NOWY DOKŁADNY

SŁOWNIK

POLSKO-NIEMIECKI I NIEMIECKO-POLSKI.

Neues vollständigstes

Deutsch-Polnisches und Polnisch-Deutsches

Wörterbuch.

Mit Rücksicht auf den jetzigen Stand der Wissenschaften, Künste, Gewerbe, der Industrie und des Handels nach den neuesten und besten Quellen

ausgearbeitet von

F. Booch-Árkossy,
Dr. phil.

II.

Słownik niemiecko-polski.

Leipzig,
Verlag von H. Haessel.

NOWY DOKŁADNY

SŁOWNIK

POLSKO-NIEMIECKI I NIEMIECKO-POLSKI.

Neues vollständiges

Polnisch-Deutsches und Deutsch-Polnisches

Wörterbuch.

Mit Rücksicht auf den jetzigen Stand der Wissenschaften, Künste, Gewerbe, der Industrie und des Handels nach den neuesten und besten Quellen

ausgearbeitet von

F. Booch-Árkossy,

Dr. phil.

II.

NIEMIECKO-POLSKI.

Deutsch und Polnisch.

Leipzig,

Verlag von H. Haessel.

1868.

Vorwort.

Was im Vorwort zum polnisch-deutschen Theile im Allgemeinen über die Anlage und die Tendenz unseres Werkes gesagt wurde, gilt auch von diesem vorliegenden deutsch-polnischen Theile. Dankbar sind die besten seither erschienenen Quellen benutzt und ist auf die gewissenhafte Einreihung der inzwischen massenhaft herangewachsenen Artikel, Namen und Bezeichnungen aus allen Gebieten der Wissenschaften, der Künste, der Gewerbe und der gesammten Industrie der erforderliche Fleiß verwendet worden. Auch für diesen Theil mußten umfangreiche Sammlungen angelegt werden, deren nachträgliche Ausbeute im Supplement verzeichnet steht; dieses Supplement soll bei weiteren Auflagen des stereotypirten Werkes entsprechend vermehrt und unser Buch dadurch jederzeit auf der Höhe der Gegenwart erhalten werden. Den Käufern der ersten Auflagen wird das Supplement in einer billigen Separat-Ausgabe zugänglich sein.

Mit bestem Danke für die so überaus günstige Aufnahme des polnischen und deutschen Wörterbuchs von Seiten der competenten Kritik spricht der Unterzeichnete auch hier wie im 1. Theile die ergebene Bitte aus, ihn vorkommenden Falls durch Mittheilung von Verbesserungen, Zusätzen, neuen Wörtern &c. in dem Bestreben, das billigste und vollständigste Handwörterbuch der beiden Sprachen zu liefern, freundlichst unterstützen zu wollen.

Leipzig, Ende Mai 1868.

Dr. phil. F. Booch-Árkossy.

Abkürzungen. Skrucenia.

a. für Adjectiv, Przymiotnik.
ad. „ Adverb, Przysłowek.
Alt. „ Alterthumskunde, Nauka starożytności.
Bchdr. „ Buchdruckerkunst, Sztuka drukarska.
Bchh. „ Buchhandel, Księgarstwo.
Bk. „ Baukunst, Bauwesen, Budownictwo.
Bw. „ Bergbauwesen, Górnictwo.
comp. „ Comparativ, Steigerungsgrad, Stopień wyższy.
conj. „ Conjunction, Bindewort, Spójnik.
dim. „ Diminutiv, Verkleinerungsform, Zdrobniało słowko.
etw. „ etwas, co.
f. „ Femininum, weibliches Wort, Słowo rodzaju żeńskiego.
Ftk. „ Fechtkunst, Sztuka szermierska.
Grb. „ Gerberei, Garbarstwo.
Geog. „ Geographie, Erdbeschreibung, Ziemiopisarstwo, Jeografia.
Gl. „ Größenlehre, Mathematik, Matematyka.
Gsch. „ Geschichte, Geschichtskunde, Historya.
Gtn. „ Gärtnerei, Gartenwesen, Ogrodnictwo.
H., Hd. „ Handel, Kupstwo.
Hlk. „ Heilkunde, Sztuka lekarska.
Jäg. „ Jägerei, Jagdwissenschaft, Myśliwstwo.
Jemd., Jemdm., Jemdn. für Jemand, Jemandem, Jemanden, kto, kogo, komu.
imp. für imperfect, unvollständig (Zeitwort), Słowo niedokonane.
impers. „ impersonal, unpersönlich, nieosobiście.
indec. „ indeclinabel, nicht declinirbar, nieodmiennie.
int. „ Interjection, Ausrufewort, Wykrzyknik.
iron. „ ironisch, spöttisch, ironicznie.
Kg. „ Kirchengebrauch, Kirchengeschichte, Zwyczaj kościelny, Historya kościelna.
Kk. „ Kochkunst, Kucharstwo, Kucharska sztuka.
Kw. „ Kriegswesen, Kriegswissenschaft, Kriegsbaukunst, Wojskowość, Nauka wojenna, Architektura wojenna.
Ldw. „ Landwirthschaft, Gospodarstwo wiejskie.
m. „ Masculinum, männliches Wort, Słowo rodzaju męzkiego.
Mal. „ Malerei, Malarstwo.
Mech. „ Mechanik, Mechanika.
Mzk. „ Münzkunde, Münzwesen, Mincarstwo.
n. für Neutrum, sachliches Wort, Słowo rodzaju nijakiego.
Ng. „ Naturgeschichte, Historya naturalna.
Ntl. „ Naturlehre, Physik, Fizyka.
Philos. „ Philosophie, Weltweisheit, Filozofia, Mądrość świata.
npr. „ Nomen proprium, Eigenname, Imię właściwe.
perf. „ Perfectum (verbum), vollständiges Zeitwort, Słowo dokonane.
pl. „ Plural, Mehrzahl, Liczba mnoga.
pp. „ Participium passivum, Mittelwort der Leideform, Imiesłów bierny.
ppr. „ Participium praesentis, Mittelwort der Gegenwart, Imiesłów teraźniejszy.
praep. „ Präposition, Verhältnißwort, Przyjmek.
pron. „ Pronom, Fürwort, Zaimek.
Rk. „ Rechenkunst, Arytmetyka.
Rw. „ Rechtswesen, Rechtswissenschaft, Nauka prawa.
f. „ siehe, obacz.
s. „ Substantiv, Hauptwort, Rzeczownik.
Sb. „ Schaubühne, Theater, Teatr.
Schdk. „ Scheidekunst, Chemia.
Spl. „ Sprachlehre, Grammatyka.
Stk. „ Sternkunde, Gwiazdarstwo.
Stw. „ Staatswesen, Staatswissenschaft, Rząd, Polityka.
sup. „ Superlativ, vergleichsloser Grad, Stopień najwyższy.
Sw. „ Schiffswesen, Schifffahrt, Seewesen, Marynarka, Żegluga.
Tk. „ Tonkunst, Musik, Muzyka.
Tzk. „ Tanzkunst, Sztuka tańcowania.
va. „ Verbum activum, thätiges Zeitwort, Słowo czynne.
va. frequ. für Verbum activum frequentativum, Zeitwort mit oftmaliger Wiederholung, Słowo częstotliwe.
vn. für Verbum neutrum, unübergehendes Zeitwort, Słowo nijakie.
vr. „ Verbum reciprocum, rückbezügliches Zeitwort, Słowo zaimkowe.
W. „ Weberei, Weberwaaren, Tkactwo.
Wpk. „ Wappenkunde, Herbowna nauka.
Zk. „ Zergliederungskunst, Anatomie, Anatomia.

— für das Stichwort, oder den **Anfang** des betreffenden Wortes, zamiast Słowa względnego.
† „ veraltetes Wort, Słowo zestarzale.
* „ figürlich, bildlich, oder in ganz anderer Bedeutung, als es wörtlich heißen müßte, niewłaściwie; auch bezeichnet es die Sprüchwörter u. Redensarten, przez przypowieść.
** für scherzhafter Ausdruck, Wyraz żartobliwy.
§ „ gemeiner, niedriger oder vertraulicher Ausdruck, Wyraz podły, poufały.

Das Zeichen ' gibt an, auf welcher Sylbe der deutschen mehrsylbigen Wörter der **Ton** ruht.

Im Polnischen hat jede **vorletzte Sylbe** eines mehrsylbigen Wortes den **Ton**, mit einigen wenigen Ausnahmen, die in der polnischen Grammatik nachzusehen sind.

Znak ' wyjawi *akcent zgłosek* niemieckich wyrazów *kilko-zgłoskowych*.

Słownik Niemiecko-Polski.

Deutsch-Polnischer Theil.

A.

A A, pierwsza litera (od. głoska) alfabetu niemieckiego; A, a wymawia się = A, a po polsku; wer A sagt, muß auch B sagen, *kto A powiedział, powinien i B powiedzieć, kto zaczął powinien skończyć; er weiß weder A noch B, *ani be, ani me; ani trzech nie zliczy; von A bis Z, *od A do Z, od początku do końca; A., abgekürzt für: *H.* Acceptirt, angenommen akceptowany; o. A. = ohne Angabe bez deklaracyi; a. D. = außer Diensten bez służby.

Ae, ä = e.

Aachen, *sn. Geog.* Akwisgran; Aachener, *sm.* Akwisgrańczyk; von, aus Aachen Akwisgrański.

Aak, *sn. Sw.* pewien rodzaj statków na Renie.

Aal, *sm. Ng.* (*pl.* Aale): węgorz; zum Aal gehörig, den Aal betreffend, vom Aal węgorzowy, węgorzny; -lbeere, *sf. Ng.* czarna porzeczka; -lbeerstrauch, *sm.* krzak czarnéj porzeczki.

Aelchen, *sn. dim.* węgorzyk.

Aaleisen, s. Aa'lgabel.

Aalen, *va.* (h.) łowić węgorze.

Aalfang, *sm.* łowienie węgorzy, połów węgorzy; s. a. Aa'lhälter; -lfleisch, *sn.* węgorzyna, węgorzowe mięso; -lflöße, s. Aa'lpuppe; -lgabel, *sf.*, Aa'lstecher, *sm.*, Aa'leisen *sn.* oścień na węgorze; -lhälter, *sm.* sadz od. skrzynia na węgorze, węgorznia *f.*; -lhaut, *sf.* skóra węgorza oder węgorzowa; -lkasten, s. Aa'lhälter, Aa'lfang; -lkorb, *sm.*, Aa'lreuse, *sf.* kosz (z wiciny) do łowienia węgorzy; -lkrug, *sm.* dzban (gliniany z dziurkami) do chowania węgorzy; -lmutter, *Ng.* s. Aa'lquappe; -lpricke, s. Aa'lgabel; -lpuppe, *sf.* nęta na węgorze; -lquappe, Aa'lraupe, *sf. Ng.* mientus, miętus; -lreich, *a.* pełen węgorzy, obfity w węgorze; -lreuse, s. Aa'lkorb; -lschlange, s. Aa'lquappe; -lstachel, Aal'stecher, s. Aa'lgabel; -lstreif, Aa'lstrich, *sm.* ciemna smuga na grzbiecie węgorza i konia bułanego; -lteich, *sm.* sadzawka, staw na węgorze; -lthierchen, *sn. Ng.* węgorzyk, wężyk; -lwehr, *sn.* węgorzowy jaz; jaz na węgorze; -lwels, s. Bu'ntaal; -lwurm, s. Aa'lthierchen.

Aar, *sm.* (Adler) orzeł; -rweihe, *sm.* u. *sf. Ng.* kania orla.

Aas, *sn.* (*pl.* Aeser): ścierw; ścierwo, zdechlizna, zdechlina, padlina; *Jäg.* (Köder, Lockspeise) nęta, ponęta, przynęta; przyłuda *f.*, żer, wab'; Aa'sblatter, Aa'spocke, *sf. Hlk.* świniak (krosta ścierwem śmierdząca).

Aasblume, s. Aa'spflanze.

Aasen, *vn.* (h.) gnuśnieć; s. Fau'llenzen; —, *va.* das Fleisch auf der linken Seite der Felle abschaben, abaasen, abfleischen, *Grb.* miezdrzyć; skórę z lewéj strony oskrobywać; Aa'sfliege, *sf. Ng.* ścierwowiec; -sfräßig, Aa'sfressend, *a.* ścierwożerny; -sgeier, *sm. Ng.* sęp ścierwem żyjący; -sgeruch, Aa'sgestank, *sm.* smród (jakby ze zgniłego ścierwa); -sgierig, *a.* łakomy na ścierwo; -grube, *sf.* dół na zakopanie zdechliny; -shaft, *a.* ścierwiaty; s. a. Aa'sig; -käfer, *sm. Ng.* grubacz, chrząszcz ścierwem zywiący się; Aa'sig, *a.* gnuśny, leniwy; — werden (krankes Vieh) osowiéć; -skopf, *sm. Bk.* głowa zwierzęta odarta ze skóry; -skrähe, *sf. Ng.* (Nebel-, Rabenkrähe) wrona czarna; -spflanze, *sf. Ng.* stapelia; -spocke, s. Aa'sblatter; -srabe, *sm. Ng.* kruk pospolity; -sseite, *sf.* lewa strona *f.* skóry; strona skóry odmięśna; -svogel, *sm. Ng.* ptak ścierwożerny, ścierwem żyjący.

Ab, *praep.* z, od, na, u; abgehauen zdjęty; abgeben oddać; abhauen uciąć; abfüttern nakarmić; ab, herab na dół; den Hut ab zdjąć kapelusz; Gewehr ab! *Kw.* z ramienia broń! der Kopf ist ab głowa spadła z karku; ab und zu od i przy; weit ab daleko ztąd; ab- u. zugehend dopadkami, tam i sam chodząc; odchodząc i przychodząc; s. a. Fort; Weg, Hinwe'g.

A'baasen, s. Aa'sen.

A'bächzen (sich), *vr.* (h.) zgryść się; jękami wysilić się.

A'backern, *va.* (h.) *Ldw.* odorać, uorać, do swego przyorać (skibę roli); s. a. A'bpflügen.

A'baichen, *va. Stw.* wymierzyć.

A'bänderlich, *a.* odmienny; *ad.* odmiennie; -ändern, *va.* odmienić, zmienić, odmieniać, przeinaczyć; -änderung, *sf.* odmiana, zmiana; przeinaczenie; *Spl.* deklinacya, forma przepadkowania; *Spl.* czasowanie; -rungsform, *Spl.* forma przypadkowania od. czasowania.

A'bängsten, Ab'ängstigen, *va.*: Jemanden — nastraszyć kogo; strachu od. trwogi nabawić, trapić kogo; sich —, *vr.* (h.) trapić się, troszczyć się, lękać się (um etwas o co); -ängstigung, *sf.* zmęczenie, męka, niepokój; niespokojność, dolegliwość.

A'barbeiten, *va.* (h.) (durch Arbeit wegschaffen) obrobić, okrzesać, odjąć; — (abnutzen) nadużyć, spotrzebować, nadpsuć, przytępić; — (bezahlen) dług odrobić; sich —, *vr.* (durch vieles Arbeiten entkräften) spracować się, zmordować się, strudzić się, utrudzić się, wycieńczyć siły pracą; zmęczyć się; abgearbeitet odrobiony, stępiały, sfatygowany, spracowany; —: der Wein hat abgearbeitet, *Wb.* wino już odrobiło, odfermentowało; abgearbeitetes Pferd koń spracowany; -arbeitung, *sf.* odrobienie, obrobienie; zmęczenie; odrobek, uszczerbek, nadpsucie.

A'bärgern (sich), *vr.* (h.) schnąć ze złości; zgninąć od gniewu; nagniewać się, nazłościć się.

A'bärnten, A'bärndten †, A'berntten, *va. Ldw.* zbierać z pola, sprzątać z pola.

A'bart, *sf.* wyrodek, różny gatunek, odmienny rodzaj; — (ausgeartetes Ding) odrodek, odmiana, inszy rodzaj; -arten, *vn.* (s.) odrodzić się; wyrodnym być, wyrodzić się; *odstąpić, odrodzic się; s. a. Au'sarten; -artung, *sf.* wyrodzenie się, odrodzenie się; s. a. Au'sartung.

A'bäschern, *va.* (h.) *Kk.*: die Fische — klej od. flegmę z ryb ciepłym popiołem otrzéć; sich —, *vr.* (h.) zmocować się; znużyć się, zmęczyć się.

A'bäsen, s. A'bfressen.

A'bäspern (sich) §, s. A'bjagen, A'bäschern, A'bärgern.

A'bästen, *va.* (h.) poodcinać gałęcie, gałęcie obcinać; drzewo ógolić, okrzesać; obrzynać drzewa.

A'bäthmen, *va. Bw. Httk.* wypalić w ogniu tygiel dla zupełnego wysuszenia.

A'bätzen, *va.* wybejcować, wygryzać, wygładzić serwaserem, wypalić serwaserem albo czém inszém.

A'bäugeln, *va.* wzrokiem oder oczyma wymiarkować, wybadać.

A'bbacken, *va. irr.* (h.) (backe ab, buk ab, abgebacken): upiec, upiekł, upieczony; *fut.* upiekę, upiecze, upieką; A'bbacken, *sn.* upieczenie; — (das Backen vollenden) dopiec, pieczenie chleba skończyć, dokończyć, ukończyć; *vn.* (s.): das Brod ist abgebacken chleb się odpiekł; abgebackenes Brod chleb odsiadły od. chleb (nadto) dopieczony, wypieczony; A'bbacken, *va.*: die Deich-(Damm-)Linie — wytknąć linią (przy sypaniu grobli).

A'bbaden, *va.* (h.) wykąpać, odkąpać, skąpać; den Schmutz — obmyć brud w kąpieli.

A'bbalgen, *va.* skórę odrzéć, zdjąć skórę; sich mit Jemandem abbalgen, (durch Balgen oder Raufen ermüden) zmocować się, biedzeniem się utrudzić, zeszamotać się z kim, tłuć się, bić się z kim.

A'bbamsen, §, s. A'bpelzen.

A'bbarbieren, *va.* ogolić (brodę).

A'bbasten, *va.* łyko obedrzéć z czego, z łyka odrzéć co (drzewo).

A'b b ä u ch e n, s. A'blaugen.
A'b b a u e n, *va.* (einen Bau abtragen) znieść, rozrzucić; *Bw.* eine Grube — kopalnią zgłębić do pewnego miejsca, wykopać.
A'b b a u m e n, *va.* (vom Baume niederfliegen), *Jäg.* zlecieć z drzewa na ziemię (ptaki).
A'b b ä u m e n, *va. W.* utkaną sztukę zdjąć z krosien.
A b b é, *sm. Kg.* ksiądz; s. a. Abt.
A'b b e e r e n, *va.* obierać, od. obrywać jagody; obrać, oberwać jagody.
A'b b e f e h l e n, *va. irr.* (befehle ab, befahl ab, abbefohlen) cofnąć rozkaz, przeciwny wydać rozkaz, odwołać.
A'b b e g e h r e n, s. A'bverlangen, A'bfordern.
A'b b e h a l t e n, *va. irr.* (behalte ab, behielt ab, abbehalten): die Mütze od. den Hut — czapkę od. kapelusz w ręku trzymać; *stać od. siedzieć z odkrytą głową.
A'b b e i ß e n, *va. irr.* (beiße ab, biß ab, abgebissen) ugryść, odgryść, odkąsić, ukąsić; ein Stück Brod — kawał chleba ukąsić; den Finger — palec ugryść; A'bbeißen, *sn.* odkąszenie, odgryzienie. [A'bäzen; wybejcować.
A'b b e i z e n, *va.* odbejcować; s. a.
A'b b e k o m m e n, s. A'bkriegen, We'gbekommen.
A'b b e l l e n (sich), *vr.* (h.) zmordować się szczekaniem.
A'b b e r s t e n, *vn. irr.* (berste ab, barst ab, abgeborsten) odstać, odpaść (odpaśdź).
A'b b e r u f e n, *va. irr.* (berufe ab, berief ab, abberufen) odwołać; -beru'fung, *sf.* odwołanie; -berufungsschreiben, *sn.* list odwołujący.
A'b b e s t e'l l e n, *va.* wypowiedzieć, odmówić, cofnąć słowo; odkazać; -beste'llung, *sf.* odmówienie, wypowiedzenie; cofnięcie zamówienia.
A'b b e t e n, *va.* (eine Anzahl von Gebeten hersagen) zmówić pacierze pewne; zehn Paternoster —, *Kg.* dziesięć Ojczenasz odmówić; s. a. A'bbitten.
A'b b e t t e l n, *va.* wyżebrać, dożebrać się czego; -bettelung, *sf.* wyżebranie czego od kogo.
A'b b e t t e n (sich), *vr.* przenieść się z łożkiem; sich von der Frau —, *wynieść się od żony, nie sypiać przy niéj.
A'b b e u g e n, *va.*, A'bbiegen, *va. irr.* (biege ab, bog ab, abgebogen) odgiąć; odginać; s. a. A'bwenden; *Spl.* s. A'bändern, A'bwandeln.
A'b b e z a h l e n, *va.* (theilweise) upłacić oder wypłacać częściowo; (ganz) całkiem uiścić się z długu, wypłacić się zdługu, zapłacić; -bezahlung, *sf.* upłata, wypłata, zapłata. [wenden.
A'b b i e g e n, s. A'bbeugen; s. a. A'b-
A'b b i l d, s. A'bbildung; A'bbilden, *va.* odformować, w formie co wyrobić; wystawić, wyrazić, przedstawić; -bildung, *sf.* wyobrażenie; (Abgebildetes, Bild) obraz, wizerunek, figura, podobieństwo, abrys, wydana postać.
A'b b i m s e n, *va.*: — etwas pomeksem co zetrzéć.
A'b b i n d e n, *va. irr.* (h.) (binde ab, band ab, abgebunden) odwiązać, odjąć (rzecz przywiązaną, albo przyrosłą); rozwiązać, odłączyć; ein Faß — beczkę pobijać; eine Ader —, *Hlk.* arteryą związać, podwiązać.

A'b b i ß, *sm.* odkąszenie; (Ort, wo etwas abgebissen wird od. ist) miejsce w którém odgryziono; (abgebissenes Stück) odkąszona część, odkąsek, ukąsek, odgryzek, ugryzek, ogryzek; Teufels Abbiß, *Ng.* dryakiew ugryziona, św. Piotra ziele, łysina.
A'b b i t t e, *sf.* przeproszenie, przepraszanie, odproszenie, wymówka; öffentliche — thun publicznie przeprosić; -bittebrief, *sm.* list z przeproszeniem, list przepraszający; A'bbitten, *va. irr.* (h.) (bitte ab, bat ab, abgebeten) przeprosić, przepraszać, odprosić; A'bbittlich, *a.* mogący być wybaczonym w skutek przeproszenia.
A'b b l a s e n, *va. irr.* (h.) (blase ab, blies ab, abgeblasen) (wegblasen) zdmuchnąć, odmuchnąć; ein Lied vom Thurme rc. — wytrąbić piosnkę z wieży; die Stunde — trąbieniem ogłaszać wybicie godziny; die Jagd —, *Jäg.* wytrąbić polowanie; (ausblasen) wytrąbić. [płowieć, kolor stracić.
A'b b l a s s e n, *va.* wyblęgnąć, wy-
A'b b l a t t e n, *va.* liście obłamywać, liście z drzewa oberwać, od. omykać, osmykać, osmorgać; s. a. A'bblättern.
A'b b l ä t t e r n (sich), *vr.* łupać się, odłupywać, opadać; -blätterung, *sf.* odłupywanie, opadanie.
A'b b l ä u e n, *va.* posinić, na miazgę zbić, na gorzkie jabłko zbić; —, A'bblauen, *vn.* (h.) puszczać farbę błękitną; brukać.
A'b b l e i ch e n, *va.* dobielić, wybielić; —, *vn.* wyblakować, wybladnąć.
A'b b l i c k e n, *vn.* (h.) przestać błyszczéć się.
A'b b l i t z e n, *vn.* (h.) przestać błyskać się; —, *vn.* (s.): das Gewehr ist ihm abgeblitzt (hat versagt, ist abgebrannt) spaliło mu na panewce.
A'b b l ü h e n, *va.* (s.) dokwitnąć, dokwitywać; okwitnąć, przestać kwitnąć; a'bgeblüht okwitły.
A'b b l u t e n, s. Au'sbluten; *s. a. A'bbüßen.
A'b b o h n e n, s. Bo'hnen.
A'b b o r g e n, *vn.* pożyczać od kogo; na kredyt zapożyczać się u kogo.
A'b b o s s e l n, s. Bo'sseln, Bossi'ren.
A'b b o ß e n (sich), *vr.* zgniewać się (i przez to sobie zaszkodzić).
A'b b r a n d, *sm. Httk.* szych; odchód. [ziehen) żagle spuścić.
A'b b r a s s e n, *va. Sw.* (die Segel ein-
A'b b r a t e n, *va. irr.* (h.) (brate ab, bratete od. briet ab, abgebraten), *Kk.* upiec, dopiec; -bratung, *sf.* upieczenie.
A'b b r a u ch e n, *va.* (abnutzen, abnützen) zużyć. [rzyć (piwo).
A'b b r a u e n, *va.* dowarzyć, uwa-
A'b b r ä u n e n, *va. Kk.* zrumienić (pieczeń).
A'b b r e ch b a r, *a.* odłomny; A'bbrechen, *va. irr.* u. *vn.* (h.) (breche ab, brach ab, abgebrochen) ułamać, przyłamać, odłamać; die Hufeisen — podkowy oderwać; eine Blume — kwiatek urwać; die Glieder —, *Kw.* roty odłamać; (abziehen, entziehen) ująć, zawściągnąć, odejmować, urwać, wytrącić; Jemandem etwas vom Lohne od. Verdienste — urwać komu co od zasług, od zapłaty; uskąpić, nie pozwalać sobie; (plötzlich endigen) przerwać od. krótko skończyć; kurz — skrócić; ein Haus —, *Bk.* rozwalić dom, obalić, rozrzucić od. zrzucić dom; das Lager —, *Kw.* zwinąć obóz; (Unterhandlungen) układy zerwać; —, *vn.* (s.) (abgebrochen werden) ułamać się, złamać się, przyłamać się; -brechung, *sf.* odłamanie, przerwanie, oderwanie, niezburzenie.
A'b b r e n n e n, *va. irr.* (h.), *vn.* (s.) (brenne ab, brannte ab, abgebrannt) odpalić, opalić, upalić; abgebrannte Stelle, Brandstelle pogorzelisko; die armen Leute sind — ubodzy ludzie pogorzeli; A'bgebrannter, *sm.* pogorzelec; (durch Feuer zerstören, in Asche legen) spalić; —, *vn.* spalić się, zgorzéć; ein Gewehr — wypalić, dać ognia z broni od. wystrzelić z broni; von der Pfanne — przytyknąć, z panewki się spalić bez wystrzelenia; ein Feuerwerk — fajerwerk zapalić, puścić; (durch Feuer bearbeiten) wypalić; -brennung, *sf.* spalenie; -brennen, *sn.* zgorzenie, pogorzenie.
A b b r e v i a t u'r, *sf.* abrewiacya, skrócenie, tytel, skoropis, krotla; -brevii'ren, *va.* skrócić, skracać; s. a. A'bkürzen rc.
A'b b r i n g e n, *va. irr.* (h.) (bringe ab, brachte ab, abgebracht) odnieść, odwieść, znieść; uchylić co, znieść, skasować, odmienić; Jemanden von etwas — odwrócić, odwieść kogo od czego, odciągnąć kogo od czego; von einem Vorhaben — skłonić kogo do zaniechania przedsięwzięcia, namówić, aby odstąpił od czego; -bringen, *sn.* odniesienie, przyniesienie na powrót; -bringung, *sf.* zniesienie, uchylenie, skasowanie.
A'b b r ö c k e l n, A'bbrocken, *va.* odkruszyć, odłamać, oddrobić; —, *vn.* (s.) odkruszać się, kruszynami odpadać; -bröckelung, *sf.* odkruszanie się.
A'b b r u ch, *sm.* odłamanie; uszczerbek, ujma, skaza zadana; uwłaczanie, ubliżenie; ubytek; (Nachtheil, Schaden) szkoda, krzywda, strata, uchylenie; — thun uszczerbek zadać; uwłaczać komu; krzywdzić kogo; sich keinen — thun nie robić sobie szkody; na nic sobie nie żałować; -brüchig, *a.* kruchy, co się odłamuje, odłamny.
A'b b r ü h e n, *va.* wyparzyć, zaparzyć, oparzyć, sparzyć; (gehörig oder genug brühen) naparzyć; den Thee — sparzyć herbatę; -brühung, *sf.* sparzenie.
A'b b r ü l l e n, *va.* (**ein Lied) piosnkę odryczéć, odbeczéć; sich — ryczeniem zmęczyć się, naryczéć się.
A'b b r u m m e n, *va.* odmruczéć, burczącym głosem co odmówić.
A'b b r u n s t e n, A'bbrunsten, *vn.* (h.) *Jäg.* przestać się gonić, parzyć (von den Wildschweinen, vom Hochwild üblich). [wyłądz.
A'b b r ü t e n, *vn.* (h.) wysiedziéć,
A'b b u d e n, *va.* budy poznosić.
A'b b ü g e l n, *va.* odprasować, wyprasować; —, *vn.* skończyć prasowanie.
A'b b u h l e n, *va.* umizgami wymódz co na kim, wykokietować co; sich — zniszczyć się (przez obcowanie z kobietami), zdeboszować się; abgebuhlt wyniszczony, zdeboszowany; s. auch Verbuh'lt, Verhu'rt.
A'b b ü r d e n, *va.* pozbawić kogo ciężaru, zdjąć ciężar z kogo; s. a. Entla'sten. [szczotką wychędożyć.
A'b b ü r s t e n, *va.* oczesać, wyczesać,
A'b b ü ß e n, *va.* pokutować za co,

odpokutować, odcierpiéć, wypokutować, za dosyć uczynić za grzech; siedziéć za pokutę, pokutę odprawić, przypłacać czego; zgładzić winę; -büßung, *sf.* odpokutowanie.

A'bbuttern, *vn.* (h.) *Ldw.* skończyć robienie masła; es ist abgebuttert masło już zrobione.

ABC, Abece, *sn.* abecadło, alfabet; *początki, elementa; das — lernen abecadła uczyć się; das — lehren abecadła uczyć; er ist kaum über das — hinausgekommen, *nie wiele postąpił nad pierwsze początki; Abc-Bank, *sf.* *ławka początkowa; noch auf der — sitzen, *jeszcze się uczyć pierwszych początków; ABC-Buch, Abcebuch, *sn.* abecadło, abecadlnik, elementarz; Abc-Lehrer, *sm.* nauczyciel początkowy.

A'bcirkeln, A'bzirkeln, *va.* odcyrklować, odkryślić, odrysować.

A'bconterfeien, *va.* odrysować, odmalować.

A'bcopiren, *va.* przepisać, przekopiować, przemalować.

ABC-Schüler, ABC-Schütze, *sm.* żak, żaczek, abecedarz, gregoryanek, uczeń początkowy; Abctafel, *sf.* tablica abecadłowa, przedstawiająca litery, głoski i sylaby.

A'bdachen, *va.* oddachować, zrzucić dach, odkryć dach, poszycie zdjąć; *Bk.* pochyło, spadzisto co zrobić, jak dach; sich — (Gebirge, Hochebenen) coraz bardziéj zniżać się, pochylać się zwolna; -dachung, *sf.* odkrycie dachu; pochyłość, spadzistość, ukośność, stoczystość, eskarpa.

A'bdämmen, *va.* tamą przegrodzić, groblą wstrzymać oder odwrócić oder zahamować; das Wasser — wodę spuścić, odtamować; -dämmung, *sf.* groblą wstrzymanie wody.

A'bdampfen, *vn.* (h.) obrócić się w parę, spowietrzéć, parować, wyparować, wyparować, ulotnić się; das Quecksilber bei langsamem Feuer — lassen, *Schdk.* trzymać na wolnym ogniu żywe srebro, aby się ulotniło; —, A'bdämpfen, *va.* sublimować, ulotnić, ulatniać; Fleisch —, *Kk.* udusić mięso; das Quecksilber vom Golde abdämpfen, *Schdk. Httk.* żywe srebro odłączyć od złota przez ulotnienie; das Salzwasser — części wodne z soli ulotnić; -dampfung, *sf.* wyparowanie.

A'bdanken, *va.* odprawić ze służby, odstawkę dać; *Kw.* abdankować, abszytować, zwinąć; der Nachtwächter dankt ab, *straż już ostatnią godziną pogłasza; —, *vn.* (h.) (Amt, Dienst niederlegen) żądać uwolnienia od służby oder złożyć urząd, wypowiedziéć służbę; abgedankter Soldat, *Kw.* żołnierz służony; bei Begräbnissen abdanken, *Kg.* dzięki miéć oder mowę pogrzebną miéć; z podziękowaniem rozpuścić assystencyą na pogrzebie; -dankung, *sf.* podziękowanie za co; *Kw.* abszyt; abdykacya; uwolnienie od służby; (Rücktritt von einem Amte, ꝛc.) parentacya; waledykcya; *Kg.* mowa pogrzebna z podziękowaniem obecnym za towarzyszenie zwłokom; s. a. Leichenrede; -dankungsschein, *sm.* świadectwo odprawy (służącego); dymisya (wojskowego, od. urzędnika).

A'bdarben (sich), *vr.* skąpić, ująć sobie, od gęby ująć sobie, niedojeść, żałować sobie; niszczyć się przez zbytnie skępstwo.

A'bdarren, *va.*: Malz — należycie wysuszyć słód.

A'bdecken, *va.* odkrywać, odkryć, ze skóry łupić, odrzéć, obedrzéć; ściągnąć skórę; ein Haus — odkryć od. odzierać dach z domu; der Wind hat das Haus abgedeckt wiatr zerwał dach z domu; den Tisch — zebrać ze stołu, zdjąć obrus; ein Vieh — skórę zdjąć z bydlęcia, odrzéć, skórę ściagnąć; -decker, *sm.* (Schinder, Schinderknecht) odzierający skóry, hycel, łupiskórka, sługa mistrzowski; -deckerei, *sf.* rzemiosło hyclowskie; (Wohnung des Abdeckers) pomieszkanie hycla (rakarnia), hycelnia.

A'bdeichen, *va.* (abdämmen) tamą odłączyć, od. odosobnić, zatamować.

Abdicatio'n, Abdici'ren, s. A'bdanken, A'bdankung.

A'bdicken, *va.* do gęstości zgotować (sok); s. auch Verdi'cken; —, *vn.* zgęścić się.

A'bdielen, *va.* *Zm.* oddzielić dylami, deskami; (dielen, bedielen) deskami opatrzyć, wydylować.

A'bdienen, *va.* odsłużyć, wysługiwać co, dosługiwać się czego.

A'bdingen, *va. irr.* (h.) (dinge ab, dang od. dung ab, abgedungen) utargować co (kupując); s. a. A'bhandeln; -dingen, *sn.* utargowanie.

A'bdisputiren, *va.* (h.) zaprzeczyć co, urwać co komu wykrętarstwem, okpić kogo.

A'bdorren, *vn.* (s.) odsychać, uschnąć, zaschnąć; -dorrung, *sf.* odsychanie, uschnięcie.

A'bdörren, *va.* osuszać, dosuszyć, ususzyć; -dörrofen, *sm.* *Httk.* piec dla odłączenia reszty srebra lub ołowiu.

A'bdrängen, *va.* pchaniem oddalić, wypychać, spychać; s. a. A'bdringen.

A'bdräuen, s. A'bdrohen.

A'bdrechseln, *va.* odtoczyć co, wyślimaczyć.

A'bdrehen, *va.* ukręcić, odkręcić; s. a. A'bdrechseln; das Genick abdrehen kark, szyję ukręcić; den Schlüssel — klucz ukręcić.

A'bdrehnagel, *sm.* śruba, którą się w muterce otwory równają.

A'bdreschen, *va. irr.* (h.) (dresche ab, drasch ab, abgedroschen), *Ldw.* odmłocić, wymłocić; (das Dreschen endigen) domłocić, omłocić; (durch Dreschen bezahlen) odmłocić, młócbą odrobić; **(tüchtig, derb prügeln) wytrzepać komu skórę, obić kogo, domacać komu do żywego; A'bgedroschen, **(veraltet, nicht mehr neu) domłocony, wymłocony, omłocony; otarty; -gedroschene Sache! od. das ist lauter abgedroschenes Zeug! rzecz wytarta, oklepana, oklektana, brukowa, karczemna! stare brednie, często trzepotane baśnie! lauter abgedroschenes Zeug vorbringen, *gadać o rzeczach już dawno znanych oder zapomnianych; -dreschen, *sn.*, A'bdreschung, *sf.* *Ldw.* umłocenie, wymłocenie; omłocenie, domłocenie.

A'bdrieseln, *va.* wysnuć (wyciągając nitkę po nitce); sich — rozłazić się, wysnuwać się.

A'bdrillen, s. A'bdringen.

A'bdringen, *va. irr.* (dringe ab, drang ab, abgedrungen) wycisnąć, wydrzéć co; wymódz, wymusić na kim, zniewolić do czego; wyłudzić, wyżebrać, wynaglić, wynękać, wydrwić, wykpić; s. a. A'bdrücken, A'bpressen, Erpre'ssen; A'bnöthigen.

A'bdrohen, A'bdräuen, *va.* pogróżkami wymódz; wygrozić; wystraszyć.

A'bdruck, *sm.* *Bchdr. etc.* wyciśnienie, wyrażenie, wypieczętowanie, piętno; (eines Buches) druk księgi, drukowanie; wytłoczenie, wydławienie, wypiątnowanie, przedruk; (Abgedrucktes) wycisk; (von Münzen ꝛc.) sztuki miedziane, bronzowe i inne wyciski; odbitki; Abdrücke (Spursteine), *Ng.* piętna zwierząt i roślin; Abdruck, *obraz; (eines Kupferstichs) wybicie oder odbicie koperszstychu, rycina; (eines Gewehrs) spust, cyngiel (u strzelby); (Abfeuern, Losschießen) wystrzał, wystrzelenie; -drucken, *va.* odcisnąć, wycisnąć, wypiątnować, wybić, oddać; (ein Buch) książkę drukować, wydrukować, wybijać; alte Münzen ꝛc. in Gyps — oddać z gipsu stare pieniądze itd.; —, *vn.* (h.) farbować, brudzić, farbę puszczać; s. a. A'bfärben.

A'bdrücken, *va.* oddłabić, odgnieść, wycisnać, wymusić; das Herz —, *ścisnąć serce; ein Gewehr — wystrzelić, wypalić.

A'bdrucksstange, *sf.* *Mech.* (im Schlosse des Schießgewehrs) urusnik.

A'bdudeln, *va.* *Tk. iron.* oddudlić, odrzępolić, odklepać; wydudlić, wyrzępolić.

A'bdunkeln, *va.* *Frb. Mal.* (eine helle Farbe in eine dunklere verwandeln) ściemnić, przyciemnić kolor; -dunkelung, *sf.* przyciemnienie kolor.

A'bdunsten, *vn.* (s.) wywietrzyć, wyparować, ulotnić się, ulotniéć; s. a. A'bdampfen.

A'bdünsten, *va.* *Schdk. Kk.* dać odparować, wyparować, wywaporować; ulotnić; -dünstung, *sf.* odparowanie, wyparowanie, wywaporowanie, ulotnienie, obrócenie w parę; -dünstungshaus, *sn.* (Leckhaus in Salzwerken) gradyernia.

A'bebenen, *va.* (eben machen) wyrównać, urównać, zrównać.

Abecedi'ren, *vn.* *Tk.* (solfeggiren) skalę śpiewać.

A'becken, *va.* kanty poobcinać.

A'beggen, *va.* *Ldw.* wybronować, broną wytrzepić.

A'beifern (sich), *vr.* unosić się gniewem, wpadać w zapał, gorliwym być, dąsać się, rozdąsać się, zapalić się gniewem, uniesionym być żarliwością.

A'beisen, *va.* uwolnić od lodu, wyrąbać lód; der Fluß hat abgeeist rzéka wolna od lodu, rzéka puściła.

A'belmosch, *Ng.*, s. Bi'samkorn.

A'bend, *sm.* wieczór, zmierzch, schyłek dnia; am Abend z wieczora, na wieczór, w wieczór; gegen Abend ku wieczorowi, pod wieczór; gestern Abend wczoraj w wieczór; diesen Abend tego wieczora; bei eintretendem Abend przed samym wieczorem; es wird Abend ma się ku wieczorowi, zapada słońce, zmierzcha się, wieczór nastaje; zabierało się ku nocy; zu Abend essen wieczerzać; der heilige Abend, *Kg.* wilia bożego narodzenia; heiliger — (Vorabend eines

Hauptfestes), *Kg.* wigilia oder wilia; es will Abend werden dzień się nachylił ku wieczorowi; oto schodzi dzień; es ist noch nicht aller Tage Abend, *poczekaj co się daléj stanie; *jeszcześ nie doczekał wieczora; *niemów hop aż przeskoczysz; *Geog.* (Westen) zachód; -dandacht, *sf.* nabożeństwo wieczorne; -darbeit, *sf.* praca, robota wieczorna; -dbelustigung, *sf.* zabawa od. rozrywka wieczorna; -dbesuch, *sm.* owiedziny wieczorne; -dbrod, *sn.* (Abendessen, Abendmahlzeit) wieczerza, kolacya; -ddämmerung, *sf.* *Ntl.* zmierzch, mrok, zorza wieczorna; -dessen, s. A'bendbrod; -dfalter, *sm.* *Ng.* ćma, zmierzchnik (motyl); -dfeier, s. A'bendandacht; -dgang, *sm.* *Bw.* zrób idący ku zachodowi; -dgebet, *sn.* wieczorna modlitwa, modlitwa wieczorna; -dgegend, *sf.* strona, okolica zachodnia; zachód; -dgeläute, *sn.* *Kg.* dzwonienie wieczorne; -dgesang, *sm.* śpiew wieczorny, śpiewanie wieczorne; -dgesellschaft, *sf.* zgromadzenie wieczorne, zebranie wieczorne, wieczór; zu einer — einladen zaprosić na wieczór; -dgespräch, *sn.* rozmowa wieczorna; -dglanz, *sm.* (der Sonne) wieczorny blask (słońca); -dglocke, *sf.* *Kg.* dzwon wieczorny; -dgold, *sn.* *złocisty blask wieczorny (słońca); -dhimmel, *sm.* zachodnia strona nieba; -djagd, *sf.* *Jäg.* polowanie wieczorne; -dkost, s. A'bendbrod; -dkühle, *sf.* chłód wieczorny; -dland, *sn.* *Geog.* kraj zachodni; -dländer, *sn.* *pl.* kraje zachodnie; -dländer, *sm.* *pl.* (Bewohner der Abendländer) zachodniokrajowcy; mieszkańcy zachodnich krajów; -dländisch, *a.* zachodniokrajowy, zachodni; -dlich, *a.* wieczorny; -dlied, *sn.* pieśń wieczorna, piosnka wieczorna; -dluft, *sf.* powietrze wieczorne, aura wieczorna; -dmahl, *sn.* *Kg.* święta wieczerza Pańska, Boży stół, najświętszy sakrament oltarza, wieczerza Pańska, kommunia, stół Pański; Jemandem das heilige — reichen, *Kg.* dać, dawać komu komuniją, komunikować kogo; opatrzyć kogo komuniją, od. sakramentem; zum heiligen — gehen, *Kg.* iść, przystępować do komunii, do stołu sakramentalnego, do stołu Pańskiego; —, s. A'bendbrod; -dmahlsgänger, Communica'nt, *sm.* *Kg.* komunikający, przystępujący do komunii; -dmahlzeit, s. A'bendbrod; -dmeer, *sn.* *Geog.* morze zachodnie; -dmesse, A'bendmette, *sf.* *Kg.* nieszpory; -dmusik, *sf.* muzyka wieczorna, serenada, muzyka nocna; -dpfauenauge, *sn.* *Ng.* zmierzchnik pawnik; -dpunkt, *sm.* *Stk.* punkt zachodni; -dregen, *sm.* deszcz wieczorny; *Bibl.* deszcz późny; -droth, *sn.*, A'bendröthe, *sf.* zorza wieczorna; -druhe, *sf.* spokojność wieczorna, spoczynek wieczorny.

A'bends, *ad.* wieczorem, w wieczór, z wieczora, na wieczór.

A'bendschein, s. A'bendroth; -dschicht, Na'chtschicht, *sf.* *Bw.* szacht wieczorny; -dschimmer, s. A'bendglanz; -dschmauß, *sm.* biesiada wieczorna; -dsegen, *sm.* modlitwa wieczorna, pacierz wieczorny; -dseite, *sf.* strona zachodnia; -dsonne, *sf.* słońce zachodzące; -dspiel, A'bendständchen, s. Ständchen; -dstern, *sm.* *Stk.* gwiazda wieczorna, wieczernica, Wenus; -dstille, *sf.* cisza wieczorna; -dstillstand, *sm.* spoczynek wieczorny; -dstunde, *sf.* wieczorna godzina; -dtafel, *sf.*, A'bendtisch, *sm.* wieczerza, kolacya; -dthau, *sm.* rosa wieczorna; -dtisch, s. A'bendtafel; -duhr, *sf.* zegar popołudniowy, od. wieczorny; -dunterhaltung, *sf.* wieczór, zabawa oder rozrywka wieczorna; -dversammlung, *sf.* zebranie wieczorne, schadzka wieczorna; -dviole, *Ng.* s. Na'chtviole; -dvogel, *Ng.* s. A'bendfalter; -dvolk, *sn.* *Gsch.* *Geog.* lud, naród zachodni.

A'bendwärts, *ad.* ku zachodowi, na zachód słońca, ku zachodniéj stronie.

A'bendweite, *Stk.* s. A'bendpunkt; -dwind, *sm.* wiatr zachodni; -dzehrung, s. A'bendbrod; -dzeit, *sf.* czas wieczorny, pora wieczorna; -dzeitung, *sf.* gazeta wieczorna; -dzeitvertreib, *sm.* przepędzenie wieczora; zabawa wieczorna; -dzirkel, s. A'bendgesellschaft.

A'benteuer, *sn.* awantura, przygoda; osobliwy przypadek, nadzwyczajne zdarzenie; auf — ausgehen awanturować się, puszczać się na awantury; -nteuerlich, *a.* awanturny, awanturniczy, dziwaczny, dziwny, okropny, straszny, dziwnostraszny, bajeczny; -nteuerlichkeit, *sf.* awanturność, awanturniczość, cudowność, dziwaczność, osobliwość, okropność; -nteurer, *sm.* awanturnik, cudak, dziwak.

A'ber, *conj.* lecz, ale, zaś; in Zusammensetzungen bedeutet „aber" etwas Unrechtes, Falsches, z. B.: Aberwitz, Aberglaube; die Sache hat viele Aber, *rzecz ta nie jest bez swego *ale*, ma wiele przeszkód; aber = abermals: tausend und aber tausend tysiące, niezliczone mnóstwo; aber doch ale przecię, jednak, wszakże, jednakże, atoli; oder aber albo zaś; aber gleichwohl atoli, jednak, wszelako, przecię, ale przecię, atoli jednak, jednakże.

A'berben, s. Vere'rben.

A'berglaube, A'berglauben, *sm.* zabobon, zabobony; zabobonność; próżne mniemanie; fałszywe, marne mniemanie, guślarstwo; aus — przez zabobon; den — ausrotten wykorzenić zabobony; -gläubig, Abergläubisch, *a.* zabobonny; guślarski.

A'berkennen, *va.* *irr.* (h.) (aberkenne, erkannte ab, aberkannt): Jemandem etwas —, *Rw.* odsądzić dekretem, odmówić, zaprzeczać komu co, odsądzić od czego, nieprzyznawać komu czego; -erkennung, *sf.* odmówienie, odsądzenie dekretem; -berkennungsurtheil, *sn.* *Rw.* wyrok odsądzający kogo od czego.

A'bermalig, *a.* u. *ad.* powtórny, powtórzony, na nowo uczyniony, wznowiony.

A'bermals, *ad.* jeszcze raz, powtornie, znowu, na nowo.

A'bern, *vn.* (h.) zawsze mieć jakieś *ale*, *wystąpić z jaką wątpliwością.

A'bername, s. Schi'mpfname.

A'bernten, *va.* die Felder —, *Ldw.* pożniwować, dożąć, zżąć, zwieźć z pola, pozwozić.

A'berraute, *Ng.*, s. Ra'bwurz, *sf.*

A'berwitz, *sm.* nierozum, nierozsądek, dowcip przesadzony; *głupia zarozumiałość, kalectwo rozumu, błędny dowcip; -rwitzig, *a.* nierozsądny, waryat, głupi, głupiec, przygłupek, półgłowek, mozgowiec, szalony; nie zupełnego rozumu; bez rozumu, durny, durak, dureń, głowa głupiozapalona; — reden mówić od rzeczy, nie do rzeczy; niedorzeczności prawić.

A'beschern, A'bäschern (sich), *vr.* zmocować się, zmęczyć się, strudzić się, utrudzić się.

A'bessen, *va.* *irr.* (h.) (esse ab, aß ab, abgegessen) objeść, poobjadać, ogryść, obierać; einen Teller Speise — zjeść co było na talerzu; (durch Essen vermindern od. tilgen) odjeść; —, *vn.* (h.) zjeść, wstać od stołu; abgegessen objedziony; wir haben schon abgegessen jużeśmy podjedli, zjedli.

A'bfächeln, *va.* (durch Fächeln entfernen) odwachlać, powiewaniem odpędzić (muchy Fliegen).

A'bfachen, *va.* (in Fächer theilen, ordnen) pułki od. przegrody podawać; *uporządkować, uklasyfikować, rozgatunkować.

A'bfädeln, A'bfädmen §, *va.* *Kk.*: Bohnen — wąsy od grochu poobrywać.

A'bfahren, *vn.* *irr.* (h.) (fahre ab, fuhr ab, abgefahren) jadąc odtrącić cb. jadąc uszkodzić, zepsuć; (durch's Fahren bezahlen) odjeździć, jazdą od. jeżdżeniem nagrodzić, furmanką odsłużyć, woźbą odpłacić; (wegfahren, wegführen) odwieść od. odwozić; —, *vn.* *irr.* (s.) wyjechać, odjechać; die Post ist abgefahren poczta odjechała; der Schiffer wird bald — szyper wnet odpłynie, odbije od brzegu; vom Wege — zjechać z drogi, zbłądzić; die Schienen an den Rädern — (abnutzen durch vieles Fahren) koło jeżdżeniem zniszczyć od. nadwerężyć; das Rad ging ihm über die Hand u. es wurden ihm drei Finger abgefahren koło mu przeszło przez rękę i oderwało trzy palce; das Messer fuhr ab (glitt ab) ześlimął mu się nóż; § (sterben) umrzeć, wyprawić się na drugi świat; odprawić się z świata; -fahrt, *sf.* odjazd, odjechanie, wyjazd, odpłynienie; A'bfahrts-, *a.* odjezdny, odjazdowy; Stunde der Abfahrt (Abfahrtszeit) odjezdna godzina; -fahrtsflagge, *sf.* *Sw.* bandera, która się zakłada przy odpływaniu okrętu; -fahrtsschuß, *sm.* *Sw.* wystrzał na znak odjazdu, oder odpłynienia.

A'bfall, *sm.*, A'bfälle, *sm.* *pl.* spadnienie, spadanie, spadek, odpadnienie, odpadanie, opadnienie, opadanie, upadanie; — der Blätter von den Bäumen opadanie liści z drzew; — des Wassers spadek wody; (*abschüssige Lage des Bodens, Fall) spadek, spadzistość, spławisko; — eines Berges pochyłość góry; — (was von einer andern Sache abfällt, od. abgeht) odchód, opadki, kawałki odpadłe, szczątki odpadłe, odpryski, odkrawki, trociny, drobne resztki, zendra; Abfall vom Getreide, Spreukorn, *Ldw.* plewy, pośląd, ograbki; zgoniny, zczynki; (böswillige Verlassung eines rechtmäßigen Herrn, einer Religion) odstąpienie, oderwanie się, odszczepienie się, odpadnięcie; — (Abnahme, Verschlimmerung eines Dinges) upadek, podupadnienie, ujma, niedobór; — (Abänderung, Abstufung, Contrast) rożnica, stopniowanie, stopnie rożnicy, kontrast, odbijanie się, sprzeczność,

przeciwieństwo, odcienie; — (in der Uhr) spadek; gleicher — równy zachwyt.

A'bfallen, va. irr. (h.) (falle ab, fiel ab, abgefallen) odtrącić, odbić sobie, utrącić upadnieniem; —, vn. (s.) odpadać, odpadnąć, odpaść, spaść, spadać, opadać, odstąpić; — von Jemandem, von etwas odszczepić się; — (mager werden) opadać, schudnąć; (vermindert, verändert werden 2c.) różnić się, odpaść, mienić się; abfallen (abstechen) kontrastować; — (Gewinn bringen) przynieść co w korzyści; es wird dabei etwas — okroi się co przy tém; vom Herrn — odwrócić się od Pana; von Gottes Wort — opuszczać słowo Boże; vom Gehorsam — wyłamać się, wyłamywać się z pod posłuszeństwa; die Blume fällt ab kwiat opada; A'bgefallener, sm. odstępca, odstępnik, odszczepieniec; Kg. apostata; zbieg, zmiennik, przekińczyk; das Schiff — lassen, Sw. okręt oddalić od brzega; sich etwas — upaść i utrącić sobie co.

A'bfällig, a. odpadły; to co odpadło, co odchodzi; spadzisty, odmienny; *odpadły, zbuntowany, odszczepiony; -fälliger, sm., s. A'bgefallener (unter A'bfallen), A'btrünniger.

A'bfallsröhre, sf. spadkowa rura, rura przez ktorą woda spada, od. odchodzi, rura upustowa.

A'bfalzen, va. odfalcować, falcować; Zm. wyfugować.

A'bfangen, va. irr. (h.) (fange ab, fing ab, abgefangen), (wegfangen: Thiere, Vögel, Wild) połapać zwierzęta, ptaków, sąsiadowi zwierzynę wyłowić, wypolować, wykraść; złapać, schwytać, poschwytywać, wyłapać, wyłowić, pochwytać, połapać; Jemanden —, *złapać kogo! der hat mich schön abgefangen! a to mnie złapał! einen Hirsch —, Jäg. zabić (ułowić) jelenia myśliwskim nożem.

A'bfärben, va. farbować, ufarbować; —, vn (h.) farbować, farbę puszczać, smolić.

A'bfäseln, vn., — (sich), vr. (h.) pękać się, ujmować się; rozłazić się.

A'bfasern, va. włókna pozrywać; obierać z czego; s. a. A'bfäseln.

A'bfassen, va. (Worte u. Sätze einer Rede od. Schrift) ułożyć, napisać, układać, składać; schriftlich — układać na piśmie; gut abgefaßte Schrift pismo dobrze ułożone; in kurzen Worten — w krótkich słowach ogarnąć, zamknąć, co objąć, zawrzéć; -fasser, s. Verfa'sser; -fassung, sf. ułożenie, układanie; układ; Abfassung u. Veröffentlichung oder Bekanntmachung der Erkenntnisse, Rw. ferowanie i ogłoszenie wyroków; redakcya.

A'bfasten, va. (durch Fasten entkräften) odpościć za co; sich — (sich entkräften) przepościć się, napościć się, postami się oslabić, wypościć się; morzyć, męczyć; — (büßen) odpościć za co, postem odbyć, odpokutować.

A'bfaulen, vn. (s.) odgnić, ugnić, zgnić; zgnić i odpaść.

A'bfäumen, A'bschäumen, va. Kk. etc. pianę zbierać, zdejmować, szumować, odszumować co, wyszumować, wyfalmować; s. A'bfeimen, 2c.

A'bfechten, va. irr. (h.) (fechte ab, focht ab, abgefochten) wyfektować, wyszermować; fektowaniem zdobyć co na kim, szpadą odbić; —, * s. a. A'bbetteln.

A'bfedern, va. (Federn ausrupfen) pióra oskubać; (reinigen) oczyścić z pierza; —, vn. (die Federn verlieren): der Vogel hat schon abgefedert ptak już się wypierzył, pierze zmienił.

A'bfegen, va. obmieść, odmieść, odmiatać, zmiatać, omiatać, omieść; wykurzyć, wyczyszczać, ochędożyć (reinigen); abgefegt, pp. omieciony, zmieciony, odmieciony, wykurzony; A'bgefegtes, sn. omieciny, odmieciny; -feger, sm. zmiatacz; miotełka do zmiatania kurzu; -fegerin, sf. zmiataczka; -fegung, sf. omiatanie, wykurzenie.

A'bfeilen, va. opiłować, pilnikiem spiłować, odpiłować, upiłować; -feilicht, sn. (Feilstaub, Feilspäne) opilki, odrobiny z opiłowania.

A'bfeimen, va. (zu allen Schelmereien u. Schlechtigkeiten abrichten), *wyrafinować; abgefeimter Schalk, *arcyfilut, frant nad franty, ćwik; wykrętarz, chytrek, wierutny łotr, filut wyrafinowany.

A'bfeilschen, va.: Jemdm. etw. — wytargować, wyłudzić co od kogo.

A'bfeinen, va. (Zucker) przeczyścić na przedniejszy gatunek, urafinować.

A'bferkeln, vn. (h.) Ldw. przestać się prosić (o świni).

A'bfertigen, va. wyprawić, wysłać, expedyować, wyexpedyować, odprawić, odprawiać; ułatwić, załatwić; opesłać, odsyłać; zaspokoić; wyporaić; man fertigte uns schnell ab ułatwiano nas prędko; -fertigung, sf. odprawa, odpowiedź, rezolucya, expedycya, odprawiny; odesłanie, wysłanie, zaspokojenie, ułatwienie.

A'bfesseln, s. Entfe'sseln.

A'bfetten, va. tłustość zbierać z czego; tłustość puszczać.

A'bfetzen, va., s. A'bkneipen.

A'bfeuchten, va. zwilżyć, zwilżać; wilgoć odjąć czemu; —, vn. (h.) wilgoć wypuszczać; die Wände feuchten ab ściany wilgoć wypuszczają.

A'bfeuern, va. (Schießgewehr) wystrzelić, wypalić ze strzelby, dać ognia; Kanonen — z armat strzelać, wystrzelić z armaty, uderzyć z działa; -feuerung, sf. wystrzelenie.

A'bfiedeln, va. Tk. iron. odegrać na skrzypcach, odrzępolić.

A'bfiedern, va.: eine Glasscheibe — zbyteczne kawałki szkła od szyby poobłamywać; —, va., s. A'bfedern.

A'bfiltri'ren, va. przecedzić, odcedzić.

A'bfinden, va. irr. (h.) (finde ab, fand ab, abgefunden): Jemanden — zaspokoić kogo, zadowolnić kogo, zadosyć uczynić komu, dogodzić żądaniu czyjemu, dać komu co się mu należy, wydzielić komu jego część; kontentować kogo; kwitować, zapłacić komu; sich abfinden mit Jemandem ułożyć się z kim, uiścić się; sich dankbar abfinden wywdzięczyć się; -findung, sf. zaspokojenie, ugoda, zaspokojenie kogo, zadosyć uczynienie; cząstka, należność.

A'bfischen, va. ryby wyłowić; (abschöpfen) zbierać z wierzchu (tłustość Fett); er fischt immer das Beste ab, *on najlepsze zawsze z wierzchu dla siebie zbiera.

A'bfitscheln, A'breiben, va. podrzeć tarciem.

A'bflachen, va. spłaszczyć; sich — (Berge) nieznaczną pochyłością do równiny spadać.

A'bflammen, va. Grb.: das Leder — skórę palić, wypalać.

A'bflattern, vr. (abmatten) trzepotaniem się zmordować; —, vn. (s.) odlecieć, ulecieć.

A'bflauen, va. (zerstückeltes Erz abwaschen), Bw. potłuczoną rudę opłókać; -flaufaß, sn. Bw. beczka do opłukania rud.

A'bflechten, va. irr. (flechte ab, flocht ab, abgeflochten) rospleść, rosplatać (co splecionego).

A'bflecken, vn. (h.) farbę puszczać i plamić.

A'bfledern, vn. Ldw. (Getreide) zmiatać miotełką, skrzydłem; wyczyniać zboże, sczyniać.

A'bflehen, s. A'bbitten.

A'bfleischen, va. Grb. miezdrzyć, odskrobać mięso skrobakiem czyli nożem garbarskim; -fleischeisen, A'bfleischmesser, sn. Grb. żelazko garbarskie, nóż garbarski.

A'bflenzen, va. Sw.: einen (getödteten) Wallfisch — tłuszcz wyjąć z wieloryba.

A'bfliegen, va. irr. (s.) (fliege ab, flog ab, abgeflogen) (plötzlich abspringende od. sich lösende Gegenstände) odlecieć, odlatywać, ulecieć, ulatywać, spaść, zlecieć na dół.

A'bfließen, vn. irr. (s.) (fließe ab, floß ab, abgeflossen) spłynąć, spływać, ściekać, ściec; ociekać, opadać, opaść; upłynać, upływać, odpływać, odpłynąć.

A'bflöhen, va. z pcheł obrać; einen Hund — psy wybrać, wyłapać pchły.

A'bflößen, va. pławić, spuszczać.

A'bflug, sm. odlatanie, odlot.

A'bflügeln, va. skrzydła oder skrzydełka poobrywać czemu.

A'bfluß, sm. spływ, odpływ, odpłynienie, upływ; ściek; (Ort, wo etw. abfließt) ściek, spust, upust; odchód, spadek; das Wasser hat keinen Abfluß woda niema ścieku, niema żadnego odchodu; Ab- u. Zufluß des Meeres, Ebbe und Fluth, Ntl. odpływ i przypływ morza, wzdymanie się i opadanie morza; -flußrinne, A'bflußröhre, sf. rynna, rura którą woda odpływa, oder odprowadza się.

A'bfluten, vn. (s.) opadać po wezbraniu (woda).

A'bfodern, s. A'bfordern.

A'bfohlen, vn. (h.) Ldw. (Stuten) ożrebić się od. przestać się żrebić.

A'bfolgen lassen, Vera'bfolgen lassen, va. (Jemdm. etw. aushändigen) odesłać, wydać co komu; -folgung, Vera'bfolgung, Au'shändigung, sf. wydanie, odesłanie.

A'bfoltern, va.: Jemandem etwas — wymódz, wymusić co na kim przez tortury.

A'bfordern, A'bverlangen, va. odezwać się o co, żądać nazad, odebrać, domagać się czego u kogo, żądać co nazad; Geld — odebrać pieniądze; von der Welt —, *powołać z tego świata, wziąć z tego świata; abfordern lassen kazać odebrać; -forderung, sf. odezwanie się o co, odezwa o co, żądanie wydania; odwoła-

nie, reklamacya; -forderungsrecht, *sn.* prawo odwołania kogo, czego.

A'bform, f. A'bformung, Mode'll; A'bformen, *va. Bildh.* odformować; f. A'bbilden, A'bdrucken: w formie odlać oder ulać, wycisnąć, odcisnąć; -formleisten, *sm.* (des Schuhmachers) forma, kopyto, na którem się obuwiu forma nadaje; -formung, *sf.* odformowanie.

A'bforschen, *va.*: Jemdm. etw. — wypytywać, wybadywać kogo o co.

A'bfragen, *va.* (frage ab, fragte od. frug ab, abgefragt) dopytać się, wypytywać się kogo o co, wybadywać, wybadać się czego, dociekać, wyczerpnąć co z kogo, badać się czego u kogo od. badać kogo o co, wymacać co; so fragt man Bauern ab (aus), *tak się głupiego ciągnie za język; einem Schüler die Aufgabe — słuchać ucznia lekcyi; -fragung, *sf.* wypytywanie się, dopytki; dopytywanie się, badanie.

A'bfressen, *va. irr.* (h.) (fresse ab, fraß ab, abgefressen) ogryść, objeść, poźrzéć, pożerać; der Kummer frißt ihm das Herz ab, *serce mu się kraje ze zmartwienia; der Krebs hat ihm die Nase abgefressen, *Hlk.* rak zniszczył mu nos.

A'bfrieren, *vn. irr.* (s.) (friere ab, fror ab, abgefroren) odmarznąć; die Nase ist ihm abgefroren nos mu odmarzł; abfrieren machen, — lassen odmrozić; (durchfrieren, sehr frieren) przeziębnąć, przemarznąć.

A'bfrohnen, A'bfröhnen, *vn.* (h.) pańszczyznę odbyć; —, *va.* (durch Frohndienst etwas abtragen, abzahlen) pańszczyzną wysłużyć się komu za co.

A'bfuchteln, *va.*: Jemanden — skórę wytrzepać komu, wybić go; f. a. Du'rchfuchteln.

A'bfugen, *va. Zm.* deski wyfugować, gładko wyheblować.

A'bfuhr, *sf.* odwóz, odwózka, odwiezienie, odwożenie; wyprowadzenie, transport; -führen, *va.* (h.) odwozić, odwieźć, wywozić, wywieźć, przewozić, przewieźć, transportować; (ableiten, ablenken, durch Hinweisung u. Beispiele wohin richten) odprowadzić, odwieść, *fut.* odwiodę; wywieść, *fut.* wywiodę; sprowadzić, sprowadzać, wzprowadzić, odwodzić; die Wache —, *Kw.* wartę odprowadzić, ściągnąć; *odmówić, odwrócić, odwabić; durch Arzeneimittel —, *Hlk.* ścierające lekarstwo brać, na laksę brać, na przeczyszczenie; (bezahlen) długi zapłacić, dług umorzyć, odnieść, wypłacić, dług oddać; -führend, *a.* przeczyszczający, ścierający, ścierający, wypróżniający, -führmittel, f. u. A'bführung; -führung, *sf.* odwóz, odwiezienie, przewiezienie, transport, odwożenie; odwożenie, odprowadzenie; wyprowadzenie; —, Mittel *n.* zum Abführen, A'bführungsmittel *n.*, *Hlk.* laksacya, purgans, lekarstwo ścierające.

A'bfüllen, *va.* (h.) (durch Schöpfen oder Wegnehmen vermindern), (ablassen, abziehen): zlewać, przelewać, gdzie za pełno jest ujmować, ulać, odlać, ściągnąć, utoczyć, uciągnąć, stoczyć; -füllung, *sf.* odlewanie, zlewanie.

A'bfurchen, *va. Ldw.* miedzą odgraniczyć; (furchenweise abpflügen) bróździć, wybróździć.

A'bfüttern, *va.* zadać bydłu pastwę osobliwie na noc; obdać bydłu (pastwę); -fütterung, *sf.* nadawanie obroku lub pastwy dawanie, napasienie, nakarmienie.

A'bgabe, *sf.* oddanie, oddawanie do rąk czyjich; *Stw.* podatek, dań; czynsz, pobór; eine — zahlen, abzahlen, *Stw.* podatek odnieść, od. opłacić; Abgaben einfordern, *Stw.* podatki pobierać; Abgabe, *H.* *weksel; -gabeattest, *sn.* oddawcze świadectwo, kwit podatkowy.

A'bgähren, *vn. irr.* (h.) wykisać, wyrobić, wyroić się.

A'bgang, *sm.* odejście, odchód, odjazd; *H.* odbyt, pokup, odchód towaru; (Abnahme, nachtheilige Verminderung) zmniejszenie się, uszczerbek; uszczerb, ujma, niedobór, strata, ubytek, szkoda, utrata; (Verlust) uszczuplenie, umalenie; (Mangel) niedostatek, brak; diese Waare findet keinen —, *H.* na ten towar nie ma pokupu (wcale); Abgänge, Abgängsel, *pl.* resztki, okrawki, trociny oder szczątki (pozostałe), odrobiny, odchody; ostatki; ostrużyny; wytłoczyny; (Absterben) odchód, śmierć, zejście ze świata; A'bgangs-, *a.* odbytny; -gangszeugniß, *sn.* świadectwo wydane odchodzącemu ze szkół; *świadectwo dojrzałości, patent.

A'bgäten, f. A'bjäten.

A'bgattern, *va.*: Jemandem etwas — póty czatować, aż się co od kogo dowie, od. z kogo wydobędzie.

A'bgaukeln, *va.* wypraktykować, wyszachrować, wymamić, wykręcić, wydrwić co od kogo, wyłudzić (obrotami, figlami, podstępem, sztuką).

A'bgaunern, *va.*: Jemandem etw. — zemknąć, porwać komu co.

A'bgeben, *va. irr.* (h.) (gebe ab, gab ab, abgegeben) oddać, oddawać, wrócić; powierzyć, zwierzyć, wręczyć; (verursachen) sprawić, narobić, nie obejść się, nie być bez czego, być przy czém (Verdruß, Zank); (Schläge setzen) nic obeszło się bez guzów; (wozu brauchbar sein, zu etwas dienen) zdać się, przydać się, zjeść się na co, służyć na co, za co, zamiast czego, być na co, od. czém, przygodzić się do czego, od. na co, posłużyć do czego; er würde einen guten Soldaten — byłby z niego nie lada (od. dobry) żołnierz; sich mit Jemandem — wdawać się od. wejść z kim w sprawę, porozumienie mieć, mieć doczynienie, parać się; mieszać się w co, należéc do czego, zaprzątnać się czém, konszachty utrzymywać; er gibt sich mit Curiren ab zajmuje się kuracyą, trudni się leczeniem; -geben, *sn.* oddanie, oddawanie.

A'bgebrannter, *sm.* pogorzelec, opaleniec; -bgebranntheit, *sf.* stan pogorzelstwa; *niedostatek.

A'bgedroschen, *pp.* u. *a.* otarty, oklepany.

A'bgefeimt, *pp.* u. *a.* wyćwiczony, wytrawny. [wytrzymały.

A'bgehärtet, *pp.* u. *a.* hartowny,

A'bgehen, *va. irr.* (h.), *vn. irr.* (s.) (gehe ab, ging ab, abgegangen) schodzić, chodzeniem podrzéć, zedrzéć, spotrzebować, popsuć; —, *vn.* (s.) odejść, odchodzić, odprawić się, odjechać; *oddalić się, odstąpić, zboczyć od czego, wyboczyć, odstrychnąć się, ruszyć; — lassen (absenden) odesłać; — (abfahren) odjechać, odprawić się; das Schiff ist abgegangen okręt odpłynął; —, *H.* odchód oder pokup mieć, rozkupionym oder rozprzedanym być; — (anderer Meinung sein) nie przystawać na czyje zdanie, różnić się od kogo, nie zgadzać się z kim w zdaniu, różnego być zdania; — (nachgeben) odstąpić, ustąpić, odmienić swe zdanie; davon gehe ich nicht ab od tego ja nie odstąpię; — (einen Dienst, ein Amt niederlegen) urząd składać, zejść z urzędu, złożyć urząd, wyjść ze służby; mit Tode — przez śmierć ubyć, przenieść się do wieczności; die Farbe geht ab kolor wylazi, błakuje, pełźnie; der Nagel geht ab paznogieć złazi; die Haut geht ab skóra obłazi; der Urin geht ab uryna odchodzi; — (vermindert werden) odchodzić, umniejszyć się, wytrąconym być, mniéj być, zmniejszyć się, upuszczonym być, ubyć; von dieser Summe muß noch viel — od téj summy jeszcze wiele ubyć musi, oder od téj summy jeszcze wiele odejść musi; es geht kein Groschen ab ani grosza ustąpić, oder upuścić nie można; — (mangeln, fehlen) niedostawać, schodzić na czém, braknąć, zbywać na czém; es geht ihm nichts ab (er leidet keinen Mangel) na niczém mu nie schodzi, ma wszystkiego podostatkiem; sich etwas — lassen żałować sobie, skąpić, ująć sobie, uskąpić sobie; er läßt sich nichts — dogadza sobie, nie skąpi sobie, nie żałuje sobie niczego; das Feuer — lassen dać wygasnąć ogniowi, ognia nieutrzymywać, nie podsycać; die Sache ist schlecht, gut, nach Wunsch abgegangen źle, dobrze, pomyślnie się powiodło, wypadło, poszło; ab- und zugehen oddalać się od czego i znowu zbliżać; -gehen, *sn.* odchód, odjazd, odstąpienie, odejście, zejście, ustąpienie, odchodzenie, odprawienie się.

A'bgeigen, *va. Tk.* odegrać na skrzypcach. [smagać.

A'bgeißeln, *va.* wychłostać, wy-

A'bgeizen, *va.*: Jemandem, sich etw. — uskąpić komu, sobie co, przez skępstwo ujmować.

A'bgelagert, *pp.* u. *a.* odległy; abgelagertes (Lager-) Bier odległe piwo; f. a. A'bgelegen.

A'bgelben, *va.* (gelb färben) żółto zafarbować, zażółcić, pożółcić; — *vn.* (h.) żółcić.

A'bgelebt, *pp.* u. *a.* zgrzybiały, zestarzały, starością przygnieciony, podeszły w leciach, sędziwy; -gelebtheit, *sf.* zestarzałość, zgrzybiałość.

A'bgelegen, *pp.* u. *a.* (entfernt, in einer entfernten od. unbequemen Gegend gelegen) oddalony, odległy, daleki, pokątny, uboczny, ustronny; (durch Liegen reif, alt geworden, abgelagert) odległy; abgelegene (abgelagerte, durch Lagern vollends gereifte) Frucht owoc uleżały; abgelegener Wein odległe oder wystałe wino; abgelegene Waare, *H.* zleżały towar; -gelegenheit, *sf.* odległość, dalekość, ustronność, pokątne ustronie.

A'bgelegt, *pp.* u. *a.* złożony, odłożony, zarzucony, zdjęty; stary.

A'bgeneigt, *a.* niechętny, nieprzyjaźny, nieprzychylny, nieżyczliwy; Jemandem — sein odrazę mieć od

kogo; sie werden nicht — sein nie będą od tego; ich bin nicht — nie jestem od tego; -geneigtheit, *sf.* niechęć, nieprzychylność, wstręt, odraza, nieżyczliwość.

A'bgenutzt, *pp.* u. *a.* otarty, spotrzebowany, nadpsuty, częstém używaniem zniszczony, wytarty, wiotchy; wietki, niegodny, niezdatny, nic nie wart; -genutztheit, *sf.* wiotchość, wietkość.

A'bgeordneter, *sm. Stw. etc.* poseł, posłaniec, delegowany, deputat, deputowany, wysłaniec; -geordnetenhaus, *sn. Stw.* dom deputowanych, *sejm Państwa.

A'bgerben, *va.* wygarbować.

A'bgerechnet, *pp.* u. *a.* v. A'brechnen, s. d.

A'bgeredet, Vera'bredet, *a.* umówiony, umowny; abgeredeter Maßen umówionym sposobem, w umówionym sposobie.

A'bgerichtet, *pp.* u. *a.* wyuczony.

A'bgerührt, *pp.* u. *a. Kk.*: abgerührte Eier jajecznica.

A'bgesagt, *pp.* u. *a.* v. A'bsagen; abgesagter Feind jawny nieprzyjaciel.

A'bgesandter, Gesandter, *sm. Stw.* poseł; -gesandtin, *sf.* posłowa, posełkinia.

A'bgeschieden, *pp.* u. *a.* (v. A'bscheiden): zmarły; abgeschiedene Seelen dusze zmarłych; -geschiedenheit, *sf.* oddalenie, odosobnienie; pustelnicze, ustronność, oddzielność, wyłączność, odludność, odległość, ustronie; sein Leben in der Abgeschiedenheit von der Welt verbringen pędzić życie w oddaleniu z świata.

A'bgeschliffen, *pp.* u. *a.* (v. A'bschleifen): odszlifowany, ogładzony, wykrzesany, wygładzony, gładki, wypolerowany; abgeschliffene Sitten, *grzeczne obyczaje; -geschliffenheit, *sf.* polerowność, polor, ogłada.

A'bgeschmackt, *a.* u. *ad.* niedosmaku, niesmaczny, niesmakowity, przykro smakujący; —, *niedorzeczny, głupi, nierozsądny; zdrożny; bez ładu, nieładny, nieskładny, nietrafny, niezgodny, niesmakowny; -geschmacktheit, *sf.* niesmak, płaskość; s. a. Pla'ttheit; — (abgeschmackte Sache) nierozum, głupstwo, głupota, głupie rzeczy; śmieszność, niedorzeczność, brednie ladajakie, banialuki.

A'bgesehen, *pp.* u. *a.*: — von nieważając na, pominąwszy co.

A'bgesondert, *pp.* u. *a.* odrębny, odosobniony, odłączony.

A'bgespannt, *pp.* u. *a.* osłabiony, bezsilny; -gespanntheit, *sf.* rozprzężenie sił, bezsilność; — des Geistes osłabienie umysłu.

A'bgestanden, *pp.* u. *a.* (v. A'bstehen): zdechły, zaśnięty; (Fische) śnięty.

A'bgestorben, *pp.* u. *a.* v. A'bsterben, s. d.; -gestorbenheit, *sf.* zupełna nieczułość.

A'bgestumpft, *pp.* u. *a.* v. A'bstumpfen, s. d.; -gestumpftheit, *sf.*: (der Sinne) tępość, przytępienie (zmysłu, rozumu).

A'bgetrieben, *pp.* u. *a.* (v. A'btreiben): abgetriebenes Pferd spędzony koń, przecharsły koń, ustały koń.

A'bgewichen, *pp.* u. *a.* (v. A'bweichen): przeszły, zeszły.

A'bgewinnen, *va. irr.* (h.) (gewinne ab, gewann ab, abgewonnen) zyskać co od kogo, na kim, ograć kogo; ogrywać kogo, wygrać co na kim; odzyskać, wygraną oder zwycięstwo odnieść; otrzymać, zyskować; einer Sache Geschmack —, *nabrać gustu do czego, zagustować, zasmakować w czém; abgewinnen, *Rw.* przezyskać.

A'bgewöhnen, *va.* odzwyczaić; — (sich), *vr.* odwyknąć, odłożyć się, odkładać się, odzwyczaić się, oduczyć się, oduczać się; ein Kind — (entwöhnen) odsadzić, odstawić dziecko od piersi; -gewöhnung, *sf.* odzwyczajenie; odwyknienie, odzwyczajenie się.

A'bgezehrt, *pp.* u. *a.* wyniszczony, wychudły.

A'bgezogenheit, s. A'bgeschiedenheit.

A'bgieren, *va. Sw.*: das Schiff — okręt oddalić od czego.

A'bgießen, *va. irr.* (h.) (gieße ab, goß ab, abgegossen) odlać, zlewać, ulewać, ubrać, ująć część jaką; (durch Gießen abbilden) odlać, ulać (co w formie); eine Figur in Erz, in Wachs — dlać figurę z bronzu, z wosku; -gießer, *sm.* odlewający, odlewacz, giser; -gießung, *sf.* zlewanie, ulewanie, odlewanie, odlanie.

A'bgischten, s. A'bfäumen, A'bschäumen.

A'bgittern, *va.* kratami opatrzyć; kratami odłączyć, odosobnić.

A'bglanz, *sm.* świetność, świecący się obraz jakiéj rzeczy, odblask; jasność, odbijający blask, obraz; der Mensch ist ein — der Gottheit człowiek jest obrazem bóstwa.

A'bglätten, *va.* gładzić, ogładzić, wymuskać co; wygładzić; -glättung, *sf.* ogładzenie, wygładzenie.

A'bgleichen, *va. irr.* (gleiche ab, glich ab, abgeglichen) urównać, porównać, zrównać, wyrównać; —, *H.* porachować się z kim; *pojednać, zjednać; -gleichung, *sf.* porównanie, wyrównanie.

A'bgleiten, A'bglitschen, *vn. irr.* (s.) (gleite ab, glitt ab, abgeglitten) pośliznąć się, zsunać się, ustyrknąć się, usterknąć się; uchylić się, szwankować; *wyboczyć, wykroczyć, z prawéj drogi zbłądzić.

A'bglimmen, *vn.* (s.) (glimme ab, glomm ab, abgeglommen) wytléć; wytlić się.

A'bglitschen, s. A'bgleiten.

A'bglühen, *va.* rozpalić, rozżarzyć, wypalić.

A'bgott, *sm.* bałwan, bożek, bożyszcze, fałszywy bóg; *bożyszcze; seinen — aus etwas machen, *ślepo się przywiązać do czego, zaślepić się w czém, ubóstwiać co.

A'bgötter, *sm.* (Götzendiener) bałwochwalca; -götterei, *sf.* bałwochwalstwo; -göttisch, *a.* bałwochwalny, bałwochwalczy.

A'bgottsschlange, *sf. Ng.* wąż dusiciel.

A'bgraben, *va. irr.* (h.) (grabe ab, grub ab, abgegraben) skopać, skopywać; — (entziehen) odkopać, skopywać; (durch einen Graben ableiten) przekopać; Wasser — przekopać wodę, przerywać wodę; -grabung, *sf.* odkopanie, okopanie, okopy, rozkopanie, przekopanie, skopanie.

A'bgrämen (sich), *vr.* martwić się, sfrasować się, strapić się, zgryść się, zmartwić się, niszczyć się smutkiem, z frasunku schnąć.

A'bgränzen, A'bgrenzen, *va.* rozgraniczyć, odgraniczać; -gränzung, *sf.* poprowadzenie granicy.

A'bgrasen, *va.* trawę spaść, oder obeżréć; trawę pokosić, zżynać, zżąć.

A'bgreifen, *va. irr.* (h.) (greife ab, griff ab, abgegriffen) wycierać, niby ochwytać, częstém dotykaniem zepsuć, otrzéć, zmaczać; abgegriffener Hut kapelusz powycierany od palców; die Münzen greifen sich mit der Zeit ab pieniądze wycierają się z czasem.

A'bgrenzen, s. A'bgränzen.

A'bgrund, *sm.* przepaść, otchłań, głębia przepaścista, toń, topiel, topielisko; in den — des Meeres versinken wpaść w głębią morza; am Rande eines Abgrundes stehen stać nad przepaścią; Abgründe enthaltend mający głębie.

A'bgucken, A'bguken, s. A'bsehen.

A'bgunst, *sf.* nieżyczliwość, niechęć, niełaska, nienawiść, nieprzyjaźń; -günstig, *a.* u. *ad.* nienawistny, nieżyczliwy, niełaskawy, nieprzychylny.

A'bgurgeln, *va.*: § Jemanden — gardło komu przerznąć; ein Lied, einen Gesang rc. —, *iron.* odskrzeczeć piosnkę.

A'bgürten, *va.* odpasać, rozpasać; das Schwert — odpasać miecz; ein Pferd — odpiąć, zdjąć popręg z konia; -gürtung, *sf.* odpasanie, rozpasanie.

A'bguß, *sm.* zlewanie, ulewanie, odlewanie, odlanie, przelanie, ulanie; — (durch Gießen entstandenes Bild) odlewaniec, odlew; — (einer Pfeife) odlewka, odlewek u fajki; s. a. Pfei'fenstiefel.

A'bhaaren, *vn.* (h.) leniéć, sierść, włosy puszczać, oder gubić; —, *va.* włosy wyrywać, wyskrobać; harować, odharować.

A'bhaben, *va. imp.* (habe ab, hatte ab, abgehabt): den Hut — nie miéć kapelusz na głowie, miéć zdięty kapelusz.

A'bhacken, *va.* odrąbać, ściąć, odciąć; -hacker, *sm.* odcinacz, odrębywacz.

A'bhadern, *va.* Jemandem etw. — wypieniać co na kim, kłótniami zdobyć.

A'bhageln, *vn. impers.* (h.): es hat abgehagelt grad ustał, grad padać przestał; abgehagelt (durch Hagel verwüstet) sein być gradem zbitym, strąconym.

A'bhägen, *va.* płotem ogrodzić, ob. odgrodzić; ein Stück Feld zu einem Garten — kawałek pola odjąć na ogród i płotem opasać.

A'bhagern, *vn.* (s.) wychudnąć, opadać (z ciała).

A'bhäkeln, A'bhaken, *va.* odczepić, odhaczyć; odpiąć haftkę.

A'bhaken, *va.* odhaczyć, zdjąć hakiem; s. a. A'bpflügen.

A'bhalftern, *va.* zdjąć uździenicę; ein Pferd — rozuzdać konia.

A'bhalsen, *va. Jäg.*: Hunde — psom pozdejmować obrozy; s. a. Umha'lsen.

A'bhalten, *va. irr.* (h.) (halte ab, hielt ab, abgehalten) daleko oder opodal trzymać; ein kleines Kind —, *potrzymać dziecko na potrzebie; wytrzymać dziecko; Jemdn. — (hindern)

nie, reklamacya; -forderungsrecht, *sn.* prawo odwołania kogo, czego.

A'bform, s. A'bformung, Mode'll; A'bformen, *va.* *Bildh.* odformować; s. A'bbilden, A'bdrucken: w formie odlać oder ulać, wycisnąć, odcisnąć; -formleisten, *sm.* (des Schuhmachers) forma, kopyto, na którem się obuwiu forma nadaje; -formung, *sf.* odformowanie.

A'bforschen, *va.*: Jemdm. etw. — wypytywać, wybadywać kogo o co.

A'bfragen, *va.* (frage ab, fragte od. frug ab, abgefragt) dopytać się, wypytywać się kogo o co, wybadywać, wybadać się czego, dociekać, wyczerpnąć co z kogo, badać się czego u kogo od. badać kogo o co, wymacać co; so fragt man Bauern ab (aus), *tak się głupiego ciągnie za język; einem Schüler die Aufgabe — słuchać ucznia lekcyi; -fragung, *sf.* wypytywanie się, dopytki; dopytywanie się, badanie.

A'bfressen, *va. irr.* (h.) (fresse ab, fraß ab, abgefressen) ogryść, objeść, pożrzeć, pożerać; der Kummer frißt ihm das Herz ab, *serce mu się kraje ze zmartwienia; der Krebs hat ihm die Nase abgefressen, *Hlk.* rak zniszczył mu nos.

A'bfrieren, *vn. irr.* (s.) (friere ab, fror ab, abgefroren) odmarznąć; die Nase ist ihm abgefroren nos mu odmarzł; abfrieren machen, — lassen odmrozić; (durchfrieren, sehr frieren) przeziębnąć, przemarznąć.

A'bfrohnen, A'bfröhnen, *vn.* (h.) pańszczyznę odbyć; —, *va.* (durch Frohndienst etwas abtragen, abzahlen) pańszczyzną wysłużyć się komu za co.

A'bfuchteln, *va.*: Jemanden — skórę wytrzepać komu, wybić go; s. a. Du'rchfuchteln.

A'bfugen, *va.* *Zm.* deski wyfugować, gładko wyheblować.

A'bfuhr, *sf.* odwóz, odwózka, odwiezienie, odwożenie; wyprowadzenie, transport; -führen, *va.* (h.) odwozić, odwieźć, wywozić, wywieźć, przewozić, przewieźć, transportować; (ableiten, ablenken, durch Hinweisung u. Beispiele wohin richten) odprowadzić, odwieść, *fut.* odwiodę; wywieść, *fut.* wywiodę; sprowadzić, sprowadzać, wzprowadzić, odwodzić; die Wache —, *Kw.* wartę odprowadzić, ściągnąć; *odmówić, odwrócić, odwabić; durch Arzeneimittel —, *Hlk.* ścierające lekarstwo brać, na laksę brać, na przeczyszczenie; (bezahlen) dług zapłacić, dług umorzyć, odnieść, wypłacić, dług oddać; -führend, *a.* przeczyszczający, ścierający, ścierający, wypróżniający, -führmittel, s. u. A'bführung; -führung, *sf.* odwóz, odwiezienie, przewiezienie, transport, odwożenie; odwożenie, odprowadzenie; wyprowadzenie; —, Mittel *n.* zum Abführen, A'bführungsmittel *n.*, *Hlk.* laksacya, purgans, lekarstwo ścierające.

A'bfüllen, *va.* (h.) (durch Schöpfen oder Wegnehmen vermindern), (ablassen, abziehen): zlewać, przelewać, gdzie za pełno jest ujmować, ulać, odlać, sciągnąć, utoczyć, uciągnąć, stoczyć; -füllung, *sf.* odlewanie, zlewanie.

A'bfurchen, *va.* *Ldw.* miedzą odgraniczyć; (furchenweise abpflügen) bróździć, wybróździć.

A'bfüttern, *va.* zadać bydłu pastwę osobliwie na noc; obdać bydło (pastwę); -fütterung, *sf.* nadawanie obroku lub pastwy dawanie, napasienie, nakarmienie.

A'bgabe, *sf.* oddanie, oddawanie do rąk czyjich; *Stw.* podatek, dań; czynsz, pobór; eine — zahlen, abzahlen, *Stw.* podatek odnieść, od. opłacić; Abgaben einfordern, *Stw.* podatki pobierać; Abgabe, *H.* *weksel; -gabeattest, *sn.* oddawcze świadectwo, kwit podatkowy.

A'bgähren, *vn. irr.* (h.) wykisać, wyrobić, wyroić się.

A'bgang, *sm.* odejście, odchód, odjazd; *H.* odbyt, pokup, odchód towaru; (Abnahme, nachtheilige Verminderung) zmniejszenie się, uszczerbek; uszczerb, ujma, niedobór, strata, ubytek, szkoda, utrata; (Verlust) uszczuplenie, umalenie; (Mangel) niedostatek, brak; diese Waare findet keinen —, *H.* na ten towar nie ma pokupu (wcale); Abgänge, Abgängsel, *pl.* resztki, okrawki, trociny oder szczątki (pozostałe), odrobiny, odchody; ostatki; ostrużyny; wytłoczyny; (Absterben) odchód, śmierć, zejście ze świata; A'bgangs-, *a.* odbytny; -gangszeugniß, *sn.* świadectwo wydane odchodzącemu ze szkół; *świadectwo dojrzałości, patent.

A'bgäten, s. A'bjäten.

A'bgattern, *va.*: Jemandem etwas — póty czatować, aż się co od kogo dowie, od. z kogo wydobędzie.

A'bgaufeln, *va.* wypraktykować, wyszachrować, wymamić, wykręcić, wydrwić co od kogo, wyłudzić (obrotami, figlami, podstępem, sztuką).

A'bgaunern, *va.*: Jemandem etw. — zemknąć, porwać komu co.

A'bgeben, *va. irr.* (h.) (gebe ab, gab ab, abgegeben) oddać, oddawać, wrócić; powierzyć, zwierzyć, wręczyć; (verursachen) sprawić, narobić, nie obejść się, nie być bez czego, być przy czém (Verdruß, Zank); (Schläge setzen) nic obeszło się bez guzów; (wozu brauchbar sein, zu etwas dienen) zdać się, przydać się, zjeść się na co, służyć na co, za co, zamiast czego, być na co, od. czém, przygodzić się do czego, od. na co, posłużyć do czego; er würde einen guten Soldaten — byłby z niego nie lada (od. dobry) żołnierz; sich mit Jemandem — wdawać się od. wejść z kim w sprawę, porozumienie mieć, mieć doczynienie, parać się; mieszać się w co, należéć do czego, zaprzątnać się czém, konszachty utrzymywać; er gibt sich mit Curiren ab zajmuje się kuracyą, trudni się leczeniem; -geben, *sn.* oddanie, oddawanie.

A'bgebrannter, *sm.* pogorzelec, opaleniec; -bgebranntheit, *sf.* stan pogorzelstwa; *niedostatek.

A'bgedroschen, *pp.* u. *a.* otarty, oklepany.

A'bgefeimt, *pp.* u. *a.* wyćwiczony, wytrawny. [wytrzymały.

A'bgehärtet, *pp.* u. *a.* hartowny,

A'bgehen, *va. irr.* (h.), *vn. irr.* (s.) (gehe ab, ging ab, abgegangen) schodzić, chodzeniem podrzéć, zedrzéć, spotrzebować, popsuć; —, *vn.* (s.) odejść, odchodzić, odprawić się, odjechać; *oddalić się, odstąpić, zboczyć od czego, wyboczyć, odstrychnąć się, ruszyć; — lassen (absenden) odesłać; — (abfahren) odjechać, odprawić się; das Schiff ist abgegangen okręt odpłynął; —, *H.* odchód oder pokup mieć, rozkupionym oder rozprzedanym być; — (anderer Meinung sein) nie przystawać na czyje zdanie, różnić się od kogo, nie zgadzać się z kim w zdaniu, różnego być zdania; — (nachgeben) odstąpić, ustąpić, odmienić swe zdanie; davon gehe ich nicht ab od tego ja nie odstąpię; — (einen Dienst, ein Amt niederlegen) urząd składać, zejść z urzędu, złożyć urząd, wyjść ze służby; mit Tode — przez śmierć ubyć, przenieść się do wieczności; die Farbe geht ab kolor wylazi, blakuje, pelźnie; der Nagel geht ab paznogieć złazi; die Haut geht ab skóra obłazi; der Urin geht ab uryna odchodzi; — (vermindert werden) odchodzić, umniejszyć się, wytrąconym być, mniéj być, zmniejszyć się, upuszczonym być, ubyć; von dieser Summe muß noch viel — od téj summy jeszcze wiele ubyć musi, oder od téj summy jeszcze wiele odejść musi; es geht kein Groschen ab ani grosza ustąpić, oder upuścić nie można; — (mangeln, fehlen) niedostawać, schodzić na czém, braknąć, zbywać na czém; es geht ihm nichts ab (er leidet keinen Mangel) na niczém mu nie schodzi, ma wszystkiego podostatkiem; sich etwas — lassen żałować sobie, skąpić, ująć sobie, uskąpić sobie; er läßt sich nichts — dogadza sobie, nie skąpi sobie, nie żałuje sobie niczego; das Feuer — lassen dać wygasnąć ogniowi, ognia nieutrzymywać, nie podsycać; die Sache ist schlecht, gut, nach Wunsch abgegangen źle, dobrze, pomyślnie się powiodło, wypadło, poszło; ab- und zugehen oddalać się od czego i znowu zbliżać; -gehen, *sn.* odchód, odjazd, odstąpienie, odejście, zejście, ustąpienie, odchodzenie, odprawienie się.

A'bgeigen, *va.* *Tk.* odegrać na skrzypcach. [smagać.

A'bgeißeln, *va.* wychłostać, wy-

A'bgeizen, *va.*: Jemandem, sich etw. — uskąpić komu, sobie co, przez skępstwo ujmować.

A'bgelagert, *pp.* u. *a.* odległy; abgelagertes (Lager-) Bier odległe piwo; s. a. A'bgelegen.

A'bgelben, *va.* (gelb färben) żółto zafarbować, zażółcić, pożółcić; — *vn.* (h.) żółcić.

A'bgelebt, *pp.* u. *a.* zgrzybiały, zestarzały, starością przygnieciony, podeszły w leciach, sędziwy; -gelebtheit, *sf.* zestarzałość, zgrzybiałość.

A'bgelegen, *pp.* u. *a.* (entfernt, in einer entfernten od. unbequemen Gegend gelegen) oddalony, odległy, daleki, pokątny, uboczny, ustronny; (durch Liegen reif, alt geworden, abgelagert) odległy; abgelegene (abgelagerte, durch Lagern vollends gereifte) Frucht owoc uleżały; abgelegener Wein odległe oder wystałe wino; abgelegene Waare, *H.* zleżały towar; -gelegenheit, *sf.* odległość, dalekość, ustronność, pokątne ustronie.

A'bgelegt, *pp.* u. *a.* złożony, odłożony, zarzucony, zdjęty; stary.

A'bgeneigt, *a.* niechętny, nieprzyjaźny, nieprzychylny, nieżyczliwy; Jemandem — sein odrazę mieć od

kogo; sie werden nicht — sein nie będą od tego; ich bin nicht — nie jestem od tego; -geneigtheit, *sf.* niechęć, nieprzychylność, wstręt, odraza, nieżyczliwość.

A'bgenutzt, *pp.* u. *a.* otarty, spotrzebowany, nadpsuty, częstém używaniem zniszczony, wytarty, wiotchy; wietki, niegodny, niezdatny, nic nie wart; -genutztheit, *sf.* wiotchość, wietkość.

A'bgeordneter, *sm.* *Stw. etc.* poseł, posłaniec, delegowany, deputat, deputowany, wysłaniec; -geordnetenhaus, *sn.* *Stw.* dom deputowanych, *sejm Państwa.

A'bgerben, *va.* wygarbować.

A'bgerechnet, *pp.* u. *a.* v. A'brechnen, s. d.

A'bgeredet, Vera'bredet, *a.* umówiony, umowny; abgeredeter Maßen umówionym sposobem, w umówionym sposobie.

A'bgerichtet, *pp.* u. *a.* wyuczony.

A'bgerührt, *pp.* u. *a.* *Kk.*: abgerührte Eier jajecznica.

A'bgesagt, *pp.* u. *a.* v. A'bsagen; abgesagter Feind jawny nieprzyjaciel.

A'bgesandter, Gesandter, *sm.* *Stw.* poseł; -gesandtin, *sf.* posłowa, posełkinia.

A'bgeschieden, *pp.* u. *a.* (v. A'bscheiden): zmarły; abgeschiedene Seelen dusze zmarłych; -geschiedenheit, *sf.* oddalenie, odosobnienie; pustelnicze, ustronność, oddzielność, wyłączność, odludność, odległość, ustronie; sein Leben in der Abgeschiedenheit von der Welt verbringen pędzić życie w oddaleniu z świata.

A'bgeschliffen, *pp.* u. *a.* (v. A'bschleifen): odszlifowany, ogładzony, wykrzesany, wygładzony, gładki, wypolerowany; abgeschliffene Sitten, *grzeczne obyczaje; -geschliffenheit, *sf.* polerowność, polor, ogłada.

A'bgeschmackt, *a.* u. *ad.* niedosmaku, niesmaczny, niesmakowity, przykro smakujący; —, *niedorzeczny, głupi, nierozsądny; zdrożny; bez ładu, nieładny, nieskładny, nietrafny, niezgodny, niesmakowny; -geschmacktheit, *sf.* niesmak, płaskość; s. a. Pla'ttheit; — (abgeschmackte Sache) nierozum, głupstwo, głupota, głupie rzeczy; śmieszność, niedorzeczność, brednie ladajakie, banialuki.

A'bgesehen, *pp.* u. *a.*: — von niezważając na, pominąwszy co.

A'bgesondert, *pp.* u. *a.* odrębny, odosobniony, odłączony.

A'bgespannt, *pp.* u. *a.* osłabiony, bezsilny; -gespanntheit, *sf.* rozprzężenie sił, bezsilność; — des Geistes osłabienie umysłu.

A'bgestanden, *pp.* u. *a.* (v. A'bstehen): zdechły, zaśnięty; (Fische) śnięty.

A'bgestorben, *pp.* u. *a.* v. A'bsterben, s. d.; -gestorbenheit, *sf.* zupełna nieczułość.

A'bgestumpft, *pp.* u. *a.* v. A'bstumpfen, s. d.; -gestumpftheit, *sf.*: (der Sinne) tępość, przytępienie (zmysłu, rozumu).

A'bgetrieben, *pp.* u. *a.* (v. A'btreiben): abgetriebenes Pferd spędzony koń, przecharsły koń, ustały koń.

A'bgewichen, *pp.* u. *a.* (v. A'bweichen): przeszły, zeszły.

A'bgewinnen, *va. irr.* (h.) (gewinne ab, gewann ab, abgewonnen) zyskać co od kogo, na kim, ograć kogo; ogrywać kogo, wygrać co na kim; odzyskać, wygraną oder zwycięstwo odnieść; otrzymać, zyskować; einer Sache Geschmack —, *nabrać gustu do czego, zagustować, zasmakować w czém; abgewinnen, *Rw.* przezyskać.

A'bgewöhnen, *va.* odzwyczaić; — (sich), *vr.* odwyknąć, odłożyć się, odkładać się, odzwyczaić się, oduczyć się, oduczać się; ein Kind — (entwöhnen) odsadzić, odstawić dziecko od piersi; -gewöhnung, *sf.* odzwyczajenie; odwyknienie, odzwyczajenie się.

A'bgezehrt, *pp.* u. *a.* wyniszczony, wychudły. [heit.

A'bgezogenheit, s. A'bgeschieden-

A'bgieren, *va.* *Sw.*: das Schiff — okręt oddalić od czego.

A'bgießen, *va. irr.* (h.) (gieße ab, goß ab, abgegossen) odlać, zlewać, ulewać, ubrać, ująć część jaką; (durch Gießen abbilden) odlać, ulać (co w formie); eine Figur in Erz, in Wachs — dlać figurę z bronzu, z wosku; -gießer, *sm.* odlewający, odlewacz, giser; -gießung, *sf.* zlewanie, ulewanie, odlewanie, odlanie. [schäumen.

A'bgischten, s. A'bschäumen, A'b-

A'bgittern, *va.* kratami opatrzyć; kratami odłączyć, odosobnić.

A'bglanz, *sm.* świetność, świecący się obraz jakiéj rzeczy, odblask; jasność, odbijający blask, obraz; der Mensch ist ein — der Gottheit człowiek jest obrazem bóstwa.

A'bglätten, *va.* gładzić, ogładzić, wymuskać co; wygładzić; -glättung, *sf.* ogładzenie, wygładzenie.

A'bgleichen, *va. irr.* (gleiche ab, glich ab, abgeglichen) urównać, porównać, zrównać, wyrównać; —, *H.* porachować się z kim; *pojednać, zjednać; -gleichung, *sf.* porównanie, wyrównanie.

A'bgleiten, A'bglitschen, *vn. irr.* (s.) (gleite ab, glitt ab, abgeglitten) pośliznąć się, zsunąć się, ustyrknąć się, usterknąć się; uchylić się, szwankować; *wyboczyć, wykroczyć, z prawéj drogi zbłądzić.

A'bglimmen, *vn.* (s.) (glimme ab, glomm ab, abgeglommen) wytléć; wytlić się.

A'bglitschen, s. A'bgleiten.

A'bglühen, *va.* rozpalić, rozżarzyć, wypalić.

A'bgott, *sm.* bałwan, bożek, bożyszcze, fałszywy bóg; *bożyszcze; seinen — aus etwas machen, *ślepo się przywiązać do czego, zaślepić się w czém, ubóstwiać co.

A'bgötter, *sm.* (Götzendiener) bałwochwalca; -götterei, *sf.* bałwochwalstwo; -göttisch, *a.* bałwochwalny, bałwochwalczy. [dusiciel.

A'bgottsschlange, *sf.* *Ng.* wąż

A'bgraben, *va. irr.* (h.) (grabe ab, grub ab, abgegraben) skopać, skopywać; — (entziehen) odkopać, skopywać; (durch einen Graben ableiten) przekopać; Wasser — przekopać wodę, przerywać wodę; -grabung, *sf.* odkopanie, okopanie, okopy, rozkopanie, przekopanie, skopanie.

A'bgrämen (sich), *vr.* martwić się, sfrasować się, strapić się, zgryść się, zmartwić się, niszczyć się smutkiem, z frasunku schnąć.

A'bgränzen, A'bgrenzen, *va.* rozgraniczyć, odgraniczać; -gränzung, *sf.* poprowadzenie granicy.

A'bgrasen, *va.* trawę spaść, oder obeżrzéć; trawę pokosić, zżynać, zżąć.

A'bgreifen, *va. irr.* (h.) (greife ab, griff ab, abgegriffen) wycierać, niby ochwytać, częstém dotykaniem zepsuć, otrzéć, zmaczać; abgegriffener Hut kapelusz powycierany od palców; die Münzen greifen sich mit der Zeit ab pieniądze wycierają się z czasem.

A'bgrenzen, s. A'bgränzen.

A'bgrund, *sm.* przepaść, otchłań, głębia przepaścista, toń, topiel, topielisko; in den — des Meeres versinken wpaść w głębią morza; am Rande eines Abgrundes stehen stać nad przepaścią; Abgründe enthaltend mający głębie.

A'bgucken, A'bguken, s. A'bsehen.

A'bgunst, *sf.* nieżyczliwość, niechęć, niełaska, nienawiść, nieprzyjaźń; -günstig, *a.* u. *ad.* nienawistny, nieżyczliwy, niełaskawy, nieprzychylny.

A'bgurgeln, *va.*: § Jemanden — gardło komu przerznąć; ein Lied, einen Gesang 2c. —, *iron.* odskrzeczéć piosnkę.

A'bgürten, *va.* odpasać, rozpasać; das Schwert — odpasać miecz; ein Pferd — odpiąć, zdjąć popręg z konia; -gürtung, *sf.* odpasanie, rozpasanie.

A'bguß, *sm.* zlewanie, ulewanie, odlewanie, odlanie, przelanie, ulanie; — (durch Gießen entstandenes Bild) odlewaniec, odlew; — (einer Pfeife) odlewka, odlewek u fajki; s. a. Pfei'fenstiefel.

A'bhaaren, *vn.* (h.) leniéć, sierść, włosy puszczać, oder gubić; —, *va.* włosy wyrywać, wyskrobać; harować, odharować.

A'bhaben, *va. imp.* (habe ab, hatte ab, abgehabt): den Hut — nie miéć kapelusz na głowie, miéć zdjęty kapelusz.

A'bhacken, *va.* odrąbać, ściąć, odciąć; -hacker, *sm.* odcinacz, odrębywacz.

A'bhadern, *va.* Jemandem etw. — wypieniać co na kim, kłótniami zdobyć.

A'bhageln, *vn. impers.* (h.): es hat abgehagelt grad ustał, grad padać przestał; abgehagelt (durch Hagel verwüstet) sein być gradem zbitym, strąconym.

A'bhägen, *va.* płotem ogrodzić, ob. odgrodzić; ein Stück Feld zu einem Garten — kawałek pola odjąć na ogród i płotem opasać.

A'bhagern, *vn.* (s.) wychudnąć, opadać (z ciała).

A'bhäkeln, A'bhaken, *va.* odczepić, odhaczyć; odpiąć haftkę.

A'bhaken, *va.* odhaczyć, zdjąć hakiem; s. a. A'bpflügen.

A'bhalftern, *va.* zdjąć uździenicę; ein Pferd — rozuzdać konia.

A'bhalsen, *va.* *Jäg.*: Hunde — psom pozdejmować obrozy; s. a. Umha'lsen.

A'bhalten, *va. irr.* (h.) (halte ab, hielt ab, abgehalten) daleka oder opodal trzymać; ein kleines Kind —, *potrzymać dziecko na potrzebie; wytrzymać dziecko; Jemdn. — (hindern)

wstrzymywać kogo, odwieść, odrywać, odciągnać, odwrócić, hamować, powściągnać; — (aushalten, ausstehen) odpierać; odstręczać; er ließ sich kaum abhalten zu ꝛc. zaledwo dał się odciągnąć od itd.; ein Gericht, eine Prüfung — sąd, popis oder eksamen odbyć; seine Stunden richtig — pilnować lekcyi, lekcye regularnie dawać; -haltung, *sf.* wstrzymywanie od czego, powściągnienie, powściąganie, odwodzenie, zatrzymanie od czego, hamowanie; — (Hinderniß) przeszkoda, zawada; er kam nicht, weil er eine — hatte nie przyszedł, bo miał przeszkodę.

A'bhandeln, *va.* odkupić, odkupować, zakupować co; — (abdingen) utargować; s. a. A'bfeilschen; — (unterhandeln, eine Belehrung worüber geben) traktować co, rozprawiać o czém; -handlung, *sf.* traktowanie, rozprawa, wykład, objaśnienie, mówienie o czém, traktat, pismo, transakcya; — über etw. rozprawa o czém; —, s. a. A'bfeilschen.

Abha'nden, *ad.*: — kommen zginąć, podziać się gdzie, nie módz być znalezionym, zarzucić się gdzie; abhanden gekommen zginiony.

A'bhang, *sm.* schyłek, pochyłość, daszkowatość, schodzistość, spadzistość, stoczystość, położystość; urwisko; steiler — przechylisko.

A'bhangen, *vn. irr.* (h.) (hange ab, hing ab, abgehangen) spadzisto od. pochyło być; na dół wisiéć, obwisłym, zwiesistym być, obwisnąć; — (sich neigen, mit dem Horizonte einen spitzen Winkel machen) pochyłym być; —, *(unterworfen sein) zawisnąć od kogo, dependować, zależéć, podległym być komu; — (beruhen) zależéć; -hangend, *ppr.* u. *a.* zwieszony, zwisły.

A'bhängen, *va.* (abnehmen, herabhängen) rzecz zawieszoną zdjąć; zależéć, zawisnąć, podlegać; s. a. A'bhangen.

A'bhängig, *a.* u. *ad.* pochyły, daszkowaty, schodzisty, spadzisty; pochyło, spadzisto; —, *(unterworfen) podległy, uległy, zależący, zawisły, zależny; -hängigkeit, *sf.* uległość, podległość, dependencya, zawisłość; zależność.

A'bhären, s. A'bhaaren.

A'bharken, A'brechen, *va. Gtn. Ldw.* odgrabić.

A'bhärmen (sich), *vr.* zgryść się, strapić się, suszyć sobie głowę, stroskać się, niszczyć się smutkiem.

A'bhärten, *va.* zahartować, hartować, uhartować, ukrzepić, twardym od. hartownym zrobić; wprawić kogo do zniesienia fatygi i trudów; sich gegen die Kälte — zahartować się na zimno; abgehärtet zahartowany, zatwardziały, hartowny, przywykły do zniesienia niewygody i trudów; -härtung, *sf.* hart, zahartowanie, uhartowanie, przywyknienie do trudów. [żywicę z drzewa wyciągnąć.

A'bharzen, *va.*: einen Baum —

A'bhaschen, *va.*: Jemandem etwas — porwać, łapnąć komu co.

A'bhaspeln, *va.* zmotać (przędzę), umotać, namotać na motowidło; -haspelung, *sf.* zmotanie.

A'bhauben, *va. Jäg.*: einen Falken — odkapturzyć sokoła.

A'bhauen, *va. irr.* (h.) (haue ab, hieb ab, abgehauen): einen Baum — ściąć drzewo, obciąć, obcinać, ścinać, uciąć, ucinać, podrąbać, odrąbać; Aeste — odcinać, poobcinać gałęzie; einen Kopf — głowę ściąć; am frischen Felde —, *Bw.* z nowém zrobisku kopać.

A'bhäufeln, *va.* układać w kupki, rozdzielać na kupki.

A'bhäuteln, *va.* obedrzéć ze skórki, skórkę zdjąć.

A'bhäuten, *va.* skórę zdjąć, łupić, odrzéć ze skóry; —, *vn.* (h.) *Ng.* (bei Schlangen ꝛc.) złożyć skórkę, zrzucić skórę.

A'bheben, *va. irr.* (h.) (hebe ab, hob, hub ab, abgehoben) zdejmować, zdjąć, znieść, podnieść, odstawić; Karten — zbierać karty; -heben, *sn.* podniesienie, zdejmowanie, dźwignienie, uniesienie, zdjęcie; — der Karten zbieranie kart, zebranie.

A'bhecheln, *va.*: Flachs — wyczesać len, skończyć czesanie.

A'bhefteln, *va.* odpinać haftki, rozpiąć haftki.

A'bheften, *va.* odpiąć, odpinać.

A'bheilen, *vn.* (s.) *Hlk.* goić się; —, *va. Hlk.* odgoić, uleczyć; -heilung, *sf.* gojenie się, leczenie, wykurowanie. [langen.

A'bheischen, s. A'bfordern, A'bver-

A'bhelfen, *va. irr.* (h.) (helfe ab, half ab, abgeholfen) dopomódz; einer Sache — dopomódz, dopomagać, poradzić; uwolnić, ulżyć, uleczyć; den Bedürfnissen der Armen — wszelakie potrzeby ubogich opatrywać; -helfen, *sn.*, A'bhülfe, *sf.* dopomożenie, doradzenie, zaradzenie, porada na co, ulżenie, wyzwolenie; -helflich, A'bhülflich, *a.* zaradczy.

A'bhellen, *va.* sklarować, klarować, wyklarować; sich — wyklarować się.

A'bhenken, s. A'bhängen.

A'bherzen, *va.* nacałować się kogo, cacać, nacacać się, cackać się z kim.

A'bhetzen, *va.* szczwaniem zmęczyć, strudzić, zmocować, zeszczwać.

A'bheucheln, *va.* wyłudzić, wydrwić co od kogo.

A'bheulen, *va.* odwyć co; sich —, § zmęczyć się wyciem, beczeniem, płakaniem.

A'bhexen, *va.*: Jemandem etw. — wyczarować co na kim.

A'bhilfe, A'bhülfe, A'bhülflich, s. unter A'bhelfen, *sn.*

A'bhobeln, *va. Zm.* zheblować, uheblować, wyheblować, heblować, heblem wygładzić; —, *maniery nauczyć, wypolerować, okrzesać, wykrzesać, sprostować czyje obyczaje.

A'bhold, *ad.* niełaskawie, nieprzychylnie, w sposobie nieprzyjaźnym, nieżyczliwie; Jemandem — sein nieprzychylnym komu być, nie lubić kogo.

A'bholen, *va.* pojść po kogo i przywieść go oder przyprowadzić go, iść po co i przynieść; zawołać kogo; — lassen posłać po kogo, oder po co; -holung, *sf.* przyprowadzenie, przyniesienie, pójście, przyjście po co.

A'bholz, *sn.* (Abraum, Abschlag) gałęzie poobcinane; drzewo gałęziowe.

A'bholzen, *va.* wyciąć, wyrąbać las (bór, gaj), wytrzebić las; -holzung, *sf.* wyrąbanie, wycięcie, wytrzebienie lasu.

A'bhorchen, *va.* wysłyszéć, wysłuchać, podsłuchywaniem się nauczyć; dowiedziéć się czego, wyrozumiéć.

A'bhören, *va. Rw.* (Zeugen ꝛc.) wysłuchać, przesłuchać świadków; słuchając nauczyć się, przysłuchywaniem się pozbadnąć, od. przejąć, zachwycić; -hörung, *sf.* wysłuchanie, przesłuchanie.

A'bhub, *sm.* reszty ze stołu; zebranie kart; *Bw.* szumowiny.

A'bhülfe, *sf.* porada, wydołanie; s. a. A'bhelfen.

A'bhülsen, *va.* obłupić, wyrąbić; łupinę z czego złupić; sich — z łupiny wychodzić. [odejść kulejąc.

A'bhumpeln, Fo'rthumpeln, *vn.*

A'bhungern (sich), *vr.* namrzéć się głodu, głod znosić; a'bgehungert wygłodniały, wymorzony.

A'bhuren (sich), *vr.* zniszczyć się obcowaniem z nierządnicami, zdeboszować się.

A'bhusten, *va.* wykaszlać co; den Schleim von der Lunge — wykaszlać flegmę z płuc; sich — zmęczyć się ciągłym kaszlem.

A'bhüten, *va.* spaść, wypaść, pasieniem strawić.

A'bhütten, *va. Bw.*: eine Grube — zaniedbać kopalnią.

A'birren, *vn.* (s.) zbłądzić, zbłąkać się, obłąkać się; -irrung, *sf.* zbłądzenie; *Stk.* zboczenie; — des Lichtes der Sterne, *Stk.* aberracya, oder zboczenie światła gwiazd; -irrungsstrahl, A'birrungswinkel, *sm. Stk.* promień, kąt zboczenia; -irrungsweite, *sf. Stk.* odległość zboczenia.

Abiturie'nt, *sm.* uczeń odchodzący do uniwersytetu; -turie'ntenprüfung, *sf.* eksamen dojrzałości; -turie'ntenzeugniß, *sn.* świadectwo dojrzałości.

A'bjagen, *va.* spędzić, utrudzić, zmordować od. zmęczyć, od. strudzić gonieniem, oder biegiem; — (abnehmen) dopędzić i zabrać, odbić co komu; dogoniwszy odebrać, rzecz jaką komu odgonić. [wić.

A'bjäten, *va. Gtn.* wypléć, wyple-

A'bjochen, *va.* jarzmo zdjąć, wyprządz z jarzma. [len, ꝛc.

Abjudici'ren, ꝛc., s. A'burthei-

Abjuri'ren, s. A'bschwören.

A'bkalben, *vn. Ldw.* ocielić się (krowa); przestać się cielić (krowa).

A'bkälten, *va.* wystudzić, wychłodzić.

A'bkämmen, *va.* zczesać, wyczesać; abgekämmte Wolle wełna czesana; *Kw.* einen Wall abkämmen wierzch wału zestrzelić.

A'bkämpfen, *va.*: Jemandem etw. — zdobyć co na kim, zmuszać do wydania, siłą wymódz.

A'bkanten, *va.* rogi zheblować, poobcinać u deski.

A'bkanzeln, *va.* publikować, z ambony ogłosić, oznajmić; ** s. Au'sschelten.

A'bkappen, *va. Jäg.*: den Falken — sokołowi kapturek zdjąć; — (abhauen) obciąć, uciąć, ogolić; das Ankertau —, *Sw.* linę kotwiczną uciąć, preciąć; den Mast —, *Sw.* maszt ściąć.

A'bkargen, *va.* uskąpić komu czego; sich etwas — uskąpić sobie czego.

A'bkarten, *va.* *(etwas Böses) ukartować, uknować, ułożyć, umówić chytrze; -kartung, *sf.* chytre ułożenie, spisek ułożony.

A'bkasteien (sich), *vr.* niszczyć się dręczeniem ciała.

A'bkauen, *va.* odżuć, odgryźć; sich die Nägel — odgryźć sobie paznogcie.

A'bkauf, *sm.* odkup, okup, wykup, wykupno; (abgekaufte Sache) kupno.

A'bkaufen, *va.* odkupić, kupić, kupnem nabyć; (durch Geld von etwas befreien) okupić, odkupić, wykupić, wykupować.

A'bkäufer, *sm.* kupujący, kupiec; -käuflich, *ad.* kupnem; *a.* mogący być kupionym, odkupny.

A'bkehlen, *va.* gardło poderznąć, przerznąć, zakłuć.

A'bkehren, *va.* odwrócić, zwrócić, odchylić, skierować, odstąpić, zjechać z drogi; mit dem Besen — zamieść, wymieść miotłą; die Spinneweben — odmieść, omietać pajęczynę; mit der Bürste — wyczesać, wychędożyć szczotką; -kehricht, *sm.* obmieciny, obmiotki; -kehrer, *sm.*, -rin, *sf.* obmiatacz, obmiataczka.

A'bkeifen (sich), *vr.* zmęczyć się łajaniem, nałajać się.

A'bkeilen, *va.* klinem co odłamać, odłupać. [wycisnąć.

A'bkeltern, *va.* *Wb.* wytłoczyć,

A'bketteln, *va.* zdjąć, odłożyć łańcuszek; łańcuszkiem założyć.

A'bketten, *va.* spuścić z łańcucha.

A'bkichern (sich), *vr.* chychotaniem się zmęczyć.

A'bkimmen, *va.*: eine Daube, ein Faß — wątory oberznąć, nowe wątory dawać.

A'bkippen, *vn.* (s.) przekinąć się, spaść, przechylić się, przeważyć się; —, *va.* s. A'bkuppen, A'bköpfen.

A'bkitzeln, *va.* łechtaniem zmęczyć, strasznie wyłechtać.

A'bklaffen, *vn.* (s.) (Thüre, ꝛc.) odstać, odewstać, oddziawiać się, nieprzypadać, nie dobrze przystawać.

A'bklaftern, *va.* ustawiać oder układać (drzewo) w sążnie, w siągi; na sążnie dzielić. [mować.

A'bklammern, *va.* klamry pozdej-

A'bklappen, *va.* spuścić klapę od. skrzydło.

A'bklären, *va.* sklarować, wyklarować, cedzić, przecedzić; sich — ustać się; das Wetter klärt sich ab wypogadza się, niebo się przeciera; -klärungsmittel, *sn.* środek do klarowania; -klärwasser, *sn.*, Kläre, *sf.* woda którą leją w topiący się łój, aby się nie przypalił.

A'bklatschen, *va.* odlew robić, odlewać figure; —, *Bchdr.* odcisnąć bez prasy.

A'bklauben, *va.* odlubać, odłubywać, palcami obierać, wyskubywać.

A'bklecken, s. A'bfallen, A'btrutschen.

A'bklecksen, *va.* *iron.* skończyć mazaninę (o ladajakim malarzu, pisarzu).

A'bkleiden, *va.* rozebrać z sukień, zewlec oder zdjąć suknie; die Taue —, *Sw.* pokrowce pozdejmować z lin; -kleidung, *sf.* przepierzenie, przegroda.

A'bklemmen, *va.* uskrzynąć, przyskrzynąć, uszczypnąć, przyciąć (einen Finger mit der Thüre — palec we drzwiach). [u'nterklettern.

A'bklettern, s. Hera'bklettern, Her-

A'bklimpern, *va.* niedbale co odegrać na instrumencie (na fortepianie, gitarze), odklepać.

A'bklitschen, s. A'bklatschen.

A'bklopfen, *va.* wytrzepać, otrzepać, oklepać, obtłukiwać; (ausprügeln) wytrzepać skórę, oprać; wybić; —, *Bchdr.* s. A'bklatschen.

A'bknabbern, *va.* ogryźć (mięso z kości, skórkę z chleba, itd.).

A'bknacken, *va.* z trzaskiem co odłamać, oderwać.

A'bknallen, *va.*: ein Schießgewehr — wypalić ze strzelby.

A'bknappen, *va.* uszczuplić, drobić, drobnemi kawałkami odłamywać; *skąpić, uskąpić. [nagen.

A'bknaupeln, s. A'bklauben, A'b-

A'bknausern, s. A'bkargen.

A'bkneifen, *va.* *irr.* (h.) (kneife ab, kniff ab, abgekniffen) odszczypać, uszczypnąć, uskubnąć, uszczyknąć; den Wind —, *Sw.* wiatru się trzymać; dem Feinde den Wind —, *Sw.* nieprzyjacielowi wiatr odebrać.

A'bkneipen, *va.* *irr.* (kneipe ab, knipp ab, abgeknippen) urwać, oderwać; odłamać, odciąć; s. a. A'bkneifen.

A'bknicken, *va.* odłamać; kark złamać, od. karku nakręcić; s. a. A'bknacken. [kargen.

A'bknickern, s. A'bknausern, A'b-

A'bknieen, *va.* (zur Strafe, eine gewisse Zeit) odklęczeć; durch Knieen abnützen klęczeniem zużyć, od. wytrzeć.

A'bknipsen, *va.*: die Spitze einer Feder — uciąć koniec pióra.

A'bknöpfen, *va.* odpiąć, rozpiąć (co na guziki zapiętego); guziki odjąć od czego.

A'bknubbern, s. A'bknabbern.

A'bknüpfen, *va.* odwiązać, odpiąć, oddziergnąć, rozwiązawszy, rozdziergnąwszy węzeł, szypeł zdejmować; einen Gehenkten — wisielca zdjąć; rozpiąć, rozpinać, rozdziergnąć.

A'bkochen, *va.* odgotować, zagotować, nagotować, ugotować, dosyć wygotować, przegotować, uwarzyć; A'bkochung, *sf.*, abgekochter Trank, *sm.* *Hlk.* odwar, dekokt.

A'bkohlen, *va.* *Zm. etc.* sztamować, sznurkiem poczernionym odznaczyć. [u'nterkollern.

A'bkollern, s. Hera'bkollern, Her-

A'bkomme, s. A'bkömmling.

A'bkommen, *vn.* *irr.* (s.) (komme ab, kam ab, abgekommen) odejść, odchodzić, oddalić się; vom rechten Wege — (sich verirren) zejść z prawéj drogi, zbłądzić, obłąkać się, wyboczyć; ich konnte aus der Gesellschaft nicht abkommen nie mogłem się z kompanii oderwać, oder nie mogłem się wydostać z kompanii, nie puszczono mię; er kann — on może być odprawiony, można się bez niego obejść; um kurz von der Sache abzukommen aby ukończyć tę sprawę; — (aus dem Gebrauche kommen) wyjść ze zwyczaju, zniesionym być, zarzuconym być, uchylonym być, zastarzéć; — (herstammen) pochodzić; von seinem Plane, von seinem Thema — odstąpić, zaniechać planu, oddalić się od założenia; -kommen, *sn.* ugoda, układ, załatwienie, komplanacya; gütliches — bewirken, *Rw.* zgodę w dobry sposób uskutecznić.

A'bkommenschaft, s. Na'chkommenschaft.

A'bkömmling, *sm.* potomek, pochodzący, plemiennik.

A'bköpfen, *va.* ściąć, ścinać, ucinać główkę oder wierzchołek jakiéj rzeczy, wierzcholić; der abköpft ucinacz głów.

A'bkoppeln, *va.* rozpętać, spuścić ze smyczy, odwiązać; -koppelung, *sf.* spuszczenie ze smyczy.

A'bkoppen, s. A'bkappen.

A'bkörnen, *va.* poobrywać ziarnka.

A'bkosen, *va.*: Jemandem etw. — przymilaniem wyłudzić co od kogo.

A'bkosten, s. A'bnaschen, A'blecken.

A'bkrähen, *va.* pianiem co oznajmić; śpiać się (kogut, Hahn); die Stunde — śpiać godzinę; sich — pianiem się zmęczyć.

A'bkrakehlen, *va.*: Jemdm. etwas — wywrzeszczyć, wyklócić co na kim. [rwać.

A'bkrallen, *va.* sponami co ode-

A'bkramen, *va.* (abräumen) sprzątnąć, uprzątnąć, posprzątać.

A'bkrämpen, *va.* skrzydło, bok kapelusza spuścić. [men.

A'bkränken, s. A'bgrämen, A'bhär-

A'bkratzen, *va.* odskrobać, zdrapać, odrapać, oskrobać, zeskrobać; er ist abgekratzt, § drapnął; abgekratzt odskrobany, oskrobany, odrapany, zdrapany, zeskrobany; A'bgekratztes, *sn.* odskrobki; -kratzung, *sf.* oskrobanie, odskrobanie, odrapanie.

A'bkrauten, *va.* *Gtn.* *Wb.* ogród, winnicę wyplewić, oczyścić z chwastu.

A'bkreischen, *va.* *Kk.* uskwarzyć; s. a. A'bkröschen; sich —, s. A'bschreien

A'bkreisen, s. Umkrei'sen. [(sich).

A'bkriechen, *vn.* (s.) czołganiem oddalić się, odleźć.

A'bkriegen, *va.* dostać czego od. co wydostać; (etwas Nachtheiliges ꝛc. davontragen) dostać, zarobić sobię na co; oberwać co od kogo.

A'bkritzeln, *va.* brzydko napisać, oder przepisać, nabazgrać, przebazgrać. [uskwarzyć.

A'bkröschen, *va.* *Kk.* usmarzyć,

A'bkrümeln, *va.* odkruszyć, wykruszyć. [dołowi.

A'bkrümmen, *va.* nakrzywić ku

A'bkrusten, *va.*: Brod — skórkę z chleba zdjąć, oblupać.

A'bkühlen, *va.* ostudzić, ostudzać, ochłodzić, wychłodzić, wystudzić; abkühlende Getränke, *sn.* *Hlk.* środki chłodzące; -kühlfaß, s. Küh'lfaß; -kühlrinne, *sf.* *Httk.* rynna, rura którą wodę prowadzą na oczyszczone w ogniu śrebro dla ochłodzenia go; -kühltrog, *sm.* *Httk.* koryto do chłodzenia kruszców; -kühlung, *sf.* ochłoda, ochłodzenie, studzenie; -kühlungskammer, *sf.* chłodownia.

A'bkümmern (sich), *vr.* natrasować się, zgryść się; s. a. A'bgrämen.

A'bkündigen, *va.*: Verlobte —, *Kg.* publikować, obwieszczać, ogłosić, ogłaszać, zapowiadać, obwołać, do publicznéj wiadomości podać, odezwę czynić (z ambony) przyszłych małżonków; -kündigung, *sf.* publikacya, ogłos, ogłoszenie, obwołanie.

obwieszczenie, odezwa z ambony, zapowiedź.
A'bkunft, *sf.* (Abstammung, Herkunft) pochodzenie, początek, ród, urodzenie, rodowitość; szczep, pokolenie, plemię, gatunek, familia; von bürgerlicher — z miejskiéj familii; (Vergleich, Uebereinkommen) umowa, ugoda, układ; -künftig, A'bstammend, *a.*: — von einer Familie pochodzący z jakiéj familii.
A'bkuppen, *va.*: — etwas uciąć, ściąć koniec u czego.
A'bkürzen, *va.* skrócić, ukrócić, krótko zebrać; (abziehen) umalić, umniejszyć, skrywdzić; Jemandem etwas — uskąpić komu co; -kürzer, *sm.* skróciciel, skracacz; *Litt.* epitomator; -kürzsäge, *sf.* *Zm.* krótka piłka ręczna do obrzynania czopów u stołków; -kürzung, *sf.* skrócenie, krotła, abbrewijacya, tytel, skoropis; umniejszenie, ujma, uskąpienie; -kürzungszeichen, *sn.* *Spl.* znak skrócenia.
A'bküssen, *va.*: Jemanden — nacałować się kogo, serdecznie całować; etwas — całowaniem zetrzéć.
A'blachen (sich), *vr.* naśmiać się do rozpuku; zmęczyć się ciągłém śmianiem.
A'bladen, *va. irr.* (h.) (lade ab, lud ab, abgeladen) odładować; ciężar, ładunek złożyć, składać, wyładować; ein Schiff — wyładować z okrętu od. okręt, wypróżnić okręt; -lader, *sm.* drążnik, tragarz; -ladungsort, *sm.* pal, miejsce składu, miejsce wyładowania.
A'blage, *sf.* złożenie, składanie, skład; (Ort am Wasser, wo die abzuflößenden Bäume niedergelegt werden) skład, winduga, pal.
A'blager, *sn.*, s. A'blagerung.
A'blagern, *va.* w oddzielnym obozie umieścić; sich — oddzielnym obozem stanąć; skupić się wjedno miejsce, zebrać się; -lagerung, *sf.*, A'blager, *sn.* pokład, warstwa; Steinkohlen-Ablagerungen, *Bw.* pokłady węgla kamiennego.
A'blammen, *vn.* *Ldw.* okocić się; przestać się okocić (Schafe, owce).
A'blanden, A'bländen, *vn.* (s.) *Sw.* od pala, od lądu ruszyć, wyruszyć, z portu wypłynąć; od brzegu odbić.
A'blaschen, *va.*: einen Weg im Walde — oznaczyć drogę w lesie przez nacinanie drzew.
A'blaß, *sm.* spuszczanie, spuszczenie, spust, upust; —, *Kg.* (Vergebung der Sünden) odpust, odpuszczenie, rozgrzeszenie; —, (Aufhören) przestanie; ohne Ablaß bez przestanku, ciągle, bez przerwy, bez ustanku; -laßbrief, *sm.* *Kg.* odpust kościelny; indulgencya, list indulgencyjny; odpust papieski.
A'blassen, *vn.* u. *va. irr.* (lasse ab, ließ ab, abgelassen) spuścić, spuszczać; ein Schiff — (vom Stapel laufen lassen), *Sw.* okręt spuścić z warsztatu; ein Faß Wein — (abzapfen) ściągnąć wino z lagru; — (abtreten, überlassen) spuścić, odstąpić, ustąpić; — (absenden) odesłać, przesłać; einen Teich — staw spuścić, wypłynąć wodę z stawu; —, *vn.* (h.) poprzestać, zaniechać, porzucić co; vom Bösen — poprzestać złego, kając się złego; vom Trunke — powstać z tak obrzydliwego nałogu; vom Preise —, *H.* ustąpić, opuścić oder spuścić nieco z ceny; er läßt nicht ab, mich zu verfolgen nie przestaje mnie prześladować; A'blaß-, *a.* *Kg.* odpustowy; -laßgeld, *sn.* *Kg.* pieniądze odpustowe; odpustne; -händel, *sm.* *Gsch.* *Kg.* kupczenie od. frymarczenie odpustami, odpustowe frymarki; -jahr, *sn.* *Kg.* miłościwe lato, jubileusz; -kram, *sm.* *Gsch.* *Kg.* przedaż odpustów, targi odpustowe; -krämer, *sm.* *Gsch.* *Kg.* przedawający odpuszczenie grzechów, przedawca odpustów, od. przedawca listów indulgencyjnych, dyspensy; *Gsch.* *Jan Tetzel.
A'blassung, *sf.* puszczenie, spuszczenie, zwolnienie, ustąpienie, poprzestanie, zaniechanie.
A'blaßwoche, *sf.* *Kg.* tydzień odpustu.
A'blati'v, *sm.* *Spl.* szósty przypadek.
A'blatten, *va.*: ein Dach — łaty od. krokwie odejmować z dachu.
A'blauben, *va.* liście poobrywać, omykać, osmykać; -laubungszeit, *sf.* czas obrywania liści.
A'blauern, *va.* uczatować, nadybać, zdybać; eine Gelegenheit — upatrzyć sposobną porę.
A'blauf, *sm.* ubieżenie, upłynienie; das Wasser muß seinen — haben woda powinna miéć ściek; — (Ende einer gewissen bestimmten Zeit) upływ; vor — des Jahres przed wyjściem roku, upłynienie; mit — des Jahres przy końcu roku; mit — des Monats, der Woche za miesiąc, za tydzień; — eines Wechsels (Verfallzeit), *H.* termin wekslu; termin zapłaty wekslu; — (Ort, wo das Wasser abläuft) ściek, odciek; — des Teiches spust, upust stawu; der Teich hat keinen rechten — staw nie ma dobrego odpływania; — der Post, s. A'bgang, A'bfahrt.
A'blaufen, *va.* u. *vn. irr.* (laufe ab, lief ab, abgelaufen) sich die Sohlen, die Schuhe — zedrzéć sobie bieganiem podeszwy, trzewiki; schodzić trzewiki; sich bald die Füße —, *nabiegać się, zbiegać się, na umor biegać, bieganiem odpsuć sobie nogi; der Mühlstein hat sich ganz — (ist stumpf geworden) kamień młyński przytarł się, stępił się; das habe ich längst an den Schuhen —, *to mi nie nowina, *niedzisiejszym ja na świecie, *praktykowałem ja to wszystko; (erreichen) bieganiem dostąpić, dobieżéć, dopiąć, dojść, dotrzéć; ubiegać się z kim o co, uprzedzić kogo w czém; sich die Hörner —, *przytrzéć sobie rogów; er hat sich die Hörner —, *przytarło mu rogów, *upokorzył się, *własną szkodą dumę swą przypłacił; Jemandem den Rang —, *pierwszeństwo przed kim otrzymać, *wyścignąć kogo; —, (s.) (abfließen) ściekać, spływać; ein Schiff — lassen, *Sw.* okręt spuścić z warsztatu; — (zu Ende laufen u. aufhören) dobieżéć, wybieżéć; die Uhr ist abgelaufen zegarek wyszedł od. stanął; (sich endigen) koniec miéć, wziąć; die Sache ist gut, schlimm abgelaufen rzecz dobrze, źle wypadła, powiodła się; der Wechsel ist abgelaufen, *H.* minął termin wekslu, skończył się, przypadł termin wekslu; abgelaufene Coupons, *H.* upłynione kupony; vor dem Winde ablaufen, *Sw.* okręt odwrócić od wiatru; die Spuhle ist abgelaufen, *W.* nawój zwinął się z cewki.
A'bläufer, *sm.* *W.* (abgelaufene Weberspuhle) cewka, z któréj się nawój zwinął.
A'blaufrinne, *sf.* *Sw.* s. Speigat; -laufröhre, *sf.* rura, którą woda odchodzi; -laufschleuse, *sf.* śluza do odpuszczania wody, upust, śluza upustowa.
A'blaufzeit, *sf.* *H.*: — eines Wechsels termin wypłatu wekslu.
A'blaugen, *va.* ługiem wypłókać, lug wypłókać, wyługować.
A'bläugnen, A'bleugnen, *va.* zaprzeczać, nieprzyznawać; (wider besseres Wissen verneinen) zaprzéć się, zapierać się czego, zaprzeczać, negować, taić, pokrywać; -läugnung, -leugnung, *sf.* zapieranie się, zaprzeczanie, nieprzyznawanie się, zaparcie się; -läugnungseid, *sm.* *Rw.* odprzysiężenie; przysięga na stwierdzenie zaparcia się.
A'blauren, s. A'blauern.
A'blauschen, *va.* uczatować, wyśpiegować, wysłuchując kogo dowiedzieć się czego.
A'blausen, *va.*: Jemandem den Kopf — wyiskać kogo; Jemandem sein Geld —, *wyłowić komu pieniądze, wydrwić je od niego.
A'blaut, *sm.* *Spl.* samogłoska zmieniona (przy derywacyi itd. z innéj powstała, na przykład: od binden robiąc ich band, zmieniany i na a, ostatnie więc jest A'blaut; A'blauten, *vn.* *Spl.* ulegać zamianie samogłosek.
A'bläutern, *va.* klarować, wyklarować, sklarować, przeczyścić; -läuterung, *sf.* klarowanie, sklarowanie, czyszczenie; -läuterungsfaß, *sn.* *Bw.* beczka, w któréj się kruszec czyści na przetakach; -läuterungskiste, *sf.* *Bw.* skrzynia, w któréj się kruszec myje; -läuterungsjunge, A'bläuterer, *sm.* chłopak do mycia kruszcu.
A'bleben, *sn.* zejście z tego świata, śmierć, koniec życia, zgon, skonanie; nach dem — Jemandes po głowie czyjéj; -leben, *vn.* zgrzybiéć, zgrzybiałym się stać, przestać żyć, schodzić z tego świata, umrzéć, skonać; abgelebter Greis zgrzybiały starzec.
A'blecken, *va.* zlizać, oblizać, wylizać; vom Teller — zlizać z talerza; die Finger — oblizać palce.
A'bledern, *va.* *Grb. etc.* skórę odrzéć, łupić ze skóry.
A'bleeren, *va.* posprzątać, próżnym uczynić, zdjąć; -leerung, *sf.* uprzątnienie, wypróżnienie.
A'blega't, *sm.* *Kg.* *Stw.* internuncyusz papieski.
A'blegen, *va.* złożyć, składać; Schrift —, *Bchdr.* rozkładać od. rozbierać pismo; (von sich legen) złożyć z siebie, na stronę położyć; die Kleider — suknie zdjąć z siebie, zewlec suknie z siebie, rozebrać się (z sukień); die Schuhe — wyzuć trzewiki; den Mantel — płaszcz zdjąć, złożyć z siebie; den Degen — odpasać szpadę; den Hut — kapelusz na stronę położyć; Hut und Stock — u. es sich bequem machen, *rozgościć się; die Trauer —

przestać żałobę nosić, żałobę zdjąć; alte gebrauchte Kleider ꝛc. — pozbyć się sukień itd., odkładać od noszenia; ein Paar Schuhe — trzewiki odrzucić, nie nosić ich więcéj; Rechenschaft — odpowiedzieć za co; Rechnung — zdać, zdawać rachunek, sprawę; Zeugniß — świadectwo złożyć; einen Eid —, *Rw.* złożyć przysięgę, wykonać przysięgę; ein Gelübde — ślubować, ślub uczynić; -leger, *sm.* *Gtn.* (Senker, Absenker) latorośl, ablegier, roszczka; sich von Jemandem einen — von etwas ausbitten, **prosić kogo o receptę na co.

A'blegerschne'cke, *sf.* *Ng.* gatunek ślimaków, które się mnożą przez odłączanie końcowych członków, z których powstają młode.

A'blegespahn, A'blegspan, *sm.* *Bchdr.* deszczułka, na któréj trzymają pismo (typy) przy rozkładaniu.

A'blegung, *sf.* złożenie, zdjęcie, pozbycie się czego, składanie; — der Rechenschaft zdanie sprawy; — eines Zeugnisses złożenie świadectwa, poświadczenie; — eines Gelübdes uczynienie ślubu.

Able'h'nen, s. A'bleihen, A'bborgen.

A'blehnen, *va.* odchylić, uchylić; ein Brett von der Wand — deskę od ściany odstawić; (von sich abwenden) oddalać, odwracać od siebie, oprzéć się, przeciwić się czyjemu żadaniu, wymówić się z czego; odmówić co; den Verdacht — oczyścić się z podejrzenia; eine Ehre, Würde ꝛc. ablehnen żądał być uwolnionym od téj dostojności; -lehnung, *sf.* odparcie, odchylenie, uchylenie, zbijanie zarzutu, wymówka, bronienie się.

A'bleiern, *va.* *iron.*: eine Rede — odśpiewać mówę, itd.; śpiewającym głosem deklamować, odczytać.

A'bleihen, s. Entle'hnen, A'bborgen.

A'bleisten, *va.* (sich eines Dienstes, einer Verpflichtung entledigen) dopełnić czego.

A'bleiten, *va.* sprowadzać, puszczać, przeprowadzić, oddalić, odwrócić; (abbringen, ablenken) odwieść, odwodzić, odciągnąć, odprowadzić; (herleiten) wyprowadzać, wywodzić początek; abgeleitetes Wort, *Spl.* wyraz pochodny; -leiter, *sm.* (des Blitzes, Blitzableiter) konduktor; — an einer Elektrisirmaschine przewodnik u machiny elektrycznéj; -leitung, *sf.* odwrócenie, sprowadzanie; wywodzenie, wywód, wyprowadzanie, dedukcya, derywacya; -leitungsgraben rów do sprowadzenia zkąd wody; -leitungskunst, *sf.* *Spl.* etymologia, źródłosłów; -leitungsschirm, *sm.* parasol z konduktorem; -leitungssylbe, *sf.* *Spl.* zgłoska derywacyjna.

A'blenkbar, *a.* dający się skierować, do zboczenia skłonić; -lenkbarkeit, *sf.* możność ob. własność zboczenia.

A'blenken, *va.* oddalić, odwrócić, zwrócić, uchylić; —, *vn.* (s.) zboczyć, wyboczyć, zejść z drogi; -lenkung, *sf.* odwrócenie, zboczenie; -lenkungsangriff, *sm.* *Kw.* atak fałszywy (dla zrobienia dywersyi).

A'blernen, *va.* nauczyć się czego od kogo przez przypatrywanie się jemu; pozbadnąć; przejąć.

A'blerschen, s. A'blörschen.

A'blesen, *va.* *irr.* (lese ab, las ab, abgelesen) czytać, przeczytać, przeczytywać, odczytać, odczytywać, recytować; Obst — owoc zbierać; -leser, *sm.* czytelnik, czytający, lektor; — (im Weinberge) winobraniec; -lesung, *sf.* zbieranie; przeczytywanie, czytanie.

A'bleugnen, ꝛc. s. A'bläugnen, ꝛc.

A'blichten, *va.* *Mal.* jasnym uczynić, jaśniejszym zrobić.

A'bliebeln, (sich), *vr.* wyniszczyć się karesami, miłostkami.

A'blieferer, *sm.* odstawca, dostawca; oddawca, wręczyciel; Abliefern, *va.* przystawić, odstawić, dostawić; oddać, wręczyć; -lieferung, *sf.* przystawienie, liwerunek, oddanie, wydanie, odstawa, odstawienie; -lieferungsprämie, *sf.* opłata, którą akcyonaryusz składa za to, iżby mu wolno było przy rozpłacie nie przyjąć papierów w umówionéj cenie; -lieferungsschein, *sm.* recepissa; świadectwo z odstawy.

A'bliegen, *vn.* *irr.* (liege ab, lag ab, abgelegen) być dalekim, odległym; być oddalonym; das Haus liegt etwas vom Wege ab dom leży nieco od drogi.

A'bliegen, *va.* *irr.* (zur Genüge liegen, durch Liegen verderben, verschlechtern) odleżéć, zleżéć się, długo leżéć, doleżéć, poleżéć, wyleżéć, przeleżéć sobie; er hat sich in der Krankheit (die Haut) aufgelegen (ist durch langes Liegen hautwund geworden) w chorobie odleżał sobie boki; den Wein abliegen (ablagern) lassen dać wytrawić się ob. wystać się winu.

A'blisten, *va.*: Jemandem etwas — wypraktykować, wydrwić, wykpić, wymachlować, chytrością nabyć, wykręcić, wyfiglować co od kogo.

A'blocken, *va.* wyłudzić, odwabić, przywabić, przyłudzić, wymatać; -locker, *sm.* wyłudca, wyłudziciel, wydrwigrosz.

A'blockern, A'blungern, § s. A'blisten; *Gtn.* *Ldw.* s. Au'flockern.

A'blohnen, *va.* wypłacić, wypłacić komu za pracę i kwitować go lub oddalić go ze służby; -lohnung, *sf.* wypłacenie i odprawa.

A'blörschen, A'blerschen, *va.* *Bw.* do pewnéj głębokości wykopać.

A'blöschen, *va.* (völlig auslöschen lassen) ostudzić, zgasić, zagasić, w wodzie gasić, ugasić; Kalk — wapno ugasić; (wegwischen) zmazać, wymazać, wyglozować, zetrzeć; -ablöschung, *sf.* ostudzenie, ugaszenie, zmazanie, wymazanie, ścieranie.

A'blösen, *va.* (losmachen) odjąć, oddzielić, odwiązać; odłączyć, rozwiązać, rozdziergnąć, rozpuścić, zlózować, wyręczyć; eine Kanone lösen wystrzelić z armaty, wypalić; die Wache ablösen, *Kw.* zlózować wartę, zmienić wartę; von der Wache — z warty kogo zluzować, uwolnić; einander — wyręczyć się wzajemnie, kolejno się zastępować, zmienić; (behutsam abschneiden) oderznąć, odjąć, odpróć; Jemandem einen Finger —, *Hlk.* odjąć komu palec; abgelöst! *Kw.* luzuj! —, s. a. Au'slösen; -löslich, *a.* dający się odjąć; -löslichkeit, *sf.* możność być odjętym; -lösung, *sf.* odjęcie, odwiązanie, wyręczenie, urznięcie, zlózowanie, zastąpienie.

A'blöthen, *va.* odlutować, rozpoić; -löthung, *sf.* odlutowanie.

A'bluchsen, s. A'blugsen.

A'bludern, A'bdecken, *va.* skórę zedrzéć, ze skóry łupić.

A'blügen, s. Abläugnen.

A'blugsen, A'bluchsen, A'bluxen, *va.* fortelem nabyć, wymatać, wyłudzić, złapać chytrym sposobem.

A'bmachen, *va.* (absondern, losmachen) odwiązać, odjąć, oddzielić, uprzątnąć, rozebrać, precz wziąć; *(eine streitige Sache zu Ende bringen) ukończyć, zagodzić, sprawić, ułożyć interes; rozstrzygnąć, zadecydować; (durch freundschaftliche, zuredende Vorstellung ausgleichen) układ zrobić, wyrobić rzecz po przyjacielsku; zatargi ułatwić, załatwić; dotrzéć; *H.* (bezahlen, durch Zahlung erledigen) zapłacić; sie haben es unter sich abgemacht ułożyli to między sobą; A'bmachung, *sf.* s. Erle'digung; *H.* zapłacenie.

A'bmagern, *vn.* (s.) wychudnąć; -magerung, *sf.* wychudnięcie.

A'bmähen, *va.* *Ldw.* wykosić, skosić, posiec, pokosić.

A'bmahnen, *va.*: von — przestrzedz, przestrzegać od czego, odradzić, odmówić; -mahnung, *sf.* odradzenie, przestroga; -mahner, *sm.* odradzający, przestrzegacz.

A'bmähung, *sf.* *Ldw.* wykoszenie, pokoszenie.

A'bmäkeln, *va.*: Jemandem etwas — wyhandryczyć ob. kupić co od kogo. [wymalować.

A'bmalen, *va.* *Mal.* odmalować,

Abmä'rgeln, A'bmergeln, *va.* znużyć, osłabić, strudzić, wysilić, wyniszczyć siły, wychudzić; die Krankheit hat ihn sehr abgemergelt choroba strasznie go wyniszczyła, wycieńczyła.

A'bmarken, *va.* ograniczyć, rozgraniczyć, miedzami odłączyć; -markung, *sf.* ograniczenie.

A'bmarsch, *sm.* *Kw.* marsz, odejście, wyruszenie, ruszenie z miejsca, wymaszerowanie; -marschi'ren, *vn.* (s.) *Kw.* odmaszerować, pomaszerować, wyruszyć z miejsca, wymaszerować; (fortgehen) odejść.

A'bmartern, *va.* namęczyć się kogo, udręczyć, ciemiężyć, dokuczać; Jemandem etwas abmartern wymęczyć co na kim.

A'bmatten, *va.* sfatygować, zmocować, utrudzić, zmordować, znużyć, nadwątlić, osłabić, wysilić; sich — zmordować się nad czém, osłabiéć, strudzić się, sfatygować się, znużyć się; A'bmattung, *sf.* zmordowanie, utrudzenie, znużenie.

A'bmeckern, *va.* *iron.* odbeczéć, kaczkowatym głosem co odśpiewać (Lied, ꝛc., pieśń, itd.).

A'bmeischen, *va.*: Malz — słód zacierać.

A'bmeißeln, *va.* dłótem, dłótkiem odbić, obrobić.

A'bmelken, *va.* *irr.* (melke ab, molk ab, abgemolken), *Ldw.* udoić, wydoić.

A'bmergeln, s. A'bmärgeln.

A'bmerken, *va.* (absehen) wymiarkować, odgadnąć co, przejąć, pojąć, postrzegać, pomiarkować, dostrzegać, wyrozumiéć, poznać, nauczyć się; s. A'blernen; er thut alles, was er mir nur an den Augen — kann wszystko czyni, co mi tylko z oczu wyczytać

może; -merkung, *sf.* wymiarkowanie, dostrzeżenie, dostrzeganie.

A'bmessen, *va. irr.* (messe ab, maß ab, abgemessen): einen Acker — wymierzyć rolą; abmessen odmierzać, odmierzyć; —, *oznaczyć, wyznaczyć, rozmierzyć, zmierzyć, wymierzyć, stosować, ograniczyć, rozgraniczyć, miarkować; s. a. Beu'rtheilen; im abgemessenen Kreise w rozmierzonym kole; -messung, *sf.* odmierzenie, wymiar, wymierzenie, rozmierzenie.

A'bmetzen, *va.* (Getreide in der Mühle) miarki od mléwa pobierać; macę pobierać. [arędować.

A'bmiethen, *va.* nająć od kogo,

A'bmildern, *va.* zmodyfikować, złagodzić.

A'bmindern, *va.* zmniejszyć.

A'bmisten, *va.* s. Au'smisten.

A'bmodeln, *va.* odmodelować, formować, kształtować modelusze, przekopijować co w formie.

A'bmoosen, *va.* oczyścić ze mchu, mech zdjąć.

A'bmüden, *va.* Jemanden — zmęczyć kogo; sich — zmęczyć się, sfatygować.

A'bmühen, *va.* zmęczyć, wiele pracy zadawać; sich womit — męczyć się nad czém.

A'bmüßigen, (sich), *vr.* ułatwić się od zatrudnień; uwolnić się od interesów, od jakiego zatrudnienia; -müßigung, *sf.* czas wolny.

A'bnagen, *va.* ogryść, ogryzać, ogryzywać, ugryść, odgryść; -nagung, *sf.* ogryzienie, ogryzka.

A'bnähen, *va.* odszyć.

A'bnahme, *sf.* ubranie się jakiéj rzeczy, przebranie się czego, ujątek, ubywanie, ubytek, słabość, ujma, umniejszanie się; upadanie; — der Krankheit, *Hlk.* zmniejszenie się choroby; odbieranie, zdjęcie, zdejmowanie; — der Rechnung słuchanie rachunków; (Abgang einer Waare), *H.* odbyt, pokup (na towar), odchód.

A'bnarben, *va. Grb.*: ein Fell — zeskrobać włosy ze skóry.

A'bnaschen, *va.* przez łakomstwo poziadać, zjeść, złasować, łasunić.

A'bnehmen, *va.* u. *vn. irr.* (nehme ab, nahm ab, abgenommen) odjąć, zdjąć, zdejmować, ująć, ujmować, zbierać, zebrać, zabrać, odebrać, precz wziąć, ubierać; den Hut — zdjąć kapelusz; Früchte — zbierać owoce; den Bart — brodę ogolić; ein Glied —, *Hlk.* uciąć, odjąć, odciąć członek, amputować; den Rahm von der Milch — śmietankę zbierać; beim Stricken od. Knitten — oka spuszczać, gubić oka; ein Kalb —, *Ldw.* odsadzić ciele; — (abkaufen) odkupić; eine Last — ciężar odebrać, ulżyć komu ciężaru, uwolnić od ciężaru; einen Eid — przysięgi słuchać; eine Rechnung — rachunków słuchać; Jemandem eine Sorge — uwolnić od trosków; (erkennen, urtheilen) zgadnąć, dorozumiewać się, wnieść, wnioskować, dochodzić, domyślić się, dociec; —, *vn.* (h.) an etwas — (vermindert werden) ubywać czego; das Geld nimmt ab ubywa księżyca, przebierają się pieniądze; die Tage nehmen ab ubywa dnia; — (mager werden) opaść, spaść, schnąć; spaść z ciała; die Hitze, die Kälte nimmt ab upały zmniejszają się, zimno wolnieje, popuszcza; das Gesicht nimmt ab wzrok słabieje; das Gedächtniß nimmt ab pamięć tępieje, słabieje; die Krankheit nimmt ab choroba ustaje, wolnieje, od. niknie w ubywaniu; -nehmer, *sm. H.* odkupujący, kupiec; nabywca, ochotnik.

A'bnehmen, *sn.*, **A'bnahme**, *sf.* zdjęcie, zdejmowanie, ujęcie, ujmowanie, odebranie, odbieranie, zbieranie, zebranie; ubieranie, umniejszenie, ubywanie.

A'bneigen, *va.* odwrócić niby odchęcić, zniechęcić, odchylić; sich — von etwas, *odwrócić się, przekinąć się na inną stronę; abgeneigt nieżyczliwy, nieprzychylny, niechętny; -neigung, *sf.* odchęcenie, zniechęcenie, wstręt do kogo, od kogo, niechęć, odraza, odstręczenie, zrażenie.

A'bnicken, *va. Jäg.* (den Genickfang geben) jeleniowi lub sarnie utkwić nóż w karku.

A'bnieten, *va.* odnitować.

A'bnöthigen, *va.* wymusić; przyniewolić; die Einwilligung — wymódz zezwolenie; -nöthigung, *sf.* wymus, wymuszenie, dopraszanie się, raczenie do czego, zniewolenie, wyciskanie.

Abno'rm, *a.* odstępujący od prawidła, niezwyczajny, odmiennego kształtu lub kierunku. [czego.

A'bnutschen, *va.* § wyssać sok z

A'bnützen, A'bnutzen, *va.* zużyć, zużywać, psować, przez używanie popsuć, nadpsuć, wyrobić; sich — przez użytek ubyć, zużywanym, wytartym być; abgenutzte Kleidung przenoszone odzienie; -nutzung, A'bnützung, *sf.* zużywanie, nadpsucie, uszczerbek, stępienie, niszczenie, uszkodzenie; skaza, spotrzebowanie.

A'bohrfeigen, *va.* wypoliczkować, wytrzepać kogo po gębie.

Aboli'ren, *va.* (aufheben, abschaffen) znosić, znieść, skasować, uchylić; Abolitio'n, *sf.* abolicya; zniesienie czego.

Abonnemen't, *sn.* abonament; Abonni'ren, *va.* abonować, podpisać się do czego oder na co; ich bin abonnirt zaabonowałem się; Abonne'nt, *sm.* abonent.

A'bordnen, *va.* poselstwo wyprawić, wysłać, delegować; -ordner, *sm.* delegujący; -ordnung, *sf.* po-

A'bort, s. A'btritt. [selstwo.

Aborti'ren, *vn. Hlk.* poronić.

A'bpachten, *va.* arędować, wziać w arędę; zadzierżawić, zaarędować od kogo; -pachter, *sm.*, -pachterin, *sf.* ten który, ta tkóra co od kogo dzierzawi; -pachtung, *sf.* aręda, arędowanie.

A'bpacken, *va.* odpakować, rozpakować, pakę zdjąć; einen Wagen — znosić z wozu, złożyć, rozjuczyć, zładować, wyładować; -packung, *sf.* odpakowanie.

A'bpari'ren, *va. Ftk.* odparować pałasz; sparować, odwieść komu miecz.

A'bpassen, *va.* odcyrklować, wycyrklować, wymierzyć; —, *upatrzyć, wypatrzyć porę, doczekać się, uczatować, dopilnować; er hat die Zeit gut abgepaßt dobrze wymiarkował czas.

A'bpatrouilli'ren, *va. Kw.*: eine Gegend — przepatrolować od. zbadać miejsce jakie.

A'bpauken, *va.* obwieścić co przy odgłosie kotłów; Jemanden — (durchprügeln) wywalić kogo.

A'bpeinigen, *va.* s. A'bmartern; Jemandem etwas — wymęczyć co na kim.

A'bpeitschen, *va.* odbić biczem, utrącić batogiem; s. a. Du'rchpeitschen, Au'speitschen.

A'bpelzen, *va. Grb.*: ein Fell — skórę wyklepać; Jemanden — (durchprügeln), *wytłuć kogo.

A'bpfählen, *va.* opalować, palami oznaczyć.

A'bpfänden, *va.*: Jemandem etwas — wziąć od kogo co w zastaw; fantować, w zastaw wziąć, zaaresztować.

A'bpfarren, *va.* (z. B. ein Dorf zu einem andern Kirchspiele ziehen) wieś jaką wyłączyć z parafii, do innéj parafii włączyć.

A'bpfeifen, *va. irr.* (h.) (pfeife ab, pfiff ab, abgepfiffen) odgwizdać, odświstać co; *§A'bweisen, Zurü'ckweisen.

A'bpflücken, *va.* obrywać, oberwać, oderwać, odzierać co z czego, urywać, zbierać, zrywać; (durch Rupfen kahl machen) oskubać; -pflückung, *sf.* obrywanie, obrywka, oskubanie.

A'bpflügen, *va. Ldw.* (abackern, hinwegackern) odorać, uorać, poorać.

A'bpicken, *va.* oddziobać.

A'bplagen, *va.*: Jemanden — męczyć kogo, dokuczać mu; sich — dręczyć się, zatroszczyć się.

A'bplärren, He'rplärren, *va.* odskrzeczéć.

A'bplatten, *va.* (ebenen) spłaszczyć, zrównać; sich — na równinę się zamieniać.

A'bplätten, Au'splätten, *va.* wyprasować, wygładzić.

A'bplatzen, *vn.* (s.) oderwać się nagle i z trzaskiem, odskoczyć.

A'bplündern, *va.* zrabować.

A'bpochen, *va. Httk.* odtłuć, tłukąc odbić; —, * s. A'bnöthigen, A'bdrohen.

A'bprägen, *va.* wybić, wyrazić, wycisnać, wypieczętować, wypiętnować.

A'bprall, *sm.*, s. A'bprallen, *sn.*; A'bprallen, *vn.* (s.) odbić się, odskoczyć, odskakiwać, odbijać się od czego; (Töne, Schall) odprysnąć, wstrącić się; -prallen, *sn.*, A'bprallung, *sf.* odbitka; A'bprallungs-Winkel kąt odbicia. [oderwać, odpaść.

A'bprasseln, *vn.* z trzaskiem się

A'bpredigen, *va.*: sich die Lunge —, *piersi sobie zerwać kazaniem.

A'bprellen, *va.* trącąc odbić, odrazić, wstrącić, rzucić co, żeby się odbiło lub odskoczyło, odbijać, odbić co jako sprężyna; -prellen, *sn.* wstręt, wstrącanie, odbitka, odbijanie od czego.

A'bpreschen, *va.* § spędzić, pędzeniem zmordować; ein Pferd — spędzić konia; s. a. A'bhetzen, A'bjagen.

A'bpressen, *va.* wytłoczyć, wyprasować, wyżymać, wyżąć, wycisnąć, wydzierać, żdzierać; *wyfukać, *wymęczyć; -pressung, *sf.* wytłoczenie, wyprasowanie, wyżymanie, wyciśnienie, zdzierstwo, wydzierstwo.

A'bpritschen, *va.*: Jemanden —, **wytrzewać od. wytłuc kogo.

A'bprotzen, *va. Kw* (die Kanone

vom Protzwagen heben) odprzodkować, działo odprzodkować, zdjąć z przodkary.

A'bprügeln, *va.* obić, wytrzepać, wytłuc, wybić, *porządnie ochłostać; -prügelung, *sf.* ukaranie, otrzepanie, obicie, wybicie.

A'bpuffen, *va.* obić; wykułakować, przekułakować kogo, wybuzować, obić; eine Pistole — wystrzelić z pistoletu. [stoczyć się.

A'bpurzeln, *vn.* spaść na łeb;

A'bpusten, *va.* zdmuchnąć, silném od. mocném dmuchaniem oderwać.

A'bputzen, *va.* oczyścić, otrzéć, utrzéć, ochędożyć, obrać z czego; ein Licht — objaśnić świecę, utrzéć ją; Jemanden —, *kapitulę komu wytrzéć, *utrzéć mu nosa.

A'bquälen, *va.* trapić, utrapić, zgnębić, dręczyć; Jemandem etwas — wymęczyć co od kogo; wyżebrać; -quälung, *sf.* utrapienie, ciemiężenie, dręczenie.

A'bquerlen, A'bquirlen, *va.* *Kk.* mątewką roztrzepać, koziołkiem płyny kłócić.

A'bquetschen, *va.* oddławić, odłabić, wycisnąć, wytłoczyć; sich die Finger — palce sobie uskrzynąć, od. przytłoczyć.

A'bquickbeutel, *sm.* *Httk.* worek skórzany do przeciskania merkuryusza dla odłączenia go od złota; -quicken, *va.* *Httk.*: Gold — za pomocą merkuryuszu oczyszczać złoto; Silber —, *Httk.* oczyszczone srebro na ognisku chłodzić wodą. [beiten.

A'bracken, § s. A'bmühen, A'bar-

A'brädeln, *va.* *Kk.*: den Kuchenteig — kołkiem ząbkowaném krajać ciasto spłaszczone.

A'braffen, s. Hinwe'graffen.

A'braham, *sm.* *npr.* Abram; in Abraham's Schooße sitzen, *pływać jak pączek w masle, *w błogiéj znajdować się bezpieczności.

A'brahamsbaum, *sm.* *Ng.* wierzba Włoska. [zbierać śmietankę.

A'brahmen, *va.* (absahnen) zebrać,

A'brainen, *va.* miedzami odgraniczyć.

A'brändeln, A'brändern, A'branden, *va.* brzeg dać, zrobić; eine Münze —, *Mzk.* pieniądz obrączką obwieśdź.

A'branften, *va.* brzeg obciąć, odłamać, oderwać.

A'branken, *va.*: die Weinreben —, *Wb.* wąsy, łodygi poobrywać u wina.

A'branzen, (sich), *vr.* zniszczyć się, zmęczyć się lubieżnem obcowaniem (zwierzęta).

A'brasen, *va.*: einen Ort — zjeść trawę z jakiego miejsca.

A'braspeln, *va.* odraszplować, zraszplować, oskrobać.

A'brathen, *va.* *irr.* (rathe ab, rieth ab, abgerathen) odradzać, rozradzać, odmawiać; -rathung, *sf.* odradzenie, rozradzenie, odrada.

A'brauchen, *va.* u. *vn.* (abdampfen) wyparować, wywaparować, wywietrzéć; abrauchen lassen dać wyparować czemu; -rauchschale, *sf.* *Schdk.* parowniczka.

A'bräuchern, *va.*: Fleisch, Schinken — uwędzić mięso, szynkę.

A'braufen, *va.* wyskubać, odskubać, odskubać; sich mit Jemandem — targać się za włosy z kim.

A'braum, *sm.* sprzątnienie; (Afterschlag, Abschlag, Abholz, Schoppen) drobne szczątki, ucinki, ułomki, zbierki, rumowisko.

A'bräumen, *va.* uprzątać co, sprzątnąć; miejsce zrobić; im Walde — las wytrzebić; den Tisch — ze stołu uprzątnąć; -räumung, *sf.* sprzątnienie, uprzątanie, uprzątnienie.

A'braupen, *va.* *Gtn.* gąsienice z drzewa zbierać; z gąsienic obierać.

A'brechen, A'bharken, *va.* odgrabić, zgrabić.

A'brechnen, *va.* *Rk.* odrachować, porachować, potrącić, wytrącać co komu rachując się z nim; (die Rechnung mit Jemandem abschließen) porachować się z kim, obliczyć się z kim; -rechner, *sm.* kalkulator; mekler okrętowy, obrachownik okrętowy; -rechnung, *sf.* *Rk.* potrącenie, porachowanie się; zamknięcie rachunków; etwas in — bringen potrącić co.

A'brede, *sf.* umowa, zgoda, ugoda, układ; heimliche — zmowa; s. a. Vera'bredung; (Verneinung) zaprzeczenie; ich kann nicht in Abrede sein, ich stelle es nicht in Abrede nie mogę temu przeczyć, nie zapieram się tego, muszę przyznać.

A'breden, *va.* s. Vera'breden; — (abrathen) odradzić, odmawiać, rozmawiać parobka; sich — (müde reden) zgadać się, gadaniem zmęczyć się.

A'bregnen, *vn.* *impers.* (völlig ausregnen) wypadać; przestać padać.

A'breiben, *va.* *irr.* (reibe ab, rieb ab, abgerieben) ścierać, ucierać, wycierać, wykruszyć, wytrzéć co, otrzéć, oskrobać; sich — wyścierać się; -reibung, *sf.* wytarcie, ścieranie; odtarcie, otarcie.

A'breifen, *va.* (die Reifen abnehmen) obręcze pozdejmować z czego.

A'breiben, *va.*: Perlen, Aepfel — perły, jabłka ściągać, zwiekać ze sznurka.

A'breise, *sf.* odjazd, wyjazd, udanie się w drogę; wyjezdne; bei der Abreise (beim Abschied) na odjezdnym; A'breise-, *a.* odjezdny, odjazdowy; Stunde der Abreise odjezdna godzina; -reisen, *vn.* (s.) odjechać, odjeżdżać, wyjeżdżać; puszczać się w drogę, wyjechać w drogę.

A'breißen, *va.* *irr.* (reiße ab, riß ab, abgerissen) oderwać, zerwać, odedrzéć, odrywać, przerwać, wyrwać; durch häufigen Gebrauch — (abnützen) podrzéć, zedrzéć, schodzić, znosić (suknie); abgerissener Mensch obdartus, obszarpaniec; —, *vn.* (s.) urwać się, oderwać się, przerwać się; der Strick riß ab powróz się urwał, od. przerwał; die Geduld reißt ab cierpliwości niestaje, od. zabraknie; (abbilden, abzeichnen) wyrysować, odrysować, odkreślić. [wacz.

A'breißer, *sm.* odrywający, odry-

A'breißung, *sf.* oderwanie, zdarcie, przerwanie, urywanie, urwanie.

A'breiten, *vn.* *irr.* (s.) (reite ab, ritt ab, abgeritten) odjechać konno, od. wierzchem; —, *va.*: ein Pferd — spędzić konia, zjeździć konia, zerwać, zmachać konia; eine abgerittene (abgetriebene) Mähre szkapa zjeżdżona; — (gehörig zureiten) ujeżdżać.

A'brennen, *vn.* *irr.* (s.) (renne ab, rannte, abgerannt) odbiec, odbieżéć, uciekać, uciec, zbiedz.

A'brichten, *va.* prostować, wyrychtować, przystosować, przyszykować; umiarkować, wymierzyć; —, (Thiere u. Menschen) wyuczyć, wytresować, wprawić do czego, zaprawić, przysposobić, usposowić, nastroić, przyćwiczyć kogo do czego, wyćwiczyć kogo w czém; abgerichtete Pferde obuczone konie; zu etwas — układać do czego; abgerichtet obuczony, wprawiony, naprawiony, tresowany, przyuczony, wprawny.

A'brichthammer, *sm.* młot do wybijania żelaza; -richtstab, A'brichtstock, *sm.* kowadło do wybijania żelaza.

A'brichtung, *sf.* sprostowanie, zastósowanie; przyposobienie, przyrządzenie, uszykowanie; wprawa, wyuczenie, przyzwyczajenie, tresowanie.

A'briegeln, s. Verrie'geln.

A'briffeln, *va.*: Flachs — len dzierzgać; Jemanden —, *wyfukać, tęgo wyłajać kogo.

A'brinden, *va.* odzierać, zdzierać korę z drzewa, obłupić korę od. skórkę; -rindig, *a.*: abrindiges Brod chléb odsiadły, przepiekły, kiedy skórka odstaje od ośrodka.

A'brindern, *vn.* *Ldw.* przestać się gonić, parzyć (krowy).

A'bringeln, *va.* kółka z czego pozdejmować.

A'bringen, *va.* (ringe ab, rang ab, abgerungen): Jemandem etwas — odnieść co nad kim (jakby pasując się), zdobyć, wymęczyc na kim.

A'brinnen, *vn.* *irr.* (s.) (rinne ab, rann ab, abgeronnen) ociekać, ściekać, ściec, spływać na dół, osiąkać.

A'briß, *sm.* (Zeichnung, Abbildung) abrys; rysunek; rys, zarys, plan (odkreślenie); kurzer — krótki rys; einen kurzen — von Jemandes Leben geben wystawić krótki rys czyjego życia.

A'britt, *sm.* odjazd (konno).

Abrogatio'n, s. A'bschaffung; Abrogi'ren, s. A'bschaffen, Au'fheben.

A'brohren, *va.* *Bk.* trzciną należycie opatrzyć, wytrzcinować; s. a. Berohr'ung.

A'brollen, *vn.* (s.) stoczyć się, kulać się na dół, przetaczać się; —, *va.* einen Stein vom Berge — toczyć, zwalić, skulać kamień z góry; auf die Seite — odtoczyć na bok. [rdzę.

A'brosten, *vn.* (s.) odpaść przez

A'brösten, *va.* rumienić, ususzyć przy ogniu; Mehl —, *Kk.* uprażyć mąkę (na patelni).

A'bröthen, *va.* uczerwienić; —, *vn.* (h.) farbować, czerwoną farbę puszczać.

A'brücken, *va.* odstawić, odsunąć, odsuwać.

A'brudern, *vn.* (s.) *Sw.* wiosłami narabiając ruszyć, odbić od brzegu; odjechać, odpłynąć.

A'bruf, *sm.* ogłos, ogłoszenie, zwiastowanie, obwieszczenie; odwołanie; -rufen, *va.* *irr.* (rufe ab, rief ab, abgerufen) ogłosić, obwieścić, głosić; (von einem Orte wegrufen) odwołać, wywołać, powołać; -rufschreiben, s. A'bberufungsschreiben; A'brufung, *sf.* odezwa.

A'brühren, *va.* roztrzepać; przemięszać, zamięszać, rozbić, rozrobić, kłócić; mit einem Quirl — koziołkiem zabić; die Suppe mit Mehl —, *Kk.* zupę mąką zabić.

A'brumpeln, vn. (s.) z turkotem oddalić się, odjechać (wóz, itd.).

A'brunden, A'bründen, va. okrągło zrobić; zaokrąglić, zokrąglić, wyokrąglić, zatoczyć, okrągło zakończyć; pokrąglić; abgerundet pokrąglony; -ndung, A'bründung, sf. zaokrąglenie, okrągłość, pokrąglenie.

A'brupfen, va. oskubać, wyskubać; oberwać, zerwać, zrywać, wytargać. [rozebrać.

A'brüsten, va. rusztowanie obalić,

A'brutschen, vn. (s.) zsunąć się,ześliznąć się. [strząść.

A'brütteln, va. otrzaść, otrząsać,

A'bsäbeln, va. szablą odciąć, uciąć.

A'bsacken, va. wory, sakwy zdjąć; zładować z czego z wozu, rozjuczyć.

A'bsäen, va.: abgesäetes Feld pole zasiane.

A'bsägen, va. upiłować, odpiłować, oderznąć, urznąć od. przetrzéć

A'bsage, s. A'bsagung. [piłą.

A'bsagebrief, sm. list wyrażający chęć zrywania przyjąźni, oder wypowiedzenie, cofnienie czego.

A'bsagen, va. u. vn. (widerrufen) odmówić, wymawiać się z czego; cofnać słowo, odmienić wolą, wyrzec się czego, wypowiedziéć co; abgesagter Feind poprzysiężony nieprzyjaciel, wróg, główny nieprzyjaciel.

A'bsagung, A'bsage, sf. odmówienie, wymówka, przeciwna odpowiedź; odpowiedź że czego nietrzeba.

A'bsahnen, va. śmietankę zebrać.

A'bsalzen, va. nasolić.

A'bsatteln, va. odsiodłać, odkulbaczyć, siodło zdjąć od. rozsiodłać, rozkulbaczyć.

A'bsatz, sm. odsadzenie, zsadzenie, złożenie; (Unterbrechung) przerwa, stopień, przestanek; — eines Berges, einer Treppe ustęp; ustępek, przepasanie, występ; (Gelenk, Knoten) kolanko; — an Schuhen obcas u trzewika; — einer Rede paragraf, oddział, przedział, ustęp, strofa; Absätze an einer Kanone spadki; Absatz an Waaren, H. odbyt, pokup, rozchód, odpływ; ohne Absatz bez ustanku (ciągiem, ciągle); ohne — (ohne abzusetzen) trinken duszkiem wypić, od. wychylić.

A'bsatzbogen, sm. Bk. framuga, arkada; -satzschneider, sm. obcaśnik; -satzzwecke, sf. ćwieczek (szewcki).

A'bsäubern, va. oczyścić, ochędożyć; -säuberung, sf. oczyszczenie, *oczyścienie, ochędożenie.

A'bsaufen, va. irr. (saufe ab, soff ab, abgesoffen) upić, śpić z wierzchu; odpić, odżłopać (pewną miarę).

A'bsaugen, va. irr. (sauge ab, sog ab, abgesogen) osysać, wyssać, odssać.

A'bsäumen, vr. (sich), ująć sobie czasu od pracy.

Absce'ß, sm. Hlk. (Geschwür) wrzód ropiejący, ropień, sadzel.

A'bschabeisen, sn. żelazko do skrobania, do obskrobywania.

A'bschaben, va. obskrobać, oskrobać, wyskrobać, oczochać; abgeschabte Kleidung odzienie wytarte, znoszone.

A'bschabsel, sn. oskrobiny, oskrobki. [oskrobywanie.

A'bschabung, sf. obskrobanie,

A'bschachern, va.: Jemandem etw. — wyszachrować co od kogo.

A'bschachteln, va. Zm. (mit Schachtelhalm abreiben) skrzypiem ogładzić, kostką ogładzić, wypolerować trzcinką.

A'bschaffen, va. odprawić, oddalić, uprzątnąć, uchylić, wyrugować, pozbyć się czego, zbyć, zbywać co, pozbywać Pferde u. Wagen — konie i wóz zbyć; (aufheben) znieść, znosić, skasować; -schaffung, sf. odprawienie, zbycie, zbywanie.

A'bschäkern, va.: Jemandem etw. — żarcikami co od kogo wyłudzić.

A'bschalen, va. Bk.: einen Stein — kamień oskrobać.

A'bschälen, va. obrać skórkę, obłupić, obłupić ze skóry, ze skórki odrzéć, obłupić skórkę; abgeschält obłupiony, obrany; sich — skórka z złacić; -schälung, sf. obłupienie.

A'bschärfen, va. (der scharfen Ecken berauben) zerznąć, zrzynać, skrawać, skroić; (ausschärfen, scharf machen) wyostrzyć; -schärfemesser, sn. nóż do obrzynania ostrych brzegów, końców, itd.

A'bscharren, va. odgarniać, odgarnąć; odskrobać, zeskrować.

A'bscharrsel, sn. wyskrobiny, oskrobiny; -scharrung, sf. odgarnienie, odskrobanie.

A'bschatten, va. Mal. sylwetować, odcieniować, z cienia odrysować; -schattung, sf. sylwetowanie, odcieniowanie.

A'bschätzen, va. otaksować, wartość czego oznaczyć; -schätzer, sm. taksator; -schätzung, sf. otaksowanie; — des Weizens, Ldw. ocenienie wartości wyratowanéj pszenicy.

A'bschauen, s. A'bsehen, Hera'bblicken.

A'bschaufeln, va. odszuflować, szuflą odgarnąć, zrzucić.

A'bschaum, sm. szumowiny, piana; —, *wyrzutek, wyrzutki, ostatni hultaj, nikczemnik, łotr, nic dobrego; ein — von Bösewicht stek łotrów, zaciekły w zbrodni złoczyńca (straszydło), bezecnik.

A'bschäumen, va. odszumować, oszumować, wypienić, pianę zbierać, odpienić; -schäumung, sf. odszumowanie.

A'bscheeren, va. irr. (h.) (scheere ab, schor ab, abgeschoren) ogolić, ostrzydz; -scheerung, sf. ogolenie, strzyż, strzyżenie.

A'bscheiden, vn. irr. (s.) (scheide ab, schied ab, abgeschieden) rozstać się ze światem, skonać, zgasnąć, umrzéć; abgeschieden leben żyć na osobności, od. w odosobnieniu od świata; die Abgeschiedenen, *zmarli; —, va. (trennen) odłączyć, oddzielić, odosobnić, rozłączyć, wyłączyć; A'bscheiden, sn., -scheidung, sf. odejście, rozstanie, rozstanie się, oddzielenie, wydzielenie.

A'bscheu, sm. obrzydliwość, obrzydzenie, wstręt, odraza, nielubienie czego, ohyda; — haben ochydzić sobie co, brzydzić się czém, mieć obrzydzenie; — verursachen wzbudzić zgrozę, obrzydzić co komu.

A'bscheuchen, va. odstraszyć, spłoszyć; s. a. Verscheu'chen.

A'bscheuern, va. wyszorować, wytrzéć, oszorować.

Abscheu'lich, a. szkaradny, obrzydliwy, brzydki, haniebny, obmierzły, paskudny, ochydny, niegodziwy; -scheu'lichkeit, sf. obrzydliwość, szkaradność; (Sache) szkaradzenstwo, niegodziwość. [dzielić.

A'bschichten, va. oddzielić, wy-

A'bschicken, va. odsyłać; posłać, wysłać, wyprawić; -schickung, sf. odesłanie, odsyłanie, wyprawa.

A'bschieben, va. irr. (schiebe ab, schob ab, abgeschoben) odsunąć, odepchnać, zepchnąć.

A'bschied, sm. uwolnienie ze służby, abszyt, odprawa, odstawka, dymissya; list odstajny; odjazd, rozstanie się z kim, oddalenie się, odejście, odprawa, abszyt; — aus diesem Leben zejście z tego świata, rozstanie się z tym światem; — nehmen pożegnać się z kim, ostatnią wizytę oddać; vom Amte — nehmen wziać dymissyą; -schiednehmen, sn. żegnanie się; pożegnanie; A'bschieds-, a. pożegnalny, pożegnawczy.

A'bschiedsaudie'nz, sf. Stw. posłuchanie pożegnawcze; eine — haben posłuchanie pożegnawcze miéć; -schiedsbesuch, sm. wizyta pożegnalna; Jemandem einen — abstatten być u kogo z pożegnaniem; -schiedsbrief, sm. list z pożegnaniem; -schiedsfeier, sf., A'bschiedsfest, sn. uroczystość na pożegnanie; -schiedsgedicht, sn. wiersz na pożegnanie.

A'bschiedsgesuch, sn. podanie się do dymissyi, prożba o uwolnienie od obowiązków; -schiedsgesang, sm. śpiew na pożegu; -schiedsgeschenk, sn. dar od. upominek żegnalny; -schiedsgruß, sm. pozdrowienie pożegnalne; -schiedskuß, sm. pocałowanie pożegnalne; Jemandem den — geben ucałować kogo przy pożegnaniu; § dać gęby (całusa) na odchodne; -schiedslied, sn. pieśń pożegnalna; -schiedsmahl, sn. biesiada pożegnalna; -schiedspredigt, sf. Kg. kazanie pożegnawcze, żegnalne kazanie; -schiedsrede, sf. mowa pożegnawcza; -schiedsschmauß, sm. uczta od. bankiet na pożegnanie; -schiedsstunde, sf. godzina rozstania się; -stag, sm. dzień pożegnania od. rozstania się; -sthräne, sf. łza wylana przy pożegnaniu; -strauer, sf., A'bschiedsweh, sn. żal z powodu rozstania się; -swein, sm. wino na pożegnaniu; -swunsch, sm. życzenie, przy pożegnaniu oświadczone; -szähre, s. A'bschiedsthräne; -szeit, sf. czas, chwila rozstania się.

A'bschiefern, va. jak łupek oder kamień łupny odłamywać, odłupić, odłupywać, odszczerbić; sich — odłupywać się; -schieferung, sf. odłupywanie.

A'bschielen, va.: Jemandem etwas — zyzem patrząc przejać co od kogo (jak się robi).

A'bschienen, va. Hlk. w łupki wstawić, w łupki opatrzyć; (die Schienen abnehmen), Hlk. łubki zdjąć, szyny zdjąć.

A'bschießen, va. irr. (schieße ab, schoß ab, abgeschossen) spuścić, wypuścić; einen Pfeil — strzałę wypuścić; allerlei Schießgewehre — strzelić, wystrzelić, wypalić; (absondern) ustrzelić, odstrzelić.

A'bschiffen, va. Sw. wywieźć okrętem, wyprowadzić na okręcie; —, vn. (s.) puścić się na wodę, odbić od lądu, od pala, odpłynąć.

A'bschildern, va. wymalować,

wyobrazić, odmalować, opisać; -schilderung, *sf.* wyobrażenie, wymalowanie.

A'bschinden, *va. irr.* (h.) (schinde ab, schund ab, abgeschunden) odrzéć, odzierać ze skóry, zdjąć skórę, łupić ze skóry; sich — (durch harte, schwere Arbeit), *wyniszczyć się zbytnią pracą.

A'bschirren, *va.*: Pferde — szory zdjąć, rozszorować, rozebrać konie z szorów, wyprządz, wyprzęgać, rząd zdjąć z koni.

A'bschlachten, *va.* zabić; zarznąć, zarzynać; dorznąć, bić rzeź.

A'bschlag, *sm.* odbicie, odbijanie; otłukiwanie; auf — geben na rachunek dać, na potrącenie dać, na zadatek dać; (Preisminderung), *H.* zniżenie, spadanie, spadek ceny, targów; zmniejszenie ceny; (Abfall) folga, folgowanie, upuszczenie, ustąpienie; — (Verminderung) der Kälte zwolnienie mrozu; — (was abgeschlagen wird) opadki, odbite cząstki, szczątki, ostatki, wióry, drobne gałązki, drobiazg; — vom Eisen żużel.

A'bschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage ab, schlug ab, abgeschlagen) zbić, odbić, ubić, otłuc, otłukiwać, odtrącić, utrącić, rozbić; das Eiweiß mit einem Quirl —, *Kk.* białek jaja kołotewką od. mątewką rozbić, roztrzepać; ein Bettgestell, ein Gezelt — łóżko rozebrać, namiot rozebrać; — (durch einen Schlag abwenden) odbić, odparować raz, zepsować raz; den Kopf, die Hand — uciąć głowę, rękę; den Hut abschlagen kapelusz z głowy zrzucić; — (durch Schlag nachbilden, abbilden) wybić, wykuć; — (ableiten) sprowadzić; einen Fluß — zwrócić rzekę; einen Teich — (ablassen) spuścić staw; sein Wasser — odlać wodę, puszczać wodę; Jemandem etwas — (versagen) odmówić co komu, odrzucić czyją prożbę, wymawiać się z czego od. czemu; —, *vn.* (s.) (schnell abnehmen), *H.* spaść w cenie, tanieć; die Kälte schlägt ab zimno wolnieje, folguje, mrozy puszczają; das Getreide schlägt ab spada zboże, spadły targi na zboże, spada zboże w targu; -schlagen, *sn.* odbicie, odmach, zepsucie razu, składanie się, zastawienie się, odparowanie, itd.

A'bschlägig, *a.* odmowny, przeciwny; abschlägige Antwort odmowna odpowiedź; eine abschlägige Antwort bekommen odporną odebrać odpowiedź, nie otrzymać czego; odmowę odnieść; eine abschlägige Antwort ertheilen odmawiać czego komu.

A'bschläglich, *a.* u. *ad.* odrachowanym od. potrąconym być mający; — bezahlen na dalszy odrachunek od. aż do przyszłego porachowania się płacić, zadatek dać.

A'bschlagszahlung, *sf.* wypłata na potrącenie od. na rachunek należności.

A'bschlagtisch, Kla'ppentisch, *sm.* stół z klapami, stół składany.

A'bschlagung, *sf.* odbicie.

A'bschlämmen, *va.* wyszlamować, wyrumować; s. a. A'bspülen, A'bschwemmen.

A'bschleichen, s. Fo'rtschleichen; —, *va.*: Jemandem etwas —, s. A'blisten.

A'bschleifen, *va. irr.* (h.) (schleife ab, schliff ab, abgeschliffen) wytoczyć, wyszlifować, obostrzyć, obszlifować; Sitte u. Sprache —, *ogładzić, przecierać, okrzesać; A'bschleifen, *va. reg.*, s. Fo'rtschleifen.

A'bschleifen, *sn.* obszlifowanie, wytoczenie; *ogładzenie; -schleifer, *sm.* wygładzający tafle marmurowe; -schleifsel, *sn.* to co przy szlifowaniu opada; s. a. Schlei'fspähne.

A'bschleimen, *va.* zeszumować; Fische —, *Kk.* klej z ryb omyć; ryby obmyć z mułu.

A'bschleißen, s. A'breißen.

A'bschlemmen, s. A'bschlämmen.

A'bschlendern, s. Fo'rtschlendern.

A'bschlenkern, *va.* odtrząsnąć, strząsnąć, strząśnieniem odrzucić.

A'bschleppen, s. Fo'rtschleppen, Hinwe'gschleppen.

A'bschleudern, *va.* daleko odbić, daleko odrzucić, odmiotać. [ten.

A'bschlichten, s. A'bgleichen, Glä't-

A'bschließen, *va. irr.* (h.) (schließe ab, schloß ab, abgeschlossen) odemknąć, rozemknąć; — (die Feder eines Schlosses ablassen) zamknąć na klucz, spuścić zamek, zawrzéć; — (völlig zu Ende bringen) ukończyć, do skutku przywieść; einen Contract — zawrzéć kontrakt; eine Rechnung — zamknąć rachunki; einen Kauf — dobić targu; sich von der Welt —, *odłączyć się od świata. [— złamać maszty okrętu.

A'bschlingern, *va. Sw.*: die Masten

A'bschlürfen, *va.* śpijać z wierzchu; odchlipnąć; —, *sn.* odchlipnienie.

A'bschluß, *sm.* zamknięcie rachunków; dotorcie sprawy oder interesu, zawarcie.

A'bschmaddern, *va. iron.* odbazgrać, przebazgrać. [okrasić.

A'bschmalzen, *va. Kk.* smalcem

A'bschmarotzen, A'bschmarozen, *va.*: Jemandem etwas — liżąc się, nadskakując komu wyłudzić co od niego.

A'bschmatzen, *va.* nacałować się, nasmoktać się kogo, wycałować głośno; sich — całowaniem, smoktaniem zmęczyć się. [zjadać, objeść.

A'bschmaußen, *va.* łakomie po-

A'bschmecken, *va.*: einer Sache etw. — kosztując smak jaki znaleźć, poznać po smaku; *Kk.* s. A'bschmelzen, A'bschmalzen. [niesmaczny, gorzki.

A'bschmeckend, *a.* (unschmackhaft)

A'bschmeicheln, *va.* wypochlebiać, wyłudzać łagodnemi słowy, wyłudzić pochlebstwem.

A'bschmeißen, *va. irr.* (h.) (schmeiße ab, schmiß ab, abgeschmissen) odrzucić, otłuc, otłukiwać; (herab-, herunterwerfen) zrzucić, zwalić.

A'bschmelzen, *va. irr.* (h.) (schmelze ab, schmolz ab, abgeschmolzen) topić, roztopić, stopić; s. a. A'bschmalzen; —, *vn. irr.* (s.) topniéć, stopniéć, odtopić się.

A'bschmettern, s. Hera'bschmettern.

A'bschmieden, *va.* odkować, odkuć.

A'bschmieren, *vn.* (h.) smolić, zmazać, smarować, zwalać; —, *va. iron.* przebazgrać, wypisać, przepisać niezgrabnie.

A'bschmunzeln, *va.*: Jemandem etwas — przymilaniem się wyłudzić co od kogo.

A'bschmutzen, *va.* u. *vn.* (h.) walać, zbrudzić, ubrudzić, splugawić, posmolić, pokalać.

A'bschnäbeln (sich), *vr.* nasmoktać się, nacałować się (z sobą).

A'bschnallen, *va.* rozpiąć, rozpinać, odpinać.

A'bschnappen, *vn.* (s.) zamknąć się ze szczękiem, zatrzasnąć się, spuścić się ze szczękiem; —, *va.* zamknąć ze szczękiem, zatrzasnąć; ein Schloß, eine Thüre — zatrzasnąć zamek, drzwi.

A'bschneiden, *va. irr.* (h.) (schneide ab, schnitt ab, abgeschnitten) oberznąć, oderznąć, urznąć, obrzynąć, odrzynać, przerzynać, obrzezać, urzynać, przerznąć, zerznąć, zrzynać, odciąć, ukroić, ukrawać; mit der Sichel oder Sense — *Ldw.* użąć, użynać, zżynać, obżynać, skosić; (benehmen) *odjąć, odciąć; die Haare — ostrzydz włosy; die Kehle — poderznąć gardło, przerznąć gardło; alle Verbindung ist abgeschnitten, *wszelka komunikacya jest przecięta; den Weg — przerznąć komu drogę, pas; die Zufuhr — odciąć dowóz; die Hoffnung, Gelegenheit — pozbawić kogo nadziei, sposobności; — (durch Schneiden nachbilden) wykroić, odkroić, wyrznąć; —, *vn.* (h.) odbijać; -schneider, *sm.*, -schneiderin, *sf.* ten, ta, co odcina; -schneideschere, *sf.* (in Glashütten) nożyce do obcinania szkła; -schneidsel, *sn.* obcinki; -schneidung, *sf.* oberznięcie, obrzynanie, oderznięcie, odkrojenie, ukrojenie, przerznięcie, odcięcie, okrawanie, zerznięcie, ścięcie.

A'bschneiteln, *va. Gtn.* (Bäume, Aeste ꝛc.) obcinać (drzewa, gałązki itd.).

A'bschnellen, *va.* spuścić z odwarkiem, szybko puścić; —, *va.* (s.) odwarknąć, spuścić się z odwarkiem, raptem odlecieć, odskoczyć.

A'bschneuzen, *va.* (das Licht) świecę objaśnić. [s. A'bschnitzeln.

A'bschnippeln, A'bschnippseln, §.

A'bschnippen, *vn.* uszczypnąć, koniuszczek urznąć.

A'bschnitt, *sm.* oderznięcie; *odcinek, obcinek, okrawek; *Litt.* oddział, rozdział, artykuł, paragraf; skiba czasu, kategorya; *Gl.* (Segment) odcinek; — eines Zirkels odcinek koła; — in einem Verse (Cäsur), *Dtk.* średniówka, cezura; — in einer Rede, — einer Schrift sekcya, rozdział, oddział; peryod, okres.

A'bschnittschein, s. Zi'nsleiste, Coupo'n. [odcinka.

A'bschnittswinkel, *sm. Gl.* kąt

A'bschnitzel, *sn.*, s. A'bschneidsel.

A'bschnitzeln, *va.* wyrznąć, wystrugać.

A'bschnüren, *va.* odsznurować; sznurem wymierzyć; s. a. A'bbinden; U'nterbinden.

A'bschöpfen, *va.* zczerpnąć, wyczerpnąć, uczerpnąć, zbierać, zlewać.

A'bschoß, *sm. Stw.* (Nachsteuer, Abzugsgeld) podatek od przesiedlenia; -schoßpflichtig, *a.* obowiązany złożyć opłatę za przesiedlenie się; -schoßrecht, *sn.* prawo pobierania opłaty od przesiedlenia się.

A'bschrägen, *va.* w poprzek zakroić, przyciąć. [zdrapać.

A'bschrammen, *va.* zdrasnąć,

A'bschrapen, *va.* oskrobać.

A'bschrauben, *va.* odszrubować, szrubę zdjąć z kluby, szrubę odkręcić.

A'bschrecken, *va.* odstraszyć, o-

drażić, spłoszyć, odstręczyć, przepłoszyć, odchęcać od czego; sich — lassen zniechęcić się; er läßt sich durch Schwierigkeiten — odstręcza się trudnością; (einen erhitzten Körper mit Wasser, mit Essig besprengen) zalać, polać, pokropić octem; einen Fisch mit Essig —, damit er blau anlaufe, *Kk.* rybę octem zaprawić. od. przyprawić.

A'bschreibegebühren, *sf. pl.*, A'bschreibegeld, *sn. Rw.* kopialia, przepisne; zapłata za przypisania (aktu, wyroku, itd.).

A'bschreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe ab, schrieb ab, abgeschrieben) spisać, pisaniem zepsuć od. przytępić; ich habe mir beinahe die Finger abgeschrieben ledwom sobie palców nieodpisał; — (copiren) przepisać, przekopijować, odpisać, wziąć kopią, wypisać (z jakiego dzieła); *H.* (abrechnen, auf der Rechnung auslöschen, weniger schreiben) upisać, odpisać, potrącić dług, wytrącić co w liczbie, odrachować, potrącić co w rachunku; — (schriftlich absagen) listownie odmówić, cofnąć obietnicę; — (durch Schreiben bezahlen) odpisać dług; -schreiben, *sn.* odpisanie, przepisanie, upisanie; -schreiber, *sm.* przepisujący, pisarek, kopista; przepisywacz, manualista; -schreiberei, *sf.* bazgranina; -schreiberin, *sf.* przepisywaczka, kopistka.

A'bschreien, *va. irr.* (h.) (schreie ab, schrie ab, abgeschrieen) wykrzyczeć, wykrzykać, obwoływać, głosić; sich — nakrzyczeć się, wykrzyczeć się, ochrapieć od krzyczenia; sich die Kehle, den Hals, die Lunge —, *piersi sobie zerwać krzycz.

A'bschreiten, *vn. irr.* (s.) (schreite ab, schritt ab, abgeschritten) (sich entfernen von etwas) odstępować, oddalić się, uchylić się, ustąpić; —, *va.* (mit Schritten abmessen) krokami rozmierzyć, wymierzyć, odmierzyć; -schreiten, *sn.*, A'bschreitung, *sf.* ustęp, ustąpienie, odstapienie, itd.

A'bschrift, *sf.* przepis, kopia; -schriftlich, *a.* u. *ad.* kopijnie; w kopii, w odpisie.

A'bschröpfen, *va.* koniuszczki zboża sierpem zrzynać, zżynać; *(die Tasche leeren) wyssać kogo, z majątku ogołocić.

A'bschroten, *va.* (Fässer vom Wagen) skulać, toczyć; s. a. A'barbeiten, A'bschrägen; das Vieh hat das Saatfeld abgeschrotet bydło zboże poscinało.

A'bschultern, *va. Kw.* broń zdjąć z ramienia.

A'bschuppen, *va.* (Fische), *Kk.* oskrobać, skrobać ryby, czesać ryby; sich — łuskać się, obłupywać się.

A'bschüppen, s. A'bschaufeln.

A'bschürfen, *va.*: sich die Haut — zdrasnąć sobie skórką; eine Wunde —, *Hlk.* zedrzéć skorupę z rany.

A'bschürzen, *va.* fartuch odpasać, odjąć.

A'bschuß, *sm.* spadek, ściek, ściekanie, spływ, spływanie; — (Ort, wo das Wasser schnell abfließen kann) gwałtowny spadek, ściek (stok); — jede stark abhängige Fläche) stoczystość, spadzistość, pochyłość, daszkowatość, prostopadła urwistość; -schüssig, *a.* u. *ad.* pochyły, spadzisty, stoczysty, prostopadle urwisty; -schüssigkeit, *sf.* spadzistość, pochyłość, daszkowatość, stoczystość.

A'bschütteln, *va.* strząsnąć, strząsać, otrząsnąć, otrząsać, zrzucić; den Staub vom Mantel — strząsnąć kurz z płaszcza; das Joch der Sklaverei —, *zrzucić jarzmo niewoli, wyłamać się z pod jarzma; er schüttelt's ab, wie der Hund den Regen, *(Verweise, Vorwürfe, Schläge): przyschnie to na nim jak na psie; Jemanden — wybuzować, zjeździć kogo; (Fieber) wytrząść kogo (w febrze).

A'bschütten, *va.* usypać, zsypać; s. a. A'bgießen.

A'bschützen, *va.* (den Lauf des Wassers) zastawić, hamować, tamować, zastanowić wodę (we młynie); — (durch Aufziehung des Schutzbrettes ablassen) spuścić wodę (przez wysunięcie zastawki).

A'bschwächen, *va.* osłabić, sił pozbawić; -schwächung, *sf.* osłabienie (co do sił); *s. Mi'lderung.

A'bschwämmen, s. A'bschwemmen.

A'bschwanken, *vn.* (s.) chwiejąc się odejść; odstrychnąć się po długiem wahaniu.

A'bschwänzen, *va.*: Jemandem etwas — nadskakiwaniem i lizaniem się uzyskać co od kogo.

A'bschwären, *vn. irr.* (s.) (schwäre ab, schwor ab, abgeschworen) odgnić, wygnić, przez jątrzenie odpaść; der Nagel ist ihm abgeschworen paznogieć mu zlazł.

A'bschwärmen, *vn.* (h.) (Bienen) wyroić się; die Bienen sind abgeschwärmt (fortgeflogen) z brzękiem odleciały pszczoły.

A'bschwarten, *va.* skórę ściągać, skórę zdjąć, skórę obłupić; § oszyndować; ** s. Du'rchhauen, Du'rchprügeln.

A'bschwärzen, *va.* poczernić, sczernic, oczernić, uczernić, zbrudzić; —, *vn.* (h.) smolić, czernić, farbować, farbę puszczać.

A'bschwatzen, *va.*: Jemandem etw. — wymanić, wywabić komu co pochlebnemi słowy, wyłudzić co gadaniną na kim, domówić się czego, przymawiać się.

A'bschwefeln, *va.* odsiarkować, nasiarkować; die Steinkohlen —, *Bw. Schdk.* siarkę od węgli odłączyć.

A'bschweif, *sm.* ustęp, zboczenie, wyboczenie, s. a. A'bstecher.

A'bschweifen, *vn.* (s.) zboczyć, wyboczyć z drogi, zbłądzić, wybujać; von seinem Gegenstande — oddalić się od przedmiotu swego; -schweifung, *sf.* odpłókanie; oddalenie się od przedmiotu swego, ustęp, zboczenie.

A'bschwelgen, *vn.* (h.) przestać się hultaić; sich — hultajstwem oder nierządném życiem wyniszczyć zdrowie.

A'bschwemmen, *va.* spławiać, spuszczać wodą; die Pferde — konie pławić; (wegspülen, herabspülen) spłukać oder spłókać, piawić, opłókać, zmyć.

A'bschwenken, *va.* kiwaniem, machaniem, powiewaniem oddalić; sich —, *vr.* zwrócić się w bok, zrobić obrót w bok.

A'bschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme ab, schwamm ab, abgeschwommen) odpłynąć z wodą, popłynąć, upłynąć.

A'bschwindeln, *va.* wymanić, wyłudzić.

A'bschwinden, s. Hi'nschwinden.

A'bschwingen, *va. irr.* (h.) (schwinge ab, schwang ab, abgeschwungen) oklepać, wyklepać, otrzepać, wytrzepać, wywiać; sich vom Pferde —, *Gymn.* szybko zsieść z konia, zeskoczyć, spuścić się z konia zwinnie; -schwingung, *sf.* oklepanie, otrzepanie.

A'bschwirren, *vn.* (Pfeil) świercząc odlecieć (o strzale).

A'bschwitzen, *va.* przez poty uleczyć; die Felle —, *Grb.* odszwicować, szwicować skóry; — (sich), *vr.* spocić się, uznoić się.

A'bschwören, *va. irr.* (h.) (schwöre ab, schwur ab, abgeschworen), *Rw.* przysięgę wykonać; — (sich eidlich von etw. lossagen) odprzysięgać się, odprzysiądz się czego; — (mit einem feierlichen Schwure leugnen) wyprzysiądz się, wyprzysięgać się; -schwörung, *sf.* odprzysiężenie się, wyprzysiężenie się, wyklinanie się, wyrzeczenie się; abgeschworner (abgesagter) Feind, *poprzysiężony nieprzyjaciel.

A'bsci'sse, *sf. Gl.* odcinek.

A'bsegeln, *vn.* (s.) *Sw.* odpłynąć, wyjść pod żagle, żagle na wiatr puścić, ruszyć pod żagle, odbić od brzegu; — (sterben), * § pójść na tamten świat; die Ruthen — (bei holländischen Windmühlen) zwinąć żagle (u młyna Holenderskiego); -segelung, *sf. Sw.* odbicie od lądu, ruszenie okrętem.

A'bsehbar, *a.* mogący być dosiągniety oder ogarniony okiem.

A'bsehen, *va. irr.* (h.) (sehe ab, sah ab, abgesehen) niepatrzéć, niezważać, odwrócić oczy (auch *); abgesehen davon niezważając na to; — (übersehen) przejrzéć, dojrzéć, ujrzéć, uwidziéć, przenikać; — (ersehen, abwarten u. sich zu Nutze machen), *upatrzyć, upatrywać; er sah die Gelegenheit ab upatrzył porę; — (zielen) zmierzać, celować, zapatrywać się na co, godzić na co; — (erlernen) nauczyć się przez przypatrywanie się, przejąć, pojąć; ich that Alles, was ich ihm an den Augen — konnte czyniłem wszystko, com tylko z oczu jego wyczytać (niby wypatrzyć) mógł; es ist auf dein Geld abgesehen, *to na ciebie wymierzone, *o twoje pieniądze to idzie; -sehen, *sn.* zamiar, zmierzanie, zapatrywanie się na co, zamysł, widok, * cel, celowanie do czego; nimm dein (oder nehmen Sie Ihr) Absehen höher! wyżéj celuj!

A'bseide, *sf.* (Flo'ckseide) wierzchnia warstwa jedwabiu na orzechu.

A'bseifen, *va.* wypłókać, oczyścić z mydła; -seifung, *sf.* oczyszczenie z mydła.

A'bseigen, s. A'bseihen.

A'bseigern, *va. Bw.* głębokość szachty (szyby) za pomocą pionu mierzyć; Silber —, *Httk.* odzielić śrebro od miedzi.

A'bseihen, *va.* (durchseihen) przecedzić, przecedzać; odcedzić; -seihküpe, *sf.*, s. Ste'llbottich; -seihung, *sf.* przecedzenie.

A'bsein, *vn. irr.* (bin ab, ist ab, war ab, abgewesen) nie być obecnym; być odłączonym oder oddalonym; der Henkel der Kanne ist ab nie ma ucha u dzbana; der Garten ist (liegt) nicht weit vom Wege ab ogród nie daleko jest od drogi.

A'bsein, *sn.* (A'bwesenheit) nieobecność. [wrotna.
A'bseite, *sf.* (Rückseite) strona od-
A'bseiten (ab Seiten), *ad.* ze strony.
A'bseitig, *a.* na boku, na stronie leżący oder znajdujący.
A'bseits, *ad.* ze strony, na stronie, na stronę; — geben na stronę od. ustronie iść, na ustęp iść; — liegen na boku, na stronie leżéć.
A'bsenden, *va. irr.* (h.) (sende ab, sandte ab, abgesendet, abgesandt) posyłać kogo, wysłać, wyprawić; A'bgesandter, *sm.* poseł; -sender, *sm.* odsyłający, wysyłający, wyprawiający, odsyłacz; -senderin, *sf.* odsyłająca, wysyłająca, wyprawiająca; -sendung, *sf.* posłanie, wysłanie, wyprawienie w poselstwo.
A'bsengen, *va.* opalić, przypalić, upalić, ożegać, ożegnąć, ożdżgnać; -sengung, *sf.* opalenie, ożeganie, ożdżgnienie.
A'bsenken, *va. Wb.*: Weinreben — okładać winne macice; *Gtn.* sadzić, pogrążyć, zasadzić gałązkę z pączkiem lub oczkiem w ziemi, aby korzonki wypuszczać mogła; -senker, *sm. Gtn.* latorośl odłożona, szczep, ablegier.
A'bse'nz, ꝛc., s. A'bwesenheit, ꝛc.
A'bsetzbar, *a.* mogący być skasowanym, z urzędu złożonym; *H.* (Waare) odchodzący, mający odchód (towar).
A'bsetzen, *va.* (niedersetzen) zsadzić, posadzić, odsadzić; postawić na ziemi, zestawić; eine Last — złożyć ciężar, zrzucić ciężar; einen Reisenden — podróżnego wysadzić; — (wegsetzen) odstawić; den Stuhl von der Wand — krzesło od. stołek od ściany odstawić; Jemanden — (von dem Amte, von seiner Stellung) złożyć, zrzucić z urzędu, usunąć; — (Gewehr), *Kw.* odstawić broń, broń odsadzić; austrinken ohne abzusetzen duszkiem wypić; das Pferd hat ihn abgesetzt (abgeworfen) koń go zrzucił oder zsadził; — (in Menge verkaufen), *H.* zbyć, przedać, dobry pokup oder odbyt mieć, rozprzedać, wyprzedać; er setzt viel Wolle nach England ab wiele wełny sprzedaje (odstawia) do Anglii; der Buchhändler setzte täglich 300 Exemplare von diesem Werke ab księgarz sprzedał dziennie po 300 exemplarzy tego działa; — (entwöhnen, einem Kinde die Muttermilch abgewöhnen) odsadzić, odstawić dziecię; —, *Bchdr.* (völlig zu Ende setzen) składać litery drukarskie, składania dokończyć; ein Manuscript —, *Bchdr.* rękopism składać, ułożyć; —, *vn.* (h.) *Bw.* der Gang setzt ab żyła się traci, oder ginie; — (im Schreiben) od ustępu (*a capite*) zacząć pisać, odstąpić w pisaniu, zacząć wiersz nowy; es setzt Scheltworte und Schläge ab, *nieujdzie to bezkarnie, czeka na ciebie burka i chłosta; es wird etwas —, *będzie kij w robocie; -setzferkel, -füllen, -kalb, -lamm, *sn. Ldw.* prosię, źrzebię, cielę, jagnię odsadzone od cycka; -setztisch, *sm.* stolik do stawiania potraw idących na stół (od. zebranych ze stołu; -setzung, *sf.* złożenie, zrzucenie, odsadzenie.
A'bseufzen (sich), *vr.* nawzdychać się, wycieńczyć się wzdychaniem.
A'bsicht, *sf.* wzgląd; in — przez wzgląd, stosownie do; — (Bemühung nach einem gewissen Endzwecke) zamiar, zmierzanie, zamysł, myśl, dążenie, dążność; seine — erreichen cel swój osiągnąć, dokazać czego; — (Visir an Schießgewehren) cel, celik, znak; (Diopter) cel, celownik; *cel, widok; *koniec, chęć, wola, zamysł, intencya; in dieser — w tym względzie, w téj mierze, z tych miar, tym końcem; in böser — w widokach złośliwych.
A'bsichtlich, *a.* rozmyślny, umyślny; *ad.* umyślnie, rozmyślnie; A'bsichtlichkeit, *sf.* umyślność, rozmyślność; die — dieser Handlung fällt in die Augen, *że ten czyn rozmyślnie był popełniony, każdemu wpada w oczy.
A'bsichtslos, *a.* bez zamiaru (popełniony); absichtslose Einfalt, *naiwna prostota.
A'bsickern, A'bsintern, *vn.* (s.) kroplami (i pomału) ściekać, ociekać.
A'bsieben, *va.* osiewać, przesiewać, przecedzić.
A'bsieden, *va. irr.* (h.) (siede ab, sott ab, abgesotten) odwarzać, dowarzyć, wywarzyć, uwarzyć, wygotować, przewarzyć, odgotować.
A'bsingen, *va. irr.* (h.) (singe ab, sang ab, abgesungen) odśpiewać, odśpiewywać, prześpiewać, wyśpiewywać; sich — zmęczyć się śpiewaniem; -singung, *sf.* odśpiewanie.
A'bsintern, s. A'bsickern.
A'bsitzen, *va. irr.* (h.) (sitze ab, saß ab, abgesessen) (vom Pferde steigen) zsieść, zsiadać, zsiąść z konia; — (bis zum Ende einer bestimmten Zeit sitzen) wysiedzieć, dosiedzieć; —, *va.* (durch Sitzen vermindern, z. B. eine Schuld) odsiedzieć dług; Schulden — odsiedzieć za dług; sich — zasiedzieć się.
A'bsohlen, *va. Bw.* (abnützen) zużywać.
A'bsolden, *va.* wypłacić żołd i odprawę dać, odprawić.
Absolu't, *a.* absolutny, bezwzględny; (unbedingt, schlechterdings, unumschränkt) samowładny; das Absolute, *Philos.* (Gott) absolut; -solutio'n, *sf.* absolucya, rozgrzeszenie; -soluti'smus, *sm.* absolutyzm, władza samodziercza, oder nie ograniczona; -soluti'st, *sm.* absolutysta, zwolennik rządów samowładnych, nieograniczonych; -soluto'rium, *sn.* wyrok uwalniający; świadectwo ukończonéj nauki (prawa itd.); *zakwitowanie.
Absolvi'ren, *va.* skończyć zupełnie, ukończyć; (von Schuld und Strafe frei-, lossprechen) rozgrzeszyć, rozgrzeszenie dać; *Kg.* absolwować.
Abso'nderlich, s. Beso'nder, Beso'nders; *Vorzü'glich.
A'bsondern, *va.* odosobnić, odłączyć, wyłączyć; oddzielić, oddalić, wydzielić, odstrychnąć; -sonderung, *sf.* odłączenie, wyłączenie; oddział, odosobnienie, odstrychnienie; natürliche Absonderungen, *Hlk.* naturalne oddziały; odbyty naturalne; gute Absonderung, *Hlk.* dobre rozejście się materyi; abgesondert odłoczony, osobny; odrębny; -sonderungsvermögen, Abstractio'nsvermögen, A'bziehungsvermögen, *sn. Philos.* władza duszy uważania rzeczy oderwanie; -sonderungszeichen, *sn. Spl.* znak rozłączenia (wyrazów oder części wyrazu).
Absorbi'ren, *va.* wciągać, wsysać; (erschöpfen), *niszczyć.
A'bsorgen (sich), *vr.* zgryść się, stroskać się, wycieńczyć się troskami. [łupać.
A'bspalten, *va.* odszczepić, od-
A'bspannen, *va.* wyprządz, wyprzęgnąć, wyprzęgać, odprządz; den Bogen, den Hahn — spuścić łuk, kurek; ganz abgespannt sein przesilić się, znużonym, wysilonym być, osłabionym oder jakoby rozprzężonym być, bezsilnym; -spannung, *sf.* wyprzędzenie; — des Hahns an einem Pistol spuszczenie kurka u pistoletu; s. a. A'bgespanntheit.
A'bspänstig, A'bspenstig, *a.* odwrócony, niewierny, skłonny do przeniewierzenia się; das Gesinde — machen czeladkę odwabić, zniechęcić, odmówić; von Jemandem — werden odstąpić kogo, przeniewierzyć mu się.
A'bsparen, *va.* oszczędzić, uskąpić; sich am Munde — ująć gębie swojéj; s. a. A'bdarben.
A'bspeisen, *va.* nasycić, nakarmić; *zbyć kogo lada czém; mit leeren Worten —, *gołemi słowy karmić; —, *vn.* (aufhören zu speisen) nasycić się, skończyć obiad; haben Sie schon abgespeist? czy już Pan skończył obiad (śniadanie, kolacyą)?
A'bspiegeln, *va.* wyobrazić (jak gdyby w zwierciedle); der Fluß spiegelt die Wolken ab w rzece widać obłoki; — (sich), *vr.* odbijać się; *przebijać się, malować się; -spiegelung, *sf.* wyobrażenie; przebijanie się, malowanie się.
A'bspielen, *va.*: *Sb.* eine Rolle, *Tk.* einen Walzer — odegrać rolę, walca; sich die Finger —, *prawie nie czuć palców od grania; eine Schuld — wypłacić się graniem. [ciona.
A'bspindeln, *va.* zwinąć z wrze-
A'bspinnen, *va. irr.* (h.) (spinne ab, spann ab, abgesponnen) sprząść, doprząść, odprząść; eine Schuld — odprząść dług; sich die Finger (fast) — palców nie czuć od przędzenia.
A'bspitzen, *va.* (gehörig spitz machen) koniec zaostrzyć, śpiczasto zrobić.
A'bsplittern, *va.* odszczepić, odszczerbić, odłupać; —, *vn.* (s.) odszczepić się, odłupać się, kawałkami odrywać się.
A'bspötteln, *va.*: Jemandem etw. — kpinkami co od kogo wyłudzić.
A'bsprechen, *va. irr.* (h.) (spreche ab, sprach ab, abgesprochen) odsądzić, odmówić, zaprzeczyć; — (Jemandem eine Forderung) odmówić komu pretensyą, nie przyznawać komu należytości; das Leben —, *Hlk.* opuścić chorego, stracić o nim nadzieję; nieobiecywać życia; (Delinquenten) na stracenie życia osądzić, na śmierć skazać; Jemandem eine Eigenschaft — nieprzyznawać komu czego; —, *vn.* (h.) (verneinend über etwas aburtheilen), *o czém stanowić, sądzić, wyrokować; absprechender Mensch, *człowiek absolutny; absprechender Ton ton wyrokujący; -sprecher, *sm.* człowiek absolutnie o wszystkiem wyrokujący; -sprecherei, *sf.* śmiałość oder zarozumiałość w wyrokowaniu o rzeczach; -sprecherisch, *a.* zarozumiały; śmiało o wszystkiém wyrokujący; *absolutny; s. a. A'bsprechender Mensch (unter A'bsprechen).
A'bspreizen, *va. Bw.*: einen Schacht

— szybę podebrzéć, popodpierać; s. a. A'bsperren, A'bstellen.

A'bsprengen, va. odsadzić, odłupać, wysadzić, oderwać, zerwać.

A'bspringen, vn. irr. (s.) (springe ab, sprang ab, abgesprungen) odskoczyć, wyskoczyć, odprysnąć; (herabspringen) zeskoczyć; — (abprallen) odprysnąć, odskoczyć, odbić się, zerwać się; oderwać się, odłamać się; —, *odstąpić nagle od strony oder od przedmiotu; sich — naskakać się, wyskakać się, zmęczyć się skakaniem.

A'bspritzen, va. sikaniem zmyć oder spłókać; —, vn. (h.) odpryskiwać, odpryskać kroplami.

A'bsprossen, vn. (s.) pochodzić z pokolenia od kogo; -sprößling, sm. potomek, szczep.

A'bsprung, sm. odskoczenie, odskok, uskoczenie, zboczenie, wyboczenie, odpadnienie; — des Hasen, Jäg. klucz zająca; abspringen, *skręcić w bok; -sprungswinkel, sm. Gl. kąt odbicia.

A'bspulen, va. W. zwijać ze szpulki, oszpulować co, zwijać z cewki.

A'bspülen, va. opłókać, wypłókać, spłókać; podmyć, odmulić, oderwać.

A'bspüren, va. Jäg.: das Wild — śledzić zwierzynę dla przekonania się, ile jéj jest.

A'bstählen, va. Httk. zahartować, na stal zamienić; *s. a. A'bhärten, Stä'hlen.

A'bstämmen, s. A'bstemmen.

A'bstammen, vn. (s.) pochodzić (z pokolenia); abstammend pochodzący, pochodny.

A'bstämmling, sm. odrostek; *plemiennik.

A'bstammung, sf. pochodzenie, pochód, pochodność; Spl. etymologia.

A'bstämpeln, s. A'bstempeln.

A'bstampfen, va. tłuczeniem utrącić; (durch Stampfen abnutzen) zużyć tłuczeniem.

A'bstand, sm. odstęp; przerwa, oddalenie; (Ort, Lage) odległość, dalekość, przedział, różnica; — (Absterben, Lossagung) ustąpienie, zrzeczenie się.

A'bständig, a. odstały, nieżywy; nadpruchniały; (auf dem Stamme verdorrtes Holz), A'bständer, sm. martwe od. suche od. uschłe na pniu drzewo.

A'bstandsgeld, sn. odstępne.

A'bstapeln, va. rozbierać ze stosów.

A'bstatten, va. złożyć, oddać, zdać; einen Besuch — oddać wizytę, pokłon oddać, powinność swoją oświadczyć; Rapport — rapport zdać; Dank — dzięki składać, wdzięczność swoją oświadczyć; einen Gruß — pokłon oddać, pokłonić się, pozdrawiać, kłaniać się od kogo, oświadczyć pokłon; -stattung, sf. złożenie; składanie.

A'bstauben, A'bstäuben, va. oczyścić z kurzu, kurz otrząsnąć, kurz zmiatać, zetrzéć kurzawę, wykurzyć, z pyłu ochędożyć, otrzepać; -stäuber, sm. ten co z kurzu czyści; miotełka, szczotka do kurzu; -stäubung, sf. oczyszczenie z kurzu.

A'bstäupen, va. rózgami obić, ociąć, osiec; chłostę dać, wychłostać.

A'bstecheisen, sn. Httk. równadło (żelazko do obtaczania lub zestrugiwania nierówności); łopata zaokrąglona u dołu (do ścinania ziemi); rydel.

A'bstechen, va. irr. (h.) (steche ab, stach ab, abgestochen) skłóć na dół, zepchnąć, wymierzonym stychem na dół zwalić; — (mit einem Stiche absondern) odkłóć, ukłóć, przebić, zakłóć; ein Thier — (schlachten) zwierzęciu gardło przerznąć, przebić gardło; Rasen — darninę kopać, darnie kopać, darninę drzéć; — (tödten) zakłóć, zabić, zarznąć, przeszyć; s. a. Au'sstechen; — (im Kartenspiel), s. Ue'berste'chen; Wasser — (abgraben) przekopać i sprowadzić; einen Teich — staw spuścić, przekopać; einen Sumpf — bagno osuszyć; Wein — (abzapfen), Wb. wino ściągnąć z beczki, wytoczyć; ein Muster — (Nähterinnen) wzorek wysztychować końcem szpilki, wydziurkować; — (das Zugtau senken), Sw. sztachować; —, vn. (h.) mit den Verhältnißwörtern gegen, von: odbijać, kontrastować, mocniéj uderzać, wydawać się w sposób uderzający, różnić się; die Farbe sticht gut ab kolor odbija, mocniéj uderza, kontrastuje, kolor dobrze dobierany, dobrze odbija od drugiego; der alte Hut sticht schlecht gegen das neue Kleid ab stary kapelusz nie przypada do nowéj sukni.

A'bstecher, sm. (Abschweifung) wyboczenie, zboczenie, wybieg; einen — machen wyboczyć z drogi w stronę.

A'bstechgrube, sf., A'bstechheerd, sm. Httk. spływnia (miejsce pod podłogą, do którego przez otwór płynie stopiony kruszec); -stechstachel, sm. Httk. żelazo do przedziurawienie pieca, aby z niego stopiony kruszec wypłynął.

A'bsteckeisen, sn. rydel (do robienia dziur na koły).

A'bstecken, va. odpiąć, odpinać; das Halstuch — chustkę odpiąć; — (durch Stecken bezeichnen) laseczkami wytknąć, wytykać, wyznaczyć, naznaczyć, oznaczyć; eine Straße — ulicę oznaczyć, wytknąć; ein Lager —, Kw. obóz oznaczyć, wytknąć obóz; mit Pfählen — wytknąć, oznaczyć palami, kołami; -steckleine, sf. sznur do oznaczenia linii, wedle któréj się tyki ustawiają; -steckli'nie, sf. linia na któréj się mają tyki ubijać; -steckpfahl, sm., -steckstange, sf. pal, tyka od. tycz do wytykania obozu, ulicy, kol.

A'bsteckschnur, s. A'bsteckleine.

A'bstehen, vn. irr. (stehe ab, stand ab, abgestanden) osobno stać, opodal stać; odstać, odewstać, być odległym, oddalonym, odłączonym, nieprzystawać; der Tisch steht weit von der Wand ab stół daleko od ściany stoi; der Rock steht ab suknia odstaje, odstawa; abstehende Blätter, Ng. liście odstawające; — (ablassen, nicht fortsetzen) odstąpić, zaniechać; porzucić, dać pokój jakiéj rzeczy, poprzestać czego, mniéj dbać o co, opuścić, zaniedbać; vom Schreiben — poprzestać pisania; von seinem Vorhaben — zaniechać swego przedsięwzięcia; vom Kauf — zaniechać kupna; von seinem Rechte — odstąpić prawa swego, zrzec się prawa swojego; — (verderben *sterben) zepsuć się, popsuć się; zdechnąć; das Bier ist abgestanden piwo zwietrzałe, wywietrzałe; die Fische sind abgestanden ryby posnęły od. usnęły; abgestandener Fisch ryba śnięta, nieżywa, zdechła.

A'bstehlen, va. irr. (h.) (stehle ab, stahl ab, abgestohlen) ukraść, wykraść, ukradkiem co schwycić; s. a. A'bsehen, A'blernen; We'gstehlen.

A'bsteigen, vn. irr. (s.) (steige ab, stieg ab, abgestiegen) zstępować, zstąpić, zleźć, zejść na dół, wysieść z woza, zsiąść z konia; — (einkehren) wstąpić do kogo, wysiadać, wysieść, zajechać do kogo; sie sind im Hotel von Wilna abgestiegen stanęli w hotelu Wileńskim; absteigende Linie, Wpk. linia dolna od. zstępna; absteigender Knoten (des Mondes bei einer Sonnenfinsterniß), Stk. węzeł spadania.

A'bsteigequartier, sn. dom zajezdny, stancya oder zajezdna stancya, zajazd dla podróżnych, stancya podróżna; ich habe bei ihm mein — u niego zwykle wysiadam; do niego zajeżdżam.

A'bsteigern, s. Ueberbie'ten (bei Auctionen ꝛc.).

A'bsteinen, va. kamieniami granicznemi opatrzyć, odgraniczyć; oczyścić z kamieni.

A'bstellen, va. odstawić; die Stühle vom Tische — krzesła od stołu odstawić; — (als schädlich abschaffen) znieść co, uchylić, skasować, odrzucać od siebie, pozbyć się czego, koniec położyć czemu; -steller, sm. ten który co znosi, kasuje, itd.

A'bstellung, sf. uchylenie, zniesienie, pozbycie się czego, odrzucenie, wyrugowanie.

A'bstemmen, va. Zm. dłutem zebrać, zestrugiwać; s. a. A'bsperren, Zurü'ckdrängen.

A'bstempeln, va. ostemplować, stempel położyć, stemplem opatrzyć; skończyć stemplowanie; ein Buch —, Bchb. występlować książkę, ozdoby na niéj odcisnąć; -stempelung, sf. ostemplowanie, opatrzenie stemplem; — des Frachtbriefes, H. Stw. opatrzenie stemplem listu frachtowego.

A'bsteppen, va. wystepnować, stepnować, stebnować, sztepować, wyszywać.

A'bsterben, vn. irr. (s.) (sterbe ab, starb ab, abgestorben) umrzéć, zamrzéć; odumrzéć, odumierać; zmartwiéć; zdrętwiéć, wymrzéć; seine Eltern sind ihm sehr früh abgestorben rodzice go wcześnie odumarli oder rodzice mu wcześnie umarli; die Glieder sind einem abgestorben członki człowiekowi obumarły; der Baum ist abgestorben drzewo uschło; der Sünde absterben, Kg. umrzéć grzechowi; der Welt —, *umrzéć dla świata, zobojętniéć na wszystko; -sterben, sn. (Tod) śmierć, zejście (z tego świata), zgon; nach seinem — po jego zgonie.

A'bsteuern, va. Sw. odstérować, stérem odkierować, za pomocą stéru odbić od lądu.

A'bstich, sm. (beim Nähen) wzorek wykłóty, kopia wykłóta, sztych; odsztychowanie; — des Weins, Wb. wytoczenie wina i wino utoczone; —, *kontrast, odbijanie, spór; —, Httk.

kruszec stopiony, który wypłynął dziurą w piecu zrobioną.

A'bstickeln, *va.*: Jemandem etwas — przycinkami có na kim wymódz.

A'bsticken, *va.* wyszyć, wyhaftować.

A'bstimmen, *va. Tk.* należycie nastroić; niżéj nastroić instrument muzyczny, spuścić; —, *vn.* (h.) (votiren über einen Vorschlag) głosować w jakim przedmiocie, głosować, kreski dawać, kreskować, wotować; es wird über den Vorschlag abgestimmt głosują nad projektem; -stimmung, *sf.* glowanie w czém.

Abstine'nt, Abstine'nz, s. Entha'ltsam, Entha'ltsamkeit.

A'bstöbern, s. A'bsuchen.

A'bstochern, *va.*: sich das Zahnfleisch — odłubać sobie dziąsło.

A'bstöckeln, *va.* kijkiem utrącić, strącić; *Gtn.* s. a. A'blegen, A'bsenken.

A'bstocken, *va. Gtn.* s. A'blegen, A'bsenken; Bienen — pszczoły odłączyć od dawnego roju i w nowym ulu umieścić; nowy rój założyć.

A'bstoppeln, *va.*: einen Acker, ein Feld — ściernisko wyrwać z roli; *Gtn.* Obst — von einem Baume (Nachlese halten) obierać resztę owocu z drzewa.

A'bstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße ab, stieß ab, abgestoßen) strącić, odbić, utrącić, odtrącić, przytrącić, odszturchnąć, odtłuc; — (mit einem Stoße entfernen) odpęchnąć, odpychać, zepchnąć, spychać, odeprzéć, odpierać, odbić od lądu; ein Brett —, *Zm.* ociosać, obheblować; ein Stück von der Mauer — kawał muru odtrącić, odbić, odtluc; sich die Hörner — rogi sobie przytrzéć; er hat sich die Hörner abgestoßen, *już mu się rogi przytarli, *trafiła kosa na kamień; Jemandem die Hörner —, *przytrzéć komu rogów; eine Schuld — (bezahlen) dług umorzyć, od. zapłacić; ein Kalb —, *Ldw.* cielę odsadzić od cycka od. od krowy; einen Billardball — kulę odbyć od bandy; der Ellbogen hat sich abgestoßen łokieć się przetarł szturchaniem.

A'bstoßbaum, *sm. Grb.* wypukła deska, na któréj się skóry oskrobują; -messer, *sn.* strugacz, skrobak.

A'bstottern, *va.* wyjąkać co, jąkającym głosem wypowiedziéć.

Abstra'ct, *a.* und *ad.* oderwany, odłączny; abstrakcyjny; -stractio'n, *sf.* abstrakcya, oderwanie; (abstractes Denken überhaupt) oderwanność, myślenie oderwane; -stractio'nsvermögen, s. A'bsonderungsvermögen.

A'bstrafen, *va.* dobrze ukarać, skarać, ćwiczyć, wyćwiczyć; -strafung, *sf.* ukaranie, skaranie.

Abstrahi'ren, *va.* odłącznie uważać; —, *vn.* (h.): von etwas — nie zważać na co, nie myśléć już o czém, nie miéć względu; s. a. A'bsehen.

A'bstrahlen, *vn.* (h.) rzucać promienie, odbijać się promienisto; -strahlungswinkel, *sm. Gl. Opt.* kąt odbicia; —, *va.* odbijać co promienisto.

A'bstrebekraft, Flie'hkraft, Centrifuga'lkraft, *Ntl. Stk.* siła odśródpędna, siła odpychająca.

A'bstreben, *vn.* (h.) *Ntl. Stk.* usiłować się oddalić od czego.

A'bstreichen, *va. irr.* (h.) (streiche ab, strich ab, abgestrichen) strychować, odstrychować, zestrychować, zgarnąć ocierać, utrzéć, zeskrobać; — (abziehen) poostrzyć, pociągnąć na rzemyku, wygładzić; —, *vn.* (Fische bei der Begattung) przestać się trzéć (ryby).

A'bstreifeln, A'bstreifen, *va.* osmykać, osmorgać; ściągnąć, odrzéć skórę; zedrzéć skórkę, odziergnąć, omykać; zdrasnąć rękę; die Blätter — obrywać z liści, obliściać; —, *vn.* (s.) drasnąwszy zboczyć; vom Wege — oddalić się od drogi, wyboczyć z drogi; -streifung, *sf.* osmykanie, osmyknienie, oczośnienie; s. a. A'bschweifung, A'bstecher.

A'bstreiten, *va. irr.* (h.) (streite ab, stritt ab, abgestritten) pieniactwem wygrać; wyprawować co, prawowaniem dostać; wyprocesować; — (streitig machen) wydysputować; odmówić, przeprzéć; wir können ihm dieses Verdienst nicht — musiemy mu te zasługi przyznać.

A'bstrich, *sm.* odstrychowanie; to, co się zgarnia z wierzchu; *Httk.* szumowiny stopionego kruszcu; -strichholz, *sn. Httk.* warzochew do szumowania kruszców.

A'bstricken, *va.* einen Strumpf — pończochę skończyć; eine Nadel — drót jeden skończyć, od. zrobić; eine Schuld — wypłacić się robieniem pończoch.

A'bstriegeln, *va.* grzeblem ochędożyć, wycudzić konia.

A'bströmen, *va.* pławić, spławiać, spuszczać; —, *vn.* (s.) odpłynąć, spływać strumieniem.

Abstru's, *a.* u. *ad.* ciemny, niezrozumiały, zawiły; zawiło.

A'bstückeln, *va.* kawałkami odrywać, oder odłamywać, odejmować; -stückelung, *sf.* kawałkami odłamywanie.

A'bstudi'ren (sich), *vr.* nad nauką zapracować się, pilném siedzeniem nad naukami zmęczyć się.

A'bstufen, *va.* stopnie zrobić, stopniować, odmieniać przez stopnie; -stufung, *sf.* odmiana, stopniowanie.

A'bstülpen, *va.* (einen Hut) bok u kapelusza rozpuścić; sztylpę zagiąć, od. spuścić; den Deckel vom Glase — przykrywkę podniesioną spuścić na szklankę.

A'bstumpfen, *va.* przytępić, zatępić, stępić; zwinąć ostrze, przyłamać końce; sein Geist ist für jedes edlere Gefühl abgestumpft umysł jego stępiał już na wszelkie ślachetniejsze uczucia; einem Hunde, einem Pferde den Schwanz — uciąć koniec ogona psu, koniowi; abgestumpfter Kegel, *Gl.* ostrokrąg ścięty; -stumpfung, *sf.* stępienie, przystępienie.

A'bstürmen, s. Au'sstürmen.

A'bsturz, *sm.* spadek, schyłek, urwisko, stroma część góry; gwałtowny spadek (wody).

A'bstürzen, *va.* z góry na dół zepchnąć, zrzucić; sich — spaść z góry.

A'bstutzen, *va.* krótko obciąć od. urznąć; kusym oder kurtą zrobić, skrócić; — (scheeren) ostrzydz, przystrzydz, podstrzygać; (Tuch) postrzygać pierwszy raz sukno; abgestutzter Kegel, *Gl.* ostrokrąg ścięty; -stutzung, *sf.* odcięcie, ucięcie, oberwanie.

A'bstützen, *va. Sw.*: ein Schiff — okręt podeprzéć (na warsztacie pod czas budowania); ein Flußschiff —, *Sw.* statek podeprzéć drągami (aby nie przypłynął do brzegu); einen Schacht —, *Bw.* s. A'bspreizen.

A'bsuchen, *va.* obrać, wyszukać i pozbierać; Raupen —, *Gtn.* liszki obierać; Jemandem oder sich Flöhe — komu od. sobie pchły wyszukać; —, *Jäg.* s. Durchsu'chen.

A'bsuckeln, s. A'bsaugen.

Absu'd, *sm.* odgotowanie, wywarzyny; *Hlk.* odwar, dekokt.

A'bsudeln, s. A'bklecksen, A'bschmaddern.

Absu'rd, *a.* niedorzeczny, głupi, nietrafny, nieprzyzwoity; -surditä't, *sf.* niedorzeczność, głupstwo.

A'bsüßbottich, A'bsüßkessel, *sm.*, A'bsüßwanne, *sf. Schdk. etc.* naczynie dla oczyszczenia pszenicy moczonéj z otrąb.

A'bsüßen, *va. Schdk.* osłodzić; die Stärke — krochmal wypłókać, oczyścić; -süßung, *sf. Schdk. etc.* osłodzenie, opłukanie; s. a. A'bsüßbottich.

Abt, *sm. Kg.* opat.

A'btafeln, *vn.* (h.) wstać od stołu; przestać jeść, odjeść; s. a. A'bspeisen.

A'btäfeln, *va.* potaflować, wytaflować, tarcicami wykładać, wyłożyć.

A'btakeln, *va. Sw.*: ein Schiff — rozstroić okręt, okręt z lin od. rekwizytów obrać; liny zdjąć od. zebrać z okrętu; -takelung, *sf. Sw.* rozstrojenie okrętu, zdjęcie lin, zebranie lin.

A'btändeln, *va.*: Jemandem etw. — przez zabawkę wyłudzić co od kogo.

A'btanzen, *va.* w tańcu odebrać, odtańcować; — (durch Tanzen abnutzen) utańcować, stańcować, wytańcować; sich — stańczyć się, zmordować się tańcem, zmęczyć się tańcem.

A'btausch, *sm.* wymiana.

A'btauschen, *va.* wymienić co z kim, mieniać się na co, zamieniać, frymarczyć; -tauschung, *sf.* wymiana, zamiana.

Abtei', *sf. Kg.* opactwo; -tei'lich, *a. Kg.* opacki.

A'bteufen, *va. Bw.* wygłębić, kopać; einen Schacht —, *Bw.* kopać szybę.

A'bthauen, *vn.* (s.) odtajéć, stajéć; —, *va.*: die Sonne hat die Fenster abgethaut słońce spędziło lód z okien.

A'btheilen, *va.* oddzielić, podzielić; rozdzielić, wydzielić, przegrodzić; -theilung, *sf.* oddzielenie, oddział, podzielenie, dział oder podział majątku między dzieci; rozdział, wydział; -theilungszeichen, *sn. Spl.* znak oddzielenia, odłącznik.

A'bthon, *Ng.*, s. Frau'enhaar.

A'bthun, *va. irr.* (h.) (thue ab, that ab, abgethan) złożyć, zdjąć, ściągnąć, odjąć, odłożyć na stronę, zrzucić, pozbyć się czego; — (abschaffen, abstellen) znieść, uchylić, skasować, wyrugować; — (abmachen, in's Reine, zu Ende bringen, schlichten, beilegen) uławić, skończyć, ukończyć; — (hinrichten, schlachten) stracić, zabić; den Hut, die Decke, den Mantel, Schürze, Ring abthun zdjąć kapelusz, zasłonę, złożyć oder zdjąć płaszcz, odpasać fartuch, zdjąć pierścień; eine Gewohnheit — porzucić jaki nałóg; złożyć; einen Delinquenten — śmiercią ukarać oder stracić winowajcę; ein Huhn, eine Gans, ein Paar Tauben —

kurczę, gęś, parę gołąbków zarznąć, zakłóć; -thuung, *sf.* składanie, zdjęcie, odjęcie; zniesienie, uchylenie.

A'btiefen, s. A'bteufen.

A'btilgen, *va.* zgładzić, wzruszyć; s. a. Au'stilgen.

Ae'btin, *sf. Kg.* żona opata (protestanckiego).

Aebti'ssin, *sf. Kg.* ksieni, opacicha. [opacku.

Ae'btlich, *a. Kg.* opacki; *ad.* po

A'btoben, s. Au'stoben.

A'btödten, *va.* umorzyć, wyniszczyć, stłumić; jedes menschliche Gefühl — umorzyć wszelkie uczucie ludzkości; sich —, *zrobić się nieczułym na wszystko.

A'btönen, *vn.* (h.) *Tk.* fałszywie oder niezgodnie brzmiéć.

A'btrab, *sm. Kw.* (Reiterei) oddział odkomenderowany; oddział wojska osobno wysłany.

A'btraben, *vn.* (s.) kłusem odjechać; ujechać, *iron.* usunąć się, odejść z kwitkiem.

A'btrag, *sm.* (Bezahlung einer Schuld) odniesienie; zapłacenie długu; s. a. Ei'ntrag, *Scha'den, A'bbruch.

A'btragen, *va. irr.* (h.) (trage ab, trug ab, abgetragen) znieść, znosić; — (wegtragen) odnieść, znieść, zanieść gdzie; Speisen vom Tische — zebrać ze stołu, sprzątnąć ze stołu; Abgaben — in die Kasse podatek wnieść do kassy; eine Schuld — dług zapłacić, uiścić; odnieść, odnosić dług, upłacić część długu, wnosić; — (niedriger machen, nach und nach einreißen) znieść, znosić, rozwalić, rozebrać, rozrzucić, obalić, zrzucić, odkryć; eine Brücke — uprowadzić most; — (ein Kleid durch langes Tragen abnützen) przenosić, znosić, znosić suknią; abgetragener Hut kapelusz przeszarzany od. wytarty; abgetragenes Kleid suknia schodzona, znoszona; wytarta, dobrze przechodzona; -tragung, *sf.* odniesienie, zebranie, rozwalenie; wnoszenie.

A'btrauern, Au'strauern, *vn.* skończyć żałobę.

A'bträufeln, *vn.* (s.) kapać, ściekać, kroplami spadać, osiąkać.

A'btreibeheerd, s. Trei'bheerd.

A'btreibemittel, *sn.* (der Schwangeren) lekarstwo niszczące płód (w żywocie).

A'btreiben, *va. irr.* (h.) (treibe ab, trieb ab, abgetrieben) odpędzić, spędzić, odgonić, odganiać, odegnać, zegnać, zganiać; den Feind — odpędzić, odeprzéć nieprzyjaciela; die Frucht — spędzić płód (poronienie sprawić), płód w żywocie struć; Würmer —, *Hlk.* robaki wypędzić; — (Zug- u. Lastvieh entkräften) spędzić, zmachać konia itd.; abgetriebenes Pferd koń przecharsły, koń spędzony; Gold, Silber —, *Httk. Schdk.* pławić, czyścić, odfejnować złoto, srebro; —, *vn. Sw.* (Schiffe) zmylić drogę, zrzuconym być z biegu swego (okręty).

A'btreiber, *sm. Httk.* czyściciel kruszcu (w hutach).

A'btreibung, *sf.* spędzenie, odegnanie, odpór; — der Leibesfrucht (Schwangerer) spędzenie od. niszczenie płoda (w żywocie).

A'btrennbar, *a.* mogący być oddzielonym, odłączonym; dający się oddzielić; odłączny.

A'btrennen, *va.* rozpróć, odpróć, wypróć; oderwać, oddzielić.

A'btreppen, *va. Bk.*: eine Mauer — wystawić mur w kształcie schodów. [stąpionym, cedowanym.

A'btretbar, *a.* mogący być od-

A'btreten, *va. irr.* (h.) (trete ab, trat ab, abgetreten) oddeptać, odtupać; die Schuhe — trzewiki przydeptać, wydeptać, schodzić; — (durch Treten bezeichnen) wydeptać, odtratować; — (fest treten) zdeptać, udeptać; — (überlassen) odstąpić, ustąpić; einem Andern das Vermögen — majątek komu innemu ustąpić; ein Haus — dom odstąpić; ein Gut — ustąpić komu majętność; —, *vn.* (s.): — bei Jemandem (bei ihm einkehren, absteigen) wstąpić do kogo, stanąć u kogo; — (wegtreten, sich entfernen) ustąpić, na ustęp iść, odejść; abtreten lassen kazać ustąpić (na stronę), rozkazać na ustęp iść; vom rechten Wege — z drogi wyboczyć, zejść; -treter, *sm.* odstępujący czego, cedent; -tretung, *sf.* ustęp, ustąpienie, cessya, zlewek, odwrócenie się.

A'btrieb, *sm.* odpędzenie; — des Holzes, eines Waldes wycinanie, ścięcie, ścinanie drzewa i wyprowadzenie onegoż.

A'btriefen, *vn.* (s.) kapać, ściéc, ściekać, odciec, odciekać, osiąknąć, osiąkać; s. a. A'bträufeln.

A'btrift, *sf. Ldw.* wygon, prawo wolnego wygonu od. pastwiska.

A'btrillern, *va. Tk.* z trelami odśpiewać; —, *vn.* (trillernd abgehen, fortgehen) wśród trylujących śpiewów odlecieć, odejść.

A'btrinken, *va. irr.* (h.) (trinke ab, trank ab, abgetrunken) śpić (z wierzchu), śpijać, upić, upijać; odpić, odpijać należytość.

A'btrippeln, *vn.* (s.) drepcąc nogami odejść, drobnemi krokami odejść.

A'btritt, *sm.* (Begebung eines Rechts) zrzeczenie się czego; odstąpienie, przeniesienie; s. a. Rü'cktritt; — (Abtreten, die Verlassung einer Partei oder Sache) odstąpienie, odejście, odszczepienie się; — (Absatz) ustępek, schód, stopień, próg; — (heimliches Gemach) przechód, wychodek, prewet, retyrada, miejsce potrzebne; auf den — gehen pójść na przechód, na potrzebę.

A'btrittsgeld, Rü'cktrittsgeld, *sn.* odstępne; -trittspredigt, A'btrittsrede, *sf.* kazanie, mowa przy odejściu, od. oddalaniu się od urzędu.

A'btrocknen, *va.* otrzéć, obcierać, zetrzéć, ścierać, utrzéć, ucierać; — (trocken machen) suszyć, osuszyć, osuszać, ususzyć, wysuszyć; —, *vn.* (s.) oschnąć, osychać.

A'btrollen, *vn.* (s.) drepcąc nogami szybko się oddalić; s. a. A'btraben, Fo'rtgehen.

A'btrommeln, *va.* odbębnić; — (austrommeln, bekannt machen) za pomocą bębna zwołanemu ludowi obwieścić co.

A'btrompe'ten, *va. Tk.* odegrać na trąbie co; trąbieniem ogłaszać.

A'btropfen, A'btröpfeln, *vn.* (s.) ukapnąć, skąpywać, ciec (kroplami), wykapać; -tropfbank, *sf.* ławka z dziurami, w którą wsadzają umyte butelki szyjką na dół, aby z nich wyciekała woda; -tropfkorb, *sm.* kosz w kształcie ostrosłupa, w który się kładzie sól wilgotna aby ociekała; -tropftafel, *sm.* stół na którym ocieka szkło zwierciadlane; -tropftrog, *sm.* koryto, w które łój ze świec ścieka.

A'btrotzen, *va.* uporem, groźbą otrzymać, oder wymódz na kim; wymusić.

A'btrumpfen, *va.* (im Kartenspiel) przebić kogo wyższą kozérą; Jemanden —, *utarłszy komu dobrze nosa pozbyć się go, *wytrzéć mu kapitułę, *nosa mu utrzéć, wybesztać porządnie, wybuzować.

A'btrünnig, *a.* przeniewierczy, wiarołomny; odstały, odszczepiony, odpadły, niewierny; — machen odłączyć, odwieść, odmówić kogo, rozmówić, zbałamucić kogo; — werden odszczepić się od kogo, zostać wiarołomnym; -trünniger, *sm.* przeniewierca, odstępca, apostat, zmiennik, odszczepieniec, odstępnik; -trünnigkeit, *sf.* odstanie, odszczepieństwo, odstąpienie, odpadnienie, odszczepienie się; *Kg.* apostazya.

A'btummeln, *va.*: ein Pferd — zmęczyć konia, spędzić go; sich — dziarskiem krzątaniem się zmęczyć, dziarsko się krzątać; zmęczyć się biegając tam i sam.

A'btünchen, *va.* otynkować, wytynkować.

A'btupfen, *va.* wymaczać, wytrzéć, osuszyć.

A'btuschen, *va. Mal.* wytuszować, tuszem odmalować.

A'b- und zu'gehen, *vn. irr.* odchodzić i przychodzić; s. a. Ge'hen.

A'burtheilen, *va*: Jemandem etw. — odsądzić kogo od czego; — (mit einem Endurtheile entscheiden) sprawę rozstrzygnąć, zadecydować, ostatecznie rozsądzić, zawyrokować; —, *vn.* (h.) über etw. — stanowić o czém, osądzić co.

A'bverdienen, *va.* wysłużyć co u kogo; — (durch Dienste bezahlen) odsługiwać, odsłużyć co, odrobić.

A'bverlangen, s. A'bfordern.

A'bvieren, *va.* obrobić co w kwadrat, w czworogran; czworograniasto, kostkowato co zrobić od. ułożyć.

A'bvisi'ren, *va.* oczyma zmierzyć.

A'bwachsen, *va. irr.* (s.) krzywo rość.

A'bwackeln, *va.* ochwiewaniem co oderwać; —, *vn.* (s.) **chwiejąc się odejść.

A'bwägeka'sten, *sm.* skrzynia do odważania (materyału na szkło).

A'bwägekunst, *sf.* sztuka niwelowania.

A'bwägen, *va. irr.* (h.) (wäge ab, wog ab, abgewogen) zważyć, przeważyć; Jemandem etwas — odważyć, odważać komu co; *rozważyć; die Mittel zur Erreichung des Zweckes — sposoby do osiągnięcia celu rozważyć; — (nivelliren) niwelować; -wägung, *sf.*, A'bwägen, *sn.* odważenie; zważenie, rozważenie; -wägungskunst, A'bwägekunst, *sf.* niwelacya.

A'bwalken, *va.*: Tuch —, *W.* wywałkować; Jemdn. — (durchprügeln), **wywalić komu skórę.

A'bwalzen, *va. Httk. etc.* wywałcować, wygładzić, wyrównać; sich — (viel und lange Walzer tanzen) zmę-

czyć się walcowaniem (walca tańcując).

A'bwälzen, *va.*: (von etwas herunter-, herabwälzen) odwalić, zwalić, odtoczyć; eine Schuld von sich — z winy się wymawiać, zwalić winę z siebie; -wälzung, *sf.* odwalenie, zwalenie.

A'bwammsen, § s. Dur'chprügeln, Dur'chwalken.

A'bwandelbar, *a. Spl.* odmienny.

A'bwandeln, *vn.* (s.) z miejsca odejść; —, *va. Spl.* deklinować; konjugować, czasować, odmieniać.

A'bwanken, *vn.* (s.) tocząc się na nogach odejść. [nen.

A'bwarnen, s. Verwa'rnen, Wa'r-

A'bwarten, *va.* doczekiwać się czego, oczekiwać co, czekać na co; —, (gehörige Zeit u. Sorgfalt auf etwas wenden) pilnować, dopilnować czego, przypilnować czego, chodzić koło czego, troskliwym być o co; dozorować; einen Kranken — doglądać chorego, opatrywać go; sein Amt — patrzéć urzędu, sprawować urząd; pilnować urzędu.

A'bwarten, *sn.*, A'bwartung, *sf.* pilnowanie, doglądanie, pilny dozór, staranie, chodzenie koło czego.

A'bwärts, *ad.* na dół, ku dołu, ku stronie, ku boku, z góry; — (seitwärts) na stronę, na bok, ze strony, z boku, stroną, bokiem; das Wasser fließt — woda spływa na dół; den Strom — fahren płynąć z wodą.

A'bwaschen, *va. irr.* (h.) (wasche ab, wusch ab, abgewaschen) omyć, omywać, umyć, obmyć, zmyć, odmyć, wymyć, spłókać, skropić; abgewaschen omyty, zmyty, umyty, wymyty; abwaschen praniem zniszczyć, sprać; -waschfaß, s. Wa'schfaß; -waschwasser, s. Wa'schwasser; -waschung, *sf.* omycie, umycie, zmycie, wymycie.

A'bwässern, *va.* wymoczyć; s. a. Entwä'ssern; -wässerung, *sf.* wymoczenie.

A'bwatscheln, *vn.* odéjść sposobem chodzenia kaczki, potoczyć się. [skończyć tkanie, utkać.

A'bweben, *va. W.* dotkać, wytkać,

A'bwechseln, *va.* (einwechseln, eintauschen) wymienić, zmienić; — (wechselsweise auf einander folgen lassen, ablösen) przemieniać, na przemiany czynić, koleją odprawiać, przeplatać; —, *vn.* (h.) wyręczać się z kim na wzajem, zlozować się wzajemnie, po sobie następować; das Wetter wechselt beständig ab pogoda ciągle się zmienia.

A'bwechselnd, *a.* u. *ad.* kolejny, kolejno, z kolei; odmienny; abwechselndes Fieber (Wechselfieber), *Hlk.* odmienna, powracająca febra; abwechselnde Ruhe spoczynek na przemiany; -wechselung, A'bwechslung, *sf.* przemiana, odmiana, zmiana, wymiana; *rozmaitość; -wechselungsweise, *ad.* na przemian. [machając czém.

A'bwedeln, *va.* oganiać, opędzać

A'bweg, *sm.* oddroże, zdroże; manowiec; nieprawa droga; droga uboczna; (Irrweg) *błędna droga; wertepa; Abwege, *pl.* (Ausschweifungen), *błąd, zdrożność, wykroczenie; auf — gerathen puszczać się w obłędne manowce, obłąkać się, wyboczyć z prawéj drogi; w błędy wpaść, z bitego toru zboczyć; A'bwegs, *ad.* z drogi, nie po drodze, w bok drogi.

A'bwehen, *va.* zwiać, zwiewać, zdmuchnąć, zdmuchywać; der Wind hat die Blüthen abgeweht wiatr pozwiewał kwiecie; der Wind hat mir den Hut vom Kopfe abgeweht wiatr zrzucił mi kapelusz z głowy.

A'bwehr, *sf.* odparcie, odpór, obrona.

A'bwehren, *va.* odpędzić, odgonić, odstraszyć; sich die Mücken — odganiać się od komarów; — (einem Uebel abhelfen) zapobiedz, zaradzić złemu; einen Anfall, Angriff — napaść odeprzéć; den Feind — nieprzyjaciela odpierać; -wehrer, A'bwehrender, *sm.* odganiacz, odpieracz; -wehrmittel, *sn.* środek ochraniający; *Hlk.* prezerwatywa; -wehrung, *sf.*, A'bwehren, *sn.* odpędzenie, odgonienie, odbranianie.

A'bweichen, *va.* rozmiękczyć, odmiękczyć; —, *vn.* (s.) odmięknąć; —, *vn. irr.* (s.) (weiche ab, wich ab, abgewichen) odstępować, ustępować, odchylić się, odstrzelić się, oddalić się, oddalać się; zboczyć, odwrócić się; *różnić się (verschieden sein); *oddzielnie myśléć; — (Magnetnadel) zbaczać; er weicht von dem Systeme ab odstępuje od tego systematu; im abgewichenen Jahre, Monate w przeszłym roku, miesiącu.

A'bweichung, *sf.* odstęp, odstąpienie, zboczenie; oddalenie się, wyboczenie, zdrożność; — der Magnetnadel, *Ntl.* zboczenie igiełki magnesowéj.

A'bweichungsfinder, A'bweichungszeiger, -weichungscompaß, -weichungsmesser, *sm. Ntl. Sw.* deklinatoryum (kompas pokazujący stopień zbaczania igły); -weichungskreis, *sm. Stk.* koło zbaczania; -weichungsnadel, *sf. Ntl. Sw.* igła zboczenia; -weichungskarte, -weichungstafel, *sf. Ntl. Sw.* mapa, tablica zbaczań (wykazująca zbaczania igły magnesowéj na różnych miejscach ziemi).

A'bweichungszeiger, s. A'bweichungsfinder, 2c.

A'bweiden, *va. Ldw.* spaść, wypaść, spasać; (abfressen) wyjeść, wyzréć; -weidung, *sf.*, A'bweiden, *sn. Ldw.* spasienie, wypasienie, przypasienie.

A'bweifen, *va. W.* zmotać, z motowidła zwinąć.

A'bweinen, (sich), *vr.* wypłakać się, spłakać się, upłakać się, napłakać się.

A'bweisen, *va. irr.* (h.) (weise ab, wies ab, abgewiesen) oddalić, odprawić, odmówić co komu; niewysłuchać, odrzucić, odesłać, zbyć kogo, nieprzyjąć prożby, odpędzić; der Kläger wird abgewiesen, *Rw.* powód odsuwa się; er wird sich damit nicht abweisen lassen nie przestanie na tém; abgewiesen werden nieuprosić, nic niewskorać.

A'bweisestein, s. Pre'llstein.

A'bweisung, *sf.* oddalenie, odprawa, odmówienie, odprawienie z niczém, odrzucenie prożby.

A'bweißen, *va.* pobielić, wybielić, bielić, tynkować; —, *vn.* (h.) (die weiße Farbe fahren lassen) bielić.

A'bwelken, *va.* (welk machen) zwiędłym uczynić, suszyć; —, *vn.* (welk werden) więdnąć, uwiędnąć, zwiędnąć; abgewelkt zwiędły.

A'bwenden, *va. irr.* (h.) (wende ab, wandte ab, agewendet, abgewandt) odwrócić, zwrócić, oddalać, oddalić, odchylić, usunąć, odwieść; sich — odwracać się, odchylić się, usunąć się, ustępować, odstępować; einen Hieb, Stich — cięcie, sztych parować, odparować, odbić raz, sztych.

A'bwendig, *ad.* zmiennie, zmienniczo, wstrętnie, niechętnie; — machen odstręczyć, odciągać, odrywać; odmówić; — werden odstręczyć się, przeniewierzyć się.

A'bwendung, *sf.* odwrócenie, oddalenie, odstręczenie, zrażenie; — eines Hiebes 2c. odbicie razu, ciosu.

A'bwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe ab, warf ab, abgeworfen) zrzucić, zrzucać, odbić, odtrącić, pościskiwać; das Pferd hat den Reiter abgeworfen koń jeźdzca zrzucił; Ketten — zrzucić z siebie kajdany; das Geweih od. Gehörn —, *Jäg.* rogi zrzucić, ronić; ein Joch —, *wyłamać się z pod jarzma, zrzucić jarzmo niewoli; —, (abwerfen, eintragen) pożytek przynosić.

A'bwesend, *a.* nieprzytomny, nieprzybytny, nieobecny, niebyt; — sein niebyć (w domu), wyjechać; mit seinen Gedanken — sein być roztargnionym; -wesender, *sm.* niebytnik, nieprzytomny, nieobecny; -wesenheit, *sf.* nieprzytomność; nieobecność, niebytność; in meiner Abwesenheit pod moję niebytność od. w mojéj niebytności; — des Geistes roztargnienie.

A'bwesenheitsvo'rmund, *sm. Rw.* opiekun nieobecnego.

A'bwetten, *va.*: Jemandem etwas — wygrać co od kogo w skutek zakładu.

A'bwettern, *vn.* (h.) wygrzmiéć, poprzestać grzmiéć i błyskać się; es hat (sich) schon abgewettert już burza ustała; już przestało błyskać się i grzmiéć.

A'bwetzen, *va.* wyostrzyć, zaostrzyć, szlifować, wygładzić używaniem; sich — wytrzéć się; das Kleid hat sich abgewetzt suknia włóczeniem po ziemi wytarła się.

A'bwichsen, *va.* wywoskować; wyglansować (bóty die Stiefel); s. a. Du'rchwichsen, Du'rchprügeln.

A'bwickeln, *va.* zwinąć, zwijać, zwić, odwić, odwinąć, odwijać, rozwijać; einen Knäuel — rozwić kłębek; -wickelung, *sf.* zwijanie, zwicie.

A'bwiegen, *va. irr.* (wiege ab, wog ab, abgewogen) odważyć, zważyć.

A'bwinden, *va. irr.* (h.) (winde ab, wand ab, abgewunden) zwinąć, odwinąć, zwindować, odwindować; zwindować na dół; -windung, *sf.* zwijanie.

A'bwinken, *va.*: Jemandem etwas — kręceniem głowy dać komu znak odmówienia.

A'bwinseln, *va.*: Jemandem etwas — wyjęczyć, wykwilić co od kogo; wyskwierczyć co.

A'bwirbeln, *va.* spuścić przez odkręcenie kółka; (trillernd singen), *Tk.* wycwerczyć, trylującym głosem odśpiewać; (auf der Trommel) werblując odbębnić.

A'bwirken, *va.* (abweben) dotkać, utkać, zetkać, tkanie ukończyć; abgewirkt zetkany; —, *Jäg.* zedrzéć, odrzéć, skórę ściągnąć, oprawić ze skóry; s. a. Au'swirken; (den Teig ge-

hörig durchkneten) ciasto przegnieść, rozczynić.

A'bwischen, *va.* ocierać co, ścierać, utrzéć, zetrzéć, otrzéć, wytrzéć, osuszyć; -wischen, *sn.* ścieranie, ocieranie, otarcie.

A'bwischer, *sm.* ścieracz; (Abwischlappen) ścierka, ścieradło; -wischung, *sf.* otarcie, ścieranie, ocieranie, chędożenie.

A'bwittern, *va.* s. A'bwettern; — (mit dem Geruche erkennen) zwietrzyć, przewąchać. [(Wölfin, wilczyca).

A'bwölfen, *vn.* (h.) oszczenić się

A'bwuchern, *va.* Jemandem etwas — wyszachrować, wylichwić co na kim.

A'bwürdigen, *va.* upodlić, znieważyć, zniżyć, umniejszyć waloru monetom, redukować monetę; s. a. Hera'bwürdigen.

A'bwürdigung, *sf.* upodlenie, spodlenie, zniżenie, redukcya, redukowanie, umniejszenie waloru od. wartości.

A'bwurf, *sm.* odrzucenie, porzucenie; odrzutki, to co odrzucono; *Jäg.* — des Geweihes porzucenie rogów. [— ograć kogo w kostki.

A'bwürfeln, *va.*: Jemandem etwas

A'bwürgen, *va.* udawić, udusić, zadłabić, zadławić.

A'bwürzen, *va.* *Kk.* przykorzenić, przyprawić, zaprawić korzeniami.

A'bwüthen, s. Au'swüthen.

Abyssi'nien, *sn.* *Geog.* Abissynia; Abyssi'nier, *sm.* *Geog.* Abissyńczyk; Abyssi'nisch, *a.* *Geog.* Abissyński.

A'bzahlen, *va.* etwas an einer Schuld — uplacić część długu; —, *wypłacić, odpłacić, spłacić, zaspokoić; wet za wet oddać, nic nie zostać winnym; -zahlung, *sf.* uplacenie; spłacenie, upłata; — der Nationalschuld, *Stw.* upłacenie długu narodowego.

A'bzählen, *va.* odrachować, odliczyć; wyliczyć, zaliczyć; das kann man sich leicht an den Fingern — to można na palcach wyrachować od. wykalkulować; *to łatwo pojąć można; *o tém się łatwo można przekonać.

A'bzahnen, *vn.* (h.) dostać zęby wszystkie; —, *va.* wyząbkować, ząbki wyrzynać (u kołka zegarkowego); ząbkowato zrobić; das Rad ist noch nicht ganz abgezahnt kółko jeszcze nie ma wszystkie zęby.

A'bzanken, *va.*: Jemandem etwas — wykłócić, wyswarzyć, wymódz co zwadą na kim.

A'bzapfen, *va.* stoczyć, staczać, wytoczyć, utoczyć, przetoczyć, przeciągnąć, ściągnąć; einem Wassersüchtigen das Wasser —, *Hlk.* z chorego na wodną puchlinę wytoczyć wodę; Jemandem Blut —, *Hlk.* wytoczyć z kogo krew.

A'bzappeln (sich), *vr.* (h.) zdreptać się; zmęczyć się dreptaniem.

A'bzasern (sich), s. A'bfasern (sich).

A'bzäumen, *va.* (Pferde) rozkiełznąć (zdjąć munsztuk, uzdę, wędzidło), wyuzdać; -zäumung, *sf.* rozkiełznanie, wyuzdanie.

A'bzäunen, *va.* (einschließen) odgrodzić, przegrodzić.

A'bzausen, *va.* (abzupfen, ausrupfen) wyczochrać, targając wyrwać, wytargać.

A'bzechen, s. A'btrinken.

A'bzehenten, *va.* dziesięcinę oddać, wypłacić.

A'bzehren, *va.* strawić, wytrawić, odjeść, wyjeść; *Hlk.* wycieńczyć, wyniczczyć; —, *vn.* (h.) schnąć, schudnąć, niszczéć, marniéć, suchoty miéć, konsumpcyą miéć; abzehrende Krankheit, *Hlk.* choroba trawiąca; abgezehrt wchudły; er sieht sehr — aus, *bardzo biednie od. nędznie wygląda; -zehrung, *sf.* wytrawienie, wysuszenie, schudnienie, wycieńczenie, wyniszczenie, konsumpcya, suchoty; s. a. Au'szehrung.

A'bzeichen, *sn.* cecha, znak, znamię, piętno, oznaka.

A'bzeichnen, *va.* *Mal.* odrysować, wyrysować; odznaczyć, cechować, cechą znakować, wyznaczyć, oznaczyć, nacechować; -zeichnung, *sf.* *Mal.* odrysowanie, wyrysowanie; cechowanie, cecha, oznaka, odkreślenie, abrys, rys.

A'bzerren, *va.*: Jemandem etwas — wydzierać, szarpnąwszy urwać komu co.

A'bzetteln, *va.* *W.*: ein Gewebe — rozebrać, rozwić, rozpleść osnowę.

A'bzickeln, *vn.* (Ziegen) okozić się (kozy).

A'bziehblase, *sf.* *Schdk. etc.* alembik do przepuszczania od. przepalania (wodek).

A'bziehbo'gen, *sm.* *Bchdr.* arkusz na próbę odbity.

A'bziehei'sen, *sn.* (zum Kämmen des Hanfes ꝛc.) grzebień do czesania konopi itd. na czysto; *Grb.* żelazko do skrobania skór.

A'bziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe ab, zog ab, abgezogen) ściągnąć, ściągać, obciągać, odciągnąć, odciągać, zewlec, zzuć, wyzuć, zdjąć; den Hut — (abnehmen) zdjąć kapelusz (z głowy); die Haut — ściągnąć, zedrzéć, zdjąć skórę; die Larve — zdjąć maskę, larwę; seine Hand von Jemand —, *ręki swojéj umknąć komu; wstrzymać dobroczynną rękę; — (wegnehmen) odbierać; —, *Rk.* subtrahować, odciągać, odejmować; ujmować; Jemandem etwas — (zurückbehalten) odciągnąć, powściągnąć komu co, potrącić komu co; Jemandem Geld — potrącić komu co w rachunku, odciąć; (abstrahiren), *Philos.* oderwać, abstrahować; abgezogener (abstracter) Begriff, *Philos.* oderwana myśl; — (wegziehen) odciągnąć, odwieść, odwrócić, oderwać, odstręczyć, odłączyć, odwabić; — (abfließen lassen, ableiten) spuścić, przeprowadzić, sprowadzić; — (abzapfen) przetoczyć, stoczyć, wytoczyć, przelewać, wycedzić; Bier — ściągnąć, butlować, ściągać piwo na butelki; przelewać piwo; die Suppe mit einem Ei —, *Kk.* zupę jajem zabić; — (destilliren), *Schdk. etc.* dystylować, przepędzać, przepalać; Branntwein — wódkę (przez alembik) przepuszczać, pędzić, przepalić; — (glatt und scharf machen) na kamyku od. osełce letko poostrzyć, na pasku pociągnąć; —, *Bchdr.* odbić, wydrukować, wycisnąć, wytłoczyć; sich — (gedruckte noch feuchte Bogen, die sich abdrucken und die Farbe fahren lassen) smolić, farbę puszczać, brudzić się; —, *vn.* (s.) odciągnąć, wyprowadzić się, odejść, odchodzić; wymaszerować, oddalić się, opuścić co, odprawić się; das Gesinde zieht ab czeladź odchodzi ze służby; die Karten abziehen ciągnąć, *bank trzymać; mit leerer Hand — z gołą ręką pójść od czego; von der Wache —, *Kw.* zéjść ze straży, z warty; mit langer Nase —, **odstąpić ze spuszczonym nosem, z kwitkiem; -ziehen, *sn.*, A'bziehung, *sf.* ściąganie; *Rk.* odciąganie; odejmowanie. [odciągacz.

A'bzieher, A'bziehmu'skel, *sm.* *Zk.*

A'bziehfei'le, *sf.* pilnik do wygładzenia; -ziehstein, *sm.* kamień do wygładzenia.

A'bziehzahl, *sf.* *Rk.* liczba, która się odciąga od drugiéj.

A'bzielen, *vn.* celować, wziąć co na oko, zmierzać do czego, ściągać się na co; ich weiß nicht, worauf er abzielt nie wiem, do czego zmierza; das zielt auf mich ab (geht auf mich) to się mnie tyczy. [uciesać.

A'bzimmern, *va.* *Zm.* obciesać,

A'bzirkeln, *va.* odcyrklować, wycyrklować, odrysować; *dokładnie oznaczyć; abgezirkelt odcyrklowany; *dokładnie oznaczony; -zirkelung, *sf.* wycyrklowanie; *dokładne oznaczenie.

A'bzucht, *sf.* *Bk.* otwór odchodowy (dla odpływu wody); *Httk.* rury krzyżowe pod piecem dla wyprowadzania wilgoci.

A'bzug, *sm.* odciąg; odciągnienie; odjęcie, ujęcie, odtrącenie, wytrącenie; in — bringen strącać; — (Entfernung, Abreise) odciągnienie, odchód, odjazd, odejście, oddalenie się, odstąpienie, ruszenie; zum — blasen, *Kw.* na odbój z pola trąbić, na odwrót trąbić, dać hasło do odwrotu; der Besatzung freien — gestatten, *Kw.* załodze pozwolić wolnego odejścia; er will sich keinen — gefallen lassen niechce sobie nic dać odtrącić; — des Wassers odchód wody; wodociąg, rowek, rynsztok, rura, kanał; —, *Bchdr.* s. A'bziehbogen; — (am Schießgewehr) (Abdruck) cyngiel (u strzelby); A'bzugs-, *a.* odziążny; -zugsblech, *sn.* (am Schießgewehr) kabłąk (u strzelby); -zugsbügel, *sm.* antaba u cyngla; -zugsgeld, *sn.* opłata przy wyprowadzeniu się; odchodne; -zugsgraben, *sm.* rów odchodowy; -zugsloch, s. A'bzucht; -zugspredigt, A'bschiedspredigt, *sf.* kazanie pożegnawcze; -zugsrecht, *sn.* prawo wysiedlenia się; -zugsschein, *sm.* list odstajny; -zugsschlacke, *sf.* *Httk.* żużel z kruszcu topionego djęty; -zugszeit, *sf.* (des Gesindes) gody, czas, kiedy się czeladź odprawia. [bać.

A'bzupfen, *va.* oskubać, wysku-

A'bzwacken, *va.* urwać komu, wycisnąć co na kim, chytrze co komu ujmować, uskąpić komu co.

A'bzwecken, *vn.* (h.) zmierzać do czego, mieć na celu. [*podzielić.

A'bzweigen, *va.* z gałązek obrać;

A'bzwicken, *va.* uszczypnąć, odszczypać, urwać, uskrzynąć; s. a. A'bzwacken.

A'bzwingen, *va. irr.* (zwinge ab, zwang ab, abgezwungen) wyciskać co na kim, wymusić, wymódz, wynękać, wystraszyć co na kim; -zwingung, *sf.* wymus, wymuszenie.

A'bzwirnen, *va.* skręcić na nici, nici skręcać.

A'bzwitschern, *va.* odświergotać co.

Aca'cie, *sf. Ng.* akacya.

Academie', Akademie', *sf.* akademia; *uniwersytet; -de'misch, Akade'misch, *a.* akademicki, akademiczny; -de'miker, *sm.* akademik, członek akademii; -demi'st, *sm.* uczeń rycerskiéj szkoły. [niekatolik.

A'catholi'k, A'katholi'k, *sm. Kg.*

Acce'nt, *sm. Spl.* akcent, akcencik, przygłos, przygłoska, głosu ton.

Accentuatio'n, *sf. Spl.* akcentowanie.

Accentui'ren, *va. Spl.* akcentować, przygłosy wydać; akcent położyć.

Accepta'nt, *sm. H.* akceptant; Acceptatio'n, *sf. H.* akceptacya, przyjęcie, przyznanie wekslu.

Accepti'ren, *va. H.* przyjąć, przyjmować; einen Wechsel —, *H.* weksel akceptować.

Acce'ß, *s.* Zu'tritt, Bei'tritt; Acceßi'st, *sm.* aplikant, ekspektant najdawniejszy, najstarszy, najbliższy urzędu; *Kw.* asesor.

Acce'ssit, *sn.* druga nagroda (za rozwiązanie zadania naukowego).

Accesso'risch, *a.* przydatkowy; *s. a.* Hinzu'kommend; Bei'läufig; Accesso'rium, *sn.* przynależytość; rzecz przydatkowa; *s. a.* Zu'behör.

Accide'nz, *sn.* akcydens, akcydensa, wziątki; (Nebensporteln) obrywka; Accide'nzarbeit, *sf. Bchdr.* *roboty pomniejsze; -de'nzdrucker, *sm. Bchdr.* *drukarz robot pomniejszych; -de'nzpresse, *sf. Bchdr.* *prasa dla robot pomniejszych; -de'nzsetzer, *sm. Bchdr.* *zecer robot pomniejszych.

Acci'samt, *sn. Stw.* urząd akcyzny.

Acci'sbar, *a.* akcyzie podległy, akcyzny; -ci'sbeamter, *sm.* urzędnik akcyzowy.

Acci'sbude, *sf.* izba akcyzna.

Acci's-Ei'nnahme, *sf. Stw.* pobór akcyzowy, dochód z akcyzy; -ci's-Einnehmer, *sm.* poborca akcyzy, akcyźnik, strażnik, wybieracz akcyzy.

Acci'se, *sf. Stw.* akcyza.

Acci'sfrei, *a.* wolny od akcyzy, nieuległy opłacie; -ci'sfreiheit, *sf.* wolność od akcyzy; -ci'szettel, *sm.* kartka akcyzowa, kwit z opłaconéj akcyzy. [okrzyknienie.

Acclamatio'n, *sf.* aklamacya,

Acclimatisatio'n, *sf.* aklimatyzacya; -tisi'ren, *va.* aklimatyzować; sich — aklimatyzować się.

Accommodi'ren, *va.* stósować, naginać; — sich, *vr.* akomodować się, dogadzać, nadskakiwać.

Accompagneme'nt, *sn. Tk.* towarzyszenie; *s. a.* Beglei'tung; -pagni'ren, *va. Tk.* akompaniować, wtórować, towarzyszyć.

Acco'rd, *sm.* akord, zgoda tonów; — (Vertrag) akord, ugoda, umowa, zgoda, układ; -cordi'ren, *va. u. vn.* akordować, zmówić się z czego, przystać na co, zezwolić na co, pogodzić się, ugadzać się z kim o co; -co'rdweise, *a. u. ad.* w skutek układu, podług umowy.

Accouche'u'r, *s.* Gebu'rtshelfer, Entbin'dungsarzt; Accouchi'ren, 2c. *s.* Entbi'nden, 2c.

Accrediti'ren, *va.* akredytować, uwierzytelnić; accreditirter Gesandter, *Stw.* poseł akredytowany; Accrediti'v, *sn. Stw.* list opatrzony; Jemanden bei einem Andern accreditiren zrobić komu zaufanie (kredyt) u kogo.

Accura't, *a. u. ad.* dokładny, akuratny, pilny, punktualny, ścisły; — so, *ad.* właśnie tak; -rate'sse, *sf.* dokładność, akuratność, pilność, troskliwość, punktualność.

Accusati'v, *sm. Spl.* akuzatyw, czwarty przypadek.

Ach, *int.* ach! ah! oh! o! ach leider! ach niestety! ach żal się Boże! ach pożal się Boże!

Acha't, *sm. Ng.* agat, achat, agatek.

A'chel, *sf. Ng.* (am Getreide), A'cheln, *sf. pl.* październe.

Achi'llesfle'chse, *sf. Zk.* ścięgno Achillesa, ścięgno przegubowe, nadpiętna cięciwa. [garbe.

Achi'llesfraut, *Ng.*, *s.* Scha'f-

Achroma'tisch, *a. u. ad.* (farblos) bezkolorowy, —wo; achromatyczny, —nie; achromatisches Fernrohr, *Opt.* perspektywa achromatyczna.

A'chse, *sf.* oś, ośnik; Erd-Achse, *Geog. Stk.* oś ziemi; Achse einer Ellipse oś elipsy; Waaren auf der Achse zuführen, *H.* towary na osi prowadzić, sprowadzać.

A'chsel, *sf. Zk.* bark, ramię, łopatka; die Achseln zucken ramionami ruszyć, żżymać ramionami; Jemanden über die Achsel ansehen, *z pogardą na kogo spojrzéć, z góry na kogo patrzeć, pogardzać kim; auf beiden Achseln tragen, *obłudą narabiać; *dwóm panom służyć, *obostronnym być; etwas auf die leichte — nehmen, *z lekka co brać, *lekce sobie co ważyć, *za fraszkę poczytać; A'chsel-, Arm-, *a. Zk. etc.* naramienny; pachowy.

A'chselader, *sf. Zk.* arterya pachowa, żyła podpachowa, żyła podpaszna od. podłopatkowa; -lband, *sn. Kw. etc.* akselbant, naramnik, wstęga naramienna, naramiennik; -lbein, *sn. Zk.* łopatka; -lblätter, *sn. Ng.* (von gewissen Pflanzenblättern üblich) liście kątowe; -lblutader, *sf. Zk.* arterya pachowa; -ldrüse, *sf.* gruczołek podpachowy, gruczoł podpachowy, od. pachowy; -ldrüsenschlagader, *sf. Zk.* żyła gruczołów pachowych; -lfleck, *sm.*, A'chselstück, *sn.* (am Hemd) przyramek u koszuli; -lgelenk, *sn. Zk.* staw pachowy; -lgeruch, -lgestank, *sm.* smród z pod pachy; -lgrube, A'chselhöhle, *sf. Zk.* pacha; -lhaar, *sn.* włosy pod pachą; -lhemd, *sn.* koszula z krótkiemi rękawami; -lhöhle, *s.* A'chselgrube; -lknochen, *s.* A'chselbein; -lkleid, *sn. Kg.* humerał kapłański; -lnaht, *sf.* szew naramienny (w sukni); -lnerv, *sm. Zk.* nerw pachowy; -lpulsader, A'chselschla'gader, *Zk.*, *s.* A'chselader; -lschnur, *Kw. etc.*, *s.* A'chselband; -lstreif, *s.* A'chselfleck; -lstück, *sn. Kw.* epolet, szlifa; *s. a.* A'chselfleck; -lständig, *a. Ng.* kątowy; *s. a.* Wi'nkelständig.

A'chseln, (= auf beiden Achseln tragen), *s.* unter A'chsel.

A'chselträger, *sm.* *obłudnik, fałszywy od. obłudny człowiek, fałszywiec, zmiennik; -troddel, *sf. Kw.* epolet z bulionami, szlifa; -ltuch, *s.* A'chselkleid; -zucken, *sn.* ruszenie ramionami, ściśnąć ramionami.

A'chsenarm, *sm.* ramię osi; -senblech, *sn.*, A'chsenschiene, *sf.* podosek, okucie osi; -sendrehung, *sf.* obrót koło osi; -seneinschnitt, *sm.* wrąb, nacięcie na osi; -seneisen, *s.* A'chsenblech; -sengeld, *sn.* cło od. opłata od wozu, drogowe; -sennagel, A'chsnagel, *sm.* lon, kołek w osi przed kołem; -senriegel, *sm.* ściągadło przednie; -senring, *sm.* refa, obrączka na osi; -senschiene, *s.* A'chsenblech; -senschenkel, *s.* A'chsenarm; -senschwingung, *sf.* obrót koło osi.

A'chspunkt, *sm. Gl.* koniec osi.

Acht, *a. num.* ośm, ośmioro; es sind acht Tage her, seit 2c. tydzień temu, jak itd.; wir waren unserer acht było nas ośmiu; es kamen ihrer acht przyszło ich ośmiu; er wird in acht Tagen kommen przybędzie za tydzień; von heute über acht Tage od dziś za tydzień; Acht, *sf. Rk.* osemka, osiemka; Acht, (Verfolgung u. Gefangennehmung eines Uebelthäters auf richterlichen Ausspruch) wywołanie z kraju, wygnanie, banicya, klątwa; Jemanden in die Acht erklären wywołać kogo z kraju, na wygnania wskazać; Acht (sorgfältige Beobachtung) baczność, uwaga, baczenie; Acht geben baczność dać na co, mieć na pilném oku; aus der Acht lassen z baczności wypuścić, zapomnieć, przepomnieć, nie pamiętać; nie uważać na co, nie myśléć więcej o czém; Acht haben auf etw. dopilnować czego; in Acht nehmen pilnować czego; sich in Acht nehmen strzedz się czego, wystrzegać się czego, być przezornym, ostróżnym; gib Acht! pilnuj! daj baczność! miéj na pilném oku! uważaj! Acht (im Spiel) osemka; Pique Acht osemka pikowa.

Aecht, Echt, *a.* prawy, prawdziwy, istny; *nieimitowany; ächter Ring pierścień prawdziwy.

A'chtäugig, *a. Ng.* ośmiooki, mający ośm oczu, o ośmiu oczach.

A'chtbar, *a.* zacny, szanowny; godny szacunku; -barkeit, *sf.* zacność, powaga; godność, szanowość.

A'chtbeinig, *a.* ośmionogi, ośmionożny. [listny.

A'chtblätterig, *a. Ng.* ośmio-

A'chtblumig, *a. Ng.* ośmiokwiatowy. [desverwei'sung.

A'chtbrief, *s.* A'chtserklärung, La'n-

A'chtdraht, *sm. W.* paklak; grube sukno. [*a. num.* ósmy, -a, -e.

A'chter, -te, -tes, der, die, das A'chte,

A'chteck, *sn. Gl.* ośmiokąt, ośmiogran, ośmiościan; -teckig, *a.* ośmio-

A'chtehalb, *s.* A'chthalb. [kątny.

A'chtel, *sn.* ósma część; achtel, achtelek, ośmina; -lform, A'chtelgröße, *sf.* osemka; *Bchdr. s.* Octa'vforma't; -lkreis, *sm. Gl.* ósma część łuku; półćwierć łuku (45 stopni); *Stk.* oktant; -lnote, *sf. Tk.* nóta raz wiązana, osemka; -lschein, *sm. Stk.* odległość dwóch planet od siebie na 45 stopni czyli ósmą część koła; -ltakt, *sm. Tk.* takt osemkowy.

A'chtellig, *a.* ośmiołokciowy.

A'chten, *va. u. vn.* dbać, uważać, dać baczność, mieć baczenie; (dafür halten) poczytać, rozumieć, mieć za co, uważać; — (schätzen) poważać, szacować, szanować, cenić; gering — lekce ważyć, za nic uważać; hoch — wielce ważyć, wysoko cenić, wysoko klaść. [(unter Acht).

Ae'chten, *va. s.* in die Acht erklären

A'cht-E'nder, *sm. Jäg.* jeleń z ośmiokończatemi rogami. [ósme.

A'chtens, zum A'chten, *ad. num.* po

A'chtenstaude, *Ng.* f. A'ttig.
A'chterlei, *a. num.* ośmioraki.
A'chtfach, *a. num.* ośmioro tyle, w ośmior nasob, ośmiokrotny.
A'chtfältig, *a. num.* ośmiokrotny.
A'chtfüßig, *a.* ośmionogi; (Länge, Breite, Höhe) ośm stóp długi.
A'chtgeber, A'chtgeberin, f. Au'fpasser, &c.
A'chtgro'schenstück, *sn. Mzk.* ośmiogroszówka; preußisches —, *Mzk.* dwuzlotówka.
A'chthalb, A'chtehalb, *a. num.* półosma; — Ellen półosma łokcia.
A'chthu'ndert, *a. num.* ośm set; -thu'ndertster, *a. num.* ośmsetny.
A'chtjährig, *a.* ośmioletni.
A'chtkantig, *a.* ośm kątów (rogów) mający.
A'chtklang, *Tk.* f. Octa've.
A'chtlos, *a.* u. *ad.* niedbały, nieuważny, nieprzezorny; -losigkeit, *sf.* nieuwaga; niedbalstwo.
A'chtmal, *ad. num.* ośm razy, ośm kroć; -malig, *a.* ośmkrotny.
A'chtmännerig, A'chtmännig, *a. Ng.*: achtmännerige Pflanze roślina ośmiopręcikowa. [czny.
A'chtmona'tlich, *a.* ośmiomiesię-
A'chtpfenniger, *sm.*, Achtpfe'nnigstück, *sn. Mzk.* pieniążek wartości ośmiu feników.
A'chtpfünder, *sm. Rw.* działo ośmiofuntowe; -pfündig, *a.* ośmiofuntowy.
A'chträderig, *a.* ośm kół ob. kółek mający.
A'chtseitig, *a. Tk.* o ośmiach stronach.
A'chtsam, *a.* uważny, baczny, staranny, troskliwy, pieczołowity, punktualny; -samkeit, *sf.* uważność, baczność, staranność, troskliwość, uwaga.
A'chtsäulig, *a. Bk.* ośmiosłupny.
A'chtseitig, *a.* ośmioboczny; ośmiostronny, ośmiościenny.
A'chtserklä'rung, *sf.* wywołanie, wyojczyźnienie, wznania kogo za wywołanego z kraju.
A'chtspännig, *a.* ośmiokonny, ośmiosprężny.
A'chtsspruch, *sm. Rw.* wyrok skazujący na wygnanie.
A'chtstündig, A'chtstündlich, *a.* ośmiogodzinny.
A'chtsurtheil, f. A'chtserklärung.
A'chtta'gsuhr, *sf.* zegar ośmiodniowy, zegar nakręcający się co ośm dni.
A'chttägig, *a.* ośmiodzienny, ośmiodniowy, tygodniowy.
A'chttheil, A'chtel, *sn.* ósma część czego; *Rk.* $^1/_8$ jedna ósma; A'chttheilig, *a.* z ośmiu części złożony.
A'chtung, *sf.* (Aufsicht) baczność, baczenie, piecza, uwaga, przypatrzenie się, pilność, pilny dozór, dozorowanie; (Ansehen) wzgląd, szacunek, poważenie, uszanowanie, poszanowanie; znaczenie, powaga, reputacya; — (Befolgung) obserwowanie, zastosowanie się, przestrzeganie; f. a. Bea'chtung; -tungsvoll, *a.* pełen uszanowania; *ad.* z prawdziwym szacunkiem; -tungswerth, A'chtungswü'rdig, *a.* godny uszanowania; -tungswi'drig, *a.* okazujący zniewagę, ob. brak uszanowania.
A'chtweiberig, *a. Ng.*: achtweiberige Pflanze roślina ośmiosłupkowa.

A'chtwöchig, A'chtwöchentlich, *a.* ośmiotygodniowy; co ośm tygodni.
A'chtzehn, *a. num.* ośmnaście.
A'chtzehne'nder, *sm. Jäg.* jeleń z rogami o ośmnastu końcach.
A'chtzehner, *sm.* pieniądz wartości 18 groszy; ośmnastka, tynf, ort; *Wb.* wino z roku 1818.
A'chtzehnerlei, *a.* u. *ad. num.* ośmnastoraki, ośmnastorako.
A'chtzehnjährig, *a.* ośmnastoletni; -zehnmonatig, A'chtzehnmonatlich, *a.* ośmnastomiesięczny; -zehntägig, *a.* ośmnastodniowy; A'chtzehnstündig, -zehnstündlich, *a.* ośmnastogodzinny.
A'chtzehnter, *a. num.* ośmnasty; A'chtzehntens, *ad.* po ośmnaste.
A'chtzeilig, *a. Dtk.* ośmiowierszowy; *Ng. Ldw.* (Getreide) ośmiorzędowy (o zbożu).
A'chtzig, *a. num.* ośmdziesiąt.
A'chtziger, *sm.* ośmdziesiętny.
A'chtzigjäh'rig, *a.* ośmdziesiątletni.
A'chtzigma'l, *ad.* ośmdziesiąt razy; -zigma'lig, *a.* ośmdziesiątkrotny; ośmdziesiąt razy powtórzony.
A'chtzigstel, *sn.* jedna ośmdziesiąta część; A'chtzigstens, *ad. num.* po ośmdziesiąte. [ty.
A'chtzigster, *a. num.* ośmdziesią-
A'echzen, *va.* jękliwie stękać, mocno wzdychać; stękać, jęczéć.
A'cker, *sm.* rola, grunt; den — bestellen, *Ldw.* rolą uprawiać; den — stürzen, *Ldw.* na pareninę orać; — (Feldmaß, Flächenmaß) łan, morg, przecz.
A'cker-, *a.* polny; f. a. Fe'ld-.
A'ckerä'ltester, *sm. Ldw.* starszy w zgromadzeniu mieszczan rolniczych. [polna.
A'ckera'ndorn, *sm. Ng.* szanta
A'ckerarbeit, *sf.* robota na roli, rolna praca. [rolą.
A'ckerbar, *a.* uprawny, zdatny na
A'ckerbau, *sm.* rolnictwo; wyrabianie gruntów; uprawa gruntowa; — treiben bawić się rolnictwem, roli pilnować, rolą uprawiać; -rbauer, *sm.* rolnik; -rbautrei'bend, *a.* bawiący się rolnictwem, rolnictwem się trudniący; rolniczy; -rbeere, Bro'mbeere, *sf. Ng.* jeżyna, ostrzeżyna; -rbeet, *sn. Ldw.* zagon (na roli); oziomek; -rbestellung, *sf. Ldw.* oraczka, rolnictwo, uprawa roli; -rbohne, *Ng.*, f. Sau'bohne, Fe'ldbohne; -buch, *sn.* księga zawierająca spis ról ob. pól uprawnych; -rbürger, *sm.* mieszczanin trudniący się rolnictwem; -rdill, *sm. Ng.* kopr polny; -rdistel, Ackerscharte, Fe'lddistel, Haberdistel, *sf. Ng.* sierpik rolowy, oset powłoczny; -rdrossel, *sm. Ng.* drozd polny; -rehrenpreis, *sm. Ng.* przetacznik rolowy; -reichel, *Ng.*, f. Erdnuß. [pracujący na roli.
A'ckerer, *sm.* uprawiający rolą,
A'ckererde, *sf.* ziemia rolowa.
A'ckerfeld, *sn.* niwa, pole orne.
A'ckerfi'lzkraut, Ackerfa'dekraut, Ackerruh'rkraut, großes Schimmelkraut, *sn. Ng.* kocianki polne; szarota polna. [weizen.
A'ckerfleischblume, f. A'ckerkuh-
A'ckerfrau, *sf.* rolniczka.
A'ckerfrohn, *sm. Ldw.* polowy; f. a. Fe'ldhüter. [polowa.
A'ckerfroh'ne, *sf.* pańszczyzna
A'ckerfu'chsschwanz, *sm. Ng.* lisi ogon polny; f. a. Ko'lbengras.

A'ckerfurche, *sf.* brózda; -rgalle, *sf. Ldw.* kawał gruntu nieurodzajnego; -rgä'nsedistel, *sf. Ng.* łoczyga polna; -rgau'chheil, *sm. Ng.* (Kesselblume) kurzyślad; kurzyślep czerwony; -rgaul, *sm.* koń od pługa, od brony; -rgesi'lde, *sn.* obszary; pola zbożem zasiane; -rgeld, *sn.*, A'ckerzins, *sm.* opłata od roli; -rgeräthe, *sn.*, A'ckergeräthschaft, *sf.*, A'ckergeschi'rr, *sn.* sprzęt rolniczy, narzędzia ornicze, rolnicze; -rgesetz, *sn. Stw.* ustawa o podziale gruntów; -rgevie'rt, *sn. Ldw.* rola kwadratowa ob. czworoboczna; -rglied, *sn. Ng.* (Hanfnessel) koci pysk polny, badyl polny; -rgo'ldblume, *sf. Ng.* (gelbe Gänseblume) złotokwiat zwyczajny; -rgras, *sn. Ng.* psia trawa kupkowa; -rhah'nenfuß, *sm. Ng.* jaskier rolowy, jaskier polny; -rhau'hechel, *sf. Ng.* kozla wilżyna; -rheu, *sn.* siano z ugorów; -rhof, *sm.* dom folwarczny; -rhollu'nder, Zwerghollunder, *sm. Ng.* bez polny, bez hebd; -rhornkraut, *sn. Ng.* (Herzgras) rogowe ziele rolne, rogownica polna; -rhuhn, *sn.* f. Re'bhuhn; -rinnung, *sf.* cech mieszczan rolniczych; -rkamille, *sf. Ng.* rumian polny, rumian wołowe oko; -rka'nnenkraut, *sn. Ng.* koński ogon, strzępka polna; -rklee, *sm. Ng.* koniczyna kotki; -rklette, *sf. Ng.* jeleni ogon wszawiec; -rknecht, *sm. Ldw.* parobek do pługa, parobek do brony; -rknoblauch, *sm. Ng.* czosnek łuk, czosnek winiczny; -rkohl, *sm. Ng.* kapusta polna; kapusta dzika; -rkrähe, *sf. Ng.* wrona pospolita; -rkraut, *sn.* f. Wa'chbunge; -rkrebs, f. E'rdgrille; -rkrummhals, *sm. Ng.* krzywoszyj rolowy ob. polny; -rkuhweizen, *sm. Ng.* krowiareż polna; -rkummet, *sn. Ldw.* chomąto na konia do roli; -rland, *sn.* ziemia rolna, grunt orny; -rlattich, *sm. Ng.* podbiał pospolity; -rlauch, f. A'ckerknoblauch; -rlehne, *sf.* wzgórek na roli; -rleine, *sf. Ldw.* lejc do kierowania koni na roli; -rlei'nkraut, *sn. Ng.* wyżlin mniejszy; lnianka; -rleute, *pl.* f. A'ckermann, &c.; -rlevko'ie, *sf. Ng.* gęsiówka piaskowa; -rlohn, *sm.* zapłata za uprawę roli, ob. za robotę polną; -rlolch, *sm. Ng.* kąkol; -rlöwenmaul, f. A'ckerlei'nkraut; -rmaaß, *sn.* miara rolnicza (do mierzenia gruntów); -rmann, A'ckersmann, rolnik, gospodarz rolny; *Ldw.* chłop, oracz; Ackerleute, *pl.* rolnicy; -rmännchen, *sn. Ng.* białogardl, pliszka biała; -rmaus, *sf. Ng.* mysz polna; -rmäuseohr, *sn. Ng.* ptasze oczko polne; pacierzyczka polna; -rmelde, *sf. Ng.* łoboda leśna; -rmennig, *sm. Ng.* rzepak pospolity; -rmesser, *sn. Ldw.* nóż do krajania roli; -rmist, *sm. Ldw.* mierzwa, gnójdo uprawy roli; -rmohn, *sm. Ng.* mak, maczek mały; -rmünze, A'ckermünze, *sf. Ng.* miętkiew polna, mięta polna.
A'ckern, *va. Ldw.* orać, uprawiać rolą; *pracować jak wół na roli.
A'ckern, *sn. Ldw.* oraczka, orba.
A'ckernelke, *sf. Ng.* gwiazdownica trawna, gwiazdnica trawa; -rnelkengras, *sn. Ng.* kościeniec sitowiec; -rnessel, *sf. Ng.* pokrzywa martwa; -rnuß, f. E'rdnuß; -rohmkraut, *sn. Ng.* skrytek polny.
A'ckerpferd, *sn.* koń roboczy, ob. od pługa, ob. brony.
A'ckerpfrie'men, *sm. Ng.* rezeda

farbierska; -rain, *sm.* miedza graniczna; -rapunzel, *sf. Ng.* dzwonek kolnik, dzwonek rapunkuł; -raute, *sf. Ng.* kokorycz lekarski; -recht, *sn. Stw.* prawo rolnicze; prawo pobierania podatku z roli; -rettig, *sm. Ng.* rzodkiew łopucha, rzodkiew dzika; -ried, *sn. Ldw.* mokrzysko (wśród roli); -riedgras, *sn. Ng.* śmiałek pastewny; -ringelblume, *sf. Ng.* nogietek polny; -ritterſporn, *sm. Ng.* ostróżka dzika; -roſe, *sf. Ng.* róża polna od. dzika; -röslein, *sn.*, Acker-re'ßpolei, *sm. Ng.* s. A'ckerandorn; -roßſchwanz, *sm. Ng.* skrzyp strzępeczka dziki; -ruhrkraut, s. A'ckerfilzkraut; -salat, *sm. Ng.* kozłek sałata, kozłek jarzynny; -ſaudiſtel, s. A'ckergänſediſtel; -ſauerampfer, *sm.* szczaw dziki; -ſcabioſe, *sf. Ng.* dryjakiew polna; -ſchaftheu, *sn. Ng.* skrzyp; -ſcharte, s. A'ckerdiſtel; -ſchmiele, -ſchnalle, *Ng.*, s. A'ckerriedgras; -ſchnabel, *sm.*, -ſchnabelkraut, *sn. Ng.* iglica pospolita, nosek bekasi; -ſchnecke, s. Fe'ldſchnecke; -ſcholle, *sf.* skiba roli; -ſchwarzkümmel, *sm. Ng.* czarnuszka polna; -ſchwertel, *sm. Ng.* miecznik pospolity; -ſeiſenkraut, *sn. Ng.* mydło zbożowe; -ſenf, *sm. Ng.* gorczyca polna; -ſimnau, *sm. Ng.* skrytek polny.

A'ckersmann, s. A'ckermann.

A'ckerſpargel, -ſpergel, -ſpark, *sm. Ng.* sporek rolowy; -ſteinſamen, *sm. Ng.* wróble proso polne, nawrot polny; -ſternkraut, *sn. Ng.* rolnica zwyczajna; -ſteuer, *sf. Stw.* podatek z łanów, od. od roli; -ſtraußgras, *sn. Ng.* mietelnica rolowa; -tag, *sm.* dzień pańszczyzny na roli; -täſchelkraut, *sn. Ng.* tobołki polne, tasznik polny; -theil, *sm. Bw.* część pańska, dziedziczna; -thymian, *sm. Ng.* tymian od. cząbr bazylikowy; -trappe, s. Fe'ldtrappe; -treſpe, *sf. Ng.* stokłosa polna; -rumſatz. A'ckerumſchlag, *sm.* przemiana roli (z pola na pastwisko i nazwajem); -vieh, *sn.* bydło robocze; -viole, *sf. Ng.* fiołek polny; -vogel, *sm. Ng.* dżdżownik żółty czarnogardł; -vogt, *sm.* (Feldhüter, Flurſchütze) polowy; -waldmeiſter, *sm. Ng.* wonna marzanka polna; -walze, *sf. Ldw.* walec do rozbijania brył na roli; -weg, *sm.* (Feldweg) droga polna, droga przez pola, od. na pole; -weide, *sf. Ng.* rokita; rokicina; -weizen, s. Wa'chtelweizen; -werk, *sn. Ldw.* robota na roli; — treiben w roli pracować; rolą się trudnić; -werkzeug, *sn. Ldw.* narzędzie rolnicze.

A'ckerweſen, *sn.* rzecz rolnicza, rolnictwo. [łąkę.

A'ckerwieſe, *sf.* rola zmieniona na

A'ckerwinde, *sf. Ng.* powój polny, wilec powójka; -windhalm, s. A'ckerſchmiele, A'ckerriedgras; -wurm, s. E'ngerling; -wurz, *sf. Ng.* tatarskie ziele, tatarek, cypr; -zins, s. A'ckergeld; -zwiebel, *sf. Ng.* śniedek żółty; ptasze mleko.

Aco'nitum, *sn. Ng.* (Wolfswurz, Sturmhut) tojad.

A conto (auf Rechnung), *ad. H.* na rachunek, na konto.

Acquiri'ren, *va.* nabyć, nabywać co; Acquire'nt, *sm.* nabywca; -quiſitio'n, *sf.* akwizycya, nabycie.

Acqui't, *sn. H.* zakwitowanie; — (im Billardſpiel) aki (w grzę bilaru); per — zeichnen, Acquiti'ren, *va. H.* zakwitować; acquitiren (im Billardſpiel) aki dać, wystawić się (w grze bilaru).

Act, *sm.* akt.

A'cte, *sf. Rw.* akt, ułożenie na piśmie jakiego czynu urzędowego lub ogółowego; A'cten, *sf. pl. Rw.* akta, transakcye, papiery urzędowe; in den — verzeichnen, *Rw.* aktykować, zaaktykować, w akta urzędowe wciągnąć; hierüber ſind die — noch nicht geſchloſſen, *die Sache iſt noch nicht abgethan, *jeszcze w téj sprawie nie są skończone.

A'ctenmäßig, *a.* u. *ad.* stosówny do akt; stosównie do akt, podług akt.

A'ctenſchrank, *sm.* szafa na akta; -enſtück, s. A'cte; -entiſch, *sm.* stół na akta; -enverzeichniß, *sn. Rw.* spis akt.

Acteu'r, Actri'ce, s. Schau'ſpieler, Schau'ſpielerin.

A'ctie, *sf. H.* akcya; eine Eiſenbahn auf Actien bauen stawiać drogę żelazną na akcye.

A'ctienbörſe, *sf. H.* giełda dla kupna i sprzedaż akcyi; -enhändler, *sm. H.* akcyonista, akcyami handlujący; -eninhaber, *sm. H.* akcyonaryusz; -enſchwindel, *sm.* wykręt akcyami; -enſchwindler, *sm.* krętacz akcyami.

Actio'n, *sf. Kw.* bitwa, akcya, potrzeba; — (Wirkung) skutek, działanie.

Acti'v, *a.* sprawny, czynny, działalny, dzielny, skrzętny.

Acti'vhandel, *sm. H.* handel czynny oder wywozowy.

Activitä't, *sf.* działanie; czynność, działalność.

Acti'vmaſſe, *sf. Rw.* massa czynna; -ti'vrece'ß, *sm. Rw.* pozostałość czynna; s. a. Fo'rderungsrückſtand; -ti'vſchuld, *sf. H. Rw.* dług czynny; dług winny od kogo, dług za obligiem należący do odebrania; -ti'vſtand, *sm.* stan czynny; — des Vermögens stan czynny majątku; *Kw.* s. Fe'ldtruppen.

Acti'vum, *sn. Spl.* słowo czynne.

Actua'rius, *sm. Rw.* aktuaryusz.

A'dalbert, *sm. npr.* Wojciech.

A'dam, *sm. npr.* Adam; den alten — ausziehen, *pozbyć się starych grzechów.

Ada'miſch, *a. npr.* adamowy.

Adami't, *sm. Gsch.* potomek Adama; Adami'ten, *sm. pl. Kg.* Adamici (sekta ludzi chodzących nago).

A'damsapfel, *sm. Zk.* grdyka, ogryzek, jabłko Adama, pagórek przy gardle, grdycze; -msfeige, *sf. Ng.* figa Indyjska.

Addi'ren, *va. Rk.* dodawać, kilka sum w jednę zebrać, doliczyć; Additio'n, *sf. Rk.* dodawanie.

Additione'll, *a.* dodatkowy.

Addreſſa't, *sm.* osoba komu zalecona, polecona; Addre'ßbureau, -ßcomptoir, *sn. H.* kontor udzielający wszelkich wiadomości miejscowych; -ßkalender, *sm.* kalendarz w którym znajduje się wszczególnienie nazwisk mieszkańców i miejsca ich zamieszkania.

Addre'ſſe, *sf.* adres, napis listowy; — (Geſchick, Gewandtheit) zręczność, sprytność; -ſſi'ren, *va.* adresować, zaadresować, napisać adres; — (Jemanden an einen Andern weiſen, empfehlen) adresować kogo do drugiego, polecać, wskazać; ſich — udawać się, uciec się do kogo.

Ade', s. Adieu'.

A'del, *sm.* szlachectwo, ród szlachecki; —, *(Würde, erhabene Eigenſchaften des Geiſtes) szlachetność; — (Geſammtheit der adligen Perſonen) szlachta; er iſt von Adel szlachcic, szlacheckiego urodzenia, imienia, domu; Adel-, *a.* szlachecki.

A'delbauer, *sm.* chłop szlachecki (poddany szlachcica).

A'deldorf, *sn.* wieś szlachecka.

A'deleſche, s. Vo'gelbeerbaum.

A'delfiſch, s. Wei'ßfiſch.

A'delheid, *sf. npr.* Adelaida.

A'delhof, s. E'delhof.

A'delig, *a.* szlachecki, ślachecki, do szlachcica należący; A'deliger, *sm.* szlachcic; A'delige, *sf.* szlachcianka. [ciura.

A'deling, *sm.* szlachetka, szlach-

A'deln, *va.* uszlachcić, szlachectwo nadać, nobilitować, szlachcicem kogo uczynić; —, *sn.*, A'delung, *sf.* nobilitacya; -lsbrief, *sm.* dyplom szlachecki, list szlachecki, przywiléj na szlachectwo; -lsbuch, *sn.* herbarz, księga zawierająca rodowody szlacheckie.

A'delſchaft, *sf.* szlachectwo; szlachecki ród; szlachta.

A'delsfreund, *sm.* zwolennik arystokracyi.

A'delsgericht, *sn.* sądy szlacheckie; allgemeines —, *Stw.* wiec; roki wielkie; -lsgewalt, *sf.* możnowładztwo; -lsherrſchaft, *sf.* arystokracya, możnowładztwo.

A'delſtand, *sm.* szlachectwo; rycerstwo, stan rycerski; noblesa; der einen erkauften — hat szlachcic z kalety; -lſtolz, *sm.* duma szlachecka, pycha szlachecka; —, *a.* dumny ze szlachectwa; -lsweſen, s. A'delſtand.

A'delthum, s. A'delſtand, A'delſchaft. [alchimista.

Ade'pt, *sm.* (Goldmacher) adept,

A'der, *sf. Zk.* żyła; goldene —, *Hlk.* krwiotoczna żyła, krwawnice, hemoroidy; zur — laſſen, *Hlk.* krew puścić; — im Holz flader, słój; es iſt keine gute — an ihm, *nie ma w nim ani jednéj poczciwéj żyłki (nic dobrego); er hat keine poetiſche (dichteriſche) Ader, *nie ma poetyckiéj weny, nie ma zdatności do poezyi.

A'derbinde, *sf. Hlk.* bandaż; obwiązka.

Ae'derchen, *sn.* żyłka, żyłeczka; cewka, rurka.

A'derförmig, *a.* kształt żyły mający, w kształcie żyły.

A'dergeſchwulſt, *sf. Hlk.* napuchłość żyły.

A'dergewächs, s. Za'ſergewächs.

A'derhaut, *sf.*, A'derhäutchen, *sn.* koszulki, błonki otaczające żyły.

A'derig, Ae'derig, *a. Zk.* żyłowaty, żylisty, żylasty.

A'derkropf, *sm. Hlk.* cięciwna żyła, żyła ociekła od. nadęta.

A'derlaß, *sm. Hlk.* puszczenie krwi; -laßband, *sn.*, -laßbinde, *sf.* binda, bandaż, obwiązka do zawiązania żyły po krwi puszczeniu; -laßbecken, *sn. Hlk.* miednica do użycia przy krwi puszczaniu; -laßeiſen, *sn. Hlk.* żelazko do puszczania krwi; puszczadło, lancet, sznyper.

A'derlasser, *sm.* ten co krew puszczał.

A'derlaßflinte, s. A'derlaßeisen.

A'derlaßgeräth, *sn.* sprzęt do puszczania krwi; -rlaßkunst, *sf.* sztuka puszczania krwi; -rlaßtag, *sm.*, -rlaßzeit, *sf.* dzień, czas do krwi puszczania; -rlaßzeug, s. A'derlaßgeräth.

A'derlos, *a.* bezżyłkowaty (Blatt, liść).

A'dern, Ae'dern, *va.* żyłki robić, fladrowato, słojowato co zrobić.

A'derngeflecht, -gewebe, *sn. Zk.* sploty nerwowe; Adergewebe des Gehirns, *Zk.* sploty naczyniowe od. żyliste w mózgu.

A'derpresse, *sf. Hlk.* (Tourniquet) żyłocisk.

A'derreich, *a.* obfity w żyły, gęstożyłasty.

A'derrippig, *a. Ng.* (Blätter) z wydatnemi żyłkami (liście).

A'derschlag, *sm.* puls, pulsy, uderzenie pulsu; -rschlagmesser, *sn. Hlk.* narzędzie do mierzenia uderzeń pulsowych; pulsilog.

A'derschwamm, *Ng.* s. Mo'rchel; -rstrang, *sm. Zk.* splot naczyń linfatycznych z żyłami.

A'derverbi'ndung, *sf.* żyłospój.

A'derzellig, *a. Bw.* mający przegródki w kształcie żył.

Adhäri'ren, *vn.*, s. A'nhängen, A'nkleben.

Adhäsio'n, *sf.* adhezya, przyleganie, przyczepianie się.

Adieu'! *int.* bądź zdrów! bywaj zdrów! żegnam! adje! Adieu sagen pożegnać kogo, pożegnać się z kim.

Adjecti'v, *sn. Spl.* przymiotnik; -ti'visch, *a. Spl.* jak przymiotnik używany.

Adjudicatio'n, *sf. Rw.* (Zuerkennung) przysądzenie; przybicie sądowe; -dici'ren, *va. Rw.* przysądzić, przybić.

Adju'nct, *sm.* (Amtsgehülfe) adjunkt, pomocnik; -junctu'r, *sf.* adjunktostwo; -jungi'ren, *va.* przydać komu za pomocnika, adjungować.

Adjuta'nt, *sm. Kw.* adjutant, officer przyboczny; *Ng.* adjutant (ptak); Adjuta'nten-, *a. Kw.* adjutancki; -tantu'r, *sf. Kw.* adjutanctwo; adjutantura.

A'dler, *sm. Ng.* orzeł; junger — orlę; orzołek; weiblicher — orlica; zum — gehörig, den — betreffend orli; orłowy; A'dlerauge, *sn.* orle oko; -rbeere, s. A'rlesbeere; -rblick, *sm.* *wzrok orli; -rblume, s. A'kelei; -rbohne, *sf. Ng.* groch orli; -reule, *sf. Ng.* sowa orla; -rfittig, *sm.* orle skrzydło; -rflug, *sm.* lot orli; -rfisch, s. Mee'rfisch.

A'dlerkraut, *sn. Ng.* orlica zwyczajna, zgasiewka pospolita; -rnase, *sf.* nos orli; -rorden, *sm.* order orła; rother, schwarzer — order orła czerwonego, czarnego; -rsalz, s. Stei'nsalz; -rsaumfarn, *sm. Ng.* orlica; -rschnell, *a.* szybki jak orzeł; -rschnelle, *sf.* szybkość orła; -rschwinge, *sf.* s. A'dlerfittig; -rstein, *sm. Ng.* orli kamień; -rträger, *sm. Kw.* *chorąży; -rzange, *sf. Httk.* obcęgi orle, orzeł.

Administratio'n, *sf.* administracya; -nistra'tor, *sm.* (Verwalter, Verweser) zawiadowca, zarządzca; -nistri'ren, *va.* zawiadywać, zarządzać czém; das heilige Abendmahl —, *Kg.* świętą kommunią rozdawać.

Admira'l, *sm. Sw.* Admirał; —, *Ng.* (Meerschnecke) admirał (muszla morska Amerykańska); —, *Ng.* (Schmetterling) admirał (gatunek motyła); -ra'lin, *sf.* admirałowa, żona admirała; -ralitä't, *sf. Sw. Stw.* admiralicya; Admira'ls-, *a. Sw.* admiralski; -ra'lschaft, *sf. Sw.* admiralstwo; -ra'lschiff, *sn. Sw.* okręt admiralski; *Sw.* okręt samego admirała; -ra'lsflagge, *sf. Sw.* bandera admiralska.

A'dolph, *sm. npr.* Adolf.

Ado'nis, *sm. npr.* Adonis; *gach, gładysz, zalotnik; -nisblume, Ado'nisröschen, s. Feu'erröschen.

Adopti'ren, *va.* adoptować, zaadoptować, przybrać za swoje dziecko; Adoptio'n, *sf.* adopcya, przysposobienie prawne dziecięcia cudzego za swoje; Adopti'v-, *a.* adoptowany; Adopti'vsohn, *sm.* syn adoptowany; -ti'vtochter, *sf.* córka adoptowana.

Adressa't, Adre'sse, Adressi'ren, ꝛc., s. Addressa't, ꝛc.

Adri'a, * s. Adria'tisches Meer.

A'drian, *sm. npr.* Adryan, Adrjan; Adriano'pel, *sn. Geog.* Adryanopol.

Adria'tisch, *a. Geog.* Adryacki, Adrjacki; Adria'tisches Meer, *Geog.* morze Adryatyckie.

Adve'nt, *sm.* adwent; Adve'nts-, *a. Kg.* adwentowy; -ve'ntsandacht, *sf. Kg.* nabożeństwo adwentowe, roraty; -ve'ntsprediger, *sm. Kg.* kaznodzieja adwentowy; -ve'ntszeit, *sf. Kg.* czas adwentowy.

Adve'rb, Adve'rbium, *sn. Spl.* przysłówek; Adverbia'lisch, *a.* przysłowkowy.

Advoca't, *sm.* (Anwalt, Sachwalter), *Rw.* adwokat, patron, obrońca; rzecznik, prokurator; Advoca'ten-, Sa'chwalter-, *a. Rw.* rzecznikowy, rzecznicki; -voca'tenamt, *sn.* urząd adwokacki; -voca'tenliste, *sf.* lista adwokacka; -ca'tenordnung, *sf.* przepisy dla adwokatów; -ca'tenkniff, *sm.* wykręt adwokacki.

Advocatu'r, *sf.* adwokactwo, patronostwo, adwokatura.

Advoci'ren, *va. Rw.* stawać u sądu w sprawach, być patronem w sądach, patronować.

Aërome'ter, *sm. Ntl.* aerometr, powietrzomiar.

Aëronau't, *sm.* (Luftschiffer) żeglarz napowietrzny; Aëronau'tik, *sf.* sztuka latania w łódce po powietrzu; Aërosta't, *sm.* (Luftballon) balon; Aërosta'tik, *sf.* aerostatyka; Aërosta'tiker, *sm.* aerostatyk; -sta'tisch, *a.* aerostatyczny.

Ae'ffchen, *sn. dim. Ng.* małpka, małpeczka.

A'ffe, *sm. Ng.* małpa.

Affe'ct, *sm.* afekt, namiętność, zapęd, passya, zapał, wzruszenie; -tatio'n, *sf.* (Ziererei, Geziere) przesada, afektacya, wymuszoność, udawanie.

Affectio'n, *sf.* (Liebe) miłość; (Zuneigung) przychylność; (Gunst) sprzyjanie; Affectioni'rt, *a.* afekcyonowany dla kogo, przychylny komu; -cti'ren, *va.* afektować, udawać, wymysłów (w stroju) szukać, przesadzać w czém; Affecti'rt, *a.* wymuszony, przesadzony.

Ae'ffen, *va.* durzyć, bałamucić, zwodzić, zawód czynić, ludzić, zawieść, oszukać, kpić z kogo, naśmiewać się z kogo, podrzeźniać; Aefferei', *sf.* kpinkowanie, małpowanie.

A'ffen-, *a. Ng.* małpi; A'ffenartig, *a.* podobny do małpy, jak małpa; małpiarski; -fenbaum, *sm. Ng.* małpie drzewo; -fenbeere, *sf. Ng.* małpia jagoda bagnówka; -fenfisch, *sm. Ng.* s. Mee'raffe; -fenfratze, *sf.*, A'ffengesicht, *sn.* małpia twarz, małpi pysk, jak u małpy; -fenführer, *sm.* małpiarz, małpowodnik; -fenhaft, A'ffenmäßig, *a.* do małpy podobny; jak małpa; po małpiemu; -fenjacke, *sf.* kurteczka małpia; -fenkönig, *sm. Ng.* wielka małpa Brazylijska; -fenliebe, *sf.* *ślepa miłość, zbyteczne pobłażanie.

A'ffenmäßig, s. A'ffenhaft; -fenmiene, *sf.* mina małpia; -fennase, *sf.* małpi nos; -fennasig, *a.* z małpim nosem; -fenposse, *sf.* żart małpi, figiel małpi; -fenschädel, *sm.* małpia czaszka; *Ng.* (gewisse Pflanze) bedlka dzika; -fenspiel, *sn.* małpia igraszka; małpiarstwo; -fensprung, *sm.* stok małpi; -fentanz, *sm.* taniec małpi; -fenweibchen, *sn.*, Ae'ffin, *sf.* małpica.

Ae'ffer, *sm.* kpiarz.

Aefferei', *sf.* (Täuschung) zawód, drwiny, durzenie, kpinkowanie.

Affi'che, s. A'nschlagzettel; Affichi'ren, s. A'nschlagen, A'nkleben.

Affici'ren, *va.* uderzać, dotykać; es hat ihn stark afficirt bardzo go obeszło, mocno go wrzuszyło, dobodło; etwas — działać na co.

Affiliatio'n, *sf.* wcielenie oder przyłączenie (się) do czego dla stanowienia jego części; Affilii'ren, s. A'nschließen; Adopti'ren.

Ae'ffin, *sf. Ng.* małpa.

Affinitä't, *sf.* powinowactwo.

Affirmatio'n, s. Beja'hung; Affirmi'ren, s. Beja'hen.

Ae'ffisch, *a.* małpi; po małpiemu; äffisches Wesen małpiarstwo.

Affodi'll, *sm.*, Affodi'llwurz, *sf. Ng.* złotogłów; kozie jajka; -di'lllilie, *sf. Ng.* lilia złotogłówna.

Affro'nt, Affronti'ren, s. Beschi'mpfung, Beschi'mpfen.

A'frika, *sn. Geog.* Afryka; -ka'ner, *sm.* Afrykanin, Afrykańczyk; -ka'nerin, *sf.* Afrykanka; -ka'nisch, *a.* afrykański.

A'fter, *praep.* († = nach) (geringer, schlechter); *za*, *po*, *poślednie*; teraz, łącznie tylko używa się i znaczy: coś *lichego*, *polejszego*, *poărzuconego*.

A'fter, *sm. Zk.* zadek, pośladek; tył, otwór odchodowy; A'fter-, Steiß-, *a.* rzytny.

A'fter, *sn.* (Abfall, Abgang) odrzutki, liche ostatki; -rbiene, *sf. Ng.* osa bezskrzydła; -rbier, *sn.* podpiwek, piwsko liche, cienkusz; -rblatt, *sn. Ng.* (an Pflanzen) przysadka liściowa; -rblätterig, *a. Ng.* z liśćmi przysadnemi; -rblattlaus, *sf. Ng.* fałszywa motylica; -rblume, *sf.* fałszywy kwiat; -rblutkraut, *sn. Ng.* żyleniec; -rbrut, *sf.* odrodek, płód odrodny; -rbürge, *sm.* ręczyciel za drugiego rzęczący; -rdarm, *sm.* (Mastdarm), *Zk.* kiszka odchodowa; -rdolde, *sf. Ng.* cyma; -feder, *sf.* pióro u spodu ogona; -rfinne, -rflosse, -rfloßfeder, *sf. Zk.* pletwa w niewłaściwém miejscu; -rgeburt, *sf.* (Nachgeburt), *Zk.* łożysko, miejsce, błona która wychodzi z matki przy porodzeniu, popłód; -rgelehrsamkeit, *sf.* uczoność płytka, fałszywa; -rgelehrter, *sm.* płytki lite-

rat, niedowarzony mędrek; -rgetreide, *sn.* (geringeres Getreide), *Ldw.* poślad, wąchor; -gewächs, *sn.* wrzód na otworze odchodowym; -rglaube, *sm.* fałszywa wiara; -rgold, *sn.* podłe złoto; -rgraben, *sm.*, -grube, *sf. Bw.* rów, którym odpływają nieczystości mytych kruszców; -rheu, *sn.* (Nachheu, Grummet), *Ldw.* potraw, od. putraw; -rkegel, *sm. Gl.* konoida; -rkegelförmig, *a. Gl.* konoidalny; -rkohlen, *sf. Bw.* węgle poślednie; -rkönig, *sm.* samozwaniec, uzurpator; -rkorn, *sn. Ng. Ldw.* sporysz; -rkugel, *sf. Gb.* sferoid; -rlehen, *sn. Rw.* lenno na drugiego przelane; -rlehnsmann, *sm.* podlennik, odbierający, lenno od lennika; -rlehrer, *sm.* fałszywy nauczyciel; -rmehl, *sn.* (Mehl aus dem schon abgemahlenen Getreide) podlejsza mąka; -rmiethe, *sf.* podkomorne; -rmiether, *sm.* podkomornik; -rmoos, *sn. Ng.* porost, trawsko do mchu podobne; -rmuskel, *sm. Zk.* muszkuł odchodowy; -rniederschlag, *sm. Schdk.* fałszywy osad; -röffnung, *sf. Zk.* otwór w zadzie ciała; -rpacht, *sm.* subarenda, s. a. A'ftermiethe; -rpächter, *sm.* poddzierzawca; -rpapst, *sm. Gsch. Kg.* fałszywy papież, nieprawy papież; -rpolyp, *sm. Ng. Zk.* wirek.

A'fterrede, *sf.* obmowa (zaoczna), obmowisko; -fterreden, *vn.* (h.) obmawiać kogo, potwarzać, szkalować zaocznie, pomawiać kogo w czém; -rreim, *sm. Dtk.* rym fałszywy, nieczysty; -rschanze, *sf. Kw.* szaniec polny; -rsilber, *sn.* (unreines Silber), *Bw.* nieczyste srebro, szych; -rstück, *sn.* (des Sattels) tylna część (siodła); -rvermiether, *sm.* subarendujący komu mieszkanie itd.; -rvermiethung, *sf.* subarendowanie mieszkania; -rweisheit, *sf.* mądrość fałszywa, sofistyka; -rwitz, *sm.* fałszywy dowcip; -rwurm, *sm. Ng. Zk.* robak cienki i płaski we wnętrznościach człowieka.

A'ga, *sm.* Aga (urzędnik turecki), dowódca.

Aegä'isches Meer, *sn. Geog.* morze greckie, egejskie.

Aga'the, *sf. npr.* Agata.

A'ge, *sf.* (des Getreides) ograbki, źdźbło, źdźiebełko, paździoro.

Age'nde, *sf. Kg.* ajenda, rytuał.

Age'nt, *sm.* (Geschäftsträger) ajent; — der Polizei, Polizei'agent, *sm.* ajent policyjny; Age'ntschaft, Agentu'r, *sf.* ajentostwo, urząd ajenta.

Aggrega't, *sn.* skupienie, zbiór; Aggregatio'nszustand, *sm.*: — der Körper skupność ciał; Aggregi'rt, *a.* przydzielony; aggregirter Offizier, *Kw.* oficer przydzielony, nadkompletny.

Aegi'de, *sf.* *tarcza, zasłona.

Aegi'dius, *sm. npr.* Idzi.

A'gio, *sn. H.* (Aufgeld) ażyo, laża, naddatek pieniężny; Agiota'ge, *sf. H.* wekslarstwo, spekulowanie wymianą pieniędzy. [rolę.

Agi'ren, *va.* działać; *Sb. etc.* grać

A'glei, A'kelei, *sf. Ng.* orlik.

Agna't, *sm.* (Verwandter von väterlicher Seite) agnat, krewny przez ojca; Agnatio'n, *sf.* pokrewieństwo przez ojca.

A'gnes, *sf. npr.* Agnieszka, Jagnieszka, Jagusia, Jagna.

Agonie', *sf.* (Todeskampf) pasowanie się ze śmiercią, konanie.

A'gram, *sn. Geog.* Zagrab.

Agre'st, *sm.* wino dzikie albo leśne; sok z niedojrzałych jagód wytłoczony.

Agrimo'nie, *sf. Ng.* rzep, rzepik; wątrobnik. [sztyn.

A'gtstein, *sm. Ng.* (Bernstein) bur-

Aegy'pten, *sn. Geog.* Egipt; -gy'ptier, *sm.* Egipcyanin; -gy'ptierin, *sf.* Egipcyanka; -gy'ptisch, *a.* egipski; —, *ad.* po egipsku.

Ah! *int.* ah! ach!

Aha'! *int.* aha!

Ah'lbaum, *sm. Ng.* wisienka, suchodrzew, przewiercień. [nia.

Ah'lbeere, *sf.* porzeczka smrody-

Ah'le, *sf.* szydło, szwajca; Ah'lenmacher, Ah'lenschmied, *sm.* szydlarz.

Ah'lkirsche, *sf.* śliwa czeremcha.

Ahn, *sm.* (Großvater) dziadek; Ah'nherr, *sm.* (Vorfahr, Vorvater) naddziad; antenat, praszczur.

Ah'nden, *va.* (bestrafen) karcić, strofować, karać, zemścić się; s. Ah'nen. [strof; s. Ah'nung.

Ah'ndung, *sf.* (Bestrafung) kara,

Aeh'neln, *va.* (ähnlich sein) podobnym być, ochapiać się, podobieństwo jakie mieć.

Ah'nen, *va.* przeczuwać, tuszyć, spodziewąć się; es ahnet mir zdaje mi się, przeczuwam, przewiduję; nichts Böses ahnend nie przeczuwając od. nie domyślając się nic złego.

Ah'nen, *sm.* u. *sf. pl.* (Vorältern) naddziadowie, przodki, ojcowie, dziadowie, przodkowie zacni, praszczurowie, antenat; vier, acht ꝛc. — zählen od czwartego, ósmego pokolenia wywodzić swoje szlachectwo, swój ród; viele — zählen oświecony długim rzędem zacnych przodków, liczyć wiele szlachetnych przodków; Ah'nenprobe, *sf.* wywód z herbów dawnego szlachectwa; -nenrecht, *sn.* prawo, które nadaje stare szlachectwo; -nenregister, *sn.* wywód szlachectwa, szereg przodków; -nenreich, *a.* mający wielu szlachetnych przodków oder antenatów; -nenschaft, *sf.* przodkowie, antenaty; -nenstolz, *a.* dumny z powodu dawnego szlachectwo; -nenstolz, *sm.* duma z powody dawnego szlachectwo, oder wielu przodków; -nentafel, *sf.* tablica genealogiczna, drzewo familijne; -nenzahl, *sf.* liczba przodków.

Ah'nfrau, *sf.* babka, prababka; Ah'nherr, *sm.* dziadek, ojciec, pradzid, praszczur.

Aeh'nlich, *a.* podobny; -nlichgleich, *a. Gl.* równy co do powierzchni; -nlichkeit, *sf.* podobieństwo, podobność; -nlichkeitsbeweis, *sm. Rw.* dowód przez analogią wyprowadzony; -nlichkeitsgesetz, *sn.* prawo na analogii zasadzone.

Ah'nung, *sf.*, przeczucie, wróżba; -nungskraft, *sf.* Ah'nungsvermögen, *sn.* siła przeczucia; -nungslos, *a.* nie mający żadnego przeczucia; -nungsvoll, *a.* pełen przeczucia czego.

A'horn, *sm. Ng.* klon, drzewo klonowe; weißer — klon jaworowy; spitzer — klon pospolity; A'hornen, *a.* klonowy; jaworowy; -rnlaus, *sf. Ng.* wesz klonowa; -rnzucker, *sm.* cukier

Aeh'rchen, *sn.* kłosek. [klonowy.

Aeh're, *sf.* kłos; in Aehren schießen, *Ldw.* zawiązać się w kłosy, zakłosić się, kłosy puszczać; Aehren lesen, sammeln kłosy zbierać.

Aeh'renbekränzt, *a.* kłosami wieńczony; -renfarn, *sm. Ng.* widłak. włoczęga.

Aeh'renfisch, *sm. Ng.* bakowstęg; -renform, *sf.* kształt kłosy; -renförmig, *a.* w kształcie kłosa, kłosowaty; -renfrucht, *sf.* nasienie w kłosach się rodzące; -renkranz, *sm.* wieniec z kłosów, wieniec kłosowy, od. kłosiany; -renlese, *sf.* zbieranie kłosów, pokłosie; *(Sammlung auserlesener Gedichte) zbiór poezyi, wypisy; -renleser, *sm.* zbieracz kłosów; -renleserin, *sf.* zbieraczka kłosów; -renmonat, s. E'rntemonat; -renrapunzel, *sf. Ng.* rapunkuł dziki kłosowny; -rensammler, -rensammlerin, s. Aeh'renleser, ꝛc.; -rensieb, *sn.* przetak do oczyszczenia zboża; -renspitze, *sf.* koniec kłosa; -renstein, *sm.* asbest kłosisty; -renvoll, *a.* kłosisty; -renweiderich, *sm. Ng.* krwawnica pospolita, krwawnica, wilczy ogon.

Aeh'rig, Aeh'renartig, *a.* kłosiaty.

Ai'che, *sf. Stw.* miara prawa, oder stęplowana, wycechowana; Ai'chbeamter, *sm.* (Aufseher über die Landesmaaße und Gewichte), *Stw.* miernik; Ai'chen, *va. Stw.* wymierzyć podług przepisu, równać, sprawdzać.

Aka'cie, ꝛc., s. Aca'cie, ꝛc.

Akademie', ꝛc., s. Academie', ꝛc.

A'katholik, *sm. Kg.* niekatolik; A'katholisch, *a. Kg.* niekatolicki.

A'kelei, A'glei, *sf. Ng.* orlik.

Aku'stik, *sf. Ntl.* nauka o głosie, akustyka; Aku'stisch, *a.* akustyczny.

Alaba'ster, *sm. Ng. Bw.* alabastr, kamień gipsowy; —, *(blendendes Weiß) białość alabastrowa, śnieżność; Alaba'ster-, *a.* alabastrowy; -ba'sterbild, *sn.* figura z alabastru; -ba'sterbruch, *sm. Bw.* kopalnia alabastru, łomy alabastrowe; -ba'sterbüchse, *sf.* puszka alabastrowa; alabastrowy słojek; -ba'sterbusen, *sm.* *piercś alabastrowa; -ba'stergyps, *sm. Bw.* gips z alabastru palony.

Alaba'stern, *a.* (von Alabaster) alabastrowy; -ba'stersalbe, *sf.* maść z proszkiem alabastrowym; -ba'sterstein, s. Alaba'ster.

Ala'nt, *sm. Ng.* oman; wahrer — oman pospolity, dziewiosił; weidenblättriger — oman wierzboliściowy; rauher — oman kosmaty; —, *Ng.* (Fisch) głowacz; Ala'ntbeere, s. Aa'lbeere; Ala'ntöl, *sn.* olejek omanowe oder omankowe.

Ala'ntwein, *sm. Wb.* omanek, omankowe wino.

Ala'rm, Alla'rm. *sm.* (Lärmgeschrei, Tumult, Lärm) trwoga, postrach, rozruch, alarm; — schlagen, *Kw.* na alarm bić, uderzyć na trwogę, na alarm; -rmi'ren, *va.* alarmować, postraszyć, nastraszyć.

Alau'n, *sm. Ng. Bw.* hałun, ałun; Alau'n-, *a. Ng. Bw.* ałunowy; -nartig, *a.* ałunowaty, hałunowaty; -nbad, *sn.* kąpiel z hałunem; -nbereiter, *sm. Bw.* ten co ałun warzy; -nbergwerk, s. Alau'nbruch ꝛc.; -nblumen, *sf. pl. Bw.* mączka hałunowa; -nbruch, *sm.*, Alau'ngrube, *sf. Bw.* kopalnia ałunu; -nbrühe, *sf. Grb.* odwar ałunu, w którym skóry białoskórnicy garują.

Alau'nen, *va. Schdk. Grb.* ałunować, hałunować.

Alau'nerde, *sf. Ng.* ziemia ałunowa; -nerz, *sn. Bw.* ruda ałunowa; -nfaß, *sn.* beczka do krystalizowania

ałunu; -nfederweiß, *sm. Ng. Bw.* siarczan zynku; amiant, asbest.

Alau'ngar, *a. Grb.* w ałunie (na jerchę) wyprawny; -ngeist, *sm. Schdk.* kwas siarkowy mocno rozcieńczony.

Alau'ngerber, *sm.* białoskórnik.

Alau'nhaltig, *a.* ałunisty; obfity w ałun, pełen ałunu; -nhaufen, *sm. Bw.* kupa rudy ałunowéj; -nholz, *sn.* drzewo solą ałunową przesiąkłe; -nhütte, *sf. Bw.* huta ałunowa.

Alau'nicht, *a. Bw.* ałuniasty; ałunowaty; Alau'nig, *a.* s. Alau'nhaltig.

Alau'nkessel, *sm.* kocieł do warzenia hałunu; -nkies, *sm. Bw.* siarczyk żelaza ałunowy; -nlauge, *sf.* ług ałunowy; -nleder, *Grb.* skóra hałunowa oder węgierska; -nmehl, s. Alau'nblumen; -nmutter, s. Alau'nerz; -npfanne, s. Alau'nkessel; -nquelle, *sf.* źródło ałunowéj wody; -nschiefer, *sm. Bw.* łupek ałunowy; -nsiederei, *sf.* warzelnia ałunu.

Alau'nstein, *sm. Bw.* kamień ałunowy; -nwasser, *sn.* woda ałunowa; ałun rozpuszczony w wodzie; -nwerk, s. Alau'nhütte; -nzucker, *sm. Schdk.* cukier ałunowy.

Alba'nien, *sn. Geog.* Albania; Alba'nier, Albane'se, *sm.* Albanin, Albańczyk; Alba'nisch, *a.* albański; —, *ad.* po albańsku.

Albatro'ß, *sm. Ng.* albatros (ptak).

A'lbe, *sf.* (Meßhemd) alba kaplańska; *Ng.* s. A'lberbaum; *Ng.* s. Wei'ßfisch. [dzać się, nikczemniéć.

A'lbeln, *vn.* (h.) (Bienen) wyra-

A'lberbaum, *sm. Ng.* topola czarna, sokora; -rknospe, *sf.* oczko topolowe.

Alberei', *sf.* § żarciki niedorzeczne i krotochwilne; A'lberig, *a.* § krotochwilny; lubiący żarciki niedorzeczne.

A'lbern, *a.* błaźniwy, glupi, durny, błazeński; albernes Zeug schwatzen nic do rzeczy gadać, duby pleść, androny prawić; alberner Mensch błazen, przygłupek, dudek, głupak, bzdura.

A'lbern, *vn.* (h.) § głupstwa wyrabiać, błaznować się, niedorzeczności prawić; dziecinniéć.

A'lbernheit, *sf.* głupstwo, błazeństwo, głupota; A'lbernheiten, *sf. pl.* niedorzeczności.

A'lbert, A'dalbert, *sm. npr.* Albert, Albracht, Wojciech; § Wojtek; Alberti'ne, *sf. npr.* Albertyna.

A'lbkraut, s. Wa'sserdost. | A'lbling, s. A'kelei. | A'lbrecht, s. A'lbert.

A'lbum, *sn.* album, księga zapisów; *Mal.* zbiór rysunków; s. a. Sta'mmbuch.

Alca'li, A'lcohol, s. Alka'li, A'lkohol.

Alchymie', *sf.* alchimia, sztuka mniemana robienia złota, złototwórstwo; -chymi'st, *sm.* alchimista, alchimik, złototwórca; -chymi'stisch, *a.* alchimiczny.

Aldebara'n, *sm. Stk.* aldebaran.

A'lderman, *sm. Stw.* radny Pan, radca miejski (w Anglii).

A'le, *sn.* (Ebl) Angielskie słodkie piwo (bez chmiela).

Ale'tfisch, *sm. Ng.* głowacz.

Alexa'nder, *sm.* Aleksander; Alexander der Große, *Gsch. Dtk.* Macedo (*Genit.* -ona); Alexa'ndrien, *sn. Geog.* Aleksandrya; Alexandri'ne, *sf. npr.* Aleksandra; -xandri'nisch, Alexandri'ner, *a. Geog. Gsch.* Aleksandryjski; Alexandri'ner, *sm. Dtk.* wiersz trzynastozgłoskowy.

Alfabe't, 2c., s. Alphabe't, 2c.

Alfanzerei', *sf.* głupstwo, błazeństwo, bałamuctwo, figle, bzdurstwo.

Alfre'sco, *ad. Mal.* alfresko, na świeżo; al fresco (gemalt) na świeżém wapnie (malowany).

Alga'rbien, *sn. Geog.* Algarbia.

A'lgebra, *sf.* algiebra; Algebra'isch, *a.* algiebraiczny; Algebrai'st, *sm.* algiebraista.

A'lgier, *sn. Geog.* Algier; -gie'rer, *sm.* Algierczyk; Algie'risch, *a.* Algierski; —, *ad.* po Algiersku.

Alica'ntewein, *sm. Wb. H.* alakant, alkant.

Alime'nte, *sn. pl. Rw. etc.* alimenta, koszta na wyżywienie; -menti'ren, *va. Rw. etc.* alimentować, żywić, utrzymywać.

Alka'li, *sn. Ng. Schdk.* alkali, sół ługowa; Alka'lisch, *a.* alkaliczny; -kalisi'ren, *va. Schdk.* alkalizować, na sól ługową zamienić; Alkaloi'd, *sn. Schdk.* alkaloid.

A'lkohol, *sm. Schdk.* alkohol; wyskok spirytusu winnego; -holisatio'n, *sf. Schdk.* alkoholizacya; -holisi'ren, *va. Schdk.* alkoholizować.

A'lkoran, *sm. Kg. Litt.* alkoran, księga praw i wiary Mahometańskiéj.

A'lkoven, *sm.* alkowa, alkierz.

All, A'lle, *ad.*: das Holz ist schon alle już drzewo wszystkie, już po drzewie, już drzewo wyszło.

All, aller, alles, *a.*: all sein Geld hat er verspielt wszystkie swoje pieniądze przegrał; s. a. A'ller; —, cały; aus aller Kraft co jedno miał mocy.

All, *sn.* ogół, oguł, wszystko, wszystkość; — (Weltall) wszech- [świat.

All-, *a.* wszech—.

A'llbarmherzig, *a.* którego miłosierdzie nie ma granic; A'llbefruchtend, *a.* wszystko upładniający; A'llbeglückend, *a.* wszystkich uszczęśliwiający; A'llbeherrschend, *a.* wszechwładny; A'llbeherrscher, *sm.* *pan świata; A'llbekannt, *a.* powszechnie znany; A'llbelebend, *a.* wszystko ożywiający; życiem obdarzający; A'llbeleuchtend, *a.* wszystko oświecający; A'llbeliebt, *a.* powszechnie lubiony; A'llbelohnend, *a.* wszystko nagradzający; A'llbeneidet, *a.* powszechną zazdrość wzbudzający.

A'llbereits, *ad.* już.

A'llberühmt, *a.* sławny, którego imię świat napełnia; A'llbeseelend, *a.* wszystko ożywiający; A'llbeseligend, *a.* wszystko uszczęśliwiający; -beseliger, *sm.* źródło szczęścia powszechnego, *Bóg; A'llbewundert, *a.* od wszystkich podziwiany; A'llbezaubernd, *a.* wszystkich czarujący.

Allda', *ad.* tam, tamże. [waż.

A'lldieweil, *conj.* † gdyż, ponie-

Alldo'rt, Alldo'rten, *ad.* † tam, owdzie.

A'lle, *a.* wszyscy, wszystkie, wszelkie; alle die wszyscy ci; alle Viertelstunden 2c. co kwadrans, co pół godziny, co pół kwadransu zażywać lekarstwa; alle Jahre co rok, corocznie; alle vier Jahre co cztery lata; alle insgesammt wszyscy wespół, razem; alle Tage co dzień, na każdy dzień, codziennie; vor allen Dingen nadewszystko, nasamprzód.

Allee', *sf.* alea, chodnik, ulica drzewna, ulica, droga drzewami wysadzona; -baum, *sm. Ng.* (Weißpappel) topola zwyczajna, topola biała; -weide, *sf. Ng.* wierzba pospolita, wierzba biała.

Allegorie', *sf. Spl. Dtk.* allegorya, przyobrażenie, przenośnia w myślach; Allego'risch, *a.* u. *ad.* alegoryczny, alegorycznie; -gori'st, *sm.* alegorysta.

Allei'n, *ad.* sam, sam jeden, sam tylko osobno; die — seligmachende Kirche, *Kg.* samozbawienny kościół; —, *conj.* ale, lecz; nicht allein nie tylko.

Allei'nbesitz, *sm.* wyłączne posiadanie; -nfriede, s. Separa'tfriede; -gesang, *sm. Tk.* jednośpiew, solo; -ngespräch, *sn.* rozmowa z sobą samym; monolog; -ngewalt, *sf.* samowładztwo; -nhandel, *sm. H.* monopol, monopolium, prawo wyłączne handlowania (czém); -nhändler, *sm.* monopolista; -nherrscher, *sm.* samowładzca; -nherrschaft, *sf.* samowładztwo, samowładne panowanie.

Allei'nig, *a.* jedyny, wyłączny.

Allei'nspiel, *sn. Tk. etc.* solo; -nspieler, *sm.* grający solo; -nverkauf, s. Allei'nhandel; -nverkäufer, s. Allei'nhändler. [Boga!

Allelu'ja! *int.* aleluja! chwalcie

A'llemal, *ad.* zawsze, ze wszech miar, w każdym razie; ein für — raz na zawsze. [niec).

Allema'nde, *sf. Tzk.* almand (ta-

Allenfa'lls, *ad.* na każdy przypadek, w lada zdarzeniu, ze wszech miar, w każdém zdarzeniu, w przypadku gdyby; das wäre — noch zu ertragen jeszczeby to z biedą można znieść.

Allenfa'llsig, *a.*: das Gut wird verkauft; die allenfallsigen Kauflustigen wollen sich bei mir melden majętność będzie sprzedana; gdyby się znaleźli chęć kupna mający, zechcą się w każdym razie do mnie zgłosić; allenfallsige Zahlungen müssen an ihn entrichtet werden gdyby jakie wypłaty miały być czynione, w każdym razie jemu składane być mają.

Allentha'lben, *ad.* wszędzie, wszędy, w każdém miejscu, na każdém miejscu.

A'ller-, *a.* (beim Superlativ) naj—, jak naj—; A'ller, A'lle, A'lles, *a.*, A'lle, *pl.* wszystek, wszelki; cały; każdy; ohne alle Mühe bez żadnéj pracy; aus aller Kraft z całéj siły; man hat allen Grund zu glauben, daß 2c. wszelkie prawo mamy sądzić, że itd.; was in aller Welt hat dich hierzu bewogen? cóż u Pana Boga mogło cię skłonić do tego? [wszy.

A'llerbarmend, *a.* najlitości-

A'llerbaum, s. Pa'ppel.

A'llerbester, -e, -es, *a.* najlepszy; am allerbesten po najlepszemu.

Allerchri'stlichster, *a.* Chrześciański, Przechrześciański.

Allerdi'ngs, *ad.* jużci; w istocie; całkiem; w saméj rzeczy.

Allerdu'rchlauchtigster, *a.* Najjaśniejszy, Najaśniejszy.

Allere'rst, *ad.* dopiero, teraz.

Allerer'ster, *a.* najpierwszy, pierwszy; —, *ad.* najpierwéj.

A'llergetreu'ester, *a.* najwierniejszy; -rglü'cklichst, *a.* u. *ad.* najszczęśliwszy, najszczęśliwiéj; -rgnä'digst, *ad.* najłaskawiéj, najmiłościwiéj; -rgnä'digster, *a.* Najłaskawszy, Najmiłościwszy.

A'llerhalter, *sm.* który wszystko utrzymuje, *Bóg.

A'llerhand, A'llerlei, *a.* to i owo, rozmaite rzeczy, jakikolwiek, różne rzeczy, wszelaki.

Allerhei'ligen-Fest, *sn. Kg.* dzień od. święto Wszystkich Świętych.

Allerhei'ligst, *a.* Święty, najświętszy, Najświątobliwszy, Przenajświętszy.

Allerhei'ligstes, *sn. Bibl. Kg.* świątnica świątobliwości, świątnica, świątynia; das Allerheiligste świątnica świątobliwości.

Allerhö'chster, *a.* najwyższy; Allerhö'chstdieselben, *pl.* (bei Monarchen) Najjaśniéjszy Pan; am allerhöchsten najwyższy.

A'llerlei, A'llerhand, *a.* rozmaity, różny, wszelaki, wszelki; —, mieszanina, drobiazg, rozmaite rzeczy; —, *Kk.* bigos z różnego mięsa; *Kk.* potrawa z rozmaitemi przyprawami; A'llerleigewürz, *sn. Kk.* Angielskie korzenie.

Allerle'tzter, *a.* ostatni ze wszystkich; wir kamen zu allerletzt przyszliśmy na samym ostatku; zum allerletzten Mal po raz ostatni.

Allerlie'bster, *a.* najmilszy, najukochańszy, miłuchny, miłości; Allerlie'bst, *ad.* wybornie, paradnie, zabawnie. [mieczyk pospolity.

Allermannsha'rnisch, *sm. Ng.*

Allermei'st, *a.* u. *ad.* najwięcéj, najbardziéj, osobliwie, nadewszystko, najczęściéj; am allermeisten najwięcéj, największa część.

Allernä'chst, *a.* najbliższy; *ad.* najbliżéj. [wiący.

Allernähr'end, *a.* wszystko ży-

Allerneu'ester, *a.* najnowszy.

Aller O'rten, Allerwe'gen, *ad.* wszędzie, wszędy. [krzepiący.

Allerqui'ckend, *a.* u. *ad.* wszystko

Allerscha'ffer, *sm. Kg.* stwórca wszystkiego.

Allerschle'chtester, Allerschli'mmster, *a.* najgorszy.

Allerschön'ster, *a.* najpiękniejszy; am allerschönsten najpiękniéj.

A'llerseitig, A'llseitig, *a.* wszechstronny.

A'llerseits, *ad.* ze wszech stron, wszyscy w ogólności, wszyscy zewsząd. [uniżeniéj, najpokorniéj.

Allerunterthä'nigst, *adv.* naj-

Allerunterthä'nigster, *a.* najuniżeńszy, najpokorniéjszy.

A'llerwärts, *ad.*, s. Allewe'ge, &c., A'llenthalben.

Allerwei'sester, *a.* najmędrszy.

Allerwe'ltsbürger, *sm.* obywatel świata, kosmopolita; -rwe'ltsfreund, *sm.* przyjaciel każdego; -rwe'ltsmädchen, *sm.* dziewczyna dla każdego. [tere) cymbał.

Allerwe'rthester, *sm.* **(der Hin-

A'lles, *sn.* wszystek, wszystko; das war noch nicht alles tu jeszcze nie był koniec; na tém się jeszcze nieskończyło.

Allesa'mmt, *a.* wszyscy wespół i każdy z osobna; wszyscy a wszyscy.

Allewe'ge, Allerwe'gen, A'llerwärts, A'llenthalben, *ad.* wszędzie; — (allezeit, beständig) ustawicznie, zawsze, ze wszech miar.

Allewei'le, *ad.* § właśnie teraz, dopiero, dopieruchno. [wsze.

Allezei't, *ad.* na każdy czas, za-

A'llfarbig, *a.* różnokolorowy.

A'llgebietend, *a.* rozkazujący wszystkim; allgebietende Nothwendigkeit konieczność niezbędna, któréj wszyscy ulegać muszą.

Allge'genwart, *sf. Kg.* wszechobecność; -genwärtig, *a.* wszędobytny, wszędybytny, wszechobecny.

A'llgeliebt, *a.* kochany powszechnie, kochany od wszystkich.

A'llgemach, Allgemä'chlich, *ad.* po mału, zwolna, złekka, od czasu do czasu, z czasem.

Allgemei'n, *a.* u. *ad.* powszechny; powszechnie; ogólny, gieneralny, pospolity; allgemeine Begriffe ogólne wyobrażenia; allgemein werden upowszechniać się; im Allgemeinen w ogólności; -mei'nbegriff, *sm.* wyobrażenie ogólne; -mei'nheit, *sf.* powszechność, ogólność.

Allgenü'glich, Allgenu'gsam, *a.* najdostateczniéjszy, dostateczny, sam sobie dosyć, sam sobie wystarczający; -nu'gsamkeit, *sf.* dostateczność. [dliwy.

Allgere'cht, *a.* bardzo sprawie-

A'llgewalt, *sf.* wszechwładność; -gewaltig, *a.* wszechwładny, wszechmocny, najwyższą władzę mający, potężny, najpotężniéjszy.

Allgnä'dig, *a.* nadzwyczajnie łaskawy. [panteizm.

A'llgötterei, *sf.* wszechbóstwo,

A'llgültig, *a.* powszechnie przyjęty; powszechnie za prawdziwy uważany. [czyniec.

A'llgut, *sn. Ng.* gęsia stopa mą-

Allgü'te, *sf.* dobroć wszystko ogarniająca, dobroć nieograniczona (Boga); Allgü'tig, *a.* najdobrotliwszy, nieograniczenie dobry.

A'llheil, s. Panace'e.

A'llheit, *sf.* wszystkość.

A'llherrschaft, *sf.* wszechwładztwo; -herrschend, s. A'llwaltend.

Allhie'r, *ad.* tu, tutaj, w miejscu.

Allia'nz, *sf.* alians, przymierze, sojusz, związek; Allii'ren (sich), *vr.* (h.) związek zawrzéć; Allii'rter, *sm.* aliant, sprzymierzony, związkowy, sojusznik.

Alliteratio'n, *sf. Dtk.* alliteracya; Alliteri'ren, *va. Dtk.* następować po sobie wyrazy od téj saméj głoski się zaczynające.

Alljäh'rlich, *a.* coroczny.

A'llkauf, *sm.* kupienie wszystkich kart (w grze). [domy.

A'llkundig, *a.* wszystkiego świa-

A'llkünstler, *sm.* wszystkie sztuki umiejący.

A'llmacht, *sf.* wszechmocność; -mä'chtig, *a.* wszechmocny, wszechmogący; wielpi wpływ mający.

Allmäh'lich, *ad.* po mału, zwolna, powoli, nieznacznie, od czasu do czasu, z czasem; —, *a.* stopniowy, powolny.

Allmo'natlich, *a.* u. *ad.* comiesięczny; co miesiąc.

Allmo'rgens, *ad.* co rano.

A'llmutter, *sf. Dtk.* powszechna wszystkich ludzi matka, *natura.

Allnä'chtlich, *a.* u. *ad.* każdonocny; co noc. [wszystkożywny.

Allnäh'rend, *a.* wszechżywny,

Allocutio'n, *sf.* (päpstliche Anrede) alokucya, odezwa (papieżka).

Allo'd, Allodia'lgut, *sn.* dobra dziedziczne, dziedzina własna, allodyalne dobra.

Allo'ns! *int.* daléj! nuże!

Allo'tria, *sn. pl.* rzeczy obce od. obojętne; — treiben co innego robić, obcemi rzeczami się zajmowac.

A'llregierend, s. A'llwaltend.

A'llschaffend, A'llschöpferisch, *a.* wszystkotworczy.

A'llschreibekunst, *sf.* pazygrafia; die — betreffend pazygraficzny.

A'llsehend, *a.* wszystko widzący, wszechwidzący.

A'llseitig, *a.* u. *ad.* wszechstronny; wszechstronnie; — gebildet wszechstronnie wykształcony; -seitigkeit, *sf.* wszechstronność. [ny.

Allsi'chtbar, *a.* wszędzie widzial-

Allstü'ndlich, *a.* każdogodzinny; —, *ad.* co godzina.

Alltä'gig, Alltä'glich, *a.* codzienny; (nicht festtäglich) powszedni; *(gewöhnlich, gemein, niedrig) ordynaryjny, zwyczajny, pospolity, potoczny, powszedni, ladajaki, prosty; —, *ad.* codziennie; pospolicie; -täglichkeit, *sf.* pospolitość.

A'lltags-, *a.* codzienny; -gsbeschäftigung, *sf.* zatrudnienie codzienne; -tagsdichter, *sm.* poeta pospolity, od. ladajaki, poeta tuzinkowy; -tagsgebrauch, *sm.* zwyczaj pospolity od. powszechny; -tagsgedanke, *sm.* myśl pospolita; -tagsgeschichte, *sf.* powieść ladajaka; -tagsgeschwätz, *sn.* gadanina; androny, duby; -tagsgesicht, *sn.* twarz pospolita od. niezajmująca; -tagsgespräch, s. A'lltagsgeschwätz; -tagskleid, *sn.* suknia powszednia, od. na codzień; -tagsleben, *sn.* życie codzienne; -tagsmensch, *sm.* człowiek pospolity, od. trywialny; -tagswitz, *sm.* dowcip ladajaki od. nietęgi.

Allü'berall, *ad.* wszędzie a wszędzie. [A'nspielung.

Alludi'ren, Allusi'on, s. Anspielen,

A'llumfassend, *a.* wszystko ogarniający.

Alluvia'l, *a.* odsypany; Alluvia'lboden, *sm.* odsep, odsepisko, odsypisko; przysypisko; Alluvio'n, *sf.*, Alluvium, *sn.* odsypanie, odsypywanie; s. a. A'nschwemmen, A'nschwemmung, &c.

A'llvater, *sm.* ojciec wszystkich, *Bóg.

A'llversöh'nend, *a.* wszystkich pojednywjący; -versöhner, *sm.* pojednawca rodu ludzkiego z Bogiem, *Chrystus.

Allvollko'mmenheit, *sf.* doskonałość we wszystkiém.

Allwa'ltend, *a.* wszystkiem rządzący, wszechwładny, wszechwładca.

A'llwege, *ad.* ustawicznie, zawsze; uchodzi, dosyć dobrze; właśnie teraz.

Allwei'se, *a.* najmędrszy; -weisheit, *sf.* najwyższa mądrość, wszechmądrość.

A'llwissend, *a.* wszystkowiedny, wszystko wiedzący, wszechwiadomy; -wissenheit, *sf. Kg.* wszechwiedność, wszechwiadomość, wszystkiego wia-

domość; A'llwisser, *sm.* wszystkowiedz; -wisserei, *sf.* wszystkowiedz- [two.

Allwo', *ad.* † gdzie.

Allwö'chentlich, *a.* każdotygodniowy; —, *ad.* co tydzień.

A'llzeit, *ad.* † zawsze, każdego czasu.

A'llzu-, *ad.* nadto, za, za nadto, nazbyt, zbyt, w nadmiar; nicht allzubest nie zbyt dobrze. [wcześnie.

A'llzufrüh, *a.* u. *ad.* wczesny,

A'llzugeschwind, *a.* u. *ad.* za nadto prędki, od. prędko.

A'llzugleich, *ad.* wszyscy wespół, aż do jednego.

A'llzugroß, *a.* za nadto wielki.

A'llzuklug, *a.* za nadto mądry.

A'llzumächtig, *a.* przemożny, zamożny.

A'llzumal, *ad.* wszyscy razem.

Allzusa'mmen, *a.* wszyscy razem, wszyscy społecznie, wszyscy pospołu. [za nadto, bardzo, nader.

A'llzuseh'r, *ad.* zbytnie, nazbyt,

A'llzuviel, *sn.* zbytek; — ist ungesund, *czego nadto, to niezdrowo; *zbytnie powtarzanie szkodzi.

A'lmanach, *sm.* almanach, kalendarz; (Taschenbuch für ein Jahr) kalendarzyk, noworocznik.

A'lmei, s. Ga'llmeiblume.

A'lmosen, *sn.* jałmużna; — sammeln kwestować, chodzić po kweście; A'lmosen-, *a.* jałmużniczy; -mosenamt, *sn.*, A'lmosenpflege, *sf.* jałmużnictwo; urząd jałmużniczy; -mosenbrod, *sn.* chléb z jałmużny od. na jałmużnę; -mosenbruder, A'lmosenempfä'nger, *sm.* pobierający jałmużnę; uczestnik jałmużny publicznéj; -mosenbüchse, *sf.* karbona, puszka na jałmużnę; -mosengeld, *sn.* pieniądze na jałmużny od. z jałmużny zebrane; -mosenie'r, s. A'lmosenpfleger; -mosenkasse, *sf.*, -mosenkasten, *sm.* kasa, skrzynia jałmużnicza; -mosenpfle'ger, *sm.* jałmużnik, jałmużnę rozdawający; -mosensammlung, *sf.* kwesta; -mosenstock, *sm.* karbona.

A'loë, *sf. Ng.* aloes, alona, aloe; von Aloë aloesowy; A'loëharz, *sn.* aloes (żywica); A'loëholz, *sn.* drzewo aloesowe. [sardel.

Alo'se, E'lse, *sf. Ng.* (Fisch) koza,

Aloy'sius, *sm. npr.* Aloizy.

Alp, *sm.*, A'lpdrücken, *sn.* mara, mora, zmora; er hat das Alpdrücken, der Alp drückt ihn mora go dusi.

Alp, *sf.* pastwisko w górach.

A'lpen, *sf. pl. Geog.* Alpy; Alpen-, *a.* alpejski; -penbewohner, *sm.* mieszkaniec alpejski; -pengebirge, *sn. Geog.* góry alpejskie; -penklee, *sm. Ng.* koniczyna.

Alphabe't, *sn. Spl.* abecadło, alfabet; -be'tisch, *a.* alfabetyczny, abecadłowy; —, *ad.* w porządku alfabetycznym.

A'lphons, *sm. npr.* Alfons.

A'lpkraut, *sn. Ng.* upatrek konopnica, sadziec konopnica.

Ae'lpler, *sm. Geog.* Alpejczyk, mieszkaniec Alp, pasterz alpejski.

A'lpranke, *sf. Ng.* psianka słodkogorz. [kołtun.

A'lpzopf, Wei'chselzopf, *sm. Hlk.*

Alrau'n, *sm. Ng.* pokrzyk, pokrzyk wilcze jagody.

Alrau'ne, *sf. Myth.* (Zauberin) wieszczka, wróżka.

Als, *conj.* jak, jako; niż, niżeli, aniżeli, od, nad (nach Comparativen); gdy, kiedy; als Sieger jako zwycięzca; als to; chyba; als ich noch jünger war gdym jeszcze był młodszym, będąc jeszcze młodszym; es war Nacht, als er zu mir kam noc jeszcze była, gdy przysedł do mnie; als er dies gesprochen, starb er to wyrzekłszy skonał; er ist als Bischof von Krakau gestorben Biskupem Krakowskim umarł; sowohl Peter als Paul jak Piotr tak Paweł; tak Piotr jak i Paweł; niemniéj Piotr jak i Paweł; als niż, niżeli, niżli (nach Comparativen); mehr als ich wollte więcéj niżlim chciał; reicher als Krösus bogatszy niż Krezus, od. od Krezusa, od. nad Krezusa; als daß żeby, aby; als nur jak tylko; als wenn, als ob jak gdyby; es gibt sechs Thierclassen, als: Säugethiere, Vögel 2c. jest sześć klas zwierząt, jako to: zwierzęta ssące, ptaki itd.

Alsba'ld, *ad.* zaraz, wnet, natychmiast, wprędce, niebawem, niebawnie.

Alsda'nn, *ad.* nadto, potém, daléj; — erst wtedy, wtedy dopiero, w ten czas dopiero; was geschah alsdann? cóż się daléj stało?

A'lse, *Ng.*, s. Alo'se.

A'lso, *conj.* więc, a więc, a zatém; *ad.* tak; wenn dem also ist jeżeli tak, kiedy tak; es ist also wahr? a więc to prawda? ist dem also? czy tak się rzecz ma? [miast.

Alsoba'ld, A'lsbald, *ad.* natych-

Alt, *a.* stary, letni, podeszły w latach; ma już lata, laty przygnieciony; dawny; starożytny; alte und neuere Geschichte starożytna i nowoczesna historya; immer die alte Leier, das alte Lied, *taż baba na tychże kołach; *stara pieśń; — sein być starym; być podeszłego wieku od. w podeszłym wieku; — werden zestarzéć się, zajść w lata, podstarzéć; ich bin vierzig Jahre alt geworden czterdzieści lat skończyłem; sie fängt an alt zu werden zaczyna się starzéć; wie alt bist du? ile lat masz? jak dawno żyjesz? er sieht alt aus staro wygląda; wie die Alten sungen, so zwitschern auch die Jungen, *żywot starszego uczy młodszego; *młodzi się od starszych uczą; *jak starzy śpiewają, tak młodzi gwizdają; alter Mann starzec; alte (abgetragene) Sachen starzyzna; die Alten (altrömische u. griechische Schriftsteller) starożytni pisarze (greccy i rzymscy).

Alt, *sm. Tk.* alt, głos górny; den — singen *Tk.* alt śpiewać.

Alta'n, *sm. Bk.* altana, altanka, ganek, balkon.

Alta'r, *sm.* ołtarz; Alta'rbekleidung, *sf. Kg.* przystrojenie od. przybranie ołtarza; Alta'rblatt, *sn. Mal.* tylna ściana ołtarza z obrazem; -rbuße, *sf. Kg.* pokuta u stóp ołtarza; -rdecke, s. Alta'rbekleidung; -rdiener, *sm. Kg.* sługa ołtarza; -rgemälde, *sn. Mal.* obraz w ołtarzu; -rgeräth, *sn. Kg.* sprzęty do ołtarza należące; -rhimmel, *sm. Kg.* baldachin nad ołtarzem.

Altä'rchen, *sn. dim.* ołtarzyk.

A'lt-Arie, *sf. Tk.* altarya.

Altari'st, *sm. Kg.* altarzysta.

Alta'rkerze, *sf.* świeca na ołtarz; -rknabe, *sm. Kg.* chłopak do mszy; -rleuchter, *sm.* lichtarz na ołtarz; -rplatte, *sf.*, -rspind, *sm.* cyboryum, szafka na hostyą; -rstein, *sm.* kamień ołtarzowy; -rstück, *sn. Mal.* obraz nad ołtarzem; -rstufe, *sf.* stopień przed ołtarzem; -rtisch, *sm.* przystół; -rtuch, *sn.*, -rdecke, *sf. Kg.* tuwalnia, obruz na ołtarz; -rwand, s. Alta'rblatt.

A'ltbacken, *a.* dawno pieczony, czerstwy, nieświeży; — Brod podstarzały chléb; etwas — zaczerstwiały. [Kastylia.

A'lt-Casti'lien, *sn. Geog.* Stara

A'ltdeutsch, *a. Gsch.* staroniemiecki; —, *ad.* po staroniemiecku.

A'ltedel, *a.* z dawnéj szlachty pochodzący.

Ae'lteln, *vn.* (h.) (ein wenig alt werden) starzéć, podstarzéć.

A'lten, *vn.* (h.) starzéć się; s. a. A'ltern.

A'ltenglisch, *a. Gsch.* staroangielski; —, *ad.* po staroangielsku.

A'lter, *sm.* stary, staruszek; A'lte, *sf.* staruszka, stara.

A'lter, *sn.* wiek, lata, liczba lat życia; starość; zgrzybiałość, sędziwość, podeszłość; dawność; hohes — zeszłość wieku; Alter schützt vor Thorheit nicht, *stary a głupi; vor Alters niegdyś, dawniéj, z dawna; nach dem Alter, nach Verhältniß des Alters podług starszeństwa; s. a. Zei'talter.

Ae'lter, *a. compar.* (v. Alt): starszy; — werden starzéć, postępować w lata; zajść w lata.

Alteratio'n, *sf.* alteracya; Alteri'ren (sich), *vr.* (h.) wzruszyć się, zlęknąć się, alterować się. [cielski.

Ae'lterlich, E'lterlich, *a.* rodzi-

Ae'ltermutter, *sf.* prababa, prababka.

Ae'ltern, El'tern, *smf. pl.* rodzice.

A'ltern, *va.* (h.) starzéć, podstarzéć.

Alternati've, *sf.* (Verlegenheit zwischen zweierlei zu wählen) alternata, alternatywa; es wurde ihm die — gestellt 2c. kazano mu jedno z dwojga wybrać itd.

Alterni'ren, s. A'bwechseln.

Ae'lternliebe, E'lternliebe, *sf.* miłość rodzicielska; Ae'lternlos, E'lternlos, *a.* bez rodziców; -rnmord, *sm.* rodzicobójstwo; -rnmörder, *sm.* rodzicobójca; -rnmörderin, *sf.* rodzicobójczyni; -rnmordend, *a.* rodzicobójny.

A'ltersclasse, *sf.* klasa rówienników.

A'ltersgenoß, *sm.* rówiennik.

A'ltershalber, *ad.* dla wieku.

A'ltersreif, *a.* dojrzały w wieku; A'ltersreife, *sf.* dojrzałość w wieku.

A'lterthum, *sn.* dawność; (längst verflossene Zeit) starożytność; -rthümlich, *a.* starożytny; -rthumsfo'rscher, -rthumske'nner, -rthumsku'ndiger, *sm.* badacz starożytności, starożytnik; -rthumsforschung, -rthumskunde, *sf.* znajomość starożytności; -rthumsstück, *sn.* antyk; zbytek starożytności.

Ae'ltervater, *sm.* pradziad.

Ae'ltester, *a. superl.* (v. Alt): najstarszy; Ae'ltesten, *sm. pl.* starsi, najstarsi, starszeństwo.

A'ltfisch, s. Ala'nt.

A'ltflicker, *sm.* (Schuhflicker) łatacz obuwiów, partacz szewcki.

A'ltflöte, *sf. Tk.* flet do altu.

A'ltförmig, *a.* podług staréj formy.

A'ltfränkisch, *a.* (veraltet) staroświecki, starożytny; —, *ad.* w starym guście.

Altfürstlich, *a.* ze staréj książęcéj familii; do staréj książęcéj familii należący.
Altgeige, *sf. Tk.* altówka.
Altgesell, *sm.* starszy czeladnik; rzemieślnik starszy, towarzysz starszy.
Altgläubig, *a. Kg.* starowierny; Altgläubiger, *sm.* starowierca, starowierzec.
Altgothisch, *a. Bk. Gsch.* starogotycki; —, *ad.* po starogotycku.
Altgriechisch, *a.* starogrecki; —, *ad.* po starogrecku.
Althändler, *sm.* tandeciarz; -händlerin, *sf.* tandeciarka.
Althee, Altheewurzel, Altheestaude, *sf. Ng.* ślaz wysoki lekarski, zygmarek lekarski.
Altheit, s. Alter. [czasów.
Altherkömmlich, *a.* z dawnych
Altherr, *sm.* starszy w cechu, senior.
Alti'st, *sm. Tk.* (Altsänger) alcista.
Altklug, *a.* nad wiek mądry; roztropny jak stary; — reden mówić jak stary. [wnik, weteran.
Altkrieger, *sm. Kw.* stary wojo-
Ae'ltlich, *a.* podstarzały, trochę od. nieco stary; podżyły; starawy; Ae'ltlichkeit, *sf.* podstarzałość.
Altmeister, *sm.* starszy w cechu.
Altmodisch, *a.* staromodny, podług staréj mody.
Altmutter, s. Gro'ßmutter.
Altneu, *a.* i stary i nowy.
Altreh, *sn. Jäg.* sarna (samica).
Altrömisch, *a. Gsch.* starorzymski; —, *ad.* po starorzymsku.
Altsänger, s. Alti'st. [wy.
Altschlüssel, *sm. Tk.* klucz alto-
Altschneider, s. Fli'ckschneider. | Altschuster, s. Altflicker, Fli'ckschuster.
Altschwäbisch, *a. Gsch.* staroszwabski; —, *ad.* po staroszwabsku.
Altstadt, *sf.* stare miasto; -städtisch, *a.* staromiejski.
Altstimme, *sf. Tk.* głos altowy.
Alttestamentlich, *a.* starozakonny; starego testamentu.
Altvater, *sm.* patryarcha, rodonaczelnik.
Altväterisch, *a.* staroświecki, starodawny; s. a. Altfränkisch.
Altvordern, *sm. pl.* przodkowie.
Altwei'bermährchen, *sn.* babska bajka; -weibersommer, *sm. Ng.* babie lato; -weibisch, *a.* jak stara baba; babski, babi.
Altwurzel, s. Ala'nt.
Alumna't, Alumne'um, *sn.* alumnat; Alu'mnus, *sm.* seminarysta.
Am, an (an dem): na, nad, u, przy; koło, podle, w, we, za, po, do, z, o; am Anfang na początku; am gestrigen Tage na dniu wczorajszym; am Thor u bramy, przy bramie; am Leben przy życiu, w życiu; am Wagen koło woza; am Fenster podle okna, przy oknie; Frankfurt am Main, *Geog.* Frankfurt nad Menem; am Leibe strafen na ciele karać; er starb am Nervenfieber umarł na gorączkę nerwową; am Sonntage w niedzielę; am Tage we dnie, za dnia; verwundet am Fuße ranny w nogę; es ist an dem, *to prawda; am Ende na koniec; am Ende des Februar w końcu miesiąca Lutego; am wenigsten najmniéj; am nächsten najbliżéj; am meisten najwięcéj, najbardziéj; am schlechtesten najgorzéj.

Amalga'm, *sn. Schdk. Httk.* amalgama; -gami'ren, *va. Schdk. Httk.* amalgować.
Ama'lie, *sf. npr.* Amalia.
Ama'nt, Ama'nte, † s. Gelie'bter, Gelie'bte.
Amanue'nsis, *Rw.* s. Schrei'ber.
Amara'nt, *sm.* (Tausendschön) amarant, szarłat; -ra'ntfarbig, *a.* amarantowy; amarantowego koloru.
Amare'lle, *sf.*, -re'llenbaum, *sm. Ng. Gtn.* czereśnie, tereśnia, wiśnie czarne kwaskowate; —, *Gtn.* (Art kleiner Aprikosen) morela mała.
Amazo'ne, *sf. Gsch. Myth.* amazonka; (Reitkleid der Damen) amazonka; Amazonen-, *a.* Amazoński; Amazonek; -zo'nenkönigin, *sf.* królowa Amazonek, królowa Amazońska; -zo'nenreich, *sn. Gsch. Myth.* królestwo Amazońskie.
A'mber, *sm.*, A'mbra, *sn.* ambra.
A'mber-, A'mbra-, *a.* ambrowy; -geruch, zapach ambrowy; -berkraut, *sn. Ng.* ambrozowe ziele.
Ambitio'n, *sf.* ambicya, żądza czci, czciłubość, sławołubość; sławolubstwo.
A'mboß, A'mboß, *sm.* kowadło; man muß nicht immer auf Einem — schmieden, *nie zawsze na jednem sposobem postępować; —, *Zk.* (im Ohre) kowadełko (w uchu); kość kowadłowa.
A'mboß-, *a.* kowadłowy, nakowadlny, nakowadłowy; A'mboßschmied, *sm.* kowal; A'mboßstock, *sm.* kloc kowadłowy.
A'mbra, s. A'mber; A'mber-, *a.* ambrowy.
Ambro'sia, *sf. Ng.* (Pflanze) nieśmiertelnik; —, *Myth.* ambrozya, boskie jadło; -bro'sisch, *a.*: ambrosischer Geschmack smak ambrozyi; ambrosisch duftend zapach ambrozyi mający.
Ambrosia'nisch, s. u. Ambrosius.
A'mbrosius, *sm. npr.* Ambroży; Ambrosia'nisch, *a. Kg.* ambrosianischer Lobgesang himn świętego Ambrożego, Te Deum, Ciebie Boga chwalimy.
Ambro'sienkraut, *sn. Ng.* boży byt; nieśmiertelnik.
A'meise, *sf. Ng.* mrówka; A'meisen-, *a.* mrówczy; -senbad, *sn. Hlk.* mrówcza kąpiel; -senbär, A'meisenfresser, *sm. Ng.* mrówkojad; -senei, *sn.* mrówcze jaje; -senfleiß, *sm.* *pilność mrówcza; -senfresser, s. A'meisenbär; -sengeist, A'meisenspi'ritus, *sm. Hlk.* spirytus mrówczany; -senlarve, -senpuppe, *sf. Ng.* poczwarka mrówcza; -senhaufen, *sm.* mrówisko, mrówczy kopiec; -senlöwe, *sm. Ng.* mrówkolew; -sennest, *sn.* mrówcze gniazdo; -senöl, *sn. Hlk.* mrówczy olejek; -senpuppe, s. A'meisenei, A'meisenlarve; -sensäure, *sf. Schdk.* mrówczy kwas.
A'men! *int.* amen! so wahr wie — in der Kirche, *tak pewne jak amen w pacierzu.
Ame'rika, *sn. Geog.* Ameryka; -ika'ner, *sm.* Amerykanin; -ika'nerin, *sf.* Amerykanka; -ika'nisch, *a.* Amerykański; —, *ad.* po amerykańsku.
Amethy'st, *sm. Ng.* ametyst (drogi kamień); Amethy'sten, Amethy'stfarbig, *a.* ametystowy.
Ameubleme'nt, *sn.* umeblowanie; Ameubli'ren, *va.* umeblować.
Amia'nt, s. Be'rgflachs.
A'mmann, s. A'mtmann.

A'mme, *sf.* mamka; — sein mamczyć; -menkost, *sf.* jadło dla mamki; -menlohn, *sn.* zapłata dla mamczenia; A'mmenmährchen, *sn.* powiastka jakie mamki prawić zwykły; -menmilch, *sf.* mamcze mléko; -menpflege, *sf.* staranie mamki.
A'mmelmehl, s. Kra'ftmehl.
A'mmer, *sf. Ng.* trznadel, śmieciuch.
A'mmonshorn, *sn.*, A'mmonsschnecke, *sf.*, Ammoni't, *sm. Ng.* amonit.
A'mmonssalz, *sn. Schdk.* salmiak.
Amnestie', *sf. Stw.* amnestya; przebaczenie, puszczenie w niepamięć, ułaskawienie; -sti'ren, *va.* ułaskawić.
A'mor, *sm. Myth.* Amor, bożek miłości; Amore'tten, *sm. pl. Myth.* amorki; s. a. Lie'besgötter.
Amortisatio'n, *sf.* amortyzacya, umorzenie; — der Nationa'lschuld, *Stw.* umorzenie długu narodowego; -tisationscasse, *sf. Stw.* kasa umarzająca długi państwa.
Amortisi'ren, *va.* amortyzować, umorzyć, umorzać.
A'mpfer, Sau'erampfer, *sm. Ng.* szczaw ziele kwaskowate; blutadriger — szczaw krwawy; krauser — szczaw kędzierzawy; spitzblättriger — szczaw kobyli, od. ostroliści; kobyli pocisk; stumpfblättriger — szczaw tępolisciowy; A'mpfer-, *a. Ng.* szczawiowy; -pferbaum, *sm. Ng.* szczawiowe drzewo; -pferkraut, *sn. Ng.* szczaw długi.
Amphibioli'th, *sm. Ng.* skamieniałość amfibii.
Amphi'bium, *sn.*, Amphi'bie, *sf. Ng.* wodnoziemne zwierzę, płazy, gady.
Amphi'theater, *sn.* amfiteatr; -atra'lisch, *a.* w kształcie amfiteatru.
Amputatio'n, *sf. Hlk.* amputacya, odjęcie (członka jakiego); Amputi'ren, *va. Hlk.* amputować, odjąć.
Ae'mse, s. A'meise.
A'msel, *sf. Ng.* kos.
A'mselbeere, s. Kreu'zbeere.
A'mselfisch, s. Mee'ramsel.
Ae'msig, s. E'msig.
A'mt, *sn.*, Ae'mter, *sn. pl.* urząd, (służba, usługiwanie); sein — führen urząd sprawować; (Würde, Vortheile) urząd, dostojeństwo; öffentliche Aemter usługi publiczne; was nicht deines Amtes ist, da laß deinen Vorwitz, *do czegoć nic, temu daj pokój; *nie wtrącaj się w cudze rzeczy; das ist meines Amtes nicht, *to do mnie nie należy; ein Amt ausschlagen nie przyjąć urzędu; ein Amt antreten urząd objąć; von Amtswegen z urzędu; z powinności urzędu; sein Amt niederlegen złożyć urząd; des Amtes entsetzen złożyć kogo z urzędu; wer ein Amt hat, der warte sein, *kto się czego podejmie, tego niech pilnuje.
Ae'mtchen, *sn.* urzędzik, mały urząd; — bringt Käppchen, *kto ma urzędzik, ten ma obrywki.
Amtei', *sf.*, A'mthaus, *sn.* dom urzędnika, dwór.
A'mtfrau, s. A'mtmännin.
A'mtfrei, *a.* bez urzędu, nie urzędujący.
A'mtgeld, *sn.* odpłata od lenna.
Amti'ren, *va.* urzędować; -ti'rung, *sf.* urzędowanie.
A'mtlich, *a.* u. *ad.* urzędowy; urzę-

dowo, urzędownie; — berichten z urzędu co donieść. [cy urzędu.
A'mtlos, *a*. bez urzędu, niemają-
A'mtmann, *sm*. (Beamteter, Kammerpächter) amtman, podstarości, rządca jakiéj okolicy, dzierżawca dóbr rządowych; -tmännin, *sf*. żona dzierżawcy.
A'mtmeister, *sm*. cechmistrz.
A'mtsalter, *sn*. starzeństwo w urzędzie; -tsansehen, *sn*. powaga urzędu; -tsantritt, *sm*. objęcie urzędu; -tsarbeit, *sf*. praca urzędowa; -tsbericht, *sm*. raport urzędowy; -tsbescheid, *sm*. odpowiedź urzędowa; -tsbewerber, *sm*. ubiegający się o urząd; aspirant, kandydat, wstępień; -tsbezirk, *sm*. obwód do czyjego zarządu należący; -tsblatt, *sn*. dziennik urzędowy; -tsbote, A'mtsdiener, *sm*. woźny; sługa miejski; -tsbruder, A'mtsgenosse, *sm*. kolega, spólnik urzędowy; -tsbrüderlich, *a*. u. *ad*. koleżeński, po koleżeńsku; -tsbruderschaft, *sf*. koleżeństwo; -tsbuch, *sn*. księga urzędowa, inwentarz; -tscandida't, *sm*. kandydat do urzędu; -tseid, *sm*. przysięga złożona przy objęciu urzędu, od. na urząd; -tseifer, *sm*. gorliwość w urzędzie; -tseinkünfte, *sf*. *pl*., A'mtsertrag, *sm*. dochody z urzędu; -tsfähig, *a*. zdatny do urzędu; -tsfähigkeit, *sf*. zdatność do urzędu; -tsfrohn, *sm*. sługa rządowy; -tsfrohne, *sf*. pańszczyzna należąca rządcy dóbr; -tsführung, *sf*. urzędowanie, sprawowanie urzędu; -tsgebühr, *sf*. powinność urzędu; -tsgebühren, *sf*. *pl*. koszta urzędowe; należystość; -tsgefälle, *sn*. dochód z urzędu; obrywki; -tsgehülfe, *sm*. pomocnik w urzędzie; adjunkt; kolega; -tsgehülfenstelle, *sf*. adjunktostwo; -tsgenoß, *sm*. kolega, spólnik; -tsgeschäfte, *sn*. *pl*. interesa urzędowe, sprawy urzędowe, sprawunki; usługi urzędowe; -tsgesicht, *sn*. poważna twarz, od. mina; -tshauptmann, *sm*. starosta; -tskleider, *sn*. *pl*. szaty urzędnicze, urzędowy ubiór, suknie urzędowe; -tskosten, *sf*. *pl*. koszta administracyi; koszta posiedzienia; -tsnachfolge, *sf*. następstwo od. koléj w urzędach; -tsnachfolger, *sm*. następca w urzędzie; -tsprobe, *sf*. *Bw*. próba kruszcu; -tsrath, *sm*. radzca, od. radzca kameralny, od. dominalny; -tsrock, s. A'mtskleider; -tssache, *sf*. rzecz urzędowa; -tsschreiben, *sn*. pismo urzędowe; -tsschreiber, *sm*. pisarz amtowy, od. sądowy, od. grodzki; -tsschriftenstube, *sf*. rejestratura, archiwum; -tsschuldheiß, *sm*. sołtys, wójt w urzędzie będący; -tssiegel, *sn*. pieczęć urzędowa; -tsstadt, *sf*. miasto do amtu należące; -tssteuer, *sf*. podatek kameralny; -tsstube, *sf*. izba urzędowa, bióro; -tstag, *sm*. *Rw*. dzień sądowy w amcie; -tsthätigkeit, *sf*. sprawowanie urzędu, urzędowanie; -tstitel, *sm*. tytuł urzędowy; -tstracht, A'mtskleidung, *sf*. suknia urzędowa, mundur, uniform; -tsverrichtung, *sf*. sprawowanie urzędu; sprawa urzędu jakiego; -tsvertreter, *sm*. zastępca czyj w urzędzie; -tsvertretung, *sf*. zastępstwo w urzędzie; -tsverwalter, *sm*. zawiadowca amtu; -tsverwaltung, *sf*. zarząd amtu od. dóbr kameralnych; -tsverweser, s. A'mtsvertreter; -tsverwesung, s. A'mtsvertretung; -tsvoigt, *sm*. wójt; -tsvoigtei, *sf*. wójtostwo; -tswappen, *sn*. herb amtu, pieczęć cechowa.
Amule't, *sn*. amulet.
Amüsi'ren, *va*. bawić, zabawić, ubawić.
An, *praep*. na, nad, u, przy, podle, koło, na, we, w, za, po, do, z; der Mensch sieht es an den Thieren człowiek widzi to na zwierzętach; an mir liegt die Schuld nicht nie we mnie będzie wina; Ellbogen an Ellbogen! łokciem do łokcia niech maszeruja! —, *praep*. (mit *Dativ* u. *Accusat.*) nad, koło, podle, przy, u, na, za; an der Weichsel nad Wisłą; an dem Wagen koło woza; an dem Fenster podle okna, przy oknie; an dem Thore u bramy, przy bramie; an die Hand greifen za rękę ująć; an der Sonne na słońcu; am Leibe strafen na ciele ukarać; an = am = an dem; na, od, po, przy, w, we, z, za; am Ende na koniec; am Anfange na początku; am gestrigen Tage na dniu wczorajszym; es liegt an dir to zawisło od ciebie; es liegt nicht an mir nie moja w tém wina; an der Sprache erkennen po mowie poznać; am Leben przy życiu; am Sonntage w niedzielę; am Tage we dnie, za dnia; reich an Geld bogaty w pieniądze; am Fuße verletzen w nogę ranić; an einer Krankheit sterben umrzéć na chorobę, z choroby; er starb am Nervenfieber umarł z choroby nerwów; (zu, bis, an) do, o, po; an den Baum binden do drzewa przywiązać; bis an den Mittag schlafen spać do samego południa; an Jemand schreiben do kogo pisać; ich dachte an dich o tobie myślałem; an die Arbeit gehen iść do roboty; den Kopf an die Wand stoßen głową o ścianę uderzyć; an einen Stein stoßen o kamień obrazić; bis an den Hals im Wasser stehen stać po szyję w wodzie; — (hinan) ku, w; himmelan ku niebu; bergan ku górze, w górę; — (nahe daran, ungefähr) około, ze; an tausend Thaler około tysiąca talarów; an hundert Häuser sind abgebrannt ze sto domów zgorzało od. spaliło się; an = am (beim *Superlativ*): am wenigsten najmniéj; am nächsten najbliżéj; am meisten najwięcéj; an (mit *Genitiv*): Mangel an baarem Gelde szczupłość gotowizny; Mangel an Eßlust utrata apetytu; Ueberfluß an Allem dostatek wszystkiego; es ist an dem, *to prawda; an der Sache ist nichts, *to nie prawda; an dem Buche ist nichts, *ta książka nic nie warta.
Anabapti'st, *sm*. *Kg*. anabaptysta; s. a. Wie'dertäufer.
Anachore't, *sm*. pustelnik.
Anachroni'smus, *sm*. anachronizm, latobląd; -chroni'stisch, *a*. anachroniczny, anachronistyczny.
Anagra'mm, *sn*. anagram.
Ana'kreon, *sm*. *npr*. *Litt*. *Alt*. Anakreon; Anakreo'ntisch, *a*. *Litt*. *Dtk*. anakreontyczny.
Analogie', *sf*. analogia, podobność, podobieństwo; Analo'gisch, Analo'g, *a*. analogiczny; -logi'smus, *sm*. *Philos*. analogizm.
Analy'se, *sf*. analiza, rozbiór, rozkładanie; -lysi'ren, *va*. analizować, rozbierać; -ly'tisch, *a*. analityczny, rozbiorowy; analytische Methode, *Spl*. sposób rozbiorowy.
A'nanas, *sf*. *Ng*. ananas, A'nanas-, *a*. ananasowy; -nasgeruch, *sm*. zapach ananasowy; -nase'rdbeere, *sf*. *Ng*. *Gtn*. poziomka ananasowa.
A'nankern, *va*. *Sw*.: ein Schiff — na kotwicy przytwierdzić okręt.
Anarchie', *sf*. anarchia, bezrząd, bezrządztwo, nierząd, nieład; -a'rchisch, *a*. anarchiczny, bezrządny.
Anatomie', *sf*. anatomia, rozczłonkowanie; -to'miker, *sm*. anatom, anatomik; -tomi'ren, *va*. anatomizować, rozczłonkować; -to'misch, *a*. anatomiczny. [gryzącą cieczą.
A'nätzen, *va*. powléc od. pomazać
A'näugeln, s. A'nblicken.
A'nbacken, *vn*. (s.) przyschnąć; das Pflaster war angebacken plastr przyschnął do skóry; przypiec się, przywrzéć; —, *va*. (ankleben machen) przylepić, przykleić.
A'nbahnen, *va*. (einleiten, vorbereiten) torować drogę do czego, wstępne czynić kroki do osiągnienia pewnego celu.
A'nballen (sich), *vr*.: — an etwas kupami się przyczepiać do czego.
A'nbannen, *va*. zaczarować, że się kto z miejsca ruszyć nie może; jakby czarami usidlić; an die Arbeit wie angebannt sein siedziéć nad robotą jak przykuty.
A'nbau, *sm*. uprawa; nowina, obrobienie pola, kultura; — von Pflanzen krzewienie roślin; — (häusliche Niederlassung) osada; —, *Bk*. (eines Hauses) przybudowanie.
A'nbaubar, A'nbaulich, *a*. zdatny do uprawy.
A'nbauen, *va*. *Bk*. przybudować, budynek do budynku przystawić; wykarczować (nowinę), uprawiać (rolą); sich — osieść, osiąść; s. a. A'nsiedeln (sich). [*języka, idt.).
A'nbauer, *sm*. uprawiacz (roli,
A'nbäumen, s. Bäu'men (sich).
A'nbefehlen, *va*. *irr*. (h.) (befehle an, befahl an, anbefohlen) przykazać, przykazywać, nakazywać, rozkazać, nakazać; — (empfehlen) zalecić, zlecić, polecić; -fehlung, *sf*. przykaz, zalecenie, zlecenie, poruczenie, polecenie.
A'nbeginn, *sm*. wszczynanie się, początek, zaczęcie, nastanie.
A'nbehalten, *va*. *irr*. (h.) (behalte an, behielt an, anbehalten) zatrzymać na sobie; sein Kleid — niezdejmować sukni, zatrzymać na sobie.
A'nbei, *ad*. przytém, zatém.
A'nbeißen, *va*. *irr*. (h.) (beiße an, biß an, angebissen) zakąsić, zagryść, nadgryść, nadkąsić, skusić, ukusić; uchwycić ponętę. [pobejcować co.
A'nbeizen, *va*.: etwas — trochę
A'nbelang, s. Betre'ff, A'nsehung (in).
A'nbelfern, A'nbellen, *va*. szczekać, zaszczekać na kogo, oszczekać kogo; *oszczekać, powstać na kogo porywczo, łżyć.
A'nbeque'men, *va*.: etwas — przystósować co dogodnie; sich einer Sache — (fügen) stósować się do czego.
A'nberaumen, *va*. naznaczyć, wyznaczyć, oznaczyć, postanowić, determinować.
A'nbeten, *va*. adorować, kłaniać się Bogu, czołem bić przed Bogiem, odprawić modlitwę, pomodlić się, wzywać Boga; *uwielbiać, ubóstwiać; das goldene Kalb — modlić się do złotego cielca; -beter, *sm*. wielbiciel,

chwalca; uwielbiacz, czołobitnik; — der Damen, *kłaniacz, czciciel.

A'nbetreffen, *vn. irr.* (h.) (betreffe an, betraf an, anbetroffen) należéć, tyczéć się; anbetreffend tyczący się, co się tycze; s. a. Betre'ffen.

A'nbetteln, *va.* żebrać u kogo; prosić kogo po żebracku; sich bei Jemandem — wżebrać się do kogo.

A'nbetung, *sf.* uwielbienie; oddawanie pokłonu, modlenie się do Boga; -betungswürdig, *a.* godny oder godzien uwielbienia.

A'nbiegen, *va. irr.* (h.) (biege an, bog an, angebogen) zagiąć, nagiąć, przygiąć; — (beifügen) przyłączyć, załączyć; angebogen załączony; -biegung, *sf.* nagięcie; załączenie.

A'nbieten, *va. irr.* (h.) (biete an, bot an, angeboten) ofiarować, chciéć dać co, przynieść; (das erste Gebot thun) zaczynać podawać cenę, zacenić, pierwsze podanie zrobić na licytacyi; erstes Anbieten, *sn.* pierwsze podanie (w licytacyi); A'nbieter, *sm.* ten, który pierwsze podanie robi.

A'nbinden, *va. irr.* (h.) (binde an, band an, angebunden) uwiązać, przywiązać, związać; einen Bären anbinden, **wiele długów narobić; mit Jemandem anbinden, *kosztować się z kim, zaczynać z kim; spotykać się z kim, i dotrzymać komu kroku; kurz — (ein Pferd) przyfasować (konia); kurz angebunden sein, *gorąco kąpanym, dotkliwym być, porywczym do gniewu być, nie robić wiele ceremonii; mit dem Schiffstau anbinden, *Sw.* przycumować; -bindung, *sf.* przywiązanie, uwiązanie.

A'nbiß, *sm.* zakęszenie, ukąszenie; zakąska, przekąska osobliwie na śniadanie; *Jäg.* (Köder) nęta, powab; -bißkraut, *sn. Ng.* dryakiew ugryziona; Piotra ziele, czartowe żebro, dryakiew.

A'nbittern, *va.* nieco goryczą zaprawić.

A'nblasen, *va. irr.* (h.) (blase an, blies an, angeblasen) wiać, tchnąć na co, wionąć, nadąć, dmuchać na co; *Tk.* ogłosić trąbą; das Feuer der Zwietracht —, *rzucić nasienie niezgody; wenn der Wind anbläst, *Sw.* gdy wiatr zawieje; A'nblasen, *sn.* dmuchanie, dęcie.

A'nblatt, *sn. Ng.* łuskiewnik pospolity; (Oblate) andrut, opłatek; A'nblatteisen, A'nblattwa'ffeleisen, *sn.* żelazo do pieczenia andrutów; A'nblatten, *va. Zm.*: Balken — belki spajać, blatować.

A'nbläuen, *va.*: die Wäsche — chusty w praniu nieco zniebieszczyć.

A'nblecken, *va.* (die Zähne weisen) zęby wyszczerzyć, zęby pokazać.

A'nblick, *sm.* widok, spojrzenie, rzucenie okiem; (Betrachtung) pogłądanie, patrzanie na co, wejrzenie, zoczenie czego; beim ersten — za pierwszém wejrzeniem; bei diesem — na ten widok; A'nblicken, *va.* spojrzéć na kogo, spoglądać, pozierać, patrzéć, zapatrywać się, oczy wlepić w co; Jemanden scharf — ostrym rzucał na kogo wzrokiem.

A'nblinzeln, *va.* mrugnąć na kogo, oczkiem strzelić do kogo.

A'nblitzen, *va.* błysnąć na kogo oczyma.

A'nblöken, *va.* beknąć na co, zabeczéć; ryknąć, zaryczéć; Jemanden — wrzasnąć na kogo; —, *vn.* (h.) zabeczéć.

A'nbohren, *va.* świdrem, świderkiem pierwszą dziurę w czém zrobić; ein Faß — napocząć beczkę świeżą (wyświdrowawszy dziurę), zaświdrować; Jemanden — wollen, *chciéć z kogo wyłudzić dajemnicę.

A'nbolzen, *va. Zm.* kołkomi zbić, spoić. [życzyć u kogo.

A'nborgen, *va.*: Jemanden — po-

A'nbrassen, *va. Sw.*: die Segel eines Schiffes — zaciągnąć żagle.

A'nbraten, *va. Kk.* przypiec, opiec, opiekać; —, *vn.* (s.) opiec się, zacząć się piec.

A'nbrausen, *va.*: Jemanden — z szumem i hałasem zbliżać się do kogo; der Wind brauste mich an wiatr szumiąc mnie owionął; Jemanden —, *(ihn anfahren) fukać na kogo, ofuknąć go.

A'nbrechen, *va. irr.* (h.) (breche an, brach an, angebrochen) nadłamać co, nałamać; zacząć łamać, zacząć, począć, napocząć; —, *vn.* (s.) (Tag, Morgen, Abend) rozświtnąć, rozświtać się; der Tag bricht an świta, dnieje; dzień nastaje, zorza wschodzi, dzień świta; der Tag ist angebrochen dzień zaświtał, dzień *oświtnął, oświtł; — (anfangen sich zu zeigen): die Nacht bricht an noc nadchodzi, noc przypada, zmierzcha się; mit anbrechendem Tage wraz ze dniem; mit anbrechender Nacht za nadejściem nocy.

A'nbrechen, *sn.* des Tages świtanie, świt; — der Morgenröthe zorza, brzask.

A'nbrennen, *va. irr.* (h.) (brenne an, brannte an, angebrannt) zapalić, opalić; przypalić; angebrannte Speise przypalona potrawa; —, *vn.* zająć się, zapalić się; Angebranntes, *sn.* (im Topfe) przywary; A'nbrennen, *sn.* zapalenie, przypalenie.

A'nbringbar, *a.* mogący być umieszczonym.

A'nbringen, *va. irr.* (h.) (bringe an, brachte an, angebracht) donieść, donosić, zanieść; zręcznie umieścić, aplikować; ich kann diese Stiefel nicht — nie mogę wdziać oder wciągnąć tych botów; sein Geld gut — pieniędzy dobrze użyć, oder łożyć; ich kann das Geld nicht — nie mogę tych pieniędzy wydać; gut angebrachtes Gleichniß dobrze dobrane podobieństwo, do rzeczy stosowne, trafnie wtrącone, wsunięte; einen Hieb —, *Ftk.* cios zadać, wymierzyć, ugodzić, trafić; zaprowadzić; eine Waare — towar dobrze zbyć; przedać; Jemanden — (ihm eine Versorgung verschaffen) dopomódz komu do czego; wyrobić komu miejsce, postarać się o miejsce dla kogo; seine Tochter wohl —, *córkę pomyślnie wydać za mąż; — (vorbringen, vortragen): eine Bittschrift — suplikę oddać, podać suplikę; seine Sache — sprawę swoję przełożyć; relacyą uczynić, donieść; doniesienie czynić, wzmiankować; bei Gericht —, *Rw.* wnosić do sądu; Ihr Spaß ist sehr zur Unzeit angebracht wyrwałeś się w niewczas z żartem swoim; *wyrwał się jak Filip z konopi; A'nbringen, *sn.*, A'nbringung, *sf.* zaniesienie, doniesienie, przekładanie (czego komu).

A'nbruch, *sm.* nadłamanie, nałamanie, nałamywanie, napoczęcie; — (zuerst Angebrochenes) nałomek, odłam, odłamek; — (Fäulniß) nadpsucie, zepsucie, skaza, nadgnicie, początek zgnilizny; — des Tages, des Morgens świt, świtanie, brzask; mit — des Tages ze świtem, przy świtaniu; za nadejściem dnia; mit — der Nacht nadejście nocy; das Erz steht in gutem Anbruche, *Bw.* żyła jeszcze obfita; A'nbrüchig, *a.* (faulend, angefault) nadpsuty, nadgniły; der Wein ist — (hat einen Stich) wino ma szczawik; wino zepsute, wino obrzaskowate.

A'nbrühen, *va.* wrzącą wodą skropić, zaparzyć (den Thee, herbatę).

A'nbrüllen, *va.*: Jemanden — rykać na kogo, obryknąć się na kogo, ryczéć na kogo, ryknąć na kogo.

A'nbrummen, *va.*: Jemanden — ryczéć na kogo; mruczéć.

A'nbrüten, *va.* zacząć siedziéć na jajach, zaļądz; angebrütete Eier zaległe jaja.

A'nbumsen, *va.* §: an etwas — z niejakim szelestem upaść na co.

A'nbürsten, *va.* szczotką przygładzić (Haare, włosy).

A'ndacht, *sf.* nabożeństwo, nabożność, dewocya, pobożność, bogomyślność; auf Flügeln der — na skrzydłach bogomyślności; mit — z pilnością; z uprejmém sercem; z wzniesieniem serca do Boga; — (Gebet), *modlitwa, pacierze, świątobliwości; -dächtelei', *sf.* świętoszeństwo, bigoterya, nabożnisiostwo, nabożnictwo; -dächteln, *va.* bożkować, świętoszkować, udawać nabożnego; -dächtig, *a.* nabożny, pobożny; meine andächtigen Zuhörer, *Kg.* pobożne słuchacze; —, *ad.* pobożnie, nabożnie; -dächtige, *sf.* nabożnica; -dächtiger, *sm.* nabożnik; -dächtler, *sm.* świętoszek, nabożniś, nabożniczek, liziobrazek, bigot; -dächtlerin, *sf.* bigotka. [żeństwo.

A'ndachtlos, *a.* u. *ad.* bez nabo-

A'ndachtsbuch, *sn.* książka do nabożeństwa; -dachtseifer, *sm.* zapał nabożeństwa; -dachtsort, *sm.* miejsce święte; -dachtsstunde, *sf.* godzina na nabożeństwa przeznaczona; -dachtsübung, *sf.* ćwiczenie się w pobożności; czynność pobożna; -dachtsvoll, *a.* bardzo pobożny.

Andalu'sien, *sn. Geog.* Andaluzya; -lusier, *sm.* Andaluzyanin; -lusierin, *sf.* Andaluzyjka; -lu'sisch, *a.* Andaluzyjski; —, *ad.* po Andaluzyjsku.

A'ndämmen, *va.*: einen Fluß — groblą od. groblami ścisnąć rzekę; A'ndämmung, *sf.* groblami ściśnięcie.

A'ndämmern (Morgen, Tag, Abend, Nacht), s. A'nbrechen.

A'ndampfen, *va.* u. *vn.* (h.) zalatywać, osiadać na czém w kształcie pary; die (Braten-)Brühe dampft mich lieblich an para z sosu zalatująca mnie przyjemne robi wrażenie.

A'ndenken, *sn.* pamięć; pamiątka, pomnik; gottseligen Andenkens świętéj pamięci; zum Andenken na pamiątkę.

A'nderer, *a.* drugi, inny, inszy; dalszy; eine Hand wäscht die andere, *ręka rękę myje; einen Tag um den andern, *co drugi dzień, co druga noc; ein Jahr um's andere co drugi rok; der Eine ist ein Pole, der Andere ein Deutscher jeden Polak, drugi Niemiec; —

(Jemand) kto; das Eine gegen das Andere gerechnet jedno z drugiém porachowawszy; in Sachen wider N. N. und Andere, *Rw.* w sprawie przeciwko N. N. i dalszym; an einer andern Stelle na inszém miejscu, indziej; unter andern między innemi; ein Mal über das andere, ein Mal um's andere raz po raz; das iſt etwas Anderes to co innego; to inna rzecz.

A'nderlei, *ad. indec.* inakszy; odmiennego gatunku; —, *ad.* inaczéj.

A'ndermal, *ad.* drugi raz, na drugi raz, drugą razą, innym razem.

Ae'ndern, *va.* odmienić, zmienić, przeinaczyć, poprawić, przerobić, inaczéj zrobić; ſich — zmienić się.

A'nderntfalls, *ad.* inaczéj; przeciwnie; w innym razie, w przeciwnym razie; -derntheils, *ad.*: einestheils — anderntheils z jednéj strony — z drugiéj strony.

A'nders, *ad.* inaczéj; er iſt jetzt — inakszy teraz, odmienił się; haſt du dich — beſonnen? a namyśliłżeś się inaczéj? er ſpricht — als er denkt inaczéj mówi, inaczéj myśli; nirgends — nie indziéj, nigdzie indziéj; wer anders? któż inny?

A'ndersdenkender, A'ndersgläubiger, *sm.* inaczéj myślący; innowierca, różnowierca.

A'nderſeitig, *a.* z innéj strony pochodzący; anderſeitige Gründe dowody z innéj strony przywiedzione; -derſeits, *ad.* z drugiéj strony.

A'nderswo, *ad.* gdzie indziéj, niekędy; — iſt auch gut Brod eſſen, *gdzie indziéj też dobrze chleb jeść.

A'nderswodu'rch, *ad.* inędy.

A'nderswohe'r, *ad.* zkąd inąd.

A'nderswohi'n, *ad.* dokąd inąd; — zielen na co inszego zmierzać.

A'nderthalb, *a. num.* półtora, półtory; — Ellen półtora łokcia; — Gulden półtora złotego; — hundert Jahr półtora sta lat, półtora wieku; — Mal größer półtora razy większy; — Stunden półtory godziny; A'nderthalbig, *a.* półtoraczny.

Ae'nderung, *sf.* odmiana, zmiana, koléj.

A'nderwärtig, *a.* gdzie indziéj znajdujący się.

A'nderwärts, *ad.* indziéj, gdzie indziéj, dokąd inąd, na insze miejsce, na innem miejscu.

A'nderweit, *ad.* gdzie indziéj; skąd inąd; w innym czasie; innaczéj, innym sposobem; -derweitig, *a.* inszy; dalszy.

A'ndeuten, *va.* wskazywać, wskazać na co; napomknąć o czém, dać znać, oznajmować, uwiadomić, zapowiedziéć; obwieścić, zwiastować; -deutewort, *sn. Spl.* (Geſchlechtswort, Artikel) artykuł; (Vorwort) przedimek.

A'ndeutung, *sf.* wskazywanie, napomknienie, wzmianka, obwieszczenie, oświadczenie; skazówka.

A'ndichten, *va.* zmyślać; Jemandem etwas — wymyślić co na kogo, zmawiać co na kogo; kłamliwie mu co przypisywać; Jemandem etwas Böſes — posądzać kogo; -dichtung, *sf.* zmyślenie.

A'ndonnern, *va.* *piorunującym głosem odezwać się do kogo; er war wie angedonnert był jak wryty, jak od pioruna rażony; —, *vn.*: an eine Thür &c. — z wielkim trzaskiem walić do drzwi itd.

A'ndorn, *sm. Ng.* szanta; gemeiner, weißer — szanta pospolita; krzecina, biała szanta; grauer rother — czyściéć polny; ſchwarzer ſtinkender — szanta czarna; bezząb mierznica.

A'ndorren, ſ. A'ntrocknen.

A'ndörren, *va.* trochę ususzyć; das Obſt iſt erſt angedörrt owoce dopiero zaczęły schnąć.

A'ndrang, *sm.* nacisk, natłok, napływ; — des Blutes nach dem Kopfe, *Hlk.* krwi nadbieg do głowy; — verſchiedener Geſchäfte natłok różnych interesów.

A'ndrängen, *va.* przyprzéć, przypierać, przytłoczyć, nacierać, natrzéć na kogo, przycisnąć; ſich — przedrzéć się, przedzierać się; A'ndrängung, *sf.* przypieranie.

A'ndräuen, ſ. A'ndrohen.

Andre'as, *sm. npr.* Andrzéj, Jędrzéj; -skreuz, *sn.*, -sorden, *sm.* krzyż Św. Andrzeja; -stag, *sm. Kg.* dzień Św. Andrzeja (od. Jędrzeja).

A'ndrechſeln, *va.* przytoczyć, tokarską robotą przyrobić; das Kleid ſitzt ihr wie angedrechſelt suknia na niéj leży jak ulał.

A'ndrehen, *va.* zakręcić, przykręcić do czego, przyśrubować; Jemandem eine Naſe —, *zaufanie czyje zawieść; *na dudka kogo wystrychnąć.

A'ndreſchen, *vn. Ldw.* zacząć młocić.

A'ndringen, *vn. irr.* (ſ.) (dringe an, drang an, angedrungen) drzéć się na co; nacierać, nastawać, nalegać, natrętnym być; A'ndringen, *sn.* nacieranie, natarczywość.

A'ndringlich, A'ndringlichkeit, ſ. Au'fdringlich, Au'fdringlichkeit.

A'ndrohen, *va.*: Jemandem etwas — zagrozić komu czém; odgrażać się na kogo, odgrażać komu; -drohung, *sf.* zagrożenie; — des Todes zagrożenie śmiercią.

A'ndruck, *sm.* ciśnienie na co; A'ndrucken, *va. Bchdr.* przydrukować.

A'ndrücken, *va.* przyciskać, przycisnąć, przybić, przytłoczyć, przytulić.

A'nduften, *va.* (Blumen) tchnąć od. wonićć miłym zapachem, miły zapach zionąć (na kogo).

A'ndunſten, ſ. A'ndampfen.

A'ndünſten, *va.* parą napuścić.

A'ndurch, †, ſ. Hie'rdurch, Hie'rmit.

Anecdo'te, &c., ſ. Anekdo'te, &c.

A'neifern, *va.* pobudzić, *zapalić do czego; -eiferung, *sf.* pobudzenie, *zapalenie do czego.

A'neignen, *va.* przejąć co, przyswoić, przysposobić sobie, przywłaszczyć sobie; ſich etwas — przejąć co, przejąć się czém; A'neignung, *sf.* przejęcie; angeeignet przejęty.

Aneina'nder, *a.* jeden (jedna, jedno) przy drugim, razem z sobą: ustawicznie, ciągle, bez przestanku, bez przerwy, do kupy; — binden powiązać jedno z drugim; — fügen połączyć do kupy, spoić, śpinać co z sobą; — gränzen graniczyć z sobą; — hängen spajać się, stykać się; — hangen spajać, stykać; — heften, oder nähen przyhaftować, przyszyć, przyszywać; — hetzen podszczuć jednego na drugiego; — kleben zlepić pospołu, skleić; — knüpfen połączyć z sobą, skojarzyć; — wachſen zrość się z sobą; aneinander gerathen, *poswarzyć się z sobą; -na'nderfügung, *sf.* połączenie, skojarzenie, spojenie; -na'nderhängend, *a.* złączony; —, *ad.* w połączeniu, łącznie.

Anekdo'te, *sf.* powiastka, anekdota; Anekdö'tchen, *sn. dim.* anekdotka; -do'tenartig, -do'tenähnlich, -do'tiſch, *a.* anektotyczny; -do'tenjäger, *sm.* lubiący anekdotki zbierać; -do'tenkrämer, *sm.* lubiący anekdotki prawić; -do'tenſammler, *sm.* zbieracz powiastek; -do'tenſammlung, *sf.* zbiór powiastek zabawnych od. interesujących; -do'tiſch, ſ. Anekdo'tenartig, &c.

A'nekeln, *va.* *mierzić, obrzydzenie sprawić.

Anemo'ne, *sf. Ng.* zawilec; weiße wilde — zawilec leśny, gajowy; ranunkelartige — zawilec żółty, oder jaskrawy.

Anemome'ter, Wi'ndmeſſer, *sm. Ntl.* anemometr, wiatromiar.

A'nempfehlen, *va. irr.* (h.) (empfehle an, od. anempfehle, empfahl an, anempfohlen) pilnie zalecić, przyporuczyć, polecić.

A'nerben, *va.* dziedzicznie udzielić; — (erblich empfangen) przez sukcesyą nabyć; *przyrodzić się; dziedziczyć; angeerbte Krankheit, *Hlk.* przyrodzona choroba, dziedziczna choroba; angeerbte Sünde, *Kg.* grzech pierworodny, grzech przyrodzony.

A'nerbieten, *va. irr.* (h.) ſ. A'nbieten; -erbieten, *sn.* ofiarowanie, podawanie, usługa; er nahm mein — an przyjął moję usługę.

A'nerbötig, Erbö'tig, *a.* oświadczający się.

A'nerkennen, *va. irr.* (h.) (erkenne an, erkannte an, anerkannt) przyznać, uznać, zeznać; einen Richterſpruch nicht — und deshalb an ein höheres Gericht appelliren, *Rw.* naganić wyrok; -erkennung, A'nerkenntniß, *sf.* przyznanie; -erkennungsſchein, *sm. Rw.* świadectwo przyznania od. uznania.

A'nerſchaffen, *a.* przyrodzony, wrodzony.

A'nerziehen, *va. irr.* (h.) (erziehe an, erzog an, anerzogen) wychować; anerzogene Fehler wady przez wychowanie nabyte, z wychowaniu pochodzące.

A'neſſen, *va. irr.* (h.) (eſſe an, aß an, angegeſſen) nadjeść; ſich — (voll eſſen) objeść się.

A'nfächeln, *va.* wachlować; powiewać na kogo.

A'nfachen, *va.* wzniecić, rozniecić, podniecić, rozżarzyć; einen Funken — iskrę wzniecić; *wzbudzić, pobudzić; -fachung, *sf.* podnieta; *wzbudzenie, pobudzenie.

A'nfädeln, ſ. Au'ffädeln, A'nreihen, Au'freihen.

A'nfahen, ſ. A'nfangen, Begi'nnen.

A'nfahren, *vn. irr.* (ſ.) (fahre an, fuhr an, angefahren) nadjechać, podjechać, przyjechać, przybyć, zajechać, wjechać; — (anlanden) przybić, przypłynąć do brzegu; angefahren kommen nadjeżdżać, przyjechać, zaliżać się; — (im Fahren an etwas anſtoßen) zawadzić, uderzyć o co (jadąc); —, *va.* (herbei-, herzuführen) przywieść, przywozić, zwozić; —, *(mit harten Worten anrufen, anſchreien) powstać na kogo, zgromić kogo, ofu-

knąć się na kogo, ofuknąć kogo; —, *Bw.* począć robotę.

A'nfahrschacht, *sm. Bw.* szyb pierwiastkowy.

A'nfahrt, *sf.* przyjazd; *Sw.* przybicie do lądu; miejsce, gdzie przybijają do brzegu; —, *Bw.* rozpoczęcie roboty, początek pracy.

A'nfall, *sm.* (feindlicher) napaść, attak, zaczepka, napastowanie, napad; *Hlk.* affekcya; paroxyzm, zapęd, impet; — von Eifersucht, *zapęd zazdrości; natarczywość; Anfälle von Podagra, *Hlk.* napastowania podagryczne, napady choroby; Anfall (Erbschaft) spadek, sukcesya.

A'nfallen, *va. irr.* (s.) (falle an, fiel an, angefallen) napaść, napadać, napastować, przypaść na kogo od. na co; attakować; dieser Hund fällt alle Leute an ten pies napada każdego.

A'nfalls-, *a.* spadkowy.

A'nfallsgeld, *sn.* opłata o spadku; -fallsrecht, *sn.* prawo do spadku; -fallsvermögen, *sn.* majątek spadkowy.

A'nfälschen, *va.*: Jemandem etw. — zmyślić co na kogo, podrzucić komu co.

A'nfang, *sm.* początek, zaczęcie, zagajenie, pierwiastki; nastanie; zu Anfang, zum Anfange, im Anfange na początkiem, z początku, z razu, pierwotnie; von — bis zu Ende od początku aż do końca; od deski do deski (beim Durchlesen eines Buches); gleich zu Anfang zaraz na początku; zaraz w pierwiastkach; das Spiel nahm seinen — gra się zaczęła; den — mit etwas machen zacząć od czego; aller — ist schwer najtrudniéj zacząć; początek najtrudniejszy; wie der Anfang, so das Ende, *jaki początek, taki i koniec.

A'nfangen, *vn.* u. *va. irr.* (fange an, fing an, angefangen) począć, zaczynać, zacząć, zagaić, rozpocząć; es fängt an zu regnen zaczyna deszcz padać; es fängt an zu tagen zaczyna dnieć; es fängt an mich zu hungern zaczyna mi się jeść chciéć; — (thun, verrichten) począć, robić; es ist nichts mit ihm anzufangen niemożna z nim nic począć; na nic się niezda; on do niczego; — zu weinen rozpłakać się; mit Jemandem — (zu zanken rc.) zaczynać z kim (*szukać z nim zwady); es auf etwas — (anlegen) ułożyć, ukartować co; A'nfangend, *ppr.* u. *a.* początkujący.

A'nfänger, *sm.* poczynający, początkujący, zaczynający, żak; początkodawca; — (Urheber) autor; sprawca; początkodawca; poczynacz; er ist kein — in dieser Kunst niebył żakiem w téj sztuce.

A'nfänglich, *a.* początkowy, początny, począteczny; —, *ad.* na początku, z początku, najprzód oder naprzód od. początkowie, początkowo; -nglichkeit, *sf.* początkowość.

A'nfangs, *ad.* z początku, z razu; gleich — zaraz z początku; A'nfangs-, *a.* początkowy, początny, począteczny.

A'nfangsbu'chstabe, *sm.* początkowa litera, pierwsza litera; głoska początkowa.

A'nfangsgeschwi'ndigkeit, *sf.* chyżość pierwiastkowa; -fangsgründe, *sm. pl.* początkowe nauki, pierwsze początki; elementa, elementarne rzeczy; początki jakiéj nauki; kaum über die — hinaus sein nie wiele więcéj umiéć nad pierwsze początki; -fangslinie, *sf.* linia początkowa; -fangspunkt, *sm.* punkt zaczęcia, punkt początkowy; -fangsschule, s. Elementa'rschule; -fangsvers, *sm.* wiersz początkowy; -fangswort, *sn.* wyraz początkowy; -fangszeile, *sf.* wiersz początkowy.

A'nfärben, *va.* (anstreichen) strychować, postrychować; pociągnąć farbą, pofarbować; — (ein wenig anfärben) zafarbować co, ubarwić, barwę dać, kolor dać, fałszywy kolor nadać.

A'nfassen, *va.* ująć, uchwycić; sich — chwytać, dotknąć się.

A'nfauchen, *va.*: Jemanden — dmuchać, pluć na kogo; die Katze faucht den Hund an kot pluje na psa.

A'nfaulen, *vn.* (s.) zaczynać gnić, nadgnić, przygnić, zagnić; angefault nadgniły, nadpsuty; -faulen, *sn.* zagnicie, zagniłość.

A'nfechten, *va. irr.* (h.) (fechte an, focht an, angefochten) kusić, pokuszać; nagabnąć, nagabać, zaczepnąć; niepokoić; attakować kogo; eine Meinung — sprzeciwiać się zdaniu; einen Verkauf — wzruszyć przedaż; das ficht meine Ehre an to jest z krzywdą dla mojego honoru; laß es dich nicht — nie frasuj się o to; niech cię to nie obchodzi, nie kłopoc się o to; was zum Geier ficht ihn an? cóż mu to u kata przyszło do głowy? -fechtung, *sf.* pokusa, pokuszenie, nagabanie, przenagabanie, zaczepka, napaść; Anfechtungen erleiden miewać od. cierpić pokusy; — überwinden pokonąć pokusy.

A'nfeilen, *va.* napiłować.

A'nfeinden, *va.* brać kogo za nieprzyjaciela; nieprzyjacielem się stawić komu, nienawidziéć kogo; -feindung, *sf.* zawziętość, rzucanie nienawiści na kogo, nienawiść, nieprzyjaźń, prześladowanie.

A'nfersen, *vn. Gymn.* uderzać piętami w tylną część ciała.

A'nfertigen, *va.* wygotować, sporządzić, zrobić; ein Verzeichniß — śpis ułożyć; -fertigung, *sf.* wygotowanie, zrobienie.

A'nfesseln, *va.* pętać, spętać, przykuć, okuć kogo w kajdany, w łańcuch okować; -fesselung, *sf.* spętanie, okucie, okowy.

A'nfetten, *va.* okrasić.

A'nfeuchten, *va.* odwilżać co, zwilżyć; -feuchtpinsel, *sm.* pędzel do odwilżania; -feuchtung, *sf.* odwilżenie; -feuchtunggrube, *sf.* (in der Papiermühle) koryto do moczenia gałganów.

A'nfeuern, *va.* podpalić, zapalić, napalić, rozniecać ogień; —, *(reizen, erregen) pobudzać, zachęcać, zagrzewać; -feuerung, *sf.* zapalenie; s. a. *A'neiferung. [filcować kapelusz.

A'nfilzen, *va.*: einen Hut — na-

A'nflammen, *va.* zapalić, rozpalić, rozżarzyć, podżegnąć, poduszczać; rozognić.

A'nflattern, *vn.* (s.) trzepiocąc się przyleciéć; an das Fenster — przyleciéć do okna; angeflattert kommen przytrzepiotać się.

A'nflechten, *va. irr.* (h.) (flechte an, flocht an, angeflochten) przypleść, przyplatać co do czego.

A'nflecken, *va.*: ein Stück Leder — przyłatać kawałek skóry.

A'nflehen, *va.* błagać, dopraszać się, wzywać, prosić, zakliwać, upraszać jak najbardziéj; -flehung, *sf.* wzywanie, modlenie się, błaganie.

A'nfletschen, *va.* zęby na kogo wyszczerzyć.

A'nflicken, *va.* przyłatać, przysztukować co, przyszywać; Jemanden etwas — łatkę komu przypiąć; angeflickt przyszyty, przyłatany.

A'nfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege an, flog an, angeflogen): angeflogen kommen przyleciéć, przylatywać, nadleciéć, nadlatywać; — (im Fluge an etwas stoßen) uderzyć się w locie o co; der Ball flog an das Fenster piłka rzucona wpadła w okno; *Bw.* angeflogenes Erz, *sn.* ruda z wierzchu na skale osiadła.

A'nfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe an, floß an, angeflossen) przypływać, dopływać; das Wasser kam schnell angeflossen woda napływyła prędko; — (im Fließen berühren) płunąć, płynieniem dotknąć.

A'nflößen, *va.* u. *vn.* przypławić, pławić; angeflößtes (angeschwemmtes) Land, *Ntl.* ziemia (przez wodę) nanoszona, przymulona, napływowa; -flößgericht, *sn. Sw.* prawo osepowe.

A'nfluchen, *va.*: Jemandem etwas — w przeklęstwie życzyć komu co, życzyć mu co złego.

A'nflug, *sm.* przylecenie; — des Nadelholzes młodzież z nasienia powstała; odrostki, młodociany las choinowy; einen — von Reue haben sumienie się w nim z lekka i na chwilę odezwało; ein — von Schamröthe verrieth sie rumieniec przesuwający się po twarzy zdradził ją.

A'nflüstern, *va.*: Jemanden — szeptać do kogo.

A'nfluß, *sm.* napływ, napłynienie (wody); s. a. A'nschwemmung.

A'nfodern, A'nfordern, *va.* upominać się czego od kogo, szukać na kim czego, pretensyą zakładać; -forderung, *sf.* pretensya, wyciąganie, żądanie, upominanie się, dopominanie się; należytość.

A'nfrage, *sf.* dopytywanie się, zapytanie; bei Jemandem wegen etwas eine — thun zapytanie czynić u kogo w jakim przedmiocie; A'nfragen, *va.* zapytać się o co, dopytywać się, wypytywać się, badać się; A'nfragender, Anfrager, *sm.* zapytujący.

A'nfressen, *va. irr.* (h.) fresse an, fraß an, angefressen) nadżerać, nadeźrzéć, nagryzać, nakęsywać, przygryzać, ogryzać, obżerać; sich —, ** § obeźrzéć się, wypaść się; das Schwein hat sich auf der Eichelmast angefressen wieprz wypasł się na żołędzi.

A'nfrieren, *vn. irr.* (s.) (friere an, fror an, angefroren) przymarznąć, ściąć się.

A'nfrischen, *va.* odświeżyć, oczerstwić; —, *(aufmuntern) ochoty dodawać komu, ożywiać, zagrzewać, dodawać serca, zachęcić, zachęcać; -frischer, *sm. Httk.* odświeżacz; -frischfeuer, *sn. Httk.* ogień na odświeżenia; -frischgefäß, *sn. Httk.* na czynie do odświeżenia; -frischschlacken, *sf. pl. Httk.* żużle z odświeżenia; -frischung,

sf. odświeżenie; (Au'fmunterung) dodawanie ochoty; rozochocenie.

A'nfuge, s. Bei'fügung; A'nfugen, *va. Zm.* fugować, pofugować, sfugować, spajać, fugami spajać.

A'nfügen, *va.* załączać, przyłączać; s. a. Bei'fügen.

A'nfühlen, *va.* dotykać, pomacać, dotknięciem poznać.

A'nfuhr, *sf.* przywózka, zwózka.

A'nführen, *va.* (durch Fuhrwerk) przywozić, przywieść, dowozić; —, *Kw. etc.* dowodzić, wodzem być, hetmanić, przywodzić, przyprowadzić; — (lehren) uczyć, nauczyć, ćwiczyć, sposobić, wprawiać, przewodniczyć komu w czém; zum Laster — wdrożyć do zbrodni; — (hintergehen) zawieść, zawód uczynić; — (citiren) zacytować, przytoczyć, odwoływać się, domieszczać; angeführte Beweise przytoczone dowody; habt ihr noch etwas anzuführen? czy macie co więcéj do niniéjszego protokołu dodać lub ująć? mehr habe ich nichts anzuführen więcéj niemam nic co do nadmienienia; -führer, *sm.* wódz, dowódzca, przewodnik, sprawca, przewódca, naczelnik; — zum Bösen herszt, réj wodzący; -führerin, *sf.* przewódniczka; -führerstelle, *sf. Kw.* dowództwo; -führung, *sf.* wodza, dowództwo; wodzenie, nauczenie; przytoczenie czego; sprawa, przywód; unter Anführung N. N., *Kw.* pod wodzą N. N.; -führungszei'chen, *sn. Spl.* cudzysłów.

A'nfüllen, *va.* napełniać co, dopełniać, nalać, natkać; -füllung, *sf.* napełnienie.

A'nfunkeln, *va.*: Jemdn. — blask na kogo rzucać.

A'nfußen, s. Fu'ßen.

A'ngabe, *sf.* udanie, podanie; abrys, plan, rozkład; oznajmienie, projekt, doniesienie; wskazanie, wyszczególnienie, skazka, deklaracya, ogłoszenie, objawienie, oświadczenie, opis, opowiedzenie, osnowa, twierdzenie, wykaz, brzmienie; nach — des Frachtbriefes, *H.* podług brzmienia listu frochtowego; — (Handgeld) zadatek; ohne — des Ortes bez wskazania miejsca.

A'ngabeln, s. Au'fgabeln.

A'ngaffen, *va.* wytrzeszczyć oczy na co, wlepić oczy w co, z zadumieniem przypatrywać się gębę rozdziawiwszy; dulczéć; -gaffer, *sm.*, -gafferin, *sf.* lubiący się, lubiąca się wszystkiemu przypatrywać, wszystko podziwiać; podziwiacz; podziwiaczka.

A'ngähnen, *va.* patrzać na co ziewając, ziewać na kogo; fürchterlich gähnte mich der Abgrund an okropna przepaść stanęła przedemną.

A'ngeben, *va. irr.* (h.) (gebe an, gab an, angegeben) podać, pokazać, deklarować; — (anklagen) donieść do kogo, oskarżyć przed kim, wydać, zdać; — (anzeigen) wyszczególnić, ogłosić, opowiedzieć, wyrazić, wyjawić; — (einen Entwurf machen) wymyślić, podać, plan skreślić, naznaczyć; die Karten — zakazać, od. wyświęcić kartę; unser Verlust kann nicht genau angegeben werden strata nasza nie może być dokładnie podana; was gibst du wieder an? (was machst du wieder für Streiche?) co téż ty znowu wyrabiasz? -geber, *sm.* okarżyciel, delator, donosiciel, zausznik; wynalazca, podawający, od. będący początkiem do czego; s. a. Hinterbri'nger, Zu'träger; -geberin, *sf.* donosicielka; -geberei, *sf.* donosicielstwo, zausznictwo.

A'ngebinde, *sn.* wiązanie, na imieniny lub urodziny, podarunek na wiązanie; Jemandem ein — geben podać od. posłać komu podarunek na wiązanie.

A'ngebissen, *pp.* u. *a.* (v. A'nbeißen): zakąszony, ukąszony; -gebissenes, *sn.* zajady, zajadki.

A'ngeblich, *a.* podług udania, jakoby, niby, mniemany, porozumiany, nazywający się, tak rzeczony; (unter Angabe, vorgeblich) pod wymówką, pozornie, zmyślnie.

A'ngeboren, *pp.* u. *a.* (v. A'ngebären): przyrodny; wrodzony, naturalny; angeborene Krankheiten, *Hlk.* choroby rodowe czyli familii.

A'ngebot, *sn.* oferta, ofiarowanie, podanie ceny na licitacyi; -geboten, *pp.* u. *a.* (v. A'nbieten): ofiarowany, dawany, podawany.

A'ngebrannt, *pp.* u. *a.* (v. A'nbrennen): przypalony, zapalony.

A'ngebunden, *pp.* u. *a.* (v. A'nbinden): przywiązany, uwiązany; kurz —, *czupurny, porywczy do gniewu.

A'ngedeihen lassen, *va.* użyczyć co komu, uczestnikiem czego czynić; Hülfe — pomoc dać.

A'ngedenken, *sn.* wspominanie, pamiątka.

A'ngedichtet, *a.* zmyślony, udany, fałszywie przypisany.

A'ngedonnert, *a.* wryty; ** s. Au'fgeputzt, Au'fgedonnert.

A'ngehänge, *sn.* przywieska, rzecz przywieszona; (Gehenk) zawiasa. [zbiór rzeczy itd.

A'ngehäufe, *sn.* gromada, kupa,

A'ngeheitert, *a.* ** (ein wenig betrunken) podochocony.

A'ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe an, ging an, angegangen) przystąpić; zbliżać się; — (angreifen) następować, nacierać; — (anbetreffen) obchodzić, dosięgać kogo, należéć do kogo, tyczyć się kogo; das geht mich nichts an to się mię nie tycze; mnie nic do tego, to do mnie nie należy; — (thunlich sein) udawać się, powodzić się; das geht nicht an to nie idzie, to nie może być; — (erträglich sein) dosyć dobrym być, uchodzić; niezgorszym być; das Buch geht noch an ta książka ujdzie, niezgorsza; — (anfangen) zaczynać się; wszczęć się, nastać; es wird bald — wnet się zacznie; das Feuer ging an wszczął się ogień, zajął się ogień; — (anfangen zu faulen) psuć się; angegangenes Obst nadgniły, nadpsuty owoc; angegangenes Fleisch oślizłe mięso, stęchłe mięso, stęchlizna.

A'ngehend, *ppr.* u. *a.* nastający, zaczynający się, *nowy, nowotny; angehendes Alter zaczynająca się starość, wiek ku starości nachylony; -gehender, *sm.* nastały, nastający, *nowak, nowicyusz, młodzik.

A'ngehör, *sn.* własność czyja; Jemandem etwas zum — geben, § s. Sti'cheln, Vo'rwerfen.

A'ngehören, *vn.* (h.) przynależéć komu, należéć komu od. do kogo; Jemandem —, *krewnym być, być powinowatym czyim; A'ngehörig, *a.* należący do kogo; *krewny, skoligacony, powinowaty; A'ngehörige, *smf. pl.* krewni, powinowaci; powinowactwo.

A'ngeifern, *va.*: Jemanden — oślinić kogo; s. a. Begei'fern.

A'ngel, Fi'schangel, *sf.* wędka; (Thürangel) haki zawias u drzwi, czop, biegun; oś; hak (na którym się zawiasa drzwi obraca); zwischen Thür u. Angel stecken od. sein, *być między młotem i kowadłem.

A'ngeld, *sn.* zadatek, świętojańskie, *Boży pieniądz.

A'ngeldraht, s. A'ngelhaken.

A'ngelegen sein, *vn.*: sich etw. — lassen pilnować czego, mieć na pieczy, zadać sobie pracy, trudzić się, starać się usilnie, przykładać się do czego, dbać o co, poczuwać się do czego; -legenheit, *sf.* interes, sprawa, potrzeba; czynność; Minister der auswärtigen Angelegenheiten, *Stw.* minister spraw zagranicznych.

A'ngele'gentlich, *a.* u. *ad.* usilny, usilnie; sich — nach Jemandem erkundigen dopytywać się o kogo.

A'ngele'gt, *pp.* u. *a.* (v. A'nlegen): ułożony, ukartowany, uknowany, zakrawany, zamierzony na co.

A'ngelfisch, *sm.* ryba wędowa; *Ng.* s. Sta'chelroche, Gi'ftroche; -gelfischer, *sm.* rybak wędką łowiący; -gelfischerei, *sf.* rybołówstwo na wędkę; -gelhaken, *sm.* haczyk u wędki.

A'ngeli'ka, *sf. npr.* Aniela; *Ng.* dzięgiel; große — dzięgielnica, lubszcza; edle große — arcydzięgiel, gołębie pokrzywy; schmalblättrige — olszeniec polny.

A'ngelleine, *sf.* sznur u wędkie.

A'ngellocke, *sf.* haczykowaty loczek na czole od. na skroniach ko-

A'ngelmaus, s. Spi'tzmaus. [biet.

A'ngeln, *va.* na wędę łowić, wędą ryby brać, łowić, łapać na wędkę; —, *(mühsam wonach streben) piąć się do czego, zamierzać na co.

A'ngeloben, *va.* ślubować, obiecać co pod ślubem, ślub uczynić; obowiązać się ślubem; -gelöbniß, *sn.* przyślubienie, przyrzeczenie, obiecanie, ślub.

A'ngelplatz, *sm.* miejsce na rzece do łowienia ryb na wędkę; -gelpunkt, *sm. Gl.* punkt obrotu na biegunie; — der Welt, *Stk.* biegun świata; -gelruthe, *sf.* wędzisko, pręt wędki; wędlisko; -gelschiff, *sn.* okręt do rybołówstwa na wędkę; -gelschnur, *sf.* włosie, włosień u wędy, sznurek od wędy; -gelstern, s. Po'larstern.

A'ngelweit, *ad.* na rozcież, na oścież.

A'ngemessen, *a.* u. *ad.* przyzwoity, stósowny do czego, dobitny, przystósowany; -gemessenheit, *sf.* stósowność, dobitność, dosadność; odpowiedność.

A'ngenehm, *a.* przyjemny, miły, luby, wdzięczny, wesoły, pożądany, słodki, ucieszny; das Angenehme mit dem Nützlichen verbinden wdzięk wraz z pożytkiem złączyć.

A'nger, *sm.* miedza; murawa; błonie, trawnik; *Ldw.* pastewnik, pasza, pastwisko, wygon; -gerblümchen, *sn. Ng.* stokroć trwała.

A'ngerburg, *sn. Geog.* Węgobórk.

A'ngeregt, *a.* wyż wzmiankowany, pomieniony, przerzeczony, powołany.

A'ngergras, *sn. Ng.* trawa wiechowa roczna, wiklina roczna.

A'ngesäuselt, *a.* **(halb betrunken, ein wenig trunken) napoły pijany.

A'ngeschwollen, *pp.* u. *a.* (v. Anschwellen): nabrzmiały; -geschwollenheit, *sf.* nabrzmiałość, nabrzękłość.

A'ngesehen, *a.* *znakomity, znamienity, sławny, znaczny, poważany, wzięty, najwyższéj godności, głośny; —, *pp.* u. *a.* (v. A'nsehen): uważany; zmierzający.

A'ngesessen, *a.* osiadły, zamieszkały; angesessener Bürger osiadły obywatel.

A'ngesicht, *sn.* twarz, oblicze, lice; im — w oczach czyich; Angesichts der Insel gdyśmy byli na widoku wyspy; in's — lügen, *w żywe oczy kłamać; von Angesicht zu Angesicht schauen oglądać oblicze w oblicze; oblicznie; obliczny do oblicznego; A'ngesichts, *ad.* u. *praep.* (mit *Genitiv*): — aller Leute w obec wszystkich ludzi, przed wszystkimi ludźmi; — meiner w moich oczach.

A'ngespann, *sn.* zaprząg, podwoda, sprzężaj; — von Dorfpferden fornalka, cug.

A'ngestammt, *pp.* u. *a.* wrodzony; dziedziczny, rodowity.

A'ngesteckt, *a.* zarażony.

A'ngestochen, *pp.* u. *a.* **(leicht betrunken) podochocony; -stochenheit, *sf.*, A'ngestochensein, *sn.* **(leichte Betrunkenheit) podochocenie.

A'ngestrengt, *a.* u. *ad.* tęgi; tęgo, z wysileniem.

A'ngetrunken, *a.* napruszony.

A'ngewöhnen, *va.* nakładać, nałożyć, wdrożyć, przyzwyczaić, przyuczyć kogo, wprawić, wciągnąć kogo w jaki zwyczaj; sich angewöhnen przyzwyczaić się; przywykać, nałożyć się.

A'ngewohnheit, *sf.* nałóg, nawyknienie, przywyknienie, przyzwyczajenie się, przywykłość.

A'ngewöhnt, *pp.* u. *a.* przywykły, nałogowy.

A'ngewurzelt, *a.* wryty.

A'ngezogen, *pp.* u. *a.* (v. A'nziehen): ubrany; powołany, wspomniony.

A'ngießen, *va. irr.* (h.) (gieße an, goß an, angegossen) dolać, dolewać, przylać, przylewać czego; zalewać, nalać; das Kleid sitzt ihm wie angegossen suknia na nim jak ulana, jak ulał.

A'ngirren, *va.* gruchać do kogo, jak gołąb do gołębicy, *pieszczącym głosem przemawiać do kogo.

Anglai'se, *sf. Tzk.* anglez (taniec).

A'nglänzen, *va.* Jemandem etwas — blask na kogo, na co rzucać.

A'ngleiten, *vn.* (s.): an etwas — poślizgnąć się na co. [na wędę.

A'ngler, *sm.* wędarz, rybołówca

Anglica'nisch, *a. Kg.* anglikański; po anglikańsku.

Anglici'smus, *sm. Spl.* sposób wyrażania się właściwy mowie angielskiéj.

A'nglimmen, *vn. irr.* (s.) (glimme an, glomm an, angeglommen) zatlić się, rozpalić się, zająć się, rozżarzyć się; der Schwamm will nicht — hubka, żagiew się niechce zatlić.

Anglisi'ren, *va.*: (ein Pferd) anglizować konia.

Angloma'ne, *sm.* angloman, ślepo przejmujący wszystko co jest angielskie; -manie', *sf.* anglomania, małpowanie angielszczyzny.

A'nglotzen, *va.*: Jemanden — wywalić, wytrzeszczyć oczy na kogo.

A'nglühen, *vn.* (s.) rozżarzyć się; s. a. A'nglimmen.

A'ngränzen, A'ngrenzen, *vn.* (h.) graniczyć, o granicę siedzieć; angränzend graniczący, ościenny.

A'ngreifbar, *a.* zaczepny.

A'ngreifen, *va. irr.* (h.) (greife an, griff an, angegriffen) chwycić się czego; uchwycić co; dotknąć się czego; Jemanden beim Kopfe, bei der Brust — wziąć, uchwycić kogo za łeb, za piersi; wer Pech angreift, besudelt sich, *kto się smoły tyka, plugawi się; etwas mit den Zähnen — zębami co brać od. uchwycić; — (gebrauchen) suszyć, ruszać, naruszyć, napocząć; seinen Schatz — skarbu ruszyć, dotykać, napocząć; — (festnehmen) imać, aresztować; Jemanden feindselig — napastować, zaczepić, napaść, napadać, uderzyć na kogo; attakować kogo; Jemandes Ehre — szarpać sławę czyją; krzywdzić kogo na sławie; einen Satz — zbijać zdanie, powstawać na zdanie; sich angreifen (sich sehr anstrengen) silić się, usiłować, forsować się, przyłożyć sił; er hat sich heute sehr angegriffen dziś niczego nie szczędził; — (schwächen, entkräften) psuć, osłabić, szkodzić, nadwerężyć, wycieńczyć; die Arzenei greift mich zu sehr an lekarstwo mię bardzo forsowało, oder osłabiło; die Krankheit hat mich sehr angegriffen choroba mię bardzo osłabiła; kleine Schrift greift die Augen an drobny druk psuje oczy, szkodzi oczom; der Weinstein greift die Zähne an wejnsztein psuje zęby; — (anfangen zu arbeiten) chwycić się czego, począć, jąć sie pracy, wziąć się do pracy; A'ngreifen, *sn.* ujęcie, uchwycenie, dotknięcie, nadwerężenie; -greifend, *ppr.* u. *a.* napastujący, attakujący; forsujący, forsowny, przerażający, zaczepny, -a, -e; angreifender Theil zaczepiająca strona, strona zaczepna; -greifer, *sm.* zaczepiający, attakujący, napastnik, najezdnik.

A'ngreinen, *va.*: Jemanden — śmiać się, ślochać do kogo skrzywywszy gębę. [gränzen.

A'ngrenzen, A'ngrenzend, s. A'n-

A'ngriff, *sm.* uchwycenie, ujęcie, dotknięcie; attak, natarcie, zaczepka, najazd, targnienie się na co, zerwanie się na kogo; man gab das Zeichen zum — dano znak do natarcia; in — nehmen zacząć robić, brać się do czego; — (Griff) rękojeść, antaba, trzonek, ucho; A'ngriffs-, *a.* zaczepny; napastniczy; A'ngriffswaffe broń zaczepna; A'ngriffskrieg napastnicza wojna; -griffsweise, *ad.* wstępnym bojem, zaczepnie.

A'ngrinsen, *va.* z szyderczą miną i zęby wyszczerzając spoglądać (spojrzéć) na kogo. [skrzeczéć na kogo.

A'ngröhlen, *va.*: Jemanden — za-

A'ngst, *sf.*, (*pl.* Ae'ngsten): tęskność, tęsknota, trwoga; strach, ucisk, utrapienie; mir ist — strach mi; tęskno mi; tęsknoty mię biorą; Jemandem — machen nastraszyć kogo; mir wird — u. bange trwoga mnie przejmuje, w wielkiéj obawie jestem; in Aengsten sein, *na podołku warzyć; -gstfieber, *sn.* gorączka strachliwa; -gstgefühl, *sn.* uczucie strachem przejmujące; -gstgeheul, *sn.*, -gstgeschrei, *sn.*, -gstgestöhn, *sn.*, -gstgewimmer, *sn.* wycie, krzyk, jęki, lamenta ze strachu wydane; -gstgesicht, *sn.* twarz, na któréj się trwoga maluje; -gstgewinsel, *sn.* skowyczenie, skwierczenie z strachu.

A'ngstgeschrei, *sn.* krzyk ze strachu, od. z tęsknoty; tęskliwe wołanie, głos żałosny, kwilenie się.

Ae'ngsten, *pl.* v. Angst, s. d.; Ae'ngstigen, *va.* trapić, dręczyć, uciskać, straszyć; zaskwierać, dokuczać; sich — strachać się, lękać się, trapić się, frasować się, tęsknić się, trwożyć się; -gstiglich, s. Ae'ngstlich; -gstigung, *sf.* straszenie, trapienie. [potliwe.

A'ngstkind, *sn.* *dziecko kło-

Ae'ngstlich, *a.* tęskliwy; niespokojny, trwożliwy, lękliwy; troskliwy; skrupulatny; nudny, przesadzony; er sieht sich — um ogląda się lękliwie; -gstlichkeit, *sf.* niespokojność, tęskliwość, lękliwość, skrupulatność, nudność.

A'ngstmensch, *sm.* utrapiciel; człowiek wiele sprawujący kłopoty.

A'ngstruf, *sm.* krzyk trwogi, od. ze strachu; -gstschweiß, *sm.* pot od strachu, pot ze strachu, zimny pot; -gstvoll, *a.* pełen trwogi; straszny, straszliwy; —, *ad.* tęskliwie, tęskno, pełno tęskności.

A'ngucken, *va.* spojrzéć, poglądać na kogo, wytrzeszczyć na kogo oczy.

A'ngurren, s. A'ngirren.

A'ngürten, s. Umgü'rten.

A'nguß, *sm.* przylanie; przylana sztuka, niby przylanek; sztuka dorobiona przez odlanie z kruszcu.

A'nhaben, *va. irr.* (h.) (habe an, hatte an, angehabt): ein Kleid — nosić, mieć na sobie suknią; być ubranym, być odzianym; er hatte Stiefel an on był w bótach; Jemandem etwas — (ihm schaden) szkodzić komu, przemódz kogo, uczynić komu co; laß dir nichts — trzymaj się dobrze; sie konnten ihm nichts — nie mogli mu nic zrobić, nie trafili z nim do końca; nie mogli mu poradzić; ihm kann Niemand etwas — jemu nikt nic nie zrobi.

A'nhacken, *va.* narąbać, naciąć; zacząć kopać.

A'nhaften, *vn.* (h.) trzymać się (przylgnąwszy do czego); das Pflaster will nicht — plaster nie chce się trzymać.

A'nhageln, *vn. impers.*: es hagelt derb an die Fenster grad tęgo bije w okna.

A'nhäkeln, *va.* haczykami przytwierdzić, śpiąć; sich — zahaczyć się, zaczepić się o co.

A'nhaken, *va.* zahaczyć, hakami przymocować, przypiąć, czepić; sich —, *vr.*, —, *vn.* (h.) mocno się trzymać, zahaczyć się, zaczepiać się.

A'nhalftern, *va.*: ein Pferd — konia za uzdę przywiązać.

A'nhallen, *vn.* (h.) brzmieniem swojém czego się dotykać; dać się słyszéć.

A'nhalsen, *va. Jäg.*: einen Hund — psa wziąść na smycz.

A'nhalt, *sm.* środek wsparcia się, podpora; — (Pause, Unterbrechung) za-

trzymanie się, przerwa; ohne — bez przerwy; s. a. Au'fenthalt.

A'nhalten, *va. irr.* (h.) (halte an, hielt an, angehalten) przytrzymać, trzymać (jedną rzecz do drugiéj); przytknąć co do czego; — (an etwas halten) zatrzymać; die Pferde — konie zatrzymać, zastanowić, hamować; Verbrecher rc. — złoczyńce itd. przytrzymać, aresztować; eine Uhr — zatrzymać zegarek; — zu etwas nakłaniać do czego, miéć do czego, przymuszać do czego; zur Arbeit — przynaglić kogo do roboty; —, *(bewegen, veranlassen, nöthigen) pobudzać, pędzić, wprawiać, nakłaniać, zachęcać, przyuczać do czego, zniewolić; Jemanden zur Zahlung — zniewolić kogo do zapłacenia; halte den Knaben zur Gottesfurcht an napominaj chłopca do bogobojności; —, *vn.* (h.) (an etw. befestigt sein, festhalten, sich anklammern) trzymać się mocno do czego; — (ununterbrochen fortdauern) ciągle trwać; die Kälte hält noch immer an zimno trwa ciągle; anhaltende Stürme, Fröste ciągłe burze, mrozy; (inne halten, aufhören) poprzestać pracy, w robocie przestać; przerwać robotę; — (im Arbeiten) ciągle pracować; — um Etwas suplikować, prosić bardzo o co; um seine Entlassung — podać się do dymissyi; um ein Amt — starać się o o urząd; um ein Mädchen zur Ehe — starać się o pannę w małżeństwo; (still halten) zatrzymać się (na jakiém miejscu); — (auf der Reise aussteigen) zajechać do kogo i zatrzymać się; A'nhalten, *sn.*, A'nhaltung, *sf.* zatrzymanie, przytrzymanie, trwanie, ustawiczność, przynaglanie; *Rw. Kw.* areszt, aresztowanie, zawściągnienie; -haltend, *a.* ciągły, trwały, ustawiczny, nieprzerwany; von anhaltendem Husten geplagt nieodstępnym prawie kaszlem dręczeni; anhaltende Kälte, Fröste ciągłe trwające zimno, trwające mrozy; anhaltende Stürme, Regengüsse ciągłe burze, ciągłe ulewy; das Wetter war anhaltend schlecht ciągła była niepogoda.

A'nhaltepunkt, *sm.* punkt oparcia; — auf der Eisenbahn stacya na żelaznéj drodze; — auf der Post stacya pocztowa. [żadło, uwiązek.

A'nhalter, *sm.* trzymadło, dzier-

A'nhaltriemen, *sm.* rzemyk do wstrzymania.

A'nhaltseil, A'nhaltetau, *sn. Sw.* powróz do przywiązania okrętu.

A'nhämmern, s. A'nschmieden.

A'nhang, *sm.* annex, przydatek; dodatek; — (zu einem Testamente) kodycył; — (Personen, Partei) strona, partya, adherenci, zwolennicy, stronnicy; mit seinem ganzen Anhange z całą swoją czeredą, od. partyą, od. z całą gromadą zwolenników.

A'nhangen, *vn. irr.* (h.) hange od. hänge an, hing an, angehangen) wisiéć na czém; Jemandem — trzymać z kim; przywiązać się do kogo; przystać do kogo; *trzymać czyją stronę, być z czyjéj strony, sprzyjać komu; garnąć się do kogo; dem Herrn —, *Kg.* trwać przy Panu; dem Guten — imać się dobrego; den Weibern — nachylić serca swego do niewiast.

A'nhängen, *va.* zawiesić, powiesić, przywiesić (w dodatkowym sposobie); przyłączyć; przydać, dodać; den Hut, das Kleid an die Wand, an einen Nagel anhängen kapelusz, suknią na ścianę, na kolek (gwoźdź) zawiesić, od. powiesić; der Katze die Schellen anhängen, *(etwas Schwieriges, Gefährliches unternehmen) kotowi dzwonki przywiesić od. przyprawić; Jemandem etwas — (ihm ein Leid rc. zufügen) wyrzuty komu czynić, zburczéć kogo; Jemanden einen Schandflecken —, *zadać komu plamę; einen Schimpf — łatkę komu przypiąć; zbesztać kogo; Jemandem eine Krankheit — nabawić kogo choroby, zarazić chorobą, przywlec chorobę; sich — przywiesić się, uwiesić się; podszyć się, przyczepić się, przystać do kogo, przywiązać się, przylepić się, przylgnąć; przypinać się do czego, przypijać się.

A'nhänger, *sm.* stronnik, adherent, partyzant, sprzyjający komu, przychylny czyjéj stronie; naśladnik; *iron.* kreatury, czereda, pachołek, pacholstwo.

A'nhängeschloß, s. Vo'rlegeschloß.

A'nhängewö'rtchen, *sn. Spl.* przyrostek.

A'nhängig, *a.* łatwo się przywieszający, przyczepny, przyłączający się, przychylny, trzymający się czego; s. a. A'nhänglich; anhängiger Prozeß, *Rw.* sprawa do sądu wytoczona; eine Rechtssache — machen, *Rw.* wytoczyć sprawę do sądu, proces rospocząć.

A'nhänglich, *a.* przychylny, przywiązany do kogo; -hänglichkeit, *sf.* przywiązanie, przychylność, inklinacya, przylgnienie.

A'nhängsel, *sn.* przyczepka, przypinka zawieszona rzecz, przydatek; powieszenie.

A'nhangsweise, *ad.* dodatkowo.

A'nharken, A'nrechen, *va. Gtn.* przygrabić, grabiami przygarnąć.

A'nhaspen, *va.* (befestigen) hakami przymocować. [narąb, nacięcie.

A'nhau, *sm.* (angehauene Stelle)

A'nhauch, *sm.*, A'nhauchung, *sf.* chuchnięcie na co; owionienie; — des Windes owiewanie, powiew wiatru; -hauchen, *va.* tchnąć na co, natchnąć, ochuchać, owionąć, ozionąć, dmuchać na co; s. a. A'nblasen, A'nwehen.

A'nhauen, *va. irr.* (h.) (haue an, hieb an, angehauen) zaciąć, podciąć, zacinać, nadrąbać, począć rąbać, począć drzewo rąbać; das Getreide —, *Ldw.* zboże siec na kupy.

A'nhäufeln, *va.*: die Erde an die Kartoffeln —, *Ldw.* okopywać ziemniaki.

A'nhäufen, *va.* zgromadzać, do kupy zbierać, nazgromadzać; -häufung, *sf.* nagromadzenie; — der Geschäfte nawał zatrudnień; es haben sich schlechte Säfte angehäuft, *Hlk.* złe humory się zebrały.

A'nheben, *va. irr.* (h.) (hebe an, hob od. hub an, angehoben) podnieść, podnosić, podnosząc przystawić; — (anfangen) poczynać, zaczynać, począć, rozpocząć, rozpoczynać; er hub an (zu sprechen) tak zaczął mówić.

A'nhefteln, *va.* kołkiem przybić.

A'nheften, *va.* przyczepić, przypiąć, przyszpilić, przywiązać, przyprawić, zawiesić na co; przyhaftować; -heftung, *sf.* przyczepienie, przylepenie; (Anzeigeblatt, Ankündigung) afisz.

A'nheilen, *va. Hlk.* przygoić, zagoić; —, *vn.* (s.) przygoić się, przez zgojenie się przyrosnąć; -heilung, *sf.* przygojenie, zagojenie.

A'nheimeln, *va.* dom przypomniać; Alles heimelt mich hier an wszystko tu mnie dom przypomnia.

Anhei'mfallen, Zu'fallen, *vn.* (s.) dostać się, przypaść, przypadać.

Anhei'mgeben, Anhei'mstellen, *va.*: Jemandem etwas — (überlassen, übertragen) zlecić, poruczać co komu, zdać na kogo, puścić co na czyją wolą, na czyj rozsądek, zostawić do woli, na sąd czyj; -hei'mstellung, *sf.* zlecenie, poruczenie.

A'nheischig, *a.* u. *ad.*: sich — machen obowiązać się, wziąć od. przyjąć na siebie, podjąć, podejmować się czego; obiecać co uczynić.

A'nheitern, *vr.* (h.) **podochocić sobie, podochocić się; -heiterung, *sf.* **podochocenie się; angeheitert, s. d. weiter oben. [sić.

A'nhenken, *va.* zawiesić, powie-

Anhe'r, Anhe'ro, *ad.* † tu, tutaj, dotąd, § hajwo; Anhe'rkunft, Anhe'rreise, s. He'rkunft, He'rreise.

A'nhetzen, *va.* poszczuć, podszczuwać na co, na kogo; podmawiać; -hetzer, *sm.* podszczuwacz, poduszczyciel; podmawiacz; -hetzerei, -hetzung, *sf.* podszczuwanie, poduszczanie. [— wyć na kogo, na co.

A'nheulen, *va.*: Jemanden, etwas

A'nhexen, *va.*: Jemandem etwas — czarami sprowadzić co na kogo.

A'nhieb, *sm.* zaczęcie wyrębywania; (im Walde) początek wyrębu (w lesie).

A'nhöhe, *sf.* wzgórek, wzgórze, wyższyzna; er nahm, er besetzte die Anhöhen, *Kw.* odebrał wzgórza.

A'nholen, *va. Sw.*: die Taue — liny ciągnąć, od. zaciągać, przyciągać; A'nholtau, *sn. Sw.* lina, którą się okręt przyciąga.

A'nhören, *va.* posłuchać czego, słuchać, pozwolić ucha do słuchania, przysłuchywać się; -hörung, *sf.* posłuchanie, słuchanie. [dnie.

A'nhosen (sich), *vr.* wdziać spo-

A'nhüpfen, *vn.* (s.): Jemandem, an etwas — przyskoczyć do kogo, do czego; da kommen die Lämmer angehüpft otóż w podskokach przybywają jagnięta.

A'nhusten, *va.*: Jemanden — kaszléć, kaszlnąć na kogo.

Anima'lisch, rc., s. Thie'risch, rc.

Animi'ren, *va.* animować, zachęcać; s. a. Bele'ben, Au'fmuntern.

Animositä't, *sf.* porywczość; zawziętość.

Ani's, *sm. Ng.* anyż; Ani's-, *a.* anyżowy; Ani'sapfel, *sm. Gtn.* anyżówka; -sbalsam, *sm. Hlk.* balsam anyżowy; -sblume, *sf. Ng.* powój; -sbranntwein, *sm.* anizówka (wódka); -sbrod, *sn.* makaroniki z anyżem; -sgeruch, Ani'sgeschmack, *sm.* zapach, smak anyżowy; -sholz, *sn. Ng.* trzmiel; -skerbel, *sm. Ng.* trybula anyżowa; -skorn, *sn.* ziarnko anyżu; -skörner, *sn. pl.* anyż w cukrze smażony; -skuchen, *sm.* piernik z anyżem; -söl, *sn. Schdk.* olejek anyżowy; -swasser, *sn.* woda anyżowa; -szucker, *sm.* cukierki anyżowe.

A'njagd, *sf. Jäg.* miejsce, gdzie psy wytropiły jelonia; -jagdhi'rsch, *sm. Jäg.* jeleń sworny.

A'njagen, *va.* naganiać, napędzać; s. A'nhetzen; angejagt kommen pędem przybiedz.

*A'nje'tzo, Anje'tzt, *ad.* † teraz, dopiero.

A'njochen, *va.* ujarzmić, przyprzęgać; zaprządz do jarzma.

A'nkämmen, *va.*: die Haare — przyczesać włosy.

A'nkämpfen, *vn.* (h.): gegen etwas — pasować się, walczyć z czém; gegen das Schicksal — z losem walczyć.

A'nkarren, *va.* na taczkach przywieść.

A'nkauf, *sm.* kupno, zakup, nakupowanie; kupione rzeczy; -kaufen, *va.* kupić, naskupować, zakupić; sich — nabyć, posiadłość gruntowa; -käufer, *sm.* nabywca.

A'nkehren, *va.* przymieść, przymietać.

A'nkeilen, *va.* zaklinić; klinami umocnić.

A'nkel, s. Knö'chel.

A'nkenblume, s. Bu'tterblume; A'nkenmilch, s. Bu'ttermilch.

A'nker, *sm. Sw.* kotwica, kotew; (bei den polnischen Flissen) kot; *Wb. H.* (½ Eimer) ankierek, ankier (wina); — werfen, *Sw.* kotwicę rzucić, zarzucić; — lichten, *Sw.* kotwicę podnieść, wyciągać; vor — liegen, *Sw.* stać na kotwicy; -rarm, *sm.* pazur kotwiczny; ramię kotwicy; -rauge, *sn.* ucho kotwicy; -rbalken, *sm.* drąg u kotwicy.

A'nkerben, *va.* nakarbować.

A'nkerblume, *sf. Ng.* kotwiczka.

A'nkerboje, *sf. Sw.* znak pływający, gdzie kotwicę rzucono od. zapuszczono; -rfest, *a. Sw.* kotwiczny; -rform, *sf.* kształt kotwicy; -rförmig, *a.* do kotwicy podobny; -rgeld, *sn. Sw.* kotwiczne, zapłata od kotwicy; -rgrund, *sm. Sw.* grunt do zarzucenia kotwicy zdatny, grunt kotwiczny; -rhaken, *sm.* hak kotwicy; -rhaspel, *sf. Sw.* kołowrot kotwiczny, winda kiersztakowa, winda do liny od kotwicy; -rholz, *sn.* drzewce u kotwicy; -rknecht, *sm. Sw.* kotwicznik; -rkreuz, *sn. Sw.* krzyż u kotwicy; -rkugel, *sf.* kula z kotwiczkami, od. z hakami; -rlos, *a.* bez kotwicy.

A'nkern, *va. Sw.* kotwicę spuścić, zarzucić, okręt na kotwicach zahaczyć; (vor Anker liegen) stanąć na kotwicy; —, *Zm.* ankrować, zaankrować, ankrami śpiąć, zmocnić; —, *(nach etwas trachten, streben) żądać czego, napierać się czego, usiłować o co.

A'nkerplatz, *sm. Sw.* miejsce zdatne do rzucenia kotwicy; -rring, *sm.* kołko do przewleczenia kiersztaka; -rruthe, *sf.* pręt kotwicy; -rschaufel, *sf.* wąsy kotwicze; -rschiene, *sf. Zm.* szyna ankrowa; -rschmied, *sm.* kotwiczny kowal; -rschmiede, *sf.* kotwiczna kuźnia; -rschuh, *sm.* obicie wąsów kotwiczych drewniane; -rseil, A'nkertau, *sn.* kiersztak, lina kotwiczna; -rspitze, *sf.* koniec, dziób kotwicy; -rstange, *sf.* kotwiczny drąg; -rstock, *sm.* drążek u kotwicy; laska kotwiczna; -rtau, s. A'nkerseil; -rwächter, *sm.* s. A'nkerboje; -rwurz, *sf. Ng.* kosaciec błotny, od. żółty; -rzoll, *sm.* s. A'nkergeld.

A'nketteln, *va.* zahaczyć na łańcuszek, łańcuszkami przymocować.

A'nketten, *va.* na łańcuchu przywiązać; łańchuchami przykuć; sich — uwięznąć, przytulić się; sich an Jemanden — przyczepić się do kogo.

A'nkeuchen, *va.* dychać na kogo; angekeucht kommen przychodzić zadyszany.

A'nkind, s. Adopti'vkind.

A'nkirren, *va.* przynęcić.

A'nkitten, *va.* przykitować.

A'nklaffen, A'nkläffen, s. A'nbellen.

A'nklagbar, *a.* ulegający oskarzeniu, mogący być zaskarzonym.

A'nklage, *sf.* skarga, oskarżenie; *Rw.* aktorat; A'nklagen, *va.* oskarżyć, zaskarżyć, obżałować; — vor Gericht do sądu; Jemanden — (beschuldigen) obwiniać kogo o co, wyrzucać komu co; A'nkläger, *sm.* skarżyciel, oskarzyciel, powod, strona powodowa, powodztwo, żałobnik.

A'nklagerede, *sf.* mowa skarząca.

A'nklägerin, *sf.* oskarzycielka; -klageschrift, *sf. Rw.* zaskarzenie (piśmienne); -klägerisch, *a.* powodny, lubiący instygować.

A'nklagestand, A'nklagezustand, *sm. Rw.* stan oskarzenia; in — versetzen pociągnąć do odpowiedzialności, od. pod śledztwo; -klagesucht, *sf.* żyłka instygatorska, zapęd do oskarżania; -klagesüchtig, s. A'nklägerisch.

A'nklammern, *va.* przyklamrować, klamrami przymocnić, klamrami przybić, klamrą co zbić, ująć, ściągnąć; sich — przyczepić się, uczepić się, uchwycić się, przypiąć się.

A'nklang, *sm.* zabrzmienie, brzęk; zgodne brzmienie, oddźwięk; es findet — przyjmuje się z upodobaniem, znajduje odgłos.

A'nklatschen, s. A'nkleben, A'nschlagen; *s. Verkla'tschen.

A'nkleben, *vn.* (h.) przylgnąć, lepić się, przylinać od. przylegać; an die Finger — przylgnąć, przylnąć do palców; angeklebt przylepiony.

A'nklecken, A'nkleckſen, *va. iron.* skleksać, namazać, żydów narobić.

A'nkleiben, *va.* przykleić, przylepić klejem, karukiem, klajstrem.

A'nkleiden, *va.* ubierać, obłóczyć, oblec, ubrać, odziać, odziewać, ustroić; -kleidestube, *sf.*, -kleidezimmer, *sn.* pokój do ubierania się; -kleidung, *sf.* obleczenie szat, ubranie się w szaty, odziewanie.

A'nkleistern, *va.* klajstrem przylepiać, przyklajstrować.

A'nklemmen, *va.* przycisnąć, przyskrzynąć.

A'nklingen, *vn. irr.* (h.) (klinge an, klang an, angeklungen) zadzwonić; zgodny dzwięk wydać; —, *va.*: die Gläser — zadzwonić w szklanki, uderzyć szklankę o szklankę.

A'nklitschen, A'nklatschen, s. A'nkleben.

A'nklopfen, *vn.* (h.) zapukać, zastukać; —, *va.* przyklepać; -klopfer, *sm.* młotek u drzwi (do pukania); -klopfring, *sm.* kółko u drzwi zawieszony do pukania; -klopfung, *sf.* zapukanie.

A'nknallen, *va.* trzasnąć biczem na co, popędzać konie.

A'nknebeln, *va.* przykrępować.

A'nkneipen (sich), **s. Bekneipen (sich), Betri'nken (sich).

A'nkneten, *va.* przygnieść.

A'nknöpfen, *va.* zapiąć guzikiem, umocnić guzikiem, zapiąć na guziki.

A'nknüpfen, *va.* przywiązać, nawięzywać, związać co na węzeł, od. na szypel, zawiązać węzłem co wraz, w jedno, przydziergnąć; *przyłączyć; ein Gespräch — zacząć rozmowę, dodować; -knüpfung, *sf.* przywiązanie.

A'nknurren, *va.*: Jemanden — (der Hund) warczéć na kogo (o psie).

A'nködern, *va.* przynęcić; nętą przywabić, przyłudzić, złasić; -köderung, *sf.* przynęcenie.

A'nkommen, *vn. irr.* (s.) (komme an, kam an, angekommen) przybić; zu Fuße — przychodzić, przyjść; zu Pferde, zu Wagen — przyjechać; zu Wasser — przypłynać; bei Jemandem — (vorgelassen werden) być przypuszczonym, miéć przystęp, znaleść miejsce, wykierować się, wskórać; gut, übel —, *dobrze, źle trafić, być przyjętym, umieszczonym; er ist gut angekommen dobrze mu się powiodło, pomyślnie mu poszły rzeczy; du wirst übel —, *źle trafisz; przywitają cię tam; — (Jemandem zu nahe kommen) zajść, dostać się do kogo, przystąpić, przybliżyć się do kogo; Jemandem — (ihm etwas anhaben, beikommen) sięgnąć, dosiąc kogo, trafić, zejść co; — (Eingang finden) przystęp miéć; — (befallen werden): es kam ihn eine Furcht an strach go ogarnął, strach na niego przyszedł, obleciał go, zdjął go strach; es ist ihm die Lust zu etwas angekommen przyszła mu chęć do czego; der Schlaf ist ihm angekommen zmorzył go sen; das kommt mir schwer, sauer an z ciężkością mi to przychodzi, trudno mi; es worauf — lassen, *puścić co na los, *czekać ażby się stało co stanowczego; azardować, puścić co na co, probować; ryzykować; er will es auf einen Eidschwur — lassen, *Rw.* zdać co na przysięgę, przysięga to ma stanowić; ich will es darauf — lassen, *ja się chcę ostatniego chwycić; *odważę się na co; es kommt mir viel darauf an, daß 2c. wiele mi na tém zależy, wiele od tego zawisło, że itd.; — (betreffen, erfordert werden, nöthig sein): es kommt auf einen Versuch an od jednéj proby zależy, idzie o jedną probę; es soll mir nicht darauf —, *mniejsza o to; *o to mi nie idzie; mniéj na to zważam; auf einen Thaler kommt es mir nicht an mniejsza u mnie jeden tałar.

A'nkömmling, *sm.* przybysz, przychodzień, przybywca, przybylec; zawitalec, gość.

A'nköpfen, *va.*: eine Nadel — przyprawić główkę do szpilki.

A'nkoppeln, *va.* przysworować, zesforować, spętać, parę złączyć, obceje; Hunde — zesmyczyć psy.

A'nkörnen, *va.* *przywabić, przyłudzić, przynęcić, złasić; s. a. A'nkirren, A'nködern.

A'nkrächzen, *va.*: Jemanden — skrzeczéć na kogo.

A'nkrähen, *va.*: Jemanden — piać do kogo.

A'nkrallen, *va.* szponami uchwycić; sich — szponami (*jakby szponami) uchwycić się czego.

A'nkratzen, *va.*: an etwas — skrobać, skrobnąć, drapnąć po czém; an's Fenster — drapnąć po oknie; et-

was an die Wand — wytrapać co na ścianie.

A'nkreiden, *va.* napisać kredą, [zanotować.

A'nkreischen, *va.* wrzeszczéć na kogo.

A'nkreuzen, *va.* krzyżykiem na-[znaczyć, oznaczyć.

A'nkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche an, kroch an, angekrochen) przyleść, przyczołgać się, przywlec się; er kam angekrochen przylazł, przywlokł się, przywąkroił się.

A'nkritzeln, s. A'nkratzen.

A'nkrümmen, s. A'nbiegen, A'nbeugen.

A'nkündigen, *va.* ogłosić, obwieszczać, zwiastować, zapowiedzieć, oznajmić, obwoływać; den Krieg —, *Kw.* wojnę wypowiedzieć; -ndiger, *sm.* obwieściciel, zwiastun; -ndigung, *sf.* ogłoszenie, ogłos, odezwa, obwieszczenie, zwiastowanie, opowiedzenie, nakaz, wskazanie, zapowiedź; A'nkündigungs-, *a.* przypowiedny; -ndigungsschreiben, *sn.* obwieszczenie na piśmie.

A'nkunft, *sf.* przybycie, przyjście; — zu Wagen przyjazd, przyjechanie.

A'nkünsteln, *va.* oczarować.

A'nkuppeln, *va.* spętać, zesforować, posforować; *iron.* swatać, parę złączyć, naraić żonę, zeswatać.

A'nlachen, A'nlächeln, *va.*: Jemanden — uśmiechnąć się do kogo, uśmiechać się do kogo, z uśmiechem na kogo spoglądać.

A'nlage, *sf.* przyłożenie, założenie, rozkład; (angelegte Sache) przyłożona rzecz, przyłączona rzecz, załączona rzecz; — (Beilage) załączenie, przyłączenie, annexa, dodatek, dokładka; — (Anschlag am Schießgewehr) przykład u fuzyi; — (Entwurf, erster Anfang) rozkład, układ, abrys, plan, pierwszy początek; — (Grund, Grundlage) fundament, grunt, zakład; rozkład; öffentliche — robota publiczna; zakład w kraju przędzalni bawełny; — eines Gartens, *Gtn.* rozrządzenie ogrodu; die Anlagen (Parkanlagen) um die Stadt sind sehr anmuthig spacery od. plantacye (chodniki) na około miasta są bardzo przyjemne; — (natürliche Fähigkeit) sposobność, zdolność; przymiot; zarodek, dar przyrodzony, natura, pochop; — zu einer Krankheit, *Hlk.* zawiązki choroby, zabytki chorób; — zur Schwindsucht, *Hlk.* skłonność do suchót; — (Steuer, Auflage), *Stw.* nakład, podatek, dań, danina; eine — zur Ausbesserung von etwas ausschreiben, *Stw.* zrobić, rozkład składek na reparacyą czego; A'nlage, *Bw.* młot zużywany; — (im Walde) miejsce, w którém pracują wyrębacze.

A'nlallen, *va.*: Jemdn. — szczebiotać do kogo.

A'nlandbar, *a. Sw.* przystępny, gdzie podpłynąć można.

A'nlände, *sf.* ląd, pal, stanowisko, przylądek.

A'nlanden, *vn.* (s.) *Sw.* zawinąć ze statkiem do lądu, przybić do brzegu od. do lądu, do pala, przylądować, wylądować, zbliżyć się brzegu, zawinąć do portu; — mit einem Fahrzeug, *Sw.* łapać statek przy lądzie, przystać ku brzegu; -landung, *sf. Sw.* przybicie do lądu, przylądowanie, wylądowanie.

A'nlangen, *vn.* (s.) przybyć, stanąć (na miejscu); — (betreffen, angehen) tyczéć się; was diese Sache anlangt co się tycze téj rzeczy; -langend *ppr.* u. *a.*, *ad.* tyczący się; mich — co się mnie tycze, co ze mnie, co do mnie, ile ze mnie.

A'nlaß, *sm.* (Veranlassung) powód, przyczyna, okazya, sposobność; — (Handlung des Anlassens) przypuszczenie, napuszczenie; — (Anschein) podobieństwo, pozór; ohne allen — bez żadnéj przyczyny od. okazyi; *ni ztąd ni odwąd; einen — vom Zaune brechen, *wymyślić sobie okazyę od. powód.

A'nlassen, *va. irr.* (h.) (lasse an, ließ an, angelassen) dopuścić, przypuścić, przepuścić, wpuścić; ein Kleid — (anbehalten lassen) zostawić komu jego suknią na ciele; einen Teich — (mit Wasser anfüllen) staw napuścić wodą; eine Mühle — spuścić młyn, puścić młyn w ruch, w obrót; Jemanden —, *(empfangen) przyjąć kogo; Jemanden übel — źle przywitać; — auf etwas, auf Jemanden (anhetzen) pobudzać do czego, podszczuwać na kogo; — (sich), *vr.* wyglądać, wydawać się, miéć się na co, podać się na co, zdawać się; es läßt sich zum Kriege an zanosi się na wojnę; sich gut — pokazać się zdatnym, dobrym, miéć dobry pozór, objecywać po sobie od. czynić dobrą nadzieję o sobie; sich übel — źle się pokazać; wie läßt er sich an? jakież o sobie robi nadzieje? der Gang läßt sich gut an, *Bw.* zrób objecuje znaczne plony; es läßt sich zum Regen an ma się na deszcz; es läßt sich zu schönem Wetter an ma się na pogodę.

A'nlatschen, A'nlaatschen, *vn.* (s.) §: da kommt er angelatscht otóż lizie, toczy się.

A'nlauf, *sm.* pęd, zapęd, rozbieg, zawód biegania; przystęp, zacieczenie się, zaciekanie się; — des Feindes, *Kw.* attak nieprzyjaciela; najazd, impet, natarczywość; beim ersten Anlaufe na pierwszym wstępie; einen — nehmen rozpędzić się, puścić się w bieg; gleich auf den ersten —, *w razie, tuż, nie z drogi, pod gębą, ręką; —, *Bw.* ostatnia część ogniska pod cugami do góry skręcona.

A'nlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe an, lief an, angelaufen) puścić się w bieg, rozbiezéć się, zaciec się, zaciekać się do biegu; Jemanden — (anfallen) napadać na kogo, attakować, nacierać, uderzyć na kogo; angelaufen kommen przybieżéć, przybiedz, nadskoczyć; anlaufen lassen, *na sztych przypuścić; Jemanden — laessn, *komu figla wyrządzić, podejść kogo zasadzając się na niego; nie ostrzegać kogo; — (sich stoßen im Laufen) trącić się, narazić się; übel —, *źle trafić, oszukać się, omylić się; — (Wasser) przybywać, wezbrać; der Fluß ist angelaufen wezbrała, podniosła się woda, przybiera woda; die Schulden laufen an przybywa mu długów; mnożą się długi; — (Geschwulst), *Hlk.* napuchnąć, nabrzmiéć; Anlaufen der Füße, *Hlk.* obrzmienie nóg; — (verrosten) zardzewiéć; — (den Glanz verlieren) spłowiéć, glans stracić, blakować; der Spiegel ist angelaufen zwierciadło spocone, przyćmiło się, zalazło, splamione, plamami zaszłe, glans straciło; zwierciadło ślepe; der Wein läuft an, *Wb.* wino pleśnieje; angelaufene Fenster zapotniałe okna, okna parą okryte; blau anlaufen lassen na błękitne szmelcować; stal napuścić; **s. a. A'nführen, Betrü'gen.

A'nläufer, *sm.* (im Kartenspiel) wpadnięcie w zasadzkę (w grze kart).

A'nlaufkolben, *sm.*, -laufstange, *sf. Httk.* drążek do czepiania się.

A'nläuten, *va.* zadzwonić.

A'nlegen, *va.* przyłożyć do czego, oprzéć na czém; — (anlanden), *Sw.* przystanąć; Hand — rąk przyłożyć, przyłożyć się; ein Kind an die Brust anlegen dziecię przyłożyć do piersi, dziecięciu dać piersi; die Flinte — (zielen) złożyć się do czego, przyłożyć fuzyją do lica, celować, wymierzyć; dem Fasse einen Reifen — obręcz nabić na beczkę, pobijać beczkę; der Rost hat sich angelegt rzuciła się rdza na żelazo; eine Leiter — przystawić drabinę; Holz an das Feuer — drew przyłożyć na ogień, drew podłożyć; Feuer — podpalić, podniecić, założyć ogień, podłożyć ogień; Jemandem Ketten — w kajdany okuć; — (anziehen) włożyć; einen Rock — wdziać, przywdziać suknią, suknią wziąść, brać na siebie; die Rüstung — przywdziać zbroję, odziać się zbroją; Schuhe — obuć się; einen Schmuck — ochędostwo włożyć na siebie; Trauer — okryć się załobą, wziąć żałobę na się; Geld —, *lokować pieniądze na prowizyą, szafować pieniędzmi, użyć pieniędzy; Geld auf Zinsen — pieniądze na procent dać; ein Gebäude —, *Bk.* założyć budynek; Kolonieen — osady zakładać; neue Waldungen — nowe lasy zaprowadzać; etwas worauf —, *godzić na co, zmierzać na co, uwziąść się na co, dążyć do czego, zakroić; er hat es darauf angelegt on do tego zmierza; na to godzi; taki jest jego zamiar.

A'nleger, *sm.* przykładacz, zakładacz, nakładacz; —, *Bk.* s. Ri'chtscheit.

A'nlegeschloß, *sn.* kłódka; -legeseil, *sn. Sw.* lina, którą się tratwa przywięzuje; -legespahn, *sm. Bchdr.* przykładka; -legesteg, *sm. Bchdr.* ramki drukarskie; -legung, *sf.* przyłożenie, włożenie; — auf Zinsen obrócenie na procent.

A'nlehen, A'nlehn, *sn.* pożyczka.

A'nlehen, A'nleihen, *va.* pożyczyć.

A'nlehnen, *va.* przyprzéć, przypierać, oprzéć przy czém, podeprzéć, podpierać, wesprzéć, postawić przy czém; sich an Etwas — opierać się na czém, przypierać; die Thüre — drzwi przymknąć; -lehnpunkt, *sm.* punkt od. miejsce oparcia; -lehnung, *sf.* podparcie, oparcie, wsparcie, podpieranie.

A'nlehren, *va.*: Jemandem etwas — nauczyć kogo czego; s. a. Beleh'ren, Unterri'chten, A'nlernen.

A'nleihe, *sf.* pożyczka, zaciąg pewnéj summy; eine — bei Jemandem machen dług zaciągnąć u kogo; auf dem Wege einer — pożyczkiem; -leihecommissio'n, *sf. Stw.* komissya dla pożyczenia; A'nleihen, *va. irr.* (h.) (leihe an, lieh an, angeliehen) pożyczyć; -leiher, *sm.* pożyczający pewnéj summy (od kogo).

A'nleimen, *va.* przykleić, klejem

przylepić, skleić; -leimung, *sf.* przyklejenie, sklejenie.

An'leiten, *va.* doprowadzić, naprowadzić, przyprowadzić, przywieść; Jemanden — (anweisen) prowadzić kogo do czego; wdrożyć kogo do czego; nauczać kogo czego; Jemanden zum Guten, zum Bösen — prowadzić kogo do dobrego, do złego; -leiter, *sm.* przewodnik do czego; *doradca; *namawiający; *mentor; -leitesa'che, *sf. Rw.* przedmiot wymagający zesłania komissyi dla sprawdzenia; -leitung, *sf.* naprowadzanie do czego, pochop, informacya, instrukcya, nauka, skazówka, droga, wprawa, przewód; — zur Rechenkunst rękowodztwo do arytmetyki, do nauki rachunków; — zum Uebersetzen aus dem Polnischen in's Deutsche, *zbiór przykładów do tłumaczenia z Polskiego na Niemieckie; kurze — krótkie rękowodztwo; — zum Bösen geben dać pochop, pobudkę do złego; wdrożyć do zbrodni.

An'lenken, s. Hi'nlenken.

An'lernen, *va.* przyswoić sobie przez uczenie się.

An'leuchten, *va.* przyświecać, objaśnić, oświecić.

An'liegen, *vn. irr.* (h.) (liege an, lag an, angelegen) przyległym być, przylegać, leżeć przy czém, dobrze leżéć, mocno siedziéć; — (sich etwas angelegen sein lassen) starać się o co, miéć staranie o co, patrzéć czego pilnować czego; Jemandem — (sehr bitten) nalegać na kogo; usilnie prosić, dopraszać się czego; An'liegen, *sn.* dolegliwość, doległość; prożba, interes do kogo; — (Bedürfnisse) potrzeby, okoliczności, przypadki; -liegend, *pp.* u. *a.* przyległy; obcisły.

An'lispeln, *va.*: Jemdn. — szepleniącym głosem do kogo przemówić; szeptać do niego.

An'locken, *va.* przywabić, przyłudzać, przynęcić; -lockend, *ppr.* u. *a.* powabny; -locker, *sm.* wabiciel; -lockerin, *sf.* wabicielka; -lockung, *sf.* przywabienie, przychęcenie, powabienie, przynęcenie, przynęta; -lockungsmi'ttel, *sn.* wabik; *przyłuda.

An'lodern, *vn.* (s.) zapalić się.

An'löthen, *va.* przylutować, zalutować, lutować; angelöthet przylutowany.

An'ludern, *va. Jäg.* wabić, nęcić zastawionym żerem (ścierwem).

An'lügen, *va.*: Jemanden mit etw. — zmyślić, skłamać co na kogo.

An'lümmeln (sich), *vr.*: sich an etw. —, § rozwaliwszy się, oprzéć się o co; lümmle dich nicht an mich an! nie wal się na mnie!

An'lüren, An'luren, *vn.* (h.) *Sw.* bok okrętu na wiatr wystawić.

An'lüstern, *va.* apetyt wzbudzać; *żądzę wzbudzać, namiętność rozdrażnić.

An'maaßen, rc., s. An'maßen, rc.

An'machen, *va.* przyprawić, przyrobić; Band, die Segel —, *Sw.* wstążkę, żagle przyprawić, od. przywiązać; Feuer — ogień rozniecić, wzniecić, wskrzesać, rozpalić; — (anmischen, vermischen) rozczynić, rozpuścić, zarobić, zagnieść; den Salat rc. —, *Kk.* salatę itd. przyprawić; — (Wein rc. durch fremden Zusatz verfälschen) wino, piwo mięszać, fałszować, przyprawić wino; przylać co do wina; mit Eiweiß — białkować; mit Schwefel — siarkować; mit Alaun — hałunować; angemachter Wein przyprawne od. zaprawione wino; sich anmachen wcisnąć się, wśrubować się gdzię; sich an Jemanden — (sich einschmeicheln) nachodzić kogo, przymówić się, przymawiać się, przylizywać się, cisnąć się do kogo.

An'malen, *va. Mal.* namalować, pomalować; — (durch Malen verbinden) przymalować; sich das Gesicht — (schminken) pomalować sobie twarz, uróżować.

An'mahnen, *va.* napominać, upominać; -mahnung, *sf.* upomnienie, napominanie; -mahnungsschreiben, *sn.* pismo napominające, monitoryum.

An'marsch, *sm. Kw.* nadejście wojska, ciągnienie wojska, przymaszerowanie; die feindliche Reiterei ist im —, *Kw.* konnica nieprzyjacielska maszeruje ku nam, od. zbliża się ku nam; bei dem — des Feindes, *Kw.* przy naciąganiu od. zbliżaniu się nieprzyjaciela; -marschi'ren, *vn. Kw.* przymaszerować, przychodzić, zbliżać się z wojskiem; gegen den Feind —, *Kw.* iść od. maszerować na nieprzyjaciela.

An'maschen, *va. Jäg.*: die Netze — sieci nawłóczyć.

An'maßen (sich), *vr.* (h.) przywłaszczać sobie co, podgarnąć co pod siebie; przypisywać sobie co; przyznawać się do jakiéj rzeczy jak do swojéj; er maßt sich zu viel an za nadto sobie pozwala; -maßend, *ppr.* u. *a.* pełen pretensyi; anmaßender Ton przyswojczy, od. zarozumiały, od. dumny; anmaßendes Wesen zrzędność, obejście się dumne, zarozumiałe; anmaßendes Benehmen obejście się dumne; auf anmaßende Art od. Weise zarozumiale, z arogancyą; -maßlich, *a.* u. *ad.* mniemany, nieprawny, przywłaszczający sobie, uroszczony; w przywłaszczającym sposobie, niby przywłaszczalnie; -maßung, *sf.* uroszczenie, przywłaszczanie sobie; s. a. anmaßendes Wesen, Benehmen (unter An'maßend).

An'mästen, *va.*: ein Schwein — wypaść wiepsza; sich — wypaść się; sich ein Ränzlein —, ** z dobrego jadła brzuszka dostać.

An'mauern, *va. Bk.* przymurować.

An'maulen, *va.* §: Jemanden — krzywić się na kogo.

An'mauzen, *va.*: Jemanden — (Katze) miauczyć do kogo (kot); *skrzeczyć komu za uszami.

An'meckern, *va.*: Jemanden — beczéć do kogo (Ziege, koza); *kozim głosem do kogo przemówić.

An'melden, *va.* ogłosić, meldować, zameldować, opowiadać, anonsować, oznajmić, oznajmować, dać znać; Jemdn. bei einem Andern — zameldować kogo u drugiego; -meldung, *sf.* ogłoszenie, zameldowanie, opowiedzenie, oznajmienie, anonsowanie, odezwa; — der Forderung, *Rw.* podanie pretensyów; — der Klage, *Rw.* zgłoszenie się ze skargą.

An'melken, *va. Ldw.* zacząć doić.

An'mengen, *va.* przymięszać do czego; wmięszać; das Futter mit Kleie —, *Ldw.* otrąb do obroku przymięszać.

An'merkebuch, *sn.* notatki; s. a. Noti'zbuch.

An'merken, *va.* dostrzedz u kogo co, postrzedz na kim, postrzegac, obaczyć, uważać, pomiarkować; — (als merkwürdig aufzeichnen) naznaczyć, zapisać, zapisywać, zanotować, dodać uwagę; -merker, *sm.* notujący, zapisywacz; -merkerin, *sf.* notująca; -merkung, *sf.* naznaczenie, zapisanie, zanotowanie; uwaga, dodatek, przypisek; s. a. Beme'rkung, Beu'rtheilung; -merkungszei'chen, *sn.* odsyłacz.

An'messen, *va. irr.* (h.) (messe an, maß an, angemessen) przymierzyć, przymierzać co, miarę wziąć na co; angemessen przymierzony; einer Sache — przyzwoity, zgodny, odpowiedny, stosowny, pomierny.

An'mischen, s. An'mengen.

An'munden, *va. Gymn.*: die Stange — ustami się dotknąć drąga.

An'murren, *va.*: Jemanden — mruczéć na kogo.

An'muth, *sf.* wdzięk, wdzięki, przyjemność, *słodycz; *wdzięk, powab, powabność.

An'muthen, *va.* (zumuthen) żądać, pretendować, domagać się, wyciągać; — (anlocken, anreizen, angenehm erscheinen): dies muthet mich an rzecz ma dla mnie powab, zajmuje od. interesuje mnie; -muthend, *ppr.* u. *a.*, -muthig, An'muthsvoll, *a.* przyjemny, miły, wdzięczny, wesoły, ucieszny, łagodny, luby, słodki, rozkoszny, powabny.

An'na, *sf.*, Ae'nnchen, *sn. npr. dim.* Anna, Anka, Anetka, Anusia.

An'nageln, *va.* przybić co gwoździami, przygwoździć; wie angenagelt dastehen, *stać jak wryty.

An'nagen, *va.* nadgryść; nadpsuć.

An'nahen, *vn.* (s.) przybliżać się, zbliżyć się, przystępować, bliżéj przyjść; s. a. Hera'nnahen.

An'nähen, *va.* przyszywać, przyszyć, podszyć.

An'nähern, *va.* zbliżać, przybliżać co do czego; sich — przybliżać się, zbliżać się; -nähernd, *ppr.* u. *a.*, *ad.* około tego; blisko; -näherung, *sf.* przybliżanie, zbliżenie się; -näherungsgra'ben, *sm. Kw.* aprosza.

An'nahme, *sf.* przyjęcie, odebranie, założenie; nach der — podług założenia; — Jemandes an Kindes Statt adoptowanie kogo.

Anna'len, *sn. pl.* roczne dzieje; roczniki, kroniki; Anna'lenschrei'ber, Annali'st, *sm.* latopis; latopiszec, rocznikarz, kronikarz.

Anna'ten, *sf. pl.* annaty, dochód z pierwszego roku (składany papieżowi przez nowych biskupów).

An'nehmbar, *a.* mogący być przyjętym; zasługujący na uwagę; słuszny, nieuciążliwy.

An'nehmen, *va. irr.* (h.) (nehme an, nahm an, angenommen) przyjąć, przyjmować, odebrać, przybrać, wziąć na siebie, podjąć się czego; Jemandes Vorschlag — przychylić się do czyjéj propozycyi; Jemandes Meinung — czyje zdanie przyjąć, pisać się na czyje zdanie; gern — przytulić co, przystać na czyje zdanie; Jemandes Vorschlag, Rath, Anerbieten — przyjąć czyję radę, czyj projekt, czyję ofiarę; fremde Sitten — przejąć cudze obyczaje, t.j. naśladować je; den Gang Jemandes — naśladować, imitować, przyjąć, przejąć czyj chód; die Dinge

nahmen eine andere Gestalt an w nową postać przybrały się rzeczy; das Wachs nimmt alle Eindrücke an wosk przyjmuje wszelkie wyciski; der Zeuch (Stoff) nimmt die Farbe an materya przyjmuje farbę; einen Titel — przybrać tytuł; — (behaupten, billigen, glauben): diesen Satz kann ich nicht — na to twierdzenie zezwolić, tego approbować, chwalić nie mogę; an Kindes Statt — przysposobić za dziecię, za syna; adoptować; — (voraussetzen) dorozumiewać się; den Fall — dajmy na to, przypuśćmy; man könnte — możnaby przypuścić; etwas für wahr, für gewiß — uważać co za prawdę, za pewne; für Scherz — za żart brać, mieć, poczytać, uważać; sich Jemandes — odezwać się za kim, bronić, zastawić się o krzywdy czyje; ująć się o czyje doległości; sich des Armen — ująć się za ubóstwem; Herr, nimm dich meiner an! Panie, ujmij się o moją sprawę! — (auf sich beziehen) czuć się w czém, stosować co do siebie, przyswoić sobie, obracać do siebie, wykładać na siebie; ich nehme mich dessen nicht an ja się w tém nie czuję; nehmen Sie sich dessen nicht an (ich meinte Sie nicht) niech to Pana nie obchodzi, ja nie na Pana godzę; der Hund nimmt die Fährte an, *Jäg.* pies dopiera się pądu; die Wildsau nimmt den Jäger od. den Hund an, *Jäg.* maciora osadza się; einen Wechsel — (acceptiren), *H.* przyjąć weksel; -nehmer, *sm.* przyjmujący; — eines Wechsels, *H.* akceptant; -nehmlich, *a.* godny przyjęcia, przyjemny, miły, wdzięczny; -nehmlichkeit, *sf.* przyjemność, wdzięczność, wdzięk.

A'nneigend, *a.*: anneigende Linien, *Gl.* linie styczne.

A'nnesteln, *va.* śpiąć, przypiąć [śpilką.

A'nnetzen, s. A'nfeuchten.

A'nnicken, s. Zu'nicken.

A'nnieten, *va.* przynitować, zanitować.

A'nnisten, *vn.* (s.), sich —, *vr.* (h.) gnieździć się, gniazdo ulepić przy czém, zagnieżdżać się.

A'nnoch, *ad.* † jeszcze.

Anno'nce, Annonci'ren, s. A'nkündigung, A'nkündigen.

Annotatio'n, Annoti'ren, s. A'nmerkung, A'nmerken, Noti'ren.

Annulli'ren, *va.* nieważnym uczynić, unieważnić, znieść, za niebyłe ogłosić; skasować, uchylić; annullirtes Erkenntniß, *Rw.* wyrok uchylony; -nulli'rung, *sf.* znieszenie, za niebyłe ogłoszenie; *Rw.* skasowanie.

A'nöhren, *va.* uszka (ucho) dorobić do czego.

Anoma'l, *a.* nieforemny, nieregularny; Anomalie', *sf.* nieforemność, nieregularność.

Anony'm, *a.* bezimienny; anonymes Werk, *Litt.* dzieło bez podpisu; -ny'mität, *sf.* bezimienność; Ano'nymus, *sm.* bezimienny (jako rzeczownik).

A'nordnen, *va.* urządzić, uporządkować; szykować; rozporządzać, dysponować; ustanowić (prawo), naznaczyć, przykazać; -ordner, *sm.* urządziciel; porządkujący co; -ordnung, *sf.* urządzenie, postanowienie, ustanowienie, ustawa, rozporządzenie, dyspozycya; eine — treffen zaprowadzić urządzenie.

Anorga'nisch, *a. Ng. Schdk.* anorganiczny, *martwy, bez życia.

A'npacken, *va.* porwać, schwycić, chwytać, uchwycić; dopaść czego.

A'npappen, *va.* kleić, przykleić, klajstrem przylepić.

A'npassen, *va.* przymierzyć, przystosować, przypasować, przyprobować; einen Hut — kapelusz przymierzyć; sich den Umständen — zastosować do okoliczności; —, *vn.* (h.) dogodzić, dotrafić, pasować; A'npassend, *ppr.* u. *a.* dogodny, trafny, zgodny, przyswoity, stosowny.

A'npatschen, *vn.* (s.) przychlapać się; angepatscht (im Schmuz, im Wasser) kommen przyjść chlapiąc się po błocie, w wodzie.

A'npeitschen, *va.* zaciąć, zażdżgnąć, biczem popędzać.

A'npfählen, *va. Gtn.* przywiązać do pala, niby przypalować, palami umocnić od. utwierdzić drążkami.

A'npflanzen, *va.* zasadzić, zasiać, szczepić, zakrzewić; -pflanzer, *sm.* założyciel; -pflanzung, *sf.* sadzenie roślin, rozsada; — eines Waldes założenie lasu.

A'npflöcken, *va.* gwoździami przybić do czego; do kołka przytwierdzić; einen Absatz (an den Schuh od. Stiefel) — obcas śpilkami prybić.

A'npflügen, *va. Ldw.* przyorać.

A'npfropfen, *va.* wszczepić; sich den Magen — opakować się, napakować brzuch.

A'npichen, *va.* smołą oblać, przylepić.

A'npicken, *va.* (junge Vögel) nadziobać (o ptakach), nakłuć.

A'npinken, *va.*: Feuer — skrzesać ognia.

A'npinseln, *va.* pędzlem posmarować, pogwazdać.

A'npiepen, *va.*: (junge Vögel) Jemanden — piszczéć do kogo (ptaki).

A'npischten, *va.* §: Jemanden — psykać na kogo.

A'npissen, *va.* szczać na co, obeszczéć, oszczać.

A'nplatschen, s. A'nklatschen.

A'nplätschern, *vn.* (s.) pluskając zbliżyć się; popluskiwać na co.

A'npochen, *va.* zakołatać, zastukać; s. a. A'nklopfen.

A'npoltern, *va.* z wielkim łoskotem zastukać, załomotać; angepoltert kommen z wielkim stukiem i pukiem iść, przyjść.

A'nposaunen, *va.*: ein Buch in allen Zeitungen — otrębywać książkę jaką po wszystkich gazetach.

A'nprallen, *vn.* (s.) odbijąć się, uderzyć się o co, szturchnąć się o co i odskoczyć.

A'npreisen, *va. irr.* (h.) (preise an, pries an, angepriesen) zalecić, zachwalić; seine Verdienste — chełpić się przed kim ze swoich zasług; -preislich, *a.* godzien zachwalenia; -preisung, *sf.* zachwalenie; das Gute bedarf keiner —, *dobremu piwu niepotrzeba wiechy; *dobry chrzan z miodem, a miód i sam.

A'nprellen, *va.* (anprallen machen) rzucić co na co żeby się odbiło.

A'npreschen, *va.* (s.) §: angeprescht kommen szybko przybyć, *przyleciéć.

A'npressen, *va.* przycisnąć mocno do czego.

A'nprobi'ren, *va.* przymierzyć, włożyć na próbę; przyprobować, przywdziać.

A'npudern, *va.* trochę przypudrować.

A'npunkti'ren, *va.* punktem od. punktami naznaczyć.

A'npurzeln, *vn.* (s.) § **przytoczyć się; angepurzelt kommen leźć, toczyć się, wlec się.

A'npusten, *va.* dmuchać na co, rozdmuchać węgle.

A'nputz, *sm.* strój, strojenie się; -putzen, *va.* ustroić, ubrać, wystroić, przystroić.

A'nquaken, A'nquäken, *va.*: Jemanden — skrzeczéć do kogo (jak żaby); *skrzeczéć na kogo.

A'nquetschen, *va.* przycisnąć, przygnieść co do czego.

A'nquieken, *va. Httk.* amalgamować, zmięszać w żywém srebrze, połączyć metal jaki z merkuryuszem.

A'nranken, *va.* przywiązać; sich — wić się do góry, o tyczkę się okręcać, piąć się.

A'nraspeln, *va.*: etwas — naraszplować co.

A'nrasseln, *vn.* (s.) chrzęst wydać ścierając się z czém, chrzęścić; die Wagen rasseln an, kommen angerasselt powozy turkocące (z turkotem) zbliżają się.

A'nrathen, *vn. irr.* (h.) (rathe an, rieth an, angerathen) radzić do czego; zum Frieden — radzić do pokoju; -rathen, *sn.* rada, dorada; ich habe es auf sein — gethan zrobiłem to za jego radą.

A'nrauchen, *va.*: die Pfeife — zapalić fajkę; —, *vn.* (s., h.) dymem zajść, okopciéć, zacząć się dymić; es raucht an die Decke an dym idzie do sufitu.

A'nräuchern, *va.* owędzić, okadzić, przydymić, okopcić, przykopcić; das Fleisch ist erst ein wenig angeräuchert mięso dopiero trochę obwędzone; —, **s. Betrü'gen, Hinterge'hen.

A'nrauschen, *vn.* (s.) z szumem zbliżać się do czego.

A'nrechen, A'nharken, *va.*: an etw. — przygrabić do czego.

A'nrechnen, *va.* porachować, rachować komu co, w rachunek włożyć; w rachunku co postawić; przypisać komu co; — (beimessen) przyczytać, poczytać komu; Jemandem etw. hoch — wysoko cenić czyją przysługę; A'nrechnung, *sf.* porachowanie; postawienie w rachunku.

A'nrecht, *sn.* prawo (do czego); pierwszeństwo.

A'nrede, *sf.* odezwa, przemowa, przemówienie; przywitanie, exorta; A'nreden, *va.*: Jemanden — przemówić do kogo, mówić do kogo; odezwać się do kogo; wenn man ihn anredet kiedy się go zagadnie.

A'nregen, *va.* pobudzić, zachęcić; — (behutsam erinnern, erwähnen, anführen) napomknąć, przypomniéć, wspomniéć, wzmiankować, namienić, cytować, przytoczyć.

A'nregnen, *vn. impers.*: es regnet an die Fenster deszcz pada na okna.

A'nregung, *sf.* napomknięcie, napomknienie; wzmianka, namienienie.

A'nreiben, *va. irr.* (h.) (reibe an, rieb an, angerieben) nacierać, natrzéć, pocierać, potrzéć, trzéć, wcierać, wetrzéć; den Goldschlich —, *Httk.* utłuczoną rudę złotą trzéć z merku-

ryuszem; -reibung, *sf.* nacieranie, potarcie, wcieranie, wtarcie.

A'nreichern, *va. Httk. Bw.*: ein Erz — zbogacić rudę.

A'nreihen, *va.* nawłoczyć, nabierać perły, paciorki, nanizać; sich — (sich anschließen) przyłączyć się; an diesen Satz lassen sich eine Menge Folgerungen — do tego zdania możnaby przyłączyć cały szereg wniosków; — (beim Schneider) przyfastrygować.

A'nreihna'del, *sf.* igła do nawłóczenia (czego na nitkę).

A'nreißen, *va. irr.* (h.) (reiße an, riß an, angerissen) szarpnąć, zadrzéć, nadrzéć, nadedrzéć; napocząć; eine Summe Geldes — napocząć sumę pieniędzy; die Zapfen —, *Zm.* czopy naznaczyć, narysować.

A'nreiten, *vn. irr.* (s.) (reite an, ritt an, angeritten) najechać; zajechać; dojechać; trącić o co jadąc konno; er kam angeritten na koniu przyjechał; konno, wierzchem przybył; da kommt er eben angeritten otóż właśnie jedzie od. nadjeżdża; —, *va.*: ein Pferd — zacząć ujeżdżać konia.

A'nreiz, *sm.* zachęta; A'nreizen, *va.* pobudzać, wzbudzać, podniecać, poduszczać, drażnić, nęcić, podmówić, podżegnąć, podburzyć; -reizung, *sf.* pobudzanie, pobudka, podnieta, nęta, powab, wabik, zachęt, zachęta.

A'nrennen, *vn. irr.* u. *va.* (s.) (renne an, rannte an, angerannt) obces bieżéć na co, nabiegać; zawadzić o co w biegu, napadać pędem, wpaść na kogo, napaść na kogo; angerannt kommen przybieżéć; da kommt er angerannt otóż pędzi ku nam; laßt ihn —! *(damit er durch Schaden klug werde) niech się sparzy! du wirst schön —! *dasz sobie duchu! der ist schön angerannt! *dał sobie duchu!

A'nrichten, *va.* przygotować, przysposobić, przyrządzić; sprawić, zbroić; Schaden — narobić szkody; Speise —, *Kk.* potrawy wydawać, jeść nosić na stół, jeść dawać, stół zastawiać; -richter, *sm.* przyrządzacz; —, A'nrichtlöffel, *sm. Kk.* łyżka dziurkowata; -tschüssel, *sf. Kk.* miska, półmisek; -ttisch, *sm.* stół kuchenny do ustawienia potraw, nim się dadzą na stół; -tung, *sf.* przyrządzenie, sprawienie, przygotowanie, wydawanie potraw, zastawa jadła.

A'nriechen, *vn. irr.* (h.) (rieche an, roch an, angerochen) pachnąć; zapachnąć komu, wonieć czém, trącić czém, czuć czém; —, *va. irr.* (an etw. riechen) wąchać, powąchać; Jemandem den Tabak — czyć tytuniem; dies riecht mich an zalatuje mię zapach téj rzeczy; dieser Wein riecht mich lieblich an to wino ma dla mnie miły zapach.

A'nringeln, A'nringen, *va.* kółkami przyczepić, na kołku zawieszać.

A'nriß, *sm.* zadzier, zadzierek.

A'nritt, *sm.* przystęp na koniu, nadjazd, nadjechanie.

A'nritzen, *va.* zadrasnąć, narysować.

A'nröbeln, *va. Kw.*: ein Geschütz — włożyć działo na wóz.

A'nrollen, *va.* przytoczyć; —, *vn.* (angerollt kommen) przytoczyć się, przytaczać się; da kommt der Wagen angerollt otóż wóz się toczy.

A'nrosten, *vn.* (s.) przyrdzewiéć do czego; nardzewiéć; angerostet nardzewiały, przyrdzewiały. [czyć.

A'nrötheln, *va.* lubryką naznaczyć.

A'nröthen (sich), *vr.* poczerwieniéć się; umalować się policzki.

A'nrotzen, *va.* § posmarkać, smarkocinami powalać.

A'nrüchig, *a.* złą opinią mający, nie bez skazy, podejrzany; -rüchigkeit, *sf.* podejrzaność, osławienie.

A'nrucken, A'nrücken, *vn.* (s.) przymknąć się; przymykać; przysuwać się, przystępować, zbliżać się; —, *va.* podchodzić, podstąpić.

A'nrudern, *vn.* (s.) *Sw.* wiosłem narabiając zbliżać się, zawadzić czołnem, brzegy wiosłami dopada.

A'nruf, *sm.* zawołanie, wezwanie; A'nrufen, *va. irr.* (h.) (rufe an, rief an, angerufen): Jemanden — zawołać na kogo; ein Soldat rief mich an żołnierz zawołał na mię; — (laut u. dringend bitten) wzywać czyjéj pomocy, odzywać się do kogo, wołać do kogo; — (heran-, herbeirufen) przywołać, przyzwać, przyzywać; ich rufe zum Zeugen an, *Rw.* biorę za świadka, odwoływam się do świadków; -rufung, *sf.* wzywanie itd. [chwalać.

A'nrühmen, *va.* zachwalić, zachwalać.

A'nrühren, *va.* dotykać się, dotknąć się czego, ruszyć, ruszać, naruszyć, naruszać; — (daran rühren) zacierać, zamięszać; mit Eiern —, *Kk.* jajkami zabijać, zabielić; -rührung, *sf.* dotykanie, dotknienie; zacieranie.

Ans = an das do tego; ans Fenster treten do okna pójść, od. przystąpić.

A'nsäbeln, s. A'nschneiden.

A'nsacken, *va.* § jakby do worka pakować; sich —, § * napakować brzuch; najeść i napić się.

A'nsäen, *va. Ldw.* przysiać, zasiać.

A'nsage, *sf.* doniesienie, uwiadomienie, opowiedzenie, zapowiedź, oznajmienie, nakazanie, nakaz; A'nsagen, *va.* zapowiedzieć, opowiadać, oznajmić, ogłosić, opowiedziéć, obwołać, meldować; sag' an, sage an mów, wytłumacz się; -sage-Po'sten, *sm. Stw. H.* urząd opowiedzi, stacya (miejsce, stanowiska) gdzie prowadzone towary deklarują; -sager, *sm.* opowiadacz, zapowiadacz; -sagezettel, *sm.* ogłaszająca karta, donosząca karta.

A'nsägen, *va.* zacząć piłować; nadpiłować, naderznąć.

A'nsammeln, *va.* nagromadzić, nazbierać; -sammlung, *sf.* nagromadzenie.

A'nsässig, *a.* osiadły; ansässiger Bürger possessyonat, zamieszkały; -sässigkeit, *sf.* osiadłość.

A'nsatz, *sm.* przystawienie, przysadzenie, przyprawienie; (Anschwellung) przytknięcie, przytykanie; przypuszczenie; —, *Tk.* (bei Blasinstrumenten) przytknięcie ust do jakiegoś instrumentu dętego, zadęcie; er hat einen guten — ma osobliwszą zręczność, ma sposobność; —, *Tk.* (angesetzter Gegenstand od. Theil) przysztukowanie, przysada, przystawka; —, *Tk.* munsztuk do instrumentów; — (verschiedene Erhöbungen am Körper) przyrost, narost, wyrost; wypukłość, przylepka; — einer Krankheit, *Hlk.* dyspozycya, skłonność, pierwszy początek choroby od. zarodek; — (Anlauf) zapęd, skok; einen — nehmen rozpędzić się, odsadzić się; — (Bodensatz) osad; gąszcz, stek; — (Anschuß) okładanie; erster — (von Pflanzen) zaród, zarodek; —, *Rk.* zapis w rachunku; — eines Preises, *H.* ustanowienie ceny; —, *Gl.* ułożenie, układ. [co.

A'nsäuern, *va. Kk.* zakwasić nieco.

A'nsaufen (sich), *vr.* ochlać się, ożłopać się.

A'nsaugen, *vn. irr.* (h.) (sauge an, sog an, angesogen) zacząć ssać; sich — przypijać się, wpić się.

A'nsäuseln, *va.* łagodnie szeleszcząc wiać na kogo; ein sanftes Lüftchen säuselt uns erquickend an łagodny wietrzyk mile szeleszcząc poskrzepia nas; angesäuselt, **s. d. weiter oben.

A'nsausen, *va.* szumem uderzać o co.

A'nschaaren (sich), *vr. Bw.* łączyć się, schodzić się; s. a. Versa'mmeln (sich).

A'nschaben, *va.* nadskrobać co; naskrobać (czego do jadła).

A'nschaffen, *va.* sprawić, kupić; przysposobić; zaszafować co; nabyć co; Jemandem alles Nöthige — oporządzić kogo; -schaffer, *sm.* dostarczyciel; -schafferin, *sf.* dostarczycielka; -schaffung, *sf.* sprawienie czego; przysposobienie, zaszafowanie; — machen, *H.* sprokurować pieniędzy.

A'nschäften, *va.* drzewcem opatrzyć; ein Gewehr — osadzić broń od. strzelbę (w nowe łoże) oprawić, osadzić; ein Paar Stiefel — przyszyć, nadszyć cholewy.

A'nschälen, *va.* zacząć obłupiać, odzierać skórkę.

A'nschallen, *vn.* (h.): an etwas — z dźwiękiem uderzyć o co.

A'nschalmen, *va.* drzewo nacięciem kóry naznaczyć, piątnem leśniczym opatrzyć drzewo; -schalmung, *sf.* piątno leśnicze na drzewie.

A'nschärfen, *va.* nadostrzyć, przyostrzyć; s. a. A'nstreifen.

A'nscharren, *va.* przygrzebać, przygarnąć do czego; zacząć grzebać.

A'nschauen, *va.* spoglądać na co, oglądać co, patrzéć na co; -schauen, *sn.* wpatrywanie się; oglądanie, patrzenie, poglądanie, widzenie; -schauend, *ppr.* u. *a.* widzący; der anschauende Verstand, *Philos.* widzący rozum; -schauer, *sm.* patrzący na co, oglądający; -schauerin, *sf.* patrząca na co, oglądająca; -schaulich, *a.* naoczny; oglądalny, widoczny, widzialny, jawny, oczywisty; — machen unaocznić; -schaulichkeit, *sf.* widoczność, jasność; -schauung, *sf.* widzenie; -schauungsbegriff, *sm.*, -schauungserkenntniß, *sf. Philos.* pojęcie, poznanie nabyte przez zmysły; -schauungsunterricht, *sm.* nauka, nauczanie zwidzeniem, poglądaniem, od. patrzeniem; -schauungsvermögen, *sn. Philos.* zdolność (władza) nabywania poznań bezpośrednio przez zmysły lub czucie wewnętrzne; -schauungsweise, *sf.* sposób widzenia, oglądania od. patrzenia.

A'nschaufeln, *va.*: an etwas — szuflę do czego zrzucać, zgarniać.

A'nscheeren, *va. irr.* (h.) (scheere an, schor an, angeschoren) zacząć strzydz; nadstrzydz.

A'nschein, *sm.* podobieństwo, po-

zór; es hat den —, als ob ꝛc. zdaje się, jakby itd.; es hat allen — dazu wielkie jest do tego podobieństwo; — (äußere Gestalt) mina, pozorność, postać, postawa; wydawanie się.

A'nscheinen, va. irr. (scheine an, schien an, angeschienen) świecić na co, oświecać, zajaśnieć, objaśniać, przyświecać; wydawać się; -scheinend, pp. u. a. pozorny, mający pozór, wyglądający, mniemany; er ist nur — so on tylko na pozór jest taki.

A'nschellen, va. u. vn. zadzwonić, pociągnąć za drut od dzwonka.

A'nscherzen, § s. A'ntreiben, A'nregen.

A'nschichten, va. szychtami ułożyć przy czém.

A'nschicken, va. s. Beschi'cken; sich zu etwas — gotować się do czego; sich zur Reise — wybierać się na podróż; sich schlecht zu etwas — źle się wziąść do czego.

A'nschieben, va. irr. (h.) (schiebe an, schob an, angeschoben) przysunąć, przymknąć; zbliżyć, pchnąć do czego; —, vn. (h.) Kegel — rozrzucać się, zacząć rzucać, zacząć kulać; wer schiebt an? kto zaczyna? mit der Kugel an das Seitenbrett — uderzyć kulę o ścianę; -schieber, sm. ten który przysuwa, przysuwacz; — (angeschobenes Stück an einen Tisch) przystawka (do stołu); nadawka.

A'nschielen, va. zézem spojrzéć na kogo; z boku, z oka na kogo poglądać.

A'nschienen, s. Beschie'nen.

A'nschießen, va. irr. (h.) (schieße an, schoß an, angeschossen) postrzelić; einen Hirsch, ein wildes Schwein, einen Vogel — jelenia, dzika, ptaka postrzelić; angeschossen sein, **(verliebt sein) rozkochanym, zakochanym być; — sein, **einen leichten Rausch haben podlać sobie, podpić sobie, podchmielić się; er ist angeschossen **(hat einen Ansatz zur Narrheit) postrzelony, szus ma w głowie; piątej mu klepki nie dostaje; ein Gewehr — broń probować, pierwszy wystrzał uczynić; wer schießt an (fängt an zu schießen, wer schießt zuerst)? kto zaczyna? ein Brod an das andere — bochny chleba do drugich przysuwać w piecu; —, vn. (s.) (sich plötzlich nähern) walić się; bystrym potokiem płynąć; er kam wie ein Pfeil angeschossen otóż pędził jak strzała; — (sich ansetzen, Krystalle), Ng. Schdk. zbierać się, osiadać jako kryształy, ściąć się, zsieść, stwardnieć; das Gold schießt an złoto (malarskie) przylega, chwyta się; wie Körner — (Salz in den Salzkothen) nakształt ziarnek się wieszać, w warzelniach o soli; stwardnieć (jako saletra, sól), krystalizować się; osiadać; -schießfaß, sn. beczka do zamrażania (płynu); -schießkessel, sm. kocieł do krystalizowania (cukru).

A'nschiffen, vn. (s.) przylądować, przypłynąć na okręcie; s. a. A'npissen; an eine Klippe — wpłynąć na skałę; —, va. przywozić na okręcie, na statku, przywieść.

A'nschiften, s. A'nschichten.

A'nschimmeln, vn. (s.) naplesnieć; angeschimmelt napleśniały.

A'nschimmern, va. blask mierny od. poświt rzucać.

A'nschirren, va.: Pferde — ubrać konie, przybierać konie w rzędy; założyć konie.

A'nschlag, sm. uderzenie o co, w co; — an eine Glocke uderzenie w dzwon; — (an die Mauer, Bekanntmachung) afisz, przybicie; ogłoszenie, obwieszczenie; öffentlicher — przybita od. przyklejona kartka publiczna; — (am Schießgewehr, Kolbe, Vorderschaft) przykład fuzyi, kolba, łoże strzelbowe; —, *(Berechnung der Kosten ꝛc.) kosztorys, anszlag, opis, ewaluacya; ocenienie, otaksowanie; etw. in — bringen, *włożyć w obrachunek, w obrachunku nieopuścić; das kommt nicht mit in — to nie wchodzi do rachunku, to rzecz uboczna; to tu nienależy; mniejsza o to; to tu niesłuży; —, *(überlegter Entschluß, Rathschlag, durchdachter Entwurf) zamysł, przemysł, rada, zmowa, projekt, układ, zamiar; böser — zamach; zdrada, podstęp, układ, obroty, knowany spisek, sztuka, praktyka; — (beim Schneider) fastryga; — (in der Mühle) gruchotka (w młynie).

A'nschlagen, va. irr. (h.) (schlage an, schlug an, angeschlagen) uderzyć, przytwierdzić; ein Brett, ein Schloß — przybić deskę, zamek; das Gewehr — dać ognia, fuzyą przyłożyć do lica, przyłożyć, zmierzyć się; — (beim Schneider) fastrzygować; Feuer — ognia zakrzesać; Holz — drzewo młotem wycechować; — (berechnen, schätzen) obrachować, ocenić, otaksować; —, vn.: an etwas — uderzyć, bić w co, trącić o co; uderzyć najprzód; die Arzenei will nicht — lekarstwo niechce skutkować, pomagać, od. służyć; — (die Stimme hören lassen) zacząć śpiewać; — (bellen) zagrać, zaszczekać; -schlagen, sn. (Kinderspiel) ścianki.

A'nschläger, sm. Bw. napełniacz; — (im Pianoforte, im Clavier) młoteczek. [bijadło (w zegarze).

A'nschlagera'd, sn. (in der Uhr)

A'nschlagezettel, sm. afisz, doniesienie. [der) fastryga.

A'nschlagfaden, sm. (beim Schnei-

A'nschlagfäustel, sm. Bw. młotek do roztrącania od. kruszenia.

A'nschlägig, a. poradny, przebiegły, obrotny, dowcipny, wymyślny, przemyślny; anschlägiger Kopf, *to szpak od. szpakami karmiony, * na cztery nogi kuty.

A'nschlagsfaden, sm. (beim Schneider) nitka w osnowie; fastryga.

A'nschlämmen, A'nschlemmen, va. zamulić, zaszlamować, kałem napełnić.

A'nschlarfen, A'nschlürfen, vn. (s.): da kommt er angeschlarft od. angeschlürft otóż się sunie od. wlecze.

A'nschleichen, vn. irr. (s.) (schleiche an, schlich an, angeschlichen) przyleść, wkraść się, cichopękiem wleść, przysuwać się cichaczem; das Wild —, Jäg. s. Beschlei'chen; da kommt er angeschlichen oto się sunie, idzie cichaczem, *skrada się.

A'nschleifen, va. irr. (h.) (schleife an, schliff an, angeschliffen) zaszlifować, naszlifować, wyostrzyć; —, vn. na saniach od. płozach przywieść; —, W. na pętlice co przywiązać.

A'nschlemmen, s. A'nschlämmen.

A'nschlendern, vn. (s.): angeschlendert kommen wlec się, leźć.

A'nschlenkern, va. przymiotać, przyrzucać, śmiergać.

A'nschleppen, s. Herbei'schleppen.

A'nschleudern, va. rzucić z procy w co, rzucać, miotać, o co.

A'nschlichten, va. s. A'nschichten; W. klejem posmarować.

A'nschlicken, vn. (s.) przez naniesiony (wodą) muł powiększyć się.

A'nschließen, va. irr. (h.) (schließe an, schloß an, angeschlossen) *przyłączyć co do czego; załączyć, załączać; — (mit einem Schlosse) przykować, przykuć, łańcuchem związać; — (fesseln) w kajdany okuć; —, vn. (h.) przylegać, szczelnie przystawać do czego, przypadać; die Thür schließt nicht an drzwi nieprzystają; drzwi się niechcą dobrze zamykać; der Gürtel schließt gut um die Hüften pas do biodr przylega; sich an Jemanden — przyłączyć się do kogo; garnąć się do czyich związków; sich an einander — przysunąć się, *przybliżyć się do siebie. [zadzierg, zapleść do czego.

A'nschlingen, va. przywiązać na

A'nschlitzen, va. naciąć.

A'nschloßen, vn. impers.: es schloßt an die Fenster an grad pada na okna.

A'nschluß, sm. przyłączenie się, przystanie, dokład, dodatek; dokładka; anneks, anneksa; załączone pismo; im — załącznie.

A'nschmabbern, va. § nabazgrać.

A'nschmauchen, va. s. A'nrauchen; angeschmauchte Erze, Bw. kruszce osiadłe, po rozpuszczeniu do innych ciał przylegające. [— po smaku poznać.

A'nschmecken, va.: einer Sache etw.

A'nschmeicheln (sich), vr. przymilić się, przypochlebiać się; przylizać się; s. a. Ei'nschmeicheln (sich).

A'nschmeißen, va. irr. (h.) § (schmeiße an, schmiß an, angeschmissen) ciskać do czego; począć rzucać, cisnąć o co.

A'nschmelzen, va. przytopić, przylać, roztopiwszy przylepić; —, vn. irr. (schmelze an, schmolz an, angeschmolzen) topnieć, rozpuścić się; stopiwszy się przylgnąć.

A'nschmettern, vn. (s.) runąć o co; —, va. (mit größter Heftigkeit an etwas schlagen) gwałtownie uderzyć o co, zastukać; z łoskotem rzucić o co.

A'nschmieden, va. przykować, okować, przykuć do czego.

A'nschmiegen, va. przypasować co do czego, ściśle zastosować; sich — stosować się, tulić się do kogo; -schmiegsam, a. giętki, gibki; *lgnący do każdego, nadskakujący, przeczepny.

A'nschmieren, va. nasmarować, namazać, nacierać; Jemanden mit einer Waare — obarczyć kogo ladajakim towarem; wpakować komu towar. [wać, pobielić lice.

A'nschminken, va. nieco porożo-

A'nschmitzen, va. końcem bicza zacinać; *splamić, pobryzgać.

A'nschmollen, va. gniewliwym wzrokiem na kogo spojrzéć od. patrzéć. [zmarzyć.

A'nschmoren, va. Kk. zacząć się

A'nschmunzeln, va.: Jemanden — wdzięczyć się do kogo.

A'nschmutzen, va. posmarować, zbrudzić, zwalać, posmolić, zbrukać, zbryzgać, splamić, pokalać.

A'nschnäbeln, va.: etw. — zacząć dziobać co.

A'nschnallen, *va.* przypasać, przypiąć; na sprzączkę zapiąć.

A'nschnalzen, *va.*: Jemanden — kląsnąć kogo (językiem).

A'nschnarchen, *va.* chrapać komu do uszu; — *(heftig anfahren, trotzig anreden) ofuknać kogo, sarkać na kogo; obryknąć się na kogo.

A'nschnarren, *va.*: Jemanden — przez nos do kogo przemawiać; *poprzedz. [gęgać na kogo.

A'nschnattern, *va.*: Jemanden —

A'nschnauben, A'nschnauzen, *va.* s. A'nschnarchen; angeschnaubt kommen (wildes Thier, grimmiger Mensch) przyjść zadyszany od. zasapany.

A'nschnaufen, s. A'nschnauben.

A'nschnäuzen, *va.* osmarkać, posmarkać.

A'nschneiden, *va. irr.* (h.) (schneide an, schnitt an, angeschnitten) narzynać, narznąć, napocząć, nakroić, zarznąć, zakarbować; *Ldw.* zapuścić sierp; angeschnittenes Brod chléb napoczęty; eine Feder — pióro zatęperować, zaciąć.

A'nschnellen, *va.* z wyprężoną siłą puścić na co, rzucić; —, *vn.* jak z procy uderzyć na co, szybko przylecieć.

A'nschnieben, s. A'nschnauben.

A'nschniegeln (sich), *vr.* starannie wystroić; ubrać się.

A'nschnitt, *sm.* zakrój, narznięcie, narzynanie, karb, napoczęcie; *Ldw.* zapuszczenie sierpa, nacięcie, zacięcie, kreska narznięta, incyzya; — (Stelle des Anschneidens) knowie; -schnittbogen, *sm. Bw.* rachunek górniczy; -schnittbuch, *sn. Bw.* księga rachunkowa; -schnittscheere, *sf.* (in der Glashütte) nożyce do obrzynania szkła.

A'nschnitzeln, *va.* dorobić co snycerską robotą, wystrugać.

A'nschnüffeln, *va.* wąchać co.

A'nschnüren, *va.* przysznurować.

A'nschnurren, *va.*: Jemanden — mruczéć na kogo; *ofuknąć kogo, *jałmużnę prosić.

A'nschobern, *va.*: an etwas — w stogu, w stogach ustawić przy czém.

A'nschove, A'nchovis, *sf. Ng. Kk.* anczos, sardela.

A'nschrauben, *va.* przyszrubować, zaszrubować.

A'nschreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe an, schrieb an, angeschrieben) napisać, wpisać, zapisać; die im Himmel angeschrieben sind, *Bibl.* którzy są spisani w niebie; bei Jemandem wohl angeschrieben sein dobrze być z kim, znaczyć co u kogo; ich bin übel bei ihm angeschrieben źle u niego położony jestem; *nie mam u niego kredytu od. łaski, źle o mnie trzyma; Jemandem etwas — (auf seine Rechnung) napisać na czyj rachunek od. rejestr, zapisać na rachunek; wciągnąć w rachunek; -schreiber, *sm.* zapisywacz; -schreiberin, *sf.* zapisywaczka.

A'nschreien, *va. irr.* (h.) (schreie an, schrie an, angeschrien): Jemanden — zakrzyczéć na kogo, krzyczéć do kogo, wołać, zawołać głosem wielkim; um Hülfe — zakrzyczéć o pomoc.

A'nschreiten, *vn. irr.* (h.) (schreite an, schritt an, angeschritten) zacząć iść, postępować; wo angeschritten kommen bliżać się krok za krokiem.

A'nschrote, *sf.* (Sahlband, Sahlleiste) krajka; szlak, brzeg u postawu sukna.

A'nschroten, *va.* naczą́ć śrutować; (heranwälzen) przytoczyć, przykulać; — (anfügen, mit dem Gewebe verbinden) przytkać krajkę, dorobić; Getreide — naśrutować zboże.

A'nschub, *sm.* przysunięcie; pierwszy rzut; (beim Kegelspiel) pierwsza kula (w kręglach).

A'nschuhen, Beschu'hen, Vo'rschuhen, *va.*: Stiefel — bóty podszyć; Pfähle — pale na końcu żelazem okuć, koły obuwać.

A'nschuldigen, *va.* obwiniać kogo o co, posądzać, zmawiać na kogo, pomawiać kogo; -schuldigung, *sf.* obwinienie, posądzenie, zarzut.

A'nschultern, *sn. Gymn.* zawieszenie się za barki.

A'nschuppen, *va.* popchnąć na co; an die Wand — popchnąć na ścianę.

A'nschüppen, § s. A'nschaufeln.

A'nschüren, *va.* (anzünden) rozpalić, rozżarzyć, wzniecić, rozniecić (ogień); -schürer, *sm.* wznieciciel.

A'nschuß, *sm.* postrzelenie, postrzał; *Ng. Schdk.* kryształki, krystalizacya; okładanie; den — haben (den ersten Schuß haben) pierwszy wystrzał miéć.

A'nschußfaß, *sn.*, A'nschußtrog, *sm. Schdk.* beczka, koryto do krystalizowania witryolu; -schußlinien, *sf.*, A'nschußpunkte, *sm. Ng. Schdk.* linie, punkta, w których się kryształy stykają. [sypać, zasypać czém.

A'nschütten, *va.* nasypać, przy-

A'nschützen, *va.*: das Wasser — (in der Mühle) wodę puścić na koła.

A'nschwämmen, A'nschwemmen, *va.* przypławić, przytakać.

A'nschwängern, *va.* zapłodnić; —, *Schdk.* nasycić, podsycić.

A'nschwanken, *vn.* (s.) tocząc się od. kiwając się trącić; angeschwankt kommen przytoczyć się, przywlec się.

A'nschwänzeln, *vn.* (s.): angeschwänzelt kommen przyjść kiwając ogonem.

A'nschwären, *vn.*, s. A'nbacken, A'nkleben; das Hemd ist an die Wunde angeschworen koszula przyschła do zropiałéj rany.

A'nschwärmen, *vn.* (h.) zacząć się roić; angeschwärmt kommen: da kommen die Bienen — otóż się sypie rój pszczół.

A'nschwärzen, *va.* czernić, uczernić, poczernić; Jemanden —, *oczernić kogo, obmawiać; A'nschwärzer, *sm.* czerniciel; A'nschwärzung, *sf.* obmowa.

A'nschwatzen, *va.*: Jemandem etwas — (aufschwatzen) namówić kogo do czego; wmówić w kogo co.

A'nschweben, *vn.* (s.): an etwas —, *zbliżyć się do czego; angeschwebt kommen, *przybyć lekkim krokiem unosząc się na palcach.

A'nschwefeln, *va.* siarczyć, siarkować, nasiarkować. [stawę.

A'nschweifen, *va.* naciągać po-

A'nschweißen, *va.* przyszwejsować, zeszwejsować (stal, żelazo); przylutować; kawałki żelaza rozpalone spoić razem, przykować, spoić; ein Wild —, *Jäg.* postrzelić zwierza.

A'nschwellen, *va.* nadąć, rościć, narościć; den Ton —, *Tk.* ton wmacniać; —, *vn. irr.* (s.), (schwelle an, schwoll an, angeschellen) wezbrać; napuchnąć, nabrzmiéć, przybywać; wzrastać, powiększać się; der Fluß schwillt an rzéka przybiera, od. wzbiera; Anschwellen des Wassers wzbiór wód, wezbranie; die Beine schwellen ihm an nogi mu brzmieją; der Volkshaufe schwoll immer mehr an tłuszcza coraz bardziéj wzrastała, *powiększała się. [A'nflößen.

A'nschwemmen, s. A'nschwämmen;

A'nschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme an, schwamm an, angeschwommen), przypłynąć, przypływać, dopłynąć.

A'nschwöden, *va. Grb.*: die Felle — skórki wapnić, wapnem zabejcować.

A'nsegeln, *vn.* (s.) *Sw.* żeglując wpaść na co od. zawadzić; angesegelt kommen przypłynąć z rozpuszczonemi żaglami.

A'nsehen, *va. irr.* (h.) (sehe an, sah an, angesehen) patrzyć, patrzéć na co, spoglądać, poglądać, pojrzéć, spojrzéć, wejrzéć, pozierać; Jemanden starr u. steif — niezmrużoném okiem patrzéć na kogo, bystro patrzéć, wlepić w kogo oczy, wytrzeszczyć na kogo oczy; Jemanden vom Kopfe bis zu den Füßen — uważać kogo od głowy aż do stopy; Jemanden über die Achseln —, *ledwie z oka spojrzéć na kogo, *przenosić kogo okiem; etwas von der Seite — z boku na co patrzéć; etwas mit scheelen Augen —, *krzywém na co patrzéć okiem, *zazdrościć komu; mit unverwandten Augen — oczy w co wlepić, niezmrużoném patrzéć okiem; etwas mit dem Rücken — müssen, *przymuszonym być do opuszczenia czego, *tył podać; mit — (dulden, leiden) obojętnie patrzéć na co, cierpiéć, znieść, znosić; — (erwägen, in Betrachtung ziehen) wzgląd miéć na co, oglądać się na co; — (dafür halten) miéć, wziąć, brać, uważać, poczytać, osądzić za co; er sah ihn für einen Betrüger an brał, miał go za szalbierza, oszusta; er sah die Dinge falsch an brał rzeczy bardzo krzywo; ich habe es für nöthig angesehen zdało mi się być rzeczą potrzebną; osądziłem za rzecz potrzebną; für etwas angesehen sein wollen chciéć uchodzić za co; — (schließen, folgern) wnieść, pomiarkować, sądzić, rozumiéć, dostrzedz, dostrzegać, dorozumiéć się, domyślić się, poznać, wyczytać; man sieht ihm eine Krankheit an z oczu jego choroba patrzy, można chorobę wyczytać; man sieht ihm den Taugenichts schon an, *znać że nic dobrego; — (empfinden) wzgląd miéć, wejrzéć, oglądać się; man muß die Zeit, den Ort — wzgląd miéć trzeba na czas, miejsce; A'nsehen, *sn.* spojrzenie, patrzanie, obaczenie, widzenie; die Sache ist des Ansehens werth jest się czemu przypatrzyć, rzecz ciekawa, warta oczu; die Sache ist nicht des Ansehens werth rzecz nie warta spojrzenia, od. oczu; — (Beurtheilung) zdanie, widzi mi się, domysł, zważenie; allem menschlichen — (Urtheil) nach podług ludzkiego zdania, według wszelkiego podobieństwa; (Entschließung, Rücksichtnahme) wzgląd; das — der Person wzgląd na osobę, oglądanie się na

kogo; — (Gestalt, äußere Gestalt) mina, postać, postawa, pozor, kształt, okazałość, powaga, widok, świetność; jetzt hat das Haus ein besseres — bekommen teraz dom ten lepiéj się wydaje, od. lepiéj w oczy wpada; ich kenne ihn von — znam go z widzenia; er hat ein gutes — ma dobrą, poważną minę; — (Schein, Anschein) pozór, podobieństwo; es hat ganz das —, als wenn nichts aus der Sache werden wollte jak się zdaje, nic z tego nie będzie; in großem — stehen wiele znaczyć; er weiß sich ein — zu geben umie sobie zjednać znaczenie od. powagę; er giebt sich ein — powagę stroi, popisuje się, czyni się; sein — ist gar sehr gesunken postradał znaczenie od. powagę; ohne — der Person, des Alters bez braku osób, wieku.

A'nsehnlich, *a.* (glänzend, prächtig, beträchtlich, erheblich, wichtig) okazały, zacny; znakomity, przystojny, postawny; wspaniały, przepyszny, poważny, udatny, kształtny; ansehnliches Haus znaczny dom; -sehnlichkeit, *sf.* znaczność, okazałość, wspaniałość.

A'nsehung, *sf.* zapatrywanie się, patrzanie (na kogo), uważanie, spoglądanie, wzgląd; in — przez wzgląd, przez względy na co, względem.

A'nsengen, *va.* przypalić, opalić; —, *vn.* (s.) opalić się.

A'nsetzblech, *sn. Httk.* blacho do obstawiania.

A'nsetzen, *va.* przystawić; einen Stuhl an die Wand — przystawić krzesło, stołek do ściany; einen Topf ans Feuer —, *Kk.* garnek do ognia przystawić; das Glas — przytknąć szklankę do ust; Blutegel —, *Hlk.* stawiać, przysadzić pijawki; die Klauen — (einschlagen) pazury wrazić, od. wpuścić, zapuścić; die Feder — wziąć pióro w rękę; das Schwert an die Kehle setzen przyłożyć miecz do gardła; — (anrechnen) w rachunek położyć; zanotować (na karb czyj); — (bestimmen) wymienić, wyznaczyć, wyrazić, oznaczyć, naznaczyć; einen Termin —, *Rw.* termin wyznaczyć; —, *vn.* (h.) (anstrengen) przyłożyć sił do czego; ruszyć sił, zdobywać się na co, silić się, zaciec się z impetem, kusić się; er setzte dreimal an, eine Last zu heben trzy razy probował od. zaciekł się chcąc podnieść ciężar; zapędzić się, skoczyć, probować; das Obst setzt an, *Gtn.* z kwiatu owoc się wiąże; kwiat się na owoc wiąże; die Knospe setzt an pączki się zawięzują; — (empfangen, Thiere, besonders Stuten): die Stute hat angesetzt klacz się odchowuje; — (Kühe): krowa się pobiegała, popędziła, pognała, krowa została cielną; — (Schafe) owca się pomarkitowała, owca kotna; — (Schweine) świnia się pokiernoziła, połochała się; — (anstücken, anstückeln) nadstosować; sich — osiadać; przywrzéć, przywierać; der Weinstein setzt sich in den Fässern an wejnsztejn w beczkach na bokach osiada; przywara; das Dicke setzt sich auf den Boden an gąszcz się ustawa, od. na dnie osiada; chwyta się naczynia; Blutegel, Schröpfköpfe —, *Hlk.* przystawić, postawić pijawki, bańki; -setzung, *sf.* przystawienie; przyprawienie; przysadzenie; postanowienie; nadstosowanie.

A'nseufzen, *va.*: Jemanden — wzdychać, westchnąć do kogo.

A'nsichbringen, *va. irr.* (bringe an mich, brachte an mich, an mich rc. gebracht) nabyć, przywłaszczyć sobie.

A'nsichhalten, *va. irr.* (halte an mich, hielt an mich, am mich rc. gehalten) wstrzymywać, zawściągać.

A'nsichnehmen, *va. irr.* (nehme an mich, nahm an mich, an mich rc. genommen) przyjąć co do siebie.

A'nsichsein, *sn. Philos.* przysobistość, wsobistość, idea w sobie uważana, świat *in potentia.*

A'nsicht, *sf.* spójrzenie, poglądanie, wzgląd, rzut oka, uważanie, obaczenie, sposób widzenie; prospekt, perspektywa, widok; bei — (Sicht) dieses Wechsels, *H.* za ukazaniem tego wekslu; eine schiefe od. falsche — haben mieć fałszywe widzenie; er hat seine eigenen Ansichten ma swe śmieszności, ma swe widzi mi się; sich durch eigene — von etwas überzeugen przekonać się o czém na własne oczy; theilen Sie mir Ihre — über diese Angelegenheit mit objaw mi Pan swoje zdanie o tém; nach meiner — podług mego zdania.

A'nsichtig werden, *va.* (mit *Genit.*) ujrzéć, obaczyć, zoczyć, postrzedz; s. a. Gewah'r werden.

A'nsichtstafel, *sf.* tabela.

A'nsickern, s. A'nsintern.

Ansiedelei', s. A'nsiedelung.

A'nsiedeln, *va.* osadzić, osadzać; Bauern — chłopów, osadę założyć, osady zakładać; sich — osiąść, usadowić się, osieść, osiadać; -siedelung, *sf.* osiedlenie, usadowienie się; -siedler, *sm.* osadnik, kolonista, nowosadzca; -siedlerin, *sf.* osadniczka.

A'nsieden, *va.irr.* (h.) (siede an, sott an, angesotten) zagotować, zawarzyć.

A'nsiegeln, *va.* przypieczętować.

A'nsillen, *va. Jäg.*: einen Vogel — do rzemyka przywiązać ptaka.

A'nsingen, *va. irr.* (h.) (singe an, sang an, angesungen) przyśpiewywać komu.

A'nsinken, *vn.* (s.) (sinke an, sank an, angesunken) paść na co, upadając oprzéć się o co.

A'nsinnen, *va. irr.* (h.) (sinne an, sann an, angesonnen) żądać, pretendować, upominać się, domagać się niesłusznych rzeczy; A'nsinnen, *sn.* żądanie, uroszczenie, roszczenie; an Jemanden das od. ein — stellen, *wymagać czego od kogo, *robić pretensye do kogo.

A'nsintern, *vn.* (s.) *Bw.* przylgnąć do czego i skamienieć (Tropfstein, stalaktyt).

A'nsitzarbeit, *sf. Bw.* robota początkowa; zaczęcie roboty.

A'nsitzen, *vn. irr.* (s.) (sitze an, saß an, angesessen) siedzieć mocno przy czém; przystać, przylepić się, trzymać się czego; der Schmutz sitzt fest an brud się mocno trzyma; angesessen sein (ansässig sein) osiadłym być, zamieszkałym być; er ist hier angesessen tutaj jest osiadły; ansitzen, *Bw.*: vor einem Orte — zasiąść w jakiém miejscu, zacząć kopanie; A'nsitzer, *sm. Bw.* zaczynający robotę; ten co się przekopuje do cudzego gruntu, kopie na cudzym gruncie.

A'nsonst, † s. Sonst.

A'nspalten, *va.* załupać, nadłupać, nałupać.

A'nspann, *sm.* sprzężaj, zaprząg; -spannen, *va.* zaprzęgać, zaprządz, założyć konie; — (scharf anziehen) naciągać, rozciągać; natężyć, napiąć, napinać; die Pferde an den Wagen — zaprzęgać konie do powozu; laßt anspannen! niech zaprzęgają! angespannt! zaprzęgaj! die Kräfte — (anstrengen) wszystkich sił ruszyć; angespannt zaprzężony; anspannen, * s. Verwe'nden, Gebrau'chen.

A'nspänner, *sm.* ciągły człowiek, robiący bydłem, bydłem pańszczyznę odrabiający, pociężny; -spännergut, *sn. Ldw.* rola, z któréj się pańszczyzna odrabia zaprzęgiem.

A'nspannung, *sf.* zaprzężenie; naciąganie.

A'nspeien, *va. irr.* (h.) (speie an, spie an, angespieen) pluć, plunąć od. opluć na kogo; oplwać kogo; man möchte ihn — wart żeby mu w oczy plunęli.

A'nspellen, §, s. A'nspalten.

A'nsperren, *va.* przytwierdzić do czego.

A'nspicken, *va. Kk.* naśpikować.

A'nspielen, *va.* (im Kartenspiel) zadawać; — (im Billardspiel) mieć pierwszy sztos; einen Ball — bić jaką bilę, uderzyć w bilę; auf etwas —, *zastosować, styczność mieć, alludować, zakrawać na co, przymawiać się do czego; napomknąć, napomykać, co do czego stosować; -spieler, *sm.* zadający; -spielung, *sf.* zastosowanie, styczność, alluzya; wzmianka, przymówienie, napomknięcie, zakrawanie na co.

A'nspießen, *va.*: an den Bratspieß —, *Kk.* na rożen zatknąć; przekłóć ostrzem, kolcem, śpisą, śpisem i wetknąć nań; einen Missethäter — na pal wbić łotra od. złoczyńcę.

A'nspinnen, *va. irr.* (h.) (spinne an, spann an, angesponnen) przyprząść; zacząć prząść; die Spinne hat ihr Gewebe an den Schrank angesponnen pająk przyprządł swoje przędziwo do szafki; —, *(erregen) wzruszyć, wzniecić, rozpocząć; uknować; es spinnt sich ein Krieg an zanosi się na wojnę; wszczyna się wojna.

A'nspitzen, *va.* zaostrzyć, śpiczasto zrobić, ostro zastrugać, zakończyć.

A'nsplittern, *va.* natrzaskać co, nadwerężyć, iż trzaski odlatują; —, *vn.* (s.) zacząć się trzaskać.

A'nspornen, *va.* ostrogami kłóć, od. dawać, ostrogi dać, śpiąć ostrogami; *pobudzić, pobudzać, popędzić; zur Nachahmung —, *pobudzać do naśladowania; vom Ehrgeiz angespornt podżegany dumą; -spornung, *sf.* śpinanie ostrogami; *pobudka.

A'nspötteln, A'nspotten, *va.*: Jemanden — z drwinkami, z drwinami przemówić do kogo.

A'nsprache, *sf.* przemówienie do kogo, odezwa; domawianie się o co.

Ansprechen, *va. irr.* (h.) (spreche an, sprach an, angesprochen) przemawiać do kogo, odezwać się; um etwas — domawiać się czego, prosić o co; — (dem Geschmacke gefallen, behagen) przypadać do smaku, podobać się komu, zajmować; sein Styl spricht mich nicht an, *jego styl nie podoba mi się; sie hat nichts Ansprechendes in ihrer Miene nie ma nic powabnego w

swojéj minie; —, *vn.* (h.) (einen Ton von ſich geben), *Tk.* ton mieć, głos wydać, odezwać się; das Pianoforte ſpricht leicht an fortepian za lekkiém dotknięciem odzywa się.

A'nſpreiten, *va.* rozciągnąć na czém; Hanf an die Mauer — rozciągnąć konopie na murze.

A'nſpreizen, *va.* oprzéć, przyprzéć; ſich an etwas — podeprzéć, oprzéć się o co.

A'nſprengen, *va.* popędzić, pognać, postraszyć; — (beſprengen) popryskać, skropić, pokropić, potrząść; —, *vn.* (ſ.): zu Pferde — przypaść na koniu, puścić się skokiem, nadskoczyć, przyskoczyć; da kommt er angeſprengt otóż pędzi, pędem przybywa, leci (na koniu); -ſprengung, *sf.* nakrapianie, pokrapianie, popryskanie.

A'nſpringen, *vn. irr.* (ſ.) (ſpringe an, ſprang an, angeſprungen) przyskakiwać, przyskoczyć do kogo, skoczyć na co; rzucić się skokiem na co; przylatywać w skok, zaciec się; angeſprungen kommen w skok przybywać, skacząc zbliżać się; ein Pferd rechts — laſſen puścić konia w bieg prawą nogą; wer ſpringt an? kto pierwszy skacze?

A'nſpritzen, *va.* pryskać, bryzgać, pluskać na co, oprysnąć co; —, *vn.* (ſ.) być spryskanym, być zbryzganym, spluskanym.

A'nſpruch, *sm.* pretensya, uroszczenie, roszczenie prawa do czego; zakładanie pretensyi, impetycya, przywłaszczanie; in — nehmen potrzebować; Jemanden in — nehmen zaprzątać kogo; Jemandes Güte in — nehmen korzystać z czyjéj dobroci; A'nſprüche machen rościć sobie prawo, mieć pretensye do czego, domagać się czego; — haben auf etwas mieć prawo, pretensye do czego; -ſpruchsklage, *sf. Rw.* skarga o przyznanie sobie posiedzenia; A'nſpruchslo's, *a.* skromny, bez pretensyi; *skromny.

A'nſpruchslo'ſigkeit, *sf.* *skromność: -ſpruchsvo'll, *a.* pełen pretensyi.

A'nſprudeln, *va.*: Jemanden, etwas — tryskać na kogo, na co; —, *vn.* (ſ.): an etwas — tryskać do czego.

A'nſprung, *sm.* zacieczenie się, zapęd, przyskok; — (Ausſchlag der Kinder, Milchſchorf), *Hlk.* ognipióro, słodki strup, wysypka mleczna.

A'nſpucken, *va.* oplwać, opluć, pluć na co. [zwijać.

A'nſpulen, *va. W.* na szpulkę

A'nſpülen, *va.* (im Fließen anſetzen, anſchwemmen) przymulić, przysypać; der Fluß ſpült immer neues Land an rzéka nową ziemią przymula ląd; —, *vn.* (h.) z lekka opłókiwać; oblewać; eine Stadt — płynąć pod miastem.

A'nſtacheln, *va.* kolcem (ościeniem) popędzać; *podżegać, zapędzać. [stalić.

A'nſtählen, *va.* przystalować, na-

A'nſtalt, *sf.* urządzenie, rozporządzenie, ustawa, ustanowienie, usposobienie; gotowość, dyspozycya, przysposobienie; öffentliche — zakład; instytut; instytucya; gelehrte Anſtalten zakłady naukowe; — (Ordnung) porządek, ład, skład, szyk; Anſtalten machen, od. treffen przygotowania robić, kroki czynić, mieć się do czego; — zur Reiſe treffen w drogę się wybierać.

A'nſtammeln, *va.*: Jemanden — bąkać, bąknąć, przebąknąć, zabełkotać do kogo.

A'nſtammen, *va.* dziedzicznie udzielić, przekazać; angeſtammte Tugend dziedziczna cnota, rodowita cnota.

A'nſtämmen, ſ. A'nſtemmen.

A'nſtampfen, *va.* przybić, udeptać, przydoptać.

A'nſtand, *sm.* stanie (stojenie) przy czém i czekanie; zastanawianie się; —, *Jäg.* stanowisko, zasadzka, czata; (Aufſchub, Unterbrechung) odłożenie, zwłoka, zwłaczanie, zawieszenie jakiéj rzeczy; ohne — natychmiast, zaraz; — (Zweifel, Bedenklichkeit) wahanie się, zastanawianie się, wątpliwość; — (äußeres Benehmen) postawa, dobra mina, ład przyjemny, układność, szlachetne ułożenie, ruszenie; guter —, *wdzięk, kształt, gracya; er redet mit — mówi z gracyą; ſich mit — benehmen, den — beobachten zachowywać się z przyzwoitością.

A'nſtändig, *a.* przystojny, ładny, piękny, przyzwoity; podobający się, odpowiedny życzeniu; dieſes Haus iſt mir nicht — ten dom niepodoba mi się, nieprzypadł mi do gustu; -ſtändigkeit, *sf.* przystojność, przyzwoitość. [list żelazny, moratoryum.

A'nſtandsbrief, *sm. Rw.* indult,

A'nſtandsvo'll, *a.* pełen przystojności od. przyzwoitości.

A'nſtängeln, *va. Gtn.* tyczyć, do tyczki przywiązać.

A'nſtapeln, *va.*: an etwas — porządnie przy czém układać, stós ułożyć; —, *vn.*: angeſtapelt kommen, **przytoczyć się, sunąć.

A'nſtärken, *va.* nakrochmalić, namączkować.

A'nſtarren, *va.* patrzéć na co wytrzeszczonemi oczyma, wlepić, wrażać w kogo oczy; wytrzeszczyć oczy na kogo.

Anſta'tt, *praep.* (mit dem *Genitiv*): zamiast; na miejscu, miasto czego; — früh aufzuſtehen ſchlief er bis Mittag co miał rano wstać, to spał aż do południa; — zu kommen blieb er weg zamiast przyjścia, zamiast coby miał przyjść, nieprzybył; ſtatt meiner (= an meiner Statt) za mnie; ſtatt des Fürſten war ein Miniſter zugegen na miejscu Monarchy był Minister.

A'nſtäuben, *va.* okurzyć, zakurzyć, nakurzyć.

A'nſtauchen, ſ. A'nſtoßen.

A'nſtaunen, *va.* zadziwiać się nad czém, z zadumieniem zapatrywać się na co; -ſtaunenswerth, *a.* podziwienia godzien; -ſtauner, *sm.* dziwiciel; -ſtaunerin, *sf.* dziwicielka.

A'nſtechen, *va. irr.* (h.) (ſteche an, ſtach an, angeſtochen) kłóć w co, nakłóć; otwór zrobić; — (anbrechen, anreißen) napocząć; ein Faß — napocząć beczkę; mit etwas angeſtochen kommen, **§ wyjeżdżać z czém na plac, odzywać się, wyrwać się z czém; da kommt er angeſtochen, *wyrwał się jak Filip z konopi; wenn er damit angeſtochen kommt ꝛc., *jeżeli się z tém odezwie itd. [wdziewania.

A'nſteckärmel, *sm.* rękaw do za-

A'nſteckbohrer, A'nſteckheber, *sm.* świder do napoczynania beczek; -ſteckgi'ft, *sn. Hlk.* wyziewy zjadliwe, miazma.

A'nſtecken, *va.* zatknąć, wetknąć, przytknąć, przypiąć, przyczepić, przyszpilić; — (anzünden, anbrennen) zapalić; — (Krankheiten mittheilen) zarazić; ſich — zarazić się, zachwycić czego; — (anzapfen, anbohren) napocząć beczkę, nawiercić.

A'nſteckend, *ppr.* u. *a.* zaraźliwy; zarazisty, zaraźny, przyrzutny; -ſtecker, *sm.* wtykacz, zapalacz; -ſteckung, *sf.* zaraza, zarażenie; dieſe Krankheit theilt ſich durch — mit, *Hlk.* ta choroba udziela się przez zarażenie; -ſteckungsgift, ſ. A'nſteckgift; -ſteckſto'ff, *sm. Hlk.* materya zarażająca, udzielająca od. zaraźliwa.

A'nſtehen, *vn. irr.* (h.) (ſtehe an, ſtand an, angeſtanden): — (paſſen) przystojnym być, przystać (przystojéć), przypadać; dieſes Kleid ſteht ihm gut an pięknie, ładnie mu w téj sukni; die Arbeit ſteht ihm gut an ta praca jest dla niego przystojna; — (gefallen) podobać się; deine Lebensart ſteht deinem Vater gar nicht an twój życia sposób wcale się niepodoba ojcu twemu; — (dicht an einer Sache ſtehen) blisko stać przy czém; — (aufgeſchoben ſein) zaczekać, przewlec się, odwlekać się z czém, zwłokę cierpiéć, w zawieszeniu zostawać, być zawieszonym; — laſſen (aufſchieben) odłożyć, zawiesić, odwlekać, odwłóczyć, odroczyć; ſ. a. Bea'nſtanden; Bevo'rſtehen.

A'nſteifen, *va.* (h.) opierać się o co; ſ. a. A'nſtemmen; A'nſtärken.

A'nſteigen, *vn. irr.* (ſ.) (ſteige an, ſtieg an, angeſtiegen) wstępować, podnosić się, wznosić się; angeſtiegen kommen kroczyć, kraczać się, nadchodzić; *wyjeżdżać z czém, na popis wyjeżdżać, wystąpić.

A'nſtellen, *va.* przystawić; einen Schrank an die Wand — szafę do ściany przystawić; postawić przy czém; Arbeiter — przyjmować, ustanowić, postanowić robotników; Jemanden als Richter — dać komu urząd sędziego, postanowić sędzią; angeſtellt umieszczony, mający posadę; Jemanden — (aufwiegeln, anſtiften) naprawić kogo, podmówić, podbudzić kogo, nabechtać komu; — (Anſtalten zu etwas machen) rozporządzenia uczynić, ułożyć, układy czynić, przysposobić; gotować; einen Tanz, ein Gaſtmahl — sprawić tańce, ucztę; Spiele — igrzyska wyprawić; eine Klage —, *Rw.* zanieść skargę, żałobę; wprowadzać do sądu sprawę; eine Unterſuchung — śledztwo uczynić, inkwizycye wyprowadzić; indagacyę rozpocząć; man hat hier Wetten angeſtellt robione tu są zakłady; — (anordnen, einrichten) urządzić, ułożyć, sprawować; — (anſtiften, verabreden) zbroić, uknować, ukartować; es iſt ein angeſtellter Handel jest do ich zła robotka; Betrachtungen, Vergleichungen, Verſuche — uwagi robić, porównania, próby czynić, robić, przypuszczać reflexye; ſich — (ſich benehmen) postępować sobie, sprawować się, pokazać się, stawić się; ſich zu etwas gut, ſchlecht — brać się do czego dobrze, źle; — (ſich verſtellen) udawać, zmyślać, czynić się, stawić się, pokazywać po sobie, pokazywać się; ſtelle dich an, als wüßteſt du nichts davon udawaj, że o tém nic nie wiesz; *przybierz na siebie taką

minę, jak gdybyś o tém nie wiedział; sich zornig, verliebt, betrübt — zmyślać, udawać gniew, miłość, smutek.

A'nsteller, *sm.* umieszczający na urzędzie; dający posady; — (Veranstalter) eines Gastmahls wyprawiający bankiet. [obrotny.

A'nstellig, *a.* zręczny, rzutny.

A'nstellung, *sf.* przystawienie, umieszczenie, postanowienie oder ustanowienie, osadzenie, rozporządzenie, posada; — (Veranstaltung) sprawowanie, rozrządzenie, udawanie, zmyślanie; er hat noch keine — jeszcze jest bez miejsca; Jemandem eine — verschaffen wystarać się komu o posadę; er sucht eine — szuka posady.

A'nstemmen, *va.* oprzéć, opierać, przypierać.

A'nsterben, *vn. irr.* (s.) (sterbe an, starb an, angestorben) przypaść dziedzictwem na kogo (przez puściznę); angestorbene (angeerbte) Güter majątek spadkowy.

A'nsteuern, *va. Sw.* przystérować dokąd; das Schiff an das Ufer — przystérować okręt do brzegu.

A'nstich, *sm.* nakłócie, dziurka, otwór; — des Ofens, *Httk.* przekłucie pieca.

A'nsticheln, *va.*: auf Jemanden — przytykać, przycinki dawać, przymówki komu czynić, ugryźć kogo, przytyki dawać komu; -stichelung, *sf.* przycinanie, przycinek.

A'nsticken, *va.* przyszyć, przyhaftować.

A'nstieben, s. A'nstäuben.

A'nstiefeln (sich), *vr.* obuć się, obuwać się, bóty włożyć.

A'nstieren, s. A'nstarren.

A'nstiften, *va.* zbroić, narobić, sprawić, wyrządzić, knować; einen Brand — wzniecić pożar; viel Unheil — narobić wiele biedy, od. złego; —, s. a. A'nstellen, Vera'nlassen; auf sein Anstiften z jego namowy; -stifter, *sm.* pobudzca, pobudziciel, podżegacz; sprawca, autor, powód, powodzca; instygator, poduszczyciel, podmówca; -stiftung, *sf.* pobudka, naprawa, podmowa, zła robotka.

A'nstimmen, *va. Tk.* zanócić, nócić, zaczynać pieśń, zaśpiewać, zaintonować; -stimmung, *sf.* zanócenie, zaśpiewanie.

A'nstinken, *vn. irr.* (h.) (stinke an, stank an, angestunken): Jemanden — śmierdzieć komu, zalatywać niemiłym zapachem, być komu obrzydliwym, od. ohydnym.

A'nstocken, *vn.* (h.) zacząć butwiéć, psuć się; angestockt, zbutwiały; die Leinwand ist — płótno trochę zleżałe, zbutwiałe. [kogo.

A'nstöhnen, *va.* jęczéć, stękać do

A'nstolpern, *vn.* (s.): an etwas — potknąć się o co; angestolpert kommen taczając się zbliżyć do czego, przywlec się.

A'nstopfen, *va.* wypchać, napchać, natchać, natkać, nabić; einen Sack mit Stroh — napełnić wór słomą; sich — (mit Essen u. Trinken) napchać się, napchać kałdon (jadłem i piciem).

A'nstören, *va.*: Jemanden zu etwas —, s. A'nstiften, A'nregen.

A'nstoß, *sm.* trącenie o co, potrącenie, szturchanie, szturchnienie, szturchnięcie, szturchaniec, tryksanie, uderzenie, ugodzenie, ubodzenie, uraza, usterk, szwank, popchnięcie; — (bei od. an Kleidern) stosowanie, stępnowanie; — (im Reden) zacinanie się, zająkanie się, jąkanie; zaciekanie się; ohne — lesen können czytać płynnie, gładko, bez zająkania się; — (Aergerniß durch etwas Unschickliches od. Unerlaubtes) obraza, zrażenie, zgorszenie; Stein des Anstoßes, *kamień obrażenia i opoka otrącenia; — geben, *dać powód do zgorszenia; — nehmen zgorszyć się, obrazić się; ich finde darin keinen — mehr już w tém nie znajduję żadnéj trudności; — (Anfall einer Krankheit) napad, popadnienie, napaść, attak, paroksysm; — (das, woran man stößt) zawada.

A'nstoßen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (stoße an, stieß an, angestoßen) trącić, szturchnąć, tryksnąć, potrącić, tłuć, popchnąć, ugodzić, ubość, uderzyć; die Gläser — trącić w kieliszki, trącić kieliszkami; — (anfallen) Krankheiten napaść, napadać; — (mit Stößen näher bringen, an etwas befestigen): Erde an die Wand — przytłuc ziemię do ściany; — (mit einem Stoße verbinden) przybudować, przyprawić, przystósować; —, (h.) an etwas angestoßen werden trącić się, uderzyć się o co, obijać się o co, zawadzić; das Pferd stößt an, strauchelt koń utyka, szwankuje; — (einen Fehler begehen) omyłkę zrobić, potknąć się, uchybić, przewinić, pobłądzić, wykroczyć; — (stottern) jąkać się, zająkać się, zacinać się; — (angränzen) stykać się, przytykać, graniczyć; przybijać, ościennym być, przypierać; das daranstoßende Schloß przytykający do niego zamek; A'nstoßen, *sn.*, A'nstoßung, *sf.* trącenie, szturchnięcie, tryksnięcie; s. a. das Zeitwort A'nstoßen.

A'nstoßend, *ppr.* u. *a.* stykający się, przyległy.

A'nstößig, *a.* u. *ad.* gorszący, narażliwy, obraźliwy, nieprzyzwoity; -stößigkeit, *sf.* zgorszenie, nieprzyzwoitość.

A'nstoßkolben, *sm. Httk.* ubijacz.

A'nstoßnah't, *sf.* (beim Schneider) ścieg stępnowany, szew stósowany; -stoßschiene, *sf. Kw.* (beim Geschütz) oporna; szpona u lawety.

A'nstottern, *va.*: Jemanden — jąkającym głosem mówić do kogo.

A'nstrahlen, *va.* promienie rzucać, promieniami oświecać, olśnić; vom Lichte der Weisheit angestrahlt światłem mądrości olśniony.

A'nstranden, *vn.* (s.) *Sw.* s. Stra'nden, A'nlanden.

A'nsträngen, *va.* postronkami przywiązać, od. przymocować, przypostronkować; die Pferde — założyć konie; -strängung, *sf.*: der Pferde przywiązanie, założenie koni.

A'nstreben, *vn.* (h.) dążyć do czego, usilnie starać się o co; gegen etwas — silnie opierać się czemu; anstrebende Kraft, *Ntl.*, s. Zu'strebekra'ft.

A'nstreichen, *va. irr.* (h.) (streiche an, strich an, angestrichen) posmarować, potrzéć czém, nafarbować, powlec, powlekać farbą, pomalować; das will ich dir anstreichen! *odpłacę ja ci to! nie zapomnę ja ci tego! —, *vn.* (s.): an etwas — obetrzéć się o co; an die Wand — obetrzéć się o ścianę; -streicher, *sm.* malarz, smarownik; -streicherei, *sf.* bazgranina, malowanie szpetne; -streichpinsel, *sm.* pędzel do nakładania wyzłacań.

A'nstreifen, *vn.* (h.): an etwas — drasnąć, obetrzéć się o co, dotknąć się.

A'nstreiten, *va. irr.* (h.): Jemandem etwas — wpierać co w kogo.

A'nstrengen, *va.* naciągać, forsować, wysilać; einen Proceß —, *Rw.* sprawę wytoczyć, rozpocząć przeciw komu; sich — usiłować, zdobywać się na siły, przyłożyć sił; sich vergebens — próżno się silić; sich über seine Kräfte — nad siły pracować, mozolić się, wzmagać; sich zu sehr — za nadto się forsować, wysilić; -strengung, *sf.* usiłowanie, wysilenie, przyłożenie sił, natężenie; mit der größten — z największém sił natężeniem; ohne alle — bez wszelkiego wysilenia; alle Anstrengungen waren vergeblich wszelkie wysilenia od. usiłowania były bezskuteczne.

A'nstreuen, *va.*: an etwas posypać czém, potrząsnąć; Salz an das Fleisch — potrząsnąć mięso solą.

A'nstrich, *sm.* natarcie, nacieranie farbą, nafarbowanie, barwa, farba, kolor; pozór; einer Sache einen guten — geben dobry dać pozór, piękną powierzchowność, piękny kolor, piękną barwę; diese Sache hat einen — von Wahrheit rzecz ta ma za sobą pozór prawdy; dies hat einen alterthümlichen — rzecz ta ma starożytną barwę. [czką oznaczyć.

A'nstricheln, *va.* zakreślić; kreśe-

A'nstricken, *va.*: einen Strumpf — podrobić pończochę; s. a. A'nfesseln.

A'nstriegeln, *va.*: einem Pferde die Haare — koniowi zgrzebłem przygłaskać włosy.

A'nströmen, *vn.* (s.) napływać, przybywać; — (anschwemmen, anspülen) przymulić, odsypać, odsypywać, przypławić, płynąć do czego, pod czém; es kam eine große Menge Volkes angeströmt mnóstwo ludu tłumami przybywało.

A'nstückeln, A'nstücken, *va.* przysztukować, nadsztukować.

A'nstudiren, *va.* długiem uczeniem się nabyć, wystudować sobie co.

A'nstülpen, *va.* przyprawić pokrywę do czego; die Stiefel — sztylpy dać, dorobić.

A'nstürmen, *va.* (mit Ungestüm anpochen) gwałtownie stukać; gegen etwas — szturmować do czego, z łoskotem zbliżać się; angestürmt kommen iść od. zbliżać się jak do szturmu.

A'nsturz, *sm.* szybkie i gwałtowne zbliżanie się, uderzenie na co.

A'nstürzen, *vn.* (h.) rzucać się do czego z impetem, uderzyć na co, bić o co; er stürzte an die Wand potoczył się i padł na ścianę; s. a. Lo'sstürmen, Lo'sstürzen. [Au'fstützen, A'nstemmen.

A'nstützen, *va.* wesprzéć; s. a.

A'nstutzen, *va.*: Jemanden — z zadziwieniem spójrzéć na kogo.

A'nsuchen, *va.* prosić, dopraszać się, starać się, suplikować; -sucher, *sm.* proszący, żądający; -suchung, *sf.* suplika, prośba, żądanie; -suchen, *sn.* prośba; auf Jemandes — na czyje żądanie; -suchungsschreiben, *sn.* podanie, prośba (na piśmie); *Rw.* rekwizycya, wezwanie.

A'nsud, *sm.* nawarzanie; war farbierski (gumą, hałunem i innemi

materyami niefarbującemi zaprawiony, w którym farbierz materye do szat moczy, aby potém w farbie trwalszego nabyły koloru).

A'nsudeln, s. Besu'deln, A'nschmieren, A'nschmutzen.

A'nsummen, *vn.* u. *vr.* (s.): sich — rość w znaczne sumy; die Schulden, die Ausgaben summen sich an długi, wydatki rosną znacznie; —, A'nsumsen, *va.*: Jemanden — brzęczyć do kogo, na kogo; angesummt kommen brzęcząc iść od. zbliżać się.

A'nsüßen, *va.* *Kk.* osłodzić, przysłodzić.

Antagoni'st, *sm.* (Gegner) antagonista, przeciwnik.

A'ntakeln, *va.* *Sw.* okręt w rekwizyta, liny, powrozy opatrzyć, przysposobić liny, oporządzić okręt linami; s. a. Beta'keln.

A'ntanzen, *vn.* (h.) zatańcować; zacząć tańczyć; —, *va.*: sich etwas — dostać z tańca, sprowadzić sobie przez tańce; sich die Schwindsucht — dostać suchót z tanca; angetanzt kommen tańcującym krokiem iść od. zbliżyć się.

A'ntappen, A'ntasten, *va.* dotknąć się czego, dotykać, tykać, macać, pomacać, uchwycić; — (angreifen) naruszyć, urazić, narazić; szczypać; Jemandes Ehre — dotknąć czyj honor; -tasten, *sn.*, -tastung, *sf.* dotknięcie, dotykanie.

A'ntaumeln, *vn.* (s.) toczyć się; angetaumelt kommen zbliżać się potaczając; an etwas — potoczyć się do czego.

Antedati'ren, *va.* antedatować, wcześniéjszą datę położyć.

A'ntheil, *sm.* część, dział, udział, cząstka, scheda, porcya, podział; — (Steuer, Beitrag) kwota; — (Theilnahme) uczestnictwo, spółka, czułość; schmerzhafter — ubolewanie; — haben miéć udział w czém, wpływać do czego; — nehmen wchodzic w powszechność pracy; dokładać się, dołożyć się; am Kriege thätigen — nehmen do wojny wdawać się czynnie; an der Schlacht — nehmen należéć do bitwy; ich nehme gar nicht — daran (betheilige mich nicht) to mnie wcale nie obchodzi; er nimmt — an meinem Schicksal los mój go obchodzi; — haben an Gewinn u. Verlust, *H.* należéć do zysku i straty, dzielić się wszelkim zyskiem i stratą; -theilhaber, *sm.* *H. etc.* mający udział w czém, *akcyonaryusz.

A'ntheilig, *a.* mający udział w czém, należący do czego; -theilmäßig, *a.* stósowny do udziału, jaki kto od. każdy ma w czém; antheilige Vertheilung podział proporcyonalny od. stósowny; etwas — vertheilen rozdzielić co proporcyonalnie; -theilnehmung, *sf.* branie udziału; -theilsschein, *sm.*, -theilsverschreibung, *sf.* akcya udziałowa.

Antholo'g, Antholo'gi'st, *sm.* *Litt.* antolog, antologista; -thologie', *sf.* *Litt.* antologia; -tholo'gisch, *a.* antologiczny.

Anthraci't, *sm.* *Ng.* *Bw.* antracyt, naturalny kopalny węgiel.

Anthropoli'th, *sm.* *Ng.* antropolit, skamieniałość ludzka.

Anthropologie', *sf.* antropologia, nauka o człowieku; -lo'gisch, *a.* antropologiczny, należący do nauki o własnościach natury ludzkiéj.

Anthropomo'rphen, *sm.* *pl.* *Ng.* antropomorfy, kamienie, które do ludzi lub do członków ludzkich są podobne. [fresser, ꝛc.

Anthropopha'g, ꝛc., s. Me'nschenfresser, ꝛc.

A'nthun, *va.* *irr.* (h.) (thue an, that an, angethan): ein Kleid — (anlegen) wdziać, przywdziać, włożyć na siebie, oblec; — (zufügen, erweisen) zadać, wyrządzić co komu, nabawić; einem Mädchen Gewalt — zgwałcić pannę; sich Gewalt od. Zwang — gwałt sobie czynić; sich ein Leid (ein Leids §) anthun życie sobie odebrać; — (anzaubern) oczarować; angethan obleczony, przyobleczony, odziany, przywdziany.

A'nti—, s. Ge'gen—, Wi'der—.

A'ntiapoplektisch, *a.* *Hlk.* antyapoplektyczny, zapobiegający apopleksyi. [cynowa sól.

A'ntichlor, *sm.* *Schdk.* antychlor,

A'ntichrist, *sm.* *Kg.* antychryst, przeciwnik Chrystusa, *fałszywy Chrystus.

Anticipatio'n, *sf.* antycypacya; *Philos.* przypustnik; -ticipi'ren, *va.* antycypować, wybierać przed czasem i przykładać do czego; płacić z góry. [przeciw konstytucyi.

A'nticonstitutione'll, *a.* *Stw.*

Anti'k, *a.* starożytny; Anti'ke, *sf.* antyk, wszelki zabytek starożytności, staroświecczyzna.

A'ntikriti'k, *sf.* antykrytyka, krytyka na krytykę, odpowiedź na krytykę. [nosiwiec, suhak.

Antilo'pe, *sf.* *Ng.* antylopa, jas-

Antimo'n, Antimo'nium, *sn.* *Ng.* *Bw.* antymon, antymonium, spisglas.

Antio'chien, *sn.* *Geog.* Antyochya.

Antipathie', *sf.* *Philos.* antypatya, wstręt naturalny.

Antipo'de, *sm.* *Geog.* (Gegenfüßler) przeciwnożnik, przeciwnogi, przeciwstopny, przeciwstopień, antypoda. [lekka dotykać się.

A'ntippen, *va.* końcem palca z

Antiqua'r, Antiqua'rius, *sm.* antykwaryusz; antykwarz, biegły w starożytnościach, starożytnik; handlarz starzyzny; zbieracz starożytności.

Anti'quaschri'ft, *sf.* *Bchdr.* charakter rzymski, pismo antykwa.

Antithe'se, *sf.* *Spl.* antyteza, przeciwstawienie.

A'ntlitz, *sn.* oblicze; obliczność; twarz; A'ntlitz-, Ge'si'chts-, *a.* obliczny.

A'ntoben, *vn.* (s.): angetobt kommen ze stukiem i stupaniem iść od. zbliżać się.

A'nton, Anto'nius, *sm.* *npr.* Antoni, Antek; —, *dim.* Antoś, Antolek.

A'ntönen, *vn.* (h.) zabrzmiéć, podobnie odezwać się (o głosie).

Anto'nie, *sf.* *npr.* Antonina.

Anto'niusfeuer, A'ntonsfeuer, *sn.* *Hlk.* (Rose, Rothlauf) róża, zapalenie skóry; St. Anto'niuskraut, *sn.* *Ng.* wierzbówka wązkolisciowa; wesołek, błagacz, ćwikła pomorska; St. Anto'nius-Kreuz, *sn.* *Kg.* krzyż Świętego Antoniego (w kształcie głoski T). [s. A'ntaumeln, ꝛc.

A'ntorkeln, A'ngetorkelt kommen,

A'ntosen, *vn.* (s.): an etwas — z szumem i szelestem bić, uderzać o co.

A'ntraben, *vn.* (h.): angetrabt kommen kłusem przybywać, zbliżać się.

A'ntrag, *sm.* odezwa; propozycya, wniosek, oferta, ofiara, ofiarowanie, przełożenie, przekładanie, podanie; einer Dame den — machen odezwać się do damy, oświadczyć się jéj; auf seinen — wurde beschlossen, daß ꝛc. na jego przełożenie uchwalono, ażeby itd.; A'ntragen, *va.* u. *vn.* *irr.* (trage an, trug an, angetragen) nanosić gdzie; —, *(in Vorschlag bringen) proponować, ofiarować; propozycyą, wniosek, ofertę czynić, przekładać, przełożyć; odezwać się z czém, oświadczać się z czém, stręczyć; auf etwas —, *żądać czego, nastawać o co; es wurde darauf angetragen, daß ꝛc. zrobiono przedstawienie, od. wniesiono o to, ażeby itd.; -tragsmäßig, *a.* stósowny do wniosku; -tragsrecht, *sn.* *Rw.* *Stw.* prawo podawania wniosku, inicyatywa.

A'ntrampeln, *va.* u. *vn.* przytupać nogami; angetrampelt kommen tupając nogami przybywać, iść.

A'ntrauen, *va.* *Kg.* ślub dać, ślub dawać komu; sich ein Mädchen — lassen, *Kg.* zaślubić sobie panienkę; ożenić się; er hat sie sich heimlich — lassen potajemnie z nią wziął ślub od. zaślubił ją.

A'nträufeln, A'nträufen, *va.* kroplami na co lać, zakropić.

A'ntrauung, *sf.* *Kg.* ślubu danie, oddawiny.

A'ntreffen, *va.* *irr.* (h.) (treffe an, traf an, angetroffen) zastać, spotkać, spotykać, napotkać, natrafic kogo, potkać się z kim; — (ertappen) zdybać, znaleść, znachodzić; ich kann ihn nie — nie mogę go nigdy zastać (w domu); -treffung, *sf.* zastanie, napotkanie.

A'ntreibeho'lz, *sn.* *Httk.* drzewo, którém się najprzód podpala pod tyglem, póki się mieszanina topić nie zacznie.

A'ntreiben, *va.* *irr.* (h.) (treibe an, trieb an, angetrieben) popędzać, poganiać, pędzić, napędzać; przypędzać, przygnać; — (ermuntern, anregen) pobudzać; einen Nagel ꝛc. — gwoźdź nabijać; die Neugierde trieb ihn an wzięła go ciekawość; —, *vn.* (herangetrieben werden) przypływać do czego; Eis kommt angetrieben lód się wali, lód płynie pędem; da kommt der Hirt angetrieben otóż zbliża się pasterz trzodę pędząc przed sobą; -treiber, *sm.* poganiacz, poruszyciel, pobudzacz, pobudziciel; -treibung, *sf.* pędzenie, popęd; *pobudka.

A'ntreten, *va.* *irr.* (s.) (trete an, trat an, angetreten) przydeptać, przydeptywać; Erde an einen Baum —, *Gtn.* przydeptywać ziemię do drzewa; — (bitten) prosić, z prośbą przystąpić, udać się z prośbą do; — (anfangen, übernehmen) przedsięwziąć, począć, objąć; eine Reise, einen Weg — podróż przedsięwziąć; einen Marsch — ruszyć w pochód; puścić się w drogę; eine Erbschaft — puściznę, pozostałość objąć; den Nachlaß — spadek przyjąć; den Rückzug — rozpocząć odwrót; ein Amt — objąć urzędowanie, odzierżéć urząd, wstępować na urząd; ein neues Jahr — no-

wy rok zacząć, zaczynać; —, *vn.* (s.) wstąpić do kogo, przychodzić, wystąpić do czego; zum Tanz — wystąpić do tańca.

A'ntrieb, *sm.* popęd, pędzenie, pobudka, pęd, zapęd, zachęt; zachętka, pociąg, podnieta, bodziec, pochóp; *Ng.* instynkt; eigener — własny domysł; aus eigenem Antriebe dobrowolnie, z własnego popędu; idąc za dobrowolnym swym popędem, z własnéj pobudki; aus göttlichem — z boskiego natchu.

A'ntrinken (sich), *vr. irr.* (trinke an, trank an, angetrunken) podpić sobie; angetrunken napiły, podpiły, podchmielony, podochocony.

A'ntrippeln, *vn.* (s.): angetrippelt kommen zbliżać się drepcąc, drepcąc przychodzić.

A'ntritt, *sm.* pierwsze stąpienie; wstęp, wnijście, początek, zaczęcie, nastanie; — eines Amtes odzierżenie urzędu, objęcie, rozpoczęcie urzędowania; —, *Ftk.* pierwsze złożenie się; -trittsaudienz, *sf.*, -trittsgehör, *sn. Stw.* wstępne posłuchanie; -trittsge'ld, *sn.* wstępne, wstępne pieniądze; -trittsmahl, s. A'ntrittsschmauß; -trittspredigt, *sf. Kg.* kazanie wstępne, od. pierwsze; -trittsrede, *sf.* wstępna mowa; -trittsrolle, *sf. Sb.* pierwsza rola, pierwsze wystąpienie (aktora) na scenie; -trittsschmauß, *sm.* nowosiedliny, wstępna uczta.

A'ntrocknen, *vn.* (s.) przyschnąć, przysychać.

A'ntrödeln, *vn.* (s.) §: angetrödelt kommen, s. A'nstapeln, ꝛc.

A'ntrommeln, *vn.* (h.): an etwas — zabębnić w co, pukać.

A'ntrompeten, *va.*: Jemanden — trąbić do kogo.

A'ntröpfeln, s. A'nträufeln.

A'ntrotten, s. A'ntraben.

A'ntummeln, *vn.* (s.): angetummelt kommen śpiesznym krokiem się zbliżać.

A'ntupfen, *va.* dotknąć się końcem palca.

A'ntuten, s. A'ntrompeten.

A'ntwerpen, *sn. Geog.* Antwerpia.

A'ntwort, *sf.* odpowiedź, odezwa, replika, odpowiedzenie; schriftliche — odpis (na list); abschlägige — odmówna odpowiedź, sprzeczna odpowiedź; keine — ist auch eine —, *milczenie jest także odpowiedzią; *nic nie odpowiedzieć jest także odpowiedzieć; Rede u. — geben dać sprawę z czego, odpowiedzieć za co; eine befriedigende — geben od. ertheilen dać dostateczne objaśnienie; wie die Frage, so die —, *jak się pytają, tak odpowiadają; auf eine alberne Frage gehört keine —, *niedorzeczne pytanie nie warte odpowiedzi; A'ntworten, *vn.* (h.) odpowiadać, odpowiedzieć; odezwać się; schriftlich — odpisać, respons dać; -twortschreiben, *sn.*, A'ntwortschrift, *sf.* pismo odpowiadające, odpis.

A'nüben, s. Ei'nüben.

A'nversuchen, *va.* (Kleider, ꝛc.) przyprobować, przymierzyć.

A'nvertrauen, *va.* powierzyć, powierzać, zlecić, zwierzyć; Jemandem etwas — złożyć co u kogo w depozyt, poruczyć; sich Jemandem — powierzyć się komu; anvertraut powierzony, zwierzony.

A'nverwa'ndt, *a.* krewny, pokrewny, spokrewniony, powinowaty, spowinowacony; koligat; -verwandte, *sf.* krewna; koligatka; -verwandter, *sm.* krewny czyi; -verwandtschaft, *sf.* pokrewieństwo, powinowactwo.

A'nwachs *sm.* odrośl, odrost, odrostek, wzrastanie, przybywanie; przymnażanie się, przybytęk (to co przybywa); frischer — (Land, Boden) świeży osep.

A'nwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse an, wuchs an, angewachsen) przyrastać, przyrość, wzrastać, rosnąć, nadrastać, przybierać, rozrastać, wyrastać, przybywać, wzmagać się; das Wasser ist angewachsen wezbrała woda, wylewa się woda z brzegów, przybyło wody; angewachsen sein przyrośniętym być; die Zahl der Einwohner wächst von Jahr zu Jahr an liczba mieszkańców powiększa się z każdym rokiem; A'nwachsen, *sn.*, A'nwachsung, *sf.* przyrastanie, przyrośnięcie; powiększanie; — eines Ganges, *Bw.* przyparcie żyły.

A'nwackeln, *vn.* (s.): angewackelt kommen, **iść, zbliżać się kiwając się.

A'nwallen, *vn.* (s.) bałwanami toczyć się, tłumnie przysuwać się; — (zu sieden anfangen) zacząć wrzéć (o wodzie).

A'nwalt, *sm. Rw.* obrońca sądowy, adwokat; *patron, rzecznik; *pośrednik, orędownik, zastępca; — (Rechtsfreund) prawny przyjaciel; A'nwaltschaft, *sf. Rw.* adwokactwo, patronostwo; -waltsgebühren, *sf. pl. Rw.* honoraryum, zapłata od. wynagrodzenie patronowi należące od. dane.

A'nwalzen, *vn.* (h. u. s.) zacząć walcować (tańczyć); —, *va.* walcem przygnieść, ścisnąć.

A'nwälzen, *va.* przytoczyć, przywalić, przykulać.

A'nwandeln, *vn.* (s.) napadać, przypaść, oblecieć, wleść w głowe; es wandelt mich die Lust an zachciewa mi się; napada mnie co; es wandelt mich eine Ohnmacht an mdłości mnie biorą; angewandelt kommen powolnym krokiem iść od. zbliżać się, sunąć się; -wandlung, *sf.* napad, przystęp; przystępy; — einer Ohnmacht napad mdłości; er hat oft solche Anwandlungen często miewa takie napady.

A'nwandern, *vn.* (s.) przywędrować; angewandert kommen przywędrować.

A'nwanken, A'ngewankt kommen, s. A'nwackeln, ꝛc.

A'nwärmen, *va. Httk.*: den Ofen — zacząć rozgrzewać piec.

A'nwarten, s. Wa'rten, A'bwarten.

A'nwartschaft, *sf.* ekspektatywa, nadzieja; *widoki; — haben czekać na co, oczekiwać w nadziei otrzymania; być w ekspektatywie.

A'nwäsche, *sf. Httk.* płukanie potłuczonéj rudy.

A'nwaschen, *va.* zacząć co myć, prać, zapierać.

A'nwässern, *va.* namoczyć; napuścić wodą.

A'nwatscheln, *vn.* (s.): angewatschelt kommen iść kaczkowatym krokiem (jak kaczka kiwając się).

A'nweben, *va. W.* przytkać, dorobić; *przyczepić, przyłatać; -webung, *sf. W.* przytkanie.

A'nwedeln, *va.*: Jemanden — wachlować na kogo; — (vom Hunde) łasić się komu (ogonem kiwając).

A'nwehen, *va.* owionąć, owiewać, wiać na co, zawiewać, zawiać; der Wind weht an powiewa wiatr, zawiewa wiatr; an etwas — przywiać do czego; wenn ihn nur ein Lüftchen anweht, so liegt er darnieder jak lada wietrzyk na niego wionie, zaraz upada; *najmniejsza przeciwność pozbawia go wszelkiéj odwagi.

A'nweinen, *va.*: Jemanden — zapłakać do kogo.

A'nweisebank, *sf. H.* (Girobank) bank asygnacyjny, bank zaliczeń; -weisegeld, *sn.* (für Holzschlag in den Wäldern) pniowszczyzna, zapłata leśniczemu za asygnacią na drzewo.

A'nweisen, *va. irr.* (h.) (weise an, wies an, angewiesen) pokazać, wskazać, wyznaczyć; Jemandem einen Platz zum Bauen — wyznaczyć i pokazać komu plac do budowania; Jemandem Geld — asygnować komu, na kogo pieniądze; — (belehren, unterrichten) prowadzić, informować, instrukcyą dawać, nauczać, wdrożyć; sämmtliche Behörden werden angewiesen, *Stw. Rw.* dostają polecenie; -weiser, *sm.* s. A'nleiter; -weisetag, *sm.* dzień w którym się asygnacye wydają; -weisezettel, *sm.* instrukcya (na piśmie); -weisung, *sf.* (auf Geld) asygnacya; przekaz; eine — auf Jemanden geben, *H.* dać asygnacyę na kogo, przekazać do kogo; — (Unterricht) informacya, nauka, instrukcya, wskazanie, skazówka, adres, zlecenie.

A'nweißen, *va.* pobielić.

A'nwelken, *vn.* (s.) nawiędnąć; angewelkt nawiędły; —, *va.*: etwas — (welken machen, welk machen) dać czemu nieco zwiędnąć, *trochę wysuszyć.

A'nwelle, *sf. Bw.* podkład kołowrotu.

A'nwendbar, *a.* zdatny, przydatny, stósowny; dający się użyć od. zastósować; -wendbarkeit, *sf.* możność być użytym.

A'nwenden, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (wende an, wandte an, angewandt) szafować czém, łożyć co, obrócić na co, aplikować, użyć, przystósować, zastósować, łożyć; Aufmerksamkeit — baczności dołożyć; Fleiß — pilności przykładać, przyłożyć; auf Jemanden, auf etwas — zastósować, przystósować do kogo, do czego; Mühe — usilności dokładać; angewandte Kosten, Mühe łożone koszta, praca podjęta; angewandte Chemie chemia stósowana od. praktyczna; das ist bei ihm nicht angewandt (od. angewendet), *to mu się na nic nie przyda; -wendung, *sf.* użycie, obrót, obrócenie (w pożytek), przystósowanie, szafowanie; — des Fleißes przyłożenie pilności; — der Zeit łożenie czasu, szafunek czasu; — finden stósować się; auf ihn findet das Sprüchwort — to przysłowie da się do niego zastósować.

A'nwerben, *va. irr.* (h.) (werbe an, warb an, angeworben) rekrutować, zaciągać, na żołnierkę zaciągać, werbować; — (anhalten um ein Mädchen) starać się o pannę w małżeństwo, ubiegać się o pannę, konkurować; sich — lassen, *Kw.* dać się zawerbować; -werber, *sm.* swat, dziewosłąb; rajek, konkurent; -werbung, *sf.* rekrutowanie, zaciąg, werbunek; —

(bei einem Mädchen) staranie się o pannę; ubieganie się o pannę, konkurencya, zaloty.

A'nwerden, *va.* (s.) pozbyć się czego; er ist alle seine Waare angeworden (losgeworden, hat sie verkauft) wyprzedał cały swój towar; seine Tochter — (an den Mann bringen, verheirathen) córkę wyprawić za mąż.

A'nwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe an, warf an, angeworfen) rozrzucać się, zaczynać grę w kręgle; zadawać w grze w piłkę; mieć pierwszeństwo od. rękę w kostki; — (eine Sache an die andere) dorzucić, zarzucić, rzucać, miotać na co, narzucać; Kalk —, *Bk.* narzucić wapna; —, *wrzucić na siebie; den Schlafrock —, *szlafrok szybko na siebie wdziać.

A'nwesen, *sn. Rw.*, s. Besi'tzthum (Haus u. Hof, Aecker ec.).

A'nwesend, *pp.* u. *a.* przytomny, obecny; — sein być przy czém; -wesender, *sm.* obecny; alle Anwesenden wszyscy obecni.

A'nwesenheit, *sf.* przytomność, bytność, obecność, pobyt; in meiner —, während meiner — w mojéj przytomności.

A'nwettern, *vn.* (h.). an die Thür — walić we drzwi, do drzwi (pięściami itd.).

A'nwetzen, *va.* zaostrzyć, potoczyć, wecować.

A'nwichsen, *va.*: den Fußboden — powoskować; die Stiefel — szuwaksem posmarować bóty.

A'nwickeln, *va.* przywinąć, wijać do czego.

A'nwidern, s. A'nekeln.

A'nwiehern, *va.* zarżéć, rżéć na co; Jemanden — zarżéć do kogo; der Hengst wiehert die Stute an ogier rży do klaczy; —, * przemówić, uśmiechnąć się do kogo jak koń kiedy rży.

A'nwimmeln, *vn.* (s.): angewimmelt kommen w wielkich tłumach od. masach przybuwać, zbliżać się bez ładu.

A'nwimmern, *va.*: angewimmert kommen przybywać, iść z lamentami, z ślachetami od. jękami.

A'nwinden, *va.* przywindować.

A'nwinken, *va.*: Jemanden — mikać na kogo.

A'nwinseln, *va.*: Jemanden — skamlać, skolić do kogo.

A'nwirbeln, *va.*: einen Fensterflügel — przykręcić, zakręcić okno; angewirbelt kommen przyjść kręcąc się w koło. [robić; s. a. A'nweben.

A'nwirken, *va*: *W.* przytkać, przy-

A'nwischen, *va.* natrzéć, nacierać, namazać; sich an etwas — obetrzéć się o co i powalać.

A'nwispern, s. A'nflüstern.

A'nwittern, *vn.* (s.): angewittertes Erz, *Bw.* ruda która się osadza; — przyczepić się, utykać na głazach; -witterung, *sf. Bw.* wapory osiadłe na rudzie.

A'nwohnen, *vn.* (h.) sąsiadować, o granicę siedzieć, od. mieszkać; s. a. Bei'wohnen; -wohner, *sm.* sąsiad, ościenny, pograniczny mieszkaniec; — des Meeres pomorzanin; — der Weichsel nadwiślanin; Anwohnerin der Weichsel nadwiślanka.

A'nworfeln, *va. Ldw.*: Korn an die Wand — przewiewać żyto rzucając o ścianę.

A'nwuchern, *vn.* (s.) rozkrzewić się, wybujać, bujno rość, bujnie rosnąć.

A'nwuchs, *sm.* narost, wzrastanie, odrastanie, przyrastanie, wyrastanie, rozrastanie się; s. a. Zu'wachs, Zu'nahme.

A'nwühlen, *va.* ryjąc narzucać, popyskać, naryć.

A'nwünschen, *va.* życzyć komu czego; -wünschung, *sf.* życzenie.

A'nwurf, *sm.* pierwszy rzut, narzut, narzucanie; przyrzutki, oblepa, polepa; *Bk.* tynkowanie.

A'nwürfeln, *vn.* (h.) zacząć rzucać kostki; mieć pierwszy rzut.

A'nwurzeln, *vn.* (s.) zakorzenić się, wkorzeniać się, przykorzenić się, wrosnąć; er steht wie angewurzelt da stoi jak wryty.

A'nwüthen, *vn.* (s.): angewüthet kommen przyjść z wściekłością, *ze złością się zbliżać.

A'nzahl, *sf.* liczba, ilość, kwota.

A'nzahlen, *va.* zacząć płacić; upłacić część należytości.

A'nzapfen, *va.* (anstecken) poczynać, napocząć beczkę, odszpuntować; Bier — począć piwo; einen Wassersüchtigen —, *Hlk.* przekłuć skórę choremu na wodną puchlinę dla wypuszczenia wody; Jemanden —, *(um Geld anborgen) napastnąć kogo.

A'nzappeln, *vn.* (s.), A'ngezappelt kommen, s. A'ntrippeln, ec.

A'nzaubern, *va.*: Jemandem etwas — oczarować kogo czém, uroczyć, czarami kogo czego nabawić.

A'nzäumen, *va.* okiełznąć; przywiązać. [upić się.

A'nzechen (sich), *vr.* podochocić się,

A'nzeichen, *sn.* znak, znamię, prognostyk.

A'nzeichnen, *va.* naznaczyć, notować, w rejestr wpisać; -zeichnung, *sf.* naznaczenie, konotacya.

A'nzeige, *sf.* doniesienie, ogłoszenie, oznajmienie, obwieszczenie; — (Nachricht) wiadomość; — (Merkmal) znak, oznak; przepowiedzenie.

A'nzeigen, *va.* ukazać, donieść, dać znać, uwiadomić, oznajmić; zawiadomić; —, *(bedeuten) znamionować, znaczyć, skazować; -zeiger, *sm.* ogłosiciel, donosiciel, wskaziciel; —, *Litt.* (Zeitung) *kuryer, goniec; —, *Gl.* wykładnik, eksponent; s. a. A'ngeber; -zeigerin, *sf.* donosicielka; s. a. A'ngeberin.

A'nzerren, s. A'nziehen.

A'nzetteln, *va. W.* osnować, tkać, —, *knuć, knować, siać zwady, wojny wzniecać; Aufruhr — wszczynać, knować od. kleić bunty; eine Verschwörung — knować spiski; -zettelung, *sf. W.* zaciągnięcie osnowy; —, *knowanie tajemne; — eines verderblichen Planes knowanie tajemne zgubnego planu; -zettler, *sm. W.* snujący; —, *(Anstifter) sprawca, podżegacz, wichrzyciel, burda.

A'nziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe an, zog an, angezogen) pociągnąć, szarpnąć, przyciągnąć, chwycić się, trzymać się, naciągnąć, natężyć, napiąć; — (Kleidungsstücke) ubrać się, oblec, obłóczyć, wdziać na się, przyoblec co; włożyć, wkładać; sich anders — ubrać się inaczéj; wziąć insze suknie, jakieś suknie; Schuhe, Stiefel, Strümpfe — obuć się, obuć sobie trzewiki, bóty, pończochy; die Kinder haben nichts anzuziehen dzieci niemają w czém chodzić, niemają się w co oblec; der Schwamm zieht das Wasser an gąbka wciąga w sobie wodę; — (erwähnen) przytoczyć, namienić, wzmiankować, napomknąć, powołać; diese Erzählung zieht mich sehr an ta powieść bardzo mnie zajmuje; —, *vn.* (s.) (langsam herbeikommen) ciągnąć, wlec się; sie kamen haufenweise angezogen hurmem się zwalili, zbliżali, sypali; der Feind kommt angezogen nieprzyjaciel zbliża się, nadchodzi; — (einen Dienst antreten) przyjść na służbę nastać, przyciągnąć; — (den ersten Zug haben im Schachspiel) pierwsze mieć pociągnienie; wer zieht an? kto rozpoczyna grę? der Nagel zieht an gwóźdź chwyci się; die Schläge ziehen an, *chłosta bolesna, plagi dojmujące; die Waare zieht an (hat guten Abgang), *H.* towar staje się pokupniejszym; der Baum zieht an, *Gtn.* drzewo żywicę puszcza.

A'nziehend, *ppr.* u. *a.* pociągający, powabny, przyciągający; anziehende Kraft siła od. noc przyciągająca; ihr Aeußeres hat viel Anziehendes jéj postać zewnętrzna ma wiele powabu.

A'nzieher, *sm.* kruczka, owcug, wciągacz, wzuwacz, hak do obuwania; —, *Zk.* przywodziciel, zbliżacz, muskuł przywodzący.

A'nziehung, *sf.* pociągnienie, pociąganie; — (Erwähnung) przytoczenie; -ziehungskraft, *sf. Ntl.* siła przyciągająca, moc przyciągania, attrakcya; -ziehungskreis, *sm.* obręb przyciągania; -ziehungsmuskel, *sm. Zk.*, s. A'nzieher; -ziehungspunkt, *sm.* punkt, środek przyciągania.

A'nzischeln, *va.*: Jemanden — szeptać do kogo.

A'nzischen, *va.* sykać na kogo.

A'nzotteln, *vn.*: angezottelt kommen przywlec się, przyleźć, zwolna przyjść.

A'nzucht, *sf.* (Aufziehen von Pflanzen, Thieren) hodowanie, chowanie (bydła), rozkrzewianie (drzew).

A'nzuckern, *va.* ocukrzyć.

A'nzug, *sm.* ciągnienie, nadejście, wkraczanie, ruszenie się wojska, wstęp, zbliżanie się, następowanie, nastanie; — (Kleider) odzież, przyodziewek, ubiór, strój; vollständiger — cały garnitur; ein Ungewitter ist im — nieprzyjaciel się zbliża; burza nadchodzi.

A'nzüglich, *a.* (anziehend, reizend) pociągający, powabny, pochopny; — (schmerzlich, empfindlich berührend, beißend, beleidigend) dosadny, dotkliwy, uszczypliwy, przycinków pełny; obrażliwy, krzywdzący; —, *ad.* z przekąsem; -züglichkeit, *sf.* *dosada, obrażliwość słów, sznypka, sznupka, uszczypliwość, przymówka.

A'nzugsgeld, *sn.* wstępne; -zugspredigt, *sf. Kg.* kazanie wstępne; -zugsrede, *sf.* mowa wstępna.

A'nzünden, *va.* zapalić, zapalać, zaświecić, pożar wzniecić, podpalić, wskrzesać; -zünder, *sm.* lichtka, zapalka (dla zapalenia fajerwerków); -zündung, *sf.* zapalenie.

A'nzwängen, *va.* z trudnością wciągnąć od. wdziać na co. [bić.

A'nzwecken, *va.* ćwieczkami przy-

A'nzwirnen, *va.* przykręcić nitkę.

A'nzwitschern, *va.*: Jemanden — świergotać do kogo, na kogo (ptaki).

Apana'ge, *sf.* apanaż, wyznaczenie i nadanie dóbr od. funduszu dla młodszych braci książąt; — same dobra od. dochody wyznaczone na przystojne opatrzenie młodszych braci książąt; -nagi'ren, *va.* apanażować, wyznaczyć pensyą.

Apa'rt, *a.* u. *ad.* osobno, z osobna.

Apparteme'nt, *sn.* (Zimmer) apartament, pokój; *prewet.

Apathie', *sf.* niecierpiętliwość, bezczułość; obojętność; Apa'thisch, *a.* niecierpliwy, bezczuły; obojętny.

Apenni'n, Apenni'nen, *sm. pl. Geog.* Apeniny (góry w Italii).[a. Oe'ffnung.

Apertu'r, *sf.* apertura, otwór; s.

A'pfel, *sm. Ng. Gtn.* jabłko; wilder —, *Ng.* grusza jabłoń; jabłoń leśna, jabłonka dzika; ich rede von Aepfeln, er von Birnen, *ja o Pawle, a on o Gawle; in einen sauren Apfel beißen, *w gorzkie jabłko zakąsić; der — fällt nicht weit vom Stamme, *nie daleko jabłko od jabłoni pada; *jaki szczep, takie i jabłko; *jaka mać, taka nać; der Baum trägt sich selber keine Aepfel, *nie sobie samym urodzeni jesteśmy; *ja robię, a drugi się z tego ma dobrze; der beste — hat oft einen Wurm, *najpiękniejsze jabłko miewa czasem robaka w sobie; das Theater war so voll Menschen, daß kein — zur Erde (fallen) konnte, *pełen ludzi teatr, jabłkobyś mógł po głowach taczać; -lbaum, *sm.* jabłoń; jabłonka; -lbrei, *sm.*, A'pfelmuß, *sn. Kk.* powidła z jabłek, kompot, marmelada.

Ae'pfelchen, *sn. dim.* jabłuszko.

A'pfeldo'rn, *sm. Ng.* dzika jabłoń; -lessig, *sm.* ocet z jabłek; -lfarben, *a.* jabłkowity; -lförmig, *a.* jabłkowaty.

Ae'pfelgarten, *sm.* jabłonny sad; -lgebackenes, *sn. Kk.* ciastko, ciasto z jabłkami; -lgestalt, *sf.* kształt jabłka.

A'pfelgrau, *a.* siwo-jabłkowity, szaro jabłkowaty; -lgrün, *a.* jabłkowato zielony, zielono jabłkowaty, bladozielony; -lkern, *sm.* jądro; -lkrapfen, *sm. Kk.* pączek z jabłkami; -lkreuz, *sn. Wpk.* krzyż jabłkowaty; -lkuchen, *sm.* ciasto jabłeczne, placek z jabłkami; -lkürbiß, *sm. Gtn.* dynia jabłkowa; -lmost, *sm.* jabłecznik; -lmus, -lmuß, *sn. Kk.* powidła z jabłek.

A'pfeln, *va.*: geapfeltes Pferd koń mający po ciele plamy jabłkowate.

A'pfelpflaume, *sf.* śliwka jabłkowata; -lpirole, *sf. Ng. Gtn.* gruszyczka jednokwiatowa; -lquitte, *sf. Gtn.* pigwa jabłkowa; -lrund, *a.* okrągły jak jabłko; -lsaft, *sm.* sok jabłeczny; -lsauer, *a.* kwaśny jak jabłko; -lsäure, *sf.* kwas jabłeczny; -lschale, *sf.* łupina od jabłka; -lscheibe, *sf.* talerzyk z jabłka; -lschimmel, *sm.* koń masłowaty, bułany, jabłkowity, koń siwo-jabłkowity; -lschnitt, A'pfelschnitz, *sm. Kk.* ćwiartka jabłka suszonego; krajanki jabłeczne, kawałek jabłka.

Apfelsi'ne, *sf. Ng.* apelzyna, chińskie jabłko; Apfelsinen-, *a.* apelzynowy; -si'nenbaum, *sm. Gtn.* drzewo apelzynowe.

A'pfelstecher, *sm. Kk.* żelazko do przedziurawiania jabłek w talerzyki pokrajanych; -lstiel, *sm.* ogonek u jabłka, szypułka, korzonek u jabłka; -lstrauch, *sm. Gtn.* jabłoń karłowata.

A'pfeltorte, *sf. Kk.* tort jabłeczny; -ltrank, *sm.* jabłecznik, napój z jabłek; -lwein, *sm.* jabłecznik; -lwurm, *sm.* jabłkowiec.

Aphori'sm, *sm.* aforysm, krótki treściwy wyrok od. dobitnie wyrażona myśl; -ri'stisch, *a.* aforystyczny.

A'pisapfel, *sm. Gtn.* jabłko Apisa (gatunek małych jabłek).

Apodi'ktisch, *a.* apodyktyczny; kający.

Apokaly'pse, *sf. Bibl.* objawienie Jana świętego; -ptiker, *sm. Bibl.* *Jan święty; -ptisch, *a.* apokalyptyczny.

Apokry'ph, *sm.* apokryf; pismo podrzucone; —, Apokry'phisch, *a.* apokryficzny.

Apollo'nia, *sf. npr.* Apolonia.

Apologe'tisch, *a.* broniący, usprawiedliwiający; Apologie', *sf.* apologia, obrona, usprawiedliwienie na piśmie.

Apople'ktisch, *a. Hlk.* apoplektyczny; -tischer Anfall, *Hlk.* atak apoplektyczny; Apoplexie', *sf. Hlk.* apopleksya.

Apostasie', *sf.* apostazya, odpadnięcie od wiary; Aposta't, *sm.* odszczepieniec, apostata.

Apo'stel, *sm. Bibl. Kg.* apostoł, rozesłaniec; -stelamt, *sn. Bibl.* urząd apostolski, apostolstwo; -stelgeschichte, *sf.* dzieje apostolskie.

Aposto'lisch, *a. Bibl.* apostolski; -lisches Glaubensbekenntniß, *Kg.* skład apostolski; Seine Apostolische Majestät, *sf.* Jego Apostolska Mość (Cesarza Austryackiego).

Apostro'ph, *sm. Spl.* apostrof; odcinek, odrzutnik.

Apostro'phe, *sf. Spl.* apostrofa, zwrócenie mowy do jakiego przedmiotu.

Apothe'ke, *sf.* apteka, **kuchnia łacińska; -the'ker, *sm.* aptekarz; -the'kerbuch, *sn.* księga aptekarska; -the'kerbüchse, *sf.* aptekarski słoj od. słojek, puszka aptekarska; -the'kergehülfe, *sm.* aptekarczyk; -the'kergewicht, *sn.* waga aptekarska; -the'kerin, *sf.* aptekarka, aptekarzowa; -the'kerkunst, *sf.* sztuka aptekarska, umiejętność aptekarska; aptekarstwo, nauka aptekarska, sztuka robienia lekarstw; -the'kerlehrling, *sm.* uczeń aptekarski; -the'kerpfund, *sn.* funt aptekarski; -the'kerrechnung, *sf.* rachunek apteczny; -the'kerschwamm, siehe Ba'deschwamm; -the'kertaxe, *sf.* taksa aptekarska; -the'kerwaaren, *sf. pl.* zioła itd. używane na lekarstwo; -the'kerwissenschaft, s. Apothe'kerkunst.

Apotheo'se, *sf.* apoteoza, ubóstwienie.

Appe'll, *sm. Kw.* apel; — schlagen, blasen lassen, *Kw.* kazać bębnić, trąbić na apel; zum — gehen, *Kw.* iść na apel; beim — erscheinen, *Kw.* być na apelu, stawić się na apel.

Appella'nt, *sm. Rw.* apellant, apelant; Appella'ntin, *sf.* apellantka.

Appella't, *sm.* apellat, zaapelowany; Appellatio'n, *sf. Rw.* apellacya, odzew; Appellatio'ns-, *a. Rw.* apellacyjny; -latio'nsgericht, *sn. Rw.* sąd apellacyjny; -latio'nsrath, *sm.* radzca apellacyjny, konsyliarz apellacyjny.

Appelli'ren, *va.* apellować, do wyższego sądu się udawać; ein Erkenntniß, gegen welches appellirt worden, *Rw.* wyrok zaapellowany; das Appelliren gestatten, *Rw.* przypuscić, pozwolić apellacyą.

Appeti't, *sm.* apetyt, chęć, wola do jedzenia; — haben mieć apetyt; guten — haben mieć dobry apetyt; — haben auf od. zu etwas mieć apetyt na co; — machen, erwecken apetyt robić, wzbudzać; den — benehmen apetyt odbierać; Jemandem — machen narobić komu apetytu; oskoma, oskomina, ślinka na co; -ti'tlich, *a.* apetytny, apetytowi dogodny; smaczny.

Applaudi'ren, *va.* przyklaskiwać, przychutniwać komu, okrywać oklaskami kogo.

Applicatu'r, *sf.* aplikatura; Applici'ren, *va.* przyłożyć, przystosować do czego, przykładać, aplikować.

Appositio'n, *sf. Spl.* apozycya.

Appreti'ren, Appretu'r, ꝛc., s. Zu'bereiten, ꝛc. [kop; s. a. Lau'fgraben.

Appro'che, *sf. Kw.* aprosza, przy-

Approbatio'n, Approbi'ren, siehe Gu'theißen, Gene'hmigen.

Approximatio'n, *sf.* aproksymacya, przybliżenie; Approximati'v, *a.* u. *ad.* przez przybliżenie; Approximi'ren, *va.* przybliżyć.

Apriko'se, *sf. Ng. Gtn.* aprykoza, morela; -ko'senbaum, *sm. Ng. Gtn.* morelowe drzewko; -ko'senkern, -ko'senstein, *sm.* jądro, pestka w aprykozie; -ko'senpfirsiche, *sf. Ng. Gtn.* morela brzoskwiniowa.

Apri'l, *sm.* kwiecień; Jemanden in den — schicken, **posłać kogo na prymaprylis; Apri'l-, *a.* kwietniowy; Apri'lblume, *sf. Ng.* zawilec niestrętek; Apri'lnarr, *sm.* **dudek prymaprylisowy; -lschein, *sm. Stk.* księżyc kwietniowy; -lsturm, *sm.* burza kwietniowa; -lwetter, *sn.* pogoda kwietniowa; *kwiecień plecień; *w marcu jak w garcu; —, *niestateczna pogoda, czas niepogodny; Herrengunst ist wie —, *łaska pańska na pstrym koniu jeździ.

Apsi'den, *sm. pl. Stk.* apsydy; -denlinie, *sf. Stk.* linia apsyd.

Aquamari'n, *sm. Mal.* akwamaryn, wodnocień.

Aquare'll-, *a.* akwarellowy; Aquare'll, *sn.*, Aquare'llmalerei, *sf.* akwarella; Aquare'llmaler, *sm.* akwarelista.

Aequa'tor, *sm. Geog.* równik; Aequa'tor-, Aequatoria'l, *a. Geog.* równikowy.

Aquavi't, *sm.* okowita, okowitka.

Aequinoctia'l, *a. Stk. Ntl. Geog.* równonocny; Aequinoctia'l-Stürme, *sm. pl. Ntl.* burzy równonocne; Aequino'ctium, *sn. Stk. Ntl. Geog.* porównanie dnia z nocą.

A'raber, *sm. Geog.* Arab, Arabczyk; Ara'berin, *sf. Geog.* arabka.

Arabe'sken, *sf. pl.* arabeski, floresy; Arabe'sken-, Arabe'skenartig, *a.* arabeskowy.

Ara'bien, *sn. Geog.* Arabia; Ara'bisch, *a. Geog.* Arabski, po arabsku; arabischer Meerbusen, *Geog.* zatoka Arabska.

A'rack, A'rak, Ra'ki, *sm. H.* arak; A'rack, A'racks-, *a.* arakowy.

Aera'r, Aera'rium, Aeraria'lvermögen, *sn. Stw.* Skarb Państwa, Skarb publiczny; Aeraria'l, Aeraria'lisch, *a. Stw.* należący do Skarbu publicznego.

A'rbeit, *sf.* robota, wyrób, praca; wie die —, so der Lohn, *jaka praca taka płaca; *wziął za pierdel bździnę; *masz za swe; sich von seiner Hände — nähren żyć z pracy rąk; vergebliche —, *niepomoże krukowi mydło, ani umarłemu kadzidło; zwei Arbeiten auf einmal thun, *dwie roboty na raz robić, *za jedną pracą dwie rzeczy czynić; *dwie kaczki za jedną nogę, *dwie sroki za jeden ogon złapać; Lust u. Liebe zu einem Dinge macht alle Mühe u. — geringe, *bez ochoty nie spore roboty; *chcącemu nic nie trudno; nach gethaner — ist gut ruhen, *po pracy miły spoczynek; an die — gehen wziąść się do roboty; in — bei Jemandem stehen, sein robić u kogo; litterarische Arbeiten prace literackie; Schularbeit szkolne wypracowanie; an der —, in voller — sein być przy robocie; być zajętym pracą; eine — übernehmen podjąć się jakiéj roboty; A'rbeiten, *va.* u. *n.* robić, pracować; man muß —, wenn man etwas haben will, *kto ryby jeść chce, musi się zmoczyć; — ist keine Schande, *robota nikomu nie sromota; — (gähren) robić, kisać; der Wein arbeitet wino robi, fermentuje; der Telegraph arbeitet telegraf jest w ruchu; es arbeitet sich schlecht, wenn man hungrig ist źle się praca o głodzie; sich durch Schnee, Sand, Morast — brodzić w śniegu, w piasku, przez bagno; sich zu Tode arbeiten, *zmęczyć się pracą, *zapracować się.

A'rbeiter, *sm.* robotnik, pracownik, wyrobnik; — in Eisen, Holz od żelaza, od drzewa; rzemieślnik; fabrykant wyrobów z żelaza, itd.; -beiterbewegung, *sf. Stw.* ruch robotników od. wyrobników od. pracowników; -beiterin, *sf.* robotnica.

A'rbeits-, *a.* roboczy; robotny.

A'rbeitsam, *a.* pracowity, robotny, czynny; -beitsamkeit, *sf.* pracowitość, pilność, czynność.

A'rbeitsbeutel, *sm.* woreczek do roboty; -beitsbiene, *sf. Ng.* pszczoła zwyczajna; -beitseinstellung, *sf.*, A'rbeiterstrike, *sm.* stawianie roboty; -beitsfähig, *a.* zdolny do pracy; -beitsfeind, *sm.* nieprzyjaciel pracy; -beitsfrei, *a.* nieroboczny; arbeitsfreier Tag, *sm.* dzień nieroboczny; -beitsfreund, *sm.* przyjaciel pracy; -beitshaus, *sn. Stw.* dom roboczy, roboczarnia; — für Arme dom zarobkowy; -beitsleute, *sm.* u. *sf. pl.* robotnicy, ludzie roboczy; -beitslohn, *sm.* zapłata za robotę, zapłata robotnikowi, zapłata od roboty, koszta roboty; -beitslos, *a.* bez roboty, nie mający roboty; -beitsmann, *sm.* robotnik, wyrobnik; -beitsmüde, *a.* zmęczony pracą; -beitspferd, *sn.* koń roboczy, koń fornalski; -beitsscheu, *a.* nierobotny, leniwy do pracy, unikający pracy; —, *sf.* nierobotność, unikanie pracy, leniwość do pracy; -beitsschule, *sf.* szkoła pracy; -beitsselig, *a.* pracowity, lubiący pracować; -beitsstube, *sf.* pracownia; -beitsstunde, *sf.* godzina przeznaczona do pracy; -beitstag, *sm.* dzień robotny, dzień roboczy; -beitstisch, *sm.* stół do roboty; -beitsunfähig, *a,* niezdatny do pracy; -beitsvoll, *a.* pełen pracy; -beitszeit, *sf.* czas do pracy; -beitszeug, *sn.* sprzęty robocze; robotka (szczególniéj damska, to co się właśnie robi); -beitszimmer, *sn.* pracownia.

A'rben, *sf. pl. Ng.* s. Zi'rbelnuß.

Arbitrā'r, Arbitri'ren, Arbi'trium, &c. s. Wi'llkürlich, Schi'edsrichten, Schi'edsgericht, &c.

Arca'de, *sf. Bk.* (Schwibbogen) arkada, sklepienie łukowate.

Arca'num, *sn.* sekret, tajemnica.

Archäolo'g, Archäologie', Archäolo'gisch, s. A'lterthumsforscher, &c., A'lterthumskunde, &c.

A'rche, *sf.* arka, korab'; — Noah's, *Bibl.* skrzynia Noego; —, s. Bu'ndeslade.

Archi—, *a.* archi—, arki—.

Archidia'conus, *sm. Kg.* archidyakon. [mandryta.

Archimandri't, *sm. Kg.* archi-

Archipe'lagus, *sm. Geog.* Archipelag, Morze Greckie.

Archite'kt, *sm.* architekt, budowniczy; -chitekto'nisch, *a.* architektoniczny; -chitektu'r, *sf.* budownictwo.

Architra'b, Archi'trav, *sm. Bk.* nadsłupie, spodobelk, architrab.

Archi'v, *sn.* archiwum, archiw; -chiva'lisch, *a.* należący do zbiora pism publicznych; -chiva'rius, *sm.* archiwista, archiwaryusz.

Archo'nt, *sm. Stw. Alt.* archont, najwyższy urzędnik w rzeczypospolitéj ateńskiéj.

Are'kabaum, *sf. Ng.* areka; -kanuß, *sf. Ng.* owoc areki; -kapalme, *N.*, s. Are'kabaum.

Are'na, *s. Ka'mpfplatz.

Areome'ter, *sm. Schdk. etc.* areometr, gęstomierz.

Areopa'g, *sm. Stw. Alt.* areopag; Areopagi't, *sm. Stw. Alt.* sędzia, członek areopagu.

Arg, *a.* zły, złośliwy, niedobry; es ist nicht so —, als man denkt, *lew nie tak srogi, jak go malują; die Welt liegt im Argen świat w złości wszystek leży; świat nic dobrego; —, *ad.* źle; —, *a.* srogi, zbyt wielki, za ostry; —, *ad.* srodze, za ostro; ich denke nichts Arges von ihm nic złego o nim nie myślę; etwas Arges im Sinne haben mieć na myśli cd. knować co złego; etwas ärger machen pogorszyć; ärger werden pogorszyć się; es wird noch ärger kommen przyjdą tu jeszcze gorsze rzeczy. [dobrego.

A'rgdenkend, *a.* źle myślący nic

A'rger, *sm.* zły wróg; wróg, złośnik.

Ä'rger, *a. compar.* (v. Arg): gorszy; *ad.* gorzéj, bardziéj; — werden pogorszyć się, coraz gorszym się stawać; ärgster najgorszy; am ärgsten najgorzéj.

Ä'rger, *sm.* zmartwienie, zgorszenie, gniew, nieukontentowanie; -gerlich, *a.* gniewliwy; przykry, gorszący, zgorszenie czyniący; gorzliwy.

Ä'rgern, *va.* gorszyć, gniewać; rozgniewać, rozdraźnić, urazić, skandalizować, gryść, obruszyć; sich — über etwas gorszyć się z czego, rozgniewać się o co, urażać się, markotnym być, naruszyć się, złościć się.

Ä'rgerniß, *sn.* (Anstoß) zgorszenie, zły przykład, pogorszenie, zgorszliwość; — (Zorn, Verdruß) zmartwienie, złość, zgryzota; *zły humor, przykrość.

A'rggesi'nnt, *a.* złego umysła; A'rgherzig, *a.* złego serca; złośliwy; -herzigkeit, *sf.* złośliwość.

A'rglist, *sf.* chytrość, złość, zdrada, podstęp; *frantostwo, polityka, praktyki; -listig, *a.* chytry, wykrętny, frantowski, podstępny; -listige Gedanken myśli niewinne; —, *ad.* chytrze, chytro, wykrętnie, zdradliwie.

A'rglos, *a.* szczery, bez chytrości, prostoduszny; —, *ad.* bez obawy, nie spodziewając się podstępu, nie myśląc nic złego; -losigkeit, *sf.* prostota, szczerość, niewinność.

Argonau't, *sm. Alt.* argonauta; —, *Ng.* (Seemuschel) łodź. [gorszy.

Ä'rgster, *a. superlat.* (v. Arg): naj-

Argume'nt, *sn.* argument, dowód; wniosek; -gumenti'ren, argumentować, rozumować, dowodzić; wnosić; -mentatio'n, *sf.* argumentacya, rozumowanie, dowodzenie.

A'rgus, *sm. Myth.* Argus, *człowiek bystrooki; —, *Ng.* (Fisch) argus; *Ng.* (Schnecke) argus; *Ng.* (Schmetterling) argus; *Ng.* (gewisser hühnerartiger Vogel) argus; A'rgus-, *a.* argusowy; A'rgusaugen, *sn. pl.* *oczy argusowe, *oczy bystre; A'rgusauge, *sn. Ng.* bażant chiński, bażantopaw.

A'rgwillig, *a.* złośliwy.

A'rgwohn, *sm.* podejrzenie, podejrzliwość; — hegen, s. A'rgwöhnen &c.; — schöpfen gegen Jemanden zacząć mieć podejrzenie na kogo.

A'rgwöhnen, *va.* mieć kogo w podejrzeniu, podejrzenie mieć na kogo, od. o kim; dorozumiewać się złego, domyślać się złego; man hat Verschiedenes geargwöhnt, *różne były domysły; er argwöhnt nichts nic się nie domyśla.

A'rgwöhnisch, *a.* podejrzliwy, posądzający; —, *ad.* podejrzliwie.

A'rie, *sf. Tk.* arya, piosnka; Arie'tte, *sf. Tk.* aryjka. [*ostry krytyk.

Arista'rch, *sm. npr.* Arystarch;

Aristokra't, *sm. Stw.* arystokrat; możnowładca; -stokratie', *sf.* arystokracya, możnowładstwo; -stokra'tisch, *a.* arystokratyczny; -sches Wesen pańskość.

Arithme'tik, *sf.* arytmetyka, rachunki, nauka rachunkowa; -me'tiker, *sm.* arytmetyk; -me'tisch, *a.* arytmetyczny.

A'rlesbeere, A'rleskirsche, *sf. Ng.* (Baum u. Frucht) jarzębina; A'rlesbeerenbaum, *sm. Ng.* jarząb.

Arm, *a.* ubogi, biedny; sehr — ubożuchny, nędzny; armer Wicht nieborak, biedak, chudzina; niebożę; arm an etwas ubogi w co; arm machen zubożyć; arm wie eine Kirchenmaus, *niema złamanego szelaga; arm aber ehrlich, *lepiéj swoje łatać niż cudze chwatać; armer Tropf biedak; armer Sünder, *Rw.* delikwent na śmierć skazany; arme Ritter, *Kk.* grzanki, reczuszki, lacuszki; arme Ritter backen *biedę klepać.

Arm, *sm. Zk.* ramię, ręka od pięści aż do ramienia; bark od ramienia aż do przegubu łokciowego; er faßte ihn unter dem Arme wziął go pod rękę; den — brechen, *Hlk.* rękę złamać; den — um Jemanden schlingen, Jemanden in die Arme schließen objąć kogo rękoma, wziąć go w

objęcia; mit Jemandem — in — gehen prowadzić się z kim pod ręce, pod pachy; *Geog.* — eines Flusses ramię, lacha, odnoga rzeki; — des Meeres odnoga morska, zatoka morska, wybrzeże morskie; den Hut unterm — halten kapelusz pod pachą trzymać; ein Kind auf den Armen tragen dziecię piastować (na ręku nosić); Jemandem unter die Arme greifen podchwycić kogo pod rękę; *dać mu pomoc, przyjść na ratunek; sich in Jemandes Arme werfen rzucić się w czyje objęcia; *oddać się czyjéj opiece; Arm-, *a.* (zum — gehörig), *Zk. etc.* ramienny, ramieniowy; (auf dem Arme, auf der Schulter od. Achsel befindlich) naramienny; der starke Arme hat ramienisty, mocnych ramion; kleiner — ramionko; — voll naręcze.

Arma'da, *sf. Sw. Gsch.* flota wojenna (Hiszpańska).

A'rm-Ader, *sf. Zk.* żyła barkowa.

Armadi'll, *sn. Ng.* żołwiec trojtaśmisty. [uzbrojenie.

Armatu'r, *sf.* armatura, zbroja,

A'rmband, *sn.* naramiennik, bransoletka, opaska ramienna, naramiączko.

A'rmbein, *sn. Zk.* kość barkowa; -mbinde, *sf.* binda, naręcznik, humerał (do mszy); -mblutader, *sf. Zk.* s. A'rm-Ader; -mbruch, *sm.* złamanie ręki; -mbrust, *sf.* kusza, łuk; -mbrustschütze, *sm.* strzelec łuczny; kusznik; -mbrustspanner, *sm.*, -mbrustwinde, *sf.* naciągacz strzelb łucznych, kusz (maszyna).

Ae'rmchen, *sn.* ramionko.

A'rmer, *sm.* ubogi; die Armen, *pl.* ubodzy. [zbrojna.

Armee', *sf.* armia, wojsko, siła

A'rm-Eisen, *sn.* naręcznik.

Ae'rmel, *sm.* rękaw; geschlitzte — wyloty; etwas aus dem — schütteln, *wytrząść co z rękawa.

Ae'rmelaufschlag, *sm.* wyłóg, wyłoga u rękawa, mankiet; -melausschnitt, *sm.* wylot, rozpór w rękawie; -melhemd, -melkleid, -melleibchen, *sn.*, -melmantel, *sm.* koszula, suknia, kaftanik, płaszcz z rękami; -melloch, s. A'rmloch; -melmieder, *sn.* s. Ae'rmelleibchen; -melmuster, *sn.* forma na rękawy; -melschnitt, *sm.* krój rękawa; -melschürze, *sf.* fartuch (długi po szyję) z otworami na przesadzenie rąk.

A'rmemanns-Suppe, *sf.* wodzianka.

A'rmenanstalt, *sf.* dom ubogich; szpital; -menanwalt, *sm.* adwokat ubogich; -menaufseher, *sm.* dozórca ubogich; -menaufsicht, *sf.* dozór nad ubogimi; -menbecken, *sn.* taca na składanie jałmużny dla ubogich; -menbüchse, *sf.* skarbonka, puszka na jałmużny dla ubogich.

A'rm-Ende, *sn.* koniec ramienia.

A'rmengeld, *sn.* pieniądze dla ubogich; -menhaus, *sn.* dom ubogich, szpital ubogich.

Arme'nien, *sn. Geog.* Armenia; Arme'nier, *sm. Geog.* Ormianin; Arme'nierin, *sf.* Ormianka; Arme'nisch, *a.* Ormiański; —, *ad.* po Ormiańsku.

A'rmenkasse, *sf.* kasa ubogich; -menkasten, *sm.* skarbonka ubogich, skarbnica ubogich; -menordnung, *sf. Stw.* ustawa porządku dla ubogich; -menpflege, *sf. Stw.* opieka ubogich, administracya jałmużny; -menpfleger, *sm.* opiekun ubogich, jałmużnik; -menrecht, *sn. Rw.* prawo ubogich; -mensache, *sf. Rw.* sprawa ubogiego od. ubogich; -menschule, *sf.* szkółka ubogich; -menschüler, *sm.* uczeń ze szkółki ubogich; -menseckel, *sm.* s. A'rmenkasse; -menspeisung, *sf.* karmienie ubogich; -menspital, *sn.*, -menspittel, *sm.* szpital ubogich; -mensteuer, *sf.* kolekta, ofiara; -menstock, *sm.* s. A'rmenbüchse; -menvater, *sm.* ojciec, opiekun ubogich; -menverpflegung, *sf.* opatrywanie ubogich; -menverpflegungsanstalt, *sf.* dom opieki dla ubogich; -menvorsteher, *sm.* dozórca ubogich, przełożony nad ubogimi; -menwesen, *sn.* interesa ubogich, instytucya ubogich.

A'rme-Ritter-Kuchen, *sm. pl. Kk.* gatunek ciasta pieczonego; s. a. Arm, *a.*

A'rmfeile, *sf.* pilnik z rączkami; -rmfläche, *sf. Zk.* powierzchnia barkowa; -rmförmig, A'rmartig, *a.* ramionowaty. [— rudy ubogie zbogacać.

A'rmfrischen, *va. Httk. Bw.*: Erze

A'rmgeflecht, *sn. Zk.* splot ramienny; -mgeschmeide, *sn.* bransolety, manele; -mhandschuh, *sm.* narękawki żelazne; -mharnisch, *sm.* pancerz naręczny; -mheber, *sm. Zk.* s. A'rmmuskel; -mhemd, *sn.* koszula z długiemi rękawami; -mhöhle, *sf. Zk.* pacha; -mkissen, s. A'rmpolster; -mkorb, *sm.* kosz ręczny; -mlehne, *sf.* poręcz; -mleuchter, *sm.* żyrandol, świecznik z ramionami; lustro z lichtarzem.

Ae'rmlich, *a.* biedny, nędzny, mizerny; *ad.* biednie, nędznie, mizernie; — leben biednie, mizernie żyć; -mlichkeit, *sf.* biedność, bieda.

A'rmloch, *sn.* otwór do przesadzenia ręki.

A'rmmuskel, *sm. Zk.* muszkuł barkowy; dreieckiger —, *Zk.* trójgraniasty od. naramienny muszkuł; -mnerv, *sm. Zk.* nerw ramienny; -mpolster, *sn.* poduszka pod ręce; -mpulsader, *sf. Zk.* arterya barkowa; -mring, *sm.* pierścień naręczny; bransoletka; -mröhre, *Zk.*, s. A'rmbein; -msäule, s. We'gweiser; -mschiene, *sf.* naramienica, łubki do wstawienia kości złamanéj; -mschild, *sm.* mała tarcza naręczna; -mschlagader, *Zk.*, s. A'rmpulsader; -mschlinge, s. A'rmbinde; -mschmuck, *sm.* stroje naręcze; -mschnalle, *sf.* sprzączka od bransoletki.

A'rmsdick, *a.* gruby jak ręka, grubości ręki; -sdicke, *sf.* grubość ręki.

A'rmselig, *a.* nędzny, biedny, goły, mizerny, chudopacholski; -seligkeit, *sf.* chudoba, mizerya, biedne położenie, mizerota, golizna; welch' eine —! co za mizerota! —, *(Kleinigkeit) bzdurstwo, ladaco.

A'rmsessel, A'rmstuhl, *sm.* krzesło z poręczami.

A'rmspange, *sf.* bransolet; -mspeiche, A'rmspille, *sf. Zk.* piszczel ręki, kość ramieniowa.

A'rmumschlungen, *a.* w objęciach będący; z założonemi rękoma.

A'rmuth, *sf.* ubóstwo; *ubodzy; in — gerathen popaść w ubóstwo; Jemandem sein bischen — rauben zabrać komu całą chudobę.

A'rmuthsatte'st, *sn.*, -sschein, *sm.*, -szeugniß, *sn.* świadectwo ubóstwa.

A'rmzierrath, A'rmzierde, s. A'rmschmuck.

Ae'rnte, E'rnte, *sf.* żniwo, krescencya; -ntefest, E'rntefest, *sn.* święto żniwne, dożynki, wyrzynki, obrzynki.

Ae'rnten, E'rnten, *va. Ldw. etc.* żniwować, zbierać, żąć.

Aroma'tisch, *a.* aromatyczny, pachnący, nakształt korzeni wonnych i drogich. [broda; obrazki.

A'ron, A'rum, *sm. Ng.* Aaronowa

Arquebusa'de, *sf.*, Arquebusa'dewasser, *sn. Hlk.* woda na rany.

*Arquebusi'ren, *va. Kw.* rozstrzelać. [Ei'nrichtung, Ei'nrichten, &c.

Arrangeme'nt, Arrangi'ren, &c. s.

Arre'st, *sm.* areszt, więzienie, przytrzymanie, koza, wieża; — legen auf etwas areszt klaść na co, założyć, zapowiedzieć; Arresta'nt, *sm.* aresztant.

Arreti'ren, *va.* aresztować, wziąć kogo pod areszt, od. do więzienia; -ti'rung, *sf.* aresztowanie, uwięzienie.

A'rsch, *sm. Zk.* § dupa, zadek, zadnica, pośladek, tyłek; A'rschbacke, *sf. Zk.* półdupek, półrzytek; A'rschbacken, *pl.* połdupki; -schkerbe, *sf. Zk.* rów na zadku, żłobek zadni; -schkrabbe, *sf.* § śmierdziuch, bęben, smarkacz; -schkratzer, *sm. Zk.* zadodrap muszkuł szeroki grzbietowy; -schleder, *sn. Bw.* fartuch w tyle (u gorników); -schloch, *sn. Zk.* otwór zadni, sraka, dziupnik, otwór zadkowy; -schpauker, *sm.* **§ bakałarz, batożnik, co dzieciom kominki wyciera; trzepidupa, szkolnik dzieci w dupę piorący, od. co juchtuje zadki; -schpreller, *sm.* chłosta; bicie na zadek; -schwisch, *sm.* ucierka, papierek do ucierania na miejscu potrzebnym; *iron.* § szpargały, ucieradło; -schzwang, *sm. Hlk.* zatrzymanie stolców; s. a. Stuh'lzwang.

Arsena'l, *sn.* zbrojownia, arsenał; skład broni, cekauz; Arsena'l, *a.* należący do arsenału.

Arse'nik, *sm. Ng. Bw. Schdk.*, arszenik; -nikblüthe, -blumen, *sf. pl.* niedokwas arszeniku; -nikbutter, *sf. Httk.* masło arszenikowe; -nikfang, *sm. Httk.* komin, rura arszenikowa; -nikglas, *sn.* szkło arszenikowe; -nikhaltig, *a. Ng. Bw.* mający w sobie arszenik; -nikkönig, *sm. Httk.* arszenik lity; -nikleber, *sf. Httk.* wątroba arszenikowa; -nikmetall, s. Arse'nikkönig; -se'niköl, *sn.*, Arse'niksäure, *sf. Schdk.* oléj, kwas arszenikowy; -niksilber, *sn. Bw.* srebro arszenikowe.

Art, *sf.* rodzaj, gatunek; przyrodzenie, natura, ród, sposób, system; *skłonność, temperament, ład, tryb; *kształt, maniera, własność, zwyczaj, obyczaj, przymiot; *krój, humor; wzór; alles hat seine Art, *każda rzecz ma swoje przyrodzenie od. obyczaj swój; — zu verfahren system postępowania i ton zmienił; nur durch eine — von Wunder konnte er dem Tode entgehen jakimsiś rodzajem cuda potrafił uniknąć śmierci; auf was für eine —? jakim sposobem? auf einerlei — jednakowo; auf freundschaftliche — po przyjacielsku; auf eine sonderbare — osobliwszem sposobem; Leute aller — wszelacy ludzie, różnego gatunku; auf meine — po mojemu; einerlei — jednostajny; das hat keine — to nie wypada, to nie nieprzystoi; es hat bei ihm keine — (steht, paßt ihm nicht), *to mu nie idzie, *to mu nie do twarzy; — läßt nicht von —, *jakie matki, ta-

kie dziatki; *mów wilku pacierz, a on woli kozia macierz; *jaka mać, taka nać; aus der — schlagen wyrodzić się; er hat es so an der —, *to jest u niego zwyczaj; *on zawsze tak; Art, *Spl.* (Ausdrucksweise) tryb; anzeigende —, *Spl.* tryb oznajmujący; befehlende —, *Spl.* tryb rozkazujący.

A'rtbegriff, *sm. Philos.* wyobrażenie rodzajowe.

A'rten, *vn.* (h.) wrodzić się w co, mieć przymiot, podobność; udać się; przyjąć się; wir Menschen sind so geartet my ludzie mamy to do siebie od. tę własność; er artet nicht nach seinem Vater nie podał się na ojca swego, niewdał się w ojca swego; sich nach etwas arten kształcić się podług czego.

Arte'rie, Schla'gader, *sf. Zk.* arterya, tętnica; Arterie'll, *a. Zk.* arteryalny. [tomia.

Arteriotomie', *sf. Hlk.* arterio-

Arte'sisch, *a. Geog.* artezyjski; artesischer Brunnen, *Ntl.* Artezyjskie źródło, Artezyjska studnia.

Arthri'tis, Arthri'tis, *sf. Hlk.* artryza; dna; artrytyzm; s. a. Glie'derreißen; Arthri'tisch, *a. Hlk.* artrytyczny; dnowy.

A'rtig, *a.* podobny, kształt czego mający; -artig —aty, —asty; steinartig kamieniasty; — (eine gute Art habend, geschickt, fein) kształtny, zręczny, zgrabny, ładny, trafny, foremny; — (den guten Sitten gemäß) stateczny, obyczajny, grzeczny, polityczny; — sein statkować; artige u. gehorsame Kinder cnotliwe i posłuszne dziatki; — (sonderbar, wunderlich), *dziwaczny, osobliwszy, dziwny; — (ansehnlich): ein artiger Vorrath von Büchern! znaczny zapas książek! — machen (civilisiren) wygrzecznić; -tigkeit, *sf.* maniera, ładność, zgrabność; grzeczność; — im Benehmen grzeczność w obejściu się.

Arti'kel, *sm.* artykuł; część, cząstka, rożdział, punkt, rozprawka; — (Geschlechtswort), *Spl.* artykuł, przedimek.

Artikuli'ren, *va.* artykulować; Artikulatio'n, *sf.* artykulacya; Artikuli'rt, *pp.* u. *a.* głos mówny, artykułowany.

Artillerie', *sf. Kw.* artylerya, działobitnia; -rie'schule, *sf.* szkoła artyleryi; -rie'-Oberster, *sm.* pułkownik artyleryi; -rie'park, *sm.* tabor artyleryczny; obóz artyleryczny; -rie'pferd, *sn.* koń artyleryczny; -rie'wagen, *sm.* furgon; -ri'st, *sm.* artylerzysta.

Artischo'cke, *sf. Ng.* karczoch; wilde — dziewięćsił bezprętowy, osetek.

Arti'st, *sm.*, Arti'stin, *sf.* artysta.

A'rum, s. Zeh'rwurzel.

Arznei', *sf.* lekarstwo, leki; — gegen etwas na co, od czego; — gebrauchen, — nehmen lekarstwo brać, dawać, używać lekarstwa; Jemandem — verordnen od. verschreiben dać komu lekarstwo; -nei'bereiter, *sm.* robiący lekarstwa; -nei'bereitung, *sf.* robienie lekarstwa, przyprawa; -nei'buch, *sn.* księga lekarska; -nei'glas, *sn.* flaszeczka od lekarstwa; -nei'kästchen, *sn.* szkatułka z lekarstwami, apteczka; -nei'kräuter, *sn. pl.* zioła lekarskie; -nei'kügelchen, *sn.* kołaczek; -nei'kunde, -nei'kunst, *sf.* sztuka, nauka lekarska; -nei'mittel, *sn.* lekarstwo, środki lekarskie; -nei'pulver, *sn.* proszek; -nei'taxe, *sf.* taksa apteczna; -nei'trank, *sm.* trunek apteczny; -nei'verständig, *a.* lekarskiéj nauki świadomy; -nei'wissenschaft, *sf.* umiejętność aptekarska; -nei'zettel, *sm.* recepta.

Arzt, *sm.* lekarz, medyk, doktor; Wundarzt cyrulik, chirurg; Ae'rztlich, *a.* lekarski; —, *ad.* po lekarsku.

A'rztlohn, *sm.* zapłata lekarska.

Asa'nt, *sm. Ng.*: stinkender — asafetyda; smrodzeniec, czarcie łajno; wohlriechender — benzoes, bedźwin.

Asbe'st, *sm. Ng.* asbest; asbestowy; kamień; Asbe'st-, *a.* asbestowy.

Ascende'nt, *sm.* krewny wstępny, ascendent.

Asce't, *sm. Kg.* asceta, człowiek wyłącznie pobożności oddany; Asce'tik, *sf. Kg.* ascetyka; Asce'tisch, *a.* ascetyczny.

Asch, *sm.* donica, zlewak, zlewka.

A'schblei, s. Wi'smuth.

Ae'sche, E'sche, *sf.*, Ae'schenbaum, E'schenbaum, *sm. Ng.* jesion pospolity; osina, osiczyna; —, *Ng.* (Fisch) lipień.

A'sche, *sf.* popiół; glühende — zarzewie; zu — brennen na popiół spalić, w perzynę obrocić; eine Stadt in — legen w perzynę miasto obrocić; sanft ruhe deine —! pokój twoim popiołom!

A'schenbrenner, *sm.* popielarz; -schenbrod, *sn.* podpłomyk, placek w gorącym popiele pieczony; s. a. A'schenkuchen; -schenbrödel, *sn.* kopciuch, kopciuszek.

A'schfarbig, A'schgrau, *a.* popielaty.

A'schen-Ente, s. Be'rgente.

A'schenerde, *sf.* zołowina; -nfaß, *sn.*, -ngrube, *sf.* beczka, dół na popiół; -nhandel, *sm.* handel popiołem; -nhändler, *sm.* popiołem handlujący; -nhaufen, *sm.* kupa popiołu, pogorzelisko; in einen — verwandeln w popiół zamienić; -nheerd, *sm.* popielisko; -nkammer, *sf.*, -nkasten, *sm.* komórka na popiół, skrzynia na popiół; -nkern, *sm. Httk.* ziarnka (ołowiu ze srebrem) wysiane z popiołu; -nkraut, *sn. Ng.* popielec; -nkrug, *sm.* urna, popielnica; -nkuchen, *sm.* placek na popiele pieczony; podpłomyk; -nloch, *sn.* popielnik (w piecu); -nmeise, *sf. Ng.* s. Grau'meise; -nsalz, *sn. Schdk.* potaż, sól ługowa; -ntopf, s. A'schenkrug; -zieher, A'schentrecker, A'schtuchzieher, *sm. Ng.* (Stein) turmalin, tryp.

Ae'scher, *sm.* kadź garbarska, dół garbarski do wapna.

A'schermittwoch, *sm.* u. *sf.* popielec, wstępna środa.

Ae'schern, *va.* w popiół obrócić; popiołem popruszyć; *Grb.* moczyć skóry w wapnie, dawać skórom wapno. [czkowy.

A'schgrau, *a.* popielaty, szara-

A'schgrube, s. A'schengrube.

A'schhuhn, s. Wa'sserralle.

A'schicht, *a.* (der Asche ähnlich) popielisty.

A'schig, *a.* popiołem okryty; (der Asche ähnlich) popielny, popielisty.

A'schkrücke, *sf. Httk.* kociuba do rozgrzebywania i wygrzebywania popiołu.

A'schkuchen, s. A'schenkuchen.

A'schlauch, s. Lauch, Schalo'tte.

A'schlochblech, *sn. Httk.* blacha do zastawiania popielnika.

A'schmeise, s. Grau'meise.

A'schofen, *sm.* oszow, piec do kalcynowania popiołu. [nik.

A'schpflanze, *sf.* popielec, popiel-

A'schtonne, *sf.* beczka na popiół.

A'schwurz, *sf. Ng.* biały jesieniec.

A'schzinn, s. Wi'smuth.

Aescula'pie, *sf. Ng.* trojeść zwycięzyjad, tojeść pospolita.

A'sia, *sf.*, A'sien, *sn. Geog.* Azya; Asia't, *sm. Geog.* Azyatczyk, Azyanin, Azyata; Asia'tisch, *a.* Azyacki, Azyatycki. [osika, osina, topola.

A'spe, Ae'spe, E'spe, *sf. Ng.* osa,

Aspe'ct, Aspe'cten, *sm. pl. Stk.* aspekt, aspekty, aspekta; *wróżba, znak, widoki.

Ae'spenbaum, E'spenbaum, *sm. Ng.* osika, osina, topola, trzewo; -penblatt, -penlaub, *sn.* liść osinowy; liść topolowy; s. E'spenlaub; -penwald, *sm.* osikowy las.

A'sperbeere, s. Kräu'selbeere.

Aspha'lt, *sm. Ng. Bw.* asfalt, smoła żydowska.

Asphodi'll, Asphodi'llwurz, *sf. Ng* złotogłów, złotnik, kozie jajka.

Aspira'nt, *sm.* aspirant, starający się o co; -ra'ntin, *sf.* aspirantka, starająca się o co.

Aspiratio'n, *sf. Spl.* aspiracya, przydech; Aspiri'ren, *va. Spl.* z przydechem wymawiać; s. a. Stre'ben (nach etwas).

Aß, *sn.* as, tuz; (Gewicht) as, oczko; der Dukaten ist um drei — zu leicht dukatowi temu braknie trzy asy.

Assecura'nt, *sm.* s. Versi'cherer; Assecura't, *sm.* s. Versi'cherter; Assecura'nz, *sf.* assekuracya, zabezpieczenie; Assecura'nz-, *a.* assekuracyjny; -ra'nzcompagnie, -ra'nzgesellschaft, *sf.* kompania assekuracyjna, towarzystwo assekuracyjne; -ra'nzbrief, -ra'nzschein, *sm.* assekuracya, bilet assekuracyjny; -ra'nzcomptoir, *sn. H.* bióro assekuracyjne; -ranzconto, *sn.*, -ra'nzrechnung, *sf. H.* rachunek assekuracyjny; -ra'nzmäkler, *sm. H.* stręczyciel assekuracyi; -ra'nzprämie, *sf. H.* premia assekuracyjna.

Assecuri'ren, *va.* zaassekurować; s. a. Versi'chern.

A'ssel, *sf. Ng.* (Kellerwurm) skórek, stonóg, stonożka.

Asse'ssor, *sm.* asesor, assessor; -sesso'rin, *sf.* asesorowa, asesorka; -ssessora't, *sn.*, -ssessu'r, *sf.* asesorstwo.

Assigna'nt, *sm.* asygnant, przekazujący. [kassowy.

Assigna'te, *sf.* asygnata, bilet

Assignatio'n, *sf.* asygnacya, wskazanie, przekaz. [kazać.

Assigni'ren, *va.* asygnować, prze-

Assimilatio'n, *sf.* asymilacya, przypodobnienie; -mili'ren, *va.* asymilować, przypodobnić.

Assi'sen, *sf. pl. Rw.* assyzy, sąd przysięgłych w *Francyi*.

Assiste'nt, *sm.* asystent, pomocnik; -iste'nz, *sf.* asystencya, pomoc; poczet, orszak towarzyszący; -isti'ren, *va.* (h.) asystować; towarszyczyć.

Assortime'nt, *sn. H.* dobór towarów; Assorti'ren, *va.* dobierać; assortirtes Waarenlager, *H.* skład dobranych towarów; sich — opatrzyć się w dobór towarów.

Assy'rien, *sn. Geog.* Asyrya; Ass-

sy'rier, Assy'rer, *sm. Geog.* Asyryjczyk; Assy'rierin, *sf.* Asyryjka; Assy'risch, *a.* Asyryjski.

Ast, *sm.* gałąź, gałązka, kolanko, sęk, konar; A'stblätter, *sm. pl.* liście gałęziowe. [gałązeczka.

Ae'stchen, *sn. dim.* gałązka, sęczek,

Ae'sten, *va.* gałęzić; sich — w gałęzie rosnąć, rozgałęzić się.

A'ster, *sf. Ng.* aster.

Asteroi'd, *sm. Stk.* asteroid.

Aestheti'k, *sf.* estetyka; Aestheti'ker, *sm.* estetyk; Aesthe'tisch, *a.* estetyczny.

A'sthma, *sn., sf. Hlk.* astma, zatkanie na piersiach; -ma'tiker, *sm. Hlk.* astmatyk; -ma'tisch, *a.* astmatyczny.

A'stholz, *sn.* drzewo gałązkowe.

Ae'stig, *a.* gałęzisty; rosochaty, sękowaty, rozłożysty; kolankowaty.

A'stknorren, *sm.* sęk w drzewie.

A'stkrähe, *s.* Ne'belkrähe. [gami.

A'stkreuz, *sn. Wpk.* krzyż z odno-

Ae'stling, *sm.* ptak, który już po gałęziach skacze. [wypadł.

A'stloch, *sn.* dziura od sęka, co

A'stlos, *a.* bez gałęzi.

A'stmoos, *sn. Ng.* mech gałęzisty.

A'streich, *a.* pełen gałęzi, gałęzisty.

Astrola'bium, *sn. Stk.* astrolab, kątomiar.

Astrolo'g, *sm.* astrolog, gwiazdowieszczek; -logie', *sf.* astrologia.

Astrono'm, *sm.* astronom, gwiazdarz, gwiazdoznawca; -nomie', *sf.* astronomia, gwiazdarstwo; -nomisch, *a.* astronomiczny.

A'stständig, *a.* gałęziowy.

A'stwerk, *sn.* gałęzie, chróst.

A'stwurzel, *sf.* korzeń gałęzi, gałąź przy wyjściu z pnia.

A'ßung, Ae'ßung, *sf. Jäg.* żerowanie; pasienie się; jedzenie.

Athei'st, *sm.* ateista, ateusz; -isterei', *sf.* Athei'smus, *sm.* ateizm, bezbożność, ateuszostwo, bezbożnictwo; -i'stisch, *a.* ateuszowski, bezbożny.

A'them, *sm.* oddech; dech; odetchnienie; aus vollem — co tchu; co tchu staje; — holen dychać, oddychać; kurzer — krótki oddech, duszność; Jemanden gar nicht zu — kommen lassen nie dać komu odetchu; Jemandem den — benehmen oddech komu zatamować; den — an sich halten oddech w sobie zatrzymać; A'them-, *a.* oddechowy; Athem-Canal (Luftröhre), *Zk.* gardziel oddechowy; A'thembar, *a.* oddychalny; athembare Luft (Sauerstoffluft), *Ntl. Schdk.* gaz oddychalny; nicht athembare Luft (Stickstoffluft), *Ntl. Schdk.* gaz nieoddychalny; A'thembeschwerde, *sf. Hlk.*: — haben mieć ciężki oddech; A'themholen, *sn.* oddychanie; -mlos, *a.* bez tchu, zatchniony, zadyszany; zadyszały, udyszony; — werden zadyszeć się, z zapartem tchem w piersiach; -mlosigkeit, *sf.* zatchnienie; -mzug, *sm.* odetchnienie, oddech, oddychanie, tchu wydanie; bis zum letzten Athemzuge aż do ostatniego tchnienia; in Einem Athemzuge jednym tchem.

Athe'n, *sn. Geog.* Ateny; Athe'ner, Athe'nienser, *sm.* Ateńczyk; Athe'nisch, Athenie'nsisch, *a. Geog.* Ateński.

Ae'ther, *sm. Ntl.* eter, powietrze podniebne bardzo subtelne; Aethe'risch, *a.* eteryczny.

Athle't, *sm. Alt.* atleta, szermiecz, zapaśnik; *wielkiéj i silnéj budowy człowiek; Athle'tik, *sf. s.* Fe'chtkunst; Athle'tisch, *a.* atletyczny.

A'thmen, *va. u. vn.* (h.) dychać, oddychać, odetchnąć, dech puścić; so lange ich — werde póki tylko tchnienie me serce ożywiać będzie; reine Luft — czystém powietrzem oddychać; sein Herz athmet Liebe serce jego tchnie miłością; Alles was athmet wszystko co żyje; A'thmen, *sn.*, A'thmung, *sf.* oddychanie.

A'thmung, *sf., s.* A'themholen; A'thmungs-, *a.* oddechowy.

Atla'ntisch, *a. Geog.* Atlantycki; atlantisches Meer, *Geog.* Ocean Atlantycki.

A'tlas, *sm. W.* atłas, materya jedwabna; —, *Geog.* atlas, zbiór map jeograficznych; *Geog.* (Gebirge) Atlas, (góra w Afryce); —, *Zk.* pierwszy krąg pacierzowy, obrotnik.

A'tlas-, A'tlasartig, A'tlassen, *a. W.* atłasowy.

A'tlasband, *sn.* wstążka atłasowa; A'tlasblume, *sf. Ng.* miesiącznica trwała; miesiącznik trwały.

A'tlassen, *a.* atłasowy.

A'tlasstreifen, *sm.* pręga atłasowa; -lasvitriol, *sm. Ng. Bw.* witryol jedwabisty bezwodny; -swirker, *sm. W.* atłaśnik, fabrykant atłasu; -szeuch, *sm. W.* materya atłasowa.

Atmosphä're, *sf. Ntl.* atmosfera, powietrzokrąg; -sphä'risch, *a. Ntl.* atmosferyczny.

Ato'm, *sn.* (Sonnenstäublein) atom, nierozdzielna cząsteczka; Ato'menlehre, *s.* Atomi'stik; Atomi'st, *sm. Philos.* atomista, utrzymujący, że świat z atomów powstał; Atomi'stik, *sf.* atomystyka, nauka atomystów.

Atta'ke, Atta'que, *s.* A'ngriff, A'nfall; Attaki'ren, Attaqui'ren, *s.* A'ngreifen, A'nfallen.

Atte'st, Attesta't, *sn.* atest, zaświadczenie; -testi'ren, *va.* zaświadczyć, atestować.

A'ttich, *sm. Ng.* chebd; *s. a.* A'derhollunder; -tichbeere, *sf. Ng.* chebdowa jagoda.

A'ttisch, *a. Alt.* atycki; attischer Witz, *dowcip smaczny, trafny.

Attractio'n, *sf. Ntl. Stk.* attrakcya, przyciąganie; Attractio'ns-, *a. Ntl. Stk.* attrakcyjny.

Attribu't, *sn.* atrybut, własność, cecha przyznana; Attributi'v, *a.* atrybutywny.

A'tz, *sf.* (Lockspeise) zob', posypka, przyłuda, powab, nęta.

Ae'tzbar, *a.* dający się napuścić gryzącą cieczą, poddający się gryzącéj cieczy; Ae'tzbarkeit, *sf.* własność iż co może być wygryzionym od. rozpuszczonym jaką cieczą.

Ae'tzbild, *s.* Ae'tzzeichnung; Ae'tzbrett, *s.* Ae'tzwiege.

Ae'tzdruck, *sm.* pierwszy odcisk kopersztychu na próbę.

A'tzel, *sf. Ng.* sroka; — (Perücke) peruka. [wabić, nęcić, łudzić.

A'tzen, Ae'tzen, *va.* karmić, paść,

Ae'tzen, *va.* (durch Scheidewasser einfressen lassen) ecować, serwaserem sztychować; —, *Hlk.* wypalać; Ae'tzen, *sn.* wygryzanie jakim kwasem; *Hlk.* wypalanie; Ae'tzend, *ppr. u. a.* wygryzający, wyżerający; *Hlk.* wypalający; -tzgrund, *sm.* blacha powlekana pewnym gatunkiem pokostu; -tzkasten, *s.* Ae'tzwiege; -tzkraft, *sf.* moc gryząca (płynu); kaustyczność; -tzkunst, *sf.* sztuka rytowania serwaserem; -tzlauge, *sf.* ług wygryzający, bejc; -tzmittel, *sn.* środek wygryzający, kaustyczny; *Hlk.* lekarstwo wytrawiające; -tznadel, *sf.* igiełka do rytowania; -tzpulver, *sn.*, Ae'tzstein, *sm.* proszek, kamień kaustyczny (do wypalania ran itd.); kamień piekielny; -tzwasser, *sn.* serwaser, kwas saletrowy; woda gryząca, kaustyczna; -tzwiege, *sf.* skrzynka sztycharska; -tzzeichnung, *sf.* rysunek kaustyczny.

A'tzung, *sf.* karmienie, ponęta, nęta. [zanie.

Ae'tzung, *sf.* wyżeranie, wygry-

Au, au weh! *int.* au! ajaj! ojoj!

Aube'rge, *s.* He'rberge; Aubergi'st, *s.* He'rbergswirth rc.

Auch, *ad.* i, też, także; wenn — chociaż; lubo; was — cokolwiek bądź; wo — gdziekolwiek bądź; — nicht ani; so — jakkolwiek; so groß er — ist jakkolwiek jest wielki; ich — nicht i ja nie; — ich werde gehen i ja pójdę; sowohl — als auch nie tylko — lecz nawet; lecz i, lecz także; wie dem nun — sein mag jakkolwiek się rzecz ma; wer — nur ktokolwiek bądź; so oft — nur ile kolwiek razy; wird er es aber — gern thun? ale czy też tylko chętnie to uczyni? — das will ich noch thun i to jeszcze zrobię.

Auctio'n, *sf.* aukcya, sprzedaż publiczna, licytacya; eine — anstellen aukcyą postanowić; eine — bekannt machen ogłosić licytacyą; Auctiona'tor, *sm.* aukcyonator; -tio'nscatalog, *sm.*, -tio'nsverzeichniß, *sn.* katałog aukcyjny; spis rzeczy wyprzedających się przez aukcyą; -tio'ns-Commissa'rius, *sm.* komisarz aukcyjny; licytacye odbywający; -tio'nspreis, *sm.* cena licytacyjna; -tio'nssaal, *sm.* sala aukcyjna.

Audie'nz, *sf.* audyencya, posłuchanie; przystęp, przypuszczanie do rozmowy; Jemandem eine — verschaffen wystarać się komu o audyencyę; um — bitten, nachsuchen prosić o audyencyę; — erhalten pozyskać audyencyę; seinen Gedanken — geben, *być zamyślonym, w myślach zatopionym; Audie'nz-, *a.* audyencyonalny, posłuchalny; -die'nzzimmer, *sn.* sala posłuchalna; audyencyonalna.

Auditeu'r, *sm. Kw.* auditor, podsędek pułkowy.

Audi'tor, *sm.* słuchacz, słuchający; -dito'rium, *sn.* audytoryum (sala); słuchacze, zgromadzenie; ein zahlreiches — liczne słuchaczów grono.

Au'e, *sf.* błonie, pastwisko, trawnik, pastewnik, łąka, dolina.

Au'erhahn, *sm. Ng.* głuszec; -rhenne, *sf.* głuszec samica, głuszyca; -rkalb, *sn. Ng.* żubrze; -rkuh, *sf.* żubrzyca; -rochs, *sm. Ng.* żubr, byk dziki.

Auf, *praep.* (mit *Dativ* [wo?] u. *Accusativ* [wohin?]): na; — dem Berge na górze; — der Flöte blasen grać na flecie; — (Zeit) na, od, w, z; — die Stunde na godzinę; — die Minute na minutę; — der Stelle natychmiast; auf's Neue na nowo; bis — zu do, aż do; verschiebe es bis — den andern Tag odłóż to do jutra, aż do jutra; bis — Wiedersehen aż do zobaczenia; — den

Pfennig do ostatniego pieniężka; auf seinen Antrag ging ich ein skłoniłem się do jego zdania, przystałem na jego zdanie; — (gemäß, für) na, za; auf Zinsen na procent; auf Borg na kredyt; auf Befehl za rozkazem; auf's Fieber curiren, *Hlk.* na febrę kurować; — (bei) na; auf Ehre na honor; auf meine Seele na duszę moją; auf gut Glück na los szczęściem, na uhad; — (nach Art, der Reihe nach) po, w sposobie, na; es war auf Lateinisch geschrieben a było napisano po łacinie; auf Deutsch po niemiecku; auf Polnisch po Polsku; Blitz auf Blitz błyskawica po błyskawicy; Eins folgt auf das Andere jedno po drugim następuje; auf Hieb und Stich na razy sztychowe i cięte; — (hinauf) ku, w, pod; bergauf ku górze, zwgórę, pod górę; auf die Stadt zu gehen ku miastu iść; von Jugend auf od pierwszéj młodości (daléj); von unten auf od dołu zacząwszy; — (beinahe, ungefähr) około, blisko; der Ring kostet auf tausend Thaler ten pierścień około tysiąca talarów kosztuje; — (an) na, od; blind auf einem Auge ślepy na jednym oku; auf jeden kommt ein Thaler na każdego wypada po talarze; wie viel Loth gehen auf ein Pfund? ile łótów idzie na funt? auf einmal na jeden raz, razem, od razu; auf's Höchste najdaléj; auf's Längste najdłużéj; das hat nichts auf sich to nic nie znaczy; die Thür ist auf drzwi otwarte; er ist schon auf (-gestanden) już wstał; wohl auf sein przy dobrém być zdrowiu; auf einerlei Weise jednorako, jednostajnym sposobem; auf diese Weise w takowy sposób; auf ein ander Mal na drugi raz, drugim razem, innego czasu; auf die Hälfte na pół, na połowę od. połowicą; auf einmal austrinken duszkiem wypić.

Auf! *int.* nuż! nuże! wstań! Glück auf! szczęść Boże! zdarz Boże!

Auf daß, *conj.* aby, ażeby, by, iżby, żeby.

Au'fackern, *va.* wyorać; odorywać, rozorywać.

Au'farbeiten, *va.* wyrobić; wypotrzebować, spotrzebować, wyszafować; das Leder ist schon aufgearbeitet skóra już wyrobiona; die Wolle ist aufgearbeitet wełna sprzędzona; — (durch Arbeit öffnen, mit Mühe öffnen) tak długo robić aż się dokaże.

Au'fathmen, *vn.* (h.) odetchnąć, wydać oddech.

Au'fätzen, *vn.* (h.) wyrytować na czém za pomocą kaustyku (kwasu jakiego).

Au'fbacken, *va. irr.* (h.) (backe auf, buk auf, aufgebacken) spiec, popiec, wypiec; — (von Neuem backen) na nowo piec, odpiekiwać, odpiekać.

Au'fbahren, *va.* na mary złożyć.

Au'fbansen, *va. Ldw.* kopić, w kupę układać w sąsieku.

Au'fbauen, *va.* zbudować, wystawić, wybudować; -bauung, *sf.* wybudowanie.

Au'fbäumen, *va.* nawijać osnowę na nawój tkacki od. na krosna; sich — wspinać się do góry (jak koń); dęba stawać; das Pferd bäumt sich koń dęba staje.

Au'fbeben, *vn.* (s.) wzdrygnąć się, zadrżéć, wstrząsnąć się.

Au'fbefinden, *vr.* (h.) już nie spać; er befindet sich schon auf już wstał; sich wohl — dobrze się miéć.

Au'fbehalten, *va. irr.* (h.) (behalte auf, behielt auf, aufbehalten) zachować, dochować, schować, zatrzymać; den Hut — zostawić kapelusz na głowie, niezdejmować go; ich will den Platz für dich — (aufbewahren) zostawię to miejsce dla ciebie; -behaltung, *sf.* zatrzymanie.

Au'fbeißen, *va. irr.* (h.) (beiße auf, biß auf, aufgebissen) rozgryść, zgryść co, przegryść; Jemandem eine harte Nuß aufzubeißen geben, *dać komu twardy orzech do zgryzienia, *wbić komu glin w głowę.

Au'fbeizen, *va.* wryć, nabejcować na czém, i co.

Au'fbersten, *vr. irr.* (s.) (berste auf, barst auf, aufgeborsten) rozpęknąć się na poły, rozpuknąć się, rozpadać się, rozsadzić się; die Erde ist aufgeborsten ziemia się rozstąpiła, rozpada się, popadała się, ziemia się popękała.

Au'fbewahren, *va.* (h.) zachować, schować, przechować; -bewahren, *sn.*, -bewahrung, *sf.* zachowanie, przechowanie, przechowek.

Au'fbiegen, *va. irr.* (h.) (biege auf, bog auf, aufgebogen) zagiąć, odgiąć; — (auseinanderbiegen) rozgiąć; -biegung, *sf.* odgięcie, odginanie.

Au'fbieten, *va. irr.* (h.) (biete auf, bot auf, aufgeboten) wezwać, zaciągać, zebrać, rekwirować; zapowiadać, zapowiedziéć; seine Kräfte, Einfälle, Witz — dobywać siły, dowcipu, konceptów, ruszyć konceptem; alle Reize — wszystkich powabów użyć; sich — lassen, *Kg.* dać na zapowiedzi; -bietung, *sf.* wezwanie, zaciąg, nakaz do ruszenia się; —, *Kg.* (von Verlobten) zapowiedź; — der Kraft wysilenie.

Au'fbinden, *va. irr.* (h.) (binde auf, band auf, aufgebunden) podwiązać; — (befestigen) u góry, na wierzch przywiązać; — (zusammenbinden) powiązać, opasać; — (öffnen) rozwiązać, rozpuścić, roztroczyć; Jemandem etwas —, *nieprawdę komu powiedziéć, *okpić kogo, *zawód czynić, *za nos wodzić, *wmówić co w kogo; *uwodzić kogo czém; -bindung, *sf.* rozwiązanie, rozpuszczenie; roztroczenie.

Au'fblähen, *va.* nadymać, nadąć, odymać, odąć, napuszyć, wzdymać; ein von Schmeicheleien aufgeblähtes Herz, *serce pochlebstwy napuszone; — (sich) nądymać się; -blähung, *sf.* nadęcie, wzdymanie, podpuszenie.

Au'fblasen, *va. irr.* (h.) (blase auf, blies auf, aufgeblasen) rozdmuchnąć, rozdymać, rozdymać, rozdąć, opuszać, wydąć, nadąć powietrzem, wionąć; du darfst dich nicht so —, *nietrzebasz się tak nadymać (pysznić); sich —, s. Au'fblähen (sich); zum Tanze —, *Tk.* zatrąbić do tańca, trąbieniem dać znak do tańca; zur Tafel — zatrąbić do stołu.

Au'fblättern, *va.* przewracać, przerzucać, rozwinąć karty; rozlepić listki; aufgeblätterte Rose róża z rozwiniętemi listkami; eine Stelle im Buche — rozlepiać miejsce w książce.

Au'fbleiben, *vn. irr.* (s.) (bleibe auf, blieb auf, aufgeblieben) czuwać, czuć, niespać, niekłaść się spać; — (offen bleiben) zostać otworem.

Au'fblick, *sm.* spojrzenie wgórę; -blicken, *vn.* (h.) poglądać w górę, rzucić okiem, podnieść oczy do góry, spojrzéć do góry.

Au'fblinken, Au'fblitzen, *vn.* (h.) zabłysnąć, zajaśniéć.

Au'fblühen, *vn.* (s.) rozkwitnąć, rozkwitać, zakwitnąć; *odżywiać się; unter ihm blühten die Künste auf pod nim kunszta zakwitły; -blühen, *sn.* zakwitnienie, rozkwit, wzrost.

Au'fbohren, *va.* rozwiercić, wywiercić na nowo.

Au'fbojen, *va. Sw.*: ein Schiff — okrętowi ująć ładunku, ciężaru.

Au'fborgen, *va.* (h.) napożyczać, nazaciągać, narobić długów, poborgować; -borgung, *sf.* poborgowanie.

Au'fbrassen, *Sw.*, s. Bei'drehen.

Au'fbraten, *va.* na nowo przepiekać, odpiekać; spotrzebować piekąc.

Au'fbrauchen, *va.* spożyć, wyszafować, wypotrzebować, spotrzebować, strawić.

Au'fbrauen, *va.* wypotrzebować na browar.

Au'fbrausen, *vn.* (h.) burzyć się, zawrzéć; wybuchnąć, zaszumiéć, robić, roić się, kipiéć; *unieść się gniewem, zapalić się gniewem, rozjątrzyć się, wściec się; -brausen, *sn.* wybuch, wybuchnienie, burzliwość; -brausend, *ppr.* u. *a.* popędliwy, *prędki, gwałtowny, opryskliwy.

Au'fbrechen, *va. irr.* (h.) (breche auf, brach auf, aufgebrochen) rozłamać, wyłamać, gwałtem otworzyć, wybić, rozsadzić; eine Thür — wysadzić drzwi, wyprzéć, wyłamać drzwi; einen Brief — list rozpieczętować, odpieczętować, otworzyć, pieczęć złamać; —, *vn.* (s.) (aufgebrochen werden, sich öffnen) otworzyć się, otwierać się, prepęknąć, rozpadać się; die Knospen, die Blumen brechen auf pączki, kwiatki się rozwijają, pukają się; halbaufgebrochene Rose róża w pół wychylona; das Geschwür bricht auf, ist aufgebrochen, *Hlk.* wrzód rozpękł się, wrzód pęka; die Wunde bricht wieder auf odnawia się rana, otwiera się rana; die Hände, die Füße brechen auf popękały mu się ręce, nogi; popadały mu się ręce, nogi; das Eis bricht auf lod pęka, rusza, puszcza; — (fortgehen, abreisen; abmarschiren) ruszyć w drogę; das Heer ist bereits gegen den Feind aufgebrochen, *Kw.* wojsko już wyruszyło od. ruszyło przeciw nieprzyjacielowi; aufbrechende Reisende podróżni puszczający się w drogę; —, *Jäg.*: ein Reh — wypatroszyć sarnę; das Eisen —, *Httk.* próbować laseczką, roztopione żelazo, czy datne do kowania; das Bier — piwo chłodzić (mieszając kopyścią); Au'fbrechen, *sn.* otworzenie; — der Flüsse puszczenie rzek zamarzłych; — der Blumenknospen rozkwitnienie; — (Abreise, Abmarsch) ruszenie z obozem w drogę; odjazd.

Au'fbreiten, *va.* rozpostrzéć, rozpościerać, rozciągnąć w szerz, rozłożyć na czém.

Au'fbrennen, *va. irr.* (h.) (brenne auf, brannte auf, aufgebrannt) popalić; vollends — (verbrennen) dopalić, spalić, wypalić; ein Zeichen — piętnować, napiętnować, cechę od. piętno wypalić żelazem rozpalonym; einem Pferde ein Zeichen — wypalić koniowi znak; Jemandem 10 Hiebe —, **§ wy-

palić komu 10 plag; —, *vn.* (s.) (aufsodern, aufflackern) zapalić się płomieniem; wspłonąć, zapłonąć się.

Au'fbringen, *va. irr.* (h.) (bringe auf, brachte auf, aufgebracht) *W.* nawijać (na nawój tkacki) przędzę; einen Bau —, *Bk.* wywieść, wyprowadzić budowę; wystawić; einen Kranken —, **Hlk.* uzdrowić, przywrócić do zdrowia, wykurować, wyleczyć, uratować chorego, ocalić; einen Baum, ein Kind, ein Thier — wychować, wyhodować, uratować, ocalić drzewo, dziecko, zwierzę; Geld — (herbeischaffen) zdobyć się na pieniądze, wystarać się, nazgromadzać na pieniądze; Soldaten —, *Kw.* wystawić wojsko, zaciągnąć żołnierzy; falsche Zeugen — fałszywych świadków sprowadzić, od. stawić; Schiffe —, *Sw. Kw.* zabrać okręt, uprowadzić zawojowany okręt, chwytać okręty; — (vorbringen) wymyślić, powiedzieć, mówić, zdobyć się na co; wynaleść, wprowadzić nowy zwyczaj; etw. Neues — co nowego wzniecić; dagegen läßt sich nichts — nie ma co przeciwko temu powiedzieć; — (in eine starke Gemüthsbewegung versetzen) rozgniewać kogo, zwaśnić, rozjątrzyć, obruszyć; rozsierdzić, rozdrażnić, rozjuszyć, oburzyć kogo; das hat ihn aufgebracht to go ubodło; aufgebracht zawzięty, zajadły, obruszony, oburzony; Au'fbringung, *sf. W.* nawijanie; *Bk.* wyprowadzenie budowe; *Sw.* zabranie okręt; — von Geld zdobycie się na pieniądze.

Au'fbrocken, *va.*: ein Stück Brod — pokruszyć chleba kawał.

Au'fbrodeln, *vn.* (s.) wrzéć i bąble do góry wyrzucać.

Au'fbruch, *sm.* przepęknienie, pęknienie, rozpuk, rozpadnienie, otwór; — (Abreise) odjazd, odejście, wyprowadzenie się; *Jäg.*: — eines Wildes wypatroszenie zwierzyny.

Au'fbrühen, *va.*: die Wäsche — zaparzyć chusty; Mehl (zur Suppe) —, *Kk.* zaparzyć mąkę.

Au'fbrüllen, *vn.* (h.) zaryczéć; —, *va.*: Jemanden — rykiem obudzić kogo.

Au'fbrummen, *vn.* (h.) mruknąć; —, *va.*: Jemanden — mruczeniem obudzić kogo. [się.

Au'fbrüsten (sich), *vr.* puszyć, dąć

Au'fbuden, *va.* budy wystawić, rozłożyć, porozkładać jak w budzie jarmarcznéj.

Au'fbügeln, *va.* wyprasować, odprasować żelazkiem (to, co się zmięło).

Au'fbürden, *va.* obciążać, obarczyć, obrzemienić; narzucić; — (Schuld geben, beschuldigen) zwalić, kłaść, składać na kogo; winować, obwiniać kogo z czego; pomawiać kogo; ein Verbrechen — posądzać o zbrodnią; ich lasse mir das nicht — nie dam sobie tego zarzucić; -fbürdung, *sf.* obarczenie; zwalenie winy.

Au'fbürsten, *va.* (in die Höhe bürsten) zaczesać do góry, zaczesywać, podczesywać, podczesać szczotką; — (von Neuem bürsten) na nowo oczesać, rozczesać; odchędożyć.

Au'fdamen, *va.*: einen Stein — nakryć damę, dwie bierki złączyć, dojść do damy (grając w warcaby).

Au'fdämmen, *va.* groblę, wał usypać.

Au'fdämmern, *vn.* (s.) *świtać, zacząć dnieć.

Au'fdampfen, *vn.* (s.) parować do góry; —, *va.* s. Verda'mpfen.

Au'fdauern, *vn.* (h.) wstrzymywać się od spania, nie kłaść się spać, czywać, wytrzymać bez snu.

Au'fdecken, *va.* nakryć, rozpostrzéć; das Tischtuch — obrus nakryć; — (die Decke wegnehmen, aufheben) odkrywać, odkryć, odsłonić, obnażyć, ogołocić; odrzéć (dach); —, *(offenbaren, bekannt machen) objawić, wynurzyć, wyjawić, odkryć, wykryć.

Au'fdeichen, *va.* groblę podwyższyć.

Au'fdingebrief, *sm.* kontrakt terminowania, warunki przyjęcia na naukę; -dingegeld, *sn.* opłata wzięcia do terminu, na naukę.

Au'fdingen, *va. irr.* (h.) (dinge auf, dang od. dung auf, aufgedungen) oddać chłopaka do uczenia się rzemiosła; na naukę wziąć podług opisu; * § s. a. Au'sschelten, Au'sdunzen.

Au'fdocken, *va.* nawijać na wałek.

Au'fdonnern, *va.*: Jemanden —, *zgromić, zbesztać kogo; huczliwym trzaskiem budzić; z trzaskiem otworzyć; das Gewissen hat ihn endlich aufgedonnert, *przecie go sumienie z długiego letargu obudziło; sich —, ** § nastrzępić się, dziwacznie się wystroić, mizgać się, miezgać sie.

Au'fdoppeln, *va.*: eine Sohle — podeszew przyszyć (do przyszywy).

Au'fdörren, *va.* nasuszyć, ususzyć dla zachowania.

Au'fdrängen, *va.* rozpierać, rozeprzéć; die Thür — gwałtem dobyć drzwi, odepchnąć, odeprzéć; — (drängend aufsteigen, Gedanken) nawijać się; der Gedanke drängt sich mir auf myśl mimo woli przychodzi mi do głowy.

Au'fdrechseln, s. A'ndrechseln.

Au'fdrehen, *va.* wśrubować, przykręcić co na co, do czego; — (durch Drehen öffnen) rozkręcić; odkręcić, odśrubować; einen Schlüssel — przekręcić klucz.

Au'fdreschen, *va. irr.* (h.) (dresche auf, drasch auf, aufgedroschen), *Ldw.* wymłócić, domłócić; wir haben schon aufgedroschen (sind mit Dreschen fertig) już eśmy wymłócili.

Au'fdrieseln, s. Au'fdrehen.

Au'fdringen, *va. irr.* (h.) (dringe auf, drang auf, aufgedrungen) narzucić komu co; Jemandem seine Meinung — narzucić gwałtem swą opinią; sich — natrętnym być, nalegać, naprzykrzać się; -fdringlich, *a.* natrętny; -fdringlichkeit, *sf.* natręctwo, natrętność; -fdringung, *sf.* narzucanie, itd.; s. Au'fdringen, *va.*

Au'fdrucken, *va.* wycisnąć, wybić pieczęć, wypieczętować; ein Siegel od. Petschaft auf einen Brief — pieczęć na liście; ein Zeichen auf Papier — pieczęć znak na papierze; *Bchdr.* wypotrzebować drukowaniem; -fdruckung, *sf.* wyciśnienie, wybicie.

Au'fdrücken, *va.* (durch Drücken öffnen): ein Geschwür —, *Hlk.* wydławić wrzód, wycisnąć; eine Nuß — orzech zdłabić, rozdławić, orzech rozgnieść; mit der Feder — nacisnać, przycisnać pióro.

Au'fducken, *va.* wynurzyć, raptem podnieść głowę nachyloną; sich — raptem się na chwilę pokazać.

Au'fdunsen, *vn. irr.* (s.) (dunse auf, dunsete auf, aufgedunsen) nabrzmiéć, nabrzęknąć; aufgedunsen nabrzękły, nabrzmiały, nadęty, odęty.

Au'fdunsten, *vn.* (s.) (als Dampf emporsteigen) parować; ulatniać się.

Au'fdünsten, *va.* ulatniać.

Au'feggen, *va. Ldw.* rozbronować, wybronować, przebronować.

Aufeina'nder, *ad.* jeden na drugim, na sobie; jeden po drugim, jedno na drugie, jedno po drugiem; — fügen spajać co z czém; — folgen po sobie następować; Hunde — hetzen poszczuć psy na siebie; — stoßen spotkać się z sobą.

Aufeina'nderfolge, *sf.* następstwo z kolei.

Au'feisen, *va.* lód rozcinać, przeręble robić, lód rozbijać; einen Teich, einen Fluß — wyrąbać lód na stawie, na rzece; Au'feisen, *sn.* wyrębywanie lodu.

Au'fenthalt, *sm.* (an einem Orte) pobyt, bytność; siedlisko, bawienie, przemieszkiwanie, przebywanie; schronienie, przytułek, ucieczka, mieszkanie, rezydencya; während meines Aufenthaltes in Warschau podczas mojéj bytności w *Warszawie*; seinen — wo nehmen osiąść, zamieszkać gdzie; — (Verzögerung) zatrzymanie, zwłoka, przeszkoda, bałamuctwo; ohne den geringsten — bez najmniejszego zatrzymania; -fenthaltskarte, *sf.* karta pobytu; -fenthaltso'rt, *sm.* miejsce pobytu.

Au'ferbauen, *ꝛc.*, s. Erbau'en, *ꝛc.*

Au'ferlegen, *va.* nadać, nakazać, nakłaść, nałożyć, na kogo włożyć, obowiązać kogo do czego, poruczyć co komu; -ferlegung, *sf.* nałożenie, nakaz, poruczeństwo od. poruczenie.

Au'ferstanden, *pp.* u. *a.* zmartwychwstały, powstały.

Au'ferstehen, *vn. irr.* (s.) (auferstehe, auferstand, auferstanden) zmartwychpowstać, zmartwychwstać.

Au'ferstehung, *sf. Kg.* zmartwychwstanie, powstanie od umarłych.

Au'ferwachen, *vn.* (s.) obudzić się ze snu śmiertelnego.

Au'ferwecken, *va.* wskrzesić, wskrzeszać (od) umarłych; do żywota przywrócić, wzbudzić; -ferwecker, *sm.* wskrzesiciel; -ferweckung, *sf.* wskrzeszenie (ku żywotowi).

Au'ferziehen, *va. irr.* (h.) (erziehe auf, erzog auf, auferzogen) wychować, hodować, dać edukacyę, dać wychowanie; -rziehung, *sf.* wychowanie, edukowanie, edukacya, odchów; auferzogen wychowany, edukowany.

Au'fessen, *va. irr.* (h.) (esse auf, aß auf, aufgegessen) zjeść, zjadać, dojadać.

Au'ffädeln, *va.* nawlec, nabierać; rozkręcić, nitki wyskubać, rozsnuć.

Au'ffahren, *va. irr.* (h.) (fahre auf, fuhr auf, aufgefahren) jadąc otworzyć, rozjechać, rozjeżdżać, wyboje zrobić jeżdżeniem; nawozić, nawieść; der Staub fährt auf pył, kurz wznosi się; vor Schrecken — wzdrygnąć się, podskoczyć od strachu; im Schlafe — porywać, zrywać się we śnie; auf den Grund mit dem Schiffe —, *Sw.* utknąć na dnie okrętem, uwięznąć;

ugrzęznąć; —, *vn.* (s.): aufwärts fahren pod górę, (wzgórę) jechać, wzjechać; — (hinaufsteigen) wstępować do góry, iść do góry, podnieść się, unieść się; wstąpić, podskoczyć; vom Stuhle — porwać się z krzesła; — (zornig) być porywczym do gniewu, wpaść w gniew; er ist auffahrend jest popędliwy, porywczy do gniewu, opryskliwy; auffahrendes Wesen opryskliwość, popędliwość; — (im Fahren auf etwas stoßen) zawadzić jadąc; — (sich plötzlich öffnen) nagle się otworzyć; zum Himmel —, *Bibl.* wstąpić w niebo; Au'ffahren, *sn.* dąsanie się, rzucanie się; zorniges — z gniewu, gniew popędliwy, popędliwość.

Au'ffahrt, *sf.* wjechanie na górę; — gen Himmel, *Bibl.* wstąpienie wgórę, wniebowstąpienie, wstąpienie; wjazd; zjazd; wstęp.

Au'ffallen, *va. irr.* (s.) (falle auf, fiel auf, aufgefallen): sich den Kopf — (durch Fallen verwunden) rozbić sobie głowę; —, *vn.* padać na co, przypaść, spaść na co; — (auffällig sein), *uderzyć; es fiel mir gleich auf, daß ꝛc. zaraz mi to było dziwno, że itd.; —, *wpaść, uderzyć w oczy, zadziwić; der Staub fällt sehr auf (auf die Brust) kurz bardzo pada (po piersi).

Au'ffallend, *ppr.* u. *a.* uderzający, zadziwiający, zrażający, rażący, znaczny; bijący w oczy, jasny, jaskrawy, zastanawiający; —, *ad.* dziwnie; — häßliches Gesicht dziwnie szkaradna twarz; auffallende Aehnlichkeit uderzające podobieństwo.

Au'ffällig, s. Au'ffallend.

Au'ffangen, *va. irr.* (h.) (fange auf, fing auf, aufgefangen) nadstawić i chwytać, łapać, złowić, uchwycić; Jemandes Worte ꝛc. —, *łapać czyje słowa, *podsłuchywać; einen Brief — przejąć list.

Au'ffärben, *va.* na nowo ufarbować, odfarbować, nafarbować.

Au'ffasen, Au'ffasern, *va.* na włókna podzielić, włókna powyciągać.

Au'ffassen, *va.* chwytać, złapać, uchwycić, pojąć; ein Wort — słówko uchwycić; —, *Mal.* uchwycić; der Maler hat seine Gesichtszüge gut aufgefaßt malarz dobrze uchwycił jego rysy twarzy; du hast seinen Charakter gut aufgefaßt, *dobrześ uchwycił (od. ujął) jego charakter; -ffassung, *sf.* uchwycenie; Au'ffassungsvermögen, *sn.* władza pojmowania.

Au'ffegen, *va.* zmieść na co, podmiatać w górę.

Au'ffeilen, *va.* opiłować, spiłować; — (entzweifeilen) rozpiłować, wypiłować.

Au'ffiedeln, s. Au'fgeigen.

Au'ffindebuch, *sn.* repertoryum.

Au'ffinden, *va. irr.* (h.) (finde auf, fand auf, aufgefunden) znaleść, wynaleść, wyszperać.

Au'ffirnissen, *va.* odpokostować (na nowo).

Au'ffischen, *va.* wyłowić, ułowić, nałowić; *podchwycić, wyczerpnąć.

Au'fflackern, *vn.* (s.) migającym płomieniem zapalić się.

Au'fflammen, *vn.* (s.) zapalić się, płomieniem wybuchnąć, zająć się płomieniem, wspłonąć; in Begeisterung —, *wpaść w nadzwyczajny zapał; —, *va.* s. A'nzünden, Entzü'nden.

Au'fflattern, *vn.* (s.) podlatywać, podlecieć, wzlecieć trzepocąc skrzydłami.

Au'fflechten, *va. irr.* (h.) (flechte auf, flocht auf, aufgeflochten) do góry zapleść; — (auflösen) rozpleść, rozkręcić.

Au'fflehen, *vn.* (h.) wznosić modły, od. błaganie (do nieba).

Au'fflicken, *va.* łatę kłaść, od. przyszyć na co.

Au'ffliegen, *vn. irr.* (h.) (fliege auf, flog auf, aufgeflogen) podlatywać, podnosić się w górę, podlecieć, wylecieć do góry, wzlecieć, wzlatywać, wzbić się do góry, od. na powietrze, być wysadzonym na powietrze; im Rauch — z dymem pójść w górę; eine Taube — lassen (unter andere fremde Tauben, um sie zu fangen) podpuścić gołębia; — (schnell geöffnet werden) raptem się otworzyć; Au'ffliegen, *sn.* podlecenie, wybuchnięcie; — des Staubes wybuchnięcie prochu.

Au'fflimmern, *vn.* (s.) zabłysnąć, zamignąć.

Au'fflößen, *va. Sw.* spławiać pod wodę, pod górę; —, *vn.* s. A'nflößen, A'nschwemmen.

Au'fflug, *sm.* wzlot, wzlecenie.

Au'ffluthen, s. Au'fwallen.

Au'ffordern, *va.* wzywać, wezwać, wyzwać, zapraszać do czego, powoływać, pozywać; eine Dame zum Tanze — damę prosić do tańca; eine Festung (zur Uebergabe) —, *Kw.* wezwać, wzywać twierdzę do poddania się; au'ffordernd wezwawczy; -fforderung, *sf.* wezwanie, wyzywanie, dopominanie się, odezwa; -fforderungsschreiben, *sn.* pismo wzywające.

Au'fformen, *va.* na formę wbić, formę dawać (kapeluszowi).

Au'ffressen, *va. irr.* (h.) (fresse auf, fraß auf, aufgefressen) pożrzeć, pożerać, wyżrzeć, wyjeść, przeżrzeć; — (ätzen) przeżyrać; przegryść, wygryść; er thut, als wollte er die Leute —, *tak się sroży jak gdyby wszystkich zjeść chciał; er will sie vor Liebe —, **zjadłby ją z miłości; Jemanden —, *(ihn um sein ganzes Vermögen bringen) zjeść komu majątek; aufgefressen pożarty, zniszczony; Au'ffressung, *sf.* pożarcie.

Au'ffrieren, *vn. irr.* (s.) (friere auf, fror auf, aufgefroren): auf etw. — przymarznąć na czém.

Au'ffrischen, *va.* odświeżyć, odnowić; zachęcić, dodawać; s. a. Au'fmuntern; Erneu'ern.

Au'fführbar, *a. Sb.* mogący być wystawionym (Stück auf der Bühne, sztuka na scenie).

Au'fführen, *va.* zawozić (wgórę); die Kanonen auf den Wall —, *Kw.* zatoczyć armaty na wał; Erde um einen Baum — nasypać, nawozić ziemi około drzewa; ein Haus —, *Bk.* wystawić od. wywieść dom; — (heran-, herbeiführen): die Wache —, *Kw.* zaprowadzić wartę, zaciągnąć na wartę; Musik — wystawić, dać muzykę; ein Concert wurde aufgeführt dany był wielki koncert; einen Tanz — taniec przedstawić; Jemanden im Triumphe — prowadzić w tryumfie, od. z tryumfem; ein neues Stück —, *Sb.* wystawić, reprezentować, przedstawić, grać, dać nową sztukę; Zeugen —, *Rw.* świadków stawić; etwas in einer Rechnung — umieścić co w rachunku, objąć co rejestrem; sich —, *sprawować się, postępować, obejść się, zachować się; sich gut — sprawować się dobrze, postępować dobrze; Au'fführung, *sf.* zatoczenie, zawiezienie; wystawienie, wyprowadzenie; — (persönliches Benehmen) sprawowanie się, postępki, rządzenie się; *obyczaje, obejście się; -fführungswerth, *a. Sb.* (Theaterstück) godzien przedstawienia (sztuka na teatrze); -fführungszeugniß, -fführungsatte'st, *sn.* świadectwo sprawowania się.

Au'ffüllen, *va.* dopełnić, dopełniać; napełnić znowu; auf Flaschen — zlać w butelki; -ffüllung, *sf.* dopełnienie, dolanie, napełnienie.

Au'ffunkeln, *vn.* (s.) zabłysnąć, wybłysnąć; —, *vn.* (h.) zabłysnąć się.

Au'ffüttern, *va.* spaść, wypaść, wypasać, rozdać obrók; *wychować, hodować, wykarmić.

Au'fgabe, *sf.* zadanie, zadana robota; — (eines Räthsels, einer Frage) zadanie, zagadnienie, zapytanie, kwestyja, zagadka, problema; — einer Festung, *Kw.* poddanie, porzucenie, zaniechanie fortecy od. twierdzy.

Au'fgabeln, *va.* (h.) na widełki wziąć, na widełki brać, widłami utknąć w co; —, * § (ausfindig machen) wyszperać, zdybać; Jemdn. —, *wynaleźć kogo.

Au'fgackern, *vn.* (h.) gdakaniem obudzić.

Au'fgaffen, *vn.* (h.) hapę dawszy spojrzeć wgórę.

Au'fgähnen, *vn.* (h.) poziewnąć; — (Abgrund, Erde, Felsen), *rozstąpić się, rozpaść się (przepaść, ziemia, skała).

Au'fgähren, *vn.* (h.) fermentując podnosić się, rość (na drożdżach).

Au'fgang, *sm.*: — (der Sonne) wschód (słońca); — (Ort) wschód; Aufgänge, *pl.* wschody; vom Aufgange der Sonne bis zum Niedergange od wschodu aż do zachodu; gen — na wschodzie; — (Aufwand) rozchód, wypotrzebowanie, wydatek.

Au'fgattern, *va.* (ausfindig machen) zdybać, zdobyć się na co, znaleść, wynaleść.

Au'fgeben, *va. irr.* (h.) (gebe auf, gab auf, aufgegeben) zadać, podać; eine Stadt, Festung —, *Kw.* poddać miasto, fortecę, wyzuć się z twierdzy; den Geist — wyzionąć ducha, ducha oddać, skonać, umrzéć; — (zu thun, zu verrichten auftragen) zadać, zlecić; einem Schüler etwas zu lernen — zadać gadkę; Jemandem ein Räthsel — zadać komu zagadkę; — (freiwillig fahren lassen) opuścić, porzucić, co zaniechać; das Spiel — (aufhören zu spielen) przestać grać, poprzestać gry; sein Vorhaben — odstąpić zamysłu; sein Amt — urząd swój złożyć, służbę kwitować, porzucić; der Arzt hat den Kranken aufgegeben lekarz opuścił od. odstąpił chorego; man gab die Sache auf odbieżono od rzeczy, zaniechano tej sprawy; einen Proceß — odstąpić processu.

Au'fgeber, *sm.* podawca, zadawca; *Httk.* ten co węgle i rudę do pieca sypie.

Au'fgeblasen, *pp.* u. *a.* wydęty, nadęty, wzdęty, odęty; *naduszony, dumny; -geblasenheit, *sf.* *nadętość, pycha.

Au'fgeborsten, *pp.* u. *a.* (v. Au'fbersten): rozpękły.

Au'fgebot, *sn. Kg.* zapowiedź, wezwanie, odezwa, zapozwanie; allgemeines — in Polen, *Gsch. Kw.* pospolite ruszenie, zaciąg, zaciągi.

Au'fgeboten, *pp.* u. *a.* (v. Au'fbieten): zapowiedziany.

Au'fgebracht, *pp.* u. *a.* rozgniewany, markotny, rozsrożony.

Au'fgebung, *sf.* zadanie, podanie, zaniechanie, zwątpienie; — eines Amtes złożenie urzędu; — des Geistes oddanie ducha, zgon, *śmierć.

Au'fgedinge, *sn.* przyjście do terminu; odpłata od terminatora.

Au'fgedunsen, *pp.* u. *a.* nabrzmiały, nabrzękły, pulchny; —, *(fett, feist) nadęty; -gedunsenheit, *sf.* obrzmienie, nabrzmiałość.

Au'fgegangen, *pp.* u. *a.* (v. Au'fgehen): weszły, zeszły.

Au'fgehäuft, *pp.* u. *a.* do kupy zebrany, zgromadzony, skupiony.

Au'fgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe auf, ging auf, aufgegangen) wznisć, wschodzić; in der Stube auf- u. abgehen przechodzić się po iżbie; die Sonne geht auf słońce wschodzi; es geht mir in dieser Sache ein Licht auf dopiero mi się ta rzecz wyjaśnia, *otwierają mi się oczy, *poznaję; — (in die Höhe steigen) wznosić się, podnosić się; es geht ein Rauch auf podnosi, wznosi się dym; im Rauche —, *z dymem pojść; im Feuer — spłonąć w ogniu, w dym, w perzynę się obrócić, zniszczéć; es ist ein Feuer aufgegangen zajął się ogień, wybuchnął ogień, wszczął się pożar; die ganze Stadt ging im Feuer auf spaliło się całe miasto; das Getreide ist aufgegangen wzeszło, weszło zboże; der Teig geht auf podnosi się, idzie do góry, rusza się, rośnie ciasto; den Teig — lassen kwasić ciasto; — (geöffnet werden) otwierać się; die Thür ging auf otworzyły się, rozwarły się drzwi; — (aufbrechen): das Eis ist bereits aufgegangen lód już puścił; das Geschwür, die Wunde ging auf, *Hlk.* wrzód pękł, rana się otworzyła; — (aufgelöst werden, nachlassen): der Knoten ging auf węzeł się rozwiązał, od. puścił; die Naht geht auf szew puścił; — (völlig aufblühen, sich öffnen) rozwijać się, rozkwitać; — (verbraucht werden) wychodzić, wyjść, spotrzebować się, wyexpensować się; viel — lassen wiele wydawać; es ist heute viel Holz aufgegangen wyszło dziś wiele drzewa od. drew; —, *Rk.* znosić się; zwei in zwei geht auf, od. Plus zwei, Minus zwei geht auf, *Rk. Gl.* więcéj dwa mniéj dwa znoszą się; vier von vier geht auf cztery od czterech nic nie zostaje; die Zahl geht auf, *Rk.* liczba jest rowna, nic nie zostaje; das geht so auf (wir sind quitt) kwita z myta; gegen einander — lassen jedno drugiem nagradzać; —, *va.*: sich etwas — rany sobie w czém porobić chodzeniem; ich habe mir die Füße aufgegangen takem się schodził, że mi się rany w nogach porobiły.

Au'fgehoben, *pp.* u. *a.* v. Au'fheben, s. d.

Au'fgeigen, *va.* u. *vn.* (h.) *Tk.* zagrać na szkrzypcach; zarzępolić.

Au'fgeklärt, *pp.* u. *a.* świattły, oświecony; -fgeklärtheit, *sf.* uczoność; -fgeklärtsein, *sn.* oświecenie.

Au'fgeld, *sn. H.* ażyo; laża, naddatek.

Au'fgelegt, *pp.* u. *a.*: — sein wozu być skłonnym do czego; być przy dobréj myśli, od. w dobrym humorze, wesołym; neu — (von Büchern) na nowo wydany.

Au'fgeleiten, *va.*: Jemanden — poprowadzić kogo na górę.

Au'fgeräumt, *a.* wypogodzonego umysłu, wesołego ducha; zabawny; aufgeräumtes Wesen, *wesołość; — (Waarenlager) wypróżniony, rozprzedany, wyprzedany, wyprzątniony skład towarów, rozkupiony; — (Zimmer) uprzątniony pokój; -fgeräumtheit, *sf.* wesołość.

Au'fgerichtet, *pp.* u. *a.* (getröstet) pocieszony, podźwigniony.

Au'fgeschaut! *int.* baczność! wara!

Au'fgeschoben, *pp.* u. *a.* odłożony, zawieszony, odroczony; — ist nicht aufgehoben, *choć się odwiecze, to nieuciecze.

Au'fgeweckt, *pp.* u. *a.* obudzony; — *(heiter, munter) wesoły, ochoczy, rzeski, żywy, hoży; aufgeweckter Kopf mądra głowa; -fgewecktheit, *sf.* wesołość, ochota, ochoczość, żywość, hożość.

Au'fgeworfen, *pp.* u. *a.* (v. Au'fwerfen): narzucony; aufgeworfene Nase nos zadarty; aufgeworfene Lippen wywalone wargi, wywrócone od. wypukłe usta.

Au'fgießen, *va. irr.* (h.) (gieße auf, goß auf, aufgegossen) nalewać, polewać, wlewać, rozlać po wierzchu; -fgießer, *sm. Httk.* polewacz; -fgießlöffel, *sm. Httk.* łyżka do polewania.

Au'fglänzen, *vn.* (s.) zabłyszczéć, zajaśniéć.

Au'fglätten, *va.* znowu wygładzić.

Au'fgleiten, *vn.* (s.) pośliznąć się na co.

Au'fglimmen, *vn. irr.* (s.) (glimme auf, glomm auf, aufgeglommen) zatlić się znowu.

Au'fglotzen, *vn.* (h.) oczy wytrzeszczyć do góry.

Au'fglühen, *vn.* (s.) rozżarzyć się.

Au'fgraben, *va. irr.* (h.) (grabe auf, grub auf, aufgegraben) okopać; — (ausgraben) wykopać, dokopać się, odkopać, wygrzebać.

Au'fgreifen, *va. irr.* (h.) (greife auf, griff auf, aufgegriffen) pochwycić, schwytać, złapać, złowić.

Au'fgrünen, *vn.* (s.) zazieleniéć, zazielenić się.

Au'fgrunzen, *va.*: Jemanden — kwikiem, krząkaniem kogo obudzić.

Au'fgucken, *vn.* (h.) spójrzéć do góry.

Au'fgürteln, Au'fgürten, *va.* wyżéj opasać, podpasać; — (öffnen) rozpasać, zdjąć pas.

Au'fguß, *sm.* nalanie; infuzya; nalewek; heißer — napar.

Au'fhaben, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (habe auf, hatte auf, aufgehabt) miéć na głowie; den Hut — miéć kapelusz na głowie; nichts — (mit bloßem Kopfe sein, barhäuptig sein) nie miéć nic na głowie, być z gołą głową; den Mund — miéć otwarte usta, miéć rozdziawioną gębę, rozdziawić gębę od. usta.

Au'fhacken, *va.* rozkopać, rozbijać, rozsiec, rozsiekać; mit dem Schnabel — rozdziobać; aufgehackt posiekany, posieczony.

Au'fhäkeln, *va.* rozpiąć haftkę, odpinać.

Au'fhaken, *va.* odhaczyć, otworzyć (co na haki było zamknięte); na haku zawiesić.

Au'fhalsen, *va.*: Jemandem etwas — na szyję (kark) komu co włożyć; obarczyć kogo czém; sich etwas — obarczyć się czém, na kark sobie co sprowadzić.

Au'fhalt, Au'fenthalt, *sm.* zatrzymanie, zwłoka.

Au'fhalten, *va. irr.* (h.) (halte auf, hielt auf, aufgehalten) wstrzymać; einen flüchtigen Dieb — zbiegłego złodzieja przytrzymać; der Wind hielt uns im Gehen auf wiatr przeszkadzał nam w drodze; das Gebirge hält den Wind auf góra wstrzymuje wiatr; halten Sie mich nicht auf niewstrzymuj mię, nie bałamuć mię; *daj mi pokój; *nie trzymaj mię długo na rzeczy; eine Uhr — zegarek zastanowić, zegarek zatrzymać; —, *(hemmen, hindern) bałamucić, przeszkadzać, zawadzać; das hält die Fortschritte in den Wissenschaften auf to opóźnia postęp umiejętności; — (bei sich behalten) zachowywać, przyjmować; sich bei einer Sache — zabawić się, bałamucić się koło czego; sich — bawić się nad czém; zatrzymywać się; sich über etw. — (tadeln) natrząsać się z czego; dziwić się czemu, przyganiać co komu; — (offen halten) nadstawić, wyciągać, potrzymać, przytrzymać, otworem trzymać.

Au'fhalter, *sm.* tylnik (rzemień, o który się koń tyłem opiera, kiedy wóz wstrzymuje).

Au'fhaltung, *sf.* wstrzymywanie, zatrzymanie.

Au'fhämmern, *va.* młotem rozbić (co spojonego); przybić na co; bijąc młotem obudzić; —, *vn.* (h.) młotem walić.

Au'fhängen, *va. reg.* u. *irr.* (hänge auf, hängte auf od. hing auf, aufgehängt od. aufgehangen): in die Höhe — zawiesić; einen Rock — suknią powiesić; einen Dieb — złodzieją powiesić; sich — obwiesić się, powiesić się; Wäsche — bieliznę porozwieszać; rozwiesić; Jemandem etwas —, *(betrügen) wmówić co w kogo, uwodzić, za *nos wodzić, nałgać komu; Jemandem eine Krankheit — choroby kogo nabawić.

Au'fharken, Au'frechen, *va. Ldw.* rozgrabić; zgrabić na kupę.

Au'fhärten, *va.*: ein Tau —, *Sw.* linę mocniéj zakręcić (dla nadania twardości).

Au'fhaschen, *va.* pochwycić, złapać; eine Neuigkeit 2c. —, *uchwycić nowinę jaką, itd.

Au'fhaspeln, *va.* zmotać, domotać; rozmotać; sich —, *z biedą się wyzgrzebać.

Au'fhauben, *va.*: eine junge Frau — oczepić pannę młodę.

Au'fhauchen, *vn.* (h.) chuchnąć na co; —, *va.* dmuchaniem (chuchnięciem) otworzyć.

Au'fhauen, *va. irr.* (h.) (haue auf, hieb auf, aufgehauen) przerąbać, rozcinać, rozciąć, rozsiekać, porąbać, zrąbać; eine Feile — nowe rywki wyrznąć w pilniku; mit der Lunte —, *Kw.* lont przytknąć do zapału; —, *vn.* (aufschlagen) walić w co.

Au'fhäufeln, *va.* obsypywać,

okopywać; die Erde um die Kartoffeln —, *Ldw.* kupkami sypać ziemię koło ziemniaków.

Au'fhäufen, *va.* wierzchowato nasypać, nagromadzić, zebrać na kupę; meine Geschäfte häufen sich immer mehr auf interesów mi się coraz więcéj zbiera; -häufung, *sf.* nasypanie, zgromadzenie do kupy, nagromadzenie towarów; -gehäuft, *pp.* u. *a.* wierzchowaty, obsypany; —, *ad.* wierzchowato.

Au'fheben, *va. irr.* (h.) (hebe auf, hob auf, aufgehoben) podnieść, podnosić, wynieść w górę, wznieść, unieść, podjąć; etwas von der Erde — podnieść co z ziemi; die Hand — podnieść, ściągnąć rękę; —, *Rw.* (in Verhaft nehmen) aresztować; —, *Kw.* (überrumpeln u. gefangennehmen) zabrać, napaść i w niewolą zabrać od. uwieść; — (verwahren) schować, zachować, pilnować; aufzuheben geben powierzyć komu czego, na schowanie dać; — (beschließen, endigen): die Tafel — wstać od stołu, przestać jeść, zebrać ze stołu; eine Belagerung —, *Kw.* odstąpić od oblężenia, znieść oblężenie; — (unterbrechen, vernichten, abschaffen) znieść, skasować; ein Gesetz — znieść ustawę; aufgeschoben ist nicht aufgehoben, *choć się przewlekło, to nie uciekło; *choć się przewlecze, to nie uciecze; — (ausschließen) wyłączyć, wyłączać; —, *Rk.* (vermindern) zmniejszyć frakcyą czyli ułomek zredukować; jedno drugim nagrodzić; das hebt sich auf wet za wet; znosi się; Au'fheben, *sn.*, s. Au'fhebung; viel Aufhebens von etwas machen, *wiele hałasu o czém robić, wychwalać, wynosić co bardzo; Au'fhebung, *sf.* podniesienie, wzniesienie, zniesienie; Au'fhebungs-, *a.* kasacyjny; -fhebungsbefehl, *sm. Rw.* rozkaz odwołujący dawne postanowienie; -fhebungsgericht, *sn. Rw.* sąd kasacyjny. [piąć.

Au'fhefteln, *va.* rozpinać, roz-

Au'fheften, *va.* przypiąć, podpiąć; Jemandem etwas —, *nakłamać, nałgać komu, zawód czynić; wmówić co w kogo; — (beim Schneider) przyfastrygować.

Au'fheitern, *va.* wypogodzić, rozweselić, uspokoić, objaśnić; *rozpogodzić; sich — wypogadzać się, wypogodzić się; es hat sich aufgeheitert wypogadzało się; es heitert sich wieder auf wypogadza się; sich —, *nabrać dobréj myśli; wypogodzić czoło.

Au'fhelfen, *va. irr.* (h.) (helfe auf, half auf, aufgeholfen) dopomódz, podnieść, dźwignąć, poratować; sich —, *zapomódz się, wydobyć się z biedy; -fhelfer, *sm.* wspomagacz; taśma z kutasem u łóżka, do podniesienia się.

Au'fhellen, *va.* rozwidnić; rozjaśnić, objaśnić, wyjaśnić; sich — wypogodzić się, rozwidnić się; die Sache hellt sich jetzt auf teraz się rzecz wyjaśnia; -fhellung, *sf.* wyjaśnienie, oświecenie; — der Köpfe, *przetarcie głów.

Au'fhenken, *va.* powiesić, obwiesić; s. a. Au'fhängen.

Au'fhetzen, *va.* wyszczwać, wystraszyć, poszczuć, pobudzać, poduszczać; pobechtać; gegen einander — podwodzić jednego na drugiego; aufgehetzt podbechtany; -fhetzer, *sm.* podżegacz, podszczuwacz.

Au'fheulen, *vn.* (h.) zawyć; —, *va.* wyciem obudzić.

Au'fhilfe, s. Au'fhülfe.

Au'fhissen, *va. Sw.* hissować, do góry ciągnąć, windować; ein Segel —, *Sw.* żagiel podnieść.

Au'fhocken, *va.* wziąć co na plecy, na barki wziąć, na bary brać; — w kopki, w mendle stawiać; —, *vn.*: Jemandem — uwiesić się komu na plecach. [pociągnąć.

Au'fholen, *va.* podnieść do góry,

Au'fholzen, s. Au'fbaumen.

Au'fhorchen, *vn.* (h.) przysłuchywać się, nadstawić uszu, słuchać.

Au'fhören, *vn.* przestać, poprzestać, ustać, ustawać, zaniechywać, kończyć się; —, *va.* s. Au'fhorchen; ohne — bez przestanku; -fhören, *sn.* przestanie, poprzestanie, zaniechanie, uciszenie się, ustanie.

Au'fhügeln, *va.* pagórek na czém usypać; ein Grab — pagórek usypać na grobie.

Au'fhülfe, Au'fhilfe, *sf.* podniesienie kogo; *zapomoga, dana pomoc.

Au'fhüpfen, *vn.* (s.) podskakiwać, podskoczyć, wyskakiwać, wyskoczyć; mein Herz hüpft auf vor Freuden serce mi skacze z radości.

Au'fhusten, *va.* odkaszlnąć, kaszliwać; Schleim — wykaszlać flegmę; Blut — wykaszlać krew; Jemanden — (durch Husten erwecken vom Schlafe) kaszlaniem obudzić kogo; —, *vn.* (h.) odkrząknąć.

Au'fjagen, *va.* wypłoszyć, ruszyć (zwierza z kniei), wystraszyć.

Au'fjammern, *vn.* (h.) żałośny głos (jęki) wydać; —, *va.* jękami obudzić.

Au'fjauchzen, *vn.* (h.) wykrzykiwać radośnie, wykrzyknąć z radości.

Au'fjochen, *va.*: einen Stier od. Ochsen —, *Ldw.* ujarzmić wołu, jarmo nań włożyć; Jemandem etwas —, *ciężar jaki włożyć na kogo.

Au'fkämmen, *va.* podczesać do góry; eine Perücke — na nowo przeczesać perukę.

Au'fkämpfen (sich), *vr.* pracować nad wydobyciem się z przykrego położenia.

Au'fkauen, *va.* zżuć, zżuwać.

Au'fkauf, *sm.* zakup, zakupka, nakupienie; Au'fkaufen, *va.* (h.) zakupić, skupować, nakupować, nakupić; Au'fkäufer, *sm.* zakupnik; (Höker) przekupnik, przekupień; zakupujący; -fkäuferin, *sf.* przekupka, zakupująca.

Au'fkegeln, *va.* w kształcie piramidy ustawić.

Au'fkehren, *va.* zmiatać, zmieść.

Au'fkeilen, *vn.* mocno (pałką, kijem, maczugą itd.) bić w co; —, *va.* mocno waląc rozbić, obudzić kogo.

Au'fkeimen, *vn.* (s.) kiełek wypuszczać, wydobywać się; krzewić się, wschodzić; das Böse im ersten — unterdrücken złe w samym zarodzie zniszczyć.

Au'fkeltern, *va. Wb.*: die ganzen Beeren — wycisnąć, wytłoczyć wszystkie jagody.

Au'fkerben, s. An'kerben.

Au'fketteln, *va.* odhaczyć, otworzyć co na hak i łańcuszek zamkniętego. [bić, rozsadzić.

Au'fketzern, *va. Bw.* klinami roz-

Au'fkichern, *vn.* (h.) zachichotać; parszchnąć ze śmiechu; —, *va.* obudzić chichotaniem.

Au'fkippen, *vn.* (s.) do góry się kinąć; *Gymn.* do góry się podnieść; —, *va.* do góry podnieść, przechylić do góry.

Au'fkitten, *va.* przykitować.

Au'fkitzeln, *va.* łechtaniem budzić; podłechtać do czego.

Au'fklaffen, *vn.* (h.) rozwrzéć się, być rozwartym; odstawać.

Au'fklaftern, *va.* w sążnie ustawiać, w sążnie układać.

Au'fklammern, *va.* przyklamrować (na wierzch).

Au'fklappen, *va.* klapkę otworzyć; klapę podnieść; einen Tisch — stół rozłożyć, klapę u stołu podnieść; den Rock — poły sukny zagiąć; den Hut — stosować kapelusz.

Au'fklappsen, *vn.* (h.) klapsnąć (z wierzchu).

Au'fklären, *va.* rozjaśnić, wyjaśnić, wypogodzić, objaśnić; *wytłumaczyć, oświecić; *do lustru przyprowadzić; das wird sich in Kurzem — to się w krótce wyświeci; sich — (Witterung) wypogadzać się; Au'fgeklärt, *pp.* u. *a.* światły, oświecenie mający; aufgeklärte Zeiten czasy oświecone; -fgeklärtheit, *sf.*, Au'fklärer, *sm.* oświeciciel, rozkrzewiciel oświaty; -fklärerei, *sf.*, Au'fkläricht, *sn. iron.* oświata fałszywa; -fklärung, *sf.* oświata; oświecenie, objaśnienie, przetarcie; Verbreitung der — rozszerzenie oświaty, *światło; -fklärungssucht, *sf.* żądza oświecania niewczesna.

Au'fklauben, *va.* wydłubać, wygmerać.

Au'fkleben, Au'fkleiben, *va.* kleić na czém, przykleić, przyklejać, przylepić; -fklebung, *sf.* przylepienie.

Au'fklecken, Au'fklecksen, *va.* napacać, napeckać.

Au'fkleistern, *va.* klajstrem przylepić, przyklajstrować.

Au'fklettern, *vn.* (s.) wleść, włazić na co, wdrapać się.

Au'fklimmen, *vn. irr.* (s.) (klimme auf, klomm auf, aufgeklommen) leźć na co.

Au'fklimpern, *vn.* (h.) zabrzdąkać, zagrać (na fortepianie); —, *va.*: Jemanden — obudzić brzdąkaniem.

Au'fklingeln, *va.* obudzić dzwonkiem kogo. [klamki) otworzyć.

Au'fklinken, *va.* (za pomocą

Au'fklopfen, *va.* roztłuc, rozklepać; poklepać; przyklepać na wierzco; Jemanden — pukaniem obudzić, otworzyć kogo.

Au'fknacken, *va.* rozgryść, rozgryść zębami; Jemandem eine harte Nuß aufzuknacken geben, *dać komu twardy orzech do zgryzienia.

Au'fknallen, *vn.* (s.) huknąć, wystrzelić.

Au'fknieen, *vn.* (s.) uklęknąć, uklękać na co; —, *va.* klęczeniem nadwerężyć od. przedrzéć.

Au'fknöpfen, *va.* odpiąć (guziki), rozpiąć; sich — rozpiąć się.

Au'fknüpfen, *va.* rozwiązać węzeł; rozpiąć, rozszyplić, odszyplić, rozdziergnąć węzeł od. szypeł; obwiesić, powiesić; przypiąć; sich — (sich erhängen) obwiesić się.

Au'fkochen, *va.* zagotować, zwarzyć, odgotować; —, *vn.* zagotować się.

Au'fkommen, *vn. irr.* (f.) komme auf, kam auf, aufgekommen): er kann nicht — (sich von der Erde aufrichten) niemoże wstać z ziemi; — powstać, podnieść się, podźwignąć się; wzmagać się; — (genesen) ozdrowieć; mit ihm kommt keiner auf niewskóra z nim żaden; er wird nicht wieder —, *nie powstanie więcéj, nie wyskrobie się, nie wystęka się, nie ozdrowieje; es ist eine neue Mode aufgekommen nastała nowa moda; für eine Schuld — odpowiadać za dług; Au'fkommen, *sn.* powstanie; (Erholung, Erkräftigung, Wiedergenesung) wzmaganie się, ozdrowienie, wskoranie, nastanie.

Au'fkömmling, s. Empo'rkömmling.

Au'fkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann auf, konnte auf, aufgekonnt) dźwignąć się, siły mieć do wstania. [ścić.

Au'fkoppeln, *va.* ze smyczy spu-

Au'fkrachen, *vn.* (f.) z hukiem w powietrze wylecieć; z trzaskiem rozpaść się, od. otworzyć się.

Au'fkrähen, *vn.* (h.) zapiać (jak kogut); —, *va.*: Jemanden — piejącym głosem pozbudzić kogo.

Au'fkramen, *va.* rozłożyć, wystawić towar w kramie; — (aufräumen) uprzątnąć.

Au'fkrämpeln, *va.* zgręplować; den Aermel — zakasać rękaw.

Au'fkrampen, *va.*: eine Thür — drzwi otworzyć (które były na skobel zamknięte).

Au'fkrämpen, *va.*: einen Hut — bok kapelusza podnieść, skrzydła od kapelusza podnieść do góry.

Au'fkratzen, *va.* (öffnen) rozdrapać; eine Wunde — ranę rozdrapać, odnawiać ranę; das Tuch —, *W.* sukno odczesać; das Haar — włosy nastrzępić na głowie, *czub sobie postawić; —, *vn.* (h.) *iron.*: auf der Geige — zarzępolić, zagrać na skrzypcach.

Au'fkräuseln, *va.* fryzować, kudlić, zczesać.

Au'fkrausen, *va.* kędzierzawić, frenzelki robić, fałdować, nastrzępić.

Au'fkreischen, *vn.* (h.) zakrzyczéć; —, *va.*: Jemanden — skrzekiem kogo obudzić.

Au'fkriechen, *vn.* (f.): auf etwas — wczołgnąć na co.

Au'fkriegen, *vn.* (h.) §módz otworzyć, módz włożyć na siebie, od. podnieść co. [ry, nastrzępić.

Au'fkrümmen, *va.* zagiąć do gó-

Au'fkrüppeln (sich), *vr.* *z trudnością podnieść się.

Au'fkündigen, *va.* wypowiedziéć, wypowiadać; die Miethe — zrzucać się z komornego; den Dienst — wypowiedziéć służbę; Jemandem die Wohnung — wypowiedziéć komu mieszkanie; ein Capital — wypowiedziéć kapitał; -fkündigung, *sf.* wypowiedzenie, wypowiedź.

Au'fkunft, *sf.* ozdrowienie, przyjście do zdrowia.

Au'fkünsteln, *va.* sztucznie dorobić co, wyrobić na czém.

Au'fküssen, *va.* całując wyciągnąć w siebie; die Thränen von den Wangen — całując wciągnąć w siebie łzy z policzków. [uśmiéchnąć.

Au'flächeln, *vn.* (h.) głośno się

Au'flachen, *vn.* (h.) zacząć się śmiać, rozśmiać się głośno; *va.*: Jemanden — śmiechem obudzić kogo.

Au'fladen, *va. irr.* (h.) (lade auf, lud auf, aufgeladen) kłaść brzemię na kogo; nakłaść, obciążać, włożyć na kogo; obarczyć ciężarem, naładować, najuczyć (konie); sich den Haß —, *ściągnąć na siebie nienawiść.

Au'flader, Au'flāder, *sm.* tragarz, ładownik, pakownik; -ladung, *sf.* nakładanie, obciążenie, wkładanie, ładowanie.

Au'flage, *sf. Litt. Bchh.*: — eines Buches nakład, edycya, wydanie; die erste — dieses Werkes ist vergriffen, *Bchh.* pierwsze wydanie (pierwszy nakład) tego dzieła rozkupione (rozkupiony); die Dienstboten haben dort täglich ihre —, *tam ludzie bez służby codziennie miewają swoje schadzki; — (Beitrag, Steuer), *Stw.* podatek nałożony; dań, danina.

Au'flangen, *va.* podawać do góry; sięgać; -flanger, *sm.* podawacz; kawały drzewa do nadsztukowania innych sztuk drzewa okrętowego.

Au'fläppern (sich), *vr.* §zebrać się, uzbierać się; von den Pfennigen wird sich eine bedeutende Summe —, § z tych półgroszków ubiera się znaczna sumka.

Au'flärmen, *va.*: Jemanden — wrzaskiem, hałasem obudzić kogo.

Au'flassen, *va. irr.* (h.) (lasse auf, ließ auf, aufgelassen) otwarto, otworem zostawić; dać komu wstać; s. a. A'blassen, A'btreten.

Au'flasten, *va.* obrzemienić, obarczyć, najuczyć, obciążyć.

Au'flauerer, *sm.* ten co kogo śpieguje, dybie na niego; Au'flauern, *vn.* (h.): Jemandem — dybać, czatować, czyhać, czuwać, zasadzić się, na kogo śpiegować, szpiegować na kogo.

Au'flauf, *sm.* zbieganie się ludzi hurmem, tłum, zgiełk, tłumne zbieranie sie; — (Aufstand) powstanie ludu, bunt, rozruch, rokosz; einen — erregen być do zgiełku powodem; es entsteht ein — zgiełk powstaje; — der Kosten przybywanie, mnożenie się od. przybyt kosztów; (Belauf) ogół kosztów; —, *Kk.* (Eierkuchen) grzybek.

Au'flaufen, *vn. irr.* (f.) (laufe auf, lief auf, aufgelaufen) nabiedz, nabieżéć, przybywać, mnożyć się, narosnąć, wzrastać, wezbrać się, przybierać; — (Wasser) napuchnąć, nabrzmiéć, nadymać się, grubiéć; — der Füße obrzmienie nóg; der Teig läuft auf rośnie ciasto, podnosi się; die Adern sind aufgelaufen żyły nabrzmiały; es ist mir eine Beule aufgelaufen guz mi wyskoczył; aufgelaufene Kosten koszta ztąd wynikłe; sich — wbiedz na co i przebić się.

Au'fläufer, *sm. Httk.* ten kto sypie rudę, węgle do pieca; ciasto wyrosłe, pączek, jajecznik; —, *Sw.* fryc.

Au'flauschen, *vn.* (h.) podsłuchiwać; —, *va.* wysłuchać (podsłuchując). [nieniem (we dzwony).

Au'fläuten, *va.* obudzić dzwo-

Au'fleben, *vn.* (f.) ożyć, odżyć, znowu do siebie przyjść, pokrzepić się; —, *va. Mal.*, s. Au'ffrischen.

Au'fleben, *sn.* ożycie, odżycie.

Au'flecken, *va.* zlizać, wylizać (wszystko).

Au'flegen, *va.* włożyć, nałożyć, nakłaść, położyć na co; eine große Last — znaczny przyrzucać ciężar; ein Pflaster —, *Hlk.* plastr przyłożyć do rany, położyć na ranę; das Tischtuch — rozpostrzéć obrus na stole; den Ellbogen —, sich mit dem Ellbogen — wesprzéć się łokciem, opierać łokcie; Jemandem die Hände — wkładać ręce; dem Volke Steuern —, *Stw.* nałożyć podatki na lud; Jemandem eine Strafe — obłożyć, okładać kogo karą, naznaczyć karę; eine Arbeit — zadać robotę; Buße, Geldstrafen — skazać na pokutę, na karę pieniężną; einen Eid, Stillschweigen — nakazać przysięgę, milczenie; Karten — pokazać grę, od. karty; sich — brać na siebie; aufgelegt, *(geneigt) skłonny, ochoczy, dysponowany, sposobny; geneigt sein nie złą ochotę miéć; sich wider Jemanden —(auflehnen) sprzeciwić się komu, powstać przeciw komu; —, *Bchh. Bchdr.* na nowo drukować; —, *vn.* (h.): Fett — (fett werden) nabierać ciała.

Au'flehnen (sich), *vr.* wspierać się, opierać się na czém; — (sich bäumen) wspinać się; sich gegen Jemanden — targnąć się na kogo od. przeciw komu, zbuntować się powstać przeciw komu; -flehnung, *sf.* powstanie przeciw komu; porwanie się na kogo, bunt. [lirze); —, *va.* s. Au'fwinden.

Au'fleiern, *vn.* (h.) zagrać co (na

Au'fleihen, s. Au'fborgen, Erbo'rgen.

Au'fleimen, *va.* przykleić.

Au'flesen, *va. irr.* (h.) (lese auf, las auf, aufgelesen) zbierać, nazbierać, zebrać (z ziemi); *znaleźć; Au'flesen, *sn.* zbieranie.

Au'fliegen, *vn. irr.* (h.) (liege auf, lag auf, aufgelegen) leżéć (przylegać) na czém, nałożonym być; sich die Seiten — (sich wund liegen) odleżéć, przeleżéć sobie boki.

Au'flockern, *va.* pulchno zrobić, rozpulchnić; das Bett — wzruszyć pościel; die Erde — rozorać ziemię.

Au'flodern, *vn.* (f.) płomieniem wybuchnąć, od. zejąć się, spłonąć, wspłonąć; die auflodernde Kriegsfackel, *zapalająca się pochodnia wojny.

Au'flösbar, *a.* rozpuszczalny, roztwarzalny; do rozwiązania łacny; rozjętny; rozbieralny; -lösbarkeit, *sf.* rozpuszczalność, rozbieralność, rozjętność, rozdzielność.

Au'flösen, *va.* rozwiązać, rozwięzywać, rozwolnić, rozebrać, rozczyniać; rozpuścić; odwiązać, rozłączyć; mit aufgelöstem Haar z rozpuszczonemi włosami; ein Räthsel —, *rozwiązać zagadkę; eine Aufgabe — rozwiązać zadanie; eine Versammlung — rozpętlać zgromadzenie; die Kammern —, *Stw.* rozpętlać Izby; das Wasser löst die meisten Salze auf woda rozpuszcza bardzo wiele gatunków soli; das eheliche Band — rozstrzygnąć od. znieść związek małżeński; eine Frage — rozstrzygnąć zapytanie, rozwiązać pytanie; das 3. Corps ist aufgelöst, *Kw.* trzeci korpus (wojska) jest zwiniętym; sich — rozpuścić się; rozkładać się na części; sich in etwas —, *przejść w co, zakończyć się czém; in Jammer aufgelöst werden w głębokim smutku być pogrążonym; in Wonne — rozpływać się z radości; die Sache wird sich in Wohlgefallen —, *zakończy się weselnie; **skończy się na niczém; sich — rozwiązać się;

sich in Trauer —, in Trauer aufgelöst werden być pogrążonym w głębokiéj żałobie.

Au'flösung, *sf.* rozwiązanie, rozbiór, rozbieranie, rozprzężenie, rozłączenie, roztopienie, rozpuszczenie, rozwolnienie; *Schdk.* rozczyn; als er seiner — nahe war gdy bliskim był zgonu; rozwinięcie; Au'flösungs-, *a.* roztworny; -lösungsmittel, *sn.* roztworzyciel; *Hlk.* lekarstwo rozwalniające.

Au'flöthen, *va.* zalutować na co, przylutować; rozlutować; rozpoić, rozpajać, rozkleić.

Au'fmachen, *va.* otworzyć, otwierać, rozwiązać; einen Knoten — węzeł, szypeł rozwiązać; einen Fisch —, *Kk.* rybę rozpłatać; die Kaufleute machen heute nicht auf (öffnen nicht ihre Verkaufsgewölbe) kupcy dziś nie otwierają (sklepów); Vorhänge — firanki zawiesić; — (befestigen) przyprawić co u góry, na wierzchu; —, *§nie pójść spać, w noc co robić; was machst du so lange auf? cóż to jeszcze robisz, że nie idziesz spać? sich — powstać, porwać się, zabierać się, wybrać się w drogę, puścić się w drogę, wyruszyć.

Au'fmahlen, *va. irr.* (h.) (mahle auf, mahlte auf, aufgemahlen): Getreide — zemlić; er hat schon das Getreide aufgemahlen już zemlił wszystko zboże.

Au'fmalen, *va.* namalować; wymalować; —, *Mal.* świeżemi farbami pociągnąć, *odświeżyć, *odnowić; die Farben —, *Mal.* wypotrzebować farby (do malowania).

Au'fmangeln, *va.* odmaglować, pomaglować (wszystko); na nowo przemaglować.

Au'fmarsch, *sm. Kw.* wystąpienie rzędami (wojska); zachodzenie szeregiem; Aufmarschi'ren, *vn.* wymaszerować, wystąpić, szeregiem stanąć; ein Heer — lassen, *Kw.* kazać wojsku wystąpić; aufmarschirt! zachodź! [miarek, nadmiar.

Au'fmaß, *sn.* rozmierzenie, nad-

Au'fmästen, *va.* wykarmić.

Au'fmauern, *va.* wymurować, wystawić mur.

Au'fmerken, *vn.* (h.) słuchać pilnie, uważać na co, baczyć, skłonić od. nadstawić uszu, baczność dać, pilne oko mieć; auf Jemandes Worte — słuchać na czyje słowa; merkt auf! uważajcie! —, *va.*: sich etwas — zanotować sobie co.

Au'fmerksam, *a.* baczny, pilny, uważny, pilnie słuchający; *grzeczny; er macht uns — auf etwas zwraca uwagę naszą na co; auf Jemanden — sein uważać na kogo; Jemanden worauf — machen uwagę czyję zwrócić na co; -merksamkeit, *sf.* uwaga, baczność, słuchanie pilne, attencya, pilność; — (Vorsicht) baczenie na bieg handlu, zastanowienie się; die — auf sich ziehen uwagę zastanowić czyją, uwagę ściągnąć od. zwracać na siebie; —, *(Höflichkeit) grzeczność, uprzejmość; Jemandem große — beweisen, *wielkiéj uprzejmości dowody komu dawać, wielką mu okazywać grzeczność.

Au'fmessen, *va. irr.* (h.) (messe auf, maß auf, aufgemessen) rozmierzyć, zmierzyć, odmierzyć.

Au'fmischen, *va.* zamieszać, zakłócić. [mögen módz wstać.

Au'fmögen, *vn.* (h.) = aufstehen

Au'fmunterer, *sm.* zachęcający do czego, napędzacz; Au'fmuntern, *va.* obudzić, ocucić; —, *(Muth einflößen, aufgeräumt machen) pobudzić, wzbudzić, zachęcić, zachęcać; dodawać ochoty, serca; ożywić; rozweselić; -munterung, *sf.* pobudka, zachęta, obudzenie, zasilanie.

Au'fmünzen, *vn.* (h.) *Mzk.* spotrzebować, wypotrzebować w mennicy (srebro, złoto); na pieniądze wybić.

Au'fmüssen, *vn.* (h.) (aufstehen müssen) musiéć wstać; — aufgemacht werden müssen (Thüren) musiéć się otworzyć.

Au'fmutzen, *va.*: Jemandem etwas — uchwycić co na zarzut; zganić co komu, przymawiać, przymówkę czynić, wymawiać, wyrzucać co komu na oczy. [bić na co.

Au'fnageln, *va.* gwoździem przy-

Au'fnagen, *va.* rozgryść, przegryść, ogryzając zjeść.

Au'fnähen, *va.* przyszywać na co, naszywać; aufgenäht przyszyty; allen Zwirn — (verbrauchen) wyszyć wszystkie nici.

Au'fnahme, *sf.* (Empfang) przyjęcie, przytulenie; zufrieden über seine gute — ukontentowany z dobrego siebie przyjęcia; — Jemandes als Mitglied in eine Gesellschaft przyjęcie kogo za członka do towarzystwa; — an Kindes Statt przysposobienie, adopcya; — (Borgen des Geldes) pożyczka, zaciągnienie kapitału, od. długu; — (Verbesserung des Zustandes, im Gegensatz v. Abnahme), *wzrost, przybytek, kwitnący stan, poprawa; lepszy byt, pomyślny stan; in — kommen wejść w użycie; nastać; —, *(Beifall erlangen) nabyć wziętości; diese Mode ist unlängst in — gekommen ten zwyczaj nastał niedawno, ten zwyczaj wszedł niedawno w użycie; in — sein miéć wziętość, być wziętym; etwas in — bringen zrobić czemu wziętość, do wziętości przyprowadzić; der Handel kommt wieder in — handel do dawnego stanu świetności powraca, handel ożywia się; — eines Protocolls, *Rw.* spisanie protokołu, przyjęcie protokołu; wyprowadzenie wywodu słownego; -nahmsfähig, -würdig, *a.* zdatny, ukwalifikowany do przyjęcia, godny przyjęcia; -nahmsschein, *sm.* świadectwo przyjęcia.

Au'fnähren, *va.* wyżywić, wychować; s. a. Au'ffüttern.

Au'fnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme auf, nahm auf, aufgenommen) przyjąć; Jemanden als Bürger — przyjąć za obywatela; przypuścić, policzyć w poczet obywateli; einen Fremden — przyjąć, przyjmować gościa; an Kindes Statt — przysposobić; als Scherz — za żart wziąć, miéć, brać, poczytać, przyjąć; übel — dotkliwie uczuć; — (von der Erde) podnieść, zbierać, podjąć; den Faden des Gesprächs wieder —, *do rozmowy wrócić się, przerwaną rozmowę daléj ciągnąć; — (ausmessen) wymierzyć i przenieść na papier, odrysować plan, na papierze zrysować; — eines Planes zdjęcie i zrobienie planu, zdjąć; Geld — (borgen) zaciągać dług, pożyczyć pieniędzy u kogo; ein Protokoll —, *Rw.* protokół napisać, od. zapisać przesłuchy, protokół uczynić; protokół spisać; es mit Jemandem —, *iść o prym z kim, dotrzymać komu; równać się z kim; den Faden der Erzählung wieder —, *przerwaną powieść daléj prowadzić; einen Stollen aus dem Freien —, *Bw.* stolnią na nowém miejscu nałożyć; -nehmung, *sf.*: — einer Klage, *Rw.* przyjęcie skargi.

Au'fnesteln, *va.* odwiązać co (w pęk związanego), rozpuścić. [co.

Au'fnieten, *va.* przynitować na

Au'fnippen, *va.* wykosztować, po troszku spijając wypić.

Au'fnöthigen, *va.*: Jemandem etwas — zniewolić kogo do przyjęcia czego, narzucać komu co.

Au'fopfern, *va.* ofiarować, poświęcić, zabijać na ofiarę, ponieść w ofierze; —, *na szańc podać, sakryfikować; -opferung, *sf.* ofiarowanie, ofiara, poświęcenie; Aufopferungen machen ofiary ponosić, od. nieść; es hat große — (od. Aufopferungen) gekostet, ehe &c. wiele poświęceń kosztowało, mim itd.

Au'fpacken, *va.* napakować, układać w pakę, naładować, najuczyć; — (öffnen, auspacken) odpakować, wypakować; sich —, § pakować się; wybrać się w drogę; Jemandem tüchtig od. gehörig —, *§ tęgo komu kapitułę wytrzéć.

Au'fpappen, *va.* przylepić; ein Kind —, **§ dziecko klejkiem żywić, przy klejku wychować.

Au'fpassen, *va.* przymierzyć, przyprobować, przystosować; —, *vn.* (h.) baczność dawać, baczenie miéć, uważać; er paßt in der Vorlesung nicht auf nie uważa na lekcyi; —, *Jäg.* (Hund) warować; einen Hut auf den Kopf — kapelusz umierzyć podług głowy; Jemandem — być komu na zawołanie, usługiwać, czuwać na kogo, czatować na kogo, podstrzegać; -passer, *sm.* posługiwacz, czatownik; dybiący, **apostoł, podsłuchywacz, szpieg przybocznik nieodstępny.

Au'fpatschen, *vn.* (s.) klapnąć, upaść w co.

Au'fpeitschen, *va.*: ein Pferd — biczem zmusić konia do wstania.

Au'fpfählen, *va.* na pal wbić.

Au'fpfeifen, *vn. irr.* (h.) (pfeife auf, pfiff auf, aufgepfiffen) zagrać na piszczałce, wygrywać, zagwizdnąć; Jemandem zu jeder Zeit —, *§ nadskakiwać komu, *bakę mu świecić; —, *va.*: Jemanden — gwizdaniem obudzić kogo.

Au'fpflanzen, *va.* nasadzić; die Fahne — zatknąć chorągiew, wystawić, rozwić chorągwie; mit aufgepflanzten Bajonetten z nasadzonemi od. nadstawionemi bagnetami; die Kanonen —, *Kw.* zatoczyć armaty, wytoczyć armaty na wał. [ty).

Au'fpflücken, *va.* pozrywać (kwia-

Au'fpflügen, *va. Ldw.* wyorać; przeorać, rozorać.

Au'fpfropfen, *va.* zaszczepić, nasadzić; odkorkować. [na co.

Au'fpichen, *va.* smołą przylepić

Au'fpicken, *va.* rozdzióbać, przedzióbać, przeklwać, w dziób wziąć; (Futter &c.) wydzióbać, dziobem zbierając zjeść wszystko.

Au'fpinseln, *va.* napędzlować; nasmarować pędzlem na czém; (auffrischen), *Mal.* nabazgrać, odświeżyć (malowanie).

Au'fplappern, *va.*: Jemanden — gadaniem głośnem kogo obudzić.

Au'fplätten, *va.* wyprasować, wygładzić, odprasować.

Au'fplatzen, *vn.* (s.) przepęknąć się, rozpękać się, roztrzasnąć się, rozpaść się, pęknąć.

Au'fpochen, s. Au'fklopfen.

Au'fprägen, *va.*: einer Sache etwas —, *wycisnąć co na czém; ein Siegel — wycisnąć, nadać pieczęć; s. Au'fmünzen. [co i odskoczyć.

Au'fprallen, *vn.* (s.) uderzyć na

Au'fprasseln, *vn.* (s.) z trzaskiem buchać, buchnąć do góry; aufprasselndes Feuer ogień z trzaskiem buhający w górę.

Au'fpressen, *va.* wyprasować na nowo; wycisnąć, wytłoczyć na czém.

Au'fproben, Au'fprobiren, *va.*: einen Hut — przymierzyć kapelusz.

Au'fprotzen, *va. Kw.*: eine Kanone — zaprzodkować, na przodek od. na lawety włożyć armatę, od. działo.

Au'fprügeln, *va.* chłostą zmusić do wstania. [pudrować.

Au'fpudern, *va.* napudrować, od-

Au'fpumpen, *va.* w górę pompować; —, **§ s. a. Au'fborgen.

Au'fpusten, *va.* poddmuchnąć co w górę.

Au'fputz, *sm.* strój, wystrój, stroje, wystrojenie, *przyozdobienie, ozdoba; -putzen, *va.* ustroić, stroić, wystroić, przyozdobić, zdobić, wychędożyć, wyczyścić.

Au'fquellen, *vn. irr.* (s.) (quelle auf, quoll auf, aufgequollen) wytryskać; wytryskiwać, wydobywać się, wynikać; — (ausgedehnt od. größer, umfangreicher werden) pęcznieć, napęcznieć; —, *va.* (anquellen od. anschwellen machen) dać napęcznieć, namaczać. [gnieść, rozgnieść.

Au'fquetschen, *va.* zgnieść, przy-

Au'fquicken, *vn.* (h.) zakwiknąć; —, *va.* kwikiem (piskiem) obudzić.

Au'fraffen, *va.* zebrać, zbierać, pozbierać; sich — porwać się, zrywać się, wzmagać się, powstać, podnieść się; — (von einer Krankheit wieder genesen), *przychodzić do zdrowia; -raffung, *sf.* schwycenie, porwanie, zarwanie, nabranie, grabanie, capanie, łapanie.

Au'franken (sich), *vr.* wić się, zawijać się do góry (latorośl). [(sich).

Au'frappeln (sich), §, s. Au'fraffen

Au'fraspeln, *va.* przepiłować raszplą.

Au'frathen, *va.*, s. Erra'then; Jemandem etwas aufzurathen geben zadać komu co do odgadnienia.

Au'frauchen, *va.* dopalić, wypalić tytuń, skończyć zapas tytuniu; —, *vn.* (s.) w kształcie dymu wznieść się do góry.

Au'fräuchern, *va.* nadymić, nakopcić, nawędzić, na kadzenie wypotrzebować.

Au'fräumen, *va.* uprzątać, uprzątnąć, pouprzątać, sprzątnąć; porządkiem ułożyć, oporządzić; ein Haus — (beschicken, ausputzen) dom dobrze ogarnąć; aufgeräumt, *wesoły, dobrego humoru, dobréj myśli, wypogodzony; der Feind hat unter der Reiterei gewaltig aufgeräumt, *Kw.* nieprzyjaciel dużo konnicy nasprzątał, strasznie ją przerzedził; -räumung, *sf.* uprzątnienie, sprzątnienie, wytracenie.

Au'frechnen, *va.* wyrachować, obrachować, zrachować; sprostować rachunki.

Au'frecht, *a.* u. *ad.* prosto stojący, prosty, wyprostowany, podniesiony, do góry zwrócony, do góry stojący; wyniosły; — gehen prosto chodzić; aufrechter Gang prosty chód; aufrechter Stamm, Stengel pień stojący; aufrechte Stengel łodygi styrczące; — stehen prosto stać; — erhalten wspierać, dźwigać; *utrzymywać, w całości, od. w niewzruszonym stanie utrzymać; sich — erhalten utrzymywać się (na nogach); — stellen stawiączką postawić, stawiać prosto na nogi; -rechthaltung, -rechterhaltung, *sf.* *utrzymanie w całości, od. w dawnym stanie.

Au'frecken, *va.* wyciągnąć, wyprężyć, wystoperczyć, nastorczyć.

Au'freden, *va.* nagadać, podmawiać, przenamówić, nabechtać, podbechtać; Jemandem etwas — namówić kogo na co; sich den Mund —, *§ rozgadać się.

Au'fregen, *va.* wzruszyć, wzniecić, poruszyć; das ganze Haus — wzruszyć cały dom; das Volk zur Empörung — pobudzić lud do buntu; aufgeregt wzruszony; niespokojny.

Au'fregnen, *vn. impers.*: es regnet auf etwas deszcz pada na co.

Au'freiben, *va. irr.* (h.) (reibe auf, rieb auf, aufgerieben) rozetrzéć, przetrzéć, przecierać, rozdrapać; — (alles reiben) zetrzéć, wytrzéć, dotrzéć; — (wegreiben, wegraffen, vertilgen) porazić kogo, znieść ze szczętem, zniszczyć, wyniszczyć; aufgerieben werden zginąć ze szczętem, do szczętu; die halbe Armee wurde von Krankheiten aufgerieben połowa wojska wyginęła od chorób; durch Hunger, durch den Gram u. Kummer aufgerieben werden umrzéć z głodu, z martwienia; sie haben sich unter einander selbst aufgerieben sami się wyniszczyli między sobą; -reibung, *sf.* roztarcie, starcie; — (Vertilgung), *sf.* wyniszczenie, wytracenie, wytępienie.

Au'freichen, *va.* (hinaufreichen) podawać do góry, podać, sięgać.

Au'freihen, *va.* nawłóczyć, nawlekać, nabierać, nanizać, nanizować, rzędem ustawić.

Au'freißen, *va. irr.* (h.) (reiße auf, riß auf, aufgerissen) rozedrzéć, rozdzierać, przerwać, rozszarpać; eine Wunde — ranę odedrzéć; *ból odnowić; — (in die Höhe reißen) poderwać, wzerwać, wzrywać; den Rock — rozdrzéć suknią; das Maul —, *§ rozdzierać, rozdziawić gębę; die Augen —, *wytrzeszczyć oczy; — (abzeichnen) odrysować; —, *vn.* (s.) rozpadać się, rozdzierać się; sich —, *vr.* (schnell auffahren) porwać się, zrywać się.

Au'freiten, *vn. irr.* (s.) (reite auf, ritt auf, aufgeritten) wjeżdżać konno na wyższe miejce; —, *Kw.* defilować (o konnicy), przejeżdżać w paradzie; sich —, *vr.* (h.) obetrzéć sobie ciało na koniu; —, *va.*: das Pferd — (wundreiten) osednić konia.

Au'freizen, *va.* podbudzić, podszczać, podżegać; Jemanden zum Zorne — pobudzić kogo do gniewu.

Au'frennen, *va. irr.* (s.) (renne auf, rannte auf, aufgerannt): die Thüre — wysadzić, wywalić drzwi; —, *vn.* (s.) wbiec, wpaść na co; uderzyć na co; sich etwas — w biegu uderzyć o co i zranić od. zbić sobie co.

Au'frichten, *va.* ustawić, podnieść, podnosić, podźwignąć i na nogi lub prosto postawić; utwierdzić; — (aufführen, errichten) wystawić, zbudować; — (stiften, errichten) utworzyć, formować, zawrzéć; — (trösten) pokrzepić, dodać serca, wesprzéć, pocieszyć, wypogodzić, wspomódz; sich — pocieszyć się; ein Bündniß —, *przymierze zawrzéć; Freundschaft — zabrać z kim przyjaźń; ein Reich — nowe królestwo założyć; wieder — przywrócić znowu, na nowo ustanowić, podnieść; sich im Bette — podnieść się w łóżku.

Au'frichtig, *a.* szczery, istny, istotny, rzetelny, otwarty, prawdziwy, niesfałszowany; -richtigkeit, *sf.* szczerość, prawdziwość, otwartość.

Au'frichtung, *sf.* podniesienie, podźwignienie, wystawienie, wsparcie, utwierdzenie; *(Beruhigung) pokrzepienie, pociecha.

Au'friegeln, *va.* odryglować, rygiel odsunąć, zaporę odemknąć.

Au'fringen (sich), *vr.* (h.) z natężoną siłą piąc się do góry, dostać się do góry.

Au'fribbeln, *va.*: einen Strumpf — spruć pończochę, nici (z niéj) wysnuć; —, § s. Au'frappeln (sich); § s. Mu'cksen.

Au'friß, *sm.* narys, rysunek, skład budynku z jednéj strony oku pokazujący.

Au'fritzen, *va.* rozdrasnąć, zadrasnąć, przedrasnąć; die Haut — rozdrasnąć skórkę.

Au'fröcheln, *vn.* (h.) zachrapnąć, chrapać; —, *va.* obudzić chrapaniem.

Au'frocken, *va.*: den Flachs — kądziałkę przyprawić; kądziel na przęślicę przyprawić.

Au'frollen, *va.* nawijać, nawinąć, zwijać, w trąbkę zwinąć, (na wałek) zwijać, skręcać (w loki), w rolki zwijać; —, *vn.*, (sich), —, *vr.* (h.) zwijać się; der Vorhang rollt auf, *Sb.* kurtyna podnosi się.

Au'frücken, *va.* daléj, wyżéj posunąć, wsunąć; —, *Kw.*, s. Au'fmarschi'ren; -rückung, *sf.* wyżéj posunięcie, wsunięcie.

Au'frudern, *vn.* (s.) płynąć wiosłami pod wodę; wpłynąć na co.

Au'fruf, *sm.* wezwanie, wyzwanie, odezwa (do kogo); — des Volkes zu den Waffen powołanie ludu do broni; einen — an das Volk ergehen lassen wydać odezwę do ludu.

Au'frufen, *va. irr.* (h.) (rufe auf, rief auf, aufgerufen) zawołać, wezwać, wyzywać; Schüler — wyrwać, zarywać; das Volk zur Vertheidigung des Vaterlandes — wezwać, powołać lud do obrony ojczyzny.

Au'fruhr, *sm.* rozruch; (Widersetzlichkeit) przeciwieństwo; (Empörung) bunt; (Aufstand des Adels) rokosz; (Aufstand, Insurrection) powstanie; — (jede heftige Bewegung) wzburzenie, zamieszanie, zawierucha, wzruszenie,

zgiełk, rebellia, rozterki; — machen wszczynać rozruch, wzniecać zamięszanie; den — stillen, unterdrücken uskramiać, uspokoić rozruch, tłumić; Alles in — bringen poruszyć wszystkie sprzężyny; *wszystkich środków użyć.

Au'frühren, *va.* wzruszyć, poruszyć, mącić, mieszać; *zakłócić, jątrzyć; — (von Neuem erwähnen) odgrzewać, przypominać.

Au'frührer, *sm.* burzyciel, wichrzyciel; sprawca buntu, buntownik, rokoszanin, burda, kłótnik; -rührerisch, *a.* burzliwy, buntowniczy, niespokojny; — machen podburzyć.

Au'fruhrsinn, *sm.* skłonność od. usposobienie do buntów; -ruhrstifter, *sm.* sprawca buntu od. buntów; -ruhrsüchtig, *a.* pragnący buntu; -ruhrvoll, *a.* pełen gwałtownego wzruszenia; pełen buntów.

Au'frunzeln, *va.* namarszczyć (brwi); wygładzić marszczki.

Au'früsten, *va.* rusztowanie wystawić. [na co.

Au'frutschen, *vn.* (s.) wsunąć się

Au'frütteln, *va.* wstrząsać, wzruszyć, przetrząsać, szamotać; — (aufrühren, durchschütteln) kłócić.

Auf's = auf das; auf's Land reisen jechać na wieś; auf's Neue, *ad.* na nowo; auf's Beste, *ad.* jak najlepiéj.

Au'fsacken, *va.* worek na plecy wziąć; obarczyć, wór na plecy włożyć; s. a. Au'fpacken.

Au'fsäen, *va. Ldw.*: auf ein Kornfeld Klee — posiać koniczynę na życie.

Au'fsage, s. Au'fkündigung. [cie.

Au'fsagen, *va.* (die Lection hersagen) odpowiadać, wydać lekcyą; ein Gebet — pacierz zmówić; — (widerrufen) odmówić, cofnąć słowo, uprzedzić kogo.

Au'fsägen, *va.* rozpiłować, rozerznąć piłą; porznąć (wszystko).

Au'fsalben, *va.* posmarować na co (maść Salbe).

Au'fsalzen, *va.* osolić na nowo.

Au'fsammeln, *va.* pozbierać, zbierać, nazbierać, zbierać do kupy.

Au'fsässig, &c., s. Au'fsätzig, &c.

Au'fsatteln, *va.* osiodłać, okulbaczyć.

Au'fsatz, *sm.* (Aufsetzen, Aufsetzung) stawianie, układanie; — (Besatz) garnitur, osada, oprawa, obrąb; — (Kopfputz der Damen) stroik, toczek, daszek, grzybek, czepek; — (Zierrath auf Kommoden, Schränken, Oefen, Kaminen) figurki, ozdoba, ozdobki, osobki, stojaczek, stojaczki, stroidło, posążki; *Bk.* kapitel, makowica; — (Gang v. Speisen) danie potraw, zastawianie stołu potrawami; —, *Litt.* *pismo, koncept, ułożone pisemko, rozprawa na piśmie, rozprawa, artykuł, wypracowanie; einen — machen opis zrobić, opisać co.

Au'fsätzig, Au'fsässig, *a.* krnąbrny, uporny, uporczywy, przeciwny, buntowniczy, hardy; zuchwały; -sätzigkeit, -sässigkeit, *sf.* hardość, krnąbrność.

Au'fsatzplatte, *sf.* postument zwierciadlany z ozdobami (do stawiania na środku stołu).

Au'fsäubern, *va.* ochędożyć, na nowo czyścić.

Au'fsaufen, *va.* § wyżłopać.

Au'fsaugen, *va. irr.* (h.) (sauge auf, sog auf, aufgesogen) przessać, rozssać (piersi); — (absorbiren), *Schdk.* absorbować, wyssać.

Au'fsäugen, *va.*: ein Kind — dziecko wykarmić piersiami.

Au'fschaben, *va.* przeskrobać, rozstrugać, ostrugać.

Au'fschärfen, *va.*: (von Neuem scharf machen) naostrzyć, zaostrzyć; — (aufritzen, öffnen) zdrasnąć, rozpróć; -schärfung, *sf.* naostrzenie.

Au'fscharren, *va.* wykopać, wygrzebać; zgrzebać, wzgrzebywać.

Au'fschauen, *vn.* (h.) patrzéć w górę, w niebo, spojrzéć do góry, wzwyż; oczy podnieść do góry, wznieść oczy; groß — wytrzyszczyć oczy. [się.

Au'fschauern, *vn.* (s.) wzdrygnąć

Au'fschaufeln, *va.* na szuflą, na łopatę brać; zeskrzybać.

Au'fschäumen, *vn.* (h.) zapienić się, wspienić się, pianę do góry toczyć, wyrzucać.

Au'fscheeren, *va. W.* osnować, na krosna wziąć dla postrzygania.

Au'fschellen, s. Au'fklingeln.

Au'fscheuchen, *va.* wypłoszyć, spłoszyć, postraszyć.

Au'fscheuern, *va.* szorować, wyszorować, ścierać, ocierać; — (wund scheuern) oczochać, przetrzéć; sich — wytrzéć się, przetrzéć się.

Au'fschichten, *va.* piętrzyć, natasować; naszychtować, kopić, w szychty naskładać.

Au'fschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe auf, schob auf, aufgeschoben) odsunąć, wysuwać, odemknąć, odmykać; eine Reise — odłożyć podróż na późniéj; — (verzögern) zwlekać, odwłóczyć, odwłaczać, przewłaczać, zwłaczać, odłożyć, odkładać, zwłóczyć, przedłużyć, odroczyć, zawiesić; etwas von einem Tage zum andern — odłożyć co od dnia do dnia; die Abreise ist aufgeschoben wyjazd zawieszony; die Rache — zemstę przewlec; aufgeschoben ist nicht aufgehoben, *choć się przewlekło, to nieuciekło; *choć się przewlecze, to nieuciecze; -schieber, Verzögerer, *sm.* odkładacz; -schieblich, Au'fschiebbar, *a.* odkładny; -schiebung, *sf.* siehe Au'fschub; um die Reise nicht aufzuschieben żeby nie zwlec drogi.

Au'fschießen, *vn. irr.* (s.) (schieße auf, schoß auf, aufgeschossen) wzrastać, wyrość, wybujać, wystrzelić w górę; — (schnell auffahren, auffliegen) wynurzyć się, wzlecieć; —, *va.* rozstrzelić; przestrzelić, wystrzelić, wszystek proch; ein Tau —, *Sw.* linę zwinąć; aufgeschossen (durch Wachsen) wyrosły, wybujały.

Au'fschiffen, *vn.* (s.) wpłynąć na co; auf eine Sandbank — okrętem dostać się na mieliznę. [snąć.

Au'fschimmern, *vn.* (s.) zabły-

Au'fschirren, *va.* przybierać, ubierać w rzędy, od. w szory.

Au'fschlacken, *vn.* (s.) zżużlić się, w żużel się obróćić.

Au'fschlag, *sm.* rozbicie, odbicie, roztłucenie, wybicie, uderzenie; zamach, raz, ugodzenie; otworzenie, przewrócenie, zagięcie; s. a. Au'fschlagen; — (bei Kleidern, an Stiefeln) wyłoga, wyłogi, obszlega, kołnierz wywinięty, łapka; wyłożka, wyłoga, rabata; Aufschläge an den Aermeln kłapcie u rękawów, brzeg, kraj założony, od. zagięty; — an den Stiefeln sztylpa u bótów; — im Kartenspiel wyświęcenie karty, obrócenie karty, która się ma święcić; — einer Waare, *H.* podwyższenie ceny towaru, zdrożenie.

Au'fschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage auf, schlug auf, aufgeschlagen) rozbić; ein Zelt — rozbić namiot; ein Bett — postawić łożko; eine Bude — ustawić budę; ein Lager —, *Kw.* obozować, obóz rozbić, obóz założyć, obozem stanąć, położyć się obozem, rozłożyć się obozem, rozwinąć obóz; ein Kleid — suknią założyć, zagiąć, podkasać, podnieść, zawinąć; Stiefel — klapę podnieść; einen Tisch — (aufklappen) podnieść klapu od stołu; rozłożyć stół; seine Wohnung, seinen Sitz, Wohnsitz an einem Orte — ciągle stałe, siedlisko na jakim miejscu założyć; osieść gdzie na mieszkanie, rozgościć się; — (durch Schlagen zum Aufstehen zwingen) wzbić, niby wskrzesać; ein Gelächter — rozśmiać się na głos, niby uderzyć w śmiech; śmiać się do rozpuku; einen Schuh — wbić na kopyto, rozbić trzewik na kopycie; der Schmied schlägt dem Pferde die Hufeisen auf kowal przybija koniowi podkowy od. kuje konia; — (mit Schlägen öffnen) rozbić, wybić; eine Thür, ein Fenster, ein Faß, eine Nuß — drzwi, okno wybić, beczkę, orzech rozbić; die Augen — oczy podnieść; ein Buch — rozłożyć książkę; roztworzyć książkę; eine Stelle im Buche, einen Spruch — poszukać, wartować po książce, przewracać po książce od. książkę, szukać po książce, znaleść co w książce, poradzić się książki; eine Spielkarte — przewrócić kartę, odkryć kartę; —, *vn.* (s.) (in die Höhe schlagen, aufschnappen, aufkippen) uderzyć się i odskoczyć, przewrócić się; ugodzić, trącić się, wznieść się; — (im Preise steigen), *H.* zdrożéć, do góry iść; das Getreide ist aufgeschlagen cena zboża podskoczyła wysoko; das Korn ist aufgeschlagen żyto w górę poszło.

Au'fschlagetisch, *sm.* stoł składany; -schlagewasser, *sn.* (in der Mühle) woda spadająca na koła itd.

Au'fschlängeln (sich), *vr.* w wężykowatym kierunku wznosić się do góry.

Au'fschleifen, *va. irr.* (h.) (schleife auf, schliff auf, aufgeschliffen) zaostrzyć, pociągnąć; einen Buchstaben auf Glas — wyszlifować literę na szkle; —, *va.* zawłóczyć, zawléć do góry (poziemi).

Au'fschleißen, *vn. irr.* (h.) (schleiße auf, schliß auf, aufgeschlissen): Federn — pierze zedrzéć, podrzéć (wszystkie).

Au'fschlemmen, *va.* przymulić, mułu nanosić; z mułu oczyścić; s. a. Verschle'mmen.

Au'fschleudern, *va.* silnie w górę podrzucić; gwałtownie otworzyć.

Au'fschlichten, *va.* (ordentlich auf einander legen) układać w stosy, piętrzyć.

Au'fschließen, *va.irr.* (h.) (schließe auf, schloß auf, aufgeschlossen) otworzyć, otwarzać (kluczem), odemknąć, otwierać; —, *(erklären) wyjaśnić, objaśnić, wytłumaczyć, wyjawić, wykryć, odkryć; sich Jemandem — (entdecken), *wynurzyć się komu; -schlie-

ßer, *sm.* odźwierny; -schließung, *sf.* otworzenie, otwarcie, otwieranie.

Au'fschlingen, *va. irr.* (schlinge auf, schlang auf, aufgeschlungen) rozpętlać, rozdziergnąć, zadziergnąć, nawijać na co; die Reben haben sich an dem Baume aufgeschlungen winne latorośle owinęły do góry; — (ganz verschlingen) połknąć, łykać.

Au'fschlitzen, *va.* rozpruć, rozedrzéć, rozerznąć; einem Pferde die Nase — pryskować konia, nozdrze mu przerzynać; vorn aufgeschlitztes Kleid suknia z rozporem na przodzie.

Au'fschluchzen, *vn.* (h.) łkanie wydać. [kać.

Au'fschlucken, *va.* połknąć, poły-

Au'fschlürfen, *va.* pomału opijać; wychlipać.

Au'fschluß, *sm.* otworzenie, otwieranie, otwarcie, odemknięcie; — (Aufklärung), *wyłuszczenie, wyjaśnienie, światło, objaśnienie, wyświecenie, wykład; Aufschlüsse erhalten od. bekommen dostać od. otrzymać potrzebne od kogo wyjaśnienia; nähere Aufschlüsse geben über etwas bliżéj objaśnić w czém. [zgrać.

Au'fschmaddern, *va.* § naba-

Au'fschmauchen, s. Au'frauchen.

Au'fschmaußen, *va.* przejeść, przepuścić przez gardło; pozjadać.

Au'fschmeicheln, *va.*: Jemandem etwas — pochlebstwem zniewolić kogo do przyjęcia czego; sich Jemandem — narzucać się komu pochlebstwami.

Au'fschmeißen, *va. irr.* (h.) (schmeiße auf, schmiß auf, aufgeschmissen) narzucić, naciskać, wrzucić; — (mit Gewalt öffnen) roztłuc, rozbić, rozwalić.

Au'fschmelzen, *va.* roztopić, rozpuścić; —, *vn. irr.* (schmelze auf, schmolz auf, aufgeschmolzen) roztopić się, topnieć; —, *va.* (befestigen) przyszmelcować, przytopić.

Au'fschmieden, *va.* (befestigen) przykuć, przykować; — (verschmieden, verbrauchen) wypotrzebować, wykuć.

Au'fschmiegen (sich), *vr.* przylgnąć na co.

Au'fschmieren, *va.* nasmarować, namazać; — (verschmieren, verbrauchen) wysmarować, rozmazać, wymazać; —, *iron.* nabazgrać na czém.

Au'fschmoren, *va. Kk.* przesmażyć, odsmażyć. [stroić.

Au'fschmücken, *va.* ustroić, wy-

Au'fschnäbeln, s. Au'fspicken.

Au'fschnallen, *va.* (befestigen) przypiąć na co; — (die Schnalle öffnen) odpiąć, rozpiąć sprzączki.

Au'fschnappen, *va.* zachapnąć, łapać, łapnąć, capnąć, pochwycić, chwytać, zarwać, uchwycić gębą; —, *§ (hören) zasłyszéć, posłyszéć, złowić; —, *vn.* (aufkippen, aufschlagen) podskoczyć, przerzucić się, podskakiwać.

Au'fschnarchen, *vn.* (h.) zachrapnąć; —, *va.* chrapaniem obudzić.

Au'fschneiden, *va. irr.* (h.) (schneide auf, schnitt auf, aufgeschnitten) narzynać, narznąć, nakroić, nakarbować; —, *§ (prahlen) chlubić się, *junaczyć, *junakieryą narabiać, *strzelać bez prochu; er schneidet gern auf, *lubi chlubić się, lubi junakieryą narabiać; Brod auf den Teller —, *Kk.* chleba na talerz nakrajać; — (schneidend öffnen) rozkroić, rozerznąć, rozrzynać, rozkrajać, rozkrawać, rozpróć; einen Fisch — rozpłatać rybę; ein Buch — rozerznąć listki, karty w książce, porozrzynać, rozciąć; -schneider, *sm.* wychwalacz, lubiący zmyślać, fanfaron; *junak, chlubny, marnochlubnik; -schneiderei, *sf.* chełpliwość, fanfaronada, samochwalstwo, chluba, junakieryja, przesadzanie, pochlubka; -schneiderisch, *a.* chełpliwy.

Au'fschneien, *vn. impers.*: es schneit auf etwas auf śnieg pada na co.

Au'fschneiteln, *va. Gtn.*: einen jungen Baum — krzesać wypustki, wyrostki obcinać, młode drzewko okrzesać, przerzedzać drzewo, obrzynać wilki.

Au'fschnellen, *vn.* (s.) odprysnąć, podskoczyć; —, *va.* (in die Höhe treiben) strzelić, puścić wgórę, wzbić.

Au'fschniegeln, *va.* wystroić (kogo, się).

Au'fschnippen, *va.* psztyczkiem co rzucić do góry.

Au'fschnitt, *sm.* nacięcie, narznięcie, narzynanie; rozerznięcie, rozkrojenie, rozprócie, rozcięcie; — (Aufgeschnittenes, Ort, Stelle des Aufschnittes) otwór, rozpór, przerzynek, rozkrój, miejsce rozerznięte, od. narznięte.

Au'fschnitzeln, Au'fschnitzen, *va.* snycerską robotą wyrznąć co na czém. [wytropić.

Au'fschnüffeln, *va.* wywąchać,

Au'fschnupfen, *va.*: den Tabak — wyżyć tabakę.

Au'fschnüren, *va.* (öffnen) odsznurować, rozsznurować; — (mit einer Schnur auf etwas befestigen) przysznurować do czego, zasznurować na co. [od. stérty układać.

Au'fschobern, *va.* w brogi, stogi

Au'fschocken, *va. Ldw.* (Getreide) w kopy układać, kopić.

Au'fschönen, *va.* *odświeżyć, odnowić (i przez to upięknić).

Au'fschöpfen, *va.* zaczerpać; wyczerpać, wyczerpnąć z czego na co.

Au'fschossen, *vn.* (h.) (aufschießen, Gewächse), *wybujać do góry, wyrość, wysypywać się w kłosy, kłosić się; (Getreide) kłosy wypuszczać.

Au'fschößling, *sm.* wyrostek, podrostek.

Au'fschränken, *va.* na krzyż układać, poprzekładać.

Au'fschrauben, *va.* przyszrubować, naszrubować na co; — (in die Höhe schrauben) podnieść wyżéj do góry przez szrubę, podszrubować; — (losschrauben) odszrubować, odkręcać szrubę.

Au'fschrecken, *va.* wystraszyć, przestraszyć, postraszyć, wstraszyć; aus dem Schlafe — ze snu wybić; —, *vn.* (s.) przestraszyć się.

Au'fschreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe auf, schrieb auf, aufgeschrieben) napisać, spisać co; zapisać, pismem wyrazić; sich — lassen zapisać się; -schreibung, *sf.* napisanie, zapisanie.

Au'fschreien, *vn. irr.* (h.) (schreie auf, schrie auf, aufgeschrieen) zakrzyczéć, zawrzasnąć, zawrzeszczéć, wykrzykiwać, zakrzyknąć; —, *va.* (schreiend wecken) wskrzyczéć, budzić krzykiem.

Au'fschrift, *sf.* napis, adres (na liście); nadpis.

Au'fschroten, *va.* ześrutować; — (auffressen, Vieh) zezrzéć; ein Faß — beczkę na górę wkulać od. wtoczyć; —, *Zm.* dłótować, rozdłubać, wydrożyć, rozświdrować, większą dziurę wywiercić.

Au'fschrunden, *vn.* (s.) popękać się, porysować się.

Au'fschub, *sm.* zwłoka, przewłoka, odwłoka, dylacya; przedłużenie, zwłaczanie; s. a. Au'fschieben; um — bitten prosić o przedłużenie terminu; -schubsbrief, *sm. Rw.* moratoryum.

Au'fschultern, *va.* włożyć na barki.

Au'fschüren, *va.*: das Feuer — podniecać, podniecić ogień.

Au'fschürzen, *va.* podkasać, przepasać się; podwinąć; sich — podkasać się, ukasać się; -schürzgürtel, *sm.* podkaska; -schürzung, *sf.* podkasanie, podkasywanie.

Au'fschuß, *sm.* wystrzelenie w górę; wzrost; wzlot.

Au'fschüsseln, s. Au'ftischen.

Au'fschütteln, *va.* natrząsnąć, przetrząsnąć, wzruszyć, nastroszyć.

Au'fschütten, *va.* nasypać, usypać; — (zum künftigen Gebrauche zusammenschütten) nazgromadzać, zbierać, zsypywać; Erde um einen Baum —, *Gtn.* obsypać drzewo ziemią; — (auf etwas schütten) posypać; wsypać; Oel auf die Lampe — nalać oliwy do lampy.

Au'fschüttgefäß, *sn.* (in der Mühle) naspa, nasypka.

Au'fschüttung, *sf.* nasypanie, zsypanie, zsypywanie; — des Getreides, *Ldw.* skład zboża.

Au'fschützen, *va.*: das Wasser — zastawić wodę.

Au'fschwämmen, Au'fschwemmen, *va.* napuścić co czém jak gąbkę; wzdąć, nabrzmiałym zrobić; -schwämmung, -schwemmung, *sf.* nabrzmienie gąbczaste, wzdęcie.

Au'fschwänzen, *va.*: ein Pferd — ogon podwiązać koniowi; einen Fisch —, *Kk.* rybę ułożyć w pierścień (tak iżby ogon stykał się z pyskiem).

Au'fschwärzen, *va.* naczernić, poczernić na nowo.

Au'fschwatzen, *va.*: Jemandem etwas — wmówić w kogo co; nabajać komu.

Au'fschweben, *vn.* (s.) wznosić się w górę (zwolna w powietrzu).

Au'fschweißen, *va.* naszwejsować, przyszwejsować. [wać.

Au'fschwelgen, *va.* przemarno-

Au'fschwellen, *vn. irr.* (s.) (schwelle auf, schwoll auf, aufgeschwollen) napuchnąć, nabrzmiéć, opuchać, napuchać, wzdąć się, wzdymać się, nadąć się, odąć się; der Leib ist ihm aufgeschwollen brzuch mu opuchł; der Fuß ist aufgeschwollen wezbrała rzéka; die Zinsen sind schon sehr aufgeschwollen narosły już procenta; przybyło procentu; namnożyło się procentów; sein Herz schwillt auf, *serce się jego nadyma, napusza się; —, *va. reg.* (aufschwellen machen) nadać, nadymać; rościć, rozprzestrzenić, powiększyć, opuchłym, nabrzmiałym zrobić; Au'fgeschwollen, *pp.* u. *a.* nabrzmiały, opuchły, nadęty, napuchły; -schwellung, *sf.* nabrzmienie, nabrzmiałość, opuchlina, puchlina, nabranie wody.

Au'fschwemmen, *va.* (herauf-

schwimmen machen) przypławić, wypławić, wyszafować; diesen Sandhügel hat der Fluß aufgeschwemmt ten wzgórek z piasku rzéka naniosła; der Fluß schwemmt hier täglich mehr Sand auf rzéka tu codzień więcéj piasku przynosi i osadza.

Au'fschwenken, *va.*: eine Fahne — chorągiew wznieść do góry.

Au'fschwingen (sich), *vr. irr.* (h.) (schwinge mich auf, schwang sich auf, mich aufgeschwungen) wzlecieć, wzbić się do góry (na skrzydłach), podlecieć, wznieść się; wygórować; sich auf ein Pferd — wsunąć się na konia.

Au'fschwung, *sm.* wzbicie się, wyższy kierunek, górny lot.

Au'fsegeln, *vn.* (s.): auf etwas —, *Sw.* żeglując dostać się na co, wpłynąć na co; —, *Sw.* do bitwy ustawić się, zajmować stanowiska przy rozpoczęciu bitwy morskiéj od. z okazyi przeglądu floty; *stanąć w szeregu, w linii.

Au'fsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe auf, sah auf, aufgesehen) oczy podnieść, patrzéć wgórę, do góry poglądać, pojrzéć, pozierać, upatrywać, wejrzéć; — (mit Aufmerksamkeit, Vorsorge ꝛc. auf etwas sehen) wzgląd miéć, pilnie się zapatrywać, dozór miéć nad czém.

Au'fsehen, *sn.* spojrzenie w górę; — (Neugierde, Verwunderung, Eindruck) zadziwienie, podziwienie, wrażenie, parada, okazałość, wytrzeszczanie oczu, pompa, figura; seine Abreise erregte — odjazd jego wielkie wrażenie sprawił; — machen, *zwrócić uwagę; uderzyć w oczy, świetnym być; -sseher, *sm.* dozórca, doglądacz, inspektor, strażnik; -sseherin, *sf.* dozorczyni; -sseherposten, *sm.* urząd od. miejsce dozórcy; -sseherschaft, *sf.* dozórstwo. [wstania.

Au'fsehnen (sich), *vr.* tęschnić do

Au'fsein, *vn. irr.* (s.) (bin auf, bist auf, er ist auf, war auf, aufgewesen), *(außer dem Bette sein) niespać, czuć od. czuwać, niekłaść się spać, wstać rano, być na nogach rano; wohl — być zdrowym, miéć się dobrze; otwartym być.

Au'fsengen, s. Au'fbrennen.

Au'fsetzbar, *a.* mogący być włożonym, dający się wsadzić na co.

Au'fsetzen, *va.* postawić; stawiać kręgle, posągi; układać (drzewo); ustawiać (drzewa); posadzić; umieścić, wystawić; seinen Kopf — (eigensinnig, hartnäckig sein) usadzić się na co; *wziąć na kiel, *być upartym; eine Krone — włożyć koronę; eine Mütze, einen Hut — wsadzić czapkę; kapelusz (na głowę); Speisen — (auf den Tisch) stół zastawić (potrawami); do stołu dać, wydawać potrawy, dać jeść na stół; Jemandem Hörner —, **przyprawić, wsadzić komu rogi; einen Flick — przyprawić łatę; — (aufschreiben, schriftlich verfassen) napisać, na piśmie wyrazić, podać, od. ułożyć, koncypować; —, *vn.* (h.): das Pferd setzt auf koń gryzie żłób; der Hirsch setzt auf (bekommt ein neues Geweih), *Jäg.* jeleniowi rogi wyrastają; sich —, *vr.* (h.): sich im Bette — podnieść się w łóżku; sich auf's Pferd — wsiąść na konia; sich wider Jemanden —, *s. Au'flehnen (sich).

Au'fsetzer, *sm.* ustawiacz; — der Kegel wstawiacz kręgli.

Au'fsetzstunde, *sf. Bw.* godzina południowego spoczynku.

Au'fseufzen, *vn.* (h.) westchnąć, wzdychać.

Au'fsicht, *sf.* dozór, wzgląd, doglądanie, dozorowanie; unter — stellen oddać pod dozór; die — haben (führen) über etwas miéć dozór nad co; Jemandem die — über etw. anvertrauen powierzyć komu dozór nad co.

Au'fsickern, *vn.* (s.) ściekać na co, ciec na co.

Au'fsieben, *va.* przesiać na co.

Au'fsieden, *va. irr.* (h.) (siede auf, sott auf, aufgesotten) zagotować, odgotować, przewarzyć; —, *vn.* (h.) kipiéć, wrzéć; Au'fsieden, *sn.* zagotowanie; kipienie. [wać.

Au'fsiegeln, *va.* przypieczęto-

Au'fsingen, *va.*: Jemandem — zaśpiewać komu; Jemanden — (durch Singen erwecken) obudzić kogo śpiewaniem.

Au'fsintern, s. Au'fsickern.

Au'fsitz, *sm.* wsiadanie na koń.

Au'fsitzen, *vn. irr.* (h.) (sitze auf, saß auf, aufgesessen) siedziéć na czém; —, *vn. irr.* (s.): (aufgerichtet sitzen, aufbleiben) prosto siedziéć, długo w noc bawić, niespać w nocy, przesiedziéć całą noc, przesiadywać, czuwać; — (sich zu Pferde setzen) dosieść konia, wsiadać od. wsieść na konia, dosiąść konia; dieses Pferd läßt nicht gern — ten koń nie łatwo daje na siebie wsiadać.

Au'fsitzen, *sn.* wsiadanie; — auf's Pferd wsiądzenie na konia; -fsitzstange, *sf. Ldw.*: — für die Hühner grzęda dla kurów, dla kur.

Au'fsollen, *vn.* (s.) (aufstehen sollen); soll ich denn schon auf (aufstehen)? już mam wstać?

Au'fspähen, *va.* wyszpérać, wytropić; s. a. Au'sspähen.

Au'fspalten, *va.* rozłupać, szczepać, rozszczepać; rozczosnąć; —, *vn.* (s.) szczepąć się, rozłupać się.

Au'fspannen, *va.* naciągnąć, napiąć, natężyć, rozciągać na czém; rozpostrzéć, nastawić, wyprężyć; alle Segel — żagle rozwinąć, rozpuścić; gelindere Saiten —, *spuścić z basu na kwintę, *ustąpić, ulegać, spuścić nieco z uporu, ze swoich wysokich pretensyi, od. tonu; den Hahn — (am Gewehr) naciągnąć kunek; Netze — rozciągnąć sieci; den Bogen — naciągnąć łuk.

Au'fsparen, *va.* oszczędzać, ochraniać, szczędzić, ciułać, zachowywać.

Au'fspeichern, *va.* w szpichlerzu złożyć; zsypać do szpichlerza (zboże, itd.).

Au'fspeien, *vn. irr.* (h.) (speie auf, spie auf, aufgespieen) napluć na co; —, *va.* pluć czém; Blut — pluć krwią.

Au'fspeisen, *va.* zjeść, wyjeść.

Au'fsperren, *va.*: eine Thür — drzwi na rozcież otworzyć; den Mund (§ das Maul) — gębę, paszczę otworzyć, wstęp uczynić; die Augen — oczy wytrzeszczyć, wywalić, rozedrzéć; nogi rozkraczyć; ein Schloß — wytrychem otworzyć zamek.

Au'fspielen, *va.* zagrać, wygrać, rznąć od ucha; sich die Finger — zgrać sobie palce, graniem uszkodzić.

Au'fspießen, *va.* na pal wbić, na dzidę wsadzić, przekłóć, przeszyć, przebość śpisem, zatknąć na śpis, na rożen wsadzić, wziąć na oszczep, na pikę; sich — naszpisować się.

Au'fspinnen, *va. irr.* (h.) (spinne auf, spann auf, aufgesponnen) wyprząść, doprząść, sprząść; die Finger — (wund spinnen) zranić palce przędzeniem, przerznąć nitką.

Au'fspitzen, *va.*: die Ohren — nadstawiać uszu.

Au'fspleißen, s. Au'fschleißen.

Au'fspreiten, Au'fspreizen, *va.* rozciągnąć na czém; otworzyć na rozcież.

Au'fsprengen, *va.* wysadzić, wyprzéć, rozsadzić, wyłamać, wybić; eine Thür — drzwi wyważyć, wysadzić; — (zum Aufstehen u. Fliehen bewegen) wystraszyć, postraszyć, wypłoszyć; Wasser — pokropić wodą.

Au'fsprießen, *vn. irr.* (s.) (sprieße auf, sproßte auf, aufgesproßt) wyrastać, krzewić się, wydobywać się z ziemi.

Au'fspringen, *vn. irr.* (s.) (springe auf, sprang auf, aufgesprungen) porwać się, wyskakiwać, przyskakiwać, wyskoczyć, skakać, podskoczyć; — (sich plötzlich öffnen) nagle otworzyć się, rozskoczyć, puścić, pęknąć, rozpęknąć się, porysować się; die Hände sind vom Frost aufgesprungen ręce od mrozu popadały się od. popękały się.

Au'fspritzen, *va.* sikać czém w górę; sikaniem otworzyć.

Au'fsprossen, *vn.* (s.) pukać się, wyrastać, puszczać się, krzewić się, wydobywać się z ziemi; s. a. Au'fsprießen; Au'fsprößling, *sm.* wyrostek; roślinka.

Au'fsprudeln, *vn.* (s.) wytryskać, wytryskiwać, ciurczéć, pluszczéć.

Au'fsprung, *sm.* podskok; przepęknięcie się.

Au'fspuhlen, *va. W.* na cewkę zwijać, nawijać, zeszpulować.

Au'fspülen, *va.* pomywać, wymyć, pomyć, wypłókać, potakać; s. a. Au'fschwemmen.

Au'fspunden, Au'fspünden, *va.*: ein Faß — odszpuntować beczkę.

Au'fspüren, *va.* wyśledzić, wytropić, dociec. [obsztafirować.

Au'fstaffiren, *va.* wysztafirować,

Au'fstampfen, *vn.* (h.) nastąpić, tupnąć, nogą, tupać; —, *va.* utłuc, dotłuc, nasadzić, nabić, wytupać dziurę; das Pferd hat den Boden aufgestampft koń tupaniem dziurę zrobił w pobłodze.

Au'fstand, *sm.* powstanie; — (Empörung) bunt, rozruch, rebellia, rokosz; s. a. Au'fruhr. [ꝛc.

Au'fständisch, ꝛc., s. Au'frührerisch,

Au'fstapeln, *va.* układać, stawiać w stósy; *Sw.* drzewo w reje ułożyć.

Au'fstänkern, *va.* § wywąchać co; s. a. Au'fspüren, Au'swittern.

Au'fstäuben, *va.* napruszyć czego na czém, od. na co.

Au'fstauchen, *va.* sturchnąć o co; die Hand auf den Tisch — rękę sturchnąć o stół; das Wasser —, siehe Au'fstauen.

Au'fstechen, *va. irr.* (h.) (steche auf, stach auf, aufgestochen) przekłóć; przebić, przedziurawić, otworzyć, wysztychować.

Au'fstecken, *va.* utkwić na czém,

wsadzić, przypiąć, podpiąć, podkasać, założyć; ein Licht — auf den Leuchter wetknąć świecę w lichtarz; eine Flagge —, *Sw.* banderę, chorągiew wywiesić, wystawić; ein Lager —, *Kw.* obóz wytknąć, obozować, obozem stanąć, rozłozyć się; das Bajonett —, *Kw.* bagnet nasadzić na broń; eine Haube — czepek na nowo upiąć.

Au'fstehen, *vn. irr.* (stehe auf, stand auf, aufgestanden) wstać, wstawać, podnieść się, powstać; früh — poranić się; — (offen, geöffnet sein) otworem stać, otwartym być; — (aufruhen) stać, stojéć na czém; — (auftreten, zum Vorschein kommen), *wystąpić; Au'fstehen, *sn.* wstanie, wstawanie, powstanie.

Au'fsteifen, *va.* natężyć, krzepkim zrobić, sztywnym zrobić, nasztywnić; — (Wäsche rc.) mączkować, ukrochmalić.

Au'fsteigen, *va. irr.* (s.) (steige auf, stieg auf, aufgestiegen)* wstępować, wstępować na górę, iść do góry; auf's Pferd, auf den Wagen — wsiąść na konia, na wóz wsiadać; — odbijać się, podnosić się, zanosić się na co, powstawać; der Rauch steigt auf występuje dym, podnosi się, wznosi się dym do góry; dunkle Wolken steigen auf wstają, pokazują się chmury; ein Gewitter steigt auf huczne zbliżają się grzmoty; aufsteigende Linie linia górna od. wstępna; die Verwandten in aufsteigender Linie ascendenci; aufsteigender Löwe, *Wpk.* lew którego tylko przednia część jest widoczna; aufsteigende Hitze często przebiegające po ciele gorąca; es ist mir ein Gedanke aufgestiegen przyszło mi na myśl; Au'fsteigen, *sn.*, Au'fsteigung, *sf.* wstępowanie w górę, występowanie; — der Mutter, *Hlk.* maciczna choroba, wznoszenie się macicy.

Au'fstellen, *va.* stawiać, ustawić, ustawiać, postawić, wystawić, przystawić; Holz in Reihen — drzewo w reje ułożyć; eine Armee — wojsko sprawić; — (offen stehen machen) sprawić; eine Falle, Netz — sieci zastawić, położyć sieci, łapkę; -fstellung, *sf.* (Entwurf) układ, postawienie.

Au'fstemmen, *va.* wesprzéć się łokciem, oprzéć się na czém, opierać się łokciem; *Zm.* dłótem rozbić.

Au'fstempeln, *va.* wycisnąć co na czém, wystemplować

Au'fsteppen, *va.* przycyrować.

Au'fsticheln, *va.* przekłuć; — (aufstacheln) koląc przymusić do wstania; Jemanden zu etwas —, *przycinkami podbechtać, napędzać do czego.

Au'fsticken, *va.* przyhaftować, wyhaftować na czem.

Au'fstieben, *vn. irr.* (s.) (stiebe auf, stob auf, aufgestoben) podnosić się jak kurzawa; —, *Jäg.* ulatywać, podlecieć.

Au'fstieren, *vn.* dzikim wzrokiem spojrzéć do góry.

Au'fstöbern, *va.* wypłoszyć, wystraszyć; wynaleść, wygrzebać co z pyłu. [dziurę w czém wydłubać.

Au'fstochern, *va.* przedłubać co,

Au'fstöhnen, *vn.* (h.) zajęknąć, jęknąć; —, *va.* jękami obudzić.

Au'fstopfen, *va.*: ein Bette — przesypać pościel. [odetkać.

Au'fstöpseln, *va.* odkorkować,

Au'fstören, *va.* wzruszyć, poruszyć, wypłoszyć, hałasem budzić.

Au'fstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße auf, stieß auf, aufgestoßen) trąceniem, pchnięciem otworzyć, odepchnąć, rozepchnąć, wybić; die Thür — wybić drzwi; ein Faß — wybić dno u beczki; — (sich die Haut verwunden) skórę sobie szturchnieniem rozbić, roztluc; den Staub mit den Füßen — (aufrühren) wzruszyć pył nogami do góry; —, *vn.* (s.): die Speise stößt mir auf, es stößt mir auf odbija mi się, odrzuca żołądek, odzywa mi się; — (anfangen zum zweiten Mal zu gähren) skwasniéć; der Wein stößt auf (wird sauer) wino trąci, ma szczawik; — auf etwas uderzyć się o co; das Schiff stieß auf okręt osiadł, zawadził się, ugrzązł, wlazł na mieliznę; Jemandem — (begegnen) nawijać się, zdarzyć się, spotykać kogo, przypadkiem znachodzić, trafić się komu w drodze, znaleść, trafić na co; ein Zweifel stößt auf nawija się wątpliwość; Au'fstoßen, *sn.* odbijanie się.

Au'fstößig, *a.* (von verdorbenen od. sauern Speisen od. Getränken) zepsuty, kwaśny, trącący; aufstößiger Wein wino ma szczawik, wino zepsute. [uderzenie.

Au'fstoßung, *sf.* rozepchnięcie,

Au'fsträuben, *va.* najeżyć; mit aufgesträubten Haaren z najeżonemi włosami.

Au'fstreben, *vn.* (h.) wspinać się; piąć się do góry; usiłować się podnieść.

Au'fstreichen, *va. irr.* (streiche auf, strich auf, aufgestrichen) nasmarować, namazać, pomazać, nacierać, zagarnąć; die Haare — założyć, zawinąć, zagarnąć włosy do góry; —, *vn. irr. Tk.* pociągnąć smyczkiem po strunach.

Au'fstreifen, *va.* (Aermel, Hemd) podgiąć rękawy, zawinąć, założyć, podkasać; (streifend verwunden) die Haut — zadrasnąć, zedrzéć skórę; — (in der Bewegung ein wenig berühren) letko dotknąć, drasnąć.

Au'fstreuen, *va.* nasypać, posypać, osypać, obsypać, naprószyć, natrząsnąć, potrząsać; Sand auf das Papier — pociągnięcie piasek na papier.

Au'fstrich, *sm.* pociągnięcie smyczkiem pod górę; im — verkaufen, s. Verauctioni'ren, Versteigern.

Au'fstricken, *va.* (durch Stricken verbrauchen): den Zwirn — spotrzebować przędzę robiąc na drótach pończochy, wyrobić nici.

Au'fstriegeln, *va.* zgrzebłem podczesać, wyczesać na nowo; sich — wymuskać się.

Au'fstücken, *va.* nasztukować.

Au'fstülpen, *va.* odwinąć sztylpę; zasztylpować, założyć, zagiąć, zawinąć; einen Hut — (aufkrämpen, aufstutzen) stosować kapelusz, boki kapelusza zagiąć; die Stiefel — sztylpę założyć, zagiąć, cholewę zagiąć; aufgestülpte (aufgeworfene) Nase nos zadarty, perkaty nos; den Deckel — auf den Topf pokrywkę włożyć na garnek, wsadzić (dla pokrycia).

Au'fstürmen, *vn.* — (mit Sturm, in heftiger Wuth öffnen) rozbić szturmem; die Thür — dobywać się do drzwi na umor, szturmować drzwi, wysadzić drzwi; —, *vn.* (s.) hurmem zrywać się, z łoskotem wznieść się do góry.

Au'fstürzen, *va.* szybko wrzucić, nakryć; den Deckel auf den Topf — pokrywkę na garnek włożyć; eine Haube — czepek ladajak wsadzić; die aufgewaschenen Teller — podeprzéć opłókane talerze żeby osiąkły, na sztorc postawić.

Au'fstutzen, *va.*: einen Hut — nastosować kapelusz, do góry zagiąć; den Schnurrbart — wąs zakręcić; — (aufputzen, verschönern) wystroić, upiększać, wymuskać.

Au'fstützen, *va.* wesprzéć na co; die Arme — wspierać się, opierać się łokciami.

Au'fsuchen, *va.* poszukać, wynaleść, szukać, wyszukiwać; -fsucher, *sm.* wynalazca; śledziciel; -fsuchung, *sf.* poszukiwanie, wynajdowanie.

Au'fsummen, *vn.* (s.) sumować się, zebrać się, przybywać, mnożyć się, urosnąć; angesummte Zinsen narosła prowizya.

Au'fsüßen, *va. Schdk.* osłodzić.

Au'ftafeln, *va.*: Jemandem — zastawić komu stół (do jedzenia), jadło mu postawić; —, *hojnie częstować; s. a. Au'ftischen.

Au'ftakeln, *va. Sw.* zaciągnąć liny; opatrzyć okręt (do żeglugi).

Au'ftappen, *vn.* (s.): auf etwas — macając wejść na co.

Au'ftauchen, *vn.* (s.) wynurzać, wynurzyć się, wypłynąć na wierzch; das Gerücht taucht auf, *wieść powstaje, rozchodzi się. [się powstać.

Au'ftaumeln, *vn.* (s.) taczając

Au'fthauen, *va.* roztajać, rozmar-zać, rozmar-znąć, roztapiać, rozpuszczać lód; —, *vn.* (s.) odtajać, roztajać, puszczać, topniéć, odwilżéć; -fthauung, *sf.* odtajanie, roztajanie, rozmarznienie, odwilż, puszczanie lodu; -fthauungspunkt, *sm.* (am Thermometer) punkt tajania.

Au'fthun, *va. irr.* (h.) (thue auf, that auf, aufgethan) położyć gdzie co, podziać; otworzyć, otwierać; wer die Augen nicht aufthut, muß den Beutel —, *kto niedołoży okiem, dołoży workiem; aufgethan otwarty, otworzony, otworem stojący; sich — otworzyć się; die Erde that sich auf ziemia sie rozstąpiła.

Au'fthürmen, *va.* skupiać, gromadzić, w kupę znosić, na kształt wieży; wystosować, wspiętrzyć; sich — podnosić się jak wieża, jak góry; aufgethürmte Felsen kraina nastrzępiona skałami od. najeżona skałami i nasrożona przepaściami; es thürmt sich ein Ungewitter auf zanosi się na [burze.

Au'fticken, s. Au'ftippen.

Au'ftiefen, *va.* młotem wykuć, wydrążyć (blachę miedzianą tak iż z jednéj strony staje się wklęsłą, z drugiéj wypukłą); -ftiefhammer, *sm.* młot do wykucia, do wydrążenia.

Au'ftippen, *vn.* (h.) palcem w co szturchnąć.

Au'ftischen, *va.* postawić na stół, wydawać potrawy na stół, przygotować stół, częstować czém; s. a. Au'ftafeln.

Au'ftoben, *va.* wzburzyć; Jemanden — wrzaskiem swoim obudzić kogo; der Sturm tobte das Meer auf gwałtowny wicher poburzył morze; —, *vn.* (s., h.) wzburzyć się.

Au'ftraben, *va.*: einen Berg — (hinauftraben) kłusem jechać na górę.

Au'ftrag, *sm.* sprawunek, zlecenie, polecenie, poruczenie, komissya; einen — haben mieć co w zleceniu; im Auftrage z polecenia; -ftragen, *va. irr.* (h.) (trage auf, trug auf, aufgetragen) wnieść, zanieść, wnosić, zanosić (na co); — (eine Sache auf eine andere tragen) przynosić, naznosić, naprzynosić, przynieść; die Speisen — na stół dawać, przynosić potrawy, postawić potrawy na stole; — (Farben 2c.) przenieść na papier, wydać farbę; — zlecić, polecić, komis dać, zlecać komu co; ein Geschäft — poruczać sprawę; —, *vn.* (h.) (übertreiben) przesadzać w czém; dodawać (tak iż się co bardziéj wyraża); -ftraggeber, *sm.* mandant, zlecający co komu, poruczyciel; -ftragsbesorger, *sm.* mandataryusz, wypełniający zlecenie; -ftragsbrief, *sm.*, -ftragsschreiben, *sn.* list, pismo, którém się co zaleca; -ftragshandel, *sm. H.* handel komyssyjny.

Au'fträufeln, *va.* kroplami wlać na co, nakroplić; träufle mir einige Tropfen auf Zucker wléj mi kilka kropli na cukier; —, *vn.* (s.) nakapać na co.

Au'ftraufen, *vn.* (s.) z wielkich kroplach na co spadać.

Au'ftreffen, *va.*: Jemanden — (noch wach antreffen, außer dem Bette) zastać kogo nie śpiącego (już nie w łóżku).

Au'ftreiben, *va. irr.* (h.) (treibe auf, trieb auf, aufgetrieben) wgórę pędzić, wpędzić, wbić, wprężyć; den Preis — podwyższyć cenę; durch die Ausdehnung der Theile — nadąć, rozprężyć; die Winde treiben den Leib auf wiatry nadymają brzuch, rozpierają; aufgetrieben rozdęty, nabrzmiały; — (aufjagen, zum Aufstehen bewegen) spędzić, wzruszyć, postraszyć, wystraszyć; Wild —, *Jäg.* wzruszać zwierza, wypłoszyć, dostać się na itd.; — (ausfindig machen) uganiając się za czém znaleźć; dorwać się czego; Geld — zdobyć się na pieniądze; es war kein Geld aufzutreiben było trudno o metalowe pieniądze; —, *vn.*: das Schiff trieb auf den Grund okręt zapędził się na grunt, na dno; -ftreibung, *sf.*: — des Preises podwyższenie ceny; — des Wildes, *Jäg.* wzruszanie zwierza.

Au'ftrennen, *va.* rozpróć, rozparać szatę; sich —, *vr.* rozparać się; -ftrennung, *sf.* rozprócie.

Au'ftreten, *va. irr.* (h., s.) (trete auf, trat auf, aufgetreten) rozdeptać, stratować, nadeptać na co i stąpieniem otworzyć; —, *vn.* (s.) nogę postawić, stąpić; stąpać; — (aufstehen um zu reden) wystąpić, stanąć, podnieść się, wstać, pokazać się; wider Jemanden — (das Wort ergreifen od. nehmen) zabrać głos.

Au'ftriefen, *va. irr.* (s.) ciec na [co.

Au'ftrinken, *va. irr.* wypić, dopić, wysuszyć.

Au'ftritt, *sm.* wystąpienie, występ, stawienie się; scena, zdarzenie; es fielen unangenehme Auftritte vor trafiły się z tego powodu nieprzyjemne zajścia; —, *W.* podnoże tkacze, podnożek; — bei der Kutsche stopień (u powozu); -ftrittbank, *sf.* (in der Brustwehr), *Kw.* ławka, podnożek, schodek.

Au'ftrocknen, *va.* wysuszyć, nasuszyć, ususzyć, obetrzéć, ocierać; —, *vn.* (trocken werden) uschnąć; przyschnąć do czego.

Au'ftrommeln, *vn.* (h.) zabębnić na czém; —, *va.*: Jemanden — bębnieniem obudzić.

Au'ftrompe'ten, *va.* trąbieniem [obudzić.

Au'ftröpfeln, s. Au'fträufeln.

Au'ftropfen, s. Au'ftraufen.

Au'ftrüben, *va.* pomącić, zmącić.

Au'ftrumpfen, *va.* wyświęcić, okazać jak kozerę; Jemandem —, *(derb die Wahrheit sagen) rznąć komu prawnę; *tęgo zagrać komu.

Au'ftunken, *va.* wymaczać (czém mit etwas).

Au'ftupfen, s. Au'fticken, Au'ftip- [pen.

Au'ftuschen, *va. Mal.* odtuszować na nowo.

Aufundnieder, *ad.* wgórę i na [dół.

Au'fwachen, *vn.* (s.) ocknąć się, przecknąć, ozykać, obudzić się, ocucać się, przebudzić się; -fwachen, *sn.* ocknienie, obudzenie się.

Au'fwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse auf, wuchs auf, aufgewachsen) wzrastać, wzrość, dorastać, dorosnąć, wzrosnąć, wyrość, wyrastać, podrastać; er ist mit mir aufgewachsen urosł ze mną.

Au'fwägen, *va.* podważyć, podźwignąć; das ist nicht mit Gold —, *tego złotem nie opłaci.

Au'fwallen, *vn.* kipiéć, wykipiéć, wrzéć, burzyć się, szumiéć, wzburzyć się, wznosić się, przewracać się, warząc się wzburzać i przelewać; -fwallung, *sf.* wrzenie; — des Geblütes, des Blutes burzenie się krwi, wzburzenie krwi; — des Zornes zapał gniewu.

Au'fwalzen, *va.* na wałek owinąć od. wijać.

Au'fwälzen, *va.* wtoczyć na co od. pod górę; Jemandem etwas — zwalić na kogo; s. a. Au'fbürden.

Au'fwand, *sm.* koszt, nakład, wydatek, wydatki, expens; — machen, treiben zbytkować; Jemandem unnöthigen — verursachen wyprowadzić kogo na niepotrzebne koszta; übertriebener — przepych.

Au'fwandeln, *vn.* wchodzić pod górę; —, *va. Kg.*: den Kelch — (in der h. Messe) podnosić kielich (przy św. mszy).

Au'fwandsgesetz, (Luxusgesetz), *sn. Stw.* ustawa ograniczająca wydatki.

Au'fwärmen, *va.* przygrzewać, odgrzać, odgrzewać; —, *odnowić, wznawiać; alte Anekdoten —, *wznawiać odgrzewane anekdoty; er wärmt blos alte Witze auf, *on tylko odgrzewa dawno odstygłe, *wywłóczy dawno zbutwiałe.

Au'fwartegeld, Au'fwartelohn, *sn.* zapłata za posługę.

Au'fwarten, *vn.* (h.) służyć, usłużyć; posłuziwać, assystować komu; — (besuchen) oddować wizyty; aufzuwarten! do usług! womit kann ich Ihnen —? czém Panu mogę służyć?

Au'fwärter, *sm.* (bei Gerichten) posługacz, posługiwacz, usługujący, sługa; -fwärterdienst, *sm.* usługa, posługa; -fwärterin, *sf.* służebnica, sługa, posługączka.

Au'fwärts, *ad.* w górę, do góry; pod górę.

Au'fwartsam, *a.* usłużny, go- [tów do usług.

Au'fwärtszieher, *sm. Zk.* (im Auge) muszkuł podnoszący od. dźwigający (w oku).

Au'fwartung, *sf.* posługa, usługa; Jemandem seine — machen uszanowanie komu złożyć (składać); ich komme, Ihnen meine — zu machen przychodzę do Pana z uszanowaniem, od. złożyć uszanowanie.

Au'fwasch, *sm.*, Au'fwaschen, *sn.* pomycie, obmycie, wymycie.

Au'fwaschen, *va. irr.* (h.) (wasche auf, wusch auf, aufgewaschen): Küchengeschirr — pomyć statki kuchenne; — zmyć, obmyć, wymyć, wypłokać, umyć; wyprać; alle Seife — mydło wypotrzebować w praniu; sich die Hände — odmyć sobie ręce, zranić sobie praniem ręce; Holz — wyfasować drzewo na ląd, wyfasować; es ist Ein Aufwaschen, *za jednym zachodem to będzie.

Au'fwäscherin, *sf.* pomywająca; [pomywaczka.

Au'fwaschfaß, *sn.* beczka do pomywania naczynia.

Au'fwaschwasser, *sn.* pomyje.

Au'fwasser, *sn.* (Thauwasser über dem Eise) górnica, polednia woda.

Au'fweben, *va. W.* dotkać, skończyć tkaninę, wytkać, wypotrzebować w tkaniu.

Au'fwechsel, *sm. H.* ażyo, naddatek pieniężny, laża; -fwechseln, *va.*: Geld —, *H.* mieniać pieniądze, nawymieniać; -fwechselung, *sf. H.* zmienienie.

Au'fwecken, *va.* budzić, obudzić, wzbudzić, przebudzać, wskrzesać, wzruszyć; -fwecker, *sm.* budziciel; -fweckung, *sf.* przebudzenie.

Au'fwehen, *va.* (Wind) podwiewać, wzwiewać do góry, podnosić podwiewem; — (durch Wehen öffnen) rozwiać, rozwionąć, rozwiewać; der Wind hat Staub aufgeweht wiatr kurz wniósł do góry.

Au'fweichen, *va.* rozmiękczyć, odmiękczyć, zmiękczyć, rozmoczyć; *vn.* (s.): der Boden war so aufgeweicht grunt tak był przesiąknięty wilgocią; -fweichung, *sf.* namoczenie.

Au'fweifen, *va. W.* zwijać, zmotać; s. a. Au'fhaspeln.

Au'fweinen, *vn.* (h.) zapłakać; —, *va.* płaczem obudzić.

Au'fweisen, *va. irr.* (h.) (weise auf, wies auf, aufgewiesen) okazać, pokazać, przełożyc, udowodnić czém, wytykać (błędy); — (im Kartenspiel) chwalić się z czém; er hat drei Däuser aufzuweisen chwali się z trzema tuzami i partyą bierze; etwas aufzuweisen haben módz się poszczycić czém; -fweisung, *sf.* pokazanie, przełożenie (dowodu), udowodnienie.

Au'fweißen, *va.* na nowo pobielić.

Au'fwenden, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (wende auf, wandte (wendete) auf, aufgewandt, aufgewendet) łożyć, nakładać, wydać, wyexpensować; Mühe — podejmować pracę koło czego; dołożyć starania do czego; -fwendung, *sf.* expens, łożenie, expensowanie.

Au'fwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe auf, warf auf, aufgeworfen): die Thür — drzwi wybić, rozbić; — (in die Höhe werfen) podrzucić, wyrzucić; das Meer wirft Schaum auf morze pianę wyrzuca, wymiata; — (aufgraben)

wykopać, wysypać; Schanzen —, *Kw.* usypać szańce; die Nase —, *zadrzéć nos; aufgeworfene Nase zadarty nos, den Mund —, *nos zwiesić; aufgeworfene Lippen wypukłe wargi; sich — (auftreten, sich eigenmächtig zu etwas angeben) narzucić się na co, czynić się czém; znaleźć się; sich wider Jemanden — (sich empören, auflehnen) powstawać przeciwko komu; podnieść bunt; eine Frage — zadać pytanie, wnieść pytanie od. zapytanie; er wirft die Frage auf jedno z pism rzuca pytanie, co powie taki; Zweifel — wątpliwość czynić, sęków szukać; -fwerfung, *sf.* rozrzucenie, itd.; s. Au'fwerfen. [nie częstować.

Au'fwichsen, *va.* woskować; *hoj-

Au'fwickeln, *va.* nawijać, zwijać na kłębek; odwijać, rozwinąć, rozwijać; -fwickelung, *sf.* nawijanie, zwijanie, pozwijanie; odwijanie.

Au'fwiegelei, s. Au'fwiegelung.

Au'fwiegeln, *va.* (zum Aufstande verleiten) wichrzyć, poduszczać do buntu, podburzyć, zbuntować; -fwiegelung, *sf.* buntowanie, podżeganie; -fwiegler, *sm.* burzyciel, buntownik, podżegacz.

Au'fwiegen, *va. irr.* (h.) (wiege auf, wog auf, aufgewogen) przeważać, więcéj ważyć od czego; *stać za co, wynadgrodzić; s. a. Au'fwägen.

Au'fwieglerisch, *a.* buntowniczy.

Au'fwiehern, *vn.* (h.) zarżyć (o koniu), rozśmiać się jakby rżąc; —, *va.* rżeniem obudzić.

Au'fwindeln, *va.*: ein Kind — rozwinąć pieluszki, rozpowić (dziecko).

Au'fwinden, *va. irr.* (h.) (winde auf, wand auf, aufgewunden) na motowidło zwijać, na kłębek zwijać, nawijać; wywindować, zawindować od. poddźwignąć do góry; -fwindung, *sf.* zwijanie, nawijanie, windowanie.

Au'fwippen, s. Au'fwuchten.

Au'fwirbeln, *va.* otworzyć zawrotkę, kołko u okna; kłębami do góry pędzić; —, *vn.* (s.) kłębami wznosić się.

Au'fwirken, *va.* (aufweben) wytkać, dotkać, zetkać; *W.* odetkać, rozebrać tkane rzeczy.

Au'fwirren, *va.* rozpętlać (co zagmatwanego); s. a. Entwi'rren.

Au'fwischen, *va.* zetrzéć, ścierać, ocierać, wytrzéć, wycierać; -fwischer, *sm.* ścieracz; — (Geräthe 2c.) ścieradło; -fwischlappen, *sm.* ścierka, onuca, kwacz; ścieradło; -fwischung, *sf.* otarcie, ścieranie.

Au'fwocken, s. Au'frocken.

Au'fwogen, *vn.* (s.) nadymać się bałwanami (o morzu wzburzoném), wznosić bałwany.

Au'fwölben, *va. Bk.* sklepisto robić, sklepić; aufgewölbt sklepisty.

Au'fwölken (sich), *vr. impers.* w kształcie chmury wznosić się.

Au'fwollen, *vn.*(h.) chciéć wstać.

Au'fwuchern, *vn.* (s.) (Pflanzen) wybujać. [góry.

Au'fwuchten, *va.* wyważyć do

Au'fwühlen, *va.* wzgrzebać, wygrzebać, wzryć, wyryć, podryć, podkopać, rozkopać, wykopać; -fwühlen, *sn.* wzruszenie. [ręble robić.

Au'fwuhnen, Au'feisen, *va.* prze-

Au'fwurf, *sm.* ziemia wykopana; wyrzut ziemi, wysypki.

Au'fwürgen, *va.* podusić.

Au'fzählen, *va.* zaliczyć, wyliczyć; policzyć, rachować; er ließ ihm 25 auf den Rücken — kazał mu wyliczyć 25 na plecy; -fzählung, *sf.* zaliczenie.

Au'fzärteln, *va.*: ein Kind — wypieścić dziecko. [bern.

Au'fzaubern, s. A'nhexen, A'nzau-

Au'fzäumen, *va.* okiełznać, zachełznać, ouzdać, ogłówkę kłaść, munsztukować.

Au'fzausen, *va.* rozczochrać do góry, wyczochrać. [wyciągnąć.

Au'fzechen, *va.* wypić, wydoić,

Au'fzehren, *va.* strawić, spotrzebować, przejeść, przehulać; der Gram hat ihn aufgezehrt zgryzoty go strawiły, wpędziły go do grobu; -fzehrung, *sf.* strawienie, wypotrzebowanie.

Au'fzeichnen, *va.* zapisać, zakonotować, naznaczyć, nanotować, zapisywać; *Mal.* narysować na czém; -fzeichner, *sm.* konotujący, zapisujący; *Mal.* ten co narysuje na czém; -fzeichnung, *sf.* konotacya, naznaczenie, zapisanie, napisanie, nanotowanie, *Mal.* narysowanie na czém.

Au'fzeigen, *va.* pokazać, stawić przed oczy.

Au'fzerren, *va.* szarpiąc, targając podnieść do góry; rozszarpać.

Au'fziehbrücke, *sf.* most zwodzony.

Au'fziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe auf, zog auf, aufgezogen) ciągnieniem otworzyć; ein Schloß — zaporę, rygiel odeprzéć, zamek spuszczony cofnąć; den Hahn an einem Schießgewehr — kurek odwieść, naciągać kurek; das Pflaster zieht das Geschwür auf, *Hlk.* za pomocą plastru nabiera się wrzód; Saiten auf ein Instrument —, *Tk.* nawlec, nawiązać instrument strónami; napinać, naciągnąć stróny na instrumencie; gelindere Saiten —, *spuścić na kwintę, spuścić z basu na kwintę; *spuścić nieco z swojéj hardości, udobruchać się, upokorzyć się, ustąpić; einen Uebelthäter auf die Folter —, *Rw.* rozpiąć, rozciągnąć, rozłożyć złoczyńcę na torturę; —, *W.* snować przędzę, osnowę postawić, osnowane przędziwo wprowadzić; (aufkleben) eine Landkarte — mapę przylepić, od. oblepić, podkleić, podklejać; auf Leinwand aufgezogene Landkarte mapa płótnem podklejona; Pflanzen, Wurzeln — (aus der Erde ziehen) krzewić rośliny, sadzić korzonki, od. hodować; eine Brücke — (in die Höhe) zwieść, podnieść most; die Segel —, *Sw.* wciągnąć żagle; einen Uebelthäter — an den Galgen złoczyńcę powiesić, od. wtrycować, wciągnąć do góry na szubienicę; eine Uhr — naciągnąć; eine Taschenuhr — nakręcić zegarek; den Vorhang — firankę odsłonić, podnieść zasłonę; — (groß füttern, ernähren) wychować; *Sb.* wyżywić, odchować, przychować; Kinder — (erziehen), *wychować, edukować; Jemanden —,* (sich in dessen Gegenwart über ihn lustig machen) naigrawać się, na fundusz kogo brać, wyszczerzać się z kogo, kpić, drwić, żartować z kogo; —, *vn.* (s.): es zieht ein Gewitter auf zanosi się na grzmot; — (auf die Wache ziehen), *Kw.* zaciągnąć na wartę; die Wache zieht auf, *Kw.* warta zaciąga;

— (einhergehen, gekleidet sein) prezentować, pokazać się; aufgezogen kommen wyrwać się z czém, przywlec się, przywąkroić się.

Au'fzieherei, *sf.* drwinkowanie.

Au'fziehhammer, *sm.* młot do klepania kruszcu.

Au'fziehloch, *sn.* dziurka do nakręcania zegarka.

Au'fzug, *sm.* rozciąganie, odciąganiei naciągnienie, zaciąganie; — osnowa, zawicie, postawa; — (Krahn, Krahnaufzug) kierat, winda do wyciągania z dołu; wyciągadło, dźwigadło; —, *parada, pompa, processya, orszak; assystencya, kondukt, pochód; — der Maske̲n pochód maskaradowy; —, *ubiór, strój, wytwór, wykwinty; —, *Sb.* akt.

Au'fzugbrücke, *sf.* most zwodzony; -fzugsgeld, *sn.* (Schleusengeld für das Oeffnen der Schleusen u. Brücken), *Stw.* mostowe, szluzowe.

Au'fzupfen, *va.* wyskubac, zeskubać; skubiąc otworzyć.

Au'fzwängen, *va.* gwałtem otworzyć, wyprzéć, odeprzéć, wysadzić; — (mit Zwang aufdringen) wcisnąć, wpakować na co.

Au'fzwecken, *va.* ćwiekiem od. ćwiekami przybić, przyćwiekować.

Au'fzwingen, *va. irr.* (h.) (zwinge auf, zwang auf, aufgezwungen) narzucić komu co, przymusić, przyniewolić, zniewolić; Jemandem etwas — przymusić kogo do przyjęcia czego; s. a. Au'fzwängen.

Au'fzwirnen, *va.* na nici skręcić; rozkręcić nici.

Au'gapfel, Au'genstern, *sm. Zk.* źrenica, gałka oczna; Jemanden wie seinen — lieben, *kochać kogo nad życie; mein —! *moje kochanie! -apfelhäutchen, *sn. Zk.* błonka źrzenicowa; -apfelkrampf, *sm. Hlk.* spazm źreniczny; -apfelvorfall, *sm. Zk.* wystąpienie źrzenicy.

Au'ge, *sn. Zk.* oko, (oka, von lebloſen, oczy, *Genit.* oczu, von lebendigen Augen); unter vier Augen sam na sam; we cztery oczy; die Augen fallen mir zu kleją mi się oczy, zamykają mi się oczy; — an Bäumen, an Gewächsen, *Ng.* pączek, pąkowie; müdes — mdłe oko, oko zemdlone; scharfes — oko bystre; an den Augen ansehen z oczu wyczytać, z czoła poznać; die Augen gingen ihm über łzy mu się z oczu puściły, zapłakał, oczy mu się łzami zalały; die Thränen traten ihm in die Augen w oczach mu się łzy zakręciły; die Augen niederschlagen spuścić oczy (na dół); die Augen ausstechen wyłupić, wykłóć oczy; was aus den Augen kommt, das kommt auch aus dem Herzen, * co z oczu to i z serca; aus den Augen, aus dem Sinn, *pókiś w oczach, pótyś w sercu; *skoro mi zszedł z oczu, wypadł i z pamięci; Jemanden in's — fassen wlepić w kogo oczy; in die Augen fallen pod widok podpadający, uderzyć; Jemandem etwas unter die Augen sagen w oczy komu co powiedziéć; aus den Augen lassen spuścić z oczu, od. z uwagi; vor aller Augen naocznie; Jemandem Sand in die Augen streuen, *zamydlić komu oczy; Jemandem die Augen öffnen, ihm den Schleier von den Augen nehmen, *zdjąć komu obłok z oczu; Jemandem ein Stachel od. Dorn im —

sein, *być, stać komu solą w oczach; mit leiblichen Augen na swoje oczy; *wenn ich sterbe, so drücke mir die Augen zu kiedy konać będę, zawrzyj mi powiekę; mit einem blauen — davon kommen, *wyjść z podbitém okiem; ich bin noch so mit einem blauen — davongekommen, *na sińcu się skończyło; blau unter den Augen podbitych oczu; blaue Flecke unter den Augen, *podkowy koło oczy; das Weiße im —, *Zk.* białko oka; in meinen Augen (nach meiner Ansicht), *w moich oczach; die Sache schwebt mir vor Augen, *zdaje mi się jak gdybym patrzał na to; ich habe es mit meinen eigenen Augen gesehen, *widziałem to na własne oczy; Jemandem etwas an den Augen absehen z oczu komu co wyczytać; vier Augen sehen besser als zwei, *cztery oczy lepiéj widzą niż dwa; diese Sache fällt (springt) in die Augen, *ta rzecz wpada w oczy; große Augen machen wytrzyszczyć oczy; Jemandem ein Dorn im — sein, *być komu solem w oku; Jemandem die Daumen auf's — setzen, *wziąć kogo w karby, w kluby, w ryzę od. krótko; das paßt wie die Faust auf's —, *to tak podobne jak pięść do nosa; das Kalb in die Augen schlagen, *zrobić od. powiedzieć komu największe grubiaństwo; eine Krähe hackt der andern die Augen nicht aus, *kruk krukowi oka nie wykole; es sieht ihm der Schalk aus den Augen, *źle mu z oczu patrzy; Jemandem die Augen öffnen, *otworzyć komu oczy; nun sind ihm die Augen aufgegangen, *teraz mu się oczy otworzyły.

Aeu'gelchen, *sn. dim.* oczko; s. a. Aeu'glein.

Aeu'geln, *va.* mrugać, migać oczami od. oczyma, oczami strzelać; —, *Gtn.* okulizować, oczkować.

Au'gen-, *a.* oczny; -genacha't, *sm. Ng.* s. Au'genstein; -genachse, *sf.* (*Zk.*) oś oka; -genähnlich, *a.* oczkowaty; -genarzenei, *sf.* lekarstwo na oczy, lekarstwo oczne; -genarzt, *sm.* okulista, oczny lekarz; -genbad, *sn.* kąpiel oczu, kąpanie oczu; -genbalsam, *sm.* balsam dla oczu, na oczy; -genblende, *sf.* (Scheuleder) kapturek skorzany u oka końskiego; -genblick, *sm.* chwila, okamgnienie, moment, punkt czasu; lichte Augenblicke haben w światłych przerwach okazywać rozsądek; chwile wolne od napadu; -genblicklich, *ad.* w okamgnieniu, w momencie; —, *a.* momentalny, chwilowy; augenblickliche Kleinmüthigkeit mimobieżna bojaźń; -genblüthe, *sf. Ng.* (Gauchheil) kurzyślad czerwony; -genbogen, *sm. Zk.* tęcza, obwodka około źrzenicy; okrążek źrzenicy, kołeczko źrzeniczne; -genbraue, *sf. Zk.* brew; -genbutter, *sf. Zk.* ropa w oczach, zaropka; -gendeckel, *sm. Zk.* s. Au'genlid, Au'genleder; -gendiener, *sm.* *usłużny w oczny, obłudnik, pochlebca; -gendienerei, *sf.*, -gendienst, *sm.* *służba dla oka, hypokryzya, pochlebstwo, obłuda, chytrość; Au'gendienst, *Ng.* (Augentrost) świetlik pospolity; -gendrüse, *sf. Zk.* gruczołek w kąciku ocznym; -genentzü'ndung, *sf. Hlk.* zapalenie oczu, oparzystość oczu; -genfehler, *sm.* wada oczu; -genfell, *sn.*, Au'genflecken, *sm. Zk. Hlk.* bielmo (w oku), skałka na oku, błonka na oku, katarakta; oka zajście; -genfluß, *sm.* flux, cieczenie z oczu, płynienie oczu; -genforelle, *sf. Ng.* pstrąg w oczka centkowany; -genförmig, *a.* oczkowaty, na kształt oka, nakształt oczu, podobny do oka; -gengeschwulst, *sf. Hlk.* nabrzmiałość oka; -gengeschwür, *sn.* wrzód oka; -genglas, *sn.* lornetka, luneta, lunetka; szkiełko oczne, perspektywa; -genhäutchen, *sn. Zk.* błona oka, powłoczka oka; -genhöhle, *sf. Zk.* jama oka, okotwór, dołek oczny; -genkammer, *sf. Zk.* komorka oczna; -genkitzel, *sm.* *łechtanie oczu, *rozkosz dla oczu; -genknochen, *sm. Zk.* s. Ba'ckenbein; -genknoten, *sm.* zwój rzęsowy; -genkrampf, *sm. Hlk.* spazm oczu; -genkrankheit, *sf.* choroba na oczy, choroba oczna, na oczu; -genkrankheitslehre, *sf.* nauka o chorobach oczu; -genkrebs, *sm. Hlk.* rak w oku; -genleder, *sn.* (Scheuleder) kapturek na oczy; kapturek skórzany u oka końskiego; -genlicht, *sn.* światło oczu; -genlid, *sn. Zk.* powieka; Augenlids-, *a. Zk.* powiekowy; -genlidsblutader, *sf. Zk.* żyła powiekowa; -genlos, *a.* bez oczu (będący); -genlust, *sf.* pociecha oczu, pastwa oczu, rozkosz dla oczu; -genmaal, *sn.* skałka na oku; -genmaaß, *sn.* okomiar; nach dem — podług oka; er hat ein richtiges — dobrą ma miarę w oku; -genmarmor, *sm. Ng.* marmur w oczka centkowany; -genmerk, *sn.* to, na co się oczy zwraca, cel oczu, przedmiot oczu, wzgląd, uwaga; sein — auf etwas richten uwagę na co zwrócić; -genmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo na oczy; -genmuskel, *sm. Zk.* muszkuł oczny; -genne'rv, *sm. Zk.* nerw oczny, optyczny; -genpappel, *sf. Ng.* ślaz dłoniasty od. pięćlistny; -genpulver, *sn.* proszek na oczy; *drobne pismo, *druk drobniuteńki; das ist ja ein wahres —! *to jest pieprz da oczu! -genpunkt, *sm.* punkt oczny, punkt widzenia; -genreiz, *sm.* drażnienie oczu od. w oczach; s. a. Au'genlust; -genring, *sm. Zk.* pierścień koło oka (siność); -genrinnen, *sn. Hlk.* cieczenie z oczu; -genröthe, *sf. Hlk.* czerwoność oka; -gensalbe, *sf.* maść na oczy, maść oczna; -genschein, *sm.* naoczność, oczywistość, oglądanie, przypatrywanie się; etwas in — nehmen przypatrywać się czemu; oglądać co, obaczyć co; das lehrt der —, *to się na oko pokazuje, *to na oko widać, *to jest rzecz naoczna; *to jest rzecz oczywista; dem — nach zu urtheilend, *sądząc na oko; sich durch den — überführen, *przekonać się na własne oczy; -genscheinlich, *a.* u. *ad.* jawny, oczywisty, naoczny, jasny, widoczny; -genscheinlichkeit, *sf.* oczywistość, widoczność; -genschießer, *sm. Ng.* (Libelle, Wasser-Nymphe) ważka; -genschirm, *sm.* umbrelka, zasłona dla oczu; daszek, ciennik; -genschlange, *sf. Ng.* wąż w oczka centkowany; -genschleim, *sm.* maść oczna; zaropka, oczna ropa; -genschmauß, s. Au'genweide; -genschnecke, *sf. Ng.* ślimak w oczka centkowany; -genschwäche, *sf.* słabość oczu; -gensperre, *sf. Hlk.* spazm niedopuszczający zawarcia powiek; -genspiegel, *sm. Ng.* motyl alpejski; *Hlk.* narzędzie chirurgiczne, którem oczy w otwarciu utrzymują; -genspiel, *sn.* migi, miganie oczyma, mruganie, świdrowanie oczyma; -gensprache, *sf.* *rozmowa oczyma; -genstechen, *sn. Hlk.* kłucie w oczach; -genstein, *sm. Ng.* wilczook; -genstern, *sm. Zk.* źrzenica; -gentäuschung, *sf.* mamienie oczu; -gentriefen, *sn. Hlk.* płynienie oczu, cieczenie z oczu; -gentriefig, *a.* oczu ciekących od. oparzystych.

Au'gentrost, *sm.* *pociecha oczu; —, *Ng.* świeczki; świetlik; rother, brauner —, *Ng.* świetlik zębny, od. czerwony; -gentrostgras, *sn. Ng.* gwiazdownica podleśna, gwiazdnica leśna; -genverblendung, *sf.* omamienie oczu, malowany ogień; -genwasser, *sn.* woda na oczy; *Hlk.* woda dla oczu; -genweh, *sn.* ból oczu, ból w oczach; -genweide, *sf.* pociecha oczu, oczywisko, *rozkosz; -genweiß, *sn. Zk.* białek w oku; -genweite, *sf.* odległość na rzut oka, rzut oka; -genwelle, s. Au'genachse; -genwimper, *sf. Zk.* rzęsy; włosy u powiek; -genwink, *sm.* mig, mgnienie okiem; -genwinkel, *sm.* kąt oka, kąt oczny; -genwinken, *sn.* miganie oczyma; -genwonne, s. Au'genweide; -genwurz, *sf. Ng.* świniak pietruszeczka; oleśnik pietruszeczka; -genwurzel, *sf. Ng.* (Wurzel des sogenannten Löwenzahns) brodawnik mleczowy; — (Wurzel des wilden Baldrians) kozłek pospolity, koziołek; -genzahn, *sm. Zk.* ząb oczny, kieł; -genzeuge, *sm.* oczny od. naoczny świadek; -genzier, Augenzierde, *sf. Ng.* wołowy język; wołowy język pospolity; miodunka wołowy język.

Aeu'gig, *a.* (Augen habend) oczny, oczasty; Aeu'gig, (in Zusammensetzungen) oki; z. B.: jedno*oki* einäugig.

Aeu'glein, *sn. dim.* oczko.

Au'gsburg, *sn. Geog.* Augszburg; -burgische Confession, *Kg. Gsch.* wyznanie Augszburskie, konfessya Augszburska; Au'gsburgisch, *a. Geog.* Augszburski.

Augu'st, *sm.* sierpień, August-, *a.* [sierpniowy.

Au'gust, *sm. npr.* August.

Augusti'ner-Mönch, *sm. Kg.* Augustyanin; -sti'ner-Kloster, *sn. Kg.* klasztor Augustyanów; -sti'nernonnen-Kloster, *sn.* klasztor Augustyanek; -sti'ner-Nonne, *sf. Kg.* Augustyanka; -sti'ner-Orden, *sm. Kg.* zakon Augustyański; -sti'nisch, *a.* Augustyański.

Au'hirsch, *sm.* jeleń, zwyczajny [jeleń.

Auri'kel, *sf. Ng.* (Bährenöhrlein) łyszczak, pierwiosnka, bukwika, aurykiel.

Auri'n, *sm. Ng.* (wilder) konitrud lekarski, trud pospolity, trud, konitrud.

Auripigme'nt, *sn. Schdk.* siarczyk arszeniku żółty, auripigment, złotokost, operment.

Auro'rfarbe, *sf.* kolor zorzy.

Aus, *praep.* (mit dem *Dativ*): z, ze, od; — vollem Halse schreien wrzeszczéć z całego gardła; das ist mir ganz — dem Sinne gekommen to mi całkiem wyszło z myśli; — aller Macht laufen biedz z całéj mocy; — der Mode kommen wyjść z mody; ich bin — der Uebung gekommen wyszedłem z używania; etwas — freier Hand verkaufen sprzedać co z wolnéj ręki; der Neid spricht — dir zazdrość przez ciebie mówi; Thales — Miletus, *Tales z Miletu*; Kette — (von) Gold łańcuch ze złota; — Jemandem einen Dichter

machen zrobić z kogo poetę; — Jünglingen werden Männer z młodzieńców robią się męże; — ihm wird nichts werden z niego nic nie będzie; — Nichts wird Nichts, *z niczego nic się nie zrobi; — Scherz ist Ernst geworden z żartu przyszło do prawdy; — Lust zu etw. z ochoty do czego; — Furcht ꝛc. z bojaźni — eigener Erfahrung z własnego doświadczenia.

Aus, *ad.*: von Grund — z gruntu, od fundamentu; von Warschau — an Jemanden schreiben z *Warszawy* pisać do kogo; von Haus —, *od dawna, *od początku; das Buch ist — (ausgelesen), §już koniec książki; es ist — mit ihm już koniec z nim; —! już koniec! już dosyć! Jahr — Jahr ein rok w rok; ich weiß weder — noch ein, *nie wiem co począć; *nie umiem sobie dać rady.

Au'sackern, *va. Ldw.* wyorać.

Au'sädern, *va.* wyżyłować; żyły powybierać.

Au'säffen, Au'sspotten, *va.* wydrwić, wyśmiać.

Au'santworten, *va.* wydać, extradować, wręczyć; s. a. Ueberlie'fern.

Au'sarbeiten, *va.* wyrabiać, wyrobić, zrobić; wypolerować, wydoskonalić, wypracować; dorobić, dopełnić, ukończyć, skończyć pracę, robotę; ausgearbeitet, wyrobiony misternie; -arbeitung, *sf.* wyrobienie, wyrabianie, wytwarzanie w robocie, w pracy: (Ausgearbeitetes) wypracowanie; wyrobek.

Au'sarten, *vn.* (s.) zwyrodnieć; wyrodzić się, wyradzać się, odrodzić się, zbękarcieć; ausgearteter Mensch wyrodek; — in etwas Schlechteres zamienić się na co; -artung, *sf.* zwyrodnienie; wyrodzenie się.

Au'sästen, *va. Gtn. etc.* okrzesać z gałęzi.

Au'sathmen, *va.* u. *vn.* wyziewać, wyzionąć, odetchnąć, dech wypuszczać; den Geist — ducha oddać, wyzionąć ducha.

Au'sbacken, *va. irr.* (h.) (backe aus, buk aus, ausgebacken) upiec, wypiekać; dopiec; —, *vn.* (h.) dopiec się, wypiec się, upiec się; Au'sbäcker, *sm.* łopata do wyjmowania chleba z pieca.

Au'sbaden, *vn.* (h.) wykąpać się; —, *va.*: etw. — müssen, *za czyje przewinienie pokutować; *cierpieć za kogo.

Au'sbaggern, *va.* za pomocą pewnéj machiny czyścić rowy, rzeki, itd. ze szlamu.

Au'sbannen, *va.* wywołać, wygnać, wypędzić, wybanitować, wykląć. [budowanie.

Au'sbau, *sm.* wybudowanie; do-

Au'sbauchen, Au'sbäuchen, *va.* puklasto robić, wydąć, brzuszaty kształt dać.

Au'sbauen, *va.* wybudować; dobudować; —, *vn.* skończyć budowanie.

Au'sbedingen, *va. irr.* (h.) (bedinge aus, bedang od. bedung aus, ausbedungen) zastrzedz, zachować, rezerwować, obwarować, wymówić sobie co, zawarować sobie; ausbedungen, zastrzeżony, zachowany, wymówiony, rezerwowany, przestrzeżony; -bedingung, *sf.* warunek, zastrzeżenie.

Au'sbeeren, *va.* wyjądrzyć.

Au'sbeichten, *va.* wyspowiadać się czego, wyjawić, wyznać, odkryć, wynurzyć; —, *vn.* (h.) skończyć spowiedź.

Au'sbeißen, *va. irr.* (h.) (beiße aus, biß aus, ausgebissen) wygryść, wygryźć; wykąsać; sich einen Zahn — wyłamać sobie ząb gryząc; -beißung, *sf.* wygryzienie.

Au'sbeizen, *va.* wybejcować, nabejcować; wypalić (cieczą gryzącą).

Au'sbersten, *vn. irr.* (s.) (berste aus, barst aus, ausgeborsten) pęknąć; wypaść; ein Stück Mauer ist ausgeborsten mur się rozpękł i kawał wypadł.

Au'sbessern, *va.* naprawić, naprawiać, ponaprawiać; wyreparować; -besserung, *sf.* naprawa, ponaprawianie, połatanie; reparacya.

Au'sbeten, *vn.* (h.) wymodlić się, ukończyć, skończyć modlitwę, modły.

Au'sbetten, *va.* pościelą opatrzyć, wysłać; pościel wyjąć z czego.

Au'sbeugen, s. Au'sbiegen.

Au'sbeute, *sf.* zdobycz, zarobek, czysty dochód; korzyść, zysk, plon; *Bw.* obłowiny.

Au'sbeuteln, *va.* wytrząsać z worka; wyexpensować; sich —, *ogołocić się z pieniędzy; Mehl — pytlować; Jemanden —, *zgolić kogo.

Au'sbeuten, *va.*: einen Acker — uprawiać rolę, ciągnąć z niéj płody; eine Grube —, *Bw.* użytkować, dobywać z kopalni; Jemanden — dorabiać się kim, *ciągnąć z kogo korzyści, obracać co na korzyść.

Au'sbeutestock, *sm. Bw.* karbona, do któréj się zarobek składa.

Au'sbiegen, *va. irr.* (h.) (biege aus, bog aus, ausgebogen) wygiąć, wyginać, wydąć; —, *vn.* (s.): — aus dem Wege wyboczyć, zjechać z drogi.

Au'sbieten, *vn. irr.* (h.) (biete aus, bot aus, ausgeboten): — (jedermann anbieten) ofiarować, wystawić na zakup, wystawić, wyłożyć, podać co na przedaż; sich — każdemu się ofiarować do usług; etwas wie saures Bier —, *wszystkich czém częstować a nie módz zależć kupca; Jemanden — (die Miethe aufsagen) wypowiedzieć komu mieszkanie; wyrugować kogo z domu; -sbieter, *sm.* wywoływacz, woźny, przedawacz; -sbietung, *sf.* wywołanie czego, przedaż publiczna, aukcya, licytacya.

Au'sbildbar, *a.* mogący być wykształconym; wykształcenia zdolny.

Au'sbilden, *va.* wykształcić, wypolerować, ukształcić, ułożyć; —, *wydoskonalić, wykrzesać, uformować, rozwijąć; -sbildung, *sf.* wykształcenie; — des Geistes umysłu, udoskonalenie.

Au'sbitten, *va. irr.* (h.) (bitte aus, bat aus, ausgebeten) wyprosić co, dopraszać się czego u kogo; das bitt' ich mir aus! o to bardzo proszę! to sobie zamawiam! ausgebeten (eingeladen) werden być zaproszonym.

Au'sblasen, *va. irr.* (h.) (blase aus, blies aus, ausgeblasen) wydmuchnąć; — (auf Blase-Instrumenten) wytrąbić, wytrębować, roztrąbić, otrąbić; ein Licht ꝛc. — świecę zadmuchnąć, zgasić dmuchając; Jemandem das Lebenslicht —, *zabić kogo, pozbawić kogo życia, trupem położyć; den Hochofen —, *Httk.* piec wystudzić (dmąć weń miechami); -sblasung, *sf.* wydmuchnienie, wytrąbienie, otrąbienie, zadmuchnienie.

Au'sblättern, *va.*: ein Buch — wszystkie karty w książce przerzucić.

Au'sbleiben, *vn. irr.* (s.) (bleibe aus, blieb aus, ausgeblieben) nieprzybyć, nieprzybywać, nieprzychodzić, niestawać; długo zmieszkać gdzie; niestawić się; (nicht wiederkommen) nie przyjść więcéj, nie zjawić się więcéj; — mit etwas dać czekać na co; die letzte Post ist ausgeblieben ostatnia poczta chybiła, nieprzyszła, niestanęła; er bleibt lange aus długo się bawi; der Lohn bleibt nicht aus nie minie go zapłata, będzie miał za swoje; -sbleiben, *sn.* nieprzybycie; niestawiennictwo; Ausbleibender, *sm.* niestawający.

Au'sbleichen, *va.* wyblechować, wybielić; — (aufhören zu bleichen) przestać blechować, przestać bielić, dobielić, wybielić.

Au'sbleien, Plombi'ren, *va.*: einen Zahn —, *Hlk.* ząb ołowiem napuścić, wyplombować ząb.

Au'sblitzen, *vn. impers.* przestać się błyskać; es hat ausgeblitzt (hat aufgehört zu blitzen) błyskawice już ustały; już przestało się błyskać.

Au'sblöken, *va.*: etwas — wybeczéć co; *iron.* beczącym głosem opowiedzieć.

Au'sblühen, *vn.* (h.) okwitnąć, okścieć, przestać kwitnąć.

Au'sbluten, *vn.* (h.) wykrwić, krew wylać, krew wytoczyć, krew wysączyć; krwi uronić; — (aufhören zu bluten) wyciec, przestać bluszczéć (o krwi), przestać się krwawić; — lassen dać wyciec krwi.

Au'sböden, *va.*: ein Faß — dno dać do beczki.

Au'sbohlen, *va. Zm.* balami wyłożyć; — wyfutrować, dać podłogę, deskami pokładać.

Au'sbohren, *va. Zm.* wywiercić świdrem, wyświdrować.

Au'sböfeln, *va.*: einen Pelz — (bei den Kürschnern) oskrobać futro od. skórę.

Au'sborgen, *va.* wypożyczyć, kredytować.

Au'sbracken, *va.* brakować, wybrakować, wymarcować, wybierać, wyszukać.

Au'sbraten, *va. irr.* (h.) (brate aus, briet aus, ausgebraten) wypiec, dopiec, upiec, wysmażyć (Fett); —, *vn.* (s.) wypiec się, dopiec się.

Au'sbrauchen, *va.* spotrzebować, wypotrzebować co; -sbrauchung, *sf.* wypotrzebowanie, spotrzebowanie, wyżycie.

Au'sbrauen, *va.* wywarzyć.

Au'sbrausen, *vn.* (h.) przestać huczéć, od. szumiéć, wyhuczéć, wyszumiéć; *wyszaléć, przestać wyrabiać dziwy; wydąsać się; — (Bier, Most) wyroić się, przestać kisać, od. roić się.

Au'sbrechen, *va. irr.* (h.) (breche aus, brach aus, ausgebrochen) wyłamać, wyłamywać, wysadzić; odbić; Speisen — oddać od. wywomitować jadła; wyrzucić, oddać, wypluć, wywomitować; —, *vn.* (s.): ausgebrochen werden wyłamać się, wyszczerbić się; der Zahn ist ausgebrochen ząb się wyłamał; der Zahn bricht durch (kommt zum Vor-

schein); ząb wykluwa się; der Damm brach an zwei Orten aus grobla wyrwała się, przerwała się w dwóch miejscach; sich —, *vr.* wyłamać się więzień, wydobyć się; s. a. Herau'sbrechen, Du'rchbrechen; — (schnell hervorkommen) wybuchnąć, wybijać się, powstać; der Krieg ist ausgebrochen wojna powstała, wybuchła; das Feuer ist ausgebrochen wybuchnął ogień, wybija się płomień; wszczął się pożar; die Blattern sind ausgebrochen, *Hlk.* wyrzuciła się ospa, wyszła na wierzch, pokazała się ospa; der Schweiß bricht mir aus poty na mię biją, pot mi się mocno dobywa; die Freude brach aus wybuchnęła, wynurzyła się radość; in ein ausgelassenes Gelächter —, *w śmiech wpadać, rozśmiać się w głos, podnieść śmiech, uderzyć w śmiech; er brach in diese Worte aus dał się słyszéć w te słowa; odezwał się temi słowy; in Thränen — puściły się mu łzy strumieniami; der Vesuv bricht aus *Wesuwiusz* wybucha.

Au'sbreiten, *va.* rozszerzyć co, rozprzestrzeniać, rozpostrzéć; rozciągać; (Nachrichten 2c.) rozgłosić, roznieść; die Flügel — rozkładać skrzydła; ausgebreitet obszerny; ausgebreitete Kenntnisse wiadomości obszerne; sich — (Baum) rozrastać w gałęzie, rozkrzewiać się; sich weithin ausbreitende Zweige gałęzie rozłożyste; eine Nachricht — rozsiewać wieści, rozrzucić; -sbreitung, *sf.* rozszerzanie; — der Hände roztwarcie rąk; mit ausgebreiteten Händen z roztwartemi rękoma; -breiter, *sm.* rozsiewacz; — von Schriften rozsiewacz pism; — des Glaubens rozkrzewiciel wiary.

Au'sbrennen, *va. irr.* (h., s.) (brenne aus, brannte aus, ausgebrannt) wypalić; —, *vn.* (s.) wypalić się, dogorzéć, dogorywać.

Au'sbringen, *va. irr.* (h.) (bringe aus, brachte aus, ausgebracht) wynieść, wynosić, wyprowadzić, wydostać; Flecken — plamę wywabić; — (unter die Leute bringen), *roznosić, roznieść, wydawać; eine Gesundheit — spełniać od. pijać zdrowie, wnieść zdrowić; -bringung, *sf.* wynoszenie, rosnoszenie, odnoszenie.

Au'sbröckeln, *vn.* (s.), sich —, *vr.* (h.) wykruszyć się i powypadać.

Au'sbröseln, *vn.* (s.) wykruszając się wypadać.

Au'sbruch, *sm.* wybuchnienie, wybuch; przebicie się na wierzch, wydobywanie się; wylot, wyloty; wystąpienie, wyjście, wyrwanie się gwałtem, przerwa (Durchbruch); vulkanischer —, *Ntl.* wyziew wulkaniczny; — des Vesuvs wyziew od. wybuch *Wezuwiusza;* beim ersten — der Wuth za pierwszym wyziewem wściekłości; Ausbruch (Wein), *W.* wyskok wina (Węgierskiego), maślacz; — einer Krankheit pokazanie się, zjawienie się choroby.

Au'sbrüllen, *va.* wyryczéć co; —, *vn.* (h.) przestać ryczéć.

Au'sbrummen, *vn.* (h.) wymruczéć się, przestać mruczéć.

Au'sbrunsten, *vn.* (h.) *Jäg.* (Wild) przestać się gonić, bekać, łachać.

Au'sbrühen, *va.* wyparzyć; ein Faß — beczkę wyparzyć.

Au'sbrüsten, *va.* (das Geschlinge aus der Brust eines Thieres herausnehmen) klatkę piersiową wyprożnić, wywnętrzyć, wypatroszyć.

Au'sbrüten, *va.* wysiedziéć, wylęgnąć, wylądz, wynasiedziéć; — (etwas Böses ersinnen), *knuć, uknować co złego; —, *vn.* (h.) (aufhören zu brüten) przestać siedziéć na jajach; wysiedziéć.

Au'sbuchsen, Au'sbüchsen, *va.*: die Nabe (am Rade) — wybuksować piastę.

Au'sbügeln, *va.* wyprasować.

Au'sbund, *sm.* wybór, czoło, cud, wzór; Ausbund von Schönheit, von Gelehrsamkeit, *cud, wzór piękności, uczoności od. nauki; — aller Schelme arcyfrant, ostatni hultaj; arcyladaco; -sbündig, *a.* nadzwyczajny, wyborny, zacny; —, *ad.* wybornie, zacnie. [tką, (suknią) wychędożyć.

Au'sbürsten, *va.* wyczesać szczo-

Au'sbuschen, *va.* krzaki powycinać, z krzaków oczyścić.

Au'sbüßen, *va.* wypokutować, zgładzić grzechy pokutą, odpokutować; einen Hut — (ausbessern) kapelusz w słabych miejscach klejem ponapuszczać; Pflanzen — (ausmärzen), *Gtn.* ubytek roślin nowemi zastąpić.

Au'sbutteln, *va.* § wydłubać palcami. [klem, wycerklować.

Au'scirkeln, *va.* rozmierzyć cer-

Auscultа'tor, *sm.* *Rw.* auskultator, aplikant; Auscultі'ren, *vn.* (h.) *Rw.* auskultować, aplikować się.

Au'scuri'ren, *va.* wykurować, wyleczyć, zagoić; -scuri'rung, *sf.* wykurowanie, wyleczenic, zagojenie.

Au'sdämmen, *va.*: einen Fluß — groblą rzekę wyprzéć z koryta.

Au'sdampfen, *vn.* (s.) parę wydawać, wypuszczać, parować, wyparować, spowietrzéć; wywaporzéć; w parę, w wapory się obrócić; rozleciéć się jako para; —, *vn.* (h.) przestać parować.

Au'sdämpfen, *va.* wypędzić nakształt pary, wykurzyć; ulotnić, wyparować; Wasser — wodę w parę zamienić; -sdämpfung, *sf.* wykurzenie, zamienienie w parę. [wyjąć z czego.

Au'sdärmen, *va.* kiszki, jelita

Au'sdauer, *sf.* wytrwałość, dotrwałość; — im Unglück wytrzwałość w nieszczęściu; männliche — besitzen posiadać męską cierpliwość; -sdauern, *va.*, —, *vn.* (h.) wytrwać, wytrzymać, przetrwać, znosić do końca; Au'sdauern, *sn.* wytrwanie, przetrwanie, wycierpienie, zniesienie trwałe; -dauernd, *ppr.* u. *a.* cierpliwy, wytrwały, wytrzymały.

Au'sdehnbar, *a.* u. *ad.* ciągły, rozciągliwy; -sdehnbarkeit, *sf.* rozciągliwość, ciągłość, rozprężliwość.

Au'sdehnen, *va.* rozciągnąć, wyciągać, powiększać, rozpościerać, rozszerzać; rozkurczyć; ausgedehnt rozciągły, rozdęty, rozszerzony, rozległy; *obszerny; eine sehr ausgedehnte Gewalt erhalten władzę bardzo rozległą otrzymać; ausgedehntes Recht, Gesetz rozciągnięte prawo; sich ausdehnen rozciągać się; — auf etwas rozciągać do czego; do czego sięgać czego; -sdehnung, *sf.* rozciąg; rozciągnienie, wyciąganie; — der Körper, *Ntl.* rozciągłość od. rozłog ciał; weite — eines Wortes, *obszerne znaczenie wyrazu; -dehnungskraft, *sf.* *Ntl. etc.* siła rozprężania; -dehnungsvermögen, *sn.* rozprężliwość.

Au'sdeichen, *va.* tamą (groblą) przegrodzić, odgrodzić.

Au'sdenken, *va. irr.* (h.) (denke aus, dachte aus, ausgedacht) wymyślić, zmyślić, wykoncypować; das hat er selbst ausgedacht to on sam zmyślił; -sdenken, *sn.* wymyślenie, wymysł, zmyślanie, dobieganie myślami.

Au'sdeuten, *va.* wykładać, wyłożyć komu, wytłumaczyć; -sdeuter, *sm.* wykładacz, tłumacz; -sdeutung, *sf.* wykład, tłumaczenie, wytłumaczenie.

Au'sdichten, *va.* *zmyślić, wykoncypować; s. a. Erdi'chten.

Au'sdielen, *va.* *Zm.* wydylować, dylami wyłożyć.

Au'sdienen, *va.* u. *vn.* (h.) wysłużyć; dosłużyć do czasu; das Kleid hat ausgedient suknia już się wysłużyła, już się dosyć nasłużyła; ausgedienter Soldat, *Kw.* żołnierz wysłużony; Au'sgedienter, *sm.* wysłużony, emeryt.

Au'sdingen, *va. irr.* (h.) (dinge aus, dang od. dung aus, ausgedungen) wymówić, zamówić sobie co, warować, zachować, z dokładem wyjąć; -sdingung, *sf.* wymówienie, zachowanie, warowanie, wytargowanie.

Au'sdonnern, *vn. impers.* wygrzmiéć, przestać grzmiéć; es hat ausgedonnert już grzmiéć przestało.

Au'sdorren, *vn.* (s.) wyschnąć, wysychać, uschnąć; *wygorzéć na słońcu; -sdorrung, *sf.* wysychanie, wygorzenie, uschnienie, schnienie.

Au'sdörren, *va.* wysuszyć, wypalić.

Au'sdrängen, *va.* wyprzéć, wypierać, wyciągnąć; s. a. Hinau'sdrängen; den Mastdarm —, *Hlk.* wydąć kiszkę odchodową.

Au'sdrechseln, *va.* wytoczyć po tokarsku, wydrążyć, wytoczyć na tokarni; *wyślimaczyć; eine Rede —, *ukuć mowę.

Au'sdrehen, *va.* wykręcić; Jemandem etwas aus der Hand — wykręcić komu co z ręki.

Au'sdreschen, *va. irr.* *Ldw.* wymłócić, domłócić zboże, wymłacać; wytrzepać.

Au'sdrieseln, s. Au'sfädeln.

Au'sdruck, *sm.* wyraz, wyrażenie, expressya, wysłowienie.

Au'sdrucken, *va.* wytłaczać, wytłoczyć, wybić; *Bchdr.* wydrukować, wycisnąć.

Au'sdrücken, *va.* wyżąć, wyżymać, wycisnąć; das Wasser aus einem Schwamme — wodę wycisnąć z gąbki; Eiter aus einem Geschwüre —, *Hlk.* ropę z wrzodu wycisnąć; den Saft — wytłaczać, wyciskać sok; sich mit Worten — wytłumaczyć się, wyrazić się; sie spielt mit vielem — gra z wielkiem wyrażeniem; sein — ist schön, *wysłowienie jego jest piękne; -sdrücklich, *a.* wyraźny, wyrazisty, wybitny; —, *ad.* wyraźnie, wyrozumiale.

Au'sdrucksart, s. Au'sdrucksweise.

Au'sdruckslos, *a.* bez wyrazu, nie mający wyrazu; -sdrucksvoll, *a.* dobitny, wyrazisty; -sdrucksweise, *sf.* sposób wyrażenia się.

Au'sdrusch, *sm.* *Ldw.* omłot, wymłócenie, wymłocek.

Au'sduften, *vn.* (s.) wywietrzéć, pachnąć, parować.

Au'sdüften, *va.* wyziewać.

Au'sdulden, *vn.* (h.) wycierpiéć, wytrzymać; er hat nun ausgeduldet już się skończyły jego cierpienia.

Au'sdunsten, *vn.* (s.) w kształcie pary rozleciéć, rozpuszczać się, spowietrzéć, wyparować, ewaporować, obrócić się w parę.

Au'sdünsten, *va.* wyziewać, wypocić z siebie; pocić się, parować, przedychać; — (in Gestalt der Dünste aus einem Körper vertreiben) ulotnić, parować, wywietrzać co; ausgedünstet wywietrzały, zwietrzały, wyziewany; -sdünstung, *sf.* exhalacya, para, spowietrzenie, wywietrzenie, wilgoci wychodzenie, wyparowanie; — der Erde, *Ntl.* rozpar od. wyziew ziemny; — der Haut, *Hlk.* parowanie skóry.

Au'secken, *va.* kąty wyrzynać, wyrabiać kątowato.

Au'seggen, *va.* *Ldw.* wybronować, dobronować; (fertig werden mit Eggen) przestać bronować.

Auseina'nder, *ad.* roz —, z siebie, jedna rzecz od drugiéj odłączając; zu weit — za daleko jeden od drugiego.

Auseina'nderbiegen, *va.* rozgiąć, rozginać; -derblasen, *va. irr.* (blase —, blies —, -geblasen) rozdmuchnąć; -derbreiten, *va.* rozkładać, rozłożyć; -derbringen, *va. irr.* (bringe —, brachte —, -gebracht) rozłączyć, rozniesć; -derfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre —, fuhr —, -gefahren) rozjechać się; -derfallen, *vn. irr.* (s.) (falle —, fiel —, -gefallen) rozpaść, rozpadać się; -derfegen, *va.* rozmiatać, rozmieść; -derfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege —, flog —, -geflogen) rozleciéć, rozlatywać się; -derfliehen, *vn. irr.* (s.) (fliehe —, floh —, -geflohen) w różne strony uciekać, rozpierzchać; -derfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe —, floß —, -geflossen) w różne strony płynąć, rozciec; -dergehen, *vn. irr.* (s.) (gehe —, ging —, -gegangen) rozejść się, rozchodzić się, rozstać się z kim; -derhängen, *va.* u. *vn. irr.* (hänge —, hing —, -gehangen) rozwiesić; -derjagen, *va.* rospędzić; -derkämmen, *va.* rozczesać, rozczesywać; -derkommen, *vn. irr.* (s.) (komme —, kam —, -gekommen) rozejść się (zakończywszy interes); -derlassen, *va. irr.* (h.) (lasse —, ließ —, -gelassen) rozpuścić; -derlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe —, lief —, -gelaufen) rozbieżéć się; -derlegen, *va.* rozkładać, rozłożyć; -dermachen, *va.* rozwinąć, otworzyć; -dernehmen, *va. irr.* (h.) (nehme —, nahm —, -genommen) rozebrać; -derreißen, *va. irr.* (h.) (reiße —, riß —, -gerissen) rozerwać; -derrücken, *va.* rozsunąć, rozsuwać; -derscharren, *va.* rozgarniać, rozgrzebać; -derschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage —, schlug —, -geschlagen) rozbić; -derschneiden, *va. irr.* (h.) (schneide —, schnitt —, -geschnitten) rozkroić, rozrzynać; -derschrauben, *va.* rozśrubować; -dersein, *vn. irr.* (bin —, war —, -gewesen) być nierównego wieku; um drei Jahre auseinander sein o trzy lata różnić się od siebie; — (beim Kaufen u. Verkaufen) zgadzać się co do ceny; wir sind (über den Kauf ꝛc.) noch weit auseinander jeszcześmy daleko od siebie od. dalecy od zgody; -dersetzen, *va.* rozsadzić, porozsadzać; separować, odosobnić włościan; eine Sache, Meinung deutlich —, *wyłożyć, wyłuszczyć rzecz, zdanie; rozprawiać o czém; sich mit Jemandem —, *ułożyć się z kim, separować się; -dersitzen, *vn. irr.* (h.) (sitze —, saß —, -gesessen) siedziéć każdy osobno.

Auseina'ndersetzung, *sf.* rozkład, załatwienie, rozejście się z kim, zjednoczenie, złączenie, rozstawienie, odosobnienie, separacya; — in Erbschaftssachen, *Rw.* rozsądzenie, wyszczególnienie, wylikwidowanie.

Auseina'nderspreizen, *va.* rozkraczyć, rozkrzyżowac; -dersprengen, *va.* rozsadzić, rozburzyć; Menschen — rozbić, rozprószyć (tłumy); *vn.* (h.) rozprószyć się, porozbiegać się; -derstehen, *vn. irr.* (h.) (stehe —, stand —, -gestanden): stać każdy osobno; die Bäume stehen zu weit auseinander drzewa za daleko od siebie stoją; -derstellen, *va.* rozstawić; -derstieben, *vn. irr.* (s.) (stiebe —, stob —, -gestoben) rozlatywać się, pierzchnąć; -dertreiben, *va. irr.* (h.) (treibe —, trieb —, -getrieben) rozpędzić, rozpychać; -dertreten, *vn. irr.* (s.) (trete —, trat —, -getreten) rozstąpić, rozstępować się; die Soldaten — lassen, *Kw.* kazać się rozstąpić żołnierzom; -derwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe —, warf —, -geworfen) rozrzucić, rozwalać; -derwickeln, -wirren, *va.* rozwikłać; -derwohnen, *vn.* (h.) mieszkać każdy osobno; -derziehen, *va. irr.* (ziehe —, zog —, -gezogen) rozciągać, rozrywać; wyprowadzić się każdy osobno.

Au'seisen, *va.* z lodu wydobyć, z lodu wyrąbać, z lodu uwolnić.

Au'seitern, *vn.* (h.) *Hlk.* wyropiéć, wyropić się, wyjątrzyć się.

Au'serkiesen, Au'serküren, s. Au'serwählen, Erwäh'len.

Au'serkoren, *pp.* u. *a.* (v. Au'serküren): wybrany, polubiony.

Au'serlesen, *pp.* u. *a.* wybrany, dobierany, kosztowny, wyborny; er hat mich dazu — mnie do tego wybrał.

Au'sersehen, *va. irr.* (h.) (ersehe aus, ersah aus, ausersehen) wybierać, wybrać, obierać sobie, wypatrzyć.

Au'serwählen, *va.* obierać, wybierać, przebierać, wybrać, wybór od. brak czynić; -serwählt, *a.* wybrany; wyborny; -serwählung, *sf.* wybranie, przebieranie, wybór, obiór.

Au'serzählen, *va.* skończyć opowiadanie czego; (zu Ende erzählen, fertig werden) do końca opowiedziéć.

Au'sessen, *va. irr.* (h.) (esse aus, aß aus, ausgegessen) wyjeść, dojeść, zjeść wszystko; ich muß —, was ein Anderer eingebrockt hat, *kto inny piwa nawarzył, a ja muszę wypić.

Au'sfachen, *va.* *Zm.*: einen Schrank — przegródki od. półki podawać w szafie.

Au'sfädeln, *va.* wystrzępić, wywłóczyć nitki, nici, wydziergiwać, wydziergać; sich — wysnuwać się.

Au'sfahren, *va. irr.* (h.) (fahre aus, fuhr aus, ausgefahren) (einen Weg, ein Geleise) wyjeździć, wybój zrobić, wydrążyć, wybić jechaniem; ausgefahrenes Loch od. dgl. Vertiefung auf dem Wege wybój; — (auswärts fahren) wywozić, wywieźć; —, *vn.* (s.) wyjechać; — (aus etwas schnell herauskommen) wymknąć się, wyjść, wysunąć się; aus der Haut — wollen, *chciéć zaraz ze skóry wyskoczyć; *być gorąco kąpanym; — (Haut-Ausschläge), *Hlk.* wyrzucać się, wysypać się (na skórę), wyskoczyć, wyprysnąć, pokazać się; im Gesicht ausgefahren sein, *Hlk.* miéć wyrzuty na twarzy, miéć twarz obsypaną, być obsypanym na twarze; -sfahrt, *sf.* wyjazd, wyjście, wyjechanie; — (Thor) przejażdżka, brama zajezdna.

Au'sfall, *sm.* wypadnienie, wypadanie; — (Ertrag), *wypadek zbioru, zbiór; — (feindlicher Angriff aus einem Orte) wycieczka; — der Gebärmutter, *Hlk.* opadnienie macicy, macicy wychodzenie; — (abgehende, fehlende Summe) niedobór; ubytek; um den — zu decken, * pragnąc zastąpić ubytek; — (heimliche Thür), *Kw.* wychód tajemny, drzwi tajemne, fortka skryta do wycieczek.

Au'sfallen, *va. irr.* (s.) (falle aus, fiel aus, ausgefallen) wypadać, wypaść; — (Haare) wyłazić, obłazić; — (ausgehen, sich verlieren) precz zostać, wybyć, pozostać się; wypaść, uderzyć na kogo; wsiąść na kogo; — (gerathen, sich endigen) wypaść pomyślnie od. niepomyślnie, udać sie; sich den Arm —, *Hlk.* rękę sobie wybić; Au'sfallen, *sn.*: — der Haare obłażenie włosów, włosów oblecenie od. opadnienie; häufiges — der Haare obłazowanie włosów.

Au'sfallgatter, Au'sfallthor, *sn.*, *Kw.* ostróżka, fórtka służąca do wycieczek w czasie oblężenia twierdzy.

Au'sfalten, s. Entfa'lten.

Au'sfalzen, *va.* *Bchb.* wygładzić; *Zm.* wyfugować.

Au'sfasen. Ausfasern, *va.* wystrzępić; sich — wystrzępić się, rozpuszczać się, wypuszczać się.

Au'sfasten, *vn.* (h.) wypościć; skończyć post.

Au'sfaulen, *vn.* (s.) wygnić, wypróchniéć, spróchniéć, zgnić, wytrupieszéć.

Au'sfausten, *va.* (bei den Hutmachern den ausgeformten Hut mit der Faust ausdehnen, gestalten) wypychać, wydłoniać.

Au'sfechten, *va. irr.* (h.) (fechte aus, focht aus, ausgefochten) wyfektować, wyszermować, wywalczyć; bronią rozstrzygnąć; eine Sache —, *rozstrzygnąć sprawę, dobić się czego; ist es nicht besser, die Italiener ihre Sache selbst — zu lassen? nie lepiéjże zostawić Włochów, ażeby swą sprawę sami rozstrzygnęli orężem?

Au'sfegen, *va.* wymieść, wymiatać; zamieść, zamiatać; wyczyścić, wychędożyć; -sfegung, *sf.* zamiatanie, wyczyszczenie, wymiecenie.

Au'sfeiern, *va.* wypróżnować (czas pewny).

Au'sfeilen, *va.* wypiłować, dopiłować; *ogładzić, wypolerować, okrzesać. [wyłajać.

Au'sfenstern, *va.* (ausschelten)

Au'sferkeln, *vn.* (h.) *Ldw.* przestać się prosić (o świni).

Au'sfertigen, *va.* expedyować, wygotować, odprawić, ułatwić; -sfertigung, *sf.* wydanie, expedycya, wygotowanie, wykonanie, odprawienie.

Au'sfeuern, *va.* wypalić dobrze; wystrzelić, przestać strzelać; —, s. Au'sschlagen (Pferde ꝛc.).

Au'sfilzen, *va.*: einen Schuh — pilśń włożyć w trzewik; —, *wyburczeć, zburczeć, dać komu łacinę, burkę dać komu, wyłajać; uszu natrzéć, zbuzować kogo.

Au'sfinden, *va. irr.* (h.) (finde aus, fand aus, ausgefunden) wynaleść, wymyślić; Au'sfindig, *a.*: — machen wyszukać, znaleść; *wymyślić.

Au'sfirnissen, *va.* pokostem wysmarować.

Au'sfischen, *va.* wyłowić (ryby); *wybadać kogo, wyczerpnąć co z kogo, wyłapać ryby; *ciągnąć kogo za język, wyciągać z kogo słówka.

Au'sflammen, *va. Kw.* wypalić prochem działo, aby do ładowania chędogie było.

Au'sflattern, *vn.* (s.) uleciéć, wyleciéć trzepocąc skrzydłami; *wyjść, wysunąć się, wytrzepotać się.

Au'sflechten, *va. irr.* (h.) (flechte aus, flocht aus, ausgeflochten) rozpleść, rozpletać, wypleść.

Au'sfleischen, *va.* mięso wyskrobać, wyczyścić skórę z mięsa; ausgefleischt oskrobany z mięsa; * s. Ei'ngefleischt. [tać, nałatać.

Au'sflicken, *va.* wyłatać, poła-

Au'sfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege aus, flog aus, ausgeflogen) wyleciéć, wylatywać, uleciéć, zleciéć z gniazda; — lassen wypuścić ptaka na dwór; er ist erst ausgeflogen, *dopiero opuścił dom rodzicielski.

Au'sfließen, *vn.irr.* (s.)(fließe aus, floß aus, ausgeflossen) wyciec, wyciekać, wypłynąć, wypływać, spłynąć.

Au'sflöhen, *va.* wypchlić, pchły wyszukać; sich — (sich die Flöhe absuchen) pchły sobie wyszukać.

Au'sflucht, *sf.* wybieg, wybiegi; wymówka, wykręt; Ausflüchte suchen kluczkować, koszałki opałki pleść; Ausflüchte hat er immer bei der Hand, *na wykrętach mu nie zbywa.

Au'sflug, *sm.* wylot, wycieczka, wystąpienie; — (kleine Reise, Excursion) wyjeżdżka; einen — auf's Land machen zrobić wycieczkę na wieś; junger — młode ptastwo, które niedawno wyleciało z gniazda.

Au'sflugloch, *sn.* wylot.

Au'sfluß, *sm.* wypływ, wyciekanie, wypływanie, wypłynienie; *wypływ, emanacya; Ausfluß-, *a. Kg. Philos.* emanacyjny; -sflußlehre, *sf. Kg. Philos.* system emanacyjny.

Au'sflüstern, *va.*: ein Geheimniß — wyszeptać tajemnicę.

Au'sfohlen, *vn.* (h.) *Ldw.* przestać się żrebić (o klaczy).

Au'sfolgenlassen, *va.* (verabfolgen lassen) puścić, wypuścić, wydać.

Au'sfoppen, *va.*: Jemanden — (ausspotten) wydrwić, zażartować sobie z kogo.

Au'sforderer, *sm.* wyzywacz, wyzywający (na pojedynek, do gry itd.); -sfordern, *va.* wyzwać; zum Zweikampfe — wyzwać (na pojedynek), wyzywać [kopalni.

Au'sfördern, *va.* dobyć czego z

Au'sforderung, *sf.* wyzywanie, wyzwanie na pojedynek, do gry, itd.; -sforderungsbrief, *sm.* kartelusz, bilet od. list wyzywający.

Au'sforschen, *va.*: etwas, Jemanden — wybadać się, dociekać, dowiedzieć się o co, wywiadywać się, wyczerpywać, wyczerpnąć z kogo co, *ciągnąć kogo za język; -sforscher, *sm.* badacz, wypytywacz.

Au'sfragen, *va.* wypytać kogo, wypytywać, dopytywać się o co; Jemandes Wohnung — dopytywać się o czyje mieszkanie; -sfragung, *sf.* wypytywanie się.

Au'sfressen, *va. irr.* (h.) (fresse aus, fraß aus, ausgefressen) wyżréć, wyżerać, wyjeść, wyjadać, pożerać do szczętu; eine Wiese od. Weide durch das Vieh — lassen bydłem łąkę spasać; der scharfe Eiter hat im Fleische ein Loch ausgefressen, *Hlk.* ostra materya wygryzła w ciele dziurę; der Krieg frißt das Land aus, *wojna kraj wyżera; Au'sfressen, *sn.* wyżarcie, wyżeranie, spasienie, spaszenie.

Au'sfrieren, *vn. irr.* (s.) (friere aus, fror aus, ausgefroren) wymarznąć, wymarzać; der Teich ist ausgefroren staw wymarzł; die Kraft des Weines ist ausgefroren, *W.* moc wina wymarzła.

Au'sfuchteln, *va.* wyfuchtlować, wypłazować.

Au'sfühlen, *va.*: etwas — domacać się czego; Jemanden —, *wymacać kogo, wybadać go.

Au'sfuhr-, *a. H. Stw.* wywozowy; -sfuhrartikel, *sm. H.* towar wywozowy.

Au'sfuhr, *sf.* wywóz, wywożenie, wywózka, wywiezienie, wyprowadzenie, portacya.

Au'sführbar, *a.* skuteczny, praktykowany, snadny do wykonania, podobny; -sführbarkeit, *sf.* możność wykonania.

Au'sführen, *va.* wywieść, wywozić, wyprowadzić, wywodzić; — (völlig zu Ende führen) wykonać, dopiąć czego, wywód czynić, doprowadzić, dowieść, do skutku od. do końca przywieść, skończyć, ukończyć ze wszystkiem, do końca przyprowadzić; einen Bau —, *Bk.* dobudować, wystawić dom; — (ausmachen) rozstrzygnąć, rozprawić, zadecydować; ein Gemälde —, *Mal.* wykończyć obraz; einen Gedanken weiter —, *daléj wyprowadzić, obszerniéj rozwinąć myśl od. zdanie.

Au'sfuhrgesetz, *sn. Stw.* ustawa należąca do handlu wywozowego; -sfuhrhandel, *sm.H.* handel wywozowy.

Au'sführlich, *a.* obszerny, szeroki; *dokładny, wywodny; *szczegółowy; —, *ad.* szczegółowo, w obszernosci; -sführlichkeit, *sf.* dowodność, dokładność, obszerność.

Au'sfuhrprä'mie, *sf. Stw. H.* powrót od. powrócenie cła zapłaconego.

Au'sführung, *sf.* wyprowadzenie, wywóz, wywód, wywodzenie, wykonanie, wypełnienie, uskutecznienie, rozwodzenie się nad czém; -sführungswege, -sführungsgänge, *sm. pl. Zk.* drogi wychodowe, przewód, wychodowy.

Au'sfuhrtarif, *sm. Stw. H.* taryfa handlu wywozowego; -sfuhrwaare, s. Au'sfuhrartikel; -sfuhrzoll, *sm. Stw. H.* ewektowe cło, cło wychodowe.

Au'sfüllen, *va.* zapełnić, napełnić; *dopełniać, wypełnić; mit Erde — wyrównać ziemią; eine Lücke — przedział zapełnić; die Zähne — (plombiren), *Hlk.* zęby zaprawić; -sfüllung, *sf.* wypełnienie, napełnienie, zapełnienie.

Au'sfüttern, *va.* zapaść, wypaść, wykarmić, wyżywić; — (Kleider) podszyć, podszewkę dać, wyfutrować, futrować; ausgefüttert, *wypasły, tłusty.

Au'sgabe, *sf.* wydatek; — eines Buches &c. wydanie, edycya; — (Bezahlung) rozchód, expens; in die Ausgaben bringen postawić na rachunek wydatków; — u. Einnahme rozchód i przychód; der Verleger will eine neue — veranstalten, *Bchh. Litt.* nakładca chce się zająć nowém wydaniem; ich besitze blos die alte — dieses Autors ja posiadam tylko dawne wydanie tego autora.

Au'sgabebuch, *sn.* księga, dziennik wydatków, od. rozchodowy; -sgabegeld, *sn.* pieniądze na zwyczajne wydatki.

Au'sgähren, *va. irr.* (h.) (gähre aus, gohr aus, ausgegohren) wyrobić się, wyfermentować, wykisać, dokisać, ukisiéć; wyroić się, wyklarować się; ausgegohren wyrobiony.

Au'sgang, *sm.* wyjście, wychodzenie, wychód; — (Ende) wypadek; schyłek, koniec, zakończenie; — droga, kanał, rów, ganek, otwór; der — (das Ende) wird es lehren, *koniec to pokaże.

Au'sgangs-, *a.* wychodowy.

Au'sgangszoll, *sm. Stw. H.* cło wychodowe.

Au'sgäten, Au'sjäten, *va. Gtn. Ldw.* wyplec, wypielać, wyrywać chwast.

Au'sgebegeld, *sn.* pieniądze na zwyczajne wydatki; moneta zdawkowa.

Au'sgeben, *va. irr.* (h.) (gebe aus, gab aus, ausgegeben) wydać, wydawać, rozdawać, szafować, łożyć; viel Geld — wyexpensować wiele pieniędzy; ein Buch —, *Bchh.* książkę wydać; sich wofür —, *udawać kogo, wydawać się za kogo, czynić się czém; przyznawać sobie co; sich für einen Edelmann — wydawać się za szlachcica; —, *vn.* (h.) wydawać, dawać; das Getreide gibt heuer wenig aus, *Ldw.* zboże mało wydaje w tym roku.

Au'sgeber, *sm.* wydawca; — auf einem Landgute klucznik, ekonom, szafarz; -sgeberin, *sf.* klucznica, szafarka, panna służąca.

Au'sgebo't, *sn.* ofiarowanie, wystawienie na sprzedaż.

Au'sgebreitet, *pp.* u. *a.* rozszerzony, rozprzestrzeniony, rospostarty, rozciągniony; ausgebreitete Kenntnisse rozległe wiadomości; ausgebreitete Stengel, *Ng.* łodygi rozwarte; ausgebreiteter Stengel, *Ng.* łodyga rozsochata; — (verbreitet) rozpowszechniony; -sgebreitetheit, *sf.* rozłożystość, rozległość.

Au'sgebu'rt, *sf.* *płód, potwór.

Au'sgeda'cht, *pp.* u. *a.* wymyślony; Ausgedachtes wymysł.

Au'sgedehnt, *pp.* u. *a.* rozciągły, rozdęty. [żony.

Au'sgedient, *pp.* u. *a.* wysłu-

Au'sgegorben, Au'sgegerbt, *pp.* u. *a. Grb.* wygarbowany; ausgegorbenes Fell wyprawna skóra.

Au'sgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe aus, ging aus, ausgegangen) wychodzić, wyjść, wyleść, wyłazić, odchodzić; auf etwas — godzić, smierzać na co, dążyć do czego; von etwas — zacząć

od czego pochodzić; der Fleck geht aus plama puści, da się wywabić; er geht auf nichts Gutes aus na nic dobrego nie godzi, złość knuje; leer — (nichts erhalten) z niczém odejść; próżno wyjść; frei —, *bezkarnie ujść, bez szkody, bez opłaty wyjść z czego; ausgehender (hervorspringender) Winkel, *Gl.* wyskakujący; einen Befehl — (ergehen) lassen wydać, ogłosić rozkaz; den Teig — lassen ciastu dać się wyrobić; leer — lassen, *z kwitkiem puścić; die Haare gehen aus włosy wyłażą od. obłażą; das Geld ist mir ausgegangen, *odbiegły mię pieniądze, rozeszły się pieniądze, przebrały się; die Waare ist ausgegangen, *H.* towar rozkupiony od. rozprzedany; der Klee ist ausgegangen, *Ldw.* koniczyna zniszczała; die Farbe ist ausgegangen kolor wylazł, spełzł; das Feuer ist ausgegangen ogień zgasł; das Licht ist ausgegangen świeca zgasła, wygasła; dieses Wort geht auf ein A aus ten wyraz kończy się na A; der Stiefel geht nicht aus (läßt sich nicht ab- od. ausziehen) bót nie schodzi (z nogi); auf Abenteuer — szukać przygody; -gehen, *sn.* wychodzenie, etc.; — der Haare obłażenie włosów.

Au'sgehungert, *pp.* u. *a.* zgłodniały.

Au'sgeißeln, *va.* wychłostać, wyćwiczyć.

Au'sgekämmt, *pp.* u. *a.* wyczesany.

Au'sgelassen, *pp.* u. *a.* rozpustny, rozwiosły, rozpasany; ausgelassene Freude radość roztrzepana; — lustig sein szalenie być wesołym; swawolić; er ist ganz — nie wie co ma czynić z rozpusty, z radości; -gelassenheit, *sf.* rozpusta, rozwiozłość, roztrzepanie, swawola, rozpustność.

Au'sgele'bt, *pp.* u. *a.*, s. A'bleben.

Au'sgele'gt, *pp.* u. *a.* wykładany; ausgelegte Arbeit wykładana robota.

Au'sgema'cht, *pp.* u. *a.* rozstrzygniony, zadecydowany, pewny, niezawodny, rozsądzony.

Au'sgemergelt, *pp.* u. *a.* wychudły, wyniszczony, wycieńczony.

Au'sgenommen, *pp.* u. *a.* wyjęty; —, *ad.* wyjąwszy, okrom, oprócz, prócz; s. Au'ßer, *praep.*

Au'sgerben, Au'sgärben, *va.* wygarbować, wyprawić; ** wytrzepać, wyprać kogo.

Au'sgeschlossen, *pp.* u. *a.* wysunięty od czego, wyłączony, odosobniony, wykluczony.

Au'sgesu'cht, *pp.* u. *a.* wyszukany, wybrany, wykwintny.

Au'sgetreten, *pp.* u. *a.* wydeptany, zbiegły.

*Au'sgewachsen, *pp.* u. *a.* (Pflanzen ꝛc.) wyrosły, dorosły; — (verkrüppelt) garbaty.

Au'sgeza'ckt, *pp.* u. *a.* wycętkowany, ząbkowaty, ząbkowany.

Au'sgezehrt, *pp.* u. *a.*: — sein wyniszczonym być, schnąć.

Au'sgezeichnet, *pp.* u. *a.* znamienity, wyborny, doskonały, celujący; znakomity.

Au'sgießen, *va. irr.* (h.) (gieße aus, goß aus, ausgegossen) wylać, wylewać; rozlać; zalać; das Feuer — zalać ogień; ein Loch mit Blei — dziurę ołowiem zalać; das Kind mit dem Bade —, *dziecię z kąpielą wylać; sein Herz —, *serce wynurzyć; seinen Zorn —, *gniew wywrzéć na kogo; -gießung, *sf.* wylanie, rozlanie, wylewanie; — des heiligen Geistes, *Kg. Bibl.* wylanie Ducha świętego.

Au'sgipfeln, *va.* wierzchołek drzewa obciąć.

Au'sglätten, *va.* wygładzić.

Ausgleich, *sm.*, Au'sgleichs-, *a.*, s. Au'sgleichung, Au'sgleichungs-.

Au'sgleichbar, *a.* pojednalny; Au'sgleichen, *va. irr.* (h.) (gleiche aus, glich aus, ausgeglichen) równać, porównać, wyrównać, zrównać, zatrzéć, zarównać; pomiarkować; Zwistigkeiten — spory zagodzić, załatwić zaszłe zatargi; — (gleichstellen) zrównoważyć; sich — mit Jemandem porozumiéć, pogodzić się z kim; -gleichung, *sf.* pomiarkowanie; Au'sgleichungs-, Ausgleichs-, *a.* do porównania od. do spory, zagodzenia należący.

Au'sgleiten, *va. irr.* (s.) (gleite aus, glitt aus, ausgeglitten) wyśliznąć się, pośliznąć się, śliznąć się; *zbłądzić, pobłądzić.

Au'sglimmen, *vn. irr.* (s.) (glimme aus, glomm aus, ausgeglommen) wytléć; — lassen wytlić.

Au'sglitschen, s. Au'sgleiten.

Au'sglühen, *va.* wyglijować, rozpalić czerwono, rozpalić, wypalić, w ogniu wypalić; —, *vn.* (h.) wyżarzyć się.

Au'sgraben, *va. irr.* (h.) (grabe aus, grub aus, ausgegraben) wykopać, odkopać, wyryć, wygrzebać, z ziemi dobyć; — s. a. Au'sgravi'ren; -grabung, *sf.* wykopanie, rzezanie, wyrycie.

Au'sgrasen, *va.* wypaść trawę.

Au'sgräten, *va.* ości wybierać, od. powybierać; wyjąć, z ości wyczyścić.

Au'sgravi'ren, *va.* wyrytować; -gravi'rung, *sf.* wyrytowanie.

Au'sgreifen, *va. irr.* (greife aus, griff aus, ausgegriffen): — (weite Schritte machen) szeroko stąpić, odsadzać przednie nogi do biegu.

Au'sgrübeln, *va.* wyszperać, wymyślić, wybadać, wyśledzić, zgłębić, wynaleść; -grübelung, *sf.* wyszperanie; -grübler, *sm.* wymyślacz, badacz, szperacz.

Au'sgründen, *va.* zgłębić, zgłębiać, wyszperać, szukać, wymacać co do gruntu; -gründung, *sf.* macanie do gruntu, wybadanie.

Au'sgucken, *vn.* wyglądać przez co; sich die Augen (fast) — oczy sobie prawie wypatrzéć.

Au'sgurgeln, *va.* gardło wypłukać; płukaniem z gardła wyprowadzić.

Au'sguß, *sm.* wylew, wylewanie, wylanie; (ausgegossenes Wasser ꝛc.) wylana woda, wylane pomyje; (Geräth, Vorrichtung) stek, ściek, kanał, rynsztok; s. a. Gu'ßstein, Ri'nnstein; Au'sgußröh're, *sf. Bw.* rura za wylew służąca.

Au'shaaren, Au'shären, *vn.* (h.) (die Haare fahren lassen) linieć, puścić sierć, włos, leniéć.

Au'shaben, *va. irr.* (habe aus, hatte aus, ausgehabt): ich habe die Stiefel schon aus (ausgezogen) zdjąłem bóty; ich habe das Glas schon aus (ausgetrunken) wypiłem kieliszek; ich habe das Buch schon aus (ausgelesen) przeczytałem książkę.

Au'shacken, *va.* wykłóć, wykałać, wykluć, wyrąbać; mit dem Schnabel — wydzióbać; wyciąć, powycinać; keine Krähe hackt der andern die Augen aus, *kruk krukowi oka nie wykluie od. wykole; *znają się oni jak złodzieje w jarmark; ausgehackt wykłóty; -hacken, *sn.* wykłócie, wyklucie; — (mit dem Schnabel) wydziobanie.

Au'shageln, *vn. imperf.* (h.): es hagelt aus grad przestaje padać.

Au'shaken, *va.* zdjąć z haka; *vn.* (s.) schodzić z haka, wyhaczyć się.

Au'shalftern, *va.* oduzdać, użdzienicę zdjąć.

Au'shallen, *vn.* (h.) dzwięk wydawać do końca; słabnąć, konać (o dzwięku).

Au'shalten, *vn. irr.* (h.) (halte aus, hielt aus, ausgehalten) wytrzymać, znieść, przetrwać; wytrwać, pocierpiéć, wycierpiéć, znieść, przebyć; § wystać; die Lehrjahre — wyterminować; Kälte — zimno wytrzymać; Hunger — głód znosić, wytrzymać; er kann viel — on bardzo wytrzymały; —, *vn.* (h.) (an einem Orte bleiben, Stich halten) dosiedziéć, dotrzymać do końca; länger als ein Anderer — przetrzymać; ein Frauenzimmer (als Beischläferin, als Maitresse) — utrzymać kobietę swoim kosztem; so ausgehaltenes Frauenzimmer utrzymanka; *Tk.* eine Note — nutę wytrzymać; -halter, *sm. Tk.* ferma (nóta, którą wytrzymać należy); -haltung, *sf.* wytrwanie, wytrzymanie, przebycie; -haltungszeichen, *sn. Tk.* znak fermata.

Au'shämmern, *va.* wybić młotkiem co z czego; rozbić płasko.

Au'shändigen, *va.* oddać w ręce, wręczyć.

Au'shangen, *vn. irr.* (h.) (hange aus, hing aus, ausgehangen): ausgehängt sein wywieszonym być, wisiéć.

Au'shängen, *va.* wywiesić, wystawić.

Au'shängebogen, *sm. Bchdr.* arkusz na próbę wybity, arkusz najprzód odbity.

Au'shängeschi'ld, *sn.* wywieska, szyld; znak wywieszony, od. wystawiony na widok, znaki przed domem; seine Freigebigkeit ist blos das — seines Geizes, *jego szczodrobliwość jest to tylko płaszcz, którym okrywa swą chciwość.

Au'sharken, Au'srechen, *va. Gtn.* wygrabić; -harksel, *sn.* ograbki, szypulki.

Au'sharnen, *va.* z uryną oddać.

Au'sharren, *va.* u. *vn.* (h.) dotrwać, wytrwać, wytrzymać; ausharrend wytrwały.

Au'shärten, *va.* wyhartować.

Au'shau, *sm.* wycięcie, wyrąb.

Au'shauch, *sm.* wyziew; oddech, wyzionienie; *Ntl. Hlk.* exhalacya; -hauchen, *va.* wyzionąć, wyziewać; das Leben — oddać ducha; oddychać; -hauchung, *sf.* wyziewanie, oddychanie, wyzionienie.

Au'shauen, *va. irr.* (h.) (haue aus, hieb aus, ausgehauen) wysiec, wysiekać, wycinać; wyciąć; Jemanden — (durchprügeln), *wybić komu skórę; in Stein — wyciosać, wyryć, wyrobić w kamieniu; einen Wald — wyrąbać las, wyciąć las; ausgehauen

wycięty; -shauung, *sf.* wycięcie, wyrąbanie.

Au'shäuten (sich), *vr.* wysmuknąć się ze skóry; skórę z siebie zrzucić.

Au'sheben, *va. irr.* (h.) (hebe aus, hob aus, ausgehoben) wydźwignąć, wyjąć i podnieść, wyrwać, wysadzić, wyprzéć, unosić, wydobywać, wybierać; einen Baum —, *Gtn.* drzewo wydobyć, wyjąć, wykopać; die Thür — drzwi wyjąć od. zdjąć z zawiasami z haków; drzwi wysadzić, wyprzéć, wyruszać drzwi z zawiasów; die Fenster — zdjąć, wyjąć, wyjmować okna; Bier, Wein — (mit dem Heber) piwo, wino wyciągnąć rurką od. lewarem; Rekruten —, *Kw.* brać w rekruty, rekrutów zbierać, wybierać na żołnierkę; die Gründe —, *wytknąć przyczyny od. powody; das Wichtigste aus einer Schrift — najważniejsze rzeczy powyjmować z pisma jakiego; sich etwas —, s. Verhe'ben (sich); -shebung, *sf.* wybieranie; — der Rekruten, *Kw.* zaciąg rekrucki, nabór rekrucki, wybór; -sheber, *sm.* kołko zegarkowe do dzwonka; —, *Gtn.* maszyna do wyciągania roślin.

Au'shebespahn, *sm. Bchdr.* regułka drukarska do wyjmowania druku.

Au'shecheln, *va.* wyczesać; przestać czesać len; Jemanden —, *żartować, wyszczerzać się z kogo, na fundusz brać kogo.

Au'shecken, *va.* wylęgać jaja, wylądz, wylęgnąć, wysiedziéć (młode pisklęta); *wymyślić, wybzdurzyć, uknuć, knować.

Au'sheilen, *va.* wygoić, wyleczyć, wykurować.

Au'sheitern, *va.* (aufheitern) wypogodzić; sich —, *vr.* wypogadzać się, wyjaśniać się; das Wetter hat sich ausgeheitert pogoda się zrobiła; wypogodziło się.

Au'sheizen, *va.*: ein Zimmer — wypalić, wygrzać izbę.

Au'shelfen, *va. irr.* (h.) (helfe aus, half aus, ausgeholfen): Jemandem — dopomódz komu, wspomódz, wspomagać kogo; poratować, wyratować (kogo czém); Jemandem mit Geld, mit Getreide — wesprzéć, wspierać kogo pieniędzmi, zbożem; Au'shelfer, *sm.* wspomagacz, wspomożyciel, wspomocnik.

Au'shellen, *va.* wyjaśnić; sich —, *vr.* wyjaśnić się; s. a. Au'fhellen, Au'sheitern.

Au'shemmen, *va.* odhamować, wyjąć hamulec z pod koła.

Au'sherrschen, *vn.* (h.) przestać panować.

Au'shetzen, *va. Jäg.* wyszczuć (psami).

Au'sheuern, *va.*: ein Haus, einen Garten — wynająć, wypuścić dom, ogród; Jemanden— podkupić kogo w mieszkaniu.

Au'shinken, *vn.* (s.) na kulawéj nodze wywlec się (z domu).

Au'shobeln, *va. Zm.* wyheblować, polerować, ogładzić heblem.

Au'shöhlen, *va.* wydrążyć, żłobić; wydrążać, wydłubać; dziury wykopywać; wynurtować; -shöhlung, *sf.* wydrążenie, żłobkowatość; żłobowacina, żłobowina.

Au'shöhnen, *va.* wyszydzić, naśmiewać się, naigrawać się, wyszczerzać się z kogo, urągać; -shöhnung, *sf.* wyszydzenie, urąganie.

Au'shöken, *va.* po jednemu, sztukę na sztukę przedawać.

Au'sholen, *va.* wynieść, wynosić; *Jemanden — (ausforschen) wywiadywać się czego u kogo, wypytywać się kogo, ciągnąć kogo za język, wyczerpnąć co z kogo; wymacać kogo, łapać słówka, wyszpiegować, wybadać; —, *vn.* (h.): zum Wurfe od. Schlage — zamierzyć się, zamach uczynić, zanosić się, zanieść się; er holt weit aus, um einen Sprung zu thun zacieka się do skoku, zapędza się, rozbiega się; im Reden weit —, *z daleka zasięgać w mowie, korowody czynić, zalatywać; rozwodzić się; Au'sholen, *sn.* (zum Schlagen, Hauen) zamach, zamachnienie, zapęd do bicia od. uderzenia.

Au'sholzen, *va. Jäg.* wyciąć las.

Au'shorchen, *va.* podsłuchiwać, wysłuchiwać.

Au'shören, *va.* wysłuchać, przesłuchać (do końca).

Au'shub, *Kw.*, s. Au'shebung.

Au'shudeln, Au'shunzen, *va.* wyłajać, zbesztać, wyszkalować, zburczéć.

Au'shülfe, *sf.* pomoc, wspomóżka; ratunek.

Au'shülsen, *va.* wyłuszczać (ze strączków), wyłupiać, wyłuskać, wydłubać; obierać; -shülsung, *sf.* wyłuszczanie, wyłuskanie.

Au'shungern, *va.* wygłodzić, głodem trapić, wyniszczyć głodem, morzyć, wymorzyć; Au'sgehungert, *pp.* u. *a.* wygłodzony, wygłodniały; -shungerung, *sf.* wygłodzenie.

Au'shusten, *va.* wykaszlnąć, wykaszlać, odkaszliwać.

Au'sjagen, *va.* wypędzać, wypędzić, wyganiać, wypychać, wyrzucić, wygnać, wypchnąć.

Au'sjäten, Au'sgäten, *va. Gtn.* wypléć, wybrać zielsko, wypielać.

Au'sjochen, *va.* wyjarzmić; z jarzma wyprządz, od. uwolnić.

Au'skalben, *vn.* (h.) *Ldw.* przestać (cielęta rodzić) się cielić.

Au'skämmen, *va.* rozczesać, wyczesać.

Au'skämpfen, *va.* wybojować, nawalczyć się, wywalczyć.

Au'skarren, *va.* na taczkach wywozić, wywieść.

Au'skauf, *sm. H.* zakupienie całego sklepu, składu; Au'skaufen, *va. H.* wykupić, odkupić, zakupić, nakupić; die Zeit —, *(gut benutzen) czas skarbić sobie; -skaufung, *sf.* wykupowanie; s. a. Au'skauf.

Au'skehlen, *va. Zm.* wylaskować, wyżłobkować.

Au'skehren, *va.* wymiatać, wymieść miotłą, wyczesać od. wychędożyć szczotką; ausgekehrt wymieciony; -skehricht, *sm.* omieciny, śmiecie, wymieciny; -skehrung, *sf.* wymiatanie, wymiecenie.

Au'skeifen, *va.* (auszanken) wybuzować, wyłajać.

Au'skeilen, *va.* klinami opatrzyć; kliny powybijać, wybić; Jemanden —, § wywalić kogo (kijem); der Gang keilt sich aus, *Bw.* żyła kliniasto się ścieśnia.

Au'skeimen, *vn.* (s.) wyrastać, roślinić się, kielki puszczać; —, *vn.* (h.) przestać kieł puszczać.

Au'skeltern, *va. Wb.* wycisnąć, wyprasować, wytłaczać (wino).

Au'skerben, *va.* wykarbować, ponacinać.

Au'skernen, *va.* jądra wybierać, jąderka wyjąć.

Au'skippen, *va.* brakować (pieniądze probując na wadze, czy ważne).

Au'skitten, *va.* wykitować.

Au'sklaftern, *va.* na sążnie wymierzyć.

Au'sklagen, *va.*: eine Schuld —, *Rw.* pozywać o zapłacenie długa; einen Wechsel —, *H. Rw.* pozywać o zapłacenie wekslu; ausgeklagter Wechsel, *H. Rw.* weksel protestowany; Jemanden —, *Rw.* oskarżyć kogo, pozywać, zaskarżyć kogo.

Au'sklären, *va.* wyklarować, wyjaśnić; wybierać.

Au'sklatschen, *va.* wyklaskać; — (ausplaudern) wypleść, wygadać, wypaplać, wybajać; Jemandem mit der Peitsche das Auge — wstrzasnąć od. wybić biczem komu oko.

Au'sklauben, *va.* wydłubać, wydrapać; wybierać, obierać; wyszperać; ausgeklaubt wydłubany, wyszperany.

Au'skleben, Au'skleiben, *va.* wylepić, wykleić.

Au'skleiden, *va.* ubrać, ubierać; rozebrać, rozbierać; -skleidezimmer, *sn.* pokój do rozbierania się.

Au'skleistern, *va.* wykleić, wyklajstrować.

Au'sklimpern, *va.* wybrzdąkać co (na fortepianie).

Au'sklopfen, *va.* (Kleider) wyklepać, przetrzepać, wytrząść, wytrzepać (suknie z pyłu); Jemandem die Jacke, das Fell —, **wytrzepać komu skórę; die Tabakspfeife — wytrząść fajkę; -sklopfung, *sf.* wytrzepanie, przetrzepanie.

Au'sklügeln, *va.* wymędrkować, wytropić, wynaleść, dowcipnie wymyślić, wykoncypować.

Au'skneten, *va.* wygnieść, wygniatać, wyrobić, zaczynić ciasto; -sknetung, *sf.* wygniecienie, zaczynienie ciasta.

Au'skochen, *va.* wygotować, ugotować dobrze, wywarzyć, wywarzać; —, *vn.* (h.) przestać gotować; -skochung, *sf.* wygotowanie, wywarzenie.

Au'skommen, *vn. irr.* (s.) (komme aus, kam aus, ausgekommen) wychodzić, wyniść; die jungen Hühner sind noch nicht ausgekommen (aus den Eiern) kurczęta się jeszcze nie wylęgły; — (bekannt werden) wynieść się, pójść do wiadomości; rozgłosić się; durch mich soll es nicht —, *przezemię się to nie wyniesie; — (entstehen, Feuersbrunst) wybuchnąć, wszcząć się, zająć się; — (bis zu Ende kommen, zulangen) wystarczyć, wystarczać czem; der Schneider wird mit dem Zeuge nicht — krawiec tém suknem niewystarczy; niestanie mu sukna, nie będzie miał dość sukna; ich kann mit diesem Gehalte nicht — ta pensya niewystarczy dla mnie; ja z tą pensyą na swoje wyjść nie mogę; er kann gar wohl — on ma dochód dostateczny; on ma swoje opatrzenie; mit viel hält man Haus, mit wenig kommt man aus, *kto wiele posiada, ten też wiele wydaje; *podług stawu grobla; es kann Niemand mit ihm — trudno z nim żyć od. co począć; *nikt mu niedogodzi; *z nim nie można

dojść ładu; Au'skommen, sn. *dochód dostateczny; *obejście, żywność, chléb; er hat sein nothdürftiges — ma swe niezgorsze wyżywienie; reichliches — dobry byt, spore dochody, dostateczne wyżywienie; es ist kein — mit ihm niemasz z nim ładu.

Au'skömmlich, a. dostateczny, wystarczający na utrzymanie.

Au'skönnen, vn. (h.) módz wyjść.

Au'skoppeln, va. wysworować, wysforować; ze smyczy spuścić.

Au'skörnen, va. wybierać, wyjąć jądra od. ziarna, pestki.

Au'sköthen, va. wywichnąć nogę nad kopytem od. wyronić staw nogi nad pęciną.

Au'skosten, va. wykosztować; eine Flasche Wein — butelkę wino kosztując wypić.

Au'skotzen, va. § wyrzygać.

Au'skrächzen, va. wycharchać co.

Au'skragen, va. *Bk.* dać występ, gzyms.

Au'skrähen, va. wypiać.

Au'skrallen, va. szponami wydrapać, wydłubać; s. a. Au'skratzen.

Au'skramen, va. wyłożyć, wykładać towar; rozkładać; roztasować; wystawiać na widok; seine Gelehrsamkeit —, *iron.* popisywać się z czém, zakazywać się, chlubić się.

Au'skrämpeln, va. wygręplować.

Au'skränkeln, Au'skranken, vn. (h.) wychorować się. [skrobek.

Au'skrätze, sf. (des Bäckers) wy-

Au'skratzen, va. wyskrobać (co napisanego); die Augen — wydrapać oczy. [łowić raki.

Au'skrebsen, va. wyłapać od. wy-

Au'skreischen, vn. wyskwarzyć.

Au'skriechen, vn. irr. (s.) (krieche aus, kroch aus, ausgekrochen) wyleść, wyłazić, wyklwać się, wykluć się, wyjądz się; — (herauskriechen) wyczołgać się; alle Winkel — łazić po wszystkich kątach.

Au'skriegen, va. (herausbekommen) wyciągnąć, wydobyć; *Kw.* (zu kriegen aufhören) skończyć wojnę.

Au'skühlen, va. wystudzić, wychłodzić, oziębić.

Au'skunden, Au'skundschaften, va. wyszpiegować, wypatrywać, iść od. wysyłać na podsłuchy; wywiadywać się, zasięgnąć języka; -skundschaftung, sf. wyszpiegowanie.

Au'skunft, sf. wiadomość, informacya, objaśnienie, wykaz, światło, zasięgnienie światła, wybieg, sposób; Jemandem eine — worüber geben dać komu sprawę od. objaśnienie o czém.

Au'skünsteln, va. sztucznie wyrobić, sklecić; wymajstrować, wykoncypować.

Au'skuriren, s. Au'scuriren.

Au'slachen, va.: Jemanden — wyśmiać kogo, naśmiewać się z kogo; —, vn. (h.) przestać się śmiać; sich — lassen na pośmiewisko się wystawić; śmiech z siebie zrobić; -slachen, sn. naśmiewanie się; -slachenswerth, a. śmieszny, śmiechu godny, wyśmiania godny.

Au'sladen, va. irr. (h.) (lade aus, lud aus, ausgeladen) wyładować, wyłożyć ciężar z czego, złożyć, wypróżniać, wyrzucać, wynosić, wybić, wyszafować; — (Electricität), *Ntl.* wyładować butelkę Lejdeńską; das Gewehr — nabój wydobyć, wyciągnąć, wykręcić; Au'slader, sm. trudniący się wypakowaniem od. wyładowaniem; wypakowywacz, tragarz; —, *Ntl.* excytator (narzędzie służące do rozbrajania butelki Lejdeńskiéj); nosiciel, noszący; -sladung, sf. wyładowanie, wybijanie, wyszafowanie.

Au'slage, sf. wyłożenie, wydatek, wydacza; — (an Geld) załoga pieniężna, wyłożone pieniądze; eine — erstatten zwrócić wydatek.

Au'slagern, vn. (s.) wyleżéć się, wystać się; ausgelagert wyleżały, wystały. [przestać się kocić.

Au'slammen, vn. (h.) (Schafe)

Au'sland, sn. obcy kraj, cudzy kraj; im Auslande za granicą; in's Ausland za granicę; vom Auslande her, aus dem Auslande z zagranicy, za granicą; Ausland (überhaupt) zagraniczne kraje, cudzoziemskie kraje; zagranicze; -sländer, sm. cudzoziemiec, niedomak, obcy, cudzy, zagraniczny; -sländerin, sf. cudzoziemka; -sländisch, a. cudzoziemski, obcy, cudzy, zagraniczny.

Au'slangen, vn. (h.) (genug od. hinreichend sein) dość mieć, podostatkiem mieć, wyjść na swoje, sięgnąć; wystarczyć, dostarczyć, stać, dostać, wydostarczyć; wydostatczyć.

Au'slärmen, vn. (h.) wyhałasować się.

Au'slassen, va. irr. (h.) (lasse aus, lässest aus, er läßt aus, ließ aus, ausgelassen) wypuścić; opuścić; Butter, Talg, Schmeer — masło, łój rozpuścić; ein Kleid — wypuścić szatę, popuścić, wypróć; ein Wort — słowo jakie opuścić, wypuścić; przeskoczyć; *Ldw.* das Vieh — bydło wypuścić, spuszczać bydło; — (bekannt werden lassen) odkryć, wyjawić, wynurzyć, oświadczać się z czém, ogłosić, oznajmić; wydać rozkaz, prawo, ustawę; sich über etwas —, *oświadczyć się, wytłumaczyć się; sich weitläufig über etwas — obszernie rozprawiać, rozgadać się, rozpisać się o czém; — (freien Lauf lassen, ausbrechen lassen) wypuścić, puścić cugle, wynurzyć, rozpuścić się na co; seine Bosheit, seinen Zorn — wywierać złość, gniew wypuścić; złość spędzić na kim; seine Freude — radość okazać; seine Wuth an Jemandem — pastwić się nad kim; ausgelassen rozpuszczony, rozpasany, roztrzepany, rozpustny, rozwiozły; -slassung, sf. wypuszczenie, rozpuszczenie, opuszczenie, ogłoszenie, okazanie; gerichtliche —, *Rw.* sądowa rozprawa; —, *Spl.* wyrzutnia; -slassungszeichen, sn. *Spl.* apostrof.

Au'slauf, sm. wybieg, wypływ, spływ, wyciek, wychód, wyjście, wyjazd; — des Wassers ujście wody; Au'slaufen, vn. irr. (h.) (laufe aus, lief aus, ausgelaufen) wybiedz, wybieżéć, wybiegać, wyciec, wyciekać, wyjść, wychodzić, wypływać, wypłynąć; — (sich endigen) dociekać; wychodzić; die Uhr ist ausgelaufen (abgelaufen) zegarek już wyszedł; in etwas — kończyć się (w pewny kształt); in eine Spitze — kończyć się śpiczasto; die Flotte ist zum Auslaufen fertig flota gotowa do wyjścia pod żagle; das Faß läuft aus beczka ciecze; —, vr. (s.) przebieżéć się, wybiegać się.

Au'släufer, sm. chłopak do posełki; —, *Ng.* latorośl z korzenia wyrastająca. [biedz.

Au'släufisch, a. lubiący wy-

Au'slaufung, sf. wybieżenie, wycieczenie, wyciekanie, wypłynienie, wyjście.

Au'slaugen, va. wyługować; nałużyć, z ługu wyprać.

Au'slausen, va. wszy (komu) wyszukać; s. a. Ab'lausen.

Au'slauten, vn. (h.) głos z siebie wydać.

Au'släuten, va. wydzwonić, na znak skończenia dzwonić; —, vn. przestać dzwonić, dodzwonić.

Au'släutern, s. Rei'nigen, Läutern; einen Wald —, s. Au'slichten.

Au'sleben, va. (bis zum Ende einer Zeit leben) przeżyć; (erleben) dożyć, doczekać; —, vn. (h.) życie skończyć.

Au'slecken, va. wylizać; —, vn. (h.) wyciec.

Au'sledern, va. skórą wylepić (wewnątrz); Jemanden —, ** skórę komu wytatarować.

Au'sleeren, va. wypróżniać, spełnić; wychylić; ausgeleert wypróżniony; -sleerung, sf. wypróżnienie; spełnienie kielicha; — des Leibes odbyty naturalne; — (von kleinen Kindern) solucya żołądka; es erfolgt keine — żołądek się nie wypróżnia; Au'sleerungs-, a. obchodowy; Au'sleerungsdarm, -Canal (Mastdarm), *Zk.* obchodowa kiszka.

Au'slegebolz, sn. *Zm.* drzewo do wykładania od. fornerowania.

Au'slegen, va. wykładać, wyłożyć; —, *(deuten) tłumaczyć, objaśnić, objaśniać, wykładem rzecz oświecić, wytłumaczyć; etwas wohl od. übel — dobrze albo źle tłumaczyć, przyjąć; Waaren —, *H.* wystawić, wyłożyć, rozkładać, roztasować towar; sich —, *Ftk.* składać się; mit Holz —, *Zm.* wykładać, fornerować.

Au'sleger, sm. wykładacz, tłumacz, objaśniacz, objaśniciel, komentator; -slegerin, sf. tłumaczka.

Au'slegetisch, sm. przyławek, pokładny stół.

Au'slegung, sf. wykład, wykładanie, objaśnienie, wyłożenie (towaru); przełożenie rzeczy; — (Erklärung) oświecenie, tłumaczenie; -slegungskunst, sf. sztuka wykładania od. tłumaczenia.

Au'slehnen, s. Au'sleihen. [czyć.

Au'slehren, va. wyuczyć, dou-

Au'sleiden, vn. irr. (h.) (leide aus, litt aus, ausgelitten) wycierpiéć; —, va.: eine Strafe — karę wycierpiéć.

Au'sleihen, va. irr. (h.) (leihe aus, lieh aus, ausgeliehen) pożyczyć, wypożyczyć, wypożyczać; auf Zinsen — wypożyczyć na procent; dać na borg, borgować komu; -sleiher, sm. wierzyciel; -sleihung, sf. wypożyczka, pożyczanie. [streichen) wykleić.

Au'sleimen, va. (mit Leim aus-

Au'slenken, vn. wyboczyć, zwrócić się, skręcić na stronę, wymijać.

Au'slernen, vn. wyuczyć się, wyterminować od. wybyć swój czas uczenia się, otrzymać wyzwolenie; einen Menschen —, *(ihn völlig kennen lernen) z gruntu poznać, przeniknąć czyj myślenia sposób, od. skłonności; Ausgelernter wyterminowany; -slernung, sf. wyuczenie się, wyterminowanie.

Au'slese, *sf. Wb. etc.* wybór, przebieranie, wybieranie, wybranie.

Au'slesen, *va. irr.* (h.) (lese aus, las aus, ausgelesen) wybierać, wybrać, przebierać, obierać; — (zu Ende lesen) wyczytać, do końca przeczytać, odczytać, doczytać.

Au'sleuchten, *vn.* (h.): Jemandem — na wyjście poświecić komu; *wyprosić kogo od. wyrzucić z domu.

Au'slichten, *va.*: einen Wald — przerzedzić las.

Au'sliefern, *va.* wydać, przystawić, dostawić; -slieferung, *sf.* wydanie; -slieferungsvertra'g, *sm. Kw. Rw.* traktat tyczący się wzajemnego wydawania zbiegów itd.

Au'sliegen, *vn. irr.* (h.) (liege aus, lag aus, ausgelegen) wyleżéć; —, *vn.* (h.) wyleżéć się, zleżéć się, doleżéć się, wystojéć się, ustojéć się, wystać się, ustać się; ausgelegener Wein wyleżałe wino, wystałe, wytrawne wino.

Au'slöchern, *va.* dziury porobić w czém, wydziurkować, przedziurawić.

Au'slocken, *va.* wywabić, wyłudzić; wywiedziéć się czego od kogo; wymatać co na kim.

Au'slodern, *vn.* (h.) wypalić się, wyżarzyć się (ogień).

Au'slohen, *va.* wypalić.

Au'slohnen, Au'slöhnen, A'blohnen, *va.* wypłacić (myto i odprawić), dać zapłatę.

Au'sloosen, *va.* losem wybierać, wylosować, przez loteryą przegrywać, na loteryą puścić; -sloosung, *sf.* losem wybieranie, wylosowanie, przegrywanie przez loteryę.

Au'slöschen, *va.* zgasić, ugasić, wygasić; wymazać, zgładzić, zatrzéć, wyglózować; —, *vn.* (s.) zgasnąć; die Schrift ist ausgelöscht pismo się zatarło; Au'slöscher, *sm.* ten co świece gasi; (Werkzeug zum Lichtauslöschen, Löschhorn) kapturek do gaszenia świec; Au'slöschlich, *a.* zgasisty, ugaszony, wymazalny; -slöschung, *sf.* wygaszenie; zgaśnienie.

Au'slösen, *va.* wykupić, odkupić (z niewoli); okupić, uwolnić, zapłacić okup; *rozwiązać; sich durch ein Pfand — wywiązać się jakim podarunkiem; Jemanden —, *koszta za kogo zapłacić; -slösung, *sf.* wykup, wykupka, wykupienie, okupienie, uwolnienie.

Au'slüften, *va.* przewietrzać, wywietrzyć.

Au'slungern, *va.*: Jemandem Geld — wydrwiwać pieniądze, wymatać co na kim.

Au'smachen, *va.* wydobyć, wyjąć; Nüsse — orzechy wydobyć, wyłupić, wyłuskać; otworzyć, wyjąć z lupiny; — (ausfüllen, vollmachen) wyrobić, sprawić, czynić, wynosić, składać, wypełnić, napełnić; das macht noch nicht aus die Tugend to jeszcze nie stanowi cnoty; der Winter macht den meisten Theil des Jahres aus zima składa (zajmuje, zabiera, stanowi) największą część roku; das macht eine große Summe aus to czyni wielką sumę; das macht nicht viel aus to nie wiele czyni; to nie wiele wynosi; — (vollenden) rozprawić; mach' aus! (endige!) kończ! koniec uczynić, załatwić, ułatwić, zagodzić, dokonywać czego; skończyć, ukończyć, zadecydować; es mit Jemandem gar —, *ze szczętem kogo zgubić, ruinować, zniszczyć, wygubić; mit, unter einander etwas — (sich einigen) ułożyć się z sobą; postanowić między sobą; wir haben es so mit einander ausgemacht takeśmy się ułożyli z sobą; das Feuer — ogień zgasić; ausgemacht (entschieden, gewiß) pewny, niewątpliwy, niezaprzeczony; ausgemachte Sache pewna rzecz; Au'smachen, *sn.* dokonanie, dokończenie.

Au'smagern, *vn.* (s.) wychudnąć.

Au'smähen, *va. Ldw.*: eine Wiese — wykosić łąkę.

Au'smahlen (in der Mühle) *va.* (mahle aus, mahlte aus, ausgemahlen) wymléć, domléć.

Au'smalen, *va. Mal.* wymalować, odmalować, domalować; s. a. Colori'ren, Illumini'ren; (mit Malen fertig werden) dokończyć malowania.

Au'smangeln, *va.* wymaglować, zmaglować; zwałkować.

Au'smärgeln, Au'smergeln, *va.* wycieńczyć, wyniszczyć, wynędzić od. wynędznić; wypłonić; wysilić, spędzić (ein Pferd konia); Au'smergelung, *sf.* wycieńczenie, wyniszczenie, wysilenie.

Au'smarken, *va.* granice, miedzę wytknąć; rozgraniczyć; kopce sypać; -smarkung, *sf.* wytknięcie granic; rozgraniczenie.

Au'smarsch, *sm. Kw.* wyruszenie, wymaszerowanie; -smarschi'ren, *vn.* (s.) wymaszerować, wyruszyć.

Au'smartern, s. A'bmartern.

Au'smärzen, s. Aus'merzen.

Au'smästen, *va.* wykarmić, wytuczyć; wypasać; ausgemästet wypasły.

Au'smauern, *va. Bk.* wymurować.

Au'smaulen, *vn.* (h.) przestać dąsać się od. nabunduczyć się.

Au'smausen, *va.* wykraść; s. a. Mau'sern (Vögel).

Au'smeißeln, *va.* dłótem wydłubać, dłótem wyciąć, od. wyrobić.

Au'smelken, *va. Ldw.* wydoić.

Au'smergeln, s. Au'smärgeln.

Au'smerzen, *va.* wyplenić z błędów; wykorzenić; wymarcować, brakować, wyłączyć (ze stada).

Au'smessen, *va. irr.* (h.) (messe aus, maß aus, ausgemessen) wymierzać, zmierzyć, odmierzyć, przemierzyć; na miarki przedawać; -smessung, *sf.* wymiar, wymierzenie; -smesser, *sm.* miernik, mierniczy.

Au'smetzen, *va.* (h.) macą odmierzyć, na garce wymierzyć (u młynarzy).

Au'smeubli'ren, *va.* wymeblować, sprzętami ozdobnemi opatrzyć.

Au'smiethen, *va.* innym wynająć; wykwaterować, wyrugować, wysadzić kogo z mieszkania.

Au'smindern, s. A'bmindern.

Au'smisten, *va.* gnój wywozić, z gnoju oczyścić.

Au'smitteln, *va.*: etwas — wynaleść, odkryć, wykryć, dojść czego; -smittelung, *sf.* wykrycie, odkrycie.

Au'smöbeln, s. Au'smeubli'ren.

Au'smodeln, *va.* wymodelować.

Au'smonti'ren, *va.* umundurować, ubrać.

Au'smünzen, Au'sprägen, *va.* wybić na monetę.

Au'smustern, *va. Kw.* wymusztrować żołnierzy, dobierać; — (aussondern) brakować, wyłączyć, mniéj zdatnych odrzucić.

Au'snagen, *va.* wygryźć, wygryzać.

Au'snähen, *va.* wyszyć, wyszywać.

Au'snahme, *sf.* wyjęcie; wyjątek, excepcya; keine — machen nie robić żadnego wyjątku; es ist keine Regel ohne —, *niemasz prawidła bez wyłączenia od. wyjątku; Alle ohne — wszyscy bez wyjątku.

Au'snahmswei'se, *ad.* excepcyjnie, wyjątkowo.

Au'snarren, *vn.* (h.) wyszaléć, wyszuméć; wer in der Jugend ausnarrt, ist klug bei Jahren, *kto z młodu nie wyszaleje, musi na starość.

Au'snaschen, *va.* wyłasować.

Au'snehmen, *va. irr.* (h.) (nehme aus, nahm aus, ausgenommen) wybrać, wybierać, wyjąć, wyjmować, wydobyć; eine Waare, ein Vogelnest — wybierać, wybrać; einen Fisch —, *Kk.* sprawić, wyprawić rybę, wypatroszyć rybę; ausgenommene Gans, *Kk.* wypatroszona gęś, wywnętrzona gęś; — (ausschließen) wyłączyć, wyłączać, wyłamywać się od stawienia się; sich schön, gut, vortheilhaft rc. —, *wyglądać pięknie, różnić się, celować, wydawać się, w oczy wpadać, odbijać pięknie, w oczy uderzyć, wynosić się; das nimmt sich gut aus to się dobrze wydaje; to czyni piękny widok; Honig — podbierać pszczoły; miód wybierać z ula; ausgenommen wyjąwszy, wyjęty; ausnehmend wyborny, wyśmienity, przedni, szczególniéjszy, nadzwyczajny; —, *ad.* bardzo, przednie; -snehmung, *sf.* wybieranie, wyjmowanie, wymykanie.

Au'sniesen, *va.* wykichać co; —, *vn.* (h.) przestać wykichać.

Au'snippen, *va.* po troszce wypić, wychlipać.

Au'snüchtern, *vn.* (s.) wytrzeźwiéć, wytrzeźwić się; -snüchterung, *sf.* wytrzeźwienie.

Au'snutschen, *va.* § wyssać.

Au'sölen, *va.* olejem wysmarować.

Au'spachten, *va.* wysadzić kogo z dzierżawy; s. a. Au'smiethen.

Au'spacken, *va.* wypakować, wykładać, dobywać towary z paki; -spackung, *sf.* wypakowanie, wykładanie, dobycie.

Au'spappen, *va.* tekturą wylepić; (essen, bei kleinen Kindern) spapać

Au'spari'ren, *va. Ftk.* sparować, odbijać, zastawiać się szablą; *obronić się od razu.

Au'spauken, *va.*: etwas — przy odgłosie kotłów co odgłosić; Jemanden —, **wywalić kogo.

Au'speitschen, *va.* wysmagać, wychłostać, wybiczować, chłostę dać, rózgami osiec, przez rózgi, *przez suchy las puścić.

Au'spelzen, *va.*: Jemanden —, **skórę komu wytrzepać.

Au'spfählen, *va.* upalować, pale powbijać, wytknąć palami.

Au'spfänden, *va.* exekwować dłużnika, zagrabić, przyaresztować, wyfańtować.

Au'spfeifen, *va. irr.* (h.) (pfeife aus, pfiff aus, ausgepfiffen) wyświstać, wygwizdać, zasykać, wysykać; *Sb.* ein Stück im Theater — wygwizdać sztukę aktora; Au'spfeifenswe'rth, *a.* godzien wygwizdania.

Au'spflastern, *va.* ubrukować, wybrukować; ausgepflastert wybrukowany, brukiem wyłożony. [zorać.

Au'spflügen, *va. Ldw.* wyorać,

Au'spichen, *va.* smołą wysmarować, smołą wylać, pachowką zalewać; wysmołować.

Au'spicken, *va.* wydziobać.

Au'spinseln, *va.* wypędzlować, pędzlem wysmarować.

Au'spissen, *va.* wyszczać.

Au'splappern, *va.* wybajać, wybredzić, wypleść, wypaplać, wyklekotać; sich — wypaplać się, nabajać się. [prasować.

Au'splätten, *vn.* (ausbügeln) wy-

Au'splatzen, *vn.* (s.) wypęknąć.

Au'splaudern, *va.* wygadać, wybajać; rozgadywać.

Au'splumpen, s. Au'spumpen.

Au'splündern, *va.* wyplondrować, splondrować; Jemanden — zrabować kogo; -splünderung, *sf.* wyplondrowanie, zrabowanie, rabunek.

Au'spochen, *va.* (h.) wystraszyć stukaniem, pukaniem wygnać.

Au'spoli'ren, *va.* wypolerować.

Au'spolstern, *va.* wyściełać, wypolstrować czém, wypchać włosiem.

Au'spoltern, *vn.* (h.) wyhałasować się. [rozgłosić trąbą, roznosić.

Au'sposaunen, *va.* wytrąbić,

Au'sprägen, *va. Mzk.* wybić (na monetę); wycisnąć; s. a. Au'smünzen; *wyrazić.

Au'spredigen, *vn.* (h.) skończyć kazanie, przestać kazać; (aufhören) przestać rozprawiać.

Au'spressen, *va.* wyprasować, wytłoczyć, wyciskać, wycisnąć; Jemandem etwas — wymusić, wymęczyć co od kogo, wymękać; Jemandem ein Geständniß — wymusić na kim zeznanie; -spressung, *sf.* wyprasowanie, wytłoczenie, wyciśnienie.

Au'sprobiren, *va.* wypróbować.

Au'sprüfen, *va.* wypróbować, doświadczyć.

Au'sprügeln, *va.* wychłostać, wybić, obić, wyłoić, wyprać, wytrzepać, wyłatać komu skórę.

Au'spudern, *va.* wypudrować.

Au'spumpen, *va.* wypompować, pompą wyciągnąć, wyczerpać.

Au'spunkti'ren, *va.* dojść czego przez wieszczbę.

Au'sputzen, *va.* wyczyścić, wypucować; (schmücken) wystroić, upiększyć, ozdobić, wychędożyć; ein Licht — świecę wygasić (objaśniając); -sputzer, *sm.* wystrajacz; (Verweis) *burka, połajanie, łacina; Jemandem einen — geben, *łacinę, naganę, burkę dać komu; *zganić co komu; *wytrzéć komu kapitułę; -sputzung, *sf.* wypucowanie, wystrojenie, upiększenie.

Au'squartie'ren, *va. Kw.* wykwaterować. [stać męczyć.

Au'squälen, *va.* (aufhören) prze-

Au'squetschen, *va.* wygnieść, wydłabić, wydławić, wytłoczyć.

Au'sradi'ren, *va.* wyskrobać, zmazać.

Au'sranden, Au'sränden, Au'srändern, *va.* brzegi wyrobić; wykarbować; ausgerandet, *Ng.* (Pflanzenblätter) z karbowanemi brzegami.

Au'srangi'ren, *va.* wyranżyrować; s. a. Au'smustern, Au'smerzen.

Au'srasen, *vn.* (h.) wyszaléć, upamiętać się w rozpuście, poprzestać rozpusty; man muß ihn — lassen trzeba mu dać wyszumiéć; -srasung, *sf.* wyszalenie.

Au'srasten, *vn.* wypocząć.

Au'srauben, s. Au'splündern.

Au'srauchen, *vn.* (h.) wykurzyć się, wywietrzéć, przestać się dymić; —, *va.*: eine Pfeife Tabak — wypalić fajkę, lulkę tytuniu.

Au'sräuchern, *va.* wykurzyć dymem; nakadzić, wykadzić; Fleisch — wydymić, wykopcić, uwędzić mięso, dokopcić, nakurzyć; die Füchse aus dem Bau —, *Jäg.* dymem lisy z jamy wygnać.

Au'sräufeln, *va.* wymiędlić.

Au'sraufen, *va.* wyrywać, wyrwać, wyskubać, wytargać, wydrzéć; sich die Haare — wyrywać sobie włosy.

Au'sräumen, *va.* wyprzątnąć, wyprzątać, uprzątać, wypróżnić, powynosić, wynieść; -sräumer, *sm.* wyprzątacz; świder; — bei Pfeifen skrobaczka; czyszczadełko; -sräumung, *sf.* uprzątnienie, wyprzątnienie, wyprzątanie.

Au'sräuspern, *va.* wychrachać, wykrztusić; viel Schleim — wycharchać wiele flegmy; sich — wycharchać się. [sen.

Au'srechen, *Gtn. Ldw.* s. Au'sbar-

Au'srechnen, *va.* wyrachować, wyliczyć; -srechnung, *sf.* obrachunek, wyrachowanie, wyliczanie.

Au'srecken, *va.* wyciągnąć, rozciągnąć, przeciągać, rozkurczyć; den Hals — szyję wyprostować.

Au'srede, *sf.* (Vorwand, Ausflucht) wymówka, wybieg, wymóweczka; eine — suchen, *szukać wymówki; Ausreden machen, *wymawiać się; miéć wymówki.

Au'sreden, *va.* (endigen) domówić, dokończyć mowy, przestać mówić, nagadać się, wysłowić; Jemandem etwas — wymówić, wybić komu skrupuł z głowy, wyprowadzić kogo z jakiego mniemania, rozwieść komu co; Jemanden nicht — lassen nie dać komu skończyć mówić; sich wegen etwas — wymawiać się od czego.

Au'sregnen, *vn. impers.* wypadać (o deszczu), przestać padać, wydżdżyć się.

Au'sreiben, *va. irr.* (h.) (reibe aus, rieb aus, ausgerieben) wycierać, wytrzéć, wyszorować, wyskrobać, wykruszyć; ausgerieben wytarty; -sreibung, *sf.* wytarcie, wycieranie.

Au'sreichen, *vn.* (h.) sięgnąć dostać, stać, wystarczyć; mit etwas — wystarczyć czém. [pełnie dojrzéć.

Au'sreifen, *vn.* (Früchte ꝛc.) zu-

Au'sreifen, s. Fo'rtreifen, A'breifen.

Au'sreißen, *va. irr.* (h., s.) (reiße aus, riß aus, ausgerissen) wydrzéć, wydzierać, wyrwać, wyszarpać, wyrywać; aus den Händen — wydrzéć z rąk; er hat ihm eine Hand voll Haare ausgerissen wyrwał mu garść włosów z głowy; —, *vn.* (s.) (auseinander gerissen werden) wyrwać się, rozerwać się, rozszczepić się, łupać się, pęknąć, puścić; meine Geduld wird endlich —, *przebierze mi się cierpliwości; *nie stanie mi nakoniec cierpliwości; — (entfliehen) pierzchnąć, pierzchać, sprysnąć, drapnąć, rozbiedz się, umknąć, uciec, wyrwać się; die Pferde rissen aus rozbiegały się konie; zagździły się konie; sieh, wie er ausreißt! patrz, jak zmyka! der Feind reißt aus nieprzyjaciel uchodzi, pierzcha; -sreißer, *sm. Kw.* zbieg, dezerter; (Flüchtling) uciekaniec, nogapan; -sreißung, *sf.* wydarcie, wyrwanie, wyłupienie, zagździenie się, zagzienie się.

Au'sreiten, *vn. irr.* (s.) (reite aus, ritt aus, ausgeritten) wyjechać, wierzchem od. konno; wyjeżdżać na koniu, przejechać się konno; —, *va.*: ein Pferd — przejechać koniu; -sreiter, *sm.* strażnik konny od. konia; objeżdżacz.

Au'srenken, *va.* wyruszyć ze stawu członek jaki; wywichnąć, wywinąć, zwichnąć, wykręcić; Jemandem den Arm — wykręcić komu rękę; sich den Fuß — nogę sobie wywinąć; -srenkung, *sf.* wyruszenie ze stawu członek jaki.

Au'srennen, *vn. irr.* (s.) (renne aus, rannte aus, ausgerannt) wybiedz, puścić się szybko od. pędem (z kąd).

Au'sreuten, *va.* (ausrotten) wykorzenić, wyrugować, wypléć, wyrwać, wyplenić.

Au'srichten, *va.* (besorgen, verrichten) sprawić, wyrządzić, sporządzić; einen Schmauß, eine Hochzeit, eine Kindtaufe — sprawić, wyprawić biesiadę, ucztę, wesele, chrzciny; — (ein Geschäft erledigen) interes ułatwić, dokazać czego, wykonać, uskutecznić co; Jemandes Befehle — rozkazy czyje wypełnić; zadosyć uczynić rozkazom czyim; einen Gruß von Jemandem — pokłon złożyć, oddać w czyim imieniu, pozdrowić od kogo; — (wirken) dokazać, wskórać, co zrobić, uskutecznić, sprawić; hast du etwas ausgerichtet? zrobiłeś co? du wirst mit ihm nichts — niedojdziesz z nim sprawy, ładu; niewskórasz z nim nic; nie trafisz z nim do końca; du wirst auch nichts bei ihm — i ty z nim (od. u niego) nic nie wskurasz (od. nic nie dokażesz; -srichter, *sm.* sprawca; -srichtung, *sf.* sprawienie czego, wykonanie, dokazanie, wskóranie, wyrządzenie; -srichtsam, *a.* sprawny.

Au'sriechen, *va.* wywąchać co; —, *vn.* (h.) przestać pachnąć, stracić zapach.

Au'sriefeln, *vn.* (s.) wyciec, wypłynąć.

Au'sringen, *va. irr.* (ringe aus, rang aus, ausgerungen) wyżąć, wyżymać; *(mit Ringen u. Kämpfen zu Ende kommen) wywalczyć, wybojować.

Au'srinnen, *vn. irr.* (s.) (rinne aus, rann aus, ausgeronnen) wyciec, wyciekać, wybieżéć.

Au'srippen, *va.* żeberka z czego wybierać, żyłki z liści; wyżyłować.

Au'sritt, *sm.* wyjazd, przejażdżka konna.

Au'sroden, *va.* wykarczować; -srodung, *sf.* wykarczowanie.

Au'srohren, *va. Bk.* trzciną opatrzyć, wytrzcinować; Au'srohrung, *sf. Bk.* wytrzcinowanie.

Au'srollen, *va.* przetakiem, rzeszotem czyścić od. przesiewać.

Au'srotten, *va.* wykorzenić, wyrywać, wygładzić, wytracić, zniszczyć, wyniszczyć, wygubić (myszy), zagubić, wytępić; -srottung, *sf.* wytracenie, wygładzenie, wytępienie.

Au'srücken, *vn.* (s.) wystąpić, występować, wyjść, wychodzić, wycią-

gnąć, wyruszyć; Kw. wymaszerować; —, va. s. Hinau'srücken.

Au'sruf, sm. wykrzyk, okrzyk, ogłos, odezwa, obwołanie, opowiadanie, wywołanie; Au'srufen, va. irr. (rufe aus, rief aus, ausgerufen) wykrzykać, wykrzykiwać, rozgłosić, wywołać, ogłosić; Jemanden zum Könige — ogłosić, okrzyknać kogo królem; etwas öffentlich zum Verkauf — wywoływać co na sprzedaż; —, vn. (h.) zakrzyknąć, krzyknąć, zawołać; -srufer, sm. wywoływacz, rozgłosiciel, ogłosiciel; öffentlicher — (bei Verkäufen) aukcyonator; -srufung, sf. wykrzyknienie, wykrzykanie; -srufungszeichen, sn. Spl. wykrzyknik, znak wykrzyknienia.

Au'sruhen, vn. (h.) odpocząć, odpoczywać, wypocząć, wyspokoić się, wytchnąć sobie; sich — wypocząć sobie; wywczasować się; -sruhen, sn. odpocznienie, odpoczynek, spoczynek, wytchnienie.

Au'srühren, va. wzruszyć, wykruszyć. [okrąglić.

Au'sründen, va. wyokrąglić, za-

Au'srupfen, vn. wyskubać, wyrywać, wydzierać.

Au'srüsten, va. uzbroić, ubrać, wyprawić, wyporządzić; *opatrzyć, udarzyć; ausgerüstet mit den erforderlichen Kenntnissen zamożny w potrzebne wiadomości, zaopatrzony, uposażony (od natury); -srüstung, sf. uzbrojenie, przysposobienie, porządek, wyporządzenie, wyprawa, narządzenie. [wytrząść.

Au'srütteln, va. wytrząsnąć,

Au'ssaat, sf. Ldw. wysiew, wysiewek, zasiew.

Au'ssacken, va. wysypać z worka.

Au'ssäen, va. Ldw. wysiać, wysiewać, rozsiać, rozsiewać.

Au'ssage, sf. zeznanie, wypowiedzenie, opowiedzenie, wyznanie, relacya; die Aussagen der Zeugen, Rw. zeznania świadków; eine — beschworen, Rw. zeznanie przysięgą stwierdzić.

Au'ssagen, va. (aussprechen) wymówić, wysłowić, wyrazić; — vor Gericht, Rw. zeznać, wypowiedziéć, wyznać, opowiedziéć, oświadczyć.

Au'ssägen, va. wypiłować, piłą wyrznąć.

Au'ssagewort, Spl., s. Zei'twort.

Au'ssanden, va. oczyścić z piasku.

Au'ssatz, sm. Hlk. (Grind, Schorf) trąd; — (im Spiel) wystawka, stawienie się (z kulą na bilarze); stawka.

Au'ssätzig, a. Hlk. trędowaty, trądem zarażony; — werden trędowacieć. [trądu.

Au'ssatzmaal, sn. Hlk. zaraza

Au'ssäubern, va. wychędożyć, wyczyścić; -ssäuberung, sf. wychędożenie, wyczyszczenie.

Au'ssäuern, va. wykwasić, pozbyć kwasu, kwas z czego odciągnąć.

Au'ssaufen, va. irr. (h.) (saufe aus, soff aus, ausgesoffen) wypić, wyżłopać, wychylać, wysuszyć kieliszek.

Au'ssaugen, va. irr. (h.) (sauge aus, sog aus, ausgesogen) wysać, wyssać, wysysać; *wycieńczyć, wyniszczyć; Jemanden bis auf's Blut, bis auf's Mark —, *kogo do krwi wyssać, *wyciągnąć z kogo ostatni grosz; —, vn. (h.) dossać do czasu; (aufhören) przestać ssać.

Au'ssäugen, va.: ein Kind an der Brust — wykarmić dziecko piersiami; —, vn. (h.) (aufhören zu säugen) przestać karmić piersiami.

Au'ssauger, sm. wysysacz, wysysający; -ssaugung, sf. wyssanie.

Au'ssäuseln, Au'ssausen, vn. (h.) (vom Winde) przestać szeleścić, szuméć (o wietrze). [strugać.

Au'sschaben, va. wyskrobać, wy-

Au'sschalen, va. Zm.: mit Brettern — dranicami pokryć.

Au'sschälen, va. wyłupać, obłupić, wyłuskać; Mandeln — obłupić migdały; Jemanden —, *złupić kogo.

Au'sschämen (sich), vr.: — die Augen, *oczy stracić ze wstydu, *nie wiedzieć gdzie się podziać od wstydu.

Au'sschänden, va. § (ausschelten) wyłajać, zbestać, zhańbić. [nacya.

Au'sschank, sm. wyszynk, propi-

Au'sschärfen, va. wyostrzyć.

Au'sscharren, va. wygrzebać.

Au'sschärten, va. Grb.: das Leder — wyszczerbić, skórę ząbkowato wykroić. [niować.

Au'sschattiren, va. Mal. wycie-

Au'sschauen, s. Au'ssehen.

Au'sschaufeln, va. wypróżnić łopatą, wyszuflować.

Au'sschäumen, va. w kształcie piany wyrzucać na wierzch, odszumować, wyszumować; Lästerungen, Böses —, *wywierać, wyzionąć bluźnierstwa, złość; —, vn. (h.) przestać się pienić.

Au'sscheiden, va. irr. (h.) (scheide aus, schied aus, ausgeschieden) oddzielić, wydzielić, wyłączyć, odosobnić; —, vn. (s.) wyłączyć się, wystąpić; -sscheiden, sn. wyłączenie, wydzielenie; — aus einer Gesellschaft wyłączenie z towarzystwa; -sscheidungsthätigkeit, sf. Hlk. siła wydzielania i wyprowadzenia z ciała niezdatnych do życia pierwiastków.

Au'sscheißen, vn. irr. (h.) § (scheiße aus, schiß aus, ausgeschissen) wysrać.

Au'sschelten, va. irr. (h.) (schelte aus, schalt aus, ausgescholten) wyłajać, nałajać, złajać, strofować, *złajać kogo jak psa starego; -sscheltung, sf. nałajanie, złajanie, wyłajanie.

Au'sschenken, va. szynkować, wyszynkować, szynk trzymać; einen Gesellen rc. — (einen Abgehenden od. Abreisenden durch einen Abschiedstrunk ehren) czeladnika itd. poczęstować na drogę; —, vn. (h.) zwinąć szynk, przestać szynkować.

Au'sscheeren, va. irr. (h.) (scheere aus, schor aus, ausgeschoren) wystrzydz, wygolić; die Tücher —, W. ostatni raz postrzygać sukna.

Au'sscheuchen, s. Verscheu'chen.

Au'sscheuern, va. wytrzéć, wyszorować, wychędożyć; sich — wytrzéć się. [posyłać (dokąd).

Au'sschicken, va. wysłać, posłać,

Au'sschieben, va. irr. (h.) (schiebe aus, schob aus, ausgeschoben) wysunąć, wysuwać; — (im Kegelspiel) skończyć grę, partyą; Au'sschieber, sm. ten co chléb itd. z pieca wysadza.

Au'sschießen, va. irr. (h.) (schieße aus, schoß aus, ausgeschossen) wystrzelić; Jemandem ein Auge — oko komu wystrzelić; einen Wald —, Jäg. powystrzelać, ogołocić las z zwierzyny; — (auswerfen, absondern) wyrzucić, wybrakować; — (um etwas als Preis schießen) strzelać o co; Bchdr. die Columnen — ułożyć złożone pismo w stronnice, łamać w kolumny; —, vn. (herauswachsen, herauswachsen) wyrastać; wypuszczać pędy, odrośle wydawać.

Au'sschiffen, va. Sw. wysadzić, wyłożyć z okrętu; Truppen — wylądować żołnierzy; Waaren — towary wyładować, wyprowadzić, wywozić okrętami; —, vn. wypłynąć okrętem; -sschiffung, sf. wyprowadzenie okrętem. [czyścić.

Au'sschilfen, va. ze trzciny o-

Au'sschimpfen, va. wyłajać, zbesztać, wyszkalować, zelżyć; s. a. Au'sschelten, Au'sschänden; —, vn. (h.) przestać beštać, wyłajać.

Au'sschinden, va. irr. (h.) (schinde aus, schand od. schund aus, ausgeschunden) wyrznąć, wypróć, wydrzéć, wyłupić ze skóry.

Au'sschirren, va.: die Pferde — rozszorować konie, wyprządz, wyłożyć, rozebrać z szorów, zdjąć rząd od. szory z konia, rozebrać konia.

Au'sschlabbern, s. Au'slecken; § s. Au'splaudern.

Au'sschlachten, va. oprawić.

Au'sschlacken, va. Bw. Httk. żużle wybrać, przeczyścić kruszec, żużel odrzucić, wyłączyć, oczyścić od żużli.

Au'sschlafen, vn. irr. (h.) (schlafe aus, schlief aus, ausgeschlafen) wyspać się; wyspokoić się, dosypiać, dospać, naspać się do woli, wywczasować się; einen Rausch —, **wyszumiéć; -sschlafen, sn. wyspanie się.

Au'sschlag, sm. obicie, wybicie; — (im Abwiegen) przewaga, przeważenie, wybiegnienie jednéj szali w górę a drugiéj przechylenie się; dies gibt den —, *to przeważa; — (Entscheidung) decyzya, rozstrzygnienie, rozwiązanie, stanowienie, rozprawa; den — geben, *przeważać, rozstrzygać, rozwiązać; eine Stimme, die den — gibt, *głos stanowczy; diese Meinung gibt den —, *to zdanie zyskuje przewagę; to zdanie przeważa; den — gebend, *krytyczny; —, Hlk. (im Gesicht) wyrzut; Ausschläge auf der Haut, Hlk. wyrzuty zaskórne; krostka, wrzedzienica.

Au'sschlageisen, sn. (des Klempners) przecinadło.

Au'sschlagen, va. irr. (h.) (schlage aus, schlug aus, ausgeschlagen) wybić, wytłuć, wytrącić; Jemandem ein Auge, einen Zahn — wybić, podbić komu oko, ząb; das Getreide mit Flegeln — (dreschen), Ldw. zboże cepami wytłuć, omłócić, wymłócić; einen Kasten mit Leinwand — skrzynkę płótnem wybić; — (auseinanderschlagen) rozbić; die Leinen — linki rozplątać, rozgarnąć, rozpościerać, rozpostrzéć; Felle —, Grb. skóry rozwiesić; die Kupfer eines Buches —, Bchb. kopersztychy rozwinąć; — (von sich wegschlagen) odbić; einen Stoß — (pariren) zepsować raz; odbić raz, pchnięcie, zastawiać się, uchylić się, zasłonić się od uderzenia, od razu; — (nicht annehmen) odrzucić, nieprzyjąć, nieprzyjmować, odmówić co, wymówić się, wymawiać się od przyjęcia czego; —, vn. (h.) (den ersten Schlag thun) zamierzyć

się, zanosić się, machnąć, kopnąć; najprzód uderzyć; — (auswärts schlagen) kopnać, lignąć, ligać, wierzgnąć, bić nogami w tył; — (sich aufwärts neigen) przeważać, nakłonić się, przechylić się; — (zu Ende schlagen) wybić (Uhr); die Nachtigall hat ausgeschlagen wyśpiewał już słowik; —, *vn.* (s.) (hervorkommen) pokazać się, wynurzyć się; die Knospen schlagen aus puszcza pąkowie, pączki pukają się, rozwijają się; die Bäume schlagen aus drzewa pukają się; die Krätze schlägt bei ihm aus, *Hlk.* świerzb, świerzbiączka się mu wyrzuca, występnie; im Gesichte ausgeschlagen sein, *Hlk.* krostowaciéć na twarzy, wyrzut, wysypkę miéć; osypanym być krostami, obsypywać się krostami; die Wände schlagen aus, die Kälte schlägt an den Wänden aus zamróz wychodzi, ściany się pocą; in helle Flammen — wybijać, wybuchnąć jasnym płomieniem; die Krankheit ist in ein Fieber ausgeschlagen, *Hlk.* choroba przemieniła się na febrę; — (einen Ausgang nehmen) wyjść na co; zwrócić się, zwrót miéć, obrócić się; die Sache ist wohl, übel ausgeschlagen rzecz na dobre, na złe wyszła; źle, dobrze wypadła.

Au'sschlagen, *sn.* s. Au'sschlag.

Au'sschlämmen, *va.* (Teich, Graben &c.) wyszlamować.

Au'sschleichen, *vn.* (s.) ukradkiem wysunąć się zkąd; —, *va.*: alle Winkel — (aussuchen, ausstöbern, belauschen) łazić po wszystkich kątach.

Au'sschleifen, *va. irr.* (h.) (schleife aus, schliff aus, ausgeschliffen) wyszlifować, wytoczyć, wyostrzyć; -schleifung, *sf.* wytoczenie.

Au'sschlenkern, Au'sschlickern, *va.* wypłukać (szklankę); trzęsąc szklanką wylać; das Wasser — wodę wylać z czego.

Au'sschliefen, s. Au'sschlüpfen.

Au'sschließen, *va. irr.* (h.) (schließe aus, schloß aus, ausgeschlossen) wyłączać, wyłączyć, odłączyć; — (ausnehmen) odstrychnąć; — (wegschieben) usunąć, odsunąć, wyzuć, wybanitować; hiervon darf sich Keiner — z tego się żaden wymawiać nie ma; von der Erbschaft — usuwać od następstwa; eine Zeile —, *Bchdr.* kwadratami zakończyć wiersz w druku; -sschließend, *ppr.* u. *a.*, -sschließlich, *a.* wyłączny, oddzielny, odrębny; —, *ad.* wyłacznie; -sschließung, *sf.* wyłączenie, usuwanie, wyłącznictwo; odstręczenie od intrat; —, *Bchdr.* kwadraty, spacyum, spacya z któremi zecer zakończy wierz (w druku).

Au'sschlingen, Au'sschlucken, *va.* wyłykać; chciwie pozjadać.

Au'sschloßen, *Ntl.* s. Au'shageln.

Au'sschlummern, *vn.* (h.) wydrzemać się.

Au'sschlüpfen, *vn.* (s.) wysunąć się, wyklwać się, wyklnć się, wydobyć się; — (auskriechen) wyleźć; wyłazić, wymykać się.

Au'sschlürfen, *va.* wypić (cedząc przez usta), wyciągnąć, wychłystać, wychłysnąć.

Au'sschluß, *sm.* wyłączenie.

Au'sschmähen, *va.* wyłajać, zbesztać, wyszkalować.

Au'sschmälen *va.* u. *vn.* (h.) wyburczéć, wyłajać

Au'sschmauchen, *va.* wykurzyć, wykopcić.

Au'sschmecken, s. Au'skosten.

Au'sschmeißen, *va. irr.* (h.) § (schmeiße aus, schmiß aus, ausgeschmissen) wyrzucić, wybić, wytłuc; s. a. Au'swerfen, Au'sschlagen.

Au'sschmelzen, *va.* u. *vn. irr.* (schmelze aus, schmolz aus, ausgeschmolzen) wytopić, rozpuścić, roztopić; —, *vn. irr.* (s.) wytopić się, wyskwarzyć się; -sschmelzen, *sn.*, -sschmelzung, *sf.* wytopienie.

Au'sschmieden, *va.* wykuć, wykować, ukuć, ukować.

Au'sschmieren, *va.* wysmarować, wymazać; —, *iron.* (ausschreiben) wybazgrać, wygryzmolić, wysmarować; wypisać; przekopijować brzydko; Jemanden —, **skórę komu wytrzepać; s. a. Betrü'gen, A'nführen.

Au'sschmollen, *vn.* (h.) wydąsać się, nadąsać się.

Au'sschmoren, *va. Kk.* wyskwarzyć, wysmażyć.

Au'sschmücken, *va.* wystroić, ustroić, wystrychnąć, przyozdobić, ubrać, wypiększyć; -sschmückung, *sf.* wystrojenie, upiększenie, upiękrzenie.

Au'sschnallen, *va.* rozpiąć sprzączkę; odpiąć, odpinać sprzączki.

Au'sschnarchen, *vn.* (h.) wychrapać się; **(ausschlafen) wyspać, wysypiać się.

Au'sschnauben, *va.* (ausschnäuzen) wysmarknąć nos, utrzéć, wytrzéć nos; —, *vn.* (aufhören zu schnauben) wyparsknąć, wysapać się, wydyszéć się; ein Pferd — lassen dać koniowi wytchnąć.

Au'sschnäuzen, *va.* utrzéć nos, wysmarknąć.

Au'sschneiden, *va. irr.* (schneide aus, schnitt aus, ausgeschnitten) wyrznąć, wyrzynać, wykroić, wykrawać, wypróć, wyrzezać, wystrugać; — (kastriren) rzezać, wykapłonić, wywałaszyć, pokładać, otrzebić, kastrować; einen Bienenstock — podrzezać, podbierać pszczoły; mit der Scheere — wystrzydz, wystrygnąć; Bäume —, *Gtn.* ogolić drzewo; — (Waaren ellenweise verkaufen), *H.* przedawać towary na łokieć; -sschneidung, *sf.* wyrznięcie, wyrzynanie.

Au'sschneien, *vn. impers.* przestać padać (o śniegu).

Au'sschnitt, *sm.* wyrznięcie, wycinek, wykrawek, wykrój; — des Kreises, *Gl.* wycinek klin; sprzedawanie na łokcie; Au'sschnitthandel, *sm. H.* handel łokciowy (hurtowy); —, Au'sschnittha'ndlung, *sf. H.* handel łokciowy.

Au'sschnittling, *sm.* wyporek.

Au'sschnitzeln, Au'sschnitzen, *va.* wystrugać, wyrzezać, wyrznąć.

Au'sschnüffeln, *va.* wywąchać.

Au'sschnupfen, *va.* wypotrzebować zażywając tabakę; wyniuchać, wyżyć.

Au'sschnuppern, s. Au'sschnüffeln.

Au'sschnüren, *va.* odsznurować, wysznurować, rozsznurować.

Au'sschöpfen, *va.* wyczerpać, wyczerpnąć.

Au'sschossen, *vn.* (h.) wystrzelić, wypuścić, wyrosnąć; -sschößling, *sm.* wyrostek, wypustek, latorośl, wytryskające pędy.

Au'sschoten, *va.* wyłuskać (groch ze strączków).

Au'sschrauben, *va.* wyszrubować, odszrubować.

Au'sschreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe aus, schrieb aus, ausgeschrieben) wypisać, wypisywać; przepisać, przepisywać; dopisać; rozpisywać, porozpisywać; andere Schriftsteller — kompilować; einen Landtag —, *Stw.* sejm zwołać (przez uniwersały); Abgaben —, *Stw.* nałożyć podatki, nakazać przez ogłoszenie; ausgeschriebene Hand, *ręka wprawna; *charakter wypisany; -sschreiben, *sn.* list okólny, okólnik; —, Au'sschreiberei, *sf. iron.* wypisywanie, kompilacya; -sschreiber, *sm.* wypisywacz; *kompilator; -sschreibung, *sf.* wypisanie; rozpisywanie; *Stw.* nałożenie.

Au'sschreien, *va. irr.* (h.) (schreie aus, schrie aus, ausgeschrieen) obwołać, obwoływać, wykrzyczéć, wykrzykiwać, głosić, ogłosić, okrzykiwać; für gelehrt — za uczonego okrzyczéć; sich die Lunge — piersi sobie zrywać krzyczeniem.

Au'sschreiten, *vn. irr.* (s.) (schreite aus, schritt aus, ausgeschritten) wykroczyć, wykraczać, krok przestąpić, odstrychnać się, wystąpić; —, *(überschreiten, übertreten) *przejść miarę, *zboczyć z drogi.

Au'sschroten, *va.* (herausnagen, fressen) wyszrotować, wyjeść, wyjadać, wygryść; — (herauswälzen) wykulać, wykulgać; ein Faß aus dem Keller — wytoczyć beczkę z piwnicy.

Au'sschuhen, *va.*: Jemanden — (ihm die Schuhe od. Stiefel ausziehen) wyzuć kogo, zdjąć mu trzewiki; sich — wyzuć się, zdjąć trzewiki.

Au'sschuß, *sm.* wybór, wydział, dział, komitet, delegacya; geheimer — tajny wydział; Wohlfahrtsausschuß, *Gsch. Stw.* wydział ocalenia publicznego; komisya; —, *iron.* brak, wyrzutek, wybierki; — machen odkładać, przerzucać, bierać; Au'sschuß-, *a.* (Au'swurfs-) brakowy, brakowny; -sschußwaare, *sf. H.* towar wybrakowany.

Au'sschütteln, *va.* wytrząsać, wytrząsnąć; -sschüttelung, *sf.* wytrząsanie.

Au'sschütten, *va.* wysypać, rozsypać, wylać; das Kind mit dem Bade — dziecię z kąpielą wylać; *dobre ze złém odrzucić; seinen Zorn über Jemanden —, *gniew swój wywrzéć od. wylać na kogo; sich vor Lachen —, *pękać ze śmiechu; *za boki się brać od śmiechu; sein Herz Jemandem —, *wynurzyć, wylać się przed kim, wywnętrzyć się komu.

Au'sschüttung, *sf.* wytrząsanie, wysypanie; — des Herzens, *wynurzenie serca.

Au'sschwären, *vn. irr.* (s.) (schwäre aus, schwor aus, ausgeschworen), *Hlk.* wyjątrzyć się, wyropiéć, wygnić; es ist viel Eiter ausgeschworen, *Hlk.* wiele materyi wyszło; —, *vn.* (h.) przestać się ropić; die Wunde hat ausgeschworen, *Hlk.* już materya wyszła z rany.

Au'sschwärmen, *vn.* (h.) wyroić się; *wyszaléć, wyhulać się.

Au'sschwatzen, *va.* wygadać, wypaplać, wybajać, wypleść.

Au'sschwefeln, *va.* wysiarczyć, wysiarkować, wykadzić siarką; wywabić, wydobyć, wydostać siarką.

Au'sschweifen, *va.* wypłókać, wymyć; *Zm.* okrągło wykroić, wystrugać, wyciosać, zaokrąglić; —, *vn.* (s.) wykroczyć, wyboczyć, oddalić się od celu, odstąpić od rzeczy; zbytkować, przebierać miarę; -sschweifend, *ppr.* u. *a.* miarę przebierający, przesadzony; nadzwyczajny; *zdrożny, rozpustny, swawolny, rozwiozły, wylany na rozpustę; ausschweifende Freude zbyteczna radość, wesołość; nierządny, hultajski; — sein, s. Au'sschweifen, *vn.*; -sschweifung, *sf.* wykroczenie, wyboczenie, dygressya; zdrożność, wybryki, samopas, chodzenie, zbytek, zbytki, rozpusta, hulanka, hulanie; das Militair beging die größten Ausschweifungen żołnierstwo największych wykroczeń dopuściło się; -sschweifling, *sm.* rozpustnik, dobosz, birbant, hulak.

Au'sschweißen, *va.* wywarzyć, wyszwejsować żelazo, kując czyścić; der Hirsch hat ausgeschweißt, *Jäg.* z jelenia wszystka krew odeszła.

Au'sschwelen, *va.* wytlić.

Au'sschwelgen, *vn.* (h.) przestać hulać, od. deboszować; wydeboszować.

Au'sschwemmen, *va.* wypławić; der Regen hat den Weg ausgeschwemmt deszcz ulewny ziemię zabrał z sobą.

Au'sschwenken, *va.* wypłókać, wymyć, wymywać co.

Au'sschwingen, *va.* *irr.* (h.) (schwinge aus, schwang aus, ausgeschwungen) wytrząść; den Flachs — wyklepać len; den Hafer —, *Ldw.* wywiać owies, przewiewać; wypałać, opałać.

Au'sschwitzen, *va.* wypocić, sączyć; — (vergessen), *zapominać, zapamiętywać; —, *vn.* (h.) wypocić się.

Au'sschwung, *sm.* (einer Uhr) wychwyt.

Au'sseckeln, s. Au'sbeuteln.

Au'ssegeln, *vn.* (s.) *Sw.* wyżeglować, wypłynąć.

Au'ssehen, *va.* *irr.* (h.) (sehe aus, sah aus, ausgesehen) przejrzeć, przezierać, przeglądać; — (aussersehen) wypatrzyć, obrać; —, *vn.* (h.) zum Fenster — wyglądać oknem wyjrzéć, wyzierać, wypatrzyć, upatrzyć, patrzyć, widziéć; sich fast die Augen über etwas — wypatrzyć sobie oczy; die Sache hat noch ein weites —, *nierychły koniec téj sprawy; *niedoczekasz się końca téj sprawy; weitaussehende Geschichte, *rzecz jeszcze w dalekiem polu; *rzecz która ma dlugi ogon; schwarz, weiß, gut, schlecht — czarno, biało, źle, dobrze wyglądać; es sieht schlimm mit ihm aus źle z nim wygląda; źle mu się powodzi; er sieht mir so bekannt aus zdaje mi się, że go znam; zdaje mi się być znajomy; wie sieht es damit aus? jakże z tém wygląda? nach etwas —, *zakrawać na co; wyglądać na co; wie sieht es draußen aus? jakże tam na dworze? Au'ssehen, *sn.* (äußere Gestalt u. Beschaffenheit) wyglądanie, widok, pozór, postać, postawa, mina, figura, oko; die Sache muß bald ein anderes — gewinnen rzecz ta w krótce będzie miała inszą postać, *będzie inaczéj wyglądać; rzecz ta we krótce odmienić się musi; -ssehend, *ppr.* u. *a.*: weit aussehend daleki.

Au'sseigern, *va.* wysączyć.

Au'sseihen, *va.* wycedzić, przecedzić.

Au'sseimen, *va.* przecedzić, wysączyć; den Honig — patokę wycedzić z plastrów.

Au'ssein, *vn.* *irr.* (bin aus, bist aus, er ist aus, war aus, ausgewesen) niebyć obecnym, przytomnym, niebyć w domu; es ist aus nie masz czego więcéj; kwita; die Messe, die Predigt ist aus, *Kg.* już po mszy, już po kazaniu; — (ausgeleert sein) wypróżnionym być; — (geendigt sein) skończyć się; —, *(verloren sein) zginąć, przepaść; es ist aus mit ihm już po nim, zginął, stało się z nim, koniec się z nim stał.

Au'ßen, *ad.* (draußen) na dworze; na dworzu; przed domem; von — z dworu, z na dwora, po za zewnątrz, zedwornie, zedworno; zewnątrznie; nach — na zewnątrz; von — skąd indąd; za domem; Au'ßen-, *a.* odpolny; (äußerlich, nach außen liegend od. gehend) powierzchny, powierzchni.

Au'ßenbleiben, *vn.* (s.) (ausbleiben) wybyć, pozostać w drodze, nieprzyjść, nie przychodzić.

Au'ssenden, *va.* *irr.* (sende aus, sandte aus, ausgesandt) wysłać, wysyłać, rozesłać, porozsyłać; -ssendung, *sf.* wysłanie, wyprawa.

Au'ßengraben, *sm.* rów zewnętrzny, ostatni, przedrowie, rów fortecy pierwszy od pola; -ßenlinie, *sf.* linia zewnętrzna, obwód, okrąg, kontur; -ßenposten, *sm.* *Kw.* placówka, polna straż, pikieta; -ßenseite, *sf.* powierzchność, powierzchnia, strona zewnętrzna; -ßenwand, *sf.* zewnętrzna ściana, podworowa ściana; -ßenwelt, *sf.* świat zewnętrzny, zmysłowy; -ßenwerk, *sn.* *Kw.* szaniec odpolny; okopy zawalne, zawałek, zawał, nadworna od. zadworna obrona, zewnętrzna fortyfikacya, szańce zewnętrzne; -ßenwinkel, *sm.* *Gl.* kąt zewnętrzny.

Au'ßer, *praep.* (mit dem *Dativ*): okrom, oprócz, za, zewnątrz, poza, pomimo; — dem Hause zewnątrz domu, za domem; — Landes w krajach zagranicznych, za granicą; sie ist — Gefahr już wyszła z niebezpieczeństwa; — dem Dienste extra służby; — Athem kommen zadyszeć się; Jemand, der — Athem ist zadyszony, zadyszany, zadyszały; — (außerhalb) Landes zewnątrz Państwa; — sich gerathen odejść od siebie, zapomnieć o sobie, przytomność stracić; er ist — sich vor Freuden uniesiony radością od. nieposiada się z radości, od. z uciechy, prawie sobie nieprzytomni; — sich bringen nadzwyczajnie wzruszyć, przerazić; — sich sein vor Liebe aż się rozpływać z miłości; — der Ordnung wyrywkami; — Stande sein nie być w stanie; — Sorge sein nie troszczyć się; — sich zewnątrz siebie, po za sobą; zewnątrz umysłu; —, *conj.*: — daß oprócz, prócz że; — wenn chyba, byle.

Au'ßeramtlich, *a.* nieurzędowy, nieoficyalny.

Au'ßerdem, *ad.* oprócz tego, nad to, do tego, obok tego, mimo to, bez tego; — daß wyjąwszy że.

Aeu'ßerer, -e, -es, *a.* zewnętrzny, powierzchowny, powierzchny; äußere Gestaltung, *Philos.* uzewnętrznik; Aeu'ßeres, *sn.* powierzchowność, powierzchnia.

Au'ßerehelich, *a.* z cudzego łoża.

Au'ßergerichtlich, *a.* pozasądownie; zasądowy, mimosądowny, extrasądowy.

Au'ßergewöhnlich, *a.* nadzwyczajny.

Au'ßerhalb *ad.* u. *praep.* (mit dem *Genit.*): za, wyjąwszy, poza, mimo, po za obwód; — des Hauses za domem; — des Gartens za ogrodem.

Aeu'ßerlich. *a.* powierzchowny, powierzchny, zewnętrzny; —, *ad.* z wierzchu, powierzchu; powierzchownie; — machen (äußerlich gestalten) uzewnętrzniać, uzewnętrznić; — sichtbar werden, äußerliche Gestaltung annehmen uzewnętrzniać się, uzewnętrznić się; äußerliche Gestaltung uzewnętrznianie, uzewnętrznienie; äußerlich stellt er sich freundlich powierzchownie uprzejmym sie okazuje; -ßerlichkeit, *sf.* zewnętrzność powierzchowność.

Aeu'ßern, *va.* okazać, okazywać, wynurzyć, pokazać, odkryć; — (laut werden lassen, sprechen) wydawać, wyjawić, dać poznać; sich — wyjść na wierzch, pokazać się; odzywać się, oświadczyć się, objawić się; er hat sich vortheilhaft über ihn geäußert korzystnie się względem niego oświadczył; er will sich darüber nicht — nie chce objawić od. dać poznać, co o tém myśli; sich mit der größten Freimüthigkeit — z największą otwartością się tłumaczyć.

Außero'rdentlich, *a.* nadzwyczajny, niezwykły, nadzwykły; —, *ad.* nadzwyczajnie; das ist etwas Außerordentliches to coś nadzwyczajnego.

Au'ßersinnlich, *a.* *Philos.* nadzmysłowy, za granicą zmysłów leżący, nie dający się pojąć zmysłami.

Aeu'ßerst, *ad.* zwierzchu, powierzchu; extra, w najwyższym stopniu, bardzo, arcy, nader; — betrübt bardzo smutny; — verliebt arcy zalotny; — böse bardzo zły.

Aeu'ßerster, -e, -es, *a.* największy, najwyższy, ostatni, ostateczny, sam; die Noth ist auf's äußerste gekommen nędza w kraju przyszła do kresu ostateczności; in die äußerste Noth gerathen przyjść do ostatniéj biedy; das äußerste Ende der Achse sam koniec osi, kraniec; das ist schon das Aeußerste, *ostatnia to już, *na orzech rzeczy przyszły; der äußerste Preis ostatnia cena; das Aeußerste wagen czynić co można; chciałby rzeczy przywieść do ostateczności; es auf's Aeußerste ankommen lassen, * wszystko ryzykować, czekać ostateczności; die äußerste Spitze sam koniuszek; sich zum Aeußersten entschließen, *postanowić chwycić się ostatecznego środka.

Aeu'ßerung, *sf.* oświadczenie się z czém, zdanie, *słowo; er ließ eine — fallen dał się słyszéć ze słówkiem.

Au'ßervernünftig, *a.* *Philos.* nadrozumowy, za granicami rozumu leżący.

Au'ßerwe'sentlich, *a.* *Philos.* mimoistotny, nieistotny, przypadkowy, do istoty nie należący.

Au'ssetzen, *va.* wysadzić, wyłożyć, wykładać, wystawić, obsadzić czém wewnątrz; ein Kind — wysadzić, porzucić gdzie dziecię; Truppen —, *Sw.* *Kw.* wojsko wysadzić (na

ląd), wylądować; Waaren zum Verkauf —, *H.* wyłożyć, wystawić towary na przedaż; eine Wache —, *Kw.* straż postawić, wystawić, rozstawić; Bäume — (verpflanzen), *Gtn.* przesadzić drzewa; przestawić; — (bestimmen), *wyznaczyć, odkładać; ein Capital — kapitał (na co) wyznaczyć; — (bloß-stellen) wystawić, narazić; ausgesetzt sein podpadać, podlegać, narażonym być; sich einer Krankheit — wystawić, narażać się na chorobę; sich einer Gefahr — wystawić się na niebezpieczeństwo; sich — (im Billardspiel) wystawić się, dać aki; — (die Fortsetzung verschieben) odłożyć, odkładać, zawiesić co, zaniechać od. poprzestać na czas, odłożyć na stronę; ein Erkenntniß —, *Rw.* wyrok zawiesić; etwas woran od. an Jemandem auszusetzen haben, finden przyganić, wytykać, wybredzać, wymyślać nad czém, zarzucać komu co; — (einen Bogen bis zu Ende setzen), *Bchdr.* składanie arkusza druku dokończyć; —, *Tk.* rozłożyć muzykę na głosy; -ssetzung, *sf.* wysadzenie, odkładanie, zawieszenie.

Au'ssicht, *sf.* widok, prospekt, perspektywa, rzut oka; wyjrzenie, wyglądanie, wygląd; pojrzenie; Jemandem die — benehmen (ihn daran hindern) pojrzenie komu odjąć; Aussicht, *widok, nadzieja; es ist keine — dazu, *nie zanosi się na to; *nie ma do tego żadnego widoku.

Au'ssichten, *va.* wysiewać; Ausgesichtetes wysiewki, przesiewki.

Au'ssichtslos, *a.* u. *ad.* bez widoka; *bez nadziei, beznadziejny; Au'ssichtslosigkeit, *sf.* *beznadziejność.

Au'ssickern, *vn.* (s.) wysiękać, wysączyć się. [siewać sitem.

Au'ssieben, *va.* wysiewać, prze-

Au'ssieden, *va. irr.* (h.) (siede aus, sott aus, ausgesotten) wywarzyć co, wygotować; —, *vn.* (h.) (aufhören zu sieden) wywrzéć, wygotować się; Fett — wyskwarzyć.

Au'ssingen, *va. irr.* (h.) (singe aus, sang aus, ausgesungen) wyśpiewać, dośpiewać; seine Stimme —, *Tk.* głos urobić przez częste śpiewanie; —, *vn.* (h.) skończyć śpiewać.

Au'ssinnen, *va. irr.* (h.) (sinne aus, sann aus, ausgesonnen) wymyślić, smyślić, wynaleść, objąć co myślą, wydumać.

Au'ssintern, s. Au'ssickern.

Au'ssitzen, *vn. irr.* (h.) (sitze aus, saß aus, ausgesessen) siedziéć, zewnątrz domu siedziéć (z towarami, itd.); — (bis zu Ende sitzen) wysiedziéć; —, *va.*: seine Zeit — wysiedziéć swój czas.

Au'ssöhnen, *va.* pojednać, przejednać, przebłagać, pogodzić; sich mit Jemandem — pojednać się z kim; -ssöhner, *sm.* pojednawca, urzędnik pojednawczy, godziciel; s. a. Friedensstifter; -ssöhnerin, *sf.* pojednawczyni; -ssöhnung, *sf.* pojednanie, pogodzenie, przebłaganie, zgoda; Au'ssöhnungs-, *a.* pojednawczy; -ssöhnungsact, *sm.* pojednawczy akt; -ssöhnungsgeschäft, *sn.* zajęcie się pojednaniem; -ssöhnungsversuch, *sm.* usiłowanie pojednania. [słońcu.

Au'ssömmern, *va.* wygrzać na

Au'ssondern, *va.* wyłączyć, wyłączać, odłączać, wydzielić, oddzielić; ausgesondert wyłączony; *wyborny; -ssonderung, *sf.* wyłączenie, odłączenie.

Au'ssonnen, *va.* wygrzać, wystawić na słońce; s. a. Au'ssömmern.

Au'ssorti'ren, *va.* rozgatunkować, wybierać, dobrać; wybrakować.

Au'sspähen, *va.* szpiegować, wyszpiegować, wypatrywać, wybadać, wyśledzić; -sspäher, *sm.* szpieg, badacz; wywiadownik, podsłuchiwacz; -sspäherei, *sf.* szpiegostwo; -sspähung, *sf.* szpiegowanie, badanie, wybadanie, wyśledzenie. [łupywać.

Au'sspalten, *va.* wyłupać, wy-

Au'sspann, *sm. Ldw.* przeprząg, miejsce na wyprzężenie koni, na przeprzązkę; -sspannen, *va.* (ausdehnen) wyprzężyć; rozciągać; rozpiąć; die Pferde vom Wagen — wyprządz, wyprzęgać konie z woza; etwas Ausgespanntes — zdjąć co napiętego; -sspannung, *sf.* wyprzężenie, wyprzęganie.

Au'sspazieren, *vn.* (s.) wyjść, wychodzić na przechadzkę, wyjść na spacer, wychodzić na spacer; -sspazie'ren, *sn.* przechodzenie się, przechadzka.

Au'sspeien, *va. irr.* (h.) (speie aus, spie aus, ausgespieen) wyplunąć, wypluć, wyplwać, wypluwać, wypluć, wyrzucić, womitować, wybuchnąć; der Vesuv speit Feuer aus *Wezuwiusz* ogień z siebie wyrzuca; vor Jemandem — plunąć przed kim; -sspeien, *sn.* wyplwanie, spluwanie.

Au'sspeisen, *va.* (h.) jeść wydawać, ucztę sprawić od. wyprawić.

Au'sspenden, *va.* rozdawać; wydzielać; reichlich — hojnie szafować; -sspendung, *sf.* rozdawanie, wydzielanie, szafunek.

Au'ssperren, *va.* rozciągnąć; die Beine — rozkraczyć nogi, rozpierać; wyłączyć; von etwas — wyłączyć z czego; -ssperrung, *sf.* rozciągnienie, rozparcie, rozpieranie.

Au'sspielen, *va.* (das erste Blatt auswerfen) zadawać kartę, zagrać, zacząć grać, wygrać, przegrać; den Ball — zagalić piłkę, podawać piłkę; ein Spiel — (bis zu Ende spielen) skończyć grę; ausgespielte Violine, *Tk.* ograne skrzypce; in der Lotterie — puścić na loteryą.

Au'sspinnen, *va. irr.* (h.) (spinne aus, spann aus, ausgesponnen) wyprząść, sprząść, doprząść, uprząść; eine Sache weiter —, *dalćj wysnuć, wyprowadzić.

Au'sspintisi'ren, *va.* wyszpiegować, wyszperać. [wać.

Au'sspioni'ren, *va.* wyszpiego-

Au'sspotten, *va.* drwić z kogo, wyszydzić kogo, naigrawać się z kogo; -sspottung, *sf.* drwiny, szyderstwo, urąganie.

Au'ssprache, *sf.* wymowa, wymawianie, pronuncyacya, wysłowienie.

Au'ssprechen, *va. irr.* (h.) (spreche aus, sprach aus, ausgesprochen) wymówić, wymawiać, wyrzec, wysłowić, wyrazić; — (durch Worte völlig ausdrücken) wypowiedziéć; ein Urtheil ꝛc. — skazać, wyrok (dekret) ferować, wydać, zawyrokować; sich — zdanie objawić; wynurzyć się; in seinen Zügen spricht sich Milde aus, *w jego rysach maluje się, objawia się, przebija się łagodność; sich die Lunge —, *piersi sobie zerwać mówieniem; s. a. Au'sreden.

Au'sspreiten, *va.* (ausspreizen) rozczepierzyć, rozpościerać, rozpostrzéć, rozciągnąć, rozszerzyć; die Flügel — rozczepierzyć skrzydła, rozskrzydlić.

Au'ssprengen, *va.* (durch Pulver) wysadzić (prochem); wyrwać, oderwać; — (ausbreiten, unter die Leute bringen) *roznieść, roznosić (co między ludzi), rozsiewać (pogłoski), rozgłaszać, rozgłosić; wer hat das ausgesprengt? kto tę wieść puścił? ein Pferd — puścić konia galopem, w skok; man hat ausgesprengt, *puszczono pogłoskę, rozchodzi się pogłoska; Wasser — wykropić wodę (wszystką); -ssprengung, *sf.* wysadzenie (prochem); wyrwanie; — von Gerüchten rozsiewanie wieści.

Au'ssprießen, *vn. irr.* (s.) (sprieße aus, sproß aus, ausgesprossen) wypuszczać, wyrastać; s. a. Au'ssprossen.

Au'sspringen, *vn. irr.* (s.) (springe aus, sprang aus, ausgesprungen) wyskoczyć, wyskakiwać, odskoczyć, wyprysnąć; ein Stück vom Messer ist ausgesprungen kawał od noża odskoczył; ausspringender Winkel, *Gl.* kąt wyskakujący; —, *vn.* u. *vr.* (h.) sich — (aufhören zu springen) wyskakać się; przestać skakać; —, *va.*: sich den Fuß — skakając wywinąć sobie nogę.

Au'sspritzen, *vn.* (s.) (spritzend herausfahren) wytrysnąć, wysiknąć: —, *va.* (spritzend ausstoßen) wystrzykać, wystrzyknąć, wysikać w co, sprycować, z sikawki napuszczać.

Au'ssprossen, *vn.* (s.) odrostki, wyrostki puszczać, wypuszczać, wyrastać; -ssprößling, *sm.* wyrostek, odrostek; wypustki.

Au'sspruch, *sm.* wyrok, wyroczn ia, dekret, skaz, skaźń; einen entscheidenden — thun wyrok ferować, od. wydać; —, *zdanie, sąd; ich unterwerfe mich deinem Ausspruche twemu sądowi się poddaję.

Au'ssprudeln, *va.* u. *vn.* (h.) wytryskać jak źródło, wytryskiwać.

Au'sspruhen, *va.* wyrzucać, wymiotać.

Au'sspucken, *va.* wyplunąć, wypluwać, spluwać.

Au'sspülen, *va.* wymyć, wypłókać, wypłukać; — (durch Spülen aushöhlen) podmyć, podmywać, wymulić; -sspülicht, *sn.* powyje.

Au'sspünden, *va.* (Fässer) wycembrować, futrować od. wysadzić tarcicami; einen Brunnen — deskami wycembrować studnię.

Au'sspüren, *va.* wyśledzić, wynaleść, poszlakować, poślakować, dochodzić czego; -sspürer, *sm.* śledziciel, śladownik, wynalazca, wynaleźca; -sspürung, *sf.* wyśledzenie.

Au'sstaffi'ren, *va.* wyszafirować, oporządzić, wystroić; -sstaffi'rung, *sf.* wyszafirowanie.

Au'sstämmen, *va.* wydłótować, dłótem wyciąć, wydrążyć dłótem.

Au'sstampfen, *va.* wydeptać nogami; wybić stępą, wytłuc stąporem.

Au'sstand, *sm.* (ausstehendes Geld) pieniądze wypożyczane; *należność, należytość, wypożyczka, reszta, wierzytelność; -sständig, *a.* należny, należący się, winien.

Au'sstänkern, *va.* § zasmrodzić

przesmrodzić; *wyszperać, wyszperlać; s. a. Au'sspüren.

Au'sstatten, *va.* wyposażyć, posagiem opatrzyć, oporządzić; eine Tochter bei der Heirath — wydać córkę za mąż, postanowić, wyprawę dać, wyprawić; von der Natur freigebig ausgestattet, *hojnie uposażony od natury; von der Natur mit Schönheit ausgestattet pięknością obdarzony (obdarzona) od natury; Au'sstatter, *sm.* ten który daje wyprawę, posag; -sstattung, *sf.* wyposażenie; — (Mitgift) wyprawa.

Au'sstäuben, *va.* okurzać, ukurzyć co z prochu, wykurzyć, wytrzepać z kurzu, umiatać kurz, opałać.

Au'sstäubern, s. Au'sstöbern.

Au'sstäubung, *sf.* okurzanie, wykurzanie.

Au'sstäupen, *va.* smagać, wysmagać, ociąć, ociec, biczować, chłostę dać.

Au'sstechen, *va. irr.* (h.) (steche aus, stach aus, ausgestochen) wykłóć; die Augen — wyłupić, wyłupiać oczy; ein Muster — wykluć wzorek; ein Stück Rasen — wysztychować, wyrysować, wykopać darninę; in Kupfer, in Stahl, in Holz ꝛc. — wyryć; — (ausschneiden) wyrznąć; eine Flasche Wein — (austrinken) wychylić, wypić, wyżłopać butelkę wina; Jemanden —, *wysadzić kogo, popsuć komu kredyt, wygryść kogo; podsadzić kogo; -sstechung, *sf.* wyłupienie, wykłócie.

Au'sstecken, *va.* wywiesić, wytknąć, wystawić co na widok; s. a. A'bstecken, A'bgränzen.

Au'sstehen, *vn. irr.* (s.) (stehe aus, stand aus, ausgestanden): mit Waaren —, *H.* stać, siedzieć z towarami publicznie; Geld bei Jemandem — haben (zu fordern haben), *mieć pieniądze u kogo; mieć pieniądze gdzie stojące od. zaległe; er hat viel Geld —, *ma pieniądze na długach; ausstehend wystający; ausstehende Schuld dług należyty, należność, pretensya, wierzytelność; *Rw.* dług czynny; ausgestandener Wein, *Wb.* wystałe wino, wytrawione, wytrawne wino; —, *va.* (bis zu Ende einer bestimmten Zeit stehen) stać ciągle, wystać, odstać; *wytrzymać, wytrwać, przetrwać; Leiden — (erdulden) ponosić, wycierpieć, znieść, ścierpieć; ich habe bei ihm viel auszustehen gehabt wiele miałem u niego do zniesienia; ich habe meine Lehrjahre ausgestanden wybyłem moje lata nauki od. terminu.

Au'sstehlen, *va. irr.* (stehle aus, stahl aus, ausgestohlen) wykraść, wykradać; ein Haus — okraść dom ze wszystkiem; aus Schriften —, *wykradać z pism.

Au'ssteifen, *va.* wysztywnieć, podbić płótnem krzepkiém od. gumowanym; *Zm. Bk.* futrować, wycembrować, wysadzić czém.

Au'ssteigen, *vn. irr.* (h.) (steige aus, stieg aus, ausgestiegen) wysiadać z czego, wysiąść, wyjść, wychodzić; Au'ssteigen, *sn.* wysiądzenie; — an's Land wysiądzenie od. wysiadanie na ląd.

Au'ssteinen, *va.* kamieniami wyłożyć co; s. a. Au'spflastern; Pflaumen — pestki powyjmować z śliwek.

Au'sstellen, *va.* wystawić, postawić; einen Wechsel —, *H.* wystawić weksel; — (aufschieben) zawiesić, odłożyć co; — (tadeln) naganić, zarzuty czynić, przyganiać co; -ssteller, *sm.*: — eines Wechsels, *H.* wydawca weksla, wystawujący weksel; -sstellung, *sf.* wystawienie, wystawa; — *(Oertlichkeit, Localität, wo die besten Industrieerzeugnisse eines Landes ꝛc. ausgestellt sind) sala wystawy płodów przemysłu krajowego; — (Hinausstellung) wydanie, odłożenie, zawieszenie; — (Einwendung) zarzut; nagana, przygana; -sstellungstag, Au'sstellungstermi'n, *sm. H. Rw.*: — eines Wechsels dzień wystawienia wekslu.

Au'ssterben, *vn. irr.* (s.) (sterbe aus, starb aus, ausgestorben) wymrzéć, wymierać; die Stadt ist wie ausgestorben w mieście tak pusto i cicho jak gdyby wszyscy powymierali; Au'ssterben, *sn.* wymarcie, pomór, wygaśnienie, zgaśnienie domu.

Au'ssteuer, *sf.* (Ausstattung) wyprawa, posag; -ssteuern, *va.*: eine Tochter — dać posag, wyposażyć córkę; —, *vn. Sw.* s. Au'sschiffen.

Au'ssticken, *va.* wyhaftować, wyszyć.

Au'sstöbern, *va.* otrząść z kurzu, wytrząsnąć, wytrząsać; s. a. Au'sstäuben.

Au'sstochern, *va.*: sich die Zähne — wydłubać, wykałać sobie zęby.

Au'sstocken, *va.* (ausroden) wykorzenić, karpy wydobywać z ziemi, wykarczować.

Au'sstopfen, *va.* napchać, wypchać, nabić, natykać co czém, obetknąć, napełniać, nadziać.

Au'sstoß, *sm.* odepchnięcie, odbicie razu.

Au'sstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße aus, stieß aus, ausgestoßen) wypychać, wypchnąć, wypędzić, wyganiać, wyrzucić, wybość, wyszturchać, wytrącić, wybić; — (mit Heftigkeit von sich geben, vorbringen), *wypuścić, wydawać z siebie; Lästerungen — złorzeczenia, szyderstwa miotać na kogo, wyziewać złorzeczne słowa; einem Faß den Boden — dno u beczki wybić; mit Pelzwerk — wypustki dać z futra, odnowę dać z futra; Jemanden aus der Gesellschaft — wypchnąć, wyrzucić kogo z towarzystwa; einen Seufzer — wydać westchnienie; —, *vn.* (h.) *Ftk.* pchnąć pierwszy (fektując się); -sstoßung, *sf.* wypchnięcie, wypychanie; *miotanie, pluśnienie słowami.

Au'sstrecken, *va.* wyciągać, wyciągnąć; die Hände — ręce wyciągnąć, ściągnąć, rozkrzyżować; die Hand nach etwas — sięgać po co, ręką dostać; — (ausdehnen) rozciągnąć, rozpostrzéć, pociągnąć; die Zunge — wywalić język; sich — rozciągnąć się; rozwalić się; das Eisen —, *Httk. etc.* wyciągnąć żelazo (na kowadle młotem).

Au'sstreichen, *va. irr.* (h.) (streiche aus, strich aus, ausgestrichen) ociąć, osiec, wysmagać; — (Geschriebenes ꝛc.) kancelować, wymazać, mazać; wyglózować; — (eben, glatt streichen) wygładzić, wymuskać, wyprostować, wystrychnąć; — (loben) *wychwalać; —, *vn.* (s.): mit dem Fuße — (beim Schwimmen, beim Schlittschuhlaufen) nogą w tyl posunąć.

Au'sstreifen, *vn.* (s.) wybiegać.

Au'sstreiten, *va. irr.* (streite aus, stritt aus, ausgestritten) skończyć walkę, kłótnie, zwady; Jemandem etwas — sprzeczając się, chcieć komu co wyperswadować, od. wybić z głowy.

Au'sstreuen, *va.* wypruszyć, rozpraszać; — (verbreiten), *rozrzucić, rozsiać, roztrząsać, rozsiewać; die Stube mit Sand — izbę piaskiem posypać; ausgestreute Nachricht rozsiana wieść; Proclamationen — *odezwy podrzucić; eine Verleumdung — rzucić potwarz; den Saamen der Zwietracht —, * rzucić nasiona niezgody; s. a. Au'ssprengen; -sstreuung, *sf.* rozprószenie, podrzucenie; rzucenie.

Au'sströmen, *vn.* (s.) lać się strumieniem, wypływać; ausströmende Wärme, *Ntl.* ciepło wybuchające; —, *va.* obficie wylewać, wydawać.

Au'sstückeln, *va.* kawałkami powycinać.

Au'sstudi'ren, *va.* wystudować, wymyślić, zgłębić, wybadać; Jemanden —, *poznać kogo z gruntu; —, *vn.* (h.) (seine Studien beendigen) skończyć nauki.

Au'sstürmen, *vn.* (h.) wyszturmować, wyszumieć; *przestać szumieć; seine Leidenschaften — lassen, * dać się wyburzyć namiętnościom.

Au'sstürzen, *va.* wywrócić, duszkiem wypić, wyłykać, wychylić; ein Glas Wein — wychylić kielich wina na jeden łyk; sich den Arm — gwałtownie upaść i rękę wywinąć.

Au'sstutzen, s. Au'sstaffiren.

Au'sstützen, *va. Zm. Bk.* podeprzéć, podpierać wystawą, cembrowaniem wewnątrz; *Bw.* wysztemplować.

Au'ssuchen, *va.* wyszukać, wybierać, dobierać, szperać, wyszperać, wymacać; ausgesuchte Speisen wykwintne potrawy; sich einen Hut — wyszukać sobie kapelusz; -ssuchung, *sf.* wyszukanie, szperanie, wymacanie.

Au'ssud, *sm.* wywarzyny, wywar, odwar.

Au'ssühnen, s. Au'ssöhnen.

Au'ssüßen, s. A'bsüßen.

Aust, *sm.* żniwo; *Ng.* (Uferaas) jętka.

Au'stäfeln, *va. Zm.* wytaflować, taflami wyłożyć, wykładać.

Au'stanzen, *va.* wytańcować, przetańcować, natańcować się; —, *vn.* (h.) przestać tańcować.

Au'stapezi'ren, *va.*: eine Wand — obić ścianę, obiciem przyozdobić.

Au'stappen, Au'stasten, *va.* wymacać co.

Au'stausch, *sm.* wymiana, zamiana; — der Gedanken, *wymiana myśli.

Au'stauschen, *va.* zamieniać, wymienić co, mieniać się na co, przemienić; -stauschung, *sf.* zamiana.

Au'ster, *sf. Ng. Kk.* ostrzyga, ostryga.

Au'sterlitz, *sn. Geog.* Sławkowo.

Au'sternbank, *sf. Ng. Sw.* łożysko ostrzyg; -sternfang, *sm.*, -sternfischerei', *sf.* połów ostryg; -sternhandel, *sm. Sw.* handel ostrygami; -sternhändler, *sm.* handlujący ostrzygami; -sternmuschel, *sf. Ng.* muszla ostrzygowa, małż perłowy śpiczasty; -sternrei'ch, *a.* obfitujący w ostrzygi; -sternschaale, *sf.* skorupa od ostrzygi.

Au'stheeren, *va.* wysmołować; dziegciem wysmarować.

Au'stheilen, *va.* wydzielać, u-

dzielać, rozdawać, szafować (czém); Befehle — rozkazy wydawać; das heilige Abendmahl —, *Kg.* święty sakrament rozdawać, administrować; Billets werden ausgetheilt bilety będą rozdanemi; -stheiler, *sm.* rozdawca, rozdawacz, dzielca; -stheilung, *sf.* rozdawanie, udzielanie, rozdawnictwo.

Au'sthun, *va. irr.* (h.) (thue aus, that aus, ausgethan) wyonaczyć; wyjąć z czego; — (ausziehen) zewlec, zdjąć; Stiefel — (ausziehen) wyzuć bóty; ein Licht — (auslöschen) świecę zagasić; — (Anderen leihen) wypożyczyć, dać na prowizyą, na procent pieniądze; — (verpachten) wynająć, puścić w dzierżawę; -sthun, *sn.* wynajęcie, lokowanie, zadzierżawienie.

Au'sthüren, *va.*: die Windmühlenflügel — deski powyjmować ze skrzydeł wiatraka.

Au'stiefen, *va.* wygłębić, wydrążyć, pogłębiać.

Au'stilgen, *va.* wykorzenić, zgładzić, wygładzić, wygładzać, wyglózować, wyrugować, wygubić; eine Schande — zmazać, zatrzéć hańbę; -stilgung, *sf.* zmazanie, wygładzenie, wygubienie, zagładzenie, zgładzenie.

Au'stippen, s. Au'stupfen.

Au'stoben, *vn.* (h.) wyszaléć, przestać się burzyć, przestać się srożyć, upamiętać się, wyszumić się, wyhałasować.

Au'storkeln, *vn.* (s.) § wytoczyć się, wyjść jakby taczając się.

Au'straben, *vn.* (h.): ein Pferd — lassen dać wykłusować się koniowi.

Au'strag, *sm.* (Entscheidung) rozprawa, decyzya, wyrok.

Au'stragen, *va. irr.* (h.) (trage aus, trug aus, ausgetragen) wynosić, wynieść; — (ausplaudern) roznieść, rozgłosić, wynosić; —, *vn.* (h.) (betragen, ausmachen) czynić, wynosić; das trägt viel aus to wiele czyni; eine bestimmte Zeit — donosić do czasu.

Au'sträger, *sm.* wynosiciel; wynoszący; (Schwätzer, Ausplauderer) *plotkarz; -strägerin, *sf.* wynosicielka, wynosząca; *plotkarka.

Au'stränken, *va.*: das Vieh —, *Ldw.* wypotrzebować na pojenie bydła wodą.

Au'strauern, *va.* u. *vn.* (h.) żałobę skończyć, przestać żałobę nosić; -strauern, *sn.* złożenie żałoby, wyżałowanie.

Au'sträufeln, *vn.* (s.) wykapać; — (aufhören) przestać kapać; —, *va.* wykapać co.

Au'sträumen, *va.* wymarzyć, wyśnić; —, *vn.* (h.) wymarzyć się, wyśnić się, przestać się śnić od. marzyć.

Au'streiben, *va. irr.* (h.) (treibe aus, trieb aus, ausgetrieben) wypędzić, wypędzać, wygonić, wygnać, wyganiać, wyrzucić; Schweiß — poty wzbudzić, od. pędzić; einen Keil mit dem andern — wybić klin klinem; -streibung, *sf.* wypędzenie, wygnanie.

Au'strennen, *va.* wypruć, wypróć; sich — wypróć się; -strennung, *sf.* wyprócie, wyprucie.

Au'streten, *va. irr.* (h.) (trete aus, trat aus, ausgetreten) wydeptać, zadeptać (co tlącego), rozdeptać, przydeptać; —, *vn.* (s.) wystąpić; der Fluß ist ausgetreten wylała rzéka z koryta, z brzegów; wybrzeziła rzéka; — (flüchtig werden, ausreißen) uciec, uciekać, ujść, uchodzić, dezerterować; Officier, der aus dem Dienste getreten, *Kw.* wyszły ze służby officer; aus einer Gesellschaft — wystąpić; wychodzić; — (nach Ablauf der Dienstzeit), *Kw.* wystać; er ist aus dem Ministerium ausgetreten wystąpił z ministeryum; -streten, *sn.*, -stretung, *sf.* wydeptanie; wylanie rzéki z brzegów.

Au'strieb, *sm.* (frischer Pflanzenwuchs) wyrostek, latorośl, wypustki; — des Viehes auf die Weide, *Ldw.* wygonienie bydła na pastwisko.

Au'striefen, *vn. irr.* (h.) (triefe aus, troff aus, ausgetrieft) wykapać, wysączyć się, wykanąć.

Au'strinken, *va. irr.* (h.) (trinke aus, trank aus, ausgetrunken) wypić, wypijać; den Becher des Leidens —, *wypić puhar goryczy.

Au'stritt, *sm.* występ, wystąpienie, wyjście, ucieczka; — aus dem Hause wyjście z domu; — der Sonne aus dem Sternbilde des Krebses, *Stk.* wyjście słońca ze znaku raka; — aus einer Gesellschaft wystąpienie z towarzystwa; — (Balkon) wystawa.

Au'strocknen, *vn.* (s.) wyschnąć, doschnąć; —, *va.* wysuszyć, osuszyć, przesuszyć; -strocknung, *sf.* wysuszenie, wyschnienie, wyschnięcie.

Au'strommeln, *va.* wybębnić; ogłosić co przy biciu w bębny; —, *vn.* (h.) przestać bębnić.

Au'strompe'ten, *va.* wytrąbić, otrębować.

Au'ströpfeln, *vn.* wykapać, kroplami wyciekać; s. a. Au'sträufeln.

Au'strotzen, *vn.* (h.) nafukać się, przestać się dąsać, wydąsać się, wyfukać.

Au'strumpfen, *vn.* (h.) (Trumpf ausspielen) zagrać w kozerę, kozerować, kozerami dokazywać; wykozerować, wyświęcić kartę.

Au'stünchen, s. Au'sweißen.

Au'stunken, *va.* wymaczać.

Au'stupfen, *va.* końcem palca wymaczać.

Au'stuschen, *va. Mal.* wytuszować.

Au'süben, *va.* wyćwiczyć, ćwiczyć; — (thätig machen) wykonywać, praktykować, sprawować, pełnić; die Tugend — pełnić cnotę; Einfluß — wywrzéć wpływ; — (begehen) broić, wyrządzić, dopuścić się czego, wyrabiać; eine Kunst, eine Wissenschaft — trudnić się jaką sztuką, umiejętnością; ausübender Arzt lekarz praktyczny, lekarz praktykujący; Rechte — sprawować prawa; -sübung, *sf.* wykonanie, wykonywanie, praktyka; — der bürgerlichen Rechte sprawowanie praw cywilnych; etwas in — bringen uskutecznić co, do skutku przywieść.

Au'sverkauf, *sm. H.* wyprzedaż; vollständiger — wyprzedaż zupełna; -sverkaufen, *va.* wyprzedawać, wyprzedać.

Au'swachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse aus, wuchs aus, ausgewachsen) wyrość, wyrastać; das Getreide wächst aus, *Ldw.* zboże wyrasta; ausgewachsen sein (bucklig sein) garbatym być, garb mieć; — (zur völligen Größe wachsen) dorosnąć, dorastać; ausgewachsener junger Mensch dorosły, wyrosły młodzieniec; ausgewachsener (verwachsener, verkrüppelter) Mensch człowiek garbaty od. ułomny; —, *va.*: ein Kleid — (verwachsen, ihm entwachsen) wyrosnąć z sukni; być za krótka (ciasna); Au'swachsen, *sn.*, Au'swachsung, *sf.* wyrośnienie, wyrośnięcie, wyrost.

Au'swagen (sich), *vr.* ośmielić się, odważyć się wyjść.

Au'swägen, Au'swiegen, *va. irr.* (h.) (wäge od. wiege aus, wog aus, ausgewogen) *H.* wyważyć, odważyć na szali, rozdawać pod wagą, przedawać na wagę, od. na funty.

Au'swahl, *sf.* wybór, wybranie, dobór; eine — treffen zrobić wybór.

Au'swählen, *va.* wybierać, dobierać; — (aussondern) brakować; sich Jemanden zum Muster, zum Vorbild — wybrać sobie kogo za wzór.

Au'swalken, *va. W.* wyfolować; —, **wybić porządnie.

Au'swalzen, *va.* u. *vn.* (h.) wywalcować.

Au'swanderer, *sm.* wychodźca, emigrant; Ausgewanderter emigrant, wychodziec; -swandererschiff, *sn. Sw.* okręt z wychodźcami od. emigrantami; Au'swandern, *vn.* (s.) wywędrować, emigrować, przewędrować, wynieść się, wyprowadzić się, wynosić się z kraju; -swanderung, *sf.* wychodztwo, emigracya, wywędrowanie, wynoszenie się z kraju; -swanderungs-, *a.* emigracyjny; do wychowodztwa należący; -swanderungsage'nt, *sm.* agient (ajent) emigracyjny, agient dla wychowodztwa; -swanderungsagentu'r, *sf.* agientostwo emigracyjne od. dla wychowodztwa; -swanderungsre'cht, *sn. Stw.* prawo od. prywiléj wyniesienia się z kraju.

Au'swannen, *va.*: Getreide —, *Ldw.* przewiać zboże na opałce.

Au'swärmen, *va.* wygrzać, wygrzewać, nagrzać, ogrzać.

Au'swarten, *vn.* (h.) (bis zu Ende warten) do końca czekać, doczekać się, doczekiwać się.

Au'swärtig, *a.* obcy, cudzy, zagraniczny, postronny, zewnętrzny; *cudzostronny, innostronny; —, *ad.* zagranicą, za domem; die auswärtigen Angelegenheiten besorgen zawiadywać sprawami zagranicznemi; Minister der auswärtigen Angelegenheiten, *Stw.* minister spraw zagranicznych; auswärtige Hülfe erwarten spodziewać się obcéj od. cudzéj pomocy.

Au'swärts, *ad.* od siebie, w pole; — gehen wystawiać nogi od siebie; — (außerhalb unseres Ortes od. Landes) zkąd inąd; zewnątrz za granicą; w cudzym, obcym kraju, gdzie indziéj; z zamorza; — gekrümmt łękaty.

Au'swaschen, *va. irr.* (h.) (wasche aus, wusch aus, ausgewaschen) wymyć, wymywać, wyprać; — (ausspülen) wypłókać, spłókać; — (durch Flüsse) wymulić; ein Floß od. Holz — (es an's Land bringen), *Sw.* wyfasować na ląd tratwy z wody; — (aufhören) przestać myć od. prać; doprać, domyć, zmyć, wymyć.

Au'swässern, *va.* wymoczyć; —, *vn.* (s.) wymoknąć, moknąć.

Au'swatti'ren, *va.* watować; watą wypchać, od. podszyć.

Au'swechseln, *va.* wymienić, odmienić, zamienić, przemienić; mieniać się na co; -swechselung, *sf.* wy-

miana, zamiana, zmienienie, zamienienie. [zagasić; s. a. Au'slüften.
Au'swedeln, *va.* wiejąc czém za-
Au'sweg, *sm.* droga, wychód, wyjście; — (Ausflucht, Ausrede), *wybieg, wymówka, sposób, środek, rada, porada; einen — finden wykręcić się, wywinąć się, wyratować się; er wird schon einen — finden znajdzie on sposób do wybrnięcia od. wykręcenia się; *potrafi on się wywinąć; ich suche vergebens einen — naprózno szukam, jakby się wykręcić.
Au'swehen, *va.* wywiać, zadmuchnąć; (durch Wehen auslöschen) wiejąc zagasić; —, *vn.* (h.) przestać się wywiać.
Au'sweichen, *va.* wymiękczyć, zmiękczyć; wymoczyć; —, *vn.* (s.) (weich werden u. herausgehen) wymoknąć, wymięknąć; —, *vn. irr.* (s.) (weiche aus, wich aus, ausgewichen) ustępować, ustąpić, umykać, uchylać się, wyboczyć, unikać, usuwać się, omijać, ujść, uchodzić; poślizgnąć się, zachwiać się; mit dem Wagen — zwrócić, skręcić wóz w bok; wir sind (uns) einander ausgewichen (nicht begegnet) rozminęliśmy się.
Au'sweiden, *va.* (die Eingeweide herausnehmen) wywnętrzyć, wypatroszyć, wypotroszyć, znurzyć; — (aushüten), *Ldw.* wypasać, wypaść, spaść.
Au'sweinen, *va.* u. *vn.* (h.) wypłakać, napłakać się, wypłakać się; sich die Augen — wypłakać sobie oczy; seinen Schmerz — rozpłakać się z żalu, z bolu. [cya.
Au'sweis, *sm.* wykaz, legityma-
Au'sweisen, *va. irr.* (h.) (weise aus, wies aus, ausgewiesen): Jemanden aus einem Orte ꝛc. — wyprowadzić, wypędzić, *wyprawić kogo; sich — wyjść na jaw, wybić się, przebić się na wierzch; der Erfolg, die Zeit wird es — skutek, czas to okaże; sich über etwas — wylegitymować się z czego; sich als Erbe —, *Rw.* wylegitymować się jako dziedzic; sich als Adliger — wywodzić się z szlachectwa; -sweisung, *sf.* wyprowadzenie, wypędzenie; — (Zeugniß, deutlicher Inhalt) wykaz, okazanie, dowodność, świadectwo, dowód.
Au'sweißen, *va.* wybielić; -sweißung, *sf.* wybielenie.
Au'sweiten, *va.*: die Handschuhe — rękawiczki rozciągnąć, rozszerzyć, rozprzestrzenić; Strümpfe, Stiefel — pończochy, bóty rozprzestrzenić; -sweitung, *sf.* rozciągnienie, rozciąganie, rozczerzanie, wyprężenie.
Au'swendig, *a.* u. *ad.* zewnętrzny, powierzchowny; zewnątrz, z wierzchu, ze dworu, powierzchownie; — (aus dem Gedächtnisse) na pamięć; z pamięci, z głowy; das Auswendiglernen uczenie się na pamięć; Jemanden inwendig u. auswendig kennen, *znać kogo na wylot.
Au'swerden, s. Au'ssein.
Au'swerfen, *va. irr.* (h.) (werfe aus, warf aus, ausgeworfen) wyrzucić, wyrzucać, wymiatać; Jemandem ein Auge, einen Zahn — wybić komu oko, ząb; Geld — rzucać pieniędzmi, brakować pieniądze; ein Netz — zapuścić sieć, zarzucić sieć; Blut, Schleim, Speichel — krwią chrachać, spluwać krwią od. krew, flegmę, ślinę odrzucać, wyrzucać; der Berg wirft Feuer, das Meer wirft Sand aus góra ogień wyrzuca, wulkan wyziewa wiele dymu; morze wymiata piasek; den Anker —, *Sw.* zarzucać kotwicę; — (aussetzen, bestimmen) wyznaczyć; Jemandem ein Jahrgehalt — wyznaczyć komu pensyą roczną; —, *vn.* (h.) (anfangen zu werfen, anwerfen) rozrzucać się; -swerfung, *sf.* wyrzucenie.
Au'swetzen, *va.* wywecować, wygładzić na głaziku (na osełce), wytoczyć, wyostrzyć, *wybrusować; eine Scharte — szczerb zostrzyć, od. zaostrzyć; *błąd popełniony poprawić; *winę zagładzić, zmazać; *zatrzéć hańbę.
Au'swichsen, *va.* wyglansować, wywoskować; Jemanden —, **skórę komu wyłoić.
Au'swickeln, *va.* rozwinąć, rozwijać, rozwikłać, rozwiązać, rozpleść, rozebrać; sich — wykręcić się, wybrnąć, wyplątać się.
Au'swiegen, s. Au'swägen.
Au'swindeln, *va.* rozpowić, z pieluch wyjąć.
Au'swinden, *va. irr.* (winde aus, wand aus, ausgewunden) wyżdżymać, wyżdżąć, wyżąć; die Wäsche — wykręcić chusty; Jemandem den Stock aus den Händen — wykręcić komu kij z ręki; dem Gegner den Degen aus der Hand —, *Ftk.* przeciwnikowi szpadę wytrącić z ręki; sich —, s. Au'swickeln (sich).
Au'swintern, *va.* u. *vn.* (h.) wyzimować, przezimować, wybyć, wytrwać przez zimę; wyżywić przez zimę. [drzewa ściąć.
Au'swipfeln, *va.* wierzchołek
Au'swirken, *va.* wyrobić, wyjednać, uskutecznić, dokazać, wskórać, sprawić; den Teig — ciasto wyrobić; Jemandem ein Amt — urząd komu wyrobić; —, *W.* wytkać, dotkać; eine Borde —, *W.* pas utkać; —, *vn.* (h.) przestać robić, od. skutkować; einen Hirsch —, *Jäg.* jelenia oprawić; einem Pferde den Huf — (Schmied) koniowi kopyto wystrugać; das Salz —, *Bw.* sól w kosze wysypać.
Au'swischen, *va.* wytrzéć, wycierać; Jemandem die Augen —, *odrwić, oszwabić kogo; *ogolić bez mydła; *mądrości kogo nauczyć przez szkodę; — (auslöschen) zamazać; -swischer, *sm.* szczotka, wycieradło; *burka, połajanie; -swischung, *sf.* wymazanie, wytarcie.
Au'swittern, *va.* wywietrzać, przewietrzać, przewietrzyć; rozwiązać; — (ausspüren) zwęszyć, zwietrzyć, zwąchać; —, *vn.* (s.) wywietrzéć; es hat ausgewittert przestało grzmiéć, wygrzmiało, ustał grzmot; -switterung, *sf.* wywietrzenie, przewietrzenie.
Au'swölben, *va.* wysklepić, zasklepić, sklepienie dać.
Au'swölken (sich), *vr.* (h.) pogadzać się; ausgewölkter Abend zachmurzony od. pochmurny wieczór.
Au'swuchs, *sm.* wyrastanie; — (was herauswächst) narostek, nadrostek; kostka, wilk; wyrost, wyrośl, wyroślina, guz wyrosły, przyrostek na drzewie; — (Fehler) przywara, wada; dziwactwo; das sind krankhafte Auswüchse seiner Einbildungskraft to są twory dziwaczne jego wybraźni.
Au'swühlen, *va.* wynurtować, wygmerać, wyryć; — (ausspülen) wymulić.
Au'swurf, *sm.* wyrzut, odrzut, odrzutek, wyrzucanie; — aus dem Munde od. Halse ślina, flegma, wymiot; — (Ausschuß), *odchód, brak, wymiotki, wybierki, obierki, odrzutki; — des Blutes, *Hlk.* plwanie krwi, zrzucanie flegmy gęstéj; — der Menschheit, *wyrzutek ludzkości, *motłoch.
Au'swürfeln, *va.* przegrać w kostki, na grę w kostki puścić.
Au'swürfling, *sm.* wyrzutek.
Au'swurzeln, *va.* (ausrotten) wykorzenić, wyrwać z korzeniem.
Au'swüthen, *vn.* (h.) wyszaléć, przestać się srożyć, udobruchać się, uspokoić się. [gezackt ząbkowaty.
Au'szacken, *va.* wyząbkować; aus-
Au'szählen, *va.* przeliczyć, policzyć, wyrachować.
Au'szahlen, *va.* wzpłacić, wyliczyć; -szahler, *sm.* wypłacający, wypłatca, wypłatnik; -szahlung, *sf.* wypłacenie, wypłata.
Au'szähneln, s. Au'szacken.
Au'szahnen, *vn.* (h.) przestać zębów dostawać, od. wyrzynać się (o zębach).
Au'szanken, *va.* s. Au'sschelten; —, *vn.* (h.) przestać się kłócić; sich — nakłócić się. [szynkować.
Au'szapfen, *va.* wytoczyć, wy-
Au'szäunen, *va.* wypłocić, wygrodzić płótem; wygraniczyć.
Au'szausen, *va.* wytargać; die Haare — wyrwać włosy.
Au'szechen, *va.* wyłykać, wygolić, wypić; —, *vn.* (h.) przestać pić.
Au'szehnten, *va.* dziesięcinę wybierać; ein Geistlicher zehntet den andern nicht aus, *swój od swego nie bierze myta.
Au'szehren, *va.* wyniszczyć, wytrawić, wycieńczyć, wyjeść komu; —, *vn. Hlk.* niszczéć, schnąć, suchoty miéć; -szehrung, *sf. Hlk.* suchoty, konsumpcya, wycieńczenie; an der — sterben z konsumpcyi umrzéć; Au'szehrungsfieber, *sn. Hlk.* trawiąca gorączka.
Au'szeichnen, *va.* wypisać, zanotować, zakonotować, wyznaczyć, naznaczyć; nacechować, wyrysować; sich — popisać się, dystyngwować się, zaszczycić się, celować czém, znamienitym być; ausgezeichnet znamienity; sich vortheilhaft — zaszczytnie się odznaczać; -szeichnung, *sf.* wyznaczenie, odznaczenie; — (Ehre), *dystynkcya, zaszczyt, uszanowanie; Jemanden mit großer — behandeln, *okazywać dla kogo wielką dystynkcyę od. wielkie uszanowanie; erste Classe mit —, *pierwsza klasa celująca.
Au'szerren, *va.* wytargać, wyszarpać.
Au'sziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe aus, zog aus, ausgezogen) wyciągnąć, wyrwać, wyjąć, wydobyć, wydobywać, wywlec, wywłóczyć; einen Zahn — ząb wyrwać; den Degen — szpady, pałasza dobyć, szpadę wydobyć; sich — (die Kleider ablegen) rozebrać się, *zewlec się; nackt — nago zewlec; Stiefel, Schuhe, Strümpfe — wyzuć się; bóty, trzewiki, pończochy ściągnąć od. wyzuć; er hat die Kinderschuhe noch nicht ausgezogen, *jeszcze ma mleko na wąsach; Jemanden — (ihn aus-

plündern), *wyzuć kogo, odrzéć, obedrzéć, złupić, ogołocić kogo, oporządzić kogo; etwas aus einem Buche — (ausschreiben) wyciągnąć, wypisać co; eine Wurzel —, *Rk.* wyciągać pierwiastek kwadratowy; —, *Schdk.* (extrahiren) pędzić; — (auseinanderziehen, ausdehnen) wyciągać, rozciągać; —, *vn.* (s.) przenosić się, przenieść się, wyprowadzić się z mieszkania; — (flüchtig werden) pierzchać, drapnąć, porwać się w nogi; uciekać, puścić się w skok; galopować, pójść pędem; mit dem Heere —, *Kw.* wyjść wyruszyć.

Au'sziehti'sch, *sm.* stół składany; -sziehzimmer, *sn.* pokój do rozbierania się; rozbieralnia; -sziehung, *sf.* wyciąganie, wyciągnienie, wydobycie, wydobywanie, wywłóczenie, wyzucie.

Au'szieren, *va.* (h.) przyozdobić, wystroić, okrasić, wyozdobić; -szierung, *sf.* wystrojenie, przyozdobienie, ozdoba.

Au'szimmern, *va.* *Zm.* wycembrować, wyfutrować; obciosać; *starannie co wypracować.

Au'szinnen, *va.* pobielać (cyną wyłożyć).

Au'szirkeln, *va.* wycerklować; cyrklem wymierzyć; seine Geschäfte nach der Zeit —, *zatrudnienia swoje ściśle stósować do czasu; etwas —, *starannie co wypracować.

Au'szischeln, Au'szischen, *va.* wysykać, zasykać.

Au'szug, *sm.* przenoszenie się, przenosiny, wyprowadzenie się, wyjście, wychód, wyjazd, wyruszenie, wyciągnienie; — (ausgezogene Musterstelle), *wyciąg, wyjątek, wypis; *extrakt, treść, zebrana suma; einen — aus einem Werke machen wyciąg zrobić z jakiego dzieła; — (Schubkasten) szuflada (do wyciągania), co się wysuwa; Au'szugsweise, *ad.* przez ekstrakt; wyjmując treść; w wyjątkach i wyimkach.

Au'szupfen, *va.* wyskubać; -szupfung, *sf.* wyskubanie.

Au'szürnen, *vn.* (h.) przestać się gniewać.

Au'szwicken, *va.* wyszczypnąć, wyskubać.

Authenticitä't, *sf.* autentyczność, wiarogodność, prawdziwość, dowodność; Authe'ntisch, *a.* autentyczny, prawdziwy.

Auto-da-fe', *sn.* *Kg.* *Gsch.* autodafe, *spalenie na stosie; s. a. Ke'tzergericht.

Autodida'kt, *sm.* ten co bez pomocy nauczyciela nabył nauki; samouk; -dida'ktisch, *a.* samouczny.

Autogra'ph, *sn.* własnoręczne pismo; -gra'phisch, *a.* własnoręczny.

Autokra't, *sm.* (Selbstherrscher) samodzierżca; -kra'tisch, *a.* samodzierżawny, samodzierczy; -kratie', *sf.* samodzierstwo.

Automa't, *sn.* automat, samoruch, osobka, samoruszna machina ob. sztuka jako zegar.

Au'tor, *sm.* (Schriftsteller, Verfasser) autor, pisarz.

Autorisatio'n, *sf.* (Ermächtigung) autoryzacya, upoważnienie; Autorisi'ren, *va.* (bevollmächtigen) upoważnić, umocować, upełnomocnić, autoryzować, uwładać.

Autoritä't, *sf.* (Gewalt, Ansehen) powaga, władza; znaczenie.

Au'tors-, *a.* autorski.

Au'torscha'ft, *sf.* autorstwo; -torsto'lz, *sm.* duma autorska.

Auxilia'r-Truppen, *sf. pl.* *Kw.* posiłki, posiłkowe wojsko.

Avanceme'nt, *sn.* postęp; awans, awansowanie.

Avanci'ren, *vn.* (s.) (fort-, vorrücken) postępować daléj, na przód iść; posunąć się (na wyższy stopień), pomykać się, awansować, wykierować się, promowować się; —, *va.* (höher bringen, befördern) awansować, promowować, wynieść, posunąć na wyższy stopień, dać wyższą rangę.

Ava'ntgarde, *sf.* *Kw.* (Vortrab) awangarda, pierwsza ob. przednia straż.

Ave-Mari'a, *sn.* *Kg.* zdrowaś Marya.

Ave'rs, *sm.* strona wierzchnia; s. a. Vo'rderseite.

Aversio'n, *sf.* wstręt, odraza, obrzydliwość.

Averti'ren, Avisi'ren, *va.* donieść, uwiadomić; Avertisseme'nt, *sn.* doniesienie, obwieszczenie.

Avi's, s. Bena'chrichtigung.

Avi's-Brief, *sm.* *H.* list awizowy ob. uwiadomienie; list oznajmujący.

Avisi'ren, s. Bena'chrichtigen.

A'xe, *sf.* oś; s. a. A'chse.

Axio'm, *sn.* *Philos.* (Grundsatz, der anschauende Gewißheit hat) aksyomat, zasada, prawidło, podstawa.

Axt, *sf.* siekiera; Ae'xtchen, *sn.* siekierka.

A'xthelm, *sm.* obuchowa dziura ob. obuch.

Az-, ob. Atz-, A'zung, A'tzung, *sf.* żywność, żér (dzikich zwierząt); A'zungsgeld, A'tzungsgeld, *sn.* alimenta, pieniądze na żywienie dziecka z nieprawego łoża; s. a. Rei'segeld; A'zungsgere'chtigkeit, *sf.*, A'zungsre'cht, *sn.* *Gsch.* prawo panującego i jego dworu w żywność.

Azo'wisch, *a.* *Geog.*: azowisches Meer Zgniłe Morze.

Azu'r (Lazur, Lazurstein), *sm.* *Ng.* lazur, kamień błękitny; Azu'rblau, *sn.* niebieski (modry) kolor.

Azu'rn, *a.* (von Azur, dem Azur an Farbe ähnlich) lazurowy.

B.

B, b, druga litera alfabetu niemieckiego; B, b wymawia się = B, b po polsku.

B. = Band (tom), Buch (księga), z. B., d. i. zum Beispiel (na przykład).

Ba'al, *sm.* *Myth.* Balaam (bożek); Ba'alsdiener, *sm.* sługa Balaama bałwochwalca; Ba'alspfaffe, *sm.* ksiądz rozpustny.

Baar, *a.* u. *ad.* (Geld, gegenwärtig, aufgezählt) odliczony, wyliczony; baares Geld gotowe pieniądze; gotówka; gotowizna; die baaren Fonds mit Arrest belegen sumowne fundusze zaaresztować; Alles für baare Münze nehmen, *wszystko brać za prawdę; *lada czemu zawierzyć.

Baa'rschaft, *sf.* (baares Geld) gotowizna, gotowe pieniądze, gotowy grosz.

Babbelei', *sf.* paplanie, bzdurzenie; bzdurstwo; Ba'bbeler, *sm.* paplacz, paplot, gadatywus; Ba'bbeln, *vn.* paplać, bzdurzyć.

Ba'bel, *sn.* *Geog.* *Gsch.* Babilon; Babilo'nisch, *a.* Babiloński.

Baccalaurea't, *sn.* stopień bakalarza; bakalarstwo; — (akademischer Grad) bakalaureat; Baccalau'reus, *sm.* bakalarz.

Bachana'lien, s. Ba'cchusfest.

Bacha'nt, *sm.* *Myth.* *Alt.* bachant; Baccha'ntin, *sf.* *Myth.* *Alt.* bachantka.

Ba'cchus, *sm.* *Myth.* Bachus; Ba'cchusbruder, *sm.* bachant; *pijak; łyjak; Ba'cchusfest, *sn.* *Myth.* *Alt.* święta na cześć Bachusa; Ba'cchuslied, *sn.* *Alt.* *Dtk.* dytyramb; Ba'cchuspriester, *sm.* *Myth.* *Alt.* *bachant; -priesterin, *sf.* *bachantka; Ba'cchusstab, *sm.* *Myth.* *Alt.* laska otoczona bluszczem i winnym liściem z szyszką na końcu, jaką rosiły bachantki.

Bach, *sm.* potok, strumyk, ruczaj, strumień; Bach-, *a.* strumieniony.

Ba'chamsel, s. Ba'chstelze.

Ba'chbunge, *sf.* *Ng.* przetacznik bobownik, potocznik.

Ba'che, *sf.* *Jäg.* dzika świnia, ob. maciora.

Bä'chelchen, s. Bä'chlein.

Ba'cher, *sm.* *Jäg.* warchlak, dziki kiernoz.

Ba'chfisch, *sm.* ryba w strumieniach żyjąca.

Ba'chholunder, *sm.* *Ng.* kalina.

Ba'chkrebs, *sm.* *Ng.* rak strumieniowy.

Bä'chlein, *sn.* strumyczek, strumyk.

Ba'chmünze, *sf.* *Ng.* mięta wodowa.

Ba'chreich, *a.* w strumyki obfitujący.

Ba'chsand, *sm.* piasek strumykowy.

Ba'chschaum, *sm.* *Ng.* trędownik wodny.

Ba'chstelze, *sf.* *Ng.* pliszka, trzęsiogonek, krzewniczek; schwarze —, *Ng.* czarnogardl.

Ba'chstelzenstei'n, *sm.* kamień zielony, który u pliszek w żołądku ma się znajdować.

Ba'chwasser, *sn.* woda rzeki.

Ba'chweide, *sf.* *Ng.* witwa, witwina, rzéczna wierzba, wodna wierzba.

Back, *sm.* *Sw.* przedni szaniec na okręcie; Back, *ad.* *Sw.* (hinterwärts): die Segel — legen żagle w tył obrócić, skierować.

Ba'ckapfel, *sm.* jabłko suszone, do suszenia zdatne.

Ba'ckbirne, *sf.* gruszka suszona.

Ba'ckbord, *sm.* *Sw.* lewy bok okrętu.

Ba'ckbrett, *sn.* okrągła deska z rączką do ciasta.

Bä'ckchen, *sn.* *dim.* (von Backe): liczka, policzka.

Ba'cken, *sm.*, Ba'cke, *sf.* policzek; lice; Ba'cken-, Wangen-, *a.* policzkowy.

Ba'cken, *sn.* pieczenie; Ba'cken, *va. irr.* (h.) (backe, buk, gebacken) piec; upiec; hart gebackenes Brod przepieczony chléb; Obst — suszyć owoce; sein Brod ist ihm schon gebacken, *już mu bóty uszyto; *nie długo kark złamie.

Ba'ckenbart, *sm.* faworyty, pejs, kędzior policzkowy; Ba'ckenbein, *sn. Zk.* kość licowa; Ba'ckenbeindrüse, *sf. Zk.* gruczołek szczękowy; Ba'ckenmuskel, *sm. Zk.* muszkuł policzkowy; -ckenriemen, *sm.* przystułka; -ckenstreich, *sm.* (Ohrfeige) policzek; policzkowy raz; einen — geben policzkować; -ckentasche, *sf. Zk.* zaliczki; -ckenzahn, *sm. Zk.* ząb trzonowy; — der Pferde, *Zk.* okrajka.

Bä'cker, *sm.* piekarz; Bä'ckerbrod, *sn.* chléb piekarski, chléb od piekarza; Bä'ckerbursche, Bä'ckergesell, *sm.* chłopiec piekarski; piekarczyk; Bäckerei', *sf.* piekarnia; — (Gewerbe) piekarstwo; -ckergesell, *sm.* piekarczyk; -ckerhandwerk, *sn.* piekarskie rzemiosło, piekarstwo; Bä'ckerin, *sf.* piekarka; -ckerinnung, *sf.* cech piekarski; -ckermeister, *sm.* piekarz majster; -ckerordnung. *sf.* regulamin piekarski; -ckerschabe, *sf. Ny.* karakan; -ckerzunft, s. Bä'ckerinnung.

Ba'ckfisch, *sm. Kk.* ryba smażona; ryba pieczona; ryba do smażenia dobra; —, **(junges Mädchen von 14—16 Jahren) dziewczynka.

Ba'ckform, *sf.* forma do pieczenia; Ba'ckgast, Ba'ckkunde, *sm.* ten co chléb do pieczenia przysyła; Ba'ckgeld, *sn.* zapłata od pieczywa; Ba'ckgeräth, *sn.*, Ba'ckgeräthschaft, *sf.* sprzęty piekarskie; Ba'ckgerechtigkeit, *sf.* prawo pieczenia chleba; Ba'ckhaus, *sn.* piekarnia.

Ba'ckobst, *sn.* suszone owoce.

Ba'ckofen, *sm.* piec chlebowy, piekarnik; -ckpfanne, *sf. Kk.* brytfanna; rondel do pieczenia; -ckpolizei, *sf.* nadzór policyjny nad piekarstwem, urządzony według regulaminu piekarskiego; -ckprobe, *sf.* próba piekarska; próba zboża, jak się piecze; -ckschaufel, *sf.* łopata do wsadzania chleba; -ckschüssel, *sf.* donica; -ckspeise, *sf. Kk.* potrawa pieczona; -ckstein, *sm. Bk.* cegła, buksztyn; -ckstube, *sf.* piekarnia; -cktag, *sm.* dzień do pieczenia przeznaczony; -cktrog, *sm.* dzieża, koryto piekarskie; -ckwerk, *sn.* ciasto pieczone.

Ba'ckzahn, s. Ba'ckenzahn.

Ba'ckzeug, s. Ba'ckgeräth.

Bad, *sn.* kąpiel, łaźnia; in's — reisen jechać do wód; Bäder gebrauchen kąpieli używać; ein warmes — nehmen wziąć ciepłą kąpiel; das Kind mit dem Bade ausschütten, *ze złém razem i dobre odrzucić; *wszystko bez braku złe i dobre odrzucić.

Bad-, Ba'de-, *a.* kąpielowy, kąpielny. [piele.

Ba'deanstalt, *sf.* łazienki, ką-

Ba'debesen, *sm.*, Ba'debürste, *sf.* winnik, chwostak w łaźni, churstak łaziebny, miotełka w łaźni do chędożenia ciała, miotełka łaziebna; Ba'decur, *sf. Hlk.* kuracya przez kąpiele; *wody; -debiener, *sm.* sługa kąpielowy; -dedienerin, *sf.* służąca kąpielowa; -defrau, s. Ba'demutter, Ba'dedienerin; -dega'st, *sm.* gość kąpieli używający, gość u wód bawiący, kąpielowy; -dege'ld, *sn.* zapłata za kąpiel; -degeschi'rr, *sn.* naczynie łaziebne, od. do kąpieli używane; -degewa'nd, -deklei'd, *sn.* suknia do kąpieli; -dehaus, *sn.* łaźnia, łazienki; -demantel, *sm.* płaszcz do kąpieli; -demeister, *sm.* łaziebny, łaziennik; -demutter, *sf.* (Hebamme) baba; babiąca, akuszerka.

Ba'den, *sn.* kąpiel, kąpanie; Ba'den, *va.* kąpać; ein Kind — kąpać dziecko; sein Gesicht in od. mit Thränen — twarz łzami oblać, zalać; —, *vn.* (h.), sich —, *vr.* (h.) kąpać się; sich in seinem Blute —, *kąpać się, narzać się w krwi swojéj; sich in Thränen —, *kąpać się we łzach.

Ba'den, *sn. Geog.* Baden. [pielny.

Ba'deordnung, *sf.* regulamin ką-

Ba'deort, Ba'deplatz, *sm.* kąpielisko, miejsce do kąpania.

Ba'der, *sm.* łaziebnik, łaziennik; *cyrulik. [ctwo.

Baderei', Ba'dekunst, *sf.* łaziebni-

Ba'derin, *sf.* łaziebniczka; kobieta kąpiele przyprawiająca.

Ba'desaison, s. Ba'dezeit.

Ba'deschwamm, *sm.* gąbka (do obmywania się w kąpieli); -destube, *sf.* łaźnia, łazienka; -dewanne, *sf.* wanna (do kąpania).

Ba'dewarm, *a.* u. *ad.* ciepły jak do kąpieli potrzeba.

Ba'dewasser, *sn.* woda do kąpania, do kąpieli.

Ba'dezeit, *sf.* czas kąpieli, do kąpania; — (Badesaison) pora kąpielna (w któréj się do wód jedzie).

Ba'dezeug, Ba'degeräth, s. Ba'degeschirr, Ba'degewand, 2c.

Ba'dezimmer, *sn.* łazienka.

Baga'ge, *sf.* (Geräthe, Gepäck) bagaż; *Kw.* sprzęt wojskowy; bagaża, zawady; rekwizyta wojenne; obłogi; pakunek; Baga'gekarren, *sm. Kw.* karra bagażowa; Baga'gepferd, *sn. Kw.* koń juczny; Baga'gewagen, *sm. Kw.* wóz bagażowy, wóz ładowny, furgon, rozpustka.

Bagate'lle, *sf.* bagatela, drobnostka; maleństwo; -te'llenkrämer, *sm.* ścigający drobnostki, bagatelnik; -te'llsachen, *sf. Rw.* sprawy bagatelne od. drobne.

Ba'ggermaschi'ne, *sf.* maszyna do bagrowania; Ba'ggern, *va.* bagrować; Ba'ggern, *sn.*, Ba'ggerung, *sf.* bagrowanie.

Bä'hen, *va. Hlk.* (erwärmen) naparzyć, naparzać, parzyć; kranke Glieder —, *Hlk.* chore członki rozgrzewać, fomentować; Bä'hen, *sn.*, Bä'hung, *sf. Hlk.* fomentacya.

Bahn, *sf.* droga, tór, zawód, gościniec, kołowroty; — eines Planeten, *Stk.* orbita; — brechen tór robić, drogę torować; *pierwszy początek do czego (trudnego) uczynić; auf die — bringen, *wnieść co, zacząć o czém; *wymyślić co.

Bahn—, s. a. Ei'senbahn—.

Bahna'bwärts, *ad.* na dół idąc.

Bahnau'fwärts, *ad.* pod górę idąc. [a'mter.

Bah'nbeamter, s. Ei'senbahnbe-

Bah'nbeförderung, s. Ei'senbahnbeförderung.

Bah'nbrecher, *sm.* ten co drogę toruje (auch *). [żelaznéj kolei.

Bah'nbrücke, *sf.* wiadukt, most

Bah'nen, *va.* (ebenen) utorować drogę, ubijać, drogę usłać; einen Weg — drogę uścielać, prześcielać sobie drogę, słać drogę; drogę kopać.

Bah'nenlos, Bah'nlos, *a.* nie mający toru. [znéj drodze.

Bah'nfahrt, *sf.* jazda na żele-

Bah'nhof, *sm.* dworzec, przystań żelaznéj kolei; Bah'nhofsinspectio'n, *sf.* inspekcya, dozór nad przystań żelaznéj kolei; -nhofsinspe'ctor, Bah'ninspe'ctor, *sm.* inspektor, dozórca nad przystań żelaznéj kolei.

Bah'nprofi'l, *sn.* profil, sekcya żelaznéj kolei; -nstollen, *sm.* tunnel żelaznéj kolei; -nstrecke, *sf.*, Bah'nstück, *sn.* sekcya żelaznéj kolei; -nwärter, *sm.* strażnik, stróż, opiekun, wartownik żelaznéj kolei; -nzug, s. Ei'senbahnzug.

Bah're, Tra'gbahre, *sf.* nosidło, tragi, nosze; (Todtenbahre) mary; Bah'rtuch, *sn.* całun; Bah'rtuchszipfel, *sm.* koniec od. róg całunu.

Bäh'ung, *sf.*, Bäh'en, *sn.* naparzanie; okłady; s. a. unter Bäh'en, *va.*

Bai, Bay, *sf. Geog.* (Meerbusen, Bucht) wybrzeże, zatoka morska; odnoga morska, zalew morski.

Bai'er, Bay'er, *sm. Geog.* Bawar, Bawarczyk; -rin, Bay'erin, *Geog.* Bawarka; Bai'erisch, Bai'risch, Bay'risch, *a. Geog.* Bawarski; Bai'ern, Bai'erland, Bay'ern, *sn. Geog.* Bawarya.

Baireu'th, *sn. Geog.* Bareyt.

Bajade're, *sf.* bajadera, tancerka w Indyach.

Baja'zzo, *sm.* bufon, błazen, śmieszek, facecyonat, trefniś; den — spielen, od. machen błaznować.

Bajone't, *sn.* bagnet; mit dem — angreifen, *Kw.* iść na bagnety; das — aufstecken, *Kw.* osadzić bagnet; mit gefälltem — auf den Feind losgehen, *Kw.* z bagnetem uderzyć na nieprzyjaciela.

Ba'ke, *sf. Sw.* baka, znak dla żeglujących, wskazujący im drogę na morzu albo gdzie farwaser jest.

Bala'nce, *sf.* balans, równowaga, równa szala; *H.* bilans; die — od. Bilanz ziehen, *H.* bilans układać od. robić; Balanci'ren, *va.* u. *vn.* (h.) balansować; -nci'rstange, *sf.*, -nci'rstock, *sm.* drąg do balansowania, drąg ekwilibryczny.

Balbie'r, Balbi'ren, § s. Barbie'r, Barbie'ren. [występ.

Balco'n, *sm. Bk.* balkon, ganek,

Bald, *ad.* wnet, zaraz, rychło, w krótce, w rychle, nie bawiąc, niebawnie; sobald jak tylko; bald darauf zaraz potém; bald dieses, bald jenes raz to, raz owo; ich wäre bald gestorben ledwie żem nie umarł; bald hier, bald da to tam, to sam; sobald als möglich, möglichst bald jak najprędzéj; bald — bald to — to; raz — drugi raz; bald so, bald anders to tak, to owak; bald — bald — bald raz —, drugi raz —, to znowu; bald schläft er, bald hat er keine Zeit, bald ist er ausgegangen raz śpi, drugi raz nie ma czasu, to znowu go nie ma w domu.

Baldachi'n, *sm.* baldakin.

Bä'lde, *sf.*: in Bälde na prędzéj.

Bä'lder, *ad. compar.* prędzéj, wcześniéj.

Ba'ldest, *ad. superlat.*: auf's Baldeste jak najprędzéj; s. a. Ba'ldigst.

Ba'ldgreis, *sn. Ng.* (Kreuzwurz) starzec pospolity.

Ba'ldig, *ad.* rychły; ich wünsche Ihnen eine baldige Genesung życzę Panu prędkiego powrotu do zdrowia.

Ba'ldigst, *ad.* jak najrychléj, najśpieszniéj; ich werde — wiederkommen powrócę jak może być śpiesznie.

Ba'ldrian, *sm. Ng.* kozłek, dryjawnik, baldryan; kleiner —, *Ng.* kozłek dzielnopłciowy; griechischer —, *Ng.* koziołek błękitny; wielosił.

Balg, *sm.* skóra (zwierząt) z sierścią, kożuch, runo; (von Pflanzen) łupiny, wyliny; (Blasebalg) miech; — (Bauch) kałdun, bełk; — (Bastard), *iron.* * skurwysyn; *skórka na bóty; *beben; du Balg! ty bębnie!

Ba'lgen (sich), *vr.* (h.) bić się, pasować się, za pasy chodzić, za łby się wodzić, mocować się, potykać się, szamotać się z kim.

Bä'lgen (sich), *vr.* (h.) wysmukiwać się ze skóry; skórę z siebie zrzucać (Schlangen, węży).

Ba'lgentreter, *sm.* kalkant, miechodmuch, kalkancista.

Ba'lger, *sm.* zapaśnik; Balgerei', *sf.* zapasy, zapaśnictwo; bijatyka.

Ba'lggerüst, *sn.* (an der Orgel) sztelugi, rusztowanie na miechy.

Ba'lggeschwu'lst, *sf. Zk. Hlk.* torbiel.

Ba'lken, *sm. Zm.* belka; kleiner — bierwiono; — einlegen, einziehen, *Zm.* zaciągać belki; er sieht den — im eigenen Auge nicht, aber den Splitter Anderer bemerkt er, *źdźbło w oku bliźniego widzi, w swojém nie widzi belki; lügen, daß sich die — biegen, *klamać, że aż belki trzeszczą.

Ba'lkennagel, *sm. Zm.* gwóźdź do przybijania belek.

Ba'lkenwerk, s. Zi'mmerwerk.

Balko'n, *sm.* balkon, altanka, występ.

Ball, *sm.* diłka; balon; den — aufgeben piłkę podać, galić; — (im Billardspiel) bila, kula bilarowa; einen — machen (Billardspiel) kulę zrobić; Ball=, *a.* piłkowy, piłkowaty.

Ball, *sm.* (Tanzfest) bal; auf den — gehen iść na bal; einem — beiwohnen być na balu; Bälle besuchen na balach bywać; Ball=, *a.* balowy.

Balla'de, *sf. Dtk.* ballada.

Ba'llanzug, *sm.* ubiór balowy; —, Ba'llschmuck, *sm.* strój balowy.

Ba'llasch, s. Sä'bel.

Balla'st, *sm. Sw.* balast, piasek gruby (jako ładunek okrętu dla nadania mu ciężkości).

Bä'llchen, *sn. dim.* (v. Ball): balik; —, *dim.* (v. Ballen): sztuczka; ein — Leinwand sztuczka płótna.

Ballei', Balley', *sf. Gsch. Wpk.* baliaża, nazwisko dawne powiatu u krzyżaków.

Ba'llen, *sm. H. etc.* bela, paka; *Zk.* brzusiec u dłoni lub wydatna wypukła część u rąk i nóg; ein — Papier bela papieru; —, *Bchdr.* poduszeczka do nadawania farby.

Ba'llen, *va.*: die Faust — ścisnąć pięść; Schlag mit geballter Faust uderzenie pięścią, kułak; der Schnee ballt sich śnieg zlepia się, lnie, przylepia się; der Schnee ballt sich an den Stiefeln śnieg przylina do botów.

Ba'llenbinder, *sm. H.* pakownik.

Ba'llenwaare, *sf. H.* towar amballowany, od. w belach; Ba'llenweise, *ad. H.* belami, na bele.

Balle't, *sn.* balet; -le'tmeister, *sm.* baletmistrz; -le'ttänzer, *sm.* baletnik; -le'ttänzerin, *sf.* baletniczka.

Ba'llfest, *sn.* bal, uroczystość balowa. [kulisto.

Ba'llförmig, *a.* kulisty; —, *ad.*

Ba'llgast, *sm.* gość balowy; Ballgäste towarzystwo balowe; Ba'llgeber, *sm.* (Veranstalter eines Ballfestes) wyprawujący od. dający bal; Ba'llgese'tz, *sn.*, Ba'llordnung, *sf.* ustawa balowa; Ba'llhaus, *sn.* pilnik, pilarnia.

Ballhornisi'ren, *va. Bchdr.* *ładajakie poprawki robić (w dziele), Ba'llhornisch, *a. Bchdr.* *Balhornowski; *niedorzeczny; Ba'llhornische Verbesserung Balhornowska poprawka.

Ba'llkleid, *sn.* ubiór balowy.

Ba'llkönig, *sm.*, Ba'llkönigin, *sf.* król, królowa balu (o osobach, dla których kto bal daje); Ba'llmeister, Ba'llordner, *sm.* ten który balem dyryguje; marszałek balowy.

Ballo'n, *sm.* balon.

Ballo'tte, *Ng.* s. A'ndorn.

Ballota'ge, *sf.* balotowanie; Balloti'ren, *vn.* (h.) balotować.

Ba'llsaal, *sm.* salon balowy.

Ba'llschmu'ck, s. unter Ba'llanzug.

Ba'llspiel, *sn.* gra w piłkę.

Ba'llspieler, *sm.* gracz w piłkę.

Ba'llstock, *sm.* palant.

Ba'lsam, *sm. Ng. Hlk.* balsam; Ba'lsam=, *a.* balsamowy; -lsamapfel, *sm. Gtn.* balsamka; -lsambaum, *sm. Ng.* drzewo balsamowe; -lsambüchse, *sf.* balsamiczka; balsamka, naczyńko, puszka od. jabłuszko na balsamy i rozmaite wonie; -lsamdu'ft, *sm.* woń balsamiczna; -lsam=erzeugend, *a.* balsamorodny; -lsamespe, *sf. Ng.* topola balsamowa; -lsamgeruch, *sm.* zapach balsamiczny; -lsamhändler, *sm.* handlujący balsamem; -lsamho'lz, *sn.* balsamowe drzewo.

Balsami'ne, *sf.*, Ba'lsamkraut, *sn. Ng.* niecierpek; wilde — niecierpek nietykałek, niecierpek żółty, gniewosz.

Balsami'ren, *va.* balsamować, nawonić, wonnościami napuszczać; -lsami'rung, *sf.* balsamowanie.

Balsa'misch, *a.* (wohlriechend) balsamiczny; -lsamöl, *sn.* olej balsmowy; -lsampappel, s. Ba'lsamespe.

Ba'lsenbrücke, *sf.* most z nadętych worków skorzanych. [tazar.

Ba'lthasar, Ba'lzer, *sm. npr.* Bal-

Ba'ltisch, *a. Geog.* Baltycki; baltisches Meer (Ostsee), *Geog.* Baltyckie Morze.

Balustra'de, *sf. Bk.* balustrada, balustrata, poręcze, kraty.

Balz, *sf. Jäg.* czas parzenia się dużych ptaków osobliwie głuszców; Ba'lzen, *vn.* (s.) *Jäg.* parzyć się.

Ba'mbus, *sm. Ng.* bambus; Bambus=, *a. Ng. etc.* bambusowy; -mbus=rohr, *sn.* trzcina bambusowa; -mbus=zucker, *sm.* cukier z trzciny bambusowéj.

Bä'mme, Be'mme, § s. Schni'tte.

Ba'mmel, Bu'mmel, *sf.* wszystko co wisi u czego i rusza się; dynda; die Ba'mmeln an Vorhängen kutasy itd. u firanków; — an der Uhr dewizki u zegarka; — an den Ohrringen wysiorki u kolczyków.

Ba'ncozettel, *sm.* (Cassenbillet) bankowe cedułki, bilety kassowe, bankocetel.

Band *sm. Litt.* tom; — (Einband), *Bchb.* oprawa; das Werk besteht aus drei Bänden dzieło składa się z trzech tomów.

Band, *sn.* więzadło; wstęga; breites gewirktes — wstążka, taśma, tasiemka; leinenes — obwiąsło; — zum Verbinden von Wunden, *Hlk.* bandaża, opaski; — (an Helmen u. Mützen) sznur; wollenes — wstęga wełniana; seidenes — wstążka jedwabna; — (bei den Faßbindern, Reifen) obręcz; — an der Thür zawiasa, klamra; die Bande, *pl.* *związek, węzeł; durch Bande der Freundschaft mit Jemandem verbunden sein, *węzłem przyjaźni być połączonym z kim; die heiligen Bande der Ehe, *święte stadła związki; in Banden liegen (gefesselt sein) w więzach być.

Banda'ge, *sf. Hlk.* bandaż, opaski; Bandagi'st, *sm.* bandażysta.

Bä'ndchen, *sn.* wstążeczka; — unter der Zunge, *Zk.* wędzidełko pod językiem; — bei der Eichel u. Vorhaut, *Zk.* wędzidełko u głowki członka męskiego; —, *Bchh. Litt.* tomik.

Ba'nde, Ba'nden, *sn. pl.* więzy, węzły; in Ketten u. Banden liegen w więzach być.

Ba'nde, *sf.* banda; — Räuber banda rozbojników; zgraja; — (am Billard) banda (u bilaru); — halten (beim Billardspiel) trzymać kordę, ciała nie wysuwać za bandę.

Bä'ndel, *sn. dim.* binda.

Bandelie'r, *sn.* (Schultergehänge des Seitengewehrs) bandolet.

Ba'ndenfrei, Ba'ndenlos, *a.* wolny od więzów; * wolny, rozpustny, rozpasany. [lotomowy.

Bä'ndereich, *a. Bchh. Litt.* wie-

Bä'nderlehre *sf. Zk. Hlk.* nauka od wiązadłach.

Bä'ndern, *va.* (in Bandgestalt bringen): gebändertes Wachs rozdrobniony wosk.

Ba'ndhaken, *sm. Zm. etc.* kruczek, skobel, hak zawiasowy. [żkami.

Ba'ndhandel, *sm. H.* handel wstą-

Ba'ndholz, *sn.* bednarka, drzewo bednarskie (na obręcze).

Bä'ndigen, *va.* ugłaskać, okrócić, uśmierzyć, zgromić, poskromić, uskromić; — (besänftigen) ułaskawić, oswoić.

Bä'ndiger, *sm.* pogromca, poskromiciel; -ndigung, *sf.* poskromienie, pogromienie.

Bandi't, *sm.* (Meuchelmörder) bandyta, cichobójca, rozbojnik.

Ba'ndjaspis, *sm. Ng.* jaspis w drobne paski.

Ba'ndkram, *sm. H.* kram w którym wstążki przedają; -ndkrämer, *sm.* kramarz wstężki sprzedający; -ndmacher, *sm. W.* wstęgarz, tasiemkarz; -ndmesser, *sn. Zm. etc.* bindas.

Ba'ndnagel, *sm. Zm.* kołek drzewiany, czop zawiasowy; -ndschleife, *sf.* kokarda ze wstążki; fontaż ze wstążek. [obręcz trewniana.

Ba'ndstock, *sm.* (des Böttchers)

Ba'ndtresse, *sf.* galon szychowy.

Ba'ndwaaren, *sf. pl. H.* wstążkowy towar.

Ba'ndweber, *W.*, s. Ba'ndmacher; -ndweberei, -ndwirkerei, *sf.* fabryka wstążek.

Ba'ndweide, *sf. Ng.* witwina, witka, wić, wierzba, witwa; gelbe — złotowierzb; złotocha.

Ba'ndwurm, *sm. Ng.* tasiemiec, soliter, wstęgowiec; breiter —, *Ng.* dołogłowiec szeroki.

Ba'nge, *a.* tęskliwy, trwogę od. niespokojność sprawiający, czujący; smętny, smętliwy; —, *ad.*: es wird od. ist mir — tęskno mi, nudno mi, boję się; es ist mir — um ihn boję się o niego; das — Herz serce stęsknione; ich stehe in der bängsten Erwartung zostaję w oczekiwaniu z wielką niespokojnością połączoném; in banger Erwartung stehen trwożliwie oczekiwać czego; Jemandem bange machen strachu nabawić, straszyć kogo; — werden roztęsknić się; es wird ihm angst und — dabei, *strach go przejmuje przy tém; — Witterung, *Ntl.* *ckliwa pogoda, *par.

Ba'ngen, *vn.* (h.) obawiać się czego (vor etwas); niespokojnym być o co; nach etwas — tęsknić do czego; sich — stęsknionym być, tęskności doznawać; mir bangt sehr deinetwegen mocno się o ciebie trwożę; mir bangt sehr davor bardzom niespokojny o to.

Bä'nger, *a. comparat.*, Bängst, *a. superlat.* v. Ba'nge, s. d.

Ba'ngigkeit, *sf.* tęskność, nudność; *niespokojność.

Bä'nglich, *a.* u. *ad.* tęsknawy, tęsknawo; tęskliwy, tęskliwo; niecotęskny, niecotęskno; Bä'nglichkeit, s. Ba'ngigkeit.

Bank, *sf.* ławka, ława; bank; er fällt nicht ohne Profit von der —, *on się darmo ani ruszy, *darmo umarło; kup sobie nastało; die — sprengen, *debankować, z banku zrzucić; durch die —, * bez rożnicy; sie taugen durch die — nichts, *wszyscy niewarci bez wyjątku; *bez wyjątku jeden jak drugi; —, *ryczałtem; auf die lange — kommen, *iść w przewłokę; auf die lange — schieben, * puszczać co w daleki odkład, * na dłuż odkładać; na długi czas odwlec; sich auf die faule — legen, *oddać się lenistwu.

Bank-, *a.* bankowy.

Ba'nkactie, *sf. H.* akcya bankowa; Ba'nkbruch, Ba'nkbrüchig, s. Bankero'tt, *sm.* u. *a.*

Bä'nkchen, *sn. dim.* ławeczka.

Ba'nkeisen, *sn. Zm.* ankra.

Bä'nkelsänger, *sm.* rymoklet, śpiewak uliczny; smyk, rybałt, wesołek; -nkelsängerei', *sf.*, -nkelgesang, *sm.* śpiewactwo uliczne, śpiewy włóczących się śpiewaków.

Bankero'tt, *a.* u. *ad.* bankrut; zbankrutowany, na majątku upadły; — werden zbankrutować; Bankero'tt, *sm.* bankructwo; muthwilliger —, *H. Rw.* bankructwo podstępne; böswilliger —, *H. Rw.* bankructwo udane; betrügerischer —, *H. Rw.* bankructwo zwodnicze; — machen, s. Bankerotti'ren; Jemandes — herbeiführen od. veranlassen stać się od. być przyczyną czyjego bankructwa; do bankructwa kogo przyprowadzić; es wird bei ihm bald zum — kommen bankructwo w krótce się u niego pokaże; den — erklären, ansagen, *H. Rw.* bankructwo ogłosić, bankrutem się ogłosić; Bankerotteu'r, s. Bankerotti'rer; -nkerotti'ren, *vn.* (h.) bankrutować, zbankrutować; -nkerotti'rer, *sm.* bankrut.

Ba'nkert, Ba'nkart, *sm.* bękart.

Banke't, *rc.* s. Banque't, *rc.*

Ba'nkhalter, *sm.* (im Spiel) bankier (w grze). [wa, bilet bankowy.

Ba'nknote, *sf. Stw.* nota banko-

Ba'nkpolster, *sn.* poławnik, poławie, poduszka na ławke, zławki.

Bann, *sm.* wygnanie, klątwa, wyłączenie; in den — thun, *Kg.* wykląć; — (ächten) klątwy rzucać, wyłączać klątwami z ludzkiego towarzystwa; Ba'nnbulle, *sf. Kg.* buła wyklinająca.

Ba'nnen, *va.* (vertreiben) banitować, wygnać, wywołać, wykląć.

Banner, *sm.* zaklinacz, exorcysta; —, *sn.* (Fahne) chorągiew; -nnerherr, *sm. Kw.* chorąży.

Bannfluch, *sm. Kg.* klątwa, przekleństwo; -nnstrahl, *sm.* klątwa; er warf den — auf sie klątwę rzucił na nie.

Banquie'r, *sm.* bankier; Banquie'r-, Banquie'rs-, *a. H.* bankierski; Bankie'rgeschäft, Bankie'rhaus, *sm. H.* bankierowstwo, dom bankowy.

Banque't, *sn.* bankiet, uczta, biesiada; Banquet-, *a.* bankietny, bankietowy; Banquetti'ren, *vn.* (h.) bankietować; Banquetti'ren, *sn.* bankietowanie.

Ba'nse, *sf. Ldw.* sąsiek, zapole, zastronek; Ba'nsen, *va. Ldw.* w zasieki kłaść.

Bar, **Baar**, *a.* gotowy; —, *ad.* gotowo; baares Geld gotowe pieniądze; gotowizna; gotówka; baares Geld haben mieć gotowiznę; etwas um od. für baares Geld kaufen, *H.* kupić co za gotowe pieniądze; Alles — bezahlen wszystko płacić gotowizną; etwas für baare Münze annehmen brać co za dobrą monetę, *brać co za prawdę; Alles für baare Münze annehmen, *wszystkiemu, od. ladaczemu wierzyć; — Geld lacht, od. — Geld ist die Losung, *kto ma gotówkę, ten pan.

Bär, *sm. Ng.* niedźwiedź; junger —, *Jäg.* piastun; einen Bären anbinden, *dług zaciągnąć; einen Bären abbinden, *dług zapłacić.

Bara'cke, *sf.* baraka, szałas, budka; *iron.* dom lichy; szopisko, grat stary; Bara'ckenlager, *sn. Kw.* obóz składający z barak.

Bara'nken, *sf. pl.* (Pelzfutter) baranki. [tnik, tyran.

Barba'r, *sm.* barbarzyniec, okru-

Ba'rbara, *sf. npr.* Barbara, Basia, Barbula.

Barbarei', *sf.* barbarzyństwo; —, Berberei', *Geog.* (in Afrika) Barbarya.

Barba'rin, *sf.* barbarzynka; -rba'risch, *a.* barbarzyński; *gruby, okrutny, straszny.

Ba'rbe, *sf. Ng.* (Fisch) barwena.

Bä'rbeißig, *a.* gniewliwy, złośliwy; -rbeißigkeit, *sf.* gniewliwość.

Bä'rbeere, Bä'renbeere, s. Bä'rentraube.

Ba'rbenkraut, *sn. Ng.* gorczycznik rzezucha zimowa, Barbary ziele.

Barbie'r, *sm.* cyrulik, balwierz, balbierz, golarz; —, s. a. Ba'der, *rc.*; -rbie'rbecken, *sn.*, Barbie'rschüssel, *sf.* miednica balwierska od. cyrulicka; -rbie'rbursche, Barbie'rgehülfe, *sm.* balwierczyk; -rbie'ren, *va.* golić, ogolić, golić brodę; Jemanden ohne Seife —, *myć kogo bez ługu, ogolić bez mydła, bez brzytwy; ogolić, *oszukać; -rbie'rgesell, *sm.* cyrulik, cyruliczek (czeladnik); -rbie'rmesser, *sn.* brzytwa; -rbie'rstube, *sf.* izba cyrulicka, balwiernia, golarnia; -bie'rtuch, *sn.* ręcznik do golenia; -bie'rzeug, *sn.* sztuciec z brzytwami, od. śpiew bandów, z narzędziem cyrulickiém; narzędzia balwierskie.

Ba'rchent, *sm. W.* (baumwollener Zeuch) barchan; -rchentweber, *sm. W.* barchannik, barchentnik.

Barde, *sm.* (Dichter) bard; Bardie't, *sn. Dtk.* pieśń wojenna starych Giermanów; Ba'rdengesang, *sm. Dtk.* śpiew bardów.

Bären, *vn.* (h.) pragnąć parzenia się (o niedźwiedziach).

Bären-, *a.* niedźwiedzi; -renakademie', *sf.* ** *Geog.* Smorgońska akademija; -renbeißer, *sm. Jäg.* brytan od. ogar wielki; pijawka; -rendecke, *sf.* deka niedźwiedzia; niedźwiedzia skóra do przykrycia służąca; -renfang, *sm. Jäg.* połów niedźwiedzi; -renfe'll, *sn.* skóra niedźwiedzia; du willst das Fell des Bären verkaufen, ehe du ihn hast, *niedźwiedź w lesie, a skórę jego przedajesz; -renfenchel, *sm. Ng.* blekot polny; oleśnik; -renfett, *sn.* sadło niedźwiedzie; -renfleisch, *sn.* niedźwiedzina; -renführer, *sm.* niedźwiednik, niedzwiedziarz; -rengerste, *sf. Ng. Ldw.* jęczmień sześciorak, od. zimowy; -renhaft, Bä'renmäßig, *a.* u. *ad.* jak niedźwiedź; *niesuchawy, mrukliwy; -renhau't, s. Bä'renfe'll; auf der (faulen) Bärenhaut liegen, faullenzen, *nygusować się; obarłożyć się; -renhäuter, *sm.* *piecuch, legawiec, nygus, zapiecnik, leniuch; -renhäuterisch, *a.* *rozleżały, zgnuśniały; -renhetze, s. Bä'renjagd; -renhüter, *sm. Stk.* furman, woźnica; -renjagd, *sf. Jäg.* polowanie na niedźwiedzi; -renjunges, *sn.* niedźwiedzię; -renklau', *sf. Ng.* barszcz polski; niedźwiedzia łapa; -renlau'ch, *sm. Ng.* czosnek niedźwiedzi; trzemucha; -renmäßig, s. Bä'renhaft; -renpe'lz, *sm.* niedźwiedzie, futro z niedźwiedzich skór; -renpfeife, *sf.* piszczałka dla niedźwiedzi; -renschinken, *sm.* szynka niedźwiedzia; -rentatze, *sf.* niedźwiedzia łapa; *Ng.* s. Bärenklau; -rentraube, *sf. Ng.* niedźwiedzie grono; -renwicke, *sf. Ng.* wyka gajowa.

Bare'tt, *sn.* biret; czapka; Bare'ttmacher, *sm.* czapnik.

Ba'rfuß, *a.* bosy, bosonogi; —, *ad.* boso; — gehen boso chodzić.

Ba'rfüßer, *sm.* bosak, bosy; —, Ba'rfüßermö'nch, *sm. Kg.* mnich w sandałach chodzący. [gołą głową.

Ba'rhaupt, Ba'rhäuptig, *ad.* z

Bä'rin, *sf. Ng.* niedźwiedzica.

Ba'rke, *sf. Sw.* barka, strug; łódka. [orczyki.

Ba'rkhölzer, *sn. pl. Sw. Zm.*

Bä'rlapp, *sm. Ng.* włoczęga, widłak; Św. Jana pas; niedźwiedzia łapa; sprossender — włoczęga gajowa, widłak gajowy. [lacz.

Bä'rlatsch, *sm.* (Pelzschuh) ber-

Bärm-, Bärme-, *a.* (Hefen-) drożdżowy; Bä'rmbrod, *sn.* chléb na drożdżach; Bä'rme, *sf.* (Hefen) drożdże; Bä'rmteig, *sm.* (Hefenteig) drożdżowe ciasto.

Ba'rmherzig, *a.* miłosierny; barmherziger Bruder, *Kg.* bonifrater; -mherzigkeit, *sf.* miłosierdzie, litość; — ausüben pełnić miłosierne uczynki; -mherzigkeitsverei'n, *sm.* bractwo miłosierdzia.

Bä'rmuff, *sm.* rękawek z niedźwiedziego futra.

Bä'rmutter, *sf. Zk.* macica; -vorfall, *sm. Hlk.* opadniecie macicy; die — ist abgewichen, od. vorgefallen, od. hat sich gesenkt, *Hlk.* macica opadła; Vorfall, Senkung, od. Abweichung der —, *Hlk.* opadnięcie macicy; Bä'rmutterbru'ch, *sm. Hlk.* ruptura macicy; Bä'rmutterentzü'ndung, *sf. Hlk.* zapalenie macicy; -tteröffnung, *sf. Zk. Hlk.* (Kaiserschnitt) operacya macicy, cięcie Cezara.

Bä'rmütze, *sf. Kw.* bermica, niedźwiedzia czapka.

Barome'ter, *sn. Ntl.* (Wetterglas) barometr, ciężkomierz; Barome'trisch, *a. Ntl.* barometryczny.

Baro'n, *sm.* (Freiherr) Baron; Baro'ns-, *a.* baronowski; Barone'sse, *sf.* baronówna, baronessa; Baronie', *sf.* baronia, baronowstwo; Baro'nin, *sf.* baronowa; Baronisi'ren, *va.* wynieść na baronowstwo.

Ba'rre, *sf.* sztaba, zlewek, ślitok; Ba'rren-, *a.* sztabikowy; Ba'rreneisen, *sn. Httk.* sztabikowe żelazo; Ba'rrengold, *sn.* złota w sztabach; Ba'rrensilber, *sn.* śrebro w sztabach.

Barrie're, *sf.* warownia, rogatki; kobylica, baryera.

Bars, *sm. Ng.* (Fisch) okuń.

Barsch, *a.* niemiły, przykry, gorzki, ostry; *surowy, hardy; prostacki; po prostacku; barsches Wesen, s. Ba'rschheit.

Ba'rschaft, Baa'rschaft, *sf.* gotówizna, gotówka.

Ba'rschheit, *sf.* gorzkość, ostrość; *grubość, prostactwo, surowość.

Bä'rschote, *sf. Ng.* traganek, wilczy groch.

Bart, *sm.* broda; — am Schlüssel wąsy, ząb, broda u klucza; den — wachsen lassen brodę zapuścić; den — scheeren brodę golić; sich um des Kaisers Bart (um etwas Gleichgültiges) streiten, *o kozią sierść się swarzyć, o kozią wełnę się śpierać; etwas in den — murmeln, *coś pod nosem mruczéć; etwas in seinen — hineinlügen, *kłamać co zmieści od. na funty; Jemandem etwas in den — werfen od. sagen, *w oczy komu co powiedziéć, *wymówić komu co bez ogródki.

Ba'rtbecken, s. Barbie'rbecken.

Ba'rtbürste, *sf.* szczoteczka od brody.

Bä'rtchen, *sn. dim.* bródka.

Ba'rtenstein, *sn. Geog.* Barsztyn.

Ba'rtenwall, Ba'rtenwal, *sm. Ng.* wieloryb.

Ba'rtgerste, *sf. Ng. Ldw.* jęczmień ryżowy; -thaar, *sn.* włosy na brodzie; -thafer, *sm. Ng. Ldw.* owies głuchy.

Ba'rthel, *sm. npr.* Bartosz, Bartłomiéj; er weiß nicht, wo — Most holt, *nie wie gdzie kozy gnano; *nie ma oleju w głowie; er weiß wohl, wo — Most holt, *nie w ciemie bity; *ma on oléj w głowie; *szpakami karmiony; *to frant.

Bartholomä'us, *sm. npr.* Bartłomiéj; -mä'usnacht, *sf. Gsch.* jutrznia świętego Bartłomieja, rzeź Ś. B.

Bä'rtig, *a.* brodaty; — werden zarastać, wąs sypie się; *Ng.* (Pflanzen) wąsaty.

Ba'rtläppchen, *sn. Ng.* dzwonki, pucki.

Ba'rtlos, *a.* bez brody, bez wąsów, gołowąs.

Ba'rtnäglein, *sn.* (wildes), Bartnelke, *sf.* (wilde), *Ng.* gwoździk dziki.

Ba'rtneige, s. Nei'ge.

Ba'rtnelke, s. Ba'rtnäglein.

Bartsch, s. Bä'renklau.

Ba'rtscherer, *rc.* s. Barbie'r, *rc.*

Ba'rtstern, *sm. Stk.* gwiazda z ogonem, kometa.

Ba'rtweizen, *sm. Ng. Ldw.* pszenica ozima ostka, wąsatka, kosmata.

Baru'tsche, *sf.* bryczka.

Bä'rwinkel, *sm. Ng.* barwinek; s. Si'nngrün.

Bä'rwurzel, s. Bä'renfenchel, Bä'renklau.

Bary't, *sm. Ng.* (Schwerspatherde) baryta.

Bä'rzeit, *sf. Jäg.* czas kiedy niedźwiedzice młode wydają.

Basa'lt, *sm. Ng.* bazalt; von — bazaltowy; -sa'ltkegel, *sm.* kręgiel bazaltowy.

Bä'schen, *sn. dim.* v. Ba'se, *sf.* (des Vaters od. der Mutter Schwester) stryjenka, ciotka; s. a. Cousi'ne, Muh'me; Ba'se, s. a. Ba'sis.

Ba'sel, *sn. Geog.* Bazylea; Ba'seler, *sm. Geog.* Bazylejczyk; Ba'seler, *a. Geog.* (von, aus Basel) Bazylejski.

Basi'lien, *sf. Ng.* firletka; s. a. Li'chtnelke.

Basi'lienkraut, *sn. Ng.* bazylia zwyczajna.

Basi'lius, *sm. npr.* Bazyli.

Basili'sk, *sm. Ng.* (Art Eidechse) bazyliszek; Basili'sken-, *a.* bazyliszkowy.

Basi'ren, *va.* fundować, zasadzać, gruntować.

Ba'sis, *sf.* podstawa, przycieś; s. a. Gru'ndlage.

Ba'srelie'f, *sn.* płaskorzeźba.

Baß, *sm. Tk.* (Stimme) bas; (Instrument) basy; den — singen, spielen od. blasen, *Tk.* bas śpiewać, grać; etwas in — setzen, *Tk.* na bas co ułożyć; einen — (eine tiefere Stimme) bekommen basu dostawać.

Baß-, *a. Tk.* basowy; na bas ułożony.

Ba'ssa, s. Pa'scha.

Ba'ßa'rie, *sf. Tk.* arya na bas ułożona.

Ba'ßflöte, *sf. Tk.* flet basowy.

Basse'thorn, Ba'ßhorn, *sn. Tk.* basotorn, róg na którem się basem gra.

Baß, *ad.* † s. Sehr.

Ba'ßgeige, *sf. Tk.* basetla; kleine — (Violoncell) wioloncela; Ba'ßgeiger, *sm. Tk.* basetlista.

Bassi'n, *sn.* bassyn, kotlina, wanna, rurna czaszka, misa u fontanny.

Bassi'st, *sm. Tk.* basista.

Ba'ßnote, *sf. Tk.* nóta basowa.

Ba'ßpfeife, *sf. Tk.* piszczałka basowa, fagot; -ßposaune, *sf. Tk.* puzan basowy; -ßsänger, *sm.* basista śpiewak; -ßschlüssel, *sm. Tk.* klucz basowy; -ßspieler, *sm.* basista, ten co bas gra; -ßstimme, *sf. Tk.* głos basowy; -ßto'n, *sm. Tk.* ton basowy.

Bast, *sm. Ng.* łyko.

Basta'rd, *sm.* bękart, wyleganiec, mięszaniec; *syn naturalny, dziecię nieprawego łoża, skurwysyn; -sta'rdadler, *sm. Ng.* orzeł mięszaniec; -sta'rdeh'renpreis, *sm. Ng.* przetacznik podkłosowy; -sta'rdhu'flattich, *sm. Ng.* podbiał nieprawdziwy, od. nieprawy; -sta'rdklee, *sm. Ng.* koniczyna nieprawdziwa, od. biała, od. mieszana.

Bastei', *sf.* (Bastion, Bollwerk), *Kw.* bastyon; baszta.

Ba'sten, *a.* (von, aus Bast gemacht od. bestehend) łyczany; łyczkowy, z łyka zrobiony.

Ba'sthut, *sm.* kapelusz łyczkowy.

Ba'stilme, *sf. Ng.* (Bastlinde) wiąz brzost, lipowiąz.

Bastio'n, *sf.* s. Bastei'; viereckige —, *Kw.* strażyniec.

Ba'stschuhe, *sm. pl.* kurpie, łyczaki, chodaki łyczane.

Ba'stseil, *sn.* sznur z łyka kręcony.

Bata'ille, *sf.* (Schlacht, Treffen) batalia, potyczka, bitwa.

Bataillo'n, *sn. Kw.* batalion; Bataillo'ns-, *a. Kw.* batalionowy; Bataillo'nsarzt, *sm. Kw.* lekarz batalionowy; -llo'nscommanda'nt, *sm. Kw.* komendant batalionu; -llo'nsfeuer, *sn. Kw.* ogień batalionowy; -llo'nsquarré, -llo'nsviereck, *sn. Kw.* batalion czworograniasty.

Ba'thengel, *sm. Ng.* przetacznik ozankowy, gronkowy, ptasze oczy.

Ba'thorden, *sm. Stw.* order łaźni.

Batterie', *sf. Kw.* baterya, działobitnia.

Batti'st, *sm. W.* batyst; Batti'sten, *a. W.* batystowy.

Bau, *sm.* budowanie, struktura, fabryka, uprawa (roli); — (Gebäude), budowła, budowa, budynek; — einer Sprache, *budowa języka, skład; —, *Jäg.* jama, budowisko; — des Körpers budowa ciała; Bau, **Kw.* robota publiczna, osobliwie przy budowaniu twierdzy (za karę); Jemanden auf den — bringen, *oddać kogo do robot publicznych; auf den — kommen, *dostać się do fortecy (na roboty publiczne).

Bau'amt, *sn. Stw.* urząd budowniczy; Bau'anschlag, *sm.* układ, ocenienie budowy, kosztów, kosztorys, anszlag; Bau'art, *sf.* rodząj budowy, sposob budowania; budowa, struktura; Bau'aufseher, *sm.* dozórca budowli; Bau'beamter, *sm.* urzędnik budownictwa; Bau'herr, *sm.* budowniczy.

Bauch, *sm. Zk.* brzuch, żywot; ein voller — studirt nicht gern, *brzuch tłusty ma łeb pusty; Bauch-, *a.* brzuchowy, brzuszny; -chdiener, *sm.* *pasibrzuch, człowiek co tylko o brzuchu myśli, swój kałdun pasie; -chdrüse, *sf. Zk.* gruczołek kałdunowy; -chfell, *sn. Zk.* błona brzuchowa; otrzewna; -chfluß, *sm.* biegunka; -chflüssig, *a.* biegunkę mający; -chgrimmen, *sn. Hlk.* rznięcie w żywocie, kolki, morzysko; -chgurt, *sm.* popręg; -chhaar, *sn.* włosy na brzuchu; -chhöhle, *sf. Zk.* jama brzuchowa.

Bau'chig, *a.* brzuchaty, wypukły, pękaty; —, *ad.* łonisto, kobielisto.

Bau'chkette, *sf.* (an Lastwagen) łańcuch, którym towary wystające z boków wozu przytwierdzają; -chkissen, *sn.* poduszeczka do noszenia na brzuchu; -chkneipen, *Hlk.* s. Bau'chgrimmen; -chkrankheit, *sf.* choroba brzuszna; -chmuskel, *sm. Zk.* muszkuł brzuchowy; -chpfaffe, *sm.* pop pasibrzuch; -chredner, *sm.* brzuchomówca, brzuchogadacz; -chrednerei', *sf.* brzuchomówstwo; -chrednerisch, *a.* brzuchomówski; —, *ad.* po brzuchomówsku; -chriemen, s. Bau'chgurt; -chschmerz, *sm.* ból brzucha; -chstück, *sn.* (von kostbarem Pelzwerk) pupki, pupkowe futro; -chwassersucht, *sf. Hlk.* puchlina brzuchowa; -chweh, *sf. Hlk.* ból brzucha; -chzwang, s. Stuhl'zwang.

Bau'de, *sf.* (Hütte auf dem Gebirge) buda.

Bau'en, *va.* budować, wystawić; Feld — uprawiać pole; Weizen, Hirse, Reis —, *Ldw.* uprawiać pszenicę, proso, ryż; ein Bergwerk — kruszce kopać, dobywać kruszców; eine Straße — zakładać drogę; worauf —, *Bk.* budować na czém; —, *(vertrauen) zaufać w czém; auf Jemanden —, *polegać na kim, spuszczać się na kogo; Luftschlösser —, *zamki na powietrzu kreślić od. stawiać; *złote góry od. pałace wystawiać sobie; auf Sand —, *budować na piasku; Bau'en, *sn.* budowanie, budowa.

Bau'er, *sn.* (Käfig) klatka.

Bau'er, *sm.* chłop, chłopek, kmiotek, wieśniak, włościanin; — (im Schachspiel) chłop, drab, piechota, pieszek, pionek; — (im Kartenspiel) niżnik; Jemanden einen — schelten chłopać, nachłopać komu; du bist ein rechter —! (als Scheltwort, als Verweis), *prawdziwy chłop w ciebie! — bleibt —, *maż jak chcesz chłopa masłem, przecież mu woniéć dziegciem; es ist besser ein guter — als ein schlechter Pfaffe zu sein, *lepiéj być dobrym chłopem niż złym popem; —, *(roher, ungebildeter Mensch) chłop, gbur; Bau'erarbeit, *sf.* chłopska robota; -erart, *sf.* sposób chłopski; chłopska maniera; -erbe'ngel, *sm.* chłopisko; *prostak; -erbro'd, *sn.* chléb chłopski; -erdirne, -erfrau, *sf.* chłopianka; -ergu'tsbesitzer, *sm.* kmiéć; -ergu't, *sn.* majętność chłopska, grunta chłopskie, osada rolnicza; -erhaus, *sn.* chałupa, chata, domek chłopski; -erhof, *sm.* dworzec, zagroda gospodarska; -erhund, *sm.* kondel; -erhütte, *sf.* kmieca chałupa; chata, chałupa chłopska.

Bäu'erin, *sf.* chłopka, gburka, wieśniaczka; *Ldw.* wiejska gospodyni, włościanka.

Bäu'erisch, *a.* chłopski; —, *ad.* po chłopsku; bäuerisches Wesen, *prostactwo.

Bau'erjunge, *sf.* syn chłopa; chłopak ze wsi; -erkerl, *sm.* chłopisko; chłop, cham; *prostak; -erkittel, *sm.* siermięga, chłopska odzież, gunia; -erknecht, *sm.* parobek; -ermädchen, *sn.* dziewczyna ze wsi; wiochna; -ermagd, *sf.* dziewka wiejska.

Bau'ern-, Bau'er-, Bau'ers-, *a.* chłopski, włościański.

Bau'ernart, s. Bau'erart.

Bau'ernkrieg, *sm. Gsch.* wojna chłopów, bunt chłopstwa; Bau'ernscherz, *sm.* chłopski żart; -ernschinder, *sm.* zdzierca, niszczyciel chłopów; -ernsitte, *sf.* chłopski zwyczaj; Bau'ernsohn, *sm.* chłopowic, syn chłopski; -ernsprache, *sf.* chłopska mowa; -erntanz, *sm.* chłopski taniec; -erntochter, *sf.* chłopianka, chłopówna.

Bau'erschaft, *sf.* chłopstwo.

Bau'ersmann, *sm.* włościanin, chłop.

Bau'erstand, *sm.* stan włościański; -erstolz, *sm.* duma chłopska; -ertracht, *sf.* ubiór chłopski; -ervolk, *sn.*, (Bauersleute) chłopstwo, wieśniactwo, chłopi, włościanie; -erwagen, *sm.* wóz chłopski; -erweib, *sn.* kobieta ze wsi, włościanka; -erwi rthschaft, *sf.* gospodarstwo kmiece, od. chłopskie.

Bau'fällig, *a.* upadkiem grożący, chylący się do upadku; das Haus ist — dom chylący się do upadku; -fälligkeit, *sf.* stan wątły, od. upadkiem grożący.

Bau'feld, *sn. Ldw.* pole orne od. [do uprawy zdatne.

Bau'freiheit, *sf.* wolność budowania.

Bau'fuhre, *sf.* podwoda do zwożenia materyałów budowlowych.

Bau'gefangener, *sm.* więzień do tacek skazany (na fortecy).

Bau'geld, *sn.* pieniądze przeznaczone na budowle.

Bau'geräth, *sn.*, Bau'geräthschaft, *sf. Bk.* sprzęty do budowania potrzebne.

Bau'gerüst, *sn. Bk.* rusztowanie.

Bau'herr, *sm.* budowniczy; budownik; dozórca budowli.

Bau'holz, *sn. Bk.* drzewo do budowy, budulec; Stück — budulec, czambrowina.

Bau'kosten, *sf. pl.* koszta budowy.

Bau'kunst, *sf.* architektura, sztuka budownicza, budownictwo; edle — budownictwo ozdobne; -künstler, *sm.* budowniczy; -leute, *sm. pl.* budowniczy, robotnicy przy budowli.

Bau'lich, *a.* mieszkalny; ein Haus in baulichem Zustande erhalten dom utrzymać w dobrym stanie.

Bau'lohn, *sm.* zapłata za budowania.

Bau'lust, *sf.* chęć do budowania; -lustig, *a.* budowny, budować lubiący; einen Platz mit Bäumen besetzen, *Gtn.* miejsce zasadzić drzewami.

Baum, *sm.* drzewo; der liebe Gott läßt keinen — in den Himmel wachsen, *nie podobna głową nieba przebić; *Bóg się pysznym sprzeciwia; *nie dał Pan Bóg świni rogów; ein Kerl wie ein —, *chłop jak dąb; — (Hebebaum) drąg; er sieht den Wald vor lauter Bäumen nicht, *drzewa mu nie dają widziéć lasu; auf den ersten Hieb (auf Einen Hieb) fällt kein —, *nie od razu *Kraków* zbudowano; Bau'manger, *sm.* błonie drzewami zarosłe.

Bau'martig, *a.* drzewny, drzewiasty; baumartiger Stengel pień drzewny.

Bau'materia'lien, *sn. pl.* materyały do budowy potrzebne, materyały budowlane od. materya do budowania.

Bau'mbast, *sn.* łyko z drzewa.

Bau'mblüthe, *sf.* kwitnienie drzew; kwiecie na drzewach; Bau'mbruch, *sm.* drzewa od wichru połamane; Bau'mbrüchig, *a.*: -brüchiges Holz, s. Bau'mbruch.

Bäu'mchen, *sn. dim.* drzewko.

Bau'meister, *sm.* budowniczy, architekt; -meisteramt, *sn.* urząd budowniczy.

Bau'meln, Ba'mmeln, *vn.* (h.) wisząc ruszać się; dyndać; er wird — müssen, *(gehangen werden) będzie dyndał; mit den Füßen — machać nogami.

Bäu'men (sich), *vr.* wspiąć się, [wśpinać się, dęba stawać.

Bau'mente, *sf. Ng.* kaczka drzewna; Bau'meule, *sf. Ng.* puszczyk; Bau'mfalk, *sm. Ng.* kobus, kobusek; drzewianka, drzewczyk, sokolik drzewiec, sokoł mniejszy; -mfarrn, *sm. Ng.* paproć, paprotka pospolita; -mflechte, *sf. Ng.* porost; -mförmig, *a.* kształt drzewa mający; -mfrevel, *sm.* uszkadzanie drzewa; -mfrevler, *sm.* kaziciel drzew, uszkadzający drzewa; -mfrucht, *sf. Gtn.* owoc drzewny, owoc drzewa, na drzewie się rodzący; -mgang, *sm. Gtn.* (Allee) alea, chodnik drzewami wysadzony; -mgarten, *sm. Ng.* sad, ogród owocowy; -mgärtner, *sm.* ogrodnik; sadownik, sadowy, ogrodowy; -mgärtnerei, s. Bau'mzucht; -mgeist, *Myth.*, s. Bau'mnymphe; -mgeländer, *sn. Gtn.* (Spalier) szpaler; -mgipfel, *sm.* wierzchołek drzewa; -mgrille, *sf.*, Bau'mhacker, Bau'mläufer, *sm. Ng.* kowalik drzewny, dzięcioł; -mgrund, *Ng.*, s. Bau'mflechte; -mgruppe, *sf.* grupa drzew; -mhacker, *Ng.*, s. Bau'mgrille; -mharz, *sn.* gumma z drzew; -mhecke, *sf.* płot z drzew, z krzaków, płot żywy; -mhippe, *Gtn.* s. Ga'rtenmesser; -mhoch, *a.* wysoki jak drzewo; -mhöhlung, *sf.* dziupel; -mholder, s. Hollu'nder; -mkäfer, Bau'mschröter, *sm. Ng.* cieśla, kozka; -mkerl, *sm.* *chłop jak dąb; -mknorren, *sm.* ocinek; -mknospe, *sf.* pączka drzewna, pąkowki; -mlang, *a.*: baumlanger Kerl, *człowiek sążnisty, *chłop jak dąb; -mläufer, *Ng.*, s. Bau'mgrille; -mlaus, Bla'ttlaus, *sf. Ng.* mszyca.

Bäu'mlein, *sn. dim.* (v. Baum): s. Bäu'mchen.

Bau'mleiter, *sf.* trepy, sadowa drabina, ostrzew; -mlerche, *Ng.*, s. Hai'delerche; -mlos, *a.* bez drzew; -mmast, s. Ei'chelmast; -mmesser, s. Ga'rtenmesser; -mmarder, *sm. Ng.* kuna leśna; -mmoos, *sn. Ng.* mech drzewny; -mnuß, *sf. Ng.* (wälsche Nuß) orzech [włoski.

Bau'möl, *sn.* oliwa.

Bau'mpfahl, *sm. Gtn.* pal, do którego się przywięzuje drzewo; -mpflanzung, *sf.* plac drzewami nasadzony; -mpflaster, *Gtn.*, s. Bau'mwachs; -mpilz, *sm. Ng.* piestrec, hubka na drzewie; -mrinde, *sf.* kora, łubek, łubka; -msaft, *sm.* sok drzewny, oskoła, miazga; -msäge, *sf. Gtn.* piłka (ogrodnicza) do obrzynania gałęzi; -mschlag, *sm. Mal.* wyobrażenie liścia, laubwerk (w rysunkach); -mschröter, *sm. Ng.* jelonek, chrabąszcz; s. a. Bau'mkäfer; -mschule, *sf. Gtn.* płonnik drzewa, szkoła drzewna, szczepnik, szkółka drzewek, szkółka ogrodowa; -mspecht, *sm. Ng.* dzięcioł; -mstark, *a.* silny, mocny jak drzewo; -mstein, *sm. Ng.* dendryt; -mstock, s. Bau'mknorren; -mwachs, *sn. Gtn.* wosk ogrodniczy, maść woskowa żółta (do szczepienia drzew); s. a. Pflan'zenwachs; -mweide, *sf.* wierzba biała.

Bau'mwolle, *sf. Ng.* bawełna; Bau'mwollen, *a.* bawełniany; bawełnowy; -mwollengarn, *sn.* bawełnica; -mwollengewebe, s. Bau'mwollenstoff; -mwollenindustrie', -mwollenmanufactu'r, *sf.* fabryka, od. przemysł wyrabiąc bawełnę; -mwo'llenpflanze, *Ng.*, s. Bau'mwollenstrauch; -mwollenpflanzung, *sf.* plantacya drzew bawełnianych; -mwollenspinnerei', *sf.* przędzalnia bawełny; -mwollenstaude, *sf.*, -mwollenstrauch, *sm.*, *Ng.* drzewo, bawełnowe, krzewina bawełnowa; bawełniany chróst; -mwollensto'ff, -mwollenzeu'ch, *sm. W. H.* materya bawełniana; -mwollenstreicher, *sm. W.* gręplarz bawełny; -mwollenwaare, *sf. W. H.* s. Bau'mwollensto'ff; -mwollenweide, *sf. Ng.* wierzba łozina; -mwollenzeuch, *sm. W. H.* materya bawełniana.

Bau'mweißling, sm. Ng. (Lilienvogel) głogowiec.
Bau'mwollweberei, s. Bau'mwolleninduslrie', Bau'mwollenmanufactu'r. [dowanie, wychowanie drzew.
Bau'mzucht, sf. chów drzew, ho-
Bau'narr, sm. iron. człowiek mający szalone upodobanie w budowaniu. [budownicza.
Bau'ordnung, sf. Stw. ustawa
Bau'platz, sm. fabryka, miejsce na którém się buduje; s. Bau'stelle.
Bau'ren-, s. Bau'er-, Bau'ern-.
Bau'riß, sm. plan budowli.
Bau'sback, sm. pucek, odmigęba, gębal, gębacz, gębiasty, wielkogęby; -sbäckig, a. pucołowaty.
Bausch, sm.: in — u. Bogen kaufen, *hurtem, na hurt, od. ryczałtem (całkiem) kupować; — (am Kleide) buchastość w sukni; —, Hlk. kompres chirurgiczny. [chasty.
Bau'sch-Ae'rmel, sm. rękaw bu-
Bäu'schchen, sn. dim. kompresa, płatek złożony.
Bau'schen, va. puszyć się, nadymać się; kobielić się; — (Kleider) być buchastem.
Bau'schig, a. napuszony, nadęty, buchasty; bauschiger Aermel rękaw buchasty.
Bau'schkauf, sm. H. kupno hurtem, od. hurtowe.
Bau'schreiber, sm. pisarz fabryczny (przy budownictwie); Bau'schule, sf. szkoła budownicza; Bau'stätte, s. Bau'platz; Bau'stein, sm. kamień do budowy; Bau'stelle, sf. plac do zabudowania, budowisko, miejsce na budowę, pustkowie, kukrzysko.
Bau'ten, sm. pl. v. Bau, s. d.
Bau'tzen, sn. Geog. Budyszyn; Bau'tzener, sm. Geog. obywatel Budyszyna; —, a. Budyszyński.
Bau'verstand, sm. rozum budowniczemu od. do budowania potrzebny; Bau'verständiger, sm. człowiek znający się na budownictwie.
Bau'wesen, sn. budownictwo, budowa, architektura.
Bau'würdig, a. wart budowania; bauwürdiges Bergwerk kopalnia warta, aby w niéj pracować.
Bau'wuth, sf. pasya do budowania; namiętna chęć stawiania budynków.
Bauz! int. bęc! Bau'zen, vn. (h.) bęcnąć, brzdęknąć, klapsnąć.
Bau'zeug, s. Bau'materia'lien.
Ba'xen, Bo'xen (sich), vr. (h.) kułakować się; Ba'xen, Bo'xen, sn. kułakowanie się, potykanie się na pięści, bitwa na kułaki.
Bayone'tt, s. Bajone'tt.
Bea'bsichtigen, va. zamyślać, miéć za cel, miéć co na oku, zmierzać do czego, zakrawać na co, zamierzać sobie; miéć na widoku.
Bea'chten, va. uważać, zważać na co, dbać o co; stosować się do czego, przestrzegać; miéć wzgląd na co; -chtung, sf. uważanie; zastosowanie się; -chtenswerth, -chtungswerth, a. zasługujący na uwagę (wzgląd).
Bea'ckern, va. Ldw.: ein Feld — zorać pole.
Bea'mte, Bea'mter, sm. urzędnik, oficyalista; — sein urzędniczyć; Bea'mten-, a. urzędniczy; Bea'mtenfrau, sf. urzędniczka.
Beä'ngstigen, va. straszyć, strachu nabawić, tęsknić; -gstigung, sf. tęsknota, nudy.
Bea'nspruchen, va. ubiegać się o co; wymagać czego; chciéć, zamyślać, zamierzać sobie co.
Bea'nstanden, va. wahać się.
Bea'ntragen, va. przełożyć, przedstawiać, przekładać.
Bea'ntworten, va. odpowiadać, odpowiedziéć na co; einen Brief — odpisać, odpisywać, respons dać na list; -twortung, sf. odpowiedź, respons, odpisanie, odpis, odezwa.
Bea'rbeiten, va. obrobić, obrabiać, wypracować; ein Stück Holz — ociesać toporem; einen Acker — grunt, rolą uprawiać; eine Masse — massę obrobić; Jemanden — pracować nad kim; —, *(Jemanden durchprügeln) skórę komu wyłoić; -rbeiter, sm. uprawiacz; ten, co pracuje nad uprawą czego; -rbeitung, sf. obrowienie, wypracowanie, uprawa.
Bea'rgwöhnen, va. (h.): Jemanden — wegen etwas podeźrzeć kogo w czym; -wöhnung, s. A'rgwohn.
Beau'fsichtigen, va. dozorować nad czém, doglądać czego; -fsichtigung, sf. inspekcya, dozorowanie.
Beau'ftragen, va. poruczyć, komis dać, zlecenie dać; Beau'ftragter, sm. ten, który odebrał zlecenie; Beau'ftragung, sf. komisya; poruczenie.
Beäu'geln, va. oglądać, obejrzéć co; oczkami rzucać na co; sich — oglądać się. [ście oglądać.
Beau'genscheinigen, va. osobi-
Bebä'ndern, va. wstążkami obszyć.
Bebau'en, va. zabudować miejsce.
Be'ben, vn. (h.) drżéć, trząść się, dygotać; bebend drżący.
Be'ber, Be'bezug, sm. Tk. (in der Orgel) bęben, tremulant.
Be'bern, § s. Erzi'ttern.
Bebi'ldern, va.: eine Wand — obrazkami od. w obrazki pomalować ścianę; — (mit Bildern behängen) scianę obrazkami obwiesić.
Bebi'nden, va. irr. (h.) (bebinde, beband, bebunden) obwiązać, poobwiązywać.
Bebla'sen, va. irr. (beblase, beblies, beblasen) odmuchiwać co.
Beblä'ttern, va. liściem okryć; beblätterter Stengel łodyga listna.
Beble'chen, va. blachą obić, od. obijać, blachą opatrzyć.
Beblü'men, va. okwiecić, kwiatami okryć, od. ozdobić.
Beblu'ten, va. okrwawić, zakrwawić. [obszyć.
Bebo'rden, va. bortować, bortami
Bebrü'cken, va. mosty stawiać.
Bebrü'hen, va. oparzyć, zaparzyć.
Bebrü'ten, va. nasiedziéć, nasiadać; bebrütet nasiadły. [dygotanie.
Be'bung, sf. trzęsienie, drżenie,
Be'cher, sm. puhar, kubek; -cherblume, sf. Ng. krwiściąg.
Be'cherchen, sn. dim. kubeczek; -cherglas, sn. kieliszek kubkowaty; Be'chern, vn. (h.) rzęsiste kielichy spełniać.
Be'cken, sn. miednica; (in der Wasserbaukunst) misa u fontanny; kotlina; (Thalbecken) dolina na około górami opasana; —, Tk. talerzyki metalowe (w janczarskiéj muzyce), zele; -ckenschläger, sm. Tk. muzykant zelami dzwoniący.
Beda'chen, va. dachem pokryć.
Beda'cht, sm. rozwaga, baczność, uważanie, namysł, zastanowienie; mit — rozważnie; z namysłem.
Beda'cht, Bedä'chtig, Bedä'chtlich ad. uważnie, z uwagą, bacznie; — sein auf etwas pamiętać o czém, starać się.
Bedä'chtlich, s. Beda'cht; Bedä'chtlichkeit, s. Beda'chtsamkeit.
Beda'chtsam, ad. rozmyślnie, bacznie; -chtsamkeit, sf. rozmyślenie, baczność, uwaga, rozmysł.
Beda'chung, sf. pokrycie, dach.
Beda'nken (sich), vr. (h.) podziękować, dziękować, dzięki składać, od. oddawać; für solche Freunde bedanke ich mich za takich przyjaciół dziękuję, *takich przyjaciół nie chcę miéć.
Beda'rf, sm. potrzeba, (potrzebowanie i co komu potrzebne); bei — na potrzebę.
Beda'uerlich, a. pożałowania godny; Bedau'ern, va. (h.) żałować, pożałować; użalić się nad kim, ubolewać; ich kann nicht genug — nie mogę odżałować; ich bedauere sehr, daß ich nicht kommen kann mocno żałuję, że przyjść nie mogę.
Bedau'ern, sn. żałowanie; politowanie; -dau'ernswerth, -dau'ernswürdig, a. pożałowania godny; żałosny, politowania godny, nieodżałowany.
Bede'cken, va. okryć, nakryć, zakryć, przykryć, zasłać; sich — nakryć głowę; bedeckt przykryty, nakryty, okryty, zakryty; bedeckter Wagen kryty wóz; — przyodziany; Bede'ckung, sf. przykrycie, osłona, zasłona; eskorta, przystawa.
Bede'nken, va. irr. (h.) (bedenke, bedachte, bedacht) na rozwagę co wziąść, zastanawiać się nad czém, rozważyć co, rozmyślać, ogarnąć myślą; vorgethan u. nach bedacht, hat Manchen in groß Leid gebracht, *lepiéj dziś upatrować niż jutro żałować; *żal próżny, kiedy po niewczasie; sich — namyślać się; er hat sich wieder anders bedacht inaczéj się namyślił; pamiętać; bedenke dein Gewissen pamiętaj na twoje sumnienie; uważać, zważyć, zastanawiać się; Jemanden im Testamente — zapisać komu co w testamencie; pamiętać o kim; Bede'nken, sn. zastanawianie się, namysł; *skrupuł, trudność, wątpliwość, wahanie się, sęk; — tragen wątpienie miéć, wahać się w czém, zastanawiać się nad czém; -de'nklich, a. wątpliwy, krytyczny, fatalny; ciernisty, ciekawy; wart zastanowienia; obawę wzniecający, podejrzenie wzbudzający; skrupulatny; —, ad. wątpliwie, uważnie, niebezpiecznie; -de'nklichkeit, sf. wątpliwość, sęk, trudność; ich habe noch einige Bedenklichkeiten mam jeszcze niektóre wątpliwości, mam skrupuły; -de'nkzeit, sf. czas do namysłu, czas do namyślenia się, od. do rozmyślenia, od. do naradzenia się; Jemandem drei Tage — geben dać komy trzy dni do namysłu; sich eine — ausbitten prosić o czas do namysłu.
Bedeu'ten, va. nauczyć kogo, pokazać komu, wskazać; Jemandem etwas — dać komu co do zrozumienia; sich — lassen dać się oświecić; —, vn. (h.) znaczyć, znamionować; das hat nichts zu — to nic nie znaczy, mniej-

sza o to; Bedeu'ten, *sn.*: mit dem — z tém oświadczeniem; -deu'tend, *a.* znaczny, spory; (wichtig) *ważny, znakomity.

Bedeu'tsam, *a.* wiele znaczący, ważny; -deu'tsamkeit, *sf.* ważność; -deu'tung, *sf.* znaczenie, znak, wróżba; ohne — bez znaczenia; nic nie znaczący; -deu'tungsleer, -deu'tungslo's, *a.* bez znaczenia; -deu'tungsvoll, *a.* pełen znaczenia, znakomity.

Bedie'len, *va.* odylować, podylować.

Bedie'nen, *va.* służyć, usługiwać; Jemanden bei Tische — usługiwać od. służyć komu do stołu; sich einer Sache — używać czego; posługiwać się czém.

Bedie'nsten, s. A'nstellen.

Bedie'nte, Bedie'nter, *sm.* służący, sługa.

Bedie'ntenhaft, Bedie'ntenmäßig, *a. iron.* podły, poziomy, nikczemny; służalczy, niewolniczy; —, *ad.* podle, nikczemnie; służalczo, niewolniczo; -die'ntenhaftigkeit, *sf. iron.* podłość, nikczemność; służalstwo; niewolnicze przywiązanie do czego.

Bedie'nung, *sf.* usługiwanie, posługa, służba, urząd, usługa.

Bedi'ng, *sm.*: mit dem — pod tym warunkiem, z tém zastrzeżeniem; s. a. Bedi'ngung.

Bedi'ngen, *va. irr.* (h.) (bedinge, bedang od. bedung, bedungen, bedingt) zamówić, utargować, zgodzić, kondycyami opisać; warować, zastrzegać, zastrzedz sobie co, zachować, wymówić sobie co.

Bedi'ngniß, s. Bedi'ng, Bedi'ngung.

Bedingt', *pp.* u. *a.* u. *ad.* zastrzeżony, pod warunkiem, pod dokładem, pod kondycyą, warunkowy; warunkowo; bedingte Art, od. Ausdrucksweise, *Spl.* tryb warunkowy.

Bedi'ngung, *sf.* umowa, dokład, kondycyja, warunek, wymowa; zur — machen położyć za warunek; unter der — pod tym warunkiem; mit der — z tym warunkiem; der Friede wurde unter leidlichen Bedingungen geschlossen pokój zawarto pod warunkami dosyć znośnemi; Bedingungen machen od. vorschreiben warunki podawać, stanowić, przepisywać; sich zu einer — verstehen, sich eine — gefallen lassen, eine — eingehen przystać na jaki warunek; sich etwas zur — machen położyć co za warunek; -di'ngungssatz, *sm.* zdanie warunkowe; -di'ngungsweise, *ad.* warunkowo.

Bedo'rnt, s. Do'rnenvoll.

Bedrä'ngen, *va.* uciskać, dręczyć, trapić; dokuczać; in bedrängten Umständen w cisnacych i trudnych okolicznościach; *w biednym stanie; Bedrä'ngniß, *sf.* uciśnienie, ucisk, dręczenie, utrapienie; in sehr großer — sein być w wielkim ucisku; Bedrä'ngt, *pp.* u. *a.* uciśniony, utrapiony; sich in einer bedrängten Lage befinden, in bedrängten Umständen sein znajdować się w przykrém położeniu.

Bedro'hen, *va.*: Jemanden womit — grozić, zagrozić komu, czemu, odgrażać się na kogo; von etwas bedroht werden być zagrożonym czém; Bedroh'ung, *sf.* pogróżka, zagrażanie, odgrażanie się na kogo.

Bedru'cken, *va.* podrukować.

Bedrü'cken, *va.* ciemiężyć, uciskać, trapić, gnębić, przyczłapić; -drü'ckung, *sf.* uciemiężenie, ucisk.

Bedü'ngen, *va. Ldw.* wygnoić, wymierzwić, pognoić, pomierzwić.

Bedü'nken, *sn.* mniemanie, rozumienie, zdanie; s. a. Dü'nken.

Bedü'rfen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (bedarf, bedurfte, bedurft) potrzebować czego; es bedarf potrzeba; es bedarf dafür keines Beweises nie potrzeba na to dowodu; wozu bedarf es hier vieler Worte? po co tu wiele mówić? -dü'rfniß, *sn.* potrzeba; Bedürfnisse niedostatki; potrzebność; das ist ihm bereits zum — geworden to stało się już dla niego potrzebą; nach Bedürfniß podług potrzeby, w miarę potrzeby.

Bedü'rftig, *a.* potrzebny, potrzebujący czego; biedny; -dü'rftigkeit, *sf.* potrzeba, bieda, niedostatek.

Bedu'seln, *va.* § odurzyć; głowę zawrócić (sobie, komu).

Bee'ggen, *va. Ldw.* wybrónować.

Beeh'ren, *va.* uczcić, uszanować, zaszczycić, darzyć, udarować czém, ozdobić; uraczyć; Jemanden mit seinem Besuche — zaszczycić kogo wizytą; mit seiner Gegenwart — zaszczycić obecnością swoją; Jemanden mit seinem ganzen Vertrauen — zaszczycić kogo zupełném zaufaniem swojém; beehrt uczczony, zaszczycony; Beeh'rung, *sf.* uczczenie, zaszczycenie, udarowanie.

Beei'digen, *va.*: etwas — poprzysięgać, poprzysiądz, przysięgą stwierdzić co; Jemanden — przysięgą obowiązać kogo; Beei'digt, *pp.* u. *a.*, Beei'digter, *sm.* poprzysiężony, przysięgły, przysiężny; Beei'digung, *sf.* poprzysięganie, poprzysiężenie.

Beei'fern (sich), *vr.* (h.) usiłować, starać sie; ubiegać się o co; Beei'ferung, *sf.* usiłowanie.

Beei'len, *va.* przyśpieszyć co, pośpieszać z czém; sich — pośpieszyć, uwijać się; ich beeile mich, Ihnen zu melden, daß rc. pośpieszam z doniesieniem Panu, że itd.

Beei'nträchtigen, *va.* krzywdzić, skrzywdzić, ukrzywdzić; poszkodować; Jemandes Rechte — prawom czyim uwłaczać, gwałcić czyje prawa; -ei'nträchtigung, *sf.* skrzywdzenie, krzywda ujma.

Beei'sen, *va.* lodem okryć; beeiset, beeist lodem okryty, zamarzły.

Bee'nden, Bee'ndigen, *va.* ukończyć, skończyć; -ndigung, *sf.* ukończenie.

Bee'ngen, *va.* ścieśnić, ograniczyć, przycisnąć; beengt sein, *mieć serce ściśnione; *niespokojnym być, *w trwodze zostawać; Bee'ngung, *sf.* przyciśnienie, ograniczenie.

Bee'rben, *va.* odziedziczyć, dziedzictwem wziąć; podać w dziedzictwo; Bee'rbung, *sf.* odziedziczenie.

Bee'rdigen, *va.* pogrzebać, pochować (w ziemię umarłego); ein zu Beerdigender pogrzebieniec; -rdigung, *sf.* pogrzeb, pogrzebanie, pochowanie; -rdigungskosten, *sf. pl.* koszta pogrzebu.

Bee're, *sf.* jagoda; Bee'rchen, *sn. dim.* jagodka; Bee'renartig, *a.* jak jagody; -renförmig, *a.* w kształcie jagody; Bee'renblau, Bee'rblau, *sn.* farba niebieska z jagód; Bee'rengelb, Bee'rgelb, *sn.* farba żółta z jagód; Bee'rengrün, Beer'grün, *sn.* farba zielona z jagód.

Bee'rheide, s. A'ffenbeere.

Bee'rmelde, *sf. Ng.* żminda.

Bee'rwein, *Wb.* s. Vo'rlaß.

Beet, *sn. Gtn.* grzęda, grządka w ogrodzie, zagon; Beet'chen, *sn. dim. Gtn.* grządka.

Bee'te, *sf. Ng.* (Mangold, Runkelrübe) ćwikła burak.

Befä'cheln, *va.* powachlować, wachlarzem powiać na co.

Befa'hen, s. Befa'ngen.

Befä'higen, *va.* uzdatnić, uzdolnić; befähigt uzdolniony; -fä'higung, *sf.* (Fähigkeit) uzdolnienie, zdatność.

Befah'ren, *va.* (befürchten) obawiać się; —, *va. irr.* (befahre, befuhr, befahren) jechać, jeździć po czém, od. na czém; ujeździć, ubić drogę; das Meer — pływać po morzu; einen Schacht —, *Bw.* spuścić się do kopalni; befahrner Weg ubita droga, torowana od. ujeżdżona droga; mit etwas — nawozić czém; einen Acker mit Dünger —, *Ldw.* nawozić rolę gnojem.

Befa'llen, *va. irr.* (h.) (befalle, befiel, befallen) przepaść, napaść, napadać, opadać, przywalić; es hat ihn eine Krankheit — choroba na niego przypadła; es befällt Jemanden die Furcht bojaźń kogo napada, strach bierze; von Furcht od. Schreck — strachem przyjęty; es befällt Jemanden ein Unglück nieszczęście kogo spotyka; es befällt mich Fieberfrost dreszcz mnie przechodzi.

Befa'ngen, *a.* zajęty, ujęty, zatrudniony; zaambarasowany, bojaźliwy; — sein być zajętym, ujętym, zatrudnionym, zawikłanym, uwikłanym, wmieszanym, wplątanym, zawartym; — sein im Urtheil, im Benehmen rc. być nie śmiałym, zaambarasowanym, bojaźliwym; unbefangen wolny od przesądu, swobodny; von einem Vorurtheil — sein w przesądzie zostawać; in einem Irrthum — sein być w błędzie; Befa'ngenheit, *sf.* nieśmiałość, trwożliwość, uprzedzenie.

Befa'ssen, *va.* sich mit einer Sache —, *zaprzątnąć się czém, trudnić się czém, zająć się czém; męszać się do czego; — (umfassen) obejmować, objąć.

Befe'dern, *va.* Jemanden — upierzyć, zapierzyć kogo; sich — zapierzyć się.

Befeh'den, *va.* zaczepić, napastować kogo po nieprzyjacielsku, najechać, najeżdżać; -feh'der, *sm.* napastnik, najezdnik; krzywdziciel, odpowiednik; -feh'dung, *sf.* napość, najazd.

Befeh'l, *sm.* rozkaz, nakaz, edykt, mandat; einen — ergehen lassen wydać rozkaz; auf seinen — z jego rozkazu; —, *Kw.* (Commando, Anführung) rozkazy, dowództwo; unter Jemandes — stehen zostawać pod czyimi rozkazami, pod czyją władzą; zu Jemandes Befehlen sein, *być na czyje rozkazy; einem Befehle gehorchen słuchać rozkazu; was steht zu Ihrem —? co Pan rozkaże? Befeh'len, *va. irr.* (h.) (befehle, befahl, befohlen) kazać, rozkazać; nakazać; Jemandem — etwas zu thun nazkazać od. rozkazać komu co zrobić; er wollte der ganzen Welt — chciał całemu rozkazywać światu; was hast du mir zu —? co mi ty masz do rozkazania? — (empfehlen): seine

Seele Gott — duszę swoją Bogu polecić od. zalecić; sich Gott — Bogu się oddać; Gott befohlen! Panu Bogu oddaję (ciebie, was, itd.)! polecić, zalecić, poruczyć, przyporuczyć, wzdać, powzdać, zdać na kogo co; s. a. A'nempfeh'len; Sie haben darüber zu — masz Pan do rozkazania w tém, co się podoba; jesteś Panem tego; Befeh'lerisch, s. Befehl'shaberisch.

Befeh'ligen, *va.* *Kw.* rozkazywać, dowodzić; miéć dowództwo nad armiją, miéć rozkaz; befehligt werden być wysłanym; wohin befehligt werden być wykomenderowanym do czego.

Befeh'lshaber, *sm.* *Kw.* rozkazujący, moc mający, wódz, naczelnik, hetman; -feh'lshaberstelle, -feh'lshaberwürde, *sf.* *Kw.* komenda, naczelnictwo; -feh'lsweise, *ad.* rozkazującym sposobem; —, *sf.* *Spl.* (Imperativ) tryb rozkazujący. [wać.

Befei'len, *va.* pilnikiem opiło-

Befei'lschen, *va.* *H.* stargować.

Befei'nden, *va.* nienawiść okazywać komu; napastować, prześladować kogo; s. a. A'nfeinden.

Befe'stigen, *va.*: an etwas — przymocować, przytwierdzić do czego; przylepić, przylutować, przywiązać, przyszyć; — (dauerhaft machen): die Macht — władzę umocnić, utwierdzić, utrwalić; — (sichern) obwarować, fortyfikować; befestigter Ort, *Kw.* miejsce warowne, obronne; seine Gesundheit — wzmocnić swoje zdrowie; -fe'stiger, *sm.* ten który co ustala, gruntuje, utwierdza od. umacnia; -fe'stigung, *sf.* utwierdzenie, wzmocnienie, obronienie; — der Gesundheit ustalenie zdrowia; -fe'stigungskunst, *sf.* sztuka fortyfikowania; fortyfikacya; -fe'stigungswerk, *sn.* *Kw.* warownia fortyfikacya.

Befeu'chten, *va.* zwilżać, odwilżyć, pokropić, zmaczać, skropić; nawilgocić, namoczyć; -feu'chtung, *sf.* odwilżenie, skropienie, namoczenie.

Befeu'ern, *va.* (anregen, aufmuntern) *rozpalić, zapalić, zagrzać; von Ruhmbegierde befeuert, *zapalony żądzą chwały; von Wein u. Liebe befeuert, *winem i miłością zagrzany.

Befie'dern, *va.* opierzyć, w pierze opatrzyć; befiederter Pfeil strzała przyprawiona pióry; sich befiedern (Vögel, d. i. Federn bekommen) pierza dostawać; w pierze obrastać; dieser Vogel ist schön befiedert ten ptak ma piękne pióra.

Befi'nden, *va.* *irr.* (h.) (befinde, befand, befunden) znaleść, znajdować; przekonać się; doznać, poznać, zastać; nach — der Sache według okoliczności rzeczy; — poczytać, miéć, zdać się; für gut — za dobre uznać; sich —, *vr.* (h.) znajdować się, być; er befindet sich jetzt in Krakau jest teraz w *Krakowie*; miéć się, miewać się; wie — Sie sich? jak się Pan masz? od. jak się Pan ma? er befindet sich recht wohl ma się bardzo dobrze; beide Theile werden sich dabei wohl — obie strony dobrze wyjdą na tém; ich befinde mich in großer Verlegenheit jestem w wielkie kłopocie; Befi'nden, *sn.* mienie się; sie erkundigt sich nach deinem — ona dowiaduje się o twojém zdrowiu; wie ist Ihr —? jak zdrowie Pańskie? nach — der Sache stósownie do stanu od. położenia rzeczy; nach — der Umstände podług tego jakie są okoliczności; -fi'ndlich, *a.* znajdujący się, będący; — sein znajdować się.

Befi'rnissen, *va.* opokostować; powlec pokostem.

Befle'chten, *va.* *irr.* (beflechte, beflocht, beflochten): womit — opleść czém; s. a. Umfle'chten.

Befle'cken, *va.* splamić, splugawić, zmazać; powalać, zwalać, zbrudzić, ubrudzić; *szpecić, skazić, skalać; Jemandes guten Namen — shańbić od. znieważyć czyje dobre imię; beflecktes Gewissen sumienie skażone; sich selbst — (onaniren) onanizować się; Schuhe, Absätze — (lederne Flecke auf die Absätze befestigen) knafliki dać na abcasy; Befle'ckt, *pp.* u. *a.* splamiony, splugawiony, zbrudzony, zmazany, skalany, pokalany, skażony; Befle'ckung, *sf.* zmaza, pokalanie, zbrudzenie, splamienie.

Beflei'ßen, Beflei'ßigen (sich), *vr.* *irr.* (h.) (befleiße mich, befliß, beflissen) starać się o co; pilności przyłożyć, przykładać się do czego; sich der Demuth — pokory używać; sich der Tugend — starać się o cnotą; sich der Kürze — tłumaczyć się krótko (dobitnie).

Befli'cken, *va.*: ein Kleid — połatać suknią; der Rock ist schon überall beflickt surdut już tak podarty, że same tylko łaty.

Beflie'gen, *va.* lecąc usiąść na czém; das Nest — wlecieć na gniazdo; beflogener Vogel, *Jäg.* ptak, który już latać umie.

Befli'ssen, *pp.* u. *a.* (v. Beflei'ßen): oddany czemu, starający się o co, pilny, uczący się, przykładający się do czego; alle diejenigen, welche der schönen Künste — sind wszyscy przykładające się do sztuk pięknych; die der Wahrheit Beflissenen ubiegające się za prawdą; der Rechtswissenschaft Beflissener uczeń prawa; Befli'ssenheit, *sf.* pilność, staranność, usilność, usiłowanie, gorliwość; mit — z usilnością; usilnie. [włożyć na co.

Beflo'ren, *va.* krepą powlec, krepę

Beflü'geln, *va.* (h.) skrzydłami opatrzyć; dodać skrzydeł, oskrzydlić; beflügelt skrzydlaty, skrzydlasty.

Beflu'ten, *va.* zalewać, oblewać.

Befo'lgen, *va.* słuchać czego; trzymać się czego, iść za czém; Befehle — wykonać, wypełnić rozkazy; Jemandes Rath — rady czyjéj naśladować; Jemandes Beispiel — iść za czyjém przykładem; -fo'lgung, *sf.* wykonanie; -fo'lgungswerth, Befo'lgu'ngswürdig, *a.* godzień, aby się do niego stósować.

Befö'rderer, *sm.* promotor, posuwca, dopomagacz, wspieracz, rozkrzewiciel, rozmnożyciel; -fö'rderlich, *a.* popierający, pomocny, przydatny; s. a. Die'nlich.

Befö'rdern, *va.* (nach einem Orte) przesłać, przesyłać, odesłać, wyprawiać; — (beschleunigen) przyśpieszyć; weiter — posuwać; popierać, dopomagać, posunąć daléj; zu einem höhern Range, zu einer Würde — promowować; — (vermehren) pomnożyć, powiększyć; ułatwiać, przysparzać, rozkrzewiać, rozpleniać; einen Officier —, *Kw.* officera awansować, do wyższéj rangi posuwać; den Nutzen eines Landes, seinen Ruhm — mnożyć krajowi pożytek, a jemu sławę; -fö'rderung, *sf.* podźwignienie, poparcie, promocya, podwyższenie, przyśpieszenie, przyłożenie się; -fö'rderungsmi'ttel, *sn.* dźwignia, środek popierający.

Befra'chten, *va.* obładować; najuczyć; womit befrachtetes Schiff, *Sw.* okręt ładowny czém; -fra'chter, *sm.* ładownik, fracht dający; -fra'chtung, *sf.* ładowanie.

Befra'gen, *va.* pytać, wypytać, wypytywać się kogo o co, zapytać się; sich — (sich erkundigen) dowiadywać się czego; dopytywać się czego; sich wegen etwas bei Jemandem — dopytywać się kogo o co; radzić się czego u kogo; Befra'gen, *sn.*, Befra'gung, *sf.* zapytanie, dopytywanie się, wypytywanie, wywiadywanie się.

Befrei'en, *va.* uwolnić, oswobodzić, wybawić, wyzwolić; -frei'er, *sm.* uwolniciel, oswobodziciel, wybawca; -frei'ung, *sf.* uwolnienie, oswobodzenie; -frei'ungskrieg, *sm.* *Gsch.* wojna za wolność narodu; wojna o uwolnienie się od cudzéj władzy; -frei'ungsversu'ch, *sm.* usiłowanie uwolnienia.

Befre'mden, *va.* (h.) dziwić, zastanawiać kogo, obchodzić, zdawać się rzeczą dziwną; das befremdet viele dziwi to wielu; Befre'mden, *sn.* zadziwienie; mit — z zadziwieniem; zu meinem großen — z wielkiém mojém zadziwieniem; Befre'mdend, *ppr.* u. *a.*, Befre'mdlich, *a.* dziwny, zastanawiający; es kommt mir — vor, was er mir meldet dziwném mi się być zdaje, co mi donosi; -fre'mdung, *sf.* zadziwienie.

Befre'ssen, *va.* *irr.* (h.) (befresse, befraß, befressen) obeżréć, obżerać, ozréć, ogryść, ogryzać.

Befreu'nden, *va.* spokrewnić, spowinowacić; durch Familienbande — sprzyjaźnić; sich mit Jemandem — zaprzyjaźnić się z kim; -freu'ndet, *pp.* u. *a.* spowinowacony, zaprzyjaźniony; mit Jemandem — sein być z kim w przyjaźni; -freu'ndung, *sf.* spokrewnienie, spowinowacenie, sprzyjaźnienie.

Befrie'digen, *va.* zaspokoić, uspokoić, zadowalać, dogodzić komu; zadosyć uczynić, zapłacić, zadowolnić od. ukontentować; zagrodzić; Jemandes Erwartung — dogodzić czyjemu oczekiwaniu; er ist schwer zu — jemu trudno dogodzić; -frie'digend, *ppr.* u. *a.* zaspakający, zadowalniający; er hat die Frage — beantwortet odpowiedział na pytanie w sposób zadowalniający; -frie'digt, *pp.* u. *a.* zaspokojony, zadowolniony, uspokojony, ułagodzony; -frie'digung, *sf.* zaspokojenie; zadowolenie, dogodzenie potrzebom; nasycenie; — der Leidenschaften nasycenia ślepych namiętności swoich; — einer Forderung zaspokojenie należności; *zagrodzenie, zagroda. [barczyć.

Befro'hnen, *va.* pańszczyzną o-

Befru'chten, *va.* zapłodzić, upłodzić, zapłodnić; einen Acker — użyźnić rolą; -fru'chtung, *sf.* zapłodnienie, upłodnienie.

Befu'gen, *va.* umocować, upoważnić; Befu'gniß, *sf.* moc, prawo, upoważnienie; befugt moceu; — sein miéć moc, prawo, władzę co czynić;

być upoważnionym, umocnionym, umocowanym; ich bin nicht dazu — nie jestem mocen tego uczynić; *nie mam do tego prawa.

Befüh'lbar, *a.* dotykalny; Befüh'len, *va.* macać, obmacać, dotykać się czego; von allen Seiten — wymacać; Jemandem den Puls — pomacać kogo za puls.

Befu'nd, *sm.* wypadek, prawda; nalazek; wypadek; stan; — der Kasse stan kassy; Befu'ndberi'cht, *sm.* raport o stanie, w jakim co znalezioném zostało przy rewizyi.

Befu'rchen, *va. Ldw.* bróździami opatrzyć; prózdy porobić.

Befü'rchten, *va.* obawiać się czego, lękać się, strachać się; es steht nichts zu — niema niebezpieczeństwa; -fürchtung, *sf.*: — wegen etwas obawianie się czego.

Bega'ben, *va.* obdarować, obdarzyć, udarować, darzyć; Jemanden womit — nadać kogo czém; begabt uliczbiony, nadany, obdarzony; mit vorzüglichen Fähigkeiten — sein obdarzonym być nadzwyczajnemi zdolnościami; s. a. Au'sgestattet, Au'sgerüstet; Bega'bung, *sf.* nadanie, obdarzenie.

Bega'ffen, *va.* (h.) ciekawie oglądać, oglądać z otwartą gębą.

Begä'ngniß, *sn.* obchód, obchodzenie; (Leichenbegängniß) obchód pogrzebowy.

Bega'tten (sich), *vr.* (h.) łączyć się, parzyć się; spółkować (dla płodu); — (Vögel) perkać się; -ga'ttung, *sf.* spółkowanie, łączenie się w parze; -ga'ttungstrieb, *sm.* skłonność, pociąg do spółkowania, do parzenia się; -ga'ttungszeit, *sf.* czas parzenia się, od. spółkowania; — der Pflanzen, *Ng.* fruktyfikacya.

Bege'ben (sich), *vr. irr.* (h.) (begebe mich, begab mich, mich begeben): sich wohin — udać się dokąd; przejść; sich nach der Stadt — pójść do miasta; sich auf die Reise — puścić się w drogę; sich in Gefahr — narazić się, wystawić się na niebezpieczeństwo; sich in den Ehestand — wejść w związki małżeńskie; sich — (wirklich werden, geschehen) stać się, zdarzyć się, przydać się; es begab sich wydarzyło się; — (von etwas abstehen, ablassen) puścić, porzucić, zrzec się czego, zaniechać, wyzuć się z czego; sich seiner Ansprüche — zrzec się swoich pretensyi; sich einer Sache — ustąpić, odstąpić od czego; -ge'benheit, *sf.*, Bege'bniß, *sn.* zdarzenie, przygoda; —, *Gsch.* dzieje.

Bege'bung, *sf.* (Aufgabe, Fahrenlassen) udanie się; odstąpienie.

Bege'gnen, *vn.* (s.) potkać, napotkać, spotkać, potykać kogo, potykać się z kim; *spotkać, zdarzyć się, przytrafić się; — (sich gegen Jemanden betragen od. benehmen) obejść się z kim, postąpić; — (Widerstand leisten, einer Sache abzuhelfen suchen) zapobiedz, zaradzić; -bege'gnung, *sf.* spotkanie, potykanie, obejście się.

Bege'gniß, *sf.* zdarzenie, przygoda; s. a. Bege'benheit.

Bege'hen, *va. irr.* (h.) (begehe, beging, begangen) obchodzić, obejść; (festlich, feierlich) święcić; — (thun, ausüben im nachtheiligen Sinne) zbroić, popełnić, dopuścić się czego, przewinić; was hat er begangen? co on przewinił?

Bege'hr, Begeh'ren, *sn.* żądanie, pragnienie, chęć; żądza; was ist Ihr —? czego Pan żąda? czego Pan sobie życzy? auf Jemandes — na czyje żądanie; Begeh'ren, *va.* żądać, pożądać, domagać się, życzyć sobie, chcieć, pragnąć; zur Ehe — żądać ręki czyjéj do ślubu; begehrte Waare, *H.* towar pokupny; —, *vn.* (h.): nach etwas — pragnąć, zachciewać się czego; der Kranke begehrt nach Wein choremu zachciewa się wina; -geh'renswerth, Begeh'renswürdig, *a.* godzień, aby się o niego starać, aby go zapragnąć, aby usiłować go dostać; -geh'rlich, *a.* żądny, pożądliwy, chciwy; -geh'rlichkeit, *sf.* chciwość nienasycona; -geh'rungsvermögen, *sn.* żądza, władza chcenia; możność żądania.

Bege'hung, *sf.* obchód; -geh'ungssünde, *sf.* grzech czynny; grzech uczynkowy.

Begei'fern, *va.* ześlinić, oślinić; *osarkać; -gei'ferung, *sf.* ześlinienie; *osarkanie.

Begei'stern, *va.* natchnąć, zapalić gorliwością, zająć czém, ożywić, rozczulić; begeistert natchniony, zajęty, zapalony gorliwością; -gei'sterung, *sf.* natchnienie, zapał, *zachwyt poetycki; von — für etwas erfüllt sein dziwne mieć w czém upodobanie; *z zapałem się do czego przywiązać.

Begie'beln, *va. Bk.* zawierszyć, wierzchem zakryć.

Begie'r, Begie'rde, *sf.* żądza, żądość, pożądliwość, chuć, chciwość; Begie'rig, *a.* pożądliwy, pragnący, chciwy, żądościwy; — machen nabawić chęci, od. żądzy, od. chciwości; — zu wissen ciekawy wiedzieć; ich bin — zu wissen, ob etc. bardzo bym chciał widzieć, czy itd.

Begie'ßen, *va. irr.* (h.) (begieße, begoß, begossen) polewać, polać, oblać, zlać; sich —, sich die Nase —, **podpić sobie; wie ein begossener Hund davongehen, *odejść ze wstydem; *odejść jak zmyty, od. z nosem na kwintę spuszczonym; -gie'ßung, *sf.* polewanie, oblewanie.

Begi'nn, *sm.* (Anfang) początek, zaczęcie się; beim — der Vorstellung na początku widowiska; Begi'nnen, *va. irr.* u. *vn.* (h.) (beginne, begann, begonnen) (anfangen) zacząć, zaczynać, począć, poczynać, przystąpić do czego; das Schauspiel beginnt widowisko już się zaczyna; der Frühling beginnt wiosna nastaje od. zaczyna się; beginnen etwas zu thun zaczynać robić co; wer viel beginnt, endet wenig, *kto wiele rzeczy na raz zaczyna, mało kończy; Begi'nnen, *sn.* zaczynanie, początek; s. a. Begi'nn; — (Gebahren, Vornehmen, Verhalten) zaród; — (Plan, Absicht) przedsięwzięcie.

Begi'psen, Begy'psen, *va.* ogipsować.

Begi'ttern, *va.* kratką opatrzyć.

Beglau'bigen, *va.* udowodnić, świadectwem stwierdzić, uwierzytelnić, legalizować; beglaubigte Abschrift odpis wierzytelny; beglaubigend wiarodajny, wiarodatny; beglaubigt wiarogodny, zaświadczony, upoważniony wierzytelnością; -glau'bigung, *sf.* stwierdzenie, udowodnienie, zaświadczenie; zur — dessen dla większéj wiary; -glau'bigungseid, *sm.* przysięga na uwierzytelnienie czego; -glau'bigungsschei'n, *sm.* zaświadczenie; -glau'bigungsschreiben, *sn.* list wiarodajny; list wierzytelny; zaświadczenie zawierzytelniające.

Beglei'ten, *va.*: Jemanden — odprowadzić kogo, przeprowadzić kogo, towarzyszyć komu, przyłączyć się do kogo, assystować komu; —, *Kw.* eskortować, konwojować; mit den Augen — prowadzić oczyma; ich bitte, mich zu — proszę z sobą; mit Musik — (Gesang), *Tk.* przygrywać, przywtarzać, wtórować; begleitet prowadzony; mit Gesang — przyśpiewywać, przynócać; -glei'ter, *sm.* odprowadzający, towarzysz, kompan; assystent, towarzyszący, przystawa; konduktor; -glei'terin, *sf.* towarzyszka; -glei'tung, *sf.* odprowadzenie, przeprowadzenie, prowad, assystencya; *Kw.* eskorta, konwoj, konwojowanie, przystawa; er hatte eine starke od. zahlreiche — bei sich miał przy sobie liczny orszak; unter — der Zünfte mit ihren Fahnen przy assystencyi cechów z chorągwiami; — auf einem Instrument, *Tk.* wtórowanie; towarzyszenie; -glei'tschaft, s. Beglei'tung; -glei'tschein, *sm.* list konwojowy, cedula.

Beglie'dern, *va.* uczłonkować.

Beglo'tzen, *va.* oglądać z wytrzyszczonemi oczami.

Beglü'cken, *va.* uszczęśliwić; Jemanden durch einen Besuch — uszczęśliwić kogo swojemi odwiedzinami; er wurde mit einem Sohne beglückt synem udarowany został; Beglü'cker, *sm.* uszczęśliwiciel; -glü'ckerin, *sf.* uszczęśliwicielka; -glü'ckung, *sf.* uszczęśliwienie.

Beglü'ckwünschen, *va.*: Jemanden — składać komu życzenia, życzyć mu szczęścia i fortuny; powinszować.

Begna'den, Begna'digen, *va.* ułaskawić, życie darować; łaską udarować, obdarzyć czém; przyjąć do łaski; -gna'digung, *sf.* ułaskawienie, udarowanie łaską; aggracyowanie, przyjęcie do łaski, pardon; -gna'digungsbrief, *sm.* patent darujący życie; ułaskawienie; -gna'digungsre'cht, *sn.* prawo łaski od. ułaskawienia.

Begnü'gen (sich), *vr.* mieć dosyć na czém, wystarczać, być kontent, przestawać na czém, kontentować się czém; sich mit Wenigem — przestawać na małém; sich mit dem Seinigen — przestawać na tém co się ma; er muß sich mit der Pension — musi zaprzestać na dawnéj pensyi; Begnü'glich, Begnü'gsam, *a.* (genügsam) kontent, nie wiele pragnący, spokojny; -gnü'gsamkeit, *sf.* (Genügsamkeit) kontentowanie się, uspokojenie umysłu; zadowolnienie.

Begra'ben, *va. irr.* (h.) (begrabe, begrub, begraben) pochować, pogrzebać, pogrześć; — (verbergen), *zanurzyć, zagrzebać; da liegt der Hund —, *to sęk; -grä'bniß, *sn.* pogrzeb; (Ort) grób; zum — läuten na pogrzeb dzwonić; Begrä'bniß-, *a.* pogrzebny, pogrzebowy; -grä'bnißfeier, -nißfeierlichkeit, *sf.* pogrzebiny; -nißgebühren, -nißkosten, *sf. pl.* koszta pogrzebu; -nißmahl, *sn.* stypa; -nißplatz, *sm.*, -nißstätte, *sf.* miejsce pogrzebowe, od.

pogrzebu; -nißschei'n, *sm. Kg.* sepultura; -nißta'g, *sm.* dzień pogrzebu.

Begra'bung, *sf.* pogrzebanie.

Begra'sen, *va.* trawę spaść, zerznąć sierpem, skosić; sich — trawą się okryć; berasét wysłany murawą.

Begrei'fbar, Begrei'flich, *a.* pojęciowy; Begrei'fen, *va. irr.* (h.) (begreife, begriff, begriffen) (angreifen u. festhalten) pochwycić, uchwycić, ująć; *(antreffen, ertappen) zdybać; (oft an etwas greifen) omacać, pomacać, obmacać; (sich mit etwas beschäftigen): begriffen sein (befindlich sein) zajętym być, znajdować się właśnie przy czém; ich war in (od. über) dieser Arbeit begriffen zajęty byłem właśnie tą robotą; auf der Reise begriffen sein być na podróż; (mit der Hand umfassen, umspannen) objąć; *(einschließen) zamknąć, zawrzéć zawierać, objąć, niewyłączyć, umieścić; auch wir sind in diesem Vertrage mit begriffen i my tym traktatem objęci jesteśmy; —, *(mit Worten umfassen) wiele kilkoma słowy ogarnąć, od. wyrazić; mit dem Verstande —, *pojąć, zrozumiéć, dociekać, dochodzić, pomieścić w głowie, przypuścić do głowy, do myśli; das ist leicht od. schwer zu — łatwa, trudna rzecz do pojęcia; er hat die Sache bald begriffen (erlernt) on tę rzecz od razu pojął, pozbadł; jetzt begreife ich, wie dies möglich war teraz pojmuję, jak to było można; ich begreife nicht, was er will nie rozumiem (niewiem), czego on chce; Begrei'flich, *a.* pojętny, pojęciowy; łatwy do pojęcia, zrozumiały; podobny ku pojęciu; Jemandem etwas — machen wyłożyć, wytłumaczyć komu co; -grei'flichkeit, *sf.* podobność ku pojęciu; Begrei'fung, *sf.* obejmowanie, objęcie.

Begre'nzen, Begrä'nzen, *va.* ograniczyć, określlić; *s. a. Beschrä'nken.

Begri'ff, *sm.* myśl, pojęcie; wyobrażenie; koncept, objęcie, ogarnienie, myślenia sposób; nach meinem Begriffe podług mego pojęcia od. wyobrażenia; negative Begriffe, *Philos.* wyobrażenia ujemne; positive Begriffe, *Philos.* wyobrażenia dodatne; einen — weiter entwickeln myśl jaką daléj rozwinąć; kurzer — krótki wypis, rys; sich einen — von etwas machen wyobrażenie sobie czego zrobić, powziąć wyobrażenie, utworzyć sobie zdanie o czém; *skombinować; keinen — von etwas haben nie miéć wyobrażenia o czem; das geht über alle Begriffe, *to przechodzi wszelkie pojęcie; im Begriff sein w gotowości być; gotować się; zaciekać się, miéć wolą co uczynić, zamyślać, być na samém skinieniu, na punkcie, być bliskim; ich stand im Begriffe auszugehen miałem właśnie wychodzić; ich war (od. stand) schon im Begriffe abzureisen już miałem odjeżdżać; Begri'ffen, *pp.* u. *a.* pojęty; mit darunter — sein należéć do czego; in od. mit etwas — sein zajętym być czém, zatrudnionym być czém. [cia należący.

Begri'fflich, *a. Philos.* do poję-

Begri'ffsangabe, Begri'ffsbestimmung, *sf. Philos.* określenie, odznaczenie, cech, definicya; -gri'ffsfach, *sn. Philos.* kategorya, klassa, odział; -gri'ffsfähigkeit, *sf. Philos.* pojęcie, pojmowanie, pomysł, myśl; -gri'ffsforscher, *sm. Philos.* spekulatywny filozof; -gri'ffsforschung, *sf. Philos.* spekulacya, zaciekanie się w metafizycznych badaniach; -gri'ffsgesellung, *sf. Philos.* kojarzenie się myśli, spojność myśli; -gri'ffsverwechslung, Begri'ffsverwirrung, *sf. Philos.* nieporządek od. zamieszanie myśli, pomyłka myśli.

Begrü'nden, *va.* ugruntować, fundować, uzasadnić, wspierać, udowodnić; einen Antrag — wniosek udowodnić; diese Behauptung mußt du noch — to zdanie musisz jeszcze poprzéć dowodami; Begrü'nder, *sm.* założyciel; *twórca; -grü'nderin, *sf.* założycielka; *tworzyni; -grü'ndung, *sf.* fundament, posada; *fundacya, zakład, fundusz na co; *fundowanie, założenie; s. a. Bewei's, Bele'g.

Begrü'nen, *va.* zazielenić, pozielenić.

Begru'nzen, *va.*: Jemanden, etwas — rechać, rechtać na kogo, na co.

Begrü'ßen, *va.* pozdrawiać, przywitać, pozdrowić, powitać; sich gegenseitig — przywitać się z sobą; Jemanden als König — powitować kogo królem; Jemanden um etwas — (bitten) pokłonić się komu o co; den Feind mit Kanonen —, *Kw.* nieprzyjaciela powitować od. przywitować wstrzałami; -grü'ßung, *sf.* powitanie, pozdrowienie; -grü'ßungs-, *a.* powitalny; -grü'ßungsfeierlichkeit, *sf.* uroczystość powitalna od. powitająca; -grüßungsformel, *sf.* formuła witania (się); wyrazy, których się używa przy powitaniu (się); -grü'ßungsschu'ß, *sm. Kw. Sw.* wstrzał powitalny od. witający; sałwa.

Begu'cken, *va.* oglądać.

Begü'nstigen, *va.*: Jemanden — sprzyjać komu, protegować kogo; miéć kogo w łasce; faworyzować, posłużyć komu do czego; dogodnym być; schönes Wetter begünstigte die Feier piękna pogoda posłużyła temu obchodowi; den Handel — zachęcać i ułatwiać handel; bei etwas — pomocnym być, pomagać czemu; -gü'nstigung, *sf.* sprzyjanie, pomaganie, wspieranie; korzyść; względy; unter — der Nacht pod zasłoną nocy; durch Jemandes — za czyją pomocą.

Begü'rten, *va.* opasać (pasem); s. a. Umgü'rten.

Begu'tachten, *va.* zdanie, opinią wydać względem czego; zaopinować; -gu'tachtung, *sf.* opinowanie.

Begü'tern, *va.* majątkiem obdarzyć; umajętnić, majętnym uczynić; begütert majętny.

Begü'tigen, *va.* (besänftigen, beruhigen) uśmierzyć, uspokoić, udobruchać.

Begü'tert, *pp.* u. *a.* majętny.

Begy'psen, *va.* ogipsować.

Behaa'ren, *va.* włosami okryć; behaart włosem, od. sierścią obrosły, kosmaty.

Beha'cken, *va.* (mit dem Schnabel ꝛc.) odziobać, ociosać; (mit Werkzeugen) obciąć, obcinać; *Gtn. Ldw.* obsypać, okopać (motyką).

Beha'ftet, *a.* (beladen) obarczony, obciążony; (mit Krankheit, Uebel) napadnięty, zdjęty; opanowany, ogarniony, zarażony, nawiedzony, ukarany, utrapiony; mit Fehlern — sein miéć wady; mit einer — sein być obarczony chorobą.

Beha'gelt, *a.* gradem zasypany.

Beha'gen, *vn.* (h.) błogie uczucie wzniecić, bawić, podobać się; das behagt mir to mi się podoba; das behagt (gefällt) ihm nicht niesmaczno mu; —, *sn.* upodobanie, przyjemność; — an etwas finden lubić co; upodobanie, przyjemność w czém znajdować; -ha'glich, *a.* błogi; miły; luby; do smaku, dogodny; es wohnt sich hier — przyjemnie się tu mieszka; -ha'glichkeit, *sf.* lubość, wygodność, słodycz, upodobanie; ich empfinde — miło mi co jest.

Beha'lftern, *va.*: ein Pferd — tręzlę włożyć na konia.

Beha'lsbandet, *a. Wpk.* z szyją takiéj a takiéj barwy.

Beha'ltbar, *a.* lekki, letki, łatwy do zatrzymania w pamięci.

Beha'lten, *va. irr.* (h.) (behalte, behielt, behalten) zatrzymać, zachować, zostawiać sobie co, miéć; Recht — miéć racyą, prawdę; die Oberhand — górę otrzymać; przewagę miéć; zu Mittag — zatrzymać na obiad; im Gedächtniß — zatrzymać w pamięci, zachować w pamięci, pamiętać; etwas bei sich — u siebie zachować, niewygadać; der Kranke behält nichts bei sich choroby cokolwiek zje, od. wypije, nic się w nim nie ostoi; wohl behalten (unbeschädigt, unverletzt) nieuszkodzony.

Behä'lter, *sm.* miejsce do schowania lub pomieszczenia czego; mieścidlo, skład; — für Wasser (Wasserbehälter) wodozbiór, cembrowina; — für Fische (Fischbehälter) sadz; s. a. Behä'ltniß.

Behä'ltniß, *sn.* schowanie, miejsce do przechowania od. zbierania, zamykania czego; schowalnia; — für Waaren skład na towary; — wilder Thiere knieja. [pać.

Behä'mmern, *va.* młotkiem okle-

Beha'ndeln, *va.*: (etwas besprechen, darüber sprechen, schreiben) traktować co, zajmować się czém, obrabiać co, chodzić koło czego; — (mit etwas, mit Jemandem verfahren) obchodzić się z czém; postępować z kim jak; er behandelte mich leutselig, grob, grausam obchodził się ze mną łagodnie, pogrubiańsku, okrutnie; übel — źle się obejść, źle traktować; gut, wohl — dobrze się obejść; ärztlich — leczyć; er weiß diese Krankheit nicht zu — nie umie się obchodzić z tą chorobą, nie umie jéj leczyć; wer hat dich (in deiner Krankheit) behandelt? kto cię leczył? —, *H.* utargować, stargować, zgodzić się; -ha'ndlung, obejście się, traktowanie, ułatwianie; manipulacya; *H.* utargowanie (kupna).

Behä'ndigen, *va.* w ręce oddać, wręczyć, doręczyć; -hä'ndigungsschei'n, *sm. Rw.* dowód wręczenia, dokument wręczenia.

Behä'ngen, *va.* zawiesić, obwiesić, obwić, okryć, wybić czém, obsłonić czém; ein Bett — poobwieszać, od. ogarnirować łóżko firankami; sich mit etwas —, *iron.* wdać się, wdawać się z kim; konszachty utrzymywać; er hat sich mit einer Frau behängt, *opartolił się.

Beha'rken, Bere'chen, *va. Gtn. Ldw.* zgrabić, ograbić. [szczéć.

Beha'rnen, Bepi'ssen, *va.* obe-

Beha'rnischt, *a.* pancerny; s. a. Bepa'nzert.

Beha'rren, *va.* zostawać, obstawać przy czém, na czém, wytrzymać w czém, wytrwać, dotrwać; auf einem Vorsatze 2c. — zostawać w jednakowém przedsięwzięciu; auf etwas — uwziąć się na co, na czém stanąć, niepoprzestać czego; da er auf seinem Schweigen beharrte 2c. gdy uparcie zachowywał milczenie.

Beha'rrlich, *a.* stały, ustawiczny, trwały, wytrzymały, natarczywy; —, *ad.* wytrwale, stale, uparcie; — etw. verlangen uparcie czego żądać; -ha'rrlichkeit, *sf.* stałość, dotrwałość, wytrzymałość, ustawiczność, trwałość.

Beha'rschen, *vn.* (s.) (eine harte Rinde bekommen) okrzepnąć; die Wunde ist beharscht rana się zasklepiła, powlekła się skórką; rana obewrzała; zasklepić się skóreczką; — (leicht gefrieren) lodem się powlec.

Beha'rzen, *va.* żywicą pociągnąć, od. powlec.

Behau'ben, *va.*: Jemanden — czepek włożyć komu; sich — czepek włożyć sobie; oczepić.

Behau'chen, *va.* ochuchnąć, chuchać na co; den Spiegel — chudnąć na zwierciadło.

Behau'en, *va. irr.* (h.) (behaue, behieb, behauen) obcinać, ociesać, ociosać, okrzesać, obrąbać; -hau'ung, *sf.* ociosanie, obcinanie, obcięcie, obrąbanie.

Behäu'feln, *va. Gtn. Ldw.* okopać, okopywać.

Behau'pten, *va.* utrzymywać, utrzymać; sich — utrzymać się; den Platz, das Feld —, *Kw.* otrzymać plac; placu dotrzymać; mit Worten — utrzymywać, twierdzić, zapewniać; dowodzić; sein Ansehen — otrzymać uwagę swoję; sich wo — utrzymać się gdzie od. przy czém; wie kannst du so etwas —? jak możesz utrzymać co takiego? er behauptet sehr richtig, daß 2c. słusznie twierdzi, że itd.; -hau'ptung, *sf.* utrzymywanie, twierdzenie, dowodzenie, dokazywanie.

Behau'sen, *va.* (beherbergen) przyjąć w gospodę; -hau'sung, *sf.* mieszkanie, zamieszkanie, dom.

Behe'lf, *sm.* (Ausflucht, Entschuldigung) wybieg, wymówka, wybiegi, wykręty.

Behe'lfen (sich), *vr. irr.* (h.) (behelfe mich, behalf mich, mich beholfen) obejść się (bez czego), obyć się, nie tęsknić się za czém, nie nudzić się bez czego; man hätte sich können ohne sie — bez niéjby się było obeszło; sich womit —, *kontentować się czém, przestawać na czém; er muß sich schmal — cienko, skąpo, chudo, koło niego; sich kümmerlich, elend — biedę klepać; sich mit Lügen — kłamstwem narabiać, pomagać, poradzić sobie czém; Behe'lflich, *a.* służący za pozór, za wybieg.

Behe'lligen, *va.*: Jemanden mit etwas — obciążać kogo, naprzykrzać się komu, natrętnym być, nagabać kogo czém; -he'lligung, *sf.* naprzykrzanie się.

Behe'lmen, *va.* szyszak wdziać, włożyć; behelmt w szyszaku.

Be'hen, *sm. Ng.*: weißer — wyżpin; kukuba, mak pienisty; Be'hennüsse, *sf. pl. Ng.* ziarna behem.

Behe'nd, Behe'nde, *a.* u. *ad.* prędki, prędko; szybki, szybko; zwinny, zwinnie; rączy, raczo; chutki, żwawy, żwawo; -he'ndigkeit, *sf.* rączość, szybkość, zwinność.

Behe'rbergen, *va.*: Jemanden — gospodę komu dać, mieć kogo w stancyi; jak gościa przyjąć, w gospodę kogo przyjąć, w swoim domu dać gospodę.

Behe'rrschen, *va.*: etwas — panować nad czém, rządzić, opanować; der Hügel beherrscht die Stadt, *Kw.* pagórek panuje nad miastem; die Festung Silistria beherrscht die Donau, *Kw.* Forteca *Sylistrya* goruje nad *Dunajem*; sich —, sich selbst — panować nad sobą; być panem siebie samego; sich von etw. beherrschen lassen, beherrscht werden dać komu, czemu panować nad sobą; sich vom Ehrgeiz — lassen dać się powodować dumie; -he'rrschung, *sf.* panowanie, opanowanie, państwo, rządzenie; -he'rrscher, *sm.* rządzca, panujący, Pan, władzca; -he'rrscherin, *sf.* Pani, władczyni.

Behe'rzigen, *va.* brać, składać do serca; mieć na co baczenie, osłuchać się, wziąć na pilną uwagę, w sercu uważać, wejść w rozpoznanie; rozmyślać, rozważać, zastanowić się nad czém, przypuścić do serca, zwrócić swe myśli; Jemandem etwas zu — geben polecić co bacznemu zastanowieniu czyjemu; Jemandes Lehren — pku uwagom czyim; Jemds. Bitte — przychylić się do prozby czyjéj; Behe'rzigenswerth, *a.* godny pilnego zastanowienia się; -he'rzigung, *sf.* przypuszczenie do serca, wzięcie na uwagę, pilne rozważanie.

Behe'rzt, *a.* odważny, śmiały, ochotny; —, *ad.* odważnie, śmiało; — werden nabrać odwagi od. serca; Jemanden — machen serca komu dodać; -he'rztheit, *sf.* śmiałość.

Behe'xen, *va.* oczarować; -he'xung, *sf.* oczarowanie; — durch das böse Auge przyrok.

Behi'ndern, *va.* przeszkodzić, przeszkadzać; s. a. Verhi'ndern, 2c.

Beho'beln, *va. Zm.* obheblować, ostrugać, zestrugać, wyheblować; Jemanden —, *okrzesać kogo.

Behohi'nlächeln, *va.*: Jemanden etwas —, *szyderczo najgrawać się z kogo, z czego.

Beho'lzen, *va.*: eine Waldung — zadrzewić, zaleśnić, drzewami zagaić, zamaić; zapuścić na las; porane grunta zapuszczać; sich — (stark in das Holz wachsen) rozrastać się, grubiéć, puszczać gałęzie; zadrewniéć, zaleśniéć.

Behö'r, s. Zu'behör.

Beho'rchen, *va.* podsłuchiwać, przysłuchiwać się tajemnie.

Behö'rde, *sf.* właściwy urząd; instancya, urząd, magistratura; *zwierzchność, władza; vor welche — gehört diese Sache? do któréj zwierzchności ta rzecz należy? du mußt dich bei der — melden musisz się zgłosić do urzędu; sich an die höchste — wenden udać się do najwyższéj instancyi; -hö'rdlich, *a.* do zwierzchności należący.

Behö'rig, *a.* (gehörig) należyty, przyzwoity, przystojny.

Beho'sen, *va.* wdziać spodnie; sich — wdziać sobie spodnie; behoset, behost w spodnie ubrany, od. odziany.

Behu'f, *sm.* (Nothdurft, Bequemlichkeit) potrzeba, pożytek, wygoda; zum — dieser Sache (zu ihrer Beförderung) ku pożytkowi téj rzeczy, kwoli od. gwoli téj rzeczy; Behu'fs, *praep.* (mit *Genitiv*): dla czego; z powodu; gwoli czemu.

Behu'fen, *va.*: ein Pferd — okuć konia; kopytami go opatrzyć; behuft ukopycony.

Behü'geln, *va.* pagórek od. kopiec na czém usypać.

Behü'lflich, Behi'lflich, *a.* pomocny, posiłkujący; — sein dopomagać; ich will dir darin — sein. będę ci przy tém (w tém, do tego) dopomagał; Jemandem zu einem Amte — sein domomagać komu do urzędu.

Behü'pfen, *va.* skakać po wszystkich miejscach.

Behü'ten, *va.* bronić, strzedz, zachować, chronić, uchronić; behüte Gott! broń Boże! uchowaj Boże! niedaj tego Boże! Gott behüte dich vor solchem Unglück! niech cię Bóg zachowa (od. strzeże, od. broni) od takiego nieszczęścia! Gott behüte! was ist das für ein Lärm? przez Bóg żywy! cóż to za hałas?

Behü'ter, *sm.* obrońca, stróż; -hü'terin, *sf.* obrończyni.

Behu'tsam, *a.* ostróżny, baczny; -hu'tsamkeit, *sf.* baczność, ostróżność; — gebrauchen od. anwenden bei etwas z ostróżnością co robić.

Behü'tung, *sf.* obronienie.

Bei, *praep.* (mit *Dativ*): przy, u, koło; bei jedem Schritt za każdym krokiem; bei guter Gesundheit sein przy zdrowiu być; bei der Hand sein co się pod ręką znajduje; bei Tische sitzen za stołem (u stołu, przy stole) siedziéć; ich habe kein Geld bei mir niemam pieniędzy przy sobie; die Schlacht bei Leipzig bitwa pod Lipskiem; bei der Stadt wohnen mieszkać przy mieście, pod miastem; behalte das bei dir otrzymaj to przy sobie, *milcz o tém, *zachowaj ściśle milczenie; bei Jemandem einen Tisch haben mieć u kogo stół; bei Jemandem in Diensten sein być u kogo w służbie; bei Jemandem einkehren do kogo zajechać, od. wstąpić; bei einander wohnen mieszkać z sobą; Jemanden bei der Hand fassen ująć kogo za rękę; bei den Haaren ziehen za włosy ciągnąć; etwas bei den Haaren herbeiziehen, * przesadzać w czém; niepojęte rzeczy powiadać, co się niechce stósować, od. kleić; Jemanden bei seinem Namen nennen zwać kogo po imieniu; bei Lichte lesen przy świecy czytać; bei alle dem z tém wszystkiém, mimo to; bei Verstande sein być przy rozumie; er ist schon bei Jahren on już w latach; bei Kräften sein być w siłach; gut bei Leibe sein być dobréj tuszy; mieć tuszy; bei dir will ich anfangen od ciebie zacznę; er bleibt dabei on przy tém zostaje od. obstaje; bei Einem Haar, *na włosek; ich schwöre bei Gott przysięgam Bogu; jak Boga kocham; bei meiner Seele! bei meiner Treu'! na moję duszę, od. wiarę! na moję wierność! na poczciwość! bei Strafe pod karą; bei Wasser u. Brod leben żyć o chlebie i o wodzie; bei'm Weine przy winie; bei einem Mahle przy obiedzie, podczas obiadu; bei

schönem Wetter przy pięknéj pogodzie, w piękną pogodę, za pogody; bei Gelegenheit z powodu, przy okazyi; bei Zeiten zawczasu; es waren bei 3000 było ich około trzech tysięcy; es wurden bei dreihundert niedergehauen do trzechset wycięto; es steht bei dir, *w twojéj to mocy; bei (unter) so bewandten Umständen w takich okolicznościach; gdy się rzeczy tak mają; es trifft bei Heller u. Pfennig zu zgadza się co do grosza, co do fenika.

Beja'hen, *va.* potakiwać, tak mówić, twierdzić, potwierdzać, przyznawać; bejahend twierdzący; bejahende od. verneinende Antwort odpowiedź zezwalająca lub odmawiająca; —, *Philos.* twierdzący; bejahender Satz, *Spl.* zdanie twierdzące.

Bejah'rt, *a.* podeszły w leciech, od. w lata; stary, sędziwy, stateczny; bejahrter Mann człowiek już w latach.

Beja'hung, *sf.* potakiwanie, potwierdzenie; Beja'hungs-, *a.* twierdzący; Beja'hungssatz, *sm. Spl.* zdanie twierdzące.

Beja'mmern, *va.*: etwas — lamentować nad czém, litować, narzekać, żalić się, żałować czego, ubolewanie swoje wyrazić; Beja'mmernswerth, -mmernswürdig, *a.* politowania godny; pożałowania godny.

Beia'n, *a.* (nebenan) obok; er wohnt — obok mieszka.

Bejau'chzen, *va.*: etwas — okrzyk radosny wydać na co.

Bei'behalten, *va. irr.* (h.) (behalte bei, behielt bei, beibehalten) zatrzymać, zatrzymywać, zachować; -behaltung, *sf.* zatrzymanie, zachowanie.

Bei'biegen, *va. irr.* (h.) (biege bei, bog bei, beigebogen) przygiąć; — (beifügen, beischließen) załączyć; der Bericht ist dem Schreiben beigebogen raport załączony jest do niniejszego podania.

Bei'binden, *va. irr.* (h.) (binde bei, band bei, beigebunden) przywiązać do czego, razem z czém; —, *Bchb.* oprawić jedno przy drugiém.

Bei'blatt, *sn. Litt.* dodatek, karta dodatkowa (do gazet). [żnego.

Bei'bote, *sm. Rw.* pomocnik wo-

Bei'bringen, *va. irr.* (h.) (bringe bei, brachte bei, beigebracht) (herbei-, hereinbringen) przynosić, donosić; Zeugen — stawić świadków; einen Hieb — zadać cios; Arzenei — dać lekarstwo; Gift — zadać od. dać truciznę; eine Vollmacht —, *Rw.* popisywać się plenipotencyą; — (mittheilen, einflößen) stawić, namienić, przytoczyć, opowiedziéć, ostróżnie oznajmić, zawiadomić; Lehren — wpoić w kogo, przelewać w uczniów; Geschmack —, *wpoić gust, zapał; Jemandem gute Grundsätze —, *wlać w kogo dobre sentymenta, zasady moralne; ich weiß nicht, wie ich ihm die traurige Nachricht — soll nie wiem jakby go zawiadomić o téj smutnéj wieści; Gründe — przytoczyć powody oder dowody; Bei'bringung, *sf.* sprawienie; zadanie; wzniecienie; zawiadomienie; — von Zeugen, *Rw.* przyprowadzenie od. stawienie świa-

Bei'chaise, s. Bei'wagen. [dków.

Bei'chte, *sf. Kg.* spowiedź; zur — gehen od. sein, *Kg.* do spowiedzi iść, pójść; u spowiedzi być; na spowiedzi być; aus der — kommen od spowiedzi przyjść; — sitzen, hören, *Kg.* spowiedzi słuchać; Bei'chten, *va. Kg.* spowiadać się; *przyznać się, wyspowiadać się z czego; er hat ihm Alles gebeichtet ze wszystkiego mu się wyspowiadał; -chtformel, *sf. Kg.* spowiedź powszechna; formuła spowiedna; -chtgänger, *sm. Kg.* spowiadający się; idący do spowiedzi; -chtgeld, *sn.*, -chtgroschen, -chtpfennig, *sm. Kg.* spowiedne; -chtiger, s. Bei'chtvater; -chtkind, *sn. Kg.* spowiadający się, konfitent; -chtpredigt, -chtrede, *sf. Kg.* kazanie, przemowa przed spowiedzią; -chtschein, s. Beichtzettel; -chtstuhl, *sm. Kg.* krzesło spowiednicze, spowiednia; słuchalnia; konfessyonał; -chttag, *sm. Kg.* dzień do spowiedzi przeznaczony; -chtvater, *sm. Kg.* spowiednik, duchowny ojciec, duchownik; -chtzettel, *sm. Kg.* świadectwo z odbytéj spowiedzi.

Bei'de, *a.* u. *pron.* obaj, obydwa, obie, obydwie, oba, oboje; von beiden Seiten z obudwuch stron; keiner von beiden żaden z dwojga, żaden z obudwuch; beides i to i owo, oboje; auf beiden Augen blind sein na oba oczy być ślepym; nie widziéć; auf beiden Ohren taub sein być głuchym na oba uszy; meine beiden Brüder, Schwestern obydwa bracia moi, obie moje siostry; keiner von beiden żaden z nich obu; sie kamen alle beide przyszli obydwa; er will beides haben chce miéć oboje (i jedno i drugie); Bei'de, *a. num.* dwa, dwie, dwoje; einer von beiden jeden z dwóch; eins von beiden jedno z dwojga; unter beiden eins wählen obrać jedno z dwojga; wer von uns beiden? który z nas dwu? Beide = sowohl — als auch: beide, der große u. der kleine (= sowohl der große als auch der kleine) taugen nichts i duży i mały oba nic nie warci; beide groß u. klein jak wielcy, tak mali; auf beiden Beinen stehen stać na obu nogach; mit beiden Händen halten trzymać obiema rękami.

Bei'derlei, *a.* oboje, obojga; beiderlei Geschlechts obojéj płci; auf — Art obu sposobami; unter — Gestalt pod obu postaciami; bei'derseitig, *a.* (von beiden Seiten) obustronny, (z) obopólny; wzajemny; nach beiderseitiger Begrüßung po wzajemném powitaniu; Bei'derseits, *ad.* (von beiden Seiten, beide) z obu stron; obustronnie, (z) obopólnie; sie sind — einverstanden porozumieli się wzajemnie od. obopólnie.

Bei'dlebig, *a. Ng.* wodnoziemny; i w wodzie i na ziemi żyjący; beidlebiges Thier, *Ng.* (Amphibium) zwierz wodnoziemny.

Bei'drehen, *va. Sw.*: ein Schiff — okrętowi taki dać kierunek, oby jedne żagle wiatr dostowały z przodu, drugie z tyłu.

Bei'drucken, *va.* przydrukować.

Bei'drücken, *va.* (neben etwas drücken): ein Siegel — przycisnąć obok, przyłożyć pieczęć.

Bei einander, *ad.* przy sobie; obok siebie; razem z soba.

Bei'erbe, *sm.* dziedzic substytuowany.

Bei'essen, *sn. Kk.* przystawka na stole, potrawka (komput, sałata itd.).

Bei'fall, *sm.* pochwała, aprobacya, zadowolnienie, wziętość, upodobanie, przychylne zdanie; łaskawe względy, potakiwanie, ukontentowanie; szacunek; poklask, pochlebstwo; Künstler, der allgemeinen — findet artysta mający powszechną wziętość; er findet überall — wszystkim się podoba; er findet nirgends — nigdzie się nie podoba; — schenken, geben oklaskami okryć kogo, przyznać pochwałę, pisać się na co; wdzięczność oświadczyć; Jemandem — zuklatschen oklask komu dać; er wurde mit lautem od. rauschendem — aufgenommen przyjęto go z głośnym od. rzęsistym oklaskiem; dieser Vorschlag hat meinen — ten projekt mi się podoba, t. p. trafia do mego przekonania.

Bei'fallen, *vn. irr.* (s.) (falle bei, fiel bei, beigefallen) przyjść na myśl; przychodzić na myśl, przychodzić na myśl, do głowy, na pamięć, do myśli; przypaść; es will mir nicht —, ob es mir gleich auf der Zunge schwebt nie przypada mi na myśl, choć mi się wikle (choć już na końcu języka jest); — (Beifall geben) pochwalić; przystać na co, przypadać na czyje zdanie; s. a. Bei'pflichten; — (Jemandes Partei thätig ergreifen) przystać do kogo; Bei'fällig, *a.* wyrażający zadowolenie, przychylny; —, *ad.* z upodobaniem; sich — über etwas äußern korzystnie od. z pochwałą o czém dać zdanie.

Bei'fallklatschen, *sn.*, Bei'fallsbezei'gung, *sf.* poklask, oklaski; Bei'fallswe'rth, -wü'rdig, *a.* godzien poklasku od. pochwały; Bei'fallswi'nken, *sn.* kiwnięcie głową na znak ukontentowania; Bei'fallszei'chen, *sn.* znak zadowolenia, upodobania.

Bei'fang, *sm.* połów przydarzony, co się razem z czém inném złowiło. [tadela, forteczka.

Bei'feste, Bei'festung, *sf. Kw.* cy-

Bei'folgen, *vn.* (s.) być załączonym do czego; beifolgend przy tém; beifolgender Brief list załączony.

Bei'fracht, *sf. Sw.* pakunek majtkowski.

Bei'frau, *sf.* pomocnica; wyręczycielka; s. a. Ne'benfrau, Ke'bsfrau.

Bei'fuge, *sf.* annex; pismo załączone.

Bei'fügen; *va.* przydać, przyłączyć, załączyć; -fügung, *sf.* przydanie, przyłączenie, załączenie, przydatek.

Bei'fuß, *sm. Ng.* bylica; bylica pospolita; römischer —, *Ng.* bylica włoska.

Bei'gang, s. Ne'bengang.

Bei'gänger, *H.* s. Mä'kler.

Bei'geben, *va. irr.* (gebe bei, gibst bei, gibt bei, gab bei, beigegeben) przydać, dodać; załączyć.

Bei'gehen, *vn. irr.* (s.) (gehe bei, ging bei, beigegangen): sich — lassen dopuścić się czego; laß dir's nicht —! niech ci się nie zachciewa! s. a. Unterste'hen (sich).

Bei'gehend, *ppr.* u. *a.* załączony; przyłaczony, przydany.

Bei'genannt, *a.* z przewiska, z przydomkiem.

Bei'geordnet, *a.* przydany.

Bei'geschma'ck, *sm.* trącenie czém; einen — haben trącić czém; — obcy smak.

Bei'gericht, f. Bei'essen, Ne'benessen.

Bei'geruch, *sm.* zapach różny ob. różnorodny.

Bei'gesellen, *va.* przyłączyć do liczby ob. towarzystwa czyjego; policzyć; beigesellt werden wchodzić do liczby, rzędu itd.; sich Jemandem — przyłączyć się do kogo.

Bei'gießen, *va.* przylać, dolać do czego. [kszéj należąca.

Bei'gut, *sn.* majętność do wię-

Bei'helfen, *va.* podpomagać, podpomódz; -helfer, *sm.* podpomożyciel; -helferin, *sf.* podpomożycielka.

Beihe'r, *ad.* przy tém, nawiasem.

Bei'hilfe, Bei'hülfe, *sf.* pomoc, posiłek, zasiłek; podpomożenie.

Bei'karte, *sf.* karta niska; młodka. [go łoża.

Bei'kind, *sn.* dziecko nieprawne-

Bei'kirche, *sf.* przykościołek, kościoł filialny; kaplica.

Bei'knecht, *sm. Ldw.* pomocnik parobka. [kuchta.

Bei'koch, *sm.* kucharz przydany;

Bei'kommen, *vn. irr.* (f.) (komme bei, kam bei, beigekommen) przyjść, przychodzić, przystąpić; beikommende Rechnung załączony ober przyłączony rachunek; — (feindlich nahe kommen) zbliżyć się, zejść, dostać się do kogo; sich etwas — lassen, f. u. Bei'gehen; — (gleich sein, gleich kommen) równać się komu, wyrównywać, podobnym być, zdążyć komu; ich kann ihm nicht — nie mogę mu nic nie zrobić; ihm ist nicht beizukommen, *jemu nikt nie da rady, *z nim nikt nie poradzi.

Beil, *sn.* topór, toporek.

Bei'lade, *sf.* skrzyneczka, szufladka przy czém.

Bei'lage, *sf.* dodatek, przydanie, skład, złożenie, depozyt, pokład, rzecz zwierzona ku schowaniu; *rzecz dodatkowa ob. załączona.

Bei'lager, *sn.* wesele (książęce ob. Pańskie); pokładziny; das — halten (als feierliche Vollziehung der Vermählung) pokładziny odprawiać, odprawiać gody weselne.

Bei'last, *Sw.* f. Bei'fracht.

Bei'läufer, *sm.* posłannik, zastępca sługi, przydatkowy sługa; *pistolet, goniec, latawiec; *biegas, biegalec; *przystaw; — (Dinge, die geringer sind als andere ihrer Art) dodatek, przydatek; *uboczna rzecz ordynaryjna, brak.

Bei'läufig, *a.* uboczny, potoczny; —, *ad.* (bei Gelegenheit) mimochodem, ubocznie, nawiasem, dodatkowo, okazyonalnie, nawiasowo; z boku; — (als Nebensache, ungefähr) prawie, mniéj więcéj, około.

Bei'lbrief, *sm. Sw. H.* świadectwo cieśli względem budowy i ładowności okrętu.

Bei'legen, *va.* przydawać, przykładać, przyłożyć, przyłączyć, załączyć, dołączyć; — (etwas von einer Sache behaupten) przypisać, przypisywać, przyznawać; man legt ihm viel Verstand bei wielki mu rozum przypisują; sich fremdes Verdienst — przyznaczyć sobie cudze zasługi; Jemandem die Schuld von etwas — przypisywać komu winę czego; das Schiff —, *Sw.* sztachować, zastanowić okręt; żagle wściągnąć przeciw wiatrowi; — (sammeln u. verwahren) odłożyć, odkładać; Streitigkeiten rc. — ułatwiać spory; einen Streit durch Vergleich — spór przez ugodę załatwić.

Bei'leid, *sn.* żałowanie, współubolewanie, kondolencya; kompassya; Jemandem sein — bezeigen okazać, wynurzyć, oświadczyć, dać poznać komu swoje pożałowanie; -leidsbezei'gung, *sf.* okazanie pożałowania; -leidsbrie'f, *sm.*, -leidsschrei'ben, *sn.* list z oświadczeniem żalu.

Bei'leisen, *sn.* żelazo na topory zdatne.

Bei'liegen, *vn. irr.* (h.) (liege bei, lag bei, beigelegen) leżéć, znajdować się przy czém; beigelegt sein być załączonym; beiliegend, załączony, przyłączony.

Bei'lknecht, *sm.* siekierka.

Bei'lkraut, *sn. Ng.* koniakówka, wytrych, klucz, podkownik; cieciorezka upstrzona; cieciorka różowa, ob. upstrzona.

Beim, Bei'm = bei dem; sie sind noch beim (bei'm, bei dem) Essen jeszcze są przy jedzeniu.

Bei'mädchen, *sn.*, Bei'magd, *sf.* dziewka do wyręczania drugiéj w robotach.

Bei'mann, *sm.* nieodstępny towarzysz kobiety, *cicisbeo.

Bei'mengen, f. Bei'mischen.

Bei'messen, *va. irr.* (h.) (messe bei, maß bei, beigemessen) składać, zwalać na kogo co; przyczytać; — (beilegen, von einem Dinge behaupten) przyznawać, przyznać, przypisać; Jemandem Glauben — wiarę dać komu, dowierzać komu, przywiązać wiarę do czego.

Bei'mischen, *va.* przymięszać; Bei'mischung, *sf.* przymięszanie.

Bein, *sn.* (Röhrknochen im Fuße zwischen Knie u. Plattfuß), *Zk.* goleń, piszczel; giza; — (ganzer Fuß) noga; ein — brechen, *Hlk.* nogę złamać; sich ein —, verrenken *Hlk.* wywinąć sobie nogę; Jemandem die Beine brechen nogi komu połamać; — (Dickbein zunächst am Unterleibe, Schenkel), *Zk.* udo; — (jeder Knochen) kość; Jemandem ein — unterschlagen, ihm ein — stellen nogę podstawić komu i przerzucić kogo; *dołki kopać pod kim; die Beine von einander spreizen rozkraczyć, rozczepierzyć nogi; die Beine strecken (§ alle Viere von sich strecken) nogi zadrzéć; sich auf die Beine machen, *puścić się w drogę, *wziąść nogi za pas; ich will dir Beine machen! *nauczę ja ciebie chodzić! dopomogę ja tobie! dodam ja ci nóg! Jemandem auf die Beine helfen postawić kogo na nogach, wznosić, podnosić go; einem Kranken wieder auf die Beine helfen, *choremu zdrowie ocalić ob. przywrócić; *pomódz komu na nogi; auf die Beine kommen (gesund werden, in bessern Wohlstand gerathen), *ozdrowiéć, wykierować się; ein Kriegsheer auf die Beine bringen, *Kw.* wojsko zebrać, wystawić, sztyftować, zaciągnąć; viel Volk auf den Beinen haben, unterhalten, *Kw.* utrzymywać liczne wojsko; es ist nichts als Haut und — an ihm, *niemasz nic więcéj na nim jak skóra i same kości; das bringt mir durch Mark u. —, *to mię wskroś przenika; tkniętym do żywego; etwas an's — binden ob. wischen, *starać się zapomnieć o szkodzie; von Kindesbeinen an, *od lat dziecinnych; auf Einem Beine stehen stać na jednym nodze; auf keinem Beine stehen können (Betrunkener) nie módz stać na nogach; Stein u. Bein schwören, *przysięgać ob. zaklinać się na wszystko; krumme Beine haben miéć krzywe nogi.

Beina'he, *ad.* (fast) prawie, blisko, niemal, ledwie nie, o mało, bez mała nie; er ist — so groß als ich prawie (ob. niemal) tak duży jak ja; er hätte — Prügel bekommen niedługo byliby go wybili; er wäre — gestorben ledwie nie umarł.

Bei'name, *sm.* przemianek; przydomek, przezwisko; einen Beinamen haben miéć przydomek; Jemandem einen Beinamen geben ob. beilegen przydomek komu dać, nadać; Friedrich mit dem Beinamen der Weise Frydryk z przydomkiem *Mądry*.

Bei'narbeiter, f. Bei'ndrechsler.

Bei'nasche, *sf.* popiół z kości; -nbrecher, *sm. Ng.* (Raubvogel) łamikost; -nbruch, *sm.* złamanie nogi; -nbrüchig, *a.* mający nogę złamaną.

Bei'nchen, *sn. dim.* nóżka, udko; kosteczka.

Bei'ndrechsler, *sm.* tokarz.

Bei'nern, *a.* kościany, kościsty.

Bei'nfäulniß, *sf.*, Bei'nfraß, *sm. Hlk.* (Knochenfraß) próchnienie kości; zgnilizna kości; -ngerippe, *sn.* kościotrup; szkielet; -ngewächs, *sn. Hlk.* kostka; -nharnisch, *sm.* nagolenice; nakolanki miedziane; nabiodrki; -nhart, *ad.* twardy jak kość, kościany; -nhaus, *sn.* kośnica; -nhäutchen, *sn. Zk.* błonka na kości; -nhöhle, *sf. Zk.* panewka, puszka (kości udowéj); -nholz, *sn. Ng.* dereń świdwa; głóg drzewo; wiciokrzew przewiercień, wisienka, suchodrzew.

Bei'nicht, *a.* kościsty, na kształt nóg ob. kości; kościasty.

Bei'nig, *a.* nogi mający; zweibeinig dwónogi.

Bei'nkleider, *sn. pl.* spodnie.

Bei'nlade, *sf. Hlk.* (bei Beinbrüchen) łubki.

Bei'nlos, *a.* bez kości.

Bei'nmark, *sn. Zk.* szpik; -nöl, *sf. Zk.* olejek kostny; -nröhre, f. Bein; -nrüstung, f. Bei'nharnisch; -nschellen, *sf. pl.* (Fesseln) kajdany; okowy na nogi, pęta; -nschiene, *sf. Hlk.* łubka na nogę lub rękę złamaną; — (Beinharnisch) nabiodrek, nagolenica, *pleszki; -nschnalle, *sf.* podwiązka; -nschraube, *sf.* łystcianki na katuszy; -nschwarz, *sn.* sadze z kości; -nspath, *sm. Hlk.* ochwat (u koni).

Bei'nwell, *sn. Ng.* (Wallwurz) żywokost; gemeines — żywokost lekarski ob. pospolity; kosztywał, żywy gnat; kleines — miodunka pospolita, płucnik wąskoliści.

Bei'nwunde, *sf. Hlk.* rana u nogi; uszkodzenie kości.

Bejo'chen, *va.* wprządz do jarzma.

Bei'ordnen, *va.* przydać; przydzielić do pomocy; N. ist jetzt dem Ausschusse für Gesetzgebung beigeordnet worden przydano ob. przyznaczono N. do komitetu prawadawczego.

Bei'packen, *va.* przypakować.

Bei'pferd, *sn.* koń luzny, ob. na przyprzążce.

Bei'pflichten, *vn.* (h.): Jemandem — pisać się, przypaść na czyje

zdanie, potakiwać komu, zgadzać się z kim; przystawać na czyje zdanie; Jemandem in Allem — potakiwać komu; -pflichtung, *sf.* zgoda, zgodne zdanie, przyzwolenie.

Bei'reihen, *va.* umieścić w jednym rzędzie z czém.

Bei'rren, (be-i'rren) *va.* w błąd wyprowadzić, zbałamucić.

Bei'saat, *sf. Ldw.* przysiewek.

Beisa'mmen, *ad.* razem, wespół, pospołu, wraz; seid ihr —? jesteście wszyscy razem?

Bei'saß, *sm.* komornik (pańszczyznę pieszo odrabiający); mieszczanin nie mający wszystkich praw miejskich; s. a. Bei'sitzer.

Bei'satz, *sm.* przystawka; — in einer Mischung przymięszanie, przydatek; —, *Spl.* dodatnia, apozycya.

Bei'schaffen, *va.* dostawić, dostarczyć; s. a. Bei'bringen. [tragen.

Bei'schießen, s. Bei'steuern, Bei'-

Bei'schlaf, *sm.* spółkowanie, cielesne obcowanie; den — ausüben spółkować; -schläfer, *sm.* nałożnik, cudzołożnik; -schläferin, *sf.* nałożnica.

Bei'schlag, *sm. Mzw.* (falsche, nachgeschlagene Münze) fałszywa moneta; —, *W.* (beim Haspeln durch Versehen über eine Haspelzacke gefallener Faden) przymota.

Bei'schlagen, s. Bei'fügen.

Bei'schließen, *va. irr.* (h.) (schließe bei, schloß bei, beigeschlossen) załączyć, przyłączyć; Bei'schluß, *sm.* anexa, przydatek, dodatek, przyłożona rzecz, załączona rzecz.

Bei'schlüssel, *sm.* drugi klucz; złodziejski klucz; wytrych.

Bei'schmack, s. Bei'geschmack.

Bei'schreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe bei, schrieb bei, beigeschrieben) przypisać, dopisać, obok czego napisać; Bei'schrift, *sf.* przypisek, dopis, dodatek.

Bei'schüssel, *sf. Kk.* danie przydatkowe; półmisek pomniejszy.

Bei'schuß, s. Bei'trag.

Bei'schütten, *va.* przysypać, obok czego nasypać. [garuga.

Bei'segel, *sn.* żagiel pomniejszy;

Bei'sein, *sn.* (Gegenwart) przytomność; obecność; im Beisein, in Gegenwart w obec; in meinem Beisein w mojéj obecności.

Beisei't, Beisei'te, *ad.* na ustroniu, na stronie, osobno, na stronę, na bok, precz; beiseite treten na bok, na stronę ustąpić; etwas beiseite legen na stronę co położyć; Jemanden — führen, rufen na bok kogo poprowadzić, zawołać; etwas — setzen, *zaniechać, poniechać czego.

Bei'setzen, *va.* postawić, posadzić obok czego; podle czego; einen Topf —, *Kk.* garnek przystawić do ognia; zu einer Mischung — dodać, przymięszać; eine Leiche — wstawić zwłoki do grobu, przystawić ciało umarłego; die Segel — (ausspannen), *Sw.* żagle rozpuścić.

Bei'sitz, *sm.* siedzenie poboczne; zasiadanie poboczne; zasiadanie (w sądzie).

Bei'sitzen, *vn. irr.* (h.) (sitze bei, saß bei, beigesessen) siedzieć przy kim, zasiadać; Bei'sitzer, *sm. Rw.* assessor, asesor, zasiadca; Bei'sitzera'mt, *sn.* asesorstwo.

Bei'spann, *sm.* przyprząg.

Bei'spiel, *sn.* przykład; zum Beispiel, z. B. na przykład, np.; — (Vorschrift des Verhaltens) przykład, wzór; ein — woran nehmen brać przykład z czego, kajać się czém; sich an Jemandem od. an etwas ein — nehmen brać z kogo, z czego przykład; böse Beispiele verderben gute Sitten, *kto podle sąsiada chromego mieszka i sam chromać się nauczy; ein — anführen przykład przytoczyć; zum — dienen za przykład służyć; ein gutes, ein schlechtes — geben dawać dobry, zły przykład (z siebie, an sich); Bei'spiello's, *a.* bezprzykładny; Bei'spielrei'ch, *a.* obfity w przykłady.

Bei'springen, *vn. irr.* (s.) (springe bei, sprang bei, beigesprungen) przyskoczyć, przybiedz na pomoc, dopomódz; nadskakiwać.

Bei'ßen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (beiße, biß, gebissen) kąsać, gryźć; ukąsić, ugryść; in die Augen — w oczy gryść; die Zähne zusammen — zęby ścisnąć; in's Gras — (sterben), *ziemię gryźć, umrzéć, paść ofiarą; sich auf die Zunge, auf die Lippen — wargi gryźć, przygryzać; (um das Lachen zu unterdrücken) śmiech dusić; in einen sauern Apfel — müssen, *w gorzkie jabłko zakąsić; nichts zu — noch zu brechen haben, *biedę klepać, ostatnią biedę cierpiéć; sich mit Jemandem — (sich zanken), *kłócić się z kim, *swarzyć się z kim, *koty drzéć; nicht jeder beißt, der da bellt, *nie każdy kąsa co wąsem trząsa; *nie tak djabeł straszny jak go malują; die Flöhe beißen ihn pchły go gryzą; das Brod — chléb ugryźć; nach Jemandem — chciéć kogo ugryźć; der Pfeffer beißt auf die Zunge pieprz gryzie w język; es beißt mich etwas auf der Haut coś mnie gryzie (swędzi) po skórze; ich dachte, was mich bisse! **§ myślałem co mnie tak kąsa! **at gadasz! **nie pleć!

Bei'ßen, *sn.* kąsanie, gryzienie; Bei'ßend, *a.* gryzący, kąsający; *przymawiający, przygryźliwy, przycinający; dokuczliwy; *uszczypliwy, z przekąsem; dosadny; Bei'ßig, *a.* kąsający; jadowity, zły, złośliwy, gryźliwy; Bei'ßigkeit, *sf.* uszczypliwość.

Bei'ßker, *sm. Ng.* (Fisch) piskorz.

Bei'ßkohl, *sm. Ng.* burak.

Bei'ßkorb, *sm.* kaganiec.

Bei'ßzahn, *sm.* kieł, ząb przedni szeroki, ząb śmiechowy; Bei'ßzange, Knei'pzange, *sf.* kleszcze, obcęgi.

Bei'stand, *sm.* (Hülfe) pomoc, ratunek, assystencya; Jemandem — leisten, gewähren pomoc komu dać, być mu ku pomocy; mit göttlichem Beistande za boską pomocą; — (Person, die einer andern beisteht) pomocnik, asystent; —, *Rw.* adwokat, poradnik; Jemanden zum — annehmen, *Rw.* wziąć kogo za obrońcę w sprawie.

Bei'stecken, *va.* wetknąć obok czego, wsadzić, włożyć, schować na bok, do kieszeni; — (in's Gefängniß werfen) wrzucić, wsadzić, wtrącić do więzienia.

Bei'stehen, *vn. irr.* (h.) (stehe bei, stand bei, beigestanden) stać przy kim; Jemandem — (ihm Hülfe leisten) być komu na pomocy, pomagać komu od. za kim (obecnie); Jemandem vor Gericht —, *Rw.* być czyim obrońcą w sądzie.

Bei'steuer, *sf.* (Beitrag an Gelde, Geldhülfe) składka, wsparcie pieniężne; Bei'steuern, *va.* składać się na co, przyłożyć się do czego.

Bei'stimmen, *vn.* (h.) Jemandem — przyzwolić, sprzyjać cudzemu zdaniu, przystać na czyje zdanie; Jemandem in Allem — potakiwać komu, zgadzać się z kim; -stimmung, *sf.* zgoda, przyzwolenie.

Bei'strich, *sm. Spl.* przecinek, kreska. [od. drugi.

Bei'tisch, *sm.* stoliczek osobny

Bei'trag, *sm.* (Zusatz) przyłożenie się, składka, kontyngens, kwota złożona, składkowa ofiara; danina; — (thätige Hülfe, Unterstützung) pomoc, zasiłek, zasób; man sammelt Beiträge zbierają składki.

Bei'tragen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (trage bei, trug bei, beigetragen) przyłożyć się do czego, przyczynić się do czego, wpływać do czego; — (Hülfe leisten, unterstützen) pomódz, pomagać, znosić, składać, przydać, przydawać.

Bei'tragend, *ppr.* u. *a.* składkowy; akcyonaryjny.

Bei'treiben, *va. irr.* (h.) (treibe bei, trieb bei, beigetrieben) przypędzić; — (zu zahlen zwingen, z. B. Abgaben, Steuern) exekwować, wybierać, wyciągać, pobierać ściąganie należności; wybierać przez exekucyą; Beitreibung des Capitals, *Rw.* poszukiwanie kapitału w drodze prawnéj; etwas gerichtlich — ściągać co drogą sądową. [zwierzynę.

Bei'treiben, *sn. Jäg.* dojeżdżać

Bei'treibung, *sf.* przypędzenie; *Rw.* exekwowanie, wybieranie, wyciąganie.

Bei'treten, *vn. irr.* (s.) (trete bei, trat bei, beigetreten) (Beifall geben) przystąpić; Jemandes Meinung — przypaść na czyje zdanie; skłonić się do czego; przyzwolić; — (Theil nehmen) przystać na co od. do kogo; przystać na czyją stronę; einem Bündnisse — przystąpić do związku od. do ligi.

Bei'tritt, *sm.* przystęp, przystąpienie, przystanie, przychylenie się; er versagt seinen — odmawia przychylenia się swego; Bei'trittsurkunde, *sf.* akt przystąpienia do czego; *Rw.* akces. [okrzyki wydawać na co.

Beju'beln, *va.*: etwas — radośne

Bei'wache, Bei'wacht, *sf. Kw.* straż nocna na polu pod bronią; biwakowanie,

Bei'wagen, *sm.* (im Postwesen) dokatkowy wóz, wóz zasobny, zapasny; przydatkowy wóz, osobny wóz.

Bei'weg, *sm.* przydroże, przyległa droga, uboczna droga; manowiec; s. a. Ne'benweg.

Bei'wohnen, *vn.* (h.) mieszkać przy czém, mieszkać z kim; — (den Beischlaf vollziehen) cieleśnie obcować, spółkować; chędożyć kobietę, obłapiać; — (gegenwärtig bei etwas sein) być przytomnym, obecnym; der Hochzeit — stawić się na wesele; Bei'wohnung, s. Bei'schlaf.

Bei'wort, *sn. Spl.* (Eigenschaftswort) przymiotnik; — (Adverb), *Spl.* przysłówek; s.a. Ne'benwort; —, *epitet; Bei'wörtlich, *a.* przymiotny; —, *ad.* przymiotnie.

Bei'zählen, *va.* liczyć, policzyć do czego.

Bei'zbrühe, s. Bei'zwasser.

Bei'ze, *sf.* bejcowanie, moczenie w bejcy, bejca, zaprawa, przyprawa gryząca; bajcowadło; *Grb.* kwas garbarski, tan; *Jäg.* polowanie, myślistwo ptasze z sokołami.

Bei'zeichen, *sn.* znak dodatkowy; *Tk.* znak przed pojedyńczą nótą.

Bei'zeisen, *sn.* (des Bildhauers) dłótko do gładzenia.

Beizei'ten (bei Zeiten), *ad.*, s. Frü'he, Früh'zeitig.

Bei'zen, *va.* bejcować, besować, becować; *Grb.* kwasić skóry; dębić skóry; macerować, moczyć; *Jäg.* polować z sokołem na ptaki.

Bei'zend, *ppr.* u. *a.* bejcujący, gryzący. [s. a. Ne'benzimmer.

Bei'zimmer, *sn.* pokój poboczny;

Bei'zkraft, *sf.* moc kaustyczna.

Bei'zkufe, *sf.* kadź kusznierska (do wyprawy futer); Bei'zmittel, *sn.* *Hlk.* środek gryzący, kaustyk.

Bei'zügel, *sm.* lewy cugiel.

Bei'zvogel, *sm.* *Jäg.* ptak łowczy; Jagd durch Beizvögel (abgerichtete Falken) polowanie z ptakami łowczemi. [cowania.

Bei'zwasser, *sn.* rozczyn do bej-

Beka'lbern (sich), *vr.* **§ obluć się; s. a. Erbre'chen (sich).

Beka'lken, *va.* wapnem obrzucić.

Bekä'mpfen, *va.* zwalczyć, zwyciężyć, zawojować, pokonać; -kä'mpfung, *sf.* zwalczenie, pokonywanie.

Beka'nnt, *a.* znajomy, wiadomy, znany; das ist allgemein — to wszystkim wiadomo; wszyscy o tém wiedzą; er ist bekannt wie ein schlechter (od. böser) Dreier, *znają go wszędzie jako zły grosz od. szeląg; mein Bekannter mój znajomy; — machen zaznajomić; obznajomić; ogłosić, obwieścić; sich mit etwas — machen obeznać się czém; — werden znanym zostać; rühmlich — werden (Personen) zasłynąć; mit Jemandem — werden zapoznać się z kim; mit etwas — poznać co.

Beka'nntermaßen, Beka'nntlich, *ad.* jak wiadomo.

Beka'nntmachung, *sf.* uwiadomienie, obwieszczenie; Beka'nntmachungs-, *a.* uwieszczy; -ka'nntschaft, *sf.* znajomość; mit Jemandem — machen zabrać znajomość z kim, zaznajomić się z kim; das ist eine alte — von mir to moja dawna znajomość; eine große — haben mieć wiele znajomości. [— pal obkantować.

Beka'nten, *va.* *Zm.*: einen Pfahl

Beka'ppen, *va.* *Gtn.*: einen Baum — wierzchołek drzewa obcinać, drzewo ogolić od. okrzesać.

Beke'hren, *va.* nawrócić, nawracać; einen Heiden zum Christenthum — pogana nawrócić na wiarę chrześciańską; sich — nawrócić się; ein Narr ist schwer zu — głupiego trudno wynicować; Beke'hrer, *sm.* nawracający, nawróciciel; -ke'hrter, *sm.* nawrócony; -ke'hrung, *sf.* nawrócenie, nawracanie; -ke'hrungsanstalt, *sf.* instytut nawracania; *propaganda; -ke'hrungsbote, *sm.* *Kg.* (Missionar) misyonarz; ksiądz nawracaniem się trudniący; -ke'hrungseifer, *sm.* gorliwość w nawracaniu; -ke'hrungssucht, *sf.* pasya nawracania; upodowanie w nawracaniu.

Beke'nnen, *va.* *irr.* (h.) (bekenne, bekannte, bekannt) wyznać, wyznawać; Farbe — (im Kartenspiel) do maści odrzucać; sich zu einer Religion — wyznawać religią jaką; sich zu etwas — przyznać się do czego; zeznawać; Beke'nner, *sm.* wyznawca; -ke'nntniß, *sn.* wyznanie; — (Geständniß) zeznanie.

Bekla'gen, *va.* uskarżać się, skarżyć się, żałować kogo; sich über etwas — żalić się na co przed kim, użalać się; Bekla'genswe'rth, -genswü'rdig, *a.* godny pożałowania, opłakany; -kla'gter, *sm.* oskarżony, obżałowany; *Rw.* pozwany do sądu.

Bekla'tschen, *va.* okrywać oklaskami; przyklaskiwać; einen Einfall ꝛc. — z oblaskiem przyjąć jaki koncept; plotki rozsiewać, obgadywać. [wać.

Beklau'ben, *va.* odłubać, odłuby-

Bekle'ben, *va.* oblepić, oblepiać; -kle'bung, *sf.* oblepianie, oblepienie.

Bekle'cken, *va.* (h.) pokleksować; — (beflecken) splamić, spluskać; sich — poplamić się.

Beklei'ben, *va.* oblepić; —, *vn.* (fortgehen) udać się; — (Pflanzen) kochać się, płużyć; przyjąć się.

Beklei'den, *va.* ubrać, ubierać, przyodziać, przyodziewać, odzieżą opatrywać; *sprawować; er bekleidete das Amt eines Priesters urząd kapłana sprawował; ein Amt, eine Stelle kurze Zeit — urząd jaki piastować przelotem; — (überziehen) obwlec, ocembrować, powlec czém, przystroić; die Wand mit Tapeten — ścianę obiciami; der Baum bekleidet sich mit Laub drzewo stroi się w liście; Jemanden mit einer Würde — godnością obdarzyć kogo, urząd komu poruczyć; eine Ehrenstelle — piastować godność jaką; -klei'dung, *sf.* odziewanie, odzież, ubranie, obleczenie, przyodzianie; obsadzenie, obicie; uburtowanie; — eines Amtes piastowanie urzędu.

Beklei'stern, *va.* poklajstrować; -sterung, *sf.* poklajstrowanie.

Bekle'mmen, *va.* ścisnąć, ściskać; Bekle'mmung, *sf.* ściśnienie, tęskność, nudność; — des Herzens ściśnienie serca, duszność.

Bekle'ttern, s. Erkle'ttern.

Beklo'mmen, *pp.* u. *a.* *irr.* (v. Bekle'mmen): ściśniony, przytłumiony; mir ist — duszno mi jest; mir ist so — um's Herz ciasno mi jest koło serca; beklommene Stimme głos ściśniony od. przyduczony; beklommener od. beklemmter Athem ściśniony oddech; Beklo'pfen, *va.* oklepać; pukać w co po różnych miejscach.

Beklü'geln, *va.* mędrkować nad czém; krytykować. [su'deln.

Beklu'nkern, §, s. Beke'cken, Be-

Beko'mmen, *va.* *irr.* (h.) (bekomme, bekam, bekommen) wziąć, wziąść, odebrać, dostać; einen Befehl — odebrać rozkaz; Schläge —, **wziąć, dostać w skórę; Federn — pierze puszczać; er bekommt einen Bart puszcza mu się, sypie mu się broda; Zähne — zębów dostawać; ein Fieber —, *Hlk.* febry dostać; Schwindel — chorzy doznają znacznego głowy zawrotu; einen Sohn — (gebären) powić syna; zu — sein można dostać, dostanie, można kupić; nabyć; ich kann ihn nicht zu Gesicht — nie mogę go dostać na oczy; ich bekomme Lust zu etwas ochota mnie bierze od. przychodzi mi do czego; Muth — nabyć odwagi; —, *vn.* (s.) służyć; es bekam ihm gut to mu posłużyło; es bekommt ihm zdrowo mu, służy mu; wohl bekomme es dir! Boże daj zdrowie! wohl bekomme es! na zdrowie! diese Verwegenheit wird dir übel — ta śmiałość na złe ci wyjdzie; Beko'mmen, *sn.* dostąpienie, otrzymanie.

Beko'rken, *va.* zakorkować; w korek, w korki opatrzyć butelki.

Bekö'stigen, *va.* stołować; sich — stołować się; sich selbst — stołować się za swoje; Bekö'stiger, *sm.* stołujący, wiktujący; dający wikt; -kö'stigung, *sf.* stołowanie.

Beko'tzen, *va.* §zrzygać, obluć; sich —, § obluć się.

Bekrä'ftigen, *va.* utwierdzić, umocnić, upewnić, potwierdzić, stwierdzić; sein Zeugniß durch einen Eid —, *Rw.* swoje świadectwo utwierdzić przysięgą; -krä'ftigung, *sf.* potwierdzenie, stwierdzenie.

Bekrä'nzen, *va.* uwieńczyć, wieńcem przyozdobić; Bekrä'nzung, *sf.* uwieńczenie.

Bekra'tzen, *va.* odrapać, drapać po czém; Bekra'tzen, *sn.* odrapanie.

Bekreu'zen, Bekreu'zigen, *va.* krzyżem, krzyżykiem oznaczyć; sich — przeżegnać się, żegnać się.

Bekrie'chen, *va.* *irr.* (h.) (bekrieche, bekroch, bekrochen) obleść, wleść na co; łazić po czem.

Bekrie'gen, *va.* zawojować; Jemanden — wojować kogo; wojnę prowadzić z kim.

Bekri'tteln, *va.* krytykować.

Bekri'tzeln, *va.* pogryzmolić, obazgrać.

Bekrö'nen, *va.* uwieńczyć, ukoronować.

Bekü'mmern, *va.* troszczyć, zafrasować, zasmucić, troskać; sich — troszczyć się, troskać się; sich wegen einer Sache — kłopotać się o co, gryść się, gryść się w sobie; suszyć sobie głowę, troskliwym być, dbać o co, starać się o co; ich bekümmere mich durchaus nicht darum, *tyle dbam o to, jak pies o piątą nogę; was bekümmerst du dich um fremde Angelegenheiten? czego się mięszasz do cudzych spraw? bekümmere dich darum nicht! nie troszcz się o to! niech cię o to nie boli głowa! sich um Alles bekümmern chcieć o wszystkiém widzieć; -kü'mmerniß, *sf.* kłopot, troska, troski; troskliwość, frasunek; -kü'mmert, *pp.* u. *a.* stroskany, skłopotany, frasobliwy, obawiający się, niespokojny; — sein um od. wegen etwas troszczyć się o co.

Belä'cheln, *va.* uśmiechać się na co.

Bela'chen, *va.* ośmiać, wyśmiać, rozśmiać się z czego, z uśmiechem zbyć; Bela'chenswerth, *a.* śmiechu godny.

Bela'den, *va.* *irr.* (h.) (belade, belud, beladen) nakładać, uładować, wyładować; — (aufladen) obładować, objuczać; najuczyć, ojuczyć, obciążać, obarczyć; mit Weizen beladener Galler, *Sw. H.* galar pszenicą wyładowany; er ist mit Schulden —, *obarczony długami; mit Geschäften — sein, *mieć wiele interesów na głowie; beladener Wagen wóz ładowny; Jemanden mit Ketten — okuć kogo w kajdany.

Bela'dung, *sf.* uładowanie.
Bela'gerer, *sm. Kw.* obegnaniec, oblegający; Bela'gern, *va. Kw.* oblec od. obledz, oblegać; otoczyć, opasać; Bela'gert, *pp.* u. *a.* oblężony, obegnany; die Belagerten, *pl.* oblężeni, oblężeńcy; -gerung, *sf.* oblężenie, obegnanie; -gerungs-, *a. Kw.* obegnańczy; -gerungsarbeiten, *sf. pl.*, -gerungswerke, *sn. pl.* prace oblężnicze, roboty oblężnicze; -gerungsgeschü'tz, *sn. Kw.* działa oblężnicze; -gerungscorps, *sn. Kw.* korpus oblegający; korpus oblężniczy; -gerungskunst, *sf. Kw.* sztuka oblegania od. dobywania twierdz; -gerungsmaschine, *sf. Kw. Alt.* maszyna do dobywania twierdz; -gerungspark, *sm. Kw.* rzeczy do obleżenia przygotowane; -gerungszustand, *sm. Kw.* stan oblężenia; in — erklären, *Kw.* ogłosić w stanie oblężenia (miasto).
Bela'ng, *sm.* ważność, waga, znaczenie; in dessen — (mit Rücksicht darauf), *ze względu na to; *co się tego dotyczy; eine Sache von — rzecz ważna; Sache von keinem — rzecz nic nie znacząca; von großem — sein być bardzo ważném.
Bela'ngen, *va.* oskarżyć, zaskarżyć kogo; obżałować; pozwać, pozywać, zapozwać; ich bin nie gerichtlich belangt worden, *Rw.* do sądowéj odpowiedzialności pociągany nie byłem; gerichtlich belangt werden, *Rw.* być pociągnionym do sądu; —, *vn.* tyczyć się, ściągać się do czego; belangend tyczący się, co się tycze; -la'ngung, *sf.* oskarżenie, zaskarżenie; pozywanie, pozew.
Bela'ppt, *a.* (mit hängenden Ohren) uszu zawiesistych, wiszących, kłapouchy.
Bela'sten, *va.* obciążyć, obładować, obarczyć, obrzemieniać; mit Schulden belastet obciążony długami; s. a. Ue'berladen.
Belä'stigen, *va.* obciążać, przykrzyć się; *obarczyć; -lä'stigung, *sf.* obciążenie, obciążanie, przykrość; *obarczenie. [obić.
Bela'tten, *va. Zm. Bk.* łatami
Belau'ben, *vn.* zaliścić, liściem zamaić; belaubt werden zaliściéć, liściem zarosnąć.
Belau'ern, *va.* uczatować, podstrzegać; podsłuchiwać, zejść kogo; odrwić kogo, oszołomić; Jemandes Worte — podsłuchiwać; nadstawiać ucha, aby uchwycić co kto gada.
Belau'f, *sm.* (Waldrevier) objazd; — (Betrag) kwota, ilość, suma, ogół.
Belau'fen, *va. irr.* (h.) (belaufe, belief, belaufen) obiedz, obiegać, przebiedz; oblatać, oblatywać; — (zur Fortpflanzung befruchten) upłodnić; der Hund belä'uft die Hündin pies sprzągł się z suką; łączyć się, gonić się; ciekać się, biegać się, grzać się, sprzęgać się, wiązać się; — (Schweine) kiernozić się, bukać się, krzekać, ślinić się; die Kuh wird — krowa poluje, pobiega się; sich — (sich erstrecken, ausmachen) wynosić, czynić.
Belau'schen, *va.* uczatować, zejść kogo.
Bele'ben, *va.* ożywić, orzeźwić, zażywiać, zagrzewać; belebend ożywiający, ożywczy; belebt ożywiony, dziarski, żywy; *wesoły, pełen życia; belebte Wesen istoty żyjące; Bele'bung, *sf.* ożywienie.
Bele'cken, *va.* oblizać, oblizywać; -le'ckung, *sf.* oblizanie.
Bele'dern, *va.* skórą oblepić, obić; die Stimmhämmer im Pianoforte — młotki u fortepiana skórą oblepić od. wylepić.
Bele'g, *sm.* (Beweisschrift, Schein, Quittung) dowód, dowody, udowodnienie.
Bele'gen, *va.* obłożyć, wyłożyć, wykładać, osadzić, zasłać, zascielać; mit Stroh, mit Rasen — osadzić darnią, słomą; mit Arrest — położyć areszt na co; mit Faschinen —, *Kw.* gacić; mit einer Strafe — nakładać na kogo karę, obkładać kogo karą; mit dem Banne —, *Kg. Stw.* klątwę rzucić na kogo; mit Schimpfnamen — zelżywie przezwać, haniebne nadać nazwisko; mit Schimpfworten — lżyć kogo, besztać, z błotem mięszać; — (zur Fortpflanzung befruchten, beschälen) chować, przypuścić, upłodnić; — (Hengst u. Stute) spuścić, obstanowić klacz z ogierem; pojeżdżać; der Ochs belegt die Kuh byk skacze na krowę; belegte Stute klacz źrzebna; eine Rechnung rc. mit Beweisschriften — udowodnić.
Bele'gen, *a.* (liegend): belegen sein leżéć, być położonym; das am Ende der Straße belegene Haus dom na końcu ulicy położony, leżący.
Bele'gstelle, s. Bewei'sstelle.
Bele'gung, *sf.* obłożenie, wyłożenie, itd.; s. Bele'gen, *va.* [błożyć.
Bele'hmen, *va.* gliną wylepić, o-
Bele'hnen, *va.* lennictwo komu nadać, w lenno dawać; nadać prawem lenném, lennością kogo; -leh'nung, *sf.* nadanie lenności, nadawanie prawem lenném.
Bele'hren, *va.* (h.) nauczać kogo, pokazać komu jak ma co zrobić, zainformować kogo, oświecić w czém; Jemanden eines Bessern — przekonać kogo inaczéj; sich über etwas — wywiedziéć, przekonać się o czém; sich — lassen przyjmować naukę, dać się nauczyć; belehrend pouczający, nauczający, naukodajny; -leh'rung, *sf.* nauka, informacya, oświecenie, nauczanie, uwiadomienie.
Belei'bt, *a.* cielisty, wiele ciała mający, mięsisty, tłusty; wohl — otyły, spasły, dobréj tuszy; -lei'btheit, *sf.* otyłość, sytość.
Belei'digen, *va.* urazić, obrazić, skrzywdzić kogo; er wird sich dadurch beleidigt finden on się za to urazi; obrazić się czém; diese Musik beleidigt die Ohren ta muzyka razi, obraża uszy; leicht zu beleidigen obraźliwy, łatwo obrażający się; beleidigend krzywdzący, zelżywy, uszczypliwy, uraźliwy; —, *ad.* zelżywie; -lei'diger, *sm.* obrażający, obraziciel, krzywdziciel; -lei'digter, *sm.* obrażony; -lei'digung, *sf.* uraza, obraza, obrażenie, krzywda, skrzywdzenie, ukrzywdzenie; eine — zufügen obrazić kogo; etwas für eine — ansehen, aufnehmen, wziąć co za urazę.
Belei'men, *va.* okleić. [trzyć.
Belei'sten, *va. Zm.* listwą opa-
Belemni't, *sm. Ng.* (versteinerte ungewundene Schnecke) piorunowa strzałka; piorunek, gromowy kamień, belemnit.
Bele'sen, *va. irr.* (h.) (belese, belesest, beliest, belas, belesen) obierać.
Bele'sen, *pp.* u. *a.* oczytany; er ist sehr — in den Schriften der Alten bardzo oczytany, wiele czytał w pismach starożytnych; — in etw. werden, sich — (d. i. gelehrt, vertraut) machen oczytać się z czém; ein ziemlich belesener Mann człowiek dosyć oczytany; świadomy pism, literat; -lesenheit, *sf.* biegłość z czytania wielu książek nabyta; oczytanie; znajomość literatury.
Beleu'chten, *va.* oświecić, przyświecać; *wyświecić, objaśnić, wyjaśnić; etwas näher —, *rzecz dokładniéj wykazać, wyświecić.
Beleu'chtung, *sf.* oświecanie, objaśnienie, światło.
Be'lfern, *vn.* (h.) szczekać.
Be'lgien, *sn. Geog.* Belgia; Belgija; Be'lgier, *sm. Geog.* Belgijski; Be'lgisch, *a.* belgijski; —, *ad.* po belgijsku.
Be'lgrad, *sn. Geog.* Belgrad, Białogród; von, aus — białogrodzki.
Belie'bäugeln, *va.* miłosnym wzrokiem patrzéć na co.
Belie'ben, *va.* u. *vn.* lubić, podobać się, miéć ochotę do czego, chciéć; was beliebt? co Pan mówi? co Pan każe? co Pan sobie życzy? was — Sie? czego Pan sobie życzy? co Pan każe? — Sie ihm zu sagen racz (chciéj) Pan jemu powiedziéć; es beliebt mir zu stehen podoba mi się (od. wolę) stać; wie es Ihnen beliebt jak się Panu podoba, jak Pan zechce; thun Sie, wie es Ihnen beliebt zrób, jak ci się podoba; — Sie noch etwas? czy jeszcze sobie Pan co życzy? wie — Sie? jak Pan mówi? jak Pan każe? Belie'ben, *sn.* podobanie, upodobanie; nach — do upodobania swego, podług upodobania, do woli; — an etwas finden upodobanie w czém znajdować; etwas in Jemandes — stellen zostawić co czyjemu upodobaniu; zdać na jego wolą, aby zrobił jak mu się podoba; Belie'big, *a.* dowolny; podobający sie; jeder beliebige jakikolwiek; *ad.* polubownie, jak od. ile się podoba; nach beliebiger Richtung w upodobanym od. dowolnym kierunku.
Belie'bt, *pp.* u. *a.* upodobany; podobojący się, luby, ulubiony, ukochany, miły, wzięty; sich — machen przymilić się, pozyskać czyją przychylność; er weiß sich — zu machen umie się przypodobać; die beliebtesten Dichter poeci najupodobańsi; diese Methode ist die beliebteste ta metoda teraz jest najbardziéj użyta; sich — zu machen suchen starać się przypodobać, *przymilać się; -lie'btheit, *sf.* wziętość; ulubienie; prask.
Beli'sten, s. Belau'ern.
Be'llen, *vn.* (h.) szczekać; ein Hund, der beißen will, bellt nicht, *pies, co chce ukąsić, nie szczeka; der Magen bellt (vor Hunger) żołądek piszczy (od głodu).
Be'llen, *sn.* szczekanie.
Belletri'st, *sm. Litt.* beletrysta; Belletri'stik, *sf. Litt.* beletrystyka; Belletri'stisch, *a.* (schönwissenschaftlich) beletrystyczny.
Be'llhammel, *sm. Ldw.*, s. Lei'thammel.
Belo'ben, Belo'bigen, *va.* pochwalić; Belo'bigungsdecre't, Belo'bigungsschreiben pismo pochwalne od. pochlawające; -lo'bung, *sf.* pochwała,

pochwalenie; -lo'bungsschrei'ben, *sn.* pismo pochwalne od. pochwalające.

Belo h'nen, *va.* nagrodzić, nagradzać, wynagrodzić kogo za co; es belohnt die Mühe nicht nieopłaci się, nieopłaci się praca; ich werde dir deine Mühe — nagrodzę twoję fatygę; nagrodzę cię za fatygę; -loh'ner, *sm.* nagrodziciel; -loh'nung, *sf.* nagroda, nagradzanie; wie die Arbeit so die —, *jaka praca taka płaca; eine — aussetzen nagrodę wyznaczyć; eine — erhalten nagrodę dostać od. otrzymać; Jemandem eine — für etwas geben nagrodę komu dać za co; Belohnungen austheilen nagrody rozdawać.

Be'lschwitz, *sn. Geog.* (Dorf in Ostpreußen) Białoświce.

Belü'gen, *va. irr.* (h.) (belüge, belog, belogen) skłamać, nałgać komu, przed kim; skłamać na kogo, obgadywać.

Belu'stigen, *va.* ucieszyć, bawić; sich — ucieszyć się, ubawić się; belustigend zabawny, ucieszny; -lu'stiger, *sm.* trefniś, bawiciel; -lu'stigung, *sf.* uciecha, zabawa, zabawka, rozrywka; zur — dienen do zabawy służyć; etwas zur — thun dla zabawy co robić.

Be'lvedére, *sn.* (schöne, freie Aussicht) belweder.

Bemä'chtigen (sich), *vr.* (h.): sich einer Sache — opanować co, zabrać, zająć; sich einer Person — schwytać, ująć kogo; der Schlaf, der Zorn, die Furcht bemächtigte sich seiner sen, gniew, strach go opanował; sich der Gemüther der Zuhörer bemächtigen zająć umysły słuchaczów; -mä'chtigung, *sf.* opanowanie, dobywanie, ujęcie.

Bemäh'nt, *a. Ng.* grzywiasty; z grzywą. [krytykować.

Bemä'keln, *va.* wady wyszperać,

Bema'len, *va.* obmalować, pomalować.

Bema'nnen, *va. Sw.* ludźmi osadzić, od. opatrzyć; Bema'nnung, *sf.*: — eines Schiffes mit Leuten, *Sw.* osadzenie okrętu ludźmi, opatrzenie okrętu w ludzi.

Bema'nschen, *va.* § mokremi i brudnemi rękami co powalać, poplamić.

Bemä'nteln, *va.* *płaszczykiem okryć, w papierki obwijać, okrywać, pokrywać co, barwić, pokrywkę dawać; *w bawełnę obwijać; s. a. Beschö'nigen; -mä'ntelung, *sf.* *barwienie, pokrywka, płaszczyk, wybieg, zasłonka; zur — dienen służyć za pozór. [sztami opatrzyć, masztować.

Bema'sten, *va. Sw.* masztem, ma-

Bemau'ern, *va. Bk.* obmurować.

Bemau'sen, *va.* okraść.

Bemei'stern (sich), *vr.* opanować czego; s. a. Bemä'chtigen (sich).

Beme'ldet, *a.* rzeczony, wzmiankowany; die bemeldete Sache rzecz wiadoma, rzecz o której była wzmianka; bemeldeter Maaßen wzmiankowanym sposobem.

Beme'ngen (sich), *vr.* (h.) wdawać się z kim w co; s. a. Befa'ssen (sich).

Beme'rkbar, *a.* znaczny, widoczny, dostrzegliwy; Beme'rken, *va.* uważać, spostrzegać, dostrzedz, dostrzegać; — (erwähnen, vortragen) napomknąć, wzmiankować, namienić, zamieścić; noch wird bemerkt nadmienia się jeszcze; -me'rkenswerth, *a.* uwagi godny, zastanowienia godny; -me'rklich, s. Beme'rkbar; -me'rkung, *sf.* uwaga, postrzeżenie, zastanowienie.

Bemi'sten, *va.* (mit Mist versehen, düngen), *Ldw.* pognoić, zagnoić, wygnoić.

Bemi'tleiden, *va.* żałować kogo, litować się nad kim; -mi'tleidung, *sf.* żałowanie.

Bemi'ttelt, *a.* majętny, zamożny.

Bemoo'sen, *vn.* (s.) omszeć, mchem obrość; Bemoo'st, *pp.* u. *a.* omszony, mchem okryty, omszały; mchem obrósły; *stary, siwy; Bemoo'stheit, *sf.* obrośnienie mchem.

Bemü'hen, *va.* (Mühe verursachen) fatygować, trudzić, turbować kogo, zadać trudność, naprzykrzać się komu czém; sich — usiłować, starać się, trudzić się, pofatygować się, postarać się, zadać sobie pracę; bemüht sein um etwas starać się, zabiegać się o co; darf ich Sie zu mir bemühen? czy mogę Pana fatygować do siebie? bemühen Sie sich nicht nie fatyguj się; -mü'hung, *sf.* usiłowanie, staranie się; fatyga, utrudzenie, turbacya; zabiegi; -mü'hungsgebühr, *sf.* należystość za fatygę.

Bemu'nkeln, *va.*: Jemanden — odrwić kogo.

Bemü'ßigen, Bemü'ssigen, *va.*: zu etwas — zmusić, przymusić, zniewolić do czego; sich bemüssigt sehen zu etwas być zmuszonym, od. przymuszonym do czego.

Bemu'ttern, *va.* (Mutterstelle vertreten), **matkować; Bemu'tterung, *sf.* **matkowanie. [ścienny.

Bena'chbart, *a.* sąsiedzki, o-

Bena'chrichtigen, *va.* donieść komu, uwiadomić, zawiadomić kogo o czém; -na'chrichtigung, *sf.* doniesienie, uwiadomienie, zawiadomienie, awizacya; -na'chrichtigungsbrief, *sm.* list z doniesieniem.

Bena'chtheiligen, *va.* poszkodować kogo, o szkodę przyprawić; krzywdzić; Bena'chtheiligter, *sm.* poszkodowany; ukrzywdzony; -na'chtheiligung, *sf.* poszkodowanie.

Bena'geln, *va.* obić goździmi.

Bena'gen, *va.* ogryźć, ogryzać.

Benä'hen, *va.* obszyć, obszywać.

Bena'men, Bena'msen †, *va.* nazwać, nazywać; s. a. Bene'nnen.

Bena'rben (sich), *vr.* (h.) zasklepić się skóreczką (o ranie); Bena'rbt, *va.* bliznami okryty; *Hlk.* zasklepiony skóreczką.

Bena'schen, *va.* łakomić się czém; złasunić, łasować, ujeść czego, zakosztować.

Benä'ssen, *va.* zmoczyć.

Bene'beln, *va.* zamglić, mgłą okryć, zasępić; zamroczyć; den Kopf, den Verstand — zamroczyć głowę, rozum; —, *zaciemnić; sich — (sich betrinken), **upić się, *podchmielić sobie, *oblać sobie nos; sich in Wein — odurzyć się winem; er scheint benebelt zu sein, **zdaje się mieć w głowie.

Bene'bent, Bene'bst†, Nebst, *praep.* z, ze; razem, wraz, oraz, przytém.

Benedei'en, *va.* (selig preisen) błogosławić, przeżegnać, wielbić; oddawać cześć.

Be'nedict, *sm. npr.* Benedykt.

Benedi'ctenkraut, *sn. Ng.* kuklik; gelbes —, *Ng.* (Benedictenwurz) kuklik goździkowy; benedykt, żarzyczka.

Benedicti'ner, **Benedicti'nermönch**, *sm. Kg.* Benedyktyn, zakonnik reguły Benedyktyńskiéj; Benedicti'ner-, *a. Kg.* Benedyktyński; -dicti'nerin, Benedicti'nernonne, *sf.* Benedyktynka; -dicti'nerkloster, *sn. Kg.* klasztor Benedyktynów.

Beneficia'nt, *sm.* dziedzic z dobrodziejstwem inwentarza; *Sb.* ten, na którego benefis co się robi.

Benefi'z, *sn.* beneficium, dobrodziejstwo; Benefi'zvo'rstellung, *Sb.* benefis; geistliches — (Pfründe) beneficyum, prebenda.

Benehm'en, *va. irr.* (h.) (benehme, benahm, benommen) zabrać, zabierać co komu, ująć, odjąć, ujmować, odejmować; den Athem — oddech tamować, zająć; sich — (betragen) sprawować się, postępować; obejść, obchodzić się z czém; benimm dich doch gut! sprawże się dobrze! sich gut — dobrze się prowadzić; Jemandem den falschen Wahn — odjąć komu fałszywe zdanie, wybić komu fałszywe mniemanie z głowy, z błędu wyprowadzić od. wywieść; er benimmt sich als Sieger postępuje jak zwycięzca; Beneh'men, *sn.* sprawienie się; obejście się, sprawowanie się; postępowanie; sein — gegen mich jego obchodzenie się ze mną; sein ganzes — zeigt dies jego całe postępowanie to pokazuje.

Beneh'mscheere, *sf. Mzw.* nożyce do obcinania monety (w mennicy).

Beneh'mung, *sf.* zabranie, ujęcie, odjęcie.

Benei'den, *va.* zazdrościć, zajrzéć komu czego; zawistać, zawiścić; beneidet werden miéć zazdrość, zazdrości doznawać; -nei'denswerth, *a.* zazdrości godny; -nei'dung, *sf.* zazdroszczenie, zazdrość.

Bene'nnen, *va. irr.* (h.) (benenne, benannte, benannt) nazywać, mianować; — (bestimmt angeben) wymienić, oznaczyć; Bena'nnter, *sm.* nazwany, wyrażony; benannte Zahlen liczby oznaczone; Bene'nnung, *sf.* nazwanie, nazwa; imiono-słowo; nazwisko; Brüche unter einerlei od. gleiche — bringen, *Rk.* ułamki sprowadzić do jednakowego mianownika.

Bene'tzen, *va.* pokropić, zakropić, odwilżyć, zmoczyć; — (bethauen) rosić, zrosić; mit Thränen — zrosić łzami.

Benga'len, *sn. Geog.* Bengal; Benga'lisch, *a. Geog.* Bengalski; bengalische Beleuchtung Bengalskie oświecenie oder wyświecenie; bengalische Flamme płomień Bengalski; bengalisches Feuer ogień Bengalski.

Be'ngel, *sm.* kij, drąg; —, *(grober ungesitteter junger Mensch) młokos, drągal, chłystek, prostak, czop, ciapa; niezgrabny; jüdischer — bachur; Bengelei', *sf.* prostactwo; Be'ngelhaft, *a.* grubiański, prostacki; -gelhaftigkeit, s. Bengelei'. [co.

Beni'cken, *va.* kiwnąć głową na

Benie'sen, *va.* stwierdzić kichnieniem; kichnąć na co.

Beni'ppen (sich), *vr.* (h.) **podchmielić sobie; udziudzgać się.

Benö'thigen, s. Benö'thigt sein.

Benö'thigt, *a.* potrzebny; — sein potrzebować.

Benu'mmern, *va.* ponumerować, numera pokłaść na czém.

Benu'tzen, Benü'tzen, *va.* pożytkować, korzystać z czego, użytkować z sposobności, zażyć; er benutzt Alles, er weiß Alles zu —, *z każdego drzewa węgle pali; -nutzung, *sf.* użytkowanie z czego, korzystanie.

Beo'bachten, *va.* obserwować, uważać, postrzegać, przestrzegać, wglądać, zastanawiać się nad czém; — (Genüge leisten) dochować, zachować, obserwować, pilnować czego; Stillschweigen — zachować milczenie; -o'bachter, *sm.* dostrzegacz, obserwator; uważający, pilnujący; -o'bachtung, *sf.* postrzeżenie, obserwacya, uwaga, uważanie, spostrzeżenie; — (Befolgung) dochów, zachowywanie; -o'bachtungsgabe, *sf.* bystrość w uważaniu, dar dostrzegania; -o'bachtungsheer, *sn.* *Kw.* korpus obserwacyjny.

Beö'len, *va.* oliwą od. olejem posmarować, potłuścić; sich —, **s. Betri'nken (sich), u. Bepi'ssen (sich).

Beo'rdern, *va.* nakazać, rozporządzić; wohin — posłać kogo dokąd, dać rozkaz do udania się gdzie; sie sind beordert odebrali rozkaz do stawienia się.

Bepa'cken, *va.* obładować, opakować; Pferde — najuczyć, objuczać.

Bepa'nzern, *va.* pancerzem opatrzyć, okryć zbroją; bepanzert w pancerzu, pancerny; Bepa'nzerter, *sm.* pancerny.

Bepe'chen, s. Bepi'chen. [bić.

Bepe'rlen, *va.* perłami przyozdo-

Bepfä'hlen, *va.* *Gtn.* opalować, palami opatrzyć, palami ogrodzić.

Bepfe'rchen, *va.* *Ldw.* hurtować na polu z owcami; zamierzwić rolą hurtowaniem.

Bepfla'nzen, *va.* *Gtn.* *Ldw.* zasadzić, zaplantować; osadzić; den Wall mit Kanonen —, *Kw.* osadzić wał armatami.

Bepfla'stern, *va.* wybrukować; *Hlk.* plastrami obkładać, obłożyć.

Bepflü'gen, *va.* *Ldw.* zaorać, poorać.

Bepi'chen, *va.* smołą wysmarować.

Bepi'nseln, *va.* pęzlem wysmarować, pomalować; sich — umalować się; *uróżować się.

Bepi'ssen, *va.* oszczać co, obeszczéć; sich — oszczać się, obeszczéć się. [drować.

Bepu'dern, *va.* opudrować, zapu-

Bepu'nkten, *va.* punktem od. punktami oznaczyć.

Bepu'nschen (sich), *vr.* (h.) ponczem sobie głowę zalać.

Bepu'rpurn, Bepu'rpern, *va.* w purpurę oblec. [chu.

Bepu'tzen, *va.* obchędożyć z wierz-

Beque'm, *a.* wygodny, sposobny, dogodny, zręczny, rażny; — (Bemühungen, Beschwerlichkeiten scheuend) wygodę lubiący, leniwy, opieszały; sich's — machen rozgościć się, zjąć z siebie płaszcz, surdut itd.; nie trudzić się, nie zadać sobie fatygi; wenn es Ihnen — ist jeżeli to Panu jest dogodnie.

Beque'men, *va.* (bequem machen) przysposobić, sposobnym uczynić; —, *vr.* (h.) (sich nach etwas richten, sich etwas gefallen lassen) przystać na co; dogadzać, stosować się (do drugiego); Beque'mlichkeit, *sf.* wygoda, sposobność, dogodność; uległość; nach deiner — jeżeli ci to będzie dogodnie; — (Neigung, Bemühungen jeder Art zu scheuen) opieszałość, lenistwo, wczas; aus — z lenistwa; — (Abtritt) wychodek, prewet, retyrada, sekret.

Bera'hmen, *va.* oprawić w ramy.

Bera'nden, *va.* *Mzw.* brzegi zrobić u czego.

Bera'ppen, *va.* *Bk.* wyrzucać rozczynem wapiennym przed tynkowaniem; —, **§ s. Beza'hlen.

Bera'sen, *va.* darniować, darniną okryć, obrazować; —, *vn.* (s.) murawą obrosnąć; berafet wysłany murawą. [wać.

Bera'speln, *va.* *Zm.* *etc.* oraszplo-

Bera'then, *va.* *irr.* (h.) (berathe, berathest od. berieth, berathen) obdarzyć, opatrzyć, obradować; — (Jemandem rathen) doradzać komu; sich — (berathschlagen) naradzać się (z kim o czém).

Bera'thschlagen, *va.* naradzać, radzić; obradować; uradzić; -ra'thschlagung, Bera'thung, *sf.* narada, obrada; naradzanie; die öffentlichen Berathungen leiten, *Stw.* przewodniczyć publicznym obradom; Bera'thungs-, *a.* doradczy, doradzający.

Berau'ben, *va.* odzierać, odrzéć, zrabować, złupić; — (auf irgend eine Art entziehen) wyzuć z czego, pozbawić czego, ogołocić, ująć, ujmować komu czego; sich einer Sache — pozbawić się czego; -rau'bung, *sf.* zrabowanie, złupienie, pozbawienie; ujma, łupież.

Berau'chen, *va.* okopcić, odymić.

Berä'uchern, *va.* okadzić, nakadzić; okurzyć, obwedzić; -räu'cherung, *sf.* nakadzenie, okurzenie.

Berau'fen, *va.* oskubać.

Berau'hen, *va.* *W.*: Tuch — zbytni kutner zeskrobać z sukna.

Berau'schen, *va.* upoić, opoić, rozmarzyć; berauschende Getränke upajające trunki; sich — upoić się; sich durch die Freude — unosić się radością; berauscht podpiły, pijany; rozmarzony; *uraczony.

Be'rberis, *sf.* *Ng.* kwaśnica kalina włoska; piwnik, ciernie białe.

Be'rberisbau'm, Be'rberisstrauch, *sm.* *Ng.* drzewko berberisowe; Be'rberisbee're, *sf.* *Ng.* berberka, jagoda berberysowa. [grabić.

Bere'chen, Beha'rken, *va.* *Gtn.* *Ldw.*

Bere'chnen, *va.* obliczyć; wyrachować, obrachować, rozrachować; Jemandem etwas — porachować komu co; -re'chnung, *sf.* wyrachowanie, porachowanie, obrachunek; obliczenie; -chnungs-, *a.* obrachunkowy; oberste Rechnungskammer, *sf.* *Stw.* najwyższa izba obrachunkowa,

Bere'chtigen, *va.* upoważnić, nadać prawo; uprawnić, upełnomocnić; berechtigt sein umocowanym, upoważnionym być, prawo miéć na co; sich zu etwas berechtigt glauben mniemać że się ma prawo do czego; -re'chtigung, *sf.* prawo, upoważnienie.

Bere'den, *va.* namówić, namawiać kogo; perswadować, wyperswadować; sich mit Jemandem — rozmówić się, umówić się z kim; — (verleumden) ogadać, obgadać, obmawiać; osławić.

Bere'dt, *a.* wymowny, rozmówny; -re'dtsamkeit, *sf.* wymowa, krasomówstwo.

Bere'gnen, *va.* deszczem zmoczyć, zlać, zlewać, opadać; beregnet werden na deszczu zmoknąć.

Berei'ben, *va.* *irr.* (h.) bereibe, berieb, berieben) otrzéć, oczochać, oskrobać.

Berei'ch, *sm.* obrąb, okrąg; — (Weite) rozległość, obwód, granica, miejsce, zakres; *wpływ; was in meinem Bereiche liegt co w moim okręgu jest; do póki się rozciąga moja władza; im — seiner Amtsführung w miejscu urzędowania; das liegt außer dem — meiner Kräfte to przechodzi moje siły, od. granice mojéj władzy; außer dem Bereiche po za obrębem.

Berei'chern, *va.* zbogacić; sich — zbogacić się, majątek zrobić; eine Sprache —, *Spl.* ubogacić język.

Berei'fen, *va.* *Ntl.* oszronić, szronem okryć; ein Faß — pobić beczkę; obręcze dać na co.

Berei'sen, *va.* objechać, objeżdżać; odwiedzać; die Messen —, *H.* jeździć po jarmarkach; zwiedzić kraje, podróżować po kraju; -rei'sung, *sf.* objazd, objażdżka, zwiedzanie.

Berei't, *a.* gotów, gotowy, przygotowany; sich — halten być w pogotowiu od. na pogotowiu; być w gotowości; — (willig) gotów, chętny; sich — machen przygotować się.

Berei'ten, *va.* gotować, nagotować, przygotować, przysposobić; Jemandem Kummer — zmartwienie komu sprawić od. zgotować.

Berei'ten, *va.* *irr.* (h.) (bereite, beritt, beritten) objeżdżać, objechać konno; — (ein Pferd durch Reiten abrichten, zureiten, einreiten) ujeździć; berittenes Pferd koń ujeżdżony; Berei'ter, *sm.* objeżdżacz koni, ujeżdżacz;

Berei'ts, *ad.* już. [berejter.

Berei'tschaft, *sf.* gotowość; in — na pogotowiu, na podorędziu.

Berei'tungsart, *sf.* sposób robienia.

Berei'twillig, *a.* gotów, gotowy, chętny, ochotny, łatwy; -rei'twilligkeit, *sf.* gotowość, chęć, ochota, łatwość; chutliwość.

Bere'nnen, *va.* *Kw.* (feste Plätze, Festungen) obiedz, opasać; obskoczyć, obegnać; eine Stadt —, *Kw.* miasto wojskiem opasać; Bere'nnung, *sf.* *Kw.* opasanie. [Kościerzyna.

Be'rent, *sn.* *Geog.* Kościerzyn,

Bereu'en, *va.* żałować czego od. za co; du wirst es — pożałujesz tego; sein Versprechen — żałować obietnicy, danego słowa; rozkajać się; -reu'ung, *sf.* skrucha, żal.

Berg, *sm.* góra; über — u. Thal przez góry i doły; die Haare standen ihm zu Berge włosy mu wstaly do góry; Jemandem goldene Berge versprechen, *złote góry obiecuje, a nie ma i ołowianych; Berge u. Hügel kommen nicht zusammen, wohl aber Menschen, *góra z górą się nie zejdzie, ale człowiek z człowiekiem często; mit etwas hinter dem Berge halten, *nie wydać się, kryć się z czém; er ist über alle Berge, *już on daleko, Bóg wie gdzie.

Berga'b, *ad.* z góry na dół; es geht mit ihm —, *coraz gorzéj z nim.

Be'rgacker, *sm.* *Ldw.* rola na górze.

Be'rgader, *sf.* *Bw.* żyła kruszcowa; -rgahorn, *sm.* *Ng.* klon jaworowy; -rgakademie', *sf.* akademia górnicza; -rgalaun, *sm.* ałun górny; -rgältester, *Bw.* starszy górniczy.

Bergamo'tte, *sf. Ng. Gtn.* bergamotka (gruszka).

Be'rgamsel, *sf. Ng.* kos górny [od. leśny.

Be'rgamt, *sn. Bw.* urząd górniczy, olbora.

Berga'n, Bergau'f, *ad.* pod górę, na górę. [rother).

Be'rgandorn, s. A'ndorn (grauer,

Be'rgarbeit, *sf.* robota górnicza oder górnicka; -rgarbeiter, *sm. Bw.* górnik. [ziemia kruszcowa.

Be'rgart, *sf. Bw.* rodzaj kruszcu,

Be'rgbalsam, *sm. Ng.* nafta, oléj skalny; -rgbau, *sm.* górnictwo; budownictwo podziemne; -rgbaukunde, *sf.* umiejętność górnicza; -rgbaukundig, *a.* znający się na górnictwie; -rgbaukunst, *sf.* sztuka górnicza; -rgbeamter, *sm.* urzędnik górniczy; -rgbeschreibung, *sf.* opisanie gór, orografia; die — betreffend orograficzny; -rgbewohner, *sm.* góral, pogorczyk; -rgbingelkraut, *sn.* szczyr trwały; -rgblau, *sn. Mal.* bergblau; błękit górny; lazur; farba górna modra; -rgbohrer, *sm.* świder do wiercenia skał; -rgbote, *sm. Bw.* posłaniec górnicki; -rgbraun, *sn. Mal.* umbra (farba); -rgbuch, *sn.* inwentarz kopalny; księga górnicza; -rgbutter, *sf. Ng.* tłusta glinka górnicza; -rgcolle'gium, s. Be'rgamt; -rgdistel, *sf. Ng.* oset górny; popłoch pospolity.

Be'rgegeld, Be'rgelohn, *sn. Sw.* nagroda za ratowanie towaru z okrętu rozbitego od. osiadłego na mieliźnie, wykupno.

Be'rgelster, *sf. Ng.* serkosz; s. a. Wü'rger; -rgeisen, *sn. Bw.* perlik.

Be'rgen, *va. irr.* (h.) (berge, barg, geborgen) wyratować, ocalić; (verbergen) ukrywać; *geborgen bezpieczny; nun sind wir geborgen! teraz jesteśmy bezpieczni! wyszliśmy z niebezpieczeństwa!

Be'rgeppich, s. Au'genwurz.

Be'rgerbse, *sf. Ng.* groch zajęczy głowkowy; orobek głowkowy; -rgerz, *sn. Bw.* kruszec; ruda surowa.

Be'rgeule, *sf. Ng.* puhacz, puchacz.

Be'rgfall, Be'rgsturz, *sm.* zapadnienie się góry, od. kopalni; -rgfestung, *sf.* twierdza na górze, forteca na górze; -rgfett, *sn. Ng.* ziemne sadło; -rgfeuer, *sn.* ogień na górze zapolony; -rgflachs, *sm. Ng. Bw.* amiant, len dziki; -rgflockenblume, *sf. Ng.* chaber frygijski, od. pierzasty; -rgfluß, *sm.* kryształ górny kolorowy; -rgfreiheit, *sf. Bw.* wolność zakładania kopalni; -rggang, s. Be'rgader; -rggegend, *sf.* okolica górzysta, kraina górzysta; -rggeist, *sm. Myth.* duch w górach zamieszkujący; -rggeistklee, *sm. Ng.* koniczyna czerwonawa, purpurowa; -rggelb, *sn. Ng. Bw. Mal.* okra; -rggericht, *sn.* urząd górniczy, olbora; -rggerichtsordnung, *sf. Stw. Bw.* regulamin sądu górniczego; -rggesetz, *sn. Stw. Bw.* ustawa górnicza; -rggipfel, *sm.* wierzchołek góry; -rggott, *sm. Myth.* bożek na górach mieszkający; -rggottheit, *sf.* bóstwo od. bożek góry; -rggrün, *sn.* berggryn, zieleń górny; złota rdzá, boras.

Be'rggünsel, *sm. Ng.* gądziel złoty, dąbrowka, iwinka; iwa; iwa pyramidalna.

Berghartheu, *sn. Ng.* dziurawiec górny, Ś. Jańskie ziele górne.

Be'rgharz, *sn. Ng. Bw.* bitumen; żywica ziemna; -rghauptmann, *sm. Bw.* intendant górniczy; -rghauptmannschaft, *sf. Bw.* intendentura górnictwa od. kopalni; -rgherr, *sm. Bw.* właściciel kopalni; gwarek; -rghöhe, *sf.* wysokość góry; -rghöhle, *sf.* pieczara w górze.

Be'rgholz, *sn. Sw.* warchulec; -rghütte, *sf.* jata na górze wysawiona; -rgjasione, *sf. Ng.* jasionek górny, kolnik, rzepa dzika, pawiniec.

Be'rgig, *a.* górzysty, górny.

Be'rgjohanniskraut, s. Bergha'rtheu; -rgjunge, *sm. Bw.* chłopiec górniczy; -rgkappe, *sf. Bw.* czapka górnicza; -rgkeller, *sm.* piwnica w górze wykopana od. wykuta; -rgkette, *sf.* pasmo gór, łańcuch gór; -rgkicher, *sm. Ng.* cieciorka dzika, od. górna; -rgkiesel, *sm.* głaz; -rgklee, *sm. Ng.* koniczyna leśna, koniczyna górna; großer —, s. Be'rggeistklee; brauner —, s. Be'rgklee; -rgknappe, *sm. Bw.* gwarek, górnik młody; -rgkompaß, *sm. Bw.* kompas górniczy; -rgkörbel, *sm. Ng.* blekotek kudłaty; czechrzyca kosmata; -rgkrausbeere, *sf. Ng.* porzeczka górna, rozynki drobne; -rgkresse, *sf. Ng.* wieżyczka gładka; -rgkrysta'll, *sm.* kryształ górny; -rgkuppe, *sf.* czub góry, wierzchołek góry; -rgland, *sn.* podgórze; -rglauch, *sm. Ng.* czosnek rynienkowaty; -rglehne, *sf.* spadzista strona góry.

Be'rgleute, *sm. pl.* górnicy.

Be'rglilie, *sf. Ng.* lilia zawojek, maleszka; -rglinde, *sf. Ng.* lipa małolistkowa; -rglungenkraut, s. Bei'nwell (kleiner).

Be'rgmann, *sm.* góral, górnik; Be'rgleute, *pl.* górnicy (*Genitiv*: górników); ein — vom Leder, *Bw.* górnik skórzany; ein — vom Feuer, *Bw.* górnik ogniowy; ein — von der Feder, *Bw.* górnik piórowy, górnik do pisania używany, od. górnik dzieła o górnictwie znający.

Be'rgmännchen, Be'rggespenst, *sn. Myth.* pokuska.

Be'rgmännisch, *a.* górniczy; —, *ad.* po górniczemu.

Be'rgmeister, *sm.* przełożony nad górnikami od. winnicą; -rgmusika'nt, *sm. Bw.* serwak; muzykant górniczy; -rgnymphe, *sf. Myth.* nimfa górna, oreada. [nafta.

Be'rgöl, *sn. Ng.* klej, oléj skalny,

Be'rgordnung, *sf. Stw. Bw.* ustawa górnicza, urządzenie górnicze; -rgpech, *sn. Ng.* smoła skalna, asfalt; -rgpeterlein, -rgpetersi'lie, *Ng.* s. Au'genwurz; -rgpfad, *sm.* ścieszka przez górę.

Be'rgpfeffer, *sm. Ng.* wilcze łyko; dafna wilcze łyko, wawrzynek; -rgpflanze, *sf. Ng.* roślina w górach rosnąca; -rgplatte, *sf. Geog.* płaszczyzna na wierzchu góry; -rgplatterbse, s. Be'rgkicher; -rgpolei, *sm. Ng.* siwiosnka; -rgpractica'nt, *sm. Bw.* praktykant górnictwa; -rgprediger, *sm. Bibl.* kaznodzieja górniczy; -rgpredigt, *sf. Bibl.* kazanie miane na górze; -rgpumpe, *sf. Bw.* pompa górnicza; -rgquell, *sm.*, -rgquelle, *sf.* źródło z góry wytryskujące; -rgrath, *sm. Bw.* radzca górniczy, olbornik; -rgrecht, *sn. Stw. Rw. Bw.* prawo górnicze, ustawa górnicza; -rgreise, *sf.* podróż na górach; -rgrispengras, *sn. Ng.* trawa wiechowa spłaszczona, wiklina spłaszczona; -rgrittersporn, *sm. Ng.* ostróżka wyniosła; -rgroth, *sn. Bw. Mal.* sandaraka; s. a. Rau'schgelb; -rgröthe, s. Be'rgzinno'ber; -rgrücken, *sm.* grzbiet gór, szczyt góry; -rgruhrkraut, *sn. Ng.* kocanki dzielnopłciowe; szarota oddzielnopłciowa; koteczki czerwone od. białe; -rgsalz, *sn. Bw.* sól kopalna; s. a. Stei'nsalz; -rgscabiose, *sf. Ng.* dryakiew górna; świerzbnica górna; -rgscharte, *sf.* sierpik farbierski; jeleni trank farbierski; -rgschilf, *sn. Ng.* trzcina górna; -rgschloß, *sn.* zamek na górze; -rgschlucht, *sf.* przepaść między górami; -rgschmied, *sm.* kowal robiący narzędzia górnicze; -rgschnabelkraut, *sn. Ng.* nosek dzięciołowy; bodziszek wielko-kwiatowy, gołębia noga; -rgschreiber, *sm. Bw.* pisarz górniczy; -rgschule, *sf. Bw.* szkoła górnicza; -rgschüler, *sm. Bw.* uczeń górnictwa; -rgschüssig, *a.* (Erz) z ziemią męszany; -rgschwaden, *sm. Bw.* (böse Wetter) powietrze zatrute wyziewami z kruszców; -rgsohle, -rgsoole, *sf. Bw.* spód góry; -rgspieler, s. Be'rgmusika'nt; -rgspitze, *sf.* czub góry; s. a. Ko'ppe, Ku'ppe; -rgstadt, *sf.* miasto w górach leżące od. do którego kopalnie należą; -rgsteiger (Steiger, Grubenaufseher), *sm. Bw.* nadstawnik; -rgstern, *sm. Ng.* (Pflanze) przytulia leśna; -rgstrom, *sm.* potok z góry spadający; -rgsturz, s. Be'rgfall; -rgsucht, *sf. Hlk.* suchoty górnicze; -rgsüchtig, *a. Hlk.* suchoty górnicze mający; -rgthal, *sn.* dolina między górami; -rgtheer, *sm. Ng.* ziemna smoła; -rgtracht, Be'rgmannstracht, *sf. Bw.* ubiór górniczy; -rgtrespe, *sf. Ng.* stokłosa dachówa.

Be'rgüblich, *a.* we zwyczaju będący u górników; —, *ad.* po górniczemu; podług zwyczaju górników.

Be'rguhu, s. Be'rgeule.

Bergu'nter, s. Berga'b.

Be'rgverständiger, Be'rgbaukundiger, *sm.* znający się na górnictwie; -rgvolk, *sn. Bw.* ogół górników; *Geog.* lud goralski; -rgwachs, *sn. Ng.* (Judenpech) gagas, gagatek, ropa, smoła żydowska; -rgwald, *sm.* las na górze; -rgwaldhirse, *sf. Ng.* krowia reż leśna; dzwoniec leśny.

Be'rgwärts, *ad.* ku górze, ku górom, ku téj stronie, gdzie góry leżą.

Be'rgwasser, *sn.* woda z gór; woda górna; górnica; -rgweidenröschen, *sn.*, -rgweiderich, *sm. Ng.* wierzbówka górna.

Be'rgwerk, *sn.* kopalnia, bonia, góry kruszcowe, minery; ein — anlegen kopalnią założyć; Jemanden zum — verurtheilen, *Rw.* wskazać kogo do kopalni; -rgwerksgese'llschaft, *sf.* gwarectwo; -rgwerkskunde, s. Be'rgwissenschaft; -rgwerksstollen, *sm.* (Lauf, Gang) biegnia, bieźnia; kaszta, stolnia; -rgwerkswi'ssenschaft, Be'rgwesen, s. Be'rgwissenschaft; -rgwetter, *sn. Bw.* powietrze szkodliwe w kopalniach; -rgwicke, *sf. Ng.* wyka leśna; wyka wielka górna; -rgwind, *sm.* wiatr od strony gór wiejący; -rgwissenschaft, *sf.* górnictwo; -rgwort, *sn.* wyraz górniczy; -rgze'hent, *sm. Stw.* dziesięcina z kopalni; -rgzinnober, *sm.* cynober samorodny; -rgzögling, *Bw.* s. Be'rgschüler.

Beri'cht, *sm.* relacya, oznajmienie, doniesienie, obmowa; przemowa; — (Antwort auf geschehene Anfrage) zdanie sprawy; raport, odezwa, relacya; einen — abstatten über etwas zdać raport od. sprawę z czego; -ri'chterstatter, *sm.* sprawodawca; zdający sprawę; -ri'chterstattung, *sf.* sprawozdanie, zdanie sprawy.

Beri'chten, *va.*: Jemandem über etwas — oznajmić, uwiadomić, donosić, donieść komu o czém, co; raportować, relacyą uczynić; er berichtet ihm Alles, was vorfällt o wszystkiem mu donosi, co się stanie; berichtet sein słyszéć co o czém; unrecht berichtet źle uwiadomiony; wie man fragt, so wird man berichtet, *jak się pytają, tak odpowiedź dają; einen Sterbenden —, *Kg.* święty wiatyk dać konającemu; er hat sich — lassen, *Kg.* już się dysponował.

Beri'chtigen, *va.* (verbessern) poprawić, sprostować; — (zu Ende bringen) ułatwić; zakończyć; — (bezahlen) zapłacić, zaspokoić, załatwić; -ri'chtigung, *sf.* poprawienie, sprostowanie; poprawka; —, *Rw.* (Umschreibung) przepisanie.

Beri'chtsteller, *sm.* referent.

Beri'chtung, *sf. Kg.* dysponowanie na śmierć (konającego).

Berie'chen, *va. irr.* (h.) (berieche, beroch, berochen) obwąchać, wąchać koło czego.

Berie'seln, *va.* zrosić, zraszać (o płynącym po czém strumyku); sprowadzać wodę na co; eine Wiese —, *Ldw.* sprowadzać wodę na łąkę (dla melioracyi); -rie'selung, *sf.* zroszenie, zraszanie; -rie'selungssystem, *sn. Ldw.* system od. systemat zroszenia od. zraszenia łąk (dla melioracyi).

Beri'nden (sich), *vr.* (h.) kory dostać, korą się pokryć.

Beri'ngen, *va.* pierścieniem od. w pierścienie opatrzyć; beringter Finger palec z pierścieniem.

Beri'tten, *pp.* u. *a.* (v. Berei'ten): konny; ujeżdżony; mający konia; — machen w konia, w konie opatrzyć, wsadzić na koń; schlecht — sein złego mieć konia.

Beri'tzen, *va.* porysować (co polerownego).

Berka'n, *sm. W. H.* barakan; Berkan-, *a.* (von, aus Berkan), *W.* barakanowy.

Berli'n, *sn. Geog.* Berlin.

Berli'ne, *sf.* (Art Wagen) berlinka; *Sw.* (Art Kahn auf der Oder) berlinka.

Berli'ner, *sm.* Berlińczyk; Berli'nerin, *sf.* Berlinka; Berli'nerblau, *sn. Mal.* błękit Berliński; błękit Pruski; Berli'nisch, *a. Geog.* Berliński; —, *ad.* po Berlińsku.

Bern, *sn. Geog.* Bern.

Be'rnhard, *sm. npr.* Bernard; Bernhardi'ner (Minoriten-Mönche, auch: Minoriten-Kloster), *pl.* Bernardyni; Bernhardi'ner, *sm. Kg.* Bernardyn; Barnardyn; Bernhardi'ner-, *a. Kg.* Bernardyński; -nhardi'nerkirche, *sf.* kościół Bernardyński; -nhardi'nerkloster, *sn.* klasztor Bernardyński; -nhardi'nerno'nne, *sf. Kg.* Bernardynka; Bernardi'nerno'nnen, *sf. pl.*, Bernhardi'nerinnen-Kloster, *sn. Kg.* Bernardynki.

Berni'tzkraut, *sn. Ng.* borówka kamioneczka; borówka brusznica od. czerwona.

Be'rnstein, *sm.* bursztyn; jantar; Be'rnstein-, *a.* s. Be'rnsteinen; -rnsteinarbeit, *sf.* robota z bursztynu; -rnsteinarbei'ter, -rnsteindre'chsler, *sm.* wyrabiający z bursztynu; tokarz; -rnsteinähnlich, -rnsteinartig, *a.* na sposób bursztynu; -rnsteindre'chsler, s. Be'rnsteinarbei'ter; Be'rnsteinen, *a.* (von, aus Bernstein bestehend) bursztynowy; -rnsteinfa'ng, *sm.*, -rnsteinfischerei', *sf.* łowienie bursztynu; -rnsteinfänger, -rnsteinfischer, -rnsteingräber, *sm.* trudniący się łowieniem bursztynu; -rnsteinöl, *sn.* olej bursztynowy; -rnsteinsäu're, *sf. Schdk.* kwas bursztynowy; -rnsteinwi'nd, *sm. Geog.* wiatr sprowadzający dobre zbiory bursztynu (zachodni i północny).

Bero'den, *va. Ldw.* okopywać.

Bero'hren, *va.* trzciną obrobić, okryć, poszyć, trzcinować.

Bero'sten, *vn.* zardzewiéć.

Be'rsten, *vn. irr.* (s.) (berste, barst, geborsten) rozpęknąć się; rozpuknąć się, puknąć, rozpęknąć się, padać się; vor Lachen, vor Zorn (fast) —, *pękać ze śmiechu, ze złości; ich möchte bersten, *ledwo nie pęknę.

Be'rstkraut, s. Schie'rling.

Be'rstung, *sf.* rozpuknienie.

Be'rtha, *sf. npr.* Berta.

Be'rtram, *sm. Ng.* (Speichelwurz) zębownik; rumian zębne ziele; bertram, zębne ziele; —, *Ng.* (deutscher wilder Wiesenbertram) złocień kichawiec; żeniszek kichawiec, krwawnik; wohlriechender — maruna prawdziwa; Be'rtramwu'rzel, *sf. Ng.* korzeń bertramowy.

Berü'chtigen, *va.* (in üblen Ruf bringen) osławić; berüchtigt znany ze złéj strony; osławiony, okrzyczany; złą sławę mający.

Berü'cken *va.* siatką złapać, usidlić, ułowić; — (unvermuthet überfallen) usidlić, podejść, podstępu użyć, zdradą kogo zażyć; — (mit List betrügen, hintergehen) oszukać, odurzyć, zawieść, zawód uczynić, podejść kogo, odrwić, ochytrzyć, zażyć kogo; Berü'cker, *sm.* podchwytacz; -rü'ckung, *sf.* podstęp, ułowienie, usidlenie, odurzenie.

Berü'cksichtigen, *va.* wziąć na wzgląd, wzgląd miéć na co; die Umstände — ściśle wejrzéć w okoliczności; -cksichtigung, *sf.* wzgląd; uwzględnienie.

Berü'ckung, s. unter Berü'cken.

Beru'f, *sm.* powołanie, wezwanie; ich habe einen innern —, *mam Bożą wolą; zawód; — (Amt) powołanie, zawód; powinności, obowiązki; urząd; keinen — zu etwas fühlen nie czuć powołania, nie miéć ochoty do czego; das ist mein — to jest moja powinność.

Beru'fen, *va. irr.* (h.) (berufe, berief, berufen) powoływać, powołać, zwołać, wezwać, wzywać; sich — auf Jemanden, auf etwas odwoływać się do kogo, do czego; apelować.

Beru'fen, *pp.* u. *a.* *osławiony.

Beru'fkraut, *sn. Ng.* solnik wełnica, przelot pospolity; stare ziele ostre, przymiotnik ostry; oman biegunkowy, od. serduszkowaty.

Beru'fung, *sf.* powołanie, apelacya.

Beru'fungskrau't, s. Beru'fkraut.

Beru'hen, *vn.* (h.) zostać, odpocząć; — lassen przestać od. przestawać na czém; wir wollen es dabei — (bewenden) lassen zostawimy to jak jest; uspokojemy się przytém; etwas auf sich — lassen dać pokój czem, odłożyć co, zostawić co przy czém; zależéć na czém, zależéć od czego; zawisnąć od czego; es beruht darauf zawisło od tego, zasadza się na tém.

Beru'higen, *va.* koić, uspokoić, ukoić, zaspokoić; utulić; -ru'higung, *sf.* uspokojenie, pociecha; -ru'higungsmi'ttel, *sn. Hlk.* lekarstwo uspokajające.

Berü'hmen (sich), *vr.*: sich einer Sache — chwalić się, chełpić się czém.

Berü'hmt, *a.* sławny, słynny, zaszczycony, głośny; — sein słynąć, być słynnym z czego; — machen wsławić się czém; -rühmtheit, *sf.* sława; sławność; -rüh'mung, *sf.* chluba, chełpienie się.

Berü'hren, *va.* trącić, dotykać, dotknąć, ruszać, tykać się; — (mit wenigen Worten erwähnen) namienić, wzmiankować, napomknąć; -rüh'rung, *sf.* dotknienie, tykanie się, styczność, stosunek; wenn sein Interesse nur nicht in — kommt aby tylko jego interes niemiał w tém żadnéj styczności; in — kommen zetknąć się; mit Jemandem in — kommen stykać się z kim; mit Jemandem in — stehen miéć z kim styczność, związki; -rüh'rungslinie, *sf. Gl.* linia dotyczna; -rü'hrungspunkt, *sm. Gl.* punkt dotyczny; punkt zetknięcia; -rü'hrungswinkel, *sm. Gl.* kąt dotyczny.

Beru'pfen, *va.* oskubać; *ogolić kogo.

Beru'ßen, *va.* okopcić; sadzami posmolić od. zesmolić.

Bery'll, *sm. Ng. Bw.* beryl

Besaa'men, s. Besa'men.

Besa'bbern, *va.* § oślinić.

Besa'cken, *va.* workami opakować, obładować; sich — oporządzić dobrze kieszeń.

Besä'en, *va.* obsiać, obsiewać, zasiać, zasiewać; das Feld —, *Ldw.* posiać pole.

Besa'ge, *ad.* podług.

Besa'gen, *va.* opiewać, opowiadać, świadczyć; znaczyć; das besagt nicht viel to nie wiele znaczy; besagt rzeczony, pomieniony.

Besai'ten, *va. Tk.* strony naciągać na co.

Besa'lben, *va.* omazać, osmolić; s. a. Beschmie'ren, Beschmu'tzen.

Besa'men (sich), *vr.*: wydaném z siebie nasieniem krzewić się; zapłodzić, zaplenić; ein Feld mit Gerste besamen, *Ldw.* zasiać pole jęczmieniem.

Besa'nden, *va.* (mit Sand bestreuen) piaskiem posypować.

Besä'nftigen, *va.* ułagodzić, uspokoić, łagodzić, błagać, gniew ukoić, udobruchać, przebłagać; uśmierzyć; sich nicht — lassen nie dać się ułagodzić; -sä'nftigung, *sf.* uspokojenie, ułagodzenie, uśmierzenie; -sä'nftigungsmittel, *sn.* środek uśmierzający bole; s. a. Beru'higungsmi'ttel.

Besa'nmast, *sm. Sw.* tylny mały maszt; Besa'nsegel, *sn. Sw.* żagiel na tylnym maszcie; Besa'nstange, *sf. Sw.* reja na maszcie tylnym.

Besa'tz, *sm.* (auf Kleidern ꝛc.) bramowanie, bramka, obwódka, ślaczek, obrąb; — von Perlen obszycie perłami, perlanka.

Besa'tzung, *sf. Kw.* załoga, osada, garnizon; — in eine Stadt legen, sie mit — versehen, *Kw.* załogę dać miastu, opatrzyć je w załogę.

Besau'en, *va.* § ześwinić, powalać; s. a. Besu'deln, Beschmu'tzen.

Besau'fen (sich), *vr.* (h.) (besaufe mich, besoff mich, mich besoffen) upić się, śpić się; besoffen sein być pijanym; Besoffener pijany.

Besäu'men, *va.* obrąbić; ogarnirować; oblamować; obszyć; -säu'mung, *sf.* obrąbienie; ogarnirowanie; oblamowanie.

Besä'ung, *sf. Ldw.* zasiew, odsiew.

Bescha'ben, *va.* oskrobać; mit etwas — naskrobać czego na co; sich — poobcierać się; powycierać się; beschabt oskrobany; -scha'bung, *sf.* oskrobanie.

Beschä'digen, *va.* uszkodzić, szkodzić; zepsuć; skaleczyć; ein Kleid — rozedrzeć suknią; ein Gefäß, Geräth ꝛc. — utrącić naczynie, utłuc kawałek, itd.; sich — skaleczyć się, ranić się; von etwas beschädigt werden być uszkodzonym od czego; beschädigt (verdorben, verletzt) nadpsuty; Beschä'diger, *sm.* uszkodziciel, szkodnik; -schä'digung, *sf.* uszkodzenie, szkodzenie, zepsucie, skaleczenie, zranienie.

Bescha'ffen, *va.* (herbeischaffen, herbeibringen): etwas — dostarczyć czego; es ist kein Brod zu — nie można dostać chleba.

Bescha'ffen, *a.* być jakim, w (pewnym) stanie; so — sein być takim, być w takim stanie, tak usposobionym; es ist damit so — właśnie tak to jest z tém; sporządzony, uprzymiotowany; die Sache ist so — rzecz wykazuje się w tym sposobie; Bescha'ffenheit, *sf.* natura, własność; przyrodzenie; rodzaj, swojstwo, właściwość, przypadłość, kwalifikacya, jakość; przymiot, istota, skład, stan, postać, krój, jakowość, okoliczność; — des Körpers stan ciała; nach individueller — des Vergehens, *Rw.* dla szczególnego rodzaju popełnionego wykroczenia; nach — der Umstände stosownie do stanu okoliczności; Bescha'ffenheitswo'rt, *sn. Spl.* (Eigenschaftswort) przymiotnik.

Beschä'ftigen, *va.* zatrudnić, trudnić kogo czém; sich — mit etwas zajmować się czém, zaprzątać się, zatrudniać się, bawić się; beschäftigt zaprzątniony, zajęty, zatrudniony; -schäftigung, *sf.* zaprzątnienie, zatrudnienie, interes, zajęcie się.

Bescha'len, *va. Zm.* w okładki oprawić; s. a. Verscha'len.

Beschä'len, *va.* (der Schale berauben) obłupić, obrać; — (der Hengst die Stute) pojeżdżać, stanowić; przypuścić do klaczy; — lassen odstanowić klacz z ogierem; Beschä'ler, *sm.* ogier; Beschä'lgeld, *sn.* zapłata za stanowienie klaczy; Beschä'lstatio'n, *sf.* stacya dla stanowienia klaczy; Beschä'lung, *sf.* stanowienie klaczy; Beschä'lzeit, *sf.* czas stanowienia klaczy.

Beschä'men, *va.* zawstydzić; Beschä'mung, *sf.* zawstydzenie.

Bescha'rren, *va.* zagrzebać (co w ziemię).

Bescha'tten, *va.* zacienić, ocienić, zasłaniać; Bescha'ttung, *sf.* ocienienie, zasłonienie.

Bescha'tzen, *va.* (abschätzen, besteuern) nałożyć od. nakładać kontrybucyą, podatki.

Beschau'en, *va.* oglądać co, obejrzéć co, przypatrzyć się czemu, uważać; Beschau'lich, *a.* oględny, oglądalny; uważający, rozmyślający, dumający, zatopiony w myślach, bogomyślny, zastanawiający się; -schau'lichkeit, *sf.* bogomyślność, rozpamiętywanie; Beschau'ung, *sf.* obejrzenie, oglądanie, uważanie.

Beschäu'men, *va.* pianą okryć.

Besche'ren, *va. irr.* (beschere, beschor, beschoren) ostrzydz, ogolić; przystrzygać.

Beschee'ren, *va.* (zutheilen, geben, schenken) użyczyć, udzielić, obdarzyć, darować, sposobić; zum Namenstage ꝛc. — dać na gwiazdkę, na imieniny, na wiązanie, związać czém; was hat Ihnen das Christkindchen bescheert? cożeś dostał na gwiazdkę? cóż ci (Panna) gwiazdka przyniosła? wenn mir das Christkindlein etwas — wird jeśli mi gwiazdka co włoży, jeśli godowy podarunek dostanę; Gott hat es bescheert sposobił to Pan Bóg; bescheert użyczany, darowany; was Gott bescheert, bleibt unverwehrt, *co Bóg przeznaczy, nie minie nikogo.

Beschee'ren, *sn.* (mit Scheere od. Rasirmesser) ostrzyżenie.

Beschee'rung, *sf.* (Beschenkung) użyczenie; wiązanie, (Panna) gwiazdka; eine schöne —! du hast etwas Schönes angestellt! *piwa nawarzyłeś, pasztet piękny z tego będzie! *otóż narobiłeś bigosu!

Beschei'd, *sm.* odpowiedź, rezolucya, odprawa, wyrok, dekret, odkaz; Jemandem — (Auskunft) geben über etwas dać objaśnienie, wytłumaczyć komu co; da hast du deinen —! teraz idź z Bogiem! teraz basta! — (Erwiderung im Trunke) spełnianie trunku; warum thun Sie mir nicht —? a czemuż mi Pan nie spełniasz? — (Kenntniß) biegłość, wiadomość; — wissen (womit bekannt sein) znać się na czém, znajomym, świadomym być, wiedziéć jak się czego chwycić; umiéć sobie postąpić; ich weiß hier keinen —, *ja nie wiem tu, gdzie się obrócić.

Beschei'den, *va. irr.* (h.) (bescheide, beschied, beschieden) udzielić, użyczyć, przeznaczyć; — (durch einen Befehl wohin rufen) naznaczyć miejsce stawienia się, kazać iść od. przyjść dokąd, wezwać; ich bin hieher beschieden (worden) kazano mi tu przyjść; tu mnie przyzwano; — (belehren) wyrok dawać, zainformować, nauczyć, rezolucyą dać komu; sich — przestać na czém, przystać na co; sich nicht — lassen obstawać przy swojem.

Beschei'den, *a.* (mäßig, sittsam) skromny; bescheiden Theil co do potrzeby, wyznaczona cząstka; bescheidenen Gebrauch von etwas machen skromne użycie z czego zrobić; Beschei'denheit, *sf.* (Mäßigkeit, Sittsamkeit) skromność.

Beschei'nen, *va. irr.* (h.) (bescheine, beschien, beschienen) oświecać, objaśniać.

Beschei'nigen, *va.* na piśmie zaświadczyć, kwitować, pismem udowodnić; Beschei'nigung, *sf.* kwit, zaświadczenie, rozpiska.

Beschei'ßen, *va. irr.* (h.) § (bescheiße, beschiß, beschissen) osrać, okalać, ufejdać; *§ (betrügen, hintergehen) oszukać.

Besche'nken, *va.*: womit — obdarzyć, obdarować, udarować czém.

Besche'nkung, *sf.* obdarowanie.

Beschi'cken, *va.*: an Jemanden schicken obesłać, obsyłać kogo, posłać do kogo dokąd; unser Haus beschickt alle Jahre die Leipziger Messe, *H.* dom nasz posyła co rok na Lipski jarmark; — (ordnen, fügen) opatrzyć, oporządzić, załatwić, ułatwić, sporządzić; sein Haus — rozporządzić dom swój, dom dobrze ogarnąć; rozrządzić domem; das Vieh —, *Ldw.* odglądać bydła; dozierać, dojrzéć, dopilnować; die Erze —, *Bw. Httk.* kruszce mieszać, zaprawić; Beschi'ckung, *sf.* posyłanie; wyprawa; obesłanie, oporządzenie; —, *Bw. Httk.* mieszanie, zaprawienie kruszców do topienia.

Beschi'elen, *va.* zyzem patrzéć [na co.

Beschie'nen, *va. Hlk.* w łubki wprawić; ein Rad — okuć koło.

Beschie'ßen, *va. irr.* (h.) (beschieße, beschoß, beschossen) strzelać na co, bić z dział, z armat; —, *vn.* (s.): mit etw. — (überzogen werden) powiec, okryć się czém.

Beschie'ßung, *sf.* bicie z dział, [bombardowanie.

Beschi'ffen, *va. Sw.* zwiedzać morze, żeglować, okrętem po morzu płynąć.

Beschi'lden, *va.* w tarcze uzbroić.

Beschi'lft, *a.* (mit Schilf bewachsen) trzciną zarosły.

Beschi'mmeln, *vn.* (s.): opleśniéć, zapleśniéć; beschimmelt opleśniały.

Beschi'mpfen, *va.* znieważyć, osromocić, zelżyć; Jemanden — obelgą komu wyrządzić, zhańbić, na obelgę wystawić; -schimpfung, *sf.* zelżenie, obelga, zniewaga.

Beschi'ndeln, *va. Bk.* pokryć gontami.

Beschi'nden, *va. irr.* (beschinde, beschand, od. beschund, beschunden) otrzéć, obedrzéć.

Beschi'rmen, *va.* zasłonić; —, (schützen, beschützen) bronić, obraniać; -schi'rmer, *sm.* obrońca; -schi'rmter, *sm.* obroniony; -schi'rmung, *sf.* obrona; opieka.

Beschla'fen, *va. irr.* (beschlafe, beschlief, beschlafen) (*statt schwängern, schwanger machen) wejść do niewiasty, spać z niewiastą; przespać kobietę; spółkować z kobietą; ein Mädchen — z panną miéć do czynienia; bębenek przyprawić; beschlafen, *(statt überlegen) odłożyć rzecz do jutra; man soll ein Ding —, ehe man sich dazu entschließt przespawszy się wziąć na uwagę, odłożyć rzecz do jutra, nim się przystąpi do działania.

Beschla'g, *sm.* obijanie, obicie, okucie, podkowanie, oków; — an der Flinte okówka, oprawa; podkowa, podkówka; — an Stöcken skówka; zapowiedzenie; in — nehmen, *Rw.* prawnie zająć, zatradować, areszt położyć, sekwestr; — auf

Schiffe, auf Ladungen), *Sw. H.* ambargo, przytrzymanie.

Beschla'gen, *va. irr.* (h.) (beschlage, beschlug, beschlagen) obić, okować, podkować, okuć czém; — (mit gerichtlicher Haft od. Verwahrung belegen) aresztować, przytrzymać, prawnie zająć; fantować, zagrabić, zajmować.

Beschla'gen, *pp.* u. *a.* okuty; *obeznany z czém; biegły w czém; hinten u. vorn — fein kuty na wszystkie cztery; *nie bito go w ziemię; *szpakami karmiony.

Beschla'gen, *vn.* (s.) (mit Nässe, Feuchtigkeit, Schimmel, ꝛc.) zapocić się, potnieć, pleśnieć (parą, pleśnią zachodzić); der Spiegel beschlägt zwierciadło parą zachodzi; der Käse, das Brod, das Leder beschlägt (setzt Schimmelbildung an) sér, chléb pleśnieje, skóra butwieje; die Wände beschlagen na ściany wilgoć występuje; Beschla'glegung, -schla'gnahme, -schla'gnehmung, *sf.* zabór urzędowy, zajęcie sądowe, sekwestracya.

Beschla'gsverwa'lter, *sm. Rm.* sekwestrator; -schla'gsverwa'ltung, *sf. Rw.* sekwestracya; ein Gut unter — legen, *Rw.* majętność zasekwestrować; sekwestracyą zaprowadzić.

Beschla'gzeug, *sn.* (des Schmiedes) narzędzia do podkowania koni.

Beschlei'chen, *va. irr.* (h.) (beschleiche, beschlich, beschlichen) zejść co, kogo; uczatować, skraść się do czego; nadybać, nadejść, podejść; Beschlei'chen, *sn.* zejście, podejście, nadybanie.

Beschlei'ern, s. Verschlei'ern.

Beschlei'fen, *va. irr.* (beschleife, beschliff, beschliffen) obszlifować.

Beschleu'nigen, *va.* przyśpieszyć, przyśpieszać; przysporzyć; -schleu'nigung, *sf.* przyśpieszenie.

Beschlie'ßen, *va. irr.* (h.) (beschließe, beschloß, beschlossen): (zu Ende bringen, endigen) skończyć, ukończyć, zamknąć; das Leben — życie zamknąć; — (einen Entschluß fassen) postanowić, umyślić, uchwalić, ułożyć, uradzić; es war im Himmel anders beschlossen o tym wyrok inszy był na niebie; der Krieg war beschlossen wojna uchwalona; — radzić; beschlossen ukończony; postanowiony, uchwalony; beschlossene Reise zamyślona droga.

Beschlie'ßer, *sm.* szafarz; Beschlie'ßerin, *sf.* klucznica, szafarka.

Beschlu'mpern, *va.* § zaszargać; sich — zaszargać się.

Beschlu'ß, *sm.* (Beschließen einer Sache) zamknięcie; — (Ende) ukończenie, koniec; — (gefaßter Entschluß) postanowienie, układ, uchwała; ustawa; zum — na dobitkę, na zakończenie.

Beschma'ddern, *va.* § pogrzyzmolić, zagrzyzmolić, zabazgrać.

Beschmau'chen, *va.* okopcić.

Beschmau'ßen, *va.*: Jemanden — biesiadować, wyjadać u kogo.

Beschmei'ßen, *va. irr.* (h.) § (beschmeiße, beschmiß, beschmissen) opryskać, obrzucić; —, *Ng.* (Insekten, wenn sie ihre Eier wohin legen) opaskudzić, zepstrzyć.

Beschmie'ren, *va.* namazać, posmarować; — (besudeln) zmazać, zbrudzić, posmolić, zbrukać, zwalać.

Beschmi'rgeln, *va.* zbrukać czém brzydkiém; sich mit Tabakssaft aus der Pfeife — zbrukać sie sokiem z fajki.

Beschmi'tzen, *va.*, Beschmu'tzen, Beschmu'zen, *va.* zesmolić, posmolić, zbrudzić, powalać, zbrukać, ubrudzić, pobrudzić. [dką się upić.

Beschna'pfen (sich), *vr.* (h.) wó-

Beschnauben, Beschnü'ffeln, Beschnu'ppern, *va.* obwąchać, obniuchać.

Beschnei'debrett, *sn. Bchb.* deska do obrzynania papieru; Beschnei'dehobel, *sm.*, Beschnei'demesser, *sn. Bchb.* nóż do obrzynania; obrzynadło introligatorskie.

Beschnei'den, *va. irr.* (h.) (beschneide, beschnitt, beschnitten) oberznąć, okroić, obrzezać (dziecko), strugać, obciąć, obcinać; Beschni'ttener obrzezaniec; s. a. Ab'schneiden; Verschnei'den.

Beschnei'depresse, *sf. Bchb.* prasa do obrzynania (introligatorska).

Beschnei'der, *sm.* (bei den Juden) obrzezacz. [rzynki.

Beschnei'dsel, *sn.* obcinki, ob-

Beschnei'dung, *sf.* oberznięcie, okrojenie, obkrojenie; — eines Knaben (bei Juden u. Muhamedanern) obrzeska, obrzezanie.

Beschnei'en, *va.* śniegiem okryć, popruszyć, ośnieżyć.

Beschnei'teln, s. Schnei'teln.

Beschni'ttener, *sm.* obrzezany, rzezaniec.

Beschno'pern, Beschnü'ffeln, Beschnu'ppern, s. Beschnau'ben.

Beschnü'ren, *va.* obsznórować, sznurami obwiązać.

Bescho'cken, *va.* z kopowizny podatek nałożyć.

Beschö'nigen, *va.* ubarwić, barwić; * w bawełnę obwijać; *dawać pozór; upozornić, upozorować; zamówić; s. a. Bemä'nteln; -schö'nigung, *sf.* ubarwienie, upiększanie, barwienie, upozornienie.

Bescho'ren, *pp.* u. *a.* (v. Beschee'ren) strzyżony.

Beschrä'nken, *va.* określić, ograniczyć, ścieśnić; beschränkt ograniczony, ścieśniony; mein Geist ist sehr beschränkt mój czas jest bardzo ograniczony; beschränkter Kopf, *ciasna głowa; nieudolny; -schrä'nktheit, *sf.* ograniczenie, ścieśnienie, szczupłe obręby; ograniczoność, szczupłość, ciasność (głowy); -schrä'nkung, *sf.* ograniczenie, określenie.

Beschrei'ben, *va. irr.* (h.) (beschreibe, beschrieb, beschrieben) zapisać; — (deutlich machen, erklären) opisać, napisać; es ist nicht zu — nie do opisania; einen Kreis —, *Gl.* opisać koło; ein Dreieck —, *Gl.* wykreślić trójkąt; zakreślić; -schrei'bung, *sf.* opis, opisanie.

Beschrei'en, *va. irr.* (h.) (beschreie, beschrie, beschrieen) okrzyczéć, okrzyknąć, okrzykać; — (bezaubern) oczarować, urzec.

Beschrei'kraut, *sn. Ng.* czyściec prosty, żywiczka prosta.

Beschrei'ten, *va. irr.* (h.) (beschreite, beschritt, beschritten) wstąpić.

Beschro'ten, *va.* przeszrotować; obciąć, oberznąć; *obgryść; skubać.

Beschru'mpft, s. Verschru'mpft.

Beschu'hen, *va.* obuć, opatrzyć w obuwie; okuć; (vorschuhen) przyszywki dać.

Beschu'ldigen, *va.*: Jemanden — winować, obwinjać, posądzać, dać winę komu; eines Verbrechens — obwiniać o zbrodnia; beschuldigt obwiniony; Beschu'ldigung, *sf.* obwinienie, posądzenie.

Beschu'mmeln, *va.* § okpić, oszwabić, oszachrować kogo, szachrajstwem narabiać; oszołomić.

Beschu'ppen, *va.*: einen Fisch —, s. Ab'schuppen; *okpić, oszołomić; Beschu'ppt, *pp.* u. *a.* łuskami opatrzony.

Beschü'rzen, *va.* fartuch przypasać; sich — fartuch sobie przypasać.

Beschü'tten, *va.* zasypać, obsypać, nasypać na co; rozsypać co na co; beschüttet zasypany, osypany, przysypany.

Beschü'tzen, *va.* bronić, obronić, obraniać; etwas — bronić czego; strzedz, ochraniać; opiekować się czém; die Wissenschaften — opiekować się naukami; Beschü'tzer, *sm.* obrońca, protektor, opiekun; Beschü'tzung, *sf.* obrona, protekcya, opieka.

Beschwä'gern (sich), *vr.*: sich mit Jemandem — pokrewnić się z kim, spowinowacić się z kim; beschwägert sein być spowinowaconym z kim; być z nim w kuzynostwie.

Beschwä'ngern, *va.* brzemieniem którą obciążyć.

Beschwä'nzt, *a.* ogon od. ogonek mający, z ogonkiem; beschwänzte Note, *Tk.* nóta z ogonkiem; ogonatka.

Beschwa'tzen, *vv.* namówić, nabechtać komu. [nem.

Beschwei'ft, *a.* ogoniasty; z ogo-

Beschwei'ßen, *va.* spocić, potem zbrudzić; —, *Jäg.* krwią zbroczyć, pokrwawić, zjuszyć.

Beschwe'r†, Beschwe'rde, *sf.* uciążliwość, ciężar, ciężkość, przykrość, mozół, trudy; niewygoda; *uciażliwość, przykrość; dolegliwość, subjekcya, przykrość, trudy, niewygoda; ich will Ihnen keine — machen niechcę Panu robić subjekcyi; — (Klage), *Rw.* skarga, zażalenie; — führen, *Rw.* żalić się, skarżyć się na co; Beschwe'rdeführer, *sm.* skarżyciel; Beschwe'rdevoll, *a.* pełen trosków, kłopotliwy.

Beschwe'ren, *va.* (schwer machen) obciążyć; — (womit belegen) obarczyć, obciążyć, trudność zadać, trudzić; — (unangenehme Empfindungen verursachen) przykrości nabawić, przykrzyć się, dolegać komu; sich — über etwas skarżyć się, nieść zażalenie, żalić się na co; sich über Jemanden — żalić się na kogo; ich will Sie damit nicht — nie chcę Pana tém trudzić; -schwe'rlich, *a.* uciążliwy, przykry; — fallen naprzykrzać się komu; -schwe'rlichkeit, *sf.* przykrość, uciążliwość, trudność; — (beschwerliche Sache selbst) przykrość, niewygoda, trudność.

Beschwe'rniß, *sf.* u. *sn.* s. Beschwe'rde. [ciężar.

Beschwe'rung, *sf.* obciążenie;

Beschwi'chtigen, *va.* do milczenia przywieść, uciszyć; *uspokoić, ukoić; -schwi'chtigung, *sf.* uspokojenie; -schwi'chtigungsmittel, *sn.* środek do uspokojenia. [odrwić.

Beschwi'ndeln, *va.* oszołomić,

Beschwi'ngen, s. Beflü'geln.

Beschwi'tzen, *va.* spocić; —, *vn.* (s.): (die Fenster) spotnieć (okna).

Beschwö'ren, *va. irr.* (h.) (beschwöre, beschwur, beschworen), *Rw.* przysięgą stwierdzić; zaprzysiądz, zaprzysięgać, poprzysięgać, przysięgać na co; — (vermittelst eines Schwures zu etwas verpflichten) zaklinać, przysięgą obowiązać; — (dringend bitten) błagać; -schwö'rer, *sm.* zaklinający; zaklinacz; *Kg.* eksorcysta; -schwö'rung, *sf.* poprzysiężenie, poprzysięganie; — der Geister zaklęcie, zaklinanie (duchów); -schwö'rungsformel, *sf.* formuła zaklęcia, do zaklinania.

Besee'len, *va.* ożywić; — (lebhaft, anmuthsvoll machen) ożywić, zachęcić, zagrzać; beseelt von etwas ożywiony, przejęty czém; beseelt sein zajętym być gorliwością; Besee'ler, *sm.* ożywiciel; Besee'lung, *sf.* ożywienie; zachęcanie.

Bese'geln, *va. Sw.* żaglami opatrzyć; — (mit Schiffen befahren) żeglować gdzie, morza zwiedzać.

Bese'hen, *va. irr.* (h.) (besehe, besah, besehen) obaczyć, oglądać, obejrzéć; sich im Spiegel — przeglądać się w lustrze; etwas bei Lichte —, *przy świecy co obejrzéć; Bese'henswerth, *a.* godny oglądania.

Besei'fen, *va.* pomydlić.

Besei'gen, §, s. Bepi'ssen.

Besei'len, *va. Sw.* w liny opatrzyć (okręt).

Besei'tigen, *va.* usunąć, uprzątnąć, załatwić, uchylić, zapobiedz, przełamać; Besei'tigung, *sf.* usunięcie, ułatwienie najważniéjszéj przeszkody; die Sache (das Hinderniß) ist schon beseitigt rzecz już załatwiona.

Bese'ligen, *va.* (h.) uszczęśliwić; zbawionym uczynić; ihr Anblick beseligt ihn jéj spojrzenie uszczęśliwia go; beseligend uszczęśliwiający.

Be'sen, *sm.* miotła; neue — kehren gut, *nowa miotła czysto umiata; *początku służby lepiéj się pilnuje; Be'senbinder, *sm.* miotłarz; Be'senförmig, *a.* w kształcie miotły.

Bese'ngen, *va.* przypalić, ożdżgnąć, opalić, osmalić.

Be'senkraut, *sn. Ng.* rukiew zofia; rukiew wielodzielna; żarnowiec miotłowy; bylica polna, matka zielna; klein — pieprzyca psia; Be'senreis, *sn.* rózgi na miótły; Be'senstiel, *sm.* trzonek u miotły, kij od miotły.

Be'senreis, Be'senstiel, s. unter Be'senkraut.

Bese'ssen, *pp.* u. *a.* (v. Besi'tzen): vom bösen Geiste — opętany; er war vom Geiz, vom Hochmuth besessen chciwość, duma opanowała go; (im Besitze) opanowany; Bese'ssenheit, *sf.* napastowanie, nagapywanie (od złego ducha).

Bese'tzen, *va.* osadzić, zająć; einen Ort —, *Kw.* obsadzić; oblamować, obszyć; alle Aemter sind besetzt wszystkie urzędy są obsadzone, od. zajęte, od. zapełnione; ein Kleid mit Spitzen — koronkami ugarnirować suknią itd.; den Weg — opanować drogę; den Tisch mit Speisen — zastawić stół potrawami; eine wohlbesetzte Tafel stół dobrze zastawiony od. zastawny; diese Rolle war nicht gut besetzt, *Sb.* rola ta niewłaściwie obsadzona była; einen Weg mit Bäumen — zasadzić drogę drzewami; einen Teich mit Fischen — zarybić staw; besetzt zajęty, obsadzony, oblamowany, obszyty; Bese'tzung, *sf.* osadzenie; — der Aemter rozdawnictwo urzędów; Bese'tzungsrecht, *sn.* prawo obsadzenia miejsca jakiego; rozdawnictwo urzędów.

Beseu'fzen, *va.* wzdychać nad czém, westchnąć na co, jęczéć na co.

Besi'chtigen, *va.* oglądać, ględywać, przeglądać, obejrzéć; einen Ermordeten —, *Rw.* obdukcyą robić zabitego; Besi'chtiger, *sm.* obducent; Besi'chtigung, *sf.* ogladanie; ärztliche —, *Hlk. Rw.* obdukcya; Besi'chtigungsbericht, Besi'chtigungsschei'n, *sm. Hlk. Rw.* świadectwo obdukcyjne; raport z obdukcyi, z rewizyi.

Besie'ben, *va.* posypać czém siejąc [przez sito.

Besie'gbar, *a.* mogący być zwyciężonym; -sie'gbarkeit, *sf.* możność bycia zwyciężonym.

Besie'geln, *va.* przypieczętować, pieczęć przyłożyć; Besie'gelung, *sf.* przypieczętowanie.

Besie'gen, *va.* zwyciężyć, przezwyciężyć, pokonać, zwalczyć, przełamać; -sie'ger, *sm.* pogromca, zwyciężca; -sie'gung, *sf.* pokonanie.

Be'singe, *sf. Ng.* borówka czernica, czarna, jagoda czarna.

Besi'ngen, *va. irr.* (h.) (besinge, besang, besungen) opiewać, nucić.

Besi'nnen (sich), *vr.* (h.) (besinne mich, besann mich, besonnen): sich auf etwas — przypomniéć sobie co; przypominać sobie; sich — (überlegen, zum deutlichen Bewußtsein zurückkehren) namyślić się, namyślać się; wahać się, zastanowić się; sich eines Bessern — wejść w siebie, inaczéj od. lepiéj się rozmyślić, namyśléć; pomiarkować się, upamiętać się; -si'nnung, *sf.* namyślanie, upamiętanie, namysł; zur — bringen do przytomności przywieść, ocucić; naprowadzić do rozwagi nad sobą; zur — kommen przyjść do siebie, ocucać się, obaczyć; *wejść w siebie, upamiętać się; die — verlieren wpaść w bezprzytomność; -si'nnungslos, *a.* bez zmysłów, bez przytomności (będący); -si'nnungslosigkeit, *sf.* bezprzytomność.

Besi'tz, *sm.* posiadanie, posiadłość, posessya, dzierżenie, mienie; in — nehmen zająć; — ergreifen von etwas wejść w posessyą czego; posiąść.

Besi'tzen, *va. irr.* (h.) (besitze, besaß, besessen) nasiedziéć; die Eier (wegen Ausbrütung) — siedziéć na jajach; — (in seiner völligen Gewalt haben) posiadać, miéć, dzierżéć; — (mit etwas versehen sein) posiadać.

Besi'tzer, *sm.* posiadający, posiadacz, właściciel; posesor; Besi'tzergreifer, Besi'tznehmer, *sm.* biorący co w posiadanie, w posiadłość; Besi'tzergreifung, Besi'tznahme, Besi'tznehmung, *sf.* zajęcie, objęcie; zajęcie w posiadłość; unrechtmäßige — zabór; Besi'tzthum, *sn.* posiadłość; Besi'tzung, *sf.* posiadanie, posiadłość; — (Grundstück, das Jemand besitzt) posiadłość, siedziba; posesya.

Beso'cken, *va.* obuć w szkarpetki.

Beso'ffen, *pp.* u. *a.* (v. Besau'fen): § pijany.

Beso'hlen, *va.* (Stiefel, Schuhe) podselować, podsylować, podzelować; dać podeszwy, podeszwą opatrzyć, podszyć bóty, trzewiki.

Beso'lden, *va. Kw.* żołd placić, pensyą płacić komu, pensyą, jurgielt płacić; opłacać; besoldet werden brać żołd, pensyą, płacę; besoldet płatny; besoldete Truppen, *Kw.* wojsko płatne; Beso'ldung, *sf.*, Sold, *sm.* pensya, żołd, jurgielt; —, *Kw.* traktament, płaca.

Beso'nderer, -re, -res, *a.* osobny; osobliwy, szczegulny; — (seltsam) dziwaczny; rzadki; dziwny, osobliwszy, szczególniejszy; das Besondere szczególność; ich finde nichts Besonderes darin nie znajduję w tém nic osobliwego.

Beso'nderheit, *sf.* szczegół; osobliwość; die Besonderheiten dieser Sache sind mir nicht bekannt szczegóły tego nie są mi wiadome; er theilte mir dies als eine — mit doniósł mi to jako osobliwość; —, *osobny przymiot, szczególna własność.

Beso'nders, *ad.* osobno, osobliwie, mianowicie, szczególnie, zwłaszcza.

Beso'nnen, *a.* rozmyślny, determinowany, przytomny, uważny.

Beso'nnen, *va.* (bescheinen) oświecać; — lassen wystawić na słońce; besonnt wystawiony na słońce.

Beso'nnenheit, *sf.* rozmysł; determinacya, przytomność umysłu; baczność, zastanowienie się, baczliwość, roztropność.

Beso'rgen, *va.* postarać się, wystarać się, wyrobić co, przysposobić co; Jemandem Geld — wystarać się komu pieniędzy; — (für etwas Sorge tragen) zająć się czém, patrzać czego, pilnować, załatwić (interes), ułatwić, obmyślić, opatrzyć co w co; szafować; zaopatrzyć; dostawiać, dostarczać; miéć na pieczy; — (in Sorge stehen) obawiać się, być troskliwym; bać się; -so'rglich, *a.* dorozumiewany; — (voll Sorge) zbyt troskliwy, obawiający się; niby obawny; -so'rglichkeit, *sf.* zbytnia troskliwość, niespokojność (względem rzeczy mogących nastąpić).

Beso'rgniß, *sf.* (Befürchtung einer Sache) troska, obawianie się, obawa; Beso'rgt, *a.* obawiający się; troskliwy, czuły; pieczołowity; um etwas — sein troszczyć się, kłopocić się o co; -so'rgtheit, *sf.* troskliwość, staranność, pieczołowitość; -so'rgung, *sf.* postaranie się; trudnienie się czém.

Bespa'nnen, *va.* (mit einem Gespann versehen) sprzężajem opatrzyć; einen Wagen — zaprądz do woza od. pojazdu; eine Trommel — bęben napiąć; eine Geige —, *Tk.* struny naciągnąć na skrzypce; -spa'nnung, *sf.* uprzęża; zaprząg; Geschütze mit —, *Kw.* działa zaprzężone.

Bespei'en, *va. irr.* (h.) (bespeie, bespie, bespieen) opluć, obluć; uplwać, opluwać; sich — womitować, opluć się; -spei'ung, *sf.* oplucie, uplwanie.

Bespi'cken, *va. Kk.* naszpikować; szpikować co słoniną, poprzetykać; *szpilkować; die Wälle waren mit Kanonen bespickt, *Kw.* wały były najeżone działami; pełno armat na wałach.

Bespie'geln (sich), *vr.* (h.) przeglądać się w zwierciedle; —, *va.* *promienie, blask rzucać na co; —, *va.* zwierciadłami poobwieszać.

Bespi'nnen, *va. irr.* (h.) (bespinne, besann, besponnen) oprząść; be-

ſponnener Knopf oprzędzony guzik, szmuklerski guzik.

Beſpo'rnen (ſich), *vr.* (h.) ostrogi przypiąć; beſpo'rnt w ostrogach, przy ostrogach.

Beſpö'tteln, *va.* urągać się nad czém; naigrawać się z czego; -ſpö'tteln, *sn.* urąganie się nad czém.

Beſpre'chen, *va. irr.* (h.) (beſpreche, beſprach, beſprochen) obstalować, zamówić, umówić co; — (mit Worten bezaubern) zamawiać; zażegnać; — (ſich mit Jemandem unterreden) umówić się z kim, rozmawiać się z kim; -ſpre'cher, *sm.* (Beſchwörer, Zauberer) zażegnywacz; -ſpre'cherin, *sf.* zażegnywaczka; -ſpre'chung, *sf.* zamówienie; umówienie, rozmówienie; zażegnywanie.

Beſpre'ngen, *va.* pokropić, skrapiać; popryskać; -ſpre'ngung, *sf.* pokropienie, skrapianie.

Beſpri'ngen, *va. irr.* (h.) (beſpringe, beſprang, beſprungen) skoczyć, skakać na co; — (beſchälen, belegen) chować, upłodnić; pokładać, pokłaść.

Beſpri'tzen, *va.* obryzgać, pobryzgać, popryskać, spluskać; mit Koth — ochłastać; mit der Spritze — sikać na co; die Hände mit Blut — zbroczyć ręce krwią.

Beſpu'cken, *va.* opluć, opłwać; etwas — plunać na co. [lub morzu).

Beſpü'len, *va.* oblewać (o rzece

Be'ſſer, -re, -res, *a. compar.* (v. Gut) lepszy; —, *ad.* lepiéj; — ſein lepiéj się miéć; więcéj znaczyć; beſſerer Geruch lepszy, mocniejszy, przyjemniejszy zapach; beſſere Luft lepsze (od. zdrowsze) powietrze; beſſer (mehr) bieten, *H.* więcéj podać; er ißt (ſpeiſt) — (mehr) als ich więcéj je odemnie; es ſteht mit ihm etwas — nieco lepiéj się ma; polepszyło mu się trochę; er nimmt ſich jetzt — (mehr) in Acht bardziéj jest teraz ostrożnym; etwas — machen lepiéj co robić; poprawić co; Jemanden — machen poprawić kogo; du biſt — daran lepiejeś na tém wyszedł.

Be'ſſern, *va.* poprawić, poprawiać, polepszyć, polepszać, naprawić; ſich — poprawić się, polepszyć się; es beſſert ſich mit jedem Tage poprawia się codzień; Be'ſſerung, *sf.* poprawa, polepszenie, naprawa, melioracya; — (Zuſtand des Beſſerwerdens) poprawa, polepszenie; der Kranke iſt ſchon auf dem Wege der — chory zaczyna do siebie przychodzić; Be'ſſerungsfä'hig, *a.* mogący być poprawionym; dający się poprawić; Be'ſſerungshaus, *sn.* dom poprawy; Be'ſſerungsmittel, *sn.* środek do poprawienia kogo lub czego.

Beſtä'hlen, *va.* zastalić, ostalić.

Beſta'llen, *va.* instalować, wprowadzić na urząd; -ſta'llung, *sf.* instalacya, wprowadzenie na urząd; -ſta'llungsbrief, *sm.*, -ſta'llungsurkunde, *sf.* patent, nominacya.

Beſta'nd, *sm.* trwałość, trwanie; — haben trwałość miéć; mit — des Rechts nie naruszając prawa; — (Reſt der Einnahme nach Abzug der Ausgabe) superata; ilość, kwota, pozostała, pozostałość, zapas pozostały, skład, reszta pozostała, remanent; ſo u. ſo viel im — haben miéć czego tyle a tyle w gotowości; es iſt noch ein bedeutender — in der Caſſe jest jeszcze w kasie znaczny zapas od. znaczna ilość pieniędzy; das wird keinen — haben to nie będzie trwałe; es hat mit ihm nicht lange — nie długo się utrzyma; nie długo potrwa; es iſt Nichts von ewigem Beſtande nic nie ma wieczno-trwałego; der — des Waldes beträgt tauſend Morgen las wynosi tysiąc morgów; etwas in — geben, nehmen, haben, ſ. Pacht, Po'ſten; Beſta'ndgeld, ſ. Pa'chtgeld.

Beſtä'ndig, *a.* ciągły; trwały, ustawiczny, stały, ciągle trwały; beſtändiges Wetter stała pogoda; —, *ad.* ciągle, stale; beſtändig ſein statkować; -ſtä'ndigkeit, *sf.* trwałość, stateczność, stałość.

Beſta'ndtheil, *sm.* część składowa; częsć składająca co; zasada; skład; — (Grundſtoff) pierwiastek, pierwiastki w skład (wody mineralnéj) wchodzące; die Luft in ihre Beſtandtheile auflöſen, *Schdk.* rozłożyć powietrze na pierwiastki, cząstką.

Beſtä'rken, *va.* zmacniać, umocnić, utwierdzać, potwierdzić; *podsycać; ſich — in ſeiner Meinung 2c. utwierdzić się w mniemaniu; -ſtä'rkung, *sf.* umocnienie, potwierdzenie.

Beſtä'tigen, *va.* utwierdzić, potwierdzać, umocnić, *roborować, uchwalić; — (für wahr u. richtig anerkennen) zaświadczyć, stwierdzić; ſich — sprawdzić się; die Nachricht hat ſich nicht beſtätigt ta wiadomość nie sprawdziła się, nie potwierdziła się; -ſtä'tigung, *sf.* potwierdzenie, utwierdzenie; -ſtä'tigungsurtheil, *sn. Rw.* wyrok zatwierdzający.

Beſta'tten, *va.* (begraben) pochować ciało; Beſta'ttung, *sf.* pochowanie ciało.

Beſtau'ben, Beſtie'ben, *vn.* (ſ.) okurzyć się, zajść kurzem.

Beſtäu'ben, *va.* (mit Staub bedecken) okurzyć; przykurzyć, zakurzyć, zapylić. [rozkrzewić się.

Beſtau'den (ſich), *vr.* (h.) (Pflanzen)

Beſtau'nen, *va.*: Jemanden, etwas — podziwiać kogo, co.

Be'ſtbemittelt, *a.* co do majątku najlepiéj stojący.

Be'ſtbietend, ſ. Mei'ſtbietend.

Be'ſter, beſte, beſtes, *a. superlat.* (v. Gut): najlepszy; das Beſte najlepsze, najlepsza rzecz, co najlepszego; dobro; pożytek; treść; das gemeine Beſte pospolite dobro; spólne dobro; zum Beſten dla dogodności; es fehlte am Beſten nieraz sposobów i wątku niestało; im beſten Arbeiten, Eſſen 2c. w najlepszéj robocie, przy najlepszém jedzeniu, itd.; zum Beſten der Invaliden na rzecz Inwalidów; auf's Beſte, am Beſten najlepiéj, jak najlepiéj; zum Beſten geben (zu eſſen, zu trinken 2c.) wyznaczyć co na poczęstowanie lub wygodzenie komu; er hat uns geſtern ein Frühſtück zum Beſten gegeben wyprawił od. dał nam wczoraj śniadanie; Jemanden zum Beſten haben, *natrząsać się, drwić, kpić z kogo, *za nos wodzić kogo, *żartować z kogo; ſein Beſtes thun, *czynić co można; najwięcéj przyczynić się do czego; przyłożyć się do czego; ich habe mein Beſtes (Möglichſtes) gethan zrobiłem co mógłem; der erſte beſte lada kto (który); das erſte beſte lada co; ich halte es für das Beſte uważam to za najlepsze; er lebt auf's Beſte jak najlepiéj żyje; etwas zum Beſten auslegen, deuten, kehren, wenden na dobre tłumaczyć; *uważać, brać co za dobre od. z dobréj strony; es geht nicht zum Beſten, *nie najlepiéj idzie; mein Beſter! mój kochany! mój przyjacielu! meine Beſte! moja droga!

Beſte'chen, *va. irr.* (h.) (beſteche, beſtach, beſtochen): (beim Nähen) obetkać i obszyć, przyfastrygować; obrzucać; — (durch Geſchenke bewegen) przekupić, przenająć kogo; Jemanden zu — ſuchen chciéć kogo przekupić; ſich — laſſen dać się przekupić; ſein Aeußeres beſticht ſehr jego powierzchowność bardzo uwodzi, ułudza, przemawia za nim; Beſte'cher, *sm.* przekupca, przekupujący; -ſte'chlich, *a.* przekupny, przedajny; -ſte'chlichkeit, *sf.* przekupność, przedajność.

Beſte'chnaht, *sf.* (beim Nähen) fastrzyga, szew obrzucany.

Beſte'chung, *sf.* (Erkaufung) przekupienie, przekupstwo; *korrupcya; der — widerſtehen nie dać się przekupić.

Beſte'ck, *sn.* (Futteral für Werkzeuge) futeral, pokrowiec, sztuciec, puzdro, pochwy; — (Werkzeuge) puzdro, puzderko.

Beſte'cken, *va.* opiąć czém, poobtykać, poobsadzać; ein Beet mit Kartoffeln, mit Erbſen —, *Gtn. Ldw.* grzędę zasadzić ziemniakami, grochem; einen Hut mit Bändern — kapelusz upiąć wstążkami.

Beſte'hen, *va.* u. *vn. irr.* (h. u. ſ.) (beſtehe, beſtand, beſtanden) zwyciężyć; gegen Jemanden — ładu dojść z kim, zdążyć, nadążyć komu, dostarczyć komu, zdołać z kim, podołać komu; den Kampf — przetrwać walkę; eine Prüfung — złożyć eksamin; —, *vn.* (h.) (aushalten): wohl od. übel — dobrze albo źle wyjść z czém, w czém, z kim; gut — okryć się z chwałą, utrzymać się, kroku dostać, znalezionym być zdatnym, obstać; wer wird vor deinem Gericht —? kto praw Panu przed srogim sądem twym zostanie? mit der Rechnung nicht — w kalkulacyą wpaść, niewyrachować się, na liczbie zostać; — (dauerhaft bleiben, ſein Daſein behalten, Beſtand haben) ostać się, utrzymać się, wytrzymać, być; ohne Anſehen kann keine Obrigkeit — bez powagi się zwierzchność obejść niemoże; żyć, eksystować; dieſe Vorſchriften beſtanden damals nicht te przepisy wtenczas nie istniały; — auf eine Sache (beharren) nastawać na co; auf ſeinem Vorhaben — trwać w swojém przedsięwzięciu; obstawać; auf ſeinen Forderungen — obstawać przy swoich pretensyach, żądaniach; zostać przy czém, obstawać przy czém, upierać się przy czém; — (aus gewiſſen Theilen zuſammengeſetzt ſein) składać się z czego; in etwas — polegać na czém; in etwas — (ſein Weſen in etwas haben) zależéć na czém; beſtehend składający się z czego, złożony z czego; zu Recht beſtehende Sache, *Rw.* stała rzecz.

Beſteh'len, *va. irr.* (h.) (beſtehle, beſtahl, beſtohlen) okradać, okraść.

Beſtei'gen, *va. irr.* (h.) (beſteige, beſtieg, beſtiegen) wstąpić, wleźć, wsiąść na co; einen Berg — wleźć na górę; den Thron — tron zasiąść, osieść na tronie, wstąpić na tron; ein Schiff —

wsiąść na okręt; die Kanzel — (betreten) wniść, wstąpić na ambonę; die Rednerbühne — wstąpić na mównicę; ein Pferd — dosiadać, dosiąść konia; Bestei'gung, *sf.* wstąpienie, wojście, włażenie.

Beste'llen, *va.* poustawiać; zastawić czém; — (eine Stelle anweisen) naznaczyć, kazać komu przyjść, obstalować; Jemdn. — zamówić kogo; — (etwas zu verfertigen aufgeben) obstalować; — (veranstalten) ustanowić, urządzić; bestellter Aufseher ustanowiony dozórca, patron; gerichtlich bestellter Curator, *Rw.* sądownie ustanowiony kurator; falsche Zeugen — fałszywych świadków podmówić; — (ein Geschäft ausrichten) obstalować, załatwić, ułatwić; einen Brief — oddać list; einen Acker —, *Ldw.* uprawić rolą, oprzątać; sein Haus —, *rozprawić dom, rozrządzić, rozporządzić dom swój; *pożegnać się z domem swym; Beste'llung, *sf.* zamówienie, obstalowanie; — (was bestellt worden ist) obstalunek; obstalowana rzecz, zamówiona rzecz; diese Schuhe sind auf — gemacht te trzewiki zrobione na urząd; — des Ackers uprawa roli; -ste'llungsbrief, *sm.* list handlowy, obstalunkowy; — einer Hypothek, *Rw.* urządzenie hipotek; -ste'llungsbuch, *sn. H.* księga obstalunkowa.

Beste'mpeln, *va.* nastemplować, stempel przybić.

Be'stens, *a.* (bestmöglichst) jak najlepiéj; ich werde es — besorgen będę się starał sprawić to jak najlepiéj; ich empfehle mich —! polecam się łaskawéj pamięci! [stembnować.

Beste'ppen, *va.* (beim Nähen) ob-

Beste'rnen, *va.* gwiazdami okryć; beste'rnt gwiazdami okryty; *orderami ozdobiony; besternter Herr pan orderowy.

Besteu'ern, *va. Stw.* podatki nałożyć, oclić; -steu'erung, *sf.* ocłowanie, oclenie; -steu'erungsrecht, *sn. Stw.* prawo nakładania podatków.

Be'stgele'gen, *a.* najlepsze położenie mający.

Be'stgemei'nt, *a.* w najlepszéj myśli powiedziany od. zrobiony.

Bestia'lisch, *a.* (viehisch) bestyalny, bestyalski, sprosny, dziki, bydlęcy; —, *ad.* po bestyalsku; Bestialitä't, *sf.* bestyalstwo, bestyjnictwo.

Be'stie, *sf.* bestya, bydlę. [ben.

Bestie'ben, s. Bestau'ben; Bestäu'-

Bestie'len, *va.* trzonek dać do czego; ein Beil — trzonek dać do topora; bestielte Blätter, *Ng.* liście słupkowate.

Besti'mmen, *va.* oznaczyć, stanowić, postanowić, przeznaczyć, naznaczyć, wyznaczyć, wymierzyć, określić; — (die Merkmale einer Sache angeben) oznaczyć, opisać, zakreślić; — (bewegen, veranlassen) skłonić, nakłonić; spowodować, decydować; wer hat ihn zu diesem Schritte bestimmt? co go nakłoniło od. spowodowało do takiego postępowania? sich zu etwas — nakłonić się, skłonić się do czego, rozmyślić się do czego; — (festsetzen) oznaczyć, postanowić, przeznaczyć; przejrzéć; — (zu einem gewissen Gebrauche aussetzen) przeznaczyć, odkładać; bestimmend określny; bestimmendes Fürwort, *Spl.* zaimek określny; bestimmt przeznaczony, naznaczony, wyznaczony; — (ausdrücklich; deutlich) wyraźny, jawny, stanowczy; — (sicher, gewiß) pewny, dobitny, określony; bestimmte Ursache przyczyna mianowicie wyrażona; —, *ad.* z pewnością; pewno; weißt du es aber auch —? ale czy tylko wiesz pewno? ich weiß es — wiem to z pewnością; bestimmte Ausdrucksweise, bestimmte Art, *Spl.* tryb okoliczny; bestimmter, *ad. compar.* dokładniéj; Besti'mmtheit, *sf.* dokładność, pewność, dobitność; wyrazistość; es fehlte an der gehörigen — des Ausdruckes brakowało dokładności w wyrażeniu myśli; etwas mit — sagen, behaupten z pewnością co powiedziéć, utrzymywać.

Besti'mmung, *sf.* przeznaczenie, oznaczenie, postanowienie; — (was bestimmt ist) przeznaczona rzecz; omowa; *Philos.* kreślenie, wysłowienie, punkt; — (Zweck) przeznaczenie, zamiar, cel; seine — erreichen spełnić przeznaczenie; sich an den Ort seiner — verfügen udać się na miejsce przeznaczenia; an eine — glauben wierzyć w przeznaczenie; Besti'mmungsbegriff, *sm. Philos.* myśl służąca do bliższego oznaczenia drugiéj; -sti'mmungsgrund, *sm.* powód skłamający do czego; -sti'mmungsort, *sm.* miejsce przeznaczenia.

Be'stmöglich, *a.* jak najlepiéj; jak może najlepiéj. [ben.

Bestö'bern, s. Bestau'ben, Bestäu'-

Besto'cken, *vr.* (s.), (Pflanzen) krzewić się, w łodygę, w krzew rość; rozkrzewić się; od wilgoci plam dostać.

Besto'pfen, *va.* opchać w koło, poopychać.

Besto'ßen, *va. irr.* (h.) (bestoße, bestieß, bestoßen) pootłukiwać, pootrącać, poodbijać; —, *Zm. etc.* z grubszego obrobić, opiłować, obheblować, ostrugać; Besto'ßhobel, *sm. Zm.* hebel osobny do obrobienia z grubszego.

Bestra'fen, *va.* ukarać, karać, strofować; przypłacać; -stra'fung, *sf.* ukaranie, kara.

Bestrah'len, *va.* oświecić promieniami; puszczać promienie na co.

Bestre'ben (sich), *vr.* (s.) usiłować od. usiłować się, starać się; sich um etwas — o co, dążyć do czego; bestrebt zawzięty; usilny; Bestre'bsam, *a.* usilny; -stre'bung, *sf.* usilność, usiłowanie, dążność.

Bestrei'chen, *va. irr.* (h.) (bestreiche, bestrich, bestrichen) pomazać, pomuskać, nasmarować, potrzéć; mit dem Magnet —, *Ntl.* magnesem potrzéć; —, *Kw.* strychować; — (Wind) owiewać (wiatr); etw. —, *panować nad czém.

Bestrei'ten, *va. irr.* (h.) (bestreite, bestritt, bestritten) zaprzeczać czemu, śpierać się o co, zbijać co, zwalczyć; — (die nöthigen Kräfte wozu haben) dostarczyć, opędzić, zadosyć uczynić, podołać czemu; er übernimmt mehr Arbeit, als er — kann więcéj roboty się podejmuje, niż podołać może; Ausgaben — zastąpić wydatki, zasłonić; Bedürfnisse — opędzić, opatrywać, zaspokoić potrzeby.

Bestreu'en, *va.* popruszyć, posypać; obsypać (co czém); das Papier mit Sand — posypać papier piaskiem; den Kuchen mit Zucker — posypać placek cukrem; mit Blumen bestreuter Weg kwiatami wysłana droga.

Bestri'cheln, *va.* kréskować; kréseczką oznaczyć; kréski podawać.

Bestri'cken, *va.* usidlić, uwięzić, ułowić w sieci; uplatać; — (mit Banden belegen) uwięzić; — (mit unsichtbaren Banden fesseln), *usidlić, zawikłać, uwikłać; bestrickt von Sünden, *upętany grzechami.

Beströ'men, *va.* oblewać.

Bestü'rmen, *va. Kw.* szturmować, szturm przypuścić do miasta; Jemanden wegen etwas —, *nagabać, nacierać; dokucząć komu o co.

Bestü'rzen, *va.* nakryć pokrywką; — (plötzliche Unruhe, unvermutheten Schreck verursachen) zastraszyć, zatrwożyć, przerazić; zmięszać; bestürzt zatrwożony, przerażony, zmieszany, zdumiały; Bestü'rzung, *sf.* zatrwożenie, przerażenie, zmięszanie, pomięszanie; in — gerathen zmięszać się.

Besu'ch, *sm.* nawiedzenie, wizyta, uczęszczanie, odwiedziny; Jemandem einen — abstatten oddać komu wizytę; zum — gehen, kommen iść, przyjść z wyzytą; ich erwarte morgen — (Gäste), *spodziewam się jutro odwiedzin, od. gości z odwiedzinami; — der Schule, des Theaters uczęszczanie do szkoły, na teatr; — der Messen, *H.* zwiedzanie jarmarków; Besuche annehmen odwiedziny przyjmować; Besu'chen, *va.* (aus Höflichkeit od. Freundschaft) odwiedzić kogo, odwiedzać kogo; zwiedzić kogo, uczęszczać gdzie; einen Kranken — nawiedzać chorego; Volksversammlungen — uczęszczać na zgromadzenia ludu; często chodzić; Besu'cher, *sm.* uczęszczający; Besu'chs-, *a.* wizytowy; -su'chskarte, *sf.* bilet wizytowy; -su'chszimmer, *sn.* pokój bawialny; Besu'cht, *pp.* u. *a.* uczęszczany, odwiedzany; -su'chung, s. Besu'ch.

Besu'deln, *va.* splugawić, splamić, powalać, spluskać; zwalać, pokalać; mit Blut — krwią zbroczyć; -su'delung, *sf.* splugawienie, zwalanie, posmolenie.

Betä'feln, *va. Zm.* otaflować.

Beta'gt, *a.* (alt) zestarzały, podeszły w latach, od. w wieku.

Beta'keln, *va. Sw.* uzbroić okręt (w takielażę); okręt w liny, w rekwizyta opatrzyć. [powalać (ręce, się).

Beta'lgen, *va.* łojem potłuścić,

Beta'stbar, *a.* dotykalny; Beta'sten, *va.* obmacać, pomacać, dotykać się, macać; -ta'stung, *sf.* omacanie, omacywanie.

Betäu'ben, *va.* ogłuszyć, zagłuszyć; — (aller Empfindung berauben) odurzyć; opajać; betäubend usypiający; betäubt odrętwiały (członek), osłupiały; Alle waren vom Schrecken wie betäubt wszyscy osłupieli zé strachu, byli jak odurzeni; Betäu'bung, *sf.* ogłuszenie, zagłuszenie; odurzenie, zadurzenie; zdrętwiałość, nieczułość, martwość, otrętwienie; Betä'ubungsmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo usypiające, odurzające.

Be'tbruder, *sm. iron.* nabożniś, bigot; bezustannie się modlący.

Be'ten, *vn.* (h.) modlić się (Bogu, do Boga); Noth lehrt — uczy potrzeba poszukać chleba; *kto nie umie pacierza, niech na morzu płynie; bete u. arbeite! Boga wzywaj, a ręku przykładaj! Bogu ufaj, a ręki przykła-

daj! ein Vaterunser, einen Rosenkranz —, *Kg.* ojcze nasz, rożaniec zmówić; vor Tische — do stołu pacierz mówić; nach Tische — po obiedzie pacierz mówić, modlitwę mówić; Be'ten, *sn.* modlenie się; Be'ter, *sm.* modlący się; Bogomodlca.

Be'tfahrer, *sm. Kg.* lubiący zwiedzać miejsca święte dla modlenia się; Be'tfahrt, *sf. Kg.* stacya kościelna; pielgrzymka na miejsce święte.

Be'tgemach, *sn.* sala do modlitwy; kaplica; Be'tglocke, *sf.* dzwonienie na pacierze; dzwon, którym się znak daje do modlitwy; Be'thalle, *sf.* kaplica przy drodze lub przy kościele do odprawiania modlitwy.

Bethä'tigen, *va.* czynem dowieść; w uczynkach okazać; udowodnić; Bethä'tigung, *sf.* czynem dowieszenie, w uczynkach okazanie, ob. udowodnienie.

Bethau'en, *va.* porosić, zrosić; bethaut (mit Thau benetzt) rosą skropiony, ob. zwilżony, zroszony; bethaute Blätter zroszone liście.

Be'thaus, *sn.* dom modlitwy, modlitewnia.

Bethee'ren, *va.* omazić, osmolić, mazią posmarować, powalać.

Bethei'ligen, *va.* pociągnąć do udziału w czém; bei etwas betheiligt sein mieć udział w czém; die Betheiligten mający udział, zainteresowani w jakiéj sprawie, interesenci; Bethei'ligung, *sf.* pociągnienie do udziału w czém.

Betheu'ern, *va.* upewniać pod przysięgą, bożyć się, zaręczyć, uroczyście poprzysięgać, poprzysiądz; -theu'erung, *sf.* poprzysięganie, zaprzysiężenie.

Bethö'ren, *va.* obłaźnić; głupim uczynić, odurzyć, omamić, bałamucić kogo, zwodzić; -thö'rend, *ppr.* u. *a.* obłaźnący; zawodny, zdradny; -thö'rter, *sm.* obłaźnony; omamiony, odurzony, odurzeniec; -thö'rung, *sf.* obłaźnienie, zwodzenie, zwiedzenie, odurzenie, omamienie, uwodzenie.

Bethrä'nen, *va.* łzami oblać, zrosić; bethränt łzami oblany.

Bethu'lich, *a.* § zaradny; umiejący sobie dać radę.

Bethu'n (sich), *vr. irr.* (h.) § (bethue mich, bethat mich, bethan): (sich benehmen) postąpić sobie umieć; ofejdać się, opaskudzić się; sich nicht — können, § nie umiéć się obrócić, ruszyć.

Bethü'rmt, *a.* wieżę mający.

Beti'ppen, *va.* obmacywać, dotykać się końcem palca.

Beti'teln, *va.* tytułować, nadać tytuł; betitelt sein miéć tytuł jaki; man betitelt ihn Hofrath tytułują go Radcą nadwornym.

Be'tkammer, f. Be'tstube.

Betö'lpeln, *va.* okpić, oszukać.

Beto'nen, *va.*: eine Sylbe, ein Wort —, *Spl.* z przyciskiem, akcentem wymówić (wyraz lub zgłoskę); scharf betonte Sylbe, *Spl.* zgłoska przycisk mająca ostry; betont, *Spl.* przyskiem lub akcentem wymówiony; Beto'nung, *sf. Spl.* z przyskiem lub akcentem wymówienie zgłosek lub wyrazów.

Beto'nie, *sf. Ng.* bukwica; gemeine braune — ob. Wiesenbetonie bukwica zwyczajna; bukwica pospolita; bukwica lekarska, betonika; gelbe — czyściec roczny; żywiczka roczna.

Betra'cht, *sm.* (Rücksicht) wzgląd; in — ze względu; in — kommen uważać się; in diesem — pod tym względem; in allem —, in jedem — pod każdym względem; in keinem — pod żadnym względem.

Betra'chten, *va.* przypatrzyć, przypatrywać się czemu, przyglądać się komu, zapatrywać się na co; — (mit den Augen des Geistes) *uważać, rozważać, zastanawiać się nad czém, rozmyślać o czém, dumać, przypatrzyć się jakiéj rzeczy; — (Rücksicht auf etwas nehmen) uważyć, uważać, wzgląd miéć; ich betrachte die Sache aus einem andern Gesichtspunkte ja uważam tę rzecz z innego stanowiska; wir wollen die Sache näher — bliżéj się nad tém zastanówmy; *rozważmy tę rzecz z bliska; etwas als Nebensache — uważać co za rzecz uboczną; Beträ'chtlich, *a.* (erheblich) znaczny, niemały; Betra'chtung, *sf.* przyglądanie się, uważanie, rozważanie, uwaga, rzut uwagi; philosophische — filozoficzne dumania; geistliche — rozmyślanie nabożne, ob. duchowne; medytacya; rozwaga, dumanie, zastanowienie się; Betrachtungen anstellen über etwas rozważać sobie co; uwagi robić nad czém; — (was betrachtet wird) uwaga, myśl; — (Rücksicht) wzgląd; in — ziehen względy miéć na co, zastanawiać się nad czém, brać pod uwagę.

Betra'g, *sm.* (Belauf, Summe) suma wynosząca, oguł podatków; kwota, ilość, suma; ile co wynosi; er bezahlte den — doppelt zapłacił podwójną kwotę.

Betra'gen, *vr. irr.* (h.) (betrage mich, betrug mich, betragen) postąpić sobie, sprawować się, obchodzić się; zachować się; sich gegen Jemanden — zachowywać się z kim; f. a. Beneh'men (sich); —, *vn.* (h.) (eine gewisse Summe ausmachen) wynosić, czynić; wie viel beträgt das? ile to wynosi; deine Schuld beträgt drei Thaler twój dług wynosi 3 talary.

Betra'gen, *sn.* (sittliche Aufführung) postępowanie, postępki, sprawowanie się, obejście się, sprawienie się, sposób wychodzenia; tapferes — waleczne sprawienie się; sein — nach etwas einrichten obejście się swoje do czego stósować. [wi'schen.

Betra'ppeln, §, f. Erta'ppen, Er-

Betrau'en, f. A'nvertrau'en.

Betrau'ern, *va.* żałować, smucić się, nosić żałobę, w żałobie chodzić; opłakiwać. [pic, kropić drobno.

Beträu'feln, *vn.* okapać, pokro-

Betrau't, *pp.* u. *a.* (v. Betrau'en): zaufany, wiarogodny.

Betre'ff, *sm.* przedmiot; in — w przedmiocie; co się tycze, względem; in — seiner Ehrlichkeit co się tyczy jego poczciwości.

Betre'ffen, *va. irr.* (h.) (betreffe, betraf, betroffen) natrafić, trafić, spotkać, zdarzyć się, stać się, trafić się; es hat ihn ein Unfall betroffen przypadek stał mu się, *nieszczęście go spotkało; — (über einer bösen That) zejść, natrafić, zdybać, zastać; er wurde dabei betroffen złapano go na gorącym uczynku (*in flagranti*); betroffen (bestürzt) zmięszany, przerażony; — (angehen, auf etwas gerichtet sein) tyczéć się, tykać się; es betrifft 100 Dukaten chodzi tu o 100 czerwonych złotów; es betrifft etwas idzie o co; es betrifft das Wohl des Landes idzie tu o dobro kraju; was mich betrifft co się mnie tycze, co do mnie; betreffend tyczący się; sich bei dem betreffenden Gericht melden udać się do właściwego sądu; sich an das betreffende Ministerium wenden udać się do właściwego ministeryum.

Betrei'ben, *va. irr.* (h.) (betreibe, betrieb, betrieben) pędzić owce na pole; — (thätig besorgen) zajmować się czém, chodzić koło czego, traktować, narabiać czém, bawić się czém, z zapałem przykładać się do czego; starać się o co; Rechtsangelegenheiten —, *Rw.* interesa prawne popierać; Betrei'bung, *sf.* chodzenie koło czego, traktowanie czego, narabianie, bawienie się czém; poparcie, popieranie jakiego interesu, dopilnowanie.

Betre'ten, *va. irr.* (h.) (betrete, betrat, betreten) udeptać co, stanąć na czém, gdzie, wstąpić na co; klektać, einen Weg — wejść na drogę; die Schwelle — wejść w progi, stąpić na próg; das Land —, *Sw.* stanąć w kraju jakim; betretener Weg droga utarta, uchodzona, ubita; die Kanzel —, *Kg.* wniść, wstąpić na ambonę; die Rednerbühne — zająć mównicę; die Bühne —, *Sb.* wychodzić na scenę; — (antreffen) zastać, zdybać, przydybać; betreten ubity jako gościniec, uczęszczany, utarty; — (bestürzt) zmięszany, przerażony; Betre'tungsfall, *sm.* złapanie kogo na uczynku; im Betretungsfalle gdyby (go) złapano na uczynku.

Betrie'b, *sm.* trudnienie się czém, chodzenie koło czego, traktowanie czego, bawienie się czém, popieranie czego, staranie się o co; er hat freien — im Walde ma wolną paszę w lesie; Betrie'bsam, *a.* skrzętny, czynny; zabiegły, przemyślny; -trie'bsamkeit, *sf.* przemysł, czynność, zabiegłość. [trie'gen, f. Betrü'gen.

Betrie'fen, f. Beträu'fen. | **Be-**

Betri'nken (sich), *vr. irr.* (h.) (betrinke mich, betrank mich, betrunken) upić się; Jemanden betrunken machen opoić kogo.

Betro'ffen, *pp.* u. *a.* (v. Betre'ffen): — (bestürzt) zmięszany, przerażony; zdumiały, zadziwiony; sich über etwas — finden zadziwić się nad czém, zastanowić się; Betro'ffenheit, f. Bestü'rzung; Verle'genheit, Verwi'rrung.

Betrü'ben, *va.* zasmucić, zmartwić; sich über etwas — smucić się czém; — (trübe machen) mącić; er sieht so unschuldig aus, als wenn er kein Wasser (kein Wässerchen) betrübt hätte, *wygląda jak niewinniątko; tak niewinnie wygląda, jak gdyby wody nigdy niezmącił; Betrü'bniß, *sf.* zasmucenie, żal, smutek, zmartwienie; zu meiner großen — na moje wielkie zmartwienie; die — fahren lassen porzucić troski; Betrü'bt, *pp.* u. *a.* (Betrübniß empfindend) strapiony, smutny, zasmucony, nieposieszony; in betrübter Lage sein być w smutnym położeniu; — (Betrübniß erweckend) zasmucający, żałośny, smutny; betrübte (betrübende) Nachricht smutna wiadomość.

Betru'g, *sm.* oszukaństwo, oszu-

stwo; szalbierstwo, oszukiwanie, oszukanie, filuterya, machlarstwo; *fortel; einen — begehen oszukaństwo popełnić; er bemerkte den — postrzegł farby; es steckt ein — dahinter jest tu w tém jakieś oszukaństwo; ein Mensch voll Betrugs człowiek oszukaństwem tchący; Jemandem einen — spielen figla komu wypłatać; sztuką go podejść; — der Augen złudzenie oczu.

Betrü'gen, *va. irr.* (h.) (betrüge, betrog, betrogen) oszukać, oszukiwać, szalbierować, zawieść kogo, zdradzić, zawód uczynić; *przez nogę przewinąć; odrwić kogo; die Hoffnung hat ihn betrogen nadzieja go zawiodła; — oszwabić, ocyganić; sich in etwas — omylić się, zawieść się w czém, oszukać się; Jemanden um etwas — chytrze komu co wydrzéć, pozbawić czego; Betrü'ger, *sm.* oszust, szalbierz, oszukaniec, filut, machlarz, cygan; odrwisz, odrwiświat; Betrügerei', *sf.* szalbierstwo, oszukaństwo, oszustwo, machlarstwo, filuterya, podstęp; Betrü'gerin, *sf.* oszukająca; oszustka; kobieta oszukaniec; -trü'gerisch, *a.* szalbierski, machlarski, podstępny, mylny; zwodniczy; —, *ad.* podstępnie; -trü'glich, *a.* zdradliwy, zawodny, omylny, zwodniczy, mamliwy; -trü'glichkeit, *sf.* zdradliwość, zwodniczość.

Betru'nken, *pp.* u. *a.* (v. Betri'nken): pijany.

Be'tsaal, *sm.* sala do nabożeństwa, do modlitwa; Be'tschwester, *sf.* *iron.* dewotka; Be'tstuhl, *sm.* klęczalnik; Be'tstunde, *sf.* godzinka, godzina pacierzy, od. modlitwy; pacierze; Be'ttag, *sm.* dzień modlitwy, dzień pokutny.

Bett, *sn.* łóżko, łoże; (Lager der Thiere) łożysko; — (hölzernes Gestell) łóżko, łoże, pościel; — (Polster, Federbetten) łoże, pościel; das — hüten, an das — gefesselt sein łóżka pilnować; bawić się łóżkiem; zu — gehen iść spać, położyć się spać; das — machen posłać łożko, posłać pościel; — (worin das Wasser des Stromes od. Baches läuft) koryto, łożysko; — bei der Mühle złób; Jemanden zu — bringen położyć kogo spać; aus dem — kommen, aufstehen wstać, wyjść z łóżka; auf dem Bette der Ehre sterben, *umrzéć na polu sławy.

Be'ttag, *sm.* *Kg.* dzień nabo- [żeństwa.

Be'ttbank, *sf.* szlaban.

Be'ttchen, *sn. dim.* łóżeczko, po-

Be'ttdecke, *sf.* kołdra. [ściałka.

Be'ttel, *sm.* (geringe Sache) bagatela, fraszka, gałgaństwo; lichota; żebranina; vom — leben żyć z żebraniny; das ist ein rechter —! § to gałgaństwo! es ist an dem — nichts gelegen na téj bagateli nic nie zależy.

Be'ttela'rm, *a.* ubożuchny, ubożuteńki, żebracki; *goły jak bizun, *goły jak Turecki święty; Be'ttela'rmuth, *sf.* ubóstwo nędzy się równające; Be'ttelbrief, *sm.* list z prożbą (o jałmużnę), list żebracki; Be'ttelbrod, *sn.* żebrany chléb, z jałmużny żebrany, proszony chléb; — essen, *żywić się z jałmużny; Be'ttelbube, Be'ttelknabe, *sm.* chłopiec żebrzący, biedny chłopczyna; Bettelei', *sf.*, Be'tteln, *sn.* żebranina, żebractwo, lichota, nędza; —, *(unverschämte, beschwerliche Bitte) żebranie, natrętna prożba; -ttelfrau', *sf.* żebraczka; Be'ttelge'ld, *sn.* pieniądz wyżebrany; Be'ttelhaft, *a.* żebraczy, żebracki, mizerny, biedny; Be'ttelha'ndwerk, *sn.* żebrackie rzemiosło; das — ergreifen puścić się na żebraninę; Be'ttelhe'rberge, *sf.* gospoda żebracka; Be'ttelhochzeit, *sf.* wesele nędzne, biedne, mizerne, dziadoskie; Be'tteljude, *sm.* żyd żebrzący; Be'tteljunge, *sm.* chłopiec po żebraninie chodzący; Be'ttelkerl, *sm.* chłopak po żebraninie się włóczący; Be'ttelkö'nig, *sm.* nędzny królina; Be'ttelkram, *sm.* graty, rupiecie nędzne; Be'ttelmann, *sm.* (*pl.*: Be'ttelleute): żebrak, żebracy; Be'ttelmönch, *sm.* *Kg.* zakonnik po jałmużnie chodzący; Be'ttelmünze, *sf.* pieniążek jaki się ubogiemu daje.

Be'tteln, *va.* żebrać, prosić chleba, prosić jałmużny; — gehen na dziady pojść; chodzić po prożbie od. po żebraninie; er geht dem — nach na letki chłéb się udał; dziady poszedł; sich auf's — legen puścić się na żebrany chléb, na żebraninę; er hat so lange gebettelt, bis er die Stelle bekam dopóty skamlał, aż dostał to miejsce; die Kunst geht betteln, *umiejętnośc nie ma teraz pokupu; *na nic się sztuka nie przyda; Be'ttelngehen, *sn.* chodzenie po prożbie.

Be'ttelorden, *sm.* *Kg.* zakon, bractwo żebrzących, z kwesty żyjące; Be'ttelpack, *sn.* *iron.* gałgany; Be'ttelpracht, *sm.* mizerny przepych; Be'ttelprinz, *sm.* *iron.* nędzne książątko; *biedak grający rolę pana; Be'ttelsack, *sm.* torba żebracka; Be'ttelstaat, *sm.* *iron.* parada żebracka; ubiór żebracki, od. gałgański; Be'ttelstab, *sm.* kij żebracki, żebractwo; an den — bringen, *do ostatniéj nędzy kogo przywieść; *przyprowadzić kogo do tego, żeby z torbą od. o proszonym chlebie chodził; *zrujnować go; an den — gerathen, *pójść z torbą; Be'ttelstolz, *sm.* pycha żebracka; bucznо a w pięty zimno; —, *a.* pyszny w nędzy, w biednie; Be'tteltanz, *sm.* taniec żebracki; *wrzawa, kłótnia; darauf ging der — wieder los, **§ potém na nowo rozpoczęła się wrzawa, itd.; Be'ttelvogt, *sm.* dozórca żebraków; strażnik nad żebrakami; Be'ttelvolk, *sn.* żebracy, żebractwo; s. a. Be'ttelpack; Be'ttelweib, *sn.* żebraczka; Be'ttelwesen, *sn.* urządzenia żebraków się dotyczące; sprawa żebracza.

Be'tten, *vn.* (h.) (das Bett machen) słać, pościełać, posłać łóżko; — (sich eine Schlafstätte bereiten) posłać sobie łóżko, posłanie sobie obrać; wie man sich bettet, so schläft man, *jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz; *każdy swojéj fortuny kowalem.

Be'ttgenosse, *sm.* towarzysz od. uczestnik łoża.

Be'ttgenossin, *sf.* towarzyszka od. uczestniczka łoża; Be'ttgeräth, *sn.* sprzęty łóżkowe; Be'ttgestell, *sn.* łóżko drewniane; Be'tthimmel, *sm.* kotara, sufit nad łóżkiem; pawilon; Be'ttlaken, s. Be'tttuch; Be'ttlägerig, *a.* leżący w łóżku; -krank obłożnie chory, łóżkiem się bawiący; chorobą złożony; bettlägrige Krankheit obłożna choroba; Be'ttlägerigkeit, *sf.* obłożność.

Be'ttler, *sm.* żebrak; Be'ttlerisch, Be'ttelhaft, Be'ttelmäßig, Be'ttlermäßig, *a.* żebraczy, żebracki; Be'ttlerläuse, *Ng.* (Pflanze) czepiec rzepikowy, rzepień pospolity; Be'ttlerpack, Be'ttelvolk, *sn.* śmieciuchy, gałgany.

Be'ttpfanne, *sf.* szkandela; łożogrzej; nagrzewalnik; Be'ttpissen, *sn.* poszczywanie się; Be'ttpisser, *sm.* rybołów w łóżku; zaszczaniec; Be'ttsack, *sm.* (Strohsack) tłómok; (Heumatratze) siennik; Be'ttstange, *sf.* pręt u łóżka; Be'ttstell, Be'ttgeste'll, *sn.*, Be'ttstelle, *sf.* łóżko (bez pościeli); Be'ttstollen, *sm.* noga u łóżka; Be'ttstroh, *sn.* słoma do łóżka; *Ng.* przytulia prawdziwa, od. żółta; Be'tttisch, *sm.* szlaban; Be'tttuch, *sn.* prześcieradło; płachta.

Be'ttung, *sf.* posłanie; — einer Kanone, einer Batterie, *Kw.* pomost u batteryi.

Be'ttvorhang, *sm.* firanka u łóżka; zasłona; kotara; Be'ttwagen, *sm.* wóz z pościelem; Be'ttwärmer, *sm.* szkandela, łożogrzej, nagrzewalnik; Be'ttwäsche, *sf.*, Be'ttzeug, *sn.* bielizna do łóżka od. do pościeli; Be'ttzieche, *sf.* poszwa, poszewka; powłóczka.

Betu'chen, *va.*: ein Clavier — pasek sukienny przeciągnąć między strony.

Betü'nchen, *va.* potynkować.

Betü'pfeln, *va.* pocentkować; betü'pfelt pocentkowany.

Betu'pfen, Betü'pfen §, *va.* z lekka dotykać się (końcem czego).

Be'twoche, *sf.* *Kg.* krzyżowy tydzień.

Be'tze, *sf.* (Hündin) suka, sobaka; *iron.* *(unzüchtige Weibsperson) suka.

Be'tzimmer, s. Be'tstube.

Beu'chbutte, *sf.* kadź do ługu; Beu'che, *sf.* ług, ługowanie; die Wäsche liegt in der — chusty są zamoczone; Beu'chen, *va.*: die Wäsche — bieliznę w ługu moczyć.

Beu'ge, Bie'gung, *sf.* zgięcie, miejsce zgięcia; — (bei dem Böttcher) zginaczka.

Beu'gen, *va.* nagiąć, naginać, zgiąć, zginać, schylić, nakłonić, krzywić, skrzywić; — (demüthigen) *upokorzyć; — (kränken) zasmucać, znękać, krzywdzić, dręczyć; die Kniee — kolana zgiąć od. skłaniać; einen Gebeugten aufrichten uciemiężonego pocieszyć; das Recht — (ungerecht verfahren) wywracać sąd, podwracać sąd; niesprawiedliwość popełniać; er beugte sich unter das Joch poddawał się w jarzmo; aus Achtung sich vor Jemandem — schylić głowę przed kim na znak uszanowania.

Beu'gefall, *sm.* *Spl.* (Casus) przypadek, spadek. [zginacz, zgibacz.

Beu'ger, Beu'gmuskel, *sm.* *Zk.*

Beu'gsam, Bie'gsam, *a.* giętki, gibki; — (folgsam) powolny, skłonny; Beu'gsamkeit, s. Bie'gsamkeit.

Beu'gung, *sf.* zgięcie, zginanie, zatoka, zatok; przegięcina; *Spl.* deklinacya; odmiana przez przypadli.

Beu'le, *sf.* guz; blaue —, *Hlk.* siność; dymienica; Pestbeule powietrzna dymienica; schmerzhafte —, *Hlk.* bolaczka; sich ein — stoßen szturchnąć się i guza sobie zrobić; es ist eine — aufgelaufen guz wyskoczył; Beu'lchen, *sn. dim.* guziołek, mały guz; Beu'lenartig, Beu'lig, *a.* guzowaty.

Beu'nruhigen, *va.* niepokoić,

zakłócić, rozdrażnić, niespokoić, turbować, kłócić, zatrwożyć; beunruhigende Briefe, Gerüchte listy, pogłoski zatrważające; sich beunruhigen troszczyć się; -ru'higung, *sf.* niepokojenie się; trwożenie się.

Beu'rkunden, *va.* dowieść, dowodzić, udowodnić, zaświadczać; -u'rkundung, *sf.* dowodzenie, zaświadczanie (dokumentami, papierami).

Beu'rlauben, *va.* puścić na urlop, dać urlop; sich — pożegnać się; Beu'rlaubter, *sm.* urlopowy, urlopnik, *pl.* urlopnicy; urlopowany; Beu'rlaubung, *sf.* puszenie na urlop.

Beu'rtheilen, *va.* osądzić, rozsądzić, rozeznać, ochwalić; nach etwas — sądzić z czego podług czego; etwas billig — sądzić o czém według słuszności; andere Leute nach sich — sądzić o drugich podług siebie; etwas nach dem Gehör, nach dem Gesicht — sądzić o czém ze słuchu, na oko; beurtheile hiernach meine Lage sądź z tego o mojém położeniu; -u'rtheiler, *sm.* wydający sąd od. zdanie; sędzia; *krytyk; -u'rtheilung, *sf.* sąd, sądzenie o czém, osądzenie; rozbiór, rozwaga; reife —, * dojrzała rozwaga; Beu'rtheilungsgabe, -u'rtheilungskra'ft, *sf.* rozsądek; -u'rtheilungsvermögen, *sn.* dar, zdatność sądzenia.

Beu'te, *sf.* zdobycz, łup, plon; auf — ausgehen iść na szukanie zdobyczy; den Feinden zur — werden stać się łupem nieprzyjaciół; eine — des Todes werden stać się łupem śmierci; — (Bütte, Art Backtrog) dzieża; — (hölzerner Bienenstock) barć, dzianka.

Beu'tel, *sm.* worek, woreczek, kaleta, kiesa, kieska, sakiewka; — (in der Mühle) pytel, woreczek (we młynie); das Mehl in den — schütten mąkę wsypać do woreczka; — (an thierischen Körpern) torebka; — (bei den Türken eine Summe von 500 Löwenthalern) kiesa; Jemandem den — fegen, *worek wyskubać, * za kaletę kogo wodzić; * wytrząsać komu kaletę, oszukiwać zogo w pieniądzach; chędożyć kogo, ogrywać, musnąć kogo po kalecie; seinen — füllen, spicken napełnić, naładować worek (pieniędzmi); sich nach seinem — richten, *stósować się do worka; Jemanden mit seinem — unterstützen, *wspierać kogo swoim majątkiem; aus seinem eigenen — zehren, *żyć z własnéj kieszeni.

Beu'telarm, *sm.* (in der Mühle) ramię u pytla.

Beu'telfaul, *a.* *sknéra, skąpy; Beu'telförmig, *a.* nakształt worka; -telkasten, *sm.* (in der Mühle) skrzynia pytlowa; -telkrank, *a.* **chory na worek (nie mający pieniędzy).

Beu'telmeise, *sf. Ng.* remisz.

Beu'teln, *va.* (durch den Beutel laufen lassen) pytlować; — (schütteln, klopfen) przetrząsać, klepać; — (beutelförmige Vertiefungen bekommen) kobielić się, buchasto leżéć, odstawać.

Beu'telperücke, *sf.* peruka z harbejtlem; -telratze, *sf. Ng.* dydelf sakwisty, dziecionoś, torebnik; -telschneider, *sm.* *rzezimieszek, oberwipołeć, urwipołeć; -telschneiderei', *sf.* okpiwancya, chytre oszukaństwo; -telsieb, -teltuch, *sn.* (in der Mühle) pytel; -telstolz, *a.* dumny dla majątku; -telstolz, *sm.* *duma majątkowa, z pieniędzy pochodząca; -telthier, *sn. Ng.* s. Beu'telratze; Beu'telthiere, *pl. Ng.* zwierzęta workowate; -teltuch, *sn.* płótno pytlowe (w młynie).

Beu'ten, *va.* łupić; zdobycz zabierać.

Beu'tenhonig, *sm.* miód od dzikich pszczół.

Beu'tesüchtig, *a.* chciwy zdobyczy.

Beu'tler, *sm.* miechownik, rękawicznik.

Beu'tner, *sm.* (Bienenzeidler) bartnik.

Bevö'lkern, *va.* zaludnić; rozludnić; zaplemienić; sich — zaludnić się; -vö'lkert, *a.* ludny, zaludniony; wenig od. dünn — nieludny; -vö'lkerung, *sf.* zaludnienie; — (Einwohner eines Ortes od. Landes) ludność; geringe od. dünne — eines Landes nieludność; -vö'lkerungsliste, *sf. Stw.* lista od. spis ludności; -vö'lkerungsstati'stik, *sf. Stw.* statystyka ludności (kraju).

Bevo'llmächtigen, *va.* umocować kogo, nadać komu mocy, dać komu pełnomocnictwo od. plenipotencyą, upełnomocnić; upoważnić; bevollmächtigt pełnomocny; -vo'llmächtigter, *sm.* plenipotent, pełnomocnik, powiernik; -vo'llmächtigung, *sf.* plenipotencya, pełnomocnictwo.

Bevo'r, *conj.* wprzód nim, póki nie; zanim; bevor du gehst, sage mir wprzód nim pódjdziesz, powiedz mi; ich werde dich nicht gehen lassen, bevor du mir sagst ꝛc. nie puszczę się, dopóki mi nie powiesz itd.

Bevo'rmunden, *va.* opiekuna nadać; przydać, opiekować się czém; -vo'rmundung, *sf.* przydanie opiekuna.

Bevo'rrechten, *va.* uprzywilejować, nadać prerogatywy; -vo'rrechtung, *sf.* uprzywilejowanie.

Bevo'rstehen, *vn. irr.* (s.) (stehe bevor, stand bevor, bevorgestanden) nadchodzić; zanosić się na co, wisiéć nad głową; nastawać, następować za czém, czekać; es steht mir bevor przed sobą mam co; der Krieg steht bevor wojna się gotuje; -vo'rstehend, *ppr.* u. *a.* nastający, mający nastąpić; nadchodzący, przyszły; eine bevorstehende Reise podróż która wkrótce nastąpi.

Bevo'rtheilen, *va.*: Jemanden — ukrzywdzić, oszukać kogo, odrwić, okpić kogo; -vo'rtheilung, *sf.* ukrzywdzenie, krzywda, oszukaństwo.

Bevo'rworten, *va.* zawarować sobie (uprzednią umową), zastrzedz; — (befürworten) poprzéć, popierać (swoją powagą prożbę).

Bevo'rzugen, *va.* pierwszeństwo dawać (przed drugimi).

Bewa'chen, *va.* strzedz czego, pilnować, trzymać pod strażą, czuwać nad czém; stróżować; * warować; Bewa'chung, *sf.* pilnowanie, strzeżenie.

Bewa'chsen, *vn. irr.* (s.) (bewachse, bewuchs, bewachsen) obrastać, obrość, zarość; das Moos bewächst den Baum mech porasta na drzewie; Bewa'chsung, *sf.* obrośnienie, zarośnienie, zarastanie, zarosłość.

Bewa'chter, *sm.* strzeżony; Bewa'chung, s. u. Bewa'chen.

Bewa'ffnen, *va.*: Jemanden — uzbroić kogo; bewaffnet zbrojny, orężny; bewaffnete Macht od. Hand, *siła zbrojna; Bewa'ffneter, *sm.* uzbrojony; -wa'ffnung, *sf.* uzbrojenie.

Bewa'hren, *va.* strzedz, pilnować, zachować, uchować; stróżować, ocalić; die Gränzen — (bedecken) zasłonić, obronić granice; Gott bewahre mich davor! Boże mię tego uchowaj! Gott bewahre! (Ausruf der Verneinung) broń Boże! Jemanden vor etwas — zachować, uchować od czego; sich vor etwas — zachować, uchronić się od czego; — (verwahren) schować; -wa'hrung, *sf.* straż, strzeżenie, obrona, zachowanie, pilnowanie.

Bewä'hren, *va.* (beweisen) udowodnić, dowodami utwierdzić; sprawdzić, usprawiedliwić; — (nach vorhergegangener Prüfung als echt od. wahr befinden) doświadczyć, doświadczać, uświęcić; sich — skutecznym być, skutkować; bewährt doświadczony, doznany, uświęcony; wiary godny, wyświadczony, sprawdzony; bewährte Freundschaft, Treue doświadczona przyjaźń, wierność; ein Mann von bewährter Tugend mąż doświadczonéj cnoty.

Bewa'hrheiten, *va.* sprawdzić, poświadczyć; -wa'hrheitung, *sf.* sprawdzenie, poświadzenie.

Bewa'hrung, s. u. Bewa'hren.

Bewä'hrung, *sf.* uprawdzenie.

Bewa'hrungsmittel, *sn.* środek ochraniający, prezerwatywa.

Bewa'lden, *va.* zagaić, lasem zasadzić; bewaldet lasem zarosły.

Bewa'ldrechten, *va.* drzewo z grubszego ociosać.

Bewa'llen, *va. Gtn. Ldw.* obsypać ziemią; *Kw.* wałem opasać.

Bewa'ndert, *a.* (geschickt, erfahren) biegły, świadom czego, obeznany z czém.

Bewa'ndt, Beschaffen, *a.* u. *ad.* mający się; bei so bewandten Umständen w takowym stanie rzeczy, w takich okolicznościach; w takiem położeniu rzeczy.

Bewa'ndtniß, Beschaffenheit, *sf.* okoliczność, skład; kondycya, natura; es hat mit der Sache folgende Bewandtniß rzecz wykazuje się w tym sposobie; własność; nach Bewandtniß der Umstände podług zachodzących okoliczności; es hat damit eine ganz andere Bewandtniß ma się to wcale inaczéj; wcale insza jest w tém okoliczność; eine andere — hat es mit dem Uebrigen z innymi jest wcale co innego.

Bewä'ssern, *va.* oblewać, polewać; wodą oblać, wodę spuścić na co; -wä'sserung, *sf.* oblewanie, polewanie; wodą oblanie; — der Wiesen, *Ldw.* wodę spuszczenie na łąki.

Bewe'deln, *va.* wachlować.

Bewe'gbar, *a.* ruchomy, ruchawy; (beweglich) ruchliwy.

Bewe'gen, *va. reg.* u. *irr.* (bewege, bewegte u. bewog, bewegt u. bewogen) ruszyć, ruszać, poruszyć, wzruszyć, dźwignąć, podnieść; — (Mitleid, Reue, Entschließungen, Empfindungen hervorbringen) poruszyć, wzruszyć, rozrzewnić, rozczulić; zu etwas — skłonić, nakłonić, pobudzić do czego; er ist nicht zu — nie da się użyć, nieużyty; sie ließ sich durch meine Bitten — dała się użyć prożbom moim; bewegend ruchający, poruszający; *rozczulający.

Bewe'ggrund, *sm.* powód, pobudka; bodziec; Bewe'gkraft, *sf.* siła poruszająca; Bewe'glich, *a.* ruchomy; wzruszony, chwiejący się; wzruszający; pobudzający, rzewliwy, rozczulający, czuły, tkliwy; bewegliche Bitte rzewna prożba; bewegliche Güter ruchome dobra; ruchomości; -we'glichkeit, *sf.* ruchomość; ruchawość; Bewe'gt, *pp.* u. *a.* tknięty, poruszony; wzruszony, rozczulony; -we'gung, *sf.* ruch, ruszenie, poruszenie, agitacya; Bewegungen des Körpers poruszenia ciała; ruchy ciała; leichte — mgnienie, łatwiuchny ruch; sich in — setzen ruszać się, wyruszać; sich — machen użyć agitacyi, ruchu; — (Betreibung einer Sache, thätige Sorge für etwas) popęd, ochota; aus eigener — z własnéj ochoty; z własnéj woli; z swojéj woli; — (Bestürzung, Empfindung, Leidenschaft) wzruszenie; — (der Gemüther) burzenie się, buntowanie się, alarmowanie, konsternacya, zachwianie; wybuchnienie; -we'gungsgesetz, *sn.* *Ntl. Mech.* prawo ruchu; -we'gungsgrund, *sm.* pobudka; powód; -we'gungskraft, *sf.* ruch, siła ruchu; siła mechaniczna; popęd; -we'gungslos, *a.* u. *ad.* bez ruchu, bezwładny; -we'gungslosigkeit, *sf.* nieruchomość; bezwładność.

Bewe'hen, *va.* powiewać na co.

Bewehren, *va.* (bewaffnen) uzbroić; Beweh'rung, *sf.* (Bewaffnung) uzbrojenie.

Bewei'ben (sich), *vr.* ożenić się, żenić się; żonę pojąć od. wziąć; beweibt żonaty.

Bewei'den, *va.* *Ldw.*: ein Feld — spasać pole.

Bewei'nen, *va.* opłakiwać, opłakać; -wei'nenswürdig, *a.* opłakany, płaczu godny.

Bewei's, *sm.* dowód, świadectwo; zum Beweise dienen służyć za dowód; etwas als —, zum Beweise anführen przytoczyć co na dowód; den — führen wyprowadzać dowody; es ist dies ein — von großer Geisteskraft jest to dowodem wielkiéj mocy umysłu; etwas mit Beweisen widerlegen zbijać co dowodami.

Bewei'sart, *sf.* sposób dowodzenia.

Bewei'sartikel, *sm.* *pl.* pisma usprawiedliwiające; punkta, artykuły dowodzące; kategorye, wywody; -wei'sbar, *a.* dowodliwy; mogący być dowiedzionym; -wei'sgrund, *sm.* dowód; zasada dowodu.

Bewei'sen, *va.* *irr.* (h.) (beweise, bewies, bewiesen) okazać, wyświadczyć; sich — okazać się jakim, okazywać, dać dowody czego, stawić się; — (die Wahrheit od. Unwahrheit einer Sache darthun) dowieść; dowodzić, udowodnić, wykazać; er hat die Nothwendigkeit einer Reform bewiesen dowiodł, wykazał dowodami konieczność reformy; wie es seine Rechnung beweist jak jego rachunek przekonywa.

Bewei'sführung, *sf.* udowodnienie.

Bewei'sgrund, *sm.* argument dowodzący; -wei'skraft, *sf.* *Philos.* *Rw.* moc dowodzenia.

Bewei'slich, Bewei'sbar, *a.* dowodliwy, dowiedziony, ukazany; dodny.

Bewei'smittel, *sn.* środek dowiedzenia; dokument; -wei'squelle, *sf.* źródło dowodzenia; -wei'sschein, *sm.* świadectwo za dowód służące; -wei'sschrift, *sf.* pismo dowodzące, wywód; -wei'sstelle, *sf.* *Litt.* miejsce z autora, z dzieła przytoczone na dowód; -wei'sthum, †, s. Bewei's, Bewei'sgrund; -wei'sthümelei', *sf.* manią w dowodzeniu rzeczy niepodobnych; -wei'sthümler, *sm.* mający manią dowodzenia wszystkiego.

Bewei'ßen, *va.* pobielić.

Bewe'nden, *va.* *irr.*: etwas wobei — lassen zostawić przy czém; poprzestać na czém; sie wollen es bei dem Erkenntniß — lassen, *Rw.* stawający oświadczają, że zaprzestają na wyroku; Bewe'nden, *sn.* zostanie; es mag dabei sein — haben niech tak zostanie; dabei hat es sein — już przy tém zostanie.

Bewe'rb, *sm.* staranie się o co, konkurencya, ubieganie się za czém, zabiegi; sich einen — (** § ein Bewerbchen) wohin machen, *zmyślić sobie interes aby się gdzie dostać; *zamówić się gdzie.

Bewe'rben (sich), *vr.* *irr.* (h.) (bewerbe mich, bewarb mich, mich beworben): sich um etwas — starać się o co, zabiegać, ubiegać się za czém od. o co, usiłować o co; sich um ein Mädchen — żądać za żonę Pannę, zalecać się, odezwać się o dziewczynę; sich um ein Amt — starać się o urząd; sich um Jemandes Freundschaft, Gunst — starać się o czyję przyjaźń, łaskę; -we'rber, *sm.* aspirant, ubiegający się; dziewosłąb, kandydat; -we'rbung, *sf.* ubieganie się, zabiegi; s. a. Bewe'rb.

Bewe'rfen, *va.* *irr.* (h.) (bewerfe, bewarf, beworfen) obrzucić; eine Mauer mit Kalk —, *Bk.* obrzucić mur wapnem; opryskać, obtynkować; Jemanden mit Koth § (Dreck) — rzucając błotem kogo powalać.

Bewe'rkstelligen, *va.* wykonać, wypełnić, uskutecznić, dokazać, do skutku przywieść, odbyć; -we'rkstelligung, *sf.* wykonanie, uskutecznienie.

Bewe'rkthätigen, *va.* okazać co w uczynku.

Bewi'chsen, *va.* powoskować, szuwaksem posmarować.

Bewi'ckeln, *va.* (h.) obwinąć, obwijać, obwiązać.

Bewi'lligen, *va.* pozwalać na co, dozwolić, zezwolić, postąpić, przyzwolić, przystać na co; oświadczyć; einen Tribut — trybut postąpić; Bewi'lligung, *sf.* pozwolenie, zezwolenie, przyzwolenie; mit seiner — za jego zezwoleniem; Bewi'lligungsre'cht, *sn.* *Stw.* prawo zezwolenia.

Bewi'llkommnen, *va.* przywitać, witać kogo; der hat uns schön bewillkommnet! *iron.* a to nas pięknie przywitał! Jemanden mit Schlägen — w skórę komu dać na przywitanie; -wi'llkommnung, *sf.* przywitanie, powit.

Bewi'mmern, *va.* jęczącym głosem użalać się nad czém.

Bewi'nden, *va.* *irr.* (h.) (bewinde, bewand, bewunden) obwinąć, okręcić, obwić.

Bewi'rken, *va.* sprawić, załatwić, zrządzić, przyśpieszyć, uskutecznić, odbyć; wyrobić; den Verkauf einer Sache — przedaż czego załatwić; Ueberzeugung — trafić do czyjego przekonania; er hat nicht viel bewirkt (ausgerichtet) nie wiele wskórał od. dokazał; Bewi'rkung, *sf.* sprawienie, zrządzenie.

Bewi'rthen, *va.*: Jemanden — częstować, przyjąć, ugościć kogo; Jemanden auf's Beste — przyjąć kogo jak najlepiéj.

Bewi'rthschaften, *va.* zarządzać gospodarstwem, gospodarować na czém; -wi'rthschaftung, *sf.* zagospodarowanie.

Bewi'rthung, *sf.* częstowanie, poczęstowanie; gastliche — przyjęcie, ugoszczenie.

Bewi'tzeln, *va.*: etw. — dowcipkować z czego.

Bewo'hnbar, *a.* do mieszkania zdatny, mieszkalny; in bewohnbaren Stand setzen do mieszkalnego stanu przyprowadzić.

Bewo'hnen, *va.* zamieszkać, zamieszkiwać; -woh'ner, *sm.* mieszkaniec; -woh'nung, *sf.* mieszkanie, przemieszkiwanie.

Bewö'lben, *va.* *Bk.* wysklepić, sklepieniem opatrzyć.

Bewö'lken, *va.* (mit Wolken überziehen) zachmurzyć, zaćmić, zasępić; Gram bewölkte sein Auge, *zmartwienie zasępiło wzrok jego; bewölkt chmurny, chmurliwy, zachmurzony.

Bewo'llen, *va.* wełną okryć; bewollt wełną okryty; die Schafe sind dicht od. dick — owce mają gętą na sobie wełnę.

Bewu'nderer, *sm.* dziwiciel; podziwiający; Bewu'ndern, *va.* dziwić się czemu od. nad czém, dziwować się czemu, nad czém; zdumiewać się na co; podziwiać co; Bewu'ndernswerth, s. Bewu'nderungswürdig.

Bewu'nderung, *sf.* zadziwienie; podziwianie, podziwienie; Jemandem — abnöthigen pomimowolnie kogo w podziwienie wprawić; — erregen podziwienie wzbudzić; von — ergriffen werden podziewaniem być zjętym; er ist die — seines Zeitalters podziwem jest swego wieku; -wu'nderungswürdig, *a.* zadziwiający, cudny, podziwienia godny.

Bewu'rf, *sm.* *Bk.* obrzucenie; to, czém co obrzucone.

Bewu'rzeln (sich), *vr.* (h.) wkorzenić się; przyjąć się; zapuścić korzeń.

Bewu'ßt, *a.* wiadomy, powiadomy, znany, znajomy; ich bin mir dieser Sache — wiem to do siebie; pamiętam to od. o tym; die Sache ist mir nicht — nieznajoma mi ta rzecz; er war sich seiner selbst nicht mehr — nie był sobie przytomny; auf bewußte Weise wiadomym sposobem; ich komme in der bewußten Angelegenheit przychodzę w wiadomym interesie; — (erinnernd) pamiętny; ich bin mir keines Verbrechens — nie poczuwam się do żadnego występku; nie znam do siebie żadnego występku; es ist mir wohl —, daß 2c. dobrze pamiętam, że itd.; ich bin mir —, daß ich 2c. wiem to i czuję dobrze, żem itd.

Bewu'ßtlos, *a.* bezprzytomny, bezpamięci, bezpamiętny, bezpowiadomy; er lag — da leżał bez zmysłów; -wu'ßtlosigkeit, *sf.* zapamiętałość, bezpamiętność, nieprzytomność; -wu'ßtsein, *sn.* wiadomość o sobie; wiedza, przywiedza, baczenie, pamięć, przypomnienie sobie, odezwa

wewnętrzna, świadectwo wewnętrzne, przywiadomstwo, poczuwanie się do czego; — (Besinnung) przytomność; das — verlieren wpaść w bezprzytomność; — der Schuld poczuwanie się.

Bey, Bey'—, s. Bei, Bei'—.

Bey, *sm.* bej (tytuł w państwie Tureckim); — (Dey), *Stw.* Dey (dawniéj rządca *Algieru*; teraz jeszcze w *Tunecie*).

Bezah'len, *va.* zapłacić, płacić, wypłacić, opłacać, wyliczyć pieniądze, uiścić się; — (vergelten, strafen) zapłacić, oddać wet za wet; dafür sollst du mir —! odpłacę ja ci za to! er hat es mit dem Leben bezahlt przypłacił to życiem; zu theuer — przepłacić; nicht mit Geld zu bezahlen nieopłacony; Jemanden mit gleicher Münze —, *oddać komu wet za wet; bezahlte Schuld zapłacony dług; Bezah'ler, *sm.* (Zahler) płacący długi; płatca, płajca; -zah'lung, *sf.* płacenie, zapłacenie, zapłata; (bezahltes Geld) zapłata, odpłata.

Bezäh'men, *va.* ogłaskać, oswoić, okrócić; — (mäßigen) wstrzymywać, hamować, poskromić, uskromić; -zäh'mung, *sf.* oswojenie; pohamowanie, poskromienie.

Bezau'bern, *va.* oszarować; — (einnehmen, zur Bewunderung hinreißen) zaczarować, oczarować, zachwycić, ująć, ujmować; bezaubernd czarujący, uroczny; bezaubert oczarowany, zachwycony, uroczony; -zau'berung, *sf.* zaczarowanie, zczarowanie, oczarowanie, urok, zachwycenie.

Bezäu'men, *va.* obuzdać, okiełznać. [oparkanić, opłocić.

Bezäu'nen, *va.* ogrodzić płotem,

Beze'chen, *va.* (trunken machen) upoić, spoić kogo; sich — upić się.

Bezei'chnen, *va.* nacechować; — (unterscheiden, kenntlich machen) naznaczyć, oznaczyć, znamienić, obznaczyć; wytknąć; — (einen Begriff bestimmen, andeuten) oznaczyć, opisać; das bezeichnet ihn zur Genüge to go doskonale maluje, cechuje; -zei'chnung, *sf.* naznaczenie, oznaczenie.

Bezei'gen, *va.* okazać, oświadczyć; er hat sich als (wie) ein Vater gegen ihn bezeigt stawił mu się po ojcowsku.

Bezet'teln, *va.* kartką od. kartkami co oznaczyć; Beze'ttelung, *sf. Stw.* (im Steuerwesen) papiery, ceduły świadczące.

Bezeu'gen, *va.* świadczyć, poświadczyć, zaświadczyć, przyświadczyć; -zeu'gung, *sf.* zaświadczenie; oznaki; -zeu'gungseid, *sm. Rw.* przysięga stwierdzająca świadectwo.

Bezi'chtigen, *va.* (beschuldigen): Jemanden — winować, obwiniać, posądzać kogo o co; zadawać komu manią; Bezi'chtigung, *sf.* posądzanie, obwinianie.

Bezie'hen, *va. irr.* (h.) (beziehe, bezog, bezogen) (bedecken) naciągnąć; obciągnąć, powlec; powłóczyć, nawlec, nawłóczyć; ein Haus — wprowadzić się w dom jaki; przenieść się dokąd; ein Lager — obóz rozłożyć; obozem stanąć; Winterquartiere — na leże zimowe pójść; die Messen —, *H.* jarmarki odwiedzać; die Wache od. einen Posten —, *Kw.* zająć stanowisko; — (den Genuß einer Geldsumme erhalten) odebrać pieniądze; dostać, dostawać; zaciągnąć; ciągnąć; er bezieht ein ansehnliches Gehalt von der Regierung pobiera znaczną pensyą od Rządu; Waaren — brać towary skąd; zapisywać; Diäten — wyznaczoną dzienną opłatę pobierać; sich auf etw. — odwoływać się na co od. do czego; ściągać się; być stosownym; wiązać co do czego; odnosić się; etw. auf Jemdn. — stósować, ściągać co do kogo; er bezieht Alles auf sich on wszystko do siebie stosuje; worauf beziehst du das? do czego to stosujesz? der Himmel bezieht sich niebo się zachmurza; *chmurzy się; *może będzie deszcz; beziehendes Fürwort, *Spl.* zaimek względny; -zie'hung, *sf.* powleczenie, obciągnienie, obciąganie; wniście w co; zaciągnienie; odwoływanie się, ściąganie się, stosunek; wzmianka, względ; in — mit Jemandem stehen mieć stosunki z kim; in — zu etwas stehen mieć styczność z czém; ich stehe mit ihm in keiner — nie mam z nim żadnych stosunków; in dieser — w tym względzie, pod tym względem.

Bezie'hungsweise, *ad.* odnośnie; względnie; ze względu na co.

Bezie'len, *va.* (zum Endzweck haben) za cel mieć, zmierzać do czego, godzić, dążyć do jakiego celu; etwas — zamierzać co.

Bezi'ffern, *va.* cyframi oznaczyć, liczbować, ocyfrować.

Bezi'rk, *sm.* cyrkuł, obwód, okolica, okrąg, powiat, obrąb, objazd; dieses Land ist in Bezirke eingetheilt kraj ten podzielony jest na obwody; Bezi'rken, *va.* określić.

Bezoa'r, Bezoa'rstein, *sm. Ng.* bezoar (kamień). [obciągnięty.

Bezo'gen, *pp.* u. *a.* (v. Bezie'hen):

Bezü'chtigen, s. Bezi'chtigen.

Bezu'g, *sm.* (Beziehung, Verhältniß) ściąganie się, odwoływanie się, odezwa; — auf etwas haben ściągać się, odnosić się; das hat — auf to ściąga się do; in — auf etwas względem czego; — (Ueberzug) powłoka; — von Saiten, *Tk.* garnitura strun, strój.

Bezü'glich, *a.* względny; —, *ad.* względnie, odnośnie.

Bezu'gnahme, *sf.* odwołanie się, odniesienie się do czego; mit — auf etwas z odwołaniem się do czego.

Bezu'pfen, *va.* oskubać; wyskubać.

Bezwa'cken, *va.* uskubać, odedrzéć co, obedrzéć, obskubać; s. a. A'bzwacken.

Bezwe'cken, *va.* za cel mieć, zmierzać, dążyć do jakiego celu; — (Schuhwerk) ćwiekami od. kołkami przybić, obić.

Bezwei'feln, *va.* wątpić o czém, podawać w wątpliwość, powątpiewać, odrzucić jako fałsz.

Bezwi'ngbar, Bezwi'nglich, *a.* mogący być zwalczonym; dający się pokonać; do pokonania łatwy; Bezwi'ngen, *va. irr.* (h.) (bezwinge, bezwang, bezwungen) przemódz, przemagać, pokonać, zwyciężyć, zwalczyć, podbić pod moc, znękać; dać radę; sich — przezwyciężyć się; Bezwi'nger, *sm.* zwycięzca, pogromca; Bezwi'nglich, s. Bezwi'ngbar; -zwi'ngung, *sf.* przemaganie, zwyciężenie, uskromienie.

Bi'bel, *sf.* biblia, pismo święte; Bi'bel-, *a.* biblijny; Bi'belanstalt, *sf.* instytut biblijny (gdzie same biblie drukują); Bi'belausdruck, *sm.* wyraz biblijny, wyraz w biblii używany; Bi'belbewei's, *sm.* dowód z biblii wzięty; Bi'belfest, *a.* biegły w biblii, dobrze obeznany z biblią; -belgesell'schaft, *sf.* towarzystwo biblijne; -belhusar, Bi'belreiter, *sm.* ** § ten który na biblii jeździ, z niéj miejsca bezustannie przytacza, nią wojuje; -belku'ndiger, *sm.* biblista; -belle'ser, *sm.* czytelnik biblii; -belrei'ter, s. Bi'belhusar; -belstelle, *sf.*, -belvers, *sm.* miéjsce biblijne, z biblii wzięte; -belwerk, *sn. Litt.* biblia z przypiskami, z komentarzami; *Litt.* biblia w kilku językach.

Bi'ber, *sm. Ng.* bóbr; Bi'ber-, *a. Ng.* bobrowy; Bi'berbau, *sm.* bobrownia, domek bobra; -berfell, *sn.* bobrowa skóra; -berfett, *sn.* sadło bobrowe; -bergeil, *sn.* strój bobrowy; esencya bobrowa; -berhaar, *sn.* włos bobrowy, włosie bobrowe; kastor; von, aus Biberhaar kastorowy; Hut aus — bobrowy kapelusz; -berjagd, *sf. Jäg.* polowanie na bobry; -berklee, *sm. Ng.* bobrek trójlistny, od. trzylistny.

Biberne'll, *sf. Ng.* biedrzeniec; gemeine, weiße, Stein- u. Kraus- — biedrzeniec pospolity, od. zwyczajny; große, rothe, falsche, wälsche — krwiściąg łąkowy od. pospolity; czarnogłów, sowia strzała wielka.

Biberne'lle, *sf. Ng.* biedrzeniec; s. a. Pi'mpernelle.

Bi'bernetz, *sn. Jäg.* sieć na chwytanie bobrów.

Bi'berratze, *sf. Ng.* bobroszczur; -berschwanz, *sm.* ogon bobrowy; — (Flachziegel), *Bk.* karpiówka od. żłobowata dachówka.

Bibliogra'ph, *sm. Litt.* bibliograf; -bliographie', *sf.* bibliografia; -bliogra'phisch, *a.* bibliograficzny.

Bibliothe'k, *sf.* biblioteka, zbiór ksiąg, księgarnia, księgi i gmach który je zawiera; księgozbiór; Bibliothe'k-, Bibliothe'ken-, Bibliothe'ks-, *a.* (zur Bibliothek gehörig) biblioteczny; Bibliothekar, *sm.* bibliotekarz, ksiąg dozórca, przełożony nad biblioteką; -bliothekaria't, *sn.* bibliotekarstwo.

Bi'blisch, *a.* (aus der Bibel genommen, der Bibel gemäß) biblijny; bibliczny; Bibli'st, *sm.* (Bibelkundiger) biblista. [ca.

Bi'ckbeere, *sf. Ng.* borówka czerni-

Bi'cke, *sf. Zm. etc.* bika; dziobas, oskarda, oskard; — (Hohlaxt) przysiek; Bi'cken, *va.* dziobać.

Bie'der, *a.* rzetelny, poczciwy, godny; Bie'derhe'rzig, *a.* dobroduszny, uczciwy; Bie'derkeit, *sf.*, Bie'dersinn, *sm.* poczciwość, rzetelność; Bie'dermann, *sm.* człowiek poczciwy, poczciwiec. [s. a. Beu'ge.

Bie'ge, *sf.* przegub, przegięcina;

Bie'gen, *va. irr.* (h.) (biege, bog, gebogen) giąć co, nagiąć; — (nach einem andern Körper krümmen) naginać, nachylić; sich — (gebogen werden) zginać się, uginać się, kłaniać się, zwijać się; das Brett biegt sich deska się krzywi, deska się skosiła; sie bog sich seitwärts wygięła się bokiem; sich vor Jemanden schmiegen u. — muffen, *ulegać, płaszczyć się przed kim;

czapkować, nadskakiwać; hier biegt sich der Weg rechts ab tu się droga obraca w prawo; gebogen nachylony, zgięty, krzywy, zgarbiony; es muß biegen od. brechen, *albo się nagnie albo się złamie, *jeśli się nie da w dobry sposób, to się użyje przemocy; Bie'gen, *sn.* gięcie, zgięcie; Bie'gsam, *a.* giętki; gibki; — (folgsam) powolny; Bie'gsamkeit, *sf.* giętkość, gibkość; Bie'gung, *sf.* zgięcie, zginanie, zwrót, zwracanie się, krzywienie się, obłączystość; s. a. Bie'ge.

Bie'nchen, *sn. dim.* pszczółka; Bie'ne, *sf.* pszczoła; herumirrende Bienen, die einen Sitz suchen zastroje; eine — hat ihn gestochen pszczoła go ukąsiła od. uszczknęłą; -nenbeu'te, *sf.* barć, dzianka; -nenbrot, *sn.* miód z woszczynami; perzga czyli pszczelny chléb; -nenbrut, *sf.* młody rój pszczół; -nenbuch, *sn.* dzieło o pszczołach, o pszczelnictwie; -nendieb, *sm.* złodziéj pszczelny, łupipszczół, pszczołołupca; -nenfänger, -nenfraß, -nenfresser, *sm. Ng.* żołna; -nenfeind, *sm.* nieprzyjaciel pszczół; -nenfreund, *sm.* przyjaciel od. miłośnik pszczół; -nengarten, *sm.*, -nenhaus, *sn.* pasieka, pszczelnik, ulownica; -nenharz, *sn.* zasklep; -nenhaus, s. Bie'nengarten; -nenhaube, -nenkappe, *sf.* sitko od pszczół chroniące; -nenkitt, s. Bie'nenharz; -nenklee, *sm. Ng.* koniczyna łażąca, od. rozesłana, łąkowa; -nenkönig, *sm.*, Bie'nenkönigin, *sf.* (Weisel) *Ng.* matka pszczół, maciora; -nenkorb, *sm.* koszka pszczół, pudło na pszczoły; -nenkunst, *sf.* barnictwo, pszczelnictwo; -nenlager, *sn.* pasieka; -nenliebhaber, s. Bie'nenfreund; -nenpfle'ge, *sf.* chodowanie pszczół; -nenpulver, *sn.* proszek dla pszczół; -nenrecht, *sn.* prawo barci, od. pszczelne; -nenreich, *a.* bogaty w pszczoły; -nensaug, *sm. Ng.* pokrzywa głucha; jasnotka; weißer — pokrzywa głucha biała, od. martwa; jasnotka biała; rother — pokrzywa głucha purpurowa, jasnotka czerwona; umfassender — pokrzywa od. jasnotka głucha pręt otulająca.

Bie'nenschauer, Bie'nenschuppen, *sm.* szopa pasieczna; -nenschwarm, *sm.* rój pszczół; -nenspecht, *sm. Ng.* dzięcioł; -nenstachel, *sm.* żądło pszczoły; -nenstand, *sm.* pszczelnik; -nenstich, *sm.* ukąszenie pszczoły; -nenstock, *sm.* ul, pieniek; ul pszczelny; -nenvater, s. Bie'nenwärter; -nenwabe, *sf.* robota pszczół; -nenwärter, Bie'nenvater, *sm.* pszczelarz, pasiecznik, dozórca pasieki, bartnik; -nenwolf, *sm.* pszczołojad; -nenzelle, *sf.* komorka pszczoły; -nenzucht, *sf.* pszczelnictwo, chów pszczół, chowanie od. hodowanie pszczół; bartnictwo; -nenzüchter, *sm.*, s. Bie'nenvater.

Bie'nnium, *sn.* (Zeit von 2 Jahren) dwulecie.

Bier, *sn.* piwo; — brauen piwo warzyć; leichtes, geringes Bier szlacheckie piwo; doppeltes — dubeltowe piwo; Bier-, *a.* piwowy; -rbank, *sf.* ławka piwna; szynk piwa, szynk piwny, szynkownia; -rbaß, *sm.* **bas (niski i mocne, ale) ostry i chrapliwy; -rbedarf, *sm.* piwo potrzebne; -rbottig, *sm.* kadź; -rbrauer, *sm.* piwowar; -rbrauer-, *a.* piwowarski; -rbrauerei, *sf.* piwowarstwo, browar; -rbrauerei-, *a.* piwowarski; -rbrauerin, *sf.* piwowarka; -rbrauers-, *a.* piwowarski; -rbruder, *sm.* piwosz; kolega karczemny; -rbrüderschaft, *sf.* przyjaźń przy piwie zawarta; -ressig, *sm.* ocet piwny; -rfaß, *sn.* kadź na piwo, od. od piwa, do piwa, beczka piwna; -rfiedler, *sm. iron.* rzępoła; skrzypek, karczemny muzyk, gracz rzępołący po szynkowniach; -rflasche, *sf.* butelka, flasza na piwo, od piwa; -rgast, *sm.* gość piwny; gość na piwie, na piwo; -rgefäß, *sn.* naczynie na piwo; -rgela'g, *sn.* hulenka przy piwie; -rgeld, *sn. Stw.* (Abgabe vom Bier) podatek od piwa; *(Trinkgeld) trynkał; birgelt, tryngielt, na piwo; Jemandem ein — geben dać komu na piwo; sich ein — ausbitten prosić na piwo; -rglas, *sn.* szklanka (od piwa); -rhahn, *sm.* kurek; -rhaus, *sn.* szynkownia, szynkowny dom; dom piwny; -rheber, *sm.* liwarek do ściągania piwa; -rhefen, *sf. pl.* drożdże piwne; -rkaltschale, Bie'rmährte §, *sf.* kalteszon z piwa, birambrot; -rkanne, *sf.* dzban, dzbanek od piwa; kufel; -rkarren, Bie'rwagen, *sm.* wóz od piwa, wóz do piwa; -rkeller, *sm.* piwnica (na piwo); -rkranz, s. Bie'rzeichen; -rkrug, *sm.* dzban od piwa, kufel; -rmaaß, *sn.* miara do piwa (t. j. garniec, kwarta); -rmolken, *sf. pl.* serwatka przez piwo zrobiona; -rprobe, *sf.* próbowanie piwa; -rrausch, *sm.* szum z upicia się piwem; -rsäufer, *sm.* żłopacz piwa, piwożerca; -rschank, *sm.* szynk; -rschau, *sf.* rewizya piwa; -rschenk, *sm.* szynkarz, karczmarz; -rschenke, *sf.* szynkownia, karczma; -rschröter, *sm.* robotnik, co beczki z piwem spuszcza do piwnicy i wydobywa; -rsteuer, *sf. Stw.* czopowe, podatek od piwa; -rsuppe, *sf. Kk.* gramatka z piwa; polewka piwna; zupa piwna, piwo grzane; -rtrinker, *sm.* piwosz, ochotnik do piwa; -rverkauf, *sm.* przedaż piwa; -rwagen, s. Bie'rkarren; -rzeichen, *sn.* (Zeichen od. Merkmal eines Bierhauses) wiecha piwna; kręgiel, znak że piwo do przedania.

Bie'rzwang, *sm.* wyłączne prawo sprzedawania piwa; przymus brania piwa z pewnego miejsca.

Bie'stbutter, *sf. Ldw.* mosło z siary; Bie'stmilch, *sf.* (erste Milch von Kühen, die gekalbt haben) siara; młodziwo.

Bie'ten, *va. irr.* (h.) (biete, bot, geboten) podać, podawać, postąpić, oświadczyć (cenę); ofiarować (rękę); Jemandem Trotz — zuchwale się komu stawić; odgrażać, odkazywać; Trotz sei dir geboten, wenn du ꝛc.! biada ci, jeżeli itd.! sich etwas nicht — lassen, *nie dać sobie czego powiedzieć; sich Alles — lassen, *wszystko przyjąć, wszystko znieść cierpliwie; das soll er mir nicht umsonst geboten haben! *nie ujdzie mu to na sucho! *nie daruję mu tego! Jemandem die Spitze, die Stirn —, *odpór dawać, równać się, podołać, wskórać z kim; — (sagen, anwünschen) mówić, życzyć; Jemandem einen guten Morgen — dzień dobry komu powiedzieć; — (anbieten) ofiarować, postąpić, dawać; mehr — więcéj podawać; zu hoch — przesadzić, za nadto zacenić, za wiele dać; etwas feil — wystawić na przedaż; man bot mir schon gestern für mein Pferd 15 Ducaten dawano mi już wczoraj za konia 15 czerwonych złotych; Bie'ten, *sn.* podanie, podawanie, oferta, oświadczenie.

Biez, §, s. Bru'stwarze; Bie'zen, § s. Sau'gen (an der Mutterbrust).

Bigamie', *sf.* dwójżeństwo; Bigami'st, *sm.* dwójżeniec.

Bigo'tt, *a.* bigot, przesadnie nabożny, zabobonny; bigotter Mensch bigot, świętoszek, zabobonny, liziobrazek; bigotte Frau bigotka; Bigotterie', *sf.* świętoszeństwo, zabobonność, bigoterya.

Bijouterie', *sf.* ozdoba z drogich kamieni; (Bijouterie-Waare), *H.* towar jubilerski; jubilerszczyzna; Bijoutie'r, *sm.* jubiler.

Bila'n, *sm.*, Bila'nz, *sf. H.* bilans; s. a. Bala'nce.

Bi'lchmaus, *sf. Ng.* pilch, biela od. bielka popielica.

Bi'llich, *sm. Ng.* s. Sie'benschläfer.

Bi'llichpelz, *sm.* bielina, futro bielczane, futro bielistki; pilchowe futro.

Bild, *sn.* obraz, wyobrażenie; — (Person, Sache), *portret, obrazek; Bi'ldchen, *sn. dim.* obrazek.

Bi'lden, *va.* kształtować, formować; solche Betrachtungen bildeten den Hauptinhalt seiner Rede takie uwagi stanowiły (składały, tworzyły) główną treść jego mowy; es hat sich eine Assecuranzgesellschaft gebildet zawiązało się towarzystwo assekuracyjne; — (geistig) kształcić, polerować, kształtować, wykształcić, ćwiczyć; die Sprache — obrabiać język, doskonalić; gebildeter Mensch człowiek wykształcony, światły; bilden sposobić; für die Welt — sposobić do świata; — (sinnlich nachahmen, abbilden) utworzyć, wyobrazić, formować; bildend plastyczny; kształcący.

Bi'lderanbeter, *sm. Myth.* obrazomódlca; -deranbetung, *sf.* obrazomódlstwo; cześć oddawana obrazom; -deraufseher, *sm.* dozórca obrazów; -derbi'bel, *sf. Litt.* biblia z obrazami; -derblende, *sf. Bk.* nisza na obraz, framuga; -derbuch, *sn.* książka z obrazami od. z obrazkami; -derdiener, s. Bi'lderanbeter; -derdienst, *sm.* cześć obrazów; obrazochwalstwo; obrazomódlstwo; -derfi'bel, *sf.* elementarzyk z obrazkami; -derfreund, *sm.* lubownik, amator obrazów; -dergallerie', *sf.* galerya obrazów; -dergema'ch, *sn.*, Bi'lderha'lle, *sf.*, s. Bi'ldersaal; -derhandel, *sm.* handel obrazami, kopersztychami, malowaniami; -derhändler, *sm.* handlujący obrazami; obraźnik; -derkram, *sm.* kram obrazów; -derkrämer, *sm.* kramarz obrazów.

Bi'ldern, *va.* obrazy oglądać, obrazki przewracać w książce, wartować.

Bi'lderreich, *a.* bogaty w obrazy; (Styl, Ausdruck) *obfitujący w przenośnie, w obrazy; -dersaal, *sm.* sala z obrazami; sala ozdobiona obrazami; -derschrift, *sf.* (Hieroglyphen) pismo hieroglifowe, hieroglifik; -dersprache, *sf.* mowa przez postacie, mowa w postaciach, w przenośniach; -derstreit, *sm. Kg. Gsch.* spór o cześć obrazów; -derstürmer, *sm. Kg. Gsch.* obrazoborca, obrazoburca; -derstürmerei', *sf. Kg. Gsch.* obrazoburzenie,

obrazoborstwo; Bil'derverehrer, *sm.* czciciel obrazów; -derverehrung, *sf.* cześć obrazem oddawana; -derwelt, *sf.* świat w obrazkach przedstawiony.

Bi'ldformer, *sm.* plastyk, wyrabiający różne figury z miękkiéj massy; -dformerkunst, *sf.* (Plastik) sztuka lepienia obrazów z wosku, gliny i innych odmiękczonych mass ziemi itd.; -dgießer, *sm.* giser, artysta lejący posągi, obrazoléj; -dgießerkunst, *sf.* sztuka lania obrazów; -dgraber, *sm.* (Graveur) rytownik; -dgraberkunst, *sf.* rytownictwo.

Bi'ldhauer, *sm.* (Bildschnitzer) snycerz, rzeźbiarz; -dhauerarbeit, *sf.* rzeźba, snycerska robota; -dhauerin, *sf.* rzeźbiarka; -dhauerkunst, *sf.* (Bildschnitzerkunst) rzeźbiarstwo; snycerstwo; -dhauerkunstwerk, *sn.* snycerzczyzna; -dhauerschule, *sf.* szkoła rzeźbiarska; -dhauerwerkstatt, *sf.* snycernia.

Bi'ldlich, *a.* figuralny, przenośny, obrazowaty, emblematyczny; —, *ad.* pod postacią jaką, przenośnie, obrazowo; bildlich vorstellen figurować.

Bi'ldner, *sm.*, s. Bi'ldhauer; — des Geistes, *kształciciel, ten co kształci; *nauczyciel; Bi'ldnerin, *sf.* kształcicielka; die — Natur erreicht kein Künstler tworczyni naturze żaden mistrz nie wyrówna.

Bi'ldniß, *sn.* (Abbildung) obraz, konterfet, wizerunek.

Bi'ldsam, *a.* dający się obrabiać, ktztałcić; *gibki; -dsamkeit, *sf.* *gibkość, zdolność wykształcenia się.

Bi'ldsäule, *sf.* (Statue) statua; posąg; -dschnitzer, *sm.* snycerz (trudniący się wyrzynaniem figur); rzeźbiarz; -dschnitzerei, *sf.* rzeźbiarstwo; sztuka snycerska, oder wyrzynania figur. [prześliczny.

Bi'ldschön, *a.* piękny jak obraz,

Bi'ldseite, *sf.* *Mzw.* strona odwrotna (w pieniądzu).

Bi'ldstecher, *sm.* sztycharz; -dstecherkunst, *sf.* sztycharstwo.

Bi'ldung, *sf.* kształcenie, ukształcenie; — (gebildete Form eines Körpers) kształt ciała; uroda, utwór; — des Gesichtes skład twarzy; — (Aneignung geistiger Vorzüge) wykształcenie, uprawa; wychowanie, utworzenie; er strebte nach höherer Bildung dążył do wyższej uprawy; eine feine Bildung erhalten otrzymać wyższe wykształcenie; Bildung des Verstandes uprawa rozumu; äußere —, *ogłada, wyszkołowanie się, uobyczajenie się, wygrzebanie sie, musztra, polor; okrzesanie, formowanie; — des Herzens, *kształcenie serca; utworzenie pięknego serca; ein Mensch ohne alle — człowiek bez wszelkiego wykształcenia; -dungsanstalt, *sf.* zakład od. instytut edukacyjny; -dungsfähig, *a.* zdolny kształcenia się; -dungsfähigkeit, *sf.* zdolność kształtowania się; zdolność do przyjęcia wykształcenia; -dungsstufe, *sf.* stopień wykształcenia; -dungstrieb, *sm.* popęd, dążność do wykształcenia.

Bi'ldwerk, *sn.* ozdoby snycerskie.

Billa'rd, *sn.* bilar; — spielen grać w bilar; auf das — gehen iść na bilar; Billa'rd-, *a.* bilarowy; Billardi'ren, *vn.* (h.) dwa razy trącić w bilę, albo dwie bile naraz potrącić; Billa'rdkugel, *sf.* bila, kula bilarowa; Billa'rdspiel, *sn.* gra w bilar; Billa'rdspieler, *sm.* gracz w bilar; Billa'rdzimmer, *sn.* bilar, pokój bilarowy; sala bilarowa.

Bille't, *sn.* bilet, kartka, karteczka.

Bi'llig, *a.* słuszny, przyzwoity; sprawiedliwy; — (mäßig vom Preise) pomierny, tani, pomiernéj ceny, skromny; billiger Preis pomierna cena; es ist —, daß ich słuszna to, sprawiedliwa to, żebym itd.; der — denkende Leser względny czytelnik, wyrozumiały czytelnik; billige Forderung słuszne żądanie; billiger Beurtheiler sprawiedliwy sędzia; billige Beurtheilung sprawiedliwy sąd.

Bi'lligen, *va.* pochwalić, approbować, uchwalić; — (bewilligen) zezwolić na co; Bi'lligkeit, *sf.* słuszność; sprawiedliwość; — der Waaren 2c. taniość, pomierność (towarów, itd.); der — gemäß według słuszności; — einer Forderung słuszność żądania; nach Recht u. — wedle prawa i słuszności; nach den Grundsätzen der — wedle zasad słuszności.

Bi'lligung, *sf.* aprobacya, zezwolenie.

Billio'n, *sf.* *Rk.* bilion, milion wzięty milion razy.

Bi'lsenkraut, *sn.* *Ng.* lulka; lulek; schwarzes — (tolle Bilse) lulka pospolita; lulek pospolity; bielun, szaleniec, szalej blekot. [lejowy.

Bi'lsenöl, *sn.* *Schdk.* olejek sza-

Bilz, Pilz, *sm.* *Ng.* grzyb.

Bi'mbaum! *int.* bimbą! —, *sn.* (Gebimmel) *iron.* ustawiczne dzwonienie, ruszanie, kołysanie dzwonów; Bi'mmeln, *vn.* *iron.* ustawicznie dzwonić; ruszać, kołysać dzwony.

Bi'msen, *va.* *Zm.* polerować z żużelią kamienną.

Bi'msstein, *sm.* *Ng.* pumex; żużel kamienna; kamień dziurkowaty z piany morskiéj; Bimssteine, *pl.* pumexowe kamienie; Bimssteinartig, *a* żużelowato-kamienny. [s. d.

Bin, (ich bin), *praes. irr.* v. Sein,

Bi'ndahle, *sf.* duża igła rymarska.

Bi'ndaxt, *sf.* *Zm.* bindas; Bi'ndbalken, *sm.* *Zm.* *Bk.* siestrzeń, siostrzan.

Bi'ndband, s. A'ngebinde.

Bi'nde, *sf.* binda, nawiązka, obwiązka, przewiązka; obciski, taśma; —, *Hlk.* bandaża, obmiąsło, szarpa, przepaska.

Bi'ndebaum, *Ldw.*, s. Heu'baum.

Bi'nden, *va. irr.* (h.) (binde, band, gebunden) wiązać, związać; an etwas — przywiązać, uwiązać; troczyć, stroczyć; ein Buch —, *Bchb.* oprowić książkę; eine Tonne — pobić obręczami beczkę; auf's Gewissen —, *na sumieuie zdać, zdawać; ein Pferd an einen Baum — uwiązać konia u drzewa; einen Baum an einen Pfahl —, *Gtn.* przywiązać drzewo da pala; Besen — miotły robić; gebundene Noten, *Tk.* nóty wiązane, ligowane; —, *Jemandem die Hände — związać od. skrępować komu ręce; Garben —, *Ldw.* snopy wiązać; Kränze — (flechten) wieńce wić; gebundene Rede wiązana mowa (wierszami); sich — wiązać się; sich an etwas — przywięzywać się do czego, trzymać się czego; Menschen, die sich an keine Gesetze — wollen ludzie co się do żadnych ustaw stósować niechcą; którzy się niechcą znać do żadnéj powinności; ich bin durch mein Amt gebunden związany jestem moim urzędem; ich bin an mein Wort gebunden związany jestem mojém słowem; sich durch sein Versprechen — związać się objetnicą; sich an den Buchstaben des Gesetzes — przywięzywać się do litery prawa; der Leim, der Kalk bindet (verbindet) gut klėj, wapno dobrze spaja; Bi'nden, *sn.* związanie; oprawa; Bi'nder, *sm.* wiązarz; (Böttcher) bednarz; -nderlohn, *sn.* zapłata od oprawy, od pobicia beczki, wiadra itd.

Bi'ndesparren, *sm.* *Zm.* *Bk.* spojnik, krokiew głównie spajająca.

Bi'ndestein, *sm.* *Bk.* kamień przewiężny.

Bi'ndewort, *sn.* *Spl.* spojnik; Bi'ndezeichen, *sn.* łącznik; Bi'ndezeug, *sn.* torebka chirurgiczna z narzędziami; sztuciec cyrulicki na rany.

Bi'ndfaden, *sm.* szpagat, sznureczek; -dfadenrolle, *sf.* sztuczka szpagatu.

Bi'ndung, *sf.* związanie, spajanie. [(gelbe).

Bi'ndweide (gelbe), s. Bandweide

Bi'ndwerk, *sn.* (Spalier, Bogengänge, Lustgarten), *Gtn.* bindarz, bindarzyp, szpaler, wirydarz, ulica kryta ogrodowa, kratka z łat.

Bi'ngelkraut, *sn.* *Ng.* szczyr; ausdauerndes —, s. Be'rgbingelkraut; jähriges, gemeines — szczyr roczny; bazanka, szczer leśny; wälsch Bi'ngelkraut-Männlein czynirod, ziele rodzeniec.

Bi'nnen, *praep.* (mit *Dativ*) w, we, za, w ciągu; — dieser Zeit w tym przeciągu czasu; — einer Stunde w przeciągu jednéj godziny; s. a. I'nnerhalb.

Bi'nnenhandel, *sm.* *H.* wnętrzny handel; Bi'nnenland, *sn.* *Geog.* wnętrzne kraje, kraj środkowy; Bi'nnenmeer, *sn.*, Bi'nnensee, *sm.* jeziora środziemne; Bi'nnenmühle, *sf.* młyn śród miasta znajdujący się; Bi'nnenstadt, *sf.* miasto w środku krajów; Bi'nnenverkehr, s. Bi'nnenhandel; Bi'nnenwasser, *sn.* woda w środku tamy, od. grobli będąca; Bi'nnenzeit, s. Zwi'schenzeit.

Bi'nse, *sf.* *Ng.* sitowina; sitnik, rogoż; große — sitowina jeziorna, od. stawowa; sitowie sicina, sit wielki; kleinste, nadelförmige — sitowina szpilkowa; Bi'nsenbeflochten, *a.* sitowiem otawany; Bi'nsenblume, *sf.* *Ng.* sitowiec okołkowy, od. baldaszkowaty, sit kwitnący, łączeń baldaszkowy; Bi'nsendecke, Bi'nsenmatte, *sf.* mata z sitowia; Bi'nsengras, *sn.* *Ng.* sitowina błotna; sitowie błotne; błotnica pospolita; Bi'nsenkorb, *sm.* koszałka (mit zweien Henkeln); Bi'nsenseide, *sf.* *Ng.* wełnianka wielokłosowa, od. szerokoliściowa; wełnica wielokłosowa.

Bi'nsicht, *a.* *Ng.* sitowiasty; Bi'nsig, *a.* *Ng.* sitowiem zarosły.

Biogra'ph, *sm.* życiopis, biograf; -graphie', *sf.* biografia, żywot; opis życia; -gra'phisch, *a.* biograficzny.

Bi'rdgras, *sn.* *Ng.* myszy ber, koci ogon; englisches — trawa wiechowa wązka; wiklina wąskoliścia.

Bi'rke, *sf.* *Ng.* brzoza; gemeine,

weiße — brzoza zwyczajna, od. pospolita; brzózka.

Bi'rken, *a.* (von, aus Birke) brzozowy; -rkenbusch, *sm.* brzezina; brzozowy gaik; -rkenholz, *sn.* brzezina, drzewo brzozowe; -rkenrinde, *sf.* kora brzozowa; -rkensaft, *sm.* oskoła; jaskoła; -rkentheer, *sm.* dziegieć; -rkenwald, *sm.* brzezina; las brzozowy; -rkenwasser, *sn.* oskoła, sok brzozowy; s. a. Bi'rkensaft.

Bi'rkhahn, *sm. Ng. Jäg.* cietrzew; -rkhahnenfuß, *sm. Ng.* jaskier kosmaty; -rkheher, Bi'rkhäher, *sm. Ng.* (Blaukrähe) kraska; Birkhe'nne, *sf.*, Bi'rkhuhn, *sn. Ng. Jäg.* cieciorka.

Bi'rkwurz, *sf. Ng.* kurze ziele stojące, drzewianka, prosta; pępawa, siedmlist.

Birn, Birne, *sf. Ng. Gtn.* gruszka; wilde — grusza zwyczajna, od. dzika; gruszka leśna; grusza pospolita; Bi'rnbaum, *sm. Ng. Gtn.* grusza, gruszkowe drzewo; — (Stadt im Posenschen) *Geog.* Międzychod; Bi'rnbaum-, *a.* (von, aus Birnbaumholz) gruszkowy; -rnbäumchenkraut, *sn. Ng.* gruszyczka jednoboczna; -rnbaumholz, *sn.* gruszczyna, drzewo gruszkowy; -rnförmig, *a.* gruszkowaty; -rnmost, Bi'rnwein, *sm.* gruszecznik; -rnmotte, *Ng.* s. Bi'rnvogel; -rnmus, *sn. Kk.* kompot z gruszek; gruszczanka; powidła z gruszek; -rnperle, *sf.* perła podługowata; -rnsaft, *sm.* sok z gruszecznik; -rnschale, *sf.* łupina z gruszki; -rnstiel, *sm.* szypułka, korzonek gruszki; -rnvogel, *sm.* (Schmetterling) *Ng.* gruszkowiec; -rnwein, s. Bi'rnmost.

Bis, *ad.* aż, aż do, aż po; bis jetzt aż dotąd; bis heute aż do dziś dnia; bis morgen aż do jutra; bis hierher aż dotąd; bis dorthin aż tam; bis gegen Mitternacht aż ku północy; bis um Mitternacht aż o północy; bis nach Mitternacht aż po północy; bis auf weiteren Befehl aż do dalszego rozkazu; bisher dotychczas, dotąd; bis hieher sollst du kommen u. nicht weiter póty a nie daléj; bis hinter das Dorf aż za wieś; er stand bis an den Hals im Wasser on stał (stojał) po szyję w wodzie; bis an das Knie aż po kolana; bis auf die Spitze des Berges aż na sam szczyt góry; bis in die Stadt aż do miasta; bis nach Amerika aż do Ameryki; bis zu mir aż do mnie; bis über die Gränze aż za granicę; er stieg bis auf die oberste Spitze wlazł (wdrapał się) aż na sam wierzch (szczyt); er schlief bis an den Mittag spał do samego południa; ich wachte bis um Mitternacht niespałem aż do północy; bis auf Wiedersehen aż do zobaczenia.

Bis, *conj.* aż, dopóki nie; warte, bis (daß) er kommt czekaj, dopóki nie przyjdzie, aż przyjdzie; bleibe so lange hier, bis (daß) es aufgehört hat zu regnen pozostań tu, aż deszcz padać przestanie.

Bi'sam, *sm. Ng. H.* piżmo; -samapfel, *sm. Ng. Gtn.* jabłko piżmowe; -sama'rtig, *a.* piżmowaty; Bisambü'chse, *sf.* balsamiczka na piżmo; -samdi'stel, *sf. Ng.* oset piżmowy, — zwisły, — pochyły; -samfa'rbig, *a.* piżmowego koloru; -samgeru'ch, *sm.* zapach piżmowy; -samhah'nenfuß, s. Bi'samkraut (gemeines); -samkatze, *sf. Ng.* kot zybet; -samkna'benkraut, *sn.* storczyk wanilowy; storczyk dwuliści, parlist, dwojlist, podkolan; -samkö'rner, *sn. pl.* piżmowe ziarnka; -samkraut, *sn.* -sampa'ppel, -sampfla'nze, *sf. Ng.* piżmowe ziele; piżmowiec; piżmaczek; bławat wonny; gemeines — piżmowiec pospolity; piżmowe ziele muszkatołowe; -samknopf, *sm.*, -samkü'chlein, *sn.* piżmowe kołaczyki; -samra'tze, *Ng.* bobroszczur; -samro'se, *sf. Ng. Gtn.* piżmowa róża; -samthier, *sn. Ng.* piżmowiec. [szka.

Bi'schen, Bi'ßchen, *sn.* kasek, tro-

Bi'schof, *sm. Kg.* Biskup; griechischer — władyka; — (Getränk) biszof, oranżada; -schöflich, *a. Kg.* biskupi; -schofshut, *sm.*, -schofsmütze, *sf. Kg.* infuła, czapka biskupia; — (Pflanze) bezkwiat; -schofsmantel, *sm. Kg.* palium, płaszcz biskupi; -schofssitz, s. Bi'sthum; -schofssta'b, *sm. Kg.* pastorał, laska biskupia. [nek.

Bi'schofsstein, *sn. Geog.* Byszty-

Bi'schofswerder, *sn. Geog.* Biskupiec. [rek.

Biscui't, *sn.* biszkokt, sucha-

Bishe'r, *ad.* (bis auf gegenwärtige Zeit) dotąd, aż dotąd; póty, do póty; Bishe'rig, *a.* dotychczasowy; dotąd były; der bisherige Gesandte, *Stw.* dotychczasowy posel. [tela; s. a. Bis.

Bishie'her, *ad.* dopóty, dotąd, § do

Bi'smuth, s. Wi'smuth.

Biß, *sm.* ukąszenie, ugryzienie, uszczknienie od gadziny jadowitéj; kęs, kąs; — eines tollen Hundes, *Hlk.* ukąszenie wściekłego psa; einen — thun in etwas ukąsić co; — (Verwundung) rana; Biß od. Bisse *m.* des Gewissens, *skrucha złego sumnienia; *zgryzota, wyrzuty sumnienia.

Bi'ßchen, *sn.* kąsek, troszka; er liebt gute Bißchen, *lubi smaczne kąski; —, *ad.* (ein wenig) trochę, troszkę, troszeczke; krta; das Bißchen Armuth, *ta trocha chudoby; er kann ein — Polnisch umie trochę po Polsku; du mußt ein — warten musisz trochę zaczekać; ein — besser trochę lepiéj.

Bi'ssen, *sm.* kęs, kąsek, sztuczka, kawałeczek; ein — Brod sztuczka chleba; auch den letzten — theilt er mit ihm, *i jaja bez niego niezje, *i jagodąby się z nim rozdzielił; dieser — ist ihm entgangen, *spadło mu z grzanki; *chucha w garść jak gdyby mu psy obiad zjadły; keinen — Brod rc. haben, *nie mieć co do gęby włożyć; das ist ein fetter —! to smaczny (od. tłusty) kąsek! *to zyskowny interes! schmale — essen, *cienko żyć; Jemandem nur schmale — geben, *na dyjecie kogo trzymać, *mało jeść mu dawać; Jemandem alle — zuzählen, *rachować komu każdy kawałek co ma wziąć do gęba; hier gibt es gute —, *tu smacznie jeść można; hier setzt es schmale —, *tu skąpo jeść dają; Jemanden den — von dem Munde wegnehmen, wegfischen, *smaczny kąsek wziąć komu z przed nosa; Bi'ssenweise, *ad.* kąskami; po kawaleczku.

Bi'ssewurm, *sm. Ng.* gies, giez,

Bi'ssig, *a.* zajadły. [gzik.

Bi'ßwunde, *sf.* rana z ukąszenia.

Bi'sthum, *sn. Kg.* biskupstwo.

Bisweil'len, *ad.* (zu manchen Zeiten) czasem; niekiedy.

Bi'ttbrief, *sm.* suplika, prożba.

Bi'tte, *sf.* prożba; eine — an Jemanden thun prożbę do kogo zanosić, czynić; eine — für Jemanden einlegen prożbę zanieść za kim; Jemandes — erhören wysłuchać czyjéj prożby; Jemandem eine — gewähren zezwolić na czyję prożbę; Jemandes — abschlagen, sie ihm verweigern odmówić czyjéj prożbie; ich hätte noch eine — an Sie mam jeszcze Pana o co prosić; ein Mensch aus der siebenten —, *iron.* *człowiek od siedmiu boleści; *człowiek od którego nas zachowaj Panie.

Bi'tten, *va. irr.* (h.) (bitte, bat, gebeten) prosić, upraszać; Jemanden um etwas — prosić kogo o co; Jemanden zu Mittag — prosić kogo za obiad; — zaprosić, zapraszać; Jemanden um Verzeihung — przeprosić, przepraszać kogo; um alles in der Welt —, *prosić na wszystkie obowiązki; sich — lassen dać się prosić; eins (um eins) bitte ich dich noch jeszcze o jedno cię proszę; ich bitte dich um Gottes willen (um Alles in der Welt willen), thue das nicht! proszę cię na wszystkie obowiązki, nie róbże tego! zu Gott bitten modlić się do Boga i prosić go.

Bi'tter, *a.* gorzki, cierpki; — werden gorzknąć; — (schmerzhaft), *gorzki, boleśny, przykry; bittere (empfindliche) Vorwürfe uszczypliwe od. ciężkie zarzuty; er kann sehr — sein, *on umie być dokuczliwym; Jemdm. eine bittere Wahrheit sagen powiedzieć komu cierpką, ostrą, przykrą prawdę.

Bi'tterbaum, s. Bi'tterholzbaum.

Bi'tterbier, *sn.* gorzkie piwo; Zerbster — Serwetskie piwo.

Bi'tterböse, *a.* mocno rozgniewany; rozjadły; -tterbrunnen, *sm. Hlk.* źródło gorzkie; gorzka woda; -ttererde, *sf. Ng.* magnezya; -tterholz, *sn. Ng.* kwasya; -tterkeit, *sf.* gorzkość, gorycz, rozjątrzenie; s. a. Erbi'tterung; Jemanden mit — erfüllen rozjątrzyć kogo; -tterklee, s. Bi'berklee; -tterkraut, *sn. Ng.* gorycz; żmijówka; habichtskrautartiges — gorycz jastrzębiowa; gorycz wielokwiatowy; -tterkre'sse, *sf.* rzeżucha górna, gorzka; -tterlich, *a.* (ein wenig bitter) gorzkawy; — weinen (lebhaft schmerzlich) rzewnie od. rzewliwle płakać; sich — beklagen rzewnie się użalać.

Bi'tterling, *sm. Ng.* rdest pieprzny, od. ostrogorzki; -ttersalz, *sn.* sól gorzka, sól angielska; -ttersüß, *a.* słodko gorzkawy; —, *sn.* s. A'lpranke; -tterwasser, *sn.* gorzka woda; -tterweide, *sf. Ng.* s. Bau'mwollenweide; wierzba krucha; -tterwein, *sm.* wino piołunkowe; -tterwurz, *sf. Ng.* goryczka.

Bi'ttlich, *ad.* (einer Bitte ähnlich) prosząc, z prożbą, przez prożbę, proszącym sposobem; — einkommen podać do kogo z prożbą; Bi'ttschrift, *sf.* suplika, petycya, prożba na piśmie; eine — einreichen podać petycyę, podać notę, prożbę zanosić; Bi'ttsteller, *sm.* suplikant, proszący; Bi'ttstellerin, *sf.* suplikantka; Bi'ttweise, *ad.* za prożbą, prosząc.

Bivoua'c, Bivoua'k, *sn. Kw.* biwak, warta w nocy pod gołém niebem; Bivouaki'ren, Bivouaqui'ren, *vn.* (h.) *Kw.* biwakować, pod gołém niebem nocować, leżéć.

Bla'chfeld, *sn.* płaszczyzna, równina; pole otwarte.

Bla'chfrost, sm. przymrózek suchy; Bla'chmaal, sn. blachmal.
Bla'ckfisch, sm. Ng. (Tintenfisch) czernica; —, Ng. (Bleihe, Fisch) leszcz.
Bla'ffen, vn. (h.) poszczekiwać; s. a. Be'llen.
Blä'hen, va. nadymać, wzdymać; sich — nadymać się czém; napuszać się; dąć się czém; sich wie ein Frosch — nadymać się jak półtora nieszczęścia; Blä'hung, sf. Hlk. nadymanie, wzdymanie, wzdęcie, nadęcie; — (Schwellung des Windes) wiatr; Blähungen verursachen sprawiać wiatry; — haben mieć wiatry; — treiben, abtreiben pędzić wiatry. [sty ołów.
Bla'kblei, sn. (Werkblei) nieczy-
Blami'ren, va. (verleumden, schänden) osławić, obmawiać, obgadać, ogadać, ogdakać; hańbić; ujmować czyjéj sławie; sich — shańbić się.
Blank, a. (weiß) biały; czysty; goły; blanker Wein białe wino; blankes Gold, Silber czyste złoto, srebro; blank machen czyścić, chędożyć; blank werden czyścić się; — (glänzend) świecący się, lśniący się; — machen glancować; die Wiese steht blank łąka wcałkiem wodą zalana, stoi pod wodą; blank (nackt, bloß) nagi, goły; blankes Knie gołe kolano; blankes Schwert goły (dobyty) miecz; blank ziehen dobyć pałasza, szpady; im blanken (bloßen) Hemde w gołéj koszuli.
Blanke't, s. Blanque't.
Bla'nkscheit, sn. brykla.
Blanque't, sn. H. Rw. blankiet, papier niezapisany, tylko z podpisem imienia, powierzającego go na czyje ręce do zapisania. [rzyk.
Blä'schen, sn. dim. bąbel, pęche-
Bla'sdruckwerk, sn. Mech. mąszyna hydrauliczna.
Bla'se, sf. bąbel, bańka na wodzie, dętka; Blasen auf dem Wasser machen bęblić; — (auf der Haut), Hlk. pęcherzyk, pryszczel; Blasen ziehen pryszczyć; Blasen werfen pryszczyć się; — (überhaupt) pęcherz; macharzyna; Destillirblase alembik; sich Blasen laufen od biegania bąbli dostać na nogach; sich eine Blase brennen oparzyć się i pryszcza dostać.
Bla'sebalg, sm. miech; — des Schmiedes miech kowalski; — in der Küche mieszek kominkowy; dymaczek; Bla'sebaß, sm. Tk. fagot; Bla'sehorn, sn. Tk. trąba, róg do trąbienia, trąbka; Bla'seinstrument, sn. Tk. instrument dęty; Bla'selaut, sm. Spl. głoska sycząca (z. B. s, f, c, cz); Bla'seloch, sn. dziurka, w którą się dmucha.
Bla'sen, va. u. vn. irr. (h.) (blase, blies, geblasen) dąć, wiać, dmuchać, nadymać; eine Trompete, ein Horn —, Tk. grać na trąbie, trąbić; auf der Flöte —, Tk. grać na flecie; einen Stein (im Damenspiele) — chuchnąć, zabrać drugiemu bierkę (którą zapomniał zbić); in die Suppe — dmuchać na rosół; Jemandem in's Ohr — dmuchać komu do ucha; zum Aufbruche —, Kw. trąbić do marszu, do odchodu; Glas —, Httk. dąć szklane naczynia; Jemandem etwas in's Ohr —, *podmuchnąć komu co; ich werde ihm etwas —! *§ nie zrobię ja tego! *dam temu pokój!
Bla'senentzündung, sf. Hlk. zapalenie pęcherza; -sengang, sm. Zk. przewód pęcherzowy; Bla'senhut, Bl'asenkopf, sm. głowa u alembika.
Bla'senkelch, sm. Ng. wyżpin; aufgedunsener —, s. Be'heu (weißer); -senklee, sm. Ng. koniczyna poziómkowa; -senkrampf, sm. Hlk. kurcz pęcherza; -senkrankheit, sf. Hlk. choroba pęcherza; -senkraut, sn. s. Be'hen (weißer); -senpflaster, sn. Hlk. wezykatorya; -senried, sm. s. Bla'sensegge; -senschnitt, sm. Hlk. punkcya; s. a. Bla'senstich; -sensegge, sf. Ng. turzyca nadęta, od. wydęta; -senstein, sm. Hlk. kamień w pęcherzu, kamień pęcherzowy od. urynowy; macharzynowy kamień; -senstich, Bla'senschnitt, sm. Hlk. rznięcie pęcherza, punkcya.
Bla'senziehend, a. pryszczący.
Bla'senzins, sm. Stw. (der Branntweinbrennereien) podatek od palenia wódki.
Blä'ser, sm. dmuchacz.
Bla'serohr, sn. dmuchawka, świstuła; rura do przedmuchywania, dudka, trąbka.
Bla'sig, a. bęblisty, bąblów pelen; pęcherzowaty, pryszczowaty.
Bla'sinstrument, s. Bla'seinstrume'nt. [**wiatr.
Bla'sius, sm. Felix, Błażej; —,
Blasphemie', sf. (Gotteslästerung) blasfemia, bluźnierstwo; Blasphe'misch, Blasphemi'stisch, a. bluźnierski, bluźnierczy; —, ad. bluźnierczo, bluźniersko.
Blaß, a. (bleich) blady; — werden zbladnąć; er wurde — wie ein Leichentuch zbladł jak chusta; —, ad. blado; Bla'ßäugig, a. bladooki; Bla'ßblau, a. bladoniebieski, niebieskawy.
Blä'sse, sf. bladość; — (weißes Zeichen an der Stirn eines Thieres) łysina, strzałka; odmiana, kwiatek.
Bla'ssen, vn. (s.) blędnąć; s. a. Erbla'ssen, Verbla'ssen.
Bla'ßgelb, a. bladożółty; Bla'ßgrün, a. bladozielony; Bla'ßroth, a. bladoczerwony.
Blatt, sn. (von Bäumen) liść; listek; er nimmt kein Blatt vor den Mund (§ vor's Maul), *śmiało mowi (gada) bez ogródki; *nieobwija słów w papierki (w bawełnę); — (Stück Papier) karta; strona, stronica; das Buch besteht aus hundert Blättern książka składa się ze stu kart; beim Schreiben kein leeres — lassen w księgach nic na białe niezostawujać; vom Blatte lesen czytać z papieru, z pisma; vom Blatte singen, spielen, Tk. śpiewać, grać z nót (nie z pamięci); das Blatt hat sich gewendet, *szczęście się odmieniło, od. uciekło od niego; das — kann sich wenden, *obróci się koło fortuny; das — schoß mir, *strach mnie przejął; die öffentlichen Blätter, Litt. pisma publiczne; ein loses Blatt, lose Blätter świstki; Tischblatt blat; bryt, stolnica; blacha, blaszka.
Blä'ttchen, sn. listek; karteczka, ćwiartka; Blä'ttchengold, s. Bla'ttgold.
Bla'tten, va. Ldw. listki obrywać; z liścia obrywać.
Blä'tten, va. Jäg.: ein Reh — liściem wabić sarnę.
Bla'tter, sf. (kleine Blase auf der Haut) krosta, pryszczel; Blattern (Pocken), sf. pl. Hlk. ospa; § ośpice; — der Schafe, Hlk. ośpica; die Blattern (Pocken) impfen, Hlk. ospę szczepić; die natürlichen Blattern bekommen, Hlk. dostać naturalnéj ospy; Blatter-, Blattern-, a. (Pocken-), Hlk. ospowy.
Blä'tterchen, sn. dim. krostka, krosteczka.
Blä'ttergebackenes, sn. Kk. ciasto francuskie, liściste ciasto.
Bla'ttergift, sn. Hlk. (Pockengift) jadowita materya ospowa.
Blä'ttergold, sn. malarskie złoto; płatkowe złoto.
Bla'ttergrube, Bla'ttergrü'big, s. Bla'tterna'rbe, Bla'tterna'rbig.
Blä'tterícht, a. liściowaty.
Blä'tterig, a. liścisty, liściasty; listny; — im Bruche łupkowaty, dający się łupać. [rmuż, łądek.
Blä'tterkohl, sm. Ng. Gtn. ja-
Bla'tterkrank, Bla'tternkrank, a. Hlk. chory na ospę, na krosty; Bla'tterlymphe, sf. Hlk. s. Bla'tterngift.
Blä'tterkuchen, sm. Kk. liściste ciasto.
Blä'ttermagen, sm. Zk. (Psalter) książki od. księgi wołowe, trzeci żołądek wołu i wszystkich zwierząt odżuwających.
Bla'ttern, vn. (h.) Hlk. die Blattern od. Pocken haben ospę mieć od. odbywać.
Blä'ttern, vn. (h.): in einem Buche — wartować w książce, przewracać karty; szukać w książce; sich — (Kuchen rc.) odłupywać się.
Bla'tternarbe, sf. blizna, dziobatość, ospowatość, gradowatość; Bla'tternarbig, a. ospowaty, gradowaty, dziobaty; Bla'tterni'mpfung, sf. Hlk. szczepienie ospy.
Blä'tterreich, a. liściasty, obfity w liście; -terschwamm, sm. Ng. bedłka liściowa; syrojeszka; czartopłoch; -tertabak, sm. tytuń w liściach; tytuń w listki krajany; -terteig, sm. Kk. ciasto listkowe, francuskie; -terweise, ad. listkami; (von Büchern) kartami; — über einander liegen w sposobie liście leżéć na sobie; -terwerk, sn. liście. [ob. w listach.
Bla'ttgold, sn. złoto w listkach,
Bla'tthüter, sm. Bchdr. kustosz (u dołu karty). * [ślinna, motylica.
Bla'ttlaus, sf. Ng. mszyca ro-
Bla'ttlos, sn. Ng. (Ohnblatt) rozchodnik pospolity; wronie masło pospolite; —, a. bezlistny.
Bla'ttseite, sf. (Pagina) strona, stronisa (książki).
Bla'ttsilber, sn. śrebro płatkowe, śrebro malarskie.
Bla'ttständig, a. Ng. wyrastający z końca liścia; Bla'ttstein, sm. Bk. cegla sztorcowa; Bla'ttstiel, sm. szypułka liścia; Bla'ttstück, sn. Zm. nadsłupie; Bla'ttstroh, sn. Ng. przytulia szerokolistkowa, od. szerokoliścia, od. biała; Bla'ttvergoldung, sf. pozłota, pozłacanie złotem malarskiém; -ttversilberung, sf. posrebrzenie śrebrem malarskiém.
Bla'ttweise, s. Blä'tterweise.
Bla'ttzinn, sn. staniol; cyna płatkowa.
Blau, a. niebieski, błękitny, modry; schwarzblau granatowy; — (von Schlägen) siny; Jemanden braun u. blau schlagen sińców komu narobić, *okropnie go zbić; blauer Fleck siniak, siniec; mit einem blauen Auge davon kommen, *z guzem ujść z czego; blauen Dunst machen, *mamić, *tumanić, *mgłę od. tuman komu w oczy pu-

szczać; blaue Stärke krochmalik; etwas blau färben na niebiesko co ufarbować; in's Blaue schießen, *strzelać, wystrzelić bez prochu, bez zastanowienia co robić; du sollst dein blaues Wunder sehen! *za głowę się weźmiesz (z podziwienia)! der blaue Montag (der Handwerker), *poniedziałek próżniacki (u rzemieślników); blauen Montag machen, den blauen Montag feiern, *poniedziałkować; blaue Sorge, *Ng.*, s. Stie'fmütterchen.

Blau, *sn.* błękit; — des Himmels błękit nieba; kolor niebieski; (Stärkeblau zur Weißwäsche) krochmalik.

Blau'äderig, *a.* błękitnożyłkowaty; z błękitnemi żyłkami; Blau'äugig, *a.* modrooki; z błękitnemi oczami.

Blau'bart, *sm.* sinobrody.

Blau'beere, *sf. Ng.* (Heidelbeere) czernica, czarna jagoda; czarna jagoda borowa, borówka.

Bläu'e, *sf.* błękitny kolor, błękitna farba; modry kolor, błękit; Himmelsbläue błękity niebios.

Bläu'el, *sm.* (Werkzeug zum Schlagen) kijanka, klepadło, trzepaczka; — (am Dreschflegel), *Ldw.* bijak.

Blau'en, *vn.* (s.) (erblauen) niebieszczéć; die Berge blauen in der Ferne góry niebieszczeją w dali (w oddaleniu); s. a. Bläu'en (Wäsche).

Bläuen, *va.* (schlagen) posinić, bić; klepać, trzepać; —, Bläu'eln, *va.*: Wäsche — bieliznę błękitno krochmalić, modrzyć; sich — nabierać niebieskiego koloru; der Himmel bläuet sich (wird blau, erblauet) niebo się przeciera.

Blau'ente, *sf. Ng.* kaczka dzika; Blau'farbe, *sf.* szmelc, kobalt, farba błękitna; Blau'farbenwerk, *sn.* fabryka farby błękitnéj; Blau'fuchs, *sm. Ng. H.* marmurki; Blau'fuß, *sm. Ng.* (Art Bergfalke) raróg; Blau'geblümt, *a.* w niebieskie kwiaty przystrojony.

Blau'grau, *a.* siny, szaroniebieski; Blau'grün, *a.* niebieski w zielone wpadający; Blaß'holz, *sn.* kampesz, błękitne drzewo, brazylia; Blau'kehlchen, s. Blau'stelze.

Blau'kohl, *sm. Gtn.* jarmuż granatowy.

Blau'krähe, *sf. Ng.* kraska..

Bläu'lich, *a.* błękitnawy, modrawy, niebieskawy.

Blau'ling, s. Blei'he.

Blau'meise, *sf.* sikora błękitna.

Blau'säure, *sf. Schdk.* kwas pruski.

Blau'schecke, *sf.*, Blauschimmel, *sm.* koń jabłkowaty, bułany, masłowaty.

Blau'specht, s. Blau'heher.

Blau'spitzig, *a.*: blauspitziger Weizen, *Ldw.* śniecista pszenica.

Blau'stein, s. Lasu'rstein.

Blau'stelze, *sf. Ng.* błękitnopierś.

Blau'stoff, *sm. Schdk.* cyanoród, cyanek.

Blau'strumpf, *sm.* (Angeber, Verräther) donosiciel, zdrajca; *iron.* (schriftstellerndes Frauenzimmer) autorka. [roba).

Blau'sucht, *sf. Hlk.* sinica (cho-

Blau'wasser, *sn.* woda błękitna od. modra.

Blech, *sn.* blacha; Ble'chabschnitt, *sm.* okramek od blachy; Ble'chbiege, *sf.* (in der Schmiede) kowadło do zginania blachy na osi.

Ble'chen, *va.* § zapłacić, płacić, brzęknąć; er wird — müssen, § będzie musiał brzęknąć (płacić).

Ble'chen, Ble'chern, *a.* (aus Blech verfertigt) blaszany.

Ble'chhammer, *sm.*, Ble'chhütte, *sf. Httk.* blacharnia, blachownia; Ble'chmaß, *sn.* miara grubości blaszek złotych lub śrebrnych (u złotnika); Ble'chmünze, *sf.*, Ble'chpfennig, *sm. Mzw.* brakteat; Ble'chschläger, *sm.* blacharz; Ble'chwaare, *sf.* blaszany towar.

Ble'cken, *va.* (entblößen): die Zähne — zęby pokazywać; zęby wyszczerzyć; zęby wystawić.

Blei, *sn. Ng. Bw.* ołów; mit — löthen ołowiem zapuścić, lutować, ołowiem spajać, zalewać; es liegt mir in den Gliedern wie —, *takim ociężały, jak gdyby mnie kto ołowiem nalał; Blei (Flintenkugel) kula; Blei (Bleiloth) ołowianka; § (Bleistift) ołówek; Blei-, *a.* ołowiany.

Blei'abgang, *sm.* żużel ołowiana; Blei'ader, *sf. Bw. Httk.* żyla ołowiana; Blei'arbeit, *sf.* rzeczy z ołowiu odlewane; wyrobki z ołowiu; Blei'arbeiter, *sm.* ołownik; Blei'artig, *a.* ołowiasty, ołowisty; Blei'asche, *sf.* popiół ołowiany; Blei'auflösung, *sf. Schdk.* rozczyn ołowiu; Blei'balsam, *sm.* balsam ołowiany; Blei'baum, *sm. Ng.* drzewo dyany z ołowiu (osad liściasty).

Blei'ben, *vn. irr.* (s.) (bleibe, blieb, geblieben) zostać, trwać; wir haben hier keine bleibende Stätte nie mamy tu miejsca trwałego; nie będziemy tu wiekować; — lassen zostawić co, porzucić co, zaniechać czego; dać czemu pokój; nie robić czego; wenn du nicht willst, so laß es bleiben! kiedy nie chcesz to, daj pokój! das wird er wohl bleiben lassen! cho, nie zrobi on tego! das lasse ich bleiben! nie zrobię tego! es bleibt dabei, daß ꝛc. już to przy tém zostanie, że itd.; niech tak będzie; es bleibt dabei na tém się skończyło; es bleibt also bei unserer Verabredung? a więc zostaje przy naszym układzie? bleiben (in einem gewissen Zustande beharren) zostać, zostawać; zostać się przy czém, stanąć przy czém, zastanowić się; bei Ehren bleiben zachować swoję cześć, swój honor; nie shańbić się; bleibe gesund! bywaj zdrów! zostań zdrów! die Uhr blieb stehen zegarek stanął, zastanowił się; im Lesen stehen — zatrzymać się w czytaniu; — (den Ort nicht verändern) zostać, zostawać; leben — zostać przy życiu; stehen, sitzen, liegen — nie wstać, nieruszyć się z miejsca; kleben — przylnąć, przylinać; hängen — uwięznąć, zaczepić się; der Wagen blieb stecken ugrzązł wóz; stecken — (in der Rede) zajęknąć się; — (ausbleiben) długo się bawić, nieprzybyć; wybyć, wybywać, podziać się; übrig — pozostać; verschwiegen — zostać; das bleibt unter uns! to zostanie między nami! was ich dir hier sage, das bleibt bei dir! co ci tu mówię, to zostanie przy tobie! bleib' mir vom Leibe! precz odemnie! niezbliżaj mi się! idźże sobie z Panem Bogiem! idźże sobie, zkądeś przyszedł! — (sterben) poledz, zginąć; er ist in der Schlacht geblieben poległ w bitwie; wo soll ich bleiben? gdzież się mam podziać? kein Mensch bleibt lange bei ihm u niego żaden z ludzi miejsca nie zagrzeje; er bleibt nirgends lange nigdzie miejsca nie zagrzeje, *nie zabawi długo; mit einem solchen Witze kannst du zu Hause —! schowaj się z takim dowcipem! zwei von sechs bleiben vier 2 od 6 zostaje 4; übrig — zostać jako reszta.

Blei'ben, *sn.* zostanie; mieszkanie, byt; hier ist meines Bleibens nicht länger ja tu nie zostanę dłużéj; er hat seines Bleibens nicht nie ma stałego pobytu (mieszkania).

Blei'bend, *ppr.* u. *a.* (dauerhaft) trwały; nieodmienny, pewny; sich ein bleibendes Andenken sichern, *wystawić sobie trwały pomnik. [łowiu.

Blei'bergwerk, *sn.* kopalnia o-

Blei'blatt, *sn.* listek z ołowiu.

Blei'blech, *sn.* blacha ołowiana.

Blei'blumen, *sf. pl. Bw. Httk.* treść ołowiana, kwiat ołowiany.

Bleich, *a.* blady.

Blei'che, *sf.* (bleiche Farbe) bladość; — (Platz, wo gebleicht wird) blech; § bielnik, bielawa; Blei'chen, *va.* (bleich, weiß machen) bielić; blechować; —, *vn.* (bleich, weiß werden) bladnąć.

Blei'cher, *sm.* blecharz; Blei'cherin, *sf.* blecharka; Blei'cherlohn, Blei'chlohn, *sn.* zapłata od bielenia (płótna, wosku itd.).

Blei'cherz, *sn. Bw.* bladokrusz.

Blei'chgelb, *a.* żółtawy, biało żółtawy, rydzawy, płowy.

Blei'chplan, Blei'chplatz, *sm.* bielnik, blech; Blei'chsucht, *sf. Hlk.* blada choroba, blednica; białaczka; Blei'chsüchtig, *a. Hlk.* blady, bladéj cery; chory od blednicy.

Blei'chwiese, *sf.* łąka, u którćj bielą płótno itd.

Blei'decker, *sm. Bk.* ten co domy pokrywa ołowiem.

Blei'en, *va.* plombować; napuszczać ołowiem.

Blei'ern, *a.* (von, aus Blei bestehend) ołowiany; Blei'erz, *sn. Bw.* ołowiany kruszec; Blei'essig, *sm. Schdk.* ocet ołowny; Blei'farbe, *sf.* kolor ołowiany; Blei'farbig, *a.* ołowianego koloru; Blei'feder, *sf.* (Bleistift) ołówek; Blei'fluß, *sm.* ołów krystalizowany; Blei'geist, *sm. Schdk.* kwas octowy z ołowianego cukru; Blei'gelb, *sn.* blajgiel, blejgelb; farba malarska żółta z blejwasu palonego; Blei'gewerk, *sn.* fabryka naczyń i sprzętów ołowianych; Blei'gewicht, *sn.* waga ołowiana; Blei'gießer, *sm.* ołownik, co leje różne rzeczy z ołowiu; Blei'gießerei, *sf.* ołownia; ołowna huta, ludwisarnia ołowiana; Blei'glanz, *sm. Ng. Bw.* kostkokrusz, kruszec ołowiany, galena, ołów siarkowany, siarczyk ołowiu; Blei'glätte, *sf.* białokrusz, glejta; Blei'grube, s. Blei'bergwerk; Blei'haft, Blei'icht, *a.* ołowiasty; Blei'haltig, *a. Bw.* ołów zawierający.

Blei'he, *sf. Ng.* (Weißfisch) bleja, biała ryba, bielizna.

Blei'hütte, Blei'gießerei, *sf.* ołownia, ołowna huta. [do ołowiu.

Blei'icht, *a.* ołowiasty, podobny

Blei'ig, Blei'haltig, *a. Bw.* ołowiany.

Blei'kalk, *sm. Schdk.* (Kremnitzer-weiß) blejwas kremnitz, niedokwas ołowiu; Blei'kloß, Blei'klumpen, *sm.* *niezgrabny, nieruchawy drągal; Blei'kolik, *sf. Hlk.* kolka ołownicza; Blei'könig, *sm. Httk.* treść ołowiana, kwiat ołowiany; Blei'kugel, *sf.* kula ołowiana; Blei'loth, Blei'maaß, *sn.*, Blei'wurf, *sm.* blejczyk, ołowianka; Blei'milch, *sf. Schdk.* mléko ołowiane, rozczyn ołowianego cukru; Blei'ofen, *sm. Httk.* piec do topienia ołowiu; Blei'öl, *sn. Schdk.* olej ołowiany; Blei'pulver, *sn.* proszek ołowiany; Blei'quick, *sm. Httk.* amalgam ołowiu; Blei'recht, *a. Bk. etc.* prostopadły; Blei'rohr, *sn.*, Blei'röhre, *sf.* rura ołowiana; Blei'salz, s. Blei'zucker; Blei'schmiege, *sf. Zm. Bk.* śmiga pionowa; spojenie prostopadłe; Blei'schnur, *sf.* ołowianka; pion, blejczyk, windodrąg, sznurek u ołowianki; s. Se'nkblei; Blei'schweif, *sm. Bw.* ołowiec; Blei'schwer, *a.* ciężki jak ołów; Blei'siegel, s. Blei'zeichen; Blei'spath, *sm. Ng. Bw.* szpat ołowiany; Blei'stange, *sf.* drąg ekwilibryczny; Blei'stift, *sm.* ołowek; Blei'stiftsrohr, *sn.* futeralik na ołówek, nosiołowek; Blei'stufe, *sf. Bw.* podkop ołowiu; Blei'wage, *sf.* środwaga, modła, gruntwaga; Blei'weiß, *sn. Schdk. Mal.* blejwas, biel ołowna, węglan ołowiu; Blei'wurf, *sm.* ołowianka; Blei'wurz, *sf. Ng.* (Pflanze) oman kędzierzawy; Blei'zeichen, *sn. H.* (Plombe) ołów, znak ołowiany na towarach, plomba; Blei'zucker, *sm. Schdk.* octan ołowiu, cukier ołowiany; Blei'zug, *sm. Httk.* koło szklarskie do ciągnienia ołowiu okiennego.

Ble'nde, *sf.*, Ble'ndleder, Scheu'leder, *sn.* kapturek (na oczy końskie u szorów); zasłona, zasłonidło, parawan; —, *Ng. Bw.* (gewisses Mineral) blenda (błyszcząca ruda złożona z cynku, żelaza i siarki); —, *Bk.* (blindes Fenster) fałszywe od. ślepe okno; —, *Bk.* (Vertiefung in der Mauer, Nische) framuga, framużka.

Ble'nden, *va.* (h.) oślepić, zaślepić; razić, przerazić oczy, ćmić oczy; — (bethören) *omamić, tumanić; — (bei Kürschnern u. Färbern) farbować, zamaczać pierwszy raz w farbie; Ble'ndend, *ppr.* u. *a.* jaskrawy; ćmiący; -weiß jaskrawo biały.

Ble'ndetritt, *sm. Jäg.* fałszywy trop.

Ble'ndfenster, *sn. Bk.* zasłona przed oknem; Ble'ndhell, *a.* (blendend hell) rażąco jasny; Ble'ndkugel, *sf.* kula dymem ćmiąca; Ble'ndlampe, s. Spie'gellampe; Ble'ndlate'rne, *sf.* latarnia ślepa; Ble'ndleder, *sn.* kapturek; Ble'ndleuchte, s. Ble'ndlate'rne.

Ble'ndling, *sm. Jäg.* bękart, mieszaniec; wyrodek, odrodek.

Ble'ndung, *sf.* oślepienie, omamienie; — (im Fernrohr) ciemnik, refraktor.

Ble'ndwerk, *sn.* mamidło, blask fałszywy, mara, łudarstwo, bałamuctwo, obłuda; zawód; *powieść bez zasady; Jemandem ein — vormachen, *na powietrzu coś pokazać; *gruszki na wierzbie, dudki na kościele pokazać; *mamić kogo; *otumanić kogo; *bałamucić kogo czém.

Ble'sse, s. Blä'sse.

Blessi'ren, *va.* ranić; *Kw.* plejserować, bleserować; Blessirter bleserowany, ranny, raniony; Blessu'r, *sf.* rana, plejser, blesura.

Blick, *sm.* spojrzenie, rzut oka, wejrzenie, wzrok; *oko, mig, mgnienie oka; promień, błysk, blask, błyśnienie się; einen — auf etwas werfen od. thun rzucić okiem na co; den — fest auf etwas heften jak w tęczę patrzéć; durchdringender — wzrok przenikliwy; er wollte mich mit seinem Blicke durchbohren chciał mnie przeszyć swojém spojrzeniem od. swym wrzokiem; auf den ersten — na pierwszy rzut oka; ich erkannte ihn auf den ersten — poznałem go na pierwszy rzut oka; so weit der — reicht jak daleko wzrokiem zasięgnąć można; Jemandem verstohlene Blicke zuwerfen ukradkiem na kogo spoglądać; Jemandem einen freundlichen — zuwerfen przyjaźném okiem spojrzéć na kogo; durch Blicke mit Jemandem sprechen, reden, *oczyma z kim rozmawiać. [lina.

Bli'cke, *sf. Ng.* (Fisch) płotka, bie-

Bli'cke, *sm. pl. Mal.* wystawność (w malowaniu). [smugi.

Bli'cken, *sm. pl.* piękne jasne

Bli'cken, *vn.* (h.) błysnąć, przezierać, patrzéć; auf Jemanden — spojrzéć, spoglądać na kogo; sich — lassen dać się widziéć, pokazać się, wydawać się; — błyszczéć; etwas — lassen dać co widziéć.

Bli'ckfeuer, *sn.* dawanie znaku spaleniem prochu; Bli'ckgold, *sn. Bw.* blikgolt (złoto przez które jeszcze śrebro przegląda); Bli'ckfilber, *sn. Bw.* blikzylber (czyste błyszczące śrebro).

Blind, *a.* ślepy, ciemny na oczy, niewidzący, niewidomy; fałszywy, pozorny; — geladene Pistolen pistolety ślepo nabite, bez kuli; blinder Schuß, *ślepy wystrzał, wystrzał na wiatr bez kuli; blinder Lärm, *fałszywy alarm; blinder Angriff, *Kw.* fałszywy atak; s. a. Schei'nangriff; die blinde Kuh, *ślepa babka, ciuciubabka, mżyk, zmrużek; blind geboren ślepo urodzony, ślepy z urodzenia, ciemny; blinder Passagier, *ślepy pasażer (ukradkiem pocztą jadący bez opłaty); blind mitfahren, als blinder Passagier mitfahren, *skrycie jechać; blind laden, *ślepo nabić (bez kuli); Jemandem blind gehorchen, *ślepo komu być posłusznym; blind machen oślepić; blind zufahren, *na oślep jechać; blind blühen jałowo kwitnąć; blind werden oślepnać, ociemniéć; oślnąć, zaniewidziéć; der Spiegel ist blind geworden, *zwierciadło ślepe, oślepło, brzydnieje; blindes Glas, *ciemne szkło; blinder Spiegel, *ciemne zwierciadło.

Bli'ndborn, *sm.* ślepa studnia, wododzielna skrzynia; Bli'nddarm, *sm. Zk.* ślepa kiszka, kątnica, kątna kiszka. [sztabie na ukos stojący.

Bli'nde, *sf. Sw.* ślepa; żagiel na

Bli'ndekuh, *sf.*, Bli'ndekuhspiel, *sn.* mżyk; mżytek; Blindekuh spielen grać w mżyka.

Bli'nden-Institu't, *sn.* instytut ociemniałych; instytut ślepych, niewidomych.

Bli'nder, *sm.* ślepy. [ster.

Bli'ndfenster, *Bk.*, s. Ble'ndfen-

Bli'ndgeboren, *a.* ślepo urodzony; Bli'ndgewölbe, *sn. Kw.* kazamata.

Bli'ndgläubig, *a.* ślepo wierzący.

Bli'ndheit, *sf.* ślepota; oślń; mit — schlagen zaślepić; mit — geschlagen sein być zupełnie ślepym; być ślepym na oba oczy; *nie widziéć tego co jest oczywiste.

Bli'ndkohle, *sf. Bw.* węgiel nie dobrze wypalony.

Bli'ndlings, *ad.* ślepo, zamrużywszy oczy, na oślep.

Bli'ndschleiche, *sf. Ng.* padalec.

Bli'ndschuß, *sm.* ślepy nabój, strzelenie ślepym nabojem.

Bli'ndstenge, *sf. Sw.* reja żagla na sztabie.

Bli'nken, *vn.* szklnić się, lśnić się; migać się, błyszczéć się; —, s. Bli'nzen.

Bli'nzelauge, *sn.* mruczek, mrużek; -zeläugig, *a.* blaskooki, migacz; Bli'nzen, *vn.* (h.) mrugać, mrugać oczami, mrużyć oczy, migać; Bli'nzler, *sm.* mrugacz; s. a. Bli'nzelauge.

Blitz, *sm. Ntl.* błyskawica, piorun; vom — erschlagen od pioruna uderzony; Blitze schleudern, *Myth.* u. *piorunować; unter Donner u. Blitz wśród grzmotów i błyskawic; der — hat eingeschlagen piorun uderzył; er wurde vom — getroffen u. getödtet od pioruna uderzony i zabity został; daß dich der —! niech cię (od. w cię) piorun traśnie! der — seines Auges blask jego oczu.

Bli'tzableiter, *sm. Ntl. Mech.* konduktor, przewodnik; piorunochron; Bli'tzblau, *a.* siny.

Bli'tzen, *vn.* (h.) błyskać, łyskać się; es blitzt błyska się; es hat geblitzt błysnęło się; das Feuer blitzt ihm aus den Augen, *ogień mu błyska z oczu; ein Gedanke blitzte durch meine Seele, *myśl lotem błyskawicy przemknęła się przez moję duszę; — (glänzen, blank sein) *błyszczéć się; Bli'tzen, *sn.* błyskanie, łyskanie.

Bli'tzeseile, Bli'tzesschnelle, Bli'tzgeschwindigkeit, *sf.* szybkość błyskawicy.

Bli'tzfeuer, *sn.*, Bli'tzstoff, *sm. Ntl.* elektryczność; Bli'tzfeuerflasche, *sf.* butelka lejdejska; Bli'tzfeuerleiter, Bli'tzstoffleiter, *sm. Ntl.* przewodnik elektryczności.

Bli'tzschlag, s. Do'nnerschlag.

Bli'tzschnell, *a.* jak błyskawica szybki; Blitzschnelle, *sf.* szybkość błyskawicy; mit — z szybkością błyskawicy. [nową materyą obciążony.

Bli'tzschwanger, *a. Ntl.* pioru-

Bli'tzsinter, *sm. Ng. Ntl.* Fulgurit (vom Blitz verglaseter Sand) piorunowiec; Bli'tzstrahl, *sm.* piorun, piorunowy pocisk.

Block, *sm.* blok, kloc, pień, pniak, kłoda (drzewa); kawał, bałwan; więzienie; Jemanden in den — legen, *w kij zamknąć kogo, wsadzać kogo do więzienia, do kozy; —, *Bw.* blok, krążek; Zinn in Blöcken (Blockzinn), *Bw.* cyna w świniach, w bryłach.

Blocka'de, *sf. Kw. Sw.* blokada, opasanie, obsaczenie, ostęp.

Blo'ckhaus, *sn. Kw. etc.* blokhauz, blokuz, twierdza z bloków, strażnica, zrąb, ostęp.

Blocki'ren, Bloki'ren, *va.* (einschließen, sperren) *Kw. Sw.* blokować, opasać.

Blo'ckkeller, *sm.* piwnica pnia-

kami sklepiona; Blo'ckmörser, *sm.* moździerz na klocu osadzony; Blo'ckpfeife, *sf.* piszczałka z jednéj sztuki; Blo'ckrad, *sn.* koło z pnia wycięte; Blo'cksalz, *sn. Bw.* sól w bałwanach.

Blo'cksberg, *sm. Geog. Myth.* łysa góra.

Blo'ckschiff, *sn. Sw.* okręt bateryjny; tratwa; Blo'cktaube, *sf.* grzywacz; Blo'ckwagen, *sm.* wóz na niskich grubych kołach, do ciężarów.

Blö'de, *a.* słaby, mdły, niedołężny; — (schüchtern) nieśmiały, bojaźliwy, wstydliwy; blödes Gesicht słaby wzrok; blöder Verstand rozum niedołężny; *słaba głowa; Blö'digkeit, *sf.* słabość, mgłość, niedołężność; — (Schüchternheit im gesellschaftlichen Umgange) nieśmiałość, bojaźliwość.

Blö'dsichtig, *a.* słabego wzroku, niedowidzący; Blö'dsichtigkeit, *sf.* słabość wzroku.

Blö'dsinn, *sm.* (Blödigkeit des Verstandes, der Beurtheilungskraft) słabość umysłu, rozumu, od. rozumku; niedołężność, głupowatość; Blö'dsinnig, *a.* upośledzony na umyśle; bezwładny na umyśle; głupawy, słabego rozumu; niedołężny; Blö'dsinnigkeit, *sf.* niedołężność, głupowatość.

Blö'ken, *vn.* (h.) beczéć, beknąć; Blö'ken, *sn.* bek, beczenie; ryczéć; **§ płakać.

Blond, *a.* blond, płowy, bladożółtawy, złotawy; Blonder (Blondin) blondyn; Blonde, Blondine blondynka.

Blo'nde, *sf.* (Art feinster Spitzen) blondyna (koronka).

Blo'ndhaarig, *a.* mający blond włosy; Blo'ndlockig, Blo'ndgelockt, *a.* mający blond loki.

Blondi'ne, *sf.* blondynka.

Bloqui'ren, s. Blocki'ren, Bloki'ren.

Blos, *ad.* tylko, jeno, jedynie; — Gott weiß es to tylko Bóg wie.

Bloß, *a.* goły, otwarty, odkryty, nagi; mit bloßem Auge gołym okiem; mit bloßen Augen gołemi oczyma; in od. mit bloßem Kopfe z gołą głową; mit bloßem Körper z gołém ciałem; mit bloßen Füßen boso; z bosemi nogami; mit bloßem Schwerte z gołym pałaszem; auf der bloßen (unbedeckten) Erde na gołéj ziemi; bloße (leere) Worte, *gołe słowa; nackt u. bloß nagutenki; *goły jak Święty Turecki; sich bloß geben goły bok od. słabość swoję pokazać, wydać się; bloßgestellt werden być wystawionym, być narażonym na co; — sam, sam jeden; Jemanden bloßstellen wystawić kogo na wszelkie nieprzyjemności od. przykrości; sich bloßstellen narazić się na co; auf ein bloßes Gerücht na samę wieść.

Blö'ße, *sf.* nagość, obnażenie, gołota; *słaba strona, słabość; Blößen geben, *nie strzedz się, wystawiać się na złapanie, od. na zarzuty; man muß keine Blößen geben, *nie trzeba okazywać żadnéj słabéj strony; er kann kaum seine — bedecken ledwo ma nagość swoję czém pokryć; ledwo ma tyle, że nago nie chodzi; Jemandes Blößen aufdecken, *odkryć czyję nagość (słabości, brak nauki itd.); Jemanden in seiner — aufstellen, darstellen, zeigen, *wystawić kogo w całéj nagości, *odkryć wszystkie jego słabości; Blö'ßen, *va.* obnażyć, obnażać, odkrywać nagość.

Blo'ßgebung, Blo'ßstellung, *sf.* wystawianie na wszelkie nieprzyjemności; — (seiner selbst) narażenie się na co; wystawianie się na złapanie, na zarzuty, itd.

Blü'hen, *vn.* (h.) kwitnąć, zakwitnąć; plonować; — (Getreide) Blü'hend, kwitnący, bujny.

Blü'mchen, *sn. dim.* kwiatek, kwiateczek.

Blu'me, *sf.* kwiat; Blumen ziehen, *Gtn.* chodować kwiatki; Blumen pflücken, sammeln kwiatki zrywać, zbierać; eine — abbrechen urwać, zerwać (uszczknąć) kwiatek; das Silber geht in Blumen, *Httk.* srebro zaczyna się pienić; Blume, *Jäg.* koniec ogona lisiego. [Geblü'mt, *a.* kwiecisty.

Blü'men, *va.* kwiatami ozdobić;

Blu'menau'e, *sf.* błonie kwiatami zarosłe.

Blu'menausstellung, *sf.* wystawa kwiatów; -menbe'cher, *sm.* kielich kwiatowy; -menbee't, *sn.* grzędka dla kwiatów; lecha kwiatami zasadzona, grzęda kwiatów; -menbi'nse, *sf. Ng.* sitowiec, łączeń; -menbla'tt, *sn.* listak kwiatowy, liście kwiatowe; -menbrett, *sn.*, Blu'menkasten, *sm.* deska do kwiatów; -menbusch, *sm.* krzak kwiatów; -menbü'schel, *sm.* kiść kwiatowa; -mene'rde, *sf.* ziemia kwiatowa; -menfabrika'nt, *sm.* kwieciarz; kwietnik; -menfabrika'ntin, *sf.* kwieciarka; -menfeld, *sn.* pole kwiatami zarosłe; -menfest, *sn.* uroczystość kwiatowa; -menflo'r, *sm.* stan kwitnienia kwiatów; -menflu'r, *sf.* grzęda od. polko kwiatów; -menga'rten, *sm.* sadek kwiatowy; ogródek kwiatowy; kwietnik; -menga'rtner, *sm.* ogrodnik od kwiatów; ogrodnik kwiatowy; -mengefi'lde, *sn.* błonie kwiatami zarosłe; -mengehä'nge, *sn.* girlanda, festony; -mengewä'chs, *sn.* roślina kwiecista; -mengewirk, *sn.* wyszywanie w kwiaty; -mengö'ttin, *sf. Myth.* Flora, bogini kwiatów; -mengras, *sn. Ng.* klein —, s. A'ckernelke; A'ckernelkengras; groß —, s. Au'gentrostgras; -menhändler, *sm.* handlujący kwiatami; -menkelch, *sm. Ng.* kielich kwiatowy; -menkenner, *sm.* znawca kwiatów; kwiatoznawca; -menknospe, *sf. Ng.* pączek kwiatowy; -menkohl, *sm. Ng. Gtn.* kalafior; -menkorb, *sm.* koszyk na kwiaty, od. do kwiatów, od. od kwiatów; -menkranz, *sm.* wieniec z kwiatów; -menkrone, *sf.* korona u kwiatka; -menland, *sn.* *kraj kwiatów, *kraj szczęścia, wesołości itd.; -menlese, *sf. Litt.* *antologia, kwiatozbiór; *Gtn.* zbiór kwiatów; -menliebhaber, *sm.* lubownik kwiatów, amator kwiatów; s. a. Blumi'st; -menliebhaberei, *sf.* kochanie się w kwiatach; -menmaler, *sm.* ten, co kwiaty maluje; -menmehl, s. Blu'menstaub; -menmonat, *sm.* (Mai) *miesiąc kwiatowy; -menpfad, *sm.* droga kwiatami wysłana, *droga pełna przyjemności; -menreich, *a.* obfity w kwiaty; kwiecisty; -menreich, *sn.* królestwo kwiatów; -menrohr, *sn.* s. Bi'nsenblume; -menscheide, *sf. Ng.* koszulka; -menscherben, *sm.* s. Blu'mentopf; -menschnörkel, s. Blu'menzierath; -menschwe'rtel, s. Bi'nsenblume; -menseite, *sf. Grb.* wierzchnia strona (na któréj sierć jest); -mensprache, *sf.* język kwiatowy; rozmowa przez kwiaty; -menständig, *a. Ng.* z kwiatu wyrastający; -menstaub, *sm. Ng.* pyłek kwiatowy; -menstau'bfäden, *sm. pl. Ng.* pręciki roślin lub kwiatów; -menstengel, *sm.* pręt, pręcik kwiatowy, łodyga; -menstickerei', *sf.* wyhaftowanie kwiatów, sztuka haftowania kwiatów; -menstiel, s. Blu'menstengel; -menstrauß, *sm.* bukiet z kwiatów, rówianka; -menstück, *sn.* kwatera kwiatów; *Mal.* miejsce w kwiaty pomalowane; — (beim Schlachtvieh) krzyżówka; *Kk.* kawałek sztuki mięsa z kwiatkiem (z tłustym brzegiem); -menthal, *sn.* dolina kwiecista; -menthee, *sm.* herbata z kwiatów; kwiatówka; -mentopf, *sm. Gtn.* donica, doniczka z kwiatami; -menwerk, *sn.* kwiaty, robota kwiecista, kwiecista ozdoba; wyrabianie w kwiaty; -menzeit, *sf. Gtn.* czas kwietnienia kwiatów; -menzie'ber, Blu'menzü'chter, *sm.* chodujący kwiaty; -menzie'rath, *sm.* kwiecista ozdoba, kwiaty, kwiatesy; -menzucht, *sf.* hodowanie kwiatów; -menzwiebel, *sf. Ng. Gtn.* cebulka kwiatowa.

Blu'micht, *a.* kwiatkowaty, wzorzysty, podobny do kwiatu, nakształt kwiatu.

Blu'mig, *a.* kwiecisty, pełen kwiatów, okryty kwiatami.

Blumi'st, *sm.* kwiatarz; kwiatolubnik; *znający się na kwiatach; Blumi'stisch, *a.* należący do hodowania kwiatów.

Blu'se, Blou'se, *sf.* bluza.

Blü'se, s. Ba'ke.

Blut, *sn. Zk.* krew; wo mein Gut, da ist mein —, *gdzie mój majątek zostanie, tam i ja zostanę; — lassen, *Hlk.* krew komu puścić; sein — vergießen krew przelać; mit — besudeln, bespritzen skrwawić, krwią zmazać od. zbroczyć; bis auf's — aussaugen, *do krwi wyssać, *ogołocić ze wszystkiego; das — steigt mir zu Kopfe, in's Gesicht krew mi występuje na twarz, bije do głowy; es wird viel — fließen wiele krwi popłynie; wie Milch u. — aussehen, *wyglądać jak krew z mlékiem; aus edlem Blute entsprossen sein pochodzić z krwi szlachetnéj; junges —, *młoda krew, *młodzieniaszek; *młoda panienka; das ist mein Schweiß u. —, *to moja ciężka praca; Gut u. —, — u. Leben für Jemanden aufopfern, *życie oddać za kogo.

Blu'tader, *sf. Zk.* żyła krwionośna; żyła niebijąca; Blu'tampfer, s. A'mpfer (blutadriger); Blu'tarm, *a.* *ubożuchny, goły, goły jak bicz, ubogi jak turecki święty; *Hlk.* nie wiele krwi mający; Blu'tauge, *sn.* oko krwią podbiegłe; *Ng.* siedmpalecznik; palecznik; gemeines — palecznik błotny; siedmpalecznik błotny; Blu'tausleerung, *sf. Hlk.* wypróżnienie krwi; odpływ lub upuszczenie krwi; Blu'tauswurf, *sm. Hlk.* plucie krwią, wymiot ze krwią; Blu'tbad, *sn.* *rozlanie krwie, rzeź; Blu'tbefle'ckt, *a.* krwią zbroczony.

Blu'tbrechen, *sn. Hlk.* krwotok, womitowanie krwią; Blu'tbühne, *sf.* (Schaffot) rusztowanie; kak; Blu'tdurst, *sm.* *pragnienie krwi, krwawożerność, zajuszenie; Blu'tdürstig, *a.* *krwi pragnący, krwawy; krwawożerca, zajuszony, krwawożerny; krwi chciwy, krwi nie syty.

Blü'te, s. Blü'the.

Blu'tegel, *sm. Ng. Hlk.* pijawka; Jemandem — ansetzen przystawić komu pijawki.

Blu'ten, *vn.* (h.) ciec; zakrwawić się; sich zu Tode — z utraty krwi umrzéć; krwawić się; es blutet krew ciecze; noch blutet sein Herz, *teraz jeszcze serce jego zakrwawione; *serca krwią się zalewają; die Nase blutet ihm krew mu z nosa ciecze; krew mu z nosa idzie; —, **§ zapłacić; er wird gehörig — müssen, **§ będzie musiał dobrze zapłacić; er soll mir dafür —, *beknie on mi za to (zapłaci); der Wein blutet, *Wb.* sok cieknie z obciętéj latorośli winnéj; Blu'ten, *sn.* płynienie krwi.

Blu'tend, *ppr.* u. *a.* krwawiący sie; Blu'tentzie'hung, *sf.* upuszczenie krwi; Blu'tergie'ßung, *sf.* wylew krwi; Blu'tsahne, *sf.* chorągiew krwi rozlew zwiastująca; *znak rozlewa krwi; Blu'tfarbe, *sf.* kolor krwi; Blu'tfarbig, *a.* krwiobarwny; koloru krwawego; Blu'tfink, *sm. Ng.* gil; Blu'tfluß, *sm.* płynienie krwi, krwotok; *Hlk.* hemoroidy, złota żyła, krwawnice; Blu'tfremd, *a.* całkiem nieznany; Blu'tgang, s. Blu'tfluß; Blu'tgefäß, *sn. Zk.* naczynie krwionośne, naczynie krwawe; -tgeld, *sn.* *pieniądze krwawe; *Bibl.* zapłata krwi; -tgericht, *sn.* sąd kryminalny, sąd na gardło; -tgerüst, *sn.*, Blu'tbühne, *sf.* rusztowanie; dziwadło; -tgeschwür, *sn. Hlk.* sadzel, bolak, bolączka; wrzód krwawy; Blu'tgesell, *sm.* wspólnik zabójstwa; pomocnik do zabójstwa; Blu'tgier, *sf.* pragnienie krwi; s. a. Blu'tdurst; Blu'tgierig, *a.* rozjuszony, zajadły, krwi chciwy; Blu'tgras, *sn. Ng.* palcowe ziele, proso krwawe, proso czerwonawe; Blut harnen, *va. Hlk.* krwią moczyć; odchodzenie krwi z uryną; Blü'the, *sf.* kwitnienie, kwiat, kwiecie; — an den Nägeln, *Zk.* białek paznokci; — der Jugend, *kwiecień młodości; -thenknospe, *sf.* pąkowie, pączek; -thenstand, *sm.* kwiatostan; -thenständig, *a. Ng.*: blüthenständige Blätter liście kwiatowe, które rośnie pomiędzy kwiatami; -thezeit, Blü'thenzeit, *sf.* czas kwitnienia, rozkwitu.

Blu'thirse, s. Blu'tgras.

Blu'thochzeit, *sf. Gsch.* jutrznia świętego Bartłomieją, wyrznięcie Hugonotów w Paryżu 1572; gody krwawe; Blu'thund, *sm.* *tyran, okrutnik; żarłok krwi, krwiożyrca; nienasycony krwi pijak; amerikanischer Bluthund, *Ng.* Amerykański brytan; Blu'thusten, *sm. Hlk.* kaszel krwawy, z wyrzucaniem krwi połączony.

Blu'tig, *a.* krwawy, zakrwawiony, skrwawiony; — schlagen rozkrwawić, do krwi kogo poranić.

Blu'tigel, s. Blu'tegel.

Blu'tjung, *a.* młodziuchny.

Blu'tkora'lle, *sf. Ng.* koral krwistego koloru przezroczysty.

Blu'tkraut, *sn. Ng.* rdest ptaszy; wroble języczki; mokrzec, muszec; czerwiec trwały; s. a. Aeh'renwei'derich; s. a. Be'rgschnabelkraut; nosek chruścielowy; bodziszek śmierdzący; szarłat żminda; amarant żminda, amarant pospolity; -tkuchen, *sm. Hlk.* krew skrzepta na talerzu itd., placek; -tlassen, s. A'derlaß.

Blu'tleer, Blu'tlos, *a.* bezkrewny.

Blu'tmaal, *sn.* siniec, siniak; -tmasse, *sf.* masa krwi; -tmensch, *sm.* krwiożérca; -tmilchen, *sn.* krwodój choroba krów, kiedy przy dojeniu z mlekiem krew z wymion płynie; -tnuß, s. La'mbertsnuß; -tpfirsche, Blu'tpfi'rsiche, *sf.* brzoskwinia czerwona od. krwawa; -trache, *sf.* pomsta krwi, za krew rozlaną; -trächer, *sm.* pomściciel krwi (rozlanéj); -tregen, *sm.* krwawy deszcz; -treich, *a.* krwisty; -treinigend, *a. Hlk.* krew czyszczący; -treinigung, *sf. Hlk.* przeczyszczenie krwi; -trichter, *sm.* sędzia kryminalny; -tröschen, s. Be'rgschnabelkraut; -troth, *a.* czerwony jak krew, czerwoniuteńki; -trünstig, *a.* krwaworanny, sinokrwawy, skrwawiony; — werden krwią zajść; — schlagen zbić kogo na miazgę; -trünstigkeit, *sf.* krwią zajście, siniec.

Bluts-, *a.* s. Blu'tsverwandt.

Blu'tsauer, *a.* krwawociężki; —, *ad.* gorzko, krwawo; es sich — werden lassen, *krwawo pracować; Blu'tsauger, *sm.* upiór; *pijawka, gnębiciel; -tschande, *sf.* kazirodztwo, związek kazirodzki; -tschänder, *sm.* kazirodziec, kazirodnik; -tschänderisch, *a.* kazirodny, kazirodzki; auf blutschänderische Art po kazirodzku; -tscheu, *sf.* wstręt od krwi; —, *a.* brzydzący się krwią; -tschuld, *sf.* wina za krwi rozlanie, morderstwo, zbrodnia; sąd krwawy; przewinienie gardłowe; spluskanie się krwią niewinna; -tschuldig, *a.* krwi winny; -tschweiß, *sm. Hlk.* pot krwawy.

Blu'tsfreund, *sm.* krewny, koligat, powinowaty, spowinowacony, krewniak; pokrewny; -tsfreundin, *sf.* krewna, pokrewna; -tsfreundlich, *a.* krewieński; —, *ad.* po krewieńsku; -tsfreundschaft, *sf.* krewność, pokrewieństwo, powinowactwo; pokrewność.

Blu'tspeien, *sn. Hlk.* plucie krwią; er hat das — bekommen zapadł na plucie krwią.

Blu'tstein, *sm. Ng.* pomocnik.

Blu'tstillen, *sn. Hlk.* zatamowanie krwi, uśmierzenie od. utulenie krwi; -tstillend, *a.* krew tamujący; blutstillendes Mittel, *Hlk.* krwawne lekarstwo, lekarstwo tamujące krew; -tstockung, *sf. Hlk.* zatrzymanie się krwi, zgęstnienie krwi.

Blu'tstreif, *sm.*, Blu'tstreifen, *sm. pl.* krwi żyłki; -tstriemen, *sm.* siniak ciągnący się wzdłuż, pręga; -tstrom, *sm.* potok krwi; *Hlk.* s. a. Blu'tsturz; Blu'tströme, *sm. pl.* ulewa krwi, wielki krwi rozlew.

Blu'tstropfen, *sm.* kropla krwi; krwawe krople; -tsturz, *sm.* gwałtowny krwi ulew; cieczenie krwi gwałtowne, krwiotok; krwotok, wybuchnienie krwi.

Blu'tströpfchen, *sn. Ng.* s. Biberne'll.

Blu'tsverwandt, *a.* pokrewny; -tsverwandte, *sf.* pokrewna; -tsverwandter, *sm.* pokrewny; -tsverwandtschaft, *sf.* pokrewność; pokrewieństwo; zur — gehörig pokrewny; Blu'tthat, *sf.* czyn morderczy od. zabójczy.

Blu'ttriefend, *a.* krwią zbroczony od. zalany.

Blu'tumlauf, *sm.* krążenie krwi, cyrkulacya krwi, obieg krwi; -tung, *sf.* cieczenie krwi.

Blu'turtheil, *sn.* (Todesurtheil) wyrok śmierci; -tvergießen, *sn.* krwie przelanie, rozlew krwi; -tverlust, *sm.* utrata krwi; -twage, *sf. Hlk.* ważka do ważenia krwi upuszczonéj; -twasser, *sn. Zk.* limfa (we krwi); -twassergefäß, *sn. Zk.* naczynie limfatyczne; -tweinen, *sn. Hlk.* cieczenie krwi z oczu; -twenig, *a.* *bardzo mało; -twunde, *sf.* krwawa rana; -twurst, *sf.* kiszka krwawa, od. krwią nadziana; -twurz, s. Bi'rkwurz; -tzeichen, *sn.* znak krwią zrobiony; -tzeuge, *sm.* (Märtyrer) męczennik; -tzwang, *sm.* odchód stolcowy ze krwią; silenie się na stolcu ze krwią.

Bo'a, *sf. Ng.* (Riesenschlange) połos, krowosys; Bo'a Constri'ctor, *sf. Ng.* wąż dusiciel.

Bock, *sm. Ng.* kozioł, kozieł; Schafbock baran, tryk; Sturmbock, *Kw.* taran; — (Kutscherſitz) kozioł; vom Bocke kutschiren z kozła powozić; — (Kreuzgestell der Holzhacker) kozly; — (Balken od. Kloß zum Schlagen od. Stoßen in einer Ramme) baba, wbijadło; — (Strafmaschine) kłoda, kije; Jemanden in den — spannen zamknąć w kije, w kłodę; — (Fehler, Versehen) *omyłka, schybienie, pudło, chyba; mydło; einen — machen, einen — schießen (sich ein Versehen zu Schulden kommen lassen), *bąka zrobić, od. bąka ustrzelić; *poszkapić się; *pokawić; *uchybić; *podrwić głową; den — zum Gärtner machen, *kozła ogrodnikiem zrobić; *wilka do obory wpuścić; *wilkowi owce poruczyć; da hat od. hatte man auch den — zum Gärtner gemacht, *wilkowi owce poruczono.

Bö'ckchen, *sn. dim.* koziołek.

Bo'cken, *vn.* (h.) (Ziegen, die nach dem Bock verlangen) parkotać się; — (nach dem Bock stinken) parkotem śmierdzieć; — (stoßen) trykać, bość; -ckfell, *sn.* skóra kozłowa; -ckflöte, *sf.* flecik, fujarka; -ckfuß, *sm.* kozia noga; -ckfüßig, *a.* kozionogi, mający nogi koślawe; -ckgeruch, -ckgestank, Bo'cksgestank, Bo'cksgeruch, *sm.* parkot; -ckgestell, *sn.* spód kozła u karety; Bo'ckig, *a.* parkocący się; die Ziege ist — kozie chce się do kozła; — (stinkend) parkotny, parkotem śmierdzący, kozłowaty; -ckicht, *a.* kozłowaty; -cklamm, *sn. Ldw.* koźlątko; baraszek; -ckleder, *sn.* skóra kozłowa; -ckmühle, *sf.* wiatrak niemiecki; -ckpfeife, *sf.* multanki; dudy; gajdy; -ckpfeifer, *sm.* dudarz; gajdarz; -cksauge, *sn.* koziook (taki co jedno oko ma większe niż drugie); -cksbart, *sm. Ng.* kozibród; — (wie ein Ziegenbock) kozia bródka; -cksbeere, *sf.* s. Ah'lbeere; s. a. A'ckerbeere; jerzyna, smrodynia; -cksbeutel, *sm. Zk.* worek (moczny) u kozła; *Wb.* *okrągła spłaszczona flaszka; *Reńskie wino, które w takich flaszkach przychodzi; —, Bo'cksbeutelei, *sf.* (alte hergebrachte Gewohnheit) starodawny tryb; starodawny zwyczaj; śmieszne, zdrożne zwyczaje; **pedantyzm, szlendryanizm; -cksbeutler, *sm.* **pedant, szlendryanista.

Bo'cksbohne, *sf. pl. Ng.* kozi groch, łyszczyca.

Bo'cksdistel, *sf.*, Bo'cksdorn, *sm. Ng.* ciernie zamorskie, ciernie koźle.

Bo'cksgeruch, s. Bo'ckgeruch, ꝛc.

Bo'cksgesicht, *sn.* twarz jak u kozła; ein — mchen skrzywić twarz.

Bo'ckshorn, *sn.* róg kozi od. koźli; róg kozłowy; *Ng.* (Pflanze) Boża

trawa; fengrek; koziorożec, krzyżyki; in das — blasen (*Lärm blasen), *na trwogę trąbić, strachu narobić; Jemanden in das — jagen (ihn in die Enge treiben, ihn zaghaft machen), *nastraszyć kogo; do myszéj jamy kogo wpędzić.

Bo'ckskraut, *sn. Ng.* koźlik.

Bo'ckSmelde, *sf. Ng.* psia łoboda, mącznik obmierzły; mączyniec śmierdzący.

Bo'cksprung, *sm.* koziołek; Bo'cksprünge, *pl.* koziołki, kozłowanie, kapryole; sus, skok niezgrabny; Bocksprünge machen susy od. kapryole wyprawiać, skakać jak koza; Bo'cksprünge, *fochy, kaprysy, grymasy.

Bo'ckstreich, *sm.* *śmieszny od. durny kawałek.

Bo'den, *sm.* (Unterstes einer jeden Sache) dno, spód, spodek; podłoga, posadzka, dolna część; der — eines Kuchens podeszwa u kołacza; — poziom, płask, grunt; auf dem — na ziemi; — (in Königsberg die Lucht genannt) strych, poddasze, góra; auf dem — na górze; — Wachs krąg od. krążek wosku; zu — treten (unterdrücken) przydeptać do ziemi, zdeptać kogo, potłumić, zniszczyć, upokorzyć; fetter — rędziną; sandiger — grunt piaszczysty; das Handwerk hat einen goldenen — (es ernährt seinen Meister reichlich), *rzemiosło stoi od. stanie za folwark; *wyżywi swego pana; — eines Fasses dno beczki; dem Fasse den — ausstoßen dno wybić u beczki; *całą rzecz popsuć; — (Fußboden) eines Zimmers podłoga izby, posadzka; zu Grund u. — gehen (völlig verderbt werden) wniwecz się obrócić; — (oberster Raum eines Hauses unter dem Dache) poddasze strych, góra; der — ist herausgefallen dno wypadło; zu — fallen na dół lecieć z góry; zu — schlagen powalić, od. rzucić na ziemię; porazić, uderzyć o ziemię; zu — werfen powalić na ziemię; Jemanden zu — strecken trupem kogo położyć; ein Haus, eine Festung dem — gleich machen (rasiren, schleifen) dom, twierdzę z ziemią zrównać.

Bo'denblech, *sn.* blacha zdatna na dna naczyń.

Bo'denbrett, *sn.* dennica; -dendrähte, *sm. pl.* (in der Papiermühle) siatka, na którą nabierają ciecz; -denfenster, *sn.* okno dachowe; -dengeschoß, *sn.* nadolne piętro; -denholz, *sn.* deszczki do dnów u bednarza; denka; -denkammer, *sf.* komora na strychu, od. pod strzechą; -denlos, *a.* bezdenny, bezdny, bezedny; przepaścisty; bodenlose Tiefe bezdeń; —, *ad.* bez dna; *co nie ma granic; -denlosigkeit, *sf.* bezdenność; Bo'densatz, *sm.* osad, sedyment, gręzy; fusy (kawy); ustoiny, męty; opad; Bo'denschatz, *sm.* (Lagergeld) czopowe; -denschlüssel, *sm.* klucz od strychu; Bo'densee, *sm. Geog.* Bodeńskie jezioro.

Bo'denstein, *sm.* (in der Mühle) spodni kamień biegacz.

Bo'denstücke, *sn. pl.* (beim Böttcher) denka; -denteig, *sm.* spodek ciasta, dno ciasta; — (Boden bei einem Kuchen) podeszwa u kołacza; -denthür, *sf.* drzwi od strychu.

Bo'denwrangen, *sn. Sw.* (eichenes Schiffsbauholz) wręga, wręgi.

Bodmerei', *sf. Sw.* bodmerya, pożyczka pieniężna, na okręt za część zysku lub za nadzwyczajną prowizyą pod warunkiem, że gdy się rozbije okręt lub zatonie, pretensya upada.

Boeuf à la mode, *sn. Kk.* sztufata.

Bo'fist, *sm. Ng.* purchawka, purchatka; bzducha, bździucha; kurzawka.

Bo'gen, *sm.* łuk, łęk, kabłąk, obłąk; — (Umkreis) koło, kołowanie, obwód, wężyk; einen — machen krążyć, kołować; den — spannen napiąć łuk; den — abschießen strzelić z łuku; einen — beschreiben zakréślić łuk; — (Fiedelbogen), *Tk.* smyk, smyczek; wenn man den — zu hoch spannt, so bricht er, *zbyt silona cięciwa najprędzéj się zerwie, strugał, aż przestrugał, chlustał, aż konik ustał; — Papier arkusz papieru; in Bausch u. — kaufen (Gutes u. Schlechtes mit einander), *hurtem kupować; -genbaum, *sm. Ng.* cis zwyczajny; od. pospolity; -genbockkäfer, *sm. Ng.* drabiniarz; -gendecke, *sf. Bk.* pułap obłączysty, sklepienie obłączyste; -genfenster, *sn.* okno (u góry) sklepione; -genform, *sf.* forma obłąkowata; format arkuszowy; -genförmig, *a.* kabłąkowaty, obłąkowaty, obłączysty, kolisty, łękaty, zatoczysty; —, *ad.* w obłąk; obłąkowato; -gengang, *sm.* arkada, ganek sklepiony, *berso, ulica drzew kryta, podsklepienie, korytarz, krużganek; -gengerü'st, *sn. Bk.* buksztele, buksztelunek; -gengewö'lbe, *sn. Bk.* sklepienie obłączyste, łęk; -gengröße, *sf.* wielkość arkuszowa, od. in folio; in — wielkości arkusza; -genlang, *a.* arkuszowy; Bo'genlaube, *sf. Bk. Gtn.* alea, sklepienie drzewne, ulica ogrodowa drzewami kryta; -genlinie, *sf.* linia obłączysta, łuk; -genpfeiler, *sm. Bk.* filar zasklepiony; -genrund, *a.* obłączysty; okrągły jak łuk; -genrunde, Bo'genrundung, *sf.* obłączystość; -genschluß, *sm. Bk.*, s. Schlu'ßstein; -genschnitt, *sm.* wycięcie w kształcie łuku; -genschuß, *sm.* obłąkowaty wystrzał; wystrzał z łuku; -genschütze, *sm.* łucznik; -gensehne, *sf.* cięciwa łuku; -genstück, *sn.* (eines Zirkels) luneta; -genweise, *ad.* arkuszami; -genwinde, *sf.* maszyna do naciągania łuku; -genwölbend, *a.* obłączysty; -genwölbung, *sf.* sklepienie obłąkowate; obłączystość; Bo'genzahl, *sf.* liczba arkuszy; -genzeichen, *sn. Bchdr.* sygnatura; znak arkusza u dołu; -genzirkel, *sm.* cyrkiel rzemieślniczy.

Bo'gig, *a.* obłączysty, kolisty, łukowaty, okrągły, zabłąkowaty.

Bo'gspriet, Bu'gspriet, *sn. Sw.* bukszpryt, maszt mały na sztabie leżący.

Boh'le, *sf. Zm.* bal, tarcica, dyl.

Boh'len, *va. Zm.* dylować, grubémi deskami pokładać.

Boh'lschau, *sn. Geog.* (Dorf in Kaschubien) Bolszewo.

Boh'lengeld, *sn. Zm.* targowe od budy.

Bö'hme, *sm. Geog.* Czech; Böh'men, Böh'merland, *sn. Geog.* czeska ziemia, Czechy; Böh'misch, *a. Geog.* czeski; böhmische Wälder czeskie lasy; *niemieckie kazanie; das sind ihm böhmische Wälder (od. Dörfer), *to są dla niego rzeczy nieznane; *on o tém słucha jak o żelaznym wieku; *on siedzi jak na niemieckiém kazaniu.

Boh'naxt, *sf. Zm.* topór do gładkiego obciesywania drzewa.

Boh'nbürste, *sf.* szczotka do froterowania.

Böh'nchen, *sn. dim.* bobek, groszek.

Boh'ne, *sf. Ng. Gtn.* bób; buber; Boh'nen, *va.* woskiem nacierać, woskować, polerować, froterować.

Boh'nenacker, *sm. Ldw. Gtn.* bobowisko; -nenblatt, *sn. Ng.* (gewisse Pflanze) rozchodnik wronie masło; zajęcza kapusta; -nenblüthe, *sf.* kwiat bobowy; -nenfeld, *sn.* bobowisko; -nenkeim, *sm. Zk.* (Bohnenschuß) groch na zębie u konia, rejestr; -nenkönig, *sm.* król grochowy, od. migdałowy; Boh'nenkraut, *sn. Ng.* cząbr ogrodowy; -nenmehl, *sn.* mąka z grochu; -nenstange, *sf. Gtn.* tycz; -nenstroh, *sn.* bobowiny, grochowiny; grob wie —, *straszny grubianin.

Boh'ner, *sm.* woskujący, froter, polerujący woskiem.

Böh'nhase, *sm.* (Handwerkspfuscher) partacz, niedouczony krawczyk, niecechowy.

Boh'nlappen, *sm.* szmata do polerowania woskiem; Boh'nzeug, *sn.* narzędzia do woskowania.

Bohr §, Boh'rer, *sm.* świder; Boh'rahle, *sf.* boral (szydło stolarskie do odznaczania linii).

Boh'rbank, *sf. Zm. etc.* ławka do wiercenia lub świdrowania; Boh'reisen, *sn.* żelasko świdrowe; Boh'ren, *va.* wiercićć, świdrować; den Schädel —, *Hlk.* (trepaniren) trepanować; in den Grund —, *Sw.* pogrążyć w morzu, zatopić; **Boh'rer**, *sm.* świder, świderek; ten co świdruje; -hrfisch, *sm. Ng.* włoczeń; -hrlade, s. Boh'rbank; -hrloch, *sn.* wywiercona dziura, dziura od świdra; -hrmühle, *sf.* maszyna do wiercenia (dużych rur) za pomocą wody; wiertak; -hrmuschel, *sf. Ng.* wierczak; -hrscheibe, s. Bru'stbrett; -hrschmied, *sm.* świdrownik; -hrspähne, *sm. pl.* wywiercone trociny, wywiortki, wywierciny; -hrspitze, *sf.* pióro u świdra; -hrstange, *sf.* drąg u świdra; -hrzeug, *sn.* narzędzia do świdrowania od. do wiercenia.

Boi, *sm. W. H.* baja; Bo'jen, *a.* (von, aus Boi-Zeuch od. Stoff bestehend) *W.* bajowy.

Boja'r, *sm. Geog.* bojar; Boja'rin, *sf.* bojaryni; bojarka.

Bola'rerde, *sf. Ng.* glinka.

Bo'le, s. Boh'le.

Bole'ine, *sf. Sw.* lina żaglowa do kierowania żagli ku wiatrowi pobocznemu, gdy lawirować trzeba.

Bö'lken §, *vn.* (h.) (blöken) beczéć, skrzeczéć, wrzeszczéć.

Bo'lle, *sf. Ng.* główka u roślin, cebula, cebulka.

Bö'ller, *sm.* moździerek (do strzelania); beler (strzał w centrum trafiający); einen — machen w centrum trafić.

Bo'llig, *a. Ng.* cebulkowaty.

Bo'llwerk, *sn. Kw.* bolwark (baszta, narożnik).

Bolo'gna, *sn. Geog.* Bononia; von, aus — Bonoński.

Bologne'ser, *sm. Geog.* Bonończyk; Bologne'serhündchen, *sn.* bonończyk; Bologne'serin, *sf. Geog.* Bonońka.

Bo'lus, *sm. Ng.* glinka.

Bo'lzen, *sm.* strzała; kołek, bełt,

bełcik; dusza żelazka od prasowania chust; dusza od prasowania; czop, gwóźdź, nitabla; die Bolzen verschießen, welche ein Anderer geschnitzt hat, *wykonać czyj plan.

Bombardeme'nt, sn. Kw. bombardowanie; -bardie'r, sm. Kw. bombardyer; Bombardie'r-, a. Kw. bombardyerski; -bardi'ren, va. bombardować; -bardi'rgalio'te, sf. Sw. Kw. galiota bombardyerska.

Bombasi'n, sm. W. H. bomzyn; bombazyn.

Bomba'st, sm. (Schwulst in der Schreibart) nastrożenie, szum, nadętość stylu, nastrzępiona mowa.

Bo'mbe, sf. Kw. bomba; Bomben werfen, Kw. bomby rzucać; Bomben in eine Stadt werfen, Kw. bomby rzucać do miasta; eine Stadt mit Bomben beschießen, Kw. bombami szturmować do miasta, bombardować miasto.

Bo'mbenfest, a. Kw. bezpieczny przeciw bombom; *mocno zbudowany; -mbenschiff, sn. Sw. Kw. okręt w bomby uzbrojony.

Bo'mmeln, vn. (h.) (baumeln) dyndać, dygotać wisząc, wahać się; gamgać.

Bon, sm. (Anweisung auf eine öffentliche Casse) bon; bona.

Bonbo'n, sn. cukierek, karmelek; Bonbonniè're, sf. (Büchse zu Bonbons) bombonierka; pudełko na cukierki.

Bonifa'cius, sm. npr. Bonifacy.

Bonificatio'n, sf. bonifikacya; Bonifici'ren, va. bonifikować.

Bonmo't, sn. myśl dowcipna; wyraz dowcipny.

Bonn, sn. Geog. Bon.

Bo'nviva'nt, sm. hulak; człowiek lubiący dobrze żyć.

Boot, sn. Sw. bat, bacik, łódka, stateczek; Boo'tshaken, sm. Sw. bosak, osęka, kruk.

Boo'tsknecht, sm. majtek, flisak; -tsmann, sm. bosman, rotman, majtek, flis, czeladnik okrętowy.

Bo'rag, sm. Ng. boraz, borak; s. a. Bo'retsch.

Bo'rax, vm. Ng. borax, boras, złota rdza; Bo'rax-, a. boraksowy; Bo'raxsäure, sf. Schdk. kwas boraksowy.

Bord, sm. burta, ława; czoło okrętowe; brzeg, pokład okrętowy; über — werfen, Sw. z okrętu wyrzucić; an — gehen, Sw. wsiąść na okręt; — (Rand) brzeg, kraj (sukni); s. a. Bo'rte. [klemburta.

Bo'rdbalken, sm. Sw. klinburta,

Bo'rdeaux, sn. Geog. Burdegala; Wb. (Sorte Wein) Bordo.

Borde'll, sn. burdel, zamtuz, dom nierządny, dom publiczny; kurowski dom; dom rozkoszy; Borde'llwirth, ꝛc., s. Hu'renwirth, ꝛc.

Bordi'ren, va. (h.) obrąbić, krajem obrębywać, bramować, brzegi wyszywać od. okładać; haftować, wyszywać, galonować; Bordü're, sf. obszywka, lamówka; szlak.

Bo'retsch, sm. Ng.: gemeiner — boras pospolity; borak modry od. lekarski.

Borg, sm. (Schwein) wieprz; — (Anleihe) borg, kredyt, pożyczka; auf — nehmen od. bekommen za borg wziąć, postać; auf — geben na borg dać; Borg-, a. kredytowy; Bo'rgen, va. borgować, kredytować; pożyczyć; wziąć na kredyt od. na borg od kogo; lange geborgt ist noch nicht geschenkt, *co się odwlecze, to nie uciecze; borgen macht Sorgen, *nie pożyczaj, zły obyczaj; Bo'rger, sm. pożyczający, biorący na borg; der — muß auf den Zahler denken, *kto borguje niech pamięta o zapłacie; Bo'rgsweise, a. u. ad. pożyczanym sposobem; na borg, na kredyt. [(Grind) strup.

Bo'rke, sf. kora; skorupa; Hlk.

Bo'rkkäfer, sm. Ng. kozka (chrząszcz).

Born, sm. (Brunnen) studnia; *źródło; Born-, a. s. Bru'nnen-.

Borni'rt, a. ograniczony, ciasny; Borni'rtheit, sf. *ograniczoność, ciasność.

Bo'rnkresse, s. Bru'nnenkresse.

Bö'rnstein, Be'rnstein, sm. bursztyn.

Borra'go, Borra'gen, sm. pl. Ng. borak, burak; wołowy język.

Börs, sm. Ng. (Fisch) okuń.

Bo'rsdorfer Apfel, sm. Gtn. borsztówka, busztówka.

Bö'rse, sf. H. giełda; — (Beutel) woreczek, kieska; sakiewka; Bö'rsen-, a. giełdowy; Bö'rsentag, H. sm. giełdowy dzień; Bö'rsengeschäft, sn. H. giełdowy interes; Bö'rsenmäkler, sm. stręczyciel giełdowy; Bö'rsenschwindel, sm. H. wykręt giełdowy.

Borst, sm. (Riß) rozpadlina, rysa; szczelina.

Bo'rstbesen, sm. miotełka ze szczecin baba; Bo'rstbinse, sf. Ng. sitowina szczecinowata.

Bo'rste, sf. szczecina; szczeć; sierść wieprzowa.

Bo'rsten (sich), vr. (h.) najeżyć się, jeżyć się; — (bersten, aufplatzen) rozpęknąć się, rozpaść się, popadać się, rozpadać się.

Bo'rstenähnlich, Bo'rstenartig, Bo'rstenförmig, a. szczecinowaty.

Bo'rstengras, sn. Ng. narduszek; steifes — narduszek prostokłosowy, od. ściśniony.

Bo'rstgras, sn. Ng. turzyca rzniączka.

Bo'rstig, a. szczecinowaty; najeżony; szorstki (jak szczeć); — werden sierdzić się; zżymać się.

Bo'rstpinsel, sm. kiść, kiściec.

Bo'rstschwingel, sm. Ng. (Pflanze) kostrzewa twarda.

Bo'rstwisch, sm. (Kehrwisch) okurzadło, baba; s. a. Bo'rstbesen.

Bo'rte, sf. (Rand, Saum an Kleidern ꝛc.) burta, pasamon, obrąb; galon, bram, bramka, szlak, listwa u szaty, obłoga; Kleider mit goldenen Borten besetzen suknie obszyć złotemi taśmami.

Bö'rteln, va. (beim Zinngießer) brzeg dać od. utoczyć, u naczynia itd.

Bo'rten-, a. (Rand-, Saum-, Eck-) burtowy; galonowany.

Bo'rtenmacher, Bo'rtenwirker, sm. szmuklerz, pasamonik; pasotkacz.

Bös, Bö'se, a. zły.

Bö'sartig, a. złośliwy; zjadliwy; -sartigkeit, sf. złośliwość, zjadliwość.

Bö'schen, va. (abdachen) spadzistość czemu nadać, zrobić co spadzisto; Bö'schung, sf. (Abdachung) stoczystość, pochodzistość, pochyłość, spadzistość.

Bö'se, a. zły, zła, złe; —, ad. źle; ein böses Gewissen złe sumnienie; Jemanden böse machen (ärgern, entrüsten) rozgniewać kogo, rozzłościć; böse werden rozgniewać się, złościć się; sei nicht böse! nie urażaj się! dieser Mann ist böse auf mich ten człowiek jest zły na mnie; er wird darüber böse werden on się za to urazi; böse von Jemandem sprechen źle o kim mówić; böse Augen oczy bolące; er hat böse Augen oczy go bolą; ich habe es nicht so — gemeint ja nie myślałem tak źle;

Bö'se, sn. złe, zła rzecz, zło.

Bö'ser, sm. gniewliwy, markotny, szkodliwy, niezdrowy; (der böse Feind) djabeł, wróg nasz.

Bö'sewicht, sm. złośnik, złoczyńca, łotr, złoczyniec, niecnota, niezbożnik. [keit, sf. złośliwość.

Bo'shaft, a. złośliwy; -shaftig-

Bo'sheit, sf. złość; vor — nicht reden ꝛc. können od złości nie módz mówić itd.; Bo'sheitssü'nde, sf. Kg. grzech śmiertelny; grzech śmiertelny, ciężki. [złe serce mający.

Bö'sherzig, a. u. ad. złego serca;

Boske'tt, Bosque't, sn. gaik.

Bö'slich, ad. złośliwie.

Bo'snien, sn. Geog. Bosnia; Bo'snier, sm. Geog. Bośniak, Bosnak; Bo'snisch, a. Geog. Bośnijski.

Boß-, s. Ke'gel-; Bo'ssel, s. Ke'gel.

Bossi'ren, va. z wosku wyrabiać, formować, wypukło lepić; Bossi'rer, sm. formierz; Bossi'rerin, sf. formierka; -ssi'rkunst, sf. formierstwo; kunszt wybijania obrazów na wosku, gipsie.

Bö'swillig, a. złéj woli; —, ad. w złym zamiarze; Bö'swilligkeit, sf. złośliwość.

Bota'nik, sf. botanika, zielnictwo; roślino-pisarstwo; Bota'niker, sm. botanista, botanik, ziołopis, zielnik; -ta'nisch, a. botaniczny; -tanisi'ren, vn. (h.) rośliny zbierać, herboryzować.

Bo'te, sm. posłaniec, posłannik, woźny, sługa miejski; einen Boten an Jemanden schicken posłańca do kogo wysłać; langsamer — leniwy, powolny, powolny poseł; *żółw, *po śmierć go posłać; der hinkende — (traurige, unangenehme Nachricht), *smutna, niepomyślna nowina; der hinkende Bote kommt nach, *chromego czekać trzeba, *nie lada czemu zaraz wierzyć; Bo'tenamt, sn. urząd woźnego; Bo'tenfrau, sf. posłannica; -tenlohn, sm. zapłata za posyłkę, od. za drogę; da hast du deinen — oto masz za drogę; -tenmeister, sm. Kw. urzędnik mający dozór nad woźnimi; -tenschild, sn. blaszka, jaką woźni noszą.

Bo'tmäßig, a. poddany czemu od. komu; płacący daninę, hołdujący komu; Bo'tmäßigkeit, sf. panowanie, moc, władza, zwierzchnictwo, zwierzchność; unter seine — bringen podbić pod swoją moc; opanować; unter Jemandes — kommen od. gerathen zostawać pod czyją władzę, moc; dostać się pod czyją moc.

Bo'tschaft, sf. poselstwo; posłannictwo, doniesienie; eine traurige — erhalten smutne doniesienie odebrać; Bo'tschafter, sm. posłaniec; — bei Hofe poseł, poselstwo sprawujący.

Bö'ttcher, sm. bednarz; -ttcherarbeit, sf. bednarskie wyrobki; -ttcherei', sf. bednarstwo.

Bo'ttich, *sm.* kadź, stągiew; naczynie obręczne, fasa, kufa; Bo'ttich-, *a.* kadziowy; Bo'ttichhefen, *sf. pl.* kodziowe drożdże. [binecik damski.

Boudoi'r, *sf.* budnar, pokoik, ga-

Bouffo'n, *sm. Sb.* bufon, błazen, śmieszek, facecyonat, trefniś; Bouffonerie', *sf.* bufonerya, błaznowanie, śmieszenie, dworactwo.

Bouillo'n, *sf. Kk.* bullion; Bouillo'n-, *a.* bullionowy; Bouillo'ntafel, *sf.* bullion suchy.

Bouque't, *sn.* (Strauß, Blumenstrauß) bukiet, równianka, wiązka, wianek; Bouque'twicke, *sf. Ng.* groszek szerokolisciowy, ob. szerokolisci; chobotna wyka.

Bousso'le, *sf.* (Magnetnadel mit ihrem Gehäuse) bussola, kompas magnesowy.

Boutei'lle, *sf.* butela, butelka, flaszka; Boutei'llenbier, *sn.* piwo butelkowe.

Bouti'que, *sf.* budka, sklepik w którym towary przedają.

Boy, f. Boi.

Boy'salz, *sn.* zamorska sól, gradówka, gradowa sól, krupiasta sól.

Box, *sm.* (in der Mühle) boks (we młynie).

Bo'xen, *vn.* (h.) kułakować; mit Jemandem — kułakować się z kim; Bo'xer, *sm.* kułacznik; Boxerei', *sf.*, Bo'xerkampf, *sm.* bitwa na kułaki; Bo'xerhieb, Bo'xerschlag, Bo'xerstoß, *sm.* kułak; Bo'xerkunst, Bo'xkunst, *sf.* sztuka w bitwie na kułaki.

Braba'nt, *sn. Geog.* Brabancya; Braba'nter, *a.* (von, aus Brabant) Brabancki; Brabanter Spitzen stroje z koronek Brabanckich.

Brach, *a. Ldw.* do odłogu, odłogiem ob. ugoru należący, ugorowy; — liegen ugorem ob. odłogiem leżéć; seine Fähigkeiten 2c. brach liegen lassen, *zdolności swoje bez uprawy zostawić; Brach-, *a. Ldw.* odłogowy; Bra'chacker, *sm.*, Bra'chfeld, *sn.*, Bra'che, *sf. Ldw.* ugór, odłóg; przyłog, pole nieorane, przyłęg, łęg; Bra'chen, *va. Ldw.* ugory pokładać; ugorować; Bra'chflur, *sf.*, f. Bra'chschlag; Bra'chheu, *sn. Ldw.* siano z ugoru; -chkäfer, *sm. Ng.* (Mistkäfer, der im Junius zum Vorschein kommt) krówka; -chkorn, *sn. Ldw.* jarka, orkisz; -chland, *sn. Ldw.* ugór; -chlerche, *sf. Ng.* skowronek polny, rolnik.

Brachma'ne, *sm.*, f. Brami'ne.

Bra'chmonat, *sm.* czerwiec.

Bra'chschlag, *sm. Ldw.* pasmo pól ugorem leżących.

Bra'chvogel, *sm. Ng.* (Saathuhn) siejka, siewka, siewniczka; *Ng.* (Regenvogel) deszczownik, dżdżownik.

Bra'chwurm, *sm. Ng.* pamrowie, pomrowie; pędrak; pandroż; f. a. Engerling.

Bra'chzeit, *sf. Ldw.* czas ugorowania; czas orania ugorów.

Brack, *sn.* brak; wyrzutek, odrzutek, wyrzutki; Brack-, *a.* do wybierków należący; pośledniejszy, wybrakowany.

Bra'ckdistel, *sf. Ng.* mikołajek płaski; wietrznik szerokolisci.

Bra'cke, *sf.* (Sprengwage, woran die Pferde ziehen) bark wozowy, orczyk, barki u sztelwagi.

Bra'cken, *va.* brakować, przebierać, odłączyć gorsze od lepszych.

Bra'ckenhaupt, *sn. Ng.* wyżlin większy; *Wpk.* głowa psa z długiemi zwieszczonemi wargami.

Bra'cker, *sm.* brakarz; brakujący czém, brakownik, brakacz.

Bra'ckgut, *sn.* brak, wyrzutki.

Bra'ckvieh, *sn. Ldw.* bydło wybrakowane.

Bra'ckwasser, *sn.* słodka woda rzeczna przy ujściu rzeki z morską zmieszana.

Brä'gwurst, *sf. Kk.* (Cervelatwurst) kiszka mózgiem nadziana.

Brahm, f. Be'senkraut.

Bramarba's, *sm.* (Großsprecher, Prahler) junak, fanfaron; śmiałek, śmielec, mołojec; gębacz; -marbasi'ren, *vn.* (h.) junaczyć; gębą dokazywać. [bramin.

Brami'ne, *sm.* (indischer Priester)

Brä'me, Brä'mse, Bre'mse, *sf. Ng.* (Roß-, Viehbremse) bąk, giez, gzik; § f. Hi'tze, Dunst.

Brand, *sm.* palenie się; pogorzel; ogień, pożar, spalenie, zapalenie, wypalenie, gorzenie, pożoga, spalenizna; in — stecken zapalić; in — gerathen zapalić się; den — löschen, dämpfen pożar gasić, ugasić; es riecht hier nach — spaleniznę tu czuć; was brennt ob. gebrannt hat (Stück Holz) głównia; —, *(heftige verzehrende Leidenschaft) zapał; — der Liebe, *zapał ob. ogień miłości; kalter —, *Hlk.* piekielny ogień, zaognienie się jakiéj części ciała; heißer —, *Hlk.* gangrena, obumarłość zapalonéj części; zmartwiałość; der kalte — ist dazu geschlagen, *Hlk.* przyrzucił się piekielny ogień; — im Getreide śnieć, rdza, zaraza na zboże; (Mehlthau) śreżoga; mszyca roślinna; — (Zünder) zapał; — (Stelle, wo man sich mit Feuer ob. siedendem Wasser verbrannt hat) spalenizna, oparzelina, oparzelizna.

Brand-, *a.* (verdorben) śniecisty.

Bra'ndader, *sf. Zk.* żyła udowa, ob. goleniowa; gołe miejsce na roli, golizna; -ndasche, *sf.* perzyna; -ndbeschädigter, Bra'ndcalamito'se, *sm.* ten który szkodę poniósł przez pożar; -ndbettler, *sm.* pogorzelec żebrzący o wsparcie; -ndbeule, *sf. Hlk.* wąglik, karbunkuł (wrzód); -ndblase, -ndblatter, *sf. Hlk.* przyszczel, pryszcz; -ndbock, *sm.* wilk (żelazny) na ognisku; -ndbrief, *sm.* list grożący podpaleniem; (Bettelbrief), *zaświadczenie pogorzeli; -ndcasse, *sf. Stw.* kassa ogniowa, kassa dla pogorzelców; -ndeisen, *sn.* cecha; piętno.

Bra'nden, *vn.* (h.) (Meereswellen) rozbijać się o skały (o bałwanach morskich); — *(toben, heftig bewegt sein) burzyć się, zżymać się; gwałtownie być wzruszonym, rozbukanym.

Bra'ndenburg, *sn. Geog.* Brandenburgia; -ndenburger, *sm.* Brandeburczyk; -ndenburgisch, *a.* Brandeburski; —, *ad.* po Brandebursku.

Bra'nder, *sm.*, Bra'nderschiff, *sn. Stw. Bw.* brander, podpalczy statek, okręt ob. statek palny, zapalnik.

Bra'nderz, *sn. Httk.* zgorzelica, ruda palna; -ndfackel, *sf.* pochodnia; -ndfieber, *sn. Hlk.* gorączka zgorzelana; -ndfleck, f. Bra'ndmaal; -ndflecken, *sm.* (in Kleidern) plama od przypalenia, lisa złapał na sukni; -ndfleckig, *a.* plamy od spalenia mający, ogorzały, opalony; -ndfuchs, *sm. Jäg.* szary lis (mający szary grzbiet, czarny brzuch, czarne nogi i takiż koniec ogona); koń jasno kasztanowaty, koń lwowaty, ob. karo gniady; — (Student im 1. Semester), **(na niektórych Uniwersytetach niemieckich nazywają tém imieniem *ucznia*, który już jeden kurs przebył, i któremu na dowód tego koledzy przypalili włosy) przypaleniec; -ndgasse, *sf.* ścianki, przeułek (między dwiema kamienicami, dla lepszego zabezpieczenia w czasie pożaru); -ndgeruch, *sm.* swąd, zapach od spalenizny; -ndgeschmack, *sm.* przygorzałość, przypalenizna; -ndgetreide, *sn.* zboże śniecistе; -ndglocke, *sf.* (Sturmglocke) dzwonienie na gwałt, dzwon ogłaszający pożar; -ndhaken, f. Feu'erhaken; -ndhirsch, *sm. Jäg.* jeleń brodaty.

Bra'ndicht, *a.* przygorzały, przypalony, spalenizną cuchnący; Bra'ndig, *a.* śreżogą rażony, gangreną rażony; (vom Getreide) śniecisty (o zbożu).

Bra'ndkasse, f. Bra'ndcasse.

Bra'ndkorn, *sn.* śnieć; -ndkugel, *sf.* kula paląca, brantkula; karkassa; -ndlattich, f. A'ckerlattich; -ndmaal, *sn.* pryszcz, pryszczel (z oparzenia); piętno pryskowane, piątno wypalone, piętno; cecha wypalona złoczyńcy, pryskowanie.

Bra'ndmalen, Bra'ndmarken, *va.* (na) piętnować, pryskować, piętno wypalać; -ndmauer, *sf. Bk.* mur ogniowy; mur połowiczny, ściana spólna z sąsiadem; -ndmehl, *sn.* mąka śniedzista; -ndmeise, *sf. Ng.* sikora; f. a. Koh'lmeise; -ndopfer, *sn.* całopalenie, ofiara zapalna; -ndordnung, f. Feu'erordnung; -ndpfahl, *sm.* słup, pal przy którym złoczyńcę piętnują ob. palą; -ndregen, *sm. Ntl. Ldw.* deszcz śnieć na zboże sprowadzający; -ndröhre, Bra'ndruthe, *sf. Kk.* przepalniczek, zapalniczek, brantka; szyjka, rurka do zapału; -ndrose, *sf. Hlk.* róża gangrenna; -ndsalbe, *sf. Hlk.* maść od oparzeliny; -ndschaden, *sm. Hlk.* rana z oparzenia, ob. z opalenia się, oparzelina na ciele; szkoda poniesiona przez pożar.

Bra'ndschatzen, *va.* kontrybucyą nałożyć ob. wybierać; opalić; -ndschatzung, *sf.* kontrybucya i nałożenie kontrybucyi.

Bra'ndschiff, *sn.*, Bra'nder, *sm. Sw. Kw.* statek palny; -ndschlange, *sf. Ng.* łbieniec, czarna żmija; -ndschutt, *sm.* gruzy ze spalonych budowli; -ndsilber, *sn.* srebro wypalone; -ndsohle, *sf.* (im Schuh, im Stiefel) branzola, nadpodeszwie, podeszwa w ubuwiu wewnętrzna; podeszwa druga; -ndsohlenleder, *sn.* skóra branzolowa; -ndspritze, *sf.* sikawka od ognia, spryca ogniowa; -ndstatt, -ndstätte, -ndstelle, *sf.* pogorzelisko, zgliszcze, spalisko; (Feuerstätte) komin, miejsce gdzie jest albo był komin; -ndsteuer, *sf.* konflagrata; *Stw.* składka do kassy ogniowéj; składka dla pogorzelców; -ndstifter, *sm.* podpalacz, podkładacz ognia; sprawca pożogu; -ndstiftung, *sf.* podpalanie, podpalenie.

Bra'ndung, *sf. Sw.* wzdymanie się morza, bieg morza z szelestem do brzegów, łamanie się wzbranych bałwanów morskich.

Bra'ndversicherung, ꝛc., siehe Feu'erversicherung, ꝛc.

Bra'ndwache, *Sw. Kw.* straż ogniowa, brandwacht.

Bra'ndwein, f. Bra'nntwein, ꝛc.

Bra'ndweizen, *sm.* śniecista pszenica; czarnodupki; -ndzeichen, *sn.*, f. Bra'ndmaal.

Bra'nke, Pra'nke, *sf.* łapa niedźwiedzia.

Bra'nntwein, Bra'ndwein, *sm.* wódka, gorzałka; — destilliren od. abziehen przepędzać wódkę; -tweinblase, *sf.* alembik, kocioł gorzałczany; -tweinbrenner, *sm.* gorzelnik; -tweinbrennerei, *sf.* gorzelnia; -tweinfaß, *sn.* beczka od gorzałki; -tweinhaus, *sn.* szynkownia wódki; -tweinschank, *sm.* szynk wódki; -tweinschenk, *sm.* szynkarz wódki; -tweinschenke, *sf.* szynkownia wódki, szynk wódczany; -tweinspi'ritus, *sm.* *Schdk.* spiritus wódczany, wyskok gorzałczany; -tweinspülicht, *sm.* braha, wywar gorzałczany, drożdże gorzałczane; -tweinstäbe, *sm. pl.* brantówki; -tweintrinker, *sm.* gorzałkopij.

Brasi'lien, *sn. Geog.* Brazylia (kraina Amerykańska); Brasi'lienholz, *sn. H. Frb.* brezylia (drzewo); Brasi'lier, *sm. Geog.* Brazylijczyk; Brasi'lierin, *sf. Geog.* Brazylijka; Brasi'lisch, *a.* brazylijski; po brazylijsku.

Braß, *sm.* gromada, kupa, nawała, nawał. [wa.

Bra'sse, *sf.* (am Schiffe) lina rejo-

Bra'ssen, *sm. Ng.* (Fisch) leszcz; Bra'ssenkarpfen, *sm. Ng.* karpioleszcz.

Bra'tapfel, *sm.* jabłko pieczone.

Bra'tbock, *sm. Kk.* wilki kuchenne, na których się rożen obraca.

Brä'tchen, *sn. dim.* pieczonka.

Bra'ten, *sm. Kk.* pieczenia, pieczeń; (Gebratenes) pieczyste; den — schlagen, *Kk.* straszyć pieczenią; den — riechen od. merken, *miarkować co; domyślać się; fetter —, *tłusty kąsek, *zyskowna rzecz.

Bra'ten, *va. irr.* (brate, briet, auch bratete, gebraten) piec; smażyć; —, *vn.* (h.) piec się, smażyć się.

Bra'tenfett, *sn. Kk.* tłustość od pieczeni; -tenkleid, *sn.*, Bra'tenrock, *sm.* **suknia od wielkiego dzwonu; -tenmeister, *sm.* dozórca pieczystego w kuchni Pańskiéj; -tenschüssel, *sf. Kk.* półmisek na pieczeń; -tenwender, *sm.* kołowrót kuchenny; samobrotnik, zegar kuchenny; rożen z kołowrotem; kołowrotek do obracania pieczystego; -tenweste, ** f. Bra'tenkleid.

Bra'tfisch, *sm. Kk.* ryba pieczona; ryba smażona, jaziec, ryba do pieczenia dobra; -thäring, *sm.* śledź pieczony; -koch, *sm. Kk.* kucharz chodzący koło pieczystego, kucharz dostarczający pieczystego.

Brä'tling, *sm. Ng.* (eßbarer Pilz od. Schwamm) syrojeszka, serowenka.

Bra'tofen, *sm. Kk.* piec do pieczenia, piekarnik; -tpfanne, *sf. Kk.* brytfana; -tröhre, *sf.* rura do pieczenia; piecyk.

Bra'tsche, *sf. Tk.* altówka, wiola; Bra'tschenspieler, Bratschi'st, *sm. Tk.* alcista, grający na altówce.

Bra'tschirm, *sm. Kk.* blaszana zasłona ogniochronna, kiedy co pieką; Bra'tspieß, *sm. Kk.* rożen (do pieczenia); an den — stecken, *Kk.* na rożen wsadzić; **szpada galowa; pazadna szpada.

Bra'twurst, *sf.* kiełbasa.

Brä'tzel, Brä'zel, Bre'tzel, Bre'zel, *sf.* obarzanek.

Brau'berechtigt, *a.* mający prawo do warzenia piwa od. napojów; Brau'bottich, *sm.* kadź, browarna kadź.

Brauch, *sm.* zwyczaj, obyczaj, używanie, użytek; Brau'chbar, *a.* użyteczny, zdatny, dogodny; in brauchbarem Stande w stanie używalności; -chbarkeit, *sf.* zdatność, zdolność, użyteczność.

Brau'chen, *va.* użyć, zażyć, zażywać; — (bedürfen) potrzebować; eine Brille — okularów potrzebować od. używać; przez okulary patrzéć; sich von Jemandem (ge-)— lassen dać się użyć na posługę czyją, służyć komu; Arzenei — lekarstwo brać, zażywać; seine Bequemlichkeit — pozwolić sobie wygody wszelkiéj, rozgościć się; List — chytrością narabiać, fortelu zażyć; Ernst — serio sobie postąpić, zdobyć się na ostre środki, szczerze o czém pomyślić, pilności przyłożyć; ein Wort in der eigentlichen Bedeutung — wyraz jaki w właściwém znaczeniu brać; das brauche ich nicht to mi się niezda; er braucht es nur zu sagen niech tylko to powie; niepotrzeba nic więcéj jak powiedzieć; es braucht (es bedarf) potrzeba; was braucht's so vieler Worte? po co tyle gadania? es hätte so vieler Umständlichkeiten nicht gebraucht (bedurft) nie było potrzeba tylu ceremonii.

Brau'en, *va.* warzyć; piwo robić; Punsch — poncz robić; er braut allerlei zusammen miskulancyą robi.

Brau'er, *sm.* piwowar; browarz; Brau'erbursche, f. Brau'erknecht; Brauerei', *sf.* piwowarstwo, browarnictwo; Brau'ergilde, *sf.* cech czyli konfraternia browarzów od. piwowarów; Brau'erknecht, Brau'erbursche, *sm.* browarczyk, piwowarczyk, wyrobnik browarny.

Brau'geräth, *sn.* statki piwowarskie; statki browarne; -gerechtigkeit, *sf.* prawo warzenia piwa.

Brau'haus, *sn.*, Brauerei', *sf.* piwowarnia, browar, browarnia; Brau'herr, *sm.* pan od. właściciel browaru; Brau'kessel, *sm.* browarny kocioł, kocioł piwowarski; Brau'kufe, *sf.* kadź; browarna kadź; Brau'meister, *sm.* majster przy browarze; Brau'pfanne, *sf.* kocioł browarny.

Braun, *a.* brunatny; braune Butter masło rumienione; braunes Pferd gniady koń; Jemanden braun u. blau schlagen posinić kogo, sniaki zrobić komu; braun u. blau werden brunatnieć; braun machen (braten), *Kk.* przyrumienić; von der Sonne ein wenig braun gebrannt podżary; Braun, *sn.* brunatny kolor.

Brau'näugig, *a.* brunatnooki; ciemnooki.

Brau'nbier, *sn.* brunatne piwo, czarne piwo.

Brau'ner, *sm.* gniadosz (koń).

Bräu'ne, *sf.* brunatność; (Halsbräune), *Hlk.* zapalenie gardła, dawica, ślinogórz, wrzód który w gardle zalega, skwinancya.

Braune'lle, *sf.*, Brau'nheil, *sn. Ng.* głowienka pospolita.

Bräu'nen, *va.* zabrunatnić, brunatno co farbować; przyrumienić.

Brau'ngelb, *a. Mal.* brunatno żółty; Brau'ngrün, *a. Mal.* brunatno zielony.

Brau'nholz, *sn. Ng.* brezylia.

Brau'nkohl, *sm. Gtn.* jarmuż czerwonawy; kapusta czerwona.

Brau'nkohle, *sf. Bw.* węgle drzewne ziemne.

Bräu'nlich, *a.* brunatnoczerwony, kasztanowaty; Bräu'nliches, *sn. Mal.* braunrot.

Brau'nschecke, *sf.* (Pferd) kasztanek, koń cisowy; Brau'nschimmel, *sm.* (Pferd) brunak, koń rydzy, pleśniwy koń.

Brau'nschweig, *sn. Geog.* Brunświk; Brau'nschweiger, *sm. Geog.* Brunświczyk; Brau'nschweigisch, *a. Geog.* bruńświcki.

Brau'nstein, *sm. Ng. Bw.* (Schwarzstein, Eisenglanz) braunsztyn; niedokwas manganezyi; manganezya.

Brau'nwurz, *sf. Ng.* trędowaciec; gemeine — trędownik knotowy.

Brau'ordnung, *sf. Stw.* regulamin piwowarski; ustawa dla piwowarów.

Brau'recht, f. Brau'gerechtigkeit.

Braus, *sm.* szum, hałas, tartas; in Saus u. Braus leben szumno żyć, hulać, rozgardyas stroić.

Brau'sche, *sf. Hlk.* (mit Blut unterlaufene Beule) siny guz, siniak, siniec.

Brau'se, *sf.* kisienie, robienie, fermentacya; sitko u polewaczki którędy woda jak deszczem się wylewa; Brau'sekopf, *sm.* głowa zagorzała, głowa zapalona, paliwoda, szumiłeb, zapaleniec; Brau'sen, *vn.* (h.) szumiéć, huczéć, świszczéć; es brauset mir in den Ohren szumi mi w uszach; Brau'sen, *sn.* (des Meeres) szum, szumienie, huk morski; Brau'send, *ppr.* u. *a.* szumiący, huczący; Brau'sewind, *sm.* trzpiot, szałaput; Brau'sepulver, *sn.* proszek burzący (za roztworzeniem).

Braut, *sf.* narzeczona, panna młoda, oblubienica; wer das Glück hat, führt die Braut heim, *komu szczęście sprzyja, ten drużbą bywa (ten wygrywa); Braut-, *a.* oblubieniczy; -tbett, *sn.* łoże małżeńskie, łoże nowożeńcow; ślubna łożnica; -tdiener, *sm.* drużba; -tführer, *sm.* druch, drużba; -tgemach, f. Brau'tkammer; -tgeräthe, *sn. pl.* wyprawa; gierada, sprzęt narzeczonéj; -tgeschenk, *sn.* podarunek oblubieńców; podarunek weselny; -tgewand, *sn.* strój panny młodéj; -thaube, *sf.* czepek do oczepin; -themd, *sn.* koszula narzeczonéj; Bräu'tigam, *sm.* kawaler, oblubieniec, amant, pan młody, narzeczony; Bräu'tigams-, *a.* oblubieńców, oblubieńcowy; -tigamskleid, *sn.* suknia ślubna pana młodego, suknia oblubieńcowa; Brau'tjungfer, *sf.* druchna; -tkammer, *sf.* łożnica, sypialnia nowożeńców; Brau'tkind, *sn.* dziecko przedślubne; -tkleid, *sn.* suknia ślubna (panny młodéj), suknia nowożeńska; -tkranz, *sm.* ślubny wianek, wieniec narzeczonéj; wieniec oblubienicy; -tkuß, *sm.* pocałunek oblubieńców; -tleiter, f. Brau'tführer; -tleute, *smf. pl.* państwo młode.

Bräu'tlich, *a.* podług zwyczaju

oblubienicy; bräutlicher Schmuck strój panny młodéj.

Brau'tlied, *sn.* pieśń na cześć państwa młodych.

Brau'tmutter, *sf.* matka narzeczonéj; matka oblubienicy; -tnacht, *sf.* pierwsza noc po weselu, noc nowożeńców; -tpaar, *sn.* ślubna para, państwo młode; -tring, *sm.* pierścień ślubny; -tschatz, *sm.* posag, wiano; -tschmuck, Brau'tstaat, *sm.* strój panny młodéj; klejnot oblubienicy; -tsuppe, *sf.* szodo, częstowanie przedślubne ze strony panny młodéj; -ttanz, *sm.* taniec z panną młodą; -twerber, *sm.* dziewosłąb, swat; den — machen swatem być; dziewoślębić; -twerbung, *sf.* swatanie.

Brau'wesen, *sn.* piwowarstwo; browarnictwo.

Brav, *a.* u. *ad.* dobry, łepski; prawy, waleczny, dzielny; odważny, słuszny, gracki; das ist ein braver, rechtschaffener Mann bardzo to słuszny i uczciwy człowiek; sie haben sich brav gehalten dzielnie się bronili; er hat sich dabei sehr brav benommen bardzo się uczciwie w tém okazał; du hast eine brave Frau łepską masz kobietę (od. żonę); du hast deine Sache brav gemacht grackoś się spisał; Jemanden brav (tüchtig) durchprügeln tęgo kogo wytrzepać; das ist brav (gut, schön, löblich) von dir, daß du ꝛc. to pięknie (chwalebnie) z twojéj strony, żés itd.; Brav! Bra'vo! *int.* brawo! wybornie!

Brava'de, *sf.* junakierya.

Bravi'ren, *va.* brawować; za nic mieć; nie uważać na co; —, *vn.* junaczyć, junaczyć się, śmiałkować, odgrażać, junaka stroić. [Brav.

Bra'vo, s. Bandi't; —! *int.* s. u.

Bravou'r, *sf.* męstwo; Bravou'r-arie, *sf.* *Tk.* wielka arya.

Bre'charzenei, *sf.* *Hlk.* lekarstwo na womity.

Bre'chbar, *a.* co się łamać daje, łamalny, łomisty, łomny; -chbarkeit, *sf.* łamalność, łomistość.

Bre'che, Fla'chsbreche, *sf.* tarlica, cierlica, międlica.

Bre'cheisen, *sn.*, Bre'chstange, *sf.* drąg żelazny, sztaba żelazna do wyłamywania czego; wyłomidło.

Bre'chen, *va. irr.* (h.) (breche, brach, gebrochen) łamać, złamać, przełamać; er brach das Brod łamał chleb; Steine — kamienie łamać; Flachs — (zerknicken) len trzéć, międlić; den Hals — kark skręcić, złamać, od. strącić; einen Brief — (erbrechen) rozpieczętować list, otworzyć list; einen Arm — rękę sobie złamać; Noth bricht Eisen, *potrzebie ustawy ustępują; potrzeba zakon, prawa i racye łamie; das bricht mir das Herz, *serce mi się od tego rozpuka; *serce się rodzicom od żalu rozsiada; eine Ursache vom Zaune —, *znaleść przyczynę, *pretext wymyślić, kluczki szukać na kogo; Bahn —, *drogę torować; nichts zu beißen noch zu — haben, *niemiéć ani kąska chleba; — (zusammenlegen) złożyć, zgiąć, zaginać, załamywać; die Wolken — sich rozchodzą się chmury; die Krankheit bricht sich, *Hlk.* choroba się przesiliła; gebrochenes Deutsch niemczyzna niezrozumiała; den Sabbath — (entheiligen) Sabbat gwałcić; das Stillschweigen — przerwać milczenie; den Frieden — zerwać pokój, naruszyć pokój; einen Contract od. Kauf — zrzucać kontrakt, targ; ein Bündniß — zrzucić przymierze; die Treue — wierność skazić; zrywać przyrzeczenia; einen Eid — przysięgę zgwałcić; die Ehe — cudzołożyć; wer sein Wort bricht, soll ꝛc. kto słowa niedotrzyma, kto się nieuiści w danem słowie, kto zawód uczyni, itd.; mit Jemandem —, *rozerwać z kim wszelkie związki, *poróżnić się z kim od. rozbrat z kim uczynić; sich — (sich übergeben) womitować; § bluć, zrzucać; § buntować, łamać się; § rzygać; —, *vn.* (s.): das Eis bricht lod się łamie od. załamuje; die Brücke brach most się załamał; brechen (Handlungshäuser), *podupaść, zbankrutować; die Sonne bricht durch die Wolken słońce wydobywa się z za chmur; — (dunkel werden, seinen Glanz verlieren, wie die Augen eines Sterbenden) ćmić się, oczy słupem staną, gasną; Bre'chen, *sn.* łamanie; — (Erbrechen, Sichübergeben) womitowanie, zwracanie, womit; wyrzut; wymiot; — des Lichtes łamanie światła.

Bre'chfieber, *sn.* *Hlk.* gorączka z womitami.

Bre'chmeißel, *sm.* dłóto szlósarskie do wyłamywania drzwi i innych rzeczy.

Bre'chmittel, *sn.* *Hlk.* środki wzbudzające wymioty; womitywa; lekarstwo na womity od. na wymioty; -chnuß, *sf.* *Ng.* wronie oko; -chpille, *sf.* *Hlk.* pigułka na womity; -chpulver, *sn.* *Hlk.* proszek na womity; -chpunkt, *sm.* punkt odbijania się promieni; -chstange, *sf.* drąg (żelazny) do wyważania czego; s. a. Bre'cheisen; -trank, *sm.* *Hlk.* trunek na womity.

Bre'chung, *sf.*: — der Sonnenstrahlen łamanie się promieni słonecznych; — des Lichtes, *Opt.* łamanie światła; -chungswi'nkel, *sm.* kąt łamania się.

Bre'chweide, s. Bi'tterweide.

Bre'chwein, *sm.* wejnsztejn antymonowy; womit w winie; -chweinstein, *sm.* emetyk; *Schdk.* winian potażu i antymonu; -chwurzel, *sf.* *Ng.* *Hlk.* ipekakuana; -chzange, *sf.* obcęgi do łamania; -chzaum, *sm.* krygi; krygowa uzda, krygowe wędzidło; -chzeug, *sn.* narzędzia do wyważania.

Brei, *sm.* papka, famuła papina, lemieszka; um etwas herumgehen, wie die Katze um den heißen Brei, *chodzić jak kot około gorącéj kaszy; *chciałby, ale się boi, ale niemoże; zu Brei schlagen, § *na miazgę zbić, od. na kwaśne jabłko; um den — herumgehen, *koło płotu chodzić (a nie śmiéć wejść); er hat ihm einen schönen — eingerührt, *nawarzył mu piwa; *dał mu dobitku; *pięknie mu się przysłużył; Brei'artig, Brei'ig, *a.* gęsty jak lemieszka; nakształt famuły; Brei'geschwulst, *sf.* *Hlk.* narośl kachowata.

Brei'ig, s. Brei'artig.

Brei'sling, *sm.* *Ng.* (Fisch) sardelka.

Breit, *a.* szeroki; dostatni; etwas — schlagen rozklepać co; Jemanden mit etwas — schlagen, *namówić kogo do czego; sich mit etwas — machen (sich brüsten), *szerzyć się z czém, *chełpić się z czego; weit u. — bekannt, *na cały świat znany; etwas — ausspinnen, *rozwlekle rozprawiać od. prawić o czém; rozpisać się o czém; auch nicht einen Finger — von etwas abgehen, *ani na włos od czego nie odstąpić; er hat eine breite Aussprache ma wymowę przeciągłą oder przewlekłą.

Brei'taxt, *sf.* *Zm.* topór szeroki; topór niemiecki; -tbeinig, Brei'tspurig, *a.*: — einhergehen rozkraczać się; -tblätterig, *a.* *Ng.* szerokoliści; -tbrüstig, *a.* szerokich piersi (koń).

Brei'te, *sf.* szerokość, szerzyna, bryt; in der — w szérz.

Brei'teisen, *sn.* *Zm.* dłuto szerokie.

Brei'ten, *va.* (in die Breite ausdehnen, breit machen) szerzyć, spłaszczyć, rozszerzyć, wyciągnąć; — (ausbreiten): die Hände — wyciągnąć ręce; — (ausspreiten) rozpostrzedz, rozpościerać; sich — (sich ausbreiten) rozszerzać się.

Brei'tfisch, *sm.* *Ng.* ryba szeroka (z. B. Karpfen, karp; Schleie lin, ꝛc.).

Brei'tfüßig, *a.* szerokonogi; -tgestirnt, Brei'tstirnig, *a.* szerokiego czoła; -tgleisig, *a.* półtoraczny; breitgleisiger Wagen półtoraczny wóz.

Brei'tling, *sm.* *Ng.* (Fisch) śledź rzeczny, koza, bretling, śledź krajowy.

Brei'tnasig, *a.* płaskonosy; -tschulterig, *a.* barczysty; -tspurig, *a.*, s. Brei'tbeinig; -tschnäbler, *sm.* *Ng.* ptak z szerokim dziobem; -tstirnig, *a.*, s. Brei'tgestirnt.

Brei'umschlag, *sm.* *Hlk.* kataplasma; okładanie z papki.

Bre'me, § s. Bre'mse.

Bre'men, *sn.* *Geog.* Brema; Bre'mer, *sm.* *Geog.* Bremeńczyk; Bre'merin, *sf.* *Geog.* Bremeńka; Breme'nsisch, Bre'misch, Breme'nser, Bre'mer, *a.* *Geog.* Bremeński; od Bremy.

Bre'mse, *sf.* *Ng.* bąk, giez, gzik; — der Schmiede kleszcze, dudki z żelaza w które koniowi wargi albo nos ujmują.

Bre'msen, *va.* (mit der Bremse versehen) w kleszcze ująć, wkleszczyć, ścisnąć; ein Rad — koło hamować; Bre'mser, *sm.* (auf Eisenbahnen) ten kto powściąga od. pohamuje; Bre'msung, *sf.*, Bre'msen, *sn.* powściąganie, pohamowanie.

Bre'nnbar, *a.* palny, zapalny; -nnbarkeit, *sf.* palność; -nneisen, *sn.* kauteryum; żegadło, żelasko (do włosów).

Bre'nnen, *va.* u. *vn. irr.* (brenne, brannte, gebrannt) palić, goreć, parzyć; die Nesseln — pokrzywy parzą; der Pfeffer brennt pieprz pali; der Kalk brennt wapno pali; der Branntwein brennt wódka pali; Ziegel — wypalać cegły; die Haare — (um sie lockig zu machen) włosy przypiekać; sich rein (od. weiß) —, *oczyścić się, *zupełnie się uniewinnić; *okazać się tak czystym jak bursztyn; ein gebranntes Kind scheut das Feuer, *kto się na gorącém sparzy, na zimne dmucha; —, *vn.* (h.) palić się, pałać; vor Liebe, vor Begierde, vor Haß ꝛc. —, *pałać miłością, chęcią od. żądzą, nienawiścią, itd.; es brennt gore, pali się; das Licht brennt hell świeca jasno się pali; das fünfte Haus brennt schon już piąty dom się pali; der Boden brennt ihm unter den Füßen, *stoi jak na śpilkach, *nie może dostać na miejscu jak gdyby

mu się podeszwy paliły; er läuft, als ob ihm der Kopf brennte, *leci jak zagorzały, jak szalony; sich brennen (durch Brand od. Feuer verletzen) oparzyć się, sparzyć się; Bre'nnen, sn. palenie, gorzenie, parzenie; Bre'nnend, ppr. u. a. palący; pałający, gorejący; parzący; brennende Liebe, *miłość gwałtowna od. gorąca; brennender Eifer gorejący zapał.

Bre'nner, sm. palarz, palacz, gorzelnik; Brennerei', sf. gorzelnictwo; — (Ort) miejsce gdzie co palą; gorzelnia.

Bre'nnfieber, sn. Hlk. gorączka [piekąca; piękaczka.

Bre'nnglas, sn. szkło palące, szkiełko zapalające.

Bre'nnhaus, sn. dom w którym co palą wódkę, gorzelnia; -nnholz, sn. drzewo opałowe, od. drzewo na opał, drwa, paliwo, browarka; -nnkolben, sm. alembik; -nnkraut, sn. Ng. pryszczeniec; pryskirnik; dziewanna wielka; powój motylie niewijący się; powojnik prosty; jaskier mały.

Bre'nnlinie, sf. Gl. parabola.

Bre'nnmateria'l, sn. materiały palne; materyał opałowy; -nnmittel, sn. Hlk. kauteryum, środek palący.

Bre'nnnessel, sf. Ng. pokrzywa, żegawka; große — pokrzywa od. żegawka wielka; kleine — pokrzywa żegawka; pokrzywa od. żegawka mała, drobna; -nnofen, sm. piec do palenia od. wypalania; -nnöl, sn. oléj do palenia; -nnpunkt, sm. Ntl. Gl. ognisko; śrzodpał; -nnspiegel, sm. zwierciadło pałące; zwierciadło do palenia; -nnstoff, sm. materyał palny, paliwo; -nnwurzel, s. Bre'nnkraut.

Bre'nzeln, vn. (h.) przypalizną trącić.

Bre'nzlich, a. zaprzały, przypalony, przysmalony.

Bre'sche, sf. Kw. wyłom, szczerbina, szczerba, bresza, rozwalina; — schießen, Kw. szczerbinę wystrzelać, na wyłom bić z armat.

Bre'sen, sn. Geog. (Dorf bei Danzig) Brzeźno.

Bre'slau, sn. Geog. Wrocław; Bre'slauer, sm. Wrocławianin; Bre'slauerin, sf. Wrocławianka; Bre'slauisch, a. wrocławski.

Bret, 2c. s. Brett, 2c.

Breta'gne, sf. Geog. Bretania (prowincya Francuska); Breta'gnisch, a. Bretański.

Brett, sn. deska, tarcica, dyl; bei Jemandem einen Stein im Brette haben, *być w łaskach u kogo; am Brette sein od. sitzen, *siedzieć przy wielkim ołtarzu, *być przy znaczeniu, *mieć wielką uwagę, od. znaczenie, od. wpływy; an's Brett kommen, *dostać się do wielkiego ołtarza, *do znaczenia; auf Einem Brette bezahlen, *zapłacić wszystko na raz.

Bre'ttchen, sn. dim. deszczułka.

Bre'tterboden, sm. pomost; -tterdach, sn. Bk. dach z desek; -tterdecke, sf. sufit z desek, pułap; -tterfeld, sn. przęsło.

Bre'ttern, a. deszczkowy; z desek zrobiony.

Bre'tterwand, sf. Bk. ściana z [desek.

Bre'ttmeister, sm. Zm. § starszy czeladnik zastępujący majstra u wdowy; -ttmühle, sf. (Schneidemühle) tartak; -ttnagel, sm. bratnal; -ttsäge, sf. Zm. piła tracka; -ttschneider, sm. tracz.

Bre'ttspiel, sn. warcabnica, szachownica (deska do gry); gra w warcaby, w szachy; Bre'ttstein, sm. warcab; Bre'ttwand, sf. (auf Flußschiffen) oszewka.

Bre've, sn. Kg. brewe Papieskie.

Brevie'r, sn. Kg. brewiarz.

Bre'zel, sf. obarzanek, obwarzanek.

Bri'cke, sf. Ng. (Fisch) minóg (ma[rynowany).

Brief, sm. list; pismo; offener — list otworzysty, od. świadeczny; einen — an Jemanden schreiben list do kogo napisać; einen — beantworten odpowiedzieć, odpisać na list; Briefe wechseln pisywać listy, prowadzić listowną korrespondencyą; Jemanden Brief u. Siegel geben, *dać na piśmie i pod pieczęcia; ein Brief Stecknadeln papier śpilek; -fadel, sm. nowonadane szlachectwo; -fsaufschrift, sf. adres na liście; -fbote, sm. posłaniec listowy; pismonoszeć; -fbuch, sn. H. książka listowa; s. a. Brie'fsteller; -fchen, sn. dim. liścik, listeczek; -fform, sf. forma listu, od. listów; Erzählung in —, Litt. powieść w listach; -fgeld, sn. listowe; zapłata od listów; porto; -fkasten, sm. skrzynka na listy; -flich, a. listowny, listowy; piśmienny; —, ad. listownie; -fpapier, sn. papier listowy, pocztowy; -fpost, sf. poczta listowa; -fschaften, sf. pl. papiery, listy, dokumenta i inne pisma; -fschrank, sm. bióro, listoschownia; -fsteller, sm. Litt. (Buch) wzory listów, pisarz listów, zbiór listów na wzór pisanych; sekretarz; -fstyl, sm. styl listowny; er ist sehr geübt im — zna dobrze listowność; -ftabak, sm. tytuń w paczkach; -ftasche, sf. pugilares, pulares; -ftaube, sf. pocztowiec (gołąb'); -fträger, sm. listownik, bryftregier; listonoś; roznosiciel pocztowy listów; listonosiec; -fumschlag, sm. koperta.

Bri'efwechsel, sm. listowna korrespondencya; korrespondencya; einen — unterhalten prowadzić listowną korrespondencya; in — mit einander stehen pisywać do siebie; wir stehen in — mit einander pisujemy do siebie.

Briga'de, sf. Kw. brygada; -gadie'r, sm. Kw. brygadyer, komendant brygady, pułkownik brygady.

Briganti'ne, sf. (Flug-, Renn- od. Schnellschiff), Sw. brygantyna, okręt szybko żeglujący.

Brigi'tta, sf. npr. Brygita, Bry[gitka.

Brilla'nt, sm. brylant, bryliant; —, a. s. Glä'nzend; *Vorzüglich, *Au'sgezeichnet.

Bri'lle, sf. okulary; Alles durch die — ansehen, *przez okulary na wszystko patrzéć; Brille, **otwór prewetu; -llenbügel, sm. strzemionka okularów; -llenfuttera'l, sn. futerał od okularów; puzderko od okularów; -llenglas, sn. szkło od. szkiełko okularne; -llenmacher, sm. okularnik; -llenschlange, sf. okularnik (wąż).

Bri'ngen, va. irr. (h.) (bringe, brachte, gebracht) nieść, nosic, przynieść, przynosić, ponieść, przenieść, zanieść, zawieść; zaprowadzić, przyprowadzić; von der Stelle (od. vom Flecke) — z miejsca ruszyć; Geld zusammen — zbierać pieniądze; Flecken aus einem Kleide — plamę wywabić z sukni; weit, hoch — daleko postąpić w czém, wskórać, wykierować się, wiele dokazać; er wird es nicht weit —, *on nie daleko zajdzie; *nie wiele on dokaże; *niesporo mu; er hat sein Leben hoch gebracht żył dosyć długo; Jemanden zu etwas — przyprowadzić kogo do czego, nakłonić; an sich, vor sich — (erwerben) nabyć, kupić; Leute aneinander — (verhetzen), *poróżnić, kość między nie rzucić; ein Mädchen an einen Mann — (verheirathen) wydać pannę za mąż; Waaren an den Mann —, *zbyć towary; zur Welt, an den Tag, an das Licht — na świat wydać, wyjawić, wyjaśnić, na jaśnią wywieść; ein Kind zur Welt — dziecię porodzić; Jemanden zu sich —, od. zu bringen suchen cucić, ocucić, otrzeźwić kogo; an die Seite — sprzątnąć, skryć w kąt, zemknąć, umknąć; etwas auf die Bahn — naprowadzić na co, napomknać, projekt podać, wymyślić; wznowić, wskazać co; Truppen auf die Beine — (anwerben), Kw. zaciągać wojsko; etwas auf Jemanden — na kogo co zwalić, obwinić od. winować, pomawiać kogo, posądzać; streitende Parteien auseinander — pogodzić, pojednać, pośrednikiem być; Jemandem etwas aus dem Kopfe — wymówić, wybić komu co z głowy; auf andere Gedanken — naprowadzić kogo na insze myśli; in Rechnung — w rachunek włożyć; pisać na rejestr; zu Papier — na piśmie ułożyć, napisać; in Verdacht — w podejrzenie wprawić; in Ordnung — uporządkować; in Gang, in Bewegung — ułatwić co, w zwyczaj wprowadzić, szyku, ładu, ruchu nadać; wyszykować; in Erinnerung — przypomniéć; in's Reine — ułatwić; in Erfahrung — dowiedziéć się; etwas über das Herz — przemódz, przewieść co na sobie; Jemanden um das Seinige — o utratę czego kogo przywieść, pozbawić kogo czego; um's Leben — (umbringen) pozbawić życia; sich um's Leben — zabić się; vor sich — zarobić co, dorobić się; — (tragen, überliefern) nosić, nieść, zanosić, przynosić; bringe mir das Kleid przynieś mi suknię; ich werde das Pferd — przyprowadzę konia; es so mit sich bringen tak chciéć, wymagać; Bri'ngen, sn. przynoszenie.

Bri'se, sf. Sw. lekki powiew wiatru; — vom Lande (Landbrise), Sw. wiatr od strony lądu; — vom Meere (Meerbrise), Sw. wiatr od strony morza.

Brita'nnien, sn. Geog. Brytania, *Anglia; Bri'te, sm. Geog. Brytańczyk, Anglik; Bri'tisch, a. Geog. Brytański.

Broca't, sm. W. H. (gold- od. silberdurchwirkter Seidenstoff) brokadya, złotogłow; Brocat-, a. W. H. brokadyowy.

Brocate'll, sm. W. H. brokatela, [brukatela, burkatela.

Brochi'ren, s. Broschi'ren.

Brö'ckchen, sn. dim. odrobinka, okruszek.

Brö'ckelig, a. kruchy, drobiony.

Brö'ckeln, va. u. vn. kruszyć, drobić na kawałki; sich bröckeln kruszyć się.

Bro'cken, sm. okruszyna, okrucha, okruszek, kruszyna, kruszynka, ułomek, kawał, kawałek; mit fran-

zösischen &c. Brocken um sich werfen, *wpisywać się zadrobiną swojéj francuszczyzny itd.
Bro'cken, Blo'cksberg, *sm. Geog.* łysa góra, góra Broken.
Bro'cken, *va.* drobić, kruszyć; Brod in die Suppe — nadrobić chleba do zupy; nichts zu beißen u. zu — haben, *nie miéć co do gęby włożyć.
Bro'ckenweise, *ad.* okruszkami, odrobinami.
Brö'cklich, *a.* kruchy.
Brod, Brot, *sn.* chléb; Salz u. — u. ein freundlich Gesicht stehen für das beste Gericht, *chléb z solą, byle z dobrą wolą; er kann mehr als — essen, *on nie jedno umie; sein — ist ihm gebacken, *już mu bóty uszyto; *nie długo kark złamie; überall ist gut — essen, *wszędzie chléb smaczny (t. j. gdzie człowiek ma chléb, tam ojczyzna); er hat nicht bloß — von Einem Bäcker gegessen, *nie z jednego pieca chléb jadł; wessen — ich esse, dessen Lied ich singe, *kto czyj chléb je, tego piosnkę śpiewa; bei Wasser u. — o chlebie i wodzie; das liebe —, *miły chléb; kaum das liebe — haben, *ledwo miéć z czego żyć; — mit Salz chléb z solą; bei Jemandem sein — (seinen Unterhalt) haben jeść czyj chléb, być na czyjém chlebie; — (Unterhalt), *wyżywienie, utrzymanie; brich dem Hungrigen dein — ułamuj łaknącemu chleba twego; Laib — bochen chleba; chlebica; Brod-, *a.* chlebny; chlebowy,
Bro'danbetung, Bro'dvereh'rung, *sf.* chlebochwalstwo; -dausttheilung, *sf.* rozdawanie chleba; -dbacken, *sn.* pieczenie chleba; -dbäcker, *sm.* chlebopiek; -dbank, *sf.* chlebowe jatki; -dbaum, Brodfruchtbaum, *sm. Ng.* chlebowe drzewo; -dbrechen, *sn.* łamanie chleba; -dbrei, *sm.* gramatka.
Brö'dchen, *sn. dim.* chlebik, chlebiczek.
Bro'ddieb, *sm.* (unnützer Brodesser) chlebokradzca; *darmojad, *próżny chléb; pasigęba, pasibrzuch; -ddiebisch, Bro'dstehlend, *a.* chlebokradzki.
Bro'deln, *vn.* (h.) wrzéć, przewracać się (o płynie gotującym się).
Brodem, *sm.* para, dym z wilgoci.
Broderie', *sf.* haftarska robota.
Bro'derwe'rb, *sm.* sposób zarabiania na chléb, zarobek, zarobkowanie; -derzeugend, *a.* chleborobny; -dfrucht, *sf.* owoc chlebowy; -dfruchtbaum, s. Bro'dbaum; -dgebend, *a.* chlebodawczy; -dgeber, Bro'dherr, *sm.* chlebodawca; -dgeberin, Bro'dherrin, *sf.* chlebodawczyni; -dgeld, *sn.* chlebowe; -dgelehrsamkeit, *sf.* *nauka (tylko) na chleba; -dgelehrter, *sm.* *poświęcający się naukom tylko dla chleba; -dherr, *sm.* pan (względem sługi), chlebodawca; -dhungrig, *a.* chleburad.
Brodi'ren, s. Sti'cken.
Bro'dkammer, *sf.* komora chlebowa; *spiżarnia; -dkorb, *sm.* kosz chlebowy (do noszenia chleba); Jemandem den — höher hängen, *ująć komu obroku, *podnieść komu korytko; -dkorn, *sn. Ldw.* żyto (zboże) przeznaczone na chléb dla domowników; -dkrümchen, *sn.* kruszynka chleba, odrobinka chleba; -dkrume, *sf.* ośrodek w chlebie, okruszyna, kromka; -dkruste, Bro'drinde, *sf.* skórka od chleba; -dkuchen, *sm.* placek żytni od. chlebowy; podpłomyk; -dlos, *a.* bez chleba, bez sposobu do życia; -dlosigkeit, *sf.* brak sposobów na utrzymanie; -dmangel, *sm.* niedostatek chleba; -dmarkt, *sm.* targ chlebowy; jatki chlebowe; -dmeister, s. Bro'dverwalter; Bro'dmesser, *sn.* nóż chlebowy, nóż do chleba; -dneid, *sm.* zazdrość w rzemieśle, od. w professyi, zazdroszczenie zarobku, nieżyczliwość; -dnoth, *sf.* wielki niedostatek chleba; -dpfeffer, *sm. Kk.* chléb na pieprz utarty; -dranft, *sm.* przylepka; -dreich, *a.* obfitujący od. obfity w chléb, chlebny; -drinde, *sf.* skóra od chleba; -dsack, *sm.* torba od chleba; -dscheibe, Bro'dschnitte, *sf.* glonek chleba, kromka, skibka, chleba; -dschieber, *sm.* (beim Bäcker) ten co chléb do pieca wsadza (u piekarza); -dschrank, *sm.* szafka chlebowa; -dspende, *sf.* rozdawanie chleba; -dspender, *sm.* ten co chléb rozdaje; -dstudium, *sn.* *nauka dla chleba; -dsuppe, *sf.* wodzianka, zupa z chleba; -dtaxe, *sf. Stw.* taksa chleba; -dteig, *sm.* ciasto do chleba od. na chléb; -dtorte, *sf.* chlebowy tort; -dverwalter, *sm.* (im Kloster) kanaparz, kanafarz; -dwage, *sf.* waga do ważenia chleba; -dwasser, *sn.* woda z chlebem; -dwissenschaft, *sf.* umiejętność dający chléb. [nicy.
Broi'han, *sm.* białe piwo z psze-
Bro'mbeere, *sf. Ng.* jeżyna; niedźwiedzina; ostrzeżnica; Bro'mbeerstaude, s., -mbeerstrau'ch, *sm. Ng.* krzak jeżynowy.
Bro'mberg, *sn. Geog.* Bydgoszcz; Bro'mberger, *sm. Geog.* Bydgoski; Bro'mberger, Bro'mbergisch, *a. Geog.* Bydgoski; po Bydgosku.
Bro'nce, Bro'nze, *sf.* bronz, brons; Bro'nciren, Bro'nziren, *va.* bronsować, bronzować.
Bro'same, *sf.* ośrodek w chlebie; odrobina, okruszki, kruszyna; niedojadki. [łęce.
Brö'schen, *sn. Kk.* mleczko cie-
Broschi'ren, *va. Bchb. Bchh.* broszurować; Broschü're, *sf. Bchb. Bchh. Litt.* broszura, broszurka.
Bruch, *sm.* złamanie, zerwanie, rozpadlina; — des Papiers skaza od. przerwa w papierzu, rozłam; es kam zwischen ihnen zum —, *przyszło pomiędzy nimi do zatargów; — (Durchbruch) przerwa; — am Leibe, *Hlk.* ruptura, uraz, wypęknienie, kiła, przepuklina; — (Oeffnung in der Erde, wo man Erze, Steine, Kalk ebrochen hat) łam (marmurowy), łom kamieni, itd.; góry kamienne, kopalnia; —, *Rk.* liczba łamana; ułamek, ułomek, frakcya; — (morastiges Land, vgl. Boden) bagno.
Bru'charzt, s. Bru'chschneider.
Bru'chband, *sn. Hlk.* bandaż rupturowy, pas na rupturę, kiłę od. wypuklinę od. do kiły, pas rupturowy; ein — anlegen, *Hlk.* pasek założyć; -chbandmacher, *sm.* bandażysta.
Bru'chig, *a.* (morastig, sumpfig) bagnisty, parowisty.
Brü'chig, *a.* łomny, kruchy.
Bru'chhafer, s. Ba'rthafer.
Bru'chknabenkraut, *sn. Ng.* storczyk szerokoliściowy, od. szerokoliści; dłoń chrystusowa, rączki.
Bru'chkraut, *sn.* żabie gronka; sporysz; dymieniczne ziele; glattes — żabie gronka gładkie; sporysz trzeci; sporysz żabie gronka.
Bru'chlattig, *sm. Ng.* jastrzębieć murowy. [puchlinowy.
Bru'chsack, *sm. Hlk.* worek prze-
Bru'choperateu'r, Bru'chschneider, *sm. Hlk.* operator ruptury, kiły; -chschnitt, *sm.*, Bru'choperatio'n, *sf. Hlk.* operacya przepukliny od. ruptury; krwawe wprowadzenie.
Bru'chsilber, *sn. Bw.* ułomki srebra; -chstein, *sm.* kamień łamany od. łomny; kruszony kamień; -chstück, *sn.* ułomek, ułamek; szczątki; -chwasser, *sn.* (Sumpfwasser, Morastwasser) woda bagniowa; -chweide, s. Bi'tterweide; -chwicke, *sf. Ng.* groszek błotny; -chwurz, *sf. Ng.* rzep, rzepik; -chzahl, *sf. Rk.* liczba łamana.
Brü'ckchen, *sn. dim.* mostek.
Brü'cke, *sf.* most; eine — schlagen most słać, most rzucić; eine — abbrechen most zrzucić; fliegende — most na prędce rzucony; dem fliehenden Feinde eine goldene — bauen, *pozwolić nieprzyjacielowi ujść bezpiecznie; Jemandem die — treten, *czyjéj strony się chwycić; -ckenbalken, Brü'ckenbaum, *sm.* tram poprzeczny w moście; -ckenbau, *sm.* budowa mostu, stawianie mostu, budowa mostowa; -ckenbauinspe'ctor, *sm. Stw. Bk.* dozórca budowy mostów; -ckenbaum, s. Brü'ckenbalken; -ckenbogen, *sm.* arkada mostowa; -ckengeld, *sn. Stw.* mostowe; -ckenjoch, *sn.* drewniane rusztowanie mostowe, zrąb mostowy; jarzmo mostowe; -ckenkopf, *sm.* szaniec przedmostowy, szaniec mostowy; -ckenlehne, *sf.* poręcze mostowe; -ckenpfeiler, *sm.* słup od. filar mostowy; -ckenschanze, *sf.*, Brü'ckenkopf, *sm. Kw.* szaniec przedmostowy; -ckenzoll, *sm. Stw.* mostowe; -ckenzolleinnehmer, *sm.* pobórca mostowego. [w stajni.
Brü'ckung, *sf.* pomost; podłaga
Bru'del, *sm.* §para, war; s. a. Bro'del, Bro'dem.
Bru'deln, *va.* §popsuć, warzyć, parować; s. a. Bro'deln.
Bru'der, *sm.* brat; lustiger — rubacha; gleiche Brüder, gleiche Kappen, *szczurkowie jednéj mąki, osłowie z jednéj łąki; meine Brüder in Christo! *Kg.* moi bracia w Chrystusie! barmherzige Brüder, *Kg.* bracia miłosierdzia; leiblicher Bruder rodzony brat. [bratowy.
Bru'der-, Bru'ders, *a.* braterski;
Bru'derband, *sn.* węzeł braterski; -derbund, *sm.* związek bratni, braterski.
Brü'derchen, *sn. dim.* braciszek, bratek, bratuń, bratunia.
Bru'derhaß, *sm.* bratonienawiść; -derha'ssend, *a.* bratonienawistny.
Bru'derherz, *sn.* *serce braterskie; -derkind, *sn.* od brata dziecię; brata dziecię; bratanek, bratanka, synowiec; (Mädchen) synowica; -derkinder, *sn. pl.* stryjeczne dzieci; -derkrieg, *sm. Gsch.* wojna między braciami; -derkuß, *sm.* pocałowanie braterskie.
Brü'derlich, *a.* braterski; —, *ad.* po bratersku; bratnio; -derlichkeit, *sf.* braterstwo.
Bru'derliebe, *sf.* miłość braterska; -derliebend, *a.* bratolubny;

-dermord, *sm.* bratobójstwo; -dermörder, *sm.* bratobójca; -dermörderisch, *a.* bratobójczy; —, *ad.* bratobójczo.

Brü'derschaft, *sf.* braterstwo; in — (sehr vertraut) mit Jemandem leben za panie bracie z kim być, od. żyć; — trinken pić z sobą za Panie bracie, na braterstwo pić, bratać się przy kieliszku; mit Jemandem — machen (sich mit ihm verbrüdern, sich gegenseitig „Bruder" nennen) pokumać się z kim; Brü'derschaftsma'chen, *sn.* pokumanie się; — (Gesammtheit mehrerer Brüder) bractwo.

Bru'dersfrau, *sf.* bratowa, brata żona; -derssohn, *sm.* bratanek, synowiec; -derstochter, *sf.* bratanka, synowica.

Brü'gge, *sn. Geog.* Brzeg, Bryga.

Brü'he, *sf.* polewka, rosół; *Kk.* sos; Brü'hen, *va.* parzyć, naparzyć; brühendes Wasser wrząca woda, ukrop, war; Brüh'faß, *sn.* naczynie do parzenia; Brüh'futter, *sn.* naparzona pasza; Brüh'heiß, Brüh'warm, *a.* gorący, parzący, wrzący.

Brühl, *sm.* (sumpfiger, besonders mit Gesträuch bewachsener Ort) chrap, chrapowisko, chrapowina; topielisko, bagnisko.

Brüh'warm, *a.* ciepły do sparzenia; (von einer Nachricht) *świeży, świeżuteńki, *prosto z pieca.

Brü'llen, *va.* u. *vn.* ryczéć, beczéć; buhać; brüllende Stimme ryczący głos; der Donner brüllte furchtbar grzmot ryczył okropnie; —, *sn.* ryczenie, ryk.

Brü'llochs, s. Bru'mmochs.

Bru'mmbär, Bru'mmbart, *sm.* *skowyra, kowera, mruk, gderak, mruczydło, marcioch, burczymucha, mrukajło, zrzęda.

Bru'mmbaß, *sm. Tk.* drewniane piszczałki organowe jednostajnym tonem basowym idące; Brummeisen, *sn.* dromla, drumla, bromla.

Bru'mmen, *vn.* (h.) mruczéć, odmrukiwać, szemrzéć, markotać, szemrać, dąsać się, mamrać; der Bär brummt niedźwiedź mamrze; etwas in den Bart hinein —, *burczać od. mruczéć sobie coś pod nosem; Bru'mmen, *sn.* mruczenie, szemranie, mruk; Bru'mmer, *sm.* mruk, gderak; *zrzęda, *marcioch; Bru'mmfliege, *sf. Ng.* bąk; Bru'mmig, *a.* markotny, zrzędny, pomrukliwy.

Bru'mmkreisel, *sm.* bąk, fryga; cyga, krąglica; Bru'mmochs, *sm.* byk, buhaj.

Brune'lle, *sf. Ng.* głowienka; gemeine —, s. Braune'lle; großblumige — głowienka wielkokwiatowa.

Brune'lle, *sf. Ng. Gtn.* (Katharinenpflaume) katarzynka, śliwka Francuska, brunela.

Brüne't, *a.* brunet; Brüne'tte, *sf.* brunetka, śniadawa.

Brunft, Brunst, *sf. Jäg.* bekowisko, bekanie się, rykowisko, grzanie się (jeleniów, wilków, lisów); der Hirsch tritt in die —, *Jäg.* jeleń zaczyna się bekać; der Hirsch ist (befindet sich) in der —, *Jäg.* jeleń beka się; Bru'nften, *vn.* (h.) *Jäg.* bekać się, grzać się, chcieć się bekać; Bru'nfthirsch, *sm. Jäg.* jeleń bekania pragnący; Bru'nftzeit, *sf. Jäg.* czas bekotania się dziczyzny.

Bruni'ren, *vv.* polerować, gładzić; Bruni'reisen, *sn.*, Bruni'rstahl, *sm.* narzędzie do gładzenia, albo polerowania jako ząb, żelazo, kamień.

Brünn, *sn. Geog.* (Stadt in Mähren) Bryn; Bern; von, aus Brünn Bryński; Brü'nner, *sm. Geog.* Bryńczyk.

Bru'nnen, *sm.* studnia, zrzódło, zdrój; — (Heilbrunnen) dobra woda; den — (Heilbrunnen) brauchen, *Hlk.* wód mineralnych używać; den Karlsbader — trinken, *Hlk.* wodę Karlsbadzką pić; einen — graben studnią kopać; Wasser aus dem — schöpfen wodę czerpać, ciągnąć ze studni; Wasser in den — tragen, *do lasu drzewo nosić; *tłusty połeć smarować; den — zudecken, nachdem ein Kind hineingefallen ist, *nierychło do śmierci wędrować; unsere Hoffnung ist in den — gefallen, *nadzieja nasza uleciała z wiatrem; Bru'nnenader, *sf.* żyła wodna, zrzódło, ponik, zdrój; -nenanstalt, *sf. Hlk.* zakład wód mineralnych; -nenarzt, *sm.* lekarz u wód mineralnych; -nenbecken, *sn.* łoże studni; czasza fontanna; kotlina; -nenbohrer, *sm.* świder studzienny; -nencur, *sf. Hlk.* używanie wód lekarskich; — gebrauchen, *Hlk.* używać wód mineralnych (dla leczenia się); -nendeckel, *sm.* wieko, nakrycie na studnią; -neneimer, *sm.* wiadro studzienne; -nengast, *sm. Hlk.* używający wód (w zakładzie); -nengebrauch, *sm. Hlk.* używanie, picie wody mineralnych; -nengeländer, *sn.* skrzynia u studni, obrąb studni, ocembrowanie studni, okrążenie; baryera studni; kobylica u studni; -nengräber, -nenmacher, *sm.* studniarz, studziennik; -nenkasten, *sm.* cembrowina, zrąb w studni, skrzynia studzienna; -nenkresse, Bru'nnkresse, Bo'rnkresse, *sf. Ng.* rukiew rzeżucha wodna; -nenlattich, *sm. Ng.* rdestnica kędzierzawa; -nenloch, *sn.* szyja w studni; okno studni; -nenmeister, *sm.* studniarz, rurmistrz; -nenrohr, *sn.*, -nenröhre, *sf.* rura studzienna; -nensalz, *sn.* warzonka (sól); -nenschwengel, *sm.*, -nenstange, *sf.* żoraw u studni; -nentrinker, *sm. Hlk.* pijący wody mineralne; -nenwasser, *sn.* twarda woda; woda źródlana, studzienna woda; -nenzeit, *sf. Hlk.* czas używania wód mineralnych od. źródlanych.

Bru'nnkresse, s. u. Bru'nnenkresse.

Bru'nnquell, *sm.* źrzódło, studnica.

Brunst, *sf.* (Hitze) upalenie; — der Begierden, *palenie się, pałanie, pieczenie, upał, zapał, ogień miłośny; — der Thiere giez, popęd płciowy, bekawisko, bestwienie się, grzanie się, gorącość, chuć od. żądza obcowania; — leiden upalenie cierpiéć, palić się; — (Inbrunst) gorliwość; s. a. Bru'nft; Bru'nsten, *vn.* (h.) grzać się, chcieć się bekać.

Brü'nstig, *a.* gorliwy, zapalony, strzelisty; —, *Kg.* duchem pałający; — sein (Schweine) krzekać, kiernozić, kiernozować, ślinić się, bestwić się; -stigkeit, *sf.* gorliwość, gorącość, żarliwość; -stiglich, *ad.* gorliwie, żarliwie.

Bru'nstzeit, *sf.* (der Hunde, Wölfe) czas ciekania się; — (der Hirsche) bekotania się; — (der Fische) czas tarcia; Brunstzeit (überhaupt) czas parzenia się.

Bru'nzen, *vn.* (h.) § (pissen) szczać, moczyć, puszczać wodę, odlewać wodę.

Brü'ssel, *sn. Geog.* Bruxella; Brü'sseler, *a.* Bruxelski; —, *sm.* Bruxelczyk.

Brust, *sf.* pierś; piersi; es liegt ihm auf der —, *Hlk.* dusi go na piersiach; schlimme Brüste haben chorować na piersi; den Kindern die — geben (sie säugen) dopuszczać szać dzieciom; ein Kind an die — legen wziąć dziecko do piersi od. do cycka; ein Kind von der — entwöhnen odstawić dziecko od piersi; sich in die — werfen, *wziąć na kiel, *uprzéć się dumnie; Brust-, *a.* piersiowy.

Bru'stader, *sf. Zk.* żyła piersiowa; -starzenei, *sf. Hlk.* lekarstwo piersiowe; -stbeerbaum, *sm. Ng.* jujuba; -stbeere, *sf. Ng.* jujuba; rothe — włoska głożyna; schwarze — ślepośliwka; -stbein, *sn. Zk.* mostek, kość piersiowa; -stbeklemmung, *sf. Hlk.* ciśnienie w piersiach; -stbeschwerde, *sf.* ciężkość na piersiach; -stbild, *sn. Mal.* obraz niecaływzrost wyrażający; popiersie, popierśnik, bust, połposążę; -stbinde, *sf.* obwiązka piersiowa; -stblatt, *sn.* s. Brustbein; (im Pferdegeschirr, Brustriemen) podpiersień; -stbohrer, *sm. Zm.* świder, który piersiami naciskać trzeba używając go.

Brü'stchen, *sn. dim.* **pierś.

Bru'stdrüse, *sf. Zk.* gruczół piersiowy; guz zaskórny u szyi; — am Kalbe, *Zk. Kk.* mleczko cielęce.

Brü'sten (sich), *vr.* pysznić się, kokoszyć się, naperzyć się, wynosić się, nadymać się, krygować się; sich mit etwas — chełpić się z czego, chwalić się czém.

Bru'stentzü'ndung, *sf. Hlk.* zapalenie piersi, od. płuc; -stfell, *sn.* (Zwerchfell), *Zk.* błona płucna; osierdzie; środpiersiowa błona; -stfellentzündung, *sf. Hlk.* pleura (choroba); -stfieber, *sn. Hlk.* febra katarowa; -stflosse, *sf.* skrzela podpiersiowa (u ryb); -stgang, *sm. Hlk.* przewód piersiowy; -stgefäß, *sn. Zk.* naczynie piersiowe; -stgeschwür, *sn. Hlk.* wrzód piersiowy; -stharnisch, *sm.* napierśnik; zbroja na piersi; -sthaut, s. Bru'stfell; -sthöhle, *sf. Zk.* jama płucna od. piersiowa; -stholz, *sn.* brykla; -sthusten, *sm. Hlk.* piersiowy kaszel; -stkasten, *sm. Zk.* klatka piersiowa; -stkern, *sm.* mostek (u zwierzyny); -stkette, *sf.* (Kette am Pferdekummet) podpiersień u końskiego szoru; łańcuch u chomąta końskiego; -stknochen, s. Bru'stbein; -stkrank, *a. Hlk.* chory, słaby na piersi; -stkrankheit, *sf.* choroba piersiowa, słabość na piersi, choroba na piersi; -stkraut, s. Au'gentrostgras; -stkuchen, *sm.*, Bru'stzeltlein, *sn. Hlk.* kołaczek aptekarski, kołaczek od kaszlu; -stkissen, *sn.* poduszka piersiowa; -stlatz, Bru'stleib, *sm.* bruślac, kaftanik, gorset; napierśnik; załoga, założka, stanik, materacyk od ciepła na piersi przykładany; -stlehne, Bru'stmauer, *sf.* parapet (u mostu); przedpiersień; mur oporny; opora; -stmuskel, *sm. Zk.* muszkuł piersiowy; -stnadel, *sf.* śpilka (jako ozdoba piersi); -striemen, *sm.* pod-

piersień, podpiersienie; -stschild, *sn.* napierśnik; -stschleier, *sm.* zasłona piersiowa, obsłona piersiowa; -stschleife, *sf.* fontaź (na szyi); -stschmerz, *sm. Zk.* ból piersi; -ststimme, *sf. Tk.* głos piersiowy; -ststück, *sn. Zk. Kk.* mostek (u zwierząt); — (an einer Rüstung) napierśnik, blachownica; -stthee, *sm. Hlk.* ziółka piersiowe, herbata na piersi służąca; -sttrank, *sm. Hlk.* napój na piersi; -sttuch, s. Bru'stlatz.

Brü'stung, *sf.* przedpiersień.

Bru'stwarze, *sf. Zk.* brodawka piersiowa, od. cyckowa, cycek u piersi; -stwassersucht, *sf. Hlk.* puchlina wodna w piersiach; -stwehr, *sf. Kw.* zastęp wału, przedpiersień, przedpiersik, parapet, przywałek; zastawa przednia w obozie i w fortecy, nadwałek; -stwerk, *sn. Zk.* piersi, szyja; — (an der Orgel), *Tk.* przodek organów; -stwirbel, *sm. Zk.* kręg piersiowy; -stwunde, *sf.* rana piersiowa; -stwurzel, *sf. Ng.* dzięgiel; -stzucker, *sm. Hlk.* cukierki pektoralne; jęczmień w cukrze smażony.

Brut, *sf.* zaląg, zalążek, zalęże, zaległy zaród, gniazdo; junge — młodzizna, plemię; płód; rozpłód, rozpłodek, ród, rodzaj; wykot, wyląg; junge — der Bienen młody płód pszczół, zapłód pszczelny; czerw; junge — der Fische drób rybi; narybek, drobiazg; das ist die rechte —! *iron.* (u. ärgerlich) a to ród (od. płód) niegodziwy!

Bruta'l, *a.* brutalny, grubijański; nieludzki, dziki, nieokrzesany; brutaler Mensch brutal; -talitä't, *sf.* brutalność, brutalstwo.

Bru'tbiene, *sf.* trzmiel; truteń.

Brü'tei, *sn.* jaje (zapłodnione) do wysiedzenia, jaje zaległe.

Brü'ten, *va.* u. *vn.* (Insekten, die Brut anlegen) czerwić, zapładzać, płodu nanosić; (Geflügel) siedzieć, nasiedzieć (na jajach), wylęgać; über Gedanken — siedzieć nad czém, ślęczeć, myśléć; Brü'ten, *sn.* siedzenie, wylęganie.

Brü'tente, Brü'tgans, *sf.* kaczka, gęś na jajach, nasiadka; Brü'thenne, *sf.* nasiadka, kwoka, kura siedząca na jajach. [brütiges Ei zaległe jaje.

Brü'tig, *a.*: brütiges Huhn kwoka;

Brü'tofen, *sm.* piec lężny.

Bru'tto, *sn. H.* bruto (towar z paką razem ważony, razem z pakaniem); Bru'ttoei'nnahme, *sf.*, Bru'ttoertra'g, *sm. H. Bk.* dochód brutto; Bru'ttofra'cht, *sf. H.* fracht (ładunek) brutto; Bru'ttogewi'cht, *sn. H.* ciężar

Brü'tzeit, *sf.* czas lężny. [brutto.

Bü'bchen, *sn. dim.* chłopczyk, chłopaczek, chłopiątko.

Bu'be, *sm.* chłopiec, pacholę; — (im Kartenspiel) niżnik, walet; — (Bösewicht) hultaj, niecnota, niezbożnik, lada co chłopiec, łotr, odrodek. [bisch.

Bu'ben-, *a.* chłopcowy; s. a. Bü'-

Bu'benstreich, *sm.*, Bu'benstück, *sn.*, Büberei', *sf.* łotrostwo, niepoczciwość, łajdactwo, figiel, psota, łotrowska sztuka.

Bü'bin, *sf.* łotrzyni, złodziejka.

Bü'bisch, *a.* złodziejski, łotrowski; swawolny, huncwocki, ładacki; auf bübische Art po łajdacku; po huncwocku.

Buch, *sn.* (großes) księga; (gewöhnliches) książka; — Papier libra papieru; — Gold, Silber libra złota, libra srebra płatkowego od. listkowego od. malarskiego; — (Abtheilung eines Werkes) księga; das erste Buch (die erste Abtheilung) księga pierwsza; etwas (einen Posten) in ein — eintragen, zu Buche bringen (buchen), *H.* zapisać co do książki. [nych ludzi.

Bu'chadel, *sm.* szlachectwo uczo-

Bu'champfer, *sm. Ng.* szczawik zajęczy.

Bu'chbinder, *sm.* introligator; Bu'chbinder-, *a.* introligatorski; -bindergese'll, *sm.* czeladnik introligatorski; -binderha'ndwerk, *sn.*, -binderku'nst, *sf.* introligatorstwo; -binderklei'ster, *sm.* klajster introligatorski; -binderleh'rling, *sm.* introligatorczyk; -binderlohn, *sm.* zapłata za oprawę książki.

Bu'chdrucker, *sm.* drukarz; Bu'chdrucker-, Buchdruckers-, *a.* drukarski; -druckerba'llen, *sm.* piłka drukarska z trzonkiem, którą drukarz czernidło w litery wbija; -druckerei, *sf.* drukarnia; -druckergehü'lfe, *sm.* drukarczyk; -druckergewe'rbe, *sn.*, -druckerku'nst, *sf.* drukarstwo, sztuka drukarska; -druckerleh'rling, *sm.* uczeń drukarstwa; -druckerpresse, *sf.* prasa drukarska; -druckerschwärze, *sf.* farba drukarska; czernidło drukarskie; -druckersto'ck, *sm.* (Vignette) winieta, listewka z wyrytemi figurami.

Bu'che, Bü'che, *sf. Ng.* buk; buczyna; gemeine — (Rothbuche) buk pospolity. [buczyna.

Bu'checker, Bu'cheichel, *sf.* bukiew;

Bü'chelchen, *sn. dim.* książeczka.

Bü'chen, *a.* (von, aus Buchenholz) bukowy.

Bu'chen, *va. H.* wciągnąć do ksiąg, w księgi handlowe od. kupieckie wpisać.

Bü'chenholz, *sn.*: rothes — bukowe drzewo, bukowina; weißes — grabowe drzewo; grabina.

Bu'chenwald, *sm.* buczyna, bukowy las.

Bü'cher-, *a.* księgowy.

Bü'cherabschreiber, *sm.* przepisywacz książek; -cheraufseher, Bibliotheka'r, *sm.* dozórca ksiąg, bibliotekarz; -cherbedarf, *sm.* zapas książek potrzebnych; potrzebne książki; seinen — aus N. beziehen potrzebne książki sprowadzać z N.; -cherbrett, *sn.* pólka na książki, polica do książek, szafa do książek; -cherdieb, *sm.* złodziéj książek; *księgokradzca, człowiek plądrujący cudze książki lub pisma; s. a. Plagia'tor, Plagia'rius; -cherdie'bstahl, *sm.* kradzież książek; *kradzież literacka od. książkowa; -cherfreund, *sm.* lubownik, od. przyjaciel książek; -chergestell, *sn.* szafa na książki; pólka do książek; -cherhandel, s. Bu'chhandel; -cherkenner, *sm.* znawca książek, księgoznawca; -cherkenntniß, -cherkunde, *sf.* znanie się na książkach; znajowość ksiąg; -cherkram, *sm. iron.* kram książek; -cherkrämer, *sm.* kramarz książki sprzedający; -chermachen, *sn.*, Bü'chermacherei', *sf. iron.* fabrykowanie książek; -chermacher, *sm. iron.* fabrykant książek; -chermangel, *sm.* brak od. niedostatek książek; -cherna'rr, *sm.* namiętny lubownik książek; -chersaal, *sm.* książnica, biblioteka, sala księgowa, sala od ksiąg; -chersammlung, *sf.* zbiór ksiąg, zbiór książek, księgozbiór; -cherschabe, *sf.* pustosz; -cherschaff, *sn.* Bü'cherschrank, *sm.* repozytoryum, połki na książki, szafa na książki; pulpit; -cherschreiben, *sn.* pisanie książek; -cherschreiber, *sm.* pisarz książek, księgopis, autor, piszący książki; -cherschreiberei', *sf. iron.* smarowanie, grysmolenie książek; -cherspinde, s. Bü'cherschaff; -chersprache, *sf.* mowa piśmienna; -chersucht, *sf.* chciwość książek, chciwość na książki; -cherti'tel, *sm.* tytuł książki; -cherverächter, *sm.* księgogardziciel; -cherverlei'her, *sm.* wypożyczający książki; -cherverzeichniß, *sn.* katalog od. spis książek; -chervorrath, *sm.* zapas, zbiór książek; -cherwesen, *sn.* naukowość; -cherwurm, *sm. Ng.* mól pisma, robak, mól co gryzie od. toczy książki; **kto siedzi nad książkami, ślęczący nad książkami; -cherwuth, *sf.* bibliomania; dziwaczne kochanie się w książkach; -cherzimmer, *sn.* pokój książkowy (od ksiąg).

Bu'chesche, *sf. Ng.* grab; -chfink, Be'rgfink, *sm. Ng.* bukawka; Bu'chführer, s. Bu'chhalter; -chführung, s. Bu'chhalten. [od. złotnicze.

Bu'chgold, *sn.* złoto malarskie

Bu'chhalten, *sn. H.* buchalterya; -chhalter, *sm* buchalter, dziennik utrzymujący; -chhalterei', *sf.* buchalterya, utrzymywanie książek handlowych; -chhaltung, *sf. H.* buchalterya; doppelte — podwójna buchalterya.

Bu'chhandel, *sm.* handel księgarski, handel książkowy; księgarstwo; Bu'chhändler, *sm.* księgarz, bibliopola; Bu'chhändler-, Bu'chhändlers-, *a.* księgarski; -chhändlergehülfe, -chhändlerlehrling, *sm.* księgarczyk; -chhändlergilde, Bu'chhändlerinnung *sf.* giełda księgarska; -chhändlerin, *sf.* księgarka; -chhändlermesse, *sf.* jarmark księgarski; -chhandlung, *sf.* księgarnia, kramnica księżna; eine — errichten księgarnią założyć; die — od. den Buchhandel erlernen księgarstwa się uczyć; Bu'chhandlungs-, Buchhandels-, *a.* księgarski.

Bu'chkohl, s. Bru'chlattich.

Bu'chladen, s. Bu'chhandlung.

Bu'chmast, Bu'checkerma'st, *sf. Ldw.* pasza na buczynie, buczyna.

Bu'chnuß, s. Bu'checker; Bu'chnußöl, *sn.* olej buczynowy.

Bu'chsbaum, *sm. Ng.* bukszpan; Bu'chsbaum-, Bu'chsbäumen, *a.* bukszpanowy.

Bü'chschen, *sn. dim.* puszeczka.

Bu'chschuld, *sf. H.* dług z księgi handlowéj; dług książkowy; -chschuldner, *sm. H. Rw.* książkowy kredytor, wierzyciel książkowy.

Bu'chsdorn, Bo'chsdorn, *sm. Ng.* bukszdorn.

Bü'chse, *sf.* puszka, karbona; — (Gewehr) muszkiet, fuzya, rusznica; — (in der Radnabe) buks, buksa (u koła); in die — blasen müssen (*eine Strafe bezahlen müssen), *musiéć sięgnąć do worka, *musiéć dobyć worka.

Bu'chsen, Bü'chsen, *va.*: ein Rad — buksować koło, buksę dawać.

Bü'chsenbohrer, *sm.* świder do wiercenia luf do strzelby; świder puszkarski; -senkugel, *sf.* kula kara-

binowa; -senlauf, *sm.* lufa, rura od fuzyi; -senmacher, Bü'chsenschmied, *sm.* rusznikarz, puszkarz (co lufy robi); -senmacherku'nst, *sf.* rzemiosło puszkarskie, puszkarstwo; -senmeister, *sm.* puszkarz; -senpulver, *sn.* proch strzelniczy; -senschaft, *sm.* osada fucyi, kolba; -senschäfter, *sm.* puszkarz; -senschloß, *sn.* zamek u strzelby; -senschuß, *sm.* wystrzał z fuzyi; einen — weit na strzał z fuzyi; w odległości na strzał z fuzyi; -senschütz, *sm.* strzelec; *Kw.* muszkietyr, fizyler; -senspanner, *sm.* strzelec do posługi; -senwärter, *sm.* dozórca strzelby.

Bu'chstäbchen, *sn. dim.* literka; głoseczka.

Bu'chstabe, *sm. Spl.* litera, głoska, czcionka; Anfangs— litera początkowa; Sonntags— litera niedzielna; flüssige Buchstaben, *Spl.* płynne litery; nach dem — co do litery; sich an den — halten, *trzymać się litery; nach dem — des Gesetzes handeln postępować podług litery prawa. [rowy.

Bu'chstaben=, *a.* głoskowy; lite-

Bu'chstabenfo'lge, Bu'chstabenо'rdnung, *sf.* porządek abecedłowy; -stabenräthsel, *sn.* zagadka głoskowa, logogryf; -stabenre'chnung, *sf. Gl.* algiebra, rachunek algiebraiczny; -stabenre'chnungs=, *a.* algiebraiczny; -stabenschri'ft, *sf.* pismo głoskowe, sztuka pisania; -stabenspielerei', *sf.* igraszka literowa; -stabenverse'tzung, *sf.* przestawienie liter; -stabi'ren, *va. Spl.* sylabizować; (litery) składać; zgłoskować; zbierać głoski.

Bu'chstäblich, *a.* u. *ad.* co do litery, co do głoski; dostowny, literalny.

Bucht, *sf. Geog.* zatoka morska, wybrzeże, wbrzeże; kobielistość; załom, załomek, załamek; buchta.

Bu'chweizen, *sm. Ng. Ldw.* rdest gryka, hreczka, greczka, tatarka; Bu'chweizen=, *a. Ng. Ldw.* reczany, hreczany, tatarczany; -weizengrü'tze, *sf.* tatarczana kasza.

Bu'chwinde, *sf. Ng.* rdest hreczka; rdest powojowy.

Bu'ckel, *sm.* garb; garbatość, plecy, grzbiet, wypukłość; etwas auf den — bekommen, **dostać po grzbiecie; den — voll Prügel bekommen, **kijami dostać po grzbiecie; — (Verzierung, französ. *boucle*) blaszka wypukła na czém przybita; Bu'ckelicht, *a.* do garbu podobny; wypukły; -ckelig, *a.* garbaty, krzesłowaty; — werden garbacieć; sich — lachen, **kłaść się ze śmiechu; **za boki się brać.

Bu'ckellinse, *sf. Ng.* rząsa garbata; -cklo'chs, *sm. Ng.* (Bison) żubr; -ckelwicke, s. Bouque'twicke.

Bü'cken (sich), *vr.* schylić się, nachylić się, zgarbić się; ukłonić się, pokłonić się do ziemi, czapkować; unižać się; Bü'cken, *sn.* kłanianie się, uniżoność; Bü'ckling, *sm.* schylenie się; Bücklinge machen koperczaki stroić, ukłony palić, kłaniać się; —, *sm.* (geräucherter junger Häring) śledź suszony, śledź wędzony, bydlinek; Bü'cklingmacher, *sm.* nisko się kłaniający; lubiący się nisko kłaniać.

Bu'de, *sf.* buda, szopa; es wird ihm sehr in die — schneien, *pozna on to wnet ze szkodą swoją; *poniesie ztąd wielkie straty; *przyjdzie na psa mróz, będzie mu w łapy zimno; seine — schließen zamknąć budę; *przestać przedawać; Bu'denverlei'her, *sm.* darzyciel bud od. szop; -denzins, *sm.* czynsz od budy.

Bu'dget, *sn. Stw.* budżet, stan i wykaz coroczny przychodów i wydatków; Bu'dgetbera'thung, *sf. Stw.* rada o budżetem; Bu'dgetausfall, *sm. Stw.* brak od. niedostatek budżetu.

Bü'ffel, *sm. Ng. Ldw.* bawół; *człowiek niezgrabny, *wół. [wół.

Büffelei', *sf.* *pracowanie jak

Bü'ffelhaft, Bü'ffelicht, Bü'ffelmäßig, *a. iron.* wołowaty, niezgrabny; -ffelhirsch, *sm. Ng.* bawołec; -ffelkalb, *sn.* bawolę; -ffelkuh, *sf.* bawolica; -ffelleder, *sn.*, Bü'ffelhaut, *sf.* skóra bawola od. bawołowa.

Bü'ffeln, *va.* *pracować jak wół.

Bü'ffelochs, *sm.* bawół; -ffelzunge, *sf. Kk.* bawoli ozór.

Büffe't, Büffe'tzimmer, Sche'nkzimmer, *sn.* bufet, kredens, obrusowy pokój. [jak wół.

Bü'ffler, *sm.* *ten kto pracuje

Bug, *sm.* (bei Thieren) *Zk. Kk.* przegub, przegięcina, łopatka.

Bü'gel, *sm.* kabłąk; — am Gewehr łęk, pałąg, pałąk, obłąk; — (Steigbügel) strzemię.

Bü'geleisen, *sn.* żelazko do prasowania (krawieckie).

Bü'gelfest, *a.* mocno na koniu siedzący; -gelfrei, -gello's, *a.* bez kabłąka, bezkabłąkowy, bez strzemion.

Bü'geln, *va.* prasować, wyprasować.

Bü'gelriemen, *sm.* puślisko, rzemień do strzemion; -gelring, *sm.* kółko, przez które puślisko przychodzi; -gelsense, *sf. Ldw.* kosa zbożowa; -gelstahl, *sm.* żelazko krawieckie (do wyprasowania); -geltasche, *sf.* woreczek z kabłączystym zamkiem, woreczek z klamerką; -gelträger, *sm.* rok przy kuli do związania strzemion, gdy jeździec z konia zsiadł.

Bu'glahm, *a.* kulawy na barki (koń).

Bugsi'ren, *va. Sw.* holować, trelować, buksyrować.

Bu'gspriet, *sn. Sw.* sztaba.

Bu'gstück, *sn. Kk.* łopatka (kawał mięsa od pachy wołowéj).

Bu'hldirne, *sf.* kokietka, zalotnica, wszetecznica, kawalerka; Buh'le, *sm.* gach, umizgant, galant, kochanek, zalotnik; —, *sf.* kochanka, lubieżnica, umizgantka.

Bu'hlen, *vn.* (h.) zalecać się, cholewy palić do któréj, umizgać się, romansować z kim; um etwas — ubiegać się o co.

Bu'hler, *sm.* s. Buh'le; Buhlerei', Buh'lschaft, *sf.* gachostwo, zaloty, miłostki, umizgi; -lerin, s. Buh'le; -lerisch, *a.* zalotny, miłośny, kobiety lubiący, umizgający się; Buh'lin, Buh'lerin, s. Buh'le, *sf.*; -lschaft, s. Buhlerei'.

Bu'hlkraut, s. Bo'cksmelde; Buh'lschaft, s. Buhlerei'; Buh'lschwester, s. Buh'ldirne.

Bü'hne, *sf.* rusztowanie; teatr, scena; von der — abtreten zejść ze sceny, opuścić scenę (o aktorach); *przestać odegrywać rolę w świecie, *zakończyć swój zawód lub życie; die — betreten wystąpić na scenie; sich der — widmen teatrowi się poświęcać; zum ersten Mal auf der — auftreten (debütiren) zaczynać zawód aktorski; pierwszy roz wystąpić na scenie.

Bu'hne, *sf.* (aus Bohlen od. Balken gemachte Bekleidung des Ufers zur Befestigung des Erdreiches) bolwark, ściana z balów koło brzegu rzeki, aby ziemia nieopadała; s. a. Versch'a'lung.

Bü'hnen, *va.* (h.) *Zm.* (mit Brettern belegen) tarcicami pokładać, dylować, podłogę dać.

Bu'hnenwerke, *sn. pl.* bolwarki.

Bu'lle, *sm. Ldw.* byk, bujak, buhaj, stadnik; den Bullen zulassen, *Ldw.* bydlić się, pobiegać się; die Kuh läßt den Bullen zu krowa się bydli.

Bu'lle, *sf.* bulla, bula, wydatna pieczęć; goldene —, *Kg.* bula złota; —, s. Fla'sche, Boutei'lle.

Bu'llenbeißer, *sm.* brytan; -llenkalb, *sn.* cielec, bysiek, cielak.

Bu'mmeln, *vn.* (h.) (müßig umherschlendern) § wiercipiętkować; Bummelei', *sf.*, Bu'mmeln, *sn.* § wiercipiętkowanie; Bu'mmler, *sm.* § wiercipięta, kraczoch; błotoślap; wiercibisz; Bu'mmler=, Bu'mmlermäßig, *a.* § wiercipiętowski, wiercipiętkowski.

Bund, *sm.* związek; — (in der Bedeutung von „Bündniß") przymierze, alians, sojusz, liga, konfederacya; przymierzeństwo; der Rheinische —, *Gsch.* liga Reńska; einen — mit Jemandem machen, schließen, eingehen zawrzéć przymierze; *Bibl.* postanowić przymierze; im Bunde mit Jemandem stehen w związku z kim być od. zostawać; sich einem (bereits bestehenden) Bunde (Anderer) anschließen przystąpić od. przyłączyć się do związku; den — brechen złamać przymierze; *Bibl.* wzruszać przymierze; — (beim Buchbinder) sznur, pas, pasek; türkischer — (Turban) zawój; —, *Ng.* s. Be'rglilie.

Bund, *sn.* wiązka, wiązanka; — Heu wiązka siana; — Stroh snok słomy; ein — Stroh findet wieder ein — Stroh, *grubianin trafi znowu na grubianina; — (Pack, Bündel) snopek, pęk, pakiet, paczka; — Schlüssel pek kluczy; — Garn, *W.* motek przędzy.

Bu'ndbrüchig, *a.* wiarołomny; -ndbrüchiger, *sm.* krzywołomca; -ndbrüchigkeit, *sf.* wiarołomność.

Bü'ndel, *sn.* plika, tłomoczek, tłomok, pęk; — (Last) brzemię; das — ablegen złożyć tłomoczek (od. zawiniątko, od. manatki).

Bü'ndelchen, *sn. dim.* zawiniątko, wiązeczka; -delförmig, *a.* wiązkowy.

Bü'ndeln, *va.* wiązać na wiązki.

Bu'ndes=, *a.* związkowy, federalny, konfederacyjny; należący do związku stanów; -desacte, *sf. Stw.* akta związkowe od. konfederacyjne; Bu'ndeseid, *sm.* przysięga sprzymierzeńców; -deseidbruch, *sm.* krzywołomstwo; wiarołomność; -desfe'st, *sn.* uroczysty obchód zawarcia związku od. przymierza; -desfestung, *sf.* twierdza należąca do związku stanów; -desflüchtig, *a.* s. Bu'ndbrüchig; -desfreundschaft, -desgeno'ß, *sm.* sprzymierzeniec, sojusznik, związkowy, konfederat; -desgenossenschaft, -desverwa'ndtschaft, *sf.* sprzymierzeństwo; -deslade, *sf.* skrzynia przymierza; -desmahl, *sn.* uczta sprzymierzeńców; -desmäßig, *a.* stósowny do przymierza; —, *ad.* podług przymierza; -desstadt, *sf. Stw.* miasto do związku należące, związkowe; -destag, *sm. Stw.*

dzień sejmowy, sejm sprzymierzonych od. związkowych; -desverei'n, *sn.* związek sprzymierzonych; -desversammlung, *sf.* zgromadzenie sprzymierzonych; die hohe Deutsche — in Frankfurt am Main, *Stw.* sejm związku niemieckiego w Frankfurcie na Menem; -desverwa'ndter, s. Bu'ndesgeno'sse.

Bu'ndfrei, Ba'ndfrei, *a.* (o klawikordzie, kiedy każdy klawisz swe osobne stróny ma).

Bu'ndfutter, *sn. Ldw.* pasza wiązkowa od. snopkowa.

Bü'ndig, *a.* zwięzły, węzłowaty, dobitny; kurz u. — krótko a węzłowato; -digkeit, *sf.* zwięzłość, dobitność.

Bü'ndniß, *sn.*, Bund, *sm.* przymierze, związek; Trutz- u. Schutz-Bündniß, *Stw.* przymierze obrażliwe i odborne; das — brechen zrzucić, złamać przymierze.

Bu'ndsteg, *sm. Bchdr.* linije drukarskie między dzielnicami albo kolumnami.

Bü'nge, *sf. Bw.* zrób, zroby.

Bunt, *a.* pstry, różnego koloru; er ist so bekannt wie ein bunter Hund, *znają go wszędzie, jak zły szeląg; bunte Reihe machen, *w odmiennym od. przeplatanym porządku siedzieć; er macht es mir gar zu — (zu arg), *za wiele, *za nadto sobie pozwala; *przebiera miarę; mach' es nicht zu —! nie przebieraj miarę! *za wiele figlów wyrabia; die Sache sieht sehr — (verworren) aus, *wielka konfuzya; es geht — zu, *wszystko do góry nogami idzie; *niema ani ładu ani składu; *wszystko idzie opak; es ging — durch einander (— über Eck), *nie było tam ani ładu, ani składu; *wszystko było pomieszane jak groch z kapustą; -tfarbig, *a.* u. *ad.* pstry; pstro; -ntfleckig, Bu'ntgefle'ckt, *a.* pstry, pstrokaty; pstroplamisty, nakrapiany; -ntgesprе'nkelt, *a.* pstro nakrapiany; -ntgestreift, *a.* w pstre paski, moręgowaty; -ntscheckig, *a.* pstrokaty; -ntscheckigkeit, *sf.* pstrocina, pstrokatość; -ntspecht, *sm. Ng.* dzięcioł; -ntstreifig, *a.* pstre paski mający.

Bu'nzen, *sm.* stępel.

Bu'nzlau, *sn. Geog.* Bolesław; Bu'nzlauer, *a. Geog.* (von, aus Bunzlau) Bolesławski; Bunzlauer Steingut gancarskie (kamienne) naczynia (Bolesławskie).

Bü'rde, *sf.* ciężar, brzemię, tłomok; hohe Würden tragen schwere Bürden, *im kto wyższą godność piastuje, tém większy kłopot (ciężar) uczuje, *im wyższa godność, tém cięższe brzemię; —, *dolegliwość.

Bureau', *sn.* bióro; *kantor; kancellarya; — (Schreibsecretär) biórko, biurko; Bureau'-, *a.* biórowy, biurowy; Bureaucra't, *sm.* wprawny w załatwianiu interesów; *iron.* urzędnik przybierający wpływ nienależący mu się, biórokrat; Bureaucra'tenwirthschaft, Bureaucratie', *sf. iron.* biórokracya, biurokracya; *przewaga, wpływ urzędników; Bureaucra'tisch, *a. iron.* biurokratyczny.

Burg, *sf.* zamek obronny, gród; Burg-, *a.* zamkowy.

Bu'rgamt, *sn.* zamkowy urząd.

Bü'rge, *sm.* rękojmia, poręczyciel, ręczyciel.

Bü'rgen, *vn.* (h.) (Bürge werden) ręczyć, w rękojmią stawić, zaręczyć; für Jemanden — zaręczyć za kogo; wer bürget, der wird gewürget, *kto ręczy, ten jęczy, od. tego kłopot męczy; — stellen zastawy dawać; Bü'rger, *sm.* obywatel; — (einer Stadt) mieszczanin; -rgerausschuß, *sm. Stw.* wydział mieszczan; -rgerbuch, *sn. Stw.* metryka, śpis obywateli miejskich; -rgerei'd, *sm.* przysięga obywatelska; -rgerfrau, *sf.* żona mieszczanina, obywatelka, mieszczka, mieszczanka; -rgerfreund, *sm.* przyjaciel ludu miejskiego; -rgerechtsame, *sn. pl.* prawa miejskie; -rgerin, *sf.* mieszczanka, obywatelka; -rgerkönig, *sm. Stw. Gsch.* król obywatelski (Ludowik Filip, król Francuzów); -rgerkönigthum, *sn.*, Bü'rgerkönigsthro'n, *sm. Gsch.* tron obywatelski; -rgerkrieg, *sm.* wojna domowa; -rgerkrone, *sf.* korona obywatelska; -rgerkranz, *sm.* wieniec obywatelski; -rgerlich, *a.* miejski, obywatelski; die bürgerliche Gesellschaft, *Stw.* rzeczpospolita; *nieszlachecki; — (nicht militärisch) cywilny; ein bürgerliches Geschäft treiben proceder cywilny prowadzić; bürgerliches Jahr rok zwyczajny (o 365 dniach); -rgerlicher, *sm.* mieszczanin; Bü'rgerliche, *sf.* mieszczka; -rgermädchen, *sn.* mieszczanka, mieszczka; -rgermeister, *sm.* burmistrz; -rgermeister-, Bü'rgermei'sterlich, *a.* burmistrzowski; -rgermeisteramt, *sn.* burmistrzowstwo; -rgermeisterin, *sf.* burmistrzowa; burmistrzka; -rgermeisterstelle, -rgermeisterwürde, s. Bü'rgermeistera'mt; -rgerpflicht, *sf.* powinność obywatelska; -rgerre'cht, *sn.* prawo obywatelskie, prawo miejskie; -rgerrolle, *sf.* rejestr mieszczan; -rgerschaft, *sf.* obywatelstwo, *obywatele, *pl.*; mieszczanie, obywatelstwo miejskie; -rgerschaftlich, *a.* obywatelski; -rgerschule, *sf.* szkoła miejska, realna; -rgersinn, *sm.* duch obywatelski; -rgersleute, *smf. pl.* mieszczanie; miejscy; -rgersmann, *sm.* mieszczanin, człowiek stanu mieszczańskiego; -rgersolda't, *sm.* mieszczanin żołnierkę sprawujący; -rgerstand, *sm.* stan obywatelski miejski; -rgersteige, *sf.* trotoar, przybruk; -rgerstochter, *sf.* mieszczanka; -rgerstube, *sf. Rw.* izba dla obywateli, areszt przyzwoity; -rgerwache, *sf.* straż od. warta obywatelska.

Bu'rggraf, *sm.* burgrabia; -rggräfin, *sf.* burgrabini; -rggräflich, *a.* burgrabski; -rggrafschaft, *sf.*, -rggrafthum, *sn.* burgrabstwo; -rghauptmann, *sm.* starosta; -rgherr, *sm.* pan zamku; -rglehen, *sn.* lenność zamkowa; -rgrichter, *sm.* kasztelan.

Bü'rgschaft, *sf.* poręka, zaręczenie, rękojmia; — leisten, stellen, *Rw.* w rękojmią stawić.

Burgu'nd, *sn. Geog.* Burgundyja; -rgu'nder, *sm.* Burgundczyk; -rgu'nderwein, *sm. Wb.* wino Burgundzkie od. Burgońskie; -rgu'ndisch, *a. Geog.* burgundski; -rgu'ndisches Heu, *sn. Ng.* koziorożec lucerna, lucerna siewna, boża trawka medyka, fengrek.

Bu'rgverließ, *sn.* lochy zamkowe; -rgvogt, *sm.* horodniczy, wójt zamkowy; -rgvogtei', *sf.* horodnictwo, wójtowstwo zamkowe; -rgwache, *sf.* zamkowa straż; -rgzimmer, *sn.* izba zamkowa; -rgzinne, *sf.* blanki muru zamkowe; -rgzwinger, *sm.* przedmurze zamkowe.

Burle'sk, *a.* śmieszny, żartobliwy, trefny, ucieszny, rubaszny; Bu'rsche, *sm.* chłopiec, chłopak, pachołek; towarzysz, kolega, spółnik w służbie, bursz (w uniwersytecie niemieckim); liederlicher — rozpustny, rozwiozły chłopak; Bü'rschchen, *sn. dim.* chłopaczek, chłopczyk.

Bü'rsche, Pü'rsche, *sf. Jäg.* polowanie, strzelanie na łowach.

Bu'rschen-, *a.* burszowski, studencki; Bu'rschenle'ben, *sn.* życie wolne studenckie; burszostwo; -rschensitte, *sf.* zwyczaj burzowski od. studencki.

Bü'rstchen, *sn. dim.* szczoteczka; Bü'rste, *sf.* szczotka; Bü'rsten, *va.* chędożyć, wychędożyć szczotką, szczotką czesać od. trzéć; -rstenbinder, -rstenmacher, *sm.* szczotkarz.

Bü'rzel, Pü'rzel, *sm.* gastrzyca, kustrzyca, guzica; rząp, kuper, kuperek, ogonek (zwierząt).

Bu'rzelbaum, *sm.* koziołek; einen — machen, schießen, schlagen koziołka przewrócić.

Bu'rzelkraut, *sn. Ng.* kurza noga (ziele); Bu'rzelmann, *sm.*, -rzelmä'nnchen, *sn.* skoczek chiński, figurka, co koziołki przewraca.

Bu'rzeln, *vn.* (s.) koziołka przewrócić, upaść, powalić się.

Busch, *sm.* kierz, krzak; bei Jemandem auf den — schlagen, *macać kogo, wybadywać go; Busch-, *a.* krzakowy.

Bu'schanemo'ne, *sf. Ng.* (Apri'l-blume) zawilec niestrętek.

Bü'schchen, *sn.* krzaczek.

Bü'schel, *sn.* pęczek, snopek, garstka, wiechetek; — wiechetek, szczypta; kępka, kępina, kiść, kosmyk; — Haare czub; Bü'schela'rtig, Bü'schelförmig, *a.* kistkowaty, krzewisty, krzewiasty; -schelglocken, *sf. pl. Ng.* dzwonek skupiony; -schelkirsche, s. Ah'lkirsche; -schelweise, *ad.* kistkowato, kiściami; -schelwurzel, *sf.* korzeń wiązkowy.

Bu'schgang, *sm.* droga od. ścieżka między krzakami; -schgras, *sn. Ng.* sit włosisty; -schholz, *sn.* chróst; Bu'schicht, *a.* krzaczysty, krzakowaty; Bu'schig, *a.* pełen krzaków, krzakami zarosły; -schklepper, *sm.* drapichrust; — (Strauchdieb) łotr, rozbojnik, drapieżnik, opryszek, szukajło; -schkrötengras, *sn. Ng.* sit rozpierzchly; -schnelke, *sf.* gwoździk pyszny; -schweide, *sf.* wierzba łoza; -schwerk, *sn.* krzewina; chrap, błoto.

Bu'sen, *sm.* łono, zanadrze; zanadra, pazucha; pierś, gors; — (Meerbusen) wybrzeże, odnoga morska, buchta; — (Herz) *serce; Bu'sen-, *a.* (Herz-) serdeczny.

Bu'senfreund, *sm.* *powiernik, *ścisły przyjaciel, *przyjaciel od serca, serdeczny; *najmilszy przyjaciel; -senfreundin, *sf.* przyjaciółka od serca; -senfreundschaft, *sf.* przyjaźń serdeczna; -senkind, *sn.* dziecko serdeczne od. najmilsze; -senkrause, *sf.*, -senstreif, *sm.* żabotka, gors; -sensünde, *sf.* grzech ulubiony; -senwurm, *sm.* *robak serce gryzący.

Bü'ste, *sf.*, Bru'stbild, *sn.* bust, popierśnik; popiersie, półposąże.

Bu'ßaar, Bu'ßhard, Bu'ßard, *sm. Ng.* myszołów.

Bu'ße, *sf.* pokuta; kara; — thun pokutę czynić, pokutować; sich eine — auferlegen udać się na pokutę; zur — (als Strafe) za pokutę; Bu'ße-, Buß-, *a.* pokutny.

Bü'ßen, *va.* u. *vn.* odpokutować, cierpieć; odpowiadać za co; seine Lust — dogodzić chuci swojéj; für seine Bosheit — przypłacić swych złości, od. za swe złości; Lücken — müssen, *być używanym do czynności, których komu innemu powierzyć nie można; Bü'ßer, Bü'ßender, *sm.* pokutnik, pokutujący; Bü'ßer-, *a.* należący do pokutnika.

Bü'ßerin, Bü'ßende, *sf.* pokutnica; Bu'ßfertig, *a.* pokutujący, pokutny, upamiętały, pokutnik, skruszony; -ßfertigkeit, *sf.* pokutność; -ßgebe't, *sn.* modlitwa pokutna; -ßgewa'nd, Bu'ßkleid, *sn.* ubiór pokutny, suknia pokutna; -ßkastei'ung, *sf. Kg.* martwienie ciała dla pokuty; -ßlied, *sn.* pieśń o pokucie, kazanie pokutne; -ßpfarre, *sf. Kg.* probostwo za karę dane; -ßpredigt, *sm. Kg.* *kazanie pokutne; -ßprediger, *sm. Kg.* *kaznodzieja do pokuty skłaniający; -ßpsalm, *sm. Bibl.* psalm pokutny; -ßtag, *sm. Kg.* dzień pokuty, dzień pokutny; -ßtäglich, Bu'ßtags-, *a.* należący do dnia pokuty; czyniony w dniu pokuty; -ßtagspre'digt, *sf. Kg.* kazanie w dniu pokutnym; -ßtext, *sm.* tekst pokutny; -ßthränen, *sf. pl.* łzy skruchy, od. pokuty.

Bü'ßung, *sf.* pokutowanie.

Bü'tau, *sn. Geog.* Bytowo.

Butt, *Ng.* s. Bu'tte, Bü'tte. [kosz.

Bü'tte, *sf.* kadź, kadka; dzieżka,

Bü'tte, Bu'tte, *sf.*, Stei'nbutt, *sm. Ng.* (Fisch) flądra, płaszczka.

Bu'ttel, §, s. Bouteille.

Bü'ttel, *sm. Rw.* stróż więźniów, siepacz, hycel; *oprawca, kat, ceklarz; Büttelei', *sf. Rw.* więzienie, koza, taras.

Bu'tter, *sf.* masło; braune —, *Kk.* masło rumienione, od. rumiane; — machen, *Ldw.* masło robić, klecić; ein Weck, eine Wecke, ein Stückchen ($^1/_2$ Pfund) — osełka masła; im Auge, *Zk.* materya, ropa w oku; er besteht, wie die — an der Sonne, *stoi zawstydzony ze zwieszonym nosem; er läßt sich die — nicht vom Brode nehmen, *nie da sobie w kaszę dmuchać; ich werde ihm keine — daran thun, *ja mu o to nie dam dobrego słowa; Bu'tter-, *a.* maślny.

Bu'tterampfer, *sm. Ng.* szczaw tępolisciowy, od. tępoliści; -tterartig, *a.* maślany, masłowaty; -tterbemme, *sf.*, Bu'tterbrod, *sn.*, Bu'tterschnitte, *sf.* kawałek chleba z masłem; § pomazka, pomazanka; das ist für ihn nur ein Butterbrod, *tak to snadno mu jak chléb z masłem jeść; -tterblume, *sf. Ng.* brodawnik mleczowy; mniszek, świni mlecz, radyki; podróżnik pospolity; mlicz; -tterbrezel, *sf.* obarzanek z masłem; obarzanek maślany; -tterbrod, s. Bu'tterbemme; -tterbrühe, *sf. Kk.* sos maślny; -tterbüchse, Bu'tterbose, *sf.* jaszczyk; maślniczka; -tterfaß, *sn. Ldw.* faska do masła; maślnica (do robienia masła); -ttergebackenes, *sn. Kk.* ciasto od. ciasteczko maślne; -tterhandel, *sm.* handel masłem; -tterhändler, -tterhöfer, -tterkrämer, *sm.* maślarz, przekupnik masłem handlujący; -tterhöfin, -tterhöferin, *sf.* przekupka masłem handlująca, maślarka; -tterhose, *sf.* jaszczyk, na masło, ceberek, faseczka; -tterig, *a.* masłowy; mający własności masła; -tterkraut, *sn. Ng.* (Fettkraut, Schmeerwurz) tłustosz zwyczajny; -tterkuchen, *sm. Kk.* placek od. ciasto maślne; -ttermann, s. Bu'tterhändler; -ttermarkt, *sm.* targ na masło od. targ masła; -ttermilch, *sf. Ldw.* maślanka.

Bu'ttern, *vn. Ldw.* masło robić; es wird gebuttert, *Ldw.* masło robią; Bu'tterschnitte, *sf.* (Butterbemme) chléb z masłem; -tterständer, *sm. Ldw.* faska na masło; -tterstempel, *sm. Ldw.* krążek od maślnicy, tłoczek; -tterstecher, *sm.* świder do probowania masła; -tterstoff, *sm. Schdk.* butyryna; -tterstolle, s. Bu'tterschnitte; -tterstößel, *sm.* kierzniak, stępel w maślnicy albo w kierzance, stojek; -ttertag, *sm.* dzień masłowy; -tterteig, *sm. Kk.* ciasto francuskie; -ttertopf, *sm.* garnek do masła od. od masła; -ttervogel, *sm. Ng.* biały motyl; -tterweck, *sm.*, Bu'tterwecke, *sf.* (Stückchen Butter à $^1/_2$ Pfd.) osełka masła; -tterweich, *a.* miękki [jak masło.

Bü'ttner, s. Bö'ttcher.

Butz, Bu'tzen, *sm.* (etwas Hervorragendes, Spitze, Aeußerstes einer Sache) sam koniec, koniuszczek; — im Geschwür, *Hlk.* rdzeń we wrzodzie; — in der Nase smark, glut, otręby w nosie; — (Kerngehäuse), *Ng.* serduszko, ogryzek; — im Auge ropa, materya w oku; — (beim Bücherdruck) plamy, zalany druk. [beczka.

Bu'tzkopf, *sm. Ng.* (Art Wallfisch)

Bu'xbaum, s. Bu'chsbaum.

C.

Wörter, welche sich unter C nicht finden, suche man unter K. u. Z. Wyrazów nie znajdujących się pod literą C, szukaj pod literą K lub Z. — C, c trzecia litera alfabetu niemieckiego, wymawia się przed a, o, u (i przed spółgłoskami) jak k (= k po polsku); przed e, i, y jak z (= c po polsku).

Ca— (wymawia się jak) = Ka.

Caba'le, *sf.* kabała, intryga, podstęp, chytre obroty, wykręt; Caba'len machen, schmieden kabały robić, knować; eine — gegen Jemanden spielen kabały (podstępu, zdrady) użyć na kogo; Cabalen gegen Jemanden anwenden chytrych sposobów użyć na kogo; -ba'lenmacher, *sm.* intrygant, podstępca.

Ca'bbala, *sf.* (jüdische Ueberlieferungslehre, Geheimlehre) kabała żydowska; Cabbali'st, *sm.* (Kenner der jüdischen Geheimlehre) kabalista; Cabbali'stik, *sf.* kabalistyka; -bbali'stisch, *a.* kabalistyczny.

Cabine't, *sn.* gabinet; -bine'tsbefeh'l, *sm. Stw.* rozkaz gabinetowy; rozkaz rządowy; -bine'tsmini'ster, *sm. Stw.* minister gabinetowy od. tajemnych obrad gabinetu; -bine'tso'rdre, s. Cabine'tsbefeh'l; -bine'tspoli'tik, *sf. Stw.* polityka gabinetowa; -rath, *sm. Stw.* radzca gabinetowy; -bine'tssiegel, *sn.* pieczęć gabinetowa; -bine'tsstreich, *sm.*, -bine'tsstück, *sn.* *sztuka godna gabinetu, *sztuka bardzo trafnie, przebiegłe, mądrze wymyślona.

Cabrio'le, s. Caprio'le.

Cabriole't, *sn.* kabryolet, wózek kryty o dwu kołach.

Caca'o, *sm. Ng. H.* kakao; Caca'o-, *a.* kakaowy; Caca'obaum, *sm. Ng.* drzewo kakaowe. [sownia.

Cacographie', *sf. Spl.* błędna pi-

Cacologie', *sf. Spl.* błędny sposób mówienia.

Cacophonie', *sf. Spl.* nieprzyjemny dźwięk; przykry zbieg głosów od. liter.

Cada'ver, *sm.* u. *sn.* trup; s. a. Lei'chnam, Aas; Cadave'risch, *a.* trupi; z trupa. [równogłosek.

Cade'nz, *sf. Dtk. Tk.* kadencya,

Cade't, *sm. Kw.* kadet; Cade'tten-, *a. Kw.* kadecki; -de'ttencorps, *sn. Kw.* korpus kadetów; -de'ttenhaus, *sn. Kw.* dom kadetów, dom kadecki; -de'ttenschule, *sf.* szkoła kadetów.

Cadu'k, s. Hi'nfällig, Krä'nklich, Gebre'chlich. [fee'wirth.

Cafe', Cafétie'r, s. Kaffee'haus, Kaf-

Caffee', s. Kaffee'.

Cafta'n, *sm.* kaftan.

Ca'iro, *sn. Geog.* Kair.

Calama'nk, *sm.* kalamajka.

Calamitä't, *sf.* klęska, szkoda; Calamito's, *a.* pełen klęsk, niefortunny. [kancista, miechodmuch.

Calca'nt, *sm.* (Balgentreter) kal-

Calcini'ren, *va.* (in Kalk verwandeln, verkalken) kalcynować, spopielać, metal jaki przez ogień albo serwaser w popiół, proch lub ziemię obrócić; zwapniać; sich — zwapnić się; -cini'rofen, *sm.* piec do zwapnienia; -cini'rung, *sf.* swapnienie.

Calcü'l, s. Bere'chnung; Calcula'tor, *sm.* rachmistrz, kalkulator; Calculatu'r, *sf.* kalkulatura; Calculi'ren, *va.* (berechnen) kalkulować, rachować, porachować.

Calecu't, *sm.* (calecutischer Hahn, Truthahn) *Ng. Ldw.* indyk; § kałkun; Calecu'tische He'nne, *sf. Ng. Ldw.* (Truthenne) indyczka; § kałkunka.

Calembou'rg, *sm.* kalambur, *igraszka słów, *dwuznacznik.

Cale'nder, *sm.* kalendarz; — machen, *astrologować, *zamki na lodzie stawiać; *o samych smutnych rzeczach myśléć; Cale'ndermacher, *sm.* pisarz kalendarzy; ten co je składa.

Cale'sche, *sf.* (leichter offener Halbwagen, offene Halbkutsche) kolaska.

Calfa'tern, s. Kalfa'tern.

Cali'ber, *sm.* kaliber, wagomiar; die Geschütze sind von Einem —, *Kw.* działa te są jednego kalibru; sie sind von Einem —, *obydwa z jednéj mąki, *po jednych pieniądzach; *to wór, to torba; Calibri'ren, *va.* kalibrować, wagomierzyć.

Calmu'ck, *sm. Geog.* kałmuk; s. a. Kalmü'ck, rc.; *W. H.* sukno grube, włosiste.

Ca'lmus, Ka'lmus, *sm. Ng.* tatarskie ziele, rajska trawa, tatarak; -muswurzel, *sf.* tatarakowy korzeń, korzeń kalmusowy.
Calome'l, *sn. Schdk.* kalomel, merkuriusz słodki. [obmówca.
Calumnia'nt, *sm.* potwarca,
Calvi'nisch, *a. Kg.* kalwiński; calvinisches Glaubensbekenntniß, *Kg.* wiara kalwińska; — werden, *Kg.* kalwinić się; Calvini'smus, *sm. Kg.* kalwiństwo, kalwinizm.
Calvini'st, *sm. Kg.* Kalwin; reformowany; -vini'stin, *sf. Kg.* kalwinka.
Camaldule'nser, *sm. Kg.* kameduła, kameduł; -ldule'nserkirche, *sf.*, -ldule'nserkloster, *sf. Kg.* kościół, klasztor Kamedułów.
Cama'schen, Gama'schen, *sf. pl.* zakolanki białe płócienne, kamasze.
Camee', *sf. Alt.* drogi kamień wypukło rznięty.
Camelo't, *sm. W. H.* kamlot, materya z włosów kozy Angolskiéj albo też i z wełny; Camelo't-, *a.* (von, aus Camelot bestehend), *W.* kamlotowy.
Ca'mera obscu'ra, *sf.* ciemnica optyczna.
Ca'merad, *sm.* kamrat, towarzysz, spólnik, kompan; -meradschaft, *sf.* kamractwo, towarzystwo.
Camerali'st, *sm. Stw.* kameralista, kształcący się na urząd administracyjny; -mera'lsache, *sf.*, Camera'lwesen, *sn. Stw.* administracya, nauka administracyi; rzecz skarbowa, od. kameralna; -mera'lwissenschaft, *sf.* nauka ekonomiki skarbowéj, od. ekonomii politycznéj.
Cami'n, ꝛc., s. Kami'n, ꝛc.
Camiso'l, *sn.* (Westchen, Latz, kurzes Ueberkleid) kamizela; kamizelka.
Ca'mmer, ꝛc., s. Ka'mmer, ꝛc.
Campa'gne, *sf.* kampania, pole; *Kw.* wyprawa wojenna, wojna, kampania. [wo kampesz.
Campe'schenholz, *sn. Ng. H.* drze-
Ca'mpher, *sm.* kamfora; Ca'mpher-, *a.* kamforowy; -mpherbaum, *sm. Ng.* drzewo kamforowe; -mpherkraut, *sn. Ng.* jedlinka, ziele kamforowe; -mpherspi'ritus, *sm. Hlk.* wódka kamforowa, spirytus kamforowy.
Campi'ren, *va.* koczować; obóz zakładać; obozować.
Cana'ille, *sf.* kanalia, łajdak; motłoch; s. a. Pö'bel, He'fe (des Volkes).
Cana'l, *sm.* kanał; feiner — (in Körpern) kanalik; — (Meerenge), *Geog.* cieśnina morska.
Canapee', *sn.* kanapa.
Cana'rienfutter, *sn. Ng.* myszy ber kanarkowa trawa; wróble proso; -na'riengras, *sn. Ng.* myszy ber; -na'rienhecke, *sf.* ptaszarnia kanarków; ptaszyniec; gniazdo kanarków; rodzina kanarków; -na'riensekt, *sm. Wb.* wino kanaryjskie; -na'rienvogel, *sm. Ng.* kanarek; -na'rienwein, *sm. Wb.* kanar wino, wino kanaryjskie; -na'rienzucker, *sm.* cukier kanar; -na'rische Inseln, *sf. pl. Geog.* kanaryjskie wyspy.
Cana'ster, *sm.* (Knaster) knaster.
Candela'ber, *sm.* kandelaber, lichtarz o kilku ramionach, żyrandol.
Ca'ndelzucker, Ca'ndiszucker, *sm.* cukier lodowaty, cukier kandyzowany.
Ca'ndia, *sf. Geog.* (Kreta) Kandya; Ca'ndisch, Candio'tisch, *a. Geog.* Kandyjski; Ca'ndier, Candio't, *sm. Geog.* Kandyjczyk.
Candida't, *sm.* kandydat; — (Amtsbewerber) ubiegający się o urząd; Candida'ten-, *a.* kandydacki; Candida'tin, *sf.* kandydatka; -didatu'r, *sf.* kandydacya, kandydactwo, kandydatura. [di'rt, *pp.* u. *a.* kandyzowany.
Candi'ren, *va.* kandyzować; Can-
Canee'l, *sm.* (Zimmet) *H.* cynamon, kora cynamonowa.
Caneli'ren, Canneli'ren, *va.* (mit Hohlkreisen versehen, reifeln, riefeln) rowkować.
Caneva's, *sm. W.* kanwa, dyma, kanafas, tkanka bawełniana, a pospolicie bawełniano-lniana; geköperter —, *W. H.* dyma sekieska; s. a. Se'geltuch. [Kani'nchen, ꝛc.
Cani'nchen, *sn. Ng.* królik; s. a.
Canniba'le, *sm.* człowiek okrutny, dziki, ludożerca; Canniba'lisch, *a.* dziki, okrutny; dziki jak wierz; Cannibali'smus, *sm.* kanibalizm, *dzikość, okrutność, *sposób i dzikość kannibalów.
Ca'non, *sm.* kanon; *Rw.* okupne; Canonica't, *sn. Kg.* kanonia; -no'nicus, *sm. Kg.* kanonik; -no'nisch, *a. Kg.* kanoniczny; Canonisi'ren, *va. Kg.* kanonizować, w poczet świętych policzyć; -nonisi'rung, *sf.* kanonizacya; -noni'ssin, *sf.* kanoniczka.
Canta'te, *sf. Dtk. Tk.* kantata.
Canto'n, *sm.* (Werbekreis) kanton, pewna określona okolica kraju.
Cantoni'ren, *va. Kw.* kantonować, na leżach czyli na kwaterach stać, rozłożonym być; Cantoni'st, *sm.* kantonista, rekrut, popisowy; wybraniec; Canto'nliste, *sf. Kw.* lista popisowych; Cantonneme'nt, *sn. Kw.* rozłożenie wojska na leże; Canto'nspfli'chtigkeit, *sf. Kw.* powinność rekrucka.
Ca'ntor, *sm. Tk. Kg.* śpiewak kościelny, kantor; -ntora't, *sn.*, Cantorei', *sf.* kantorstwo, miejsce kantora.
Ca'nzel, ꝛc., s. Ka'nzel, ꝛc.
Cap, *sn. Geog.* przylądek, cypel; Cap der guten Hoffnung, *Geog.* Przylądek dobréj nadziei.
Capau'n, *sm. Ldw.* kapłon.
Capella'n, *sm. Kg.* kapłan, kapelan; wikary; Capellanei', *sf. Kg.* wikarya.
Cape'lle, *sf. Schdk.* kaplica; *Tk.* kapela (muzykantów); Cape'llengold, *sn. Bk. Hltk.* złoto z pod kapelli.
Cape'llmeister, *sm. Tk.* kapelmistrz.
Ca'per, *sm. Sw. Kw.* kaper; korsarz, rozbojnik morski; Ca'perbrief, *sm. Sw. Kw.* list korsarski, patent na zabieranie nieprzyjacielskich okrętów kupieckich; Caperei', *sf. Sw. Kw.* kaperstwo; korsarstwo; Ca'pern, *va.* u. *vn.* (h.) *Sw.* rabować, na morzu łapać, zabierać, łapnąć, capnąć; Ca'perschiff, *sn.* kaper, łowiokręt, od. okręt krażący i dybiący na nieprzyjacielskie okręty, okręt korsarski; Ca'perwe'sen, s. Caperei'. [Verste'hen.
Capi'ren, s. Begrei'fen, Fa'ssen,
Capitai'n, Capitä'n, *sm. Kw. Sw.* kapitan; Capitai'ns-, Capitä'ns-, *a. Kw. Sw.* kapitański; Capitai'nsstelle, *sf. Kw. Sw.* kapitaństwo.
Capita'l, *sn.* kapitał; suma pieniędzy; ein — ausleihen sumę wypożyczyć; ein — aufnehmen sumę wziąć na procent; iścizna; —, Capitä'l, *sn.* (Säule), *Bk.* kapitel, słupogłów; —, *a.* kapitalny, wyborny, głowny; (in Zusammensetzungen) Capita'lstreich arcyfigiel; Capita'lverbrechen zbrodnia główna; Capita'l! *int.* wybornie! -pita'lbuchstabe, *sm. Bchdr.* litera początkowa; -pitä'lchen, *sn. Bchdr.* (kleine Versalbuchstaben) kapitalik; Capitali'st, *sm.* kapitalista.
Capi'tel, *sn. Litt.* rozdział; rozdziałek; —, *Kg.* (Domcapitel) kapituła; Jemdm. das — lesen, *kapitulę komu wyrznąć; Capi'telhaus, *sn. Kg.* dom kapitulny.
Capitula'rherr, *sm. Kg.* kanonik kapitulny, członek kapituły.
Capitulatio'n, *sf.* kapitulacya, poddanie (ugoda, umowa); eine — abschließen, *Kw.* zawrzéć kapitulacyą; sich auf keine — einlassen, *Kw.* nie wdawać się w żadne kapitulacye od. układy od. umowy; Capituli'ren, *vn.* (h.) *Kw.* kapitulować, poddawać miasto.
Capri'ce, *sf.* kaprys; Capri'ccio, *sn. Tk.* wydziwnik; Capriciö's, *a.* kapryśny; Caprici'ren (sich), *vr.* (h.) kaprysić.
Caprio'le, *sf.* (geschickter Luftsprung eines Tänzers, auch eines Pferdes) kapryol, sus, skok, podskok; *korwet, wybryki; Capriolen machen korwetować, korwety stroić.
Captu'r, *sf.* wzięcie pod areszt; kaptur, areszt.
Capuci'ner, Capuci'nermönch, *sm. Kg.* kapucyn; Capuci'ner-, *a. Kg.* kapucyński; Capuci'nerbro'd, *sn.* (Art Torte) kapucyński chléb, tort czekuladowy; Capuci'nerki'rche, *sf.*, Capuci'nerklo'ster, *sn. Kg.* Kapucyni; kościół, klasztor kapucyński; -ci'nerpredigt, *sn.* **kapucyńskie kazanie.
Capu't, *a.* § (verloren, zu Grunde gerichtet) do szczętu w niwecz; er ist —, § ponim, zginął, przepadł; Jemanden — machen, § zgubić kogo, zniszczyć go.
Capu'trock, *sm.* kapota.
Capu'ze, *sf.* kapuza, kaptur.
Capuzi'ner, ꝛc., s. Capuci'ner, ꝛc.
Carabi'ner, *sm.* karabin; Carabi'ner-, *a.* karabinowy; Carabi'nerhaken, *sm.* haczyk karabinowy; Carabinie'r, *sm. Kw.* karabinier. [karafka.
Cara'ffe, Caraffi'ne, *sf.* karafinka,
Carambo'l, Carambola'ge, *sf.* (beim Billardspiel) karambol; auf — spielen grać na karambol; Caramboli'ren, *vn.* (h.) (im Billardspiel) karambolować.
Carava'ne, ꝛc., s. Karawa'ne, ꝛc.
Carba'tsche, ꝛc., s. Karba'tsche, ꝛc.
Carbona'de, *sf. Kk.* karbonada, kotlety.
Carbu'nkel, *sm. Hlk.* karbunkuł.
Carca'sse, *sf. Sw.* (Seefahrzeug) karkassa. [dencki.
Ca'rcer, *sn.* karceres, areszt stu-
Cardamo'me, *sf. Ng. H.* kardamomia; kardamoma.
Cardina'l, *sm. Kg.* kardynał; —, *a.* (in Zusammensetzungen: Grund-, wesentlich, Haupt-) kardinalny; Cardinaltugenden cnoty kardynalne; —, *Kg.* (einen Cardinal betreffend) kardynalski; -dina'lshut, *sm.* kapelusz kardynalski; -dina'lswürde, *sf. Kg.* godność kardynalska, kardynalstwo.
Ca'rdobenedi'ct, *sm.*, -di'cten-

kraut, *sn. Ng.* kardbenedykt, chaber kosmaty, czybek Turecki, bernardynek, oset włoski.

Care'sse, *sf.* zaloty, zalecanie się, pieszczoty, umizgi, kares; Caressi'ren, *va.* pieścić, zalecać się, umizgać się, podchlebiać, przymilać się komu.

Cario'le, Carrio'le, *sf.* (leichtes zweiräderiges Fuhrwerk) karyolka.

Carl, *sm. npr.* Karól; Ca'rlchen, *sn. npr. dim.* Karolek.

Carmeli'ter, Carmeli'termönch, *sm. Kg.* Karmelita; Carmeli'ter-, *a. Kg.* Karmelicki; Carmeli'terin, Carmeli'ternonne, *sf. Kg.* Karmelitanka; -kloster, *sn.* klasztor karmelicki.

Carmesi'n, *a.* karmazynowy; —, *sm. Mal.* karmazyn.

Carmi'n, *sm. Mal.* karmin.

Carmoisi'n, *a.* u. *sm.*, s. Carmesi'n.

Carneo'l, Carnio'l, *sm. Ng.* karneol, karniol, krwawnik (kamień).

Carneva'l, *sm.* karnawał, mięsopust, zapusty, kulig; s. a. Fa'sching.

Caroli'nchen, *sn. npr. dim.* Karolinka; Caroli'ne, *sf. npr.* Karolina.

Caro'sse, *sf.* kareta.

Carré, Carré-Bataillo'n, *sm. Kw.* czworogran, wojsko w czworogran ustawione.

Carre'te, *sf.* kareta.

Carricatu'r, *sf.* (Zerrbild) karykatura; Carricatur-, *a.* karykaturalny; -tu'rgemälde, *sn.* obraz karykaturalny; Carricaturi'st, Carricatu'rmaler, *sm. Mal.* karykaturzysta; Carriki'ren, *va.* (durch Zerrbilder verunstalten, lächerlich machen) przedstawiać w karykature.

Carriè're, *sf.* zawód, karyera; *los; eine gute — machen, *zrobić dobrą karyerę, *dobrze wyjść; in meiner — w moim zawodzie; *en carrière* (französisch = in vollem Laufe, in vollem Jagen) w czwał. [ryolka.

Carrio'le, *sf.*, Cario'l, *sn.* ka-

Carrusse'l, *sn.* karusel.

Ca'rte-bla'nche, s. Blanque't.

Carte'll, *sn.* kartel, kartelusz; wyzwanie na pojedynek; Carte'llmäßig, *a.* stósowny do karteluszu; Carte'llträger, *sm.* ten co przynosi wyzwanie na pojedynek; Carte'llvertra'g, *Stw. Kw.* s. Au'slieferungsvertra'g.

Cartesia'ner, *sm. Philos.* Kartezyański, stronnik filozofii Kartezyusza; Cartesia'nisch, *a. Philos.* Kartezyański; Cartesiani'smus, *sm. Philos.* system filozoficzny Kartezyusza.

Carthau'se, *sf.*, Carthäu'serkloster, *sn. Kg.* Kartuzya, klasztor kartuzyański; Carthäu'ser, Carthäu'sermönch, *sm. Kg.* Kartuz, Kartuzyanin; Carthäu'ser-, *a. Kg.* kartuzyański.

Carto'n, *sm.* (Pappendeckel, Preßspan) gładka tektura; pudełko z tektury; *Bchdr.* karta przedrukowana (mająca zastąpić błędnie wydrukowaną); —, *Mal.* karton; Carto'n-, *a.* kartonowy; Cartonna'ge, *sf.* oprawa w tekturę; tektura; Cartoni'ren, *va. Bchb.* oprawić książkę w gładką tekturę. [s. a. Kartä'tschentasche.

Cartou'che, Cartu'sche, *sf.* nabój;

Carvio'l, Carfio'l, s. Blu'menkohl.

Casca'de, s. Wa'sserfa'll.

Cascari'lle, *sf. Ng. Hlk.* kaskarylla, szakarylla.

Ca'sel, *sf. Kg.* ornat kapłański.

Casema'tte, *sf. Kw.* kazamata, kazemata; Casematti'ren, *va. Kw. Bw.* wystawić, wybudować z kazamatami.

Case'rne, *sf.* koszary.

Ca'simir, *sm. W. H.* kaźmirek (materya wełniana cynowata); —, *sm. npr.* Kazimierz. [resursa.

Casi'no, *sn.* kasyno, sala zabaw,

Ca'spisches Meer, *sn. Geog.* Morze Kaspijskie.

Ca'ssa, 2c., s. Ca'sse, 2c.

Ca'ssa-, Ca'ssen-, *a.* kasowy.

Cassatio'n, s. Cassi'rung; Cassatio'ns-, *a.* kasacyjny; Cassatio'nsgeri'cht, *sn.*, Cassatio'nsho'f, *sm. Rw.* sąd kasacyjny.

Ca'sse, *sf.* kasa, kassa, skarbnica, skład pieniężny; die — führen zawiadywać kasą; — (Zahlcasse) kassa wypłacalna; es ist heute kein Geld in der — nie ma dziś pieniędzy w kasie; ich bin nicht bei —, *nie mam nic w kasie (w kieszeni); -ssenbestand, *sm.* remanent, stan kasy; -ssenbille't, *sn.* bilet skarbowy; -ssenbuch, *sn.* księga kassy od. księga kasowa; -ssendieb, *sm.* ten co kasę kradnie; -ssendie'bstahl, *sm.* kradzież kasowa, okradzenie kasy; -ssengeld, *sn.* pieniądze kasowe; -ssengehülfe, *sm.* podpłatnik; -ssenwe'sen, *sn.* kasowość.

Ca'ssia, *sf. Ng. Hlk.* kasya.

Cassi'ren, *va.* kasować, odbierać pieniądze; *Rw.* złożyć z urzędu; zmazać; Cassi'rer, *sm.* kasyer; skarbnik; Cassi'rung, *sf. Rw.* kasacya, skasowanie; złożenie z urzędu; s. a. Ei'ncassi'ren, 2c.

Caste'll, *sn.* kasztel, zamek, twierdza; Castella'n, *sm.* kasztelan; murgrabia; dozórca gmachu; Castellanei', *sf.* kasztelania.

Ca'stor, *sm. Ng.* bóbr, kastor; Casto'r-, *a.* (Bi'ber-) kastrowy; Casto'rhut, *sm.* kapelusz kastrowy.

Castro'll §, *sn.*, Cassero'lle, *sf. Kk.* rądel.

Castra't, *sm.* rzezaniec, trzebieniec; Castri'ren, *va.* czyścić, rzezać, wymniszyć, wałaszyć, trzebić; kapłunić; Castri'rung, Castratio'n, *sf.* wyrznięcie części rodzajnych męszczyznie, kastracya.

Casua'lpredigt, *sf. Kg.* kazanie z okoliczności miane.

Casua'r, *sm. Ng.* kazuar (ptak).

Casuari'ne, *sf. Ng.* kazuar, rzewnia (roślina).

Casui'st, *sm. Philos.* kazuista; Casui'stik, *sf.* kazuistyka.

Cäsu'r, *sf.* (Zerschneidung der Versfüße durch Wortfüße), *Dtk.* średniówka, cezura.

Ca'sus, *sm. Spl.* przypadek.

Catapu'tia, *sf.* (Wolfsmilch) *Ng.* euforbia przeciwkolistkowa.

Causa'l, *a. Philos.* powodowy; -salitä't, *sf.* przyczynowość.

Caute'l, *sf. Rw.* ostróżność, przezorność.

Cautio'n, *sf.* rękojmia, ręczenie, kaucya, poręka; — verlangen żądać kaucyi; — stellen kaucyą stawić; — leisten dać rękojmię, od. porękę; geleistete — zaręczona kaucya; Cautio'nslei'stung, *sf.* złożenie kaucyi.

Cavalca'de, *sf.* kawalkada.

Cavallerie', *sf. Kw.* konnica, jazda, kawalerya; Cavalleri'st, *sm. Kw.* kawalerzysta; jeździec; gemeiner —, *Kw.* szeregowy.

Cavalie'r, *sm.* kawaler; Cavalie'rmäßig, *ad.* po kawalersku, po paniczosku; letko byle zbyć.

Cave'nt, *sm. Rw.* kawent, ręczyciel, rękojmia, zaręczciel.

Ca'viar, *sm.* kawiar, kawior.

Cavi'ren, *va.* (bürgen) *Rw.* ręczyć.

Cede'nt, *sm. Rw.* cedent, cedujący.

Ce'der, *sf. Ng.* cedr; Ce'der-, Ce'dern-, *a.* cedrowy; -dernharz, *sn.* cedrowa żywica; -dernholz, *sn.* drzewo cedrowe; -dernöl, *sn.* olejek cedrowy.

Cedi'ren, *va. Rw.* cedować; ustąpić, zlać co na kogo.

Celebri'ren, *va.*, s. Fei'ern, Verhe'rrlichen; Celebritä't, *sf.* wziętość.

Ce'llo, *sn. Tk.* basy; Celli'st, *sm. Tk.* grający na basach.

Ceme'nt, *sn.* cement, kit; Cementi'ren, *va.* cementować.

Ceme'ntkupfer, *sn. Bw.* najprzedniejsza miedź.

Censi'ren, *va.* cenzurować, cenzurę dawać na co; osądzić, krytykować, *błędy wytknąć; Ce'nsor, *sm.* cenzor, ostry krytyk; Censu'r, *sf.* cenzura, krytyka, wytknięcie błędów i zdanie o nich; die — passiren przejść o cenzurę; — (in Schulen 2c.) świadectwo; eine schlechte — bekommen złe dostać świadectwo; Jemandem eine gute — geben dać komu dobre świadectwo; Censur-, *a.* cenzuralny; -su'rcommissio'n, *sf.* komisya cenzury od. cenzuralna; -su'rgebüh'ren, *sf. pl.* opłata o cenzury. [zurze.

Censu'rwidrig, *a.* przeciw cen-

Cent, *sn. num.* sto; fünf pro Cent (Procent) pięć od sta, pięć procentów; piąty procent.

Centau'r, *sm. Myth.* chłopokoń, chłoposzkapiec, centaur.

Centesimi'ren, *va.* centezymować, setkować.

Centifo'lie, *sf. Ng. Gtn.* centyfolia, róża pełna.

Ce'ntner, *sm.*, Ce'ntnergewicht, *sn.* centnar; einen — schwer ważący centnar; -tnerlast, *sf.* centnarowy ciężar; -tnerschwe'r, *a.* centnar ważący, *niezmiernie ważny.

Centra'l, *a.* centralny, środkowy, wśrodku się znajdujący; Centra'lbewe'gung, *sf.* ruch centralny; -tra'lfeuer, *sn. Ntl.* ogień w środku ziemi (być mający).

Centralisatio'n, *sf.* centralizacya; Centralisi'ren, *va.* centralizować, skupić w jeden środkowy punkt; Centralitä't, *sf.* jedność punktu środkowego; Centra'lpunkt, *sm.* punkt środkowy; -tra'lschule, *sf.* szkoła centralna od. początkowa od. niższa.

Centrifuga'lkraft, *sf. Ntl.* środkobojny ruch ciała, siła odśrodkowa od. odśrodpędna; -tripeta'lkraft, *sf. Ntl.* siła dośrodkowa.

Ce'ntrum, *sn. Kw.* średnie szyki, centrum; s. a. Mi'ttelpunkt. [stwo.

Centu'rie, *sf.* setnia, setniko-

Ceremonie', *sf.* ceremonia, obrząd, obrządek, korowody, ceregiele; *(Umstände, Förmlichkeiten) koperczaki, komplementa; Begräbniß-Ceremonie obrzęd pogrzebowy; bloß zur Ceremonie (als bloße Förmlichkeit) obrządkowo; Ceremonie'll, *sn.* ceremoniał, cały ubiór i układ ceremonii zachowywanych przy zdarzonej okazyi.

Ceremo'nienmeister, *sm.* mistrz obrzędów, ceremoniaryusz; Ceremoniö's, *a.* obrządkowy, ceremonialny; lubiący ceremonie, zachody.

Certifica't, *sn.* certyfikat; zaświadczenie; Certifici'ren, *va.* certyfikować.

Certi'ren, *vn.* (h.): mit Jemandem — (streiten, wetteifern) certować się z kim; współubiegać się.

Cervela'twurst, *sf.* salseson.

Cessio'n, *sf.* cessya, zlewek; Cessiona'r, *sm.* *Kw.* cesyonaryusz; Cessio'nsverschrei'bung, *sf.* zlewkowy zapis.

Chagri'n, *sm.* (Art fein gegerbtes Leder) szagryn; capa.

Chai'se, *sf.* półkaretek, kolaska.

Chalcedo'n, *sm.* *Ng.* kalcedon (kamień).

Chalkogra'ph, Chalkographie', ꝛc., s. Ku'pferstecher, Ku'pferstecherkunst, ꝛc.

Chama'de, *sf.* *Kw.* szamada, *znak poddania się, bicie w bębny na znak poddania się; — schlagen, *Kw.* bić w bębny na znak poddania się.

Chamä'leon, *sn.* *Ng.* chameleon, kameleon; wiatrożył; * człowiek zmienny, niestały; Chamäleo'ntisch, *a.* *s. We'tterwendisch, U'nbeständig, Falsch.

Chamarri'ren, *va.* (mit Pelz verbrämen) szamerować, obszywać dla ozdoby.

Chami'lle, s. Cami'lle.

Champa'gner, Champa'gnerwein, *sm.* wino szampańskie; szampan; Champa'gner-, *a.* szampański, Champa'gnerflasche, *sf.* szampanka.

Champigno'n, *sm.* *Ng.* *Kk.* pieczarka, szampinion.

Champio'n, *sm.* rycerz, obrońca walczący za co od. za kogo; *szampierz, poplecznik.

Chan, Khan, *sm.* chan (tatarski).

Changi'ren, s. Verä'ndern, U'mwechseln.

Cha'os, *sn.* chaos, zamęt pierwotny; *plątanina; zamęt, odmęt, mieszanina.

Chara'de, *sf.* szarada.

Chara'kter, *sm.* charakter, cecha; Mann von festem — człowiek stałego charakteru; Charakter, *znak; piątno, ułożenie; Mensch ohne —, *człowiek bez charakteru, *bez uczciwości; Chara'kter-, *a.* charakterowy; s. a. Charakteri'stisch; -rakterisi'ren, *va.* charakteryzować, cechować, znamionować; -rakteri'stik, *sf.* charakterystyka; -rakteri'stisch, *a.* charakterystyczny, charakterowy; -rakteri'stisches, *sn.* charakterystyczność, cecha właściwa; -ra'kterlos, *a.* bez charakteru; -ra'kterlosigkeit, *sf.* bezczelność, brak charakteru; -ra'kterschwach, *a.* *niedołężny, niedołężliwy; -rakterschwäche, *sf.* *niedołężność; -ra'kterzug, *sm.* *rys, cecha charakteru; das ist ein schöner — von (an) ihm to pięknie cechuje jego charakter.

Charfrei'tag, *sm.* *Kg.* wielki piątek.

Cha'rge, *sf.* szarża, *urząd, godność.

Chargi'ren, Chargi'rung, ꝛc., s. Feu'ern, Feu'er, *Kw.*

Charité, *sf.* lazaret, szpital.

Charlata'n, *sm.* szarlatan, kuglarz, pędziwiatr, wietrznik, figlarz, szalbierz; *doktor jarmarkowy; -rlatanerie', *sf.* szarlatańśtwo, szarlatanerya; kuglarstwo.

Charma'nt, *a.* wyborny, miły, przyjemny, zabawny; das ist —! a to wybornie!

Charnie'r, *sn.* nit, wycięcie.

Charpie', *sf.* *Hlk.* szarpija, flejtuch, flejtuszek, mech chuściany, wyskubane nici z staréj chusty, skubanka.

Charte'ke, Scharte'ke, *sf.* (altes Buch) ramota.

Cha'rwoche, *sf.* *Kg.* wielki tydzień, tydzień męki Pańskiéj.

Cha'rte, *sf.* karta; (Landcharte) mappa; Charti'ren, s. Pla'nzeichnen; -tographie', *sf.* kartografia; -rtogra'phisch, *a.* kartograficzny.

Cha'ssen, s. Verja'gen, Vertrei'ben, Fo'rtjagen; Chasseu'r, *sm.* *Kw.* (französ. Jägersoldat) szaser.

Chatou'lle, *sf.* szkatuła, szkatułka.

Chaussee', *sf.* szoseja, szose, gościniec z kamieni ubity, droga żwirowa, bruk; s. a. Ku'nststraße; -see'geld, *sn.* *Stw.* szosowe; -see'haus, s. Zo'llhaus.

Chef, *sm.* szef, naczelnik; General *en chef*, *Kw.* naczelnik armii; jeneral głównie dowodzący.

Chemica'lien, *sf. pl.* *Schdk.* preparowania chemiczne; Chemie', *sf.* chemia; Che'miker, *sm.* chemik, chymista; Che'misch, *a.* chemiczny, chymiczny.

Chemise'tte, *sf.* u. *sn.* półkoszulek.

Cheni'lle, *sf.* *W. H.* szenilla, szenella.

Che'rub, *sm.*, Che'rubim, *pl.* cherub.

Chica'ne, *sf.* szykana, wykręt, matactwo, cherchel; pienianie się, procesowanie, pieniactwo; wybieg prawniczy; -caneu'r, *sm.* pieniacz, sprzéka; -cani'ren, *va.* szykanować, złośliwie nagabywać; -cani'rend, *a.* kłótliwy, lubiący się sprzéczać.

Chigno'n, *sm.* szenion, warkocz kobiety; kosa.

Chimä're, *sf.* chimera, urojenie, dziwactwo, kaprys, zły humor; Chimä'risch, *a.* chimeryczny, urojony.

Chi'na, *sn.* *Geog.* China; *pl.* Chiny; *Ng.* *Hlk.* (Rinde u. Extract *m.* des Chinabaumes) china (jako lekarstwo); Chine'se, *sm.* Chińczyk; Chine'sin, *sf.* Chinka; Chine'sisch, *a.* Chiński; —, *ad.* po Chińsku.

Chira'gra, *sn.* dna ręczna oder chiragra.

Chiroma'nt, *sm.* chiromancysta; Chiromantie', *sf.* chiromancya, sztuka wróżenia z rąk; rękowieszczenie.

Chiru'rg, s. Chiru'rgus; Chirurgie', *sf.* chirurgia; Chiru'rgisch, *a.* chirurgiczny; -ru'rgus, Chiru'rg, *sm.* chirurg, ranlekarz.

Choc, *sm.* *Kw.* (heftiger Reiterangriff) natarczywość.

Chocola'de, *sf.* czekulada, czokolada; Chocola'de-, Chocola'den-, *a.* (von, aus Chocolade) czekuladowy; -cola'denfabri'k, *sf.* fabryka czekulady; -cola'denkanne, *sf.* dzbanuszek od czokolady; -cola'dentasse, *sf.* filiżanka od czokolady; -cola'dento'rte, *sf.* tort czekuladowy.

Cho'lera, Cho'leraepidemie', *sf.* *Hlk.* cholera; -lerakra'nk, *a.* *Hlk.* chory na cholerę; -lerakra'nker, *sm.* *Hlk.* choleryk, chory na cholerę; -leraleiche, *sf.* trup umarłego na cholerę; -lerasseuche, s. Cho'lera.

Chole'risch, *a.* (vom Temperament) choleryczny; cholerischer Mensch choleryk, człowiek gorącego temperamentu.

Chor, *sn.*, s. Corps; —, *sm.* *Tk.* chór; im Chore singen, *Tk.* w chórze śpiewać; Chor-, *a.* *Tk.* chórowy.

Chora'l, *sm.* *Tk.* *Kg.* chorał; -ra'lbuch, *sn.* *Tk.* księga muzyki choralnéj, śpiewów choralnych; -rali'st, *sm.* choralista.

Cho'ralta'r, *sm.* wielki ołtarz; Cho'ramt, *sn.* nabożeństwo na chorze; Cho'rbischof, *sm.* sufragan; Cho'rfrau, *sf.* kanoniczka; Cho'rhemd, *sn.* komża oder komeszka, półkoszula biała zwierzchnia, którą księża przy nabożeństwie wdziewają; Cho'rherr, *sm.* kanonik; Chori'st, *sm.* chórzysta; Cho'rknabe, Cho'rschüler, *sm.* chłopiec do mszy służący, z drugiemi po ulicy w chórze śpiewający; Cho'rnotenbuch, *sn.* antyfonarz.

Chorographie', *sf.* chorografia, opisanie okolic kraju; Chorogra'phisch, *a.* chorograficzny.

Cho'rrock, *sm.* alba, komża biała; Cho'rsänger, *sm.* śpiewak z choru, choralista; Cho'rstimme, *sf.* głos chórowy; *Tk.* nóty dla śpiewu w chórze; Cho'rstunden, *sf. pl.* *Kg.* godzinki.

Chrestomathie', *sf.* *Litt.* chrestomatya; selekta, wyjątki z dzieł dla nauki.

Chri'e, *sf.* (kurze Rede, Schulrede) chrya, krótka rozprawa oder mowa szkolna.

Chri'sam, *sn.* *Kg.* chrzyżmo od. krzyżmo (olejek święcony).

Christ, *sm.* chrześcianin; Christ werden chrześcianinem zostać; Jemanden zum Christen machen chrześcianina kogo zrobić; der heilge Christ gwiazdka, podarunek na Boże narodzenie; -stabend, *sm.* wilia Bożego narodzenia; -stbeere, *sf.* *Ng.* porzeczka agrest żółty; -stbescheerung, *sf.* *sf.* kolenda, *podarunek na Boże narodzenie.

Chri'stbirne, *sf.* *Gtn.* chrześcianka.

Chri'sten-, *a.* chrześciański; Chri'stenfeind, *sm.* niepryjaciel chrześcian; -stenheit, *sf.* chrześciaństwo; świat chrześciański; -stenliebe, *sf.* miłość chrześciańska; -stenmensch, s. Chri'stensee'le; -stenpflicht, *sf.* powinność chrześciańska; -stensee'le, *sf.*, Chri'stenme'nsch, *sm.* dusza chrześciańska; chrześcianin; es war keine — da, *nie było żywéj duszy; -stensinn, *sm.* duch chrześciański; -stenthum, *sn.* chrystyanizm, chrześciaństwo; (Gesammtheit der Christen) chrześciańszczyzna; *Kg.* wiara chrześciańska; sich zum — bekennen wyznawać wiarę chrześciańską; Jemanden zum — bekehren nawrócić kogo na chrześciańską wiarę; -stenverfo'lgung, *sf.* prześladowanie chrześcian.

Chri'stfeier, *sf.*, Chri'stfest, *sn.* *Kg.* święto Bożego narodzenia; Chri'stgesche'nk, *sn.* gwiazdka.

Chri'stian, *sm.* *npr.* Chrystyan; Christia'ne, *sf.* *npr.* Chrystyana.

Chri'stianswu'rzel, s. Bä'rschoten.

Chri'stin, *sf.* chrześcianka.

Christi'ne, *sf.* *npr.* Chrystyna.

Christi'nenkraut, *sn.* *Ng.* oman pchlany, od. leżący; lantawa.

Chri'stiwu'ndenkraut, *sn.* *Ng.* ś. Jana ziele, ś. Jańskie ziele pospolite; dziurawiec pospolity, dzwoniec.

Chri'ſtkindlein, *sn.* dzieciątko Jezus. [*ad.* po chrześciańsku.
Chri'ſtlich, *a.* chrześciański; —,
Chri'ſtmarkt, *sm. H.* targ, jarmark przed Bożém narodzeniem.
Chri'ſtmeſſe, Chri'ſtmette, *sf. Kg.* jutrznia.
Chri'ſtmonat, *sm.* grudzień.
Chri'ſtnacht, *sf.* noc narodzenia panskiego, wilija Bożego narodzenia.
Chri'ſtoph, *sm. npr.* Krzysztof, Krysztof; Chri'ſtophsfrau't, *sn. Ng.* czarny korzeń, czerniec.
Chri'ſtſchein, *sm.* nów Grudnia.
Chri'ſtſtolle, *sf.*, Chri'ſtſtollen, *sm.*, Chri'ſtwecke, *sf.* strucel na Boże narodzenie.
Chri'ſttag, *sm. Kg.* pierwsze święto Bożego narodzenia.
Chri'ſtus, *sm. Bibl. Kg.* Chrystus.
Chri'ſtwecke, ſ. Chri'ſtſtolle.
Chri'ſtwoche, *sf.* tydzień świętny Bożego narodzenia.
Chrom, *sn. Schdk.* chrom; Chroma't, *sn. Schdk.* chromian.
Chroma'tik, *sf. Ntl. Opt.* chromatyka; Chroma'tiſch, *a.* chromatyczny.
Chro'm=Ei'ſenſtein, *sm. Schdk.* żelazo chromowe; Chro'mgelb, *sn.* żółtość gromowa, chromian.
Chro'nik, *sf.* kronika; -nikenſchrei'ber, *sm.* kronikarz, latopisiec.
Chro'niſch, *a. Hlk.* chroniczny (o chorobach długich i rozwijających się z czasem).
Chronogra'mm, *sn.* chronogram (napis którego litery stanowią datę wypadku w liczbach rzymskich lub w literach arabskich).
Chronolo'g, *sm.* czasopis, chronolog; -nologie', *sf.* chronologia, latopismo; -nolo'giſch, *a.* chronologiczny; w porządku lat. [chronometr.
Chronome'ter, *sn.* czasomiar,
Chrono'ſtichon, ſ. Chronogra'mm.
Chryſoli'th, *sm. Ng.* (Goldſtein) chryzolit, złotokamień (klejnot przezroczysty zielonożółty).
Chryſopra's, *sm. Ng.* (Goldpraſer) chryzopras, gatunek chryzolitu bardziéj zielony.
Chu'rfürſt, ꝛc., ſ. Ku'rfürſt, ꝛc.
Chy'lus, *sm. Zk.* pokarmnik, chil.
Chymie', ꝛc., ſ. Chemie', ꝛc.
Cica'de, *sf. Ng.* (Art kleiner Heuſchrecke) konik polny.
Ci'cero, *sm. npr.* Cycero; *Bchdr.* (gewiſſe Schriftgattung) cycero; Cicero'ne, *sm.* oprowadziciel; Ciceronia'niſch, Cicero'niſch, *a.* cyceroński; *na wzór Cycerona mowcy.
Cicho'rie, *sf. Ng.* podróżnik; gemeine — podróżnik pospolity; cykorya; gelbe —, ſ. Bi'tterkraut (habichtskrautartiges). [rzysz damy.
Cicisbe'o, *sm.* nieodstępny towa-
Ci'der, *sm.* cyder, jabłecznik, sok z jabłek przez fermentacyą winną na tęgi napój przerobiony; Ci'der=, *a.* jabłeczny, jabłczany; -derwein, *sm.* wino jabłczane, cyder.
Ciga'rre, *sf.* cygaro; Ciga'rren=, *a.* należący do cygar; -ga'rrenarbei'ter, Ciga'rrenmacher, *sm.* zrobiający cigara; -ga'rrenaſche, *sf.* popiół od cygar; -ga'rrenbüchſe, -ga'rrentaſche, *sf.* cygarnica, puszka na cygara; -ga'rrende'ckblatt, *sn.* liść pokrywający cygaro; -ga'rrenfabri'k, *sf.* fabryka cygar; -ga'rrenfabrika'nt, *sm.* fabrykant cygar; -ga'rrenfabrikatio'n, *sf.* fabrykacya cygar; -ga'rrenhändler, *sm.* przedający cygara; -ga'rrenlager, *sn. H.* skład cygar; -ga'rrenmacher, ſ. Ciga'rrena'rbeiter, ꝛc.; -ga'rrenpfei'fchen, *sn.*, Ciga'rrenſpitze, *sf.* fajeczka do cygar; -ga'rrenqualm, -ga'rrenrauch, -ga'rrendampf, *sm.* ſ. Ta'baksdampf; -ga'rrenraucher, *sm.* tytuniarz oder fajczarz cygar.
Cirka'ſſien, Tſcherke'ſſenland, *sn. Geog.* Czerkaska ziemia; Cirka'ſſier, Tſcherke'ſſe, *sm. Geog.* Czerkas, Czerkies; Cirka'ſſierin, Tſcherke'ſſin, *sf. Geog.* Czerkaska, Czerkieska; Cirka'ſſiſch, Tſcherke'ſſiſch, *a.* Czerkaski, Czerkieski.
Ci'rkel, *sm.* cyrkiel; Ci'rkel, *a.* cyrklowy.
Ci'rkelfigu'r, *sf. Gl.* cyrkuł, koło, obwod; Ci'rkelfö'rmig, Ci'rkelru'nd, *a.* cyrklasty, cyrklisty; Ci'rkeln, *va.* cyrklować; Ci'rkelſchmied, *sm.* cyrkielnik.
Cirkula'r, *sn.* okólnik, cyrkularz, list okolny; Cirkulatio'n, *sf.* cyrkulacya, obieg; Cirkuli'ren, *vn.* (h.) cyrkulować, krążyć, obiegać.
Circumfle'x, *sm. Spl.* cyrkumflex, daszek.
Circumſcribi'ren, **Circumſcriptio'n**, ſ. Umſchrei'ben, Umſchrei'bung.
Ci'ſtenröschen, *sm. dim.*, Ci'ſtenſtrauch, *sm. Ng.* złotojeść.
Ciſtercie'nſer, *sm. Kg.* (Mönch) cysters; Ciſtercie'nſer=, *a.* cysterski; Ciſtercie'nſerin, Ciſtercie'nſernonne, *sf. Kg.* cysterka; Ciſtercie'nſerkloſter, *sn.* klasztor cystersów; -rcie'nſerorden, *sm.* zakon cysterski od. Cystersów.
Ciſte'rne, *sf.* krynica, cysterna, rząp'; rów na wodę deszczową wymurowany od. ciosowym kamieniem wykładany.
Ci'ſtroſe, *sf. Ng.* czystek.
Citade'lle, *sf. Kw.* cytadella.
Cita't, *sn.* przytoczone miejsce, cytat; Citatio'n, *sf.* pozew, zapozew, zapozwanie.
Ci'ther, *sf. Tk.* cytara; Ci'therſpie'ler, *sm.* cytrzysta; Ci'therſpie'lerin, *sf.* cytrzystka.
Citi'ren, *va.* pozwać, zapozwać, cytować; Geiſter — zaklinać duchy.
Citra't, *sn. Schdk.* cytrynian.
Citri'n, *sm. Ng.* drogi kamień cytrynowego koloru.
Citro'ne, *sf. Ng. Gtn.* cytryna; Citro'nen=, *a.* cytrynowy; -tro'nenbaum, *sm. Ng.* cytr, cytrowe drzewo, cytrynowe drzewo; -nenbranntwein, *sm.* wódka cytrynówka; cytrynówka; -tro'nenbrühe, *sf. Kk.* sos cytrynowy; -tro'nenfarbig, *a.* koloru cytrynowego; -tro'nenge'lb, *sn.* żółtość cytrynowa; żółte cytrynowe; -tro'nenkraut, *sn. Ng.* ziele cytrynowe; -tro'nenmeli'ſſe, *sf. Ng.* melissa cytrynowa, rojownik; -tro'nenö'l, *sn.* oléj cytrynowy; -tro'nenpreſſe, *sf.* prasa cytrynowa; -tro'nenſaft, *sm.* sok cytrynowy; -tro'nenſäure, *sf. Schdk.* kwas cytrynowy; -tro'nenſchaale, *sf.* skórka cytrynowa; -tro'nenſcheibe, *sf.* talerzyk cytryny; -tro'nenwaſſer, *sn.* woda cytrynowa.
Civi'l, *a.* cywilny; (artig, gebildet) *grzeczny; civiler Preis, *H.* cena pomierna od. umiarkowana; Civi'lamt, *sn.* urząd cywilny; Civi'lbeamter, Civi'ldiener, *sm.* urzędnik cywilny; Civi'ldienſt, *sm.* służba cywilna; Civi'lgericht, *sn. Stw.* sąd cywilny.
Civiliſatio'n, *sf.* cywilizacya; Civiliſi'ren, *va.* cywilizować, okrzesać, uobyczaić; *wygrzecznić; -liſi'rung, *sf.* uobyczajenie, cywilizowanie, okrzesanie.
Civi'lliſte, *sf. Stw.* lista cywilna; -vi'lkleidung, *sf.* ubiór cywilny; -vi'lperſo'n, *sf.* osoba cywilna; -vi'lpoſten, *sm.*, Civi'ſtelle, *sf.* urząd cywilny; -vi'lverſo'rgung, ſ. Civi'lamt, ꝛc.
Clarine'tte, *sf. Tk.* klarnet; -rinetti'ſt, *sm.* klarnecista.
Cla'ſſe, Kla'ſſe, *sf.* klasa, rząd; porządek, oddział; in eine höhere — kommen od. verſetzt werden dostać się od. dostać promocyą do wyższéj klasy; etwas nach Claſſen ordnen uporzadkować co podług klas; Schüler der 1., der 2. Claſſe uczeń klasy pierwszéj, drugiéj; pierwszoklasista, drugoklasista; Claſſen=, *a.* klasyczny; Cla'ſſenſteuer, *sf. Stw.* pogłówne; podatek pogłówny, oder klasyczny; Cla'ſſenweiſe, *a.* u. *ad.* podług klas; klasami.
Claſſificatio'n, *sf.* klasyfikacya; rozdział na klasy; ułożenie podług klas; Claſſifici'ren, *va.* (in Claſſen theilen) klasyfikować, dzielić na klasy.
Claſſicitä't, *sf.* klasyczność; Cla'ſſiker, *sm.* klasyk; Claſſiker=, *a. Litt.* klasyczny, na wzór klasyków; Cla'ſſiker=Ausgabe, *sf. Bchh. Litt.* edycia klasyczna; wydanie klasyczne; Cla'ſſiſch, *a.* klasyczny, wzorowy.
Clau'ſel, *sf.* warunek, klauzula, zawarcie pewnego warunku w jakim akcie, zastrzeżenie.
Clauſu'r, *sf.* klauzura.
Claviatu'r, *sf. Tk.* klawiatura.
Clavicho'rd, ſ. Clavie'r.
Clavicy'mbel, *sn. Tk.* klawikord, klawicymbal.
Clavie'r, *sn.* klawikord, fortepian; -vie'rmacher, *sm.* fabrykant fortepianów; -vie'rſpieler, *sm. Tk.* fortepianista. [klawisz.
Cla'vis, *sm.* (im Pianoforte ꝛc.)
Clema'tis, *sf. Ng.* (Pflanze) przyszczeniec.
Clerica'l, *a. Kg.* klerycki; Cle'ricus, Cle'riker, *sm.* kleryk; Cleriſei', *sf.*, Cle'rus, *sm. Kg.* duchowieństwo.
Clie'nt, *sm.* klient; opiekalnik; Cliente'l, *sf.* opieka i obrona dawana klientom; Clie'ntin, *sf.* klientka; Clie'ntſchaft, *sf. Rw.* klienci; klienctwo.
Cli'que, *sf.* klika, czereda; ſ. a. Ba'nde; Cli'quenweſen, *sn.* koterya.
Cloa'ke, *sf.* kloaka, odściek, ściek, wychodek, prewet, przechód, dół prewetny.
Club, Clubb, *sm.* klub, zgromadzenie; Clubbi'ſt, Clubi'ſt, *sm.* klubista, członek kluba; Clu'bbgaſt, *sm.* gość do klubu wprowadzony; Clu'bbglied, ſ. Clubbi'ſt. [pomocnik.
Coadju'tor, *sm.* koadjutor, współ-
Coalitio'n, *sf.* koalicya, związek.
Co'blenz, *sn. Geog.* Koblenc.
Coca'rde, *sf.* kokarda, fontaź.
Cocheni'lle, *sf. Ng.* koszenila, czerwiec, szarłatowe robaczki do szarłatnego farbowania.
Coco'n, *sm.* orzech jedwabiczny, orzech jedwabniczy.
Co'cos=, *a. Ng. etc.* kokosowy; Co'cosbaum, *sm. Ng.* kokosowe drze-

wo; -cosnuß, *sf. Ng.* orzech kokosowy; -cosschä'le, *sf.* skórka kokosowa.

Codici'll, *sn.* (Nachwille), *Rw.* kodycyl, dokład testamentowy.

Codi'lle, *sf.* (im Kartenspiel): — verlieren przegrać całkiem, na łeb.

Coëfficie'nt, *sm. Rk.* spółczynnik.

Cohäsio'n, *sf. Ntl.* spojność.

Cölesti'n, *sm. npr.* Celestyn; Cölesti'ne, *sf. npr.* Celestyna.

Cölesti'ner, *sm. Kg.* (Mönch) Celestyn (zakonnik); Cölesti'nerorden, *sm. Kg.* zakon Celestynów.

Cöliba't, *sn.* celibat, bezżeństwo, bezżenność (księży).

Coli'bri, *sm. Ng.* kolibryk.

Cöln, *sn. Geog.* Kolonia; Cö'lner, *sm. Geog.* Kolończyk; Cö'lnisch, *a. Geog.* Koloński; cölnisches Wasser woda Kolońska.

Collatera'l, *a.* kolateralny, poboczny; Collatera'len, *sf. pl.* (Seitenverwandte) krewni poboczni; Collatera'llinie, *sf.* linia poboczna (w pokrewieństwie); Collatera'lstempelgebüh'ren, *sf. pl. Rw.* opłata stempla kolateralnego.

Collatio'n, *sf.* odkład; kolacya.

Collationa'tor, *sm.* kolacyonator, porównywacz.

Collationi'ren, *va.* (vergleichen, gegen einander halten) kolacyonować, porównać, porównywać z sobą.

Collecta'nea, *sf. pl.*, Collecta'neenbuch, *sn. Litt.* raptularz, wypiski zbierane, świstki; Collecta'nt, *sm.* kolektant; zbierający składki.

Colle'cte, *sf.* kolekta, składka, zbierka kwesta; zbieranie składek; eine — veranstalten kolektę zrobić; —, *Kg.* modlitwa przy ołtarzu; -lle'ctenbuch, *sn.* książka od kolekty, składki, kwesty.

Collecteu'r, *sm.* kolektor (osobliwie sprzedający losy loteryjne); Collectio'n, *sf.* kolekcya; zbiór.

Collecti'v, *a.* zbiorowy; Collecti'vum, Sa'mmelwort, *sn. Spl.* imię zbiorowe.

Colle'g, f. Colle'gium.

Colle'ge, *sm.* kolega; -le'genschaft, *sf.* koleżeństwo; Collegia'l, Collegia'lisch, *a.* (von Collegium) kolegialny; (v. College) koleżeński; —, *ad.* po koleżeńsku.

Colle'gienhe'ft, *sn.* notatki czyli skrypta z prelekcyi, kajet akademicki; Colle'gium, *sn.* kolegium, koło; — (Vorlesung an Hochschulen 2c.) kolegium, lekcya akademicka, prelekcya; das — ist noch nicht beisammen kolegium jeszcze się nie zgromadziło; er wird ein — halten (lesen) über Geschichte des Alterthums będzie miał od. czytał kolegium o historyi starożytnéj; bei Jemandem Collegia hören słuchać u kogo kolegiów.

Colle't, *sn.* kolet, kurtka; kolnierz; Jemanden beim — fassen, nehmen wziąć kogo za kolet.

Collidi'ren, *vn.* (h.): mit etwas — (zusammenstoßen, in Widerspruch gerathen) stykać się, przeszkadzać sobie, być w sprzeczności; Collisio'n, *sf.* kolizya, spór, przeciwieństwo.

Co'llo, *sn.*, Colli, *sn. pl. H.* (Ballen, Gebinde, Stück, Faß, Frachtstück) paka.

Colonia'l-, *a. H. Stw.* kolonialny, osadniczy; z osad, z kolonii; Colonia'lamt, *sn. Stw.* ministeryum oder ministerstwo spraw kolonialnych; Colonia'lhandel, *sm. H.* handel kolonialny; -nia'lpoliti'k, *sf. Stw.* polityka kolonialna; -nia'lwaare, *sf. H.* osadnicze towary, kolonialne towary.

Colonie', *sf.* osada, kolonija; Colonisi'ren, *va.* zakładać osady, zasiedlać kraj, osadzać go przybyszami; -loni'st, *sm.* osadnik, kolonista, nowosadzca.

Colo'nne, *sf. Kw.* kolumna; —, *Bchdr.* f. Colu'mne, Spa'lte; Colonna'de, *sf. Bk.* kolumnada.

Colopho'nium, *sn.* kalafonia.

Coloratu'ren, *sf. pl. Tk.* koloratury, wycwerki, trele, ozdoby muzyki śpiewnéj.

Colporteu'r, *sm.* roznosiciel; -lporti'ren, *va.* roznosić, obnosić; —, *sn.* (Herumtragen, Hausiren von Waaren) obnoszenie (towarów).

Coloqui'nte, *sf. Ng.* kolokwintyda, ogórek polny.

Colori'ren, *va.* kolorować; -lori'st, *sm.* kolorysta. [losſa'l, 2c.

Colo'ß, Colossa'l, 2c., f. Kolo'ß, Kolossa'l, 2c.

Colu'mne, *sf. Bk.* kolumna, słup, posąg; *Bchdr.* kolumna, złamana karta; dzielnica.

Combinatio'n, *sf.* kombinacya; -bini'ren, *va.* kombinować.

Come't, *sm. Stk.* kometa; Come'ten-, *a.* komety od. komet; należący do komet.

Comitat, *sn.* komytat.

Comité, *sm.* od. *sn.* komitet; delegacya; f. a. Au'sschuß, 2c.

Comi'tien, *sn. pl. Alt.* komicya, sejm, zgromadzenia ludu (u dawnych Rzymian). [cinek.

Co'mma, *sn. Spl.* komma, przeCommanda'nt, Commandeu'r, *sm.* dowódzca, komendant.

Commandi'ren, *va.* komenderować, dowodzić, przywodzić; Commandi'render, *sm. Kw.* komenderujący (jeneral).

Commandi'te, *sf. H.* komandyta, handel pomniejszy od większego zależący; spółka handlowa; Commanditai'r, *a. H.* spólnik dający pieniądze w spółce handlowéj.

Comma'ndo, *sn.* komenda, wodza, dowództwo; -ma'ndosta'b, *sm. Kw.* bulawa.

Commenda'nt, f. Commanda'nt.

Comme'nde, *sf.* komenda, *zakres majętności zakony rycerskiego; *Kg.* zawiadowanie wakującém probostwem.

Commenta'r, *sm.* komentarz; -menta'tor, *sm.* komentator; -menti'ren, *va.* komentować, *wykładać; *wyjaśniać.

Commenthu'r, Comthu'r, *sm.* komendor, komtur; -menthurei', Comthurei', *sf.* komendorstwo od. komenderya.

Comme'rcienrath, *sm. Stw. H.* rada komercyjny od. handlowy; Commerci'ren, *vn.* (h.) handel prowadzić; —, § Commersi'ren, **hulać, pić, kielichami się bawić; Comme'rcium, f. Comme'rzium.

Comme'rzcolle'gium, *sn. H.* kolegium komercyonalne.

Comme'rzienrath, f. Comme'rcienrath; Comme'rzium, *sn.*, Comme'rzien, *sn. pl.* handel, sprawy handlowe.

Commi'lito, *sm.* kolega; współuczeń.

Commi's, *sm. H.* komisant, subjekt handlowy, sprawnik, kupczyk.

Commi'ß-, *a. Kw.* komisny, dla żołnierzy zrobiony; *gruby.

Commissä'r, *sm.* komisarz; -missaria't, *sn.* komisaryat; -missaria'ls-, *a.* komisarski; Commissaria'ts-Bureau', *sn.* bióro komisarskie; Commissa'rius, f. Commissä'r.

Commi'ßbrod, *sn.* chléb komisny, razowy, chléb gruby; -mi'ßkleidung, *sf. Kw.* suknia komisna.

Commissio'n, *sf.* komisya; komis; in — nehmen, *H.* przyjąć w komis; eine — niedersetzen od. ernennen, *Stw. etc.* wyznaczyć komisyą; -missionä'r, *sm.* komisant, komisarz; komissyoner, sprawnik.

Commo'd, *a.* (bequem, gemächlich) wygodę lubiący, opieszały, leniwy.

Commo'de, *sf.* komoda, schowanie. [que'mlichkeit.

Commodità't, 2c., f. Beque'm, Be-

Communa'l, Communitäts-, *a.* komunalny; Commu'ne, Communitä't, *sf.* komuna, gmina.

Communica'nt, *sm. Kg.* komunikant; Communica't, f. Mi'ttheilung; -municatio'n, *sf.* komunikacya; mit etwas in — stehen zostawać w komunikacyi z czém; -slinie, *sf.* linija komunikacyjna; -munici'ren, *va.* f. Mi'ttheilen; zum Abendmahl gehen; Communici'rend, *ppr.* u. *a.* (in Verbindung stehend, sich Mittheilungen machend) spółkujący; komunikujący.

Communio'n, *sf. Kg.* komunija; Communio'n-, Communio'ns-, *a.* należący do komunii; Communio'ntag, *sm. Kg.* dzień komunii.

Comödia'nt, Comö'die, 2c., f. u. Komödi'ant, Komö'die, 2c.

Compagnie', *sf.* kompanija, spółka; Compagnie-, *a.* kompanijny; -pagnie'geschäft, *sn. H.* kompania kupiecka, handel współczesny; spółka; -pagnie'handel, *sm.* handel w spółce od. spółkupczenie.

Compagno'n, *sm. H.* spólnik, kompanista.

Comparati'v, *sm. Spl.* stopień wyższy; —, *a.* f. Verglei'chend.

Compare'nt, *sm. Rw.* stawający; obecnik; -mpari'ren, f. Erschei'nen (vor Gericht).

Co'mpaß, *sm. Ntl. Sw.* bussola, igła magnesowa, kompas; przewodnik, przewodniczka.

Compendia'risch, Compendiö's, *a.* krótko zebrany, w skróceniu od. w treści podany; *treściwy; Compe'ndium, *sn.* kompendyum, krótki rys.

Compensatio'n, *sf.* kompenzacya, kompensata; wynagrodzenie.

Compete'nt, *a.* właściwy, przyzwoity; -pete'nz, *sf.* właściwość (władzy); — (Mitbewerbung) współubieganie.

Compilatio'n, *sf.* zbieranina, kompilacya; -pila'tor, *sm.* kompilator, zbieracz; -pili'ren, *va.* zbierać z obcych dzieł, kompilować.

Comple't, *a.* zupełny, kompletny; -pleti'ren, *va.* ukompletować.

Complici'rt, *a.* skomplikowany, zagmatwany.

Complime'nt, *sn.* komplement, pozdrowienie, ukłon, pokłon; übertriebene Complimente, zu viel —, **cere

giele; -plimenten-, *a.* pokłonny; -plime'ntenschneider, *sm. iron.* pokłoniciel; -plimenti'ren, *va.* komplementa powiedzieć komu; powinszować komu; s. a. Becomplimenii'ren.

Complo't, *sn.* spisek; komplot; ein — gegen Jemanden schmieden oder machen zmówić się na kogo, spisek na niego zrobić; Complotti'ren, *vn.* (h.) knuć spiski; knuć, knować.

Componi'ren, *vv.* komponować, składać; -poni'st, *sm. Tk.* tonotwórca, kompozytor, komponista; -positio'n, *sf.* składanie, kompozycya, składanina.

Compo't, *sn. Kk.* komput.

Compre'ß, *a.* (gedrängt, enge) ściściony, gęsty; Compre'sse, *sf. Hlk.* kompres, szmatka na ranę przyłożona; Compressio'n, *sf.* ciśnienie; — (Druck) der Luft, *Ntl.* ciśnienie powietrza.

Compromi'ß, *sn. Rw. etc.* kompromis, ugoda przez sąd polubowny; Compromitti'ren, *va.* skompromitować; sich — (sich bloßstellen) skompromitować się; s. a. Blo'sstellen; Compromitti'rend, *ppr.* u. *a.* skompromitujący.

Comptoi'r. Comto'r (Conto'r), *sn. H.* kantor, kontor, biuro, kantora.

Comte'sse, *sf.* hrabianka, kontessa.

Comthu'r, ꝛc. s. Commenthu'r, ꝛc.

Conca'v, *a.* wklęsły; kulistowklęsły; Conca'v-Conca'v, *a.* wklęsły z obu stron; Concavitä't, *sf.* wklęsłość; strona wklęsła (linii krzywéj); Conca'v-Conve'x, *a.* wklęsło-wypukły.

Concentratio'n, *sf.* skupienie w jedno, sprowadzenie do jednego środka, punktu od. ognisku; *Schdk.* zgęszczenie płynu przez gotowanie; Concentri'ren, *va.* skupiać, skoncentrować; die Truppen —, *Kw.* skoncentrować wojsko, sprowadzić od. ściągnąć wojsko w jedno miejsce; die Wärme —, *Ntl. etc.* zebrać ciepło w jeden punkt; seine Gedanken —, *zebrać swoje myśli w jeden punkt; sich — koncentrować się; (vom schriftlichen od. mündlichen Ausdruck) pisać, mówić treściwie od. zwięźle; Conce'ntrisch, *a. Gl.*: concentrische Kreise koła spółśrodkowe.

Conce'pt, *sn.* koncept, pomysł, pojęcie; vom — lesen czytać z konceptu, z pisma; aus dem — kommen, *stracić koncept; er ist aus dem — gekommen, *ugrząsł z pamięcią; Jemandem das — verrücken, *koncept komu popsuć; *pomieszać komu plany szyki; Conce'pt-, *a.*: —-Papier papier zwyczajny.

Conce'rt, *sn. Tk.* koncert; ein — geben, spielen, *Tk.* koncert dawać, grać; *muzyka, granie kilku razem; Conce'rt-, *a. Tk.* koncertowy; Conce'rtgeber, s. Conce'rtspieler; Concerti'ren, *vn.* (h.) grać od. śpiewać w koncercie; Concerti'rend, *ppr.* u. *a.* grający od. śpiewający w koncercie; —, *ad.* koncertując; Concerti'st, *sm. Tk.* koncercista; Conce'rtmeister, *sm. Tk.* dyrektor muzyki; Conce'rtsaal, *sm.* sala koncertowa; Conce'rtsänger, *sm. Tk.* śpiewak na koncercie; Conce'rtspieler, *sm. Tk.* ten, który gra, od. daje koncert; Conce'rtstück, *sm. Tk.* kawałek z koncertu.

Concessio'n, *sf.* koncesya, przyzwolenie; Concessionen machen, Concessioni'ren, *va.* nadać co, udzielić (prawa, przywileje, itd.).

Conchy'lien, *sf. pl. Ng.* konchilie, muszle morskie; -chy'liensa'mmlung, *sf.* zbiór muszl morskich.

Conci'lium, *sn.* koncylium; sobór, zbór; tridentinisches —, *Gsch. Kg.* koncylium Trydenckie.

Concipie'nt, *sm.* koncypujący, przyjmujący; Concipi'ren, *va.* koncypować; zajść w ciążą; Concipi'st, *sm.* koncypista, pisarz.

Concla've, *sn.* konklawe, obiór Papieża, i sala, w któréj się takowy odbywa.

Concludi'ren, *va.* (za)konkludować; Conclusio'n, *sf.* konkluzya; Conclu'sum, *sn.* konkluzum, uchwała.

Concoctio'n, *sf. Schdk. Hlk.* konkokcya; (s)trawienie.

Concorda'nz, *sf.* konkordancya, spis alfabetyczny podobnych miejsc biblii.

Concorda't, *sn. Kg.* konkordat, traktat z papieżem zawarty.

Concre't, *a. Philos.* złączny; in Concre'to, *ad.* w szczególności; złącznie.

Concubina't, *sn.* małżeństwo nieślubne; *życie na wiarę; Concubi'ne, *sf.* żona nieślubna; nałożnica; Concubi'nen-, *a.* nałożniczy, nałożny.

Concurre'nt, *sm.* konkurent, współubiegający się o co; Concurre'nz, *sf.* konkurencya; *konkurs o posadę; die Stellen werden durch — vergeben miejsca rozdawane bywają przez konkurencyą; Concurri'ren, *vn.* (h.) konkurować, ubiegać się o co; Concu'rs, *sm. Rw.* konkurs wierzycieli; *ubieganie się o posadę, osobliwie naukową; es kommt zum —, *Rw.* konkurs zostaje otworzony, ogłoszony (do masy upadłego); Concu'rs-, *a.* konkursowy; Concu'rsgläu'biger, *sm. Rw.* wierzyciel konkursowy; Concu'rsmasse, *sf. Rw.* masa upadłości, masa konkursowa; Concu'rsfrage, -cu'rsprüfung, *sf.* konkursowe pytanie, konkursowy examen.

Condemnatio'n, *sf.* kondemnata, wyrok potępiający; Condemni'ren, s. Veru'rtheilen.

Condensatio'n, *sf. Ntl. Schdk.* zgęszczenie, skupienie; Condensa'tor, *sm. Ntl.* kondensator (elektryczny); zgęszczacz.

Conditio'n, *sf.* kondycya, warunek; s. a. Bedi'ngung; —, miejsce, służba, *nauczycielstwo prywatne; in — gehen iść w kondycyą; — suchen kondycyi szukać; — finden, erhalten kondycyi znaleźć; — annehmen przyjąć kondycyą; bei Jemandem in — stehen być w kondycyi u kogo; Conditioni'ren, *vn.* (h.) być w kondycyi (u kogo); Conditioni'rt, *pp.* u. *a.* utrzymany, zachowany, w pewnym stanie będący; gut, wohl —, *w dobrym stanie.

Condi'tor, *sm.* cukiernik; Condi'tor-, Condi'tors-, *a.* cukierniczy, cukiernicki; Conditorei', *sf.* cukiernia; Condi'torwaaren, *sf. pl.* cukry.

Condole'nz, *sf.* kondolencya, współubolewanie, oświadczenie dzielenia cudzego żalu; Condole'nzbrief, *sm.*, Condole'nzschreiben, *sn.* list pocieszalny; Condoli'ren, *va.* kondolować, złożyć od. oddawać kondolencyą; oświadczać żal swój.

Condu'ct, *sm.* kondukt, exportacya; (einer Leiche) wyprowadzanie (umarłego); — list bezpieczeństwa; Conducteu'r, *sm.* konduktor (pocztowy, i miernik).

Condu'ctor, *sm. Ntl.* konduktor elektryczny, przewodnik.

Condui'te, *sf.* konduita; s. a. Au'fführung, Verha'lten; Condui'tenliste, *sf. Kw.* lista konduity.

Confe'ct, *sm.* ciasteczko z cukrem od. z cukru.

Confere'nz, *sf.* konferencya, narada, sesya; eine — halten mieć konferencyą, naradę; *osoby do wspólnéj narady należące; die — hat beschlossen konferencya uchwaliła; -fere'nzmini'ster, *sm. Stw.* konferencyaryusz; minister konferencyjny; -fere'nzrath, *sm. Stw.* radca konferencyjny; Conferi'ren, *va.* porównywać; — (übertragen) konferować komu co; —, *vn.* (h.): mit Jemandem über etwas — naradzać się z kim o czém.

Confessio'n, s. Beke'nntniß.

Confide'nt, *sm.* powiernik.

Confirma'nd, *sm.*, Confirma'ndin, *sf. Kg.* przystępujący, przystępująca do konfirmacyi; odbierający, odbierająca konfirmacyą; Confirmatio'n, *sf. Kg.* konfirmacya; Confirmi'ren, *va.* konfirmować, potwierdzać; —, *Kg.* dać konfirmacyą religijną.

Confiscatio'n, *sf.* konfiskacya; konfiskata, zabranie na rzecz skarbu; Confisci'ren, *va.* skonfiskować, zagrabić, zabrać; confiscirt, von confiscirtem Aussehen, **mający minę podejrzaną.

Confitü'ren, *sf. pl.* konfitury.

Conföderatio'n, *sf. Stw.* konfederacya, związek; s. a. Bü'ndniß; Conföderi'rter, *sm. Stw.* do konfederacyi, do związku należący; związkowy; konfederat.

Confo'rm, *a.* zgodny, stósowny, zgadzający się; Conformitä't, *sf.* zgodność, stósowność; Confortati'v, *sn. Hlk.* lekarstwo wzmacniające.

Confrontatio'n, *sf. Rw.* konfrontacya; Confronti'ren, *va. Rw.* konfrontować, dla sprawdzenia tożsamości osób od. porównywania zeznań zawołać przed sąd (kogo z drugimi).

Confundi'ren, *va.* zmieszać, pomieszać, zabałamucić, zbałamucić.

Confu's, *a.* bałamutny; *niejasny, ciemny; confuse Idee wyobrażenie ciemne; — zmieszany, pomieszany; zbałamucony; Jemanden — machen zbałamucić, zmieszać kogo; Confusio'n, *sf.* konfuzya, zabałamucenie, zamieszanie, bałamuctwo; Confusio'nsrath, *sm. iron.* **bałamut, ten co robi zamieszanie, zabałamucenie.

Congestio'n, *sf. Hlk.* kongestya, gromadzenie się krwi lub soków w jakie miejsce; bicie krwi do głowy.

Conglomera't, *sn. Ng. Bw.* zlepieniec; Conglomeri'ren, *vn.* skupić na jeden punkt.

Congregatio'n, *sf. Kg.* kongregacya.

Congre'ß, *sm.* kongres, zjazd; einen — halten odbywać kongres.

Congrue'nt, *a.* stósowny, odpowiedni, zgodny, odpowiadający; —, *Gl.* równy i podobny, przystający;

Congrue'nz, *sf.* stósowność, zgodność; *Gl.* równość i podobność.

Conjectu'r, *sf. Philos.* konjektura, przypuszczenie, domniemanie; Conjectura'lkritik, *sf. Philos.* krytyka konjekturalna, na domniemaniach oparta.

Conjugatio'n, *sf. Spl.* konjugacya, czasowanie (słowa) i forma czasowania; Conjugi'ren, *va. Spl.* konjugować, czasować.

Conjunctio'n, *sf. Hlk.* konjunkcya; spójnik.

Conjuncturen, *sf. pl. H.* konjunktury, okoliczności. [zek.

Connexio'n, *sf.* konneksya, związ-

Connive'nz, *sf.* pobłażanie, patrzanie przez szpary; Connivi'ren, *vn.* (h.) pobłażać, przez szpary patrzéć.

Co'nrector, *sm.* spółrektor (szkoły).

Conscribi'rter, *sm. Kw.* konskrypcyonista, popisowy; Conscriptio'n, *sf.* konskrypcya, spisywanie ludności; — *Kw.* spisywanie do wojska; Conscriptio'nspflichtig, *a. Kw. Stw.* do konskrypcyi należący, konskrypcyonista.

Consecratio'n, *sf. Kg.* konsekracya, poświęcenie; Consecri'ren, *va. Kg.* konsekrować, poświęcać.

Consei'l, *sn. Stw.* rada, *osoby do rady wchodzące, i naradzanie się.

Conse'ns, *sm. Rw. etc.* konsens, pozwolenie.

Consequent, *a.* konsekwentny; awożny; — handeln, działać; Conseque'nz, *sf.* konsekwencya; awożność.

Conservatio'nsbrille, *sf. Opt.* okulary konserwacyjne, służące do zachowania dobrego wzroku; Conserva'tor, *sm.* konserwator; Conservato'rium, *sn.* konserwatoryum, szkoła muzyki i deklamacyi.

Conse'rve, *sf.* konfekt, konserwa, kwiaty ob. owoce smażone w cukrze.

Conservi'ren, *va.* konserwować.

Considerati'on, *sf.* konsyderacya, uważanie i poważanie; Considerī'ren, *va.* konsyderować; f. a. Betra'chten, Erwä'gen.

Consignatio'n, *sf.* konsygnazya, spis; Consigni'ren, *va.* konsygnować; złożyć co na depozyt.

Consilia'rius, *sm.* konsyliarz; Consi'lium, *sn.* rada.

Consiste'nz, *sf.* konsystencya, trwałość, gęstość, tęgość.

Consistoria'l, *a. Kg.* konsystorski; -ria'lrath, *sm. Kg.* radca konsystorza ob. konsystorski; Consisto'rium, *sn. Kg.* konsystorz.

Consolatio'n, *sf.* konsolacya, cieszenie, pocieszenie; Consoli'ren, *va.* pocieszać.

Consolidi'rung, Consolidatio'n, *sf.* konsolidacya; Consolidi'ren, *va.* konsolidować, zabezpieczyć.

Consona'nt, *sm. Spl.* spółgłoska; Consona'nten-, Consona'ntisch, *a. Spl.* dający przyjemny zbieg głosów; jednobrzmienny.

Consona'nz, *sf.* konsonancya, zgodność dźwięku.

Conso'rte, *sm.* spólnik, kompanista; Conso'rtium, *sn. Rw.* klika, koterya.

Conspiratio'n, *sf.* konspiracya, zmowa; spiknienie się; Conspiri'ren, *vn.* (h.) konspirować, spiknąć się, zmówić się.

Consta'bel, Consta'bler, *sm. Kw.* puszkarz, fajerwerkarz, armatnik; Consta'bler (Sicherheitsdiener, Polizeidiener) sługa policyjny.

Constantino'pel, *sn. Geog.* Konstantynopol, Carogród, Stambuł; Constantinopolita'nisch, *a. Geog.* Konstantynopolski, Konstantynopolitański; -nopolita'ner, *sm. Geog.* Konstantynopolanin, Konstantynopolitanin; -nopolita'nerin, *sf.* Konstantynopolanka.

Constati'ren, ꝛc. f. Bestä'tigen, ꝛc.

Constellatio'n, *sf. Stk.* konstelacya.

Consternatio'n, Consterni'ren, ꝛc. f. Bestü'rzung, Bestü'rzen, ꝛc.

Constitua'nte, *sf. Stw. Gsch.* (constituirende Versammlung) zgromadzenie konstytucyjne w Francyi, które utworzyło w roku 1789 konstytucyą; Constitui'ren, *va.* konstytuować; Constitui'rend, *pp. u. a.* konstytujący; Constitui'rung, *sf. Stw. Rw.* konstytuowanie; — der Passiv-Masse, *Rw.* ustanowienie massy biernéj.

Constitutio'n, *sf.* konstytucya, stan ciała; eine gute, starke — haben mieć dobrą, mocną konstytucyą; —, *Stw.* ustawy liberalne formę rządu przepisujące; dem Lande eine — geben, *Stw.* nadać krajowi konstytucyą; — ustawa, ukaz; eine — erlassen, *Stw.* wydać konstytucyą; Constitutione'll, *a.* konstytucyjny; constitutionelle Kammer, *Stw.* Izba konstytucyjna; -stitutio'nswidrig, *a.* przeciwny konstytucyi; —, *ad.* przeciw konstytucyi; Constituti'v, *a.* stanowiący co, tworzący.

Constructio'n, *sf.* konstrukcya, skład; układ, uporządkowanie i spojenie części jakiéj rzeczy; —, *Spl.* składnia; Construi'ren, *va.* konstruować, składać, układać, ustawiać. [substancyacya.

Consubstantiatio'n, *sf.* kon-

Co'nsul, *sm. Stw.* konsul; Consula'nt, Consule'nt, *sm.* konsulent, doradca w rzeczach prawnych ob. procesowych; Consula'r, Consula'r-, *a. Stw. H.* konsularny, należący do konsula; —, *ad.* według jurysdykcyi konsulów handlowych; Consula't, Co'nsulamt, *sn.*, Co'nsulwürde, *sf. Stw. H.* konsulat, konsulostwo, konsulstwo; unter dem Consulate Cicero's za konsulstwa Cycerona; Consuli'ren, *va.* radzić się kogo, zasięgać jego rady.

Consultatio'n, Consulti'ren, f. Bera'thschlagung, Bera'thschlagen.

Consume'nt, *sm.* konsument, pożerający; Consumi'ren, *va.* skonsumować, spotrzebować; Consumtio'n, *sf.* spożycie, spożywanie, wypotrzebowanie, konsumpcya; —, *Hlk.* (Auszehrung) konsumpcya, opadanie z ciała; Consumtio'ns-, *a.* konsumpcyjny; -sumtio'nsartikel, *sm.* artykuł konsumpcyjny; -sumtio'nssteuer, *sf.* podatek konsumpcyjny; -sumtio'nszoll, *sm. Stw.* cło konsumowe.

Contagiö's, *a.* zaraźliwy; Conta'gium, *sn. Hlk.* zaraza, morowa zaraza, mór, powietrze, pomorek.

Contemplatio'n, Contemplati'v, f. Beschau'ung, Beschau'lich.

Contena'nce, f. Fa'ssung.

Conterfei', *sn. Mal.* konterfekt, portret, obraz; Conterfei'en, *va.* kopią zdjąć ob. zrobić czego, przemalować. [wy.

Conte'xt, *sm.* związek, ciąg mo-

Contine'nt, *sm. Geog.* ląd; Continenta'l-, *a.* lądowy; Continenta'lsperre, *sf.*, Continenta'lsyste'm, *sn. Stw. Gsch.* system lądowy, kontynentalny; Continenta'ltruppen, *sf. pl. Kw.* wojsko lądowe.

Continge'nt, *sn. Kw.* kontyngens, ilość wojska, którą jaki monarcha na wspólną wyprawę stawić i ciągle utrzymywać jest obowiązany.

Continuatio'n, *sf.* kontynuacya, dalszy ciąg; Continui'ren, *va.* kontynuować; f. a. Fo'rtsetzen, ꝛc.

Co'nto, *sn. H.* (Rechnung) rachunek, konto, rejestr; à —, *H.* a konto, na rachunek; — finto, *H.* konto fałszywe, konto podrobione.

Co'ntocorre'nt, *sn. H.* rejestra wykazujące co się winno i co się ma u kogo.

Conto'r, Comptoi'r, *sn. H.* kantor, biòra; *H.* dom handlowy narodu jakiego za granicą; Conto'r-, *a.* kantorowy, kantorkowy; należący do kantoru; Contori'st, *sm. H.* buchalter, komissant handlowy.

Contou'r, *sf. Mal.* kontura (w rysunku). [de, ꝛc.

Contraba'nde, ꝛc. f. Contreba'n-

Contra'ct, Contra'ctmäßig, f. Vertra'g, Vertra'gsmäßig.

Contra'ct, *a.* skurczony, pokrzywiony (w skutek choroby).

Contradictio'n, *sf.* kontradykcya; f. a. Wi'derspruch; Contradicto'risch, *a.* kontradykcyjny.

Contrahe'nt, *sm. Rw. etc.* zawierający kontrakt, kontraktujący; Contrahi'ren, *vn.* (h.) kontraktować, zawierać kontrakt. [punkt.

Co'ntrapu'nkt, *sm. Tk.* kontra-

Contrasigni'ren, *va.* kontrasygnować, wspólnie podpisać.

Contra'st, *sm.* kontrast, różnica uderzająca; Contrasti'ren, *vn.* (h.) kontrastować, odbijać.

Contraventio'n, Contravenie'nz, *sf.* kontrawencya, przestąpienie prawa, postąpienie przeciwko ustawie; Contravenie'nt, *sm.* popełniający kontrawencya; przestępujący prawo.

Co'ntre, f. Co'ntreta'nz.

Co'ntreadmira'l, *sm. Sw.* kontradmirał, wiceadmirał, namiestnik admirała.

Co'ntrebande, Co'ntrabande, Contrebandi'st, f. Schlei'chhandel ꝛc.

Co'ntrebaß, *sm. Tk.* kontrabas; Co'ntrema'rke, Co'ntrema'rque, *sf.* kontramarka; Co'ntrema'rsch, f. Ge'genmarsch; Co'ntreordre, f. Ge'genbefehl; Co'ntrerevolutio'n, *sf.* kontrarewolucya; Co'ntrerevolutionä'r, *sm.* kontrarewolucyjny.

Co'ntresca'rpe, *sf. Kw.* przeciwskarpa. [dans.

Co'ntreta'nz, *sm. Tzk.* kontra-

Contribue'nt, *sm.* kontrybuent, przykładający się do czego, dający składkę; Contribui'ren, *vn.* (h.) kontrybuować; f. a. Bei'steuern; Contributio'n, *sf.* kontrybucya; podatek; eine — auferlegen, ausschreiben nałożyć kontrybucyą.

Contro'le, Contro'lle, *sf.* kontrola; — halten über etwas kontrolę u-

trzymywać; Controli'ren, *va.* kontrolować; Controleu'r, *sm.* kontroler.

Controve'rs, *sm.* kontrowersya; Controve'rspredigt, *sf. Kg.* kazanie polemiczne.

Contuma'z, *sf. Rw.* niestawiennictwo, niestawienie się w sądzie na terminie; Jemanden contumaziren, *in contumaciam* verurtheilen, *Rw.* zaocznie kogo wskazać, osadzić; Verfahren *in contumaciam*, *Rw.* postępowanie zaoczne; —, *Stw.* kwarantana; s. a. Quarantai'ne; Contuma'zstatio'n, *sf. Stw. Rw.* oddział wojska strzegący kwarantany.

Contu'sch, Kontu'sch, *sm.* kontusz, zwierzchnia szata staropolska.

Contusio'n, *sf. Hlk.* kontuzya, nadtłuczenie.

Convalesce'nt, *sm.* konwalescent, rekonwalescent, przychodzący do zdrowia; Convalesci'ren, *vn.* (s.) przychodzić do zdrowia; Convale'scenz, *sf. Hlk.* przychodzenie do zdrowia.

Conve'nt, *sm.* konwent, zgromadzenie zakonników; klasztor zgromadzenie, zjazd; Conventi'kel, *sn.* tajemna schadzka; -ti'kelwe'sen, *sn.* sektarstwo religijne w tajemnych schadzkach krzewione.

Conventio'n, *sf.* konwencya, układ; ugoda; Conventio'ns-, *a.* konwencyjny; -tio'nsfuß, *sm. Mzk. H.* stopa konwencyjna; -tio'nsgeld, *sn. Mzk. H.* moneta konwencyjna.

Conventua'l, *sm. Kg.* zakonnik, mnich do zgromadzenia zakonnego należący.

Conversatio'n, *sf.* konwersacya, dyskurs, potoczna rozmowa; Conversatio'ns-, *a.* konwersacyjny; -tio'ns-Le'xikon, *sn. Litt.* dykcyonarz konwersacyjny od. konwersacyi; Conversi'ren, *vn.* (h.) konwersować, prowadzić dyskurs, rozmawiać z kim.

Conve'x, *a.* wypukły; obłączysty; Conve'x-conca'v, *a.* wklęsłowypukły; Conve'x-Concavitä't, *sf.* wklęsłowypukłość; Convexitä't, *sf.* wypukłość.

Convi'ct, Convicto'rium, *sn.* konwikt; Convictori'st, *sm.* konwiktorysta, stółownik.

Convocatio'n, *sf.* konwokacya.

Convoi', *sn.* konwój; Convoi'ren, *va.* konwojować. [del.

Convolu't, *sn.* plika; s. a. Bü'ndel.

Convulsio'n, *sf. Hlk.* konwulsya; Convulsi'visch, *a.* konwulsyjny.

Copa'l, *sm. Ng. H. Mal.* kopal, gumikopal; Copal-, *a.* z kopalu zrobiony. [haga (miasto).

Co'penhagen, *sn. Geog.* Kopen-

Copia'lien, *sf. pl.* przepiśne; kopialia; zapłata od. należytość za przepisanie.

Copie', *sf.* kopia, odpis; Copi'ren, *va.* kopiować, przepisać od. przemalować; Copi'rbuch, *sn. H.* księga do wpisywania kopii, księga kopii; Copi'st, *sm.* kopista, przepisywacz.

Co'pte, *sn. Geog.* Kopt, chrześcianin egipski.

Co'pula, Sa'tzband, *sn. Spl.* łącznik, spójnia.

Copulatio'n, *sf. Kg.* kopulacya, dawanie ślubu; -tio'nsschein, *sm. Kg.* świadectwo ślubu; Copuli'ren, *va. Kg.* ślub dawać.

Coque't, *a.* zalotny, umizgliwy, nadstawiający się; Coque'tte, *sf.* kokieta, kokietka; zalotnica, umizgalska; Coquetterie', *sf.* kokieterya, zalotność; Coquetti'ren, *vn.* (h.) kokietować, zalecać się, nadstawiać się.

Cora'lle, *sf. Ng.* koral; Cora'llen-, *a.* koralowy; z koralów zrobiony; Cora'llenro'th, *a.* koralowy, różany.

Corami'ren, *va.* (Jemanden coram nehmen) wziąć kogo *ad coram*, dać mu reprymandę, wyrzuty mu czynić, wytrzéć mu kapitułę.

Cordia'l, *a.* kordyalny, serdeczny; Cordialitä't, *sf.* serdeczność.

Cordo'n, *sm.* kordon, sznurek skręcany; —, *Stw. Kw.* osadzenie granic; einen — ziehen, *Kw.* kordon zaprowadzić.

Cordua'n, *sm.*, Cordo'ver-Leder, *sn.* kurdwan, kordyban; Cordua'nmacher, *sm.* kurdwanista.

Coria'nder, *sm. Ng.* (Pflanze) kolender, koryander, kolędra ogrodowa. [ki drobne.

Cori'nthen, *sf. pl. Ng. H.* rozen-

Corne'lkirschbaum, *sm. Ng.* dereń (drzewo); Corne'lkirsche, *sf.* dereń (owoc). [rąży w konnicy.

Corne't, *sm. Kw.* kornet, podcho-

Corne'tte, *sf.* (Art Frauenhaube) kornet, czepek; —, *Kw.* chorągiew u konnicy.

Corpora'l, *sm. Kw.* kapral; Corpora'lschaft, *sf. Kw.* kapralstwo.

Corporatio'n, *sf.* korporacya.

Corps, Chor, *sn.* korpus (wojska); das diplomatische —, *Stw.* ciało dyplomatyczne; Co'rpsgei'st, *sm.* (Gemeingeist, Geist, wie er in einer Körperschaft, in einer Gemeinde herrscht) ślepe obstawania za ciałem do którego się należa.

Corpule'nt, *a.* tłusty, opasły; dobréj tuszy; Corpule'nz, *sf.* opasłość, tusza.

Corre'ct, *a.* poprawny (druk, dzieło, pismo); Corre'ctheit, *sf.* poprawność; Correctio'n, *sf.* poprawa; Correctio'nshaus, *sn.* dom poprawy; więzenie; Corre'ctor, *sm.* korektor, poprawiacz (w drukarni); Correctu'r, *sf.* korektura, korekta, poprawianie, poprawa; Correctu'rbogen, *sm. Bchdr.* arkusz z poprawkami; arkusz drukowany do poprawki.

Correpetit'or, *sm.* korepetytor; Correpetitio'n, *sf.* korepetycya; Correpeti'ren, *va.* korepetować, powtarzać.

Corresponde'nt, *sm. H. etc.* korespondent; *Litt.* tytuł gazety; Corresponde'nz, *sf. H. etc.* korespondencya; s. a. Brie'fwechsel; Correspondi'ren, *vn.* (h.) korespondować; mit Jemandem — korespondować z kim; pisywać do kogo; odpowiadać (co do podobieństwa, stósunku itd.).

Corrido'r, *sm. Bk.* korytarz, galerya. [prawiać.

Corrigi'ren, *va.* korygować, po-

Corrosi'v, Corrosi'vum, s. Ae'tzend, Ae'tzmittel.

Corrumpi'ren, *va.* korumpować, zepsuć, sfałszować; przekupić; Corru'pt, *a.* zepsuty, fałszywy, sfałszowany; corrupte Idee, *myśl fałszywa, dziwna, dziwaczna; Corruptio'n, *sf.* korupcya, zepsucie i przekupienie.

Corsa'r, *sm. Sw.* korsarz, kaper; dowódzca okrętu korsarskiego; Corsa'ren-, *a. Sw.* korsarski. [nik.

Corse't, *sn.* gorset, gorsecik, sta-

Corve'tte, *sf. Sw.* korweta, szybki okręt; Corve'tten-, *a. Sw.* do korwety należący.

Costü'm, Costu'me, *sn.* kostjum, strój, ubiór; Costumi'ren, *va.* kostjumować, nadawać strój; sich — nosić jaki strój; Costumi'rt, *pp.* u. *a.* kostjumowany, w kostjumie.

Cotele'tte, *sf. Kk.* kotlet.

Coterie', *sf.* koterya, klika.

Cothu'rn, *sm. Sb. Alt.* koturn, obuwie aktorów tragedyi w starożytności.

Coujo'n, *sm.* łajdak, huncfot, szelma; Coujoni'ren, *va.* beśtać, huncfotać kogo; *dokuczać komu, męczyć, trapić go.

Coula'nt, *a.* *płynny, łatwy, bez muszenia.

Couleu'r, *sf.* s. Fa'rbe; (im Kartenspiel) kolor najwyższy.

Couli'sse, *sf. Sb.* kolisa, kulisa, ściana boczna posuwalna na scenie w teatrze.

Coup, *sm.* s. Streich.

Coupi'ren, *va.* przeciąć, odciąć; (im Kartenspiel) zabić i zebrać.

Coupo'n, *sm. Stw. H.* kupon (od listu zastawnego); — einer Actie, *H.* kupon akcyi handlowéj.

Cour, s. Hof; die — machen, s. den Hof machen (unter „Hof").

Coura'ge, *sf.* kuraż, odwaga; -ragi'rt, *a.* odważny, mężny, śmiały.

Coura'nt, *a. Mzk.* kursujący (o monecie); —, *H.* (Waaren mit stetigem Absatz) odchodzący (o towarze); Coura'nt, *sm. Mzk.* kurant, gruba moneta kurs mająca.

Courie'r, *sm.* kuryer, goniec; Courie'rmä'ßig, *ad.* po kuryersku.

Cours, *sm.* kurs pocztowy; *H.* kurs pieniężny; außer — kommen z kursu wyjść; außer — setzen wywołać co; Coursi'ren, *vn.* (h.) kursować, być w kursie (o pieniądzu); *biegać, chodzić (o wieści); Cou'rszettel, *sm. H.* kartka kursu pieniędzy.

Courti'ne, *sf. Kw.* kortyna, pośredni wał.

Cousi'n, *sm.* (Vetter) krewny, kuzyn, brat (nie rodzony); — von väterlicher Seite brat stryjeczny; — von mütterlicher Seite brat cioteczny; Cousi'ne, *sf.* (Muhme, Base) krewna, kuzynka, siostra (nie rodzona); — von väterlicher Seite siostra stryjeczna; — von mütterlicher Seite siostra cioteczna.

Couve'rt, *sn.* koperta (u listu); (bei Tische) nakrycie (na osobę do jedzenia); Mittagsessen von dreißig Couverts obiad na 30 osób; Couverti'ren, *va.*: einen Brief — kopertę dać na list.

Crate'r, *sm. Ntl.* czara, krater, otwór wulkanu, paszcza wulkanicznéj góry.

Crava'tte, *sf.* chustka na szyję; s. a. Ha'lsbinde, Ha'lstuch.

Creatu'r, *sf.* kreatura, stworzenie; Jemandes —, *iron.* czyja kreatura; niedrige — nikczemna kreatura; —, *iron.* podła kobieta.

Crede'nzen, *va.* kosztować napój od. jadło, które się komu podaje; Jemandem ein Getränk — nalewać komu napój; Crede'nzteller, *sm.* talerz do podawania napoju; Crede'nztisch, *sm.* kredens.

Credi't, *sm.* kredyt; auf — geben, nehmen, *H.* brać, dawać na kredyt;

Jemandem — verschaffen zrobić komu kredyt; Jemandes — sängt an zu sinken kredyt czyj się chwieje; er steht in — bei Hofe ma kredyt u dworu; den — verlieren stracić kredyt; stražyć wiarę; Credi't-, *a.* kredytowy; -di'tbrief, *sm.* list kredyt robiący od. zapewniający; dany dla kredytu; -di'tcasse, *sf. Stw. H.* kasa kredytowa.

C r e d i t i'r e n, *va.* kredytować, na kredyt dać.

C r e d i t i'v, *sn. Stw. H.* list wierzytelny; -di'tsystem, *sn. Stw. H.* system kredytowy; -di'twesen, *sn.* długi pozaciągane. [ne'nnen, Erwäh'len.

C r e i'r e n, *va.* kreować; s. a. Er-

C r e m o r t a'r t a r i, *sm. Hlk.* kremor tartari, winian potażу.

C r e o'l e, *sm. Geog.* Kreol; Creo'lin, *sf. Geog.* Kreolka; Creo'lisch, *a. Geog.* do Kreolów należący.

C r e p i'r e n. *vn.* (s.) zdechnąć.

C r e't i u n d P l e'ti, Kre'thi u. Ple'thi, *sm. pl. iron.* *mieszanina prostego ludu, różnorodna tłuszcza.

C r i m i n a'l, *a.* kryminalny; Crimina'lgericht, *sn.* sąd kryminalny; -proceß, *sm. Rw.* proces kryminalny; -recht, *sn.* prawo kryminalne; -richter, *sm.* sędzia kryminalny; -untersuchung, *sf.* inkwizycya kryminalna.

C r i m i n a l i'st, *sm. Rw.* kryminalista, więzień kryminalny.

C r i m i n e'l l, *a.* kryminalny.

C r o c o d i'l l, ꝛc. s. Krokodi'll, ꝛc.

C r o'c u s, *sm. Ng. Gtn.* krokosz; Cro'cus-, *a. Ng. Gtn.* krokoszowy; Cro'cusfarbe, *sf.* kolor krokoszowy; -farben, -farbig, *a.* krokoszowego, koloru.

C r u c i f i'x, *sn. Kg.* krucyfix.

C r u d i t ä't e n, *sf. pl. Hlk.*: — im Magen surowizna w żołądku i niestrawność.

C u b e'b e, *sf. Ng. H.* kubeba; Cube'ben, *pl.* rozynki wielkie.

C u b i'k-, Cu'bisch, *a. Gl.* kubiczny, sześcienny; Cubi'kfuß, *sm. Gl.* stopa kubiczna; Cubi'kmaaß, *sn. Gl.* miara kubiczna; Cubi'kwurzel, *sf. Gl.* pierwiastek kubiczny; Cubi'kzahl, *sf.*, Cu'bus, *sm. Rk. Gl.* kubus, sześcian.

C u i'r a ß, ꝛc. s. Küraß, ꝛc. [sto).

C u l m, *sn. Geog.* Chełmno (mia-

C u l m i n a t i o'n, *sf.* zbliżanie się do szczytu od. do ostatecznego punktu wysokości; —, *Stk.* kulminacya, przechodzenie planety przez południk, górowanie; Culminatio'nspunkt, *sm.* najwyższy punkt (za który już daléj iść nie można); Culmini'ren, *va.* (h.) już się zbliżać od szczytu; już bić u szczytu; już sięgać najwyższego stopnia; —, *Stk.* górować.

C u l'm s e e, *sn. Geog.* Chełmża (miasto).

C u l t i v i'r e n, *va.* kultywować, uprawiać, okrzesać.

C u l t u'r, *sf.* kultura, uprawa, oświecenie; Cultu'rgeschichte, *sf. Philos.* historya kształcenia się ludzi; Cultu'rgeschi'chtlich, Cultu'rhisto'risch, *a.* należący do historyi kształcenia się ludzi.

C u'l t u s, *sm.* obrządki religijne, cześć religijna, sposób jakim się takowa oddaje; oświecenie (jakiego kraju); Minister des —, *Stw.* Minister oświecenia publicznego.

C u m p a'n, *sm.* kompan, towarzysz.

C u m u l a t i o'n, *sf.* kumulacya; — der Aemter kumulacya urzędów; Cumuli'ren, *va.* kumulować, razem posiadać, piastować, posiadać jednocześnie.

C u r, *sf.* kuracya; eine — gebrauchen brać kuracyą; eine — übernehmen podjąć się kuracyi; eine — vorschreiben, *Hlk.* przepisać sposób leczenia; Cu'rart, Cu'rmetho'de, *sf. Hlk.* sposób

C u r a'n t, s. Coura'nt. [leczenia.

C u r a t e'l, *sf. Rw.* kuratela; unter — stehen, *Rw.* być w kurateli; Jemanden unter — stellen w kuratelę kogo oddać, wziąć; kuratora mu przydać; Cura'tor, *sm.* kurator.

C u r i a'l, Curia'l-, *a.* kuryalny, urzędowy, kancelaryjny; Curia'lstyl, *sm. Stw.* styl kuryalny, urzędowy, kancelaryjny.

C u r i o's, *a.* dziwny, ciekawy, osobliwy; das ist —! to rzecz dziwna!

C u r i o s i t ä't, *sf.* ciekawość, rzecz ciekawa (do widzenia, słyszenia, itd.). [czyć.

C u r i'r e n, *va. Hlk.* kurować, le-

C u'r l a n d, *sn. Geog.* Kurlandyja; Cu'rländer, *sm. Geog.* Kurlandczyk.

C u r r e n d a'n e r, *sm.* śpiewak uliczny, chłopak po ulicach śpiewający; Curre'nde, *sf.* kurenda; die — ergehen lassen wydać kurendę; etwas durch die — abmachen przez kurendę co załatwić; —, *Tk.* śpiewania chłopców od. uczniów na ulicy.

C u r r e'n t, s. Coura'nt.

C u r r e'n t s c h r i f t, *sf.* pismo drobne, zwyczajne; kursywa.

C u'r s c h m i e d, *sm. Kw.* konował.

C u'r s i r e n, s. Coursi'ren.

C u r s o'r i s c h, *a.* kursoryczny; eine Schrift — lesen pismo jakie kursorycznie czytać, ciągle, tylko krótkie robiąc objaśnienia czytać.

C u'r s u s, *sm.* kurs (nauk).

C u r t, *sm. npr.* Konrad.

C u's t o s, *sm.* kustosz (w bibliotece); *Bchdr.* kustosz (znak arkusza).

C y a'n e, s. Ko'rnblume.

C y c l o'p, *sm. Myth.* cyklop, okrągłook; Cyclo'pisch, *a. Myth.* *olbrzymi (o pomnikach przypisywanym cyklopom).

C y l i'n d e r, *sm. Gl. Mech.* cylinder, walec, wałek; Cyli'ndrisch, *a.* cylindryczny, cylindrowaty, walcowaty, wałkowi podobny, okrągło słupisty. [bałki.

C y'm b e l, *sf. Tk.* cymbały, cym-

C y'n i k e r, *sm. Alt. Philos.* cynik; filozof sekty do której należał *Diogenes*; Cy'nisch, *a. Alt.* cynicki, do Cyników należący; *brudny, bezwstydny, plugawy; *sprośny; Cyni'smus, *sm. Alt. Philos.* cynizm; *bezwstydność. [bora.

C y p e r g r a's, *sn. Ng.* cibora, cy-

C y'p e r k a t z e, *sf. Ng.* kot cyprowaty.

C y'p e r n w u'r z, *sf. Ng.* kasztanki ziemne; cybora.

C y p r e's s e, *sf. Ng.* cyprys; Cypre'ssen-, *a. Ng.* cyprysowy; Cypre'ssenholz, *sn.* drzewo cyprysowe; Cypre'ssenöl, *sn.* olejek cyprysowy; Cypre'ssenwa'ld, *sm.* las cyprysowy.

C z a r, Zar, *sm.* Car; Cza'renthum, Cza'renherrschaft, *sf.*, Czari'smus, Zari'smus, *sm.* carstwo; Cza'rin, Za'rin, *sf.* Carowa; Cza'risch, Za'risch, *a.* Carski; Cza'rowitsch, Za'rowitsch, *sm.* Carowicz, Carzewicz.

D.

D, d, czwarta litera alfabetu niemieckiego; D, d wymawia się = D, d po polsku.

D a, *ad.* tam; da liegt das Buch tutaj leży książka; stelle dich da neben mich tutaj stań przy mnie; da sein tu być, tam być, znajdować się; ich werde gleich da sein ja natychmiast tam będę; er ist noch nicht da jeszcze nie jest; was will der Mensch da? cóż to ten człowiek tam chce? von da ztamtąd; da bin ich oto jestem; da kommen sie otóż idą; der Winter ist da otóż i zima; da habt ihr otóż macie; da siehst du, wie er sein Wort hält otóż widzisz, jak dotrzymuje słowa; ist er da? czy jest? er ist nicht da nie ma go; es war kein Geld da nie było pieniędzy; bist du schon wieder da? znowuś przyszedł? ich bin gleich wieder da zaraz powrócę; — (dort); da liegt es tam leży; ich war auch da i ja tam byłem; ich war da, wo ꝛc. tam byłem, gdzie itd.; wer da? kto tam; *Kw.* kto idzie? — (alsdann, dann, so) wtenczas; wenn du das sagst, da wird er ꝛc. jak to powiesz, wtenczas on itd.; wie wird er sich erst da freuen, wenn ꝛc. dopieroż się on ucieszy jak itd.; da kennst du ihn nicht kiedy tak mówisz, to go nie znasz; als ich ankam, da sah ich ihn jakem przyszedł, tom go zobaczył; wer da glaubt, daß ꝛc. ktoby mniemał, że itd.; es gibt Keinen, der da nicht wisse ꝛc. nie masz takiego, coby nie wiedział itd.; da ist Keiner, der Gutes thue nie ma żadnego (między nimi), któryby dobrze czynił; da soll schon Rath werden poradzi się temu.

D a, *conj.* gdy, jak, skoro; da er das gethan hatte, ꝛc. gdy to zrobił, *itd.*; da er dies erfahren hatte ꝛc. skoro się o tem dowiedział, itd.; da du nicht glauben willst, so ꝛc. kiedy nie chcesz wierzyć, to itd.; da (weil): da ich einmal hier bin, so will ich ꝛc. ponieważ tu już jestem, to itd.; da sich die Sache so verhält jak skoro się rzecz tak ma; da — doch chociaż, pomimo tego, że; du bleibst, da du doch forteilen wolltest siedzisz tu, chociaż chciałeś jak najprędzéj odejść.

D a b e i', *ad.* przy tém, przy tym; wedle czego; podle czego; sie zankten sich, aber ich war nicht — kłócili się, ale ja nie byłem przy tém; er schimpfte auf mich ohne zu wissen, daß ich — saß wygadywał na mnie nie wiedząc, żem przy tém siedział; — muß ich noch bemerken, daß ꝛc. przy tém (prócz tego) muszę jeszcze zrobić uwagę, że itd.; es stehen dort große Häuser und

— kleine Hütten stoją tam wielkie domy, a przy nich małe chaty; er faßte eine irrige Meinung, aber ich ließ ihn — fałszywe powziął mniemanie, ale zostawiłem go przy niém; er ist reich u. — freigebig jest bogaty a przy tém szczodry; — bleiben przy tém zostać; ich bleibe — pozostaję przy tém; nie odstępuję; es bleibt — zostaje przy tém; — kann es nicht bleiben tak nie może pozostać, *musi się inaczéj zrobić; ich bin — i ja chcę do tego należéć; zgadzam się; piszę się na to; er will überall — sein do wszystkiego chce należéć; *wszędzie chce miéć udział; ich kann — nichts thun ja w tém nic zrobić nie mogę; — (daneben, zur Seite) obok, blisko czego; — hängen obok wisiéć.

Da'bleiben, *vn.* (s.) zostać (tu od. tam); bleib' ein wenig da zostań, posiedź, zabaw tu trochę; ich wäre gern dageblieben chętniebym tam był został.

Da-ca'po, *ad. Tk. etc.* da kapo.

Dach, *sn. Bk.* dach; das — aufsetzen dach dawać; ein — decken, *Bk.* dach pokrywać; ein Gebäude unter das — bringen, *Bk.* budynek wyprowadzić pod dach od. aż do dachu; das — abwerfen, abreißen dach zrzucić, zerwać; —, *dom; mit Jemandem unter Einem Dache wohnen, *mieszkać z kim pod jednym dachem; unter Jemandes — gehen wejść do czyjego domu; Jemanden unter sein — nehmen przyjąć kogo pod dach; ein Gebäude in — u. Fach erhalten budynek utrzymać w dobrym stanie; Jemandem auf dem Dache sein, od. sitzen, *ciągle kogo strzedz, pilnować, miéć na oku; Jemanden unter — bringen, *los komu zapewnić, dać mu sposób do życia; weder — noch Fach haben, *nie miéć się gdzie podziać; — u. Fach finden, *znaleźć przytułek; Dach-, *a.* dachowy; Da'chboden, *sm. Bk.* poddasze; Da'chdecker, *sm. Bk.* dacharz, dekarz, pokrywacz od. pobijacz dachów; Da'chfahne, *sf.* chorągiewka na dachu; -chfenster, *sn.* okno w dachu; dymnik; -chförmig, *a.* kształt dachu mający; -chfi'rste, -chfö'rste, *sf. Bk.* wierzchołek szczytu dachu; -chgescho'ß, *sn. Bk.* poddasze, mieszkanie pod dachem; -chgespe'rre, *sn. Bk.* wiązanie dachu, szczyt; -chhauslaube, *sf. Ng.* skoczek pospolity; rojnik zwyczajny (roślina); -chkammer, *sn.* komora pod strzech; -chkehle, *sf. Bk.* kąt który robią dwa stykające się dachy; rynna; -chlatte, *sf. Bk.* łata do dachu; -chluke, *sf.* otwór w dachu; -chpfanne, *sf. Bk.* dachówka żłobowata; -chrinne, *sf.* rynna (pod dachem, w dłuż dachu idąca); -chröhre, *sf. Bk.* rura od rynny idąca; rynna blaszana okrągła.

Dachs, *sm. Ng.* borsuk; jaźwiec; Dachs-, *a. Ng.* borsukowy; borsuczny, borsuczy; Da'chsbau, *sm.* jama borsuka.

Da'chschiefer, *sm. Bk.* łupek.

Da'chschindel, *sf. Bk.* gont; Da'chschwelle, *sf. Bk.* podwalina dachu; płatwa.

Da'chsfell, *sn.* skórka z borsuka; -chsfett, *sn.* sadło borsucze; -chshund, *sm. Ng. Jäg.* jamnik.

Dä'chsin, *sf.* samica borsuka.

Da'chsjagd, *sf.* polowanie na borsuki.

Da'chsparren, *sm. Bk.* krokiew; -chspitze, *sf.* szczyt dachu; -chstein, s. Da'chziegel; -chstroh, *sn.* słoma do pokrywania dachów; -chstube, *sf.* pokoik na poddaszu; -chstuhl, *sm. Bk.* zrąb dachu, wiązanie; -chstuhlbalken, *sm. Bk.* podwiązka; -chstuhlse'tte, *sf. Bk.* podpora krokwi.

Da'chtel, Da'chteln, § s. Oh'rfeige, Oh'rfeigen. [trespe, s. Be'rgtrespe.

Da'chtraufe, *sf. Bk.* okap; -ch-

Da'chung, *sf.* pokrycie, dach; -chwerk, *sn. Bk.* części dachu, to z czego się dach składa; -chziegel, *sm.* dachówka; -chziegela'rtig, *a.* dachówkowaty; -chziegelfö'rmig, *a.* dachówkowaty; dachówkowo układany.

Da'durch, *ad.* tędy; tamtędy; du kannst — gehen tędy możesz przejść; gehe nicht hierdurch, sondern — nie tędy przechódź, ale tamtędy; — (durch das, durch dieses): — lasse ich mich nicht abschrecken tém się nie dam odstraszyć; — wird er nichts bewirken przez to nic nie dokaże; du hast dir — seine Feindschaft zugezogen, daß du ec. témeś na siebie jego nieprzyjaźń ściągnął, żeś itd.; — (durch denselben, durch dieselbe, durch dasselbe) kann man sicher reisen można po nim bezpiecznie podróżować; er wird sich — nicht abschrecken lassen nie da się on tém odstraszyć; — führen przewieść kogo przez co.

Dafe'rn, *conj.* jeżeli, jeśli; s. a. Wofe'rn.

Dafü'r, *ad.*, — hast du zehn Thaler gegeben? za to dałeś 10 talarów? — hast du ihn bestraft? za toś go ukarał? — mag er selbst sorgen niech sam o tém myśli; niech się sam o to kłopoce, stara; — ist schon gesorgt o tém już pomyślano; temu się już zapobiegło; — kann ich nicht jam temu nie winien; — (dagegen) hilft kein Mittel na to nie ma lekarstwa; was hast du — gegeben? coś dał za niego? er ist kein Arzt, gibt sich aber — aus on nie jest lekarzem, ale się za lekarza udaje; ich kann nicht — ja temu nie winien; ich bin — ja jestem za tém; er gibt wenig aus, — ist er auch reich, *mało wydaje, za to też bogaty.

Dafü'rhalten, *sn.* mniemanie, zdanie; widzimi się; nach meinem —, meines Dafü'rhaltens podług mego zdania.

Dafü'rsein, *vn.* (s.) być od. stać za co; Dafü'rstehen, *vn.* (h.) ręczyć za co od. za czém; odpowiadać za co.

Da'gegen (= gegen denselben, gegen dieselbe, gegen dasselbe), *ad.*, — weiß ich kein Mittel na to nie znam lekarstwa; — läßt sich nichts sagen nie ma co (przeciw temu) na to powiedzieć; Dage'gen, *ad.* (= gegen das, dafür): es läßt sich aber — Manches einwenden aleby się nie jedno mu dało zarzucić; wenn ich dir das Buch gebe, was gibst du mir —? jak ci dam tę książkę, cóż ty mi dasz nawzajem? M. ist eine große Stadt, N. ist wie ein Dorf — M. jest miasto duże, N. jest jak wieś w porównianiu do niego; sie ist so schön, daß alle Uebrigen — (im Vergleich damit) verlieren tak jest piękna, że wszystkie inne przy niéj gasną; er hat kein Vermögen, — aber besitzt er viel Gelehrsamkeit nie ma majątku, ale za to posiada wiele nauki.

Dage'gen, *ad.* u. *conj.* przeciwnie; z przeciwnéj strony; na odwrót; i owszem; ale; ich habe Niemanden beleidigt, — Vielen geholfen nie skrzywdziłem nikogo, przeciwnie (od. i owszem) dopomagałem wielom; — sein opierać się czemu; — handeln czynić przeciw czemu; — (entgegen, daneben) halten porównać co z czém; es ist (steht) nichts — nic nie jest przeciw temu; nic temu nie jest na przeszkodzie.

Da'ggert, §, s. Bi'rkenha'rz.

Dahei'm, *ad.* (tu) w domu; *w rodzinie.

Dahe'r, *ad.* zowąd, ztamtąd, ztąd; — sind sie gekommen ztąd przyszli; ich komme nicht von Leipzig, mein Bruder kommt — ja nie przybyłem z Lipska, mój brat ztamtąd przyjechał; er fährt wie ein Fürst —, *jedzie sobie jak Pan.

Da'her, *conj.* przeto; więc, zatém; ztąd; du bist selbst Schuld daran, kannst dich — über Niemanden beklagen sameś temu winien, nie możesz się przeto na nikogo żalić; er ist fleißig, — lobe ich ihn pilny jest, ztąd też (dla tego) go chwalę.

Dahe'rfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre daher, fuhr daher, bin dahergefahren) przejeżdżać się, zwolna sobie jechać jak coś godnego, paradnie sobie jechać; tam i sam biegać.

Dahe'rfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege daher, flog daher, bin daher geflogen) przylecieć (z tamtąd); przylatywać.

Dahe'rfliehen, *vn. irr.* (s.) (fliehe daher, floh daher, bin daher geflohen) przypaść (z tamtąd), przypadać.

Dahe'rfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe daher, floß daher, bin daher geflossen) spływać (z tamtąd).

Dahe'rkommen, *vn. irr.* (s.) (komme daher, kam daher, bin dahergekommen) pochodzić, przychodzić, wynisć z tamtąd.

Dahe'ro, † s. Dahe'r.

Dahe'rtreten, *vn. irr.* (s.) (trete daher, trat daher, bin dahergetreten) występować, postępować (poważnie).

Da'herum, *ad.* naokoło tego miejsca; w téj okolicy; tu od. tam nao- [koło.

Dahie'r, *ad.* tu, tutaj.

Da'hin, *ad.* tam, owdzie, ów sam, do owąd, tak daleko, do tego, na to; bis — bin ich gekommen aż dotąd zaszedłem; tritt mir nicht — nie ustąpże mi tam (owdzie); es ist schon — mit ihm gekommen, daß ec. do tego mu już przyszło (od. tak dalece podupadł), iż itd.; — mußt du dich stellen tam musisz stanąć; bis — aż dotąd; es nicht — kommen lassen nie dopuścić, aby to dego przyszło; meine Bemühungen gehen —, daß ec. moje usiłowania do tego zmierzają, ażeby itd.; ist es — mit dir gekommen? do tegoż to z tobą przyszło? du mußt aus allen Kräften — arbeiten, daß du ec. musisz wszelkiemi siłami o to się starać, ażebyś itd.; etwas — auslegen, deuten tak od. w ten sposób co tłumaczyć, wykładać; Dahi'n, *ad.* tamże, tam; w tamtę stronę; — geben oddać, *przeznaczyć, *ofiarować; sein Leben für's Vaterland — geben życie ofiarować za ojczyznę; — gleiten posuwać się zwolna; zwolna płynąć (jak strumyk); — jagen, laufen, rennen pędzić, biedz, lecieć (w tamtę stronę); ihn rechne ich auch — i jego to tego liczę; i jego w téj liczbie mieszczę; i jego za takiego uważam; er ist — geschieden przeniosł

się na tamten świat; er iſt — już umarł, od. zginął; meine Hoffnungen ſind — zginęły moje nadzieje; es ſteht noch —, ob ꝛc. to jeszcze niepewne od. wątpliwe, czy itd.; — ſtürzen paść, runąć; — taumeln odejść taczając się; potoczyć się i upaść; *żyć bez celu, bez trosk i kłopotów.

Da'hinaus, *ad.* tamtędy, tędy.

Dahi'nbringen, *va. irr.* (h.) (bringe dahin, brachte dahin, dahingebracht) do tego przywieść.

Da'hinein, *ad.* tam, tamtędy.

Dahi'nfahren, *vn. irr.* (ſ.) (fahre dahin, fuhr dahin, dahingefahren) spłynąć, schodzić, przechodzić.

Dahi'nfallen, *vn. irr.* (ſ.) (falle dahin, fiel dahin, dahingefallen) spadać, upadać, upaść.

Dahi'nfliegen, *vn. irr.* (ſ.) (fliege dahin, flog dahin, dahingeflogen) ulecióć, mimo przelecióć.

Dahi'nfliehen, *vn. irr.* (ſ.) (fliehe dahin, floh dahin, dahingeflohen) uchodzić, uciec, uciekać.

Dahi'nfließen, *vn. irr.* (ſ.) (fließe dahin, floß dahin, dahingefloſſen) rozpłynąć się. [gdzie.

Dahi'nführen, *va.* prowadzić

Dahi'ngeben, *va. irr.* (h.) (gebe dahin, gab dahin, dahingegeben) podać, wydać; puścić swoją drogą, porzucić, zarzucić. [wiedziony.

Dahi'ngebracht, *a.* do tego przy-

Da'hinge'gen, *ad.* przeciwnie, z przeciwnéj strony.

Dahi'ngehen, *vn. irr.* (ſ.) (gehe dahin, ging dahin, dahingegangen) dokąd iść, przechodzić, iść tam; schodzić, mijać, uchodzić.

Dahi'ngera'then, *vn. irr.* (ſ.) (gerathe dahin, gerieth dahin, dahingerathen) przychodzić w co, dostać się gdzie. [rać, wziąść, już mióć.

Dahi'nhaben, *va. irr.* (h.) odbie-

Dahi'nkommen, *vn. irr.* (ſ.) (komme dahin, kam dahin, dahingekommen) przyjść tam, dopiąć tyle.

Dahi'nlaufen, *vn. irr.* (ſ.) (laufe dahin, lief dahin, dahingelaufen) uciekać dokąd, odejść, zbiegać.

Dahi'nlegen, *va.* odkładać co kędy, odłożyć co na stronę.

Dahi'nmüſſen, *vn. irr.* (h.) przejść; *umierać.

Dahi'nnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme dahin, nahm dahin, dahingenommen) wziąść wszystko (precz), poprzyjmować.

Dahi'nraffen, *va.*, Dahi'nreißen, *va. irr.* (h.) (reiße dahin, riß dahin, dahingeriſſen) unieść, porwać (precz).

Da'hinrichten, *va.* nasadzić, narychtować dokąd.

Dahi'nſchwinden, *vn. irr.* (ſ.) (ſchwinde dahin, ſchwand dahin, dahingeſchwunden) niknąć, zniknąć.

Da'hinſehen, *vn. irr.* (h.) (ſehe dahin, ſah dahin, dahingeſehen) spojrzóć tam, w dal.

Dahi'nſein, *vn. irr.* (ſ.) (bin dahin, war dahin, dahingeweſen) zginać, minąć, przepaść, umrzóć; nie być więcéj, niemasz więcéj, spełznąć.

Dahi'nſinken, *vn. irr.* (ſ.) (ſinke dahin, ſank dahin, dahingeſunken) upadać, nachylać się, lecióć; osłabióć, gasnąć.

Dahi'nſtehen, *vn. irr.* (ſtehe dahin, ſtand dahin, dahingeſtanden) niepewném być, wątpliwém być; es ſteht dahin, ob ꝛc. tego nie można wiedzióć czy itd.

Dahi'nſtellen, *va.* postawić co gdzie, zastawić do środka; zawiesić zdanie; ich laſſe es dahingeſtellt ſein, ob ꝛc. ja zostawuję bez roztrząsania, wstrzymam swoje zdanie, nie wchodzę w to, itd.

Dahi'nſterben, *vn. irr.* (ſ.) (ſterbe dahin, ſtarb dahin, dahingeſtorben) zaginąć, zemrzóć, umrzóć.

Dahi'nten, *ad.* tam daléj za sobą; wtył; w tyle; pozad; tam daléj w tyle, w tył; wzad; — bleiben pozostawać się; — laſſen zostawić, opuścić co za sobą.

Dahi'nter, *ad.* w tyle, z tyłu (czego); za czém; ſtatt ſich vor die Thür zu ſtellen, ſtellte er ſich — zamiast stanąć przed drzwiami, stanął za drzwiami; er ſtellte das Gemälde öffentlich aus, u. ſelbſt ſaß er — wystawił obraz na widok publiczny, a sam siedział z tyłu od. za nim; es ſteckt ein Betrug —, *jest w tém jakióś oszukaństwo; — ſteckt etwas, *jest w tém coś (ukrytego, tajonego, podstępnego); er ſteckt mit —, *i on do tego należy, *ma w tém udział; ich werde ſchon — kommen, *dojdę ja tego; *wybadam ja to; dowiem ja się jak to jest; es iſt nichts —, *nie ma w tém nic; *na pozór jest to coś; *w istocie nic; viel Geſchrei (od. viel Weſens) u. nichts —, *nie ma w tém nic (prawdziwego od. istotnie dobrego); es iſt etwas Wahres — jest w tém coś prawdy.

Dahi'nterkommen *vn. irr.* (ſ.) (komme dahinter, kam dahinter, dahintergekommen) dojść czego, dowiedzióć się, zbadać co, dociec.

Dahi'nterſtecken, *vn.* (h.) taić się, ukrytym być; mieścić się; es ſteckt etwas dahinter coś się pod tą pokrywką warzy; *wąż pod tą trawą dyszy.

Dahi'ntragen, *va. irr.* (h.) (trage dahin, trug dahin, dahingetragen) donosić.

Dahi'ntreiben, *va. irr.* (h.) (treibe dahin, trieb dahin, dahingetrieben) zaprowadzić dokąd, zapędzać, poganiać.

Dahi'ntreten, *vn. irr.* (ſ.) (trete dahin, trat dahin, dahingetreten) stanąć, wystąpić. [tamtéj stronie.

Da'hinwärts, *ad.* tu téj od. ku

Dahi'nweichen, *vn. irr.* (ſ.) (weiche dahin, wich dahin, dahingewichen) zstąpić, ustąpić.

Dahi'nwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe dahin, warf dahin, dahingeworfen) odrzuzić, porzucić.

Dahi'nwollen, *vn. irr.* (h.) (will dahin, wollte dahin, dahingewollt) pragnąć tam, chcióć się udać gdzie.

Dahi'nziehen, *vn. irr.* (ſ.) (ziehe dahin, zog dahin, dahingezogen) ciągnąć tam. [tego zmierzać.

Dahi'nzielen, *vn.* (h.) tam od. do

Dah'lbord, *sm. Sw.* (Plattbord) burt okrętu zwierzchni; blank okrętu; poręcz galeryi okrętowéj, zwierzchnie bramowanie okrętu.

Dah'len, *vn.* (h.) igrać, żartować; bzdurzyć, rozpustować, figle wyrabiać; Dah'len, *sn.*, Dahlerei', *sf.* żartowanie, bzdurzenie; Dah'lig, *a.* żartobliwy, lubiący igrać, żartować. [żóć.

Da'liegen, *vn.* (h.) tu od. tam le-

Da'malig, *a.* ówczesny, ówczasowy; die damaligen Zeiten owe czasy; Da'mals, *ad.* wtenczas, wówczas.

Damasce'ner-, *a.* damaszkowany; demeszkowy; -sce'nerarbei't, *sf.* wyrobki żelazne szmelcowane i dziwirowane; damaszkowana robota; demeszkowa robota; -sce'nerklinge, *sf.* damascenka, klinga damasceńska; -sce'nerpflaume, *sf. Gtn.* śliwka damascenka; damaseena, damaszczyna, damaszczyzna; -sce'nerſtahl, *sm. Httk.* stal damaskowana; Damasce'niſch, ſ. u. Dama'sk.

Damasci'ren, *va.* nabijać od. wykładać złotem i srebrem (stal lub żelazo).

Dama'scus, *sn. Geog.* Damaszek; von, aus —, Damasce'niſch, *a. Geog.* damasceński.

Dama'ſt, *sm. W. H.* adamaszek; Dama'ſt-, Dama'ſten, *a. W. H.* adamaszkowy; damaszkowy, damaszkowny; Dama'ſtarbei't, *sf. W.* robota adamaszkowa; Dama'ſtmacher, Dama'ſtweber, *sm.* tkacz adamaszków; ten co adamaszki robi.

Da'mbock, ſ. Da'mhirſch.

Da'mbrett, ſ. Da'menbrett.

Dä'mchen, *sn. dim. iron.* u. **damulka, damula, damulenka, dameczka.

Da'me, *sf.* dama; die — ausſpielen damę zadać, wygrać; —, ſ. Da'menſpiel; — ſpielen grać w warcaby.

Da'men-, *a.* damski; Da'menbrett, *sn.* warcabnica; Da'menhut, *sm.* kapelusz damski; Da'menſpiel, *sn.* gra na warcabnicy; dama; gra warcabów; Da'menſtein, *sm.* warcab, bierka; einen — ſetzen zamknąć damę od. warcab.

Da'mentu'ch, *sn. W. H.* damskie sukno.

Da'mgeiß, Da'mhirſchkuh, *sf.*, Da'mthier, *sn. Ng. Jäg.* danielica; danieliczka; Da'mhirſch, *sm. Ng. Jäg.* daniel.

Dä'miſch, *a.* śmieszny, dziwny, niedorzeczny (człowiek); *głupi; *niezgrabny, prostacki.

Dä'mon, *sm. Myth.* demon; zły duch; Dämo'niſch, *a.* opętany (od złego ducha).

Da'mit, *ad.* (= mit dieſer, mit demſelben, mit derſelben): — wird er bei ihm nichts ausrichten tém u niego nic nie wskura; was willſt du — ſagen? co chcesz przez to powiedzióć? ich habe ihn — fortgeſchickt z tém go odprawiłem; — hat es ein Ende na tém koniec; — iſt es nicht abgemacht na tém nie dosyć od. nie koniec.

Dami't, *ad.* nim, nią, niemi; wir haben dieſe Krankheit nicht, aber unſere Nachbarn ſind — behaftet my nie mamy téj choroby; ale nasi sądziedzi są nią zarażeni; ich habe ihm einen Verweis gegeben und ihn — entlaſſen połajałem go i z tém puściłem; Dami't (= mit welchem, mit welcher, womit): nimm den Stab in die Hand, — (womit, mit welchem) du Zeichen thun ſollſt laskę weźmij w rękę, którą będziesz czynił znaki; das iſt der Stock, — (womit, mit welchem) er ihn geſchlagen hat to jest kij, którym go uderzył.

Dami't, *conj.* aby, ażeby, iżby, dla tego żeby; ſchreibe mir oft, — ich Alles weiß, was dort vorgeht pisuj do mnie często, ażebym wiedział, co się tam dzieje; ich that es, — du ſäheſt, wie ꝛc. dla tegom to zrobił, ażebyś

widział, jak itd.; ich warnte dich, — du dich in Acht nähmest (nehmen möchtest) ostrzegłem cię, abyś się miał na ostróżności.

Damm, *sm.* grobla; tama; einen — bauen, machen, aufwerfen groblą zrobić, usypać; einen — durchstechen groblą przebić; dem andringenden Wasser muß man einen — entgegensetzen tamę trzeba zrobić dla wstrzymania napływu wody; man muß seiner Eroberungssucht einen — entgegensetzen jego żądzy podbojów należy położyć tamę; Damm, *Zk.* międzykrocze, międzyszew, krok; grobla; Damm-, *a.* tamowy.

Da'mmbruch, *sm.* przerwanie grobli.

Dä'mmen, *va.* groblą zatamować; einen Fluß, Teich — rzekę, staw groblą usypać po brzegach; seine Ungeduld —, *niecierpliwość wstrzymać, przytłumić.

Da'mmerde, *sf.* ziemia zdatna do sypania grobli; —, *Gtn.* ziemia roślinna; —, *Bw.* wierzchnia warstwa ziemi na pokładzie kamiennym.

Dä'mmerig, *a.* mroczysty, pomroczny; posępny; dämmeriges Wetter posępna pogoda; dämmeriger Tag posępny dzień; es wird — zmierzcha się; dämmeriger Mensch, *człowiek któremu dopiero zaczyna świtać w głowie.

Dä'mmerlicht, *sn.* światło pomroczne, słabe, mdłe.

Dä'mmern, *vn.* (h.) świtać; zmierzchać się; es dämmert der Tag, der Abend dämmert schon już świta, już się zmierzcha; es fängt an in seinem Kopfe zu —, *zaczyna mu świtać w głowie; eine dämmernde Hoffnung, *słaby promyk nadziei; —, *zmrok od. ponurą ciemność sprawiać; der dämmernde Hain, *posępny gaik.

Dä'mmerstunde, *sf.* godzina świtania od. zmroku; Dä'mmerung, *sf.* świt, świtanie; — des Morgens brzask, zmrok; — des Abends zmierzch; zorza wieczorna; Dä'mmerungsbli'ndheit, *sf. Hlk.* niedowidzenie wieczorne; ślepota zmierzchowa; kurza ślepota; Dä'mmerungsfa'lter, *sm. Ng.* wilczomlekowiec (gatunek motyla).

Da'mmgegend, s. Damm; Da'mmriß, *sm.* (Dammbruch) pęknięcie kroku; Da'mmweg, *sm.* (Kunststraße, Chaussée) szoseja, szose.

Dampf, *sm.* para; wyziew (w kształcie pary); — vom Lampenlicht; von Kohlen, rc. kopeć; dym z węgli, itd.; swąd; erstickender — zaduch; es steigen Dämpfe aus dem Wasser, aus der Erde empor para wychodzi z wody, wyziewy wydobywają się z ziemi; den — an etwas gehen lassen parę na co puszczać; dieses Oel gibt viel — von sich ten olej dużo wydaje kopcin, dymu; Dampf, *Hlk.* dychawica; — (Bosheit, Aergerniß, Verdruß) *przykrość; Jemandem allen — anthun, *różne przykrości komu robić; Dampf-, *a.* parowy.

Da'mpfbad, *sn.* parowa łaźnia, kąpiel, sucha wanna, łaźnia ruska; Dampfbäder gebrauchen używać kąpieli parowych; naparzanie.

Da'mpfboot, Da'mpfschiff, *sn. Sw.* statek parowy; parowiec; parochód; paropływ; Da'mpfboot-, *a.* do statku parowego należący; przez statek parowy zrobiony; Da'mpfboots-, Da'mpfschiffs-, *Sw.* paropływowy, parostatkowy; Da'mpfen, *vn.* (h.) parę z siebie wydawać od. wypuszczać; dymić się, dym wydawać; kopcić, kopéć wydawać; dahin dampfen, *(mit dem Dampfboot, mit der Locomotive weiter fahren) parowcem od. parochodem, parowożem spłynąć od. jeździć; —, **fajkę palić; — (rauchen) swędzić; der Ofen dampft kurzy się od. swąd idzie z pieca; —, *va.*: eine Pfeife — (rauchen) fajkę kurzyć, kopcić; voll — (mit Dampf anfüllen) zakopcić.

Dä'mpfen, *va.* przygasić, przydusić, wygasić (ogień); — *(unterdrücken, tiefer, leiser stimmen) przytłumić; die Stimme — głos przytłumić (mówiąc lub śpiewając); die Geige —, *Tk.* skrzypce przytłumić; einen Aufruhr od. Aufstand — rozruch, powstanie, bunt, przytłumić; Jemandes Muth —, *czyję odwagę przytłumić; —, *Kk.* dusić (pieczeń, jabłka itd.); gedämpftes Rindfleisch, *Kk.* sztuka mięsa duszona, sztufada.

Dä'mpfer, *sm.* gasiciel, przytłumiciel; — (Lichtauslöscher) kapturek do gaszenia świéć; —, *Tk.* przytłumek, serdynek, demfer.

Da'mpficht, *a.* parny, parujący.

Dä'mpfig, *a. Hlk.* dychawiczny; Dä'mpfigkeit, *sf. Hlk.* dychawiczność.

Da'mpfkessel, *sm. Mech.* kocioł parowy; Da'mpfkohle, *sf.* zarzewie; -pfko'lben, *sm. Mech.* parujący alembik; -mpfkraft, *sf. Ntl. Mech.* moc, od. siła parowa; -pfloch, *sn.* otwór do wypuszczania pary; -pfmaschine, *sf. Mech.* machina od. maszyna parowa; -pfmesser, *sm. Mech.* manometr, narzędzie do mierzenia sprężystości pary; -pfmühle, *sf.* młyn parowy; -pfpumpe, *sf. Mech.* pompa parowa; -pfrohr, *sn.*, Da'mpfröhre, *sf. Mech.* rura do wypuszczania pary; -pfschiff, Da'mpfschiffs-, s. Da'mpfboot, rc.; -pfschifffahrt, *sf. Sw.* żegluga parowa; -pfschleppboot, *sn. Sw.* (Remorqueur) statek ciągnący za sobą inny; -pfwagen, *sm. Mech.* (Locomotive) wóz parowy; parowóz.

Dä'mpfung, *sf.* przytłumienie; s. a. Dä'mpfen, *va.*

Da'mspiel, s. Da'menspiel.

Da'mthier, *sn. Jäg.* s. Da'mgeiß.

Da'mwild, Da'mwildpret, *sn. Jäg. Kk.* zwierzyna daniela.

Dana'ch, Da'rnach, *ad.* (nach dem, nach diesem) za tém; po tém; po co; po to; podług tego; po temu; da'nach streben ubiegać się o to; — strebt er also? za tém się więc ubiega? — achten, sich — richten mieć wzgląd na co; du mußt dich — richten do tego masz się stósować; — fragen pytać się o co; nichts — fragen na nic nie dbać; — rufen wezwać głosem swoim tego; — verlangen pragnąć tego.

Da'nach, *ad.* (= nach demselben, nach derselben) po temu; po tego; o to; stosównie do tego; sie haben gute Gesetze, richten sich aber nicht — mają dobre prawa, ale się ich nie trzymają; ich frage nicht — ja się o to nie pytam; er ist reich, lebt aber auch — jest bogaty, ale też i żyje stósownie do tego; seine Kräfte sind nicht —, *jego siły nie są po temu od. do tego; er ist auch der Mann —, *i jest też człowiek po temu od. do tego, *ma do tego głowę, zdatność; er sieht gar nicht — aus, *wcale nie wygląda na to (aby był taki uczony, bogaty, itd.); das Tuch kostet zwar nicht viel, es ist aber auch — sukno nie wiele wprawdzie kosztuje, ale też i jest po temu; bald — od. darna'ch (darauf) wkrótce po temu; ein Jahr — w rok po temu; — riechen pachnąć czém; die Büchse riecht — puszka tém pachnie.

Dä'ne, *sm. Geog.* Duńczyk; Dä'nemark, *sn. Geog.* Dania; Danija; Dä'nenland, *sn.* Duńska ziemia; Dä'nin, *sf. Geog.* Duńka; Dä'nisch, *a. Geog.* Duński.

Dane'ben, *ad.* (= neben diesem, neben dieser) przy tém; obok tego; przy nim; er setzte sich auf das Sopha, u. ich — usiadł na sofie, a ja przy nim od. obok niego; er wohnt — mieszka wpodle; gleich — zaraz obok; — (außerdem, überdies) nadto, prócz tego; obok tego; przy tém; er ist Musiklehrer, treibt aber einen Handel — uczy muzyki, ale przy tém (nadto) handel prowadzi.

Dä'nemark, Dä'nin, Dä'nisch, s. unter Dä'ne.

Dä'ngeleisen, *sn. Ldw.* babka (u koziarzów kowadło, na którém kosy klepią); Dä'ngeln, *va. Ldw.*: die Sense — kosę klepać.

Danie'den, *ad.* † na dole; niżéj.

Danie'der, *ad.* na dół; na dole; na ziemię; na ziemi; — sehen patrzéć na dół; das Haus liegt — dom leży na dole; Jemanden — werfen, od. schlagen powalić kogo na ziemię; er liegt — leży na ziemi (o osobie); leży w gruzach (o mieście itd.); leży zwalony (posąg itd.); der Handel liegt —, *handel cierpi; sich — werfen paść na twarz, na kolana; rzucić się na ziemię; er liegt —, *leży chory; chorobą jest złożony; Jemanden — schlagen zgubić kogo; odebrać mu odwagę; zbić go z terminu.

Dä'nisch, s. unter Dä'ne.

Dank, *sm.* dzięka; dzięki; podziękowanie; Jemandem — für etwas sagen, abstatten dzięki komu składać za co; ich sage Ihnen meinen verbindlichsten (tiefgefühltesten) — składam Panu najczulsze dzięki; Gott sei —! dem Himmel sei —! Bogu dzięki! chwała Bogu! schönen — (sage ich)! dziękuję uniżenie! — (Verbindlichkeit; Erkenntlichkeit) wdzięczność; Jemandem — wissen wdzięczność miéć komu; ich weiß dir dafür keinen — wcale ci za to nie jestem wdzięczny, wcalem nie kontent z tego; er hat dadurch großen — verdient, sich erworben zasłużył od. zarobił sobie przez to na wielką wdzięczność; ich bin Ihnen dafür großen — schuldig wielką Panu za to wienien jestem wdzięczność; etwas mit — annehmen z wdzięcznością co przyjąć; du wirst dafür keinen — ernten, haben nie będziesz miał za to wdzięczności; ist das der — für meine Mühe? takaż to wdzięczność za moję pracę? zu — bezahlt (jako formuła kwitowania); zapłatę z wdzięcznością odebrałem; Jemandem etwas zu Danke machen, *dogodzić komu w czém; ich kann ihm nichts zu Danke machen, *w niczém mu dogodzić nie mogę.

Dank-, *a.* podziękowalny.

Da'nkaltar, *sm.* ołtarz dzięhczynny.

Da'nkbar, *a.* wdzięczny; sich gegen Jemanden für etwas — zeigen, bezeigen, beweisen okazać się komu

wdzięcznym za co; ich bin Ihnen dafür sehr — bardzo Panu jestem wdzięcznym za to; wielką Panu mam za to wdzięczność; Da'nkbarkeit, *sf.* wdzięczność; Jemandem seine — bezeigen oświadczyć komu wdzięczność; Jemandem seine — durch die That beweisen okazać komu wdzięczność w uczynku; Jemandem zur — verpflichtet sein być komu obowiązanym do wdzięczności; aus — z wdzięczności; przez wdzięczność; Da'nkbarlich, *a.* wdzięcznie; Da'nkbefli'ssen, *a.* pragnący złożyć podziękowanie, od. okazać wdzięczność; Da'nkbefli'ssenheit, *sf.* *żądza złożenia podziękowania; Da'nkbegie'rde, *sf.* dziękczynność, chęć wywdzięczenia się.

Da'nken, *vn.* (h.) dziękować; Jemandem für etwas — dziękować komu za co; ich danke ergebenst, gehorsamst für etc. dziękuję uniżenie za itd.; ich danke! dziękuję! (nie chcę); —, *va.*: Jemandem etwas — (verdanken, zu verdanken haben) dziękować komu za co, być mu za to wdzięcznym, mieć wdzięczność; das danke ich ihm noch im Grabe za to mu jeszcze w grobie jestem wdzięcznym; ich danke es ihm nicht, *wcale mu za to nie jestem wdzięcznym; das danke dir der Henker! niech cię kaci wezmą za to! Jemandem etw. zu — haben, *obowiązonym być komu za co; s. a. Verda'nken.

Da'nkenswerth, *a.* godny podziękowania; dogodny; *miły, przyjemny; -nkerfüllt, *a.* wdzięcznością przejęty; -nkfest, *sn. Kg.* uroczystość dziękczynna; -nkgebet, *sn. Kg.* modlitwa dziękczynna; -nkgefühl, *sn.* uczucie wdzięczności; -nklied, *sn.* pieśń dziękczynna; -nkopfer, *sn. Kg.* *ofiara dziękczynna; ofiara wdzięczności; -nkrede, *sf.* mowa dziękczynna; Da'nksagen, *vn.* (h.) dziękować (słowami); Da'nksagung, *sf.* podziękowanie (słowami); Jemandem seine — abstatten podziękowanie komu składać; Da'nksagungs-, *a.* podziękowalny; Da'nksagungsschrei'ben, *sn.* list podziękowalny; list z podziękowaniem; -nkvergessen, *a.* niepamiętny na dziękczynienie, na obowiązek wdzięczności; niewdzięczny; -nkvergessenheit, *sf.* niewdzięczność; -nkverpflichtet, *a.* obowiązany do wdzięczności; -nkvoll, *a.* wdzięczny.

Dann, *ad.* wtenczas; wtedy; ich werde — kommen, wenn etc. wtenczas przyjdę, jak itd.; — erst, erst — wtenczas dopiero; — potém; zuerst mußt du lesen, u. — schreiben wprzód musisz czytać, a potém pisać; wenn ich geschrieben habe, was — ? jak napiszę cóż potém? — u. wann, *niekiedy; czasem; czasami.

Da'nnen, *ad.*: von — ztąd; ztamtąd; packe dich von —! umykaj ztąd; er ging, er zog von — poszedł, oddalił się ztamtad.

Da'nzig, *sn. Geog.* Gdańsk; von, aus Danzig, Da'nziger, *a. Geog.* Gdański; auf Danziger Art od. Manier po Gdańsku; Da'nziger, *sm. Geog.* Gdańszczanin; Da'nzigerin, *sf. Geog.* Gdańszczanka; Da'nziger We'rder, *sm. Geog.* Gdańska Żuława.

Dar, *ad.* (= da, daher): na jaw; darstellen na jaw wystawić; s. auch die Zusammensetzungen mit Da'r—.

Da'ran, *ad.* (= an das, an dieses, an dem, an diesem) na tém; na to; w tém; podle; przy tém; koło tego; nad tém; — habe ich genug na tém mi dosyć; — hast du kein Recht to tego ty prawa nie masz; — thust du wohl w tym dobrze czynisz; — sehe ich nun eben nichts Schönes! w témci ja właśnie niewidzę nic pięknego! — kann ich mich nicht erinnern tego sobie przypomniéć nie mogę; — sollst du erfahren, daß ich der Herr bin, *Bibl.* po tym poznasz, żem ja Pan.

Dara'n, *ad.* przy nim, przy niéj; er hat ein Haus u. einen Garten — ma dom a przy nim ogród; das Werk ist stark, wie lange hast du — gearbeitet? to grube dzieło, jak długo pracowałeś nad niém? du mußt noch einen Stall — bauen musisz jeszcze przy nim (przy domu) wystawić stajnią; er baut schon lange — (am Hause) już dawno jest zajęty budowaniem go; już dawno nad nim robi, od. stawia go; die Arbeit ist nicht schwer, aber er geht schwer — robota nie jest trudna, ale niechętnie się do niéj bierze; er glaubt nicht — nie wierzy temu od. w to; was habe ich — ? i cóż mam z tego? halte dich — trzymaj się go (drzewa); sie halten fest — ściśle się tego trzymają, od. tego pilnują (zwyczaju, prawa); ich halte mich — ja tego się trzymam (danéj obietnicy); ich werde auch — kommen *przyjdzie i na mnie koléj; i mnie się dostanie; hast du lange — gelernt? długoś się tego uczył? er liegt auch — (an derselben Krankheit) i on na to leży chory; es liegt mir nichts —, es ist mir nichts — gelegen nic mi na tém nie zależy; er hat sich schon — gemacht już się wziął do tego; wir müssen alle — wszyscy musimy się wziąć do tego, chwycić się tego, zająć się tém; Leib u. Leben — setzen zdrowie i życie na szanc stawić, na niebezpieczeństwo wystawić; Hab' u. Gut — setzen ryzykować cały majątek; es ist kein Schloß — zamku nie ma (przy drzwiach); er ist sehr eifrig — pilnie się tém zajmuje; ich bin übel — w złém jestem położeniu; źle mi się dzieje; er ist sehr übel — bardzo z nim źle; położenie jego jest bardzo złe; du bist besser — als ich lepiéj tobie niż mnie; ich weiß nicht, wie ich — bin nie wiem, co mam o tém myśléć, od. jak o tém sądzić; ich weiß nicht, wie ich mit ihm — bin nie wiem, co o nim sądzić; nie wiem, co on o mnie trzyma; ich bin mit ihm gut — dobrze z nim jestem; du bist sehr unrecht — bardzo się mylisz; bardzo mylne masz o tém zdanie; es ist nichts — to nic nie warto; es ist nicht viel — nie wiele warto; nie wa w tém nic prawdy; to nie prawda; er hat sein ganzes Vermögen — gewagt cały swój majątek ryzykował; er hat viel — gewandt wiele na to wyłożył, wydał; er wollte nicht — nie chciał się wziąć do tego.

Da'rauf, *ad.* (auf das od. dieses, auf dem, od. auf diesem): na to, na tém; — sitzt, steht, liegt er gewöhnlich, wenn er liest na tém zwykle siedzi, stoi, leży, kiedy czyta; — mußt du sehen na to musisz patrzéć; — dient Folgendes zur Antwort na to służy za odpowiedź co następuje; — bilde dir nichts ein z tego się nie wynoś; — lasse ich mich nicht ein w to się nie wdaję; er geht — aus do tego zmierza; — ist es eben angelegt na to właśnie wymierzono, ukartowano; — ging der Lärm erst recht an po tém od. wtedy dopiero hałas się zaczął na dobre.

Darau'f, *ad.* (= auf dasselbe, dieselbe, auf demselben): na niego, na nią, na nim; wozu hältst du die Flöte, wenn du nicht — bläsest? czego flet trzymasz, kiedy na nim nie grasz? auf dem Stuhle schläft die Katze, setze dich nicht — na krześle śpi kotek, nie usiądże na niém; lege es nicht unter den Tisch, sondern — nie kładź tego pod stolem, ale na stole połóż; ich warne ihn, aber er hört, achtet, merkt nicht — przestrzegam go, ale nie słucha tego, ale nie zważa, nie uważa na to; hier ist die Frage, antworte — oto jest pytanie, odpowiedz na nie; verlaß dich — spuść się na to; bilde dir — nichts ein, se nicht stolz — nie wynoś się z tego; er arbeitet, geht — los, mir diese Stelle zu entreißen nad tém pracuje, do tego zmierza, aby mi wydrzéć ten urząd; man sieht wohl, daß es — angefangen, angelegt ist jasno widać, że na to jest zakrojone; er aß Pilze u. trank — jadł grzyby i napił się po nich; eine Stunde — w godzinę potém; Tags — nazajutrz; Abends, Morgens — nazajutrz wieczór, nazajutrz rano; Jemandem etwas — geben, *dać komu zadatek; er hat ihm zehn Thaler — gegeben dał mu 10 talarów zadatku od. na to; er hat schon 10 Thaler — genommen wziął 10 talarów zadatku; ich gebe nichts —, *nie wierzę (temu doniesieniu, téj wieści); *nie dbam o to; *nie zważam na to; der ganze Zeuch ist — gegangen wszystka materya wyszła (na suknią); sein ganzes Vermögen wird — gehen cały jego majątek pójdzie; es sind bei dieser Belagerung viel Menschen — gegangen, *w tém oblężeniu wielu ludzi utraciło życie; wir werden noch einmal — zu sprechen kommen raz jeszcze przyjdziemy na to; raz jeszcze będziemy o tém mówili; ich werde schon — kommen przypomnę ja to sobie późniéj; ich lebe u. sterbe —, *nie odstąpię tego, choćby mnie to życie kosztować miało; der Galgen steht —, *kara szubienicy postanowiona na to. [*sf.* zadatek.

Darau'fgeld, *sn.*, Darau'fzahlung,

Da'raus, *ad.* (aus diesem, aus dem) z tego; — mache ich kein Geheimniß z tego nie robię żadnéj tajemnicy; — schließe ich, daß etc. z tego oder ztąd wnoszę, że itd.; — wird nichts, — kann nichts werden, *nie będzie nic z tego; Darau's, *ad.*: was folgerst du — ? cóż z tego wnosisz? es kann nichts — werden nie może z tego nic być; ich weiß nicht, was ich — machen soll nie wiem, za co to uważać, od. jak to mam uważać, co o tém sądzić.

Da'rben, *vn.* (h.) głód cierpiéć; w niedostatku żyć; Da'rben, *sn.* niedostatek, łaknienie, potrzeba.

Da'rbieten, *va. irr.* (h.) (biete dar, bot dar, dargeboten) podawać komu co; ofiarować; Freuden, Annehmlichkeiten — sprawiać ukontentowanie, przyjemność; sich — ofiarować się; podawać się (sposobność); nastrzęczać się, nawijać się (jak myśl, uwaga); Da'rbietung, *sf.* ofiarowanie, ofiara.

Da'rbringen, *va. irr.* (h.) (bringe dar, brachte dar, dargebracht) przyjść do kogo z czém, przynieść mu co; Jemandem seine Wünsche — składać komu życzenia; seinen Dank — składać podziękowania; Gott ein Opfer — Bogu ofiarę składać; etwas als Opfer — składać co na ofiarę; Da'rbringung, *sf.* niesienie na ofiarę, składanie.

Da'rein, *ad.* (= in das, in dieses): tam wewnątrz; weń; w nią; w nie; da'rein geht der Wein nicht w to, tutaj (w to naczynie) nie wlézie to wino; du mußt das Buch da'rein legen w to musisz włożyć książkę; da'rein will ich mich nicht mengen w to nie chcę się mieszać; **Darei'n**, *ad.* (= in denselben, in dieselbe, in dasselbe): die Sache ist kitzlich, ich will mich nicht darei'n mischen to delikatna materya, nie chcę się do niéj mieszać; es ist ein harter Schlag, aber man muß sich darei'n schicken, fügen, finden, geben, ergeben jest to cios okropny, ale trzeba mu się poddać; er wird schwerlich darei'n willigen trudno, ażeby na to pozwolił; sie müssen sich darei'n legen musisz się Pan w to wdać; er muß immer darei'n reden on zawsze musi się wmieszać kiedy drudzy mówią; *zawsze musi przerywać (wmieszać swoje trzy grosze); rede mir nicht darei'n! nie przerywaj mi mowy; darei'n gießen wlać w co; darei'n sehen upatrować czego; wejrzéć w co, wglądać.

Da'rin, *ad.* (= in demselben, in derselben, in diesem, in dieser): w tym ob. tém; w téj; w którym; w któréj; da'rin habe ich mich geirrt w tém się pomyliłem; das Versehen liegt da'rin pomyłka w tém jest; da'rin sehe ich nichts w tém ja nic niewidzę, ob. nie upatruję; da'rin hast du es versehen w témeś się ty pomylił, błąd popełnił; die wahre Tapferkeit besteht da'rin, daß 2c. prawdziwe męstwo w tém zależy, że itd.; **Dari'n**, *ad.* (= darei'n, in etw. dari'nnen): wewnątrz; w środku; es ist nicht dari'n nie masz tam (wewnątrz) nic w nim; er hat ein großes Haus, aber er wohnt nicht dari'n wielki ma dom, ale nie mieszka w nim; er ist dari'n ganz eigen on w tém dziwny jest.

Da'rlegen, *va.* wykazać, wyłożyć, wystawić; etwas mit Gründen — wykazać co dowodnie; udowodnić; — (vorstellen, auseinandersetzen) przedstawić; Jemandes Wünsche — przedstawić czyje życzenia; Da'rlegung, *sf.* przedstawienie, przełożenie, wywód, wykaz.

Da'rlehn, *sn.* pożyczka, pożyczone komu pieniądze.

Da'rleihen, *va. irr.* (h.) (leihe dar, lieh dar, dargeliehen) pożyczać; kredytować; Da'rleiher, *sm.* pożyczający, wierzyciel.

Darm, *sm. Zk.* kiszka, jelito; Darm-, *a. Zk.* kiszkowy.

Da'rmauslee'rung, *sf.* odchód brzuchowy ob. brzuszny; Da'rmbad, Da'rmbähung, *Hlk.*, s. Kly'stie'r; -rmbein, *sn. Zk.* kość biodrowa, strzewna; -rmbruch, *sm. Hlk.* przepuklina kiszkowa; -rmentzündung, *sf. Hlk.* zapalenie kiszek; -rmfell, *sn. Zk.* otrzewna; -rmgicht, *sf. Hlk.* dna trzewna, darcie w kiszkach; -rmkana'l, *sm. Zk.* kanał oder przewód kiszkowy; -rmkoth, *sm.* gnój; łajno; -rmsaft, *sm. Zk.* sok kiszkowy; -rmsaite, *sf.* strona barania; -rmsaitenmacher, *sm. Tk.* fabrykant stron baranich; -rmstrenge, *sf.*, -rmweh, *sn. Hlk.* kolka; kolki; -rmzwang, *sm. Hlk.* (Verstopfung des Leibes) zatkanie żołądka, zatwardzenie żywota, obstrukcya.

Darna'ch, s. Dana'ch. | **Darne'ben**, s. Dane'ben.

Darnie'der, s. Danie'der.

Daro'b, s. Darü'ber.

Da'rre, Dö'rre, *sf.* (Darrofen) suszarnia, piec do suszenia; — (Darrsucht), *Hlk.* suchoty; schnięcie ciała.

Da'rreichen, *va.*: Jemandem etwas — podawać komu co (aby wziął); dostarczać czego; Da'rreichung, *sf.* podawanie, dodawanie.

Da'rren, s. Dö'rren.

Da'rrgras, *sn. Ng.* trawa miodowa wełnista; kłosówka wełnista.

Da'rrhaus, *sn.* suszarnia (budynek do suszenia); Da'rrmalz, *sn.* słód lasowy; Da'rrofen, s. Da'rre; Da'rrsucht, *Hlk.*, s. Da'rre.

Da'rstellen, *va.* przedstawić; Jemanden dem Volke — przedstawić kogo ludowi; sich Jemandem — przedstawić się komu; widocznym uczynić; wystawiać; etwas sinnlich —, *Philos.* wystawiać co zmysłowo; er hat ihn treu dargestellt wiernie go wystawił; die Schauspieler stellen auf der Bühne verschiedene Charaktere dar aktorowie wystawiają rozmaite charaktery na scenie; dieses Bild stellt einen Greis dar ten obraz przedstawia starca; die Gottheit stellt sich uns in menschlicher Form dar bóstwo przedstawia się nam w ludzkiéj postaci; lebendig — uprzytomnić; die Sache stellt sich so dar rzecz wykazuje się w tym sposobie; Da'rstellung, *sf.* przedstawienie, wystawienie; Da'rstellungs-, *a.* do przedstawienia, do wystawiania, do opisywania należący; Da'rstellungsa'rt, -weise, *sf.* sposób przedstawiania, wystawiania, opisywania, malowania, rzeczy; -ngsga'be, *sf.* zdolność, dar wyobrażania rzeczy w sposób itd.; -ngsku'nst, *sf.* sztuka przedstawiania rzeczy w sposób do pojęcia łatwy; -ngsvermö'gen, s. Da'rstellungsga'be.

Da'rstrecken, *va.*: Jemandem die Hand — (hinstrecken) wyciągnąć rękę do kogo; Jemandem Geld — (vorstrecken, vorschießen, darleihen) pożyczyć, forszusować, zaliczyć komu pieniędzy.

Da'rthun, *va. irr.* (h.) (thue dar, that dar, dargethan) pokazywać, dowieść, dowodzić, udowodnić, wykazać; daß dem so sei, will ich ihm mit seiner Unterschrift — że tak jest, dowiodę mu tego własnym jego podpisem.

Da'rüber, *ad.* (= über dieses, über diesem): nad tém; nad nim; na tém; o tém; na to; nad to; da'rüber soll eine Brücke gebaut werden na tém (miejscu, nad tą przestrzenią) ma być most wystawiony; der Streit entstand da'rüber, daß 2c. spór o to powstał, że itd.; du mußt dich nicht da'rüber beklagen, sondern 2c. nie na to się powinieneś żalić, ale itd.; da'rüber geht nichts nad to już nie ma nic wyborniejszego, lepszego, doskonalszego, itd.; da'rüber ließe sich viel sagen o témby wiele można mówić; da'rüber ist er weg (*dies rührt od. beunruhigt ihn nicht mehr) on na to nie waża, to go nie obchodzi, o to nie stoi; und da'rüber freust du dich? i z tego się cieszysz? da'rüber bin ich Herr! tego ja jestem panem! tém ja mam do dysponowania! da'rüber mußt du gehen po tém (po nad tém) musisz iść; **Darü'ber**, *ad.* na to, na niego, na nią; na wierzchu, na wierzch; hier ist die Wunde, lege ein Pflaster darü'ber owo tu rana, połóż na nią plastr; du hast keine Ursache darü'ber unwillig zu sein nie masz przyczyny gniewać się o to; er arbeitet schon darü'ber pracuje już nad niém (nad tém dziełem); er hat sich schon darü'ber gemacht już się wziął do niego (do dzieła); ihr streitet über eine solche Kleinigkeit, u. die kostbare Zeit vergeht darü'ber sprzeczacie się o taką bagatelę, a drogi czas ginie na tém; er arbeitete an dem Werke zehn Jahre, u. starb darü'ber dziesięć lat pracował nad tém dziełem i umarł nad niém od. nad tą pracą oder tymczasem; es ist so vortrefflich, daß nichts darü'ber geht tak jest wyborne, iż nad nie nic wyborniejszego być nie może; ich bin darü'ber weg (hinaus) jużem przejechał oder przeszedł to miejsce; jużem się z tém odbył; już tego nie potrzebuję; nie zważam na to; nie obchodzi mnie to; ich glaubte ihn vierzig Jahre alt, aber er soll schon längst darü'ber hinaus sein myślałem że ma lat 40, a on podobno już dawno po czterdziestu; es geht darunter u. darü'ber, *wielkie jest zamieszanie; *idzie jak groch z kapustą; wszystko w nieładzie; darü'ber (mehr als dies) nad to, więcéj niż tyle; er ist 40 Jahre alt u. vielleicht noch darü'ber ma lat 40 a może i więcéj; funfzig u. darü'ber 50 z okładem; Balken von 16 Zoll u. darü'ber belki 16 cali z okładem, oder i więcéj; darü'ber bleiben (dabei bleiben) bawić się nad czém; darü'ber halten trzymać na (czém), nad (czém), na (co); darü'ber hinfahren jeździć po (czém); darü'ber hinlaufen biegać od. lecieć po (czém); darü'ber steigen przeleść tamtędy; wleść na co.

Da'rum, *ad.* (um das, um dieses): da'rum bitte ich dich recht sehr o to cię bardzo proszę; es ist ihm bloß da'rum zu thun, daß 2c. o to mu tylko idzie, ażeby itd.; das sage ich da'rum, damit du 2c. to mówię dla tego, ażebyś itd.; da'rum (da'für) gebe ich das Buch nicht hin za to (za tę cenę) nie oddam téj książki; da'rum ist es mir eben zu thun thun o toć mi właśnie idzie; da'rum (dafür) gebe ich keinen Schilling (Deut, Heller, Pfennig), *za to nie dam ani szeląga; ich thue es da'rum (deshalb), weil es mir so gefällt ja to czynię dla tego, że mi się tak podoba; **Daru'm**, *ad.* (= um das, um dieses, um diese): du hast dir den Finger verletzt, binde ein Läppchen daru'm skaleczyłeś sobie palec, obwiąż go płatkiem; die Sonne steht, u. daru'm (um sie) bewegen sich die Planeten słońce stoi, a koło niego krążą planety; bekümmere dich nicht daru'm nie troszcz się o to; es ist ein erträgliches Amt, deshalb bewerben sich so viele daru'm to urząd dostatni, dla tego się tak wielu oń stara; er ist daru'm gebracht, man hat ihn daru'm gebracht pozbawiono go tego; ich habe es nicht mehr, ich bin daru'm gekommen tego więcéj niemam, pozbawiono mię

tego, od. oszukano mię tego; es sei daru'm! niech i tak będzie! Alle, die daru'm wissen wszyscy co o tém wiedzą; daru'm eben! dla tego też to! mniéjsza o to! ich wollte viel daru'm geben, wenn es nicht geschehen wäre dałbym za to nie wiem co, żeby się to było nie stało.

Daru'nten, Dru'nten, *ad.* pod tém.

Da'runter, *ad.* (= unter das, unter dieses): pod to; pod nim; pod nią; pod tém; pomiędzy to, pomiędzy tém; da'runter verbarg er sich pod to się skrył; hier ist ein festes Dach, da'runter ist man vor dem Regen sicher tu jest dychtowny dach, pod nim człowiek bezpieczny ode dżdżu; Daru'nter, *ad.* (= unter denselben, unter dieselbe): pod niego; pod nim; pod nią; pomiędzy niemi; między tém; przez to; pod to; ein Faß stand da, u. er verbarg sich daru'nter stała beczka i schował się pod nią; der Braten ist trocken, man muß ein wenig Brühe daru'nter gießen pieczeń jest sucha, trzeba ją trochę podlać sosem (pod nią wlać); der Brief ist fertig, schreibe deinen Namen daru'nter list gotowy, podpisz swoje imię (pod niego); zehn Mann kamen in dem Gefecht um, daru'nter auch mein Bruder dziesięciu ludzi padło w téj utarczce, a między nimi i mój brat; Alle waren zwanzig Jahre alt, keiner daru'nter wszyscy mieli po lat 20, żaden mniéj; 8 Thaler ist der letzte Preis, daru'nter kann ich's nicht lassen 8 talarów jest ostatnia cena, od tego (taniéj) nie mogę spuścić; er steckt auch daru'nter i on do nich należy; jest w ich liczbie; was verstehst du daru'nter? co przez to rozumiesz? der Staat leidet darunter kraj na tém cierpi, szkoduje; daru'nter sucht er nichts Gutes nie szuka on w tém nic dobrego; daru'nter bauen podbudować; daru'nter fließen podpływać; daru'nter laufen podbiegać; daru'nter liegen podlegać; daru'nter schreiben podpisać; daru'nter sein być pod czém; należéć do czego; daru'nter stecken taić się pod czém; daru'nter verstehen rozumiéć pod czém; daru'nter zeichnen pod tém naznaczyć.

Da'rwägen, *va.* odważyć (komu co).

Da'rzählen, *va.* (herzählen, hinzählen) odliczyć, wyliczyć (pieniądze). [(komu co).

Da'rzeigen, *va.* okazać, pokazać

Darzwi'schen, s. Dazwi'schen.

Das, s. Der, Die, Das.

Da'sein, *vn. irr.* (s.) (bin da, bist da, war da, bin dagewesen) być tu, tam; er ist nicht da nie ma go.

Da'sein, *sn.* byt, bytność, bycie, exystencya, pobyt; er bezweifelt das — der Götter wątpi o bytności bogów; — obecność, bawienie, przytomność.

Dase'lbst, *ad.* tamże; tam; fahre nach N., — wirst du ihn treffen jedź do N., tam go zastaniesz.

Da'sig, *a.* tutejszy; tamtejszy; z tamtego miejsca; tameczny; tamtomiejscowy; s. a. Do'rtig.

Da'sjenige, s. De'rjenige.

Da'smal, *ad.* § (= dieses Mal) tą razą; teraz.

Daß, *conj.* że, iż; er schreibt mir, daß er bald kommen werde pisze mi, że wkrótce przybędzie; ich höre, daß du abreisen willst słyszę, że chcesz odjechać; daß aby, żeby, ażeby; nicht daß nie żeby, nie dla tego żeby; bring' es her, daß ich es selbst sehe przynieś tu, ażebym sam zobaczył; ich will es dir sagen, doch daß du Niemanden weiter etwas davon wissen lässest powiem ci, ale żebyś nikomu więcéj o tém nie wspominał; es ist bald ein Jahr, daß er hier wohnt nie długo będzie rok, jak tu mieszka; auf daß: er schmeichelt ihm, auf daß er ihn schütze pochlebia mu, ażeby go bronił; du hast keine Ursache, daß du dich schämst nie masz przyczyny wstydzić się; der Mensch stirbt, ohne daß er es empfindet człowiek umiera nie czując tego; ich habe an ihm weiter nichts zu tadeln, als daß er wenig Ordnung hält nie mam w nim nic więcéj do naganienia jak to, że trochę nieporządny; er ist zu ehrlich, als daß er dich betrügen könnte za nadto jest poczciwy, aby cię miał oszukać; warte, bis daß ich komme poczekaj aż przyjdę; seitdem daß er abgereiset ist 2c. od czasu jak wyjechał itd.; im Falle daß 2c. w razie gdyby, jeżeli itd.; im Falle daß er nicht kommen sollte (w razie) gdyby nie przyszedł; jeżeli nie przyjdzie; jeżeliby nie przyszedł; daß nur nicht żeby tylko nie; daß er nur nicht falsch abschreibt żeby tylko nie przepisał fałszywie; daß ich mich dazu bereden ließ! żem ja się też dał na to namówić! daß doch die Menschen so leichtgläubig sind! że też to ludzie tak są łatwowierni! daß ich dich doch nie gekannt hätte! bogdajem cię nie był poznał! daß du verdammt wärest! żeby cię zły duch wziął! ach, daß es Gott erbarme! Panie zmiłuj się! [s. De'rselbe 2c.

Dasse'lbige, *pron.* toż samo; s.

Da'ta, s. Da'tum; Tha'tsache.

Dati'ren, *va.* datować; datą oznaczyć; datę napisać; einen Brief — datę napisać na liście.

Da'tiv, *sm. Spl.* datyw, przypadek trzeci.

Da'ttel, *sf. Ng.* daktyl; Da'ttel-, *a.* daktylowy; Da'ttelbaum, *sm. Ng.* drzewo daktylowe; -lkern, *sm.* pestka w daktylu od. z daktyla; -lö'l, *sn.* olejek daktylowy; -lpflaume, *sf. Ng.* śliwka daktylowa; -lwald, *sm.* lasek daktylowy; -lwein, *sm.* wino daktylowe.

Da'tum, *sn.* (u. § *sm.*) data (na liście itd.); dzień naznaczony; Da'ta, *pl.* data; okoliczności; wiadomości; fakta; materyały; ich werde dir die Data verschaffen, u. du wirst den Aufsatz ausarbeiten ja ci dostarczę potrzebnych wiadomości, a ty ułożysz artykuł.

Dau'be, *sf.* klepka (do becki od. z beczki); Dau'ben-, *a.* klepkowy; na klepki należący; Dau'benholz, *sn.* drzewo klepkowe od. na klepki.

Däu'chten, Deu'chten, *vn. impers.*: mir, od. mich däucht zdaje mi się; widzi mi się; sich däuchten oder deuchten (sich dünken): er däucht sich groß oder was Großes zu sein ma się za coś wielkiego; zdaje mu się że jest coś wielkiego.

Dau'er, *sf.* trwanie; von kurzer — krótkotrwały; meine Freude war von kurzer — radość moja była krótkotrwała; von ewiger — wiecznotrwały; von langer — długotrwały; Dau'er trwałość; der Zeuch hat eine gute — ta materya jest trwała, mocna; diese Art zu bauen gibt den Gebäuden große — ten sposób budowania nadaje budowlom trwałość; das Haus ist nicht auf die — gebaut ten dom nie jest wybudowany aby stał długo; die beständige — Ihres Wohlwollens ciągła oder nieustająca przychylność Pańska.

Dau'ergewächs, *sn. Ng.* roślina zimotrwała; Dau'erhaft, *a.* trwały; *mocny; stały, nieulegający zerwaniu; *dobry; —, *ad.* trwale; s. a. Blei'bend; Dau'erhaftigkeit, *sf.* trwałość.

Dau'ern, *vn.* (h.) (andauern, aushalten) trwać; wytrzymać; der Regen, die Predigt hat eine Stunde gedauert deszcz trwał, kazanie trwało godzinę; er kann an einem Orte, ohne Essen, in der Kälte nicht lange — nie może długo wytrzymać na jedném miejscu, bez jadła, na zimnie; dauernd trwały; es wird nicht mehr lange dauern, bis er kommt nie długo już powróci.

Dau'ern, *vn.* (h.) żałować czego; es dauert (erbarmt) mich etwas żal mi czego; litować się nad czém; es dauert mich es gethan zu haben żal mi żem to zrobił; mich dauert die Zeit żal mi czasu; dauert (reut) dich dein gegebenes Wort schon? żal ci już danego słowa? du dauerst mich von Herzen serdecznie mi cię żal; sein Verlust dauert mich sehr bardzo się lituję nad jego stratą; mein Geld dauert mich żal mi moich pieniędzy, żałuje pieniędzy moich.

Dau'ernd, *ppr.* u. *a.* trwający; ewig — odwieczny; s. a. Dau'ern.

Daum, Dau'men, *sm. Zk.* wielki palec; krzciuk; Jemandem den — drehen, *pochlebiać komu; Jemandem den — halten, *wspierać kogo radą i uczynkiem; Jemandem den — auf's Auge setzen, *wziąć kogo w karby, w ryzę; — cal; einen — breit széroki na cal; Dau'mendick, Dau'menlang, *a.* gruby, długi na cal, na palec; -menle'der, *sn.*, Dau'menri'ng, *sm.* paluch (skóra, którą szewcy mają na wielkim palcu kiedy szyją); -menschrau'ben, *sf. pl.* kluby, kurki; -mensdi'ck, s. Dau'mendick, 2c.; -menstö'cke, *sm. pl.* kurki.

Däu'mling, *sm.* paluch u rękawicy, od. osobno zrobiony na wielki palec. [(Flaumfeder) puch.

Daun, *sm.*, Dau'ne, Du'ne, *sf.*

Dauphi'n, *sm. Stw. Gsch.* Delfin (następca tronu francuzkiego); Dauphi'n-, Dauphi'ns-, *a.* delfinowy; Dauphi'ne, *sf. Stw. Gsch.* delfinowa; żona Delfina Francyi.

Daus, *sn.* tuz (w kartach), as; jednujka (na kostce do grania); geputzt wie ein Daus, wie ein Däuschen, *wystrojony jak lalka; er versteht sich darauf wie ein —, *zna się na tém doskonale.

Da'vid, *sm. npr.* Dawid; Da'vids-, *a. npr.* Dawidowy; -vidsge'rste, *sf. Ng.* jęczmień ryżowy; -vidsha'rfe, *sf. Tk.* arfa dawidowa.

Da'von, *ad.* (= von dem, von diesem, von dieser): z tego, o tém, od tego, za to; da'von weiß ich nichts o tém nic nie wiem; er scheint da'von krank geworden zu sein zdaje się że z tego zachorował; da'von habe ich nichts genommen z tegom ja nic nie wziął; da'von ist noch nichts abgeschnitten worden

z tego jeszcze nic nie oderznięto; da'von wirst du keinen Nutzen haben z tego nie będziesz miał pożytku; da'von weiß ich nichts o tém ja nic nie wiem; da'von hat man uns noch nichts gesagt o tém nam jeszcze nic nie powiedziano; da'von kann man nichts erfahren o tém się nic dowiedzieć nie można; **Davo'n**, *ad.* (= von etwas, von einem bestimmten Theile ab): ztąd, ztamtąd; od niego, od niéj; od nich; z niéj; z nich; ich schicke dir die ganze Summe zurück, ich habe nichts davo'n genommen odsyłam ci całą sumę, nie wziąłem z niéj nic; warum bleibst du davo'n? czemu zostajesz tak w oddaleniu? czemu się do tego nie bierzesz? wer hat den Sieg, das Lob, den Ruhm, eine Wunde davo'ngetragen? któż odniósł zwycięztwo, pochwałę, sławę, ranę? er ist froh, daß er das Leben davo'n gebracht hat kontent że się wywinął od śmierci; er hat ihn davo'n gebracht on go uratował (wyleczył); sie eilen, fliehen, laufen davo'n biegną, uciekają; wer hat ihm davo'n geholfen? kto mu dopomógł do uwolnienia się od tego? kto mu dopomógł do ucieczki? ich lasse nicht davo'n nie odstąpię od tego; wir müssen uns davo'n machen musimy ztąd umknąć, wynieść się; sie werden bald davo'n ziehen wkrótce wyruszą; wir wohnen zwar nicht am Berge, aber nicht weit davo'n nie mieszkamyć wprawdzie przy saméj górze, ale jednak nie daleko z tąd (z niéj); die Ziege benagt den Baum, jage sie davo'n koza drzewo ogryza, odpędź ją od niego; man hat die Mörder eingezogen und einige davo'n schon hingerichtet schwytano zabójców i kilku z nich już śmiercią ukarano.

Davo'nbleiben, *vn. irr.* (s.) (bleibe davon, blieb davon, davongeblieben) wstrzymać się, pozostać się; § wybyć, niezbliżać się, nienacierać, zaniechać; Davo'nbringen, *va. irr.* (h.) (bringe davon, brachte davon, davongebracht) odnieść z tego, unieść, nabyć, zarwać; sein Leben — ocalić życie, wybrnąć; Davo'nbringung, *sf.* odniesienie, uniesienie, dostąpienie; Davo'neilen, *vn.* uchodzić śpieszno zkąd; Davo'nfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre davon, fuhr davon, davongefahren): — wie das Vieh ginąć jako bydlęta; ujechać; Davo'nfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege davon, flog davon, davongeflogen) uleciéć, poleciéć, odlatywać, odleciéć; Davo'nfliehen, *vn. irr.* (s.) (fliehe davon, floh davon, davongeflohen) uciekać; Davo'ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe davon, ging davon, davongegangen) ujść; odchodzić, zemknąć; der Schuldner ist davongegangen dłużnik uciekł, sprysnął; Davo'nhelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe davon, half davon, davongeholfen) dopomódz od czego, wyrwać kogo z czego; Davo'njagen, *vn.* (s.) ujechać, pojechać, polecieć; —, *va.* odegnać od czego, odpędzić; Davo'nkommen, *vn. irr.* (s.) (komme davon, kam davon, davongekommen) ujść, wymknąć się, wybrnąć; mit einem blauen Auge —, *z siném okiem ujść; Davo'nlassen, *vn. irr.* (h.) (lasse davon, ließ davon, davongelassen) odstąpić, puścić; —, *va. irr.*, s. Entla'ssen, Fo'rtlassen; Davo'nlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe davon, lief davon, davongelaufen) uciec, odbiedz; er lief bei Nacht u. Nebel davon, er ist bei Nacht u. Nebel davongelaufen, *poleciał na całą noc; Davo'nmachen (sich), *vr.* (h.) po kryjomu ujść, wymknąć, zemknąć; Davo'nschleichen (sich), *vr. irr.* (h.) (schleiche davon, schlich davon, davongeschlichen) wykraść się, ukradkiem pójść precz; Davo'nschwimmen, *vn. irr.* (h.) (schwimme davon, schwamm davon, davongeschwommen) upłynąć, odpłynąć, płynąc oddalić się; Davo'ntragen, *va. irr.* (h.) (trage davon, trug davon, davongetragen) unieść; einen Sieg — odnieść zwycięztwo.

Da'vor, *ad.* (= vor das, vor dieses, vor diese Sache, vor dem, vor diesem, vor dieser Sache): przed niego, przed nią; przed nim; przed nich; da'vor mußt du dich stellen tu przed tém stań; da'vor fürchte ich mich nicht tego się nie boję; davor bist du sicher od tego jesteś bezpieczny; **Davo'r**, *ad.* (= vor diesem, vor demselben, vor derselben): du wirst die Thür nicht öffnen, denn es hängt ein Schloß davo'r, od. denn ich habe ein Schloß davo'r gelegt nie otworzysz drzwi, bo kłódka przed niemi wisi, bom kłódkę przed nimi zawiesił; das Haus ist sicher, denn eine Wache steht davo'r dom jest bezpieczny, bo straż przed nim stoi; es droht uns eine große Gefahr, Gott schütze (behüte) uns davo'r grozi nam wielkie niebezpieczeństwo, niech nas Bóg od niego strzeże od. zachowa; es war ein solcher Lärm, daß ich davo'r erschrak taki był hałas, żem się go przeląkł; hüte dich davo'r! strzeż się tego!

Da'wider, *ad.* (= gegen dieses od. das, dagegen): da'wider habe ich nichts przeciwko temu nic nie mam; **Dawi'der**, *ad.*: ich billigte den Vorschlag, aber die Anderen waren dawi'der mnie się projekt podobał, ale inni byli mu przeciwni od. przeciw niemu; dawi'der handeln sprzeciwiać się; dawi'der helfen przeciwko (czemu) pomagać; dawi'der sein być przeciwnym, na przeciw temu; ich bin nicht dawi'der nie jestem od tego; dawi'der reden sprzeciwiać się komu słowami; sich dawi'der setzen opierać się; sich dawi'der wehren opierać się jakiéj rzeczy, bronić się (czemu).

Da'zu, *ad.* (= zu dem, zu diesem): do tego, na to; da'zu wird es nicht kommen do tego nie przyjdzie; da'zu lasse ich mich nicht nöthigen do tego nie dam się znaglić; da'zu hast du ja das Geld na to przecie masz te pieniądze; da'zu hat er keine Lust do tego on niema ochoty; **Dazu'**, *ad.* (= zu diesem, zu dieser, zu dem): was sagte er dazu'? cóż on na to powiedział? die Arbeit ist nicht schwer, hast du Lust dazu'? robota nie jest trudna; masz do niéj ochotę? noch mehr dazu' kaufen więcéj dokupić; das Buch ist gut, aber wie kommst du dazu'? to dobra książka, ale jakeś do niéj przyszedł? ich erhielt von ihm nur einen Brief u. noch dazu' einen sehr kurzen odebrałem od niego jeden tylko list, a do tego jeszcze bardzo krótki; er lachte, weinte, seufzte dazu' roześmiał się, zapłakał, westchnął na to.

Dazu'kommen, *vn. irr.* (s.) (komme dazu, kam dazu, dazugekommen) nadejść, nadchodzić.

Dazu'thun, *va. irr.* (h.) (thue dazu, that dazu, dazugethan) dodać, przyłączyć, przymieszać.

Dazu'stoßen, *vn. irr.* (s.) (stoße dazu, stieß dazu, dazugestoßen) złączyć się, nadejść.

Da'zuma'l, *ad.* wtedy; na ów czas; w ów czas.

Dazwi'schen, *ad.* (= zwischen diesen, diese, zwischen das): von der einen Seite liegt die Burg, von der andern ein Felsen, u. ein Bächlein fließt — z jednéj strony leży zamek, z drugiéj skała, a w środku płynie strumyk; der Raum zwischen den Bänken ist so klein, daß man kaum — gehen kann przestrzeń pomiędzy ławkami jest tak mała, że ledwo (pomiędzy niemi środkiem) przejść można; wenn du issest, so mußt du — trinken kiedy jesz, to musisz popijać (wśród jedzenia czasami pić); er sang u. tanzte — śpiewał a śpiewanie przeplatał tańcem; er muß immer — reden on musi się zawsze mięszać do mówiących, oder przerywać ich mowę swoją mową; rede mir nicht —! nie przerywaj mi mowy! dazwi'schen befindlich przeległy; dazwi'schen kommen nadejść na co; sie hätten sich geschlagen, wären wir nicht — gekommen byliby się pobili, gdybyśmy nie byli nadeszli i przeszkodzili temu; ich wollte Sie schon öfters besuchen, aber es kommt mir immer etwas — jużem kilka razy Pana chciał odwiedzić, ale mnie zawsze co zajdzie; -zwi'schenkunft, *sf.* przyjście od. nadejście wśród czego; die — des Bruders machte dem Gespräch ein Ende nadejście brata przerwało rozmowę, zakończyło kłótnią; sie wurden durch die — der Nacht gerettet uratowało ich nadejście nocy; — interwencya, pośrednictwo, wdanie się.

Debanqui'ren, *va.* zdebankować kogo (w grze).

Debarqui'ren, s. Au'sschiffen.

Deba'tte, *sf.* debata, spór, rozprawa; die Debatten über diesen Vorschlag werden noch fortgesetzt debaty od. rozprawy nad tym wnioskiem jeszcze się kontynują; dieser Vorschlag gab Veranlassung zu sehr wichtigen od. sehr lebhaften Debatten ten wniosek dał powód do ważnych od. do żwawych rozpraw; Debatti'ren, *vn.* (h.) debatować, rozprawiać; über einen Gesetzentwurf —, *Stw.* debatować, rozprawiać nad projektem do prawa.

Debau'che, *sf.* rozpusta; Debauchi'ren, *vn.* (h.) deboszować, rozpustować; *rozwiozłe życie prowadzić.

De'bet, *ad.* u. *sn. H.* winien, jest dłużny; dług, spis długów; hier ist der Auszug von Ihrem —, *H.* oto jest wyciąg Pańskiego długu.

Debi't, *sm. H.* rozprzedawanie, rozprzedaż; s. a. Verkau'f; — odbyt; s. a. A'bgang; Debiti'ren, *va. H.* (absetzen, verkaufen) zbyć, przedać, rozprzedawać; —, *H.* (in's Schuldbuch schreiben, als Schuldner belasten) wpisać w rejestr długów, zapisać w księgę długów.

Debu't, Debü't, *sn. Sb.* pierwsze wystąpienie aktora na scenie, rozpoczęcie zawodu aktorskiego; Debuti'ren, Debüti'ren *vn.* (h.) *Sb.* zaczynać zawód aktorski, pierwszy raz występować na scenie.

Deca'de, *sf.* dekada, dziesiątek.

Deca'n, Decha'nt, Deche'nt, *sm.* dziekan (u duchownych i w Uniwersytecie); Decana't, *sn.* dziekaństwo, dziekania (godność, urząd); Deca-

nei', *sf.* dziekania (mieszkanie dziekana). [taca.

De'cem, *sm.* (Ze'hent) dziesięcina;

Dece'mber, *sm.* Grudzień; Dece'mber•, Dece'mbers•, *a.* grudniowy.

Dece'mvir, *sm. Alt. Stw.* decemwir; Decemvira't, *sn. Alt. Stw.* decemwirat.

Dece'nnium, s. Jahrze'hent.

Dece'nt, *a.* przyzwoity, przystojny; Dece'nz, *sf.* przywoitość, przystojność. [Deca'n, Decanei'.

Deche'nd, Deche'nt, Dechenei', siehe

De'cher, *sm. Grb. H.* dziesiątek (skór).

Dechiffri'ren, s. Entzi'ffern.

Decidi'ren, *va.* decydować; s. a. Entschei'dung.

Decima'l•, *a. Rk.* decymalny, dziesiętny; Decima'lbruch, *sm. Rk.* dziesiętny ułamek; Decima'le, Decima'lstelle, *sf. Rk.* ułamek dziesiętny; -ma'lrechnung, *sf. Rk.* dziesiętny rachunek; -ma'lsyste'm, *sm. Rk.* system dziesiętny, liczenie dziesiątkami; -ma'lzahl, *sf. Rk.* liczba dziesiętna.

Decimatio'n, *sf.* decymacya, dziesiątkowanie; Decimi'ren, *va. Kw.* decymować, dziesiątkować (co dziesiątego na karę przeznaczać); * s. a. Li'chten.

Decisio'n, *sf.* decyzya; s. a. Entschei'dung; Decisi'v, *a.* decydujący.

Deck, *sn.*, Decks•, *a.*, *Sw.*, s. Verde'ck, ꝛc.

De'ckbett, *sn.* pierzyna.

De'ckblatt, *sn.* liść pokrywający.

De'cke, *sf.* kołdra; sich nach der — strecken stósować się do okoliczności; *podług stawu grobła; Jeder muß sich nach der — strecken, *każdy powinien się mierzyć swoją piędzią; *tak krawiec kraje jak materyi staje; mit Jemandem unter Einer — stecken, *być z kim w porozumieniu; —, *Bk. Sb.* sufit, pułap, powała; vor Freuden Decken hoch springen, *pod sam sufit skakać z radości; — dera (na konie); mata (ze słomy itd. do przykrycia służąca); — deka (u skrzypców itd.); — wszystko to co rzecz jaką okrywa i niewidzialną czyni; zasłona, osłona, okrycie; przykrycie.

De'ckel, *sm.* przykrywa, przykrywka, przykrywadło; denko do przykrycia; —, *Bchb.* okładka (u książki); kapturek do gaszenia świecy; wieko, wieczko; — einer Säule, *Bk.* pokrywa u słupa.

De'ckelgla's, *sn.* szklanka z przykrywką; -ckelkanne, *sf.* konewka z przykrywą; -ckelko'rb, *sm.* kosz z przykrywą.

De'cken, *va.* przykryć, okryć; die Weinreben mit Erde —, *Wb.* okryć szczepy winne ziemią; decke (schütze) dich przykryj się; pokryć; ein Haus mit Schindeln —, *Bk.* pokryć dom gontami; um seine Absicht zu — dla pokrycia zamiaru; zakryć (co aby nie było widziane); nakryć; den Tisch, die Tafel — nakryć do stołu; laß (den Tisch) — każ nakrywać (do stołu); es ist schon gedeckt już nakryte; decken zasłaniać, sprawiać iżby co nie było widziane; zabezpieczać, służyć na zasłonę, być ku obronie; der Hügel deckt das Haus pagórek zasłania dom (że go nie widać); die Stadt war durch Sümpfe gedeckt miasto zasłonione było bagnami; sich den Rücken —, *pewność sobie obwarować; die Reiterei deckte den Rücken des Heeres, *Kw.* konnica zasłaniała tył wojska; decken zabezpieczyć; die Ausgaben — wydatki zastąpić, zakryć, okryć; die Kosten sind gedeckt koszta są zabezpieczone; die Schuld ist gedeckt ten dług jest bezpieczny; wegen dieser Summe bin ich seinerseits gedeckt względem téj sumy mam z jego strony pewność (mam go za ręką); um den Defect zu — dla pokrycia defektu.

Decken•, *a.* (Ueberzugs•, Futterals•) pokrowcowy.

De'ckenfle'chter, -ckenma'cher, *sm.* ten co kołdry, dery ob. maty robi; -ckengemälde, *sn. Mal.* malowidło na suficie; -ckenhändler, *sm.* (Teppichhändler) ten co kołdrami, derami ob. matami handluje; -ckenmacher, s. De'ckenflechter; -ckenmalerei', Decoratio'nsmalerei', *sf. Mal.* malowanie na suficie; -ckenri'ß, *sm. Mal. Bk.* odrysowany plan sufitu; -ckenstü'ck, *sn. Mal. Bk.* ozdoba w środku sufitu.

De'cker, s. Da'chdecker; Ta'feldecker.

De'ckfarbe, *sf. pl. Mal.* kolory, farby, barwy rozrobione z gummą.

De'ckfeder, *sf.* zwykle; De'ckfedern, *sf. pl.* piórka okrywające skrzydła i ogon ptaka.

De'ckmantel, *sm.* płaszcz do okrycia; płaszczyk, pozór, pokrywka; unter dem — der Freundschaft suchte er ihn zu verführen pod płaszczykiem (pozorem, przykrywką) przyjaźni usiłował go uwieść; einer Sache einen — geben, zu geben suchen, s. Bemä'nteln, Beschö'nigen.

De'cknetz, *sn. Jäg.* sieć do łapania ptaków i motyli przykrywając je z wierzchu; De'ckplatte, *sf.* dachówka ob. tafla kamienna okrywająca słup bramny od słoty; De'ckrohr, *sn. Bk.* trzcina błotna, pospolita; De'ckwerk, *sn. Kw.* zasłona, zastawa (w fortecy); De'ckzeug, *sn.* nakrycie, wszystko co do nakrycia stołu jest potrzebne, obrus, serwety, łyżki.

Declamatio'n, *sf.* deklamacya, deklamowanie; mowa ułożona do deklamowania; sztuka deklamowania; czcza gadanina; Declama'tor, *sm.* deklamator, biegły w deklamowaniu; -mato'risch, *a.* deklamacyjny; deklamatorski; -mato'rium, *sn.*, deklamatoryum, czytanie ob. mówienie z deklamacyą; Declami'ren, *va.* u. *vn.* (h.) deklamować.

Declara'nt, *sm.* zeznający; Declaratio'n, *sf.* deklaracya, oświadczenie; ogłoszenie; Declari'ren, *va.* u. *vn.* (h.) deklarować; oświadczyć, wynurzyć, oznajmić.

Declinatio'n, *sf. Spl.* deklinacya, odmiana przez przypadki; *Ntl. Stk.* zbaczanie; Declina'tor, *sm.*, Declinato'rium, *sn. Ntl.* deklinatoryum, tablica zbaczań (igły magnesowéj); Declini'ren, *va. Spl.* deklinować, odmieniać przez przypadki; —, *vn.* (h.) zbaczać (o igle magnesowéj).

Deco'ct, *sn. Schdk.* dekokt, odwar.

Decontenanci'ren, Decouragi'ren, *va.* zdekontenansować, dekurażować, zbić z terminu, odebrać odwagę.

Decorateu'r, *sm. Sb.* dekorator, robiący dekoracye teatralne; Decoratio'n, *sf.* dekoracya (w teatrze); ozdoba; Decoratio'nsmaler, *sm. Sb.* malarz na suficie; pokojowy malarz; Decoratio'nsmalerei', *sf.* pokojowe malarstwo; Decori'ren, *va.* (zieren, verzieren, schmücken) zdobić, przyozdabiać, przystroić; ozdobić, porobić dekoracye w teatrze; mit einem Orden — ozdobić, zaszczycić orderem; Decori'rt, *a.* ozdobiony; Decori'rter, *sm.* kawaler orderu.

Deco'rum, *sn.* przyzwoitość, przystojność; das — verletzen obrazić przyzwoitość.

Decouvri'ren, *va.* odkryć.

Decre't, *sn.* dekret, wyrok; Decreti'ren, s. Beschließen, Verfü'gen.

Decu'rie, *sf. Alt. Kw.* dekurya, dziesiętnica, dziesiąta część centuryi.

Dedicatio'n, *sf.* dedykacya, przypisanie komu dzieła; Dedicatio'ns•, *a.* dedykacyjny; Dedici'ren, *va.* dedykować, przypisać komu dzieło.

Deduci'ren, *va.* dedukować, wykazać; Deductio'n, *sf.* dedukcya, wykazanie.

Defe'ct, *a.* defektowy, niezupełny, niecały; —, *sm.* defekt; brak, niezupełność; es fand sich ein — von 1000 Thalern pokazał się defekt wynoszący 1000 talarów; einen — machen zrobić defekt; Defe'ct•, *a.* defektowy, brakujący; Defe'ctbogen, *sm. Bchdr. Bchb.* arkusz defektowy ob. brakujący.

Defensi'v, *ad.* odpornie; sich — verhalten mieć się odpornie; Defensi'v•, *a.* odporny, obronny; Defensi'vallia'nz, *sf.*, Defensi'vbündniß, *sn. Stw. Kw.* przymierze.

Defe'nsor, s. Verthei'diger.

Defere'nt, *sm.* donosiciel, oskarzyciel; Deferi'ren, *va.* donieść, oskarzyć; *Rw.* deferować; Jemandem den Eid —, *Rw.* deferować komu przysięgę.

De'ficit, *sn.* deficyt; — an ob. in der Kasse brak, niedobór w kassie.

De'filé, *sn. Geog. Kw.* wąwóz, parowa; s. a. E'ngpaß.

Defili'ren, *vn.* (h.) *Kw.* defilować.

Defini'ren, *va.* definiować, oznaczyć; Definitio'n, *sf.* definicya, oznaczenie, określenie; Definiti'v•, *a.* ostatecznie zawarty; ostateczny.

Defrauda'nt, *sm.* defraudant; Defraudatio'n, *sf.* defraudacya; Defraudi'ren, *va.* defraudować.

De'gen, *sm.* szpada; pałasz, szabla, miecz, kord; einen — tragen szpadę nosić; przy szpadzie chodzić; den — ziehen szabli dobyć; den — einstecken pałasz do pochwy schować; mit dem — sich umgürten szablę przypasać; den — ablegen odpasać szpadę; zum — greifen wziąć się do korda; Jemandem den — abfordern, *Kw.* odebrać komu szpadę (aresztując go); den — verstehen, zu führen wissen, *umieć szablą robić; den — erwählen, *obrać sobie stan wojskowy; ein alter —, *stary wojak, rąbacz; De'gen•, *a.* szpadowy, mieczowy.

De'genba'nd, *sn.* felcech; -genfläche, *sf.* płaz szpady; -gengefä'ß, *sn.* gifes; -gehe'nk, *sn.* pendent; -gengri'ff, *sm.* rękojeść u szpady; -genhieb, *sm.* cios szpadą; -genklinge, *sf.* klinga szpady, głownia; -genknopf, *sm.* główka u szpady; ein alter deutscher —,

** poczciwy stary Niemiec; ** Niemczura; De'genkoppel, -genkuppel, *sn.* pas u szpady; bandolet; -genkraut, *sn. Ng.* wilczy bób prosty, wstężeniec prosty; -genqua'ste, *sf.* kutas u felcechu; -genriemen, *sm.* tęblak; -genscheide, *sf.* pochwy; pochwa u szpady; -genspi'tze, *sf.* ostrze szpady; koniec szpady; -gensti'ch, -genstö'ß, *sm.* pchnięcie szpadą.

Degradatio'n, *sf.* degradacya; Degradi'ren, *va.* (z)degradować; Degradi'rt, *pp.* u. *a.* zniżony, zdegradowany.

De'hnbar, *a.* ciągły, rozciągliwy, rozszerzalny; De'hnbarkeit, *sf.* ciągłość, rozciągliwość, rozszerzalność.

De'hnen, *va.* ciągnąć, rozciągać, rozszerzać; das Gold läßt sich am meisten — złoto najbardziéj daje się rozszerzać od. rozciągać; — przeciągać, z przeciągiem wymawiać; eine Sylbe —, *Spl.* przeciągać zgłoskę; przewłóczyć, zbyt przeciągać; warum dehnst du das A so sehr? czemu tak przewłóczysz to A? sich dehnen rozciągać się; lederne Handschuhe dehnen sich skórzane rękawiczki rozciągają się; sich dehnen (sich ausdehnen, ausstrecken) przeciągać się; sich — (lange andauern) wlec się; zbyt długo trwać; die Nacht dehnt sich lang noc długo się wlecze; der Krieg dehnt sich schon in das dritte Jahr wojna już trzeci rok się wlecze; der Weg dehnt sich sehr droga bardzo się wlecze.

De'hnung, *sf.* ciągnienie, przewlekanie; De'hnungszeichen, *sn. Spl.* znak wymówienia głoski z przeciągiem; znak długości (—).

Deich, *sm.* grobla, tama; s. a. Damm; Dei'chamt, *sn.* urząd groblami zawiadujący; Dei'chanker, *sm.* brzeg twardy, na którym się grobla sypie; Dei'charbeit, *sf.* robota koło tam; -charbeiter, *sm.* robotnik koło tam pracujący; -chaufseher, *sm.* dozórca tam i grobli; -chbau, *sm.* robienie od. sypanie tamy, grobli; -chbeschauer, *sm.* dozórca tam; -chbruch, *sm.* przerwanie grobli od. tamy; -chdamm, *sm.* grobla, tama.

Dei'chen, *va.* groblą opatrzyć; otamować tamami; groblami ubezpieczyć.

Dei'chgraf, Dei'chgräfe, *sm.* główny dozórca nad groblami w całéj prowincyi; -chland, *sn.* kraina tamami obwarowana; -chpflichtig, *a.* obowiązany do szańcowania, do robienia koło tam.

Dei'chsel, *sf.* dyszel; Dei'chsel-, *a.* dyszlowy; Dei'chsela'rm, *sm.* sznica, ramię dyszlowe; -selgabel, *sf.* widły na końcu dyszla; -selha'ken, *sm.* hak na końcu dyszla, gdzie naszelniki przekładają; -selholz, *sn.* drzewo zdatne na dyszel; -selkette, *sf.* łańcuch dyszlowy, naszyjnik; naszelnik; -selnagel, *sm.* sworzeń; góźdź dyszlowy; -selpferd, *sn.* dyszlowy koń; -selrie'men, *sm.* naszelnik; -selring, *sm.* kółko u dyszla; -selstange, *sf.* s. Dei'chselarm.

Dei'chweg, *sm.* droga nad tamą, nad groblą.

Dein, Deiner, *pron.* (*Genit.* v. Du): es jammert mich dein (deiner) żal mi cię; ich denke deiner oft często o tobie myślę; gedenke mein pamiętaj o mnie.

Dein, Dei'ne, Dein, *a. pron. possess.* twój, twoja, twoje; ist das mein Hut oder deiner (od. der deinige)? czy to mój kapelusz czy też twój? da liegen die Mützen, hier meine, dort deine oto leżą czapki, tutaj moja, tam twoja; ganz der Deinige (jako komplement na końcu listu): ściskam się.

Dei'nesgleichen, *a. pron.* równy tobie; »§ twoje równie.

Dei'nethalben, Dei'netwe'gen, Dei'netwi'llen, *ad.* dla ciebie, z twojéj przyczyny, z twego powodu, ze względu na ciebie.

Dei'nige, der, die, das, *a. pron.* twój, twoja, twoje; grüße mir die Deinigen pozdrów mi Swoich; thue das Deinige rób swoje (co do ciebie należy).

Dei'smus, *sm. Philos. Kg.* deizm, wierzenie w Boga przez rozum (nie w skutek obiawienia; Dei'st, *sm. Philos. Kg.* deista, bożnik; Deisterei', *sf.* deizm, zbożnictwo; Dei'stisch, *a.* deistyczny.

Dejeune', Dejeuni'ren, s. Früh'stück, Früh'stücken. [Ergö'tzen.

Delecti'ren, *va.* delektować; s. a.

Deliberi'ren, *vn.* (h.) deliberować; s. a. Bera'thschlagen, Ueberle'gen.

Delica't, *a.* delikatny; du bist zu — wielki z ciebie delikacik; das war ein delicates Essen to było jadło delikatne, *nadzwyczaj smaczne, wyborne; das ist eine sehr delicate Sache, *to delikatna rzecz od. materya; s. a. Hei'kel, Schwie'rig; Delicate'sse, *sf.* delikatność; łakoć; łakotka, przysmaczek; Deliciö's, *a.* wyborny, smaczny, wyśmienity, roskoszny; das war — to były delicye.

Delinque'nt, *sm. Rw.* delinkwent, złoczyńca, winowajca, przestępca; straceniec; Delinque'ntin, *sf. Rw.* winowajczyna.

Delphi'n, *sm. Ng.* delfin (zwierz).

De'lta, *sn. Geog.* trójkątny kawał ziemi między dwoma ramionami ujścia rzeki; De'lta-, *a.*, De'ltafö'rmig, *a. Geog.* deltowy; deltaförmiger Muskel, *Zk.* muszkuł deltowy; De'ltaformatio'n, De'ltabildung, *sf. Geog.* deltowe formowanie się.

Dem (*Dativ* des hinzeigenden Fürwortes der, das = dieser, dieses): temu; an dem sein tak być, prawdą być; dem sei, wie ihm wolle niech będzie jak chce, *jakkolwiek bądź.

Demago'g, Demago'ge, *sm. Stw.* demagog; Demago'gisch, *a.* demagogiczny; Demagogie', *sf. Stw.* demagogia. [Diama'nten.

Dema'nt, Dema'nten, s. Diama'nt,

Demarcatio'n, *sf.* demarkacya, odgraniczenie; Demarcatio'ns-, *a.* demarkacyjny; -catio'nsli'nie, *sf.* linia demarkacyjna.

Demaski'ren, s. Entla'rven.

De'mgemä'ß, *ad.* stósownie do tego.

De'mnach, *ad.* ztąd; a zatém; a tak, a więc; es ist — außer allem Zweifel, daß *rc.* ztąd też jest rzecz niewątpliwa, że itd.

De'mnächst, *ad.* potém; daléj; niedługo potém.

Demoh'ngea'chtet, s. Dessenu'ngea'chtet. [na.

Demoise'lle, *sf.* marmozela, pan-

Demokra't, *sm. Stw.* demokrat; Demokratie', *sf. Stw.* demokracya; gminowładztwo; Demokra'tisch, *a. Stw.* demokratyczny; — Gesinnter demokratycznego sposobu myślenia człowiek.

Demoli'ren, *va.* (z)demoliować, *znieść, zniszczyć; zburzyć; Demoli'rung, *sf.* zdemoliowanie, zniszczenie; zburzenie.

Demonstratio'n, *sf.* demonstracya; wykazanie, dowiedzenie; *Kw.* wojenne zagrożenie; nach einigen Demonstrationen zogen sie sich in's Lager zurück po kilku demonstracyach cofnęli się do obozu; Demonstri'ren, *va.* demonstrować, dowodzić.

Demonti'ren, *va. Kw.* (ein Geschütz, eine Kanone) (z)demontować (działo), zrzucić z lawety; Demonti'rung, *sf. Kw.* demontowanie.

De'muth, *sf.* pokora; De'müthig, *a.* pokorny; korny; demüthige Miene pokorna mina; —, *ad.* pokornie; De'müthigen, *va.*: sich —, Jemanden — upokorzyć się, kogo; Jemandes Stolz — ukrócie czyjéj dumy, *przytrzéć mu rogów; — pognębić, poniżyć, znękać; sich vor Jemandem zu sehr — za nadto się uniżać przed kim; De'müthigkeit, *sf.* pokorność; De'müthigu'ng, *sf.* upokorzenie; das war eine große — für ihn to było wielkiém upokorzeniem dla niego; De'muthsvo'll, *a.* przejęty pokorą; pełen pokory.

Den, Denen (*Dativ* des Geschlechtswortes der): temu; tym.

Dendri't, *sm. Ng. Bw.* dendryt, piętno drzew od. ziół i roślin na kamieniach.

De'ngeln, Dä'ngeln, *va. Ldw.* klepać młotkiem dla wyostrzenia (kosę).

De'nkart, *sf.* sposób myślenia.

De'nkbar, *a.* o którym pomyśléć, którego sobie w myśli wystawić od. wyobrazić można; ein solches Wesen ist nicht einmal — takiéj istoty nawet wyobrazić sobie nie można; De'nkbarkeit, *sf.* możność wyobrażenia sobie czego.

De'nkbuch, *sn.* pamiętnik, książka do zapisywania rzeczy pamięci godnych; album.

De'nken, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (denke, dachte, gedacht): myśléć, pamyśléć, myślić; dumać; ich habe oft an dich gedacht często o tobie myślałem; das geschieht gewiß, denk' an mich! to pewno się stanie, pamiętaj sobie! das habe ich mir gleich gedacht zaraz sobie tak pomyślał; wer hätte das gedacht od. denken können! ktoby był myślał że tak wypadnie! ktoby się był tego spodziewał! ich denke morgen abzureisen myślę jutro odjechać; ich denke eben so i ja tak myślę; von Jemandem schlecht — źle o kim myśléć; ich weiß nicht, was ich von ihm — soll nie wiem, co mam o nim myśléć; machen Sie es, wie Sie — niech Pan zrobi, jak Pan myśli; er denkt bloß an sich on tylko o sobie myśli; ich muß auf Mittel — diesem Uebel abzuhelfen muszę myśléć o środkach zaradzenia temu złemu; denken (sich vorstellen) wystawiać sobie; ich habe mir ihn anders gedacht inaczéj go sobie wystawiałem; denken Sie sich, was er mir gemacht hat wystaw sobie Pan, co mi zrobił; ich kann es mir leicht — łatwo sobie to wystawić mogę; denken (gesinnt sein):

ich weiß nicht, wie er gegen mich denkt nie wiem jak o mnie myśli; denken mieć sposób myślenia; groß, schlecht, niedrig — mieć wspaniały, zły, podły sposób myślenia; ich denke hin u. her myślę na różne strony, różne mi myśli przechodzą po głowie, biję się z myślami; ich dachte Wunder was es wäre myślałem że to Bóg wie nie co; ei, ich dachte gar! ale zkąd zaś znowu! ale do czego! an Jemanden — myśleć o kim; wzmiankę uczynić o kim; daran habe ich gar nicht gedacht, *ani mi przez myśl to nie przeszło; daran ist gar nicht zu denken! ani myśléć o tém! denken, s. a. Gede'nken.

De'nken, *sn.* myślenie; myślne rozumowanie.

De'nker, *sm.* myślec, człowiek myślący; *filozof; scharfer — człowiek trafnie myślący, bystromyślny.

De'nkfähig, *a.* zdolny do myślenia; De'nkfähigkeit, *sf.*, De'nkvermögen, *sn.* zdolność do myślenia.

De'nkfreiheit, *sf.* wolność myślenia; De'nkkraft, *sf.* siła władza myślenia; pojętność.

De'nkmal, *sn.* pomnik; Jemandem ein — setzen od. errichten pomnik komu wystawić; er hat sich durch diese That ein ewiges — errichtet tym czynem wystawił sobie wieczny pomnik; dies sei das — unserer Freundschaft niech to będzie pomnikiem naszéj przyjaźni; De'nkmünze, *sf.* numismat; medal; moneta bita od. pieniądz bity na jaką pamiątkę; De'nksäule, *sf.* posąg na pamiątkę; pomnik; De'nkschrift, *sf.* pamiętnik; De'nkspruch, *sm.* godło, przypowieść, sentencya, zdanie krótkie dla zachowania w pamięci; De'nkübung, *sm.* ćwiczenie pamięci, symbolum, zadanie do ćwiczenia pamięci; De'nkungsart, De'nkweise, s. De'nkart; De'nkvermögen, *sn.* s. De'nkfähigkeit; De'nkvers, *sm.* wiersz do nauczenia się na pamięć; De'nkwürdig, *a.* godzien pamięci; De'nkwürdigkeit, *sf.* godność pamięci; rzecz godna pamięci; osobliwość; ciekawość; Denkwürdigkeiten aus der polnischen Geschichte, *Litt.* pamiętniki osobliwości z polskiéj historyi; Jemandem die Denkwürdigkeiten einer Stadt zeigen pokazywać komu ciekawości miasta; De'nkzeichen, *sn.* znak na pamiątkę; De'nkzeit, *sf.* epoka; De'nkzettel, *sm.* notatka, pamiątka, pamiątne; Jemandem einen — anhängen od. geben, *dać komu co na pamiątkę, przylepić mu ażeby lepiéj pamiętał.

Denn, *conj.* albowiem; gdyż; bo; ich kann ihn nicht empfehlen, — ich kenne ihn zu wenig nie mogę go polecać, albowiem za mało go znam; wo ist er denn? gdzież jest? hast du es — auch gehört? ale czyś też tylko słyszał? denn (= als): er ist reicher — (als) alle seine Brüder bogatszy jest niż wszyscy jego bracia; er ist berühmter als Soldat — als Gelehrter sławniejszy jest jako żołnierz niż jako uczony; man sah nichts — Himmel u. Wasser nic widać nie było jak niebo i wodę od. prócz nieba i wody; so mag er — kommen to niechaj i przyjdzie; so laß uns — gehen idźmyż tedy; auf denn! wohlan denn! daléjże! nuż tedy! nuż nareszcie! so war die Sache — abgemacht tak tedy sprawa była ukończona (nareszcie); ich werde es nicht sagen, es sei —, daß der Vater es erlaubte nie powiem chyba że ojciec pozwoli; er wird es nicht thun, er müßte — verrückt sein nie zrobi tego, chyba żeby zwaryował; du sollst nicht abreisen, du habest — zuvor den Wein ausgetrunken nie odjedziesz, chyba że wprzód wino wypijesz; so mag er — gehen! niech tedy idzie! wenn du es — wissen willst skóro chcesz wiedziéć; man hielt sie für reiche Herren, so wie sie es denn auch waren miano ich za bogatych panów, jak też i byli; wie es — auch nicht anders ist jakoż nie inaczéj jest.

De'nnoch, *ad.* jednak; wszelako; przecie; du hast es schon so oft gehört, und — fragst du jużeś tyle razy słyszał, a jednak się pytasz; er hat mir unrecht gethan, — zürne ich ihm nicht krzywdę mi zrobił, ja przecie się na niego nie gniewam; obgleich du mich beleidigt hast, so bin ich — nicht böse auf dich chociażeś mnie obraził, to ja wszelako nie gniewam się na ciebie.

Denobiliti'ren, s. Enta'deln.

Denuncia'nt, *sm. Rw.* denuncyant; (Angeber) donosiciel; (Ankläger) oskarzyciel; Denunci'ren, *va. Rw.* denuncyować; (angeben) donieść.

Departeme'nt, *sn. Stw. Geog.* departament; część kraju; —, *Stw.* (Verwaltungsbezir'k) wydział pod względem czynności; — des Kriegswesens, *Stw.* departement wojenny.

Depe'sche, *sf.* depesza, doniesienie; *H.* list bankiera; telegraphische — telegrafowana depesza.

Depo'nens, *sn. Spl.* słowo czynnobierne.

Depone'nt, *sm.* deponent (co do depozytu składa); —, *Rw.* składający świadectwo; Deponi'ren, *va.* deponować, składać.

Deportatio'n, *sf.* deportacya, wygnanie na pewne miejsce, wywiezienie z kraju; Deporti'ren, *va.* deportować, wygnać na pewne miejsce; wywieźć z kraju; Deporti'rter, *sm. Rw.* wygnaniec, wygnany na pewne miejsce.

Depositä'r, *sm.* depozytaryusz; poufnik; Deposi'ten-, *a.* depozytowy; Depo'situm, *sn.* depozyt; rzecz powierzona; *ad depositum* geben, nehmen do depozytu dać od. złożyć, wziąć; Deposi'ten-Gelder, *sn. pl.* pieniądze depozytowe.

Depo't, *sn.* depo, wojsko rezerwowe do uzupełnienia ubytku; depozyt; schowanie; etwas in — geben dać co do schowania; *H.* s. La'ger, Magazi'n.

Depreci'ren, s. Verbi'tten.

Deputa't, *sn.* ordynarya; Deputa'tholz drzewo jako ordynarya, za ordynaryą wyznaczone; er bezieht ein reichliches — an Korn pobiera znaczną ordynaryą w zbożu.

Deputatio'n, *sf.* deputacya, wysłanie, posłanie kogo; deputacya, osoby wysłane; eine — an Jemanden senden deputacyą do kogo wysłać; Deputi'rter, *sm.* deputat, deputowany, reprezentant; —, *Stw.* poseł na sejm; -ti'rtenkammer, *sf. Stw.* Izba deputowanych.

Der, Die, Das, *art.*; Der, Die, Das, *pron.* (= welcher, welche, welches, dieser, diese, dieses): der Mann, der (welcher) da sitzt ten człowiek, który tam siedzi; die (= diese) Frau hat es genommen ta kobieta to wzięła.

Derangi'ren, *va.* deranżować, nieporządek sprawić, kłopotu nabawić; wenn es dich — sollte, so brauchst du mir jetzt nichts zu zahlen jeżeli ci to w interesach jaką dyferencyą zrobić miało, to mi nie potrzebujesz teraz płacić.

Derb, *a.* u. *ad.* tęgi, tęgo; derber Boden tęgi grunt; derbes Brod chléb tęgi, nabity; derbes Tuch, *W. H.* sukno mocne, nabite, mięsiste; er genießt lauter derbe Speisen jada same mocne, pożywne, posilne potrawy; ein derbes Mädchen tęga dziewczyna; ein derber Regen tęgi deszcz, rzęsisty deszcz; Jemandem eine derbe Antwort geben, Jemandem derb antworten, *tęgo komu odpowiedziéć, śmiało, dosadnie, bez ogródki; Jemanden derb ausprügeln tęgo komu skórę wylatać; *Jemandem derbe Wahrheiten sagen, *ostro krawdę komu powiedzić; Jemandem einen derben Verweis geben, *tęgo komu kapitulę wytrzéć; das ist eine derbe Lüge, *to kłamstwo wierutne, bezwstydne; Jemandem derb kommen, *grubiaństwo komu powiedziéć; po grubiańsku od. po prostacku się z kim obejść; Jemandem Derbheiten sagen, *powiedziéć komu ostro.

Derei'nst, Derei'nstig, Derei'nstens, Dermalei'nst, *ad.* kiedyś (w przyszłości); kiedyż tedyż.

De'ren, *pron.* (*Genit. pl.* v. der, die, das): ich; których; (*Genit. sing.* v. die): któréj.

De'renthalben, Derentwe'gen, De'rentwillen, *ad.* dla nich; dla których; z względu na nich, na nie.

De'rer, *pron.* (*Genit.* v. *pl.* der, die, das, statt: derjenige, diejenige, dasjenige) tych.

De'rgesta'lt, *ad.* tak, w ten sposób; tak dalece, tak bardzo; es wird dieses zugestanden, jedoch — daß rc. zezwała się na to, tak jednak, iżby itd.; er hatte sich — entsetzt, daß rc. tak się rozgniewał, że itd.

De'rgleichen, **De'sgleichen**, *a. pron.* taki, temu podobny; jaki; dergleichen Thiere kenne ich nicht takich zwierząt nie znam; Gänse, Enten, Hühner u. andere dergleichen gęsi, kaczki, kury i inne tym podobne; ich glaube etwas — geschrieben zu haben zdaje mi się, żem coś podobnego napisał; eine Frau, — es wenige gibt kobieta, jakich mało; ein Mann, desgleichen ich noch nie gesehen habe człowiek, jakiego jeszcze nie widziałem; desgleichen także, tak; podobnie.

De'rhalben, De'rohalben, s. De'shalb.

De'rjenige, diejenige, dasjenige, *pron.* ten, ta, to; ist das derjenige Mann, von dem du mir so viel erzähltest? czy to ten człowiek, o którym mi tyle mówiłeś? man muß denjenigen verzeihen, welche rc. wybaczyć należy tym, którzy itd.; diejenigen meiner Landsleute, welche rc. ci z moich rodaków, którzy itd.

De'rmalei'nst, *ad.* kiedy kolwiek, kiedyś; raz.

De'rmalen, *ad.* tą razą; teraz; tymczasowo; De'rmalig, *a.* teraźniejszy, torazowy, tymczasowy.

De'rmaßen, *ad.* tak, tak bardzo, tak dalece, do tego stopnia.

Dero, *pron.* (= Ihr, Ihre) Wac Pana, Wac Pani, Pański; Ich; jéj, jego; ich werde Dero Befehle befolgen wypełnię rozkazy Pańskie (Jaśnie Wielmożnego Pana, Waszéj Miłości itd.; Dero Befehle zufolge stósownie do rozkazu Pańskiego; ich verharre hochachtungsvoll als Dero ergebener Diener mam zaszczyt być z najgłębszém uszanowaniem (Jaśnie) Wielmożnego Pana Dobrodzieja uniżonym sługa; Seine Majestät haben Dero Minister befohlen Wasza Królewska Mość rozkazałeś swemu Ministrowi.

De'rohalben, *ad.* † dla tego, zatém, więc, przeto.

De'rselbe, Di'eselbe, Da'sselbe, *pron.* ten sam, ta sama, to samo; tenże; on; taże; ona; toże; ono; es ist derselbe Mann, den wir gestern gesehen to ten sam człowiek, cośmy go wczoraj widzieli; eben derselbe właśnie ten sam; taki sam; das Bild ich schön, ich habe ganz dasselbe bei mir to piękny obraz, zupełnie taki sam mam u siebie; er hat auch dieselbe Reise gemacht taką same podróż zrobił; er ist noch ganz derselbe, der er sonst war zupełnie jest taki sam, jak był; er ist nicht mehr derselbe, seit er geheirathet jakoby nie on, skoro sie ożenił; — on, ona, ono; der Garten ist schön; wer mag der Besitzer desselben sein? to ładny ogród; kto też jest jego właścicielem? er hat so viele Schulden, daß er nicht weiß, wie er dieselben bezahlen soll tyle ma długów, że nie wie, jak je popłacić; ich werde thun, wie es Denenselben gefällig ist zrobię tak jak Sobie Jaśnie Wielmożny Pan życzy; ich habe gethan, wie es Hochdieselben geruht haben mir zu befehlen zrobiłem tak jak Wasza książęca Mość raczyła rozkazać; da Allerhöchstdieselben geruht haben zu befehlen gdy Wasza Królewska Mość raczyła nakazać.

Derwei'le, Derwei'len, *ad.* § tymczasem.

Des, *art.* (*Genit.* v. der, das); des, *pron.* (*Genit.* = dieses): tego.

Desarmi'ren, *va. Ftk. Kw.* dezarmować, rozbroić.

Desavoui'ren, *va.* zaprzéć, zapierać co; zaprzéć się; nieprzyznać się do czego; Jemanden, etwas — wyprzéć się kogo czego; oświadczyć iż się nie dało komu upoważnienia do czego; Desavoui'rung, *sf.* nieprzyznawanie.

Descende'nt, *sm.* (Abkömmling, Nachkomme) descendent, krewny w linii zstępującéj; Descende'nz, *sf.* (Abkunft, Nachkommenschaft) descendencya, pochodzenie od kogo, potomstwo w linii zstępującéj.

Deserteu'r, *sm. Km.* (Ueberläufer, Flüchtling) deserter, zbieg; Desertio'n, *sf. Kw.* dezercya, zbiegostwo; Deserti'ren, *va.* (s.) (fahnenflüchtig werden) *Kw.* dezerterować, zbiegać.

De'sfalls, De'ßfalls, *ad.* w tym razie; dla tego; pomimo tego.

De'sgleichen, s. De'rgleichen.

De'shalb, De'ßhalb, *ad.* dla tego, z téj przyczyny.

Designatio'n, *sf.* oznaczenie, opisanie; — Jemandes zu einem Amte wyznaczenie kogo do urzędu; Designi'ren, *va.* dezygnować, wyznaczyć.

Desorganisatio'n, *sf.* dezorganizacya, rozprzężenie.

Despera't, *a.* desperat, desperacki; —, *ad.* jak szalony; Desperatio'n, *sf.* desperacya.

Despo't, *sm.* despota; samowładny pan, samodzierżca; *tyran, ciemiężca; Despotie', *sf.*, Despoti'smus, *sm.* despotyzm; samowładność, samowładztwo; *tyrania; Despo'tisch, *a.* despotyczny, samowładny.

Deß, Dessen, *pron. Genit.* v. Der, [s. d.

De'ssentha'lben, De'ssentwe'gen, De'ssentwillen, s. De'shalb.

Dessenu'ngea'chtet, *ad.* mimo to; pomimo tego.

Desse'rt, *sn.* deser, wety.

Destillateu'r, *sm.* dystylator, destylator; Destillatio'n, *sf. Schdk.* dystylowanie, przepędzanie; — (Gebäude, Branntweinbrennerei) gorzelnia; Destillatio'ns-, *a.* służący do dystylowania; Destilli'ren, *va.* dystylować, destylować; Destilli'rt, *pp.* u. *a.* przepędzony (na alembiku); dystylowany; Destilli'rkolben, *sm. Schdk.* alembik; -li'rofen, *sm.* piec alembikowy.

De'sto, *ad.* tém, tym; desto besser tym lepiéj; je mehr er hat, — weniger genießt er im więcéj ma, tym mniéj używa; um — mehr freue ich mich tém więcéj się cieszę; nichts — weniger pomimo tego jednak; jednakowoż; mimo tego; desto schlimmer tém gorzéj; desto weniger tém (tym) mniéj; desto mehr tém więcéj; czém więcéj; tém bardziéj.

De'swegen, De'ßwegen, s. De'shalb.

De'swillen, De'ßwillen, s. De'shalb.

Detacheme'nt, *sn. Kw.* oddział (wojska wykomenderowany); Detachi'ren, *va.* detaszować, wykomenderować, wysłać.

Detai'l, *sm. Kw.* szczegóły, szczeguły; etwas *en détail* erzählen opowiadać co z detaliami, ze szczegółami, szczegołowo, ze wszystkiemi okolicznościami; in's — eingehen (eine Sache einzeln od. speciell erklären) wchodzić w szczegóły; ich will nicht in's — eingehen nie chcę wchodzić w szczegóły; *en détail* verkaufen, *H.* cząstkowo sprzedawać; —, *H.* handel drobiazgowy, sprzedaż na sztuki, na drobne części; Detai'l-Händler, *sm. H.* kupiec cząstkowy handel prowadzący; Detaili'ren, Detailli'ren, *va.* detaliować, wykładać ze szczególami; eine detaillirte Erzählung opowiadanie szczegółowe.

Determini'ren, *va.* detérminować, oznaczyć; postanowić w czém, o czém; nakreślić, naznaczyć; Determini'rt, *pp.* u. *a.* odważny, śmiały, gotów na wszystko.

Deu'chten, s. Däu'chten.

Deutelei', *sf.* wykład niedorzeczny; tłumaczenie niezgrabne; tłumaczenie snów, widziadeł i zjawisk; Deu'teln, *va.* niedorzecznie, dziwacznie, niezgrabnie co tłumaczyć od. wykładać; wdawać się w drobnostkowy wykład czego.

Deu'ten, *va.* u. *vn.* (h.) skazać, pokazać; mit dem Finger auf Jemanden — pokazać na kogo palcem; Jemandem etwas mit den Augen — pokazać komu co oczyma; das deutet auf Krieg to znaczy wojnę, zapowiada ją; — wykładać, tłumaczyć; anders kann ich mir deine Worte nicht — inaczéj sobie słów twoich tłumaczyć nie mogę; Jemandem etwas übel, als ein Verbrechen — za złe komu co wziąć od. uważać, że było w złym zamiarze zrobione, powiedziane; za zbrodnią poczytać; er deutet mir jedes Wort auf das Schlimmste każde słowo na złe mi tłumaczy.

Deu'ter, *sm.* wykładacz, tłumacz; — der Träume wykładacz snów; Deu'terin, *sf.* wieszczka.

Deu'tler, *sm.* człowiek lubiący się zajmować drobnostkowém wyjaśnianiem wyrazów lub rzeczy, lubiący wszystko tłumaczyć.

Deu'tlich, *a.* wyraźny; jasny; —, *ad.* wyraźnie; jasno; Jemandem etwas — machen wyjaśnić komu co; ich sehe deutliche Spuren von Blut widzę wyraźne ślady krwi; ich kann mir keinen deutlichen Begriff davon machen nie mogę sobie zrobić jasnego wyobrażenia o tém; jetzt ist mir die Sache deutlicher geworden teraz mi się rzecz wyjaśniła nieco; Deu'tlichkeit, *sf.* wyraźność, jasność.

Deutsch, *a. Geog.* niemiecki; —, *ad.* po niemiecku; die deutsche Sprache język niemiecki; er spricht gut — mówi dobrze po niemiecku; das Deutsch (als *sn.*): niemczyzna, niemiecki język; ich will das recht — sagen, *powiem to z całą otwartością; — zu sagen, es ist nicht wahr, *mówiąc szczérze, to nie prawda; du mußt es — von der Leber wegsprechen, *powiedz otwarcie i szczérze; er spricht ein reines Deutsch mówi czystą niemczyzną; er versteht — rozumie po niemiecku; Deu'tscher, *sm. Geog.* Niemiec; Deu'tsche, *sf. Geog.* Niemka; sie haben ihm wahrhaft deutsche Treue bewiesen okazali mu wierność prawdziwie niemiecką (niezłomną); deutscher Sinn u. deutsches Herz, *niemiecki (uczciwy) sposób myślenia i niemieckie serce; deutscher Orden, *Kg. Gsch.* zakon krzyżacki, niemiecki; krzyżacy zakonu N. Panny narodu niemieckiego.

Deu'tschheit, *sf.* niemieckość, niemczyzna, niemiectwo; die — seiner Kleidung, Gesinnung niemiecki kształt jego sukni, niemiecka własność jego uczuć.

Deu'tschland, *sn. Geog.* Niemcy (kraj); Niemiecka ziemia.

Deu'tschmeister, *sm. Kg. Gsch.* mistrz krzyżacki; Wielki mistrz zakona niemieckiego; Deu'tschmeisterthu'm, *sn. Kg. Gsch.* mistrzostwo krzyżackie.

Deu'tschthum, *sn.* niemiectwo; Deu'tschthümler, *sm. irr.* wystrzegający się cudzoziemczyzny Niemiec; afektujący niemiectwem.

Deu'tschverde'rber, *sm. iron.* kaleczący niemczyznę.

Deu'tung, *sf.* wykład, tłumaczenie czego; nadanie czemu jakiego znaczenia; prognostyk.

Devi'se, *sf.* dewiza; godło.

Devo't, s. Andächtig; Devotio'n, s. Andacht.

Deze'mber, s. Dece'mber.

Diacona't, *sn. Kg.* dyakonat; Dia'conus, *sm. Kg.* diakon.

Diade'm, *sn.* dyadema.

Diagona'l, *a. Gl.* przekątny; diagonale Richtung przekątny kierunek; Diagona'le, Diagona'llinie, *sf. Gl.* przekątna.

Diale'kt, *sm. Spl.* dyalekt; Diale'kt-, Dialektisch, *a.* dyalektyczny; Diale'ktik, *sf. Philos.* dyalektyka, umiejętność rozumowania; biegłość w rozumowaniu; Diale'ktiker, *sm. Philos.* dyalektyk, wprawny w rozumowaniu; Diale'ktisch, s. Diale'kt-.

Dialo'g, *sm.* dyalog, rozmowa; Dialo'gisch, *a.* dyalogiczny; w kształcie rozmowy; Dialogisi'ren, *vn.* (h.) dyalogizować, rzecz przedstawiać w kształcie rozmowy.

Diama'nt, *sm. Ng.* dyament; Diama'nt-, Diama'nten, *a.* dyamentowy; Diama'nthärte, *sf.* twardość dyamentu; Diama'ntring, *sm.* pierścień dyamentowy; Diama'ntschleifer, Diama'ntschneider, *sm.* rzeźbiarz dyamentów.

Dia'meter, *sm.* s. Du'rchmesser; Diametra'l, *a.* przerzynający środkiem; diametrale Linie, *Gl.* średnica.

Dia'na, *sf. Myth.* Dyana, Dziewanna, bogini łowów.

Dia'rium, s. Ta'gebuch.

Diarrhö'e, s. Du'rchfall.

Diä't, *sf. Hlk.* dyeta, sposób życia pod względem jedzenia i picia; Jemandem die — vorschreiben, *Hlk.* dyetę komu przepisać; — halten dyetę zachować; strenge — beobachten, *Hlk.* ściśle dyety przestrzegać ob. pilnować; sich durch — curiren dyetą się léczyć; Diä'ten, *pl.* dyety; płaca dzienna; er dient auf Diäten za dyety służy.

Diäte'tik, *sf. Hlk.* dyetetyka, nauka o zachowaniu zdrowia; Diäte'tisch, *a.* dyetetyczny, do dyety się odnoszący. [ciebie.

Dich, *pron.* (*Accusativ* v. Du): cię.

Dicht, *a.* gęsty, dychtowny; —, *ad.* gęsto; die Bäume — setzen, pflanzen, *Gtn.* drzewa gęsto sadzić; — dychtowny, nabity; gęsty; zbity; dichte Finsterniß gruba pomroka; dichte Nacht ciemna noc; das Haus liegt — am Wege dom leży tuż przy drodze; — an etwas stellen postawić tuż przy czém; — unter den Mauern der Stadt tuż pod murami miasta; — hinter Jemandem her gehen, laufen, sein tuż za kim iść, biedz, być.

Dichtart, s. Di'chtungsa'rt.

Di'chte, Di'chtheit, *sf.* gęstość; dychtowność, nabitość.

Di'chten, *va.* (dicht machen) dychtować, utykać do szczętu, ubijać, zgęszczać; s. a. Verdi'chten.

Di'chten, *vn.* u. *vn.* (h.): auf etwas — myśléć o czém, układać sobie co; zabiegi o co robić; sein ganzes Dichten u. Trachten auf etwas richten wszystkie swoje myśli i starania zwrócić na co; sein ganzes Dichten u. Trachten geht dahin, daß ꝛc. wszystkie jego zabiegi do tego zmierzaja, aby itd.; — wiersze robić ob. pisać; etwas — pisać ob. układać jakie poema.

Di'chter, *sm.* poeta, wierszopis, rymopis, rymotwórca; die Sprache der Dichter język poetycki; Di'chter-, *a.* poetycki, poetyczny; Di'chteranlage, s. Di'chtertale'nt; -tera'der, *sf.* *wena ob. żyłka poetycka ob. poetyczna; Dichterei', *sf. iron.* smarowanie ob. klecenie wierszy; rymoklectwo; **wierszydło; Di'chterfeuer, *sn.* ogień, zapał, ob. szał poetycki; -terfürst, *sm.* wolność poetyczna; -terfürst, *sm. Litt.* *książę poetów; -tergabe, *sf.* dar, talent poetycki; -tergei'st, *sm.* duch poetycki; vom — ergriffen werden, *natchnionym być duchem poetyckim; -terglut, s. Di'chterfeuer.

Di'chterin, *sf.* poetysa, poetka; Di'chterisch, *a.* poetyczny.

Di'chterkö'nig, s. Di'chterfürst; Di'chterkra'nz, *sm.* wieniec poetycki; -terkreis, *sm. Litt.* *koło poetów ob. wierzopisów, ob. rymotwórców; -terlein, Dich'terling, *sm. iron.* wierszokleta, poecik, wierszoklet, rymoklet; -tertale'nt, *sn.* talent poetycki.

Di'chtheit, Di'chte, Di'chtigkeit, *sf.* gęstość, szczelność, dychtowność, miąższość, rzęsistość.

Di'chtkraft, *sf.* zdolność, siła poetycka; Di'chtkunst, *sf.* poezya, poetyka, sztuka rymotworcza; Neigung zur — haben miéć skłonność do poezyi; der — eigenthümlich poezyjny.

Di'chtlaubig, s. Di'cklaubig.

Di'chtung, *sf.* poezya, wiersze; zmyślenie, fikcya, wymysł; —, *Mech.* s. Verdi'chtung; Di'chtungsart, *sf.* rodzaj poezyi.

Dick, *a.* gruby; drei Finger — gruby na trzy palce; trzy cale grubości mający; — werden grubiéć; — (am Körper) nabierać ciała, tyć; zgęstniéć; — machen gęścić; tuczyć; § s. Schwä'ngern; dicker (dichter) Nebel, dicke Finsterniß gruba mgła, ciemność; dick gęsty; dickes (dichtes) Haar gęste włosy; du hast zu — gesäet za gęstoś posiał; das Bier ist sehr — piwo za nadto gęste; das Getreide steht — zboże gęsto stoi; die Feinde stehen — nieprzyiaciele gęsto są ustawieni; thue nur nicht so dick! *§ tylko się tak bardzo nie chwal! tylko tak bardzo nie udawaj! [na twarzy.

Di'ckbäckig, *a.* pucołowaty, otyły

Di'ckbauch, *sm.* brzuchal; brzuchacz; Di'ckbäuchig, *a.* brzuchaty; grubobrzuchaty; Di'ckbein, *sn. Zk.* udo; Di'ckbrüstig, *a.* piersisty; Di'ckdarm, *sm. Zk.* kiszka gruba.

Di'cke, *sf.* grubość; — (Dichtigkeit) gęstość (krwi, atramentu, powietrza); etwas bis zur — des Honigs einkochen wygotować co aż do gęstości miodu praśnego.

Di'ckfleischig, *a.* cielisty; mięsisty, otyły; Di'ckfuß, *sm.* grubonóg; nogal; Di'ckhals, *sm.* człowiek z grubą szyją; Di'ckhalsig, *a.* grubą szyję mający, gruboszyjny; karczysty, wołowaty; Di'ckhaarig, Di'ckhärig, *a.* gęstowłosy; Di'ckhäutig, *a.* grubą skórą okryty; *nieczuły, *bez uczucia; *twardego serca. [zarośl.

Di'cicht, *sn.* gęstwina, gęstwa,

Di'ckkopf, *sm.* wielkogłów; —, *Ng.* (Pflanze) rumian farbierski; Di'ckköpfig, *a.* wielkogłowy; dużą głowę mający; z dużą głową; * s. Ha'rtnäckig, Ei'gensinnig, Sta'rrköpfig; Di'ckköpfigkeit, * s. Ha'rtnäckigkeit, Ei'gensinn, Sta'rrköpfigkeit.

Di'cklaubig, Di'chtlaubig, *a.* gęstoliści, gęstém liściem okryty.

Di'ckleibig, *a.* brzuchaty, z dużym brzuchem; Di'ckleibigkeit, *sf.* otyłość, grubobrzuchatość.

Di'cklich, *a.* grubawy; gęstawy.

Di'cklippig, Di'ckmäulig, *a.* z owisłą grubą wargą.

Di'cknasig, *a.* nosaty, z dużym nosem. [ty.

Di'ckrindig, *a.* grubą korą okry-

Di'ckrückig, *a.* płeczysty.

Di'ckschalig, *a.* grubą łupinę mający.

Di'ckschnabel, *sm. Ng.* (Kernbeißer) grabołusk.

Di'ckschwanz, *sm. Ng.* (Fettschwanz, fettschwänziges Schaf) cap.

Di'ckstein, *sm.* (rautenförmig geschliffener Diamant) dyksztyny.

Di'ckthuerei, Di'ckthuerig, Di'ckthuerisch, s. Gro'ßthuerei, ꝛc.

Di'ckwanst, *sm.* brzuchal, kałdon; Di'ckwanstig, s. Di'ckbäuchig.

Dicta'ndo, *sn. indecl.* u. *ad.* dyktando; — schreiben pisać za dyktowaniem.

Dicta't, *sn.* skryptum za dyktowaniem pisane.

Dicta'tor, *sm. Stw.* dyktator; Dictato'risch, *a.* dyktatorski; Dictatu'r, *sf. Stw.* dyktatura, dyktatorstwo.

Dictio'n, *sf. Spl.* dykcya, wysłowienie, wyraz; sposób pisania.

Dictionnä'r, Dictionnai're, s. Wö'rterbuch.

Dicti'rbuch, *sn.* książka do dyktowania (z niéj); książka pisma dyktowane zawierająca; Dicti'ren, *va.* dyktować piszącemu; — (zuerkennen) wyznaczyć; Jemandem eine harte Strafe — wyznaczyć komu ostrą karę.

Dida'ktik, *sf. Philos.* dydaktyka; sztuka nauczania; Dida'ktisch, *a.* dydaktyczny, naukowy, nauczający; -sches Gedicht, *Litt.* poema dydaktyczne; —, *ad.* dydaktycznie; w sposób nauczający.

Die, *art. f.*, s. Der (die, das); ona; —, *art. pl.* ci, te.

Dieb, *sm.* złodziéj; Jemanden zum Diebe machen złodziejem kogo zrobić, posądzić o kradzież; Gelegenheit macht Diebe, *podana do kradzieży sposobność często złodziejem robi; kleine Diebe hängt man, große läßt man laufen, *małych złodziei wieszają, wielkim się nisko kłaniają; Dieberei', *sf.* złodziejstwo; nałóg złodziejstwa; kradzenia z nałogu.

Die'bin, *sf.* złodziejka; Die'bisch, *a.* złodziejski; do kradzieży skłonny; diebischer Weise po złodziejsku, złodziejskim sposobem.

Diebs-, *a.* złodziejski; Die'bsauge, *sn.* złodziejskie oko; złodziejski wzrok; Die'bsbande, *sf.* banda złodziei; Die'bsbrut, *sf.* złodziejski ród; złodziejska hałastra; Die'bsdaumen, *sm.* wielki palec urznięty powieszonemu złodziejowi; er trägt einen — bei sich, *musi miéć jakiego inkluza przy sobie; Die'bsfinger, *sm.* złodziejski palec; — haben, *miéć długie ręce; Dieb'sgese'll, Die'bsgeno'ß, *sm.* pomocnik złodziejów, wspólnik złodziejów; Die'bsgeschichte, *sf.* powieść o złodziejach; Die'bsgesi'ndel, *sn.* gałgany złodzieje; Die'bsglück, *sn.* złodziejskie szczęście; -bshandwerk, *sn.* rzemiosło złodziejskie; -behehler, *sm.* przechowywacz złodziei; -behehlerin, *sf.* przechowywaczka złodziei; -bsherberge, -bshöhle, *sf.*, -bsne'st, *sn.* schronienie, jaskinia, gniazdo złodziei; -bslaterne, *sf.* latarnia złodziejska; -bsrotte, *sf.* zgraja złodziejska; -bsschlüssel, *sm.* złodziejski klucz, wytrych; -bssprache, *sf.* język złodziejski; mowa złodziejów.

Diebstahl, *sm.* kradzież; złodziejstwo; einen — begehen kradzież

popełnić; Jemanden eines Diebstahls anklagen, verdächtig machen kradzież kogo oskarżyć, w podejrzenie wprawić.

Die'bsvolk, *sn.* lud złodziejski; Die'bswesen, *sn.* s. Die'bshandwerk, Dieberei'; Die'bswirth, *sm.* przechowywacz złodziei; Die'bswirthschaft, s. Die'bswesen, ꝛc.

Die'le, *sf. Zm.* tarcica; dyl; klepisko; sień; Die'len, *va. Zm.* tarcicami od. deskami wykładać; Die'lenjäger, Die'lenschneider, *sm.* (Brettschneider) tracz; Die'lenwand, *sf.* ściana z tarcic.

Die'nen, *vn.* (h.) służyć; man kann nicht Gott u. dem Mammon zugleich — nie można razem służyć Bogu i mamonie; er hat bei mir als Koch gedient służył u mnie za kucharza; als Soldat — służyć w wojsku; zu Fuß, zu Pferde —, *Kw.* służyć w piechocie, w konnicy; um Sold — służyć za żołd; darauf dient Folgendes zur Antwort na to służy za odpowiedź co następuje; das dient zum Beweise to służy za dowód; das dient zu nichts to się na nic nie przyda; damit ist mir nicht gedient to mi się na nic nie przyda; z tego nie mogę mieć użytku; nie o to mi idzie; kann ich Ihnen damit —? czy mogę Panu tém służyć? womit kann ich Ihnen —? czém sobie Pan pozwoli służyć? der Kirche —, *kościołowi służyć, sprawować jaki obowiązek kościelny; der Sünde —, *być zatopionym w grzechach; das dient zu deinem Besten to jest na twoje dobre od. z twojém dobrem; ich werde sogleich damit — zaraz Panu służę; damit kann ich nicht — tego nie mogę Panu powiedzieć; lassen Sie sich — pozwol Pan sobie powiedzieć; zu — ! na usługi! do usług Pańskich! lange genug — nasłużyć się.

Die'ner, *sm.* sługa; służący; er ist bei ihm — gewesen był jego sługą; — der Kirche, der Gerechtigkeit sługa kościoła, sprawiedliwości; — des göttlichen Wortes, *Kg.* sługa słowa bożego; ich bin immer ein treuer — Ihres Hauses gewesen zawsze byłem wiernym sługą Pańskiego domu; Ihr — ! sługa Pański! *dobrze! chętnie! przystaję! gehorsamster — ! unizony sługa! *dziękuję! przepraszam! *nie chce; Die'ner-, *a.* służebniczy; należący do sługi, do sług; służalczy; Die'nerin, *sf.* sługa, służąca, służebnica; unterthänigste — ! *służebna! *służebnica! Die'nerschaft, *sf.* służba; sługi; der Fürst mit seiner ganzen — książę z całą swoją służbą.

Die'nlich, Die'nsam, *a.*: — zu etwas służący do czego; *zdatny, użyteczny, dobry, pomocny; Die'nlichkeit, *sf.* *zdatność, użyteczność; *pomoc.

Dienst, *sm.* służba; sich in den — begeben iść w służbę; sich in Jemandes — begeben pójść do kogo na służbę; Dienste bei Jemandem nehmen służbę u kogo przyjąć; bei Jemdm. in Diensten sein, stehen być u kogo w służbie; aus dem Dienste gehen z służby odejść; Jemanden aus dem Dienste jagen odpędzić kogo z służby; außer Diensten sein być bez służby; er muß heute — thun dziś musi służbę robić; Dienst, *urząd; Jemandem einen — geben dać komu urząd; Jemanden des Dienstes entsetzen złożyć, zrzucić kogo z urzędu; aus dem Dienste entlassen oddalić od urzędu; Dienst, *Kw.* służenie w wojsku, służba wojskowa; zum Dienste verpflichtet sein, *Kw.* być obowiązanym do służenia w wojsku; vom Dienste frei sein być wolnym od wojska; sich dem Dienste entziehen wyłamywać się od wojska, od służby wojskowéj; Offizier außer —, *Kw.* oficer bez służby; Dienst, *powinność, obowiązek; Jemandem einen — auftragen włożyć na kogo jaki obowiązek; powierzyć mu jaką czynność; seinen — besorgen pełnić swoję powinność; warum thust du deinen — nicht? czemu nie pełnisz twego obowiązku? Dienst, *przysługa, usługa; du hast mir dadurch einen großen — erwiesen, erzeigt, geleistet wielkąś mi przez to zrobił przysługę; thu' mir den kleinen — zrób mi tę małą przysługę; Jemandem den letzten — erweisen, *wyświadczyć komu ostatnią przysługę; seine Dienste anbieten ofiarować swe usługi; er hat meine Dienste nicht mehr nöthig już nie potrzebuje moich usług; ich stehe wieder zu Diensten jestem gotowy na Jego usługi dla wywzajemnienia się; was steht Ihnen zu Diensten? co Pan rozkaże? co Pan sobie życzy? czego Pan żąda? Dienst (Dienstarbeit, Frohnarbeit) pańszczyzna; an den — gehen iść na pańszczyznę; Dienst-, *a.* (den Dienst betreffend) służbowy.

Die'nstag, *sm.* wtorek; Die'nstags-, *a.* wtorkowy.

Die'nstalter, *sn.* dawność służby; lata służby; -nstangelegenheit, *sf.* interes urzędowy; -nstanweisung, *sf.* instrukcya, przepis sprawowania urzędu; -nstarbeit, *sf.* praca urzędowa, robota służbowa; służebnicza; — (Frohnarbeit) pańszczyzna, robocizna, powinność Pańska.

Die'nstbar, *a.* usłużny; służebny; -nstbarkeit, *sf.* poddaństwo, służebnictwo; Jemanden von der — befreien uwolnić kogo od poddaństwa; — (Servitute) służebność; auf diesem Hause haftet eine — ten dom podległy jest służebności; — usłużność.

Die'nstbeflissen, *a.* gotowy na usługi; skory do usług; pragnący być usłużnym; -nstbefli'ssener, Di'enstei'friger, *sm.* służbista; -nstbeflissenheit, *sf.*, (Dienstfertigkeit) usłużność, gotowość na usługi; służbistość; uczynność.

Die'nstbote, *sm.* posługacz; służący; weiblicher — posługaczka, służąca; Die'nstboten-, *a.* służebny; Die'nstbotenwe'sen, *sn.* służebnictwo.

Die'nstbrief, *sm.* świadectwo (dane czeladnikowi przez majstra, jako u niego pracował).

Die'nstchen, *sn. dim.* usłużka, mała przysługa.

Die'nsteifer, *sm.* gorliwość w pełnieniu obowiązków do urzędu przywiązanych; pilność w dopełnianiu powinności służby; s. a. Die'nstbefli'ssenheit.

Die'nstentlassung, *sf.* uwolnienie ze służby od. od urzędu; dymisya; odprawa.

Die'nsterwei'sung, *sf.* wyświadczenie przysługi; -nstfähig, *a.* zdatny do urzędu; zdatny do służby; zdatny do wojska; Die'nstfähigkeit, *sf.* zdatność do urzędu, do służby; -nstfertig, Die'nstfertigkeit, s. Die'nstbeflissen, Die'nstbeflissenheit.

Die'nstfrau, *sf.* posługaczka.

Die'nstfrei, *a.* wolny od urzędowania, nie mający urzędu od. nie potrzebujący go pełnić; —, *Kw.* wolny od wojska; —, *wolny od pańszczyzny; — (frei von Frohnarbeiten) wolny od wszelkich obowiązków lub zatrudnień obowiązkowych; Die'nstfreiheit, *sf.* wolność urzędowania, itd.; Die'nstfreundlich, *ad.* po przyjacielsku; uprzejmie.

Die'nstgang, *sm.* tryb służby; er versteht den — noch nicht jeszcze nie zna trybu służby; zawód, kolej przez jaką kto przechodzi w służbie lub urzędowaniu nim dojdzie do pewnego celu; -nstgefällig, *a.* usłużny, uczynny; -nstgefälligkeit, *sf.* usłużność, uczynność; Die'nstgeha'lt, *sn.* pensya (urzędnika itd.); -nstgeld, *sn.* czynsz za pańszczyznę; okup; -nstgenosse, *sm.* kolega (w służbie); -nstgenossenschaft, *sf.* koleżeństwo; Die'nstgeschä'ft, *sn.* (Amtsgeschäft, Dienstangelegenheit) interes urzędowy; -nstgesu'ch, *sn.* staranie się (prośba, padanie się) o urząd od. służbę; -nstgetreide, *sn.* ordynarya w zbożu; -nstherr, *sm.* Pan; -nstherrschaft, *sf.* Państwo; -nsthufe, *sf. Ldw.* łan pańszczyzniany; włoka szarwarkowa; Die'nstjahr, *sn.* rok służby; -nstkleidung, *sf.* ubiór służbowy; uniform, mondur, liberya; -nstknecht, *sm.* parobek w służbie będący; -nstkorn, *sn.* s. Die'nstgetrei'de; -nstkundig, *a.* znający służbę; -nstleistung, *sf.* posługa; er ist zu allerlei -nstleistungen verpflichtet obowiązany jest do różnych posług; wyświadczenie przysługi, usługi; -nstleute, *smf. pl.* służący; s. a. Die'nstmannen; — (Fröhner) robiący pańszczyznę, poddany; — (Tagelöhner, Factotum, Arbeiter für Alles) najemnik, wszędyścibski, totumfacki; -nstlich, *a.* u. *ad.* usłużny, usłużnie; s. a. Die'nlich, Die'nstbeflissen; -nstlohn, *sm.* zasługi, zapłata za służbę; myto; -nstlo's, *a.* zostający bez służby od. bez urzędu, nie mający służby; -nstlosigkeit, *sf.* zostawanie bez służby itd.; -nstmädchen, *sn.* (panna) służąca; -nstmagd, *sf.* dziewka służąca; -nstmann, *sm.* lennik służbę odbywający; Die'nstmannen, *pl.* hołdownicy, lennicy; -nstmannschaft, *sf.* (Tagelöhner, Arbeiter für Alles) służący totumfackie; -nstordnung, *sf. Kw. etc.* porządek służby; -nstpferd, *sn.* koń pańszczyznowy, do pańszczyzny używany; —, *Kw.* koń kawaleryjski; koń do użytku wojskowego; -nstpflicht, *sf.* powinność służbowa; obowiązek pełnienia pewnych posług; —, *Kw.* obowiązek służenia w wojsku; -nstpflichtig, *a.* obowiązany do pańszczyzny; popisowy, do popisu należący; obowiązany służyć w wojsku; -nstpflichtigkeit, s. Die'nstpflicht; -nstrecht, *sn. Rw.* prawo do pańszczyzny; -nstsache, *sf.* rzecz służbowa, urzędowa; -nstschein, *sm. Rw.* list odstajny; -nstschuldig, *a.* obowiązany do posługi od. usług; Die'nsttag, *sm. Kw. etc.* dzień służbowy, pańszczyznowy; -nstthuend, *a.* czyniący służbę, na służbie będący; alle dienstthuenden Offiziere, *Kw.* wszyscy oficerowie, służbowi, na służbie będący; -nsttracht, s. Die'nstkleidung; -nstverweisung, *sf.* oddalenie (odpędzenie) z urzędu; kasacya; -nst-

volk, *sn.*, Die'nstleute, *smf. pl.* służący, czeladź, czeladka; -nstwillig, *a.* usłużny, uczynny, chętny do usług; -nstwilligkeit, *sf.* usłużność; uczynność; gotowa chęć do przysłużenia się; -nstzeit, *sf.* czas służby; -nstzwang, *sm.* prawo zmuszenia do pełnienia pewnych powinności, osobliwie pańszczyzny. [Dieses.

Dies, Dieß, Dieses, f. Dieser, Diese, Die'se, *pron.* ta; f. a. Die'ser, Diese, Dieses.

Dieselbe, *pron.* taż sama; f. a. Derselbe, &c.

Die'semnach, f. De'mnach.

Die'ser, Die'se, Die'ses, *pron.* ten, ta, to; ich will diesen Baum kaufen chcę kupić to drzewo; diese Feder mag ich nicht tego pióra nie chcę; in diesem Jahre w tym roku; in diesen Tagen, dieser Tage w tych dniach; dies ist es gerade, was ich meine to (jest) właśnie (co ja) myślę; dies ist meine Mutter to jest moja matka; der Vorzeiger dieses (Briefes) ukaziciel niniejszego (pisma); den neunten dieses (Monates) dziewiątego bieżącego miesiąca; vor diesem (ehemals) war es anders przedtém było inaczéj; ich wäre auch ohne dies zu Ihnen gekommen ja i bez tego byłbym do Pana przyszedł; und überdies a nadto, a prócz tego.

Die'sesmal, f. Die'smal.

Die'sfalls, *ad.* w tym przypadku; na taki przypadek; w tym razie; w téj mierze.

Die'sjährig, *a.* tegoroczny.

Die'smal, *ad.* tą rązą; für — na teraz. [żący ob. znajdujący się.

Die'sseitig, *a.* z téj strony leDie'sseits, *ad.* z téj strony; — der Weichsel z téj strony Wisły.

Die'trich, *sm. npr.* Teodoryk; — (Nachschlüssel) wytrych. [że; iż.

Diewei'l, *conj.* † ponieważ; iże;

Differe'nz, *sf.* dyferencya, różnica; Differe'nzen, *pl.* nieznaski, niesnaski.

Differenzia'l-, Differentia'l-, *a.* dyferencyalny; Differenzialre'chnung, *sf.* rachunek dyferencyalny, różniczkowy; Differenzia'l- u. Integra'l-Rechnung, *Rk. Gl.* rachunek różnikowy i całkowy; nach der Differenzialrechnung herausbringen, *Rk.* zróżnikować.

Differi'ren, *vn.* (h.) różnić się; die Uhr differirt um drei Minuten zegarek różni się o trzy minuty, spóźnia się ob. idzie za prędko o tyle.

Digestio'n, *sf.* dygestya, trawienie.

Digressio'n, *sf.* dygresya, zboczenie ob. odstąpienie od przedmiotu.

Dilleta'nt, *sm.* dyletant, amator ob. miłośnik jakiéj sztuki, trudniący się nią z zamiłowania, nie dla chleba; Diletta'nten-, *a.* dyletancki, amatorski; Diletta'nten-Conce'rt, *sn.* koncert przez amatorów dany; Diletta'nten-Theater, *sn.* teatr amatorski.

Dilige'nce, *sf.* dyliżans, wóz pocztowy, statek idący z miejsca na miejsce.

Di'lle, *sf. Ng.* kopr; koper; tuléj, tulejka, rurka otwarta do wsadzenia w co; — am Schlosse blacha okrywająca zamek.

Di'llwasser, *sn.* koprowa woda.

Dimensio'n, *sf.* dymensya, rozmiar. [liny.

Dimissio'n, *sf.* dymisya, wyzwo-

Dine', Dine'r, *sn.* obiad; ein — geben obiad dawać; Dini'ren, *vn.* (h.) obiadować.

Ding, *sn.* rzecz; Gott ist der Schöpfer aller Dinge Bóg jest stwórcą wszech rzeczy; wie heißt das — ? jak się ta rzecz zowie? er hat große Dinge im Kopfe, *wielkie rzeczy ma w głowie; ich begreife das — nicht, *nie rozumiem tego; was ist das für ein — ? co to jest? was das für ein hübsches — ist! jakie to ładne! ich habe das — schon lange gemerkt, *jużem to dawno uważał, domyślał się tego; was das für ein eingebildetes — ist! co to za sztuka zarozumiała! seht einmal die muthwilligen Dinger! patrzcie no co to za rozpustne dziewczęta! er geht mit großen Dingen schwanger, *wielkie ma plany w głowie; *wielkie plany układa; aller guten Dinge sind drei, *do trzeciego razu sztuka; co dobrego trzeba trzy razy kosztować; guter Dinge sein, *być w dobrym humorze, wesołéj myśli; vor allen Dingen przedewszystkiém; nasamprzód; das geht nicht mit rechten Dingen zu, *nie dzieje się to sposobem naturalnym; das — an sich, *Philos.* byt; Di'nge, *sn. pl.*, Di'ngelchen, Di'ngerchen, *sn. dim.* rzeczka, mała rzecz; ein hübsches Di'ngelchen, **ładna kanalijka, *dziewczynka.

Di'ngen, *vn.* (h.) targować się; genau gedungen u. richtig bezahlt targować się do ostatniego ale rzetelnie płacić; —, *va.* nająć; einen Fuhrmann —, *H.* nająć furmana; Arbeiter — nająć robotników. [** (?).

Di'ngerich, Di'ngrich, *sm. iron.*

Di'nglich, *a.* rzeczowy; dingliches Recht, *Rw.* prawo rzeczowe.

Di'ngsda, Di'ngskirchen, *sm. npr.* **§ Pan Któżkolwiek (używa się tego wyrazu, kiedy nie zna albo nie zapomina sobie czego itd.).

Di'nkel, *sm. Ng. Ldw.* przenica orkisz.

Dini'ren, f. Dine', Dine'r.

Di'nstag, f. Die'nstag.

Di'nte, &c., f. Ti'nte, &c.

Diöce's, Diöce'se, *sf. Kg.* dyecezya; Diöcesa'n-, *a. Kg.* dyecezyalny; Diöcesa'n, *sm. Kg.* mieszkaniec dyecezyi; z tutejszéj dyecezyi.

Dio'nysius, *sm. npr.* Dyonizy.

Diphtho'ng, f. Do'ppellaut.

Diplo'm, *sn.* dyplom; dyploma; nadanie; przywiléj; patent, dyplom.

Diploma't, f. Diploma'tiker.

Diplomatie', Diploma'tik, *sf.* dyplomacya, sztuka sprawowania poselstw; dyplomatyka; umiejętność czytania itd. dawnych rękopismów; Diploma'tiker, *sm.* dyplomat, trudniący się diplomacyą lub biegły w niéj; dyplomatyk; Diploma'tisch, *a.* dyplomatyczny; diplomatisches Corps, *Stw.* ciało dyplomatyczne; — antworten, *odpowiedziéć dyplomatycznie.

Di'ptam, *sm. Ng.* jesieniec, jesionka.

Di'ptera, Dipte'ren, *sf. pl. Ng.* (Doppelfalter, Zweiflügler, Insecten mit zwei unbedeckten Flügeln) dwyskrzydłowe owady.

Dir, *pron.* (*Dativ*), f. Du.

Dire'ct, *a.* prosto; sich — an Jemanden wenden prosto się udać do kogo; Waaren — nach N. senden, von N. beziehen, *H.* towary prosto do N. posyłać, towary prosto z N. sprowadzać.

Directio'n, *sf.* (Richtung) dyrekcya, kierunek i zarządzanie; — (Leitung) przewodniczenie; zawiadowstwo; ihm ist die — bei den Berathungen übertragen worden jemu powierzono przewodniczenie obradom; Dire'ctor, *sm.* dyrektor, dyrygujący czém; przewodnik, kierownik; Directora't, *sn.* dyrektorstwo; dyrektoryat; Directoria'l-, *a.* dyrektoryalny, do dyrektoryatu należący; Directo'rium, *sn.* dyrektoryum; osoby do dyrekcyi należące.

Directri'ce, Directo'rin, *sf.* dyrygująca czém; przedwodniczka.

Dirige'nt, *sm.* dyrygujący, zawiadujący sprawami; Dirigi'ren, *va.* dyrygować czém, kierować, przewodniczyć.

Di'rne, *sf.* dziewczyna, dziéwka; liederliche, feile —, *iron.* kobieta podła, publiczna.

Di'rschau, *sn. Geog.* Czczew, Tczew; Derszawa.

Disca'nt, *sm. Tk.* dyskant, dyszkant; Disca'nt-, *a. Tk.* dyskantowy; Discanti'st, Disca'ntsänger, *sm. Tk.* dyskancista, dyskantem śpiewający; Disca'ntnoten, *sf. pl. Tk.* nóty dyskantowe; Disca'ntschlüssel, *sm. Tk.* klucz dyskantowy; Disca'ntstimme, *sf. Tk.* głos dyskantowy.

Discipli'n, *sf.* dyscyplina, karność; Disciplina'r-, *a.* dyscyplinarny, tyczący się kary lub zgromienia; Discipli'ni'ren, *va.* ćwiczyć, do karności przyzwyczajać; disciplinirte Truppen, *Kw.* wojsko karne i wyćwiczone.

Disco'nt, Disco'nto, *sm. H.* dyskonto, odliczanie czyli odciąganie procentu (kupując weksel itp. przed terminem wypłacalności); der — ist gestiegen, gefallen, *H.* dyskonta poszły w górę, spadły; sein Geld zum — anlegen, *H.* pieniądze obracać na korzystanie z dyskontów; Disconti'ren, *va. H.* odciągać, odliczać (procent).

Discou'rs, Discu'rs, *sm.* dyskurs, rozmowa; Discuri'ren, *vn.* (h.) dyskurować, rozmawiać; Discurſi've, *ad.* (gesprächsweise, während des Gesprächs) rozmawiając, w rozmowie.

Discre't, *a.* dyskretny, grzeczny, oszczędzający; Discretio'n, *sf.* dyskrecya, grzeczność, uprzejmość, łaska; sich auf — (auf Gnade u. Ungnade) ergeben, *Kw.* poddać się na łaskę.

Discu'rs, &c., f. Discou'rs.

Discussio'n, *sf.* dyskusya, rozwaga; rozbieranie, rozstrząsanie jakiéj rzeczy; die Discussionen dauerten noch eine Stunde dyskusye trwały jeszcze godzinę; Discuti'ren, *va.* dyskutować, rozbierac, roztrząsać.

Di'sharmonie', *sf.* dysharmonia; niezgodność; Di'sharmoni'ren, *vn.* (h.) nieharmoniować; nie zgadzać się.

Dislocatio'n, *sf. Kw.* dyslokacya, rozłożenie po różnych miejscach.

Dispensatio'n, *sf.* dyspensa, uwolnienie od czego; Dispensi'ren, *va.* dyspensować, uwolnić kogo od czego, itd.

Dispone'nt, *sm. H.* dysponent, zawiadowca, zarządca; Disponi'bel, *a.* rozrządzalny, będący do dyspozycyi; alle disponiblen Truppen, *Kw.* wszystkie wojska mogące być użyte;

Disponi'ren, *va.* dyspozycyą od. rozkład robić czego; skłonić do czego; —, *vn.* (h.): über etwas — wolno dysponować od. rozrządzić czém; disponirt (aufgelegt, geneigt) zu etwas skłonny do czego; Dispositio'n, *sf.* dyspozycya, rozkład; — einer Rede, *Spl.* dyspozycya od. rozkład mowy; — (Beschaffenheit des Körpers od. Geistes) stan ciała lub umysłu; — zu Krankheiten usposobienie; — moc zarządzania czém; meine ganze Casse steht zu Ihrer — cała moja kasa jest do dyspozycyi Pańskiéj; ich überlasse das Ihrer — zostawiam od. oddaję to do dyspozycyi Pańskiéj; — (Geneigtheit, Aufgelegtheit zu etwas) skłonność od. usposobienie do czego; Dispositio'nsfähig, *a.* zdolny do czynów urzędowych, zdolny do działania urzędowego; -sitio'nsfähigkeit, *sf.* zdolność do czynów urzędowych.

Di'sproportio'n, *sf.* nieproporcya, brak proporcyi.

Dispu't, *sm.* (Streit, Wortgezänk) dysputa, sprzeczka; s. a. Streit, Wo'rtwechsel; Di'sputax, ** s. Disputi'rgeist; Disputatio'n, *sf.* dysputa; rozprawa napisana w podobnym sposobie; eine — halten dysputę odbywać; einer — beiwohnen być na dyspucie; eine — über etwas schreiben rozprawę o czém napisać; Disputato'rium, *sn.* dysputa dla wprawy, ćwiczenie w dysputowaniu; Disputi'ren, *vn.* (h.) dysputować, odbywać dysputę; über etwas — dysputować o czém; mit Jemandem — dysputować z kim; sprzeczać się; Disputi'rgeist, *sm.* sprzeka, człowiek lubiący się sprzeczać; Disputi'rsucht, *sf.* skłonność do sprzeczania się.

Disside'nt, *sm. Kg.* dyssydent, niekatolik, różnowierca; Disside'ntin, *sf. Kg.* dyssydentka; Disside'nten-, Disside'ntisch, *a. Kg.* dyssydencki.

Dissimuli'ren, *va.* dyssymulować co; udawać że się tego nie czuje, że się na to nie zważa.

Dissolu't, *rc.*, s. Au'sschweifend, *rc.*

Dissona'nz, *sf.* dyssonancya, rozdźwięk, dysharmonia tonów; niezgodność brzmienia; Dissoni'ren, *vn.* (h.) *Tk.* stanowić rozdźwięk.

Dista'nz, s. Entfe'rnung, A'bstand.

Di'stel, *sf. Ng.* oset; gesegnete —, *Ng.* oset włoski; bernardynek; Di'stel-, *a. Ng.* osetowy; Di'stela'rtig, *a. Ng.* ostowaty; Di'stelfink, *sm. Ng.* szczygiel; Di'stelko'pf, *sm.* szyszka z ostu; **zrzęda, maruda, dziwak.

Disti'lliren, *rc.*, s. Destilli'ren, *rc.*

Disti'nct, s. Deu'tlich; Distinktio'n, s. Au'szeichnung; Distingui'ren, s. Au'szeichnen, Untersch ei'den.

Distributio'n, s. Verthei'lung.

Distri'ct, s. Bezi'rk; Distri'cts-, Bezi'rks-, *a.* do obwodu, do okręgu od. powiatu należący.

Dithyra'mbe, *sf. Dtk.* dytyramb, pieśń pochwalna.

Di'van, *sm.* dywan, rada sułtańska; s. a. So'pha.

Diversio'n, *sf.* dywersya, odwrócenie uwagi, oderwanie od jednego punktu; rozerwanie, rozrywka.

Diverti'ren, s. Unterha'lten; Divertissemen't, s. Unterha'ltung.

Divide'nde, *sf.* dywidenda, to co jest do podziału; Divide'nd, Divide'ndus, *sm. Rk.* liczba dzielna; Dividi'ren, *va. Rk.* dzielić.

Divinatio'n, *sf.* zgadywanie, przewidywanie; wieszczbiarstwo, wróżenie; Divinatio'ns-, *a.* wieszczbiarski; Divinatio'nsgabe, *sf.*, -nsvermögen, *sn.* dar zgadywania przyszłości.

Divisio'n, *sf. Rk.* dywizya, dzielenie; —, *Kw.* część wojska; divisionsweise marschiren, *Kw.* dywizyami maszerować; Divisio'ns-Commanda'nt, Divisio'ns-Genera'l, *sm. Kw.* jenerał dywizyi.

Divi'sor, *sm. Rk.* dzielnik.

Dö'bel, *sm. Zm.* kołek, czap; —, *Ng.* (Fisch) jelek.

Dö'beln, *va. Zm.* kołkami zbijać.

Doch, *conj.* u. *ad.* jednak; przecie; so — to jednak; to przecie; u. — a jednak; a przecie; er versprach mir zu kommen, — kam er nicht objecał przyjść, jednak nie przyszedł; mögen Sie auch schelten, ich weiß —, daß Sie es gut mit mir meinen łaj Pan jak chcesz, to ja jednak wiem, że mi Pan dobrze życzysz; ich möchte — wissen, was er vorhat chciałbym jednak (przecie) też wiedziéć, co zamierza; er wird — wohl kommen przecie przyjdzie; hast du es — gefunden? przecieś znalazł? schreibe — an ihn napisz przecie do niego; so antworte —! odpowiedz przecie! er ist — nicht schon fort? przecież jeszcze nie poszedł? — (= aber): er hat es mir geborgt, — nur auf auf kurze Zeit pożyczył, ale tylko na krótki czas; ich will es Ihnen sagen, — dürfen Sie keinen Gebrauch davon machen powiem Panu, ale nie rób z tego użytku; ich weiß Manches von ihm, — ich will schweigen nie jedno wiem o nim, ale wolę milczéć; — (= wenigstens) przynajmniéj; aber — to przynajmniéj; schenke mir den Garten, oder — die Hälfte daruj mi ten ogród, albo przynajmniéj połowę; wo nicht reich, aber — wohlhabend jeżeli nie bogaty, to przynajmniéj majętny; sei — nicht böse! ale nie gniewaj się! — wir wollen abbrechen ale przestańmy o tém mówić; o daß ich — bei euch wäre! ach, gdybym ja to był u was! es ist — eine schöne Sache der Reichthum! pięknaż to rzecz bogactwo! höre —! słuchajże! słuchaj jeno! so höre —! słuchajże przecie! sei — nicht böse! nie gniewajże się też! komm — morgen zu mir pryjdź też jutro do mnie; ist mir's —, als wenn ich ihn schon irgendwo gesehen hätte wszystko mi się zdaje, żem go już widział gdzieś; laß mich — in Ruhe! dajże mi pokój! ja —! dobrze, dobrze! pozwalam! darf ich ihn vorlassen? Ja —! czy mam go wpuścić? a wpuść! o —! (aber warum denn nicht?) ale do czego! laß ihn — herein! wpuśćże go!

Docht, *sm.* knot; Do'chtgarn, *sn.* przędza na knoty; Do'chtmesser, *sn.*, Do'chtscheere, La'mpenscheere, *sf.* nóż do ucinania knotów.

Dock, *Sw.*, s. Do'cke; Dö'ckchen, *sn.* (Spielpüppchen) labezka, pupeczka.

Do'cke, *sf.* (Puppe, Spielpuppe) lalk, lalka, pupka; —, Dock, *sn. Sw.* stanowisko do budowania albo naprawiania okrętów; miejsce gdzie okręty budują i naprawiają; —, *Bk.* słupek; Do'cken, *va. W.*: Garn — zwijać na kłębek; Do'ckengelä'nder, *sn. Bk.* balasy, galerya z słupkami; Do'ckenspi'ndel, *sf.* (beim Drechsler) wał tokarski.

Do'ctor, *sm.* doktor; er ist — der Philosophie geworden został doktorem filozofii; Do'ctor-, Do'ctors-, *a.* doktorski; Doctora't, *sn.* doktorat; doktorstwo; Do'ctordiplo'm, *sn.* dyplom doktorski; Do'ctorhu't, *sm.* biret doktorski; Do'ctori'ren, *vn.* (h.) doktoryzować się; Do'ctorpromotio'n, *sf.* doktoryzacya; Do'ctorri'ng, *sm.* pieścień doktorski; Do'ctorschmauß, *sm.* uczta doktorska; Do'ctorwürde, *sf.* godność doktorska.

Doctri'n, s. Leh're; Doctrinai'r, *a. Stw.* doktrynerski; —, *sm. Stw.* doktryner, wyznający zasady konstytucyjne zachowawcze oparte na pewnéj teoryi o władzy.

Docume'nt, *sn.* dokument, dowód; Documenti'ren, *va.* udowodnić.

Dodecaë'der, *sn. Gl.* dwunastościan, bryla; Dodecago'n, *sn. Gl.* dwunastokąt.

Dodeca'ndrisch, *a. Ng.* (Pflanzen) dwunastopręcikowy.

Do'ge, *sm. Stw. Gsch.* doża, naczelnik rządu dawniéj w Wenecyi i Genui; Dogare'sse, *sf.* małżonka doży; Do'genwürde, *sf.*, Doga't, *sn. Stw. Gsch.* godność doży.

Do'gge, *sf. Ng.* brytan.

Do'gma, *sn.* dogma, artykuł wiary; Dogma'tik, *sf. Kg.* dogmatyka; Dogma'tiker, *sm.* dogmatyk; Dogma'tisch, *a.* dogmatyczny.

Dogmatisi'ren, *vn.* (h.) nauczać dogmatów fałszywych; wyrokować stanowczo.

Doh'le, *sf. Ng.* kawka; § s. Hu're.

Doh'ne, *sf. Jäg.* sidła na ptaki; Dohnen stellen, legen sidła zastawić; in Dohnen fangen, *Jäg.* w sidła złapać; Doh'nenfang, *sm. Jäg.* połów ptaków w sidełkach; Doh'nensteig, Doh'nenstrich, *sm. Jäg.* cały ciąg rozstawionych po lesie sideł.

Do'ktor, *rc.*, s. Do'ctor, *rc.*

Dolch, *sm.* puginał, sztylet; diese Worte sind in meiner Seele Dolche, *te słowa są jakoby strzały do mego serca; Do'lchbewehrt, *a.* sztyletem uzbrojony; Do'lchstich, Do'lchstoß, *sm.* raz puginałem zadany; sztych puginału.

Do'lde, *sf. Ng.* baldaszek (u rośliny); Do'lden-, Do'ldenartig, Do'ldenförmig, *a. Ng.* baldaszkowaty; Do'ldenblume, *sf. Ng.* kwiat baldaszkowaty; -ldene'rbse, *sf. Ng.* baldaszkowaty groch; -ldengewä'chs, *sn.*, Do'ldenpfla'nze, *sf. Ng.* baldaszkowata roślina; -ldentra'gend, *a.* baldaszkowaty.

Do'llmetsch, Do'llmetscher, *sm.* tłumacz; Do'llmetschen, *va.* tłumaczyć; Do'llmetscherin, *sf.* tłumaczka; Do'llmetschung, *sf.* tłumaczenie.

Do'lman, *sm. Kw.* dolman, kurtka, spencer huzarów (węgierskich).

Dom, *sm. Bk. Kg.* kopuła okrągła; katedra, kościół katedralny; Dom-, *a.* katedralny; Do'mherr, *sm.* kanonik; katedralny; Do'mherren-, Do'mherrlich, *a.* kanoniczny, do kanonika katedralnego należący.

Domai'ne, Domä'ne, *sf. Stw.* dobra rządowe, królewskie, kameralne; Domä'nengüter, *sn. pl.* królewszczyzna; Domä'nenkammer, *sf. Stw.* kamera ekonomiczna; Domä'nenra'th,

sm. Stw. radzca kamery ekonomicznéj. [katedralny.
Do'mbecha'nt, *sm. Kg.* dziekan
Domesti'k, 2c., s. Bedie'nter, 2c.
Do'mfrau, *sf. Kg.* kanoniczka; Do'mherr, *sm. Kg.* kanonik; Do'mherren-, Do'mherrlich, *a. Kg.* kanoniczy, kanonicki; s. a. unter Dom; Do'mherrenstelle, *sf. Kg.* kanonikat, kanonia.
Domici'l, *sn. H.* zamieszkanie; s. a. Woh'nort; Domicili'ren, *va.*: einen Wechsel —, *H.* zamieszkać weksel, poznaczyć plac do zapłacenia wekslu.
Dominatio'n, *sf.* panowanie.
Dominia'l, *a.* dominialny, do dominium należący, jego się tyczący.
Domi'nicus, Do'minik, *sm. npr.* Dominik.
Dominika'ner, *sm. Kg.* dominikan; Dominika'nerin, *sf. Kg.* dominikanka; Dominika'ner-, *a. Kg.* dominikański; -ka'nerkloster, *sn.*, -ka'nerkirche, *sf.* klasztor, kościół dominikański; -ka'nerorden, *sm. Kg.* zakon dominikański.
Domini'ren, *vn.* (h.) panować; s. a. He'rrschen, Behe'rrschen, Vo'rherrschen.
Domi'nium, *sn.* dominium.
Do'mino, *sm.* domino (strój); —, *sn.* (Spiel) domino (gra).
Do'mkapi'tel, *sn.* kapituła; Do'mkirche, *sf.* kościół katedralny; Do'mpfaff, *sm. Ng.* (Vogel) gil, giel; popek; Do'mprediger, *sm. Kg.* ksiądz, kaznodzieja przy kościele katedralnym; Do'mpropst, *sm. Kg.* proboszcz katedry; Do'mpropstei', *sf. Kg.* probrostwo katredalne; Do'mstift, *sn. Kg.* kapituła, biskupstwo.
Donata'r, *sm.* donataryusz, ten co komu darowiznę czyni; Donati'on, s. Sche'nkung. [*a. Geog.* Dunajski.
Do'nau, *sf. Geog.* Dunaj; Do'nau-,
Donla'ge, Donle'ge, *sf. Bw.* położenie spadziste; pochyłość.
Donle'gig, *a. Bw.* pochyły; ołazgiem, pochyło.
Do'nner, *sm.* grzmot; grom; man hört den — grzmot słychać; der — rollt grom się rozlega; grom huczy; der — des Geschützes huk dział; der — seiner Stimme *gromy jego głosu; piorun; vom — (Blitz) erschlagen werden od pioruna zginąć, być zabitym; er wurde vom — gerührt, getroffen trzasł w niego, piorunem został rażony; wie vom — gerührt osłupiały jak wryty; daß dich der —! bogdajcie piorun zatrzasł! das wäre der —, wenn er mir's nicht gäbe! toby była dyabła sprawa, gdyby mi tego nie dał!
Do'nnerblatt, Do'nnerbohne, *Ng.*, s. Boh'nenblatt. [piorunnik.
Do'nnerer, *sm.* gromowładca;
Do'nnerflamme, *sf.* błysk piorunu; błyskawica; -nerfluch, *sm. Ng.* kokornak czczy (ziele); -nerfroh, *a.* lubiący ciskać pioruny; -nergedanke, *sm.* myśl która jak piorun uderza; -nergekrache, Do'nnergero'll, *sn.* trzask, łoskot pioruna. [piorunnik.
Do'nnergewa'ltiger, *sm. Myth.*
Do'nnergo'tt, *sm. Myth.* bożek grzmowładny; Jowisz gromowładny; gromowładzca; -nerha'll, Do'nnerhu'll, *sm.* huk piorunu; -nerkeil, *sm.* piorunowa strzałka; Boży prątek.
Do'nnern, *vn.* (h.) grzmieć; der Herr donnert vom Himmel grzmi Pan z nieba; die Kanonen donnern grzmią działa; donnernde Stimme grzmiący głos; wenn er zu donnern anfängt jak zacznie piorunować, rzucać gromy, ciskać pioruny; was donnerst du so an die Thür? czego tak walisz do drzwi?
Do'nnern, *sn. Ntl.* grzmienie; Do'nnernd, *ppr.* u. *a.* grzmiący, piorunujący.
Do'nnernelke, *sf. Ng. Gtn.* gwoździk trawny; -nernessel, s. Brennnessel (große); -nerposau'ne, *sf.* trąba okropnie rycząca; -nerschall, *sm.* huk piorunu; -nerschlag, *sm.* uderzenie piorunu; -nerschlund, *sm.* *(Geschütz, Kanone, Bombenmörser) otchłań wyrzucająca gromy.
Do'nnerstag, Do'nnerstag, *sm.* czwartek; der grüne —, *Kg.* wielki czwartek; Do'nnerstags-, *a.* czwartkowy.
Do'nnerstein, s. Do'nnerkeil.
Do'nnerstimme, *sf.* *grzmotliwy, piorunujący, grzmiący głos; -nerstrahl, s. Bli'tzstrahl.
Do'nnerwache, *sf. Kw.* straż pilnująca chorągwi w czasie burzy piorunami grożącéj; -nerwetter, *sn.* nawalnica z grzmotami, burza z piorunami, trzaskowica; —, was soll das? § do stu piorunów, cóż to ma znaczyć? das dich das —! § bogdajcie piorun zatrzasł! -nerwolke, *sf. Ntl.* chmura piorunami grożąca; -nerwo'rt, *sn.* *piorunowe słowo; -nerwurz, *sf. Ng.* kokornak powojowy.
Do'ppel-, *a.* podwójny, dubeltowy, dwojaki; Do'ppeladler, *sm.* orzeł podwojny, dwugłowy, darty; -pelba'nd, *sm. Bchb.* tom podwójny; —, *sn.* wstęga podwójna; -pelbecher, *sm.* puhar podwójny; -pelbier, *sn.* piwo dubeltowe; -pelbra'nntwein, *sm.* dubeltowa wódka; -pelehe, *sf.* dwużeństwo; -pelflinte, *sf.* dubeltówka (strzelba); -pelhaken, *sm.* dubelhak; rusznica z widełkami; -pelherzig, *a.* dwojakiego serca, *fałszywy; -pellauf, *sm.* (Schießwaffe), s. Do'ppelflinte; -pellaut, *sm. Spl.* dyftong, dwugłosek; -pelleiter, *sf.* drabina z podporą od. z podstawkiem; -pelpunkt, *sm. Spl.* dwukropek; -pelru'derig, *a. Sw.* dwojwiosłowy; -pelsinn, *sm.* dwuznaczność; -pelsinnig, *a.* dwuznaczny; -pelsinnigkeit, *sf.* dwuznaczność; -pelthür, *sf.* drzwi podwójne; -pelzüngig, *a.* dwujęzyczny, *fałszywy; -pelzüngigkeit, *sf.* dwujęzyczność; -pelzüngler, *sm.* dwujęzycznik, obłudnik.
Do'ppeln, s. Verdo'ppeln.
Do'ppelt, *a.* u. *ad.* podwojny; dubeltowy; dwojaki; ich habe die Flinte — geladen nabiłem fuzyą podwójnym nabojem; er gab es mir — ab oddał mi to w dwójnasób; Do'ppeltta'ffet, *sm. W. H.* kitajka podwójna; kitajka dupla; -peltgefiedert, *a. Ng.* dwupierzasty; -peltherzig, s. Do'ppelherzig. [ner); s. a. Be'rtram.
Dora'nt, *Ng.*, s. An'dorn (gemei-
Do'rchen, *sn. dim. npr.* Dorotka.
Dorf, *sn.* wieś; auf dem Dorfe wohnen na wsi mieszkać; das sind ihm böhmische Dörfer *to są dla niego rzeczy niepojęte, nieznane; nach dem Dorfe riechen, schmecken, *wsią trącić od. pachnąć, *okazywać się nieco rostakiem.
Dorf-, *a.* wiejski; Do'rfbäcker, *sm.* wiejski piekarz; Do'rfbewoh'ner, *sm.* wieśniak; wiejski mieszkaniec; -rfbewoh'nerin, *sf.* wieśniaczka.
Dö'rfchen, Dör'flein, *sn. dim.* wioska, wioseczka, wioszczyna.
Dö'rfer, Dö'rfler, Dö'rfner, Dö'rfling, *sm.* człowiek wiejski, ze wsi, Dö'rflich, Do'rfmäßig, Dorf-, *a.* wiejski; —, *ad.* po wiejsku.
Do'rfgänsefuß, *sm.* gęsia stopa mączyniec, mączyniec strzałkowy; -rfgemeinde, *sf.* gromada, gmina; § zbór wiejski; -rfkirche, *sf.* kościół parafialny, kościół wiejski; -rfleben, *sn.* życie wiejskie; -rfleute, *smf. pl.* wieśniacy; -rfmann, *sm.* wieśniak; -rfmäßig, *a.* wiejski; —, *ad.* po wiejsku; -rfordnung, Do'rfpolizei', *sf. Stw.* policya wiejska; -rfpfarre, *sf.* plebania na wsi; -rfpfarrer, *sm.* ksiądz pleban, ksiądz proboszcz, pleban wiejski; -rfpferd, s. A'rbeitspferd; -rfrichter, *sm. Rw.* sędzia wiejski; -rfrichterlich, Do'rfrichtera'mt, s. Do'rfschulze, 2c.; -rfschaft, *sf.* wieśniactwo; mieszkańcy wsi; -rfschenke, *sf.* karczma; -rfschenkwirth, *sm.* karczmarczyk; -rfschulmeister, *sm.* szkolmistrz, szkolny; nauczyciel wiejski; -rfschultheiß, -rfschulze, *sm.* wojt, szołtys; Do'rfschulzen-, *a.* szołtysi, szołeczki, sołtysi; -rfschulzena'mt, *sn.* szołtystwo, sołtystwo, szołectwo. [wsi do wsi.
Do'rfweise, *ad.* po wsiach; ode
Dormenti'll, s. Bi'rkwurz.
Dorn, *sm. Ng.* cierń; ich habe mir einen — in den Fuß getreten idąc cierń sobie wbiłem w nogę; Jemandem ein — im Auge sein, *być komu solą w oku; — (an der Schnalle) kolec, trzpień (u sprzączki); — (im Schlosse) sopel (w zamku); Dorn-, *a.* cierniowy.
Do'rnapfel, *sm. Ng.* szalej wielki; bielun dziędzierzawa; -rnbusch, *sm.*, Do'rndicicht, *sn.* ciernisko; miejsce cierniami zarośle.
Do'rnen, Dorn-, *a.* cierniowy.
Do'rnenkrone, *sf.* cierniowa korona; -rnenlos, *a.* nie mający cierni; -rnenvoll, *a.* pełen ciernia; -rngebüsch, *sn.*, Do'rnhecke, *sf.* ciernisko; cierniowe zarośle; -rnmuschel, *sm. Zk.* muszkuł cierniowy.
Do'rnicht, *a.* cierniowaty.
Do'rnig, *a.* ciernisty; der Pfad dur'chs Leben ist oft dornig, *droga życia często jest ciernista, cierniami zasłana.
Do'rnstrauch, s. Do'rnbusch; -rnwicke, *sf. Ng.* wyka płotowa; -rnzaun, *sm.* płot z ciernia; -rnzweig, *sm.* gałązka cierniowa.
Dorothe'a, *sf. npr.* Dorota.
Do'rpat, Dörpt, *sn. Geog.* Dorpat, Derpy, Derpsko.
Do'rren, *va.* (s.) schnąć.
Dö'rren, *va.* suszyć.
Dö'rrofen, s. Da'rrofen. [muchla
Dorsch, *sm. Ng.* (Fisch) dorsz, po-
Dort, *ad.* tam; — durch tamtędy; — her ztamtąd; — hin tam; dorthinwärts ku tamtéj stronie.
Do'rtig, *a.* tamtejszy. [nie.
Do'rtwärts, *ad.* ku tamtéj stro-
Dö'schen, *sn. dim.* tabakiereczka.
Do'se, *sf.* tabakierka; — (Büchse) puszka; s. a. Do'fis; Do'sen-, *a.* tabakierkowy, tabakierowy.
Do'sis, *sf. Hlk.* doza (lekarstwa).
Dost, Do'sten, *sm. Ng.* lebiotka; Do'stenkraut, *sn. Ng.* upatrek.

Dotatio'n, *sf.* dotacya, wyposażenie, uposażenie; Doti'ren, *va.* dotować; wyposażyć, uposażyć; Doti'rung, *sf.* dotowanie, wyposażenie, uposażenie.

Do'tter, *sm.* (Eidotter) żółtko.

Do'tterblume, *sf. Ng.* majówka, knieć; gemeine —, *Ng.* majówka pospolita, błotna; Do'ttergelb, *sn.* żółtko jaja; żółtko od jaja; Do'tterhaut, *sf. Zk.* błonka żółtkowa. [wierający.

Do'tterig, *a.* żółtko w sobie za-

Doua'ne, *sf. Stw.* komora celna; cło; Douanie'r, *sm.* celnik.

Dou'ble, *sf.* dubla (w grze partya dubeltowa).

Dou'ble, *sn.* dubla (na bilarze); einen Ball auf's — spielen bilę grać na dublę; Doubli'ren, *va.* dublować.

Double'tte, *sf.* dublet, drugi exemplarz (książki, ryciny, numizmata).

Doubli'ren, s. Dou'ble. [zent.

Douceu'r, *sn.* podarunek, pre-

Dra'che, *sm.* smok; orzeł papierowy (do puszczania w powietrzu); latawiec; — (böses Weib) złośnica, sekutnica, herod kobieta; *Myth.* ognisty słup w powietrzu; Dra'chenampfer, *sm.*, Dra'chenblut, *sn. Ng.* (Pflanze) szczaw krwawy; -chenbrut, *sf.* smoczy płód; -chenkopf, *sm. Stk.* głowa smoka; —, *Ng.* pszczalnik; -chenschlange, *sf.* skrydłaty smok; -chenschwanz, *sm. Stk.* ogon smoka; -chenwurz, *sf. Ng.* żmijowiec (ziele); -chenzahn, *sm.* ząb smoka.

Dra'chme, *sf.* drachma (pieniądz i waga apteczna). [metscher.

Dragoma'n, s. Drogma'n, Do'll-

Drago'ner, *sm. Kw.* dragon; Drago'ner-, *a. Kw.* dragoński; -go'nercapitain, -go'nerhauptmann, *sm. Kw.* kapitan od dragonów; -go'nermäßig, *a.* u. *ad.* po dragońsku; -go'nerpferd, *sn. Kw.* koń dragoński; -go'nerregime'nt, *sn. Kw.* półk dragoński.

Draht, *sm.* drót, drut; dratwa; — ziehen drót ciągnąć; Gold- u. Silber-Draht złoto i srebro nitkowe; Draht-, *a.* druciany, dróciany; drótowy, drutowy.

Dra'htarbeit, *sf.* robota druciana, z drutu; -htarbeiter, *sm.* fabrykant robót drucianych; -htbank, *sf.* kobylica ob. warsztat do ciągnienia (robienia) drutu; -htbauer, *sm.* dróciana klatka; -htbogen, *sm.* sprężyna z drutu.

Drä'htern, *a.* (von, aus Draht) druciany, dróciany.

Dra'htfeder, s. Dra'htbogen; -htfenster, *sn.* okno z siatki drucianéj; -htgitter, *sn.* krata z drutu; -hthammer, *sm.*, Dra'htmühle, *sf.* drutownia; -htleuchter, *sm.* lichtarz z drutu; -htmühle, s. Dra'hthammer; -htsaite, *sf. Tk.* strona metalowa, z drutu; -htschme'le, *sf. Ng.* śmiałek pogięty; -htsieb, *sn.* sito druciane; -htsilber, *sn.* drót srebrny, srebro ciągnione na dróty; -htzange, *sf.* cęgi od drótu; -htziehen, *sn.*, Dra'htzieherei', *sf.* ciągnienie drótu (drutu); -htzieher, *sm.* druciarz, dróciarz; -htzug, *sm.* warsztat drótowy.

Drall, *sm.*, Dra'lle, *sf.* gwinty (w strzelbie, itd.).

Drall, *a.* tęgi, kręty; tego skręcony; *żywy, ruchowy, skoczny.

Dra'ma, *sn. Litt. Sb.* drama, dramat; Drama'tisch, *a.* dramatyczny; Drama'tisches, *sn.* dramatyczność; Dramatu'rg, *sm.* dramatyk, ten co wykłada prawidła sztuki dramatycznéj dla pisarzy i aktorów; Dramaturgie', Dramatu'rgik, *sf. Litt. Sb.* dramaturgia, nauka o sztuce dramatycznéj.

Dra'n, s. Dara'n.

Drang, *sm.* natłok, nacisk; im Drange der Geschäfte, der Gedanken w natłoku zatrudnień, w nacisku myśli; — (Bedrängniß) ucisk, bieda; — zu etwas pociąg do czego; chęć pomimowolna; ich fühle einen (heftigen, unwiderstehlichen) — zur Dichtkunst czuję (gwałtowny, niepohamowany) pociąg do poezyi; — der Umstände gwałtowność okoliczności.

Drä'ngen, *va.* pchać, pchnąć; tłoczyć, cisnąć; an die Wand — cisnąć na ścianę; den Feind — przéć nieprzyjaciela; von beiden Seiten gedrängt z obu stron parci, ciśnieni; — (bedrängen) uciskać; dokuczać; er wird von seinen Gläubigern hart bedrängt wierzyciele mocno mu dokuczają; nacierają, prą na niego; sich — pchać się, cisnąć się; sich zu Jemandem — cisnąć się do kogo; sich zu etwas — napierać się czego; sich durch den Haufen — cisnąć się, przeciskać się przez tłum; er drängt sich überall hinzu wszędzie się ciśnie; gedrängt, *zwięzły (styl, krótkość, pisarz); zwięźle, nabito; es war in der Kirche — voll w kościele było tak pełno że aż nabito, że się przecisnąć nie było można; Drä'ngen, *sn.* pchanie, dręczenie; ciśnienie się; Drä'nger, *sm.* dręczyciel, gnębiciel.

Dra'ngsal, *sn.* ucisk, utrapienie; sich im — befinden być w ucisku; viele Drangsale erleiden znieść, doznać wiele utrapień; Dra'ngvoll, *a.* pełen untrapienia.

Draperie', *sf.* draperya, przystrojenie, przybranie (pod względem fałdów), fałdzistość stroju; Drapi'ren, *va.* draperyą dawać, ubiór dać, w draperią przystrajać co.

Dra'stisch, *a. Hlk.* drastyczny, mocno działający.

Drau, *sf. Geog.* Drawa.

Dräu'en, s. Dro'hen.

Drauf, s. Darau'f; Drau'fgeld, s.

Draus, s. Darau's. [Darau'fgeld.

Dräu'schen, s. Rau'schen.

Drau'ssee, *sm. Geog.* (See bei der Stadt Elbing) Drużno.

Drau'ßen, *ad.* zewnątrz jakiego miejsca; na dworze, na ulicy; na miejscu; nicht im Lager, sondern — nie w obozie, ale zewnątrz obozu, za obozem; statt in die Kirche zu gehen, stehen sie — zamiast przyjść do kościoła, stoją przed ob. za kościołem; von — her ze dworu; — bleiben zostać przed sienią, zostać na dworze.

Dre'chselbank, *sf.* tokarnia, warsztat tokarski; Dre'chseleisen, *sn.* dłuta tokarskie; Dre'chselkunst, *sf.* sztuka tokarska; Dre'chseln, *va.* u. *vn.* (h.) toczyć; er drechselt in Holz, in Horn, in Bernstein toczy z drzewa, z rogu, z bursztynu; er hat mir eine schöne Dose aus Buchsbaum gedrechselt utoczył mi piękną tabakierkę z bukszpanu; er hat so lange an dem Aufsatze gedrechselt, bis er ihm gelungen ist, *dopoty nad rozprawą majstrował, aż mu się udało; Dre'chsler, *sm.* tokarz; Dre'chsler-, *a.* tokarski; -slera'rbeit, *sf.* tokarska robota, wyrób tokarski; -slergesell, *sm.* czeladnik tokarski; -slerhandwerk, *sn.* rzemiosło tokarskie; -slerlehrjunge, -slerlehrling, *sm.* tokarczyk; -slerpuppe, *sf.* lalka tokarską robotą; *elegancik, lalka, osóbka jak na drutach.

Dreck, *sm.* łajno; błoto; gnój; im Drecke stecken, * § być w wielkim kłopocie; * siedzieć na koszu; Dreck, *iron.* § gałgaństwo, rzecz niewarta.

Dre'ckig, s. Ko'thig.

Dre'ckkäfer, *sm. Ng.* § krówka, żuk; *iron.* *śmierdziuch; Dre'ckkarren, *sm.* § karra do błota na tyle spustna; karra do wywożenia łajna; Dre'cktreter, *sm.* § ** błotoślap.

Dre'hbahn, *sf.* warsztat powroźniczy; miejsce gdzie liny kręcą.

Dre'hbank, s. Dre'chselbank.

Dre'hbar, *a.* kręty, dający się kręcić, obracać.

Dre'hbaum, *sm.* wrota (*pl.*); rogatki; Dre'hbrücke, *sf.* most zwodzony.

Dre'heisen, *sn.* dłuto tokarskie.

Dre'hen, *va.* obracać; ein Rad — obracać koło; den Bratspieß —, *Kk.* obracać rożen; Jemandem den Rücken — tyłem się do kogo obrócić; sich drehen obrócić się; das Rad dreht sich koło się obraca; die Erde dreht sich um ihre Achse u. um die Sonne ziemia okraca się około swojéj osi, i około słońca; sich rechts — obrócić się w prawo; sich im Kreise — obracać się w koło; der Wind hat sich (nach Westen) gedreht wiatr się obrócił (ku zachodowi); das Glück hat sich gedreht, *szczęście się obróciło, zminiło się; drehen (zusammenwinden) kręcić; ein Seil — kręcić powróz; den Hals — wykręcić szyję; Jemandem den Degen aus der Hand — wykręcić komu szpadę z ręki; das Recht —, *nakręcić prawo; er dreht Alles nach Gefallen wszystko nakręca podług swego widzimisię; sich drehen u. wenden, *kręcić się po wszystkie strony; drehen (auf der Drehbank) toczyć, utoczyć, wytoczyć (na tokarni); einen Kegel — toczyć kręgiel; Jemdm. eine Nase —, *na dudka kogo wystrychnąć, *zakpić z niego; —, *vn.* (h.) obrócić się; wir wollen einmal — (tanzen) obrócimy się raz, przetańcujemy raz na około pokoju; zróbmy jeden tur; Drehen, *sn.* obracanie, kręcenie, toczenie; *Hlk.* s. Schwi'ndel, Dre'hkrankheit; Dre'hend, *ppr.* u. *a.* *zawrót głowy cierpiący; ten któremu się w głowie kręci; s. a. Schwi'ndelig.

Dre'her, *sm.*, s. Dre'chsler; — zapora obracająca się (u bram); —, *Zk.* obrotnik, zębiec.

Dreherei', *sf.* *wykręt, wybieg, kręcenie, nakręcanie; s. a. Wi'nkelzug; — matactwo, krętanina.

Dre'hgele'nk, *sn. Zk.* staw obrotowy, kołowrotek.

Dre'hkrank, *a. Hlk.* mający zawrót; Dre'hkrankheit, *sf. Hlk.* zawrót, motylice, kołowacizna owiec.

Dre'hkreuz, *sn.* kołowrot.

Dre'hlade, s. Die'hscheibe.

Dre'hling, *sm.* korba, obrotnik; rączka do obracania; *Hlk.* owca zawrót mająca; — (in der Mühle) bęben (w młynie).

Dre'hmaschine, *sf. Mech.* machina obracająca się.

Dreh'orgel, *sf. Tk.* pozytyw, pozytywek.

Dreh'rad, *sn.* koło do toczenia; koło obracające się; Dreh'schämel, Dreh'schemel, Dreh'sessel, Dreh'stuhl, *sm.* rycan, rycon; siodło; krzesło okracające się; Drehstuhl des Drechslers stołek do toczenia; Dreh'scheibe, *sf.* krąg, krążek garncarski; Dreh'sessel, Dreh'stuhl, s. Dreh'schämel, 2c.; Dreh'tanz, Dre'her, *sm. Tzk.* taniec w którym trzeba w około obracać; obertas; Dreh'thor, *sn.* brama obracająca się; Dreh'thür, *sf.* drzwi obracające się; Dreh'tisch, *sm.* stół obracający się; Dre'hung, *sf.* obrót, obracanie, kręcenie, podwracanie.

Drei, *a. num.* trzy, trzech, troje; es waren drei Männer, drei Frauen u. drei Kinder vor drei Monaten hier trzech mężczyzn, trzy kobiety i troje dzieci byli tu przed trzema miesiącami; von seinen drei Kindern hat er nur noch eins z trojga dzieci tylko ma jedno; in drei Stunden bin ich wieder da za trzy godziny powrócę; das gehört uns dreien to do nas trzech należy; er dient dreien zugleich trzem służy razem; Drei, *sf. num.* trójka; Dreia'chtel, *sn. num.* trzy ósme; trzy ósme części; Dreia'ckerwurz, *sf. Ng.* żywiec główkorodny; Drei'armig, *a.* troje ramion mający; Drei'äugig, *a.* trójoki; troje oczu mający; Drei'beinig, *a.* trójnogi; o trzech nogach; Drei'blatt, *sn.* trójlist, koniczyna; — (im Kartenspiel) labet, bet; Drei'blätterig, *a.* trzylistny; trójlistny; Drei'blumig, *a.* trójkwietny, trzy kwiaty mający; Drei'buchstabig, *a.* trzygłoskowy; Drei'decker, *sm. Sw.* okręt o trzech pokładach; Drei'distel, *sf. Ng.* przęślica; wrzesiennik; krokosz leśny; Drei'draht, *sm. W. H.* (Art fester Leinwand, Drillich) drylich; Drei'drähtig, *a.* trzydrutowy; Drei'eck, *sn. Gl.* trójkąt; Drei'eckig, *a.* trójkątny; Drei'einig, *a.* jeden we trzech osobach; Dreiei'nigkeit, *sf. Kg.* trójca; Dreiei'nigkeitsfest, *sn. Kg.* uroczystość świętej Trójcy.

Drei'er, *sm.* trójka; *Mzw.* trojak, pieniądz wartości trzech groszy od. trzech grajcarów; er hat keinen — im Vermögen, *nie ma grosza majątku; ich wende nicht einen — daran, *nie dałbym i grosza za to; er ist keinen — werth, *iron.* *nie wart i grosza.

Drei'erlei, *a. num.* trojaki; auf — Art trojakim sposobem.

Drei'fach, *a. num.* potrójny; das Tuch — zusammenlegen sukno w troje złożyć; —, *ad.* w trójnasób.

Drei'fädig, Drei'fädmig, *a.* trójniciowy; s. a. Drei'drähtig.

Dreifa'ltig, Dreifä'ltig, *a. num.* potrójny; der dreifaltige Gott, *Kg.* Bóg we trzech osobach; Dreifa'ltigkeit, *sf. Kg.* trójca (święta); Dreifa'ltigkeitsblume, *sf. Ng.* potrójny fiołek.

Drei'farbig, *a.* trójkolorowy; Dreife'lder-, Dreife'ldig, *a.* trzechpolowy; Dreife'lderwirthschaft, *sf. Ldw.* trzechpolowe gospodarstwo.

Dreifi'ngerkraut, *sn. Ng.* pięćperst norwegski; Drei'firner, *sm. Wb.* wino trzechletnie; Drei'flach, *sn. Gl.* pryzma trójkątne; Drei'flügelig, *a. Ng.* trójskrzydły; Drei'förmig, *a.* trójkształtny; Drei'fuß, *sm.* trójnóg; trójnożek; *Kg.* dynarek, drybanek; *Ldw.* tryfus, beczka na trzech nogach do zolenia chust; Drei'füßig, *a.* trójnożny, trzynożny; o trzech nogach; trzy stopy (długości) mający; Drei'gabelig, *a.* trójwidlasty; Drei'gesang, *sm. Tk.* trójśpiew, tercet, śpiew na trzy głosy; Drei'gesta'ltig, *a.* trójkształtny; Drei'gestri'chen, *a. Tk.* trzyrazy wiązany od. przekreślony.

Drei'glie'derig, *a.* z trzech członków złożony; z trzech części się składający; *Ng.* (Pflanzen) trójkolankowaty. [trzygroszniak.

Dreigro'schenstück, *sn. Mzw.*

Drei'haarig, Dreihä'rig, *a.* trzywłosy; *rubaszny; Drei'hauig, *a. Ldw.* dający się kosić trzy razy do roku (łąka); Drei'häutig, *a.* trzema skorami pokryty.

Drei'herr, *sm. Stw. Alt.* tryumwir; Drei'herrschaft, *sf. Stw. Alt.* tryumwirat.

Drei'hörnig, *a.* trzyrogi.

Dreihu'ndert, *a. num.* trzysta; -ndertmal, *ad. num.* trzysta razy; po trzysta kroć; -ndertmalig, *a. num.* trzysta krotny; Dreihu'ndertster, *a. num.* trzechsetny.

Drei'jährig, *a.* trzechletni; trzecioletni; trzyletni; dreijähriger Wein wino trzechletnie.

Drei'klang, *sm. Spl.* (Triphthong) tryton, potrójny dźwięk.

Drei'knotig, *a. Ng.* (Pflanzen) trójszyplasty.

Dreikö'nigsfest, *sn. Kg.* święto trzech króli; Dreikö'nigstag, *sm. Kg.* dzień trzech króli; am Dreikönigstage na trzy króle.

Drei'köpfig, *a.* trzygłowy, trójgłowy, o trzech głowach.

Dreikreu'zerstück, *sn. Mzw.* trzy grajcary; Drei'krone, *sf.* potrojna korona. [trzygłosek.

Drei'laut, Drei'lauter, *sm. Spl.*

Drei'leibig, *a.* trzy ciała mający.

Drei'ling, *sm.* (Dreier) *Mzw.* trojak; bocheneczek chleba za trojaka; naczynie mieszczące w sobie 30 wiadr, lub 15 garncy.

Drei'löthig, *a.* trzyłótowy; Drei'mähdig, *a. Ldw.*, s. Drei'hauig.

Drei'mal, *ad. num.* trzy razy; Drei'malig, *a.* trzykrotny.

Drei'männer, *sm. pl. Stw. Alt.* trzéj mężowie, tryumwirowie; Drei'männerherrschaft, siehe Drei'herrschaft; Dreimä'nnerwein, *sm. Wb.* **bardzo liche wino.

Drei'mastig, *a. Sw.* trzymasztowy, trzechmasztowy, o trzech masztach; Drei'monatlich, *a.* trzechmiesięczny. [do środka.

Drein (= darein), *ad.* wewnątrz,

Drei'pfündig, *a.* trzechfuntowy.

Drei'ruderig, *a. Sw.* o trzech rzędach wioseł; Drei'saitig, *a.* trzechstrunny.

Drei'schlitz, *sm. Bk.* tryglif.

Drei'schneidig, *a.* o trzech ostrzach; Drei'schuhig, *a.* trzystopny, trzy stopy mający; Drei'seitig, *a.* o trzech stronach; trójboczny.

Drei'silbig, Drei'sylbig, *a. Spl.* trzechzgłoskowy; Drei'sitzig, *a.* trzy siedzenia mający; potrójny; dreisitzige Kutsche potrójna kareta; Drei'spaltig, *a. Bchdr. Litt.* trzykopytkowy; Drei'spännig, *a.* trzykonny, do którego trzy konie są zaprzężone od. zaprzęgają się; Drei'spitzig, *a.* trójkończaty.

Drei'ßig, *a. num.* trzydzieści; einer von den Dreißigen, welche 2c. jeden z tych trzydziestu, którzy itd.; Drei'ßiger, *sm.* trzydziestoletni, trzydzieści lat mający; *Wb.* trzydziestka, wino z roku 1830.

Drei'ßigerlei, *a. num.* trzydziestoraki; Drei'ßigfach, Drei'ßigfä'ltig, *a. num.* trzydzieściorny; z trzydziestu złożony; Drei'ßigjäh'rig, *a.* trzydziestoletni, trzydzieści lat trwający; Drei'ßigmal, *ad. num.* trzydzieści razy; Drei'ßigmalig, *a. num.* trzydziestokrotny; Drei'ßigstehalb, *ad. num.* półtrzydziesta; Drei'ßigstel, Drei'ßigstheil, *sn. Rk.* trzydziesta część; Drei'ßigstens, *ad. num.* po trzydziestu; Drei'ßigster, *a. num.* trzydziesty; Drei'ßigstündig, *a.* trzydziestogodzinny; Drei'ßigstündlich, *a.* co 30 godzin (odbywający się); Drei'ßigtägig, *a.* trzydziestodniowy; Drei'ßigtausend, *a. num.* trzydzieści tysięcy; Drei'ßigwöchig, *a.* trzydziestotygodniowy; Drei'ßigzöllig, *a.* trzydziestocalowy.

Dreist, *a.* śmiały; odważny, nie lękliwy; Jemanden — machen ośmielić kogo; — werden ośmielić się, nabrać śmiałości od. odwagi; Drei'stigkeit, *sf.* śmiałość.

Drei'stimmig, *a. Tk.* trzygłośny, na trzy głosy.

Drei'stöckig, *a. Bk.* trzypiątrowy, o trzech piętrach (dom); Drei'strängig, *a.* trzysznurkowy.

Drei'stündig, *a.* trzygodzinny; Drei'stündlich, *a.* co trzy godziny (odbywający się).

Drei'sylbig, s. Drei'silbig.

Drei'tägig, *a.* trzechdniowy; Drei'täglich, *a.* co trzy dni (odbywający się, przypadający); Drei'tagsfieber, *sn. Hlk.* trzeciaczka (febra).

Dreitau'send, *a. num.* trzy tysiące; Dreitau'sendmal, *ad. num.* 3000 razy; Dreitau'sendster, *a. num.* trzechtysięczny.

Drei'theilig, *a.* trzechczęściowy, z trzech części złożony od. na 3 części podzielony; potrójny.

Dreivie'rtel, *sn. num.* trzy czwarte; Dreivie'rteltact, *sm. Tk.* takt trzechćwierciowy.

Drei'winkelig, *a. Gl.* trójkątny.

Drei'wöchentlich, *a.* co trzy tygodnie (przypadający, odbywający się); Drei'wöchig, *a.* trzechtygodniowy.

Drei'zack, *sm. Myth. etc.* trójząb; *Ng.* (Pflanze) błonica; Drei'zackig, *a.* trójzębny; trójkończaty.

Drei'zehn, *a. num.* trzynaści; Drei'zehner, *sm. Rk.* trzynastka, liczba 13, karta od. kartka z tą liczbą; *Wb.* wino z trzynastego (1813) roku; Drei'zehnjährig, *a. num.* trzynastoletni; Drei'zehnmal, *ad. num.* 13 razy; po trzynaści razy; Drei'zehnstündig, *a.* trzynastogodzinny; Drei'zehntägig, *a.* trzynastodniowny; Drei'zehntel, *sn. Rk.* trzynasta część; zwei —, *Rk.* dwie trzynaste; Drei'zehntens, *ad. num.* po trzynaste; zum dreizehnten Mal po trzynasty raz; Drei'zehnter, *a. num.* trzynasty; Drei'zehnthalb, *ad. num.* połtrzynasta; -zehnwöchentlich, *a.* u. *ad.* co trzynaści tygodnie (odbywający się); -zehnwöchig, *a.* trzynastotygodniowy.

Drei'zeilig, *a.* trzechwierszowy;

—, *Ng.* (dreireihig, Getreide) trzechrzędowy (o zbożu).

Drei'zinkig, *a.* trójzębny, trójwidlasty; Drei'zipfelig, *a.* trzy końce mający, trójkończaty; Drei'zöllig, *a.* trzechcalowy; Drei'züngig, *a.* trójjęzyczny.

Drell, f. Dri'llich.

Dre'schbank, *sf. Ldw.* młockarnia; Dre'schdiele, f. Dre'schtenne; Dre'schen, *va. irr.* (dresche, drasch, gedroschen): *Ldw.* młócić; der Mann, der da drischt ten człowiek, co tam młóci; Jemanden —, ** młócić (bić) kogo; etwas —, *klepać, trzepać co, *szybko mówić (lekcyą, pacierz); Dre'schen, *sn. Ldw.* młócenie, młocba; Dre'scher, *sm. Ldw.* młócek, młockarz; Dre'scher-, *a. Ldw.* młockowy; Dre'scherlohn, *sm.* zapłata za młocbę; Dre'schflegel, *sm. Ldw.* cepy; Dre'schmaschine, *sf. Ldw.* (Pferdegöpel) młockarnia; Dre'schmühle, *sf.* młyn do młócenia zboża; Dre'schtenne, *sf. Ldw.* klepisko, boisko; Dre'schwagen, *sm. Alt.* wóz do młócenia (u starożytnych); Dre'schwalze, *sf. Ldw.* wałek do wygniatania ziarn z kłosów, wałek do młócenia; Dre'schzehnte, *sm. Ldw.* dziesięcina od młocby, dziesiąta miarka wymłóconego zboża.

Dre'schzeit, *sf. Ldw.* czas młocby; während der — w czasie młocby.

Dre'sden, *sn. Geog.* Drezdno, Drezna, Drezno; Dre'sdener, *a. Geog.* Drezdeński, Drezdecki; —, *sm.* Drezdeńczyk, Dreznanin; Dre'sdenerin, *sf.* Drezdenka.

Dressi'ren, *va.* tresować; f. a. A'brichten; Dressi'rung, Dressu'r, f. A'brichtung.

Dre'wenz, *sf. Geog.* (Fluß) Drwęca.

Driesch, § f. Brach; Drie'schen, *va. Ldw.* pokładać (ugór).

Drie'sen, *sn. Geog.* (preußische Stadt an der Netze) Drzeń. [wnik.

Dri'llbohrer, *sm. Zw.* drylo-

Dri'llen, *va.* obracać w około; drylować, drylownikiem wiercić; *męczyć kogo, dokuczać mu; Dri'ller, *sm.* męczyciel.

Dri'llich, *sm. W. H.* drelich; Dri'llich-, *a.* (von, aus Drillich gemacht), *W. H.* drelichowy.

Dri'lling, *sm.* (in der Mühle) cewa; — trojak, jeden z trojga bliźniąt; Dri'llingsgeburt, *sf.* płód potrójny; -gskind, f. Dri'lling.

Dri'ngen, *vn.* (s.) pchać się, cisnąć się, tłoczyć się, wdzierać się, przedzierać się; er drang ungestüm durch die Menge gwałtem się tłoczył, przedzierał przez tłum; das Volk drang haufenweise herbei lud tłumnie się cisnął, zbiegał; er drang mitten unter die Feinde wpadł, rzucił się wśrod nieprzyjaciół; das Wasser dringt bis in das Zimmer woda dostaje się, wchodzi, wdziera się aż do pokoju; die Kugel drang bis in's Herz kula dostała się aż do serca; seine Worte drangen tief in das Herz jego słowa głęboko wcisnęły się do serca; mit Bitten in Jemanden — prośbami nalegać na kogo; auf etwas — nastawać na co uparcie od. koniecznie czego żądać; —, *va.* f. Drä'ngen; naglić, zmuszać, zniewalać kogo do czego; dringende Umstände okoliczności naglące; dringende Ursache, Gefahr konieczna, niezbędna przyczyna, niebezpieczeństwo nagłe, naocznie grożące; dringende Ausgaben konieczne wydatki; dringendes Geschäft pilny interes; im dringenden Falle w razie koniecznéj potrzeby, w nagłym przypadku; dringende Bitten usilne prośby; Jemanden dringend bitten usilnie kogo prosić; Dri'ngen, *sn.* (Drä'ngen) parcie, naleganie, naglenie.

Dri'nnen, Dari'nnen, *ad.* wewnątrz; co w nim jest.

Dri'ttehalb, *a.* u. *ad. num.* półtrzecia, półtrzeciéj.

Dri'ttel, *sn. Rk.* trzecia część; zwei — dwie trzecie.

Dri'ttens, *ad. num.* po trzecie.

Dri'tter, *a. num.* trzeci; ich habe es aus der dritten Hand mam to z trzeciéj ręki, słyszałem to od trzeciéj osoby; wir wollen an einem dritten Orte zusammenkommen zejdziemy się na trzeciém miejscu.

Dri'ttheil, f. Dri'ttel.

Dri'ttletzter, *a.* trzeci od końca.

Drob, f. Daro'b, Darü'ber.

Dro'ben, *ad.* tam w górze.

Dro'gman, *sm.* tłumacz u Porty.

Drogueri'en, f. Spezerei'-Waaren.

Drogue't, *sm. W. H.* drogiet, drogieta, drojet, materya półwełniana półjedwabna.

Drogui'st, *sm.* trzymający zioła lekarskie.

Dro'hbrief, *sm.* groźny list.

Dro'hen, *vn.* (h.) grozić; Jemandem mit dem Finger — komu palcem; Jemandem mit einer Strafe — grozić komu karą; der Feind droht der Stadt mit einer Plünderung nieprzyjaciel grozi miastu rabunkiem; Jemandem Rache, den Tod — grozić komu zemstą, śmiercią; Jemandem mit einem Besuche —, **grozić komu odwiedzinami, zapowiadać mu wizytę nieprzyjemną; drohende Gefahr grożące niebezpieczeństwo; f. a. Bedro'hen; der Feind droht der Stadt mit einer Belagerung nieprzyjaciel zagraża miastu obleżeniem; der Sturm, der Tod droht burza, śmierć zagraża, zbliża się; drohen odgrażać się; das Haus droht den Einsturz, droht mit Einsturz dom grozi upadkiem; wer droht, schlägt nicht, *kto wiele grozi, mało zaszkodzi; *nie każdy kąsa, co wąsami trząsa; Dro'hen, *sn.* grożenie; drohend groźliwy, grożący, groźny; drohende Stimme, Worte groźny głos, groźne słowa; eine drohende Stellung annehmen przybrać groźną postawę; drohend sprechen groźnie mówić.

Dro'hne, *sf. Ng.* trąd.

Drö'hnen, *vn.* (h.) drżący głos od. ton, huk wydawać; der Donner dröhnt fürchterlich piorun przeraźliwie huczy; — drżéć, trząść się; die Erde dröhnt unter seinen Füßen ziemia drży (i jęczy) pod jego nogami; es donnerte, daß die Fenster dröhnten tak grzmiało, że aż się okna trzęły (i dźwięczały); der Schlag dröhnte mir durch den ganzen Arm od uderzenia cała ręka mi się zatrzesła.

Dro'hrede, f. Dro'hwort.

Dro'hung, *sf.* grożenie, zagrażanie, odgrażanie i groźba; weder durch Bitten noch durch Drohungen ließ er sich bewegen ani prośbami ani groźbami nie dał się skłonić; auf Jemandes Drohungen nicht achten nie dbać na czyje groźby; Drohungen gegen Jemanden ausstoßen odgrażać komu; Dro'hwort, *sn.* groźne słowo.

Dro'llig, *a.* żartobliwy, ucieszny, śmieszny, zabawny, dziwny; Dro'lligkeit, *sf.* śmieszność, zabawność, dziwaczność. [drobarz.

Dromeda'r, *sm. Ng.* dromedar,

Dromme'te, f. Trompe'te; Dromme'ten, *vn.* (h.) trąbić; —, *va.*: etwas — otrębywać co.

Dro'nte, *sm. Ng.* dronte (ptak).

Dro'schke, *sf.* dorószka, dorożka; Dro'schkenführer, Dro'schkenfuhrmann, Dro'schkenkutscher, Dro'schkenmann, *sm.* dorószkarz, dorożkarz.

Dro'ssel, *sf. Zk.* grdyka, grdycze, gardło, krtań; *Ng.* drozd (ptak); Dro'ssel-, Dro'sselartig, *a. Ng.* drozdowy; Dro'sselader, *sf. Zk.* żyła szyjowa; Dro'sselbeere, *sf. Ng.* jarząb dziki, pospolity; jarzębina ptaszników.

Drost, *sm. Stw.* urzędnik na prowincyi, który prawie to samo jest co podprefekt, komisarz obwodowy od. cyrkułowy, landrat itd.; Drostei', *sf.*, Dro'stenamt, *sn.*, Dro'stenwürde, *sf. Stw.* urząd, godność, dystrykt landrata lub seneszala; f. a. Drost.

Drü'ben, *ad.* na tamtéj od. drugiéj stronie, z tamtéj strony rzéki; za górą; w pokoju na drugiéj stronie będącym; w drugiém mieszkaniu; w innéj części okrętu itd.

Drü'ber, f. Darü'ber.

Druck, *sm.* ciśnienie; — der Luft, *Ntl.* ciśnienie powietrza; — des Wassers, *Ntl.* ciśnienie wody; — von außen ciśnienie zewnątrz; — naciskanie, naciśnięcie, przyciśnięcie; — mit der Hand naciskanie ręką; — ucisk; unter dem Drucke leben żyć w ucisku; den Staat unter dem Drucke halten kraj trzymać w ucisku; unter dem Drucke schwerer Abgaben seufzen jęczéć pod ciężarem uciążliwych opłat; —, *Bchdr.* druk; der — ist deutlich, rein, frisch jest wyraźny, czysty, świeży; eine Schrift in den — geben, *Bchdr.* pismo jakie dać do druku, wydać (na widok publiczny); das Buch ist schon zum Drucke fertig książka już jest gotowa do druku; im Druck sein, *Bchdr.* być w druku; Drucke, *pl.* (gedruckte Bücher), *Litt.* druki; Druck-, *a. Bchdr.* drukarski.

Dru'ckbewilligung, *sf.* pozwolenie drukowania (jakiego pisma); Dru'ckbogen, *sm. Bchdr.* arkusz drukowany, arkusz druku.

Dru'cken, *va.* drukować (książkę, gazetę, płótno); ich habe diese Abhandlung — lassen kazałem wydrukować tę rozprawę.

Drü'cken, *va.* cisnąć, gnieść; das Wasser drückt die Luft, *Ntl.* woda ciśnie powietrze; der Stiefel drückt mich bót mnie ciśnie; drücke den Hut nicht so sehr nie gniéć tak kapelusza; diese Speise drückt mich im Magen ta potrawa ciśnie mnie w żołądku; es drückt mich im Magen ciśnie mnie w żołądku; an etwas — przyciskać do czego; Jemanden an die Wand — przyciskać kogo do ściany; an seine Brust — przyciskać do serca; in etwas — wcisnąć, wgnieść w co; den Thon in die Form — przyciskać glinę w formę; Jemandem etwas in die Hand — wcisnąć, wgnieść komu co do ręki; sich in die Ecke — wcisnąć się w kącik; auf etwas — wycisnąć na czém;

ein Siegel auf eine Urkunde — wcisnąć pieczęć na dokumencie; Jemandem einen Kuß auf die Lippen — dać komu pocałowanie, całusa; es drückt mich auf der Brust ciśnie mnie na piersiach; wund — odcisnąć, ciśnieniem ranę zrobić; der Sattel hat das Pferd (wund) gedrückt siodło odcisnęło konia; die Stiefel — bóty cisną; Jemanden todt — zgnieść, zagnieść kogo, udusić go (ściskając ob. przeciskając); drücken uciskać, dokuczać; der Schuh drückt mich trzewik mnie uciska; da drückt mich der Schuh, *to mnie dolega, trapi, dręczy; Jeder weiß am besten, wo ihn der Schuh drückt, *każdy wie najlepiéj, gdzie go dolega, co go boli; seine Unterthanen durch schwere Abgaben — uciskać poddanych uciążliwemi podatkami; die Schulden drücken ihn długi dokuczają mu.

Dru'cker, *sm. Bchdr. etc.* drukarz; Dru'cker-, *a. Bchdr.* drukarski.

Drü'cker, *sm.* klamka u drzwi do przyciskania; — in der Uhr naciskacz, czopek przy uszku zegarka, za którego naciśnieniem koperta się otwiera.

Dru'ckerba'llen, *sm. Bchdr.* piłka drukarska; Druckerei', *sf.* drukarstwo; drukarnia; Dru'ckerfarbe, *sf. Bchdr.* farba drukarska (wszelkiego koloru); Dru'ckerlohn, *sm. Bchdr.* zapłata drukarzowi; -ckerpresse, Dru'ckerschwärze, 2c., s. Bu'chdruckerpresse, 2c.

Dru'ckfehler, *sm.* omyłka drukarska; Dru'ckfertig, *a. Bchdr.* (Manuscript, Druckform) gotowy do druku; — sein, liegen być gotowym do druku; etwas — halten mieć co gotowym do druku; — machen wygotować do druku.

Dru'ckfirniß, *sm.* pokost do drukowania kobierców płóciennych; Dru'ckform, *sf. Bchdr.* forma drukarska; Dru'ckfreiheit, *sf.* wolność druku; Dru'ckhebel, *sm. Mech.* dźwignia do podnoszenia przez naciskanie; Dru'ckjahr, *sn. Litt.* rok wydania, w którym dzieło było drukowane; -ckkosten, *sm. pl. Bchdr. Bchh.* koszta druku.

Drü'ckkraft, *sf.* siła ciśnienia.

Dru'cklegung, *sf. Litt. Bchdr.*: — eines Werkes oddanie, położenie dzieła w druk.

Dru'cknagel, *sm.* cyngiel w kuszy ręcznéj do spuszczania cięciwy.

Dru'ckort, *sm. Bchdr. Litt.* miejsce druku; -ckpapier, *sn.* papier wodny, drukarski; -ckprobe, *sf. Bchdr.* próba druku; -ckschrift, *sf. Litt. Bchh.* pismo drukowane; *Bchdr.* druk; -ckschwärze, *sf. Bchdr.* czernidło drukarskie; -ckstempel, *sm.* tłok, stempel cisnący; -ckverbe'sserer, *sm. Bchdr. Litt.* korektor; -ckverbe'sserung, *sf. Bchdr.* poprawa druku, korekta.

Dru'ckwerk, *sn. Mech.* pompa cisnąca; *Litt.* s. u. Druck.

Dru'de, Drui'de, *sm. Kg. Gsch.* (keltischer Götzenpriester) druid, druida (kapłan celtycki); Drui'den-, *a. Kg. Gsch.* druidyczny, do druidów należący; Drui'din, *sf. Kg. Gsch.* druidka, kapłanka celtycka; Druidi'smus, *sm. Kg. Alt.* druidyzm.

Drum, s. Daru'm.

Dru'nter, s. Daru'nter.

Drü'se, *sf. Ng. Bw.* skorupka kryształowa (na powierzchni); *Hlk.* zołzy (choroba końska); von der — befallen werden, *Hlk.* zołzów dostać.

Dru'se, *sm. Geog.* Drus.

Drü'se, *sf. Zk.* gruczoł.

Dru'senasche, *sf.* popiół winnodrożdżowy (ze spalonego i zwapnionego lagru).

Drü'senentzündung, *sf. Hlk.* zapalenie gruczołów; -sengeschwu'lst, *sf. Hlk.* nabiegnienie gruczołów; -senverhärtung, *sf. Hlk.* stwardnienie gruczołów; -senverstopfung, *sf. Hlk.* zatkanie gruczołów.

Drü'senwülste, *sf. pl. Zk.* gruzły.

Drü'sicht, *a. Hlk.* gruczołowaty.

Drü'sig, *a. Hlk.* zołzowaty (koń); —, *Zk.* gruczoły mający.

Du, *pron.* ty.

Dubiö's, s. Zwei'felhaft.

Duble'tte, s. Double'tte.

Dublo'ne, *sf. Mzw.* dublon.

Duca'ten, *sm. Mzw.* dukat; czerwony złoty; Duca'ten-, *a. Mzw.* dukatowy; -tengo'ld, *sn. Mzw. etc.* dukatowe złoto.

Du'cken (sich), *vr.* (h.) schylić się, zgarbić się; głowę zwiesić; er muß sich — unter dem Gehorsam seines alten Oheims, *musi kark schylać posłusznie przed swoim starym wujaszkiem.

Du'ckmäuser, *sm.* ** ponurek, zcichapęk; zgłupiafrant; *człowiek skryty, podstępny; Du'ckmäuserig, *a.* *skryty, podstępny.

Du'cknackig, *a.* *pochyło się trzymający.

Dudelei', *sf. iron.* piszczenie, złe granie na dętym instrumencie, oder złe śpiewanie; Du'deln, *vn.* (h.) na kozie grać; piszczéć, mizernie grać na flecie itd., mizernie śpiewać; —, *va.* grać na kozie, i piszczéć co.

Du'delsack, *sm. Tk.* dudy, koza, kobza (do grania); Du'delsackpfeifer, *sm.* dudziacz, dudzista, dudka, kobziarz, gajda, dudarz, *duda; Du'delsackpfeifer-, *a.* gajdowski.

Due'll, *sn.* pojedynek; Jemanden zum — herausfordern wyzwać kogo na pojedynek; Due'll-, Due'lls-, *a.* pojedynkowy; Duella'nt, *sm.* pojedyniec; Duelli'ren (sich), *vr.* (h.): sich mit Jemandem — pojedynkować się z kim.

Due'tt, *sn. Tk.* duet.

Duft, *sm.* para; (Wohlgeruch) woń, zapach; Dü'ftchen, *sn. dim.* zapaszek.

Du'ften, *vn.* (h.) wonieć, pachnąć, mieć ob. wydawać zapach; stark — mocny mieć zapach; — wychodzić, wydobywać się z czego (o woniach); es duftet ein lieblicher Geruch aus den Blumen miły zapach wychodzi z kwiatów; Du'ftend, *ppr.* u. *a.*, Du'ftig, *a.* wonny, woniejący; pachnący.

Du'fttrunken, *a.* upojony wonią.

Duka'ten, 2c., s. Duca'ten, 2c.

Du'ldbar, *a.* mogący być cierpianym, zniesionym.

Du'lden, *vn.* (h.) u. *va.* cierpiéć; znosić; solche Unordnung kann nicht länger geduldet werden takiego nie porządku dłużéj zcierpiéć nie można; Du'lder, *sm.* cierpiciel, znosiciel, znoszący; frommer —, fromme Dulderin człowiek mężczyzna (kobieta), przeciwności znoszący z pobożném poddaniem się woli bożéj.

Du'ldsam, *a.* cierpliwy, cierpliwie znoszący; — (in Glaubenssachen 2c.) tolerant; Du'ldsamkeit, *sf.* cierpliwość; tolerancya; Du'ldung, *sf.* cierpliwe znoszenie, tolerowanie; tolerancya; Du'ldungsbrie'f, *sm. Kg. Gsch.* edykt zapewniający ob. nakazujący tolerancyą; -gsgei'st, *sm.* duch tolerancyi.

Dumm, *a.* głupi; —, *ad.* głupio; ich müßte — sein, wenn ich 2c. chybabym był głupi, gdybym itd.; das war ein dummer Einfall to był głupi koncept; dummer Kopf durna głowa; sich — zu etwas anstellen głupio się wziąć do czego; dummer Hans, s. Du'mmerja'n; dummes Zeug, *głupstwa, *banialuki; so dumm wie ein Bund Stroh, *głupi jak Pana Jezusa koń; Du'mmbart, s. Du'mmkopf; Du'mmbärtig, s. Du'mmköpfig; Du'mmdreist, *a.* niedyskretny; przez głupstwo za wiele sobie pozwolający; impertynent; natręt; Du'mmdreistigkeit, *sf.* niedyskretność, impertynencya; natręctwo; śmiałość z głupstwa pochodząca; s. a. A'lbern, Blö'dsinnig, A'lbernheit, Blö'dsinnigkeit.

Dü'mmer, *a. compar.*, Dümmst, *a. superlat.* v. Dumm, s. d.

Du'mmerja'n, Du'mmria'n, *sm.* głuptas, ciura.

Du'mmheit, *sf.* głupstwo; er hat es aus — gethan z głupstwa to zrobił; eine — begehen głupstwo zrobić; Du'mmkopf, *sm.* głupiec, głupia ob. durna głowa; Du'mmköpfig, *a.* głupi; s. a. Ei'nfältig.

Du'mmkühn, s. To'llkühn.

Dü'mmlich, *a.* głupowaty.

Dü'mmling, *sm.* głuptas.

Du'mmtrotzig, *a.* zaślepieniec, zapaleniec; głupio zuchwały.

Dumpf, *a.* cichy, ponury, głuchy, stłumiony; —, *ad.* ponuro, głucho; die Glocke hat einen dumpfen Klang, tönt — dzwon ma głos cichy, brzmi głucho; mit dumpfer Stimme singen stłumionym głosem śpiewać; dumpfer Schmerz ból głuchy, nieznaczny, niedokuczliwy; dumpf, *słaby na umyśle; niespełna rozumu mający.

Dü'mpfel, *sm.* kałuża, kotlina w rzece.

Du'mpfheit, *sf.* ponurość, głuchość (głosu); *słabość umysłu.

Du'mpfig, *a.* stęchły; dumpfiger Geruch, Geschmack stęchlizna; das Mehl riecht —, das Brod schmeckt — mąkę, chléb czuć stęchlizną; — zaduszliwy, zatęchły; wilgocią trącący; das Haus ist — ten dom jest wilgotny, czuć w nim wlgoć; er wohnt in einer dumpfigen Stube mieszka w zatęchłéj izbie.

Du'mpfsinn, *sm.* Du'mpfsinnigkeit, *sf.* słabość umysłu.

Dü'ne, *sf. Geog.* duna, pagorek piaszczysty na wybrzeżu morskiem; Dü'nen-, *a. Geog.* do dun należący; piaszczysty; *Ng.* na pagorkach piaszczystych rosnący.

Du'nen, *sf. pl.* puchy; in den — liegen w puchach leżéć; D'unenbe'tt, *sn.* pościel puchem natkana.

Dü'nensa'nd, *sm.* piasek dun.

Dung, s. Dü'nger.

Dü'ngen, *va. Ldw.* gnoić, mierzwić, nawozić (grunt); Dü'nger, *sm. Ldw.* gnój, mierzwa, nawóz.

Du'ngras, *sn. Ng.* s. Bi'nsenseide; kleines —, *Ng.* wełnianka pochewkawa, wełnica jednokłosowa.

Dü'ngung, *sf. Ldw.* gnojenie, nawożenie, mierzwienie.

Du'nkel, *a.* ciemny; es wird schon — ciemno się robi; das Licht brennt — świéca ciemna się pali; es wurde mir — vor den Augen ciemno mi się zrobiło od. zaćmiło mi się w oczach; diese Stelle ist mir sehr —, *to miejsce jest mi bardzo ciemne (niezrozumiałe); — (Tag, Wetter) posępny (dzień, pogoda); —, *nieznany, niewiadomy; sein dunkler Name, *jego nieznane imię; ein Mensch von dunkler Herkunft, *człowiek nieznanego (pospolitego) rodu; —, *tępy; meine Augen werden — wzrok mi tępieje.

Du'nkel, *sn.* ciemność, ciemne; er arbeitet im Dunkeln pracuje w ciemności; die Farbe fällt in's Dunkle kolor w ciemne wpada; die ganze Geschichte jener Zeit ist in ein undurchdringliches — gehüllt cała historya owych czasów pogrążona jest w nieprzebytych ciemnościach; das Uebel schleicht im Dunkeln złe szérzy się potajemnie, pokryjomu; s. a. Du'nkelheit.

Dü'nkel, *sm.* zarozumienie, zarozumiałość, *wysokie o sobie rozumienie; er besitzt, er hat viel — ma wiele zarozumienia; voller — zarozumiały.

Du'nkelblau, *a.* ciemnoniebieski, modry, granatowy; -nkelbraun, *a.* ciemnobrunatny; -nkelfarbig, *a.* ciemnobarwy, ciemnego koloru; -nkelfuchs, *sm.* (Pferd) gniadosz, gniady koń; -nkelgelb, *a.* ciemnożółty; -nkelgrau, *a.* ciemnoszarowy; -nkelgrün, *a.* ciemnozielony.

Du'nkelhaarig, *a.* ciemnowłosy, brunet.

Dü'nkelha'ft, *a.* zarozumiały; -nkelhaftigkeit, *sf.* zarozumiałość.

Du'nkelheit, *sf.* ciemność; — der Nacht ciemność nocy; — einer Stelle, *ciemność miejsca jakiego (w piśmie); er hat mir alle Dunkelheiten aufgeklärt, wyjaśnił mi wszystkie ciemne miejsca; Jemanden aus der — hervorziehen, *wydobyć kogo z ciemności (z nieznajomości); in — geboren sein, *z niskiego rodu pochodzić; s. a. Du'nkel, *sn.*

Du'nkelli'cht, s. Dä'mmerung.

Du'nkelma'nn, *sm. iron.* obskurant, człowiek który stara się przyćmić światło, prawdę; Wesen, Treiben, Zweck, *Zunft der Dunkelmänner obskurantyzm.

Du'nkeln, *vn. impers.* (h.): es dunkelt ciemno się robi.

Du'nkelroth, *a.* ciemnoczerwony. [łości.

Dü'nkelvoll, *a.* pełen zarozumia-

Dü'nken, *vn.* (h.) mniemać co, zdawać się; ich thue, was mir recht dünkt robię co mi się zdaje być słusznem; sie dünkt mir schön (zu sein) zdaje mi się być piękną; es dünkt mich, mich dünkt, ich höre seine Stimme zdaje mi się że słyszę głos jego; sich —, *vr.* (h.): er dünkt sich klüger (zu sein) als er ist ma się za mędrszego (mędrszym się być sądzi), niż jest; laß dich nicht klug — nie miéj się za mądrego; Dü'nken, *sn.* mniemanie, zdanie; meines Dünkens podług mego zdania; *jak mnie się zdaje.

Dü'nkirchen, *sn. Geog.* Dunkierka.

Dü'nkling, *sm.* zarozumialec; człowiek zarozumiały, wysokie o sobie rozumienie mający.

Dünn, *a.* cienki, rzadki; dünnes Brett, Fell cienka deska, skóra; dünne Leinewand cienkie płotno; dünner Faden cienka nić; dünnes Bier, dünner Wein cienkie piwo, cienkie wino; dünnes Haar, Blut rzadkie włosy, rzadka krew; dünne Milch, Luft rzadkie mleko, powietrze; das Getreide steht sehr —, *Ldw.* zboże bardzo rzadko stoi; — säen, rzadko siać; — machen wycieńczyć co; przerzedzić; die feindliche Reiterei dünn machen, *Kw.* przerzedzić konnicę nieprzyjacielską; — werden zcienieć, wycieńczeć, rozrzedzić; zrzadnąć; przerzedzić się; das Geld ist sehr — geworden pieniędzy bardzo się już przebrało; dünne Ohren, eine dünne Nase haben mieć delikatny słuch, węch; durch dick und dünn, * przez błota, bagna i rzeki.

Dü'nnbeinig, Dü'nnfüßig, *a.* cienkonogi, laskonogi.

Dü'nnblätterig, *a.* cienkoliści, cienkie liście mający.

Dü'nne, Dü'nnheit, *sf.* cienkość; rzadkość; Dünne (Weiche), *Zk.* pachwiny.

Dü'nnen, *va.* cieńszym zrobić; — (verdünnen) rozrzedzić; przerzedzić.

Dü'nnfüßig, *a.* s. Dü'nnbeinig; Dü'nnhaarig, *a.* rzadkie włosy mający; Dü'nnhalsig, *a.* cienką szyję mający; Dü'nnhäutig, *a.* cienką skórę mający.

Dü'nnheit, Dü'nnigkeit, *sf.* cienkość, subtelność, rzadkość.

Dü'nnleibig, *a.* chuderlawy, cienki; Dü'nnschalig, Dü'nnschälig, *a.* cienką skorupę od. łubinę mający; dünnschaliges Messer nóż z cienkiemi odkładkami; Dü'nnschenkelig, *a.* cienkie uda mający.

Dü'nnung, *sf.* słabizna.

Dunst, *sm. Ntl.* para; das Wasser verfliegt in Dünste woda zamienia się w parę; Jemandem einen blauen — vormachen, *tumanić kogo, *oczy mu zamydlić, *mydło komu w oczy puszczać; Dunst, Dünste, *pl.* wyziewy; wässerige Dünste wyziewy wodne; giftige Dünste jadowite wydechy; faule Dünste zgniłe wyziewy; *Jäg.* ptasi śrót, śrót na ptaki; Dunst-, Dampf-, *a.* parowy.

Du'nstbad, Da'mpfbad, *sn.* łaźnia, kąpiel parowa.

Du'nsten, *vn.* (h.) parę z siebie wydawać; parować, w kształcie pary wznosić się; wychodzić, uchodzić; pocić się.

Dü'nsten, *Kk.* s. Dä'mpfen.

Dü'nstig, *a.* pełen pary; parny, wyziewny.

Du'nstkreis, *sm. Ntl.* atmosfera, powietrznia, powietrzokrąg, parokrąg.

Duode'z, *sn. Bchdr. Bchh.* dwunastka, format arkusza na dwanaście części złożonego; ein Buch in — książka w dwunastce (*in duodecimo*); Duode'zfürst, *sm.* ** książątko, xiążątko; Duode'zmännchen, *sn. dim.* **człowiek małuśki, w małym formacie; Duode'zstaat, *sm.* **mały kraj książątka.

Du'pfen, Tu'pfen, Betu'pfen, *va.* wymaczywać, płatkiem od. skubanką osuszać; den Beinfraß mit Scheidewasser —, *Hlk.* spruchniałą kość serwaserem maczać.

Dupli'k, *sf.* duplika, odpowiedź na odpowiedź, powtorna skarga.

Duplica't, s. Double'tte.

Dur, *sn. Tk.* s. Du'rton, etc.

Durch, *praep.* przez; — die Stadt gehen iść przez miasto; — das Fenster auf die Straße sehen patrzéć przez okno na ulicę; der Weg geht — die Stadt droga idzie przez miasto; der Blitz fuhr — das Dach in's Haus piorun wpadł przez dach do domu; die Kugel ging ihm durch's Herz kula przeszła mu przez serce; durch Schmeicheleien hat er sich bei ihm in Gunst gesetzt przez pochlebstwa pozyskał jego łaskę; durch drei Tage, Jahre przez trzy dni, lata; die ganze Nacht — przez całą noc; — Geld kann man Alles ausrichten pieniędzmi wszystko dokazać można; Sie beschämen mich — Ihre Güte zawstydzasz mnie Pan swoją dobrocią; — Lernen u. Denken wird der menschliche Geist genährt uczeniem się i myśleniem żywi się umysł ludzki; Alles durch einander mengen pomieszać wszystko bez różnicy oder jedno z drugiém; durcheinander werfen porozrzucać bez ładu; Alles durch einander essen jeść jedno po drugiém nie zważając co po czém; Durch, *ad.*: meine Schuhe sind schon längst durch (gelaufen, gerissen) trzewiki już dawno podarte; ich bin nun mit dem Buche — (gekommen) otóż już skończyłem książkę, odbyłem się z nią; durch u. durch wskróś; całkiem; zupełnie; na wylot; Jemanden durch u. durch stechen przeszyć kogo na wylot; der elektrische Schlag erschütterte mich durch und durch iskra elektryczna wskróś mnie wstrząsnęła; ich schwitze durch u. durch cały jestem w potach; ich kenne ihn durch u. durch znam go na wylot; er ist ein Lügner durch u. durch jest łgacz od stop do głów; du mußt das Buch nicht blos durchblä'ttern, sondern auch durchle'sen tę książkę nie tylko masz przejrzéć, ale i przeczytać; was ich gelesen, das habe ich auch reif durchda'cht com czytał, tom też i gruntownie rozważył. [zorać.

Du'rchackern, *va. Ldw.* przeorać,

Du'rcharbeiten, *va.* przerobić, starannie wyrobić; den Teig — ciasto dobrze wygnieść; — przetrawić; er hat viel Nützliches gelesen, aber nicht gehörig durchgearbeitet, *czytał wiele pożytecznych rzeczy, ale nie strawił należycie; eine Wand — przebić ścianę; einen Berg, Felsen — przekopać górę, przekuć skałę; — pracą nadwerężyć; ich habe mir die Hände durchgearbeitet, *ręcem sobie zranił, obtarł, naderwał itd. przy pracy; sich — przebyć co z trudnością i pracą; sich durch den Schnee, durch einen Sumpf, durch einen Haufen — przegramolić się przez kopne śniegi, przebrnąć topne bagna; przecisnąć oder przepchać się przez tłum; ich habe mich schon durch die größten Schwierigkeiten durchgearbeitet, *jużem przebył, przezwyciężył największe trudności; er war in einer traurigen Lage, hat sich aber glücklich durchgearbeitet, * był w smutném położeniu, ale szczęśliwie przebrnął, wybrnął; Du'rcharbeiten, *sn.*, Du'rcharbeitung, *sf.* przerobienie, przerabianie.

Durcha'thmen, *vn.* (h.) tchem od. wonią swoją napełniać; der Lebenshauch Gottes durchathmet die Welt, *dech życia boski napełnia świat cały; der Rosenduft durchathmet die Luft, *róż wonie napełniają (swym przewiewem) powietrze.

Durchau's, *ad.* koniecznie; er will es — haben koniecznie to chce mieć; das ist — nothwendig to jest koniecznie potrzebne; — całkiem; der Boden besteht — aus Sand grunt całkiem składa się z piasku; — wcale; bynajmniéj; er will es — nicht gestehen wcale nie chce tego wyznać; es scheint — nicht zweifelhaft zu sein, daß 2c. zdaje się bynajmniéj nie być rzeczą wątpliwą, że itd.

Du'rchbacken, *vn.* (s.) wypiec się.

Durchbe'ben, *va.* wskróś przejąć; ein Schauer durchbebte mich bei diesem Anblick na ten widok dreszcz mnie wskróś przeszedł; Freude durchbebt mir die Brust radość mi serce przenika.

Du'rchbeißen, *va. irr.* (beiße durch, biß durch, durchgebissen) przegryźć; der Hund hat ihm das Ohr durchgebissen pies przegryzł mu ucho; sich — przegryźć się, kąsając od. odgryzając się drogę sobie robić; der Hund hat sich durch die ganze Heerde durchgebissen pies przegryzł się przez całą trzodę; sie hat Feinde, die ihr zusetzen, aber sie wird sich schon —, *ma nieprzyjaciół co jéj dokuczają, ale potrafi się odgryźć i dać z nimi radę.

Durchbei'ßen, *va. irr.* ugryźć i gryząc przedziurawić; das Brod ist nicht zu durchbeißen chleba nie można ugryźć; das Scheidewasser hat die Platte durchbissen serwaser przedziurawił (przeżarł, przegryzł) taflę.

Du'rchbeizen, *va.* przebejcować, przegryźć, przezrzéć (o cieczach gryzących); przemacerować (jak sól szynkę itd.).

Durchbei'zen, *va.* u. *vn.* wybejcować się; wymacerować się; das Leder ist noch nicht gehörig durchbeizt, *Grb.* skóra jeszcze nie dosyć się wymacerowała; Du'rchbeizung, *sf.* przebejcowanie, przemacerowanie; Durchbei'zung, *sf.* wymacerowanie, wybejcowanie.

Du'rchbekommen, *va. irr.* (bekomme durch, bekam durch, durchbekommen) przesunąć, przewlec, przepchnąć, przecisńąć przez jaki otwór i dostać na drugą stronę; ich kann den Faden nicht — nie mogę przewlec nitki.

Du'rchbeten, *va.* odmówić (odbyć modląc się); alle Gebete — odmówić wszystkie modlitwy; den Rosenkranz — odmówić różaniec.

Durchbe'ten, *va.* na modlitwie od. na modleniu się przepędzić, strawić; die ganze Nacht — na modlitwie od. na modleniu się przepędzić całą noc.

Durchbe'tteln, *va.* zebrząc przebyć, przejść, przejechać jakie miejsce; das ganze Dorf — zebrząc przebyć całą wieś.

Du'rchbetteln (sich), *vr.* (h.) z żebraniny żyć; o żebranym chlebie pędzić życie.

Du'rchbeuteln, *va.* przepytlować, przez pytel przepuścić (mąkę).

Du'rchbildern, *va.*: ein Buch — obrazki w książce przeglądać.

Durchbi'ttern, *va.* napełnić goryczą.

Du'rchblasen, *va. irr.* (blase durch, blies durch, durchgeblasen) przedmuchnąć przez co; wskróś przewiać, wydmuchać; der Wind hat mich sehr durchgeblasen wiatr mnie strasznie wydmuchnął; —, *Tk.* odegrać, przegrać; das ganze Stück — przegrać cały kawałek.

Durchbla'sen, s. Durchwe'hen.

Durchblä'ttern, *va.* przerzucać karty w książce itd., książkę przeglądać, ulotnie czytać, wartować w książce.

Du'rchblicken, *vn.* (h.) przeglądać, dać się widziéć, okazywać się; die Sonne blickt zuweilen durch słońce czasem przegląda (przez chmury); etwas — lassen okazać co, dać poznać, nie módz utaić; in seinen Reden blickte Neid durch, *w mowie jego widać było zazdrość.

Durchbli'cken, *va.* przeglądać, przepatrywać, przezierać; er durchblickte das Zimmer nach ihm oglądał się po pokoju szukając go; Jemanden — przeniknąć kogo; *odgadnąć jego sposób myślenia.

Du'rchblinken, *vn.* (h.) błyszczéć przez co.

Du'rchblitzen, *vn.* (h.) w kształcie błyskawicy przeleciéć przez co; *błyszczéć przez co; ihre funkelnden Augen blitzten durch den Schleier durch jéj skrzące się oczy błyszczały przez zasłonę na twarzy.

Durchbli'tzen, *va.* w kształcie błyskawicy co przeszyć, przebiedz; der Donnerstrahl durchblitzt die schwarzen Wolken piorun z błyskiem przerzyna czarne chmury.

Du'rchblöken, *va.* beczącym głosem co odśpiewać.

Durchblö'ken, *va.* bekiem napełnić miejsce jakie; die Schafe durchblöken den ganzen Stall owce beczą po całéj stajni.

Du'rchbluten, *vn.* (h.): die Wunde blutet durch (durch den Verband) krew z rany przechodzi (przez obwiązkę).

Du'rchbohren, *va.* przewiercić; wywiercić na wylot; sich — przebić się przez co.

Durchboh'ren, *va.* przedziurawić; przeszyć; Jemanden mit dem Degen — przeszyć kogo szpadą; er sah mich an, als wollte er mich mit seinen Blicken —, *spojzrzał na mnie jak gdyby mnie chciał przeszyć swym wzrokiem; sein Jammer durchbohrt mir das Herz jego jęki serce mi przeszywają.

Durchboh'rung, *sf.* przewiercenie.

Du'rchbraten, *vn. irr.* (brate durch, briet durch, durchgebraten), *Kk.* dobrze się wypiec (o pieczeni).

Durchbra'ten, *va. irr.*: die Sonne hat mich ganz durchbraten, *słońce mnie wskróś przepaliło, przepiekło.

Durchbrau'sen, *va.* przeszumiéć, przechodzić od. przebiegać szumem; ein fürchterlicher Wind durchbrausete das Gefilde okropny wicher szumiał po polach; die Jagdgesellschaft durchbrausete gleich dem wüthenden Heere den Wald jak rozhukane wojsko myśliwców zgraja szumiała po lesie.

Du'rchbrausen, *vn.* (h.) szumiéć przez jakie miejsce.

Du'rchbrechen, *va. irr.* (breche durch, brach durch, durchgebrochen) przełamać; wyłamać; sich — wyłamać się zkąd; die Gefangenen machten den Versuch sich durchzubrechen niewolnicy usiłowali się wyłamać.

Durchbre'chen, *vn. irr.* (h.) przedrzéć się przez co (złamawszy zawady); das Wasser brach durch den Damm durch woda przedarła się przez groblą; die Reiterei brach mitten durch die Feinde durch, *Kw.* konnica przedarła się (przerznęła się) przez środek nieprzyjaciół; die Sonne bricht durch (die Wolken) słońce przedziera się przez chmury; die Knospen brechen durch pączki już się pokazują, wydobywają; die Zähne brechen durch zęby się wyrzynają.

Durchbre'chen, *va. irr.* (h.) przełamać; przerwać; das Wasser durchbrach den Damm woda przerwała groblą; schon hatten sie das Mitteltreffen durchbrochen 2c., *Kw.* już byli przełamali średni szyk itd.; um die Mauer zu — dla przełamania (wyłamania) muru; — dziurkować, wycinać od. wyrzynać dziurki podług wzoru, aby przez nie podłożona robota wyglądała; durchbrochene Arbeit robota dziurkowana; Durchbre'cher, *sm.* przełamywacz; Du'rchbrechung, *sf.* przełamanie; Durchbre'chung, *sf.* przełamywanie.

Durchbre'nnen, *va. irr.* (brenne durch, brannte durch, durchgebrannt) przepalić, dobrze wypalić; die heftigste Liebe durchbrannte sein Herz, *żar gwałtownéj miłości serce mu palił.

Du'rchbrennen, *vn. irr.* (h.) przeżegać, przepalić się przez co, wypalić dziurę i dostać się na drugą stronę; die glühende Kohle brannte durch den Tisch durch zarzęcy się węgiel przepalił się przez stół; es hat durchgebrannt ogień przeszedł na drugą stronę; —, ** s. Entflie'hen, Entwei'chen, Davon'laufen.

Du'rchbringen, *va. irr.* (h.) (bringe durch, brachte durch, durchgebracht) przeprowadzić (przez jakie miejsce); man hat hier heute einige Diebe durchgebracht przeprowadzono tu dziś kilku złodziei; er brachte die Waaren glücklich durch szczęśliwie towary przeprowadził przez granicę, komorę itd.; — przesunąć, przesadzić, przewlec itd. przez co; den Faden durch das Nadelöhr — przewleć nitkę przez uszko (u igły); ich kann den Arm durch diese Oeffnung nicht — nie mogę przesunąć (przecisnąć, wpakować) ręki przez ten otwór; — (überwintern, z. B. Vieh, Pflanzen, Obst) przezimować (bydło, rośliny, owoce); — (verschwenden), *przemarnować, przeputać, przechulać; sein ganzes Vermögen — przemarnować cały majątek; sein Erbtheil — przemarnować schedę; — (verbringen, hinbringen) dokonać, doprowadzić do końca rozpoczętą robotę; sein Leben ruhig — doprowadzić, przepędzić spokojnie życie; sich — mit etwas utrzymywać się z czego; sich kümmerlich — biednie żyć; er bringt sich durch wie er kann, *jak może biedę łata od. klepie; Du'rchbringen, Du'rchbringung, *sf.* przeniesienie; — (Verschwendung) przemarnowanie; Du'rchbringer, *sm.* (Verschwender) marnotrawca, utratnik.

Durchbro'chen, *pp.* u. *a.* (v. Durch-

bre'chen): przebity, kratkowany; przełamywany; przerzystą robotą; s. a. Durchbre'chen.

Du'rchbruch, *sm.* przełamanie, przerwanie (grobli, tamy); —, *Kw.* przedarcie się (nieprzyjaciela); *Zk.* *Hlk.* wyrzynanie się (zębów); — miejsce, gdzie co przełamane, przerwane; s. Au'sbruch.

Du'rchbrüllen, *va.* ryczącym głosem odśpiewać.

Durchbrü'llen, *va.* rykiem napełnić; der Löwe durchbrüllt den Wald lew ryczy po lesie.

Durchbrü'ten, *va.* *przepędzać w głębokiém zamyśleniu; er durchbrütete ganze Tage in stiller Wehmuth, *w cichéj tęsknocie zatopiony w myślach trawił dnie całe.

Du'rchbürsten, *va.* szczotką wychędożyć, przechędożyć; Jemandem die Haut — szczotką przetrzéć komu skórę; Jemanden —, *wyczesać kogo, porządnie wyłajać.

Durchda'cht, *pp.* u. *a.* u. *ad.* rozmyślny; z uwagą; tief durchdachtes Werk głęboko pomyślane dzieło.

Du'rchdampfen, *vn.* (h.) przez jakie miejsce przepuszczać od. przechodzić w kształcie pary, dymu; hier dampft der Ofen durch tędy się dym i z pieca; hier dampft es durch tędy dym wychodzi.

Durchda'mpfen, *va.* napełnić parą, dymem, od. w kształcie pary; die Räucherkerzen haben das ganze Zimmer durchdampft dym z trociczek rozszedł się po całym pokoju.

Du'rchdenken, *va. irr.* (h.) (denke durch, dachte durch, durchgedacht): koleją przemyśliwać, zastanawiać się nad czém.

Durchde'nken, *va. irr.* (h.) należycie rzecz rozważyć, gruntownie się nad nią namyślić; ich habe das Alles richtig durchdacht jużem to wszystko sobie rozważył należycie; durchdachte Rede mowa ułożona z rozwagą, z zastanowieniem; durchdachter Plan plan należycie rozważony, z namysłem ułożony.

Du'rchdienen, *va.* przebyć co służąc; er hat alle Stufen nach der Reihe durchgedient przeszedł przez wszystkie stopnie służby kolejno.

Durchdo'lchen, *va.* sztyletem przebić.

Durchdo'nnern, *va.* grzmiącym hukiem napełnić; das Geschütz durchdonnerte Wald u. Flur działa grzmiały po lesie i niwach; diese Nachricht durchdonnerte ihn, *ta wiadomość przeszyła go jak piorun.

Durchdö'rren, *vn.* (Obst, Früchte, ꝛc.) dobrze wysuszyć (owoc itd.).

Du'rchdrängen, *va.* przecisnąć; sich durch einen Haufen — przecisnąć się przez tłum.

Du'rchdringen, *vn. irr.* (s.) (dringe durch, drang durch, durchgedrungen) przecisnąć się; przedrzéć się, przebić się przez co; die Feinde drangen durch bis in die Stadt nieprzyjaciele przedarli się aż do miasta; die Reiterei griff den rechten Flügel an u. drang durch, *Kw.* konnica uderzyła na prawe skrzydło i przebiła się; das Wasser dringt schon durch woda już się przechodzi, sączy się; die Luft dringt durch powietrze uchodzi; die Blätter sind so dicht, daß die Sonne nicht — kann liście tak są gęste, że się słońce przedrzéć nie może; die Nässe dringt durch wilgoć przechodzi; die Kälte dringt durch den Pelz zimno przechodzi przez futro; der Verstand des Menschen dringt bis zum Himmel durch rozum ludzki przedziera się aż do nieba; durchdringender Verstand rozum przenikliwy; seine Stimme dringt nicht durch głos jego nie donośny; —, *dokazać swego; er widersetzte sich dem Vorschlage u. drang durch opierał się wnioskowi i dokazał swego (postawił na swojém, utrzymał się); er ist mit seinem Vorschlage nicht durchgedrungen nie utrzymał się ze swoim projektem.

Durchdri'ngen, *va. irr.* (h.) przenikać, przejmować; Wärme durchdringt alle Körper ciepło przenika wszystkie ciała; Kälte durchdringt alle meine Glieder zimno przejmuje mi wszystkie członki; durchdringend przeszywający; durchdringender Schmerz przenikający ból; durchdringende Kälte przenikające zimno; durchdringende Stimme donośny głos.

Durchdru'ngen, *pp.* u. *a.* przejęty; — von Schmerz przejęty boleścią; — von Freude, Liebe, Achtung gegen Jemanden przyjęty radością, miłością, uszanowaniem dla kogo.

Durchdri'nglich, *a.* przenikliwy, który się daje przeniknąć; -dri'nglichkeit, *sf.* przenikliwość, przenikłość.

Du'rchdrücken, *va.* przecisnąć, przetłoczyć przez co; przepchnąć; cisnąc przełamać; odcisnąć; sich —, *biednie życie pędzić; er hat sich so durch die Welt — müssen, *tak musiał się przepychać po świecie.

Durchdü'nsten, *va.* przechodzić parą.

Du'rcheilen, *vn.* (h.) śpiesznie przebiedz, przejechać, przelecieć.

Durcheina'nder, *ad.* s. u. Durch; —, *sn.* gmatwanina; Durcheina'nderme'ngen, *va.* pogmatwać; -cheinandermengung, *sf.* pogmatwanie; durcheinandergemengt pogmatwany.

Du'rcheitern, *vn.* (h.) *Hlk.* die Wunde eitert durch ropa z rany ciecze przez obwiąskę, płatek itd.

Durchei'tern, *vn.* (s.) *Hlk.* całkiem zropiéć; durcheitert, *Hlk.* ropą całkiem zaszły, zaropiały.

Du'rchfädeln, *va.*: einen Faden — przeciągnąć nitkę; przewlec.

Du'rchfahren, *vn.* u. *va. irr.* (s.) (fahre durch, fuhr durch, durchgefahren) przejechać (przez jakie miejsce); den Weg — wyjeździć, rozjeździć drogę; ein Blitz fuhr durch u. tödtete ihn piorun przeleciał i zabił go; er will überall mit dem Kopfe —, *zawsze chce na swojém postawić.

Durchfa'hren, *va. irr.* (h.) przewieźć przez jakie miejsce; — jeździć, pływać po jakiem miejscu; die Schiffe durchfahren das Meer okręty pływają po morzu; Schauer durchfuhr ihm die Glieder dreszcz go przeszedł po wszystkich członkach; Du'rchfahrt, *sf.* przejazd, przejechanie, miejsce gdzie się przejeżdża; przewóz; ich traf mit ihm auf der — zusammen zjechałem się z nim na przewozie; Du'rchfahrtszoll, *sm.* *Stw.* opłata od przewozu, przewozowe.

Du'rchfall, *sm.* *Hlk.* biegunka, mocne rozwolnienie żołądka; den — bekommen, haben biegunki dostać, miéć biegunkę.

Du'rchfallen, *vn. irr.* (s.) (falle durch, fiel durch, durchgefallen) przepadać, paść i przelecieć przez jakie miejsce; —, *(zu kurz kommen, etwas nicht erlangen) nieutrzymać się; im Examen —, *nie ostać się w eksaminie, *nie złożyć eksaminu; ich bin in der Lotterie durchgefallen, *na loteryi nic nie wygrałem.

Du'rchfällig, *a.*: — sein, *Hlk.* miéć biegunkę.

Durchfa'lten, *va.* pofałdować; der Gram hat seine Stirn durchfaltet, *zgryzota pomarszczyła (zorała) mu czoło.

Du'rchfaulen, *vn.* (s.) przegnić.

Du'rchfechten, *va. irr.* (fechte durch, focht durch, durchgefochten) bronią dokazać czego; seine Meinung —, *utrzymać się przy swojem zdaniu; sich — z bronią w ręku (u)torować sobie drogę; *utrzymać się przy swojém; dokazać swego, wybić się.

Du'rchfegen, *va.* pozamiatać.

Du'rchfeilen, *va.* przepiłować (pilnikiem).

Durchfei'len, *va.* *okrzesać, ogładzić (pismo, dzieło). [wilgotnieć.

Du'rchfeuchten, *vn.* (h.) prze-

Durchfeu'chten, *va.* zwilżyć.

Du'rchfeuern, *va.* rozpalić, dobrze zapalić w piecu, rozgrzać co; — (durchschießen) strzelić przez co.

Durchfie'deln, s. Durchgei'gen.

Du'rchfinden (sich), *vr. irr.* (finde mich durch, fand mich durch, mich durchgefunden) przechodząc przez jakie miejsce znaleźć drogę do wyjścia; ich konnte mich durch den Wald nicht — nie mogłem znaleźć drogi przez las do wyjścia.

Du'rchfischen, *va.*: den ganzen Teich — po całym stawie ryby łowić.

Du'rchflammen, *vn.* (h.) jak płomień przelecić przez co.

Durchfla'mmen, *va.* ogniem przejąć; diese Rede durchflammte Alle, *ta mowa zapaliła wszystkich.

Durchfla'ttern, *va.* szybko przelecieć (trzepiocąc się); przelatywać, przelecieć z trzepotaniem; so durchflatterte sie das Leben, *tak (lekkomyślnie trzepiotając) przepędziła życie.

Durchfle'chten, *va. irr.* (h.) (durchflechte, durchflocht, durchflochten) przeplatać, przepleść; ihr Haar war mit Blumen durchflochten włosy jéj były poprzeplatane kwiatami.

Du'rchfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege durch, flog durch, durchgeflogen) przelecieć; er reiset so schnell, daß er nur durch die Städte durchzufliegen scheint tak szybko podróż odprawia, iż zdaje się, że tylko przelatuje przez miasta.

Durchflie'gen, *va. irr.* (h.) (durchfliege, durchflog, durchflogen) przelatywać, przelecieć; der Vogel durchfliegt die Luft ptak przelatuje przez powietrze; ein Buch —, *przebiedz książkę, szybko przeczytać książkę; er durchflog das Schreiben, *szybko przebiegł od. przeczytał pismo.

Du'rchfließen, *vn. irr.* (s.) (durchfließe, durchfloß, durchflossen) przepływać; hier fließt das Wasser durch tędy przepływa woda.

Durchflie'ßen, *va. irr.* (h.) (fließe

durch, floß durch, durchgeflossen): der Bach durchfließt das Thal strumień przepływa dolinę; ein heller Schimmer durchfloß das hohe Gewölbe, *jasny blask przesunął się po wysokiém sklepieniu.

Du'rchflößen, *va.* przepławić; przepławiać; Holz unter einer Brücke — przepławiać drzewo pod mostem.

Durchflö'ten, *va.* graniem na flecie napełnić miejsce jakie; die Nachtigall durchflötet den Wald słowik śpiewa po całym lesie.

Du'rchflug, *sm.* przelot; auf meinem Durchfluge durch Frankreich w moim przelocie przez Francyą.

Du'rchfluß, *sm.* przepływ, przeciek; przechód.

Du'rchfluten, *vn.* u. *va.* (h.) płynąć burzliwie przez jakie miejsce; der mächtige Strom flutet zwischen den Felsen durch, od. durchflutet die Felsen potężny strumień wśród skał toczy swe bałwany.

Du'rchforschen, Durchfo'rschen, *va.* badać, śledzić, poszukiwać, starać się zgłębić; zgłębiać, przenikać, przetrząsnąć.

Du'rchfragen, *va.* kolejno się pytać; do końca wypytać.

Durchfra'gen, *va.* wszędzie się pytać; ich habe die ganze Stadt nach ihm durchfragt po całym mieście pytałem się o niego; sich — pytając się ciągle o drogę dojść do celu; ich wußte den Weg nicht, aber ich habe mich durchgefragt nie wiedziałem drogi, ale pytając się od miejsca do miejsca trafiłem wreszcie.

Du'rchfressen, *va. irr.* (h.) (fresse durch, fraß durch, durchgefressen) przezrzéć, przegryźć; die Maus hat das Leder durchgefressen mysz przegryzła skórę; sich — przegryźć się (jak mysz przez co); *§ paść się cudzą strawą; *z cudzych półmisków zjadać i tak się utrzymywać.

Durchfre'ssen, *va. irr.* (h.) (fresse durch, fraß durch, durchfressen): der Eiter hat das Fleisch durchfressen, *Hlk.* ropa przeżarła ciało; durchfressen przegryziony.

Du'rchfrieren, *vn. irr.* (h.) (friere durch, fror durch, durchgefroren, durchfroren) przemar-znąć (wskróś).

Durchfrie'ren, *va. irr.* (h.) (durchfriere, durchfror, durchfroren) przemarzać; — lassen (eine Zeit lang dem Froste aussetzen) przemar-zać; durchfroren przemar-zły.

Du'rchfuchteln, *va.*: Jemanden — wypłazować kogo; wybić kijem, skórę komu wytrzepać.

Du'rchfühlen, *va.* poczuć przez co; er hat die Schläge kaum durchgefühlt ledwo poczuł te plagi; er hat diese Anspielung durchgefühlt, *zmiarkował tę aluzyą.

Du'rchfuhre, *sf.* przewiezienie, przeprawa, przez jakie miejsce.

Du'rchführen, *va.* przeprowadzić przez jakie miejsce; einen Rechtstreit — przeprowadzić proces; seine Meinung — udowodnić swoje zdanie; utrzymać się przy zdaniu; etwas —, *doprowadzić do końca; Du'rchführung, *sf.* prowadzenie do końca, przeprowadzenie.

Du'rchfuhrzo'll, Du'rchgangszo'll, Tra'nsitzo'll, *sm. Stw.* cło przewozowe, tranzytowe.

Du'rchfunkeln, *vn.* (h.) błyszczéć, iskrzyć się przez co.

Durchfu'nkeln, *va.* swym blaskiem, światłem napełniać, oświécać.

Durchfu'rchen, *va.*: etwas — brózdy przez co poprowadzić; durchfurchte Stirn poorane czoło.

Durchfü'ttern, *va.* całkiem podszyć (podszewką).

Du'rchfüttern, *va. Ldw.* przeżywić przez zimę (bydło); wyżywić przez czas niejaki.

Durchgä'hnen, *va.* przeziewać, przepędzić ziewając.

Du'rchgähren, *vn. irr.* (s.) (gähre durch, gohr od. gährte durch, durchgegohren) przefermentować, dobrze wyrobić. [napełnić.

Durchgä'llen, *va. Zk. Htk.* żółcią

Du'rchgang, *sm.* przejście, przechód; — der Waaren durch ein Land, *H.* przechód towarów przez jaki kraj; — des Mercur durch die (Bahn der) Sonne, *Stk.* przechód Merkuryusza przez słońce; das Haus hat zwei Durchgänge dom ma dwa przechody; Du'rchgangbar, *a.* przechodni, przejście mający.

Du'rchgängig, *a.* u. *ad.* zwykły, pospolity, powszechny; zwykle; pospolicie, powszechnie; bez różnicy, bez wyjątku; es ist durchgängige Sitte jest to zwyczaj powszechny; man findet diesen Gebrauch — ten zwyczaj znajdujemy powszechnie.

Du'rchgangs-, *a.* przechodowy, tranzytowy; Du'rchgangsgerechtigkeit, *sf.*, Du'rchgangsrecht, *sn. Stw. Rw.* prawo przechodzenia (przez cudzy grunt, dom); Du'rchgangshandel, *sm. H.* handel przechodowy od. tranzytowy; Du'rchgangszo'll, *sm. Stw. H.* cło przechodowe od. tranzytowe.

Du'rchgärben, s. Du'rchgerben.

Du'rchgäten, *va. Gtn. Ldw.* wypleć, oplić po kolei; wypleć urzystko.

Du'rchgebrauchen, *va.* kolejno używać; ich habe schon alle Mittel durchgebraucht jużem używał kolejno wszystkich lekarstw; jużem wszystkie przeszedł. [mar-zły zziębiony.

Du'rchgefroren, *pp.* u. *a.* prze-

Du'rchgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe durch, ging durch, durchgegangen) przejść przez jakie miejsce; hier kann man — tutaj można przejść; die Truppen, die Waaren sind schon durchgegangen wojsko, towary już przeszły (przez miasto itd.); die Kugel traf, sie ging aber nicht durch kula trafiła, ale nie przeszła (na wylot); dieser Vorschlag, diese Meinung wird nicht — ten projekt, to zdanie nie przejdzie (nie utrzyma się, nie będzie przyjęte); — zemknąć, drapnąć, uciec; — (davon laufen) rozbiegać się (o koniach); —, *Bk.* przechodzić od spodu do wierzchu; durchgehende Säulen, *Bk.* słupy ciągłe; gerade — nie robić żadnéj różnicy, nie miéć na nie względu; wszystkich miéć zarówno.

Durchge'hen, *va. irr.* (h.) przechodzić co, chodzić od końca do końca; ich ging den ganzen Wald, die ganze Stadt durch przeszedłem cały las, całe miasto; ich habe das Buch, die Rechnungen durchgegangen przeszedłem książkę, rachunki; wir wollen die Paragraphen einzeln — przejdziemy paragrafy koleją każdy z osobna; sich etwas — (abnutzen durch das Gehen) chodzeniem uszkodzić sobie co; ich habe mir die Füße, Strümpfe durchgegangen obtarłem sobie nogi, przedarłem sobie pończochy chodzeniem.

Du'rchgehends, *ad.* bez różnicy, bez wyjątku; całkiem; die Waare taugt — nichts ten towar całkiem (od. bez wyjątku) nic nie wart.

Du'rchgeigen, *va. Tk.* przegrać, odegrać co na skrzypcach.

Durchgei'gen, Durchfie'deln, *va.* grając na skrzypcach przepędzić i przejść miejsce jakie; er durchgeigte die ganze Stadt grał po całém mieście.

Du'rchgeißeln, *va.* wyćwiczyć, wychłostać, wysmagać; smagając pędzić przez jakie miejsce.

Du'rchgerben, *va. Grb.* wygarbować; Jemanden —, **wygarbować komu skórę.

Du'rchgießen, *va. irr.* (h.) (gieße durch, goß durch, durchgegossen) przelać, przelewać przez co.

Durchgi'rren, *va.* gruchając przelatywać itd. przez jakie miejsce; die Taube durchgirrt den Wald gołąb' grucha po całym lesie.

Du'rchglänzen, *vn.* (h.) błyszczéć przez co.

Du'rchgleiten, *vn. irr.* (s.) (gleite durch, glitt durch, durchgeglitten) u. Durchglei'ten, *va. irr.* (h.) (durchgleite, durchglitt, durchglitten) prześliznąć się przez jakie miejsce; der Kahn glitt unter der Brücke durch łodka prześliznęła się pod mostem; przemknąć się przez co.

Du'rchglimmen, *vn.* (h.) przetlić się przez co.

Durchglü'hen, *va.* rozpalić do czerwoności (żelazo); zapalić; zapałem przejąć; von heiliger Ehrfurcht vor Gott durchglüht, *zapalony świętą przed Bogiem pokorą; Durchglü'hung, *sf.* rozpalenie.

Du'rchgraben, Durchgra'ben, *va. irr.* (h.) grabe durch, grub durch, durchgegraben, u. durchgrabe, durchgrub, durchgraben) przekopać; sich — przekopać się.

Du'rchgreifen, *vn. irr.* (h.) (greife durch, griff durch, durchgegriffen) rękę przez co przetknąć i uchwycić; uchwycić co przetknąwszy rękę; —, *szczérze od. z energią się wziąć do rzeczy; użyć powagi od. dzielnych, skutecznych środków dla dokonania czego; hier muß man —, *tutaj trzeba się wziąć energicznie; er betrieb die Sache ernsthaft, aber er griff nicht durch szczérze się tém zajmował, ale nie dosyć dzialnie, aby dokazać swego; durchgreifende Mittel, Maßregeln, *środki dzielne, energiczne; eine durchgreifende Kritik, *krytyka gruntownie roztrząsająca, na ścisłych zasadach oparta.

Durchgrei'fen, *va. irr.* (h.) częstém braniem do ręki lub dotykaniem się przedziurawić; der Hut ist schon durchgegriffen kapelusz już ma dziury tam gdzie się bierze do ręki.

Durchgrü'beln, *va.* szperać, wyszperać na czém.

Durchgrü'nden, *va.* gruntownie zbadać; s. a. Ergrü'nden.

Du'rchgrunzen, *va.* odśpiewać co kwikliwym od. chrapliwym głosem; odkwiczéć.

Durchgru'nzen, *va.* krząkać, rechtać po jakiém miejscu; den gan-

zen Hof — krząkać od. rechtać po całem podwórzu (o świni).

Du'rchgucken, *vn.* (h.) patrzéć, wyglądać przez co; er stand am Fenster u. guckte durch stał przy oknie i wyglądał przez nie (przez szyby); die Aermel waren so zerrissen, daß die nackte Haut durchguckte rękawy tak były podarte, że gołe ciało wyglądało przez nie.

Durchgu'cken, *va.* przeglądać jakie miejsce; alle Winkel — przeglądać wszystkie kąty.

Du'rchgurgeln, *s. Vertri'nken, § Versau'fen.

Du'rchguß, *sm.* przelewanie; wylew; *Kk.* cedzidło, naczynie dziurkowate do cedzenia; s. a. Gu'ßstein, Du'rchschlag.

Du'rchhaben, *va. irr.* (h.) (habe durch, hatte durch, durchgehabt) skończyć co, odbyć się z czém; ich habe das Buch schon durch (durchgelesen) jużem książkę skończył (czytać); ich habe den Faden noch nicht durch (gebracht) jeszcze nitki nie przewlokłem.

Du'rchhacken, *va.* przerąbać; przekopać, skopać (motyką); s. a. Du'rchpicken.

Du'rchhalftern (sich), *vr.* (h.) wygrzebać się, wydobyć się z kłopotu.

Du'rchhallen, *vn.* (h.) przechodzić, przebijać się przez co, być słyszanym.

Durchha'llen, *va.* rozlegać się po jakiem miejscu; der Donner durchhallte Berg u. Thal grzmot się rozlegał po górach i dolinach.

Du'rchhalten, *va. irr.* (h.) (halte durch, hielt durch, durchgehalten) koleją trzymać wszystkie; er hat schon alle vorräthigen Predigten durchgehalten już wszystkie kazania powiedział, które miał gotowe.

Du'rchhämmern, *va.* młotkiem przebić dziurę; wykuć dobrze.

Du'rchharken, Durchha'rken, *va.* (Du'rchrechen), *Gtn. Ldw.* przegrabić, zgrabić (ziemię).

Durchhä'rmt, *pp.* u. *a.* na zgryzocie przepędzony (noc, dzień, życię).

Durchha'rren, *va.* przeczekać, na czekaniu strawić.

Du'rchhärten, *va.* wychartować (stal).

Du'rchhauchen, *vn.* (h.) przechuchnąć przez co.

Durchhau'chen, *va.* tchem napełnić; von Freude durchhaucht przejęty radością.

Du'rchhauen, *va. irr.* (h.) (haue durch, hieb durch, durchgehauen) przeciąć; przerąbać (drzewo); Jemandem den Leib — rozpłatać komu brzuch; Jemanden — wywalić kogo, wytatarować mu skórę; sich — przerznąć się, przebić się; sich durch die Feinde — przebić się przez nieprzyjaciół (rąbiąc na wszystkie strony pałaszem).

Du'rchhaus, *sn. Bk.* dom przechodni.

Du'rchhecheln, *va.* wyczesać (len, konopie); Jemanden —, *wyszydzić, wydrwić kogo, nicować.

Du'rchheizen, *va.*: einen Ofen, eine Stube — dobrze napalić w piecu, w izbie, dobrze je wygrzać.

Du'rchhelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe durch, half durch, durchgeholfen) dopomódz komu przejść przez jakie miejsce; dopomódz komu do ucieczki; dopomódz komu wydobyć się z biedy, z kłopotu itd.; wyratować kogo; dopomódz komu; einem Kranken —, *Hlk.* chorego uratować, uzdrowić; sich — ratować się, radzić sobie; er wird sich schon — da on sobie w tém radę; *potrafi on sobie poradzić; *wygrzebie on się z téj biedy, itd.

Durchhe'llen, *va.* oświecać, widnym czynić; der Wetterstrahl durchhellt die Nacht błyskawica noc widną czyni.

Durchhe'rrschen, *va.*: ein weites Land — panować nad obszerném państwem od końca do końca.

Du'rchhetzen, *va. Jäg.* psami kogo szczując przepędzić przez jakie miejsce.

Durchheu'len, *va.* wyć po jakiem miejscu; Wölfe durchheulen den Wald wilki wyją po lesie; Winde durchheulen das Thal wiatry po dolinie wyją.

Du'rchhieb, *sm.* (im Walde) droga wycięta w lesie (dla urządzenia łowów).

Du'rchhin, s. Hindu'rch.

Durchhi'nken, *va.* kulejąc przejść jakie miejsce.

Durchhi'tzen, *va.* rozgrzać, rozpalić.

Durchhöh'len, *va.* wydrążyć na wylot, wskroś; einen Berg — górę przekopać.

Durchho'rchen, *va.*: alle Winkel — podsłuchiwać po wszystkich kątach.

Du'rchhören, *va.* przesłuchać od początku do końca, od deski do deski.

Du'rchhüpfen, *vn.* (s.) przeskoczyć.

Durchhü'pfen, *va.* skakać po jakiém miejscu od końca do końca; freudig durchhüpften die Kinder den Garten wesoło dzieci skakały po ogrodzie.

Du'rchjagen, *va.* przepędzić (szybko); *Jäg.* przepolawać jakie miejsce.

Durchja'gen, *va.* pędzić przez jakie miejsce, przebiedz, przejechać szybko; er durchjagte Thal u. Wald pędził przez doliny i lasy.

Durchja'mmern, *va.* na lamentach i narzekaniach przepędzić; Durchjau'chzen, *va.* w głośnéj wesołości przepędzić; Durchi'rren, *va.* błąkać się po czém; wenn ich die weite Flur mit dem Auge durchirre kiedy po obszernych obszarach wzrokiem moim błądzę (moje oczy wodzę); Durchju'beln, *va.* wśród wesołych okrzyków przepędzić; Durchkä'lten, *va.* przeziębnąć; sich —, s. Erkä'lten (sich); Du'rchkämmen, *va.* przeczesać; Du'rchkämpfen, *va.* s. Du'rchfechten.

Du'rchkauen, Durchkau'en, *va.* przeżuć, zżuć; Du'rchkehren, *va.* przemieść.

Du'rchkeltern, *va. Wb.* w prasie przecisnąć przez co.

Durchke'nnen, *va. irr.* (h.) (durchkenne, durchkannte, durchgekannt) z gruntu poznać.

Du'rchklären, *va.* przeklarować, przeczyścić (cedząc).

Du'rchklemmen (sich), *vr.* (h.) przecisnąć się (przez ciasny otwór).

Du'rchklettern, *vn.* (s.) przeleźć, przegramolić się.

Durchkle'ttern, *va.*: alle Berge — łazić, drapać się po wszystkich górach.

Du'rchklimpern, *va.* przebrzdąkać; etwas auf dem Pianoforte, auf der Guitarre alle Tänze — przebrzdąkać wszystkie tańce.

Durchkli'mpern, *va.* brzdąkając (na gitarze itd.) przepędzić, przejść (całe miasto).

Du'rchklopfen, *va.* przetrzepać; *wychlastać; przebić przez co, tłukąc lub pukając w co przecisnąć przez otwór jaki; przetłuc; den Spunt durch das Spuntloch — przetłuc szpont przez dziurę; — trochę zbić, stłuc (dla zrobienia miększém lub kruchém); przetłuc.

Durchklo'pfen, *va.*: *Freude durchklopft meine Brust radość porusza mi serce.

Du'rchkneten, *va.* rozczynić, dobrze rozgnieść, dobrze wygnieść (ciasto); Lehm — wymiesić glinę.

Du'rchkochen, *va. Kk.* koleją ugotować wszystko; *vn.* (h.) dobrze się ugotować, uwarzyć się.

Durchko'chen, *va.* dobrze uwarzyć (aby było kruche, miękie); das Blut durchkocht meine Adern, *krew mi wrze w żyłach.

Du'rchkollern, s. Du'rchrollen.

Du'rchkommen, *vn. irr.* (s.) (komme durch, kam durch, durchgekommen) przejść, przejechać, przeprawić się, przebrnąć przez co; dostać się, przebrać się przez co; sie suchten eine seichte Stelle, um durchzukommen szukali mielizny do przejścia, do przeprawy; — dojść do końca z czém, ukończyć, skończyć co; — przebyć, przetrwać co kłopotliwego, przykrego itd.; die Krankheit ist sehr gefährlich, ich glaube nicht, daß er — wird choroba jest bardzo niebezpieczna; wątpię aby z niéj wybrnął; du bist diesmal glücklich ohne Strafe durchgekommen tą razą wybiegałeś się szczęśliwie bez kary; mit dieser Entschuldigung wirst du nicht — tą wymowką nie potrafisz się usprawiedliwić, oczyścić, od. nie wywienisz się.

Du'rchkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann durch, konnte durch, durchgekonnt): ich kann nicht durch nie mogę przejść, przejechać, przecisnąć się.

Du'rchkosten, *va.* kosztować wszystko kolejno; ich habe alle Weine, alle Speisen durchgekostet jużem pokosztował wszystkich win, potraw.

Durchkrä'chzen, *va.* skrzekiem swoim napełniać.

Du'rchkrämpeln, *va. W.* przegręplować, wygręplować.

Du'rchkratzen, *va.* przeskrobać, przedrapać; sich — zadrapnąć się; przeskrobać się, przeskrobać dziurę i wyleźć.

Durchkreu'zen, *va.* na krzyż, w zygzag przebiedz; Blitze durchkreuzen die Luft błyskawice wiją się po powietrzu; die feindlichen Schiffe durchkreuzen das Meer okręty nieprzyjacielskie krążą po morzu; sich — krzyżować się; hier durchkreuzen sich die Wege tu się drogi krzyżują; die Linien — sich linie na krzyż się przecinają; unsere Gedanken — sich myśli nasze krzyżyją się, *nie zgadzają się; die Nachrichten — sich doniesienia krzyżyją się.

Du'rchkriechen, *vn. irr.* przeczołgnąć się, czołgiem przesunąć się, przeleźć przez jaki otwór; hier ist der Gefangene durchgekrochen tędy więzień się przesunął.

Durchkrie'chen, va. irr. (h.) (durchkrieche, durchkroch, durchkrochen) łazić po jakiém miejscu; er durchkriecht alle Winkel łazi po wszystkich kątach; ich durchkroch die ganze Stadt złaziłem całe miasto.

Du'rchkriegen, § s. Du'rchbekommen.

Du'rchkugeln, va. przetoczyć się (jak kula).

Durchla'chen, va. na śmiechu, śmiejąc się przepędzić.

Du'rchlangen, vn. (h.) przechodzić aż na drugę stronę.

Durchlä'rmen, va. hałasować po jakiém miejscu, od. przez pewien czas; das Haus, die Stadt — wrzaski wyprawiać po domu, po mieście; die ganze Nacht — wrzaski wyprawiać przez całą noc.

Du'rchlaß, sm. wszystko, przez co się co przepuszcza dla oczyszczenia, przerzedzenia itd., arfa od. rafa do czyszczenia ziemi; s. a. Du'rchgang.

Du'rchlassen, va. irr. (h.) (lasse durch, ließ durch, durchgelassen) przepuszczać; Jemanden durch das Thor lassen przepuszczać kogo przez bramę; dieses Leder läßt die Nässe nicht durch ta skóra nie przepuszcza wilgoci; Du'rchlassung, sf. przepuszczanie.

Du'rchlaucht, sf. książęca Mość; Seine — Jego k. M.; Eure (Ew.) — Wasza k. M.; Ihre — Jéj k. M.; Ihro Durchlauchten księstwo Jchmość; Seiner — dem Fürsten, Prinzen, ꝛc. Jaśnie Oświeconemu księciu Jegomości; Durchlau'chtig, Durchlau'chtigst, a. Jaśnie Oświecony (jako tytuł książąt różnego stopnia); Durchlauchtigster Fürst (Prinz), Gnädigster Fürst, Prinz u. Herr J. O. Mości książę.

Durchlau'ern, va. na czatowaniu strawić pewien czas; ich habe drei Stunden vergeblich durchlauert daremniem czatował trzy godziny.

Du'rchlauf, sm. przebieg; Hlk. (Durchfall) biegunka.

Du'rchlaufen, vn. irr. (s.) (laufe durch, lief durch, durchgelaufen) przebiegać; przepływać; das Wasser läuft schnell unter der Brücke durch woda szybko pod mostem przepływa; — przeciekać (o płynie wyciekającym z naczynia).

Durchlau'fen, va. irr. (h.) przebiedz, szybko i niedokładnie przeczytać; przebiedz co; das Gerücht durchlief bald die ganze Stadt wieść rozeszła się (rozbiegła się) zaraz po całém mieście; er durchlief mit seinem Blicke die ganze Anlage przebiegł wzrokiem cały ten zakład; Schauer durchlief seine Gebeine dreszcz go przebiegł po kościach.

Du'rchläutern, s. Du'rchklären.

Durchle'ben, va. przeżyć (lata, różne zdarzenia).

Du'rchleiten, va. przeprowadzić kogo przez jakie miejsce.

Du'rchlernen, va. nauczyć się kolejno.

Du'rchlesen, Durchle'sen, va. przeczytać (książkę, list); Durchle'sung, sf. przeczytanie.

Du'rchleuchten, vn. (h.) świecić się, błyszczéć przez co; przebijać; bei allen seinen Handlungen leuchtet Eitelkeit durch we wszystkich jego czynnościach próżność przebija; Jemandem — (po)świecić komu przez jakie miejsce.

Durchleu'chten, va. całkiem oświecić; wszędzie świécić; er durchleuchtete alle Winkel świecił po wszystkich kątach.

Du'rchliegen (sich), vr. (h.) odleżéć się, odleżéć sobie ciało.

Durchlö'chern, va. po wszystkich dziurach szperać czego; przedziurawić.

Du'rchlodern, vn. (h.) płomieniem błyszczéć przez co (o ogniu).

Durchlo'dern, va. jako płomień co przejmować, przechodzić.

Durchlü'ften, va. przewietrzyć.

Durchlü'gen (sich), vr. (h.) wyłgać się; wykręcić się.

Du'rchmachen, va. odbyć koleją; dokonać; ukończyć; odbyć z kolei; przejść (stopniami); sich — przebyć przez jakie miejsce.

Du'rchmarsch, sm. przejście w marszu; marsz przez jakie miejsce; ich habe ihn auf dem Durchmarsche in N. gesehen widziałem go jakeśmy przechodzili przez N.; Du'rchmarschiren, vn. (s.) przemaszerować; przechodzić (o wojsku).

Durchmau'ern, va. przemurować.

Du'rchmeckern, va. odbeczéć, kozim głosem odśpiewać.

Durchme'ckern, va. bekiem napełnić miejsce jakie. [dziurawić.

Du'rchmeißeln, va. dłutem prze-

Du'rchmelken, va. Ldw. podoić (kolejno).

Du'rchmengen, va. przemięszać, pomięszać (to co z różnych rzeczy się składa).

Durchme'ngen, va. pomięszać przepłatając jedno drugiem.

Du'rchmessen, va. irr. (h.) (messe durch, maß durch, durchgemessen) przemierzyć.

Durchme'ssen, va. imp. (durchmesse, durchmaß, durchmessen): ich habe den Weg schon öfters — jużem tę drogę nieraz zmierzył, przebył.

Du'rchmesser, sm. Gl. średnica.

Durchmi'schen, s. Durchme'ngen.

Durchmo'dern, vn. (s.) zbutwiéć; przebutwiéć.

Du'rchmögen, vn. irr. (h.) (mag durch, mochte durch, durchgemocht): er mag nicht durch nie chce się przeprawić, przejść, przejechać, itd.

Du'rchmurmeln, va. odmruczéć co, mrucząc, odmówić, odśpiewać, itd.

Durchmu'rmeln, va. mrucząc przebyć jakie miejsce; der Bach durchmurmelt das Thal strumyk mrucząc dolinę przepływa.

Du'rchmüssen, vn. irr. (h.) (muß durch, mußte durch, durchgemußt) musiéć przejść przez co.

Du'rchmustern, va. przeglądać; Jemanden mit den Augen — kogo wzrokiem śledzić; Alles genau — wszystko badać ściśle (przeglądając); —, *krytykować; wzorki brać; przyganiać.

Durchna'chten, s. Ueberna'chten; —, va. *ciemnością napełnić; die durchnachtete Höhle pełna nocy jaskinia. [wylot przebić.

Du'rchnageln, va. gwoździem na

Du'rchnagen, va. przegryźć (jak myszy skórę).

Durchna'gen, va. *der Gram durchnagt mein Herz zgryzota mi serce trawi.

Du'rchnähen, va. szyciem pokaleczyć; sich die Finger — pokaleczyć sobie palce.

Durchnä'hen, va. przeszywać.

Durchna'rbt, a. bliznami okryty.

Du'rchnässen, vn. (h.) przemoknąć.

Durchnä'ssen, va. przemoczyć.

Du'rchnehmen, va. irr. (h.) (nehme durch, nahm durch, durchgenommen) przechodzić co; kolejno brać pod rozwagę; wir wollen diese Stelle noch einmal — przejdziemy (rozbierzemy, roztrząśniemy kolejno) to miejsce raz jeszcze; Jemanden —, *krytykować, ganić kogo. [Durchnä'ssen.

Du'rchnetzen, Durchne'tzen, ꝛc. s.

Du'rchpaß, sm. wąwóz, ciasne przejście; Du'rchpassiren, vn. (s.) przejść, przejechać przez jakie miejsce.

Du'rchpauken, va. wywalić kogo, wytłuć; Du'rchpeitschen, va. wybiczować kogo, batem wytrzepać; Du'rchpelzen, s. Du'rchprügeln.

Du'rchpfeifen, vn. irr. (h.) (pfeife durch, pfiff durch, durchgepfiffen) gwizdać, świstać przez co; hier pfeift der Wind durch tędy wiatr świszcze.

Durchpfei'fen, va. irr. przegwizdywać sobie co; przegrywać na fujarce; świstać po jakiém miejscu; der Wind durchpfeift die Luft wiatr świszcze po powietrzu.

Durchpfla'stern, s. Au'spflastern.

Du'rchpflügen, va. Ldw. przeorać; pługiem przerznąć, przeciąć.

Durchpflü'gen, va. Ldw. zorać; die Schiffe — das Meer, *okręty krają morze. [dzióbem przekłuć.

Du'rchpicken, va. przedzióbać,

Du'rchpilgern, vn. przechodzić przez jakie miejsce jako pielgrzym; er ist hier durchgepilgert przechodził tędy jako pielgrzym.

Durchpi'lgern, va. pielgrzymować po jakiém miejscu; die ganze Welt — pielgrzymować po całym świecie.

Du'rchpissen, va. poszczać co aż na wylot, tak że aż przecieka.

Du'rchplagen (sich), vr. (h.) z trudnością pozbyć się kłopotu.

Durchpla'ppern, s. Durchplau'dern.

Du'rchplätschern, vn. (s.) pluskając się przepływać przez jakie miejsce.

Durchplä'tschern, va.: der Fisch durchplätschert den Fluß ryba pluskając przepływa rzekę.

Durchpla'udern, va. na gadaniu przepędzić, przebzdurzyć.

Durchplü'ndern, va. przeplądrować, splądrować, zrabować.

Du'rchpochen, va. wytrzepać kogo.

Durchpo'ltern, va. z trzaskiem i hałasem przebywać jakie miejsce.

Du'rchprassen, Durchpra'ssen, va. (verprassen, verschwenden): sein ganzes Vermögen — przechulać cały majątek; die ganze Nacht — na hulance przepędzić całą noc.

Du'rchpredigen, va. koleją wyłożyć na kazaniach; er hat schon alle Wahrheiten durchgepredigt już wszystkie prawdy przeszedł w kazaniach swoich.

Du'rchpressen, va. przecisnąć

przeprasować; przetłoczyć, przecedzić. [kogo.

Du'rchpritschen, *va.* wytrzepać

Du'rchproben, Durchpro'ben, *va.* kolejno wyprobować; s. a. Du'rchkosten.

Du'rchprügeln, *va.*: Jemanden — wytrzepać, wybić kogo; w skórę mu dać.

Du'rchpudern, *va.* wypudrować.

Durchqua'lmen, *va.* swędem napełniać; der Rauch durchqualmt das ganze Haus dym zaswędza dom cały.

Du'rchquellen, *vn.* (s.) wytryskać przez co, przeciekać.

Du'rchquetschen, *va.* przecisnąć; sich den Finger — zgnieść sobie palec.

Du'rchrädern, *va.* przez rzeszoto przepuszczać.

Durchrä'dern, *va.* kołem przełamać; ich bin wie durchrädert, *jestem jak zbity.

Du'rchragen, *vn.* (h.) sterczéć przez co; dieser Gedanke ragt durch, *ta myśl nad wszystkie inne się wznosi.

Durchra'nken, *va.* piąć się pomiędzy czém (jak bluszcz, winna latorośl).

Du'rchrasseln, *vn.* (h.) z turkotem przejechać (o powozach); der Wagen rasselte durch powóz przejechał z turkotem.

Durchra'sseln, *va.* turkotać przez co, po czém; die Wagen — die Straßen powozy turkocą po ulicach.

Du'rchrauchen, *vn.* (h.): der Ofen raucht durch piec dymi, dym przepuszcza; es raucht durch dym wychodzi.

Durchra'uchen, *va.* dymem napełniać. [(szynkę).

Du'rchräuchern, *va.* uwędzić

Durchräu'chern, *va.* wonią kadzideł napełnić.

Durchra'uschen, *va.* szelestem napełnić.

Du'rchrauschen, *vn.* (s.) z szelestem przelecieć.

Du'rchrechen, Durchre'chen, *va.* (durchharken) przegrabić, zgrabić.

Du'rchrechnen, *va.* przerachować, przeliczyć; die Rechnungen noch einmal — przerachować rachunki jeszcze raz.

Durchre'chnen, *va.* obliczyć; Einnahme u. Ausgabe — obliczyć dochód i wydatek. [wanie.

Du'rchrechnung, *sf.* przeracho-

Durchre'chnung, *sf.* obliczenie.

Du'rchregnen, *vn.* (h.) dészcz przepuszczać; das Dach regnet durch przez dach dészcz przechodzi; zaciekać; hier regnet es durch tędy zacieka.

Durchre'gnen, *va.* wskróś zmoczyć; ich bin ganz durchregnet całkiem jestem przemokły od deszczu.

Du'rchreiben, *va. irr.* (h.) (reibe durch, rieb durch, durchgerieben) przetrzéć, trąc przedziurawić lub ranę zrobić; ich habe mir die Hände durchgerieben przetarłem sobie ręce.

Du'rchreichen, *va.* podać komu co przez jaki otwór; —, *vn.* (h.) wystarczyć przez co; der Faden ist kürzer als das Rohr, er wird nicht — nitka krótsza od rurki, nie starczy od końca do końca.

Du'rchreise, *sf.* przejazd; bei meiner — durch N. sprach ich ihn w przejeździe przez N. mówiłem z nim.

Du'rchreisen, *vn.* (s.) przejeżdżać; er reis'te gestern hier durch wczoraj tędy przejechał.

Durchrei'sen, *va.* przejechać; er durchreis'te ganz Deutschland przejechał całe Niemcy; Du'rchreisender, *sm.* przejeżdżający; podróżny, przejezdny.

Du'rchreißen, *va. irr.* (h.) (reiße durch, riß durch, durchgerissen) przedrzéć, rozedrzéć.

Durchrei'ßen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (durchreiße, durchriß, durchrissen) rozedrzéć się; rozerwać się.

Du'rchreiten, *vn. irr.* (s.) (reite durch, ritt durch, durchgeritten) przejechać przez jakie miejsce konno; er ritt gestern hier durch wczoraj tędy przejechał; odcisnąć (konia, sobie ciało) jadąc konno.

Durchrei'ten, *va. irr.* (h.) (durchreite, durchritt, durchritten) konno przejechać; przejechać od. objechać jakie miejsce.

Du'rchrennen, *vn. irr.* (s.) (renne durch, rannte durch, durchgerannt) szybko przebiedz, przejechać, przelecićć przez jakie miejsce (konno).

Durchre'nnen, *va.irr.* (h.) (durchrenne, durchrannte, durchrannt) przelecićć, oblecićć; Jemanden — (mit etw. Spitzigem durchstechen) przebić kogo, przeszyć (szpadą itd.).

Du'rchriechen, *vn. irr.* (h.) (rieche durch, roch durch, durchgerochen) pachnąć przez co; dać się czuć (zapachem); obgleich das Fenster zu ist, so riechen die Blumen doch durch chociaż okno zamknięte, to jednak kwiaty czuć przez nie.

Durchrie'seln, *vn.* (s.) u. *va.* (h.) przepływać z mrukiem od. z szelestem; łagodnie mrucząc przepływać; ein Bächlein durchrieselt das Thal strumyk łagodnie mrucząc przepływa dolinę; kalter Schauer durchrie'selt meine Gebeine zimny dreszcz po kościach mi przechodzi.

Durchri'ffeln, s. Durchhe'cheln.

Du'rchringen, *va. irr.* (h.) (ringe durch, rang durch, durchgerungen) na zapasach przepędzić.

Du'rchrinnen, *vn. irr.* (s.) (rinne durch, rann durch, durchgeronnen) przeciekać; lać się przez co, szybko płynąć przez co. [środek.

Du'rchriß, *sm.* przedarcie przez

Du'rchritt, *sm.* przejazd, przejechanie przez jakie miejsce konno.

Du'rchritzen, *va.* przedrasnąć; sich die Haut — przedrasnąć sobie skórę; sich — zadrasnąć się.

Du'rchrollen, *va.* przetoczyć przez jakie miejsce; Wäsche — przemaglować bieliznę; —, *vn.* (s.) przetoczyć się; przejechać (o powozie).

Durchro'llen, *va.*: der Donner durchrollt die Lüfte, *piorun z trzaskiem przeszedł przez powietrze.

Du'rchrosten, Durchro'sten, *vn.* (s.) zardzewiéć, zerdzewiéć (wskróś).

Du'rchrösten, *va.* ususzyć dobrze (przy ogniu).

Du'rchrücken, *va.* przesunąć przez co; —, *vn.* (s.) przesunąć się przez co; —, *Kw.* przechodzić, maszerować przez jakie miejsce.

Durchru'dern, *vn.* (s.) przepłynąć przez jakie miejsce za pomocą wioseł. [— wołać po całym domu.

Durchru'fen, *va.*: das ganze Haus

Du'rchrühren, *va.* wymięszać, przemięszać; —, *Kk.* mięszając cedzić. [nąć się, prześliznąć się.

Du'rchrutschen, *vn.* (s.) przesu-

Du'rchrütteln, Durchrü'tteln, *va.*: Jemanden — wytrząść dobrze kogo.

Durch's = Durch das; s. Durch.

Du'rchsäbeln, *va.* szablą przeciąć. [przesiewać.

Du'rchsäen, *va. Ldw.* przesiać,

Du'rchsägen, Durchsä'gen, *va.* piłą przerznąć; Durchsä'gung, *sf.* przepiłowanie, przetarcie.

Du'rchsalzen, Durchsa'lzen, *va. Kk.* dobrze nasolić, w soli wymacerować.

Du'rchsäuern, *vn.* (h.) dobrze ukisnąć, ukwasić się. [sić.

Durchsäu'ern, *va.* dobrze ukwa-

Durchsäu'seln, *va.* łagodnie szeleszcząc przewiewać przez co; sanfte Weste — die Bäume łagodne wietrzyki liściem drzew szeleszczą.

Durchsau'sen, *va.* z szumem przewiewać przez co; der Sturm durchsaus'et den Wald wicher szumi po lesie.

Du'rchschaben, Durchscha'ben, *va.* przeskrobać co, skrobiąc dziurę zrobić. [na figlach.

Durchschä'kern, *va.* przepędzić

Du'rchschallen, *vn.* (h.) brzmiéć przez co, i brzmiéć głośniéj niż inny instrument.

Durchscha'llen, *va.* swém brzmieniem napełnić jakie miejsce; seine Stimme durchschallte den Saal głos jego brzmiał po sali.

Du'rchschauen, *vn.*, s. Du'rchsehen.

Durchscha'uen, *va.*: Jemanden —, *przeniknąć kogo, *poznać go z gruntu, *wyśledzić jego myśli, zamiary; Jemandes Pläne —, *zgadnąć czyje plany.

Du'rchschauern, Durchschau'dern, *va.* przechodzić kogo sprawując wstrząśnienie. [łopatą przekopać.

Du'rchschaufeln, *va.* szuflą od.

Durchschau'feln, *va.* przeszuflować, szuflą przerzucić.

Du'rchscheinen, *vn. irr.* (h.) (scheine durch, schien durch, durchgeschienen) świecić przez co; być przez co widzialnym, przebijać; die Sonne scheint nicht durch słońca nie widać (przez chmury, mgłę itd.); durchscheinender Körper, *Ntl.* takie ciało, które światło przepuszcza, a nie jest przezroczyste; ciało przejrzyste.

Du'rchschelten, *va.* wyłajać.

Du'rchscherzen, *va.* na żartach przepędzić.

Du'rchscheuchen, *va.* przepłoszyć.

Du'rchscheuern, *va.* przeszorować, przeszurować co; szurowaniem przetrzéć; die Aermel — dziury powycierać w rękawach.

Du'rchschicken, *va.* posłać przez jakie miejsce.

Durchschi'cken, *va.* obesłać jakie miejsce; ich durchschickte die ganze Stadt obesłałem całe miasto.

Du'rchschieben, *va.* przesunąć przez co; die Kegelbahn — kregielnią powybijać rzucaniem kul.

Du'rchschießen, *vn. irr.* (h.) (schieße durch, schoß durch, durchgeschossen) strzelić przez co; durch ein Brett — przez deskę; —, *vn. irr.* (s.) szybko przepłynąć; —, *va. irr.* (h.): Geld — pieniądze rzutami liczyć.

Durchschie'ßen, *va. irr.* (h.) (durchschieße, durchschoß, durchschossen) przestrzelić; ein Buch —, *Bchb.* karty w

książce białym papierem przegradzać; die Zeilen —, die Wörter —, *Bchdr.* wiersze rozspacyować, bardziéj od siebie oddalić; litery wyrazu poprzegradzać, aby były bardziéj rozstawione.

Du'rchschiffen, *vn.* (s.) *Sw.* przepłynąć przez jakie miejsce na okręcie.

Durchschi'ffen, *va. Sw.* przepłynąć jakie miejsce; er durchschiffte zuerst den nördlichen Ocean on pierwszy przepłynął (zwiedził) ocean północny; er durchschifft alle Meere pływa po wszystkich morzach; Durchschi'ffung, *sf.* przepłynienie.

Du'rchschimmern, *vn.* (h.) przebłyskiwać przez co.

Durchschla'fen, *va. irr.* (h.) (durchschlafe, durchschlief, durchschlafen) przespać (dzień i noc).

Du'rchschlag, *sm.* otwór w czém przebity; narzędzie do wybijania dziur, durszlak; —, *Kk.* durszlak, cedzidło blaszane; grobla wystawiona przez wodę stojącą; Du'rchschlagei'sen, *sn. Mech.* żelazo do wybijania dziur, durszlak.

Du'rchschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage durch, schlug durch, durchgeschlagen) przebić, otwór wybić; wbić na wylot; —, *Kk.* przez durszlak przepuszczać, cedzić; Jemanden — (prügeln) zbić kogo, zranić go; —, *vn. irr.* (h.): der Regen schlägt durch deszcz przecieka; das Papier schlägt durch papier przebija; —, *Hlk.* (anschlagen, wirksam werden) skutkować, rozwolnienie sprawiać (o lekarstwie); sich — przebić się, przerznąć się (przez wojsko nieprzyjacielskie); *z sici się wyrwać.

Du'rchschlagtuch, *sn.* płatek do cedzenia.

Durchschlä'ngeln, *va.* wężykowato przebiegać; der Blitz durchschlängelt die Luft błyskawica wije się w powietrzu.

Du'rchschlängeln (sich), *vr.* (h.) wić się, iść w krętym kierunku; ein krummer Pfad schlängelt sich mitten durch krzywa droga wije się przez środek.

Du'rchschleichen, *vn. irr.* (h.) (schleiche durch, schlich durch, durchgeschlichen), sich —, *vr. irr.* (h.) przemknąć się; prześlizgnąć się; przekraśdź się.

Durchschlei'chen, *va. irr.* (h.) (durchschleiche, durchschlich, durchschlichen) ukradkiem chodzić po jakiém miejscu; er durchschlich alle Zimmer łaził ukradkiem po wszystkich pokojach.

Du'rchschleifen, *va.* prześlufować, ślufując przedziurawić.

Du'rchschleppen, *va.* przewlec, przeciągnąć; przewieźć, przeprowadzić; Jemanden —, *z biedy od. z niebezpieczeństwa kogo wyrwać, wybawić, wyratować. [cić.

Du'rchschleudern, *va.* przerzu-

Du'rchschlingen, *va. irr.* (h.) (schlinge durch, schlang durch, durchschlungen, od. durchgeschlungen) przełknąć; przewiązać; durchschlungen przeplatany, przewiązany.

Durchschli'tzen, *va.* przerznąć, rozpór w czém zrobić, rozciąć; er kam mit durchschlitzter Nase davon uszedł z rozciętym nosem.

Durchschlu'chzen, *va.* na łkaniu przepędzić.

Du'rchschlüpfen, *vn.* (s.) przemknąć się; przesmyknąć się.

Du'rchschmeißen, *va. irr.* (h.) (schmeiße durch, schmiß durch, durchgeschmissen) przerzucić.

Durchschme'lzen, *va. irr.* (h.) (schmelze durch, schmolz durch, durchgeschmolzen) przetopić.

Durchschme'ttern, *va.* strzaskać co; z trzaskiem złamać; z trzaskiem przerzucić przez co; mocnym a drżącym od. chrapliwym dzwiękiem napełnić; die Trompete durchschmettert die Stadt trąba chrapliwa się rozlega po mieście. [tem wyklepać, wykuć.

Durchschmie'den, *va.* dobrze mło-

Du'rchschmiegen (sich), *vr.* (h.) nadskakiwaniem i uleganiem los zrobić. [smarować.

Durchschmie'ren, *va.* dobrze wy-

Du'rchschneiden, *va. irr.* (h.) (schneide durch, schnitt durch, durchgeschnitten) przerząć, przerzynać, przecinać; wer hat den Strick durchgeschnitten? kto przerznął powróz?

Durchschnei'den, *va. irr.* (h.) (durchschneide, durchschnitt, durchschnitten) przerzynać, przerznąć, przekrajać; durchschnittenes Blatt Papier kartka przecięta; die Diagonale durchschneidet die beiden gegenüber liegenden Winkel des Vierecks, *Gl.* przekątnia przecina obydwa przeciwległe kąty czworokąta; da wo sich die Linien — tam gdzie się linie przecinają; von Gräben durchschnittene Gegend okolica poprzerzynana rowami; der Vogel durchschneidet die Luft ptak przerzyna powietrze.

Du'rchschneien, *vn.* (h.): es schneit durch śnieg przelatuje, śnieg pada przez co; laß das Loch verkleben, damit es nicht durchschneiet każ dziurę zalepić, ażeby śnieg nie przelatywał.

Du'rchschnitt, *sm. Bk.* przerznięcie, przecięcie, przekrój; profil; — (Durchschnittspreis), *H.* średnia cena; średnia proporcya; średnia ilość; środek; im — biorąc środek, średnią cenę; ogółem; ryczałtem; das Haus bringt im — dreihundert Thaler jährlich ein ten dom przynosi rocznie środek biorąc 300 talarów; Du'rchschnittlich, *a.* u. *ad.*, s. oben im **Durchschnitt**, Du'rchschnitts-, *a.* dyametralny; do punktu przecięcia należący.

Du'rchschnittsansicht, *sf.* widok w przekroju, w przecięciu; -chschnittspunkt, *sm.* punkt przecięcia; -chschnittssumme, -chschnittszahl, *sf.* suma, liczba średnia, z przecięcia wynikająca.

Durchschnü'ffeln, Durchschnu'ppern, *va.* kolejno wąchać; *śledzić, badać, dochodzić.

Durchscho'ssen, *pp.* u. *a.* (v. Durchschie'ßen): mit Papier —, *Bchb.* przekładany papierem.

Durchschrei'en, *va. irr.* (h.) (durchschreie, durchschrie, durchschrieen): das ganze Haus — wrzeszczéć, krzyczéć po całym domu.

Durchschrei'ten, *va. irr.* (h.) (durchschreite, durchschritt, durchschritten) przechodzić krok za krokiem; krokami mierzyć.

Du'rchschuß, *sm.* przestrzelenie, przestrzał; —, *Bchdr.* spacyum, spacya, sztuczka tworząca odstępy miedzy wyrazami.

Du'rchschütteln, *va.* trząsąc przesypać przez co; wytrząść przez jaki otwór. [wstrząsnąć.

Durchschü'tteln, *va.* przetrząść,

Du'rchschütten, *va.* przesypać, przelać przez co.

Durchschwä'rmen, *va.* hulać przez jaki czas; die ganze Nacht — hulać przez całą noc; po huladzku iść przez jakie miejsce; die Stadt — po huladzku chodzić po mieście. [dern.

Durchschwa'tzen, s. Durchplau'-

Durchschwe'ben, *va.* bujać po czém; die Luft — bujać po powietrzu.

Durchschwe'feln, *va.* dobrze wysiarkować.

Durchschwei'fen, *va.* chodzić, jeździć, latać, bujać po jakiém miejscu.

Durchschwe'lgen, *va.* na hulance przepędzić; ganze Nächte — hulać po całych nocach.

Du'rchschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme durch, schwamm durch, durchgeschwommen) przepłynąć gdzie; unter der Brücke — przepłynąć pod mostem.

Durchschwi'mmen, *va. irr.* (h.) (durchschwimme, durchschwamm, durchschwommen): einen Fluß — przepłynąć rzekę.

Durchschwi'ngen, *va.* machając przerzucić przez otwór jaki; sich — bujając latać po jakiém miejscu; sich durch die Luft schwingen bujając latać po powietrzu.

Du'rchschwitzen, *vn.* (s.) przepotniéć; spotniéć; ich bin ganz durchschwitzt cały jestem w potach.

Durchschwi'tzen, *va.* przepocić.

Du'rchsegeln, *vn.* (s.), Durchse'geln, *va. Sw.* na okręcie z żaglami przepłynąć; der Vogel durchsegelt die Lüfte ptak podrużuje po powietrzu.

Du'rchsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe durch, sah durch, durchgesehen) patrzéć przez co; —, *va.* przeglądać co.

Durchse'hen, *va. irr.* (h.) przeniknąć wzrokiem; s. a. Durchschau'en.

Du'rchseifen, Durchsei'fen, *va.* dobrze namydlić.

Du'rchseigen, Du'rchseihen, *va.* przecedzić; Du'rchseihung, *sf.* przecedzenie.

Du'rchsein, *vn. irr.* (s.) (bin durch, war durch, durchgewesen) przejść; ukończyć; der Faden ist durch (gebracht) nitka przeszła, przelazła (przez ucho igły); er ist schon durch (gereis't) już przejechał; er ist glücklich durch (gekommen) szczęśliwie przebył (miejsce jakie, chorobę itd.); ich bin damit (mit dem Buche) noch nicht durch jeszczem nie skończył (książki).

Du'rchsenden, s. Du'rchschicken.

Durchse'nken, *sn. Bw.* s. Durchsi'nken.

Du'rchsetzen, *vn.* (s.) przeskoczyć, przesadzić; —, *va.* dokazać, dopiąć czego; seinen Vorschlag — dokazać iżby projekt przyjętym został; sein Recht mit den Waffen — bronią dochodzić od. dojść swego prawa; Du'rchsetzung, *sf.* dokazanie.

Durchseu'fzen, *va.* na wzdychaniu przepędzić.

Du'rchsicht, *sf.* widok przez co; Jemandem die — benehmen widok komu odebrać, odjąć, zasłonić; przeglądanie, przejrzenie; —, *Bchdr.* rewizya; Jemandem etwas zur — übergeben, vorlegen oddać, przełożyć komu

co do przejrzenia, do rewizyi; Du'rchsichtig, *a.* przezroczysty; Du'rchsichtigkeit, *sf.* przezroczystość; Du'rchsichts-, *a.* rewizyjny; Du'rchsichtsbogen (Revisionsbogen), *sm. Bchdr.* arkusz rewizyjny.

Du'rchsickern, *vn.* (s.) przeciekać.

Du'rchsieben, *va.* przesiać.

Durchsie'den, s. Durchko'chen.

Du'rchsingen, *va. irr.* (h.) (singe durch, sang durch, durchgesungen) prześpiewać, odśpiewać.

Durchsi'ngen, *va. irr.* (h.) (durchsinge, durchsang, durchsungen) śpiewaniem miejsce jakie napełnić; den Wald — śpiewać po lesie.

Du'rchsinken, *vn. irr.* (s.) (sinke durch, sank durch, durchgesunken) padać, upadać, wpadać przez co.

Durchsi'nken, *va. irr.*, Durchse'nken, *va. Bw.*: einen Schacht — szychtę w głąb' kopać.

Durchsi'nnen, *va. irr.* (durchsinne, durchsann, durchsonnen) myślą przebiegać co.

Du'rchsintern, s. Du'rchsickern.

Du'rchsitzen, *va. irr.* (h.) (sitze durch, saß durch, durchgesessen) przesiedzieć, siedzeniem przedziurawić.

Durchsi'tzen, *va. irr.* (h.) (durchsitze, durchsaß, durchsessen) na siedzeniu przepędzić; er durchsitzt ganze Nächte beim Spiel po całych nocach przesiaduje przy grze.

Du'rchsollen, *vn.* (h.): soll ich auch hier durch (gehen ꝛc.)? czy i ja mam tędy przejść (przejechać, przeleźć, itd.)?

Du'rchsonnen, *va.* wygrzać, od. wysuszyć na słońcu (pościel, siano).

Durchspä'hen, *va.* śpiegować, szpérać po jakiém miejscu; alle Winkel — śpiegować po wszystkich kątach; przeglądać, zbadać jakie miejsce. [rozłupać.

Du'rchspalten, *va.* przełupać,

Durchspa'lten, *vn.* (s.) rozłupać się, połupać się, popękać się.

Du'rchspaziren, *vn.* (s.) spacerować przez co. [przejść.

Durchspazi'ren, *va.* spacerując

Du'rchspeien, *vn. irr.* (h.) (speie durch, spie durch, durchgespieen) womitować przez co.

Durchspi'cken, *va. Kk.* naśpikować; seine Rede mit allerlei schönen Brocken —, *naśpikować mowę różnemi pięknemi frazesami.

Du'rchspielen, *va.* przegrać co (na instrumencie); spiele es noch einmal durch przegraj to jeszcze raz; sich die Finger —, *Tk.* palce sobie poodciskać na stronach.

Du'rchspießen, Durchspie'ßen, *va.* piką przebić, przekłuć, przeszyć.

Du'rchspornen, *va.* ostrogą od. ostrogami przebić, zranić.

Durchspo'tten, *va.* (verspotten) przedrwiwać kogo.

Du'rchsprengen, *vn.* (s.) pędem od. w cwał przejechać, przelecieć; przeskoczyć przez jakie miejsce od. przez jaki otwór; —, *va.* pędem przegnać lub do przeskoczenia zmusić; mit etwas — przesypać czém; das Fleisch mit Salz — przesypać mięso solą; skropić, pokropić; einen Felsen mit Pulver — rozsadzić prochem skałę. [przebiegać.

Durchspre'ngen, *va.* galopem

Du'rchsprießen, *vn. irr.* (s.) (sprieße durch, sproßte durch, durchgesproßt): die jungen Keime sprießen schon durch młode odrostki już wyrastają, przebijają już przez korę.

Du'rchspringen, *vn. irr.* (s.) (springe durch, sprang durch, durchgesprungen) przeskoczyć przez jaki otwór lub miejsce.

Du'rchspritzen, *vn.* (h.) u. *va.* szprycować przez co.

Du'rchsprossen, s. Du'rchsprießen.

Du'rchspucken, *vn.* (h.) u. *va.* plunąć przez jaki otwór.

Durchspu'ken, *va.* straszyć po jakiém miejscu; ein Gespenst durchspukt das Haus duch jakiś straszy po domu.

Durchspü'ren, *va.* śledzić ściśle, szukać, szpérać po jakiém miejscu; przeszukać; wir durchspürten den ganzen Wald szperaliśmy po całym lesie; Durchspü'rung, *sf.* przeszukanie, prześledzenie.

Durchstä'hlen, *va.* wystalować; *zrobić hartownym jak stal.

Durchstä'nkern, Du'rchstänkern, *va.* przeglądać, przepatrywać, badać, śledzić, dochodzić, szpérać (aż do znudzenia); alle Winkel, Bücher — szpérać po wszystkich kątach, książkach; Du'rchstänkern, *va.* zasmrodzić; die ganze Stube — zasmrodzić całą izbę.

Du'rchstauben, *vn.* (h.) przesiewać się jak kurz; przelatywać, przechodzić jak kurz; prószyć, pylić.

Du'rchstäuben, *va.*: Kohlenstaub, geschabte Kreide —, *Mal. etc.* przekurzać, przepruszać, przecierać, przeciskać węgiel tłuczony, krédę skrobaną (przez dziurkowany papiér itd. dla zrobienia kontury).

Durchstäupen, *va.* rozgami wyćwiczyć od. przepędzić.

Du'rchstechen, Durchste'chen, *va. irr.* (h.) (steche durch, od. durchsteche, stach durch, od. durchstach, durchgestochen, od. durchstochen): Jemanden mit dem Degen — przebić kogo szpadą; man kann durch das dicke Leder nicht — przez twardą skórę nie można przebić igły; eine Mauer, einen Damm — przebić mur, groblą, mur przekuć, groblą przekopać; das Getreide —, *Ldw.* zboże przerabiać, przerzucać, szuflować; Du'rchstecher, *sm.*, (Nadel, Pfrieme zum Durchstechen) przetyczka; *Zm.* świder do wiercenia dziur w dzwonach; Du'rchstecherei, *sf.* *tajemne zmowy, knowania.

Du'rchstecken, *va.* przesadzić przez co, przez otwór jaki; przetknąć. [przypinać.

Durchste'cken, *va.* poupinać, po-

Du'rchstehlen (sich), *vr. irr.* (h.) (stehle mich durch, stahl mich durch, durchgestohlen) przekraśdź się, ukradkiem przemknąć się.

Du'rchsteigen, *vn. irr.* (s.) (steige durch, stieg durch, durchgestiegen) przejść przez jakie miejsce, na które wstępować trzeba; sie sind hier durchgestiegen tędy przeszli.

Durchstei'gen, *va. irr.* (h.) (durchsteige, durchstieg, durchstiegen) przejść jakie wzniosłe miejsce; przeleźć, przelazić, przechodzić górami; wir haben das ganze Gebirge durchstiegen przeszliśmy wszystkie góry. [wać.

Durchste'ppen, *va.* przesztebno-

Du'rchstich, *sm.* przeklucie, przebicie; przekopanie; — des Getreides *Ldw.* przerabianie od. przerabka zboża. [drobne dziurki porobić.

Durchsti'cheln, *va.* poprzekłuwać,

Durchsti'cken, *va.* powyszywać (haftem).

Du'rchstieben, s. Du'rchstauben.

Du'rchstimmen, *va. Tk.* wystroić, powystrajać; ein Pianoforte —, *Tk.* wystroić całkiem fortepian.

Du'rchstinken, *vn. irr.* (h.) (stinke durch, stank durch, durchgestunken) śmierdzić przez co.

Durchsti'nken, *va. irr.* (h.) (durchstinke, durchstank, durchstunken) śmierdzieć po jakiem miejscu; der Torfgeruch durchstinkt die Stadt smród z torfu rozchodzi się od. czuć po całem mieście.

Durchstö'bern, s. Durchstä'nkern.

Du'rchstochern, Durchsto'chern, *va.* dłubaczką przetkać; *gmerać w czém, bezpotrzebnie szpérać, badać.

Durchstöh'nen, *va.* przestękać, przejęczeć.

Du'rchstopfen, *va.* przetknąć przez co, przetykać, przepchnąć.

Du'rchstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße durch, stieß durch, durchgestoßen) przepchać przez jaki otwor; przebić, stłuć, wybić.

Durchsto'ßen, *va. irr.* (h.) (durchstoße, durchstieß, durchstoßen) przebić, przeszyć; Jemandem die Brust mit dem Degen — przebić komu piér szpadą; er durchstieß ihn mit dem Degen przebił go szpadą; wir wurden auf dem Steinwege tüchtig durchstoßen, *na téj drodze połnéj kamieni tęgośmy się stłukli, utrzęśli; Du'rchstoßung, *sf.* przepchanie; Durchsto'ßung, *sf.* przebijanie.

Du'rchstottern, Durchsto'ttern, *va.* przebąkać co, zajękliwym głosem przeczytać.

Du'rchstrahlen, *vn.* (h.) promienie swoje rzucać przez co; die Sonne strahlt durch den Nebel durch słonce świeci przeze mgłę; promienie jego przedzierają się przez mgłę.

Durchstra'hlen, *va.* promieniami swemi oświécać co.

Du'rchstreichen, *va. irr.* (h.) (streiche durch, strich durch, durchgestrichen) przekréślić (literę, wyraz); przemazać; durchgestrichen przekreślony.

Durchstrei'chen, *va. irr.* (h.) (durchstreiche, durchstrich, durchstrichen) przebiedz, na prędce przejechać, zwiedzić; das ganze Land — przebiedz cały kraj; —, *vn. irr.* (h.) przewiewać (o wietrze); przelatywać (o ptastwie); Du'rchstreichung, *sf.* przekreslenie; Durchstrei'chung, *sf.* przewiewanie; przelatywanie.

Durchstrei'fen, *va.* przebiegać jakie miejsce w różnych kierunkach; die Welt — przebiegać, przewiedzic świat, zwiedzić ziemię.

Du'rchstreiten, s. Du'rchfechten, Du'rchkämpfen. [czém.

Du'rchstreuen, *va.* przesypać

Du'rchstrich, *sm.* przekréślenie; przelot (ptastwa), ciąg (ptaków), ciągnienie (ptaków).

Du'rchstriegeln, *va.* zgrzebłem przeczesać; s. a. Du'rchhecheln.

Du'rchströmen, *vn.* (s.), Durchströ'men, *va.* potokiem płynąć, przepływać przez jakie miejsce; *tłumnie przechodzić przez jakie miejsce; von

seliger Empfindung durchströmt, *błogiém uczuciem przejęty; Durchströ'mung, *sf.* przepływanie.
Du'rchstümpern, *va. iron.* przebrzdąkać, przerzępolić co.
Du'rchstürmen, *vn.* (h.), Durchstü'rmen, *va.* z natarczywością przebywać jakie miejsce; er stürmte unaufhaltsam durch niewstrzymanym pędem przedarł się; der Nord durchstürmt den Wald północny wicher gwałtownie zrywa się po lesie.
Du'rchstürzen, *vn.* (h.) raptem wpaść, zapaść, runąć przez co; przedrzéć się, rzucić się przez co.
Du'rchsuchen, Durchsu'chen, *va.* przetrząsać; Durchsu'chung, Dur'chsuchung, *sf.* podszukiwanie, śledztwo, przeszukanie, poszukiwanie, przetrząsanie, roztrząsanie, badanie.
Durchsu'mmen, Durchsu'msen, *va.* brzęczéć po jakiém miejscu.
Durchsü'ßen, *va.* osłodzić, wkroś osłodzić.
Durchtä'ndeln, *va.* na zabawie, na igraszce od. na igraszkach przepędzić (czas).
Du'rchtanzen, *va.* przetańcować (tańca); tańcowaniem przedrzéć (trzewiki).
Durchta'nzen, *va.* przetańcować jakie miejsce od. jaki czas; er hat die ganze Nacht durchtanzt tańcował przez całą noc.
Durchta'sten, *va.* obmacać.
Durchtau'meln, *va.* taczając się przebyć jakie miejsce.
Du'rchthauen, *vn.* (h.) całkiem odtajéć, roztajéć, rozpuścić.
Du'rchthun, *va. irr.* (h.) (thue durch, that durch, durchgethan) przetkać, przesadzić, przewlec, przeciągnąć przez co.
Durchto'ben, *va*: der Sturm durchtobt den Wald wicher gwałtownie po lesie szumi; er durchtobte die Nacht przez całą noc jak szalony hałasował.
Du'rchtönen, *vn.* (h.) brzmiéć, ton wydawać przez co; głośniéj brzmiéć niż inne głosy; ihre Stimme tönt durch jéj głos brzmi najmocniéj.
Durchtö'nen, *va.* brzmiéć po jakiém miejscu.
Durchto'sen, *va.* szumiéć po jakiém miejscu. [przejechać.
Du'rchtraben, *vn.* (s.) cwałem
Durchtra'ben, *va.* w cwał przebyć jakie miejsce, jeździć po jakiém miejscu.
Du'rchtragen, *va. irr.* (h.) (trage durch, trug durch, durchgetragen) przenieść przez co; Jemanden durch das Wasser — przenieść kogo przez wodę; — noszeniem przedrzéć, podrzéć.
Durchtrau'ern, *va.* na żałobie przepędzić.
Du'rchträufeln, Du'rchtraufen, *vn.* (h.) kapać przez co; przeciekać.
Du'rchträufen, *va.* przez jaki otwór kroplami przepuszczać.
Durchträu'men, *va.* przemarzyć, prześnić (noc, życie).
Du'rchtreiben, *va. irr.* (h.) (treibe durch, trieb durch, durchgetrieben) przepędzić przez jakie miejsce; przecedzić; dokazać czego; s. a. Du'rchsetzen.
Durchtrei'ben, *va. irr.* (h.) (durchtreibe, durchtrieb, durchtrieben) po jakiém miejscu pędzić; den Anger mit der Heerde — trzodę pędzić po całém błoniu.
Du'rchtreten, *va. irr.* (h.) (trete durch, trat durch, durchgetreten) przedeptać, stąpieniem przełamać; wydeptać; —, *vn.* (s.) przejść przez co; przedeptać przez co, nogę przecisnąć nadepnąwszy.
Durchtre'ten, *va. irr.* (h.) (durchtrete, durchtrat, durchtreten) udeptać, nogami wymiesić. [przepuścić.
Du'rchtrichtern, *va.* przez lejek
Du'rchtrieb, *sm.* przepędzanie bydła przez jakie miejsce, prawo do tego.
Durchtrie'ben, *pp.* u. *a.* (v. Durchtrei'ben): *przebiegły, obrotny, szczwany; Durchtrie'benheit, *sf.* *przebiegłość, obrotność; frantostwo.
Du'rchtriefen, *vn. irr.* (s.) (triefe durch, troff durch, durchtroffen) kapać przez co.
Du'rchtrillern, *va.* przecwierczyć, prześpiéwać trylującym głosem.
Durchtri'nken, *va. irr.* (h.) (durchtrinke, durchtrank, durchtrunken) na piciu przepędzać; pić po nocach.
Du'rchtrippeln, Durchtri'ppeln, *va.* przedrepcić, drepcąc nogami przejść. [wyschnąć.
Du'rchtrocknen, *vn.* (s.) dobrze
Durchtro'cknen, *va.* dobrze wysuszyć.
Du'rchtröpfeln, Du'rchtropfen, s. Du'rchträufeln, Du'rchträufen.
Durch und durch, s. Durch.
Du'rchwachen, Durchwa'chen, *va.* na czuwaniu od. bezsennie przepędzić.
Du'rchwachs, *sm. Ng.* (Pflanze) zajęcze uszko, przestrzelon, przerwipęp.
Du'rchwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse durch, wuchs durch, durchgewachsen) rość przez co, przez środek czego; der Baum wächst durch die Steine durch drzewo rośnie przez kamienie.
Durchwa'chsen, *va. irr.* (s.) (durchwachse, durchwuchs, durchwachsen) przerastać co (jak żyły lub tłuszcz mięso); durchwachsenes Fleisch, *Kk.* mięso przerastałe.
Durchwa'cht, *a.* niespany, bezsenny (noc).
Du'rchwackeln, *vn.* (s.) kiwając się od. chwiejącym krokiem przejść.
Du'rchwagen (sich), *vr.* (h.) odważyć się przejść, przejechać przez jakie miejsce.
Du'rchwägen, Durchwä'gen, *va. irr.* (h.) (durchwäge, durchwog, durchgewogen) przeważyć (na wadze); *rozważyć sobie co, *z rozwagą się nad tém zastanowić.
Du'rchwalken, *va.* wywałkować, wyfolować; Jemanden —, *wywalić kogo.
Du'rchwallen, *vn.* (s.) przechodzić przez jakie miejsce.
Durchwa'llen, *va.* przejść, schodzić jakie miejsce; Freude durchwallt mein Herz, *w sercu wrze radość.
Du'rchwallfahrten, *vn.* (s.) pielgrzymką przejść przez jakie miejsce.
Durchwa'llfahrten, *va.* miejsce jakie przejść, zwiedzić jako pielgrzymujący; das ganze Land — pielgrzymować po całym kraju.
Du'rchwalzen, Durchwa'lzen, *va.* przewalcować, walca przetańcować.
Du'rchwälzen, *va.* przetoczyć.
Du'rchwamsen, § s. Du'rchprügeln. [s. Durchwa'llen.
Du'rchwandeln, Durchwa'ndeln,
Du'rchwandern, *vn.* (s.) wędrować przez jakie miejsce.
Durchwa'ndern, *va.* jako wędrownik zwiedzić, przejść jakie miejsce; Durchw'anderung, *sf.* przewędrowanie.
Du'rchwanken, s. Du'rchwackeln.
Durchwä'rmen, *va.* wygrzać; sich — wygrzać się.
Du'rchwaschen, *va.* piorąc oder myjąc przedziurawić co; sich die Haut — myjąc się sobie skórę zetrzéć, obetrzéć.
Du'rchwässern, Durchwä'ssern, *va.* przemoczyć, zmoczyć; eine Schrift —, *pismo wodnistemi uwagami przeplatać.
Du'rchwaten, *vn.* (s.) w bród przejść. [przejść rzékę.
Durchwa'ten, *va.*: einen Fluß —
Du'rchwatscheln, *vn.* (s.) kaczym krokiém przetoczyć się.
Durchwe'ben, *va. W.* przetkać, przeszyć czém; auch das unglücklichste Leben ist mit Freuden durchwebt, *i najnieszczęśliwsze życie chwilami radości przeplatane bywa.
Du'rchweg, *sm.* droga przez środek czego idąca; przejście.
Durchwe'g, *ad.* bez wyjątku; w ogólności; zawsze, powszechnie; w każdym przypadku; wszędzie.
Du'rchwehen, *vn.* (h.), Durchwe'hen, *va.* przewiewać; Durchwe'hen, *sn.* przewiew.
Du'rchweichen, *vn.* (s.) zmięknąć, przemoknąć.
Durchwei'chen, *va.* zmiękczyć, miękim uczynić, nawilgocić; Durchwei'chen, *sn.* zmięknienie, zmiękczenie; — des Erdbodens vom Regen rozmoczki.
Durchwei'den, *va.*: den Wald — paść po całym lesie.
Durchwei'nen, *va.* na płaczu przepędzić, przepłakać.
Du'rchwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe durch, warf durch, durchgeworfen) przerzucać, przerzucić.
Du'rchwetzen, Durchwe'tzen, *va.* wecowaniem przedziurawić.
Du'rchwichsen, *va.* wywoskować.
Durchwi'mmern, *va.* przejęczéć.
Du'rchwinden, *va. irr.* (h.) (winde durch, wand durch, durchgewunden) przewindować; windując, kręcąc, obracając przeciągnąć, przewlec, przesunąć; sich — kręcąc się przeleźć, przesunąć się, przecisnąć się; *wywinąć się, wykręcić się; man muß sich so — tak się człowiek musi kręcić, aby daléj.
Durchwi'nden, *va. irr.* (h.) (durchwinde, durchwand, durchwunden) przewijać, przeplatać czém; einen Aehrenkranz mit Blumen — do wieńca z kłosów powplatać kwiaty; wieniec z kłosów kwiatami przestroić.
Du'rchwinseln, *va.* przeskwirczéć, przeskamléć.
Du'rchwintern, *va.* przezimować co; Du'rchwinterung, *sf.* przezimowanie.
Du'rchwirbeln, *vn.* (s.), Durchwi'rbeln, *va.* w krętym kierunku przesuwać się, przelatywać itd. przez jakie miejsce; durchwirbelnder Rauch

kłęby dymu przelatujące; die Lerche durchwirbelt die Luft skowronek kręto po powietrzu lata.

Du'rchwirken, *va.* dobrze wygnieść (ciasto).

Durchwi'rken, *va. W.* przerabiać, tkać czém przez środek; mit Gold durchwirkte Decke kołdra złotem tkana, przerabiana.

Du'rchwischen, *va.* przetrzéć; —, *vn.* (s.) przemknąć się; *wywinąć się, wykręcić się; dies Mal wirst du nicht so — tą razą ci to nie ujdzie tak na sucho.

Durchwi'ttert, *a. Bw. Ng.* (Gestein) wksróś pomieszany z czém.

Du'rchwitzeln, *va.* swemi dowcipkami przegryzać.

Durchwö'lben, *va. Bk.* wysklepić.

Du'rchwollen, *vn. irr.* (h.) (will durch, wollte durch, durchgewollt) chcieć przejść, przejechać, przelecieć.

Du'rchwühlen, Durchwüh'len, *va.* przenurtować, ryjąc prezkopać, zryć, przeryć, poryć; gmérać w czém; sich — ryjąc przekopać się; Jemandem seine Papiere — gmérać komu w papierach; Du'rchwühlung, *sf.* przenurtowanie, rozkopanie, rozkopywanie.

Du'rchwurf, *sm.* przerzut, przerzucenie; — (Kornfege), *Ldw.* arfa, przetak.

Du'rchwürgen, *va.* gwałtem przetknąć (z niebezpieczeństwem uduszenia się).

Durchwu'rzeln, *va.* korzenie rozpuszczać po jakiem miejscu.

Durchwü'rzen, *va.* nakorzenić, zaprawić korzeniami, korzeniami przyprawić; die Luft mit Blumendüften —, *powietrze wonią kwiatów przyjemnie napełnić; sein Gespräch mit feinen Bemerkungen —, *rozmowę trafnemi uwagami przyprawiać; -chwü'rzung, *sf.* nakorzenienie, zaprawienie korzeniami.

Durchwü'then, *va.* z wściekłością przebywać miejsce jakie; der Feind durchwüthet das Land nieprzyjaciel zniszczenie i mordy roznosi po kraju; Zorn u. Rache durchwüthen sein Inneres, *wściekły gniew i zemsta sercem jego miotą.

Du'rchzählen, Durchzäh'len, *va.* przeliczyć, przerachować; Durchzäh'lung, *sf.* przeliczenie.

Durchza'nken, *va.* na kłóceniu się strawić; den ganzen Tag — kłócić się przez cały dzień.

Durchze'chen, *va.* na pijatyce przepędzić; er hat die Nacht durchzecht pił całą noc.

Du'rchziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe durch, zog durch, durchgezogen) przeciągać przez co; einen Faden durch das Nadelöhr — przeciągać nitkę przez ucho; einen Balken —, *Zm. Bk.* przeciągać belkę; Jemanden —, *drwić, szydzić z kogo, *docinać mu, *przycinki mu dawać; —, *vn. irr.* (s.) przechodzić, maszerować, przelatywać; gestern zogen die Truppen, die Störche hier durch wczoraj tędy przechodziły wojska, przelatywały bociany.

Durchzie'hen, *va. irr.* (h.) (durchziehe, durchzog, durchzogen) chodzić, jeździć, latać po jakiem miejscu w różnych kierunkach; rozlewać się po czém i wsiąkać; das Oel durchzieht das Papier oliwa wciąga w papier.

Durchzi'schen, *va.* sykać po jakiém miejscu; Schlangen durchzischen die Wiese węże sykają po całéj łące.

Durchzi'ttern, *va.* drzenie sprawiać przechodząc przez co; Fieberschauer durchzitterte meine Glieder dreszcz mi trząsł członki.

Du'rchzoll, *s.* Du'rchgangszoll.

Durchzu'cken, *va.* wstrząsnąć przebiegając; drganie sprawić przechodząc; der elektrische Schlag durchzuckte uns Alle iskra elektryczna wszystkich nas wstrząsnęła.

Du'rchzug, *sm.* przechód, przechodzenie, marsz (przez jakie miejsce); przejście; Jemandem den — durch sein Land gestatten dozwolić komu przejścia przez swój kraj.

Durchzu'pfen, *va.* przeskubywać.

Du'rchzwängen, *va.* przecisnąć, przeforsować; przemusić na drugą stronę; przebić; sich —, *s.* Du'rchdrängen.

Durchzwi'tschern, *va.* świergotać po jakiém miejscu.

Dü'rfen, *vn. irr.* (h.) (darf, durfte, gedurft) módz; ich darf wolno mi co zrobić; godzi mi się; nie jest mi wzbroniono; darf ich? czy mogę? czy wolno mi? ich darf nicht nie mogę, nie powinienem; ich darf es essen mogę to jeść; ich durfte es nicht verschweigen nie mogłem tego zamilczéć; du darfst dich nicht darüber beklagen, dich schämen nie masz się o co na to skarzyć, nie masz się czego wstydzić; — (brauchen, benöthigen, nöthig haben): etwas nicht thun dürfen nie potrzebować czego uczynić; du darfst es nur sagen, befehlen powiedz tylko; tylko rozkaż; jeżeli rozkażesz; es dürfte wohl Jemand einwenden, daß rc. możeby to kto zarzucił, że itd.; das dürfte sich thun lassen możeby się to i dało zrobić; ich glaube nicht, daß die Sache jetzt zu Stande kommen dürfte wątpię, aby się to teraz uskutecznić dało; ich habe das nicht thun dürfen nie mogłem tego zrobić; ich habe es thun wollen, aber ich habe es nicht gedurft chciałem to zrobić, ale nie mogłem.

Dü'rftig, *a.* biedny, niedostatek cierpiący; *mizerny; —, *ad.* biednie; mizernie; Dü'rftigkeit, *sf.* bieda, niedostatek; *mizerność.

Dürr, *a.* suchy; Jemandem etwas mit dürren Worten sagen, *powiedzieć komu co prosto i otwarcie; *bez obwijania w bawełnę; Dü'rrbeinig, *a.* suche (chude) nogi mający; laskonogi.

Dü'rre, *sf.* susza, posucha.

Dü'rrfeder, *sf.* (in der Uhr) sucha sprężynka (w repetyerze kieszonkowym).

Dü'rrkraut, *sn. Ng.* żabie gronka gładkie.

Dü'rrleibig, *a.* suchy, wyschły, jasnokościsty; Dü'rrsucht, *sf. Hlk.* suchoty, schnięcie ciała; Dü'rrsüchtig, *a. Hlk.* (die Dürrsucht oder Abzehrung habend) suchoty mający; któremu ciało schnie.

Dü'rrwurz, *sf. Ng.* chlastawa, szlachtawa.

Durst, *sm.* pragnienie; — haben, leiden, empfinden pragnienie miéć, czuć; den — löschen, stillen pragnienie ugasić, zaspokoić; heftiger, brennender — gwałtowne, gorące pragnienie; vor — verschmachten schnąć z pragnienia; — nach Ruhm, nach Erkenntniß der Wahrheit, rc. pragnienie chwały, poznania prawdy, itd.

Du'rsten, Dü'rsten, *vn.* (h.): ich durste, mich dürstet, es durstet mich pić mi się chce; nach Blut, nach Ruhm — pragnąć krwi, sławy.

Du'rstig, *a.* pragnący; nach etwas — pragnąć czego; — (Durst leidend) pragnienie wzbudzający.

Du'rton, *sm.*, Dur, *sn. Tk.* ton wyższy, ton major; Sonate aus *C-dur*, *Tk.* sonata *C-dur*, sonata z tonu *C-dur*; Du'rtonart, *sf. Tk.* rodzaj tonu *dur*; Du'rtonleiter, *sf. Tk.* gamma tonów *dur*.

Du'sel, Du'ssel, Duselei', Dusselei', *sf.* § rozmarzenie, stan rozmarzonego (snem od. trunkiem); zawrot głowy; *roztargnienie; *brak przytomności; Du'selig, Du'sselig, *a.* odurzony, rozmarzony i bezprzytomny; — machen rozmarzyć, głowę zawrócić.

Dü'ster, *a.* ciemny, ponury, posępny; düstere Wolken ciemne chmury; düstere Wohnung posępne mieszkanie; in seinem Kopfe ist es immer düster w jego głowie zawsze ciemno, pusto; Dü'sterheit, *sf.* ciemność, posępność, ponurość.

Dü'stern, *va.* (düster, dunkel machen) zasępiać; Dü'sterniß, *sf.* ciemność, ponura.

Dü'tchen, *sn. dim.* v. Dü'te, *sf.* tytka, papierek w trąbkę zwinięty; eine Düte machen, drehen tytkę zrobić, skręcić; —, *Mzk.* dydek (pieniądz); Dü'tchendreher, Dü'tchenkrämer, *sm.* kramarz tytkami sprzedający; Dü'tchenweise, *ad.* tytkami, na tytki (sprzedawać, kupować).

Du'tzbruder, Du'tzen, *s.* Du'zbruder, Du'zen.

Du'tzend, *sn.* tuzin; Preis eines Dutzends, *H.* cena tuzina; Du'tzend, *a.* tuzinkowy; Du'tzenduhr, *sf.* zegarek tuzinkowy; Du'tzendfach, Du'tzendmal, Du'tzendweise, *ad.* tuzinami; na tuziny.

Duu'mvir, *sm. Stw. Gsch.* duumwir; Duumvira't, *sn. Stw. Gsch.* duumwirat.

Du'zbruder, *sm.* kolega, przyjaciel, z którym się jest ty a ty; *pan brat; Du'zbrüderschaft, *s.* Brü'derschaft; Du'zen, *va.* tykać kogo, ty do niego mówić; sich mit Jemandem — (einander „Du" nennen) tykać się z kim, być z nim ty a ty; Du'zschwester, *sf.* przyjaciołka poufała, z którą się jest ty a ty; kamratka.

Dyna'mik, *sf. Ntl.* dynamika, nauka o siłach; Dyna'misch, *a. Ntl.* dynamiczny; należący do dynamiki; Dyna'momete'r, *sm. Ntl.* (Kraftmesser) dynamometr, narzędzie do mierzenia sił w machinach; Dyna'mometrie', *sf. Ntl.* dynamometrya, mierzenie sił.

Dyna'st, *sm. Stw.* dynasta, rządzca, król, książe, dynasta; Dynastie', *sf. Stw.* dynastya, familia panująca, dzielnica; Dyna'stisch, *a. Stw.* dynastyjny, od dynastyi; — Gesinnter, *Stw.* dynastyk zwolennik od. partyzant dynastyi, zwolennik dynastyi panującéj; dynastisches Interesse, *Stw.* interes dynastyjny.

Dysenterie', *sf. Hlk.* dysenterya; Dysenterie'-, *a.* dysenteryjny; Dysente'risch, *a. Hlk.* dysenteryczny.

E.

E, e, piąta litera alfabetu niemieckiego; jest trojakiego rodzaju ze względu na wymawianie: 1) e = è otwarte *francuzki* i = e *polski*; 2) e = é ściśnione *francuzki* i = é *polski*; 3) e prawie = e nieme *francuzki* w zakończeniach wyrazów.

Eau de Colo'gne, *sn.* woda Kolońska, wódka Kolońska.

E'bbe, *sf. Ntl.* opadanie morza, morski odwrót, odlew, odpływ; — u. Fluth, *Ntl.* wzbieranie i opadanie morza; opadać (o morzu); E'bben, *vn.* (h.): es ebbet, das Meer ebbet morze opada.

E'ben, *a.* równy, gładki; ebener Weg droga równa; —, *akuratny, skrupulatny, punktualny; — machen równać; alle Berge — zu machen wissen, *umiéć krzywe rzeczy prostować.

E'ben, *ad.* właśnie; dopiero; so eben dopiero co, tylko co; eben jetzt właśnie teraz; — damals właśnie wtenczas; er ist eben gekommen, abgereist dopiero co przyszedł, właśnie odjechał; ich habe — kein Geld bei mir właśnie nie mam pieniędzy przy sobie; es ist — derselbe właśnie ten sam; das wollte ich — sagen właśnie to chciałem powiedzieć; zu — der Stunde o téj saméj godzinie; warum nennst du — mich? dla czego mnie właśnie wymieniasz? das ist mir — recht to mi się właśnie podoba; *tego właśnie chcę; — dort właśnie tam; — so tak samo; także tak; równie; er ist — so groß als ich równie wielki jest jak ja; — so gekleidet tak samo ubrany; er weiß das — so gut als du on to tak dobrze wie jak ty; — so viel także tyle; ebensowohl — als równie — jak; — koniecznie; man muß eben nicht reich sein, um glücklich zu leben nie koniecznie trzeba być bogatym, aby żyć szczęśliwie; das ist — nicht nothwendig to nie koniecznie potrzebne; es ist — nicht so schwer nie jest to tak koniecznie trudne; das geschieht dir — recht, *dobrze ci tak; das will — so viel sagen, als wenn du ꝛc. to tyle znaczy, jak gdybyś itd.; ich will mich — nicht groß damit machen nie chcę się tém chlubić; das wollte ich — nicht sagen tego ja nie chciałem powiedzieć, nie ta była myśl moja; daß ich es nicht weiß, darfst du dich eben so wenig wundern, als wenn ich ꝛc. że tego nie wiem, równie się temu dziwić nie powinieneś, jak gdybym itd.; eben darum! darum eben! dla tego też to! dla tego też właśnie!

E'benbaum, *sm. Ng.* heban, drzewo hebanowe.

E'benbild, *sn.* obraz, wizerunek; er ist das — seines Vaters jest istnym obrazem swego ojca.

E'benbürtig, *a.* równorodny, równego rodu, równy rodem.

E'bendahe'r, *ad.* ztamtądże.

E'bendamals, *ad.* właśnie tedy, tegoż samego czasa.

E'bendaselbst, *ad.* właśnie tam.

E'benderselbe, *a. pron.* tenże, tenże sam, właśnie ten; E'bendieselbe, *a. pron.* taże, taże sama, właśnie ta; E'bendasselbe, *a. pron.* toże, toże samo, właśnie to. [niciasty.

E'bendrähtig, *a.* równy, równo-

E'bene, *sf.* równina, równia; płaszczyzna.

E'benen, s. E'bnen.

E'benfalls, *ad.* także.

E'benholz, *sn. Ng. Zm.* hebanowe drzewo; Ebeni'st, *sm.* stolarz, co hebanowe sztuki wyrabia.

E'benmaß, *sn.* proporcya, symetrya, należyty stosunek części do siebie i do całości; współmierność.

E'benmäßig, *a.* proporcyonalny, stosowny, odpowiedni (co do stosunku); —, *ad.* (ebenfalls) również, podobnież; er hat mich — betrogen podobnie i mnie oszukał.

E'benweit, E'benweitig, *a.* równo odległy.

E'benzeitig, s. Gleichzeitig.

E'ber, *sm. Ng.* dzik; kiernoz, kierda; E'ber-, *a. Ng. Jäg.* kiernozi.

E'bere'sche, *sf. Ng.* jarząb, jarzębina.

E'berrau'te, *sf. Ng.* boże drzewko.

E'berschwei'n, s. E'ber. [wko.

E'berwu'rz, *sf. Ng.* dziewięćsił.

E'bnen, E'benen, *va.* równać, wyrównać, urównać; E'bnen, E'benen, *sn.* plantowanie, wyrównanie.

Ebrä'er, Ebrä'isch, s. Hebrä'er, ꝛc.

E'cho, *sn. Ntl.* echo, odgłos.

Echauffi'ren, s. Erhi'tzen.

Echt, *a.* prawdziwy; niesfałszowany; istotny; niepodrzucony; czysty; E'chtheit, *sf.* prawdziwość; — der Farben, *Mal.* *trwałość kolorów.

Eck-, *a.* (an der Ecke befindlich, in der Ecke stehend ꝛc.) narożny.

E'ckband, *sn.* klamra u krawędzi (kufra, itd.).

E'ckchen, *sn. dim.* kancik.

E'cke, *sf.* kąt, kant, krawędź; róg (domu, ulicy, stołu, chustki, chleba podługowatego itd.); in eine — kriechen wleźć w kąt; man sucht ihn in allen Ecken szukają go po wszystkich kątach; um die Ecke gehen, *ginąć; *przepaść; es kommt nichts um die —, *nie idzie nic na stronę (nie ginie); es geht bunt über Eck, *wszystko idzie prosto, bez porządku; es fehlt an allen Ecken u. Enden, *gdzie tkniesz, to czego braknie; *czego się tkniesz, to mu brak tego lub owego; *wszędzie czegoś braknie; es ist nur eine kleine Ecke, ein kleines Eckchen (Weges) bis dahin, *mały kawałek drogi aż na miejsce. [dzenie; s. a. E'kel, ꝛc.

E'ckel, E'kel, *sm.* ckliwość, obrzydzenie

E'ckensteher, *sm.* narożnik, człowiek najemny, czekający zajęcia na rogu ulic, tragarz.

E'cker, s. Ei'chel.

E'ckfeile, *sf. Mech.* pilnik graniasty, ob. kańciasty.

E'ckfenster, *sn.* okno narożne.

E'ckgränzhügel, *sm.* narożec, narożnik, kopiec narożny.

E'ckhaus, *sn.* dom narożny; kamienica narożna.

E'ckig, *a.* graniasty; kanciasty; rogaty (kapelusz); —, *ad.* graniasto, kanciasto, rogato; eckiger Mensch, *człowiek niezgrabny, niezgrabiasz; E'ckigkeit, *sf.* graniastość, kańciastość.

E'ckkachel, *sf.* narożny kafel, narożnik; E'ckflammer, s. E'ckband; E'ckloch, *sn.* dziura narożna (w bilarze); einen Ball in's — spielen grać bilę jaką do ostatniéj; E'ckpfeiler, *sm.*, E'cksäule, *sf. Bk.*, E'ckständer, *sm.* słup ob. filar narożny; E'ckplatz, *sm.* miejsce na rogu; E'ckschrank, *sm.* serwantka; E'ckstecher, *sm.* drążnik, drągal, tragarz; s. a. E'ckensteher; E'ckstein, *sm.* kamień narożny, węgielny; narożnik; E'ckstube, *sf.* pokój narożny; E'ckstütze, *sf.* skarpa, podpora narożna; E'cktisch, *sm.* stół narożny; E'ckzahn, *sm. Zk.* kieł (ząb).

Eclata'nt, *a.* uderzający, bijący w oczy; głośny; świetny; auf eclatante Weise w sposób uderzający; świetnie.

E'del, *a.* ślachecki; ślachetny; edler Herr! ślachetny panie! von edler Geburt ślachetnego rodu; die edlen Theile des menschlichen Körpers ślachetne części ciała ludzkiego; edle Metalle, *Bw. Httk.* ślachetne kruszce; edles Ansehen ślachetna postawa ober mina; —, *wyborny dobrego gatunku; ślachetnéj rasy (koń); ślachetny (pod względem moralnym); edlen Geschlechts ślachetnie urodzony, rodowity, ślachetnego rodu; —, *ad.* ślachetnie.

E'deldame, *sf.* dama wysokiego urodzenia, ślachetnego rodu.

E'deldenkend, E'delgesinnt, E'delherzig, *a.* ślachetnego serca, sposobu myślenia, ślachetnie myślący.

E'delfrau, *sf.* ślachcianka (pani); E'delfräulein, *sn.* (panna) ślachcianka. [du.

E'delgeboren, *a.* ślachetnego rodu.

E'delhof, *sm.* ślachecki dwór; dwór; er hat an Edelhöfen gedient sługiwał po dworach.

E'deling, *sm.* ślachetka, ślachciura; — *ślachecki duch, *arystokrat; E'delknabe, *sm.* paź; E'delknecht, *sm.* giermek.

E'delleberkraut, *sn. Ng.* wietrznica, przylaszczka, wilcza stopa, zawilec trojanek (ziele).

E'delleute, *smf. pl.* ślachta; E'delmann, *sm.* ślachcic, szlachcic; E'delmännisch, *a.* ślachecki, szlachecki; —, *ad.* po ślachecku.

E'delmuth, *sm.* wspaniałomyślność, umysł wspaniały, ślachetny; E'delmüthig, *a.* ślachetny; wspaniały; wspaniałomyślny.

E'deln, *va.* (adeln, zum Edelmann machen) uślachetnić.

E'delsinn, *sm.* wspaniały sposób myślenia; E'delsinnig, *a.* wspaniałomyślny.

E'delstein, *sm. Ng. Bw.* drogi kamień; E'delsteinhandel, *sm.* handel drogiemi kamieniami; E'delsteinhändler, *sm.* handlujący drogiemi kamieniami.

E'delstoff, *sm. W.* droga materya.
E'delstolz, *a.* (adelstolz) ślachetnie dumny.
Edict, *sn.* edykt; ukaz; uniwersał; zapowiedny list; ustawa, wyrok.
Edicta'l-Citatio'n, *sf.* (öffentliche Vorladung) *Rw.* pozew publiczny, cytacya przez pisma publiczne.
Edicta'liter, *ad.*, Edi'ctmäßig, *a.* stosowny do edyktu, podług edyktu, edyktalny.
Edi'ren, *va. Litt. Bchh.* wydać (dzieło); Editio'n, *sf. Litt. Bchh.* edycya, wydanie książki itd.; Edi'tor, *sm.* edytor, wydawca.
Educatio'n, rc., s. Erzie'hung.
Effe'ct, *sm.* (Wirkung, Erfolg) efekt, skutek; —(Eindruck) wrażenie.
Effe'cten, *sn. pl.* efekta, ruchomości, sprzęty; s. a. Staa'tspapie're.
Effecti'v, Effecti've, *ad.* istotnie, w saméj rzeczy.
Effectui'ren, s. Bewi'rken.
Ega'l, *a.* (gleich) równy, jednaki; das ist mir —, *to dla mnie wszystko jedno; Egalitä't, Egalité, *sf.* równość.
E'gel, *Ng.*, s. Blu'tigel.
E'gelkraut, *sn. Ng.* bażanowiec pieniążnik.
E'gerbrunnen, *sm.*, E'gerwasser, *sn. Geog. Hlk.* egierska woda; E'gersalz, *sn. Geog. Hlk.* sól egierska.
E'gge, *sf. Ldw.* brona; E'gge-, E'ggen-, *a. Ldw.* bronny.
E'ggebalken, *sm. Ldw.* bronica, deska, w któréj tkwią kolki u brony; E'ggegarten, *sm. Ldw. Jäg.* rola drzewem zarosła; E'ggen, *va. Ldw.* bronować, włóczyć; E'ggen, *sn. Ldw.* włóczka, bronowanie; E'gger, *sm. Ldw.* bronujący.
E'ggezahn, *sm. Ldw.* ząb u brony od. od brony.
Egoi'smus, *sm. Philos.* (Selbstsucht) egoizm, samolubstwo; Egoi'st, *sm.* egoista, samolub; Egoi'stisch, *a.* egoistyczny, samolubny.
E'he, Eh', *ad.* nim, wprzód niż; ich möchte ihn noch sehen, ehe ich sterbe chciałbym go jeszcze widzieć nim umrę; E'her, *ad. compar.* (früher) wprzód, wcześniéj, prędzéj; — (lieber) raczéj; — (ehedem) dawniéj; er ist eher da gewesen als ich on tu wcześniéj był niżeli ja; ich konnte nicht eher kommen nie mogłem wcześniéj przyjść; eher will ich sterben, als das thun umrzeć raczéj wolę, niżbym to miał uczynić; je eher, je (desto) lieber, od. je eher, desto besser, *im prędzéj, tém lepiéj; am ehesten, auf's eheste, ehestens, *ad. superlat.* jak najprędzéj; ehester Tage lada dzień, nie długo; mit dem ehesten przy pierwszéj sposobności.
E'he, *sf.* małżeństwo; Stand der —, s. E'hestand; eine — stiften skojarzyć małżeństwo; ich werde zwischen euch eine — stiften wyswatam od. poswatam was; ein Frauenzimmer zur — nehmen, haben wziąć, mieć kobietę za żonę; Jemandem seine Tochter zur — geben dać komu córkę za żonę; in der — leben być żonatym od. zamężną; außer der — leben żyć w bezżeństwie; wilde —, ungesetzmäßige — małżeństwo nieślubne; in die — treten zabierać się do małżeńskiego stanu; E'he-, *a.* (die Ehe betreffend) małżeński.
E'heband, *sn.* związek małżeński; węzeł małżeński; E'hebere'dung, *sf.* (Ehestiftung) intercyza ślubna.
E'hebett, *sn.* łoże małżeńskie.
E'hebrechen, *vn.* (h.) (tylko w trybie bezokolicznym używane i jako rzeczownik): cudzołożyć, cudzołóztwo popełnić; E'hebrecher, *sm.* cudzołożnik; E'hebrecherin, *sf.* cudzołożnica; E'hebre'cherisch, *a.* cudzołożny, cudzołozki; cudzołożący; ehebrecherische Frau żona cudzołożąca; E'hebruch, *sm.* cudzołoztwo.
E'hebund, *sm.* związek małżeński, przymierze małżeńskie; E'he-contra'ct, s. E'hevertra'g.
E'hedem, E'hedessen, *ad.* niegdyś, dawniéj, przedtém.
E'hefähig, *a.* zdatny, zdatna do małżeństwa; E'hefeind, *sm.* człowiek nienawidzący małżeństwa; E'hefrau, *sf.* małżonka; E'hefriede, *sm.* pokój małżeński, jedność, zgoda małżeńska; E'hegatte, *sm.* małżonek; E'hegattin, *sf.* małżonka; E'heg'eld, *sn.* posag; E'hegema'ch, *sn.* łożnica; E'hegemahl, E'hegenoß, E'hegemahlin, E'hegenossin, s. E'hegatte, E'hefrau; E'hegese'tz, *sn. Kg. Rw.* ustawa względem małżeństwa; ustawa małżeńska.
E'hegestern, E'hegestrig, s. Vo'rgestern, Vo'rgestrig.
E'hegott, *sm. Myth.* bożek małżeństwa.
E'hehaft, *sf.* prawna przeszkoda (do stawienia się na terminie).
E'hehälfte, *sf.* połowica (żona); E'heherr, *sm.* małżonek; Pan mąż.
E'hehin, s. E'hede'm.
E'hejahr, *sn.* rok małżeństwa, rok w małżeństwie przeżyty; E'hejoch, *sn.* jarzmo małżeńskie; E'hekette, *sf.* więzy małżeńskie; E'hekind, *sn.* dziecko prawego łoża; E'hekreuz, *sn.* *krzyż małżeński, *dolegliwości małżeńskiego stanu; E'hekrüppel, *sm.* ** § człowiek zupełnie do małżeństwa niezdatny; **rudera małżeńskie; E'heleiblich, *a.* prawy, z prawego małżeństwa zrodzony; E'heleute, *smf. pl.* małżonkowie, małżeństwo, mąż i żona.
E'helichen, s. Hei'rathen; Sich —, s. Verhei'rathen (sich); E'heliebste, *sf.* małżonka, żonka; E'heliebster, *sm.* małżonek, mąż; E'helo's, *a.* bezżenny; E'helosigkeit, *sf.* bezżeństwo; E'helustig, s. Hei'rathslustig.
E'hemalig, *a.* dawny, były; E'hemals, *ad.* dawniéj, niegdyś.
E'hemann, *sm.* małżonek.
E'hender, s. E'he, *ad.*
E'heordnung, s. E'hegese'tz; E'hepaar, *sn.* małżonkowie, para małżeńska; E'hepacten, *pl.* s. E'hevertrag; E'hepflicht, *sf.* powinność małżeńska.
E'her, s. E'he, *ad.*
E'herecht, *sn. Kg. Rw.* prawo małżeńskie.
E'hern, *a.* śpiżowy; miedziany; ehernes Zeitalter in der Litteratur, *miedziany wiek w literaturze; eherne Stirn, *miedziane czoło, *bezwstydne, wytarte czoło; — metalowy, z kruszcu.
E'hesache, *sf. Rw.* rzecz, okoliczność, sprawa małżeństwa się dotycząca; E'heschatz, *sm.* (Mitgift in die Ehe) posag; —, *kochane mężulko; E'hescheidung, *sf. Kg. Rw.* rozwód; E'hescheidungsklage, *sf. Kg. Rw.* skarga rozwodowa; E'hescheu', *sf.* wstręt od małżeństwa; E'hesegen, *sm.* błogosławieństwo małżonkom dane; *błogosławieństwo boskie, konsolacya, *dzieci; E'hestand, *sm.* stan małżeński; małżeństwo.
E'hestens, s. E'he, *ad.*
E'hesteuer, *sf.* posag, wiano; E'hestifter, *sm.* swat; E'hestifterin, *sf.* swatka; E'hestiftung, *sf.* swatanie, swatostwo; s. a. E'hevertra'g.
E'heteufel, *sm.* *asmodeusz, *człowiek zakłucenie między małżonkami sprawiający; E'hetrennung, *sf.* rozwód; E'heverlöbniß, *sn.* zaręczyny; E'hevermächtniß, *sn. Rw.* testament na przeżycie między małżonkami zawarty; E'hevertra'g, *sm. Kg. Rw.* kontrakt małżeński; intercyza.
E'hevor, s. Zuvo'r.
E'heweib, *sn.* żona.
E'hrbar, *a.* szanowny, uczciwy; sławetny (jako tytuł); Eh'rbegierde, *sf.* żądza zaszczytów; Eh'rbegierig, *a.* chciwy zaszczytów; Eh'rdurst, *sm.* pragnienie zaszczytów; Eh'rdurstig, *a.* pragnący, chciwy zaszczytów.
E'hre, *sf.* honor, zaszczyt, cześć, uczciwość, dobre imię; godność, znaczenie; ich habe nicht die — ihn zu kennen nie mam honoru go znać; er hat sich — an ihm erzogen na zaszczyt go swój wychował; ich halte es für eine große — uważam to za wielki zaszczyt; ich mache mir eine — daraus, *czynię sobie chlubę z tego; er rechnet sich's zur — za zaszczyt to sobie poczytuje; das macht ihm —, gereicht ihm zur — to mu zaszczyt przynosi; der Sohn macht seinem Vater — syn ojcu zaszczyt czyni; Jemandem (göttliche) — erweisen (boską) cześć komu oddawać, składać; Ehre, dem — gebührt, *oddajmy cześć komu należy; *komu cześć, temu i chwała; jungfräuliche — cnota panieńska; uczciwe; die — seiner Tochter bewahren zachować uczciwość swojej corki; Jemandem etwas bei seiner — versprechen przyrzec komu co na uczciwość; bei meiner —! na uczciwość! jakem uczciwy! suche wenigstens deine — zu bewahren staraj się przynajmniej utrzymać dobre imię; du hast meine — verletzt, beleidigt, gekränkt, bist meiner — zu nahe getreten obraziłeś mój honor; skrzywdziłeś mnie na honorze, moje dobre imię shańbiłeś; nach — streben ubiegać się za godnościami, za znaczeniem; Jemanden zu Ehren erheben wynieść kogo na godności; ein Mann von — człowiek honorowy; Jemandem zu Ehren etwas thun zrobić co na czyję cześć; Jemandem eine — anthun zaszczyt komu uczynić, wyrządzić; Jemandem die letzte — erweisen ostatnią komu cześć oddać; Jemandes in allen Ehren gedenken zaszczytnie o kim wspomnieć; auf — halten pilnować honoru; in Ehren halten mieć w uczciwości; es ging lustig zu, aber in allen Ehren wesoło się bawiono, ale uczciwie od. przyzwoicie; — im Leibe haben, *mieć punkt honoru; Ehre verloren, Alles verloren, *kto stracił honor, ten wszystko stracił; einen Kuß in Ehren kann Niemand wehren, *pocałunek bez złéj myśli nie krzywdzi dziewicy; eine — ist der andern werth cześć za cześć; mit Ehren zu melden mówiąc z respektem; za pozwoleniem; Ihr Wort in Ehren! bez ubliżenia słowom Pańskim! das Feld der —,

Kw. plac uczciwy; Ihr Wort in Ehren! bez ubliżenia słowom Pańskim! Ehre einlegen zjednać sobie zaszczyt; das ist aller Ehren werth to rzecz wyborna; to paradne; Ehren-, *a.* honorowy; zaszczytny.

Eh'ren, *va.* szanować, uszanowanie okazywać; czcić (Boga, rodziców); Jemanden durch od. mit etwas — uczcić kogo czem.

Eh'renamt, *sn.* urząd wysoki, znakomity; *dostojność, godność; zaszczyt; -nangelegenheit, *sf.* sprawa honoru; -nbahn, *sf.* zawód honorowy, droga honoru; -nbelohnung, *sf.* nagroda honorowa od. zaszczytna; -nbesu'ch, *sm.* wizyta honorowa; odwiedziny na znak uszanowania; -nbett, *sn.* *Kw.* *pole sławy; -nbezeigung, *sf.* oznaka uszanowania; -nbogen, *sm.* brama tryumfalna; -nbürger, *sm.* obywatel honorowy; -ndame, *sf.* dama honorowa; -ndank, *sm.* dank, nagroda za zwycięstwo w igrzyskach rycerskich; *zaszczyt; -ndenkmal, *sn.* pomnik; -ndieb, *sm.* oszczerca, potwarca, krzywdziciel honoru; wydzierca czci; -ndienst, *sm.* służba honorowa; -ndine'r, *sn.* obiad honorowy; -nerklärung, *sf.* przywrócenie do czci, odwołanie zarzutu nadwerężającego czyję sławę; -nfall, *sm.* sprawa dotycząca honoru; -nfest, *a.* sławetny; -nfest, *sn.* uroczystość na czyję cześć wyprawiona; -ngarde, *sf.* garda honorowa; -ngedächtniß, *sn.* s. Eh'rendenkmal; -ngedi'cht, *sn.* wiersz na cześć czyję napisany; -ngehalt, *sn.* pensya honorowa; -ngela'g, *sn.* częstacya, częstowanie na cześć czyję czynione; -ngericht, *sn.* sąd honorowy; -ngeschenk, *sn.* dar dla uczczenia; -nhaft, *a.* zaszczyt przynoszący; -nhandel, *sm.* sprawa honorowa; -nhold, s. He'rold; -nkette, *sf.* łańcuch w nagrodę dany dla zaszczytu; -nkränkung, *sf.* obraza honoru; -nkranz, *sm.*, Eh'renkrone, *sf.* wieniec chwały; -nlegio'n, *sf.* *Kw.* legia honorowa; -nlohn, *sm.* nagroda zaszczytna; -nlüge, *sf.* kłamstwo popełnione dla uratowania honoru; -nmahl, *sn.* bankiet dany na uczczenie kogo; -nmann, *sm.* człowiek zacny, godny, uczciwy, szanowny; *iron.* ślachcic; ist das der — der Ihnen diesen Streich gespielt hat? to ten ślachecki Panu takiego figla wypłatał? —, *iron.* *hultaj, nicpoń; das ist ein sauberer —! a to hultaj! -nmitglied, *sn.* członek honorowy (towarzystwa jakiego); -nmitgliedschaft, *sf.* członkostwo honorowe; -nname, *sm.* tytuł, nazwisko zaszczytne; -npfa'd, *sm.* *droga honoru; -npforte, *sf.* brama tryumfalna; -npreis, *sm.* s. Eh'renlohn; *Ng.* (Pflanze) przetacznik; -npreisweiblein, *sn.* *Ng.* (Pflanze) przetacznica; -npunkt, *sm.* punkt dotyczący się honoru; -nraub, *sm.* wydarcie honoru, spotwarzenie, pozbawienie czci; -nräuber, s. Eh'rendieb; -nreich, *a.* obfitujący w honory; wielce szanowny; (jako tytuł) sławetny; -nretter, *sm.* obrona honoru; -nrettung, *sf.* ocalenie honoru; -nrichter, *sm.* sędzia w sprawach honoru; -nrührig, *a.* obelżywy, uwłaszczający; tykający honoru; krzywozący honor; —, *ad.* w sposób uwłaczający obelżywie; -nsache, *sf.* sprawa honoru; -nsäule, *sf.* posąg, pomnik na cześć czyję wystawiony; -nschänder, *sm.* ten co hańbi czyj honor, potwarza dobre imie; potwarca, łżyciel; — (eines Frauenzimmers) gwałciciel niewinności, ten co pannie honor odbiera; -nschänderisch, *a.* hańbiący honor; -nschändung, *sf.* shańbienie honoru; zgwałcenie niewinności panieńskiéj; -nschmuck, *sm.* strój uroczysty; -nschuß, *sm.* *Kw. etc.* strzał honorowy; wystrzał na czyję cześć; -nsi'tz, *sm.* siedzenie (miejsce) honorowe; -nsold, s. Eh'rengehalt, Eh'renlohn; -nstaffel, s. Eh'renstufe; -nspiegel, *sm.* *zwierciadło (wzór) cnoty; *przedstawienie cnót czyich w piśmie; *Litt.* *Gniazdo cnoty; -nstand, *sm.* stan honorowy oder zaszczytny; -nstelle, *sf.* zaszczyt godność, urząd itd. zaszczytny; nach einer — streben ubiegać się za jaką godnością; zu den höchsten Ehrenstellen gelangen dojść do najwyższych godności; -nstrafe, *sf.* kara na honorze, kara pociągająca za sobą utratę czci; -nstreit, *sm.* spór o pierwszeństwo co do godności; -nstufe, *sf.* stopień godności od. zaszczytów; -ntag, *sm.* dzień uroczysty; *dzień weselny; -nthalben, *ad.* dla honoru; dla czci; -nthat, *sf.* czyn zaszczytny, zaszczyt przynoszący; -ntitel, *sm.* tytuł honorowy; Jemandem einen — beilegen, *iron.* *łajdakiem itd. kogo nazwać; -nto'd, *sm.* zaszczytna śmierć; -ntrunk, *sm.* toast na cześć czyję wniesiony oder wypity; -nverletzung, *sf.* obraza honoru; -nvoll, *a.* zaszczytny, chwalebny, chlubny; -nwache, *sf.* straż honorowa; -nwe'g, *sm.* droga honoru, sławy; -nwerth, *a.* szanowny; -nwort, *sn.* słowo honoru; Jemandem sein — auf etwas geben dać komu słowo honoru na co; ich habe sein — mam jego słowo honoru; -nzeichen, *sn.* ozdoba honorowa (order); —, *pl.* oznaki godności.

Eh'rerbietig, *a.* uniżony, potulny, pokorny; —, *ad.* z uszanowaniem, z pokorą; z uniżonością; Eh'rerbietigkeit, Eh'rerbietung, *sf.* uniżoność, uszanowanie, pokora; Jemanden mit — behandeln uszanowanie komu okazywać.

Eh'rfurcht, *sf.* uszanowanie (ku osobom wyższym połączone z pokora); pokora; er flößt jedem — ein w każdym uszanowanie wzbudza; Jemandem die tiefste — beweisen okazywać komu najgłebsze uszanowanie; Eh'rfürchtig, *a.* pokorny; uniżony; Eh'rfurchtsvoll, *a.* przejęty pokorą, uszanowaniem; —, *ad.* z najgłębszém uszanowaniem; sich — Jemandem nahen z pokorą zbliżać się do kogo; Eh'rgefühl, *sn.* uczucie honoru; Eh'rgeiz, *sm.* duma, chiwość zaszczytów; żądza znaczenia, ambicya; Eh'rgeizig, *a.* ambitny, chciwy zaszczytów; ubiegający się za godnościami; Eh'rgier, Eh'rgierig, s. Eh'rbegierde, Eh'rbegierig.

Eh'rlich, *a.* uczciwy; poczciwy, rzetelny; ein ehrlicher Mann uczciwy człowiek; von ehrlichen Eltern geboren zrodzony z uczciwych rodziców; ehrliches Mädchen uczciwa (niewinna) panna; ehrliche Frau poczciwa żona; ehrliches Gesicht poczciwa twarz, na któréj się poczciwość maluje; ehrlicher Kaufmann rzetelny kupiec; ehrlich bezahlen rzetelnie zapłacić; ehrliches Haus, ehrliche Haut, *poczciwy człowiek; ehrlich währt am längsten, *poczciwy nabytek trwa najdłużéj; *poczciwością najdaléj zajdziesz; ehrlich *(ansehnlich); es wird etwas Ehrliches kosten, *będzie to kosztować znaczną sumę; er hat etwas Ehrliches darauf gehen lassen, *wyekspensował nie mało.

Eh'rlichkeit, *sf.* poczciwość, rzetelność; er ist die Ehrlichkeit selbst, *to człowiek z gruntu poczciwy, rzetelny z kościami; — währt am längsten, s. u. Eh'rlich; Eh'rliebe, *sf.* przywiązanie do honoru; dbałość o dobre imię; Eh'rliebend, *a.* kochający honor; Eh'rlos, *a.* bez czci, bez honoru, nieuczciwy; Jemanden für — erklären od czci kogo odsądzić; ehrlose Handlung czyn niecny, niegodziwy, haniebny, nikczemny; —, *ad.* nikczemnie, nieuczciwie; Eh'rlosigkeit, *sf.* brak honoru, nikczemność; Eh'rsam, *a.* uczciwy; Eh'rsamkeit, *sf.* uczciwość; Eh'rsucht, *sf.* ubieganie się za zaszczytami; Eh'rsüchtig, *a.* ubiegający się za zaszczytami; Eh'rvergessen, *a.* niepamiętny na honor, na dobre imię; Eh'rwidrig, *a.* przeciwny honorowi, nieuczciwy, niecny; Eh'rwidrigkeit, *sf.* nieuczciwość; Eh'rwürde, *sf.* (jako tytuł duchownych, osobliwie plebanów): Ew. Ehrwürden! wielebny Ojciec Xiądz! Eh'rwürdig, *a.* szanowny, czcigodny; Eh'rwürdigkeit, *sf.* szanowność, czcigodność.

Ei! *int.* ej! ejże! i! a! ei! das ist herrlich! a to wybornie! ei! laß das sein! ale dajże pokój! ei, seht doch den klugen Herrn! co co, patrzcie jaki mądry! ei, sei nicht böse! ale się nie gniewaj! ei daß dich! a bogdaj cię! ei, warum nicht gar! a gdzie tam! ale do czego gadasz! ei, ei, ist es das? czy to to?

Ei, *sn.* *Ng.* *Zk.* jaje; faules Ei zapartek, jaje zalęgłe; weichgekochte Eier, *Kk.* jaja miętko warzone; Eier legen jaja znosić; — bebrüten na jajach siedzić; — ausbrüten wysiedzieć (kurczęta); einer Henne — unterlegen jaja kurze podłożyć; er geht wie auf Eiern, *chodzi jak po jajach, *niezmiernie ostrożnie stawia nogi; wie aus dem Ei geschält, *jak gdyby go z jaja wyjął, *jak z pudełka, *wymuskany, wystrojony, wyświeżony; wir haben mit einander ein Ei zu schälen, *mamy z sobą na pieńku; das Ei will klüger sein als die Henne, *jaje (chce być) mędrsze niż kura; erst aus dem Ei gekrochen, *dopiera wylazł z jaja (a już itd.); sich um ungelegte Eier bekümmern, *przed czasem się kłopotać; troskać się choć jeszcze nie ma o co.

Ei'a, *int.* eja! (wyraz radości).

Ei'be, *sf.*, Ei'benbaum, *sm.* *Ng.* cis.

Ei'bisch, *sm.* *Ng.* ślaz wysoki, pospolity; zygmarek lekarski.

Ei'bischbaum, s. E'bere'sche.

Ei'bischwurz, *sf.* *Ng.* ślazowy korzeń. [las, dębowa gałka.

Ei'chapfel, Ga'llapfel, *sm.* *Ng.* ga-

Ei'che, *sf.* *Ng.* (Eichbaum) dąb.

Ei'chel, *sf.* *Ng.* żołądź (owoc dębu, główka męzkiego członka, i w grze kart); die Schweine in die Eicheln treiben, *Ldw.* świnie wpuścić na paszę żołędzią; Eicheln ist Trumpf, *żołądź jest kozér od. święci; Eichel-,

Ei'chen-, *a.* żołędny; Ei'chela'cht, *sf.* żołędna ósemka; Ei'chelaus, *sn.* tuz żołędny; Ei'chelförmig, *a.* żołędziowaty; w kształcie żołędzi; Ei'chelhäher, f. Ei'chenhäher; Ei'chelkaffee', *sm.* żołędna kawa; Ei'chelkönig, *sm.* żołędny król; Ei'chelmast, *sf. Ldw.* pasza żołędziowa; Ei'chelmaus, *sf. Ng.* mysz żołędna; Ei'chelneun, *sf.* żołędna dziewiątka; Ei'chelo'ber, *sm.* żołędny wyżnik; Ei'chelschwein, *sm.* wieprz żołędzią pasiony; Ei'chelsieben, Ei'chelspitze, *sf.* żołędna siódemka; Ei'chelunter, *sm.* żołędny niżnik; Ei'chelzeh'n, *sf.* żołędna dziesiątka.

Ei'chen, *a.* (von, aus Eichenholz) dębowy. [jajuszka, jajeczka.

Ei'chen, Ei'lein, *sn. dim.* (v. Ei)

Ei'chenblatt, *sn. Ng.* liść dębowy (jeden); Ei'chenfarrn, *Ng.* f. Bau'mfarrn; Ei'chenhäher, Ei'chelhäher, *sm. Ng.* kawka; Ei'chenholz, *sn.* dębowe drzewo, dębina; Ei'chenkranz, *sm.* wieniec dębowy, z dębowego liścia; -nlaub, *sn.* liście dębowe; -nmoos, *sn. Ng.* mech dębowy, na dębach rosnący; -nrinde, *sf.* kora dębowa; -nschwamm, *sm. Ng.* dębnik, dębówka; -nstamm, Ei'chstamm, *sm.* pień dębowy; -ntüpfelfarrn, *sm. Ng.* paproć mała; zagaszewka; -nwald, f. Ei'chwald.

Ei'chgrund, Ei'chengrund, *sm.* dębisko, parowa dębiną zarosła.

Ei'chholz, Ei'chenholz, Ei'chengehölz, *sn.* dębina, miejsce dębami zarosłe; — (Stämme, Bretter 2c.) dębowe drzewo; Ei'chhorn, Ei'chhörnchen, *sn. Ng.* wiewiórka.

Ei'chland, f. Ei'chholz.

Ei'chmast, f. Ei'chelmast.

Ei'chpfahl, *sm.* pal dębowy do mierzenia wysokości wody we młynie; Ei'chpilz, Ei'chschwamm, *sm. Ng.* pieczarka na pniu dębów rosnąca; Ei'chwald, *sm.* dębowy las; dąbrowa.

Eid, *sm.* przysięga; Jemandem einen — auflegen, zuerkennen, *Rw.* przysięgę komu wyznaczyć; Jemandem den — zuschieben, *Rw.* przysięgę komu deferować; Jemandem den — abnehmen, *Rw.* przysięgę składać od. wykonywać; einen — halten, brechen dotrzymać, złamać przysięgę; durch einen — etwas bekräftigen przysięgą co stwierdzić; durch einen — gebunden, gefesselt sein być związanym, skrępowanym przysięgą; an Eides Statt w miejscu przysięgi.

Ei'dam, *sm.* zięć.

Ei'dbruch, *sm.* złamanie przysięgi; Ei'dbrüchig, *a.* ten który złamał przysięgę; wiarołomny.

Ei'dechse, *sf. Ng.* jaszczurka.

Ei'der, Ei'dergans, *sf. Ng.* gęś puchowa od. islandzka; Ei'derdaunen, Ei'derdunen, *sf. pl.* puch z gęsi islandzkiéj; Ei'dergans, Ei'dervogel, f. Ei'der.

Ei'desablehnung, Ei'desverweigerung, *sf. Rw.* odmówienie od. nieprzyjęcie przysięgi; Ei'desformel, *sf. Kw.* rota przysięgi; Ei'desleistung, *sf. Rw.* złożenie przysięgi; Ei'deszuschiebung, *sf. Rw.* deferowanie przysięgi.

Ei'dgenoß, *sm.* (człowiek) należący do przymierza oder związku stwierdzonego przysięgą; *Szwajcar; Ei'dgenossenschaft, *sf.* związek szwajcarski; Ei'dgenossen, Ei'dgenössisch, *a.* związkowy, do związku należący; na sposób związkowy urządzony; *Szwajcarski.

Ei'dlich, *a.* pod przysięgą; eidliches Versprechen przyrzeczenie pod przysięgą; etwas — erhärten stwierdzić co przysięgą.

Ei'dotter, *sn.* żółtko.

Ei'dschwur, *sm.* przysięga.

Ei'er-, *a.* jajeczny; Ei'erblume, *sf.* brodawnik, nicennica; Ei'erbrod, *sn.* jajecznik (ciasto); Ei'erfladen, Ei'erkuchen, *sm. Kk.* grzybek (z jaj); Ei'ergelb, f. Ei'dotter; Ei'ergerste, *sf. Kk.* zupa z siekanemi drobno żółtkami; Ei'ergerührtes, *sn. Kk.* jajecznica; Ei'ergrütze, *sf. Kk.* kasza jajeczna; Ei'erkrebs, *sm. Hlk.* rak z nasieniem; Ei'erlegen, *sn.* noszenie jaj; Ei'erlegend, *a.* znoszący jaja; jajonośny; Ei'erloch, *sn.* dziura, gdzie kury jaja znoszą; Ei'ermarkt, *sm.* targ na jaja; Ei'ernäpfchen, *sn.* czarka do jaj; Ei'eröl, *sn.* olėj z jaj; Ei'erpfanne, *sf. Kk.* patelnia; Ei'erpflaume, *sf. Ng. Gtn.* kobyłocha, tarnośliwka; Ei'erplatz, *Kk.* f. Ei'erfladen; Ei'ersalat, *sm. Kk.* sałata z siekanemi jajami; Ei'erschale, *sf.* skorupa od jaja; Ei'erstock, *sm. Zk.* jajecznik, jajnik (u kobiet); Ei'ersuppe, *sf. Kk.* zupa z jaj od. z jajami; Ei'ertanz, *sm.* taniec między jajami (z zawiązanemi oczyma).

Ei'fer, *sm.* gorliwość; mit — etwas betreiben gorliwie czém się zajmować; żarliwość; beseelt von redlichem — für die gute Sache ożywiony rzetelną gorliwością o dobrę sprawę; * zapał (w dążeniu do czego lub poświęcaniu się czemu); sich mit dem größten — einer Sache widmen poświęcać się czemu z największym zapałem; — (Zorn) gniew, uniesienie się; in — gerathen über etwas wpaść w gniew, unieść się, rozgniewać o co; Jemanden in — bringen do gniewu kogo przyprowadzić, rozgniewać go.

Ei'ferer, *sm.* człowiek gorliwość, żarliwość, zapał okazujący; — für die Wahrheit żarliwy obrońca prawdy; blinder — zapaleniec, żarliwiec; Ei'fergeist, *sm.* duch żarliwości.

Ei'fern, *vn.* mówić żarliwie, z zapałem; unosić się; für etwas — z zapałem czego bronić; żarliwie obstawać za czém; gegen etwas — z zapałem powstawać na co, gromić co; über Jemanden — piorunować na kogo; Ei'fersucht, *sf.* (Wetteifer, Neid) zazdrość; zawiść; es herrscht große — zwischen ihnen wielka zazdrość jest między nimi; aus — z zazdrości; zazdrość (między małżeństwem lub kochankami); zawisna bojaźń; Ei'fersüchtig, *a.* (neidisch) zazdrosny; — sein auf Jemanden, auf Jemandes Ruhm zazdrościć komu, czyjéj sławie; —, *ad.* zazdrośnie.

Ei'form, *sf.* kształt jaja; Ei'förmig, *a.* jajkowaty, jajowaty, kształt jaja mający.

Ei'gen, *a.* własny; das ist mein eigenes Haus to mój własny dom; ich habe das mit meinen eigenen Augen gesehen, mit meiner eigenen Hand geschrieben widziałem to na własne oczy, pisałem własną ręką; das sind deine eigenen Worte to twoje własne słowa; er besitzt nichts Eigenes nie ma nic własnego; Jemandem etwas zu eigen geben dać komu co na własność; sich Jemandem ganz zu — geben całkiem się komu oddać; sein eigener Herr sein nie mieć nad sobą pana; samemu sobie być panem; das ist dein eigener Schaden, deine eigene Schuld to twoja szkoda, twoja wina; — osobny; Jeder hat sein eigenes Zimmer każdy ma swój osobny pokój; das ist wieder eine eigene Sache to znowu osobna (inna) rzecz; er hat darüber ein eigenes Buch geschrieben napisał o tém osobną książkę; — właściwy; er hat seine eigene Art sich auszudrücken on ma swój właściwy sposób wyrażania się; er ertrug es mit der ihm eigenen Gelassenheit zniósł to z właściwą sobie powolnością; — (seltsam, wunderlich, sonderbar) dziwny, osobliwy, szczególny; das ist ein eigener Mensch to dziwny człowiek; er hat viel Eigenes in seinem Benehmen wiele ma osobliwości w swojém postępowaniu; das ist eigen! a to rzecz szczególna! durch einen eigenen Boten schicken posłać przez umyślnego (osobnego) posłańca; es ist so eine eigene Sache, sich in so was zu mischen nie koniecznie to jest rzecz dobra, mieszać się w takie rzeczy; es ist eine eigene Sache mit dem Kauf dziwna to rzecz z tém kupnem; sich etwas zu eigen machen przyswoić sobie co, oswoić się z czém, przejąć co, wprawić; Ei'gendünkel, *sm.* zarozumiałość, wysokie od. zbytnie o sobie rozumienie; Ei'gendünkler, *sm.* człowiek zarozumiały; Ei'genen, Ei'gener, f. Eignen, 2c.

Ei'gengehörig, *a.* należący do kogo jako własność; Ei'genhändig, *a.* własnoręczny; Ei'genhändigkeit, *sf.* własnoręczność (podpisu, itd.).

Ei'genheit, *sf.* własność, właściwość, osobliwość, szczególność; — (Seltsamkeit, Sonderbarkeit) dziwactwo; ich kenne alle seine Eigenheiten znam jego wszystkie osobliwości, od. dziwactwa.

Ei'genliebe, *sf.* miłość własna; zbytnie do siebie przywiązanie; samolubstwo; Ei'genliebig, *a.* (człowiek) posiadający miłość własną, samolubny.

Ei'genlo'b, *sn.* samochwalstwo; — stinkt, *kto się chwali ten się gani.

Ei'genmacht, *sf.* samowolność; Ei'genmächtig, *a.* samowolny; —, *ad.* samowolnie.

Ei'genname, *sm.* imię własne.

Ei'gennu'tz, *sm.* chciwość (zysku); interes, prywata; etwas aus — thun zrobić co z interesu od. dla zysku; der — ist jetzt die Losung Aller prywata teraz wszystkich zajęła umysły; er läßt — durchblicken pokazuje, że się interesowi powodować daje; der — ist mit im Spiele widać w tém chęć zysku; Ei'gennützig, *a.* interesowny, zysku patrzący, chciwość okazujący; Eigennützigkeit, *sf.* interesowność, ubieganie się za zyskiem.

Ei'genrache, *sf.* prywatna pomsta.

Ei'genruhm, f. Ei'genlo'b.

Ei'gens, *ad.* osobno; umyślnie; Jemandem etwas — auftragen osobno komu co polecić; sich — zu etwas einen Schreiber halten umyślnie do czego trzymać pisarza.

Ei'genschaft, *sf.* przymiot, własność; Ei'genschaftlich, *a.* przymiotowy; Ei'genschaftswort, *sn. Spl.* przymiotnik.

Ei'gensinn, *sm.* upor; Ei'gensinnig, *a.* uparty; dziwaczny; —, *ad.* uparcie, dziwacznie.

Ei'gensucht, *sf.* samolubstwo; Ei'gensüchtig, *a.* samolubny.

Ei'genthu'm, *sn.* własność; etwas als sein — betrachten uważać co za swoję własność; das ist mein — to moja własność ob. właścizna; Ei'genthümer, *sm.* właściciel; Ei'genthümerin, *sf.* właścicielka; Ei'genthümlich, *a.* właściwy; osobliwy; er hat das auf seine eigenthümliche Weise gethan zrobił to właściwym sobie sposobem; er drückt sich ganz — aus cale osobliwie się wyraża; das Eigenthümliche seines Styls ist, ꝛc. styl jego to ma właściwego itd.; Ei'genthümlichkeit, *sf.* właściwość; Ei'genthumsbe'rr, *sm.* właściciel; Eigenthumsrecht, *sn.* prawo własności.

Ei'gentlich, *a.* właściwy; istotny, prawdziwy; przenośny; das eigentliche Polen Polska właściwa; die eigentliche Bedeutung des Wortes właściwe znaczenie wyrazu; ich kann es so — nicht sagen ja tego tak istotnie (właściwie, z pewnością) powiedzieć nie mogę; du hättest es — nicht thun sollen na dobrą sprawę nie powinnieś był tego robić; er ist — nicht böse, aber leichtsinnig w istocie on nie jest zły, ale lekkomyślny.

Ei'genwille, *sm.* upor; Ei'genwillig, *a.* dziwaczny, samowolny, dobrowolny; swawolny, krnąbrny.

Ei'gesta'lt, *sf.* kształt jaja.

Ei'gnen (sich), *vr.* (h.): sich zu od. für etwas — sposobnym ob. zdatnym być do czego ob. na co; er eignet sich zum Soldaten, zum Soldatenstande zdatny jest na żołnierza, do wojska; Ei'gner, *sm.* właściciel; Ei'gnerin, *sf.* właścicielka.

Ei'land, *sn.* s. Insel; Ei'länder, s. Inselbewohner; Ei'ländisch, s. Insel⸗.

Ei'lbote, *sm.* goniec, kuryer.

Ei'le, *sf.* pośpiech; mit — z pośpiechem; in —, in der — na prędce; mit der größten —, mit möglichster — z jak największym pośpiechem; das hat keine — nie ma w tém nic pilnego; ich habe keine — nie pilno mi; nie śpieszy mi się; Eile hat Weile. *zbytni pośpiech opóźnia; co nagle to po diable.

Ei'len, *vn.* (h.) śpieszyć, kwapić się; eile nicht so sehr! nie śpiesz się tak! nie idź, nie czytaj, nie pisz itd. tak prędko! mit etwas — śpieszyć sie z czém; Ei'len, *vn.* (s.) śpiesznie dążyć; wohin — śpieszyć dokąd; zu Jemandem — śpieszyć do kogo; sie eilten zu den Waffen śpiesznie wzięli się do broni, porwali za broń; die Zeit, das Leben eilt schnell dahin czas, życie prędko ubiega; die Sache eilt rzecz wymaga pośpiechu; Eile mit Weile, *śpiesz się powoli; pośpieszaj ale zwolna; *nie kwap się nazcyt; Ei'lend, Ei'lends, *ad.* śpiesznie; z pośpiechem.

Eilf, Elf, *a. num.* jedenaście; — Soldaten jedenastu żołnierzy; — Kinder, — Kälber jedenaścioro dzieci, cieląt; in elf po jedenaścioro; Eilf, Elf, *sf. Rk.* jedenastka; Ei'lfeck, *sn. Gl.* jedenastokąt; Ei'lfeckig, *a. Gl.* jedenastokątny; Ei'lfer, *sm. Rk.* jedenastka (liczba, karta, wino z jedenastego roku, z 1811); Ei'lferlei, *a.* u. *ad. indec.* jedenastoraki; jedenastorako.

Ei'lfertig, *a.* śpieszący się, z pośpiechem co robiący, śpieszny; z pośpiechem zrobiony; śpieszny; —, *ad.* z pośpiechem; śpiesznie; sei nicht so — bei der Arbeit nie śpiesz się tak z robotą; — schreiben z pośpiechem pisać; — essen śpieszyć się z jedzeniem; zu — sprechen za prędko mówić; Ei'lfertigkeit, *sf.* pośpiech.

Ei'lfach, *a.* jedenaście razy większy; jedenastokrotny, jedenaścioraki; pojedenastny; —, *ad.* w jedenaścioro.

Ei'lfjährig, *a.* jedenastoletni; Ei'lfmonatlich, *a.* jedenastomiesięczny; Ei'lftägig, *a.* jedenastodniowy; Ei'lfwöchig, *a.* jedenastotygodniowy.

Ei'lfmal, *ad. num.* jedenaście razy.

Ei'lftehalb, *a.* u. *ad.* półjedenasta; Ei'lftel, *sn.* jedenasta część; Ei'lftens, *ad. num.* po jedenaste; Ei'lfter, *a. num.* jedenasty.

Ei'lig, *a.* śpieszny; Ei'ligst, *ad. superlat.* jak najśpieszniéj; z największym pośpiechem; czém prędzéj; Ei'lmarsch, *sm. Kw.* pochód śpieszny, marsz przyśpieszony, forsowny; Ei'lpost, *sf.* dyliżans, szybka poczta; Ei'lschritt, *sm.* krok przyśpieszony.

Ei'mer, *sm.* wiadro; węborek; ceber; Ei'merig, *a.* wiadro w sobie mieszczący, wiadrowy; Ei'merweise, *ad.* wiadrami, na wiadra.

Ein, eine, ein, *art. Spl.* (przedimek niepewny); Ein, eine, ein; Einer, eine, eines, der, die, das eine, *a. num.* jeden, jedna, jedno; Einer (Jemand): es könnte vielleicht Einer sagen mógłby kto powiedzieć; powiedziałby może kto; man sieht es ungern, wenn einer sich so auszeichnet nie radzi to widzą, kiedy się kto tak odznacza; was einer nicht kann, das darf von ihm nicht verlangt werden czego kto nie umie, tego od niego wymagać nie należy; der Eine — der Andere jeden — drugi; der Eine sucht dem Andern zu schaden jeden stara się szkodzić drugiemu; einer (derselbe): zu einer (zu derselben) Zeit w jednym czasie; das ist Alles eins to wszystkę jedno; s. a. Eins.

Ein (= hinein): w, do, do środka; Jahr aus, Jahr ein od roku do roku; rok w rok; przez cały rok; quer Feld ein (feldein) poprzek przez pole.

Ei'nackern, *va.* worać (w-orać); den Mist (Dünger) —, *Ldw.* gnój (nawóz) worać, zorać, przyorać.

Einander, *a. indec.* (einer dem ob. den Andern) wzajemnie; nawzajem; jeden drugiego ob. drugiemu; jedni drugich; sie unterstützen sich — wspierają się na wzajemnie, wspierają się między sobą; jeden drugiego wspiera; sie können — nicht leiden nie cierpią się z soba; sie verleumden sich — szkalują się jeden drugiego; ihr habt — nichts vorzuwerfen nie macie sobie co do zarzucenia; wir wollen uns mit — besprechen umówimy się z sobą; sie saßen neben — siedzieli przy sobie; zwei auf — folgende Könige dwaj krolowie po sobie następujący; in welchem Verhältnisse stehen sie zu —? w jakim są do sobie stosunku? sie sind — gleich są sobie równi; alle mit — wszyscy razem; sie gingen hinter — szli jeden za drugim; an — mit —, neben — razem, w kupie, do kupy; z sobą; an — hängen trzymać się do kupy; wisiéć jedno po drugiem; związek mieć z sobą; — ansehen poglądać po sobie, jeden na drugiego.

Ei'nantworten, *va.* (einhändigen) wręczyć co.

Ei'narbeiten, *va.* pracą swoją zysk pewien komu przynieść; sich — wpracować się w co, wdrożyć się, przez pracowanie nad czém nabyć w tém łatwości.

Ei'närnten, Ei'nernten, *va. Ldw.* żniwować, zbierać, sprzątać z pola, sprawić zboże itd. z pola. [co.

Ei'narten, *vn.* (s.) wrodzić się w

Ei'näschern, *va.* w popiół ob. w perzynę zamienić; spopielić; Ei'näscherung, *sf.* spalenie, w popiół obrócenie.

Ei'nathmen, *va.* wdychać w siebie, oddychając w siebie wciągać; Ei'nathmung, *sf.* wdychanie w siebie.

Ei'nätzen, *va.* za pomocą gryzącéj cieczy wyryć na czém.

Ei'näugeln, *va. Gtn.* wokulizować, woczkować.

Ei'näugig, *a.* jednooki.

Ei'nballen, Ei'nballiren, Emballi'ren, *va. H.* zapakować, obwinąć, obszyć (balę).

Ei'nbalsami'ren, *va.* nabalsamować; -balsami'rung, *sf.* nabalsamowanie. [(książki).

Ei'nband, *sm. Bchb.* oprawa

Ei'nbansen, *va. Ldw.* w sąsieki pokłaść, zwieźć do stodoły (zboże).

Ei'nbauen, *va.* wbudować w co; na koszta budowli jakiéj wydać; er hat in das Haus zehntausend Thaler eingebaut włożył w ten dom 10,000 talarów. [jagoda.

Ei'nbeere, *sf. Ng.* parys, jedna

Ei'nbefehlen, *va. irr.* (h.) (befehle ein, befahl ein, einbefohlen) przez rozkaz wpoić co w kogo; s. a. Anbefehlen.

Ei'nbegreifen, *va. irr.* (h.) (begreife ein, begriff ein, einbegriffen) włączyć w co, umieścić w czém; die ganze Forderung, die alte Schuld mit einbegriffen cała należytość, mieszcząc w niéj i dawny dług; einbegriffen włączony; razem umieszczony; —, *ad.* włącznie, włączywszy.

Ei'nbehalten, *va. irr.* (h.) (behalte ein, behielt ein, einbehalten) zatrzymać u siebie, nie wydać.

Ei'nbeißen, *vn. irr.* (h.) (beiße ein, biß ein, eingebissen) ukąsić w co, zęby w co wrazić; in das Brod — ukąsić w jabłko; —, *wezrzéć się w co (o cieczach gryzących itd.); sich in etwas — wgryźć się w co, gryząc dostać się w środek czego.

Ei'nbeizen, *va.* zamarynować (w occie, soli itd.); włożyć w ocet, w sól itd.; — wpalić w czém za pomocą gryzącéj cieczy; Buchstaben in die Haut — wpalić litery na skórze.

Ei'nbekennen, s. Ei'ngestehen.

Ei'nbekommen, *va.* dostać (w posiadanie); sein Geld — dostać należące pieniądze; ich habe alle meine Däuser u. Könige einbekommen zrobiłem wszystkie moje tuze i króle, dostałem niemi lewy; nie zginął mi żaden. [śpić kogo.

Ei'nbeten, *va.* modleniem się u-

Ei'nbetteln, *va.* użebrać co; sich — wżebrać się na co dokąd.

Ei'nbeugen, *va.*, Ei'nbiegen, *va. irr.* (h.) (biege ein, bog ein, eingebogen) wgiąć.

Ei'nbilden, *va.* wmówić w kogo co; sich etwas — wystawić od. wyobrazić sobie co; das kann ich mir nicht — tego sobie wyobrazić nie mogę; sich — uroić sobie co; das hast du dir bloß eingebildet toś sobie tylko uroił; to ci się tylko przywidziało; er bildete sich ein, daß sie ihn liebe uroił sobie (przywidziało mu się) że go kocha; bilde dir so was nicht ein! niech ci się takie rzeczy nic roją po głowie! was du dir aber auch einbildest! co też się tobie roi w głowie! er hat sich steif u. fest eingebildet, daß 2c. nabił sobie tém głowę, że itd.; eingebildetes Glück szczęście urojone; sich viel — wielkie mieć o sobie rozumienie; darauf brauchst du dir eben nichts einzubilden nie masz się z czego tak pysznić; eingebildeter Mensch człowiek zarozumiały; Ei'nbilderisch, *a.* zarozumiały; któremu się roi po głowie; Ei'nbildung, *sf.* wyobrażenie od. wystawienie sobie czego w myśli; wyobrażnia; przywidzenie; urojenie; das ist eine bloße — von dir to tylko urojenie; in der — krank sein chorować z przywidzenia; dein Unglück besteht bloß in der — twoje nieszczęście pochodzi tylko z przywidzenia; zarozumienie; zbytnie o sobie rozumienie; voller — (Dünkel) sein być zarozumiałym; Ei'nbildungskraft, *sf.* wyobraźnia, fantazya; schwärmende — rozbujała wyobraźnia; Spiel der — gra wyobraźni; Ei'nbildungskrank, *a.* chory na imaginacyą.

Ei'nbindegeld, *sn.* (bei Taufpathen) pieniądze dane na wiązanie.

Ei'nbinden, *va. irr.* (h.) (binde ein, band ein, eingebunden) zawiązać w co; obwiązać czém; Bäume in Stroh —, *Gtn.* obwiązać drzewo słomą; —, *Bchb.* oprawić (książkę); — dać przy chrzcie na wiązanie; Jemandem etwas —, *starannie komu co polecić.

Ei'nbitten (sich), *vr. irr.* (h.) (bitte ein, bat ein, eingebeten) wprosić się (do kogo, dokąd).

Ei'nblasen, *va. irr.* (h.) (blase ein, blies ein, eingeblasen) wdąć, wdmuchać w co; Jemandem etwas — szeptać komu co do ucha; — nabechtać komu co; dmuchnięciem wywrócić; —, *Tk.* graniem na flecie itd. uśpić.

Ei'nblatt, *sn. Ng.* (Pflanze) jednolist; Ei'nblätterig, *a. Ng.* jednolistny; jednokartkowy, na jednéj kartce napisany.

Ei'nbläuen, *va.* ukrochmalić; namodrzyć; —, *wbić komu co w głowę, biciem, od. częstem gadaniem zmusić go do pamiętania.

Ei'nblicken, *vn.* (h.) in etwas — okiem rzucić w co.

Ei'nbohren, *va.* wwiercić; sich — wwiercić się.

Ei'nbraten, *vn. irr.* (s.) (brate ein, briet ein, (auch) bratete ein, eingebraten) piekąc się zmniejszyć swoję objętość; von dem Braten ist ein Drittel eingebraten, *Kk.* pieczeni trzecia część ubyła po upieczeniu.

Ei'nbrechen, *va. irr.* (h.) (breche ein, brach ein, eingebrochen) zburzyć, zwalić, rozebrać; —, *vn. irr.* (s.) załamać się (lód, most); za pomocą wyłamania drzwi itd. wkraść się dokąd; die Diebe sind in dieser Nacht bei uns eingebrochen złodzieje téj nocy wyłamawszy drzwi itd. zakradli się do nas; die Reiterei brach in den Feind ein, *Kw.* konnica wpadła pomiędzy nieprzyjaciół; —, *niespodzianie nadejść; die Nacht bricht ein noc nadchodzi, zbliża się, zapada.

Ei'nbrennen, *vn. irr.* (h.) (brenne ein, brannte ein, eingebrannt) wpalić się, wypalić otwór i dostać się tam; die Kohle hat hier ein Loch eingebrannt węgiel tutaj wypalił dziurę; —, *va. irr.* (h.) wypalić na czém; man hat ihm ein Zeichen in die Stirn eingebrannt wypalono mu znak na czole; ein Faß — wypalić beczkę (siarką); Mehl —, *Kk.* mąkę zasmarzyć, zarumienić w maśle, zasmarzkę zrobić; eingebrannte Suppe, *Kk.* zupa zarumieniona, rumiana; sich — w skutek palenia swoję objętość zmniejszyć; der Kaffee brennt sich ein kawy ubywa przez palenie.

Ei'nbringen, *va. irr.* (h.) (bringe ein, brachte ein, eingebracht) wprowadzić, wnieść, wwieźć; das Getreide in die Scheune —, *Ldw.* zboże zwieźć do stodoły; Waaren in die Stadt — towary wprowadzić do miasta; was hat ihm die Frau eingebracht? co mu żona wniosła (majątku)? eingebrachtes Gut, Eingebrachtes wniosek (żonin); — przynosić (w zysku); dochód czynić; der Acker bringt ihm jährlich 100 Rthlr. ein rola przynosi mu rocznie 100 talarów; — (wieder ersetzen, wieder gutmachen) nagrodzić, powetować; einen Gesellen — czeladnika umieścić na robotę, dać go do majstra.

Ei'nbrocke, *sf.* drobianka, kruszonka, to co się wdrobiło (do zupy, itd.); Ei'nbrocken, *va.* wdrobić; Semmel in die Milch — wdrobić bułki do mléka; etwas einzubrocken haben, *mieć z czego żyć; sich etwas —, *piwa sobie nawarzyć; was er eingebrockt hat, mag er auch ausessen, *jak piwo nawarzył, tak niech go pije; Ei'ngebrocktes, s. Ei'nbrocke.

Ei'nbruch, *sm.* załamanie się (lodu, mostu); wkradnięcie się gwałtowne, w skutek wyłamania drzwi, kraty, itd.; wtargnięcie gdzie; — des Feindes, *Kw.* wpadnięcie nieprzyjaciela wśród szyków; — der Dämmerung, der Nacht nadejście zmierzchu, nocy; zapadnięcie nocy.

Ei'nbrühen, *va.* zaparzyć (chusty itd.).

Ei'nbühnen, *va.* (beim Böttcher) pobić jakie naczynie, lepiéj powbijać obrączki, aby nie ciekło.

Ei'nbündeln, *va.* zawiązać w co.

Ei'nbürgern, *va.* zrobić kogo obywatelem w miejscu jakiem; policzyć w liczbę obywateli; er ist schon lange hier eingebürgert już dawno został obywatelem tutaj; sich — przyjąć gdzie obywatelstwo; eingebürgertes Wort, *Spl.* słowo przyswojone, prawo obywatelstwa mające, utarte, przyjęte.

Ei'nbürsten, *va.* szczotką wetrzéć.

Ei'nbuße, *sf.* strata, szkoda; Ei'nbüßen, *va.* (verlieren) zgubić, stracić, utracić, postradać.

Ei'ncassi'ren, *va.* ściągnąć do kasy; Ei'ncassi'rung, *sf.* ściągnięcie do kasy.

Ei'ndämmen, *va.* groblą opatrzyć; die Leidenschaften durch das Gesetz —, *ustawą namiejętnościom tamę położyć.

Ei'ndampfen, *vn.* (h.) jako para, dym itd. wchodzić w co; es dampft hier ein para itd. tu wchodzi.

Ei'ndämpfen, *va.*: einen Vogel — ptaka umieścić w ciemném miejscu.

Ei'ndecken, *va. Bk.*: ein Dach — dachówkę wapnem pospajać; einen Weinstock —, *Wb. Gtn.* wino (w winnicy) ziemią przysypać.

Ei'ndeichen, s. Ei'ndämmen.

Ei'ndeutig, *a. Spl.* jednoznaczny, jedno znaczenie mający (wyraz).

Ei'ndicken, *va.* do gęstości wygotować.

Ei'ndienen (sich), *vr.* (h.) wprawić się w służbę.

Ei'ndorren, *vn.* (s.) w skutek schnięcia zmniejszyć swoję objętość.

Ei'ndörren, *va.* nasuszyć do przyszłego użycia.

Ei'ndrängen, *va.* wpakować, wcisnąć; sich — wcisnąć się, wedrzéć się, w kręcić się, wdziérać się, piąć się; Ei'ndrängung, *sf.* wpakowanie, wciśnięcie; — in ein Amt wdzieranie się na urząd.

Ei'ndrechseln, *va.* wytoczyć co w czém, tokarską robotą wyrobić.

Ei'ndrehen, *va.* wkręcić; s. a. Ei'ndrechseln.

Ei'ndringen, *vn. irr.* (s.) (dringe ein, drang ein, eingedrängt) wtłoczyć się, wpakować się, wcisnąć się; das Wasser drang schon in den Kahn ein woda już się cisnęła, tłoczyła do łodzi; das Eisen drang nicht tief in den Körper ein żelazo nie głęboko utkwiło w ciele; der Feind ist in die Stadt eingedrungen nieprzyjaciel wpadł, wpakował się, wdarł się do miasta; diese Rede drang tief in die Gemüther u. Herzen der Zuhörer ein ta mowa głęboko się wcisnęła do umysłów i serc słuchaczów; Ei'ndringen, *sn.* wciskanie się, wciśnienie się; Ei'ndringlich, Ei'ndringend, *a.* przenikliwy (rozum); dobitny, wskroś przejmujący, wielkie wrażenie czyniący; —, *ad.* przenikliwie, dobitnie.

Ei'ndruck, *sm.* wciśnięcie, wyciśnięcie w czém; wrażenie; das Mädchen hat auf ihn großen — gemacht, *dziewczyna wielkie na niego zrobiła wciśnięcie; diese Rede machte auf die Zuhörer einen tiefen — ta mowa głębokie zrobiła wciśnięcie na słuchaczów.

Ei'ndrucken, *va. Bchdr.* wdrukować; die Kupferstiche sind im Buche an den gehörigen Stellen eingedruckt, *Bchdr.* ryciny umieszczone są w książce każda na stosowném miejscu.

Ei'ndrücken, *va.* wcisnąć; wtłoczyć; Butter in eine Büchse — wcisnąć masło do jaszczyka; zgnieść; ein Ei, einem Vogel den Kopf — zgnieść jaje, ptakowi głowę; wycisnąć na czém; das Siegel auf einen Brief — w. pieczęć na liście; dein Bild hat sich tief in mein Herz eingedrückt, *twój obraz głęboko wyrył się w mojém sercu; Ei'ndrücken, *sn.* wciśnienie, wtłoczenie; wbicie; wrażenie.

Ei'ne, s. Ein, eine, ein; —, *a. num.* jedna. [broną worać.
Ei'neggen, *va. Ldw.* wbronować,
Ei'nen (sich), *vr.* (h.) (sich einigen, übereinkommen) złączyć się w jedno.
Ei'nengen, *va.* ścieśnić, zmniejszyć co do przestrzeni.
Ei'ner, *sm. Rk.* jednójka.
Ei'ner, eine, eines, s. Ein.
Ei'nerlei, *a.* u. *ad.* jednaki, jednako; jednakowy, jednakowo; diese beiden Worte haben — Bedeutung oba te wyrazy mają jednakowe znaczenie; das ist (mir) —, *to (dla mnie) wszystko jedno; das ewige — wiecznie to samo; wiecznie jedno i jedno; Ei'nerleiheit, *sf.* jednakowość; — des Anklanges, *Tk.* jednogłosność.
Ei'nernten, *vn.* (h.) u. *va. Ldw. Gtn.* zebrać z pola, z ogrodu; sprzątnąć, zwieść; Reichthümer —, *zebrać bogactwa, nabyć je; Lob, Ruhm, Ehre —, *pozyskać chwałę, sławę, cześć.
Ei'nes, Eins, *a. num.* u. *sn.* jedna rzecz; pewna rzecz; — von beiden jedno z dwóch, jedno z obojga.
Ei'nestheils, *ad.* poczęści, z jednéj strony; —, anderntheils z jednéj strony — z drugiéj strony.
Ei'nexerci'ren, s. Ei'nüben.
Ei'nfach, *a.* pojedyńczy, nie podwojny, potrójny; einfache Zahl, *Spl.* liczba pojedyńcza; nie składany; nie mający odnóg; — prosty, pospolity; *skromny, niewykwintny; einfache Sitten obyczaje proste, nie modne, nie pańskie; einfacher Mensch człowiek prosty, otwarty, szczéry; das Einfache pojedyńcza ilość; einfach gekleidet skromnie ubrany; —, *ad.* s. Nur, Bloß, Le'diglich; Ei'nfachheit, *sf.* pojedyńczość; prostota.
Ei'nfädeln, *va.* nawlec (nitkę); etwas fein —, *mądrze co ułożyć, przebiegle ukartować, *napinać co; Ei'nfädelung, *sf.*: *— einer Sache, einer Intrigue, ꝛc., *napinanie.
Ei'nfahren, *va. irr.* (h.) (fahre ein, fuhr ein, eingefahren) wwieźć; zwieźć wewnątrz jakiego miejsca; Getreide —, *Ldw.* zwozić zbożę (do stodoły); do jazdy wozowéj zaprawiać, wprawiać do pociągu (konie); ein Paar gut eingefahrene Pferde para koni dobrze wyćwiczonych (do pociągu); — (umfahren, durch Fahren umreißen) zawadzić wozem i przewrócić; —, *vn.* (s.) wjechać dokąd; —, *Bw.* (in den Schacht steigen) spuścić się, wejść do kopalni; —, *Sw.* zawinąć do portu.
Ei'nfahrt, *sf.* wjazd.
Ei'nfall, *sm.* wpadnięcie, wpadanie; — eines Flusses in's Meer wpadanie, ujście rzeki do morza; wtargnięcie, napad, najazd, zagon; das Meer schützt uns vor plötzlichen Einfällen des Feindes morze nas zasłania od nagłych najazdów nieprzyjacielskich; einen — thun, machen wtargnąć gdzie; — des Lichtes, *Opt.* wpadanie światła; — (Einsturz) eines Hauses zapadnięcie się domu; — (Gedanke) to co komu nagle na myśl przychodzi; pomysł, myśl, koncept; kluger — mądry pomysł; witziger — dowcipny koncept; thörichter — myśl niedorzeczna; er hat Einfälle wie ein altes Haus, *§ dziwne mu się rzeczy po głowie roją; *rusza konceptem jak martwe ciele ogonom; er bekam od. hatte den — przyszło mu do głowy, przyszedł mu koncept, uroiło mu się itd.
Ei'nfallen, *vn. irr.* (s.) (falle ein, fiel ein, eingefallen) wpadać; die Feinde sind in unser Gebiet eingefallen nieprzyjaciele wpadli (wtargnęli) do naszego kraju; durch diese Oeffnung fallen die Lichtstrahlen ein tym otworem wpadaja promienie światła; hier fällt die Orgel ein, *Tk. Kg.* tu organy wpadają, odzywają się; — zapaść się, zawalić się, zwalić się (dom, mur, most itd.); ich glaubte, der Himmel fällt ein, *myślałem, że się niebo zapada; eingefallene Backen, Augen zapadłe (zaklęsłe) policzki, oczy; die Augen sind eingefallen oczy w dół weszły; — (eintreten) nastawać; der Sommer fällt ein lato nastaje, nadchodzi; Kälte, Frost fällt ein zima się zbliża; mróz bierze; es fiel stürmisches Wetter ein burza powstała; wicher się zerwał; es fiel Frost ein przypadł mróz; die Nacht fällt ein noc zapada; — (in die Gedanken kommen) wpaść na myśl; przyjść do głowy; es fällt mir gerade ein, daß ꝛc. właśnie mi na myśl przychodzi, że itd.; es fiel ihm ein, mich zu fragen, ob ꝛc. przyszło mu do głowy, zapytać mnie, czy itd.; laß dir so was nicht —! niech ci się też takie rzeczy nie roją po głowie! er redet, wie es ihm gerade einfällt, *gada co mu przyjdzie do głowy; — (in die Rede fallen, sie unterbrechen) przerwać komu mowę.
Ei'nfallhaken, *sm.* (in der Uhr) haczyk, który zapadnięciem swoim sprawia, iż zegar grać przestaje; zapadacz.
Ei'nfallspunkt, *sm. Opt.* punkt wpadnięcia (wpadającego promienia światła); -nfallswinkel, *sm. Opt. Gl.* kąt wpadania.
Ei'nfalt, *sf.* prostota, niewymuszoność; — (Dummheit) brak rozsądku; ograniczoność rozumu, głupota; in seiner thörichten — glaubte er, daß ꝛc. w swojéj prostodusznéj ograniczoności rozumiał, że itd.; er hat es blos aus — gethan żrobił to jedynie z braku rozsądku. [dować.
Ei'nfalten, *va.* (einwickeln) zfal-
Ei'nfältig, *a.* prosty, nieszczuczny, dobroduszny, otwarty, szczéry; durny, durnowaty, głupowaty; ograniczony; Ei'nfältiger, s. Ei'nfaltspinsel.
Ei'nfaltspinsel, *sm. iron.* człowiek durny; prostoduszny głuptasek; półgłówek. [wać, wfugować.
Ei'nfalzen, *va. Bchb. Zm.* falco-
Ei'nfangen, *va. irr.* (h.) (fange ein, fing ein, eingefangen) złapać i zamknąć gdzie; — (einfriedigen, umzäunen) ogrodzić.
Ei'nfarbig, *a.* jednokolorowy, jednobarwy, jednego koloru.
Ei'nfassen, *va.* wsypać w co (zboże w worki); zlać w co (piwo w beczki); oprawić; ein Bild in einen Rahmen — oprawić obraz w ramy; einen Stein in Gold — oprawić kamień w złoto; er verdient, in Gold eingefaßt zu werden, *on zasługuje w złoto być oprawionym; oblamować, obszyć czém; ein Kleid mit Band — obszyć suknię wstążką; obsadzić; ein Beet mit Buchsbaum —, *Gtn.* obsadzić grzędę bukspanem; opasać, otoczyć; Ei'nfassung, *sf.* oprawianie, lamowanie; oprawa, lamowka, obszywka.
Ei'nfaulen, *vn.* (s.) wgnić, gnić od wierzchu ku środkowi.
Ei'nfeilen, *va.* pilnikiem wypiłować na czém.
Ei'nfenzen, *va.* (einfriedigen, einzäunen) ociernić; Ei'nfenzung, *sf.* ociernienie.
Ei'nfesseln, *va.* w kajdany okuć.
Ei'nfetten, *va.* tłustością napuścić; Ei'nfettung, *sf.* tłustością napuszczenie.
Ei'nfeuchten, *va.* zwilżyć.
Ei'nfeuern, *vn.* (h.) napalić; s. a. Ei'nheizen.
Ei'nfiedeln, *va.*: ein Stück —, *iron.* nauczyć się jakiego kawałka grać na skrzypcach (przez ciągłe granie).
Ei'nfinden (sich), *vr. irr.* (h.) (finde mich ein, fand mich ein, eingefunden) przyjść, przybyć, stawić się; ich werde mich zur rechten, zur bestimmten Zeit — stawię się w swoim, oznaczonym czasie; sich — (sich einstellen), *Hlk.* przystąpić.
Ei'nfitzen, *va.* wypiłować w czém (uszku u igły); uszko zrobić u igły.
Ei'nflechten, *va. irr.* (h.) (flechte ein, flocht ein, eingeflochten) wpleść w co; Band, Blumen in das Haar — wpleść wstążkę, kwiaty we włosy; eine Begebenheit in seine Rede — zdarzenie jakie (zręcznie) umieścić w swéj mowie; Jemanden in etwas —, *wplątać kogo w co; sich — wkręcić się; Ei'nflechten, *sn.*, Ei'nflechtung, *sf.* wplecenie, wplatanie.
Ei'nfleischen, *va.* wcielić; eingefleischter Teufel, *wcielony dyabeł, istny dyabeł; dyabeł w ludzkiéj postaci; eingefleischter Bösewicht, *łotr zapamiętały.
Ei'nflicken, *va.* włatać, wszyć itd. jako łatę; ein Wort in seine Rede —, *wyraz jaki do swojéj mowy wściubić, przyłatać, przyczepić; sich bei Jemandem —, *wkręcić się, wściubić się do kogo.
Ei'nfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege ein, flog ein, eingeflogen) wlecieć dokąd (o ptastwie).
Ei'nfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe ein, floß ein, eingeflossen) wpływać, wpadać; da, wo die Weichsel ins Meer einfließt tam gdzie *Wisła* do morza wpada; —, *wpływać na kogo, na co, *mieć wpływ; er hat mehre Stellen aus meiner Schrift in seine Rede — lassen, *kilka miejsc z mego pisma umieścił w swojéj mowie; auch Bemerkungen über etwas — lassen porobić tu i owdzie uwagi o co.
Ei'nflößen, *va.* sprawiać, iżby co wpływało; einem Kinde Milch — dziecku wlewać mléko do ust; —, *natchnąć kogo czém; Jemdm. Muth, Liebe, Hoffnung —, *natchnąć kogo odwagą, miłością, nadzieją; wznięcić w nim co; wzbudzić, wpajać; Achtung gegen die Eltern — wpajać uszanowanie ku rodzicom; Jemandem falsche Grundsätze — napoić kogo fałszywemi zasadami; s. a. Bei'bringen; Jemandem eine Lehre — obznajmić kogo z jaką nauką; spławić do jakiego miejsca (drzewo); Lust zu etwas — dodać ochoty do czego; Ei'nflößen, *sn.*, Ei'nflößung, *sf.* wlewanie, wlanie, wpajanie.
Ei'nflüchten, *vn.* (s.) uciec do jakiego miejsca.

Ei'nflug, *sm.* wlecenie; wlot.

Ei'nflügelig, *a.* o jeduém skrzydle.

Ei'nfluglo'ch, *sn.* dziura do wlatywania.

Ei'nfluß, *sm.* wpływ; — ausüben auf etwas wpływ wywierać na co; die Aufklärung hat einen sehr großen — auf das Glück der Menschen oświata wielki ma wpływ na szczęście ludzi; er hat durch seinen — diese Entscheidung bewirkt on swoim wpływem sprawił, że rzecz tak rozstrzygniętą została; Ei'nflußrei'ch, *a.* wielki wpływ mający; poważany; sein einflußreiches Wort jego słowo wielką wagę mające.

Ei'nflüstern, *va.* podszepnąć komu co; szeptać do ucha; Ei'nflüsterung, *sf.* szeptanie do ucha; podszepty.

Ei'nfodern, Ei'nfordern, *va.* odbierać; wybierać; Abgaben — ściągać podatki; zbierać; powybierać; s. a. Vo'rfordern, Citi'ren; Ei'nforderung, *sf.* pobieranie, pobór.

Ei'nförmig, *a.* jednakowy, jednokształtny; jednostajny; — (eintönig) jednogłośny; Ei'nförmigkeit, *sf.* jednostajność; jednokształtność; brak odmiany.

Ei'nfreien (sich), *vr.* (h.) wejść przez małżeństwo w jaką rodzinę.

Ei'nfressen, *va. irr.* (h.) (fresse ein, fraß ein, eingefressen): viel Staub —, *§ nałykać się wiele kurzu; sich — wezrzéć się w co; ich habe viel Verdruß, Aerger — müssen, *§ musiałem połknąć wiele zmartwienia; —, *vn. irr.* (h.) wezrzéć się, wgryźć się.

Ei'nfrieden, Ei'nfriedigen, *va.* ogrodzić; Ei'nfriedigung, *sf.* (Umzäunung) ogrodzenie.

Ei'nfrieren, *vn. irr.* (s.) (friere ein, fror ein, eingefroren) zamarznąć staw, rzéka, płyn jaki, łódka na stawie, itd.

Ei'nfrömmeln (sich), *vr.* (h.): sich bei Jemandem —, in eine Gesellschaft — przez udawanie pobożności wkręcić się do kogo, wśliznąć się do jakiego towarzystwa.

Ei'nfuchteln, *va.* częstém płazowaniem wpoić co w kogo, nauczyć go czego.

Ei'nfugen, *va. Zm.* wyfugować; zaczopować.

Ei'nfügen, *va.* wprawić, wstawić.

Ei'nfuhre, *sf.* wwóz, wwożenie, zwożenie (zboża); wprowadzanie (towarów).

Ei'nführen, *va.* wprowadzać; Getreide in die Scheuer —, *Ldw.* zwozić zboże do stodoły; — (Sitten, Gebräuche, eine neue Lehre ꝛc.) zaprowadzić zwyczaj, jaką naukę do szkół; Jemanden —, *wystawić kogo; Jemanden in seinen Gesprächen — wyprowadzić kogo na scenę w swoich rozmowach, od. jako mowiącego; Ei'nführer, *sm.* wprowadziciel.

Ei'nfuhrt, *sf.* wjazd, miejsce do wjeżdżania.

Ei'nführung, *sf.* wprowadzenie; — eines neuen Gegenstandes zaprowadzenie (nowéj ustawy, jakiéj nauki, książki do szkół).

Ei'nfuhrwaa're, *sf.* towar wprowadzony, zagraniczny; Ei'nfuhrzoll, *sm. Stw.* cło wwozowe.

Ei'nfüllen, *va.* w naczenia pozlewać (wino, piwo, itd.); Ei'nfüllung, *sf.* wlanie, napełnianie.

Ein für alle Mal, *ad.* raz na zawsze.

Ei'nfurchen, *va.* pobróżdzić, bróżdy w czém porobić; die Stirn —, *zorać, poorać czoło.

Ei'nfüßig, *a.* jednonogi; o jednéj nodze.

Ei'ngabe, *sf.* podanie (pismo podane do sądu itd.); prożba; memoryał.

Ei'ngang, *sm.* wchód, wejście, wchodzenie; miejsce którędy się wchodzi; das Haus hat zwei Eingänge dom ma dwa wchody; man muß den Zoll beim Eingange der Waare entrichten cło opłacić należy przy wchodzie towaru; — wstęp dokąd; er hat mir den — verwehrt zabronił mi wstępu; — bei Jemandem przystęp do kogo; ich habe bei ihm keinen — gefunden nie znalazłem do niego przystępu; seine Bitten, Gründe, Vorschläge fanden keinen —, *jego prożby, dowody, projekta nie znalazły przyjęcia, nie trafiły do przekonania; — einer Rede, eines Schauspieles, *Litt.* wstęp do mowy, do sztuki, jéj początek, rozpoczęcie; —, s. Ei'ngehen, Au'fhören (einer Zeitschrift ꝛc.).

Ei'ngangs, *ad.* na wstępie; — erwähnt na wstępie wyrażony; Ei'ngangsfährte, *sf. Jäg.* trop na wstępie do lasu; Ei'ngangsgeld, *sn.* opłata od wejścia; Ei'ngangspfo'rte, Ei'ngangsthü'r, *sf.*, Ei'ngangstho'r, *sn.* fórtka, drzwi, brama do wejścia, do wchodu; Ei'ngangszo'll, *sm. Stw. H.* cło wchodowe.

Ei'ngeben, *va. irr.* (h.) (gebe ein, gab ein, eingegeben): Jemandem etwas — dać komu co, aby w siebie wziął; Jemandem Arzenei — dać komu lekarstwo; Gift, einen Liebestrank, einen Schlaftrunk — zadać komu truciznę, napój miłosny, pigułkę na sen; Jemandem einen Gedanken — poddać komu myśl; natchnąć mu ją; das hat dir Gott, der böse Geist eingegeben Bóg ci tę myśl natchnął, to ci zły duch poddał; er gibt ihm immer ein, was er reden soll poddaje (podpowiada) mu zawsze, co ma mówić; eine Bittschrift ꝛc. — suplikę itd. podać; —, s. a. Ei'nreichen.

Ei'ngebildet, *pp.* u. *a.* przywidzialny; przywidziany, *malowany; eingebildete Schrecken, *malowane strachy; eingebildete Hoffnungen urojone nadzieje; eingebildete Krankheiten u. Grillen choroby wymysłów i dziwactw; —, s. a. Stolz, Au'fgeblasen.

Ei'ngebinde, *sn.* podarunek chrzesny, przy chrzcie dany (przez ojca chrzesnego i matkę); kolęda.

Ei'ngebogen, *pp.* u. *a.* (v. Ei'nbiegen); eingebogene Nase nos zadarty, płaskonosy.

Ei'ngebo'ren, *a. Kg.* jednorodzony; eingeborner Sohn seines Vaters, *Bibl. Kg.* jednorodzony syn ojca swego; Ei'ngeboren, *Geog.* w kraju jakim urodzony; die —en krajowcy; rodacy.

Ei'ngebrachtes, s. u. Ei'nbringen.

Ei'ngebunden, *pp.* u. *a.* (v. Ei'nbinden): oprawny.

Ei'ngebung, *sf.* poddawanie, natchnienie; *namowa; pociąg; auf wessen — hast du das gethan? z czyjego natchnienia (z czyjéj namowy) to zrobiłeś; den Eingebungen des Herzens, der Begierden folgen za pociągiem chuci.

Ei'ngebürgert, *pp.* u. *a.* inkolat, przyswojony, naturalizowany, uobywatelony.

Ei'ngebu'rt, *sf.* rodowitość; Jemandem das Eingeburtsrecht ertheilen, *Stw.* udzielić komu indygenat.

Ei'ngedenk, *a.*: — sein einer Sache pamiętnym być na co; seines Versprechens, seiner Zusage — sein pamiętnym być na przyrzeczenie, obietnicę; — pamiętać na co; sei meiner — pamiętaj na mnie; ich werde deiner Wohlthat immer — sein nigdy nie zapomnę o twojém dobrodziejstwie; Ei'ngedenksam †, *a.* pamiętny, lubiący pamiętać, nie łatwo o czém zapominający.

Ei'ngedi'ckt, *pp.* u. *a.* (v. Ei'ndicken): eingedickter Saft sok zagęszczony.

Ei'ngefleischt, *a.* wcielony; er ist ein eingefleischter Teufel, *wierytny dyabeł z niego; *to czart na skórze.

Ei'ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe ein, ging ein, eingegangen) wchodzić, wejść; bei Jemandem aus- u. eingehen często u kogo bywać; eingehende Waaren, *H.* towary wchodzące; — przychodzić, nadchodzić; die Briefe sind noch nicht eingegangen listy jeszcze nie przyszły; es sind gute Nachrichten eingegangen dobre wiadomości nadeszły; die Nachricht ist noch nicht eingegangen odpowiedź jeszcze nie nadeszła; — (aufhören) przestać exystować (ogród, drzewo, las); zwalić się (dom, miasto); ustać (szkoła, obrządek jaki, lekcye); upaść (handel, bank, czasopis); seine Handlung, die Schule — lassen zamknąć handel, szkołę; seine Wirthschaft — lassen zarzucić gospodarstwo; einen Garten — lassen zaniedbać ogród; — (aussterben) wymrzéć (familia); — (einkommen) wchodzić, wpływać; es geht in die Casse alle Tage viel Geld ein codziennie do kasy wiele pieniędzy wpływa; — (begriffen, erfaßt, verstanden werden) wchodzić do głowy (o tém czego się kto uczy); die lateinische Sprache geht ihm schwer ein łacina nie lezie mu do głowy, trudno mu idzie do głowy; — (einschrumpfen, sich zusammenziehen) skurczyć się, skoczyć się; — ubyć (jak zboża część w czasie mielenia); — (sich in etwas vertiefen, näher damit befassen) in etwas zapuszczać się w co; zgłębiać, badać; wir müssen jetzt tiefer — trzeba nam teraz rzecz lepiéj zgłębić; auf etwas — zgodzić się na co; —, *va. irr.* (s.) etwas — zgodzić się na co; przyjąć co; przystać na co; er wollte den Vorschlag, die Wette, auf diese Bedingungen nicht — nie chciał przyjąć projektu, przystać na zakład, przyjąć tych warunków; einen Vertrag — zawrzéć umowę; ein Bündniß — zawrzéć przymierze; eine Wette — zawrzéć, zrobić zakład; Ei'ngehung, *sf.* wejście.

Ei'ngeigen, s. Ei'nfiedeln.

Ei'ngeke'rbt, *pp.* u. *a.* przewięzisty, przewięzły, przekarbowany.

Ei'ngele'gt, *pp.* u. *a.* wykładany; eingelegte Arbeit, *Zm.* wykładana robota; włożony, zaprawny; *Kk.* smażony w czém.

Ei'ngema'cht, *pp.* u. *a. Kk.* smażony, przyprawiany, zaprawiany.

Ei'ngenommen, *pp.* u. *a.* uprzedzony; für Jemanden, für etwas — uprzedzony o kim, o czém; gegen Je-

manden — uprzedzony przeciw komu; blind für Jemanden — ślepo do kogo przywiązany; er ist von sich sehr — bardzo jest uprzedzony o sobie; Ei'ngenommenheit, *sf.* uprzedzenie; przesąd; *prewencya, zarozumiałość.

Ei'ngepfa'rrt, *a.* parafijański; należący ob. przyłączony do parafii.

Ei'ngerichte, *sn.* (im Schloß) rejestr (w zamku). [wiały.

Ei'ngerostet, *pp.* u. *a.* zardze-

Ei'ngeschaltet, *pp.* u. *a.* dodany, włożony pomiędzy co; wsunięty, wścibiony.

Ei'ngeschlafen, *pp.* u. *a.* zasypiający; ten co usnął, zasnął.

Ei'ngeschlichen, *pp.* u. *a.* wkradający się; *przemycony.

Ei'ngeschlossen, *pp.* u. *a.* zamknięty, zamkniony; zawarty; Ei'ngeschlossenheit, *sf.* zamknięcie (w którém kto zostaje); więzienie (o ile to jest pod zamknięciem).

Ei'ngeschni'ttenes, *sn. Kk.* bigosik (z krajanego mięsa).

Ei'ngeschoben, *pp.* u. *a.* podrzucony, wsunięty.

Ei'ngeschrä'nkt, *pp.* u. *a.* ograniczony; Ei'ngeschränktheit, *sf.* ograniczoność (osobliwie w umysłowym względzie). [osiadły.

Ei'ngesessen, *a.* zamieszkały,

Ei'ngeständniß, *sn.* wyznanie, przyznanie się.

Ei'ngestehen, *vn. irr.* u. *va. irr.* (h.) (gestehe ein, gestand ein, eingestanden) wyznać co, przyznać się; einen Diebstahl — przyznać się do kradzieży; er hat es mir eingestanden wyznał mi to; przyznać co; s. a. Zu'geben, Ei'nräumen.

Ei'ngeweide, *sn. Zk.* wnętrzności; trzewy; wnętrza.

Ei'ngeweihete r, *sm.* poświęcony, inicyowany.

Ei'ngewohnt, *pp.* u. *a.* v. Ei'ngewohnen: wzwyczajony, przywykły (do miejsca, itd.).

Ei'ngewöhnen, *va.* wzwyczaić; sich — wzwyczaić się. [rzeniony.

Ei'ngewurzelt, *pp.* u. *a.* wko-

Ei'ngezogen, *pp.* u. *a.* (v. Ei'nziehen): (alleinlebend, abgesondert von der Welt) osobny, samotny, odludny, oddalony od świata; skromny; pomiarkowany; eingezogener Mensch człowiek skromny, w oddaleniu od świata żyjący; *domator; eingezogenes Leben życie skromne, ciche, odludne; eingezogen leben żyć skromnie, cicho, w oddaleniu od świata; — (Güter, Zeitschriften, Aemter rc.) skonfiskowany; s. a. Au'fgehoben; Ei'ngezogenheit, *sf.* oddalenie od świata; życie skromne, ciche; powściągliwość, umiarkowanie; er liebt die — ma skłonność żyć w oddaleniu odświata.

Ei'ngießen, *va. irr.* (h.) (gieße ein, goß ein, eingegossen) nalać; Jemandem Wein — (einschenken) nalać komu wina; in's Glas — nalać do szklanki; — (einflößen) *wlać komu w głowę; Ei'ngießung, *sf.* nalanie; wlanie.

Ei'ngittern, *va.* zakracić.

Ei'ngleiten, *vn. irr.* (s.) (gleite ein, glitt ein, eingeglitten) wśliznąć się gdzie.

Ei'ngötter, *sm.* wierzący w jednego Boga; jednobożca; Ei'ngötterei', *sf.* jednoboztwo, wierzenie w jednego Boga.

Ei'ngraben, *va. irr.* zakopać; wkopać; sich — wkopać się; sich —, *Kw.* okopać się, *oszańcować się; wyryć na czém; seinen Namen in einen Felsen — wyryć swoje imię na skale; diese Worte sind tief in die Herzen eingegraben, *te słowa wyryte są głęboko w sercach; Ei'ngrabung, *sf.* zakopanie, wkopanie; wkopanie się; *Kw.* okopanie się, oszańcowanie się.

Ei'ngreifen, *vn. irr.* (h.) (greife ein, griff ein, eingegriffen) zaczepiać; die Zähne greifen gut ein zęby dobrze zachodzą, chwytają; die Schraube greift nicht ein śruba nie chwyta, nie zapuszcza się, nie włazi; man muß kräftig —, um der Zügellosigkeit zu steuern, *trzeba się dzielnych środków chwycić, zopobiedz rozpuście; eingreifende Maßregeln, *środki silne, dzielne; das greift in die Physik ein to zakrawa na fizykę, należy już do fizyki, zachodzi w jéj obręb; Jemandem in sein Amt —, *wtrącać się do czyjego urzędu; in Jemandes Rechte —, *naruszać czyje prawa; der Hirsch greift ein, *Jäg.* jeleń głęboko trop zapuszcza; der Hund greift ein, *Jäg.* pies mocno tropi.

Ei'ngrenzen, Ei'ngränzen, *va.* ograniczyć, granicami opatrzyć.

Ei'ngriff, *sm.* zachodzenie (kołek); chwytanie; s. a. Ei'ngreifen; — in Jemds. Besitzungen najście czyich posiadłości; — in Jemandes Eigenthum, Recht naruszenie czyjéj własności, czyjego prawa; einen — thun in rc. naruszyć czyje prawo, targnąć się na czyję własność.

Ei'nguß, *sm.* nalewanie, wlewanie; *Schdk. Hlk.* nalew, płyn na zioła nalany; s. a. Au'fguß; forma, w któréj się odlewa; Ei'ngußthie'rchen, *sn. pl. Ng.* wymoczki (robaki).

Ei'nhacken, *vn.* (h.) rąbnąć w co; —, *va.* nasiekać do czego.

Ei'nhageln, *vn.* (h.): es hagelt ein grad pada wewnątrz czego; es hat viele Fensterscheiben eingehagelt grad potłukł wiele szyb.

Ei'nhägen, *va.* ogrodzić płotem naturalnym, żywym.

Ei'nhäkeln, *va.* zahaczyć; sich — zahaczyć się.

Ei'nhaken, *va.* zahaczyć; na hak założyć; hak w co wbić.

Ei'nhalt, *sm.* zatrzymanie, zatamowanie, wstrzymanie; einem Kampfe — thun wstrzymać bitwę; den Räubereien, Mißbräuchen — thun rozbojom, nadużyciom tamę położyć; den Begierden — thun pohamować żądze; Ei'nhalten, *va. irr.* (h.) (halte ein, hielt ein, eingehalten) zatrzymać, wstrzymać; Jemanden — nie wypuszczać kogo z domu, z izby; sich — siedziéć w domu; etwas —, *s. Ei'nhalt thun; —, *vn. irr.* (h.) wstrzymać się, zatrzymać się; im Lesen, in der Rede rc. — przestanki robić w czytaniu; halt ein! stój! wstrzymaj się! — odłożyć; halten Sie noch ein mit der Vollziehung der Strafe! niech się Pan jeszcze wstrzyma z wykonaniem kary! ociągać się z czém; zwłoczyć co; einen Termin — dopilnować terminu; mit der Bezahlung — (zur richtigen Zeit bezahlen) uiścić się na terminie, punktualnie zapłacić w swoim czasie; Ei'nhalten, *sn.*, Ei'nhaltung, *sf.* wstrzymywanie, wstrzymanie.

Ei'nhämmern, *va.* młotem wbić, wkuć; młotem rozbić.

Ei'nhandeln, *va.* zakupić co, w handlu nabyć; w handel włożyć i stracić; Ei'nhandeln, *sn.* zakupienie.

Ei'nhändig, *a.* jednoręki; jednę rękę mający; o jednéj ręce; kikut.

Ei'nhändigen, *va.* wręczyć komu co; Ei'nhändiger, *sm.* wręczyciel; Ei'nhändigerin, *sf.* wręczycielka; Ei'nhändigung, *sf.* wręczenie, doręczenie.

Ei'nhängen, *va. irr.* (h.) (hänge ein, hing ein, eingehangen) zawiesić w czém; Ohrringe — kolczyki zawiesić w uszach; Fenster, Thüren — powstawiać okna, drzwi; ein Rad — koło zahamować; die Hemmkette — hamulec podłożyć; das Dach —, *Bk.* dachówki ułożyć na dachu (nie lepiąc ich wapnem).

Ei'nhängig, *a. Bk.* z jednéj strony; einhängiges Dach, *Bk.* spadzisty dach. [Ei'nfangen.

Ei'nhaschen, *va.* schwytać; s. a.

Ei'nhauchen, *va.* wetchnąć, wzionąć, wchuchać w co; dem Volke aufrührerische Gesinnungen —, *wzionąć w lud ducha buntowniczego; umysły ludu natchnąć duchem buntowniczym; Gott hat ihm eingehaucht die göttlichen Gedanken, *Bóg go natchnął temi boskiemi myślami; Ei'nhauchung, *sf.* wdmuchnienie; natchnienie.

Ei'nhauen, *va. irr.* (h.) (haue ein, hieb ein, eingehauen) wyrąbać na czém; wyrąbać (drzwi, bramę, lód); das Fleisch — porąbać mięso (do nasolenia); —, *vn. irr.* (h.) ciąć, rąbać, siekać (pałaszem); in den Feind — w prawo i w lewo uderzyć na nieprzyjaciela; —, **zajadać smacznie, chciwie jeść, **pałaszować.

Ei'nhauig, *a. Ldw.* co się raz siecze (łąka).

Ei'nheben, s. Ei'nhängen.

Ei'nheften, *va.* wszyć.

Ei'nhegen, s. Ei'nhägen, Ei'nfriedigen.

Ei'nheilen, *va. Hlk.*: eine Kugel — zagojąc ranę kulę w niej zostawić; —, *vn.* (s.): die Kugel ist in die Wunde eingeheilt, *Hlk.* kula została w zagojonéj ranie.

Ei'nheimisch, *a.* swojski (nie zagraniczny); krajowy; domowy; ich bin hier — ja jestem tutejszy; jestem tu swój; ich bin in diesem Lande — geworden stałem się tutejszym, oswoiłem się w tym kraju; das Wort ist — geworden słowo się stało swojskiém.

Ei'nheimsen, *va. Ldw.* (einernten) zwieźć do domu (zboże), do stodoły.

Ei'nheirathen, *vn.* (h.): in eine Familie — przez związek małżeński (przez ożenienie lub pojście za mąż) stać się członkiem jakiéj familii, dostać się do niéj.

Ei'nheit, *sf.* jedność; die Drei besteht aus drei Einheiten, *Rk.* trójka składa się z trzech jedności; — der Handlung, des Ortes, der Zeit jedność akcyi, czasu, miejsca; —, *Spl.* liczba pojedyńcza; —, *Philos.* monada; Ei'nheitlich, *a.* s. Ei'nerlei; Gemei'nschaftlich.

Ei'nheizen, *vn.* (h.) u. *va.* zapalić (w piecu); den Ofen, die Stube — zapalić w piecu, w pokoju; Jemandem —, *dogrzać komu, dopiec mu, nalać mu ukropu; Ei'nheizer, *sm.* palacz;

Ei'nheizung, *sf.* palenie, zapalenie w piecu, opalanie, ogrzewanie.

Ei'nhelfen, *vn. irr.* (helfe ein, half ein, eingeholfen) pomagać komu, poddawać, podpowiadać, przypominać; naprowadzać go; Ei'nhelfen, *sn.* dopomaganie, dopomożenie; Ei'nhelfer, *sm.* dopomagacz.

Ei'nhellig, *a.* zgodny; zgadzający się; jednomyślny; etwas — bestimmen jednomyślnie co postanowić; Ei'nhelligkeit, *sf.* zgodność; jednomyślność.

Ei'nhemmen, *va.*: ein Rad, einen Wagen — zahamować koło, wóz.

Ei'nhenkelig, *a.* o jednêm uchu, z jednêm uchem.

Ei'nhenken, s. Ei'nhängen.

Ei'nherbsten, s. Ei'nernten.

Einhe'r, *ad.* wewnątrz; — fahren, fliegen, gehen jechać w powozie, lecieć, iść; przejeżdżać się, przelatywać, przechodzić się; chodzić; — schreiten sunąć się poważnym krokiem; z powagą się przechodzić; — stolziren z poważną dumą iść, przechodzić się, przejeżdżać się; — treten, ziehen stąpać, iść, przechodzić.

Ei'nhetzen, *va.* zaprawić do polowania (psa); er ist in das Geschäft eingehetzt, *wprawny jest w ten interes, obeznany z nim.

Ei'nheucheln (sich), *vr.* (h.): sich bei Jemandem, in eine Gesellschaft — przez układne pochlebstwo, przez udawanie poczciwości wśliznąć się do kogo, do towarzystwa jakiego.

Ei'nheuern, s. Ei'nmiethen.

Ei'nhodig, *a. Zk.* jedno jądro mający (człowiek).

Ei'nholen, *va.* wyjść, wyjechać naprzeciw komu; wprowadzić go do jakiego miejsca; dogonić, dognać, doścignąć kogo; wyrównać komu w czym; Versäumtes — powetować to co się zaniedbało, nagrodzić; zasięgnąć; von Jemandem Kunde über etwas — zasięgnąć od kogo wiadomości o czém; Jemandes Gutachten — zasięgnąć czyjego zdania, opinii; Jemandes Befehle — posłać do kogo po rozkazy; Ei'nholung, *sf.* wyjechanie; wyjście na przeciwko; zasięgnienie; dogonienie, doścignienie.

Ei'nhorn, *sn.* jednorożec; s. a. Na'rwal. [rogi.

Ei'nhörnig, Ei'nhornig, *a.* jedno-

Ei'nhufig, *a.* całokopytowy; kopyta nierozdwojone mający.

Ei'nhüllen, *va.* owinąć, osłonić; den Kopf in den Mantel — owinąć głowę płaszczem; das Gesicht in ein Tuch — osłonić twarz chustką; sich in eine Decke — owinąć się kołdrą; eingehüllt in den Schatten der Nacht, *cieniami nocy osłoniony; die Geschichte dieses Volks ist in dichtes Dunkel eingehüllt historya tego ludu zaciemniona jest grubą pomroką; Ei'nhüllung, *sf.* obwinięcie, powleczenie; okrycie, otulenie.

Ei'njagen, *va.* wpędzić, zapędzić dokąd (wewnątrz); Jemandem Furcht, Schrecken — strachu komu napędzić.

Ei'njährig, *a.* jednoroczny; —, *Ldw.* (Vieh) roczniak; einjähriges Pferd koń roczniak.

Ei'nig, *a.* jedyny, nie mający sobie podobnego; der einige Gott, *Kg.* jedyny Bóg (sam jeden); zgodny; die Meinungen sind hierüber nicht — zdania o têm nie są zgodne, nie zgadzają się z sobą; sie leben — mit einander zgodnie żyją z sobą; wir sind darüber, darin mit einander — zgadzamy się w têm z sobą; ich kann mit ihm über den Preis nicht — werden nie mogę się z nim zgodzić o cenę; mit Jemandem — werden pojednać się, pogodzić się z kim; ich bin darüber mit mir selbst noch nicht — jeszczem się względem tego nie zdecydował; jeszcze sam nie wiem, jak o têm sądzić, jak zrobić.

Ei'nig, -er, einige, einiges, *a.* nieco; trocha; er hat noch einiges Geld ma jeszcze nieco pieniędzy; es ist noch einiges Brod, einiger Vorrath da jest jeszcze nieco chleba, trocha zapasu; einige Zeit nachher, einige Zeit darauf, niedługo potém; po niejakim czasie; nieco późniéj; einige Gefangene kilku jeńców; einige der Gefangenen niektórzy z jeńców; kilku z pomiędzy jeńców; einige behaupten, daß ꝛc. niektórzy utrzymują, że itd.; einige — andere ꝛc. jedni — drudzy od. inni; einigemal, einige Mal kilka razy.

Ei'nigen, *va.* s. Verei'nigen; sich —, *vr.* (h.) s. Ei'nig werden (unter Ei'nig).

Ei'nigerma'ßen, *ad.* poniekąd.

Ei'nigkeit, *sf.* jedność, jako własność; — Gottes, *Kg.* jedność Boga; —, *s. Ei'ntracht.

Ei'nigwerden, *sn.* zgodzenie się.

Ei'nimpfen, *va. Hlk.* u. *zaszczepić; Ei'nimpfung, *sf.* szczepienie; Ei'nimpfungs-Institu't, I'mpf-Institu't, *sn.* instytut szczepialny.

Ei'njochen, *va.* zaprządz w jarzmo; ujarzmić.

Ei'nkalken, *va. Grb.*: die Felle — skóry wapnem smarować (aby włosy pospadały); ein Dach —, *Bk.* dachówkę wapnem pospajać.

Ei'nkämmen, *va.* wczesać.

Ei'nkauen, Ei'nkäuen, *va.* pożuty pokarm kłaść do gęby (dziecięciu); Jemandem etwas —, *kłaść, wbijać, wlewać komu co do głowy; *§ kłaść łopatą.

Ei'nkauf, *sm.* kupowanie; zakupywanie; nakupienie; Ei'nkaufen, *va.* nakupić; wkupić; seine Frau in die Wittwencasse — wkupić żonę do kasy wdów; sich in eine Verpflegungsanstalt od. Rentenanstalt — wkupić się do instytutu opatrującego we wszelkie potrzeby.

Ei'nkäufer, *sm. H.* ten, który zakupuje; Ei'nkäuferin, *sf.* ta, która zakupuje. [pywanych towarów.

Ei'nkaufsbu'ch, *sn.* księga zaku-

Ei'nkaufsge'ld, *sn.* wkupne; Ei'nkaufsprei's, *sm.* kupna cena.

Ei'nkehle, *sf. Zm. etc.* rowek, korytko; kąt wklęsły nakształt gardła; Ei'nkehlen, *va. Zm. etc.* rynięką opatrzyć; żłobkować; s. a. Au'skehlen.

Ei'nkehr, *sf.* wstęp, wjazd, zajazd; ich werde bei ihm meine — nehmen do niego zajadę (na popas, nocleg); dies Wirthshaus hat viele — do téj oberzy wiele gości zajeżdża; — (in sich selbst, innerliche Einkehr), *wejście w siebie; rekolekcya; Ei'nkehren, *vn.* (s.) zajechać dokąd (na popas lub nocleg); in sich selbst —, *wejść w siebie samego; *zastanowić się nad sobą samym; Ei'nkehrhau's, *sn.* dom zajezdny.

Ei'nkeilen, *va.* klinami przytwierdzić, zabić, umocnić; einen Stiel in die Axt — trzonek do siekiery osadzić na klin. [wnicy.

Ei'nkellern, *va.* spuścić do pi-

Ei'nkerben, *va.* karby powyrzynać w czém; eine Schuld —, *nakarbować dług, karbem naznaczyć; Ei'nkerbung, *sf.* nakarbowanie, wkarbowanie; eingekerbt przekarbowany, przewięzisty, przewięzły.

Ei'nkerkern, *va.* uwięzić, do więzienia wsadzić; Ei'nkerkerung, *sf.* wsadzenie do lochu, osadzenie w tarasie.

Ei'nkeulen, *va.* pałką od. drągiem wbić; Jemandem den Gehorsam —, *(einprügeln) kijami nauczyć kogo posłuszeństwa.

Ei'nkindschaft, *sf. Rw.* adopcya, przysposobienie za syna lub córkę; zrównanie prawa do sukcesyi dzieci różnego małżeństwa.

Ei'nkitten, *va.* na kit wlepić.

Ei'nklagen, *va.*: eine Schuld —, *Rw.* sądownie dochodzić zapłacenia długu; podać do sądu o zmuszenie dłużnika do zapłaty.

Ei'nklammern, *va.* zaklamrować, klamrami obwieść wyraz jaki, umieścić go w nawiasie.

Ei'nklang, *sm.* zgodność dzwięku; dźwięk zgodny; zupełna zgodność; harmonia; es schien unmöglich zu sein ihre Herzen wieder in — zu bringen zdawało się być rzeczą niepodobną ich serca znowu pogodzić z sobą.

Ei'nklauig, *Ng.* s. Ei'nhufig.

Ei'nkleben, *va.* wlepić, wkleić; ein Blatt in ein Buch — wkleić kartkę w książkę; Ei'nklebung, *sf.* wklejenie.

Ei'nkleiden, *va.* ubrać, suknie wdziać; eine Nonne —, *Kg.* oblec zakonnicę; er hat seine Entschuldigung gut eingekleidet, *dobrą dał sukienkę swemu tłumaczeniu się, *dobry pozór mu nadał; Ei'nkleidung, *sf.* ubranie (kogo); ubiór (który kto ma na sobie); *Kg.* obłóczyny (zakonnicy); —, strój, przystrojenie, przyozdobienie; der Gegenstand war gut gewählt, es fehlte ihm aber an einer passenden — przedmiot był dobrze obrany, ale mu zbywało na stósownym stroju.

Ei'nkleistern, *va.* klajstrem wlepić co; s. a. Ei'nkleben.

Ei'nklemmen, *va.* przyskrzynąć; Jemandem den Finger zwischen die Thür — przyskrzynąć komu palec drzwiami; eingeklemmter Leistenbruch, *Hlk.* uwięziona kiła pachwiona.

Ei'nklinken, *va.* zamknąć na klamkę (drzwi); —, *vn.* (h.) zamknąć się na klamkę; die Klinke, die Thür klinkt nicht ein klamka nie zapada; drzwi nie zamykają się na klamkę.

Ei'nklopfen, *va.* wbić; pukając w co rozbić.

Ei'nknebeln, *va.* wkneblować.

Ei'nknechten, *va.* ujarzmić.

Ei'nkneten, *va.* zagnieść, ugnieść; den Teig — zagnieść ciasto; wgnieść, gniotąc przydać. [mać, złamać.

Ei'nknicken, *va.* zginając nała-

Ei'nknöpfen, *va.* wpiąć w dziurkę od guzika, zapinając guziki w dziurkę wetknąć.

Ei'nknüpfen, *va.* zawiązać w co (w węzełek); Geld in das Schnupftuch — zawiązać pieniądze w chustkę od nosa; Ei'nknüpfung, *sf.* wwiązanie, zawiązanie.

Ei'nkobern, *va.* do kosza włożyć.

Ei'nkochen, *va.* gotować co tak iżby swoję obiętość zmniejszyło; den Trank bis zum dritten Theil, bis zur Honigdicke — wygotować napój aż do trzeciéj części, aż do gęstości miodu praśnego; —, *vn.* (s.) wygotować się, w gotowaniu zmniejszyć swoję objętość; bis zur Hälfte — wygotować się aż do połowy; — lassen wygotować; Ei'nkochen, *sn.*, Ei'nkochung, *sf.* wgotowanie. [schować do kufra.

Ei'nkoffern, *va.* zamknąć od.

Ei'nkommen, *vn. irr.* (s.) (komme ein, kam ein, eingekommen) wchodzić dokąd; wpływać; es ist seit einem Monat in die Casse nichts eingekommen od miesiąca nic nie weszło, nie wpłynęło do kasy; aus den Bergwerken kommt viel Geld ein z kopalni wiele pieniędzy wpływa; — podać; podanie zrobić; bei dem Gerichte — podanie zrobić do sądu; mit einer Bitte, einer Beschwerde — podać prośbę, zażalenie; gegen ein Erkenntniß —, *Rw.* podanie zrobić przeciwko wyrokowi; protestować przeciw niemu; Sie müssen mit Ihrem Gesuche schriftlich — musisz swoje żądanie podać na piśmie; — przyjść na myśl od. do głowy; s. a. Ei'nfallen; Ei'nkommen, *sn.* (Einnahme) podanie (prośby, skargi); dochód; er hat ein gutes — von seinen Gütern ma dobry dochód z dóbr; ich lebe bloß von meinem — ja żyję tylko z mego dochodu; Ei'nkommensteuer, *sf. Stw.* podatek od dochodów.

Ei'nkoppeln, s. Ei'nfrieden.

Ei'nkörben, *va.* do kosza wsadzić.

Ei'nkramen, *va.* pochować (do skrzyń); *H.* towary sprzątać.

Ei'nkratzen, *va.* wydrapać, wyskrobać w czém; seinen Namen in eine Wand — wydrapać swoje imię w ścianie. [obstąpić w koło.

Ei'nkreisen, *va.* otoczyć w koło;

Ei'nkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche ein, kroch ein, eingekrochen) wczołgnąć się do jakiego miejsca; skurczyć się; zbiedz się, zwężyć się.

Ei'nkriegen, *va.* § dostać (do siebie); sein Geld — (einbekommen) dostać pieniądze; — dogonić, złapać.

Ei'nkritzeln, *va.* nabazgrać w czém; etwas in ein Buch — nabazgrać co w książce.

Ei'nkrümeln, *va.* wdrobić do czego; Brod in die Milch — wdrobić chleba do mléka.

Ei'nkrümmen, *va.* zakrzywić ku środkowi. [się jak kula.

Ei'nkugeln (sich), *vr.* (h.) skurczyć

Ei'nkunft, *sf.* dochód; Ei'nkünfte, *sf. pl.* dochody; Einkünfte von einem Gute prowenta.

Ei'nladen, *va. irr.* (h.) (lade ein, lud ein, eingeladen) władować; Waaren — (in ein Schiff ꝛc.) towary wnieść, naładować na okręt itd.; — zaprosić; Jemanden zu einem Gastmahle — zaprosić kogo na biesiadę; Jemanden nach Breslau — wzywać kogo do Wrocławia; der kühle Schatten des Hains lud uns zur Ruhe ein, *chłodny cień gajku wzywał, zachęcał od. wabił nas do spoczynku; Ei'nladend, *ppr.* u. *a.* powabny, zachęcający; ujmujący, wabiący, łudzący, *przyjemny; Ei'nlader, *sm.* zapraszający; Ei'nladung, *sf.* ładowanie, naładowanie; *zaproszenie, napraszanie; zaprosiny; eine — annehmen przyjąć zaprosiny; auf Jemandes — na czyje wezwanie; einer — folgen przyjąć wezwanie, zaprosiny; Ei'nladungsbille't, *sn.* bilet zapraszający; -dungsschrei'ben, *sn.* pismo zapraszające; -dungsschrift, *sf.* pismo na zaprosiny; *Litt.* program.

Ei'nlage, *sf.* włożenie w co; to co wewnątrz czego jest włożone; list załączony; pismo załączone; to co się w środku znajduje; die — bitte ich nach der Adresse zu befördern pismo załączone proszę odesłać według adresu; —, *H.* środek; wnętrzna część (materyi, która przy składaniu w środek się dostaje); — to co się w co wkłada; — stawka (po puli).

Ei'nlager, *sn.* obozowanie, zostawanie na leżach; — halten być gdzie na leżach; *Rw.* wolny areszt dłużnika; das — halten, *Rw.* mieć wolny areszt; —, *Kw.* kwatera (żołnierza); sein — wo nehmen stanąć gdzie kwaterą; Ei'nlagerge'ld, *sn. Kw.* kwaterunkowe (opłata); Ei'nlagern, *va.* wkwaterować; sich bei Jemandem —, *Kw.* wkwaterować się; Ei'nlagerrecht, *sn. Rw.* prawo osadzenia dłużnika w wolnym areszcie.

Ei'nländer, ꝛc., s. J'nländer, ꝛc.

Ei'nlangen, s. Ei'nreichen.

Ei'nlappen, *vn.* (s.) (vom Eingreifen der Zähne der Uhrenräder) zahaczyć się (o zębach kółka).

Ei'nlaß, *sm.* wpust, wpuszczanie dokąd; wchód i miejsce, którędy wpuszczaja; der — in die Stadt ist nur bis elf Uhr gestattet wchód do miasta wolny jest tylko do jedenastéj godziny; hier ist der — tędy wpuszczają; Ei'nlassen, *va. irr.* (h.) (lasse ein, ließ ein, eingelassen) wpuścić; den Feind in die Stadt — wpuścić nieprzyjaciela do miasta; Wasser in einen Teich — wpuścić wodę do stawu; einen Balken in eine Mauer —, *Zm.* wpuścić belkę w mur; sich in etwas — wdać się w co; sich mit Jemandem in ein Gespräch, in einen Streit — wdać się z kim w rozmowę, w sprzeczkę; sich mit Jemandem — (mit ihm umgehen, mit ihm zu thun haben) wdawać się z kim; sich auf etwas — przystać na co; auf solche Bedingungen kann ich mich nicht — na takie warunki przystać, pod takiemi warunkami układać się nie mogę; darauf lasse ich mich nicht ein na to ja nie przystanę; du hast dich auf diesen Gegenstand zu weit eingelassen za nadtoś się zapuścił w ten przedmiot; ich lasse mich auf so etwas nicht ein nie wdaję się w takie rzeczy; Ei'nlaßge'ld, *sn.* opłata od wejścia (za wpuszczenie); wpustne, przypustne; Ei'nlaßka'rte, *sf.* bilet do wniścia; Ei'nlassung, *sf.* wpuszczanie, wdawanie się w rzecz.

Ei'nlauf, *sm.* wbieżenie, wbieg; — eines Schiffes (in den Hafen), *Sw.* przypłynienie, zawinienie okręty (do portu); Ei'nlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe ein, lief ein, eingelaufen) wbiedz; das Schiff ist eingelaufen (in den Hafen) okręt wbiegł, wpłynął, zawinął (do portu); das Schiff will —, *Sw.* okręt ma zawinąć do portu; — przyjść, nadejść; es sind Briefe, Nachrichten eingelaufen przyszły listy, nadeszły wieści; — (beim Waschen, Krumpfen, z. B. Leinwand, Tuch ꝛc.) skoczyć się, skurczyć się (po praniu, stępowaniu).

Ei'nlaugen, *va.* naługować co, wługu namoczyć.

Ei'nlaut, *sm.* zgodne brzmienie.

Ei'nläuten, *va.* dzwonić na co; man hat die Feierlichkeit, die Messe schon eingeläutet już odgłosem dzwonów zapowiedziano uroczystość; już dzwoniono na mszą; man hat schon eingeläutet, *Kg.* już dzwonili.

Ei'nlege-, *a.* składany; Ei'nlegega'bel, *sf.* składany widelec; Ei'nlegeme'sser, *sn.* składany nóż.

Ei'nlegen, *va.* włożyć w co; Holz — włożyć drzewa (do pieca); Geld — włożyć pieniędzy (do puszki); einen Brief — włożyć list (w drugi list, w kopertę); Häringe, Schinken — śledzie, szynki nasolić, namarynować; Gurken — ogórki zakisić; eingelegte Neunaugen (Bricken) marynowane minogi; Waaren —, *H.* towary pochować; Waaren bei Jemandem — towary u kogo złożyć; Reben —, *Wb. Gtn.* szczepki zasadzić; Bier, Wein — piwo, wino do piwnicy wstawić; Soldaten —, *Kw.* żołnierzy umieścić, wprowadzić gdzie (na załogę); ein Messer — nóż złożyć, zamknąć; die Lanze —, *Kw.* lancę złożyć, do boku ją przyłożyć (chcąc na kogo uderzyć); — wykładać czém (kością słoniową, hebanem itd.); eingelegte Arbeit robota wykładana; Ehre, Lob, Ruhm —, *zjednać sobie zaszczyt, chwałę, sławę; Schande mit etwas —, *wstydu sobie narobić przez co; für Jemanden eine Fürbitte, ein gutes Wort für ihn bei Jemandem — wstawić się za kim do kogo, powiedzieć za nim dobre słowo; sich — położyć się (w łóżko w skutek choroby); sich bei Jemandem —, *Kw.* wkwaterować się do kogo.

Ei'nleger, *sm. Gtn.* szczep w ziemię wsadzony.

Ei'nlegung, *sf.* włożenie; wkładanie.

Ei'nlehren, *va.*: Jemandem etwas — nauczyć kogo czego.

Ei'nleiern (sich), *vr.* (h.) nieznacznie się wciskać gdzie, zagęszczać się w jakiém miejscu.

Ei'nleimen, *va.* wkleić.

Ei'nleiten, *va.* wprowadzić; einen Proceß —, *Rw.* wprowadzić proces; urządzić co, przygotować, ułożyć, rozpocząć; die Friedensunterhandlungen sind schon eingeleitet układy o pokój już są rozpoczęte; Ei'nleitung, *sf.* wprowadzenie, przygotowanie, ułożenie; — eines Processes, *Rw.* rozprawa, indukt od. wywód sprawy; — (zu einem Schriftwerke) wstęp (do dzieła); introdukcya; s. a. A'nleitung.

Ei'nlenken, *vn.* (h.) wkierować w miejsce należne; mit dem Wagen in den Weg — z wozem skierować na drogę, wjechać na drogę; mit den Pferden — konie skierować na drogę; links, rechts — skierować na lewo, na prawo; nach dieser Abschweifung lenkte er wieder auf den (eigentlichen) Gegenstand ein, *po tym zboczeniu skierował znowu mowę do przedmiotu; um wieder einzulenken aby znowu do przedmiotu wrócić (od któregom zboczył); wieder einlenken (wieder auf den Weg des Rechtes, der Ordnung ꝛc. zurückkehren), *nawrócić się, poprawić życie, *wrócić na dobrą drogę; Ei'nlenken, *sn.*, Ei'nlenkung, *sf.* zwrócenie; *nawrócenie się.

Ei'nlernen, *va.* nauczyć się na pamięć (kazania, roli).

Ei'nlesebrettchen, *sn. W.* nasnówaczka, deszczułka z dziurkami, za pomocą któréj przędza się nasnówa.

Ei'nlesen, s. Ei'nsammeln.

Ei'nleuchten, *vn.* (h.) jasnym być, do pojęcia łatwym być; diese Gründe wollten ihm nicht — nie mógł pojąć tych powodów, nie mógł się widocznie przekonać o ich słuszności; jetzt leuchtet mir ein, warum 2c. teraz pojmuję, widzę, przekonywam się dla czego itd.; teraz to jest rzeczą dla mnie jasną, czemu itd.; einleuchtender Beweis dowód jasny, dowód przekonywający; Ei'nleuchtend, *ppr.* u. *a.* oczywisty, jasny, jawny, przekonywający; einleuchtend sein, s. Ei'nleuchten.

Ei'nliefern, *va.* dostawić do pewnego miejsca; Geld in die Casse — pieniądze wnieść do kasy; einen Verbrecher — zbrodniarza wydać w ręce czyję; Ei'nlieferung, *sf.* przystawienie, przesłanie, oddanie.

Ei'nliegen, *vn. irr.* (s.) (liege ein, lag ein, eingelegen) mieszkać gdzie; Ei'nliegend, *ppr.* u. *a.* (inliegend) załączony, przyłączony; umieszczony we środku; Ei'nlieger, *sm.* komornik (na wsi).

Ei'nlispeln, s. Ei'nflüstern.

Ei'nlochen, *va.* otwór, dziurę zrobić; przedziurawić.

Ei'nlogi'ren, *va.* wkwaterować kogo gdzie; mieszkanie mu dać; sich — wprowadzić się na mieszkanie; Ei'nlogi'rung, *sf.* umieszczenie.

Ei'nlöschen, *va.*: Kalk —, *Bk.* wapna nagasić (na zapas).

Ei'nlösen, *va.* wykupić (zastaw); ściągać do kasy (bilety bankowe, dla wywołania z kursu); sein Versprechen —, *dotrzymać słowa; Ei'nlösung, *sf.* wykup, wykupienie, odkup; — des Papiergeldes wymiana pieniędzy papierowych; Ei'nlösungsschei'n, *sm.* bilet wykupny.

Ei'nlöthen, *va.* wlutować; Ei'nlöthung, *sf.* lutowanie, wlutowanie.

Ei'nlügen, *va.*: Jemandem etwas — kłamliwie co w kogo wmówić; sich in einen Ort — wełgać się dokąd, w skutek kłamstwa być wpuszczonym.

Ei'nlullen, *va.* uśpić (dziecko śpiewając mu *lu, lu, lu* itd.); *uśpić.

Ei'nmachen, *va.* wsadzić, włożyć, zawiązać, zawinąć w co; Teig — zarobić ciasto; Kalk —, *Bk.* rozrobić wapno; —, *Kk.* zamarynować (ryby; ozory, oliwki); zakisić (ogórki, kapustę); — in Zucker, *Kk.* w cukrze usmarzyć (na konfitury, morele, brzoskwinie, agrest, kwiat z róży); Ei'ngemachtes, *sn.* konfitury; Ei'nmachen, *sn.* zaprawianie; Ei'nmachung, *sf. Kk.* zaprawa, zaprawienie, smażenie.

Ei'nmähdig, *Ldw.* s. Ei'nhauig; einmähdige Wiese, *Ldw.* łąka, którą tylko raz kosić albo siec można.

Ei'nmahlen, *va.* zemléć na zapas.

Ei'nmahnen, *va.* upominać się; dopominać się czego; eine Schuld — upominać się o dług; w skutek upominania się odebrać; Ei'nmahnung, *sf.* upominanie się; dopominanie się czego.

Ei'nmal, *ad.* raz; ich habe ihn nur —, mehr als — gesehen widziałem go tylko raz, więcéj niż raz; — eins ist eins, *Rk.* raz jeden jest jeden; ein Mal ist kein Mal, *raz a nic to jedno; einmal für alle Mal, ein für alle Mal, *raz na zawsze; Jemandem etwas ein für alle Mal verbieten, *raz na zawsze komu co zakazać; auf einmal jedną razą; nagle, niespodzianie; auf — erhob sich ein Sturm, daß 2c. jedną razą tak się wicher zerwał, że itd.; auf das eine Mal kommt es mir nicht an o jeden raz mi nie idzie; mit einem Male od (jednego) razu; ein Mal so, das andere Mal so, *raz tak, drugi raz inak; ein Mal über das andere, *raz po raz; raz po razie; **Einma'l**, *ad.* kiedyś, niegdyś; kiedy; er fragte mich einmal, ob 2c. pytał się mnie kiedyś, czy itd.; es war — ein Mann, der 2c. był niegdyś człowiek, który itd.; wenn er es — erfährt jak się kiedy o tém dowie; er wird es doch — erfahren przecież się kiedyś o tém dowie; ich kenne ihn nicht — nawet go nie znam; komm doch — zu mir przyjść kiedy do mnie; wenn ich wieder — bei euch sein werde jak kiedy znowu będę u was; kommst du endlich —? przecieżeś przyszedł? stellen Sie sich — vor wystaw sobie Pan; er ist — so, *taki jest; hören Sie einmal! słuchaj no Wac Pan Dobrodziej!

Ei'nmalei'ns, *sn. Rk.* tablica Pitagoresa, od. Pitagoresowa; tabliczka rachowniczka; *Rk.* jeden raz jeden; tablica mnożenia; wieloraz.

Ei'nmalig, *a.* jednokrotny.

Ei'nmännerig, *a. Ng.* (Pflanzen) jednopłciowy; osobnopłciowy.

Ei'nmännig, Ei'nmännisch, *a.* na jednę osobę (stancya, łóżko).

Ei'nmarsch, *sm. Kw.* wejście (maszerujących); Ei'nmarschi'ren, *vn.* (s.) wmaszerować, wejść.

Ei'nmaß, Ei'nmaaß, *sn. Ldw.* ubytek zboża (przez wyschnięcie itd.); zmniejszenie się.

Ei'nmaster, *sm. Sw.* jednomasztowy okręt; Ei'nmastig, *a.* jednomasztowy; einmastiges Schiff, *Sw.* jednomasztowy okręt.

Ei'nmauern, *va.* wmurować; zamurować (w miejscu jakiém); obmurować (grób, posąg); murem opasać.

Ei'nmeischen, *va.*: Malz — (in Bierbrauereien) słód zarobić, zacierać słód.

Ei'nmeißeln, *va.* dłutem wyrobić, wyżłobić itd. w czém; dłutem wybić na czém.

Ei'nmengen, s. Ei'nmischen; Ei'nmengsel, *sn.* przymieszanka; Ei'nmengung, *sf.* przymieszanie.

Ei'nmessen, *va. irr.* (h.) (messe ein, maaß ein, eingemessen) odmierzyć; Korn in einen Sack — odmierzyć żyta do worka; Bier in den Krug — odmierzyć piwa do dzbanka; — wmierzyć, wsypać; odmierzywszy nalać; es waren fünf Quart, aber du hast ein halbes Quart eingemessen, darum sind jetzt nur fünftehalb było pięć kwart, aleś pół stracił w mierzeniu, dla tego jest półpiętéj; sich — w mierzeniu, przez mierzenie ubyć; weschnąć.

Ei'nmiethen, *va.*: Jemanden — nająć dla kogo pomieszkanie, stancyą; sich — nająć sobie u kogo stancyą, mieszkanie.

Ei'nmischen, *va.* wymieszać z czém; Mehl zum Teige — wymieszać mąkę z ciastem; — (einmengen) przymieszać do czego; — wmieszać, przymieszać do czego; er hat in seine Rede viele fremde Wörter eingemischt wmieszał do swojéj mowy wiele słów obcych; sich in etwas — wmieszać się do czego; sich in ein Gespräch — wmieszać się do rozmowy; s. a. Ei'nmengen; Ei'nmischung, *sf.* wmieszanie się, narzucanie się; wtrącanie się do czego; interwencya.

Ei'nmummeln, Ei'nmummen, *va.*: Jemanden, sich — zapapużyć kogo, się; sich in etwas — oburdać się w co; zasłonić się czém; zapopużyć się.

Ei'nmünden, *vn.* (h.) wpadać, wlewać się (rzéka); Ei'nmündung, *sf.* ujście rzeki, miejsce wpłynienia do drugiéj rzeki, lub do morza.

Ei'nmünzen, *va.* wypotrzebować w mennicy, wybić na pieniądze; alles Silber — wybić wszystko srebro.

Ei'nmuth, *sm.* jednomyślność; zgodność umysłów.

Ei'nmuthen, *va.*: Jemanden, sich in ein Gewerbe, in eine Gesellschaft — podać kogo od. się do jakiego cechu, do towarzystwa; prosić o przyjęcie.

Ei'nmüthig, *a.* jednomyślny; zgodny; —, *ad.* zgodnie; Ei'nmüthigkeit, *sf.* jednomyślność, zgodność.

Ei'nnageln, *va.* w środku gwóździami przybić.

Ei'nnagen (sich), *vr.* (h.) wgryźć się; der Kummer hat sich in mein Herz eingenagt, *zmartwienie wgryzło się do mego serca.

Ei'nnähen, *va.* wszyć; Geld in ein Kleid — wszyć pieniądze do sukni; — wyszyć na czém; Blumen in ein Kleid — wyszyć kwiaty na sukni; wszyć, przez szycie zmniejszyć; er hat eine Viertelelle eingenähet wszył ćwierć łokcia.

Ei'nnahme, *sf.* wzięcie, dobycie; — einer Festung dobycie twierdza; pobieranie, odbieranie; dochód, przychód, percepta; die Ausgaben dürfen die Einnahmen nicht übersteigen wydatki nie powinny być większe jak dochód; Ei'nnahmebu'ch, *sn.* księga dochodów, przychodów.

Ei'nnahmepo'sten, *sm. H.* suma przychodu.

Ei'nnebeln, *va.* mgłą otoczyć.

Ei'nnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme ein, nahm ein, eingenommen) wziąć do siebie od. w siebie; Jemanden — przyjąć kogo w dom swój; in das Schiff — wziąć na okręt; das Schiff lief in den Hafen ein, um Lebensmittel u. frisches Wasser einzunehmen okręt zawinął do portu dla nabrania żywności i świeżéj wody; die Stadt hat eine Besatzung eingenommen miasto wzięło, przyjęło załogę; das Mittagsmahl, Frühstück — jeść obiad, śniadanie; ich habe heute noch nichts eingenommen jeszczem dziś nic nie jadł, nie wziął do gęby; Arzenei, Tropfen, Pillen — zażyć lekarstwo, krople, pigułki; —, *Kw.* wziąć, zająć, zdobyć, opanować; zajmować; er hat seine Stelle eingenommen zajął jego miejsce (posadę, urząd); nehmen Sie inzwischen meinen Platz ein zajmij Pan tymczasem moje miejsce; er nimmt das ganze Stockwerk ein zajmuje całe piętro; Furcht hat die Gemüther eingenommen, *strach opanował umysły; der Wein nimmt den Kopf ein, *wino idzie do głowy; Je-

manden mit etw. —, *zająć kogo czém; upodobanie wzbudzić; Jemanden für sich — ująć kogo sobie; opanować go; zawojować; Jemanden gegen einen Andern — uprzedzić kogo przeciw komu, niechęć w nim wzniecić przeciw niemu; sich von Vorurtheilen — lassen, *dać się opanować przesądem; von Vorurtheilen eingenommen pełen przesądów; przesądami napojony; für Jemanden, für sich eingenommen uprzedzony o kim, o sobie; einnehmend zajmujący; ujmujący; pociągający; powabny; einnehmen pobierać; brać do kasy, odbierać; utargować; mieć dochód; Ei'nnehmer, sm. poborca; akcyźnik; Ei'nnehmerin, sf. poborcowa; akcyźniczka; Ei'nnehmung, f. Ei'nnahme. [wą zadrzymać.

Ei'nnicken, vn. (s.) kiwając gło-

Ei'nnieten, va. wnitować; zanitować, wklepać.

Ei'nnisten, Ei'nnisteln (sich), vr. (h.) wgnieździć się gdzie, gniazdo od. gniazda założyć; sich bei Jemandem —, *zagnieździć się u kogo, rozgościć się, wprowadzić się cichaczem i zamieszkać.

Ei'nnöthigen, va.: Jemandem etwas — przyniewolić kogo do przyjęcia czego; man muß ihm das Essen — trzeba go przyniewalać do jedzenia. [samotność, osobność.

Ei'nöde, sf. pustynia; *ustronie,

Ei'nöhrig, a. jednouchy; o jednem uchu; jedno ucho mający.

Ei'nölen, va. olejem napuścić; nasmarować, natrzéć oliwą; Ei'nölung, sf. nasmarowanie olejem od. oliwą.

Ei'npacken, va. wpakować; Waaren — zapakować towary; *zmilczéć, nie odpowiedziéć na co; Ei'npacken, sn. Ei'npackung, sf. zapakowanie.

Ei'npappen, va. wlepić, wkleić.

Ei'npaschen, va. przemycić (towar dokąd).

Ei'npassen, va. wpasować; wprawić szczelnie; —, vn. (h.) pasować w co, stosować się; przypadać; miéć odpowiadającą objętość do wsadzenia szczelnie.

Ei'npassiren, vn. (s.) wejść, wjechać, być wprowadzonym; die Waaren sind schon einpassirt towary już weszły.

Ei'npauken, va.: Jemandem etwas —, *pałką komu co wbić w głowę, bijąc go zmusić do pamiętania.

Ei'npeitschen, va.: Jemandem etwas —, *biczem, batem zniewolić od. wzwyczaić kogo do czego, nauczyć go czego.

Ei'npelzen, va.: Jemanden, sich — korzuchem zasłonić, w korzuch odziać (zapakować, zapapużyć) kogo od. się; —, Gtn. wkożuchować.

Ei'npersönig, Ei'npersönlich, a. jednoosobowy.

Ei'npfählen, va. Gtn. etc. palami ogrodzić, opasać; opalisadować; sztachety dać koło czego.

Ei'npfarren, va. do parafii wcielić, przyłączyć; Ei'ngepfarrter, sm. do parafii należący; parafianin.

Ei'npfeffern, va. opieprzyć; pieprzem obsypać; w pieprzu zamarynować.

Ei'npflanzen, va. zaszczepić; dem Geiste, der Seele, dem Herzen etwas — zaszczepić w umyśle, w duszy, w sercu; eingepflanzt wrodzony, wkorzeniony; Ei'npflanzen, sn., Ei'npflanzung, sf. zasadzenie, zaszczepienie.

Ei'npflastern, va. wbrukować w co.

Ei'npflücken, va.: Blumen — in einen Korb kwiatków nazrywać do kosza.

Ei'npflügen, va. Ldw. worać; Ei'npflügen, sn. woranie.

Ei'npfropfen, va. Gtn. zaszczepić, wszczepić; einen Zweig in den wilden Stamm — wszczepić gałązkę w dziki pień; Jemandem etw. —, *wpoić w kogo co; nakłaść mu w głowę; eingepfropft *wrodzony; z natury zaszczepiony; s. a. Ei'npflanzen; Ei'npfropfen, sn., Ei'npfropfung, sf. wszczepienie, zaszczepienie.

Ei'npfündig, a. jednofuntowy.

Ei'npichen, va. smołą oder na smołę wlepić.

Ei'npinseln, vn. (s.) pędzlem wsmarować w co.

Ei'nplaudern, s. Ei'nreden.

Ei'nplumpen, Ei'nplumpsen, vn. (s.) niezgrabnie wpaść w co, klapsnąć. [lić, wyłamać.

Ei'npochen, va. pukając wywa-

Ei'npökeln, va. nasolić, w sól położyć, zamarynować (mięso).

Ei'nprägen, va. wycisnąć co na czém; wybić; *Jemandem etwas —, *(nachdrücklich anempfehlen, gebieten) wbić komu co w pamięć, wpoić w niego; sich dem Gedächtnisse — utkwić w pamięci; sein Bild hat sich meinem Herzen tief eingeprägt obraz jego głęboko utkwił, odcisnął się w mém sercu; Ei'nprägen, sn., Ei'nprägung, sf. wpojenie, wrażenie.

Ei'npredigen, va.: Jemandem etwas —, *wmówić co w kogo; wbić mu do głowy (częstém gadaniem); sich — wprawić się w kazanie.

Ei'npressen, va. wprasować; wtłoczyć; wcisnąć, ścisnąć; Ei'npressung, sf. wprasowanie, wtłoczenie, wciśnienie, przyciśnienie.

Ei'nproben, Ei'nprobiren, va. próbować czy wlezie w co.

Ei'nprügeln, va.: Jemandem etw. — biciem nauczyć kogo czego; kijem wbić mu co w pamięć; plagami przyzwyczaić go do czego.

Ei'npudern, va. upudrować, wypudrować.

Ei'npumpen, va. wpompować, napompować (do czego).

Ei'npünktig, a. jednopunktowy; wspólny punkt środkowy mający.

Ei'npuppen, s. Verpu'ppen.

Ei'npusten, va. dmuchnięciem obalić.

Ei'nquälen, va.: Jemandem etwas — wmęczyć w kogo co; dopóty kogo męczyć, aż przyjmie co mu się daje.

Ei'nquarti'ren, va. Kw. wkwaterować; rozlokować w kwatery; stawiać po kwaterach; sich bei Jemandem — rozgościć się u kogo; einquartirte Truppen, Kw. kwaterujące wojska; Ei'nquarti'rung, sf. kwaterunek, rozlokowanie, wkwaterowanie; inkwaterunek wojska; Ei'nquarti'rungsbillet, sn. bilet na kwaterę.

Ei'nquellen, va. namoczyć aby napęczniało (nasienie, groch do sadzenia itd.).

Ei'nquerlen, va. Kw. wsypać, włożyć, wlać w co i razem zamącić.

Ei'nquetschen, va. wtłoczyć, wgnieść, wcisnąć w co od. w jakie miejsce; zgnieść (w skutek mocnego naciśnięcia); Ei'nquetschung, sf. wgniecenie, wtłoczenie, wdłabienie.

Ei'nquirlen, s. Ei'nquerlen.

Ei'nraffen, va. wsypać, włożyć w co; nabrać do czego, zagrabić w co.

Ei'nrahmen, va. w ramy od. w ramki oprawić, wprawić; ramkami opatrzyć.

Ei'nrammeln, Ei'nrammen, va. kafarem od. babą wbić w ziemię.

Ei'nrangi'ren, va. wcielić, włączyć, przyłączyć; Ei'nrangi'rung, sf. wcielenie do półku.

Ei'nrathen, va. irr. (h.) (rathe ein, rieth ein, eingerathen): Jemandem etw. — doradzić komu co.

Ei'nrauchen, vn. (h.): es raucht ein dym w co wchodzi; dymi się do jakiego miejsca.

Ei'nräuchern, va. nakadzić co; wykadzić (pokój, skrzynię).

Ei'nräumen, va. umieścić gdzie; ich weiß nicht, wo ich diese Waaren — soll nie wiem gdzie mam umieścić, pomieścić, podziać te towary; Jemandem etwas — ustąpić komu jakiego miejsca; dać mu pomieszczenie; er hat mir einen guten Platz eingeräumt dobre mi dał miejsce, dobrze mnie umieścił; ich kann Ihnen eine Stube zur Wohnung — mogę Panu ustąpić na mieszkanie jednego pokoju; — (Freiheit, Nachsicht gewähren) pozwolić; du räumst ihm zu viel ein, *za wiele mu pozwalasz, pobłażasz, dajesz wolności; ich räume dir diesen Satz ein, *na to zdanie ci pozwalam, przystaję; Ei'nräumung, sf. umieszczenie, ustąpienie; — (Gestattung), *pozwolenie.

Ei'nraunen, va.: Jemandem etw. — nabechtać komu co.

Ei'nrechen, va. Ldw. wgrabić co.

Ei'nrechnen, va. Rk. wrachować, wliczyć; ich habe die Auslagen mit eingerechnet wydatki policzyłem w to; Ei'nrechnung, sf. wrachowanie, porachowanie; potrącanie.

Ei'nrede, sf. przeciwienie się; kontradykcya; er kann keine Einrede vertragen nie cierpi kiedy mu się kto przeciwi; —, Rw. (Einspruch) ekscepcya; odpór; Ei'nreden, va. wmówić w kogo co; Jemandem etwas — namówić go do czego; Jemdm. Muth — wmówić w kogo odwagę; mową swoją wzniecić w nim odwagę; —, vn. (h.) przerywać komu (mówiącemu); rede ihm nicht ein nie przerywaj mu, nie odzywaj się poki nie skończy mówić; — przeciwić się komu; s. a. Wi'derreden.

Ei'nreffen, va. Sw.: die Segel — żagle podwinąć, skrócić, podciągnąć.

Ei'nregistri'ren, va. zapisać w rejestr, wciągnąć w rejestr.

Ei'nregnen, vn.: es regnet ein deszcz zacieka gdzie; Ei'nregnen, sn. zacieki deszczów.

Ei'nreiben, va. irr. (h.) (reibe ein, rieb ein, eingerieben): natrzéć, wetrzéć w co; womit — natrzéć czém; nasmarować czém; utrzéć czego i wsypać; Brod in die Suppe — utrzéć chleba do zupy; mit Oel — oliwą nasmarować; Ei'nreibung, sf. nacieranie, natarcie, wcieranie.

Ei'nreichen, va. podać; eine Klage,

eine Bittschrift — podać skargę, prośbę; — doręczyć; eine Vollmacht zu den Acten —, *Rw.* plenipotencyą do akt niniejszéj rozprawy podać; Ei'nreichung, *sf.* oddanie, wręczenie; — zu den Acten, *Rw.* oblata; Ei'nreichungszeit, *sf.* czas na podanie przeznaczony.

Ei'nreihen, *va.* umieścić w rzędzie; *Kw.* nawlec, umieścić w szeregu, w szeregach wojskowych; — w fałdy ułożyć i nitką przeciągnąć.

Ei'nreihig, *a.* jednorzędowy.

Ei'nreißen, *va. irr.* (h.) nadedrzéć, od wierzchu rozedrzéć; wrysować w co; narysować w czém; zburzyć, rozebrać, zwalić; —, *vn.* (s.) nadedrzéć się (o materyi jakiéj); nałupać się (jak deska); —, *wkradać się, zagęszczać się (o niedobrych rzeczach); die Krankheit reißt immer mehr ein choroba coraz się bardziéj zagęszcza; es reißt in den Beutel, in's Geld, *dużo kosztuje.

Ei'nreiten, *vn. irr.* (s.) (reite ein, ritt ein, eingeritten) wjechać gdzie konno; ein Pferd — ujeżdżać konia; —, *va. irr.* (h.) jadąc konno obalić co (zawadziwszy).

Ei'nrenken, *va. Hlk.*: ein Glied — członek (wywinięty) wprawić, naciągnąć, wstawić; Ei'nrenkung, *sf.* wstawienie, wprawienie.

Ei'nrennen, *vn. irr.* (s.) (renne ein, rannte ein, eingerannt) szybko wbiedz gdzie; —, *va. irr.* (h.) wywalić, wysadzić, wybić, wyłamać.

Ei'nrichten, *va.* urządzić co; ein Hauswesen — urządzić gospodarstwo; nach etwas — urządzić podług czego, zastosować do czego; die Haushaltung nach der Einnahme —, *zastosować dom (gospodarstwo) do dochodu; seine Rede nach der Fassungskraft der Zuhörer —, *zastosować mowę do pojęcia słuchaczy; sich — urządzić się; seine Tochter — (in die Wirthschaft) zagospodarować córkę; ein Glied —, *Hlk.*, s. Ei'nrenken; Ei'nrichtung, *sf.* urządzenie; dem Staate eine neue — geben nowe urządzenie nadać krajowi; er wird in seiner Wirthschaft eine andere — treffen w gospodarstwie swojém inne urządzenie zaprowadzi; — rozporządzenie; Ei'nrichtungsfähig, *a.* dający się urządzić.

Ei'nriegeln, *vn.* (h.) rygiel zasunąć; —, *va.* na rygiel zamknąć, zaryglować; Jemanden, sich — na rygiel zamknąć kogo ob. się; Ei'nriegelung, zaryglowanie.

Ei'nrieseln, *vn.* (s.) wpływać, wciekać, sączyć się w co. [gdzie.

Ei'nrinnen, *vn.* (s.) wpływać

Ei'nritt, *sm.* wjazd na koniu.

Ei'nritzen, *va.* draśnięciem otwór w czém zrobić; einen Stamm — w pniu skórkę oddzielić od drzewa; wyrysować, wyrznąć na czém (robiąc rowki); seinen Namen in die Rinde, in die Fensterscheiben — wyrysować swoje imię na korze, na szybie.

Ei'nröhrig, *a.* o jednéj rurze; z jednéj rury złożony.

Ei'nrollen, *va.* wwinąć w co zwijając w trąbkę; zapisać do kontroli; *Kw.* zapisać do rekrut.

Ei'nrosten, *vn.* (s.) zardzewiéć; in etwas — werdzewiéć w co; przyrdzewiéć do czego (wewnątrz, jak szpada do pochwy).

Ei'nrückegebühr, *sf.* (Insertionskosten) zapłata oder należytość za umieszczenie (w piśmie publiczném).

Ei'nrücken, *vn.* (s.) (langsam in einen Ort einziehen, einmarschiren) wkroczyć, wejść; — wejść, sunąć się na miejsce czyje, zająć je po nim; wenn er hinaufrückt, wirst du in seine Stelle — jak on się wyżej posunie, to ty wejdziesz na jego miejsce; —, *va.* wsunąć gdzie; umieścić w czém; einen Artikel in die Zeitung — umieścić artykuł w gazecie; Ei'nrückung, *sf.* (in eine Schrift 2c.) zamieszczenie (w piśmie); — der Truppen, *Kw.* wkroczenie wojska; Ei'nrückungsgebühr, s. Ei'nrückegebühr.

Ei'nruderig, *a. Sw.* o jednym rzędzie wioseł; Ei'nrudern, *vn.* (s.) wpłynąć gdzie za pomocą wioseł (do portu).

Ei'nrufen, *va. irr.* (h.) (rufe ein, rief ein, eingerufen) wzywać do oddania lub ukazania czego; kazać się stawić, wezwać do zgłoszenia się gdzie, do oświadczenia się o czém.

Ei'nrühren, *va.* wsypać od. wlać do czego i wymieszać; Mehl in die Suppe —, *Kk.* mąką zarobić zupę; gestoßenen Zucker mit Wein — tłuczony cukier zmieszać, rozrobić z winem; — wymieszać co; eingerührter Teig, *Kk.* rozczyn.

Eins, *a. num.* jedno; *sf. num.* jednostka, jednójka; jedno; ich habe die Eins gezogen wyciągnąłem jednójkę; eins fehlt mir noch jednego (jednéj rzeczy) mi jeszcze brakuje; eins für das andere jedno za drugie; eins in's andere gerechnet jedno w drugie biorąc; es kommt auf — heraus to wyjdzie na jedno; mir ist Alles eins, *to dla mnie wszystko jedno; eins, zwei, drei jeden, dwa, trzy; Eins (einig), *a.* zgodny, jednomyślny, jednéj myśli; s. a. Ei'nig.

Ei'nsaat, *sf. Gtn. Ldw.* zasiew.

Ei'nsäckeln, *va.* włożyć do worka.

Ei'nsacken, *va.* wsypać do wora.

Ei'nsäen, *va. Gtn. Ldw.* wsiać.

Ei'nsagen, *va.* (einhelfen): Jemandem — powiadać; poddawać komu; dyktować.

Ei'nsägen, *va.* piłą narznąć, wpiłować, zapiłować, nadpiłować.

Ei'nsalben, *va.* namaścić; nabalsamować; Ei'nsalbung, *sf.* namaszczenie.

Ei'nsalzen, *va.* nasolić, solić, osolić; Ei'nsalzung, *sf.* nasolenie, posolenie.

Ei'nsam, *a.* samotny; einsamer Mensch samotnik; Ei'nsamkeit, *sf.* samotność; häusliche — domowa zacisza; in stiller — w zaciszném ustroni.

Ei'nsammeln, *va.* zbierać (do kupy, do jakiego miejsca); Steuern, Beiträge — podatki wybierać, składki zbierać; — gromadzić; Kenntnisse — gromadzić wiadomości; Ei'nsammler, *sm.* zbieracz, kolektor; kwestarz; Ei'nsammlerin, *sf.* kolektorka; kwestarka; Ei'nsammlung, *sf.* zbieranie; zbiór; kwesta.

Ei'nsargen, *va.* w trumnę włożyć; Ei'nsargung, *sf.* w trumnie złożenie.

Ei'nsasse, *sm. Zm.* wycięcie (w belce, gdzie koniec drugiéj belki się wkłada); s. a. Insasse.

Ei'nsatz, *sm.* stawka (w grze, na loteryi); — garnitur rzeczy jedna w drugą wkładanych od. wsadzanych; — von Bechern, Schachteln garnitur kubków, pudełek; Ei'nsatz-, *a.* do wkładania, do wsadzenia; wkładny; Ei'nsatztiegel, *sm.* tygiel wkładny.

Ei'nsäuern, *va.* zakwasić, zakwaszać, zakisić.

Ei'nsaugen, *va.* wsać w siebie, ssąc wciągnąć; eine Meinung 2c. mit der Muttermilch — zdanie itd. jakie wyssać z mlékiem matki; sich — wssać się, wpić się; sich in's Fleisch — wssać się w ciało (o pijawce); Ei'nsaugen, *sn.*, Ei'nsaugung, *sf.* nabranie w siebie, wpijanie się. [rabić

Ei'nsäumen, *va.* oblamować, ob-

Ei'nsäuseln, *va.* szeleszcząc (jak wiatr) lub sycząc, ścicha nucąc itd. uśpić (dziecko).

Ei'nschaben, *va.* wskrobać, naskrobać do czego; eine Muskatnuß in die Suppe —, *Kk.* naskrobać gałki muszkatołowéj do rosołu.

Ei'nschachern, *va.* wyszachrować co.

Ei'nschachteln, *va.* do pudełka włożyć, zapakować, schować; do ciupy kogo wsadzić.

Ei'nschalig, *a. Ng.* jednoskorupowy, o jednéj skorupie, pojedyńczy (muszla).

Ei'nschalten, *va.* wtrącić, wsadzić, w środku umieścić, włożyć pomiędzy co; Jemandes Brief in seiner Rede — list czyj wsadzić, włożyć do swojéj mowy; umieścić w niéj; eingeschalteter Satz zdanie wtrącone; Ei'nschaltung, *sf.* umieszczenie, wtrącenie, wmieszczenie, włożenie; *Spl.* parenteza, nawias; *dodanie, dodatek; *epizoda, insercya.

Ei'nschanzen, *va.* oszańcować, obszańcować, szańcami otoczyć.

Ei'nschärfen, *va.* obostrzyć, zalecić, nakazać; Jemandem etwas — wbijać komu co w pamięć; mocno oder ostro zalecać; kilkakrotni powtarzać, aby pamiętał; s. a. Ei'nprägen; Ei'nschärfung, *sf.* obostrzenie, przypominanie, pilne zalecenie.

Ei'nscharren, *va.* zagrzebać, zakopać.

Ei'nschattig, *a. Geog.*: einschattige Völker mieszkańcy umiarkowanych pasów nieba, jedni względem drugich. [śpić kołysząc.

Ei'nschaukeln, *va.* ukołysać, u-

Ei'nschenken, *va.* nalać komu; Jemandem klaren Wein —, *szczerą prawdę komu powiedziéć; den Ball — piłkę galić, rzucić, aby drugi złapał lub podbił; Ei'nschenken, *sn.* nalanie, nalewanie.

Ei'nscheuern, *va. Ldw.* zwieźć, zwozić do stodoły (zboże).

Ei'nschicken, *va.* posłać, przesłać dokąd; eine Vollmacht —, *Rw.* nadesłać plenipotencyą; Ei'nschickung, *sf.* posłanie, nadesłanie, przesłanie.

Ei'nschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe ein, schob ein, eingeschoben) wsunąć szufladę, sakiewkę do kieszeni itd.; Brod — wsadzić do pieca; Jemanden — wściubić, wkręcić kogo; —, s. Ei'nschalten; sich — wprawić się w grę kręglową (przez częste rzucanie kuli); eine Speise — przydać potrawę wśród innych, przydać ją na stół pomiędzy innemi; man muß den Schinken zwischen die Suppe u. das Rindfleisch —

szynkę wsadzić trzeba pomiędzy zupę i sztukę mięsa; eingeschobene Speise, *Kk.* przystawka.

Ei'nschiebling, *sm.* intruz, człowiek na urząd jaki wkręcowy.

Ei'nschiebsel, *sn.* rzecz między inne wsunięta, wsadzona, umieszczona; —, *Spl.* zdanie wtrącone, nawiasowe. [wias, klamry.

Ei'nschiebzeichen, *sn. Spl.* na-

Ei'nschießen, *va. irr.* (h.) (schieße ein, schoß ein, eingeschossen) strzałami rozwalić, zburzyć, zwalić; ostrzelać (konia ze strzelaniem oswoić); ein Gewehr — wypróbować strzelbę (strzelaniem); do strzelania zaprawić; sich — w strzelanie się wprawić; *wprawić się (w co bądź); s. a. Ei'nschieben (sich); Brod — chléb wsadzić do pieca.

Ei'nschiffen, *vn.* (h.) wpłynąć do jakiego miejsca; —, *va.* na okręt włożyć; Truppen —, *Sw. Kw.* wsadzić wojsko; sich — wsieść, wsiąść na okręt; Ei'nschiffung, *sf.* wpłynięcie do jakiego miejsca; włożenie na okręt; — von Truppen, *Kw.* wsadzenie wojsko na okręt; Ei'nschiffungs-, *a.* należący do włożenia ob. do wsadzenia na okręt. [szory.

Ei'nschirren, *va.* przybrać w

Ei'nschlachten, *va.* nabić, narznąć na zapas (gęsi, wieprzów, wołów itd.).

Ei'nschlafen, *vn. irr.* (s.) (schlafe ein, schlief ein, eingeschlafen) usnąć; bei der Arbeit — usnąć przy robocie; zasnąć; ich konnte nicht — nie mogłem zasnąć; —, *usnąć, umrzéć spokojnie; *cierpnąć, drętwiéć, martwiéć; uwisnąć, zwisnąć, czucie i ruch utracić (jak noga, palec); der Fuß ist eingeschlafen noga usnęła, zmilkła; sein Eifer ist bald eingeschlafen, *jego zapał ostygł niedługo; die Sache schläft ein, *rzecz zasypia, śpi, idzie w odwłokę, w zapomnienie; Ei'nschlafen, *sn.* zaśnienie.

Ei'nschläferig, *a.* do spania dla jednéj osoby (łóżko).

Ei'nschläfern, *va.* uśpić; *zrobić niedbałym, opieszałym, nie widzącym niebezpieczeństwa itd.; er suchte ihn durch falsche Nachrichten einzuschläfern, *usiłował go uśpić fałszywémi doniesieniami; einschläfernd usypiający; Ei'nschläferung, *sf.* uśpienie; Ei'nschläferungsmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo na sen.

Ei'nschlag, *sm.* uderzenie w co; uderzenie w rękę ob. w dłoń (przy robieniu zgody); —, s. Ei'nlage; — (an Kleidern ꝛc.) zakładka; —, *W.* wątek, zasnowa, osnowa; —, *Wb.* przyprawa, to co się winu dodaje dla smaku lub mocy.

Ei'nschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage ein, schlug ein, eingeschlagen) wbić; einen Pfahl in die Erde — wbić pal w ziemię; einen Nagel mit dem Hammer in die Wand — wbić gwóźdź młotkiem w ścianę; — przez uderzenie sprawić, aby się co stłukło lub złamało i wpadło wewnątrz; die Thür — wybić drzwi; Jemandem das Fenster, dem Fasse den Boden — wybić komu okno, u beczki dno; den Weg nach N. — (gehen) udać się drogą jaką ku N.; welchen von diesen beiden Wegen soll ich —? którą z tych dwóch dróg mam się puścić? den Weg der Tugend —, *obrać drogę cnoty; den Weg Rechtens — pójść drogą prawa, wdać się w proces; den Weg der Güte —, *chwycić się środków łagodnych! *w dobroci chcieć rzecz zakończyć; etwas in ein Tuch — zawinąć co w chustkę; Waaren in Papier —, *H.* zawinąć towary w papier; ein Buch — książkę owinąć w papier; einen Brief — list włożyć w kopertę, albo w drugi list, w pakiet itd.; Holz — drzewo układać w sążnie; Getreide — zboże (odmierzone) w wory sypać; den Wein —, *Wb.* wino przyprawić; Rüben, Möhren (in Sand) —, *Ldw.* rzepę, marchew w piasku ułożyć; einen Baum —, *Gtn.* drzewo (wykopane od korzenia) ziemią obłożyć; Eier in die Suppe —, *Kk.* wbić jaja do rosołu; Schweine —, *Ldw.* wieprze wypędzić na paszę; einen Bienenschwarm — rój pszczół wpędzić do kosza; die Leinwand — (beim Nähen) płótno założyć (w szyciu); —, *vn. irr.* (h.) uderzyć w rękę (na zgodę); schlag ein! uderz! der Blitz hat in den Thurm eingeschlagen piorun uderzył w wieżę; należéć do czego; das schlägt in die Naturlehre ein to należy do historyi naturalnéj; das schlägt nicht in mein Fach ein to nie należy do mego fachu, do mojéj profesyi, do mego powołania, do zakresu moich czynności; es schlägt ein piorun uderza; —, *vn. irr.* (s.): die Kinder sind alle gut eingeschlagen (*gerathen) dzieci się wszystkie udały; das Obst ist dies Jahr nicht gut eingeschlagen (gerathen) owoce tego roku nie bardzo się obrodziły.

Ei'nschlägig, *a.*: die einschlägigen (betreffenden) Behörden władze właściwe, tu należące, których się ta czynność dotyczy.

Ei'nschlagsseide, *sf.* gruby jedwab' używany na osnowę.

Ei'nschlagung, *sf.* wbicie; uderzenie.

Ei'nschleichen (sich), *vr. irr.* (h.) (schleiche mich ein, schlich mich ein, eingeschlichen) wsunąć się, wemknąć się dokąd; wkraść się (o złodzieju), zakraść się; wkręcić się, wśliznąć się, wśrubować się; es haben sich viele Mißbräuche in die Verwaltung eingeschlichen, *wiele się nadużyć wkradło, wcisnęło, wśliznęło do rządu.

Ei'nschleiern, *va.* zakwefić; eine Nonne —, *Kg.* welon włożyć zakonnicy; etwas in eine reizende Dichtung —, *ukryć co w formie powabnego poematu.

Ei'nschleifen, *va. irr.* (h.) (schleife ein, schliff ein, eingeschliffen) wyszlifować na czém, szlifirskim kamieniem wyrznąć; dem Glase einen Namenszug — wyszlifować cyfrę na szklance; — na sanicach co przewlec do jakiego miejsca; Waaren —, *H.* towary przemycić dokąd.

Ei'nschleppen, *va.* wewlec dokąd; przemycić.

Ei'nschleudern, *va.* mocném rzuceniem rozbić, strzaskać co.

Ei'nschließen, *vn. irr.* (h.) (schließe ein, schloß ein, eingeschlossen) zamykać się (o zamku); —, *va. irr.* (h.) zamknąć co ob. kogo w miejscu jakiem; die Butter in den Schrank — zamknąć masło do szafy; den Vogel in einen Käfig — zamknąć ptaka do klatki; ein Wort —, *Spl.* wyraz zamknąć, w nawiasie umieścić; sich in ein Zimmer — zamknąć się w pokoju; — umieścić w czém; einen Brief — list włożyć w kopertę albo w inny list, pakiet itd.; die Rechnung liegt im Briefe eingeschlossen rachunek znajduje się włożony do listu; Jemanden in ein Bündniß, in einen Friedensvertrag mit —, *Stw.* umieścić kogo w liczbie zawierających przymierze, pokój, należących do przymierza; in das Bündniß mit eingeschlossen sein należéć do przymierza; — otoczyć czém; einen Garten, einen Weinberg — ogród, winnicę ogrodzić; ein Feld mit einem Zaune — pole ogrodzić płotem; eine Stadt mit Mauern u. Wällen — miasto opasać murami i wałami; in das Kirchengebet mit —, *Kg.* umieścić w modlitwie kościelnéj; in sich — (enthalten) zamykać, zawiérać w sobie co; Ei'nschließlich, *a.* włącznie (*inclusive*); Ei'nschließung, *sf.* zamknienie, zamknięcie; opasanie; obtoczenie; Ei'nschließungszeichen, *sn. Spl.* nawias, klamry.

Ei'nschlingen, *va. irr.* (h.) (schlinge ein, schlang ein, eingeschlungen) połykać, połknąć; *z chciwością pochłonąć; *brać w siebie; — zaplątać, zapętlać. [pruć.

Ei'nschlitzen, *va.* nacinać, nad-

Ei'nschlucken, *va.* połknąć pigułkę; połknąć, strawić co; Ei'nschluckung, *sf.* połykanie, połknienie, połknięcie.

Ei'nschlummern, *vr.* (s.) usnąć; *łagodnie umrzéć; die Sache ist eingeschlummert, *rzecz usnęła, zaniedbaną została; gewisse Triebe schlummern nie ein, *pewne żądze nie ustają nigdy.

Ei'nschlüpfen, *vn.* (s.) wsunąć się, wśliznąć sie dokąd.

Ei'nschlürfen, *va.* wcmokać co, wcmoknąć.

Ei'nschluß, *sm.* włączenie; — (eingeschlossener Brief) list w inny list włożony; aus dem Einschlusse ist das Nähere zu ersehen z załączonego pisma powziąć można bliższą wiadowość; Ei'nschlußweise, *ad.* załącznie; Jemandem eine Schrift — übersenden przesłać komu jakie pismo w załączeniu.

Ei'nschmalzen, s. Ei'nfetten.

Ei'nschmeicheln, *va.*: Jemandem etwas — pochlebnemi słowy wmówić w kogo co; sich — pochlebstwem utorować sobie drogę dokąd; *wcisnąć się gdzie, *wkraść się do kogo; sich bei Jemandem einzuschmeicheln suchen przypochlebiać się komu, przymilać mu się; sein einschmeichelndes Wesen verschafft ihm überall Zutritt jego przymilające się obejście wszędzie mu wstęp otwiera; Ei'nschmeichelung, *sf* przypochlebianie się.

Ei'nschmeißen, *va. irr.* (h.)(schmeiße ein, schmiß ein, eingeschmissen) potłuc, obalić, zgruchotać co rzuceniem; Jemandem die Fenster — okna komu powybijać.

Ei'nschmelzen, *va. irr.* (h.)(schmelze ein, schmolz ein, eingeschmolzen) przetopić, przetapiać, stopić na metal; -schmelzung, *sf.* przetopienie.

Ei'nschmettern, *vn.* (s.) z trzaskiem uderzyć w co.

Ei'nschmieden, *va.* okuć w kajdany. [cheln (sich).

Ei'nschmiegen (sich), s. Ei'nschmei

Ei'nschmieren, *va.* nasmarować,

wysmarować; den Kopf mit Salbe — nasmarować głowę maścią; ein Schloß mit Oel — nasmarować zamek oliwą; — smarując po ustach wtykać do jedzenia; man muß ihm Alles —, *wszystko mu trzeba wlewać w głowę, wykładać jak na talerzu; etwas in ein Buch —, *iron.* bazgrząc zapisać co w książce; Ei'nschmieren, *sn.* nasmarowanie.

Ei'nschmutzen, Ei'nschmuzen, *va.* zabrukać, zbrukać, zbrudzić, zesmolić (co, się).

Ei'nschnallen, *va.* wpiąć (sprzączkę); opasać rzemieniem i spiąć sprzączką.

Ei'nschnappen, *vn.* (s.) (Schloß) zapaść, zamknąć się; —, *va.* wciągać w siebie, chwytać ustami i połykać.

Ei'nschnarchen, *vn.* (s.) chrapiąc usnąć.

Ei'nschneiden, *va.irr.* (h.) (schneide ein, schnitt ein, eingeschnitten): etwas — naciąć, narznąć co, wcięcie lub rowek w tém zrobić; eingeschnittene Blätter, *Ng.* liście nacinane; den Boden (eines Fasses) — dno wyrznąć i wprawić; die Sohle — podeszew wykroić i przyszyć; Schießscharten —, *Bk. Kw.* strzelnice porobić (w wale, murze); — żąć i zwozić (zboże); — wyrznąć w czém od. na czém; einen Buchstaben in die Baumrinde — wyrznąć literę na korze; — nakrajać do czego; Brod in die Suppe —, *Kk.* nakrajać chleba do zupy; —, *vn. irr.* (h.) werznąć się w co (jak szkło w nogę, podwiązka w ciało itd.); wpić się; — zakroić nożem; Ei'nschneiden, *sn.* narznięcie; wkrajanie; s. a. Ei'nschnitt.

Ei'nschneidig, *a.* o jedném ostrzu.

Ei'nschneien, *vn.* (h.): es schneit wo ein śnieg wpada dokąd (przez okno, dymnik).

Ei'nschnitt, *sm.* nacięcie, narznięcie; rowek (wyrznięty); karb; Einschnitte machen rówki wyrzynać; —, *Ldw.* zbiór, sprzęt, zwóz zboża; der — des vorigen Jahres war schlecht, *Ldw.* sprzęt przeszłoroczny był niedobry; —, *Dtk.* (Cäsur) średniówka, cezura.

Ei'nschnittig, *a.* jednostrzyżna (wełna); — (mit Einschnitten versehen) przewięzisty.

Ei'nschnitzeln, Ei'nschnitzen, *va.* wystrugać w czém od. na czém; seinen Namen in einen Stab — wystrugać swoje imię na kiju.

Ei'nschnupfen, *va.* wniuchać, wciągnąć w nos (tabakę).

Ei'nschnüren, *va.* sznurkiem obwiązać; sich — zasznurować się; sznurówkę włożyć.

Ei'nschnurren, *vn.* (s.) (einschrumpfen) skurczyć się, jak liść suchy itd.

Ei'nschöpfen, *va.* naczerpać, nabrać.

Ei'nschränken, *va.* ograniczyć, ogrodzić, otoczyć czém dla granicy; Jemandes Gewalt —, *ograniczyć, określić czyję władzę; Jemandes Freiheit — ograniczyć, ścieśnić czyję wolność; Jemanden auf die nothwendigsten Bedürfnisse — ograniczyć kogo do nieodbitych potrzeb; seine Wünsche — ograniczyć swoje życzenia; seine Begierden —, *żądze wziąć w karby; powściągnąć chuci; eingeschränkt ograniczony, *nie wielki; eingeschränkte Lebensweise życie w ograniczeniu; eingeschränkt leben żyć skromnie, *nie wielkie wydatki robić; sich einschränken ograniczyć się; man muß sich — trzeba się ograniczyć; trzeba się umiarkować w swych potrzebach; ein Wort, einen Satz —, *Spl.* wyraz, zdanie umieścić w nawiasie; Ei'nschränkung, *sf.* ograniczenie; otoczenie; der Handel ist vielen Einschränkungen unterworfen handel ulega wielu ograniczeniom; ohne — bez ograniczenia; mit dieser einzigen — z tém jedném ograniczeniem.

Ei'nschrauben, *va.* wśrubować; przyśrubować; Ei'nschrauben, *sn.* wśrubowanie, wszrubowanie.

Ei'nschrecken, *va.*: Jemanden — strachem w kogo co wmówić itd.; einem Kinde die Arzenei — strachem dziecko zmusić do wzięcia lekarstwa; —, *Jäg.* wpłoszyć dokąd.

Ei'nschreibegeld, *sn.*, Ei'nschreibegebühren, *sf. pl.* wpisowe; opłata od wpisu; zapisne.

Ei'nschreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe ein, schrieb ein, eingeschrieben) wpisać, zapisać; etwas in ein Buch — zapisać co do książki; Jemanden in eine Liste — wpisać kogo na listę; sich — zapisać się; sich in die Armeeliste — lassen, *Kw.* zapisać się do wojska; sich in's Journal — zapisać się w dzienniku; sich in ein Stammbuch — zapisać się do imiennika; Ei'nschreibung, *sf.* wpisanie, zapisanie, wpiska, wpis.

Ei'nschreien, *va. irr.* (h.) (schreie ein, schrie ein, eingeschrieen): Jemandem etwas — wkrzyczéć w kogo co; do ucha komu co krzyczéć.

Ei'nschreiten, *vn. irr.* (s.) (schreite ein, schritt ein, eingeschritten) wejść dokąd poważnym krokiem; Ei'nschreiten, *sn.* najście; wtrącanie.

Ei'nschroten, *va.* spuścić, włożyć do piwnicy.

Ei'nschrumpfen, *vn.* (s.) skurczyć się; er ist sehr eingeschrumpft bardzo wychudł i wysechł; der Beutel ist eingeschrumpft, *w worku chudo; *worek wysechł. [wanie; wtrącenie.

Ei'nschub, *sm.* wsunięcie, wsu-

Ei'nschüchtern, *va.* nastraszyć, zatrwożyć, trwożliwym kogo uczynić; odebrać mu śmiałość, odwagę; sich nicht — lassen nie dać się zatrwożyć od. zbić z terminu; Ei'nschüchterung, *sf.* nastraszenie, zatrwożenie.

Ei'nschüren, *va.* wgarnąć do czego.

Ei'nschürig, *a.* jednostrzyżna (owca, wełna); jednostrzyżka (owca); einschürige Wolle wełna jednostrzyżna.

Ei'nschuß, *sm.* (in der Mühle) woda na koło płynąca; —, *W.* wątek.

Ei'nschustern, *va.* § stracić zmarnować; stracić majątek; przyjść do biedy. [co.

Ei'nschütteln, *va.* wtrząsnąć w

Ei'nschütten, *va.* wsypać.

Ei'nschwärzen, *va.* poczernić; — (einschmuggeln) przemycić dokąd; przekraść towary zakazane; Ei'nschwärzen, *sn.*, Ei'nschwärzung, *sf.* zbrudzenie, poczernienie; — (von Waaren) przemycenie.

Ei'nschwatzen, *va.*: Jemandem etwas — wmówić w kogo co, *napleść komu, *nagadać komu; nabajać komu; sich bei Jemandem — paplaniem, gadaniem wcisnąć się do kogo, przymilić mu się; Ei'nschwatzen, *sn.* nabechtanie, nabajanie, podszepty, namówienie.

Ei'nschwefeln, *va.* wysiarkować, nasiarkować; osiarkować.

Ei'nschwemmen, *va.* spławić do jakiego miejsca.

Ei'nschwenken, *vn.* (s.) *Kw.* zachodzić w środek (o wojsku); s. a. Ei'nlenken.

Ei'nschwingen, *va.irr.* (h.) (schwinge ein, schwang ein, eingeschwungen) huśtając na ręku uśpić (dziecko). [co

Ei'nschwitzen, *va.* spoić, zaspoić

Ei'nsegeln, *vn.* (s.) wżeglować, zawinąć okrętem do portu.

Ei'nsegnen, *va.* pobłogosławić kogo lub co; die Ehe — pobłogosławić małżeństwo (przy ślubie); einen Geistlichen —, *Kg.* wyświęcać na kapłana (u Ewanjelików: ordynować); einen Sterbenden —, *Kg.* umierającemu dać ostatnie błogosławieństwo; die Kinder —, *Kg.* (u Ewan.) dzieci konfirmować; § pożegnać dzieci; Ei'nsegnung, *sf.* poświecenie, pobłogosławienie; *Kg.* konfirmacya, pożegnanie, święcenie.

Ei'nsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe ein, sah ein, eingesehen) patrzéć, zaglądać w co; —, *va. irr.* (h.) przeglądać co; die Anschläge eines Baues — przeglądać kostorysy budowli; ciekać czego; poznawać; przekonwać się, pojmować; ich sehe die Ursache, den Nutzen davon nicht ein nie dociekam tego przyczyny; nie poznaję korzyści, jakaby ztąd wypłynąć mogła; er will den Nachtheil nicht —, der davon erwachsen kann nie chce się przekonać o szkodzie, jaka ztąd może wyniknąć; jetzt sehe ich ein, daß ich gefehlt habe teraz widzę (poznaję, przekonywam się), żem zbłądził; Ei'nsehen, *sn.* wejrzenie, zaglądanie; przezorność; wzgląd, przekliwość, upamiętanie się, wyrozumienie; ein Einsehen in etwas haben mieć wzgląd na co; ukarać co; Ei'nsehend, *ppr.* u. *a.* roztropny, rozumny, wyrozumiewający, rozsądny. [chusty).

Ei'nseifen, *va.* namydlić (brodę,

Ei'nseitig, *a.* jednostronny; jednoboczny; z jednéj strony; einseitiger (einseitig gebildeter) Mensch człowiek jednostronnie (niedokładnie) wykształcony; auf einseitigen Bericht hin urtheilen sądzić na doniesienie; — einen Vertrag schließen zawrzyć umowę jednostronnie; Ei'nseitigkeit, *sf.* jednostronność.

Ei'nsenden, *va. irr.* (h.) (sende ein, sandte ein, eingesandt) posłać, przesłać, nadesłać (pieniądze, towary, listy, doniesienia); etwas an Jemanden — przysłać, posłać co do kogo; eingesandt nadesłany; Ei'nsender, *sm.* ten który co nadsyła, przysyła; Ei'nsendung, *sf.* nadesłanie, podanie.

Ei'nsengen, s. Einbrennen.

Ei'nsenken, *va.* spuścić do grobu (trumnę, umarłego); —, *Gtn.* wsadzić w ziemię (gałązkę, roślinę); eine Schraube —, *Mech.* śrubę wpuścić, zapuścić; Ei'nsenkung, *sf.* spuszczenie; pochowanie; *Gtn.* wsadzenie w ziemię.

Ei'nser, *sm. Rk.* jednójka.

Ei'nsetzen, *va.* wsadzić; Fische — wsadzić ryby (do stawu); Jemanden

— (gefangen setzen) wsadzić kogo (do kozy, do więzienia); Brod — wsadzać chléb (do pieca); Bäume, Blumen —, *Gtn.* zasadzić drzewa, kwiaty; wstawić; die Teller in den Schrank — wstawić talerze do szafy; — wprawić; eine Scheibe — wprawić szybę; Jemandem einen Zahn — wprawić komu ząb; einen Flecken — wprawić, wstawić łatkę; — (im Spiel) stawiać, postawić; wie viel setzen wir ein? po ile stawiamy? ich habe Marken anstatt Geld eingesetzt marki postawiłem zamiast pieniędzy; — (in ein Amt) ustanowić; Jemanden zum od. als Aufseher — ustanowić kogo dozórcą; Jemanden zum Erben — dziedzicem postanowić, dziedzicem kogo naznaczyć; einen Feiertag —, *Kg.* postanowić święto; Jemanden in ein Amt — osadzić kogo na urzędzie; dać mu urząd; Jemanden zum König — osadzić kogo na tronie; królem go uczynić; Jemanden in seine frühere Würde wieder — przywrócić kogo do dawnéj godności; den Gläubiger in des Schuldners Güter einsetzen, *Rw.* wprowadzić wierzyciela do majątku dłużnika; Waaren bei Jemandem —, *H.* towary u kogo złożyć (na skład); Leder —, *Grb.* skóry włożyć do dołu (wapiennego); Klauen —, *Jäg.* szpony utkwić, utopić w czém (o zwierzętach drapieżnych); etwas zum Pfande — w zastaw co dać; sich — (in den Wagen) wsiąść (do powozu); wsieść do pojazdu, wsiadać do wóz.

Ei'nsetzungsworte, *sn. pl.* słowa ustawy sakramentalnéj, słowa, które Chrystus mówił ustanawiając wieczerzą pańską.

Ei'nsicht, *sf.* wejrzenie, zajrzenie; w co; przejrzenię; die Bedingungen liegen zu Jedermanns — da warunki do przejrzenia są dla każdego przygotowane; pojmowanie czego, rozumienie; *pojęcie, rozum; meiner Einsicht nach o ile ja to pojmuję; *według mego pojęcia, rozumienia; meine — reicht nicht so weit mój rozum tak daleko nie sięga; er folgt nur seinen eigenen Einsichten on idzie tylko za swojém zdaniem; ich folge denen, welche mehr Einsichten haben als ich słucham tych, którzy mają więcéj rozumu niż ja; jetzt habe ich bessere Einsichten davon teraz mam lepsze tego pojęcie; lepiejem to wyrozumiał; ein Mann von tiefen Einsichten człowiek głębokiego rozumu; aus Mangel an — dla niedostatku oświecenia.

Ei'nsichtsvo'll, *a.* pełen wiadomości; światły; umiejętny; rozumny, roztropny; rozsądny.

Ei'nsickern, *vn.* ciec w co; wciekać, wsączyć.

Ei'nsieben, *va.* siać w co (sitem).

Ei'nsiedelei, *sf.* odosobnienie; oddalenie; osobność; mieszkanie na osobności; mieszkanie pustelnicze, hatka pustelnika.

Ei'nsieden, s. Ei'nkochen.

Ei'nsiedler, *sm.* pustelnik; człowiek na osobności żyjący; -siedlerhäu'schen, *sn. dim.* pustka; -siedlerisch, *a.* pustelniczy; pustelnicki; -siedlerle'ben, *sn.* żywot pustelniczy, życie pustelnicze.

Ei'nsiegeln, *va.* zapieczętować w co; Ei'nsiegeln, *sn.*, Ei'nsiegelung, *sf.* zapieczętowanie.

Ei'nsilbig, Ei'nsylbig, *a.* jednozgłoskowy; *małomowny; zbyt krótki; Ei'nsilbigkeit, Ei'nsylbigkeit, *sf.* jednozgłoskowość; *małomowność, zbytnia krótkość.

Ei'nsingen, *va. irr.* (h.) (singe ein, sang ein, eingesungen) śpiewaniem uśpić; sich — wśpiewać się, wprawić się w śpiewanie.

Ei'nsinken, *vn. irr.* (s.) (sinke ein, sank ein, eingesunken) zapadać się; in sumpfigen Boden eingesunkenes Haus dom wklęsły w ziemię błotnistą; in den Morast — uwięznąć.

Ei'nsintern, s. Ei'nsickern.

Ei'nsitzen, *vn. irr.* (h.) (sitze ein, saß ein, eingesessen) siedziéć w jakiém miejscu; wsiąść.

Ei'nsitzig, *a.* jedno siedzenie mający, o jedném siedzeniu, na jednę osobę (powozik); jednosobny.

Ei'nsmals, s. Ei'nstmals.

Ei'nsohlig, *a.* z jedną podeszwą; o jednéj podeszwie, jednopodeszwowy.

Ei'nspalten, Ei'nspellen §, *va.* wszczepać.

Ei'nspannen, *va.* wprządz, zaprządz (konia do woza); naciągnąć; wprawić i wyprężyć w krosna; Ei'nspänner, *sm.* pojazd jednokonny; Ei'nspännig, *a.* jednokonny; Ei'nspannung, *sf.* rozpięcie, wprzęganie.

Ei'nspeichern, *va.* do śpiklerza (składu) złożyć, zamknąć.

Ei'nspellen, §, s. Ei'nspalten.

Ei'nspelzig, *a. Ng.* (Pflanzen) jednoklapkowaty.

Ei'nsperren, *va.* zamknąć kogo (osobliwie za karę); sich — zamknąć się w miejscu jakiém; Jemanden sehr eingesperrt halten w wielkiéj ryzie kogo trzymać; Ei'nsperrung, *sf.* zamknięcie.

Ei'nspielen, *va.* graniem uśpić kogo; sich — wprawić się w granie (na instrumencie lub w grę jaką); wdrożyć się do czego.

Ei'nspinnen, *va. irr.* (h.) (spinne ein, spann ein, eingesponnen) wprząść w co; sich — oprząść się, osnuć się (jak gąsienica); powleckać się czém.

Ei'nsprechen, *va. irr.* (h.) (spreche ein, sprach ein, eingesprochen) mówieniem wzbudzić co w kim; Jemandem Muth — dodać komu odwagi; Jemandem Trost — pocieszyć kogo; —, *vn. irr.* (h.): Jemandem — przeciwić się komu; oponować się; opierać się; — (Einspruch thun) przeszkodzić, sprzeciwić się; bei Jemandem — wstąpić do kogo, odwiedzić go; przyjść do niego; Ei'nsprechen, *sn.* (bei Jemandem) wstąpienie do kogo; Ei'nsprechend, *ppr.* u. *a.* (widersprechend) oponujący się.

Ei'nsprengen, *va.* s. Bespre'ngen, Ei'ndrücken; —, *vn.* wpaść z natarczywością; in die Reihen der Feinde — wpaść z natarczywością na szyki nieprzyjacielskie (o konnicy).

Ei'nspringen. *vn. irr.* (s.) (springe ein, sprang ein, eingesprungen) wskoczyć w co; wpadać, wciskać się, wmykać się; einspringender Winkel, *Gl.* kąt wskakujący; —, *va.* skoczyć na co i wepchnąć lub złamać (dno od beczki itd.).

Ei'nspritzen, *va.* wsikiwać, wszprycować; wstrzykiwać; einem Kinde Milch in's Ohr —, *Hlk.* wstrzykiwać dziecku mleko do ucha; Ei'nspritzung, *sf.* wstrzykanie.

Ei'nspruch, *sm.* opozycya; protestacya; — thun protestacyą założyć.

Ei'nsprung, *sm.* wskok; miejsce urządzone do wskakiwania.

Ei'nspünden, *va.* szpontem zatkać.

Einst, *ad.* niegdyś; kiedyś; kiedy; einst war auch ich wohlhabend niegdyś i ja byłem majętny; ich glaube ihn einst gesehen zu haben zdaje mi się, żem go kiedyś wydział; ich hoffe ihn — wiederzusehen spodziewam się go jeszcze kiedy zobaczyć.

Ei'nstallen, *va.* do stajni wpędzić, zamknąć.

Ei'nstämmig, *a.* jednopniowy, jednopienny.

Ei'nstampfen, *va.* wtłoczyć, włożyć, wsypać itd. w co i ubić (ziemię w dół, kapustę do beczki); Ei'nstampfen, *sn.*, Ei'nstampfung, *sf.* wbijanie, wtłuczenie.

Ei'nstand, *sm.* wstęp na urząd od. do służby; —, *Rw.* prawo odkupu, odkupienia tego co inny kupił; Ei'nstandsge'ld, *sn.* opłata wstępna, patentowa; Ei'nstandsre'cht, *sn. Rw.* prawo wstępu w kupno; prawo pierwszeństwa w kupieniu.

Ei'nstänkern, *va.* zasmrodzić.

Ei'nstäuben, *va.* zakurzyć.

Ei'nstechbogen, *sm. Bchdr.* wzór formatu.

Ei'nstechen, *a. irr.* (h.) (steche ein, stach ein, eingestochen) wykłuć w czém; Löcher in Papier — wykłuć, przekłuć dziurki w papierze; — (beim Kartenspiel) przebić kozérą.

Ei'nstecken, *va.* wetknąć w co, wściubić, wsadzić; den Degen — szpadę schować do pochwy; Geld — pieniądze schować, włożyć do kieszeni; Jemanden — (gefangen setzen) wsadzić kogo do aresztu (do kozy, do ciupy); er hat in das Haus mehr als 10,000 eingesteckt włożył w ten dom przeszło 10,000 (utopił w nim); Schläge, Beschimpfungen —, *plagi, obelgi połknąć, schować, znieść cierpliwie; Vorwürfe —, *połknąć, znieść krzywdę; Ei'nsteckung, *sf.* wetknienie, wetknięcie.

Ei'nsteckschwe'rt, *sn. Bchb.* mieczyk (drewniany do wsadzania arkuszy jeden w drugi).

Ei'nstehen, *vn. irr.* (s.) (stehe ein, stand ein, eingestanden) stawić się, przyjść do służby; rozpocząć urzędowanie; in die Miethe — wprowadzić się do najętego mieszkania; in den Kauf — nabyć udziału w kupnie; przyłączyć się do kupujących; —, *vn.* (h.) für etwas — ręczyć za co; ich stehe für die Folgen nicht ein nie ręczę za skutki.

Ei'nstehlen (sich), *vr. irr.* (h.) (stehle mich ein, stahl mich ein, eingestohlen) zakraść się, wkraść się; in's Haus — do domu; sich in ein Amt, in Jemandes Herz — wkraść się na urząd, do czyjego serca.

Ei'nsteigen, *vn. irr.* (s.) (steige ein, stieg ein, eingestiegen) wleźć, wleść dokąd; wstąpić, wsiąść, wejść; Ei'nsteigen, *sn.* wejście, wstąpienie, wsiadanie do powozu.

Ei'nstellen, *va.* wstawić do jakiego miejsca; Pferde — konie postawić na stajni; Gänse, Enten — (zur Mast) gęsi, kaczki osadzić w kojcu

(na tuczenie); — (aufhören, innehalten, unterlassen) wstrzymać co, odłożyć, zawiesić; den Bau der Kirche — odłożyć stawianie kościoła; die Zahlungen —, *H.* wypłaty wstrzymać; — przerwać co, poprzestać czego; — (abschaffen, abstellen) znieść; Mißbräuche — znieść nadużycia; sich — stawić się; stanąć; Ei'nstellung, *sf.* wstawienie dokąd, wstrzymanie, zawieszenie, odłożenie; zniesienie.

Ei'nstens, s. Einst.

Ei'nsticken, *va.* wyszyć, wyhaftować na czém.

Ei'nstig, *a.* przyszły.

Ei'nstimmen, *vn.* (h.) *Tk.* zgadzać się; ich stimme ein zgadzam się; in das Freudengeschrei — złączyć swój głos z okrzykiem radości; Ei'nstimmig, *a.* jednogłośny, na jeden głos; zgodny; *jednomyślny; Jemanden — wählen obrać kogo jednomyślnie zgodnemi głosami; alle sind darin — wszyscy się na to zgadzają; Ei'nstimmigkeit, *sf.* zgodność (tonów); *jednomyślność; Ei'nstimmung, *sf.* zgoda na co; zgodne zezwolenie.

Ei'nstmalig, s. Ei'nstig; Ei'nstmals, s. Einst.

Ei'nstockig, *a.* jednopiątrowy, o jedném piętrze (dom).

Ei'nstopfen, *va.* napakować; Taback in die Pfeife — napakować tytuniu do fajki, w lulkę; —, *§ napakować się, najeść się; Ei'nstopfung, *sf.* napchanie, nadziewanie, natkanie.

Ei'nstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße ein, stieß ein, eingestoßen) wepchnąć w co; sich einen Splitter — drzazgę sobie wbić; wybić, mocném uderzeniem wepchnąć; dem Fasse den Boden — wybić dno u beczki; Jemandem die Zähne — wybić komu zęby.

Ei'nstreichen, *va. irr.* (h.) (streiche ein, strich ein, eingestrichen) wmazać w co; s. a. Ei'nschmierer; — zgarnąć do czego; Geld — zgarnąć pieniądze do kieszeni; in Schlösser Einschnitte mit der Feile machen napiłować, wypiłować w czém; Ei'nstreichen, *sn.* wkładanie; zagarnienie.

Ei'nstreiten, *va. irr.* (h.) (streite ein, stritt ein, eingestritten) póty się z kim sprzeczać aż uwierzy; das lasse ich mir nicht — tego nie dam w siebie wmówić; Jemandem etwas — wyperswadować co komu.

Ei'nstreuen, *va.* wpruszyć do czego; ein Pulver in die Wunde —, *Hlk.* wpruszyć proszek do rany; den Pferden, Kühen —, *Ldw.* koniom, krowom podesłać (słomy); —, *przymieszać do czego; Verse in eine Erzählung — przymieszać wiersze do powieści; Bemerkungen —, *posiać uwagi.

Ei'nstricken, *va.* wróbić (na drutach); wciągnąć razem na druty; sich — wprawiać się do robienia na drutach.

Ei'nströmen, *vn.* (s.) (Gas, Luft, Wasser) tłumnie wchodzić, cisnąć się, pakować się do jakiego miejsca.

Ei'nstückeln, *va.* wstawić, wszyć, włatać (kawałek).

Ei'nstücken, *va.* kawałkami powstawiać, powszywać, powlepiać; na kawałki pokrajać; wsztukować.

Ei'nstudi'ren, *va.* nauczyć się na pamięć; seine Rolle — nauczyć się na roli; przygotować się na to co i jak się ma mówić i działać.

Ei'nstürmen, *va.* z łoskotem co zwalić, rozwalić (jak wicher chałupę); —, *vn.* (s.) rzucić się na co, na kogo; napadać; rozwalić, rozbić; Alles stürmt auf mich ein wszystko się na mnie wali.

Ei'nsturz, *sm.* zawalenie się, zapadnięcie się; ruina; — einer Brücke załamanie się mostu.

Ei'nstürzen, *vn.* (s.) zawalić się, zapaść się (raptownie); —, *va.* zawalić, zwalić co.

Einstwei'len, *ad.* tymczasem; tymczasowo; chwilowo; Einstwei'lig, *a.* tymczasowy; protemkowy.

Ei'nsudeln, *va.* zwalać, pobrudzić, pokalać.

Ei'nsümpfen, *va.*: den Lehm — (zu Ziegelsteinen) glinę namoczyć.

Ei'nsüßen, *va.* osłodzić; w słodycz włożyć.

Ei'nsylbig, *a. Spl.* jednosylabny, monosylabny.

Ei'ntägig, *a.* jednodzienny; Ei'ntags-, *a.* jeden dzień trwający, żyjący; Ei'ntagsfliege, *sf. Ng.* mucha jeden dzień żyjący; mucha jednodzienna; Ei'ntagsthierchen, *sn. Ng.* zwierzątko jednodzienne.

Ei'ntanzen (sich), *vr.* (h.) wprawić się w tańcowanie.

Ei'ntauchen, *va.* zanurzyć; etwas in's Wasser — zanurzyć co w wodzie; die Feder — umaczać pióro; Ei'ntauchen, *sn.* omoczenie, wmoczenie, zanurzenie.

Ei'ntauschen, *va.* nabyć co w skutek zamiany; wymienić; pomieniać się na co; etwas gegen etwas Anderes — zamienić co na co; ich habe das Grundstück gegen das Haus vertauscht zamieniłem rolą na dom; Ei'ntauschen, *sn.* mienianie się na co.

Ei'nteichen, s. Ei'ndämmen.

Ei'nteigen, *va.*: das Mehl — zarobić mąkę.

Ei'ntheilen, *va.* podzielić; das Jahr in zwölf Monate — podzielić rok na 12 miesięcy; in drei Theile — na trzy części podzielić; er weiß seine Zeit gut einzutheilen umie dobrze dzielić swój czas; er muß sein Geld —, *musi dobrze gospodarować z pieniędzmi (aby mu starczyły na potrzeby); Ei'ntheilig, *a.* jednoczęściowy; Ei'ntheilung, *sf.* podział.

Ei'ntheeren, *va.* mazią wysmarować.

Ei'nthun, *va. irr.* (h.) (thue ein, that ein, eingethan) włożyć, wstawić, wsadzić w co; Jemanden — zamknąć kogo, do aresztu wsadzić.

Ei'nthüren, *va.*: die Flügel (der Windmühle) — skrzydła (śmigi) u wiatraka pozasuwać (deskami).

Ei'ntönig, *a.* jednotonny, monotoniczny; równogłośny, jednobrzmiący; —, *ad.* jednym tonem ob. bez zmiany głosu; *jednostajny, nie mający odmian; Ei'ntönigkeit, *sf.* monotonia, równogłośność, jednobrzmienność, jednakowe brzmienie.

Ei'ntonnen, *va.* do beczki zlać, do beczki pozlewać.

Ei'ntracht, *sf.* zgoda, jedność, pokój; jednomyślność; in bester — mit Jemandem leben w najlepszéj zgodzie z kim żyć; Ei'nträchtig, *a.* zgodny; jednomyślny; Ei'nträchtigkeit, *sf.* zgodność; s. a. Eintracht.

Ei'ntrag, *sm.* uszczerbek, szkoda; Jemandem — thun o szkodę kogo przyprawić, uszczerbek przynieść, — przeszkoda; —, *W.* s. Ei'nschlag.

Ei'ntragen, *va. irr.* (h.) (trage ein, trug ein, eingetragen) wnieść, nanosić do jakiego miejsca; wpisać; zapisać; Jemandes Namen in ein Verzeichniß — zapisać czyje imię na liście; wciągnąć, zaciągnąć; einen Schuldposten in's Schuldenbuch — wciągnąć dług do księgi; s. a. Ei'nbringen.

Ei'nträglich, *a.* zyskowny, intratny; dochodny; korzystny; Ei'ntragung, *sf.* (Ei'nschreibung), *H.* przypisanie, wciągnienie do księgi.

Ei'ntränken, *va.* w płyn jaki włożyć; —, *Httk.* w roztopiony ołów włożyć (kruszec dla ułatwienia stopienia się); Jemandem etwas —, *odpłacić komu za co, oddać za swoje.

Ei'nträufeln, *va.* nakapać w co, kroplami napuścić; Oel in die Wunde — kilka kropel oliwy wpuścić do rany.

Ei'ntreffen, *vn. irr.* (s.) (treffe ein, traf ein, eingetroffen) przybyć gdzie; stanąć gdzie; ich hoffe, daß er morgen hier — wird spodziewam się, że jutro tu przybędzie, stanie; — (erfüllt werden, in Erfüllung gehen) sprawdzić się, ziścić się (jak przepowiedzenie, sen); der Traum ist eingetroffen wyśniło mi (mu) się; — (übereinstimmen, zutreffen) zgadzać się; die Rechnung trifft ein rachunek się zgadza.

Ei'ntreiben, *va. irr.* (h.) (treibe ein, trieb ein, eingetrieben) wpędzić do jakiego miejsca; — (einschlagen) wbić; — (Zahlung, Ablieferung nachdrücklich einfordern u. einnehmen) domagać się wypłaty, zapłaty, oddania; Abgaben — ściągać podatki, eksekwować je; Schulden — długi wypowiadać i odbierać; Jemanden — (in die Enge treiben), s. Enge; Ei'ntreibung, *sf.* wpędzanie, spędzanie, zegnanie; — der Abgaben, *Stw.* exakcya pobieranie podatków.

Ei'ntreten, *vn. irr.* (s.) (trete ein, trat ein, eingetreten) wejść do jakiego miejsca; wstąpić gdzie; ich bin so eben eingetreten dopiero com wszedł; wollen Sie nicht so gut sein bei mir einzutreten? nie będziesz Pan tak łaskaw wstąpić do mnie? in ein Amt — rozpocząć urzędowanie; in's Leben — przyjść na świat; an, in Jemandes Stelle — wejść w czyje miejsce; in das zwanzigste Jahr — zacząć rok dwudziesty; nastawać, nadchodzić, zaczynać się, pokazywać się; mit dem zehnten November trat der Winter ein dziesiątego Listopada nastała, zaczęła się zima; die Nacht tritt schon ein noc już nadchodzi, zbliża się; den Tag darauf trat das Fieber ein, *Hlk.* nazajutrz pokazała się (przystąpiła) gorączka; heute tritt Vollmond ein dzisiaj przypada pełnia; es werden bald wohlfeilere Preise — niedługo nastaną niższe ceny; wenn der Fall — sollte, daß &c. gdyby się miało wydarzyć, żeby itd.; es tritt noch der Umstand ein, daß &c. zachodzi tu jeszcze ta okoliczność, że itd.; —, *(einstehen, dafür stehen, sich dafür verwenden, verbürgen) obstawać; für Wahrheit u. Recht — obstawać przy prawdzie i sprawiedliwości; —, *va. irr.* (h.) wdeptać; sich einen Dorn in den Fuß — cierń sobie wbić w nogę (stąpiwszy nań);

stąpić na co i wepchnąć lub strzaskać; die Schuhe — trzewiki przydeptać; einen (verlorenen) Ring in den Schmutz od. Koth treten wdeptać pierścień w błoto; Ei'ntreten, *sn.* wstąpienie; *obstawanie; wdeptanie.

Ei'ntrichtern, *va.* wlać przez lejek od. za pomocą lejka; *wlać komu co do głowy.

Ei'ntritt, *sm.* wstęp, wstąpienie od. wejście dokąd; — der Sonne in den Stier, *Stk.* wstęp słońca w znak byka; — in das Amt wstęp na urząd, rozpoczęcie urzędowania; — in's Leben przyjście na świat; — in die Welt wystąpienie na świat; — in das Jünglingsalter wstęp do młodzieńczego wieku; nadejście; — des Frühlings nadejście wiosny; — einer Sonnenfinsterniß, *Stk.* przypadnięcie zaćmienia słońca.

Ei'ntrittsfä'hig, *a.* zdolny do wstąpienia (do towarzystwa jakiego); -trittsge'ld, *sn.* wstępne; opłata za wstęp; -trittskarte, *sf.* bilet do wniścia; -trittsschein, *sm.* świadectwo wolnego wstępu (do jakiego towarzystwa); -trittszimmer, *sn.* wstępny pokój.

Ei'ntrocknen, *vn.* (s.) weschnąć w co; — zeschnąć się, wyschnąć i przez to zmniejszyć objętość; Ei'ntrocknen, *sn.* weschnięcie. [träufeln.

Ei'ntröpfeln, Ei'ntropfen, s. Ei'n-

Ei'ntunken, *va.* umaczać w czém; zamoczyć; Brod in die Brühe — umaczać chléb w sosie; die Feder — umaczać pióro (w inkauście).

Ei'nüben, *va.*: Jemanden — wprawić kogo; wćwiczyć; Jemandem etwas — wprawić kogo czem; sich — wprawić się; Ei'nübung, *sf.* ćwiczenie.

Ei'nverleiben, *va.* wcielić, włączyć do czego; Ei'nverleibung, *sf.* wcielenie. [dność.

Ei'nvernehmen, *sn.* zgoda, zgo-

Ei'nverstä'nd, s. Ei'nverständniß.

Ei'nverstanden, s. u. Ei'nverstehen.

Ei'nverständig, *a.* w porozumieniu będący z kim; Ei'nverständigen, *va.*: Jemanden, od. sich mit Jemandem — porozumiéć kogo lub się z kim.

Ei'nverständniß, *sn.* zgoda; mit Jemandem im besten — leben żyć z kim w najlepszéj zgodzie; porozumienie się z kim; mit Jemandes — etwas thun zrobić co za porozumieniem się z kim; mit dem Feinde im geheimen — stehen być w tajemnéj zmowie z nieprzyjacielem.

Ei'nverstehen (sich), *vr. irr.* (s.) (einverstehe, einverstand, einverstanden): mit Jemandem einverstanden sein żyć z kim w zgodzie; zgadzać się z nim; być z kim w zmowie; sie sind mit einander einverstanden porozumieli się z sobą; zmówili się; über etwas mit Jemandem einverstanden sein zgadzać się z kim co do jakiego przedmiotu.

Ei'nwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse ein, wuchs ein, eingewachsen) wrość w co; wkorzenić się.

Ei'nwage, *sf.* ubytek przez (kilkokrotne) ważenie.

Ei'nwägen, *va.* odważyć do czego; sich — ubyć od. zmniejszyć się przez ważenie. [przez leżenie.

Ei'nwährung, *sf.* ubycie (zboża)

Ei'nwalken, *va.* wwałkować w co.

Ei'nwalzen, *va.* walcem wcisnąć w co; — (beim Tanzen) przerywając kolej walcować.

Ei'nwand, *sm.* zarzut, odezwa, przeciwne zdanie. [przybysz.

Ei'nwanderer, *sm.* wchodca;

Ei'nwandern, *vn.* (s.) przywędrować do jakiego miejsca; Ei'nwandern, *sn.*, Ei'nwanderung, *sf.* przywędrowanie.

Ei'nwärts, *ad.* ku wewnętrznéj stronie; wewnątrz; etwas — biegen nagiąć co ku środkowi; — gehen idąc nogi ku sobie wykrzywiać; — gebogen wgięty.

Ei'nwässern, *va.* namoczyć (w wodzie sztokfisz, śledzia); Ei'nwässerung, *sf.* moczenie, wmoczenie, namoczenie.

Ei'nweben, *va.* *W.* wetkać w co, wytkać na czém; einen Namenszug in eine Serviette —, *W.* wetkać cyfrę na serwecie; ein Gedicht in eine Erzählung —, *wiersze umieścić w powieści; *wkleić, wlepić, wprawić do powieści; Ei'nweben, *sn.* wetkanie, umieszczenie.

Ei'nwechseln, *va.* przez zamianę nabyć (jaki gatunek pieniędzy); Balken, Säulen —, *Zm. Bk.* dać nowe belki; słupi odmienić; Ei'nwechselung, *sf.* zmienienie, zmiana, wymiana, wymienienie.

Ei'nwehen, *vn.* (s.) wiać w jakie miejsce; es wehet hier ein wiatr tu wieje; zawiewa tu; —, *va.* gwałtownem wianiem wywrócić (namiot, budę).

Ei'nweichen, *va.* namoczyć co aby zmiękło; Ei'nweichen, *sn.* namoczenie.

Ei'nweihen, *va.* poświęcić; Jemanden in ein Geheimniß — przypuścić kogo do tajemnicy; in eine Kunst, Wissenschaft — zapoznać kogo z sztuką, umiejętnością jaką; eine Sache — rzeczy jakiéj pierwszy raz zacząć używać; einen Rock — suknią pierwszy raz wdziać na siebie; noch nicht eingeweiht jeszcze nie używany; Ei'nweihung, *sf.* poświęcenie, święcenie; Ei'nweihungsfeier, *sf.*, Ei'nweihungsfe'st, *sn.* uroczystość poświęcenia; -slied, *sn.* pieśń na uroczystość poświęcenia; -spredigt, -srede, *sf.* kazanie, mowa przy poświęcaniu czego; -stag, *sm.* dzień poświęcenia.

Ei'nweisen, *va. irr.* (h.) (weise ein, wies ein, eingewiesen) pokazać komu drogę do wniścia; wprowadzić kogo do jakiego miejsca; Jemanden in ein Amt — wprowadzić kogo na urząd; einen Lehrer in seine Klasse — wprowadzić nauczyciela do klasy (w któréj ma uczyć); Ei'nweisung, *sf.* wprowadzenie; gerichtliche — in den Besitz eines Gutes rc. wwiązanie, intromysya do dobra.

Ei'nwelken, *vn.* (s.) zawiędnąć; więdnąc skurczyć się; —, *va.* nasuszyć (gruszek, śliwek).

Ei'nwenden, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (wende ein, wandte ein, eingewandt) powiedzieć co przeciw czemu; zarzut czynić; przeciwić się czemu; przeczyć czemu; być czemu sprzecznym; es läßt sich dagegen nichts — nie ma co na to powiedzieć; haben Sie dagegen etwas einzuwenden? masz Pan co przeciw temu (powiedzieć)? dagegen ließe sich noch Manches — nie jednoby się jeszcze na do dało powiedzieć (na zbicie tego); er wendet mir ein, daß rc. zarzuca mi (to przeciw memu zdaniu przywodzi), że itd.; er wagt es nie ihm etwas einzuwenden nie śmie mu się nigdy w niczém przeciwić (oponować); es ist nichts dagegen einzuwenden, *darmo mówić; Ei'nwendung, *sf.* zarzut; Einwendungen machen zarzuty czynić; eine — machen, *Rw.* opozycyą założyć; excepcyą zrobić.

Ei'nwerfen, *va. irr.* wrzucić dokąd od. w co; s. Ei'nschmeißen; zarzucić komu co; s. a. Ei'nwenden; Ei'nwerfung, *sf.* wrzucenie, obalenie, powrzucanie, wybicie.

Ei'nwickeln, *va.* zawinąć; etwas in ein Tuch — zawinąć co w chustkę; owinąć; s. a. Ei'nwindeln; *Gefangen setzen; Ei'nwickelung, *sf.* odwinięcie, zawinięcie; obwicie, obwijanie; zawikłanie.

Ei'nwiegen, *va. irr.* (wiege ein, wog ein, eingewogen), s. Ei'nwägen.

Ei'nwiegen, *va.* ukołysać, kołysząc uśpić (dziecko); *s. a. Ei'nschläfern; Ei'nwiegen, *sn.* ukołysanie.

Ei'nwilligen, *vn.* (h.) zezwolić, przyzwolić; in etwas — przystać na co; Ei'nwilligung, *sf.* zezwolenie; seine — zu etwas geben dać zezwolenie na co; seine — verweigern odmówić zezwolenia.

Ei'nwindeln, *va.* powić (dziecko w pieluchy); w pieluszki uwinąć.

Ei'nwinden, s. Ei'nwickeln.

Ei'nwintern, *va.* do zimy dotrzymać, dochować; —, *vn.* (s.) na zimę gdzie zostać (kiedy zima zaskoczy); es wintert ein zima nadchodzi, nastaje; sich — przyzwyczaić się do zimy; opatrzyć się na zimę (w suknie).

Ei'nwirken, *W.* s. Ei'nweben.

Ei'nwirken, *vn.* (h.): auf Jemanden, auf etwas — działać na co; wpływać, miéć wpływ na kogo od. na co; uczynić, zrobić skutek na kim; dieser Umstand wirkte wohlthätig auf seine Bildung ein ta okoliczność dobroczynny wpływ miała na jego wykształcenie; Ei'nwirkung, *sf.* wpływ; działanie; operacya.

Ei'nwirren, *va.* pomotać (nici itd.); sich —, *wmięszać się, wtrącić się do czego.

Ei'nwischen, *va.* uchwycić, złapać co.

Ei'nwöchig, *a.* jednotygodniowy.

Ei'nwohnen, *vn.* (s.) mieszkać, zamieszkać gdzie; — (inwohnen): die ihm einwohnende Güte, Fertigkeit dobroć, zręczność, którą posiada, która się w nim znajduje; sich an einem Orte —, wo eingewohnt sein oswoić się z mieszkaniem, przyzwyczaić się do niego; rozgospodarować się w niém.

Ei'nwohner, *sm.* mieszkaniec, obywatel (kraju, miasta, wsi); Ei'nwohnerin, *sf.* mieszkanka; zamieszkała gdzie; obywatelka.

Ei'nwölben, *va.* *Bk.* wsklepić.

Einwölken, *va.* obłokiem od. chmurą osłonić co.

Ei'nwollen, *vn.* (h.) chciéć wejść itd. dokąd; das will mir nicht ein (nicht einleuchten) nie chce mi to wleźć do głowy, pomieścić się w głowie.

Ei'nwüchsig, *a.* *Ng.* (Pflanzen) o jednéj odnodze.

Ei'nwühlen, *va.* wryć w co; wy-

ryć w czém (dziurę); nurtować; sich — wryć się w co, wkopać się.

Ei'nwurf, *sm.* zarzut (przeciw jakiemu zdaniu); Jemandem Einwürfe machen zarzuty komu czynić; schwacher — błahy zarzut; zagadka.

Ei'nwürgen, *va.* przez gwałt połknąć; — (gierig essen, verschlucken) w gardło pchać, chciwie łykać.

Ei'nwurzeln, *vn.* (s.) wkorzenić się; zakorzenić się; eingewurzeltes Uebel, *złe wkorzenione; wie eingewurzelt da stehen stać jak wryty.

Ei'nzahl, *sf. Spl.* (*Singular*) liczba pojedyńcza.

Ei'nzählen, *va.* liczyć w co, liczyć i wkładać; policzyć do jakiéj liczby; wrachować; Ei'nzählen, *sn.*, Ei'nzählung, *sf.* wliczenie.

Ei'nzahnen, *va. Mech.* ząbkowato wycinać, nakarbować.

Ei'nzängeln, *va. Mech.* ująć obcęgami, wziąć w obcęgi.

Ei'nzapfen, *va.* zaczopować, na czop osadzić; natoczyć, utoczyć (z beczki do jakiego naczynia).

Ei'nzaubern, *va.*: Jemandem etwas — wczarować w kogo co; zaczarować go czém.

Ei'nzäunen, *va.* ogrodzić płotem; Ei'nzäunung, *sf.* ogrodzenie płotem.

Ei'nzehren, *vn.* (h.), sich —, *vr.* (h.) ubywać przez wytrawianie się; der Wein hat (sich) sehr eingezehrt, *Wb.* wina dużo ubyło w beczce przez trawienie; wytrawiło się; Ei'nzehrung, *sf.* ubytek przez wytrawianie się; strawienie się.

Ei'nzeichnen, *va.* wrysować; — (einschreiben, eintragen) wpisać; Ei'nzeichnung, *sf.* wpisanie.

Ei'nzelheit, *sf.* pojedynczość; pojedynczy szczegół; wir werden nicht auf Einzelheiten eingehen nie będziemy się wdawali w pojedyncze szczegóły.

Ei'nzeln, *a.* pojedynczy; osobny; sam jeden; —, *ad.* pojedynczo; osobno; po jednemu; das Haus steht — dom stoi osobno, sam jeden; einzelne Schilderungen sind gut niektóre opisy osobno uważane są dobre; sie fochten — walczyli pojedynczo; sie gingen — heraus wychodzili po jednemu; — leben żyć osobno od. na osobności; — etwas durchgehen szczegółowo co przechodzić; es ist überflüssig, in's Einzelne zu gehen nie ma potrzeby wdawać się w szczegóły; —, *rzadki; es standen einzelne Bäume da drzewa rzadkie od. rzadko (tu i owdzie) stały; — (unverheirathet) nieżonaty lub bezdzietny; niezamężna lub bezdzietna, owdowiała.

Ei'nzelwesen, *sn. Philos.* indywiduum; jedna istota od. osoba.

Ei'nziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe ein, zog ein, eingezogen) wciągać w siebie; ściągać; die Segel —, *Sw.* ściągać żagle; die ausgestellten Wachposten —, *Kw.* ściągać porozstawiane straże; ausstehende Forderungen —, *H.* ściągać wypożyczone sumy; Jemandes Güter —, *Rw.* zabrać na skarb, konfiskować dobra czyje; die Schnecke zieht die Hörner ein ślimak ściąga rogi; den Bauch, den Hals — wciągnąć brzuch, skurczyć szyję; die Krallen — schować pazury, szpony; die Pfeife —, **§ zwinąć chorągiewkę; *nie przeciwić się więcéj, *nie oponować, *siedzieć cicho; zwężać (wał, rów); Balken —, *Zm.* zaciągać belki; znieść, skasować (jaki urząd, płacę); — (verhaften) wziąć pod areszt, osadzić w areszcie; Erkundigungen über etwas — zasięgać wiadomości względem czego, —, *vn. irr.* (s.) (Einzug halten) wchodzić (wojsko); wjeżdżać (monarcha); in eine Wohnung — wprowadzać się do mieszkania; wsiąkać (deszcz w ziemię, inkaust w bibułę); sich — (Tuch beim Krumpfen) kurczyć się (jak sukno po stąpieniu) das Tuch hat sich eingezogen (ist eingekrochen, eingeschrumpft) sukno zstąpiło się, skurczyło się; sich —, *ograniczyć się w wydatkach; Ei'nziehen, *sn.*, Ei'nziehung, *sf.* wciągnienie, wciąganie; wpijanie, branie w siebie; pobieranie; — einer Forderung, *H.* ściągnięcie należytności.

Ei'nzig, *a.* jedyny; mein einziger Sohn jedyny syn mój; ich habe einen einzigen Freund mam jedynego (tylko jednego) przyjaciela; er ist — in seiner Art jest jedyny w swym rodzaju; das ist mein einziger Trost to jest moja jedyna pociecha; jeden tylko; kein einziger, auch nicht ein einziger ani jeden; —, *ad.* jedynie; das war — u. allein meine Absicht dabei to było jedynie przy tém moim zamiarem; — (ausgezeichnet) wybornie, prześlicznie, cudnie; das ist —! a to wybornie!

Ei'nzingeln, s. Umzi'ngeln.

Ei'nzischeln, *va.* szeptać co komu do ucha; Ei'nzischeln, *sn.* szeptanie do ucha; podszepty.

Ei'nzöllig, *a.* jednocalowy.

Ei'nzuckern, *va.* w cukier włożyć; nacukrzyć.

Ei'nzug, *sm.* wniście, wchód (wojska); wjazd; morgen wird der neue Monarch seinen feierlichen — (in die Hauptstadt) halten jutro nowy Monarcha odbędzie uroczysty wjazd (do stolicy); — in ein Haus etc. wprowadzanie się do domu jakiego itd.; Ei'nzugs-, *a.* wchodowy, wchodny; Ei'nzugskosten, *sf. pl.* koszta na wjazd lub wprowadzenie się; Ei'nzugsschmauß, *sm.*: einen — halten, *polewać ognisko.

Ei'nzwängen, *va.* wpakować, wepchać, wtłoczyć; ich fühle mich dadurch sehr eingezwängt czuję się przez to być bardzo ścieśnionym, ograniczonym, w ciasne granice zamknionym; ein Brett —, *Zm.* deskę przyśrubować (po naklejeniu, aby lepiéj przystała); sich — ciasne suknie wdziać; *ograniczyć się; Ei'nzwängen, *sn.* wtłoczenie.

Ei'nzwingen, *va. irr.* (h.) (zwinge ein, zwang ein, eingezwungen) wmusić w kogo co; Jemandem Essen u. Trinken — przymusić kogo do jedzenia i picia.

Ei'rund, *a.* jajowaty; owalny; Ei'runde, Ei'rundung, *sf.* kształt jajowaty; owalność.

Eis, *sn.* lód; zu — werden (gefrieren) na lód się zamienić, zmarznąć; es friert — taki mróz bierze, że woda zamarza; das — zergeht, zerschmilzt lód puszcza, taje, topnieje; mit — belegt, bedeckt werden ściąć lodem; das — stopft sich skupiają się lody; das — brechen pierwsze lody złamać; *utorować drogę, usunąć zawady; des Hauptes —, *szron na głowie, *siwizna; die Liebe hat nie das — seines Herzens aufgethaut, *nigdy miłość nie zagrzała jego zlodowaciałego serca; Jemanden auf's — führen podejść kogo (i wystawić go na szwank albo na szkodę); *wystawić go na niebezpieczeństwo; — (vom Zuckerbäcker, zum Essen zubereitet) lody (do jedzenia); Ei'sbad, *sn.* kąpiel lodowa; Ei'sbahn, *sf.* ślizgawka; Ei'sbär, *sm. Ng.* niedźwiedź północny, biały, lodowaty; Ei'sbaum, s. Ei'sbock; Ei'sbedeckt, *a.* lodem okryty; Ei'sberg, *sm.* góra lodowata; Ei'sblende, *sf.* płoń, płonia; Ei'sbock, Ei'sbrecher, *sm.* izbica; Ei'sbruch, *sm.* załamanie się, pęknięcie lodu; Ei'sbüchse, *sf.* puszka na lody; Ei'sdecke, *sf.* powłoka, skorupa z lodu; lodowata pokrywa.

Ei'sen, *vn.* (h.) lód, lody rąbać, lód przecinać.

Ei'sen, *sn. Ng. Bw. Httk.* żelazo; rohes — surowiec; gediegenes — żelazo rodzime; kaltbrüchiges — zimnokrusz; Noth bricht —, *potrzeba prawo łamie, nie zna prawa; man muß das — schmieden, weil (so lange als) es warm ist, *trzeba drzéć łyka kiedy się dadzą, *trzeba róże rwać kiedy kwitną; —, *różne narzędzia z żelaza; — (Bügeleisen) żelazko do prasowania; — (Brenneisen) żelazko do zapiekania włosów; — (Waffe, Dolch etc.) sztylet, szpada; Jemdm. das — durch den Leib jagen, *przeszyć kogo żelazem; — ostrze (u topora itd.); klinga (u pałasza, noża); — (Fesseln, Ketten) kajdany; Jemanden in — legen, schlagen okuć kogo w kajdany; — (Hufeisen) podkowa; einem Pferde die — aufschlagen, abbrechen podkowy koniowi przybić, oderwać; Eisen-, *a.* żelazny.

Ei'senader, *sf. Bw.* żyła żelaza; Ei'senarbeit, *sf.* wyrabianie z żelaza; od żelaza robota; wyrób z żelaza; Ei'senarbeiter, *sm.* fabrykant wyrobów z żelaza; wyrabiający z żelaza sztuczne roboty; od żelaza rzemieślnik; Ei'senartig, *a. Ng.* żelazowaty; żelazisty; Ei'senarzenei, *sf. Hlk.* lekarstwo przyprawione żelazem; Ei'senauflösung, *sf. Schdk.* solucya od. roczyn żelaza.

Ei'senbahn, *sf.* żelazna kolej; żelazna droga; Ei'senbahn-, *a.* do żelaznéj kolei należący; -senbahnamt, *sn.* urząd na żelaznéj kolei; -senbahnarbeiter, *sm.* robotnik na żelaznéj kolei; -senbahnbeamter, *sm.* urzędnik na żelaznéj kolei; -senbahnbeförderung, *sf.* przesłanie, odesłanie, expedycyaz żelazną koleją; -senbahnbrücke, *sf.* wiadukt, most żelaznéj kolei; -senbahnfahrt, *sf.* jazda na żelaznéj kolei od. drodze; -senbahnho'f, etc. s. Bah'nhof; -senbahnperson'al, *sn.* całkowitość urzędników służących na żelaznéj kolei; -senbahntranspo'rt, s. Ei'senbahnbefö'rderung; -senbahnwagen, *sm.* wóz żelaznéj kolei; wagon; -senbahnzug, *sm.* pociąg; — (Personenzug) pociąg osobowy; — (Güterzug) pociąg towarowy; — (Postzug) pociąg pocztowy na żelaznéj kolei.

Ei'senbauer, *sn.* (Käfig) klatka żelazna; Ei'senbaum, *sm.* drąg żelazem obity; Ei'senbeize, *sf. Httk.* moczenie żelaza (przed pobielaniem); Ei'senbergwerk, *sn.* kopalnia żelaza; -senbeschla'g, *sm.* okucie z żelaza; -senbinsen, *sf. pl. Ng.* sił nagięty; -senble'ch, *sn.* blacha czarna, żelazna; -senbre'ch, *Ng.*, s. Mo'ndraute; -sen-

bruch, ſ. Ei'ſenbergwerk; -ſendraht, *sm.* drut żelazny; -ſenerde, *sf. Bw.* ziemia żelazo w sobie mieszcząca; -ſene'rz, *sn. Ng. Bw.* ruda żelazna; -ſenfabri'k, *sf.* fabryka żelaza; -ſenfabrika'nt, *sm.* fabrykant wyrobów z żelaza; -ſenfarbe, *sf.* kolor żelazny; -ſenfarbig, *a.* żelaznego koloru; -ſenfeilicht, *sn.* opiłki żelaza.

Ei'ſenfe'ſt, *a.* mocny, trwały jak żelazo; *stały jak mur; -ſenfirniß, *sm.* pokost na żelazo; Ei'ſenfleck, *sm.* szwędra, plama ode rdzy; -ſenfreſſer, *sm.* junak; fanfaron; śmiałek; brawura; ſ. a. Brama'rbas.

Ei'ſenfunken, *sm.* zędra, iskra odpadająca od rozpalonego żelaza.

Ei'ſenga'ns, *sf. Httk.* gęś, kawał żelaza pewnéj wielkości; -ſengeha'lt, *sm. Bw. Httk.* ilość żelaza w jakiém ciele się znajdująca; -ſengerä'th, *sn.*, -ſengeräthſchaft, *sf.* sprzęty, naczynia żelazne; -ſengeſchä'ft, *sn. H.* ſ. Ei'ſenhandel; -ſengießer, *sm.* żeleźnik; giser w hucie żelaznéj; odlewacz żelaza; -ſengießerei', *sf.* gisernia żelazna; fabryka lanych robot z żelaza; -ſengitter, *sn.* żelazna krata; -ſenglan'z, -ſenglimmer, *sm. Ng. Bw.* błyskawka (gatunek rudy); -ſengrau', *a.* siwy jak żelazo; -ſengrube, *sf. Bw.* kopalnia żelaza; -ſenha'ltig, *a.* części żelaza w sobie zawierający; żelazisty; -ſenhammer, *sm.* młot do kucia żelaza; hamernia, kuźnica żelazna; -ſenhandel, *sm.*, -ſenhandlung, *sf. H.* handel żelazny; -ſenhändler, *sm. H.* kupiec handlujący żelazem od. żelaznemi rzeczami; -ſenhart, *a.* twardy jak żelazo; —, *sm. Ng.* (Pflanze) koszyszko; -ſenhärte, *sf.* twardość żelaza; -ſenhut, *sm. Ng.* (Pflanze) tojad; -ſenhütlein, *sn. Ng.* (Pflanze) mniszek zły.

Ei'ſenhütte, *sf.* huta żelazna; -ſenhütten-, *a.* do huty żelaznéj należący; -ſeninduſtrie', *sf.* przemysł wyrobów z żelaza; -ſenkalk, ſ. Ei'ſenſafran; -ſenkitt, *sm.* kit do spajania żelaza; -ſenkram, *sm.* żelazny kram; -ſenkrämer, *sm.* kramarz żelazem handlujący; -ſenkraut, *sn. Ng.* żeleźnik; -ſenkuchen, *sm. Kk.* andrut, opłatek czworograniasty słodzony do jedzenia; -ſenkunſt, *sf.* sztuka przyprawiania żelaza; -ſenlack, *sm.* pokost do powłóczenia żelaza; -ſenmaal, ſ. Ei'ſenfle'ck; -ſenocher, ſ. Ei'ſenſafran; -ſenofen, *sm.* piec do topienia żelaza; -ſenplatte, *sf.* blacha żelazna; -ſenro'ſt, *sm.* rdza żelazna; -ſenſafran, *sm. Ng. Schdk.* (Eiſenkalk, Eiſenocher) rdza żelaza, niedokwas żelaza żółty; ochra; -ſenſalz, *sm. Schdk.* solan żelaza; -ſenſchimmel, *sm.* koń białosiwy; -ſenſchlacke, *sf.* sędra; żużle żelazne; -ſenſchlag, *sm.* zędra; -ſenſchmelzer, *sm. Httk.* dymarz; -ſenſchmied, *sm.* kował; -ſenſchmiede, *sf.* kuźnia kowalska; -ſenſchwärze, *sf.* czernidło z żelaza zrobione; -ſenſpähne, *sm. pl.* opiłki żelazne; -ſenſta'b, *sm. Httk.* sztaba żelaza; -ſenſtäbchen, *sn. dim.* pręt żelazny; -ſenſtein, *sm. Ng. Bw.* żelazny kamień; kamień żelazo zawierający; ruda żelazna; hellgrauer —, *Bw.* jasnokrusz.

Ei'sente, *sf. Ng.* nurek nadreński.

Ei'ſentheilchen, *sn. pl. Ng.* cząstki żelaza (w skład czego wchodzące).

Ei'ſentho'n, *sm. Ng. Bw.* glina żelazo w sobie mieszcząca; -ſentho'r, *sn.*, -ſenthurm, *sm.*, -ſenthür, *sf.* żelazna brama, wieża, żelazne drzwi; -ſento'n, *sm.* (Klang des Eiſens) dźwięk żelaza; -ſenvitrio'l, *sm. Ng. Schdk.* siarkan żelaza; koperwas; -ſenwaare, *sf. H.* towar żelazny, towar z żelaza; -ſenwaarenhandlung, *sf. H.* handel żelazny, handel żelaznemi towarami; -ſenwaſſer, *sn. Schdk.* żelazna woda; -ſenwerk, *sn. Bw. Httk.* fabryka żelaza od. wyrobów żelaznych; wyrób z żelaza; -ſenwurz, *sf. Ng.* chaber żelaźnica od. świerzbnica; -ſenzeug, *sn.* żelaziwo; żelastwo, różne sprzęty i narzędzia żelazne.

Ei'ſerich, ſ. Ei'ſenkraut.

Ei'ſern, *a.* żelazny; z żelaza; eiſerner Muth, *odwaga niezłomna; eiſernes Herz, *serce ze skały, *bez czucia, nie dające się wzruszyć; ich müßte — ſein, wenn ꝛc. musiałbym być z żelaza, gdybym itd.; eiſerne Zeit, *żelazny czas (pełen ucisku, albo w którym trudno o zarobek lub wyżywienie); eiſerner Fond, *Rw.* żelazny fundusz, *nieśmiertelny, na wieczne czasy ustanowiony; eiſernes Vieh, *Rw.* *bydło wieczne, zawsze w téj saméj ilości utrzymać się mające; eiſerner Brief, *Rw.* *list żelazny (dla dłużnika od wierzycieli ściganego, moratoryum).

Ei'seſſig, *sm.* ocet mrożony, w którym woda zmrożona została; Ei'sfahrt, *sf.* jeżdżenie po lodzie; ſ. Ei'sgang; Ei'sfeld, *sn.* przestrzeń lodu (na morzu, na rzece); Ei'sgang, *sm.* płynienie kry, ruszenie lodów; puszczanie lodu; Ei'sgebirge, *sn.* (Gletſcher), *Ntl.* góry lodowe; pasmo gór lodowych; Ei'sgrau, *a.* siwy jak lód, jak szron; eisgraue Haare włosy siwizną od. szronem okryte; eisgrauer Kopf głowa okryta siwizną; siwiuchna; Ei'sgrube, *sf.* lodownia; dół na chowanie lodu w czasie lata.

Ei'ſig, *a.* lodowy.

Ei'skalt, *a.* zimny jak lód; Ei'skälte, *sf.* lodowe zimno; Ei'skeller, *sm.* lodownia (piwnica); Ei'skluft, *sf.* (im Walde) rozpadlina drzewa od mrozu; Ei'sklüftig, *a.* popękany od mrozu (drzewo); Ei'skruſte, ſ. Ei'srinde; Ei'slauf, *sm.* bieganie po lodzie; Ei'slockig, *a.* loki z lodu mający; —, *sąplami obrosły (drzewo, las); Ei'smaſſe, *sf.* lodowata massa; Ei'smauer, *sf.* mur z lodu; szaniec z lodu usypany; Ei'smeer, *sn. Geog.* morze lodowate; Ei'snebel, *sm.* mgła szronowa; Ei'spfahl, Ei'spfeiler, *sm.* izbica, pal, słup do wstrzymania kry; Ei'spol, *sm. Ntl. Geog.* biegun lodowaty; Ei'spunkt, *sm. Ntl.* punkt marznięcia (w termometrze); Ei'srinde, *sf.* skorupa z lodu; Ei'sſcholle, *sf.* bryła lodu; Ei'sſchuh, *sm.* łyżwa, łyża; Ei'sſpiße, *sf.*, Ei'sſporn, *sm.* ostroga do chodzenia po lodzie; Ei'sthränig, *a.* (vom Getreide) przezroczysty, tak cienką skórkę mający, że ziarno przegląda (o zbożu); Ei'svogel, *sm. Ng.* zimorodek; Ei'szacken, Ei'szapfen, *sm.* sopel, sąpel (lodu); świeczka lodowa; Ei'szucker, *sm.* cukier lodowaty.

Ei'tel, *a.* próżny; czczy; marny; nikczemny; znikomy; błahy; płochy; — (lauter, bloß): eitles Brod, eitles Fleiſch eſſen jeść suchy chléb, samo mięso; — (nichtig) próżny, daremny; eitles Geſchwäß próżna gadanina; eitle Mühe próżne usiłowanie; eitle Hoffnung próżna nadzieja; niedorzeczny; eitle Gedanken próżne myśli; — znikomy; nach eitlen Dingen trachten ubiegać się za prożnościami, znikomemi rzeczami; eitler Menſch próżny człowiek, lubiący rzeczy próżne, błyskotliwe, ubiegający się za próżną chwałą itd.; drażliwy; unſer Wiſſen iſt — Stückwerk, *Bibl.* wiedza nasza jest samą łataniną; Ei'telkeit, *sf.* próżność; man muß nicht an ſolchen Eitelkeiten hangen nie trzeba się przywiązywać do takich próżności; er beſißt große — wiele ma próżności (w sobie); die — des Lebens, der Hoffnung próżność (marność, znikomość, nietrwałość) życia, *(niepewność) nadziei; ſo lange wir noch in dieſer — leben, *dopóki jeszcze żyjemy na tym marnym świecie.

Ei'ter, *sm. Hlk.* ropa, materya (sącząca się lub wychodząca z rany); die Wunde ſeßt viel — ab, *Hlk.* rana wydziela wiele ropy; wiele ropy wychodzi z rany; anſteckender —, *Hlk.* ropa zaraźliwa; blutiger —, *Hlk.* sukrowica; Ei'terauge, *sn. Hlk.* otok środoczny; Ei'terband, ſ. Haa'rſeil; Ei'terbauch, *sm. Hlk.* otok środbrzuszny; Ei'terbeule, *sf. Hlk.* bolączka; ropień; Ei'terblaſe, Ei'terblatter, *sf. Hlk.* wrzedziennica; Ei'terbruch, *sm. Hlk.* otok przyjądrowy; Ei'terfluß, *sm. Hlk.* ropienie, otok, płynienie ropy; Ei'terfraß, *sm. Hlk.* pruchnienie ropne; Ei'terſack, *sm. Hlk.* wrzedziennica; Ei'terſchwindſucht, *sf. Hlk.* suchoty ropne.

Ei'tericht, *a.* ropiasty, do ropy podobny.

Ei'terig, *a.* ropny, ropę w sobie mający lub wydzielający.

Ei'tern, *vn. Hlk.* ropić się, ropiéć; — machen, — laſſen (eine Wunde zur Eiterung bringen), *Hlk.* pojątrzyć.

Ei'terſto'ck, *sm. Hlk.* rdzeń ropnia; Ei'terung, *sf.* ropienie; Wunden zur — bringen, *Hlk.* pojątrzyć rany; zur — gebracht, *Hlk.* pojątrzony; Veranlaſſung der —, *Hlk.* pojątrzenie; eine Wunde in der — erhalten, *Hlk.* utrzymać ranę w gnojeniu; Ei'terungsfieber, *sn. Hlk.* gorączka ropna; Ei'terungsmittel, *sn. Hlk.* środek ropienie ułatwiający, sprawiający; Ei'terweiß, *a. Hlk.* biały jak ropa; Ei'terziehend, *a. Hlk.* ropiący.

Ei'weiß, *sn. Zk.* białek; białko (z jaja); Ei'weiß-, Ei'weißa'rtig, *a.* białkowaty; Ei'weißa'rtigkeit, Ei'weißäh'nlichkeit, *a.* białkowatość; Ei'weißgeha'lt, *sm.* białkowatość.

E'kel, *sm.* ckliwość, nudność; Jemdm. — verurſachen, erwecken ckliwość sprawiać, nudzić; —, *znudzenie, sprzykrzenie, wstręt, odraza; obmierzliwość; obrzydzenie; bis zum — aż do znudzenia; dies Gericht iſt mir ſchon zum — geworden ta potrawa już mi obmierzła, obmierziła się, sprzykrzyła się; ich habe — vor ihm mam wstręt, odrazę od niego; ich kann das ohne — nicht leſen, anhören nie mogę tego czytać, słuchać bez wstrętu, obrzydzenia, odrazy; den — vermindern zmniejszyć ckliwość, nudności; den — benehmen, vertreiben uśmierzyć nudności; odjąć odrazę, wstręt od czego; dieſer Menſch iſt mir ein — ten człowiek jest dla mnie kością w

gardle; er ist mir zum — geworden zbrzydził mi się.

E'kel, a. obrzydliwy; wybredny, przebierny; — im Essen u. Trinken przebierny w jedzeniu i piciu; er ist in der Wahl seiner Freunde sehr — bardzo jest wybredny w doborze przyjaciół; — thun (wählerisch sein, schwer zu befriedigen sein) ckliwość okazywać; brzydzić się (przy jedzeniu); wybrzedzać, przebierać; — thun (sein) in der Wahl einer Frau przebierać w kobietach, pannach; obrzydliwy, obrzydzenie wzbudzający; —, *delikatny, z którym się trzeba ostrożnie obchodzić (kolor itd.).

E'kelhaft, a. nudny, nudności sprawujący; ekelhafte Arbeit nudna robota; obrzydliwy, obrzydzenie sprawujący; przykry (smak); brzydki (napój); odrażający, przebrzydły (widok); — (von Personen) nudny, nieznośny, obmierzły; E'kelhaftigkeit, sf. obrzydliwość, obmierzłość, nudność.

E'kelig, E'klig, s. E'kelhaft.

E'keln, vn. (h.): es ekelt mir vor dieser Speise brzydzi mi się, zbrzydziło mi się, obmierzło mi co ta potrawa; es ekelt mich etwas przykrzy mi się, sprzykrzyło mi się co; es ekelt mich deiner Thorheit już mi się sprzykrzyły twoje głupstwa; sich — vor Jemandem, vor etwas brzydzić się kim od. czém; mieć wstręt od kim; mieć obrzydzenie do kim.

E'kelname, sm. nazwisko uszczypliwe, hańbiące, na pośmiewisko dane; *przydomek.

Eklek'tiker, sm. Philos. (Auswähler, Prüfer der besten philosophischen Grundsätze) eklektyk; Eklek'tisch, a. Philos. eklektyczny, wybierający z z każdego systematu to co sądzi być najprawdziszym; Eklekti'smus, sm. Philos. eklektyzm, wybieranie z różnych systematów.

Ekli'ptik, sf. Stk. ekliptyka; Ekli'ptisch, a. Stk. eklyptyczny, do zaćmienia należący. [ekloga.

Eklo'ge, sf. Dtk. (Hirtengedicht)

Eksta'se, sf. (Entzückung) zachwycenie, zachwyt; Eksta'tisch, a. u. ad. (entzückt) w zachwyceniu, w extazie.

Elabori'ren, Elabora't, s. Au'sarbeiten, Au'sarbeitung.

Elasticitä't, sf. Ntl. elastyczność; sprężystość; Ela'stisch, a. elastyczny.

Elb-, a. Geog. (an dem Elbstrome gelegen, wohnend, von, aus, auf der Elbe kommend) Polabski; E'lbanwohner, E'lbbewohner, sm. Geog. Polabianin; E'lbe, sf. Geog. Elba (rzeka); an der - - gelegenes Land, Geog. Polabie.

E'lbing, sn. Geog. Elbląg, Elbiąg (miasto).

E'lbkahn, sm. Sw. bat płaski, jakiego używają na Elbie.

E'lbling, sm. Wb. rodzaj białych i czarnów winogron.

E'lbogen, sm. łokieć (u ręki); sich auf den — stützen podeprzéć się na łokciu; głowę oprzéć na łokciu; E'lbogen-, E'llbogen-, a. Zk. łokciowy; E'lbogenbein, sn. Zk. kość łokciowa.

E'lbschiff, sn. Sw. okręt, jakiego używają na Elbie.

E'lec—, s. Elek—.

Elega'nt, a. u. ad. elegancki; po elegancku (ubrany); strojny, strojnie; wykwintny; Elega'nt, sm. elegant, modniś, strojniś; Elega'nz, sf. elegancya, wykwintność, strojność, przepych.

Elegie', sf. Dtk. elegia, tren; Ele'gisch, a. Dtk. elegiczny.

Elektricitä't, sf. Ntl. elektryczność; positive u. negative —, Ntl. dodajna i odjemna elektryczność; Elektricitä'tsmesser, sm., Elektricitä'tswage, sf. Ntl. elektrometr, elektromiar; Ele'ktrisch, a. elektryczny; Elektrisi'ren, va. Ntl. elektryzować; Elektrisi'rmaschine, sf. Ntl. machina elektryczna; Elektrome'ter, sm., s. Elektricitä'tsmesser; Elektropho'r, sm. Ntl. elektrofor; Ele'ktromagneti'smus, sm. Ntl. elektromagnetyzm; Ele'ktromagne'tisch, a. Ntl. elektromagnetyczny.

Eleme'nt, sn. element żywioł; Eleme'nte, pl. elementa, pierwsze początki (jakiéj nauki); Elementa'r-, a. elementarny, początkowy; Elementa'rbuch, sn. książka elementarna; elementarz; Elementa'risch, a. elementarny; początkującym właściwy; Elementa'rkenntnisse, sf. pl. nauki elementarne; Elementa'rklasse, sf. klasa początkowa; Elementa'rlehrer, sm. nauczyciel elementarny; Elementa'rschule, sf. szkoła początkowa od. elementarna; Elementa'rschüler, sm. uczeń elementarny; Elementa'runterricht, sm. instrukcya początkowa; Elementa'rwerk, sn. Litt. dzieło elementarne. [łoś.

E'lend, E'lendthier, sn. Ng. Jäg.

E'lend, sn. wygnanie, miejsce na które kto jest wygnany; Jemanden in's — schicken, verweisen wysłać kogo na wygnanie; im — leben na wygnaniu żyć.

E'lend, sn. (Noth, Unglück, Jammer) bieda; nędza; in's — gerathen przyjść do biedy, do nędzy; Jemanden dem — entreißen z biedy kogo wydobyć; im — vergehen z nędzy zginąć; in diesem Hause ist großes od. viel — wielka nędza w tym domu; es ist ein wahres — mit seiner Trägheit, *wielką mam od. mamy biedę z nim, że taki leniwy; Gott hat ihn aus diesem Elende zu sich genommen, *Bóg go wziął do siebie z téj nędzy.

E'lend, a. u. ad. biedny, nędzny; elender Mensch nędzny człowiek (biedny i niegodziwy); du Elender! ty nędzniku! — aussehen biednie wyglądać; — leben, *nędznie żyć; sich — behelfen müssen biedę klepać; elende Zeiten, elende Umstände nędzne czasy, okoliczności.

E'lendig, E'lendiglich, s. E'lend.

E'lendshaut, sf., E'lendsleder, sn. Grb. łosia skóra.

E'lendthier, sn. Ng. Jäg. łoś.

Elepha'nt, sm. Ng. słoń; aus einer Mücke einen Elephanten machen, *z igły robić widły; — (im Schachspiel) wieża; Elephan'ten-, a. Ng. słoni; słoniowy; Elepha'ntenauge, sn. Hlk. s. O'chsenauge; -pha'ntenführer, sm. rządza słonia; -pha'ntenlaus, sf. Ng. (gewisse Pflanzenfrucht) słonina wesz; -pha'ntenorden, sm. Stw. order słonia (duński); -pha'ntenrüssel, sm. Zk. trąba głoniowa; -pha'ntenweibchen, s. Elepha'ntin; -pha'ntenzahn, sm. Zk. ząb słonia; ząb słoniowy.

Elepha'ntin, sf. słonica.

Elevatio'n, sf. elewacya, podniesienie.

Ele've, sm. elew, uczeń, wychowaniec; Ele'vin, sf. uczennica, wychowanica.

Elf, s. Eilf.

E'lfe, sf. Myth. duch opiekuńczy; sylf, gieniusz powietrzny męzki; weiblicher Elf, E'lfin, sf. Myth. (Sylphide) sylfida, gieniusz powietrzny żeński; E'lfenhaft, E'lfenartig, a. jako duchy opiekuńcze; jako czarodziejki, jako sylfi; E'lfenkönig, sm., E'lfenkönigin, sf., E'lfenreich, sn. król, królowa, królestwo duchow; E'lfenta'nz, sm. taniec duchów opiekuńczych albo gieniuszów powietrznych.

E'lfenbein, sn. kość słoniowa; E'lfenbeindrechsler, -beindreher, sm. tokarz, co słoniową kość wyrabia; E'lfenbeinen, E'lfenbeinern, a. z kości słoniowéj; E'lfenbeinschnitzerei, sf. karbowanie, wyrabianie dłótkiem z kości słoniowéj; -nbeinschwarz, sn. kość słoniowa upalona i utarta na proch; -nbeinspähne, sm. pl. oskrobiny z kości słoniowéj.

E'lfer, E'lferlei, s. E'ilfer, 2c.

E'lffach, E'lfmahl, E'lfmonatlich, E'lftägig, E'lfwöchig, s. E'ilffach, 2c.

Eli'as, sm. npr. Eliasz.

Elidi'ren, va. Spl. elidować, opuścić w czytaniu (samogłoskę jako).

Eli'sabeth, Eli'se, sf. npr. Elżbieta; Eli'sabethkraut, sn. Ng. złotojeść; czystek słoneczny.

Elisä'isch, Elysä'isch, a. Alt. Elizejski; die —en Felder in Paris, Geog. Elizejskie pola w Paryżu.

Elisio'n, sf. Spl. elizya.

Eli'te, sf. wybór; Eli'te-, Eli'ten-, a. wyborny. [krople.

Elixi'r, sn. Hlk. elixyr, odwar;

E'llbogen, s. E'lbogen.

E'lle, sf. łokieć (miara); mit der — messen łokciem mierzyć; nach der — verkaufen na łokcie sprzedawać; von drei, vier Ellen trzyłokciowy, czterołokciowy.

E'llen-, a. łokciowy.

E'llenbogen, s. E'lbogen.

E'llenbreit, E'llengro'ß, E'llenlang, a. łokieć szerokości, wielkości, długości mający; strasznie széroki, długi; sążnisty; E'llenmaa'ß, sn. miara łokciowa; E'llenwaare, sf. H. towar łokciowy, na łokcie się sprzedający; -nwaarenhandlung, sf. H. handel towarów łokciowych; -nweise, ad. na łokcie, łokciami.

E'ller, Ng. s. E'rle.

E'llig, a. łokciowy.

Elli'pse, sf. Spl. Gl. elipsa; Elli'ptisch, a. eliptyczny; Ellipsoi'd, sn. Gl. elipsoida.

E'lmsfeuer, s. Hele'nenfeuer.

Elo'ge, sf. pochwała, komplement (pochwalny); Jemandem große Elogen machen wielkie komu dawać pochwały, prawić komplementa.

Eloque'nz, s. Bere'dtsamkeit.

E'lritze, sf. Ng. olszanka (drzewo); sardela (ryba).

E'lsaß, sn. Geog. Alzacya, Elzacya; E'lsässer, E'lsässisch, a. Geog. Elzacki; E'lsässer, sm. Elzaczyk.

E'lse, sf. Ng. olsza (drzewo); koza (ryba).

E'lsenbeere, s. Ah'lkirsche.

E'lsenich, sm. Ng. (Pflanze) olszeniec błotny.

E'lster, sf. Ng. sroka; E'lsterbaum, s. E'rle; E'lsternest, sn. gniazdo sroki.

E'ltermutter, sf. prababka.

E'ltern, smf. pl. rodzice; E'ltern-

E'lterlich, *a.* rodzicielski; E'lternfreu-de, *sf.* radość rodzicielska; E'ltern-haus, *sn.* dom rodziców, dom rodzicielski; E'lternliebe, f. Ae'lternliebe; E'lternlos, *a.* bez rodziców (będący); nie mający rodziców; E'lternmord, *sm.* rodzicobójstwo; E'lternmörderisch, *a.* rodzicobójny; E'l-ternmörder, *sm.* zabójca rodziców; E'l-ternmörderin, *sf.* rodzicobójczyni; E'l-ternvater, *sm.* prapradziad.

E l y s ä'i s ch, f. Elisä'isch; Elysä'um, *sn. Alt. Myth.* Eliz, Elizeum.

E m a i'l, *sm.* (Schmelz) emalia, szmelcowana robota; Emailli'ren, *va.* emaliować.

E m a n a t i o'n, *sf. Ntl.* emanacya, wpływ; Emanatio'nssyste'm, *sn. Ntl.* system emanacyjny od. wypływowy.

E m a n c i p a t i o'n, *sf.* emancypacya, uwolnienie z pod władzy ojcowskiéj; *uwolnienie z poddaństwa; Emancipi'ren, *va.* emancypować, uwolnić z poddaństwa.

E m b a l l a'g e, *sf. H.* ambalaża, owinięcie, zapakowanie, pakunek, płótno od. maty itd. do zapakowania użyte; Emballi'ren, *va. H.* ambalować, zapakować; Emballi'rung, *sf. H.* zapakowanie.

E m b a'r g o, *sn. H. Sw.* ambargo, areszt położony na okręty lub towary okrętowe; ein — legen auf ein Schiff ambargo położyć na okręt; das — aufheben ambargo znieść, zdziąć.

E m b l e'm, *sn.* emblema, ozdoba myśl jaką wyrazająca; Emblema'tisch, *a.* emblematyczny, myśl jaką wyobrażający.

E'm b r y o, *sn. Zk.* embryo, zarodek, płód niedojrzały (w żywocie).

E m e n d a t i o'n, *sf. Litt.* poprawka (w dziele jakiém); Emendi'ren, *va.* poprawiać.

E m e r i't, Eme'ritus, *sm.* emeryt, wysłużony; Emeritu'r, *sf.* emerytura, wysłużona pensya; Emerita'l-, *a.* emerytalny. [terei'.

E m e u't e, *sf.* rozruch; f. a. Meu-

E m i g r a'n t, Emigri'rter, *sm.* emigrant, wychodziec; Emigratio'n, *sf.* emigracya; wychodnie; wyjście z ojczyzny; Emigri'ren, *vn.* (f.) emigrować; f. a. Auswanderer, 2c.

E m i'l i e, *sf. npr.* Emilia.

E m i n e'n z, *sf.* eminencya; (jako tytuł Kardynała): Eure (Ew.) Emine'nz Eminencya Wasza.

E'm i r, *sm.* (arabischer Stammesfürst, Stattbalter) Emir.

E m i s s ä'r, *sm.* emisaryusz.

E'm m e r l i n g, f. A'mmer.

E m o l u m e'n t, *sn.* (Nebeneinkünfte) zysk, korzyść, dochód; Emolume'nte, *pl.* emolumenta.

E m p f a'h e n, f. Empfa'ngen.

E m p f a'n g, *sm.* odebranie (czego dawanego); przyjęcie; otrzymanie; in — nehmen odebrać, przyjąć; Geld in — nehmen odebrać pieniądze; den — obiger Summe bescheinige ich odebranie powyższéj sumy zaświadczam; nach dem Empfange deines Briefes 2c. po odebraniu od. otrzymaniu twego listu; — przyjęcie (w pewnym sposobie kogo przybywającego); man trifft Anstalten zu seinem Empfange robią przygotowania na jego przyjęcie.

E m p f a'n g e n, *va. irr.* (h.) (empfange, empfing, empfangen) odebrać, dostać, otrzymać; ich bescheinige, obige Summe richtig — zu haben zaświadczam, żem sumę powyższą rzetelnie odebrał; die Seele empfängt Eindrücke von außen, *dusza odbiera wrażenia z zewnątrz; — przyjąć (kogo od. co); Jemanden höflich — przyjąć kogo grzecznie; ein Geschenk — przyjąć dar; — Sie die Versicherung 2c. racz przyjąć zapewnienie itd.; ein Kind — (schwanger werden) zajść w ciąża z dzieckiem.

E m p f ä'n g e r, *sm.*, Empfä'ngerin, *sf.* ten który, ta która co odbiera, otrzymuje.

E m p f ä'n g l i ch, *a.* zdolny do przyjęcia czego; seine Seele ist für solche Eindrücke nicht — dusza jego nie zdolna jest do przyjęcia takich wrażeń; er ist nur für sinnliche Lust — on zdolny jest tylko czuć roskosz zmysłową; er ist für Schönheit, Liebe — zdolny jest czuć piękność, miłość; ich bin für Trost nicht — pociecha nie ma przystępu do mnie; Empfä'nglichkeit, *sf.* zdolność do przyjęcia; — (Fähigkeit) bierność; für etwas keine — haben nie mieć czucia na co.

E m p f ä'n g n i ß, *sf.* poczęcie (kobiet); zajście w ciążą; die — der Jungfrau Maria, *Bibl. Kg.* niepokalane poczęcie Najświętszéj Panny; Fest der unbefleckten —, *Kg.* święto niepokalanego poczęcia Najświętéj Panny.

E m p f a'n g s-, *a.* odbierczy; Empfa'ngsbeschei'nigung, *sf.*, Empfa'ngschein, *sm.* recepisa, poświadczenie odebrania, kartka na dowód że co odebraném zostało; kwit odbierczy.

E m p f e h'l, f. Empfeh'lung.

E m p f e h'l e n, *va. irr.* (h.) (empfehle, empfahl, empfohlen) polecić, zalecić komu co; kłaniać się od kogo; er hat ihn meiner Fürsorge empfohlen polecił go mojemu staraniu; empfehlen Sie mich Ihrem Herrn Bruder kłaniaj się Pan odemnie Panu bratu; sich etwas empfohlen sein lassen zająć się czém; mieć o czém staranie; seine Rechtschaffenheit empfiehlt ihn überall jego poczciwość wszędzie go zaleca; sich — (sich anempfehlen) polecać się; ich empfehle mich Ihrem gütigen Andenken polecam się łaskawéj pamięci Pańskiéj; sich durch etwas — zalecać się czém; er empfiehlt sich durch seine Reinlichkeit zaleca się ochędóstwem; er empfiehlt sich selbst sam się zaleca; sich — (beim Abschiednehmen, beim Fortgehen) pożegnać się; ich empfehle mich Ihnen, *upadam do nóg; *kłaniam uniżenie; *żegnam Pana; sich Jemandem — kłaniać się komu; pozdrawiać go; sich Jemandem — lassen kazać się komu kłaniać; uszanowanie mu zasyłać; Empfeh'lend, *ppr.* u. *a.* zalecający, pociągający, ujmujący, zaufanie wzbudzający; przyjemny, miły; etwas Empfehlendes haben in seinem Aeußeren mieć coś ujmującego w swojéj postawie; Empfeh'lenswerth, -swürdig, *a.* zaletny, godzien zalety; zasługujący na zaletę; -pfeh'ler, *sm.* -lerin, *sf.* zalecający, zalecająca; rekomendujący; rekomendująca; Empfeh'lschreiben, f. Empfeh'lungsschreiben; Empfeh'lung, *sf.* zalecenie, polecenie, poruczenie czego; zalecenie, rekomendacya; ich nahm ihn an auf deine — przyjąłem go na twoje zalecenie; Jemandem eine — an einen Andern mitgeben dać komu rekomendacyą do kogo; zalecić mu go; zaleta; für einen Jüngling ist Bescheidenheit die größte — dla młodzieńca skromność jest największą zaletą; zur — gereichen służyć za zaletę; — (Gruß, Compliment) ukłon, uszanowanie, uniżoność; Jemandem eine — von einem Andern überbringen ukłon komu złożyć od kogo; meine — an Ihren Herrn Bruder! moje uszanowanie Panu bratu! Empfeh'lungs-, *a.* zalecający, rekomendacyjny; -lungsbrief, *sm.*, Empfeh'lungsschreiben, *sn.* list zalecający, rekomendacyjny; -lungswerth, f. Empfeh'lenswerth.

E m p f i'n d b a r, *a.* dający się czuć; przystępny dla czucia; Jemandem etwas — machen dać komu co uczuć; uczucie kogo w nim wzbudzić; — zdolny czuć, mający czucie; Empfi'ndbarkeit, *sf.* czułość, tkliwość; własność iż co czuć można; własność udzielania się przez czucie; możność czucia; własność iż kto czuć może.

E m p f i n d e l e i', *sf. iron.* przesadzona czułość; pieszczotliwa tkliwość; Empfi'ndeln, *vn.* (h.) przesadzać w czułości; być pieszczotliwie tkliwym; pieścić się z tkliwością.

E m p f i'n d e n, *va. irr.* (h.) (empfinde, empfand, empfunden) czuć, uczuć, poczuć co; Freude, Schmerz — doznawać radości, boleści; ich habe das Stichelnde seiner Rede sehr empfunden mocno uczułem ostrze jego mowy; sie weiß es nicht, was ich für sie empfinde ona nie wie, co ja dla niéj czuję; er soll es schon —, was das heißt mich verachten! poczuje on to kiedyś, co to jest mną pogardzić! ich will es ihm schon — lassen! poczuje on to! dam ja mu za to! er hat es übel empfunden za złe to wziął; mocno go to ubodło.

E m p f i'n d l e r, *sm. iron.* człowiek pieszczotliwie tkliwy; człowiek wybujałego uczucia; Empfi'ndlich, *a.* dokuczliwy, przenikliwy, mocno czuć się dający; empfindlicher Vorwurf zarzut bardzo dotkliwy, dojmujący; Jemanden — beleidigen obrazić kogo dotkliwie; — czuły, czucie mający, czuciem obdarzony, czujący; das Auge ist sehr — oko jest bardzo czułe; er ist sehr — gegen die Kälte bardzo jest czuły na zimno; — (leicht verdrießlich, leicht sich ärgernd) drażliwy, obraźliwy; gniewliwy, do gniewu skłonny, o lada się gniewający; darüber ward er — o to się rozgniewał; -ndlichkeit, *sf.* dokuczliwość; — czułość; (leichte Verdrießlichkeit, Aergerlichkeit) obraźliwość; gniewliwość.

E m p f i'n d l i n g, f. Empfi'ndler.

E m p f i'n d n i ß, *sf.* czucie wewnętrzne.

E m p f i'n d s a m, *a.* czuły, tkliwy, zdolny do uczuć delikatnych; *zdolny do wzbudzenia takowych uczuć; Empfi'ndsamkeit, *sf.* czułość, tkliwość; czujliwość; gniewliwość, uzaźliwość.

E m p f i'n d u n g, *sf.* czucie, uczucie; — des Schmerzes, der Liebe czucie bolu, miłości; mit dem Leben hört auch die — auf z życiem i czucie ustaje; er hat die — verloren stracił czucie; er liefet mit — czyta z czuciem; -ndungskraft, *sf.*, -ndungsvermögen, *sn. Philos.* władza czucia; -ndungslaut,

sm. Spl. (Interjection) wykrzyknik; -ndungsleer, -ndungslos, *a.* niecierpiętliwy; bezczuły; nieczuły; nie mający czucia; -ndungslosigkeit, *sf.* bezczułość; nieczułość; brak czucia; otrętwienie; otrętwiałość (auch *); -ndungsvermö'gen, s. Empfi'ndungskra'ft; -ndungsvoll, *a.* pełen uczucia; -ndungtödtend, *a.* zabijający, niszczący czucie. [zalecony, poruczony.

Empfoh'len, *pp.* u. *a.* polecony,

Empha'se, *sf.* (Redenachdruck) emfaza, moc; dosadność (w mówieniu); Empha'tisch, *a.* emfatyczny; mocny, dosadny.

Empirie', *sf. Philos.* doświadczenie; Empi'riker, *sm. Philos.* empiryk; sztukę swoję z doświadczenia tylko znający; *iron.* lekarz, szarlatan; Empi'risch, *a.* empiryczny, na doświadczeniu oparty; Empiri'smus, *sm. Philos.* empiryzm; *iron.* sztuka leczenia opierająca się na samém doświadczeniu.

Empo'r, ku górze, do góry, w górę; wysoko; na wierzch.

Empo'rarbeiten, *va.* wywindować, wciągnąć itd. do góry; wepchnąć, wtoczyć itd. na górę; wznieść do góry; sich — wznieść się; dostać się na wysoki od. na wyższy stopień; przyjść do znaczenia; Empo'rbäumen, s. Empo'rthürmen; Empo'rblicken, *vn.* (h.) spojrzéć do góry; -po'rbringen, *va. irr.* (h.) (bringe empor, brachte empor, emporgebracht) wznieść do góry; podnieść; dźwignąć; Jemanden —, *wznieść kogo, postawić go na nogi; do majątku, do znaczenia przyprowadzić; etwas —, *wznieść, dźwignąć co; Empo'rdringen, *vn. irr.* (s.) (dringe empor, drang empor, emporgedrungen) cisnąć się ku górze, w górę; Seufzer drangen aus tiefer Brust empor, *westchnienia wydobywały się z głębi piersi.

Empo're, s. Empo'rkirche.

Empö'ren, *va.* wznieść do góry; der Sturm empört die Wellen, *burza wznosi bałwany; — (aufregen) do buntu podżegać, zbuntować, podburzyć, do powstania nakłaniać od. skłonić; sich — gegen Jemanden zbuntować się, powstać przeciw komu; Jemanden — (ihn aufregen, aufbringen, äußerst unwillig machen) oburzać kogo, oburzenie w nim wzbudzić (jak czyn jaki niegodny); zgroza bierze na co; eine empörende Handlung czyn oburzający; die Vernunft empört sich dawider rozum oburza się na to; das ist empörend! to zgroza! Empö'rend, *ppr.* u. *a.* oburzający, poruszający; Empö'rer, *sm.* burzyciel, wichrzyciel, sprawca buntu, do buntu podżegający; — (Theilnehmer an einer Empörung) buntownik, rokoszanin, śpiskowy; Empö'rerisch, *a.* buntowliwy, buntliwy, buntowny.

Empo'rflammen, *vn.* (s.) płomieniem w górę buchać; strzelać do góry (o ogniu); -po'rfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege empor, flog empor, emporgeflogen) wzlecieć; -po'rheben, *va. irr.* (h.) (hebe empor, hob empor, emporgehoben) wygórować, podnieść do góry; wznieść; —, *wznieść; sich — podnieść się; wznieść się (auch *); -po'rhelfen, *va. irr.* (h.) (helfe empor, half empor, emporgeholfen) dopomódz, dopomagać, ratować.

Empo'rium, *sn. H.*, s. Sta'pelplatz, Waa'renniederlage.

Empo'rkirche, *sf.* chór, wyższe siedzenia w kościele przy ścianie.

Empo'rkommen, *vn. irr.* (s.) (komme empor, kam empor, emporgekommen) wyjść, wydobyć się zkąd; —, *wydobyć się z przykrego położenia; przyjść do czego; *otrząsnąć się z biedy; polepszyć swój los; auf diesem Wege wirst du nie —, *na téj drodze nigdy do niczego nie przyjdziesz; — podnieść się, przyjść do majątku; polepszyć swój byt; — (zur Anerkennung etc. gelangen) wznieść się; przyjść do znaczenia; — (blühen, gedeihen) zakwitnąć, dźwignąć się (handel, nauki); höher — przyjść do większego znaczenia.

Empo'rkömmling, *sm.* pan z chłopa; przybysz, ten co z niskiego stanu przyszedł do znaczenia; dorobkowy.

Empo'rquellen, *vn. irr.* (s.) (quelle empor, quoll empor, emporgequollen) wytryskać; -po'rragen, *vn.* (h.) sterczéć do góry; -po'rranken (sich), *vr.* (h.) czepiając się czego piąć się do góry; -po'rrichten, *va.* podnieść do góry; sich — wyprostować się; podnieść się.

Empo'rscheune, *sf. Ldw.* strzecha w stodole; poddasze.

Empo'rschmeicheln (sich), *vr.* (h.) pochlebstwem wznieść się, przyjść do znaczenia; -po'rschossen, *vn.* (s.) wystrzelić w górę (o roślinach, wzrość); -po'rschweben, *vn.* (s.) wzlecieć; wzbić się do góry; -po'rschwingen (sich), *vr. irr.* (h.) (schwinge mich empor, schwang mich empor, sich emporgeschwungen) wzbić się na skrzydłach, do góry podlecieć; *wykierować się, awansować; -po'rspringen, *vn. irr.* (s.) (springe empor, sprang empor, emorgesprungen) podskoczyć; -po'rsteigen, *vn. irr.* (s.) (steige empor, stieg empor, emporgestiegen) wznosić się, wzbijać się; *przychodzić do znaczenia, do godności; -po'rstreben, *va.* (h.) usiłować się wznieść; usiłować się przyjść do znaczenia, dostąpić wysokich godności; -po'rstrecken, *va.* wznieść, podnieść do góry; -po'rthürmen, *va.* nakształt wieży wznosić do góry; der Sturm thürmt die Wellen empor burza piętrzy bałwany; die Wellen thürmen sich empor bałwany się jeżą; -po'rtreiben, *va. irr.* (h.) (treibe empor, trieb empor, emporgetrieben) sublimować.

Empö'rung, *sf.* bunt, zaburzenie, rozruch, rebellia; rokosz; eine — veranlassen bunt podnieść; Empö'rungsgeist, *sm.* duch buntowniczy.

Empo'rwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse empor, wuchs empor, emporgewachsen) rość w górę; -po'rwollen, *vn.* (h.) chciéć się dorobić.

E'msig, *a.* pilny (w pracy); zaradny; zabiegły; staranny; etwas — betreiben starannie, pilnie (wytrwale) czém się zajmować; E'msigkeit, *sf.* pilność, zabiegłość; staranność; E'msiglich, *ad.* skrzętnie, ustawicznie, pilnie.

Ena'llage, *sf. Spl.* zamiennia.

Encli'ticon, *sn. Spl.* przyrostek.

Encourageme'nt, Encouragi'ren, s. Erma'nnen, Ermu'thigen, Ermu'thigung.

Encyklopädie', *sf.* encyklopedya; Encyklopä'disch, *a.* encyklopedyczny; Encyklopädi'st, *sm. Philos. Gsch.* encyklopedysta, obejmujący wszystkie nauki.

End-, *a.* końcowy; E'ndabsicht, *sf.* zamiar; główny cel; E'ndbeschluß, *sm.* ostateczna uchwała; decyzya; E'ndbuchstabe, *sm. Spl.* końcowa głoska. [kawałek.

E'ndchen, *sn. dim.* koniuszczek;

E'nde, *sn.* koniec; das — der Unternehmung, der Unterhandlungen koniec przedsięwzięcia, układów; zu diesem Ende na ten koniec; tym końcem; zu welchem Ende? na jaki koniec? von einem — bis zum andern od końca do końca; etwas zu — bringen doprowadzić co do końca, dokonać, nie zaniechać przed ukończeniem; einer Sache ein — machen koniec czemu położyć; ein — nehmen koniec wziąć (o rzeczy), koniec mieć (o osobie); sein — erreichen doczekać się końca; es erreicht etwas sein — na koniec przychodzi komu od. czemu; es geht mit dem Vorrathe zu — z zapasem niedługo będzie koniec; ich kann mit ihm nicht zu — kommen, *nie mogę z nim przyjść do końca; etwas beim rechten — angreifen, *dobrze się wziąć do rzeczy, *z dobrego końca zacząć; Ende des Lebens (Lebensende) zgon; Ende gut, Alles gut, *kiedy koniec dobry, to wszystko dobre; bis an sein letztes (seliges) —, *aż do ostatniego kresu życia; am Ende, *nareszcie, wreszcie; der Endesunterschriebene niżéj na podpisie wyrażony; ein Ende mit Schrecken nehmen straszny (okropny) koniec wziąć, mieć.

Ende'misch, *a. Hlk.* endemiczny, w całym kraju grasujący, krajowy; endemische Krankheiten, *Hlk.* choroby endemiczne od. krajowe.

En'den, *va.* zakończyć, skończyć co; —, *vn.* (h.), sich —, *vr.* (h.) skończyć się, zakończyć się.

E'nder, *sm. Jäg.* jeleń z rogami o kilku końcach.

E'ndesgefe'rtigter, E'ndesunterschrie'bener, E'ndesunterzei'chneter, *sm.* niżéj podpisany.

E'ndfall, *sm. Spl.* przypadek, spadek; s. a. Beu'gefall, Ca'sus.

E'ndigen, *va.* u. *vn.* (h.) s. E'nden; sich — kończyć się; die Anrede endigte sich mit einem Glückwunsche mowa zakończyła się powinszowaniem; wann wird sich mein Jammer —? kiedyż się skończy moja nędza? sich auf *a* endigen, *Spl.* kończyć się na *a*; E'ndigung, *sf.* zakończenie, skończenie, ukończenie, dokonanie, dokończenie.

Endi'vie, *sf. Ng.* endywia (sałata), szczerbak ogrodny wielki.

E'ndlich, *a.* ograniczony co do trwania; którego byt jest doczesny, uległy skończeniu; doczesny; der Mensch ist ein endliches Wesen człowiek jest istota doczesna; — ograniczony, mający granice; der Geist des Menschen ist — duch człowieka jest ograniczony; ostateczny; — (endlich erfolgt): seine endliche Zurückkunft jego powrót, który przecie nastąpił; —, *ad.* nakoniec; naostatek; nareszcie; — bemerke ich noch naostatek tę jeszcze robię uwagę; — kam auch er nareszcie i on przyszedł; ich will es — wohl thun nareszcie zrobię to; — przecie; — kommt er przecie idzie;

nun —! a przecie! er wird es — begreifen przecie kiedyś zrozumie oder pojmie; — (zuletzt) ostatecznie; es ist — entschieden worden rozstrzygnięto, wyrokowano ostatecznie; **E'ndlichkeit**, *sf.* ograniczony czas trwania; ograniczoność co do bytu; skończoność; *doczesność ziemska; die — verlassen, *opuścić ten pobyt doczesny.

E'ndlos, *a.* nie mający końca; trwający bez końca; nieskończony; diese endlosen Klagen te skargi nieskończone; E'ndlosigkeit, *sf.* nieskończoność.

E'ndpunkt, *sm.* punkt ostateczny; E'ndreim, *sm. Dtk.* końcowka, kadencya.

E'ndschaft, *sf.* koniec, ukończenie, skończenie się; die Sache hat ihre — erreicht rzecz już przyszła do końca.

E'ndsilbe, E'ndsylbe, *sf. Spl.* sylaba od. zgłoska końcowa.

E'ndung, *sf.* ukończenie, dokończenie; — *Spl.*: — eines Wortes zakończenie wyrazu; —, *Spl.* (Beugefall, Casus) przypadek.

E'ndursache, *sf.* ostateczna przyczyna; E'ndurtheil, *sn. Rw.* ostatni wyrok; wyrok ostateczny.

E'ndzeile, *sf.* wiersz końcowy.

E'ndziel, *sn.*, E'ndzweck, *sm.* cel, kres, zamiar, koniec; zamiar końcowy.

Energie', *sf.* energia, moc, dobitność (w mówieniu), sprężystość (w działaniu); Energie'los, *a.* (ohne Energie) *niedołężny, niedołężliwy; Energie'losigkeit, *sf.* (Mangel an Energie) *niedołężność; Ene'rgisch, *a.* energiczny, sprężysty, dzielny; —, *ad.* energicznie; sprężysto.

Eng, s. E'nge.

Engageme'nt, *sn.* angażowanie się, zobozowanie się; ugoda, umowa, przyjęcie obowiązku jakiego na siebie; Engagi'ren, *va.* angażować, zamówić, wezwać do czego; sich — zaangażować się do czego.

E'ngbeinig, *a.* nogi skupione mający.

E'ngbrüstig, *a. Hlk.* dychawiczny, krótki i ciężki oddech mający; E'ngbrüstigkeit, *sf. Hlk.* dychawica, dychawiczność, ciężki oddech; *s. a. E'ngherzig, 2c.

E'nge, Eng, *a.* u. *ad.* ciasny; ciasno; es wird mir — um's Herz, *serce mi się ściska; *ciężko mi się robi na sercu; etwas enger machen ścieśnić co; — wązki, wązko; — (dicht, klein geschrieben, gedruckt) ścisły; — schreiben ściśle, bitym karakterem od. ścisło pisać; die engen Bande der Freundschaft, *ścisłe więzy przyjaźni; in der engsten Freundschaft mit Jemandem leben żyć z kim w najściślejszéj przyjaźni; eine Stadt — einschließen miasto wojskiem ścisnąć, gęstym żołnierzem opasać; im engeren Sinne (Bedeutung) w ściślejszém znaczeniu; in der engsten Bedeutung, im engsten Sinne des Wortes, *w najściślejszém znaczeniu wyrazu; — gęsty (grzebień, przetak); gęsto; die Soldaten — zusammenstellen, *Kw.* gęsto ustawić żołnierzy; der engere Ausschuß, *H. Stw.* komitet mniejszy, wyborowy; enges Gewissen, *sumienie skrupulatne, surowe.

E'nge, *sf.* ciasność, wązość; die E'ngen, *pl.* ciaśniny; etwas in die — ziehen, *ścieśnić; Jemanden in die — treiben, bringen, *w ciasny kąt kogo zapędzić, *w wielki kłopot wprawić, *klin mu wbić w głowę; in die — kommen, gerathen, *w ciasny kąt się dostać, *nabawić się kłopotu.

E'ngel, *sm.* anioł; E'ngel-, E'ngels-, *a.* anielski.

E'ngelbett, *sn.* łóżko z pawilonem; -gelblümchen, s. Be'rgruhrkraut; -gelblume, s. Do'tterblume; -gelbrod, s. E'ngelspeise.

E'ngelchen, *sn. dim.* aniołek.

E'ngelgesta'lt, *sf.*, E'ngelsbi'ld, *sn. Kg.* postać anielska; -gelrei'n, *a.* czysty jak anioł.

E'ngelsburg, *sf. Geog.* zamek Świętego Piotra (w Rzymie).

E'ngelschaar, *sf. Kg.* chór aniołów; -gelschaft, *sf.* anielstwo; — (Gesammtheit der Engel) aniołowie; -gelspeise, *sf.* pokarm od. chléb anielski; *Bibl.* manna; -gelsüß, s. Bau'msarrn; -gelwurz, *sf. Ng.* dzięgiel ogrodny.

E'ngen, *va.* ścieśniać, zwężać; sich — ścieśniać się, zwęzać się; cisnąć (o ciasnym trzewiku itd.).

E'ngerling, *sm. Ng.* pędrak (robak).

E'ngern, *va.* zwężać, ścieśniać.

E'nghalsig, *a.* ciasną od. wązką szyję mający; z ciasną szyją (butelka itd.); ciasnoszyj.

E'ngherzig, *a.* ciasnego serca; nieczuły, nieludzki; E'ngherzigkei't, *sf.* ciasność serca, brak czułości od. ludzkości.

E'ngland, *sn. Geog.* Anglia; E'ngländer, *sm. Geog.* Anglik; Angielczyk; — koń angielski; E'ngländerin, *sf. Geog.* Angielka; E'nglisch, *a. Geog.* angielski; —, *ad.* po angielsku.

E'nglisch, *a.* (die Engel betreffend) anielski; —, *ad.* po anielsku; der englische Gruß, *Kg.* pozdrowienie anielskie; Anioł pański; englische Stimme, Schönheit anielski głos, anielska piękność.

E'ngpaß, *sm. Geog.* ciaśnina; przesmyk; wąwóz.

Engroi'st, s. Gro'ßhändler.

Enkau'stik, *sf.* (eingebrannte Malerei) enkaustyka, sztuka malowania przez wypalanie; Enkau'stisch, *a.* enkaustyczny.

E'nke, *sm.* parobczak; młody parobek.

E'nkel, *sm.* wnuk; E'nkelchen, *sn. dim.* wnuczek; E'nkelin, *sf.* wnuczka; E'nkelkind, *sn.* wnuczątko; E'nkelsohn, *sm.* prawnuk; E'nkeltochter, *sf.* prawnuczka; E'nkelwelt, E'nkelzeit, *sf.* potomne wieki, czasy.

Ennuya'nt, *a.* (langweilig) nudny, nudzący; Ennuyi'ren, *va.* nudzić; sich — nudzić się.

Eno'rm, *a.* ogromny.

Enragi'rt, *a.* rozzłoszczony, rozjuszony.

Enrolli'ren, *va.* do kontroli zapisać, zaciągnąć; Enrolli'rt, *pp.* u. *a.* zapisany do roli kantowéj, nowozaciężny.

Ent-, partykuła nierozłączna, wyraża *oddalenie się zkąd* lub *ogołocenie z czego*.

Enta'deln, *va.* odjąć komu szlachectwo; *upodlić, hańbić.

Entä'dern, s. Au'sädern.

Enta'mten, *va.* złożyć z urzędu, urząd komu odjąć.

Enta'rten, Enta'rtung, s. Au'sarten, Au'sartung.

Enta'thmen, *va.* tchu pozbawić.

Entäu'ßern (sich), *vr.* (h): sich einer Sache — pozbyć się czego; wyzuć się z czego; zrzec się czego; Entäu'ßerung, *sf.* pozbycie się czego; — eines Rechtes zrzeczenie się prawa.

Entbeh'ren, *va.* u. *vn.* (h.) obejść się, obchodzić się bez czego; miéć od. czuć niedostatek czego; nie miéć czego (potrzebnego); musiéć się obywać bez czego; er entbehrt alle Freuden des Lebens zbywa mu na wszelkich miechach życia; das kann ich leicht — łatwo się mogę bez tego obejść; Entbeh'rlich, *a.* bez którego moża się obejść; zbyteczny, niekoniecznie potrzebny; mniéj potrzebny; nieużyteczny, bezużyteczny; Entbeh'rlichkeit, *sf.* zbyteczność; niepotrzebność; Entbeh'rung, *sf.* obywanie się bez czego; niedostatek czego; niedostatek; znoszenie niedostatku; ich bin an — gewöhnt przyzwyczajony jestem do znoszenia niedostatku; — macht Genuß, *im się dłużéj nie kosztuje, tém lepiéj potém smakuje.

Entbie'ten, *va. irr.* (h.) (entbiete, entbot, entboten) przyzwać; zu sich — przyzwać do siebie; wezwać; zu einer Versammlung — wezwać na zgromadzenie; — oświadczyć; Jemandem seinen Gruß — ukłon od. pozdrowienie komu zasyłać; Entbie'tung, *sf.* oznajmienie, wskazanie.

E'ntbinden, *va. irr.* (h.) (entbinde, entband, entbunden) rozwiązić, uwolnić; Jemanden — rozwiązać kogo; Jemanden von etwas — uwolnić kogo od czego; seiner Pflichten — uwolnić od obowiązków; vom Eide oder des Eides — od przysięgi; von aller Noth entbunden wolny od wszelkich potrzeb; eine Frau —, *Hlk.* kobietę rozwiązać, dziecko jéj odbierać, służyć przy połogu; von einem Sohne entbunden werden powić, porodzić syna; die Luft —, *Schdk.* powietrze oddzielić od jakiego ciała; Entbi'ndung, *sf.* rozwiązanie, odwiązanie, uwolnienie od czego; — von einem Kinde odbieranie dziecka; połóg, porodzenie, odbywanie połogu; nach glücklicher — po szczęśliwie odbytym połogu; — von einem Sohne porodzenie syna; Entbi'ndungs-, *a.* położniczy; Entbi'ndungsanstalt, *sf.*, -dungsinstitu't, *sn.* instytut położniczy; -dungskunst, -dungswissenschaft, *sf.* sztuka, umiejętność położnicza; -dungsstuhl, *sm. Hlk.* stolec oder krzesło do połogu; -dungswerkzeuge, *sn. pl. Hlk.* narzędzia położnicze.

Entblä'ttern, *va.* poobrywać z liści; einem Mädchen die Blume der Unschuld —, *pannie wianek odebrać, *kwiat niewinności, *panieństwa jagodę zerwać.

Entblö'den (sich), *vr.* (h.) ośmielić się; nabrać śmiałości; śmiéć; er entblödete sich mir das zu sagen śmiał mi to powiedziéć.

Entblö'ßen, *va.* obnażyć; die Brust, die Schultern — obnażyć, odsłonić piersi, plecy; sich — obnażyć się; odkryć głowę, ciało; den Degen — dobyć szpady; die Wände — ze ścian wszystko pozdejmować; das

Lager —, *Kw.* odsłonić obóz; von etw. — ogołocić z czego; Bäume von den Blättern — ogołocić drzewa z liści, poobrywać je; den Berg von den Bäumen — ogołocić górę z drzew; eine Festung von ihrer Besatzung — ogołocić twierdzę z załogi; das Land von den Truppen — ogołocić kraj z wojska; Jemanden vom Gelde — ogołocić kogo z pieniędzy; sich vom Gelde — powydawać wszystkie pieniądze; von allem Gelde entblößt, *goły; aller Güter entblößt ogołocony ze wszystkiego; entblößt goły, nagi, ogołocony; Entblö'ßung, *sf.* odkrycie, obnażenie, ogołocenie.

Entbre'chen (sich), *vr. irr.* (h.) (entbreche mich, entbrach mich, sich entbrochen) wyłamać się, wyłamywać się; sich des Gehorsams — wyłamać się z pod posłuszeństwa; sich der rechtmäßigen Gewalt — wyłamać się z pod prawéj władzy; sich — (sich enthalten) wstrzymać się, powściągnąć się.

Entbre'nnen, *vn.* (s.) (entbrenne, entbrannte, entbrannt) zapalić się; wspłonąć się; vor Liebe — zapalić się miłością; vor Zorn — wspłonąć się gniewem; der Krieg, Aufruhr entbrannte von Neuem wojna, bunt zapaliła się na nowo; —, *va. irr.* s. A'nfachen; Entbre'nnen, *sn.* zapalenie się.

E'ntchen, *sn. dim. Ldw.* kaczę, kaczeczka.

Entda'chen, s. A'bdecken.

Entde'cken, *va.* odkryć, odkrywać; ich sehe mich nach allen Seiten um, u. kann den Thurm nicht — oglądam się na wszystkie strony, a wieży nie mogę odkryć; eine Insel — odkryć (nową) wyspę; — odkryć, wykryć; ein Geheimniß — wyjawić tajemnicę; sich Jemandem — odkryć się komu, wyjawić mu swoje tajemnice; Entde'cker, *sm.* odkryciel, wyśledziciel; wykryciel; odkrywca, odkrywacz; wynalazca; Entde'ckung, *sf.* odkrycie; er hat viele Entdeckungen gemacht zrobił wiele odkryć; — objawienie, wyjawienie; Entdeckungsreise, *sf.* podróż od. wyprawa w celu robienia odkryć; podróż dla odkrycia krajów; Entde'ckungsreisender, *sm.* odkrywacz nowych krajów.

E'nte, *sf. Ng.* kaczka.

Entehren, *va.* shańbić, znieważać; zniesławić; eine Jungfer — honor odebrać pannie, zgwałcić pannę; — na honorze skrzywdzić; znieważać, profanować (święte imię Boga); zakał czynić od. przynosić, niesławę robić (jak czyn jaki); sich durch etwas — shańbić się czém; entehrende Handlung czyn hańbiący; Enteh'rer, *sm.* hańbiciel, łżyciel; sromotnik; gwałciciel (panny); — des guten Rufes Jemandes krzywdziciel czyjéj sławy; Enteh'rerin, *sf.* hańbicielka; Enteh'rung, *sf.* łżenie, zelżenie, zniewaga, shańbienie; niesława; — einer Jungfer zgwałcenie panny; Enteh'rungsurtheil, *sn. Rw.* wyrok odsądzający od czci i sławy.

Entei'gnen, *va.*: Jemanden einer Sache — wyzuć kogo z własności czego; wywłaszczyć go; sich — zrzec się własności czego.

Entei'len, *vn.* (s.) szybko ulecieć, ubiedz; der Gefahr — uniknąć niebezpieczeństwa (szybkiém oddaleniem się); prędko przemijać, uciekać (o czasie).

E'nten-, *a. Ng.* kaczy; E'ntenartig, *a. Ng.* kaczkowaty; E'ntenbraten, *sm. Kk.* kacze pieczenie; E'ntendunst, *sm. Jäg.* kaczy śrót, śrót na kaczki; E'ntenei', *sn.* kacze jaje; E'ntenfeder, *sf.* kacze pióro; E'ntenflo'tt, *sn. Ng.* (Pflanze) rząsa mniejsza; dzierzęga; E'ntengeschnatter, *sn.* świegotanie od. klekotanie kaczek; E'ntengras, *sn. Ng.* proso kurza stopa; E'ntengrün, *sn. Mal.* rząsa; E'ntenhagel, *Jäg.*, s. E'ntendunst; E'ntenja'gd, *sf.* polowanie na kaczki; E'ntenlinse, s. E'ntenflo'tt; E'ntenschnabel, *sm. Hlk.* kaczy dziób; E'ntenschro't, s. E'ntendunst.

E'nterbei'l, *sn. Sw.* sikiera do chwytania okrętów itd.

Ente'rben, *va.* wydziedziczyć; oddziedziczyć, wyrzucać z dziedzictwa; enterbt wydziedziczony; Ente'rbung, *sf.* wydziedziczenie, wyzucie z dziedzictwa.

E'nterhaken, *sm. Sw.* bosak; hak do chwytania okrętów (uwiązany na długiéj linię); osęka.

E'nterich, *sm. Ng.* kaczor.

E'ntern, *va. Sw.* (okręt) zahaczyć, zarzuconym hakiem zatrzymać; E'ntern, *sn.*, E'nterung, *sf.* zahaczenie.

Entfä'deln, *va.*: eine Nadel — igłę wywlec, nitkę z niéj wyciągnąć; sich — wywlec się (o igle).

Entfa'hren, *vn. irr.* (s.) (entfahre, entfuhr, entfahren) wyśliznąć się od.ześliznąć się, wymknąć się, zemknąć się; wypaść, spaść; das Ruder entfuhr seinen Händen wiosło wymknęło mu się z rąk; die Axt entfuhr dem Stiele siekiera spadła z toporzyska; ich weiß nicht, wie mir das entfuhr nie wiem jak mi się to wymknęło, wyrwało, wyśliznęło (z ust wyraz jaki); ein unwillkürlicher Seufzer entfuhr ihr bei dieser Schilderung westchnienie mimowolne wymknęło jéj się przy tym opisie.

Entfa'llen, *vn. irr.* (s.) (entfalle, entfiel, entfallen) wypaść; das Schwert entfiel seiner Hand miecz mu wypadł z ręki; aus dem Gedächtniß — wypaść z pamięci, wyjść z pamięci (nazwisko); es ist mir entfallen wyszło mi z pamięci.

Entfa'lten, *va.* rozfałdować, fałdy rozciągnąć, wyrównać; die Stirn — rozmarszczyć, wygładzić, wypogodzić czoło; die Flügel — rozciągnąć skrzydła; die Knospen u. Blätter — rozciągnąć pączki i liście (róża); den Blick — otworzyć oczy; Jemandem sein Herz —, *otworzyć komu swoje serce, wynurzyć mu tajemnice jego; seine Anlagen —, *rozwinąć swoje zdolności, talenta; sich — rozfałdować się, rozwinąć się; halbentfaltete Rose róża w pół wychylona; Entfa'ltung, *sf.* rozfałdowanie, rozwinięcie, rozwinienie.

Entfä'rben, *va.* pozbawić koloru; dieser Gedanke entfärbte ihn, *ta myśl zmieniła kolor jego twarzy, spędziła kolor z jego twarzy; sich — tracić kolory (na twarzy); zmienić kolor; zbladnąć.

Entfe'rnen, *va.* oddalać; Jemanden von sich, aus der Stadt, aus einer Gesellschaft — oddalać kogo od siebie, z miasta, z towarzystwa jakiego; Jemanden von seinem Amte — oddalać kogo od urzędu; eine Gefahr von Jemandem — oddalać niebezpieczeństwo od kogo; einen Gedanken von sich — oddalać myśl jaką od siebie; sich — oddalić się, odejść; sich zu weit vom Thema — za bardzo się odejść od założenia; Entfe'rnt, *pp.* u. *a.* oddalony; sich von Jemandem, von etwas — halten unikać kogo, nie mieszać się do czego; —, *a.* u. *ad.* odległy, odlegle; opodal; daleki, daleko; entfernte Länder bereisen podróżować po dalekich krajach; ich bin weit — zu glauben, daß 2c. daleki jestem od tego, abym miał wierzyć, że itd.; weit —, daß er das thun sollte, glaube ich vielmehr, daß 2c. nie tylko tego nie zrobi, ale nawet sądzę, że itd.; weit —, meinem Rathe zu folgen, that er vielmehr das Gegentheil nie tylko rady nie przyjął, ale nawet wprost przeciwnie od niéj postąpił; Entfe'rnung, *sf.* oddalenie; nach seiner — vom Amte po jego oddaleniu od urzędu; — odległość; die — der Sonne von der Erde oddalenie, odległość słońca od ziemi; in einer — von 1000 Schritten w odległości 1000 kroków; in einiger, geringer, gleicher — w niejakiéj, niewielkiéj, równéj odległości; Entfe'rnungspunkt, *sm.* odstęp, punkt odległości.

Entfe'sseln, *va.* rozpętać, zdjąć kajdany, łańcuchy z kogo; *uwolnić od czego, pozbyć się czego; Jemanden — uwolnić z więzów; den Geist von Vorurtheilen — uwolnić ducha z więzów przesądu; entfesselte Leidenschaften namiętności wyuzdane; Entfe'sselung, *sf.* rozpętanie, uwolnienie z więzów.

Entfie'dern, *va.* z piór obrać, oskubać; Entfie'derung, *sf.* z piór obranie.

Entfla'mmen, *va.* zapalić; rozognić, rozżarzyć; Jemanden zum Ruhme, zur Rache — zapalić kogo do chwały, do zemsty; Jemandes Begierden, Muth — rozognić czyje chuci, w kim męztwo; —, *vn.* (s.) zapalić się (gniew, odwaga); entflammt sein palać; być rozgorzałym; Entfla'mmung, *sf.* rozpalenie, rozognienie, rozżarzenie.

Entfla'ttern, *vn.* (s.) trzepocąc skrzydłami ulecieć, wylecieć (ptak, motyl); *o wstążce poruszanéj od wiatru.

Entfle'chten, s. Au'sflechten.

Entflei'schen, *va.* obrać z mięsa, mięso wyjąć z czego; entfleischt, *chudy, opadły z ciała.

Entflie'gen, *vn. irr.* (s.) (entfliege, entflog, entflogen) ulecieć, wylecieć (na skrzydłach); der Vogel entflog meiner Hand ptak uleciał mi z ręki; —, *raptownie wypaść, odlecieć.

Entflie'hen, *vn. irr.* (s.) (entfliehe, entfloh, entflohen) uciec, ujść; aus dem Gefängnisse — ujść z więzienia; in den Wald — uciec, ujść do lasu; — ucieczką uniknąć czego; der Gefahr — ucieczką uniknąć niebezpieczeństwa; er entfloh der Strafe uszedł kary; Jemandes Händen — wymknąć się komu z rąk, wyrwać się i uciec; Jemandem — uciec oder wymknąć się komu; die Zeit, die Gelegenheit entflieht czas, sposobność ubiega, uchodzi; Entflie'hen, *sn.* ucieczka, ucieczenie; ujście; Entflo'hen, *pp.* u. *a. irr.* uciekły, zbiegły, uszły.

Entflie'ßen, *vn. irr.* (s.) (entfließe, entfloß, entflossen) wypływać, płynąć z czego; Thränen entflossen ihrem Auge łzy jéj się puściły z oczu; kein Wort entfloß ihren Lippen, *żaden wyraz nie wydobył się z jéj ust; die Zeit entfließt czas upływa; Entflie'ßen, *sn.* upłynienie, wypływanie.

Entflo'hen, s. u. Entflie'hen.

Entflü'geln, *va.*: einen Vogel, Schmetterling — ptakowi, motylowi skrzydła poobrywać.

Entfre'mden, *va.* odstręczyć; er hat sich allen Menschen entfremdet odstręczył wszystkich od siebie, zniechęcił ich sobie; *s. a. Steh'len.

Entfüh'ren, *va.* uprowadzić; uwieść, unieść, porwać, zmykać; ein Mädchen — pannę wykraść, uwieść; Entfüh'rer, *sm.* uwodziciel; wykradca; imacz gwałtowny; pannokrądzca; Entfüh'rte, *sf.* wykradziona, uwieziona kobieta; Entfüh'rung, *sf.* uwiedzenie, porwanie, wykradnienie.

Entfü'rsten, *va.* wyzuć z godności książęcéj.

Entga'ngen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Entgehen): uszły, uchroniony.

Entge'gen, *ad.* naprzeciw, przeciw, na przeciwko, przeciwnie; —, *a.* przeciwny; Entge'genarbeiten, *vn.* (h.): Jemandem — usiłowaniem czyim opierać się, zapobiegać, przeciwić mu się; einer Sache — starannie od. usilnie czemu zapobiegać; -nbauen, *va.* budować przeciw jakiéj rzeczy; -nbellen, *vn.* szczekać naprzeciw komu, na czyje przyjęcie; -nbewegen, *va.*: etwas, sich — poruszać co od. się naprzeciw komu lub czemu; -nblasen, *vn. irr.* (h.) (blase e., blies e., entgegengeblasen) dmuchać, wiać na kogo, naprzeciw komu, komu w oczy; Jemandem etwas — dąć, dmuchać czém na kogo; wiejąc pędzić co na kogo; -nblicken, *vn.*: Jemandem — spojrzéć ku komu; -nblöken, *vn.* (h.) beczéć naprzeciw komu; beczeniem przyjmować go; -nblühen, *vn.* (h.) kwitnąc zbliżać się ku czemu; so blühete der hoffnungsvolle Jüngling dem Tode entgegen tak młodzian pełen nadziei kwitnął na bliski łup śmierci; -nbringen, *va. irr.* (h.) (bringe e., brachte e., entgegengebracht) wyjść z czém naprzeciw komu; zajść komu drogę niosąc mu co; -nbrüllen, *vn.* (h.) ryczéć na przeciw komu; -ndrängen (sich), *vr.* (h.) pchać się, tłoczyć się naprzeciw komu od. czemu; viele Hindernisse drängen sich mir entgegen wiele przeszkód gwałtem mi się nasuwa, tamuje mi drogę, staje mi oporem; -nduften, *vn.* (h.) wonieć naprzeciw komu; -neilen, *vn.* (h.) spieszyć na czyje przyjęcie, spotkanie; spiesznie biedz naprzeciw niemu; er eilt seinem Untergange entgegen, *leci oślep na zgubę; *dąży do zguby; -nfahren, *vn. irr.* (h.) (fahre e., fuhr e., entgegengefahren) wyjechać naprzeciw komu, na spotkanie od. przyjęcie go; -nfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege e., flog e., entgegengeflogen) naprzeciw komu lecićć (jak ptak); -nfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe e., floß e., entgegengeflossen) płynąć ku czemu, naprzeciw czemu; -nfreuen (sich), *vr.* (h.) cieszyć się nadzieją czego; ich freue mich deiner Ankunft entgegen cieszę się nadzieją twego przybycia; -nführen, *va.* poprowadzić naprzeciw komu, na spotkanie się z kim; die Kinder dem Vater — dzieci na spotkanie z ojcem; -ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe e., ging e., entgegengegangen) iść, wyjść, pojść naprzeciw komu od. na spotkanie czyje, na spotkanie się z kim, zajść komu drogę; dem Tode, der Gefahr, dem Untergange — iść na śmierć, na niebezpieczeństwo, na zgubę.

Entge'gengese'tzt, *pp.* u. *a.* przeciwny; in entgegengesetzter Richtung w przeciwnym kierunku.

Entge'genglänzen, *vn.* (h.) jaśniéć naprzeciw komu, na czyje przybycie, przyjęcie; der beleuchtete Thurm glänzte uns von weitem entgegen oświecona wieża z daleka ku nam rzucała światło; auf allen Gesichtern glänzte ihm Freude entgegen na wszystkich twarzach jaśniała radość na jego przybycie; -nglühen, *vn.* (h.) zarzyć się naprzeciw komu; der Wollust —, *przejętym być gwałtowną żądzą kosztowania spodziewanéj rozkoszy; -ngraben, *vn. irr.* (h.) (grabe e., grub e., entgegengegraben) kopać naprzeciw czemu; -ngrunzen, *va.* u. *vn.* (h.) chrząkać na przeciw komu; -nhaben, *va. irr.* (h.) (habe e., hatte e., entgegengehabt) miéć co przeciw sobie; den Wind — miéć wiatr przeciwny od. z przodu; Jemanden — miéć kogo przeciw sobie, miéć go przeciwnikiem; -nhalten, *va. irr.* (h.) (halte e., hielt e., entgegengehalten) trzymać co naprzeciw komu; trzymać co obok czego, porównywać z niém; -nhandeln, *vn.* (h.) postępować (działać) przeciw czemu; dem Gesetze — postępować przeciw prawu; Jemandes Willen — działać przeciw czyjéj woli, przeciwić się; -nharren, *vn.* (h.) niecierpliwie oczekiwać od. wyglądać kogo od. czego; der Ankunft eines Freundes — niecierpliwie oczekiwać przybycia przyjaciela; -nheulen, *va.* u. *vn.* (h.) wyć naprzeciw komu; -nhinken, *vn.* (h.) kulejąc iść naprzeciw komu; -nhüpfen, *vn.* (h.) skacząc biedz naprzeciw komu; -njagen, *va.* pędzić naprzeciw komu; —, *vn.* (h.) pędem jechać; -njauchzen, *va.* u. *vn.* (h.): Jemandem — z oznakami od. okrzykami radości kogo przyjmować; -nkämpfen, *vn.* (h.) walczyć naprzeciw komu od. czemu; opierać się, przeciwić się; -nkommen, *vn. irr.* (s.) (komme e., kam e., entgegengekommen): Jemandem — przyjść, wyjść naprzeciw komu; spotkać się z kim; ich kam ihm zufällig entgegen przypadkiem się z nim spotkałem; — zapobiedz czemu; Jemandem —, *uprzedzać kogo swoją grzecznością; uprzejmie się z nim obchodzić; -nkrähen, *va.* u. *vn.* (h.) piejąc przyjmować kogo; -nkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche e., kroch e., entgegengekrochen) czołgając się przyjmować idącego; -nlachen, -nlächeln, *va.* u. *vn.* (h.) śmiać się, uśmiechać się do kogo (przybywającego); die schönste Hoffnung lacht mir entgegen najpiękniejsza nadzieja uśmiecha się do mnie; -nlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe e., lief e., entgegengelaufen) biedz naprzeciw komu; — s. Zuwi'derlaufen; -nleben, *vn.* (h.) żyć w nadziei czego; einer besseren Zukunft — żyć w nadziei lepszéj przyszłości; s. a. Zuwi'derleben; -nleuchten, *vn.* (h.) świecić komu przybywającemu; ze światłem go przyjmować; świecić naprzeziw komu od. czemu.

Entge'genliegend, *a.* naprzeciwległy.

Entge'genmarschi'ren, *vn.* (s.) wymaszerować naprzeciw komu od. na przyjęcie kogo; -nnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme e., nahm e., entgegengenommen) przyjąć co (wyciągając ręce po to); nehmen Sie die Versicherung der größten Hochachtung entgegen, mit der ich die Ehre habe zc. przyjmij WWCP. Dobr. zapewnienie głębokiego szacunku, z którym mam zaszczyt itd., mam zaszczyt z głębokim szacunkiem być WWCPana Dobr. itd.; nehmen Sie meine Glückwünsche freundlichst entgegen racz WWPan Dobrodziéj przyjąć łaskawie wyrażone mu życzenia; -nrauschen, *vn.* (s.) szeleścić, ze szmerem płynąć naprzeciw komu od. czemu; -nreden, *va.* u. *vn.* (h.) mówić przeciwko; -nreifen, *vn.* (h.): das Getreide reift schon der Ernte entgegen zboże już dojrzewa na przyszłe żniwo; -nreisen, *vn.* (s.) jechać (w daleką drogę) naprzeciw komu, na jego spotkanie; -nreiten, *vn.* (s.) wyjechać konno naprzeciw komu; -nrennen, s. Entge'geneilen; -nriechen, s. Entge'genduften; -nrollen, *vn.* (s.) toczyć się ku komu; -nrücken, *va.* u. *vn.* (h.) posunąć co naprzeciw komu od. czemu; wyruszyć naprzeciw komu; -nrufen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (rufe e., rief e., entgegengerufen) wołać ku zbliżającemu się; -nsäuseln, *vn.* (s.) szeleścić naprzeciw komu; -nschallen, *vn. irr.* (s.) (schalle e., scholl e., entgegengeschollen) brzmiéć, brzęczéć, rozlegać się z przeciwnéj strony ku komu; -nschauen, s. Entge'gensehen; -nscheinen, *vn. irr.* (s.) (scheine e., schien e., entgegengeschienen) świecić ku komu; -nschicken, *va.* wysłać naprzeciw komu; -nschiffen, *vn.* (h.) płynąć (okrętem) naprzeciw komu od. czemu; dem Winde — płynąć (okrętem) przeciw wiatrowi; -nschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage e., schlug e., entgegengeschlagen): Jemandem den Ball — piłkę podbijać ku komu; -nschleudern, *va.* gwałtownie wyrzucić ku komu od. czemu; -nschreien, s. Entge'genrufen; -nschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme e., schwamm e., entgegengeschwommen) płynąć (rękoma) naprzeciw komu od. czemu; dem Strom — płynąć przeciw wodzie; -nsegeln, *vn.* (s.) płynąć, wyruszyć (okrętem, z flotą) naprzeciw komu od. czemu; -nsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe e., sah e., entgegengesehen) wyglądać kogo oder czego; der Ankunft eines Freundes — wyglądać przybycia przyjaciela; der Zukunft, dem Tode getrost — spokojnie oczekiwać przyszłości, śmierci; -nsehnen (sich) *vn.* (h.): sich Jemandem — tęsknić do kogo (mającego przybyć); -nsein, *vn. irr.* (s.) (bin e., bist e., ist e., war e., entgegengewesen) być przeciwnym komu (o osobie i rzeczy); der Wind war uns entgegen wiatr był nam przeciwny; Jemandem — przeciwić się komu; przeszkadzać; być na przeszkodzie; ich bin dir darin nicht entgegen ja ci się w tém nie przeciwię; -nsenden, s. Entge'genschicken; -nsetzen, *va.* wystawić, postawić naprzeciw czemu; dem anströmenden Wasser einen Damm — usy-

pać groblą na wstrzymanie napływającéj wody; den Feinden eine Schutzwehr — wystawić szaniec dla zasłonienia się od nieprzyjaciela; sich —, s. Wi'dersetzen (sich); -nseufzen, *vn.* wzdychać do czego; -nspringen, *vn. irr.* (s.) (springe e., sprang e., entgegengesprungen) wyskoczyć naprzeciw komu, na przyjęcie kogo; -nstehen, *vn. irr.* (h.) (stehe e., stand e., entgegengestanden) być na przeszkodzie, na zawadzie; -nstellen, *va.* stawić naprzeciw komu od. czemu; ich stellte dieser Behauptung mehrere Gründe entgegen przeciw temu zdaniu przywiodłem kilka dowodów, zrobiłem kilka uwag; sich — stawić się przeciw komu; -nstemmen (sich), *vr.* (h.) opierać się, przeciwić się; -nsteuern, *vn.* (h.) zapobiegać; -nströmen, *vn.* (s.) potokiem płynąć ze strony przeciwnéj; eine Menge Menschen strömten ihm entgegen mnóstwo ludzi wyszło naprzeciw niemu; -ntragen, *va. irr.* (h.) (trage e., trug e., entgegengetragen) nieść na przeciwko; -ntreiben, *va. irr.* (h.) (treibe e., trieb e., entgegengetrieben) pędzić naprzeciw komu od. czemu; -nwehen, *va.* u. *vn.* (h.) wiać przeciw komu od. z przeciwnéj strony, w oczy (o wietrze); -nwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe e., warf e., entgegengeworfen) rzucić naprzeciw komu od. czemu; sich Jemandem — rzucić się naprzeciw komu, *szybko wystąpić, wyruszyć przeciw niemu, zastąpić mu; -nwirken, *va.* zapobiegać czemu; używać środków przeciw czemu; przeszkadzać czemu; -nziehen, *vn. irr.* (s.) (ziehe e., zog e., entgegengezogen) wyruszyć naprzeciw komu; dem Feinde mit den Truppen — wyruszyć naprzeciw nieprzyjacielowi z wojskiem.

Entge'gnen, Entge'gnung, s. Erwi'dern, Erwi'derung.

Entge'hen, *vn. irr.* (s.) (entgehe, entging, entgangen) uchodzić; uciec, ujść; er ist mir entgangen uszedł mi; wymknął mi się; der Gefahr — ujść, uniknąć niebezpieczeństwa; der Strafe, dem Tode — uniknąć kary, śmierci; die Kräfte entgehen mir siły mnie opuszczają; sił mi nie staje; es ist mir nichts entgangen von deiner Rede nic nie uszło mojéj uwagi z tego coś mówił; das wird dir nicht — to cię nie minie, dostaniesz to; ich werde mir die Gelegenheit nicht — lassen nie pominę téj sposobności, nie zaniedbam z niéj korzystać; Entge'hen, *sn.* chronienie się, unikanie, uniknienie.

Entgei'stern, *va.* pozbawić ducha, życia lub czucia.

Entge'lt, *sn.* zapłata; ohne — bezpłatnie; bez wynagrodzenia, darmo.

Entge'lten, *va. irr.* (h.) (entgelte, entgalt, entgolten) zapłacić, wynagrodzić, przypłacić co; *karę ponieść za co; was ein Anderer versehen hat, das muß ich — co inny zrobił, za to ja muszę odpowiadać; das soll er mir —! zapłaci on mi za to! du wirst mir doch das nicht — lassen? nie będziesz się przecie na mnie mścił za to? fremde Missethat — nieprawość czyją ponosić.

Entglei'ten, *vn. irr.* (s.) (entgleite, entglitt, entglitten) wymknąć się, wyśliznąć się (i wypaść); der Säbel, das Buch entglitt seiner Hand szabla, książka wyśliznęła mu się z ręki.

Entgli'mmen, *vn. irr.* (s.) (entglimme, entglomm, entglommen) zatlić się; zwolna się zapalić (jak gniew); rozżarzyć się.

Entglü'hen, *vn.* (s.) rozżarzyć się; von Wein — rozpalić się od wina; vor Zorn, von Liebe — zapalić się gniewem, miłością.

Entgö'ttern, *va.* czci boskiéj pozbawić.

Entgü'rteln, Entgü'rten, *va.*: Jemanden, sich — odpasać kogo lub się, pasek komu lub sobie odpasać; sich — odpasać sobie pas; ein Pferd — gurt od. popręg odpasać koniowi.

Enthaa'ren, *va.* pozbawić włosów; włosy ogolić, powyrywać itd.

Entha'lten, *va. irr.* (h.) (enthalte, enthielt, enthalten) mieścić w sobie; zawierać; enthalten sein mieścić się, zawierać się, być zawartém w czém; das Fäßchen enthält funfzehn Quart ta beczułka mieści w sobie 15 kwart; ich weiß nicht, was in dem Buche enthalten ist nie wiem co się w téj książce zawiera; diese Summe ist schon in jener größeren enthalten, *Rk.* ta suma już jest zawarta w owéj większéj; sich — wstrzymywać się od czego; ich konnte mich des Lachens, Weinens, der Thränen nicht — nie mogłem się wstrzymać od śmiechu, płaczu, od łez; sich des Umganges mit bösen Menschen — unikać obcowania ze złymi ludźmi; solcher Reden mußt du dich — nie pozwalaj sobie takich słów; wystrzegaj się; Entha'ltsam, *a.* wstrzemięźliwy; Entha'ltsamkeit, *sf.* wstrzemięźliwość; Entha'ltsamkeitsverein, *sm.* (Mäßigkeitsverein) towarzystwo wstremięźliwości; Entha'ltung, *sf.* powściąganie, wstrzymanie; zajęcie, objęcie.

Enthau'pten, *va.* ściąć kogo, głowę mu uciąć; enthauptet ścięty; Enthau'ptung, *sf.* ścięcie.

Enthe'ben, *va. irr.* (h.) (enthebe, enthob, enthoben) uwolnić kogo od czego, oszczędzić komu co; des Amtes — oddalić od urzędu; s. a. Ueberhe'ben.

Enthei'ligen, *va.* jakiéj rzeczy świętéj odmawiać czci należnéj; den Feiertag — gwałcić dzień święty, nie święcić go; nie zachowywać, nie szanować święta; den Namen Gottes — znieważać imię boskie; die Kirche — profanować kościół; Enthei'liger, *sm.* znieważca, skaziciel; gwałciciel, profanujący; Enthei'ligung, *sf.* zgwałcenie, znieważenie, spodlenie, skażenie.

Enthi'rnen, *va.* mózg komu wyjąć.

Entho'lzen, ꝛc. s. A'bholzen, ꝛc.

Entho'nigen, *va.*: das Wachs — wosk z miodu oczyścić (mając go bielić).

Enthü'llen, *va.* odkryć; odsłonić; ich will deinem Blick die Zukunft — zdejmę z twych oczu zasłonę i przyszłość ukażę; obiawię ci przyszłe rzeczy; das Laster — występek wystawić w jego nagości; Enthü'llung, *sf.* odkrycie, odsłonienie.

Enthü'lsen, s. Au'shülsen.

Enthü'pfen, *vn.* wyskoczyć i ujść.

Enthusiasmi'ren, s. Begei'stern; Enthusia'smus, s. Begei'sterung, Entzü'ckung; Enthusia'st, s. Schwärmer; Enthusia'stisch, s. Entzü'ckt, Fana'tisch.

Entjo'chen, s. A'bjochen, Au'sjochen.

Entju'den, Entjudaisi'ren, *va.* uwolnić kogo od żydowszczyzny.

Entju'ngfern, *va.* pozbawić panieństwa; odebrać je; Entju'ngferung, *sf.* odjęcie panieństwa.

Entke'rnen, s. Au'skernen.

Entklei'den, *va.* s. Au'skleiden; die Gedanken, die Wahrheit von allem Schmuck —, *myśli prawdę ze wszelkich ozdób obnażyć; entkleidet rozebrany; Entklei'dung, *sf.* rozebranie (z sukień), zewleczanie.

Entkli'mmen, *vn. irr.* (s.) (entklimme, entklomm, entklommen) wydrapać się zkąd i ujść.

Entko'mmen, *vn. irr.* (s.) (entkomme, entkam, entkommen) ujść, uciec; aus dem Gefängnisse — ujść z więzienia; dem Gefängnisse — ucieczką ujść więzienia.

Entkö'rpern, *va.* wyzuć z ciała; *od cielesności uwolnić; entkörpert bezcielny; Entkö'rperung, *sf.* osamotnienie.

Entkrä'ften, *va.* osłabić, pozbawić sił, odjąć lub wycieńczyć je; den Staat durch öftere Aushebungen — w. kraj ciągłym wyborem rekruta; durch hitzige Getränke wird der Geist entkräftet od gorących trunków duch traci moc swoję, słabieje; er suchte die Anklage dadurch zu —, daß ꝛc. tém skargę osłabić (obalić, unieważnić) usiłował, że itd.; sich — osłabić się; wycieńczyć (swoje) siły; wyczerpnąć, strazić siły; entkräftet zesłabiały, wysiłony, osłabiony, wycieńczony; z sił obrany; Entkrä'ftung, *sf.* osłabienie, wysilenie, wycieńczenie; an völliger — sterben umrzéć z osłabienia, z utraty sił.

Entkrä'nzen, *va.*: die Braut — pannie młodéj zdjąć wieniec.

Entkrie'chen, *vn.* czołgając się ujść.

Entkrö'nen, *va.* pozbawić korony.

Entla'den, *va. irr.* (h.) (entlade, entlud, entladen) wyładować, rozjuczyć, ciężar precz wząć; wypakować; die Elektrisirmaschine —, *Ntl.* wyładować machinę elektryczną; die Gewitterwolke hat sich entladen chmura się wyładowała, wypróżniła; Jemanden (von) der Furcht —, *uwolnić kogo od bojaźni; Entla'dung, *sf.* wyładowanie, wypakowanie.

Entla'ng, *ad.* wzdłuż; wdłuż czego; den Weg, des Weges, dem Wege — wdłuż drogi.

Entla'rven, *va.* demaskować kogo; maskę mu zedrzéć (auch *).

Entla'ssen, *va. irr.* (h.) (entlasse, entließ, entlassen) puścić na wolność; wypuścić z aresztu, z więzienia; pozwolić od. kazać odejść; odprawić go; er hat ihn mit diesen Worten entlassen odprawił go temi słowy; — rozupścić (wojsko, uczniów, senat, zgromadzenie); wypuścić; Schüler aus der Schule — wypuścić uczniów ze szkoły; einen Schüler von der Schule — ucznia odprawić ze szkół, dać mu świadectwo ze szkół ukończonych; Jemanden des Dienstes, des Amtes — odprawić kogo ze służby; oddalić, uwolnić od urzędu; Jemanden von der Armee —, *Kw.* oddalić, uwolnić kogo od wojska, dać mu dymisyą; Entla'ssung, *sf.* wypuszczenie na wol-

ność, rozpuszczenie; uwolnienie (od urzędu, ze służby); odprawa; Entla'ssungszeugniß, *sn.* świadectwo uwolnienia; — (Reifezeugniß) świadectwo ujrzałości.

Entla'sten, *va.* zdjąć ciężar, uwolnić od ciężaru; Jemanden einer Bürde — zjąć z kogo ciężar.

Entlau'ben, *va.* oberwać liście, poobrywać; einen Baum — z drzewa poobrywać liście; entlaubt bez liścia; *okwitły.

Entlau'fen, *vn. irr.* (s.) (entlaufe, entlief, entlaufen) uciec, zbiedz, ujść; aus dem Dienste — ze służby uciec; dem Dienste — uciec od służby, ucieczką jéj uniknąć; einer Gefahr — ujść niebezpieczeństwa; Entlau'fen, *sn.* ucieczka, uciekanie, odbieżenie, zbieżenie.

Entle'digen, *va.* uwolnić od czego; Jemanden der Fesseln, der Bande, einer Last — uwolnić kogo z kajdan, więzów, od ciężaru; sich seiner Schulden — uwolnić się od długów, popłacić je; sich seiner Verbindlichkeiten, Pflicht, seines Auftrages, Versprechens — dopełnić zobowiązania się, powinności, zlecenia, przyrzeczenia; sich seiner Geschäfte — załatwić interesa; sich der Sorgen — pozbyć się kłopotów; Entle'digung, *sf.* uwolnienie, uprzątnienie, załatwienie.

Entle'gen, *a.* odległy; daleki; entlegener Winkel usuniony zakąt; Entle'genheit, *sf.* odległość, dalekość.

Entle'hnen, *va.* pożyczyć, pożyczać; wyjąć, wziąć zkąd; *wypisać; etwas von Jemandem — pożyczyć co od kogo; der Mond entlehnt sein Licht von der Sonne księżyc pożycza światła od słońca; diese Stelle habe ich von Schiller entlehnt to miejsce wziąłem, wyjąłem, wypisałem z Szylera; Entleh'nung, *sf.* pożyczenie, pożyczanie od kogo; pożyczka.

Entlei'ben, *va.* zabić, życia pozbawić; sich selbst — życie odebrać sam sobie; Entlei'bter, *sm.* zabity; Entlei'bung, *sf.* zabójstwo, zabicie.

Entlo'cken, *va.* wywabić, wyłudzić; odwabić; Thränen — wycisnąć łzy; Jemandem die Käufer — kupujących od kogo przywabić do siebie, odstręczyć od niego a do siebie zwabić, odebrać mu ich; er suchte ihm seine Meinung, ein Wort, ein Geständniß, ein Lächeln zu — starał się z niego wydobyć od. wywabić zdanie, słówko, zeznanie, uśmiech; er entlockte den Saiten süße Töne, *słodkie dźwięki ze stron wydobywał; Entlo'cken, *sn.*, Entlo'ckung, *sf.* wywabienie.

Entma'nnen, *va.* otrzebić, wymniszyć, wytrzebić, wykastrować, wymęszczyźnić, wyrzezać; entmannt pozbawiony męstwa od. mężnéj siły; Entma'nnung, *sf.* pozbawienie męstwa, wymniszenie, kastracya.

Entma'sten, *va. Sw.*: ein Schiff — okręt pozbawić masztu, maszt zbić, zwalić, ustrzelić, złamać.

Entme'nschen, *va.* człowieczeństwa lub wszelkiéj ludzkości pozbawić; sich — wyzuć się ze wszelkiéj ludzkości, wyrzec się wszelkich uczuć człowieka; entmenscht wyzuty z wszelkiéj ludzkości.

Entmu'thigen, *va.* pozbawić odwagi, odebrać ochotę; zrazić; entmuthigt werden stracić ochotę; Entmu'thigung, *sf.* odebranie odwagi od. ochoty; zniechęcenie.

Entne'beln, *va.* od mgły uwolnić; mgłę rozpędzić.

Entne'hmen, *va. irr.* (h.) (entnehme, entnahm, entnommen) wziąć; Geld von Jemandem — wziąć pieniędzy od kogo, pożyczyć; einen Wechsel auf Jemanden — (trassiren), *H.* ciągnąć na kogo weksel; wziąć, dać weksel na kogo, wskazać weksel na kogo; eine Stelle aus einem Buche — wyjąć, wypisać miejsce jakie z któréj książki; — (abnehmen, verstehen, ersehen) dorozumiéć się, pojąć, wymiarkować; wnosić z czego; daraus kannst du —, wie ꝛc. z tego możesz wnosić, jak itd.

Entne'rven, *va.* zanerwować, osłabić, pozbawić sił; wyniszczyć, wycieńszczyć; Entne'rvung, *sf.* wyniszczenie sił.

Entpe'chen, *va.*: Kohlen — smołę odciągnąć z węgli.

Entpfro'pfen, *va.* odkorkować, odetkać (butelkę).

Entpu'rpern, *va.* pozbawić purpury (korony, panowania).

Entque'llen, *vn. irr.* (s.) (entquelle, entquillt, entquoll, entquollen) wytryskać; Weisheit entquoll seinem Munde, *mądrość z ust jego płynęła.

Entra'ffen, *va.*: etwas, Jemanden, sich — wyrwać, wydrzéć co, kogo, się (auch *); der Tod entraffte ihn uns, *śmierć go nam wydarła, porwała; s. a. Entrei'ßen.

Entra'then, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (entrathe, entrieth, entrathen) nie miéć, nie obejść się; ich kann das od. dessen nicht — nie mogę się obejść bez tego.

Enträ'thseln, *va.* odgadnąć, zgadnąć, rozwiązać.

Entree', *sn.* wejście; s. a. Ei'ntritt, Ei'ntrittsge'ld; Entree'bille't, *sn.* bilet wniścia, bilet na wejście; Entree'zimmer, *sn.* bawialna sala; pokój bawialny; przedpokój.

Entrei'ßen, *va. irr.* (h.) (entreiße, entriß, entrissen) wydrzéć, wyrwać; Jemandes Händen den Dolch — wyrwać komu z rąk puginał; Jemandem die Krone, die Braut, den Sieg — wydrzéć komu koronę, kochankę, zwycięztwo; Jemanden der Gefahr, dem Tode — uratować go z niebezpieczeństwa, z śmierci; sich den Sorgen — uwolnić się od kłopotów; Entrei'ßen, *sn.*, Entreißung, *sf.* wydarcie, wyrwanie.

Entre'nnen, s. Entlau'fen, Entri'nnen.

Entrepreneu'r, *sm.* (Unternehmer, Veranstalter) antreprener, przedsiębiorca; Entrepri'se, *sf.* (Unternehmung, Veranstaltung) antrepryza, przedsiębiorstwo.

E'ntrich, s. E'nterich.

Entri'chten, *va.* wypłacić, zapłacić (podatek); złożyć; das Schulgeld — złożyć opłatę szkolną; Entri'chtung, *sf.* zapłata, opłata, płacenie.

Entrie'geln, *va.* odryglować, otworzyć co na rygiel zamkniętego.

Entri'ngen, s. Entwi'nden.

Entri'nnen, *vn. irr.* (s.) (entrinne, entrann, entronnen) ujść; uciec; Jemandem — zbiedz, wybiegać się komu; der Gefahr — ujść niebezpieczeństwa; Alles, was dem Schwert entronnen, wurde gefangen wszyscy, co uszli rzezi, pojmani; die Zeit entrinnt czas ucieka, szybko ubiega; Entro'nnen, *pp.* u. *a.* ten który uszedł, zbiegły, uszły.

Entri'ren, s. Ei'ngehen.

Entro'llen, *vn.* (s.) toczyć się z czego; kroplami wypadać; Thränen entrollten ihren Augen, *łzy jéj się puściły, toczyły się, jak groch płynęły z oczu.

Entrü'cken, *va.*: Jemandem etwas — usunąć co z przed kogo; porwać, zwędzić, usunąć; der Tod entrückte ihn, *smierć go porwała, sprzątnęła; Entrü'ckung, *sf.* porwanie, usunięcie.

Entru'nzeln, *va.* rozmarszczyć (czoło), wypogodzić; wygładzić fałdy, rozfałdować.

Entrü'sten, *va.* obruszyć, rozgniewać, rozzłościć; sich — rozzłościć się; rozgniewać się; sich über Jemanden — powstać przeciw komu w gniewie, wzruszyć się gniewem (przeciw mu); entrüstet rozgniewany, wzruszony, markotny; Entrü'stung, *sf.* obruszenie się, gniew; *zapał.

Entsa'gen, *vn.* (h.) odmówić, wyrzec się; zrzec się; seine Rechte — zrzec się swego prawa; der Krone — wyrzec się korony; einem Amte zu Gunsten Jemandes — wyrzec się, abdykować urzędu na korzyść kogo; dem Trunke — wyrzec się trunków; dem Laster — wyrzec się występku; der Welt — rozbrat probić ze światem; Entsa'gung, *sf.* odmówienie, zrzeczenie się, odrzeczenie się.

Entsa'tteln, s. A'bsatteln.

Entsa'tz, *sm.* odsiecz; einer Festung Truppen zum — schicken, *Kw.* twierdzy wojsko posłać na odsiecz; zum — eilen, kommen, *Kw.* na odsiecz pośpieszyć, przybyć; Entsa'tz-, *a. Kw.* odsieczny.

Entsäu'ern, *va.* odkwasić, od kwasu uwolnić, kwas z czego wydzielić.

Entschä'digen, *va.* wynagrodzić, nagrodzić, indemnyzować; ich werde dich für diesen Verlust — nagrodzę ci tę stratę; man entschädigte ihn für das Amt durch ein anderes za urząd stracony wynagrodzono go innym; sich — nagrodzić sobie; ich werde mich für diese Entbehrung zu Hause — durch desto größeren Genuß za ten niedostatek nagrodzę sobie w domu tém więcéj używając; Entschä'digung, *sf.* wynagrodzenie szkody, straty; Jemanden zur — des Gestohlenen verurtheilen, *Rw.* wskazać kogo na rzeczy skradzionéj; Jemandem etwas als — geben dać komu co na wynagrodzenie straty; Entschä'digungs-, *a.* wynagradzalny; -digungssumme, *sf.* suma wynagradzalna.

Entscha'rren, *va.* odgrzebać.

Entschäu'men, s. A'bschäumen.

Entschei'd, s. Entschei'dung.

Entschei'den, *va. irr.* (h.) (entscheide, entschied, entschieden) rozsądzić; rozstrzygnąć, zadecydować, rozwiązać (auch *); — stanowić, wyrokować; der Senat entschied diese Frage also ꝛc. senat tak to pytanie rozstrzygnął, rozwiązał itd.; die Sache ist noch nicht entschieden rzecz jeszcze nie zadecydowana, nie rozstrzygnięta; dadurch wurde das Treffen, der Sieg entschieden, *Kw.* to rozstrzygnęło walkę, zadecydowało zwycięztwo; ich kann darüber nicht — ja o tém wyrokować, stanowić nie mogę; die Mehrheit der Stimmen entschied die Ernen-

nung (Wahl) większość głosów stanowiła nominacyą; es war schwer zu entscheiden trudny rozsądek tém baczyli; sich — zdecydować się; ich habe mich noch nicht entschieden jeszczem się nie zdecydował; sich — rozstrzygnąć się; es wird sich bald — wkrótce się rozstrzygnie; ich habe mich für ihn, für diese Meinung — zdecydowałem się być za nim, przystać na to zdanie; Entschei'dend, *ppr.* u. *a.* stanowczy, decydujący; in Kurzem wird etwas Entscheidendes geschehen wkrótce stanowiąca rzeczy zajdą; Entschei'dung, *sf.* rozsądzenie, rozstrzygnienie, decyzya; sąd, wyrok; die — dieses Streites wurde ihm überlassen jemu poruczono rozsądzenie tego sporu; nach langen Debatten kam es endlich zur — po długich sporach przyszło nareszcie do decyzyi; darüber hat das Volk die — sąd o tém należy do ludu; o tém lud ma stanowić, wyrokować; Entschei'dungs-, *a.* decydujący, stanowczy; -dungsgru'nd, *sm.* powód decydujący, stanowczy; -dungspu'nkt, *sm.* chwila stanowcza.

Entschie'den, *pp.* u. *a.* (v. Entscheiden): rozsądzony, rozstrzygniony; zdecydowany, pewny, wyraźny, niewątpliwy; das ist — wahr to jest niewątpliwą prawdą; das ist — to pewna, niewątpliwa, niezawodna rzecz jest; er hat eine entschiedene Neigung zur Malerei ma wyraźną skłonność do malarstwa; Entschie'denheit, *sf.* pewność; energia.

Entschi'ffen, *vn.* (h.) na okręcie ujść; dem Hafen — na okręcie ujść z portu.

Entschla'fen, *vn. irr.* (s.) (entschlafe, entschlief, entschlafen) usnąć; *(sterben) umrzéć; der Entschlafene, *zmarły, umarły.

Entschla'gen (sich), *vr. irr.* (h.) (entschlage mich, entschlug mich, entschlagen): sich einer Sache — pozbyć się czego; uwolnić się od czego; chronić się czegó, unikać; oderwać się od czego, od kogo; Entschla'gen, *sn.*, Entschla'gung, *sf.* unikanie.

Entschlei'chen, *vn. irr.* (s.) (entschleiche, entschlich, entschlichen) wymknąć się, wynieść się ukradkiem, umknąć; eine Thräne entschlich ihrem Auge, *łza jéj sie wyśliznęła z oka.

Entschlei'ern, *va.* odsłonić (twarz, kwef popnieść); —, *wyjaśnić; die Zukunft —, *przyszłość odgadnąć, odkryć.

Entschlie'ßen (sich), *vr. irr.* (h.) (entschließe mich, entschloß mich, entschlossen): sich zu etwas — zdecydować się na co; ich bin entschlossen jestem zdecydowany od. gotów, mam stałe przedsięwzięcie; Entschlie'ßung, *sf.* namyślenie się, namysł, uradzenie, postanowienie; rezolucya, zdecydowanie się.

Entschli'ngen, *va. irr.* (h.) (entschlinge, entschlang, entschlungen) oddziergnąć.

Entschlo'ssen, *pp.* u. *a. irr.* (v. Entschließen) determinowany, rezolutny; nie lubiący się długo namyślać; prędko się decydujący; *śmiały, odważny; die Entschlossensten wurden dazu bestimmt najśmielszych przeznaczono do tego; er ist entschlossen zdecydował się; Entschlo'ssenheit, *sf.* determinacya, zdecydowanie się; odwaga; śmiałość.

Entschlu'mmern, s. Entschla'fen.

Entschlü'pfen, *vn.* (s.) wyśliznąć się; der Aal entschlüpfte mir, meiner Hand węgórz wyśliznął mi się, z ręki; ein unbedachtsames Wort entschlüpft leicht, *nierozważne słowo łatwo się wymknie, wyrwie (z ust); es ist meinem Gedächtnisse entschlüpft, *wyszło mi to z pamięci.

Entschlu'ß, *sm.* postanowienie, przedsięwzięcie; myśl (powzięta od. powziąć się mająca); seinen — ändern zmienić post; ich habe den festen — nicht wiederzukommen mam stałe postanowienie niepowrócić; einen — fassen powziąć myśl; mein — steht fest moja przedsięwzięcie jest niezmienne; ich kann zu keinem festen Entschlusse kommen nie mogę się stale zdecydować; aus freiem Entschlusse etwas thun zrobić co z własnego przedsięwzięcia.

Entschmei'cheln, s. A'bschmeicheln.

Entschu'hen, s. Au'sschuhen.

Entschu'ldbar, *a.* dający się uniewinnić; Entschu'ldigen, *va.* uniewinniać, tłumaczyć; er entschuldigte ihn bei mir wegen dieses Versehens mit seiner Unerfahrenheit tłumaczył go przedemną z tego uchybienia niedoświadczeniem; wie kannst du so einen Fehler zu — suchen? jak możesz uniewinniać błąd taki? sich — tłumaczyć się; uniewinniać się; sich — lassen kazać przeprosić, kazać się wymówić za nieprzyjście; das läßt sich nicht —, das ist nicht zu — to się nie da uniewinniać się, to nie do przebaczenia; Entschu'ldigung, *sf.* uniewinnienie (się); tłumaczenie (się); wymówka; ekskuza; eine — vorbringen dać jaką wymówkę; etwas als — anführen wegen eines Versehens przytoczyć co na uniewinnienie się za uchybienie; ich kann diese — nicht annehmen, nicht gelten lassen nie mogę przyjąć téj wymówki; du hast keine — nie masz wymówki; nie możesz się wymówić, nie masz powodu do wymówienia się; eine leere — próżna ekskuza; — wybieg; wykręt; -digungsgru'nd, *sm.* powód uniewinniający, słuszna wymówka.

Entschwe'ben, *vn.* (s.) ulecieć (unosząc się w powietrzu), ulatywać.

Entschwi'mmen, *vn. irr.* (s.) (entschwimme, entschwamm, entschwommen) pływaniem (płynąc) ujść czego, uratować się od czego.

Entschwi'nden, *vn. irr.* (s.) (entschwinde, entschwand, entschwunden) ujść, zniknąć; den Augen — ujść, zniknąć z oczu; aus dem Gedächtnisse — wyjść z pamięci; die Seele entschwand dusza wyszła z ciała.

Entschwi'ngen (sich), *vr. irr.* (h.) (entschwinge mich, entschwang mich, entschwungen) wzlecieć.

Entsee'len, *va.* duszy (życia) pozbawić; entsee'lt bez duszy; bezduszny, nieżywy, martwy.

Entse'geln, *vn.* (s.) odpłynąć, upłynąć, ujść na okręcie (z żaglami).

Entse'nden, *va. irr.* (h.) (entsende, entsandte od. entsendete, entsandt od. entsendet) wysłać; rzucić.

Entse'tzen, *va.* odstawić; Jemanden des Thrones, seines Amtes — złożyć, zrzucić kogo z tronu, z urzędu; eine Stadt — odsiecz dać miastu, od obleżenia je uwolnić od. oswobodzić; sich — vor, über etwas wzdrygać się na co; Jemand entsetzt sich vor einem schrecklichen Anblicke zgroza od. dreszcz kogo przejmuje na okropny widok; sich vor dem Tode — lękać się okropnie śmierci; Entse'tzen, *sn.* strach, zdumienie, trwoga, zgroza; oburzenie; es überfällt mich ein — zgroza mnie przejmuje; ich hörte es mit — ze zgrozą słuchałem; Entse'tzlich, *a.* okropny, straszliwy; straszny; —, *ad.* okropnie, strasznie; *bardzo wielki; — schreien, — trinken, — fluchen, *okropnie wrzeszczéć, pić, kląć; Entse'tzlichkeit, *sf.* okropność.

Entse'tzt, *pp.* u. *a.*, s. Erschre'ckt, Erschro'cken; vom Amte —, ein seines Amtes Entsetzter złożony, zrzucony z urzędu; Entse'tzung, *sf.* (vom Amte 2c.) złożenie z urzędu, oddalenie z urzędu; —, *Kw.* s. Entsa'tz; Entse'tzungs-, *a. Kw.* odsieczny.

Entsie'geln, *va.* odpieczętować, rozpieczętować; -tsie'gelung, *sf.* odpieczętowanie, rozpieczętowanie.

Entsi'nken, *vn. irr.* (s.) (entsinke, entsank, entsunken) wypaść, wypadać, opaść, spaść; der Stab entsank seiner Hand kij mu wypadł z ręki; da entsank ihm der Muth, *wtenczas go odwaga odstąpiła; da entsank ihm die Hoffnung nadzieja go odstąpiła.

Entsi'nnen (sich), *vr. irr.* (h.) (entsinne mich, entsann mich, entsonnen): sich einer Sache — przypomnieć sobie co.

Entsi'nnlichen, *va.* zmysłowości pozbawić; od niej uwolnić.

Entspi'nnen, *va. irr.* (h.) (entspinne, entspann, entsponnen) wyprząść; wzniecić, zgotować, uknować; sich — wysnuć się; so entspann sich ein Krieg, Streit, Gespräch, Wortwechsel ztąd się wszczęła, zawiązała wojna, kłótnia, rozmowa, sprzeczka; ztąd przyszło do wojny itd.

Entspre'chen, *vn. irr.* (s.) (entspreche, entsprach, entsprochen) odpowiadać (w przenośném znaczeniu); der Erfolg entsprach nicht meiner Erwartung, meinen Wünschen skutek nie odpowiedział memu oczekiwaniu, moim życzeniom; diese Mittel entsprechen dem Zwecke nicht te środki nie odpowiadają celowi, nie są do niego stósowne; ich finde in unserer Sprache keinen entsprechenden Ausdruck nie znajduję w naszéj mowie stósownego wyrazu; entsprechend stósowny, odpowiedni; zgodny.

Entsprie'ßen, *vn. irr.* (s.) (entsprieße, entsproß, entsprossen) wyrastać (o latoroślach itd.); *pochodzić, wychodzić, wynikać; *wypływać; aus adeligem Blute, von unbekannten Eltern entsprossen, *zrodzony, pochodzący z ślachetnéj krwi, z nieznanych rodziców; aus dem Geiz entsprießen viele Laster, *z skąpstwa wypływa wiele występków.

Entspri'ngen, *vn. irr.* (s.) (entspringe, entsprang, entsprungen) wyskoczyć zkąd, ujść; uciec; — (Quelle) wytryskać (o źródle); — (Fluß) wypływać (o rzece); der Rhein entspringt auf den Alpen Ren wypływa, ma swoje źródło w Alpach; er ist aus einem alten Geschlecht entsprungen, *pochodzi z dawnéj familii; aus Habsucht entspringt Verwegenheit, *z chciwości wy-

pływa zuchwalstwo; daraus — noch andere Pflichten z tego wypływają, wynikają, rodzą się jeszcze inne powinności; es kann viel Unheil daraus — z tego może wyniknąć wiele nieszczęścia.

Entspro'ssen, *pp.* u. *a. irr.* (v. Entsprie'ßen): wynikły, pochodzący od czego, od kogo; *spłodzony, zrodzony.

Entspru'deln, *vn.* (s.) wytryskać.

Entsprungen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Entspri'ngen): wynikły, wyszły, powstały.

Entsta'mmen, s. A'bstammen.

Entsta'nden, *pp. irr.* u. *a.* (v. Entste'hen): wynikły, wyszły, powstały; s. a. Entste'hen.

Entste'hen, *vn. irr.* (s.) (entstehe, entstand, entstanden) powstać; tworzyć się; die Wolken — aus Dünsten chmury powstają z wyziewów; wynikać; daraus kann ein Unglück — z tego może powstać jakie nieszczęście; der daraus entstehende Schaden szkoda ztąd wynikająca; — (mangeln, fehlen) braknąć; Entste'hen, *sn.*, Entste'hung, *sf.* istnienie, powstanie, wszczęcie się; zjawienie się; Entste'hungsart, *sf.* zaród, sposób, jakim co powstało; Entste'hungsgrund, *sm.* powód, dla którego co powstało; przyczyna początku.

Entstei'gen, *vn. irr.* (s.) (entsteige, entstieg, entstiegen) wydobywać się z czego i wznosić się; Dünste — der Erde wapory wzroszą się z ziemi; Klagen entstiegen ihrer Brust, *skargi wydobyły się z jéj piersi.

Entste'llen, *va.* odmienić (na szpetne), przeinaczyć; defigurować, zeszpecić; zmienić (na szpetne); dieser Hut entstellt (verunstaltet) dich ten kapelusz cię szpeci; der Gram hat ihn so entstellt zmartwienie tak go zmieniło (na twarzy); er hat durch seine Erzählung die Wahrheit ganz entstellt, *swojém opowiadaniem rzecz całkiem przekręcił, przewrócił; entstellt zmieniony, zepsuty, szpetny, oszpecony, marny; Entste'lltheit, *sf.* narowistość; Entste'llung, *sf.* oszpecenie, przeinaczenie, defigurowanie.

Entströ'men, *vn.* (s.) strumieniem płynąć od. wylać się zkąd, z czego; das Blut entströmte seiner Wunde krew strumieniem płynęła mu z rany; —, *obficie, tłumnie wychodzić, wydobywać się z czego.

Entstü'rmen, *vn.* (s.) ujść z szybkim pośpiechem, *wylecieć, *wyrwać się.

Entstü'rzen, *vn.* (s.) runąć, z gwałtownością wypaść, spaść, lunąć; ein starker Regen entstürzte den Wolken gwałtowny deszcz wylał się z chmur, lunął; eine Thränenflut entstürzte ihren Augen potokiem łzy rzuciły jéj się z oczu.

Entsü'ndigen, *va. Kg.*: Jemanden — rozgrzeszyć kogo, zgładzić jego grzech, uwolnić go od grzechu; Entsü'ndigung, *sf.* rozgrzeszenie, oczyszczenie; *Bibl.* oczyścienie.

Entsü'ßen, *va.* (aussüßen) *Schdk.* odsłodzić; słodycz z czego wydzielić, wyciągnąć.

Enttäu'schen, *va.* uwolnić od omamienia; wyprowadzić z omamienia, z złudzenia; Jemanden —, *zdjąć komu zasłonę z oczu, odjąć mu urok; Enttäu'schung, *sf.* uwolnienie od omamienia; wyprowadzenie z złudzenia.

Entthro'nen, *va.* złożyć z tronu od. z królestwa, z cesarstwa; zrzucić, zepchnąć z tronu; detronizować, detronować; Entthro'nung, *sf.* detronizacya.

Enttö'nen, *vn.* (s.): liebliche Laute — ihren Lippen miłe brzmienia z jéj ust płyną, wydobywają się.

Entü'brigen, s. Erü'brigen; Entü'brigt sein (überhoben sein), s. u. Ueberhe'ben.

Entvö'lkern, *va.* wyludnić, wyplenić z ludzi; ogołocić z ludności; Entvö'lkerung, *sf.* wyludnienie.

Entwa'chsen, *vn. irr.* (s.) (entwachse, entwuchs, entwachsen) wyrość z czego; den Kleidern — wyrość z sukien; der Ruthe — wyjść z pod rózgi, dojść do tego wieku, w którym się już rózgą nie dostaje; der Schule —, *wyjść z lat szkolnych; den Kinderschuhen — wyjść z lat dziecinnych.

Entwäh'ren, *va. Rw.* wywłaszczyć kogo; Entwäh'rschaft, *sf. Rw.* wywłaszczenie.

Entwa'ffnen, *va.* rozzbroić (auch*); Jemandes Zorn —, *rozzbroić czyj gniew; seine Demuth entwaffnete mich jego pokora mnie rozzbroiła; Viele wurden entwaffnet wielu zostało rozbrojonych; Entwa'ffneter, *sm.* rozbrojony; bezbronny; Entwa'ffnung, *sf.* rozbrojenie, wyzucie z broi.

Entwä'ssern, *va.* ogołocić z wody; eine Wiese — (drainiren ꝛc.) osuszyć łąkę; — uwolnić od części wodnych; Entwä'sserung, *sf.* osuszenie.

Entwe'der, *conj.*: — du od. ich albo ty, albo ja; er muß — lesen, od. schreiben musi albo czytać, albo pisać; die Thiere sind — Säugthiere, od. Vögel, od. Fische, ꝛc. zwierzęta są albo ssące, albo ptaki, albo ryby itd.; —, oder, *albo tak, albo siak; *albo się uda, albo nie; — auf diese od. auf jene Art albo tym albo owym sposobem.

Entwe'hen, *va.* (s.) ulecieć jak wiatr; —, *va.* (h.) wiejąc unieść w powietrze; der Wind hat den Bäumen das Laub entweht wiatr liście z drzew pozwiewał.

Entweh'ren, s. Entwa'ffnen; sich —, s. Erweh'ren (sich).

Entwei'chen, *vn. irr.* (s.) (entweiche, entwich, entwichen) zemknąć, umknąć, drapnąć (uciec); uniknąć; einer Gefahr — uniknąć niebezpieczeństwa; znikać; die Finsterniß entweicht, *ciemność znika; Entwei'chung, *sf.* ucieczka.

Entwei'hen, *va.* poświęcenie zdjąć z kogo od. czego; profanować, bezcześcić (jakie miejsce święte lub poświęcane); Entwei'hung, *sf.* splugawienie, sprofanowanie, znieważenie.

Entwe'nden, *va.* s. Entzie'hen; — (stehlen) ukraść, zemknąć co; Entwe'ndung, *sf.* kradzież, odjęcie, zemknienie.

Entwe'rfen, *va. irr.* (h.) (entwerfe, entwarf, entworfen) koncypować, wykoncypować, wymyślić, nakreślić co, wykreślić, zrobić abrys; ein Gemälde — skreślić obraz; przedstawić w opisie; ułożyć; eine Rede — ułożyć, koncypować mowę; den Plan zu einer Schlacht — ułożyć plan do bitwy; szybko skreślić na papierze (swoje myśli); Entwe'rfung, *sf.* projekt, koncept, zarys, uplantowanie.

Entwi'ckeln, *va.* rozwikłać co; rozwinąć; die Rose entwickelt (entfaltet) ihre Blätter róża rozwinie liście; die Glieder —, *Kw.* rozwinąć szeregi, ewolucyą zrobić; einen Gedanken — rozwinąć myśl jaką, obszernie ją wyłuszczyć; seinen Plan — rozwinąć swój plan, dokładnie z szczegółami ułożyć lub dać poznać; seine Anlagen —, *rozwinąć swoje talenta; sich — rozwijać się (róża, siły w człowieku, zdolności); die Puppe hat sich zum Schmetterling entwickelt poczwarka przetworzyła się na motyla; die Sache muß sich bald — rzecz musi się wkrótce rozwiązać od. wyjaśnić; -wi'ckelung, *sf.* rozwinięcie, rozwiązanie, rozwikłanie; — der Glieder, *Kw.* rozwinięcie szeregów; die Sache ist ihrer — nahe rzecz bliska jest rozwiązania; ich bin sehr gespannt auf die — bardzo jestem ciekawy rozwiązania (akcyi dramatu itd.).

Entwi'ldern, *va.* z dzikości wyprowadzić.

Entwi'ndeln, *va.* rozpowić, z pieluch wyjąć.

Entwi'nden, *va. irr.* (h.) (entwinde, entwand, entwunden) wykręcić komu co; das Schwert, den Dolch — wykręcić miecz, sztylet; Jemandem etwas aus den Händen — wydrzéć komu co z rąk; sich — wykręcić się; sich Jemandes Händen — wykręcić się komu z rąk; —, *wydrzéć się; sich Jemandes Umarmung — wydrzéć się z czyjego objęcia.

Entwi'rren, s. Au'fwirren.

Entwi'schen, *vn.* (s.) zemknąć, umknąć; uciec; drapnąć; er ließ sich die Gelegenheit — nie korzystał z podanéj pory; das Wort ist mir entwischt ich weiß selbst nicht wie wyrwało (wymknęło, wypsnęło, wyśliznęło) mi się słówko sam nie wiem jak; s. a. Entko'mmen.

Entwöh'nen, *va.* odzwyczaić, oduczyć; Jemanden, sich einer Sache entwöhnen odzwyczaić kogo, się od czego; ein Kind — (ihm keine Mutterbrust mehr geben) dziecko odkarmić, odsadzić, odstawić (od piersi); entwöhnt odzwyczajony; entwöhntes (von der Mutterbrust abgesetztes) Kind odkarmione od. odstawione dziecię; Entwöh'nung, *sf.* odzwyczajenie, oduczenie; — eines Kindes odkarmienie dziecka.

Entwö'lken, *va.* rozchmurzyć (niebo); rozpędzić chmury; wypogodzić (auch*); die Stirn —, *wypogodzić czoło; sich — wypogadzać się; der Himmel entwölkt sich niebo się wypogadza; chmury się rozchodzą.

Entwü'rdigen, *va.* znieważyć, spodlić, shańbić; sich — spodlić się, upodlić się; Entwü'rdigung, *sf.* znieważenie, spodlenie, shańbienie; — seiner selbst upodlenie się.

Entwu'rf, *sm.* abrys czego, plan; — eines Gebäudes, zu einem Gebäude, *Bk.* plan budowli, do budowli; — zu einer Rede rozkład, układ, plan mowy; er hat schon den — zu dem Gedichte gemacht już ułożył od. przygotował, skreślił plan do poematu; już skreślił pierwsze zarysy poematu; der — zu einem Gemälde, *Mal.* plan obrazu oddany w głównych zarysach; — zu etwas plan, projekt do czego; — eines

Vertrages, *Rw. Stw.* plan do kontraktu, traktatu; — plan, projekt, układ; große Entwürfe machen wielkie plany robić; *wielkie rzeczy sobie układać w głowie; *wielkie zamiary knować; Jemandes Entwürfe (Absichten, Pläne) vereiteln popsuć, pomieszać komu szyki; zniweczyć jego zamiary.

Entwu'rzeln, *va.* wykorzenić; z korzeniem wyrwać; korzeń u czego urwać; Entwu'rzelung, *sf.* wykorzenienie.

Entzau'bern, *va.* odczarować; odczynić; Entzau'berung, *sf.* odczarowanie; odczynienie.

Entzä'umen, s. A'bzäumen.

Entzie'hen, *va. irr.* (h.) (entziehe, entzog, entzogen) powściągnąć, odciągnąć; odjąć, odebrać komu co; zabrać mu; pozbawić go czego; nie dać, odmówić, nie użyczyć mu; Jemandem Speise — nie dać jadła komu; den Pferden das Futter — koniom zabierać obrok, nie dawać im go; Jemandem seine Gnade —, *cofnąć od kogo swoję łaskę; seinen Beistand — odmówić pomocy; dem Staate seine Dienste — odmówić krajowi swoich usług; Jemandem die Gewalt — odjąć, odebrać komu władzę; der Krieg entzog dem Staate viele arbeitsame Bürger wojna pozbawiła kraj wielu użytecznych obywateli, zabrała mu ich; sich etwas — ogołacać się z czego, sobie odejmować, odmawiać; siebie pozbawiać czego; der Nebel entzog ihn meinen Blicken, Augen mgła ukryła go przed moim wzrokiem, pozbawiła mnie jego widoku; — uwolnić od czego; wyrwać, wydrzéć; Jemanden dem Tode — (entreißen, davon retten) uwolnić od śmierci; der Gefahr — wyrwać z niebezpieczeństwa; sich — odwrócić się od czego; wyłamywać się; usuwać się od czego; unikać czego; sich der Arbeit — unikać pracy; sich — ujść czego, uwolnić się od czego; sich der Strafe durch Flucht — uwolnić się od kary ucieczką; sich — wyłączać się; sich der Gesellschaft — wyłączać się od towarzystwa, nie chciéć do niego należéć; Entzie'hung, *sf.* powściągnienie, wstrzymanie, odjęcie, wyciągnienie; zabranie.

Entzi'fferer, *sm.* odcyfrujący.

Entzi'ffern, *va.* decyfrować, odcyfrować, odgadnąć (co znakami pisanego lub sztucznie i tajemniczo ułożonego); Entzi'fferung, *sf.* odcyfrowanie; Entzi'fferungsku'nst, *sf.* sztuka decyfrowania.

Entzü'cken, *va.* zachwycić, w zachwycenie ob. w uniesienie wprawić; entzückt sein über etwas zachwyconym być, być w uniesieniu, unosić się nad czém; er ist bis in den dritten Himmel entzückt, *nie posiada się z uniesienia; *zdaje mu się że jest w niebie; ein entzückendes Gemälde porywający oko obraz; Entzü'ckung, *sf.* uniesienie, zachwycenie; in — gerathen wpaść w zachwycenie; in — versetzen wprawić w zachwycenie; Entzü'ckungsvo'll, *a.* pełen uniesienia, w zachwyceniu będący.

Entzü'geln, *va.* rozkiełznąć; *rozpuścić wodze; entzügelt rozkiełzany, wyuzdany; entzügelte Leidenschaften, *namiejętności rozpasane; wyuzdane; Entzü'gelung, *sf.* rozkiełznięcie; *rozpuszczenie wodze.

Entzü'ndbar, *a.* zapalny; Entzü'ndbarkeit, *sf.* zapalność; zapalistość.

Entzü'nden, *va.* zapalić; eine Wunde —, *Hlk.* zaognić ranę, zapalenie w niéj wzniecić; sich — zapalić się; *Hlk.* zaognić się (o ranie); der Krieg entzündete sich von Neuem, *wojna się zapaliła na nowo; Entzü'ndlich, Entzü'ndlichkeit, s. Entzü'ndbar, Entzü'ndbarkeit; Entzü'ndung, *sf.* zapalenie; — der Augen, *Hlk.* zapalenie oczu, zaognienie; Entzü'ndungsfieber, *sn. Hlk.* gorączka zapalna.

Entzwei', *a.* u. *ad.* na pół, na dwie połowy, na dwie części; das Kleid ist — suknia jest rozdarta; die Tasse ging — filiżanka się rozbiła, rozpękła, roztrzasła; er brach den Stock —, schlug das Fenster — rozłamał kij, rozbił okno; das Bein ist —, *Hlk.* noga złamana.

Entzwei'bersten, *vn. irr.* (s.) (berste entzwei, barst entzwei, entzweigeborsten) rozpęknąć się na dwoje; Entzwei'brechen, *va. irr.* (h.) (breche entzwei, brach entzwei, entzweigebrochen) rozłamać na poły, stłuc, rozbić; —, *vn. irr.* (s.) rozłamać się na poły, rozbić się.

Entzwei'en, *va.* rozdwoić; die Gemüther — rozdwoić umysły; poróżnić; sich mit Jemandem — poróżnić, pokłócić się z kim.

Entzwei'gehen, *vn. irr.* (s.) (gehe entzwei, ging entzwei, entzweigegangen) złamać się, rozłamać się; -rei'ßen, *va. irr.* (h.) (reiße entzwei, riß entzwei, entzweigerissen) porozdzierać, rozerwać w poły; —, *vn. irr.* (s.) rozerwać się w poły; -schnei'den, *va. irr.* (h.) (schneide entzwei, schnitt entzwei, entzweigeschnitten) rozerznąć, rozkroić na poły; -spa'lten, *va.* rozłupać, rozszczepać na poły; —, *vn.* (s.), sich —, *vr.* rozłupać się, rozszczepać się na poły; -springen, *vn. irr.* (s.) (springe entzwei, sprang entzwei, entzweigesprungen) prysnąć, rozpęknąć się na poły; entzweigesprungen rozpękły, rozpęknięty. [różnienie, rozdwojenie.

Entzwei'ung, *sf.* niezgoda, po-

Entzwi'ngen, s. A'bzwingen, A'bnöthigen.

Envelo'ppe, *sf.* obwoluta, owinięcie; — (Umschlagetuch) salopa.

E'nzian, *sm. Ng.* goryczka (ziele); schwarzer — świniak serdeczny korzeń; weißer — lazurek ob. bucień szerokoliści.

Epaule'tte, *sf. Kw.* szlifa, epolet, naramiennik oficerski.

Epheme'r, s. Epheme'risch. [chen.

Epheme're, *Ng.* s. Ei'ntagsthie'r-

Epheme'ri'den, *sf. pl. Litt.* efemerydy, dzienniki; pamiętniki codzienne; Epheme'risch, Epheme'r, *a.* dzienny, jednodzienny; *krótkotrwały; chwilowy.

E'pheu, *sm. Ng.* bluszcz; E'pheu-, *a.* bluszczowy, z bluszczu; E'pheukranz, *sm.* wieniec bluszczowy; E'pheuwei'de, s. Ba'chweide.

Ephora'l-, *a. Alt. Kg.* eforski.

Ephora't, *sn. Kg.* Eforat (kościelny, szkolny); E'phorus, *sm. Kg.* Efor; Członek Dozoru (takowego); E'phorus, *Alt.* (Stadtvorsteher) eforz.

Epidemie', *sf.* epidemia, zaraza; Epide'misch, *a.* epidemiczny; zaraźliwy.

Epigra'mm, *sn. Dtk.* epigram, epigrama; Epigramma'tisch, *a.* epigramatyczny; —, *ad.* epigramatycznie; Epigrammati'st, *sm.* pisarz epigramatów.

Epikurä'er, *sm.* Epikurejczyk, filozof sekty Epikura; *człowiek za rozkoszami się ubiegający; pasibrzuch; rozkoszniś; Epikurä'isch, *a. Alt. Philos.* u. *epikurejski; po epikurejsku.

Epilepsie', *sf. Hlk.* epilepsya, wielka choroba; padaczka; s. a. Fa'llsucht; Epile'ptisch, *a. Hlk.* epileptyczny; epileptischer Kranker (der mit der Epilepsie od. Fallsucht behaftet ist) człowiek epileptyczny.

Epilo'g, *sm. Litt.* epilog, dodatkowa mowa. [czny, *bohatyrski.

E'pisch, *a. Dtk.* epiczny; *heroi-

Episkopa'l, s. Bi'sthum, Bi'schofswü'rde; Episkopa'lkirche, *sf. Kg.* kościół biskupi (w Anglii); Episkopa'len, *sm. pl. Kg.* członkowie ob. zwolennicy kościoła biskupiego (w Anglii).

Episo'de, *sf. Litt.* epizod, ustęp; opowieść przydatkowa; uboczność.

Epi'stel, *sf.* list (w nowym testamencie); s. a. Brief; Jemandem die — lesen, *wytrzéć komu kapitułę, dać mu reprymendę; *perorę komu czytać; Epistola'r, *a.* (Brief-) listowy.

Epo'che, *sf.* epoka, okres, oddział (w historyi); — machen, *epokę stanowić, *nadzwyczaj być sławnym lub ważnym w dziejach.

Epope'e, *sf.*, E'pos, *sn. Dtk. Litt.* epopeja, poema epiczne.

E'ppich, *sm. Ng.* opich (ziele), pietruszka.

Equipa'ge, *sf.* ekwipaż; pojazd, zaprząg, cug, cugi; — eines Schiffes, *Sw.* służba okrętowa i żołnierze.

Equipi'ren, *va.* ekwipować, w garderobę i inne rzeczy potrzebne opatrzyć; umundurować żołnierza, wystawić; sich — ekwipować się; umundurować się, ubrać się (o żołnierzu); equipirt umundurowany; Equipi'rung, *sf.* oporządzenie; s. a. Au'srüsten, ꝛc.

Er, Sie, Es, *pron. person.* on, ona, ono; ich habe ihn gesehen widziałem go; ich habe von ihr etwas gehört słyszałem coś o niéj; weißt du es schon? czy już wiesz o tém? er war schon bei mir był już u mnie; so ist es tak jest; er kam, der lang ersehnte Tag nadszedł długo oczekiwany dzień; sie kam, die längst ersehnte Stunde nadeszła długo oczekiwana godzina; nicht er, sondern sie hat mir das gesagt nie on mi to powiedział, lecz ona; habe ich es nicht gesagt? nie powiedziałem? du hast es mit mir zu thun z mną masz do czynienia; es donnert grzmi; es blitzt błyska się; es versteht sich rozumie się; so scheint es tak się zdaje; so wie es jetzt steht jak się teraz rzecz ma; ich habe es so weit gebracht, daß ꝛc. do tegom rzecz doprowadził, że itd.; ich habe es (das, dies) gesagt jam to powiedział; es ist seine erste Liebe to pierwsza jego miłość; ich werde für dich ein besserer Vormund sein, als dein Vater es für mich war lepszym dla ciebie będę opiekunem, niż (nim) twój ojciec był dla mnie. NB. Er używano dawniéj za *Wy*, *Waść*, *Waszeć* po polsku, kiedy wyższy do niższego

przemawiał z pewném uszanowaniem; teraz jest mniéj niż Du, i oznacza *pogardę*; mówić do kogo w ten sposób, zowie się: „Jemanden Erzen"; was will Er von mir haben? czego chcesz odemnie? Freund, was macht Er da? przyjacielu, cóż to tam Waść (Waszéć) robisz? cóż to tam robicie?

Er-, w słowach złożonych jest nierozłączne.

Era'chten, *va.* poczytać, uważać, sądzić; dorozumiewać się; ich erachte es für überflüssig zu sagen, daß, rc. uważam to za rzecz zbyteczną mówić, że itd.; das ist leicht zu — to łatwo jest do pojęcia, zrozumienia, wyrozumienia; Era'chten, *sn.* zdanie, sąd, dorozumiewanie się; meines Erachtens, nach meinem Erachten podług mego zdania, mniemania; jak ja uważam.

Era'ckern, *va. Ldw.* doorać się czego, pługiem się dorobić.

Era'ngeln, *va.* złowić na wędkę; ułowić; *dochrapać się czego, złapać co.

Era'rbeiten, *va.*: sich etwas — dorobić się czego, wyrobić sobie co, zarobić.

Era'smus, *sm. npr.* Erazm, Niemierza; Era'smisch, *a. npr.* należący do Erazma, do Niemierzy.

Erb-, E'rblich, *a.* dziedziczny; E'rbacker, *sm.* grunt dziedziczny, rola dziedziczna; E'rbadel, *sm.* ślachectwo dziedziczne, ślachta dziedziczna; E'rbamt, *sn.* urząd dziedziczny; E'rbantheil, *sn.* część, scheda dziedziczna.

Erba'rmen (sich), *vr.* (h.) zmiłować się, litować się; sich Jemandes —, sich über Jemanden — zlitować się, zmiłować się nad kim; daß sich Gott erbarme! Panie zmiłuj się! er sang, daß sich Gott erbarme! śpiewał Pan zmiłuj się! erbarme dich mein! zmiłuj się nademną! —, *va.* do litości pobudzać kogo, litość w nim wzbudzać; das möchte einen Stein in der Erde — toby i kamień w ziemi wzruszyło; Erba'rmen, *sn.* litość; politowanie; miłosierdzie; ohne — bez miłoserdzia; Erba'rmenswe'rth, -swü'rdig, *a.* godny politowania; Erba'rmer, *sm.* najmiłosierniejszy; *dobrodziej, łaskawca.

Erbä'rmlich, *a.* nędzny, mizerny, biedny; lichy; erbärmliches Gedicht mizerne, biedne poema; — aussehen nędznie wyglądać.

Erbau'en, *va.* wybudować, zbudować, wystawić; die Predigt hat mich erbaut, *kazanie mnie zbudowało; sein Betragen erbaut mich eben nicht, *jego zachowanie się nie bardzo mnie buduje, *nie podoba mi się; sich an etwas —, *budować się z czego; ich habe mich an deiner Rede erbaut, *zbudowałem się z twojéj mowy; erbauen, *Ldw. Gtn.* w skutek uprawy zyskać; er hat in diesem Jahre viel Getreide u. Obst erbaut w tym roku wiele zebrał zboża i owoców; Erbau'er, *sm.* ten, który co wybudował, wystawił; założyciel; Erbau'erin, *sf.* założycielka.

Erbau'lich, *a.* budujący, moralne od. religijne myśli wzbudzający, do cnoty zachęcający, uczucia ślachetne wzniecający; *przykładny; zbawienny (przykład, nauka); Erbau'lichkeit, *sf.* zbawienność, przykładność.

Erbau'ung, *sf.* wybudowanie, wystawienie, założenie; vor, nach, seit Rom's — przed założeniem, po założeniu, od założenia Rzymu; *zbudowanie; zur —, *dla zbudowania, dla wzniesienia umysłu; Erbau'ungs-, *a.* dla zbudowania umysłu; -ungsbu'ch, *sn. Kg. Litt.* książka religijna, moralna, zbawienne nauki zawierająca, rzeczy do zbudowania zmierzające w sobie mieszcząca; książka dla zbudowania umysłu; -ungsmi'ttel, *sn. Kg.* środek do zbudowania służący; -ungsstunde, *sf. Kg.* godzina na pobożne rozmyślania przeznaczona; godzina nabożeństwa.

E'rbbegie'rde, *sf.* chciwość dziedzictwa; E'rbbegie'rig, *a.* chciwy dziedzictwa; E'rbbegräbniß, *sn.* grób dziedziczny, od. familijny.

E'rbe, *sm.* dziedzic; sukcesor; Jemanden im Testamente zum Erben einsetzen, *Rw.* dziedzicem swoim kogo postanowić w testamencie; ohne Erben sterben, *Rw.* umrzéć bez sukcesora, nie zostawiwszy sukcesora od. sukcesorów; aus dieser Ehe war ein männlicher — da z tego małżeństwa był potomek płci męzkiéj; lachende Erben, *sukcesorowie bez żałoby (nie krewni zmarłego); E'rbe, *sn.* dziedzictwo, spadek, spuścizna, majętność odziedziczona od. dziedziczna; väterliches, mütterliches — spuścizna po ojcu, po matce.

Erbe'ben, *vn.* (s.) zatrząść się (ziemia); zadrzéć (o osobie); Erbe'ben, *sn.*, Erbe'bung, *sf.* zatrzęsienie się, zadrżenie.

E'rb-E'delmann, *sm.* ślachcic dziedziczny, z ojca, z przodków.

E'rb-eigen, *a.* dziedciczny, spadkowy, własny dziedzicznie; E'rbeigenthum, *sn.* własność dziedziczna; E'rb-Eigenthümer, *sm.* właściciel dziedziczny.

E'rb-Einigung, *sf. Rw.* związek dziedziczny, wieczysty; E'rb-Einsetzung, *sf. Rw.* mianowanie od. postanowienie dziedzica od. kogo dziedzicem; E'rb-Einsetzungsrecht, *sn. Rw.* prawo stanowienia dziedzica od. zapisania komu majątku.

Erbei'ßen, *va. irr.* (h.) (erbeiße, erbiß, erbissen) zagryźć; rozgryźć, zgryźć, ugryźć; ich kann die Nuß, das Brod nicht — nie mogę zgryźć orzecha, ugryźć chleba.

E'rben, *va.* dziedziczyć co, odziedziczyć, wziąść spadek od. sukcesyą po kim, wziąść spadkiem; er hat das Haus vom Vater geerbt ten dom odziedziczył po ojcu; er hat viel geerbt dużo odziedziczył; duży spadek dostał; —, *vn.* (s.) dziedzictwem od. spadkiem przechodzić; diese Güter erben auf ihn te dobra jemu się dostają, na niego przechodzą; manche Krankheiten erben auch niektóre choroby przechodzą także od rodziców na dzieci, są jakby dziedziczne.

Erbe'ten, *va.* wymodlić, uprosić, wyprosić; sich etwas — wymodlić sobie co.

Erbe'tteln, *va.* wyżebrać co; Erbe'ttelung, *sf.* wyżebranie.

Erbeu'ten, *va.* zdobyć, jako łup nabyć, dostać jako zdobycz; etwas von Jemandem — dostać co jako zdobycz na kim; Erbeu'ten, *sn.*, Erbeu'tung, *sf.* zdobycie.

E'rbfähig, *a.* mogący dziedziczyć, zdolny do przyjęcia spadku; zdolny do objęcia sukcessyi; E'rbfähigkeit, *sf.* możność dziedziczenia, zdolność do objęcia sukcessyi.

E'rbfall, *sm.* sukcesya, spadek; -bfehler, *sm.* wada dziedziczna, od rodziców nabyta; -bfeind, *sm.* nieprzyjaciel po przodkach nieprzyjaźń dziedziczący; -bfeindschaft, *sf.* nieprzyjaźń po przodkach odziedziczona; *Kg.* *nieprzyjaciel krzyża świętego; -bfolge, *sf.* następstwo, sukcesya; -bfolgekrieg, *sm. Gsch.* wojna sukcesyjna, o następstwo na tron; wojna o sukcesyą; -bfolgeordnung, *sf.* porządek następstwa; -bfolgere'cht, *sn.* prawo następstwa; następne prawo; -bfrau, *sf.* (pani) dziedziczka; -bfürst, *sm.* książę dziedziczny; -bfürstenthum, *sn.* księstwo dziedziczne; -bgeld, *sn.* pieniądze spadkiem nabyte; -bgenoß, *sm.* spółdziedzic; do spadku należący; udział w sukcesyi mający; -bgerechtigkeit, *sf. Rw.* prawo do sukcesyi; -bgeri'cht, *sn.*, E'rbgeri'chte, *sn. pl. Rw.* sąd miejscowy, dziedziczny, dziedzicznie do miejsca przywiązany; sąd niższy; -bgeri'chtsbarkeit, *sf. Rw.* sądownictwo dziedziczne; -bgraf, *sm.* hrabia dziedziczny; -bgrafschaft, *sf.* hrabstwo dziedziczne; -bgrind, *sm. Hlk.* strupień zjadliwy; -bgruft, s. E'rbbegräbniß; -bgrund, *sm.*, E'rbgrundstück, *sn.* grunt dziedziczny; rola dziedziczna; -bgut, *sn.* majątek dziedziczny; majętność dziedziczna; E'rbgüter, *sn. pl.* dobra dziedziczne; -bherr, *sm.* pan dziedziczny; -bherrschaft, *sf.* panowanie dziedziczne; państwo dziedziczne; majętność dziedziczna; E'rbhofamt, *sn.* urząd dziedziczna.

Erbie'ten, *va. irr.* (h.) (erbiete, erbot, erboten), A'nbieten: sich zu etwas — ofiarować się do czego; oświadczyć gotowość do jakiéj usługi.

E'rbin, *sf.* dziedziczka, sukcesorka.

Erbi'tten, *va. irr.* (h.) (erbitte, erbat, erbeten): etwas von Jemandem — prosić kogo o co; uprosić od. wyprosić sobie co od kogo; Jemanden — uprosić kogo; darin laß ich mich nicht — w tém nie dam się uprosić; Jemanden aus der Gefangenschaft, von der Strafe — wyprosić kogo z więzienia, od kary.

Erbi'ttern, *va.* rozgniewać, rozjątrzyć, do gniewu pobudzić; zawziętość w kim wzbudzić; Erbi'tterung, *sf.* rozjątrzenie; gniew; zawziętość.

Erbi'ttlich, *a.* dający się uprosić.

E'rbjagd, *sf.* myśliwstwo dziedziczne; E'rbkämmerer, *sm.* kamerarz dziedziczny; E'rbkauf, *sm. Rw.* opłata; podatek od sukcessyi z kraju wychodzącéj; E'rbkönig, *sm.* król dziedziczny; E'rbkönigreich, *sn.* dziedziczne królestwo; E'rbkrankheit, *sf. Hlk.* choroba dziedziczne od. familijna; choroba spadkowa; E'rbland, *sn.* dziedziczny kraj.

Erbla'sen, *va. irr.* (h.) (erblase, erblies, erblasen) wydmuchać sobie co, dmuchając na flecie, trąbie itd. zarobić sobie.

Erbla'ssen, *vn.* (s.) zblednąć; *umrzéć.

E'rb-lasser, *sm. Rw.* spadkodawca; testator; E'rb-lasserin, *sf* dawczyni; testatorka; E'rb-lassungs-

recht, *sn.* prawo rozrządzania majątkiem na przypadek śmierci.

Erblau'en, *vn.* (s.) nabierać niebieskiego koloru.

E'rb-lehen, E'rb-lehengut, *sn. Rw.* lennicza majętność dziedziczna; lenność dziedziczna; E'rb-lehensherr, *sm.* lennodawca dziedziczny; lenny pan dziedziczny; E'rb-lehensträger, *sm.* lenownik dziedziczny.

Erblei'chen, *vn. irr.* (s.) (erbleiche, erblich, erblichen) zbladnąć, zblednieć, *umrzeć.

E'rblich, *a.* dziedziczny; erbliche Krankheit, *Hlk.* spadkowa choroba; E'rblichkeit, *sf.* dziedziczność.

Erbli'cken, *va.* ujrzeć, spostrzedz, zobaczyć kogo, co; Erbli'ckung, *sf.* ujrzenie.

Erbli'nden, *vn.* (s.) oślepnąć; ociemnieć; olśnąć; oślepnąć; stracić wzrok; Erbli'ndung, *sf.* olśnienie, oślepnienie, ślepota; ociemnienie.

Erblö'den (sich), *vr.* (h.) wstydzić się.

E'rblos, *a.* wydziedziczony; pozbawiony sukcesyi; wyłączony od spadku; — machen pozbawić sukcesyi; wydziedziczyć; — niemający dziedzica od. sukcesora; bezdzietny, bezpotomny; E'rblosigkeit, *sf.* bezpotomność; E'rblosma'chung, *sf.* wydziedziczenie.

E'rblosung, s. Nä'herrecht.

Erblü'hen, *vn.* (s.) zakwitnąć; zakwitać.

E'rbmangel, s. E'rbfehler; E'rbnachfolge, *sf.* następstwo; E'rbnachfolgere'cht, *sn. Rw.* następne prawo; E'rbnehmer, *sm.* spadkobiorca.

Erbo'rgen, *va.* pożyczyć od kogo; erborgte Worte, *pożyczane słowa.

Erbo'ßen, *va.* rozzłościć; sich — rozzłościć się; Erbo'ßt, *pp.* u. *a.* rozzłoszczony.

Erbö'tig, *a.* gotowy na jaką usługę; ofiarujący się do czego; ich bin dazu — ofiaruję się Panu do tego.

E'rbpacht, *sm.* erpacht, wieczysta dzierżawa; ein Gut in — nehmen, Jemandem geben wieś wziąć, komu puścić w wieczystą dzierżawę; E'rbpachter, E'rbpächter, *sm.* emfiteuta, okupnik, dzierżawca dziedziczny; wieczysty dzierżawca; posiadacz wieczystéj dzierżawy; E'rbpachtherr, *sm.* wydzierżawca wieczysty; E'rbpachtlich, *a.* dziedziczno-dzierżawny, erpachtowy.

E'rbpflicht, *sf.* powinność poddaństwa, powinność względem dziedzica; *Rw.* przysięga na poddaństwo; powinność homagialna; E'rbprinz, *sm.* królewicz od. książę dziedziczny; *następca tronu, dziedzic państwa; E'rbprinze'ssin, *sf.* księżna dziedziczna, dziedziczka państwa.

Erbra'nden, *vn.* (s.) zburzyć się (o morzu).

Erbrau'sen, *vn.* (s.) z szumem się wzburzyć (o morzu); z szumem się zerwać (jak wicher).

Erbre'chen, *va. irr.* (h.) (erbreche, erbrach, erbrochen) wyłamać (drzwi itd.); einen Brief — list rozpieczętować; sich — (sich übergeben) zwomitować się, wymiotów dostać; Erbre'chen, *sn.* (des Magens) chełbanie się żołądka, zbieranie się na wymiot.

E'rbrecht, *sn. Rw.* prawo dziedzictwa, prawo do sukcesyi, prawo dziedziczenia po kim majątku; prawo dziedziczne; er trägt das — vor wykłada prawo dziedziczne.

E'rbreich, *sn.* państwo dziedziczne od. sukcessyjne; tron następny.

E'rbrente, *sf.* dożywocie wieczyste, dziedziczne.

E'rbrichter, *sm.* sędzia grodzki, dziedziczny sędzia.

Erbrü'llen, *vn.* (s.) zaryczéć.

E'rbsaß, E'rbsasse, *sm.* posiedziciel dziedziczny.

E'rbschacht, *sm. Bw.* szychta najgłębsza.

E'rbschaden, *sm.* wada dziedziczna (fizyczna, moralna); choroba przyrodzona, szkoda dziedziczna.

E'rbschaft, *sf.* sukcesya, spadek, dziedzictwo; eine reiche — machen znaczną suksesyą dostać; Jemandem eine reiche — hinterlassen znaczną sukcesyą komu zostawić; eine — antreten, ablehnen, *Rw.* spadek objąć; nie przyjąć od. zrzec się go; eine — erschleichen wyłudzić sukcesyą; Jemanden von der — ausschließen, *Rw.* wyłączyć kogo od sukcesyi; E'rbschaftlich, E'rbschafts-, *a.* spadkowy, dziedziczny; E'rbschaftsma'sse, *sf. Rw.* masa spadkowa; -bschaftssache, *sf. Rw.* spór o spadek, sprawa sukcesyjna, spadkowa; -bschaftstheilung; E'rbschichtung, E'rbschicht, *sf.* działy, dzielenie spadku od. sukcesyi; -bschleicher, *sm.* spadkokradca, wyłudziciel sukcesyi; dybiący na sukcesyą; nadskakujący od. czyniący (nieprawe) zabiegi o nią; -bschleicherei', *sf.* zabiegi o sukcesyą; dybanie na nią; -bschleicherin, *sf.* wyłudzicielka sukcesyi; -bschlüssel, *sm.* dziedziczny klucz; -bschmeichler, *sm.* przychlebiający się o sukcesyą; -bschoß, *sm.* czynsz gruntowy (dla dziedzica); -bschuld, *sf.* dług sukcesyjny; dług wieczysty na majętności jakiéj ciążący; wyderkaf, wyderek; —, *Kg.* zmaza pierworodna.

E'rbse, *sf. Ng.* groch, ziarnko grochu; E'rbsen, *sf. pl.* groch (zbiorowo) od. okrągły; wilde — chobot; chobotna wyka; powój wielki; E'rbsen-, *a.* grochowy; E'rbsenbau'm, *sm. Ng.* groch sybirski; -bsenbrei', *sm. Kk.* grochówka; -bsenblüthe, *sf.* kwiat grochowy; -bsenbrod, *sn.* chléb z grochowéj mąki; -bsenfeld, *sn. Ldw.* grochowisko; -bsenkette, *sf.* łańcuszek z ogniw w kształcie grochu; -bsenmast, *sf. Ldw.* pasza grochowa; -bsenmehl, *sn.* grochowa mąka; -bsenstrauch, *sm. Ng.* groch mały sybirski; -bsenstroh, *sn.* grochowiny; -bsensuppe, *sf. Kk.* zupa z grochu na gęsto; s. a. E'rbsenbrei; -bsenzähler, *sm.* liczy krupa.

E'rbsetzer, *sm. Rw.* testator.

E'rbstaat, *sm. Stw.* państwo dziedziczne; -bstand, *sm.* opłata za prawo dziedziczne; -bstatthalter, *sm. Stw.* sztatuder, wielkorządzca dziedziczny; -bstatthalterschaft, *sf. Stw.* wielkorządztwo dziedziczne; -bstreit, *sm. Rw.* spór o puściznę; -bstück, *sn.* rzecz do sukcesyi należąca; -bsucht, *sf.* chciwość sukcesyi; -bsüchtig, *a.* chciwy sukcesyi; -bsünde, *sf. Kg.* grzech pierworodny; -btheil, *sn.* scheda, dziedzizna, część sukcesyi (na kogo przypadająca); -btheilbesti'mmung, *sf.* sched stanowienie; -btheilung, s. E'rbschaftstheilung; -btochter, *sf.* (córka) dziedziczka.

E'rbübel, *sn.* wada, ułomność dziedziczna; s. a. E'rbsünde.

Erbuh'len, *va.* zalotami, umizgami, miłostkami co zyskać, zebrać, osiągnąć; *nadskakiwaniem i przymilaniem się pozyskać co; uskarbić sobie przez nadskakiwanie.

E'rbunterthan, *sm.* poddany dziedziczny; -bunterthä'nig, *a.* dziedzicznie poddany; -bverbrü'derung, *sf.* związek wzajemnéj sukcesyi (w braku dziedzica); E'rbvereinigung, *sf.* ugoda zapewniająca wzajemne wsparcie i przyjaźń; -bvergleich, E'rbvertrag, *sm. Rw.* umowa, układ w rzeczy od. sprawie spadkowéj; -bvolk, *sn. Bibl.* lud dziedziczny; -bzins, *sm.* czynsz wieczysty; Jemandem ein Gut auf — geben dać, puścić komu wieś na czynsz wieczysty; -bzinsgut, *sn.* wieś na czynsz wieczysty puszczona, wieczystoczynszowa, emfiteutyczna; -bzinsherr, *sm.* pan któremu się czynsz wieczysty opłaca; -bzinsmann, *sm.* emfiteuta.

Erd-, *a.* ziemny.

E'rdachse, *sf. Stk. Geog.* oś ziemi; E'rdapfel, *sm. Ng.* kartofel; ziemniak; E'rdarbeit, *sf.* robota przy okopach; okopy; *Kw.* skopywanie ziemi do fortyfikacyi.

Erda'rben, *va.*: sich etwas — oszczędzić sobie co odejmując od gęby.

E'rdart, *sf. Ng. Bw.* gatunek ziemi; E'rdartig, *a.* ziemisty, ziemi własności mający; ziemny; E'rdbahn, *sf.* droga, którą ziemia przebiega; E'rdball, *sm. Stk. Geog.* kula ziemska; E'rdbalsam, *sm. Ng.* balsam ziemny, naturalny; E'rdbank, *sf. Kw.* ławka z ziemi (pod wałem fortecznym); E'rdbathengel, *sm. Ng.* przetacznik trzylíściowy od. pięćdzielny (ziele); E'rdbeben, *sn. Ntl.* trzęsienie ziemi; es ereignete sich ein — było trzęsienie ziemi; durch ein — versinken zapaść się od trzęsienia ziemi.

E'rdbeer-, *a. Ng. etc.* poziomkowy; E'rdbeerbaum, *sm. Ng.* jeżówka włoska; E'rdbeere, *sf. Ng.* poziomka; truskawka; E'rdbeerklee, *sm. Ng.* koniczyna poziomkowa; E'rdbeersa'ft, *sm.* sok poziomkowy.

E'rdbeglücker, *sm.* *uszczęśliwiający kulę ziemską; *sprawca szczęścia kuli ziemskiéj; E'rdbeschreibend, *a.* opisujący ziemię; jeograficzny; -dbeschreiber, *sm.* jeograf, pisarz opisujący ziemię; ziemiopisarz; -dbeschreibung, *sf.* opisanie ziemi, jeografia, ziemiopistwo; -dbewohner, *sm.* mieszkaniec ziemi; -dbiene, *sf. Ng.* pszczoła ziemna; -dbirne, *sf.* s. E'rdapfel; -dboden, *sm.* powierzchnia ziemi; grunt; s. a. E'rdreich; -dbogen, *sm. Bk.* arkada odziemna; -dbrand, *sm.* pożar w ziemi (kiedy się ziemia pali).

E'rde, *sf.* ziemia; auf die — fallen, etwas werfen, legen na ziemię upaść, co rzucić, na ziemi co położyć; von der — aufheben podjąć co z ziemi; auf Erden leben żyć na ziemi; den Blick zur — senken oczy spuścić ku ziemi, na dół; der — gleich machen zrównać z ziemią, całkiem zburzyć; Jemanden unter die — bringen, *pochować, pogrzebać kogo; *stać się komu przyczyną do śmierci; — kauen müssen ziemię gryźć (musieć), leżéć w grobie, życie postradać; s. a. E'rdreich.

E'rdeichel, *sf. Ng.* parzydło zwiesionek (roślina); -deidechse, *sf. Ng.* jaszczurka ziemna.

E'rdenfreude, *sf.* roskosz ziemska (tego świata).

E'rdenge, *sf. Geog.* ciaśnina, przesmyk.

E'rdenglü'ck, *sn.* szczęście ziemskie; -dengu't, *sn.* dobro ziemskie (tego świata).

Erde'nkbar, s. Erde'nklich.

Erde'nken, *va. irr.* (h.) (erdenke, erdachte, erdacht) wymyślić, zmyślić; sich eine Sache — przypominać sobie co; Erde'nklich, *a.* mogący być wymyślonym; Jemandem alles erdenkliche Unrecht anthun krzywdy komu wyrządzać jakie tylko wymyślić można; sich alle erdenkliche Mühe bei etwas geben dokładać do czego starania, na jakie się tylko zdobyć można.

E'rdenklo'ß, *sm.* skiba od. bryła ziemi; -denla'st, *sf.* *ciężar téj ziemi, tego świata; *próżny ciężar ziemi; *darmojad; -denleben, *sn.* życie ziemskie, życie na tym świecie; -denru'nd, s. E'rdrund; -densohn, *sm.* człowiek z ziemi powstały; człowiek niewiadomego rodu; -denwaller, *sm.* mieszkaniec téj ziemi.

E'rdepheu, *sm. Ng. Gtn.* bluszcz ziemny; -derschü'tterer, *sm.* wstrząsający ziemię; mogący ziemią zatrząść; -derschü'tterung, s. E'rdbeben; -derzeu'gnisse, *sn. pl.* płody ziemne; -dfahl, *a.* blady, żółty jak sucha ziemia; -dfall, *sm.* zapadnięcie się ziemi; -dfarbe, *sf.* kolor ziemi; -dfarben, E'rdfarbig, *a.* koloru ziemi; -dfeige, *sf. Ng.* gałucha; -dferne, *sf. Stk.* dal ziemi, jéj największe oddalenie od słońca lub księżyca; -dfeuer, *sn. Ntl.* ogień podziemny; -dfläche, *sf.* płaszczyzna ziemi; poziom; -dgalle, *sf. Ng.* goryczka od. żółć ziemna (ziele); -dgegend, *sf.* strona ziemi; -dgeruch, -dgeschmack, *sm.* zapach, smak ziemny od. ziemi; -dgeschoß, *sn. Bk.* (eines Hauses) dół, dolna część domu; -dgewächs, *sn. Ng.* roślina ziemna; -dgürtel, *sm. Geog.* strefa; -dhalbgleicher, *sm. Geog.* s. Aequa'tor; -dhaltig, *a.* ziemię w sobie zawierający; -dharz, *sn. Ng. Bw.* żywica ziemna; -dhaufen, *sm.* kupa ziemi; -dhöhle, *sf.* pieczara podziemna; -dhügel, *sm.* pagórek ziemny.

E'rdicht, *a.* ziemisty.

Erdi'chten, *va.* zmyślić (skomponować) co, wymyślić sobie co nieprawdziwego; sich etwas — pisaniem wierszy sobie co zarobić; Erdi'chter, *sm.* zmyślacz; Erdi'chtet, *pp.* u. *a.* zmyślony, *fałszywy; Erdi'chtung, *sf.* zmyślenie, wymyślenie, fikcya.

Erdie'nen, *va.*: sich etwas — wysłużyć sobie co, zarobić sobie na służbie; oszczędzić od. zebrać sobie ze służby.

E'rdig, *a.* ziemię w sobie mający; z ziemią zmieszany.

E'rdkiefer, *sf. Ng.* wrzosowiec (roślina); -dkloß, s. E'rdenklo'ß; -dkluft, *sf.* rozpadlina (w ziemi); -dkohle, *sf. Bw.* węgiel ziemny; -dkörper, *sm. Stk. Ntl.* ziemia (jako ciało niebieskie używana); -dkreis, *sm.* okrąg ziemi od. ziemski; -dkugel, *sf. Stk. Geog.* kula ziemska; -dkunde, *sf.* jeografia (jako umiejętność); *Bw.* jeologia, ziemioznawstwo; -dkundig, *a.* znający jeografią oder jeologią; -dlage, *sf.*, E'rdlager, *sn. Bw.* pokład ziemi; E'rdmandel, *sf. Ng.* migdał ziemny; -dmaus, s. Maus; -dmesser, *sm.* (Feldmesser, Geometer) ziemiomierca, ziemiomiernik, jeometra; E'rdmeßkunst, *sf.* (Feldmeßkunst, Geometrie) sztuka miernicza, jeometrya; -dmittelpünktig, E'rdmittelpunkts-, *a. Stk.* spółśrodkowy z ziemią; -dmoos, *sn. Ng.* mech ziemny; -dnähe, *sf. Stk.* pobliż ziemi; -dnebel, *sm. Ntl.* mgła nad ziemią wznosząca się; -dnuß, *sf. Ng.* orzech ziemny; groszek główkowy; gałucha; -doberfläche, *sf. Geog.* powierzchnia ziemi; -dö'l, *sn. Ng. Bw.* oléj ziemny.

Erdo'lchen, *va.* sztyletem przebić.

E'rdpech, *sn. Ng. Bw.* smoła ziemna; -dpfriemen, *sm. Ng.* janowiec włosisty; -dpo'l, *sm. Stk. Geog.* biegun ziemi; -dproducte, s. E'rderzeu'gnisse; -dquell, *sm.* krynica, zdrój; -drauch, E'rdraute, s. A'ckerraute.

Erdräu'en, s. Erdro'hen.

Erdre'hen, *va.*: ich kann die Kurbel nicht — nie mogę korby obrócić, nie mogę korbą zakręcić.

E'rdreich, *sn.* państwo tego świata, téj ziemi, ziemskie; —, *Ldw. Gtn.* rola, grunt, ziemia pod względem uprawy; fettes —, *Ldw. Gtn.* grunt tłusty.

Erdrei'sten (sich), *vr.* (h.) ośmielić się; odważyć się; sich — Jemandem etwas zu sagen ośmielić się komu co powiedzieć.

Erdre'schen, *va. Ldw.*: sich etwas — młóceniem sobie zarobić.

E'rdriß, *sm.* rozpadlina w ziemi.

Erdro'hen, *va.* groźbą wymódz co, dokazać czego.

Erdrö'hnen, *vn.* (h.) zadrzéć, zatrząść się (ziemia, kiedy na nią ciężar jaki padnie).

E'rdrose, *sf. Ng.* róża polna, dzika.

Erdro'sseln, *va.* udusić (przez ściśnienie gardła); Erdro'sselung, *sf.* uduszenie.

Erdrü'cken, *va.* mocno przycisnąć, przygnieść; zgnieść, zagnieść; das Gedächtniß wird durch zu vieles Lernen erdrückt, *przez za wiele uczenia się pamięć przytłumioną bywa.

E'rdrücken, *sm. Bw. Geog.* grzbiet ziemi.

Erdrü'ckt, *pp.* u. *a.* zadławiony, uduszony, przygnieciony; Erdrü'ckung, *sf.* zadławienie, uduszenie.

E'rdrund, *a.* okrągły jak ziemia; —, *sn.* okrąg ziemi.

E'rdsack, *sm. Kw.* wór ziemią napełniony.

E'rdsalz, *sn. Ng. Bw.* sól ziemna; -dsäure, *sf. Schdk.* kwas ziemny; -dschanze, *sf. Kw.* szaniec z ziemi usypany; -dscheibe, *sf. Stk. Geog.* okrąg ziemi; -dschicht, *sf. Bw. etc.* warstwa ziemi; -dschierling, *sm. Ng.* świnia wesz plamista; pietrasznik świnia wesz; -dschildkröte, *sf. Ng.* żółw ziemny; -dschlange, *sf. Ng.* wąż ziemny; -dschnecke, *sf. Ng.* ślimak ziemny; -dscholle, *sf.* bryła ziemi; gruzła; -dschwalbe, s. U'ferschwalbe; -dschwamm, *sm. Ng.* grzyb; -dsperling, *sm.*, E'rdspinne, *sf. Ng.* wróbel, pająk ziemny; -dspinnenkraut, *sn. Ng.* kosatki; pajęcznica liliowa; -dspitze, *sf. Geog.* przylądek; język ziemi; s. a. E'rdzunge; -dstoß, *sm. Ntl.* wstrząśnienie ziemi, uderzenie; -dstrich, *sm. Geog.* strefa ziemi; -dtafel, *sf. Geog.* mapa glob ziemski przedstawiająca; -dtheil, *sm. Geog.* część ziemi; -dtorf, *sm. Ng. Bw.* torf ziemny.

Erdu'lden, *va.* cierpić, znosić; wycierpiéć, wytrzymać, znieść; für sein Vergehen mußte ich die Strafe — za jego występek ja musiałem ponieść karę; Erdu'ldung, *sf.* ucierpienie, zniesienie.

E'rdumschi'ffer, E'rdumse'gler, *sm. Sw.* żeglarz na około ziemi; -dumschi'ffung, E'rdumse'glung, *sf. Sw.* żegluga na około ziemi; -durspru'ng, *sm. Philos.* początek, powstanie ziemi; -dwall, *sm.* wał z ziemi usypany; -dweide, *sf. Ng.* wierzba łoza; -dwinde, *sf. Mech.* kołowrot do windowania stojący na ziemi; —, *Ng.* powój dziki; -dwinkel, *sm.* kącik na ziemi (miejsce nieznane); -dwurm, *sm. Ng.* ziemny robak; -dzirkel, *sm. Stk. Geog.* koło na kuli ziemskiéj; -dzunge, *sf. Geog.* cypel, klin lądu w morze itd wchodzący.

Erei'fern (sich), *vr.* (h.) unosić się, wpadać w gniew; ereifern Sie sich nicht so sehr niech się Pan tak nie unosi; sich über Jemanden, über etw. — zgniewać się na kogo, na co.

Erei'gnen (sich), *vr.* (h.) wydarzyć się, zdarzyć się; Erei'gniß, *sn.* wydarzenie, zdarzenie; przypadek, wypadek.

Erei'len, *va.* dogonić, dognać, doścignąć; dopędzić; der Tod ereilte ihn śmierć go zaskoczyła.

Eremi't, *sm.* pustelnik; Eremita'ge, *sf.* pustelnia.

Ere'rben, *va.* odziedziczyć co; w spadku dostać; das habe ich von ihm ererbt w sukcesyi mi się to po nim dostało; das ewige Leben —, *odziedziczyć żywot wieczny; Ere'rbung, *sf.* odziedziczenie.

Erfa'beln, *va.* zmyślić (co bajecznego).

Erfa'chen, *va.*: ich kann das Feuer nicht — nie mogę rozniecić, dodmuchać się ognia.

Erfah'ren, *va. irr.* (h.) (erfahre, erfuhr, erfahren) przejechać kogo (i przez to życia pozbawić); wożeniem zarobić, zebrać; er hat sich ein ansehnliches Vermögen — furmanką, wózką zebrał sobie znaczny grosz; — uwieźć; zwei Pferde werden die Last nicht — dwa konie nie uwiozą takiego ciężaru; — (benachrichtigt werden) dowiedzieć się; diese Neuigkeit habe ich von ihm erfahren téj nowiny (o téj nowinie) dowiedziałem się od niego; wer ich bin, das wirst du nie — kto jestem, o tém się nigdy nie dowiesz; das läßt sich durch die Sinne nicht — o tém nie można się przekonać za pomocą zmysłów; — doświadczyć, doznać (o przykrych rzeczach); wir haben viel Unglück, Noth, Kummer — doznaliśmy wiele nieszczęścia, biedy, zmartwienia; Erfah'ren, *pp.* u. *a.* *doświadczony, *wprawny, bywały, wbiegły, doświadczenie mający, który wiele doświadczał; ein erfahrener Lehrer doświadczony nauczyciel; erfahrener Seemann, *Sw.* doświadczony żeglarz; er scheint im Kriegswesen, in der Staatskunst nicht sonderlich — zu sein zdaje się że w sztuce wojennéj, w dyplomatyce nie bardzo jest biegły; ein in den Gesetzen erfahrener Mann człowiek

znający się na prawach, biegły w znajomości praw; Erfah'renheit, *sf.* biegłość; Erfah'rung, *sf.* doświadczenie; etwas aus — wissen, lernen z doświadczenia co wiedzieć, czego się nauczyć; die — lehrt, daß ꝛc. doświadczenie uczy, że itd.; viel — als Staatsmann haben, besitzen mieć wiele doświadczenia jako polityk; ein Mann von großer, vieler — człowiek wiele doświadczenia mający; ich habe selbst diese traurige — gemacht sam zrobiłem to smutne doświadczenie; — dowiedzenie się; etwas in — bringen dowiedzieć się o czém; zasłyszeć, posłyszeć, powziąć wiadomość o czém; ich habe in — gebracht dowiedziałem się, doszło mnie, doniosło się do mnie; —, *praktyka; Erfah'rungs-, *a.* doświadczalny; -rungsmäßig, *a.* stósowny do doświadczenia; na doświadczeniu oparty; —, *ad.* podług doświadczenia; -rungssa'ß, *sm. Philos.* maksyma praktyczna, zdanie na doświadczeniu oparte; -rungswi'ssenschaften, *sf. pl.* empiryka, empiryzm; umiejętności doświadczalne.

Erfa'ßbar, *a.* pojęciowy; Erfa'ssen, *va.* ująć, uchwycić; mit dem Geiste, mit dem Verstande — pojąć, pojmować; Erfa'ssung, *sf.* (geistige) pojęcie.

Erfe'chten, *va. irr.* (h.) (erfechte, erfocht, erfochten) dobić się czego; einen Sieg über Jemanden — odnieść oder wywalczyć nad kim zwycięstwo; er hat sich viele Ehre erfochten walcząc wiele sobie zjednał zaszczytu; —, s. Erbe'tteln.

Erfei'len, *va.*: ich kann das Eisen nicht — nie mogę się dopiłować tego żelaza.

Erfie'deln, *va.*: sich etwas — rzępoleniem na skrzypcach zarobić sobie co.

Erfi'nden, *va. irr.* (h.) (erfinde, erfand, erfunden) wynaleźć, znaleźć co; znaleźć co jakiém, przekonać się od. poznać, że takiém jest; ich habe ihn als meinen Gegner erfunden przekonałem się, że jest moim przeciwnikiem; — wynaleźć (to czego jeszcze nie było); odkryć; Erfi'nder, *sm.* wynalazca; Erfi'nderisch, *a.* zdolny do robienia wynalazków; płodny w wynalazki; przemyślny; przebiegły, wymyślny; der erfinderische Geist des Menschen wynalaszczy gieniusz człowieka; -fi'ndung, *sf.* wynalezienie czego; wynalazek; -fi'ndungsga'be, *sf.*, Erfi'ndungsgei'st, *sm.* dar wynalazczy, talent do robienia wynalazków; przemyślność.

Erfi'schen, *va.* *złowić co.

Erfla'mmen, *vn.* (s.) płomieniem się zapalić; *rozpłomienić się.

Erfle'hen, *va.* wybłagać, uprosić.

Erfli'cken, *va.* wyłatać co.

Erflie'gen, *va. irr.* (h.) (erfliege, erflog, erflogen) w locie dogonić.

Erflu'nkern, s. Erlü'gen.

Erfo'dern, ꝛc., s. Erfo'rdern, ꝛc.

Erfo'lg, *sm.* skutek, wypadek, powodzenie; der — wird es zeigen wypadek to pokaże; er gebrauchte die Arzenei mit gutem — używał tego lekarstwa z dobrym skutkiem; der Feldzug wurde mit einem erwünschten — gekrönt wyprawa uwieńczona była pomyślném powodzeniem; meine Fürsprache war ohne — moje wstawienie się było bezskuteczne; man kämpfte mit abwechselndem — walczono z różném powodzeniem; der — entspricht den Erwartungen nicht skutek nie odpowiada oczekiwaniom; Erfo'lgen, *vn.* (s.) nastąpić, pójść za czém; wypadać z czego; es erfolgte ein tiefes Schweigen nastąpiło głębokie milczenie; auf solche Verschwendung mußte Armuth — za taką rozrzutnością musiał pójść niedostatek; daraus erfolgt, daß ꝛc. ztąd wypada, że itd.; Erfo'lglo's, *a.* bezskuteczny; Erfo'lglosigkeit, *sf.* bezskuteczność; Erfo'lgreich, *a.* obfity w skutki; skuteczny, pomyślny.

Erfo'rderlich, *a.* potrzebny, stósowny; którego potrzeba wymaga; er hat, er besitzt die erforderlichen Zeugnisse, Fähigkeiten nicht nie ma, nie posiada potrzebnych świadectw, zdolności; es fehlen ihm die erforderlichen Mittel dazu zbywa mu na potrzebnych środkach; die erforderlichen Maßregeln treffen stósowne kroki przedsięwziąć; im erforderlichen Falle w razie potrzeby; wenn es — sein wird kiedy potrzeba będzie wymagać; Erfo'rdern, *va.* wymagać, potrzebować; die Sache erfordert viele Arbeit, große Vorsicht rzecz ta wymaga wiele pracy, wielkiéj ostrożności; wie es die Umstände — jak okoliczności wymagają; Erfo'rderniß, *sn.* potrzeba, to co jest do czego potrzebne; seine Fähigkeiten genügen nicht allen Erfordernissen zdolności jego nie wszystkim potrzebom odpowiadają; nach — podług potrzeby; nach — der Umstände jak okoliczności wymagają; nach — der Sache podług potrzeby i wymożenia interesu; — wymagalność; Erfo'rderung, *sf.* wymaganie, żądanie, potrzebowanie.

Erfo'rschen, *va.* wybadać, wyśledzić; badać, śledzić co, dochodzić czego; sich selbst — samego siebie badać, wchodzić w siebie, zastanawiać się nad sobą; Erfo'rscher, *sm.* badacz, szpieg; Erfo'rschung, *sf.* wybadanie, wyszperanie, szukanie, badanie; scharfsinnige — der Wahrheit bystre dociekanie prawdy, śledzenie prawdy.

Erfra'gen, *va.* dopytać się czego; dowiedzieć się pytając, dopytywać się.

Erfre'chen (sich), *vr.* (h.) ośmielić się, zuchwale się odważyć na co; mieć czoło, niewstydzić się.

Erfreu'en, *va.* ucieszyć, uradować; Jemanden womit — ukontentować kogo czém; sich an etwas — radować się z czego; — rozweselić, zabawić kogo; sich einer Sache — cieszyć się czém; posiadać, doznawać itd.; ich wünsche, daß Sie sich Ihrer Eltern, einer guten Gesundheit lange — mögen życzę Panu, abyś się długo cieszył rodzicami oder z rodzicami, abyś długo zostawał w dobrym zdrowiu; du wirst dich dessen nicht lange zu — haben nie długo się tém będziesz cieszył; erfreut wesoły; uradowany; über etwas — ucieszony, uradowany czém; Erfreu'lich, *a.* radosny, radość sprawujący; *miły, przyjemny; es ist mir — zu hören, daß ꝛc. miło mi jest słyszeć o tém, że itd.; Erfreu'lichkeit, *sf.* radość, wesołość; Erfreu'ung, *sf.* rozweselenie, uweselenie.

Erfrie'ren, *vn. irr.* (s.) (erfriere, erfror, erfroren) umar-znąć; zmarznąć; przeziębnąć; alle Bäume sind erfroren wszystkie drzewa wymar-zły; — zmar-znąć, mocno ziębnąć; ich bin ganz erfroren zmar-złem wskróś; całkiem przeziąbłem; die Hände sind mir erfroren ręce mi zmar-zły.

Erfri'schen, *va.* odświeżyć, ochłodzić, orzeźwić, posilić; odżywić; die Blumen mit kaltem Wasser — kwiaty polać zimną wodą dla odświeżenia; ich muß ein Glas Wasser trinken, um mich zu — muszę wypić szklankę wody, aby się orzeźwić, ochłodzić, otrzeźwić; Erfri'schung, *sf.* odświeżenie, odżywienie, otrzeźwienie; Erfrischungen, *pl.* chłodniki, chłodzące napoje itd. [s. d.

Erfro'ren, *pp.* u. *a.* v. Erfrie'ren,

Erfü'llen, *va.* napełnić; wypełnić, nabawić czém; Jemandes Herz mit Freude — napełnić czyje serce radością; die Welt mit seinem Ruhme —, *napełnić świat odgłosem swéj chwały; das ganze Haus mit Klagen —, *napełnić cały dom swemi żalami; Jemanden mit Muth, Hoffnung, Furcht — wzbudzić oder wzniecić w kim odwagę, nadzieję, obawę; doprowadzić do końca i zupełności; meine Zeit ist noch nicht erfüllt czas mój jeszcze nie przeszedł, nie minął, nie wyszedł; — dopełnić; seine Pflicht — dopełnić powinności; sein Versprechen, seine Zusage — dopełnić przyrzeczenia, objetniczy; spełnić; Jemandes Wunsch — dopełnić czyje życzenie; einen Auftrag — wypełnić zlecenie; einen Befehl — wykonać rozkaz; Jemandes Bitte — uskutecznić czyje prożbę; erfüllt werden spełnić się (jak przepowiedzenie); sprawdzić się (jak sen, przepowiednia); Erfü'llung, *sf.* dopełnienie (powinności); spełnienie (życzenia); spełnienie się; sprawdzenie się; in — gehen spełnić się, sprawdzić się.

Ergä'nzen, *va.* uzupełnić; przydać to, czego brakuje do zupełności od. całości; — naprawić, połatać; ergänzt dopełniony; Ergä'nzung, *sf.* uzupełnienie; dopełnienie (dzieła jakiego); Ergä'nzungs-, *a.* dodatkowy, uzupełniający; Ergä'nzungsba'nd, *sm. Litt.* tom dodatkowy, uzupełniający (dzieło); -nzungsblatt, *sn. Litt.* dodatek (do gazety, pisma peryodycznego); -nzungseid, *sm. Rw.* przysięga uzupełniająca; -nzungsma'nnschaft, -nzungstruppen, *sf. pl. Kw.* wojsko do kompletu przeznaczone, suplementa.

Erga'ttern, *va.* wyludzić co od kogo; złapać; wyszpérać; złowić.

Erge'ben, *va. irr.* (h.) (ergebe, ergibt, ergab, ergeben) poddać; eine Stadt —, *Kw.* poddać miasto; sich — poddać się (wojsko, twierdza); sich auf Gnade u. Ungnade — poddać się, oddać się, zdać się na łaskę od. na dyskrecyą; sich zum Gefangenen — poddać się w niewolą, jako jeńcy; sich in den göttlichen Willen — zdać się na wolą boską; sich in das Schicksal — poddać się losowi; zdać się na los; — (zeigen) okazać, dowieść; das ergibt die Erfahrung doświadczenie tego dowodzi; hieraus ergibt sich, daß ꝛc. z tego się pokazuje, ztąd wynika, że itd.; die Rechnung ergibt Folgendes rachunek okazuje wypadek następny; sich Jemandem — oddać się komu, cał-

kiem być po jego woli; sich einer Sache — (hingeben, widmen) oddać się oder poświęcać się czemu; er hat sich ganz den Wissenschaften, der Dichtkunst, der Musik — całkiem się oddał naukom, poezyi, muzyce; sich dem Trunke — oddać się pijaństwu; sich der Wollust — zatopić się w rozkoszy; Erge'ben, pp. u. a. (v. Ergeben, va.): Jemandem, einer Sache — sein być przywiązanym do kogo; być całkiem czemu oddanym; der Wollust — sein być zatopionym w rozkoszach; dem Trunke — sein oddać się pijaństwu; ich bin Ihr ergebener Diener jestem uniżonym sługą Wacpana; ich danke ergebenst dziękuję jak najuniżeniéj; Ihr Ergebener (in Briefen) Wielmożnego Wacpana Dobrodzieja uniżonym sługa; Uniżony sługa; Erge'benheit, sf. przywiązanie, przychylność, uległość; Jemandem seine — bezeigen okazywać komu swoje przywiązanie; Erge'benst, a. superlat. uniżony; s. a. Erge'ben; —, ad. uniżenie; — bitten uniżenie prosić; Erge'benster, s. Erge'benst, Erge'ben; Erge'bniß, sn. rezultat, skutek; das ist das — meiner Bemühungen to jest skutek moich usiłowań; to mi z nich wynikło; —, Gl. wypadek, produkt; Erge'bung, sf. poddanie, poddanie się; Jemanden zur — auffordern, Kw. wzywać kogo do poddania się; — in sein Schicksal poddanie się losowi; — in seinem Unglücke zeigen okazywać cierpliwość w znoszeniu nieszczęścia; — uległość, poddanność.

Erge'hen, va. irr. (h.) (ergehe, erging, ergangen) chodzeniem zarobić od. zyskać co; sich — rozchodzić się; rozruszać się chodząc; pokrzepić się chodzeniem; —, vn. wejść, być wydanym, ogłoszonym (jak rozkaz, wezwanie, wyrok); es ist ein Befehl ergangen wyszedł rozkaz; das Urtheil ist schon ergangen, Rw. już wyszedł wyrok; einen Befehl, eine Aufforderung an Jemanden — lassen wydać rozkaz, wezwanie do kogo; an Jemanden einen Brief — lassen list do kogo posłać, napisać; eine Vorladung an Jemanden — lassen posłać komu cytacyą; wydać mu pozew; es ergeht an dich meine inständigste Bitte zasyłam do ciebie najusilniejszą prośbę; — iść; powieść się; es ergeht ihm wohl, übel dobrze, źle mu idzie; mir ist es auch so ergangen i mnie tak poszło, powiodło się; ach, wie wird es uns ergehen! ach, cóż to z nami będzie! co się z nami stanie! es ergeht etwas über Jemanden spotyka co kogo; etwas über sich — lassen cierpliwie co znosić.

Ergei'gen, va.: sich etwas — wygrać sobie co, graniem na skrzypcach co zyskać, zarobić.

Ergei'zen, va.: sich etwas — skąpstwem zebrać sobie.

Erge'tzen, Ergö'tzen, va. bawić, roskosz sprawiać; delektować, kontentować, pieścić; er ergetzte (ergötzte) seine Augen am Anblick dieser Grausamkeit delektował, pasł oczy widokiem tego okrucieństwa; sich an etwas — bawić się, delektować się czém; zabawy w czém szukać, roskosz w czém znajdować; ich ergetzte mich an etwas bawi mnie co; Erge'tzend, Ergö'tzend, Erge'tzlich, Ergö'tzlich, a. roskoszny, ucieszny; Erge'tzlichkeit, Ergö'tzlichkeit, sf. rozweselenie; roskoszność, ucieszność; Erge'tzung, Ergö'tzung, sf. bawienie (oczu); delektowanie; pieszczenie; zabawa (dla zmysłów); pieszczota; rozkosz (dla oczu itd.).

Ergi'big, Ergie'big, a. obfity; wydatny; płodny, żyzny; plenny; ergibiger Boden, Ldw. Gtn. ziemia płodna od. żyzna; Ergi'bigkeit, Ergie'bigkeit, sf. obfitość, płodność; plenność.

Ergie'ßen, va. irr. (h.) (ergieße, ergoß, ergossen) wylewać w co; sein Gewässer in's Meer — wylewać swoje wody do morza (rzéka); seine Zärtlichkeit über Jemanden —, *czułość swoję wylać dla kogo; sich — wylać się w co; sich in's Meer — wpadać do morza (rzéka); sich über etwas — rozlać się po czém; wylać na co, zalać co; die Weichsel hat sich über die Felder ergossen Wisła wylała na pola, zalała je; die Galle hat sich ergossen, Hlk. żółć się rozlała; unzählige Schaaren ergossen sich über das ganze Land, *niezliczone ludu tłumy cały kraj zalały; sich in Thränen — zalać się łzami; sich in Lobeserhebungen über Jemanden — rozwodzić się nad czyjemi pochwałami; obfite mu sypać pochwały; całą gębą go chwalić; ihre Gefühle ergossen sich in sanfte Thränen, *jéj uczucia wynurzyły się we łzach łagodnych; Ergie'ßung, sf. wylanie się; rozlanie się; wynurzenie, zapęd.

Ergla'nzen, vn. (h.) zajaśnićć; zabłysnąć.

Ergli'mmen, vn. irr. (erglimme, erglomm, erglommen) rozżarzyć się; von Wein — głowę sobie zagrzać winem; von Liebe, Zorn, Eifer — zapalić się miłością, gniewem; wpaść w zapał. [s. a. Ergli'mmen.

Erglü'hen, vn. (s.) rozpalić się; Ergö'tzen, 2c., s. Erge'tzen, 2c.

Ergra'ben, va. irr. (h.) (ergrabe, ergrub, ergraben): sich etwas — dokopać się czego, kopaniem dorobić się.

Ergrau'en, vn. (h.) osiwiéć; ergraut osiwiały; Ergrau'tsein, sn. osiwiałość; Ergrau'ung, sf. osiwienie.

Ergrei'fen, va. irr. (h.) (ergreife, ergriff, ergriffen) uchwycić; Jemanden beim Mantel, bei der Hand — uchwycić kogo za płaszcz, za rękę; — schwytać; Jemanden auf der Flucht, auf frischer That — schwytać kogo w ucieczce, na gorącym uczynku; — wziąć się do czego; ein Handwerk — wziąć się od. garnąć się do (jakiego) rzemiosła; die Waffen — porwać się do broni; die Feder — wziąć się do pióro (do pisania); die Flucht — wziąć się do ucieczki (ucieczą się ratować); er ergriff die Flucht zaczął uciekać; — jąć się czego; ich weiß nicht, was ich — soll nie wiem czego się jąć; chwycić się czego; ein Mittel — jąć się jakiego środka; einen Vorschlag — jąć się jakiego projektu; Jemandes Partei — jąć się czyjéj partyi; przystać do niéj, przyłączyć się; obrać, wziąć stronę czyją; eine andere Lebensart — jąć się innego zawodu; eine Gelegenheit — jąć się sposobności; einen Vorwand —, um etwas zu thun wzjąć sobie co za pozór dla zrobienia czego; das Feuer ergreift das Haus ogień zajmuje dom; dostaje się do domu; Furcht ergreift mich strach mnie bierze, przejmuje, ogarnia; er ergreift gewaltsam die Gemüther, *silnie działa na umysły; der Schreck ergriff ihn strach go przejął oder ogarnął; von Bewunderung, Erstaunen ergriffen werden wpaść w podziwienie, zadumienie; von einer Krankheit ergriffen werden wpaść w chorobę; — (begreifen, erfassen, verstehen) pojąć co; Ergrei'fend, ppr. u. a. czuły, wzruszający (serce), poruszający, do serc przemawiający; sierdzisty, dobitny, dzielny; Ergrei'fung, sf. uchwycenie czego; chwycenie się czego; wzjęcie się do czego; — der Waffen, Ftk. etc. porwanie się, rzucenie się do broni; — des Besitzes zajęcie, objęcie posesyi; Ergri'ffen, pp. u. a. (v. Ergrei'fen): schwycony, uchwycony, złapany, zachwycony, pochwycony.

Ergri'mmen, vn. (s.): über Jemanden — rozzłościć się na kogo; er ergrimmt rozjuszy się; —, va. (grimmig machen, zum Grimme reizen) rozzłościć kogo; rozjuszyć; Ergri'mmt, pp. u. a. rozzłoszczony, rozjuszony; gniewem uniesiony; zapalony gniewem.

Ergrü'beln, va. wyszpérać co, wybadać; Ergrü'beln, sn., Ergrü'belung, sf. wyszperanie, wybadanie.

Ergrü'nden, va. zgruntować co, dochodzić głębi, dojść głębi czego; dostać się do dna; dosięgnąć dna; die Tiefe des Sees ist nicht zu — jezioro jest tak głębokie, że dna dosięgnąć nie można; —, *zgłębiać, dociec, dociekać, dokładnie od. z gruntu co poznać; *gruntownie zbadać, wyśledzić, poznać; ergründet docieczony, zgłębiony, szlakowany, zgruntowany, dościgniony; Ergrü'ndlich, a. dościgły; zgłębiony; Ergrü'ndung, sf. docieczenie, zgłębienie, doścignienie, zgruntowanie, szlakowanie.

Ergrü'nen, vn. (s.) zazielenić się.

Erguß, sm. wylew czego, wylewanie się zkąd; der — der Quelle wytryskanie źródła; — der Galle, Zk. Hlk. rozlanie się żółci; — der Empfindung, *wylanie uczucia; — eines dankbaren Herzens, *wylanie się wdzięcznego serca.

Erha'ben, a. wypukły, wyniosły, wzniosły; erhabene Arbeit, Bildh. etc. wypukłorzeźba; erhabener Hügel, sm. wzniosły pagórek; *wzniosły (sposób myślenia), *górny (styl), *wspaniały (uczucie); *szczytny (myśl, pomysł); *dostojny; die erhabenen Gäste dostojni goście (książęta, królestwo); über alles Lob — niewysławiony; Erha'benheit, sf. wzniosłość, wypukłość, wywyższenie nad powierzchnią; *górność, szczytność.

Erha'cken, va.: sich etwas — rąbaniem sobie co zarobić.

Erha'llen, s. Ersch'allen.

Erha'lten, va. irr. (h.) (erhalte, erhielt, erhalten) dotrzymać, trzymać a nie upuścić; utrzymać, wstrzymać, trzymając przeszkodzić dalszemu pędowi; die Pferde wurden scheu u. ließen sich nicht — konie się zestrachały i nie dały się utrzymać; — utrzymywać, na koszcie swoim miéć, wydatki łożyć; ein Haus in gutem Stande — utrzymywać dom w dobrym stanie; Jemanden — utrzymywać kogo, nie dać mu upaść; der Credit hat ihn erhalten, H. kredyt go utrzymał na nogach; er erhält sich blos durch den Credit, H. kredytem tylko stoi, utrzy-

muje się; — w pewnym stanie trzymać; eine Armee beständig unter den Waffen —, *Kw.* wojsko ciągle utrzymywać pod bronią; dieses Obst wird sich nicht — ten owoc nie utrzyma się, zepsuje się; das Gerücht erhält sich wieść się utrzymuje; er kann sich auf den Beinen nicht — nie może utrzymać się (ustać) na nogach; Jemandem das Leben — utrzymywać komu życie; eine Belohnung — (erlangen, bekommen) otrzymać nagrodę; Erlaubniß — otrzymać pozwolenie; ein Amt — otrzymać, dostać urząd; eine Nachricht — otrzymać, odebrać wiadomość; eine Antwort — odebrać odpowiedź; einen Brief — otrzymać list; Geld von Jemandem — dostać od kogo pieniędzy; einen Sieg — (davontragen, erringen) odnieść zwycięztwo; Erha'lter, *sm.* zachowawca; ocaliciel; opatrzyciel; dzierżyciel; zbawiciel; ten który co otrzymuje itd.; Erha'lterin, *sf.* ocalicielka, opatrzycielka, dzierżycielka, zbawicielka; Erha'ltung, *sf.* zachowanie, zachowywanie, chowanie, utrzymanie; utrwalenie; Erha'ltungsmittel, *sn.* sposób zachowania; środek zachowawczy; — (Lebens-, Nahrungsmittel) pokarm, żywność.

Erha'ndeln, *va.* wyhandlować, wytargować co od kogo; nabyć, kupić; utargować, zyskać ustąpienie od żądanéj ceny; erhandelt kupiony, utargowany; — handlem od. przez handel co zarobić, zebrać.

Erhä'ngen, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (erhänge, erhängte od. erhing, erhangen od. erhängt) obwiesić, powiesić (złodzieja, się); sich — obwiesić się; Erhän'gter, *sm.* powieszony, obwieszony.

Erha'rren, s. Erwa'rten.

Erha'rten, *vn.* (s.) stwardniéć.

Erhä'rten, *va.* twardém co zrobić; *stwierdzić, udowodnić co; mit Gründen — stwierdzić dowodami; mit einem Eide —, *Rw.* stwierdzić przysięgą; Erhä'rtung, *sf.* *utwierdzenie, udowodnienie.

Erha'schen, *va.* schwytać, złapać; uchwycić; porwać się, dorwać się czego; *einen Vortheil — obłów zrobić; Erha'schter, *sm.* uchwycony, porwany; Erha'schung, *sf.* pochwycenie, uchwycenie, złapanie, porwanie.

Erhau'en, *va. irr.* (h.) (erhaue, erhieb, erhauen) urąbać; das Holz ist so hart, daß es sich nicht — läßt drzewo tak jest twarde, że go urąbać nie można.

Erhe'ben, *va. irr.* (h.) (erhebe, erhob, erhoben) podnieść; die Hände gen Himmel — podnieść, wznieść ręce do nieba; sein Herz, seine Gedanken zu Gott — serce, myśli wznieść do Boga; seine Stimme — podnieść głos, podwyższyć go, i zacząć mówić, odezwać się; ein Geschrei — krzyk zrobić, narobić krzyku; eine Klage gegen Jemanden —, *Rw.* skargę na kogo zanieść; durch dunkle Farben werden die lebhaften noch mehr erhoben, *Mal.* przez ciemne kolory bardziéj się podnoszą, wznoszą jasne; — wynieść; Jemanden zu hohen Würden — wynieść kogo do wysokich godności; in den Adelstand — wynieść do ślachectwa; Jemanden, Jemandes Geschicklichkeit, Güte bis in den Himmel — kogo, czyje zdolności, czyję dobroć pod nieba wynosić; —, *wyższym czynić, wyższość nadawać; die Vernunft hebt uns über die Thiere, *rozum wywyższa nas nad zwierzęta; odbierać należytość jaką; Steuern, Zoll —, *Stw.* pobierać podatki, odbierać cło; eine Summe — podnieść sumę (z depozytu itd.); eine Erbschaft — odbierać spadek; sich — podnieść się, powstać; sich von seinem Sitze — podnieść się z miejsca; es erhob sich ein Sturm burza powstała; der Wind erhob sich wiatr powstał; es erhebt sich ein Staub kurz się robi, powstaje; es erhob sich ein Geschrei krzyk powstał; sich wider Jemanden — powstać przeciw komu, *zbuntować się, wziąć się do broni; sich — wznosić się; jenseit des Flusses erhebt sich ein Hügel za rzeką wznosi się pagórek; er hat sich durch seine Verdienste über alle Mitbewerber erhoben przez swoje zasługi wzniósł się nad wszystkich współzawodników; sich — (sich überheben) wynosić się, dumę okazywać; sich im Glücke — wynosić się w szczęściu; sich über andere — wynosić się nad innych; sich — (sich emporschwingen) wzbijać się; Erhe'blich, *a.* ważny, na uwagę zasługujący, gruntowny; erheblicher Grund ważny powód, ważny argument; er führte eben nicht Erhebliches an nie przytoczył nie ważnego; Erhe'blichkeit, *sf.* ważność; Erhe'bung, *sf.* podniesienie, wzniesienie, wyniesienie; — der Abgaben, *Stw.* pobieranie podatku; — zu Gott, *Kg.* westchnienie do Boga; Erhe'bungsrolle, *sf. Stw.* pobórcza taryfa od. wybierania.

Erhei'rathen, *va.* przez ożenienie się (z żoną w posagu) nabyć, zyskać, dostać co.

Erhei'schen, s. Erfo'rdern.

Erhei'tern, *va.* wypogodzić, wyjaśnić, rozpogodzić; Jemanden — rozweselić kogo; sein Gesicht — rozjaśnić twarz; sich — wypogodzić się, wyjaśnić się; rozjaśnić się, rozweselić się; Erhei'ternd, *ppr.* u. *a.* wypogodzący, rozweselący; wyjaśnący; Erhei'terung, *sf.* wypogodzenie, wyjaśnienie, rozpogodzenie; uweselenie.

Erhei'zbar, *a.* dający się opalić, rozgrzać; leicht erheizbares Zimmer pokój łatwy do opalenia; Erhei'zen, *va.* opalić, ogrzać; das Zimmer, der Ofen ist nicht zu — nie można się dopalić w pokoju, w piecu; Erhei'zung, *sf.* ogrzanie, dostateczne ogrzanie.

Erhe'llen, *va.* rozjaśnić co, wyjaśnić; s. a. Au'fhellen; den Zucker — cukier oczyścić zupełnie; —, *vn.* (h.) jasnym się stawać; daraus erhellt z tego się jasno pokazuje; ztąd jasno się daje widziéć; Erhe'llung, *sf.* oświecenie, rozwidnienie, rozjaśnienie, wyjaśnienie.

Erhe'nken, *va.* obwiesić, powiesić; sich — obwiesić się, powiesić się.

Erhe'tzen, *va.* uszczwać (zająca itd.).

Erheu'cheln, *va.* obłudnie co udawać; Frömmigkeit — obłudnie dawać pobożność; erheuchelt udany (obłudnie); erheuchelte Freundschaft obłudna przyjaźń; Erheu'chelung, *sf.* dostąpienie jakiéj rzeczy przez obłudę; udawanie, zmyślanie.

Erhi'tzen, *va.* rozpalić; rozgrzać (do gorącości); dieses Getränk erhitzt zu sehr das Blut ten trunek za nadto krew rozpala; der Wein hat ihn so erhitzt wino go tak rozgrzało; auf etwas erhitzt sein, *palić się do czego; erhitzende Getränke trunki rozpalające, gorące; erhitzte Einbildungskraft wyobraźnia rozogniona; sich — zapalić się; wpaść w zapał; erhitzt rozpalony, zagorzały, rozżarzony, rozogniony. [wypukły, wyniosły; wywyższony.

Erho'ben, *pp.* u. *a.* (v. Erhe'ben):

Erhö'hen, *va.* podwyższyć; den Muth — podnieść, powiększyć odwagę; wer sich erhöhet, der soll erniedriget werden, *Bibl.* kto się wywyższa będzie poniżon; eine Farbe —, *Mal.* kolor podnieść, jaśniejszym uczynić; Erhö'hung, *sf.* podwyższenie; wzniesienie; miejsce wzniosłe.

Erho'len (sich), *vr.* (h.) powrócić do dawnego stanu po doznaniu jakiéj niedogodności itd.; sich von einer Krankheit — po chorobie przyjść do siebie od. do sił; otrząsnąć się z choroby; sich von der Furcht — ochłonąć ze strachu; sich vom Verlust — powetować stratę, szkodę; odegrać się; sich nach der Arbeit, nach den Strapazen — wypoczywać, wypocząć sobie po pracy, po trudach; nach dieser Niederlage konnten sie sich nicht mehr — po téj klęsce już się podźwignąć nie mogli; der Baum wird sich kaum wieder — to drzewo trudno aby przyszło znowu do siebie; sich an etwas — czém sobie wynagrodzić stratę; sich an Jemandem — na kim powetować szkodę; sich Raths bei Jemandem — rady czyjéj zasięgać; Erho'lung, *sf.* wypoczynek; wytchnienie; rozrywka (po pracy); er will sich keine — gönnen, er will dem Geiste keine — gewähren nie chce sobie dać wypoczynku, nie chce umysłowi dozwolić wytchnienia; das Billardspiel ist meine einzige — bilar jest moja jedyna rozrywka; zur — dla rozrywki.

Erhö'rbar, *a.* wysłuchalny.

Erho'rchen, *va.* wysłuchać co (podsłuchując).

Erhö'ren, *va.* dosłyszéć, módz usłyszéć; ich konnte ihn nicht — nie mogłem go dosłyszéć; — wysłuchać; Jemanden, Jemandes Bitte — wysłuchać kogo, czyjéj prożby; Jemandes Gebete — wysłuchać czyich modłów; Erhö'rung, *sf.* wysłuchanie.

Erhu'ngern, *vn.* (s.) z głodu umrzéć; sich — zagłodzić się.

Erja'gen, *va.* upolować; *dochrapać się czego; Erja'gung, *sf.* ułowienie, złapanie, dogonienie, doścignienie.

Eri'nnerer, *sm.* napominacz, przypominacz; Eri'nnerlich, *a.* na pamięć przychodzący; dający się przypomniéć; — sein w pamięci być; mir ist das Alles noch — jeszcze to wszystko mam w pamięci, przypominam sobie; Eri'nnern, *va.* napominać, przypominać, wspomniéć o czém; przestrzedz; Jemanden an etwas — przypominać komu co; Jemanden an sein Versprechen — przypominać komu przyrzeczenie; Jemanden an seine Pflicht — przypominać komu powinność; etwas — wspomniéć, nadmienić co; einen Schuldner — upominać się u dłużnika od. o dług; sich — przypominać sobie co oder o czém; ich

erinnere mich ſeines Namens nicht mehr nie przypominam sobie jego nazwiska; ich erinnere mich es gehört zu haben przypominam sobie żem o tém słyszał; ſich etwas — przypomnióć sobie; ich weiß es mir noch zu — jeszcze sobie przypomniam o tém; Eri'nnerung, *sf.* przypominanie; przypominanie sobie; pamięć, wspomnienie; — an beſſere Zeiten przypominanie lepszych czasów; das ſind traurige Erinnerungen ta smutne wspomnienia; Jemandem etwas in — bringen przypomnióć komu co; przywieść mu na pamięć; aller Erinnerungen ungeachtet pomimo wszelkich przestróg, uwag; Eri'nnerungs-, *a.* napominalny, pamięciowy; przypominający; -nerungsbu'ch, *sn.* książka pamięciowa, do zapisywania dla pamięci; -nerungskraft, *sf.* władza przypominania; -nerungsſchreiben, *sn.* list przypominający; pismo przypominający; list napominalny; -nerungsvermögen, *sn.* ſ. Eri'nnerungskraft; -nerungszeichen, *sn.* znak przypomnienia, dla pamięci.

Erka'lten, *vn.* (ſ.) oziębnąć, ostygnąć; erkaltet oziębły, ostygły; Erka'ltung, *sf.* oziebnienie.

Erkä'lten, *va.* oziębić, ostudzić (auch *); ſich — zaziębić się; Erkä'ltung, *sf.* zaziębienie; przesiębnienie; ſich eine — zuziehen, *Hlk.* zaziębienie dostać.

Erkä'mpfen, *va.* wywalczyć co; dobić się czego; den Sieg — odnieść zwycięztwo; Erkä'mpfung, *sf.* wywalczenie.

Erka'nnt, *pp. irr.* u. *a.* (v. Erke'nnen): poznany, zawyrokowany.

Erka'rgen, ſ. Ergei'zen.

Erkau'fen, *va.* odkupić, wykupić; — (beſtechen) przekupić, zapłacić, nająć kogo; dokupić się czego; erkaufte Lobredner, *chwałcy najęci; — kupić co; etwas nicht — können nie módz się czego dokupić; Erkäu'flich, *a.* dający się kupić; przedajny; Erkau'fung, *sf.* kupienie, nabycie; odkupienie, odkup; przekupienie.

Erke'cken (ſich), *vr.* (h.) (ſich erkühnen) ośmielić się.

Erke'nnbar, *a.* łatwy do poznania; znaczny; wyraźny.

Erke'nnen, *va. irr.* (h.) (erkenne, erkannte, erkannt) poznać, poznawać; przyznać, rozpoznać; Jemandes Hand — poznać czyję rękę (pismo); Jemanden am Geſicht, an der Stimme — poznać kogo po twarzy, po głosie; — poznać, przekonać się o czém; Gott erkennen wir aus ſeinen Werken poznajemy Boga z dzieł jego; das kann man am beſten aus ſeinen Schriften — to można najlepiéj poznać z pism jego; Jemandes Geſinnungen — poznać czyje sentymenta; ſeinen Irrthum — poznać swój błąd; — (anerkennen, anſehen wofür) uznać; er erkannte die Unterſchrift für die ſeinige an przyznał że to jego podpis, uznał go za swój; — (beiwohnen) miéć do czynienia z kobietą; Adam erkannte ſein Weib Eva *Adam* miał do czynienia z *Ewą*; — (Recht, Urtheil ſprechen), *Rw.* zawyrokować co; wyrokiem nakazać, postanowić; das Gericht hat auf die Eheſcheidung erkannt, *Rw.* sąd zawyrokował rozwód; Erke'nntlich, *a.* ſ. Erke'nnbar; — (dankbar) wdzięczny, dziękczynny; wir wollen — ſein będziemy się znali na rzeczy; Erke'nntlichkeit, *sf.* wdzięczność, odwdzięk, odwdzięka, dziękczynność.

Erke'nntniß, *sf.* poznanie czego; anſchauende —, *Philos.* poznanie przez zmysły; — pojęcie czego; — des Weſens der Seele, *Philos.* poznanie istoty duszy; — uznanie; — eines Irrthums poznanie błędu; Erke'nntniß, *sn. Rw.* dekret, wyrok; zum Erkenntniſſe ſchreiten, *Rw.* przystąpić do wyroku; Erkenntniſſe extrahiren, *Rw.* wyroki wyrabiać; Erke'nntnißgru'nd, *sm. Philos.* powód od. zasada rozpoznania; Erke'nntnißkraft, *sf.*, Erke'nntnißvermögen, *sn. Philos.* władza poznawania, pojmowania; Erke'nnung, *sf.* poznanie.

E'rker, *sm. Bk.* ganek (przed domem); wystawa; wypust, występ; E'rkerzimmer, *sn.* pokój nad wystawą.

Erkie'ſen, *va.* (erwählen) wybrać, obrać; Erkie'ſung, *sf.* (Erwählung) wybranie, wybór.

Erklä'rbar, *a.* dający się wytłumaczyć, wyjaśnić, pojąć; das iſt mir nicht — to jest dla mnie rzecz niepojęta; tego sobie wytłumaczyć nie zdołam; nicht — (unerklärbar) zawiły, trudny do zrozumienia; Erklä'ren, *va.* wytłumaczyć, objaśnić, wyjaśnić komu co; das läßt ſich leicht — to się łatwo da wytłumaczyć; ich kann mir dies nicht —, *nie mogę się z tego zmądrzyć, *nie mogę tego dociec; eine dunkle Stelle — wytłumaczyć, wyjaśnić ciemne miejsce (w autorze); erklärende Anmerkungen, *Litt.* objaśnienia, przypiski objaśniające; — oświadczyć; Jemandem ſeine Liebe — oświadczyć komu swoję miłość; den Krieg — wypowiedzióć wojnę; Jemanden zum Könige — ogłosić kogo królem; Jemanden zu ſeinem Nachfolger — ogłosić kogo za swego następcę; mianować go swoim następcą; Jemanden für einen Verräther — uznać kogo zdrajcą od. za zdrajcę; für ſeinen Freund — uznać za swego przyjaciela; für ſchuldig — uznać winnym; Jemanden in die Acht —, *Stw. Rw.* na wygnanie kogo wskazać; ſich — deklarować się, oświadczyć się; ſich für Jemanden, für etwas — deklarować się, oświadczyć się za kim, za czém; ſich gegen Jemanden, gegen etwas — oświadczyć się przeciw komu, przeciw czemu; ſich über etwas — oświadczyć się względem czego; erklärt wykładany, wyłożony, objaśniony, jawny; deklarowany, widoczny, wyraźny; erklärter Feind Jemandes deklarowany, wyraźny nieprzyjaciel czyj; Erklä'rer, *sm.* objaśniacz; wykładacz; Erklä'rung, *sf.* objaśnienie, wyjaśnienie, wytłumaczenie; grammatiſche —, *Spl.* objaśnienie gramatyczne; deklaracya, oświadczenie; er hat ſeine — ſchriftlich eingereicht deklaracyą od. oświadczenie podał na piśmie; die — wird bald erfolgen oświadczenie wkrótce nastąpi; — des Krieges, ſ. Krie'gserklärung.

Erkle'cklich, *a.* dostateczny; znaczny; wystarczający, spory; ſ. a. Anſeh'nlich, Bedeu'tend.

Erkle'ttern, *va.* doleźć, dostąpić, dochrapać się; wdrapać się na wierzch czego; einen Baum — wdrapać się na drzewo; Erkle'tterung, *sf.* wdrapanie się, dostąpienie.

Erkli'mmen, *vv. irr.* (h.) (erklimme, erklomm, erklommen) ſ. Erkle'ttern.

Erkli'ngeln, *va.* dodzwonić się; ich konnte keinen Bedienten — nie mogłem się dodzwonić się żadnego służącego; dzwonieniem nie mogłem się dobudzić żadnego służącego.

Erkli'ngen, *vn.irr.* (ſ.) (erklinge, erklang, erklungen) zabrzmióć; brzmióć; als ihre Stimme erklang gdy jéj głos zabrzmiał; das Haus erklang von ſeiner Stimme po całym domu rozlegał się głos jego; die Gläſer erklangen zadzwoniły kieliszki; die Stimme erklingt głos rozlega się.

Erklo'pfen, *va.* przez uderzanie od. przez bicie w co roztrącić; ich kann die Nuß nicht — nie mogę urąbać, roztłuc, stłuc orzecha.

Erklü'geln, *va.* wykwintnie co wykoncypować; delikatném rozumowaniem wybadać, dociec, wymyślić.

Erkna'cken, *va.*: eine Nuß — zgnieść orzech.

Erkna'llen, *vn.* (h.) huk wydać.

Erknau'ſern, Enkni'ckern, ſ. Ergei'zen.

Erko'ren, *pp. irr.* u. *a.* (v. Erkü'ren) (wybrać): wybrany.

Erko'ſen, *va.* przymileniami, umizgami co pozyskać.

Erkra'chen, *vn.* (h.) trasnąć (o piorunie).

Erkra'nken, *vn.* (ſ.) zachorować; siły stracić (o postrzelonéj zwierzynie); Erkran'kung, *sf.* zachorowanie.

Erkrie'chen, *va. irr.* wczołgać się, wdrapać się, wgramolić się; einen Berg —, *wczołgać się na górę; ſich etwas — wyczołgać sobie co, podłem płaszczeniem się przed kim i czołganiem dostępić czego; Jemandes Gunſt —, *wyczołgać sobie czyjéj łaski; ein Amt —, *czołgiem się wdrapać na urząd.

Erkrie'gen, *va.* w wojnie co nabyć.

Erkru'mmen, *vn.* (ſ.) skrzywić się; pokrzywić się.

Erkrü'mmen, *va.* skrzywić co; —, *vn.* (h.) krzywióć, krzywym się stać.

Erkü'hlen, *va.* ochłodzić, wychłodzić co; —, *vn.* (ſ.) ochłodnąć.

Erkü'hnen (ſich), *vr.* (h.) ośmielić się, odważyć się; ſich einer ſolchen Rede — odważyć się na taką mowę; ſich — Jemanden zu fragen ośmielić się zapytać kogo.

Erku'nden, *va.*: etwas — (erforſchen) dowiedzióć się, wywiedzióć się o czém; Erku'ndung, ſ. Erfo'rſchung.

Erku'ndigen (ſich), *vr.*(h.): ſich nach etwas, nach Jemandem — wywiadywać się, dowiadywać się o czém, o kim; ſich bei Jemandem nach etwas — dowiadywać się od kogo o czém; ſich nach der Geſundheit — wypytywać się o zdrowie czyje; Erku'ndigung, *sf.* dowiadywanie się, wywiadywanie się; nach genauer — po dokładném wywiedzeniu się; Erkundigungen einziehen über etwas wiadomości zasiągać o czém.

Erku'ndſchaften, ſ. Au'skundſchaften.

Erkü'nſteln, *va.* wymajstrować, sztucznie co wymyślić, wykoncypować, wyrobić; sztucznie udawać co; erkünſtelt udany; erkünſtelte Traurigkeit udany smutek; erkünſtelte Worte, Mienen udatne słowa, miny; sztucznie smysłone słowa, sztucznie, przybrane miny; erkünſtelte Schönheit pię-

kność wymuszona, nienaturalna, wykwintnie udana; — misterny; Erkü'nstelung, *sf.* wymajstrowanie, sztucznie wymyślenie od. wykoncypowanie czego.

Erla'ben (sich), *vr.* (h.) pokrzepić się; s. a. Erquicken, Erho'len (sich); — posilić się; Erla'bung, *sf.* posilenie.

Erlah'men, *vn.* (s.) okulawieć; okuléć; pokrzywić się, ochromiéć, ochramiéć; Erlah'mung, *sf.* ochromienie.

Erla'ngen, *va.* dosięgnąć, dostać czego od. do czego; — (erreichen, bekommen) osiągnąć co; etwas — (erhalten, bekommen) otrzymać co (urząd itd.); przyjść do czego (do majątku, znaczenia); etwas durch Bitten — doprosić się czego; Erla'ngung, *sf.* nabycie, otrzymanie, dostąpienie; — durch Bitten uproszenie, doproszenie.

Erla'ß, *sm.* uwolnienie od czego; — der Strafe uwolnienie od kary; — to co się komu odstępuje; — von der Schuld odstąpiona część długu; — (Befehl) wydany rozkaz, ogłoszenie.

Erla'ssen, *va. irr.* (h.) (erlasse, erließ, erlassen): einen Befehl — wydać rozkaz; Aufrufe, Proclamationen — ogłosić odezwy; kogo uwolnić; Jemandem den Eid, seine Verpflichtung — od przysięgi, od zobowiązania się; Jemandem eine Schuld, Abgaben — darować komu dług podatki; Jemandem die Sünden —, *Kg.* odpuścić komu grzechy; in Gemäßheit des erlassenen Decrets, *Stw. Rw.* stosownie do wyroku zapadłego; Erla'ßjahr, *sn. Kg.* lato miłościwe, rok święty, jubileusz; Erla'ßlich, Erlä'ßlich, *a.* mogący być odpuszczonym; darowny; Erla'ssung, *sf.* wydanie, odpuszczenie, darowanie, przepuszczenie; uchylenie.

Erlau'ben, *va.* pozwolić; Jemandem — etwas zu thun pozwolić komu co zrobić; wenn es die Gesundheit erlaubt jeżeli zdrowie pozwoli; wenn es die Umstände, die Geschäfte — jeżeli okoliczności, zatrudnienia pozwolą; sich — pozwalać sobie; wie kannst du dir solche Reden gegen mich — ? jak sobie możesz pozwalać takiéj mowy do mnie? erlaubt dozwolony, pozwolony; das ist — to wolno; das ist nicht — tego nie wolno; ist es — hineinzugehen? czy wolno wejść? erlaubte Freuden niewinne uciechy od. godziwy; Erlau'bniß, *sf.* pozwolenie; pozwoleństwo; Jemandem die — zu etwas geben, ertheilen dać komu pozwolenie od. konsens na co; ich habe — bekommen auszugehen dostałem pozwolenie do wyjścia; mit Jemandes — za czyjém pozwoleniem; mit — zu sagen, *za pozwoleniem; dieser Esel, mit — zu sagen, *ten za pozwoleniem osioł; Erlau'bnißschein, *sm.* pozwolenie, świadectwo na piśmie, że kto ma pozwolenie na co.

Erlau'cht, *a.* dostojny, przesławny, przezacny (o osobach wysokiego rodu); seine erlauchten Ahnen przesławnéj pamięci dziady jego pradziady; —, *sf.* (tytuł Hrabiów wyższego rzędu); Jaśnie Wielmożny; der erlauchte Graf, Seine gräfliche Erlaucht Jaśnie Wielmożny Hrabia; (ebenso als Titel kleinerer Fürsten): — Jaśnie Oświecony.

Erlau'ern, *va.* uczatować, udybać; upatrzyć; eine Gelegenheit — upatrzyć sposobność; einen günstigen Augenblick — upatrzyć dogodną porę.

Erlau'fen, *va. irr.* (h.) (erlaufe, erlief, erlaufen) dopędzić, dobiedz, dogonić kogo od. co; otrzymać bieganiem oder zabiegami; einen reifen Dieb erläuft ein hinkender Scherge, *dojrzałego złodzieja dogna kulawy pachołek, *niepoprawny złodziéj prędzéj czy późniéj dostanie się w ręce sprawiedliwości; sich etwas — wybiegać sobie co.

Erlau'schen, *va.* uczatować; złapać podsłuchaniem; s. a. Erlau'ern; ein Geheimniß — podsłuchując wysłuchać tajemnicę.

Erläu'tern, *va.* wyjaśnić co, objaśnić; wyświecić; Erläu'terung, *sf.* wyświecenie, objaśnienie.

E'rle, *sf.*, E'rlenbau'm, *sm. Ng.* olsza; E'rlen-, *a.* olszowy; E'rlenhain, *sm.* olszyna, olszowy gaik; E'rlenho'lz, *sn.* olszyna (drzewo); E'rlenwa'ld, *sm.* olszyna (las).

Erle'ben, *va.* dożyć czego od. do jakiego czasu; er wird den Morgen nicht — nie dożyje do rana, nie doczeka rana; — doczekać się czego; Freude an seinen Kindern — doczekać się pociechy po dzieciach od. z dziatek; das wirst, das sollst du nicht — ! nie doczekasz tego! nie spełni się to twoje życzenie! welche traurige Zeiten haben wir erlebt! jakichże śmy to smutnych czasów doczekali! — doznać, doświadczyć czego w życiu; solche Zeiten habe ich noch nicht erlebt takich czasów jeszcze nie pamiętam; Erle'bniß, *sn.* przypadek życia; s. a. Erei'gniß, Bege'benheit.

Erle'digen, *va.* uwolnić od czego; s. a. Befrei'en; — ogołocić z posiadacza; erledigtes Amt urząd wakujący; der Thron ist erledigt tron wakuje, jest ogołocony; wann eine Stelle erledigt sein wird jak zawakuje jaka posada; jak się wakans otworzy; die durch seinen Abgang erledigte Stelle posada, która zawakowała przez jego oddalenie się; erledigt próżny, wakujący; s. a. A'bmachen; Erle'digung, *sf.* uwolnienie, wybawienie, ulga, wyzwolenie, wakans.

Erle'gen, *va.* położyć, ubić (zwierza), zabić (przeciwnika w bitwie, w pojedynku); — złożyć, zapłacić (należytość); s. a. Entri'chten; Erle'gung, *sf.* (Tödtung) ubicie; — (Bezahlung) złożenie zapłaty, zapłacenie.

Erlei'chtern, *va.* lżejszym uczynić; ein Schiff, einen Wagen — z okrętu, z wozu ująć ciężaru; ulżyć mu go; —, *lżejszym, łatwiejszym uczynić; Jemandem sein Amt — lżejszym uczynić komu urząd; ich habe mir das Geschäft dadurch erleichtert, daß zc. przez tom sobie interes ułatwił, że itd.; sein Gewissen —, *Kg.* ulżyć sobie na sumieniu; Jemandes Flucht, Schmerz, Armuth — ułatwić komu ucieczkę; ulgę mu przynieść w cierpieniu, w ubóstwie; er erleichtert mein Herz vom Grame, *uwalnia me serce od zmartwienia; sich — (seine natürliche Nothdurft verrichten) pójść na swoję potrzebę, wypróżniać się; Erlei'chterung, *sf.* ulżenie (ciężaru); ułatwienie (ucieczki itd.); ulga; das gewährt, gibt, verschafft — im Kummer, *to ulgę przynosi w zmartwieniu; zur — dienen ułatwienie sprawiać; Erlei'chterungsmi'ttel, *sm.* środek ułatwiający.

Erlei'den, *va. irr.* (h.) (erleide, erlitt, erlitten) doznać (co przykrego, cierpienie sprawującego); viele Unglücksfälle — doznać wiele nieszczęść; einen großen Schaden, eine große Niederlage — ponieść wielką szkodę, kleskę; Erlei'dlich, *a.* znośny; s. a. Erträ'glich.

Erlei'ern, *va.*: sich etwas — graniem na pozytywku zebrać, zarobić sobie co.

E'rlen-, zc. s. E'rle, zc.

Erle'rnbar, *a.* czego się nauczyć można; Erle'rnen, *va.* nauczyć się czego; wyuczyć się czego; eine Sprache — nauczyć się języka; ein Handwerk — nauczyć się rzemiosła jakiego; wyuczenie się, nauczenie się, pojęcie, pojmowanie.

Erle'sen, *va. irr.* (h.) (erlese, erlas, erlesen) obierać, wybierać; wybrać; s. a. Au'swählen, Au'serlesen; — (durch Lesen erlangen, gewinnen, erhalten) czytaniem (osobliwie prelekcyami) zarobić, zebrać sobie; sich ein hübsches Vermögen — czytaniem zebrać sobie piękny majątek; Erle'sung, *sf.* obieranie, wybieranie.

Erle'tzen (sich), s. Erla'ben (sich).

Erleu'chten, *va.* oświecić; die Sonne erleuchtet die Erde słońce oświeca ziemię; den Verstand —, *oświecić rozum; — objaśnić, rozjaśnić, illuminować; Erleu'chtung, *sf.* oświecenie (domu, miasta), illuminacya, oświetlenie.

Erlie'gen, *vn. irr.* (s.) uledz; einer Last, unter einer Last — uledz pod ciężarem; upadać pod ciężarem; dem Schmerze, dem Unglück, der Traurigkeit — uledz cierpieniom, nieszczęściu; poddać się smutkowi.

Erli'sten, *va.* podstępnie co wyłudzić, dostać, osiągnąć.

Erlo'gen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Erlü'gen): skłamany, zmyślony, fałszywy, kłamliwy.

Erlö'schen, *va. reg.* zgasić, ugasić; —, *vn. irr.* (s.) (erlösche, erlosch, erloschen) zgasnąć, wygasnąć; dieses Geschlecht ist erloschen, *ten ród już wygasł; der Tag erlischt dzień gaśnie, niknie, kończy się; sein Lebenslicht wird bald —, *wkrótce zgaśnie, *umrze; die Jugendkraft erlischt nach und nach, *siła młodzieńcza powoli niknie, ustaje; die Schrift ist beinahe erloschen pismo prawie już znikło, tak wyblakło, że go prawie nieznać; dein Recht ist durch die Verjährung erloschen, *prawo twoje ustało, upadło, zginęło przez przedawnienie; diese Rechte werden nicht erlöschen, *te prawa nieupadną; Erlö'schung, *sf.* zgaśnienie; expiracya; — (Verfallzeit) wygaszenie.

Erlö'sen, *va.* wykupić (zastaw, jeńca); odkupić; Christus hat die Menschen erlöset, *Chrystus odkupił ludzi; Jemanden aus der Gefangenschaft — wybawić kogo z niewoli; von einem Unglück — wybawić z nieszczęścia; Erlö'ser, *sm.* odkupiciel; zbawiciel, zbawca, wybawca; Erlö'seter, *sm.* odkupiony, wybawiony, uwolniony, wyrwany; Erlö'sung, *sf.* odkupienie, wybawienie, wyrwanie; Erlö'sungsstunde, *sf.* godzina wybawienia, zba-

wienia; Erlö'sungswe'rk, *sn. Kg.* dzieło zbawienia, sprawa odkupienia.

Erlu'chsen, s. Erli'sten.

Erlü'gen, *va. irr.* (h.) (erlüge, erlog, erlogen) skłamać, zmyślić co; erlogen zmyślony, udany.

Erlu'stigen, *va.* rozweselić; zabawić; wesoło zabawić; Erlu'stigung, *sf.* rozweselanie, zabawienie.

Erma'chen, *va.* zrobić, dokazać.

Ermä'chtigen, *va.* upełnomocnić, upoważnić; Jemanden zu etwas — upoważnić, umocować kogo do czego; sich —, s. Anmaa'ßen (sich); Ermä'chtigung, *sf.* upoważnienie, pełnomocnictwo.

Erma'gern, *vn.* (s.) chudnąć.

Erma'hnen, *va.* napominać kogo; zu etwas — zachęcać do czego; Ermah'ner, *sm.* napominacz; Ermah'nung, *sf.* napominanie, zachęcanie; napominienie; Jemanden eine — geben dać komu napominanie; Jemandes Ermahnungen folgen słuchać czyich napomnień; Ermah'nungs-, *a.* napominalny; Ermah'nungsschreiben, *sn.* napominalny list.

Erma'ngeln, *vn.* (h.) niemieć, niedostawać, schodić, zbywać; diese Nachricht ermangelt aller Glaubwürdigkeit temu doniesieniu zbywa całkiem na wiarodomości; die Kräfte ermangeln mir, es ermangelt mir die Zeit zbywa mi na siłach, na czasie; ich werde es am Fleiße nicht — lassen na pilności mojéj zbywać nie będzie; — omieszkać, zaniedbać; ich werde nicht — mich einzufinden nie omieszkam stawić się; Erma'ngelung, *sf.* brak; niedostatek; in — des Weines mußten wir mit Bier uns begnügen w niedostatku wina musieliśmy przestać na piwie; ich nahm ihn an in — eines besseren przyjąłem go (na służbę) w braku lepszego.

Erma'nnen, *va.* dodać komu serca, odwagi; sich — serca, otuchy nabrać, pokrzepić się, posilić się; nabrać odwagi, serca; Erma'nnen, *sn.*, Erma'nnung, *sf.* pokrzepienie umysłu.

Ermä'ßigen, *va.* zmoderować, umiarkować, zmniejszyć; Ermä'ßigung, *sf.* zmniejszenie.

Erma'tten, *vn.* (s.) osłabnąć (ze zmordowania, upału); — zmordować się, zmęczyć się (idąc w czasie upału); sfatygować się, osłabiéć; zmordować się; —, *va.* zmordować, osłabiać, zmęczyć, znużyć, strudzić, osłabić; Erma'ttung, *sf.* utrudzenie.

E'rmeland, *sn. Geog.* Warmia, Warmija; von, aus —, E'rmeländisch, *a. Geog.* warmieński; warmiński; —, *ad.* po warmińsku, po warmieńsku; E'rmeländer, *sm. Geog.* Warmińczyk; Warmijak; E'rmeländerin, *sf.* Warminka.

Erme'ssen, *va. irr.* (h.) (ermesse, ermaß, ermessen) wymierzyć; die Tiefe des Meeres ist nicht zu — głąb' morza nie da się wymierzyć; Andere nach sich — drugich mierzyć podług siebie, oceniać; — wnosić z czego, wyrozumiéć, miarkować; daraus ist leicht zu —, wie ꝛc. z tego łatwo wyrozumiéć, jak itd.; — pomiarkować, pojąć; ich kann nicht — wie dies zugeht, *nie mogę pomiarkować, pojąć, jak się to dzieje; — zastanawiać się nad czém, rozważać co; ich muß das erst bei mir — muszę to wprzód sobie rozważać; — sądzić, mniemać, uważać; Erme'ssen, *sn.* zdanie, sąd, uwaga, domysł; uwidzenie; nach meinem Ermessen podług mego zdania; s. a. Gu'tdünken, U'rtheil; Erme'ßlich, *a.* dający się zmierzyć; łatwy do zmiarkowania.

Ermeu'cheln, *va.* podstępnie kogo zamordować; z zasadzki go zabić, zabić jak cichobójca.

Ermi'tteln, *va.* wykryć, wynaleźć, wyśledzić; s. a. Au'smitteln; Ermi'ttelung, *sf.* wypośrodkowanie, wykrycie, wyśledzenie.

E'rmland, ꝛc. s. E'rmeland ꝛc.

Ermo'rden, *va.* zamordować, zabić; ermordet zabity, zamordowany; Ermo'rdung, *sf.* zabójstwo, zabicie, zabijanie, zamordowanie; zabój.

Ermü'den, *va.* zmęczyć kogo; zmordować; znużyć, utrudzać; ermüdende Arbeit robota męcząca, trudząca; Jemanden durch seine Bitten — męczyć kogo prośbami; sich — zmęczyć się; sich durch anhaltende Arbeit — zmęczyć się ciągłą robotą; das Lesen ermüdet mich schon już mnie morduje czytanie, fatyguje; um die Leser nicht zu —, *nie chcąc czytelników trudzić; ermüdet znużony (pracą itd.); zemdlały, strudzony, sfatygowany, utrudzony, zmordowany, zmęczony; —, *vn.* (s.) sfatygować się, zmordować się; znużyć się; diese Kraft ermüdet nie siła ta nigdy się nie znyży; Ermü'dung, *sf.* fatyga, zmordowanie, strudzenie, zemdlenie, zmęczenie.

Ermu'ntern, *va.* obudzić, ocucić; orzeźwić; s. a. Au'fmuntern; Ermu'nterung, *sf.* obudzenie, ocudzenie, trzeźwienie; Ermu'nterungs-, *a.* zachęcalny; Ermu'nterungsmittel, *sn.* sposób zachęcania, zachęta; Ermu'nterungsre'de, *sf.* mowa zachęcalna, exorta.

Ermu'thigen, *va.*: Jemanden — zagrzewać, tuszyć komu; sich — otuchy od. serca nabrać; Ermu'thigung, *sf.* dodawanie serca, zachęcenie, zagrzewanie umysłu.

Ernä'hen, *va.* szyciem zarabiać; sich seinen Unterhalt — szyciem zarabiać sobie na wyżywienie.

Ernäh'ren, *va.* żywić; wyżywić, *karmić; davon kann ich mich nicht — z tego nie mogę wyżyć, wyżywić się; sich mit od. von seiner Hände Arbeit — żywić się z pracy rąk; Friede ernährt, Unfriede verzehrt, *pokój żywi, wojna niszczy; Ernäh'rer, *sm.* żywiciel, karmiciel; Ernäh'rerin, *sf.* żywicielka, karmicielka; Ernäh'rung, *sf.* wyżywienie, żywienie, karmienie.

E'rndte, ꝛc. s. E'rnte, ꝛc.

Erne'nnen, *va. irr.* (h.) (ernenne, ernannte, ernannt) wymienić, nominować, naznaczyć, wskazać; Jemanden zu etwas — mianować kogo czém; Erne'nnung, *sf.* mianowanie, nominacya, naznaczenie; Erne'nnungs-, *a.* nominacyjny; Erne'nnungsu'rkunde, *sf.* patent nominacyjny.

Erneu'en, Erneu'ern, *va.* odnowić, wyrestaurować; den Angriff — ponowić natarcie, na nowo natrzéć; den Schmerz, das Andenken an etwas — odświeżyć ból, pamięć czego; sich — odnowić się; ponowić się; odświeżyć się (ból, pamięć czego); na nowo się wszcząć (wojna, bitwa); na nowo powstać (bunt, burza); das Jahr erneuert sich rok nowy nastaje; Erneu'erung, *sf.* odnowienie, ponowienie, odnowa, odnawianie, restauracya.

Ernie'dern, Ernie'drigen, *va.* zniżyć, niższym zrobić; poniżać; sich — poniżać się; wer sich erhöhet, der soll erniedriget werden, s. unter Erhö'hen; sich unter seine Würde — poniżać się z ujmą godności; die Wollust erniedriget den Menschen unter das Thier, *rozkosz człowieka niższym od bydlęcia czyni; sich — uniżać się, uniżyć się; upadlać; das erniedriget dich nicht to cię nie upadla; erniedrige dich nicht so sehr vor ihm nie upadlaj się tak przed nim; erniedrigend upokorzony; Ernie'drigung, *sf.* zniżenie; *poniżenie (się), upodlenie (się); zu seiner — dla poniżenia go; er ist einer solchen — nicht fähig niezdolny jest do takiego upodlenia się.

Ernst, *sm. npr.* Ernest.

Ernst, *sm.* powaga; poważność; — thront auf seiner Stirn, *na jego czole maluje się powaga; es herrscht ein finsterer — in seinen Zügen, *ponura poważność mieści się w jego rysach; ist das dein —? szczérze (serjo) to mówisz? im Ernste, *szczérze mówię; do prawdy; bez żartu; im vollen Ernste bez najmniejszego żartu; es ist mein wahrer — to co mówię, mówię szczérze bez najmniejszego żartu; aus Scherz wurde —, *z żartu przyszło do prawdy; *żart zamienił się na prawdę; ich nehme es für — ja to biorę za prawdę; er macht — daraus, *uważa to za prawdę; mit — arbeiten szczérze prawować; er zeigt bei der Arbeit keinen rechten — nie pokazuje przy robocie szczeréj chęci, od. jakoby się szczérze nią zajmował; — ostrość, surowość; powaga; wenn du nicht in Güte folgen willst, so muß ich — gebrauchen kiedy nie chcesz słuchać w dobroci, to będę musiał użyć powagi; er wußte — mit Freundlichkeit zu verbinden umiał połączyć ostrość z uprzejmością; Ernst, E'rnsthaft, *a.* poważny; ostry, surowy, prawdziwy; żarliwy; einen ernsten Ton anschlagen (annehmen) ton żarliwy zachować; ein ernstes, ernsthaftes Gesicht machen poważnie twarz ułożyć; przybrać poważną minę; er spielt blos ernste Rollen, *Sb.* gra tylko poważne role; ernstes Wesen surowa poważność; ernster Charakter charakter surowo poważny; —, *ad.* poważnie; ostro; szczérze; etwas — betreiben szczérze czém się zajmować; E'rnsthaftigkeit, *sf.* powaga; surowość, powaga.

E'rnstlich, *a.* to co jest serjo, nie żartem; ostry, surowy; eine ernstliche Rede halten miéć mowę ostrą; an Jemanden — reden serjo do kogo mówić; ernstliche Krankheit, *Hlk.* choroba mocna, ostra, nie żarty; szczéry, prawdziwy; nieudany; mit ernstlichem Fleiße etwas betreiben ze szczérę pilnością czém się zajmować; seine ernstliche Meinung sagen powiedziéć swoje prawdziwe zdanie; Jemandem etwas — sagen serjo, szczérze komu co powiedziéć; ich meine es ernstlich damit szczérze to mówię; *nie żartuję.

E'rnte, Ae'rnte, E'rndte, *sf.* żniwo; — halten żniwo miéć, odbywać; die — ist gut ausgefallen żniwo było do-

bre; *jetzt halten die Weinhändler ihre — teraz żniwo na winiarzy, *wiele targują; E'rnte*, *a. Ldw.* żniwiarski; E'rntearbeit, *sf.* robota żniwiarska; -ntebier, *sn.* piwo dla żniwiarzy; -ntefeld, *sn.* pole żniwne, żniwa zdatne; -ntefe'rien, *sf. pl.* wakacye letnie; -ntefe'st, *sn.* okrężne; wyżynek; *wieniec; -ntegerä'thschaft, *sf.* sprzęt żniwiarski; -ntekranz, *sm.* wieniec z kłosów (uwity na okrężne); -ntelied, *sn.* pieśń żniwiarzy, pieśń żniwiarska; -ntemahl, *sn.* biesiada na okrężne; -ntemonat, *sm.* Sierpień (miesiąc).

E'rnten, *va.* zbierać, żniwo odprawiać; die Früchte seiner Arbeit —, *zbierać owoce swéj pracy; Lob —, *odnieść pochwałę; Ehre —, *pozyskać zaszczyt; Freuden, Leiden —, *doczekać się pociechy, smutku; ernten, wo man nicht gesäet hat, *z cudzéj pracy zbierać owoce; wie man säet, so wird man —, *jak sobie kto pościele, tak się wyśpi.

E'rntepre'digt, *sf. Kg.* kazanie żniwa; -nterei'f, *a.* dojrzały, doszły, zdatny do żęcia; -ntefchmau'ß, s. E'rntemahl; -ntetа'g, *sm.* dzień żniwny; -ntewagen, *sm.* wóz do żniwa, do zwożenia snopów z pola; -ntewetter, *sn.* pogoda żniwom dogodna; -ntezeit, *sf.* czas żniwa.

Ero'berer, *sm* zdobywca; zabórca; wojownik.

Ero'bern, *va.* zdobyć co; podbić; sie erobert durch ihre Schönheit u. Tugend jedes Herz, *swoją pięknością i cnotą podbija wszystkie serca; Ero'bernd, *ppr.* u. *a.* podbójczy; Ero'bert, *pp.* u. *a.* dobyty; eroberte Beute łupy, zdobycz; Ero'berung, *sf.* zdobywanie, podbijanie; podbój; zdobycie; alle Eroberungen einbüßen, *Kw.* wszystkie zdobycia potracić; — machen zdobycie zrobić; um Eroberungen zu machen dla robienia zaborów, podbojów; Ero'berungs*, *a.* zdobyweczy; Ero'berungsbegie'rde, *sf.* chciwość podbojów; żądza zaborów; -berungskrieg, *sm.* wojna dla zaborów, podbojów; wojna zdobywcza; -berungssucht, s. Ero'berungsbegie'rde; -berungssüchtig, *a.* chciwy podbojów; chciwy zdobyczy, zaborczy.

Erö'ffnen, *va.* otworzyć; den Ball —, *otworzyć bal, pierwszy taniec zacząć; eine Sitzung — otworzyć, zagaić posiedzenie; Jemandem seine Meinung — wynurzyć komu swoje zdanie; Jemandem sein Herz — wynurzyć komu swoje serce; Jemandem seinen Wunsch — oświadczyć komu swoje życzenie; eine Schule — otworzyć szkołę; die Subscription — otworzyć subskrypcyą (na jakie dzieło); die Berathungen, Unterhandlungen sind schon eröffnet narady, układy już się rozpoczęły; sich eröffnen otwierać się, otworzyć; die Thür eröffnete sich drzwi się otworzyły; als wir den Hügel erstiegen hatten, eröffnete sich unseren Augen eine reizende Gegend gdyśmy się dostali na wierzch pagórka, otworzyła się przed naszemi oczyma powabna okolica; — (entdecken, offen legen) oznajmić, ogłosić, wyjawić; Erö'ffnung, *sf.* otwarcie; vor — des neuen Schulcursus przed otwarciem nowego kursu; — odetkanie; *oznajmienie, zagajenie; Erö'ffnungsre'de, *sf.* zagajenie, mowa przy rozpoczęciu sie obrad sesyi.

Erö'rtern, *va.* roztrząsać, rozbierać co; rozstrzygnąć, rozsądzić; eine Frage — roztrząsać pytanie jakie; einen Zweifel — rozsądzić wątpliwość; — wyłożyć, wyjaśnić co (w szczegółach), wytłumaczyć; Erö'rterung, *sf.* wyjaśnienie, objaśnienie.

Ero'tisch, *a.* (Liebes*) erotyczny, miłosny; erotisches Liedchen (Liebesliedchen) miłosny piosnka.

Erpa'chten, *va.* zadzierżawić, wziąć w dzierżawę. [cić kogo.

Erpa'cken, *va.* schwycić, uchwy-

Erpa'ssen, *va.* (abpassen, erlauern, ablauern) upatrzyć (kogo, sposobność).

E'rpel, *sm. Ng.* (Enterich) kaczor, kaczór.

Erpfei'fen, *va. irr.* (h.) (erpfeife, erpfiff, erpfiffen) dogwizdać się; ich kann ihn nicht — nie mogę się go dogwizdać się; — gwizdaniem, graniem na piszczałce itd. zebrać, zarobić sobie co.

Erpflü'gen, s. Era'ckern.

Erpi'cht, *a.*: — sein auf etwas chciwie czego pragnąć; auf seinen Vortheil — sein chciwie pragnąć zysku; drżeć, palić się do czego; auf das Spiel — sein niezmiernie grę lubić; auf Jemanden — sein wylanym być dla kogo; niezmiernie być do niego przywiązanym; Erpi'chtsein, *sn.*, Erpi'chtheit, *sf.* zwziętość, zawzięcie się na co; zaciekłość.

Erplü'ndern, *va.* rabunkiem zdobyć, nabyć, zebrać.

Erpo'chen, *va.* dobijać się; dobić się; dostąpić pukaniem lub fukaniem.

Erpre'digen, *va.*: sich etwas — kazaniami sobie zarobić; z kazań zebrać.

Erpre'ssen, *va.*: von Jemandem etwas — wycisnąć co od kogo, wymóc na nim; ein Geständniß — wycisnąć zeznanie, przyznanie się; Jemandem Thränen — wycisnąć komu łzy; erpreßt wyciśniony; Erpre'ssung, *sf.* wymuszanie czego na kim; Erpre'ssungen, *sf. pl.* zdzierstwo.

Erpro'ben, *va.* wypróbować, doświadczyć, przekonać się; ein wahrer Freund erprobt sich im Unglücke przyjaciel prawdziwy daje się poznać w nieszczęściu; ein Mann von erprobter Treue, Tugend, Rechtschaffenheit człowiek doświadczonéj wierności, cnoty, poczciwości; erprobt doświadczony; Erpro'bung, *sf.* wyprobowanie, doświadczenie.

Erqui'cken, *va.* pokrzepić; posilić, ożywić, orzeźwić; einen Hungrigen, Durstigen mit Speise, mit Trank — pokrzepić głodnego, pragnącego pokarmem, napojem; um die Kräfte zu — dla pokrzepienia sił; der Regen hat den Acker ein wenig erquickt deszcz nieco pokrzepił rolą; ein solcher Schlaf ermüdet anstatt zu — taki sen nuży, zamiast pokrzepić; sich — pokrzepić się; erquickend pokrzepiający, posilający, posilny; Erqui'cklich, *a.* krzepiący; Erqui'ckung, *sf.* posilenie, posiłek, ochłoda, ochłozdenie, pokrzepienie, orzeźwienie.

Erra'then, *va. irr.* (h.) (errathe, errieth, errathen) zgadnąć, odgadnąć; zgadywać; Jemandes Gedanken — zgadnąć czyje myśli; den Sinn einer Stelle — domyślać się, dociekać myśl jakiego miejsca (autora); Erra'then, *sn.*, Erra'thung, *sf.* zgadywanie, zgadnienie, rozwiązanie.

Erre'chten, *va.* wyprawowаć co.

Erre'gbar, *a.* dający się poruszyć, w poruszenie od. w ruch wprawić, wzniecić; Erre'gbarkeit, *sf.* drażliwość.

Erre'gen, *va.* poruszyć; wzniecić; Krieg, Aufruhr, Durst — wzniecić wojnę, zaburzenie, pragnienie; — (ermuntern, erwecken) wzbudzić; Mitleid — obudzić, wzbudzić litość; sprawić; Streit, Zank — wszcząć spór, kłótnią; Erre'ger, *sm.* sprawca, podburzyciel; Erre'gt, *pp.* u. *a.* rozruszony, wzniecony, wezbrany; Erre'gung, *sf.* wzruszenie, wzniecenie, pobudzenie, wzbudzenie.

Errei'ben, *va. irr.* (h.) (erreibe, errieb, errieben): ich kann die Farbe nicht — nie mogę utrzéć, dotrzéć się téj farby.

Errei'chbar, *a.* mogący być dosięgniętym, osiągniętym, dopiętym; Errei'chbarkeit, *sf.* dościgłość, możność osiągnienia (celu itd.).

Errei'chen, *va.* dosięgnąć; die Kanonen konnten den Wall der Festung nicht — działa nie mogły dosięgnąć wału twierdzy; — dostać się dokąd, zajść, zajechać, zapłynąć; dojść, dojechać, dopłynąć; einen Ort — zajść, zajechać gdzie; sein Ziel — osiągnąć cel swój; wir werden noch vor Mitternacht das Lager — jeszcze przed północą dostaniemy się (zajdziemy) do obozu; —, *osiągnąć; seine Absicht — dopiąć celu; ein hohes Alter — dojść do późnéj starości; das siebzigste Jahr — dożyć do siedmdziesiątego roku; Cicero's Beredsamkeit haben nur wenige erreicht wymowy Cycerona nie wielu tylko dosięgnąć zdołało; sein Ende, seine Endschaft —, s. E'nde, E'ndschaft; etwas — pojąć co; Errei'chung, *sf.* dosięgnienie, doścignienie, dopięcie.

Errei'ßen, *va. irr.* (h.) (erreiße, erriß, errissen) rozedrzéć (z wielką mocą); der Zeuch ist so derb, daß man ihn nicht — kann materya tak jest mocna, że się nie da rozedrzéć.

Errei'ten, *va. irr.* (h.) (erreite, erritt, erritten) dogonić kogo konno za nim śpiesząc; jeżdżeniem konno sobie zarobić co; zajeździć (konia); — (umreiten, todtreiten) rozjechać (jadąc konno).

Erre'nnen, *va. irr.* (h.) (erренne, errannte, errannt) dognać.

Erre'ttbar, *a.* mogący być uratowanym, ocalonym; Erre'tten, *va.* wyratować; aus der Gefahr — wyratować z niebezpieczeństwa; uratować, ocalić; vom Tode — ocalić od śmierci; errettet werden ocaléć; Erre'tter, *sm.* ocaliciel; Erre'tteter, *sm.* wybawiony, zachowany, uwolniony, pozostały; Erre'ttung, *sf.* wyratowanie, wybawienie, wyrwanie, uratowanie.

Erri'chten, *va.* założyć; wystawić; zawrzéć; mit Jemandem Freundschaft, ein Bündniß — zawrzéć z kim przyjaźń, przymierze; ein Faß — beczkę złożyć do kupy; ein Denkmal wystawić pomnik; eine Kasse —, *H.* utworzyć kasę; ein Comptoir, ein Contor —, *H.* utworzyć kantor; ein Comite', ein Gesellschaftsvorstand ist errichtet (ernannt, gewählt) worden komitet

się zawiązał; Erri'chtung, *sf.* postanowienie, ustanowienie, ustawa, złożenie, utworzenie.

Erri'ngen, *va. irr.* (h.) (erringe, errang, errungen) dopiąć, zdobyć, dorobić się czego przez wielką pracą; osiągnąć co w skutek wielkich usiłowań; den Sieg — odnieść zwycięztwo; zwyciężyć; sich Ruhm, Beifall — pozyskać sławę; Erri'ngung, *sf.* osiągnienie, dorobienie się czego przez wielką pracą; Erru'ngenes, *sn.*, Erru'ngenscha'ft, *sf.* nabycie, nabytek, zbiór, zdobycz, dorobek; majątek dorobkowy.

Errö'then, *vn.* (s.) nabierać koloru, czerwienić się (jak jabłko dojrzewające); *zaczerwienić się, *zarumienić się, *zawstydzić się; er erröthete über seine Thorheit wstydził się swego głupstwa; davor, darüber brauchst du nicht zu — tego nie masz się co wstydzić; Errö'then, *sn.*, Errö'thung, *sf.* zarumienienie się.

Erru'fen, *va. irr.* (h.) (errufe, errief, errufen) dowołać się kogo; ich habe ihn kaum — können ledwom się go dowołał; — głosem dosięgnąć.

Ersä'gen, *va.* dopiłować się (piłą); das Holz ist nicht zu — tego drzewa piła się nie chwyci, nie dopiłuje się.

Ersä'ttigen, *va.* nasycić; seine Habsucht ist nicht zu —, *jego chciwość jest nie do nasycenia; Ersä'ttigung, *sf.* nasycenie.

Ersa'tz, *sm.* wynagrodzenie; nagroda; Jemandem — geben, leisten wynagrodzenie komu dać; Jemanden zum — verurtheilen, *Rw.* wskazać kogo na wynagrodzenie (straty, szkody); Ersa'tzmann, *sm.* zastępca; Ersa'tzmannschaft, *sf. Kw.* wojsko nowozaciężne.

Ersau'fen, *vn. irr.* (s.) (ersaufe, ersoff, ersoffen) utonąć, zatonąć; — (durch zu vieles Regenwasser, durch Ueberschwemmung) wymoknąć (nasienie, zboże, rola, łąka); das Wasserrad ist ersoffen koło zatonęło, nie obraca się dla zbyt wysokiéj wody; Ersau'fen, *sn.* utonienie; zalanie się w wodzie.

Ersäu'fen, *va.* utopić (kogo się); den Kalk —, *Bk.* wapno przebrać wodą (gasząc je); Ersäu'fung, *sf.* zatopienie.

Ersau'sen, *vn.* (s.) zaszumiéć, zacząć szumiéć (wiatr, las).

Ersch a'ben, *va.* uskrobać; ich kann die Möhre nicht — nie mogę uskrobać marchwi (dla twardości).

Ersch a'chern, *va.* wyszachrować co; Ersch a'chern, *sn.*, Ersch a'cherung, *sf.* wyszachrowanie.

Ersch a'ffen, *va. irr.* (h.) (erschaffe, erschuf, erschaffen) stworzyć; — (die Welt u. Alles, was sich darin befindet stworzyć świat i wszystko, co się na nim znajduje; diese Bedürfnisse hast du dir selbst —, *te potrzeby sam sobie stworzyłeś, wymyśliłeś; Ersch a'ffener, *sm.* stworzony; Ersch a'ffer, s. Schö'pfer; Ersch a'ffung, *sf.* stworzenie; seit der — der Welt od stworzenia świata.

Ersch a'llen, *vn. irr.* (s.) (erschalle, erscholl, erschollen) zabrzmiéć (głos, muzyka); seine Stimme — lassen wznieść głos; es erscholl ein Gerücht gruchnęła wieść; sein Ruhm ist weit u. breit erschollen sława jego rozeszła (rozgłosiła) się po całym świecie; der Saal erscholl von lautem Gelächter głośny śmiech rozległ się po sali; Ersch a'llen, *sn.* rozleganie się, brzmienie, gruchnienie.

Ersch a'rren, *va.* zgarnąć, zebrać (wiele, pieniędzy, itd.).

Ersch au'dern, *vn.* (s.): vor etwas — zadrżéć na co; ich erschaudere zgroza mnie przejmuje.

Ersch au'en, s. Erbli'cken, Erse'hen.

Ersch ei'nen, *vn. irr.* (s.) (erscheine, erschien, erschienen) ukazać się, pokazać się (kometa na niebie, duch, strach, komu we śnie zmarły przyjaciel); vor Jemandem — ukazać, pokazać, pokazywać się komu, przyjść przed niego; schämst du dich nicht so schmuzig vor mir zu —? nie wstydzisz się tak brudno mi się pokazywać? er wagt es nicht vor mir zu — nie śmie mi się pokazać na oczy; in einer Versammlung — pokazać się na zgromadzeniu; vor Gericht —, *Rw.* stawić się w sądzie ob. przed sądem; vor dem Richter —, *Rw.* stawić się przed sędzią; bei einer Hochzeit — przyjść na wesele; so wirst du in einem sehr nachtheiligen Lichte — tak się ukażesz (tak wystąpisz, dasz się poznać) w bardzo niekorzystném świetle; erschienen ist nun der glückliche Tag nadszedł już ten dzień szczęśliwy; — (auftreten) zjawić się; — wyjść na widok; das Werk wird bald im Drucke —, *Litt. Bchh.* dzieło wkrótce z druku wyjdzie; die zweite Auflage ist schon erschienen, *Bchh.* drugie wydanie już wyszło; — zdawać się; wydawać się; wie erscheint dir das? jak ci się to zdaje ob. wydaje? Ersch ei'nung, *sf.* ukazanie się, pokazanie się, zjawienie się, wyjście na widok, stawienie się; zjawisko; das ist eine seltene — to rzadkie zjawisko; an Erscheinungen glauben wierzyć w zjawiska, w ukazywanie się duchów itd.; — vor Gericht, *Rw.* stawienie się (w sądzie); stawiennictwo; —, *Hlk.* przypadłość; vorübergehende Erscheinungen pojawa; pojaw; co się prędko wznieci, nie długo się świeci; erschienen widziany, zjawiony; das Buch ist —, *Bchh.* książka wyszła na widok publiczny.

Ersch ie'ßen, *va. irr.* (h.) (erschieße, erschoß, erschossen) zastrzelić (kogo, się); rozstrzelać (za karę).

Ersch i'ffen, *va.*: sich etwas — żeglugą sobie zarobić, zebrać.

Ersch i'mmern, *vn.* (s.) zabłyszczéć.

Ersch i'nden, *va. irr.* (h.) (erschinde, erschund ob. erschand, erschunden): sich etwas — żdzierstwem zebrać; wygrębić, złupić.

Ersch la'fen, *vn. irr.* (h.) (erschlafe, erschlief, erschlafen) przez sen ob. we śnie co osiągnąć, otrzymać.

Ersch la'ffen, *vn.* (s.) zwolniéć, zwątléć, osłabnąć, stępiéć; stracić moc, dzielność, energią; gnuśniéć; seine Kräfte — schon siły jego słabieją, wątleją, ustają; sein Geist ist schon längst erschlafft umysł jego już dawno stępiał, zwątlał; sein Eifer ist erschlafft jego zapał ustał, zwątlał; —, *va.* osłabić; pozbawić sił, mocy; Ausschweifungen haben ihn an Seel' u. Leib erschlafft rozpusta zniszczyła jego siły duszy i ciała, ob. stępiła jego umysł i ciało wyniszczyła; Erschla'ffer, *sm. Zk.* muszkuł zwalniający bębenek (w uchu); Erschla'fft, *pp.* u. *a.* rozwolniony; Erschla'ffung, *sf.* zwątlenie (sił, nerwów, ciała); otrętwienie (umysłu); bezsilność, niemoc.

Erschla'gen, *va. irr.* (h.) (erschlage, erschlug, erschlagen) zabić, ubić; życia pozbawić; —, *pp. irr.* u. *a.* ubity, zabity; vom Blitz — od pioruna uderzony, rażony piorunem.

Erschlei'chen, *va. irr.* (h.) (erschleiche, erschlich, erschlichen) zdybać, zejść, uczatować, skręcić co, ciechopękiem schwytać, złapać; chytrze podejść; pocichu zachodzić na co, skraść się do czego; Jemanden — znienacka przydybać kogo; das Alter, der Tod erschlich ihn, *starość, śmierć go zaskoczyła, niespodzianie go napadła; etwas — podstępnie co wyłudzić, pozyskać, dostać (urząd, spadek po kim); Erschlei'chung, *sf.* podejście, zdybanie; Erschli'chen, *pp. irr.* u. *a.* dopięty, pozyskany, osiągniony podłością.

Erschle'ppen, *va.* uwlec, uciągnąć; udźwignąć; er wird das nicht — nie uwlecze tego; er kann sich kaum — ledwo łazi, ledwo nogi włóczy.

Erschlie'ßen, s. Au'fschließen.

Erschmei'cheln, *va.* wyłudzić, pochlebstwem nabyć; sich etwas — przez pochlebstwo co pozyskać, pochlebstwem wyłudzić.

Erschmei'ßen, *va. irr.* (h.) (erschmeiße, erschmiß, erschmissen) rzucić czém i zabić; eine Gans mit einem Steine — (todtwerfen) rzucić gęś kamieniem.

Erschna'ppen, *va.* złapać co gębą ob. pyskiem; ein Amt —, *złowić urząd; eine Neuigkeit, ein Wort —, *złapać jaką nowinę, jakie słówko; Worte — przejąć słowa. [zwąchać (auch*).

Erschnü'ffeln, *va.* wywąchać co,

Erschö'pfen, *va.* wyczerpnąć, wyczerpać; die Kasse ist erschöpft, *kasa już wypróżniona, ogołocona z pieniędzy; już się przebrało w kasie pieniędzy; die Schätze sind erschöpft już się wyczerpnęły owe skarby; meine Kräfte sind erschöpft siły moje już wycieńczone; już mi sił nie staje; der Krieg hat das Land erschöpft wojna kraj wyniszczyła, ogołociła ze wszelkich zasobów; er erschöpft meine Geduld, *już mi się cierpliwości z nim przebiera; du hast den Gegenstand noch nicht erschöpft jeszcześ nie wyczerpnął przedmiotu; nie wszystkoś o nim powiedział; ich bin ganz erschöpft niezmiernie jestem zmęczony, znużony; już mi sił więcéj nie staje; sich — wyczerpnąć się (wszystko powiedziéć ob. wypisać co się wié); wysilić się (drzewo, osoba); siły stracić; Erschö'pflichkeit, *sf.* znużenie, zmęczenie; brak sił, osłabienie (przez zbytnią pracę itd.); Erschö'pft, *pp.* u. *a.* wyczerpniony, wyczerpany, wiecieńczony; Erschö'pfung, *sf.* wyczerpnienie, wyczerpanie, wycieńczenie, przebranie.

Erschre'cken, *va.* przestraszyć, zestraszyć kogo; zastraszyć go; —, *vn. irr.* (s.) (erschrecke, erschrak, erschrocken) przestraszczyć się czém, przeląc się, zląc się; vor od. über etwas — przestraszyć się czego; Erschre'cken, *sn.* przestraszenie, zastraszenie, przelęknienie, zlęknienie; strach, trwoga.

Erschre'cklich, s. Schre'cklich; Erschre'ckniß, s. Schre'ckniß.

Erschre'ckt, *pp.* u. *a.* przestraszony, zastraszony, przelękniony.

Erschrei'ben, *va. irr.* (h.) (erschreibe, erschrieb, erschrieben) pisaniem, autorstwem zarobić, dopisać się czego; sich etwas — pisaniem sobie zarobić, zebrać; ściągnąć na siebie, nabawić się.

Erschrei'en, *va. irr.* (h.) (erschreie, erschrie, erschrieen): Jemanden — dokrzyczéć się kogo, krzycząc dowołać się; sich etwas von Jemandem — wykrzyczéć co na kim.

Erschro'cken, *pp. irr.* u. *a.* (v. Erschre'cken): przelękniony, przestraszony; strachem przejęty; erschrockenes Gewissen sumnienie ściśnione od. zatrwożone; Erschro'ckenheit, *sf.* trwoga, strach, przelęknienie, przestrach.

Erschro'ten, *va. Bw.*: eine Grube — kopiąc dół natrafić na wodę.

Erschü'rfen, *va. Bw.* odkryć (zrąb, szybę).

Erschü'ttern, *va.* trząść, zatrząść czém, wstrząsnąć co; der Donner erschütterte das ganze Haus piorun wstrząsnął dom cały; die Gothen erschütterten das römische Reich, *Gsch.* Gotowie wstrząsnęli państwo rzymskie; — zachwiać; Jemandes Treue, Muth —, *wstrząsnąć czyję wierność, odwagę; das hat seinen Credit, sein Ansehen erschüttert, *to zachwiało jego kredyt, powagę; diese Rede erschütterte mein Innerstes, *ta mowa wskróś mnie przejęła, sprawiła w mojém sercu wielkie wzruszenie; ich fühle mich ganz erschüttert czuję się być wskróś wzruszonym; —, *vn.* (s.) zatrząść się; Erschü'tterung, *sf.* wstrząśnienie.

Erschwa'tzen, *va.* gadaniem, bzdurzeniem co uzyskać.

Erschwe'llen, *vn. irr.* (s.) (erschwelle, erschwoll, erschwollen) nabrzmiéć; sein Muth erschwillt, *odwaga jego się zwiększa.

Erschwe'ren, *va.* utrudniać (co, komu); cięższym zrobić, trudniejszym czynić; trudzić; Erschwe'rung, Erschwe'rniß, *sf.* utrudnienie, utrudzienie.

Erschwi'ngen, *va. irr.* (h.) (erschwinge, erschwang, erschwungen) lotem dościagnąć czego, dostać się dokąd; *przez wielkie usiłowania dokazać czego; ich kann von diesem Pacht kaum die Steuern — z téj dzierzawy ledwo się mogę zdobyć na podatki; von diesem Acker wirst du so viel Weizen nicht — nie dokażesz tego, abyś z téj roli zebrał tyle pszenicy; Erschwi'nglich, *a.* dający się osiągnąć, zyskać.

Erse'hen, *va. irr.* (h.) (ersehe, ersah, ersehen) dopatrzéć się kogo, czego; ich kann ihn nicht — nie mogę się go dopatrzéć; — dojrzéć, doścignąć wzrokiem; upatrzéć; sich ein Mädchen — (erlesen, erwählen) zur Gattin upatrzéć sobie pannę na żonę; eine Gelegenheit — (erlauern) upatrzéć sposobność; aus etwas — widziéć, poznać, pomiarkować, przekonać się, wyrozumiéć z czego; daraus ersehe ich, daß, 2c. z tego widzę, że itd.; aus deinem Schreiben ersehe ich, daß 2c. z twego pisma widzę (doczytuję się), że itd.; daraus ersieht man ztąd widać, ztąd pokazuje się; Jemanden zu etwas — (auswählen, bestimmen) wybrać, przeznaczyć kogo do czego.

Erseh'nen, *va.* bardzo tęsknić do kogo, do czego; ersehnt upragniony.

Erse'ssen, *pp. irr.* u. *a.* v. Ersi'tzen, s. d.

Erse'tzbar, *a.* dający się wynagrodzić; nagrodzonym być mogący; odwetowny, odwetowany, powetowany.

Erse'tzen, *va.* wynagrodzić, wrócić (koszta, stratę, wydatki); die abgegangene Mannschaft wurde durch neue Werbungen ersetzt, *Kw.* ubytek w wojsku wynagrodzony (zastąpiony) został nowozaciężnymi; was ihn an Naturgaben abging, suchte er durch anhaltenden Fleiß zu — co mu zbywało na talentach, starał się nagrodzić ciągłą pilnością; Jemanden — zastąpić kogo, jego miejsce; der neue Feldherr wird den alten nicht — nowy wódz nie zastąpi dawnego; Erse'tzlich, *a.* nagrodzony, wynagrodzony, co nagrodzić można, powetowany; s. a. Erse'tzbar; Erse'tzung, *sf.* wynagrodzenie, dopełnienie; zastąpienie, zwrócenie.

Erseu'fzen, *va.* wzdychaniem co uzyskać, dostać, wyprosić; wyjęczéć co.

Ersi'chtlich, *a.* widoczny; widzialny, widny; hieraus ist — ztąd widać, ztąd widno; widziéć ztąd można; okazuje się ztąd; Ersi'chtlichkeit, *sf.* widzialność.

Ersie'chen, s. Erkra'nken.

Ersie'gen, *va.* zwycięstwem pozyskać, nabyć, osiągnąć.

Ersi'ngen, *va. irr.* (h.) (ersinge, ersang, ersungen): sich etwas — dośpiewać się czego, śpiewaniem zyskać; sich ein Vermögen — uśpiewać sobie majątek.

Ersi'nken, *vn. irr.* (s.) (ersinke, ersank, ersunken) wpaść w głębią; die Hände ersinken mir ręce mi opadają, zwieszają się; er ersank unter der Last seiner Leiden *uległ pod ciężarem cierpień; —, *Bw.*, s. Erse'nken.

Ersi'nnen, *va. irr.* (h.) (ersinne, ersann, ersonnen) wydumać, wynaleść, domyślić się czego; wymyślić; zmyślić; ersonnen zmyślony; Ersi'nnlich, s. Erde'nklich; Ersi'nnung, *sf.* wymyślenie, wydumanie.

Ersi'tzen, *va. irr.* (h.) (ersitze, ersaß, ersessen), *Rw.* nabyć czego dawnością, zostać właścicielem prawem zadawnienia; ein Recht über etwas — przez przedawnienie nabyć prawa do czego; sich eine Krankheit — siedzeniem ciągłém nabawić się choroby jakiéj; ersessen: auf etwas ersessen (versessen, erpicht) sein napierać się czego; s. a. Erpi'cht.

Erso'nnen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Ersi'nnen): wymyślony.

Erspä'hen, *va.* wyszpérać, wyśledzić, wyśpiegować co.

Erspa'ren, *va.* oszczędzić; oszczędzać, zebrać, uciułać; um zu —, muß man sich in den Ausgaben einschränken chcąc co oszczędzić, trzeba się ograniczyć w wydatkach; dadurch wirst du viel Zeit — przez to oszczędzisz wiele czasu; diese Mühe kannst du dir — możesz sobie oszczędzić tę fatygę, możesz jéj nie podejmować; Erspa'rniß, *sf.* oszczędzone; *grosz uciułany; Erspa'rung, *sf.* oszczędzenie, oszczędność, uciułanie.

Erspie'len, *va.*: sich etwas — dograć się czego, grą sobie co zarobić, zebrać, graniem zebrać.

Erspi'nnen, *va. irr.* (h.) (erspinne, erspann, ersponnen): sich etwas — przędzeniem zarobić, zebrać.

Erspre'ngen, s. Au'fsprengen.

Erspri'eßen, *vn. irr.* (s.) (ersprieße, ersproß, ersprossen) wyrastać w górę (o latoroślach); —, *być komu pożytecznym, przydać się, na dobre wyjść; Erspri'eßlich, *a.* użyteczny; *zbawienny, pożyteczny, dobry; Erspri'eßlichkeit, *sf.* pożytek, korzyść, zbawienność.

Erspri'ngen, *va. irr.* (h.) (erspringe, ersprang, ersprungen) doskoczyć do czego.

Erspü'ren, s. Au'fspüren.

Erst, *ad.* dopiero; es ist — sieben Uhr dopiero siódma godzina; sie ist — zehn Jahre alt ma dopiero 10 lat; — jetzt dopiero teraz; — dann wtenczas; — über's Jahr za rok; ich soll es — bekommen dopiero mam dostać; da wird er sich — freuen, wenn 2c. dopiero on to się ucieszy, jak itd.; das braucht nicht — bewiesen zu werden tego nie potrzeba dowodzić; ich will mich nicht — mit ihm zanken nie będę się z nim kłócił; wenn ich — bei euch sein werde jak będę u was; — (zuerst) wprzód; man muß — denken, dann reden wprzód trzeba pomyśléć, potém mówić; das muß — bewiesen werden wprzod trzeba tego dowieść; — (Anfangs): — wollte er mir's sagen, dann besann er sich anders z początku od. zrazu chciał mi powiedziéć, potém się inaczéj namyślił; der — Erwähnte, Gedachte, Gemeldete wyżéj wspomniany; — wollte er es nicht glauben z razu tego niechciał wierzyć; alsdann — wtedy dopiero. [s. d.

Ersta'nden, *pp.* u. *a.* v. Erste'hen,

Ersta'rken, *vn.* (s.) stać się mocnym; nabrać siły; wzmocniéć, zmocniéć; Ersta'rkung, *sf.* wzmocnienie, zmocnienie.

Ersta'rren, *vn.* (s.) z drętwiéć; vor Kälte — zdrętwiéć od zimna; vor Schrecken — zdrętwiéć ze strachu; zgrabiéć (o rękach); —, *va.*: erstarrende Kälte mróz ciało otrętwiający; erstarrt zdrętwiały, martwy; zlodowaciały; erstarrte Hand trętwa ręka; Ersta'rrung, *sf.* zdrętwienie, osłupienie, otrętwienie.

Ersta'tten, *va.* oddać, nadgrodzić, wrócić komu co; Jemandem die Kosten, den Schaden, das Verlorene — zwrócić komu koszta; wynagrodzić szkodę, stratę; Bericht — wiadomość podać, dać sprawę; donieść; s. a. A'bstatten; Ersta'ttung, *sf.* zwrót; gegen — der Kosten za zwrotem kosztów; — eines Berichtes (Berichterstattung) doniesienie, raport.

Erstau'nen, *vn* (s.): über etwas — zadziwić się, zdumiéć się nad czém; osłupiéć; ich erstaunte, als ich ihn vor mir erblickte osłupiałem ujrzawszy go przed sobą; erstaunend stand er da stał ździwiony, zdumiony, osłupiały; s. a. Erstau'nlich; Erstau'nen, *sn.* podziwienie, zadumienie, zdumienie, zdumiewanie-, osłupienie; Jemanden in — setzen wprawić kogo w podziwienie; das ist zum — to podziwienie sprawia, wzbudza; Erstau'nenswerth, *a.* godzien podziwienia; Erstau'nlich,

a. podziwienie sprawujący; w podziwienie wprawiający; nadzwyczajny; eine erstaunliche Höhe, Menge nadzwyczajna wysokość, mnogość; erstaunliche Dinge erzählen opowiadać nadzwyczajne (dziwne) rzeczy; — viel nadzwyczajnie (niezmiernie, okropnie) wiele; — schön dziwnie piękny; Erstau'nt, *pp.* u. *a.* zdumiały, zadumiony, osłupiały.

E'rste (der, die, das), *a. num.* pierwszy; für's —, für das —, am ersten, zum Ersten najprzód; am ersten najłatwiéj; so gelingt es am ersten tak się uda najłatwiéj.

Erste'chen, *va. irr.* (h.) (ersteche, erstach, erstochen) przekłuć; przebić; Erste'chen, *sn.*, Erste'chung, *sf.* przebicie, zakłócie, ukłócie.

Erste'hen, *vn. irr.* (s.) (erstehe, erstand, erstanden): Christus ist erstanden Chrystus Pan zmartwychwstał; powstawać; s. a. Au'ferstehen; —, *va. irr.* kupić (na licytacyi jako najwięcéj dający); Erste'hung, *sf.* powstanie; dostąpienie; — (Kauf) kupienie, nabycie na licytacyi; kupno.

Erstehle'n, *va. irr.* (h.) (erstehle, erstahl, erstohlen) poniewierką nabyć; wykraść, wykradać; chytrze sobie zjednać; nabyć przez kradzież.

Erstei'gen, *va. irr.* (h.) (ersteige, erstieg, erstiegen) wleźć na wierzch czego, dostać się tam; den Gipfel eines Berges — wleźć na wierzchołek góry; einen Thurm — wleźć na wieżą; die höchsten Ehrenstellen —, *osiągnąć najwyższe godności, dojść do nich; Erstei'gung, *sf.* wlezienie, wdrapanie się, wstąpienie. [przód.

E'rstens, *ad.* po pierwsze; naj-

E'rster, *a. num.* pierwszy, najpierwszy; s. a. E'rste (der, die, das).

Erste'rben, *vn. irr.* (s.) (ersterbe, erstarb, erstorben) obumrzéć, obumierać, umrzéć; zmartwiéć; wymrzéć (jak ród jaki); s. a. Au'ssterben, Erlö'schen; — umrzéć, skonać; er stirbt u. kann nicht — umiera a nie może; das Wort erstarb ihm auf der Zunge, *słowo skonało mu w ustach; nie mógł go wymówić; allmählich ersterben die Töne, *zwolna umilkły, ucichły tony; das Licht erstirbt, *światło niknie, gaśnie; der Baum erstirbt drzewo niszczeje; das Glied ist erstorben członek obumarł, zmartwiał, utracił całkiem czucie; als unterthänigster Diener — (Höflichkeitsausdruck in Briefen) zostawać do zgonu najniższym sługą; Erste'rben, *sn.* obumarcie.

E'rstere (der, die, das), E'rsterer, E'rstere, E'rsteres, *a. num.* pierwszy (z wymienionych dwóch); —, letzterer pierwszy —, ostatni; Liebe ist eben so eine Leidenschaft als Haß; aber — eine angenehme, letztere dagegen eine unangenehme miłość jest równie namiętnością, jak nienawiść; lecz pierwsza przyjemną, ostatnia niemiłą.

E'rstgeboren, *a.* pierworodny (syn, córka).

E'rstgebu'rt, *sf.* pierworodność, pierworodztwo; to co się najprzód urodzi (u ludzi i zwierząt); —, *sf.*, E'rstgeburtsre'cht, *sn. Rw.* prawo pierworództwa.

Ersti'cken, *vn.* (s.) udusić się w dymie, w duszącym powietrzu, w wodzie; in seinem Blute — zalać się krwią; an einem Knochen — zadławić się kością; es ist schwül zum — tak parno, że prawie oddychać nie można; das Holz erstickt im Dickicht, die Pflanze erstickt zwischen Unkraut, *drzewo niszczeje w gęstwinie, roślina niszczeje wśród chwastu; vor od. vom Fett — zatyć; —, *va.* udusić, zadusić; Jemanden unter den Betten — (ersticken machen) udusić kogo pościelą; der Qualm erstickt mich swąd chce mnie udusić; —, *przydusić (ogień); przytłumić; die Stimme — przytłumić głos; einen Aufruhr in seinem Entstehen, in seiner Geburt — przytłumić powstanie w jego zarodzie; das Unkraut hat die ganze Saat erstickt chwasty zagłuszyły (stłumiły) cały zasiew; erstickte Seufzer ucięte wzdychania; erstickend duszący, duszny; Ersti'ckter, *sm.* zaduszony; Ersti'ckung, *sf.* zaduszenie.

E'rstlich, *ad.* wprzód; po pierwsze, najprzód.

E'rstling, *sm.* pierwszy płód (pierwsze dziecko, najprzód ulęgnięte zwierze itd.); pierwszy owoc; die Erstlinge pierwiastki, pierwsze zbiory (w owocach, roślinach itd.); nowalia, nowalie; E'rstlings-, *a.* pierwszy, pierwiastkowy; E'rstlingsgedi'cht, *sn.* pierwsze poema.

Erstoh'len, *pp. irr.* u. *a.* (v. Erstehl'en): ukradziony.

Ersto'ppeln, *va.*: sich etwas — z kłosów uzbierać sobie co; das ganze Werk ist erstoppelt, *całe dzieło sklecone jest ze zbieraniny.

Ersto'rben, *pp. irr.* u. *a.* (v. Erste'rben): obumarły.

Ersto'ßen, *va. irr.* (h.) (erstoße, erstieß, erstoßen) uderzeniem zabić kogo; mit den Hörnern — zabóść rogami.

Erstre'ben, *va.* przez usilne staranie osiągnąć od. pozyskać co, dojść do czego, dokazać czego.

Erstre'cken, *va.* rozciągnąć do pewnego kresu; seinen Plan auch auf andere Länder — rozciągnąć swój plan także do innych krajów; die Strafe auf diejenigen —, welche ɔc. rozciągnąć karę także do tych od. na tych, którzy itd.; s. a. Au'sdehnen; sich — rozciągać się, ciągnąć się; sich bis an das Meer — ciągnąć się aż do morza; sich fünf Meilen in die Länge, drei in die Breite — rozciągnąć się 5 mil w dłuż, 3 mile w szérz; seine Herrschaft erstreckt sich weit über das Meer, *jego panowanie rozciąga się daleko za morze; meine Macht erstreckt sich nicht so weit, *moja władza tak daleko nie sięga; das Gesetz erstreckt sich auf alle Bürger, *Stw.* ustawa ta rozciąga się na wszystkich obywateli; so weit, so hoch — sich sein Vermögen, sein Wissen nicht, *jego majątek nie wynosi tyle; wiadomości jego nie się gają tak daleko od. wysoko; s. a. Au'sdehnen (sich).

Erstrei'ten, *va. irr.* (h.) (erstreite, erstritt, erstritten) przez spór dostąpić; odebrać co zbrojną ręką; durch Processiren — wyprawować.

Erstri'cken, *va.* robieniem pończoch zarabiać sobie co.

Erstu'mmen, *vn.* (s.) oniemiéć.

Erstu'mpfen, *vn.* (s.) tępiéć, stępiéć. [*wieratne to kłamstwo.

Erstu'nken, *a.*: es ist — u. erlogen,

Erstü'rmen, *va.* szturmem zdobyć, wziąć; Erstü'rmung, *sf.* zdobycie szturmem.

Ersu'chen, *va.* prosić, upraszać kogo o co; dopraszać się czego od kogo; Ersu'chen, *sn.* prośba, upraszanie.

Erta'nzen, *va.*: sich etwas — dotańcować się czego, wytańcować sobie co, tańcowaniem zarobić, zyskać, osiągnąć, dostąpić tańczeniem.

Erta'ppen, *va.* zdybać, przydybać; złapać (z nienacka); przydybać kogo; einen Dieb auf frischer That — złapać złodzieja na gorącym uczynku; Jemanden auf einer Lüge — złapać kogo na kłamstwie; ertappt złapany, zdybany.

Erta'sten, *va.* domacać się czego.

Ertau'ben, *vn.* (s.) ogłuchnąć.

Ertau'schen, *va.* nabyć wymianą.

Erthei'len, *va.* udzielać komu czego; użyczyć, powierzyć, zwierzyć; Befehl — wydać rozkaz; Unterricht — udzielać nauki, dawać lekcyę; einen Rath — udzielić rady; nadać (tytuł, władzę); dać (pozwolenie, urząd, komu rozkaz); Erthei'lung, *sf.* danie, dawanie, udzielenie.

Ertö'dten, *va.* zabić, życia pozbawić; die Lüste —, *przytłumić, wykorzenić chuci; das Gefühl —, *wyniszczyć, przytłumić w kim czucie; das Fleisch —, *wyzuć się z cielesności; der Gebrauch hitziger Getränke ertödtet den Geist, *używanie gorących trunków zabija umysł, przytłumia go; Ertö'dtung, *sf.* umartwienie; wytępienie.

Ertö'nen, *vn.* (s.) zabrzmiéć (głos, muzyka); odezwać się (muzyka, dzwony, działa); ringsum ertönte das Geschütz, *Kw.* na około huczały działa; zahuczéć, zagrzmiéć; seine Stimme — lassen odezwać się, zaśpiewać; von etwas — zabrzmiéć czém; der Hain ertönte vom Gesang der Vögel gaj zabrzmiał śpiewem ptaków; śpiew ptaków rozległ się po gaju.

Ertra'g, *sm.* plon; zbiór; sprzęt; der jährliche Ertrag dieser Aecker ist auf 5,000 Scheffel gestiegen roczny plon, zbiór, sprzęt z tych gruntów doszedł do 5,000 korcy; — dochód, prowent; — eines Gutes dochód ze wsi; — eines Jahres dochód jednego roku; reiner — (Reinertrag) dochód czysty (po odtrąceniu kosztów).

Ertra'gen, *va. irr.* (h.) (ertrage, ertrug, ertragen) unieść co, módz nieść; er wird diese Last nicht — nie uniesie takiego ciężaru; der schwache Grund wird das Gebäude nicht —, *Bk.* tak słaby fundament nie uniesie, nie udźwignie, nie utrzyma tego budynku; — znosić; Beleidigungen geduldig — nosić obrazy cierpliwie; Kälte, Hitze, Hunger, Durst — nosić zimno, upały, głód, pragnienie; etwas — können być wytrzymałym na co; das ist nicht zu — to nie do zniesienia; — (erdulden), *wycierpiéć.

Erträ'glich, *a.* znośny; —, *ad.* znośnie; do zniesienia, dający się znieść; Erträ'glichkeit, *sf.* znośność.

Erträ'nken, *va.* zatopić, utopić; Erträ'nkung, *sf.* utopienie, zatopienie.

Erträu'men, *va.* wymarzyć sobie co, uroić sobie; erträumt urojony; — wyśnić sobie co, snem mianym co pozyskać od. ściągnąć na siebie; Joseph erträumte sich den Haß seiner Brüder, *Józef snem mianym ściągnął na siebie nienawiść braci.

Ertre'ten, *va. irr.* (h.) (ertrete, ertrat, ertreten) zadeptać, rozdeptać.

Ertri'nken, *vn. irr.* (f.) (ertrinke, ertrank, ertrunken) utonąć; zalać się; *zatonąć, wymoknąć; sich etwas — (antrinken, durch Trinken zuziehen) dopić się czego.

Ertrö'deln, *va.* handlem tandetnym dorobić się czego.

Ertro'tzen, *va.* uporem co wymódz; wymusić, wyfukać.

Ertru'nkener, *sm.* utomiony, utonięty; topielec.

Erü'brigen, *va.* oszczędzić co, odłożyć, nie wypotrzebować; von einem so mäßigen Einkommen läßt sich nichts — z tak szczupłego dochodu nie da się nic wypotrzebować; —, *vn.* (h.) s. Ue'brig (bleiben); Erü'brigung, *sf.* oszczędzenie, uciulanie.

Erudition, *sf.* erudycya, nauka.

E'rve, *sf. Ng.* gęsia wyka, soczewka; E'rvenwürger, *sm. Ng.* zaraza większa.

Erwa'chen, *vn.* (f.) obudzić się; ocknąć się; vom Schlafe — obudzić się ze snu; die Liebe erwachte in seinem Busen, *obudziła się miłość w jego sercu; sein Gewissen erwacht, *sumienie się budzi; als der Tag, der Morgen erwachte, *gdy dzień się zjawił, poranek zawitał; wieder zum Leben — odżyć; Erwa'chen, *sn.* ocknienie, obudzenie się; Erwa'cht, *pp.* u. *a.* ockniony, obudzony.

Erwa'chsen, *vn. irr.* (f.) (erwachse, erwuchs, erwachsen) urość, dorość (do pewnéj wysokości); erwachsener Jüngling dorosły młodzieniec; erwachsenes Mädchen panna na wydaniu; dieses Gemüse ist in meinem Garten — ta jarzyna urosła w moim ogrodzie; —, *wzrosnąć; dieser Staat erwuchs zu einer solchen Macht, daß ꝛc. ten kraj wzrósł do takiéj potęgi, że itd.; *urość, powstać, wyniknąć; daraus kann für dich ein großes Unglück, ein großer Schaden —, *z tego może urość dla ciebie wielkie nieszczęście, wyniknąć wielka szkoda; daraus erwächst der Uebelstand ztąd ta wynika niedogodność; Erwa'chsener, *sm.* dorosły, wyrosły.

Erwä'gen, *va. irr.* (h.) (erwäge, erwog, erwogen) rozważać, roztrząsać; etwas reiflich — rozważać co gruntownie; etwas mit Jemdm. — roztrząsać co z kim; bei sich — rozważać z sobą; Erwä'gung, *sf.* rozważanie, roztrząsanie; rozwaga; etwas in — bringen, ziehen, nehmen, *pod rozwagę co poddać, wziąć; wziąć pod rozwagę; in — dessen z uwagi na to; zważywszy, że itd.

Erwä'hlen, *va.* wybrać, obrać kogo lub co; Jemanden zum Könige — wybrać kogo królem od. za króla; Erwä'hler, *sm.* obierca; Erwä'hlung, *sf.* obiór, elekcya, obranie, wybranie.

Erwä'hnen, *va.*: etwas, eine Sache — wspomnieć co od. o czém; wzmiankować; wzmiankę uczynić czego od. o czém; erwähnt wzmiankowany, pomieniony, wspomniony; Erwä'hnung, *sf.* namienienie, wzmianka; wspominka; das ist keiner — werth to nie warto wspomnienia.

Erwa'hren (sich), *vr.* (h.) sprawdzić się, prawdziwym się pokazać.

Erwa'ndern, *va.* zawędrować dokąd.

Erwa'rmen, *vn.* (f.) rozgrzać się; zagrzać się.

Erwä'rmen, *va.* rozgrzać, zagrzać; sich — rozgrzać się.

Erwa'rten, *va.* doczekać się kogo lub czego; oczekiwać; Jemandes Ankunft — oczekiwać czyjego przybycia; Jemanden in ein paar Tagen — spodziewać się kogo za parę dni; heute einen Brief, eine Nachricht von Jemandem — spodziewać się dziś listu, wiadomości od kogo; das hätte ich von dir nicht erwartet nie byłbym się tego po tobie spodziewał; ich erwarte davon nichts Gutes nie spodziewam się po tém nic dobrego; etwas erwartet mich czeka mnie co (wydarzy mi się, spotka mnie); Erwa'rtung, *sf.* oczekiwanie, spodziewanie (się); *nadzieja, ciekawość; niepewność; große — von sich erregen wielkie o sobie wzbudzić oczekiwanie; wider Aller — nad spodziewanie się wszystkich; du hast meine — nicht erfüllt, befriedigt nie ziściłeś, zaspokoiłeś mego oczekiwania; ich finde mich in meiner — getäuscht widzę się być omylonym w nadziei; das hat meine — noch mehr, auf's Höchste gespannt to moję ciekawość jeszcze bardziéj, do najwyższego stopnia zaostrzyło; ich schwebe in banger, peinlicher — w wielkiéj, w okropnéj zostaję niepewności; in — oczekując, spodziewając się; Erwa'rtungsvo'll, *a.* pełny oczekiwania, pełny spodziewania się; pełny nadziei.

Erwe'cken, *va.* obudzić (ze snu); die kaum unterdrückte Leidenschaft von Neuem —, *ledwo uspioną namiętność na nowo obudzić; — (Haß, Liebe) wzbudzić (nienawiść, miłość); zu etwas — pobudzić do czego; Jemanden zum Guten —, *wzbudzić kogo do dobrego; das Herz zur Tugend —, *wzbudzić serce do cnoty; — wskrzesić; Jemanden vom Tode — wskrzesić umarłego; vom Tode erweckt z martwych wskrzezony; —, *wzniecić, wywoływać; Erwe'cklich, *a.* (erbaulich) wzbudzający, rozczulający; Erwe'ckung, *sf.* wzbudzenie, obudzenie, pobudzenie, wzniecenie; — von den Todten wskrzeszenie umarłych.

Erwe'hren, *va.* opędzić; sich einer Sache — opędzić się, ognać się od czego od. czemu, obronić się; ich kann mich der Fliegen, der Mücken, der Bettler nicht — nie mogę się opędzić, obronić od much, od komarów, żebraków; ich kann mich des Schlafes, des Gedankens nicht — nie mogę się obronić od snu, nie mogę się pozbyć téj myśli; Erwe'hrung, *sf.* opędzanie się.

Erwei'chen, *va.* zmiękczyć; odmiękczyć, rozmiękczyć, miększym zrobić; *poruszyć; Jemanden bis zu Thränen — wzruszyć kogo aż do łez; erweichend zmiękczający; erweichende Mittel środki rozmiękczające; erweicht zmiękczony; Erwei'chung, *sf.* zmiękczenie.

Erwei's, *sm.* dowód, wywód; Erwei'sen, *va. irr.* (h.) (erweise, erwies, erwiesen) wyświadczyć; Jemandem eine Wohlthat, viel Gutes — wyświadczyć komu dobrodziejstwo, wiele dobrego; — udowodnić, wykazać, dowieść; etwas mit Gründen, Beispielen, durch Zeugen — udowodnić co argumentami, przykładami, świadkami; das ist erwiesen to jest rzecz udowodniona; sich — okazać się; pokazać się; das wird sich in der Zukunft — to się w przyszłości okaże; sich dankbar, gütig, hart — okazać się wdzięcznym, łaskawym, ostrym; er erwies sich immer als meinen (mein) Freund zawsze się okazywał moim przyjacielem; Erwei'slich, *a.* dowodny, dowodliwy; dający się dowieść; —, dowodnie; Erwei'sung, *sf.* dowodzenie, okazanie, okazywanie, wyświadczenie.

Erwei'tern, *va.* rozprzestrzenić (suknią, ogród, państwo, granice państwa); rozszerzyć; — powiększyć (ogród, dom, handel); einen Vertrag — umowę daléj rozciągnąć, na więcéj osób lub przypadków; einen Begriff — wyobrażeniu nadać obszerniejsze znaczenie; seine Kenntnisse, den Bereich seiner Kenntnisse — rozprzestrzenić, rozszerzyć zakres wiadomości swoich; einen Stiefel — rozbić bót (aby był przestrzeńszy); die Stiefel werden sich im Tragen — bóty się rozchodzą, rozprzestrzenią się w chodzeniu; mein Blick erweitert sich immer mehr, *wzrok mój coraz daléj sięga; die Gegend erweitert sich immer mehr okolica coraz się obszerniejszą od. rozleglejszą wydaje; das Herz, die Ader erweitert sich, *Hlk.* serce, żyła rozszerza się; Erwei'terung, *sf.* rozszerzenie; — des Herzens, *Hlk.* rozszerzenie serca.

Erwe'rb, *sm.* zarobek, nabytek, darobek, nabycie, wyrobek, urobek; Erwe'rben, *va. irr.* (h.) (erwerbe, erwarb, erworben) nabyć, nabywać czego; zarabiać; sich seinen Unterhalt, sein Brod — sobie na utrzymanie, na chléb; sich Jemandes Liebe, Gunst — zarabiać sobie na czyję miłość, łaskę; viel Kenntnisse — nabyć wiele wiadomości; eine große Geschicklichkeit — wielkiéj zręczności; sich ein Recht auf etwas — nabyć prawa do czego; pozyskać; sich Jemds. Zutrauen, Freundschaft, Liebe — pozykać czyje zaufanie, przyjaźń, miłość; erworbenes Vermögen majątek dorobkowy; Erwe'rber, *sm.* nabywca; Erwe'rbfleiß, *sm.* przemysł; zabiegłość; Erwe'rblos, *a.* nie mający, nie podający sposobności do zarobku; Erwe'rbs-, *a.* dorobkowy, dorowny; Erwe'rbsam, *a.* pilny, pracowity; Erwe'rbsamkeit, *sf.* pracowitość; Erwe'rbsmittel, *sn.* środek do zarobku; Erwe'rbsquelle, *sf.* źródło do zarobku, do zarobkowania; Erwe'rbstand, *sm.* stan zarobkowy, zarobkujący, zarobkiem się trudniący; Erwe'rbszweig, *sm.* gałąź zarobkowa, *środek do zarobienia; Erwe'rbung, *sf.* zarobienie, nabycie.

Erwe'rfen, *va. irr.* (h.) (erwerfe, erwarf, erworfen) dorzucić dokąd; mit einem Steine — rzuceniem, kamieniem obalić czego; Jemdn. — powalić kogo rzuceniem czego.

Erwe'tten, *va.* na zakład od. na zakłady wygrać co.

Erwi'dern, ꝛc., s. Entge'gnen, ꝛc.; Erwie'dern, *vn.* u. *va.* wywzajemnić się; Jemandes Liebe mit Liebe — odwzajemniać miłość; być wzajemnym w miłości; seine Liebe wird nicht erwiedert miłość jego nie jest podzielana; eine Höflichkeit — oddać grzeczność za grzeczność; einen Gruß — wzajemnie powitać; —, *vn.* (h.) auf etwas

— odpowiedzieć na co; Erwie'derung, *sf.* wzajemność, oddanie, nagrodzenie; —, Erwi'derung, *sf.* (Entgegnung, Antwort, Gegenrede) odpowiedź, odpowiadanie; schriftliche — odpis.

Erwi'nden, *va. irr.* (h.) (erwinde, erwand, erwunden) windą wyciągnąć; wywindować; *zebrać, zarobić, z wielką pracą uzbierać; sich —, s. Unterfa'ngen (sich).

Erwi'rken, s. Au'swirken.

Erwi'schen, *va.* złapać, schwytać; ein Amt —, *złapać urząd, dochrapać się go; erwischt schwycony; Erwi'schen, *sn.* schwycenie.

Erwi'ttern, s. Au'switttern.

Erwo'rgen, *vn.* (s.) § udusić się.

Erwu'chern, *va.* lichwą nabyć, zebrać.

Erwü'nschen, *va.* życzyć komu czego; alles Gute — życzyć wszystkiego dobrego; sich bessere Gesundheit — życzyć sobie lepszego zdrowia; erwünscht pożądany, życzeniu odpowiadający, podług życzenia; pomyślny, oczekiwany, przyjemny; den erwünschten Erfolg haben mieć podług życzenia skutek; du kommst erwünscht właśnie w porę przybywasz; nichts konnte mir erwünschter kommen nic mi się nie mogło wydarzyć pożądaniéj.

Erwü'rfeln, *va.* wygrać od. zebrać (grą) w kostki.

Erwü'rgen, *va.* udusić kogo lub się (przez ściśnienie gardła); —, *Jäg.* zaszczuć psami; *gwałtownym sposobem życia pozbawić; — (tödten) zamordować; Erwü'rgung, *sf.* udławienie, uduszenie, zaduszenie, zamordowanie.

Erz, *sn.* ruda; kruszec (nieczyszczony); śpiż; Erz-, *a.* (von, aus Erz) śpiżowy, kruszcowy; Erz- *a.* (recht sehr, äußerst) arcy—.

E'rzader, *sf. Bw.* żyło kruszcowa.

Erza'gen, s. Verza'gen.

Erzä'hlen, *va.* opowiadać (ustnie lub na piśmie); Erzä'hlenswerth, *a.* godzien opowiedzenia; Erzä'hler, *sm.* opowiadacz; Erzä'hlung, *sf.* opowiadanie; powieść, opowieść.

E'rz-Amt, *sn.* arcyurząd, jeden z najgłówniejszych urzędów w kraju.

Erza'nken, *va.*: sich etwas — wykłócić sobie co, przez kłótnie dostać.

E'rzarbeit, *sf.* robota ze śpiżu.

E'rzart, *sf. Bw. Httk.* gatunek rudy od. kruszcu; E'rzartig, *a.* (dem Erz ähnlich) na kształt kruszcu; E'rzauge, *sf. Bw. Httk.* ruda ziarnkowata.

E'rzbetrü'ger, *sm.* okropny oszukaniec; E'rzbettler, *sm.* żebrak nad wszystkie żebraki; E'rzbischof, *sm. Kg.* Arcybiskup; E'rzbischöflich, *a. Kg.* arcybiskupi; —, *ad.* po arcybiskupiemu; E'rzbisthum, *sn. Kg.* arcybiskupstwo.

E'rzböse, *a.* nadzwyczajnie zły; E'rzbösewicht, *sm.* łotr koronny, nad wszystkie łotry.

E'rzbruch, *Bw.*, s. E'rzgrube.

E'rzdieb, *sm.* złodziej koronny, złodziej nad wszystkie złodzieje; E'rzdiebstahl, *sm.* nadzwyczajna kradzież; E'rzdumm, *a.* nadzwyczajnie od. okropnie głupi; E'rzdummheit, *sf.* nadzwyczajne głupstwo; E'rzdummkopf, *sm.* straszny głupiec.

Erze'chen, *va.*: sich Muth — spijając kielich po kielichu nabyć odwagi.

Erzei'gen, Erzei'gung, s. Erwei'sen, ꝛc.

E'rzeinfältig, *a.* strasznie durny.

E'rzen, s. E'hern.

E'rzen, *va.* nazywać kogo; mówić do niego przez trzecią osobę (Er).

E'rzengel, *sm. Kk.* archanioł.

Erzeu'gen, *va.* spłodzić; er hat mit ihr nur einen Sohn erzeugt spłodził z niéj tylko jednego syna; von ihm erzeugt z niego spłodzony, zrodzony; — urodzić, zrodzić; von ihr erzeugt z niéj zrodzony; dieser Acker hat in diesem Jahre viel Getreide erzeugt ta rola urodziła, wydała w tym roku wiele zboża; Vergnügen, Ekel — rodzić (sprawiać) roskosz, nudotę; Krieg — zrodzić (wzniecić) wojnę; dieses Getränk erzeugt Wahnsinn ten napój rodzi (wzbudza) szaleństwo; erzeugend rodny; Erzeu'ger, *sm.* rodziciel; rodzic; ojciec; Erzeu'gerin, *sf.* rodzicielka; Erzeu'gniß, *sn.* płód, produkt; Erzeugnisse des Bodens (der Erde) ziemiopłody; Erzeugnisse der Natur, der Kunst płody ziemi, natury, sztuki; Erzeu'gung, *sf.* spłodzenie.

E'rzfarben, E'rzfarbig, *a.* koloru śpiżowego; rudawy, bronzowy.

E'rzfaul, *a.* strasznie leniwy; arcyleniwy; E'rzfaullenzer, *sm.* próżniak ostatni, nad wszystkie próżniaki; E'rzfeind, *sm.* najgłówniejszy, najzaciętszy nieprzyjaciel; *wróg, arcynieprzyjaciel, głowny nieprzyjaciel.

E'rzgang, *sm. Bw.* żyła kruszcowa; chodnik kruszcowy.

E'rzgauner, *sm.* filut wierutny.

E'rzgebi'rge, *sn. Bw. Geog.* góry kruszcowe, rudne góry; E'rzgebi'rger, *sm. Geog.* góral, mieszkaniec rudnych gór; E'rzgebi'rgerin, *sf. Geog.* góralka, mieszkanka rudnych gór; E'rzgebi'rgisch, *a. Geog.* należący do rudnych gór; góralski.

E'rzgeizhals, *sm.* skąpiec koronny, okrutny, straszny, niesłychany.

E'rzgepanzert, E'rzgerüstet, *a.* w żelaznym pancerzu; w żelaznéj zbroi.

E'rzgraf, *sm.* arcyhrabia.

E'rzgrob, *a.* arcygruby; arcygrubijański; E'rzgrobheit, *sf.* arcygrubość, arcygrubijaństwo; E'rzgrobia'n, *sm.* arcygrubian, arcygrubijanin.

E'rzgrube, *sf. Bw.* kopalnia kruszcu; E'rzhaltig, E'rzhaltend, *a. Ng. Bw.* kruszec w sobie mieszczący.

E'rzherzog, *sm.* arcyksiążę; E'rzherzogin, *sf.* arcyksiężna; E'rzherzoglich, *a.* arcyksięski; —, *ad.* po arcyksięsku; E'rzherzogthum, *sn.* arcyksięstwo.

E'rzheuchler, *sm.* arcyobłudnik.

Erzie'hen, *va. irr.* (h.) (erziehe, erzog, erzogen) uciągnąć, ciągnąc poruszyć z miejsca; die Pferde werden den Wagen nicht — konie nie uciągną tego wozu; — wychować kogo (fizycznie i moralnie); wohlerzogene Kinder dzieci dobrze wychowane; sich Freude, Schande, Herzeleid an Jemandem — doczekać się po kim pociechy, wstydu, zmartwienia; sich Ehre an Jemandem — wychowanie czyje zaszczyt komu przynosi; Erzie'her, *sm.* wychowawca; wychowywacz, wychowywaciel, wychowalnik; ochmistrz, guwerner; — Jemandes trudniący się czyim wychowaniem; który kogo wychował; Erzie'herin, *sf.* wychowawczyni, wychowanica, ochmistrzyni, guwernantka; Erzie'herisch, *a.* do wychowacy, do wychowywacza należący; Erzie'hung, *sf.* wychowanie, edukacya; Mensch ohne — człowiek bez edukacyi; Erzie'hungs-, *a.* edukacyjny; Erzie'hungsanstalt, *sf.* instytut edukacyjny od. wychowania; instytut kształcenia młodzieży; pensya; Erzie'hungsa'rt, Erzie'hungsweise, *sf.* sposób wychowania od. kształcenia; Erzie'hungs-Commissio'n, *sf.* komisya edukacyjna; *Stw.* Rada wychowania publicznego; Erzie'hungsfehler, *sm.* wada wychowania, wada przez wychowanie nabyta; Erzie'hungshau's, *sn.* dom kształcenia, wychowywania młodzieży; Erzie'hungskunde, -zie'hungskunst, -zie'hungslehre, *sf.* umiejętność, sztuka, nauka wychowania; pedagogika; -zie'hungsschrift, *sf. Litt.* pismo o wychowaniu; pismo edukacyjne od. pedagogiczne, pismo dotyczące się wychowania; -zie'hungswissenschaft, *sf.* nauka o wychowaniu.

Erzie'len, *va.* zmierzać do czego, i osiągnąć co zamierzonego; er scheint ein Bündniß zu — zdaje się że usiłuje zawrzéć związek; du wirst in dieser Ehe keine Kinder — nie doczekasz się dzieci z tego małżeństwa; ich erziele Getreide, aber keine Wolle ja o to się staram, aby mieć zboże, nie wełnę; das hat er eben damit — wollen właśnie też mu o to szło; właśnie też ten cel chciał przez to osięgnąć; — dopiąć; otrzymać; Erzie'lung, *sf.* dopięcie; otrzymanie.

Erzi'ttern, *vn.* (s.) zadrzéć, nagle zacząć drzéć; ich erzitterte am ganzen Leibe całe ciało drzéć mi zaczęło; mir erzitterten alle Glieder wszystkie członki mi drzéć zaczęły; er erzitterte vor dem bloßen Gedanken an diese Gefahr zadrżał na samą myśl na takie niebezpieczeństwo.

E'rzjude, *sm. iron.* żyd nad wszystkie żydy, lichwiarz okropny; E'rzkämmerer, *sm.* wielki podkomorzy; E'rzkanzler, *sm. Stw.* arcykanclerz; wielki kanclerz; E'rzketzer, *sm. Kg.* arcykacerz.

E'rzknauser, E'rzknicker, s. E'rzgeizhals.

E'rzkunde, *sf. Bw. Httk.* nauka o kruszcach, metallurgia; die Erzkunde betreffend metallurgiczny.

E'rzliederlich, *a.* w najwyższym stopniu nieporządny, rozpustny, rozwiozły; E'rzlügner, *sm.* wielki kłamca, arcykłamca; mistrz kłamstwa; E'rzlümmel, *sm.* arcyniezgrabnik, arcyprostak, arcygrubijanin.

E'rzmarschall, *sm.* arcymarszałek.

E'rzmutter, *sf. Bw.* gniazdo rudy; rudna macica; spat; — (Ahnmutter, Ahnfrau) babka, prababka.

E'rznarr, *sm.* arcybłazen.

Erzo'gen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Erzie'hen): wychowany.

E'rzpinsel, s. E'rzdummkopf; E'rzplauderer, *sm.* arcygadacz.

E'rzprahler, *sm.* niezrównany fanfaron.

E'rzpriester, *sm. Kg.* arcykapłan; E'rzpriesterlich, *a. Kg.* arcykapłański; —, *ad.* po arcykapłańsku; E'rzpriesterthum, *sn. Kg.* arcykapłaństwo.

E'rzprobe, *sf. Bw. Httk.* próba kruszcu.

E'rzräuber, *sm.* (Haupträuber)

arcyrozbojnik, łotr największy, wierutny łotr; wisielec. [rudę.
E'rzreich, *a.* obfity w kruszec, w
E'rzsäufer, *sm.* pijak koronny.
E'rzschalk, *sm.* frant nad franty.
E'rzschatzmeister, *sm. Stw.* arcypodskarbi.
E'rzschelm, s. E'rzschalk.
E'rzschenk, *sm.* arcypodczaszy.
E'rzschicht, *sf. Bw.* szychta kruszcu. [szczona.
E'rzschlich, *sm. Bw.* ruda oczy-
E'rzschmeichler, *sm.* straszny pochlebca; E'rzschurke, E'rzspitzbube, *sm.* straszny łotr; E'rzschwätzer, *sm.* straszny gaduła, arcygadacz; E'rzschwelger, *sm.* straszny rozpustnik; E'rzspieler, *sm.* straszny gracz.
E'rzstaatskanzler, *sm. Stw.* arcykanclerz państwa; E'rzstaatskanzlerwürde, *sf. Stw.* arcykanclerstwa państwa. [biskupia.
E'rzstift, *sn. Kg.* kolegiata arcy-
E'rzstufe, *sf. Bw.* żyła kruszcu; E'rztaufe, *sf. Bw.* głębokość szyby.
E'rztaugenichts, *sm.* straszny nicpoń; E'rzteufel, *sm.* lucyper.
E'rztrog, *sm. Bw. Httk.* płoczka; E'rztropfen, *sm. Bw. Httk.* ruda srebrna, ruda w kształcie kropli.
E'rztruchse'ß, *sm. Stw.* podstoli wielki koronny. [ta.
E'rztugend, *sf.* kardynalna cno-
E'rzumpa'nzert, *a.* w miedziany ob. żelazny pancerz przybrany.
Erzü'rnen, *va.* rozgniewać (kogo); sich — über etwas rozgniewać się na co; —, *vn.* (s.): über Jemanden — rozgniewać się na kogo; Erzü'rnen, *sn.* rozgniewanie; Erzü'rnt, *pp.* u. *a.* rozgniewany, zły.
E'rzvater, *sm.* patryarcha; E'rzväterlich, *a.* patryarchalny.
E'rzwäsche, *sf. Bw. Httk.* płóka, płóczka; płókanie rudy.
E'rzwindbeutel, *sm.* wietrznik niesłychany.
Erzwi'ngen, *va. irr.* (h.) (erzwinge, erzwang, erzwungen) wymusić; wystraszyć; etwas von Jemandem — wymusić co na kim; erzwungene Freude radość wymuszona; erzwungene Erklärung tłumaczenie naciągane; Erzwi'ngung, *sf.* wymuszenie, wystraszenie. [chwiarz.
E'rzwucherer, *sm.* straszny li-
Erzwu'ngen, *pp. irr.* u. *a.* v. Erzwi'ngen, s. d.
Es, *pron.* to; ono; es wird geklopft ktoś puka; es wurde geläutet dzwoniono; es ist kalt geworden zimno się zrobiło; es schläft sich hier gut tu się dobrze śpi; es ritten zwei Soldaten jechało konno dwóch żołnierzy.
Es, *sn. Tk.* ton o połowę niższy od E.
Esca'dre, *sf. Sw.* eskadra (mała flota); s. a. Geschwa'der.
Escadro'n, *sf. Kw.* szwadron; Escadro'n-Chef, *sm. Kw.* szef szwadronu, rotmistrz.
Esca'rpe, *sf. Bk. Kw.* skarpa.
E'schblau, *a.* błękitny, jasno niebieski.
E'sche, *sf.*, E'schbaum, E'schenbaum, *sm. Ng.* jasion; jesion; E'schen, *a.* jesionowy, z jesionowego drzewa; E'schen•, *a. Ng.* jesionowy; E'schenblatt, E'schenlaub, *sn. Ng.* jesionowy liść; E'schenho'lz, *sn.* jesionowe drzewo; E'schenrinde, *sf. Ng. Grb.* jesionowa kora; E'schenwa'ld, *sm.* jesionowy las.
Esco'rte, *sf. Kw.* eskorta, straż przydana; Escorti'ren, *va. Kw.* eskortować.
E'sel, *sm. Ng.* osioł, osieł; du Esel! ty ośle (głupcze)! einen — bohren, *kpinki sobie z kogo robić; kpić sobie jak z durnia; er schickt sich (paßt) dazu wie der — zum Lautenschlagen, *tak do tego zdatny jak wół do poczty; vom Pferde sich auf den — setzen, *wleźć z deszczu pod rynnę; wenn's dem — wohl geht, so geht er auf's Eis tanzen u. bricht das Bein, *kiedy się osieł ma dobrze, idzie na lód skakać (aby nogę złamał); *nie miała baba kłopotu, kupiła sobie prosię; ein — schilt den andern Langohr, *kocioł garncowi przymawia, a obydwa smolą; *osieł mówi: jakie z ciebie cielę; a ciele mówi: jaki z ciebie osieł; ungeschlachter, grober, plumper Esel oślak; E'selartig, E'selähnlich, *a. Ng.* osłowaty.
E'selchen, E'selein, *sn. dim.* osiołek; oślę; Eselei', *sf.* osielstwo, osłostwo, osłowstwo; głupstwo; E'selfüllen, *sn. Ng.* oślę; E'selhaft, *a.* osłowaty.
E'selhüter, E'seltreiber, *sm.* osłopas, oślarz; E'selhü'terin, E'seltrei'berin, *sf.* oślarka; E'selhüters•, E'seltreibers•, *a.* oślarski; E'selin, *sf.* oślica.
E'seln, *vn.* (h.) udawać osła; po osłowsku postępować; *zrobić głupstwo na jakię się tylko osieł zdobyć może; —, *pracować jak osieł; —, *va.*: Jemanden — osłować kogo, osłem go nazywać.
E'sels•, E'sel•, *a. Ng.* osłowy; osłowaty; E'selsarbeit, *sf.* praca ośla, *praca mozolna, ale nie wymagająca natężenia umysłu; — u. Zeisigfutter, *roboty dość, a pożytku mało; E'selsbrücke, *sf. iron.* *ośli most; most dla nieuków ob. dla leniwych, * zbytnie ułatwienia w dziele jakiém; E'selsfuß, E'selshuf, *Ng.*, s. A'cklattich; E'selsgeschrei', *sn.* bek ośli; E'selsgurke, *sf. Ng.* tryskacz, spreżak; E'selshau't, *sf.* ośla skóra; * pergamin; E'selshüter, s. E'selhüter; E'selsko'pf, *sm.* ośli łeb; ośla głowa; *iron.* *głupia, *tępa głowa; *głupiec, nieuk; E'selskörbel, *sm. Ng.* trybula dzika; E'selsmi'lch, *sf.* ośle (oślicze) mléko; —, *Ng.* (Pflanze) psie mléko; E'selsmöhre, *sf. Ng.* marchew pospolita, ob. dzika; E'selsohr, *sn. Zk.* ośle ucho; E'selsohren, *długie uszy, oznaczające nieuka, głupca; die Eselsohren gucken ihm hervor, er kann die — nicht verstecken, *ośle uszy wyglądają mu z za kołnierza; Eselsohren, *uszy, zachylone karty w książce (jako nieprzyzwoite zaznaczenie); E'selswurz, *Ng.* s. E'selsmilch; -treiber, *sm.* oślarz.
E'shammer, *sm.* esowy młot, z literą S do wybijania ozdób.
Esote'risch, *a.* (in Geheimnisse, in Wissenschaften eingeweiht) esoteryczny; zrozumiały dla przypuszczonych do jakiéj tajemnicy.
Esparse'tte, Esparze'tte, *sf. Ng.* kokosza wyka, złote główki.
E'spe, *sf. Ng.* osika, osina; E'spen, E'spen•, *a.* osinowy; osikowy; E'spenbau'm, *sm. Ng.* osinowe drzewo; E'spenblatt, *sn. Ng.* listek osikowy; er zittert wie ein —, *drzy jak listek na drzewie ob. *jak ryba; E'spenlau'b, *sn. Ng.* liście osikowe; er zittert wie ein —, *s. E'spenblatt.
Eß, s. Aß.
E'ßbar, *a.* jedny, jadalny, do jedzenia służący, dający się jeść; E'ßbarkeit, *sf.* jadalność; E'ßbegierde, E'ßlust, *sf.* łaknienie, chciwość jadła; E'ßbegierig, E'ßlustig, *a.* chciwy jadła.
E'sse, *sf. Bk.* kuźnia; — in der Schmiede komin kowalski.
E'ssen, *va. irr.* (h.) (esse, aß, gegessen) jeść; jadać, zajadać; zu Mittag — obiadować; zu Abend — wieczerzać; sich satt — najeść się, podjeść; an einem bestimmten Orte — stołować się; Jemandes Brod — jeść czyj chléb, *mieć u niego pożywienie; das Gnadenbrod bei Jemandem — mieć u kogo pożywienie z łaski; weß' Brod ich esse, deß' Lied ich singe, *na czyim wózku jedziesz, tego piosnkę śpiewaj; ich habe noch nicht gegessen jeszczem nie jadł obiadu; haben Sie schon gegessen? czyś Pan już po obiedzie? sie essen eben, man ißt (speist) eben właśnie są przy obiedzie; es ist Zeit zu — czas do obiadu, czas jeść do stołu; ich werde morgen bei ihm — jutro będę u niego na obiedzie; E'ssen, *sn.* obiad, wieczerza; das Essen kochen, *Kg.* gotować jeść obiad lub wieczerzą; das — ist schon aufgetragen już dano na stół; vor dem — przed obiadem; nach dem — po obiedzie; Essen jadło; jedzenie; das — war gut jadło było dobre.
E'ssen•, E'ssens•, *a.* obiadowy.
E'ssend, *ppr.* u. *a.* jedzący.
E'ssenkehrer, *sm.* kominiarz.
E'ssenszei't, *sf.* czas obiadowy.
Esse'nz, *sf. Schdk.* esencya.
E'sser, *sm.* jedzący; es waren viel Esser da wielu było jedzących; ein starker — dobry zmiatacz (mający dobry apetyt, wiele mogący zjeść); ein schwacher — mało jedzący; — stołownik; s. a. Ko'stgänger.
E'sserlich, *ad.*: mir ist nicht — nie mam pociągu do jadła. [jadła.
E'ßgeschi'rr, *sn. Kk.* naczynie do
E'ßgier, E'ßgie'rig, s. E'ßbegierde, E'ßbegie'rig.
E'ssig, *sm.* ocet; zu — werden zamienić się na ocet; jak ocet skawaśnieć; es ist — geworden ocet się z czego zrobił; *s. a. Berei'telt werden (unter Berei'teln); mit — versetzt, vermischt, angemacht octowany; Essig•, *a.* octowy; occiany; jak ocet; na ocet; E'ssigälchen, *sn. pl.*, E'ssigma'den, *sf. pl.*, E'ssigwürmer, *sm. pl. Ng.* octówki; E'ssigbrauer, *sm.* fabrykant octu, ocetnik; octarz, octownik; E'ssigbrauerei', *sf.* fabryka octu; octarnia, octownia; E'ssigfa'ß, *sn.* beczka na ocet; E'ssigflä'schchen, *sn. dim.* karafinka do octu, ocetniczka; E'ssigflasche, *sf.* octowa flaszka; E'ssigei'st, *sm. Schdk.* kwas, spirytus octowy; E'ssiggu'rke, *sf. Kk.* ogórek kwaszony; E'ssighändler, *sm.* ocetnik; E'ssigma'den, s. E'ssigälchen; E'ssigmesser, *sm. Schdk.* octomierz; E'ssigmutter, *sf.* gniazdo octowe; E'ssignaphtha, *sn. Schdk.* eter octowy; E'ssigsauer, *a.* kwaśny jak ocet; *Schdk.* octan; essigsaures Blei, *Schdk.* octan ołowiu; essigsaures Salz, *Schdk.* podoccian; E'ssigsäure, *sf.* kwas octowy; *Schdk.* octan; E'ssigschwamm, *sm.* gąbka octowy; E'ssigspi'ritus, E'ssigspri't, *sm. Schdk.*

spirytus octowy; E'ssigwürmer, s. E'ssigälchen.

E'ßkorb, *sm.* koszyk do noszenia jadła; E'ßlöffel, *sm.* łyżka stołowa; E'ßlust, *sf.* apetyt; E'ßlustig, *a.* łaknący; apetyt mający; E'ßsaal, *sm.*, E'ßstube, *sf.* jadalnia; jadalna sala; jadalny pokój; E'ßstunde, *sf.* godzina jedzenia, na jedzenie przeznaczona; E'ßtisch, *sm.* stół do jedzenia; E'ßwaare, *sf.* towar do jedzenia służący; E'ßwaaren, *sf. pl.* żywność, artykuły żywności; E'ßzeit, *sf.* czas na jadło przeznacony; E'ßzimmer, *sn.* pokój jadalny.

Estafe'tte, *sf.* sztafeta.

E'sthen, Eh'sten, *sm. Geog.* Czuchońcy, Estonowie; E'sthland, Eh'stland, *sn. Geog.* Estonia; E'sthnisch, Eh'stnisch, *a. Geog.* Estoński.

Estrago'n, *sm. Ng.* (Pflanze) estragon; Estrago'nessig, *sm.* ocet estragonowy.

E'strich, Ae'strich, *sn. Bk.* bruk; posadzka kamienna; polepa, nalepa, tło; — schlagen ubić tło.

Etabli'ren, *va.* etablować, utworzyć; założyć; sich — etablować się, osiąść gdzie; rozpocząć jaki proceder; Etablisseme'nt, *sn.* zakład, posada; — eines Handelsgeschäftes, *H.* zakład handlowy. [piętro.

Eta'ge, *sf. Bk.* (Stockwerk) etaż,

Eta'pe, Eta'ppe, *sf. Kw.* etap; etapa, dawanie wojsku żywności dziennéj; stanowisko wojskowe; miejsce spoczynku; Eta'ppen-, *a. Kw.* etapowy; Eta'ppenstraße, *sf. Kw.* droga etapowa.

Eta't, *sm. Stw.* etat, rozkład dochodów i wydatków (krajowych); den — festsetzen, *Stw.* etat układać; etwas auf den — setzen, *Stw.* umieścić co na etacie; Eta'ts-, *a. Stw.* etatowy; Eta'tsrath, *sm. Stw.* s. Staa'tsrath.

E'thik, *sf. Philos.* etyka, filozofia moralna, nauka obyczajowa; E'thiker, *sm. Philos.* etyk; *Litt.* pisarz nauki obyczajowéj; E'thisch, *a.* etyczny, obyczajowy, moralny.

Ethnogra'ph, *sm.* etnograf; Ethnographie', *sf.* etnografia, opisanie ludów; Ethnogra'phisch, *a.* etnograficzny.

Ethnolo'g, *sm.* etnolog; Ethnologie', *sf.* etnologia, znajomość ludów pod względem ich obyczajów i zwyczajów.

Etike'tte, Etique'tte, *sf.* etykieta, sposób zachowania się; — etykietka, kartka na czém przylepiona (na butelce itd.) lub do czego przywiązana; so verlangt es die — des Hofes tak wymaga etykieta dworska; Etiketa'l-, Etike'tten-, *a.* (der Etikette gemäß) etykietalny.

E'tliche, *a. pl.* kilku, kilka, kilkoro; im Beisein etlicher Freunde w obecności kilku przyjaciół; etliche meiner Bücher, von meinen Büchern kilka moich książek; es waren deren etliche da było ich kilka; etliche zehn kilkanaście; etliche und zwanzig dwadzieścia kilka; etliche zwanzig (bis hundert) kilkadziesiąt; etliche — etliche kilku — kilku; jedni — drudzy; etliche Male, etlichemal kilkarazy, kilkakroć; E'tlichermaa'ßen (Ei'nigermaa'ßen), *ad.* poniekąd, kilku sposobami; niejakim sposobem.

E'tsch, *sf. Geog.* Adiga (rzéka).

Etui', *sn.* sztuciec; s. a. Beste'ck, Geste'ck.

E'twa (E'twan §), *ad.*: wenn du ihn — wo findest jeżeli go przypadkiem gdzie znajdziesz; jeżelibyś go miał gdzie znaleźć; wenn er auch — einen guten Einfall hat *rc.* choć mu czasem trafi się myśl dobra itd.; wenn — Jemand käme jeżeliby przypadkiem od. czasem kto przyszedł; hat er dir — nicht etwas gestohlen? czy ci czasem czego nie ukradł? ist er — schon gestorben? może już umarł? czy czasem już nie umarł? du bist doch nicht — böse? czy się czasem nie gniewasz? przecież się nie gniewasz? habe ich dich — beleidigt? czylim się snadź obraził? es waren — zehn Personen da było tak jakby 10 osób, około dziesięciu od. mniéj więcéj 10 osób, może z 10 osób; — eine Stunde z godzinę; — drei Wochen ze trzy tygodnie.

Etwa'ig, Etwa'nig, *a.*: der etwaige Ueberschuß przewyższka, jeżeliby się jaka okazała.

E'twas, *a.*, *sn.*, *ad.* co, coś; ich habe dir — zu sagen mam ci coś powiedzieć; ich habe — davon gehört słyszalem coś o tém; das will — sagen to coś znaczy; es steckt — dahinter coś tu w tém jest; das ist zwar —, aber nicht Alles jest to coś, ale nie wszystko; er hat in seinem Aeußeren — Anziehendes ma w swojéj zewnętrznéj postaci coś pociągającego; er hat in seinem ganzen Wesen ein gewisses Etwas, das mir nicht gefällt ma w sobie coś takiego, co mi się nie podoba; ich bin auch — ja też coś znaczę; etwas co; hast du — davon gehört? czy słyszałeś co o tém? wenn du — davon weißt jeżeli wiesz co o tém; sage Niemandem — davon nie mów nikomu nic o tém; er hat — gelernt nabył coś nauki; etwas (ein wenig, ein bißchen) nieco; trochę; cokolwiek; ich habe — Geld mam nieco pieniędzy; es geht ihm (in) — besser idzie mu trochę (nieco) lepiéj; ich möchte — ausruhen chciałbym sobie nieco odpocząć; er ist heute — länger ausgeblieben dziś trochę za długo się bawił.

Etwe'lcher, Etwe'lche, Etwe'lches, *a. pron.* s. Ei'nig, E'tlich.

Etymolo'g, *sm.* etymolog; Etymologie', *sf.* etymologia; Etymolo'gisch, *a.* etymologiczny.

Euch, *pron.* (*Dativ.* u. *Accusativ. pl.*) wam; was. [liges).

Eucharistie', s. A'bendmahl (hei-

Eu'er, Eu're, Eu'res, Eu'er, *a. pron.* wasz, wasza, wasze; Eu'er, *pron.* (*Genit. pl.*) was.

Eu'erthalben, Eu'ertwegen, Eu'ertwillen, od. Eu'rethalben, *rc.*, *ad.* dla was, z waszéj przyczyny, dla waszego dobra; euer selbst wegen od. willen dla was samych. [weczka.

Eu'lchen, *sn. dim. Ng.* sowka; so-

Eu'le, *sf. Ng.* sowa; wie die — unter den Krähen, *jak sowa między wronami, *nielubiony, nienawidzony, prześladowany; eine — fangen, *Sw.* sowę złapać, stracić wiatr z tyłu a dostać go z przodu.

Eu'len-, *a. Ng.* sowi; Eu'lengesicht, *sn.* sowia twarz, *szpetna, zasępiona; Eu'lenho'rst, *sm.*, Eu'lenne'st, *sn.* sowie gniazdo; Eu'lenspiegel, *sm.* *awanturnik; człowiek durny; głuptas; sowiźdrzał.

Eunu'ch, *sm.* rzezaniec.

Euphonie', *sf. Tk. Spl.* eufonia; miłe brzmienie; Eupho'nisch, *a.* eufoniczny.

Eupho'rbie, *sf. Ng.* euforbia, ostromlecz, wilczomlecz; Eupho'rbien-, *a. Ng.* euforbiowy.

Eu're (der, die, das), Eu'rer, Eu're, Eu'res, *a. pron.* wasz, wasza, wasze.

Eu'rerseits, *ad.* z waszéj strony; co się was dotyczy.

Eu'retha'lben, Eu'retwegen, Eu'retwi'llen, s. Eue'rthalben, *rc.*

Eu'rig, Eu'rige (der, die, das), *a. pron.* wasz; unsere Kinder sind gesund, was machen die eurigen? nasze dzieci są zdrowe, a wasze jak się mają?

Euro'pa, *sn. Geog.* Europa; Europä'er, *sm. Geog.* Europejczyk; Europä'erin, *sf. Geog.* Europejka; Europä'isch, *a. Geog.* europejski; —, *ad.* po europejsku.

Eusta'chius, *sm. npr.* Eustacy; (altpolnisch) Ostafi.

Eu'ter, *sn. Zk.* wymię; Eu'tern, *vn.* (h.) dostawać pełne wymiona; die Kuh eutert schon, *Ldw.* krowie zaczynają się wzdymać wymiona.

E'va, *sf. npr.* Ewa, Jewa.

Evacuatio'n, *sf.* (Ausleerung, Räumung) ewakuacya, wypróżnienie; opuszczenie miejsca jakiego; Evacui'ren, *va.* (ausleeren, räumen) ewakuować, wypróżnić; opuścić.

Evaluatio'n, *sf.* ewaluacya, oznaczenie ceny (monety jakiéj); Evalui'ren, *va.* ewaluować, oznaczyć cenę od. wartość (pieniądza).

Evange'lisch, *a.* ewanieliczny, podług ewanielii; —, *Kg.* ewanielicki; —, *ad.* po ewanielicku; Evangeli'st, *sm. Bibl. Kg.* ewanielista, ewangelista; Evange'lium, *sn.* ewanielia; über das — predigen, *Kg.* kazać o ewanielii; das — predigen, *Kg.* opowiadać ewanielią od. słowo boże.

Evaporatio'n, *sf. Schdk.* ewaporacya, wyziew, egzhalacya, parowanie; Evapori'ren, s. Verda'mpfen, Verdun'sten.

E'venskind, *sn.*, E'venssohn, *sm.* syn Ewy; s. a. A'damskind; E'venstochter, *sf.* córka Ewy; *kobieta światowa, ułomna, płocha.

Eventualitä't, *sf.* ewentualność, wypadkowość; Eventua'liter, Eventue'll, *ad.* ewentualnie, na wszelki wypadek; wypadkowo; Eventue'll, *a.* wypadkowy, ewentualny.

E'verlasting, *sm. W. H.* ewerlastyng (struk).

Evide'nt, *a.* oczywisty; —, *ad.* oczywiście; Evide'nz, *sf.* ewidencya, oczéwistość, oczywistość, jawność; zur — do oczywistości.

Evocatio'n, *sf. Rw.* ewokacya, zapozwanie strony do sądu nieodpowiednego od. niewłaściwego.

Evolutio'n, *sf. Kw.* ewolucya, poruszenie wojskowe; obrot; zwrót; das Heer machte verschiedene Evolutionen, *Kw.* wojsko robiło różne obroty; —, *Hlk.* rozwinięcie się jakiego organu.

E'wig, *a.* wieczny, wiecznie albo bez końca lub do śmierci trwać mający; —, *ad.* wiecznie; zum ewigen Andenken na wieczną pamiątkę; zu ewiger Gefangenschaft verurtheilt wskazany na wieczne więzienie; auf ewig na wieki; na zawsze; auf ewige Zei-

ten na wieczne czasy; der Ewige, *Kg.* Przedwieczny; Wiekuisty, Jestestwo odwieczne (Bóg); es ist ewig Schade, daß 2c. wieczna szkoda, że itd.; es dauert immer ewig, ehe er kommt pół wieku zawsze na niego trzeba czekać nim przyjdzie; ewiges Zanken u. Lärmen bezustane kłótnie i wrzaski; ewig leben wiekować; E'wigkeit, *sf.* wieczność; — Gottes, *Kg. Philos.* odwieczność Boga; von — her od wieków; in — na wieki; bis in die aschgraue —, ** § aż do najpóżniejszych czasów; von — zu — od wieków i na wieki; Gott, der du bist von —, *Kg.* przedwieczny wiekuisty Boże; in die — gehen, *Kg.* *przenieść się do wieczności, *umrzéć; für alle — wieczysty; das dauert eine — końca temu nie ma; das wird in — nicht geschehen póki świat światem nigdy do tego nie przyjdzie; das hätte ich in — nicht gedacht nigdy w życiu nie byłbym tego przypuścił; der Weg durch den Wald ist (dauert) eine —, *droga przez las nie ma końca; E'wiglich, *a.* u. *ad.* wiecznie; na wieki wieków; od wieków do wieków; E'wigwäh'rend, *a.* odwieczny, wiecznotrwały.

E'wischbaum, *sm. Ng.* jarząb.

Ex-, *a.* ex-, były; E'xjesui't, *sm.* exjezuita; E'xmini'ster, *sm.* były minister; E'xprofessor, *sm.* były profesor.

Exa'ct, *a.* dokładny, ścisły.

Exaltatio'n, *sf.* ekzaltacya, uniesienie, zapał, zachwycenie; przesadzony zapał; Exalti'ren, *va.* ekzaltować, unosić, zapalać, zachwycać, w zachwycenie wprawiać; Exalti'rt, *pp.* u. *a.* zapalony; zbytnim zapałem przejęty.

Exa'men, *sn.* eksamen, egzamin; popis szkolny, próba nauki; ein — machen zdać, złożyć, składać egzamin; s. a. Prü'fung; Examina'ndus, *sm.* egzaminand; s. a. Prü'fling; Examinatio'ns-, *a.* egzamenacyjny; Examina'tor, *sm.* egzaminator, słuchający egzamenu; Examinato'rin, *sf.* egzaminatorka; Examinato'rs-, Examinato'ren-, *a.* egzaminatorski; Examini'ren, *va.* egzaminować, wyegzaminować, słuchać egzaminu; s. a. Prü'fen.

Excelle'nt, s. Vorzü'glich, Vortre'fflich.

Excelle'nz, *sf.* excelencya; Ew. (Euer) Excellenz (Titel) Excelencya Wasza; Jaśnie Wielmożny; Jaśnie Wielmożny Panie.

Excelli'ren, *vn.* (h.) celować (w czém).

Exce'ntrisch, *a.* ekscentryczny, mimośrodkowy, odbywający swój obrot za obrębem koła; —, *s. Ueberspa'nnt; Excentricitä't, *sf.* mimośród, ekscentryczność.

Exceptio'n, *sf.* ekscepcya; *Rw.* s. Ei'nrede, Ei'nwendung.

Excerpi'ren, *va.*: ein Werk — wyjątki robić z jakiego dzieła; Exce'rpt, *sn.* ekscerpt, wyjątek, wyciąg (z dzieła jakiego).

Exce'ß, *sm.* eksces, wybryk, zbytek, przebranie miary (w jedzeniu, piciu itd.); *nieprzyzwoitość, rozpusta, przestępstwo; solche Excesse erlaube ich mir bloß an großen Feiertagen takich wybryków pozwalam sobie tylko w wielkie święta; die Garnison hat sich mehrere Excesse zu Schulden kommen lassen, *Kw.* załoga dopuściła się wielu nieprzyzwoitości; Excesse begehen dopuszczać się zbytków; broić; s. a. Au'sschweifen; Excessi'v, zbyteczny, zbytni, niezmierny, niepomiarkowany, bezmierny, nadmierny.

Excitatio'n, *sf.* ekscytacya, napomnienie, przypomnienie; Excitato'rium, *sn.* pismo napominające, przypominające; excytacya.

Exclamatio'n, *sf.* eksklamacya, wykrzyk, wykrzyknienie; *Spl.* wykrzyknik.

Excludi'ren, *va.* ekskludować, wykluczyć, oddalić, wyrugować; Exclusio'n, *sf.* ekskluzya, wykluczenie, oddalenie; Exclusi've, *ad.* wyłącznie; z wyłączeniem.

Excommunicatio'n, *sf.* ekskomunika, wyklęcie; Excommunici'ren, *va.* ekskomunikowac, wykląć.

Excreme'nte, *sn. pl.* ekskrementa, nieczystości w ciele; fecesa.

Excursio'n, *sf.* wyjażdżka, wycieczka.

Excusi'ren, Excusatio'n, s. Entschu'ldigen, Entschu'ldigung.

Executio'n, *sf.* eksekucya, wykonanie; Executio'ns-, *a.* eksekucyjny; Executio'nsgebüh'ren, *sf. pl.* eksekutne; Executi'ren, *va.* eksekwować co, wypełnić, wykonać; Jemanden — (hinrichten) wyrok śmierci na nim wykonać; Executi'v, *a.* wykonawczy (władza, moc); Executi've, *sf. Stw.* władza wykonawcza; Executi'visch, *a.*: executivischer Proceß, *Rw.* proces eksekucyjny.

Execu'tor, *sm.* eksekutor (wyroku, testamentu), wykonawca; Executoria'le, *sn.* rozkaz eksekucyjny.

Exege'se, *sf.* eksegieza, wykład (pisma świętego); wykład biblijny; Exege't, *sm.* eksegieta, wykładacz; Exege'tik, *sf.* eksegietyka, nauka wykładania (pisma świętego); Exege'tisch, *a.* eksegietyczny.

Exe'mpel, *sn.* przykład; zum — na przykład; ein — statuiren ukarać dla przykładu.

Exempla'r, *sn.* egzemplarz; Exempla'risch, *a.* wzorowy; przykładny.

Exemtio'n, *sf.* eksemcya, wyjęcie od czego; Exe'mt, Eximi'rt, *pp.* u. *a.*, *sm.* wyjęty od czego.

Exe'quien, *sf. pl. Kg.* eksekwie; pogrzebowa uroczystość.

Exequi'ren, *va.* eksekwować, wykonać; *Rw.* odbierać sądowo.

Exerci'ren, *va. Kw.* ćwiczyć, mustrować; eksercerować, iść na musztrę; ćwiczyć się w robienia bronią; Exerci'ren, *sn.* ćwiczenie się w obrotach wojennych; Exerci'rhaus, *sn. Kw.* dom mustry od. ćwiczeń wojskowych; Exerci'rmeister, *sm.* instruktor wojskowy; Exerci'rplatz, *sm. Kw.* miejsce, plac eksercerunku; plac mustry.

Exercitatio'n, *sf.* eksercytacya, ćwiczenie.

Exerci'tium, *sn.* eksercycyum, ćwiczenie; (Aufgabe) zadanie; Exerci'tien, *sn. pl.* ćwiczenia; eksercytacye; (Aufgaben) zadania.

Exhortatio'n, *sf.* exhortacya, napomnienie.

Exi'l, *sn.* wygnanie, wywołanie z kraju; Exili'ren, *va.* wygnać, wywołać z kraju; Exili'rter, *sm.* wygnaniec.

Eximi'ren, *va.* wyjąć, uwolnić od czego, wyłączyć z pod władzy; Eximi'rt, s. Exe'mt.

Existe'nz, *sf.* egzystencya, bytność, byt, utrzymanie; Existi'ren, *vn.* (h.) egzystować, być, utrzymać się.

Exmissio'n, *sf. Rw.* exmisya, wywłaszczenie, wyrugowanie z posiadłości; Exmitti'ren, *va. Rw.* exmitować, wywłaszczyć, wyrugować z posesyi.

Exorcisi'ren, *va. Kg.* egzorcyzmować, zaklinać, zażegniwać czarta; Exorci'smus, *sm. Kg.* egzorcyzm, exorcyzm, wypędzenie złego ducha lub czarta; Exorci'st, *sm. Kg.* exorcysta, wyganiacz złych duchów lub czarta.

Exo'rdium, *sn. Spl.* rozpoczęcie (mowy), wstęp.

Expansio'n, *sf. Ntl.* rozprężanie (się); Expansi'v, *a.* rozprężliwy.

Expecta'nt, *sm.* ekspektant, czekający na co (na urząd itd.).

Expecta'nz, s. A'nwartschaft.

Expectoratio'n, *sf.* wywnętrzenie się; Expectori'ren (sich), *vr.* (h.) żołądkować się; wywnętrzyć się; odezwać się, wynurzyć się.

Expedie'nt, *sm.* expedyent; Expedi'ren, *va.* expedyować, wyexpedyować.

Expedi't, *a.* prędki, szybki, sprawny, gotowy.

Expeditio'n, *sf.* wyexpedyowanie; expedytura, miejsce zkąd listy urzędowe wysyłają; —, *Kw.* wyprawa (wojenna).

Experie'nz, s. Erfah'rung; Experime'nt, *sn.* eksperyment, doświadczenie; Experimental-, *a.* eksperymentalny, doświadczalny; Experimenta'lphysi'k, *sf.* fizyka eksperymentalna oder doświadczalna; Experimenti'ren, *va.* doświadczać.

Explodi'ren, *vn.* (s.) *Schdk. etc.* wystrzelić, wypalić (o broni palnéj itd.); Explosio'n, *sf.* explozya, pęknienie, rozpuk, wybuch; wystrzał.

Expone'nt, *sm. Rk. Gl.* wykładnik; Exponi'ren, *va.* exponować, wystawiać kogo, się na co; s. a. Au'ssetzen; Au'slegen, Da'rlegen.

Exportatio'n, *sf.* wywiezienie (kogo lub czego z kraju); Exporti'ren, *va.* wywozić.

Expositio'n, s. Au'sstellung.

Expre'ß, *ad.* wyraźnie; koniecznie; Expre'sser, *sm.* umyślny posłaniec.

Exspiratio'n, *sf. Rw.* ekspiracya, ustanie, ukończenie się (kontraktu itd.); Exspiri'ren, *vn.* (h.) ekspirować, ukończyć się, ustać (o terminie, kontrakcie itd.).

Expropriatio'n, *sf.* eksproprya-cya, wywłaszczenie.

Exsta'se, *sf.* (Entzückung) ekstaza; in — gerathen ekstazyować się; Exsta'tisch, *a.* (in Exstase gekommen, versetzt) ekstazyowany.

Ex-te'mpore, *ad.* u. *sn.* naprędce; bez przygotowania; Extempori'ren, *vn.* (h.) ekstemporować, bez przygotowania mówić (z głowy), śpiewać, grać.

Extendi'ren, *va.* ekstendować, szerniéj wypracować, wyrobić.

E'xtra, *ad.* osobno; E'xtra-Blatt, *Litt.* osobny dodatek.

Extra'ct, *sm.*, Extractio'n, *sf.* *Schdk. etc.* ekstrakt, wyciąg (z czego); Extractio'n, stan, ranga.

Extradi'ren, *va.* ekstradować, wydać; Jemandem eine Urkunde —,

Rw. Litt. ekstradować, wydać komu dokument; Extraditio'n, *sf.* wydanie.

Extrafei'n, *a.* *wyborny; bardzo cieńki, bardzo subtelny.

Extrahi'ren, *va.* wyciągać, wyciąg zrobić, wyciągi robić (z dzieła itd.). [lich.

Extraordinä'r, s. Außero'rdent-

Extrapo'st, *sf.* ekstrapoczta; es geht mit — idzie ekstrapocztą, *idzie niezmiernie szybko.

Extre'm, *sn.* ostateczność; Extreme lieben lubić ostateczności; aus einem Extrem in's andere verfallen z jednéj ostateczności wpadać w drugą; die Extreme berühren sich, *zazwyczaj jedna ostateczność prowadzi do drugiéj.

Extremitä'ten, *sf. pl.* koniuszki, ostatnie końce.

Exula'nt, *sm.* wygnaciec; Exuli'ren, s. Exili'ren.

Ey, Ey—, ꝛc. s. Ei, Ei—, ꝛc.

Ey'lau, Ei'lau, *sn. Geog.* Iława; Ey'lauer, *sm. Geog.* Iławczyk; Ey'lauer, Ey'lauisch, *a. Geog.* Iławski.

F.

F, f, szósta litera alfabetu polskiego, wymawia się = *f* po polsku. — F, F, *Tk.* nóta muzyczna.

Fa'bel, *sf. Litt.* bajka; baśń; powiastka; der Wolf in der —, *o wilku mowa, a wilk tuż; Fa'belbuch, *sn. Litt.* bajki, książka bajki zawierająca; Fa'belchen*, *sn. dim.* bajeczka; Fa'beldichter, *sm.* bajkopis, fabulista, pisarz bajek; Fabelei', *sf.* baśnie, brednie; Fa'belhaft, *a.* bajeczny; —, *ad.* bajecznie; Fa'belhaftigkeit, *sf.* bajeczność; Fa'belha'ns, *sm. iron.* bajarz, bajczarz; klecibaja, klecibajka, pleciuga; Fa'belkrau't, *sn. Ng.* s. Bre'nnkraut; Fa'bellehre, *sf.* mitologia; Fa'belle'se, *sf. Litt.* zbiór od. wybór bajek; Fa'beln, *vn.* (h.) zmyślać; bajać; pleść; bzdurzyć; mówić od rzeczy; Fa'belrei'ch, *sn.* kraj bajek; Fa'belrei'ch, *a.* obfity w bajki; Fa'belsammlung, *sf. Litt.* zbiór bajek; Fa'belwe'rk, *sn.* dzieło bajek; bajka, *rzecz zmyślona.

Fa'bler, *sm.* bajarz, bajduła.

Fabrica't, *sn.* fabrykat, wyrób; wyrobki; Fabricatio'n, *sf.* fabrykacya; Fabrici'ren, *va.* fabrykować, wyrabiać; —, **iron.* podrobić, falszować.

Fabri'k, *sf.* fabryka; Fabri'k-, Fabri'ks-, *a.* fabryczny; Fabrika'nt, *sm.* fabrykant; Fabrika'nten, *a.* fabrykancki; Fabrika'ntin, *sf.* fabrykantka.

Fabula'nt, s. Fa'belhans; Fabuli'st, s. Fa'beldichter.

Façа'de, *sf. Bk.* fasada, facyata (budynku), przednia strona; wystawa.

Fach, *sn.* przegroda, półka, police (w szafie); przedział, przegroda (w skrzynce itd.); —, *Ldw.* sąsiek (w stodole); s. a. Ba'nse; — (ein Bretterzaun od. Stacket an einer Brücke) przęsło (w parkanie, w moście); Fächer, *pl. Bk.* przegrody, przedziały; s. a. Fa'chwerk; — (in der Mühle) skrzynka; — (in Kleidern) kwatera; *fach, nauka, sztuka, umiejętność, którą się kto trudni; *rzemiosło, proceder; *powołanie, zawód; er widmet sich diesem Fache téj nauce się poświęca; das schlägt nicht in mein Fach, *to nie należy do mego powołania; nie ma z niém nic wspólnego; er ist in vielen Fächern bewandert, *zna się na wielu umiejętnościach; *biegły jest w wielu naukach, jest z niemi obeznany; er hat sich in ein anderes Fach geworfen, *obrał sobie inny zawód; *wziął się do innéj nauki; Dach u. Fach, *dach i to, co się pod nim znajduje; ein Haus in Dach u. Fach erhalten, *utrzymywać dom w dobrym stanie; Jemandem Dach u. Fach geben, *dać komu pomieszczenie od. mieszkanie w swoim domu; *przyjąć go do domu; ein Mann von Fach, ein Fachmann, *znawca; alle Fächer des menschlichen Wissens wszelkie odrośle ludzkich wiadomości; in allen Fächern brauchbar sein, *we wszystkich szczególnych umiejętnościach być zdatnym.

Fa'chbogen, *sm.* (beim Hutmacher) łuk do roztrzepywania; obłąk.

Fä'cheln, *va.* wachlarzem kogo powiewać, wachlować; *wiać na kogo (o łagodnym wietrzyku); sich — wachlować się.

Fa'chen, *va.* przegrody, pólki w czém porobić, poprzedzielać.

Fä'cher, *sm.* wachlarz; Fä'cherchen, *sn. dim.* wachlarzyk; Fä'chermacher, *sm.* fabrykant wachlarzów.

Fä'chern, *va.* wachlować, wachlarzem chłodzić (kogo, się).

Fa'chmann, *sm.* *znawca.

Fä'chser, *sm. Ng. Gtn.* szczep.

Fa'chtisch, *sm.* (beim Hutmacher) stół, na którym kapelusznicy wełną wybijają. [łów; wydziałowo.

Fa'chweise, *ad.* podług oddzia-

Fa'chwerk, *sn. Bk.* szachulec, ryglówka; pruski mur; pruska ściana; ściana z dylów, któréj czworograniaste lub trójkątne przegrody cegłą lub gliną są wypełnione.

Fa'cit, *sn. Rk.* suma ogólna; produkt; Fa'citbuch, *sn. Rk. Litt.* książka sum ogólnych.

Fa'ckel, *sf.* pochodnia; wachla; — der Aufklärung, der Zwietracht, des Krieges, *pochodnia oświaty, niezgody, wojny; § die — des Lebens auslöschen, *zgasić pochodnią życia, *życia pozbawić; Fa'ckel-, *a.* pochodniowy; Fa'ckelaufzug, *sm.* parada z pochodniami; Fa'ckelbaum, *sm. Ng.* kalina; Fa'ckelbeeren, *sf. pl.* jagody kaliny. [dnia.

Fa'ckelchen, *sn. dim.* mała pocho-

Fa'ckeljagd, *sf. Jäg.* polowanie przy pochodniach.

Fa'ckeln, *va.* (h.) migać się; — (zaudern), *wahać się, nie módz się zdecydować; to na tę to na ową stronę się przechylać; nicht lange —, *nie długo się namyślać, żartować; er fackelt nicht lange, *on nie żartuje, on się długo nie namyśla.

Fa'ckelstuh'l, *sm.* girydon; Fa'ckelta'nz, *sm.* taniec z pochodniami; Fa'ckelträ'ger, *sm.* pochodnik, pochodniarz; niosący pochodnia; Fa'ckelzu'g, *sm.* szereg idących z pochodniami.

Façо'n, *sf.* fason, kształt, układ; *sans façon*, *bez ceremonii, bez komplementów; *na nic się nie oglądając, *na nic nie zważając.

Facsi'mile, *sn.* faksymile, podobizna; wyobrażenie pisma itd. przez rysunek na kamieniu lub miedzi.

Fa'cta, *sn. pl.* fakta, czyny, zdarzenia; Fa'ctum, *sn.* faktum, czyn.

Factio'n, *sf. Stw.* fakcya, partya.

Fa'ctor, *sm. Rk.* mnożnik (multiplicator); —, *H.* komisant (kupca); stręczyciel (subjektów lub uczniów kupcom); ajent; zawiadujący interesami (jakiego spekulanta); — einer Buchdruckerei faktor drukarski; Factorei', *sf. H.* zawiadowstwo; komisanctwo; stręczycielstwo; miejsce, gdzie komisant itd. odbywa swoje czynności; faktoryja, osada kupie-

Facto'tum, *sn.* totumfacki. [cka.

Fa'ctum, s. Fa'cta.

Factu'r, *sf. H.* faktura, rachunek przesłanych towarów.

Facultä't, *sf.* zdolność; dar natury; — (auf Universitäten) fakultet, wydział (w Uniwersytecie); Facultä'ts-, *a.* widziałowy; Facultä'tswissenschaft, *sf.* umiejętność wydziałowa; Faculti'st, *sm.* członek wydziału.

Fä'dchen, *sn. dim.* niteczka.

Fa'de, *a.* jałowy, bez smaku, bez gustu; fader Gedanke miałka myśl.

Fä'deln, *va.* nawłóczyć (iglę); sich — strzępić się (o materyi, z któréj się nici wysnuwają); dieser Zeuch (dieser Stoff) fädelt sich strzępią się nitki z téj materyi.

Fa'den, *sm.* nić, nitka; seidener, wollener — nić jedwabna, wełniana; gezwirnter — kręcona nić; er hat keinen trockenen — am Leibe, *nie ma suchéj nitki na sobie; *zmókł co do nitki; den — schlagen (beim Schneider) fastrygować; etwas zu — schlagen fastrygować co; — des Lebens, *pasmo życia; sein Leben hängt nur noch an einem (seidenen) —, *zycie jego wisi na nitce, na włosku; — (einer Rede, Abhandlung) ciąg rzeczy opowiadanéj; den — verlieren, *stracić ciąg od. koléj (w opowiadaniu); wyjść z ciągu; den — der Erzählung plötzlich abbrechen, *nagle przerwać ciąg opowiadania; nach dieser Abschweifung wollen wir den — der Erzählung wieder aufnehmen, *po tém zboczeniu wrócimy się znowu do ciągu naszéj powieści; —, *Ng.* włókno; — (Klaftermaaß) sążeń, siąga; Holz in Faden setzen, zu — schlagen (nach der Klafter messen) drzewa w siągi ustawiać, układać.

Fa'denbi'nsen, *sf. pl. Ng.* sit nitkowy; Fa'denbru'ch, *sm.* przerwana nitka (w materyi, w płótnie); Fa'denförmig, *a.* nitkowaty, niciowaty, kształt nici mający; — (Pflanzen) włóknisty; Fa'dengerade, *ad.* prosto podług nici, za nitką; Fa'dengo'ld, *sn.* złoto na nici skręcone; Fa'denho'lz, s. Kla'fterho'lz; Fa'dennackt, Fa'dennackend, *a.* nagutenki, nagi jak go Pan Bóg stworzył; bez koszuli; Fa'-

dennudeln, *sf. pl. Kk.* makarony, włoskie nitkowate; Fa'denre'cht, s. Fa'dengerade; Fa'denscheinig, Fa'densi'chtig, *a.* tak nie mający barwy od. wytarty, że nici widać; że nici można rachować (sukno); Fa'denschla'g, *sm.* fastryga; Fa'denschleife, *sf.* niciennica; Fa'densilber, *sn.* srebro na nici kręcone; Fa'denweise, *ad.* nitkami, na nitki; s. a. Kla'fterweise; Fa'denwu'rm, *sm. Ng.* włośnik smoczek (robak).

Fa'dheit, *sf.* płaskość, miałkość.

Fa'dig, *a.*: fadige Fasern (der Pflanzen) *Ng.* włókno suchawe.

Fädig, *a.* niciasty.

Fago't, *sn. Tk.* fagot; Fagoti'st, *sm. Tk.* fagocista.

Fa'hen, s. Fa'ngen.

Fä'hig, *a.* zdatny; pojętny, zdolny, sposobny; fähiger Mensch, Kopf zdatny człowiek, zdatna głowa; — zu etwas zdatny, zdolny, sposobny, usposobiony do czego; zu Allem — gotów do wszystkiego; ich bin einer solchen Lüge nicht fähig nie jestem zdolny do (popełnienia) takiego kłamstwa; er zeigte sich nicht fähig in der Regierung nie okazał się zdolnym w rządzeniu krajem; Fä'higkeit, *sf.* zdatność, zdolność; pojętność, możność, gotowość, pochopność; *talenta, skłonność; viele Fähigkeiten besitzen mieć wiele zdolności; ein Mensch von seltenen Fähigkeiten człowiek rzadkich zdolności; — zu etwas usposobienie do czego; von geringer — nie udolny.

Fahl, *a.* płowy; (o koniu) bułany; Jemanden auf dem fahlen (auch: falschen) Pferde ertappen, *złapać kogo na uczynku (*na kłamstwie); — werden płowieć, wypłowieć; Fah'lheit, *sf.* płowość; bułana maść; Fah'lgrau, *a.* płowoszary; Fah'lleder, *sn.* skóra przyszwowa, falleder; Fah'lroth, *a.* płowoczerwony; Fah'lstein, *sm. Ng.* szary kamień.

Fäh'nchen, *sn. dim.* chorągiewka.

Fäh'ndrich, s. Fäh'nrich.

Fah'ne, *sf.* chorągiew; die — ausstecken, aushängen wywiesić chorągiew; die Fahnen schwingen, *Kw.* chorągwiami wywijać; die Fahnen senken, *Kw.* chorągwie schylać (salutując); zur — schwören, *Kw.* złożyć przysięgę wojskową; sich zur — stellen, *Kw.* stawić się do chorągwi; die — verlassen, *Kw.* chorągiew opuścić, uciec z placu, itd.; die — fliegen lassen, *Kw.* rozpuścić chorągiew; die — aufpflanzen, *Kw. Sw.* utknąć sztandar; zu Jemandes — schwören, *przystać do kogo; *przyłączyć się do jego partyi; Fahne auf dem Thurme ꝛc. chorągiewka na wieży itd.; —, *Jäg.* (Schwanz der Vögel) kita (ogon); — an der Feder chorągiewka.

Fah'neneid, *sm. Kw.* przysięga do chorągwi, złożenie przysięgi wojskowéj; Fah'nenfutter, *sn.* pokrowiec na chorągiew; Fah'nenhafer, *sm. Ng.* jary owies; Fah'nenjunker, *sm. Kw.* podchorąży; Fah'nenma'rsch, *sm. Kw.* marsz, który grają przy wynoszeniu lub odnoszeniu chorągwi; Fah'nenschmie'd, *sm. Kw.* konował, kowal przy konnicy; konował regimentowy u jazdy; Fah'nenschuh', *sm.* pochewka do chorągwi; Fah'nenstange, *sf.*, Fah'nensto'ck, *sm.* dzida, drąg do oder u chorągwi; Fah'nenträger, *sm. Kw. etc.* podchorąży; noszący oder niosący chorągiew; Fah'nenwa'che, *sf. Kw.* straż przy chorągwi; Fah'nenweihe, *sf.* poświęciny chorągwi.

Fäh'nrich, *sm. Kw.* chorąży; podchorąży; Fäh'nrichsra'ng, *sm.*, Fäh'nrichsstelle, *sf. Kw.* chorążostwo.

Fah'rbar, *a.* dający się przewozić; fahrbare Güter majątek ruchomy; — po którym jechać można; fahrbarer Weg droga utorowana, ujeżdżona; fahrbarer (schiffbarer) Fluß, *Sw.* rzéka spławna; Fah'rbuch, *sn. Bw.* dziennik górnicki; Fah'rdamm, *sm.* grobla do jeżdżenia (po niéj).

Fah're, *sf. Geog.* (Flüßchen bei der Stadt **Stargard**) Wda.

Fäh're, *sf. Sw.* prom (do przewozu); przewóz, miejsce gdzie przewożą.

Fah'ren, *vn. irr.* (s.) (fahre, fährt, fuhr, gefahren) jechać (na wozie, okręcie); płynąć; auf einem Wagen, Schlitten, Schiffe — jechać powozem, sankami; płynać okrętem od. na okręcie; zu Kahne — płynąć łódką; in einem Kahne über einen Fluß —, bis an das Ufer — łódką przepływać rzekę, płynąć aż do brzegu; in einem Bauerwagen auf's Land, nach der Stadt, in die Stadt, auf den Markt — na chłopskim wozie jechać na wieś, ku miastu, do miasta, na targ; spazieren — na wozie jechać na spacer; auf den Schlittschuhen — ślizgać się na łyżwach; das Schiff fuhr so schnell, daß ꝛc. okręt tak szybko płynął, ze itd.; fahre langsam! jedź, płyń powoli! fahre wohl! jedź zdrowo, szczęśliwie, z Bogiem! in etwas — wjechać w co; fahrende Habe majątek ruchomy; es ist ein böser Geist in ihn gefahren, *zły duch w niego wjechał, wstąpił, wlazł; der Blitz fuhr in den Baum piorun wpadł w drzewo; in den Himmel, in die Hölle —, *pójść do nieba, wstąpić na niebiosa; pójść do piekła, zstąpić do piekłów; in die Grube —, *pójść do grobu, *umrzéć; in die Grube —, *Bw.* zejść do kopalni; mit der Hand in die Tasche, unter den Tisch — wsadzić rękę do kieszeni, pod stół; aus dem Bette — wyskoczyć z łóżka; das Messer fuhr mir aus der Hand nóż wypadł mi z ręki; mit der Hand hin u. her — ręką ruszać tam i sam, suwać w różne strony, macać po różnych miejscach; auch mir fuhr dieser Gedanke durch den Kopf, *i mnie ta myśl przeszła przez głowę; Jemandem über das (über's) Maul —, *ofuknąć się na kogo; *zjeździć go, tęgo mu dać po uszach; Jemandem durch den Sinn —, *upór czyj przełamać; bei etwas gut, schlecht —, *dobrze, źle wyjść na czém; Jemandem in die Haare, in die Augen — za leb kogo porwać; chcieć mu oczy wydrapać; nach dem Degen — porwać się do szpady, chcieć jéj dobyć; da fuhren alle in die Schüssel wtenczas wszyscy wzięli się do półmiska, zaczęli z niego brać jadło; die Kugel fuhr durch die Scheibe kula przeleciała przez tarczę, przebiła ją; aus der Haut —, *wyskoczyć ze skóry; etwas fahren lassen wypuścić, porzucić co, zaniechać, poprzestać czego; den Haß, Gedanken, die Hoffnung, Furcht, die Sorgen — lassen, *poprzestać nienawiści, zaniechać myśli jakiéj, stracić nadzieję, zrzec się jéj; pozbyć się bojaźni; pozbyć się trosków, porzucić je; der Hase fährt, *Jäg.* zając zbiera nogi, drapie; — (herumziehen) włoczyć się; chodzić z miejsca na miejsce; ein fahrender Bettler, Fiedler włóczący się żebrak, skrzypek; —, *va. irr*, (h.) wieźć, wozić kogo lub co; Holz nach der Stadt, in die Stadt, zur Stadt — wozić drzewo do miasta; Jemanden über den Fluß — przewozić kogo przez rzekę; sich — wieźć się, powozić się; ich werde mich selbst — ja się sam będę powoził; es ist mir in den Fuß gefahren weszło mi w nogę; es fährt sich gut, leicht in dem Wagen, auf diesem Wege w tym powozie, po téj drodze jedzie się dobrze, lekko.

Fah'ren, *sn.* jechanie, jeżdżenie; Fah'rend, *ppr.* u. *a.* jadący, wożący się; wozowy; ruchomy; die fahrende Post poczta wozowa; fahrende Habe ruchomość.

Fäh'rgeld, *sn.* przewozowe, opłata ad przewozu; Fah'rgeleise, *sn.* kolej; Fäh'rgere'chtigkeit, *sf.* prawo przewozu; wolność przeprawu.

Fah'rgut, *sn.* majątek ruchomy.

Fäh'rkahn, *sm. Sw.* łódź do przewozu.

Fah'rlässig, *a.* niedbały; —, *ad.* niedbale; Fah'rlässigkeit, *sf.* niedbałość; niedbalstwo, gnuśność, opieszałość.

Fah'rleder, *Bw.* s. A'rschleder.

Fäh'rleute, *sm. pl.* ludzie na promie usługujący; przewoźnicy.

Fäh'rlichkeit, *sf.* niebezpieczeństwo, szwank.

Fah'rlos, s. Gefah'rlos.

Fäh'rlohn, s. Fäh'rgeld.

Fäh'rmann, *sm.* (*pl.* Fäh'rleute) przewoźnik.

Fah'rniß, *sf.* majątek ruchomy; sprzęty domowe; s. a. Fäh'rlichkeit.

Fäh'rordnung, *sf.* urządzenia dotyczące się przewozu; Fäh'rpacht, *sm.* dzierzawa przewozu; Fäh'rpächter, *sm.* dzierzewca przewozu.

Fah'rpost, *sf.* poczta wozowa.

Fäh'rschiff, *sn. Sw.* okręt, statek do przewozu.

Fah'rsessel, Fah'rstuhl, *sm.* krzesło, stołek z kółkami.

Fah'rstraße, *sf.*, Fahr'weg, *sm.* gościniec, droga do jeżdżenia.

Fahrt, *sf.* jazda, jechanie (na wozie); — auf dem Meere pływanie na morzu; ich habe diese — zu Wasser gemacht tę drogę, podróż, przejazdkę odprawiłem wodą; — droga do jazda lub przejazdu; tyle ile się na raz wiezie, przewozi, przywozi; — in die Grube, *Bw.* spuszczanie się do kopalni; (aus der Grube) wychodzenie z niéj; in einem Tage drei Fahrten machen, *Bw.* w jednym dniu trzy razy się spuszczać; —, *Bw.* drabina, po któréj schodzą lub wychodzą; —, *Jäg.* trop zwierzęcia postrzelonego krwią zrobiony.

Fäh'rte, *sf. Jäg.* trop; die — suchen, *Jäg.* tropić; zławiać, tropu szukać; die — entdecken, auf die — kommen, *Jäg.* zwąchać, znaleść trop, napaśdź nań; der Hund nimmt die — an, *Jäg.* pies biegnie zwąchanym tropem; Fäh'rtgere'cht, *a.* znający się na tropach zwierząt.

Fah'rtmesser, *sm.* drogomiar, narzędzie do mierzenia ujechanéj drogi.

Fah'rwasser, *sn. Sm.* woda, po której statkami pływać można.

Fah'rweg, *sm.* gościniec; droga do jazdy, torowana, do jeżdżenia wozami.

Fah'rwind, *sm. Sw.* wiatr (do żeglugi) pomyślny; Fah'rzeug, *sn. Sw.* statek (do pływania); Fah'rzeugs-, *a.* pojazdowy. [(na rzece).

Fäh'rzoll, *sm.* cło przewozowe

Faje'nce, Fay'ance, Fay'ence, *sf.* fajans, półporcelana; von, aus —, Fay'ence-, *a.* fajansowy; Faj'enceerde, *sf.* glina do robienia naczyń fajansowych (zdatna).

Fa'lb, Fahl, *a.* białożółty, żółtobiały; płowy, bułany.

Fa'lbe, *sm.* u. *sf.* bułanek (koń).

Fa'lbel, *sf.* falbana, falbanka.

Fa'lbicht, *a.* płowiasty, bulanowaty.

Falkau'ne, *sf.* Falkone't, *sn. Kw.* sokoł, sokolnica, falkonet, półwężownica (gatunek armaty).

Fa'lke, *sm. Ng.* sokoł; Augen wie ein Falke haben, *mieć sokole oczy, *bystre, śledzące, przed któremi się nic nie ukryje; —, *Kw.* działo 75-funtowe; Fa'lken-, *a. Ng.* sokoli; Fa'lkenauge, *sn.* sokole oko; Fa'lkenaugen, *pl.* *sokole oczy; Fa'lkenbeize, *sf.* s. Fa'lkenja'gd; Fa'lkenbli'ck, *sm.* *sokoli wzrok, bystry, przenikliwy; Fa'lkenflu'g, *sm.* lot sokoła; Fa'lkenhaube, s. Fa'lkentasche; Fa'lkenho'f, *sm.* s. Falknerei'; Falkenie'r, Fa'lkenjäger, Fa'lkner, *sm. Jäg.* sokolnik (co sokołami poluje); Falkenie'rtasche, *sf. Jäg.* tajstra sokolnicza; Fa'lkenhaube, *sf. Jäg.* sokoli szyszak (który sokołowi na głowę kładą, kiedy go tresują do polowania); Fa'lkenjagd, *sf. Jäg.* polowanie sokołami; myśliwstwo sokole; Fa'lkenjäger, s. Falkenie'r; Fa'lkenkappe, s. Fa'lkenhaube; Fa'lkenmeister, *sm. Jäg.* sokolniczy; Fa'lkenwärter, *sm. Jäg.* sokolnik; dozórca sokołóm; Fa'lkner, s. Falkenie'r; Falknerei', *sf. Jäg.* (Falkenhof) sokolarnia; tresowanie sokołów; co do myśliwstwa sokolego należy; Fa'lknerku'nst, *sf. Jäg.* sztuka tresowania sokołów.

Falkone't, *sn.*, Falkau'ne, *sf. Kg.* sokolnica, falkoneta.

Fall, *sm.* upadek; upadnięcie; einen Fall thun upaść; einen schweren — thun ciężko upaść; das war ein gefährlicher — to był niebespieczny upadek; der — (Sturz, Bankerott, Ruin) dieses Hauses, der — von Carthago, *upadek tego domu (handlowego), upadek *Kartaginy*; der — dieses Mannes, *upadek tego męża; das hat seinen — bei Hofe herbeigeführt, *to sprowadziło jego upadek u dworu; Hochmuth kommt vor dem Fall, *zwykle pycha upadek poprzedza; der — Adam's, der — der ersten Eltern, *upadek *Adama*, upadek pierwszych rodziców; zu Falle kommen, *upaść, zgrzeszyć; *stracić niewinność (o pannie); ein Mädchen zu Falle bringen, *niewinność pannie odebrać, uwieść ją; Fall (Einfall, Einsturz) zapadnięcie się; — des Barometers, des Quecksilbers, *Ntl.* opadanie, spadnięcie barometru, merkuryuszu; — spadek, spływanie z wyższego miejsca na niższe; das Wasser hat hier vielen — woda tu ma dobry spadek; — (Beugefall, Casus), *Spl.* przypadek; der dritte Fall, *Spl.* trzeci przypadek; — (Ereigniß, Vorfall) raz; zdarzenie; wypadek; auf jeden —, in jedem Falle w każdym razie, w każdym przypadku; auf jeden — sorge dafür, daß &c. na wszelki przypadek staraj się, aby itd.; ich komme auf jeden — przyjdę na każdy przypadek; ich bin auf alle Fälle gefaßt jestem przygotowany na wszelki wypadek; das ist ein unangenehmer — to nieprzyjemne zdarzenie; in solchem Falle w takim razie; im ersten Falle, im zweiten Falle w pierwszym razie, w drugim razie; im entgegengesetzten Falle, widrigen Falls w przeciwnym razie; erforderlichen, nöthigen Falls w razie potrzeby; in außerordentlichen Fällen w nadzwyczajnych zdarzeniach od. wypadkach; ich habe auch den Fall gehabt i mnie się to wydarzyło; das ist bei ihm immer der — to u niego zawsze się wydarza; u niego tak zawsze; das ist hier gerade nicht der — właśnie tu nie ma tego wypadku; der — tritt oft ein, solche Fälle kommen oft vor, *to się często wydarza; *takie przypadki często się zdarzają; sollte der — eintreten, daß &c. gdyby się miało wydarzyć, że itd.; derselbe — findet auch jetzt Statt i teraz jest to samo; i teraz tak się rzecz ma; jest to samo położenie rzeczy; im Falle daß &c. w razie, gdyby itd.; falls &c. gdyby itd.; im Falle, od. falls er sterben sollte gdyby umarł; den — setzen, daß &c. przypuścić że itd.; gesetzt den —, daß &c. przypuściwszy, że itd.; ich befinde mich in solchem Falle ja w takiém jestem położeniu; Knall u. Fall, *nagle; *raptownie; etwas Knall u. Fall abschaffen, *nagle co odprawić; im schlimmsten Falle w najgorszym razie; im Falle, im Falle der Noth, *H.* w przygodzie.

Fa'llbaum, *sm.* balka spustna, zapora do spuszczania (w bramie); Fa'llbeil, *sn.* gilotyna; Fa'llblock, *sm.* baba (u kafaru); Fa'llblume, s. Ri'ngelblume; Fa'llbrücke, *sf.* most spuszczany od. zwodzony.

Fa'lle, *sf.* łapka, pułapka; sidła; eine — stellen, legen łapkę zastawić; sidła zastawić; —, *sidła, zasadzka; Jemandem eine — stellen, *sidła na kogo zastawić; in die — gerathen wpaść w sidła; —, *Zk. Mech.* klapka; — (in der Mühle) zastawka.

Fa'llen, *vn. irr.* (s.) (falle, fiel, gefallen) paść, upaść; aus etwas — wypaść; aus der Gunst —, *wypaść z łaski; von etwas — spaść z czego; vom Pferde — spaść z konia; in etwas — wpadać do czego, w co; die Weichsel fällt in das Meer *Wisła* wpada do morza; es ist diesen Winter wenig Schnee gefallen téj zimy mało śniegu spadło; in Jemandes Hände fallen, *wpadać w czyje ręce; in einen Hinterhalt — wpadać w zasadzkę; in Ungnade, in eine Krankheit — wpadać w niełaskę, w chorobę; was in die Augen fällt co w oczy wpadnie; dem Feinde in's Land, in den Rücken — wpaść nieprzyjacielowi do kraju, wpaść z tyłu na nieprzyjaciela, *uderzyć nań z tyłu; in's Grüne fallen, *wpadać w zielone; dieser Scherz fällt in's Niedrige, Pöbelhafte, Lächerliche, *ten żart zakrawa na gminność, na prostactwo, na śmieszność; in Ohnmacht — zemdléć; mit der Thür in's Haus —, *wyrwać się jak Filip z konopi, *co nierozważnie powiedziéć, bez zastanowienia zrobić; auf etwas — paść, upaść, wpaść na co; auf einen Stein — upaść na kamień; auf die Nase, auf den Kopf — upaść na nos, na głowę; er ist nicht auf den Kopf gefallen, *nie w ciemię bity; der Schnupfen fiel mir auf die Brust, *katar padł mi na piersi; auf einen Gedanken — (kommen, gerathen) wpaść od. przyjść na jaką myśl; wie sind Sie auf ihn gefallen? zkądeś Pan przyszedł (wpadł) na niego? *zkąd Panu jego osoba wpadła na myśl? der Argwohn ist auf ihn gefallen, *podejrzenie padło na niego; das Loos, die Wahl fiel auf ihn los, wybór padł na niego; an Jemanden fallen dostać się komu w sukcesyi, przejść na niego od. w jego ręce; das Gut fiel an den ältesten Sohn majętność dostała się najstarszemu synowi; — (niedersinken) opadać (jak woda, mgla, barometr, merkuryusz w nim); — (herabgehen, billiger werden) spadać (jak cena zboża); — (bankerott werden, ruinirt werden) *H.* upaść; zbankrutować; — (sündigen), *zgrzeszyć; als Adam fiel, *kiedy *Adam* upadł, zgrzeszył; sie ist gefallen, *zgrzeszyła, potknęła się, straciła niewinność; sein Ansehen ist gefallen, *powaga jego upadła, zginęła; — (stattfinden, eintreten) przypadać (pod względem czasu); die Messe fällt auf Ostern jarmark przypada na Wielkanoc; Weihnachten fällt diesmal auf den Freitag Bożenarodzenie przypada tą razą w Piątek; — (wohin) wpaść gdzie; auf die Kniee fallen paść na kolana; uląc się (o bydlętach); es sind ihm von dieser Stute drei Füllen gefallen ulęgło mu się z téj klaczy troje źrebiąt; — paść, *zginąć, *stracić życie; tausend Offiziere fielen in diesem Treffen tysiąc oficerów padło, zginęło w téj popotyczce; er fiel durch das Schwert, durch Mörders Hand zginął od miecza, z rąk mordercy; für's Vaterland — zginąć za ojczyznę; in diesem Jahre fallen die Pferde an der Seuche w tym roku padają konie dla pomoru; das fällt mir schwer, *to mi trudno przychodzi, *to dla mnie trudne, z trudnością mi to idzie; der Beweis würde dir schwer —, *trudnoby ci było tego dowieść, z trudnościąbyś tego dowiódł; Jemandem lästig, beschwerlich —, *robić komu subiekcyą; *być mu natrętnym; seinem Freunde um den Hals — objąć przyjaciela za szyję, uściskać go; hier fallen gute, schlechte Karten tutaj dobre, złe karty idą, przychodzą; der Apfel fällt nicht weit vom Stamme, *jabłko niedaleko pada od jabloni; fallen lassen upuścić; zaniechać czego; ein Gespräch — lassen przerwać rozmowę; poprzestać rozmowy; die Hoffnung — lassen stracić nadzieję; zwątpić o czém; die Hoffnung ist mir in den Brunnen gefallen, *ta nadzieja mi do studni wpadła, *ta nadzieja zawiodła mię; etwas vom Preise — lassen ustąpić co od ceny; taniéj spuścić; den Muth — lassen stracić odwagę, opuścić ręce; die Stimme — lassen, *Tk.* głos spuścić; Jemanden — lassen dać komu upaść, *nie zatrzymać go, kiedy upada; *nie ratować go od upadku, bankructwa itd.; ein Wort — lassen wyrzec słówko;

odezwać się, dać się słyszéć; napomknąć o czém; —, *vr. irr.* (h.): sich todt, wund fallen upaść i zabić się, zranić się; sich den Arm aus dem Gelenke — upaść i wybić sobie rękę ze stawu; nieosobiście; es ist ein tiefer Schnee gefallen głęboki śnieg spadł; es fällt ein starker Regen, Hagel, Thau mocny grad, deszcz pada; gruba mgła spada; Fa'llen, *sn.* upadnienie, spadnienie, opadanie, spuszczenie.

Fä'llen, *va.* sciąć (toporem); rąbać (drzewo); ein Urtheil —, *Rw.* wyrok wydać, postanowić; das Urtheil ist schon gefällt wyrok już zapadł; zapadł wyrok; einen Schacht —, *Bw.* szychtę głębszą zrobić; das Wasser — wodę spuścić, wypuścić, wyprowadzić; eine Mauer —, *Bk.* mur znieść, zburzyć, rozebrać; eine senkrechte Linie —, *Gl.* spuścić prostopadłą; — (tödten) ubić, zastrzelić, zabić, porazić; das Bajonet, das Gewehr —, *Kw.* bagnet, broń spuścić, nadstawić; die Lanze zum Angriff —, *Kw.* lancę spuścić do ataku; ihre eigene Zunge wird sie fällen, *do upadku przywiedzie je własny język ich; Fä'llen, *sn.*: — der Bäume ścinanie drzewa, spuszczanie drzewa.

Fa'llend, *ppr.* u. *a.* upadający; fallende Sucht, *Hlk.* wielka choroba, epilepsya, padaczka.

Fa'llendung, *sf.* *Spl.* zakończenie przypadku; Fa'llfenster, *sn.* spustne okno; Fa'llgatter, *sn.* krata do spuszczania; Fa'llholz, *sn.* kołek, podstawek u łapki (za którego poruszeniem zapada); Fa'llhut, *sm.* czapeczka dziecinna na czole wysłana (aby padając nie zraniło sobie czoła); czółko dziecinne.

Falli'bel, Fallibilitä't, *f.* Trü'glich, Trü'glichkeit.

Fä'llig, *a.* *H. etc.* wypłatny, wypłaconym być winny; die Zinsen sind schon — czas wypłacenia procentów już nadszedł; der Wechsel ist noch nicht —, *H.* termin wypłaty wekslu jeszcze nie przyszedł; die fälligen Capitalien auszahlen wypłacić kapitały, których termin nadszedł; Fä'lligkeit, *sf.* wypłatność.

Fallime'nt, Fallisseme'nt, *sn.* *H.* *Rw.* upadłość, bankructwo; Falli'ren, *vn.* (s.) upaść, zbankrutować; Falli't, *sm.* bankrut, bankrutnik.

Fa'llklappe, *sf.* *Mech.* klapa na sprężynie (która sama zapada, zamyka się); Fa'llklinke, *sf.* klamka, która się sama zamyka (u okienicy itd.); Fa'llkraut, *sn.* *Ng.* (angielski) trank górny (ziele); pomornik; Fa'llla'den, *sm.* okiennica spustna; Fa'llmütze, *f.* Fa'llhut; Fa'llnetz, *sn.* *Jäg.* sić spadająca; Fa'llriegel, *sm.* rygiel który się samy zamyka.

Falls, *ad.* (im Falle): jeżeli; kiedy; — es nöthig wäre w razie gdyby tego była potrzeba; *s. a.* Fall.

Fa'llschirm, *sm.* (bei der Luftschifferei) spadochron, parasznt.

Fa'llschloß, *sn.* zamek ze sprężyną, który się sam zamyka; Fa'llstrick, *sm.* sidło (z powroza zrobione); Fa'llsucht, *sf.* *Hlk.* wielke choroba, choroba Swiętego Walentego; padaczka, rzucawka; Fa'llsüchtig, *a.* *Hlk.* cierpiący taką chorobę, nią nawiedzony; Fa'lltau, *sn.* *Sw.* lina wężłowata; Fa'llthür, *sf.* drzwi spuszczane; Fa'llwild, *sn.* *Jäg.* zwierzyna zdechła (nie ubita); Fa'llwunde, *sf.* *Hlk.* rana z upadnięcia.

Falsa'rius, *s.* Verfä'lscher.

Falsch, *a.* fałszywy (überhaupt); falscher Eid, *Rw.* krzywoprzysięstwo; falsche Perlen dętki, perły z masy; falscher Spieler gracz oszukujący; falsche Urkunden, Briefe dokumenta, listy sfałszowane, podrobione; falsche Frömmigkeit, Demuth, Freundschaft udana pobożność, pokora, przyjaźń; falscher Mensch człowiek fałszywy, podstępny, obłudny, nieszczéry; ein falsches Herz haben, *mieć fałszywe serce; ein falscher Satz, Schluß, *Philos.* fałszywy wniosek; fałszywe założenie; falsche Hoffnung fałszywa oder bez zasadna nadzieja; płonna; das Gemälde hat ein falsches Licht obraz ma fałszywe światło (światło nie jest dane w stosownéın miejscu); das Gemälde hängt im falschen Lichte obraz wisi w niedobrém świetle; falsche Farbe kolor nietrwały, nieprawdziwy, blaknący; falscher Stoß, Hieb, *Ftk.* fałszywe pchnięcie, cięcie, *nie podług prawideł fechtarskich; falsch (böse, erzürnt) werden, *rozgniewać się, urazić się; Jemanden falsch machen, *§ rozgniewać, urazić kogo; —, *ad.* fałszywie; Falsch, *sn.* fałsz; obłuda; ein Mann ohne —, *człowiek szczéry, otwarty, bez obłudy; — wada; es ist an dem Kleide kein —, *nie ma w téj sukni żadnéj wady.

Fä'lschen, Fä'lscher, *s.* Verfä'lschen, Verfä'lscher.

Fa'lschgläubig, *a.* fałszywą wiarę mający; Fa'lschgläubigkeit, *sf.* fałszywa wiara.

Fa'lschheit, *sf.* fałszywość; obłuda; Mensch voller — człowiek pełen obłudy.

Fä'lschlich, *a.* fałszywy, klamliwy, udany; podstępny, obłudny; etwas — vorgeben fałszywie co udawać; Jemanden — anklagen fałszywie kogo oskarżyć; — handeln podstępnie działać, postępować; mit Jemandem — umgehen obłudnie z kim postępować.

Fa'lschmünzer, *sm.* fałszerz monety; Fa'lschmünzerei', *sf.* fałszowanie monet. [dzący.

Fa'lschsichtig, *a.* fałszywie widzący.

Fä'lschung, *sf.* fałszowanie, zfałszowanie.

False't, *sn.*, False'tstimme, *sf.* *Tk.* falset, fistuła (w śpiewaniu).

Fä'ltchen, *sn.* *dim.* fałdeczka, fałdzik.

Fa'lte, *sf.* fałda, fałd; etwas in Falten legen ułożyć co w fałdy; — zmarszczka (na skórze, sukni); die Falten ausplätten, ausglätten zmarszczki wyprasować, wygładzić; die Stirn in Falten legen zmarszczyć czoło; Falten des menschlichen Herzens, *tajniki, kryjówki serca ludzkiego.

Fa'lten, *va.* fałdować, w fałdy układać; zmarszczyć; — (fälteln) w drobne fałdziki ułożyć; die Stirn — zmarszczyć czoło; die Hände — ręce złożyć; mit gefalteten oder gefaltenen Händen ze złożonemi rękoma; Fa'lten, *sn.*, Fa'ltung, *sf.* fałdowanie, złożenie, zmarszczenie.

Fa'ltenlos, *a.* bez fałdów.

Fa'ltenma'gen, *sm.* *Zk.* księgi, trzeci żołądek zwierząt odżuwających; Fa'ltenschla'g, *sm.* draperya, układ fałdów (w posągu, obrazie); Fa'ltenwu'rf, *sm.* drapowanie, rzut fałdów. [tyl.

Fa'lter *sm.* *Ng.* (Schmetterling) motyl.

Fa'ltig, *a.* fałdzisty; —, *ad.* fałdzisto; zmarszczony, pomarszczony.

Fa'ltstock, *sm.* nóż drewniany do karbowania od. fałdowania.

Fa'ltung, *f.* Fa'lten, *sn.*

Falz, *sf.* (Balz), *Jäg.* parzenie się dużych ptaków.

Falz, *sm.*, Fa'lze, *sf.* zagięcie, złożenie (arkusza); fałda; zakładka; —, *Bchb.* falc, wlepiony w książkę płatek papieru, do którego się przyklejają osobne kartki; — rowek, karb, rynienka, żłobek; wydrążenie w dłuż czego zrobione; — in einem Brette ꝛc., *Zm.* fuga, wyżłobienie w desce, w które się druga deska wpaja.

Fa'lzbein, *sn.* gładyszka, nóż z kości (do gładzenia złożonego papieru); Fa'lzbrett, *sn.* *Bchb.* deska, na któréj introligatorowie falcują arkusze.

Fa'lzeisen, *s.* Fa'lzmesser.

Fa'lzen, *Jäg.*, *s.* Ba'lzen.

Fa'lzen, *va.* *Bchb.* falcować; die Bogen — arkusze składać i zgięte miejsca gładzić; einen Brief — list złożyć i kością wygładzić; żłobkować; laskować; —, *Zm.* fugi wyrzynać (dla spajania); die Haut —, *Grb.* skórę skrobać. [składa, gładzi.

Fa'lzer, *sm.* *Bchb.* ten co falcuje,

Fa'lzhaken, *sm.* (beim Drechsler) falcak, żelazko do kręcenia dziur; Fa'lzhobel, *sm.* *Zm.* hybel do falcowania, do żłobkowania, robienia fug itd.; Fa'lzicht, *a.* rynienkowaty; Fa'lzig, *a.* wygięty, wyginany; Fa'lzmesser, *sn.* *Grb.* skrobaczka, żelazko do skrobania skór. [bowata.

Fa'lzziegel, *sm.* dachówka żło-

Familiä'r, *a.* familiarny, poufały; —, *ad.* poufale; Familiaritä't, *sf.* familiarność, poufałość.

Fami'lie, *sf.* familia, ród, rodzeństwo, rodzina, potomstwo; —, *Ng.* (der Pflanzen) zbiór jednakowych rodzajów roślin; aus einer alten — abstammen pochodzić z dawnéj familii; er ist mit seiner ganzen — gekommen przyszedł z całą familią (rodziną); keine — haben nie miéć potomstwa; Fami'lien-, *a.* familijny; Fami'liengelegenheit, *sf.* interes familijny; Fami'lienbegräbniß, *sn.* grób familijny; -lienfest, *sn.* uroczystość familijna; -liengru'ft, *f.* Fami'lienbegrä'bniß; -liengut, *sn.* (Fi'deicommi'ß) dobra familijne; dowiernoręctwo; -lienhau'pt, *sn.* ojciec familii od. rodziny; naczelnik familii; -lienkrei's, *sn.* grono familii; -lienra'th, *sm.* rada familijna; rodzinna rada; -lienstü'ck, *sn.* *Mal.* sprzęt familijny, obraz familijny; -lienvater, *sm.* ojciec familii; -lienvermögen, *sn.* majątek rodowy; -lienwappen, *sn.* *Wpk.* herb rodzinny; -lienzwi'st, *sm.* spór familijny.

Famo's, Famö's, *f.* Berü'chtigt; *Au'sgezei'chnet, *Vortre'fflich.

Fa'mulus, *sm.* famulus, pomocnik lekarza itd.; sługa, fagas.

Fana'tiker, *sm.* fanatyk, zapaleniec, zagorzalec (w rzeczach religijnych itd.); Fana'tisch, *a.* fanatyczny; Fanati'smus, *sm.* fanatyzm, zagorzalstwo.

Fand, s. Fi'nden.

Fanfaro'n, *sm.* fanfaron, wietrznik, samochwałca, junak; Fanfarona'de, *sf.* fanfaronada, przechwałki, chełpliwość.

Fang, *sm.* łapanie, łowienie; połów; obłów; auf den — ausgehen, *Jäg. etc.* iść na połów; er hat einen guten — gemacht dobry miał połów od. obłów; —, *Jäg.* pchnięcie kordelasem itd. (dzikiego zwierza); Fän'ge, *pl. Jäg.* kły dzika; szpony drapieżnych ptaków.

Fa'ngball, *sm.* piłka (do grania); — des Glücks dziecko szczęścia; Fa'ngebrief, Fa'ngbrief, *sm.* list gończy, zalecający schwytanie kogo; Fa'ngegeld, Fa'nggeld, *sn.* zapłata za złapanie kogo lub złowienie zwierzyny; Fa'ngeisen, *sn. Jäg.* łapka żelazna na zwierzęta; rohatyna (gatunek dzidy myśliwskiéj).

Fa'ngen, *va. irr.* (h.) (fange, fing, gefangen) łapać, złapać co; schwytać; einen Fuchs — złapać lisa; Fische — ryby łapać; ich muß ihn — muszę go dostać; Jemanden —, *złapać kogo, podejść go, dostać pod swoję moc, o szkodę przyprawić itd.; er hat sich mit seinen eigenen Worten gefangen, *sam się złapał własnemi słowami; sie hat ihn durch ihre Reize zu — gesucht, *chciała go złapać (złowić, usidlić) swemi wdziękami; den Rauch, Wind — dym, wiatr zamknąć w czém; sich — złapać się; Ort, wo sich der Wind fängt miejsce gdzie się wiatr zapiera; Feuer — zająć się, zapalić się; Grillen —, *mózg się suszyć; gefangen nehmen wziąć w pojmanie; wziąć, obrać w niewozłą; sich — lassen dać się złapać od. schwytać.

Fä'nger, *sm.* łapacz, chwytacz.

Fa'ngestrick, *sm.* powróz do łapania.

Fa'ngeta'g, *sm.* dzień, w którym się co złapie, złowi; es ist alle Tage —, *każdego dnia można co złowić.

Fa'ngmesser, *sn. Jäg.* (Hirschfänger) kordelas (myśliwski i leśniczy).

Fa'ngzahn, *sm. Zk.* kieł (u zwierząt jako służący do chwytania zdobyczy).

Fant, *sm.*, Fä'ntchen, *sn. dim.* mały człowieczek; mała figurka; młodzik, młokos, smerda.

Fantasie', Phantasie', *sf.* fantazya; Fantasi'ren, Phantasi'ren, *vn.* (h.) fantazyować, majaczyć, mieć przywidzenia; od rzeczy mówić; er fantasirt roi się komu po głowie; —, *Tk.* grać z głowy bez przygotowania; Fanta'st, Phanta'st, *sm.* dziwak; cudak, człowiek pełen urojeń; Fantasterei', Phantasterei', *sf.* dziwactwo; Fanta'stisch, Phanta'stisch, *a.* fantastyczny, cudaczny, dziwaczny; Fanto'm, Phanto'm, *sn.* fantom, widmo, straszydło; urojenie.

Fa'rbe, *sf.* farba; — reiben, *Mal.* farbę trzéć; etwas mit — überstreichen farbą co powlec; mit trockenen, nassen Farben malen, *Mal.* malować suchemi, mokremi farbami; einen Zeuch durch die — gehen lassen materyą w farbie umaczać; — kolor; die — geht aus kolor puszcza; die — fahren lassen puszczać, kolor tracić, blaknąć, pełznąć; die — halten trzymać kolor; *nie zmieniać się (w sposobie myślenia); *zawsze być jednakim (w przyjaźn itd.); die — verändern zmienić się (na twarzy, kolory stracić); — verlieren stracić kolory (zblędnąć, wybledną); Jemanden mit häßlichen Farben abmalen, *szkaradnie kogo odmalować, opisać, wystawić; einer Sache eine — anstreichen, geben, *ubarwić co; nadać dobry pozór; eine — ausspielen (im Kartenspiel) zadać jaki kolor, jaką maść; — bekennen (im Kartenspiel) dodawać do maści; — (Livree) barwa, liberya.

Fä'rbebrü'he, *sf.* rozczyn farbierski, farba rozpuszczona w płynie jakim; Fä'rbegerä'th, *sn.* sprzęty farbierskie; Fä'rbegi'nster, *sm. Ng.* janowiec farbierski; Fä'rbehau's, s. Färberei'; Fä'rbeho'lz, *sn. Ng.* drzewo farbierskie, do farbowania używane; Fä'rbeke'ssel, *sm.* kocioł farbierski; Fä'rbekrau't, *sn. Ng.* ziele farbierskie; Fä'rbeku'fe, *sf.* kadź farbierska; Fä'rbeku'nst, *sf.* sztuka farbierska.

Fa'rbelos, Fa'rblos, *a.* bez koloru, żadnego koloru nie mający.

Fa'rben-, Fa'rbig, *a.* kolorowy.

Fä'rben, *va.* farbować (sukno, wełnę, skórę, szkło itd.); sich — koloru dostawać; ukolorować; *barwić; gefärbte Freundschaft, *przyjaźń udana, *farbowane lisy; Fä'rben, *sn.*, Fä'rbung, *sf.* farbowanie.

Fa'rbenbre'tt, *sn. Mal.* paleta, piłatyk; Fa'rbenge'bung, *sf. Mal.* dawanie koloru; -benhändler, *sm.* kupiec farbami handlujący; -benka'sten, *sm. Mal.* pudełko z farbami, do farb, na farby; -benklavie'r, *sn.* kaleidoskop; -benkle'ckser, *sm. iron.* bohomaźnik, bazgracz; -benmi'schung, *sf. Mal.* mieszanie farb od. kolorów; łączenie kolorów (w obrazie jakim); koloryt, mieszanina kolorów; -benmu'schel, *sf. Ng. Mal.* muszla malarska; -benreiber, *sm.* ten co trze farby; -benspie'l, *sn.* rozmaitość kolorów; -benstein, *sm. Mal.* kamień do tarcia farb; -bensti'ft, *sm.* pastela, sucha farba; Fa'rbeo'fen, *sm.* piec farbierski.

Fä'rber, *sm.* farbierz, falbierz; Fä'rberin, *sf.* farbierka.

Fa'rberde, Fa'rb-E'rde, *sf.* farba ziemna, glinka.

Fär'berdi'stel, s. Be'rgscharte.

Färberei', *sf.* farbierstwo; farbiernia; -bergese'lle, Fä'rberju'nge, *sm.* czeladnik, chłopak farbierski; Fä'rbergra's, *sn. Ng.* rezeda farbierska, od. żółta; -berhandwerk, *sn.*, Fä'rberku'nst, *sf.* farbierstwo, farbierskie rzemiosło; -bermoo's, *sn. Ng.* mech skalny; -bermu'schel, *sf. Ng.* małż farbierski; -berpfrie'men, -bergi'nster, *sm. Ng.* janowiec farbierski; -berrö'the, *sf. Ng.* marzana farbierska; -berscha'rte, s. Be'rgscharte; -berwaid, *sm.* urzet siniło; farbownik farbierski; -berwau', s. A'ckerpfrie'men; -berwo'llkraut, s. Fa'belkrau't; -berwu'rzel, s. Fä'rberröthe.

Fä'rbesto'ff, *sf. Schdk.* farbnik.

Fä'rbezeu'g, *sn.* naczynia, sprzęty, materyały farbierskie.

Fa'rbig, *a.* kolorowy; rumiany (o twarzy itd.).

Fa'rblos, *a.* bez koloru.

Fa'rbrese'de, s. A'ckerpfrie'men.

Fä'rbung, *sf.* farbowanie, kolorowanie.

Fa'rce, *sf. Sb.* farsa, poema (osobliwie drama) śmieszne.

Fari'n, Fari'nzucker, *sm. H.* faryna, brudny cukier w kształcie mąki.

Farn, *sm.*, Fa'rnkraut, *Ng.* paproć; mit — bestandener Platz, Ort paprocina; Fa'rnkraut-, *a. Ng.* paprociany; Fa'rnkrautblä'tter, *sn. pl.* paprociane liście; Fa'rnkrautmä'nnlein, *sn. Ng.* paproć samiec; -krautwei'blein, *sn. Ng.* paproć samica; Fa'rnkrautstengel, -krautstiel, *sm.* paprocina; Farnwu'ndkraut, *sn. Ng.* bielica; bylica modna.

Fa'rre, *sm.* byk, wół.

Fä'rse, *sf. Ldw.* jałowica, jałówka; Fä'rsenka'lb, *sn. Ldw.* jałowiczka (cielę).

Fa'rzen, *vn.* (h.) wiatr puścić z siebie; wiatry puszczać, kurzyć; skurzyć się; Fa'rzen, *sn.* pierdzenie; Fa'rzer, *sm.* pierdziwilk, pierdzioch, pierdziel; Farzerei', s. Fa'rzen.

Fasa'n, *sm. Ng.* bażant; Fasa'n-, Fasa'nen-, *a. Ng. Jäg. Kk.* bażantowy; Fasa'nartig, Fasa'nähnlich, *a.* bażantowy; Fasa'nenbeize, Fasa'nenja'gd, *sf. Jäg.* polowanie na bażanty; Fasa'nengarten, *sm.*, -nengehege, *sn.*, -nenho'f, *sm.* s. Fasanerie'; Fasa'nenhah'n, *sm. Ng.* bażant samiec; -nenhaus, *sn.* izba dla bażantów; bażantarnia; -nenhe'nne, *sf.* -nenhuh'n, *sn.* bażancica; -nenkrau't, *sn. Ng.* wołownik od. orobek od. groch zajęczy wiosenny; -nenmei'ster, -nenwä'rter, -nenwi'rth, *sm. Jäg.* bażantarnik; -nerie', *sf. Jäg.* bażantarnia.

Faschi'ne, *sf. Kw.*, Faschi'nenko'rb, Scha'nzkorb, *sm.* faszyna, gać, chróst; Faschi'nenme'sser, *sn. Kw.* gnip, gnyp dla robienia faszyn; Faschi'nenwe'rk, *sn. Kw.* wiązanka z chrostu, faszyny.

Fa'sching, *sm.* zapust, zapusty, karnawał; *bachusy; den — feiern karnawałować; Fa'schings-, *a.* karnawałowy.

Fasci'kel, *sn.* fascykuł; zeszyt, [poszyt.

Faselei', *sf.* waryactwo; niedorzeczność; banialuki; androny, trzpiotostwo; Fa'seler, Fa'selgö'rge, Fa'selha'ns, *sm. iron.* człowiek bez zastanowienia; pół waryata; trzpiot, roztrzepaniec; gap; ciura; rura; bajarz; Fa'selha'ft, Fa'selig, *a.* trzpiotowaty; bez zastanowienia; jak postrzelony; Fa'seln, *vn.* (h.) oprosić się; ocielić się; ożrebić się; mówić od rzeczy; bzdurzyć; banialuki prawić; po trzpiotosku od. bez zastanowienia postępować, robić.

Fä'seln, *va.* nici wyciągać z materyi jakiéj; sich — strzępić się.

Fa'selna'ckt, *a.* nagi jak palec; koszuli na grzbiecie nie mający.

Fa'sen, *sm.*, Fa'ser, *sf.* nitka, niteczka; keinen trockenen Fasen (Faden) an sich, am Leibe haben ni suchéj nitki na sobie nie mieć; keinen ganzen — an sich haben nie mieć całego kawałka na sobie; —, *Ng.* (an Pflanzen) włókno (w roślinach); żyłka, prążek; strzępek; osmyk.

Fa'sen, s. Fä'seln. [Fa'sen.

Fa'ser, *sf.* włókno, żyłka; s. a.

Fä'serchen, *sn. dim.* włókienko; żyłka, włosek (u roślin); — der Wurzeln, *Ng.* kosmaciny, włochaciny korzeni; Fa'sericht, *a.* włoknowaty, do włókien podobny; Fa'serig, *a.* włóknisty, z włókien złożony; włochaty, kosmaty (sukno, korzeń, szypułka rośliny); faserige Wurzel, *Ng.* korzeń włóknisty.

Fä'sern, *va.* włókna z czego wyciągać; sich — na włókna się rozsypywać; Fa'serna'ckt, s. Fa'selna'ckt.

Fa'sig, *a.* (o materyach) taki że w nim nici znać; rzadki; żylasty (o mięsie).

Faß, *sn.* beczka (na wino, piwo itd.); faska (na masło itd.); drei Faß Wein, *Wb.* trzy beczki wina; nach dem Fasse schmecken beczką trącić; dem Fasse den Boden aus- od. einstoßen, *całą rzecz popsuć; es ist noch nicht in dem Fasse, worin es gähren soll, *dalekie to jeszcze rzeczy; *nie jedno tu jeszcze trzeba uprzątnąć, nim rzecz przyjdzie do skutku; volle Fässer klingen nicht, leere desto mehr, *dla tego dzwon głośny, że próżny, próżna beczka najbardziéj dzwoni; er hat noch etwas bei mir im Fasse, *ma jeszcze ze mną na pieńku; Faß-, *a.* beczkowy; Fa'ßband, *sn.* obręcz na beczkę; Fa'ßbier, *sn.* piwo beczkowe; Fa'ßbinder, *sm.* bednarz; s. a. Bö'ttcher; Fa'ßbindera'rbeit, *sf.* robota bednarska; bednarstwo; Fa'ßboden, *sm.* dno od beczki od. do beczki; Fa'ßbohrer, *sm.* świder do wiercenia dziór w beczkach; Fa'ßbrücke, *sf.* most z pływających beczek; Fa'ßbutter, *sf.* masło faskowe, w faskach trzymane.

Fä'ßchen, *sn. dim.* faska, beczułka; baryłka; antałek; sądek.

Fa'ßdaube, *sf.*, Faß'stab, *sm.* klepka do beczki.

Fa'ssen, *va.* uchwycić, ująć kogo lub co; den Topf beim Henkel — wziąć garnek za ucho; Jemanden bei der Hand — wziąć kogo za rękę; Jemanden bei den Haaren — wziąć kogo za włosy; etwas mit den Zähnen — uchwycić co zębami; etwas, Jemanden in die Augen —, *wzrok zwrócić na co, na kogo; einen Hasen —, *Jäg.* zająca dobrze wziąć na cel; etwas zu Herzen — wziąć co do serca; Jemanden beim Worte, bei seinem Versprechen — wziąć kogo za słowo; Jemanden an od. bei seiner schwachen Seite —, *w słabą stronę komu trafić; uchwycić go za słabiznę; — (einfassen) oprawić; einen Stein in Gold — oprawić kamień w złoto; gefaßte Steine kamienie oprawiane; —, *Bw.* cembrować; wléwać, zléwać w co; Bier, Wein — piwo, wino zléwać na beczki; Korn — żyto zsypywać w worki; — mieścić, zmieścić, pomieścić (w sobie); dieses Gefäß faßt zehn Quart to naczynie mieści 10 kwart; das Zimmer wird so viel Gäste nicht — ten pokój nie pomieści tyle gości; die Freude ist zu groß, als daß ich sie — kann, *radość jest za nadto wielka, abym ją mógł objąć; — (begreifen, verstehen) pojmować; schnell, leicht —, *prędko, łatwo pojmować; das kann der Verstand nicht —, *tego rozum pojąć (objąć) nie może; er hat Alles gut gefaßt, *wszystko dobrze pojął, objął, zrozumiał; ich kann seinen Vortrag nicht — nie mogę pojmować, rozumiéć jego wykładu; es faßte (ergriff, überfiel) mich ein plötzlicher Schauder nagły dreszcz mnie przejął; etwas kurz — (wenig Worte machen) wyrazić co krótko, zamknąć w niewielu słowach; — powziąć; einen Gedanken — powziąć myśl; einen Entschluß, Vorsatz — powziąć zamiar; Liebe zu Jemandem, Haß gegen Jemanden — powziąc miłość, nienawiść ku komu; Unwillen wider Jemanden — pówziąć gniew na kogo, rozgniewać się nań; Muth, ein Herz —, *nabrać serca, *nabrać dobréj myśli; sich — uchwycić się czego; — (zu sich kommen) przyjść do siebie; uspokoić się; upamiętać się; pomiarkować sie; ich kann mich vor Zorn, vor Betrübniß nicht —, *takim zły, zmartwiony, że się uspokoić, upamiętać nie mogę; sich im Zorn nicht — können nie módz się pohamować w gniewie; sich in Geduld —, *spokojnym być na co; cierpliwie co znosić; sich kurz — krótko mówić, pisać, wyrażać się; sich gefaßt machen, *przygotować się na co, od. do czego; gotów być.

Fä'sserweise, *ad.* beczkami od. na beczki.

Fa'ßfaul, *a.* beczką trącący, śmierdzący; Fa'ßhahn, *sm.* kurek; Fa'ßholz, *sn.* drzewo beczkowe, zdatne na beczki; Fa'ßhefen, *sf. pl.* drożdże beczkowe; Fa'ßlich, *a.* łatwy do pojęcia, *jasny, *zrozumiały; Jemandem etwas — machen ułatwić komu zrozumienie czego, wyjaśnić mu co; Fa'ßlichkeit, *sf.* pojętność, łatwość, jasność, zrozumiałość; Fa'ßpech, *sn.* smoła do wylewania beczek; Fa'ßreif, Fa'ßreifen, *sm.* okręcz; Fa'ßspund, *sm.* szpunt.

Fa'ssung, *sf.* osadzenie, oprawa, osada (drogich kamienie); — des Bieres zléwanie piwa w beczki; — eines Entschlusses powzięcie zamiaru; — (Besonnenheit, Gemüthsruhe, Kaltblütigkeit) *przytomność umysłu; *zimna krew, *determinacya; außer — kommen, die — verlieren, *stracić przytomność umysłu, zimną krew; zmięszać się; Jemanden aus der — bringen, *pomięszać od. zmięszać kogo; mit — sein Schicksal erwarten z determinacyą oczekiwać swego losu.

Fa'ssungsga'be, -ngskra'ft, *sf.*, -ngsvermögen, *sn.* pojętność; pojętliwość; władza od. zdolność, dar pojmowania; mit schneller Fassungskraft begabt pojętny; -ngslo's, *a.* bez przytomności; zmięszany.

Fa'ßwaare, *sf.* towar w beczkach przychodzący.

Fa'ßweise, s. Fä'sserweise.

Fast, *ad.* prawie, niemal, bez mała; o mal, o mało; nieledwie; ledwie nie; ich wäre — selbst gefangen worden sam o mal schwystanym nie wstał; s. a. Beina'he, Zie'mlich.

Fasta'ge, *sf. H.* baryłka; Oel-Fastage baryłka z oleju.

Fa'sten, Fa'ste, *sf.* post, poszczenie; czas poszczenia; wielki post; die Fasten (od. das Fasten) beobachten, *Kg.* post zachowywać; mitten in den Fasten wśród postu; es ist leicht vom Fasten predigen, wenn man satt ist, *łatwo o poście rozprawiać, kiedy się kto naje; *syty głodnemu nie wyrozumie; wälsche Andacht u. deutsche Fasten gelten eine Bohne, *polski most, niemiecki post, włoskie nabożeństwo, wszystko to błazeństwo; vierzigtägige —, *Kg.* czterdziestodniowy pust; mięsopust; Fa'sten, *vn.* (h.) pościć, jeść z postem; nie jeśdź wcale; Fasten ist nicht Brod sparen, *post nie oszczędza chleba, *kiedy się kto wypości, tém więcéj potém je; Fa'sten, *sm.* poszczenie; Fa'stena'bend, *sm. Kg.* ostatki (zapust); ostatni wtorek; Fa'stenbäcker, *sm.* piekarz razowy chléb przedający; Fa'stengebe't, *sn.* modlitwa w czasie postu; Fa'stenmä'ßig, *a.* postny; Fa'stenpredigt, *sf. Kg.* kazanie postne, w czasie wielkiego postu miane, na wielki post; -nprediger, *sm. Kg.* kaznodzieja w czasie postu każący; -nsonntag, *sm. Kg.* niedziela postna od. postu; -nspeise, *sf.* postna potrawa; -nzeit, *sf. Kg.* czas postu.

Fa'ster, *sm.* poszczący; zachowujący post; heut ein —, morgen ein Fresser, *dziś pościciel, jutro żryciel.

Fa'stnacht, *sf. Kg.* ostatni wtorek zapustny; ostatki; s. a. Fa'sching; große, od. alte —, *Kg.* pierwsza niedziela zapustna; Fa'stnachtsbrüder, *sm. pl.* *bachusowi bracia; Fa'stnachtslu'stbarkeit, *sf.* zabawa, hulanka, maskarada zapustna; kulig; Fa'stnachtsna'rr, *sm.* maszkaradnik zapustny; *arlekin, kuglarz; Fa'stnachtsschmau'ß, *sm.* bankiet zapustny; Fa'sttag, *sm.* post, dzień w którym się je z postem.

Fa'ta-morga'na, *sf. Ntl.* (Luftspiegelung) widmo powietrzne.

Fata'l, *a.* fatalny; nieprzyjemny, niegodziwy; Fatali'smus, *sm.* fatalizm, wiara w przeznaczenie; Fatali'st, *sm.* fatalista, wierzący w przeznaczenie; Fatalitä't, *sf.* fatalność, niemiłe, przykre zdarzenie.

Fati'gue, *sf.* fatyga; Fatiga'nt, *a.* fatygujący, trudzący; Fatigui'ren, *va.* fatygować; sich — (sich langweilen, sich ermüden) fatygować się.

Fa'tum, *sn.* fatum, przeznaczenie; Fa'ta, *pl.* wypadki; zdarzenia; fata.

Fau'chen, *vn.* (h.) parchać, pluć, sykać (o kocie, kiedy psa obaczy).

Faul, *a.* zgniły (drzewo, jabłko, itd.); spruchniały, zbutwiały (drzewo, ząb); stęchły, zatęchły (jaje); zepsuty (mięso, ząb); śmierdzący (mięso, woda); fauler Geruch, Geschmack zgniły zapach, smak; faul schmecken, riechen zgnilizną trącić; faule Fische, *rzecz podejrzana; *moma nieszczéra, podstępna; *wykręty, wybiegi, podstęp; *nieczysty interes; *farbowane lisy; faules Geschwätz, *gadanina niedorzeczna; *duby; *androny; faul (träge, unthätig) leniwy; sich auf die faule Seite legen, *lenistwu się oddać; faule Bäuche, *brzychy leniwe; faul sein zu etwas lenić się do czego; der Faule leniwiec; faules Eisen, *Httk.* żelazo przepalone; faules Gebirge, *Bw.* kamień kruchy; fauler Gang, *Bw.* chodnik leniwy (po którym powoli trzeba chodzić).

Fau'lbaum, *sm. Ng.* szakłak kruszyna.

Fau'lbett, *sn.* sofa do leżenia.

Fäu'le, s. Fä'ulniß.

Fau'le Gre'te, *sf. Ng.* (Pflanze) szaleń blekot; psia pietruszka.

Fau'len, *vn.* (h.) gnić.

Fau'lenzen, *vn.* (h.) zgnilizną trącić (w smaku lub zapachu); — próżnować; Fau'lenzer, *sm.* próżniak; Faulenzerei', *sf.* próżniactwo.

Fau'lfieber, *sn. Hlk.* gorączka zgniła, gnijna.

Fau'lflecken, *sm.* plama wygniła od wygnicia; Fau'lfleckig, *a.* nagniły; plamy mający.

Fau'lheit, *sf.* lenistwo; gnuśność, zgnilstwo.

Fau'licht, *a.* trochę nagniły; — schmecken, riechen zgnilizną trącić.
Fau'lig, *a.* nagniły.
Fau'lkrankheit, *sf.* *Hlk.* choroba gnijna; *choroba próżniacka.
Fäu'lniß, *sf.* zgnilizna; in — gerathen, übergehen zacząć gnić.
Fau'lpfründe, *sf.* beneficyum bez obowiązku. [(zwierz).
Fau'lthier, *sn.* *Ng.* leniwiec
Faum, Fäu'men, s. Schaum, Schäu'men.
Faust, *sf.* pięść; kułak; eine — machen pięść zrobić; ręka (kiedy jest w pięść złożona); mit dem Degen in der — z orężem w ręku; die Arbeit geht gut von der —, *robota idzie od ręki; aus freier — z wolnéj ręki (kupić); in die — (in's Fäustchen) lachen, *śmiać się ukradkiem; *tajemnie się radować; das paßt, wie die — auf's Auge, *to tak się stósuje, jak pięść do nosa; das Pferd von der — anspringen lassen konia puścić z kopyta (w galop); Faust-, *a.* ręczny.
Fäu'stchen, *sn.* *dim.* piąstka, mała pięść; in's — lachen, s. Faust.
Fau'stdegen, *sm.* sztylet; Fau'stdick, *a.* gruby jak pięść; er hat es — hinter den Ohren, *filut z niego wierutny; *tęgiego dyabła nosi w kapturze.
Fäu'stel, *sm.* żelazny młotek.
Fau'sthammer, *sm.* młotek ręczny; Fau'sthandschuh, *sm.* rękawica bez palców; Fau'stkampf, *sm.* bitwa na kułaki; Fau'stkämpfer, *sm.* baxer, kułacznik, pięściarz.
Fäu'stling, *sm.* kij; kijek; s. a. Fau'sthandschuh; Fau'stpfand, *sn.* zastawa ruchoma; zastawa fantu; Fau'stpinsel, *sm.* pędzel mularski; Fau'strecht, *sn.* *Gsch.* *prawo mocniejszego; Fau'stsäge, *sf.* *Zm.* piła ręczna; Fau'stschlag, *sm.* kułak, pięść (uderzenie kułakiem); Jemanden mit Faustschlägen tractiren pięściami kogo częstować; Fau'ststange, *sf.* kij ręczny; Fau'ststock, s. Fäu'stling.
Favorisi'ren, s. Begü'nstigen.
Favori't, *sm.* faworyt, ulubieniec; Favori't-, Favori'ten-, *a.* faworytalny, faworytny; Favori'tin, *sf.* faworyta, faworytka; ulubiona.
Fa'xen, *sf. pl.* figiel, figly, fochy, ceregiele; — machen głupstwa robić; Fa'xenmacher, *sm.* figlarz, figlarzyk; Fa'xenmacher-, *a.* figlarny, figlarski; Fa'xenmacherei', *sf.* figlarstwo; Fa'xenmacherin, *sf.* figlarka.
Faya'nce, Faye'nce, s. Fa'jence.
Februa'r, *sm.* Luty; Februa'r-, Februa'rs-, *a.* lutniowy, lutowy.
Fe'chtboden, *sm.* szermiernia, sala fechtarska od. do czermowania; Fe'chtdegen, *sm.* szpada do fechtowania; Fe'chteisen, *sn.* rapir; Fe'chten, *vn. irr.* (h.) (fechte, focht, gefochten) fechtować się; — (kämpfen) walczyć, bić się; für das Vaterland — walczyć się za ojczyznę; mit der Feder, mit Worten —, *szermować piórem, gębą; mit den Händen —, *machać, rzucać rękami; — (betteln) żebrać; —, *va. irr.* (h.): eine Schlacht — odbyć bitwę; Fe'chter, *sm.* fechtarz, szermierz; Fe'chter-, *a.* szermierski; Fe'chterstreich, *sm.* wybieg od. obrot szermierski, filuterny, podstępny; fortel fechtarski; Fe'chthandschuh, *sm.* rękawica szermierska; Fe'chthaus, *sn.* szermiernia; Fe'chtkunst, *sf.* sztuka szermierska, fechtarska, krzyżowa; Fe'chtmeister, *sm.* fechtmistrz; Fe'chtschule, *sf.* szkoła szermierska, fechtarska, fechtowania; Fe'chtstunde, *sf.* lekcya fechtowania; Fe'chtübung, *sf.* ćwiczenie się w fechtowanie.
Fe'der, *sf.* pióro (überhaupt); — (Styl, schriftlicher Ausdruck) styl, pisanie, pismo; die Federn pióra; pierze; skrzydła; einem Vogel die Federn ausrupfen ptakowi pierze wyskubać; an den Federn erkennt man den Vogel, *znać ptaka z pierza; *poznać pana po cholewach; mit fremden Federn fliegen, *na cudzych skrzydłach latać; *cudzemi nogami chodzić, *cudzą robotą się zastawiać; sich mit fremden Federn schmücken, *w cudze piórka się stroić, *cudzą zasługę sobie przyznawać; fliegen wollen, ehe die Federn gewachsen sind, *chcieć latać nim skrzydła urosną, *porywać się na co nie mając jeszcze sił lub zdolności po temu; eine — schneiden, zuspitzen, abkippen pióro zatemperować, zakończyć, przyciąć; sich mit der — seinen Unterhalt verdienen z pióra się utrzymywać; das ist aus seiner — (geflossen), *to wyszło z (pod) jego pióra, *on jest autorem tego; er hat, führt eine geschickte —, *wprawne od. zręczne ma pióro; eine spitzige, beißige —, *pióro ostre, gryzące (sposób pisania dokuczliwy); Jemandem etwas in die — sagen poddawać komu pod pióro, dyktować; ich kann es der — nicht anvertrauen, *nie mogę tego powierzyć pióru; Jemandem die — führen, *kierować czyim piórem; ich habe noch ein Werk unter der —, *mam jeszcze jedno dzieło (pismo) w robocie; ein Mann von der —, *człowiek naukowy; *literat; alles, was Federn hat, fliegt, *co ma skrzydła, to lata; Federn ausrupfen pióra wyskubać; Federn, *pl.* (Gefieder; *Betten): pierze; pościel, bety; Jemanden aus den Federn jagen, *wygnać kogo z betów; —, *Mech.* sprężyna (w zegarku, zamku itd.); resor; Canape, Wagen auf Federn, *Mech.* kanapa na sprężynach; powóz na resorach; —, *Jäg.* (Schwanz der Vögel, der Thiere) ogon (u zwierza); szczeć; — każda rzecz podobna do pióra lub sprężyny.
Fe'deraglei, *sf.* *Ng.* (Pflanze) rutka orlikoliściowa; Fe'deralau'n, *sm.* *Ng.* ałun pierzasty, rodzimy; Fe'deraa'nschuß, *sm.* *Ntl.* *Schdk.* krystalizacya w kształcie piórek; Fe'derartig, *a.* do pióra podobny; piórowaty; Fe'derba'll, *sm.* piłka pierzem wypchana; wolant (do grania); —, *Ng.* (Pflanze) piórnik od. orlan kłosowy; Fe'derbe'sen, *sm.* miotełka z piór; -derbe'tt, *sn.* pościel z pierza; -derbla'tt, *sn.* blaszka na któréj sprężyna w zamku osadzona; -derblume, *sf.* kwiat z piór od. z pierza zrobiony; -derbüchse, *sf.* piórnik, (na pióra do pisania); -derbürste, *sf.* szczotka z pierza; -derbu'sch, *sm.* czub (na głowie ptaka); pęczek z piór; kita, kitka, pióropusz; -derchen, *sn. dim.* piórko; Jemandem ein — abpflücken, *łatkę komu przypiąć; -dere'rz, *sn.* *Bw.* piórokrusz; -derfe'chter, *sm.* *szermierz na pióra; *łubiący spory literackie; -derfüßig, *a.* mający nogi pierzem obrosłe; -derhaken, *sm.* *Mech.* haczyk do sprężyny (w zamku u strzelby); -derhandel, *sm.* handel pierzem lub piórami (do pisania); -derhändler, *sm.* handlujący piórami lub pierzem; -derha'rt, *a.* sprężysty; elastyczny; -derha'rz, *sn.* *Ng.* żywica sprężysta; -derhau's, Fe'dergehäu'se, *sn.* (in den Uhren) bębenek, walec bębenkowaty, w którym się sprężyna osadza; -derhu't, *sm.* kapelusz z piórem; kapelusz piórkami obszywany; -dericht, *a.* pierzasty; -derig, *a.* spierzony, opierzony; Jemanden od. sich — machen opierzyć kogo, się; -derkie'l, *sm.* dudka, pipka, pieniek u pióra; -derkissen, *sn.* poduszka pierzem wypchana; -derkra'ft, *sf.* sprężystość; -derkräftig, *a.* sprzężysty, elastyczny; -derkraut, *sn.* *Ng.* piórnik, orlan; krocień; -derkrie'g, *sm.* *wojna pismienna od. na pióra; -derlappen, *sm.* *Jäg.* pióra na sznurze rozwieszone (dla straszenia zwierza); -derlecker, *sm.* (Federwischer) gryzipióro, pismak; -derlei'cht, *a.* lekki jak piórko; -derlesen, *sn.* zbieranie piórek od. pierza; *korowody, ceremonie; ohne vieles —, *bez wielkich korowodów; kein Federlesen(s) machen nie robić korowodów; nicht viel Federlesens machen, *nie wiele ceremonii robić, *nie długo się namyślać; -derleser, *sm.* *korowodnik, *nudziarz; -derlos, *a.* bez pierza; nie mający pierza (na sobie); -dermesser, *sn.* scezoryk; -dermütze, *sf.* czapka pierzem wysłana.
Fe'dern, *vn.* (h.) pierzyć, pierze z siebie puszczać; sich — pierzyć się (o ptakach).
Fe'dernelke, *sf.* *Ng.* gwoździk pierzasty; -derpfühl, s. Fe'derkissen; -derpo'se, s. Fe'derkie'l; -dersa'lz, *sn.* *Ng.* *Schdk.* sól pierzasta; -derschachtel, *sf.* piórnik (w kształcie pudelka); -derschleife, *sf.* oskrobiny z piór; -derschleißer, *sm.*, -derschleißerin, *sf.* ten który, ta która pierze drze; -derspiel, *sn.* gra w kardynały; -derspule, s. Fe'derkiel; -derstäuber, s. Fe'derhändler; Fe'derbesen; -derstri'ch, s. Fe'derzu'g; -dervieh, *sn.* drob (kury, kaczki itd.); -derwaage, *sf.* prześmian ze sprężyną; -derwildpret, *sn.* *Jäg.* *Kk.* dzikie ptastwo; -derzeichnung, *sf.* rysunek piórem zrobiony; -derzu'g, *sm.* pociąg pióra; etwas mit Einem — vernichten, *zniszczyć co jednym pociągiem pióra.
Fee, *sf.* *Myth.* czarnoksiężnica, czarodziejka, wiedma; Feen-, *a.* *Myth.* *czarnoksięski, czarodziejski; dziwny; Fee'nhaft, *a.* dziwny jakby z czarodziejskich czasów; Fee'nkönigin, *sf.* *Myth.* królowa czarnoksiężnic od. czarodziejek; Fee'nmährchen, *sn.* *Litt.* powieść czarnoksięska; powiastka o wieszczkach; Fee'nreich, *sn.* *Myth.* kraj czarnoksięski; Fee'nwelt, *sf.* *świat czarnoksięski; Feerei', *sf.* czarnoksięstwo.
Fe'ge, *sf.* czyszczenie, wymiatanie; narzędzie do tego; Fe'gefeuer, *sn.* *Kg.* czyściec; Fe'gefeuers-, *a.* *Kg* czyścowy, czyszczowy. [ka.
Fe'gehader, Fe'gelappen, *sm.* ścierFe'gen, *va.* czyścić, zamiatać (pokój), wymiatać (komin), obmiatać; das Getreide —, *Ldw.* czyścić zboże, młynkować zboże; Jemanden —, *wytrzéć komu kapitułę; Jemandem den Beutel —, *wypróżnić komu kieszeń;

Fe'ger, *sm.* czyściciel; wymiatacz; zamiatacz; Fe'gsel, *sn.* wymiotki; śmiecie; Fe'gung, *sf.* czyszczenie; zamiatanie; wymiatanie.

Feh'de, *sf.* (jawna) nieprzyjaźń; poróżnienie; zwaśnienie; zerwanie przyjaźni; mit Jemandem in — leben żyć z kim w nieprzyjaźni; Jemandem — bieten zerwać z kim przyjaźń; wyzwać go po nieprzyjacielsku; spór z nim zacząć; wojnę mu wydać; es ist zwischen ihnen zur offenen — gekommen przyszło między nimi do otwartéj wojny; Feh'de-, *a.* odpowiedny, odpowiedzialny; Feh'debrie'f, *sm.* list wypowiadający przyjaźń, zapowiadający wojnę, wyzywający do sporu, do walki, na pojedynek; Feh'debriefbringer, *sm.* (Carte'llträger) odpowiedny poseł; Feh'deha'ndschuh, *sm.* rękawiczka wyzywająca do walki; *wyzwanie do sporu.

Fe'he, *sf.* popielica, wiewiórka syberyjska; skórka z niéj.

Fehl, *sm.* (Fehler, Mangel) wada; ustyrk, postérk; przywara, utknienie; niedostatek, błęd; Fehl, *ad.* omylnie, daremnie; źle, fałszywie, błędliwie; na próżno; — gebären niewcześnie porodzić; — gehen, reiten, fahren mylną ob. fałszywą drogą iść, jechać; — schießen źle strzelić, schybić, nie trafić; — schlagen źle uderzyć; nie udać się, nie pójść po myśli; Alles schlägt mir — nic mi się nie udaje; *wszystko mnie zawodzi; auch diese Hoffnung schlug — i ta nadzieja mnie zwiodła; *i na téj nadziei zawiodłem się; — treffen źle trafić, chybić (strzelając, rzucając do czego); ich wandte mich an ihn, habe aber — getroffen, *udałem się do niego, alem źle trafił; — treten źle stąpić, potknąć się; Feh'lbar, *a.* mogący zbłądzić; omylny, chybny; Feh'lbarkeit, *sf.* omylność, chybność.

Feh'lbitte, *sf.* prośba bezskuteczna; eine — thun daremnie prosić; wenn ich mich mit diesem Anliegen an Sie wende, glaube ich keine — zu thun udając się w tym interesie do Pana, sądzę że nie uchybię celu méj prośby; lassen Sie mich keine — thun nie odmawiaj Pan skutku méj prośby; eine — thun daremnie, bezskutecznie co prosić, *nie otrzymać prośby.

Feh'len, *vn.* (h.) chybić, nie trafić do celu (strzelając, rzucając); chybić w czém, zbłądzić, błąd zrobić; in einer Vermuthung — omylić się, pomylić się w domyśle; ich habe darin gefehlt, daß ich &c. w tém uchybiłem, zbłądziłem, żem itd.; gegen Jemanden — uchybić komu; gegen etwas — uchybić przeciw czemu; — (sündigen) zgrzeszyć; gegen das Gesetz — zgrzeszyć przeciw prawu; aus Unwissenheit — (sündigen) zgrzeszyć z niewiadomości; des Weges — chybić drogi; — brakować, niedostawać; zbywa na czém; es — noch drei Thaler brakuje jeszcze trzech talarów; dein Bruder fehlt noch jeszcze twego brata brakuje; das hat mir noch gefehlt tego mi jeszcze brakowało; was fehlt dir? co ci brakuje? es fehlt mir nichts nic mi nie brakuje; *jestem zdrów; ihm fehlt immer etwas zawsze mu coś jest; einer Sache — nie zająć się czém, nie wziąć się do czego; zaniedbać czego; etwas kann nicht — co musi nastąpić, stać się; nie obejdzie się bez tego; es kann ihm nicht — co musi kogo spotkać; es fehlt Jemandem an etwas brakuje, nie dostaje komu czego; zbywa komu na czém; am guten Willen fehlt es mir nicht, aber am Glück na chęci mi nie zbywa, ale nie mam szczęścia; an mir soll es nicht — na mnie nie będzie zbywać, *ja swoje zrobię; *ja się do tego przyłożę ile mogę; an meinem Fleiße soll es nicht —, ich werde es an meinem Fleiße nicht — lassen na pilności mojéj zbywać nie będzie; ich habe es an Dankbarkeit nicht — lassen nie zaniedbałem okazać wdzięczności; laß es an dir nicht — niech przez twoję niedbałość rzecz nie cierpi zwłoki; es fehlte wenig (nicht viel), so wäre er gefallen, od. daß er fiel nie wiele brakowało, a byłby upadł; kein Haar fehlte, daß er fiel o włos że nie upadł; weit gefehlt! bardzo się mylisz! *bynajmniéj; *całe się rzecz ma inaczéj; weit gefehlt, mich von meinem Vorsatz abzubringen, bestärkte er mich sogar darin nie tylko mnie nie odwiódł od przedsięwzięcia, ale mnie owszem w niém utwierdził; es kann nicht — nie chybi co; nie obejdzie się bez czego; co musi nastąpić; es konnte nicht —, daß er nicht bestraft werden sollte musiał być ukarany; —, *va.* (Verfehlen): den Hasen —, *Sw.* chybić zająca, nie trafić go.

Feh'ler, *sm.* błąd; uchybienie w czém; einen — im Schreiben, in der Rechnung machen, begehen popełnić błąd w pisaniu, w rachunku; die Zeichnung, Schrift hat viele — w tym rysunku, piśmie wiele jest błędów, omyłek; Jemandem einen — verzeihen błęd komu wybaczyć; Jemandem etwas als — annehmen (anrechnen) za błąd komu co uważać; — wada (fizyczna); — im Auge wada w oku; er hat viele — an sich ma wiele wad w sobie; er hat den —, daß er zu gut ist tę ma wadę, że jest za dobry; — (beim Billardspiel) feler (w grze bilardu).

Feh'lerfrei', *a.* wolny od błędów; bez wady (człowiek, pismo); bezbłędny; poprawny (druk); ganz — bez żadnéj wady; bez żadnego błędu; -lerha'ft, *a.* błędny, błędy w sobie mający; pełen wad; fehlerhafter Styl, *Spl. Litt.* styl niepoprawny; —, *ad.* fałszywie; mylnie; błędnie; Fehlerhaftigkeit, *sf.* błędność; wadliwość; zdrożność; Feh'lervo'll, *a.* pełen błędów.

Feh'lfahren, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (fahre fehl, fuhr fehl, fehlgefahren) zbłądzić jadąc; Feh'lführen, *va.* źle prowadzić; Feh'lgebären, s. u. Fehl; Feh'lgeburt, *sf.* poronienie; Feh'lgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe fehl, ging fehl, fehlgegangen) zbłądzić, zejść z drogi; Feh'lgreifen, *vn. irr.* (h.) (greife fehl, griff fehl, fehlgegriffen) źle imać, źle chwytać, zbłądzić chwytając; *omylić; Feh'lgriff, *sm.* omyłka, zawód, błąd, uchybienie; Feh'ljahr, *sn.* rok nieurodzajny; Feh'lreiten, *vn. irr.* (s.) (reite fehl, ritt fehl, fehlgeritten) mylną drogą jechać; Feh'lschießen, s. Feh'ltreffen; Feh'lschlagen, *vn. irr.* (s.) (schlage fehl, schlug fehl, fehlgeschlagen) źle uderzyć, nie udać się, nie pójść się po myśli; fehlgeschlagener Versuch chybne doświadczenie; ihre Hoffnung schlug fehl ominęła ich nadzieja; Feh'lschlagen, *sn.* chybienie, omylenie; Feh'lschließen, *vn. irr.* (h.) (schließe fehl, schloß fehl, fehlgeschlossen) źle wnioskować; Feh'lschluß, *sm. Philos.* wniosek błędny, chybny; Feh'lschnitt, *sm.* zacięcie chybione; Feh'lschritt, *sm.* fałszywy krok; Feh'lschuß, *sm.* wystrzał chybiony; Feh'lstelle, *sf. Ldw.* golizna; Feh'lstoß, *sm.* chybione pchnięcie ob. uderzenie; Feh'ltreten, s. u. Fehl; Feh'ltritt, *sm.* potknienie się; uchybienie, ustąpienie z drogi; ustyrk, *błąd, *omyłka; Feh'lwerfen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (werfe fehl, warf fehl, fehlgeworfen) źle rzucić; rzucić na próżno; Feh'lwurf, *sm.* rzucenie na próżno.

Fehm, *sf.*, Feh'mgericht, *sn. Gsch.* sąd ob. trybunał tajemny (w sprawach gardłowych); Feh'mrecht, *sn. Gsch.* prawo sądu tajemnego; Feh'mrichter, *sm. Gsch.* członek sądu tajemnego.

Feh'rücken, *sm.* grzbiet popielicy; Feh'wamme, *sf.* brzuch popielicy; podbrzuszna skórka popielicy.

Fei, s. Fee.

Fei'er, *sf.* zawieszenie czynności; — der Gerichte, *Rw.* (Gerichtsferien) zawieszenie czynności sądowych; — uroczysty obchód (święta, nowego roku, imienin); — uroczystość (religijna lub domowa, familijna); Fei'erabend, *sm.* fajerabend, wypoczynek wieczorny po całodziennéj pracy; spoczynek; spoczynek wieczorny; — machen wypoczywać po całodziennéj pracy; przestać robić; Fei'erabendarbeit, *sf.* robota wieczorna po odbyciu obowiązkowéj; Fei'erglocke, *sf.* dzwon, którym do spoczynku po wieczornéj pracy wzywają; *dzwonienie na koniec pracy; Fei'erkleid, *sn.* suknia świąteczna; strój uroczysty; Fei'erlich, *a.* uroczysty; solemny; —, *ad.* uroczysto, uroczyście; einen Tag — begehen obchodzić dzień jaki; Jemandem etwas — versprechen, verheißen przyrzec co komu; Fei'erlichkeit, *sf.* uroczystość; uroczysty obrzęd, ceremonia; die Krönung wurde mit vielen Feierlichkeiten vollzogen koronacya odbyła się z wielu ceremoniami; — einer Handlung, einer Rede uroczyste odbywanie się czynności jakiéj; uroczysty ton mowy.

Fei'ern, *vn.* (h.) świętować; odpoczywać; nach der Arbeit — odpoczywać po pracy; nic nie robić, próżnować; wegen Mangel an Arbeit — nic nie robić dla braku roboty; die Bäcker, die Schneider, die Kaufleute — heute dziś piekarze nie pieką, krawcy nie robią, kupcy nie sprzedają; der Acker feiert, *rola wypoczywa (ugoruje); das Capital feiert, *H.* kapitał próżnuje, *leży bez użytku; da ist nicht zu —, *tu nie ma się co ociągać; —, *va.* obchodzić (z uroczystością); die Weihnachten — obchodzić z uroczystością boże narodzenie; den Geburtstag — obchodzić z u. urodziny; — chwalić, cześć oddawać; ich will — den Herrn, *chwalić będę Pana (Boga); wir — den Ewigen, *cześć oddajemy przedwiecznemu; den Aufgang der Sonne, den Frühling — radośnie witać wschód słońca, wiosnę; poświęcać.

Fei'ern, s. Feierung.

Fei'erschmuck, *sm.* strój na dni uroczyste; Fei'erstunde, *sf.* godzina

wolna od pracy; Fei'ertag, *sm.* święto; dzień świąteczny; dzień od pracy od. od zatrudnień wolny; sich einen — machen, *święto sobie zrobić; Jemandem einen — geben dać komu święto, uwolnić go na cały dzień od pracy; Feiertä'glich, *a.* świąteczny; Fei'ertags-, Fei'ertägig, *a.* odświętny; Fei'ertagskleid, *sn.* suknia świąteczna od. od święta.

Fei'erung, Fei'er, *sf.*, Fei'ern, *sn.* obchodzenie, święcenie, świętowanie; Fei'erzu'g, *sm. Kg. etc.* procesya.

Fei'fel, *sm. Hlk.* gruczoły szkapie (choroba); myszy, myszki końskie.

Feig, Fei'ge, *a.* płochy, gnusny; tchurzliwy; pierzchliwy; bojaźliwy; feige Memme, *iron.* nikczemny tchurz; feiges Herz serce lękliwe; Fei'ger, *sm.* tchurz, lękliwiec.

Fei'gbohne, *sf. Ng.* łubin; słonecznik strączysty.

Fei'ge, *sf. Ng.* figa; pięść; Jemandem die — weisen, *pięść komu pokazać; pięścią mu grozić; Fei'gen-, *a. Ng.* figowy; Fei'genbaum, *sm. Ng.* figowe drzewo; figa; -genbla'tt, *sn.* liść figowy; -gendrossel, -genschnepfe, *sf.*, -genfresser, -genpicker, *sm. Ng.* figojadka (ptak); -gengarten, *sm.* ogród figowy; -genhandel, *sm.* handel figami; -genhändler, *sm.* kupiec figami handlujący; -genho'lz, *sn.* figowina, drzewo figowe (jako materyał); -genmu'ß, *sn. Kk.* powidła z fig; -genpicker, -genschnepfe, s. Fei'gendrossel; -genwa'ld, *sm.* las figowy.

Fei'gheit, *sf.* tchurzostwo; Fei'gherzig, *a.* tchurzliwy, tchurzem podszyty, trwożliwego serca; Fei'gherzigkeit, *sf.* tchurzostwo; Fei'gling, *sm.* tchurz; tchurzyna; tchurzysko.

Fei'gwarze, *sf. Hlk.* szyszka, kłykcina; wrzedzienica (wrzód na tylnéj części ciała); Fei'gwarzenkrau't, *sn.*, Fei'gwarzenwu'rz, *sf. Ng.* ziarnopłon; jaskier trędowy.

Feil, *a.* przedajny, będący na przedaż; feile Waare towar przedajny; etwas — haben od. halten, *H.* mieć co na sprzedaż; — sein być na sprzedaż; — bieten dać od. wystawić na sprzedaż; chciéć sprzedać; feiler Mensch, *iron.* człowiek przedajny; feile Dirne kobieta podła, publiczna; nierządnica; dziewka; du feile Seele! ty duszo przedajna! ty duszo najemna! er hat Alles —, selbst seine Seele, *iron.* wszystko, co ma, gotów sprzedać, nawet duszę; um diesen Preis ist ihm Alles — za tę cenę wszystko gotów sprzedać; Fei'lbieten, *sn.*, Fei'lbietung, *sf.* wystawienie czego na sprzedaż.

Fei'le, *sf.* pilnik; Feilen hauen pilniki robić; eine Schrift unter die — nehmen, *pismo wziąć pod pilnik, *zająć się jego poprawą, wykończeniem, okrzesaniem; die letzte — an eine Schrift anlegen, *zająć się ostatecznémwykończeniem pisma; der Schrift fehlt noch die letzte —, *pismu zbywa jeszcze na okrzesaniém wykończeniu.

Fei'len, *va.* piłować (pilnikiem); *wygładzić, gładzić; eine Rede —, an einer Rede —, *mowę obrabiać, kształcić, wykończać, okrzesywać; eine gefeilte Rede, Schreibart, *mowa kształtnie ułożona; *styl wymuskany, kształtny, urobiony.

Fei'lenartig, *a.* piłeczkowaty.

Fei'lhauer, Fei'lenarbeiter, *sm.* pilnikarz.

Fei'lheit, *sf.* przedajność.

Fei'licht, *sn.* opiłki; z żelaza itd. ocierki.

Fei'lschen, *va. H.* miéć lub wystawiać co na sprzedaż; pytać się o cenę rzeczy, targować co, targować się o co.

Fei'lsel, *sn.*, Fei'lspäne, *sm. pl.*, Fei'lstaub, *sm.*, s. Fei'licht.

Feim, *sm. Ldw.* kupa siana, słomy, zboża.

Fein, *a.* cienki (überhaupt); — (zart) delikatny; — (schlau, listig, verschlagen) subtelny; feine Nase, *delikatny nos; feiner Geruch, Geschmack, *delikatny węch, smak; feiner Kopf, *delikatna główka (mądra, przebiegła); feines Gefühl, *delikatne czucie; feiner Mann, feines Männchen, *człowiek przebiegły, subtelnego rozumu, szpakami karmiony; feiner Fuchs, *przebiegły lis; fein angelegter Plan, *plan z subtelną przebiegłością ułożony, mądrze wyrafinowany; feiner Unterschied, *delikatna, subtelna różnica; fein unterscheiden, *subtelnie rozróżniać; feiner Tadel, feines Lob, feine Antwort, *delikatna nagana, pochwała, odpowiedź; er hat es ihm auf eine feine Art zu erkennen gegeben, *dał mu to poznać delikatnym sposobem; — (nicht grob, in sehr dünnen oder sehr kleinen Theilen) drobny; — czysty (złoto, srebro); — wyborny, przedni, w dobrym od. najlepszym gatunku (cukier, towar); — wykwintny, wytworny (ton, sposób życia); feiner Mensch, *człowiek wyższego tonu; feine Welt, *świat wyższy; wyższa klasa ludzi; — (schön, hübsch) ładny (dziewczyna, postać); sich fein machen, *wystroić się; sich fein tragen ładnie się nosić, stroić się; sehr feine Arbeit misterna robota; —, *ad.* cienko; subtelnie; delikatnie; pięknie, ładnie; (artig) gracko, grzecznie.

Feind, *a.* nieprzyjazny; Jemandem — werden znienawidzić kogo; Jemandem — sein nienawidzić kogo; s. a. Fei'ndselig.

Feind, *sm.* nieprzyjaciel, nienawidzący kogo lub nielubiący czego; er ist mein geschworener — jest moim zaprzysięgłym nieprzyjacielem; sie sind abgesagte Feinde najzawziętsi są nieprzyjaciele; ein — der Tugend, der Arbeit, des Spieles, Trinkens nieprzyjaciel cnoty, pracy, gry, picia; den — angreifen, *Kw.* uderzyć na nieprzyjaciela; der böse —, *zły duch; czart; Fei'ndesla'nd, *sn.* kraj nieprzyjacielski; Fei'ndin, *sf.* nieprzyjaciółka; Ausschweifung ist die größte — der Gesundheit, *zbytek jest największym nieprzyjacielem zdrowia; Fei'ndlich, Fei'ndselig, *a.* nieprzyjacielski, nieprzyjazny; nienawidzący kogo; sie sind — gegen einander gesinnt nienawidzą się z sobą; nie cierpią się; feindliche, feindselige Gesinnungen verrathen dać poznać nieprzyjazne chęci; Jemanden — behandeln nieprzyjacielsku się z kim obchodzić; — po nieprzyjacielsku.

Fei'ndschaft, *sf.* nieprzyjaźń; nienawiść; — wider Jemanden haben, hegen w nienawiści kogo mieć; in — mit Jemandem leben w nieprzyjaźni żyć z kim; es herrscht eine alte — unter ihnen dawna nieprzyjaźń, nienawiść jest między nimi; sich Jemandes — zuziehen nieprzyjaźń czyję na siebie ściągnąć; er hat zwischen ihnen — gestiftet on ich znieprzyjaźnił z sobą; die — fahren lassen poprzestać nieprzyjaźni; Fei'ndselig, s. Fei'ndlich; Fei'ndseligkeit, *sf.* nieprzyjaźń; s. a. Fei'ndschaft; Fein'dseligkeiten, *pl.* nieprzyjacielskie kroki; nieprzyjaźni; die Feindseligkeiten beginnen, anfangen, einstellen rozpocząć nieprzyjacielskie kroki, poniechać nieprzyjaźni; die Feindseligkeiten werden eingestellt nieprzyjacielskie kroki ustają.

Fei'ne, s. Fei'nheit.

Fei'nfädig, *a.* z cienkich nici (zrobiony).

Fei'ngold, *sn. Httk.* czyste złoto.

Fei'nheit, *sf.* cienkość (nitki, płótna itd.); drobność (piasku); czystość (złota, srebra); —, *delikatność (smaku, zapachu, czucia); *wytworność, wykwintność (życia, obyczajów); *subtelność (rozumowania, podziału); —, *przebiegłość; delikatny pomysł, trafna myśl, obraz subtelny (w poemacie itd.); subtelność, subtelne wyrażenie; diese Sprache hat viele Feinheiten, die sich fühlen, aber nicht wiedergeben lassen ten język ma wiele subtelności, które się dają czuć, ale nie oddać; — des Benehmens manierność, ugrzecznienie.

Fei'nkörnig, *a.* drobny, z drobnych ziarnek złożony; drobnoziarnioty.

Fei'nsilber, *sn. Httk.* czyste srebro.

Fei'nsinn, *sm.* czucie subtelne; gust delikatny; Fei'nsinnig, *a.* gust delikatny mający; czule grzeczny; Fei'nwollig, *a.* delikatną wełnę mający; Fei'nzucker, *sm. H.* przedni cukier.

Feist, *a.* tłusty, mięsisty, jędrny; spasły, wypasły, otyły; der feiste Donnerstag, *tłusty czwartek (w zapusty); Feist, *sn. Jäg.* skrom na cąbrach jelenia itd.; Fei'stjagen, *sn. Jäg.* polowanie na tłuste jelenie itd.; Fei'ste, Fei'stigkeit, *sf.* tłustość, mięsistość (osoby, wołu); Fei'sten, *va.* § tuczyć, karmić.

Fe'lbel, *sm.* (Belpel) *W. H.* felpa (materya półaksamitna); Fe'lbel-, *a.* z felpy zrobiony.

Feld, *sn.* pole; auf freiem Felde na wolném polu; im Felde w polu; na polu; im freien Felde pod golém niebem; im offenen Felde w przestronnym polu; freies Feld przestreń; otwarte pole; in's — gehen iść na pole; das — des Ruhmes, der Ehre, *pole sławy; jetzt öffnet sich für uns ein weites — der Ehre, *otwiera się teraz dla nas obszerne pole do sławy; es wäre ein weites — für den Redner, der zeigen wollte 2c. obszerne miałby mowca pole, któryby chciał okazać itd.; das ist, das steht noch in weitem Felde, *to jeszcze dalekie rzeczy; Feld, *Kw.* pole, na którém się wojsko znajduje; zu od. im Felde liegen, *Kw.* stać w polu; in's — rücken, zu Felde gehen, ziehen, *Kw.* wyruszyć w pole (o wojsku lub wodzu z wojskiem); *iść na wojnę; zu Felde ziehen gegen Jemanden, *Kw.* wyruszyć przeciw komu, wojnę mu wydać; *spór przeciw komu wytoczyć; gegen etwas zu Felde ziehen, *wy-

stąpić przeciw czemu z oporem; Feld (Kampfplatz, Schlachtfeld), *Kw.* pole od. plac bitwy; das — räumen, *Kw.* ustąpić, uchodzić z placu; den Feind aus dem Felde schlagen, *Kw.* zmusić nieprzyjaciela do ustąpienia z placu bitwy; das — behaupten, behalten, *Kw.* *zwyciężyć; das Heer in's — stellen, *Kw.* wojsko ustawić do bitwy; der schwarze Adler in goldenem Felde, *Wpk.* czarny orzeł w złotém polu; die Felder, *pl.* pola, kwadraty (na szachownicy); — (Fach, Geschäft, Beruf) zawód, przedmiot, którym się kto zajmuje; da ist er ganz in seinem Felde, *tu właśnie jest w zakresie swego powołania; —, *Bw.* pole, ta część, w któréj kopią, lub która do tego jest zdatna; Feld-, *a.* polowy; polny; rolowy; *Kw.* obozowy; Fe'ldaltar, *sm.* *Kw.* ołtarz obozowy, wojskowy; Fe'ldameise, *sf.* *Ng.* mrówka polna; -dandorn, *sm.* *Ng.* czyściec polny; -dapothe'ke, *sf.* *Kw.* apteka obozowa; -darbeit, *sf.* robota w polu, praca polowa; -darbeiter, *sm.* *Ldw.* robotnik polny, w polu pracujący; -dartillerie', *sf.* *Kw.* artylerya polowa od. obozowa; -darzt, *sm.* *Kw.* lekarz wojskowy; -dbäcker, *sm.* *Kw.* piekarz wojskowy; -dbäckerei', *sf.* *Kw.* piekarnia wojskowa.

Fe'ldbau, s. A'ckerbau; Fe'ldbauer, *sm.* *Ldw.* rolnik; s. a. A'ckerbauer.

Fe'ldbaum, *sm.* drzewo polne; -dbeifuß, s. Be'semkraut; -dbett, *sn.* *Kw.* łóżko obozowe (składane); -dbiene, *sf.* *Ng.* pszczoła leśna; -dbinde, *sf.* *Kw.* szarfa; opaska wojskowa; -dbirne, *sf.* *Ng.* gruszka polna; -dblume, *sf.* kwiat polny; -dbohne, *sf.* *Ng.* bób; groch polny; -dbrücke, *sf.* mostek na rowie w polu; -dbrustwehr, *sf.* *Kw.* stok; -dcasse, *sf.* *Kw.* kasa wojskowa; -dcypre'sse, *sf.* *Ng.* powietrzne ziele; żywiczka; -ddecke, *sf.* *Kw.* kołdra żołnierska, obozowa; -ddegen, *sm.* szpada żołnierska; -ddieb, *sm.* złodziéj, który z pól kradnie; -ddienst, *sm.* *Ldw.* pańszczyzna na roli; *Kw.* służba polowa; -ddienstbarkeit, *sf.* *Rw.* służebność wiejska; -ddistel, *sf.* *Ng.* oset polny; -ddora'nt, s. A'ckerlei'nkraut; Fe'lddost, s. Dost; -dehrenpreis, *sm.* *Ng.* przetacznik polowy od. rolowy.

Feldei'n, *ad.* ku polu, na pole idąc.

Fe'ldenzian, *sm.* *Ng.* goryczka polna; -dequipa'ge, *sf.* *Kw.* sprzęt, porządek wojenny; -derdbeere, *sf.* *Ng.* poziomka polna od. rolowa; -derbse, *sf.* *Ng.* groch polny.

Fe'lderde'cke, *sf.* *Bk.* sufit od. pułap na kwadraty podzielony.

Fe'lderzeu'gniß, *sn.* płód polny, który pola wydają.

Fe'ldeta't, *sm.* *Kw.* etat polowy, wojskowy.

Fe'ldflagge, *sf.* *Kw.* bandera obozowa; chorągiewka; -dflasche, *sf.* *Kw.* blaszanka; manierka; flaszka obozowa; -dflüchtig, *a.* *Kw.* zbiegły z obozu; -dfrevel, *sm.* szkoda w polu zrządzona; -dfrüchte, *sf. pl.* owoce, płody polne; zbiór z pól; -dgarbe, *sf.* *Ng.* złocień od. żeniszek krwawnik; -dgarten, *sm.* ogród polny, na polu; -dgeflü'gel, *sn.* *Jäg.* ptastwo polne; -dgepä'ck, *sn.* *Kw.* juki obozowe; -dgerä'th, *sn.*, -dgerä'thschaft, *sf.*, -dgeschi'rr, *sn.* sprzęty rolnicze; narzędzia potrzebne do roli; *Kw.* sprzęty obozowe; artylerya; -dgeschrei', *sn.* *Kw.* okrzyk wojenny; hasło obozowe; -dgewä'chs, *sn.* roślina polna; -glocke, *sf.* *Kw.* dzwon obozowy, polowy; -dgott, *sm.* *Myth.* bożek wiejski; -dgo'ttesdienst, *sm.* *Kg.* *Kw.* nabożeństwo w obozie, nabożeństwo wojskowe; -dgottheit, *sf.* *Myth.* bostwo wiejskie; -dgöttin, *sf.* *Myth.* bogini wiejska; -dgras, *sn.* trawa polna; -dgrenze, *sf.* granica pola; -dgrille, *sf.* *Ng.* świerszcz polny; -dgut, *sn.* majętność rolna; grunta; rola; -dhase, *sm.* *Jäg.* zając polowy; -dhauptmann, *sm.* *Kw.*, s. Fe'ldherr; -dherr, *sm.* *Kw.* hetman; naczelny wódz; naczelnik; -dherrnsta'b, *sm.* *Kw.* buława (hetmańska); -dherrnstelle, -dherrnwürde, *sf.* *Kw.* hetmaństwo; naczelne dowództwo; godność hetmańska; -dhirt, -dhüter, *sm.* stróż polowy; co pól strzeże od złodziei; -dhirtentasche, *sf.* *Ng.* tasznik pospolity, tobołki pospolite; -dhollunder, -dhopfen, *sm.* *Ng.* bez polny; chmiel polny; -dhospita'l, s. Fe'ldlazare'th; -dhuhn, *sn.* *Ng.* *Jäg.* kuropatwa; s. a. Re'bhuhn; -dhüter, s. Fe'ldhirt; -dhütte, *sf.* szałas; budka na polu; -djäger, *sm.* strzelec od. myśliwiec polowy (co tylko ptastwo po polach strzela); *Kw.* jegier, feldjegier, kuryer; posłanik obozowy; -dkanzlei, *sf.* *Kw.* kancelarya wojskowa; -dkasse, *sf.* *Kw.* kasa obozowa; -dkatze, *sf.* *Ng.* (Pflanze) kocianki swojskie; -dkeller, *sm.* piwnica polna; -dkirche, *sf.* *Kw.* kaplica w polu oddzielna; -dklette, *sf.* *Ng.* pietrasznik; -dkoch, *sm.* *Kw.* kucharz obozowy; -dkohl, siehe A'ckerkohl; -dkrämer, *sm.* *Kw.* markitan; -dkrämerin, *sf.* *Kw.* (Feld-Marketenderin) markitanka; -dkraut, s. A'ckerkraut; -dküche, *sf.* *Kw.* kuchnia obozowa; -dkümmel, *sm.* *Ng.* kmin polny; karolek; -dlager, *sn.* *Kw.* obóz na polu; -dläufer, s. Flu'rschütz; -dlazare'th, *sn.* *Kw.* lazaret obozowy; -dlerche, *sf.* *Ng.* skowronek polny; -dlilie, *sf.* *Ng.* lilia polna; zawojek; -dmannstreu, *Ng.* mikołajek płaski; -dmarder, *sm.* *Ng.* kuna leśna; -dmarke, *sf.* granica pola; -dmarschall, *sm.* *Kw.* feldmarszałek, hetman polny; -dmaß, *sn.* miara do mierzenia pól, gruntów; -dmaus, *sf.* *Ng.* mysz polna; -dmeister, s. A'bdecker; -dmessen, *sn.* mierzenie pola; miernictwo; -dmesser, *sm.* miernik (co grunta mierzy); -dmeßkunst, *sf.* *Gl.* miernictwo wiejskie; nauka miernicza; -dmohn, *sm.* *Ng.* mak polny; -dmünze, *sf.* *Ng.* mięta polna; -dmusik, *sf.* *Kw.* muzyka wojskowa, obozowa; -dnachbar, *sm.* sąsiad polowy, którego pole z drugiém graniczy; -dnäglein, Fe'ldnelke, *sf.* *Ng.* fiołek polny; -dobst, *sn.* owoc polny; -dpost, *sf.*, Fe'ldpostamt, *sn.* *Kw.* poczta obozowa; -dpostmeister, *sm.* *Kw.* poczmistrz obozowy; -dprediger, *sm.* *Kg.* *Kw.* kapelan wojskowy; ksiądz wojskowy od. polowy; -dpredigt, *sf.* *Kg.* *Kw.* kazanie dla wojska; -dquartie'rmeister, *sm.* *Kw.* obożny; -drapu'nzel, *sf.* *Ng.* dzwonek kolnik od. jednostronny; -dratte, *sf.* *Ng.* szczur polny; -draute, *sf.* *Ng.*, s. A'ckerraute; gelbe —, Fe'ldrhaba'rber, *sm.* *Ng.* rutka żółta; wrzodowiec; -drichter, *sm.* *Kw.* audytor wojskowy; -dritterſporn, *sm.* *Ng.* ostróżka polna; -drose, *sf.* *Ng.* róża polna, dzika; -druthe, *sf.* laska miernicza; pręt mierniczy; -dsafran, *sm.* *Ng.*, s. Drei'distel; -dsala't, *sm.* *Ng.* kozłek sałata; kozłek jarzynny; -dschaden, *sm.* szkoda w polu poniesiona od. zrządzona; -dschaffner, *sm.* *Kw.* furyer; -dscherer, *sm.* *Kw.* felczer, chirurg wojskowy; -dscheuche, *sf.* *Ldw.* straszydło polne; -dschlacht, *sf.* bitwa na otwartém polu; -dschlange, *sf.* *Ng.* wąż polny; śmigownica; —, *Kw.* koluwryna (gatunek działa); -dschmied, *sm.* *Kw.* kowal wojskowy; -dschmiede, *sf.* *Kw.* kuźnia obozowa; -dschreiber, *sm.* *Kw.* pisarz wojskowy; -dschuppen, *sm.* *Ldw.* szopa na polu (na zboże); -dschütz, s. Fe'ldhirt, Fe'ldhüter; -dschwamm, *sm.* *Ng.* grzyb; -dsende, *sf.* *Ng.* sitowa trawa; sit polny; Fe'ldsiech, *a.* trędowaty; -dsolda't, *sm.* *Kw.* żołnierz polowy, żołnierz obozowy, żołnierz w polu, w obozie; -dspath, *sm.* *Ng.* *Bw.* spat polny; -dstück, *sn.* *Kw.* działo polowe, armata polowa; -dstuhl, *sm.* krzesło składane, obozowe; -dtaube, *sf.* gołąb polny, dziki; -dteich, *sm.* jezioro polne; -dthymia'n, *sm.* *Ng.* macierzączka; -dtrespe, *sf.* *Ng.* stokłosa polna; -dtrompete, *sf.* *Kw.* trąba obozowa; -dvogel, *sm.* ptak polny; -dwache, Fe'ldwacht, *sf.* *Kw.* straż obozowa; -dwachmeister, *sm.* *Kw.* major kawaleryi; -dwärts, *ad.* ku polu; -dwasser, *sn.* woda na polu zebrana; potok; -dwebel, *sm.* *Kw.* felfebel, felfeber, sierzant; -dweg, *sm.* droga na pole od. przez pola; dróżka; -dweide, *sf.* *Ng.* wierzba rokicina; -dwicke, *sf.* *Ng.* wyka polna; -dwiese, *sf.* *Ldw.* łąka polna; -dwinde, *sf.* *Ng.* powój polny; -dwirthschaft, *sf.* *Ldw.* gospodarstwo wiejskie, rolnicze, polowe; -dwundarzt, *sm.* *Kw.* chirurg wojskowy; -dzehent, *sm.* dziesięcina (z płodów ziemi); -dzeichen, *sn.* *Kw.* znak obozowy; felcech (u szpady itd.); -dzeugmeister, *sm.* *Kw.* jenerał artyleryi; -dzug, *sm.* *Kw.* wyprawa wojenna; einen — machen, mitmachen, einem Feldzuge beiwohnen, *Kw.* być na wyprawie; -dzwiebel, s. A'ckerzwiebel.

Fe'lge, *sf.* dzwono, § falga (u koła); —, *Gymn.* (Leibaufschwung am Reck) dzwono; rola odwrocona; Fe'lgen, *va.*: das Rad — dzwona dawać do koła (u wozu); den Acker — (stürzen, einmal umackern), *Ldw.* rolą odwracać; Fe'lgenhauer, *sm.* (Stellmacher, Rademacher) robiący dzwona; kołodziej.

Fell, *sn.* *Zk.* skóra (na ciele ludzkiém lub bydlęcém, albo ściągnięta z ciała); — im Auge, *Zk.* *Hlk.* błonka, błona w oku; Jemandem das — gerben, *skórę komu wygarbować, wytrzepać; Jemandem das — über die Ohren ziehen, *zedrzeć kogo od. skórę z kogo (sprzedając mu co itd.); *obłupić kogo ze skóry; ein gutes, ehrliches Fell, *dobra, poczciwa dusza; liederliches Fell, *kobieta nicpoń; Fe'llchen, *sn.* *dim.* skórka; Fe'lleisen, *sn.* felajza; torba skórzana; tłomoczek skórzany; mantelzak; Fe'llhändler, *sm.* handlarz skór surowych; Fe'llriß, *sn.* *Ng.* (Augenpappel) ślaz dłoniasty od. pięćlistny; Fe'llwerk, *sn.* *Bibl.* naczynie skórzana; futro, futra.

Fels, Fe'lsen, *sm.* opoka, skała, kamienna góra.

Fe'lsab, *ad.* ze skały na dół.

Fe'lsabhang, *sm.* urwisko, ska-

la; lsacha't, -lsalau'n, *sm. Ng. Bw.* agat, ałun skalny; -lsbewohner, *sm.* mieszkaniec skał.

Fe'lsen, *sm.* s. Fels; beim Graben auf einen — gerathen kopiąc natrafić na skałę; Fe'lsenader, *sf. Bw.* żyła skalista; Fe'lsena'n, *ad.* na skałę pod górę; Fe'lsenartig, *a.* skalisty; -lsenbein, *sn. Zk.* kość skalista, opoczysta (w skroniach); -lsenbe'rg, *sm.* góra ze skały; -lsenbru'st, *sf.* piersi mocne jak ze skały; -lsenfe'st, *a.* mocny jak skała; niewzruszony jak skała; -lsengesta'lt, *sf.* kształt skały; podobieństwo do skały; *postać osoby itd. z kamienia wyrobionéj; -lsengewölbe, *sn.* sklepienie ze skały utworzone; -lsengru'ft, *sf.* grób w skale zrobiony; -lsenha'rt, *a.* twardy jak skała; niewzruszony, nieubłagany; -lsenhe'rz, *sn.* *serce jak ze skały, twarde jak opoka; -lsenhöhe, *sf.* wysokość skały; szczyt skały; -lsenhöhle, *sf.* pieczara w skale; -lsenkeller, *sm.* piwnica w skale wykuta; -lsenkette, *sf.* pasmo skał od. gór skalistych; -lsenklu'ft, *sf.* rozpadlina w skale; -lsenma'nn, *sm.* mieszkaniec skał; *człowiek twardy (niewzruszony, nieczuły) jak opoka; -lsenne'st, *sn.* gniazdo na skale; *stare mieszkanie, stary zamek na skale; -lsenri'ff, *sn.* pasmo skał w morzu ukrytych; -lsenri'ß, *sm.* otwór w skale; -lsenrücken, *sm.* grzbiet skały; -lsenschlu'nd, *sm.* przepaść między skałami; Fe'lsenschwe'r, *a.* ciężki jak skała; -lsensta'dt, *sf.* miasto na skale założone; -lsensta'rr, *a.* otrętwiały jak opoko; jak skamieniały; -lsenstü'ck, *sn.* kawał skały; urwa; sztuka ze skały; -lsenwa'nd, *sf.* spadzisty bok ściany; -lsenwu'rm, *sm. Ng.* łbieniec opoczny; skalna jaszczurka.

Fe'lsgang, *sm.* droga między skałami; Fe'lsgebo'ren, *a.* *urodzony w skałach; -sgeklü'ft, *sn.* rozpadliny w skale oder w skałach; -sgewi'nde, *sn.* kręte wśród dolin skały; -sgewö'lbt, *a.* *skałami sklepiony.

Fe'lsicht, *a.* skalisty, podobny do skały; Fe'lsig, *a.* skalisty, skały w sobie mający.

Fe'lsklippe, *sf.* skała; wysoka skała; -sklu'ft, s. Fe'lsenklu'ft; Fe'lslöcher, *sn. pl.* rozpadliny skalne; Fe'lsstein, *sm.* opoka, skała; Fe'lsstück, s. Fe'lsenstü'ck.

Felu'cke, *sf. Sw.* statek mały z wiosłami.

Fe'mel, s. Fi'mel.

Femini'n, Femini'num, *Spl.*, siehe Wei'blich, weibliches Geschlecht.

Fench, *sm. Ng.* dzikie proso.

Fe'nchel, *sm. Ng.* kopr włoski; Fe'nchel-, *a. Ng. etc.* koprowy; Fe'nchela'pfel, *sm. Ng.* koprówka (jabłko koprem włoskim trącące); Fe'nchelbra'nntwein, *sm.* koprowa wódka; -nchelhirse, s. Fench; -nchelho'lz, *sn. Ng.* drzewo sasatrowe; -nchelö'l, *sn. Schdk.* olejek koprowy; -nchelsaame, *sm.* nasienie koprowe; -nchelthee', *sm. Hlk.* herbata z kopru; -nchelwasser, *sn. Hlk.* woda koprowa.

Fe'nchgras, *sn. Ng.* ber.

Fenn, *sm.*, Fenne, *sf.* § (sumpfiges Erdreich) sapisko, łęg, trzęsawisko.

Fe'nnich, *sm. Ng.* proso.

Fe'nster, *sn.* okno; zum — hinaussehen z okna wyglądać; die Fenster einwerfen wybić okna; aus hohen Fenstern sehen, *z wysoka patrzéć, *puszyć, *nadymać się; das Geld zum — hinauswerfen, *wyrzucać pieniądze, *marnować; —, *Zk.* okienko, otwór (w uchu); viele Fenster habend, vielfensterig oknisty; ein — ausheben wyjąć okno; ein — einhängen, einsetzen wstawić okno; ein — schließen od. zumachen zamknąć okno; ein — öffnen otworzyć okno; Fe'nster-, *a.* do okna, do okien należący; oknowy; Fe'nsteraustritt, *sm.* ganek przed domem (z szklaném oknem); -sterba'nd, *sn.* klamra u okna; -sterba'nk, *sf.* deska oder murek pod oknem; stopień przed oknem; -sterbeschla'g, *sm.* okucie u okna; -sterblei', *sn.* ołów u okien, z okien, do okien; -sterchen, *sn. dim.* okienko; -sterei'sen, *sn.* pręcik żelazny u okien, u szyb okiennych; -sterfa'ch, -sterfe'ld, *sn.* kwatera w oknie; -sterflü'gel, *sm.* skrzydło okna; -sterfutter, *sn.* futryna u okna; -stergardi'ne, *sf.* firanka do okna; -sterge'ld, *sn.*, Fe'nstersteuer, *sf. Stw.* podatek od okien; oknowe; -stergi'tter, *sn.* krata u okna oder do okna; -stergla's, *sn.* szkło na szyby do okien; -sterha'ken, *sm.* zaszczepka (u okna); -sterki'ssen, *sn.* poduszka do okna; -sterko'pf, *sm.* futryna okna; uszaki okien; -sterkreu'z, *sn.* krzyż w oknie (w który się kwatery wmykają); -sterla'den, *sm.* okienica; -sterlehne, s. Fe'nsterko'pf.

Fe'nstern, *va.* oknami opatryć; — (ausschelten, auszanken), *burkę dać komu, zburczéć kogo.

Fe'nsterpolster, s. Fe'nsterki'ssen; -sterrah'men, *sm. Bk. Zm.* ramy do od. od okna; -sterre'cht, *sn.* służebność nieodbierania światła; prawo mienia okna na cudze podwórze; -sterschei'be, -sterrau'te, *sf.* szyba z okna od. do okna; -sterschi'rm, *sm.* zasłona u okna od. do okna; żaluzyja; sztory; -sterschwa'lbe, *sf. Ng.* (Hausschwalbe) (jaskółka) oknówka, grzechołka; -sterschwe'lle, -stersoh'le, *sf. Bk.* podobienek; -sterstaa'r, *sm. Hlk.* zaciemek okienkowaty; kratkowaty (gatunek katarakty na oku); -sterstu'rz, *sm. Bk.* storcz nad oknem, wierzchni mur; kapitel nad oknem; -sterthü'r, *sf.* drzwi z oknami; -stervo'rhang, *sm.* firanka.

Ferch, s. Pferch.

Fe'rien, *sf. pl.*, Fe'rienzei't, *sf.*, Fe'rientage, *sm. pl.* ferye, wakacye; wakacye szkolne, zawieszenie lekcyi.

Fe'rkel, *sn.* prosię; Fe'rkelchen, *sn. dim.* prosiątko; Fe'rkelflei'sch, *sn. Kk.* prosięcina; Fe'rkelkraut, *sn. Ng.* prosinka, wieprzyniec; świnie ziele; Fe'rkeln, *vn.* (h.) oprosić się, prosięta porodzić.

Ferm, *a.* stały, stale.

Ferme'nt, *sn.* ferment; kisiel; drożdżeń; Fermentatio'n, *sf. Schdk.* fermentacya, drożdżenie; robienie (wina); Fermenti'ren, *vn.* (h.) fermentować; robić; drożdżéć.

Fern, Fe'rne, *a.* u. *ad.* daleki; daleko; von — zdaleka; dieser Gedanke ist — von mir daleko jest ta myśl odemnie; dalekim jestem od takiéj myśli; wcale mi to na myśl nie przychodzi; das sei — ! broń Boże! niech Pan Bóg broni! es sei —, daß ich ihm dazu rathen sollte; vielmehr will ich ihn davon abhalten broń mnie Boże, abym mu to miał doradzać; owszem będę się starał go od tego wstrzymać; das sei — von mir! niech mnie Bóg zachowa (od tego)! broń mnie Panie Boże! in wie fern, in so fern o ile; in wie — mag das glaubwürdig sein? o ile (jak dalece) to może zasługiwać na wiarę? ich weiß nicht, in wie — das glaubwürdig sein dürfte nie wiem, o ileby to mogło zasługiwać na wiarę; ich erlaube es, in so fern es von mir abhängt pozwalam na to (o tyle) o ile to odemnie zależy.

Fernambu'k, *sm.*, Fernambu'kholz, *sn. Ng. H.* brazylia (drzewo do farbowania).

Fe'rnberufen, *a.* zdaleka wezwany, powołany; Fe'rnberühmt, *a.* daleko sławny.

Fe'rne, *sf.* oddalenie, odległość; dal; in der — w oddaleniu; w dali; daleko; aus der — z odległości; z dali; z dalekich stron; z dalekiéj drogi, podróży; in die — na dal; daleko; w dalekie strony; w daleką podróż; in die — sehen oglądać się na przyszłość.

Fe'rnen, *va.* s. Entfe'rnen; —, *vn.* [(h.) wydawać się zdaleka.

Fe'rner, *a.* u. *ad. compar.* (von Fern): dalszy; daléj; die ferneren Unterhandlungen wurden abgebrochen dalsze układy zerwano; ich empfehle mich Ihrer ferneren Gunst u. Freundschaft polecam się dalszéj łasce i przyjaźni Pańskiéj; ferner muß ich bemerken daléj (prócz tego) muszę nadmienić; und so ferner i tam daléj (itd.).

Fe'rnerhin, Fernerweit, *ad.* na potém; na przyszłość; na dal; potém.

Fe'rnglas, Fe'rnrohr, *sn.* perspektywa, loryneta; teleskop; dalekowid.

Fe'rnschein, *sm. Mal.* perspektywa; Fe'rnscheinig, *a.* w perspektywie oddany.

Fe'rnschön, *a.* ładny zdaleka; Fe'rnschönheit, *sf.* piękność zdaleka; Fe'rnschreiber, *sm.* telegraf; Fe'rnschreibekunst, *sf.* telegrafika; Fe'rnschrift, *sf.* pismo telegraficzne.

Fe'rnsichtig, *a.* zdaleka widzący; dalekowidz; Fe'rnsichtigkeit, *sf.* dalekowidztwo; Fe'rnspiegel, *sm. Opt. Stk.* teleskop; Fe'rnzeichnung, *sf.* rysunek w perspektywie.

Fe'rse, *sf. Zk.* pięta; Jemandem auf der — nachfolgen iść tuż za kim; krok w krok za nim postępować; Jemandem auf den Fersen sein (ihm unmittelbar nachfolgen, ihm nachjagen), *tuż być za kim (ściając), ostro nacierać; sich auf seine — verlassen spuszczać się na nogi, na szybki chód; er reicht ihm nicht an die —, *nie umywał się do niego; więcéj ma tamten w pięcie niż on w głowie; Fe'rsen-, *a. Zk. etc.* piętowy; -senbei'n, *sn. Zk.* kość piętowa, ostrogowa; -senge'ld, *sn.*: — geben, *drapnąć, zemknąć; dać drapaka; er hat das — bezahlt, *w bótach umarł, *bóty spalił; -senle'der, *sn.* napiętek.

Fe'rtig, *a.* gotowy, gotów; ochoczy; das Mittagessen, der Brief, das Kleid ist schon — obiad, list już gotowy; suknia już gotowa; das Kleid ist noch nicht — suknia jeszcze nie skończona, nie zrobiona; sich zu etwas — machen gotować się na co od. do czego; sich fertig machen zur Abreise gotować się do odjazdu; etwas — machen

skończyć co; mit etwas — werden odbyć się z czém, skończyć co; ułatwić się z czém; ich bin mit der Arbeit — jużem się odbył z robotą; skończyłem ją; ich bin mit dem Buche schon — jużem skończył książkę; mit Jemandem — werden odbyć się z kim; mit Dem will ich bald — werden, *wkrótce się z nim odbędę, rozprawię się z nim, pozbędę się go, dam mu odprawę, skończę z nim interes; mit ihm werde ich schon — werden, *z nim sobie dam radę; ich kann mit ihm nicht — werden, *nie mogę z nim dojść do końca od. dać sobie rady; er ist mit seinem Vermögen —, *już stracił majątek; mache, daß du — wirst kończ, śpiesz się; er arbeitet nur um — zu werden robi byle zbyć; macht euch fertig! *Kw.* ton, tuj! das Haus ist noch nicht — gebaut dom jeszcze nie skończony; ich habe den Brief schon — geschrieben list już skończyłem, napisałem; —, *(geschickt, gewandt, geübt) zręczny, wprawny; fertiger Rechner zręczny rachmistrz; er schreibt eine fertige Hand wprawnie pisze, prędko i dobrze; er singt, lieset — wprawnie, gładko, z łatwością śpiewa, czyta; — zu etwas gotowy do czego.

Fe'rtigen, *va.* robić co (aby było gotowe); kończyć; gotować; er fertigt das Bild für 2c. robi obraz dla itd.; s. a. Verfe'rtigen; Au'sfertigen.

Fe'rtigkeit, *sf.* wprawa, wprawność, łatwość, zręczność; er besitzt große — im Lateinischschreiben ma wielką wprawność w pisaniu po łacinie; das ist ihm schon zur — geworden, er hat schon darin — erlangt, er hat es darin bis zur — gebracht, *tak się w to wprawił, że mu już idzie z łatwością; *nabył już w tém wprawy; er hat sich viele Fertigkeiten erworben nabył wprawy w wiele rzeczy; Fe'rtigung, *sf.* robienie; kończenie; gotowanie.

Fe'ssel, *sf.*, Fe'sseln, *sf. pl.* kajdany; więzy; pęta; okowy; Jemandem Fesseln anlegen, Jemanden in Fesseln legen, schlagen włożyć na kogo, okuć go w kajdany; in — liegen być (jęczéć) w kajdanach; sie hält ihn in ihren Fesseln, er liegt in ihren Fesseln, *trzyma go w więzach (miłości); nosi jéj pęta; —, *Zk.* pęcina (u nogi konia).

Fe'sseln, *va.* spętać (konia itd.); więzy włożyć na kogo; der Geist läßt sich nicht —, *duch nie da się krępować, ująć w więzy; Jemanden, Jemandes Herz —, *zniewolić kogo, czyje serce; durch Reize —, *zniewolić wdziękami; die Gemüther der Zuhörer —, *zniewolić umysły słuchaczów; den Willen —, *związać wolę, gwałt jéj zadać; Jemdn. an sich —, *przywiązać kogo do siebie; zobowiązać sobie; mich fesselt nichts mehr an das Leben, *nic mnie już nie wiąże do życia; Alle lassen sich von ihr —, *wszyscy lgną do niéj, leżą w jéj pęta, przyjmują ję; das Volk an den Monarchen —, *kojarzyć lud z monarchą; Fe'sselung, *sf.* spętanie (koni); krępowanie, ujęcie; zniewolenie.

Fest, *a.* u. *ad.* twardy (kamień, drzewo, grunt, ziemia); fester Schlaf, *twardy sen; — stały; das feste Land, *Geog.* stały ląd; das Blei in festem Zustande ołów w stanie stałym; eine feste Besoldung, Regel, Freundschaft, *stała pensya; stałe prawidło; stała przyjaźń; fester Entschluß stałe przedsięwzięcie; ich kann zu keinem festen Entschlusse kommen nie mogę się zdecydować ostatecznie; nie mogę powziąć pewnego zdania; fester Preis, *H.* stała cena; sich an einem Orte — setzen, *obrać gdzie stałe siedlisko, osiąść tam; sich in einer Kunst — setzen, *oddać się jakiéj sztuce; ich bin fest der Meinung, ich lebe der festen Meinung, daß 2c. mam to stałe, niezachwiane przekonanie, że itd.; — mocny trwały; feste Plätze, *Kw.* miejsca obronne, warowne; der Leim hält fest kléj mocno trzyma; der Nagel steckt gwóźdź mocno siedzi; du sitzest nicht — genug, du mußt dich fester setzen nie dosyć mocno siedzisz (na koniu, na stołku), usiądź lepiéj; Jemanden — binden, halten mocno kogo związać, trzymać; die Augen, den Mund, die Thür — zumachen oczy, usta, drzwi dobrze zamknąć; etwas (im Gedächtnisse) — behalten dobrze co zachować w pamięci; etwas — im Auge behalten, *nie spuścić z czego oczu; *ciągle na co patrzéć; etwas steif u. — behaupten, *uparcie od. stale co utrzymywać; miéć co za rzecz niezawodną; ich habe — beschlossen nicht hinzugehen stale przedsięwziąłem nie iść tam; etwas — halten uparcie czego się trzymać; an etw. — halten, *stale się czego trzymać; Jemanden — halten mocno kogo trzymać; trzymać kogo w areszcie; Jemanden — nehmen, *Rw.* wciąć kogo do aresztu; in etwas — sein dobrze od. gruntownie być z czém obeznanym; umiéć co gruntownie; Jemanden — setzen wsadzić kogo do aresztu; etwas — setzen postanowić oder ustanowić co; die Zeit, den Tag zu etwas — setzen wyznaczyć dzień, czas na co; — sitzen mocno siedziéć (na koniu, itd.); der Zahn, der Stein sitzt — ząb (w szczęce), kamień (w oprawie) mocno siedzi; —, *(im Gefängniß) siedziéć w areszcie; im Glücke, in Jemandes Gunst — sitzen, *doznawać ciągłego szczęścia, ciągłéj od kogo łaski; das sitzt mir — im Herzen to mi mocno utkwiło w sercu; — stehen stać mocno; das steht —, *to jest pewne, niewzruszone, niezaprzeczone; to się zaprzecyć, obalić nie da; etwas — treten mocno udeptać (ziemię itd.); — überzeugt sein, daß 2c. z pewnością być przekonanym, że itd.; — versprechen przyrzec z największą pewnością.

Fest, *sn.* święto, uroczystość; das war dir ein —, *a to był bal, bankiet itd.; ich hatte ein (mein) — mit ihm, *miałem z nim bal, *ucieszyłem się, *ubawiłem się z nim; *nażartowałem sobie z niego; ein halbes Fest święto do południa; Fest-, *a.* odświętny, świąteczny; Fe'stabend, *sm.* wilia do jakiego święta; Fe'staltar, *sm.* ołtarz świąteczny, przystrojony na święto.

Fe'ste, *sf.* miejsce obronne, warowne; twierdza; s. a. Fe'stung; — (Himmelsfeste), *Bibl.* rozpostarcie nieba, firmament.

Fe'sten, Fe'stigen, *va.*: einen flüssigen Körper — ciało płynne zamienić na stałę; s. a. Befe'stigen.

Fe'stgeläu'te, *sn.* *Kg.* dzwonienie na uroczystość; *uderzenie w kieliszki; trącanie się kieliszkami; Fe'stgesa'ng, *sm.* śpiew uroczysty, hymn.

Fe'stigkeit, *sf.* twardość, stałość, moc; trwałość; das Haus hat keine — dom słabo stoi; die Zähne haben ihre — wieder bekommen zęby odzyskały znowu dawną moc; dadurch hat er seinem Reiche — gegeben przez to trwałość nadał swemu państwu; das beweiset die unbeugsame — seines Charakters, *to dowodzi niezgiętéj stałości jego charakteru.

Fe'stiglich, s. Fest, Fe'stlich.

Festi'n, *sn.* festyn, uroczystość; uroczysty obchód; bal; bankiet.

Festivitä't, s. Fei'erlichkeit, Fe'stlichkeit.

Fe'stkleid, *sn.* suknia świąteczna, od święta, od parady.

Fe'stlich, *a.* uroczysty, świąteczny; solenny; —, *ad.* uroczyście; świątecznie, paradnie; einen Tag — begehen uroczyście obchodzić dzień jaki; Fe'stlichkeit, *sf.* uroczystość; solenność; er veranstaltet eine — gotuje uroczystość (bal, bankiet, zabawę).

Fe'stlied, *sn.* pieśń uroczysta; pieśń na dzień świąteczny; -stmahl, *sn.* bankiet świąteczny.

Festo'n, *sm.* *Mal. Bk. etc.* girlanda z kwiatów.

Fe'stordner, *sm.* rządziciel uroczyści jakiéj; Fe'stordnung, *sf.* rząd uroczyści jakiéj; Fe'stpredigt, *sf.* *Kg.* kazanie świąteczne; Fe'stschmauß, *sm.* bankiet na uroczystość jaką wyprawiony.

Fe'stsetzen, Fe'ststehen, s. u. Fest, *a.*; Fe'stsetzung, *sf.* ustanowienie, stałe postanowienie; — eines Preises, *H.* ustanowienie ceny.

Fe'sttag, Fe'sttäglich, s. Fei'ertag Fei'ertäglich.

Fe'sttagsklei'd, Fe'sttagspredigt, s. Fe'stkleid, Fe'stpredigt, 2c.

Fe'sttagsme'nsch, *sm.* człowiek osobliwszy, nadzwyczajny.

Fe'stung, *sf.* twierdza, warownia; forteca; eine — anlegen, belagern, erobern, *Kw.* twierdzę założyć, obledz, dobyć twierdzy; Fe'stungs-, *a.* forteczny; -stungsbau', *sm.* *Kw.* zakładanie twierdzy; wystawianie fortecy; Jemanden zum — verurtheilen, *Kw. Rw.* wskazać kogo do robot fortecznych; -stungsbau'amt, *sn.* *Kw.* bióro fortyfikacyjne; -stungsbau'kunst, *sf.* fortyfikacya; budownictwo fortyfikacyjne; -stungsgefa'ngener, *sm.* jeniec od. więzień forteczny; -stungsvie'reck, *sn.* *Kw. Geog.* czworokąt forteczny, czworokąt cztérech fortec albo twierdz Weneckich (Mantua, Legnago, Werona, Peskjera); -stungswe'rk, *sn.* *Kw.* warownia, fortyfikacya.

Fe'stwein, *sm.* wino swiąteczne.

Fête, *sf.* (Fest) feta, bal, zabawa; Fêti'ren, *va.* fetować kogo; częstować, przyjmować.

Fe'tisch, *sm.* fetysz, bałwan; przedmiot, ciało któremu się boska cześć oddaje; Fe'tischanbeter, *sm.* ten co bałwanu boską cześć oddaje; Fetischi'smus, *sm.* fetyszyzm, cześć bałwanow, bałwochwalstwo.

Fett, *a.* tłusty; fettes Amt, *tłusty urząd; fette Pfründe, *tłuste probostwo, beneficyum (znaczne dochody mające); fette Kleie (in der Mühle) tłuste otręby (w których jeszcze jest mąka); fetter Pinsel, *Mal.* tłusty (gru-

by) pędzel; fette Henne, Ng. (Pflanze) cząbr ogrodowy; etwas — machen, Kk. krasić, maścić; tłuścić; gern — essen lubić tłusto jeść; fett werden tyć (o bydle); utuczyć się, upaść się; tłuścić się; fetter Mensch otyły człowiek; das Kraut — machen, s. u. Kraut.

Fett, *sn.* tłustość, tłuszcz, sadło; das — abschöpfen zbierać tłustość (z wierzchu jakiego płynu); — ansetzen sadła dostawać, tuczyć się; stawać się spasnym; Jemanden mit seinem eigenen Fette begießen, *zapłacić komu z jego właśnéj kieszeni, jego własnemi pieniędzmi; — okrasa; omasta; — an etwas thun, *Kk.* okrasić, omaścić co.

Fe'ttader, *sf. Zk.* żyła tłuszczowa; Fe'ttblatt, *sn. Ng.* tłustosz zwyczajny od. pospolity; Fe'ttbruch, *sm. Hlk.* przepuklina tłuszczowa.

Fe'tte, s. Fe'ttigkeit.

Fe'tten, *va.* (fettmästen) krasić; omaścić; tuczyć (wieprza itd.).

Fe'ttfedern, *sf. pl.* orle piórka, piórka pod skrzydłami (gęsi, które się wyskubują dla lepszego tuczenia); Jemandem die Fettfedern ziehen, *tłuste piórka komu skubać, *majątku go pozbawiać; Fe'ttfell, *sn. Hlk.* guzik tłuszczowy twardówki; Fe'ttfleck, Fe'ttflecken, *sm.* plama tłusta (na sukni itd.); Fe'ttgans, *sf. Ng.* skocz, molinak, gęś magielańska, pingwin; —, *Ldw.* gęś tuczna; Fe'ttgar, *a. Grb.*: fettgares Leder skóra przed wałkowaniem tłustością napuszczana; Fe'ttglanz, *sm.* lśnienie się jak tłustości; Fe'tthaut, *sf.* kożuch (na mléku); —, *Hlk.* błona tłuszczowa.

Fe'tticht, *a.* tłustawy; jakby z tłuszczem zmieszany; dieser Stein fühlt sich — an ten kamień daje się tłusto czuć pod palcami.

Fe'ttig, *a.* potłuszczony; sich — machen potłuścić się; Fe'ttigkeit, *sf.* tłustość (jako przymiot); opasłość, otyłość.

Fe'ttkrämer, *sm. H.* kramarz handlujący tłustością; słoniniarz; słoninarz; Fe'ttkraut, *sn. Ng.* tłustosz; Fe'ttlich, *a.* tłustawy; nieco tłusty; Fe'ttmagen, *sm. Zk.* (der Thiere) szląz, czwarty żołądek odżuwających zwierząt; Fe'ttmarkt, *sm.* targ, plac, gdzie omastę sprzedają; Fe'ttmasse, *sf. iron.* *tłustoch, człowiek nadzwyczajnie tłusty; Fe'ttnoppen, *sn. W.* (beim Tuchmachen) wyskubywanie; Fe'ttsäure, *sf.* kwas tłusty; Fe'ttsaures Salz, *sn. Schdk.* tłuścian soli; Fe'ttschwanz, *sm. Zk.* ogon tłuszczowy (u owiec Arabskich); Fe'ttschwänzig, *a. Ng.*: fettschwänziges Schaf, *Ng.* owca Arabska z ogonem tłuszczonym; Fe'ttsucht, *sf. Hlk.* otyłość chorobowa; skłonność nienaturalna do otyłości; Fe'ttthon, *sm. Ng. Bw.* ziemia folarska.

Fe'ttwaaren, *sf. pl. H.* tłuszcze (tako towary); Fe'ttwaarengeschä'ft, *sn.*, Fe'ttwaarenhandel, *sm. H.* kram, handel, sprzedaż omastę oder tłuszcze; Fe'ttwaarenhändler, *sm. H.* s. Fe'ttkrämer; Fe'ttwampe, *sf.*, Fe'ttwanst, *sm. Zk.* tłusty kaldon; —, *iron.* *człowiek z tłustym brzuchem; Fe'ttwolle, *sf. Grb. W.* wełna surowa (z właściwą tłustością).

Fe'tzen, *sm.* drobny kawałek; strzępek; okruch; odrobina; etwas in — schneiden, reißen podrzéć co na drobne kawałki; es ist von dem Zeuche auch nicht ein — übrig geblieben z tej materyi nie zostało ani strzępka; er gab mir einen — Brod dał mi okruch chleba; auch nicht einen — ani odrobiny; Fe'tzen, *va.* krajać, drzéć, ciąć na kawałki.

Feucht, *a.* wilgotny; es ist — draußen, in der Stube wilgoć na dworze, w izbie; — machen zwilżyć; Feu'chte, *sf.* wilgoć; Feu'chten, *va.* zwilżyć; Feu'chtigkeit, *sf.* wilgotność; humor, ciecz; wilgoć.

Feu'chtmesser, Feu'chtigkeitsmesser, *sm. Ntl.* wilgociomierz, hygrometr.

Feuda'l, *a.* Feuda'l-, *a.* feodalny; feudalny; lenny; Feudali'smus, s. Feuda'lsyste'm; Feuda'lrecht, *sn.* prawo feodalne; Feuda'lsyste'm, *sm.*, Feudali'smus, *sm.*, Feuda'lwesen, *sn.* system feodalny, lenny, feodalizm, feodalność.

Feu'er, *sn. Ntl.* ogień; — anschlagen, anmachen, anzünden, anblasen ognia skrzesać, zrobić; ogień rozpalić, rozdmuchać; das — auslöschen wygasić ogień; — anlegen podłożyć ogień; das — brennt, leuchtet hell ogień się pali, jasno świeci; das — geht aus ogień gaśnie; der Himmel war lauter —, *niebo całe było w ogniu; das — stieg ihm in's Gesicht, *ogień (czerwoność) mu wystąpił na twarz; cała twarz była w ogniu; — bricht aus ogień (pożar) wybucha; die Stadt steht im — miasto w ogniu stoi; das Haus ist in — aufgegangen miasto spłonęło w ogniu; Feuer! Feuer! pali się! gore! ogień! zum — verurtheilen, *Rw.* wskazać na ogień, na spalenie; mit — u. Schwert ogniem i mieczem; das — des Krieges, *pożar wojny; — fangen zapalić się; *poruszać się, *zacząć się gniewać; *zacząć czuć miłość; — geben dać ognia; auf Jemanden — geben dać ognia (wystrzelić) na kogo; in's — gehen, *iść w ogień; dem feindlichen — ausgesetzt sein być wystawionym na ogień nieprzyjacielski; macht euch fertig! schlagt an! Feuer! ton tuj! cél! pal! das — der Augen, des Diamanten, *ogień (blask) oczu, dyamentu; er sprach mit —, *mówił z ogniem; sein jugendliches — ist schon erloschen, *jego młodzieńczy ogień już wygasł, zapał ostygł, ustał; das dichterische —, *ogień (szał) poetycki; das — der Liebe, der Einbildungskraft, *ogień miłości, wyobraźni; Jemanden in's — bringen, setzen, in — u. Flamme setzen, *strasznie kogo rozgniewać; *do wściekłości go przyprowadzić; in's — kommen, *gniewem się zapalić; — u. Flamme sprudeln, speien, *pienić się od złości; *okropnie się złościć; für Jemanden durch's — gehen, *gotowym być w ogień za kim od. dla kogo wskoczyć; Oel in's — gießen, *olejem gasić ogień, *rzecz pogorszyć; zwischen zwei — gerathen, *dostać się we dwa ognie, *być między młotem i kowadłem; das —, die Feu'erkrankheit, *Hlk.* zapalenie (u bydła); suchoty (u koni); das heilige —, *Hlk.* gorączka zapalna (u owiec); das wilde —, *Hlk.* róża zgorzelinowa (u świń); im — lebend ogniożywy; das — fürchtend ogniobojny; dem — widerstehend, *Schdk.* ogniobronny; Feu'er-, Feu'ers-, *a.* ogniowy; ognisty.

Feu'eramt, *sn.* urząd ogniowy, urządzeniami do pożaru się zajmujący; -era'nbeter, *sm.* czciciel ognia (który ogień czci za bóstwo); -era'nbetung, *sf.* czczenia ognia (za bóstwo); cześć oddawana ogniowi; -era'nstalt, *sf.* urządzenia ogniowe; s. a. Feu'era'mt; -eranzeiger, s. Feu'erzeiger; -era'rbeit, *sf.* robota z ogniem, za pomocą ognia; -era'rbeiter, *sm.* robotnik przy ogniu pracujący; -era'rtig, *a.* ogniowisty; -era'thmend, *a.* ogniomietny; -erau'ge, *sn.* *ogniste oko (wzrok); -eräu'gig, *a.* ognistooki; -erba'ch, *sm.* ognisty strumień; -erba'd, *sn.* *ognista kąpiel, nadzwyczajne gorąco; -erbah'n, *sf.* wyrąb w lesie dla wstrzymania pożaru; -erba'ke, *sf. Sw.* ogień nadmorski; -erba'll, *sm.* kula ognista; -erbe'cken, *sn.* fajerka; -erbehe'rrschend, *a.* ogniowładny; -erbehe'rrscher, *sm.* ogniowładca, ogniowładzca; -erbe'rg, *sm.* góra wulkaniczna; -erbestä'ndig, *a.* ogniotrwały; nie ulatniający się w ogniu; -erbewa'ffnet, *a.* ogniem zbrojny; -erbla'se, *sf.* bąbel od sparzenia; -erbli'ck, *sm.* ognisty wzrok; der — der Sonne, *ognisty szał słońca; -erbli'tzend, *a.* ogniorojny; -erbo'ck, *sm. Kk.* wilk (żelazny w kuchni); -erbra'nd, *sm.* głownia (paląca się); -erbre'nnend, *a.* ogniogory; -erchen, *sn. dim.* ogieniek; mały ogień; -ercommissa'r, *sm.* komisarz, urządnik ogniowy (do pożaru się zajmujący); -erda'mpfend, *a.* ogniopary; -erdie'ner, -erdie'nst, *sm.* s. Feu'eranbeter, 2c.; -erei'fer, *sm.* ognisty zapał; -erei'mer, *sm.* wiadro od. wiaderko do gaszenia ognia; -ererzeu'gend, *a.* ogniorodny, ogniorody; -eres'se, *sf.* komin (którym dym wychodzi); -erfa'ngend, *a.* zapalający się; -erfah'ne, *sf.* chorągiewka (na wieży dająca znać o pożarze); -erfa'rbe, *sf.* ognisty kolor; -erfa'rben, Feu'erfa'rbig, *a.* ognistego koloru; -erfe'st, Feu'ersicher, *a.* bezpieczny od ognia; -erflie'ßend, *a.* ogniopłynny; -erfunke, *sf.* iskra ognista; sein Auge sprühete Feuerfunken, *iskry ogniste sypały mu się z oczu; -erga'bel, *sf.* pogrzebacz; osęk; -erga'rbe, *sf.* snop ognisty (w sztucznych ogniach); -ergebe'nd, *a.* ogniodajny; -ergerä'th, *sn.* sprzęty ogniowe; -ergeschrei', *sn.*, Feu'erru'f, *sm.* krzyk oznajmujący że gore; -ergestaltet, *a.* (durch das Feuer gebildet, geformt) ognioksztaltły; -ergewa'ltig, *a.* ogniomożny; -ergeweh'r, *sn.* strzelba; broń palna; -ergla'nz, *sm.* blask ognisty; -erglo'cke, *sf.* dzwon oznajmujący pożar od. do oznajmowania pożaru; -erha'ken, *sm.* osęk do ognia; -erhe'll, *a.* jasny jak ogień; -erhe'md, *sn.* s. Bra'ndhemd; -erhee'rd, *sm.* ognisko; -erhi'mmel, *sm.* niebo ogniste, niebo ogniem płonące; -erho'lz, *sn.* drzewo do palenia.

Feu'erig, s. Feu'rig.

Feu'erka'sse, *sf.* (Feuer-Versicherungs-Anstalt) kasa ogniowa (która pogorzelcom zaasekurowanym wypłaca i opłaty odbiera); -erkieke, *sf.* fajerka; -erknäu'el, *sm. Kw.* ognisty kłębek (który w nocy w powietrze rzucają dla widzenia, co się u nieprzyjaciół dzieje); -erkne'cht, *sm.* posługacz ogniowy (który podczas pożaru broni); -erko'pf, s. Hi'tzkopf; -er-

krankheit, s. u. Feu'er; -erkro'ne, *sf.* korona ognista; -erkrö'te, *sf. Ng.* ropucha płomienista, rozpucha, ogniczek; -erkrü'cke, *sf.* ożóg; -erku'fe, *sf.* kadź, beczka na wodę do gaszenia pożaru; -erku'gel, *sf. Ntl.* kula ognista; -erku'nst, *sf.* (Feuerwerkskunst) sztuka używania ognia do różnych wyrobów; pyrotechnika, sztuka robienia fajerwerków; -erla'nze, *sf.* włócznia ognista; -erlä'rm, *sm.* alarm w czasie pożaru; — machen, schlagen bębnić od. bić we dzwony na pożar; ogłaszać pożar, bić na gwałt ogniowy; -erlei'ter, *sf.* drabina do ognia; -erlö'schanstalt, *sf.* rozporządzenie do gaszenia pożaru; -ermaal, *sn.* znamię od ognia; pryszcz; oparzelizna; znamię płomieniste (z którém się dziecię rodzi); -ermalerei', *sf.* malowanie rzeczy mających się wypalać w ogniu; -erma'nn, s. Ei'nheizer; -ermau'er, *sf. Bk.* fajermur, mur od pożaru broniący; komin nad dach wychodzący; -ermee'r, *sn.* *morze ogniste, ogień szeroko się rozciągający; -erme'sser, *sm. Ntl.* ogniomierz, pirometr; -ermörser, *sm. Kw.* moździerz do strzelania.

Feu'ern, *va.* u. *vn.* (h.) palić co od. czém (na ognisku lub w piecu); hartes Holz, mit Kohlen — palić twardém drzewem, węglami; das Gesicht feuert mir, *twarz mi pali; — dać ognia, strzelać; auf Jemanden — strzelać, dać ognia na kogo; der Stahl feuert gut stal dobrze ognia daje.

Feu'ero'fen, *sm.* piec do opału; *piekło; -ero'rdnung, *sf.* ustawa ogniowa; urządzenia ogniowe; porządek ogniowy; -erpfa'nne, *sf.* fajerka; -erpfei'l, *sm.* pocisk palący się; strzała z ogniem; -erpfuh'l, *sm.* *jezioro ogniste; s. a. Feu'erschlu'nd; -erpro'be, *sf.* próba przez ogień (auch *); -erra'd, *sn.* (Feuerwerkskunst) młynek ognisty; -erre'gen, *sm.* * ognisty deszcz; -erroh'r, *sn.* strzelba, broń palna; s. a. Feu'ergeweh'r; -erro'se, *sf.*, -errö'schen, *sn. Ng.* róża ognista; adonis; -erro'st, *sm.* krata ogniowa; roszt; -erro'th, *a.* czerwony jak ogień; -erro'th, *sn.* ogniowy kolor; -ersäu'le, *sf.* słup ognisty; słup ognia; -ersbru'nst, *sf.* pożar; -ercha'den, *sm.* szkoda od ognia poniesiona; szkoda z pożaru (wynikła); -erschau', *sf.* rewizya ogniowa, przegląd domów itd., czy nie ma z ich strony obawy pożaru; -erschau'fel, *sf.* łopatka do ognia; -erschei'n, *sm.* blask ognia; łuna od ognia; -erscheu', *a.* bojący się ognia; ogniobojny; *nie lubiący wąchać prochu; -erscheu', *sf.* wstręt od ognia; -erschie'ßend, *a.* ogniostrzelny; -erschi'ff, *sn. Sw. Kw.* s. Bra'nder; -erschi'rm, *sm.* ekran, zasłona od ognia; zastawa do kominka; -erschlu'nd, *sm.* *Kw.* ogniomiast; -erschnau'bend, *a.* *parschający ogniem; *ogień zionący; *ognisty, *wielki zapał mający; -erschü'tzend, *a.* ogniobronny; -erschwa'mm, *sm. Ng. H.* hupka, hubka; -erse'gen, *sm.* zażegnanie ognia; -ersgefah'r, *sf.* niebezpieczeństwo od ognia; -ersi'cher, *a.* bezpieczny od ognia; -ersno'th, *sf.* pogorzenie; pogorzelstwo; -erspei'end, *a.* ogień wyrzucający od. buchający, miotający; feuerspeiende Maschine ogniomiot; feuerspeiender Berg, *Ntl. Geog.* ognista góra; -erspri'tze, *sf.* sikawka do ognia od. do gaszenia ognia; -ersprü'hend, *a.* ogniorojny; -erstah'l, *sm.* krzesiwo od. krzesiwko ze stali; stal do krzesania ognia; ogniwko; -erstä'tte, *sf.* s. Bra'ndstätte; dym, dom z kominem; das Dorf hat hundert Feuerstätten wieś ma sto dymów; -erstei'n, *sm.* krzemień (o ile się używa do krzesania ognia); -ersteinar'tig, *a. Ng.* ogniosekładny; -erste'lle, *sf.* podymie; *dom z dymnikiem; dym; -ersto'ff, *sm.* materya ognista; -erstra'fe, *sf. Rw.* kara spalenia; -erstrah'l, *sm.* promień ognisty; *piorun; -erstro'm, *sm.* potok ognisty; ogień strumieniem się rozlewający; -erstü'bchen, s. Feu'erkie'ke; -ertau'fe, *sf.* chrzest ognisty, udzielenie darów ducha świętego; -erthu'rm, *sm.* wieża, nadmorska na której się ogień pali; -erto'd, *sm.* śmierć przez ogień; -erto'nne, *sf.* ognista baryła; beczka na wodę do gaszenia pożaru; -erto'pf, *sm.* gar na węgle od. z węglami (do ogrzewania się); garnek materyałami palnemi napełniony, który się rzuca dla wzniecenia pożaru; —, *Kw.* ognisty garniec.

Feu'erung, *sf.* palenie; zur — dienen służyć do palenia; materyał palny od. opałowy; Kohlen sind auch eine gute — węgle są także dobre do palenia.

Feu'ervergo'ldung, *sf.* pozłacanie w ogniu; -erversi'cherung, *sf.* ubezpieczenie ogniowe; asekuracya ogniowa; -ersi'cherungs-Age'nt, *sm.* agient asekuracyi ogniowéj; -erversi'cherungsa'nstalt, *sf.* instytut asekuracyjny zabespieczający od szkód pożarem zrządzonych; -erversi'cherungs-gesellschaft, *sf.* towarzystwo ogniowe; -erversi'cherungskasse, s. Feu'erkasse; -erversi'cherungswesen, *sn.* urządzenia dotyczące się zabezpieczenia od szkód przez pożar poniesionych; -erwa'che, *sf.* straż ogniowa; -erwä'chter, *sm.* stróż ogniowy; stróż nocny pilnujący ognia; -erwagen, *sm.* ognisty wóz; -erwahrsager, *sm.* wróżbit z ognia wróżący; -erweh'r, *sf.* towarzystwo posługaczów ogniowych od. ogniobronnych; -erwehrdie'nst, *sm.* służba, służenie w towarzystwie posługaczów ogniobronnych; -erweh'rmann, *sm.* posługacz ogniobronny; -erweiser, s. Feu'erzeiger; -erwe'rk, *sn.* fajerwerk; ognie sztuczne, puszkarskie, ochotne; ein — abbrennen fajerwerk puścić; ognie stuczne zapalić; -erwe'rker, *sm.* rakietnik; puszkarz, co kunsztownie ognie zapala; ogniomistrz; -erwerkerei', Feu'erwerkerku'nst, Feu'erwerksku'nst, *sf.* puszkarstwo, rakietnictwo; -erwu'rm, *sm. Ng.* ogniczek (robak); -erza'nge, *sf.* szczypce do ognia; -erzei'chen, *sn.* znak ogniem dany; s. a. Feu'ermaa'l; -erzei'ger, *sm.* ognioskaz, znak na wieży pokazujący, w któréj stronie jest pożar; -erzeug, *sn.* krzesiwo; krzesiwko; ogniwo, ogniwko; -erzu'nge, *sf.* ognisty język (auch *).

Feu'rig, Feu'erig, *a.* u. *ad.* ognisty, ogniście; feurige Wolke ognisty obłok; feurige Augen ogniste oczy, *żywe, pełne ognia; feuriger Redner, *mowca pełen ognia; feuriges Mädchen, *dziewczyna ognista, *gorąca.

Feu'xen, Fei'xen, *vn.* (h.) śmiać się na cały głos.

Fia'ker, *sm.* fiakier; doroszkarz, dryndulka, fiakr; — (Wagen) doroszka, dorożka, fiakr.

Fi'bel, *sf.* abecadło; elementarz; Fi'bel-, *a.* elementarny.

Fi'ber, *sf. Zk.* włókno (w ciele, mięsie); nitka, łyczko.

Fi'chte, *sf. Ng.* sosna; chojca; gemeine —, *Ng.* sosna pospolita; junge — chojna; Jemanden um od. hinter die Fichte führen, *w pole kogo wyprowadzić.

Fi'chtelbe'rg, *sm. Geog.* Jodłogóra, Jodła Góra; Fi'chtelgebi'rge, *sn. Geog.* Lasy Smereczane.

Fi'chten, *a.* sosnowy; Fi'chtenapfel, *sm. Ng.* szyszka; -tenbaum, s. Fi'chte; -tenhai'n, *sm.* sosnowy gaik; -tenharz, *sn.* żywica z sosny; -tenholz, *sn.* sosnina, sosnowe drzewo; -tenleh'de, *sf.* grunt pusty sosniną zasiany; -tennu'ß, s. Fi'chtena'pfel; -tenoh'rnblatt, *sn. Ng.* s. Fi'chtenspa'rgel, *etc.*; -tenö'l, *sn.* sosnowy olejek; -tenrei'zig, *sn.* chojna; -tenspa'rgel, -tenräu'ber, *sm. Ng.* korzeniówka leśna od. pasożytna; wilk zielony; zaraza; -tenwald, *sm.* sosnowy las; bór; -tenza'pfen, s. Fi'chtena'pfel.

Fi'cke, *sf.* kieszeń; Fi'ckchen, *sn. dim.* kieszonka.

Fi'cken, *va.* trzéć, pocierać; ocierać się o kogo od. o co; rózgą chłostać; —, *§ chędożyć kobietę; chędożyć (w lubieżném znaczeniu).

Fi'cker, *§ s. Bei'schläfer.

Fi'ckfa'cken, *vn.* fertać się; kręcić się, bez celu tam i sam biegać; kręcić; matać; wykręty robić; bałamucić; Fi'ckfacker, *sm.* krętacz, matacz; Fi'ckfackerei', *sf.* krętactwo, matactwo; wykręty.

Fi'ckmü'hle, s. Zwi'ckmühle.

Fictio'n, Ficti'v, s. Erdi'chtung, Erdi'chtet.

Fi'deicommi'ß, *sn. Rw.* fideikomis; dowiernoręctwo; powiernictwo.

Fide'l, *a.* u. *ad.* wierny; *wesoły, wesoło; wir waren gestern recht —, *wesołośmy się wczoraj bawili.

Fi'dibus, *sm.* fidybus, papierek ko zapalania fajki.

Fidu'ce§, Fidu'z §, *sf.*, Fidu'cit, *sn.* (Vertrauen) zaufanie.

Fie'bel, *sf. Hlk.* (gewisse Krankheit des Viehes) napaśnik.

Fie'ber, *sn. Hlk.* gorączka; anhaltendes —, *Hlk.* gorączka ciągła; nachlassendes, überspringendes —, s. We'chselfieber; kaltes — febra; zimnica; auszehrendes —, *Hlk.* gorączka trawiąca; alltägliches —, *Hlk.* gorączka codzienna; dreitägiges —, *Hlk.* gorączka trzeciaczka; viertägiges —, *Hlk.* gorączka czwartaczka; eiskaltes — febra trzęsąca; faules, schleichendes —, s. Faulfieber, Schlei'chfieber; — bekommen, haben, *Hlk.* dostać gorączki; mieć gorączki; das — vertreiben gorączkę zgubić; — veru'rsachen, herbeiführen sprawić, sprowadzić gorączkę; nabawić jéj kogo; das — nimmt zu gorączka się wzmaga; das — nimmt ab, läßt nach gorączka wolnieje, ustaje; Fie'ber-, *a.* gorączkowy.

Fie'bera'nfall, *sm. Hlk.* paroksyzm gorączki; attak od. napad febry; napad gorączkowy; -bera'ngst, *sf.* niespokojność w gorączce; * okropny strach; — bekommen febry dostać ze strachu; -bera'rtig, *a.* gorączkowy; na kształt gorączki; -ber-

frei', *a.* wolny od gorączki; -berfro'st, *sm.* zimno w febrze; dreszcz gorączkowy; -berha'ft, *a.* febryczny, gorączkowy; febrowy, febrzysty, febrowaty; -berhi'tze, *sf.* gorączka; Fie'brisch, *a.* u. *ad.* gorączkowy, gorączkowo; — sprechen mówić jak w gorączce; -berkä'lte, s. Fie'berfro'st; -berklee', *sf.* *Ng.* bobrek trójlistny; -berkra'nk, *a.* chory na gorączkę od. gorączkowy; — sein chorowić na febrę; -berkra'nkheit, *sf.* choroba gorączkowa; -berkrau't, *sn.* *Ng.* zimnicznik; zimniczne ziele; -berkuchen, *sm.* *Hlk.* zatkanie śledziony przy albo po febrze; -berleh're, *sf.* *Hlk.* nauka o gorączkach; -berlo's, *a.* bez febry, bez gorączki, bezgorączkowy; -berlo'sigkeit, *sf.* stan bezgorączkowy; przerwa gorączki; -bermi'ttel, *sn.* *Hlk.* lekarstwo na febrę.

Fie'bern, *vn.* (h.) mieć febrę od. gorączkę od. paroksyzm; *mówić jak w gorączce od. w malignie.

Fie'berri'nde, *sf.* *Ng.* china; -berrö'the, *sf.* *Hlk.* rumieniec gorączkowy; -berschau'er, *sm.* ogrążka; ein — ergriff mich dreszcz mnie przeszedł; -berschlu'mmer, *sm.* *Hlk.* sen gorączkowy; *niespokojny, z marzeniami; -bersto'ff, *sm.* *Hlk.* materya goraczkowa; -berta'g, *sm.* dzień gorączkowy; -bertra'nk, *sm.* *Hlk.* trunek na febrę; -bertrau'm, *sm.* marzenie gorączkowe; -berwei'de, *sf.* *Ng.* s. Bau'mwollenwei'de; -berwu'rz, *sf.* *Ng.* s. Do'nnerwu'rz.

Fie'del, *sf.* *iron.* skrzypki; skrzypce; bandura; —, § (eine Strafe) dyba, gąsior, kłoda, kuna żelazna; Fie'delbogen, *sm.* smyczek; wer die Wahrheit geigt, dem wirst man den — an den Kopf, *prawda w oczy kole; *kto prawdę głosi, ten guzy nosi; *prawda jest gorzką potrawą; kto nią częstuje, często żałuje; Fiedelei', *sf.* *iron.* rzępolenie; Fie'deln, *vn.* (h.) rzępolić; skrzypić czém (suwając jak smyczek).

Fie'dern, *va.* pierzem od. piórkami opatrzyć, oblepić, obszyć, upstrzyć; gefiedert pierzasty.

Fie'dler, *sm.* *iron.* skrzypiciel; rzępoła.

Fie'melholz, *sn.* (Fummelholz) fumel (u szewców, do gładzenia podeszew). [pa; stós.

Fie'men §, Fei'men, *sm.* *Ldw.* ku-

Fie'rding, s. Vie'rding.

Figu'r, *sf.* figura (überhaupt); kształt, postać; kleine — figurka.

Figura'l-Gesa'ng, *sm.* *Tk.* figurał, śpiew figuralny.

Figura'nt, *sm.* *Sb.* figurant, osoba na teatrze występująca dla liczby ale nie mówiąca; er gab in der Rathsversammlung bloß einen Figuranten ab, *był tylko figurantem w radzie; *siedział w niéj jak malowany od. jak od parady; Figu'rantin, *sf.* *Sb.* figurantka.

Figuri'ren, *vn.* (h.) figurować, być figurantem; *grać wielką rolę; *mieć wielkie znaczenie; *odznaczać się; *celować; figurirt, *ozdobiony; *strojny. [nocny.

Figü'rlich, *a.* figuryczny, prze-

Filehn'e, *sf.* *Geog.* (Stadt in Posen) Wielun; von, aus — Wieluński.

File't, *sn.* siatka; siatkowa robota; — stricken robić siatkę pończoszkową robotą, robić siatkową robotę.

Filia'l-, *a.* filialny; *Kg.* podparafialny; Filia'l, *sn.*, Filia'lkirche, *sf.* *Kg.* kościół filialny, nie mający osobnego księdza, ale do innego kościoła przyłączony; Filia'lpfarre, *sf.* *Kg.* parafia filialna.

Filipe'ndel, *Ng.* s. Erdeichel.

Filou', *sm.* filut; Filouterie', *sf.* filuterya, filuterstwo.

Fi'lpen, *vn.* (h.) (in der Orgel) syczéć (o piszczałce).

Filtri'ren, *va.* filtrować; cedzić; Filtri'rsack, *sm.* cedzidło, kapelusz, worek do cedzenia; -tri'rstein, *sm.* cedzeniec (kamień); -tri'rtuch, *sn.* sukno, szmata do cedzenia; -tri'rung, *sf.* cedzenie.

Filz, *sm.* pilśń, sierć cielęca od. zajęcza; wełna zbita; —, *W.* tkanka z sierci i wełny; s. a. Fi'lzhut; — (Geizhals) sknéra, kutwa, smażywiecheć, liczykrupa; Filz-, *a.* filcowy, pilśniany; Fi'lzdecke, *sf.* dera (która się koniowi pod siodło kładzie.

Fi'lzen, *va.* filcować, pilśnić, zbijać na pilśń (sierć, wełnę); Jemanden —, *burczéć, łajać kogo; Fi'lzhut, *sm.* kapelusz filcowy, pilśniany; Fi'lzig, *a.* strasznie skąpy; *brudny; Fi'lzigkeit, *sf.* sknerstwo, kutwiarstwo; skąpstwo; -zkraut, *sn.* *Ng.* kania przędza; -zlaus, *sf.* *Ng.* mendoweszka; -zmacher, *sm* pilśniarz; -zmantel, *sm.* płaszcz filcowy od. pilśniany; -zmütze, *sf.* magierka; -zschuhe, *sm.* *pl.* berlacze pilśniane; papucie filcowe oder kapeluszowe; -zsohle, *sf.* podeszwa, pilśniana od. kapeluszowa; -zstiefel, *sm.* *pl.* bóty kapeluszowe, pilśniane, filcowe; -ztuch, *sn.* wojłak; sukno filcowe, pilśniane, kapeluszowe.

Fi'mel, Fi'mmel, *sm.* *Ng.* płoskunki, suszki, konop' nienasienna; Fi'melhopfen, Fi'mmelhopfen, *sm.* *Ng.* chmiel zwyczajny, chmiel samiec.

Fina'le, *sn.* *Tk.* finał, zakończenie; Fina'liter, *ad.* finalnie, ostatecznie.

Financie'r, *sm.* finansista, znający się na sztuce skarbowéj i umiejący robić pieniędzmi.

Fina'nz-, *a.* finansowy, skarbowy; Fina'nzcolle'gium, *sn.* *Stw.* kolegium skarbowe; Fina'nzen, *sf.* *pl.* finanse, dochody (publiczne lub prywatne); *kasa, skarb, skarbowość; es steht schlecht mit seinen —, *kasa jego w złym stanie; die — reguliren urządzać skarbowość; Fina'nzfach, s. Fina'nzwesen; Finanzie'll, *a.* finansowy skarbowy; Fina'nzkammer, *sf.* *Stw.* Izba skarbowa; Fina'nzmini'ster, *sm.* *Stw.* Minister skarbu, M. skarbowy; M. finansów; -nzrath, *sm.* *Stw.* radzca skarbowy; -nzwesen, Fina'nzfach, *sn.* administracya skarbowa; skarbowość; -nzwissenschaft, *sf.* nauka o finansach; umiejętność skarbowa.

Fi'ndegeld, Fi'ndelgeld, *sn.* znaleźne.

Fi'ndelhaus, *sn.* dom podrzutków; Fi'ndelki'nd, *sn.* podrzutek; Fi'ndelmu'tter, *sf.* przybrana matka, podrzutka; kobieta dozór nad podrzutkami mająca.

Fi'ndelohn, s. Fi'ndegeld.

Fi'ndelpfle'ger, Fi'ndelva'ter, *sm.* opiekun podrzutków.

Fi'nden, *va.* *irr.* (h.) (finde, fand, gefunden) znaleźć, znajdować; er fand auf der Straße einen Thaler znalazł talara na ulicy; wie findest du diesen Wein? jak znajdujesz to wino? jak ci smakuje? ich finde daran kein Vergnügen, kein Wohlgefallen, keinen Geschmack nie znajduję w tém zabawy, upodobania, smaku; ich habe an ihm einen wahren Freund gefunden znalazłem w nim prawdziwego przyjaciela; ich finde es so besser, *sądzę, że tak będzie lepiéj; sich durch etwas beleidigt, geehrt, geschmeichelt —, *uważać się za obrażonego, za uczczonego przez co; *uważać co za rzecz dla siebie pochlebną; sich zu etwas willig — lassen, *okazać się gotowym do czego; Gnade, Gehör bei Jemandem —, *pozyskać czyję łaskę; *otrzymać u niego posłuchanie; Hülfe, Trost, Mitleid, Glauben — znaleźć pomoc, pociechę, politowanie, wiarę; ich werde dich schon —, *znajdę ja cię, *nie ujdziesz mi ty, oddam ja ci za swoje; —, *Gl.* wynaleźć; aus zwei Zahlen die dritte —, *Rk.* mając dane dwie liczby wynaleźć trzecią; er fand, daß ꝛc. widział, przekonał się, uważał, że itd.; sich — znaleźć się; das Verlorene hat sich gefunden zguba się znalazła; er wird sich schon — znajdzie on się; es werden sich schon Liebhaber dazu — znajdą się amatorowie na to; sich in etwas — können módz sobie dać z czém radę; potrafić sobie z czém poradzić; wyrozumiéć, pojąć, pomiarkować co; oswoić się z czém; ich kann mich in seine Launen nicht — nie mogę się oswoić z jego humorem; sich in etwas — müssen musiéć się stósować do czego; cierpliwie co znieść, poddać się; sich in etwas zu — wissen umiéć sobie z czém poradzić; sich in Jemanden — znosić się, zgadzać się z kim; stósować się do jego humoru, sposobu myślenia itd.; er weiß sich in Jedermann zu — on się z każdym zgodzi; sich — pokazać się; beim Zählen fand sich, daß ꝛc. przy liczeniu pokazało się, że itd.; Fi'nden, *sn.* znalezienie.

Fi'nder, *sm.* znalazca; znaleziciel; Fi'nderin, *sf.* znalezicielka.

Fi'ndling, *sm.* (Findelkind) podrzutek.

Fi'ndung, *sf.* znalezienie; Fi'ndungsre'cht, *sn.* *Rw.* prawo należne (do znalezionéj rzeczy).

Fine'sse, *sf.* fines, wybieg, podstęp; fortel.

Fi'nger, *sm.* *Zk.* palec (u ręki, u nogi); ich habe fünf — an jeder Hand, mam po pięć palców u każdéj ręki; Handschuhe ohne — rękawiczki bez palców; einen Finger, eines Fingers breit szeroki na palec; mit Fingern auf Jemanden zeigen palcami kogo wytykać; etwas auf, an den Fingern aus-, her-, vorrechnen na palcach co odliczyć, z dokładnością, z pewnością wyliczyć lub wykazać co; etwas an den Fingern herzuzählen wissen, *znać od. wiedziéć co z dokładnością; man kann ihn um den — wickeln, *koło palcaby go można owinąć (taki dobry, łagodny jest); *do ranyby go można przyłożyć; Jemandem auf die Finger sehen, *na ręce komu patrzéć (aby czego nie zemknął); lange Finger machen, die Finger kleben lassen, *miéć

długie ręce od. smołę w ręku; Jemandem durch die Finger sehen, *przez szpary komu na co od. na wszystko patrzéć; Jemanden auf die Finger klopfen, *skarcić kogo; etwas aus den Fingern saugen, *z palca sobie co wyssać, *zmyślić; den — auf den Mund legen, *trzymać język za zębami; *zamknąć gębę, *milczéć; die Finger nach etwas lecken, *wielki miéć apetyt na co; ich lecke alle Finger danach, *ślinka mi się na co robi; *bardzo mi się czego zachciwa; sich die Finger verbrennen, *sparzyć się na czém, *szkodę ponieść, oszukać się; gibt man ihm einen —, so will er gleich die ganze Hand haben, *dasz mu grzędę, on chce ogroda; *wór nienasycony; *chciwy nie do nasycenia; Gottes Finger, *palec boski, zrządzenie boskie; ich sehe das für Gottes — an, *uważam to za zrządzenie boskie, za dopuszczenie boskie, za karę od Boga dopuszczoną itd.; Fi'nger-, *a.* palcowy; Fi'ngerarbeit, *sf.* robota palcowa, którą się palcami robi; -gerbrei't, *a.* u. *ad.* szeroki, szeroko na palec; -gerchen, *sn. dim.* paluszek; -gerdi'ck, *a.* gruby na palec; -gerfö'rmig, *a.* palczasty, palcowaty; —, *Ng.* (Pflanzen) w kształcie palca; paluszkowaty; -gerga'ng, *sm. Tk.* układ palców (przy graniu, aplikatura); -gergra's, *sn. Ng.* krwawe proso; palcowe ziele; -gerguker, *sm.* grupier, ten co przy grach hazardownych poniterom na palce patrzy; -gerha'ndschuh, *sm.* rękawiczka z palcami; -gerhu't, *sm.* naparstek; Fi'ngerhutblume, *sf. Ng.* naparstnica; -gerhü'tlein, *sn. Ng.* bylica Turecka, tojad; -gerkraut *sn. Ng.* pięćperot; -gerku'ppe, *sf. Zk.* koniec palca; -gerli'ng, *sm.* paluch, futerał skurzany itd. na bolący palec.

Fi'ngern, *vn.* (h.) palcami przebierać (grając itd.); *er kann wohl geigen, aber nicht —, *on umie grać, tylko przebierać nie umie, *zna to, ale nie gruntownie.

Fi'ngernägelkrau't, *sn. Ng.* łomiakamień piaskowy; rozły trzyklapowy; -gerre'chnen, *sn.*, Fi'ngerre'chnenkunst, *sf.* rachowanie na palcach; -gerrei'f, Fi'ngerri'ng, *sm.* pierścień, pierścionek (do noszenia na palcu); -gersa'tz, *sm. Tk.* stawianie palców grając; den — angeben popisać palce, znaki, którémi palcami każdą nótę brać; -gersbreit, Fi'ngersdick, s. Fi'ngerbrei't, Fi'ngerdi'ck; -gerschlag, *sm.* uderzenie palcem; -gerse'gge, *sf. Ng.* turzyca palczasta; -gersetzung, s. Fi'ngersa'tz; -gerho'ch, -gerla'ng, *a.* wysoki, długi na palec; -gerspie'l, *sn.* ruszanie palcami; -gerspitze, *sf.* koniec palca; -gersprache, *sf.* mowa palcowa, przez znaki palcami dawane; -gerwu'rm, *sm. Hlk.* zanokcica; zastrzał; -gerzei'g, *sm.* znak palcem dany; skazówka; Jemandem einen — geben, *dać komu znak; wskazać mu co.

Fingi'ren, s. Erdi'chten; Fingi'rt, *a.* zmyślony.

Fink, Fi'nke, *sm. Ng.* ziemba, zięba; Fink-, Fi'nken-, *a. Ng.* ziębi; Fi'nkenbau'er, *sn.* (Finkenkäfig) klatka na nierządnice; -kenfa'ng, *sm.* połów ziębów; -kenfänger, *sm.* (*Vogelsteller) ziębołowiec; ptasznik; -kenne'tz, *sn. Jäg.* siatka do łapania drobnego ptastwa; -kenschla'g, *sn.* śpiew ziębi; Fi'nkler, s. Fi'nkenfänger.

Fi'nland, *sn. Geog.* Finlandya, Finlandyja; Fi'ne, Fi'nne, Fi'nländer, *sm. Geog.* Finlandczyk; Fi'nisch, Fi'nnisch, Fi'nländisch, *a. Geog.* Finlandzki; Fiński; der finische Meerbusen, *Geog.* zatoka Fińska od. Finlandzka.

Fi'nne, *sf. Hlk.* trędy (na twarzy); węgry (na mięsie wieprzów); —, *Zk.* pletwa (dużych ryb); — cienki koniec u młotka; Fi'nnhammer, *sm.* młotek mający jeden koniec cienki.

Fi'nnig, *a.* trędowaty; węgrowaty.

Fi'nster, *a.* ciemny; —, *ad.* ciemno; im Finstern sitzen po ciemku siedziéć; finsteres Loch ciemnica; finsterer Tag dzień ciemny, posępny, pochmurny; finstere Miene, finsteres Gesicht, *mina, twarz ponura, posępna; *czoło zachmurzone; ein finsteres Gesicht machen, *zachmurzyć się; *zasępić się; finster aussehen posępnie wyglądać; finsteres Wesen, *posępność; *ponurość; im Finstern leben żyć w ciemności, w ukryciu; im Finstern tappen macać po ciemku; *nie miéć pewnéj zasady w postępowaniu, w rozumowaniu itd.; es sieht in seinem Kopfe noch — aus, *w jego głowie jeszcze ciemno, *nie ma jeszcze nauki, oświecenia; finstere Gedanken, *ponure myśli; finsteres Gemüth, *umysł posępny; finstere Wege gehen, *ciemnemi drogami chodzić, kryć się ze swemi czynnościami, *życie występne prowadzić; finstere Gedanken, Vorstellungen, *ponure myśli, wyobrażenia; -sterka'sten, *sm. Opt.* ciemnica, *camera obscura*; -sterli'ng, *sm.* *człowiek ciemny; obskurant, przeciwny oświeceniu, nieprzyjaciel światła; *ciemna głowa; -sterli'ngs, *ad.* po ciemku; -sterni'ß, *sf.* ciemność (auch*); ciemnota, pomroka, niewiadomość; es herrscht in dem Lande noch eine tiefe —, *wielka jeszcze w tym kraju panuje ciemnota.

Fi'nte, *sf. Ftk.* u.* finta, podstęp, figiel, sztuka, fortel; Finten machen, *Ftk.* u. * fortelu zażyć, * oszukiwać kogo; *zawód komu uczynić; Fi'ntenma'cher, *sm.* figlarz, wykrętarz.

Fi'ppern, *vn.* (h.) kiwać się.

Fipps, s. Na'senstü'ber; Fi'ppsen, s. Fi'cken.

Fi'rlefa'nz, *sm.*, Fi'rlefanzerei', *sf.* bzdura; bzdurstwo; dzieciństwo; trzpiotostwo; waryactwo; figlarstwo; Fi'rlefa'nzer, *sm.* trzpiot; bałamut; wietrznik.

Fi'rma, *sf. H.* firma, handlowa firma; nazwisko na szyldzie wypisane; er führt den Handel unter fremder —, *H.* pod cudzą firmą prowadzi handel.

Firmame'nt, *sn. Stk.* firmament, niebo (o ile na nie patrzymy); widnokrąg, niebokrąg.

Fi'rmeln, *va. Kg.* bierzmować; Fi'rmelung, *sf. Kg.* bierzmowanie.

Firn, *a.* przeszłoroczny; firner Wein, Fi'rnewein, *sm.* wino przeszłoroczne.

Firn, Fi'rne, *sf.* (Schneealpenspitze), Fi'rner, *sm.* (Eisberg) cypel lodowaty góry.

Fi'rniß, *sm. Mal.* pokost; ganz mit — überzogen pokoszczony; Fi'rniß-, *a.* pokostowy; Fi'rnissen, *va. Mal.* pokostować, pokostem pomalować, pokostu dać na co; — (mit Firniß überziehen) pokościć; gefirnißt pokostowany; Fi'rnißfa'rbe, *sf. Mal.* farba pokostowa; Fi'rnißfla'sche, *sf.* flasza pokostowa; Fi'rnißma'cher, Fi'rnißsie'der, *sm.* pokostnik; Fi'rnißü'berzug, *sm.* pokoszczenie.

First, *sm.*, Fi'rste, *sf. Bk.* szczyt; wierzchołek; Fi'rstenzie'gel, *sm. Bk.* gąsior (w dachówce).

Fisca'l, *sm. Stw.* fiskal; fiskus; obrońca skarbu; asesor prawny; Fisca'lisch, *a.* fiskalny.

Fisch, *sm. Ng.* ryba; fliegender —, *Ng.* ryba latająca; ptaszoryba; einen — reißen (ausnehmen), *Kk.* rybę płatać, sprawiać; die Fische müssen, wollen schwimmen, *ryby lubią pływać; *jedząc ryby trzeba wino popijać; stumm sein wie ein —, *tak cichy jak gdyby był niemy; *ani się odezwać; *trzymać język za zębami; das sind faule Fische, *to tylko wykręty; *to próżne wybiegi; *wici kręcisz; Fisch-, *a. Ng. Kk.* rybi, rybny.

Fi'schaar, Fi'schadler, *sm. Ng.* ostrzyż; rybitw; orzeł morski; Fi'schangel, *sf.* wędka na ryby; -schartig, *a.* do ryby podobny; -schba'nd, *sn.* okucie u okien lub drzwi; -schba'nk, *sf.* jatki rybne; -schbehälter, *sm.* sadz na ryby; -schbei'n, *sn.* fiszbin; róg wielorybi; -schbeinern, *a.* fiszbinowy; -schbeuschel, *sn.* cynadry; -schblase, *sf.* pęcherz rybi; -schblütig,* s. Ka'ltblütig; -schbrett, *sn.* stolnica do wyprawiania ryb; -schbrücke, *sf.* jatki rybackie; -schbrühe, *sf. Rk.* rybna zupa; sos do ryb; woda od ryb, w któréj się ryby gotowały; -schbrut, *sf.* narybek; -schbündel, *sn. Zk.* chuchro, ksieniec, rybi żołądek.

Fi'schchen, *sn. dim.* rybka.

Fi'schdieb, *sm.* rybokradzca, ten co ryby kradnie; Fi'schdieberei', *sf.* kradzież ryb.

Fi'schei, *sn.* rybie jaje.

Fi'schen, *vn.* (h.) u. *va.* ryby łowić od. łapać; im Trüben, im trüben Wasser —, *w odmęcie od. w mętnéj wodzie ryby łowić; *z cudzego kłopotu korzystać; — łowić w wodzie, wydobywać z wody; *złowić co; *obłowić; oberwać; er denkt hier etwas zu —, *spodziewa się tu co obłowić; Fi'schen, *sn.* łowienie ryb.

Fische'nzen, *vn.* (h.) rybą oder rybami trącić (pachnąć lub smakować).

Fi'scher, *sf.* rybak, rybołowca; rybitw; Fi'scher-, *a.* rybacki; Fi'scherboo't, *sn.* czołn rybacki; Fi'scherga'bel, *sf.* oścień, ość; Fischerei', *sf.* rybołowstwo; — treiben rybołowstwem się bawić; — prawo łowienia ryb; s. a. Fi'schergewe'rbe; Fi'scherga'rn, *sn.* sieć na ryby; niewód; Fi'schergerä'th, *sn.* sprzęty rybackie; Fi'schergewe'rbe, Fischerei'gewe'rbe, *sn.* rybackie rzemiosło; Fi'scherhü'tte, *sf.* hata rybacka; Fi'scherin, *sf.* rybaczka; Fi'scheri'nnung, *sf.* cech rybacki; -scherkah'n, *sm.* łódka rybacka, czołn rybacki; -scherne'tz, s. Fi'schga'rn; -scherri'ng, *sm.* pierścień papiezki (na którym wyobrażony jest S. Piotr jako rybak); -erru'the, *sf.* wędka; pręt u wędki; -erste'chen, *sn.* igrzysko rybackie (kiedy się drągami spychają do wody); zabawa rybacka na wodzie

(udana bitwa); -erweide, *sf.* *Ng.* s. Ba'ndweide. [ryby jeść.

Fi'schesser, *sm.* rybojad; lubiący

Fi'schfang, *sm.* rybołostwo; łowienie ryb; Fi'schfeder, s. Flo'ßfeder; -schgabel, *sf.* widły do łowienia ryb; -schgalle, *sf.* *Zk.* żółć rybia; -schgallerte, *sf.* *Kk.* galareta z ryb; -schgarn, s. Fi'scherga'rn; -schgeba'ckenes, *sn.* *Kk.* pasztet z ryb; -schgeier, s. Fi'schaar; -schgeru'ch, *sm.* zapach rybny; -schgrä'te, *sf.* *Zk.* ość rybia; -schhälter, s. Fi'schbehä'lter; -schhandel, *sm.* handel rybami; -schhändler, *sm.* handlarz ryb; -schhaut, *sf.* rybia skóra. [tig.

Fi'schicht, *a.* rybny; s. a. Fi'schartig.

Fi'schkasten, *sm.* skrzynia na ryby; sadz; -schkessel, *sm.* kociołek do warzenia ryb; -schkiefer, *sm.*, -schkieme, *sf.* *Zk.* dychawka (u ryb); skrzele; -schköder, *sm.* nęta na ryby; -schkopf, *sm.* głowa rybia; -schkorb, *sm.* kosz na ryby; -schkram, -schkrämer, s. Fi'schhandel, Fi'schhändler; -schlaich, *sm.* *Ng.* rybie ikra od. nasienie; -schlake, *sf.* *Kk. etc.* rosół z ryb; -schlehre, *sf.* nauka o rybach; -schleim, *sm.* klej rybi; -schlein, Fi'schchen, *sn. dim.* rybka, rybeczka; -schmarkt, *sm.* s. Fi'schbank, Fi'schbrücke targ na ryby; -schmelde, *sf.* *Ng.* gęsia stopa wieloziarnowa; -schmilch, *sf.* *Zk.* mlecz rybi; -schohr, s. Fi'schkiefer.

Fi'schordnung, *sf.* urządzenia dotyczące się rybołowstwa.

Fi'schotter, *sf.* *Ng.* wydra; Fi'schotter-, *a.* *Ng.* *Kk.* wydrowy; -schpinsel, *sm.* *Mal.* pędzel z włosia wydrowego; -schrecht, s. Fischerei'; -schreich, *a.* obfity w ryby.

Fi'schreiher, *sm.* *Ng.* czapla rybna; Fi'schreihera'rtig, -äh'nlich, *a.* *Ng.* czaplowaty.

Fi'schreuse, *sf.* wiersza, więcierz; -schrogen, *sm.* *Zk.* ikra; -schsatz, *sm.* sadz rybny; -schschuppe, *sf.* *Zk.* łuska, łuszczka, szczeżuła; -schschwanz, *sm.* *Zk.* ogon ryby; -schspeise, *sf.* *Kk.* potrawa rybna od. z ryby, z ryb.

Fi'schtag, *sm.* dzień przeznaczony na łowienie ryb; —, *Kg.* dzień suchy od. postny; dzień rybny, w którym tylko rybne (nie mięsne) potrawy się jedzą; -schteich, *sm.* staw na ryby; sadzawka; -schthran, *sm.* tran rybi.

Fi'schwate, *sf.* niewód.

Fi'schweib, *sn.* (Fischerin, Fischhändlerin) rybaczka; s. a. Sire'ne, See'jungfer; -schweiher, s. Fi'schteich; -schwirthschaft, *sf.* gospodarstwo rybne; -schzeug, s. Fi'schergerä'th; -schzehnt, *sm.* dziesięcina w rybach składana.

Fi'schzug, *sm.* połów ryb.

Fi'scus, s. Fisca'l.

Fi'spern, §, s. Flü'stern.

Fi'stel, *sf.* *Tk.* fistuła (w śpiewaniu); durch die — singen, *Tk.* fistułą śpiewać; —, *Hlk.* fistuła (choroba), wrzód cewkowaty; Fi'stelartig, *a.* fistułowaty (rana); — singen, *Tk.* fistułowato śpiewać. [sny.

Fi'stelkrau't, *sn.* *Ng.* gnidosz le-

Fi'sten, ꝛc. s. Fa'sten, ꝛc.

Fi'tscheln, *va.* § prędko poprowadzać na czém tam i sam.

Fi'ttig, Fi'ttich, *sm.* (Flügel) skrzydło (u ptaka); die Fittige Gottes, *opieka, obrona boska.

Fi'tze, *sf.* pasmo (jako część motka); —, Fi'tzband, *sn.* nić, którą pasmo jest związane; Fi'tzen, *va.* wiązać w pasma; zmarszczyć.

Fi'tzeile, *sf.* piła iglarska do robienia uszek.

Fix, *a.* stały; Jemandem eine fixe Besoldung aussetzen wyznaczyć komu stałą pensyą; fixe Luft, *Ntl.* powietrze uwięzione; fixe Idee, *Philos.* myśl, o której się kto uprzedził i nie da jéj sobie wybić z głowy; *myśl, która kogo ciągle zajmuje; das ist bei ihm eine fixe Idee, *tego mu nie wybijesz z głowy; *ta myśl go ciągle zajmuje; — (schnell, hurtig) szybki; szybko; skory, skoro; er schreibt fix szybko pisze; — u. fertig, *gotowy zupełnie; Fi'xfingerig, *a.* szybkie palce mający.

Fixi'ren, *va.*: Jemanden — wyznaczyć komu stały dochód; umieścić go na etacie; Jemanden od. etwas mit den Augen — oczy wlepić w kogo, w co; utopić wzrok w kim od. w czém; etwas — ustalić co; Fixi'rung, *sf.*: — Jemandes wyznaczenie komu stały dochód; umieszczenie go na etacie; s. a. Fi'xum; — Jemandes mit den Augen utopienie wzroku w kim.

Fi'xstern, *sm.* *Stk.* gwiazda stała, gwiazda nieruchoma.

Fi'xum, *sn.* stała pensya.

Flach, *a.* płaski; flacher Boden grunt płaski, równy, bez wzgórków; flaches Feld pole równe, równina; flacher Degen płaz, blat (u szpady); Jemanden mit dem flachen Degen schlagen, fuchteln płazem kogo uderzyć; flache Hand dłoń; flacher Winkel, *Gl.* kąt rozwarty; flaches Licht, *Mal.* światło płaskie, równo rozprowadzone, cieniami nie wzniesione nad powierzchnią; — płytki; flacher Kopf, flacher Mensch, *głowa płytka, *głowa słaba, niepojętna; *człowiek płytkiego rozumu, płytkiéj nauki; flache (nur oberflächliche, keine tiefen) Kenntnisse in etwas besitzen, *płytką, słabą mieć znajomość jakiéj rzeczy; flaches Urtheil, *płatki, słaby, niegruntowny sąd o rzeczy; flach urtheilen, *płytko sądzić.

Flä'che, *sf.* równina; powierzchnia; płaska strona; płaz; płaskość; równość. [tnika).

Fla'cheisen, *sn.* kowadło (u zło-

Flä'chen, *va.* (flach machen) zrównać, spłaszczyć, na równinę lub płaszczyznę zamienić.

Flä'chengrö'ße, *sf.*, Flä'cheni'nhalt, *sm.* objętość, rozległość, ogół powierzchni; der Flächeninhalt beträgt 100 Meilen powierzchnia wynosi 100 mil; -chenfu'ß, -chenschuh', *sm.* *Gl.* stopa kwadratowa; -chenma'ß, *sn.* miara (do mierzenia) powierzchni; —, *Gl.* miara kwadratowa; -chenmeile, *sf.* mila kwadratowa; -chenrau'm, *sm.* płaszczyzna; -chenru'the, *sf.* *Gl.* pręt kwadratowy; -chenzah'l, *sf.* *Gl.* liczba kwadratowa; doppelte —, *Gl.* liczba sześcienna; -chenzo'll, *sm.* *Gl.* cal kwadratowy.

Fla'chfeld, *sn.* płaszczyzna; równina; Fla'chfüßig, *a.* płaskonogi; -chheit, *sf.* płaskość, równość, płytkość; -chkopf, Flä'chling, *sm.* *głowa słaba, płytka, mierna, mizerna; -chnäsig, *a.* płaskonosy.

Flachs, *sm.* *Ng. H. W.* len; gemeiner —, *Ng.* len pospolity; ausdauernder —, *Ng.* len syberyjski; kleinster —, *Ng.* len mały, len czteropręcikowy; Unserer Lieben Frauen —, *Ng.* belweder, len Matki Bożéj; Flachs-, *a.* lniany; Fla'chsartig, *a.* do lnu podobny; Fla'chsbart, *sm.* mech na brodzie; Fla'chsbau, *sm.* *Ldw.* uprawa lnu; -chsberei'tung, *sf.* przyprawianie lnu; -chsblatt, *sn.* *Ng.* leniec pospolity; -chsbläu'el, *sm.* kijanka do klepania lnu; klepadło; międlica; -chsblüthenfa'rbig, *a.* gryglinowy; -chsbose, *sf.* kita lnu; -chsbreche, *sf.* cierlica (do lnu); -chsbündel, s. Fla'chsbose; -chsdarre, *sf.* suszarnia lnu; izba od. piec do suszenia lnu; -chsdotter, *sm.* *Ng.* (Lei'nkraut, Dort) Matki Bożéj len, Panny Maryi len.

Fla'chseitig, *a.* płaskoboki.

Fla'chsen, *Ng.* *W.* lniany; ze lnu (zrobiony).

Fla'chsfarbig, *a.* lnianego koloru; Fla'chsgelb, *a.* żółty jak len; -chsgras, *sn.* *Ng.* s. Bi'nsenseide; -chshaar, *sn.* włosy jak len; -chshandel, *sm.* *H.* handel lnem; -chshändler, *sm.* *H.* handlarz lnu; -chshechel, *sf.* ochlica; szczotka do (czesania) lnu; -chskopf, *sm.* ten co ma włosy jak len; blondyn; -chsköpfig, *a.* mający włosy jak len; -chskraut, *sn.* *Ng.* lnica pospolita; -chsmarkt, *sm.* *H.* targ na len.

Fla'chspiegel, *sm.* *Opt.* zwierciadło płaskie.

Fla'chsraufe, -chsriffel, *sf.* dzierzgadło, dzierzglica (do lnu); -chsröste, *sf.* moczenie od. roszenie lnu; -chssaamen, *sm.* (Lei'nsaamen) siemię lniane; -chsschaben, *sf. pl.* paździerze; -chsschwinge, *sf.* klepadło do lnu; -chsseide, *sf.* *Ng.* kanianka; jedwab' polny; -chsspinnen, *sn.* przędzenie lnu; -chsspinnerei', Fla'chsspinnfabri'k, *sf.* fabryka do przędzenia lnu; -chsstengel, *sm.* *Ng.* łodyga lnu; kistra; len nietarty, lniany badylek; -chswerg, *sn.* pakuły ze lnu.

Fla'chteller, *sm.* talerz płytki.

Fla'chziegel, *sm.* dachówka płaska.

Fla'cken, Fla'ckern, *vn.* (h.) migać się, buzować się, migając się palić; płonąć; flackernde u. brennende Liebe, *miłość żarliwa, gorejąca; Fla'ckerig, *a.* migający (o ogniu).

Fla'den, *sm.* *Kk.* (Kuchen) placek; kołacz; wychopień; Fla'denbro'd, *sn.* chléb płaski, plackowaty; maca (żydowska); Fla'der, *sf.* flader, słój (w drzewie); Fla'derig, *a.* fladrowaty, słojowaty (drzewo); żyłkowaty (kamień).

Flageole't, *sn.* *Tk.* flażolet, flaszolet, cienka piszczałka; —, *Tk.* naśladowanie piszczałki na skrzypcach itd.

Fla'gge, *sf.* *Sw.* flaga, bandera; die — aufziehen od. aufstecken, *Sw.* banderę zatknąć, wiwiesić; die — wehen, fliegen lassen, *Sw.* banderę rozpuścić; die — streichen, *Sw.* banderę spuścić; Fla'ggen, *vn.* (h.) *Sw.* powiewać banderą (o okręcie); Fla'ggen-, *a.* *Sw.* banderowy; -ggenschi'ff, *sn.* *Sw.* okręt z banderą, okręt admiralski; -ggenstange, *sf.* drąg od od. do bandery; -ggenstock, *sm.* *Sw.* drąg banderowy; -ggentu'ch, *sn.* *Sw.* flagtuch.

Flama'nt, Flami'ngo, *sm.* *Ng.* czerwonak, czerwonóg.

Flä'ming, Blä'ming, Bla'mling, *sm.* *Geog.*, Flä'minger, *sm.* *Geog.* Flamanczyk; Flä'misch, Blä'misch, Bla'misch, Fla'mländisch, *a.* *Geog.* flaman-

cki, flamski; flämisch, § * s. Mü'rrisch, Verdrie'ßlich; Fla'mland, *sn. Geog.* (Flandern) Flandrya.

Flä'mmchen, *sn. dim.* płomyk.

Fla'mme, *sf.* płomień; mit einer hellen — brennen płomieniem się palić; in Flammen ausbrechen, gerathen płomieniem się zapalić; in Flammen stehen być w ogniu; stać w płomieniu, palić się; in Flammen setzen zapalić; in Flammen aufgehen w płomieniach spłonąć; in Flammen gerathen, *zapalić się (gniewem, nienawiścią, miłością); von der — der Liebe verzehrt werden, *płonąć ogniem miłości; die — des Krieges, *pożar wojny; das ganze Land steht in Flammen, *kraj cały zajęty jest pożarem wojny; schon lodert die — des Krieges, *pożar wojny już wybuchnął; Fla'mmen-, *a.* płomieniowy; Fla'mmen, *vn.* (h.) płomieniem się palić; płomienić się; *pałać; seine Augen flammten vor Zorn, vor Rachsucht, *oczy jego pałały gniewem, zemstą; flammende Farbe, *kolor płomienisty; flammende Augen oczy płomieniem pałające; flammende Rache, *zemsta pożerająca; —, *va. Kk.* opalać, osmalać (nad płomieniem obracając, gęś oskubaną); die Haut —, *Grb.* skórę prażyć, nad płomieniem trzymać lub przeciągać, aby w siebie tłuszcz wciągała; —, *W.* nadać materyi barwę płomienistą, rysunek do ognia podobny.

Fla'mmenauge, *sn.* *ogniste oko, ognisty wzrok; das — des Tages, *jasny blask dziennego swiatła, *słońce; Fla'mmenbli'ck, s. Feu'erbli'ck.

Fla'mmend, *ppr.* u. *a.* płomienisty, buzujący się.

Fla'mmenglu'th, -menhi'tze, *sf.* zar, upał ogniste; żar, upał plomieni; -menmee'r, s. Feu'ermee'r; -menschri'ft, *sf.* *pismo ogniste, płomieniste, *wiecznotrwałe; -menwi'rbel, *sm.* kłęby ognistę; -menzu'g, *sm.* linia ognista, płomienna; rys ognisty; mit Flammenzügen ist dein Bild eingegraben in mein Herz, *wiecznotrwałemi rysy obraz twój wyryty w mém sercu.

Fla'mmfladen, *sm. Kk.* podpłomyk, § wychopień.

Fla'mmicht, *a.* płomienisty; do płomienia podobny; flammichter Zeuch, *W. H.* materya płomienistego koloru; Fla'mmig, *a.* płomienny.

Fla'ndern, Fla'ndrisch, s. Fla'mland, Flä'misch, &c.

Flane'll, *sm. W. H.* flanela; von, aus —, Flane'llen, *a. W. H.* flanelowy.

Fla'nke, *sf.* bok; den Feind in die — nehmen, in der — angreifen, anfallen, dem Feinde in die — fallen, *Kw.* na nieprzyjaciela z boku uderzyć; auf der — stehen, *Kw.* stać z boku; die Flanken decken, entblößen, *Kw.* boki osłaniać, odsłonić; Flanki'ren, *vn.* (h.) *Kw.* flankierować, z boku zasłaniać (armią); z boku zachodzić (nieprzyjacielowi); przechodzić się z miejsca na miejsce; — lassen, *Kw.* wysłać na flankiery (konnicę itd.); herum flankiren, *latać, biegać tam i sam, flankierować.

Flanqueu'r, Flanki'rer, *sm. Kw.* flankier.

Flä'schchen, Flä'schel, Flä'schlein, *sn. dim.* flaszeczka; buteleczka.

Fla'sche, *sf.* flasza; flaszka; butelka; bauchige — gąsiorek; auf Flaschen füllen butelkować, na butelki rozlać; Fla'schen-, *a.* butelkowy.

Fla'schen, Flu'schen, *vn.* (h.) § (von der Hand gehen, vorwärts kommen, gut von Statten gehen); es will ihm nicht — (od. fluschen), es fluscht nicht bei ihm, *niechce mu się kleić, *wszystko mu sporo.

Fla'schenbie'r, *sn.* piwo butelkowe; -schenbi'rn, *sf. Gtn.* (gatunek gruszki) panna; -schenbü'rste, *sf.* szczoteczka do chędożenia flasz; -flaschenfö'rmig, *a.* butelkowaty; do flaszki podobny; -schenfu'tter, *sn.* puzdro do butelki; -schenko'rb, *sm.* kosz na butelki; -schenkü'rbis, *sm. Ng. Gtn.* bania, bania tykwa, korbal, dynia do gąsiora podobna; -schenscha'nze, *sf. Ntl.* baterya elektryczna; -schenzu'g, *sm.* machina do windowania, wieloklub.

Fla'schine't, s. Flageole't.

Fla'schner, &c. s. Kle'mpner, &c.

Fla'ser, Fla'serig, s. Fla'der, Fla'derig. [pka.

Fla'tsche, *sf.*, Fla'tschen, *sm.* § ku-

Fla'tterbi'nse, *sf. Ng.* s. Bu'schkrötengra's.

Fla'tterer, *sm.* trzpiot; roztrzepaniec; Fla'ttergei'st, *sm.* umysł roztrzepany; trzpiot; sowizdrzał; wiercibisz; niestatecznik, pędziwiatr; -ttergra's, *sn. Ng.* prosownica rozpierzchła; -tterha'ft, Fla'tterig, *a.* roztrzepany, trzpiotliwy, wietrzny; trzpiotowski, trzpiotowaty; płochy; -tterhaftigkeit, *sf.* roztrzepanie; trzpiotostwo, płochość; Flatterie', s. Schmei- [chelei'.

Fla'tterig, s. Fla'tterhaft.

Fla'tterkoh'l, *sm.*, Fla'tterkrau't, *sn. Ng. Gtn.* kapusta rozpierzchła, taka, którój liście nie wiążą się w głowy. [finfa, kamuflet.

Fla'ttermi'ne, *sf. Bw. Kw.* fimfa,

Fla'ttern, *vn.* (h.) trzepotać się, przelatywać ob. bujać po powietrzu, motylkować (jak ptak, motyl); poruszać się w powietrzu (jak chorągiew, bandera); migać się (jak płomień na wietrze); trzpiotać się (przebiegiwać bez celu z miejsca na miejsce); mit den Augen herum —, *oczyma strzélać w różne strony; so flatterte munterer Scherz um ihre kleinen Lippen, *tak żart wesoły kolo jéj usteczek bujał; —, *vn.* (s.) po trzpiotosku do kogo lub do czego dążyć; er ist schon zu ihr geflattert już do niéj poleciał; zu welcher Schönen wird nun flattern dein Herz? do którejże piękności teraz twe serce pobuja, poleci?

Fla'tterru'ß, *sm.* sadze pyłowe, latające, perzynowe.

Fla'tterschönheit, *sf.* piękność znikoma; -ttersi'mse, *sf. Ng.*, s. Bu'schkrötengras; -ttersi'nn, *sm.* trzpiotowska płochość.

Flatti'ren, s. Schmei'cheln.

Flau, *a.* słaby, pozbawiony mocy, siły; ckliwy, nudny; oziębły, leniwy; der Wein ist ganz — geworden wino całkiem moc straciło; es wird mir — słabo (ckliwo) mi się robi; mir wird ganz — zu Muthe, *nie do śmiechu mi teraz; die Liebe ist — geworden, *miłość zwołniała; flaue Waare, *H.* towar nie odchodzący, niepokupny; diese Waare ist — geworden, *H.* ten towar stracił pokup; die Getreidepreise stehen —, *H.* niepomyślne targi na zboże; Flau, *ad.* licho, mizernie, kiepsko, chudo.

Flau'en, s. Schwei'fen (die Wäsche).

Flaum, *sm.*, Flaumfedern, *sf. pl.* puch; *pościel puchowa; *mech na brodzie; Flau'micht, *a.* puchowaty; Flau'mig, *a.* puchowy; Flau'mlager, *sn.* pościel puchowa; łoże puchowe; Flau'mnelke, s. Bu'schnelke.

Flaus, Flausch, *sm.* kosmyk ob. pęczek wełny; sukno kosmate z grubéj wełny; —, Flau'srock, Flau'schrock, *sm.* suknia z takiego sukna zrobiona.

Flau'se, *sf.* wybieg, wykręt, figiel, bałamuctwo; das sind Flausen to figle; mache mir keine Flausen! nie rób mi bałamuctwa! du machst mir Flausen vor żartujesz sobie ze mnie; Flau'senmacher, *sm.* bałamut; figlarz; Flau'senmacherei', *sf.* bałamuctwo.

Flau'trog, *sm. Bw.* dzierza doczyszczenia rudy.

Flä'tz, *sm.* § prostak, grubianin, grondal; gbur; s. a. Fle'gel, Lü'mmel.

Fle'chse, *sf. Zk.* ścięgno; cięciwa; sucha żyła; Fle'chsen-, *a. Zk.* ścięgnisty; Fle'chsenhaube, *sf. Zk.* czapka ścięgnista; oglowie; -chsenhau't, *sf. Zk.* rozcięgna; Fle'chsig, *a. Zk.* żyłasty.

Fle'chte, *sf.* splot, warkocz; plecionka, jaka bądź rzecz pleciona; *Hlk.* liszaj; fressende —, *Hlk.* liszaj zrzący; wilk; —, *Ldw.* kosz; półkoszki, kosz na wozie z chrustu pleciony; —, *sf. Ng.* (Art Aftermoos) porost, porostnica; Fle'chten-, *a. Ng.* (Aftermoos-) porostowy.

Fle'chten, *va. irr.* (h.) (flechte, flocht, geflochten) pleść; in etwas — wplatać w co; Blumen in die Haare — wplatać kwiatki we włosy; einen Missethäter auf das Rad —, *Rw.* złoczyńcę w koło wpleść; einen Zaun, einen Kranz — płot robić z chrustu, wieniec wić; sich um etwas — wić się koło czego.

Fle'chtena'rtig, *a. Hlk.* liszajowy; flechtenartige Krankheit choroba liszajowa.

Fle'chtkorb, *sm.* koszyk pleciony; -chtweide, *sf. Ng.* witwa; witwina; -chtwerk, *sn.* plecionka; robota pleciona; co plecionego; -chtzaun, *sm.* płot z chrustu.

Fleck, *sm.* kawałek czego; auf diesem — ist gut Hafer säen na tym kawałku dobrze jest zasiać owies; es ist noch ein ziemlicher — bis dahin, § jeszcze dobry kawałek (drogi) do tamtąd; ich muß mir einen — (Stück Tuch, Zeuch) zu einer Mütze kaufen muszę sobie kupić kawałek (sukna, materyi) na czapkę; — (Stelle) miejsce; auf diesem — hat er gesessen w tém miejscu siedział; nicht vom Flecke kommen, *nie módz ruszyć z miejsca, *nie postępować w czém, nie robić postępów, nie odnosić życzonych korzyści, nie iść wyżéj w urzędzie itd.; den rechten, auf den rechten — treffen, *dobrze utrafić; auf dem rechten Flecke sein, *dobrze rzecz pojąć, zrozumiéć, odgadnąć; dobrze się znaleźć; immer auf dem Flecke sein, *umiéć się znaleźć zawsze i wszędzie, we wszystkiém sobie umiéć poradzić; *być zawsze przytomnym, gotowym; den Kopf auf dem rechten Flecke haben, *miéć głowę na swojém miejscu, *być człowiekiem przebiegłym, przemyślnym; — (Flick, Flickfleck, Flicklappen) łata, łatka; einen — einsetzen, aufsetzen, untersetzen łatę wstawić; załatać co; podłatać co; — auf die Schuhe,

auf die Stiefel podpiętek, napiętek; — (von Schlachtvieh), *Kk.* flak; Flecke, *Kk.* flaki (do jedzenia); — (Flecken) plama.

Fle'ckchen, *sn. dim.* v. Fleck, s. d.; das rechte — treffen, *trafić komu w sedno; uchwycić go za słabą stronę; *dojąć mu do żywego; tknąć kogo do żywego.

Fle'ckeln, *va.*: die Schuhe — (beim Schuhmacher) podkładkę dać pod obcas u trzewika.

Fle'cken, *sm.* (Ortschaft zwischen Dorf u. Stadt) miasteczko; plama; skaza; odmiana (w kolorze); einen — in etwas bringen plamę na czém zrobić; einen — aus etwas ausmachen, weg-, herausbringen plamę z czego wywabić; Mann, der die — aus den Kleidern &c. bringt plamiarz; er hat — im Gesichte ma plamy, skazy po twarzy; weißes Pferd mit gelben — biały koń z żółtemi odmianami; er wollte meinem guten Namen — anhängen, *chciał skazić moje dobre imię; sein Leben ist ohne —, *życie jego jest bez skazy; Fle'cken, *va.* (beflecken, beschmutzen) plamić co; —, *vn.* (h.) plamić się; leicht — być plamistym, łatwo się plamić; leicht fleckend plamisty; es fleckt nicht, *§nie idzie; *nie udaje się. [plama wywabia, plamiarz.

Fle'ckenau'smacher, *sm.* ten co

Fle'ckenkrau't, *sn. Ng.* miodunka; -ckenlo's, *a.* bez plamy; bez zmazy.

Fle'ckfieber, *sn. Hlk.* petocie, przystudzenice gorączkowe.

Fle'ckicht, *a.* do plamy podobny; Fle'ckig, *a.* poplamiony, srokaty, z odmianami, pstry; morągowaty; — machen splamić, poplamić, nakrapiać.

Fle'ckkugel, Fle'ckseife, *sf.* kula mydlana do wywabiania plam.

Fle'cksieder, *sm. Kk.* traktyer flaki warzone sprzedający.

Fle'cksucht, *sf. Hlk.* pstrociny.

Flectio'n, *sf. Spl.* odmienianie (deklinacya od. przypadkowanie; czasowanie); Flecti'ren, *va. Spl.* odmieniać (deklinować, konjugować).

Fle'dermau's, *sf. Ng.* nietoperz, niedoperz; mętopyrz; latoperz; gacek; amerikanische —, *Ng.* lotek; Fle'dermau's-, *a. Ng.* nietoperzowy, mętopyrzowy; Fle'dermauslau's, *sf. Ng.* nietoperzec.

Fle'derwi'sch, *sm.* skrzydło (do zmiatania kurzu lub poddymania ognia); Flederwische feil haben, *być wolnych obyczajów (o kobiecie).

Fle'gel, *sm. Ldw.* (zum Getreidedreschen) cepy, kij na drągu wiszący, którym się zboże bije; —, *(Lümmel, Grobian) drąg, drągal, grondal, prostak; Flegelei', *sf.* prostactwo, drągalstwo; grubiaństwo; Fle'gelha'ft, *a.* prostacki, grubiański; —, *ad.* po grubiańsku; Fle'gelhaftigkeit, *sf.* gburowatość.

Fle'geljah're, *sn. pl.* *leniwe, wołowe lata; Fle'geln, *vn.* (h.) po prostacku się zachowywać; prostactwa popełniać; sich — po prostacku się opierać, rozwałać; sich auf etwas hin — po prostacku oprzéć się na czém.

Fle'h'en, *va.* u. *vn.* (h.) błagać; zu Gott — błagać Boga; um Hülfe — błagać o pomoc; um Gnade — błagać łaski; vor dem Herrn — błagać pana; Fle'hen, *sn.* błaganie, suplikowanie, prośba gorliwa; mit vielem — z wielu błaganiem; Fle'hentlich, *a.* błagalny; —, *ad.* błagalnie.

Fleisch, *sn.* mięso (überhaupt); gehacktes —, *Kk.* siekanina, siekanka; geräuchertes — wędlina; wildes —, *Hlk.* dziwe mięso (na ranie); — ciało; vom Fleische kommen, abfallen spadać z ciała; zu Fleische kommen nabierać ciała; mein — u. Blut, *moje ciało i moja krew, *dzieci; — (Fleischeslust, Sinnlichkeit), *chuci; dem Fleische leben, *ubiegać się za cielesną rozkoszą; *żyć dla uciech cielesnych; die Begierden des Fleisches, *pożądliwości ciała; Fleisch-, *a.* mięsny.

Fleischauswuchs, *sm. Hlk.* narośl mięsna.

Flei'schbank, *sf.* jatki rzeźnicze, mięsne; -schbaum, *sm.* drąg na mięso, którym mięso wieszają w kominie do wędzenia; -schbeil, *sn.* topór do rąbania mięsa; -schblume, *sf. Ng.* firletka kukułka; -schbruch, *sm. Hlk.* mięsny rozrost; -schbrühe, *sf. Kk.* rosół.

Flei'scheisen, *sn. Grb.* żelazo, na którém skóry z mięsa oskrobują.

Flei'scher, *sm.* rzeźnik; Flei'scher-, *a.* rzeźnicki; rzeźniczy; -ergese'll, *sm.* czeladnik rzeźnicki; -erha'ndwerk, -ergewe'rk, *sn.* rzeźnictwo; rzeźnicze rzemiosło; -erhu'nd, *sm.* pies rzeźniczy; Flei'scherin, *sf.* rzeźniczka; Flei'scheri'nnung, *sf.* cech rzeźniczy; -erkne'cht, *sm.* parobek rzeźniczy; Flei'schern, *a.* mięsny, z mięsa; Flei'schesser, *sm.* mięsojąd; -scheslust, *sf. Kg.* chuci cielesne; -schfarbe, *sf.* kolor cielisty; -schfarben, -schfarbig, *a.* cielisty, cielistego koloru; -schfaß, *sn.* beczka na mięso; -schfressend, *a. Ng.* mięsożerny; -schfresser, *sm.* mięsożér; -schgabel, *sf.* widelec, widełki do mięsa; -schga'llerte, *sf. Kk.* galareta mięsna; -schgeba'ckenes, *sn.* placek z mięsem; -schgewä'chs, *sn. Hlk.* polip, narośl mięsna; -schhacker, -schhauer, s. Flei'scher; -schhaken, *sm.* hak na którym się mięso zawiesza (w jatkach).

Flei'schicht, *a.* mięsisty, do mięsa podobny.

Flei'schig, *a.* mięsny, z mięsa będący; die fleischigen Theile des Körpers mięsne części ciała; — mięsisty, tak miękki i soczysty jak mięso; — z ciała złożony; cielny.

Flei'schkammer, *sf.* schowanie na mięsiwo; Flei'schkloß, *sm. Kk.* pulpet; piróg, zraz kulisty z siekanego mięsa itd.; *iron.* tłuściocha; tłusta łania, zbyt tłusta dziewczyna; -schklumpen, *sm.* kawał mięsa; *baryła, zbyt otyły człowiek; -schkorb, *sm.* kosz od. koszyk do mięsa; -schkost, *sf.* strawa mięsna; jadło mięsne.

Flei'schlich, *a.* cielesny, chuci, obcowanie; sich mit einer Person — vermischen, ihr — beiwohnen, sie — erkennen cieleśnie obcować z sobą; -schlichkeit, *sf.* cielesność; -schmachend, *a.* tuczący; -schmade, *sf. Ng.* pądr, robak mięsny, w mięsie się zalegający; -schmaler, *sm. Mal.* malarz zajmujący się malowaniem ciał nagich; -schmangel, *sm.* niedostatek mięsa; -schmarkt, *sm.* targ mięsny; -schmasse, *sf.* masa mięsa od. ciała; *s. Flei'schklumpen; -schmaul, *sn.* mięsojad; *człowiek lubiący mięsne potrawy; -schpaste'te, *sf. Kk.* pasztet mięsny; -schroth, s. Flei'schfarben; -schschnitte, *sf.* zraz mięsa; zrazik; -schspeise, *sf.* potrawa mięsna; -schsteuer, *sf.* podatek od mięsa; -schsuppe, s. Flei'schbrühe; -schtag, *sm.* dzień mięsny, w którym się mięso je; -schtaxe, *sf. Stw.* taksa mięsa; -schtopf, *sm. Kk.* garnek do mięsa od. z mięsem; -schtorte, *sf.* tort mięsny, z mięsa od. z mięsem; -schwaare, *sf.* towar mięsny; mięsiwo (na sprzedaż); -schwage, *sf.* waga do mięsa; -schwerk, *sn.* mięsiwo; -schwunde, *sf.* rana cielesna, w ciele; rana na ciele; -schwurst, *sf. Kk.* kiełbasa; -schzehent, *sm.* dziesięcina z mięsa.

Fleiß, *sm.* pilność; — anwenden użyć pilności; vielen od. viel — auf etwas wenden, verwenden wiele pilności przyłożyć do czego, łożyć na co; z wielką pilnością do czego się przykładać; mit — z pilnością, pilnie; — (absichtlich, vorsätzlich) umyślnie, z umysłu; Flei'ßig, *a.* pilny, okazujący pilność; o pilności świadczący; —, *ad.* pilnie; Jemanden — bitten, besuchen, *usilnie kogo prosić, *często odwiedzać; sich — Bewegung machen częstéj agitacyi używać.

Fle'nnen, *vn.* (h.) § płakać, mazać się; Fle'nnen, Gefle'nne, *sn.* § płakanie, mazanie się.

Fle'tschen, *va.*: die Zähne — wyszczérzyć zęby; das Maul — gębę zozdziawić, wykrzywić, rozciągnąć.

Flexi'bel, Flexibilitä't, s. Bi'egsam, Bie'gsamkeit.

Flexio'n, Flectio'n, *sf. Spl.* fleksya, odmiana; s. a. Flectio'n.

Fli'ckarbeit, *sf.* łatanina; Fli'cken, *va.* łatać (suknią, dach, kocioł itd.); —, *vn.* (h.): an etwas — łatać co, *usiłować przyprowadzić do lepszego stanu; die Aerzte — schon lange an seinem Körper herum, *lekarze długo już łatają mu ciało; zehn Minister — an diesem Staate, *dziesięciu ministrów łatają to państwo; Fli'cker, *sm.* łatacz; Fli'ckerin, *sf.* kobieta łataniem się trudniąca; Flickerei', *sf.* łatania; łatanina; -ckerloh'n, *sm.* zapłata za łatanie; Fli'cklappen, *sm.* płatek na łatę; Fli'cknaht, *sf.* cyra; Fli'ckwerk, *sn.* łatanina; *iron.* zbieranina (o dziele, piśmie jakiem itd.); Fli'ckwort, *sn. Spl.* wyraz wściubiony, zbyteczny. [sztowy szybki.

Fli'eboot, *sn. Sw.* okręt dwuma-

Flie'der, Flie'derbaum, *sm. Ng.* bez (drzewo); Flie'der-, *a. Ng.* bzowy; Flie'derbeere, *sf.* bzionka; bzowa jagoda; Flie'derblüte, *sf.* bzowy kwiat; bzowe kwiatki; Flie'dermu'ß, *sn. Kk.* bzowe powidła; Flie'dersa'ft, *sm.* bzowy sok; Flie'derthee, *sm. Hlk.* bzowy kwiat (na ziółka).

Flie'ge, *sf. Ng.* mucha; Fliegen fangen muchy bić; spanische —, *Ng.* mucha hiszpańska, kantaryda; spanische Fliegen, *Hlk.* wezykatorye; es ärgert ihn die — an der Wand, *muchy na ścianie nie ścierpi, *lada co go gniewa; mit einer Klappe zwei Fliegen todt schlagen, *przy jednem ogniu upiec dwie pieczenie; *za jeden ogon dwie sroki ułapić, *za jednym zachodem dwie rzeczy sprawić; eine liederliche, wüste —, *hultaj; *latawiec; *rozpustnik; Flie'gen-, *a. Ng.* muszy.

Flie'gen, *vn. irr.* (s.) (fliege, flog, geflogen) lecieć, latać, wzlecieć, polecieć, przylecieć; er fliegt zu uns leci

do nas (ptak); der Vogel ist auf den Berg, in's Haus, über das Dach, bis zu uns, in die Luft geflogen ptak poleciał na górę, wleciał do domu, przeleciał przez dach, przyleciał aż do nas, wzleciał w powietrze; geflogen kommen przylecieć, lecieć w tę stronę; Feuerbrände flogen in der Luft, *głownie z ogniem latały po powietrzu; das Schiff flog in die Luft, *Sw.* okręt wyleciał w powietrze; er flog in meine Arme, *ptakiem rzucił się w moje objęcia; die Haare, die Fahne — lassen rozpuścić włosy, chorągiew; fliegende Worte, *słowa szybko z ust płynące; fliegendes Haar włos rozpuszczony; fliegendes Lager, fliegendes Krankenhaus, *Kw.* ruchomy obóz, lazaret; fliegende Brücke most ruchomy, latający, most na czajkach; fliegende Hitze, *Hlk.* gorąco, przelotne, chwilowe, przemijające (w ciele ludzkiém); fliegendes Blatt, *Litt.* pismo ulotne, gazeta codzienna; *kuryer.

Flie'genblume, *sf.* *Ng.* lisie jajka; -ndistel, *sf.* *Ng.* muchołowka; -nfalle, *sf.* łapka na muchy; -nfänger, s. Flie'genschnäpper; -nga'rn, s. Flie'gennetz; -ngi'ft, *sn.* trucizna na muchy; -nklappe, -klatsche, *sf.* klapka, placka do zabijania much; -krau't, *sn.* *Ng.* bielun dziędzierzawa; -nne'tz, *sn.* siatka na konie; -npflaster, *sn.* *Hlk.* wezykatorye; -npulver, *sn.* proszek na muchy; -nschimmel, *sm.* koń biały nakrapiany; -nschnäpper, -nspießer, -nstecher, *sm.* *Ng.* muchołowka (ptak); -nschra'nk, *sm.* śpiżarnia; -nschwamm, *sm.* *Ng.* muchomor; muchar; muchair; -nschwa'rm, *sm.* rój much, rój muszny; -nstei'n, *sm.* *Ng.* *Bw.* arszenik; -nwedel, *sm.* oganka (do oganiania much).

Flie'hen, *vn. irr.* (s.) (fliehe, floh, geflohen) uciekać; vor Jemandem — przed kim; vor etwas — uciekać od czego; vor der Sünde — strzedz się, wystrzegać się grzechu; zu Jemandem — uciec do kogo; uciec się do kogo; der Mensch fleucht (flieht) wie ein Schatten, *Bibl.* człowiek ucieka (znika) jako cień; die Zeit flieht, *czas unika; —, *va. irr.* (h.): Jemanden — (ihm ausweichen) uciekać od kogo, unikać go; etwas — unikać czego; wystrzegać się; Jemanden — wie die Pest uciekać od kogo jak od powietrza; *chronić się go jak powietrz.

Flieh'kraft, *sf.* *Ntl.* siła odśrodkowa, odśrodpędna.

Flie'se, *sf.* fliza, tafla kwadratowa z marmuru, kamienia lub cegły na posadzkę; Flie'sen, *pl.* posadzka.

Fließ, Vließ, *sn.* runo (skóra z wełną); das goldene —, *Myth.* *Alt.* złote runo; Orden vom goldenen —, *Stw.* order złotego runa.

Flie'ßen, *vn. irr.* (s.) (fließe, floß, geflossen) płynąć, ciec, lać się; diese Quelle fließt schon lange nicht mehr to źródło już dawno nie płynie; die Augen — ihm über ciecze mu z oczu; das Licht fließt swieca się leje; fließendes Wasser woda płynąca; das Blei fließt schon, *Httk.* *etc.* ołów już płynie, roztopił się; fließendes Geschwür, *Hlk.* wrzód ciekący; das Papier fließt litery rozlewają się po papierze; *papier przebija; die Rede fließt, die Verse — ihm, *mowa sama mu płynie, *wiersze mu się leją; fließend reden, schreiben, *płynnie mówić, pisać; fließende Rede, *mowa płynna, gładka, gładko ułożona; —, *vn. irr.* (s.): die Weichsel fließt aus Schlesien durch Polen nach Norden in die Ostsee *Wisła* płynie ze Śląska przez Polskę ku północy, wpływa (wpada) do morza Baltyckiego; das Blut fließt aus der Wunde krew płynie, ciecze, leje się z rany; der Schweiß floß ihm von der Stirn pot mu się lał z czoła; er fließt vom Schweiße cały jest w potach; die Augen — von Thränen oczy we łzach toną; aus seinem Munde fließt eine honigsüße Rede, *z ust jego płynie mowa słodka jak miód; große Summen — in die Casse wielkie sumy wpływają do kasy; die Zeit fließt dahin, *czas upływa; das fließt aus dem Gesagten von selbst (geht daraus hervor) to z tego, co się mówiło, wypływa przez się; fließend płynący; *płynny, gładki; fließendes Wasser woda ciekąca, woda płynąca, *woda żywa.

Flie'ßgold, *sn.* piasek złoty (w rzekach pływający); Flie'ßpapier, *sn.* bibuła; Flie'ßwasser, *sn.* woda płynąca.

Fli'mme, s. Flo'ßfeder.

Fli'mmen, s. Fli'mmern.

Fli'mmer, *sm.* blask, błysk; błyszczenie; *błyskotka; Fli'mmern, *vn.* (h.) błyszczeć; Fli'mmern, *sn.* błyszczenie.

Fli'nder, Flü'nder, Flu'nder, *sf.* *Ng.* (Seefisch) fląder, flonder, flądra.

Flink, *a.* żwawy; rączy; ruchawy; flinkes Wesen, Fli'nkheit, *sf.* zwinność, rączość.

Fli'nkern, s. Fli'mmern.

Fli'nse, s. Flie'se.

Fli'nte, *sf.* flinta, strzelba, karabin; broń ręczna; Fli'nten-, *a.* karabinowy; Fli'ntenbo'lch, *sm.* bagnet; -tenko'lben, *sm.* kolba u strzelby; -tenkugel, *sf.* kula karabinowa; -tenlau'f, *sm.* lufa u strzelby; -tenrie'men, *sm.* rzemię u flinty; -tenscha'ft, *sm.* łoże u ob. do strzelby; nasada u strzelby; -tenschlo'ß, *sn.* zamek u ob. do strzelby; -tenschu'ß, *sm.* strzał z broni ręcznéj; einen — weit, *na odległość strzału z broni ręcznéj; *na strzał; -tenspie'ß, *sm.* bagnet; -tenstein, *sm.* *Ng.* skałka; -tenträ'ger, *sm.* piechur.

Fli'ntglas, *sn.* *Httk.* flintglas; szkło czyste kryształowe.

Fli'rren, *vn.* (h.) migać się z blaskiem; es flirrt mir vor den Augen miga mi się ob. mieni się w oczach.

Fli'sse, *sm.* *Sw.* (polnischer Flußschiffer) flis, orel.

Fli'stern, s. Flü'stern.

Fli'tter, *smf.* blaszka metalowa cieniutka okrągła z dziurką w środku; flaterka; *błyskotka; Fli'ttergedanke, *sm.* *myśl pozornie świetna; Fli'ttergeleh'rsamkeit, *sf.* *iron.* uczoność pozorna, błyskotna; Fli'ttergo'ld, *sn.* nędza złota; szych; blaszki mosiężne cienkie jak papier; *pozorny blask; *błyskotki; -tergoldschlä'ger, *sm.* ten co mosiądz wybija na nędzę; -tergra's, *sn.* *Ng.* drżączka; -terjah'r, *sn.* *pierwszy rok cukrowy (w małżeństwie); -terkra'm, *sm.* handel błyskotek; **iron.* błyskotne rzeczy; -termo'nat, *sm.* *cukrowy miesiąc; Fli'tterschmehle, *Ng.*, s. Drah'tschmele; -terwoche, *sf.* *cukrowy tydzień.

Fli'ttern, *vn.* (h.) migać się; razić oczy błaskiem.

Fli'tterschimmer, -terschimmer, *sm.* próżny blask, *pozorna świetność; -tersi'lber, *sn.* nędza srebrna; srebrny szych; -terstaa't, *sm.* strój na pozór świetny; strój błyskotliwy; **iron.* błyskotki; *pozorna świetność; -terwe'rk, *sn.* rzecz strójnie zrobiona dla oka; błyskotka; -terwo'che, s. Fli'tterjah'r. [biu).

Fli'ttich, *sm.* § skrzydło (u dro-

Flo'ckasche, *sf.* perzyna.

Flö'ckchen, *sn.* *dim.* kosmyczek; płateczek; Flo'cke, *sf.*, Flo'cken, *sm.* kosmyk, osmyk (wełny); płatek (śniegu); kłaczek (lnu); in Flocken, flockenweise płatkami; der Schnee fällt in Flocken śnieg płatkami pada.

Flo'cken, *vn.* (h.) układać się w kosmyki lub płatki (o śniegu); es flockt (es schneit) śnieg pada; —, *va.* zbijać (wełnę, pilśń); kędzierzawić.

Flo'ckenblume, *sf.* *Ng.* chaber; bławatek, modrak; -ckente'ppich, *sm.* dywan z okrajków sukna urobiony; -ckentu'ch, *sn.* *W.* grube sukno z osmyków wełny.

Flo'ckicht, *a.* kosmykowaty; Flo'ckig, *a.* kosmykowy, płatkowy.

Flo'ckseide, *sf.* *W.* pela; jedwab' bękarci, ob. kłakowaty; Flo'ckwolle, *sf.* wyczoski wełniane.

Floh, *sm.* *Ng.* pchła; Jemandem einen Floh in's Ohr setzen, *narobić komu skrupułu, kłopotu; er hört die Flöhe husten ob. niesen, ***iron.* on słyszy jak pchły kaszlą, **przemądry.

Flöh'ala'nt, *sm.* *Ng.* rdest pchlany. [pchły.

Floh'biß, Floh'stich, *sm.* ukąszenie

Flö'hen, *va.*: Jemanden, sich — pchły komu, ob. sobie wyszukiwać.

Flö'hig, *a.* zapchlony; pchlisty.

Flöh'kraut, *sn.* *Ng.* rdest pchlany; Flöh'saamenkrau't, *sn.* *Ng.* babka pleśnik. [pchlana.

Floh'segge, *sf.* *Ng.* turzyca

Flor, *sm.* flora, krepa, gaza; czarna krepa jako znak żałoby; Jemandem den — vor den Augen ziehen, *zdjąć komu zasłonę z oczu, uwolnić go od błędnego sądzenia o rzeczy; —, *kwitnienie (auch*); Künste u. Wissenschaften sind jetzt im schönsten —, *nauki i sztuki są teraz w najpiękniejszém zakwitnieniu.

Flo'rbinde, *sf.* przepaska ob. opaska z krepy, krepa na ręku.

Flore'nz, *sn.* *Geog.* Florencya; Florenti'ner, Florenti'nisch, *a.* *Geog.* Florencki; —, *sm.* *Geog.* Florentyńczyk; Florenti'nerin, *sf.* *Geog.* Florentynka.

Flore'tband, *sn.* *W.* tasiemka z peli; Flore'tseide, s. Flo'ckseide.

Flore'tt, *sn.* *Ftk.* (Fechtdegen) floret; Flore'ttfechten, *sn.* fechtowanie na floret.

Flo'rfliege, *sf.* *Ng.* złotook.

Flo'rhaube, *sf.* czepek gazowy, krepowy; Flo'rhut, *sm.* kapelusz z

Flori'n, s. Gu'lden. [krepą.

Flori'ren, s. Blü'hen.

Flori'st, s. Blu'menfreu'nd, Blu'mengä'rtner.

Flo'rkette, *sf.* osnowa kutnerowa; Flo'rkleid, *sn.* suknia krepowa; Flo'rleinwand, *sf.* *W.* rąbek; Flo'rweber, *sm.* *W.* tkacz gazy lub krepy.

Flo'skeln, *sf.* *pl.* *kwiatki, *próżne ozdowy (stylu), *pstrociny.

Floß, *sn.* *Sw.* woda płynąca;

rzéka; *Sw.* tratwa; mostek pływający; Flo'ßbrücke, *sf.* most pływający; most na czajkach.

Flö'ßbutter, *sf. Kk.* masło przetapiane.

Flo'sse, *sf. Ng.* pletwa (u ryby); płyty, korki lub kora u sici pływającéj.

Flöße, *sf.* spław, spławianie czyli spuszczanie (drzewa), miejsce spławu; flisówka; flis; spław; —, *drzewo spławiane; — tratwa, płyt; mostek pływający.

Flö'ßen, *va.* wpuszczać, wlewać płyn jaki; einem Kinde Arzenei in den Mund — wlewać dziecku lekarstwo do gęby; — pławić, spławiać, spuszczać (drzewo); die Wäsche — bieliznę płukać (z mydła).

Flo'ßfeder, s. Flo'sse.

Flo'ßgere'chtigkeit, *sf.* prawo od. przywiléj spławiania drzewa.

Flö'ßhandel, *sm. H.* handel spławem prowadzony; handel spławowy.

Flö'ßholz, *sn.* drzewo spławiane od. wodą spuszczane; flisówka.

Flo'ßknecht, *sm. Sw.* flisak.

Flö'ßkosten, *sf. pl.* koszta spławowe.

Flo'ßmeister, Flö'ßmeister, *sm.* przełożony nad spławem; Flo'ßplatz, *sm.* plac, gdzie spławione drzewo się składa na sprzedaż; Flo'ßordnung, *sf. Stw.* urządzenia spławu się dotyczące.

Flo'ßrechen, *sm.* pale na rzece, na których się zatrzymuje spławione drzewo; Flo'ßrecht, s. Flo'ßgere'chtigkeit; Flo'ßschreiber, *sm.* pisarz przy spławie.

Flö'ßungskosten, *sf. pl.* koszta spławowe; opłata fryjorowa; koszta fryjorowe.

Flo'ßwasser, Flö'ßwasser, *sn.* rzéka, na któréj się drzewo spławia; woda spławna.

Flo'ßwesen, *sn.* spławnictwo.

Flö'ßzeit, *sf.* czas spławu.

Flö'tchen, *sn. dim. Tk.* flecik; Flö'te, *sf. Tk.* flet; piszczałka; flotrowers; die —, auf der — spielen, blasen, *Tk.* grać na flecie; Flö'ten-, *a. Tk.* fletowy; fletniczy.

Flö'ten, *vn.* (h.) grać na flecie; —, *va.* grać co na flecie; *dźwięcznie śpiewać jak gdyby grał na flecie; flöten gehen, *zginąć; *przepaść; *pójść do dyabła; diese Sache ist flöten gegangen, *ta rzecz przepadła.

Flö'tenblä'ser, *sm. Tk.* fletnista, flecista; Flö'tenboh'rer, *sm.* świder do wiercenia fletów; s. a. Flö'tenma'cher; -tenfu'tter, *sn.* futerał na flet; -tenma'cher, *sm.* ten co flety robi; -tenpfei'fe, *sf.* flet (w organach); piszczałka; -tenspie'ler, s. Flö'tenblä'ser; -tensti'mme, *sf. Tk.* głos na flet (w partyturze); głos fletowy; -tenstü'ck, *sn. Tk.* kawałek na flet (do grania); część fletu; -tenuh'r, *sf.* zegar na piszczałkach grający; -tenwe'rk, *sn. Tk.* fletnia; -tenzu'g, *sm. Tk.* odmiana fletowa (w organach); flet.

Flott, *a.* pływający; ein Schiff — machen, *Sw.* okręt zepchnąć na wodę; — werden, *Sw.* znowu płynąć; znowu się dostać na wodę; das Gespräch ist wieder — geworden, *rozmowa znowu się rozpoczęła; — leben, *żyć szumno; *używać; *nie żałować sobie; *hulać; *putać; er lebt zu flott, *za nadto sobie pozwala; es ging — zu, *szło hucznie, wesoło.

Flo'tte, *sf. Sw.* flota; Flo'tten-, *a. Sw.* do floty należący; Flo'ttencapitai'n, *sm. Sw.* kapitan floty; Flo'ttenfüh'rer, *sm. Sw.* dowódzca floty.

Flo'ttholz, *sn.* drzazgownica (u sici rybackiéj).

Flotti'lle, *sf. Sw.* flotyla; mała flota; eskadra.

Flo'ttmachen, *sn. Sw.*: — eines auf dem Sande festsitzenden Flußschiffes wesele; Portion Branntwein für das — wódka weselna.

Flo'ttmilch, *sf.* śmietana; śmietanka; mléko ze śmietaną, mléko niezbierane; — mléko owcze.

Flötz, *sn. Bw.* warstwa, pokład; Flö'tzgebirge, *sn. Bw.* góry warstwiane, pokładowe, w których warstwy kamienne ziemią są przedzielane; Flö'tzlage, Flö'tzschicht, *sf. Bw.* pokład poziomy; Flö'tzweise, *ad. Bw.* pokładami; warstwami; pokładowo.

Fluch, *sm.* przekleństwo; klątwa; Flu'chbela'den, *a.* obarczony przekleństwem; zaklęty; w klątwie będący; Flu'cheid, *sm.* zaklęcie.

Flu'chen, *vn.* (h.) kląć; Jemandem — kląć komu od. kogo; auf Jemanden — kląć na kogo; — wie ein Landsknecht, *kląć ostatniemi słowami od. jak przekupka; —, *va.*: Jemandem etwas an den Hals — przekleństwem swojém sprowadzić co na kogo; klnąć komu życzyć mu czego; Flu'chen, *sn.* złorzeczeństwo, klęcie.

Flu'chenswe'rth, *a.* godzien przekleństwa; Flu'chentla'stet, *a.* uwolniony od przekleństwa od. od klątwy; Flu'cher, *sm.* ten co klnie; przeklinacz; bluźnierca.

Flucht, *sf.* ucieczka; sich durch die — retten ucieczką się ratować; die — nehmen, ergreifen do ucieczki się wziąć, udać; in die — schlagen zmusić do ucieczki; er ist sehr in der —, *niezmiernie się śpieszy; *robi z wielkim pośpiechem; ich habe ihn nur auf der — gesehen, *widziałem go tylko jakby w przelocie; die — haben, *wytropić gdzie się zwierz skrył; die Thür hat zu viel —, *drzwi za wielką ma szparę, *nie dobrze dochodzi.

Flü'chten, *vn.* (s.) do ucieczki się wziąć; —, *va.* uciekając unieść od. schronić co dokąd; seine Sachen in die Stadt — uciekając unieść swoje rzeczy do miasta; sich — ucieczką się ratować; zu Jemandem — uciec do kogo.

Flü'chtig, *a.* zbiegły, ten co uciekł; — werden zbiedz; uciec; — ulotny, łatwo się ulatniający; prędko przemijający; *nietrwały, niestateczny; — szybki, rączy (w biegu); — śpieszny, pośpieszny, z pośpiechem wykonany; *na prędce zrobiony; etwas — durchsehen, durchlesen przerzucić co, na prędce przejrzéć, przeczytać; —, *Mal.* lekki; flüchtiges Gewand, *Mal.* ubiór lekki; jakoby w powietrzu się unoszący; einen flüchtigen Pinsel haben, *Mal.* miéć lekki pędzel; flüchtig, *Schdk.* lotny; flüchtiges Salz, *Schdk.* lotna sól; Flü'chtigkeit, *sf.* ulotność (czasu); nietrwałość, niestałość (szczęścia); szybkość, rączość (konia); pośpiech (w robocie itd.); lekkość (pędzla); mit — z pośpiechem.

Flü'chtling, *sm.* zbieg; trzpiot; wychodziec, wychodzień, uchodzień, emigrant; emigrancik; Flü'chtlings-, *a.* do zbiega, do trzpiota, wychodźca, emigranta należący. [wyklęty.

Flu'chvolk, *sn.* lud przeklęty,

Flu'chwasser, *sn.* zaklęta woda.

Flu'chwürdig, *a.* godzien przekleństwa.

Flü'dern, *va. Sw.*: Holz — drzewo kanałem pławić do rzeki; Flü'derho'lz, *sn. Sw.* drzewo kanałem pławione do rzeki.

Flug, *sm.* lot; — der Vögel lot ptaków; einen Vogel im Fluge erschießen, *Jäg.* ptaka w lot (w locie) zabić; den Ball im Fluge fangen piłkę złapać w powietrzu; im Fluge, auf dem Fluge, *na prędce, *jakby w przelocie; Flug der Einbildungskraft, *bujanie wyobraźni; jéj polot; — der Zeit, *szybki bieg czasu; —, *Jäg.* stado (kuropatw, gołębi); rój (pszczół); —, *gromada razem latająca.

Flu'gbett, *sn.* (in der Mühle) podpułapie (gdzie pył mąki się zbiera).

Flu'gblatt, *sn. Litt.* pismo ulotne, broszura.

Flü'gel, *sm.* skrzydło (überhaupt); lotka; die Flügel ausbreiten, hängen lassen, schwingen skrzydła rozpostrzéć, zwiesić, w lot puścić; mit den Flügeln schlagen skrzydłami bić, trzepotać; den rechten — angreifen, *Kw.* uderzyć na prawe skrzydło; die Flügel hängen lassen, *opuścić ręce; *zwątpić; Jemandem die Flügel beschneiden, *obciąć komu skrzydła; die Flügel sind ihm schon gewachsen, *już mu skrzydełka urosły, *już może co przedsięwziąć; sich die Flügel verbrennen, *sparzyć się, *szkodę ponieść; auf den Flügeln der Liebe, *na skrzydłach miłości (dążyć do kogo); unter deine Flügel flüchte ich mich, *pod twoje skrzydła, *pod obronę, opiekę uciekam się; Jemanden beim Flügel nehmen, *wziąć kogo za ramię, za rękę; —, *Bk.* pawilon, przybudowanie (przy budynku); — podwój; połowa drzwi; skrzydło; —, *Tk.* fortepian; den Flügel, auf dem — spielen, *Tk.* grać na fortepianie; —, *pl. Zk.* skrzydełka; — des Keilbeins, *Zk.* skrzydłka klinowe; Flügel (eines Gebäudes), *Bk.* pacha; — (eines Fensters) kwatera; — (einer Windmühle) śmiga; mit Flügeln versehen skrzydlaty, skrzydlasty; Flü'gel-, *a.* skrzydłowy; Flü'geladjuta'nt, *sm. Kw.* fligieladjutant; Flü'gelbauer, s. Flü'gelma'cher; Flü'geldecke, *sf. Ng.* nadlotka (u owadów latających); Flü'gelfe'der, *sf.* pióro ze skrzydła; Flü'gelfö'rmig, *a.* skrzydłowaty; skrzydlasty; -gelhau'be, *sf.*, -gelhu't, *sm.* czepek, kapelusz skrzydlaty.

Flü'gelig, *a.* skrzydlaty.

Flü'gelkno'chen, *sm. Zk.* lotka; kość skrzydłowa; -gelma'cher, *sm.* ten co fortepiany robi; -gelma'nn, *sm. Kw.* żołnierz skrzydłowy, fligielman; -gelma'ntel, *sm.* płaszcz z klapami, otworami na ręce, na które spadają klapy jak skrzydła; -gelmei'ster, *sm. Jäg.* dowodzący skrzydłem myśliwców; -gelmu'skel, *sm. Zk.* muszkuł skrzydłowy.

Flü'geln, *va.* opatrzyć skrzydłami; geflügelt opatrzony skrzydłami; —, *Jäg.* w skrzydło postrzelić.

Flü'gelne'tz, *sn.* skrzydłak; -gel-

paa'r, *sn.* para skrzydeł; -gelpfei'l, *sm.* strzała skrzydlata (szybka); -gelpfe'rd, *sn. Myth.* pegaz, lotny rumak; -gelschla'g, *sm.* uderzenie skrzydłami; wzbicie skrzydoł; der — der Zeit, *szybki lot czasu; -gelschne'll, *a.* nadzwyczajnie szybki, ulotny; —, *ad.* z nadzwyczajną szybkością; Flü'gelschne'lle, *sf.* nadzwyczajna szybkość; -gelthie'r, *sn.* zwierz skrzydlaty; -gelthor'r, *sn.* brama podwójna, z dwóch połów złożona; -gelthü'r, *sf.* drzwi podwójne, o dwu skrzydłach, z dwu połów złożone; -gelwe'lle, *sf.* walec, w którym utwierdzone są skrzydła wiatraka; -gelwe'rk, *sn.* ptastwo; drob'.

Flu'gfertig, *a.* gotowy do lotu.

Flü'gge, *a.* zdatny do lotu; mogący już latać (o ptastwie).

Flu'ghafer, *sm. Ng.* owies głuchy; Flu'gloch, *sn.* dziura, otwór do wylotu (dla pszczół); Flu'gmehl, *sn.* pył mączny; miał, stochmal; s. a. Stau'bmehl.

Flugs, *ad.* prędko, wskok; lotem; *piorunem; szybko jakby na skrzydłach.

Flu'gsand, *sm.* piasek lotny, ulotny, powiewny; Flu'gschießen, *sn.* strzelanie w lot oder w powietrzu; Flu'gschiff, *sn. Sw.* okręt lotny, szybki; Flu'gschrecken, *sm.* (Einschüchterung, Erschrecken zur Flucht) popłoch; Flu'gschrift, s. Flu'gblatt; Flu'gschütze, *sm.* strzelec w lot strzelający; Flu'gwisch, *sm. Litt. iron.* pismidło ulotne.

Flu'idum, *sn.* płyn. [(ryba).

Flu'nder, Flü'nder, *sm. Ng.* flądra

Flu'nkerba'rt, *sm. Ng.* konopka błękitna.

Flunkerei', s. Aufschneiderei', Prahlerei'; Flu'nkern, *vn.* (h.), s. Au'fschneiden, Prah'len, Bramarbasi'ren.

Flur, *sf.* niwa, pole, grunta; eine weite — obszar; Flur, *sm.* (Hausflur, Hausgang) sień, dziedziniec (przed domem).

Flu'rbuch, *sn.* (Steuerbuch) *Stw.* książka, w któréj granice pól są opisane; kataster, śpis podatków gruntowych; Flu'rgang, Flu'rzug, *sm.* obchodzenie granie pól; Flu'rschütz, *sm. Ldw.* polowy; s. a. Fe'ldschütz, Fe'ldjäger; Flu'rstein, *sm.* kamień graniczny (na polu).

Fluß, *sm.* płynienie; der Strom hat starken — rzéka mocno płynie; weißer —, *Hlk.* białopłynienie (u kobiet); białe upławy; das Gold ist im —, *Httk.* złoto jest płynne, roztopione; ich kann das Gold nicht in — bringen nie mogę złota roztopić, przyprowadzić do płynnego stanu, w płyn zamienić; der — der Rede, der Töne, *łagodne płynienie mowy; *gładkie wylewanie się tonów; rzóka; reumatyzm; fluksya; gościec; einen — im Beine haben, *Hlk.* mieć reumatyzm w nodze; — (Schnupfen), *Hlk.* katar; —, *Schdk.* flus; top; topnik; topniwo; —, *Httk.* szkło farbowane (jako imitacya drogiego kamienia); *kamień ze szkła naśladowany; — (im Kartenspiel) sekwens, rząd kart po kolei idących; Fluß-, *a.* rzeczny.

Flu'ßartig, *a. Hlk.* reumatyczny, kataralny.

Flu'ßbad, *sn.* kąpiel rzeczna; -ßbett, *sn.* łożysko rzeki; -ßbörs, *sm. Ng.* okoń rzeczny.

Flü'ßchen, *sn. dim.* rzeczułka.

Flu'ßerde, *sf.* ziemia topna; -ßfahrzeug, *sn. Sw.* statek rzeczny; -ßfall, *sm.* spadek rzeki; -ßfieber, *sn. Hlk.* febra katarowa; -ßfisch, *sm.* ryba rzeczna; -ßgalle, *sf. Hlk.* opoje (choroba końska); -ßgold, *sn.* złoto rzeczne (w kształcie ziarnek po rzekach się znajdujące); -ßgott, *sm. Myth.* bożek rzeczny; -ßgottheit, *sf. Myth.* bóstwo rzeczne; -ßgöttin, *sf. Myth.* bogini rzeczna (nimfa); -ßhähnchen, *sn.*, -ßhahnenfuß, *sm. Ng.* jaskier rzeczny.

Flü'ssig, *a.* płynny, ciekły (woda); rozpuszczony (sól); roztopiony (kruszec); flüssige Buchstaben, *Spl.* głoski płynne (*l*, *m*, *n*, *r*); flüssige Körper, *Ntl.* ciała płynne; płyny; Flü'ssigkeit, *sf.* płynność; płyn, ciało płynne.

Flu'ßkannenkrau't, *sn. Ng.* przybus; -ßkarpfen, *sm. Ng.* karp' rzeczny; -ßkrebs, *sm. Ng.* rak rzeczny; -ßochs, *sm.*, -ßpferd, *sn. Ng.* koń rzeczny od. nilowy, hipopotam; -ßpflaster, *sn. Hlk.* plaster od reumatyzmu; -ßpulver, *sn. Hlk.* proszek od reumatyzmu; —, *Httk.* proszek służący na stapianie metali.

Flu'ßsand, *sm.* piasek rzeczny; -ßschaftheu, *sn. Ng.* koński ogon przybus; skrzyp rzeczny.

Flu'ßschiff, *sn.*, s. Flu'ßfahrzeug; -ßschifffahrt, *sf. Sw.* podróż na rzece; pływanie statkiem na rzece; -ßschildkröte, *sf. Ng.* żółw rzeczny; -ßschnecke, *sf. Ng.* ślimak rzeczny; -ßseite, *sf.* strona ku rzece obrócona.

Flu'ßspath, *sm. Ng. Bw.* flusspat, fluszpat, szpat topnisty; fluspat; Flu'ßspath-, *a. Ng. Bw.* do fluspatu należący; -ßufer, *sn.* brzeg rzeczny; -ßwasser, *sn.* woda rzeczna.

Flü'stern, *vn.* (h.) u. *va.* szeptać; Jemandem etwas in's Ohr — do ucha komu co szeptać od. szepnąć; Flü'stern, *sn.* szeptanie; s. a. Geflü'ster.

Flut, Fluth, *sf.* wezbranie wody (rzeki, morza); wylew; potop; Fluthen, *pl.* bałwany, wały (morskie); eine — von Thränen, *potoki łez; — von Bittschriften, *nawał podań, prośb, *niezliczona ilość; Flu'ten, Flu'then, *vn.* (h.) rozbierać (o morzu).

Flu'thgraben, *sm.* rów do odpływu wezbranéj wody; Flu'thgras, *sn. Ng.* lisi ogon wodny; wyczyniec kolankowaty; Flu'thzeit, *sf. Ntl.* czas wezbrania morza.

Fo'ckmast, *sm. Sw.* przedni maszt (na trzechmasztowym okręcie); Fo'cksegel, *sn. Sw.* spodi żagiel (u przedniego masztu). [sko.

Fo'cus, *sm. Opt.* (Brennpunkt) ogni-

Fo'dern, s. Fo'rdern, 2c.

Foh'len, *sn.* źrzebię.

Foh'len, *vn.* (h.) ożrzebić się.

Föh're, *sf.* s. Kie'fer; Föh'ren, *a.* s. Kie'fern.

Fo'lge, *sf.* koléj; następstwo; nach der — po kolei; in einer — ciągle; kolejno; jednym ciągiem; — im Amte następstwo w urzędzie; — następstwo, skutek, wypadek, wynikłość; ich bin sehr besorgt wegen der Folgen dieses Sieges, *bardzo jestem niespokojny o następstwa téj wygranéj; dieser Krieg hat für uns traurige Folgen gehabt, war von traurigen Folgen wojna ta smutne dla nas miała skutki; *wypadki téj wojny nader były dla nas smutne; das sind die Folgen einer weichlichen Erziehung, *otóż to są skutki miękiego wychowania; — następny czas, przyszłość; in der — na przyszłość; die — wird es lehren pokaże się to na przyszłość; — wniosek; daraus läßt sich die — (Folgerung) ziehen ztąd daje się wyprowadzić ten wniosek; das ist nicht die — davon to z tego nie wypada; — (Gehorsam) posłuszeństwo; uległość; Jemandem — leisten być komu posłusznym; zu Folge, demzufolge w skutek tego; stosownie do tego; według tego; następnie.

Fo'lge-, Fo'lgen-, *a.* następny.

Fo'lgelei'stung, *sf.* zastosowanie się do czego; przestrzeganie (rozkazu).

Fo'lgen, *vn.* (s.) nastąpić po; auf den älteren Bruder folgte der jüngere po starszym bracie nastąpił młodszy; auf Regen folgte Sonnenschein po deszczu przyszła pogoda; ein Unglück folgt auf das andere jedno nieszczęście idzie za drugiém; am folgenden Tage następującego dnia; folgendermaßen, folgendergestalt w następujący sposób; jak następuje; er redete mich mit folgenden Worten an następującemi słowami przemówił do mnie; er sprach Folgendes mówił co następuje; — (hinter Jemandem gehen, ihm nachfolgen) iść za kim od. za czém; seinem Herrn auf dem Fuße — iść za panem krok w krok; dem Sarge — iść za trumną; Jemandes Beispiele —, *iść za czyim przykładem, naśladować go; Jemandes Fußtapfen — wstępować w czyje ślady; — (gehorchen) słuchać, usłuchać kogo lub czego; der Stimme der Natur — usłuchać głosu natury; Jemandes Rathe — słuchać czyjéj rady, pójść za nią; seinem Willen, seinem Eigensinne — iść za swoją wolą, za swojém widzimisię; seinem eigenen Kopfe —, *trzymać się własnego zdania; aus etwas — (hervorgehen) wynikać, wypływać z czego; wypadać od. być wnioskiem; das folgt schon aus dem Gesagten to już wypada z tego, co się powiedziało; daraus folgt, daß 2c. ztąd wypada, wynika, wypływa, wychodzi, że itd.; Fo'lgend, Fo'lgender, Fo'lgende, Fo'lgendes, *ppr.* u. *a.* następujący, następny, nadchodzący, -a, -e; Fo'lgendermaa'ßen, *ad.* w następujący sposób; Fo'lgends, *ad.* następnie; potém; na potém; daléj; — (folglich) a zatém; a tak; tak więc; Fo'lgenlo's, *a.* u. *ad.* bez skutków, bez następności; z którego nic nie wynika; Fo'lgenmacher, *sm.* wnioskarz; konsekwencista; *taki co z lada bagatelnéj rzeczy ważne wnioski wyprowadzać lubi; Fo'lgenmacherei', *sf.* wnioskarstwo; Fo'lgenrei'ch, *a.* obfity w skutki; Fo'lgenzie'her, Fo'lgenzieherei', s. Fo'lgenmacher, 2c.; Fo'lgere'cht, Fo'lgeri'chtig, *a.* konsekwentny; konsekwentnie wyprowadzony; loiczny; awożny; folgerechter, folgerichtiger Schluß, *Philos.* konsekwentnie wyprowadzony wniosek; Fo'lgerei'he, *sf. Philos.* następowanie; in einer — następnie; Fo'lgeri'chtigkeit, *sf.* konsekwentność, awożność.

Fo'lgern, *va.* wnioskować, wnosić, wniosek od. wnioski wyprowadzać; aus etwas — wyprowadzać z czego; dorozumiewać się; -gerung, *sf.* wnioskowanie; wniosek; dorozu-

miewanie się; eine — ziehen, *Philos.* wnioskować; -gerungssucht, f. Fo'lgenmacherei'; -gesa'tz, *sm. Philos. Spl.* następnik; wniosek, zdanie wynikające z drugiego; -gewi'drig, *a. Philos.* niekonsekwentny, nieloiczny, niezgodny; z ścisłym wywodem; —, *ad.* niekonsekwentnie; -gewi'drigkeit, *sf. Philos.* niekonsekwentność, nieloiczność; -gezei't, *sf.* przyszłość, przyszłe czasy; potomne wieki; in der — w postępie lat.

Fo'lglich, *a.* następny, przyszły; —, *ad.* a zatém; a więc; przeto; przeto też; następnie.

Fo'lgsam, *a.* powolny; posłuszny; słuchający; usłuchany; dający sobą powodować; Fo'lgsamkeit, *sf.* powolność; posłuszeństwo; skłonność do posłuszeństwa.

Folia'nt, *sm. Bchh.* foliał; książka in folio od. w arkuszach; foliant.

Fo'lie, *sf.* folia, folga, podlewa metalowa; podkładka z blaszki (pod kamień w pierścieniu); — beim Spiegel zwierciadło z podlewaniem.

Folii'ren, *va. H.* foliować; s. a. Paginiren.

Fo'lio, s. u. Folia'nt. [ka.

Fo'lkbeere, *sf. Ng.* pożyczka dzi-

Fo'lter, *sf. Rw.* tortury; katownie; pytki; *męczarnie katowskie; Jemanden auf die — spannen, bringen, *Rw.* wziąć kogo na katownie; er spannte mich mit seinen Reden auf die —, *męczarnie mi zadawał swemi mowami; *trzymał mnie jak na torturach; diese Erinnerung ist für mich eine —, *to przypomnienie męczarnią jest dla mnie; Fo'lter-, *a.* katowski; -terba'nk, *sf.* ława katowska, na którą kładziono obwinionego dla męczenia go; katusza; katownia; -terer, *sm.* kat; katownik; męczyciel; *inkwizytor; -tergerä'th, *sn.* narzędzia do tortury; -terka'mmer, *sf.* katownia, miejsce, gdzie katują obwinionego; Fo'ltern, *va.* męczyć (na torturach); katować; *dręczyć; -terpei'n, -terqua'l, *sf.* dręczenie na torturach; *męczarnia; -terseil, *sn.* powróz, którym ciągną członki obwinionego na torturach; -terung, *sf.* męczenie na torturach; katowanie; *dręczenie; -terwe'rkzeuge, -terzeu'g, s. Fo'ltergerä'th.

Fond, *sm.* fundusz; zasób; es ist kein — zu dieser Ausgabe da nie ma na to funduszu; Fonds, *sm. pl. H.* fundusze; die — sind erschöpft fundusze już wyczerpnięte; *s. a. Gru'ndlage; Fonds-, *a. H.* funduszowy; Fo'ndsbörse, *sf. H.* giełda funduszowa.

Fontai'ne, *sf.* (Springquell, Springbrunnen) fontana, fontanna, wodotrysk, wodorzut, wodoskok; spielende, springende — fontana bijąca; Bassin, Becken einer — czasza u fontany; kleine — fontanka, mały wodotrysk.

Fontane'll, *sn. Hlk.* jątrznik; źródełko; apertura.

Fo'ppen, *va.* żartować sobie z kogo; Jemanden — kpić z kogo, drwić z kogo, szydzić z kogo; Fopperei', *sf.* żarty; drwiny.

Fo'rce, *sf.* forsa, moc, siła; Forci'ren, *va.* forsować, silić; forcirte Märsche, *Kw.* marsze forsowne, przyśpieszone, śpieszne.

Fo'rdergebü'hr, *sf. Rw.* należytość za wręczenie pozwu.

Fö'rderlich, Fö'rdersam, *a.* pomocny do czego, sprzyjający czemu; pożyteczny, użyteczny, przydatny.

Fo'rdern, Fo'dern, *va.:* etwas von Jemandem — żądać, domagać się, dopominać się czego od kogo; seine Bezahlung von Jemandem — żądać zapłaty; Rechenschaft — domagać się zdania sprawy od. odpowiedzialności; — wymagać; s. a. Erfo'rdern; Jemanden —, *Rw.* pozwać kogo; Jemanden vor Gericht —, *Rw.* kazać mu się stawić w sądzie; Jemanden (zum Zweikampf od. auf Duell) — wyzwać kogo, pozew mu wydać.

Fö'rdern, *va.* pośpieszać z czém; przykładać się do czego; das allgemeine Beste — przykładać się do powszechnego dobra; wspierać co; Künste u. Wissenschaften — wspierać kunszta i nauki; Jemanden — promowować kogo; Erz —, *Bw.* rudę wywozić; sich — (sich beeilen) § śpiaszyć się; —, *vn.* (h.) iść komu od ręki (jak robota). [nig.

Fö'rdersam, s. Fö'rderlich; Schleu-

Fö'rderscha'cht, *sm. Bw.* szyba dobytkowa.

Fo'rderung, *sf.* żądanie, domaganie się czego; pretensya; Forderungen an Jemanden haben, machen mieć, robić do kogo pretensye; —, *Rw.* s. Vo'rladung; seine Forderungen aufgeben odstąpić pretensyi; unbillige — roszczenie; Forderung należytość, to co się komu należy; —, s. Herau'sforderung (zum Zweikampf).

Fö'rderung, *sf.* popieranie, przyśpieszenie; *Bw.* dobywanie kruszców.

Fore'lle, *sf. Ng.* pstrąg; Fore'llen-, *a.* do pstrągów należący; Fore'llenbo'rsch, *sm. Ng.* pstrągodorsz; Fore'llenki'rsche, *sf. Ng. Gtn.* wiśnia łotowa.

Fo'rke, *sf.* (Gabel) § widły.

Fo'rkeln, *va.* § wziąć od. nadziać na widły; *Jäg.* przebić rogami.

Fo'rle, s. Fi'chte (gemeine); Fo'rleule, *sf. Ng.* sowka sosnowiec.

Form, *sf.* forma, kształt czego; forma do odlewania; sposób przepisany lub przyjęty; die Eingabe ist nicht in gehöriger — abgefaßt podanie nie jest ułożone w należytéj formie; —, *Spl.* forma czynna, bierna; pierwsza (deklinacyi).

Forma'lien, Formalitä'ten, *sf. pl.* formalności; die — nicht beobachten nie zachować formalności; mit allen — ze wszelkiemi formalnościami.

Forma't, *sn.* format, kształt i wielkość (książki, ryciny, itd.).

Formatio'n, *sf.* formacya, kształcenie się oder nabieranie pewnego kształtu. [wyrznięta).

Fo'rmbrett, *sn.* forma (z deski

Fo'rmdrä'hte, *sm. pl.* nitki mosiężne na formie papieru.

Fo'rmel, *sf.* formuła, wzór podług którego należy układać co; — (eines Eides), *Rw.* rota (przysięgi); -melbu'ch, *sn.* księga zawierająca formuły; Fo'rmeln, *va.* u. *vn.* (h.): etwas, an etwas — kształtować co, chcieć rzeczy jakiéj nadać kształt od. formę.

Fo'rmen, *va.* formować, uformować, urabiać; kształcić co, tworzyć w pewnym kształcie; Jemandes Büste aus Thon, Wachs — formować, ulepić czyje popiersie z gliny, urobić z wosku; Fo'rmenschnei'der, Fo'rmenma'cher, *sm.* formierz, formiarz, ten co formy lepi lub wyrzyna; Fo'rmer, *sm. Mech. Httk.* kształtownik, kształciciel. [(zdatna) na formy.

Fo'rmerde, *sf.* ziemia od. glina

Formi'ren, *va.* formować co; kształcić; kształtować, wyobrazić, tworzyć; sich —, *Kw.* szykować się; Formi'rung, *sf.* formowanie, kształcenie, kształtowanie; wyobrażenie, tworzenie.

Fo'rmkopf, *sm.* głowa drewniana jako forma na peruki.

Fö'rmlich, *a.* formalny; —, *ad.* formalnie, wedle przepisanych oder przyjętych form; ein förmlicher Kampf wstępny bój; Fö'rmlichkeit, *sf.* formalność; s. a. Forma'lien.

Fo'rmlos, *a.* bezkształtny; Fo'rmlosigkeit, *sf.* bezkształtność.

Formosa'nisch, *a. Ntl.:* formosanisches Teufelchen, *Ng.* (gewisse schuppige Eidechse) jaszczur.

Fo'rmrahmen, *sm. Bchdr.* ramy drukarskie.

Fo'rmsand, *sm. Mech. Httk.* piasek miałki, którego na formy używają; -mscheibe, *sf.* okrągły stół garcarski, na którym naczynia formują; -msteg, *sm. Bchdr.* obstawki, deszczułki, któremi ułożone stronnice obstawiają i oddzielają; -mstein, *sm.* formak.

Formula'r, *sn.* formularz, aryngа, forma, formuła.

Fo'rschbegierde, *sf.* żądza badania, dociekania; Fo'rschbegierig, *a.* chciwy badania.

Fo'rschen, *vn.* (h.) nach etwas — dochodzić, poszukiwać czego; badać, wywiadywać się, wypytywać się o co; śledzić, (troskliwie) szukać czego; in etwas — szpérać w czém; forschend badawczy, badający, śledzący; Fo'rschender, Fo'rscher, *sm.* badacz; Fo'rscherbli'ck, *sm.* wzrok badawczy, badający, śledzący; -rgeist, Fo'rschgeist, *sm.* duch badawczy; Fo'rschgier, Fo'rschsucht, s. Fo'rschbegie'rde; Fo'rschgierig, Fo'rschsüchtig, s. Fo'rschbegie'rig; Fo'rschung, *sf.* badanie, wywiadywanie się, śledzenie; Fo'rschungskra'ft, *sf.* badająca siła.

Forst, *sm.* las; bór; s. a. First; Forst-, *a.* leśny; Fo'rstamt, *sn.* urząd leśny; Fo'rstaufseher, *sm.* dozórca leśny; Fo'rstbeamter, *sm.* urzędnik leśny; Fo'rstbedienter, *sm.* urzędnik, sługa leśny; Fo'rstbezi'rk, *sm.* obwód lasu; Fo'rstdiebstahl, *sm.* kradzież leśna; Fo'rstdienst, *sn.* urząd leśny, słu- [żba leśna.

Fö'rste, s. Fi'rste.

Fö'rster, *sm.* leśniczy; Fö'rsterei', *sf.* leśniczego urząd lub mieszkanie; leśnictwo; Fö'rsterin, *sf.* leśnicza; żona leśniczego.

Fo'rstfrevel, *sm.* występek leśny; -ststrohne, *sf.* pańszczyzna leśna; -stgefä'lle, *sn. pl.* dochody z lasów; -stgere'chtigkeit, *sf.* prawo do lasu; własność lasu; prawo używania lasu; -stgeri'cht, *sn. Rw.* sąd leśny; -stgese'tz, *sn.* ustawa leśna; -stholz, *sn.* forst, forszt; -sthut, *sf.* dozór nad lasem; -sthüter, *sm.* dozórca od. stróż leśny; -stinspe'ktor, *sm.* nadzórca leśny; -stkarte, *sf.* mapa leśna; -stknecht, Fo'rstläufer, *sm.* gajowy.

Fo'rstlich, *a.* leśniczy, leśnictwa się dotyczący.

Fo'rstmäßig, *a.* leśniczy; po leśniczemu; w sposobie leśniczym; -stmei'ster, *sm.* nadleśniczy; -storb-

nung, *sf.* urządzenia leśne; -strath, *sm.* radca leśny; -sträthin, *sf.* żona radcy leśnego; -strecht, *sn.* s. Fo'rstgere'chtigkeit; -strega'l, *sn.* *Stw.* regale leśne; -strevie'r, *sn.* pewien zakres w lesie; -strichter, *sm.* sędzia leśny; -stsache, *sf.* sprawa leśnicza; -stschreiber, *sm.* pisarz leśny; -stschule, *sf.* szkoła leśna; -stverbre'chen, *sn.* *Rw.* zbrodnia leśna; -stverwa'lter, *sm.* rządca leśny; -stwand, *sf.* *Bk.* (Bretterwand) forsztowanie, forst; mit Forstwänden verma'chen zaforsztować.

Fo'rstwesen, *sn.* leśnictwo; -stwirthschaft, *sf.* gospodarstwo leśne; -stwissenschaft, *sf.* nauka leśna; umiejętność leśnicza; -stzins, *sm.* czynsz za użytkowanie z lasów; czynsz leśny. [twierdza; miejsce warowne.

Fort, *sn.* *Kw.* forteczka; mała

Fort, *ad.* daléj naprzód; es will mit der Sache, mit ihm nicht —, *rzecz się jakoś zachacza, nie idzie; *nie dobrze mu idzie od. powodzi się; *nie udają mu się interesa; — (hinweg) precz; er ist fort poszedł; nie ma go; geh' fort! idź precz! fort mit dir! precz ztąd! won! poszedł! — (weiter) und so fort i tam daléj; immer fort ciągle; in Einem fort bez przerwy; bez przestanku; fort u. fort raz w raz.

Forta'n, *ad.* nadal; napotém; odtąd; na przyszłość; — nicht mehr już więcéj nie; już daléj nie.

Fo'rtarbeiten, *va.* u. *vn.* (h.) ciągle pracować, robić wciąż, daléj wciąż pracować; nieustawać. [budować.

Fo'rtbauen, *va.* u. *vn.* (h.) daléj

Fo'rtbewe'gen, *va.* daléj posuwać, posunąć; sich — postąpić, postępować; sich langsam — wlec się; Fo'rtbewe'gung, *sf.* daléj posuwanie, daléj posunięcie.

Fo'rtbreiten, *va.* daléj rozpościerać; sich —, *s. Fo'rtpflanzen (sich).

Fo'rtbringen, *va. irr.* (h.) (bringe fort, brachte f., fortgebracht) wynieść; wyprowadzić; wyprosić; wychodować co, utrzymać, uchować; ich kann diese Pflanze nicht — pomimo usiłowania mego nie chce mi ta roślina prosperować; Jemanden fortzubringen suchen, *promowować kogo; *starać się mu dopomódz (do chleba); sich — zarabiać sobie na utrzymanie; utrzymywać się; Fo'rtbringung, *sf.* przeniesienie, uniesienie, posunienie, pomknienie.

Fo'rtdauer, *sf.* ciągłe trwanie; ciągła trwałość; lebenslängliche — dozgonność; Fo'rtdauern, *vn.* (h.) ciągle trwać; fortdauernd trwały, ciągły.

Fo'rtdürfen, *vn. irr.* (h.) (darf f., durfte fort, fortgedurft) mieć wolność odejścia; wolno komu odejść; ich darf nicht fort nie wolno mi ruszyć się ztąd.

Fo'rteilen, *vn.* (s.) śpiesznie odejść.

Fo'rtepia'no, *sn.* *Tk.* fortepian; fortepiano; auf dem — spielen, *Tk.* grać na fortepianie; Fortepiani'st, Piani'st, *sm.* *Tk.* fortepianista; Fortepia'nobau'er, s. Instrume'ntenma'cher.

Fo'rterben (sich), *vr.* (h.) w dziedzictwie przechodzić na potomstwo; przechodzić dziedzicznie.

Fo'rtessen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (esse fort, aß f., fortgegessen) ciągle od. precz jeść.

Fo'rtfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre fort, fuhr f., fortgefahren) odjechać; kontynuować, nie przestawać, daléj rzecz prowadzić; daléj mówić; er fuhr also fort tak daléj rzecz prowadził; — mit etw. daléj co robić; — zu schreiben, zu spielen daléj pisać, grać; fahren Sie mit Ihren Besuchen fort, fahren Sie fort mich zu besuchen odwiedzaj mnie ciągle od. i nadal; nie przestawaj u mnie bywać; —, *va. irr.* (h.) powieźć, uwieźć, wywieźć co (precz); wieźć daléj od. ciągle.

Fo'rtfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe fort, floß f., fortgeflossen) ciągle płynąć. [pytać.

Fo'rtfragen, *vn.* (h.) ciągle się

Fo'rtführen, *va.* wyprowadzić (precz); Jemanden — uwodzić kogo na stronę; daléj prowadzić (wojnę, rozmowę); unieść z sobą (jak woda, wiatr).

Fo'rtgang, *sm.* odejście (precz); — iście daléj; postępowanie; posuwanie się; przyjście do skutku; die Reise hat ihren — podróż przychodzi do skutku; — powodzenie; dobry skutek; die Sache hat keinen —, *rzecz się nie wiedzie, nie dobrze idzie; — postęp; s. a. Fo'rtschritt.

Fo'rtgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe fort, ging fort, fortgegangen) odchodzić (precz); nun geht es fort teraz już odjeżdżamy; Fo'rtgehen, *sn.*, Fo'rtgang, *sm.* odejście; fortgehend postępujący, postępny.

Fo'rtgraben, *vn. irr.* (h.) (grabe fort, grub f., fortgegraben) daléj oder ciągle kopać.

Fo'rtheben, s. We'gheben.

Fo'rthelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe fort, half f., fortgeholfen) dopomódz komu do wyjścia zkąd, do ujścia, do ucieczki; Jemandem — (ihn vorwärts zu bringen suchen) dopomódz komu do lepszego losu, do utrzymania, do promocyi; dopomagać komu; wspierać go; dać mu porękę; sich — radzić sobie; er hilft sich fort wie er kann, *radzi sobie jak może; Fo'rthelfung, Fo'rthilfe, *sf.* pomoc; wsparcie.

Fo'rthin, *ad.* na potém; na przyszłość; na dal. [dalić się.

Fo'rthüpfen, *vn.* (h.) hasając od-

Fortificatio'n, *sf.* *Kw.* fortyfikacya, fortyfikowanie; sztuka fortyfikowania; Fortifici'ren, *va.* *Kw.* fortyfikować; obwarować.

Fo'rtjagen, *va.* wypędzić; odpędzić; wygnać, wygonić, odegnać.

Fo'rtkommen, *vn. irr.* (s.) (komme fort, kam f., fortgekommen) ujść; uciec; mit dieser Entschuldigung wirst du nicht —, *tą ekskuzą nie wywiniesz się; — postępować; iść naprzód; man kann in diesem Sande, auf diesem Wege kaum — w tym piasku, na téj drodze ledwo iść można; — gnarować, chować się, utrzymywać się (o roślinach i zwierzętach); — (sein Fortkommen haben) mieć utrzymanie od. z czego żyć; módz żyć od. wyżyć; er wird in der Welt auch so —, *i tak znajdzie kawałek chleba na świecie; sein — finden znaleźć utrzymanie.

Fo'rtkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann fort, konnte f., fortgekonnt) módz ruszyć się z miejsca, iść albo jechać daléj, wyjść albo odejść, oddalić się; bei Jemandem nicht — nie módz się od kogo wydobyć; nicht — niewskórać, podupaść na siłach; niemódz się ruszyć z miejsca.

Fo'rtlassen, *va. irr.* (h.) (lasse fort, ließ f., fortgelassen) puścić, wypuścić kogo, pozwolić mu odejść lub wyjść; Fo'rtlassung, *sf.* puszczenie, wypuszczenie; s. a. We'glassen, Au'slassen, We'glassung, Au'slassung.

Fo'rtlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe f., lief f., fortgelaufen) uciec; umknąć; ciągnąć się (co do przestrzeni); der Garten läuft längs dem Flusse zwischen Aeckern u. Wiesen fort ogród ciągnie się wzdłuż rzeki pomiędzy polami i łąkami; fortlaufend ciągły, kolejno po sobie idący.

Fo'rtleben, *vn.* (h.) ciągle żyć; daléj żyć; żyć nie przestawać; Fo'rtleben, *sn.* życie ciągłe od. dalsze.

Fo'rtlehren, *va.* u. *vn.* (h.) daléj nauczyć; ciągle nauczyć.

Fo'rtlesen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (lese fort, liesest fort, las f., fortgelesen) daléj czytać; ciągle czytać.

Fo'rtleugnen, *va.* ciągle nie przyznawać się; — (ableugnen, wegleugnen) przeczeniem zmazać (znieść); zapierać się czego.

Fo'rtmachen, *va.* daléj od. ciągle co robić; —, *vn.* pośpieszać z czém; śpiesznie robić; sich — zemknąć; wymknąć się; drapnąć.

Fo'rtmarschi'ren, *vn.* (h.) odmaszerować, wyruszyć.

Fo'rtmauern, *va.* *Bk.* daléj murować; ciągle murować.

Fo'rtmögen, *vn. irr.* (h.) (mag fort, möchte f., fortgemocht) mieć chęć od. ochotę odejść, oddalić się; ich möchte schon fort chciałbym od. radbym już odejść, odjechać.

Fo'rtmüssen, *vn. irr.* (h.) muß fort, mußte f., fortgemußt) musieć się zkąd oddalić, odejść, odjechać itd.

Fo'rtnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme fort, nahm f., fortgenommen) wziąść co precz. [precz.

Fo'rtpacken (sich), *vr.* (h.) pójść

Fo'rtpflanzen, *va.* przesadzić; rozkrzewić, rozmnożyć, rozpłodzić (rośliny); *sein Geschlecht —, *rozkrzewić swój ród, swoje plemię; sich — rozrodzić się, rozmnościć się; eine Krankheit — rozmnożyć chorobę; Vorurtheile —, *rozmnożyć przesądy; seine Tugenden auf seine Enkel —, * cnoty swoje wnukom przekazać; Fo'rtpflanzer, *sm.* rozkrzewiciel (auch *); Fo'rtpflanzung, *sf.* rozkrzewianie, rozmnożenie (roślin itd.); — des Ruhmes, *przekazanie chwały potomnym wiekom. [rozmawiać.

Fo'rtplaudern, *vn.* (h.) ciągle

Fo'rtpredigen, *va.* u. *vn.* (h.) daléj ciągnąć kazanie.

Fo'rtprügeln, *va.* u. *vn.* (h.) daléj bić; ciągle bić. [dręczyć.

Fo'rtquälen, *va.* u. *vn.* (h.) daléj

Fo'rtrasseln, *vn.* (h.) ciągle turkotać (jak powóz jadący); — (s.) z turkotem się oddalić, odjechać.

Fo'rtreden, *va.* u. *vn.* (h.) ciągle mówić; rozmawiać dłużéj; daléj prowadzić rozmowę.

Fo'rtreisen, *vn.* (s.) daléj jechać; odjechać precz; odjeżdżać zkąd, wyjechać.

Fo'rtreißen, *va. irr.* (h.) (reiße fort, riß f., fortgerissen) porwać z sobą i unieść; er wurde von der Menge fortgerissen lud porwał go z sobą; er reißt durch seine Beredsamkeit die Gemüther der Zuhörer fort, *wymową swoją po-

rywa umysły słuchaczów; zum Staunen fortgerissen werden wprawionym być w raptowne podziwienie, *nie módz się oprzéć podziwieniu; sich vom Zorn, von der Liebe — lassen, *unieść się gniewem; dać się powodować gwałtównéj miłości; Fo'rtreißung, *sf.* porwanie, porywanie z sobą; uniesienie, unoszenie.

Fo'rtreiten, *vn. irr.* (s.) (reite fort, ritt s., fortgeritten) odjechać, pojechać (precz) konno; ciągle jechać.

Fo'rtrollen, *va.* u. *vn.* (h.) daléj toczyć; daléj się toczyć; oddalić się (o powozie).

Fo'rtrücken, *va.* posunąć daléj. pomykać co daléj; ruszyć z miejsca; s. a. We'grücken; —, *vn.* (h.) posunąć się; s. a. Fo'rtschreiten.

Fo'rtsatz, *sm. Zk.* nadrostek; część wystawająca; wypukłość na kości.

Fo'rtschaffen, *va.* wynieść, wywieźć, wyrzucić, wyprowadzić; odprawić, oddalić, odpędzić, pozbyć się; Fo'rtschaffung, *sf.* uprzątnienie, pozbycie się czego, odesłanie, wyprawienie.

Fo'rtscheuchen, *va.* wypłoszyć (precz); Fo'rtscheuchung, *sf.* wypłoszenie (precz).

Fo'rtschicken, *va.* wysłać, wyprawić, odesłać (precz); Jemanden mit einer langen Nase —, *ze wstydem kogo odprawić; Fo'rtschickung, *sf.* odprawienie, wyprawienie.

Fo'rtschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe fort, schob s., fortgeschoben) odsunąć (precz); —, *vn.* (h.) ciągle grać w kręgle; —, *§ nieznacznie się wysunąć, odejść, oddalić się.

Fo'rtschiffen, *vn.* (s.) odpłynąć (precz) na okręcie.

Fo'rtschleichen, *vn. irr.*, sich —, *vr. irr.* (h.) (schleiche fort, schlich s., fortgeschlichen) wymknąć się nieznacznie; Fo'rtschleichen, *sn.*, Fo'rtschleichung, *sf.* usunięcie się.

Fo'rtschleifen, *va.* włóczyć daléj (po ziemi) za sobą; na saniach odwozić.

Fo'rtschleppen, *va.* wlec co (daléj), z trudnością ciągnąć (po ziemi); porwać, oderwać, zabrać; sich — wlec się.

Fo'rtschlüpfen, *vn.* (s.) wymknąć się, oddalić się szybko.

Fo'rtschreiben, *vn. irr.* (h.) (schreibe fort, schrieb s., fortgeschrieben) ciągle pisać.

Fo'rtschreiten, *vn. irr.* (s.) (schreite fort, schritt s., fortgeschritten) postępować naprzód lub ciągle; auf dem Wege der Tugend —, *na drodze cnoty postępować; in etwas —, *postępować w czém, postępy robić; von einem Gegenstande zum andern — przechodzić od jednego przedmiotu kolejno do drugiego; fortschreitend postępujący; Fo'rtschreiten, *sn.*, Fo'rtschreitung, *sf.* postąpienie, postępowanie, postępek.

Fo'rtschritt, *sm.* postęp (auch *).

Fo'rtschwemmen, *va.* ponieść, porwać (o urodzie); oderwać podmywaniem; daléj pławić (konie).

Fo'rtschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme fort, schwamm fort, fortgeschwommen) odpłynąć, popłynąć.

Fo'rtsegeln, s. Fo'rtschiffen.

Fo'rtsein, *vn. irr.* (s.) (bin fort ist s., war s., fortgewesen): er ist schon fort nie ma kogo już.

Fo'rtsenden, s. Fo'rtschicken.

Fo'rtsetzen, *va.* odstawić co (precz); przesadzić (roślinę itd.); — wystawić naprzód (nogę, warcab); — kontynuować co; das Gespräch, die Erzählung — kontynuować, daléj prowadzić rozmowę, opowiadanie; den Krieg — daléj prowadzić wojnę; den Marsch — daléj postępować w marszu, daléj maszerować, nie ustawać w marszu; eine Schrift — pismo daléj prowadzić, wydawać; eine Reise — ciągle lub daléj jechać, nie zatrzymywać się w drodze, puścić się w dalszą podróż; einen Bau — daléj budować; seine Besuche — nie ustawać odwiedzinach; nie przestawać kogo odwiedzać, bywać u niego; Fo'rtsetzer, *sm.* kontynuator, wydawca dalszego ciągu jakiego pisma; ten, który dzieło jakie daléj prowadzi; -tsetzung, *sf.* dalsze prowadzenie (wojny, rozmowy, opowiadania); dalszy ciąg (pisma, artykułu).

Fo'rtsingen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (singe fort, sang fort, fortgesungen) daléj, ciągle śpiewać.

Fo'rtsollen, *vn.* (h.): ich soll fort mam od. powinienem odejść.

Fo'rtspielen, *va.* u. *vn.* (h.) daléj, ciągle grać.

Fo'rtspinnen, *vn. irr.* (h.) (spinne fort, spann fort, fortgesponnen) daléj od. ciągle prząść; —, *va.* daléj co prząść; einen Gedanken —, *myśl daléj rozwijać; den Lebensfaden —, *daléj snuć pasmo życia, życie daléj prowadzić.

Fo'rtspringen, *vn. irr.* (s.) (springe fort, sprang fort, fortgesprungen) w skok uciec; skokiem ustąpić (i uchronić się przez to; — daléj skakać, hasać. [(precz).

Fo'rtstellen, *va.* odstawić co

Fo'rtstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße fort, stieß fort, fortgestoßen) odepchnąć (precz).

Fo'rtströmen, s. Fo'rtschwemmen, Fo'rtschwimmen.

Fo'rtstudi'ren, *va.* u. *vn.* (h.) daléj, ciągle uczyć się. [rennen.

Fo'rtstürmen, s. Fo'rteilen, Fo'rt-

Fo'rttragen, *va. irr.* (h.) (trage fort, trug fort, fortgetragen) wynieść co precz.

Fo'rttreiben, *va. irr.* (h.) (treibe fort, trieb fort, fortgetrieben) daléj pędzić od. popędzić; daléj od. ciągle prowadzić; dasselbe Geschäft — daléj od. ciągle prowadzić ten sam proceder, handel; Fo'rttreibung, *sf.* odpędzenie, wygnanie.

Fo'rttrollen (sich), *vr.* (h.) usunąć się, wynieść się precz.

Fortu'na, *sf. Myth.* Fortuna, bogini szczęścia; *fortuna, szczęście.

Fo'rtwähren, *vn.* (h.) ciągle trwać, nieprzestawać być, ciągnąć się; fortwährend ciągły, ciągle trwający; nieustawający, ustawiczny, nieustanny; nie odstępny.

Fo'rtwälzen, *va.* odtoczyć precz; Fo'rtwälzung, *sf.* odtoczenie precz.

Fo'rtwandern, *vn.* wywędrować; powędrować (precz); Fo'rtwanderung, *sf.* wywędrowanie; wyjście z kraju.

Fo'rtwehen, *vn.* (h.) ciągle wiać; —, *va.* zwiać co.

Fo'rtwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe fort, warf fort, fortgeworfen) wyrzucić (precz).

Fo'rtwirken, *vn.* (h.) ciągle skutkować (jak lekarstwo); *ciągle być czynnym; *ciągle działać; Fo'rtwirkung, *sf.* ciągłe skutkowanie; ciągłe działanie.

Fo'rtwischen, *vn.* (h.) (entwischen) zemknąć; —, *va.* s. We'gwischen.

Fo'rtwollen, *vn. irr.* (h.) (will fort, wollte fort, fortgewollt) chcieć odejść, odjechać.

Fo'rtwünschen, *va.*: Jemanden — życzyć sobie, aby kogo nie było (gdzie), aby odszedł, odjechał; sich —: ich wünsche mich fort radbym tu już nie był; chciałbym jak nayprędzéj oddalić się.

Fo'rtwurzeln, *vn.* (h.) coraz daléj zapuszczać korzenie; krzewić się.

Fo'rtzaubern, *va.* czarami oddalić kogo lub co.

Fo'rtziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe fort, zog fort, fortgezogen) ciągnąć daléj; odciągnąć (precz na bok); —, *vn. irr.* (s.) oddalić się (precz); die Truppen werden bald — wojsko niedługo wymaszeruje, wyruszy; die Störche ziehen schon fort bociany już odlatują; ich ziehe fort von hier oddalam się, wyprowadzam się, wyjeżdżam ztąd; Fo'rtziehen, *sn.*, Fo'rtzug, *sm.* oddalenie się, odlatywanie, odjazd; wyprowadzanie się zkąd.

Fo'rum, *sm. Alt.* forum, *sąd; *władza.

Fossi'l, *a. Ng.* kopalny; Fossi'l, *sn. Ng.* ciało kopalne; kruszec; Fossi'lien, *pl.* rzeczy kopalne. [zawiązek, płód.

Fö'tus, *sn. Zk.* zaląg, zalążek,

Foura'ge, *sf. Kw.* furaż; żywność dla koni; Fourageu'r, *sm. Kw.* furażer, picownik; Fouragi'ren, *va. Kw.* (h.) furażować; zbierać furaż oder żywność dla koni, picować; Fouragi'rmütze, *sf. Kw.* furażerka; Fourie'r, *sm. Kw.* furyer.

Fournie'r, *sn. Zm.* fornir; Fourni'ren, *va. Zm.* fornirować, wykładać (drzewem jakiém).

Fracht, *sf.* fracht, ładunek (jaki się bierze na wóz, galar, okręt); — (Lohn, Frachtgeld) zapłata za przewiezienie towaru; frachtowe; ich habe die Hälfte — bezahlt opłaciłem połowę frachtu; Fracht-, *a.* frachtowy; Fra'chtbrief, *sm.* frachtbryf, list frachtowy od. towarny; Fra'chteinnehmer, *sm.* frachtarz; wekturant; Fra'chten, *va.* frachtować, jako ładunek kupiecki przewozić lub przesyłać; Waaren nach Leipzig —, *H.* frachtować towary do *Lipsku*; Fra'chter, *sm.* fraktarz, frachtarz; Fra'chtfuhrmann, *sm.* furman trudniący się przewozem towarów; Fra'chtgeld, *sn.* s. u. Fracht; Fra'chthandel, *sm. H.* handel frachtowy, towarów przewozowych; -chtlohn, *sn. H. Sw.* frachtowe; opłata za fracht; -chtpferde, *sn. pl.* konie powozowe; -chtschein, *sm. H. Sw.* list frachtowy; -chtschiff, *sn. Sw.* okręt kupiecki, do przewożenia towarów, z towarami; -chtstück, *sn. H. Sw.* sztuka frachtowa; -chtwagen, *sm.* bryka; wóz furmański; wóz ładowny; -chtzettel, s. Fra'chtbrief.

Frack, *sm.* frak; fraczek; einen — anziehen (** sich befracken) fraczyć się, frakować się; im Frack (**befrackt) frakowany; Frack-, *a.* fraczkowy.

Fractio'n, *sf. Rk.* frakcya; ułamek; —, *Hlk.* złamanie (kości); s. a. Bru'chstück.

Fractu'r, *sf.* (Bruch) fraktura, złamanie; —, *Bchdr.* pismo łamane, (Fractu'rschrift) druk niemiecki naśladujące.

Fra'ge, *sf.* pytanie, zapytanie; kwestya; eine — an Jemanden thun pytanie do kogo uczynić; zapytać go; Jemandem eine — vorlegen zadać komu pytanie (do rozwiązania); eine — aufwerfen, vorbringen zrobić zapytanie; das ist noch die —, *to jeszcze pytanie, oder kwestya; to jeszcze rzecz niepewna; es ist eine große —, ob 2c. wielkie jest pytanie czy itd.; es ist keine — nie ma żadnéj kwestyi od. wątpliwości; *to nie podpada żadnéj kwestyi; davon ist die — nicht o to tu nie idzie; auf eine — gehört eine Antwort, *kto się pyta, ten żąda odpowiedzi, od. temu się należy odpowiedzieć; *kto zaczepia, nie może mieć za złe, że mu się kto odgryzie; peinliche —, *Rw.* pytka, tortury, katownie; es entsteht die — pytanie wychodzi.

Fra'gen, *va. u. vn.* (h.) pytać; pytać się; Jemanden um etwas — pytać kogo o co; nach Jemandem, nach etwas, über etwas — pytać się o co; nach dem Preise — pytać się o cenę; das habe ich dich nicht gefragt o tom się ciebie nie pytał; er fragte mich vieles o wiele rzeczy mnie pytał; eins muß ich dich noch — jeszcze o jedno muszę się zapytać; er fragt nach Niemandem, *on się o nikogo nie pyta; ich frage nichts danach, *ja się o to nie pytam; er wird den Henker danach —, *dyabła się tam o to będzie pytał, *nie będzie się nikogo pytać; es fragt sich, ob 2c. to pytanie, czy itd.; *to rzecz niepewna.

Fra'gepunkt, *sm.* przedmiot pytania; rzecz, o którą się pytamy; Fra'ger, *sm.* pytacz; ten co się pyta; Fra'gestü'cke, *sn. pl.* pytania; punkta pytania od. pytań; Fra'geweise, *ad.* w od. na sposób pytający; pytaniem; w pytaniach; przez pytania; Fra'gewo'rt, *sn. Spl.* wyraz pytający; Fra'gezeichen, *sn. Spl.* znak pytania.

Fra'glich, *a.* o który jest pytanie; um auf den fraglichen Punkt zurückzukommen wracając się do rzeczy, o którą jest pytanie.

Fragme'nt, *sn.* fragment, ułomek (dzieła jakiego); Fragmenta'risch, *a.* fragmentaryczny, ułomkowy.

Fra'gartike'l, *sf. Spl.* partykuła pytania od. pytająca.

Fra'gselig, *a.* lubiący się pytać; nudzący pytaniami; nudny, wypytywacz.

Frai'ßamkraut, *sn. Ng.* bucień; woszczyca, zurnica.

Francisca'ner, 2c. s. Franziska'ner, 2c.

Francisi'ren, s. Franzö'seln.

Fra'nco, *sn.* u. *ad.* franko, opłata od listu; — (auf Briefen) opłacono.

Frank, *a.* u. *ad.* wolny; otwarcie; etwas — u. frei verkünden otwarcie co oświadczyć.

Fra'nk, Franc, *sm. Mzw.* frank.

Fra'nke, *sm. Geog. Gsch.* Frank (do dawnego narodu Franków należący); die Franken Frankowie; Franke = *Franzo'se; das Frankenland = *Fra'nkreich; Frä'nkisch = *Franzö'sisch; (u narodów muzułmańskich jest) Franke, *chrześcianin.

Fra'nken, *sn. Geog.* Frankonia (kraj między Bawaryą i górną Saksonią); Fra'nkenland, s. u. Fra'nke.

Franki'ren, *va.* frankować (list, pakiet), opłacić porto od niego; zapłacić od czego.

Frä'nkisch, *a.* frankoński; —, nach fränkischer Art od. Manier po frankońsku.

Frankomanie', s. Französelei'.

Fra'nkreich, *sn. Geog.* Francya; von, aus — francuzki; Karte von —, *Geog.* mapa Francyi.

Fra'nse, *sf.* frędzla; frandzla; *kawałek obdarty wiszący.

Fra'nsen, *va.* frandzlami obszyć; Fra'nsenmacher, *sm.* szmuklerz; s. a. Posamentie'r; Fra'nsig, *a.* frendzlowaty.

Franz, *sm. npr.* Franciszek.

Fra'nzband, *sm. Bchb.* oprawa (książki) francuzka (w skórkę); halber —, Ha'lbfranzband, *Bchb.* oprawa w półskórek.

Fra'nzbäume, *sm. Gtn.* (Zwergbäume) karły.

Fra'nzbranntwein, *sm.* wódka francuzka.

Fra'nzbrod, *sn.* francuzki chléb.

Fra'nze, Fra'nzmann, *sm. Geog. iron.* Francuzik; s. a. Fra'nse.

Franzisi'ren, s. Franzö'seln.

Franzo'se, *sm. Geog.* Francuz; Franzö'schen, *sn. dim. iron.* Francuzik.

Französelei', *sf.* naśladowanie od. małpowanie francuzczyzny; Franzö'seln, *vn.* (h.) francuzczyznę naśladować; za nią się ubiegać; jéj się chwytać; Francuzów małpować.

Franzo'sen, *sm. pl. Hlk.* (Venerie, Lustseuche) (u ludzi) france; wenera; (u bydła) węgry.

Franzo'senholz, *sn. Ng.* gwajak; drzewo święte.

Fra'nzobst, *sn. Gtn.* owoce francuzkie.

Franzö'sin, *sf. Geog.* Francuzka; *guwernantka.

Franzö'sisch, *a. Geog.* francuzki; —, *ad.* po francusku; — sprechen mówić po francusku.

Fra'nzperle, *sf.* dętka; perła z masy; perła fałszywa od. imitowana.

Fra'nzscharlach, *sm. Hlk.* szkarłat francuzki.

Fra'nzwein, *sm. W.* wino francuzkie.

Frappa'nt, s. Au'ffallend; Frappi'ren, s. Au'ffallen.

Fraß, *sm.* żarcie; żér; żerność; — eines Knochens, *Hlk.* pruchnienie kości; wyżéranie (ciała); Frä'ßig, *a.* żérny; (gefräßig) żarłoczny.

Fraterne'll, s. Brü'derlich; Fraternitä't, s. Brü'derlichkeit, Brüderscha'ft; Fraternisi'ren, *vn.* (h.): mit Jemandem — bratać się, kumać się z kim.

Fratt, *a.* obtarty, przetarty (o skórze na ciele); sich — reiten skórę sobie obetrzéć na koniu; Fratt, *sm.* rana z obtarcia.

Fratz, *sm.* *§ dziecko niegrzeczne; du Fratz! § ty bębnie!

Fra'tze, *sf.*, Fra'tzengesi'cht, *sn.* twarz dziwnie pokrzywiono; Fratzen machen, schneiden twarz wykrzywiać; § pysk (twarz); (Fratzengeschichte) dziwaczna powieść; Jemandem Fratzen erzählen, *dziwy, dziwolągi, banialuki, brednie komu prawić; —, *Mal. etc.* karykatura; Fra'tzenbild, *sn.*, Fra'tzengesta'lt, *sf.* karykatura; bohomaz; dziwoląg; dziwaczny obraz.

Fra'tzengeschichte, **Fra'tzengesi'cht**, s. u. Fra'tze.

Fra'tzenmaler, *sm. iron.* bohomaźnik; malarz dziwolągi malujący.

Frau, *sf.* kobieta; niewiasta; pani (ze względu na służących; jako tytuł osoby zamężnéj lub wdowy); sie ist hier — im Hause, *ona jest panią domu; Frau Räthin Pani Konsyliarzowa; — (Gattin, Gemahlin) żona; małżonka; sich nach einer — umsehen, *upatrywać od. szukać żony; eine zur — nehmen, haben wziąć, mieć jaką za żonę; *eine — nehmen ożenić się, pobrać żonę; — werden, *żoną zostać, pójść za mąż; — panna; Unsere Liebe Frau im Grünen, *Kg.* nasza Panna zielna; Frau Priorin, *Kg.* Panna Starsza; Unserer Lieben Frauen Tag, *Kg.* święto najświętszéj Panny; die Frau Präsidentin Pani Prezesowa; Frau N. pani N.; gnädige Frau (als Anrede) pani dobrodziejka.

Frau'chen, *sn. dim.* kobietka; żonka; żoneczka, kobiecina; liebes Frauchen! moja kobiecino!

Frau'en*, *a.* kobiecy; białogłowski; damski; —, *Kg.* panieński; niewieści; niewiejski.

Frau'enader, *sf. Zk.* żyła kostkowa większa; -enbi'ld, *sn.* obraz kobiety; s. a. Mari'enbild; -enbruder, *sm.* brat żony; -endi'stel, *sf. Ng.* oset miękki; -enfingergra's, *sn. Ng.* komonika rozkowa, pospolita; -enfla'chs, *sm. Ng.* s. Fla'chskraut; -enhaa'r, *sn. Ng.* złotowłos, wielowłos; włoski Panny Maryi; -engla's, *sn.* szkło panieńskie, kamienne; -engu't, *sn.* majątek żony; -enha'ndschuh, *sm.* kobieca od. damska rękawiczka; Frau'enhemd, *sn.* korzula kobieca; -enklei'd, *sn.* kobieca od. damska suknia; -enklo'ster, *sn. Kg.* klasztor panieński oder zakonnic; -enkne'cht, *sm. iron.* służka kobiecy, kobietom nadskakujący; -enkrie'g, *sm.* wojna kobiet od. kobieca; —, *Ng.* żmijowiec pospolity; -enlie'be, *sf.* miłość niewieścia, miłość kobietek; -enli'st, *sf.* chytrość kobieca; -enlo'b, *sn.* pochwała kobiet od. kobieca, pochwała którą kobiety dają; -enma'ntel, *sm.* płaszcz kobiecy; —, *Ng.* przywrotnik gwiazdosz oder pospolity; -enmi'lch, *sf.* mléko kobiece; -enmü'nze, -enja'lbei, *sf. Ng.* mięta grecka; marzymiętka; -enpu'tz, s. Frau'enstaa't; -enschneider, *sm.* krawiec białogłowski; -enschuh, *sm.* trzewik damski, kobiecy; —, *Ng.* obuwnik (żółty); trzewik (trzewiczek); -enschuhma'cher, -enschu'ster, § *sm.* szewc białogłowski od. damski; -ensleu'te, *sf. pl.* kobiety (z poniżeniem mówiąc); -ensperso'n, *sf.* kobieta; białogłowa, niewiasta; -enso'mmer, *sm. Ntl. Ng.* (Altweibersommer) panieńskie lato (na końcu jesieni); -enstaa't, *sm.* strój panieński; -ensta'nd, *sm.* stan białogłowski od. panieński; ławki dla kobiet (w kościele); -enstimme, *sf.* głos kobiecy; -enta'g, *sm. Kg.* święto najświętszéj Panny; -entra'cht, *sf.* ubiór kobiecy; -entu'ch, *sn.* chustka kobieca, damska; -enzi'mmer, *sn.* pokój dla kobiet; fraucymer, damy, dworskie (osobliwie do służby należące); s. a. Frau (überhaupt); -enzo'pf, *sm.* warkocz kobiecy.

Fräu'lein, *sn.* panna (jako tytuł ślachcianki, a przez komplement także i nieślachcianki przyzwoite wychowanie mającéj); — (als Anrede) Pani; -leinscha'ft, *sf.* panieństwo; -leinsti'ft, *sn.* instytut dla panien.

Frau'stadt, *sf. Geog.* (Stadt in Posen) Wschowa.

Frech, *a.* niewstydliwy, bezczelny, zuchwały; *dziki, sprosny; freches Volk, *Bibl.* naród srogi; freche Hurerei, *Bibl.* sprosność, wszeteczeństwo; frecher Mensch zuchwalca; człowiek niewstydliwéj twarzy; freche Augen niewstydliwe oczy; —, *ad.* zuchwale; freche Stirn, *wytarte czoło; Fre'chheit, *sf.* zuchwałość; zuchwalstwo; bezczelność.

Fregatte, *sf. Sw.* fregata; Fregatten-, *a. Sw.* do fregaty należący.

Frei, *a.* wolny (überhaupt); — von etwas wolny od czego; freie Luft wolne powietrze; in's Freie (in die freie Luft) gehen wyjść na wolne powietrze; sich — bewegen wolno (bez przeszkody) się ruszać; der Fluß muß freien Lauf haben rzéka musi miéć wolny pęd; Jemanden — machen od. — lassen uwolnić kogo, wypuścić na wolność, pozwolić wyjść; Jemanden auf freien Fuß setzen wypuścić kogo na wolną nogę (z więzienia); Jemanden — geben, lassen, sprechen wolnym kogo zrobić, wolnością go udarować; einen Soldaten — geben, *Kw.* żołnierza uwolnić od wojska; einen Lehrling — sprechen terminatora wyzwolić (na czeladnika); einen Beschuldigten — sprechen, *Rw.* obwinionego uwolnić, uznać za niewinnego; sich für einen ganzen Tag — machen uwolnić się na cały dzień (od zatrudnień); Jemandem etwas — geben uwolnić kogo od czego; den Schülern — geben studentom dać rekreacyą; Jemandem etwas — stellen dać komu co na wolą; er spricht u. schreibt eben so — als er denkt równie wolno mówi i pisze, jak myśli; den Thränen freien Lauf lassen wolno łzy puścić; dać im płynąć do woli; *nie hamować łez strumienia; der Einbildungskraft freien Lauf lassen puścić wodze wyobraźni; pozwolić jéj bujać; freie Uebersetzung, Nachahmung wolne tłumaczenie, naśladowanie; freie Künste sztuki wyzwolone; von, aus freien Stücken, *z dobréj, z własnéj woli; — wolny, nieobiecany, nie zamówiony; ist der Platz frei? czy to miejsce wolne? das Mädchen ist nicht mehr — ta panna już nie jest wolna, już jest objecana od. zaręczona; — wolny, wolno; nieogrodzony; das Haus steht — dom wolno stoi, na wolném, otwartém miejscu; der Tisch steht — stół wolno stoi, nie przy ścianie; wolny, *bezpłatny; bei Jemdm. freien Tisch u. freie Wohnung, Alles frei haben miéć u kogo wolny stół i wolne mieszkanie, wszystko wolne; Jemanden — halten fundować komu; częstować go; płacić za niego; dawać mu bezpłatnie jeść, pić; swoim kosztem go żywić; — śmiały, śmiało; frei reden, schreiben śmiało mówić, pisać; ich werde so — sein, *będę tak śmiały; ośmielę się na to; pozwolę to sobie; unter freiem Himmel pod gołem niebem; auf freiem Felde na otwartém połu; — otwarcie, bez ogrodki, bez obawy (co komu powiedzieć); die Waaren frei machen, *H.* towary opłacić (aby je módz wolno prowadzić); ein Gut — machen wieś spłacić (od długów uwolnić); freie Kunst sztuka wolna; s. a. Schwa'rzkunst.

Frei'acker, *sm.* rola wolna; grunt wolny (od czynszów, danin itd.).

Frei'ball, *sm.* bal wolny, bezpłatny; Frei'bank, *sf.* wolnica, jatka, gdzie bez opłaty mięso wolno sprzedawać; -bataillo'n, *sn. Kw.* batalion ochotników; -corps, *sn. Kw.* korpus ochotników; -compagnie', *sf.* kompania ochotników; -bau'er, *sm.* włościanin wolny od pańszczyzny i daniny; okupnik; -beuter, *sm. Sw.* korsarz, rozbojnik morski; -beuterei, *sf. Sw.* korsarstwo; -beuterisch, *ad.* po korsarsku; -bille't, *sn.* bilet bezpłatny; -blatt, s. Frei'karte; -brauen, *sn.* wolne warzenie piwa (bez opłaty); -brauer, *sm.* piwowar wolny od opłaty; -brief, *sm.* świadectwo, dokument nadanéj wolności; przywiléj; patent swobody; list żelazny; -bude, *sf.*, Frei'markt, *sm. H.* wolnica; -compagnie', -corps, s. Frei'bataillo'n; -denker, *sm.* (Frei'geist) człowiek wolnomyślny, wolnomyślący, wolnego sposobu myślenia; -denkerei', *sf.* wolny sposób myślenia; wolnomyślność.

Frei'e, *sf.* u. *sn.* (freie Luft) wolne powietrze; in's — gehen wyjść na pole, wyjść za miasto.

Frei'ei'gen, *a.* własnodziedziczny.

Frei'en, *va.* (h.) starać się o co; ożenić się; um ein Mädchen — starać się o pannę; konkurować o nią; zalecać jéj się; prosić pannę o rękę; zu früh gefreit, hat oft gereut, *ożenienie zawczesne, często bywa bolesne; nach Gelde freien, *pieniędzy szukać, uie żony.

Frei'er, *sm.* zalotnik, konkurent; kawaler (starający się o pannę itd.); auf Freiers Füßen gehen, Freiers Gedanken haben, *o ożenieniu się myśléć; starać się o żonę.

Frei'erdings, *ad.* własnéj woli; dobrowolnie.

Freierei', Frei'the §, *sf.* swaty; zalecanie się pannie; staranie się o nią, konkury; zaloty; zalecanki; auf die Freithe gehen, § iść na zaloty; Frei'ersma'nn, s. Frei'er, Brau'twerber.

Frei'frau, *sf.* baronowa; Frei'fräulein, *sn.* baronówna (panna).

Frei'gebung, *sf.* uwolnienie od czego.

Frei'gebig, *a.* hojny; szczodry; mit etwas — sein nie żałować czego, hojnie szafować; — sein mit Versprechungen, *nie żałować obietnicami; Frei'gebigkeit, *sf.* hojność, szszodrość, szczodrobliwość.

Frei'gebo'ren, *a.* wolno urodzony.

Frei'geha'lten, *a.* cudzym kosztem (wiktem) trzymany, żywiony, karmiony.

Frei'geist, *sm.* libertyn; niedowiarek; człowiek modnie wierzący; Frei'geisterei', *sf.* libertyństwo, libertynostwo; niedowiarstwo, modny wierzenia sposób; -geisterisch, *a.* libertyński; wolnomyślny.

Frei'gela'ssener, *sm.* wyzwoleniec, wolnością udarowany; emancypowany.

Frei'gerí'nne, *sn.* (in der Mühle) rynna do odpływu wolnego zbytecznéj wody; upust; Frei'gesi'nnt, *a.* duchem wolności tchnący; Frei'grund, *sm.* wola; Frei'gut, *sn.* majętność wolnodziedziczna; rola wolna (od pańszczyzny itd.); Frei'hafen, *sm. Sw. H.* port wolny (dla wszystkich bez opłaty).

Frei'halten, *va. irr.* (h.) (halte frei, hielt frei, freigehalten) częstować, utrzymywać darmo, bezpłatnie, na swoim koszcie.

Frei'haus, *sn.* wolny dom.

Frei'heit, *sf.* wolność (überhaupt); Grundsätze der — verbreiten rozszerzać zasady wolności; die — des Denkens einschränken ograniczyć wolność myślenia; Jemanden in — setzen uwolnić kogo; wolność mu przywrócić, na wolność go wypuścić; sich in — setzen uwolnić się (z niewoli, więzienia); Jemandem die — lassen zostawić komu wolność; sich die — nehmen etwas zu thun pozwolić sobie co zrobić; ich werde mir die — nehmen Sie nächstens zu besuchen ośmielę się wkrótce Pana odwiedzić; du nimmst dir zu viel — za wiele sobie pozwalasz; Frei'heiten, *pl.* swobody, wolności, przywileje; einer Stadt — ertheilen nadać miastu swobody, przywileje; — śmiałość; mit vieler, großer — reden mówić z wielką śmiałością, mówić bardzo śmiało.

Frei'heita'thmend, *a.* *wolnością tchnący, oddychający.

Frei'heitsbau'm, *sm.* *drzewo wolności; -heitsbrie'f, s. Frei'brief; -heitsdu'rst, *sm.* *pragnienie od. łaknienie wolności; -heitsfie'ber, s. Frei'heitsschwindel; -heitsfreu'nd, *sm.* przyjaciel wolności; -heitsgefü'hl, *sn.* uczucie wolności; -heitsgei'st, *sm.* duch wolności; -heitsgesa'ng, s. Frei'heitssa'ng; -heitsgö'ttin, *sf.* *bogini wolności; -heitskrie'g, *sm.* wojna o wolność, o zachowanie lub odzyskanie wolności; -heitslie'be, *sf.* miłość wolności; -heitslie'd, s. Freiheitssa'ng; -heitsmo'rd, *sm.* *zabojstwo wolności; -heitsmö'rder, *sm.* zabójca wolności; -heitsmütze, *sf.* czapka wolności; -heitso'rt, s. Frei'stätte; -heitsrufer, *sm.* głosiciel wolności; -heitssa'ng, *sm.* śpiew, pieśń o wolności; -heitsschwä'rmer, *sm.* zapalenie wolnością tchnący; -heitsschwi'ndel, *sm.* szał wolności, niewczesny do niéj zapał; -heitssi'nn, s. Frei'heitsgefüh'l; -heitstau'mel, s. Frei'heitsschwi'ndel; -heitste'mpel, *sm.* świątynia wolności; -heitsu'rkunde, s. Frei'brief.

Frei'herau's, *ad.* otwarcie; rzetelnie; wynurzoném sercem; swobodnie; wręcz; wbród; bez ogródki; — reden jawnie mówić; wręcz powiedziéć.

Frei'herr, *sm.* baron; Frei'herrin, Frei'in, *sf.* baronowa (żona); der Freiherr u. die Freiherrin Państwo Baronowstwo; -herrlich, *a.* baronowski; -herrschaft, *sf.* baronostwo; -herzig, s. Frei'müthig; -ho'f, *sm.* folwark wolny (od pańszczyzny itd.); -hufe, *sf. Ldw.* wolna włoka; -jahr, *sn. Bibl.* rok wolności; -karte, *sf.* (im Kartenspiel) karta wolna; -knecht, s. A'bdecker; -kugel, *sf.* kula niechybna, zaczarowana; -lager, *sn. Kw.* biwuak.

Frei'lassen, *va. irr.* (h.) (lasse frei, ließ frei, freigelassen) uwolnić, dać wolność, dać na wolą, wypuścić na wolność; einen Sklaven — wywolić

niewolnika; -lassung, *sf.* puszczenie na wolność; manumisya, nadanie wolności (niewolnikowi); uwolnienie; -lauf, s. Frei'gerinne.

Frei'lehen, *sn.* lenno wolne (od obowiązków); starostwo.

Frei'lich, *ad.* owszem; i owszem; a naturalnie; to się rozumie; ani wątpić; zapewne; a jużci; er ist — nicht reich, aber zufrieden nie jestci bogaty, ale kontent z tego co ma.

Frei'loos, *sn.* los wolny, bezpłatny (na loteryą); Freiloosen (sich), *vr.* (h.) wolno się losować.

Frei'machen, *va.* oswobodzić, uwolnić, wyswobodzić; einen Brief — frankować list; Frei'machung, *sf.* uwolnienie od czego; — eines Briefes frankowanie listu.

Frei'mann, s. Frei'bauer; A'bdecker.

Frei'markt, *sm. H.* wolny targ.

Frei'maurer, *sm.* *wolny mularz; mason; § farmazon; Frei'maurer-, Frei'maurerisch, *a.* *wolnomularski; § farmazoński; Freimaurerei', *sf.* *masoństwo; wolne mularstwo; Frei'maurergese'llschaft, *sf.* towarzystwo wolnych mularzy; -rerha'lle, -rerlo'ge, *sf.* loża masońska od. wolnomularska; -rero'rden, *sm.*, -rerthu'm, *sn.* zakon wolnomularski; -rerwe'sen, *sn.* wolnomularstwo.

Frei'müthig, *a.* otwarty; rzetelny; szczéry; prostoduszny; Frei'müthigkeit, *sf.* otwartość, prostoduszność; rzetelność; szczerość.

Frei'partei', s. Frei'corps; Frei'paß, *sm.* wolny paszport; -reiter, *sm.* konny ochotnik; -saß, *sm.* wolanin, ziemianin wolny; posiadacz wolnego gruntu; -schein, *sm.* karta wolności, wolny list; (Freikarte) karta bezpłatna; -schießen, *sn.* wolne strzelanie (do tarczy lub do kurka); -schule, *sf.* szkoła bezpłatna, wolna; -schüler, *sm.* uczeń wolny od opłaty szkolnéj, bezpłatnie do szkoły uczęszczający; -schuß, *sm.* wolny strzał; strzał niechybny, kulą zaczarowaną; -schütz, *sm.* strzelec łuczny; strzelec kurkowy; strzelec niechybny, czarowny, kulami zaczarowanemi strzelający, które nie chybiają; -sinn, *sm.*, Frei'sinnigkeit, *sf.* wolnomyślność, liberalność; liberalizm; -sinnig, *a.* wolno myślący; -sinniger, *sm.* liberalista; die Freisinnigen, Partei der —, *Stw.* liberaliścy; Frei'sinnige, *sf.* liberalistka; -sinnigkeit, s. Frei'sinn.

Frei'sprechen, *va. irr.* (h.) (spreche frei, sprach frei, freigesprochen): Jemanden — uniewinnić kogo; niewinnym kogo w sądzie uznać od. ogłosić; niewinność przyznać, wyłączyć; — von Sünden, *Kg.* rozgrzeszyć; wolnym od grzechu oznajmić; einen Lehrling — (lossprechen), s. Frei'geben; Frei'gesprochener, *sm. Rw.* uniewinniony; *Kg.* rozgrzeszony; — (Lehrling) wyzwolony; Freisprechend, *ppr.* u. *a.* uniewinniający; wyłączający; -sprechung, *sf.* nadanie wolności (niewolnikowi); uznanie za niewinnego (przez sąd); — (eines Lehrlings) wyzwolenie (terminatora).

Frei'staat, *sm. Stw.* wolny kraj; wolne państwo; rzecz pospolita, republika; Frei'staatlich, Frei'staats-, *a. Stw.* wolnokrajowy, republikański, republikancki.

Frei'stadt, *sf.* wolne miasto; Frei'städtisch, *a.* do wolnego miasta należący; wolnego miasta; wolnomiejski.

Frei'stadt, *sn. Geog.* (Stadt in Ostpreußen) Kisielice.

Frei'stätte, *sf.* miejsce przytulku od. schronienia, ucieczki; bezpieczne schronienie, przytułek; Jemandem bei sich eine — geben dać komu u siebie przytułek.

Frei'stehen, *vn. irr.* (h.) (stehe, frei, stand frei, freigestanden) stać, leżéć, być osobno, oddzielnie; Jemandem frei stehen wolno być komu; es steht Ihnen frei, zu reden wolno Panu mówić.

Frei'stelle, *sf.* miejsce wolne; *Ldw.* grunt wolny, pole wolne.

Frei'stellen, *va.* *dać na wolą, zostawić co do woli czyjéj; -stellung, *sf.* zdanie czego na czyję wolą.

Frei'stich, *sm.* (im Kartenspiel) bitka nadliczbowa, niepotrzebna, zbyteczna.

Frei'stunde, *sf.* godzina wolna; -tag, *sm.* piątek; der stille —, *Kg.* wielki piątek; alle Freitage, allemal Freitags, *w piątki; Frei'tags-, *a.* piątkowy.

Frei'tisch, *sm.* stół wolny, jadło bezpłatne; -tischgänger, *sm.* stołownik bezpłatny; na wolnym stole będący.

Frei'ung, s. Frei'erei, Frei'en.

Frei'vorlesung, *sf.* prelekcya bezpłatna; -werber, *sm.* (Brautwerber) swat; dziewosłąb; -werberin, *sf.* swata; -werberei, *sf.* swatanie.

Frei'willig, *a.* dobrowolny; eines freiwilligen Todes sterben umrzéć dobrowolną śmiercią; Frei'williger, *sm. Kw.* ochotnik, woluntaryusz; Corps Freiwilliger, Freiwilligen-Corps, *Kw.* ochoczy pułk; Frei'willigkeit, *sf.* dobrowolność; dobra wola; ochota.

Frei'zettel, *sm.* świadectwo uwolnienia od czego; kartka, cedułka uwalniająca; kartawolności od czego.

Frei'zügig, *a. Stw.* mający prawo wolnego przesiedlenia się; wolnoprzesiedlony; Frei'zügigkeit, *sf. Stw.* prawo wolnego przesiedlenia się.

Fremd, *a.* obcy, cudzoziemski; fremde Thiere zamorskie zwierzęta; fremde Sitten cudzoziemskie obyczaje; cudzoziemczyzna; fremdes Gut cudza własność; Fremder cudzoziemiec; sich — kleiden ubierać się po cudzoziemsku; — obcy, nie należący do familii, stowarzyszenia; ich nehme mich seiner an, denn er ist mir nicht — ujmuję się za nim, bo mi nie jest obcym; an diesem Ball können auch Fremde Theil nehmen do tego balu mogą należéć i obcy; ein Fremder ist gekommen jakiś obcy przyszedł; wir haben heute Fremde, *mamy dziś gości; das ist meinem Zwecke — to obcém jest dla mego zamiaru; nie zgadza się z nim; nie wchodzi do niego; nie ma z nim związku od. styczności; diese Ausdrucksweise ist unserer Sprache — ten sposób wyrażania się jest naszemu językowi obcy, jest z nim niezgodny; — obcy, cudzy; einen fremden Hut tragen nosić cudzy kapelusz; sich in fremde Angelegenheiten mengen od. mischen mieszać się do cudzych interesów; — in etwas obcy w czém, nieobeznany z czém; niewiedzący o czém; sich — stellen udawać jakby się czego nie znało, nie wiedziało, o tém nic słyszało; — obcy, nieznany; das ist mir ganz — to rzecz dla mnie zupełnie obca; — dziwny, uderzający; das kommt mir — vor dziwnie mi się to wydaje; — gegen Jemanden nieprzychylny komu; — gegen Jemanden thun niechęć komu okazywać; sich unter fremden Leuten herumstoßen, *cudzy kąty pocierać.

Fre'mdartig, *a.* obcy (co do gatunku, własności); man muß das Erz von fremdartigen Theilen befreien, *Httk.* trzeba oczyścić rudę z obcych cząstek; in seiner Sprache tönt etwas Fremdartiges mowa jego brzmi z obca od. z cudzoziemska; das Fremdartige in Sprache u. Sitte obczyzna; zakrawa na obczyznę, ma w sobie coś obcego; diese Ausdrucksweise kommt mir — vor to wyrażenie wydaje mi się jakby obce od. cudzoziemskie; Fre'mdartigkeit, *sf.* różnorodność; niezwykłość; obcorodność; obcość, obca własność, obcogatunkowość; odmienność co do natury.

Fre'mde, *sf.* zagranica; cudzy kraj; in die — gehen iść za granicę; — (bei Handwerkern) iść na wędrówkę; in der — (Handwerker) sein być na wędrówce; aus der — kommen (Handwerker) wracać z wędrówki.

Fre'mde, Fre'mder, s. u. Fremd.

Fre'mdling, *sm.* obcy, cudzoziemiec; ein — in einer Kunst, *obcy w jakiéj sztuce, nie znający się na niéj, nie obeznany z nią; Fre'mdlingsre'cht, *sn. Stw. Rw.* prawo kadukowe względem cudzoziemców.

Fre'mdnamig, *a.* cudzoziemskie nazwisko mający; Fre'mdwort, *sn.* wyraz obcy, cudzoziemski; -dwörterbuch, *sn. Litt.* słownik wyrazów cudzoziemskich.

Freque'nt, *a.* częsty; licznie odwiedzany (miejsce); — (volkreich, menschenreich) ludny; Frequentatio'n, *sf.* uczęszczanie; Frequenti'ren, *va.* uczęszczać gdzie albo na co; die Vorlesungen fleißig — uczęszczać pilnie na prelekcye.

Freque'nz, *sf.* liczność; liczne zgromadzenie.

Fre'sco, *ad.*: *al fresco* malen malować na świeżym murze kolorami rozpuszczonemi w wapiennéj wodzie; Fre'scomalerei, *sf.* malowanie na świeżém, na mokrém; Fre'sko, *sf.* freska, obraz malowany na świeżém, na mokrém.

Fre'ßbauch, *sm.* **żarłok; nienasycony kałdon; Fre'ßbegie'rde, *sf.* apetyt do żarcia; Fre'ßbegie'rig, *a.* chciwy żarcia.

Fre'sse, *sf.* § pysk (o ile do żarcia jest przeznaczony); morda; Jemandem eins auf die — geben, § dać komu w pysk od. w mordę.

Fre'ssen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (fresse, fraß, gefressen) zrzéć; jeść; pożrzéć, zezrzéć co; der Vogel will nicht — ptak nie chce pożrzéć; die Raupen haben den Baum kahl gefressen gąsienice obiadły drzewo; etwas in sich hinein —, *pochłonąć co; *z chciwością pożrzéć; seinen Gram in sich —, *w sobie się dręczyć; *tłumić w sobie zmartwienie; er möchte ihn vor Liebe —, **zjadłby go z miłości; der Krieg hat viele Menschen gefressen, *wojna wiele ludzi pożarła, pochłonęła, zniszczyła; der Rost frißt das Eisen rdza je, zrze, trawi żelazo; der Neid frißt ihn, *zazdrość go dręczy; an Je-

mandem einen Narren gefressen haben, *zaślepić się w kim; *ślepo się w nim zakochać, do niego przylgnąć, przywiązać go; er thut, als hätte er alle Weisheit mit Löffeln gefressen, *tak udaje mądrego, jak gdyby wszystkie rozumy pojadł; der Krebs frißt um sich, *Hlk.* rak się szérzy, rozpościera, zrze ciało coraz daléj; friß Vogel od. stirb, *ptaku leż do klatki, lub pójdziesz do jatki; *daj się złapać albo cię zastrzelę; *nie ma ratunku; *czy tak, czy sak, trzeba zginąć; Fre'ssen, *sn.* żér; jadło; das ist ihm ein gefundenes —, *to dla niego gratka od. bal, bankiet; Fre'ssend, *ppr.* u. *a.* ostry, gryzący; *szerzący się; fressendes Maal, *Bibl.* zaraza szerząca się; fressender Rost rdza pożercza; Fre'sser, *sm.* żarłok; obżartuch; pasibrzuch; Fresserei', *sf.* żarcie; das war kein Gastmahl, sondern eine förmliche — to był nie bankiet, ale formalne żarzie; — żarłoctwo; -ßfieber, *sn.* *Hlk.* gorączka żarłocza, wilczy apetyt; -ßgier, Fre'ßgierigkeit, Fre'ßsucht, *sf.* apetyt zbytni; głód srogi; wilczy głód; obżarstwo, obżartość; Fre'ßgierig, Fre'ssig, *a.* obżarty, obżarliwy; s. a. Gefrä'ßig, Gefrä'ßigkeit; Fre'ßbegie'rig, ꝛc.

Freßlust, Fre'ßsucht, s. Fre'ßbegierde, Fre'ßgier; Fre'ßlustig, Fre'ßsüchtig, s. Fre'ßbegierig, Fre'ßgierig.

Fre'ßtrog, *sm.* *Ldw.* żłob, koryto.

Fre'ßwanst, *iron.* § s. Fre'ßbauch.

Fre'ßwehe, *sf.* *Hlk.* ochwat (choroba końska z obżarcia się).

Frett, Frett'chen, Frett'wiesel, *sn.* *Ng.* *Jäg.* łasica leśna.

Freu'de, *sf.* radość; ukontentowanie; *słodycz; labość; — über etwas empfinden czuć radość, doznawać radości z czego; Jemandem — machen, verursachen radość komu zrobić, sprawić, przynieść; Jemandes Herz mit — erfüllen radością napełnić czyje serce; vor — z radości; sich vor — nicht zu lassen wissen z radości nie posiadać się, nie wiedzieć co robić; Jemandes — verbittern zatruć komu radość goryczą; seine — an etwas sehen radować się widokiem czego; Freud' u. Leid, *roskosz i utrapienie; Freuden eines Vaters (Vaterfreuden) pociechy ojca; Freuden des Lebens (Lebensfreuden) wygody życia; — pociecha, cieszenie się, to co cieszy; du wirst an deinen Kindern — erleben, *doczekasz się pociechy z dzieci; dies Kind ist meine einzige —, *to dziecko jest moją jedyną pociechą; — (Vergnügen, Lustbarkeit) roskosz, uciecha; das sind die Freuden dieser Welt to są roskosze tego świata; Freu'den-, *a.* radośny; wesoły; -denbe'cher, *sm.* kielich rozkoszy; -denbezei'gung, *sf.* okazywanie, oznaka radości; -denbo'te, *sm.* posłaniec radość zwiastujący; -denbri'nger, *sm.* sprawca radości; -denfe'st, *sn.* uroczystość radości poświęcona; -denfeu'er, *sn.* ogień radosny, na znak radości zapalony; -dengefüh'l, *sn.* uczucie radości; -dengenu'ß, *sm.* kosztowanie roskoszy; doznawanie radości; -dengesa'ng, *sm.* śpiew radosny; -dengeschrei', *sn.* krzyk, okrzyk radośny; -denha'sser, *sm.* nieprzyjaciel roskoszy, zabaw, uciech, wesołości; -denhau's, *sn.* dom rozpusty, bordel; -denhi'mmel, *sm.* niebo roskoszy, niebo pełne uciech od. wesela; -denklei'd, *sn.* suknia na dni od. uroczystości radosne; -denkra'nz, *sm.* *wieniec z uciech spleciony; pasmo uciech nieprzerwane; -denle'ben, *sn.* *życie pełne uciech, roskoszne; -denlee'r, -denlo's, *a.* próżen uciech; bez uciech; -denli'ed, *sn.* pieśń wesoła; radośna; -denmä'dchen, *sn.* dziewczyna wolnego od. rozpustnego życia; -denmah'l, *sn.*, -denmah'lzeit, *sf.* wesoły bankiet; uczta dla uciechy; -denna'chricht, -denpo'st, *sf.* wieść radośna; -denö'l, *sn.* *olejek wesela; -deno'pfer, *sn.* ofiara swobodna (w biblii); -denpo'st, s. Freu'denna'chricht; -denrei'ch, *a.* obfity w uciechy, roskosze; -denru'f, *sm.* wykrzyk radośny; -denschie'ßen, *sn.* strzelanie na wiwat od. na okazanie radości; -denschu'ß, *sm.* wystrzał na wiwat; -densonne, *sf.* *słońce uciech od. roskoszy, *obfite źródło radości; -denspie'l, *sn.* zabawa wesoła, uciesznа; -densprung, *sm.* wyskok z radości; einen — thun, machen wyskoczyć z radości; Freudensprünge machen podskakiwać z radości; -densti'mme, *sf.* głos radości; -denstö'rer, *sm.*, -denstö'rerin, *sf.* niszczyciel, niszczycielka wesela, radości, uciech; -denstö'rung, *sf.* burzenie wesela, radości; -denta'g, *sm.* dzień radości, wesela, uciechy; -denta'nz, *sm.* wesoły taniec; -dentau'mel, *sm.* upojenie radością; szał radości; -dentha'l, *sn.* *padoł roskoszy od. radości; -denthrä'ne, *sf.* łza radości; -dentru'nk, *sm.* radośny napój; -denvo'll, *a.* pełen radości; -denzäh're, s. Freu'denthrä'ne; -detaumel, Freu'devoll, s. Freu'dentaumel ꝛc.

Freu'detrunken, *a.* upojony radością.

Freu'dig, *a.* wesoły; radośny; freudige Nachricht radośna wieść; wesoła nowina; — werden, Jemanden — machen rozweselić się, kogo; — sterben, dem Tode — entgegen gehen wesoło, ochotnie, ochoczo, ze spokojnym umysłem umierać, iść na śmierć; -digkeit, *sf.* wesołość; ochoczość; ochota; mit — ochoczo.

Freu'en, *va.* cieszyć, ukontentowanie sprawiać; es freut mich, daß ꝛc. cieszy mnie to, że itd.; sich — cieszyć się; sich über etwas — cieszyć się z czego; sich sehr — bardzo, mocno radować się; sich kindlich — radować się, cieszyć się jak dziecko; sich unaussprechlich, königlich — radować się, cieszyć się niewypowiedzianie, nadzwyczajnie; ich freue mich, Sie hier, Sie wohl zu sehen cieszę się, że Pana tu, od. zdrowo widzę; sich auf etwas — cieszyć się z czego przyszłego; sich auf Jemandes Ankunft — cieszyć się nadzieją czyjego przybycia; ich freue mich schon darauf naprzód się już z tego cieszę; es freut uns bardzo nas to cieszy; bardzo sobie winszujemy; sich seines Glückes — doznawać szczęścia; sich des Lebens — używać życia.

Freund, *sm.* krewny; seine Freunde (Verwandten) wollen diese Heirath nicht zulassen krewni nie chcą dopuścić tego małżeństwa; — przyjaciel; er ist mein alter —, er ist ein alter — von mir to mój dawny przyjaciel; sich Jemanden zum Freunde machen zrobić kogo sobie przyjacielem; Freunde in der Noth, gehen funfzehn auf ein Loth, *jak złe przypadki, przyjaciel rzadki; *kiedy się bieda do domu przypyta, ze stu przyjaciół jeden nie zawita; die Nacht ist Niemandes —, *noc nikomu nie świéci; ein — der Wahrheit, der Tugend przyjaciel prawdy, cnoty; ein — von etwas przyjaciel czego, lubiący to; ich bin kein — von vielem Reden nie lubię długiéj gaduniny; ich bin kein — davon, *nie lubię tego; wer bist du, mein —? któżeś ty, mój przyjacielu? mein alter —! mój szanowny przyjacielu!

Freu'ndchen, *sn.* *dim.* przyjaciel; mein —, sei doch so gut ꝛc. mój miły, luby przyjacielu, chciéj też itd.

Freu'ndin, *sf.* przyjaciółka; krewna.

Freu'ndlich, *a.* uprzejmy; —, *ad.* uprzejmie; Jemanden — grüßen, empfangen, ansehen, anreden uprzejmie kogo pozdrowić, przyjąć, na kogo spojrzéć, do kogo przemówić; — (lieb, angenehm) miły, przyjemny; — (fröhlich) wesoły; Jemdm. ein freundliches Gesicht machen wesołą, pogodną, wdzięczną twarz komu pokazać; Salz u. Brod u. ein — Gesicht stehen für das beste Gericht, *chléb ze solą byle z dobrą wolą; vor den Augen — u. hinter dem Rücken falsch, *w oczy cudnie, a za oczy obłudnie; es sieht hier Alles so — aus tak tu wszystko przyjemnie, wesoło wygląda; sich gegen Jedermann — zeigen każdemu się uprzyjemnym okazywać; do każdego się uśmiechać; die Sterne blicken — herab, *gwiazdy wdzięcznie błyszczą z góry; Freu'ndlichkeit, *sf.* uprzejmość; przyjemność; wesołość; hinter — steckt oft Tücke, *baranek na postawie, ale lis (wilk) na myśli.

Freu'ndlos, *a.* u. *ad.* bez przyjaciela.

Freu'ndschaft, *sf.* pokrewieństwo; er hat zahlreiche — ma liczne pokrewieństwo; przyjaźń; mit Jemandem — schließen, errichten, machen, knüpfen przyjaźń z kim zawrzéć, zrobić, zawiązać, zaprzyjaźnić się z nim; das Band der — zerreißen, *zerwać związki przyjaźni; — stiften skojarzyć przyjaźń; in — w przyjaźni; aus — z przyjaźni; erweisen Sie mir die — zrób (wyświadcz, uczyń) mi Pan tę przyjaźń, tę grzeczność; vertraute — przyjacielstwo; — des Blutes, Blutsfreundschaft powinowactwo, pokrewieństwo; -ndschaftlich, *a.* przyjacielski; —, *ad.* po przyjacielsku; sich — gegen Jemanden beweisen przyjaznym od. przyjacielem się komu okazywać; sich — gegen Jemanden stellen udawać przyjaźń dla kogo; -ndschaftlichkeit, *sf.* przyjacielskość; -ndschaftsba'nd, *sn.* *węzeł przyjaźni; -ndschaftsbezei'gung, *sf.* oznaka przyjaźni; -ndschaftsbu'nd, *sm.*, -ndschaftsbü'ndniß, *sn.* związek przyjaźni; -ndschaftsdie'nst, *sm.* usługa przyjacielska; -ndschaftsku'ß, *sm.* pocałowanie przyjacielskie; -ndschaftsstü'ck, *sn.*, -ndschaftsstü'ckchen, *sn.* *dim.* usługa przyjacielska; das ist ein schönes —! *iron.* to prawdziwie przyjacielska usługa od. dowód przyjaźni! -ndschaftsversi'cherung, *sf.* zapewnienie przyjaźni.

Fre'vel, *sm.* czyn bezczelny, zuchwały, występek; zbrodnia; bezwstydny postępek; zuchwalstwo; einen — begehen, verüben dopuścić się

zuchwalstwa; einen — an Jemandem begehen dopuścić się zuchwałego czynu względem kogo; — (Muthwillen) czyn lekkomyślny; Fre'velha'ft, a. złośliwy, bezczelny; zbrodniczy; niecny; zuchwały; szkaradny; — (muthwillig) lekkomyślny; płochy; rozpustny; Fre'velhandlung, Fre'veltha't, sf. czyn zuchwały, szkaradny, bezczelny, zbrodniczy; Fre'veln, vn. (h.) działać ob. postępować zuchwale, bezczelnie, zbrodniczo; dopuszczać się czynów zuchwałych, niecnych, szkaradnych; gegen Jemanden — działać zuchwale itd. względem kogo; — zbrodnią popełnić; zuchwałego czynu się dopuścić; mit etwas — zuchwale bezczelnie, szkaradnie sobie z czém postępować; pogardliwie co tyrać, za nic miéć; —, va.: Salzstücke — (trocknen), Bw. sztuki (warzonéj) soli suszyć; Fre'velthat, s. Fre'vel; Fre'velmu'th, sm. złośliwość; Fre'ventlich, s. Fre'velhaft; Fre'vler, sm. zuchwalec, bezczelnik, zbrodniarz; rozpustnik; płochy.

Fricassé, sn. Kk. frykas, potrawka; Fricassi'ren, va. Kk. frykasować, potrawkę z czego zrobić; Jemanden —, *na sztuki kogo zrąbać, porąbać; *bigosu z niego narobić.

Frie'de, Frie'den, sm. pokój; es ist — im Lande pokój jest w kraju; Frieden unterhandeln, Kw. Stw. układać się o pokój; — schließen, machen, stiften, abschließen, Kw. Stw. zawrzéć, zrobić spokój; — vermitteln być pośrednikiem pokoju; den — unterzeichnen, Kw. Stw. podpisać pokój, traktat pokoju; — halten dotrzymać pokoju; — herrscht in ganz Europa, *w całéj Europie jest pokój; — ernährt, Unfriede verzehrt (zerstört), *co pokój zbuduje, to wojna zruinuje; *zgoda buduje, niezgoda ruinuje; — pokój, spokojność, zgoda; Jemanden in — lassen dać komu pokój; *nie napastować go; Jemanden in — ziehen lassen puścić kogo spokojnie; ziehe in —! idź z Bogiem! vor Jemandem, vor etwas keinen — haben nie miéć od kógo, od czego pokoju; — mit Jemandem haben, in — mit Jemandem leben żyć z kim w pokoju; den — im Hause stören zakłócić pokój domowy; — halten zachować pokój, *zachować się spokojnie; — des Gewissens, der Seele, *spokojność sumienia, duszy.

Frie'debre'chend, a. pokojołomny.

Frie'defü'rst, s. Frie'densfü'rst.

Frie'dens-, a. pokojowy; — pokoju; -sabschluß, sm. zawarcie pokoju; -santrag, sm. projekt do (zawarcia) pokoju; -sarti'kel, sm., -sbedingung, sf. Kw. Stw. warunek pokoju; -sbote, sm. posłannik pokoju, pokój zwiastujący; -sbotschaft, sf. poselstwo pokoju; -sbrecher, sm. gwałciciel pokoju; ten co pokój zrywa; pokojołomca; -sbru'ch, sm. zerwanie pokoju; -sbruchig a. zrywający pokój; -sbu'nd, sm., -sbündniß, sn. przymierze pokoju; -scongre'ß, sm. Kw. Stw. kongres ob. zjazd w celu ustalenia pokoju; -sei'd, sm. zaprzysiężenie pokoju; den — leisten zaprzysiądz pokój; -sengel, sm. anioł pokoju; -sfahne, sf. chorągiew pokoju i zgody; -sfe'st, sn. uroczysty obchód pokoju; święto z powodu zawarcia pokoju; -sfü'rst, sm. książe pokoju; *pokoju pragnący, pokój sprawujący monarcha; -sfu'ß, sm. Kw. stopa pokojowa ob. pokoju; ein Kriegsheer auf den — setzen, Kw. wojsko zredukować ob. urządzić na stopę pokój; odstawić wojsko ob. żołnierzy; -sgeri'cht, sn. Stw. Rw. sąd pokoju; -sgeda'nken, sm. pl., -sgesi'nnungen, sf. pl. umysł pokojem tchnący, pokój lubiący, do pokoju skłonny; — haben, — hegen, *być za pokojem; -sgesa'ndter, sm. Kw. Stw. poseł zwiastujący pokój, donoszący o zawartym pokoju; poseł z propozycyą pokoju; -sgeschä'ft, sn. zajmowanie się układami o pokój; ihm wurde das — aufgetragen, *jemu polecono zajęcie się układami o pokój; -sgo'tt, sm., -sgöttin, sf. Myth. bóg, bogini pokoju; -sha'ndlung, s. Frie'densunterha'ndlung; -sinstrume'nt, s. Frie'densvertra'g; -sku'ß, sm. pocałowanie braterskie, pojednawcze, na znak miłości braterskiéj; -smü'nze, sf. Mzw. numismat wybity na pamiątkę zawartego pokoju; -sna'chricht, -spo'st, sf. doniesienie o zawartym pokoju; -sprälimina'rien, sf. pl. Kw. Stw. kroki pojednawcze przed sądem pokoju; -spre'digt, sf. Kg. kazanie pokój doradzające; -srichter, sm. Stw. sędzia pokoju; -sschlu'ß, sm. Kw. Stw. zawarcie pokoju; traktat pokoju; -sstifter, sm. sprawca, dawca, nadawca, jednazc, pośrednik pokoju; -sstifterin, sf. sprawczyni pokoju; -sstiftung, sf. pacyfikacya, godzenie; -sstö'rer, sm. buntownik, wichrzyciel pokoju spokojności; pokojołomca; -sstö'rung, sf. buntowanie; -sta'g, sm. dzień zawarcia pokoju; -stracta't, s. Frie'densunterhandlung, ꝛc.; -sunterhandlung, -sunterhandlungen, sf. pl. Kw. Stw. układy o pokój; -sunterhändler, sm. Kw. Stw. układający się o pokój; -svermittler, sm. pośredniczka pokoju; -svermi'ttlung, sf. pośrednictwo pokoju; -sversammlung, sf. Stw. zgromadzenie (książąt lub posłów) układających warunki pokoju; -svo'rschlag, sm. projekt, propozycya do (zawarcia) pokoju; -szeit, sf. czas pokoju.

Frie'derich, s. Frie'drich.

Friedfe'rtig, a. lubiący pokój, zgodę, spokojność; *skory, skłonny do pokoju, do zgody; łagodny; — sein lubić pokój, lubić spokojność; friedfertige Gesinnungen uczucia pokojem tchnące; s. a. Versöh'nlich; Frie'dfertigkeit, sf. prędkość ob. chęć do pokoju, do zgody; łagodność.

Frie'dlich, a. spokojny, spokojność lubiący; mein friedliches Dach, *moja spokojna strzecha (mieszkanie); friedliches Leben spokojne życie; — gesinnt będący za pokojem; spokojności ob. zgody pragnący; lubiący zgodę, jedność; es ging alles — zu wszystko szło spokojnie, bez zwady, kłótni; sich — verhalten być spokojnym, nie wdawać się w spory, kłótnie; Frie'dlichkeit, sf. zamiłowanie pokoju, zgody.

Frie'dliebend, a. lubiący zgodę, jedność; Frie'dliebender, sm. pokojolubnik.

Frie'drich, sm. npr. Fryderyk; Frederyk. Frie'drichsd'o'r, sm. Mzw. frydrychsdor (złoty pieniądz pruski z popiersiem króla Fryderyka); Frie'drichsfe'lde, sn. Geog. (Dorf in Preußisch-Polen) Rozogi.

Frie'dri'ke, sf. npr. Frydryka.

Frie'dsam, s. Frie'dlich.

Frie'dselig, a. niezmiernie pokój ob. spokojność lubiący; szczęście swoje w spokojności znajdujący; dla którego spokojność jest wszystkiém.

Frie'ren, vn. irr. (h.) (friere, fror, gefroren) zjębnąć, zzjębnąć, marznąć, zmar-znąć; ich habe an die Füße gefroren nogi mi zzjębły; —, vn. irr. (s.) zmar-znąć (jak woda lub inny płyn), zamienić się na lód; Gefrornes lody do jedzenia; steif — skostniéć, zmar-znąć jak kość; es friert mar-znie, mróz bierze; es hat diese Nacht stark gefroren téj nocy tęgi był mróz; es hat Eis gefroren taki mróz, że woda zmarzła; es friert mich, mich friert zimno mi, zjębnę; es friert mich an den Füßen, an die Füße zimno mi w nogi.

Fries, sm. kuczbaja (materya wełniana); —, Bk. fryza.

Frie'se, sm. Geog. Fryz, mieszkaniec Fryzyi; Frie'sin, sf. Geog. Fryzka.

Frie'sel, sn. Hlk. prosówka; rothes —, Hlk. żarnice; krostki czerwone.

Frie'sisch, a. Geog. Fryzki; —, ad. po fryzku; Frie'sland, sn. Geog. Fryzya (kraj); Frie'sländer, Frie'sländerin, s. Frie'se, Frie'sin; Frie'sländisch, s. Frie'sisch.

Frisch, a. świeży; ein frisches Faß anzapfen napocząć świeżą beczkę; in die frische Luft gehen wyjść na świeże powietrze; die Blume sieht noch — aus kwiat jeszcze świeżo wygląda; frische Pferde nehmen wziąć świeże konie, inne, niezmęczone; frische Truppen schicken, Kw. posłać świeże wojsko; etwas im frischen Andenken haben, behalten miéć, zachować co w świeżéj pamięci; frischen Muth schöpfen nabrać świeżéj (nowéj) odwagi; Jemanden auf frischer That ertappen złapać kogo na świeżym (gorącym) uczynku; —, *żywy, rześki, dziarski, żwawy; — weg schreiben, lesen żwawo pisać, czytać; — daran sein żywo się czém zajmować; — zu! — auf! nur —! immer —! daléj żywo! — darauf los! daléj, żywo się do tego bierzmy! daléj póki ciepłe, póki czas.

Fri'schbacken, a. świeży, świeżo upieczony.

Fri'sche, sf. świeżość.

Fri'scheisen, sn. Httk. żelazo fryszowane (oczyszczone).

Fri'schen, va. odświeżać; das Eisen —, Httk. żelazo fryszować, drugi raz przetapiać, i przez to czyścić; die Hunde —, Jäg. psom dać na przeczyszczenie; —, vn. (h.) Jäg. oprosić się (o dzikich świniach).

Fri'scher, sm. Httk. fryszerz; fryszownik; fryszer.

Fri'sches Haff, sn. Geog. Fryszhaff, odnoga Morza Baltyckiego.

Fri'scheffe, s. Fri'schofen; Fri'schheit, sf. świeżość; Fri'schheerd, s. Fri'schofen.

Fri'schling, sm. Jäg. warchlak, dzikie prosię.

Fri'schmalerei, sf. Mal. (Frescomalerei) malowanie na świeżém (al fresco).

Fri'schmilchen, a. Ldw.: eine frischmilchene Kuh krowa świeżo po ocieleniu, niedawno dojna.

Fri'schofen, sm. Httk. fryszerka, piec fryszerski; Fri'schpfanne, sf. Httk. kocieł żelazny do topienia miedzi.

Fri'schung, *sf.* odświeżanie; —, *Jäg.* woda (którą psy gaszą pragnienie); die Hunde nehmen —, *Jäg.* psy piją, gaszą pragnienie.

Friseu'r, *sm.* fryzer, fryzyer; perukarz; Friseu'r-, Friseu'rs-, *a.* fryzerski.

Frisi'rbohrer, *sm. Zm. Mech.* świderek do fryzowanéj roboty.

Frisi'ren, *va.* fryzować; Jemanden — włosy komu trefić; Frisi'rkamm, *sm.* grzebień do fryzowania, grzebień fryzerski; Frisi'rmantel, *sm.* (Pudermantel) podwłósnie; Frisi'rmühle, *sf.* młyn do fryzowania sukna.

Frist, *sf.* termin, czas na co wyznaczony; Jemandem eine — zu etwas bestimmen, setzen, ansetzen termin komu wyznaczyć do czego; in Fristen bezahlen wypłacić w terminach od. ratach; płacić ratami; um Verlängerung der — bitten, *Rw.* prosić o przedłużenie terminu; — (pewien) przeciąg czasu; (pewien) czas; binnen dieser — w tym przeciągu czasu; in Monats-Frist w przeciągu miesiąca; zu jeder — w każdym czasie; w każdéj porze; Jemandem — geben, lassen dać komu czas; Fri'stbrief, *sm. Rw. H.* list żelazny, zabezpieczający, od pojmania aż do pewnego czasu; moratoryum.

Fri'sten, *va.* dozwolić odwłoki; Jemandem einen Tag —, *Rw.* dać komu jeszcze dzień; Jemandem das Leben, die Gesundheit — przedłużyć komu życie, zachować zdrowie; sein Leben — utrzymać się przy życiu; kümmerlich sein Leben — wlec życie; biedę klepać; kołatać się, z biedą żyć.

Fri'stgesu'ch, *sm. Rw.* żądanie przedłużenia terminu (o pomknienie roku); prośba o dylacya; Fri'stmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo pokrywające chorobę, do czasu utrzymujące zdrowie; Fri'sttag, *sm. Rw.* dzień przedłużenia terminu, dzień do terminu przydany; Jemandem drei Fristtage gestatten, *Rw. H.* przydać komu trzy dni do terminu (wypłaty wekslu itd.); Fri'stung, *sf.* odwleczenie; przedłużenie; Fri'stweise, Fri'stenweise, *a.* u. *ad.* w terminach, ratami (płacić).

Friß! *imperat.* (v. Fre'ssen): żrzyj!

Frisu'r, *sf.* fryzura.

Fri'ttbohrer, *sm. Zm. etc.* świderek bednarski.

Fri'tte, *sf. Httk.* fryta, zacier na szkło od. na flus szklany.

Fritz, *sm. npr.* Fryc; Frydryś; Fri'tzchen, *sn. npr. dim.* (für Friedrich, Fritz): Fryderyczek; (für Friederi'ke): Frydrysia.

Frivo'l, *a.* lekkomyślny; płochy; zuchwały; Frivolitä't, *sf.* lekkomyślność; płochość; zuchwałość; Frivolitäten, *pl.* *bagatele, bzdury; fatałaszki.

Froh, *a.* wesoły (überhaupt); munter u. —, — u. guter Dinge, *wesoły i swobodny; rozradowany; w złotym od. brylantowym humorze; —, *wesołość sprawujący; frohe Nachricht, Botschaft, Begebenheit radośna wieść; pomyślne poselstwo; błogie zdarzenie; — kontent; er ist — über den Ausgang des Krieges *kontent jest z wypadku wojny; — über dieses Ereigniß uradowany tém zdarzeniem; er ist — darüber on temu rad, on kontent tego; — sein być dobréj myśli; uradować się, uweselić się; einer Sache — sein, werden ukontentowania doznawać z czego; einer Sache nicht — werden nie zażyć czego.

Froh'gefü'hl, *sn.* uczucie radości; Froh'lich, *a.* wesoły; radosny; Jemanden — machen rozweselić kogo; — u. wohlgemuth, *wesoły i radosny; Fröh'lichkeit, *sf.* wesołość; wesoły humor; Jemanden zur — stimmen rozweselić kogo; do wesołego humoru go przyprowadzić.

Frohlo'cken, *vn.* (h.) radować się; skakać, wyskakiwać, wykrzykiwać z radości; über etwas — radować się z czego; frohlocke noch nicht! jeszcze nie tryumfuj! frohlocket dem Herrn! radujcie się Panu! man muß nicht vor der Zeit —! *nie mów hup, aż przeskoczysz!

Frohn, *sm. Rw.* (Gerichtsdiener) woźny (sądowy); sługa miejski.

Froh'nacker, *sm.* rola, za którą się odrabia pańszczyzna; Froh'naltar, *sm. Kg.* wielki ołtarz; Froh'narbeit, *sf.* robota pańszczyzniana; Froh'nbar, *a.* obowiązany do pańszczyzny (poddany, grunt); Froh'nbauer, *sm.* chłop do pańszczyzny obowiązany, pańszczyznę robiący; Froh'nbote, *sm.* podwodnik; Froh'nbürger, *sm.* mieszczanin obowiązany do odrabiania pańszczyzny; Froh'ndienst, *sm.* pańszczyzna; zum — gehen iść na pańszczyznę; Froh'ne, *sf.*, Fro'hndienst, *sm.* pańszczyzna; zur — arbeiten pańszczyznę odrabiać; za pańszczyznę robić; er arbeitet wie zur —, *robi jak za pańszczyznę.

Fröh'nen, *vn.* (h.) pańszczyznę robić; dem Bauche —, *brzuchowi służyć; den Lüsten —, *chuciom dogadzać.

Fröh'ner, s. Froh'nbauer; Fröhnerei', Froh'nfeste, *sf. Rw.* więzienie; kryminał; Jemanden auf die — bringen do więzienia od. do kryminału kogo wsadzić.

Froh'nfasten, *sf. Kg.* suche dni.

Froh'nfrei, *a.* wolny od pańszczyzny; Froh'nfuhre, *sf.* podwoda; fura szarwarkowa; Froh'ngeld, *sn.* opłata pańszczyzny; Froh'ngut, *sn.* wieś z pańszczyzną; Froh'nhäusler, *sm.* chałupnik pańszczyznę robiący; Froh'nherr, *sm.* pan, któremu robią pańszczyznę; Froh'nherrschaft, *sf.* majętność mająca pańszczyznę; Frohnlei'chnam, *sm. Kg.* ciało chrystusowe; Boże ciało; -namsfe'st, *sn.*, -namsta'g, *sm. Kg.* święto, dzień Bożego ciała; Froh'npflichtig, *a.* obowiązany do pańszczyzny; podległy pańszczyznie; Froh'nregi'ster, *sn.* księga pańszczyznowa; Froh'ntag, *sm.* dzień zaciężny; Froh'ntanz, *sm.* *taniec jakby za pańszczyznę (z niechęcią odbyty); Froh'nvogt, *sm. Rw.* podstanośc; Froh'nweise, *a.* u. *ad.* jakby za pańskie od. za pańszczyznę.

Froh'sinn, *sm.* umysł wesoły, swobodny; wesołość; dobry humor.

Froh'sinnig, *a.* wesołego umysłu, swobodnéj myśli, dobrego humoru.

Fromm, *a.* pobożny; *skromny, układny; *cichy, potulny (dziecko, itd.); *spokojny; ein frommes Pferd spokojny koń; —, *nie szkodzący nikomu; *niewinny, nie lubiący nikomu nic złego robić; — wie ein Lamm, *niewinny jak baranek; ein frommes Schaf, **niewinny baranek; niewiniątko; das ist ein frommes Schaf, *ten Bogu duszę winien, *nie szkodzi nikomu; *ograniczony ma rozum; *kontent że żyje; *ledwo wie, że żyje.

Frömmelei', *sf.* udawanie pobożności; mistycyzm, mistykowanie, mistyczność; świętoszeństwo; bigoterya; Frö'mmeln, *vn.* (h.) udawać nabożnego, świętego; rożaniec nosić w ręku, a dyabła mieć w sercu od. za kołnierzem; mistykować.

Fro'mmen, *vn.* (h.) być dla kogo z pożytkiem; das frommt mir nicht to mi się na nic nie przyda; das ist zu deinem — to jest na twój pożytek, na twoję korzyść.

Fro'mmherzig, *a.* pobożnego serca.

Frö'mmigkeit, *sf.* pobożność; skromność; niewinność.

Frö'mmler, Frö'mmling, *sm. iron.* świętoszek; mistyk, nabożniś; pobożniś; -lerin, *sf. iron.* dewotka; bigotka; pietystka; nabożnisia.

Front, Fro'nte, *sf. Bk. etc.* front, przód, przednia strona; —, *Kw.* czoło wojska; sich in der — befinden, *Kw.* stać na przodzie; na nieprzyjaciela z przodu uderzyć; die — ändern *Kw.* zmienić front; — machen gegen den Feind, *Kw.* frontem stanąć do nieprzyjaciela.

Frosch, *sm. Ng.* żaba; (Wasserfrosch) ropucha; (Garten-, Laubfrosch) żabka; sich aufblasen wie der — in der Fabel, *nadymać się jak ropucha od. jak indyk, *jak cztery nieszczęścia; *puszyć; —, *Zk. Hlk.* żaba, żabka (pod językiem, narośl); Frosch-, *a. Ng.* żabi.

Fro'schadern, *sf. pl. Zk.* naczynia nadjęzykowe od. żabie; Fro'schbiß, *sm. Ng.* (Pflanze) żabiściek.

Frö'schchen, *sn. dim.* żabka.

Fro'scheppich, *sm. Ng.* marek od. potocznik wązkoliści; Fro'schkeule, *sf. Kk.* posladek żabi; Fro'schkraut, *sn. Ng.* żabieniec; babka wodna (ziele); Fro'schlaich, *sm. Ng.* żabi krzek, skrzek, kléj, mlécz, żabie jaja; Fro'schlache, Fro'schpfütze, *sf.* żabiniec; Fro'schlattich, *sm. Ng.* rdest.

Frö'schlein, *sn. dim.* żabka.

Fro'schlöffel, *sm. Ng.* (Pflanze) żabieniec; Fro'schlöffelkraut, *sn. Ng.* żab, babczany; babka wodna; Fro'schpeterlein, *sn. Ng.* marek szerokolściowy; Fro'schpfeffer, *sm. Ng.* jaskier jadowity; Fro'schstein, *sm. Ng.* żabiniec, żabinek (kamień); Fro'schwegerich, *sm. Ng.* s. Fro'schkraut; Fro'schwurm, *sm. Ng.* (Kaulpadde) żaba z ogonkiem; kijanka.

Frost, *sm. Ntl.* mróz; mocne zimno; es werden noch Fröste kommen jeszcze będą mrozy; es hat diese Nacht — gethan zmar-zło téj nocy; — ertragen können być wytrzymałym na zimno od. mróz; die Bäume haben diese Nacht vom — gelitten drzewa ucierpiały téj nocy od zimna; der — nimmt zu mróz się sili; der — nimmt ab mróz upuszcza, spuszcza; der — hat nachgelassen mróz zwolniał; ich fühle schon —, *już czuję zimno (w febrze, albo kiedy kto co nudnie opowiada lub czyta jakie nudne pismo); — durchläuft mir die Glieder, ergreift mich zimno mnie przechodzi, przejmnie; —, *Hlk.* odmrożenie (jakiego członka); ein

Pflaster wider den —, *Hlk.* plaster na odmrożenie. [zięblina; odzięblizna.

Fro'stbeule, *sf.* odmrozina; od-

Frö'steln, *vn.* (h.) trochę zimna czuć; mich fröstelt trochę mnie zimno przejmuje; zaczyna mi być zimno; Frö'steln, *sn.* ziąb.

Fro'stfieber, *sn. Hlk.* zimnica; mrożnica; febra trzęsąca.

Fro'stig, Fro'strig §, *a.* zimny, zimno sprawujący; frostiges Wetter mroźny, ziębły; — (leicht Frost spürend, empfindlich gegen den Frost) zimna się bojacy, piecuchowaty; frostiger Mensch, Frö'stler, Frö'stling, *sm.* zimoląg; zmarźlak; zmarzluch, piecuch, zimorodek; frostiger Scherz, Witz, Empfang, *żart, dowcip zimny (jałowy); przyjęcie zimne (obojętne, niechętne); Jemanden — empfangen, *przyjąć kogo zimno; frostige Rede, *mowa zimna (bez ognia, nie robjąca wrażenia); frostig reden, *mówić zimno (bez czucia, bez zapału).

Frö'stler, Frö'stling, s. u. Fro'stig.

Fro'stmonat, *sm.* (December) Grudzień; Fro'stpflaster, *sn. Hlk.* plaster na odmrożenie; Fro'stschauer, *sm.* zimny dreszcz; ziębiaczka; Fro'stwetter, *sn.* mroźny czas.

Frotti'ren, *va.* szczotkami trzéć, wyciérać, naciérać; Frotti'rer, *sm.* froter; wyciéracz posadzek zaprawianych.

Frucht, *sf.* owoc; płód (überhaupt); die Früchte der Erde płody ziemi; Früchte eines Baumes owoce, frukta; Früchte des Feldes krescencye, płody; die Früchte in den Gärten stehen vortrefflich owoce w ogrodach stoją od. znaczą się wybornie; Früchte tragen owoce rodzić, wydawać; sie hat eine unzeitige — zur Welt gebracht niewczesny owoc od. płód na świat wydała; genieße nun die Früchte deines Fleißes teraz używaj owoców twéj pilności; das wird dir keine — bringen, *to ci nie przyniesie owocu, korzyści; z tego ci nic nie przyjdzie; er sah die Früchte seiner Arbeit, *ujrzał plód usiłowań swoich; Frucht-, *a.* owocny, owocowy; (vom Getreide) zbożowy.

Fru'chtacker, *sm. Ldw.* rola zbożowa, owocna; Fru'chtansetzen, *sn. Ng.* zabieranie się owocu; Fru'chtast, *sm.* gałąź z owocem; Fru'chtauge, *sn. Ng.* oczko, pączek; zawiązek owocu; Fru'chtbalg, *sm. Ng.* torebka nasienna; Fru'chtband, *Bk. Mal.* s. Fru'chtgehä'nge; Fru'chtbar, *a.* płodny (überhaupt); urodzajny; eine fruchtbare Frau płodna kobieta; sie ist eine fruchtbare Frau, *co rok, to porok; fruchtbarer Regen płodny deszcz (upłodniający rolą); fruchtbares Wetter pogoda urodzajom sprzyjająca; — machen użyzniać; Fru'chtbarkeit, *sf.* płodność (überhaupt); urodzajność; Fru'chtbaum, *sm. Gtn.* drzewo owocowe; Fru'chtbehältniß, siehe Fru'chtgehäuse; Fru'chtboden, s. Ko'rnboden; Fru'chtbranntwein, *sm.* wódka z owoców; Fru'chtbringend, *a.* przynoszący owoc, korzyść, zysk; —, *ad.* zyskownie.

Frü'chtchen, *sn. dim.* owocek; ein schönes —! *iron.* to mi kawaler, *to młodzieniaszek jak rzadko! (a to nicpoń).

Fru'chten, *vn.* (h.) skutkować; przydać się na co; przynieść pożytek, korzyść.

Fru'chtessig, *sm.* ocet z owoców; Fru'chtfeld, *sn.* pole zbożem okryte; pole na zboże; Fru'chtgarten, s. O'bstgarten; Fru'chtgehänge, *sn. Bk. Mal.* feston, girlanda z liści i owoców; Fru'chtgehäuse, *sn. Ng.* okrywa od. torebka nasiena; Fru'chtgott, *sm.*, Fru'chtgöttin, *sf. Myth.* bożek, bogini owoców; Fru'chthandel, *sm.* handel owocami; Fru'chthändler, *sm.*, Fru'chthändlerin, *sf.* handlujący, handlująca owocami; Fru'chthorn, s. Fü'llhorn; Fru'chthülle, s. Fru'chtgehäuse; Fru'cht hülse, *sf. Ng.* plewka; łuska; Fru'chtkeim, *sm. Ng.* zaród, zarodek owocu; Fru'chtknospe, *sf. Ng.* pączek owocowy; Fru'chtknoten, *sm. Ng.* guzik owocowy; Fru'chtkorb, *sm.*, Fru'chtkörbchen, *sn. dim.* koszyk na owoce od. do owoców; Fru'chtlese, *sf.* zbiór od. zbieranie owoców.

Fru'chtlos, *a.* owoców na sobie nie mający; bez owoców; *bezowocny, bezskuteczny, próżny, daremny; Fru'chtlosigkeit, *sf.* bezowocność; daremność.

Fru'chtmangel, *sm.* niedostatek zboża; Fru'chtmarkt, s. Getrei'demarkt; Fru'chtnießer, *sm. Rw.* użytkownik; użytkujący z dochodów; Fru'chtnießung, Fru'chtnutzung, s. Nie'ßbrauch; Fru'chtreich, *a.* obfity w owoce; Fru'chtschale, *sf.* salaterka do owoców; Fru'chtschnur, s. Fru'chtgehänge; Fru'chtsperre, s. Ko'rnsperre; Fru'chttragend, *ad.* wydający, rodzący owoce; Fru'chtwechselwi'rthschaft, *sf. Ldw.* gospodarstwo przemienne, zmienne, płodozmienne; Fru'chtwein, s. O'bstwein; Fru'chtwolle, *sf. Ng.* puch; Fru'chtzehnter, *sm.* dziesięcina od ziarn; Fru'chtzins, *sm.* czynsz od. danina w zbożu.

Fruga'l, *a.* skromny, skromnie żyjący; —, *ad.* skromnie; Frugalitä't, *sf.* skromność (w jadle i piciu).

Früh, *a.* wczesny; früher als nöthig ist wcześniéj (prędzéj, wprzód) niż trzeba; drei Jahre früher na trzy lata wprzód; früh od. spät geschieht es doch wcześniéj (prędzéj) czy późniéj jednak to nastąpi; früh Morgens wcześnie zrana; am frühen Morgen zaraz zrana; die Uhr geht zu — zegarek wcześnie idzie, za prędko, śpieszy się; von früher Jugend an od. auf od wcześnéj od. pierwszéj młodości; od rannéj wieku pory; — zawczesny; früh (frühzeitig) sterben zawcześnie umrzéć; —, *ad.* rano; morgen — jutro rano; du mußt früher aufstehen musisz raniéj wstawać; von — bis in die Nacht od rana aż do nocy; von — an zaraz od rana; mit dem Frühesten jak najraniéj; Frü'her, *compar. a.* u. *ad.* dawniejszy; dawniéj; — war es anders dawniéj inaczéj bywało; die Früheren dawniéjsi, co dawniéj żyli; Früh'-, *a.* (zeitig wachsend, zeitig blühend od. reifend) wczesny.

Früh'apfel, *sm. Gtn.* wczesne jabłko; Früh'arbeit, *sf.* robota ranna; robota poranna.

Früh'auf, *a.* ranny wstawacz, człowiek, co lubi rano wstawać; ranny ptaszek; potomek zawcześnie na świat przybyły.

Früh'beet, *sn. Gtn.* inspekt (na którym się wcześniéj rodzi); Früh'birne, *sf. Ng.* wczesna gruszka; Früh'blume, *sf. Gtn.* wczesny kwiatek.

Frü'he, *sf.* ranna pora; in der — zrana; rano; in aller — zaraz zrana; raniuteńko; jak najraniéj.

Früh'erbse, *sf. Gtn. Ldw.* wczesny groch.

Frü'hestens, *ad.* jak najraniéj.

Früh'gebe't, s. Mo'rgengebe't; Früh'geburt, *sf.* poród przedwczesny; Früh'gerste, *sf. Ldw.* wczesna tatarka; Früh'jahr, s. Früh'ling; Früh'kartoffel, *sf. Gtn. Ldw.* wczesny ziemniak; Früh'kirsche, *sf. Gtn.* wczesna wiśnia.

Fruh'klug, *a.* zawcześnie zmądrzały.

Früh'kohl, *sm. Gtn. Ldw.* wczesna kapusta; Früh'lamm, *sn. Ldw.* wczesne jagnię, wcześniak.

Früh'ling, *sm.* wiosna; der — des Lebens, *wiosna życia; sie ist funfzehn Frühlinge alt, *piętnastą wiosnę przeżyła, ma lat 15; —, *Ldw.* wcześniak; jagnię wcześnie urodzone.

Früh'lings-, *a.* wiosenny; wiesienny, wiosienny, wieśniany, wiosnowy; Früh'lingsarbeit, *sf.* robota od. praca wiosenna; -lingsblume, *sf.* kwiatek wiosenny; -lingseh'renpreis, *sm. Ng.* przetacznik wiosnowy oder wiosenny; -lingsei's, *sn.* lod wiosenny; -lingse'rve, *sf. Ng.*, s. Fasa'nenkraut; -lingsfei'er, *sf.* obchód wiosny; uroczystość wiosenna; majówka; -lingsfin'gerkraut, s. Fünffin'gerkraut; -lingskü'chenschelle, *sf. Ng.* zawilec wiasnowy; -lingsku'r, *sf. Hlk.* kuracya wiosenna; -lingslu'ft, *sf.* powietrze wiosenne; -lingsma'rkt, *sm.*, Früh'lingsmesse, *sf.* jarmark na wiosnę od. wiosenny; -lingsmorgen, *sm.* poranek wiosenny; -lingsna'cht, *sf.* noc wiosenna; -lingsna'chtgleiche, *sf. Ntl. Stk.* porównanie dnia z nocą wiosenne; -lingspu'nkt, *sm. Ntl. Stk.* punkt równonocny wiosnowy; -lingsregen, *sm.* wiosenny deszcz; -lingssaat, *sf. Ldw.* siew wiosenny; -lingssonne, *sf.* słońce wiosenne; -lingsspa'rk, *sm. Ng.* sporek pięćlistkowy od. pięćpręcikowy; -lingswa'lderbse, siehe Fasa'nenkrau't; -lingswasserste'rn, *sm. Ng.* gwiazdki wodne wiosnowe; gwiazdosz wiosenny; włośnik wiosenny; -lingswetter, *sn.* pogoda od. pora wiosenna; -lingswicke, *sf. Ng.* wyka najmniejsza; -lingswi'nd, *sm.* wiosenny wiatr; -lingszei't, *sf.* czas wiosenny.

Früh'mahl, s. Früh'stück.

Früh'messe, Früh'mette, *sf. Kg.* prymarya; pierwsza msza; ranna msza.

Frühmo'rgens, *ad.* rano, zrana, z poranku; o rychłym poranku; raniuteńko; rańkiem.

Früh'obst, *sn. Gtn.* owoc wczesny, wcześniéj niż inne dojrzewający.

Früh'predigt, *sf. Kg.* (Vormittagspredigt) kazanie poranne; jutrzenne kazanie; jutrznia.

Früh'regen, *sm.* ranny deszcz; Früh'- u. Spä'tregen deszcz ranny i pożny.

Früh'reif, *a.* za wcześnie dojrzały.

Früh'roth, s. Mo'rgenroth.

Früh'saat, *sf.* wczesny siew oder zasiew; zasiew na wiosną; Früh'ständchen, *sn. dim.* ranna serenada.

Früh'stück, *sn.* śniadanie; das — essen, einnehmen, zu sich nehmen jeść śniadanie; das (so etwas) verzehrt er zum —, *to on zje na śniadanie, *ledwo mu to na śniadanie wystarczy,

*ledwo to poczuje w żołądku; *to ślinka dla niego; *nie na długo mu to wystarczy; das ist ihm ein —, *to dla niego jak chléb z masłem; um die Zeit des Frühstückes o śniadannéj porze; Früh'stücken, vn. (h.) śniadać; jeść śniadanie; ich habe schon gefrühstückt jużem po śniadaniu; —, va. jeść od. pić co na śniadanie.

Früh'stunde, *sf.* ranna godzina.

Früh'zeitig, *a.* wczesny; zawczesny.

Frustri'ren, s. Verei'teln, Täu'schen.

Fuchs, *sm. Ng.* lis; das ist ein schlauer (feiner, alter) —, *to lis szczwany; *to stary lis; ein — weiß mehr als Ein Loch, *nie jedną dziurą się lis wymyka; *ty szukasz lisa tu a on już tam; *umie się lis wybiegać nie tędy to tamtędy; ein schlafender Fuchs fängt kein Huhn, *pieczone gołąbki nie wlezą do gąbki; Füchse muß man mit Füchsen fangen, *na lisy trzeba lisa; *chcesz lisa złapać, to użyj lisa; jak lisa trzeba na lisa, tak na dyabła trzeba bisa; er will den — nicht beißen, *nie chce lisa zadrasnąć, *nie chce się narazić człowiekowi, coby mu podstępnie mógł szkodzić; — koń lisowaty, kasztan; Fuchs, Füchse, *H.* (Fuchsfell, Fuchspelz) lisy, futro z lisiéj skóry; —, **(junger Student, ꝛc.) nowicyusz; *fryc; **uczeń świeżo z gimnazyum na akademią przybyły; — (beim Billardspiel) świnia, bila bez zamiaru zrobiona; den — schleppen, *Bw.* niedbale robić; Fuchs-, *a. Ng.* lisi, lisia, lisie; Fu'chsbalg, *sm.* lisia skóra (bez włosów); wenn die Löwenhaut nicht gilt, so muß der — gelten, *zażyj lisa gdzie lwem nie podołasz; *gdzie lwa nie starczy, tam nadstaw lisem; *kiedy nie możesz siłą, to użyj fortelu; Fu'chsbau, *sm.* lisia nora od. jama; Fu'chsbeere, *sf. Ng.*, s. Bo'cksbeere.

Fü'chschen, *sn. dim.* lisek; lisiątko.

Fu'chseisen, *sn. Jäg.* łapka na lisy.

Fü'chseln, Fu'chsen, *vn.* (h.) lisem trącić.

Fu'chsen, *va.* § * s. Ae'rgern, Verdrie'ßen.

Fu'chsen, *a.* lisi; Fu'chsfell, *sn.* lisia skóra; Fu'chsgrube, *sf.* s. Fu'chsbau; *Jäg.* dólek na złapanie lisa; Fu'chshaar, *sn.* lisia sierć; *rude włosy; -shöhle, s. Fu'chsbau; -sjagd, *sf.* polowanie na lisy.

Fu'chsicht, *a.* lisowaty; lisawy, rusy; rudy; Fu'chsig, * s. Ae'rgerlich, Au'sgebra'cht.

Fü'chsin, *sf. Ng.* liszka.

Fu'chskopf, *sm.* lisia głowa; *szafraniec, człowiek mający głowę czerwoną; *głowa przebiegła; -slistig, *a.* przebiegły, chytry jak lis; -sloch, s. Fu'chsbau; -smütze, *sf.* lisia czapka; -spelz, *sm.* lisy, lisie futro; den — anziehen, *w lisią skórę się oblec, *podstępu się chwycić; *zacząć działać podstępnie; -sräude, *sf.* pleszowatość (choroba); -sroth, *a.* czerwony jak lis; -sschrot, *sn.* śrut lisi, do strzelania lisów; -sschwanz, *sm.* lisi ogon; *Ng.* (Pflanze) wyczyniec; den — streichen, *lisa głaskac, *podstępnemu i złośliwemu człowiekowi pochlebiać, aby go sobie nie narazić; —, *lisami podszyty, *chytry; einen — abgeben, *obłudnikiem się okazywać; -sschwänzen, *vn.* (h.) *pochlebiać; lizać się; nadskakiwać; -sschwänzer, -sschwanzstreicher, *sm.* *lizuś, pochlebniś; -sschwänzerei', *sf.* *nadskakiwanie; lizanie się; *pochlebianie; -sschwanzgra's, *sn. Ng.* lisi ogon łąkowy; -sschweif, *sm.* ogon lisi; -ssegge, *sf. Ng.* turzyca lisiana od. lisia.

Fu'chtel, *sf. iron.* szpada z szeroką głownią; płaz pałasza lub szpady; fukiel, bat; Jemandem die — geben, Jemanden mit der — hauen (Jemanden fuchteln) płazować kogo, bić płazem; Jemanden unter die — nehmen, *wziąć kogo w karby; Jemanden unter der — halten, *w ryzie kogo trzymać; die — bekommen fuchtle dostać; Fu'chteln, *va.* płazować, bić płazem; płazą bić.

Fu'der, *sn.* fura; zwei — Getreide dwie fury zboża; fuderweise na fury; furami.

Fug, *sm.* słuszność; upoważnienie; racya; — u. Recht zu etwas haben mieć do czego niezaprzeczone, zupełne prawo; mit allem Fug, mit gutem Fug etwas thun robić co na mocy słuszności i prawa; być zupełnie upoważnionym do robienia czego.

Fu'ge, *sf.* fuga, miejsce spojenia (dwóch desek), spój, spójka; —, *Tk.* gonienie się głosów, fuga; aus den Fugen kommen, aus den Fugen gerathen wyjść z fugi.

Fü'gebank, *sf.*, Fü'gehobel, *sm. Zm.* duży hebel do fugowania.

Fu'gen, s. Fü'gen.

Fü'gen, *va.* fugować, spajać; zwei Bretter an einander —, *Zm.* fugować dwie deski z sobą; — (anspannen) zaprząć; — (veranlassen, anordnen) zrządzić, sprawić; Gott hat es so gefügt, *taka była wola boska; *tak się Bogu podobało; sich — (schicken) stać się, zdarzyć się; sich in etwas — wydarzyć się w pewien sposób; es hat sich so gefügt tak wypadło; es fügte sich gerade, daß ꝛc. zdarzyło się właśnie, że itd.; sich in etwas — stósować się do czego; sich in die Zeitumstände — stósować się do okoliczności; sich in Jemandes Willen — stósować się do czyjéj woli, *być dla niego powolnym; ulegać mu.

Fu'genlei'm, *sm.* zasklep, wosk, którym pszczoły zasklepiają otwory w ulu; Fu'genschni'tt, *sm.* ścięcie kliniaste (kamienia na sklepienie).

Fü'glich, *a.* u. *ad.* stósowny do okoliczności, do potrzeby; łatwo, snadnie, bez wielkich korowodów, bez wielkiego zachodu; das kann — geschehen to się snadnie może zrobić; das kann ich — entbehren bez tego się łatwo obejdę; ich kann — heut nicht gehen dzisiaj nie bardzo od. nie koniecznie mogę wyjść; — słusznie; sprawiedliwie; das kann man — verlangen snadnie tego można żądać; Fü'glichkeit, *sf.* snadność, łatwość, zdatnosc, dogodność, przydanie się do czego; składność.

Fü'gsam, *a.* powolny; ulegający; posłuszny; stósujący się do woli; potulny; Fü'gsamkeit, *sf.* powolność; potulność; uleganie.

Fü'gung, *sf.* spajanie; *Spl.* składanie (wyrazów); — des Schicksals, *zrządzenie losu; — Gottes zrządzenie boskie; durch göttliche — zrządzeniem boskiém.

Füh'lbar, *a.* dający się czuć; Jemandem etwas — machen, *dać komu co uczuć; Jemanden — bestrafen ukarać kogo dotkliwie, tak aby czuł; — — czuły (człowiek, serce, umysł).

Füh'lbarkeit, *sf.* czulność, przymiot, iż się co daje czuć; czułość, namacalność.

Füh'len, *vn.* (h.) u. *va.* czuć, mieć władzę czucia; czuć co; ich fühle die Arme vor Müdigkeit nicht nie czuję rąk od znużenia; Liebe zu Jemandem, gegen Jemanden — czuć miłość dla kogo od. ku komu; die Schönheiten eines Gedichtes — (empfinden), *czuć piękności poematu; fühlen lassen dać uczuć, dać na kim przykład innym, dać się w znaki komu; Jemanden seinen Zorn — lassen dać komu uczuć swój gniew; er soll es —! poczuje on to! sich — czuć się; ich fühle mich beleidigt, *czuję się obrażonym; ich fühle mich getroffen czuję się dotkniętym; sich —, *znać się, wiedzieć co kto wart; er fühlt sich getroffen, *zjadł pies sadło; *poczuwa się do tego; — macać (dla dojścia przez czucie); einem Kranken an den Puls —, *Hlk.* macać chorego za puls; ich kann den Puls nicht — nie mogę się domacać pulsu; wer nicht hört, muß fühlen, oder wer nicht hören will, muß fühlen, *kto się nie poruszy słowy, ten niech czuje kij dębowy; Füh'len, *sn.*, Füh'lung, *sf.* czucie, macanie, dotykanie.

Füh'lfaden, *sm.*, Füh'lhorn, *sn.*, Füh'lspitze, *sf. Ng. Zk.* różek (nitkowy); macek (u owadów); Füh'lkraft, *sf.* moc czucia.

Füh'llos, *a.* nie mający czucia; bez czucia; nieczuły; Füh'llosigkeit, *sf.* nieczułość; brak czucia; Füh'lspitze, s. Füh'lfaden.

Füh'lung, *sf.* s. Gefüh'l, Füh'len; *Kw.* czucie.

Fuh're, *sf.* jazda, jechanie (wozem); wożenie, wózka; fura; podwoda; wóz; eine — Heu fura siana; eine — (einen Wagen zum Fahren) miethen nająć podwodę, wóz; mit eigener — reisen własnym wozem (własnemi końmi) podróżować.

Füh'ren, *va.* prowadzić; Jemanden an der Hand — prowadzić kogo za rękę; — wieźć (na wozie lub okręcie); über einen Ort — przeprowadzić przez jakie miejsce; aus einem Orte — wyprowadzić zkąd; auf einen Ort — wyprowadzić na jakie miejsce; Jemanden auf den rechten Weg — naprowadzić kogo na (dobrą) drogę; eine Mauer um die Stadt, einen Zaun um den Garten — poprowadzić (wystawić) mur koło miasta; ogród oprowadzić (ogrodzić) płotem; einen Graben — poprowadzić (wykopać) rów; einen Damm, Wall — usypać groblą, wał; Krieg, Prozeß — prowadzić wojnę, proces; die Haushaltung, Wirthschaft — prowadzić gospodarstwo gdzie, rządzić; Rechnung — prowadzić (utrzymywać) rachunki; einen Bau — fabrykę prowadzić, zajmować się budowaniem; das Heer —, *Kw.* prowadzić wojsko; dieser Weg führt in die Stadt ta droga prowadzi do miasta; die Treppe führt auf den Saal te schody prowadzą na salą; dein guter Geist führe mich auf dieser Bahn, *twój dobry duch niechaj mnie prowadzi (mi przewodniczy) na téj drodze; Geld bei, mit sich — nosić (miéć) z sobą od. przy sobie pieniądze; der Fluß führt Goldsand mit sich rzéka złoty pia-

sek z sobą niesie; einen Namen, Titel — nosić imię, tytuł; tytułować się; einen falschen Namen — fałszywe (udane) imię nosić; inaczéj się nazywać niż jest w istocie; im Schilde —, *Wpk.* mieć w herbie, mieć za herb; die Feder — pióro trzymać, *pisać; die Feder zu führen wissen umieć napisać, mieć dobry styl; den Pinsel gut zu führen wissen, *Mal.* umieć pędzlem zręcznie kierować, być zręcznym malarzem; den Degen geschickt zu — wissen zręcznie od. dobrze szablą robić od. wywijać; das Wort —, *mówić w imieniu wszystkich; *być tłumaczem wspólnych uczuć od. myśli; für Jemanden das Wort —, *mówić za kim, na jego korzyść, obronę; Klage über etwas führen żalić się na co; żałobę czynić; eine glückliche Ehe — szczęśliwie żyć z żoną od. z mężem; etwas im Schilde —, *knować co; mieć jakieś tajemne plany, zamysły; sich —, s. Au'fführen (sich); in Versuchung — wwodzić na pokuszenie; die Kasse —, *H. etc.* zawiadywać kassą; Jemanden bei (an) der Nase —, *za nos kogo wodzić; hinter das Licht —, *zawód komu uczynić; Jemandem etwas zu Gemüthe —, *przełożyć komu co; napomnieć, napomniać kogo; Reden —, *rozmawiać o czém; ein stilles Leben — prowadzić życie spokojne; Jemanden bei Seite — odwieść kogo na stronę od ludu.

Füh'rer, *sm.* prowadziciel, wodziciel; prowadnik; przewodnik; — eines Elephanten rządza słonia; froktarz, przewoźnik; Füh'rerin, *sf.* prowadzicielka, przewodniczka, prowaduiczka; -rersta'b, *sm.* buława hetmańska.

Fuh'rfrohne, *sf.* pańszczyzna z zaprzęgiem; Fuh'rknecht, *sm.* parobek furmański; parobek do pańszczyzny konnéj; Fuh'rlohn, *sm.* zapłata za odwiezienie, przywiezienie, zawiezienie, zwiezienie, od wózki, od wozu, od fury, od koni; Fuh'rleute, s. Fuh'rmann; Fuh'rmann, *sm.* furman; *Stk.* woźnica; Fuh'rmanns-, *a.* furmański; -speitsche, *sf.* bicz furmański; -spfe'rd, *sn.* koń furmański; -swagen, *sm.* furmański wóz; furmanka, bryka.

Füh'rung, *sf.* prowadzenie; wodzenie, przewodnictwo, dowództwo; — (Aufführung) prowadzenie się, zachowanie się; ein Zeugniß über gute — świadectwo o dobrém prowadzeniu się; die — Gottes, *Kg.* sprawa boska, zrządzenie, dopuszczenie boskie. [jazdna, trakt.

Fuh'rweg, Fah'rweg, *sm.* droga

Fuh'rwerk, *sn.* fura (bez koni); wóz; powóz, pojazd; Fuh'rwerks-, *a.* pojazdowy.

Fuh'rwesen, *sn.* furmanka; furmaństwo; woźba.

Fü'llbier, *sn.* piwo na dolewkę.

Fü'lle, *sf.* pełność; aus der — des Herzens beten z głębi serca od. z serca pełnego pokory i pobożności zasyłać modły do Boga; *szczerze i gorąco się modlić; — (Reichthum, Ueberfluß) obfitość; die — geben dać obficie; etwas in — haben mieć czego podostatkiem; die Hülle u. die — haben, Alles in Hülle und — haben, *mieć wszystkiego podostatkiem (po uszy); obfitować we wszystko; — des Ausdrucks, *obfitość wyrażenia, stylu; — der Gelehrsamkeit, *obfitość zasób nauki; — (Füllsel) nadzienie.

Fü'llen, *va.* napełniać (überhaupt); eine Flasche mit Wein — napełniać butelkę winem; sich die Taschen mit Gold — napełniać sobie kieszenie złotem; den Bauch — napchać brzuch, *najeść się do sytu; Hühner —, eine Gans —, *Kk.* nadziewać kurczęta; nadziać gęś; — nalać, nasypać do pełności; Wein in eine Flasche — nalać wina do butelki; in ein anderes Gefäß — przelać do innego naczynia; Bier auf Flaschen — piwo ściągać na butelki; das Bier — piwo (z kadzi) zlewać do beczek; gefüllte Nelken, Rosen, *Gtn.* gwoździki, róże pełne; der Wind füllt (schwellt, spannt) die Segel, *Sw.* wiatr nadyma oder wzdyma żagle; Jemandem die Hände —, *sowicie kogo obdarzyć; —, *sn.* s. Fü'llung.

Füllen, *sn. Ng.* źrebię.

Fü'llerde, *sf.* ziemia folarska, do zasypywania; Fü'llfaß, *sn.* konewka do nabierania; Fü'llhaare, *sn. pl.* włosy oder sierść do wypychania; Fü'llhorn, *sn.* róg obfitości; Fü'llkanne, *sf.* dzban do nalewania, konewka; Fü'llmund, *Bk.* grunt, fundament, podwalina, podmurowanie; Fü'llsel, *sn.* nadzienie; nadziewka; nadziewanie; Fü'llsteine, *sm. pl.* kamienie do zatykania dziur w murze; Fü'llstimme, *sf. Tk.* głos wypełniający; Fü'llung, *sf.* napełnienie; s. a. Fü'llsel; —, *Zm.* deska w ramach drzwi; kwatera; Fü'llwein, *sm.* wino do nalewania, wino do dopełnienia beczek; Fü'llwort, *sn. Spl.* (Flickwort) wyraz dla pełności w zdaniu użyty.

Fulmina'nt, Fulmini'ren, s. Bli'tzend, Bli'tzen.

Fu'mmelho'lz, *sn.* galant; Fu'mmeln, *va.* gładzić skórę galantem (przy wyrabianiu safjanów, itd.).

Functio'n, *sf.* funkcya, urząd, sprawowanie urzędu, działanie; amtliche — obowiązek; Functionä'r, *sm.* urzędnik; sprawujący czynności jakie; Functioni'ren, *vn.* (h.) odbywać działania, funkcye; być w ruchu.

Fund, *sm.* znalezienie; ich habe einen — gethan znalazłem coś; das ist für mich ein —, *to dla mnie jak znalezione; — to co się znalazło; ich habe meinen — wieder verloren com był znalazł, to znów zgubiłem; — wynalazek (przypadkowy); odkrycie (niespodziane); erfreut über diesen glücklichen — uradowany tak szczęśliwém odkryciem.

Fundame'nt, *sn.* (Grundlage, Begründung) fundament, zasada, na któréj się co opiera; Fundamenta'l-, *a.* zasadniczy; Fundamenta'lbegri'ff, *sm. Philos.* wyobrażenie zasadnicze.

Fu'ndgeld, s. Fi'ndegeld.

Fu'ndgrube, *sf.* kopalnia (w któréj znaleziono szukaną rudę); —, *skarb.

Fundi'ren, *va.* fundować, założyć.

Fü'ndling, s. Fi'ndling.

Fu'ndrecht, *sn. Rw.* prawo należne; Fu'ndschein, *sm.* świadectwo z obejrzanéj rzeczy; —, *Hlk.* wizum repertum; wywód z oględzin; świadectwo po zrewidowaniu skaleczonego lub trupa.

Fünf, *a. num.* pięć (rzeczy); pięciu (ludzi, synów); pięcioro (dzieci, cieląt); je fünf po pięciu; von fünfen kam einer zurück z pięciu jeden powrócił; es ist fünf (fünf Uhr) jest piąta (godzina); nicht fünf zählen können, *nie umieć trzech zliczyć, *nic nie znać, nie umieć; fünf gerade sein lassen, *wcale nie zważać na co; *obojętnym być; die Fünf auf dem Würfel cynek.

Fü'nfarmig, *a.* pięcioramienny; pięć odnóg mający; Fü'nfbeinig, *a.* pięcionożny.

Fü'nfblatt, s. Fü'nffingerkrau't; Fü'nfblätterig, *a.* pięciolistny.

Fü'nfeck, *sn. Gl.* pięciokąt, pięciogran; Fü'nfeckig, *a.* pięciokątny; pięćkrotny.

Fü'nfer, *sm. Rk.* piątka; karta, pięć punktów na kostce itd.; s. a. Fünf; figura mająca pięć boków.

Fü'nferlei, *a.* pięcioraki, pięciorako; Fü'nffach, *a.* pięciokrotny, pięćkrotny; w pięciornasob i w pięcioro.

Fü'nffadmig, *a.*: fünffadmige Planken, *Zm.* piętaki.

Fü'nffältig, s. Fü'nffach; Fü'nffarbig, *a.* pięciobarwy, pięciobarwisty; -ffederig, *a. Ng.* pięciopiórowy; -ffingerig, *a.* pięciopalczysty; pięciopalcowy; o pięciu palcach; z pięciu palcami; -ffingerkrau't, *sn. Ng.* pięciornik; pięćlistnik; pięćpierstnik; -fflach, *sn. Gl.* pięciościan; -ffüßig, *a.* pięcionożny; o pięciu nogach; pięciostopowy; o pięciu stopach; pięć stóp mający; z pięciu stóp złożony; -fgestri'chen, *a. Tk.* pięćrazywiązany (nóty); -fgliederig, *a.* z pięciu członków, części, oddziałów złożony; -fherr, *sm. Alt. Stw.* pięcionaczelnictwo, jeden z pięciu (rządców); -fherrschaft, *sf. Alt. Stw.* rząd pięciu; kwinkwewirat; -fhundert, *a. num.* pięćset; -fhundertstel, *sn. Rk.* pięćsetna część; -fhundertster, *a.* u. *sm. Rk.* pięćsetny; -fjährig, *a.* pięcioletni; pięć lat mający, trwający; -fjährlich, *a.* co pięć lat przypadający; —, *ad.* co 5 lat; -fkantig, *a.* pięciokancisty.

Fü'nfkirchen, *sn. Geog.* (Stadt in Ungarn) Pięćkościelne Miasto.

Fü'nfklappig, *a. Zk. Ng.* o pięciu klapkach.

Fü'nfmal, *ad.* pięćkroć, pięć razy; — so groß pięć razy większy; Fü'nfmalig, *a.* pięćkrotny, pięć razy powtórzony; -fmännerig, *a. Ng.* (Blüthenkelche) pięciopłciowy; pięciopręcikowy; -fmonatig, *a.* pięciomiesięczny; -fmonatlich, *a.* pięciomiesięczny; co pięć miesięcy przypadający; -fpfünder, *sm. Kw.* działo pięciofuntowe; -fpfündig, *a.* pięciofuntowy; -freihig, *a.* pięciorzędowy; -fruderig, *a. Sw.* o pięciu rzędach wioseł (statek); -fsaitig, *a. Tk.* o pięciu stronach (instrument do grania); -fsäulig, *a. Bk.* pięciosłupowy; o pięciu słupach; -fseitig, *a.* pięciostronny; pięciostrunowy; pięcioboczny; -fsilbig, Fü'nfsylbig, *a. Spl.* pięciozgłoskowy; -fstimmig, *a. Tk.* pięciogłosowy; na pięć głosów ułożony (śpiew); -fstündig, *a.* pięciogodzinny; -fstündlich, *a.* co pięć godzin przypadający; -fsylbig, s. Fü'nfsilbig; -ftägig, *a.* pięciodniowy; -ftäglich, *a.* co pięć dni przypadający; -ftausend, *a. num.* pięć tysięcy; -ftausendster, *a. num.* pięciotysiączny, pięciotysięczny.

Fü'nftehalb, *a.* u. *ad. num.* półpięta; cztery i pół.

Fü'nftel, *sn.* *Rk.* piąta część; piąta; drei —, *Rk.* trzy piąte.

Fü'nftens, *ad.* po piąte.

Fü'nfter, *a. num.* piąty; selbfünfter, samopiąt.

Fü'nf-theilig, *a.* z pięciu części złożony; -swöchentlich, *a.* co pięć tygodni przypadający; -swöchig, *a.* pięciotygodniowy; -szackig, *a.* pięciokończysty; o pięciu końcach; z pięciu końcami; -szählig, *a.* *Ng.* (Pflanzen) pięciolistny; -szähnig, *a.* pięcioząbkowaty; w pięć ząbków wycięty.

Fu'nfzehn, Fü'nfzehn, *a. num.* piętnaście; piętnastu; piętnaścioro; je — po piętnaście; Fü'nfzehne'ck, *sn.* *Gl.* piętnastokąt; -fzehne'ckig, *a.* *Gl.* piętnastokątny; -fzehner, *sm.* piętnastka (liczba); *Wb.* wino z piętnastego roku; -fzehnerlei', *a.* piętnastoraki; -nhu'ndert, *a. num.* tysiąc pięć set; -njäh'rig, *a.* piętnastoletni; -nsaitig, *a.* *Tk.* o piętnastu stronach; -ntau'send, *a. num.* piętnaście tysięcy.

Fü'nfzehntel, *sn.* *Rk.* piętnasta część; Fü'nfzehntens, *ad. num.* po piętnaste.

Fü'nfzehnwö'chentlich, *a.* co piętnaście tygodni przypadający; -nwö'chig, *a.* piętnastotygodniowy.

Fü'nfzig, Fu'nfzig, *a. num.* pięćdziesiąt (książek); pięćdziesięciu (żołnierzy); pięćdziesięcioro (dzieci); einer von den Funfzigen jeden z pięćdziesięciu; er ist in den Funfzigen, *ma koło pięćdziesięciu lat; Fü'nfzige'ck, *sn.* *Gl.* pięćdziesięciokąt; Fü'nfziger, *sm.* *Rk.* pięćdziesiątka (liczba); pięćdziesiątletni; człowiek pięćdziesiąt lat mający; *Wb.* wino pięćdziesiąt lat mający; wino z pięćdziesiątego roku; Fü'nfzigerlei', *a.* pięćdziesięcioraki; -gjährig, *a.* pięćdziesięcioletni; -gma'l, *ad.* pięćdziesiąt razy; Fü'nfzigstel, *sn.* *Rk.* część pięćdziesiąta; Fü'nfzigstens, *ad.* po pięćdziesiąte; Fü'nfzigster, *a.* pięćdziesiąty; -gtä'gig, *a.* pięćdziesięciodniowy; -gtäglich, *a.* co 50 dni przypadający.

Fü'nkchen, *sn. dim.* iskierka; — von Hoffnung, *promyk nadziei; nicht ein — Verstand, Witz haben, *nie mieć ani kropli (ani za grosz) rozumu, dowcipu.

Fu'nke, Fu'nken, *sm.* iskra; skra; Funken glühen noch in, unter der Asche iskry tlą się jeszcze w popiele; Funken fangen zatlić się od iskry; Funken von sich geben iskry dawać (jak kamień stalą uderzony); Funken werfen, sprühen iskry sypać; — des Krieges, *pożar wojny; Funken eines großen Geistes, *ślady wielkiego umysłu; der letzte — des Muthes, der Liebe, der Hoffnung ist erloschen, *zgasła ostatnia iskra odwagi; *wygasł w sercu ostatni płomyk miłości; *zniknął ostatni promyk nadziei.

Fu'nkeln, *vn.* (h.) iskrzyć się; błyszczéć jak ogień; funkelnde Augen, *iskrzące się oczy, *jaskrawe, bystre oczy.

Fu'nkelnagelneu', Fu'nkelneu', *a.* § *nowiuteńki; dopiero co z igły.

Fu'nken, s. Fu'nke.

Fu'nkensprühend, -nstäubend, *a.* iskry sypiący (z siebie); *iskrzący się.

Für, *ad.*: für und für, *ciągle; *bezustannie; *od narodu do narodu.

Für, *praep.* (mit *Accusat.*) zamiast; für Jemanden bezahlen zapłacić za kogo; ein Wort für das andere nehmen wziąć jeden wyraz za drugi; Jemanden für sich schicken posłać kogo za siebie; für Jemanden sprechen mówić za kogo (w miejscu jego); Jemandem ein X für ein U vormachen, *zrobić komu z kozła barana; *zamydlić mu oczy; *oszałomić go; Jemanden für gelehrt halten mieć kogo za uczonego; etwas für ein Verbrechen halten uważać co za zbrodnią; sich für einen Grafen ausgeben udawać się za hrabiego; etwas für (als) Scherz, für (als) gewiß annehmen wziąć co za żart, uważać za rzecz pewną; ich kann nicht für Andere (stehen), *ja nie mogę odpowiadać za drugich; ich kann nichts dafür, dafür (für das) kann ich nichts, *jam w tém niewinien; etwas für baares Geld kaufen kupić co za gotowe pieniądze; was hast du für das Buch gegeben? coś dał za tę książkę? was für ein? co za? was ist das für ein Mensch? co to za człowiek; zu was für einem Zwecke? na jaki koniec? was für einer? jaki? ein für alle Mal, *raz na zawsze; für Jemanden sprechen mówić za kim, na jego stronę, wstawiać się za nim; für das Budget stimmen, *Stw.* głosować za budżetem; für Jemanden etwas kaufen kupić co dla kogo; für dla, ku; do; ich habe das bloß für dich gethan zrobiłem to tylko dla ciebie; aus Liebe für ihn, für die Wissenschaften z miłości ku niemu; z przywiązania do nauk; Neigung für (zu) etwas haben mieć skłonność do czego; er hat für die kurze Zeit große Fortschritte gemacht jak na ten krótki czas wielki zrobił postęp; für jene Zeiten war er ein Gelehrter jak na owe czasy był uczonym; für so ein Kind ist auch das genug jak na takie dziecko to i to dosyć; ich für meinen Theil ja z mojéj strony; *co się mnie tyczy; *ile odemnie zależy; du für deine Person kannst abgehen, *ty sobie możesz odejść; ich für meine Person bin der Meinung co się mojéj osoby dotyczy, ja tak sądzę; für sich leben żyć dla siebie; für sich reden mówić dla siebie, do siebie, z sobą; für na; für die Zukunft na przyszłość; für das Alter na starość; für heute, für morgen na dzisiaj, na jutro; für jetzt na teraz; für beständig, für immer na zawsze; ein Mittel für (gegen) das Fieber lekarstwo na febrę; etwas für sein Leben gern thun, essen, sehen, *nad życie co lubić robić, jeść, widzieć; das ist eine Sache für sich to rzecz całkiem osobna; das ist nicht für mich to nie jest dla mnie (nie lubię takich ludzi, rzeczy); für's Erste, für's Zweite, für's Dritte naprzód, powtóre, po trzecie; da sei Gott für! a niechże Bóg broni! Tag für Tag dzień w dzień; co dzień; co Boży dzień; Jahr für Jahr rok w rok; Schritt für Schritt krok za krokiem; Haus für Haus od domu do domu; Mann für Mann chłop za chłopa; er durchsuchte sie Mann für Mann przetrząsał ich jednego po drugim; er aß Stück für Stück zajadał kawałek po kawałku.

Fü'rbaß, *ad.* (weiter fort) daléj; potém.

Fü'rbitte, *sf.* wstawienie się za kim; proszenie od. prośba za kim; eine — für Jemanden einlegen wstawić się, przyczynić się, prośbę zanieść za kim; Fü'rbitter, *sm.* przyczyńca; ten co się za kim wstawia; Fü'rbitterin, *sf.* orędowniczka; wstawicielka.

Fu'rche, *sf.* *Ldw.* brózda; eine — ziehen brózdę poprowadzić; — im Gesicht zmarszczka; rówek; Furchen auf der Stirn haben, *mieć poorane czoło; zmarszczki na niém; Fu'rchen, *va.* brozdować co; brózdy robić; das Meer —, *przerzynać, pruć morze; sich — marszczyć się; gefurcht bróździsty.

Furcht, *sf.* bojaźń; strach; keine — kennen nie znać bojaźni; Jemanden in — setzen, Jemandem — machen, — bei Jemandem erregen strachu kogo nabawić; Jemandem — einjagen napędzić komu strachu; in — gerathen strach kogo bierze, przejmuje; — vor Jemandem bojaźń kogo, obawa kogo; — vor Gott bojaźń Boga; — vor etwas obawa czego; — vor der Strafe obawa kary; in — sein mieć obawę; wegen etwas in — sein mieć obawę o co; Jemandem die — benehmen, Jemanden von der — befreien uwolnić kogo od bojaźni; zwischen — u. Hoffnung między bojaźnią i nadzieją; die — Gottes bojaźń Boga.

Fu'rchtbar, *a.* straszny; straszliwy; okropny; — (drohend) groźny; — (gewaltig, mächtig) gwałtowny; Fu'rchtbarkeit, *sf.* okropność; straszliwość; srogość.

Fü'rchten, *va.* u. *vr.* (h.): Jemanden —, sich vor Jemandem, vor etwas — bać się kogo, czego; den Tod —, sich vor dem Tode — bać się śmierci; sich vor Gespenstern — bać się strachów; sich vor der Gefahr — bać się niebezpieczeństwa; Jemanden — mieć do kogo przywiązanie; Gott — Boga się bać; —, *vn.* (h.) bać się; für Jemanden — bać się o kogo; für etwas — bać się o co; für sein Leben — bać się o jego życie; es steht zu fürchten obawiać się należy.

Fü'rchterlich, *a.* straszny, straszliwy; fürchterliches Geschrei straszny krzyk; —, *ad.* strasznie, straszliwie; ze strachem; z postrachem.

Fu'rchtlos, *a.* bez bojaźni, bez obawy; nieustraszony; odważny; Fu'rchtlosigkeit, *sf.* nietrwożliwość.

Fu'rchtsam, *a.* bojaźliwy, trwożliwy, strachliwy; — wie ein Hase, *tchurz; — werden bojaźliwym się stawać; Fu'rchtsamkeit, *sf.* bojaźliwość; trwożliwość, strachliwość; lękanie się.

Fü'rder, *ad.* (ferner, fernerhin) daléj, nadal.

Fu'rie, *sf.* *Myth.* furya; jędza, złośnica; *złość, *gwałtowny gniew; Furiö's, *a.* gwałtowny, porywczy.

Furie'r, s. Fourie'r.

Fürlie'b, *ad.*: mit etwas — nehmen nie gardzić czém; nie odrzucić; przyjąć co jak jest; być kontent z czego.

Furnie'r, Furnie'ren, s. Fournie'r, 2c.

Fü'rsehen, Fü'rsehung, s. Vo'rsehen, Vo'rsehung; Fü'rsichtig, *a.* † (vorsichtig) ostróżny.

Fü'rsorge, *sf.* piecza; pieczołowitość; opieka.

Fü'rsprache, Fü'rsprecher, 2c. s. Fü'rbitte, Fü'rbitter, 2c.

Fürst, *sm.* monarcha panujący; książę; regierender — książę, xiążę udzielny; — des Lebens, des Friedens, *książę życia, pokoju (Chrystus); —

der Welt, der Finsterniß, *książę świata, ciemności (czart).

Fü'rstabt, *sm. Kg.* książę opat; Fü'rstbischof, *sm. Kg.* książę biskup.

Fü'rsten, *va.* (in den Fürstenstand, zum Range eines Fürsten erheben) książęcy tytuł komu nadać; do godności książęcia go wynieść; gefürsteter Graf Hrabia z tytułem książęcia.

Fü'rsten-, *a.* książęcy; Fü'rstenba'nk, *sf. Stw.* ława książęca (na sejmie rzeczy); -stenbrau't, *sf.* narzeczona książęca; -stenbrie'f, *sm. Stw.* dypłom książęcy; -stenbu'nd, *sm.* związek od. przymierze monarchów; -stenha'lle, *sf.* pałac od. zamek książęcy; -stenhau's, *sn.* dom książęcy; -stenho'f, *sm.* dwór książęcy; -stenhu't, *sm.* mitra; -stenki'nd, *sn.* dziecko książęcego rodu; -stenkne'cht, *sm. iron.* *parobek książęcy; -stenkro'ne, *sf.* korona książęca; -stenmantel, *sm.* płaszcz książęcy; -stenmä'ßig, *a.* książecy; —, *ad.* po książęcu; s. a. Fü'rstlich; -stenpaar, *sn.* księstwo, książę z żoną; -stenra'th, *sm. Stw.* rada książęca; -stenre'cht, *sn.* prawo książąt; -stensaal, *sm.* sala książęca, dla książąt; -stenschu'le, *sf.* *szkoła książęca; —, *Geog.* uczelnia krajowa (w Saksonii); -stensi'tz, -stenstuh'l, *sm.* krzesło książęce; -stenspi'egel, *sm.* *zwierciadło cnoty monarszéj (pismo); * wzór dobrego monarcha; -stensta'nd, *sm.* godność książęca; Jemanden in den — erheben wynieść kogo do godności książęcéj; -stenta'g, *sm. Stw.* dzień posiedzenia książąt; -stenthro'n, *sm.* tron książęcy; -stenthu'm, *sn.* księstwo; -stentitel, *sm.* tytuł książęcy; -stenwo'rt, *sn.* słowo książęce; -stenwü'rde, s. Fü'rstensta'nd.

Fü'rstin, *sf.* księżna, xiężna.

Fü'rstlich, *a.* książęcy; —, *ad.* po książęcu.

Furt, *sf.* mielizna; bród; przebród.

Fürtre'fflich, s. Vortre'fflich.

Fürwa'hr, *ad.* zaiste; zaprawdę; w istocie; zapewne; — eine schöne Sache ist es zu herrschen! pięknażto rzecz panować!

Fü'rwort, *sn. Spl.* zaimek; s. a. Fü'rbitte.

Furz, *sm.* § bździna; piard; er macht aus einem — einen Donnerschlag, **§ z małéj chmury wielki deszcz; Fu'rzen, Fa'rzen, *vn.* (h.) *§ bździć, pierdzieć.

Fu'sel, *sm.* berbelucha; śmierdziucha; prostucha (wódka śmierdząca).

Füsilie'r, *sm. Kw.* fiuzylier, fizylier; Füsili'ren, *va. Kw.* rozstrzelać.

Fuß, *sm.* noga; mit den Füßen zu stark auftreten nogami za mocno stąpać; auf (in) bloßen Füßen gehen iść od. chodzić boso; zu Fuß gehen iść piechoto, pieszo; zu Fuß dienen, *Kw.* służyć w piechocie; Soldat zu Fuß, *Kw.* żołnierz piechotny; gut zu Fuße sein mieć dobre nogi, umieć dobrze pieszo chodzić; trockenen Fußes suchą nogą (przejść); Jemandem etwas vor die Füße werfen rzucić komu co pod nogi (z pogardą); Jemandem zu Füßen fallen, sich legen, sich werfen upaść, rzucić się komu do nóg; den — an's Land setzen stąpić nogą na ziemi (wyszedłszy z okrętu); Jemandem auf dem Fuße folgen iść za kim krok w krok; etwas unter die Füße, mit Füßen treten zdeptać co nogami; festen Fuß fassen stale się gdzie usadowić; zakorzenić się gdzie; sich mit Händen u. Füßen wehren bronić się wszelkiemi sposobami, z całą mocą; sich auf die Füße machen wziąc nogi za pas; puścić się w drogę; *dać drapaka, *umknąć; es brennt ihm unter den Füßen, *stoi jak na śpilkach; Jemandem Füße machen, *przyprawić komu nogi, *sprawić, aby biegł prędzéj; *popędzić go; Jemanden auf freien — stellen wypuścić kogo na wolną nogę (z aresztu); Jemandem etwas unter den — geben, *podsunąć, poddać komu co, *potajemnie doradzić, donieść; auf schwachen Füßen stehen, *na słabych nogach stać, *być niepewnym swego urzędu; *być bliskim bankructwa, upadku itd.; mit Jemandem über den — gespannt sein, mit Jemandem auf gespanntem Fuße stehen, *być z kim na bakier od. w niedobrém porozumieniu; einen — im Grabe haben, *być jedną nogą w grobie; die Sache hat Hand u. —, *rzecz dobrze jest ułożona, ma głowę i nogi; die Füße unter Jemandes Tisch haben, *siedzieć zawsze u kogo za stołem, być jego codziennym gościem (do jadła); die Sache steht auf gutem Fuße, *rzecz stoi na dobrych nogach; stoi dobrze; stehenden Fußes, *natychmiast; *bez odwłoki; Fuß spód, spodnia część jakiéj rzeczy, na któréj stoi; am Fuße des Berges u spodu góry; pod górą; — stopa (jako miara); zehn Fuß hoch, fünf Fuß breit dziesięć stóp wysoki, pięć szeroki; Vers von vier Füßen, *Dtk.* wiersz z czterech stóp złożony; auf einem hohen Fuße leben, *żyć na wielką stopę; mit Jemandem auf einem guten, freundschaftlichen Fuße stehen, leben, *być od. żyć z kim na dobréj przyjacielskiéj stopie, w dobrém porozumieniu, w przyjaźni; sich mit Jemandem auf einen solchen — setzen, daß ꝛc. w taką z kim wejść zażyłość, że itd.; eine Sache wieder auf den alten — bringen, *rzecz przyprowadzić znowu do dawnego stanu; das Heer nach dem Preußischen Fuße einrichten, *Kw.* wojsko urządzić na stopę pruską, na pruski sposób; keinen — breit weichen, *nie ustąpić ani na stopę nogi; Fuß-, *a.* nożny; —, *Kw.* pieszy.

Fu'ßangel, *sf.* angliczka, botwiczka żelazna; -ßarbeit, *sf. Wb.* nożna od. deptana robota; -ßbad, *sn.* moczenie nóg; kąpiel nóg; woda na moczenie nóg; -ßballen, *sm. Zk.* brzusiec u nogi; -ßbank, *sf.* ławeczka pod nogi; -ßbecken, *sn.* miednica do mycia nóg; wanienka do nóg; -ßbede'ckung, -ßbeklei'dung, *sf.* obuwie; -ßbiege, *sf. Zk.* część nogi przy goleni; -ßblatt, *sn.* podeszwa u nogi; osobliwie część od palców do pięty; -ßboden, *sm.* podłoga; posadzka; auf dem — sitzen siedzieć na gołéj ziemi; Fu'ßboden-, *a.* posadzkowy; -ßbreit, *a.* szeroki na jednę stopę; -ßbreite, *sf.* szerokość na jednę stopę.

Fü'ßchen, *sn. dim.* nóżka.

Fu'ßdecke, *sf.* dera pod nogi; -ßdienst, *sm. Kw.* służba piesza; -ßeisen, *sn.* kajdany na nogi; dyby żelazne; okowy; s. Fu'ßangel.

Fu'ßen, *vn.* (h.): auf etwas — nogę na czém postawić; stąpić na co; stać na czém; opierać się na czém; wśpierać na czém; potegać na czém; spuszczać się na co; darauf kann deine Behauptung nicht —, *na tém się twoje zdanie oprzéć nie może.

Fu'ßfall, *sm.* upadnięcie do nóg; einen — thun upaść do nóg; vor Jemandem einen — thun upaść komu do nóg.

Fu'ßfällig, *a.* pokorny; uniżony, czołobitny; fußfälligst, *na klęczkach; Jemanden — um etwas bitten na kolanach prosić kogo o co; -ßfessel, *sf.* okowy (na nogi); -ßflasche, *sf.*, Fu'ßwärmer, *sm.* nogogrzéj; szkandela; flasza do grzania nóg; -ßfrohne, *sf.* pańszczyzna piesza; -ßgänger, *sm.* pieszy, pieszo idący; —, *Kw.* żołnierz piechotny; -ßgängerin, *sf.* piesza; pieszo idąca; -ßga'rde, *sf. Kw.* gwardya piesza; -ßgesi'ms, *sn. Bk.* podsłupie; -ßgeste'll, *sn.* postument; podstawa; podnoże; -ßgicht, *sf. Hlk.* podagra; -ßgichtig, *a. Hlk.* podagryczny, podagrę mający; -ßgichtisch, *a. Hlk.* podagryczny, do podagry podobny; -ßhader, *sm.* gałgan do obcierania bótów itd.; — (Fußlappen, anstatt eines Strumpfes) onuczka; -ßharnisch, *sm.* blachy osłaniające nogi; -ßkissen, *sn.* poduszka pod nogi; -ßknecht, *sm.* piechur; -ßkuß, *sm.* pocałowanie w nogę; -ßmaaß, *sn.* miara na stopy; -ßpfa'd, *sm.* ścieżka (dla pieszych); -ßpunkt, *sm. Stk. Geog.* nadyr; punkt przeciwstopny na kuli ziemskiéj; -ßreise, *sf.* podróż piesza; -ßreisen, *sn.* podróżowanie pieszo; -ßrücken, *sm. Zk.* wierzch od. grzbiet nogi; -ßsack, *sm.* worek futrzany na nogi; -ßschämel, Fu'ßschemel, *sm.* stołeczek pod nogi; podnóżek; -ßschellen, *sf. pl.* kajdany na nogi; -ßsocke, *sf.* skarpetka; -ßsohle, *sf. Zk.* podeszwa u nogi; von der — an od stopy nóg; -ßsolda't, *sm.* piechotnik; żołnierz piechotny; -ßspur, Fu'ßstapfe, *sf.*, Fu'ßstapfen, *sm.* trop, ślad nogi (wypnieciony stąpieniem); einen — zurücklassen zostawić ślad; in Jemandes Fußstapfen treten, Jemandes Fußstapfen folgen, *wstępować w czyje ślady, *naśladować go; iść jego torem; Jemandes Fußstapfen nachfolgen naśladować stop cyjich; -ßsteig, *sm.* ścieżka; -ßstock, *sm.* dyba; -ßstoß, *sm.* pchnięcie od. uderzenie nogą; -ßtaste, *sf.* pedał (u organów); -ßteppich, *sm.* dywan, kobierzec (pod nogi); -ßtritt, *sm.* stąpienie nogą; ślad nogi (gdzie kto stąpił); deska do opierania nóg (u stołu itd.); potrącenie nogą; Jemandem einen — geben potrącić kogo nogą; kopnąć kogo nogą; -ßtuch, *sn.* sukno do owijania nóg; szmata do obcierania nóg; -ßübel, *sn. Hlk.* (Fußkrankheit) nóżna choroba; -ßvolk, *sn.* piechota; wojsko piesze; -ßwandern, *vn.* (s. u. h.) wędrować pieszo; -ßwanderung, *sf.* piesza wędrówka; -ßwanne, *sf.* szaflik, wanienka do moczenia nóg; -ßwärmer, *sm.* nagrzewałnik, bańka na ogrzewania nóg; -ßwaschen, *sn.* mycie nóg; -ßwasser, *sn.* woda do umywania nóg; -ßweg, *sm.* droga dła pieszych; erhabener, erhöhter — trotoar; -ßwerk, *sn.* obuwie; nogi; stępory; -ßwurzel, *sf. Zk.* korzeń nogi; przyszwa; nart; -ßzehe, *sf. Zk.* palec u nogi.

Fu'tter, *sn.* (Unterfutter der Kleider) podszewka; futerał; futryna (u o-

kna); (Nahrung) karm, pasza; strawa (dla bydła); obrok (dla koni); popas; in Einem — fünf Meilen fahren o jednym popasie jechać 5 mil; — suchen żerować.

Futtera'l, *sn.* futerał, puzdro, pokrowiec, pokrowczyk; Futtera'l-, Futtera'ls-, *a.* pokrowcowy.

Fu'ttera'tlaß, *sm. W. H.* atłas na podszewkę.

Fu'tterba'nk, *sm. Ldw.* sieczkarnia; -tterboden, *sm. Ldw.* strych na chowanie paszy, obroku, owsa, siana itd.; -tterbohne, s. Fe'ldbohne; -tterbre'tt, *sn.* tarcica przeciw ziemi opadającéj postawiona; -ttergе'ld, *sn.* zapłata za paszę, za obrok itd.; -ttergerste, *sf. Ng. Ldw.* jęczmień canny; -tterhahnenko'pf, s. Esparze'tte; -tterhe'md, *sn.* kaftanik, kabacik; -tterho'len, *sn.* zbieranie, zwożenie paszy; furażowanie; -tterhonig, *sm.* miód do żywienia pszczół; -tterkarto'ffeln, *sf. pl. Ldw.* ziemniaki dla bydła; -tterkasten, *sm.* skrzynia na obrok od. od obroku; -tterklinge, *sf. Ldw.* główmia u rzezaka (sieczki); -tterkne'cht, *sm.* parobek do dawania obroku; -tterko'rb, *sm.* kosz na obrok; opałka; -tterkrau't, *sn. Ldw.* zielsko na paszę; zioło paszne, pasozytne; -tterkräuter, *sn. pl.* zioła paszne; rośliny pasożytne; -tterleinwand, *sf. W.* płótno na podszewkę; -ttermauer, *sf. Bk.* mur wewnętrzny, dla wzmocnienia dany; futrowanie.

Fu'ttern, Fü'ttern, *va.* paść, popaść (konie); (ernähren, speisen, sättigen) karmić, nakarmić; Jemanden zu Tode —, *żywić kogo do śmierci; etwas — paść co, dawać za karm'; er füttert Hafer u. Siede, *Ldw.* pasie owies i sieczkę; —, *vn.* (h.) być paszą; służyć za karm'; Klee füttert gut, *Ldw.* koniczyna dobrą jest paszą; —, *va.* podszyć, podbić (suknią); wewnątrz opatrzyć; ein Schiff —, *Sw.* okręt deskami wybić; — owinąć; eine Kugel — owinąć kulę (w papier, nim się ją nabije).

Fu'tterpla'tz, *sm.* żerowisko; -tterrause, *sf. Ldw.* drabina (nad złobem w stajni, gdzie się siano zakłada); -tterrübe, *sf. Ng. Ldw.* rzepa do pasienia bydła; brukiew; -ttersa'ck, *sm. Kw.* worek na obrok; -tterschneider, *sm. Ldw.* ten co sieczkę rznie; -tterschreiber, *sm. Kw.* pisarz stajenny (co zapiśnie wydane obroki); -tterschwinge, *sf. Ldw.* opałka (do obroku); -tterstroh', *sn.* słoma na paszę; -ttertrespe, *sf. Ng.* stokłosa leśna.

Fü'tterung, *sf.* popas, paszenie, dawanie paszy; — (der Kleider) podszycie, wybicie; wyfutrowanie; Fü'tterungsge'ld, *sn.* spasne.

Fu'tterwicke, *sf. Ng. Ldw.* wyka siewna; wyka leśna.

Fu'tterzeu'g, *sn.* materya na podszewkę.

G.

G, g, siódma litera albo głoska alfabetu niemieckiego, wymawia się = *g* w wyrazie *go*, *g*niezdo; i = *j* na końcu wyrazów.

Ga'be, *sf.* dar; podarek; datek; podarunek; einem Bettler eine — reichen dar żebraka obdarzyć; Gaben des Geistes, *dary ducha świętego, *zdolności umysłu; er hat die Gabe zu überreden, sich beliebt zu machen, *ma dar przekonywania, podobania się.

Ga'bel, *sf.* widły; widelec (o dwu końcach); grabki (o trzech lub czterech końcach); podpora rosochata, w kształcie wideł; Ga'beln, *sf. pl.* wąsiki u winorośli; widły; widełki, wszystko, co jest do wideł podobne; Ga'bel-, *a.* widelcowy; widelny.

Gä'belchen, *sn. dim.* widełki; widelczyk; —, *pl.* wąsiki u winorośli.

Ga'beldeichsel, *sf.* hołoble; -belförmig, Ga'belig, *a.* widlasty; widłowaty; rosochaty; Ga'belfö'rmigkeit, *sf.* widłatość; -belfrüh'stück, *sn.* *małe śniadanie; -belhi'rsch, *sm. Jäg.* widełek; jeleń z widlastemi rogami; -belho'lz, *sn.* drzewo rozochate; socha; -belkrau't, *sn. Ng.* s. Fie'berkrau't; -belkreu'z, *sn.* krzyż widlasty (Y); -belschwa'nz, *sm. Ng.* ogon widłowaty; -belstange, *sf.* drąg rosochaty od. widlasty; -belstie'l, *sm.* trzonek u widelca, u wideł; -belwagen, *sm.* wóz z hołoblami (jednokonny); -belzi'nke, *sf.* sunna u widelca lub wideł.

Ga'bensammler, *sm.* ten co dary zbiera; -bensammlerin, *sf.* ta co dary zbiera; -bensammlung, *sf.* zbieranie darów.

Ga'ckelha'ns, *sm. iron.* **terkot, człowiek lubiący wiele gadać; Ga'ckelliese, *sf. iron.* **terkotka, kobieta, u któréj język jak na kołowrocie.

Ga'ckern, *vn.* (h.) gdakać (o kurze); gęgać (o gęsi); kwakać (o kaczce).

Ga'ffen, *vn.* (h.) gapować, gawronić; gawroniéć; wytrzeszczać oczy i gębę roździewiać; gapiowato patrzéć; Ga'ffender, Ga'ffer, *sm.* gapujący, gawron, gap'; Gafferei', *sf.* gapowanie, gawronienie.

Ga'ge, *sf.* (Gehalt, Monats-, Jahreslohn) zasługa, pensya, gaża, płaca.

Gaga't, *sm. Ng. Bw.* (Pechkohle) gagas, gagatek.

Gäh'naffe, *sm.* gap'; gawron.

Gäh'nen, *vn.* (h.) ziewać; Gäh'nen, *sn.* ziewanie, poziewanie; Gäh'nsucht, *sf.* ziewaczka.

Gäh'rbottich, *sm.* kadź, w któréj piwo wyrabia.

Gah're, Gäh're, *sf.* robienie, fermentacya, drożdżenie; das Bier steht in der — piwo jest w robocie, wyrabia drożdże; — kiśnienie; to co kiśnienie sprawia; ferment; kwas; kwaśne ciasto; zakwas.

Gäh'ren, *vn.* (h.) robić, fermentować, drożdżéć (o piwie, winie itd.); ruszać się (jak ciasto na drożdżach); kisnąć (jak kapusta zakwaszona); das Blut gährt, *krew się burzy; die Sache ist noch im — rzecz się dopiero przysposabia, gotuje; *dopiero się muchy gonią; Gäh'rmittel, *sn.*, Gäh'rstoff, *sm. Schdk.* ferment; drożdżeń; kisiel; Gäh'rung, *sf.* fermentacya, robienie (piwa); drożdżenie; kiśnienie; ruszanie się (ciasta); *zaburzenie; *wzburzenie umysłów; *burzliwe poruszenie; das Volk gerieth in —, *powstało zaburzenie od. wzburzenie umysłów między ludem; Gäh'rungsmi'ttel, Gäh'rungsstoff, s. Gäh'rmittel, 2c.

Ga'kelhans, Ga'kelliese, s. Ga'ckelhans, 2c.

Gaks, *sm.*: er weiß weder Giks noch Gaks davon, *§ nie wie nic o tém.

Ga'ksen, s. Ga'ckern.

Ga'la, *sf.* gala, uroczystość dworska; strój uroczysty; es ist heute — bei Hofe dziś gala u dworu; in — w gali, w galowym stroju; Gala-, *a.* galowy.

Ga'lakleid, *sn.* suknia galowa.

Gala'n, *sm.* (Liebhaber, Buhle) zalotnik, umizgus; miłośnik; konkurent, kawaler.

Gala'nder, *sm. Ng.* (Haubenlerche) dzierlatka (ptak).

Gala'nt, *a.* galant, grzeczny; uprzejmy; galante Reden, *grzeczne słowa; die galante Welt, *piękny świat; Galanterie'. *sf.* galanterya, grzeczność, układność; strojność; elegancya; zalotność, miłostki, zaloty; — (Galanterie'waaren), *H.* rzeczy do gustownego stroju należące; Galanterie'degen, *sm.* szpada od parady, szpada do ozdoby; Galanterie'handlung, *sf. H.* handel galanteryi; Galanterie'händler, *sm.* galanternik; kupiec galanteryjny, towarami wytwornemi handlujący, kupiec mód; Galanterie'waare, *sf. H.* galanterya.

Ga'lata'g, *sm.* dzień galowy.

Galba'n, s. Galba'num; Galba'n-, *a. Ng.* galbanowy; Galba'neppich, *sm.*, Galba'num, *sn. Ng.* (Mutterharzpflanze) galban.

Galee're, *sf. Sw.* galera (statek wiosłowy o dwu masztach); Jemanden zur — verdammen, auf die Galeeren schicken, an die Galeeren schmieden, *Rw.* wskazać kogo do galer; Galee'ren-, *a. Sw. Rw.* galerowy; Galee'rensklave, *sm.* galernik; niewolnik galerowy; zbrodniarz do galer wskazany; —, *Sw.* galar, statek płytki na *Wiśle* itd.

Galei'se, s. Fä'rbekrau't.

Gale'rte, *sf. Sw.* galiota, statek rzeczny jednomasztowy o 20 wiosłach.

Galerie', s. Gallerie'.

Galga'nt, *sm. Ng.* gałgan; gałganek; marzyca.

Ga'lgen, *sm.* szubienica; an den — kommen dostać się na szubienicę; dem — entlaufen, *urwać się od szubienicy; er sieht aus wie vom — gefallen, *§ wygląda jak gdyby się urwał od szubienicy, *nieporządnie ubrany i z szyją niedbale obwiązaną; er wird es bis zum — bringen, *doczeka się stryczka (szubienicy); an den — henken, *Rw.* obwiesić na szubienicy; Galgen-, *a.* szubieniczny.

Ga'lgenbe'rg, *sm.* góra szubieniczna, góra na któréj szubienica stoi; -genbraten, -gendie'b, -gensche'lm, -genschwengel, -genstri'ck, -genvogel, *sm.* *§ szubienicznik; obwieś; wisielec; gałęźnik; urwaniec.

Ga'lgenfri'st, *sf.* (kurzer Aufschub) krótka odwłoka szubienicznéy kary; *das ist für mich nur eine —, *to mi się odwlecze, ale nie uciecze; *trochę

się odwlekło, będzie jednak piekło; -gengesicht, -genmie'ne, *sf.* *mina zbójecka, jakby od szubienicy się urwał; -genho'lz, *sn.* drzewo szubieniczne; -genschelm, s. Ga'lgenbraten; -gensrtra'fe, *sf. Rw.* kara szubienicy; -genstri'ck, -genvogel, s. Ga'lgenbraten.

Gali'cien, *sn. Geog.* (Provinz in Spanien) Gallicya.

Galilä'a, *sn. Geog. Bibl.* Galilea; Galilä'er, *sm.* Galilejczyk; Galilä'erin, *sf.* Galilejka; Galilä'isch, *a. Geog.* Galilejski.

Galimathi'as, *sm. iron.* galimatyjas, galimacya; gadanina bez sensu; koszałki opałki; plecenie trzy po trzy. [czny.

Gä'lisch, Ga'llisch, *a. Geog.* Gali-

Gali'zien, *sn. Geog.* Galicya (kraj do Cesarstwa Austrjackiego należący); Gali'zier, *sm. Geog.* Galicyanin; Gali'zierin, *sf. Geog.* Galicyanka; Gali'zisch, *a. Geog.* Galicyjski; —, *ad.* po Galicyjsku.

Gall-, *a. Zk. Hlk.* żołciowy.

Ga'lla, s. **Ga'la**.

Ga'llapfel, *sm. Ng.* dębianka; galas; Ga'llapfel-, *a. Ng.* galasowy; Ga'lläpfeltinte, *sf.* inkaust galasowy, atrament z dębianek; Ga'lläpfelwe'spe, *sf. Ng.* galasownik; Ga'lläpfelwe'spen-, *a. Ng.* galasowski.

Ga'lle, *sf. Zk.* żółć; die Galle läuft ihm über, *żółć mu się porusza, *wpada w gniew; seine Feder in — tauchen, *pióro w żółci umaczać; die Freude dieser Welt hat viel —, *tego życia słodycze żółcią są zagrawne; —, *Jäg.* ogon czerwonéj dziczyzny; Ga'llen-, *a. Zk.* żółciowy. [(jedwab', itd.).

Ga'llen, *va.* w galasie moczyć

Gä'llen, *va.* żółcią od. goryczą zaprawić; Jemandem ein Vergnügen —, *goryczą zaprawić komu roskosz.

Ga'llen-, *a. Zk. Hlk.* żółciowy; żółciany; Ga'llenartig, *a.* żółcianéj natury; Ga'llenbi'tter, *a.* gorzki jak żółć; -nblase, *sf. Zk.* żółciowy pęcherz; -nfie'ber, *sn. Hlk.* gorączka żółciowa; febra żółciowa; -nga'ng, *sm. Zk.* przechód żółciowy; -nstei'n, *sm. Zk. Hlk.* żółciowy kamień, kamyk żółciowy; -nsto'ff, *sm. Zk. Hlk.* żółciowa materya; żółtnik; -nsu'cht, *sf. Hlk.* kolera, żółci rozlanie; żółtaczka; -nsüchtig, *a. Hlk.* choleryczny, koleryczny; *gniewliwy, popędliwy; -ntra'nk, *sm.* *żółciowy napój; Jemdndem einen — bereiten, *zgotować komu kielich goryczy, *wielkie zmartwienie.

Gallerie', *sf.* galerya; ganek okryty, krużganek; Gallerie', *a.* do galeryi należący.

Ga'llertartig, *a.* galaretowaty; do galarety podobny; Ga'llerte, *sf.* galareta.

Gallica'nisch, *a. Kg.* galikański.

Gallici'smus, *sm. Spl.* galicyzm, sposób mówienia francuzkiemu językowi właściwy.

Ga'llicht, *a.* żółciowy, do żółci podobny; Ga'llig, *a.* żółciowy, pełen żółci; galliger Mensch człowiek pełen żółci, *do gniewu skłonny; galliges Fieber, *Hlk.* żółciowa gorączka; gallige Bemerkung, *złośliwa uwaga.

Ga'llinse'kt, *sn. Ng.* galasownik (owad).

Ga'llisch, s. a. Frä'nkisch, Welsch, Franzö'sisch.

Galli'zien, 2c. s. Gali'zien, 2c.

Ga'llsucht, *sf. Hlk.* żółciowa choroba; żółtaczka; Ga'llsüchtig, *a.* do żółtaczki skłonny; s. a. Ga'llensu'cht.

Galloma'ne, Gallomanie', s. Französelei', 2c.

Gallo'n, *sm.*, Galo'ne, *sf.* (Borde) galon; Galloni'ren, *va.* (mit Borden besetzen) galonować; Galloni'rt, *a.* ugalonowany, galonami obszyty.

Gallmei', *sm. Ng. Bw.* galmaja, galman, galmaj.

Gallo'ne, *sf.* (englisches Flüssigkeitsmaaß) galon.

Gallo'schen, *sf. pl.* trepki, trzewiki drewniane.

Ga'llus, *sm. npr.* Gaweł; —, *Ng.* s. Ga'llapfel; Ga'llussäure, *sf. Schdk.* kwas galosowy.

Galmei', s. Gallmei'.

Galo'pp, *sm.* galop; im — w galopie; Galoppa'de, *sf.* (gewisser rascher Tanz) galopada; Galoppi'ren, *vn.* (h.) galopować; galoppirend galopujący; galoppirende Schwindsucht, *Hlk.* konsumpcya galopująca, gwałtowne opadanie z ciała.

Ga'lstern, *vn.* (s.) stęchlizną trącić; —, (h.) napierać się; Ga'lstrig, *a.* stęchły.

Galvani'smus, *sm. Ntl.* galwanizm; Galva'nisch, *a.* galwaniczny; Galvanisi'ren, *va. Ntl. Schdk.* galwanizować.

Gama'nder, *sm. Ng.* czosnak; Gama'nderlein, s. Bathe'ngel.

Gama'schen, s. Kama'schen.

Ga'mbe, *sf. Tk.* baseta; Gambi'st, *sm. Tk.* bazetista.

Gang, *sm.* chód, sposób chodzenia; einen langsamen, schnellen, leichten — haben mieć chód powolny, prędki, lekki; Jemanden am Gange erkennen poznać kogo po chodzie; — iście dokąd; ich habe noch einen — zu machen, zu thun mam jeszcze iść w jedno miejsce; — miejsce, którędy się chodzi; ich kenne alle Gänge in diesem Walde znam w tym lesie wszystkie drogi, ścieszki, przechody, przesmyki; dieser Garten hat einige bedeckte Gänge ten ogród ma kilka zakrytych ulic, chodników; —, *Bw.* chodnik, zrób, zrobisko; der — bleibt in seinem Streichen, *Bw.* chodnik trzyma się swego kierunku; der — fällt aus seinen Streichen, *Bw.* chodnik zbacza, kierunek zmienia; der Gang wirft einen Bauch, *Bw.* chodnik brzuszy się, okrągławo się zakrzywia; der — wirft einen Haken, *Bw.* chodnik haczy się, krzywi się pod kątem; der Eiter hat sich einen andern — geöffnet, *Hlk.* materya obrała od. zrobiła sobie inną drogę; — (in der Mühle) obrot; Mühle von, mit drei Gängen młyn o trzech obrotach; — (Bewegung) ruch, poruszanie się; ich kann das Pferd nicht in — bringen nie mogę konia wprawić w ruch; die Mühle ist im Gange młyn jest w ruchu; die Uhr hat ihren — verloren zegar stracił gang, idzie bałamutnie; — miejsce, dokąd się idzie; —, *Ftk.* koléj, kolejne cięcia lub pchnięcia; ich habe mit ihm drei Gänge durchgemacht, *Ftk.* przefechtowałem z nim trzy koleje; —, *obchodzenie od. obnoszenie potrawy u stołu; potrawa; półmisek; eine Mahlzeit mit sieben Gängen obiad o siedmiu półmiskach; — (Platz, Gallerie zum Begehen) ganek; —, *Zk.* przewód; przepust; —, *tok, tryb, obrot; postęp; koléj; bieg; tor; pasmo; ich werde dir den ganzen — des Processes erzählen opowiem ci cały tok procesu; der Proceß ist im Gange, *Rw.* sprawa się toczy; das ist der gewöhnliche — menschlicher Dinge, *to jest zwykła koléj rzeczy ludzkich; *takim trybem idą rzeczy na świecie; die Sache ist im Gange, *rzecz jest w ruchu, postępuje, idzie coraz daléj; im Gange sein (herrschen, Mode sein, vorherrschen) panować; grasować; die Sache hat einen anderen — genommen rzecz wzięła inny obrot, poszła inną koleją; das hemmte den — der Unterhandlungen, *to wstrzymało dalszy bieg, postęp układów; er geht immer seinen eigenen —, *on zawsze idzie swoim torem, postępuje, działa swoim trybem.

Gang, Gäng, *ad.*: das ist gäng und gebe, *to jest zwyczajne od. w zwyczaju; *to jest powszechnie używane od. przyjęte.

Ga'ngart, *sf.* żyłnik, pławnica, wypławek.

Ga'ngbar, *a.* zdatny do chodu, po którym można chodzić; dieser Weg ist nicht — po téj drodze nie można chodzić; gangbare Straße ulica ludna; — kursujący, kurs mający, będący w kursie (moneta, pieniądze, towar); dieses Geld ist nicht — te pieniądze teraz nie idą.

Gä'nge, s. Gang, Gäng.

Gä'ngelba'nd, *sn.* pasek do wodzenia dzieci; Jemanden am — führen, *wodzić kogo na sznurku od. za nos; Gä'ngeln, *va.* uczyć chodzić, wodzić na pasku, prowadzić (dziecko); Jemanden —, s. u. Gä'ngelband; Gä'ngelwagen, *sm.* wozek okrągły, w którym się dzieci uczą chodzić; stojak; rajtszulka; stołeczek do uczenia chodzić.

Gä'nger, *sm.*, Gä'ngerin, *sf.* ten, ta co chodzi; guter — dobry w nogach; umiejący dobrze od. żwawo chodzić.

Ga'nggebirge, *sn. Bw.* góry chodnikowe, zrobiste.

Ga'nggewi'cht, *sn.* (an Uhren) waga pendułowa, poruszająca penduł, utrzymująca go w ruchu (u zegrów ściennych do naciągania).

Gä'ngig, *a. Jäg.* ruchawy, rączy (pies); einen Hund — machen, *Jäg.* wsforować psa, wprawic go do chodzenia na smyczy.

Gä'ngler, *sm.* wodziciel; osobliwie; *ten co kogo za nos wodzi; Gä'nglerin, *sf.* wodzicielka.

Gä'nglich, s. Ga'ngbar.

Ga'nglien, *sf. pl.* (Nervenknoten, Nervenverwebungen) *Zk.* zwoje, zwęzły; Ga'nglien-, *a. Zk.* zwęzłowy.

Gä'ngling, *sm.* ten co się komu daje za nos wodzić.

Ga'ngpfoste, *sf. Zm.* słup na którym się ganek opiera.

Gangrä'ne, *Hlk.* s. Brand.

Gans, *sf. Ng.* gęś; dumme —, dumm wie eine —, *cielę; *głupia jak sadło; —, *Httk.* gęś, masa żelaza; Gans-, Gä'nse-, *a. Ng. Kk. etc.* gęsi; Gä'nschen, *sn. dim.* gąska; gąsię; es flog ein — über'n Rhein (über's Meer), u. eine Gans kam wieder heim (wieder her), *kto cielęciem wyjedzie wołem

nazad wróci; *i w Paryżu głupi rozumu nie kupi.

Gä'nseaugen, *sn. pl. Spl.* cudzysłów (znak „—", «—»); -sebau'ch, *sm. Kk.* brzuch gęsi; *iron.* *brzuch wklęsły; -seblume, *sf. Ng.* króliki; -sebraten, *sm. Kk.* gęsia pieczeń; -sebrust, *sf. Kk.* piersi od gęsi; półgęsek; -sedi'stel, *sf. Ng.* łoczyga; mlécz; -sedre'ck, *sm.* łajno gęsie; er läßt sich auf (od. über) den — führen, *§ on się da okpić; Jemanden auf den — führen, *§ w pole kogo wywieść; -sefeder, *sf.* gęsie pióro; -sefe'tt, *sn.* gęsi sadło; tłustość gęsia; -seflei'sch, *sn. Kk.* gęsie mięso; gęsina; -seflü'gel, *sm.* gęsie skrzydło; -sefu'ß, *sm.* gęsia noga; gęsia stopa; mączyniec; -sefü'ßchen, *sn. pl. Spl. Bchdr.* cudzysłów („—", «—»); -sega'ng, Gä'nsema'rsch, *sm. Gymn.* gęsi chód; — *iron.* chód kiedy się idzie po jednemu, jeden za drugim; -sega'rbe, s. Fi'ngerkrau't; -segekröse, *sn. Kk.* gęsie kreski; dróbka (Gänseklein); -segeschnatter, *sn.* gęganie, skrzek gęsi; -segrü'n, s. Frau'enmantel; -sehau't, *sf.* gęsia skóra; *sierotki; -sehi'rt, *sm.* gęsiarz; gęsiopas; pastuch gęsi; -sehi'rtin, *sf.* gęsiarka; -sekie'l, *sm.* dutka od gęsiego pióra; gęsie pióro; -seklei'n, *sn. Kk.* dróbka od gęsi; -sekoh'l, s. Gä'nsedi'stel; -seko'pf, *sm.* głowa od gęsi; *iron.* *durna głowa; -sekrau't, *sn. Ng.* piaskowiec macierzankowy; -sele'ber, *sf. Kk.* wątroba z gęsi; -senu'del, *sf.* kluski do tuczenia gęsi; -sepa'ppel, *sf. Ng.* gęsi ślaz; -sepfe'ffer, *sm.* s. Gä'nseschwa'rz.

Gä'nserich, Gä'nsert§, *sm.* gąsior (gęś samiec).

Gä'nseschma'lz, *sn. Kk.* (Gänsefett) gęsi smalec; -seschwa'rz, *sn. Kk.* czernina (dróbka w czarnéj poléwce gésią krwią zaprawnéj); -sespie'l, *sn.* gra w gąskę (kostkami na malowanéj tablicy); -sesta'll, *sm.* gąsieniec; gęsi chléw; -sestei'ge, *sf.* grzędy dla gęsi (z prętów); -setrei'ber, *sm.*, -setrei'berin, *sf.* poganiacz, poganiaczka gęsi; -sewein, *sm.* ** gęsie wino (woda); *iron.* takie wino, co niém gęsi nogi myją; -seze'hent, *sm.* dziesięcina w gęsiach.

Gant, *sf.* aukcya, przedaż publiczna, licytacya; s. a. Auctio'n, ꝛc.

Ganz, *a.* cały; całkowity; zupełny, dokładny; ganzes Brod cały chléb; das Kleid ist noch — suknia jeszcze cała; in ganz Deutschland, *w całych Niemczech; ich mußte die ganze Nacht, ganze drei, drei ganzer Stunden auf ihn warten musiałem na niego czekać całą noc, całe trzy godziny; die ganze liebe Nacht, *całuteńką noc; meine ganze Hoffnung ist vereitelt cała moja nadzieja zniszczona; von ganzem Herzen, *z całego serca; das ganze Volk wszystek lud; das ist mein ganzes Geld co wszystkie moje pieniądze; das Werk ist nicht — (vollständig) to dzieło nie jest zupełne; er besitzt sein ganzes Vertrauen posiada jego zupełne zaufanie; ein ganzer Bauer, *kmieć; die ganze Zahl, *Rk.* całkowita; —, *ad.* całkiem; zupełnie; cale; wcale; das Haus ist — abgebrannt dom cale się spalił; er hat sich — verändert zupełnie się odmienił; er spielt — gut wcale dobrze gra; ganz u. gar cale; zupełnie; das gefällt mir ganz und gar nicht, *to mi się cale (zupełnie) nie podoba; er ist ganz Gefälligkeit, *to sama grzeczność; ich bin ganz Ohr, *słucham jak gdybym cały był uchem; ganz der Ihrige Twój; WWCPana D. życzliwz sługa; ganz wohl, ganz recht bardzo dobrze.

Ga'nzbauer, *sm. Ldw.* kmieć; cały kmieć.

Ga'nzes, *sn.* całość; całe; dies zusammengenommen bildet ein schönes Ganzes to razem wzięte tworzy piękną całość; er will das Ganze haben on chce miéć całe od. wszystko; — ogół; im Ganzen handeln, *H.* ryczałtem handlować; etwas im Ganzen kaufen kupić co w ogóle, ryczałtem; im Ganzen betrachtet, genommen uważając, biorąc w ogóle; Ga'nzheit, *sf.* całość (jako przymiot).

Ga'nzjährig, *a.* całoroczny.

Gä'nzlich, *a.* zupełny; całkowity; gänzliche Reform (Verbesserung) doszczętna reforma; —, *ad.* zupełnie; całkowicie; całkiem; szczętu; zewszystkiem; Ga'nznächtlich, *a.* (die ganze Nacht dauernd) całonocny; Ga'nztägig, *a.* całodzienny.

Ganz und ga'r, *ad.* cale; wcale; do szczętu; do czysta; ze wszystkiem; zupełnie, całkiem.

Ga'nzzeug, *sn.* (in der Papiermühle) zupełna materya.

Gar, *a.* dobrze ugotowany, upieczony (mięso, chléb); der Braten, das Brod ist noch nicht gar, *Kk.* pieczeń jeszcze nie dopieczona, chléb jeszcze nie wypieczony; gares Eisen, *Httk.* żelazo dobrze wytopione; gares Leder, *Grb.* dobrze wyprawna skóra; —, *ad.* wcale; całkiem; zupełnie; ich kenne ihn gar nicht wcale go nie znam; er weiß gar nichts całkiem nic nie umie; das hätte ich von dir gar nicht erwartet tegobym się po tobie wcale nie był spedziewał; es ist gar (völlig) aus już po wszystkiém; — bardzo; man sieht ihn gar oft hier bardzo często można go tu widziéć; es geschieht ihm gar recht bardzo mu dobrze, bardzo dobrze że mu się to stało; das hat gar viel zu sagen to bardzo wiele znaczy; gar sehr nadzwyczajnie; gar früh bardzo rano; gar viel bardzo wiele; gar wenig bardzo mało; gar oft częstokroć; gar nicht wcale nie; bynajmniéj; żadną miarą nie; gar bald wnet; wrychle; gar wohl bardzo dobrze; cowszem; gar zu nadto; es hat gar zu lange gedauert za nadto długo trwało; gar zu nadzwyczaj; ich bin ihm gar zu gut nadzwyczaj go lubię; gar nawet; er ist vielleicht krank, od. gar gestorben może jest chory, albo nawet i umarł; er ist doch nicht gar zu Schaden gekommen? przecież mu się nie stała jaka szkoda? ich dächte gar! ale do czego! at gadasz! baj bardzo! ei warum nicht gar! patrzcieno go! *iron.* może! zapewne!

Gara'nt, *sm.* gwarant; Gara'ntin, *sf.* gwarantka; Garantie', *sf.* gwarancya; Garanti'ren, *va.* gwarantować, ubezpieczyć.

Ga'raus, *sn.* u. *sm.* koniec; *zguba, zginienie, ruina; einer Sache den — machen, *rzecz zupełnie ukończyć, dokończyć; Jemandem den — machen, *zabić kogo; *dobić go; zniszczyć go do szczętu, ze szczętem.

Ga'rbe, *sf. Ldw.* snopek, snop; Garben binden *Ldw.* snopki wiązać; das Getreide in Garben binden, *Ldw.* zboże w snopki wiązać; —, *Ng.* złocień; zeniszech; kichawiec; krwawień; Ga'rben-, *a.* snopowy.

Gä'rben, ꝛc., s. Ge'rben.

Ga'rbenba'nd, *sn. Ldw.* powrósło; Ga'rbenbi'nder, *sm.*, Ga'rbenbi'nderin, *sf.* ten, ta co snopy wiąże; Ga'rbenfe'ld, *sn.* pole snopami okryte; Ga'rbenze'hent, *sm.* dziesięcina snopowa, od. w snopach.

Ga'rbrühe, *sf. Grb.* kwas garbarski; ciecz, w któréj białoskórnicy skóry ostatecznie doprawiają.

Garço'n, *sm.* garson, chłopak do posługi (w traktyerni); *kawaler (nie żonaty).

Ga'rde, *sf. Kw.* garda; gwardya; bei der — dienen, *Kw.* służyć w gwardyi; Soldat von der — (Gardist), *Kw.* gwardzista, gwardjak.

Gardero'be, *sf.* garderoba, szatnica, pokój na schowanie szat lub sukień; *suknie, ubiór; Garderobie'r, Gardero'benau'fseher, *sm.* dozórca nad garderobę, szatnicę; Gardero'benjungfer, *sf.* garderobianka.

Gardi'ne, *sf.* zasłona; firanka; Gardinen aufziehen, aufmachen firanki zasunąć; Gardi'nen-, *a.* do firanki, do firanek należący; Gardi'nenstange, *sf.* pręt od zasłony.

Ga're, *sf.* ostatnia przyprawa; doprawa; das Leder hat die — noch nicht, *Grb.* skóra jeszcze nie doprawna; gare Häute, *Grb.* tyle skór, ile się na raz wyprawia; liczba 24 skór.

Ga'reisen, *sn. Httk.* żelazo czyste, wykończone.

Ga'reiß, Ga'reisel, s. Karau'sche.

Gare'nne, *sf. Jäg.* (Kaninchengehege) krolikarnia.

Ga'rerz, *sn. Httk.* ruda wywarzona od. czysta.

Ga'rkoch, *sm.* traktyer, garkuchmistrz, garkuchniarz; Ga'rküche, *sf.* garkuchnia, traktyerna.

Ga'rkupfer, *sn. Httk.* miedź czysta i ciągła.

Ga'rmachen, *va. Grb.* ostatnie wyprawienie skóry; *Bw. Httk.* oczyszczenie kruszców; Ga'rmacher, *sm. Bw. Httk.* ten, co kruszce pławi; ten co cukier oczyszcza (w rafineryi).

Garn, *sn.* przędza; sić; ein — stricken, aufstellen sić robić, zastawić; einen Wald mit Garnen umstellen, *Jäg.* las siciami obstawić, otoczyć; Jemanden in's — locken, ziehen, *w sidła kogo wabić; *chciéć go usidlić; Jemandem im Garne haben, *miéć kogo w saku od. w kieszeni; Jemanden aus dem Garne lassen, *z rąk kogo wypuścić; —, *Zk.* (Mütze) drugi żołądek u zwierząt odżuwających.

Ga'rnbleiche, *sf.* bielnik, blech do bielenia przędzy.

Garne'le, *sf. Ng.* (kleiner Seekrebs) raczek maluchny morski bez nożyć.

Ga'rnfärber, *sm.* falbierz przędzy; Ga'rnhändler, *sm.* kupiec przędzą handlujący; niciarz; Ga'rnhaspel, *sm.* motowidło do przędzy.

Garniso'n, *sf. Kw.* garnizon, osada; s. a. Besa'tzung; in — stehen, *Kw.* garnizonować; stać załogą; Garniso'n-, Garniso'ns-, *a. Kw.* garnizonowy.

Garnitu'r, *sf.* garnitur, przybór, ozdoby, obszycie, przystrojenie (sukni itd.); dobór.

Ga'rnknaul, Ga'rnknäuel, *sm.* kłębek przędzy; Ga'rnreuse, *sf.* sieć w kształcie więcieża; Ga'rnsack, *sm.* matnia.

Ga'rnsee, (Gardensee), *sn. Geog.* (Stadt in Ostpreußen) Szlemno, Gardeja.

Ga'rnspinner, *sm.*, Ga'rnspinnerin, *sf.* ten, ta, co przędzę robi; Ga'rnspinnerei', *sf.* robienie przędzy; Gar'nweber, *sm. W.* tkacz co z przędzy wyrabia; Ga'rnwinde, f. Ga'rnhaspel.

Ga'rofen, *sm. Httk.* piec do czyszczenia kruszców.

Ga'rsalz, *sn.* sól czysta, do czystości wywarzona.

Ga'rstig, *a.* brzydki; powalany, brudny; nieczysty, gorzki, śmierdzący; garstig (Wetter) niepogodny; garstiger Geschmack smak nieprzyjemny od. odrażający; garstiges Bild obraz niemoralny; garstige Worte słowa nieobyczajne; garstiger Scherz, garstige Zoten żart nieuczciwy; garstiger Mensch brzydal; —, *ad.* brzydko; tęgo, dyable, haniebnie; er ist — angeführt worden, *dyable się oszukał; Ga'rstigkeit, *sf.* brzydkość, plugastwo, szkaradność; brzydota.

Gä'rtchen, *sn. dim.* ogródek.

Ga'rten, *sm.* ogród; — auf dem Oelberge, *Bibl.* ogrojec; Ga'rten-, *a.* ogrodowy; ogrodniczy.

Ga'rtenanlage, Ga'rtenanlegung, *sf. Gtn.* założenie ogrodu; ogród założony; Ga'rtena'pfel, *sm. Gtn.* jabłko ogrodowe; -tenarbeit, *sf. Gtn.* robota ogrodowa, w ogrodzie; -tenaufseher, *sm.* dozórca ogrodu; ogrodniczy; -tenbau', *sm.* uprawianie ogrodu od. ogrodów; ogrodnictwo; -tenbau'm, *sm.* drzewo ogrodowe; -tenbee't, *sn.* grzęda (w ogrodzie); -tenbiene, *sf. Ng.* pszczoła ogrodowa; -tenbi'rn, *sf. Gtn.* gruszka ogrodowa; -tenblume, *sf.* kwiatek ogrodowy; -tenbrunnen, *sm. Gtn.* studnia ogrodowa; -tenbu'ch, *sn. Litt.* książka o ogrodnictwie; -tendie'b, *sm.* złodziéj co z ogrodów kradnie; -tendi'stel, *sf. Ng.* karczoch; -tene'rbse, *sf.* groch ogrodowy; -tene'rdbeere, *sf. Ng.* truskawka; -tenerde, *sf. Ng.* ziemia ogrodowa; ziemia czarna; -tenfe'ld, *sn.* pole jarzynne; -tenfru'cht, *sf.* owoc ogrodowy; -tenfrosch, *sm.* żabka zielona; -tenga'ng, *sm. Gtn.* chodnik w ogrodzie; ulica; -tengerä'th, *sn.* sprzęt ogrodowy; -tengerä'thschaften, *sf. pl.* sprzęty ogrodowe; -tengewä'chs, *sn.* ogrodowizna; warzywo; jarzyna; -tenglei'ß, f. Er'dschierling; -tengo'tt, *sm.* bożek ogrodów; -tengru'ft, *sf.* grobowiec w ogrodzie założony; sztuczna pieczara w ogrodzie; -tenhau's, *sn.* domek w ogrodzie; altana; -tenho'pfen, *sm. Ng.* chmiel ogrodowy; chmiel; samica; -tenhüter, *sm.* stróż ogrodowy; -tenkne'cht, *sm.* porobek do robót ogrodowych; -tenkrau't, *sn.* ziele ogrodowe; jarzyna ogrodowa; -tenkresse, *sf. Ng.* rzerzucha ogrodowa; pieprzyca rzerzucha; -tenku'nst, *sf.* ogrodnictwo; sztuka ogrodnicza; -tenleiter, *sf. Gtn.* drabina ogrodowa; -tenla'nd, *sn. Gtn.* grunt ogrodowy; -tenlaube, *sf.* altana w ogrodzie; -tenmauer, *sf.* mur koło ogrodu; -tenmelde, *sf. Ng.* łoboda ogrodowa; -tenmesser, *sn. Gtn.* nóż ogrodniczy; -tenmoh'n, *sm. Ng.* mak ogrodowy; -tenmöhre, *sf. Gtn.* marchew ogrodowa; -tenmünze, *sf. Ng.* mięta kędzierzawa; -tennelke, *sf. Gtn.* goździk ogrodowy; -tenpflanze, *sf.* roślina ogrodowa; -tenraute, *sf.* ruta ogrodowa; -tenre'cht, *sn.* prawo zagrodzenia pola; -tensaal, *sm.* sala w ogrodzie; -tensäge, *sf. Gtn.* piłka ogrodnicza; -tensala't, *sm. Gtn. Kk.* sałata, ogrodowa; -tensa'lbei, *sf. Ng.* szałwia ogrodowa; -tenschere, *sf. Gtn.* nożyce ogrodnicze (do obcinania drzew); -tenschnecke, *sf. Ng.* ślimak ogrodowy; -tenschnur, *sf. Gtn.* sznur ogrodniczy; -tenschri'ft, *sf. Litt.* pismo (dzieło) o ogrodnictwie; -tenschwa'mm, *sm. Ng.* grzyb ogrodowy; -tense'nf, *sm. Ng.* gorczyca ogrodowa od. biała; -tenspargel, *sm. Ng. Gtn.* szparagi ogrodowe; -tentho'r, *sn.*, -tenthü'r, *sf.* brama, drzwi ogrodu; -tenu'lme, *sf. Ng. Gtn.* brzost; -tenwe'rmuth, f. Bei'fuß (römischer); -tenwesen, *sn.* rzecz ogrodnicza; urządzenia ogrodowe; ogrodnictwo; -tenwo'llsmilch, *sf. Ng.* ostromlecz; okrągłoliścia; -tenzau'n, *sm.* płot koło ogrodu; tenzeitung, *sf. Litt.* gazeta ogrodnicza; dziennik ogrodniczy; -tenzi'ns, *sm.* czynsz z ogrodu; -tenzwie'bel, *sf. Gtn.* cebula ogrodowa.

Ga'rthagel, *sm.*, Ga'rtheil, *sn. Ng.* (bylica) boże drzewko.

Gä'rtner, *sm.* ogrodnik; ogrodowy; Gä'rtner-, Gä'rtners-, *a.* ogrodowy, ogrodniczy; Gä'rtnerin, *sf.* ogrodniczka; Gärtnerei', *sf.* ogrodnictwo; Gä'rtnerjunge, *sm. Gtn.* ogrodniczek; Gä'rtnerisch, *a.* ogrodniczy; —, *ad.* po ogrodniczemu; w sposób ogrodniczy; Gä'rtnerkunst, f. Ga'rtenkunst; Gä'rtnern, *vn.* (h.) *Gtn.* ogrodnictwem się bawić.

Gas, *sn. Ntl. Schdk.* gaz; rozpar; Gas-, *a. Ntl. Schdk.* gazowy; Ga'sbeleuchtung, *sf.* oświecenie, oświetlenie gazem; Ga'shaltig, *a.* gaz zawierający w sobie; Ga'slampe, *sf.* lampa gazowa; Ga'slicht, f. Ga'sbeleuchtung; Ga'smesser, *sm.*, Ga'someter, *sn.* gazometr; gazomiar; Ga'suhr, *sf.* zegar gasowy.

Gä'schen, Gä'schten, *vn.* (h.) burzyć się; pienić się; musować (o piwie); Gä'scht, *sm.* piana; burzyny; drożdże wierzchnie.

Gä'ßchen, *sn. dim.* uliczka.

Ga'sse, *sf.* ulica; in, auf einer — wohnen mieszkać na ulicy jakiéj; auf der — herumlaufen biegać po ulicy; — szpaler, dwa rzędy (żołnierzy) naprzeciw sobie stojące; die Soldaten in eine — stellen, *Kw.* żołnierzy ustawić w szpaler; sich in eine — stellen, eine — bilden, *Kw.* szpaler zrobić, uformować; Gassen laufen, *Kw.* (Spießruthen laufen) przez rózgi biegać; Gassen laufen lassen, *Kw.* przepuścić przez suchy las; Sack in einer — (Sackgasse, Gasse ohne Ausgang) ulica bez wyjazdu; Ga'ssen-, *a.* uliczny.

Ga'ssenbettel, *sm.* żebranie po ulicach; Ga'ssenbettler, *sm.* żebrak uliczny; Ga'ssenbettlerin, *sf.* żebraczka uliczna; -ssenbube, -ssenjunge, *sm.* ulicznik; lampart; włuka uliczny; biegus; -ssengeschrei', *sn.* wrzask na ulicy; hałas, krzyk na ulicy; -ssenhauer, f. Ga'ssenlie'd; -ssenkehrer, -ssenfeger, *sm.* zamiatacz ulic; -ssenke'tte, *sf.* łańcuch do zamykania ulic; -ssenki'nd, -ssenknabe, f. Ga'ssenbube; -ssenko'th, *sm.* błoto uliczne; -ssenlate'rne, *sf.* latarnia uliczna; -ssenlaufen, *sn. Kw.* bieganie przez rózgi; -ssenlie'd, *sn.* pieśń uliczna, karczemna; -ssenme'nsch, *sn. iron.* wszetecznica uliczna; -ssenmelde, *sf. Ng.* mączyniec miejski; -ssenpö'bel, *sm.* gmin uliczny; -ssenrinne, *sf.* rynsztok; -ssenrinnen-, *a.* (Gossen-) rynsztokowy; -ssensänger, *sm.* śpiewak uliczny; -ssentreter, f. Pfla'stertreter; -ssentro'ß, *sm.* włuczęgi uliczne; -ssenwi'tz, *sm.* dowcip karczemny; -ssenzo'te, f. Ga'ssenhauer.

Gast, *sm.* gość (überhaupt); wir werden heute Gäste bekommen dostaniemy dziś gości; Jemanden zu Gaste bitten zaprosić kogo na obiad, na wieczerzą itd.; sich bei Jemandem zu Gaste bitten zaprosić się do kogo; bei Jemandem zu Gaste sein być u kogo na obiedzie; du bist mir ein schlauer —! przebiegły z ciebie ptaszek! das ist ein fetter, reicher —, *to tłusty połeć, bogaty jegomość; Ga'st-, *a.* gościnny; Ga'stbecher, *sm.* puhar kolejny; Ga'stbett, *sn.* łożko dla gościa od. dla gości; Ga'stbitter, *sm.* zaprosiciel, ten co gości sprasza.

Ga'sten, Gasti'ren, *vn.* (h.) gościć gdzie; w gościnie być; być gościem.

Gasterei', *sf.* biesiada; uczta; Ga'stfrei, *a.* gościnny, lubiący przyjmować gości; Ga'stfreiheit, *sf.* gościnność; Ga'stfreund, *sm.* gościnny przyjaciel; Ga'stfreundlich, *a.* gościnny; —, *ad.* gościnnie; -stfreundlichkeit, *sf.* gościnność; Ga'stfreundschaft, *sf.* przyjaźń gościnna; mit Jemandem — schließen, üben zawrzeć, mieć z kim przyjaźń gościnną; Ga'stgeber, f. Ga'stwirth; Ga'stgebo't, f. Gasterei'; Ga'stgeld, *sn.* zapłata za obiad; Ga'stgema'ch, f. Ga'stzimmer; Ga'stgeschenk, *sn.* podarek gościnny; Ga'sthalter, f. Ga'stwirth; Ga'sthaus, *sn.*, Ga'sthof, *sm.* oberza; dom zajezdny, gościnny; gospoda; gościniec; Ga'stherr, *sm.* f. Ga'stwirth; ten co ucztę wyprawia; Gasti'ren, *vn.* (h.) bankiet wyprawiać; bankietować; oberżę mieć od. trzymać; zajezdny dom utrzymywać; pogościć; Ga'stkleid, *sn.* suknia biesiadna; Ga'stlich, f. Ga'stfreundlich; Ga'stmahl, f. -Gasterei', Ga'stmahlen, f. Gasti'ren; Ga'stordnung, *sf.* urządzenie domów zajezdnych; Ga'stpredigt, *sf. Kg.* kazanie gościnne; Ga'strecht, *sn.* prawo gościnności.

Ga'strisch, *a. Hlk.* gastryczny; gastrisches Fieber, *Hlk.* gorączka gastryczna.

Ga'strolle, *sf. Sb.* rola gościnna; Ga'ststube, f. Ga'stzimmer; Ga'sttafel, *sf.*, Ga'sttisch, *sm.* stół gościnny; Ga'stweise, *ad.*: — wohnen, *Bibl.* przychodniem być; Ga'stwirth, *sm.* oberżysta; austernik; traktyer; karczmarz; gospodarz w domu zajezdnym; gościnny; Ga'stwirthin, *sf.* oberżystka; gospodyni; traktyerka; gościnna; Ga'stzimmer, *sn.* pokój gościnny; izba dla gości; gościnna izba.

Gä'ten, **Jä'ten**, *va. Gtn. Ldw.* pleć.

Gä'tlich, *a.* § wygodny; mierny; jaki taki; die Wohnung ist — mieszkanie jest jakie takie; gätlicher junger Mensch młodzieniec miernego wzro-

stu; —, s. a. Wohl, Hei'misch, Beha'glich, Beque'm.

Ga'tte, *sm.* małżonek; Ga'tten·, *a.* małżonkowy; — (Mann u. Frau od. Gatten u. Gattin betreffend) małżeński.

Ga'tten, *va.* gatunkować; sich — łączyć się (węzłem małżeńskim); parzyć się (o zwierzętach); spółkować, stanowić się. [mająca go.

Ga'ttenlo's, *a.* bez małżonka, nie

Ga'tter, *sn.* krata.

Ga'ttern, *vn.* (h.): auf etwas — niecierpliwie czego oczekiwać, pragnąć; drżéć za czém; er gattert darauf wie der Vogel auf eine Nuß, *tak tego wygląda od. pragnie, jak dżdżu kania.

Ga'ttertho'r, Ga'tterfenster, Ga'tterthü'r, Ga'tterwe'rk, s. Gi'tterthor, ꝛc.

Ga'ttin, *sf.* małżonka; żona, żonka.

Ga'ttung, *sf.* gatunek; nach Gattungen ab·, eintheilen rozgatunkować; Ga'ttungs·, *a.* gatunkowy; *Spl.* plonny; Ga'ttungsname, *sm.* *Spl.* imię gatunkowe.

Gau, *sm.* powiat; okrąg; kanton; klucz; województwo; prowincya; Gau·, *a.* powiatowy, powiatny.

Gauch, *sm.* młokos; półgłówek; duch, strach, straszydło; kantaryda.

Gau'chbart, *sm.* mech na brodzie.

Gau'che, s. Jau'che.

Gau'chfeder, *sf.*, Gau'chhaar, *sn.* mech na twarzy, *pierwsze włoski.

Gau'chhafer, *sm.* *Ng.* owsik; owsisko trawa; stokłosa płonna.

Gau'chheil, *sn.* *Ng.* kurzyślep; muchotrzew.

Gau'dieb, *sm.* złodziéj przebiegły, podstępny; łotr; opryszek; Gau'graf, *sm.* *Gsch.* starosta; sędzia wojewódzki.

Gau'kelbild, *sn.* mamidło.

Gau'kelbude, *sf.* buda kuglarska; die — des menschlichen Lebens, *mamidło życia ludzkiego; Gaukelei', *sf.* kuglarstwo; figle; mamidło; — treiben kuglarstwa wyprawiać; figle stroić; — łamanie ciała; dziwaczne giesta; — treiben dziwaczne robić giesta; Gau'kelha'ft, *a.* kuglarski; złudny; —, *ad.* po kuglarsku; Gau'kelku'nst, *sf.* kuglarska sztuka; Gau'kelli'cht, *sn.* migawka; kaganek; świeczka ciemno świecąca; Gau'kelma'nn, *sm.*, -lmännchen, *sn.* *dim.* figurka kuglarska; pajaco z drewna; *s. auch Gau'kler; Gau'keln, *vn.* (h.) kuglować; figle spłatać, bałamucić, mamić; Gau'kelpuppe, *sf.* maryonetka; Gau'kelspie'l, *sn.*, Gau'kelspielerei', s. Gaukelei'; Gau'kler, *sm.* kuglarz; komedyant; arlekin; Gau'klerin, *sf.* kuglarka; Gau'klerisch, s. Gau'kelhaft.

Gaul, *sm.* szkapa; człapak; konisko; einem geschenkten — sieht man nicht in's Maul, *darowanemu koniowi nie patrz (od. nie zaglądaj) w zęby.

Gaum, Gau'men, *sm.* *Zk.* podniebienie; den Gaumen kitzeln, *lechtać podniebienie oder język oder gardło, *bardzo smakować; Gau'men·, *a.* podniebieniowy; podniebienny; Gau'menbei'n, *sn.* *Zk.* podnieniowa kość; Gau'menbogen, *sm.* *Zk.* łuk podniebieniowy; Gau'menbu'chstabe, *sm.* *Spl.* litera od. głoska podniebienna; Gau'mendrü'sen, *sf. pl.* *Zk.* gruczołki podniebienne.

Gau'ner, *sm.* oszust, filut, łotr; *cygan; s. a. Gau'dieb, Schwi'ndler; Gaunerei', *sf.* filutostwo, filuterstwo; filuterya; Gau'nergesindel, *sn.* złodziejski motłoch; Gau'nerin, *sf.* filutka; s. a. Schwi'ndlerin; Gau'nerisch, *a.* złodziejski; filuterski, filuterny; —, *ad.* po złodziejsku; Gau'nermäßig, s. Gau'nerisch; Gau'nern, *vn.* (h.) (beim Spiel) oszukać, skręcać; Gau'nersprache, *sf.* język łotrowski.

Gau'tschbrett, *sn.* deska na któréj świeżo zrobione arkusze papieru rozkładane bywają; Gau'tschen, *va.* (in der Papiermühle) papier z formy zdjęty kłaść na właściwą do tego deskę dla wyciśnięcia zeń wody; Gau'tscher, *sm.* wykładacz.

Gavo'tte, *sf.* gawot (taniec).

Ga'ze, *sf.* *W.* gaza; Ga'ze·, *a.* *W.* gazowy.

Gaze'lle, *sf.* *Ng.* antylopa; koza egipska; gazela.

Geä'chteter, *sm.* wywolaniec; wygnaniec.

Geä'chze, *sn.* skrzek; skrzeczenie.

Geä'der, *sn.* skład od. zbiór żył (w ciele); słojowatość; żyły od. żyłki (w marmurze, drzewie itd.); Geä'dert, *pp.* u. *a.* zyłowaty, słojów pełen.

Gea'rtet, *a.*: gut — dobrze urodzony, usposobiony; übel — źle urodzony, źle udany, źle myślący.

Geä'ß, Geä'ß, *sn.* *Jäg.* zér, pasza (dla dziczyzny); morda (u sarny).

Gebä'ck, *sn.* pieczywo; pieczwo.

Geba'ckenes, *sn.* ciasto (pieczone).

Geba'hnt, *a.*: gebahnter Weg ubita droga; bity gościniec; utarta droga.

Geba'hren, *sn.* silenie się, kłopotliwość w minach, skrzętnych zachodach objawiona; pokaźna zabiegłość; s. a. Beneh'men, Verha'lten.

Gebä'lk, *sn.* *Bk.* belkowanie, skład belek; wszystkie belki razem wzięte.

Gebä'ren, *va. irr.* (h.) (gebäre, gebärt od. gebiert, gebar, geboren) rodzić; urodzić; porodzić; zrodzić; sie hat ihm einen Sohn geboren urodziła mu syna; sie hat schon geboren już porodziła, zległa; geboren werden rodzić się; er ist stumm geboren urodził się niemym od. niemo; geborner Pole rodzony Polak; —, *(hervorbringen, veranlassen): die Erde gebiert Blumen u. Kräuter ziemia rodzi (wydaje) kwiaty i zioła; die Trennung der Kirche gebar Haß u. Verfolgung, *rozdwojenie kościoła zrodziło (zrządziło) nienawiść i prześladowanie; Gebä'ren, *sn.* porodzenie, urodzenie; poród; Gebä'rerin, *sf.* rodzicielka, rodząca; Gottes —, *Kg.* Bogarodzica; Gebä'rhaus, *sn.* *Hlk.* dom położniczy; Gebä'rmutter, *Zk.* s. Bä'rmutter; Gebä'rstuhl, *sm.* *Hlk.* krzesło położnicze.

Gebä'udchen, *sn.* *dim.* budyneczek.

Gebäu'de, Gebäu', *sn.* budynek; budowla; skład części w jednę całość; Gebäu'de·, *a.* budynkowy.

Gebau'e, *sn.* ciągłe budowanie.

Gebau'er, *sn.* klatka.

Ge'be, s. Gang, Gäng.

Ge'befa'll, *sm.* *Spl.* datyw, celownik od. przypadek trzeci.

Gebei'n, *sn.*, Gebei'ne, *sn. pl.* kości; gnaty; zwłoki; hier ruhen seine Gebeine tu jego kości spoczywają; Gebei'nhaus, *sn.* kostnica, miejsce, gdzie trupie kości składają.

Gebei'ße, s. Bei'ßen, ꝛc.

Gebe'll, Gebe'lle, Gebe'lfer, *sn.* ciągłe szczekanie, ciągły szczek.

Ge'ben, *va. irr.* (h.) (gebe, giebt od. gibt, gab, gegeben) dać; Jemandem etwas in die Hand — dać komu co do ręki; guten Rath — dać dobrą radę; eine Ohrfeige — dać policzek; ein Zeichen — dać znak; Antwort — dać odpowiedź; Arzenei — dać lekarstwo; er gibt heute einen Ball, einen Schmaus daje dziś bal, ucztę; was hast du für das Buch gegeben? ileś dał za tę książkę? er gibt meinem Sohne Stunden, Unterricht in der polnischen Sprache daje memu synowi lekcye, lekcye polskiego języka; Gott gebe es! daj Panie Boże! dałby Pan Bóg! niech Pan Bóg da! er gab es mir zu erkennen dał mi to poznać; die Kühe geben uns Milch, die Schafe Wolle krowy dają nam mléko, owce wełnę; gegeben zu Krakau den 3. August ꝛc. dan od. dano w *Krakowie* dnia 3-go Sierpnia itd.; Jemandem gute Worte geben dać komu dobre słowo, prosić go grzecznie; geben Sie mir die Ehre Ihres Besuches zrób mi Pan zaszczyt swemi odwiedzinami; ich werde mir die Ehre — Sie zu besuchen będę miał zaszczyt Pana odwiedzić; er gab keinen Laut von sich nie odezwał się wcale; er versteht das recht gut, weiß es aber nicht von sich zu geben on to zna dobrze, ale nie umie tego oddać, drugim udzielić, wytłumaczyć; das läßt sich auf deutsch nicht — to nie da się oddać (wyrazić) po niemiecku; ich gebe ihm höchstens fünfzig Jahre, *przyznaję mu najwięcéj pięćdziesiąt lat (sądzę, że najwięcéj tyle ma); der Arzt gibt ihm nur noch drei Tage (zu leben) lekarz jeszcze mu daje trzy dni do życia (utrzymuje, że za trzy dni umrze); ich gebe es verloren uważam to za stracone, zgubione; er gibt viel auf ihn bardzo go uważa (szanuje); ich gebe nicht viel darauf nie dbam o to; er gibt einen guten Soldaten dobry z niego żołnierz; zdałby się na żołnierza; das gibt kein gutes Blut to krew psuje, do gniewu pobudza; das wird nichts Gutes geben nie będzie z tego nic dobrego; nie wyjdzie to na dobre; ein Wort gibt das andere za jednym słowem idzie drugie; jedno słowo powiedziane wywołuje drugie; das gibt schon der gesunde Menschenverstand to zdrowy rozum. dyktuje; sich — (nachgeben): er wird sich schon — będzie on powolnym; er gibt sich schon już się poddaje, spuszcza z tonu; sich — dać się wyciągnąć, rozciągnąć (sukno, skóra); sich — (nachlassen): der Schmerz, die Krankheit gibt sich (läßt nach) ból, choroba ustaje; das wird sich mit der Zeit schon geben będzie to z czasem inaczéj; das wird sich schon geben, *potém o tém; das gibt sich von selbst to samo się zrobi; sich in etwas geben (ergeben): ich gebe mich darein zdaję się na wolą bożą; poddaję się losowi; niech się dzieje wola boża; ich gebe mich zufrieden przestaję na tém; kontent jestem; niech i tak będzie; sich bloß — odkryć swoję słabą stronę; es gibt jest; es gibt nicht nie ma; es gibt noch Menschen, welche ꝛc. są (znajdują się) jeszcze ludzie, którzy itd.; für mich gibt es keine Hülfe mehr dla mnie już nie ma ratunku; was gibt's? cóż tam? was gibt's Neues? cóż tam nowego? gibt's etwas Neues?

czy jest co nowego? was gibt's da für ein Geschrei? cóż to za hałas? es wird großen Lärm geben wielki będzie krzyk; hier gibt's etwas zu verdienen tu można co zarobić; dort wird's etwas zu sehen, zu lachen, zu schmaußen geben tam będzie co widzieć; tam można się będzie naśmiać, najeść; sich Mühe geben przyłożyć, przykładać się, zadać sobie pracy; Ge'ben, *sn.* danie, dawanie.

Gebenedei't, *a.* błogosławiony.

Ge'ber, *sm.*, Ge'berin, *sf.* dawca; dawczyni; fröhlicher Geber ochotny dawca.

Gebe'rde, *sf.* mina, poruszenie ciała, twarzy; giest; ułożenie; układ; freundliche — miluchna twarz; stolze —, *oczy wyniosłe; demüthige — pokorne ułożenie; Geberden-, *a.* giestowy.

Gebe'rden (sich), *vr.* (h.) miny od. giesta robić; sich närrisch — udawać głupiego, głupio się stawać.

Gebe'rdenku'nst, *sf.* mimika; Gebe'rdenspie'l, *sn.* giestykulacya; Gebe'rdensprache, *sf.* mowa giestowa, pantomima; mowa na migi.

Gebe't, *sn.* modlitwa; — des Herrn modlitwa Pańska (Ojczenasz); ein — hersagen modlitwę odmawiać; Gebe't-, *a.* modlitewny; Gebe'tbuch, *sn.* książka do nabożeństwa.

Gebe'tchen, *sn. dim.* modlitewka.

Gebe'te, *sn.* ciągłe modlenie się.

Gebe'tformel, *sf.* wzór modlitwy; Gebe'tglocke, *sf. Kg.* dzwoń wzywający do modlitwy; Gebe'tläuten, *sn. Kg.* dzwonienie na pacierze.

Gebe'tt, *sn.* posłanie; pościel; vier Gebett Betten pościel na cztery posłania. [branina.

Gebe'ttel, *sn.* (Bettelei) ciągła że-

Gebe'tzeit, *sf. Kg.* czas modlitwy.

Gebie't, *sn.* obwód, okrąg; obrąb; zakres; außerhalb des Gebietes der Stadt za obrębem miasta; das gehört nicht mehr in das — des menschlichen Wissens, *to nie należy już do obrębu wiadomości ludzkiéj; das weite — der Dichtkunst, *obszerna przestrzeń, obszerne pole, obszerny zakres poezyi; s. a. Feld, Fach; Gebie't-, Gebie'ts-, *a.* do obwodu, do okręgu, do zakresu należący.

Gebie'ten, *vn. irr.* (h.) (gebiete, gebot, geboten) rozkazywać, dać rozkaz, przykazywać; über Jemanden, über etwas — władać kim, czém; rozrządzać kim, czém; — panować; mieć co w swojéj mocy; umieć co hamować, powściągać; dem Zorne, den Leidenschaften — mieć gniew, namiętności w swojéj mocy; —, *va. irr.* (h.) nakazać co; Stillschweigen — nakazać milczenie; die Umstände gebieten es, *okoliczności tego wymagają; gebietend rozkazujący, władający.

Gebie'ter, *sm.* pan (ze względu na prawo rozkazywania); Gebie'terin, *sf.* pani.

Gebie'terisch, *a.* lubiący rozkazywać; dumny; rozkazujący, nakazujący; die gebieterische Nothwendigkeit nieodparta konieczność.

Gebi'lde, *sn.* utwór; kształcenie; wyobrażenie; Gebi'ldet, *pp.* u. *a.* ukształcony, uformowany, utworzony; *światły, oświecony. [ci itd.).

Gebi'nde, *sn.* wiązka; pasmo (ni-

Gebi'rge, *sn.* góry (pasmem się ciągnące); das karpathische —, *Geog.* Góry Karpackie; Gebi'rger, Gebi'rgler, *sm.* góral; Gebi'rgerin, Gebi'rglerin, *sf.* góralka; Gebi'rgig, *a.* górzysty; Gebi'rgisch, *a.* górny, nagórny, w górach lub na górach znajdujący się; z gór pochodzący; Gebi'rgler, s. Gebi'rger; Gebi'rgsart, *sf.* gatunek skały; Gebi'rgsbewoh'ner, *sm.* góral; mieszkaniec gór; Gebi'rgsbewoh'nerin, *sf.* góralka; Gebi'rgsdorf, *sn.* wieś w górach; Gebi'rgsge'gend, *sf.* okolica w górach; -bi'rgskenner, *sm.* górozna-wca; orolog; -bi'rgskette, *sf.* pasmo gór; -bi'rgskunde, *sf.* góroznawstwo; orologia; -bi'rgslehre, *sf.* nauka o górach; -bi'rgsort, *sm.* miejsce w górach leżące; -bi'rgsreihe, s. Gebi'rgskette; -bi'rgsstadt, *sf.* miasto w górach; -bi'rgsstädter, *sm.* mieszkaniec miasta leżącego w górach; -bi'rgswald, *sm.* las górzysty; góry lasem okryte; puszcza; -bi'rgsweg, *sm.* droga przez górę od. przez góry; -bi'rgszu'g, s. Gebi'rgskette.

Gebi'ß, *sn. Zk.* zęby (u zwierząt); (bei Pferden ec.) wędzidło; dem Pferde das — anlegen koniowi wędzidło założyć; Jemandem Zaum u. — anlegen, *wziąć kogo w kluby; Gebi'ssen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Bei'ßen): ukąszony, kąsany.

Gebla'se, *sn.* ciągłe dmuchanie, wianie, trąbienie, granie (na dętym instrumencie).

Geblä'se, *sn. Httk.* miechy; das — anlassen, *Httk.* miechy puścić (w ruch); das — arbeitet, spielt, *Httk.* miechy są w ruchu; das — steht still, *Httk.* miechy milczą.

Geblö'k, *sn.* ciągłe beczenie, ciągły bek.

Geblü'mt, *a.* kwiecisty; geblümter Stoff od. Zeug, *W. H.* materya w kwiaty.

Geblü't, *sn.* krew (masa krwi w ciele krążąca); *ród; aus königlichem Geblüte herstammen pochodzić z krwi królewskiéj; Prinzen vom — książęta krwi królewskiéj.

Gebo'gen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Bie'gen): zgięty, zginany, gięty, skrzywiony.

Gebo'ren, *pp. irr.* u. *a.* (v. Gebä'ren): rodzony, urodzony; narodzony; rodowity; geborner Deutscher rodowity Niemiec; geboren werden urodzić się, narodzić się.

Gebo'rgen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Be'rgen): schowany, zachowany, ocalony; *ukryty.

Gebo'rgt, *pp.* u. *a.* pożyczony.

Gebo'rsten, *pp. irr.* u. *a.* (v. Be'rsten): rozpadły, rozpękły.

Gebo't, *sn.* nakaz; przykazanie; rozkaz; die zehn Gebote Gottes, *Kg. Bibl.* dziesięć przykazań boskich; dziesięcioro bożego przykazania; Jemandem zu Gebote stehen być na czyje rozkazy, usługi; das steht mir nicht zu Gebote to nie jest w mojéj mocy; nie zależy od mojéj dyspozycyi; er bediente sich aller ihm zu Gebote stehenden Mittel użył wszelkich środków będących w jego mocy; ihm steht Alles zu Gebote wszystko jest na jego zawołanie; Noth kennt kein —, *potrzeba nie zna prawa od. prawołanie; — podanie, to co kto podaje kupując lub licytując; ein — thun podać co; ein höheres — thun więcéj podać; ein — auf eine Waare ec. thun podawać cenę na jaki towar; Gebo'ten, *pp. irr.* u. *a.* (v. Bie'ten): rozkazany, przykazany.

Gebrä'me, *sn.* bramowanie, obszycie (futro, którém suknia jest obszyta).

Gebra'nnt, *pp. irr.* u. *a.* (v. Bre'nnen): palony, upalony, spalony, wypalony. [pieczenia.

Gebra'tenes, *sn. Kk.* pieczyste;

Gebräu', s. Gebräu'de.

Gebrau'ch, *sm.* użycie; używanie; użytek; außer —, aus dem — kommen wyjść z użycia; etwas durch den — erlernen nauczyć się czego z używania; davon kann ich keinen — machen z tego nie mogę zrobić żadnego użytku; kann (darf) ich von dem Mitgetheilten — machen? mogę z tego, coś mi udzielił, zrobić użycie? czy mogę więcéj komu o tém powiedzieć? — (Sitte, Gewohnheit) zwyczaj; man muß sich nach dem Gebrauche richten trzeba się stósować do zwyczaju; das bringt der — so mit sich taki jest zwyczaj; er kennt die Gebräuche des Landes nicht nie zna zwyczajów krajowych; Gebräuche, *pl.* obrządki; zum täglichen Gebrauch na codzienne używanie; zum gerichtlichen Gebrauch, *Rw.* do urzędowego użytku.

Gebrau'chen, *va.* używać czego lub kogo; dieses Wort wird nicht mehr gebraucht słowo to nie jest już w używaniu; das Buch ist sehr gebraucht worden książka bardzo już była używana, poniewierała się; ich muß Ernst — muszę zacząć serjo od. ostro.

Gebräu'chlich, *a.* używany, używalny, zwyczajny; Gebräu'chlichkeit, *sf.* używanie; używalność.

Gebrau'chsvorschrift, *sf.* przepis używania, jak używać.

Gebräu'de, *sn.* warka; war.

Gebrau's, Gebrau'se, *sn.* ciągłe szumienie, huczenie (morza); szum.

Gebre'chen, *vn. irr.* (h.) (gebreche, gebricht, gebrach, gebrochen): niedostawać, brakować, schodzić na czém; es gebricht mir an etwas zbywa mi na czém; brakuje mi czego; es gebrach brakowało.

Gebre'chen, *sn.* ułomność, wada (fizyczna, moralna); Gebre'chlich, *a.* ułowny; niedołężny, kaleka; Gebre'chlichkeit, *sf.* ułomność (jako przymiot).

Gebro'chen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Bre'chen): łamany, nałamany, złamany; gebrochene Zahl, *Rk.* liczba łamana.

Gebrö'ckel, *sn.* kruszyny; okruch.

Gebro'del, Gebru'del §, *sn.* burzenie się, wrzenie (wody).

Gebrü'der, *sm. pl. H.* bracia.

Gebrü'll, *sn.* ciągłe ryczenie; ryk.

Gebru'mm, Gebru'mme, *sn.* ciągłe mruczenie, szemranie, mamrotanie; szmer.

Gebrü'te, *sn.* wyląg, tyle (kurcząt), ile się na raz wylęgnie.

Gebü'ckt, *pp.* u. *a.* schylowy, nachylony; — gehen chyłkiem chodzić, pochyło chodzić.

Gebü'hr, *sf.* powinność; należytość; Jemandem die Gebühren bezahlen, seine — geben zapłacić komu należytość, dać co się należy; Jemanden nach — loben pochwalić kogo jak należy; Jemanden nach Standes — empfangen przyjąć kogo w sposób odpo-

wiedni jego stanowi; Jemanden über die — loben chwalić kogo nad jego zasługę, bardziéj niż należy, niż tego jest godzien; über die — trinken pić więcéj niż należy, nad miarę przyzwoitą; Gebüh'ren, *vn.* (h.) należéć (się); przynależéć (się); ihm gebührt der Dank jemu się należy wdzięczność; gebührend należny; s. a. Gebüh'rlich; es gebührt Jemandem przystoi na kogo; wie es einem rechtschaffenen Manne gebührt jak przystoi na poczciwego człowieka; es gebührt sich należy się; so gebührt es sich (od. so gebührt sich's) tak się należy.

Gebüh'rlich, *a.* u. *ad.* należny, należnie; należyty, należycie; jak należy; Jemanden — loben należycie kogo pochwalić, tak jak należy, jak tego godzien; — przyzwoity; przystojny; sich — betragen przyswoite się sprawować, zachować.

Gebu'nd, *sn.* wiązka; Gebu'nden, *ppr. irr.* u. *a.* (v. Bi'nden): związany, wiązany, obowiązany; skrepowany.

Gebu'rt, *sf.* poród, rodzenie; połóg; sie hatte eine schwere — ciężki miała poród; die Mutter, das Kind starb in der — matka umarła, dziecko umarło przy porodzie, w połogu; er stand ihr bei in der — był przy jéj porodzie; sie ist in der — begriffen właśnie rodzi; —, *płód, to co przychodzi na świat; frühzeitige — płód zawczesny; die — abtreiben płód zniszczyć; — narodzenie, urodzenie; nach Christi — po narodzeniu Chrystusa; von — an od urodzenia; — ród, urodzenie; ein Mann von hoher, niedriger — człowiek wysokiego, niskiego rodu; er ist seiner — nach ein Baron jest baronem z urodzenia; von — ein Grieche rodem Grek; —, *powstanie; zaród; er hat die Begierde in der — erstickt, *przytłumił tę chuć zaraz w powstaniu.

Gebü'rtig, *a.* urodzony; zrodzony; —, *ad.* rodem; aus einem Orte — rodem z jakiego miejsca.

Gebu'rtsadel, *sm.* ślachectwo z urodzenia, dziedziczne; -bu'rtsbrief, Gebu'rtsschein, *sm.* świadectwo urodzenia; metryka rodu; -bu'rtsdorf, *sn.* wieś w któréj się kto rodził; wieś rodzinna; -bu'rtsfeier, *sf.*, Gebu'rtsfe'st, *sn.* urodziny; uroczystość oder obchód urodzin; -bu'rtsfehler, *sm.* wada przyrodzona, z którą się kto urodził; Gebu'rtsgedi'cht, *sn.* *Dtk.* wiersz na urodziny; -bu'rtsglied, *sn.* *Zk.* członek wstydliwy; -bu'rtshau't, *sf.* *Zk.* czepiec (w którym płód jest umieszczony); -bu'rtshelfer, *sm.* akuszer; lekarz położny; -bu'rtshülfe, *sf.* pomoc położnicza; -bu'rtsjahr, *sn.* rok urodzenia; -bu'rtsland, *sn.* kraj rodzinny; -bu'rtsliste, *sf.* śpis urodzonych; -bu'rtsort, *sm.* miejsce urodzenia; -bu'rtsmaal, s. Muttermaal; -bu'rtsregi'ster, *sn.* *Kg.* *Stw.* rodopis; rodowód; wywód rodu; -bu'rtsschein, s. Gebu'rtsbrie'f; -bu'rtsschmerz, *sm.* ból w czasie porodu, porodowy; -bu'rtsstadt, *sf.* miasto, gdzie się kto urodził; -bu'rtsstätte, s. Gebu'rtso'rt; -bu'rtsstuhl, *sm.* *Hlk.* krzesło dla rodzącéj; -burtsstu'nde, *sf.* godzina urodzenia; -bu'rtstag, *sm.* dzień urodzenia; -bu'rtstagsfeier, s. Gebu'rtsfeier; -bu'rtstagsfe'st, s. Gebu'rtsfest; -bu'rtstagsgedi'cht, s. Gebu'rtsgedi'cht; -bu'rtstagsgesche'nk, *sn.* wiązanie, podarek na urodziny; -bu'rtswehen, *sn.* *pl.* s. Gebu'rtsschme'rz; -bu'rtszange, *sf.* *Hlk.* kleszcze akuszerskie; -bu'rtszeit, *sf.* czas porodu.

Gebü'sch, *sn.* krzaki; zarośle; krzewina.

Gebü'schelt, *a.* kiściasty.

Geck, *sm.* gap'; rura; cymbal; gamoń; wietrznik, wiercipięta, trzpiot.

Ge'ckenha'ft, *a.* gapiowaty; geckenhaftes Wesen, Ge'ckenhaftigkeit, *sf.* gapiowatość.

Geda'cht, *pp. irr.* u. *a.* (v. Gedenken): gedachter (erwähnter) wspomniony, wzmiankowany, rzeczony.

Gedä'chtniß, *sn.* pamięć; ein gutes, scharfes, schwaches — haben miéć pamięć dobrą, bystrą, słabą; etwas mit dem Gedächtnisse fassen, begreifen objąć co pamięcią; Jemandem etwas in's — zurückrufen przywieść komu co na pamięć, przypomniéć mu; aus dem Gedächtnisse z pamięci; — (Andenken, Erinnerung) pamięć; pamiątka; Gedä'chtnißbuch, *sn.* książeczka do zapisywania rzeczy dla pamięci; Gedä'chtnißfehler, *sm.* błąd pamięciowy; -dä'chtnißfeier, *sf.*, Gedä'chtnißfe'st, *sn.* pamiątka, uroczystość na pamiątkę czego; -dä'chtnißku'nst, *sf.* sztuka pamiętania od. pamięci; -dä'chtnißlie'd, *sn.* pieśń na pamiątkę czyję lub czego ułożona; -dä'chtnißmah'l, *sn.* uczta na pamiątkę itd. wykrawiona; *Kg.* wieczerza Pańska; -dä'chtnißmünze, *sf.* *Mzw.* numizmat; medal bity na pamiątkę; -dä'chtnißpredigt, -dä'chtnißrede, *sf.* kazanie, mowa na pamiątkę czyję od. czego miana; -dä'chtnißsäule, *sf.* pomnik; słup na pamiątkę wystawiony; -dä'chtnißstei'n, *sm.* kamień na pamiątkę położony; -dä'chtnißtag, *sm.* rocznica; dzień, w którym się obchodzi pamiątka czego.

Geda'nke, *sm.* myśl; es kam mir in die Gedanken, es fiel mir der — ein, es kam mir der —, ich fiel auf den Gedanken przyszło mi na myśl; ich kam, gerieth auf den Gedanken przyszedłem, wpadłem na tę myśl; er kommt mir unaufhörlich in die Gedanken ciągle mi na myśli stoi; mit diesem Gedanken gehe ich schon lange um ta myśl już dawno mnie zajmuje, już dawno o tém myślę od. zamyślam; Jemanden auf einen Gedanken bringen naprowadzić kogo na jaką myśl; sich der Gedanken entschlagen oddalić od siebie myśli; einen Gedanken (Vorsatz, Vorhaben) fahren lassen porzucić myśl jaką, przestać o czém myśléć; seinen Gedanken nachhangen, **Audienz geben, *oddawać się myślom; sich etwas aus den Gedanken schlagen, *wybić sobie co z myśli od. z głowy; seine Gedanken nicht beisammen haben, *nie módz zebrać myśli; in Gedanken sein być zamyślonym; ich habe es in Gedanken (ohne besondere Ueberlegung) gethan zrobiłem to w zamyśleniu; in ihren Gedanken ist sie schon Gräfin, *w imaginacyi już jest hrabiną; myśli że nią już jest; — an etwas myśl o czém, myślenie o czém; — über etwas myśl o czém, zdanie, jakie kto o tém ma; sich Gedanken über etwas machen kłopotać się czém; turbować się o co; ich kann keinen Gedanken fassen nie mogę przyjść do żadnéj myśli; nie mogę o niczém myśléć; tief in Gedanken versunken głęboko w myślach zatopiony; Gedanken sind zollfrei, *myśli do wojta nie idą; *myśli urząd nie sądzi; Jemanden auf andere Gedanken bringen, *inną myśl w kim wzniecić, na inną myśl kogo naprowadzić.

Geda'nkenbei'n, *sn.* *Zk.* kość ciemienna, ścienna; -da'nkenbi'ld, *sn.* obraz utworzony w myśli, idealny; -da'nkenerzeugend, *a.* myślotwory; -da'nkenflu'g, *sm.* polot myśli; -da'nkenfolge, *sf.* następstwo myśli; pasmo myśli; -da'nkenfrei'heit, s. De'nkfreiheit; -da'nkenfülle, *sf.* obfitość myśli; -d'ankenga'ng, s. Geda'nkenfolge; -da'nkenlee'r, *a.* próżny co do myśli; żadnych myśli od. żadnéj myśli w sobie nie zawierający; bez myśli; -da'nkenleere, Geda'nkenlee'rheit, *sf.* próżnia co do myśli; zupełny brak od. niedostatek myśli; -da'nkenlo's, *a.* u. *ad.* bezmyślny; nie myślący (o niczém); nierozważny, bez zastanowienia; bez myślenia od. bez zastanowienia powiedziany, zrobiony; —, *ad.* bez myślenia, bez myśli; bez zastanowienia; -da'nkenlo'sigkeit, *sf.* bezmyślność; zupełne niemyślenie; brak myśli; -da'nkenrei'ch, *a.* obfity, bogaty w myśli; obfitujący w myśli; -da'nkenrei'chthum, *sm.* bogactwo myśli; -da'nkenreihe, *sf.* rząd od. koléj myśli; -da'nkenschwe'r, *a.* obfitujący w ważne myśli; -da'nkenspah'n, *sm.* *myślątko, drobna myśl przypadkowa; -da'nkenstri'ch, *sm.* *Spl.* pauza, domyślnik, kréska poprzeczna (—) na znak nie dokończonéj myśli; -da'nkensünde, *sf.* *Kg.* grzech myślą popełniony; -da'nkenvo'll, *a.* pełen myśli; myślony; obfitujący w myśli; -da'nkenwe'chsel, Geda'nkenau'stausch, *sm.* wymiana myśli; wzajemne udzielanie sobie myśli; -da'nkenwesen, *sn.* istota imaginaryjna, tylko w myśli eksystująca.

Gedä'rm, Gedä'rme, *sn.* kiszki; jelita; trzewa.

Gede'ck, *sn.* nakrycie; eine Tafel von zehn Gedecken stół na dziesięć osób.

Gedei'hen, *vn. irr.* (s.) (gedeihe, gedieh, gediehen) tyć, nabierać ciała; iść po myśli; udawać się; das Getreide ist in diesem Jahre gut gediehen zboża w tym roku dobrze się udały; die Kinder gedeihen ihm gut dzieci mu się dobrze chowają; unrecht Gut gedeihet nicht, *cudza krzywda bokiem wyłazi; *kto się z krzywdą drugich bogaci, najczęściéj tego przypłaci; Jemandem gedeihen (bekommen) być komu na zdrowie, służyć mu; Fleischspeisen gedeihen mir nicht mięsne potrawy nie służą mi; zu etwas — (gereichen), dies wird zu deinem Vortheile — to będzie z twoją korzyścią, wyjdzie ci na dobre; das wird ihm zum Nutzen, zur Ehre, zum Verderben, zur Schande — to mu przyniesie pożytek, zaszczyt, zgubę, zrobi wstyd; — (kommen): die Sache ist auf's Aeußerste gediehen rzecz już doszła do ostateczności; es ist dahin gediehen, daß 2c. rzecz już do tego doszła, że itd.; —, *sn.* wzrost; powodzenie, pomyślność; das beste — haben najlepsze miéć powodzenie; Jemandem alles — wünschen życzyć komu wszelkich pomyślności; — zu etwas geben, schenken pobłogosławić co (aby się powiodło);

poszczęścić; Gott gebe sein —! niech Pan Bóg szczęści (od. błogosławi)! Gedeih'lich, *a.* zdrowy, do zdrowia służący; pomyślny.

Gede'nkbar, *a.* do pomyślenia; łacny do myślenia.

Gede'nkblümlein, s. Stief'mütterchen; Gede'nkbuch, s. A'lbum, Sta'mmbuch.

Gede'nken, *vn. irr.* (h.) (gedenke, gedachte, gedacht): wenn ich daran gedenke kiedy o tém pomyślę; — pamiętać; gedenke an mich, daß ꝛc. przypomniéj sobie, że itd.; ich werde zeitlebens daran — póki życia będę o tém pamiętał; ich gedenke es noch jeszcze o tém pamiętam; — wspominać; wir gedenken deiner oft często cię wspominamy; er gedachte dieses Umstandes nicht mit einem Worte ani słowa o téj okoliczności nie wspomniał, nie powiedział; Jemandes in Ehren — mówić, nadmienić o kim zaszczytnie; ich gedenke (hoffe) dies zu erleben myślę że tego doczekam, spodziewam się doczekać; — zamyślać, zamierzać; als er das Werk zu beginnen gedachte gdy zamyślał rozpocząć to dzieło; ich gedachte morgen zu verreisen zamierzałem sobie jutro wyjechać; wo gedenkst du morgen hin (zu gehen, zu reisen ꝛc.)? dokąd jutro zamyślasz (iść, jechać itd.)? wo gedenkst du hin? co masz na myśli? co sobie układasz? Gede'nken, *sn.* pamiętanie; seit (bei) Menschen — jak tylko ludzie zapamiętać mogą, jak daleko pamięć sięga; *od wieków; *od niepamiętnych czasów.

Gede'nkopfer, *sn.* ofiara pamiątki.

Gedi'cht, *sn.* poema; wiersz; *fikcya, *zmyślenie; *rzecz zmyślona; Gedi'chtchen, *sn. dim.* małe poema; wierszyk.

Gedie'gen, *a. Bw.* rodzimy, samorodny; Geschirr von gediegenem Silber naczynie z czystego prawdziwego srebra; gediegener Kopf, *głowa dobra, gruntownie wykształcona; gediegenes Werk, *dzieło, które się autorowi dobrze udało, należycie wypracowane, życzeniom odpowiadające; gediegene Kenntnisse wiadomości piękne, gruntowne; gediegene Grundsätze zasady czyste, zdrowe, gruntowne; gediegener Styl, *Litt.* styl piękny, udatny, do przedmiotu dobrze zastósowany; gediegene Schrift, *Litt.* pismo treściwe; gediegene Gesundheit, *zdrowie trwałe, nie ulegające chorobom; Gedie'genheit, *sf.* der Grundsätze czystość, gruntowność zasad.

Gedi'nge, *sn.* targowanie się; targ; godzenie się; ugoda; mit Jemandem ein — machen über etwas godzić się z kim o co; er erhält das Arbeitslohn im — (im Accord) od roboty zgodzony jest w ogóle; — to, do czego się kto zgodził.

Gedo'nner, *sn.* ciągłe grzmoty.

Gedo'ppelt, s. Do'ppelt.

Gedra'ng, *sm.*, Gedrä'nge, *sn.* tłok; ciżba; in's — kommen, gerathen dostać się w ciżbę; *w ciasny kąt się dostać, *kłopotu się nabawić; *wleźć w tarapatę; Jemanden in's — bringen kłopotu kogo nabawić; wystawić go na niebezpieczeństwo; im — w ciżbie; Gedrä'ngt, Gedru'ngen, *pp.* u. *a.* u. *ad.* ciśniony, przyciśniony; gęsty, tłumny; *ścisły, zwięzły; zwięźle; Gedrä'ngtheit, Gedru'ngenheit, *sf.* ścisłość, zwięzłość (stylu).

Gedräu', s. Gedro'he, Dro'hung.

Gedre'he, *sn.* ciągłe kręcenie.

Gedre'sche, *sn.* ciągłe młócenie.

Gedri'tt, *a. Stk.* potrójny; der gedritte Schein aspekt trójkątny; Gedri'tt, Gedri'tte trójka; tercya; sekwens z trzech kart.

Gedröh'n, *sn.* ciągłe jęczenie, huczenie, trzęsienie się.

Gedru'ngen, s. Gedrä'ngt; Gedru'ngenheit, s. Gedrä'ngtheit.

Gedu'ckt, *pp.* u. *a.* pochylony, nachylony; —, *ad.* chyłkiem.

Gedu'del, *sn. iron.* ciągłe dudlenie, rzępolenie lub piszczenie (na instrumencie).

Gedu'ld, *sf.* cierpliwość; mit Geduld cierpliwie; sich mit Geduld darein finden poddać się losowi; in — cierpliwie; die — verlieren cierpliwość stracić; die —, der Faden der — reißt mir, *już mi się cierpliwości przebrało; już mi cierpliwości nie staje; mit Jemandem — haben mieć z kim cierpliwość, czekać mu zapłaty, znosić jego grymasy, nie karać go za przewinienia itd.; einen Augenblick —! tylko moment cierpliwości! er hat an keinem Orte lange —, *nigdzie nie zagrzeje, *długo nie posiedzi; — cisza; zacisze; miejsce od wiatru i niepogody bezpieczne; der Baum steht in der — (im Schutz, in der Ruhe) drzewo stoi w zaciszu.

Gedu'lden (sich), *vr.* (h.) być cierpliwym, cierpliwie; gedulde dich nur noch ein paar Tage bądź jeszcze parę dni cierpliwym.

Gedu'ldig, *a.* cierpliwy, znośny, potulny; —, *ad.* cierpliwie, znośnie, potulnie.

Geeh'rt, *pp.* u. *a.* uczczony, zacny, szanowny, zaszczycony; hochgeehrter Herr! Wielce szanowny Panie!

Geei'gnet, *a.*: — zu etwas usposobiony, zdolny, zdatny do czego; sposobny, stósowny, właściwy, kwalifikujący się do czego; nicht — niepotemu.

Gefä'chel, *sn.* ciągłe wianie wachlarzem itd.

Gefa'hr, *sf.* niebezpieczeństwo; Jemanden in — bringen, setzen, einer — aussetzen wystawić, narazić kogo na niebezpieczeństwo; sich in die — begeben wystawić się na niebezpieczeństwo; in — gerathen wpaść w niebezpieczeństwo; außer — sein nie być w niebezpieczeństwie; es hat keine — nie ma niebezpieczeństwa; er lief — zu ertrinken był parażony na niebezpieczeństwo utonięcia; auf deine — na twoje ryzyko; wer sich in — begibt, kommt darin (in der —) um, *kto guza szuka to go znajdzie; es war — był strach; — auf Tod u. Leben, *gardłowanie; hazard, ryzyko, przygoda; für eigene Rechnung u. —, auf eigene — u. Kosten, *H.* biorąc na siebie samego wszelkie niebezpieczeństwo, wszelki przypadek szkody.

Gefäh'rde, *sf.* s. Gefah'r; podstęp; treulich u. ohne — rzetelnie i bez podstępu; der Eid für die —, *Rw.* przysięga na słuszność sprawy.

Gefäh'rten, *va.* na niebezpieczeństwo wystawić, narazić; sich selbst — narażać się samochcąc; o szkodę przyprawić.

Gefah're, *sn.* (häufiges Fahren) ciągłe jeżdżenie (wozem), ciągłe wożenie.

Gefäh'rlich, *a.* niebezpieczny; Gefäh'rlichkeit, *sf.* niebezpieczność.

Gefah'rlos, *a.* nie niebezpieczny; nie połączony z żadném niebezpieczeństwem; Gefah'rlosigkeit, *sf.* pewność, bezpieczeństwo.

Gefäh'rt, *sn.* wóz; pojaza; *Jäg.* trop; *Bw.* ślad.

Gefäh'rte, *sm.* (Geno'ß, Kamerad, Begleiter) towarzysz; kompan; kolega; Gefäh'rtin, *sf.* towarzyszka.

Gefah'rumri'ngt, Gefah'rumwö'lkt, *a.* *otoczony niebezpieczeństwy.

Gefah'rvoll, *a.* pełen niebezpieczeństwa.

Gefä'lle, *sn.* spadek (wody); —, *Gl.* niższość miejsca względem drugiego; ein gutes — haben, ** mieć dobre gardło (do picia); —, *pl.* (Steuern, Abgaben) przychody; danina; podatki; opłaty.

Gefa'llen, *vn. irr.* (h.) (gefalle, gefiel, gefallen) podobać się; der Garten gefällt mir ten ogród mi się podoba; wie hat es Ihnen dort gefallen? jak się tam Panu podobało? sich etwas — lassen znosić co; nie przeciwić się czemu; nie mieć nic przeciw czemu; pozwalać na co; das kann ich mir — lassen na to mogę pozwolić; eine solche Behandlung werde ich mir nicht länger — lassen takiego obejścia dłużéj nie zniosę; er ließ es sich — on to przyjął, zniosł cierpliwie; er läßt sich Alles — cierpliwy jest na wszystko; da z sobą wszystko robić; lassen Sie es sich bei mir ein wenig —, *miłoby mi było, gdyby Pan bez zmudzenia się zabawił u mnie czas niejaki; das gefällt mir nicht wenig, *iron.* a to mi się podoba; a to piękne rzeczy; Gefa'llen, *sm.* upodobanie; einen besonderen — an etwas finden, haben szczególniejsze mieć w czém upodobanie; thue nach deinem — zrób podług upodobania; Jemandem zu — dla kogo, w tém przekonaniu, że jemu się to podoba; dir zu — habe ich es gethan dla ciebiem to zrobił; mir zu — braucht es nicht zu geschehen ja o to nie dbam, tego nie żądam; Jemandem zu — sein, leben, nach Jemandes — leben, *wszystko czynić dla przypodobania się komu; nadskakiwać mu; s. a. Gefä'lligkeit; Gefa'llen, *pp.* u. *a.* upadły; ein gefallenes Mädchen, *panna zaszła w ciążę.

Gefä'llig, *a.* usłużny; uczynny; uprzejmy; — gegen Jemanden uczynny dla kogo; ich glaubte mich dadurch Ihnen — zu zeigen sądziłem że ci się przez to okażę usłużnym; — miły, przyjemny; ujmujący; podobający się; sie hat etwas Gefälliges in ihrem Betragen ma co miłego w obejściu się; sich Jemandem, bei Jemandem — machen przymilać się komu; — sein podobać się; es ist mir so — tak mi się podoba, taka moja wola; ist es Ihnen — mit mir zu gehen? podoba się Panu iść ze mną? gefälligst łaskawie; wollen Sie — näher kommen? niech się Pan zechce łaskawie przybliżyć? sagen Sie ihm —, daß ich ꝛc. bądź Pan łaskaw powiedziéć mu, żem ja itd.; s. a. Fä'llig, Zah'lbar; Gefä'lligkeit, *sf.* uczynność; usłużność; uprzejmość; przyjemność; die — seines Benehmens

przyjemność jego obejścia się, jego obejście się wzbudzające upodobanie; — usługa; przysługa; grzeczność; dogodność; Jemandem viele Gefälligkeiten erweisen, erzeigen wyświadczyć komu wiele grzeczności; ich glaubte Ihnen dadurch eine — zu thun sądziłom, że Panu przez to uczynię przysługę; er hat mir dadurch eine große — erwiesen wielką mi przez to zrobił dogodność.

Gefa'llsucht, *sf.* chęć od. żądza podobania się; Gefa'llsüchtig, *a.* pragnący się podobać.

Gefa'lten, Gefa'ltet, *pp.* u. *a.* złożony, zfaldowany; gefaltene (gefaltete) Hände złożone ręce; mit gefaltenen (gefalteten) Händen złożywszy ręce.

Gefa'ngen, *pp.* u. *a.* pojmany; do niewoli wzięty; uwięziony; Jemanden — nehmen do niewoli kogo dostać, wziąć; — setzen uwięzić, do więzienia wsadzić; — halten w więzieniu trzymać, w zamknieniu chować; sich — geben poddać się do niewoli; Gefa'ngene, *sf.* branka; (Kriegs-) Gefangene uwięziona; Gefangenen-, *a.* (die Gefangenen, einen Gefangenen betreffend) jeński; Gefa'ngener, *sm.* jeniec; pojmaniec; niewolnik, więzień; Gefa'ngennehmung, *sf.* zabranie w niewolą; wzięcie do niewoli; uwięzienie; Gefa'ngenscha'ft, *sf.* niewola; pojmanie, niewolnictwo; in — gerathen dostać się do niewoli; Jemanden aus der — befreien oswobodzić, wybawić, wypuścić kogo z niewoli; Gefa'ngenwärter, *sm.* dozórca więzienia.

Gefä'nglich, *a.* więzienny; gefängliche Haft więzienny areszt; Jemanden — einziehen, zur gefänglichen Haft bringen do więzienia kogo wsadzić.

Gefä'ngniß, *sn.* (Gefangenschaft) więzienie (miejsce i kara); in's — setzen, werfen do więzienia wsadzić, wrzucić; zum ewigen — verdammen wskazać na wieczne więzienie; Gefä'ngniß-, *a.* więzienny; Gefä'ngnißstrafe, *sf.* kara więzienia.

Gefä'ß, *sn.* (Griff am Säbel) rękojeść; gifes; — (Faß) naczynie; Gefä'ßlehre, *sf.* *Zk. Hlk.* nauka o naczyniach; angiologia; Gefä'ßchen, *sn. dim.* naczyńko.

Gefa'ßt, *pp.* u. *a.* ujęty, pojęty, wzięty; przygotowany; sich — halten, — sein mieć się na pogotowiu, być na pogotowiu; auf etwas — sein oczekiwać czego (wiedząc że nastąpi); er blieb —, *nie stracił zimnéj krwi; *nie uniósł się; *nie okazał wzruszenia żadnego; ich bin auf Alles —, *na wszystko jestem przygotowany; darauf war ich nicht —, *na to nie byłem przygotowany; mache dich — auf einen schlechten Empfang przygotuj się na złe przyjęcie; — (voll Fassung) ze spokojnym umysłem, pokonywający trwogę lub boleści serca.

Gefe'cht, *sn.* potyczka; (Schlacht) bitwa; walka; utarczka; Gefech't-, Gefe'chts-, *a.* potyczkowy.

Gefe'ge, *sn.* ciągłe bezprzestanne umiatanie; *Jäg.* skórka, którą jeleń z nowych rogów znowu zrzuca.

Gefei'lt, s. Fei'len.

Gefie'del, *sn. iron.* ciągłe rzępolenie.

Gefie'der, *sn.* pierze; Gefie'dert, *a.* pierzysty, pierzasty, opierzony, spierzony; pierzem okryty; gefiedertes (geflügeltes) Geflügel, *Ng.* ptastwo skrzydlaste.

Gefi'lde, *sn.* pola, obszary; niwy.

Gefla'mmt, *pp.* u. *a.* (flammig) płomienisty; —, *W.* (Zeuche, Stoffe) moręgowaty.

Gefla'tter, *sn.* trzepotanie, bicie skrzydłami.

Gefle'cht, *sn.* plecionka; sploty, [warkocze; liszaj.

Gefle'ckt, *a.* plamisty; pstrokaty, kropkowany.

Gefli'ck, Gefli'cke, *sn.* łatanina.

Gefli'ssen, Gefli'ssenheit, s. Befli'ssen, Befli'ssenheit.

Gefli'ssentlich, *a.* umyślny, z zamiarem co czyniący, lub uczyniony; geflissentlicher Betrüger oszukujący z zamiarem; geflissentliche Lüge umyślne kłamstwo; —, *ad.* umyślnie; ich habe es — gethan umyślnie to zrobiłem; osobno; ochoczo, przychylnie.

Geflo'chten, *pp.* u. *a.* pleciony.

Geflu'che, *sn.* klątwa, przeklinanie.

Geflü'gel, *sn.* skrzydła; —, *Ng.* ptastwo; Geflü'gelt, *a.* skrzydlasty, skrzydlaty; uskrzydlony.

Geflü'ster, *sn.* ciągłe szeptanie; szepty.

Gefo'lge, *sn.* swita; orszak (towarzyszących); —, *iron.* czereda; zahlreiches — liczny tłum, poczet towarzyszących.

Gefra'ge, *sn.* dopytywanie się.

Gefra'nst, *a.* (mit Fransen besetzt) frędzlowaty.

Gefrä'ß, s. Fraß, Fre'sse; Gefrä'ßig, *a.* żarłoczny, obżarty; objeśny; pożerny, żarty; -ßigkeit, *sf.* żarłoczność, obżarstwo, obżarcie.

Gefrei'ter, *sm.* *Kw.* gefrajter, żołnierz wolny od stania na warcie, wolny od straży.

Gefre'sse, *sn.* ciągłe żarcie; częste żarcie, żer.

Gefreu'ndet, s. Befreu'ndet, Verwa'ndt.

Gefrie'ren, *vn. irr.* (s.) (gefriere, gefror, gefroren) zmar-znąć (woda itd.); das Wasser zum — bringen zmrozić wodę; Gefrie'rpunkt, *sm. Ntl.* punkt zmar-znięcia (w termometrze); gefroren zmar-zły, zmar-znięty; Gefro'renes, *sn.* lody (do jedzenia).

Gefü'ge, *sn.* spojność, skład, składność.

Gefü'gig, *a.* giętki, dający się giąć; spojny, stósowny, składliwy; *uległy, powolny; Gefü'gigkeit, *sf.* giętkość; spojność, stósowność, składliwość; *uległość, powolność.

Gefü'hl, *sn.* dotykanie; dotknięcie; etwas durch das — erkennen przez dotykanie poznać; — czucie (jako zmysł); er hat in den Fingerspitzen ein sehr feines — ma w końcach palców delikatne czucie; — czucie; uczucie; — des Schönen, Edlen, *czucie piękności, ślachetności; sittliches — moralne uczucie; ein zartes, feines — haben mieć delikatne czucie; nach seinem — etwas beurtheilen sądzić o czém podług własnego czucia; ein Mann von — człowiek z czuciem; mit — sprechen, singen, spielen z czuciem mówić, śpiewać, grać; Gefüh'lig, *a.* czuły; Gefüh'llos, *a.* nieczuły; bez czucia (człowiek); Gefüh'llosigkeit, *sf.* nieczułość; zatwardziałość; Gefüh'lsschwindel, *sm.*, Gefüh'lsschwindelei', *sf.* (Frömmelei) *iron.* mistycyzm; mistykowanie; -füh'lsschwindler, *sm.* (Frömmler) mistyk.

Gefüh'lsinn, *sm.* zmysł dotykania od. czucia; Gefüh'lvoll, *a.* pełen czucia; czuły.

Gefü'llsel, s. Fü'llsel.

Gefü'llt, *pp.* u. *a.* pełny, napełniony; gefüllte Börse sakiewka dobrze nabita; Gefü'lltes, *sn.* *Kk.* nadziewanie, potrawa z nadzieniem.

Gefü'nft, *a.* pięciorny; popiątny; z pięciu złożony; Gefü'nft, *sn.* (im Kartenspiel) kwinta, piąty (w pikięcie piętnasty) sekwens.

Gefu'rcht, *pp.* u. *a.* bródzisty.

Gefü'rstet, *pp.* u. *a.* uksiążęcony; der gefürstete Graf von Tyrol uksiążęcony Hrabia Tyrolu oder Tyrolski (cezar Habsburski).

Gega'cker, *sn.* ciągłe gdakanie.

Gegei'ge, *sn. iron.* ciągłe rzępolenie.

Ge'gen, *praep.* (mit *Accusat.*) ku; przeciw; przeciwko; na przeciw; koło, około; gegen Abend ku zachodowi; — Abend, — Westen pod wieczór; — Osten na wschód, ku wschodowi; ku wieczorowi; er saß mit dem Rücken — die Thür siedział tyłem ku drzwiom; ich will — den Herbst verreisen koło jesieni chciałbym wyjechać; — das Ende ku końcowi; er saß mir —über siedział naprzeciwko mnie; gegen ku, dla, do, względem, przeciw, na; Liebe — die Eltern miłość ku rodzicom; Liebe, Achtung — Jemanden haben, hegen, empfinden czuć miłość dla kogo; uszanowanie mieć dla niego; große Anhänglichkeit — Jemanden beweisen wielkie okazywać przywiązanie do kogo, ku komu; Pflichten — die Eltern obowiązki względem rodziców, przeciw rodzicom; wie ist er — dich gesinnt? z jakim jest względem ciebie umysłem, sercem? er ist — Alles gleichgültig obojętny jest na wszystko; taub — alle Ermahnungen głuchy na wszystkie napomnienia; er hat es aus Neigung, Haß, Zorn — dich gethan zrobił to z przychylności, nienawiści ku tobie, ze złości na ciebie; — naprzeciw, przeciwko; na; gegen den Wind wzwiatr; — den Wind segeln, *Sw.* płynąć naprzeciw wiatrowi; — den Feind ziehen wyruszyć naprzeciw nieprzyjacielowi; sich — die Obrigkeit auflehnen powstać, zbuntować się przeciw zwierzchności; du hast — den Befehl gehandelt postąpiłeś przeciw rozkazowi; er hat — die Regel verstoßen zbłądził przeciw prawidłu; vertheidige dich doch — ihn! broń się przecie przeciwko niemu! das ist ein Mittel — das Fieber to jest lekarstwo przeciw febrze od. na febrę; — w porównaniu z kim, z czém; — mich bist du noch glücklich zu nennen w porównaniu ze mną możesz się jeszcze nazwać szczęśliwym; das ist noch nichts — das, was ich dir zu sagen habe to jeszcze nic w porównaniu z tém, co ci mam powiedzieć; jetzt — sonst (ehemals) teraźniejszość w porównaniu z przeszłością; — (bei Zahlen) około; er ist — fünfzig Jahre alt ma około 50 lat; — fünf Uhr około piątej (godziny); das läßt sich nicht — Geld eintauschen tego się nie dostanie za pieniądze; — baare Bezahlung za

gotówkę; das Geld kann — einen Empfangschein erhoben werden pieniądze odebrać, wziąć, podnieść można za rewersem; ich wette Hundert gegen Eins, daß ꝛc. stawiam w zakład 100 za jeden, że itd.; man hat die Gefangenen — einander ausgewechselt wymieniono jeńców wzajemnie; eine Sache — eine andere halten porównywać rzecz jednę z drugą.

Ge'gena'bdruck, *sm.* przedruk; einen — machen przedrukować, przedrukowywać; Ge'gena'bsicht, *sf.* przeciwny zamiar; przeciwny widok; -gena'nklage, *sf.* skarga wzajemna, odwrotna; -gena'nmerkung, *sf.* przypisek zbijający inny przypisek; -gena'nstalt, *sf.* przygotowanie przeciwne; stosowne rozporządzenie; -gena'ntrag, *sm.* projekt wzajemny; -gena'ntwort, *sf.* replika; odpowiedź na odpowiedź; wzajemna odpowiedź; -gena'nzeige, *sf.* wzajemne doniesienie; -gena'rzenei, *sf.* lekarstwo moc innego niszczące; antydot; -genau'fforderung, *sf.* wezwanie wzajemne; -genau'ssage, *sf.* zeznanie drugiéj strony; -genbedi'ngung, *sf.* warunek wzajemny; -genbefeh'l, *sm.* rozkaz przeciwny; *Kw.* kontraordynans; -genbeke'nntniß, *sn.* zeznanie przeciwne; -genbekla'gter, *sm.* *Rw.* nawzajem oskarżony; -genbeme'rkung, *sf.* wzajemna uwaga; -genberi'cht, *sm.* doniesienie przeciwne; -genbeschu'ldigung, *sf.* obwinienie wzajemne; -genbesu'ch, *sm.* wzajemne odwiedziny; rewizyta; -genbewe'gung, *sf.* poruszenie przeciwne; -genbewei's, *sm.* dowód przeciwny; -genbi'ld, *sn.* kopia; obraz odpowiadający drugiemu; obraz przeciwny, kontrastujący drugiemu; -genboh'ren, *va.* u. *vn.* (h.) z przeciwnéj strony wiercić; -genbö'schung, *sf.* kontreskarpa; -genbü'ndniß, *sn.* związek od. traktat przeciwny; -genbü'rge, *sm.* ręczyciel wzajemny; -genbü'rgschaft, *sf.* zaręczenie wzajemne.

Ge'gend, *sf.* okolica; in dieser — (an dieser Körperstelle) empfinde ich Schmerzen około tego miejsca czuję bóle; aus welcher — kommt der Wind? z któréj strony wiatr wieje? die umliegende — okolice.

Ge'gendienst, *sm.* usługa oder grzeczność wzajemna; -gendru'ck, *sm.* ciśnienie odporne; oddziaływanie.

Ge'geneinander, *ad.* naprzeciw sobie, jeden przeciw drugiemu; wir haben nichts — nie mamy nic naprzeciw sobie; — halten porównywać z sobą, stósować co do czego; man muß die Bilder — halten trzeba obrazy trzymać naprzeciw sobie, porównać je; die Zeugen wurden — gestellt, *Rw.* świadków stawiono naprzeciw sobie, konfrontowano; die Zeugen — abhören, *Rw.* świadków słuchać jeddnego w obec drugiego; — względem siebie; jeden względem drugiego; wir haben Verpflichtungen — mamy obowiązki względem siebie; Ge'geneina'nderha'ltung, *sf.* porównywanie; -geneina'nderstellung, *sf.* konfrontacya; -generi'nnerung, s. Ge'genbeme'rkung; -generke'nntlichkeit, *sf.* wzajemna wdzięczność; -generklä'rung, *sf.* oświadczenie przeciwne, wzajemne; -genfa'll, *sm.* przeciwny raz; im — w przeciwnym razie; Ge'genfalls, *ad.*, s. Wi'drigenfa'lls; -genfe'nster, *sn.* (Do'ppelfenster) okno podwójne; -genflu'ch, *sm.* wzajemne przeklęstwo; -genfluth, *sf.* bałwan (morski) z przeciwnéj strony idący; -genfo'rderung, *sf.* wzajemna pretensya; ich habe eine — an Sie mam do Pana wzajemną pretensyę; — an die (Concurs-) Masse, *Rw.* repetycya od massy; -genfra'ge, *sf.* przeciwne pytanie; wzajemne pytanie; -genfreu'ndschaft, *sf.* wzajemna przyjaźń; wzajemna przyjacielska usługa; -genfü'ßler, *sm.* *Geog.* antypoda, przeciwnożnik; die —, *pl.* *Geog.* przeciwnożni; przeciwstopowi; antypody; —, *s. Ge'gner, Wi'dersacher; -genga'be, *sf.*, -gengeschenk, *sn.* wzajemny dar, podarek; -gengefä'lligkeit, *sf.* wzajemna grzeczność; -gengewa'lt, *sf.* wzajemny gwałt; — gebrauchen gwałt gwałtem odpierać; -gengewi'cht, *sn.* ciężar równowagę czyniący; *Jemandem das — halten równowagę z kim utrzymywać; *jego przewagę hamować; -gengi'ft, *sn.* lekarstwo na truciznę, antydot na trucisnę; środek przeciwtruciznowy; -gengru'nd, *sm.* powód przeciwny; argument przeciwny od. zbijający; -gengru'ß, *sm.* wzajemne pozdrowienie; -gengu'nst, *sf.* wzajemne sprzyjanie; wzajemna łaska od. życzliwość; -genha'll, *sm.* odgłos (echo); -genha'lt, *sm.* to, co wstrzymuje rzecz jaką, opiera jéj się; -genhie'b, *sm.* *Ftk.* odbicie, cięcie przeciwne; -genhö'flichkeit, *sf.* wzajemna grzeczność; -genkaiser, *sm.* cesarz przez partyą przeciwną obrany; drugi cesarz; -genklage, s. Ge'gena'nklage; -genklä'ger, *sm.* oskarzyciel wzajemny; Ge'genkö'nig, *sm.* król przez partyą przeciwną obrany; -genkra'ft, *sf.* siła przeciwna, oddziałująca; -genkrei's, *sm.*, Ge'genlei'ste, *sf.* *Zk.* wewnętrzny zatok ucha; -genkri'tik, *sf.* krytyka krytyki, antykrytyka; -genli'cht, *sn.* *Mal.* światło przeciwne, z przeciwnéj strony bijące; -genlie'be, *sf.* miłość wzajemna; wzajemność; er findet keine — miłość jego nie jest podzielona; -genli'st, *sf.* podstęp wzajemny; -genlo'b, *sn.* wzajemna pochwała; -genma'nn, *sm.* przeciwnik; -genma'rsch, *sm.* *Kw.* kontramarsz, marsz odwrotny; -genmauer, *sf.* przymurek; -genmeinung, *sf.* przeciwne zdanie; -genmine, *sf.* podkop przeciwny; -genmini'ren, *va.* *Bw.* *Kw.* podkopywać z przeciwnéj strony; -genmitgift, *sf.* zapis męża na posag; -genmittel, *sn.* środek zaradzający, zaradczy, zapobiegający; -genöffnung, *sf.* *Hlk.* otwór przeciwległy; -genpa'pst, *sm.* *Gsch.* antypapa, papież przeciwko prawemu papieżowi wybrany przez partyą przeciwną; -genpa'rt, *sm.* przeciwnik; -genpartei', *sf.* partya przeciwna; stronnictwo przeciwne; -genpfa'nd, *sn.* wzajemny zastaw; -genpfeiler, *sm.* *Bk.* zastrzał; sprys; -genprobe, *sf.* sprawdzenie próby (drugą próbą); -genquittung, *sf.* *H.* kontrakwit, kwit wzajemny; -genrechnung, *sf.* rachunek wzajemny; -genre'cht, *sn.* wzajemne prawo; -genrede, *sf.* mowa odpowiadająca, zbijająca; odpowiedź na mowę jaką; wymawianie się; opieranie się; ohne — bez oporu; bez wątpienia; —, *Rw.*, s. Ei'nrede; -genrei'z, *sm.* *Hlk.* (Ge'genmittel) draźnienie przeciwne; -genrü'stung, *sf.* wzajemne uzbrajanie się; -gensa'tz, *sm.* antyteza; zdanie przeciwstawienie; kontrast; przeciw; przeciwieństwo; -genscha'll, s. Ge'genha'll, Wi'derha'll, E'cho; -genschei'n, *sm.* blask odbity; światło odbite; łuna od czego; —, *Stk.* opozycya od. przeciwległość planet; — wzajemne świadectwo od. poświadczenie; -genschenkung, *sf.* donacya wzajemna; -genschraffi'rung, *sf.* (beim Zeichnen, Kupferstechen ꝛc.) krzyżowanie cienia; odwrotne rysy w cieniu; -genschrei'ber, *sm.* kontroler; przeciwny pisarz, drugi pisarz; -genschri'ft, *sf.* *Litt.* odpowiedź na pismo jakie; -genschu'ß, *sm.* odstrzał; odpowiedź na strzał; wystrzał wzajemny; -genschwager, -genschwäher, *sm.* ojciec żony względem ojca męża, i nawzajem; -genseite, *sf.* strona preciwna; druga strona; strona odwrotna; -gensei'tig, *a.* wzajemny; —, *ad.* wzajemnie; sie haben sich das — versprochen wzajemnie sobie to przyrzekli; nach gegenseitiger Bewillkommnung po wzajemném przywitaniu; -gensei'tigkeit, *sf.* wzajemność; -gensei'ts, s. Ge'gensei'tig, *ad.*; -gensi'cherheit, *sf.* wzajemne zabezpieczenie; -gensie'gel, *sn.* druga pieczęć (którą wyciska kontrasygnujący); -gensonne, *sf.* *Stk.* *Ntl.* drugie słońce (które się w obłokach odbija); -genspie'l, *sn.* gra przeciwna, karty, które grę robiącemu są na przeszkodzie; das ganze — steckt in Einer Hand cała gra przeciwna jest w jedném ręku; — przeciwieństwo; przeciw; -genspieler, s. Ge'genmann.

Ge'gensta'nd, *sm.* przedmiot; obmiot; etwas zum Gegenstande seiner Rede machen wziąć sobie co za przedmiot do mowy; bevor ich auf den — meiner Rede komme nim przystąpię do przedmiotu mowy mojéj; er ist jetzt der — des allgemeinen Hasses, der Bewunderung jest teraz przedmiotem powszechnéj litości, nienawiści; -gensta'ndlich, Ge'gensta'nds-, *a.* przedmiotowy; -genstä'ndlichkeit, *sf.* przedmiotowość; -gensta'ndslos, *a.* bez przedmiotu, nie mający przedmiotu.

Ge'gensti'ch, *sm.* pchnięcie przeciwne; -gensto'ß, *sm.* szturchnięcie, pchnięcie przeciwne od. wzajemne; -genstri'ch, *sm.* pociąg pod włos (u sukna); -genstri'chelung, s. Ge'genschraffi'rung; -genstro'm, *sm.* strumień z przeciwnéj strony płynący; -genströ'mung, *sf.* strumień przeciwny; -genstü'ck, *sn.* przeciwność; pobocznica; — von etwas obraz, poemat itd. odpowiadający drugiemu co do treści pod względem podobieństwa lub przeciwności; -gentheil', *sm.* (Gegenpartei) strona przeciwna; przeciwnik; -gentheil', *sn.* przeciwne; przeciw; rzecz przeciwna; das ist das — von dem, was er gesagt hat to jest wprost przeciwne temu, co on powiedział; er behauptet, er thut das — on utrzymuje, działa przeciwnie; sich für das — erklären oświadczyć się na przeciwną stronę, za zdaniem przeciwném; zum — rathen radzić przeciwnie; środki przeciwne doradzać; im — przeciwnie; es geschah das — wszystko przeciwnie się stało; -genthei'ls, *ad.* przeciwnie.

Ge'genü'ber, *ad.* naprzeciwko; —, *praep.* (mit *Dativ*): naprzeciwko

kogo, czego; der Wald liegt der Stadt — las leży naprzeciwko miasta; sie standen einander — stali naprzeciwko siebie; — liegend przeciwległy; — stehend na przeciw stojący.

Ge'genverbi'ndung, *sf.* związek przeciwny; -genverbei'ßung, s. Ge'genversprе'chen; -genvermä'chtniß, *sn.* wzajemny legat, zapis; -genvero'rdnung, *sf.* przeciwne rozporządzenie (rozkaz); -genverpfli'chtung, *sf.* wzajemne zobowiązanie się; wzajemny obowiązek względem kogo; -genverscha'nzung, *sf. Kw.* szańce z przeciwnéj strony usypane; -genverschrei'bung, *sf.* wzajemny zapis; -genversi'cherung, *sf.* zaręczenie wzajemne; -genverspre'chen, *sn.* wzajemne przyrzeczenie; -genverwei's, *sm. Rw.* wzajemne połajanie; Jemandem einen — geben, *Rw.* wzajemnie kogo wyłajać; -genvisi'te, s. Ge'genbesu'ch; -genvo'rstellung, *sf.* przedstawienie przeciwko czemu zrobione; eine — machen przedstawienie zrobić przeciw czemu; -genvo'rwurf, *sm.* zarzut wzajemny; -genwa'rt, *sf.* obecność, przytomność; er hat es in meiner — gesagt powiedział to w mojéj przytomności; — des Geistes, s. Gei'stesge'genwart; — obecnośc, czas obecny; die Bedürfnisse der — lassen mich an die Zukunft nicht denken potrzeby obecności nie pozwalają mi myśléć o przyszłości; -genwä'rtig, *a.* obecny, przybytny; przytomny; ich war bei dieser Unterredung — byłem obecny téj rozmowie; die Sache ist mir noch jetzt —, *ta rzecz jeszcze mi teraz jest obecna (w pamięci); — teraźniejszy; im gegenwärtigen Falle w razie obecnym; Gegenwärtiges und Zukünftiges teraźniejsze i przyszłe rzeczy; —, *ad.* obecnie, teraz, w tym momencie; -genwärtigkei't, *sf.* teraźniejszość; obecność; -genweh'r, *sf.* opór; bronienie się, obrona; sich zur — stellen wziąć się do obrony; sich ohne — ergeben poddać się bez oporu; -genwi'nd, *sm.* wiatr przeciwny; -genwi'rkung, *sf.* reakcya; oddziaływanie; -genwohner, *sm.* naprzeciw mieszkający; -genwu'rf, *sm.* przedmiot; podrzut; -genzeuge, *sm.* świadek strony przeciwnéj.

Gegi'tter, *sn.* krata, szranki; Gegi'ttert, *a.* kratami ogrodzony, przegrodzony, krociasty.

Geglie'dert, *a.* członkowaty, kolankowaty.

Ge'gner, *sm.* przeciwnik; adwersarz; Ge'gnerin, *sf.* przeciwniczka.

Gego'ssen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Gie'ßen): lany, odlewany, lity; gegossenes Bild obraz lity.

Gegrü'ndet, *pp.* u. *a.* dobrze założony, ugruntowany, gruntowny, uzasadniony.

Geha'ben (sich), *vr.* (h.) miéć się; gehab' dich wohl! bywaj zdrów! miej się dobrze! bądź zdrów! gehabt euch wohl! bądźcie zdrowi!

Gehä'ge, s. Gehe'ge.

Geha'lt, *sm.* treść czego, rzeczy najważniejsze w skład czego wchodzące; das Erz ist reich an —, *Bw.* ruda jest treściwa, obfita w kruszec; wie ist der — dieser Quelle? jaki jest skład chemiczny tego źródła? jakie cząstki mineralne i gazowe w sobie mieści? diese Münze ist von gutem — ta moneta jest dobréj próby; — ważna treść zawarta w piśmie jakiém; diese Schrift ist reich an Worten, aber arm an —, *to pismo bogate jest w wyrazy, ale w treść ubogie; — przestrzeń wewnętrzna, o ile ta w sobie co pomieścić może; ein Faß von funfzig Kannen — beczka mieszcząca w sobie 50 garncy; —, *sm.* u. *sn.* (*pl.* Gehälter = Besoldung) płaca, pensya; er hat, bekommt tausend Thaler — ma od. pobiera 1000 talarów pensyi; Jemandem den od. das — bestimmen, erhöhen pensyę komu wyznaczyć, podwyższyć.

Geha'lten, *pp.* u. *a.* obowiązany; *skromny, układny; ein gut gehaltenes Gemälde, *Mal.* obraz kształtnie ułożony, w którym symetrya dobrze zachowana.

Geha'ltlee'r, Geha'ltlo's, *a.* bez treści, nie mający w sobie żadnéj treści; nie wiele wart; Geha'ltreich, Geha'ltvoll, *a.* treściwy; w treść bogaty; pełen treści; zwięzły, zwięźliwy; Geha'ltsperre, *sf.* (Gehaltsverkümmerung) zawieszenie od. zatrzymanie (komu wypłaty) pensyi; Geha'ltzulage, *sf.* dodatek do pensyi; podwyższenie płacy rocznéj.

Gehä'nge, *sn.* wisidła; wisidełka; ozdoby wiszące; osiordka; jelita (wnętrzności, płuca i wątroba); — am Ohr (Ohrgehänge) kólczyki.

Geha'rnischt, *a.* przybrany w pancerz; pancerzem okryty; w pancerzu.

Gehä'ssig, *a.* nienawistny; obmierzły; ohydny; er ist mir — geworden znienawidziłem go sobie; obmierzł mi; gehässiger Charakter ohydny charakter; auf gehässige Weise ohydnie; ohydnym sposobem; — nienawistny, nienawidzący; er ist mir — nienawistnym mi jest; nienawidzi mnie; Gehä'ssigkeit, *sf.* nienawistność, chyda.

Gehau', *sn.* wyrąb, część lasu, z któréj się drzewo wyrębuje; einen Wald in Gehaue eintheilen las podzielić na wyręby; junges — natonie, miejsce świeżo zagajone; Gehau'en, *pp.* u. *a.* ciesany, cięty; nicht — noch gestochen, weder — noch gestochen, *tere bzdere; *ciele piele; *ni to ni owo, niewidziéć co; *groch z kapustą.

Gehäu'fe, *sn.* sypanie, składanie na kupę oder na kupy; zbiór (wielu rzeczy razem); Gehäu'ft, *a.* napełniony aż do wierzchu; kopiasty, wierzchowaty, nałożony, nakładziony; gehäufte Geschäfte, *nawał interesów.

Gehäu'se, *sn.* skorupa (ślimaka); koperta (zegarka); futerał (igły magnesowéj); *Ng.* torebka (w któréj ziarnka owocu są zawarte); — einer Uhr koperta zegarowa.

Geh'bar, s. Ga'ngbar.

Gehe'ck, *sn. Ng.* gniazdo; *młody od. nowy płód, przychówek, pisklęta, które się z jednego gniazda wylęgły.

Gehe'ge, Gehä'ge, *sn.* ogrodzenie; miejsce ogrodzone, odznaczone, odgraniczone; knieja; Jemandem in's — kommen, *w cudzéj kniei polować; *naruszyć czyje prawo; *mięszać się do cudzych rzeczy.

Gehei'm, *a.* tajny; tajemny; potajemny; skryty; —, *ad.* tajemnie, potajemnie; geheime Treppe, Thür skryte schody, drzwi; geheime Zusammenkünfte mit Jemdm. haben miewać z kim tajemne schadzki; geheime Unterhandlungen mit Jemandem pflegen tajemnie się z kim porozumiewać; etwas — halten taić co; trzymać w sekrecie; vor Jemandem, gegen Jemanden etwas — halten taić co przed kim; im Geheimen potajemnie; in's Geheim, insgeheim skrycie, sekretnie; w sekrecie; geheimer Rath potajemna rada (którą się komu daje); *Stw.* Tajny Radca; Geheimer Rath, Gehei'mrath, *Stw.* Tajna Rada; geheim thun kryć się, taić się w czém; Gehei'mhaltung, *sf.* sekret, tajenie; Gehei'mniß, *sn.* tajemnica; sekret; — *tajnik; Jemandem die Geheimnisse seines Herzens anvertrauen powierzyć komu tajemnice swego serca; ich mache kein — mehr daraus nie robię już z tego żadnéj tajemnicy; *już się z tém więcéj nie taję; ohne ein — daraus zu machen, *bez pokrywki; ein — verrathen wydać sekret; das — der Menschwerdung Christi, *Kg.* tajemnica wcielenia Pańskiego; Gehei'mnißkrämer, *sm.* tajemniczny; ten co kryje się byle z czém; ten co robi konszachty, szepty; Gehei'mnißkrämerei', Gehei'mnißthuerei', *sf.* krycie się byle z czém; tajemniczność; konszachty, szepty; Gehei'mnißthu'erisch, *a.* kryjący się, tający się z czém; Gehei'mnißvo'll, *a.* tajemniczy; tajemny.

Gehei'mrath, *sm. Stw.* Radzca Tajny; s. a. Gehei'm; -hei'mschreibeku'nst, *sf.* sztuka tajemniczego pisania; -hei'mschreiber, *sm.* sekretarz prywatny; -hei'mschrift, *sf.* pismo tajemnicze; -hei'msprache, *sf.* mowa tajemnicza.

Gehei'ß, *sn.* rozkaz; ohne — bez rozkazu. [ny.

Gehei'ßen, *pp.* u. *a.* rozkazowa-

Ge'hen, *vn. irr.* (s.) (gehe, ging, gegangen) iść; chodzić; pójść; er geht in die Kirche idzie do kościoła; in eine Versammlung — iść na zgromadzenie; auf einen Ball — iść na bal; er geht auf der Straße chodzi po ulicy; warum gehst du nicht schlafen, nicht zu Bette? czemu nie idziesz spać (do łóżka)? betteln — iść żebrać; zu Grabe — iść do grobu, *umrzéć; nach Brod — iść za chlebem od. za kawałkiem chleba; iść chleba szukać; barfuß, nackend, reinlich, gut gekleidet — chodzić boso, nago, czysto od. chędogo, w dobrém ubraniu, dobrze się ubierać; ich gehe täglich zwei Stunden chodzę co dzień dwie godziny; nach dem Essen muß man tausend Schritte —, *po jedzeniu 1000 kroków przejść trzeba; er geht einen starken Schritt idzie szybkim krokiem; welchen Weg soll ich —? którą drogą mam iść? den Krebsgang gehen, *iść jak rak od. raczym krokiem, *wstecz; den Weg alles Fleisches — pójść tam, gdzie wszyscy śmiertelni idą, *umrzéć; — oddalać się z jakiego miejsca, albo udawać się dokąd (piechoto, jadąc, płynąc); er ist schon aus der Kirche gegangen już wyszedł z kościoła; von dort ging ich mit der Post, zu Wasser nach N. ztamtąd pocztą pojechałem, popłynąłem do N.; morgen soll die Flotte unter Segel —, *Sw.* jutro ma flota wypłynąć; in's Bad — iść do ką-

pieli od. kąpać się; baden gehen jechać do wód; vier Quartiere — auf ein Quart, *Rk.* cztery kwaterki idą na kwartę; hundert Pfund — auf einen Centner, *Rk.* 100 funtów idzie na centnar; dreißig Silbergroschen — auf einen Thaler, *Rk.* 30 czeskich idzie na talar; es geht eine ganze Flasche in das Glas do tego kielicha wejdzie cała butelka; der Wagen, das Schiff geht zu langsam wóz, okręt za wolno idzie, postępuje; der Luftballon ging gerade in die Höhe balon szedł prosto w górę; die Thür geht schwer in den Angeln drzwi ciężko się obracają na zawiasach; die Mühle geht nicht mehr młyn już nie jest w ruchu, nie obraca się; die Uhr geht richtig zegarek dobrze idzie; der Teig geht gut ciasto dobrze rośnie, rusza się; die Fenster gehen in den Garten, nach dem Hofe, auf die Gasse okna wychodzą na ogród, na podwórze, na ulicę; meine Reise geht nach Frankreich moja podróż zmierza do Francyi; meine Meinung geht dahin, daß ꝛc. moje zdanie do tego zmierza, że itd.; der Weg geht durch das Feld gerade in das Dorf droga idzie przez pole prosto do wsi; der Schuß ging ihm durch die Brust strzał przeszedł mu przez piersi; das will ihm nicht in den Kopf —, *to nie chce mu wejść, wleźć do głowy; es geht kein wahres Wort aus seinem Munde, *słowo prawdy nie wyjdzie z ust jego; der Schrank geht nicht durch die Thür, *szafa nie przejdzie przez drzwi, nie da się przenieść; das Korn geht in die Aehren, *Ldw.* zboże idzie w kłosy, dostaje kłosów; wenn Noth an Mann geht, *kiedy potrzeba wymaga; die Sache geht vor sich, *rzecz ta odbywa się, jest w biegu; das geht über (übersteigt) meine Kraft, *to przechodzi moje siły; darüber geht nichts nic nad to; *nad to nic nie może być lepszego; Gewalt geht über (vor) Recht, *gdzie przemoc mówi, tam prawo milczy; geht dir das von Herzen? *czy to z serca mówisz? er verlangt, daß Alles nach ihm, nach seinem Kopfe gehe, *chce żeby wszystko szło po jego woli; das Kleid geht bis an die Knöchel suknia sięga, spada aż do kostek; das Wasser geht mir in die Schuhe woda mi wchodzi (leje) się do trzewików; er geht schon in's dreißigste Jahr niedługo będzie miał trzydzieści lat; *już bliski trzydziestu; weiter darfst du nicht — daléj nie powinieneś się posuwać, na tém powinieneś poprzestać, przy tém pozostać; er ging in seiner Wuth so weit, daß er ꝛc. do tego stopnia posunął swoję zapamiętałość, że itd.; so weit darf die Lustigkeit nicht — tak daleko wesołość posuwać się nie powinna; vorsichtig, behutsam — ostrożnie postępować; diese Rede ging ihm zu Herzen, *ta mowa poszła mu do serca, *poruszyła go; das geht mir durch die Seele, *to mi duszę od. serce przeszywa; schwer an etwas — z trudnością iść do czego, *zajmować się tém; in sich —, *wejść w siebie; in sein Unglück —, *w nieszczęście się pogrążać; *dążyć do zgyby; das geht auf mich (betrifft mich), *to na mnię wymierzone, do mnie zastósowane; sich — lassen, *dogadzać swoim kaprysom; o — Sie! at idź! daj pokój! to być nie może! geht doch, geht mit eurem Geschwätz! przestańcie téj gadaniny! dajcie jéj pokój; ich habe mich müde gegangen zmęczyłem się chodząc; ich habe mir Blasen an den Füßen, in die Füße gegangen bąblów dostałem na nogach od chodzenia; wie geht es Ihnen? jak się Pan ma? jak Panu idzie, powodzi się? es geht mir wohl, übel, nicht sonderlich, *dobrze mi się powodzi, źle, nie osobliwie; es geht noch so hin, *jeszcze ujdzie; *to jeszcze jako tako; es geht drunter u. drüber, *wielkie jest zamieszanie; *rzeczy idą bez żadnego porządku; es geht ihm Alles leicht von der Hand, *wszystko mu idzie łatwo; es geht mir nahe, *trapi mnie to, martwi mnie; es geht die Rede, das Gerücht, daß ꝛc., *chodzi wieść, pogłoska, że itd.; geht es nicht auf diese Weise, so wird es auf eine andere gehen, *kiedy nie idzie (nie udaje się) tak, to pójdzie na inny sposób; jetzt geht es über ihn her, *teraz jego wzięli na języki; *o nim teraz mowa; *jego to cenzorują; es ist sehr über ihn hergegangen, *okropnie o nim gadali; es geht auf zehn Uhr już na dziesiątej; es geht schon gegen (auf den) Morgen już się ma ku rankowi; już ranek niedaleko; es geht in die dritte Woche, daß ich krank bin już idzie na trzeci tydzień, jakem chory; in etwas zu weit — (übertreiben, mehr thun als erlaubt ist) zbyt daleko zapędzić się w czém; der Fürst ging zu weit książę za wiele sobie pozwolił; wie er geht und steht, *co na grzbiecie, a na szyj zostanie; wie er ging und stand, lief er fort, *jak był tak pobiegł; die Uhr geht zegar idzie; meine Uhr geht zu früh, zu spät mój zegarek pośpiesza się, spóźnia się; die Arbeit geht von Statten, *szczęści się robota; an die Arbeit gehen zabierać się do roboty; vor sich — (anfangen, beginnen, geschehen) odbyć się, dziać się; zu Herzen —, *obchodzić bardzo; Jemandem an die Hand — (ihm helfen, ihm behülflich sein), *dogodnym być komu; in sich —, *upamiętać się, zastanowić się nad czém; auf Freiers Füßen —, *starać się o pannę, *cholewki palić, *zamyślać o żonie; müßig — próżnować; geh' mir aus den Augen! ustąp mi z oczu! verloren — zginąć; Ge'hen, *sn.* iście; chodzenie; im —, während des Gehens idąc.

Gehe'nk, *sn.*, s. Gehä'nge; — (am Degen) pendent.

Gehe'nkelt, *a.* uchaty; z uchami.

Gehe'nkter, *sm.* wisielec, obwieś, obwieszony, powieszony.

Geheu'er, *a.* u. *ad.* bezpieczny, bezpiecznie (o miejscu, szczególniéj pod względem strachów).

Geheu'l, *sn.* wycie (von Thieren); jęczenie, jęki (von Menschen).

Gehi'nke, *sn.* ciągłe chromanie.

Gehi'rn, *sn. Zk.* mózg; *ein verbranntes — haben, *mieć mózg zapalony; kein — im Kopfe haben, *nie mieć mózgu (rozumu) w głowie; ein leeres — haben, *mieć pusty mózg, pusto w głowie; das ist nicht aus seinem — gekommen, *to nie wyszło z jego mózgownicy; *on nie jest tego autorem, twórcą; er ist im — nicht richtig, *mózg mu się przewrócił w głowie; *w głowie mu się przewróciło; Gehirn, *Kk.* (als Speise) móżdżek; możdżki; Gehi'rn-, *a. Zk. Hlk.* mózgowy, muzgowy; Gehi'rnhäutchen, *sn. dim. Zk.* błonka mózgowa; Gehi'rnkammern, *sf. pl. Zk.* komorki mózgowe; Gehi'rnkasten, *sm. Zk.* mózgownica.

Geh'meister, *sm.* ten co chodzić [uczy.

Gehö'ft, *sn.* zabudowania do gospodarstwa chłopskiego należące; podwórze; obora.

Gehöh'ne, *sn.* szyderstwo, naśmiewanie się.

Gehö'lz, *sn.* lasek, gaik, miejsce drzewami zarosłe; bór; drzewo; knieje.

Gehö'r, *sn.* słuch (jako zmysł); ein schwaches, scharfes, feines — haben mieć mocny od. dobry, słaby, delikatny słuch; posłuchanie; heute gab Se. Majestät dem neuen Gesandten — (Audienz) dzisiaj Najjaśniejszy Pan dawał posłuchanie nowemu posłowi; Jemandem — verschaffen posłuchanie komu wyjednać; Jemandem — geben słuchać kogo; Jemandes Bitten — geben, schenken wysłuchać czyjéj prośby; — słuchy (uszy); das — verlieren (taub werden) ogłuchnąć; Gehö'r-, *a.* słuchowy.

Geho'rche, *sn.* ciągłe podsłuchi- [wanie.

Geho'rchen, *vn.* (h.) słuchać, posłusznym być; Jemandem — słuchać kogo, być mu posłusznym; *być komu podległym; die halbe Welt gehorcht ihm pół świata go słucha.

Gehö'ren, *vn.* (h.): Jemandem — należéć do kogo; być czyją własnością; służyć; potrzebnym być; dieses Buch gehört mir ta książka do mnie należy; — należéć się komu; *przynależéć komu; dieser Titel gehört (gebührt mir nicht ten tytuł mi nie przynależy; zu etwas — należéć do czego; ich gehöre auch zu der Gesellschaft i ja należę do kompanii; diese Bank gehört vor das Fenster ta ławka należy przed okno, tam ma stać, tam jest przeznaczona; das gehört nicht in mein Amt, nicht vor meinen Richterstuhl, *to nie należy do mego urzędu, do mego sądu; auf eine grobe Frage gehört eine grobe Antwort, *na grubiańskie pytanie należy się grubiańska odpowiedź; — (erfordert werden): es gehört viel Arbeit dazu to wymaga wiele pracy; es gehört nicht viel dazu, ꝛc. nie wiele do tego potrzeba, *itd.*; sich gehören (sich schicken, sich geziemen): wie sich's gehört und gebührt jak należy i przystoi; so etwas gehört nicht für dich to na ciebie nie przystoi.

Gehö'rfehler, *sm. Hlk.* wada słuchu; Gehö'rgang, *sm. Zk.* przewód słuchowy, kanał słuchowy.

Gehö'rig, *a.* należyty; należący się; przystojny; przyzwoity; przynależny; Jemandem — należący do kogo (jako własność); zu etwas — należący do czego (jako część); wir haben ihn mit gehöriger Ehrerbietung empfangen przyjęliśmy go z należytném uszanowaniem; sich zur gehörigen Zeit einfinden przybyć w przyzwoitym czasie; man muß alle gehörigen Mittel anwenden trzeba użyć wszelkich środków należytych; Jemanden — ausschelten należycie kogo wyłajać.

Gehö'rlehre, *sf. Hlk.* nauka o słuchu; Gehö'rlos, *a.* (taub) głuchy; Gehö'rlosigkeit, *sf.* głuchota.

Gehö'rn, s. Geweih'.

Gehö'rnerv, *sm. Zk.* nerw słuchowy. [trzony.

Gehö'rnt, *a.* rogaty; rogami opa-

Geho'rsam, *a.* posłuszny; gehorsamer, gehorsamster Diener uniżony, najniższy sługa; du wirst mir doch diesen Hund schenken? wszakże mi darujesz tego psa? gehorsamer Diener! *iron.* najniższy sługa! *kłaniam uniżenie! ich bitte gehorsamst najuniżeniéj proszę; Geho'rsam, *sm.* posłuszeństwo; Jemandem — leisten posłuszeństwo komu okazywać; być mu posłusznym; Jemandem den — verweigern nie chcieć być komu posłusznym; Jemandem den — aufsagen, aufkündigen wypowiedzieć komu posłuszeństwa; zum — zurückbringen do posłuszeństwa przywrócić.

Geho'rsamen, *vn.* (h.) posłusznym być.

Geho'rsamst, *a.* s. Geho'rsam; —, *ad.* najuniżeniéj, pokornie.

Gehö'rsinn, *sm.* słuch; zmysł słuchu.

Gehö'rtrichter, *sm. Hlk.* lejek uszny; Gehö'rtrommel, *sf. Zk.* bębenek w uchu.

Geh're, *sf.* kończastość; kliniastość; każda rzecz kończata, śpiczasta; — (Wachsscheibe) woszczyny; — (am Kleide) klin, cwykiel.

Gehü'lfe, *sm.* pomocnik; Jemandem einen — beigeben przydać komu pomocnika; als Gehülfen beigeben przydać do pomocy; Gehü'lfin, *sf.* pomocnica, pomocniczka.

Gehü'pfe, *sn.* skakanie; dryganie.

Gehu'ste, Gehü'stel, *sn.* pokaszalanie.

Geh'werk, *sn.* (in der Uhr) skład kółek poruszających zegar, że idzie.

Gejau'chze, *sn.* ciągłe skakanie, wykrzykiwanie z radością.

Gei'en, *va. Sw.* holować.

Gei'er, *sm. Ng.* sęp; zum Geier! tam do licha! was zum — soll das bedeuten? cóż u licha to ma znaczyć? daß dich der —! hol' dich der —! niech ci licho weźmie! Gei'er-, Gei'ers-, *a. Ng.* sępi; sępowy; Gei'eradler, *sn. Ng.* sęporzeł; Gei'erfalk, s. Ge'rfalk; Gei'erkö'nig, *sm. Ng.* (Kuttengeier) królosęp.

Gei'fer, *sm.* ślina (z ust płynąca); Gei'ferich*t*, *a.* śliniasty; Gei'ferig, *a.* ośliniony; Gei'ferläppchen, -rläßchen, -rtuch, *sn.* podbródek, serwetka płócienna, którą dziecku podwiązują, kiedy się ślini; Gei'fern, *vn.* (h.) ślinić się; gei'fernd rozjusząc się, zajuszając sie.

Gei'ge, *sf. Tk.* (Violine) skrzypce; die —, auf der — spielen, die — streichen, *Tk.* grać na skrzypcach; die erste, zweite — spielen, *Tk.* grać pierwsze, drugie skrzypce; der Himmel hängt ihm voller Geigen, *cały świat się uśmiecha do niego; *myśli że w niebie; Geige (Fiedel), *iron.* gąsior; Gei'-gen-, *a. Tk.* skrzypcowy, skrzypiczny; Gei'gen, *vn.* u. *va. Tk.* grać na skrzypcach; einen Walzer geigen grać walca; Jemandem etwas —, *na przekor komu co zrobić; die Wahrheit —, *rąbać prawdę, *bez ogródki ją mówić; wer die Wahrheit geigt, dem schlägt man den Fiedelbogen um den Kopf, *prawda w oczy kole; *prawda jest gorzką potrawą; Gei'gena'rtig, *a. Tk.* skrzypcowaty; Gei'genblatt, *sn. Tk.* gryf u skrzypców; -genbo'gen, *sm. Tk.* smyczek do skrzypców; -genha'ls, *sm. Tk.* szyjka od od. u skrzypców; -genha'rz, *sn. Tk.* kalafonia, kolofonia; Gei'genkratzer, s. Gei'ger; -genmacher, *sm.* skrzypecznik skrzypkarz; -gensaite, *sf.* strona skrzypcowa; -gensattel, -genste'g, *sm. Tk.* podstawek u od. do skrzypców; -genspieler, s. Gei'ger; -gento'n, *sm.* ton skrzypcowy.

Gei'ger, Gei'genspie'ler, *sm. Tk.* skrzypek, skrzypiciel; — *iron.* (Geigenkratzer, schlechter Geiger) rzępoła.

Geil, *a.* zbyt tłusty, łojowaty (o mięsie, osobliwie niesmaczném i cuchnącém); nazbyt bujny (o roli); die Saat wächst zu —, *Ldw.* zboże za nadto wybujało, za nadto gęsto rośnie i idzie w górę; geil (wollüstig) jurny, lubieżny; ein geiles Lied, *lubieżna piosnka; Gei'le, Gei'lung, *sf.* zbytnia tłustość, bujność; (Geilheit) jurność; Gei'len, *sf. pl. Zk.* jądra (u ludzi i zwierząt).

Gei'len, *vn.* (h.) palić się, lubieżność czuć, mieć lubieżne zachcenia, pochuci; —, *va. Ldw.*: einen Acker — rolą mierzwić, gnoić.

Gei'lheit, *sf.* jurność, lubieżność, bujność.

Gei'lsüß, *a.* mdły, przykry, obrzazgliwy, nudny; Gei'lsüßigkeit, *sf.* obrzazg; obrzazgowatość.

Geiß, *sf. Ng.* koza; łania; Geiß-, Gei'ßen-, *a. Ng.* kozi; Gei'ßbart, *sm. Ng.* kozia broda; ilmiczka; Gei'ßblatt, *sn. Ng.* powój wonny; przewiercień; Gei'ßbock, *sm.* kozioł; Gei'ße, s. Geiß.

Gei'ßel, *sm.* zakładnik; Jemanden als — behalten zatrzymać kogo jako zakładnika od. w zakład.

Gei'ßel, *sf.* dyscyplina (do bicia); bicz; kańczug; chłosta, biczowanie; Jemandem die — geben, mit der — züchtigen baty komu dać; wybiczować, wychłostać go; die — der Kritik erfahren, *doznać bicza od. chłosty krytyki; die — über Jemandem schwingen chłostać kogo; dieser Fürst war eine wahre — für die armen Unterthanen, *ten książę był prawdziwy bicz na biednych poddanych; Gei'ßelbruder, Gei'ßeler, Gei'ßler, *sm.* dyscyplinant, biczownik (człowiek bractwa biczowników, „Geißelbrüder" zwanych); Gei'ßeln, *va.* chlostać; Gei'ßelung, *sf.* biczowanie; chłosta.

Gei'ßfuß, *sm. Ng.* snitka pospolita; kozia stopa podagrycznik; Gei'ßklee, *sm. Ng.* szczodrzeniec.

Gei'ßler, s. Gei'ßelbruder.

Gei'ßleder, *zc.* s. Zie'genleder, *zc.*; Gei'ßmelker, *sm. Ng.* (Ziegenmelker, Nachtrabe) kozodój; Gei'ßwedel, *Ng.* s. Bo'cksbart.

Geist, *sm.* duch, dusza, ziawisko bezcielne; der — ist unsichtbar duch jest niewidzialny; wenn der — den Körper verläßt kiedy dusza rozstaje się z ciałem; den — aufgeben, aushauchen Bogu ducha oddać; wyzionąć ducha; der heilige —, *Kg.* duch święty; er sieht überall Geister, *wszędzie duchy widzi; seine Schriften athmen seinen —, *pisma jego tchną jego duchem; ich sehe ihn im Geiste, *w duszy go widzę; der — des Widerspruches, der Verfolgung, *duch przeciwieństwa, prześladowania; er schreibt in demselben Geiste, *pisze w tym samym duchu; — umysł; seinen — ausbilden wykształcić umysł; die Gegenwart des Geistes przytomność umysłu; ein Mann von großem Geiste człowiek wielkiego umysłu; ein großer —, *człowiek wielkiego umysłu; ein schwacher —, *człowiek słabego umysłu; —, *jeniusz; dowcip; talent; ein Mann von —, *człowiek z jeniuszem; er besitzt viel —, *ma wiele dowcipu, talentu; —, *sposób myślenia; er hat nicht den Geist seines Vaters, *on nie tak myśli, jak ojciec; der — des Volkes ist gut, *sposób myślenia ludu jest dobry; —, *żywość, ruchawość; er hat noch viel —, *ma jeszcze wiele żywości; —, *wewnętrzna moc jakiego płynu; das Bier, der Wein hat viel —, *to piwo ma wiele esencyi; *wino ma wiele spirytusu w sobie; schöner —, *belletrysta, nadobny duch; viel Fleisch, wenig —, *iron.* brzuch tłusty łeb ma pusty; alle guten Geister loben Gott den Herrn, *wszelki duch Pana Boga chwali, *wszelki duch Boga chwali.

Gei'starm, *a.* ubogi w ducha; Geistbega'bt, *a.* obdarzony duchem.

Gei'ster-, *a.* do duchów należący; — duchów; Gei'sterba'nn, *sm.* wyganianie duchów; -sterbanner, *sm.* wyganiacz duchów; *Kg.* ekzorcysta; -sterbannerei', *sf.* wyganianie duchów; *Kg.* ekzorcyzmowanie; -sterbeschwö'rer, *sm.* zaklinacz duchów; -sterbeschwö'rung, *sf.* zaklinanie duchów; -sterbi'ld, *sn.* (Phantom) widmo, poczwara, upiór; -sterbla'ß, *a.*, -sterblei'ch, *a.* *blady jak umarły; -stererschei'nung, *sf.* ukazywanie się duchów; -sterfü'rst, s. Gei'sterkönig; -sterha'ft, *a.* (übernatürlich) nadnaturalny, nadprzyrodzony; (wunderbar) cudowny, cudny, nadzwyczajny; jako w świecie duchów; -sterka'mpf, *sm.*, Gei'sterschla'cht, *sf.* *bitwa, walka duchów; -sterkönig, *sm.* *król duchów; -sterlehre, *sf.* pneumatologia; nauka o duchach; die — betreffend pneumatologiczny; -sterseher, -sterträumer, *sm.* duchowidz; przywidzeń; przywidalnik; -sterseherei', -sterträumerei', *sf.* duchowidztwo, przywidzenia, widzenie duchów; szał, w którym się komu zdaje, że widzi to, czego nie ma; -sterstunde, *sf.* godzina, czas dusz zmarłych, godzina północy; -sterwah'n, *sm.* marzenia o duchach, wierzenie w duchy; -sterwe'lt, *sf.* świat duchów; -sterzwinger, s. Gei'sterbanner.

Gei'stes-, *a.* (den Geist betreffend) duchowny; duchowy; od ducha, nie materyalny.

Gei'stesa'bwesend, *a.* bezprzytomny, nieprzytomny; -stesa'bwesenheit, *sf.* nieprzytomność umysłu; bezprzytomność.

Gei'stesa'nlagen, *sf. pl.* zdolności umysłu; -stesan'strengung, *sf.* natężenie umysłu; -stesarbeit, *sf.* praca umysłowa; -stesa'rm, *a.* ubogi w duchu; ubogiego ducha; -stesa'rmuth, *sf.* ubogość ducha; -stesbildung, *sf.* ukształcenie umysłu; -stesentwi'ckelung, *sf.* rozwijanie się władz umysłowych; -steserha'benheit, *sf.* wzniosłość umysłu; -stesgaben, *sf. pl.* zdolność umysłu; talent; -stesge'genwart, *sf.* przytomność umysłu; -stesgröße, *sf.* wielkość umysłu; -steskra'ft, *sf.*

siła umysłu; władza umysłowa; -steskrankheit, *sf. Hlk.* choroba umysłowa; -stesnahrung, *sf.* obrok duchowny; pożywienie dla umysłu; -stesruhe, *sf.* spokojność umysłu; -stesschwa'ch, *a.* słaby na umyśle; niedołężny; geistesschwacher Mensch, *a.* niedołęga; -stesschwäche, *sf.* słabość umysłu; niedołężność; -stesschwu'ng, *sm.* wzniesienie się jeniuszu; wybujanie jeniuszu; -stesstärke, *sf.* moc umysłu; -stesthä'tigkeit, *sf.* czynność umysłu; dążność umysłu; -steswe'rk, *sn.* dzieło jeniuszu, talentu; -steszerrüttung, *sf.* obłąkanie umysłu.

Gei'stig, *a.* spirytus w sobie mający; geistige Getränke napoje gorące; — umysłowy; geistiges Vergnügen umysłowa rozkosz; — (nicht körperlich) duchowy; geistiges Wesen istota duchowa, bezcielna; *jenialny; jeniuszem obdarzony; wielki rozum posiadający; Gei'stigkeit, *sf.* umysłowość, duchowość, duchowność.

Gei'stlich, *a. Kg.* duchowny; geistlich werden księdzem zostać, do klasztoru wstąpić; geistlicher Herr! ojcze duchowny! Mości księdze! Gei'stlicher, *sm. Kg.* ksiądz; duchowny; geistlich duszy oder ducha się dotyczący; geistliche Gaben dary ducha; geistliches Wohl duszne zbawienie; Gei'stlichkeit, *sf.* duchowność; —, *Kg.* dochowieństwo.

Gei'stlos, *a.* bez duszy, bez życia, *mdły, słaby; — bez talentu, nie posiadający żadnych zdolności, mający słabą głowę; Gei'stlosigkeit, *sf.* ograniczoność; *tępa głowa.

Gei'streich, *a.* wiele esencyi od. spirytusu w sobie mający, mocny, esencyonalny; *pełen talentu; jenialny; Gei'streichheit, *sf.* (geistreiches Wesen) jenialność.

Geiz, *sm.* chciwość; łakomstwo; skąpstwo; dem Geize ergeben sein być chciwym, łakomym; schmutziger — brudne łak; —, *Gtn.* (Räuber) zbyteczne wyrostki u roślin; Gei'zen, *vn.* (h.): nach etwas — być chciwym czego; Gei'zhals, *sm.* skąpiec; chciwiec; Gei'zig, *a.* skąpy; chciwy; nach etwas — sein chciwym być czego.

Geke'lcht, *a. Ng.* (Pflanzen) kieliszkowaty.

Geke'rbt, *pp.* u. *a.* karbowany, nakarbowany; przewięzisty.

Geklä'ff, Geklä'ffe, *sn.* ciągłe skolenie; szczekanie.

Gekla'pper, *sn.* ciągłe kłapanie, kołatanie (we młynie itd.).

Geklä'tsch, Gekla'tsche, *sn.* ciągłe klaskanie (rękoma); ciągłe trzaskanie (biczem); — ciągłe plotki; ciągłe paplotanie (gadanie głośno); plotki, brodnie, wieści. [nie.

Gekli'mper, *sn.* ciągłe brzdąka-

Gekli'ngel, *sn.* ciągłe dzwonienie; brząkanie czém; brzęczenie; dźwięczenie.

Gekli'rr, *sn.* ciągłe szczękanie; szczęk; chrzęst.

Geklo'pfe, *sn.* ciągłe pukanie, stukanie; kołatanie, kołat.

Geklö'ppelt, *a.*: geklöppelte Arbeit węzełki. [rozpadlin.

Geklü'ft, *sn.* (Schlucht) pasmo

Gekna'cke, *sn.* ciągłe lub długo trwające, częste trzęszczenie; trzaskanie ognia.

Gekna'll, Gekna'lle, *sn.* ciągłe, długo trwające huczenie oder strzelanie.

Gekna'rr, Gekna'rre, *sn.* ciągłe, długo trwające skrzypienie.

Gekna'ster, Gekni'ster, *sn.* ciągłe trzaskanie (ognia itd.).

Gekni'ct, *pp.* u. *a.* kręty.

Gekni'rsch, *sn.* zgrzytanie.

Gekni'ster, s. Gekna'ster.

Geko'ch, *sn.* potrawy warzone; warzywo.

Gekö'pert, *a. W.* w krzyżyki od. w prążki tkany; kiprowany. [skot.

Gekra'ch, *sn.* trzask, łomot, ło-

Gekrä'chz, Gekrä'chze, *sn.* krakanie (kruków); *skrzeczenie; *przeraźliwe stękanie, jęczenie.

Gekrä'he, *sn.* pianie (kogutów).

Gekrä'tz, *sn.* to co odchodzi przy wyrabianiu czego z kruszcu; Gekrä'tzofen, *sm.* piec, w którym się takie kawałki topią; Gekrä'tzschmelzer, *sm.* giser, odlewający to co odchodzi przy wyrabianiu czego z metalu lub z kruszcu; Gekrä'tzwäscher, *sm.* pomywający to co odchodzi przy wyrabianiu czego z metalu lub z kruszcu.

Gekräu'sel, *sn.* kędzierzawienie; kędziory; kręcące się na wodzie bałwany; Gekräu'selt, *pp.* u. *a.* kędzierzawy, fryzowany.

Gekrei'sch, *sn.* skrzek; skrzeczenie; chrapliwe wrzeszczenie; krzyk, zgiełk. [nina.

Gekri'tzel, *sn.* bazgranie; bazgra-

Gekrö's, Gekrö'se, *sn. Zk.* kruszki; kruszka; krézki; błona kiszkowa; s. a. Kalbsgekröse; Gekrö'se-, *a. Zk.* krézkowy; Gekrö'seblutader, *sf. Zk.* żyła krézkowa, śródjelitna; Gekrö'sedrü'se, *sf. Zk.* zawałki książkowe; Verstopfung der —, *Hlk.* zapchnienie zawałków książkowych.

Gekrü'mmt, *pp.* u. *a.* skrzywiony, kręty, zakrzywiony.

Gekü'nstelt, *pp.* u. *a.* wykwintny, wytworny, wyszukany; naciągany; gekünsteltes Wesen wykwintność.

Gela'che, *sn.* ciągłe śmiechy; chechotanie.

Gelä'chter, *sn.* śmiech, pośmiech, pośmiechowisko, chychotki; ein — erheben, aufschlagen parschnąć ze śmiechu; w głos się rozśmiać; in ein — ausbrechen rozśmiać się; sich zum — machen na śmiech (na pośmiewisko) się wystawić; Jemandem zum — werden stać się przedmiotem czyjego pośmiewiska; — erregen, veranlassen śmiech wzbudzić; aus etwas ein — machen w śmiech co obrócić oder obracać; höhnisches — szyderski uśmiech.

Gela'g, *sn.* biesiada; uczta; hulanka; ochota; pijatyka; in's Gelag hinein reden, *pleść co komu ślina do gęby przyniesie, co komu przyjdzie na język; *pleść trzy po trzy.

Gelä'hmt, *pp.* u. *a.* skulawiony, ochromiony, skaleczały na nogi; zdrętwiały, osłabiały, sparalizowany, storsowany.

Gela'hrt, Gela'hrtheit, s. Gele'hrt, Gele'hrsamkeit.

Gelä'nder, *sn.* poręcz (u schodów, mostu); kobylica (u mostu); —, *Gtn.* (Spalier) pal, tyka, drąg (do którego przywięzują młode drzewo, aby prosto rosło); Gelä'nderdocke, *sf.* słupki, na których poręcz od. kobylica spoczywa; Gelä'nderfe'nster, *sn.* okno z gankiem; okno z występem; Gelä'ndersäu'le, s. Gelä'nderfe'nster.

Gela'ngen, *vn.* (s.): bis zu einem Orte — dojść dokąd; dostać się do jakiego miejsca; er gelangte bis an die Gränze, an's Ziel seiner Reise dostał się do granicy, do miejsca, do którego podróż przedsięwziął; gelangen lassen sprawić, aby się co dostało dokąd; przesłać; eine Bittschrift an den König gelangen lassen przesłać prośbę królowi; auf den Gipfel eines Berges — dostać się na wierzchołek góry; in's Zimmer — dostać się do pokoju; als die Nachricht zu seinen Ohren gelangte gdy ta wieść doszła (do) jego uszu; zu etwas — dojść do czego, osiągnąć; zu seinem Ziele — osiągnąć cel; zu Ehrenstellen — dojść do zaszczytów; zu Reichthum — przyjść do majątku; zur Reife — przyjść do dojrzałości; dojrzéć; wieder zu etwas — odzyskać, odebrać. [u psów.

Gelä'pp, *sn. Jäg.* zwieszone uszy

Gela'ß, *sn.* miejsce, gdzie się co na schowanie składa; skład; schowanie; dieses Haus hat viel — w tym domu jest wiele miejsca na składy; es ist in dem Hause kein — für Holz nie ma w tym domu schowania na drzewo.

Gela'ssen, *a.* u. *ad.* spokojny, spokojnie; z zimną krwią, bez wzruszenia, bez uniesienia się; cierpliwy, cierpliwie; łagodny, łagodnie; gelassener Mensch człowiek spokojny, powolny, flegmatyk; — hörte er sein Todesurtheil an spokojnie słuchał wyroku śmierci; Gela'ssenheit, *sf.* spokojność; powolność; flegma; łagodność; er hörte diese Beleidigungen mit großer — an tych uraz słuchał z wielką flegmą.

Gelau'fe, *sn.* bieganie (tam i sam); zbieganie się.

Geläu'fig, *a.* biegły; wprawny, z łatwością robiący; łatwy, z łatwością przychodzący; wiadomy, wyćwiczony; zwyczajny, oswojony, obrotny, nałogowy; eine geläufige Hand, Zunge haben mieć wprawną rękę (do pisania), wprawny język (do mówienia); geläufig, mit geläufiger Zunge sprechen mówić z łatwością, płynnie; sich etwas — machen nabyć w czém łatwości; das wird dir schon — werden pójdzie ci to potém łatwo; Geläu'figkeit, *sf.* biegłość, wprawność; łatwość; świadomość; płynność; — der Zunge wyprawność języka, *mówienie płynne, *płynna mowa; Uebung bringt —, *wprawa daje łatwość.

Gelau'nt, *a.* w humorze będący; gut, übel — w dobrym, złym humorze będący. [kanie (psów).

Gelau't, *sn. Jäg.* granie, szcze-

Geläu't, Geläu'te, *sn.* dzwonienie (osobliwie na dzwony); podzwonne; unter dem — der Glocken, beim — der Glocken przy odgłosie dzwonów; w śród bicia w dzwony.

Geläu'tert, *pp.* u. *a.* wyklarowany, czysty, wystały, ustały; geläuterter Geschmack, *wytrawny gust.

Gelb, *a.* u. *ad.* żółty, żółto; etwas — färben na żółto co ufarbować; das Gelb, das Gelbe żółtość; das Gelbe vom Ei żółtko z jaja; es wird mir grün u. gelb vor den Augen, *mieni mi się w oczach; gelb machen żółcić; gelb werden żółknąć, zżółknąć.

Ge'lbblätterig, *a.* żółtoliści; Ge'lbblümig, *a.* żółtokwiecisty; Ge'lbbraun, *a.* żółtobrunatny; Ge'lbbunt, *a.* żółtopstry.

Ge'lbe, *sf.* Gel'be, Ge'lbes, *sa.* żółtość; das — vom Ei (Eigelb) żółtko.

Ge'lben, *va.* żółcić; —, *vn.* (h.) (gelb werden) żółcieć; żółtości nabierać; w żółte wpadać; ſich — żółtego koloru nabierać.

Ge'lbfarbig, *a.* żółtego koloru; -lbgeblü'mt, *a.* żółtokwiecisty; -lbgelo'ckt, *a.* żółtoloki; -lbgeſtrei'ft, *a.* w żółte pasy malowany, wyrabiany; -lbgie'ßer, *sm.* mosiężnik; -lbgrün, *a.* żółtozielony; -lbgrünlich, *a.* żółtozielonawy; -lbhaarig, *a.* żółtowłosy; -lbholz, *sn. Ng.* chróścina; drzewko farbierskie; Ge'lblich, *a.* u. *ad.* żółtawy; żółtawo; Ge'lbmähnig, *a.* żółtogrzywy; -lbmöhre, *sf. Ng.* marchew ogrodowa; -lbreif, *a.* żółty z dojrzałości; -lbroth, -lbröthlich, *a.* żółtoczerwony, żółtoczerwonawy; -lbrübe, ſ. Ge'lbmöhre; -lbſchecke, *sf.* koń żółtopleśniwy, biały z żółtemi płatami; -lbſchnabel, *sm.* (młody) ptak z żółtym dzióbem; *młokos; *młodzik, smarkacz; -lbſchwanz, *sm. Ng.* ptak z żółtym ogonem; -lbſucht, *sf. Hlk.* żółtaczka; -lbſüchtig, *a. Hlk.* żółtaczkę mający; do niéj skłonny; -lbwurz, *sf. Ng.* małeszka; lilia zawojek; żółcień.

Geld, *sn.* pieniądze; baares — gotowe pieniądze; gotowizna; gotówka; kleines — drobne (pieniądze); — münzen, ſchlagen, prägen bić pieniądze; Geld, Gelder austhun, anlegen wypożyczyć pieniądze; ſein — zu Rathe halten, * oszczędzać grosza; von ſeinem Gelde leben od. zehren, für ſein — leben, *żyć z własnéj kieszeni; etwas zu Gelde machen, in's — umſetzen, *spieniężyć co, na pieniądze zamienić, sprzedać za gotowiznę; das iſt nicht mit Gelde zu bezahlen, *tego się pieniędzmi nie dokupi; * to droższe nad wszystko; Geld macht es nicht aus, *nie wszystko można miéć za pieniądze; wer — hat, kommt durch, *kto ma ciążą, tego nie wiążą; Geld-, Ge'ldes-, *a.* pieniężny.

Ge'ldadel, *sm.* ślachectwo majątkowe; -ldangele'genheit, *sf.* interes pieniężny; -ldarm, *a.* ubogi w pieniądze; -ldarmuth, *sf.* ubóstwo pieniężne; -ldauflage, *sf.* podatek nałożony w pieniądzach; -ldausgabe, -ldauslage, *sf.* wydatek pieniężny; -ldaufwand, *sm.* wydawanie pieniędzy; -ldbeda'rf, *sm.* potrzeba pieniędzy; -ldbedürftig, *a.* potrzebujący pieniędzy; -ldbegierde, *sf.* chciwość pieniędzy; -ldbegierig, *a.* chciwy pieniędzy; -ldbeitrag, *sm.* składka pieniężna; to co kto w pieniądzach składa; -ldbelohnung, *sf.* nagroda pieniężna; -ldbeutel, *sm.* worek oder woreczek na pieniądze od. od pieniędzy; -ldbüchſe, *sf.* karbona; karbonka do pieniędzy; puszka na pieniądze; -ldbuße, *sf.* kara pieniężna; -lddiebſtahl, *sm.* kradzież pieniędzy; -lddurſt, *sm.* łaknienie oder nieograniczona żądza pieniędzy; -lddurſtig, -ldhungerig, *a.* chciwy pieniędzy; -ldeinnahme, *sf.* dochód pieniężny; intrata pieniężna; pobór w pieniądzach.

Ge'ldern, *sn. Geog.* (Provinz in Holland) Geldrya.

Ge'ldeswe'rth, *a.* co warto pieniędzy, co płaci jak pieniądze.

Ge'ldfaß, *sn.* beczułka z pieniędzmi od. na pieniądze; -ldforderung, *sf.* należytość od. pretensya pieniężna; pobór pieniędzy; domaganie się pieniędzy; -ldfreſſend, *a.* *pieniądze jedzący; *wielkich wydatków od. nakładów wymagający; -ldgefälle, *sn. pl.* opłaty pieniężne; -ldgeiz, *sm.*, Ge'ldgier, *sf.* chciwość pieniędzy; -ldgeizig, -ldgierig, *a.* łakomy na pieniądze; chciwy pieniędzy; -ldgeſchä'ft, *sn.* interes pieniężny; *H.* ſ. a. Banquie'rgeſchä'ft, We'chſelgeſchä'ft; -ldgürtel, *sm.* trzos; -ldhaufen, *sm.* kupa pieniędzy; -ldhülfe, *sf.* pomoc pieniężna; -ldhunger, Ge'ldhungerig, ſ. Ge'lddurſt, Ge'lddurſtig, Ge'ldgier, Ge'ldgierig; Ge'ldjude, *sm. iron.* lichwiarz; -ldkaſten, *sm.*, Ge'ldkiſte, Ge'ldlade, *sf.* skrzynia na pieniądze, z pieniędzmi; -ldkatze, *sf.* trzos; -ldmäkler, *sm. H.* wekslarz; bankier; -ldmangel, *sm.* brak od. niedostatek pieniędzy; -ldnoth, *sf.* wielki niedostatek pieniędzy; -ldpoſt, *sf.*, -ldpoſten, *sm.* pewna suma od. kwota pieniędzy; -ldpreis, *sm. H.* kurs pieniędzy (jak stoją); -ldquelle, *sf.* *źródło pieniędzy; -ldreich, *a.* bogaty w pieniądze; -ldreichthum, *sm.* bogactwo pieniężne; majątek w pieniądzach; -ldrente, *sf.* dochód pieniężny od. w pieniądzach; -ldſache, *sf.* rzecz pieniędzy się dotycząca; -ldſammler, *sm.* zbieracz pieniędzy; -ldſchachtel, *sf.* pudełko na pieniądze od. z pieniędzmi, od pieniędzy; -ldſchrank, *sm.* szafa do chowania pieniędzy; -ldſchuld, *sf.* dług pieniężny; -ldſchwinge, *sf.* opałka do pieniędzy; -ldſendung, *sf.* nadsyłka od. posyłka pieniężna; -ldſorge, *sf.* kłopot pieniędzmi; -ldſorte, *sf. Mzw. H.* gatunek pieniędzy; -ldſpiel, *sn.* gra o pieniądze; -ldſteuer, *sf.* podatek w pieniądzach; -ldſtock, *sm.* karbona (do muru przybita); —, *H.* (Grundkapital) kapitał pieniężny; -ldſtolz, *sm.* duma z posiadania wiele pieniędzy; —, *a.* dumny z posiadania wiele pieniędzy; -ldſtrafe, ſ. Ge'ldbuße; -ldſtück, *sn.* pieniądz (jedna sztuka); -ldſucht, Ge'ldſüchtig, ſ. Ge'ldgier, Ge'ldgierig; -ldſumme, *sf.* suma pieniędzy; -ldtag, *sm.* (Zahltag, Lohntag) dzień wypłaty; -ldtaſche, *sf.* kieszeń od. kieszonka do pieniędzy; woreczek na pieniądze (z zameczkiem); -ldtiſch, *sm. H.* stół do rachowania pieniędzy; -ldumlauf, *sm. H.* obieg pieniędzy; -ldverle'genheit, *sf.* niedostatek pieniędzy; trudność nabycia pieniędzy; ambaras pieniężny; -ldverlu'ſt, *sm.* strata pieniężna; -ldverſchwender, *sm.* utracyusz; rozrzutnik; lubiący tracić pieniądze; -ldverſchwendung, *sf.* rozrzutność pieniędzy; -ldvortheil, *sm.* korzyść pieniężna; zysk w pieniądzach; -ldwechſel, *sm. H.* wekslarstwo; zmienianie pieniędzy; -ldwechsler, *sm. H.* wekslarz; -ldwucher, *sm.* lichwa pieniężna; -ldwucherei, *sf.* lichwienie pieniędzmi; -ldwucherer, *sm.* lichwiarz pieniędzmi lichwiący; -ldwurm, *sm. iron.* pieniężny muł, *chciwiec nienasycony; -ldzulage, *sf.* dodatek do płacy w pieniądzach.

Gele'cke, *sn.* lizanie; *iron.* *bezustanne całowanie.

Gelee', *sn. Kk.* galareta (jako potrawa).

Gele'gen, *a.* u. *ad.* położony; dobre położenie mający; sposobny, wolny; wygodny; na podorędziu; leżący (o położeniu miejsca); unſer Haus iſt mitten in der Stadt — dom nasz leży w środku miasta; — (paſſend, bequem) dogodny, dogodnie (o miejscu i czasie); ſich einen gelegenen Ort wählen obrać sobie dogodne miejsce; zur gelegenen Zeit kommen przyjść w dogodnym czasie; du kommſt mir eben gelegen, *właśnie mi w porę przychodzisz; es iſt mir jetzt nicht —, *teraz mi to nie na rękę, *teraz się w to wdawać, tém się żajmować, tego słuchać itd. nie mogę; es iſt mir daran —, *zależy mi na tém; es iſt nichts daran —, *nic na tém nie zależy; *to nic nie znaczy; *to nie ma żadnego znaczenia; gelegener (paſſender, bequemer, geeigneter) Ort miejsce dogodne od. sposobne.

Gele'genheit, *sf.* okazya; zręcsność; łatwość; sposobny czas; położenie miejscowe; ich kenne alle Gelegenheiten (Localitäten, Oertlichkeiten) in dieſem Hauſe ja znam cale położenie, cały rozkład tego domu; wiem, gdzie w nim co leży; mit — abreiſen odjechać okazyą; mit, durch — etwas ſchicken przesłać co (przez) okazyą; etwas bei einer guten (paſſenden) — thun zrobić co przy podanéj okazyi; ich werde dir bei erſter — das Buch ſchicken przy naypierwszéj sposobności książkę ci przyślę; es zeigt ſich eine —, eine — bietet ſich dar podaje się sposobność; ſich der — bedienen, die — ergreifen, wahrnehmen, benutzen, nehmen, *korzystać ze sposobności; eine — vorbeilaſſen, fahren laſſen, unbenutzt laſſen zaniedbać sposobności; Jemanden einer — berauben pozbawić kogo sposobności; — zu etwas geben podać sposobność do czego; — zum Zank geben dać okazyą do kłótni; wer Händel ſucht, findet immer — dazu, *łatwo kij znaleźć, kto psa chce uderzyć; bei der erſten (beſten, günſtigen) — by mu (jéj) się pokazała pogoda; er verſäumt die — nicht, *nie zabaczy gruszki w popiele; Gele'genheits-, *a.* okazyonalny; z okazyi.

Gele'genheitsgedi'cht, *sn. Dtk.* wiersz z okoliczności, z powodu uroczystości od. z okazyi jakiéj napisany; poema okazyonalne; Gele'genheitsdichter, *sm.* poeta piszący z okoliczności; Gele'genheitsrede, *sf.* mowa z okoliczności miana; -heitsſchri'ft, *sf. Litt.* pismo wydane z powodu jakiéj okoliczności; -heitsmacher, *sm.* rajfur; rufian; stręczyciel rozpusty; -heitsmacherin, *sf.* rajfurka, zwodnica, rufianka, *kuplerka.

Gele'gentlich, *a.* u. *ad.* okazyonalny; okazyonalnie; za powodem; przy okazyi, przy podanéj sposobności; gelegentliche Erinnerung przypomnienie przy podanéj sposobności.

Geleh'rig, *a.* nauczliwy, uczny, pojętny; — zu etwas zdatny, zdolny do pojęcia czego; Geleh'rigkeit, *sf.* pojętność, nauczliwość.

Geleh'rſam, ſ. Geleh'rt; Geleh'rſamkeit, *sf.* uczoność; nauka (którą się posiada); erudycya; viele od. große — beſitzen posiadać wiele nauki;

eine tiefe — besitzen posiadać głęboką naukę.

Gelehrt, *pp.* u. *a.* uczony; naukowy; er besitzt viele gelehrte Kenntnisse posiada wiele naukowych wiadomości; er findet bloß an gelehrten Unterhaltungen Vergnügen lubi tylko naukowe zabawy; gelehrte (wissenschaftliche) Arbeit naukowa praca; Gelehr'te, *sf.* (gelehrtes Frauenzimmer) uczona.

Gelehr'tengeschich'te, *sf. Litt.* historya uczonych; -lehr'tengesel'lschaft, *sf. Litt.* towarzystwo uczonych, uczone, naukowe; -lehr'tenleben, *sn.* życie naukowe, uczone; -lehr'tenle'xikon, *sn. Litt.* dykcyonarz uczonych; -leh'rtenthum, -lehr'tenverein, s. Gelehr'tengesel'lschaft; Geleh'rter, *sm.* uczony; die Geleh'rten, *pl.* uczeni; -leh'rtheit, *sf.* uczoność.

Geleier, *sn. iron.* ciągłe dudlenie na lirze, pozytywie, itd.

Geleis, Glei'se, *sn.* kolej; eine Sache wieder in's — bringen, *rzecz jaką naprawić; do szyku, do ladu co przywieść; na właściwy tor wprowadzić.

Geleit, *sn.* straż; eskorta; Jemandem sicheres — geben przydać komu straż dla bezpieczeństwa; — odprowadzanie kogo; nehmen Sie das — (die Begleitung bis zur Thür) mit, *przepraszam że Pana (Panią) nie odprowadzam od. nie wyprowadzam daléj; *proszę darować, że nie odprowadzam; Jemandem das — geben prowadzić kogo; odprowadzać go; — swita, orszak towarzyszących; s. a. Gefo'lge.

Gelei'ten, *va.*: Jemanden — towarzyszyć komu, odprowadzać go; eskortować kogo; — eskortować, konwojować; Gott geleite euch! jedźcież i prowadź was Boże! geleitet powodowany; durch Menschenliebe geleitet powodowany ludzkością.

Gelei'tsamt, *sn. Stw.* Urząd glejtowy; Gelei'tsbrief, *sm.* glejt, list bezpieczeństwa; list ochronny, obronny; Gelei'tschaft, s. Gelei't; Gelei'tschiff, *sn. Sw.* okręt eskortujący od. konwojowy, do eskorty służący; Gelei'tsgeld, *sn.* opłata za bezpieczeństwo w podróży; —, *Stw.* glejtowe; Gelei'tsmann, *sm.* towarzyszący w podróży; spółidący, przewodnik, człowiek przeprowadzający; towarzysz; Gelei'tsschein, Gelei'tszettel, *sm.* karta bezpieczeństwa (dla podróżujących); Gelei'tstafel, *sf. Stw.* taryfa opłat glejtowych; Gelei'tszoll, *sm. Stw.* biletowe; s. a. Gelei'tsgeld.

Gele'nk, *a.* s. Gele'nkig, 2c.

Gele'nk, *sn. Zk.* staw; zstaw; przegub; die Gelenke der Beine, Finger, *Zk.* stawy w nogach, palcach; —, *Ng.* (der Pflanzenstengel) kolanko; członek; Gele'nk-, *a.* stawowy; Gele'nkbeine, *sn. pl. Zk.* trzeszczki; Gele'nkbinse, *sf. Ng.* sit kolankowy; Gele'nkgrube, Gele'nkpfanne, *sf. Zk.* dołek stawowy; solniczka, staw.

Gele'nkig, Gele'nksam, *a.* gibki, giętki, łatwo się zginający; ruchawy, powolny, obrotny; *giętki, umiejący się nagiąć, zręcznie zastósować do okoliczności; —, *Ng.* (von Pflanzenstengeln) kolandowaty; Gele'nkigkeit, Gele'nksamkeit, *sf.* gibkość; giętkość; Gele'nkwu'rz, *sf. Ng.* konwalia liczydło, wielokwiatowa.

Gele'rne, *sn.* ciągłe uczenie się.

Gele'se, *sn.* czytanina.

Gele'sen, *pp.* u. *a.* czytany.

Geleu'cht, *sn.* oświecenie, światło.

Ge'lfern, *vn.* (h.) skrzeczéć, przeraźliwym tonem gadać.

Geli'chter, *sn.* gatunek (o ludziach mówiąc z pogardą); sie sind beide Eines Gelichters obydwa jednéj rasy, jednego gniazda, po jednych pieniądzach, na jedno kopyto, z jednéj mąki od. faryny; to wór to torba; er ist auch deines Gelichters on twojego karbu, z jednego z tobą kopyta; Leute dieses Gelichters ludzie takiéj rasy; von gleichem —, *jedna to bursa; *jednéj kuźni; *na jedno kopyto.

Gelie'ben, s. Belie'ben.

Gelie'bt, *pp.* u. *a.* umiłowany; kochany, ukochany; Gelie'bte, *sf.* kochanka; Gelie'bter, *sm.* kochanek.

Gelie'fern, s. Geri'nnen.

Gelie'hen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Lei'hen) pożyczony.

Geli'nde, *a.* gładki; miękki; łagodny; gelinder Winter zima łagodna; gelindes Wetter łagodne powietrze; einen Buchstaben — aussprechen, *Spl.* głoskę łagodnie wymówić; Jemanden — bestrafen, Jemandem einen gelinden Verweis geben łagodnie kogo ukarać, połajać; gelindere Mittel anwenden użyć łagodniejszych środków; gelinder Hauch, *Spl.* (Spiritus lenis) przydech łagodny, lekki; gelindere Saiten aufziehen, * spuścić z tonu; * z łagodniejszego tonu śpiewać, stać się powolniejszym; Geli'ndigkeit, *sf.* gładkość; miękość; łagodność; przyjemność; powolność; skromność.

Geli'ngen, *vn. irr.* (s.) gelinge, gelang, gelungen) udać się; powieść się, pojść po myśli; der Plan ist gelungen plan się udał; es gelang mir, ihn zu überzeugen udało mi się przekonać go; dieses Mittel gelang te środki i sposoby udały się; durch Gottes Hülfe ist es mir gelungen za pomocą Bożą poszczęściło mi się; gelungen udatny; das ist sein gelungenstes Werk to jest jego najudatniejsze dzieło (które mu się najlepiéj udało); Geli'ngen, *sn.* udanie się; powiedzenie się; powodzenie, zdarzenie; er ist stolz über das — des Planes dumny jest z udania się planu; Gott gibt das — Bóg daje powodzenie.

Geli'spel, *sn.* szelest, szmer; szeptanie; szeleszczenie (wiatru).

Geli'tten, *pp. irr.* u. *a.* (v. Lei'den): znoszony, cierpiany.

Ge'llen, *vn.* (h.) brzmiéć mocno; gellende Stimme głos przeraźliwy, krzykliwy, skrzekliwy; die Ohren gellen mir w uszach mi szumi, bębni; Ge'llen, *sn.* brzmienie w uszach; szum w uszach. [nie.

Gelo'be, *sn.* bezustanne chwalenie.

Gelo'ben, *va.* (versprechen, verheißen) ślubować co, przyrzec, przyobiecać; Jemandem Treue — ślubować komu wierność; etwas mit Hand und Mund — przyrzec co i dać na to rękę; gelobt (versprochen) ślubowany, ślubiony, poślubiony, ślubem poświęcony; das gelobte Land, *Bibl.* kraj obiecany; ziemia obiecana.

Gelö'bniß, *sn.* ślub uczyniony; przyrzeczenie.

Gelo'bung, *sf.* ślubowanie, poślubienie.

Gelo'ck, *sn.* wabienie, wab'; wabik; das ist ein — für ihn, * to wabik na niego.

Gelt? *int.* nietakże? alboż nie prawda? dalipan? o co idzie; Gelt, *a.* u. *ad.* jałowa (krowa), nie cielna; die Kuh geht noch — krowa jeszcze nie cielna; gelte Kuh, *Ldw.* jałówka.

Ge'lte, *sf.* faska, wiaderko z uchem; koneweczka.

Ge'lten, *vn. irr.* (h.) (gelte, gilt, galt, gegolten) miéć jaką cenę, wartość, ważność lub znaczenie; ważnym być, znaczyć, znaczenie miéć, kosztować, popłacić, wartować; hier gilt die Vorschrift, daß 2c. tu służy przepis, że itd.; das Getreide gilt jetzt wenig teraz zboże nie wielką ma cenę, nie bardzo popłaca, mało płaci; dieses Haus hat noch im vorigen Jahre zehntausend Thaler gegolten ten dom jeszcze w przeszłym roku ceniony był 10,000 talarów; Ducaten gelten jetzt mehr, als sonst dukaty teraz wyżéj stoją niż dawniéj; ein Thaler gilt dreißig Silbergroschen talar ma w sobie trzydzieści czeskich; eine ganze Note gilt vier Viertel, *Tk.* cała nota waży cztery czwarte; dieses Geld gilt hier nicht te pieniądze tutaj nie idą (nie mają ceny); damals galt das Verdienst noch, * wtenczas jeszcze zasługa coś znaczyła, była w cenie, miała wartość; bei, vor ihm gilt nur Gerechtigkeit u niego tylko sprawiedliwość znaczy; mir gilt der Eine so viel als der Andere u mnie jeden tyle znaczy co i drugi; sein Wort gilt viel bei Hofe jego słowo wiele znaczy u dworu; er gilt mir sehr viel on u mnie wiele znaczy, cenię go wysoko; gilt er noch etwas beim Könige? czy ma jeszcze u króla jakie znaczenie? solche Witze gelten jetzt nicht takie dowcipki teraz nie popłacają; das gilt nichts to za nic nie stoi; dieses Spiel gilt nicht ta gra nie ważna od. za nic; ich lasse das Spiel nicht gelten nie przyjmnię téj gry, nie uważam jéj za ważną; er ließ die Entschuldigung nicht — nie przyjął téj wymówki; nie miał na nią względu; für etwas — uchodzić za co, być uważanym; für den größten Gelehrten — być uważanym za najuczeńszego; das kann für keinen Beweis — tego nie można przyjąć za dowód; Jemandem — kogo się tyczyć; do niego się ściągać; dieser Verweis gilt dir ta nagana ściąga się do ciebie; wem mögen diese Kriegsrüstungen —? kogo się mogą tyczyć te przygotowania do wojny? es gilt sein Leben, seine Gesundheit, das Wohl des Landes idzie to o jego życie, o zdrowie, o dobro kraju; was gilt die Wette? was gilt's? o co idzie (zakład)? es gilt nur einen Versuch, eine Frage, eine Schlacht idzie tylko o sprobowanie, zapytanie, stoczenie bitwy; hier gilt's zu handeln tutaj działać trzeba; gelten lassen pozwolić na co; er muß dies gelten lassen musi na tem przestać; musi to przyjąć; hier gilt's, jetzt gilt's teraz idzie o rzecz; teraz się rozstrzygnie; was gilt's, du weißt es nicht? co płaci nie wiesz?

Ge'lten, Ge'lzen, *va.* (castriren, verschneiden) wałaszyć, trzebić, mniszyć; Ge'lter, *sm.* mniszarz.

Ge'ltend, *ppr.* u. *a.*: — machen nadać czemu ważność, moc, znaczenie; ein Gesetz — machen prawu nadać

ważność, sprawić, aby je uważano za obowiązujące; seine Befehle — machen rozkazom swoim nadać znaczenie, sprawić, aby ich słuchano; seine Ansprüche auf etwas — machen dochodzić swego prawa do czego; Rechtsansprüche — machen, *Rw.* pretensye rościć, dochodzić prawa.

Ge'ltkuh, *sf. Ldw.* jałowica; Ge'ltschaf, *sn. Ldw.* owca niekotna; Ge'ltschwein, *sn. Ldw.* świnia nieprośna.

Ge'ltung, *sf.* ważność, wartość, znaczenie.

Gelü'bde, *sn.* ślub (który się czyni); das — der Keuschheit thun zrobić ślub czystości; ein — thun für einen Kranken ślub uczynić za czyje wyzdrowienie; ein — erfüllen dopełnić ślubu; ein — ablegen, *Kg.* ślubować, ślub złożyć od. uczynić.

Gelü'ft, *sn.* powietrze.

Gelü'st, *sn.* zachcenie; chuć; Gelü'sten, *vn.* (h.) żądzę mieć, chętkę mieć, podobać się; es gelüstet Jemanden nach etwas zachciewa się komu czego; bierze go ochota, chętka do czego; er thut, was ihn gelüstet robi, co mu się podoba; sich etwas (od. nach etwas) gelüsten lassen połakomić się na co, łaknąć czego; laß dich so was nicht —! niech ci się nie zachciwa takich rzeczy! Gelü'sten, *sn.* chętka, pożądanie, chcącka, żądza, żądanie, pożądliwość.

Ge'lze, *sf. Ldw.* (castrirtes, verschnittenes, unfruchtbar gemachtes Schwein) świnia wymniszona; Ge'lzen, Ge'lzer, s. Ge'lten, *va.*, Ge'lter.

Gema'ch, *ad.* wygodnie; — leben wygodnie żyć; — zwolna, powoli; nur gemach! tylko zwolna! nie tak porywczo! s. a. Gemä'chlich, *a.*, La'ngsam, Beque'm.

Gema'ch, *sn.*, Gemä'cher, *sn. pl.* łożnica, komnata; pokój; izba; heimliches — (Abtritt) prewet; miejsce potrzeby; retyrada, przechód, wychodek.

Gemä'chlich, Gema'ch, *a.* (langsam, bequem) powolny, wygodny; pieszony; —, *ad.* po woli; po maluczku; po mału; zwolna; nieznacznie; po maleńku; Gemä'chlichkeit, *sf.* (Bequemlichkeit) wygoda; dogodność; — (Langsamkeit, Ruhe) powolność, opieszałość; wczas; mienie dobre; snadność.

Gemä'cht, *sn.* (Arbeit) dzieło; robota; — (schlechte Arbeit) ramota, dłubanina, podła robota, licha robota, partanina; ulepienie. [ski).

Gemä'chte, *sn. Zk.* członek (mę-

Gemah'l, **Gemah'lin**, s. Ga'tte, Ga'ttin.

Gemah'len, *pp.* u. *a.* zmielony, zmełty; gemahlenes Getreide zmielone od. zmełte zboże; mlewo, mliwo.

Gemah'nen, *va.* przypomnieć; Jemanden an etwas — przypominać komu co; es gemahnt mich zdaje mi się; tak mi się wydaje, coś mi się ochapia.

Gemä'lde, *sn.* malowidło; malowanie, obraz; dieses Werk enthält ein — der Sitten u. Gebräuche jener Zeiten, *dzieło to zawiera obraz obyczajów i zwyczajów owczesnych; Gemä'lde-, *a.* obrazowy; — obrazów; Gemä'ldeau'sstellung, *sf.* wystawa obrazów; Gemä'ldegalerie', *sf.* galerya od. zbiór obrazów; Gemä'ldehandel, *sm.* handel obrazów; Gemä'ldehändler, *sm.* handlujący obrazami; Gemä'ldesammler, *sm.* zbieracz obrazów; Gemä'ldesammlung, *sf.* zbiór (kolekcya) obrazów.

Gema'lt, *pp.* u. *a.* malowany.

Gema'ngfutter, *sn. Ldw.* pasza mięszana; Gema'ngkorn, *sn.* zboże mięszane.

Gema'rk, *sn. Httk. etc.* stempel, cecha (na srebrze itd.).

Gema'rter, *sn.* ciągłe męczenie.

Gemä'ß, *a.* u. *ad.* stósowny, stósownie do czego; zgodny, zgodnie z czém; odpowiadający czemu; podług czego; przyswoity, zgodny, przystojny; seine Tracht ist den Sitten des Landes — jego strój stósowny jest do krajowego zwyczaju; der Natur, seinem Stande — leben żyć podług natury, odpowiednie swemu stanowi; ein Zeugniß der Wahrheit — ablegen złożyć świadectwo zgódnie z prawdą.

Gemä'ß, *sn.* (Maaß) miara, mierzydło; dreißig Quart Berliner — 30 kwart miary berlińskiéj.

Gemä'ßheit, *sf.* stósowność, zgodność, przyzwoitość; in — stósownie do.

Gemä'ßigt, *pp.* u. *a.* umiarkowany, mierny, łagodny; gemäßigtes System, *Stw.* systema łagodny.

Gemä'stet, *pp.* u. *a.* wypaszony, spasły, tłusty, karmny, tuczny.

Gemäu'er, *sn.* mury; altes — stary mur.

Gemei'n, *a.* pospolity, powszechny; das gemeine Beste, *Stw.* dobro pospolite; das gemeine Wesen, *Stw.* (Gemeindewesen, od. Landgemeinschaft, Staat) rzecz pospolita; etwas — machen upowszechnić, rozpowszechnić co; sich — machen pospolitować się, wdawać się z lada kim; sich mit Jemandem — machen pospolitować się z kim, wdawać się z kim podlejszym od siebie; mit großen Herren mache man sich nicht —, *z wielkiemi panami nie za panie bracia; gemein werden spowszednieć; pospolitować się; — wspólny; dieser Fehler ist jedem Alter — ta wada wspólna jest każdemu wiekowi; er hat mit seinem Bruder nichts — nie nic z bratem wspólnego; — prosty, pospolity, niewykwintny; der gemeine (alltägliche, gewöhnliche, einfache) Menschenverstand prosty rozum; sich über das Gemeine nicht erheben können nie módz się wznieść nad pospolitość; — (grob, plump, ungebildet) prosty, prostacki, nieobyczajny; podły, nikczemny; sich gemeiner Ausdrücke bedienen używać wyrazów prostych, grubych; gemeine Denkart sposób myślenia podły; gemeiner Mensch człowiek podły; gemeiner (gewöhnlicher, keinen höheren Rang bekleidender) Soldat, Gemei'ner, *Kw.* prosty żołnierz; giemejna; das gemeine Volk, der gemeine Haufe gmin; lud prosty; das Haus der Gemeinen, *Stw.* (in der gesetzgebenden Versammlung Großbritanniens) Izba niższa.

Gemei'nde, Gemei'ne, *sf.* gmina; lud (zamieszkujący jakie miejsce); die — der Stadt lud miejski; die — des Dorfes gromada (na wsi); — towarzystwo; die christliche —, *Kg.* towarzystwo chrześcian; die evangelische —, *Kg.* zbór ewanielicki; Gemei'nde-, *a.* municipalny; wspólny; — gminy; Gemei'ndeanger, Gemei'nanger, *sm.* wspólne pastwisko; Gemei'ndegu't, *sn.* dobro pospolite, dobro gromady; dobra do gminy należący; Gemei'ndehaus, *sn.* ratusz, miejsce obrad gminy; Gemei'nderath, *sm.* rada municypalna (w mieście), gromadzka (na wsi); Gemei'ndeschule, *sf.* szkoła municypalna; Gemei'ndesiegel, *sn.* pieczęć mynicypalna; -deversa'mmlung, *sf.* zgromadzenie gminy; gromada (wiejska); -devorsteher, *sm.* prezes municypalności; przełożony nad gromadą, wójt (na wsi).

Gemei'nfaßlich, *a.* łatwy do pojęcia każdego; —, *ad.* w sposób łatwy do pojęcia każdego.

Gemei'ngeist, *sm.* duch wspólny, powszechny, wszystkich ożywiający (pod względem sposobu myślenia); — duch obywatelski, dobrem powszechném się zajmujący; sposób myślenia do dobra kraju zmierzający.

Gemei'ngras, *sn. Ng.* trawa wiechowa pospolita; wiklina pospolita.

Gemei'ngültig, *a.* powszechnie ważny od. ważność mający.

Gemei'ngut, *sn.* własność powszechna, wspólna; s. a. Gemei'ndegu't.

Gemei'nheit, *sf.* wspólność (wszystkich); — (Grobheit, Unanständigkeit) prostota, grubość; s. a. Gemei'nde, Gemei'ne; Gemei'nheitstheilung, *sf.* rozłączenie wspólnictwa; rozdział wspólnych pastwisk, łąk i gruntów. [gromadzka.

Gemei'nheerde, *sf. Ldw.* trzoda

Gemei'nherrschaft, *sf.* wspólne panowanie. [madzki.

Gemei'nhirt, *sm.* pasterz gro-

Gemei'niglich, *a.* pospolicie, zwykle. [wszechnianie czego.

Gemei'nmachung, *sf.* rozpo-

Gemei'nnützig, *a.* powszechnie użyteczny; dobru pospolitemu służący; Gemei'nnützigkeit, *sf.* pożyteczność ogólna, powszechna, p. dla ogółu; użytek publiczny.

Gemei'nochs, Gemei'ndeo'chs, *sm. Ldw.* wspólny byk; byk gromadzki, statnik; Gemei'nplatz, *sm. Philos.* *ogólnik, komunał, prawda powszechna; miejsce od. źródło powszechne; —, Gemei'ndepla'tz, *sm.* skład wspólny od. pospolity.

Gemei'nsam, *a.* wspólny; lubiący się udzielać, pospolitować, poufalić; — powszechny; dla każdego służący; Gemei'nsamkeit, *sf.* wspólność; powszechność.

Gemei'nschaft, *sf.* wspólność; — der Güter wspólność majątku; et- mit Jemdm. in — haben, besitzen wspólnie co z kim posiadać; — związek, styczność; — zwischen Seele und Leib związek duszy z ciałem; mein Werk steht nicht in der entferntesten — mit dem seinigen dzieło moje nie ma najmniejszéj styczności z jego dziełem; — obcowanie; — mit Jemandem haben obcować z kim, żyć wdawać się z nim; die — der Heiligen, *Kg.* świętych obcowanie; — der Menschen mit Gott, *Kg.* obcowanie ludzi z Bogiem; in — mit etwas wspólnie; wespół z czém; gemeinschaftliche Mauer, *Bk.* mur połowiczny; —, *ad.* wspólnie, wespół.

Gemei'nschaftsdo'rf, *sn.* wieś wspólna, do kilku należąca.

Gemei'nschatz, *sm.* skarb wspólny dla wszystkich (auch *).

Gemei'nschrecken, *sm.* popłoch; Gemei'nsinn, s. Gemei'ngeist; Gemei'nsinnig, *a.* po obywatelsku myślący; dobrem powszechném zajęty.

Gemei'nspruch, s. Sprü'chwort.

Gemei'nt, *pp.* u. *a.*: — sein etwas zu thun mieć zamiar, być zdecydowanym co czynić; ich bin nicht — das zu thun nie myślę tego zrobić.

Gemei'ntag, Gemei'ndeta'g, *sm.* sejmik, sebranie się publiczne; zjazd.

Gemei'ntrift, Gemei'ndetri'ft, *sf. Ldw.* wspólny wygon, wspólne pastwisko gromadzkie.

Gemei'nverständlich, s. Gemei'nfaßlich.

Gemei'nwesen, Gemei'ndewesen, *sn. Stw.* rzecz pospolita; ogół; społeczeństwo.

Gemei'nwohl, *sn.* dobro pospolite; potrzeba pospolita.

Geme'lke, *sn.* dój; wydój; die Milch vom heutigen — mléko dzisiejszego doju.

Geme'nge, Geme'ngsel, *sn.* mięszanka, mięszanina; im Gemenge, *jedno na drugie; *bez braku, bez wyboru.

Geme'ssen, *pp.* u. *a.* zmierzony; umiarkowany; dokładny, wyraźny; einen gemessenen Befehl geben wydać wyrazny rozkaz; —, *ad.* wyraźnie; dokładnie.

Geme'tzel, *sn.* rzeź, rąbanie, morderstwo.

Gemi'sch, *sn.* mięszanina; ein — von Empfindungen, *mięszanina uczuć.

Ge'mme, *sf.* giema, kamień (drogi) rznięty.

Gemo'delt, *pp.* u. *a.* wyrobiony, formowany.

Gemo'rde, s. Geme'tzel.

Ge'msbart, *sm.* broda giemzowa; broda kozy dzikiéj.

Ge'msbock, *sm. Ng. Jäg.* kozioł dziki; koza dzika samiec.

Ge'mse, *sf. Ng.* koza dzika; giemza; Ge'msen-, Gems-, *a. Ng.* giemzowy; do kozy dzikiéj należący; — kozy dzikiéj; kozi; Ge'msenfe'll, *sn.* skóra dzikiéj kozy; Ge'msenfu'ß, *sm.* noga kozy dzikiéj; *Hlk.* (Pelikan) kleszczyki do rwania zębów; Ge'msenja'gd, *sf.* polowanie na kozy dzikie; Ge'msenjäger, *sm.* polujący na kozy; Ge'msenkraut, *sn.*, Ge'mswurz, *sf. Ng.* kozi korzeń; Ge'msenkugel, *sf.*, Ge'msenballen, *sm. Ng.* bezoar; Ge'msenleder, *sn. Grb.* skórka giemzowa; zamsz; Ge'msenle'dern, *a.* zameszny; od skórki giemzowéj zrobiony; Ge'msensteiger, s. Ge'msenjäger.

Ge'mshaar, *sn.* sierść giemzowa, sierść kozy dzikiéj; Ge'mshorn, *sn.* róg giemzowy, róg kozy dzikiéj; Ge'mswurz, s. Ge'msenkraut; Ge'msziege, *sf. Ng. Jäg.* koza dzika samica.

Gemü'ht, *pp.* u. *a.* z wielkiém staraniem, z wielką pracą od. usilnością nabyty.

Gemü'll, *sn.* wymiot; śmiécie, trzaski, kawałki kamieni, gliny itd., które przy robocie odchodzą.

Gemu'rmel, Gemu'rre, *sn.* mruczenie; mruk, gwar.

Gemü'se, *sn.* jarzyna; legumina, warzywo, ogradowina; Gemü'segarten, *sm.* ogród jarzynny; warzywny ogród; Gemü'selau'ch, *sm. Ng. Gtn.* czosnek jarzynny.

Gemü'ßigt, *a.* zniewolony, przymuszony.

Gemu'stert, *pp.* u. *a. W. H. etc.* wzorzysty.

Gemü'th, *sn.* umysł; serce; er hat ein gutes — dobre ma serce; sich etwas zu Gemüthe ziehen brać sobie co do serca, martwić się tém; Jemandem etwas zu Gemüthe führen, *wpajać co w czyj umysł; mocno mu to zalecać; *zachęcać go do czego; sich eine Flasche Wein zu Gemüthe führen, **łyknąć butelkę wina; Gemü'thlich, *a.* u. *ad.* przyjemny; miły; przyjemnie; miło; es ist mir heute nicht — coś mi dziś brakuje; *nie mam dziś jakoś humoru; — czuły; ein gemüthlicher Dichter czuły poeta; gemüthliches Gedicht czułe poema, przyjemnie do czucia przemawiające; er schreibt sehr — bardzo czule pisze; Gemü'thlichkeit, *sf.* przyjemność; czułość.

Gemü'thlos, *a.* nieczuły; któremu zbywa na czuciu moralném.

Gemü'thsart, Gemü'thsbeschaffenheit, *sf.* usposobienie umysłu; umysł; Mensch von lebhafter — człowiek żywego umysłu; — charakter; Mensch von guter — człowiek dobrego charakteru; Gemü'thsbesserung, *sf.* poprawienie umysłu; poprawa serca; Gemü'thsbewe'gung, *sf.* wzruszenie umysłu; -mü'thsfassung, *sf.* stałość umysłu od. duszy; -mü'thsfreund, *sm.* przyjaciel podobieństwem charakteru zjednany; -mü'thsfreundschaft, *sf.* przyjaźń podobieństwem charakterów skojarzona, od. z podobieństwa charakterów wynikająca; Gemü'thskraft, *sf.* siła od. moc umysłu; -mü'thskrank, *a.* chory na umyśle; -mü'thskrankheit, *sf.* choroba umysłu; -mü'thslage, s. Gemü'thszustand; Gemü'thsneigung, *sf.* skłonność umysłu; -mü'thsregung, *sf.* wzruszenie umysłu; -mü'thsruhe, *sf.* spokojność umysłu; -mü'thsschwäche, *sf.* słabość umysłu; -mü'thsstärke, *sf.* moc oder dzielność umysłu; -mü'thsstimmung, *sf.* usposobienie oder stan umysłu; -mü'thsunruhe, *sf.* niespokojnosć umysłu; -mü'thsverfa'ssung, -mü'thszustand, s. Gemü'thsstimmung.

Gemü'thvoll, *a.* pełen moralnego uczucia.

Gen, Ge'gen, *praep.* do, ku; gen Himmel ku niebu; wgórę do nieba; gen Norden ku północy; gen Osten ku wschodu.

Genä'he, *sn.* ciągłe lub ladajakie szycie.

Gêna'nt, Geni'rend, *a.* (unbequem, hinderlich) żenujący.

Gena'nnt, *pp. irr.* u. *a.* (v. Ne'nnen): rzeczony, nazwany, wzmiankowany.

Genä'schig, s. Na'schhaft.

Genau', *a.* u. *ad.* dobrze przystający do czego; das Kleid liegt — an suknia gładko leży; die Thür schließt ganz — drzwi dobrze (szczelnie) się zamykają; — dokładny, dokładnie; ścisły, ściśle; ein genaues Verzeichniß machen dokładny zrobić śpis; etwas — beschreiben, berechnen dokładnie co opisać, obliczyć; eine genaue Untersuchung anstellen przedsięwziąć ścisłe badanie, poszukiwanie; genaue Erforschung gruntowne wyśledzenie; Jemanden — ausfragen ściśle kogo wybadać; Jemanden — kennen dokładnie od. z gruntu kogo znać; nehmen Sie es nicht so — niech Pan tego nie bierze tak ściśle; wir wollen's mit ihm nicht so — nehmen, *nie będziemy się z nim obchodzić tak ściśle oder skrupulatnie; seien Sie nicht so —, *nie bądź tak skrupulatny, *nie bierz rzeczy tak ściśle; auf Jemanden, auf etwas — Acht geben pilnie na kogo od. na co uważać; — genommen hat er kein Recht dazu ściśle biorąc nie ma do tego prawa; — oszczędny, oszczędnie; sie ist eine genaue Wirthin jest gospodyni oszczędna; er lebt sehr — bardzo oszczędnie (skąpo) żyje; der genaueste Preis, *H.* najniższa od. ostatnia cena (od któréj już nic odstąpić nie można); mit genauer Noth z wielką biedą; ledwo; ledwie; z trudnością; auf's Genaueste jak najdokładniéj; Genau'igkeit, *sf.* dokładność; ścisłość; skrupulatność; — (Sparsamkeit, Geiz) skąpstwo, skępstwo.

Gê'ne, *sf.* żena; żenowanie.

Genealogie', *sf.* jenealogia; Genealo'gisch, *a.* jenealogiczny; rodopisarski; Genealogi'st, *sm.* jenealog.

Genehm', *a.* przyjemny, taki co się chętnie przyjmuje; wenn es Ihnen — ist jeżeli się to Panu podoba; jeżeli Pan na to przystajesz; etwas — halten przyjąć co, zezwolić na to; Genehm'mhalten, *sn.*, Genehm'mhaltung, *sf.* przyzwolenie; approbacya, approbowanie, pochwalenie; mit seiner — z jego przyzwoleniem.

Geneh'migen, *va.* przyjąć co, przystać, przyzwolić na co; einen Vorschlag — przyzwolić na projekt.

Gene'hmigung, s. Geneh'mhaltung.

Genei'gt, *pp.* u. *a.* przychylny, skłonny, ochotny; podległy; zu etwas — skłonny do czego; er zeigte sich —, in od. auf die Bedingungen einzugehen okazał się skłonnym do przystania na te warunki; Jemandem — przychylny komu; zu Krämpfen —, *Hlk.* podległy spasmodycznym cierpieniom; zum Zorn — porywczy, pochopny do gniewu; Genei'gtheit, *sf.* skłonność do czego; przychyłność ku osobie jakiéj.

Genera'l, *sm. Kw.* jenerał; General-, *a.* (allgemein) jeneralny; ogólny; powszechny; *Kw.* główny; Genera'ladjuta'nt, *sm. Kw.* jeneraładjutant; Genera'lbaß, *sm. Tk.* jenerałbas; Genera'lcomma'ndo, *sn. Kw.* główne dowództwo; Genera'lchiru'rgus, *sm. Kw.* chirurg naczelny; Genera'le, *sn. Stw. Kg.* edykt, ukaz powszechny; Genera'lfeldmarschall, *sm. Kw.* jenerałfeldmarszałek; -nera'lfeldzeugmeister, *sm. Kw.* jenerał artyleryi; Genera'lien, *sn. pl.* rzeczy ogólne.

Genera'lin, *sf.* jenerałowa; Generali'ssimus, *sm. Kw.* naczelny wódz; -ralitä't, *sf. Kw.* jeneralycya; -ra'lkarte, *sf. Litt. Kw.* mapa jeneralna; -ra'llieutena'nt, *sm. Kw.* jenerałporucznik; -ra'lmajo'r, *sm. Kw.* jenerałmajor; -ra'lmarsch, *sm. Kw.* znak do marszu całego wojska; jenerałmarsz; -ra'lpächter, *sm. Stw.* dzierżawca rozległych dóbr rządowych; -ra'lpardo'n, *sm. Kw. etc.* powszechne przebaczanie; jeneralny pardon.

Genera'ls-, *a. Kw.* jeneralski.

Genera'lsalve, *sf. Kw.* powitanie wystrzałami ze wszystkich armat od. ze wszystkich karabinów; eine — geben, *Kw.* powitać kogo wystrzała-

mi itd.; -ra'lstaaten, *sm. pl. Geog. Gsch.* stany Holenderskie; -ra'lstab, *sm. Kw.* sztab główny; -ra'lsunifo'rm, *sf. Kw.* uniform jenerała, mundur jeneralski; -ra'lswürde, *sf. Kw.* jeneralstwo; godność jeneralska.

Generatio'n, *sf.* jeneracya; pokolenie; plemię; ludzie w jednymże wieku żyjący; Gene'risch, *a.* u. *ad. Ng.* rodzajowy; rodzajowo; er beschreibt die Pflanzen — opisuje rośliny rodzajowo.

Generö's, *a.* u. *ad.* ślachetny, ślachetnie; wspaniały, wspaniale; wspaniałomyślny.

Gene'sen, *vn. irr.* (s.) (genese, genas, genesen) wyzdrowieć; przyjść do zdrowia; von einer Krankheit — wyjść z choroby; eines Kindes — odbyć poród; Gene'sene, *sf.* ozdrowiała, zachowana, ocalona; Gene'sener, *sm.* ozdrowiały, zachowany, ocalony; Gene'sung, *sf.* wyzdrowienie; przyjście do zdrowia; odzyskanie zdrowia, polepszenie; die — geht langsam von statten polepszenia zdrowia powolnie idzie.

Gene'tisch, *a.* gienetyczny, sięgając pierwszego początku; die Bedeutungen eines Wortes — erörtern, *Spl.* znaczenia wyrazu wyjaśniać gienetycznie, zaczynając od najpierwszego i wykazując jak się jedno z drugiego rodziło.

Genf, *sn. Geog.* Genewa; Ge'nfer-, *a. Geog.* Genewski; Ge'nfer, *sm. Geog.* Genewczyk; Ge'nferin, *sf. Geog.* Genewka.

Ge'nfergü'nsel, *sm. Ng.* gądziel genewski; iwa czerwona.

Genia'l, Genia'lisch, *a.* jenialny; Genialitä't, *sf.* jenialność.

Geni'ck, *sn. Zk.* kark; Jemandem das — brechen kark komu złamać; Geni'ckfänger, *sm. Jäg.* nóż myśliwski; kordelas.

Genie', *sn.* jeniusz; talent; poetisches — jeniusz poetycki; — zur Poesie haben mieć talent do poezyi; die größten Genie's dieses Zeitalters największe jeniusze tego wieku; — usposobienie od natury; temperament.

Genie'corps, *sn. Kw.* korpus inżynierów, korpus inżynierski.

Genie'streich, *sm.* czyn jenialny; *iron.* *czyn nierozmyślny, nierozsądny, bez zastanowienia; einen — begehen, *iron.* *wyrwać się jak Filip z konopi; *wystrzelić bez prochu; *poszkapić się; *podrwić głową; das war ein — ! a to się popisał! a to się wyrwał!

Ge'nien, *sf. pl. Myth. Dtk.* *duchy opiekuńcze; gienie; jeniusze.

Genie'se, *sn.* kichaczka; ciągłe kichanie.

Genie'ß, *sn. Jäg.* jelita zwierzyny (psom dane).

Genie'ßbar, *a.* dający się jeść lub pić; genießbares Bier, genießbares Fleisch piwo do picia zdatne; mięso do jedzenia zdatne; sein Umgang ist nicht —, *w obcowaniu jego nie ma przyjemności, nie można smakować; Genie'ßbarkeit, *sf.* własność, iż co można z apetytem jeść lub pić.

Genie'ßbrauch, Nie'ßbrauch, *sm. Rw.* dożywocie, użytkowanie.

Genie'ßen, *va. irr.* (h.) (genieße, genoß, genossen) pożywać, jeść; kosztować czego; das Mittagsmahl war nicht zu — obiadu nie można było jeść; haben Sie schon was genossen? czy jadłeś od. piłeś Pan już co? ich kann diesen Wein nicht — nie mogę pić tego wina, nie smakuje mi, nie służy; das heilige Abendmahl —, *Kg.* brać od. przyjmować komunią świętą; — doznać czego; Wohlthaten von Jemandem —, *doznać od kogo wiele dobrodziejstw; Unterricht bei Jemandem —, *pobierać u kogo od. od kogo naukę; er hat eine gute Erziehung, einen guten Unterricht genossen, *dobre odebrał wychowanie; dobre powziął nauki; ich kann ihn nicht —, *nie mogę się z nim cieszyć; *nie mogę w nim smakować; etwas — doznawać, używać, kosztować czego; er hat dort od. bei ihm viel Ehre, Höflichkeit genossen, *doznał tam od. od niego wielkiego uszanowania, wiele grzeczności; genieße die Freuden des Lebens, so lange die Jugend dir blüht, *używaj uciech świata, dopóki służą lata; die Früchte, Vortheile deiner Anstrengungen wirst du erst später —, *późniéj dopiero będziesz kosztował owoców, doznawał korzyści twoich usiłowań; der sinnliche Mensch will nur —, *człowiek zmysłowy szuka tylko uciech; Jemandem etwas für genossen hingeben lassen, *puścić komu co bezkarnie; Genie'ßer, *sm.* ten, który co pożywa, doznaje czego, cieszy się z czego; Genie'ßlich, s. Genie'ßbar.

Geni'ren, *va.* żenować; subjękcyą robić; der Degen genirt mich szpada mi robi subjekcyą; sich — żenować się, subjekcyą sobie robić; sich nach Jemandem — subjekcyą sobie robić dla kogo; *stósować się do kogo (jeżeli to z subjekcyą przychodzi); man ist sehr genirt, *tu człowiek jest bardzo żenowanym, *jest jakby niewolnikiem; genirtes Wesen, *żena (w postępowaniu); s. a. Gêna'nt; Gê'ne.

Geni'st, *sn.* źdźbła i okruszyny słomy; otrząsiny z barłogu; *śmiecie.

Geni'ste, *sf. Ng.* janowiec.

Genita'lia, Genita'lien, *sn. pl. Zk.* członek wstydliwy.

Geniti'v, *sm. Spl.* genityw, drugi przypadek; przypadek rodzący; dopełniacz.

Ge'nius, *sm.* jeniusz (jako bóstwo); der — (Geist, geistige Beschaffenheit) der Zeit, des Zeitalters, der Sprache, *duch czasu, wieku, języka.

Geno'ß, *sm.* towarzysz; wspólnik; kolega; kamrat; die Genossen einer Verschwörung wspólnicy spisku; Geno'ssin, *sf.* wspólniczka; towarzyszka; Geno'ssenschaft, *sf.* wspólnictwo; towarzystwo; udział w czém; kompania; bractwo; Geno'ssenschaftlich, Geno'ssenschafts-, *a.* towarzyski.

Ge'nre, *sn.* (Art, Gattung, Manier) gatunek; rodzaj.

Gensd'a'rmes, *sm. Kw, Stw.* żandarm; żandarmy; Gensd'a'rmen-, *a.* żandarmski; Gensd'armerie', *sf.* żandarmerya.

Gent, *sn. Geog.* Gandawa (miasto).

Ge'ntleman, *sm.* ślachcic.

Ge'nua, *sn. Geog.* Genua (miasto); von, aus —, *Geog.* Genueński; Genue'ser, *sm. Geog.* Genueńczyk; Genue'serin, *sf. Geog.* Genueńka; Genue'sisch, *a. Geog.* Genueński; po Genueńsku.

Genu'g, *ad.* dosyć; zadosyć; dość; dostatecznie; do sytu; das ist für dich genug to dosyć dla ciebie; das ist ihm nicht — to nie dosyć dla niego; er hat nie — nigdy nie ma dosyć; laß dir das — sein przestań na tém; ich kann ihn nicht — loben nie mogę się go dosyć nachwalić; ich habe — zu thun mam dosyć do czynienia; doch — davon! ale już dosyć o tém! —, du hast es genommen dosyć, żeś wziął; ich danke, ich habe — dzięki, mam do sytu; der Hut ist groß — kapelusz jest dosyć duży; er war klug — es nicht zu sagen dosyć był mądry, że tego nie powiedział.

Genü'ge, *sf.* sytość; dostatek; dostateczność; tyle co potrzeba lub należy; ich habe zur — gegessen, getrunken najadłem się, napiłem się do sytu; zur —, volle — haben mieć podostatkiem; dies erhellet zur — daraus to się dostatecznie z tego pokazuje; Jemandem — thun, — leisten uczynić komu zadosyć; dogodzić mu; seiner Pflicht, dem Gesetze — leisten zadosyć uczynić powinności, prawu, dopełnić ich; das thut mir noch keine — to mnie jeszcze nie zaspokaja, nie zadowalnia; Genü'geleistung, *sf.* uczynienie zadosyć.

Genü'gen, *vn.* (h.) być dostatecznym; das genügt mir noch nicht to mnie jeszcze nie zaspokaja; to jeszcze dla mnie nie dosyć; ihm genügt schon zu wissen, daß ꝛc. dla niego i to dosyć, że wie itd.; sich mit etwas — lassen przestać na czém; Genü'gend, *ppr.* u. *a.* dostateczny; zaspokajający; nie wiele wymagający; na małém przestający; * skromny (pod względem zaspokojenia potrzeb, wymagań). [Genü'gsam; — przyjemny.

Genü'glich, *a.* dostateczny; s. a.

Genu'gsam, s. Hi'nlänglich.

Genü'gsam, *a.* kontent, dowolen, dowolny, ukontentowany; spokojny; nie wiele żądający. [keit.

Genu'gsamkeit, s. Hi'nlänglich-

Genü'gsamkeit, *sf.* umiarkowanie, zadowolnienie; skromność; przestawanie na małém; — ist reich bei Salz und Brod, *chléb z solą, byle z dobrą wolą.

Genu'gthuend, *ppr.* u. *a.* zadowolniający, zadosyć czyniący; Genu'gthun, *va. irr.* (h.) (thue genug, that genug, genug gethan): Jemandem zadosyć uczynić komu, satysfakcyą mu dać; s. a. Genu'g; Genu'gthuung, *sf.* zadosyć uczynienie, satysfakcya, zadowolnienie; — verlangen, — fordern żądać satysfakcyi; Jemandem — geben, leisten dać komu satysfakcyą, wynagrodzić szkodę, krzywdę; ich werde mir schon — verschaffen już ja sobie zrobię satysfakcyą.

Ge'nus, *sn. Spl.*, s. Geschle'cht.

Genu'ß, *sm.* pożywanie, jedzenie; picie; — der Speisen u. Getränke używanie jadła i napojów; — des heil. Abendmahls, *Kg.* pożywanie (branie) komunii; — używanie; użytkowanie; Jemandem den — seiner Rechte benehmen, ihn des Genusses seiner Rechte berauben pozbawić kogo używania praw mu służących; er hat ihm den — seiner Güter auf ein Jahr überlassen oddał mu na rok użytkowanie z dóbr swoich; — doznawanie, kosztowanie czego (przyjemnego); — (Angenehmes, Gutes, Vergnügen) uciecha; przyjemność; rozkosz; er sucht bloß

sinnliche Genüsse, von geistigen will er nichts wissen on szuka tylko zmysłowych uciech, o umysłowe nie pyta; das gestrige Schauspiel gewährte mir einen herrlichen — wczorajszy teatr wielką mi sprawił przyjemność; sein Umgang ist mir der süßeste — obcowanie z nim jest dla mnie najsłodszą rozkoszą; Genu'ßreich, *a.* obfity w przyjemności; przyjemny; miły; ich habe mit ihm einen genußreichen Abend zugebracht przyjemny z nim przepędziłem wieczór; Genu'ßsucht, *sf.* ubieganie się za uciechami; Genu'ßsüchtig, *a.* ubiegający się za uciechami; rozkoszy od. zabaw szukający.

Geodäsie', *sf.* (Feldmeßkunst, Geometrie) ziemipomiar; miernictwo, sztuka miernicza; ziemiomierstwo; Geodä't, s. Fe'ldmesser, Geome'ter; Geodä'tisch, s. Geome'trisch.

Geognosie', *sf.* jeognozya, ziemioznawstwo; Geogno'st, *sm.* jeognosta; Geogno'stisch, *a.* jeognostyczny.

Geogra'ph, *sm.* jeograf; ziemiopis; Geographie', *sf.* jeografia, ziemiopisarstwo; Geogra'phisch, *a.* jeograficzny, ziemiopiski.

Geolo'g, *sm.* jeolog; Geologie', *sf.* jeologia; Geologi'sch, *a.* jeologiczny.

Geome'ter, *sm.* jeometra; miernik; Geometrie', *sf.* jeometrya; miernictwo; ziemiomierstwo; Geome'trisch, *a.* jeometryczny, ziemiomierniczy.

Geo'rg, *sm. npr.* Jerzy; Geo'rgenkrau't, *sn.*, Geo'rgenwu'rz, *sf. Ng.* łuskiewnik pospolity.

Gepä'ck, Gepä'cke, *sn.* pakunek; rzeczy zapakowane; tłomoczek; — obłogi; bagaże; — zur Reise, Reisegepäck, *podróżne potrzeby.

Gepei'tsche, *sn.* ciągłe chłostanie od. smaganie biczem od. batem.

Gepfe'ffert, *a.* pieprzny.

Gepfei'fe, *sn.* swist, swistanie, wygrywanie, granie, grywanie na piszczałce.

Gepi'pe, *sn.* piszczenie (kurcząt, ptaków).

Gepla'pper, *sn.* ciągłe paplanie, świegotanie; plotki.

Geplä'rr, *sn.* ciągłe beczenie, wycie, hałas, tartas; szlochanie od. ślochanie głośne; *płakanie.

Gepla'tscht, *pp.* u. *a.* spłaszczony, płaski.

Gepo'che, *sn.* ciągłe pukanie, stukanie.

Gepo'lter, *sn.* ciągłe łomotanie; ciągły szelest, łomot, stuk.

Geprä'ge, *sn.* stempel, stępel, bicie, odbicie (na pieniądzach), odcisk; die Münze hat ein deutliches, scharfes — ta sztuka ma wyraźny, ostry odcisk; *cecha; piętno; alle seine Schriften haben einerlei —, *wszystkie jego pisma mają jedno piętno, jednako są napjętnowane; er sucht allen seinen Handlungen das — der Uneigennützigkeit zu geben, *stara się wszystkim swoim czynnościom nadać cechę bezinteresowności.

Geprä'nge, *sn.* parada, pompa, okazałość; wystawność; er erschien mit vielem — ukazał się z wielką paradą.

Gepra'ssel, *sn.* chrobot; trzask.

Geprü'ft, *pp.* u. *a.* v. Prü'fen, s. d.

Gepu'ßt, *pp.* u. *a.* wystojony, strojny, wystrychniony, ozdobiony; (blankgemachte Sachen) wychędożony.

Gequa'k, Gequa'ke, *sn.* skrzek, skrzeczenie, rzekot, rzekotanie (żab, itd.).

Gequi'ke, Gequi'tsche, *sn.* kwik, ciągłe kwiczenie.

Gera'de, *a.* u. *ad.* prosty; prosto; wprost; eine — Linie ziehen poprowadzić linią prostą; die Säule steht — słup prosto stoi; der Weg geht in gerader Richtung durch das Dorf droga idzie w prostym kierunku przez wieś; in gerader Linie von Jemandem abstammen w prostéj linii od kogo pochodzić; das ist meiner Meinung — entgegengesetzt, das steht in geradem Widerspruche mit meiner Meinung to jest mojemu zdaniu wprost przeciwne; er traf ihn — in's Herz trafił go prosto w serce; ich gehe geraden Weges zu ihm idę prosto do niego; ich komme — von ihm prosto od niego idę; etwas — machen prostować co; — prosty, otwarty, szczéry; po prostu, szczérze, otwarcie; — (eben) równy; ein gerader Ort miejsce równe; — parzysty (liczba); fünf — sein lassen, *przystać na to, że piątka jest parzysta; *nie przeciwić się czemu (chociaż się jest przeciwnie przekonanym); *nie zważać na co; *przez szpary na co patrzéć; *gerade od. ungerade, *cet czy licho (gra dziecinna); —, *ad.* właśnie; ich komme — von ihm właśnie od niego idę; ich habe — so viel dafür gegeben właśnie tyle za to dałem; er war — dort właśnie tam był; das war es —, was er wollte właśnie tego chciał; er kam —, als ich fortgehen wollte właśnie przyszedł, kiedym ja miał odchodzić; — spełna, nie mniéj i nie więcéj; es wiegt — drei Pfund waży spełna trzy funty; gerade (ohne Umschweife) heraus, *prosto; *wręcz; *bez ogródki; *w bród; Gera'de, *sf.* prostość; etwas in die — bringen wyprostować co.

Gera'dea'n, *ad.* prosto pod górę.

Gera'deau'f, *ad.* prosto na górę, w górę.

Gera'deau's, *ad.* prosto (naprzód).

Gera'dehi'n, *ad.* prosto naprzód; *po prostu; otwarcie; bez ceremonii.

Gera'dezu', *ad.* prosto, bez zboczenia; — gehen prostą drogą iść, postępować (bez wybiegów); sich — an den König wenden udać się prosto od. wprost do króla; er ist zu sehr —, *za nadto jest otwarty (prostak); nazbyt poufały.

Gera'dheit, *sf.* prostość; prostota (serca), otwartość, szczérość.

Gera'dlauf, *sm.* bieg w prostym kierunku.

Gera'dlinig, *a.* prostoliniowy.

Gera'dsinn, *sm.* sposób myślenia prosty, szczéry; Gera'dsinnig, *a.* prostomyslny.

Gera'dwinkelig, *a. Gl.* prostokątny.

Gera'nium, *sn. Ng.* gierania (roślina).

Ge'rardskrau't, s. Gei'ßfuß.

Gera'ssel, *sn.* turkot (powozów); szczęk (kajdan); łomot; trzask; szelest.

Gerä'th, *sn.* sprzęt; sprzęty.

Gera'then, *vn. irr.* (s.) (gerathe, geräth, gerieth, gerathen) dostać się (przypadkowo); in die Hände des Siegers — dostać się w ręce zwycięzcy; in die Gefangenschaft — dostać się do niewoli; auf eine Sandbank —, *Sw.* dostać się na mieliznę; in fremde, unrechte Hände — dostać się w cudze od. obce ręce; auf einen falschen Weg — dostać się na złą od. fałszywą drogę; in Vergessenheit — pójść w zapomnienie; in Zorn, in Erstaunen, in Verdacht — wpaść w gniew, w podziwienie, w podejrzenie; auf einen Gedanken — wpaść na myśl; auf einen Irrthum, in Gefahr — popaść w błąd, w niebezpieczeństwo; in Verwirrung — zmięszać się; in Furcht — zaląc się; er geräth in Verzweiflung rozpacz go bierze; in Verlegenheit — zakłopotać się; in Freude — ucieszyć się; in Schulden — zadłużyć się; in Noth, Elend gerathen przyjść do biedy, nędzy; in's Verderben — zginąć; zgubić się; przyjść do zguby; mit Jemandem in Feindschaft, in einen Streit — poróżnić się, poswarzyć się z kim; an Jemanden — zapoznać się, zaprzyjaźnić się z kim; sie geriethen an einander starli się z sobą; uderzyli na siebie; porwali się na siebie; Jemandem in die Haare — porwać kogo za włosy; Jemandem über das Geld — dobrać się, dorwać się komu do pieniędzy; aber wohin gerathe ich? ale dokądże mnie zapał unosi? (o mowcy) wie bist du darauf gerathen? zkąd ci to przyszło na myśl od. do głowy? — udać się, powieść się; wydarzyć się; pójść po myśli; das Gemälde ist ihm gut gerathen obraz mu się dobrze udał; das Getreide, der Wein ist in diesem Jahre nicht, ist schlecht — zboże, wino nie obrodziło się w tym roku; Akazien wollen in diesem Erdreich nicht — akacye w téj ziemi nie udają się, nie chcą rosnąć; die Kinder gerathen ihm nicht dzieci mu się nie darzą, nie udają, nie dobrze się prowadzą, chowają; Gera'then, *pp. irr.* u. *a.*: es wäre ihm gerathener, wenn er es unterließe, *lepiéjby było dla niego, gdyby temu dał pokój; s. a. Ra'thsam; Rä'thlich.

Gera'thewoh'l, *sn.*: auf —, auf's —, *na los szczęścia; *jak się uda; er schoß auf's — wystrzelił na los szczęścia, od. na chybił trafił; etwas auf's — thun zrobić co na los szczęścia; es auf's — ankommen lassen spuścić się na los.

Gerä'thkammer, *sf.* komórka na sprzęty.

Gerä'thschaft, *sf.*, Gerä'thschaften, *sf. pl.* sprzęty.

Gerä'uchert, *pp.* u. *a.* wędzony.

Gerau'm, *a.* obszerny, przestworny; wygodny; —, *ad.* wygodnie; geraume Zeit długi przeciąg casu; seit geraumer Zeit od dawna; es ist geraume Zeit, daß ꝛc. już dawno, jak itd.

Gerä'umig, Gerä'umlich, *a.* s. Gerau'm; Gerä'umigkeit, Gerä'umlichkeit, *sf.* obszerność.

Gerä'usch, *sn.* szelest; szmér; rumot; hałas; szczęk; wrzawa; ein — machen robić szel od. szmer, hałas; das — der Welt meiden, *unikać wrzawy świata, *żyć w zaciszy domowéj; er hat durch diese Schrift viel — in der Welt gemacht, *narobił tém pismem wiele hałasu na świecić; —, *Jäg. Kk.* płuca.

Gerä'uschlos, *a.* u. *ad.* wolny od. wolno od szelestu; bez hałasu; spokojny, cichy; Gerä'uschlosigkeit, *sf.* cichość, spokojność; Gerä'uschvoll, *a.* huczny; pełen wrzawy; szumiący.

Ge'rbeba'nk, *sf. Grb.* lawica garbarska; Ge'rbebau'm, *sm. Grb.* drąg garbarski; Ge'rben, *va.* garbować

(skórę); Jemandem das Fell, die Haut —, *skórę komu garbować, bić go; — (Mehl in der Mühle) zboże we młynie łuskać; Ge'rber, Gä'rber, sm. garbarz; Ge'rber-, Ge'rbers-, a. garbarski; Gerberei', sf. garbarstwo; garbarnia; Ge'rbergese'll, sm. czeladnik garbarski; Ge'rberhandwerk, sn. garbarstwo; rzemiosło garbarskie; Ge'rberin, sf. garbarka; Ge'rberjunge, Ge'rberlehrling, sm. garbarczyk; Ge'rberlohe, sf. garbnik; Ge'rbermeister, sm. garbarz; Ge'rbermesser, sn. Grb. nóż garbarski (do skrobania skór).

Gere'cht, a. stósowny do czego; in allen Sätteln — sein, *umiéć się, do wszystkiego stósować, każdemu przypodobać; — sprawiedliwy; die Gerechten, pl. sprawiedliwi, bogobojni, poczciwi; —, ad. sprawiedliwie; słusznie.

Gere'chtigkeit, sf. sprawiedliwość; die — eines Urtheils anerkennen, Rw. uznać sprawiedliwość wyroku; Jemandem — widerfahren lassen sprawiedliwość komu wymierzyć, rozsądzić na jego stronę; oddać komu sprawiedliwość, sądzić o nim tak jak tego godzien; der — ihren Lauf lassen, *nie tamować sprawiedliwości; — üben sprawiedliwość pełnić; — (Gericht, Strafgericht) sprawiedliwość; Jemanden den Händen der — überliefern oddać kogo w ręce sprawiedliwości; die — um Schutz anflehen, *sprawiedliwości błagać o pomoc; — (Vorrecht, Gere'chtsame) przywiléj; swoboda; der Fürst hat der Stadt viele Gerechtigkeiten verliehen książę nadał miastu wiele swobód; Gere'chtigkeitsliebe, sf. miłość sprawiedliwości; Gere'chtsame, sf. prawo komu służące; należystość, przywiléj; Jemandes — kränken naruszyć czyje prawo; unbeschadet deiner — bez obrazy twego prawa.

Gere'de, sn. gadanina; gadanie; ein leeres — próżna gadanina; pogłoska; gadanie ludzi o czém; es geht das —, daß &c. gadają ludzie, że itd.; Jemanden in's — bringen, *wystawić kogo na ludzkie języki; in's — kommen, *wystawić się na ludzkie języki; stać się przedmiotem obmowy; er hat sich in's — gebracht, *wydał się na jatki od. na ludzkie języki.

Gerei'chen, vn. (h.): Jemandem zum Nutzen, zum Troste, zum Schaden &c. — przynieść komu pożytek, pociechę, szkodę itd.; zur Freude, zum Vergnügen — sprawić ukontentowanie, zwartwienie; zum Wohle — wyjść na dobre; ich glaube nicht, daß dies zu deinem Besten — werde nie sądzę, aby to było twojém dobrem, aby ci to na dobre wyjść mogło; daß es zu seines heiligen Namens Ehre gereichen möge, Kg. żeby imieniowi jego świętemu chwała urość mogła.

Gerei'cht, pp. u. a. dany, ofiarowany, podany.

Gerei'me, Gerei'msel, sn. wierszydło; rymy ladajakie.

Gerei'ße, sn. wydzieranie się z ręki, darcie się o co; um diese Waare ist viel — o ten towar bardzo się drą; es ist ein großes — um dieses Amt, *wielkie są zabiegi o ten urząd.

Gerei'te, sn. ciągłe jeżdżenie konno. [(szybkie).

Gere'nne, sn. ciągłe *bieganie

Gereu'en, vn. (h.) żałować czego; diese That gereut mich, es gereut mich, das gethan zu haben, es gereut mich dessen, es gereut mich dieser That żałuję tego uczynku; żal mi, żem to zrobił.

Gereu't, sn. (Ausgereutetes, Ausgerodetes) karczowina, nowina, wykarczowana część lasu.

Ge'rfalk, sm. Ng. białozor.

Ge'rgel, sm. Zm. fuga w wątorach do dna beczki itd.; ein Faß gergeln wyrzynać fugę na wątory do beczki.

Ge'rhard, sm. npr. Gierhard.

Geri'cht, sn. Kk. potrawa; danie; das Mittagessen bestand aus fünf Gerichten obiad składał się z pięciu potraw.

Geri'cht, sn. Stw. Rw. sąd; — halten, Rw. odbywać sąd; es wurde — über ihn gehalten złożono sąd na niego; es werden heute keine Gerichte gehalten, heute schweigen die Gerichte, Rw. dziś nie ma sądów; zu Gerichte sitzen, Rw. odbywać sądy; eine Sache vor — bringen, Rw. rzecz wytoczyć do sądu; Jemanden vor —, beim — verklagen, Rw. zaskarzyć kogo w sądzie od. do sądu; Jemanden vor das — ziehen, fordern, laden, Rw. pozwać kogo do sądu; vor — erscheinen, Rw. stanąć, stawić się w sądzie; ein scharfes, strenges — über Jemanden ergehen lassen ostry od. surowy sąd wydać na kogo, *ostro go osądzić; das jüngste —, Kg. sąd ostateczny.

Geri'chtet, ppr. u. a. Rw. sądzony; — (geordnet) wystósowany.

Geri'chtlich, a. sądowy; prawny, sądowny, sądowniczy; urzędowy; —, ad. sądownie; gerichtliches Verfahren, Rw. postępowanie sądowe; Jemanden — belangen sądownie z kim się rozprawić.

Geri'chts-, a. Rw. sądowy.

Geri'chtsamt, sn. urząd sądowy; -ri'chtsarznei'kunde, sf. medycyna sądowa; -ri'chtsausschuß, sm. Rw. komitet sądowy, komisya sądowa; -richtsbarkeit, sf. Rw. jurysdykcya; sądownictwo; władza sądowa; -ri'chtsbea'mter, sm. urzędnik sądowy; Geri'chtsbote, -ri'chtsdiener, sm. Rw. woźny sądowy; -ri'chtsbuch, sn. Rw. protokoł, akta; księga praw; rejestr sądowy; -ri'chtsdiener, sm. Rw. sługa sądowy; pachołek; s. a. Geri'chtsbote; -ri'chtsdorf, sn. wieś z jurysdykcyą, mająca własny sąd; -ri'chtsdirector, sm. dyrektor sądu; -ri'chtseid, sm. przysięga sądowa, w sądzie złożona; -ri'chtsfrohn, s. Geri'chtsbote; -ri'chtsgebüh'r, sf., Geri'chtsgebüh'ren, sf. pl. Rw. opłata sądowa; -ri'chtsgefälle, sn. plur. Rw. dochody z jurysdykcyi; -ri'chtshalter, sm. justycyaryusz; sędzia dominialny; -ri'chtshalterei', sf. justycyaryuszostwo; urząd sędziego dominialnego; -ri'chtshandel, sm. Rw. proces; spór sądowy; -ri'chtsherr, sm. Rw. właściciel wsi lub dóbr z własną jurysdykcyą; -richtsherrschaft, sf. majętność z jurysdykcyą; prawo utrzymywania własnego sądu; -ri'chtshof, sm. Rw. sąd; trybunał; -ri'chtskanzlei, sf. kancelarya sądowa; -richtskosten, sf. pl. koszta sądowe; -ri'chtsobrigkeit, sf. zwierzchność sądowa; -ri'chtsordnung, sf. Rw. postępowanie sądowe; procedura; -ri'chtsort, sm. miejsce, gdzie się sądy odbywają; -ri'chtsperso'n, sf. Rw. osoba sądowa; -ri'chtspersona'le, sn. sądownictwo, osoby do sądu należące; -ri'chtspla'tz, sm. s. Geri'chtsort; — plac eksekucyi, miejsce, gdzie złoczyńców eksekwują; -ri'chtsrath, sm. Rw. radca sądowy; sędzia; rada sądowa; -ri'chtssaal, sm. sala sądowa; -ri'chtssache, sf. Rw. sprawa sądowa; -ri'chtsschöppe, sm. Rw. ławnik; -ri'chtsschreiber, sm. pisarz sądowy; aktuaryusz; -ri'chtsschultheiß, -ri'chtsschulze, sm. Rw. sołtys sądowniczą władzę mający; -ri'chtssiegel, sn. pieczęć sądowa; -ri'chtssitzung, sf. posiedzenie sądu; -ri'chtssporteln, sf. pl. Rw. opłaty sądowe; -ri'chtssprengel, sm. zakres sądowy, obwód do sądu jakiego należący; -ri'chtsstand, sm. stawanie w sądzie; Jemanden vom Gerichtsstande des Stadtgerichts befreien, Rw. Stw. uwolnić kogo od stawania w sądzie miejskim; — sąd; instancya; der erste, höchste — pierwsza, najwyższa instancya; -ri'chtsstatt, -ri'chtsstätte, sf. s. Geri'chtsplatz; -ri'chtsstelle, s. Geri'chtsstatt, Geri'chtsstand; -ri'chtsstube, sf. Rw. izba sądowa; -ri'chtsstubl, s. Geri'chtsort; -ri'chtsstunde, sf. Rw. godzina sądowa, w któréj się sądy odbywają; -ri'chtsstyl, sm. styl sądowy; -ri'chtstag, sm. Rw. dzień przeznaczony na sądy; termin; am Gerichtstage erscheinen, Rw. stanąć na terminie; -ri'chtstaxe, sf. taksa sądowa; -ri'chtstermi'n, sm. Rw. termin sądowy; -ri'chtsuntertha'n, sm. Rw. do jurysdykcyi jakiéj należący; -ri'chtsverfahren, s. Gerichtsverhandlung; -ri'chtsverfassung, sf. Stw. Rw. urządzenie sądownictwa; regulamin sądowy; -ri'chtsverhandlung, sf. Rw. odbywanie się procesu; einer — beiwohnen być obecnym na sprawie, kiedy się sprawa toczy w sądzie; -ri'chtsverwalter, -ri'chtsverwalterei', -ri'chtsverweser, &c. s. Geri'chtshalter, &c.; -ri'chtszwang, sm. obowiązek rozprawiania się w pewnym sądzie.

Gerie'ben, pp. irr. u. a. (v. Rei'ben): tarty, starty; — (verschmitzt, schlau), *kuty na wszystkie cztery, *ćwik, *nie w ciemię bity.

Geri'ng, Geri'nge, a. cienki; mały; nie wielki; nie znaczny; szczupły; lichy; nikczemny; skromny; błahy, mniéj zaczący; das machte einen geringen Eindruck auf ihn to małe na niego zrobiło wrażenie; das war kein geringer Vortheil to była znaczna korzyść; keine geringe Meinung von Jemandem haben nie pospolite miéć o kim mniemanie; von geringem Werthe sein nie wiele być wartém; etwas um ein Geringes kaufen za bezcen co kupić; um einen geringern (niedrigeren) Preis za błachą cenę; etwas — schätzen nie bardzo co cenić; małą cenę do czego przywięzywać; lekce ważyć co; etwas geringer achten, als &c. niżéj co kłaść, niż itd.; es waltet nicht der geringste Zweifel ob nie ma najmniejszéj wątpliwości; ich habe nicht das Geringste davon gehört nie słyszałem o tém bynajmniéj, nic wcale, najmniejszéj rzeczy, ani słowa; das ist meine geringste Sorge o to jak najmniej dbam od. bynajmniéj nie dbam; ich habe Dich nicht im Geringsten beleidigen wollen bynajmniéj cię nie myślałem obrazić; Lust u. Liebe zu einem

Dinge macht alle Mühe u. Arbeit geringe, *kiedy szczéra jest ochota, nie trudna każda robota; — niski, podły; Mensch von geringer Herkunft człowiek niskiego rodu; — pospolity; prosty; nie wielkiéj wartości; ich bin zu gering der Wohlthaten, die du mir erwiesen hast nie godzien jestem tych dobrodziejstw, któreś mi wyświadczył; geringer (der Art, der Würde nach) pośledni, podléjszy; gering machen upodlić, zniżyć, umniejszyć; — werden podlejszym być.

Ge'ringachtung, sf. lekce ważenie; zniewaga, pogarda, nieuszanowanie. [s. d.

Ge'ringer, a. compar. v. Ge'ring,

Ge'ringfügig, a. nieznaczący; mało znaczący; bagatelny; lichy; Ge'ringfügigkeit, sf. małoważność; nikczemność, małe znaczenie; bagatelność.

Ge'ringhaltig, a. mało w sobie mający; mało zawierający. [tzung.

Ge'ringhaltung, s. Ge'ringschä-

Ge'ringschätzig, a. mało znaczący, mniéj ważny; nie wiele wart; nie wielkiéj wartości; —, ad. z poniżeniem, z ubliżeniem, z lekceważeniem; — von Jemandem reden zlekceważeniem o kim mówić; — werden tanieć; mniéj się uważać; Ge'ringschätzigkeit, Ge'ringschätzung, sf. lekceważenie; Jemanden mit — behandeln obchodzić się z kim z lekceważeniem; ubliżać mu.

Ge'ringst, a. superlat. (v. Ge'ring): najmniejszy; nicht im Geringsten wcale nie; bynajmniéj; ani myśli.

Ge'rinnbar, a. zgęstliwy, mogący zgęsnąć; Ge'rinnbarkeit, sf. zgęstliwość; Ge'rinne, sn. stek; ściek; ryna, rynna; żłob, koryto, rynsztok; kanał; rowek; — eines Teiches trąba stawowa; — einer Schleuße trąba upustowa.

Ge'rinnen, vn. irr. (s.) (gerinne, gerann, geronnen) zgęsnąć się (krew, oliwa); zsiąść się (mléko itd.); krzepnąć (tłustości); Ge'rinnen, sn. skrzepnienie; Gero'nnen, pp. irr. u. a. skrzepły.

Ge'rippe, sn. szkielet; kościotrup; kościoskład; karkas; er ist ein wahres —, *to istny szkielet; *tylko skóra i kości.

Ge'rippt, a. żłobkowany.

Ge'rren, va. działać, czynności odbywać; sich — als etwas działać w charakterze jakim.

Germ, s. He'fen.

Germa'ne, sm. Geog. Gsch. Gierman; Niemiec; Germa'nien, sn. Geog. Gsch. Giermania; Niemcy; Germa'nisch, a. giermański; po giermańsku; Germanisi'ren, va. zniemczyć; Germani'smus, sm. giermanizm, sposób wyrażania się niemieckiemu językowi właściwy; niemczyzna; Germani'st, sm. giermanista..

Ge'rmen, s. Gähren; Ge'rmen, sm. Ng. (Fruchtknoten der Pflanzen) zarodek; Ge'rmig, s. He'fig.

Gern, Gerne, ad. chętnie; z chęcią; es ist — geschehen z chęcią się to stało; es ist nicht — geschehen stało się to pomimo woli, bez chęci; so gern (auch) pomimo szczeréj oder największéj chęci; ich kann Ihnen das Buch nicht schicken, so — ich Ihnen (auch) damit dienen möchte książki Panu posłać nie mogę, pomimo największéj chęci uczynienia Mu téj przysługi; — rad; ich sehe ihn — bei mir rad go widzę u siebie; gern reden lubić gadać; ich gehe — in's Theater lubię chodzić na teatr; er ißt — Schinken u. trinkt — Wein lubi szynkę (jeść) i wino (pić); er sieht, er hat es nicht — nie lubi tego (od. aby się działo); man sieht ihn überall —, *wszędzie go lubią; *wszędzie mu radzi; das Pferd läßt nicht — aufsitzen ten koń nie rad daje (nie łatwo pozwala) na siebie wsiadać; diese Pflanze wächst — an schattigen Orten, *ta roślina lubi cień; Ge'rngelehr't, a. pragnący uchodzić za uczonego; Ge'rngroß, Ge'rnegro'ß, sm. *na pana chory; chcący uchodzić za wielkiego człowieka; niedopanek; Ge'rnklug, a. pragnący uchodzić za mądrego.

Gerö'chel, sn. rzężenie.

Gerö'hricht, Geröh'richt, sn. Ng. trzcina; trzcinisko, miejsce trzciną zarosłe.

Gero'll, sn. ciągłe toczenie się z szelestem (kuli, powozu); — des Donners huk pioruna.

Gero'nnen, pp. irr. u. a. v. Geri'nnen, s. d. [tka.

Ge'rsch, sm. Ng. kozia stopa; śni-

Ge'rste, sf. Ng. Ldw. jęczmień; Ge'rste-, Ge'rsten-, a. jęczmienny; Ge'rstenacker, sm. Ldw. pole jęczmienne, pod jęczmień; -stenbie'r, sn. piwo jęczmienne, z jęczmienia; -stenbro'd, sn. chléb jęczmienny; -stenfe'ld, sn. Ldw. pole jęczmieniem zasiane; -stengrau'pe, sf. krupy jęczmienne; -stengrü'tze, sf. kasza jęczmienna; -stenklei'e, sf. otręby jęczmienne; -stenkorn, sn. ziarnko jęczmienia; —, Hlk. jęczmień oder jęczmyk na oku; — gran (waga, sześćdziesiąta część łóta); — linia (jako dwunasta część cala); -stenkuchen, sm. placek jęczmienny; -stenma'lz, sn. jęczmienny słod; -stenmehl, sn. jęczmienna mąka; -stensaa't, sf. siew jęczmienia; -stensa'ft, s. Ge'rstenbie'r, Ge'rstentrank; -stenschlei'm, sm. kleik jęczmienny; -stenschro't, sm. jęczmień przeźrutowany; -stenspreu', sf. plewy jęczmienne; -stenstroh', sn. słoma jęczmienna; jęczmionka; -stentra'nk, sm., -stenwa'sser, sn. Hlk. tyzanna; ptyzana; woda z jęczmieniem przegotowana; -stenzu'cker, sm. jęczmienny cukier.

Ge'rtchen, sn. dim. pręcik; rózeczka; Ge'rte, sf. pręt; rószczka; witka.

Ge'rtraud, Ge'rtrude, sf. npr. Giertruda.

Geru'ch, sm. (als Sinn) węch; powonienie; — (Duft) zapach; diese Blume hat einen lieblichen — ten kwiat ma miły zapach; diese Pflanze gibt einen unangenehmen — von sich ta roślina wydaje nieprzyjemny zapach; übler — cuch; einen üblen — von sich geben cuchnąć; im — der Heiligkeit sterben, *umrzéć w opinii świętości; er hat hier keinen guten — zurückgelassen, *nie najlepszą tu po sobie zostawił pamiątkę, sławę; Geru'chlos, a. nie mający powonienia; nie mający zapachu; -ru'chlosigkeit, sf. brak powonienia od. zapachu.

Geru'chs-, a. Zk. węchowy; Geru'chsnerv, sm. Zk. nerw węchowy; -ru'chssinn, sm. zmysł powonienia; -ru'chswerkzeuge, sn. pl. Zk. narzedzia węchowe.

Gerü'cht, sn. wieść; pogłoska; es geht, es ist ein — wieść chodzi; jest pogłoska; ein — ausstreuen, verbreiten rozpuścić wieść; es hat sich ein — von etwas verbreitet rozeszła się pogłoska o czém; das — sagt wieść niesie; — (Ruf): in bösem, üblem, schlechtem — sein, stehen, *złą mieć opinią, sławę.

Geru'chvoll, a. mocny zapach mający.

Geru'hen, vn. (h.) raczyć; Seine Majestät hat allergnädigst zu verordnen geruht 2c. Najjaśniejszy Pan raczył najłaskawiéj zalecić itd.

Geru'hig, Geruh'sam, a. s. Ru'hig; geruhsame Nacht, *spokojnéj nocy, *smacznego snu (życzę).

Gerüh'rt, pp. u. a. v. Rüh'ren: naruszony, wyruszony; *wyjęty; *czuły; lebhaft —, *żywo przejęty; — werden rozczulać się; gerührte Eier, Kk. jajecznica.

Gerü'll, Gerü'lle, sn. stare graty; okrawki; obrzezki; opiłki.

Geru'mpel, sn. brzęk, hałas, trzęsienie.

Gerü'mpel, sn. graty; rupiecie; s. a. Gerü'll, 2c.; Gerü'mpelkammer, sf. izba na graty; Gerü'mpelkasten, sm. skrzynia na graty; Gerü'mpelma'rkt, sm. tandeta; plac, gdzie stare rzeczy sprzedają.

Gerü'st, sn. rusztowanie; ein — aufrichten, Bk. wystawić rusztowanie; wzniesienie z desek; balkon, piątro na wolném miejscu wystawione.

Gerü'stet, pp. u. a. uzbrojony, obronny, zbrojny; w oręż opatrzony.

Gerü'ttel, sn. kłóczenie (czego rzadkiego); trzęsienie (czego suche-

Gesa'ge, s. Gerü'cht. [go).

Gesalba'der, sn. bzdurzenie; gadanina niedorzeczna od. pusta.

Gesa'lbter, sm. pomazaniec; — Bibl. Kg. Namaszczeniec Pański.

Gesä'me, sn. Gtn. Ldw. nasienie; s. a. Sämerei'.

Gesa'mmt, a. cały, całkowity; razem wzięty od. zebrany; —, ad. pospołu; razem (wszyscy); sich — verbürgen razem (wspolnie) się zobowiązać; die gesammte Macht całkowita potęga; Gesa'mmtbetra'g, sm. ogólna oder całkowita suma, ilość; -mtgu't, sn. majętność wspólna (wielu); -mtheit, sf. ogół (rzeczy razem wziętych); -mtkauf, sm. wspólne kupno; -mtlehen, sn. wspólna lenność; -mtregie'rung, sf. wspólne panowanie; -mtschaft, sf. ogół; wszystko razem wzięte; — der Bürger, Stw. całe obywatelstwo; wszyscy razem obywatele; -mtschuldner, sm. Rw. wspólny dłużnik (kilku wierzycieli); -mtstimme, sf. wspólny głos; -mtverbü'rgung, sf. wspólne od. wzajemne zobowiązanie się; -mtzahl, sf. ogólna suma.

Gesa'ndter, sm. Stw. poseł, ambasador, posłaniec, posłannik; päpstlicher —, Kg. Stw. nuncyusz; Gesa'ndten-, a. Stw. poselski, ambasadorski; posłańczy; Gesa'ndtin, sf. posłowa; Gesa'ndtschaft, sf. poselstwo, ambasada, legacya; eine — bekleiden poselstwo sprawować; eine — wohin schicken poselstwo dokąd wprawić; Gesa'ndtschaftlich, a. poselski; Gesa'ndtschaftskunde, Gesa'ndtschaftsku'nst,

sf. Stw. dyplomacya; sztuka dyplomatyczna; Gesa'ndtschaftsposten, *sm. Stw.* urząd poselski; urząd posła; poselstwo; einen — bekleiden, *Stw.* sprawować poselstwo od. urząd poselski; Gesa'ndtschaftsra'th, *sm. Stw.* radca legacyi; Gesa'ndtschaftssecretä'r, *sm. Stw.* sekretarz legacyi.

Gesa'ng, *sm.* śpiew (ludzi i ptaków); sich auf den — legen, *Tk.* śpiewać się uczyć; —(Lied) pieśń; śpiew; geistliche Gesänge pieśni oder śpiewy kościelne; Gesa'ngbuch, *sn. Tk. Kg.* śpiewnik; kancyonał; zbiór pieśni; kleines — kancyonalik; Gesa'nglich, *a. Tk.* do śpiewu należący; s. a. Sa'ngbar; Gesa'nglos, *a.* niespiewny, nie znający się na śpiewie; Gesa'ngreich, *a.* wiele śpiewów umiejący; śpiewny; Gesa'ngvogel, s. Si'ngvogel; Gesa'ngweise, *ad.* sposobem śpiewu; Gesa'ngsweise, *sf.* s. Si'ngweise, Melodie'.

Gesä'ß, *sn.* siedzenie; — (Hinter) zadek, pośladek, tył (u człowieka); — podstawa od. spód kamieni granicznego; Gesä'ß-, *a. Zk.* pośladkowy; Gesä'ßbein, *sn. Zk.* kość pośladkowa; Gesä'ßmuskel, *sm. Zk.* muszkuł zadni.

Gesäu'l, *sn. Bk.* słupy, kolumny (razem wzięte); kolumnada.

Gesau'se, Gesäu'sel, *sn.* ciągły świst (wiatru); ciągłe szeleszczenie.

Geschä'ft, *sn.* zatrudnienie; interes; czynność; sprawunek; viele Geschäfte haben miéć wiele zatrudnień; seine Geschäfte besorgen chodzić za interesami; ich nehme an diesem Geschäfte keinen Theil nie wdaję się do téj czynności; ein — übernehmen podjąć się sprawunku; große (bedeutende) Geschäfte machen, *H.* wielkie interesa robić; was machen Sie für Geschäfte? jakże idą interesa? czy dobrze idzie spekulacya? czy wygrywasz? czy ci idzie rzecz po myśli? ich habe heute schlechte Geschäfte gemacht źle mi dziś szczęście; sich ein — aus etwas machen pilnie się czém zajmować; interes z czego robić, korzyści z czego szukać; sich etwas zum angelegentlichen — machen, *szczególniéj się czém zajmować; viele Geschäfte nach N. machen, *H.* wiele interesów zrobić na N.

Geschä'ftet, *pp.* u. *a.* oprawny.

Geschä'ftig, *a.* skrzętny, sprawny, pracowity, zatrudniony, zatrudnienia mający; geschäftiges Leben życie pełne zatrudnień; thue nicht so —! nie udawaj tak zatrudnionego! geschäftiger Müßiggang próżnowanie nieepróżnujące; geschäftiger Müßiggänger próżniak, który udaje, że ciągle coś sobi; er macht (spielt) den Geschäftigen, *udaje zatrudnionego (choć nic nie robi, albo nie ma do roboty); Geschä'ftigkeit, *sf.* zatrudnienia, nawał zatrudnień; zajmowanie się zatrudnieniami; bieganie za interesami.

Geschä'fts-, *a.* — interesów; — czynności; urzędowy; do urzędu należący; Geschä'ftslos, *a.* wolny do zatrudnień; -tslosigkeit, *sf.* wolność od zatrudnień; -tsfrei, s. Geschä'ftslos; -tsführer, *sm.* sprawujący czyje interesa; -tsführung, *sf.* sprawowanie czyich interesów; trudnienie się czyjemi interesami; -tsgang, *sm.* bieg, tok, tryb interesów; sposób odbywania się czynności; bei uns ist der — schneller u nas czynności prędzéj się odbywają; prędszym idą krokiem; -tsinstructio'n, *sf.* służbowa instrukcya; przepis służby; -tskreis, *sm.* zakres interesów od. czynności; -tsleben, *sn.* życie zatrudnieniom oddane, czynne; -tsmann, *sm.* negocyant; człowiek oddany robieniu interesów; —, *Stw.* dyplomatyk, człowiek interesami rządowemi się trudniący; -tssache, *sf.* rzecz urzędowa, do urzędu czyjego należąca; -tstag, *sm.* dzień sprawowaniu interesów poświęcony; -tsträger, *sm.* sprawujący interesa; —, *Stw.* s. a. Gesa'ndter; -tsverhandlung, *sf.* układy w interesie jakim czynione; -tsverwalter, -tsverwe'ser, *sm.* sprawujący czyje interesa; -tsverwaltung, -tsverwesung, *sf.* sprawowanie czyich interesów; -tsvoll, *a.* pełen interesów.

Geschä'ndet, *pp.* u. *a.* zhańbiony, zgwałcony, posromocony, zelżony.

Geschä'tzt, *pp.* u. *a.* szacowany, oszacowany; szacowny. [katy.

Gesche'ckt, *a.* (scheckig) pstry, pstro-

Gesche'hen, *vn. irr.* (s.) (geschehe, geschieht, geschah, geschehen) stać się; dziać się; wydarzyć się; przytrafić się; geschehene Dinge, od. Geschehenes kann man nicht ändern, *co się stało, tego nie można odmienić; es ist dir kein Unrecht, Schaden geschehen nie stała ci się żadna krzywda, szkoda; es ist ein Unglück geschehen wydarzyło się nieszczęście; mir geschieht damit ein Gefallen, *to dla mnie przysługa, *mogę to uważać za wyrządzoną mi przysługę; dein Wille geschehe, ! niech będzie wola twoja! es ist ihm recht geschehen dobrze mu się stało; dobrze mu tak; ich muß es — lassen muszę na to przystać, pozwolić, nie mogę temu przeszkodzić; geschehen zu N. den ꝛc. działo się w N. dnia itd.; es ist um mich, um ihn geschehen, *zginąłem; już po nim; geschehen lassen (zulassen) przypuścić, przypuszczać, pozwolić na co.

Geschei'd, Geschei'dt, Geschei't, *a.* rostropny, rozsądny; rozumny, mądry; bist du —? masz ty rozum? du bist wohl nicht recht —? tobie widzę źle w głowie? ich bin mir selbst hierin nicht — genug, *sam tego dobrze wyrozumiéć nie mogę; ich kann nicht — daraus werden, *nie mogę być mądrym z tego; aus diesem Kerl wird nie etwas Gescheides werden! nigdy człek nie będzie z tego muszki! —, *ad.* rostropnie; rozsądnie; rozumnie; Geschei'dheit, Geschei'dtheit, Geschei'theit, Geschei'digkeit, *sf.* rostropność; rozsądek.

Geschei'de, *sn. Zk.* (Eingeweide) kiszki, trzewa; wnętrza.

Gesche'nk, *sn.* dar, podarunek, podarek; upominek; Jemandem ein — geben od. machen podarunek komu zrobić dać wo podarunku; Jemandem etwas zum — geben podać komu co; zum — bekommen dostać w darze, w upominku; Jemanden durch Geschenke zu gewinnen suchen starać się kogo darami pozyskać; Gesche'nkchen, *sn. dim.* podaruneczek; Gesche'nkgeber, *sm.* dawca upominku; Gesche'nkgeberin, *sf.* dawczyni upominku; Gesche'nknehmer, *sm.* otrzymujący upominek; Gesche'nknehmerin, *sf.* otrzymująca upominek; Gesche'nkt, *pp.* u. *a.* darowany, podarowany.

Gescheu't, s. Geschei't.

Geschi'chtbuch, Geschi'chtsbuch, *sn.* księga historyczna; Geschi'chtchen, *sn. dim.* historyjka; powiastka; Geschi'chte, *sf.* historya; dzieje, nauka dziejów, opowieść, zdarzenie; sich auf die — legen (Geschichte studiren) historyi się poświęcać; die alte, mittlere, neue — historya starożytna, średnia od. średnich wieków, nowożytna; ich will Ihnen die — meines Lebens erzählen opowiem Panu historyą mego życia; das ist eine schöne —! *iron.* *a to piękna historya! ich will von der ganzen — nichts wissen, *nie chcę nic o tém wiedziéć; er verlor die ganze —, §* wszystko stracił; Geschi'chtenbuch, *sn.* zbiór powieści.

Geschi'chtlich, *a.* historyczny; —, *ad.* historycznie.

Geschi'chts-, *a.* historyczny; Geschi'chtsbau'meister,* s. Geschi'chtschreiber; -schi'chtsbuch, s. Geschi'chtbuch; -schichtschreiber, *sm.* dziejopis; -schi'chtschreibung, *sf.* dziejopistwo; dziejopisarstwo; sich auf — legen trudnić się pisaniem dziejów; poświęcać mu się; -schi'chtserzählung, *sf.* historyczna powieść; -schi'chtsforscher, *sm.* badacz dziejów; -schi'chtsforschung, *sf.* badanie dziejów; -schi'chtsgelehrter, -schi'chtskenner, -schi'chtskundiger, *sm.* historyk; znawca dziejów; obeznany z historyą; -schi'chtsmaler, *sm. Mal.* malarz historyczny, który zdarzenia historyczne przedstawia; -schi'chtswissenschaft, *sf.* umiejętność historyi, nauka historyi.

Geschi'ck, *sn.* (Fertigkeit, Geschicklichkeit zu, in etwas) zdatność do czego; *zgrabność; szykowność; ład; dobre usposobienie; das Kleid hat kein —, *suknia niezgrabna, niezgrabnie leży; etwas in's — (in Ordnung) bringen, einer Sache — geben, *przyprowadzić co do ładu; *zgrabnie ułożyć, urządzić; ich kann es nicht in's — bringen, *nie mogę z tém przyjść do ładu; er hat — u. Gelenk, *zgrabny i szykowny człowiek; es hat weder Art noch —, nie ma w tém ani ładu ani składu; *to ni w pięć ni w dziewięć; — (Loos, Bestimmung, Schicksal) zrządzenie, przeznaczenie; mein böses — hat mich darum gebracht, *mój los nieszczęsny pozbawił mnie tego; trauriges —, *dola.

Geschi'cke, *sn.* ciągłe wysyłanie, posyłanie; posylki.

Geschi'cklich, s. Geschi'ckt; Geschi'cklichkeit, *sf.* zręczność; zgrabność; spryt; sprytność; zręczność, zdolność, zdatność, usposobienie do czego; er besitzt viele Geschicklichkeiten wiele posiada zdolności (do różnych rzeczy).

Geschi'ckt, *a.* zręczny; zgrabny; sprytny; — zu etwas zręczny, zdatny, sposobny, zdolny do czego; — zu einem Amte zręczny, zdatny do urzędu; das Land ist zum Weinbau geschickt (passend, geeignet) ta rola zdatna jest na winnicę; — machen sposobić, przysposobić, wyćwiczyć, ukształcić; przyprawić; geschickte Person uzdatniona osoba; —, *ad.* zręcznie; zgrabnie; Geschi'cktheit, s. Geschi'cklichkeit.

Geschi'e'be, *sn. Bw.* sztuk skały wodą wyrwany i uniesiony.

Geschie'den, *pp. irr.* u. *a.* (v. Schei'den): rozłączony, rozdzielony; geschiedene Frau, *Kg. Rw.* rozwódka.

Geschi'mmer, *sn.* blask ciągły.

Geschi'mpfe, *sn.* ciągłe bestanie.

Geschi'rr, *sn.* statki rzemieślnicze (do ich wyrobów potrzebne); naczynie; — (der Pferde) szory na konie; zaprząg, wóz z końmi; —, *Ldw.* sprzęt gospodarski; —, *Kk.* statki (kuchenne); naczynie; hölzernes, irdenes, silbernes — naczynia drewniane, gliniane, srebrne; Geschi'rren, s. A'nschirren; Geschi'rrholz, *sf.* drzewo zdatne na statki, naczynia.

Geschla'gen, *pp.* u. *a.* zbity; geschlagener (unglücklicher) Mensch, *zbity (nieszczęśliwy) człowiek.

Geschlä'ngelt, *pp.* u. *a.* kręcisty, wężowaty.

Geschla'nk, *a.* § smagły, cienki, wysoki i giętki.

Geschle'cht, *sn.* rodzaj; rodznia; familia; *krew; rodzeństwo; männliches — płeć męska; weibliches — płeć żeńska; männliches —, *Spl.* rodzaj męski; weibliches —, *Spl.* rodzaj żeński; — der Thiere, Pflanzen, Hunde, *Ng.* rodzaj zwierząt, roślin, psów; das — (die Familie) betreffend pokolenny; ród; — der Menschen ród ludzki; von adeligem — ślachetnego rodu; er ist der letzte dieses Geschlechtes ostatni jest tego rodu; das eine — stirbt aus, das andere blüht auf jeden ród wymiera, drugi powstaje; — gieneracya, pokolenie; das ganze damalige — wurde durch Sündfluth vertilgt cały ród owczesny wyniszczony został przez potop; das schöne Geschlecht, *płeć piękna; Geschle'chtlich, Geschle'chts-, *a.* u. *ad.* rodzajowy; rodowy; plemienny; płciowy; Geschle'chts-, *a. Spl.* plonny; rodzajowy; Geschle'chtsalter, *sn.* wiek rodu jakiego; -chtsart, *sf.* gatunek do rodzaju jakiego należący; -chtsbaum, *sm. Wpk.* drzewo jenealogiczne; -chtsbeistand, *sm. Rw.* (Geschlechtsvormund) assystent płci; -chtsendung, *sf.*, Geschle'chtsfall, *sm. Spl.* (Genitiv) drugi przypadek; -chtsfolge, *sf.* następstwo rodowe; -chtsglied, *sn.* członek wstydliwy; -chtsgut, *sn.* majętność rodowa, do całego rodu należąca; -chtskunde, *sf. Wpk.* jenealogia (jako umiejętność); -chtslos, *a. Ng.* bezpłciowy; bezpłetny; —, *Spl.* nijakiego rodzaju; nijaki; -chtsname, *sm.* imię rodzajowe; -chtsregi'ster, *sn. Wpk.* rejestr rodowy, spis członków rodu jakiego; -chtstafel, *sf.* tablica jenealogiczna; rodowód; -chtstheile, *sm. pl. Zk. Ng.* części płciowe od. rodzinne (u mężczyzn płodne, u kobiet rodne); -chtstitel, *sm.* tytuł rodowy; przydomek; Geschle'chtstrieb, *sm.* popęd płciowy; pociąg do lubieżności; -chtsvormund, *Rw.* s. Geschle'chtsbeistand; -chtswappen, *sn. Wpk.* herb rodowy; -chtswort, *sn. Spl.* artykuł, przedimek.

Geschle'pp, *sn.* to co kto z sobą włóczy; §*czereda; *ogon (ludzie, których kto z sobą włóczy); —, *Jäg.* (Köder, Lockspeise an einer Schnur) ponęta, którą na sznurze włóczą dla wabienia zwierza.

Geschli'ffen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Schlei'fen): szlifowany; *okrzesany, polerowny, uobyczajony; okazujący polor od. uobyczajenie; Geschli'ffenheit, *sf.* okrzesaność, polor, polerowność.

Geschli'nge, *sn. Zk. Jäg.* letkie, płuca z wątrobą i sercew.

Geschlo'ssen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Schlie'ßen): darty; geschlossene (geschleißte) Federn darte pióra; geschlossene Schlachtordnung, *Kw.* ścisły szyk bojowy; obławny szyk.

Geschma'ck, *sm.* smak (überhaupt); *gust; er hat einen feinen — (auf der Zunge) ma delikatny smak; ich habe den — u. den Geruch verloren straciłem smak i powonienie; der Wein hat einen lieblichen, bitterlichen, reinen — to wino ma miły, gorzkawy, czysty smak; geläuterter —, *wytrawny gust; er hat einen feinen —, *ma delikatny gust (w sądzeniu o rzeczach piękności); der — ist verschieden, *gusta są różne; *ile ludzi, tyle gustów; seinen — bilden an den Werken des Alterthums kształcić gust na dziełach starożytnych; das ist nicht nach meinem Geschmacke to nie w moim guście; ein Mann von — człowiek z gustem; dies ist od. verstößt gegen den guten —, *to obraża gust dobry; *to się dobremu gustowi sprzeciwia; in der Baukunst herrscht jetzt der gothische — (Vorliebe für gothische Bauart) w budownictwie panuje teraz gust gotycki; — woran finden zasmakować w czém; Mann von —, *człowiek z gustem.

Geschma'cklich, *a.* smaczny; gustowny.

Geschma'cklos, *a.* nie mający smaku; bez smaku; nie mający gustu; bez gustu; sich — kleiden ubierać się bez gustu; Geschma'cklosigkeit, *sf.* niesmaczność (potrawy itd.); brak smaku; brak gustu; bezgustowność; Geschma'cks-, *a.* do smaku, *do gustu należący; Geschma'ckslehre, *sf.* estetyka; die — betreffend estetyczny; Geschma'ckslehrer, *sm.* estetyk.

Geschma'ckvoll, *a.* dobry smak mający (w jedzeniu i piciu); *z gustem; dobry od. wykształcony gust mający; gustowny; pełen gustu; Geschma'ckwidrig, *a.* przeciwny dobremu gustowi.

Geschma'dder, *sn.* bazgranina; gryzmoły.

Geschma'lzen, *pp.* u. *a.*: — u. gesalzen, *kraśno i salono.

Geschmau'ße, *sn.* ciągłe biesiadowanie.

Geschmei'de, *sn.* towary kowane; wszystko co się kuciem wyrabia; klejnoty; drogie noszenie; maneie; strój djamentowy, z klejnotami; das — anlegen klejnoty włożyć na siebie; Geschmei'dehandel, *sm.* handel strojami klejnotowemi; Geschmei'dehändler, *sm.* klejnotnik; handlujący towarem jubilerskim; Geschmei'dehändlerin, *sf.* handlująca towarem jubilerskim; Geschmei'dekästchen, *sn.* szkatułka od. skrzyneczka, toaletka na klejnoty lub z klejnotami.

Geschmei'dig, *a.* ciągły, dający się pod młotem rozciągać; das Eisen — machen żelazo wykuć na ciągłe; giętki; gibki; smagły, dający się zgiąć bez złamania i odzyskujący przez się dawny kształt; geschmeidiger Leib ciało giętkie, dające się z łatwością przeginać w różne strony; —, *giętki, powolny, układny, dający sobą powodować umiejący się stósować do woli każdego; geschmeidiger Charakter, *giętki charakter; Jemanden — machen, *zmiękczyć kogo; zrobić go powolnym; geschmeidiges Erz, *Bw. Httk.* ruda topna; Geschmei'digkeit, *sf.* ciągłość (kruszcu); giętkość; gibkość; układność, smagłość.

Geschmei'ß, *sn.* wymioty dolne, gnój, wyrzutek, ekskrementa; —, *Jäg.* łajna drapieżnych ptaków; —, *Ng.* jaja owadu (much, motyłów); *sam młody owad; czerw; gad; —, (schlechtes, liederliches Gesiedel), *tałatajstwo; szubractwo; motłoch; podła tłuszcza.

Geschme'tter, *sn.* ciągły trzask, ryk (piorunów); ryk (dział, trąb).

Geschmie'r, Geschmie're, *sn.* smarowanie; —, *iron.* (etwas schlecht Geschriebenes) bazgranina, brzydkie pismo.

Geschmi'nkt, *pp.* u. *a.* farbowany, umałowany, uróżowany.

Geschna'tter, *sn.* ciągłe gęganie, świegotanie, klekotanie, gadanina, harmider, gawęda.

Geschnau'be, Geschnau'fe, *sn.* ciągłe mocne sapanie.

Geschnu'rr, *sn.* ciągłe mruczenie od. mrauczenie.

Geschö'pf, *sn.* stworzenie; vernünftige, leblose Geschöpfe stworzenia rozumne, martwe; armes — biedne stworzenie; — każda rzecz stworzona; die Geschöpfe Gottes rzeczy od Boga stworzone; —, *utwór; — der Einbildungskraft, *wyobraźni; —, **iron.* kreatura.

Gescho'ß, *sn.* strzała; pocisk; tödtliches — kula śmiertelna; — (an Pflanzen) wyrostek, wypustek; latorośl; —, *Bk.* piętro; ein Haus von drei Geschossen dom o trzech piętrach; unterstes —, *Bk.* dół; —, *Stw.* (Grundsteuer, Bodensteuer) podatek gruntowy.

Gescho'ssen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Schie'ßen): postrzelony, trafiony.

Geschrei', *sn.* krzyk; hałas; wrzask; wrzawa; ein Geschrei erheben wszcząć krzyk; zacząć krzyczéć; mache nicht so viel — wegen einer so unbedeutenden Sache nie rób tyle hałasu o taką bagatelę; es erhob sich ein fürchterliches — wrzask powstał okropny; welch ein — erschallt ringsum? cóż to za wrzawa rozlega się wkoło? dies hat in der ganzen Stadt ein — veranlaßt, *to narobiło wielu hałasu w całém mieście; es verbreitet sich ein —, *głośno zaczynają o czém gadać; Jemanden in's — bringen, *podać kogo na ludzkie języki od. obmowy; in's — kommen, *wystawić się od. dostać się na ludzkie języki; viel — u. wenig Wolle, od. viel — u. nichts dahinter, *więcéj krzyku niż hałasu; *więcéj stuku niżli puku; *z wielkiéj chmury mały deszcz.

Geschrei'be, *sn.* częste lub ciągłe pisanie; wozu so viel —? po co tyle pisania?

Geschrei'bsel, *sn. iron.* piśmidło.

Geschrö't, *sn. Zk.* części rodne u konia; moszenki u zwierząt.

Geschü'he, *sn.* obuwie.

Geschu'ht, *a.* obuty w trzewiki.

Geschü'r, *sn. Httk.* oskrobiny z pieca, to, co przy topieniu kruszców w piecu osiada i z niego się wyskrobuje.

Geschü'tt, Geschü'tte, *sn.* kupa usypana (zboża, itd.); zboże itd. na kupę zsypane; nasyp.
Geschü'tz, *sn. Kw.* działa; artylerya (działa); grobes, leichtes —, *Kw.* działa ciężkie, lekkie; das fliegende —, *Kw.* działa latające, artylerya konna; das — aufpflanzen, aufführen, *Kw.* działa wystawić; Geschü'tz•, *a. Kw.* artyleryczny; do dział należący; Geschü'tzkunst, *sf.* nauka artyleryi, sztuka artyleryczna, artylerya; Geschü'tzwesen, *sn. Kw.* artylerya, wszystko co się dział tyczy; sztuka artyleryczna.
Geschwä'cht, *pp.* u. *a.* osłabiały, osłabiony, zwątłony, zesłabiały; geschwächtes Frauenzimmer, *pozbawiona jagody panieńskiéj; w panieństwie naruszona kobieta; geschwächtes (gefallenes, geschwängertes) Mädchen panna zaszła w ciążę.
Geschwa'der, *sn. Sw.* eskadra, część floty z kilku okrętów złożona.
Geschwä'tz, *sn.* gadanina, gawędka; leeres — próżna gadanina; viel — machen wiele gadać; Jemanden in's — der Leute bringen podać kogo na ludzkie języki; du wirst den Leuten zum — dienen staniesz się przedmiotem ludzkiéj gadaniny; gęby sobie tobą wycierać będą; — pogadanka; gawędka; ein — mit Jemandem haben gawędzić z kim; das — der Elster, *skrzek sroki; — des Baches, *szmér strumyka; leeres, dummes —, *tere bzdere; Geschwä'tzig, *a.* gadatliwy; szczebiotliwy; — sein świegotać; -schwä'tzigkeit, *sf.* gadatliwość; szczebiotliwość; paploctwo; plotkarstwo, świegotliwość.
Geschwei'gen, *vn.* (h.) zamilczać co; nie wspominać; dessen zu geschweigen, *nie mowiąc; *nie wspominając; *że zamilczę o tém; dessen zu —, was er mir sonst sagte że zamilczę to, co mi prócz tego powiedział; Geschwei'ge, *ad.* *nie dopieroż; a cóż dopiero; er hat mir nicht borgen wollen, geschweige schenken, *pożyczyć mi nie chciał, nie dopieroż darować; ich mag ihn nicht als Freund sehen, — denn als Feind, *nie chciałbym go widziéć jako przyjaciela, a cóż dopiero jako nieprzyjaciela.
Geschwe'lge, *sn.* ciągłe hulanie, deboszowanie, birbantowanie.
Geschwe'llen, s. Schwe'llen.
Geschwi'nd, *a.* u. *ad.* prętki, prędki; śpieszny, skory; prędko; śpieszno, chyżo, chutko, rychło; co tchu; nie pomału; szybki; szybko; er macht —, aber es ist auch danach, *nagle, a po djable; *co się rychło wznieci, niedługo się świeci; am geschwindesten co najrychléj; Geschwi'ndigkeit, *sf.* prędkość, prętkość, szybkość; in der — na prędce, przez prędkość; in möglichster —, *jak może być najprędzéj; Geschwi'ndschreiber, ꝛc., s. Schne'llschreiber, ꝛc.; Geschwi'ndschuß, *sm.* szybki strzał. [głe świerczenie.
Geschwi'rr, Geschwi'rre, *sn.* cią-
Geschwi'ster, *sn.*, die Geschwi'ster, *sn. pl.* dzieci jednych rodziców; rodzeni bracia; siostry rodzone; brat i siostra; — von Einer Mutter dzieci przyrodnie; przyrodzeństwo; Geschwi'ster•, *a.* (männlich) stryjeczny; (weiblich) cioteczny; krewieński; Geschwi'sterki'nd, *sn.* brat stryjeczny od. cioteczny od. wujeczny; siostra stryjeczna od. cioteczna od. wujeczna; wir sind Geschwi'sterkinder jesteśmy cioteczni, stryjeczni, wujeczni; Geschwi'sterlich, *a.* krewieński; braterski; siostrzeński; —, *ad.* po krewieńsku; jak bracia; jak siostry; jak brat z siostrą; Geschwi'sterliebe, *sf.* miłość krewieńska.
Geschwo'llen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Schwe'llen): opuchły, nadęty, nabiegły, nabrzmiały; *§ s. Ho'chmüthig, Aufgeblasen.
Geschwo'renen•, Geschwo'renen•, *a. Rw.* przysięzniczy; Geschwo'renengeri'cht, *sn. Rw.* sąd przysięgłych; sąd przysięzniczy; Geschwo'rener, *sm. Rw.* przysięgły (jako członek sądu).
Geschwu'lst, *sf.* puchlina; obrzmienie; nabrzękłość; obrzękłość; die — setzt sich puchlina tęchnie, rozchodzi się.
Geschwu'lstig, *a.* zapuchły; opuchły; obrzękły; nabrzękły.
Geschwü'r, *sn. Hlk.* wrzód; offenes —, *Hlk.* wrzedzienica; mit Geschwüren behaftet, *Hlk.* owrzodowaciały; ein — aufstechen, schneiden, öffnen, zertheilen, *Hlk.* wrzód przekłuć, przerżnąć, otworzyć, rozpędzić; das — bricht auf, *Hlk.* wrzód pęka, przepęka; das — zertheilt sich, *Hlk.* wrzód rozchodzi się; Geschwü'rchen, *sn. dim. Hlk.* wrzodek; Geschwü'rig, *a.* wrzodowaty; owrzodowaciały; mający wrzód od. wrzody.
Gese'chst, *a.* (aus sechs Theilen einer u. derselben Art bestehend) po sześciorgu; z sześciu części złożony; poszóstny; der gesechste Schein, *Stk.* poszóstny aspekt; Gese'chst, *sn.* szósty sekwens (w grze kart).
Gese'gnen, s. Se'gnen, *va.* błogosławić, pobłogosławić; die Welt — (sterben), *pożegnać się ze światem, opuścić świat.
Gese'gnet, *pp.* u. *a.* (v. Se'gnen): Gesegneter des Herrn, *Bibl. Kg.* błogosławiony od Pana, błogosławiony Pański.
Gese'll, Gese'lle, *sm.* towarzysz; kompan; czeladnik (u rzemieślników); — werden wyzwolić się; czeladnikiem zostać; Gesellen halten czeladź trzymać; fauler, liederlicher —, *próżniak; *leniuch; *nicpoń; *paltaj, *birbant.
Gese'llen, *va.* przyłączyć kogo do itd.; złączyć z itd.; er gesellte mich zu od. mit ihnen przyłączył mnie do nich; sich zu, mit Jemandem — przyłączyć się do kogo; złączyć się z kim; przystać do niego; gleich u. gleich gesellt sich gern, *równy z równym najprędzéj (od. najłatwiéj) się zejdzie od. zgodzi; Gese'llig, *a.* towarzyski, lubiący żyć w towarzystwie, lubiący obcować z ludźmi; geselliges Leben życie towarzyskie; gesellige Tugenden cnoty towarzyskie, cnoty które się w towarzystwie podobają; Gese'lligkeit, *sf.* towarzyskość; Gese'lligkeitstrie'b, *sm.* skłonność do towarzyskości.
Gese'llschaft, *sf.* towarzystwo (überhaupt); die menschliche — towarzystwo od. społeczeństwo ludzkie; die Menschen sollen mit einander in — leben ludzie powinni żyć z sobą w towarzystwie, w społeczeństwie; Jemanden in eine — aufnehmen do towarzystwa kogo przyjąć; Jemanden aus einer — ausstoßen z towarzystwa kogo oddalić oder wykluczyć; eine — schließen zawiązać towarzystwo; eine gelehrte — errichten, aufheben, auflösen towarzystwo uczone ustanowić oder zawiązać, skasować od. znieść, rozwiązać; in Jemandes —, mit Jemandem in — reisen w czyjém towarzystwie podróżować; — lieben lubić towarzystwo, lubić obcowanie z ludźmi; Jemandes — suchen starać się o czyje towarzystwo; man findet bei ihm jeden Abend — co wieczór jest u niego towarzystwo od. zgromadzenie; gemischte — towarzystwo mieszane, zgromadzenie z ludzi różnego stanu; Jemandem — leisten towarzyszyć komu; —, *H.* spółka; mit Jemandem in — treten, eine — (zum gemeinschaftlichen Handelsbetriebe) schließen wejść z kim w spółkę; spółkę z nim zawrzéć oder zawiązać; — von Schauspielern, Seiltänzern ꝛc. trupa aktorów, skoczków na linie itd.; -se'llschafter, *sm.* towarzysz; er ist ein angenehmer — przyjemny jest w towarzystwie, w obcowaniu; — spólnik; uczestnik spółki; sich Jemanden zum — nehmen przybrać kogo do spółki.
Gese'llschaftlich, *a.* towarzyski; społeczeński; *przyjacielski; —, *H.* spólny; Sturz, Umsturz der gesellschaftlichen Ordnung, *Stw.* zwalenie się całego porządku; —, *ad.* po towarzysku. [*H.* spólny.
Gese'llschafts•, *a.* towarzyski; **Gese'llschaftsbü'hne**, *sf. Sb.* teatr towarzyski (prywatny, dyletancki); -se'llschaftsdame, *sf.* dama za towarzyszkę przybrana; -se'llschaftsglie'd, *sn.* członek towarzystwa jakiego; -se'llschaftshandel, *sm.*, -tshandlung, *sf. H.* handel spólny, w spółce; spółka; vertretende Gesellschaftshandlung, *H.* spółka zastępcza; -tshau's, *sn.* dom, w którym się towarzystwo zbiera dla zabawy; -tskrei's, *sm.* grono towarzyskie; -tslie'd, *sn.* pieśń towarzyska, do śpiewania w towarzystwie; -tsrechnung, -tsregel, *sf. Rk.* reguła spółki; -tsschmau's, *sm.* biesiada składkowa; -tsspie'l, *sn.* gra towarzyska; -tssprache, *sf.* mowa używana w towarzystwach; -tsto'n, *sm.* ton towarzyski; -tszimmer, *sn.* bawialny pokój.
Gese'nk, *sn.* latorośl do rozmnożenia; — (am Fischernetz) gręzidło; grążle; — (im Schlosse), *Mech.* forma (w której rozpalonemu żelazu różne kształty nadają).
Gese'tz, *sn.* prawo (überhaupt); sich etwas zum — machen wziąć sobie co za prawidło; unter sich etwas zum — machen przyjąć co między sobą za prawo; die Gesetze der Menschlichkeit, Höflichkeit, Gastfreundschaft übertreten przestąpić prawo ludzkości, grzeczności, gościnności; — der Schwere, der Beweglichkeit, *Ntl.* prawo ciężkości, ruchu; — (Richtschnur, Vorschrift des Verhaltens) prawo, ustawa; das Mosaische Gesetz prawo Mojżeszowe; ein — entwerfen, vorschlagen, geben, bekannt machen, *Stw. Rw.* ustawę skréślić od. ułożyć, podać od. zaprojektować, nadać, ogłosić; das — halten, befolgen, beobachten zachowywać prawo, pilnować go; ein — übertreten, wider ein — handeln, sündigen przestą-

pić prawo, zgrzeszyć przeciwko prawu; an Gesetze gebunden sein związanym być prawami; wo das — spricht, da muß der Wille schweigen, *gdzie prawo mówi, wola milczéć musi; Gese'tz-, Gese'tzes-, *a.* prawny; — praw; do prawa, do ustawy należący; Gese'tzausleger, *sm.* wykładacz, tłumacz praw; -se'tzauslegung, *sf.* tłumaczenie praw; -se'tzbuch, *sn.* księga praw; -se'tzentwurf, *sm.* projekt do prawa; -se'tzerklärer, &c., s. Gese'tzausleger, &c.; -se'tzeswi'derspruch, Gese'tzeswi'derstreit, *sm.* sprzeczność praw; -se'tzfälscher, *sm.* fałszerz ustaw; -se'tzfrei, *a.* wolny od prawa; nie podległy prawu; -se'tzgebend, *a. Stw.* prawodawczy; -se'tzgeber, *sm.* prawodawca; ustawodawca; -se'tzgebung, *sf.* prawodawstwo; ustawodawstwo; -se'tzgebungs-, *a. Stw.* prawodawczy; -se'tzgebungsra'th, *sm. Stw.* rada prawodawcza; komitet prawodawczy; -se'tzkrämer, *sm. iron.* *lichy prawnik; -se'tzkunde, *sf.* znajomość praw; prawoznawstwo; -se'tzkundig, *a.* znający prawa; -se'tzlich, *a.* prawny, prawem przepisany; —, *ad.* prawnie, podług prawa; etwas — machen zamienić co w prawo; — prawy; na prawie ugruntowany; -se'tzlos, *a.* bezprawny; *anarchiczny, bezrządny; -se'tzlosigkeit, *sf.* bezprawość; bezrząd; *anarchia; -se'tzmäßig, *a.* prawy, stósowny do prawa; —, *ad.* prawie, prawnie; podług prawa; -se'tzmäßigkeit, *sf.* prawość; prawność; -se'tzprediger, *sm.* *kaznodzieja ostro zalecający pełnienie powinności; -se'tzpredigt, *sf.* *kazanie ostro zalecające pełnienie powinności.

Gese'tzt, *pp.* u. *a.* (v. Se'tzen): ułożony, ustawiony, układny; stateczny, poważny; — (ruhig, gemessen, bescheiden) powolny, spokojny; er wird mit jedem Tage gesetzter, *co dzień staje się stateczniejszym, *nabiera więcéj powagi; gesetzt, es sei also, *daj to, *dajmy na to, niech tak będzie; gesetzt, daß &c. przypuściwszy, że itd.; gesetztes Wesen, s. Gese'tztheit.

Gese'tztafel, *sf.* tablica praw.

Gese'tztheit, *sf.* (Ruhe im Benehmen, Gemessenheit, Bescheidenheit im Verhalten) stateczność, poważność, powaga; spokojność.

Gese'tzvollstre'cker, Gese'tzvollzie'her, *sm. Rw.* wykonawca praw; -se'tzvollstre'ckung, Gese'tzvollzie'hung, *sf. Rw.* wykonanie praw; -se'tzwidrig, *a.* przeciwny prawu; —, *ad.* przeciw prawu; -se'tzwidrigkeit, *sf.* przeciwienie się prawu; — einer Handlung tendencya czynności jakiéj przeciwna prawu.

Geseu'fze, *sn.* ciągłe wzdychanie.

Gesi'cht, *sn.* wzrok; oczy; ein scharfes, schwaches — haben miéć bystry, słaby wzrok; das — verlieren, um das — kommen wzrok stracić; wenn mich mein — nicht betrügt (wenn mich meine Augen nicht täuschen) jeżeli mnie oczy nie mylą; etwas im Gesichte haben, etwas nicht aus dem Gesichte (aus den Augen) lassen miéć co na oczach, nie spuścić z oczu; ich habe ihn nicht zu Gesichte bekommen nie widziałem go na oczy; — (*pl.* Gesichter): twarz; *oczy; hübsches, häßliches — ładna, szpetna twarz; das Blut steigt mir in's — krew mi występuje na twarz; dieses — ist mir neu to dla mnie nowa twarz (nowa osoba); Jemandem in's — sehen w oczy komu patrzéć; die Schlauheit blickt ihm aus dem Gesichte frantostwo z oczu mu patrzy; —, *mina; ein freundliches, ernsthaftes, saures — machen zrobić minę przyjemną, surową, kwaśną; *kozła postawić; Jemandem ein freundliches — machen, ein langes — machen, *kwaśną minę zrobić; *spuścić na kwintę; Gesichter machen oder schneiden, *dziwne miny robić; *twarz wykrzywiać; —, (*pl.* Gesichte): widmo; Gesichte sehen widma widziéć; — (Visir) wizyr (u strzelby), rowek w blaszce, przez który się na cel patrzy; Gesi'chtchen, *sn. dim.*, (*pl.* Gesi'chterchen, *sn.*) twarzyczka.

Gesi'chtetrunken, *a.* *odurzony widmami.

Gesi'chts-, *a.* (das Antlitz betreffend) — twarzy; obliczny; do twarzy należący; — (die Augen, das Sehen betreffend) wzrokowy; -si'chtsausdruck, *sm.* wyraz twarzy; -si'chtsbetru'g, s. Gesi'chtstäuschung; -si'chtsbildung, *sf.* skład twarzy; -si'chtsdeuter, *sm.* fizyonomista, umiejący z twarzy odgadywać myśli; -si'chtsdeutung, *sf.* fizyonomika; -si'chtsfalte, *sf.* zmarszczka na twarzy; -si'chtsfaltig, *a.* mający twarz pomarszczoną; -si'chtsfarbe, *sf.* kolor twarzy; cera; gute — rumieniec; -si'chtsfehler, *sm.* wada wzroku; -si'chtsgebu'rt, *sf.* poród twarzą; -si'chtskreis, *sm. Ntl. Geog.* widnokrąg; widzokrąg; horyzont; *widok, przestrzeń, którę widziéć można; der — ist durch die Berge beschränkt widok zasłoniony jest w części górami; seinen — erweitern, *rozprzestrzenić zakres wiadomości swoich; das liegt außer, über seinem Gesichtskreise, *to przechodzi jego pojęcie, jego sferę; *to nie na jego głowę; -si'chtskunde, -si'chtskundiger, s. Gesi'chtsdeuter, Gesi'chtsdeutung; -si'chtslinie, *sf.* rys twarzy; -si'chtsnerv, *sm. Zk.* nerw optyczny; nerw widzenia; -si'chtspunkt, *sm.* punkt ob. stanowisko widzenia (auch *); wzgląd; widok; du betrachtest die Sache aus einem richtigen, aus einem falschen —, *uważasz rzecz z dobrego, z złego punktu widzenia; eine Sache aus diesem Gesichtspunkte betrachtet &c., *rzecz ta uważana pod tym względem itd.; verschiedene Ansichten unter einen — bringen, *różne mniemania zebrać pod jeden widok; Gesi'chtsquarte, *sf. Ftk.* kwarta obliczna (rana obliczna); -si'chtsröthe, *sf.* rumieniec; -si'chtsschwäche, *sf.* słabość wzroku; -si'chtsseite, *sf.* strona przednia; facyata; -si'chtstäuschung, *sf.* omamienie wzroku; -si'chtswahrsager, &c., s. Gesi'chtsdeuter &c.; -si'chtswunde, *sf. Hlk.* obliczna rana; -si'chtszug, *sm.* rys twarzy.

Gesie'bent, *a.* z siedmiu złożony; siedmiorny.

Gesi'ms, *sn. Bk.* gzyms.

Gesi'nde, *sn.* czeladź, słudzy, ludzie (służący); Gesi'nde-, *a.* czeladny, czeladni; czeladzyjny; Gesi'ndebro'd, *sn.* chléb czeladni, dla ludzi; Gesi'ndeko'st, *sf.* jadło dla ludzi.

Gesi'ndel, *sn. iron.* (Geschmeiß) chałastra; motłoch; chołota; podła zgraja ob. tłuszcza.

Gesi'ndelo'h'n, *sn.* myto; zasługi; zapłata czeladzi; -si'ndeo'rdnung, *sf. Rw.* urządzenie służących; ustawa urządzająca służących; -si'ndestube, *sf.* czeladnica; izba czeladnia, dla czeladzi, dla służących; -si'ndeti'sch, *sm.* stół czeladni.

Gesi'nnt, *a.*: — sein myślącym być jak; być jakiego umysłu; miéć jaki myślenia sposób; sie sind alle gleichgesinnt oni wszyscy jednakich myśli; gegen Jemanden freundschaftlich — sein miéć dla kogo przyjaźń; ich weiß nicht, wie du gegen mich — bist nie wiem, jakiego jesteś dla mnie umysłu, serca, z jakim jesteś dla mnie afektem; wir sind alle gleich — wszyscy jedno myślemy; deutsch, französisch — sein miéć sposób myślenia niemiecki, francuzki; bürgerlich — sein myśléć po obywatelsku.

Gesi'nnung, *sf.* sposób myślenia; myśli; to co kto myśli; seine Gesinnungen ändern odmienić sposób myślenia; Jemandem andere Gesinnungen beibringen naprowadzić kogo na inny sposób myślenia; Jemandem seine Gesinnungen gegen ihn verbergen taić przed kim, co się o nim myśli; Jemandem seine Gesinnungen entdecken odkryć komu swoje myśli; — uczucia, sentymenta; umysł; serce; Jemandem seine freundschaftlichen Gesinnungen entdecken odkryć komu swoje przyjazne dla niego uczucia; feindselige Gesinnungen gegen Jemdn. hegen nieprzyjaznego być dla kogo umysłu; — myśl, zdanie, mniemanie; zamiar; das war gar nicht meine — to wcale nie było moją myślą; christliche —, *Kg.* chrześciański obyczaj; verkehrte — opaczny myśl.

Gesi'ppschaft, *sf.* powinowactwo z małżeństwa.

Gesi'ttet, *a.* uobyczajony, ucywilizowany; Jemanden — machen ucywilizować kogo; wohl, gut gesitteter Mensch człowiek ugrzeczniony, dobrze ułożony; człowiek dobrych obyczajów; schlecht, übel gesitteter Mensch człowiek nieokrzesany, bez ułożenia; człowiek złych obyczajów; gesittetes Wesen, Gesittetheit, *sf.* uobyczajenie; ugrzecznienie; dobre ułożenie; in der gesitteten (gebildeten) Welt, *w uobyczajonym świecie; — machen obyczaić.

Geso'nnen, *a.* determinowany do czego; myślący; mający zamiar; — sein zamyślać, miéć zamiar, myśléć; — sein zu verreisen myśléć wyjechać w podróż.

Geso'tten, *pp. irr.* u. *a.* (v. Sie'den): warzony, gotowany, zwarzony, zgotowany.

Gespa'nn, *sm.* (w Węgrzech) wojewoda, gubernator; — (College, Genosse, Mitarbeiter), *kolega, społecznik; kompan; —, *sn.* zaprząg; Gespa'nnschaft, *sf.* (w Węgrzech) województwo; gubernia; hrabstwo; — (Genossenschaft, Mitarbeiterschaft), *koleżeństwo; towarzystwo, społnictwo.

Gespa'nnt, *pp.* u. *a.* naciągniony, natężony; gespannter Bogen napięty łuk; *w nieporozumieniu, w nieprzyjaźni itd. z kim; sie sind mit einander —, *w nieporozumieniu są z sobą; *są z sobą na bakier; mit Jemandem über den Fuß — sein, *nienawidzić się z kim.

Gespa'rr, s. Gespe'rre.

Gespei'e, *sn.* plwanie, plucie, zwrócenie; (Gespienes) plwociny.

Gespe'nst, *sn.* strach, straszydło; ich habe ein — gesehen widziałem strach; es sollen dort Gespenster umgehen mają tam strachy chodzić; wie ein — aussehen wyglądać jak straszydło; sich vor Gespenstern fürchten bać się strachów; an Gespenster glauben wierzyć w strachy; die höllischen Gespenster piekielne pokusy; Grabgespenster, Grabesgespenster, Leichengespenster grobowe widma; Gespe'nsterbu'ch, *sn.* książka zawierająca powieści o strachach; -nstergeschi'chte, *sf.* powieść o strachach; -nstergläu'big, *a.* wierzący w strachy; -nsterstu'nde, *sf.* godzina północy (kiedy strachy chodzą); godzina, w której się strachy pokazują; -nstig, -nstisch, *a.* jak straszydło.

Gespe'rrbaum, *sm.* wręga, drzewo, które spód okrętu utrzymuje.

Gespe'rre, *sn.* to, co służy do zamykania; klamry u książek w deski oprawnych; —, *Bk.* krokwy dachu, wiązarek; szpągi, zwory.

Gespie'l, *sm.* rówiennik; kompan; towarzysz ob. spólnik zabaw; uczestnik rozrywek; wir waren als Kinder Gespielen bawiliśmy się z sobą jako dzieci; Gespie'lin, *sf.* rówiennica, kompanka, towarzyszka zabaw. [s. Gewe'be.

Gespi'nnst, *sn. W.* przędziwo; *s.

Gespo'nnen, *pp. irr.* u. *a.* (von Spi'nnen): prędziony.

Gespo'ns, *sm.* † s. Bräu'tigam.

Gespo'rnt, *pp.* u. *a.* (Sporen tragend, habend) ostrogi mający, ostrogami opatrzony.

Gespö'tt, Gespö'tte, *sn.* szyderstwo; urągowisko; pośmiewisko; najgrawanie się; drwiny, drwinki; sein — mit Jemandem, mit etwas treiben, Jemanden, etwas zum — haben drwiny sobie robić, urągać się, najgrawać z kogo, z czego; Jemanden ob. sich zum — machen na pośmiewisko kogo oder się wystawić; zum — werden pośmiewiskiem się stać; zum — dienen na poświewisko być wystawionym. [szydzenie.

Gespo'tte, Gespö'ttel, *sn.* ciągłe

Gesprä'ch, *sn.* rozmowa; sich mit Jemandem in ein — einlassen wdać się z kim w rozmowę; ein — mit Jemandem anfangen, anknüpfen, anspinnen rozmowę z kim zacząć, wszcząć; sie hatten mit einander ein — unter vier Augen mieli z sobą rozmowę we cztery oczy; — (Gerücht): es geht das allgemeine — chodzi wieść; zum — der ganzen Stadt werden, *stać się przedmiotem rozmów w całém mieście; trauliches — pogadanka; Gesprä'chbuch, *sn. Litt.* książka rozmów; Gesprä'chig, *a.* rozmowny; Gesprä'chigkeit, *sf.* rozmowność; Gesprä'chsform, *sf.* kształt rozmowy; etwas in — abfassen ułożyć co w kształcie rozmowy; Gesprä'chston, *sm.* ton w rozmowach używany; Gesprä'chsweise, *ad.* rozmawiając, w rozmowie; — etwas erfahren, Jemandem mittheilen dowiedzieć się czego, komu co powiedzieć.

Gespre'nge, *sn. Bw.* wysadzanie prochem; der Stollen hat ein —, *Bw.* stolnia zbacza, robi zboczenie.

Gespre'nkelt, *pp.* u. *a.* nakrapiany; pstrokaty; grau — szpakowaty. [sikanie; pryskanie.

Gespri'tze, *sn.* ciągłe pryskanie,

Gespro'ß, *sn.* latorośl; wyrostek; odrostek. [wanie; wytrysk.

Gespru'del, *sn.* ciągłe wytryski-

Gesta'de, *sn.* brzeg (morza lub dużéj rzeki); pobrzeże, nadbrzeże.

Gesta'lt, *sf.* postać, postawa, kształt; einer Sache eine — geben rzeczy jakiéj nadać kształt jaki; er zeigt sich jedesmal in einer andern — zawsze się pokazuje w innym kształcie; nun hat es doch eine —, *teraz przecie ma jakiś kształt, *jest przecie do czego podobne; menschliche — postać człowieka; Knechtsgestalt annehmen, *Bibl.* przyjąć na się kształt służebniczy; die Sache gewinnt eine andere — rzecz przybiera inna postać; jetzt zeigt er sich in seiner wahren —, *teraz się pokazuje w prawdziwéj postaci, *takim jakim jest; das Abendmahl unter beiderlei — genießen, *Kg.* brać komunią pod obu postaciami (chleba i wina); plötzlich trat eine lange — herein, *nagle weszła wysoka postać do pokoju; eine — erschien mir im Traume, *postać jakaś ukazała mi się we śnie; ach, welche holde, göttliche —! ach, cóż to za miła, boska postać! diese weibliche — kenne ich schon tę kobietę (kobiecą figurę) już znam; — sposób; folgender Gestalt, folgendergestalt, der Gestalt, dergestalt w ten ob. w następujący sposób; solcher Gestalt, solchergestalt tak; takim sposobem; gleicher Gestalt, gleichergestalt równym sposobem; er hat ihn dergestalt (so sehr, so tüchtig) heruntergemacht, daß 2c. tak go wyłajał, że itd.; nach — der Sachen, der Dinge, *stósownie do położenia rzeczy, do okoliczności.

Gesta'lten, *va.* ukształtować co, kształt pewien nadać; die Seele gestaltet den Leib dusza nadaje kształt ciału; gestaltet pewien kształt mający; wohl, gut gestaltet kształtny; bei so gestalteten (gestalten) Sachen kiedy się rzeczy tak mają, kiedy taką mają postać; sich — przybierać pewien kształt ob. postać; die Sache gestaltet sich (wird, verläuft) anders, als ich dachte, *rzecz przybiera inną postać niżem rozumiał.

Gesta'ltlos, *a.* bezkształtny.

Gesta'ltung, *sf.* kształtowanie czego; kształt.

Gesta'mmel, *sn.* ciągłe szczebiotanie, zająkiwanie się.

Gesta'mpfe, *sn.* ciągłe tupanie, tłuczenie.

Gestä'nde, *sn. Jäg.* nogi drapieżnych ptaków.

Gestä'ndig, *a.*: — sein wyznać co; przyznać się do czego; er ist des Diebstahls — geworden przyznał się do kradzieży; er will es ihm nicht — sein niechce mu tego wyznać; Gestä'ndniß, *sn.* wyznanie; zeznanie; przyznanie się; Jemanden zum — bringen wymódz na kim zeznanie; Jemandem ein — abzwingen, abnöthigen wymusić na kim zeznanie.

Gesta'nk, *sm.* smród; — machen, verursachen, verbreiten smrodu narobić; einen — hinter sich lassen, *złą opinią po sobie zostawić.

Gesta'tten, *va.* dozwolić, zezwolić na co, dopuścić, dopuszczać; s. a. Erlau'ben, Versta'tten; Gesta'ttung, *sf.* dozwolenie, zezwolenie, dopuszczenie; s. a. Erlau'bniß. [krzewy.

Gestäu'de, *sn. Ng.* krzewina;

Geste'che, *sn.* kłócie.

Geste'ck, *sn.* stuciec; s. a. Beste'ck.

Geste'hen, *vn. irr.* (gestehe, gestand, gestanden) osiadać krzepnąć, tężéć; s. a. Geri'nnen; —, *va. irr.* wyznać; przyznać; er hat schon gestanden już się przyznał.

Gestei'n, *sn.* kamienie, skały.

Geste'll, *sn.* wszystko, na czém co stoi lub stawia się; podnoże, podstawek; kozły, nogi, kobylice; postument; — eines Wagens spód woza; nasad wozowy; — einer Säge osada ob. oprawa piły.

Geste'llen, s. Ste'llen.

Geste'llmacher, *sm.* stelmach; s. a. Ste'llmacher, Wa'gner.

Ge'stern, *ad.* wczoraj; ich bin doch nicht von — her? *przecieżem nie wczorajszy ob. dziesiejszy?

Geste'rnt, s. Gesti'rnt.

Gesti'chel, *sn.* przytyki; przekąsy; przymówki.

Gesti'cke, *sn.* hafty; wyszywania.

Gesticulatio'n, *sf.* giestykulacya; robienie giestów; Gesticuli'ren, *vn.* (h.) giestykulować; giesta robić; giestami narabiać.

Gestie'felt, *a.* w bótach; obóty.

Gestie'lt, *a.* z trzonkiem; —, *Ng.* z szypułka.

Gesti'ft, *sn.* (d. i. Errichtung einer Schule, Kirche, eines Klosters, einer Anstalt, Erziehungsanstalt) zakład, założenie.

Gesti'rn, *sn. Stk.* gwiazdy; gromada gwiazd; konstelacya; — der Jungfrau, *Stk.* konstelacya panny; gwiazda, planeta; Gesti'rnstand, *sm. Stk.* konstelacya; Gesti'rnt, *a.* gwiazdami okryty, zasiany; gwieździsty; wyiskrzony; der gestirnte Himmel niebo gwiazdami obsiane.

Gestö'ber, *sn.* zawierucha.

Gesto'chen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Ste'chen): kłóty, ukolony, kolniony.

Gesto'hlen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Steh'len): ukradziony, kradziony.

Gesto'ppel, *sn.* zbieranina; *iron.* *zbier, łatanina (o piśmie).

Gestö'rt, *pp.* u. *a.* kłócony, przeszkodzony; Mensch, dessen Geist — ist głupi; niewszego rozumu; człowiek pomieszanych zmysłów, waryat.

Gesto'tter, *sn.* jąkanie się ciągłe.

Gesträu'ch, *sn.* krzaki; krzewina; chróst, chróścina, zaroślina, zarośl.

Gestre'ckt, *pp.* u. *a.* ścielący się.

Gestrei'ft, *pp.* u. *a.* w paski; pręgowaty.

Gestre'ng, Gestre'nge, *a.* surowy, ostry; gestrenger Herr! dostojny, przezacny Panie! gestrenge Frau! dostojna, czcigodna Pani!

Gestri'chen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Strei'chen): voll — strychowany.

Gestri'cke, *sn.* pończoszkowa robota; to co zrobione na drutach.

Ge'strig, *a.* wczorajszy.

Geströ'me, *sn.* ciągłe płynienie strumieniem.

Gestru'nkt, *a. Ng.* głąbikowaty; gestrunkter Pilz, *Ng.* grzyb na nodze stojący.

Gestrü'pp, Gestrü'ppe, *sn.* gęste zarośle; chróścina.

Gestü'be, *sn.* kurz; zawierucha; kurzawa.

Gestü'hl, *sn.* ławy, ławki, siedzieuia; krzesła, stołki.

Gestü'mper, *sn. iron.* partolenie, partanina.

Gestu'nden, *va. Rw.*: Jemandem etwas — pozwolić na odwłokę; eine Zahlung —, *Rw.* pozwolić wypłaty na odwłokę.

Gestü't, Gestü'te, *sn.* stadnina; zakład stada; Gestü'therr, *sm.* właściciel stadniny; Gestü'tmeister, Gestü'tverwalter, *sm.* dozórca stadniny; Gestü'tpferd, *sn.* koń ze stadniny.

Gesu'ch, *sn.* żądanie w sposobie prośby; prośba; suplika; mit einem Gesuche einkommen podać prośbę, suplikę; Jemandem sein — bewilligen, abschlagen pozwolić na czyje żądanie; odmówić mu prośby; auf dein — na twoje żądanie; was ist dein —? (was wünschest du?) czego żądasz?

Gesu'che, *sn.* szukanie.

Gesu'del, *sn.* babranina.

Gesu'mme, Gesu'mse, *sn.* ciągłe brzęczenie; bęk.

Gesu'mpf, *sn.* bagnisko.

Gesu'nd, *a.* zdrów, zdrowy (überhaupt); das ist für die Augen — to zdrowe na oczy; er hat keine gesunde Stunde, *ciągle chory; bei, in gesunden Tagen przy zdrowiu; kiedyśmy zdrowi; das sagt der gesunde Verstand, *to zdrowy rozum dyktuje; es ist kein gesunder Gedanke in dem Buche, *nie ma w téj książce ani jednéj zdrowéj (rozumnéj) myśli; diese Demüthigung war ihm —, *to upkorzenie było mu bardzo zdrowe, *będzie mu służyć za naukę; Jemanden — machen, *Hlk.* uzdrowić; wyzdrowić kogo; — werden ozdrowiéć; —, *ad.* zdrowo; die Kinder erhalten sich — dzieci zdrowo się chowają; das ist dir recht —! to ci bardzo zdrowo! *dobrze ci tak! Gesu'ndbad, *sn. Hlk.* kąpiele mineralne; Gesu'ndbrunnen, *sm.* wody mineralne (naturalne); źródło mineralne; wody leczące; Gesu'nden, *vn.* (s.) wyzdrowiéć; Gesu'ndheit, *sf.* zdrowie; bei guter — sein być przy ob. w dobrém zdrowiu; eine schwache, schlechte — haben być słabego, niedobrego zdrowia; die — blüht auf seinen Wangen, *na jego twarzy maluje się zdrowie; auf Jemandes — trinken pić (za) czyje zdrowie; Jemds. — ausbringen wnieść czyje zdrowie, wnieść toast za jego zdrowie; zur —! na zdrowie! (kiedy kto kichnie); Boże daj zdrowie! —, *zdrowość (powietrza, mieszkania itd.); die — des Holzes erkennen wir &c. że drzewo jest zdrowe, poznajemy to itd.; Gesu'ndheitsba'd, -su'ndheitsbrunnen, s. Gesu'ndbad, &c.; Gesu'ndheitsgla's, *sn.* kielich kolejny, toastowy; -su'ndheitslehre, *sf. Hlk.* nauka zdrowia; dyetetyka; -su'ndheitspa'ß, *sm. Stw.* paszport zdrowia, świadectwo, że podróżny jest zdrów; -su'ndheitspflege, *sf.* ochrona zdrowia; -su'ndheitsra'th, *sm.* rada zdrowia; kolegium medyczne; — (Arzt, ärztlicher berathender Beamter) radca kolegium medycznego; -su'ndheitsregel, *sf.* przepis dyetetyczny; -su'ndheitsschei'n, s. Gesu'ndheitspa'ß; -su'ndheitschocolade, *sf.* czekulada zdrowia; Gesu'ndheitstei'n, *sm.* talizman, tabliczka kamienna, któréj noszenie ma od chorób ochraniać; -su'ndheitszu'stand, *sm.* stan zdrowia; zdrowość; Zeugniß über den —, *Stw.* świadectwo zdrowości; -su'ndheittrinken, *sn.* toasty zdrowia; picie za zdrowie; Gesu'ndsein, *sn.* bycie zdrowym.

Getä'fel, *sn.* boazerya; taflowanie; wykładanie ścian taflami; Getä'felt, *pp.* u. *a.* futrowany, listwowany.

Geta'nze, *sn.* tańcowanie ciągłe.

Getau'ft, *pp.* u. *a. Kg.* chrzczony, ochrzczony; getaufter Jude, *ircha; *iron.* ochrzta, przechrzta.

Getha'n, *pp. irr.* u. *a.* (v. Thun): czyniony, uczyniony.

Geti'gert, *a.* tarantowaty (koń).

Getö'ne, *sn.* ciągłe brzmienie; brzęk, dźwięk, dzwonienie.

Getö's, Getö'se, *sn.* szelest; hałas; ein — machen szelest robić.

Getra'mpel, *sn.* tentent; tent; tupanie.

Geträ'nk, *sn.* napój; hitzige Getränke gorące napoje; starkes — mocny trunek.

Getrau'en (sich), *vr.* (h.): sich etwas — zu thun śmiéć; ośmielić się; ufać sobie; odważyć się na co; czuć się na siłach; ich getraute mir nicht, es ihm zu sagen nie śmiałem mu tego powiedziéć, nie miałem do tego odwagi; das getraue ich mir nicht zu beweisen nie ufam sobie, abym to mógł dowieść; ich getraue mich nicht dahin od. dorthin nie śmiem tam iść.

Geträu'fel, *sn.* ciągłe kapanie.

Getrei'be, *sn.* postępowanie.

Getrei'de, *sn. Ng.* zboże; Getrei'de-, *a. Ng. Ldw.* zbożowy; Getrei'deart, *sf.* rodzaj zboża; -trei'debau', *sm.* uprawa zboża; -trei'deboden, *sm.* grunt zbożowy; -trei'defe'ld, *sn.* pole zbożowe; -trei'defuhre, *sf.* fura ze zbożem; wożenie zboża; -trei'dehafer, *sm.* owies wąsatek; -trei'dehandel, *sm.* handel zbożowy; -trei'dehändler, *sm.* kupiec zbożowy; -trei'dehau's, *sn.* szpicherz; -trei'delau'ch, s. Be'rglauch; -trei'demangel, *sm.* brak zboża; niedostatek zboża; -dema'rkt, *sm.* targ na zboże; targ zbożowy; -demüh'le, *sf.* młyn na zboże; młyn zbożowy; -dere'ttig, *Ng.*, s. A'ckerrettig; -desperre, *sf. Stw.* zakaz wywozu zboża; -deze'hent, *sm.* (Decem) dziesięcina.

Getreu', *a.* wierny; meine lieben Getreuen moi mili wierni (poddani); Getreu'lich, *ad.* wiernie; szczérze.

Getrie'be, *sn.* obrotnik, koło służące do obracania drugiego lub drugich; kół; — maszyna za pomocą kół się poruszająca; der Mensch ist ein zusammengesetztes —, *człowiek jest to maszyna skomplikowana; heimliches —, *tajemne sprężyny.

Getrie'ben, *pp. irr.* u. *a.* (v. Trei'ben): getriebene Arbeit ryta robota; wypukła robota.

Getro'ffen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Tre'ffen): ugodzony, trafiony; er fühlt sich —, *poczuwa się do tego; *zjadł pies sadło.

Getro'pfe, Getrö'pfel, s. Geträu'fel.

Getro'st, *a.* ufny; pełen otuchy; getroster Muth ufność; otucha; getrosten Muth haben, getrosten Muthes sein być dobréj myśli; miéć otuchę; Jemanden — machen dodać komu otuchy; sei —! bądź dobréj myśli! — in den Kampf gehen z dobrą otuchą iść do walki; nur —! tylko śmiało.

Getrö'sten (sich), *vr.* (h.): sich einer Sache — miéć nadzieję czego; spodziewać się czego; spolegać na czém.

Getrü'mmer, *sn.* ruiny; zwaliska.

Getü'mmel, *sn.* rozruch; wrzawa; zgiełk; aus dem Getümmel der Stadt entfliehen, sich entreißen unikać miejskiego zgiełku; wydrzéć się z pośród zgiełku miasta; aus dem — der Welt scheiden oddalić się od zgiełku świata; przenieść się do wiecznéj spokojności, *umrzéć.

Getü'pfelt, *pp.* u. *a.* nakrapiany, kropkowany.

Geü'bt, *pp.* u. *a.* zręczny; wprawny, biegły, wyćwiczony; geübte Finger wprawne palce; — sein in, auf etwas biegłym być w czém, do czego; Geü'btheit, *sf.* biegłość; wprawność.

Geva'tter, *sm.* kum; Jemanden zu — bitten prosić kogo w kumy; w kmotny prosić; — stehen trzymać do chrztu; Geva'tterbrie'f, *sm.* list zapraszający w kumy; Geva'ttergeld, *sn.* (Pathengeld) chrzesna; Geva'tterin, *sf.* kuma; § komoszka; Geva'tterscha'ft, *sf.* kumostwo; mit Jemandem — machen pokumać się z kim; seine — zusammenbitten pospraszać kumów i kumy; — trzymanie do chrztu; ich habe heute eine — mam dzisiaj trzymać do chrztu; mit Jemandem — machen pokumać się z kim; Geva'tterschmau'ß, *sm.* uczta z powodu chrzcin; uczta na chrzcinach; Geva'ttersleute, *smf. pl.* kumowie i kumy; kumy; krewniaki.

Gevie'rt, *a.* na cztery części podzielony; poczwórny; czworograniasty, czworogranny; der gevierte Schein, *Stk.* aspekt poczworny; kwadratowy; Gevie'rt, *sn.* (Viereck, Quadrat), *Gl.* czworogran, czworobok, kwadrat; etwas in's — bringen zamienić co na kwadrat; ein Fuß in's — stopa kwadratowa; in's — w czworogran; czworograniasto; Gevie'rtmaaß, *sn.* miara kwadratowa; Gevie'rtmeile, s. Quadra'tmeile.

Gevö'gel, s. Geflü'gel.

Gewä'chs, *sn.* roślina; — (Wuchs): ein Pferd von schönem — koń pięknego wzrostu; — (Wachsthum) rośnięcie; urodzaj; warmer Regen befördert am meisten das — des Getreides ciepły deszcz najwięcéj dopomaga rośnięciu zboża; Getreide von meinem — zboże mego siewu; Wein vom besten — wino z najlepszych szczepów; —, *Hlk. etc.*, s. Au'swuchs.

Gewa'chsen, *pp.* u. *a.* (v. Wa'chsen): wyrosły, urosły, rosły; — (fähig, fertig, tüchtig, geschickt) zdolny, sposobny do czego, mający, siły po temu; równy; Jemandem — sein (ihm gleichkommen), *wyrównywać komu; być mu równym; *er ist ihm lange nicht —, *daleki jeszcze od niego; — sein znać co; umiéć; posiadać; potrafić; podołać czemu.

Gewä'chserde, *sf. Gtn.* ziemia roślinna; -wä'chshaus, *sn. Gtn.* roślinarnia; oranżerya; -wä'chskunde, *sf.* botanika; -wä'chskundiger, *sm.* botanik, umiejący botanikę; -wä'chslehre, *sf.* botanika; -wä'chsreich, s. Pfla'nzenreich; -wä'chssammler, *sm.* zbieracz roślin; -wä'chssammlung, *sf.* zbiór roślin.

Gewa'ff, *sn. Jäg.* broń zwierząt; Gewa'ffnet, s. Bewa'ffnet (unter Bewa'ffnen).

Gewa'hr, *ad.*: — werden spo-

strzedz kogo lub co; poczuć, poznać; nun wird man es —, daß es hier warm ist teraz się dopiero czuje, że tu ciepło; du wirst es schon — werden, was das heißt ꝛc. poznasz ty, poczujesz ty dopiero, co to jest itd.

Gewä'hr, *sf.* zaręczenie; Jemandem für eine Nachricht — leisten zaręczyć komu za prawdziwość doniesienia, wieści; — leisten (garantiren, wofür bürgen od. haften) warować, zaręczyć, gwarantować; zabezpieczenie; —, *Rw.* ewikcya; einem Käufer — angeloben, leisten, *Rw.* kupującemu dać zabezpieczenie, ewikcyą; — angeloben, — leisten, *Rw.* zastrzedz dalsze popieranie skargi; —, *Rw.* prawne posiadanie; posesya; Jemanden in die — eines Gutes setzen, *Rw.* wprowadzić kogo w posesyą majętności.

Gewä'hrbrief, *sm.* *Rw.* mandat przyznający posesyą; mandat intromissyjny; intromisya (na piśmie).

Gewa'hren, f. Gewah'r werden.

Gewä'hren, *va.* ręczyć za co; Jemandem eine Bitte, einen Wunsch — przychylić się do czyjéj prośby, do życzenia; zezwolić na nie; uczynić, o co prosi, czego żąda; das kann ich dir nicht — tego ci zrobić, do tego się przychylić nie mogę; — (garantiren, dafürstehen) zaręczyć, zapewnić, przyrzec co (uroczycie); gewähre mir ewige Verschwiegenheit przyrzecz mi wieczne milczenie; — sprawiać, przynosić (co pożądanego); das gewährte mir ein schönes Schauspiel to mi sprawiło piękny widok, piękne widowisko; — być czém, służyć za co; das gewährt keinen Beweis für deine Behauptung to nie jest dowodem (nie dowodzi) tego, co utrzymujesz; —, *Rw.* wprowadzić kogo w posesyą, oddać mu posesyą czego; —, *vn.* (h.): für etwas — ręczyć za co; Jemanden — lassen (ihn handeln lassen, nicht abhalten) pozwolić komu robić co chce; nie sprzeciwiać mu się; Gewäh'rleister, *sm.* gwarant; zabezpieczający co; dający zaręczenie, zabezpieczenie od. ewikcyą; -wäh'rleistung, *sf.* danie zaręczenia, zabezpieczenia; —, *Rw.* ewikcya; gwarancya.

Gewa'hrsam, *sm.* schowanie; etwas in — nehmen wziąć co do schowania; einen Verbrecher in engem — halten zbrodniarza w ściślém schowaniu trzymać; — (sicherer Ort, wo etwas verwahrt wird) bezpieczne miejsce, zamknięcie, schowanie.

Gewä'hrschaft, f. Gewäh'r.

Gewä'hrsmann, *sm.* zaręczyciel; warownik; gwarant; *świadek, ten, do którego się kto odwołuje; ich kann viele Gewährsmänner für diese Meinung anführen wielu mogę przytoczyć autorów na poparcie tego zdania; sein — hat ihn hier im Stiche gelassen ten, którym od. którego powagą się zastawia, zostawił go na koszu, odmówił mu w tém swego świadectwa.

Gewä'hrung, *sf.* uiszczenie, dopełnienie; f. a. Gewäh'ren.

Gewa'lt, *sf.* moc; siła; man mußte — gegen ihn anwenden, gebrauchen musiano użyć siły na niego; Jemandem etwas mit — entreißen siłą, przemocą komu co wydrzéć; mit — eine Stadt erobern siłą, mocą zdobyć miasto; sie konnten der feindlichen — nicht länger widerstehen nie mogli się dłużéj o przéć nieprzyjacielskiéj sile; — geht vor Recht, *mocniejsza siła niż prawo; *sile prawo ustąpić musi; — mit — vertreiben, *przemoc przemocą odpierać; *uczyć siły przeciw sile; aus voller — schreien, lachen krzyczéć z całéj mocy, co gardła; *śmiać się do rozpuku; — moc; władza; Jemanden, etwas in, unter seine — bekommen, bringen dostać kogo, co pod od. w swoję moc; in seiner — haben miéć w swojéj mocy; in, unter Jemandes — sein, stehen być, zostawać w czyjéj mocy, pod czyją władzą; das steht nicht in meiner — to nie jest w mojéj mocy; *odemnie nie zależy; *tego zrobić nie mogę; Jemandem — über einen Andern, eine unumschränkte — geben, die höchste — anvertrauen dać komu władzę nad kim, władzę nieograniczoną, powierzyć najwyższą władzę; Jemanden aus seiner — entlassen, befreien wypuścić, uwolnić kogo z pod swojéj władzy; seine Stimme, Junge, Leidenschaften in seiner — haben, *głos, język (*mowę), namiętności miéć w swojéj mocy, *być ich panem, władać niemi; eine Sprache in seiner — haben, *władać językiem, *umiéć go; *znać go dobrze; er hat die polnische Sprache ganz in seiner —, *gruntownie zna język polski; *doskonale mówi od. pisze po polsku; — siła; moc; przemoc; gwałt; eine Thür mit — öffnen drzwi siłą otworzyć, wybić, wyłamać; Jemandem — anthun gwałt komu czynić; einem Mädchen — anthun zgwałcić pannę; sich — anthun, *gwałt sobie robić, zadać, przymuszać się do czynienia lub zaniechania czego; *życie sobie odebrać; mit aller —, *gwałtem; koniecznie; mit aller — hereinwollen gwałtem chciéć wejść; sie will ihn mit aller — heirathen, *iron.* gwałtem chce iść za niego.

Gewa'ltanmaßung, *sf.* przywłaszczenie władzy; uzurpacya; Gewa'ltbrief, *sm.* list despotyczny; Gewa'ltbaber, *sm.*, Gewa'ltbaberin, *sf.* władca; władczyni; -wa'lthandlung, *sf.* czyn gwałtowny; -wa'ltherrschaft; *sf.* despotyzm; rząd despotyczny; -wa'ltherrscher, *sm.* despota; nach Art eines Gewaltherrschers despotyczny; despotycznie.

Gewa'ltig, *a.* ogromny; nadzwyczaj silny; olbrzymich sił; gewaltige Beredtsamkeit wymowa dzielna od. silna; — gwałtowny (wicher, burza); okropny, straszny (mróz, upał, hałas, wiatr, wicher, burza, ból, mnóstwo, tłum); —, *ad.* okropnie, strasznie; —, Gewaltiger, *sm.* możny, potężny; die Gewaltigen, *sm. pl.* możni panowie; der Gewaltige, f. Scharfrichter.

Gewa'ltiglich, f. Gewa'ltig.

Gewa'ltlüstern, *a.* łaknący władzy.

Gewa'ltsam, *a.* gwałtowny; eines gewaltsamen Todes sterben gwałtowną śmiercią zginąć; —, *ad.* gwałtownie; z gwałtem; gwałtownym sposobem; Gewa'ltsamkeit, *sf.* gwałtowność; gwałtowny czyn; gwałt.

Gewa'ltschritt, *sm.* gwałtowny krok; -wa'ltstreich, *sm.*, -wa'ltthat, *sf.* czyn, postępek gwałtowny; gwałt; przemoc, gwałtowność; zamach na co; -wa'ltthäter, *sm.* człowiek dopuszczający się gwałtu od. gwałtów; -wa'ltthätig, *a.* gwałtowny; gwałtownie działający; -wa'ltthätigkeit, *sf.* gwałt, gwałtowny czyn; eine — an Jemandem begehen dopuścić się gwałtu na kim; Gewaltthätigkeiten verüben gwałtów się dopuszczać.

Gewa'nd, *sn.* osłona; wszystko co do osłony służy; — odzież; odzienie; szata; er wußte der alten Erzählung ein neues — zu geben, *umiał tę dawną powieść przystroić w nową szatę; —, *draperya (osób); in ein neues — kleiden, *w nową szatę przybrać. [wki.

Gewa'nder, *sn.* ciągłe wędró-

Gewa'ndhaus, *sn.* dom, gdzie sprzedają płotna i wełniane materye.

Gewa'ndt, *a.* obrotny; sprawny; zręczny; sprytny; Gewa'ndtheit, *sf.* obrotność; sprawność; zręczność (w działaniu); sprytność; er trägt mit großer — vor bardzo się zręcznie tłumaczy; eine große — des Geistes besitzen miéć wielką obrotność umysłu.

Gewa'rten, *va.* oczekiwać; —, *vn.* (h.) pilnie co wypełniać; seines Amtes, seiner Pflicht — pilnie wypełniać urząd, powinność.

Gewä'rtig, *a.*: Jemandes, einer Sache — sein oczekiwać, wyglądać kogo, czego; ich bin seines Winkes — czekam na jego skinienie; ich bin es von ihm — oczekuję tego od niego, *spodziewam się, że mi to zrobi, itd.; ich war mir einer solchen Behandlung von Ihnen nicht — nie spodziewałem się takiego obejścia się ze mną ze strony pańskiéj; du darfst od. kannst — sein, daß ꝛc. możesz być pewnym, że itd.; Jemandem — sein (ihm im Gedächtniß, in der Erinnerung sein, zu Diensten stehen) być gotowym na czyje usługi.

Gewä'sch, *sn. iron.* gadanina; bzdurzenie; paplanie; albernes — duby; gadanina bez ładu; bzdurzenie niedorzeczne.

Gewä'sser, *sn.* wody morza, rzeki itd.; wylanie wód.

Gewe'be, *sn.* tkanie; tkanina; tkanka (co utkanego); das wunderbare — der Adern, *Zk.* dziwna tkanina żył (w ciele); die ganze Erzählung ist ein — von Erdichtungen, *cała ta powieść jest tkaniną zmyśleń; — von Lügen, *pasmo kłamstw; mein ganzes Leben ist ein — von traurigen Erfahrungen, *całe moje życie jest pasmem smutnych doświadczeń; Gewe'be*, *a. W. H.* webowy.

Gewe'bebaum, *sm. W.* nawój.

Gewe'beleinwand, *sf. W. H.* płótno webowe.

Gewe'hr, *sn.* broń (überhaupt); die Soldaten in's, unter das — treten lassen, *Kw.* żołnierzom kazać stanąć pod bronią; das — strecken, *Kw.* złożyć broń, *poddać się; das — halten trzymać broń; unter dem — stehen, *Kw.* stanąć pod bronią; -we'hrfabrik, *sf.* fabryka broni; -weh'rgerecht, *a.* umiejący się obchodzić ze strzelbą; -weh'rhändler, *sm.* kupiec handlujący bronią; -weh'rkammer, *sf. Kw.* izba do chowania broni; -weh'rriemen, *sm.* pas od. rzemień u karabina; -weh'rringe, *sm. pl.* (zum Zusammenhalten des Schaftes mit dem Laufe) obrączek; -weh'rschaft, *sm.* nasada strzelby;

-weh'rschmied, *sm.* ruśnikarz; -weh'rschmiede, s. Geweh'rfabrik; -weh'rtragen, *sn. Kw.* noszenie karabinów (za karę).

Geweih', *sn. Ng. Jäg.* rogi (jelenia, itd.); poroże.

Gewei'ne, *sn.* ciągłe płakanie; ciągły płacz.

Gewe'nde, *sn. Ldw.* obrot; odwrot; obrócenie od. odwrócenie się z pługiem na koncu zagona; ich habe drei — gemacht zrobiłem trzy odwroty; — stykanie się gruntów w szerz; — garnitur (sukien, sprzączek); —, *Ldw.* § morg.

Gewe'rb-, *a.*, s. Gewe'rbe-.

Gewe'rbe, *sn.* zarobek, to, czém kto zarabia na utrzymanie; rzemiosło; proceder; przemysł; profesya; ein ehrliches — treiben trudnić się uczciwym zarobkiem, przemysłem; ein schändliches — treiben trudnić się podłém rzemiosłem; das ist kein — für dich to nie jest proceder dla ciebie; ein anderes — ergreifen chwycić się innego zarobku; mit seiner Wissenschaft ein — treiben, *frymarczyć swoją nauką; *naukę swoję uważać za rzemiosło od. za sposób zarobkowania; sich ein — aus etwas machen, *zarobkować czém; *trudnić się czém jakby rzemiosłem; Gewe'rbe-, *a.* procederowy; przemysłowy; Gewe'rbfleiß, *sm.* przemysł, industrya; -we'rbfleißig, *a.* przemyślny; -we'rbfreiheit, *sf.* wolność zarobkowania; -we'rblos, *a.* nie mający żadnego źródła zarobkowania; -we'rbrecht, *sn. Stw. Rw.* prawo zarobkowania; -we'rbsam, *a.* przemyślny, umiejący zarobkować; -we'rbsamkeit, *sf.* przemyślność; przemysł; -we'rbschein, *sm.* patent dozwalający trudnić się jakim przemysłem, rzemiosłem, zarobkiem; -we'rbschule, *sf.* szkoła przemysłowa; -we'rbsmann, *sm.* człowiek trudniący się przemysłem, zarobkowaniem; -we'rbstadt, *sf.* miasto przemysłowe; rzemieślnicze miasto, gdzie przemysł kwitnie; -we'rbstand, *sm.* stan przemysłowy; -we'rbsteuer, *sf.* podatek przemysłowy; -we'rbtreibend, *a.* przemysłem się trudniący; przemysłowy.

Gewe'rk, *sn.* cech; konfraternia; — der Tischler cech stolarski; Gewe'rke, *sn. Bw.* towarzystwo osób kopalnią się trudniących; Gewe'rkhaus, *sn.* fabryka; rękodzielnia; -we'rkschaft, s. Gewe'rk; -we'rksherr, *sm.* właściciel rękodzielni.

Gewi'cht, *sn.* waga, ciężkość zmierzona; nach dem — kaufen kupować na wagę; das — halten trzymać magę, ważyć tyle co należy; der Ducaten hat nicht das gehörige — dukat nie ma należytéj wagi; nie doważa, nie jest ważny; — waga; ciężar; bleierne Gewichte ciężary ołowiane; die Gewichte sollen gestempelt sein wagi powinny być stemplowane; das — auf die Wagschale legen ciężar położyć na wagę; über das — (reichlich) geben nadważyć; — waga; ciężar; Gewichte an einer Wanduhr wagi u zegaru ściennego; — ciężkość (naturalna ciała jakiego); s. a. Schwe're; —, *waga, ważność; eine Sache von großem —, *rzecz wielkiéj wagi, rzecz, bardzo ważna; kein — auf etwas legen, *nie przywięzywać do czego ważności; ich lege darauf kein —, *nie przywięzuję do tego żadnéj ważności; die Sache hat wenig —, *rzecz ta nie wielkiéj jest wagi; seine Empfehlung hat bei Hofe viel —, *jego rekomendacya wiele waży u dworu; Mann von —, Mann von großem —, *człowiek ze znaczeniem, wielkiego znaczenia; er hat — bei Hofe, *ma znaczenie u dworu; *wiele znaczy, waży u dworu; Gewi'chtchen, *sn. dim.* ciężarek (do ważenia); -wi'chtig, s. Wi'chtig; -wi'chtkunde, -wi'chtlehre, *sf.* nauka o wagach; -wi'chtlos, *a.* bez wagi; żadnéj ciężkości nie mający; -wi'chtstange, s. Balanci'rstange; -wi'chtstein, *sm.* kamień do ważenia służący.

Gewie'gt, *pp.* u. *a.*: — in etwas, *wprawny w co; *biegły w czem.

Gewi'ld, *sn. Jäg.* dziczyzna.

Gewi'llt, *a.*: — sein mieć wolą, chęć, ochotę; chcieć.

Gewi'llig, *a.* chętliwy, usłużny.

Gewi'mmel, *sn.* rój, roisko; *zgiełk; tłum pomięszany; tłum ludzi cisnących się w różne strony.

Gewi'mmer, *sn.* ciągłe skwirczenie, piszczenie, kwilenie się; płacz z krzykiem; ślochanie, narzekanie, jęczenie.

Gewi'nde, *sf.* zwijanie; motek na kłębek zwinięty; zwój; —, *Mech.* gwinty (u śruby); skręty (u sprężyny); — von Blumen girlanda; kwiaty w festony powiązane; kręte chodniki; droga kręta, w krętym kierunku idąca; wszystko, co się w różnym kierunku obraca; — am Degen u szpady część rękojeści drutem okręcona; — an der Thür, am Fenster, Thürgewinde, Fenstergewinde zawiasa (u drzwi i okien); —, *Zk.* staw zawiasowy.

Gewi'nn, Gewi'nnst, *sm.* zysk; korzyść; es ist an dieser Waare kein —, *H.* nie ma zysku na tym towarze; großen — bei etwas machen wielki zysk zrobić przy czém; *wiele zyskać; der reine — beträgt 2c., *H.* czysty zysk wynosi itd.; was habe ich für — dabei, dich zu belügen? cóżbym miał z tego za korzyść, kłamać przed tobą? nach — trachten zysku szukać; — to co się otrzymuje przez pracę; der — an Erz, Metall, Kohlen 2c. war in diesem Jahre unbedeutend, *Bw.* ilość wydobytéj rudy, wykopanego kruszcu, węgla itd. była w tym roku nieznaczna; — wygrana; — einer Schlacht wygrana bitwy; — des großen Looses wygrana wielkiego losu (na loteryi); — im Kartenspiel wygrana w karty; die Gewinne austheilen rozdawać wygrane; Gewi'nn-, *a.* do zysku należący; — zysku; od zysku; zyskowny; Gewi'nnantheil, *sm.* część zysku; część od zysku; -wi'nnbegierde, *sf.* chęć, chciwość zysku; -wi'nnbegierig, *a.* zysku chciwy; -wi'nnbringend, *a.* zysk przynoszący.

Gewi'nnen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (gewinne, gewann, gewonnen) zyskać; an einer Waare viel —, *H.* zyskać na jakim towarze wiele talarów; hierbei wäre etwas zu —, *przy tém możnaby co zyskać; was hast du dadurch gewonnen? cożeś przez to zyskał, skorzystał? — wygrać; eine Schlacht — wygrać bitwę; eine Partie (im Spiel) — wygrać partyą; in der Lotterie — wygrać w loteryi; die Oberhand —, *wygrać, *zwyciężyć; nun haben wir gewonnen, nun haben wir gewonnen Spiel, *teraześmy wygrali (przezwyciężyliśmy trudności, dokazaliśmy swego); Jemandem gewonnen Spiel geben, *dać komu za wygraną; Jemandem das Spiel gewonnen machen, *dopomódz kogo do wygranéj; — przez usilność osiągnąć, otrzymać co; er hat aus dem Bergwerk viel Erz gewonnen, *Bw.* z kopalni otrzymał (wydobył) wiele rudy; eine Stadt mit Sturm gewinnen, *Kw.* miasto dostać, zdobyć szturmem; sein Brod, seinen Unterhalt —, s. Erwe'rben; — (erlangen) pozyskać, zjednać sobie; Jemandes Zuneigung, Gunst, Liebe — pozyskać czyję przychylnosć, łaskę, miłość; die Herzen Aller — zjednać sobie serca wszystkich; Jemanden für seine Meinung — przeciągnąć kogo na swoje zdanie; Jemanden durch Geschenke —, ihn durch Geschenke zu — suchen starać się kogo pozyskać (przeciągnąć na swoję stronę) darami, pieniędzmi; Jemanden etwas lieb — polubić kogo, co; Geschmack an etwas — zasmakować w czém; er hat dadurch an Ansehen — zyskał przez to na powadze; *nabył większéj; sie hat in diesem Jahre an Schönheit gewonnen (zugenommen) zyskała w tym roku na piękności; sie hat sehr gewonnen wiele skorzystała (stała się ładniejszą, grzeczniejszą itd.); dadurch hat die Stelle an Deutlichkeit gewonnen przez to zyskało miejsce na jasności; das Unternehmen will keinen rechten Fortgang gewinnen, *przedsięwzięcie nie chce się powieść; die Sache gewinnt ein glückliches Ende, *rzecz dobry bierze koniec; jetzt gewinnt die Sache ein anderes Ansehen, *teraz rzecz inną przybiera postać; das Gerücht gewinnt (findet) immer mehr Glauben, *pogłoska coraz większéj wiary nabiera; Gewi'nner, *sm.* wygrywający; ten co wygrywa; Gewi'nngierig, -wi'nnsüchtig, s. Gewi'nnbegierig; gewinnsüchtiger Mensch zyskownik; -wi'nnsucht, *sf.* chciwość zysku lub wygranéj; zyskowność; zysk.

Gewi'nnst, *sm.* zysk (czysty); wygrana (w karty); i nagroda (za najlepszy strzał); mein — ist nicht groß moja wygrana nie wielka; die Gewinnste ausstellen nagrody wykładać, wystawiać; s. a. Gewi'nn.

Gewi'nnsucht, s. u. Gewi'nnen 2c.

Gewi'nsel, *sn.* skowyczenie, skolenie (psa); skwierczenie; piszczenie.

Gewi'rk, *sn.* tkanina; tkanka; dzianka; — (bei den Bienen) plastr (u pszczół).

Gewi'rr, *sn.* motanina; *gmatwanina; mieszanina; in diesem — von Meinungen, Erklärungen, Begriffen w takiéj mieszaninie zdań, objaśnień, wyobrażeń różnorodnych; im — der Geschäfte w natłoku krzyżujących się interesów; — (Eingerichte), *Mech.* ingrycht; rozgródki; zastawki (przeszkadzające temu, aby nie każdy klucz mógł otworzyć).

Gewi'ß, *a.* u. *ad.* pewny; pewno; einen gewissen Tritt haben mieć pewny krok; eine gewisse Hand haben mieć pewną rękę (do strzelania itd.); er hat sein gewisses Einkommen ma pewny (stały, niezawodny) dochód; ich habe es von gewissen Leuten gehört słyszałem to od ludzi pewnych (którym można zawierzyć); der Friede ist noch nicht —

(gesichert) pokój nie jest jeszcze pewny; es ist vollkommen —, es ist mehr als zu —, daß ꝛc. jest to rzecz niezawodna, jest więcéj niż pewna, że itd.; gewisse (sichere, feste) Hoffnung haben, der gewissen Hoffnung leben, daß ꝛc. mieć pewną nadzieję, że itd.; bist du es —? czy pewien jesteś tego? ich bin meiner Sache —, *pewien jestem swego; er hält, behauptet es für —, *ma, utrzymuje to za rzecz pewną; ich gebe es nicht für — aus, *nie powiadam, nie podaję, tego za pewne; er kommt — (bestimmt, zuverlässig) pewno przyjdzie; an gewissen Tagen pflegt es hier zu regnen w pewnych dniach lubi tu deszcz padać; ein gewisser Mensch hat es mir gesagt powiedział mi to pewien człowiek (którego nie wymieniam); ich habe eine gewisse Vorempfindung, daß ꝛc. mam pewne (jakieś) przeczucie, że itd.; —, *ad.* zapewne; er weiß es — nicht zapewne nie wie.

Gewi'ssen, *sn.* sumienie; Jemanden auf sein — fragen, *pytać kogo na sumienie; Jemandem etwas auf sein — sagen, *powiedzieć komu co na sumienie; etwas um des Gewissens willen thun przez sumienie co zrobić; nach seinem —, wider sein — handeln podług sumienia, przeciw sumieniu działać, postąpić; wider besseres Wissen u. —, *przeciw przekonaniu; sein — beflecken, *skalać sumienie; ein gutes, ein böses — haben mieć dobre (czyste), złe (nieczyste) sumienie; das — einschläfern uśpić sumienie; das — schläft, erwacht, *sumienie śpi, budzi się; das — schlägt ihn, *sumienie go gryzie; das nagende, strafende —, *zgryzoty sumienia; ich überlasse das deinem — zdaję, spuszczam to na twoje sumienie; ein weites — haben, *mieć szerokie sumienie; kein — haben, *żadnego sumienia nie mieć; ein enges, zartes — haben, *mieć ciasne, delikatne sumienie; sich in seinem — getroffen fühlen poczuwać się do czego od. do grzechu; — (Bedenken) skrupuł; ich mache mir ein — daraus, *mam w tém skrupuł; ich mache mir kein — daraus, *nie robię sobie z tego żadnego skrupułu; er hat kein gutes —, *zjadł pies sadło; *na złodzieju czapka zawsze gore; verletztes —, *zdziurawione sumienie; gebrandmarktes —, *sumienie piątnowane od. skaleczone.

Gewi'ssenhaft, *a.* sumienny; Gewi'ssenhaftigkeit, *sf.* sumienność; -wi'ssenlo's, *a.* bezsumienny; bez sumienia, -wi'ssenlo'sigkeit, *sf.* bezsumienność; -wissensa'ngst, *sf.* zgryzoty od. niespokojność sumienia; -wi'ssensbi'ß, *sm.* zgryzota sumienia; Gewissensbisse fühlen, *doznawać zgryzot sumienia; sumienie kogo gryzie; -wi'ssensfa'll, *sm.* przypadek sumienia dotyczący, od sumienia zależący; -wi'ssensfrage, *sf.* pytanie wymagające sumiennéj odpowiedzi; *rzecz bardzo delikatna; -wi'ssensfrei'heit, *sf.* wolność sumienia; -wi'ssenshalber, *ad.* dla sumienia; z powodu sumienia; -wi'ssenspfli'cht, *sf.* obowiązek sumienia; -wi'ssenspunkt, s. Gewi'ssensfa'll; -wi'ssensrath, *sm.* kazuista; dający rady w sprawach sumienia; —, *Ky.* ojciec duchowny; -wi'ssensruhe, *sf.* spokojność sumienia; -wi'ssenssache, *sf.* rzecz, sprawa sumienia się dotycząca; -wi'ssensschla'f, *sm.* uśpienie sumienia; -wi'ssensscrupel, *sm.* skrupuł sumienia; -wi'ssenszwa'ng, *sm.* gwałt sumieniu zadany; -wi'ssenszweifel, *sm.* wątpliwość na sumieniu.

Gewi'ssermaßen, *ad.* poniekąd; w pewnym względzie; po części.

Gewi'ßheit, *sf.* pewność (überhaupt); — einer Nachricht pewność doniesienia; mit — z pewnością; ich habe volle —, daß ꝛc. mam zupełną pewność, że itd.; etwas zur — bringen przyprowadzić co do pewności; etwas für — ausgeben udawać co za rzecz pewną; Jemandem von etwas — geben zapewnić kogo o czém; pewną mu dać o czém wiadomość.

Gewi'ßlich, *ad.* pewnie; zapewne.

Gewi'tter, *sn. Ntl.* burza; es entstand plötzlich ein — nagle powstała burza; es zieht sich ein — zusammen, es kommt, steigt, zieht ein — herauf zabiera się, zanosi się na burzą; burza się gotuje, grozi; — piorun; grom; das — hat eingeschlagen piorun uderzył; vom — erschlagen werden zginąć od pioruna; es ist ein furchtbares — straszliwie biją pioruny; Gewi'tterableiter, s. Bli'tzableiter; -wi'tterhaft, *a.* burzliwy, grzmotliwy; es ist ein gewitterhafter Tag dzień ten grozi burzą z grzmotami; es ist — zabiera się na burzą z grzmotami; -wi'tterregen, *sm.* deszcz z grzmotami; -wi'tterschaden, *sm.* szkoda, którą burza z grzmotami zrządziła; -wi'tterschwüle, *sf. Ntl.* par zapowiadający burzą z grzmotami; -wi'tterstange, s. Bli'tzableiter; -wi'ttersturm, *sm. Ntl.* wicher zapowiadający burzą z grzmotami; -wi'tterwi'nd, *sm. Ntl.* wiatr sprowadzający lub zwiastujący burzą z grzmotami; -wi'tterwolke, *sf.* chmura grzmoty niosąca; chmura gromowa, piorunowa.

Gewi'tzel, *sn.* dowcipkowanie.

Gewi'tzigt, *a.* nauczony rozumu; wyuczony; doświadczony; *olej w głowie mający; nun ist er — teraz się nauczył rozumu.

Gewo'gen, *a.*: Jemandem — (geneigt) przychylny, życzliwy, sprzyjający komu; łaskaw na kogo; Gewo'genheit, *sf.* przychylność; życzliwość; sprzyjanie; łaska; Jemandem — sein sprzyjać komu; sich Jemanden — machen, Jemandes Gewogenheit erwerben zyskać czyję przychylność od. łaskę; Jemandem seine — schenken, erweisen przychylność komu okazywać, dawać dowody swéj łaski; haben Sie die — bądź Pan łaskaw.

Gewo'gen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Wie'gen): ważony.

Gewo'hnen, *vn.* (s.) u. *va.* przyzwyczaić się; przywyknąć do czego; an einem Orte — przyzwyczaić się gdzie, do jakiego miejsca; eine Lebensart — przywyknąć do jakiego sposobu życia; das, dessen bin ich schon gewohnt jużem się do tego przyzwyczaił; jużem tego zwyczajny; gewohnt sein być przyzwyczajonym; mieć zwyczaj; być przyzwyczajonym do czego; ich bin das so — takem się wezwyczaił; taki mam zwyczaj; — werden przyzwyczaić się; du wirst es schon — werden przyzwyczaisz się; jung gewohnt, alt gethan, *czego się kto za młodu nauczy, na starość jak znalazł.

Gewö'hnen, *va.*: Jemanden od. sich an, zu etwas — przyzwyczajać kogo od. do czego.

Gewoh'nheit, *sf.* zwyczaj; nawyknienie, nałóg; es ist bei den Polen —, daß sie ꝛc. mają Polacy ten zwyczaj, że itd.; ich habe das aus bloßer —, wider meine — gethan zrobiłem to jedynie ze (od. dla) zwyczaju, przeciwko memu zwyczajowi; etwas in der — haben mieć co we zwyczajowi; das ist nichts als — to tylko nawyknienie; das wird dir zur — werden to ci się zamieni w nałóg; er hat an sich diese Üble — ma w sobie ten brzydki nałóg; die — wird zur andern Natur, *nałóg staje się z czasem drugą naturą; *nałóg drugie przyrodzenie; ein Trinker aus — pijak nałogowy; Gewoh'nheits-, *a.* nałogowy; Gewoh'nheitsfehler, *sm.* wada nałogowa; Gewoh'nheitssünde, *sf.* grzech nałogowy.

Gewö'hnlich, *a.* zwyczajny, zwykły; das ist seine gewöhnliche Kleidung to jego zwyczajny ubiór; so geschieht es — tak zwykle bywa; wie — jak zwykle; jak za zwyczaj; — pospolity; —, *ad.* pospolicie; zwyczajnie; za zwyczaj; zwykle; er besitzt mehr als gewöhnliche Fähigkeiten posiada talenta niepospolite; es wird — so behauptet pospolicie tak utrzymują; das Gewöhnliche zwyczajne, pospolite; beim Gewöhnlichen bleiben zostać przy dawnym zwyczaju; sich über das — erheben wznieść się nad pospolitość; Gewöh'nlichkeit, *sf.* zwyczajność.

Gewoh'nt, *pp.* u. *a.* (v. Gewoh'nen): przywykły, przyzwyczajony; s. a. Gewoh'nen.

Gewö'lbe, *sn.* sklepienie; ein — machen, bauen, *Bk.* sklepienie dawać robić; — sklep, miejsce sklepione, piwnica, skład, schowanie; *H.* izba gdzie kupcy, księgarze itd. sprzedają towary; Gewö'lbbock, *sm. Bk.* obłąk, na którym sklepienie budują; Gewö'lbebogen, *sm. Bk.* łuk sklepienia; arkada, frambuga, podsklepienie; Gewö'lbstein, *sm. Bk.* zwornik w sklepieniu; Gewö'lbt, *pp.* u. *a. Bk.* sklepiony, zasklepiony, sklepisty; gewölbtes Dach, *Bk.* sklepnik; dach sklepiony.

Gewö'lk, *sn.* obłok; chmury; Regengewölk obłoki dżdżyste; chmura.

Gewo'nnen, *pp. irr.* u. *a.* wygrany, dobyty, nabyty, zarobiony; wie —, so zerronnen, *jak przyszło, tak poszło; s. a. Gewi'nnen.

Gewo'rben, *pp. irr.* u. *a.* (v. We'rben): werbowany, najęty, zaciągniony.

Gewo'rfen, *pp. irr.* u. *a.* rzucony, ciśniony, ciskany, miotany.

Gewü'hl, *sn.* ciągłe rycie; tłumna gromada; wrzawliwy zgiołk; sich aus dem — der Menschen zurückziehen wyrwać się z wrzawliwego zgiełku na osobność; im — der Geschäfte wśród nawału zatrudnień.

Gewu'nden, *pp.* u. *a.* (v. Wi'nden): kręt, kręcony.

Gewü'nsche, *sn.* ciągłe winszowania.

Gewü'rfelt, *a.* (materya) w kratki, w kostki; *s. a. Gerie'ben, Schlau.

Gewü'rm, *sn.* robactwo; płaz ziemski; gad.

Gewü'rz, *sn.* przyprawa; Salz ist

das unentbehrlichste — einer jeden Speise sól jest najniezbędniejszą przyprawą każdéj potrawy; das — kostet mehr als die Speise, *droższa przyprawa niżli potrawa; — korzenie (do przyprawy służące); mit — anmachen, *Kk.* koszeniem przyprawić; Gewü'rzessig, *sm.* ocet czterech złodziejów; -wü'rzhaft, *a.* korzenny; -wü'rzhaftigkeit, *sf.* korzenność; -wü'rzhandel, *sm.*, -wü'rzhandlung, *sf.* handel korzenny; Gewü'rzhändler, *sm.* kupiec korzenny; -wü'rzhändlerin, *sf.* kupcowa korzenna; -wü'rzinseln, *sf. pl. Geog.* wyspy korzenne (na oceanie Indyjskim); -wü'rzkram, *sm. H.* kram korzenny; -wü'rzkrämer, *sm.* kramarz korzenny; -wü'rzladen, *sm.* sklep korzenny; Gewü'rzmyrthe, *sf. Ng.* angielski korzeń (do przypraw); -wü'rznäglein, *sn.*, -wü'rznelke, *sf. Ng.* gwoździki (do przypraw); -wü'rzreich, *a.* obfity w korzenie (do przypraw); -wü'rzschachtel, *sf.* korzenniczka, pudełko na korzenie; -wü'rzwaaren, *sf. pl. H.* towary korzenne.

Gezäh'mt, *pp.* u. *a.* oswojony, obłaskawiony, chowany.

Gezäh'nt, Gezah'nt, *pp.* u. *a. Ng. Mech.* zębaty, ząbkowany; wycętkowany.

Gezä'nk, Gezä'nke, Geza'nke, *sn.* ciągłe kłótnie; kłótnia, swar; zwada, spór.

Gezau'der, *sn.* ciągłe zwłóczenie; guzdranina; bałamuctwo; zwłoka.

Geze'lt, *sn.* namiot; przybytek.

Gezie'fer, *sn.* owad.

Gezie'men, *vn.* (h.) godzić się; przystać; es geziemt sich przystoi; godzi się; wypada; Widerrede geziemt Kindern nicht opór nie przystoi na dzieci; Kindern geziemt zu schweigen dzieciom przystoi milczéć (kiedy starsi mówią); es geziemt sich nicht in der Kirche zu schlafen nieprzyzwoicie jest spać w kościele; Gezie'mend, *ppr.* u. *a.* przyzwoity, przystojny; —, *ad.* przystojnie, przyzwoicie; es ist — przystoi.

Gezie'r, Gezie're, *sn.* (Ziererei) przesada; afektacya; wykwinty; wykwintność; wytworność; *wystawność; Gezie'rt, *pp.* u. *a.* przyozdobiony, ozdobny, przystrojony; udany, wykwintny, wytworny.

Gezi'mmer, *sn.* ciesielska robota.

Gezi'sch, Gezi'sche, *sn.* sykanie; syk; świst; ksyk.

Gezi'schel, *sn.* sykanie; szeptanie.

Gezo'gen, *pp. irr.* u. *a.* ciągniony; gezogenes Flintenrohr ciągniona lufa, gwintówka; gezogene Kanone, *Kw.* ciągnione działo; gezogene Zeuche, *W.* materye w pasy tkane; gezogene Federn pióra amburowane; — prowadzony.

Gezü'cht, *sn. iron.* płód, ród, rasa; gadzina; złe plemię; das schändliche — podła rasa ludzi; das Otterngezücht rodzaj jaszczurczy.

Gezwei't, *a.* podwójny.

Gezwi'rnt, *a.* kręcony (na nitki, jedwab', itd.).

Gezwi'tscher, *sn.* świegot; świegotanie.

Gezwu'ngen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Zwi'ngen): przymuszony, zniewolony; wymuszony, naciągany; —, *ad.* poniewolnie; z musu; z przymuszenia.

Gicht, *sf. Hlk.* podagra; artryza; suche bóle; łamanie w stawach; dnawa niemoc; Gicht-, *a. Hlk.* gośćcowy; podagryczny; artrytyczny.

Gi'chtanfall, *sm. Hlk.* napad podagryczny od. artrytyczny; Gi'chtartig, *a. Hlk.* artrytyczny; podagryczny; Gi'chtbeere, *sf. Ng.* pożyczka smrodynia; Gi'chtbruch, *sm. Hlk.* paraliż; Gi'chtbrüchig, *a. Hlk.* paraliżem rażony; Gi'chtig, *a. Hlk.* artryzę, podagrę mający; łamanie w stawach cierpiący; Gi'chtisch, Gi'chtkrank, *a. Hlk.* artrytyczny, podagryczny; Gi'chtkranker, *sm. Hlk.* artrytyk; podagryk; Gi'chtmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo, środek leczący przeciw reumatyzmie; Gi'chtpflaster, Gi'chtpulver, *sn.*, Gi'chtpille, *sf. Hlk.* plaster, proszek, pigułka na podagrę; Gi'chtrose, *sf. Ng. Gtn.* (Päonie, Pfi'ngstrose) piwonia; Gi'chtrübe, *sf. Ng.* przestęp zwyczajny od. pospolity; Gi'chtschmerz, *sn.* ból artrytyczny, podagryczny, dnawy; Gi'chtstoff, *sm. Hlk.* materya artrytyczna od. podagryczna; Gi'chtwasser, s. Gi'chtmittel, 2c.; Gi'chtwatte, *sf. Hlk.* wata gośćcowa, od. wata na gościeć.

Gie'bel, *sm. Bk.* szczyt, ostre zakonczenie dachu lub facyaty; Gie'beldach, *sn.* dach ze szczytem, dach kąciasty, kończasty; -belfe'ld, *sn. Bk.* pole pod szczytem dachu; -belfenster, *sn. Bk.* okno pod szczytem dachu; -belhau's, *sn.* dom, którego front wychodzi na główną ulicę; -belmauer, *sf.* mur w górze ostro zakonczony; -belseite, *sf.* fasada; przednia strona budynku, przednia ściana domu; czoło; strona domu, gdzie jest facyata; -belspie'ß, *sm.*, -belspitze, *sf. Bk.* koniec szczytu.

Gie'ke, Kie'ke, *sf.* fajerka.

Gie'nmuschel, *sf. Ng.* ziejec; ziejka; małż ziejsty; chama (muszla).

Gie'psen, *vn.* (h.) dychać; być zadyszanym.

Gier, *sf.* chciwość; łakomstwo; chuć; chciwość; żądza; mit großer Gier na umor.

Gie'ren, *vn.* (h.): nach etwas — chciwie czego pragnąć; oczyma co pożérać.

Gie'rig, *a.* chciwy; łakomy; nienasycony; skwapliwy; —, *ad.* chciwie, łakomo; Gie'rigkeit, *sf.* chciwość; łakomstwo.

Giersch, § s. Gei'ßfuß.

Gie'rtau, *sn. Sw.* garuga; garlina.

Gie'ßbach, *sm.* potok.

Gie'ßbad, *sn.* kąpiel polewna, polewanie od. zlewanie woda; Gie'ßbecken, *sn.* nalewka; miednica.

Gie'ßen, *va. irr.* (h.) (gieße, goß, gegossen) lać; Wasser an etwas — lać wodę na co; Wein aus einer Flasche in die Gläser — lać wino z butelki do kieliszków; — (begießen) polewać; Blumen — polewać kwiaty; — lać od. wlewać w formę; — lać, odlewać (co z roztopionego kruszcu itd.); gegossene Bildsäule posąg lany; —, *obficie używać, dawać, sypać; sich —, s. Ergie'ßen (sich); es gießt (*es regnet heftig) deszcz leje; Gie'ßen, *sn.* lanie; Gie'ßer, *sm.* *giser; odlewacz; polewacz; kruszcoléj; Gie'ßerde, *sf.* masa na formy do odlewów (z gliny z jem końskim i krowiemi włosami); Gießerei', *sf.* gisernia; fabryka odlewów z kruszcu; ludwisiarnia; Gie'ßerlohn, *sm.* zapłata za odlanie; Gie'ß-Erz, *sn. Httk.* bronz; Gie'ßform, *sf.* forma do odlewania z kruszcu; Gie'ßhaus, *sn.* zlewarnia; Gie'ßkanne, *sf. Gtn. etc.* konewka do polewania; Gie'ßkelle, *sf.*, Gie'ßlöffel, *sm.* łyżka do topienia kruszcu i wlewania w formę; Gie'ßkunst, *sf.* sztuka odlewania (z kruszcu); Gie'ßmutter, *sm. Bchdr.* (beim Schriftgießen) matryca (forma do odlewania druków); Gie'ßofen, *sm. Bchdr. etc.* piec do topienia kruszcu na odlewy; Gie'ßrinne, Gie'ßröhre, *sf.* rynienka, przez którą płynie, rurka, przez którą się wlewa płynny metal do formy; Gie'ßstein, *sm.* rzadki granit; Gie'ßwerk, *sn.* robota odlewana; dzieło odlewane; lane żelazo.

Gift, *sn.* trucizna (überhaupt); — mischen, bereiten z gotować truciznę; Jemandem — beibringen truciznę komu zadać; — trinken, nehmen truciznę wypić, zażyć; an — sterben umrzéć z otrucia; Branntwein ist ein wahres —, *wódka jest prawdziwą trucizną; — und Galle speien, *strasznie się złościć, rzucac; er speit — u. Galle auf ihn, *okropnie na niego wygaduje, złości się; thierisches — jad; langsames (langsam wirkendes) — powolna trucizna; Gi'ftarznei, *sf.* lekarstwo z trucizną, zatrute; lekarstw na truciznę; Gi'ftbaum, s. Gi'ftsumach; Gi'ftbecher, *sm.* czara z trucizną; trucizna; den — trinken, Jemandem den — reichen trucizne wypić, komu podać; Gi'ftblase, *sf. Ng. Zk.* pęcherzyk truciznę w sobie mieszczący (w pysku węża); Gi'fteidechse, *sf. Ng.* jaszczurka jadowita; Gi'ftessig, *sm.* ocet na zarazę; Gi'ftfisch, *sm. Ng.* ryba szkodliwa zdrowiu; Gi'ftgefäß, *sn.* naczynie zatrute; Gi'fthahnenfuß, *sm. Ng.* (Froschpfeffer) jaskier jadowity; Gi'fthirschling, *sm. Ng.* rydz jadowity; Gi'fthütte, *sf.* huta, gdzie mąka arszenikowa na czysty arszenik się zamienia.

Gi'ftig, *a.* zatruty; truciznę od. jad w sobie mieszczący; jadowity (wąż, roślina); —, *złośliwy; *rozzłoszczony; *rozżarty; giftig werden (ärgerlich, boshaft), *rozzłościć się; *rozezrzéć się.

Gi'ftkraut, *sn. Ng.* tojad (ziele); Gi'ftkugel, *sf.* kulka z ciasta zatruta; Gi'ftkunde, *sf.* znajomość trucizn; Gi'ftkundig, *a.* znający się na truciznach; Gi'ftlehre, *sf.* nauka o truciznach; farmakologia; Gi'ftlos, *a.* nie zjadliwy; nie jadowity; Gi'ftmehl, *sn.* mąka arszenikowa (która przy wypalaniu rudy w piecu osiada); arszenik biały; Gi'ftmischer, *sm.* truciciel; truciźnik; otruwacz; przyprawiacz od. zaprawiacz trucizny; Gi'ftmischerei', *sf.* trucicielstwo; przyprawianie trucizny; — treiben trudnić przyprawianiem trucizn; Gi'ftmischerin, *sf.* trucicielka; ta co trucizny przyprawia; Gi'ftmittel, s. Gi'ftarznei; Gi'ftpfeil, *sm.* strzała zatruta; Gi'ftpflanze, *sf. Ng.* roślina jadowita; Gi'ftpilz, Gi'ftschwamm, *sm. Ng.* grzyb jadowity; Gi'ftschlange, *sf. Ng.* wąż jadowity; Gi'ftstein, *sm. Ng. Bw.* kamień arszenikowy; Gi'ftsumach, *sm. Ng.* sumak jadowity (roślina); Gifttrank, *sm.* napój zatruty; Gi'ftwort, *sn.* *słowo zjadliwe, słowo jadem zaprawne; Gi'ftwurzel, *sf. Ng.* odtrucień; Gi'ftwütherich, *sm. Ng.* (Pflanze)

szaleń jadowity; Gi'ftzahn, *sm. Zk.* ząb zatruty od. jadowity.

Giga'nt, Giga'ntisch, *ꝛc.*, s. Rie'se, Rie'senhaft, *ꝛc.*

Gilb—, s. Gelb—; Gi'lbicht, *a.* żółtawy; Gi'lbkraut, *sn. Ng.* rezeda żółta od. farbierska.

Gi'lde, *sf.* giełda; konfraternia; kongregacya (kupiecka); cech (rzemieślników); towarzystwo składkowe; —, *biesiada składkowa; hulanka.

Gile't, *sn.* kaftanik.

Gi'lge, Gi'lgen, § s. Li'lie; A'nkerwurz.

Gi'lgenbu'rg, *sn. Geog.* Dąbrowno.

Gi'lkenblume, s. Ri'ngelblume.

Gi'mpel, *sm. Ng.* gil; — (einfältiger Mensch), *gap'; głuptas; wiła.

Gi'ngang, *sm. W. H.* gingas (materya półwełniana); von, aus — bestehend gingasowy.

Gi'nster, *sn. Ng.* krzęcinka; janowiec; lubezna włoska; zanowiec.

Gi'pfel, *sm.* wierzchołek (drzewa, góry, piramidy); *najwyższy stopień; *szczyt; als er schon den höchsten — des Glückes, der Ehre, des Ruhmes erreicht zu haben glaubte, *gdy sądził, że już osiągnął najwyższy stopień szczęścia, zaszczytów, chwały; die Beredtsamkeit stand schon auf ihrem —, *wymowa była już na najwyższym szczycie (doskonałości); das Unglück hat den höchsten — erreicht, *pasmo nieszczęścia wysiła, od. p. n. doszło do najwyższego stopnia; Gi'pfelbruch, *sm.* załamywanie się wierzchołków drzew (od śniegu); Gi'pfelig, *a.* wierzchołkowaty, wierzchołek mający; Gi'pfeln, *va.* wierzchołek dawać; —, *vn.* (h.) być na najwyższym bycie; Gi'pfelständig, *a. Ng.* wierzchołkowy, z samego końca wyrastający.

Gips, Gyps, *sm. Ng. Bw.* gips; aus, von — z gipsu; gipsowy; aus, in — formen z gipsu wyrabiać; Gips-, Gyps-, *a. Ng. etc.* gipsowy; Gi'psabdruck, Gi'psabguß, *sm.* odcisk, odlew gipsowy; Gi'psanwurf, *sm.* obwód gipsowy; Gi'psarbeit, *sf.* robota z gipsu; wyrób gipsowy; gipsowa robota; sztukaterya; gipsatura; Gi'psarbeiter, *sm.* ten co z gipsu wyrabia; gipsownik; Gi'psartig, *a.* gipsowaty; Gi'psbild, *sn.* wyobrażenie z gipsu; osoba z gipsu ulepiona; Gi'psbrei, *sm.* gips rozrobiony; masa gipsowa (do ulepiania); Gi'psbrenner, *sm.* ten co gips wypala; Gi'psbrennerei', *sf.* piec do wypalania gipsu; Gi'psbruch, *sm. Bw.* kopalnia gipsu; Gi'psdecke, *sf.* sufit gipsowy; Gi'psen, Gi'psern, *a.* gipsowy; Gi'psen, *va.* gipsować, gipsem powlekać, obrzucać; Gi'pser, *sm.* gipsownik; gipsiarz; gipsujący; Gi'psfigu'r, s. Gi'psbild; Gi'psgebi'rge, *sn.* góry gipsowe; Gi'psgrube, s. Gi'psbruch; Gi'pskalk, *sm. Bw. Bk.* wapno gipsowe; Gi'pskraut, *sn. Ng.* łyszczec; Gi'psmehl, *sn. Ng. etc.* proszek gipsowy; gips tłuczony na mąkę; Gi'psmörtel, *sm.* tynk z gipsem; Gi'psofen, *sm.* piec na paleniu gipsu; Gi'psstein, *sm. Ng. Bw.* kamień gipsowy.

Gira'nt, *sm. H.* (eines Wechsels) odstępca (wekslu); Gira't, *sm. H.* (eines Wechsels) nabywca (wekslu); Giri'ren, *va. H.* (Wechsel) żyrować (weksel); Giri'ren, *sn. H.* żyrowanie; Gi'ro, *sn. H.* żyro; Gi'roba'nk, *sn. H.* bank żyro.

Gi'rren, *vn.* (h.) gruchać (o gołębiu); jęczéć; *czułę żale rozwodzić (o kochanku); Gi'rrtaube, *sf.* gruchacz.

Gi'schen, *vn.* (h.) szumiéć (jak piana); syczéć (jak woda na ogień wlana).

Gischt, s. Gäscht unter Gä'schen.

Gi'tter, *sn.* krata; Gi'tterbe'tt, *sn.* łóżko kratą obwiedzione; łóżko z drabinką; Gi'ttererker, *sm. Bk.* ganek przed domem z żelaznéj kraty; Gi'tterfenster, *sn.* okno z kratą; Gi'tterförmig, *a.* kraciasty; kratkowaty; Gi'tterig, Gegi'ttert, *pp.* u. *a. W.*: gegitterter od. gitteriger Zeuch, *ꝛc.* materya w kraty; Gi'ttern, *va.* kracić; kratkować.

Gi'tterschra'nk, *sm.* szafa mająca drzwiczki z kratą; Gi'tterthü'r, *sf.* drzwi z kratą; Gi'tterwe'rk, *sn.* robota w kraty; dzieło kraciaste.

Glaci's, *sn. Kw.* zewnętrzny stok, zewnętrzna stoczystość wału.

Gladia'tor, *sm. Alt.* szermierz; Gladiato'risch, *a.* szermierski; po szermiersku.

Glanz, *sm.* blask; połysk, glanc; die Stiefel haben schönen — bóty mają piękny glanc; einen — von sich geben blask rzucać; błyszczéć; im vollen Glanze der Schönheit w całym blasku piękności; diese That verlieh seinem Namen einen neuen —, *ten czyn dodał imieniowi jego nowego blasku, nowym blaskiem uświetnił jego imię; —, *ozdoba.

Gla'nzbürste, *sf.* szczotka do glancowania (od. glansowania).

Glä'nzen, *va.* glancować, glansować; geglänzte Handschuhe rękawiczki glancowane; —, *vn.* (h.) błyszczéć; lśnić, świecić się; jaśniéć; in ihren Augen glänzte die reinste Freude, *w jéj oczach najczystsza radość jaśniała; er hat lange in der Welt geglänzt, *długo błyszczał na świecie; Glä'nzend, *ppr.* u. *a.* błyszczący, świetny; jaśniejący, świecący; etwas glänzend machen uświetnić co; — świetnie; Jemanden — empfangen, bewirthen, *świetnie kogo przyjąć; auf's Glänzendste jak najświetniéj; glänzendes Elend, *świetne ubóstwo; *na pozór państwo, a w istocie bieda; *kolczyk w uchu, pustki w brzuchu; *na ciele tłusto (t. j. suknie bogate), w kieszeni pusto; glänzende Talente, *najznamienitsze talenta; glänzender Ball, *bal świetny.

Gla'nzerz, *sn. Bw.* błyskokrusz; Gla'nzgras, *sn. Ng.* ostrzyca (trzcinowa); Gla'nzleder, *sn.* skóra glancowna, glancowana; Gla'nzleinwand, *sf. W. H.* płótno glancowne od. glancowane; Gla'nzpetersilie, s. E'rdschierling (kleiner); Gla'nzruß, *sm.* sadze lśniące połyskliwe (co u spodu osiadają); Gla'nzschetter, *sm. W. H.* płótno gumowane; Gla'nzschmele, s. A'ckerrie'dgras; Gla'nzseite, *sf.* lice, prawa od. dobra strona (sukna, tak zwana dla połysku).

Gla'nzsucht, *sf.* żądza błyszczenia (na świecie); Gla'nzsüchtig, *a.* chciwy blasku; pragnący błyszczéć (na świecie).

Gla'nztaffet, *sm. W. H.* kitajka glancowna, woskowana, gumowana.

Glas, *sn.* szkło, śkło; — machen, blasen, schleifen szkło robić, dąć, ślufować od. ślifować; durchscheinendes — szkło przezroczyste; auf — malen, *Mal.* na szkle malować; von grünem Glase z zielonego szkła; Glück u. —, wie leicht bricht das, *szczęście jak szkło, dopiero błyszczy jużci się tłucze; — (Geräth, um daraus zu trinken) szklanka; kieliszek; Jemanden auf ein — Bier, Wein bitten prosić kogo na szklankę piwa, na kieliszek wina; zu tief in's — gucken, *szkłem się przerwać, *podochocić sobie; *podpić sobie; *przyrznąć; — szkło, naczynia ze szkła (szklanki, karafki, flaszki itd.); — (zum deutlicheren, schärferen Sehen) szkło do patrzenia; durch ein — sehen przez szkło patrzéć; vermittelst eines Glases sehen widziéć za pomocą szkła; — zum Brennen (Brennglas), *Opt. Ntl.* szkło do zapalania; Glas-, *a.* szklany, śklany, szklanny; Gla'sarbeit, *sf.* wyrób szklany; robota ze szkła; Gla'sarbeiter, *sm.* ten co robi wyroby szklane; Gla'sartig, *a.* szkłowaty; do szkła podobny; Gla'sasche, *sf.* solanka, potaż z solnika do robienia szkła; Gla'sauge, *sn.* oko szklane, ze szkła; -säugig, *a.* szklane oko mający; -blase, *sf.* (Blase im Glase) cholewa; -sblasen, *sn.* dęcie szkła; -sbläser, *sm.* ten co szkło dmie; -sblitzstoff, *sm. Ntl.* elektryczność szklana (u fizyków); -sbürste, *sf.* szczotka do czyszczenia szklanych naczyń.

Glä'schen, *sn. dim.* szklaneczka; kieliszeczek.

Gla'sdeckel, *sm.* wieko od. przykrywka u szklanki, do szklanki; -sdemant, Gla'sedelstein, *sm.* dyament, kamień drogi ze szkła rzniętego; czeskie szkło; czeski kamień.

Gla'ser, *sm.* szklarz; Gla'ser-, Gla'sers-, *a.* szklarski, śklarski; Gla'serblei, *sn.* ołów do spajania szyb; -sergese'll, *sm.* czeladnik szklarski; -serha'ndwerk, *sn.* szklarstwo; szklarskie rzemiosło; -serlehrling, *sm.* szklarczyk.

Glä'serkla'ng, *sm.* dźwięk szklanek, kieliszków (uderzonych o siebie); Gla'sermei'ster, s. Gla'ser.

Glä'sern, *a.* szklany; seine Augen sehen — aus, *oczy jego wyglądają jak ze szkła, *mglą zaszły (o tym co zawiele pił).

Gla'serz, *sn. Bw.* ruda śrebra śklista; -sfaden, *sm.* nitka szklana; -sfarbe, *sf.* kolor szkła; -sfarben, -sfarbig, *a.* koloru szkła; -sfenster, *sn.* okno szklane; -sflasche, *sf.* flaszka, butelka szklana; Gla'sfluß, *sm.* flus szklany; -sfritte, *sf.* fryta, zacier szklany; -sgalle, *sf.* glasgal, szumowiny z masy szklanéj; -sgeräthschaft, *sf.* sprzęty oder narzędzia ze szkła; -sgeschi'rr, *sn.* sprzęty szklane; -sglocke, *sf.* dzwon szklany; -sgrün, *a.* zielony jak szkło; -sgrün, *sn. Mal.* kolor zielony jak szkło; -shandel, *sm.* handel towarów szklanych; -shändler, *sm.* kupiec handlujący towarami szklanemi; -shaus, *sn. Gtn.* szklarnia; oranżerya; trajbhaus; -shaut, *sf.* (des Auges), *Zk.* błona szklana; -shonig, *sm.* patoka, miód przaśny od. przezroczysty; -shütte, *sf.* huta szklana.

Gla'sicht, *a.* szklasty; szkłowaty; glasichtes Leder, *Grb.* skóra krucha

oder łomna; glaſichter Weizen, *Ldw.* pszenica brudna.

Glaſi'ren, ſ. Glaſu'ren.

Gla'skaſten, *sm.* skrzynia szklana od. na szkło; -skirſche, *sf. Gtn.* wiśnia biała od. łutowa; -skitt, *sm.* kit do zlepiania szkła; -skoralle, *sf.* koral szklany; paciorek; -skram, *sm.* kram z szklanym towarem; -skrämer, *sm.* kramarz szkłem handlujący; -skraut, *sn. Ng.* szklenicznik; pomurne ziele; -skugel, *sf.* kula szklana; -slate'rne, *sf.* latarnia szklana; -smacher, ſ. Gla'sblaſer; -smaler, *sm. Mal.* malarz na szkle malujący; -malerei', *sf. Mal.* malowanie na szkle; -smann, ſ. Gla'shändler, Gla'skrämer; -smaſſe, *sf.* masa na szkło; -smehl, *sn.* szkło na proch utarte; -sofen, *sm. Httk.* piec do topienia masy szklanéj; -spaſte, *sf.* kawałek farbowanego szkła; -sperle, *sf.* perła ze szkła; dętka; -sporzella'n, *sn.* porcelana ze szkła; -srinde, ſ. Glaſu'r; -sſand, *sm.* piasek zdatny na szkło; -sſchaum, ſ. Gla'sgalle; -sſcheere, *sf.* nożyce do szkła; -sſcheibe, *sf.* tafla oder szyba szklana (okrągła lub czworograniasta); -sſcherbe, *sf.* skorupa szklana; -sſchleifen, *sn.* ślufowanie oder ślifowanie szkła; -sſchleifer, -sſchneider, *sm.* ślufirz szkło ślufujący; -sſchleiferei', *sf.* ślufirnia, gdzie szkło ślufują; -sſchmelzer, *sm.* szkło topiący; szmelcerz szkła od. skieł; -sſchneider, *sm.* rzeźbiarz szkła; -sſchrank, *sm.* szafa ze szklanemi drzwiami; szafa do szkła, do chowania szklanych naczyń; kredens na szkła; -sſilbere'rz, ſ. Gla'serz; -sſtein, *sm.* kamień przezroczysty; ſ. a. Gla'sdemant; -stafel, *sf.* tafla szklana (czworograniasta); -sthräne, *sf.*, Gla'stropfen, *sm.* szklana łza, bąbel szklany z ogonkiem, który po ułamaniu ogonka na proch się rozsypuje; -sthür, *sf.* drzwi szklane.

Glaſu'r, *sf.* powłoka szklana; glazura; polewa; Glaſu'ren, *va.* glazurować co; polewać; polewę dawać; Glaſu'rerde, *sf.* ziemia od. piasek używany do glazurowania.

Gla'swaare, *sf. H.* towar szklany; Gla'swaarenhandlung, *sf. H.* handel towarów szklanych; -sweide, *sf. Ng.* wierzba krucha; ſ. a. Bi'tterweide; -swerk, *sn.* dzieło ze szkła wyrobione; -szähre, ſ. Gla'sthräne; -szucker, *sm. H.* cukier kandyzowany.

Glatt, *a.* gładki; —, *ad.* gładko; glatter Zeuch, *W. H.* materya gładka, jednego koloru; es geht etwas — ein, *gładko co wchodzi, bez oporu, bez zacinania się; etwas — abſchneiden, abhauen gładko co urznąć, uciąć; ein glattes Mädchen, *gładka dziewczyna, ładna; Jemandem glatte Worte geben, *jedwabnemi słówkami do kogo przemawiać, *pochlebiać mu; eine gute Zunge haben, *mieć gładki język, umieć pochlebiać; Jemandem etwas — (rund) abſchlagen, *wręcz komu co odmówić; — śliski (lód, podłoga, ryba); es iſt — draußen ślisko na dworze.

Glä'tte, *sf.* gładkość; — (Bleiglätte), *Bw. Schdk.* glejta (olowiana).

Gla'tteis, *sn.* gołoledź; ślizgawica (ze zmarzniętéj mgły lub deszczu); Jemanden auf's — führen, *wystawić kogo na niebezpieczeństwo; Gla'tteiſen, *vn.* (h.): es glatteiſet ślizgawica się robi; marznie na ślizgawicę; es hat geglatteiſet oślizło.

Glä'tteiſen, *sn.* gładyszka, żelazo do gładzenia.

Glä'tten, *va.* wygładzić, polerować; Glä'tten, *sn.* wygładzenie, gładzenie, polerowanie; Glä'tter, *sm.* gładziciel, polerownik, ten co gładzi, wygładza; — (Werkzeug zum Glätten) gładyszka, gładzidło.

Glä'ttfeile, *sf. Mech.* pilnik do wygładzania; Glä'ttglas, *sn.* szkło do gładzenia.

Gla'ttheit, *sf.* gładkość; — der Zunge, der Worte, *gładkość języka, słów.

Glä'tthobel, *sm. Zm.* hebel do gładzenia; hebel wielki stolarski; Glä'ttholz, *sn.* gładyszka; drewienko do gładzenia; — der Töpfer szeniec; Glä'ttkaule, Glä'ttkugel, *sf.* kula do gładzenia; Glä'ttſtein, *sm.* kamień do gładzenia; Glä'ttzahn, *sm.* ząb do gładzenia.

Gla'ttzüngig, *a.* *gładkomowny; *układnomowny; *zdradliwy; Gla'ttzüngigkeit, *sf.* gładkomówność.

Gla'tze, *sf.* łysina; Gla'tzig, *a.* łysy; pleszowaty; Gla'tzkopf, *sm.* łysa głowa; *łysoń; łysak; Gla'tzköpfig, *a.* łysą głowę mający; Gla'tzpfaffe, *sm. iron.* mnich z ogoloną głową.

Glau'be, Glau'ben, *sm.* wiara, wierzenie; — an Gott wiara w Boga; — an Geſpenſter wierzenie w strachy; bleibe du bei deinem — pozostań przy swojéj wierze; Jemandem, einer Sache — ſchenken, geben, beimeſſen wiarę komu od. czemu dawać; das Gerücht findet keinen — wieść nie znajduje wiary, nie wierzą jéj; ich habe keinen — davon nie wierzę w to wcale; den — verlieren stracić wiarę; Jemandem, einer Sache — verſchaffen, *sprawić, aby komu od. czemu uwierzono; das überſteigt allen —, geht über allen —, *to wiarę przechodzi; *to nie do uwierzenia; — wiara (pod względem religii); ſeinen — verleugnen, abſchwören zaprzéć się, wyprzysiądz się swojéj wiary; der apoſtoliſche — (Glaubensbekenntniß), *Kg.* skład apostolski; den — herbeten, *Kg.* odmawiać Wierzę w Boga; —, **H.* kredyt; Jemandem eine Waare auf — geben dać komu towar na kredyt; Treu' u. —, *wiara; *rzetelność, *poczciwość; es iſt noch Treu' u. — unter den Menſchen, *jest jeszcze wiara między ludźmi; auf Treu' u. —, *na słowo; *na rzetelność; der allein ſeligmachende —, *Kg.* wiara samozbawienna; Glau'ben, *va.* u. *vn.* (h.) wierzyć; an einen Gott — wierzyć w jednego Boga; an Geſpenſter — wierzyć w strachy; an die Auferſtehung —, *Kg.* wierzyć w zmartwychwstanie; er will es mir nicht — nie chce mi tego wierzyć; ich glaube ihm nicht nie wierzę mu, nie dowierzam, nie ufam; Jemandem auf's Wort — wierzyć komu na słowo; ſteif u. feſt — niezachwianie, uparcie wierzyć; — rozumiéć, mniemać, sądzić; er glaubt, er wiſſe Alles rozumie, że wszystko wie; ich glaubte nicht, daß er kommen werde nie mniemałem, aby przyszedł; er glaubt ſich ſicher sądzi się być bezpiecznym; sądzi, że jest bezpieczny; wer hätte das geglaubt? ktoby był myślał? ktoby się był tego spodziewał? Glau'bens-, *a.* — wiary; Glau'bensa'bfall, *sm. Kg.* odstąpienie wiary; -sabtrünniger, *sm.* odstępca wiary; -sä'nderung, *sf.* zmiana wiary; -sarti'kel, *sm. Kg.* artykył wiary; -sbeke'nntniß, *sn. Kg.* wyznanie wiary; -sbeſchirmer, -sbeſchützer, *sm.* obrońca wiary; -sbruder, ſ. Glau'bensgeno'ß; -sbu'ch, *sn.* książka zawierająca zasady wiary; -sei'd, *sm. Kg.* przysięga na artykuły wiary; -sfei'nd, *sm.* nieprzyjaciel wiary; -sfe'ſt, *a.* stały, utwierdzony, niewzruszony w wierze; -sformel, *sf. Kw.* formuła wiary; -sfreiheit, *sf.* wolność wyznań; -sgeno'ß, *sm.* jednowierca; współwierca; jednego wyznania; téj saméj wiary; -sgeno'ſſin, ſ. Glau'bensſchweſter; -sgeri'cht, *sn. Kg.* sąd w rzeczach wiary; -sgeſellſchaft, *sf.* towarzystwo osób jednego wyznania; -sgru'nd, *sm.* zasada wiary; -she'ld, *sm.* bohatér wiary; -slehre, *sf. Kg.* nauka wiary; -ska'mpf, *sm.* walka dla wiary, za wiarę, o wiarę; -skämpfer, *sm.* walczący za wiarę, w obronie wiary; -sneu'erer, *sm. Kg.* nowator w rzeczach wiary; -serneu'erung, *sf.* nowość wprowadzona do wiary; -spartei, *sf. Kg.* sekta (pod względem wiary); -spfli'cht, *sf.* powinność religijna; -spu'nkt, *sm.* punkt wiary; -srichter, *sm.* sędzia w rzeczach wiary; -sſache, *sf.* rzecz wiary się tycząca; -sſa'tz, *sm.*, -sſatzung, *sf. Kg.* dogma; einen —, eine — betreffend, *Kg.* dogmatyczny; -sſchwärmer, *sm.* fanatyk; zagorzalec w wierze; -sſchwärmerei', *sf.* fanatyzm; zagorzałość w wierze; -sſchweſter, *sf.* współwyznawczyni; wyznająca tę samą wiarę; -sſtrei't, *sm.* sprzeczka o wiarę; -sſtreiter, *sm.* wiodący spór o wiarę; ſ. a. Glau'benskämpfer; -sverbe'ſſerer, *sm.* ten co poprawia wiarę; -sverbe'ſſerung, *sf.* poprawa wiary; -sverleugner, *sm.* wypierca wiary, ten co się wypiera swéj wiary; -sverleugnung, *sf.* wyparcie się wiary; -sverſchie'denheit, *sf.* różnowierstwo; -sverthei'diger, *sm.* obrońca wiary; -sverthei'digung, *sf.* obrona wiary; -sverwa'ndte, ſ. Glau'bensſchwe'ſter; -sverwa'ndter, ſ. Glau'bensgeno'ß; -svoll, *a.* pełen wiary; -sza'nk, -szwi'ſt, *sm.*, -szwi'ſtigkeit, *sf.* kłótnia o wiarę.

Glau'berſa'lz, *sn. Schdk.* sól Glaubera, sól Glauberska; sól gorzka.

Glau'bhaft, ſ. Glau'blich, Glau'bwürdig; Glau'bhaftigkeit, ſ. Glau'bwürdigkeit.

Gläu'big, *a.* wierny; prawowierny; die Gläubigen, *Kg.* wierni.

Gläu'biger, *sm.* wierzyciel; Gläu'bigerin, *sf.* wierzycielka.

Glau'blich, *a.* zasługujący na wiarę; es iſt kaum —, daß ꝛc. ledwo wierzyć można, ażeby itd.; es iſt mehr als — to wiarę przechodzi; to nie do uwierzenia; etwas — machen sprawić, aby czemu wierzono; udowodnić, wykazać co; Glau'blichkeit, ſ. Glau'bwürdigkeit.

Glau'bwürdig, *a.* wiarogodny, godzien od. godny wiary; Glau'bwürdigkeit, *sf.* wiarogodność; — haben być godnym wiary; zasługiwać na wiarę; einer Sache — beimeſſen uważać co za godne wiary; dadurch hat die Erzählung an — gewonnen przez to opowieść zuskała na wiarogodności; stała się wiarogodniejszą.

Glauch, *a. Bw.* (weiß-blau) bladoniebieski.

Gleich, *a.* u. *ad.* równy (co do gładkości); etwas — machen zrównać, wyrównać co; — równy (co do wymiaru); von gleicher Länge sein, gleiche Länge haben być równym co do długości, być równéj długości; diese Dreiecke haben gleiche Flächen te trójkąty mają równe powierzchnie, są sobie równe co do powierzchni; die Haare — schneiden włosy równo obciąć; etwas dem Boden — machen z ziemią co zrównać; gleiche Macht haben, *mieć równą władzę; Jemandem an Kopf u. Fleiß — sein, *być komu równym (równać się, wyrównywać) w zdolnościach i w pilności; sie sind von, in gleichem Alter, sie sind gleichen Alters, sie sind einander an Jahren — są w równym wieku, są równego wieku, w równych latach; er ist ihm — an Gestalt u. Größe, aber nicht an Ruhm u. Ehre równym mu jest (równa mu się) co do postaci i wzrostu, ale mu nie wyrównywa w sławie i godności; seines Gleichen, *równy sobie; in der Beredtsamkeit hat er seines Gleichen nicht, in der Beredtsamkeit sucht er seines Gleichen, *w wymowie nie ma sobie równego; er behandelt mich wie seines Gleichen, *tak ze mną postępuje, jak z równym (swoim); er ist meines Gleichen, *jest mój równy; wir wollen einen unseres Gleichen wählen, *obierzmy jednego z równych nam; Gleiches mit Gleichem vergelten, *wet za wet oddać, odwetować; gleich u. gleich gesellt sich gern, *równy z równego się weseli; *swój do swego lgnie; *każdy w podobnym sobie ma upodobanie; gleiche Brüder, gleiche Kappen, *zna swój swego; beides geschah zu gleicher Zeit oboje stało się w jednym od. tym samym czasie; er ist mit ihm gleiches Namens jest z nim jednego nazwiska; sie haben gleiche Neigungen u. Absichten jednakże mają skłonności i cele; ich befinde mich in gleicher Lage w tém od. takiém samém jestem położeniu; sie sind einander gleich (ähnlich) wie ein Wassertropfen, wie ein Ei dem andern, *są sobie podobni, jak dwie krople wody; gleicher Weise, gleicherweise równym sposobem; gleich sein być podobnym; das Leben ist — einer Schaubühne życie podobne jest do gry na scenie; —, *ad.* równo; — vertheilen równo podzielić; das ist mir, das gilt mir ganz —, *to mi wszystko jedno; ihm ist Alles —, *jemu wszystko zarówno; — równie; — groß, lang równie wielki, długi; er war — berühmt im Kriege, als im Frieden równie był sławny w pokoju, jak w wojnie; — zaraz; ich werde gleich kommen zaraz przyjdę; das habe ich mir — gedacht, *zarazem sobie tak myślał; es geht — besser, wenn du dabei bist, *zaraz lepiéj idzie, kiedy ty jesteś przy tém; gleich nach dem Kriege zaraz po wojnie; er wohnt — daneben, — drüben mieszka zaraz wpodle, zaraz naprzeciwka; sie welken — Lilien auf dem Felde widną jak lilie na polu; er verehrt mich — seinem Vater czci mnie jak ojca; — einem Donnerwetter traf ihn diese Nachricht, *ta wieść przeszyła go jak piorun; ob er es gleich ahnte, so erschrak er doch chociaż to przeczuwał, jednak go to przestraszyło; wenn er — noch jung ist, so weiß er doch ꝛc. jakkolwiek młody, wie jednak itd.; ist sie gleich nicht schön, so gefällt sie doch chociaż nie jest piękna, jednak się podoba; er sprach — als kennte er mich nicht, — als wenn (ob) er mich nicht kennte mówił tak, jak gdyby mnie nie znał.

Gleichabständig, Gleicha'bstehend, *a.* równoodległy, równoległy.

Glei'chachten, *va.* uważać za równego od. za równych, za jedno; równo cenić; Glei'chähnlich, *a.* podobny i równy; przystający; Glei'chalterig, *a.* w równym wieku (z kim); -chartig, *a.* jednego od. tego samego rodzaju, gatunku; jednorodny; jednogatunkowy; jednostajny; -chartigkeit, *sf.* jednogatunkowość; jednostajność; -chbedeutend, *a.* równoznaczny; jednoznaczny; jednego od. równego znaczenia.

Glei'chbleiben (sich), *vr. irr.* (s.) (bleibe mir gleich, blieb mir gleich, bin mir gleichgeblieben) zawsze zostać jednakim od. równym sobie; die Sache blieb sich — rzecz została ta sama, w niczém się nie zmieniła.

Glei'che, *sf.* równość; gładkość; s. a. Glei'chheit.

Glei'chen, *va. irr.* (h.) (gleiche, glich, geglichen) równać, równym czynić; der Tod gleicht uns alle (macht uns alle gleich), *śmierć nas wszystkich równa, równymi czyni; mit Jemandem — (gleichmachen, gleichstellen, vergleichen) porównać z kim; przyrównać do kogo; —, *vn. irr.* (h.) być równym, równać się komu lub czemu; der Weisheit mag Gold u. Demant nicht —, *mądrości nie wyrówna ni złoto ni dyamenty; — być podobnym; das Kind gleicht seiner Mutter wie ein Ei dem andern, *to dziecko podobne jest do matki jak jedna kropla wody drugiéj.

Glei'cher, *sm.* równacz, ten co równa; —, *Geog.* równik; ekwator.

Glei'chergesta'lt, Gleicherma'ßen, Gleicherwei'se, *ad.* tak samo; równie; podobnie.

Gleiche'wig, *a.* równowieczny, równowiekuisty.

Glei'chfalls, *ad.* wzajemnie; podobnie; ich habe ihn — gesehen i ja go także widziałem; ich werde es — thun i ja podobnie zrobię; ich wünsche Ihnen guten Appetit! życzę Panu dobrego apetytu! — Gleichfalls! wzajemnie!

Glei'chförmig, *a.* równokształtny, równy kształt czyli taki sam lub jednakowy kształt mający; jednostajny; — stósowny do czego; den göttlichen Gesetzen — (angemessen) leben żyć podług praw boskich; Glei'chförmigkeit, *sf.* równokształtność; jednakowy kształt; jednostajność.

Glei'chfühlend, *a.* współczujący; sympatyzujący; Glei'chgefühl, *sn.* współczucie; sympatya.

Glei'chgelten, *vn. irr.* (h.) (gelte gleich, galt gleich, gleichgegolten) być równéj ceny (jak pieniądze), równego znaczenia (o wyrazach, osobach); sie gelten mir beide gleich obydwa u mnie równo znaczą; obu jednako uważam, w jednéj mam cenie; das gilt mir gleich, *to dla mnie wszystko jedno. [jednomyślny; zgodny.

Glei'chgesi'nnt, *a.* równomyślny;

Glei'chgewi'cht, *sn.* równowaga (überhaupt); im — sein być w równowadze; das — halten, verlieren równowagę zachowywać, stracić; Jemandem das — halten *równać się komu; *równym mu być; *nieustępować w niczém; *utrzymywać z kim równowagę; *równy mu dawać opór; um das — zu erhalten dla uzyskania równowagi; um das — von Europa zu erhalten, *dla utrzymania równowagi w Europie; ich muß in meinen Ausgaben ein — einführen, *muszę w wydatkach zaprowadzić równowagę, *pewien stósunek, aby na jedno nie wydawać stósunkowo więcéj niż na drugie; sich nicht aus seinem — bringen lassen, *nie dać się odwieść od swego jednostajnego sposobu postępowania życia; Glei'chgewichtslehre, *sf. Ntl.* statyka, nauka o równowadze ciał; -chgiltig, ꝛc. s. Glei'chgültig. [wy.

Glei'chgradig, *a.* równostopnio-

Glei'chgültig, *a.* równéj ceny (pieniądze); równego znaczenia (wyrazy); obojętny (o osobie i rzeczy); obojętnie; sich — gegen Jemanden, gegen etwas zeigen obojętnym się okazywać dla kogo, na co; Jemanden — behandeln obojętnie od. z obojętnością traktować kogo; *zimnym być dla niego; sich mit gleichgültigen Dingen befassen zajmować się rzeczami obojętnemi; das ist mir — to dla mnie rzecz obojętna, *to dla mnie wszystko jedno; er ist — gegen Alles, ihm ist Alles —, *na wszystko jest obojętny; *jego nic nie obchodzi; Glei'chgültigkeit, *sf.* równa wartość, równa cena; równe znaczenie (wyrazów); obojętność; gegen Jemanden — zeigen okazywać równe znaczenie względem od. dla kogo; mit — z obojętnością; *obojętnie; *zimno; — (Unbedeutendheit, Geringfügigkeit) bagatelność; mała wartość.

Glei'chhalten, *va. irr.* (h.) (halte gleich, hielt gleich, gleichgehalten) trzymać co równo; w równéj mieć cenie; uważać za równo; Glei'chhaltung, *sf.* równe cenienie od. ważenie.

Glei'chheit, *sf.* równość; hier herrscht Freiheit u. — tutaj panuje wolność i równość; — podobieństwo, podobność, jednakowość; Glei'chheitsfreu'nd, *sm.* przyjaciel równości; -chjährig, *a.* równoletni, rówiennik; -chklang, *sm.* równobrzmienność; zgodność brzmień od. tonów; *Tk.* harmonia; Glei'chklängig, Glei'chklingend, *a.* równobrzmienny; równobrzmiący.

Glei'chkommen, *vn. irr.* (h.) (komme gleich, kam gleich, gleichgekommen): Jemandem — wyrównać, zrównać komu (w odwadze); Jemandem an Ausdauer in etwas — wyrównać komu wytrwałością w czém.

Glei'chlauf, *sm.* bieg równoległy; Glei'chläufig, *a.* równo odległy.

Glei'chlaut, *sm. Spl.* równe brzmienie; s. a. Glei'chklang; Glei'chlautend, *a.* równobrzmiący; jednobrzmiący; — (übereinstimmend), *zgodny; die Abschrift ist mit der Urschrift nicht — odpis nie jest zgodny z oryginałem; zwei gleichlautende Abschriften dwa jednobrzmiące odpisy.

Glei'chlinie, s. Glei'cher.

Glei'chmachen, *va.* równać; zrównać co z czém; etwas dem Boden — z ziemią co równać; das Geld macht

alle Menschen gleich, *pieniądze równają ludzi z sobą od. między sobą; -ch·machung, sf. zrównanie.

Glei'chmaß, sn. proporcya (w częściach względem całości); Glei'ch·mäßig, a. proporcyonalny; równy; stósowny; eine gleichmäßige Vertheilung podział; etwas — vertheilen rozdzielić co proporcyonalnie, równo, stósownie; — gehen iść równo, jednostajnie, jednostajnym krokiem; Glei'chmäßigkeit, sf. proporcyonalność; równość; stósowność; jednostajność.

Glei'chmuth, sm. umysł stateczny, stały, niezmienny, jednostajny; im Glück u. Unglück den — beibehalten w szczęściu i nieszczęściu zachować umysł stateczny od. stały; etwas mit — ertragen znieść co stale; Glei'ch·müthig, a. statecznego, stałego, niezmiennego, jednostajnego umysłu; bezróżny, jednakowy we wszystkiem; etwas — ertragen znieść co stale, stałym od. statecznym umysłem; Glei'ch·müthigkeit, sf. stateczność, niezmienność, jednostajność umysłu.

Glei'chnacht, sf. Stk. Geog. noc równa ze dniem; ekwinokcyum; -ch·nächtlich, a. ekwinokcyalny.

Glei'chnamig, a. jednoimienny; równoimienny; tego samego imienia od. nazwiska.

Glei'chniß, sn. podobieństwo, porównanie czyli parabola, przypowieść; um mich eines Gleichnisses zu bedienen iż użyję tego podobieństwa; in Gleichnissen, durch Gleichnisse reden mówić przez podobieństwa, w obrazach, w przenośniach, parabolicznie; Glei'chnißrede, sf. przypowieść; parabola; Glei'chnißweise, ad. pod podobieństwem; przez podobieństwo; przez przyrównanie; Glei'chnißwo'rt, sn. wyraz porównawczy, porównanie od. podobieństwo wykazujący.

Glei'chrichten, Glei'chstellen, va. postawić w równi; równać, porównywać, przyrównywać; sprostować; zrównać.

Glei'chsam, ad. niejako; jakoby; niby; — als wenn, — als ob tak jak gdyby.

Glei'chschätzen, va. równie cenić; równo szacować; ich schätze sie beide gleich obu zarówno uważam; Glei'chschätzung, sf. uważanie w równéj cenie.

Glei'chschenkelig, a. Gl. równoramienny (trójkąt); Glei'chseitig, a. Gl. równoboczny (trójkąt); gleichseitige Figur, Gl. równobok.

Glei'chstellen, va. równo ustawić; sich einem Andern — równać, porównać kogo od. się z kim, co z czém; uważać za równe; Glei'chstellung, sf. porównanie.

Glei'chstimmig, a. rownogłośny; równobrzmiący; zgodnie brzmiący; Glei'chstimmigkeit, sf. zgodność głosów.

Glei'chtheilig, a. równodzielny, dający się na równe części podzielić.

Glei'chthun, vn. irr. (h.): es Jemandem in od. mit etwas — wyrównać komu w czém.

Glei'chung, sf. równanie, wyrównywanie; —, Rk. równanie, zrównanie; eine — des dritten Grades auflösen, Rk. Gl. rozwiązać zrównanie trzeciego stopnia.

Glei'chverhältniß, sn. stósunek równości.

Glei'chviel, ad. równie tyle; równie tyleż; jednoż; zarówno; es ist mir —, wer es thut, u. ob so od. anders to mi zarówno oder wszystko jedno (nic mi na tém nie zależy), kto zrobi, i czy tak lub inaczéj; es muß gethan werden, — von wem musi być zrobione, mniejsza o to przez kogo.

Glei'chweit, a. u. ad. równo oddległy, równo daleki; równie daleko.

Glei'chwichtig, a. równéj wagi; równo-ważny; równo-ważący.

Gleichwie', ad. równo jak; podobno; tak jak; leben — im Himmel żyć jak w niebie. [kątny.

Glei'chwinkelig, a. Gl. równo-

Glei'chwohl, ad. u. conj. jednak; przecie.

Glei'chzeitig, a. równoczesny, spółczesny; —, ad. równocześnie, spółcześnie; w równym oder w tym samym czasie; Glei'chzeitigkeit, sf. równoczesność; jednoczesność, równoczasowość; jednoczasowość.

Gleis, sn. koléj (u wozu, i kołami wyryta); das breite, schmale — koléj szeroka, wązka; das — halten, im Gleise bleiben trzymać się kolei; aus dem Gleise kommen wyjść z kolei; wieder in's — kommen znowu wjechać w koléj, dostać się do kolei od. na koléj; aus dem Gleise kommen, *wyjść z porządku; wieder in's Gleis kommen, *przyjść od. wrócić do dawnego porządku; eine Sache wieder in das rechte — bringen, *rzecz zwrócić na tor właściwy, przyprowadzić do dawnego porządku. [léj trzymać.

Glei'sen, vn. (h.) iść koleją, ko-

Glei'ße, sf. Ng. blekot.

Glei'ßen, vn. (h.) słabo błyszczéć; niejasno świecić; *mamić pozorem; gleißende, gleißnerische Mienen, Worte, Reden udane, układne, obłudne miny, słowa, mowy; Glei'ßner, sm. obłudnik; hipokryta; Gleißnerei', sf. obłuda; obłudność; hipokryzya; obłudne udawanie; Glei'ßnerin, sf. obłudniczka; obłudna kobieta; hipokrytka; Glei'ßnerisch, s. Glei'ßend, Glei'ßen.

Glei'tbahn, sf. ślizgawka.

Glei'ten, vn. irr. (s.) (gleite, glitt, geglitten) z łatwością się suwać, posuwać, ślizgać po czém; der Schlitten gleitet auf dem Eise hin sanki suną się po lodzie; der Fuß glitt auf dem gewichsten Boden noga ślizgała się po woskowanéj posadzce; der Wein gleitet gut hinunter, *wino gładko się pije, gładko przechodzi przez gardło; der Bach gleitet über Kiesel strumyk sunie się, ślizga się po kamykach; er gleitet (strauchelt, fehlt) zu oft, *często się potyka; *częste robi usterki.

Gle'tscher, sm. Ntl. Geog. góry wiecznym śniegiem okryte.

Glied, sn. członek (ciała ludzkiego i innych rzeczy); gesunde Glieder haben miéć zdrowe członki; alle Glieder thun mir weh wszystkie członki mnie bolą; ich zittre an allen Gliedern wszystkie członki drzą we mnie; es ist mir in die Glieder gefahren w członki mi weszło od. ból weszedł; es liegt mir in den Gliedern członki mnie bolą; jeder Finger hat drei Glieder każdy palec składa się w trzech członków; der Stengel dieser Pflanze besteht aus fünf Gliedern łodyga téj rośliny składa się z pięciu członków oder kolanek; das männliche Glied, Zk. członek męski; korzeń; — (Gelenk) staw; das — einer Familie, der christlichen Kirche, der menschlichen Gesellschaft, *członek familii, kościoła chrześciańskiego, społeczeństwa ludzkiego; — część odrębna w skład jakiéj całości wchodząca; ein — in der Kette ogniwo w łańcuchu; diese Periode besteht aus drei Gliedern, Spl. peryód ten składa się z trzech części; jeder Vernunftschluß hat drei Glieder, Phil. każdy sylogizm ma trzy części, zdania; —, Kw. szereg; rząd; aus dem Gliede treten, Kw. wystąpić z szeregu; in Reih' u. Glied aufstellen, marschiren, Kw. w szeregi uszykować; w szeregach ustawić; w szeregach maszerować.

Glie'derbau, sm. skład od. budowa członków; Person von regelmäßigem — osoba regularnie zbudowana pod względem członków; -derbi'nse, Ng. s. Gele'nkbi'nse; -dergi'cht, sf. Hlk. łamanie członków, szarpanie członków; Glie'derig, a. członkowaty; z członków złożony; —, Ng. (Pflanzen) kolankowaty (o roślinie); Glie'derkrank, a. mający boleści w członkach; -derkrankheit, sf. Hlk. choroba w członkach; łamanie w stawach; -derlah'm, a. mający pokurczenie członki; -derlähmung, sf. pokurczenie członków.

Glie'dern, va. ułożyć, układać; podzielić na właściwe części; gegliedert, s. Glie'derig.

Glie'derpuppe, sf. maryonetka (auch *); -derreißen, sn. Hlk. rwanie w stawach; -derschme'rz, sm., -derweh, sn. Hlk. ból w stawach; s. a. Glie'dergi'cht; -derweise, a. na sztuki; —, Kw. szeregami; na członki; członkami; -derzucken, sn. Hlk. szarpanie w stawach.

Glie'dkraut, sn. Ng. czyściec prosty; żywiczka prosta.

Glie'dmaß, sn. członek; Glie'dmaßen, pl. członki (ciała).

Glie'dschwamm, sm. Hlk. grzybień stawów (gatunek miękiéj puchliny w stawach); Glie'dwasser, sn. Zk. Hlk. sok stawowy; Glie'dwassersucht, sf. Hlk. puchlina w stawach; Glie'dweich, sn. Ng. s. Be'hen; Glie'dweise, a. częściami; szeregami; szereg po szeregu; — marschiren, Kw. w szeregach maszerować; das Heer — aufstellen, Kw. wojsko szeregami ustawić.

Gli'mmen, vn. reg. u. irr. (h.) (glimme, glomm, geglommen) tlić się (auch *); das Feuer glimmt noch unter der Asche ogień tli się jeszcze w popiele; der Funke des Aufruhrs glimmte (glomm) noch unter der Asche, *zarzewie rozruchu tliło się jeszcze; der Krieg, der bis jetzt unter der Asche glimmte (glomm), brach endlich aus, *wojna tlejąca dotąd płomieniem wybuchła; — słabo błyszczéć (jak ogień); glimmender Docht knot tlejący.

Gli'mmer, sm. Ng. Bw. mika; błyszcz.

Gli'mmern, vn. (h.) błyszczéć się drzącym blaskiem; lśnić; es glimmert mir vor den Augen miga mi się w oczach.

Glimpf, sm. lagodność, delikatność (w obchodzeniu się z drugimi); mit — z niejakim względem; łagodnie; Gli'mpflich, a. lagodny; delika-

tny; —, *ad.* łagodnie; delikatnie; powolnie.

Gli'nstern, Gli'nzen, *vn.* (h.) słabo błyszczéć.

Gli'ppauge, *sn.* § frantowskie oczy; ein Teufel nennt den andern — kocioł garncowi przymawia, a obydwa smolą.

Glitsch, *int.*: —! da lag er szust! i leżał na ziemi (upadł).

Gli'tschbahn, *sf.* ślizgawka.

Gli'tsche, s. Glei'tbahn.

Gli'tschen, *vn.* (h.) ślizgać się (na ślizgawce); er ist — gegangen poszedł się ślizgać; —, *vn.* (s.) (aus-, hingleiten) pośliznąć się.

Gli'tscherig, Gli'tschig, *a.* u. *ad.* śliski; ślisko.

Gli'tzern, s. Schi'mmern, Gli'mmern.

Glo'bus, *sm. Stk. Geog.* glob.

Glö'ckchen, **Glö'cklein**, *sn. dim.* dzwonek.

Glo'cke, *sf.* dzwon (überhaupt); die —, mit der — anschlagen zadzwonić; die Glocken, mit den Glocken anschlagen (läuten) uderzyć we dzwony; bić we dzwony; dzwonić; —, *zegar; die — hat zehn (Uhr) geschlagen już dziesiąta na zegarze; już zegar dziesiątą wybił; was ist die —? która godzina (na zegarze)? Glo'cken-, *a.* dzwonny, dzwonowy; Glo'ckenbalken, *sm.* belka, na któréj dzwon wisi; -ckenbirne, *sf. Gtn.* dzwonka (gruszka); -ckenblume, *sf. Ng.* dzwonek, dzwonki; -ckenförmig, *a.* dzwonkowaty, kształt dzwonka mający; -ckengeläute, -ckengetö'n, *sn.* bicie we dzwony; -ckenge'ld, *sn.* dzwonne; podzwonne; -ckengießer, *sm.* dzwonoléj; dzwonarz; odlewacz dzwonów; ten co dzwony leje; -ckengießerei', *sf.* fabryka, gdzie dzwony leją; -ckengu't, s. Glo'ckenspeise; -ckenhammer, *sm.* młot do uderzania w dzwon; -ckenhau's, *sn.* dzwonnica (osobno stojąca); -ckeni'st, s. Glo'ckenspieler; -ckenkla'ng, *sm.* dźwięk dzwonu; -ckenklöpfel, -ckenklöppel, s. -ckenschwengel; -ckenläuter, *sm.* dzwonnik; -ckenri'ng, *sm.* kolce na którym serce u dzwona wisi; -ckenschla'g, *sm.* uderzenie w dzwon; uderzenie godziny; mit dem —, auf den — jak dodzina wybije; z uderzeniem godziny; -ckenschwengel, *sm.* serce u dzwonu; -ckensei'l, *sn.* powróz u dzwonu, od dzwonu; -ckenspeise, *sf.* śpiż na dzwony; -ckenspie'l, *sn.* cymbały u zegaru, muzyka z dzwonków itd.; -ckenspieler, *sm.* grający na dzwonkach; -ckenstra'ng, s. Glo'ckensei'l; -ckenstube, *sf.* dzwonnica (na wieży); -ckenstuh'l, *sm.* zrąb, w którym dzwon wisi lub ma wisiéć; -ckentaufe, *sf.* poświęcenie dzwonu; -ckenthu'rm, *sm.* dzwonnica, wieża, w któréj dzwon wisi; -ckento'n, *sm.* głos dzwonu (pod względem tonu; -ckentreter, *sm.* dzwonnik (nogami sznury dzwonu poruszający); -ckenzieher, s. Glo'ckenläuter.

Glö'cklein, s. Glö'ckchen.

Glö'ckner, *sm.* dzwonnik; zakrystyan; dziadek kościelny (do różnych posług, do dzwonienia, zapalania świc itd. używany).

Glo'rie, *sf.* sława; blask; świetność; chwała; glorya, promienie od. obłok promienisty koło głowy świętego itd.; —, *Mal.* niebo z aniołami i świętymi; Glo'rreich, *a.* sławny; głośny; przesławny; glorreichen Andenkens wiekopomnéj sławy; Glo'rwürdig, *a.* chwalebny; —, *ad.* chwalebnie, nielebnie.

Glossa'tor, *sm.* glosator; wykładacz.

Glo'sse, *sf.*, *Litt.* (Bemerkung, Anmerkung, Erläuterung) glosa, przypis objaśniający; objaśnienie; rozwinięcie obszerniejsze myśli jakiéj; Glossen über Jemanden, über etwas machen, *krytykować kogo, co; *wzorki sobie brać z kogo, z czego; Glo'ssenmacher, *sm.* krytyk; *szyderca; *satyryk.

Glo'tzauge, *sn.* oko bystre, bystro patrzące; oko duże od. wytreszczone; Glo'tzäugig, *a.* bystrooki; Glo'tzen, *vn.* (h.) wytryszczać oczy.

Glu! Gluck! *int.* ko, ko, ko! glu, glu, glu!

Glu'chzen, *vn.* (h.) gdakać, kwokać (jak kura na kurczęta).

Glück, *sn.* szczęście (überhaupt); viel — haben miéć wiele szczęścia; mehr — als Verstand haben, *miéć więcéj szczęścia niż rozumu; ich habe das — ihn zu kennen mam szczęście go znać; es war noch ein —, daß 2c., *to jeszcze było szczęście, że itd.; du kannst von — sagen, du hast von — zu sagen, daß 2c., *to twoje szczęście, od. możesz być kontent, że itd.; es ist bloßes —, *to tylko szczęście; to czyste szczęście; zum —, zu meinem, deinem —, *na szczęście, na moje, twoje szczęście; auf Jemandes — na czyje szczęście; sein — machen, verscherzen szczęście (los) zrobić; szczęście z rąk wypuścić; Jemanden an seinem Glücke hindern przeszkodzić komu do szczęścia; das — will ihm wohl, begünstigt ihn szczęście mu sprzyja; das — folgt ihm auf dem Fuße szczęście ciągle od. we wszystkiém mu sprzyja, ani na krok go nie odstępuje; das — lacht, lächelt ihm, *szczęście uśmiecha mu się; sein — blüht, *szczęście mu kwitnie; Jemandem — wünschen szczęście komu życzyć; Jemandem — zum Spiel, zur Reise wünschen szczęścia komu życzyć do gry, na drogę; sich — wünschen, *winszować sobie; zu einem Sohne — wünschen winszować komu syna (t. j. że mu się urodził; do syna, t. j. aby mu się chował, dobrze prowadził); sie kämpften, spielten mit gleichem — z rownem szczęściem; powodzeniem walczyli, grali; Glück zu! Glück auf! Gott gebe — dazu! szczęść Boże! niech Bóg szczęści! Panie Boże dopomóż! *na oślepie! auf gut —! na los szczęścia! ein Günstling des Glückes sein być dzieckiem szczęścia; dem Glücke im Schooße sitzen, *opływać w szczęście; *u Pana Boga za piecem siedziéć; *pływać jak pączek w maśle; ein Jeder ist seines Glückes Schmied; ein Jeder hat sein Glück in Händen, *człowiek swego czczęścia jest mistrzem; *człowiek jest swego losu panem; Glü'ckbega'bt, *a.* szczęściem obdarzony; Glü'ckbekrö'nt, Glü'ckgekrö'nt, *a.* *szczęściem uwieńczony.

Glu'cke, s. Glu'ckhenne; Glu'cken, s. Glu'chzen; Glu'cken, *sn.* kwok; kwokanie; gdakanie.

Glü'cken, *vn.* (s. u. h.) szczęścić się; powodzić się, udawać się; Alles glückt ihm wszystko mu się szczęści; es hat mir heut geglückt im Spiel poszczęściło mi się dziś w grze; das Unternehmen ist geglückt przedsięwzięcie się powiodło; es glückte mir, ihn zu treffen udało mi się zastać go w domu.

Glu'ckhenne, *sf.* kwoka (kura); —, *Stk.* (Sternbild) siedm gwiazd; baby.

Glü'cklich, *a.* szczęśliwy; pomyślny, fortunny, szczęsny, błogosławiony; zur glücklichen Stunde, *w Boży czas; w dobrą godzinę; ich schätze mich — mam się za szczęsliwego; er ist — im Spiel, in der Wahl der Freunde, *szczęśliwy jest w grze, w wyborze przyjacioł; ich war heute — auf der Jagd szczęśliwy dziś byłem na polowaniu; ich wünsche Ihnen glückliche Reise życzę Panu szczęśliwéj podróży; das war ein glücklicher Gedanke, Einfall to była szczęśliwa myśl, był szczęśliwy pomysł; —, *ad.* szczęśliwie.

Glü'cksball, *sm.* kula od. piłka, którą los ciska; igrzysko losu; Glü'cksbote, *sm.* posłaniec szczęścia, *pomyślną wiadomość przynoszący; Glü'cksbude, *sf.* buda fortuny; gdzie w kostki o fanty grają; -cksbüdner, *sm.* właściciel budy szczęścia; farynarz; -ckselig, *a.* szczęśliwy, czujący roskosz duszy; nadzwyczajnie szczęśliwy, uradowany; nieposiadający się z radości; -ckseligkeit, *sf.* szczęśliwość; ewige — wieczna szczęśliwość, *zbawienie duszy.

Glu'cksen, s. Glu'chzen.

Glü'cksfall, *sm.* szczęśliwy przypadek, traf; -cksgöttin, *sf. Myth.* bogini szczęścia; -cksgüter, *sn. pl.* dobra losu; dary fortuny; -cksjäger, s. Glü'cksritter; -ckskind, *sn.* *dziecko szczęścia; er ist ein —, *w czepku się urodził; -cksmann, *sm.* człowiek szczęśliwy, *szczęście mający; -ckspilz, *sm. iron.* *człowiek, któremu szczęście samo w ręce lizie, którego traf szczęśliwy wywyższył, który urosł jak grzyb sam nie wie jak; -cksprinz, s. Glü'ckskind; -cksrad, *sn.* *fortuny koło; -cksritter, *sm.* *kamaler fortuny; *awanturnik szczęścia szukający; -cksruthe, s. Wü'nschelruthe; -ckssonne, s. Glü'cksstern; -cksspiel, *sn.* gra hazardowna, losowa, od ślepego szczęścia zawisła; -cksspieler, *sm.* gracz hazardowny; -cksstand, *sm.* stan pomyślny, szczęśliwy; -cksstern, *sm.* szczęśliwa od. pomyślna gwiazda; sein — leuchtet, geht auf, *jego szczęśliwa gwiazda świeci, zaczyna się świecić; sein — ist aufgegangen, *jego szczęśliwa gwiazda już zeszła; -cksstunde, *sf.* godzina szczęścia od. szczęśliwa; -ckstag, *sm.* szczęśliwy dzień; -ckstopf, *sm.* urna szczęścia, urna, w któréj się znajdują losy szczęścia; er braucht bloß in den — zu greifen, um das große Loos zu ziehen, *niech tylko sięgnie do urny, a zaraz wielki los wyciągnie, *czego się tylko chwyci, wszystko mu idzie szczęśliwie; -cksumstände, *sm. pl.* los; fortuna; położenie ze względu na majątek; okoliczności fortuny się dotyczące; wenn es die — erlauben jeżeli fortuna pozwoli, dopisze; -ckswechsel, *sm.* zmiana szczęścia, powodzenia; -ckswurf, *sm.* rzut szczęśliwy, wygrywający.

Glü'ckwunsch, *sm.*, Glü'ckwünschen, *sn.*, Glü'ckwünschung, *sf.* powinszowanie; Jemandem seinen — abstatten składać komu powinszowanie życze-

nia; -ckwünscher, -ckwünschender, *sm.* składający powinszowanie; -ckwünscherin, -ckwünschende, *sf.* składająca powinszowanie; -ckwünschungsschreiben, *sn.* list z powinszowaniem.

Glü'hen, *vn.* (h.) żarzyć się (jak węgle, żelazo); glühende Kohlen żarzące węgle; glühendes Eisen rozpalone żelazo (do czerwoności); glühende Kohlen auf Jemandes Haupt sammeln, *zawstydzić kogo swoją niezasłużoną dobrocią; —, *iskrzyć się (o oczach); *palać (jak policzki); es ist eine glühende Hitze okropne jest gorąco jak w rozpalonym piecu; straszny żar (na dworze), skwar; — vor Liebe, *palać miłością; — vor Begierde, *palać żądzą; für ein Mädchen —, *palać miłością ku pannie; *palić się do niéj, czuć niepohamowaną miłość lub żądzę; glühender Eifer für die Wissenschaften żarliwy zapał do nauk; glühende Einbildungskraft, *rozogniona, rozpalona, rozzarzona wyobraźnia; —, *va.* rozpalać co do czerwoności (żelazo); glijować, wypalać w ogniu.

Glüh'feuer, *sn.* ogień żarzący się; Glüh'ofen, *sm.* piec do rozpalania; Glüh'wachs, *sn.* wosk złotniczy; Glüh'wein, *sm.* wino gorące, grzane.

Glut, Gluth, *sf.* żarzenie się; in — bringen rozżarzyć co; in — gerathen rozżarzyć się; — żar, ogień z żarzących się węgli; nadzwyczajne gorąco (osobliwie od żarzących węgli); żar, skwar (od słońca); die — ergriff das nächste Haus gwałtowne gorąco od ognia zapaliło najbliższy dom; — der Liebe, des Zornes, *żar ob. gwałtowny zapał miłości; *gwałtowność gniewu; Glu'tgier, *sf.* gwałtowna żądza; Glu'tkessel, *sm.*, Glu'tpfanne, *sf.* fajerka na węgle.

Gly'ptik, *sf.* gliptyka, sztuka wyrabiania rylcem.

Gna'bbern, s. Na'gen.

Gna'de, *sf.* łaska (überhaupt); Jemandem eine — erweisen łaskę komu wyświadczyć; sich eine — ausbitten, um eine — bitten prosić o jaką łaskę; von Jemandes — leben żyć z czyjéj łaski; in —, in Gnaden bei Jemandem sein, stehen być w łaskach u kogo; viel — bei Jemandem genießen wiele łaski od kogo doznawać; sich auf — u. Ungnade ergeben poddać się na łaskę; die — haben raczyć, być łaskawym co uczynić; der König hatte die —, ihm sein Gesuch zu bewilligen król raczył zezwolić na jego prośbę; haben Sie die — mir das zu thun bądź Pan Dobrodziéj łaskaw uczynić to dla mnie; durch Gottes — z łaski Pana Boga; — łaska, łaskawość, miłosierdzie; przebaczenie; seine Zuflucht zu Jemandes — nehmen uciec się do czyjéj łaski; um — bitten prosić o łaskę, o przebaczenie; — erlangen zyskać przebaczenie; — für Recht ergehen lassen łaskawie z kim postąpić; miłosierdzie mu okazać; przebaczenie mu dać; Jemandem — erweisen, erzeigen, — widerfahren ob. angedeihen lassen przebaczyć komu; dać przebaczenie; auf — sündigen grzeszyć w nadziei przebaczenia, łaski; Wir Wilhelm der Erste, von Gottes Gnaden, König von Preußen My Wilhelm pierwszy, z Bożéj łaski król Pruski; Wir verbleiben euch gewogen in Gnaden zostajemy ku wam z przychylnością i łaską; Jemandem etwas zu Gnaden halten wybaczyć komu co; nie brać mu czego za złe; Jemanden zu Gnaden annehmen przywrócić kogo do łaski; przebaczyć mu; dać mu się przeprosić; Euer (Ew.) Gnaden (als Anrede) Jaśnie Wielmożny Pan Dobrodziej; was befehlen Eure Gnaden (oder Ihre Gnaden)? co JWny Pan, JWna Pani rozkaże? ich habe die Ehre zu verharren Ihrer Gnaden ꝛc. mam zaszczyt być JWgo Pana (ob. JWnéj Pani) itd.; Ihrer gräflichen Gnaden JWgo Hrabiego itd.

Gna'den, *vn.* (h.): Gnade uns Gott! niech nam Bóg, poszczęścić raczy (swoją świętą łaską); da gnade euch Gott! niech was Bóg ratuje! biada wam!

Gna'denbelohnung, *sf.* nagroda z łaski dana; -denberu'f, *sm.*, -denberu'fung, *sf.* wezwanie do łaski, do nawrócenia się, do pojednania się z Bogiem; -denbezeigung, *sf.* okazanie, wyświadczenie łaski; dowód łaski; -denbi'ld, *sn. Kg. Mal.* obraz cudowny; cudami słynący (Najświętszéj Panny); -denbli'ck, *sm.* łaskawe spojrzenie; -denbrie'f, *sm.* list ułaskawiający; -denbro'd, *sn.* łaskawy chléb; vom — leben żyć na łaskawym chlebie; Jemandem das — geben, bei Jemandem das — essen łaskawy chléb komu dać, u kogo mieć; -denbu'nd, *sm. Kg.* przymierze łaski (które Bóg niejako zawarł z ludźmi); -denertheilung, *sf.* użyczanie ob. szafunek łask; -denfri'st, s. Gna'denzei't; -denfutter, *sn.* strawa z łaski dawana; -dengabe, *sf.* dar z łaski; -denge'genwart, *sf. Kg.* przytomność łaskawa; -dengeha'lt, -denge'ld, *sn.* pensya łaskawa, z łaski wyznaczona; -dengeschenk, s. Gna'dengabe; -dengu't, *sn.* dobrodziejstwo z łaski Boga użyczone, doznane; -denjah'r, *sn.* rok dobrodziejstwa; rok pośmiertny, rok, przez który wdowa ma dozwolone pobieranie dochodów zmarłego męża; -denkette, *sf.* łańcuch dany w nagrodę; -denkra'ft, *sf. Kg.* siła ob. moc od Boga dana; -denkrau't, *sf. Ng.* konitrud; -denli'cht, *sn.* światło łaski boskiéj, z nieba zesłane, od Boga dane; -denloh'n, s. Gna'denbelohnung; -denmo'nat, *sm.* miesiąc, przez który wdowa ma dozwolone pobieranie dochodów zmarłego męża; -deno'rt, *sm. Kg.* miejsce cudowne, cudami słycane; -denquarta'l, *sn.* kwartał dobrodziejstwa, w którym wdowa nieskróconą zmarłego męża pensyą pobiera; -denque'll, *sm. Kg.* źródło łaski; -denrei'ch, *sn.* królestwo łaski; -denrei'ch, *a.* bogaty ob. obfitujący w łaski; -denru'f, s. Gna'denberu'f; -densa'che, *sf.* rzecz łaski; interes od łaski zależący; -denscha'tz, s. Gna'dengu't; -denso'ld, *sm.* żołd z łaski wyznaczony; -densonne, *sf.* łaska w kształcie słońca wyobrażona; -densta'nd, *sm.* stan człowieka będącego w łasce u Boga; -densto'ß, *sm.* dobicie; cios dobijający, skracający męczarnie; cios śmiertelny na skrócenie męczarni zadany; -denstuh'l, *sm. Bibl. Kg.* ubłagalnia, błagalnia; -denta'fel, *sf.*, -denti'sch, *sm. Kg.* stół łaski pańskiéj; stół pański; -denthro'n, *sm.* tron łaski; *łaska boska; -denvo'll, *a.* pełen łaski; -denwah'l, *sf. Kg.* wybór do zbawienia; przeznaczenie do zbawienia w skutek łaski boskiéj; predestynacya; -denwe'rk, *sn.* dzieło łaski; -denwi'rkung, *sf.* działanie ob. skutkowanie łaski Pana Boga; -denzei't, *sf.* czas łaski, czas dany do pokuty, do nawrócenia się, do odzyskania łaski Pana Boga.

Gnä'dig, *a.* łaskawy; —, *ad.* łaskawie; er zeigt sich mir — łaskawym mi ob. na mnie ob. dla mnie się okazuje; seien Sie so —! bądź Pan tak łaskaw! gnädiger (fruchtbarer, nothwendiger) Regen, *łaskawy deszcz; gnädiges Gewitter, *łaskawa burza; Gott gebe es —! oby nas Pan Bóg zachował od nieszczęścia jakiego! es ist noch — abgelaufen? jeszcze się łaskawie (szczęśliwie) skończyło? gnädiger Herr Jaśnie Wielmożny Pan; durchlauchtigster Fürst, gnädigster Fürst und Herr! Jaśnie Oświecony Mości Książę, najłaskawszy Książę i Panie!

Gnom, *sm. Myth.* gnom; krasnoludek; podziemiec, duch po górach itd. się ukazujący; weiblicher —, *Myth.* gnomida.

Gno'me, *sf.* s. De'nkspruch; Gno'misch, *a. Dtk.* gnomiczny.

Gnomo'nik, *sf. Stk. Opt.* gnomonika, sztuka robienia zegarów słonecznych.

Gnug, Gnü'ge, s. Genu'g, Genü'ge.

Gnu'rren, s. Knu'rren.

Gobeli'ns, *sf. pl.* gobeliny; gobelinowe materye, kobierce (z francuzkiéj fabryki gobelinowskiéj).

Go'ckelhah'n, Gö'ckelhah'n, *sm.* kogut domowy.

Gold, *sn. Ng. Bw.* złoto, złoty kruszec; złote pieniądze; in — einfassen w złoto oprawić; in — arbeiten ze złota wyrabiać; mit — bezahlen złotem płacić; hundert Thaler in Gold sto talarów w złocie; — machen, — kochen złoto robić (o alchimiku); im Golde sitzen, in — eingefaßt sein, *na złocie siedzieć, *obfitować w złoto; und wenn sie in — eingefaßt wäre, so mag ich sie doch nicht, *choćby cała była ze złota, ob. choćby z niéj złoto kapało, tobym jéj i tak nie chciał; er wiegt es mit — auf, *równie sobie to ceni jak złoto, *wyżéj niż złoto, przenosi nad złoto; es ist nicht mit — zu bezahlen, *to droższe nad złoto; *to wyższe nad wszelką cenę; to jest nieocenione ob. nie do ocenienia; es ist nicht alles — was glänzt, *nie wszystko złoto co się świeci; —, *jasny blask, *złocisty blask (słońca); falsches — szych; lauteres (reines, geläutertes) — szczére złoto; Gold-, *a.* złotny; złotowy.

Go'ldader, *sf. Bw.* złota żyła; -dadler, *sm. Ng.* orzeł złoty, złocisty, złotopióry; -dammer, *sf. Ng.* trznadel; -damsel, *sf. Ng.* wilga; wywielga; kos złocisty; -dapfel, *sm. Gtn.* złote jabłko; złota renata; jabłko miłosne (gatunek psianki, któréj owoc we Włoszech jedzą jak ogórki); -dapp, *sn. Geog.* (Stadt) Gołdapia; -darbeit, *sf.* wyrób ze złota; -darbeiter, *sm.* złotnik; fabrykant wyrobów ze złota; -dauflösung, *sf. Schdk.* rozczyn złota; -dbach, *sm.* strumyk złoty; -dbarre, s. Go'ldstange; -dbarsch, s. Go'ldbörs; -dbegierde, *sf.* chciwość złota; -dbegierig, s. Go'ldgierig; -dbehä'ngt, *a.* poobwieszany złotem, zło-

temi strojami, świecidłami ze złota; -dberg, sm. złota góra; -dbergwerk, sn. Bw. kopalnia złota; -dblatt, sn., -dblättchen, sn. dim. listek od. płatek złota; -dblech, sn. blacha ze złota; -dblume, sf. złoty kwiat; —, Ng. złotokwiat; stokroć; jaskier żółty; -dblumig, a. wyszywany w złote kwiaty; -dbörs, sm. Ng. jazgarz; -dbörse, sf. sakiewka ze złotem; -dbrassen, sm. Ng. złotobrew; s. a. Go'ldfore'lle; -dbraun, a. złotobrunatny; złotokasztanowaty (koń); -ddraht, sm. drut złoty; -dduft, sm. *złota para, *para w powietrzu niejako ozłocona od słońca; -ddurchwirkt, a. złotem przerabiany; -ddurst, sm. łaknienie złota, niepohamowana, nienasycona żądza złota.

Go'lden, a. złoty, ze złota; das goldene Zeitalter, *wiek złoty (dla nauk itd.); goldene Haare, *złote włosy, jasnożółte; das ist ein goldener Spruch, *to złota maksyma, sentencya, nauka, *bardzo ważna, moralna, użyteczna; goldene Reden führen, *złotémi słowami, *bardzo mądrze, moralnie mówić; Jemandem goldene Worte geben, *bardzo pochlebnie kogo o co prosić; *jedwabnémi słowami usiłować go ująć; dein Fleiß wird dir goldene Früchte tragen, *pilność twoja przyniesie ci złote owoce, *wielkie korzyści; sich an die goldene Mittelstraße halten, *trzymać się złotéj mierności; goldene Zahl, Stk. liczba złota (w kalendarzu).

Go'lderz, sn. Bw. ruda złota; -dfaden, sm. nitka złota; -dfadig, a. złotonitny; -dfalk, sm. Ng. (Lämmergeier) birkut; -dfarbe, sf. kolor złoty; (als Färbemittel) aurypigment; złotokost; -dfarben, -dfarbig, a. złotego koloru; -dfasa'n, sm. Ng. bażant złocisty; -dfinger, sm. Zk. palec serdeczny, ten co jest przy małym; -dfink, sm. Ng. gil, wywielga, wywilga; -dfirniß, sm. pokost do powłoczenia pozłoty; -dfisch, sm. Ng. karpik Chiński; s. a. Go'ldkarpfen; -dfischerei', sf. łowienie złotego piasku (w rzekach); -dfliege, sf. Ng. złotnik; -dflitter, -dflimmer, sf. płatki, blaszki złote (do stroju); -dfluß, sm. rzéka złoto w sobie mająca; -dfohre, -dfore'lle, sf. Ng. złotopstrąg; złotobrew; -dfrau, sf. *złote kobiecisko; *złota żonka; -dfuchs, sm. jasnokasztanowaty (koń); -dgeflügelt, a. złotoskrzydły; -dgehö'rnt, a. złotorogi; -dgelb, a. złotożółty; -dgelo'ckt, a. złotoloki; złotokędzierzawy; -dgeschi'rr, sf. naczynie złote; -dgesti'ckt, a. złotem haftowany; -dgewi'cht, sn. ciężarek od. ciężarki do ważenia złota; waga do złota; -dgewi'rkt, a. złotem tkany; -dgezü'gelt, a. ze złotemi wędzidłami (koń); -dgier, sf. s. Go'ldbegierde; dgierig, a. chciwy złota; -dglanz, sm. blask złota; -dglänzend, a. błyszczący od złota od. jak złoto; -dglätte, sf. glejta złota; -dglimmer, sm. Ng. Bw. złotopiasek; -dgrube, sf. kopalnia złota; *skarb niewyczerpany; -dgrund, sm. złoty grunt; -dgulden, -dgülden, sm. Mzk. pieniądz złoty dawny różnéj wartości (od 10 do 13 złotych polskich); -dhaar, sn. *złote włosy; -dhaarig, a. złotowłosy; -dhafer, sm. Ng. Ldw. owies złoty, żółtawy; -dhähnchen, sn. dim. Ng. złotnik; stryż; -dhaltig, a. złoto w sobie zawierający; -dhaufen, sm. kupa złota.

Go'ldig, a. złocisty.

Go'ldkäfer, sm. Ng. złotawiec; biedrunka; złota krówka; -dkalk, sm. Schdk. wapnian złota; -dkarpfen, sm. Ng. karpik Chiński, złoty; -dkind, sn. *złote dziecko, ukochane, miłe, drogie; -dklumpen, sm. bryła złota; -dknöpfchen, sn. dim. Ng. (Pflanze) dziewanna knafliczka, mszyca; -dkoch, sm. iron. alchimista; -dkochkunst, sf. alchimia; -dkönig, sm. Schdk. złoto lite (od wszelkiech cząstek obcych uwolnione); -dkorn, sn., -dkörnchen, -dkörnlein, sn. dim. Bw. ziarnko złota; -dküste, sf. Geog. wybrzeże złotne (przy Afryce i Indyach); -dlack, sm. złoty lakier; —, Ng. Gtn. lewkonia żółta; — (zum Siegeln) lak złoty (do pieczętowania); -dlahn, sm. W. H. złoto w długich blaszkach; -dland, sn. kraj obfitujący w złoto; -dleberkrau't, sn. Ng. śledzienica naprzemianliścia; łomikamień żółty; -dleder, sn. skóra wyzłacana; -dleim, sm. boraks; błękit górny; złotokléj; -dletten, sm. Ng. glina złocista; -dlockig, s. Go'ldgelo'ckt; -dmacher, -dmacherei', s. Go'ldkoch, Go'ldkochkunst; -dmann, sm., -dmännchen, sn. dim. **złote, kochane, lube człowieczysko, mężysko; -dmilz, sf. Ng. s. Go'ldleberkrau't; -dmine, sf. Bw. mina złota; -dmünze, sf. Mzk. złota moneta; -dnessel, sf. Ng. kocipysk żółty; bezząb żółty; -dpapie'r, sn. papier złoty, złotą farbą malowany; -dpatscher, s. Go'ldschläger; -dplatte, sf. blacha złota; -dprobe, sf. próba złota; -dpulver, sn. proszek złoty; -dpuppe, sf., -dpüppchen, sn. dim. *złote cacko, *dziecko miłe, ukochane; -dregen, sm. *złoty deszcz; -dreich, a. bogaty, obfitujący w złoto; -dring, sm. pierścień złoty; -drute, sf. Ng. (Pflanze) prosianawłoć; -dsand, sm. Ng. Bw. złoty piasek; -dschatz, sm. skarb złota; mein —! moje ty złoto! -dschaum, sm. złoto malarskie; -dscheider, sm. Bw. Schdk. złotopławnik; oddzielacz złota; -dschlacke, sf. odchód od złota; żużle złote; -dschläger, sm. goldszleger, ten co złoto malarskie wyklepuje; -dschmelzer, sm. wytapiacz złota; -dschmied, sm. złotnik; -dschmiede-a'rbeit, sf. złotnictwo; robota złotnicza; -dschmieds-, a. złotniczy; -dschmiedsgese'll, sm. czeladnik złotniczy; -dschmiedsjunge, sm. złotniczek; terminator złotniczy; -dschmiedsla'den, sm. sklep złotniczy; -dschmiedswe'rkstatt, sf. złotniczy warsztat; złotników warsztat; -dschwemmend, a. (Fluß) złotonurny; -dsklave, sm. *niewolnik złota; -dsöhnchen, sn. dim. *syneczek ukochany, ulubiony; -dspath, sm. Ng. Bw. złotokléj; -dspinner, sm., -dspinnerin, sf. ten, ta, co jedwabne nitki złotem okręca, owija; -dstange, sf. pył ze złota; -dstaub, sm. kurz złoty; -dstein, sm. chryzolit; kamień próbierski do złota; -dstreif, s. Go'ldstriemer; -dsticker, sm. haftarz złotem wyszywający; -dstickerin, sf. haftarka złotem wyszywająca; -dstickerei', sf. haftarstwo złote; wyszywanie złotem; -dstoff, sm. złotogłów; materya złota; -dstoffen, a. złotogłowy; ze złotéj materyi; -dstriemer, sm. Ng. (Fisch) złotostrefa (ryba); -dstück, sn. Mzk. złoty pieniądz; sztuka złota; -dstufe, sf. Bw. mina złota; -dtinktu'r, sf. chlorek od. solan złota; -dtochter, sf., -dtöchterchen, sn. dim. córeczka droga, kochana; -dtonne, sf. beczka złota, pełna złota; -dtresse, sf. galon złoty; -dtrodel, sf. bulion złoty; -dveilchen, sn. Ng. śledzienica przeciwkoliściowa; -dwaare, sf. towar złoty; -dwage, sf. (Goldgewicht) ważki do ważenia złota; die Worte auf der — abwägen, jedes Wort auf die — legen, *słówka od. każde słówko ważyć jak złoto, *z wielką ostrożnością dobierać wyrazów; -dwäsche, sf. Bw. Httk. wypłókanie złota; -dwasser, sn. Schdk. goldwaser; wódka ze złotem; złotówka; -dweide, sf. Ng. złotowierzb; wierzba złota; -dwein, sm. *wino złotego koloru; *wina wyborne; -dwiesenblume, sf. Ng. s. Do'tterblume; -dwirker, sm. W. tkacz złotogłowów; -dwurz, sf. Ng. złotogłów; s. a. Be'rglilie.

Golf, sm. Geog. zatoka, odnoga morska.

Go'mmer, sm. Ng. § pszenica polska.

Go'ndel, sf. Sw. gondola; wielka łódź Wenecka; Go'ndelfahrer, Gondelie'r, sm. Sw. gondolny, gondolnik, wioślarz gondolą pływający; łodnik Wenecki; Go'ndelfah'rt, sf. pływanie na gondulce.

Gö'nnen, va. życzyć komu czego; nicht — pozazdrościć; ich gönne Ihnen diese Ehre życzę Panu tego zaszczytu; ich gönne es ihm życzę mu tego; er gönnt mir nichts wszystkiego mi pozazdrości; er gönnt mir die Augen im Kopfe nicht, *tak mi wszystkiego zazdrości, że i to nie rad widzi, iż mam dwoje oczu w głowie; *powietrza mi zazdrości, którym oddycham; — użyczyć komu czego; wir suchen die Lebenstage, die uns die Vorsehung gönnt, zu genießen, *staramy się korzystać z dni życia, których nam opatrzność użycza; gönnen Sie mir die Ehre Ihres Besuches chciéj mnie Pan uraczyć zaszczytem swoich dowiedzin; Gö'nner, sm. fautor czyj, patron, dobrodziéj; er hat mächtige — potężnych ma fautorów oder dobrodziejów; mein bester Freund u. —! mój łaskawco! Gö'nnerin, sf. fautorka, dobrodziejka czyja; Gö'nnerscha'ft, sf. fautorstwo; patronostwo.

Gö'pel, sm. Bw. winda górnicza (do wyciągania kruszców z kopalni); Gö'pelkette, sf. Bw. łańcuch u windy; Gö'pelpfe'rd, sn. koń windę obracający; Gö'pelsei'l, sn. lina u windy.

Go'rdisch, a. Geog. Gsch. Alt. Gordyjski; der gordische Knoten, *Gordyjski węzeł, *rzecz trudna do wykonania, rozwiązania.

Gö'rge, sm. npr. Jerzy.

Gö'rlitz, sn. Geog. Gorlic.

Go'sse, sf. wylew; rynsztok; ściek; Go'ssen-, a. rynsztokowy.

Go'ßstein, Gu'ßstein, sm. skek kamienny, rynsztok.

Go'the, sm. Gsch. Got; Go'thisch, a. Gsch. Gocki; —, Bk. Gotycki; —, po Gotycku; das Gothische gotycyzm.

Gott, sm. Bóg; den unterirdischen Göttern opfern, Myth. ofiary czynić bogom podziemnym; in Gottes Namen w imię Boga, w imię boskie; soll ich schon gehen? in Gottes Namen! czy

mam już iść? — z Panem Bogiem! ohne Gottes Willen bez woli boskiéj; will's Gott; wenn — will, *przy pomocy boskiéj; wir werden heute, so — will, bei euch eintreffen dziś z pomocą boską przybędziemy do was; künftiges Jahr, so — will, ꝛc. na przyszły rok, jeżeli Pan Bóg da szczęśliwie doczekać; wollte —, daß ꝛc. o gdyby itd.; wollte —, daß er es nicht gesagt hätte! o gdyby był tego nie mówił! wollte —, es wäre nicht wahr: dałby Pan Bóg, ażeby to nie była prawda! so wahr mir — helfe! dalibóg! jak Boga kocham! bodajem tak zdrów był! jak pragnę duszę zbawić od. oglądać jasność niebieską! so wahr — lebt! jak Bóg w niebie! — strafe mich, wenn ꝛc.! niech mnie Bóg skarze, jeżeli itd.! — Lob! — sei Dank! chwała Bogu! dzięki Bogu! — sei Dank, daß ꝛc. dzięki od. chwała Bogu, że itd.! daß sich — erbarme! Panie zmiłuj się! ach daß —! — sei's geklagt! niech Pan Bóg broni! biedaż to, bieda! — weiß es, — ist mein Zeuge, daß ꝛc. Bóg widzi, Bóg świadkiem moim, że itd.; weiß —, ich habe es nicht gesagt! Bóg widzi, żem tego nie mówił; weiß — (od. — weiß) was er mir nicht alles erzählte, *Bóg wie nie czego mi nagadał; lohn' es —! Panie Boże zapłać, nagrodź! o —! gerechter —! allmächtiger —! hilf ewiger —! przebóg! przez Boga żywego (przez Bóg żywy)! gerechter —, was sehe ich da? przebóg, cóż ja to widzę? um Gottes Willen! dla Boga! helf' —! — helf'! Boże ci daj zdrowie! na zdrowie! (kiedy kto kicha); — befohlen! idź od. jedź z Bogiem! — gibt's den Seinen im Schlafe, *kim się Pan Bóg opiekuje, śpiącemu wszystko szafuje; er läßt den lieben — einen guten Mann sein, *o nic się nie kłopoce we wszystkiém się spuszczając na Pana Boga; wer — vertraut, hat wohl gebaut, *ufność w Bogu najpewniejsza; bist du in —, fürcht' keine Noth, *gdy się kto Bogu w opiekę poka, tego nie spotka żadna przygoda; mein Vater, — hab' ihn selig! nieboszczyk mój ojciec, niech mu tam Bóg da niebo!

Go'ttähnlich, *a.* Bogu podobny; Go'ttbegeistert, *a.* natchniony od Boga.

Gö'tterbote, *sm. Myth.* posłaniec bogów; -tterbro'd, *sn. Myth.* ambrozya; pokarm bogów; *delicye; -tterbrücke, *sf.* *most bogów, *tęcza; -tterfunken, *sm.* *iskra boskiéj natury; -ttergeschichte, *sf.* historya bogów; mitologia; -ttergeschle'cht, *sn. Myth.* ród bogów, boski; -ttergleich, *a.* równy bogom; -tterko'st, s. Götterbrod; -tterkrei's, *sm.* towarzystwo bogów; -tterlehre, *sf.* mitologia; -tterma'cht, *sf.* władza, moc, potęga bogów; -ttermah'l, *sn.* *uczta bogów; -ttermährchen, *sn. dim.* powiastka z mitologii; -tterra'th, *sm. Myth.* rada bogów; -tterrei'ch, *sn. Myth.* królestwo bogów; -ttersoh'n, *sm.* *potomek bogów; syn boga; -tterspeise, s. Gö'tterbro'd; -tterspie'l, *sn.* boska gra; das ist ein —, *to jest gra, w którąby bogowie nawet grać mogli; -ttersprü'ch, *sm.* wyrocznia bogów; -tterstimme, *sf.* głos bogów, boski; -ttertühu'm, *sn.* boskość; -ttertra'nk, *sm. Myth.* nektar, napój boski.

Go'ttesacker, *sm.* cmentarz, grobowisko, miejsce grzebania umarłych; -ttesdie'nst, *sm.* służba boża; nabożeństwo; oddawanie czci Bogu; den — abwarten, halten, verrichten, *Kg.* odprawiać służbę bożą; odbywać nabożeństwo; dem — beiwohnen, ihn besuchen być, bywać na nabożeństwie; den — anordnen urządzić służbę bożą; -ttesdienstlich, *a.* służby bożéj się dotyczący, do niéj należący; -ttesfriede, *sm.* nienarzeszoność osób i rzeczy do służby bożéj należących; -ttesfu'rcht, *sf.* bojaźń Boga; bogobojność; -ttesfürchtig, *a.* bogobojny; -ttesgabe, *sf.* dar boży; -ttesgebä'rerin, *sf. Kg.* boża rodzicielka; Bogarodzica; -ttesgelah'rtheit, Go'ttesgeleh'rsamkeit, *sf.* teologia; nauka o Bogu; -ttesgelehrter, *sm.* teolog; -ttesgericht, *sn. Gsch. Rw.* sąd boski; osobliwie sąd boży używany szczególniéj w średnich wiekach do okazania winy lub niewinności przez pojedynek, przez dotykanie rany zamordowanego, przez noszenie rozpalonego żelaza, chodzenie po żarzących węglach, pławienie w rzece itd.; ordalia; -ttesgnade, *sf.* łaska boska; -ttesbau'ch, *sm.* *tchnienie boskie; -ttesbau's, *sn.* dom boży; kościół; -tteshülfe, *sf.* boska pomoc; -tteskasten, *sm.* skrzynka kościelna (na pieniądze, z pieniędzmi); -ttesknecht, *sm.* parobek boży; -tteslamm, *sn.* baranek boży; -ttesläfterer, *sm.* bluźnierca; -ttesläfterin, *sf.* bluźnierka; -ttesläfterlich, *a.* bluźnierczy; -ttesläfterung, *sf.* bluźnierstwo; -ttesläugner, Go'tteslеu'gner, *sm.* bezbożnik; ateusz; nie wierzący w bytność Boga; -ttesläugnung, Go'tteslеu'gnung, *sf.* bezbożność; ateuszostwo; zaprzeczanie bytności Boga; -tteslehre, *sf. Philos. Kg.* nauka boska; -tteslehrer, *sm.* nauczyciel wykładający naukę boską; nauczyciel teologii; -tteslеu'gner, *sm.* bezbożnik, ateusz; bezbożny; -tteslеu'gnung, *sf.* bezbożność, ateuszostwo; -tteslohn, *sm.* nagroda od Boga; Gottesma'cht, *sf.* Boska moc; -ttesma'nn, *sm.* człowiek bogobojny; kapłan; -ttespfennig, *sm.* *f. Pe'terspfe'nnig; -ttessohn, *sm. Kg.* syn boży; -ttesstimme, *sf.* głos boży; -ttesti'sch, *sm.* stół boży od. pański; *ołtarz, przy którym się bierze komunią; -ttesurtheil, s. Go'ttesgeri'cht; -ttesverächter, *sm.* wzgardziciel Boga; -ttesverachtung, *sf.* pogarda Boga; -ttesvereh'rer, *sm.* bogochwalca, wielbiciel Boga; -ttesvereh'rung, *sf.* czczenie Boga; cześć Bogu oddawana; -ttesvergessen, Go'ttesverge'ssenheit, s. Go'ttvergessen, ꝛc.; -tteswe'lt, *sf.* świat boży. [Bogumir.

Go'ttfried, *sm. npr.* Gotfryd;

Go'ttgefällig, *a.* miły Bogu; Bogu upodobany; Bogu przyjemny; świątobliwy; -ttgefa'lligkeit, *sf.* poddanie się woli Boga; ufność w Bogu; -ttgesa'ndt, Go'ttgesendet, *a.* posłany od Boga; -ttgetreu', *a.* wierny Bogu; -ttgewäh'lt, *a.* wybrany od Boga.

Go'tthard, *sm. npr.* Gothard.

Go'ttheit, *sf.* bóstwo.

Go'tthold, *sm. npr.* Gothold.

Gö'ttin, *sf.* bogini.

Gö'ttingen, *sn. Geog.* Getynga.

Gö'ttlich, *a.* boski; boży; *boski; —, *ad.* bosko; Gö'ttlichkeit, *sf.* boskość.

Go'ttlieb, *sm. npr.* Bogumił; Teofil; Go'ttliebchen, *sn. dim.* Teoś; -ttliebe, *sf. npr.* Bogumiła; Teofila.

Go'ttlob, *sm. npr.* Boguchwał; Bogusław; Gottlo'b! *int.* chwała Bogu!

Go'ttlos, *a.* bezbożny; —, *ad.* bezbożnie; niegodziwy; Go'ttlosigkeit, *sf.* bezbożność.

Go'ttmensch, *sm. Bibl. Kg.* Bóg człowiek (Jezus).

Gott-sei-bei-uns, *sm.* *zły duch, *czart.

Go'ttselig, *a.* bogomyślny; świątobliwy; pobożny; Go'ttseligkeit, *sf.* bogomyślność; świątobliwość.

Go'ttvergessen, *a.* niepamiętny na Boga; zapominający o Bogu; zapamiętały; Go'ttverge'ssenheit, *sf.* niepamięć na Boga; zapamiętałość.

Go'ttverha'ßt, *a.* znienawidzony Bogu; Go'ttverla'ssen, *a.* opuszczony od Boga; Go'ttverwo'rfen, *a.* odrzucony od Boga.

Gö'tze, *sm.* bożek; bożyszcze; bałwan; Jemandes — sein, *być czyim bożyszczem; den Götzen dienen chwalić bałwany, oddawać cześć bałwanom; Gö'tzen-, *a. Myth.* bałwański; Gö'tzenaltar, *sm.* ołtarz bałwochwalski; -tzenbi'ld, *sn.* bożyszcze; bałwan (urobiony z czego); -tzendie'ner, *sm.* bałwochwalca; czciciel bałwanów; -tzendie'nerin, *sf.* bałwochwalczyni; czcicielka bałwanów; -tzendie'nerisch, *a.* bałwochwalski; -tzendie'nst, *sm.* bałwochwalstwo; czczenie bałwanów; -tzenhau's, *sn.*, Gö'tzenkirche, *sf.*, Gö'tzentempel, *sm.* bałwochwalnia; kościół pogański; -tzenopfer, *sn.* ofiara pogańska; -tzenpriester, *sm.* kapłan pogański; -tzentempel, s. Gö'tzenhau's.

Goula'rdisch, *a. Hlk.* Goulardowy; Goulardisches Wasser woda Goulardowa od. ołowiana.

Gourma'nd, *sm.*, s. Le'ckermau'l; Gourmandi'se, s. Wohlschmeckerei'.

Gouvernа'nte, *sf.* guwernantka.

Gouverneme'nt, *sn. Stw.* rząd; s. a. Regie'rung; — gubernia; gubernium (jako część kraju); Gouverneme'nts-, *a. Stw.*, s. Regie'rungs-; Gouverneu'r, *sm. Stw.* gubernator, rządca prowincyi jakiéj; — (Hauslehrer) guwerner, nauczyciel i dozórca dzieci; Stand, Stellung eines Gouverneurs (als Hauslehrer) guwernerka, guwernerstwo; Gouverni'ren, *va.* zarządzać czém; — (Hauslehrer sein) guwernerować.

Grab, *sn.* grób; ein — graben grób kopać; einen Todten zu Grabe tragen, geleiten, begleiten umarłego nieść do grobu (na cmentarz); iść za umarłym; zu Grabe bestatten złożyć do grobu; in's — legen, senken złożyć, spuścić do grobu; das hat ihn in's — gebracht to go wpędziło do grobu; etwas mit in's — nehmen wziąć co do grobu (tajemnice itd.); umrzéć z tém; am Rande des Grabes stehen, *stać nad grobem; einen Fuß schon im Grabe haben, *być jedną nogą w grobie; bis zum Grabe, *aż do grobu, aż do grobowéj deski, *aż do śmierci; jenseits des Grabes, *na tamtym świecie; *po śmierci; Jemandem das — bereiten grób komu kopać; gotować mu zgubę; Trunkenheit ist das — guter Sitten, *pijaństwo jest zgubą dobrych obyczajów.

Gra'bbeln, Kra'bbeln, *vn.* gramolić, gmerać; pyskać, macać; rękami tu i owdzie macać; babrać w czém.

Gra'beisen, *sn.* rydel; — (Grabstichel) dłóto, rylec; żelasko stolarskie.

Gra'bekelle, *sf. Gtn.* kielnia ogrodnicza (do wykopywania roślin).

Gra'beland, *sn. Gtn.* grunt do kopania.

Gra'ben, *sm.* rów; einen — machen, aufwerfen rów zrobić, wykopać; einen — führen, ziehen rów poprowadzić; einen — räumen, ausschlämmen rów oczyścić; er ist schon über den —, *już przebył niebezpieczną przeprawę; *już może powiedzieć *hop*! *już przepłynął; Gra'ben-, *a.* rowowy.

Gra'ben, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (grabe, gräbt, grub, gegraben) kopać co, kopiąc robić; ein Loch in die Erde — kopać dziurę w ziemi; — wydobywać; im Garten — lassen kazać kopać w ogrodzie; nach etwas — kopiąc szukać czego; nach Wasser — kopiąc szukać wody; Jemandem eine Grube —, *dółki pod kim kopać; wer Andern eine Grube gräbt, fällt selbst hinein, *kto pod kim dółki kopie, sam w nie wpada; sich in die Erde — wkopywać się w ziemię; — (graviren, in Metall stechen) rytować; rylcem wyrabiać; wyryć; in Stein, in Erz — rytować na kamieniu, na miedzi; eine Figur in Marmor — figurę jaką wyryć na kamieniu; es ist in Aller Herzen gegraben, *wyryte to jest w sercach wszystkich; diese Grundsätze müssen sich in dein Herz —, *te maxymy powinny się wyryć w twojém sercu, *głęboko się w nie wpoić; Gra'ben, *sn.*, Gra'bung, *sf.* kopanie; — (als Gewerbe) kopanina.

Gra'benfüller, *sm.* *zasypywacz rowów, do fosy zdatny, żołnierz ledwo na to zdatny, aby przy zdobywaniu twierdzy swojém ciałem rów zapełnił; Gra'benmauer, *sf.* mur nad fosą.

Grä'ber, *sm.* kopacz, ten co kopie, kopaniem się trudni; Grä'berin, *sf.* kopaczka; kobieta do kopania.

Gra'bes-, Grab-, *a.* grobowy; Gra'beslu'ft, *sf.* grobowe powietrze; -besna'cht, *sf.* grobowa noc; -besra'nd, *sm.* brzeg grobu; am Grabesrande stehen stać nad grobem, być bliskim śmierci; -besschlummer, *sm.* grobowy sen; -besstille, *sf.* grobowa cichość; grobowe milczenie; cichość jak w grobie.

Gra'bgeda'nken, *sm. pl.* grobowe myśli, *myśli o śmierci; Gra'bgesa'ng, *sm.* pieśń pogrzebowa; śpiew poprzebowa; Gra'bgesta'lt, *sf.* postać grobowa, trupia; Gra'bgewölbe, *sn.* sklep na chowanie umarłych; groby; Gra'bhügel, *sm.* mogiła; grobowiec; Gra'bkraut, s. We'rmuth; Gra'blegung, *sf.* złożenie do grobu; Gra'blied, *sn.* pieśń pogrzebowa; Gra'bmal, *sn.* nagrobek, nadgrobek (wystawiony); Gra'bmeißel, s. Gra'bstichel; Gra'bscheit, *sn.* rydel; Gra'bschrift, *sf.* nadgrobek, napis nad grobem itd.; -bstätte, Gra'bstelle, *sf.* miejsce pogrzebu; grób; miejsce, gdzie kto pochowany; Gra'bstein, *sm.* grobowy kamień; głaz nagrobny; Gra'bstichel, *sm.* rylec (do rytowania); dłótko; Gra'btuch, *sn.* całun; kir; sukno pogrzebne; Gra'bzeichen, *sn.* znak na grobie.

Gracio's, s. A'nmuthig.

Gräcisi'ren, *va.* greczyznę naśladować; z grecka mówić, postępować; Gräci'smus, *sm.* grecyzm, sposób wyrażania się językowi greckiemu właściwy; Gräcomanie', *sf.* grekomania; zaślepienie w greczyznie; ślepe zamiłowanie greczyzny.

Grad, *sm.* stopień (überhaupt); der Zirkel ist in 360 Grade eingetheilt, *Gl.* koło podzielone jest na 360 stopni; das Thermometer zeigt heute drei Grad Wärme, *Ntl.* termometr pokazuje dziś trzy stopnie ciepła; er besitzt diese Tugend in hohem Grade, *posiada tę cnotę w wysokim stopniu; ich habe noch nicht jenen — von Weisheit erlangt, *jeszcze nie doszedłem, nie wzniosłem się do tego stopnia mądrości; im höchsten Grade unglücklich, dumm, *w najwyższym stopniu nieszczęśliwy, głupi; in gleichem Grade mit Jemandem verwandt sein w równym stopniu być z kim spokrewnionym; in gleichem Grade równie jak; in dem Grade w miarę (jak); meine Zuneigung nahm in dem Grade ab, als sich sein Fleiß verminderte przychylność moja zmniejszała się w miarę jak jego pilność ustawała; —, *Spl.*, s. Stu'fe; Gra'dabtheilung, Gra'deintheilung, *sf. Gl. Ntl.* podział na stopnie.

Gradatio'n, *sf.* gradacya; stopniowanie.

Gradi'ren, *va. Schdk.* gradyrować, stopniować, przez warzenie itd. czystszym i lepszym czynić; Gradi'rhaus, Gradi'rwerk, *sn.* (in Salzsiedereien) gradyernia, miejsce, gdzie sól gradyrują; Gradi'rpfanne, *sf.* panew, w której się sól gradyruje, przewarza; Gradi'rwasser, *sn.* woda do gradyrowania złota, slona woda, w której się złoto warzy dla nabrania piękniejszego koloru; Gradi'rwerk, *sn.* zakład do gradyrowania soli; s. a. Gradi'rhaus.

Gra'dleiter, *sf.* podziałka; skala; Gra'dmesser, *sm. Ntl.* stopniomierz.

Gradua'l, *sn. Kg.* (Stufen- oder Staffelgesang in der kathol. Kirche) graduał; graduale.

Graduatio'n, *sf.* graduacya; nadawanie stopnia akademickiego; Gradui'ren, *va.* graduować, stopniem akademickim obdarzać; Gradui'rt, *pp.* u. *a.* graduowany; posiadający akademicki stopień.

Gra'dwage, *sf.* waga z półkolem stopniami oznaczoném; Gra'dweise, *a.* stopniowo; stopniami.

Graf, *sm.* Hrabia; Graf; Grafen-, *a.* hrabiowski; hrabski; hrabioski; Gra'fenba'nk, *sf.* ławica dla hrabiów (na obradach, na sejmie); Gra'fenkrone, *sf. Wpk.* korona hrabiowska (w herbie); Gra'fensoh'n, *sm.* hrabicz; Gra'fensta'nd, *sm.* hrabiowstwo; godność hrabiowska; Jemanden in den — erheben wynieść kogo do godności hrabowskiéj; hrabią go zrobić; in den — erhoben werden uzyskać hrabią zostać; — hrabiowie (do tego stanu należący); -fentitel, *sm.* tytuł hrabiego; -fentochter, *sf.* hrabianka; -fenwürde, *sf.* godność hrabioska.

Grä'fin, *sf.* hrabina; grafina; Grä'flich, *a.* hrabiowski; hrabi; hrabioski; —, *ad.* po hrabiosku, po hrabiowsku; Grä'fschaft, *sf.* hrabstwo.

Gram, *a.* rozzłoszczony, urażony na kogo; Jemandem — sein złym być na kogo; mieć do niego urazę; Jemandem — werden powziąć do kogo urazę, nienawiść; rozgniewać się na niego; ich bin ihm weder gewogen, noch — ani go nie kocham, ani nie nienawidzę; *ani mi śmierdzi, ani pachnie.

Gram, *sm.* zgryzota; zmartwienie; strapienie; der — nagt an mir zgryzota mnie dręczy; Jemandem — verursachen zmartwienie kogo nabawić; trapić go, zgryźć, zmartwić; sich dem Grame hingeben oddawać od. poddawać się zgryzotom; in — versunken sein ciągle mieć zgryzoty; ciągle się trapić, gryźć, martwić; von — aufgerieben werden zagryźć się; zamartwić się; umrzéć ze strapienia; der — über etwas zmartwienie z powodu czego; trapienie się czém.

Grämelei', *sf.* markotliwość; Grä'meln, *vn.* (h.) markotnym być; über etwas — martwić się czém.

Grä'men, *va.* martwić; gryźć; trapić; das grämt mich to mnie martwi; es grämt mich, daß 2c. trapi mnie to, że itd.; sich — trapić się, martwić się, gryźć się; wegen, über etwas sich — martwić się czém; sich um Jemanden — martwić się, gryźć się o kogo.

Grä'mlich, *a.* markotliwy; Grä'mlichkeit, *sf.* zrzędność, *kwasność; Grä'mling, *sm.* zrzęda, zrzędzioch; zgaga.

Gra'mlos, *a.* wolny od zmartwień, zgryzot; nie mający żadnego zmartwienia.

Gramma'tik, *sf.* gramatyka; Gramma'tiker, *sm.* gramatik; Gramma'tisch, *a.* gramatyczny.

Gra'msucht, *sf.* zgryźliwość; skłonność do martwienia się lada czém; Gra'msüchtig, *a.* zgryźliwy; Gra'mvoll, *a.* pełen zgryzot.

Gran, *sm.* gran, sześćdziesiąta część kwintla; Grän, *sm.* granik, trzecia część grana a dwunasta karata (ważka do złota).

Grana't, *sm.*, Grana'te, *sf.*, Grana'tstein, *sm.* granat (kamień).

Grana't, Grana'tapfel, *sm. Ng.* granat, granata; Grana'tapfelblüthe, *sf.* granatowy kwiat; Grana'tbaum, Grana'tapfelbaum, *sm. Ng.* granatowe od. granatne drzewo.

Grana'te, *sf. Kw.* granat (puszkarski); Granaten werfen, *Kw.* granaty puszczać; —, *Ng.* granat (kamień); Grana'ten-, Grana't-, *a.* granaty; *Ng.*, s. a. Grana't, Grana'tapfel.

Granatie'r, s. Grenadie'r.

Grana'tschnur, *sf.* sznurka granatów; Grana'tstein, *sm. Ng. Bw.* kamień granatowy.

Grand, *sm. Ng.* zwir; grubozwir; grand, magnat (w Hiszpanii); Grande'zza, *sf.* grandostwo; magnacki strój, magnackie miny itd.

Gra'ndig, *a. Ng.* (wie ein grober Kiessand) zwirowy.

Grani'ren, *va.* ziarkować; śrótować; mléć ziarnkowato; granirt ziarnkowaty, nie zupełnie miałki; granirter Tabak, *H.* tabaka gruba.

Grani't, Gra'ndstein, *sm. Ng.* granit; granitowy kamień.

Gra'nitzer, s. Gre'nzsolda't.

Gra'nne, *sf. Ng.* ość (u kłosa); wąsy; kolce.

Gra'unich, f. E'ntengra's.

Granuli'ren, *va.* ziarkować, w ziarka obrócić, szrotować.

Gränz, Gränze, f. Gre'nze, ꝛc.

Gra'pen, *sm.* garnek metalowy; żeleźniak, miedziak; sagan.

Gra'phik, *sf.* grafika, sztuka pisania, rysowania itd.

Gra'pse, *sf.* grypsanie, chciwe chwytanie ręką; etwas in die — geben dać co na rozdrapanie; — ręka, którą się grypsa; Gra'psen, *va.* u. *vn.* (h.) prypsać; drapać, chciwie chwytać.

Gras, *sn. Ng.* trawa; sich in's — legen w trawie się położyć; zu Grase, in's — gehen iść po trawę, żąć trawę; in's — beißen, *ziemię gryźć, leżéć w ziemi, nie żyć; er hört das — wachsen, **iron.* on słyszy jak trawa rośnie, **iron.* przemądry człowiek; darüber ist längst — gewachsen, *to już dawno zarosło trawą od. mechem, *to już rzecz zapomniana; es wird ihm bekommen, wie dem Hunde das —, *nie będzie mu to na zdrowie, *na złe mu to wyjdzie; *pożałuje on tego; Gras-, *a.* trawny; Gra'sanger, *sm.* błonie; Gra'sartig, *a.* trawiasty; do trawy podobny; Gra'sbank, *sf.* trawnik, ławka z ziemi trawą porosła; Gra'sblume, *sf.* kwiat trawny, kwiat w trawie rosnący; *Ng.* zawciąg trawny; gwoździk polny; Gra'sboden, *sm.* trawnik, miejsce trawą zarosłe; Gra'sbutter, *sf. Ldw.* masło z trawnéj paszy.

Grä'schen, *sn. dim.* trawka.

Gra'sen, *vn.* (h.) trawę żąć; paść się trawą; być na pastwisku; trawę jeść; —, *Kw.* obijać się o ziemię (o kuli wystrzelonéj).

Gra'seplatz, f. Gra'splatz.

Grä'ser, *sn. pl.* zioła.

Gräserei', *sf.* żęcie, zbieranie trawy; koszenie trawy.

Gra'sfarbe, *sf.* kolor trawny; Gra'sfleck, *sm.* kawał trawnika; plama od trawy; Gra'sfressen, *sn.* żarcie trawy (o psach); Gra'sfressend, *a.* trawożerny; Gra'sfrosch, *sm. Ng.* żabka łączna, zielona; Gra'sfutter, *sn.* pasza trawna; Gra'sfütterung, *sf. Ldw.* paszenie trawą; Gra'sgefi'lde, *sn.* łąka; błonie; Gra'sgrün, *a.* zielony jak trawa; trawnego koloru; Gra'sgrün, *sn. Mal.* kolor trawny; Gra'shahnenfuß, *sm. Ng.* jaskier włoczący się; -shalm, *sm.* źdźbło od. prątek u trawy; -shecht, *sm. Kk.* trawnik, trawniczek, szczupaczek mały zielonawy; -shof, *sm.* podworze na pastwisko urządzone; -shüpfer, *sm. Ng.* skoczek; konik polny.

Gra'sicht, *a.* podobny do trawy; trawiasty; Gra'sig, *a.* trawą zarosły; trawisty.

Gra'sjunge, *sm.* pastuszek; -sknöterich, *sm.* czerwiec roczny; -skohl, *sm. Ng.*, f. Ge'lbdistel; -skorb, *sm.* kosz do trawy; -sland, *sn.* grunt trawą zarosły, trawny; -slilie, *sf. Ng.* pajęcznica gałęzista; -slinde, *sf.* lipa pospolita, holenderska; -smagd, *sf. Ldw.* dziewka do żęcia trawy; -smähen, *sn. Ldw.* koszenie trawy; kośba; -smäher, *sm. Ldw.* kosiarz; -smücke, *sf. Ng.* piegża (ptak); -snelke, *sf. Ng.* zawściąg; Gra'snelkenmeier, *sm. Ng.* gwiazdownica leśna; -spferd, f. Gra'shüpfer; -splatz, Graseplatz, *sm.* miejsce trawą zarosłe; -sreich, *a.* obfity w trawę; -ssense, *sf. Ldw.* kosa do trawy koszenia; -ssichel, *sf. Ldw.* sierp do żęcia trawy.

Graß, f. Grä'ßlich.

Grassi'ren, *vn.* (h.) grasować (o zarazach itd.).

Grä'ßlich, Graß, *a.* szpetny; szkaradny; obrzydliwy; odrażający; okropny; straszny; Grä'ßlichkeit, *sf.* szkaradność; okropność.

Gra'stuch, *sn.* płachta do noszenia trawy. [paszy.

Gra'sung, *sf.* zbieranie trawy,

Gra'swuchs, *sm.* rośnienie trawy; -swurzel, *sf. Ng.* pszenica perz.

Grä'te, *sf. Ng.* ość (w rybie); drut na ostrzu (noża); wilk; tępizna; bródka; chropawość; ostry kant; —, *Zk.* wyrostek tarnisty; oścień.

Gratia'l, *sn.* to, co kto z łaski daje lub dostaje; podarek; dar; podarunek; poczesne.

Gratificatio'n, *sf.* gratyfikacya, wynagrodzenie; Gratifici'ren, *va.* gratyfikować, wynagrodzić.

Grä'tig, *a. Ng. Zk.* ościsty (o rybie); *marudny; *przykry, *opryskliwy.

Grä'tsche, *sf.*, Grä'tschsprung, *sm. Gymn.* skok rozkraczony; Grä'tsche (als breitgespreizte Stellung des Körpers) stan rozkraczony; położenie rozkraczone; Grä'tscheln, Grä'tschen, *vn.* (h.) rozkraczać się oder nogi; Grä'tschig, *a.* rozkraczony; —, *ad.* rozkraczono; z rozkraczonemi nogami (chodzić, skoczyć, itd.).

Gratula'nt, siehe Glü'ckwünscher; Gratulatio'n, *sf.* winszowanie, powinszowanie; f. a. Glü'ckwunsch; Gratulatio'nsschreiben, *sn.* list winszujący, list z powinszowaniem; Gratuli'ren, *vn.* (h.) winszować, powinszować komu.

Grau, *a.* szary; bury; siwy; graue Haare siwizna; — werden osiwiéć; *zestarzéć się; sich wegen etwas keine grauen Haare wachsen lassen, *nie troszczyć się, *nie kłopotać czém; das graue Alterthum, die graue Vorzeit, *odległa starożytność, przeszłość; vor grauen Jahren, *przed dawnemi laty; Grau, *sn.* szarość; szary kolor.

Grau'auge, *sn.* siwe oczy.

Grau'bart, *sm.* siwa broda; *człowiek z siwą brodą; Grau'bärtig, *a.* siwą brodę mający.

Grau'blau, *a.* siwoniebieski; Grau'braun, *a.* siwobrunatny.

Graubü'nden, Graubü'nden, *sn. Geog.* Gryzony.

Grau'denz, *sn. Geog.* Grudziądz; Graude'nzer, Graude'nzisch, *a. Geog.* Grudziądzki, Grudziącki; Graude'nzer, *sm.* Grudziądzanin; Graude'nzerin, *sf. Geog.* Grudziądzanka.

Gräu'el, *sm.* obrzydliwość; odraza; zgroza; ich habe an ihm einen — straszną mam od niego odrazę; ten człowiek zgrozą mnie przejmuje; — okropność; zgroza; zdrożność; das ist ein — to zgroza; sie verübten unerhörte Gräuel dopuszczali się niesłychanych okropności, zdrożności.

Gräu'elhaft, f. Gräu'lich.

Grau'eln, Grau'len, Gräu'eln, *vn.* (h.) mieć wstręt do czego, obrzydliwość do czego; mir grauelt od. grault vor dieser Speise mam wstręt do téj potrawy.

Gräu'eltag, *sm.* dzień okropny, pełen okropności; Gräu'elthat, siehe Gräu'el; Gräu'elvo'll, *a.* pełen okropności.

Grau'en, *vn.* (h.) (grau werden) siwiéć; der Morgen, der Tag, der Himmel fängt schon zu —, *już zaczyna świtać; *noc od. pomroka znikać zaczyna; *pierwszy brzask ukazuje się na niebie; der Tag graut, *szaro się robi; *zmierzcha się.

Grau'en, *vn.* (h.) bać się, strachać się, lękać się, ulęknąć się, trwożyć sobą; brzydzić się; es graut mir dreszcz od. strach mnie przechodzi, skóra drzy na mnie; mir graut vor dieser Arbeit wstręt mam do téj roboty; Grau'en, *sn.* strach, trwoga, lękanie się, zgroza; ein Grauen befällt mich, kommt mir an, *strach mnie napada, przejmuje; *dreszcz mnie przechodzi; Nacht u. — ist um mich her noc i trwoga mnie otacza; Grau'enhaft, f. Gräu'lich.

Grau'gelb, *a.* szarożółty; Grau'grün, *a.* szarozielony; Grau'haarig, *a.* siwe włosy mający; siwizną okryty; osiwiały.

Grau'hafer, *sm. Ng. Ldw.* owies wąsatek; Grau'kopf, *sm.* siwa głowa; *człowiek siwą głowę mający; *starzec.

Grau'lich, *a.* siwawy, trochę siwy; szarawy; burawy; szaraczkowy; (furchterregend) strachliwy, strach wzbudzający; —, *ad.* siwawo; szarawo; strachliwie; strasznie.

Gräu'lich, *a.* okropny; straszny, obrzydliwy; —, *ad.* okropnie.

Grau'mantel, *sm. Ng.* rutka mniejsza; Grau'meise, *sf. Ng.* sikora błotna; Grau'melde, *sf.*, f. Gä'nsefu'ß; Graumeli'rt, *a. W. H.*: graumelirtes Tuch szaraczek. [dymna żużel.

Grau'nicht, *sm. Httk.* gronista

Grau'pe, *sf.* krupa; Grau'pen, *sf. pl.* krupy; pęcak; *krupy, krupiasty śnieg; —, *Httk.* kruszec drobno utłuczony.

Grau'peln, *vn.* (h.): es graupelt krupy padają, drobny grad, śnieg krupiasty.

Grau'pengang, *sm.* (in der Mühle) krupnica, ta część młyna, gdzie się zboże miele na krupy; Grau'pensuppe, *sf. Kk.* krupnik, zupa z krupy;

Graus, *sm.* dreszcz; przerażenie, strach, trwoga, zgroza.

Graus, *sm.* gruz; in Trümmer u. — verfallen w zwaliska i gruzy się zamienić.

Graus, *a.* okropny; strachem przenikający, przejmujący.

Grau'sam, *a.* okrutny; *straszny, okropny; — reich, * § okropnie bogaty; — viel, * § okropnie wiele; der, die Grausame, *sm.* u. *sf.* okrutnik; okrutnica; Grau'samkeit, *sf.* okrutność; okrucieństwo; tyraństwo; eine — begehen okrucieństwo popełnić; Grausamkeiten verüben okrucieństwo się dopuszczać.

Grau'schimmel, *sm.* koń szpakowaty, szarosiwy.

Grau'sen, *vn.* (h.): es grauset dreszcz przechodzi; die Haut grauset mir dreszcz mi przechodzi po skórze; f. a. Grau'en.

Grau'senha'ft, Grau'sig, Grau'slich, *a.* straszny, okropny; f. a. Gräu'lich.

Grau'thier, sn. *szaruch (osieł).

Grau'werk, sn. Jäg. H. popielice (futro).

Grava'men, s. Beschwe'rde.

Graveu'r, Gravi'rer, sm. rytownik; Gravi'ren, va. rytować.

Gravi'ren, va. *s. Bela'sten, Compromitti'ren; Gravi'rend, a. *s. Compromitti'rend.

Gravi'rkunst, sf. rytownictwo.

Gravitatio'n, sf. Ntl. grawitacya; ciążenie (ciał).

Gravitä'tisch, a. poważny, uroczysty; —, ad. poważnie; z powagą.

Gra'zie, sf. Myth. Gracya (bogini); gracya, wdzięk; s. a. A'nmuth; mit — z gracyą.

Grego'r, Grego'rius, sm. npr. Grzegorz; Grego'riusfe'st, sn., Grego'riusta'g, sm. pewien rodzaj studenckiéj majówki kostjumowanéj ustanowiony na cześć Grzegorza I. Papieża pierwszego założyciela szkoły śpiewu.

Greif, sm. Myth. gryf (bajeczny ptak czworonogi); Ng., s. Kö'nder, Grei'fgeier; — spielen w łapankę grać (Kinderspiel).

Grei'fbar, s. Grei'flich.

Grei'fen, va. u. vn. (h.) (greife, griff, gegriffen) imać się czego; dotykać; uchwycić; ująć; brać się do czego; Jemandem unter das Kinn — ująć, uchwycić, wziąć kogo pod brodę; nach dem Stocke, zur Feder — wziąć się do kija, do pióra; zu den Waffen — wziąć się, porwać się do broni; an den Puls —, Hlk. wziąć za puls; Jemandem in sein Amt, in seine Rechte —, *wtrącać się do czyjego urzędu; *naruszać czyje prawa; Jemandem unter die Arme —, *ulężywać, ujmować ciężaru, *dopomódz komu; um sich — macać koło siebie; szérzyć się; die Säge, die Feile, das Rad greift gut piła dobrze rznie, pilnik dobrze piłuje; kołko dobrze chwyta; in die Saiten —, Tk. przebierać po stronach; falsch —, Tk. fałszywie wziąć ton jaki, fałszywie oder źle przycisnąć (stronę), uderzyć (w klawisz); das läßt sich mit Händen —, *to ręką namacać można (jest jasne, widoczne); etwas aus der Luft —, *wymyślić co, z palca wysać; einen Ton —, Tk. wziąć ton; Platz greifen miéć miejsce, być zastosowanym.

Grei'fgeier, sm. sępogryf.

Grei'flich, Grei'fbar, a. dający się ująć.

Grei'fzange, sf. Hlk. lewarek (do wyrywania zębów).

Grei'nen, vn. (h.) płakać; kwilić się; wykrzywiać gębę; skrzeczéć; kwiczéć; drzéć się.

Greis, a. siwy (o włosach); podeszły, zgrzybiały; Greis, sm. starzec; alter — zgrzybiały starzec.

Grei'sen, vn. (h.) starzéć się; do zgrzybiałości się zbliżać; Grei'senähnlich, Grei'senartig, Grei'senha'ft, a. podstarzały; Grei'senalter, sn. wiek podeszły, zgrzybiały; starość; sich dem — nähern podstarzéć się; Grei'sin, sf. staruszka.

Grei'ßler, sm. (Victualienhändler, Productenhändler) mącznik; krupnik, ten co mąkę i krupy przedaje.

Grell, a. jaskrawy; zbyt jasny, rażący swym światłem; grelle Augen oczy bystre; das Licht brennt zu — für die Augen świeca swém swiatłem razi oczy; etwas mit grellen Farben malen, *odmalować co przesadzonemi farbami, *opisać z przesadą; — za ostry, zbyt ostry (i przez to rażący); das Grelle jaskrawość; ostrość; to co razi; Gre'lläugig, a. bystrooki; Gre'llheit, sf. jaskrawość (koloru); ostrość (dźwięku, tonu).

Grenadie'r, sm. Kw. grenadyer; Grenadie'rregime'nt, sn. Kw. półk grenadyerów; Grenadie'runifo'rm, sf. Kw. mundur grenadyerski.

Grenz-, Gränz-, a. pograniczny; Gre'nzacker, sm. rola graniczna; -arme'e, sf. Kw. armia graniczna, na granicy stojąca; -auffe'her, sm. Stw. Kw. strażnik pograniczny; -bach, sm. strumyk graniczny; -baum, sm. drzewo stanowiące granicę; -befe'stigung, sf. Kw. utwierdzenie, obwarowanie granic; Gre'nzbefe'stigungswerke, sn. pl. Kw. fortyfikacye, warownie graniczne; -berei'ter, sm. Stw. Kw. ten co objeżdża granice; -besi'chtigung, sf. rewizya granic; -bewoh'ner, sm. pogranicznik; -dorf, sn. wieś graniczna ob. pograniczna.

Gre'nze, Grä'nze, sf. granica (überhaupt); Grenzen ziehen, bestimmen, festsetzen granice założyć, oznaczyć; die Grenzen des Reiches erweitern rozprzestrzenić granice państwa; Waaren über die — schaffen, bringen, H. towary przeprowadzić przez granicę; an der — von Deutschland na granicy, na pograniczu Niemiec; sich bestimmte Grenzen setzen in Hinsicht des Aufwandes postanowić sobie pewne granice pod względem wydatków; ograniczyć się w wydatkach; Jemandes Ehrgeize Grenzen setzen położyć tamę czyjéj dumie; seinen Leidenschaften Grenzen setzen namiętności swoje wziąć w karby; die Grenzen der Vollmacht, der Bescheidenheit überschreiten przekroczyć granice pełnomocnictwa, skromności; Haß ohne Grenzen nienawiść bez granic; ich will ihn schon in seine Grenzen zurückweisen, *wrócę ja do granic, które przekroczył; zwischen zwei Theilen eine — ziehen rozgraniczyć; an der — na pograniczu.

Gre'nzen, vn. (h.) graniczyć; an etwas — graniczyć z czém; gegen Norden an Deutschland —, Geog. graniczyć na północ z Niemcami; seine Lage grenzt an Verzweiflung, *jego położenie jest bliskie rozpaczy; grenzend graniczący; pograniczny; Gre'nzenlo's, a. nieograniczony; bez granic; —, ad. nieograniczenie; Gre'nzenlo'sigkeit, sf. nieograniczoność; Gre'nzer, Geog. Kw., s. Gre'nzsolda't; Gre'nzfestung, sf. twierdza po graniczna; -fluß, sm. rzeka na pograniczu płynąca, stanowiąca granicę; -gott, sm. Myth. bożek graniczny, granic strzegający; -graben, sm. rów graniczny, za granicę służący; -hügel, sm. kopiec graniczny; -irrung, sf. pomyłka w granicy; -jäger, sm. Stw. strzelec graniczny, pilnujący granicy; -kette, sf. Kw. kordon; -land, sn. Geog. kraj pograniczny; pogranicze; -linie, sf. linia graniczna; Geog. granica; -mauer, sf. ściana graniczna; mur graniczny; -messer, s. Gre'nzscheider; -nachbar, sm. sąsiad graniczny; -ort, Gre'nzplatz, sm. miejsce pograniczne; -pfahl, sm., Gre'nzsäule, sf. pal, słup graniczny; -provi'nz, sf. Geog. Stw. pogranicze; -scheide, sf. miedza, rozstajnie; pogranicze; -scheider, sm. miernik graniczny; jeometra do oznaczania granic; -scheidung, sf. graniczenie; rozgraniczenie; granic prowadzenie; granic dukt; -schütze, s. Gre'nzjäger; -solda't, sm. Stw. Kw. żołnierz graniczny, na granicy stojący; -sperre, sf. Stw. Kw. zamknięcie granic; -stadt, sf. miasto pograniczne; miasto na granicy; -stein, sm. kamień graniczny; -strecke, sf. pogranicze; Gre'nzstreit, sm. kłótnia, sprzeczka o granicę; -strich, sm. pogranicze; -vergleich, -vertra'g, sm. Stw. Rw. układ, ugoda względem granic; -wache, sf. straż graniczna; -wall, sm. wał graniczny; -zaun, sm. płot graniczny; -zeichen, sn. znak graniczny, granicę okazujący; -zug, sm. obchodzenie granic, rewizya, zwiedzanie.

Gre'te, sf. npr. Małgorzata; Gre'tchen, Gre'tel, sn. npr. dim. Małgosia.

Greu'el, &c., s. Gräu'el, &c.

Grie'be, sf. Kk. skwarek (z wysmażonéj słoniny lub sadła).

Griebs, sm. Ng. (Kerngehäuse der Aepfel, Birnen, &c.) ogryzek, środek; kamorka, torebka nasienna.

Grie'che, sm. Geog. Grek; Greczyn; *do Greckiéj literatury się przykładający, greczyznę znający; Griechelei', s. Gräcomanie'; Grie'cheln, s. Gräcisi'ren; Grie'chenla'nd, sn. Geog. Grecya; Grie'chin, sf. Geog. Greczynka; Grie'chisch, a. Geog. Grecki; po grecku; griechisch-lateinisch, Spl. Litt. grecko-łaciński; griechisches Feuer, Schdk. Kw. grecki ogień, w wodzie się palący; das Griechische, Grie'chenthum, sn. greczyzna.

Gries, sm. zwir, gruby piasek; drobne kamyki; —, Kk. drobna kasza; —, Hlk. dziarstwo; piasek moczowy, drobniutkie kamyki w nerkach lub pęcherzu; Grie'sartig, a. zwirowaty; do drobnéj kaszy podobny; -sbrei, sm. Kk. drobna kaszka (gotowana).

Grie'seln, Gru'seln, vn. (h.) ograżać, niejakiś dreszcz uczuwać; wzdrygać się; es grieselt mich mam ograżkę; dreszcz mnie przechodzi.

Grie'sgram, sm. ponurość; tetryczność; humor posępny, melancholiczny, kwaśny; —, *iron. posępnik; człowiek ponury; tetryk; melancholik; Grie'sgramen, vn. (h.) ponuro patrzéć, zżymać się; złościć się; krzywić się; gdérać; Grie'sgrä'misch, a. tetryczny; ponury.

Grie'sicht, s. Grie'sartig; Grie'sig, a. zwir w sobie mający.

Grie'skloß, Grie'sklößchen, sm. Kk. legumina z kaszki; -smehl, sn. Kk. mąka razowa ob. gryzowa; Brod von, aus — chléb razowy.

Griff, sm. ujęcie, uchwycenie czego; einen — nach etwas thun chcieć co uchwycić; einen — in etwas thun rękę w co włożyć dla uchwycenia; einen — thun auf der Violine, Tk. wziąć ton ob. kilka tonów na skrzypcach; das war ein falscher —, Tk. to było fałszywe wzięcie; —, Tk. uderzenie (na fortepianie); etwas am Griffe haben, *miéć wielką łatwość w czém; — garść, tyle ile można wziąć w rękę; — wszystko, za co się ręką chwyta;

rękojeść (u szpady itd.); trzonek (u noża, młotka); ujęcie (u karabina); — (an der Thür, am Koffer 2c.) antaba (u kufra itd.); gryf (u skrzypców, gitary itd.); Griffe mit dem Gewehre, *Kw.* robienie bronią; —, *fortel; s. a. Ku'nstgriff; —, *Jäg.* szpony (drapieżnych ptaków); Gri'ffbrett, *sn. Tk.* gryf (u skrzypców, gitary); klawiatura (u fortepianu).

Gri'ffel, *sm.* sztylet, rylec; Gri'ffelförmig, *a.* gryflowaty, rylcowaty.

Gri'ffloch, *sn. Tk.* dziurka w instrumencie dętym (która się palcem przytyka).

Gri'lle, *sf. Ng.* świercz; świerczyk; —, *chimera; grymas; kaprys; dziwactwo; przywidzenie; er hat seine Grillen, *ma swoje chimery (muchy w nosie); das ist eine bloße —, *to tylko grymas, kaprys; laß die Grillen! porzuć te dziwactwa! er hat die —, 2c. ma to przywidzenie, że itd.; Grillen im Kopfe haben, *dziwne mieć urojenia; Grillen, *pl.* *urojone troski; *martwienie się bez potrzeby; *bezzasadne kłopoty; Grillen fangen, sich Grillen machen, *troszczyć się, kłopotać się, martwić się bez przyczyny; *wymyślać sobie przyczyny do zmartwienia; Gri'llenfänger, *sm.* *dziwak; chymeryk; *grymaśnik; *kapryśnik; *maruda; *tetryk; któremu się w głowie roi; który sobie niepotrzebne wymyśla kłopoty; Gri'llenfängerei', *sf.* *dziwaczność; *zrzędność, *dziwne urojenia; chymerictwo, kapryśnictwo; humorowatość; Gri'llenfä'ngerisch, Gri'llenha'ft, Gri'llig, *a.* dziwny, dziwaczny, chimeryczny, tetryczny, marudny, pełen urojeń od. przywidzeń; Gri'llenkra'nk, *a.* hipokondryk; Gri'llenkra'nkheit, *sf. Hlk.* hipokondrya.

Grima'sse, *sf.* wykrzywianie gęby; dziwaczne miny; Grimassen machen, Grimassi'ren, *vn.* (h.) dziwaczne miny robić; wykrzywiać gębę.

Grimm, *sm.* furya; złość; gniew zapalczywy, zajadły; złoszczenie się; zżymanie się; in — gerathen wpaść w pasyą; seinen — an Jemandem auslassen złość swoję wylać na kogo.

Grimm, *a.*, s. Gri'mmig.

Gri'mmdarm, *sm. Zk.* jątrznica; okrążnica; kiszka okrążna, morzyskowa.

Gri'mmen, *vn.* (h.) zżymać się; es grimmt mich im Bauche, *Hlk.* rznie mnie, morzy mnie po brzuchu; —, *sn. Hlk.* (im Leibe) kolka, kolki, rznięcie, rzniaczka w brzuchu.

Gri'mmig, *a.* zły, rozzłoszczony, rozjuszony, srogi, rozjadły; zżymający się, złoszczący się; — werden rozjuszyć się, rozjeść się; rozzłościć się; — sein zżymać się; złościć się; rzucać się ze złości (i zębami zgrzytać); grimmige Kälte, *okrutny, srogi mróz; srogie zimno; grimmiger Zorn popędliwość gniewu; zapamiętałość.

Grind, *sm. Hlk.* skorupa na wrzodzie; strup, strupień; —, *Hlk.* zlanie głowy u dzieci; parch; Gri'ndig, *a. Hlk.* strupiasty; strupy mający; strupami oblany; parszywy; -dkopf, *sm. Hlk.* głowa strupami oblana; -dkraut, *sn. Ng.* dryjakiew; -dschuppen, *sf. pl.* łupież ze strupów; — auf dem Kopfe, *Hlk.* paprzyska na głowie; chropawe otręby; -dwurz, *sf. Ng.* szczaw kobyli ostroliści.

Gri'nsen, *vn.* (h.) wyszczerzać zęby i twarz krzywić; twarz wykrzywiać jak małpa; § s. a. Grei'nen, Wei'nen; —, *sn.* twarzy wykrzywianie szyderczym uśmiechem.

Gri'ppe, *sf. Hlk.* grypa; katar panujący, epidemiczny; influenca.

Gri'sseln, *vn.* (h.) ogrążkę mieć od. czuć; —, *sn.* czucie dreszczowe (po członkach); ograżka.

Grob, *a.* gruby (überhaupt); grobe Arbeit gruba robota; aus dem Gröbsten, *co z większego; *co z większa; etwas aus dem Groben, aus dem Gröbsten arbeiten, *obrobić co z grubego, z grubszego, z większego; grobes Geschütz, *Kw.* ciężkie działa; grobes Vergehen, *ciężkie przewinienie; — (unhöflich) grubiański, prostacki; grober Mensch prostak; grubianin; Jemandem grob kommen, *po grubiańsku się z kim obejść; grubiaństwo mu powiedziéć; po prostacku na niego powstać; er war — po grubiańsku się stawiał; niegrzecznym się okazywał; sei nicht so —! nur nicht so —! tylko proszę grzeczniéj! proszę zaniechać tego prostactwa! es zu — machen, *za wiele sobie pozwalać; *za daleko się posuwać; machen Sie es nicht zu —! niech nam Pan za nadto nie dokucza; *nie lizie za skóre! — (nicht fein, nicht zart fühlend od. empfindend) tępy.

Gro'bdrähtig, Gro'bfädig, *a.* z grubych nici zrobiony, utkany.

Grö'be, *sf.* grubość.

Gro'bfaserig, *a.* grubowłóknisty; Gro'bhaarig, *a.* grube włosy mający; Gro'bhäutig, *a.* grubą skórę mający; Gro'bheit, *sf.* grubość (überhaupt); — der Sitten, *grubość obyczajów; — einer Lüge, *bezwstydność kłamstwa; — des Benehmens, *wielka niegrzeczność w obejściu; — des Gefühls, *tępość czucia; — (Mangel an Höflichkeit, grobes Benehmen, grobe Worte) grubiaństwo; prostactwo; er hat seine — bei vielen Gelegenheiten bewiesen, *w wielu okazyach okazał swoje prostactwo; Jemandem eine — sagen, *grubiaństwo komu powiedziéc; Gro'bian, *sm.* grubian, grubianin; prostak.

Gro'bkörnig, *a.* gruboziarniasty.

Grö'blich, *a.* grubawy; przygrubszy; nieco gruby; den Kaffee — mahlen kawę grubo zemlić; sich — vergehen, *grubo się zapomniéć; *grube przestępstwo popełnić; — irren, *grubo się omylić; Jemanden — beleidigen, *grubo (mocno, bardzo) kogo obrazić.

Gröbs, s. Griebs.

Gro'bschmied, *sm.* kowal do grubéj roboty; Gro'bsinnig, *a.* tępe zmysły mający; Gro'bsinnlich, *a.* za prostemi, zmysłowemi, podlemi, uciechami się ubiegający; grobsinnliche Begierden chuci do roskoszy cielesnych zmierzające.

Gro'dgeri'cht, *sn. Rw.* sąd grodzki.

Grö'len, *vn.* (h.) skrzeczéć, przeraźliwie krzyczéć, wrzeszczéć.

Groll, *sm.* zawziętość; tajemna nienawiść, zawiść, złość; chrap, chrapka; einen — gegen, auf Jemanden haben mieć złość do kogo, zawziętość na kogo; ich habe einen — gegen ihn mam obrazą do niego; einen — gegen Jemanden fassen nienawiść powziąć ku komu; in — mit Jemandem leben żyć z kim w zawiści; Gro'llen, *vn.* (h.): auf, gegen Jemanden —, Jemandem, mit Jemandem — złościć się na kogo; miéć urazę od. złość do niego; zawziętym być na niego; über etwas — złościć się o co; —, Gro'mmeln, *vn.* (h.) hurkotać, ponuro huczéć.

Grö'nland, *sn. Geog.* Grenlandya; Grö'nländer, *sm.*, Grö'nländerin, *sf. Geog.* Grenlandczyk; Grenlandka; Grö'nländisch, *a. Geog.* Grenlandzki; po grenlandzku.

Grö'schel, *sn. dim. Mzk.* grosz, pieniążek równający się co do wartości mniéj więcéj polskiemu groszowi.

Gro'schen, *sm. Mzk.* (srebrna moneta wartości sześciu do siedmiu polskich groszy) czeski; guter — dobry grosz; srebrnik, czwarta część polskiego złotego; —, *grosz, *pieniądze, *sumka; er hat einen hübschen Groschen gesammelt, *zebrał piękny grosz, piękną sumkę; Gro'schen-, *a.* czeskowy; Gro'schenbro'd, *sn.* chléb czeskowy, za czeski; bułka groszowa; Gro'schenstü'ck, *sn. Mzk.* czeskówka.

Groß, *a.* wielki (überhaupt); großer Spieler, *wielki gracz, namiętny; große Seele, *wielka dusza, *wielki, wspaniały umysł; *człowiek wielkiego umysłu; große Zehe, *Zk.* wielki palec (u nogi); große Augen machen, *wytrzyszczyć oczy, *zdziwić się; Jemanden groß, mit großen Augen ansehen, *wytrzyszczyć oczy na kogo, z podziwieniem spojrzéć, patrzéć na niego; groß Geld u. Gut an etwas wenden, *wiele pienięd zy wydać na co; große Thaten thun, verrichten wielkich czynów dokazywać; etw. Großes unternehmen wielką rzecz przedsięwziąć; großer Gelehrter, *mąż bardzo uczony; *wielki literat; im Großen handeln, *H.* prowadzić wielki handel; das hat etwas Großes zu bedeuten, *to wiele znaczy, wielkie ma znaczenie; das ist ein großes Wort, *to wielkie (ważne) słowo; groß werden rosnąć; urość; er wird mit jedem Tage größer co dzień bardziéj rośnie, powiększa się, przybywa go; die Kinder groß ziehen wychować dzieci (fizycznie, co do wzrostu); — thun udawać coś wielkiego; mit etwas — thun, sich mit etwas — machen, *popisywać się z czém; chełpić się z czego; — denken, *wzniośle, wspaniale, ślachetnie myśléć; Karl der Große Karol Wielki; die Großen (Vornehmen, Mächtigen) wielcy; magnaci; die große Welt, *wielki świat; die Großen dieser Welt, *wielcy tego świata; der Garten ist drei Morgen — ten ogród obszerny jest trzy morgi; sie sind beide gleich — równi sobie są co do wielkości; obydwa równie są wielcy; sich nicht — (sehr) um etwas bekümmern nie bardzo dbać o co.

Groß, Groß, *sn. H.* (ein großes Hundert) wielkie sto (t. j. 120) sto z okładem; —, *H.* dwanaście tuzinów (144).

Großaa'ronsba'rt, *sm. Ng.* (Pflanze) czermieniec.

Gro'ßachtbar, *a.* wielce szanowny; sławetny; Gro'ßachtel, *sn.*,

Gro'ßachtelfo'rm, *sf.* *Bchdr.* *Bchh.* wielkie oktawo (format książki); Gro'ßachten, *va.* wielce poważać, ważyć; Gro'ßadmiral, *sm.* *Sw.* wielki Admirał; najwyższy Admirał; Gro'ß-älter—, s. Gro'ßelter—; Gro'ßältern, *smf. pl.* naddziady.

Gro'ßartig, *a.* wzniosły; wspaniały; w wyższym guście; er hat etwas Großartiges in seinem Benehmen, *ma coś wspaniałego w swojém obejściu; -ßäugig, *a.* wielkooki; okal; -ßbase, *sf.* siostra dziadka lub babki; -ßbauch, *sm.* brzuchal; brzuchacz; -ßbäuchig, *a.* brzuchaty; -ßbauer, *sm.* kmieć; -ßbevo'llmächtigter, *sm.* *Stw.* pełnomocnik z nieograniczoną władzą; -ßblätterig, *a.* wielkoliści; -ßblumengras, *sn.* *Ng.* s. Au'gentrostgras; -ßbotschafter, *sm.* *Stw.* ambasador; Gro'ßbritannien, *sn.* *Geog.* Wielka Brytania; Gro'ßbrita'nnisch, *a.* *Geog.* Wielko-Brytański; Gro'ßdenkend, *a.* wielkomyślny; Gro'ßdutzend, *sn.* *H.* dwanaście tuzinów.

Grö'ße, *sf.* wielkość (überhaupt); —, *Rk.* *Gl.* ilość; zwei gleiche Größen dwie równe ilości; Sterne der ersten, zweiten, dritten —, *Stk.* gwiazdy pierwszéj, drugiéj, trzeciéj wielkości; sie sind beide von Einer — obydwa są równi co do wielkości; sich in seiner ganzen — zeigen, *okazać się w całéj swojéj wielkości; er hat sich auf den höchsten Gipfel menschlicher — geschwungen, *wzniósł się na najwyższy stopień ludzkiéj wielkości; er ist ein Narr von der ersten —, *to duren w najwyższym stopniu.

Gro'sselbeere, *sf.* *Ng.* porzeczka, agrest biały.

Gro'ßeltern, *smf. pl.* dziadek i babka, rodzice ojca lub matki.

Gro'ßenkel, *sm.* prawnuk; Gro'ßenkelin, *sf.* prawnuczka; die Großenkel, *pl.* prawnuczęta.

Grö'ßenlehre, *sf.* matematyka; die — betreffend, auf sie bezüglich matematyczny. [kaczka.

Gro'ßente, *sf.* *Ng.* *Jäg.* dzika

Gro'ßenthei'ls, *ad.* w znacznéj części; powiększéj części; Grö'ßtentheils, *ad.* po największéj części; diese Thiere leben — wild te zwierzęta żyją po największéj części w stanie dzikości.

Gro'ßer, *sm.* *(Vornehmer, Mächtiger) Wielki Pan; Magnat.

Grö'ßesu'cht, *sf.* ubieganie się za wielkością.

Gro'ßfähnrich, Gro'ßfahnenträger, *sm.* *Stw.* *Kw.* Wielki Chorąży (koronny, litewski); Gro'ßfeldherr, *sm.* *Stw.* *Kw.* Wielki Hetman; Gro'ßfeldherrnstelle, *sf.* Wielkie hetmaństwo; wielka buława.

Gro'ßfrau, *sf.* *Stw.* tytuł najstarszéj córki Cesarza Austryackiego; Gro'ßfürst, *sm.* Wielki Książę; Wielki Kniaź; Gro'ßfürstenthum, *sn.* Wielkie Księstwo; Gro'ßfürstin, *sf.* Wielka Księżna; Gro'ßfürstlich, *a.* wielkoksiążęcy; — Wielkiego Księcia; —, *ad.* w sposób Wielkiemu Księciu właściwy, przyzwoity; Gro'ßgefühl, *sn.* uczucie wspaniałe; Gro'ßgesi'nnt, *a.* wielkomyślny; wspaniałomyślny; Gro'ßgliederig, *a.* wielkie członki mający; dużoczłonkowaty; Gro'ßgriechenland, *sn.* *Geog.* Wielka Grecya; Gro'ßgriechisch, *a.* *Geog.* *Gsch.* do Wielkiéj Grecyi należący, dotyczący się.

Gro'ßgünstig, *a.* wielce łaskawy; wielce życzliwy.

Gro'ßhandel, *sm.*, Gro'ßhandlung, *sf.* *H.* handel wielki, hurtowy, ryczałtowy (*en gros*); Gro'ßhändler, *sm.* *H.* kupiec hurtowy, ryczałtowy; Gremium, Innung der Großhändler, *H.* kongregacya hurtowych kupców.

Gro'ßheit, *sf.* wielkość; s. a. Grö'ße.

Gro'ßherr, *sm.* *Stw.* Sułtan; Gro'ßherrisch, *a.* wielkiemu panu właściwy; wielkiego pana okazujący; —, *ad.* jak wielki pan, jak na wielkiego pana przystoi; Gro'ßherrlich, Gro'ßherrn-, *a.* *Stw.* Sułtański, Sułtanowski.

Gro'ßherzig, *a.* (człowiek) wielkiego, wspaniałego serca; (czyn) wspaniały; Gro'ßherzigkeit, *sf.* wielkość, wspaniałość serca, umysłu.

Gro'ßherzog, *sm.* *Stw.* Wielki Książę (udzielny); Gro'ßherzogin, *sf.* *Stw.* Wielka Księżna; Gro'ßherzogthum, *sn.* *Stw.* *Geog.* Wielkie Księstwo; Gro'ßherzoglich, *a.* *Stw.* *Geog.* wielkoksiążęcy.

Gro'ßhörnig, *a.* wielkorogi.

Gro'ßhundert, *sn.* stodwadzieścia; s. a. Groß, *sn.*

Grossi'rer, Grossi'st, s. Gro'ßhändler. [Vo'lljährig, ꝛc.

Gro'ßjährig, Gro'ßjährigkeit, s.

Gro'ßkämmerer, Gro'ßkammerherr, *sm.* *Stw.* Wielki Podkomorzy; -ßkanzler, *sm.* *Stw.* Wielki Kanclerz; -ßknecht, *sm.* *Ldw.* pierwszy od. starszy parobek; -ßkomthu'r, *sm.* Wielki Komandor; -ßkopf, *sm.* *Ng.* (Fisch) głowacz; -ßköpfig, *a.* wielką głowę mający; -ßkörnig, *a.* dużoziarniasty; -ßkreuz, *sn.* wielki krzyż (jako order); —, *sm.* Kawaler orderu wielkiego krzyża; -ßküchenmeister, *sm.* *Stw.* Wielki Kuchmistrz (koronny litewski).

Gro'ßmacher, s. Gro'ßthuer; -ßmächtig, *a.* wielce potężny; wielowładny; najpotężniejszy; allerdurchlauchtigster, großmächtigster König! Najjaśniejszy, Najpotężniejszy Królu! —, *potężny; eine großmächtige Nase, **potężny, ogromny nos; -ßmalerei, *sf.* malowanie wielkich obrazów, albo w wielkim formacie; -ßmama', *sf.* babunia; -ßmarschall, *sm.* *Kw.* Wielki Marszałek; -ßmaulieben, *sf. pl.* *Ng.* kroliki; -ßmaul, *sn.* *iron.* gębal; gębacz; samochwał; lubiący dużo o sobie gadać; chełpliwiec; -ßmäulig, *a.* wielkousty; *s. Prah'lerisch, Au'fschneiderisch; -ßmeister, *sm.* Wielki Mistrz jakiego orderu, zakonu; -ßmeisterthum, *sn.* wielkie mistrzowstwo; -ßmundschenk, *sm.* *Stw.* Cześnik (koronny, litewski); -ßmuth, *sf.* wspaniałomyślność; -ßmüthig, *a.* wspaniałomyślny; -ßmutter, *sf.* babka; -ßmütterlich, *a.* babczyn; großmütterliches Erbe, *Rw.* spadek po babce; großmütterliche Liebe miłość babki ku wnukom; Jemanden — behandeln obchodzić się z kim, jak babka z wnukiem; -ßnasig, *a.* wielkonosy; -ßoheim, *sm.* prastryj; prawuj; -ßöhrig, *a.* wielkouchy; -ßpapa', *sm.* dziaduś; dziadunio; -ßprahler, *sm.* wielki samochwał, chełpliwiec; -ßprahlerei', *sf.* samochwalstwo, junakierya, chełpliwość, przechwałka, fanfaronada; -ßprahlerin, *sf.* kobieta lubiąca się strasznie chwalić; -ßprahlerisch, *a.* samochwalny; bardzo chełpliwy; nadzwyczaj chełpliwy; -ßreferenda'rius, *sm.* *Stw.* *Rw.* Wielki Referendarz Państwa; -ßrichter, *sm.* *Stw.* najstarszy sędzia; sędzia przy sądzie najwyższym; -ßgeri'cht, *sn.* *Rw.* sąd najwyższy; -ßschatzmeister, *sm.* *Stw.* Skarbnik; -ßschreier, *sm.* *iron.* wielki krzykacz, krzykała; s. a. Gro'ßmaul; -ßschreierisch, s. Gro'ßmäulig, Gro'ßprahlerisch; -ßschwertträger, *sm.* *Stw.* Miecznik (koronny, litewski); -ßsecretär, *sm.* *Stw.* Wielki Sekretarz (państwa); -ßsiegelbewahrer, *sm.* *Stw.* Wielki Pieczętarz; Wielki Kanclerz; -ßsinnig, s. Gro'ßgesi'nnt; -ßsprecher, ꝛc. s. Gro'ßprahler, ꝛc.; -ßstädter, *sm.* człowiek z wielkiego miasta; mieszkaniec od. obywatel wielkiego miasta; -ßstädtisch, *a.* wielkomiejski; —, *ad.* po wielkomiejsku; na sposób wielkiego miasta; jak w wielkiém mieście; -ßstallmeister, *sm.* *Stw.* Wielki Koniuszy; -ßstirnig, *a.* czolisty, czołowaty; -ßsulta'n, *sm.* Sułtan; -ßtante, *sf.* siostra babki; -ßtausend, *sn.* *H.* tysiąc dwieście (1200); -ßtausendgü'ldenkrau't, *sn.* *Ng.* centurzya wielka, jasieniec; goryczke włoska.

Grö'ßtenthei'ls, s. Gro'ßenthei'ls.

Grö'ßt, Grö'ßter, *a. num.* największy; er berechnet Alles vom Größten bis zum Kleinsten, *obrachuje każdą rzecz, od wiela do mała.

Gro'ßthuer, *sm.* ten, co udaje wielkiego człowieka; -ßthuerei', *sf.*, Gro'ßthun, *sn.* udawanie czegoś wielkiego; -ßthuerin, *sf.* kobieta chełpliwa, udająca coś wielkiego; Gro'ßthun, *va. irr.* (h.) (thue groß, that groß, groß gethan) panoszyć się, junaczyć.

Großtruchseß, *sm.* *Stw.* Strukczaszy; Stolnik; -ßuhrmacher, *sm.* zegarmistrz robiący wielkie zegary; -ßurenkel, *sm.* praprawnuk; -ßurenkelin, *sf.* prawnuczka; -ßvater, *sm.* dziad; dziadek, ojciec ojca lub matki; -ßväterlich, *a.* dziadzin; großväterliches Erbe, *Rw.* majątek po dziadku; -ßvatermeinung, *sf.* *odwieczne znanie; -ßvaterstuh'l, *sm.* krzesło wielkie, wyścielane, wygodne; -ßvaterta'nz, *sm.* ostatni taniec; obertas na pożegnanie; -ßvezie'r, *sm.* *Stw.* Wielki Wezyr; -ßviertel, *sn.*, Gro'ßviertelform, *sf.* wielkie kwarto (format książki); -ßvogel, *sm.* *Jäg.* wielki ptak; -ßvögel, *sm. pl.* *Jäg.* ptastwo większe; -ßvorschneider, *sm.* *Stw.* Krajczy (koronny, litewski); -ßziehen, *va. irr.* s. u. Groß, *a.*; —, *sn.* odchów.

Grot, Groot, *sm.* *Mzk.* moneta zdawkowa wartości dwóch groszy czyli grajcara.

Grote'sk, *a.* dziwny; dziki; przesadny; dziwaczny; dziwotworny; potworny; groteskes Gemälde, *Mal.* obraz dziwnéj mieszaniny, przesadnie śmiały, w dzikim guście.

Gro'tte, *sf.* grota; pieczara, jaskinia.

Grü'bchen, *sn.* *dim.* dołek.

Gru'be, *sf.* dół; dołek (w twarzy); grób; loch; wądoł; Jemanden in die — bringen, *wpędzić kogo do grobu; einen Fuß bereits in der — haben, s. u. Grab; —, *Bw.* kopalnia; wer Andern

eine — gräbt, fällt selbst hinein, *kto pod kim dołki kopie, sam w nie wpada.

Grübelei', *sf.* szpéranie; szpéranina; wyszykiwanie; gméranina; Grü'belha'st, *a.* wiele szpéraniny wymagający; Grü'belko'pf, *sm.* człowiek zatopiony w szpéraniu, lubiący szpéraniny; Grü'beln, *vn.* szpérać, biedzić się myślami; über etwas — szpérać czego od. nad czém; Grü'beln, *sn.* s. Grübelei'.

Gru'benarbeit, *sf.*, Gru'benbau', *sm. Bw.* robota od. roboty w kopalniach; Gru'bena'rbeiter, *sm. Bw.* górnik; Gru'benbei'l, *sn. Bw.* toporek górniczy; Gru'benblende, *sf. Bw.* latarnia górnicza; Gru'bene'rz, *sn. Bw.* ruda z kopalni wydobyta; Gru'benfahren, *sn. Bw.* zejście do kopalni; Gru'benjunge, *sm. Bw.* chłopak górniczy, górnictwa się uczący; praktykant górniczy; Gru'benkittel, *sm.*, Gru'benklei'd, *sn. Bw.* ubiór górniczy; koszula; Gru'benko'mpaß, *sm. Bw.* kompas górniczy; Gru'benwasser, *sn. Bw.* woda w dołach kopalni się gromadząca.

Gru'big, *a.* dołowaty; dołkowaty, doły lub dołki mający.

Grü'bler, *sm.* szpéracz; Grü'blerin, *sf.* szpéraczka; człowiek w drobności wchodzący, we wszystkiém znajdujący trudności.

Grü'bling, *sm. Gtn.* jabłko dołkowate; —, *Ng.* grzyb dołki na powierzchni mający.

Gruft, *sf.* dół; pieczara; otwór podziemny; grób (osobliwie murowany lub w skale wykuty); einen Sarg in die — senken trumnę spuścić do grobu; Gru'ftgewö'lbe, *sn.* sklepy (piwnica) na groby służąca.

Gru'mmet, Gru'mmetheu', *sn. Ldw.* potraw.

Grün, *a.* zielony; niedojrzały; die Aepfel sind noch — jabłka jeszcze zielone; etwas zu — abbrechen, *zawcześnie z czém wystrzelić; *wybrać się; grüne Fische, *Kk.* świeże ryby, niemarynowane; grüner Käse, *Ldw.* świeży sér, nie suszony; grünes Fleisch, Obst, *Kk.* świeże mięso, nie wędzone; świeży owoc, nie suszony; —, *§ sprzyjający; przychylny; Jemandem nicht — sein, *§ nie lubić kogo; an Jemandes grüner Seite sitzen, *§ siedziéć u kogo na prawicy, *miéć u niego łaski; auf keinen grünen Zweig kommen, s. Zweig; der Grüne Donnerstag, *Kg.* wielki czwartek; Grün, *sn.* zielone; im Grünen sitzen siedziéć na zielonéj murawie od. wśród drzew zielonych; — (Wald, Feld, Wiesen rc.) zieloność; unsere Liebe Frau im Grünen, *Kg.* Najświętsza Panna zielna, Wniebowzięcie; — (im Kartenspiel) wino; Grün ist Trumpf wino kozér; ich habe noch ein Blättchen — mam tu jeszcze raz wino.

Grund, *sm.* dno, spód; morza; ich kann den — nicht finden nie mogę dna dostać, znaleźć; — suchen gruntować, dna szukać; auf den — stoßen, auf dem Grunde sitzen bleiben dostać się na dno; osiąść na dnie; zu Grunde gehen zatonąć; ein Schiff in den — bohren, *Sw.* zatopić okręt; ein Schiff in den — segeln, *Sw.* zatopić mocném uderzeniem szybko płynącego okrętu; eine Stadt in den — schießen, *Kw.* miasto zburzyć (strzałami); zu Grunde gehen zniszczéć, upaść; zu Grunde richten zniszczyć kogo lub co; grunt, fundament; ein Haus von Grund aus bauen, *Bk.* dom z gruntu wystawić; den — zu einem Gebäude legen zakładać fundamenta do budowli; er hat den — zu seinem Glücke, Verderben gelegt, *on położył fundament do jego szczęścia; on był pierwszą jego zguby przyczyną; das legte den — zu seiner Krankheit, *to było pierwszą przyczyną jego choroby; er hat in der Wissenschaft einen guten — gelegt, *dobre w téj nauce powziął zasady; — grunt, ziemia pod względem gospodarskim; fetter, schwerer, sandiger —, *Ldw.* grunt tłusty, ciężki, piaszczysty; er hat liegende Gründe ma grunta, role; — grunt; tło; er mahlt erst den — dopiero grunt daje; ein Zeug mit Blumen auf weißem Grunde, *W. H.* materya z kwiatami na białém tle; sein Herz ist im Grunde, von Grund aus verdorben, *serce jego jest z gruntu zepsute; ze względu na istotę rzeczy; eine Sprache aus dem Grunde (vollständig) verstehen znać język gruntownie, fundamentalnie; eine Krankheit aus dem Grunde heilen, *Hlk.* chorobę wyléczyć gruntownie, z gruntu; er scheint böse zu sein, ist aber im Grunde gut, *zdaje się być złym, ale w istocie (w gruncie serca) jest dobrym; die ersten Gründe der Wissenschaft pierwsze zasady umiejętności; Jemanden von — des Herzens od. der Seele lieben kochać kogo z całego serca, z całéj duszy; auf den — gehen, *badać istoty rzeczy; einer Sache auf den — kommen rzecz zgruntować; — nizina; das Dorf liegt im Grunde wieś ta leży w nizinie; — zasada; auf — dieser Aussage na zasadzie tego zeznania; Behauptung ohne — twierdzenie bez zasady; — (Ursache) powód; aus diesem Grunde z tego powodu; — (Beweis) dowód; etwas mit Gründen beweisen, widerlegen dowodami co okazać, zbić; — (Ursprung) źródło, pierwsza przyczyna. z któręj co wynika; Grund-, *a.* (Boden-) gruntowy; (Grundlage-) zasadowy.

Gru'ndarti'kel, *sm.* artykuł zasadniczy; Gru'ndba'lken, *sm. Bk. Zm.* tram; podwalina; -ndbau, *sm. Bk.* fundamenta; -ndbaum, s. Gru'ndbalken: -ndbedingung, *sf.* warunek za podstawę służący; -ndbegri'ff, *sm. Philos.* wyobrażenie pierwotne, zasadnicze, innym za podstawę służące; -ndbein, *sn. Zk.* kość zasadowa (w czaszce); -ndbesi'tz, *sm.* posiadłość gruntowa; -ndbesi'tzer, *sm.* posiadacz gruntowy; -ndbesi'tzerin, *sf.* posiadaczka gruntowa; -ndbesta'ndtheil, *sm.* część zasadowa w skład czego wchodząca; -ndbirne, *sf. Ng.* (süßer Erdapfel) ziemniak; -ndblei, *sn. Sw.* ołowianka żeglarska (do mierzenia dna); -ndbohrer, *sm.* świder do wiercenia ziemi; -ndböse, *a.* z gruntu zły; -ndbosheit, *sf.* złość wkorzeniona; -ndbrief, *sm. Rw.* zapis gruntowy; -ndbuch, *sm. Stw. Rw.* gruntowa księga; -ndehrlich, *a.* z gruntu poczciwy; -ndeicheln, s. E'rdeicheln; -ndeigenschaft, *sf.* własność pierwotna; przymiot zasadowy; -ndeigenthum, *sn.* własność gruntowa; -ndeigenthümer, *sm.* właściciel gruntowy; -ndeigenthümerin, *sf.* właścicielka gruntowa; -ndeigenthumsre'cht, *sn. Rw.* prawo własności gruntowéj od. gruntowe; -ndeis, *sn.* sryż, cienki lód pływający przed zamarznięciem rzeki; der Fluß geht, treibt mit — sryż idzie.

Grü'nden, *va.* gruntować; gruntu czyli dna szukać; die Leinwand —, *Mal.* płótno gruntować, pierwszą farbą pociągać; grunt od. tło dawać; den Rücken —, *Bchb.* grzbiet książki białkiem pociągać; —, *gruntować, zasadzać; seine Hoffnung auf etwas — zasadzać swoję nadzieję na czém; gegründet, *(sicher, bestimmt, zuverlässig) uzasadniony, pewny, niezawodny; in etwas gegründet sein opartym być, zasadzać się, opierać się na czém; auf diesen Umstand gründet sich meine Vermuthung na téj okoliczności opiera się moje domniemanie; — zakładać, założyć, ufundować, usworzyć; das Wohl des Staates —, *być twórcą szczęścia kraju; *położyć pierwszy fundament szczęścia kraju; Grü'nder, *sm.* założyciel; twórca; Grü'nderin, *sf.* założycielka; tworczyni.

Gru'nderke'nntniß, *sf.* poznanie pierwotne; -ndfalsch, *a.* z gruntu, całkiem, zupełnie fałszywy; z gruntu przewrotny; -ndfarbe, *sf.* kolor stanowiący grunt od. dno czego; najgłowniejsza farba; -ndfaul, *a.* leniwy w najwyższym stopniu; -ndfest, *a.* na mocnych fundamentach stojący, na mocnych zasadach oparty; -ndfeste, *sf.* fundament; podwalina; *zasada; eine Lehre in ihren Grundfesten erschüttern, *naukę jaką wstrząsnąć w jéj głównych zasadach; die Grundfesten der Regierung podwaliny rządu; podstawa rządu; -ndfläche, *sf.* podstawa, płaszczyzna za podstawę służąca; -ndforelle, *sf. Ng.* pstrąg na dnie rzeki żyjący; -ndform, *sf.* kształt pierwiastkowy, zasadowy; -ndgeleh'rt, *a.* gruntownie uczony; -ndgerechtigkeit, *sf. Stw. Rw.* własność gruntu; miejscowe oder gruntowe sądownictwo; -ndgeri'cht, *sn. Stw. Rw.* sąd miejscowy, gruntowy; -ndgeri'chtsbarkeit, *sf. Rw.* gruntowe sądownictwo; -ndgese'tz, *sn. Stw.* prawo kardynalne, zasadnicze; -ndgräber, *sm.* grundal; -ndgut, *a.* z gruntu dobry; -ndhase, *sm. Ng. Jäg.* zając w nizinach żyjący, gnieżdżący się; -ndhebel, s. Gru'ndursache; -ndhecht, *sm. Ng.* szczupak na dnie rzeki żyjący; -ndheil, *sn. Ng.* (Pflanze) kozłek pospolity; -ndherr, *sm.* pan włości; dziedzic; właściciel wsi; -ndherrschaft, *sf.* własność wsi, własność gruntowa, dziedzictwo; dziedzice; dziedzic z żoną; -ndhobel, *sm. Zm.* hebel do laskowania; -ndhold, *sm. Rw.* poddany przywiązany do miejsca; -ndidee', *sf.* myśl zasadnicza; tło.

Gru'ndig, *a.* mętny na spodzie.

Grundi'ren, *Mal.* s. Grü'nden.

Gru'ndirrthum, *sm.* błąd główny, pierwszych zasad się dotyczący; -ndkarpfen, *sm. Ng.* karp' na dnie rzeki żyjący; -ndkenntniß, *sf.* umiejętność zasadnicza; -ndkraft, *sf.* siła pierwotna; -ndlage, *sf.* podwalina; posada; fundament; *fundament, podstawa; -ndlaut, Gru'ndlauter, *sm. Spl.* samogłoska; -ndlegung, *sf.* zakładanie fundamentu od. fundamentów; *założenie podstawy; -ndlehre,

sf. nauka zasadowa, za zasadę oder podstawę innym służąca.

Grü'ndlich, *a.* gruntowny; —, *ad.* gruntownie; Grü'ndlichkeit, *sf.* gruntowność; mit — z gruntownością; gruntownie.

Grü'ndling, *sm. Ng.* (Fisch) kielb'.

Gru'ndlinie, *sf.* podstawa; -ndlinien, *pl.* pierwsze zarysy; -ndlos, *a.* bezdenny, niezgłębiony, niezgruntowany; przepaścisty; —, *bezzasadny, nie mający gruntowności, błahy; -ndlosigkeit, *sf.* bezdenność; bezzasadność, błahość, niegruntowność; -ndloth, s. Gru'ndblei; -ndmauer, *sf. Bk.* fundament; -ndneigung, *sf.* skłonność wrodzona; Gru'ndobrigkeit, *sf.* zwierzchność gruntowa.

Gründo'nnersta'g, *sm. Kg.* wielki Czwartek; Gründo'nnersta'gs-, *a. Kg.* wielkoczwartkowy.

Gru'ndpfeiler, *sm.* słup od dołu podpierający; filar; główna podpora; das sind die — des Staates, *to są filary Państwa, główne podpory kraju; die — der Regierung erschüttern, *wstrząsnąć fundamenta, podstawę rządu; die — der Regierung untergraben, *podkopać, zburzyć, zniszczyć główne podstawy rządu; -ndquelle, *sf.* pierwsze źródło; -ndrechnungsarten, *sf. pl. Rk.* cztery pierwsze działania; -ndrecht, *sn. Stw. Rw.* prawo gruntowe; -ndregel, *sf.* prawidło zasadnicze; pierwsza reguła; -ndriß, *sm.* główne rysy; abrys czego; rysunek konturowy; — einer Wissenschaft, *rys jakiéj umiejętności; den — von einer Wissenschaft geben, *podać rys jakiéj umiejętności, główną jéj treść przedstawić; -ndsatz, *sm.* zasada (jako prawidło postępowania); sich etwas zum — machen przyjąć co za zasadę; das ist mein —, den ich treu befolge, *to jest moja zasada któréj się wiernie od. stale trzymam; gute, schlechte, keine festen Grundsätze haben mieć dobre, złe zasady; nie mieć żadnych pewnych oder stałych zasad; nach bestimmten Grundsätzen handeln działać od. postępować podług pewnych zasad; -ndsätzlich, *a.* zasadowy; z pewnéj zasady lub z zasad wypływający; —, *ad.* podług zasad; -ndsäule, s. Gru'ndpfeiler; -ndschwelle, *sf. Bk.* podwalina; -ndsicher, *a.* bespieczny ze względu na fundamenta; mocne fundamenta mający; -ndsprache, *sf.* język pierwiastkowy od. oryginalny; -ndstein, *sm. Bk.* kamień na fundament; węgielny kamień; den — zu einem Gebäude legen, *Bk.* założyć węgielny kamień na budowlą; —, *podstawa, podpora, podwalina; -ndsteuer, *sf. Stw.* podatek gruntowy; -ndstoff, *sm.* pierwiastek; materya pierwotna; pierwsze elementa (w skład czego wchodzące); -ndstrich, *sm.* główna laska w literze; s. a. Gru'ndriß; -ndstück, *sn.* grunt; majętność gruntowa; posesya; -ndsuppe, *sf.* *§stek; ściek nieczystości na spodzie; męty, fusy; -ndtext, *sm. Litt.* tekst oryginalny; oryginał (dzieła); -ndtheilung, *sf.* podział gruntów od. majętności nieruchomych; -ndton, *sm. Tk.* (in der Orgel) pryncypał; głos pryncypalny; ton główny; -ndtrieb, *sm.* główna, pierwotna skłonność, chuć.

Grü'ndung, *sf.* założenie, fundowanie.

Gru'ndunterschied, *sm.* różnica główna od. zasadnicza; -ndursache, *sf.* przyczyna pierwotna, główna, najważniejsza; -ndverfassung, *sf.* organizacya pierwotna; urządzenie pierwotne; -ndvermögen, *sn.* majątek nieruchomy, gruntowy; kapitał; -ndwage, *sf. Gl. Bk.* gruntwaga, narzędzie do równoważenia czyli niwelowania gruntów; -ndwahrheit, *sf.* prawda kardynalna, główna, zasadnicza; -ndwasser, *sn. Ntl.* woda dolna, spodnia, w dołach kopalni znajdująca się; -ndwesen, *sn.* pierwsza istota; istota będąca źródłem wszystkiego innego; -ndwidrig, *a.* przeciwny zasadzie albo dowodowi; -ndwissenschaft, *sf.* umiejętność zasadnicza; -ndwort, *sn. Spl.* wyraz będący zasadą całéj myśli; wyraz pierwotny; s. a. Sta'mmwort; -ndzahl, *sf. Spl.* liczba pierwotna, kardynalna; -ndzahlwort, *sn.* wyraz liczbę pierwotną oznaczający; -ndzehent, *sm.* dziesięcina gruntowa, z gruntu; -ndzins, *sm.* czynsz gruntowy, z gruntu; -ndzinsherr, *sm.* pan czynsze pobierający; -ndzinsmann, *sm.* czynszownik; -ndzug, *sm.* pierwszy rys, zarys, pierwsze pociągnięcie piórem, krédą, pędzlem itd.; die Grundzüge zu einem Gemälde entwerfen, *Mal.* zrobić szkic do obrazu; Grundzüge (Hauptbegriffe) einer Wissenschaft ogólny rys umiejętności jakiéj.

Grü'ne, *sn.* s. Grün, *sn.*

Grü'ne, *sf.* zieloność; zielona pasza; pole zieleniejące się od świeżo zeszłych siewów; Grü'nen, *vn.* (h.) zieleniéć; zieloności nabierać; zielenić się; być zielonym; grünen u. blühen być w kwitnącym stanie; najlepszego doświadczać powodzenia; grünend zielony; zieleniący się; zieleniający.

Grü'nfink, *sm. Ng.* wilga; bogumiła; Grü'ngelb, *a.* zielonkowaty; zielenożółty; żółty w zielone wpadający; -ngestrei'ft, *a.* zielone paski od. pręgi mający; w zielone pasy; -nhändler, *sm.* jarzynnik, jarzyny oder ogrodowizny sprzedający; -nhändlerin, *sf.* jarzyny oder ogrodowizny sprzedająca; -nhänfling, s. Grü'nfink; -nkehlchen, *sn. dim. Ng.* (Vogel) zielonogardliczka; -nkohl, *sm. Ng. Gtn.* kapusta zielona; -nkraut, *sn. Ng.* zieleniny; warzywa; -nlaubig, *a.* zielonoliści.

Grü'nlich, *a.* zielonawy; zielonkowaty; Grü'nlich-, *a.* zielonawo-, zielonkowato-; Grü'nlich-blau, *a.* zielonawo-niebieski; Grü'nlich-Erz, *sn. Bw.* zielonawokrusz; Grü'nlich-gelb, *a.* zielonawo-żółty.

Grü'nling, *sm. Ng.* s. Grü'nfink; —, *Gtn.* kapuśnica (gruszka); -nrock, *sm. Ng.* **żaba; —, *człowiek w zielonym stroju od. mundurze; s. a. Jä'ger; -nrostig, *a.* zieloną rdzą powleczony; -nschnabel, *sm. Ng.* ptak z zielonym dzióbem; *iron.* s. Ge'lbschnabel; -nspan, *sm. Ng.* grynszpan, rdza miedziana; —, *Schdk.* węglan, octan, lub niedokwas miedzi; -nspecht, *sm. Ng.* żołna zielona; -nstreifig, s. Grü'ngestrei'ft.

Gru'nzen, *va.* u. *vn.* (h.) krząkać; pągać; rechać; rechtać (o świni); *skrzeczéć; *drzéć się; *przeraźliwym tonem śpiewać.

Grü'nzeug, *sn. Gtn. Kk.* ogrodowizna; zielenina; warzywa; jarzyny zielone.

Gru'ppe, *sf.* grupa; uszykowana. ustawiona, ułożona; in Gruppen zusammenstellen, Gru'ppiren, *va.* w grupy ustawiać; Gruppi'rung, *sf.* grupowanie. [Grau'sen.

Grus, s. Graus, *sm.*; Gru'seln, s.

Gruß, *sm.* pozdrowienie; ukłon; seinen — vermelden zasyłać komu ukłon; ich sage, bringe Ihnen einen — von Ihrer Schwester składam od. przynoszę Panu ukłon od siostry; er hat mir einen — an dich mitgegeben przesyła ci ukłon przezemnie; deinem Vater sage tausend Grüße ojcu swemu oświadcz odemnie ukłony; Gott zum —! naprzód moje pozdrowienie! naprzód zdrowia dobrego życzę; pięknie witam! Panu Bogu cię oddaję! der englische —, *Kg.* pozdrowienie anielskie (Zdrowaś Marya itd.).

Grü'ßen, *va.* pozdrowić kogo; pokłonić się, ukłonić się komu; Jemanden — lassen kazać się komu kłaniać; grüße ihn von mir, von meinetwegen pozdrów go od. kłaniaj mu się odemnie; sei gegrüßt! Gott grüße dich! kłaniam! witam! jak się masz? dzień dobry! gegrüßet seist du, Maria! *Kg.* bądź pozdrowiona, Maryo! seid mir gegrüßet, ihr Wälder u. blumigen Fluren! witam was lasy i kwieciste pola! bitte zu grüßen! *iron.* upadam do nóg!

Gru'ßreich, Gru'ßvoll, *a.* obfity w ukłony, pełen ukłonów.

Grü'tze, *sf. Kk.* krupy; kasza; — im Kopfe haben, *mieć oléj w głowie; er hat — im Kopfe, *ma kiełbie we łbie; Grü'tzhafer, *sm. Ldw.* owies nagi; -tzhandel, *sm.* handel krupami; -tzhändler, *sm.* krupnik; krupiarz; -tzhändlerin, *sf.* krupniczka, krupiarka; -tzkopf, *sm.* *iron.* durna głowa; ein — sein, *mieć flaki w głowie; -tzmacher, *sm.* krupiarz, co krupy robi; -tzmühle, *sf.* młyn do robienie krup; -tzstampfe, *sf.* stempa do krup; -tzsuppe, *sf. Kk.* krupnik; -tzwurst, *sf.* kiszka kaszą nadziana.

Guardia'n, *sm. Kg.* gwardyan.

Gu'ck-durch-den-Zau'n, *sm. Ng.* s. E'rdepheu.

Gu'cken, *vn.* (h.) ciekawie patrzéć; wyglądać; das Schnupftuch guckt ihm aus der Tasche chustka wygląda mu z kieszeni; Gu'cker, *sm.* szkiełko do patrzenia; lorynetka; Gu'ckfenster, *sn.* okienko do wyglądania; Gu'ckguck, s. Ku'ckuk; Gu'ckkasten, *sm.* skrzynka optyczna; Gu'ckkästner, *sm.* człowiek z skrzyką optyczną; Gu'ckloch, *sn.* otwór do patrzenia.

Gueri'llakrie'g, *sm. Kw.* wojna partyzancka; Gueri'llas, *sm. pl. Kw.* gierylasy; ruchawka; wojsko partyzanckie.

Guhr, *sf. Schdk.* fermentacya, robienie, robota; das Bier steht in der — piwo jest w robocie.

Gü'hrig, *a.* kruchy (o kruszcach).

Guilloti'ne, *sf.* gilotyna; Guillotini'ren, *va.* gilotynować.

Guinee', *sf. Mzk.* gwinea

Gui'ngang, *sm. W. H.* (baumwollener Zeuch) gingas (materya).

Guirla'nde, *sf.* gierlanda.

Guita'rre, *sf. Tk.* gitara; bandurka; — spielen, *Tk.* grać na gitarze;

Guita'rrenspieler, Guitarri'st, *sm. Tk.* gitarzysta; grający na gitarze; Guita'rrenspie'lerin, *sf.* grająca na gitarze.

Gu'lden, *sm. Mzk.* złoty; ein Gulden Münz(e) cztery polskie złote; ein Guldenschein, *Mzk.* złoty groszy 18.

Gü'lden, s. Gu'lden; —, *a.* s. Go'lden; Gü'ldenklee', *Ng.* s. E'delle'berkraut; Gü'ldenkraut, *sn. Ng.* wietrznica; Gülden-Mi'lzkraut, *Ng.* s. Go'ldmilz; Gü'ldenstei'nbrech, *Ng.* s. Go'ldmilz, Ei'senwurzel; Gü'ldenwu'ndkraut, *sn. Ng.* złomignat; s. a. Go'ldraute.

Gü'ltig, *a.* mający wartość; kurs mający, kursujący; solches Geld ist hier nicht — takie pieniądze tu nie idą; takich pieniędzy tu nie biorą; — ważny; etwas — machen ważność czemu nadać; Gü'ltigkeit, *sf.* ważność; Gü'ltigmachung, *sf.* nadanie czemu ważności.

Gu'mmi, *sn. Ng.* guma; Gu'mmi-, *a. Ng. etc.* gumowy; Gu'mmiela'sticum, *sn. Ng.* gumilastyka; gumma sprężysta; Gu'mmigu'tt, *sn. Ng.* gumiguta; Gu'mmiha'rz, *sn. Ng.* gumowa żywica; Gummi'ren, *va.* używić; klejem drzewnym zaprawić; gumować; gummirt (mit Gummi versetzt od. vermischt) używicony, gumowany; Gummi'rung, *sf.* używicenie, gumowanie; Gu'mmiwasser, *sn.* woda gumowa.

Gu'ndermann, *sm. Ng.* (Pflanze) konrad; bluszczyk, brzesztan.

Gü'nsel, *sm. Ng.* gądziel; iwa.

Gunst, *sf.* sprzyjanie; łaska; fawor; względy; bei Jemandem in — stehen być w łaskach u kogo; sich um Jemandes — bemühen, bewerben starać się o czyje względy; sich Jemandes — erwerben, verschaffen pozyskać czyje względy; es geht hier alles nach —, *tu wszystko idzie podług faworu; aus — przez fawor; etwas zu Jemandes Gunsten thun zrobić co z grzeczności dla kogo; die Gerichte haben zu seinen Gunsten entschieden, *Rw.* sądy rozstrzygnęły na jego korzyść, na jego stronę; das Urtheil ist zu seinen Gunsten ausgefallen wyrok wypadł na jego korzyść, na jego stronę; mit Gunst zu melden, *za łaską mówiąc.

Gu'nstbewe'rbung, *sf.* ubieganie się o czyje względy; Gu'nstbezei'gung, *sf.* okazywanie komu względów; oświadczanie łaski; okazany dowód łaski; Gu'nstbuhlerei', *sf.* *iron.* nadskakiwanie komu.

Gü'nstig, *a.* przychylny, życzliwy, przyjazny; *pomyślny; das Treffen war für die Engländer —, *Kw.* ta bitwa pomyślna była, pomyślnie wypadła dla Anglików; — sprzyjający, przyjazny; das Glück, der Wind ist uns —, *los, wiatr nam sprzyja; sobald günstige Zeiten kommen, *skoro czasy posłużą; Gü'nstling, *sm.* faworyt, ulubieniec czyj; Jemandes — sein być w łaskach u kogo; — des Glücks ulubieniec fortuny; *dziecko szczęścia.

Gu'rgel, *sf. Zk.* gardło; gardziel; Jemanden bei der — fassen wziąć oder porwać, uchwycić kogo za gardło; Jemandem die — abschneiden gardło komu poderznąć; Jemandem das Messer an die — setzen nóż komu przytknąć do gardła; *użyć ostatniego przymusu, gwałtu; etwas durch die — jagen, *przehulać co, przejeść, przepić; Gu'rgeln, *vn.* (h.): sich — (h.) płukanie robić; gardło płukać; —, *Tk. iron.* gardłem śpiewać; —, *va.* den Hals mit Honigwasser — gardło płukać wodą z miodem; Gu'rgeln, *sn.* płukanie; Gu'rgelwasser, *sn.* płukanie, płyn do płukania gardła; gargaryzm; wódka do płukania gardła.

Gü'rkchen, *sn. dim. Gtn. Kk.* ogóreczak.

Gu'rke, *sf. Ng. Gtn. Kk.* ogórek; ogurek; Gurken einmachen, *Kk.* ogórki zakisić, zamarynować; sich Gurken herausnehmen, sich eine Gurke zu viel herausnehmen, *za wiele sobie pozwalać; Gu'rken-, *a. Ng. Kk.* ogórczany; ogórkowy; Gu'rkenähnlich, Gu'rkenartig, *a. Ng.* ogórczasty; Gu'rkenbee't, *sn. Gtn.* ogórkowy ogrodek; ogórnik; Gu'rkenbrühe, *sf. Kk.* sok ogórczany; Gu'rkenfäßchen, *sn. dim.* baryłka na ogórki; Gu'rkenförmig, *a.* ogórkowaty; jak ogórek; do ogórka podobny; w kształcie ogórka; Gu'rkenga'rten, *sm. Gtn.* ogórkowy ogrodek; ogórnik; Gu'rkenke'rn, Gu'rkensame, *sm. Ng.* jądro, nasienie z ogórków; Gu'rkenkra'nke, *sf. Ng.* łęcina ogórkowa; Gu'rkensala't, *sm. Kk.* sałata z ogórkow; mizerya (z ogórków); Gu'rkenwasser, *sn.* woda ogórkowa.

Gurt, *sm.* gurt; pas rzemienny; popręg (u konia); Gu'rtbett, *sn.* łóżko na pasach.

Gü'rtel, *sm.* pas; den — tragen pas nosić; den — lösen popuścić pasa; zdjąć pas; odpasać go; einer Jungfrau den — lösen, *pas pannie odebrać; Gü'rtelkrau't, *sn. Ng.* Ś. Jana pas; s. a. Bä'rlapp; Gü'rteln (sich), *vr.* (h.) opasać się; Gü'rtelri'ng, *sm.*, Gü'rtelschna'lle, *sf.* kółko, sprzączka u pasa.

Gü'rten, *va.* opasać (pasem); an etwas — przypasać; das Schwert an die Seite — przypasać miecz do boku; sich — opasać się; sich mit einem Schwerte — przypasać miecz; sich zu etwas —, *zabierać się, przygotowywać się do czego; sich mit Kraft —, *opatrzyć się w siłę; dobyć sił; Gü'rtler, *sm.* pasamonik; Gü'rtlerhandwerk, *sn.* pasamonictwo; Gü'rtlerjunge, *sm.* pasamończyk.

Gu'rtriemen, **Gu'rtring**, *sm.*, Gu'rtschnalle, *sf.* rzemień, kółko, sprzączka u pasa albo gurta, pendenta.

Guß, *sm.* odlewanie czego; odlew, rzecz odlana; der — ist wohlgerathen odlewanie się udał; — wylew; lunięcie; gwałtowne wylanie się; es erfolgte ein starker — deszcz potém lunął obfity; Gu'ßeisen, *sn. Httk.* żelazo lane; -ßform, *sf.* forma do odlewania; -ßregen, *sm.* nawalny deszcz; -ßstein, *sm.* rynsztok do wylewu pomyi; -ßwaare, *sf.* towar odlewany; -ßwachs, *sn.* wosk przetapiany.

Gu'stav, *sm. npr.* Gustaw; Gu'stel, *sm.* u. *sf. dim. npr.* Guścio.

Gut, *a.* dobry (überhaupt); von guter Geburt sein być dobrego urodzenia, dobrych rodziców; —, *cały, niepodarty; gute Stiefel dobre bóty; gutes Stück Weges dobry kawał drogi; gute vier Meilen dobre cztery mile; gute Weile, Stunde dobra chwila, godzina; gute Anzahl znaczna ilość; guter Schlaf dobry (zdrowy, krzepiący) sen; gutes Latein dobra (czysta, poprawna) łacina; guter Einfall, Gedanke dobry pomysł, dobra myśl; guter Wind wiatr pomyślny, przyjazny; gute Ernte dobre (obfita) żniwa; gut zu etwas dobry do czego, zdatny, mogący być użytym; gut wider etwas dobry na co; Jemandem gut dobry dla kogo, służący mu; gutes Geld dobre (nie fałszywe) pieniądze; gute Tage haben, *mieć dobre od. święte czasy; sich einen guten Tag machen, *wesoło dzień przepędzić; *zabawić się; *pohulać trochę; in guter Ruhe sitzen, *mieć spokojne życie; *żyć spokojnie; zur guten Stunde kommen, etwas sagen, *w dobrą godzinę przyjść, co wymówić; Jemandem gut sein dobrym być na kogo; lubić go; wieder gut werden udobruchać się; mit Jemandem gut sein dobrze być z kim; mit Jemandem wieder gut werden, *pogodzić się, pojednać się z kim; Jemanden gut halten, *dobrze kogo traktować; *wygody mu dawać od. czynić; etwas gut sein lassen, *pozwolić na co; *przystać; *nie przeciwić się; lassen Sie es nur gut sein! dajno Pan pokój! etwas gut heißen, *zezwolić na co; *przyjąć co; *przystać; *dać swoje przyzwolenie; für Jemanden gut sagen, *Rw.* ręczyć za kogo; odpowiadać za kogo; für etwas gut sein od. stehen, *Rw.* ręczyć za co; Jemandem etwas gut thun, *wynagrodzić komu co; gut sein, *H.* mieć kredyt; sehr gut sein, *H.* mieć wielki kredyt; er ist für 10,000 Thaler gut, *H.* ma kredyt do 10,000 talarów; nach gegenseitiger Berechnung blieben mir zehn Thaler gut, *po obrachunku zostało mi 10 talarów u niego; ich habe etwas gut bei Ihnen, *mam u Pana coś na przyszłość; należy mi się; das Gute, *sn.* dobre; Jemandem alles Gute wünschen, *życzyć komu wszystkiego dobrego; es wird aus ihm nichts Gutes werden, *nie będzie z niego nic dobrego; Gutes mit Bösem vergelten, *za dobre złém się odpłacić; das kommt mir zu Gute, *to jest na moję korzyść; to się na moję korzyść rachuje od. rachować powinno; to się mnie należy; Jemandem etwas zu Gute halten, *nie brać komu czego za złe; *wybaczyć mu to; sich etwas zu Gute thun, *uciechę sobie zrobić; *użyć; *sprawić sobie przyjemność; —, *ad.* dobrze (überhaupt); sich gut befinden dobrze mieć się; so gut als tak dobrze jak; das Haus ist so gut als verkauft, *dom tak dobre jak sprzedany; er singt (eben) so gut als du on równi dobrze śpiewa, jak ty; — łatwo; du hast gut kaufen, da du Geld hast, *dobrze od. łatwo tobie kupować, kiedy masz za co; die Straße ist gut u. gern tausend Schritte lang, *ta ulica łatwo może mieć 1000 kroków długości; schon gut! dobrze, dobrze! — dosyć; es ist gut, *już dosyć; kurz u. gut, *krótko i dobrze; kurz u. gut, ich will es so! tak chcę, i koniec!

Gut, *sn.* dobro; — (Besitzthum) majątek; — (Landgut, Rittergut) wieś; Güter, *pl.* dobra; Gut, *H.* towar.

Gu'tachten, *sn.* opinia; zdanie; sein — über etwas abgeben opinią o czém dać; zdanie swoje powiedzieć; Jemandes — einholen zapytać kogo o opinią; wezwać go do dania opinii; Gu'tachtlich, *a.* u. *ad.* opinując; jakoby dając opinią.

Gu'tartig, *a.* u. *ad.* dobréj natu-

ry; Gu'tartigkeit, *sf.* dobroć serca; dobry myślenia sposób.

Gu'tbefinden, *sn.* upodobanie; nach seinem — podług upodobania; s. a. Gu'tachten.

Gü'tchen, *sn. dim.* wioska; wioseczka; majętnostka.

Gu'tdenkend, *a.* dobrze myślący.

Gu'tdünken, *sn.* mniemanie; widzimisię; nach — podług widzimisię.

Gü'te, *sf.* dobroć (überhaupt); er ist die — selbst, *to sama dobroć; in —, in der —, *w dobry sposób; *zgodnym sposobem; den Weg der Güte versuchen, *próbować zgody; auf dem Wege der —, *na drodze pojednawczéj; *przez wzajemne porozumienie się; der — pflegen, *Rw.* iść drogą zgody; — łaska; grzeczność; Jemandem eine —, viel — erzeigen, erweisen, *wyświadczyć komu łaskę, wiele grzeczności; haben Sie die —, mir zu sagen, ob &c. bądź Pan łaskaw powiedzieć mi, czy itd.; sich eine — thun, *sprawić sobie ukontentowanie; uraczyć się. [winogron.

Gu'tedel, *sm. Wb.* jaki gatunek

Gü'terananschlag, *sm.* oszacowanie, szacunek dóbr; -terbeschauer, *sm. H. Stw.* wizytator; rewizor towarów; -terbesitzer, *sm.* posiadacz dóbr; -terbestä'ter, Gü'terbestä'tiger, *sm. H.* ajent frachtowy; liwerant; -tergemei'nschaft, *sf.* wspólność majątku (i dorobku); in — leben żyć we wspólności majątku; die — ausschließen, *Rw.* wspólność majątku wyłączyć; -terhandel, *sm.* handlowanie od. kupczenie dobrami; -terkau'f, *sm.* kupowanie, kupienie dóbr; -terertra'g, *sm.* dochody z dóbr; -terversi'cherung, *sf.* asekuracya towarów.

Gu'tgelau'nt, *a.* w dobrym humorze (będący); Gu'tgesi'nnt, *a.* dobrze myślący; dobrego sposobu myślenia; Gu'thaben, *sn.* to co się u kogo ma jako należytość pozostałą z obrachunku; *H.* należytość kredytowa; Gu'theißen, *sn.*, Gu'theißung, *sf.* zezwolenie, przystanie na co; aprobacya; zatwierdzenie; Gu'theit, *sf.* dobroć; Gu'therzig, *a.* dobrotliwy; dobrego serca; dobre serce mający; Gu'therzigkeit, *sf.* dobrotliwość; dobre serce; dobroć serca.

Gü'tig, *a.* dobrotliwy; dobry; łaskawy; seien Sie so —! bądź Pan tak łaskaw! Sie sind gar zu —! za nadtoś Pan łaskaw! Jemanden — behandeln łaskawie, łagodnie, dobrotliwie z kim się obchodzić; Gü'tigkeit, *sf.* dobrotliwość.

Gu'tlaunig, *a.* dobrego humoru; dobry humor mający.

Gü'tlich, *a.* dobrowolny; przyjacielski; w zgodny sposób uczyniony; auf gütlichem Wege, *w sposobie pojednawczym; *po przyjacielsku; sich — auseinander setzen zgodnie uskutecznić działy; zgodnym sposobem zrobić rozdział majątku; — łagodny; łaskawy; sich — thun, *uczynić sobie wygódkę od. ukontentowanie; uraczyć się; dogadzać sobie; Gü'tlichthu'n, *sn.* uraczenie się.

Gu'tmeinend, *a.* w dobréj myśli uczyniony.

Gu'tmüthig, *a.* dobroduszny; łagodnego umysłu; uprzejmy; Gu'tmüthigkeit, *sf.* dobroduszność.

Gu'tsagen, *sn.*, Gu'tsagung, *sf.* ręczenie za kogo.

Gu'tsbesitzer, *sm.* właściciel wioski; ślachcic; Gu'tsherr, *sm.* pan wioski; Gu'tsherrschaft, *sf.* państwo, do których wieś należy; dominium; Gu'tsherrschaftlich, *a.* dominialny.

Gu'tthat, *sf.* dobrodziejstwo; Gu'tthäter, *sm.* dobrodziej; dobroczyńca; Gu'tthäterin, *sf.* dobrodziejka; Gu'tthätig, *a.* dobroczynny; Gu'tthätigkeit, *sf.* dobroczynność.

Guttura'l•, *a.* gardłowy.

Gu'twillig, *a.* ochoczy (do usług); chętliwy; usłużny; — dobrowolny; samowolny; z dobréj woli; podług woli; dowolnie; -twilligkeit, *sf.* chętliwość; usłużność; dobrowolność.

Gymnasia'l•, *a.* gimnazyalny; Gymnasia'st, *sm.* gimnazyasta; uczeń gimnazyum; Gymna'sium, *sn.* gimnazyum.

Gymna'st, *sm.* gimnastyk; Gymna'stik, *sf.* gimnastyka; Gymna'stisch, *a.* gimnastyczny.

Gyps, &c., s. Gips, &c.; Gyps•, *a.*, s. Gips•.

H.

H, **h**, ósma litera czyli głoska alfabetu niemieckiego, wymawia się = *h* po polsku. [ha, ha!

Ha! *int.* ha! oha! ha, ha, ha! ha,

Haar, *sn.* włos; —, Haare, *pl.* włosy; das —, die Haare lang wachsen lassen włosy długo zapuszczać; Jemandem in die Haare fahren, *porwać kogo za włosy (za łeb); einander in die Haare gerathen, *za włosy się z kim porwać, targać; sich in den Haaren liegen, *ciągle się swarzyć, kłóbić; sich die Haare ausraufen włosy sobie rwać z głowy; die Haare stehen mir zu Berge, *włosy mi stają na głowie; Jemanden bei den Haaren zu etwas ziehen, *za włosy kogo ciągnąć do czego (gwałtem, przymuszać go); etwas bei den Haaren herbeiziehen, *gwałtem co naciągać, nakręcać; es soll dir kein — gekrümmt werden, *włos ci z głowy nie spadnie; er wird Haare hergeben od. lassen müssen, *będzie musiał przypłacić, beknąć; es ist kein gutes — an ihm, *nie ma poczciwego włosa na głowie; sie hat kein — von ihrer Mutter, *ani na włos niepodobna do matki; nicht ein — breit weichen, *nie ustąpić na krok; auf ein —, auf's —, *na włos; es trifft auf ein — zu, *na włos się zgadza; er weiß es auf ein —, *wie to z największą dokładnością; sein Leben hängt an einem —, *życie jego na włosku wisi; bei einem —, um ein —, *o włos; nicht um ein —, *ani na włos; Haare auf den Zähnen haben, *być nadzwyczaj biegłym w swoim przedmiocie; *zęby zjeść nad czém; *doskonale znać rzecz swoję; ein — in etw. finden, *znaleźć w czém przeszkodę, trudność, zawadę, odstręczenie; etwas mit Haut u. Haaren verzehren, *zjeść co ze skórą i z kościami, całkiem; Haar•, *a.* (aus Haaren bestehend) włosiany; Haa'raufsatz, *sm.* tur z włosów; peruczka; szenion; -rband, *sn.* tasiemka, wstążeczka, sznurek z włosów; tasiemka do włosów; -rbereiter, *sm.* wyprawiacz włosów; -rbesen, *sm.* miotełka z włosów; -rbeutel, *sm.* harbajtel; woreczek na włosy od. warkocz; sich einen — trinken, **przypruszyć, przyciąć, *podpić sobie; Jemandem einen — anhängen, **przykryć kogo, podpić go; -rblume, *sf.* kwiat włosiany; -rbürste, *sf.* szczotka do czesania włosów; -rbusch, *sm.*, -rbüschel, *sn.* pęk, pęczek włosów; kosmyk; osmyk włosów; -rdecke, *sf.* kołdra z włosów; koc; dera włosiana.

Haa'rdick, *a.* gruby jak włos; grubości włosa; -rdünn, *a.* cienki jak włos.

Haa'ren, Hä'ren, *vn.*, sich —, *vr.* (h.) linieć; linić się, włosy dawne tracić a nowe dostawać; — (bei Thieren) sierść uronić, sierść odmieniać.

Haa'ren, Hä'ren, *a.* włosiany; härenes Büßergewand, härenes Bußkleid, *Kg.* włosienica, włosiana suknia pokutna.

Haa'reule, *sf.* szczotka do obmiatania kurzu i pajęczyny; -rfeder, *sf.* piórko cienkie jak włos.

Haa'rfein, *a.* cienki jak włos; haarfeiner Unterschied, *różnica bardzo subtelna.

Haa'rflechte, *sf.* warkocz; splot włosów; -rgefäß, *sn. Zk.* naczynie włosowate; -rgestirn, s. Haa'rstern, Komet; -rgold, *sn.* złoto w kształcie włosów; -rgras, *sn. Ng.* życica; żytna trawa; -rhandel, *sm.* handel włosami; -rhändler, *sm.* handlujący włosami; -rhemd, *sn. Kg.* włosienica; s. a. unter Haa'ren, Hä'ren, *a.*

Haa'richt, *a.* włosowaty; -rig, *a.* włosami obrosły; włosisty; włochaty; kosmaty.

Haa'rkamm, *sm.* grzebień do włosów; -rklauber, s. Haa'rspalter.

Haa'rklein, *a.* malutki jak włosek; —, *ad.* w najdrobniejszych szczegółach; jak najskrupulatniéj; jak najsubtelniéj.

Haa'rkogel, *sf.* peruka; -rkräusler, *sm.* fryzer, zapiekacz oder treficiel włosów; -rlocke, *sf.* pukiel włosów; osmyk; -rlos, *a.* bezwłosy; bez włosów; niemający włosów; -rmann, *sm. W. H.* sukno niepostrzygane; -rmantel, *sm.* podwłośnik; -rmilbe, s. Haa'rwurm, Trichi'ne; -rmütze, *sf.* peruka; -rnadel, *sf.* szpilka od. szpilka podwójna do włosów; -rnest, *sn.*, Haa'rnestel, *sf.* gniazdko na głowie; grubka z warkoczów na wierzchu głowy; -rnetz, *sn.* siatka z włosów; -rpastete, *sf.* (beim Haarkünstler) ciasto, w którém wypiekają włosy; -rpinsel, *sm.* pęzeł włosiany oder z włosów; -rpuder, -rstaub, *sm.*, -rmehl, *sn.* puder do włosów; -rputz, *sm.* strój na głowę oder do wpięcia we włosy; utrefienie włosów; -rring, *sm.* pierścionek z włosów; -rröhre, *sf.*, -rröhrchen,

sn. dim. rórka włoskowata; -rsalbe, *sf.* maść (olejek) do włosów; -rschaber, *sm.* nóż do zeskrobywania włosów ze skór; -rschädel, *sm.* wierz głowy włosamy nakryty; -rscharf, *a.* tak ostry, że włos na powietrzu przetnie; *ostry jak brzytwa; *bardzo ścisły; es geht —, *ostro idzie; -rscheitel, *sm.* przedział na głowie między włosami; przeborek; -rschlächtig, *a.* (o koniach:) dychawiczny; -rschleife, *sf.* kokarda z włosów oder do przystrojenia włosów; -rschminke, *sf.* olejek do farbowania włosów; -rschmuck, *sm.* strój na głowę oder do ozdoby włosów; -rschnur, *sf.* sznurek z włosów; *Hlk.*, s. a. Haa'rseil; -rschopf, *sm.* pukiel włosów; -rschwarte, *sf. Zk.* skóra na głowie, z której wyrastają włosy; -rschwärze, *sf.* czernidło do włosów; -rseil, *sn. Hlk.* włosień; zawłoka; -rsieb, *sn.* sito z końskiego włosia; -rsilber, *sn. Ng. Bw.* srebro rodzime włosiaste (kształtu włosów); -rsohle, *sf.* podeszwa włosiana (do wkładania w bót); -rspalten, *sn.* łupanie włosów; *nazbyt subtelne i drobiazgowe rozbieranie rzeczy; *wchodzenie najmniejsze drobnostki; -rspalter, *sm.* *człowiek w drobnostkowe badania zapuszczający się; *drobiazgowy od. subtelny rozbieracz, krytyk, badacz; -rspitze, *sf.* koniec włosa; -rstern, *sm.* kometa; -rstrang, *sm. Ng.* (bei Pflanzen) wieprzyniec; gorysz; -rtuch, *sn. W.* włosianka; włosiennica (tkanka z włosów); -rumwachsen, *a.* włosami obrosły; włóchaty; włosisty; -rwachs, *sn.* pomada; -rweide, *sf. Ng.* wierzba rokicina; -rwickel, *sm.* papilot; papilota; -rwuchs, *sm.* rośnienie włosów; -rwulst, *sm.* u. *sf.* burlet z włosów; poduszka włosiana; -rwurm, *sm. Ng.* mól włosowy; -rzange, *sf.* obcężki do wyrywania włosów; -rzopf, *sm.* harcap, warkocz; -rzotten, *sf. pl.* kudły.

Ha'be, *sf.* to co kto ma, posiada; majątek, dobytek; *fortuna; Hab' u. Gut verlieren, daran wagen, *stracić cały dobytek, cały majątek ważyć.

Ha'ben, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (habe, hatte, gehabt) mieć; nichts zu essen, zu leben — nie mieć co jeść, z czego żyć; — (bekommen): morgen sollst du dein Geld — jutro będziesz miał pieniądze; man kann das Buch hier nicht —, das Buch ist hier nicht zu — téj książki tu nie można dostać, nie dostanie; das ist nicht für Geld zu — tego nie dostanie kupić oder za pieniądze; — (Vortheil haben): was hast du an der Waare? co masz na tym towarze (za zysk)? — (müssen): danach hat (muß) sich Jeder zu richten do tego ma się każdy stosować; das hat (muß) er zu beweisen to jego rzecz tego dowodzić; do niego należy to dowieść; du hast (kannst) zu befehlen do ciebie należy od w twojéj mocy jest rozkazać; wer hat mir hier etwas zu befehlen? kto mi tu ma co do rozkazania? du hast (nicht das Recht, die Ursache) dich nicht in die Sache zu mischen nie masz się mieszać do tego; er wird es mit mir zu thun — zomną będzie miał do czynienia, zemną się rozprawi, mnie za to będzie odpowiadał; willst du etwas von mir — (erhalten, erlangen)? czy chcesz czego odemnie? ich will es so (gemacht, gethan rc.) — ja tak chcę; ja tak żądam; die Sache hat viel auf sich, *to rzecz nader ważna; das hat etwas zu bedeuten, *to ma swoje znaczenie; das hat nichts zu sagen, *to nic nie znaczy; etwas an sich — mieć co do siebie; besser Ein Hab'-ich, als zehn Hätt'-ich, *lepsze jedno *chwała Bogu*, niźli dziesięć *dali Bóg*; *lepszy wróbel w ręku, niż cietrzew na sęku; sich —, * § s. Gebe'rden (sich); du hast (geberdest) dich albern, *śmiesznie wyglądasz; *śmieszną minę robisz; es hat keine Eile, Noth, Gefahr nie ma się czego śpieszyć; nie ma się czego obawiać od. kłopotać; *nie ma żadnego niebezpieczeństwa; es hat seine Richtigkeit damit, *rzecz ma się tak w istocie; das hat gute Wege, *nie z tém żadnéj obawy; ja, es hat sich wohl! *iron.* a zapewne! a naturalnie! ba i bardzo! zu haben pflegen miewać; Ha'ben, *sn. H. Habet*; mienie, należytość; co kto u nich ma.

Ha'beni'chts, *sm. iron.* hołysz; golec; ein Herr von —, *iron.* pan herbu hołysz.

Ha'ber, rc., s. Ha'fer, rc.

Ha'berecht, rc., s. Re'chthaber, rc.

Ha'bgier, rc., s. Ha'bsucht, rc.

Ha'bhaft, *a.*: — werden dostać kogo lub co w swoję moc; Jemandes — werden schwytać, złapać kogo; einer Sache wieder — werden odzyskać co; dostać na powrot.

Ha'bicht, *sm. Ng.* jastrząb; Ha'bichts-, *a. Ng.* jastrzębi; Ha'bichtskrau't, *sn. Ng.* jastrzębiec; Ha'bichtsnase, *sf.* *nos orli (jastrzębi).

Hä'big, *a.* łapczywy.

Habi'l, *a.* zdatny; Habilitä't, *sf.* zdatność.

Habilitatio'n, *sf.* habilitacya; składanie dowodów uzdatnienia; Habiliti'ren (sich), *vr.* (h.) habilitować się, składać dowody uzdatnienia; doktoryzować się; składać examina; odbywać dysputę itd.

Habi't, *sn.* suknia; odzież.

Ha'bschaft, Ha'bseligkeit, s. Ha'be.

Ha'bsucht, *sf.* chciwość; łakomstwo; Ha'bsüchtig, *a.* chciwy; łakomy.

Ha'chel, s. A'chel.

Hack, *sm.* uderzenie siekierą od. toporem; rąbnięcie; cięcie; einen — thun uderzyć, ciąć (raz) siekierą; Hack u. Pack, Hack u. Mack, *cała chałastra; wszystkie graty, rupiecie; Ha'ckbank, *sf.*, Ha'ckbrett, *sn. Kk.* stolnica; siekanica; Ha'ckbeil, *sn.* siekiera od. topor do rąbania mięsa; Ha'ckblock, *sm.* pniak do rąbania (na nim) mięsa itd.; Ha'ckbord, *sm. Sw.* wierzch tyłu okrętu; Ha'ckbrett, *sn.* stolnica od. deska do siekania (na niéj); —, *Tk.* cymbały, brzękadło.

Ha'cke, *sf.* motyka; zur Hacke leicht einen Stiel finden, *łatwo znaleźć wymówkę, pozór, pretekst; —, *Gtn. Wb.* okopywanie, przekopywanie; —, *Zk.* (Ferse) pięta; Jemandem auf den Hacken sein, *po piętach komu chodzić, *krok w krok za nim chodzić; *ani na krok go nie odstąpić; *ciągle go tropić, mieć na oku; sich die Hacken ablaufen, *nóg nie czuć od biegania; sich auf die Hacken machen, *wziąć nogi za pas; *dać drapaka, zemknąć, wynieść się.

Ha'ckelkrau't, *sn. Ng.* zawilec czarne ziele; zawilec sosenka.

Ha'cken, *va.* rąbać; man kann Holz auf ihm —, *można mu kołki ciesać na głowie, *można z nim robić, co kto chce; — siekać (mięso); gehacktes Fleisch, Geha'cktes, *Kk.* siekanka; — mit der Hacke od. Haue bearbeiten), *Gtn. Ldw.* skopywać, obkopywać, przekopywać (motyką); — dzióbać.

Ha'ckenleder, *sn.* napiętek (u bóta); Ha'ckenscha'r, *sf. Ng.* mączyniec strzałkowy; Ha'ckenstü'ck, *sn.* pięta u pończochy.

Hä'ckerling, *sm. Ldw.* (Häcksel) sieczka; einer Braut — streuen, *przed panną młodą obrus rozerznąć.

Hä'ckerlingsba'nk, *sf. Ldw.* lada do rznięcia sieczki; -ckerlingsmüh'le, *sf.* sieczkarnia; Hä'ckerlingsschneider, *sm.* sieczkarz.

Ha'ckerloh'n, *sm.* zapłata za rąbanie.

Ha'ckklotz, Ha'ckstock, s. Ha'ckblock; Ha'ckmesser, *sn.* tasak; nóż duży do siekania.

Ha'cksch, *sm. Ng.* (Eber der zahmen Schweine) kiernosz, wieprz nieczyszczony.

Hä'cksel, s. Hä'ckerling.

Hä'ckselba'nk, s. Hä'ckerlingsba'nk; Hä'ckssellade, *sf.* sieczkarnia; lada do sieczki.

Ha'der, *sm.* gałgan; Hadern sammeln gałgany zbierać; — (Zank, Streit) kłótnia; swar; spór zacięty.

Ha'derer, *sm.* (Zänker, Streitender) kłótnik.

Ha'dergei'st, *sm.* skłonność do swarów; człowiek kłótliwy; Ha'dergeri'cht, *sn.* sąd niższy policyjny; Ha'derhaft, *a.* kłótliwy; Ha'derkatze, *sf.* *człowiek zajadły, złośliwie kłótliwy; Ha'derlu'mp, *sm.* stary gałgan; —, *iron.* *oberwaniec; obszarpaniec; —, Ha'derlumpensa'mmler, s. Ha'dersammler; Ha'dern, *vn.* (h.) swarzyć się; Ha'dersammler, *sm.* gałganiarz; Ha'derschneider, *sm.* (in der Papiermühle) maszyna do krajania gałganów; Ha'dersu'cht, *sf.* (Zanksucht, Streitsucht) swarliwość; Ha'dersüchtig, *a.* swarliwy; kłótliwy; Ha'dersuppe, *sf. Kk.* zupa z bitym jajem.

Ha'fen, *sm.* (Topf) garnek; der — straft den Kessel, daß er rußig ist, *kocieł garnkowi przymawia, a obydwa smolą; in einem — zwei Suppen sieden, *przy jednym ogniu upiec dwie pieczenie.

Ha'fen, *sm. Sw.* port; in den — einlaufen, aus dem — auslaufen, *Sw.* zawinąć do portu, wypłynąć z portu; den — sperren, einschließen, *Sw.* port zamknąć; sich in den — der Ruhe flüchten, *uciec się do portu spokojności, udać się na spokojność; Ha'fen-, *a. Sw.* portowy; Ha'fenda'mm, *sm. Sw.* grobla port zabezpieczająca; -fenge'ld, *sn. Sw.* portowe; -fenkette, *sf. Sw.* łańcuch do zamykania portu; -fenmeister, *sm. Sw.* dozórca portowy; pisarz portowy; -fensta'dt, *sf.* miasto portowe; -fenzo'll, s. Ha'fenge'ld.

Ha'fer, *sm. Ng.* owies; tauber, wilder —, *Ng.* owies głuchy, dziki; der — sticht ihn, *chléb go bodzie; den — von der Gans kaufen, *skórę od szewca kupować; Pferde, die den — verdienen, kriegen ihn nicht, *nie bierze zasłużony, ale szczęśliwy; Ha'fer-, *a. Ng.* owsiany; Ha'fera'cker, *sm. Ldw.* rola owsem zasiana; owsiany grunt; -ferbie'r, *sn.* owsiane piwo; -ferboden, s. Ha'fera'cker; -ferbrei', *sm. Kk.* owsia-

na kaszka; owsiany kleik; -ferbro'd, *sn.* owsiany chléb.

Haferei', Haverei', Havarie', *sf. Sw.* awarya, szkoda na morzu.

Ha'ferernte, *sf. Ldw.* zbiór owsa; żniwa na owies; -ferfe'ld, f. Ha'feracker; -fergra's, *sn. Ng.* owsik; -fergrie's, *sm. Kk.* owsiane krupki; -fergrütze, *sf. Kk.* owsiana kasza; -fergrützsuppe, *sf. Kk.* kleik owsiany; -ferkasten, *sm.* skrzynia na owies; -ferko'rn, *sn.* ziarnko owsa; -fermeh'l, *sn.* owsiana mąka; -ferpflaume, *sf. Ng. Gtn.* lubaszka (śliwka); -fersack, *sm.* worek na owies oder z owsem; -ferschlehe, f. Ha'ferpflaume; -ferschleim, *sm. Kk.* kleik owsiany; -ferspreu', *sf.* plewy owsiane; -ferstoppel, *sf.* owsiane ciernie; -ferstroh', *sn.* owsianka, słoma owsiana; -fertra'nk, f. Ha'ferschlei'm.

Haff, *sn. Geog.* zatoka na baltyku; das Kurische —, *Geog.* zatoka Kurońska.

Ha'fner, f. Tö'pfer.

Haft, *sf.* areszt; Jemanden zur (gefänglichen) — bringen wziąć kogo pod areszt, do aresztu wsadzić; aus der — entlassen wypuścić z aresztu; aus der — entrinnen umknąć z aresztu.

Haft, *sm.*, Hä'ftchen, *sn.* haftka; *Ng.* motylek; jętka; dziennik.

Ha'ftbefeh'l, *sm. Rw.* rozkaz aresztowania; Ha'ftbrief, *sm. Rw.* list gończy. [meine).

Ha'ftdolde, *Ng.*, f. A'ckerklette (ge-

Ha'ften, *vn.* trzymać się, nie odpadać, jak co przylepionego; er lernt fleißig, aber es haftet nichts bei ihm, *pilnie się uczy, ale się nic nie czepia jego głowy, *nic mu nie lgnie w pamięci, *wszystko mu zaraz wywietrzeje; diese Schuld haftet auf meinem Gute ten dług ciąży na mojéj wsi; für Jemanden, für etwas — ręczyć, być odpowiedzialnym za kogo, za co.

Ha'ftgeld, f. A'ngeld.

Hag, *sm.* (Hecke) płot; zarośle.

Ha'gapfel, *sm. Ng.* dzikie, leśne jabłko; Ha'gapfelbau'm, *sm. Ng.* jabłoń dzika.

Hä'ge, *sf.* § uciecha; seine — an etw. haben uciechę mieć z czego; morgen ist bei ihm eine —, *jutro jest u niego uciecha (bankiet, wesele).

Hä'gebereiter, f. Hä'gereiter.

Ha'gebuche, *sf. Ng.* grab; grabina; Ha'gebuchen, *a. Ng.* grabowy.

Ha'gebutte, *sf. Ng.* głóg.

Ha'gebuttenrose, *sf. Ng.* dzika róża. [mesplik.

Ha'gedo'rn, *sm. Ng.* niesplik;

Ha'geho'lz, *sn.* drzewo ochraniane; wyrobki; zapust, gajewina; gajewisko.

Ha'gel, *sm. Ntl.* grad; es flog ein — von Steinen auf uns zu, *jak grad kamienie na nas leciały; daß dich der —! żeby cię zły duch wziął! Blitz u. —! do stu piorunów! —, *Jäg.* śrót ptasi drobne lotki; Jan Hagel, *motłoch; gmin; Ha'gel-, *a. Ntl.* gradowy; -gelkugel, *sf.* kula kartaczami napełniona.

Ha'geln, *vn.* (h.) *Ntl.*: es hagelt grad pada; es hagelte Prügel, *trzepanka była nie lada.

Ha'gelschaden, *sm.* szkoda gradobiciem zrządzona; -gelschla'g, *sm.* gradobicie; -gelschro't, *sm. Jäg.* siekańce; lotki (do strzelania kaczek); -gelstei'n, *sm.* grad wielkości komienia; -gelstu'rm, *sm. Ntl.* burza z gradem; -gelwetter, *sn. Ntl.* grzmoty z gradem; -gelwolke, *sf. Ntl.* chmura gradowa.

Hä'gen, He'gen, *va.* cieszyć, ukontentowanie sprawiać; sich — cieszyć

Hä'gen, f. He'gen. [się.

Ha'ger, *a.* chudy; chuderlawy, suchy, niemięsisty; Ha'gerkeit, *sf.* chudość; Ha'gern, *vn.* (h.) chudnąć.

Ha'gerose, *sf. Ng.* dzika róża.

Ha'gestolz, Ha'gestolzer, *sm.* bezżeniec; człowiek nienawidzący małżeństwa; stary kawaler; Ha'gestolze, *sf.* stara panna.

Hä'geweide, *sf. Jäg.* zakazane pastwisko; —, Ha'geweide, *sf. Ng.* koźlina; młokinica.

Hä'gezei't, He'gezei't, *sf. Jäg.* czas niepolowania; czas ochrony.

Hä'gung, He'gung, *sf.* (Einzäunung) ogrodzenie; cierpienie; trzymanie; *Jäg.* żywienie; ochranianie; pilnowanie.

Hä'her, *sm. Ng.* kawka.

Hahn, *sm. Ng.* samiec (u ptastwa); kogut; kokot; pietuch; ein guter — wird selten fett, *kogut dobry (do kur) rzadko tłusty; zwei Hähne taugen nicht auf Einen Mist, *nie zgodzą się dwa koguty na jednym śmieciu; danach wird kein — krähen, *nikt się o to nie spyta; — im Korbe sein, *być faworytem, ulubieńcem, w szczególnych łaskach; rother Hahn, *pożar, *ogień; Jemandem den rothen — auf das Haus (Dach) setzen, *podpalić kogo; *dom mu zapalić; — (Geräth zum Abziehen von Flüssigkeiten, am Schießgewehr) kurek; den — aufdrehen, zudrehen kurek odkręcić, zakręcić; den — spannen, aufziehen kurek naciągnąć; den — in Ruhe setzen, *Kw.* kurek spuścić; — (Wetterfahne, Wetterhahn) kogutek, kogut, chorągiewka na domu.

Hah'nbuche, Hah'nbuchen, Hah'nbüchen, f. Ha'gebuche, 2c.; hahnbüchener Mensch, *grondal; prostak; drągal.

Hah'nbutte, f. Ha'gebutte.

Hä'hnchen, *sn. dim.* kogutek.

Hah'nenbalken, *sm. Bk. Zm.* szlemień.

Hah'nenba'rt, *sm. Zk.* łatka, wyrostek (czerwony) u dzióba koguta.

Hah'nenei', *sn. Zk.* kogucie jaje, jaje kurze malenkie; -nenfu'ß, *sm. Ng.* jaskier; żabinek; -nengefe'cht, *sn.* bitwa kogutów; -nengeschrei', *sn.* pianie kogutów; -nenka'mm, *sm.* grzebień koguta; *Ng.* karbieniec; -nenlie'd, *sn.*, Hah'nenru'f, Hah'nenschrei', *sm.* pianie koguta; -nenschri'tt, *sm.* kurza stopa; der Tag hat schon um einen — (od. Hahnenschrei) zugenommen, *dnia już przybyło na kurzą stopę; -nenspo'rn, *sm. Zk.* ostroga u nogi koguta; -nentri'tt, *sm. Zk.* blizenka (w jaju kurzém zapłodnioném); -nentu'ch, *sn. Ng.* sparceta; -nenwecker, *sm.* śniadanie po hulance nocnéj; bigos hultajski.

Hah'nlippen, *sf. pl.* (kleine Kneipzange, Scheere) szczypczyki, szczypciążki.

Hah'nrei, *sm.* rogacz; kornut; rogal; Jemanden zum — machen, *rogi komu przyprawić (o żonie i jéj gachu); zum — werden rogów dostać, na rogala się zamienić; Hah'nreischa'ft, *sf.* rogaczostwo; stan korniferowski.

Hai, Hai'fisch, *sm. Ng.* haja; ludojad; żarłok; wilk od. pies morski.

Hai'de, Hai'de-, 2c., f. Hei'de, Hei'de-, 2c. [leśny.

Hai'delerche, *sf. Ng.* skowronek

Hain, *sm.* gaj; gaik; Freund Hain, *kostusia, *śmierć; Hain-, *a.* gajny; gajony; gajowy; Hai'nbuche, *sf. Ng.* grab; Hai'ngesa'ng, *sm.* śpiew w gaju.

Hä'kchen, *sn. dim.* haczyk; ein — auf Jemanden haben, *mieć do kogo urazę, na kogo ansę; — szydełko do haftowania (sama igła); was ein — werden will, 2c. f. u. Ha'ken; Hä'kchen-, *a.* szydełkowy; Hä'kchenstickerei', *sf.* szydełkowa robota; haftowanie szydełkiem.

Hä'kel, *sn.* igła do dziergania; Hä'kelarbeit, *sf.* robota dziergana.

Hä'kelig, *a.* haczykowaty; *zbyt skrupulatny, akuratny; we wszystkiém znajdujący trudności; eine häkelige Sache, * rzecz wiele mająca trudności; *delikatna materya.

Hä'keln, *va.* uchwycić co hakiem od. jakby hakiem; szydełkiem wyszywać od. dziergać.

Ha'ken, *sm.* hak; etwas zu einem — biegen hak z czego zrobić, zgiąć na hak; Jemanden in die Haken (in's Gefängniß) werfen, *Rw.* na haki kogo wrzucić; was ein Haken werden will, krümmt sich bei Zeiten, *co ma być dużém drzewem zaraz z młodu w górę strzela; *zaraz z młodu widać czém kto ma być w późniejszym wieku; das Ding hat einen —, *jest w tém sęk (trudność, przeszkoda); — socha (gatunek pługa); — haftka (u sukni).

Ha'ken, *va.* hak w co wbić; hakiem ciągnąć, wlec, przyciągnąć; —, *Ldw.* (mit dem Hakenpfluge ackern) sochą orać, uprawiać; sich — zahaczyć się; zaczepić się.

Ha'kenbei'n, *sn. Zk.* kość haczykowata, toporkowata, klinowata; -kenbüchse, *sf.* półhak (gatunek dawnéj strzelby); rusznica; -kenförmig, *a.* hakowaty, haczykowaty; haczysty; -kenkreu'z, *sn. Wpk.* krzyż haczysty; -kenla'chs, *sm. Ng.* łosoś samiec; -kenmörser, *sm. Kw.* hakownica; -kenpflu'g, *sm. Ldw.* socha; -kenpflügen, *sn.* oranie sochą; -kenra'd, *sn.* (in der Uhr) kółko haczykowate; -kenschlüssel, *sm.* hak od. haczyk do otwierania zamków; wytrych; -kenspie'ß, *sm.* harpuna; -kensto'ck, *sm.* kij z hakiem na końcu; kulas; -kenzah'n, *sm. Zk.* kieł (ząb u konia).

Ha'kicht, f. Ha'kenförmig; Ha'kig, *a.* mający hak od. haki; z hakiem od. haczykiem.

Halb, *a.* u. *ad.* pół; połowa; połowiczny; na pół; halbe Meile pół mili; in einem halben Jahre za pół roku; die halbe Stadt weiß es pół oder połowa miasta wie o tém; ein Glas nur — austrinken szklankę od. kieliszek wypić do połowy; um halb elf o pół do jedenastéj (godziny); es ist halb eins jest pół do pierwszéj; halbe Maßregeln, * połowiczne środki; ein halber Gelehrter, *na pół uczony; das ist nur halb wahr to tylko na pół prawda; er versteht's nur —, *na pół tylko to rozumie; er war — betrunken, — todt był na pół pijany, umarły od. nieżywy; es ist nicht — recht, §*to wcale oder bynajmniéj nie jest dobrze; er ist ein halber Narr, *to kawa-

łek głupca; halb u. halb, *jako tako; połatawszy; nie zupełnie; halbe Trauer, *cienka żałoba.

Ha'lbabendbro'd, *sn.*, Ha'lbabendko'st, *sf.* podwieczorek; podpołudzień; — zu sich nehmen, essen podwieczorkować; -lbärmel, *sm.* półrękaw; półrękawek; -lba'tlas, *sm. W. H.* półatłas; -lbbauer, *sm.* półkmieć; -lbbede'ckt, *a.* półkryty; -lbbewa'ffnet, *a.* półzbrojny; na pół uzbrojony; -lbbier, *sn.* podpiwek; -lbbier-, *a.* podpiwkowy; -lbbruder, *sm.* brat przyrodni; -lbbürtig, *a.* przyrodni (brat, siostra); -lbdiele, *sf.* półtarcica; -lbducaten, *sm. Mzk.* półdukat; -lbdunkel, *sn.* na pół ciemny ob. ciemno.

Ha'lbe, *sf.* połowa ob. pół czego.

Ha'lbedelstein, *sm. Ng. H.* kamień półdrogi; -lbeirund, *a.* półowalny; -lbelle, *sf.* półłokieć; półłokciowa miara; -lbellig, *a.* półłokciowy; półłokietny.

Ha'lben, Ha'lber, *praep.* (mit *Genitiv*): dla; der Freundschaft halber dla przyjaźni; Alters halben ob. halber dla wieku; etwas des Gewinnstes halber thun dla zysku co czynić.

Ha'lbentsee'lt, f. Ha'lbto'dt.

Ha'lber, f. Ha'lben.

Ha'lberha'ben, *a.* płaskowypukły; halberhabene Bildhauerarbeit *basrelief*; niskorzeźba; płaskorzeźba; -lberstorben, *a.* przymartwiały; -lbfenster, *sn.* półokienko; -lbfra'nzband, *sm. Bchb.* oprawa w półskórek; -lbgeleh'rsamkeit, *sf.* połuczoność; -lbgeleh'rt, *a.* niedouczony; niedowarzony; -lbgescho'ß, *sn. Bk.* półpiętrze; międzypiętrze; Ha'lbgeschwi'ster, *sn.* rodzeństwo przyrodnie; Ha'lbgeschwi'sterkinder, *sn. pl.* dzieci przyrodnie; -lbgese'll, *sm.* czeladnik niewyzwolony; chłopak po skończonym terminie; -lbgott, *sm. Myth.* półbożek; -lbgottheit, *sf. Myth.* półbóstwo; -lbgöttin, *sf. Myth.* półbogini; -lbhemd, *sn.* półkoszulek; -lbinsel, *sf. Geog.* półwysep; niby wyspa.

Halbi'ren, *va.* rozpołowić; podzielić, przeciąć na dwie (równe) części.

Ha'lbjahr, *sn.* półrocze; pół roku; -lbjährig, *a.* półroczny; -lbkäfer, *sm. Ng.* zadokoz; -lbkapau'n, *sm. Ldw.* ćwik; -lbkreis, *sm.* półkolę; -lbkreis-, Ha'lbkreisförmig, *a.* półkolisty; półkolny; -lbkugel, *sf.* półkuli; -lbkugelförmig, -lbkugelig, -lbkugelru'nd, *a.* półkulisty; -lbkutsche, *sf.* kocz (bez pokrycia z przodu); -lblaut, *a.* u. *ad.* półgłośny, półgębkniem ob. z cicha wymówiony; —, *ad.* z cicha, na pół głośno; *cichy; nie lubiący wiele mówić; -lblaut, Ha'lblauter, *sm.* spółgłoska płynna (*l, m, n, r*); -lbleinwand, *sf. W.* płótno mieszane, na pół z bawełną; -lblinnen, *a. W.* półlankowy; -lblinnenzeuch, *sm. W. H.* półlanek; -lbmann, *sm.* półmęszczyzna; -lbmensch, *sm.* półczłowiek; -lbmeta'll, *sn.* półmetal; półkruszec; -lbmönch, *sm.* *pół mnicha, człowiek po mnichowsku myślący; -lbmond, *sm.* półksiężyc; *państwo Tureckie; Ha'lbmond-, -lbmondförmig, *a.* półksiężycowy; kształt półksiężyca mający; -lbmutter, *sf.* macocha; -lbna'ckend, -lbnackt, *a.* półnagi; -lboffen, *a.* na pół otwarty; -lbö'ffentlich, *a.* na pół publiczny; -lbpacht, *sm.* u. *sf.* dzierzawa na pół zysku; -lbpächter, *sm.* dzierzawca na połowę zysku; -lbpart, f. Ha'lbscheid; -lbpfu'nd, *sn.* półfuncie; półfunta; -lbpfünder, *sm.* działo półfuntowe; -lbpfündig, *a.* półfuntowy; -lbrund, *a.* półokrągły; -lbsauer, *a.* niedokwaszony; niedokiszony; na pół kwaśny; -lbscharlach, *sm.* półszkarłat; -lbschatten, *sm.* przycień; -lbscheibe, *sf.* półtarcza; -lbscheid, *sf.* połowa; połowina; do połowy; -lbschlag, *sm.* pośrednia rasa; -lbschlägig, *a.* pośredniéj rasy; -lbschlummer, *sm.* na pół czuwanie; na pół drzymanie; -lbschürig, *a.*: halbschürige Wolle wełna po drugi raz do roku strzyżona oder niedorosła; -lbschwester, *sf.* siostra przyrodnia; -lbsehen, *sn. Hlk.* widzenie połowiczne; Ha'lbseide, *sf.* półjedwab'; -lbseiden, *a.* półjedwabny; -lbstiefel, *sm.* półbót; półbócik; ungarischer — ciżm; -lbstudi'rt, *a.* półuczony, niedouczony; *niedowarzony.

Ha'lbstündig, *a.* półgodzinny; halbstündige Dauer pół godziny; -lbstündlich, *a.* co pół godziny przypadający, powtarzany; eine Arzenei — einnehmen, *Hlk.* lekarstwo brać co pół godziny; -lbtägig, *a.* półdniowy.

Ha'lbteufel, *sm.* półdyable.

Ha'lbtodt, *a.* na pół umarły.

Ha'lbton, *sm. Tk.* półtonu; półton; -lbtrauer, *sf.* cienka żałoba; -lbtriller, *sm.* tryl pojedynczy (w muzyce); -lbtuch, *sn. W. H.* półsukno; półsukienko; -lbverde'ck, *sn.* półmost na okręcie; -lbvieh, *sn. Ldw.* trzoda owiec, z któréj użytek w połowie do właściciela, a w połowie do pasterza należy; -lbviertelstunde, *sf.* pół kwadransa; pół kwadransu; -lbviertelstündig, *a.* półkwadransowy; -lbwagen, *sm.* wózek o dwóch kołach; biéda; -lbweg, Ha'lbwege, Ha'lbwegs, *ad.* od biedy; jako tako; -lbwild, *a.* na pół dziki; -lbwisser, *sm.* niedokładnie co znający, umiejący, wiedzący; półmędrek; udający znawcę; -lbwisserei', *sf.* półmędrkostwo; -lbwüchsig, *a.* do połowy wyrosły; -lbziegel, *sm.* półcegła; -lbzirkel, *sm.*, -lbzirkelförmig, -lbzirkelru'nd, *a.*, f. Ha'lbkreis, Ha'lbkreisförmig, 2c. [górka.

Ha'lde, *sf.* kupa gruzów; kopiec,

Hä'lfte, *sf.* połowa; pół; einen Verlust zur — tragen stratę w połowie, po połowie ponosić; um die — o połowę; die andere — drugie tyle.

Ha'lfter, *sf.* uździenica.

Ha'lftergе'ld, *sn.* porękawiczne; litkup; Ha'lftern, *va.*: ein Pferd — uzdać konia, uździenicę kłaść na niego, kantarek ob. uzdzienicę włożyć; Ha'lfterriemen, *sm.* cugiel u uzdzienicy ob. kantarka.

Hall, *sm.* dźwięk; głos.

Ha'lle, *sf. Bk.* kruchta (przed kościołem); babiniec; przysionek; krużganek; sala.

Ha'lle, *sn. Geog.* Hala; Halle'nser, Ha'llisch, *a. Geog.* Halski; po Halsku; Halle'nser, *sm. Geog.* Hałczyk.

Hallelu'ja! *int.* chwalcie Pana!

Ha'llen, *vn.* (h.) brzmiéć; dźwięczyć.

Halle'nser, Ha'llisch, f. u. Ha'lle, *sn. Geog.*

Ha'lljahr, *sn. Bibl.* rok jubileuszowy; jubileusz (u żydów).

Halloh'! *int.* daléj! żwawo!

Hallo're, *sm. Bw.* halor, hutnik solny; solowar; robotnik przy warzeniu soli.

Hallu'nke, f. Halu'nke.

Halm, *sm.* źdźbło; słomka, łodyżka; auf dem Halme stehend na pniu stojąc; Hä'lmchen, Hä'lmlein, *sn. dim.* ździebełko.

Ha'lmen, *vn.* (h.) (in Halme wachsen ob. schießen) źdźbeł dostawać; w słomę iść (o zbożu). [źdźble.

Ha'lmknoten, *sm.* kolanko w

Hals, *sm.* szyja (überhaupt); am Halse na szyj; sich ein Tuch um den — binden chustkę sobie zawiązać na szyję; Jemandem um den — fallen rzucić się komu na szyję; einen langen — machen, *wyciągnąć szyję; über — u. Kopf, *na łeb na szyję; *spiesznie; *z pospiechem; —, *Zk.* gardło; einen bösen — haben, *Hlk.* miéć ból gardła; gardło boli; Jemandem den — stopfen, *gardło komu zatkać, dać mu jeść, pić; *datkiem go spowodować, aby milczał; Jemanden beim Halse fassen porwać kogo za gardło; aus vollem Halse schreien, lachen krzyczéć z całego gardła, z całéj siły; śmiać się na cały głos, do rozpuku; bis an den — studirt haben, gelehrt sein, *iron.* być głęboko uczonym; *miéć nauki po uszy; das wird ihm den — kosten, *to go będzie życie kosztowało; *gardło będzie musiał oddać za to; das kann doch nicht den — kosten, *przecież tu nie idzie o życie; den — brechen kark złamać; das wird ihm den — brechen, *to mu kark złamie, zgubi go; Jemanden, etwas am oder auf dem Halse haben, *miéć kogo ob. co na karku; Jemandem über den — kommen przyjść komu na kark; sich Jemanden ob. etw. vom Halse schaffen pozbyć się kogo, czego z karku; Jemandem etwas an den — werfen, *sprowadzić komu co na kark; geh' mir vom Halse! idź mi z karku!

Hals-, *a. Zk.* szyjny; gardłowy; karkowy; -lsader, *sf. Zk.* żyła szyjna; -lsarbeit, *sf.* nagła robota; -lsband, *sn.* wstęga na szyję; naszyjnik; noszenie na szyję; -lsbändchen, *sn. dim.* naszyjnik; koloretka; -lsbinde, *sf.* opaska na szyję; -lsbräune, *sf. Hlk.* dawica; ślinogorz; -lsbreche, *sf.* rzecz zgubna, niebezpieczna; -lsbrechen, *sn.* złamanie szyja; zum — na złamanie szyja; -lsbrechend, *a.* niebezpieczny; ażardowny; mogący życia pozbawić, o zgubę przyprawić; -lsbruch, *sm.* złamanie karku; -lsbürge, *sm. Rw.* ręczyciel w gardłowéj sprawie; ten co życiem za kogo ręczy; -lsbürgschaft, *sf.* ręczenie życiem.

Hä'lschen, *sn. dim.* szyjka; — (Vorhemdchen) półkoszulek; f. a. Ha'lskragen. [ny.

Ha'lsdrüse, *sf. Zk.* gruczoł szyj-

Ha'lse, *sf. Jäg.* obroża.

Ha'lseisen, *sn.* kuna; gąsior; żelazo na szyje.

Ha'lsen (sich), *vr.* (h.) ściskać się na szyję.

Ha'lsentzü'ndung, *sf. Hlk.* zapalenie gardła; -lsfistel, *sf. Hlk.* fistuła gardłowa; -lsgehänge, *sn.* naszyjnik; noszenie na szyję; amulet; wisidło na szyj przeciw czarom; -lsgeri'cht, *sn. Rw.* sąd gardłowy, kryminalny; -lsgerichtso'rdnung, *sf. Rw.* procedura kryminalna; -lsgeschmeide, *sn.* naszyjnik dyamentowy; noszenie

na szyję z drogich kamieni; -lsgeschwu'lst, *sf. Hlk.* puchlina gardłowa, szyjna; -lsgeschwü'r, *sn. Hlk.* wrzód w gardle; -lsgicht, *sf. Hlk.* artrytyczny ból gardła. [szania.

Ha'lsing, *sm. Sw.* stryczek do wie-

Ha'lskappe, *sf.* kapuza, kapiszon, kaptur; -lskette, *sf.* łańcuch na szyję; -lsklammer, Ha'lsklaue, s. Ha'lseisen; -lskragen, *sm.* półkoszulek; -lskrankheit, *sf.* choroba gardłowa od. szyjna; -lskrause, *sf.* kołnierzyk z krezami; -lskraut, *sn. Ng.* dzwonek pokrzywolistkowy.

Hä'lsling, s. Ha'lsing.

Ha'lsmandel, *sf. Zk.* gruczołek szyjny; -lsmuskel, -lsnerv, *sm. Zk.* muszkuł, nerw szyjny; -lsrecht, *sn. Rw.* prawo gardłowe, prawo życia i śmierci; -lssache, *sf. Rw.* sprawa gardłowa; -lsschleife, *sf.* kokarda do noszenia na szyi; -lsschmuck, *sm.* ozdoba od. strój na szyję; -lsschnur, *sf.* sznurek do noszenia na szyj; -lsschwindsucht, *sf. Hlk.* suchoty gardłowe; -lsseil, *sn.* naszyjnik, naszelnik (koński); -lsstarre, *sf. Hlk.* kurcz szczęk; -lsstarrig, *a.* uparty, uporny, uporczywy; -lsstarrigkeit, *sf.* upór, uporczywość; uporność; -lsstrafe, *sf. Rw.* kara gardłowa, kara śmierci; -lsstreif, *sm.* chusteczka, płatek do noszenia na szyj; -lsstück, *sn. Kk.* część mięsa od szyj; -lstuch, *sn.* chustka na szyję; -lsverbrechen, *sn. Rw.* zbrodnia gardłowa, zasługująca na karę śmierci; -lsweh, *sn. Hlk.* ból gardła; -lswirbel, *sm. Zk.* kręg szyjny; -lswirbelbei'n, *sn. Zk.* kręgi szyjne od. karkowe; -lswunde, *sf.* rana w szyję; rana szyjna; -lszierde, s. Ha'lsschmuck.

Halt! *int.* stój! stójcie; — (halt inne, laß ab) przestań! dosyć! dosyć tego! —, *ad.* §: er ist halt ein braver Mann godny zaiste z niego człowiek; da du es halt nicht anders willst kiedy, jak widzę inaczéj nie chcesz itd.; Halt, *sm.* trzymanie się; ich habe hier keinen —, *nie mam się czego trzymać; *nie mogę ustać; — zatrzymanie się w pochodzie; — machen stanąć; zatrzymać się; — (Dauer, Dauerhaftigkeit) trwałość; moc.

Ha'ltbar, *a.* dający się utrzymać; mocny, obronny, warowny; das ist kein haltbarer Grund ten dowód nie może się utrzymać; Ha'ltbarkeit, *sf.* moc; trwałość.

Ha'lten, *va. irr.* (h.) (halte, hielt, gehalten) trzymać; Jemanden bei der Hand — trzymać kogo za rękę; Jemanden beim Worte —, *trzymać kogo za słowo; — trzymać, utrzymywać; das Haus in gutem Zustande — utrzymywać dom w dobrym stanie; — (erhalten, zurückhalten) utrzymać, wstrzymać; — (erfüllen) dotrzymać; sein Wort, Versprechen — dotrzymać słowa, przyrzeczenia; Gericht —, *Rw.* odbywać sądy; eine Sitzung, Versammlung — odbywać posiedzenie, zgromadzenie; eine Musterung —, *Kw.* odbywać rewią; Wache —, *Kw.* odbywać straż, być na warcie; Nachfrage — wypytywania czynić; Messe —, *Kg.* odprawiać mszą; eine Rede, Predigt — mieć mowę, kazanie; — (festhalten, einhalten) zachowywać co; einen Festtag — obchodzić święto; etwas an sich — zatrzymywać co w sobie lub u siebie; den Athem an sich — zatrzymać, wstrzymać w sobie oddech; — (schätzen, abschätzen) cenić; für etwas — mieć, uważać za co; ich weiß nicht, für wen ich Sie — soll nie wiem, za kogo Pana mam uważać; ich halte es unter meiner Würde uważam to za niegodne siebie; — (enthalten) mieścić w sobie; —, *vn. irr.* (h.) stanąć; zatrzymać się; die Truppen bekamen Befehl zu —, *Kw.* wojska odebrały rozkaz stanąć; inne — im Lesen, Singen stanąć w czytaniu, śpiewaniu; — stać; der Wagen hält schon lange vor dem Thore powóz już dawno stoi przed brama; still — stać cicho; nie ruszać się; — (nicht abfallen, nicht los-, nicht abgehen) nie załamywać się; nie blaknąć (o farbie); auf etwas — przywięzywać ważność do czego; auf Ordnung, Reinlichkeit — pilnować porządku; przestrzegać ochędóstwa; auf Gerechtigkeit — przestrzegać sprawiedliwości; auf Ehre — dbałym być o honor; wenig auf etwas — nie bardzo w co wierzyć; nie wiele dbać o co; auf Jemanden viel, große Stücke —, *wielką mieć o kim opinią; cenić go wysoko; bardzo go sobie ważyć; an etwas — trzymać się czego; es mit Jemdm. halten trzymać z kim; *trzymać się kogo, *być jego stronnikiem; an sich —, *taić się; nie wyjawiać się; ukrywać się z myślami; — (meinen, erachten, ansehen) mniemać, sądzić, utrzymywać; was halten Sie von ihm, davon? co Pan o nim, o tém sądzisz? ich pflege es so zu —, *tak zwykłem postępować; *taki jest mój zwyczaj; wie pflegst du es zu — in solchen Fällen? jak zwykłeś postępować w takich przypadkach? wohin — dążyć dokąd; sich — trzymać się; sich gerade — trzymać się prosto, nie garbić się, nie zginać ciała; die Festung hält sich noch twierdza się jeszcze trzyma; er wird sich nicht lange —, *nie długo się będzie trzymał; das Obst wird sich nicht —, *ten owoc nie będzie się trzymał (nie będzie trwały); er kann sich kaum auf den Füßen —, *ledwo się może utrzymać na nogach; sich zu Jemandem — trzymać się kogo, z nim obcować, wdawać się, przebywać; sich an etwas — trzymać się czego od. za co; sich an ein Pfand — trzymać się zastawu; sich an Jemanden — trzymać się kogo; — uchwycić się go, aby nie upaść; zaufać komu; spuścić się na niego; sich —, *konserwować się; nie psuć się; nie drzéć się; sich dazu — (sich beeilen) pośpieszać z czém; starać się wcześnie co uskutecznić; es hält schwer, oder hart, *trudno idzie; *wielka jest trudność; es hält bei ihm hart mit der Bezahlung, *trudno od niego wykołatać zapłatę; es läßt sich halten, *to ujdzie; *to jeszcze jako tako.

Ha'lter, *sm.* trzymacz; —, *Tk.* ferma. [kruszec.

Ha'ltig, *a. Bw.* mający w sobie

Ha'ltkette, *sf.* łańcuch u dyszla; napiersień; Ha'ltpunkt, *sm.* punkt oparcia się; keinen — haben, *nie mieć się czego trzymać, na czém oprzéć.

Ha'ltung, *sf.* trzymanie, utrzymywanie czego; trzymanie się, postawa, ułożenie ciała; — sposób prowadzenia; —, *podpora, oparcie; Ha'ltungslo's, *a.* chwiejący się, niepewny, nie mający się na czém oprzéć; -tungslo'sigkeit, *sf.* brak stałéj zasady.

Halu'nk, **Halu'nke**, *sm.* hultaj; łajdak.

Ha'mburg, *sn. Geog.* Hamburg; Ha'mburgisch, *a. Geog.* Hamburski; po Hambursku; Ha'mburger, *sn. Geog.* Hamburczyk; Ha'mburgerin, *sf. Geog.* Hamburka.

Ha'men, *sm.* kaszerz (do łowienia ryb).

Hä'mflich, *a.* § spory, dość duży.

Hä'misch, *a.* skrycie złośliwy; zdradliwy; podstępny; urągliwy; hämisches Wesen skryta złośliwość.

Ha'mmel, *sm. Ng. Ldw.* skop; baran (mniszony); Ha'mmel-, *a.* skopowy; barani; -melbraten, *sm. Kk.* skopowa od. barania pieczeń; -melbrühe, *sf. Kk.* skopowy od. barani rosół; -melfe'll, *sn.* barania skóra; skóra barany; -melflei'sch, *sn.* skopowina; baranina; -melkeule, *sf.*, -melschlägel, *sm. Kk.* skopowa łopatka; pośladek barani; ćwiartka baraniny.

Ha'mmeln, *va.* umiszyć, wyrzynać, czyścić (barana).

Ha'mmer, *sm.* młot; młotek; s. a. Ha'mmerwe'rk; Ha'mmer-, *a.* młotny, młotowy; -mera'xt, *sf.*, -merbei'l, *sn. Zm.* topor z młotem.

Hä'mmerchen, *sn. dim.* młoteczek.

Ha'mmerfi'sch, *sm. Ng.* młotek; -merkopf, *sm.* brzuszec u młota; -merinspe'ctor, *sm. Bw. Httk.* dozórca hamerni. [żółtaczek.

Hä'mmerling, *sm. Ng.* (Vogel)

Ha'mmermeister, *sm. Httk.* hamernik; Ha'mmern, *vn.* (h.) bić młotem. [biać, kuć.

Hä'mmern, *va.* młotem co obra-

Ha'mmerpinne, *sf.* ostry koniec u młotka; -merschla'g, *sm.* uderzenie młotem lub młotkiem; — żużle, które odpadają przy kowaniu żelaza rozpalonego, zędra; -merschmie'd, *sm.* rzemieślnik pracujący młotem lub młotkiem; -merstie'l, *sm.* trzonek u młotka; trzonek młota; -merwe'rk, *sn.* hamernia.

Hämorrhoi'den, *sf. pl. Hlk.* hemoroidy; Hämorrhoida'lisch, *a.* hemoroidalny.

Ha'mpelma'nn, *sm.* skoczek w butelce; **wróbel; co skacze jak wróbel na nitce.

Ha'mster, *sm. Ng.* skrzeczek; chomik; amstra; Ha'mster-, *a. Ng.* od skrzeczka; do skrzeczka należący; -msterfe'll, *sn. H.* skórka z amstry.

Ha'nbutte, s. Ha'gebutte.

Hand, *sf. Zk.* ręka (dłoń z palcami); die rechte, linke — prawa, lewa ręka; prawica; lewica; flache, hohle — dłoń; eine — voll garść; Jemanden an der — halten trzymać kogo za rękę; Jemandem die — bieten reichen podać komu rękę; Jemandem die — auf etwas geben, *dać komu rękę na co; — in — gehen iść z kim trzymając się za ręce; rechter — na prawo; wprawo; po prawéj ręce; z prawéj strony, od. na prawą stronę; die Hände falten złożyć ręce; aus einer — in die andere geben, *dać co z ręki do ręki; kaum aus der — in den Mund haben, *ledwo miéć co włożyć do gęby; Jemandem etwas auf die — geben dać komu co na rękę; Jemandem etwas mit — u. Mund versprechen, *przyrzec komu co i usty i dłonią; eine leichte

— haben, *mieć lekką (zręczną) rękę; eine schwere — haben mieć ciężką (niezręczną) rękę; *nieskorym być do płacenia; *nie lubić płacić; — an etwas legen, *wziąć się do czego; die letzte — an etwas legen, *wykończać co; — an Jemanden legen porwać się na kogo; — an sich selbst legen targnąć się na własne życie; freie Hände haben, *mieć wolne ręce, moc działania podług woli; Jemandem freie — geben, *dać komu wolność działania jak chce; die Hände sind mir gebunden, *mam związane ręce, nie mogę działać podług woli; Jemandem zur — geben, *pomagać komu; Jemandem die Hände bieten, *ofiarować komu pomoc, usługę; Jemandem hülfreiche — leisten, *dać komu porękę; Jemandem mit Rath u. That an die — gehen, *wspierać kogo radą i uczynkiem; seine milde — aufthun, *dobrodziejstwa świadczyć; die — mit im Spiele haben, *należéć do czego; *miéć w czém udział; seine Hände in Unschuld waschen, *umywać ręce od czego; reine Hände haben, *miéć czyste ręce (być niewinnym); alle Hände voll zu thun haben, *miéć po uszy do roboty; die Hände in den Schooß legen, *włożyć ręce do kieszeni; *siedziéć z założonemi rękami; von — zu —, *z ręki do ręki, od jednego do drugiego; zur, bei der — sein, *być pod ręką, na doręczu; zur — haben, *miéć pod ręką; vor der —, *tymczasem; hinter der —, *za ręką; etwas unter den Händen haben, *miéć co w ręku, zajmować się czém, pracować nad czém; unter der Hand, *skrycie; *potajemnie; etwas mit Händen greifen, *wiedziéć co z pewnością; mit bloßer —, *dobrowolnie; *umyślnie; seine Waaren aus der ersten Hand beziehen, *H.* brać towary z pierwszéj ręki; ich weiß es von guter —, *wiem to z pewnych ust, z dobrego źródła; die Arbeit geht ihm gut von der —, *robota idzie mu od ręki, łatwo i prędko; von Handen (ab Handen) kommen, *zginąć; die Sache hat — u. Fuß, *rzecz jest w należytym stanie, jak należy, dobrze ułożone; die Sache hat weder — noch Fuß, *nie ma w tém ni ładu ni składu; eine — wäscht die andere, *ręka rękę myje; sich um Jemandes — bewerben, *starać się o czyję rękę; Jemandem die — geben, *rękę komu dać, oddać, *pójść za niego; die höchste Gewalt ist in den Händen weniger Vornehmen, *najwyższa władza jest w ręku niewielu możniejszych; das steht nicht in meiner —, *to nie jest w mojéj mocy; das ist seine — (Handschrift), *to jego ręka; Jemandes — nachmachen naśladować czyję rękę; eine gute, schöne — schreiben, *pisać dobrze, pięknie; *miéć dobry, piękny charakter; zur —, bei der — (*gelegen, *bequem) naraźny; naraźnie; podręczny; zur — gelegen, befindlich naręczny; Hand-, *a.* ręczny; (zum Handgebrauch) doręczny, podręczny; Ha'ndarbeit, *sf.* robota ręczna; praca rąk; -ndarbeiter, *sm.* robotnik ręczny; -ndausgabe, *sf. Litt.* (eines Buches od. Werkes) wydanie podręczne, doręczne; -ndbalg, *sm.* miech ręczny; -ndballen, *sm. Zk.* pięść; brzusiec u ręki; dłoń; -ndbecken, *sn.* miednica do umywania rąk; -ndbeil, *sn.* toporek; —, *Zm.* topór z krótkim trzonkiem; -ndbewe'gung, *sf.* poruszenie ręki od. rąk; -ndbibel, *sf. Litt.* biblia doręczna; małe wydanie biblii; -ndbibliothe'k, *sf.* biblioteka do podręcznego użycia; -ndblatt, *sn.* mankiet do od. u koszuli wyglądający z pod rękawa; -ndbohrer, *sm.* świder ręczny; świderek; -ndbreit, *a.* szeroki na dłoń, na rękę; -ndbrett, *sn. Bk.* deszczułka ręczna, na któréj trzymają wapno; -ndbriefchen, *sn.* liścik; bilecik; -ndbuch, *sn. Litt.* książka doręczna, w małym formacie; manuał; manualik; książka zawierająca treść jakiéj nauki; -ndbüchse, *sf.* krócica. [ręczka.

Hä'ndchen, Hä'ndlein, *sn. dim.*

Ha'ndbienst, *sm.* usługa ręczna; -nddruck, Hä'ndedru'ck, *sm.* uściśnienie ręki; -ndeisen, *sn.* pęta, żelaza, kajdany na ręce.

Hä'ndeklatschen, *sn.* klaskanie w ręce, klaskanie rękoma.

Ha'ndel, *sm.* czyn; sprawa; interes; das ist ein schlimmer — to czyn od. postępek niedobry; böse Händel anfangen zaczynać złe sprawy; sich in fremde Händel mischen mieszać się do spraw cudzych; sich aus einem — ziehen, herauswickeln wywinąć się, wywikłać się z jakiéj sprawy; der ganze — ist verdorben, *cały interes popsuty; — (Streit, Unannehmlichkeit) kłopot; Händel, *pl.* *zwada; spór; sprzeczka; — anfangen wszczynać zwady; — suchen zwady szukać; mit Jemandem — haben miéć z kim zatargi; es sind blutige — vorgefallen zaszły krwawe zatargi; Handel, *Rw.* sprawa, proces; — (Unterhandlung) układ; ugoda; umowa; targ; mit Jemandem einen — schließen, abschließen zawrzéć z kim ugodę; Jemandem den — verderben, *targ komu zepsuć; —, *H.* handel; — treiben handel prowadzić; den — lernen, verstehen, *H.* uczyć się handlu; znać handel oder znać się na handlu; activer —, *H.* handel czynny; passiver —, *H.* handel bierny; im — u. Wandel ist es so üblich, *tak zwykle bywa, tak się zachowuje w handlu; *taki jest zwyczaj między kupcami; Ha'ndel-, *a.* handlowy.

Hä'ndelfrau't, *sn. Ng.* przetacznik trzyliściowy.

Hä'ndelmacher, *sm.* (Händelsucher) zawadyjak; burda; szaławiła.

Ha'ndeln, *vn.* (h.) działać; seiner Pflicht gemäß — postępować jak powinność każe; — postąpić sobie; von etwas — rozprawiać o czém; traktować; mit Jemandem wegen etwas — układać się, umawiać się, traktować z kim o co; — (feilschen) targować się; er läßt mit sich —, *można się z nim potargować; —, *H.* handlować, handel prowadzić; es handelt sich von etwas mowa jest o czém; es handelt sich um etwas idzie o co.

Ha'ndels-, *a.* handlowy; -lsage'nt, *sm.* ajent handlowy; -lsangele'genheit, *sf.* interes handlowy; -lsbu'ch, *sn. H.* księga handlowa; -lsbu'nd, *sm.*, -lsbündniß, *sn.* związek handlowy, przymierze handlowe; -lscha'ft, *sf.* kupiectwo, handlarstwo; kupczenie; -lscompagnie', -lsgese'llschaft, *sf.* kompania handlowa, towarzystwo handlowe; spółka handlowa; -lsdiener, *sm. H.* czeladnik oder subjekt handlowy; -lsflagge, *sf. Sw. H.* bandera kupiecka; -lsfrau', *sf. H.* handlująca, handlem trudniająca się (kobieta); przekupka; -lsfreiheit, *sf.* wolność handlu; -lsgei'st, *sm.* duch kupiecki; -lsgeno'ß, *sm. H.* kompanista, spólnik handlowy; -lsgeri'cht, *sn. H.* sąd handlowy; -lsgeschä'ft, *sn. H.* interes handlowy; -lsgese'llschafter, f. Ha'ndelsgeno'ß; -lsgesetz, *sn. Stw. Rw.* ustawa handlowa; -lsgese'tzgebung, *sf. Stw.* ustawodawstwo od. prawodawstwo handlowe; -lshaus, *sn.* dom handlowy; -lshe'rr, *sm.* pan handlujący; kupiec, negocyant; f. a. Prinzipa'l; Ha'ndelslehrling, *sm.* kupczyk; praktykant handlowy; -lsma'nn, *sm.* kupiec; człowiek handel prowadzący, handlem się trudniący; -lso'rt, -lspla'tz, *sm.* miejsce handlowe; -lspla'n, *sm.* plan handlowy; -lsre'cht, *sn.* prawo handlowe; -lssache, *sf.* rzecz handlowa, handlu się dotycząca; -lsschi'ff, *sn.* okręt handlowy od. kupiecki; -lssta'dt, *sf.* miasto handlowe; -lssta'nd, *sm.* stan kupiecki.

Ha'ndelstracta't, f. Ha'ndelsvertra'g.

Hä'ndelsu'cht, *sf.* zawadyjactwo, kłótliwość; Hä'ndelsü'chtig, *a.* zawadyjacki, swarliwy.

Ha'ndelsverbi'ndung, *sf.* związek handlowy; -lsverkeh'r, *sm.* stósunki oder zwiazki handlowe; prowadzenie sandlu; -lsvertra'g, Ha'ndelstracta't, *sm. Stw. H.* traktat handlowy; umowa handlowa; -lszeichen, *sn. H.* znak handlowy, szyld kupiecki; -lszu'g, *sm.* karawana kupiecka; -lszwei'g, *sm.* gałąź handlu; -lswesen, *sn.* rzeczy handlu się dotyczące; sprawy handlowe; urządzenia handlowe; kupiectwo.

Ha'ndfaß, *sn.* miednica.

Ha'ndfessel, f. Ha'ndeisen.

Ha'ndfest, *a.* silny, mocny, krzepki, tęgi; ważny; niewzruszony; Jemanden — machen, *Rw.* osadzić kogo w areszcie, aresztować go; -ndfeuerspritze, *sf.* sikawka ręczna do ognia; -ndförmig, *a.* kształt ręki mający; -ndfrohne, *sf.* pańszczyzna ręczna; -ndfröhner, *sm.* poddany robiący pańszczyznę ręczną; -ndgebrau'ch, *sm.* użycie podręczne; -ndgeld, *sn.* zadatek; f. a. Ha'ndkauf; -ndgele'nk, *sn. Zk.* staw ręki; -ndgelöbniß, -ndgelübde, *sn.* ślubowanie czego daniem ręki; zaręczyny; -ndgemei'n, *a.*: — werden pobić się; spotkać się, zetrzéć się z sobą; uderzyć na siebie; -ndgemenge, *sn.* bitwa; zabijatyka; załebki; tuzy; es kam zum — przyszło do bitwy, do tuzów; — utarczka; starcie się wojsk; -ndgeschmeide, *sn.* bransoletka; -ndgicht, *sf. Hlk.* chiragra; -ndgichtig, *a. Hlk.* chiragryczny; -ndgrana'te, *sf. Kw.* granat ręczny; -ndgreiflich, *a.* dotykalny; *jasny, widoczny do namacania; das ist — (leicht einzusehen), *to można namacać; handgreifliche Lüge, *kłamstwo wierutne, do namacania; handgreiflicher Beweis, *dowód oczywisty, bijący w oczy; handgreifliches Merkmal lice; Jemdm. etwas — machen, *rzecz komu wyłożyć jasno do namacania; -ndgreiflichkeit, *sf.* *oczywistość; -ndgriff, *sm.* ujęcie czego ręką; —, *Kw.* (mit dem Gewehr, mit den Waffen) sposób brania oder chwytania za broń, obchodzenia się z bronią; *to, co się

ręką chwyta; rączka, antaba; trzonek; rękojeść; *sposób brania się co czego; *fortel; manewr; Jemandem alle Handgriffe zeigen, *pokazać komu wszystkie sposoby, manewra; -ndhabe, sf. antaba; ucho (u kotła, kosza).

Ha'ndhaben, va. ręką co traktować, kierować, trzymać, poruszać, używać czego za pomocę ręki lub rąk; er versteht alle Werkzeuge gut zu — umie używać wszystkich narzędzi; umie się z niemi obchodzić, niemi kierować w swojém ręku; — zachowywać co; pilnować, przestrzegać czego; czuwać nad czém (nad porządkiem, sprawiedliwością, prawem); zarządzać czém; — (ausüben) przestrzegać; -ndhabung, sf. manipulacya; sprawowanie; pilnować; zajmowanie się; — der Gesetze pilnowanie ustaw; wykonywanie ich; — der Kritik pilnowanie krytyki; -ndhammer, sm. młotek; młot (ręczny); -ndhaspel, sf. W. motaczka, ściennik; -ndhoch, a. wysoki na dłoń; -ndkäse, sm. Ldw. gomułka; sér w ręku wyciskany; -ndkauf, sm. kupno z ręki od. z wolnéj ręki; —, H. (Kleinverkauf, Detailgeschäft) kramarstwo; handel drobiazgowy; pierwszy targ; -ndklapper, sf. kastaniety; -ndkorb, sm., -ndkörbchen, sn. dim. kosz, koszyk ręczny; Ha'ndkorb (Degengefäß), *krata u rękojeści pałasza; -ndkrause, sf. mankiet z kryzą; -ndkuß, sm. pocałowanie w rękę od. ręki; Jemandem zum — zulassen przypuścić kogo do pocałowania ręki; zum — gelangen dostać się do pocałowania ręki; wir werden auch zum — kommen, *i nam się oberwie, dostanie; *bekniemy i my; *da się to i nam w znaki.

Ha'ndlang, a. długości ręki; długi jak ręka; -ndlangen, -ndlangern, § vn. (h.) podawać do ręki; *dopomagać komu; *być mu pomocnikiem; *poddawać mu sposoby do czego; -ndlanger, sm. pomocnik; -ndlate'rne, sf. latarnia ręczna; latarka do noszenia w ręku; -ndleder, sn. skóra naręczna. [knabenkraut.

Hä'ndleinwu'rz, sf. Ng. s. Bru'ch-

Ha'ndleistung, sf. ręczna pomoc; ręczna służba.

Ha'ndleiter, sf. drabinka; mała drabina lekka do przenoszenia; -ndleiter, sm. przewodnik prowadzący za rękę; *doradca; -ndleitung, sf. rękowodztwo, wodzenie za rękę.

Hä'ndler, sm. handlerz.

Ha'ndleuchte, s. Ha'ndlaterne; -ndleuchter, sm. lichtarzyk; lichtarz niski z rączką.

Ha'ndlich, a. do ręki; podręczny; zręczny; zgrabny; mierny, pomierny; łatwy, znośny, niezgorszy.

Ha'ndlohn, sm. zapłata za robotę ręczną; Ha'ndlos, a. bez ręki, bez rąk.

Ha'ndlung, sf. działanie; czyn, postępek; —, Dtk. Sb. akcya; die — ist sehr verwickelt, *działanie jest zbyt powikłane; Einheit der —, *jedność akcyi; —, H. handel; eine — anlegen, H. handel założyć; die — treiben, H. handel prowadzić; Ha'ndlungs-, a. handlowy; kupiecki; -ndlungsbu'ch, sn. H. księga kupiecka; -ndlungsdiener, s. Ha'ndelsdiener; -ndlungsdisponent, sm. H. rządza domu handlowego; -ndlungsgeno'sse, s. Ha'ndelsgeno'sse; -ndlungshau's, sn. dom kupiecki, dom handlowy; -ndlungsverhä'ltnisse, sn. pl. H. stosunki komercyalne od. handlowe; -ndlungsweise, sf. sposób działania od. postępowania.

Ha'ndmörser, sm. moździerz ręczny; -ndmühle, sf. młynek ręczny; żarna (do zboża); -ndorgel, sf. Tk. pozytywek; -ndpferd, sn. Ldw. koń powodny, naręczny; naręczak; koń lużny; -ndpumpe, sf. Mech. pompa ręczna; -ndquehle, s. Ha'ndtuch; -ndramme, sf. baba ręczna; -ndreichung, sf. podanie ręki; podanie czego do ręki; *pomoc; Jemandem eine — thun, leisten, *podanie ręki komu dawać; *pomagać mu; -ndrolle, sf. maglownica (ręczna); -ndroß, s. Ha'ndpferd; -ndrücken, sm. wierzch ręki; -ndsäge, sf. piłka; piła ręczna (do rznięcia); -ndschelle, s. Ha'ndeisen; -ndschlag, sm. uderzenie ręką lub w rękę, w dłoń; uderzenie lub danie od. podanie ręki; seine Zusage durch einen — bekräftigen obietnicę stwierdzić daniem na to ręki; Jemandem einen — geben dać komu rękę (na co); mit einem — einig werden dłonią w dłoń bić; -ndschraube, sf. Mech. śruba ręczna; -ndschreiben, sn. list z własnoręcznym podpisem; -ndschrift, sf. pismo (czyjéj ręki); charakter; rękopism; rękopis; — (Obligation, Schuldverschreibung) rewers własnoręczny (na dług); -ndschriftlich, a. rękopismowy; własnoręczny; —, ad. na piśmie; -ndschuh, sm. rękawiczka; -ndschuhleder, sn. skóra na rękawiczki; -ndschuhmacher, sm. rękawicznik; -ndschuhmacherei, sf., -ndschuhmacherha'ndwerk, sn. rękawicznictwo; -ndschuhmachergese'll, sm. rękawiczniczek, czeladnik rękawicznicki; -ndschuhmacherlehrling, sm. chłopak rękawicznicki; -ndseife, sf. mydło do mycia rąk; -ndsiegel, sn. pieczęć od. pieczątka prywatna (monarchy); -ndspaaken, sm. pl. (Hebebäume) drążki, drągi; —, Sw. pniaki do windowania kotwicy; -ndspiel, sn. giesta od. poruszenia rąk; —, Tk. klawiatura (fortepianu); -ndspieß, sm. rożen do obracania ręką; -ndspritze, sf. sikawka ręczna; -ndstreich, sm. uderzenie ręką; *zamach; s. a. Ha'ndschlag; -ndtaste, sf. Tk. klawisz; -ndteller, sm. Zk. wklęsłość dłoni; -ndthieren, s. Hanthie'ren, rc.; -ndtrommel, sf. Tk. tamboryno; bębenek ręczny; -ndtuch, sn. ręcznik; -ndvoll, sf. garść; eine — Sand garść piasku; —, *garstka; — Leute, iron. garstka ludzi; -ndwahrsager, sm. chiromancista; wieszczek z rąk wróżący; -ndwahrsagerei', sf. chiromancya; wróżenie z rąk; -ndwalke, sf. W. wałkowanie, miętoszenie i wyciskanie osnowy w wodzie; -ndwasser, sm. woda do mycia rąk; -ndweiser, sm. ręka skazująca drogę; drogoskaz; -ndwerk, sn. dzieło rąk; rzemiosło; profesya; ein — lernen, verstehen, treiben uczyć się rzemiosła; umiéć, znać rzemiosło jakie; trudnić się rzemiosłem; er ist seines Handwerks ein Schneider jest krawiec z profesyi; Jemandem in's — greifen, pfuschen, *mieszać, wtrącać się do czyjego rzemiosła; *wdawać się w czynności obcego powołania; ein — aus etwas machen rzemiosło z czego robić; etwas als ein — treiben trudnić się czém jak rzemiosłem; er ist vom Handwerk, *jest znawca; *zna się na tém; Jemandem das — legen, *wzbronić komu rzemiosło; das — fordern, halten, *zwołać cech na zgromadzenie; *miéć posiedzenie należących do cechu; -ndwerker, sm. rzemieślnik; profesyonista; -ndwerkerei', sf. rzemieślnictwo; -ndwerks-, a. rzemieślniczy; -ndwerksä'ltester, sm. cechmistrz; -ndwerksarbeit, sf. robota rzemieślnicza; -ndwerksbursche, sm. rzemieślniczek; -ndwerksfrau, sf. rzemieślniczka; -ndwerksgeno'ß, sm. trudniący się tym samym rzemiosłem; -ndwerkshe'rr, sm. deputowany od rządu na posiedzenia rzemieślnicze; -ndwerksjunge, -ndwerkslehrling, sm. terminator; rzemieślniczek; chłopak terminujący u rzemieślnika; -ndwerkskundig, a. znający jakie rzemjosło; -ndwerkslade, sf. skrzynka cechowa; -ndwerksma'nn, Ha'ndwerksleute, pl., s. Ha'ndwerker; Ha'ndwerksmäßig, a. rzemieślniczy (auch *); -ndwerksmeister, sm. majster jakiego rzemiosła; -ndwerksnei'd, s. Bro'dneid; -ndwerkssiegel, sn. pieczęć cechowa; -ndwerkswesen, sn. rzemieślnictwo; -ndwerkszeu'g, sn. narzędzia rzemieślnicze; -ndwerkszu'nft, sf. cech rzemieślniczy.

Ha'ndwörterbuch, sn. Litt. słownik podręczny.

Ha'ndwurzel, sf. Zk. korzeń ręki; przydłoniek; -ndzeichen, sn. znak ręki; podpis; -ndzeichnung, sf. rysunek od ręki.

Hanf, sm. Ng. konopie; Hanf-, a. Ng. W. konopny; -nfacker, sm. Ldw. rola na konopie; konopisko; -nfbau, sm. uprawa lnu; -nfbreche, sf. międlica, cierlica do konopi.

Hä'nfen, a. konopny, konopiany.

Ha'nfhechel, sf. chochlica; czesadło do konopi; -nfleinwand, sf. W. płótno konopne.

Hä'nfling, sm. Ng. konopka; konopnik; dzwoniec.

Ha'nfnessel, sf. Ng. badył konopny; -nföl, sn. olej konopny; -nfpappel, sf. Ng. ślaz zajęczy, dziki, polny; -nfschwinge, sf. Ldw. opałka do przewiewania konopi; -nfseil, sn. powróz konopny; -nfsame, sm. Ng. siemię konopne; -nfstengel, sm. Ng. pręt konopny.

Hang, sm. pochyłość; — (Neigung) zu etwas pociąg, skłonność do czego; leidenschaftlicher — pasya do czego.

Hä'ngeba'nk, sf. ławka do ściany na zawiasach przybita do podnoszenia; Hä'ngebau'ch, sm. brzuch zwieszony; Hä'ngebe'tt, sn. łóżko wiszące; Hä'ngebrücke, sf. wiszący most; most zwiecisty; -ngelampe, sf. lampa wisząca.

Hä'ngelbirke, sf. Ng. brzoza płacząca; -ngelbi'rn, sf. Gtn. gruszka na długim korzonku wisząca; Hängelbirnen essen, *nogami dyndać, *wisiéć.

Hä'ngeleuchter, sm. świecznik wiszący; lichtarz ścienny; pająk; -ngematte, sf. Sw. rozpięta mata; wisząca mata; mata do zawieszenia.

Ha'ngen, Hä'ngen, vn. (h.) wisiéć, być zawieszonym; der Kronleuchter hängt von der Decke świecznik wisi u sufitu; er wird —, *będzie wisiał, powieszą go; Jemandem am Halse — wisiéć komu u szyj; er hing an ihren Lippen, *u ust jéj wisiał; *z jéj ustami

zlepione miał usta; mein Ohr hing an seinem Munde, *wlepiony miałem słuch w jego usta; — wisieć; być zwieszonym; die Haare hangen ihm über die Schultern włosy wiszą mu na barkach; den Kopf, die Flügel — lassen, *zwiesić głowę, *stracić otuchę; die Wand hängt, *ściana jest zwieszona, pochylona; hangende Fläche równina pochylona; an Jemandem, an etwas —, *być przywiązanym do kogo, do czego; mein Herz hängt an ihr, *serce moje lgnie do niéj; der Baum hängt voller Früchte na drzewie pełno wisi owocu.

Hä'ngen, *va.* wieszać, powiesić, zawiesić; einen Dieb — złodzieja wieszać, powieszać; kleine Diebe hängt (henkt) man, große läßt man laufen, *małe złodziejki wieszają, a wielkie puszczają; was hängen soll, ersäuft nicht, *co ma wisiéć, nie utonie; sich an einen Baum — powieszać się na drzewie; sich an etwas — przyczepiać się do czego; sein Herz an Jemanden, an etwas — przywiązać się, przylgnąć do kogo, do czego; serce do czego przywieszać; sich an Jemanden —, *czepiać się kogo; *wieszać się przy kim; das Maul —, *nos spuścić na kwintę; Hä'ngen, *sn.* wieszanie, pochyłość; Hä'ngend, *ppr.* u. *a.* wiszący; pochyły; zwisły; hängende Wurzel, *Ng.* korzeń paciorkowy; Hä'ngenswe'rth, *a.* wart szubienicy.

Hä'ngeschlo'ß, *sn.* kłódka; Hä'ngeseie'l, *sn.* smycz; Hä'ngewe'rk, *sn.* budowa wisząca.

Ha'nnchen, *sn. npr. dim.* Joasia, Anka, Anusia, Aneczka, Anulka.

Hanno'ver, *sn. Geog.* (Stadt u. Provinz in Preußen) Hanower; Hannovera'ner, *sm. Geog.* Hanoweranin; Hannovera'nerin, *sf.* Hanoweranka; Hannö'verisch, *a. Geog.* Hanowerski.

Hans, *sm. npr.* Jan; Janek; Hä'nschen, Hä'nsel, *sn. npr. dim.* Jaś; Jasio; wer weiß, wo Hans ist, wenn Gras wächst, *wiele jeszcze zmienić się może nim to nastąpi; was Hänschen nicht lernt, lernt Hans nimmermehr, *czego się Jaś nie nauczył, Jan się nie nauczy; dummer Hans, **głuptas; Hans ohne Sorge, *człowiek bez kłopotu; — hinter der Mauer, *tchórz, *bojaźliwy człowiek, co się w kąt chowa, kiedy źle; — in allen Gassen, *motłoch; *gmin uliczny; *Wszędobylski; *Wściubski; er ist — in allen Gassen, *wszędzie go pełno; gdzie go nie posiejesz, tam on wschodzi.

Ha'nsa, Ha'nse, *sf. H. Gsch.* anza; hanza, związek anzeatycki; Ha'nsa-, Ha'nse-, Hansea'tisch, *a. H. Gsch.* anzeatycki; związkowy.

Hä'nseln, *va.* zabawę sobie z kogo robić; psoty mu wyrządzać dla zabawy.

Ha'nsesta'dt, *sf. H. Gsch. Geog.* miasto anzeatyckie.

Ha'nsnarr, Ha'nswurst, *sm.* arlekin; błazen; śmieszek, kuglarz; Ha'nswurst-, Ha'nswurstmäßig, *a.* błazeński; kuglarski, arlekiński; Ha'nswurststrei'ch, *sm.* błazeński figiel, postępek; arlekinada; kuglarstwo.

Hanthie'ren, Hantie'ren, s. Ha'ndhaben, Verrichten; —, *vn.* (h.) proceder prowadzić; rzemiosłem się trudnić; mit etwas — handlować czém, kupczyć; trudnic się czém dla zarobku; Hanthie'rung, *sf.* trudnienie się czém; zarobkowanie; proceder; rzemiosło; zatrudnienie zarobkowe.

Ha'perig, *a.* u. *ad.* niegładki; zająkliwy; niegładko, zająkliwie; Ha'pern, *vn.* (h.) (stocken) iść oporem, zawadzać się o co; die Sache hapert, es hapert mit etwas, *rzecz idzie koślawo, nie wiedzie się jak należy, ma zawady; hier hapert's, *tu sęk; *na tém się zahacza; es hapert mit ihm, *niedobrze ma w głowie; *brakuje mu piątéj klepki.

Happ, *sm.* § hap, otworzenie gęby i nagle zamknięcie, przy czém się daje słyszéć *hap*; einen — thun, § hapnąć gębą; Ha'ppen, s. Schna'ppen; Ha'ppig, *a.* § łapczywy; chciwy.

Harangui'ren, *va.* przemówić, wypalić mówę do kogo; —, *vn.* (h.) uroczyście przemawiać.

Hä'rchen, *sn. dim.* włosek.

Ha'rem, *sm.* harem, mieszkanie kobiet, żon muzułmańskich; Ha'rems-, *a.* do haremu należący; — haremu.

Hä'ren, *a.* włosiany.

Hä'ren (sich) *vr.* (h.) (Haare verlieren) leniéć; łysiéć.

Hä'renhe'md, *sn. Kg.* włosienica; włosiana koszula.

Häre'tiker, *sm. Kg.* heretyk; odszczepioniec; Häre'tisch, *a. Kg.* s. Ke'tzerisch, ꝛc.

Ha'rfe, *sf. Tk.* arfa; harfa; die —, auf der — spielen, die — schlagen, *Tk.* grać na arfie; —, *Ldw.* arfa do czyszczenia zboża (druciana siatka); Ha'rfen, Ha'rfnen, *vn.* (h.) *Th.* na arfie grać; —, *va.* przez arfę przerzucać od. przepuszczać; —, *Ldw.* na arfie czyścić (zboże); Ha'rfener, Ha'rfner, Ha'rfer, Harfeni'st, Ha'rfenschläger, Ha'rfenspieler, *sm. Tk.* arfista, arfenista; Ha'rfnerin, Ha'rfenschlä'gerin, Ha'rfenspie'lerin, *sf. Tk.* arfiarka; arfenistka; Ha'rfenmädchen, *sn.* dziewczyna grająca na arfie; -fensaite, *sf. Tk.* strona na arfę; -fenschule, *sf.* szkoła na arfe (ułożona); -fenstü'ck, *sn. Tk.* kawałek do grania na arfie.

Hä'ring, *sm. Ng.* śledź; aussehen wie ein ausgenommener (ausgewässerter) Hering, *iron.* wyglądać jak śledź wymoczony; Hä'rings-, *a.* śledziowy; -ringsbrühe, *sf.* śledziowa zupa; śledziowy sos, lagier; woda od śledzi; Hä'ringsbude, *sf.* śledziowa budka (gdzie śledzie sprzedają); -ringsfa'ng, *sm. Sw.* połów śledzi; -ringsfäßchen, *sn. dim.* baryłka do śledzi, ze śledzi, na śledzie; śledziówka; -ringsfischerei', *sf.* łowienie śledzi; -ringsko'pf, *sm.* śledziowa główka; am Häringskopfe saugen, *biednie żyć; *nie mieć co do gęby włożyć; -ringskrä'mer, *sm.* śledziarz; przekupień śledziowy; -ringskrä'merin, *sf.* śledziarka; -ringslake, s. Hä'ringsbrühe; -ringsmi'lch, *sf. Zk. Kk.* mlecz ze śledzia; -ringssala't, *sm. Kk.* sałata ze śledziem; -ringsseele, *sf.* **iron.* tchórz, *bojaźliwy; -ringstonne, s. Hä'ringsfäßchen; -ringszei't, *sf. Sw. H.* czas połowu śledzi.

Ha'rke, *sf.* (Rechen) grabie; Ha'rken, *va. Ldw. Gtn.* (rechen) grabić; *czerać kogo, bić lub łajać.

Harleki'n, s. Ha'nswurst; Harlekina'de, s. Ha'nswurststrei'ch.

Harm, *sm.* zgryzoty; zmartwienia.

Hä'rmen (sich), *vr.* (h.) gryść się, frasować się.

Ha'rmlos, *a.* u. *ad.* bez troski; bez zgryzoty; bez złéj myśli; bez frasunku; błogi; harmlose Freude błoga radość; Ha'rmlosigkeit, *sf.* niewinność; błogość.

Harmonie', *sf.* harmonia; Harmo'nika, *sf. Tk.* harmonika; Harmoni'ren, *vn.* (h.) harmoniować; zgodnie żyć; Harmo'nisch, *a.* harmonijny, zgodnie lub miło brzmiący.

Ha'rmvoll, *a.* pełen zgryzot.

Harn, *sm.* mocz; uryna; — lassen urynować; Harn-, *a.* moczowy; Ha'rnartig, *a.* urynowaty; do moczu podobny; -nbauch, *sm.* wylanie się moczu do brzucha; -nblase, *sf. Zk.* pęcherz moczowy; -nbrennen, *sn. Hlk.* rzeżączka; Ha'rnen, *vn.* (h.) *va.* mocz od. urynę oddawać; siusiać; Blut — krew oddawać z uryna; krew komu odchodzi z moczem; -nfluß, *sm.* cieczenie moczu; mimowolny odchód uryny; -ngang, *sm. Zk.* kanał moczowy; -nglas, *sn. Hlk.* szklanka od moczu; szklanie naczynie na mocz; -ngucker, *sm.* ***iron.* doktor moczowy (co z moczu poznaje choroby); Ha'rnicht, *a.* do moczu, do uryny podobny.

Ha'rnisch, *sm.* pancerz; in — gerathen, *rozzłościć się; *w pasyą wpaść; Jemanden in — bringen, treiben, jagen, *rozgniewać kogo, do pasyi przywieść; Ha'rnisch-, *a.* pancerzowy; Ha'rnischmacher, *sm.* płatnerz; pancernik.

Ha'rnkraut, *sn. Ng.* sporysz żabie gronka; -nröhre, *sf. Zk.* cewka moczowa; -nruhr, *sf. Zk.* moczotok; -nsand, *sm.* piasek moczowy; -nstrenge, *sf. Hlk.* trudne oddowanie uryny; -ntreibend, *a. Hlk.* urynę pędzący; -nverha'ltung, *sf.* zatrzymanie uryny; -nversto'pfung, *sf. Hlk.* zatkanie się uryny; -nwinde, *sf. Hlk.* (kalte Pisse) strangurya; -nzwang, s. Ha'rnstrenge.

Harpu'ne, *sf. Sw.* harpuna; Harpuni'ren, *va. Sw.* harpunować; Harpuni'rer, *sm. Sw.* harpuniarz, rybak co dzirytem na wieloryba rzuca.

Harpy'e, *sf. Myth.* harpia; drapieżnica.

Ha'rren, *vn.* (h.) czekać (cierpliwie) na kogo, na co; auf Jemanden — czekać na kogo, cierpliwie i długo czekać, trwać; hoffen u. harren macht Manchen zum Narren, *nadzieja radość głupiemu.

Harsch, *a.* twardy i chropowaty w skutek zaschnięcia lub zeschnięcia, lub w czasie zimy.

Ha'rschen, *vn.* (h.) skorupiéć, zajść skorupką; zasklepić się skóreczką.

Hart, *a.* twardy (überhaupt); — werden twardnieć; — przykry, nieprzyjemny; hartes Schicksal, *przykry los; harter Fall ciężki upadek; harte Arbeit, Sclaverei, Krankheit ciężka praca, niewola, choroba; — ostry, surowy; sich zu harter Ausdrücke bedienen używać za ostrych wyrazów; Jemanden hart behandeln, bestrafen ostro obchodzić się z kim, ukarać kogo; Jemandem — zusetzen, *ostro, mocno komu dokuczać, dogrzewać, dojeżdżać; die Krankheit hat ihn — mitgenommen, *choroba mocno mu dokuczyła; — zacięty; das Lager liegt — an (nahe bei) der Stadt, am Flusse obóz leży tuż pod miastem, nad rzeką.

Hä'rte, *sf.* twardość; ostrość, surowość; mit — ostro; surowo; Jemanden mit — behandeln ostro, surowo obchodzić się z kim; die — der Strafe, des Ausdrucks mildern złagodzić ostrość (srogość) kary, wyrażenia; — des Leibes, *Hlk.* zatwardzenie; —, *to co niemiłe jest dla ucha, oka itd.; Hä'rten, *va.* twardym zrobić, hartować; das Eisen —, *Httk.* kwasić żelazo.

Ha'rtgras, *sn.* *Ng.* kostrzewa owcza.

Ha'rthäutig, *a.* twardą skórę mający (auch *).

Ha'rtheit, s. Hä'rte.

Ha'rtherzig, *a.* twardy; nieczuły; nieużyty; twardego, zakamieniałego serca; -rtherzigkeit, *sf.* nieczułość; nieużytość; zakamieniałość serca; -rtheu, *sn.* *Ng.* ś. Jańskie ziele; -rthörig, *a.* tępy słuch mający; — sein niedosłyszéć; -rthörigkeit, *sf.* tępy słuch; -rthufig, *a.* twarde kopyta mający; -rtkopf, *sm.* twarda głowa (auch *); — upartus, człowiek uparty, usiłujący zawsze na swojém postawić; -rtköpfig, *a.* uparty; -rtkorn, *sn.* *Ldw.* twarde zboże (żyto, pszenica, jęczmień); -rtleibig, *a.* zatwardzenie mający oder cierpiący; chory na zatwardzenie; ** § s. Gei'zig, Karg, Fi'lzig; -rtleibigkeit, *sf.* zatwardzenie; obstrukcya; ** § s. Geiz, Fi'lzigkeit.

Hä'rtlich, *a.* twardawy; przytwardy.

Ha'rtmäulig, *a.* twardego pyska (koń); twardousty; -rtnäckig, *a.* uparty (auch *); -rtnäckigkeit, *sf.* upór; upartość; -rtreder, Ha'rtriegel, *sm.* *Ng.* ligustr pospolity; -rtrindig, *a.* twardą korę mający; -rtschälig, *a.* grubą skorupę mający; -rtschla'gloth, *sn.* (beim Goldschmied) mieszanina srebra z mosiądzem do lutowania; -rtschwingel, *Ng.*, s. Bo'rstschwingel; -rtsinn, *sm.* upór; -rtsinnig, *a.* uporny; s. a. Ha'rtnäckig. [wania żelaza.

Hä'rtwasser, *sn.* ciecz do harto-

Harz, *sn.* *Ng.* żywica.

Harz, Ha'rzwald, *sm.* *Geog.* Hercyńskie lasy; Hercyńska puszcza; Harz-, *a.* *Ng.* żywiczny; Harz-, *Geog.* Hercyński; Ha'rzartig, *a.* żywicowaty, żywiczasty; Ha'rzbaum, *sm.* *Ng.* drzewo żywiczne; jodła pospolita; Ha'rzbewohner, *sm.* *Geog.* mieszkaniec gór Hercyńskich.

Ha'rzen, *va.* z żywicy oczyszczać; —, *vn.* (h.) zbierać żywicę.

Ha'rzer, Hä'rzer, *sm.* zbieracz żywicy; Ha'rzgalle, *sf.* *Ng.* miejsca żywiczne w drzewie; Ha'rzgebi'rge, *sn.* *Geog.* góry Hercyńskie; Ha'rzicht, *a.* żywicowaty; żywiczasty; do żywicy podobny; Ha'rzig, *a.* żywiczny; pełen żywicy; Ha'rzscharrer, *sm.* ten co żywicę z drzew zeskrobuje; żywicarz; Ha'rztanne, *sf.* *Ng.* jodła sosna; Ha'rzwald, *Geog.*, s. Harz; Ha'rzwasser, *sn.* woda żywiczna.

Hasa'rd, *sm.* hażard; Hasa'rd-, *a.* hażardowny; Hasardi'ren, *vn.* (h.) hażardować; Hasa'rdspiel, *sn.* gra hażardowna.

Ha'schen, *va.* u. *vn.* (h.) łapać, chwytać; szybko chcieć uchwycić od. schwycić; nach Lob, Ruhm, Ehre —, *chciwie się ubiegać za chwałą, sławą, zaszczytami; nach witzigen Einfällen —, *sadzić się na dowcipy, na dowcipne koncepta; sich — gonić się; łapać się.

Hä'schen, *sn.* *dim.* *Ng.* zajączek; polędźwica.

Hä'scher, *sm.* ceklarz; siepacz; pachołek do chwytania i chłostania winowajców; zbir.

Ha'schespiel, *sn.* gra gonionego, łapanego; kaptywus; gra w łapanego.

Ha'se, *sm.* *Ng.* zając; *(Feigling) tchórz; viel Hunde sind des Hasen Tod, *gromada psów śmierć zająca; *wiele złego kilku na jednego; *wielom się jeden nie oprze; da liegt der — im Pfeffer, *to jest przyczyną żalów, skarg, nieukontentowania itd.; er glaubt (od. denkt), der — habe ihn geleckt, *cieszy się jak nagi w pokrzywach.

Ha'sel, *sf.* *Ng.* (Pflanze) leszczyna; Ha'sel-, *a.* *Ng.* leszczynowy; Ha'selblume, s. Anemo'ne; Ha'selbu'sch, *sm.* *Ng.* krzew leszczynowy; Ha'selho'lz, *sn.* drzewo leszczyn we; leszczyna; Ha'selhuh'n, *sn.* *Ng.* jarząbek.

Haseli'ren, *vn.* (h.) figle stroić oder wyprawiać; żarcikować sobie; —, *va.* żartować sobie z kogo; figle z nim robić.

Ha'selkrau't, s. Ha'selwu'rz; Ha'selmau's, *sf.* *Ng.* mysz laskowa.

Ha'seln, Hä'seln, *a.* (von, aus Haselholz) laskowy; leszczynowy.

Ha'selnu'ß, *sf.* *Ng.* laskowy orzech; -selnußstrau'ch, s. Ha'sel; -selö'l, *sn.* oléj z laskowych orzechów; -selratze, s. Ha'selmau's; -selru'the, *sf.* pręt leszczynowy; -selstaude, -selstrau'ch, s. Ha'sel; -selwu'rz, *sf.* *Ng.* kopytnik.

Ha'sen-, *a.* *Ng.* *Jäg.* *Kk.* zajęczy; Ha'sena'mpfer, s. A'mpfer (stumpfblättriger); -senba'lg, *sm.* zajęcza skórka; -senbraten, *sm.* *Kk.* pieczeń z zająca; zając pieczony; zając na pieczeń; -senbrod, s. Ha'sengra's; -sendärte, s. Ha'senspru'ng, -sense'tt, *sn.* *Kk.* zajęczy skrom (sadło); -senflei'sch, *sn.* *Kk.* zajęcze mięso; -senfu'ß, *sm.* zajęcza noga; zajęczy skok; er hat einen — in der Tasche, **iron.* rozigrał się; *figle się go chwyciły; —, *(Feigling) tchórz; *człowiek durny, głuptawy; *wiercipięta; trzpiot; fircyk; —, *Ng.*, siehe A'ckerklee'; -senfutter, *sn.* podszewka z zajęczego futra; -senga'rn, *sn.* *Jäg.* sidła na zające; -sengehe'ge, *sn.* *Jäg.* zwierzyniec na zające; knieja ogrodzona dla zajęcy; -sengei'er, *sm.* *Ng.* zajęczy sęp; król sępów; -sengra's, *sn.* *Ng.* drzączka średnia; -senhaa'r, *sn.* sierć zajęcza; -senha'st, *a.* tchórzowaty; *tchórzem podszyty; -senhai'de, *sf.* *Ng.* żarnowiec miotłowy; s. a. Be'senkrau't; -senhe'rz, *sn.* *zajęcze (lękliwe) serce; ein — haben, *tchorzem być; -senhu'nd, *sm.* *Jäg.* chart na zające; -senja'gd, *sf.* polowanie na zające; -senklee', *sm.* *Ng.* szczawik; -senklei'n, *sn.* *Jäg.* *Kk.* dróbka zajęcze; -senkoh'l, *sm.* *Ng.* zajęcza kapusta; -senla'ger, -senne'st, *sn.* zajęcze gniazdo; -senla'ttich, *sm.* *Ng.* przenęt zajęczy żyr; przenęt drobnokwiatowy; -senlöffel, *Ng.*, s. Fro'schlöffel; -senmau'l, s. Ha'sencha'rte; -senne'tz, *sn.* *Jäg.* sieć na zające; -senoh'r, *sn.*, -senöh'rchen, -senöh'rlein, *sn.* *dim.* zajęcze ucho; —, *Ng.*, s. Ha'sengra's; -senpanie'r, *sn.*: das — ergreifen, *wziąć nogi za pas i dać drapaka; *uciec ze strachu; -senpa'ppel, *sf.* *Ng.* gęsi ślaz; -senpaste'te, *sf.* *Kk.* pasztet z zająca; -senpfötchen, *sn.* *dim.* zajęcza nóżka; *Ng.*, s. Ha'senklee'; -sencha'rte, *sf.* zajęcza warga, przepęknięta wierzchnia warga; -senschla'f, *sm.* zajęczy sen, *lekki sen (kiedy się śpiący łatwo budzi); -senschma'lz, s. Ha'sense'tt; -senschro't, *sn.* *Jäg.* zajęczy śrót; er ist mit — geschossen, *postrzelony w głowę; *ma szus w głowie; *plecie, figluje jak postrzelony; -senschwa'rz, *sn.* *Kk.* (Ha'senklein) czernina z dróbek zajęczych; -senspru'ng, *sm.* skok zająca; tylne skoki (nogi) zająca; trop zająca.

Hä'sin, *sf.* *Ng.* zajęczyca; zając samica.

Ha'spe, Hä'spe, Ha'spel, *sf.*, Ha'spen, *sm.* (Thürhaken) hak od. czop, w którym się zawiasa obraca; skobel.

Ha'spel, *sf.* u. *sm.* motowidło; winda; machina do windowania.

Ha'speln, *va.* u. *vn.* (h.) motać, zwijać na motowidle; windować.

Ha'spelsto'ck, *sm.* notaczka.

Ha'spen, s. Ha'spe.

Haß, *sm.* nienawiść; — gegen Jemanden empfinden, auf, wider od. gegen Jemanden haben, hegen mieć nienawiść do kogo; — gegen Jemanden fassen, auf Jemanden werfen nienawiść powziąć ku komu; Jemandes — sich zuziehen, auf sich laden nienawiść czyję na siebie ściągnąć; Ha'ssen, *va.* nienawidzić; nienawiść mieć do kogo, do czego; sich einander od. gegenseitig — w nienawiści żyć z kim; Ha'ssenswe'rth, *a.* nienawiści godzien; Ha'sser, *sm.* nienawidziciel, nienawidzący kogo, czego; Ha'sserin, *sf.* nienawidząca kogo, czego.

Hä'ßlich, *a.* szpetny, brzydki, szkaradny; du häßlicher (garstiger, ungezogener) Junge! ty brzydalu, szkaradniku! — nieczysty, brudny: Hä'ßlichkeit, *sf.* brzydkość; szkaradność; nieczystość.

Hast, *sf.* pośpiech, śpieszenie się; etwas in, mit — thun z pośpiechem co robić; in aller — z największym pośpiechem; w pośpiechu; ohne — [z nienagła.

Ha'sten, s. Ei'len.

Ha'stig, *a.* u. *ad.* szybki; śpieszny; skwapliwy; szybko, śpiesznie; prędki; porywczy; gorący; porywczo; Ha'stigkeit, *sf.* prędkość, porywczość; s. a. Hast.

Hätschelei', *sf.* głaskanie, pieszczenie; Hä'tscheln, *va.* pieścić się z kim; głaskać, pieścić.

Hatschie'r, *sm.* *Kw.* konny gwardzista cesarski. [szczwalnia.

Ha'tze, Hatz, *sf.* *Jäg.* szczwanie,

Hau, *sm.*, s. Hieb; — (Ort, wo Holz geschlagen wird) poręb.

Häu'bchen, Häu'blein, Häu'bel, *sn.* *dim.* czepeczek; czubek.

Hau'be, *sf.* czepiec; czepek; eine — stecken czepiec upinać; unter die — kommen, *żoną zostać; pójść za mąż; ein Mädchen unter die — bringen, *pannę wyswatać od. wydać za mąż; —, *Ng.* (Kopfschmuck der Vögel) czub, czubek; —, *Jäg.* czepiec, który sokołom na głowę kładą; — okrągły dach na kopule, wiatraku, itd.; pokrywa, hełm, głowa; — (Mütze) czapka; Jemandem auf die — greifen, *do żywego komu dopiekać; Jemandem auf der — sein, sitzen, *nie spuszczać kogo z oka;

—, *Zk.* czepiec, drugi żołądek zwierząt odżuwających.

Hau'ben, Häu'beln, *va.* czepek włożyć na głowę komu lub sobie; —, *oczepić (pannę młodą); den Falken —, *Jäg.* sokołowi czepiec włożyć; Häu'belung, *sf.* wkładanie czepka; oczepiny; Hau'benba'nd, *sn.* wstążka od czepka od. do czepka; -bene'nte, *sf.* *Ng.* kaczka czubata; -benfa'lke, *sm.* *Jäg.* sokoł czubaty; -benfasa'n, *sm.* *Ng.* bażant czubaty, z czubem; -benhandel, *sm.* handel czepkami; -benhändler, -benkrämer, *sm.* handlujący czepkami; -benhä'ndlerin, -benkrä'merin, *sf.* handlująca czepkami; -benko'pf, *sm.* głowa (drewniana) do upinania czepków; -benlerche, *sf.* *Ng.* dzierlatka; drzewczyk, śmieciucha; -benma'cher, *sm.*, -benma'cherin, *sf.* ten, ta, co czepki robi; modniarka; -benmeise, *sf.* *Ng.* czubatka; -bennadel, *sf.* śpilka do upinania czepka; -benne'tz, *sn.* siatka pod czepek; -benschachtel, *sf.* pudło na czepki; -benste'ckerin, *sf.* ta co czepki upina; -bensto'ck, s. Hau'benkopf; -bentaube, *sf.* gołąb' czubaty.

Haubi'tze, *sf.*, -bi'tzenmö'rser, *sm.* *Kw.* haubica; granatnik; Haubi'tzen-, *a.* *Kw.* granatowy. [Ha'ckblock, ꝛc.

Hau'block, Hau'klotz, Hau'stock, s.

Hauch, *sm.* dech; chuch; tchnienie; powiew (wiatru); przewiew (powietrza); dmuchnięcie; podmuch; wyziew (kwiatu); —, *Spl.* przydech, aspiracya; der — Gottes, *tchnienie boskiéj potęgi.

Hau'chbuchstabe, *sm.* *Spl.* głoska przydechowa; Hau'chen, *vn.* (h.) chuchać; —, *wiać, powiewać, przewiewać (o wietrzyku); —, *va.* z przydechem wymówić (głoskę); die Hoffnung hauchte ihm Muth in die Seele, *nadzieja natchnęła jego serce odwagą, wlała w nie odwagi; die Blumen hauchen süße Wohlgerüche, *kwiaty wyziewają miłe wonie; Hau'chen, *sn.* (zum Erwärmen) chuchanie; — (zum Kälten) dmuchanie; Hau'chzeichen, *sn.* *Spl.* znak przydechowy.

Hau'degen, *sm.* kord do rąbania; rąbacz; zdatny do korda.

Hau'derer, § s. Loh'nkutscher.

Hau'e, *sf.* *Ldw.* (Hacke) motyka.

Hau'en, *va.* u. *vn.* *irr.* (h.) (haue, hieb, gehauen) bić, ciąć, rąbać, walić, siec; Fleisch, Holz — rąbać mięso, drzewo; Gras — siec trawę; Jemanden mit dem Säbel in's Gesicht — ciąć kogo pałaszem w twarz; in Stücke, zu Stücken — porąbać kogo od. co na kawałki; mit dem Schwerte um sich — szablą machać, wywijać, rąbać, ciąć na wszystkie strony; sich mit Jemandem — rąbać się z kim; in die Pfanne —, *posiekać na bigos od. na kawałki; Jemanden in die Bank —, *obmawiać kogo; *szarpać jego sławę; über die Schnur —, *przebrać miarę; — — ciesać; eine Grabschrift in Stein — napis grobowy wyryć na kamieniu; eine Bildsäule aus Stein — posąg wyciesać, wyrobić, wykuć z kamienia; es ist weder gehauen noch gestochen, *ni w pięć ni w dziewięć; *ni to ni owo; *ni takie ni owakie; — (im Kartenspiel) bić, zabić; —, *Jäg.* kłuć uderzając (dzik zębem).

Hau'er, *sm.* ten co bije, tnie, rąbie, siecze; — des Holzes rębacz; — des Grases ꝛc. kosiarz; —, *Jäg.* odyniec; dzik; — (Zahn des Wildschweins) kieł (u dzika). [(przy mierzeniu).

Häu'fchen, *sn.* *dim.* kupka; czub

Hau'fe, Hau'fen, *sm.* kupa; *ludzi, mnóstwo; zu — bringen, tragen na kupy gromadzić, znosić; das Getreide in — schütten, *Ldw.* zboże sypać na kupy; auf einen — werfen rzucać na kupę; etwas über den — werfen, stoßen zwalić co na kupę; *obalić co; über den — fallen zapaść się; *obalić się, upaść; *zniszczyć; znieść; es liegt Alles über einem — wszystko na kupie leży (bez porządku); auf einem — sitzen siedziéć na kupie; sie haben einen — Kinder, *mają kupę dzieci; — gromada, tłum (ludzi, wojska); der große, gemeine —, *gmin; *pospólstwo; *lud pospolity; der große — hört auf ihn, *zgraja go słucha; — mnóstwo (ludzi, koni, ptaków, ryb, gór, skał); — oddział; er theilte die Reiterei in drei —, *Kw.* podzielił konnicę na trzy oddziały; Haufen Holz cztery sążnie drzewa.

Häu'feln, *va.* w kupki układać, sypać; Erde um die Bäume, Kartoffeln —, *Gtn.* *Ldw.* drzewa, ziemniaki obkopywać.

Häu'fen, *va.* gromadzić na kupę od. kupami; Geld auf Geld —, g*romadzić kupy pieniędzy; Verbrechen auf Verbrechen —, *przydawać zbrodnią do zbrodni; *coraz bardziéj brnąć w zbrodnie; seine Sünden —, *przepełniać miarę grzechów; *coraz więcéj grzechów popełniać; Schulden —, *coraz bardziéj w długi brnąć; sich — mnożyć się; — mierząc sypać z czubem; das Maaß — miarę (korzec, ćwierć) nasypać z czubem; gehäuft messen mierzyć z czubem; gehäuftes Maaß miara z czubem.

Hau'fenweise, *ad.* gromadnie, tłumnie, kupami.

Häu'fig, *a.* u. *ad.* częsty; często; — wohin kommen często gdzie bywać; einen Ort — besuchen uczęszczać gdzie; — (zahlreich) liczny, gromadny; Häu'figkeit, *sf.* częstość; — (große Zahl) liczność; gromadność.

Häu'flein, *sn.* *dim.* kupka; gromadka. [madzenie się.

Häu'fung, *sf.* gromadzenie; gro-

Haupt, *sn.* głowa; główka; — der Familie głowa familii; — (Anführer) naczelnik; gekröntes — głowa koronowana; vor Jemandem sein — neigen głowę schylać przed kim; den Feind auf's — schlagen, *Kw.* *nieprzyjaciela pobić na głowę; Haupt-, *a.* główny; Hau'ptabschnitt, *sm.* rozdział główny; -ptabsicht, *sf.* główny zamiar; cel najpierwszy, zamiar celny; -ptalta'r, *sm.* *Kg.* wielki ołtarz; -ptangele'genheit, *sf.* główny interes; -ptanker, *sm.* *Sw.* największa kotwica; -ptarmee', *sf.* *Kw.* główne wojsko, główny korpus; -ptarti'kel, *sm.* główny artykuł; -ptaugenme'rk, *sn.* pierwszy zamiar; -ptbedi'ngung, *sf.* warunek podstawny od. główny; -ptbewei's, *sm.* dowód główny; -ptbinde, *sf.* binda koło głowy; djadem; -ptbuch, *sn.* *H.* główna księga; wielka księga; -ptcasse, *sf.* kasa główna; -ptdepo't, s. Hau'ptlager; -ptdost, *sm.* *Ng.* (Pflanze) storzyszek pospolity; -pteigenschaft, *sf.* główna własność; naczelny przymiot.

Häu'pteln (sich), *vr.* (h.) *Gtn.* *Ldw.* (Pflanzen) związywać się w główki.

zu Häu'pten, *ad.* w głowach; zu — u. zu Füßen w głowach i w nogach; zu — sitzen w głowach siedziéć.

Hau'pterbe, *sm.* *Rw.* główny dziedzic; -ptetablisseme'nt, *sn.* główniejsza osiadłość; -ptgebäude, *sn.* główny budynek; główny korpus; -ptgedanke, *sm.* główna myśl; -ptgegenstand, *sm.* walny przedmiot; -ptgeschä'ft, *sn.* główny interes; -ptgesi'ms, *sn.* *Bk.* główny gzyms; — einer Säulenordnung, *Bk.* kobielenie; -ptgeste'll, *sn.* nagłowek, nadgłowek; -ptgewi'nn, *sm.* główna wygrana; -pthaar, *sn.* (Kopfhaar) włosy na głowie; -ptinhalt, *sm.* główna treść; -ptkirche, *sf.* najpierwszy kościół; katedralny kościół; -ptkissen, *sn.* (Kopfkissen) poduszka; wezgłówko; -ptlager, *sn.* *H.* skład główny; -ptlehre, *sf.* nauka fundamentalna. [nik, dowódzca.

Häu'ptling, *sm.* herszt; naczel-

Hau'ptmann, *sm.* *Kw.* kapitan; Hau'ptmanns-, *a.* kapitański; Hau'ptmannschaft, *sf.* *Kw.* kapitaństwo; -ptmast, *sm.* *Sw.* maszt pryncypalny od. główny; -ptperso'n, *sf.* osoba główna; najprzedniejsza osoba; -ptpulsader, *sf.* *Zk.* (große Herzschlagader) początnica; -ptpunkt, *sm.* treść rzeczy, najważniejszy punkt; -ptquartie'r, *sn.* *Kw.* główna kwatera; -ptreparatu'r, *sf.* główna naprawa; -ptsache, *sf.* główna rzecz; podstawa; grunt; sama sprawa; treść, suma; zur — schreiten, *do istoty dążyć, do rzeczy przystąpić; etwas zur — machen (als Hauptsache hinstellen, als solche bezeichnen), *narabiać czém; -ptsächlich, *a.* najgłówniejszy, najcelniejszy, najwalniejszy; kardynalny; —, *ad.* najosobliwiéj; najpierwéj; najbardziéj; głównie; szczególniéj, mianowicie; -ptsatz, *sm.* *Spl.* *Philos.* aksyoma, założenie przez się bez dowodów jasne; główník; -ptschlacht, *sf.* *Kw.* bitwa walna; -ptschlüssel, *sm.* klucz główny od. jednozęby do zamków domowych; wytrych, klucz generalny; -ptschuld, *sf.* główna wina; *H.* s. Hau'ptstuhl; -ptsorge, *sf.* wszystka myśl; największe staranie; -ptstadt, *sf.* stolica; stołeczne miasto; -ptstädtisch, *a.* stoliczny; -ptstärke, *sf.* siły celne oder celniejsze; -ptstraße, *sf.* główna ulica; wielki gościniec, trakt; -ptstrom, *sm.*, Hau'ptströmung, *sf.* (eines Flusses) nurt główny rzéki; -ptstück, *sn.* główna część, artykuł, punkt kardynalny, rozdział; najprzedniejsza część; -ptstuhl, *sm.* *H.* kapitał; -ptsumme, *sf.* suma ogólna, ogół; suma główna, suma totalna, treść; -ptthür, *sf.* drzwi główne; -pttugend, *sf.* główna cnota, najprzedniejsza cnota; -pturſache, *sf.* główna przyczyna; -ptverä'nderung, *sf.* walna odmiana; -ptverbre'chen, *sn.* występek główny, zbrodnia główna; -ptwache, *sf.* *Kw.* główna warta, główny odwach; -ptweh, *sn.* ból głowy; -ptwissenschaft, *sf.* nauka naczelna; -ptwort, *sn.* *Spl.* (Substantiv) główne słowo; rzeczownik; -ptzahl, *sf.* liczba kardynalna; liczba pierwotna; -ptzollamt, *sn.* *Stw.* *H.* główna komora (celna); -ptzug, *sm.* główny rys; Hauptzüge der Verfassung, *Stw.* pryncypalne lineamenta Rządu; główne rysy.

Haus, *sn.* dom (überhaupt); sich ein — bauen dom sobie stawiać; aus dem Hause gehen wychodzić z domu; einen Brief vom Hause bekommen dostać list z domu; er ist lange vom Hause gewesen długo go nie było w domu; nach Hause gehen iść do domu; zu Hause sein być w domu, w mieszkaniu; an einem Orte zu Hause sein być gdzie domowym, zamieszkałym od. należącym do familii, przyjacielem poufałym; *być obeznanym z miejscem; in einer Sache, Wissenschaft zu Hause sein, *mieć dokładną znajomość rzeczy, umiejętności jakiéj; überall zu Hause sein, *na wszystkiém się znać; Haus vor Haus, von Haus zu —, *od domu do domu; Jemanden von Haus u. Hof vertreiben wygnać kogo z posiadłości; — u. Hof verlassen opuścić dom, siedzibę; von Haus (od. Hause) aus, *z domu; *urodzony; *z samego początku; von Hause aus Jemanden kennen z domu znać kogo; er ist ein Schalk von — aus, *to filut z filutów, *wierutny filut; ein Narr von — aus, *głupiec z dawien dawna; es ist ein sicheres —, *H.* to pewny dom (handlowy, bankierski); viele Häuser sind gefallen, *H.* wiele domów upadło; ein ehrliches Haus, *poczciwy człowiek; poczciwa dusza; ein fideles —, *wesoła sztuka; ein großes — machen, *wielki dom prowadzić; Haus halten gospodarstwo prowadzić; *oszczędnie żyć; mit etwas — halten, *oszczędnie się z czém obchodzić; sein — bestellen, *urządzić gospodarstwo domowe; *zarządzać niém; *zabierać się na tamten świat; Haus-, *a.* domowy; Hau'salta'r, *sm.* domowy ołtarz; -sandacht, *sf.* domowe nabożeństwo; -sapothe'ke, *sf.* domowa apteczka; -sarbeit, *sf.* domowa robota; -sarm, *a.* ubogi z domu, z rodziców; -sarmer, *sm.* ubogi wstydzący się żebrać; -sarre'st, *sm.* domowy areszt; -sarzt, *sm.* domowy lekarz; -sarzenei', *sf.* dowowe lekarstwo; -sbacken, *a.* domowy, w domu pieczony (chléb); domowego pieczenia; *s. Ei'nfach, Gera'dezu'; -sbackenbro'd, *sn.* chléb domowy; chléb w domu pieczony; -sbalken, *sm. Zm.* belka w domu; -sbau, *sm.* budowanie, stawianie domu; -sbeamter, *sm.* urzędnik domowy; -sbeda'rf, *sm.* potrzeba domowa; zum — na potrzeby domowe; -sbedienter, *sm.* sługa domowy; -sbesi'tzer, *sm.*, -sbesi'tzerin, *sf.* właściciel, właścicielka; posiadacz, posiadaczka domu; -sbier, *sn.* piwo domowe, w domu warzone od. nalewane; -sbrauch, *sm.* zwyczaj od. obyczaj domowy; -sbursche, *sm.* chłopak do posług domowych; domownik czyj; -scapelle, *sf.* kaplica domowa.

Häu'schen, *sn. dim.* domek; domostwo.

Hau'sdieb, *sm.* złodziéj domowy; -sdiebstahl, *sm.* kradzież domowa; -sdienerschaft, *sf.* służba domowa; służący; -sehre, *sf.* honor domowy; **Pani domu, małżonka, perła domu (żona).

Hau'sen, *vn.* (h.) mieszkać gdzie; — (wirthschaften) gospodarować; być na gospodarstwie; der Feind hauset übel, arg im Lande, *nieprzyjaciel srodze gospodaruje w kraju; der Sturm hat schrecklich im Walde gehauset, *burza okropne zniszczenia zrządziła w lesie.

Hau'sen, Hau'senfi'sch, *sm. Ng.* wyz; wyzina; Hau'sen-, *a. Ng. etc.* wyzowy; -senbla'se, *sf.* pęcherz z wyza; karuk (z niego zrobiony).

Hau'sente, *sf.* kaczka domowa, swojska.

Häu'serreihe, *sf.* połać.

Hau'serzie'hung, *sf.* wychowanie domowe; -sflur, *sf.* u. *sm.* sień; -sfrau, *sf.* pani domu; gospodyni; -sfreund, *sm.* przyjaciel domu; -sfrieden, *sm.* pokój domowy; -sgeba'cken, -sgebrau'ch, s. Hau'sbacken, Hau'sbrauch; -sgeflü'gel, -sgefie'der, *sn.* ptastwo domowe; gadzina; -sgeist, *sm.* *gospodarczyk; matołka; -sgeld, s. Hau'smiethe; -sgeno'ß, *sm.* domownik; spółmieszkaniec; -sgeno'ssenschaft, *sf.* domownictwo; mieszkanie w tym samym domu; domownicy (razem); -sgeno'ssin, *sf.* domownica; w tym samym domu mieszkająca (z kim); -sgerä'th, *sn.* -sgerä'thschaften, *sf. pl.* sprzęty domowe; -sgeschä'ft, *sn.* interes domowy; -sgese'tz, *sn.* ustawa domowa; -sgesi'nde, *sn.* czeladź domowa; -sgiebel, *sm. Bk.* szczyt domu; -sglück, *sn.* szczęście domowe; -sgott, *sm.* bożek domowy; -sgottesdienst, s. Hau'sandacht; -sgrille, *sf. Ng.* świercz domowy; -shaft, s. Hau'sarrest; -shahn, *sm.* kogut domowy; -shalt, s. Hau'shaltung; -shalter, *sm.*, -shälterin, *sf.* gospodarz, gospodyni w domu jakim; prowadzący, prowadząca gospodarstwo; -shälterisch, *a.* gospodarny; oszczędny; — mit etwas sein, umgehen, *oszczędnie się z czém obchodzić; *dobrze z czém gospodarować; -shaltung, *sf.* gospodarstwo; gospodarowanie; ekonomika; die — führen gospodarstwo prowadzić; eigene — haben mieć własne gospodarstwo; die — verstehen znać się na gospodarstwie; durch schlechte — przez złe gospodarowanie; *przez złą ekonomikę; -shaltungsbu'ch, *sn.* księga gospodarska; *Litt.* dzieło o gospodarstwie; -shaltungsku'nst, *sf.* sztuka gospodarowania; -shaltungsmäßig, *a.* gospodarski; —, *ad.* po gospodarsku; -shaltungsre'gel, *sf.* prawidło gospodarstwa domowego; -sherr, *sm.* pan domu; -sherrin, *sf.* s. Hau'sfrau; -sherrschaft, *sf.* panowanie w domu; państwo, pan i pani domu; -shoch, *a.* wysoki jak dom; domowy dozórca; -shofmeister, *sm.* rządca domu; marszałek; -shund, *sm.* pies domowy.

Hausi'ren, *vn.* (h.) chodzić po domach (z towarami od. żebrząc); Hausi'rer, *sm.* kramarz po domach z towarem chodzący; Hausi'rhandel, *sm.* handel, chodzenie po domach z towarami.

Hau'sjungfer, *sf.* panna domu; panna zawiadująca gospodarstwem; -skale'nder, *sm.* kalendarz domowy od. gospodarski; -skape'lle, *sf.* kaplica domowa; *Tk.* kapela od. muzyka domowa; -skaplan, *sm.* kapelan domowy; -skasse, *sf.* kasa domowa; -skauf, *sm.* kupno domu; -skleid, *sn.* suknia do chodzenia po domu; -skleidung, *sf.* ubiór domowy; -sknecht, *sm.* parobek do utrzymywania porządku w domu; -skost, s. Hau'smannsko'st; -skreuz, *sn.* krzyż domowy, domowy ciężar; *cierpienia, zmartwienia; -skrieg, *sm.* wojna domowa; -skrone, *sf.* korona domowa oder familijna; -slaub, *sn.*, Hau'slauch, *sm. Ng.* skoczek pospolity; -sleben, *sn.* życie domowe; -slehrer, *sm.* nauczyciel domowy; -slehrerin, *sf.* bona, guwernantka; -slehrerschaft, *sf.* nauczycielstwo domowe; -slehrerstelle, *sf.* miejsce nauczyciela domowego; -slei'nwand, *sf.* płótno domowe, domowéj roboty.

Häu'sler, *sm.* komornik, w komorném mieszkający; Häu'slerin, *sf.* komornica.

Hau'sleute, *smf. pl.* ludzie domowi; komornicy, co w komorném siedzą.

Häu'slich, *a.* domowy, prywatny; oszczędny, gospodarny, skromny; sich wo — niederlassen osiąść gdzie na mieszkanie; sich — einrichten zagospodarować się; gospodarstwo domowe założyć; sich — halten w domu siedzieć; ganz — leben żyć w domowém zaciszu; — erzogen po domowemu wychowany; häusliche Frau żona pilnująca domu, lubiąca w domu siedzieć, żona skromna; Häu'slichkeit, *sf.* gospodarność; skromność; Häu'sling, s. Häu'sler. [domowa.

Hau'slustbarkeit, *sf.* rozrywka

Hau'smädchen, *sn.*, Hau'smagd, *sf.* dziewczyna, dziewka do posług domowych; -smann, *sm.* domownik czyj; komornik, mieszkaniec jego domu; najemca stancyi; spółmieszkaniec; s. a. Häu'sler; -smannsko'st, *sf.* stół gospodarski (skromny, niewykwintny); -smarder, *sm. Ng.* popielica; -smarscha'll, *sm. Stw.* murgrabia; -smast, Hau'smästung, *sf.* domowa pasza; tuczenie na domowéj paszy; -smiethe, s. Hau'szins; -smittel, *sn. Hlk.* środek domowy, lekarstwo domowe; -smutter, *sf.* matka familii (domowéj); s. a. Hau'sfrau; -smütterlich, *a.* matki familii się tyczący; jéj właściwy; -snummer, *sf.* numer domu; er wohnt — zehn mieszka pod numerem dziesiątym; -sordnung, *sf.* porządek domowy; -sorgel, *sf.* organki pokojowe; -splage, *sf.* kłopot domowy; kłopoty domowe; -spostille, *sf. Kg. Litt.* postyla domowa; -srath, s. Hau'sgerä'th; -srecht, *sn.* prawo gospodarza (w swoim domu); -sregime'nt, *sn.* rząd domowy; panowanie w domu rządy domowe; -ssache, *sf.* rzecz od. sprawa domowa; -ssasse, *sm.* mieszkaniec dom własny mający; -ssässig, *a.* mający swój dom; osiadły; -sschatz, *sm.* skarb domowy; -sschlachten, *sn.* bicie bydła na domową potrzebę; -sschlächter, *sm.* rzeźnik po domach bijący; -sschlüssel, *sm.* klucz od domu, od kamienicy; -sschneider, *sm.* krawiec domowy, dla mieszkańców domu jakiego suknie robiący; -sschuhmacher, -sschuster §, *sm.* szewc domowy; -sschule, *sf.* szkoła domowa; -sschwalbe, *sf. Ng.* jaskółka domowa; -sschwelle, *sf.* próg domu; -ssorge, *sf.* kłopot domowy.

Hau'ßen, § s. Drau'ßen, Au'ßerhalb.

Hau'sstaat, *sm.* państwo domowe; -sstand, *sm.* stan domowy; -ssteuer, *sf. Stw.* podatek od domu; -ssuchung, *sf. Rw.* rewizya domowa, domu; -stafel, *sf.* nauka o obowiązkach domowych; -staube, *sf. Ng. Ldw.* gołąb' domowy od. swojski; -stenne, s. Hau'sflur; -steufel, *sm.* *jędza domo-

wa; -stheater, *sn.* teatr domowy; -sthier, *sn.* zwierzę domowe; -sthor, *sn.* brama, którą się wjeżdża do domu; -sthür, *sf.* drzwi domu; główny wchód do domu.

Hau'stock, s. Ha'ckblock.

Hau'strauer, *sf.* żałoba domowa familijna; żałoba, którą się nosi po domu; -strauung, *sf. Kg.* ślub domowy, prywatny, w domu brany; -struppen, *sf. pl. Kw.* wojsko prywatnym kosztem monarchy utrzymywane; -suhr, *sf.* zegar domowy; -svater, *sm.* ojciec familii; -sverstand, *sm.* prosty, naturalny rozum; -sverwa'lter, *sm.* rządca domu; -sverwa'lterin, *sf.* rządczyni domu; -sverwaltung, *sf.* zarząd domu; -svogel, *sm.* ptak domowy; -svogt, *sm. Stw.* murgrabia ob. burgrabia pałacowy; dozórca więzienia; -svogtei', *sf.* więzienie; -swächter, -swärter, *sm.* stróż domu; -swesen, *sn.* gospodarstwo; zarząd gospodarski; interesa gospodarstwa się dotyczące; das — führen, dem — vorstehen gospodarstwem zawiadywać; -swirth, *sm.* gospodarz (domu); -swirthin, *sf.* gospodyni domu; -swirthschaft, *sf.* gospodarstwo domowe; -swurz, *sf. Ng.* rojnik; -szins, *sm.* komorne; czynsz z mieszkania; -szucht, *sf.* karność domowa.

Haut, *sf.* skóra, skórka (na ciele ludzkiém ob. zwierzęcém); (bei Pflanzen) łupina; zarte — płeć; — u. Hülse, *Ng.* pliwa; abgelegte — einer Schlange, *Ng.* wylina; in keiner guten (gesunden) Haut stecken, *nie w dobréj ob. zdrowéj skórze siedzić; ich möchte nicht in seiner — stecken, *nie chciałbym być w jego skórze; vor Freude aus der — springen, fahren wollen, *z radości skakać, chciéć ze skóry wyskoczyć, *nie posiadać się; man möchte aus der — fahren, *oszaléc przychodzi; *w głowie się przewraca; Jemandem auf die — gehen, *za skórę komu wleźć; *tęgo mu dogrzewać, dokuczać; sich seiner — wehren bronić się (do ostatka); *nie dać się; seine — theuer verkaufen, *drogo spórę sprzedać; die — juckt ihm, *skóra go świerzbi, *chce co oberwać; mit ganzer (heiler) — davon kommen, *wyjść bez szkody, bez szwanku, cały; mit der — bezahlen, *skórą ob. głową przypłacić za co; seine — zu Markte tragen, *życie nieść na szańc; es gilt seine —, *idzie tu o jego skórę; aus fremder — ist gut Riemen schneiden, *łatwo być hojnym z cudzéj kieszeni; eine gute, ehrliche —, *poczciwa dusza; *dobre człowieczysko; Haut-, *a.* skórny; -tausschlag, *sm. Hlk.* wysypka.

Hautboi's, *sn. Tk.* obój (do grania); Hautboi'st, *sm. Tk.* oboista.

Häu'tchen, *sn. dim.* skórka.

Häu'ten, *va.* skórę ściągać; sich — linić się; skórę zmieniać.

Hau'tfarbe, *sf.* kolor skóry.

Häu'ticht, *a.* skórkowaty; do skórki podobny; Häu'tig, *a.* skórą, skórką ob. łukiną powleczony.

Hau'tkrankheit, *sf. Hlk.* choroba skórna; -tpflege, *sf.* chodowanie skóry (na ciele).

Hau'trelie'f, *sn.* wypukła rzeźba.

Hau'twassersucht, *sf. Hlk.* puchlina wodna zaskórna.

Hau'twurm, *sm. Ng.* włosnik smoczek, robak zaskórny.

Hau'zahn, *sm. Zk.* kieł.

Havarie', Haverie', *sf. Sw. H.* awarya; szkody, które towary na okręcie poniosły od nawałności.

Hay, Hay'fisch, s. Hai, ꝛc.

Haza'rd, Hasa'rd, ꝛc.

He, Heh? *int.* he, he?

He'bamme, *sf.* akuszerka, baba; kobieta położna, do odbierania; He'bammen-, *a.* babienny; — babienia; He'bammendie'nst, *sm.* służba babienna; -meninstitu't, *sn.* instytut położniczy; instytut babienia oder akuszeryi; dom połogowy; -menku'nst, *sf.* akuszerya; sztuka babienia; położnictwo; -menloh'n, *sm.* zapłata akuszerce; -menschule, *sf.* szkoła położnicza ob. akuszerek.

He'barzt, s. Gebu'rtshelfer.

He'bebalken, *sm.* belka podnosząca, dźwigająca; He'bebau'm, He'bel, *sm.* dźwignia; drąg do dźwigania, podnoszenia; He'begerü'st, *sn. Bk. etc.* rusztowanie do podnoszenia ciężarów. [dźwigania.

He'beisen, *sn.* drąg żelazny do

He'bela'de, He'belei'ter, *sf.* drągi, po których się ciężary na wóz wtaczają ob. wsuwają; lada.

He'ben, *va. irr.* (h.) (hebe, hob, gehoben) podnieść; podnosić; podźwignąć; vom Wagen, vom Pferde — zsadzić z wozu, z konia; durch die Schattirung werden die Farben gehoben, *Mal.* cieniowanie podnosi, wznosi kolory; Jemanden —, *wznieść kogo; *podnieść go; — (erheben, herausnehmen) wydobyć skąd; — (vernichten, beseitigen) usunąć co, zniszczyć; Jemandes Furcht, Irrthum — uwolnić kogo od obawy, błędu; ein Kind aus der Taufe —, *Kg.* dziecię do chrztu trzymać; Wein aus dem Fasse —, *Wb.* wino ciągnąć z beczki (lewarem).

He'beo'pfer, *sn. Kg.* ofiara podnoszenia; He'bepu'nkt, *sm. Mech.* podpora drąga; punkt podparcia.

He'ber, *sm.* ten, który co podnosi; *Ntl. Wb.* lewar (do ciągnienia z beczki wina itd.); — (Hebestange) dźwignia.

He'beregi'ster, *sn. Stw. etc.* pobierczy spis ob. rejestr; He'beschau'fter, *sf.* łopatka podnoszenia; He'bewinde, *sf.* winda do podnoszenia ciężarów; lewar furmański; He'bezeu'g, *sn.* maszyna do podnoszenia ciężarów.

Hebrä'er, *sm. Gsch. Geog.* hebrajczyk; — (Kenner der hebräischen Sprache u. Litteratur) hebraista; Hebrä'isch, *a.* hebrajski; Hebräisch-deutsch, *a.* hebrajsko-niemiecki; das Hebräische hebrajszczyzna; Hebrai'smus, *sm.* hebraizm.

He'bung, *sf.* podniesienie (überhaupt); — (Beseitigung ꝛc.) usunięcie.

He'chel, *sf.* grzebień żelazny; szczotka (z żelaznemi kolcami); durch die — ziehen (den Flachs ꝛc.) przez szczotkę przeciągać, czesać (len, konopie); Jemanden durch die — ziehen, *nicować kogo; *szydzić, *żartować z niego; He'chelba'nk, *sf.* ławka do czesania lnu, konopi; He'chelfla'chs, *sm.* wyczosany len; wyczosek; He'chelfrau', *sf.* kobieta do czesanie lnu; He'chelma'cher, *sm.* ten co robi grzebienie do czesania lnu itd.; He'cheln, *va.* czesać; przez szczotkę przeciągać; *nicować, *krytykować, *cenzurować; He'cheln, *sn.* czesanie; *nicowanie, *krytykowanie, *cenzurowanie.

He'chler, *sm.*, He'chlerin, *sf.* ten ob. ta, co ten ob. ta czesze; *drwinkarz.

Hecht, *sm. Ng.* szczupak; gesund wie ein —, *zdrowy jak ryba; Hecht-, *a. Ng. Kk.* szczupakowy, szczuczy, szczupaczy; He'chtbars, He'chtbörs, He'chtbärschling, *sm. Ng.* sandacz; He'chtgrau, *a.* siny; niebieskopopielaty; He'chtlock, *sm. Ng.* (Pflanze) rdestnica wązkolistna; He'chtschimmel, *sm.* koń siwy; siwosz; He'chtteich, *sm.* staw na szczupaki; He'chtzähne, *sm. pl.* szczęki szczupaka.

Heck, *sn.* ogrodzenie sztachetowe; —, *Sw.* wrota.

Heck-, s. He'cke-.

He'ckborn, s. Ha'gedorn.

He'cke, *sf.* lężenie się ptaków; wylężone ptastwo; młodzizna ptasza; *gromadka drobnych dzieci; *drobiazg; *dziatwa; — (Gesträuch, Zaungestrüpp) chrościna; cierniste zarośle; —, *Gtn.* szpaler strzyżony; —, *Gtn.* chodnik zasadzony.

He'cke-, Heck-, *a.* (Vermehrungs-) przypłodkowy; He'ckegroschen, He'ckgroschen, *sm.* *grosz przypłodkowy.

He'cken, *va.* płodzić.

He'ckenbee're, s. Chri'stbeere; He'ckenbu'chwinde, *sf.* rdest pasi język; He'ckenfeu'er, *sn. Kw.* pojedyńcze strzelanie; He'ckenkirsche, s. Bei'nholz; -ckenknö'terich, s. He'ckenbu'chwinde; -ckenkö'rbel, s. A'ckerklette; -ckenro'se, *sf. Ng.* róża dzika, polna; -ckenwi'nde, *sf. Ng.* powój płatowy.

He'ckfeuer, s. He'ckenfeu'er.

He'ckicht, *a.* ciernisty; He'ckig, *a.* cierniowy. [zwyczaj płodna.

He'ckmutter, *sf.* **kobieta nad-

He'ckfel, s. Hä'ckerling. [się.

He'ckzeit, *sf. Ng.* czas parzenia

He'da! *int.* hej! heda! aufgemacht! hej, otwórz tam kto!

He'de, Hee'de, *sf.* pakuły; He'den, *a.* (von, aus Heede ob. Werg bestehend) z pakułów zrobiony.

He'derich, *sm. Ng.* gorycznik.

He'dwig, *sf. npr.* Jadwiga.

Heer, *sn.* wojsko; *tłum; *kupa; *gromada; *chmara; Heer-, Hee'res-, *a. Kw.* wojskowy; Hee'rbann, *sm.* pospolite ruszenie; -rbiene, *sf. Ng.* pszczoła napastująca.

Heerd, Herd, *sm.* ognisko.

Hee'resa'btheilung, *sf. Kw.* oddział wojska; dywizya; -reskra'ft, *sf.* siła wojskowa; -resma'cht, *sf.* potęga wojskowa.

Hee'rflucht, *sf. Kw.* ucieczka wojska; Hee'rflüchtig, *a. Kw.* zbiegły od wojska; — werden, *Kw.* (desertiren) uciec od wojska; Hee'rflüchtiger, *sm.* (Deserteur) zbieg od wojska; dezerter; -rführer, *sm. Kw.* wojewoda; wódz wojska; -rgerä'th, *sn.* sprzęt wojskowy; -rhaufen, *sm. Kw.* oddział wojska; -rlager, *sn. Kw.* obóz wojskowy; -rmeister, *sm.* mistrz jakiego wojskowego zakonu; dowódzca części armii; -rmoos, *sn. Ng.* koński ogon chwoszczka; skrzyp chwoszczka; -rpauke, *sf. Tk. Kw.* kocieł do bębnienia; taraban; kotły wojskowe; -rpauker, *sm. Tk. Kw.* paukier; dobosz do kotłów; -rrauch, *sm. Ntl.*, s. So'nnenrau'ch; -rsäule, *sf.* *kolumna wojska; -rschaar, *sf.* gromada wojska;

hufiec; oddział wojska; Hee'rschaaren, *pl.* hufce; zastępy; tłumy wojska; -rschau, *sf. Kw.* (Revue) przegląd wojska; lustracya; rewia; — halten, *Kw.* odbywać przegląd wojska; -rschnepfe, *sf. Ng.* słomka; -rspitze, *sf.* czoło wojska; pierwszy szyk; -rstraße, *sf.*, Hee'rweg, *sm. Kw.* trakt ob. gościniec wielki, wojskowy; -rwagen, *sm. Kw.* wóz wojskowy; furgon; -rzug, *sm. Kw.* marsz ob. ciągnienie; pochód.

Hefe, *sf.* drożdże; lagier; fusy; (dem Biere) die Hefen geben zadać drożdży piwu; etwas bis auf die Hefen austrinken, *wypić co do szczętu, *co do kropli; die — trinken, *doznawać nieprzyjemnych skutków czego; auf die Hefen kommen, *przyjść do ostatniéj biedy, *do ostateczności; er sitzt auf den Hefen, *już wszystko stracił; *już przyszedł do ostateczności; die Hefe des Volkes, *motłoch ludu; Hefen-, *a.* drożdżowy; He'fenbro'd, *sn.*, He'fenkuchen, He'fentei'g, *sm. Kk.* chléb, placek, ciasto na drożdżach ob. drożdżowe; He'ficht, *a.* drożdżysty; He'fig, *a.* drożdżowy; mętny, drożdżysty.

Heft, *sm.* rękojeść (u szpady itd.); trzonek (u noża, dłuta); — śpinka; haftka; He'ftchen, He'ftlein, He'ftel, *sn. dim.* śpineczka, haftka; —, *sn.* zeszyt, poszyt (jakiego pisma, rysunków, map); — skrypt; sekstern; heft.

He'ftel, s. Heft; He'ftelmacher, *sm.* ten, co haftki robi.

He'ften, *va.* przyczepić do czego; przypiąć; przybić lekko; seine Augen, den Blick auf etwas — oczy ober wzrok wlepić w co; — zszywać co do kupy (arkusze, ranę); ein Buch — oprawić książkę alla rustyka; poszywać książkę; — (beim Schneider) fastrygować; Heften, *sn.* zszywanie; fastrygowanie; He'ftfaden, *sm.* fastryga; nitka do fastrygowania, lekkiego zszywania.

He'ftig, *a.* gwałtowny; porywczy, popędliwy; żwawy; zacięty; — kämpfen żwawo się bić; uparcie walczyć; — kämpfen gegen etwas mocno się czemu opierać; Jemanden — lieben strasznie kogo kochać; — angreifen z natarczywością uderzyć na kogo; der Sturm wüthet — burza okropnie się srożу; — reden mówić z zapałem, z uniesieniem; — werden zapalić się; wpaść w zapał; unieść się; stawać się gwałtownym; der Sturm, die Krankheit wird heftiger burza, choroba się wzmaga; He'ftigkeit, *sf.* gwałtowność; natarczywość; popędliwość, porywczość; zaciętość; zawziętość.

He'ftlade, *sf. Bchb.* lada introligatorska; He'ftnadel, *sf.* igła do zszywania; He'ftpflaster, *sn. Hlk.* plaster lepki, do ściągania ran; He'ftschnur, *sf. Bchb.* szpagat, do którego się arkusze przyszywają.

Hegemonie', *sf.* naczelnictwo; dowództwo; pierwszeństwo.

He'gen, Hä'gen, *va.* ogrodzić; płotem otoczyć; —, *(beschützen, unterhalten) ochraniać; Jemanden — und pflegen, *strzedz kogo, bronić, mieć w opiece; — (haben, besitzen) Zweifel, Verdacht —, *mieć wątpliwość, podejrzenie; Vorurtheile —, *mieć przesądy.

He'gereiter, Hä'gereiter, *sm.* objeżdżacz kniei.

Hehl, *sm.*: ohne — bez ogródki, otwarcie, szczerze; ich habe es keinen — nie taję się z tém; Heh'len, *va.* (verheimlichen, verbergen) taić, ukrywać; przechowywać co; Heh'ler, *sm.* ukrywacz, przechowywacz; Heh'lerin, *sf.* ta co tai, przechowywa; Hehlen ist nicht viel besser als Stehlen, der Hehler ist so gut wie der Stehler, *taki złodziéj co chowa, jak i ten co kradnie; *równo wisiéć winien snadnie, ten co chowa jak co kradnie; Hehlerei', Heh'len, *sn.* tajenie, ukrywanie, przechowywanie.

Hehr, *a.* wzniosły; uszanowanie wzbudzający, przejmujący świętą trwogą; — u. heilig, *Bibl.* straszny i święty.

Hei'de, *sm.* poganin.

Hei'de, Hai'de, *sf.* bór; las; gaj; puszcza; step; —, *Ng.* s. Hei'dekrau't; Hei'degrie's, *sm.* drobna kasza tatarczana; -degrü'tze, *sf.* kasza reczana; -dekorn, *sn.* reczka; hreczka; gryka; tatarka; -dekrau't, *sn.*, Hei'del, *sm. Ng.* wrzos; -dekre'sse, *sf. Ng.* s. Bau'ernse'nf; -dela'nd, *sn.* pole nieurodzajne, nieuprawiane, zaniedbane; -deläufer, *sm.* gajowik; leśnik, leśny.

Hei'delbeere, *sf. Ng.* czernica; borówka, czarna jagoda; -delbeer-, -delbeeren-, *a. Ng.* borówkowy, czernicowy; -delbeerstaude, *sf.*, -delbeerstrau'ch, *sm. Ng.* krzak borówkowy, czernicowy.

Hei'delerche, *sf. Ng.* skowronek leśny.

Hei'delkrau't, s. Fi'ngernägelkrau't.

Hei'den-, *a.* pogański; -denbekeh'rer, *sm.* misyonarz nawracający pogan; -denbekeh'rers-, *a.* misyonarski; -denbekehrung, *sf.* nawracanie pogan; -denbi'ld, *sn.* obraz pogański; -denge'ld, *sm.*: das kostet mich ein —, *to mi kosztuje bardzo wiele; -denglaube, *sm.* pogańska wiara; -denhaa'r, *sn.* *włosy, z któremi się dzieci rodzą; -denhau't, *sf.*, -denko'th, *sm.* *nieczystość na głowie nowonarodzonych dzieci; -denkrie'g, *sm.* wojna z poganami; -denleben, *sn.* życie pogańskie; -denmäßig, *a.* u. *ad.* pogański; *bardzo wiele; *za wiele; -denrei'ch, *sn.* państwo pogańskie; —, *Ng.* (Pflanze) basznik; -densch a'ft, *sf.* pogaństwo; -denschmu'ck, s. Eli'sabethkrau't; Fär'berg i'nster; -dentempel, *sm.* kościół pogański; -denthu'm, *sn.* pogaństwo; pogańska wiara; poganie; -denwetter, *sn.* *bardzo brzydka pogoda; -deny'sop, *sm. Ng.* s. Eli'sabethkrau't; -denzei't, *sf. Gsch.* czas pogański.

Hei'depfriemen, *Ng.* s. E'rdpfriemen.

Hei'dereiter, *sm.* leśniczy; objeżdżacz kniei; gajowy.

Hei'derich, s. A'ckerrettig.

Hei'descha'f, *sn.*, Hei'deschnucke, Hai'deschnucke, Hei'dschnucke, Hai'dschnucke, *sf. Ng.* owca w pustych zaroślach chowana; Hei'dese'nf, *sm. Ng.* rukiew piaskowa.

Heidi', *int.* hej ha; es ist —! *zginęło! er ist —! *zniknął!

Hei'din, *sf.* poganka.

Hei'dnägelchen, Hei'dnelke, *Ng.* s. Fe'ldnelke.

Hei'dnisch, *a.* pogański; po pogańsku.

Hei'duck, *sm.* hajduk; Hai'ducken-, *a.* hajducki, hajduczy; Hai'duckendie'nst, *sm. Kw.* służba hajducka; Hai'duckenle'ben, *sn.* hajductwo; Hai'duckensta'nd, *sm.* hajductwo.

Heil, *a.* zdrowy; zagojony; nieuszkodzony; — werden goić się, zagoić (o ranie itd.); wyzdrowiéć.

Heil, *sn.* całość; szczęście; ocalenie; zbawienie; Heil dir! szczęśliwyś ty! błogo tobie! błogosławionyś ty! chwała bądź tobie! bądź błogosławiony! Heil dem Lande, das etc. szczęśliwy ten kraj, który itd.

Hei'l-aller-Schaden, *sn. Ng.* poryczka krzyżowa.

Hei'l-aller-Welt, *sn. Ng.* s. Eh'renprei's; Benedi'ctenkrau't.

Hei'land, *sm. Kg.* zbawiciel, wybawiciel; zbawca; Hei'lands-, *a. Kg.* zbawicielowy, zbawicielski.

Hei'lanstalt, *sf.* instytut leczenia; Hei'lart, *sf. Hlk.* sposób leczenia; Hei'lbad, *sn.* kąpiele ob. wody pomocne na choroby, uzdrawiające; Hei'lbar, *a.* mogący być uleczonym, będący do uleczenia (o chorobie); Hei'lbarkeit, *sf.* uleczność; Hei'lbringend, *a.* przynoszący szczęście, zbawienie, ratunek, pomyślność; zbawczy; Hei'lbrunnen, *sm.* krynica wody leczącéj ob. zdrowéj; źródło uzdrawiające.

Hei'len, *va.* leczyć, wyleczyć, uleczyć; Jemanden von einer Krankheit — wyleczyć kogo na chorobę jaką; Jemanden von Vorurtheilen —, *uleczyć kogo z przesądów; —, *vn.* (s.) zgoić się; dieser Fehler wird sich von sich selbst —, *ta wada uleczy się sama.

Hei'ljahr, *sn. Kk.* rok zbawienia.

Hei'lig, *a.* święty (überhaupt); etwas — halten, *święcie czego dotrzymać; — halten, *szanować co jak święte; Heiliger, *Kg.* Święty; wunderlicher —, *człowiek dziwnego nabożeństwa; Heilige, *Kg.* Święta; Jemanden beschwören bei allem, was ihm heilig ist, *zaklinać kogo na wszystkie obowiązki; Jemanden — sprechen, *Kg.* kanonizować kogo; uznać go świętym; umieścić w liczbie świętych; heiliges Abendmahl, *Kg.* komunia święta; heiliger Abend, *Kg.* wilia (do jakiego święta); heilige Woche, *Kg.* wielki tydzień (przed Wielkanocą); heiliges Jahr, *Kg.* rok jubileuszowy; Hei'ligen, *va.* święcić; geheiliget werde dein Name! święć się imię twoje! — uświęcać; der beste Zweck heiligt nicht schlechte Mittel, *najlepszy cel nie uświęca złych środków; — (weihen, widmen) czcić; einen Ort — czcić miejsce jakie.

Hei'ligenbei'n, *sn. Zk.* s. Kreu'zbein; Hei'ligenschei'n, *sm.* świetny okłok ob. blask promienisty otaczający głowę; Hei'ligheu', *sn. Ng.* s. Esparse'tte; Burgu'ndisches Heu.

Hei'ligkeit, *sf.* świętość; Seine — Jego Świętość; Eure — Wasza Świętość; Hei'ligmachend, *a.* uświęcający; świętym czyniący; -ligma'cher, *sm. Kg.* poświęciciel; -ligma'chung, *sf.* uświęcenie; wzbudzenie świątobliwości; nadanie świętości; -ligsprechen, *sn.*, -ligsprechung, *sf. Kg.* kanonizacya; policzenie w poczet świętych; uznanie za świętego; -ligthu'm, *sn.* świątnica; świątynia; święty przybytek; świętość, rzecz święta.

Hei'lkraft, *sf.* moc uzdrawiająca ob. lecząca; Hei'lkraut, *sn. Ng.* zioło lekarskie; Hei'lkunde, *sf.* znajomość sztuki lekarskiéj; Hei'lkunst, *sf.* sztuka lekarska.

Hei'llos, *a.* zgubny; zupełnie ze-

psuty (człowiek, życie); nie robiący nadziei poprawy; * straszny, okropny; — (gottlos, bös) bezbożny; Hei'llosigkeit, *sf.* bezbożność, niezbożność, szaleństwo, niegodziwość.

Hei'lmittel, *sn. Hlk.* środek uzdrawiający; lekarstwo; leki; Hei'lpflaster, *sn. Hlk.* plaster gojący; Hei'lquelle, *sf.* źródło skuteczne w chorobach; źródło wód zdrowych, leczących, uzdrawiających; Hei'lsam, *a.* służący ku zdrowiu; uzdrawiający; skuteczny (w chorobach); zbawienny; Hei'lsamkeit, *sf.* własność uzdrawiająca; zbawienność; Hei'lsmittel, *sn.* środek do zbawienia prowadzący (auch *); Hei'lsordnung, *sf. Kg.* porządek zbawienia; Hei'ltrank, *sm. Hlk.* leczący trunek; sok zbawczy.

Hei'lung, *sf.* uzdrawianie, leczenie; wyleczenie, uleczenie; Hei'lungsa'rt, Hei'lungsmetho'de, *sf.* sposób, metoda leczenia; Hei'lungsmittel, s. Hei'lmittel; Hei'lwurz, *sf. Hlk.* tojad; ślaz lekarski.

Heim, *ad.* do domu (iść, wieźć, wracać, posłać, prowadzić); — (zu Hause befindlich) w domu, u siebie; sich — sehnen tęsknić do domu; Hei'math, *sf.* dom, mieszkanie, miejsce rodzinne; ziemia rodzinna; ojczyzna; sich nach der — sehnen tęsknić do domu; die — verlassen opuścić rodzinne miejsce; in die — zurückkehren wrócić do ojczyzny; Hei'math=, Hei'maths=, *a.*, Hei'mathlich, *a.* domowy, rodzinny, do mieszkania należący, ojczysty; -Hei'mathlos, *a.* tułaczki, nie mający stałego mieszkania; bez stałego mieszkania.

Hei'mbringen, *va. irr.* (h.) (bringe heim, brachte h., heimgebracht) do domu przynieść.

Hei'mchen, *sn.*, Hei'me, *sf. Ng.* (Hausgrille) świercz, świerszcz, świerszczek.

Hei'meln, *vn.* (h.) tęsknić do domu; s. a. A'nheimeln.

Hei'mfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre heim, fuhr h., heimgefahren) do domu jechać; Hei'mfahrt, *sf.* powrót, jechanie od. podróż do domu; przenosiny; Hei'mfall, *sm. Rw.* spadek; sukcessya; Hei'mfallen, *vn. irr.* (s.) (falle heim, fiel heim, heimgefallen) spadać, spaść, trafić się; przypaść, dostać się; Hei'mfällig, *a.* dostający się komu w spadku; Hei'mführen, *va.* do domu prowadzić; odprowadzić; sprowadzić w dom; zaprowadzić do domu; wer das Glück hat, führt die Braut heim, * komu szczęście sprzyja, ten drużbą bywa (oder: ten wygrywa); Hei'mführung, *sf.* prowadzenie do domu; Hei'mgang, *sm.* iście do domu; Hei'mgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe heim, ging h., heimgegangen) do domu iść, do domu powracać; Hei'mholen, *va.* brać, wziąć do domu; Hei'mholung, *sf.* odprowadzenie do domu, przenosiny; Hei'misch, *a.* krajowy; swojski; domowy; heimisches Gefühl, * uczucie jakiego się doznaje będąc w domu, w ojczyznie, między swoimi, w rodzinném miejscu; mir ist so —, ꝛc. tak się myślą i czuciem przenoszę w moje rodzinne miejsca itd.; * tak mi jest w myśli obecném moje rodzinne miejsce itd.; —, *a.* tak jak w domu; es ist hier recht —, * bardzo tu jest przyjemnie, miło, swobodnie; es war mir — zu Muthe, * byłem swobodnéj myśli.

Hei'mkehr, *sf.* powrót do domu; Hei'mkunft, przybycie do domu.

Hei'mlich, *a.* skryty; ukryty; tajemny, potajemny; heimliches Anliegen an Jemanden haben mieć do kogo tajemny interes; heimliches Gemach, * sekretne miejsce, prewet; Hei'mlichhalten, *va. irr.* (h.) (halte heimlich, hielt h., heimlichgehalten) taić, ukrywać; Hei'mlichhaltung, *sf.* tajenie, ukrywanie; Hei'mlichkeit, *sf.* tajemność, skrytość; s. a. Gehei'mniß.

Hei'mreise, *sf.* podróż do domu; s. a. Hei'mkehr; Hei'mreisen, *vn.* (s.) jechać, pojechać, odjechać, powrócić do domu; Hei'mschicken, Hei'msenden, *va.* odesłać, odsyłać do domu.

Hei'msiecher, *sm. Hlk.* tęskniący do domu, do ojczyzny, do swoich.

Hei'mstellen, s. Anhei'mgeben, Anhei'mstellen.

Hei'msuchen, *va.* nawiedzić; ein Volk mit Krieg, Pest, Feuer —, * naród jaki nawiedzić wojną, powietrzem, ogniem; Jemanden mit einer Krankheit — nawiedzić kogo chorobą; dotknąć go nią; spuścić ją nań; mit einer bösen Frau heimgesucht werden, ** dostać na kark złą żonę; Hei'msuchung, *sf.* nawiedzenie; dopuszczenie na kogo; — Mariä, *Bibl. Kg.* nawiędzenie Najświętszéj Panny Maryi.

Hei'msucht, s. Hei'mweh.

Hei'mtücke, *sf.* ukryta złość; podstępność, złośliwość; chęć szkodzenia skrycie; psota, szkoda, złość skrycie wyrządzona; Hei'mtückisch, *a.* skrycie zły od. złośliwy; podstępny; Hei'mwärts, *ad.* ku domowi; ku stronie rodzinnéj; ku mieszkaniu; Hei'mweg, *sm.* droga do domu; Hei'mweh, *sn.* tęsknota do domu, do ojczyzny, do swoich; das — haben tęsknić, czuć tęsknotę do domu; er bekommt, er hat das — napada go tęsknota do domu, do ojczyzny; Hei'mwesen, *sn.* rzeczy domowe; Hei'mziehen, *vn. irr.* (s.) (ziehe heim, zog heim, heimgezogen) do domu się wprowadzić od. ciągnąć; Hei'mzug, *sm.* podróż do domu.

Hei'nrich, Heinz, *sm. npr.* Henryk.

Hei'rath, *sf.* małżeństwo; żenienie się (vom Manne); zamęście, iście za mąż (vom Weibe); eine — schließen zawrzeć małżeństwo; eine — stiften małżeństwo skojarzyć; er hat zwischen ihnen eine — gestiftet wyswatał ich; auf die — gehen, ausgehen upatrywać żony od. męża; Hei'rathen, *vn.* (h.) ożenić się (vom Manne); iść, pójść za mąż (vom Weibe); —, *va.* za ślubić kogo; ożenić się z jaką; pójść za kogo; ein Mädchen — ożenić się z panną; in eine angesehene Familie — przez zamęście od. ożenienie połączyć się z zacną familią; sich — żenić się z sobą; iść za siebie; nach Gelde — pieniędzy szukać z żoną; keine Lust zum — haben nie mieć ochoty do małżeństwa, do żenienia się od. pójść za mąż.

Hei'rathsantrag, *sm.* propozycya do małżeństwa; einen Heirathsantrag machen oświadczyć się z chęcią ożenienia się z jaką oder pójścia do kogo; proponować związek małżeński; -rathsblume, *sf. Ng.* storczyk plamisty; -rathsbrie'f, *sm.* świadectwo zaślubin; -rathscontra'ct, s. E'hevertra'g; -rathserlau'bniß, *sf.* pozwolenie żenienia się; -rathsfähig, *a.* zdatny do małżeństwa; -rathsgeda'nken, *sm. pl.* zamiar żenienia się; — haben mieć zamiar żenienia się; myśléć o żonie; -rathsgu't, *sn.* posag; wiano; -rathslu'st, *sf.* ochota do małżeństwa; -rathslü'stig, *a.* mający ochotę do małżeństwa; -rathsstif'ter, ꝛc. s. E'hestif'ter; -rathsverwa'ndt, *a.* spokrewniony przez małżeństwo; -rathsverwa'ndtschaft, *sf.* powinowactwo; pokrewieństwo przez ożenienie; Hei'rathswu'rzel, *Ng.* s. Bi'samkna'benkrau't.

Hei'sa! Hei'ßa! *int.* hej ha! — lustig ohne Sorgen! hulaj dusza bez kontusza!

Heisch, s. Hei'ser.

Hei'schen, *va.* (verlangen, wünschen, fordern) żądać; wymagać; Hei'schesa'tz, *sm. Philos.* postulat; pewnik; zdanie nie ulegające zaprzeczeniu.

Hei'ser, *a.* chrapliwy (głos); ochrapły; ochrapały; ochrzypiały; — werden ochrapnąć; ochrzypiéć; sich — reden, schreien chrypki dostać z mówienia, krzyczenia; Hei'serkeit, *sf.* chrypka.

Heiß, *a.* gorący; mir wird — gorąco mi się robi; sein Blut wird leicht —, * krew mu się łatwo rozgrzewa; heißer Kampf, Tag bitwa zacięta; dzień mozolny, pełen trudów; Jemandem die Hölle — machen, * dopiekać komu; * okropnie mu dokuczać; * wielkiego strachu go nabawić; heiße Thränen weinen, * płakać gorzkiemi łzami; * okropnie płakać; was ich nicht weiß, macht mich nicht —, * czego się nie zna, tego się nie pragnie; es wird Nichts so heiß gegessen, als es gekocht wird, * nie bywa tak gorąco jedzono jak nagotowano; * nie każdy kąsa co wąsami trząsa; drückend heiß przyskwarny.

Hei'ßdurst, *sm.* straszne pragnienie.

Hei'ßen, *va. irr.* (h.) (heiße, hieß, geheißen) nazywać; Johann — (genannt werden) nazywać Janem; Jemanden willkommen — uprzejmie kogo przywitać; etwas gut — pochwalić co; przystać, zgodzić się na co; Jemanden kurz u. lang —, * ostatniemi słowami kogo przezywać, wywoływać na niego; das heiß' ich schlafen, lügen, trinken, * otóż to spać, łgać, pić, co się nazywa; — (befehlen, anbefehlen) kazać; er hat mich gehen heißen kazał mi iść; wer hat dir (od. dich) das geheißen? któż ci to kazał? — (bedeuten) znaczyć; was soll das — ? cóż to ma znaczyć? das heißt nichts, * to nic nie znaczy; das heißt (d. h.) to jest; —, *vn. irr.* (h.) (einen Namen, eine Benennung haben) nazywać się; zwać się; ich heiße Johann nazywam się Jan; er heißt so u. nicht anders, * tak się zwie a nie inaczéj; das heißt eine Liebe, * otóżto miłość, co się nazywa; — (benannt sein, bedeuten) znaczyć; beide Worten heißen einerlei oba te wyrazy to samo znaczą; ich weiß, was es heißt, ihn zu beleidigen, * wiem ja to, co to znaczy, jego obrazić; es heißt, daß ꝛc. mówią, że itd.; es hieß von ihm, er wäre abgereist mówiono o nim, że odjechał; so hat's geheißen, aber ꝛc. tak mówiono, ale itd.

Hei'ßgelie'bt, *a.* * gorąco kocha-

ny; najukochańsky; Hei'ßgelie'bte, *sf.* *kochanka serdeczna.

Hei'ßhunger, *sm.* okropny głód; wilczy apetyt; mit — über etwas herfallen, *z największą chciwością chwycić się czego, porwać się do czego; z wściekłością rzucić się na co; Hei'ßhungerig, *a.* okrutnie głodny.

Hei'ter, *a.* pogodny; wypogodzony, wesoły; heitere Gesellschaft wesołe towarzystwo; — werden wypogadzać się; *rozweselić się; Hei'terkeit, *sf.* pogodność; pogoda; *wypogodzenie; wesołość. [nessel (kleine).

Hei'ternessel, *sf.* *Ng.* s. Bre'nn-

Hei'zbar, *a.* w którym można palić; który można ogrzać; Hei'zen, *vn.* (h.) palić w piecu; —, *va.* zapalić (dla ogrzania); ein Stube — ogrzewać pokój, palić w pokoju; Hei'zer, *sm.* palacz; Hei'zerin, *sf.* kobieta do palenia w piecu; Hei'zung, *sf.* zapalenie w piecu; ogrzanie pokoju.

He'ktik, *sf.* *Hlk.* hektyka, suchoty; He'ktiker, *sm.* *Hlk.* hektyk, suchotnik; He'ktisch, *a.* *Hlk.* hektyczny, suchotliwy; hektischer Husten, *Hlk.* kaszel hektyczny. [ßen) Chel.

He'la, *sn.* *Ng.* (Stadt in Westpreu-

Held, *sm.* bohater; mocarz; rycerz; He'lden-, *a.* bohaterski; -dena'lter, *sn.* *Gsch.* wiek bohaterski; -dena'rm, *sm.* ramię bohaterskie; -dendichter, *sm.* *Litt.* poeta epiczny, opiewający dzieła bohaterów; -dengedi'cht, *sn.* *Litt.* poema bohaterskie od. epiczne; -dengei'st, *sm.* duch bohaterski; -dengesa'ng, *sm.* *Litt.* pieśń bohaterska; -dengeschi'chte, *sf.* dzieje bohaterów; -geschle'cht, *sn.* rodzaj, familia bohaterów; -dengesta'lt, *sf.* postać bohaterska; -dengröße, *sf.* wielkość bohaterska; -denha'ft, *a.* bohaterski; —, *ad.* po bohatersku; jak na bohatera przystoi; -denha'nd, *sf.* ręka bohatera od. bohaterska; -denhe'rz, *sn.* serce bohaterskie; -denherzig, *a.* bohaterskiego serca; -denju'ngfrau, *sf.*, He'ldenjü'ngling, *sm.* niewiasta, młodzieniec bohaterskiego serca od. umysłu, ducha; -denkra'ft, *sf.* siła bohaterska; -denkra'nz, *sm.* wieniec bohaterski; -denkühnheit, *sf.* bohaterska śmiałość; -denle'ben, *sn.* życie bohaterskie; He'ldenlied, *sn.* *Litt.* piosnka od. pieśń bohaterska; -denmä'ßig, *a.* bohaterski, bohaterowi przystojący; —, *ad.* po bohatersku; -denmie'ne, *sf.* mina bohaterska; -denmu'th, *sm.* odwaga bohaterska; bohaterski umysł; bohaterskie serce; -denmüthig, *a.* bohaterskiego umysłu; —, *ad.* po bohatersku; -denpaa'r, *sn.* para bohaterów; -denruh'm, *sm.* sława bohaterska; -densi'nn, *sm.* umysł bohaterski; -densta'rke, s. He'ldenkra'ft; -dentha't, *sf.* bohaterstwo, dzieło bohaterskie; rycerska sprawa; czyn bohaterski; -dento'd, *sm.* śmierć bohaterska; -dentu'gend, *sf.* cnota bohaterska; -denvo'lk, *sn.* bohaterski lud od. naród; -denzei't, *sf.* czasy bohaterskie; He'ldin, *sf.* bohaterka; rycerka; mężyca.

Hele'na (Sanct), *sn.* *Geog.* wyspa Świętéj Heleny.

He'lene, *sf.* *npr.* Helena; Halka.

Hele'nenfeuer, E'lmsfeuer, s. He'lmsfeuer.

He'lfen, *vn.* *irr.* (h.) (helfe, half, geholfen) dopomagać; dopomódz; Jemandem bei der Arbeit, in der Noth — pomagać komu roboty, w biedzie; ihm hilft nichts jemu nic nie pomoże; die Natur hat ihm geholfen natura mu dopomogła (w chorobie); Jemandem aus der Noth, Verlegenheit, aus dem Irrthum — wyratować kogo z biedy, wydobyć z kłopotu, uwolnić od błędu; helfen Sie mir von diesem Menschen! uwolnij mnie od tego człowieka! — (nützen, dienlich sein) być pomocnym na co; das hilft für (gegen, wider) das Fieber to jest pomocne od. dobre na febrę; sich zu — wissen dać sobie radę; ich weiß mir nicht zu rathen u. zu — nie wiem co począć i jak sobie dać radę; er hat mir die Arbeit endigen — on mi pomógł dokończyć robotę; hilft's nichts, so schadet's auch nichts, *niepomoże nie zawadzi; Gott hilft, Bóg wstaje, gdy ludzka pomoc ustaje; was hilft das? was nützt das? cóż potém? cóż mi po nim? was würde ihm das helfen? cóżby mu ztąd przybyło?

He'lfer, *sm.* pomagacz; pomocnik; He'lferin, *sf.* pomocnica; pomocniczka; He'lfershelfer, *sm.* pomocnik; spólnik; He'lfershe'lferin, *sf.* pomocniczka.

Hell, *a.* jasny; helle Augen haben, *mieć bystre oczy; etwas — machen rozjaśnić co; — werden rozjaśniać się; wyjaśniać się; rozwidniać się; heller Kopf, *głowa bystra, pojętna; hell denken, *jasno myśléć; — (rein, klar) czysty; Hell, *sn.* jasność; s. a. He'lle, He'lligkeit.

He'lläugig, *a.* jasnooki; He'llblau, *a.* jasnomodry, jasnobłękitny, jasnoniebieski; He'lldenkend, *a.* jasno myślący; He'lldunkel, *a.* jasnawy; ciemne przechodzący; He'lldunkel, *sn.* *Mal.* jasnocień.

He'lle, *sf.* jasność; — des Verstandes, *bystrość rozumu; He'lle, *sn.* jasność; światło; in's — gehen wyjść na światło.

Helleba'rde, *sf.* *Kw.* alabarda, halabarda, berdysz; Hellebardie'r, Hellebardi'rer, *sm.* *Kw.* alabardzista.

He'llen, *va.* rozświecić, rozjaśniać; sich — rozjaśniać się.

Helle'ne, *sm.* *Alt. Gsch. Litt.* Helenin, Hellenin; He'llenen, *sm. pl.* *Gsch.* Hellenowie, dawni Grecy; Helle'nisch, *a.* *Alt. Litt.* helleński, heleński, grecki, starogrecki; Helleni'smus, *sm.* *Alt. Litt.* hellenizm, sposób mówienia właściwy językowi greckiemu.

Helleni'st, *sm.* *Litt.* hellenista, trudniący się starogrecką literaturą; miłośnik i znawca literatury greckiéj; —, *Kg.* grecki żyd; Helleni'stisch, *a.* starogrecki; —, *ad.* po starogrecku.

He'ller, *sm.* *Mzk.* halerz; szeląg; bei — u. Pfennig od. bis auf den letzten — bezahlen, *zapłacić co do szeląga; wer den — nicht spart, wird keines Pfennigs Herr, *kto szeląga nie szanuje, ten grosza nie wart; was zum — geschlagen ist, wird kein Groschen werden, *kto się łyso urodził, ten łyso zginie; He'llerkrau't, *sn.* *Ng.* tobołki polne.

He'llfarbig, *a.* jasnego koloru; jasnobarwy; He'llgelb, *a.* jasnożółty; He'llglänzend, *a.* jasno świecący; He'llgrau, *a.* jasnoszary; He'llgrün, *a.* jasnozielony; He'llhaarig, *a.* jasnowłosy; He'lligkeit, He'lle, *sf.* jasność, świetność, światło; dźwięk; He'llkopf, *sm.* *głowa bystra, pojętna; He'llpfeife, *sf.* *Tk.* (in der Orgel) piszczałka cienko brzmiąca; He'llroth, *a.* jasnoczerwony; He'llseher, *sm.*, He'llseherin, *sf.* jasnowidzący, jasnowidząca; He'llsichtig, *a.* jasnowidzący; *bystry; He'llsichtigkeit, *sf.* jasne widzenie; jasnowidstwo; He'llweiß, *a.* jasno biały.

Helm, *sm.* trzonek; toporzyska; helm; szyszak; przyłbica; s. a. Hau'be; He'lmähnlich, He'lmartig, s. He'lmförmig; He'lmbinde, *sf.* pasek u szyszaka; He'lmbusch, *sm.*, He'lmfeder, *sf.* kita, pióro na szyszaku, u przyłbicy; He'lmdach, *sn.* kopuła, dach szyszakowaty; He'lmförmig, *a.* szyszakowaty; He'lmkraut, *sn.* *Ng.* tarczyca; He'lmschmied, *sm.* fabrykant szyszaków; He'lmsfeu'er, E'lmsfeu'er, Hele'nenfeu'er, Eli'asfeu'er, ogień eliaszowy, od. Świętéj Heleny; He'lmspitze, *sf.* koniec u przyłbicy; He'lmstock, *sm.* *Sw.* (am Steuerruder) drąg stéru; He'lmstutz, *sm.*, He'lmvisi'r, *sn.* przyłbica; He'lmtaube, *sf.* *Ng.* gołąb' czubaty; He'lmzeichen, *sn.* znak od. ozdoba szyszaku.

Hemd, *sn.* koszula; Alles bis auf das —, *do koszuli; das — ist mir näher als der Rock, *bliższa koszula ciała niż kaftan; Hemd-, Hemden-, *a.* koszulny; He'mdärmel, He'mdknopf, *sm.* rękaw, guzik do od. u od. od koszuli.

He'mdchen, *sn.* *dim.* koszulka; -denmacher, -denverfe'rtiger, *sm.* koszulnik; -denmache'rin, -denverfe'rtigerin, *sf.* koszulniczka; He'mdenknopf, *sm.* spinka; guziczek do spinania koszuli; -dkra'gen, -denkra'gen, *sm.* orszedle; kołniecz u koszuli; -dnadel, *sf.* szpilka do koszuli (dla ozdoby na piersiach).

Hemisphä're, s. Ha'lbkugel.

He'mmbar, *a.* pohamowny; He'mmen, *va.* hamować; tamować; wstrzymać; zatrzymać, zatamować; einen Wagen — zahamować wóz; die Thränen —, *utulić łzy.

He'mmfisch, *Ng.* s. Schi'ffhalter; He'mmkette, *sf.* łańcuch do hamowania wozu; He'mmschuh, *sm.* hamulec; He'mmung, *sf.* hamowanie, hamunek.

Hengst, *sm.* *Ng.* ogier; drygant; stadnik; Hengst-, *a.* ogierowy; He'ngstfüllen, *sn.* młody ogier; źrubak, zrzebiec.

He'nkel, *sm.* ucho (u kosza, dzbanka, garnka, filiżanki itd.); uszko (u medalu, dukata); He'nkel-, *a.* z uchem; He'nkelduca'ten, *sm.* dukat z uszkiem; -kelko'rb, *sm.* kosz z uchami; -kelkru'g, *sm.* dzban uszaty od. uchaty; -kelto'pf, *sm.* garnek uszaty od. uchaty.

He'nkeln, *va.* opatrzyć w ucho od. w ucha; gehenkelt z uchem, z uchami.

He'nken, *va.* (hängen) powiesić, wieszać, obiesić, obwiesić, zawieszać, zwiesić; s. a. Hä'ngen; He'nken, *sm.* wieszanie; He'nkenswe'rth, *a.* godzien strzyczka od. szubienicy.

He'nker, *sm.* kat; oprawca; hycel; małodobry; zum — auch! do kata! do licha! geh' zum —! idź do choroby! plagt sie denn der —? czy tu choroba ich niesie? plagt ihn denn der —? czy choroba nadała tego człowieka? den — weißt du! kata ty wiesz! zum —, er weiß es wohl! katać nie wie! das geht dich den — was an! a kat tobie po-

tym! daß dich doch gleich der — holte! porwoneś już katu! unter Henkers Hand sterben umrzeć z rąk kata; Jemanden dem — übergeben oddać kogo w ręce oprawcy; He'nker-, He'nkers-, *a.* katowski.

He'nkerbei'l, *sn.* katowski miecz (topór); -kersfri'st, *f.* Ga'lgenfri'st; -kersha'nd, *sf.* katowska ręka; mistrzowskie ręce; er fiel durch — zginął z katowskiéj ręki; -kersknecht, *sm.* hycel; katowczyk; -kerslu'st, *sf.* uciecha katowska; -kersmah'l, *sn.*, -kersmah'lzeit, *sf.* biesiada przedśmiertna, ostatnia przed śmiercią; -kersmäßig, *a.* katowski, katowi właściwy; —, *ad.* po katowsku; -kersschwe'rt, *sn.* miecz katowski.

He'nne, *sf. Ng.* kura, kokosz, kura samica; oft findet eine blinde — auch ein Korn, *trafiło mu się jak ślepéj kurze ziarno; Hennen-, *a.* f. Huhn-.

He'nnegau', *sm. Geog.* (belgische Provinz) Henegawia, Hennegawia.

Henrie'tte, *sf. npr.* Henryeta.

Her, *ad.* tu; sam; okkąd; wo kommst du her? zkąd idziesz? von oben — z góry; von dort — ztamtąd; von Anfang — od początku, zaraz z początku; von oben her z góry ku nam; von unten her z dołu; von hinten her z tyłu; von außen her ze zewnątrz; sie versammelten sich um mich her zgromadzili się na około mnie; ich ging neben ihm — szedłem obok niego; es ist schon einige Jahre — już kilka lat temu; von alten Zeiten — od dawnych czasów; von Alters — od wieków; z dawna; od dawien dawna; er ist die Zeit her öfters krank gewesen od niejakiego czasu często chorował; nur — damit, *daj tylko; immer her! pójdź tylko! hin u. her tam i sam; man rieth hin u. her, *radzono tak i owak; *to i owo; *na tę i na ową stronę; Versprechen hin, Versprechen her, *co tam obietnica; *obietnica nie obietnica co to znaczy; Graf hin Graf her, lernen muß jeder, *czy Hrabia, czy nie Hrabia, uczyć się każdy powinien; Geld hin, Geld her, Tugend ist die Hauptsache, *co tam pieniądze, trzeba być cnotliwym.

Hera'b, *ad.* z góry; na dół; ku nam; vom Himmel herab z nieba na dół od. ku nam; sie schiffen den Strom — płyną rzeką na dół (z wodą); er kommt den Berg — schodzi z góry.

Hera'bbegeben (sich), *vr. irr.* (h.) zejść na dół; -bbegleiten, *va.* towarzyszyć komu (schodzącemu) na dół; -bbekommen, *va. irr.* (h.) (bekomme herab, bekam h., herabbekommen) dostać co na dół, stoczyć, ściągnąć, sprowadzić; -bbemühen (sich), *vr.* (h.) pofatygować się na dół; -bbitten, *va. irr.* (h.) (bitte herab, bat h., herabgebeten) prosić kogo, aby zeszedł na dół; prosić o zesłanie czego; -bbeugen, Hera'bbiegen, *va. irr.* (h.) (biege herab, bog h., herabgebogen) nagiąć ku dołowi; przyginąć; -bbewegen (sich), *vr.* (h.) poruszać się ku dołowi; -bblasen, *va. irr.* (h.) (blase herab, blies h., herabgeblasen) zdmuchnąć (na dół); den Staub vom Tische — zdmuchnąć kurz ze stołu; —, *Tk.* (mit Trompeten 2c.) trąbić co z góry; -bblicken, *vn.* (h.) patrzéć, spoglądać na dół; -bbrausen, *vn.* (f.) z szumem spadać na dół; -bbrechen, *va. irr.* (h.) (breche herab, brach h., herabgebrochen) ułamać co i spuścić na dół; —, *vn. irr.* (f.) ułamać się i spaśćna dół.

Hera'bbringen, *va. irr.* (h.) (bringe herab, brachte herab, herabgebracht) przynieść co na dół; -bbücken (sich), *vr.* (h.) schylić się (na dół); -bdämmern, *vn.* (f.): der Abend dämmert herab już zmrok wieczorny z górnego sklepienia na ziemię spada; -bdrängen, *va.* zepchać na dół; sich — pchać się na dół; -bdrücken, *va.* cisnąć co na dół, gnieść, aby się na dół dostało albo ugniotło, spłaszczyło; -beilen, *vn.* (f.) śpiesznie iść, biedz, lecieć na dół; -bfahren, *va. irr.* (h.) (fahre herab, fuhr h., herabgefahren) zwozić kogo na dół; —, *vn.* (f.) zjechać na dół; zsunąć się, ześliznąć się; spaść; spuścić się; -bfallen, *vn. irr.* (f.) (falle herab, fiel h., herabgefallen) spaść na dół; -bfeuern, *vn.* (h.) strzelać na dół; -bfliegen, *vn. irr.* (f.) (fliege herab, flog h., herabgeflogen) złatywać (na dół); -bfließen, *vn. irr.* (f.) (fließe herab, floß h., herabgeflossen) spływać na dół; -bflüchten, *vn.* (f.), — (sich), *vr.* (h.) uciéć na dół i schronić się; -bfluthen, *vn.* (f.) bałwanami spływać na dół; -bführen, *va.* sprowadzić na dół; -bgehen, *vn. irr.* (f.) (gehe herab, ging h., herabgegangen) schodzić na dół; *rozciągać się do dołu; -bgießen, *va. irr.* (h.) (gieße herab, goß h., herabgegossen) zlewać z góry na dół; -bglänzen, *vn.* (h.) błyszczéć z góry na dół; -bgleiten, *vn. irr.* (f.) (gleite herab, glitt h., herabgeglitten), Hera'bglitschen, *vn.* (f.) ześliznąć się (na dół); -bhageln, *f.* Hera'bregnen; -bhangen, *vn. irr.* (h.) (hänge herab, hing h., herabgehangen) zwieszonym być na dół; -bhängen, *va.* zwiesić na dół; -bhauen, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (haue herab, haute od. hieb h., herabgehauen) uciąć co (tak iżby spadło na dół); -bheben, *va. irr.* (h.) (hebe herab, hob h., herabgehoben) podnieść co i spuścić na dół; -bhelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe herab, half h., herabgeholfen): Jemandem — dopomódz komu zejść na dół; sprowadzić go; vom Pferde, vom Wagen — dopomódz kogo zleźć z konia, z wozu; -bholen, *va.*: etwas — pójść po co i przynieść na dół; -bjagen, *f.* Hera'btreiben; -bkämmen, *va.* zczesać na dół; -bklettern, *vn.* (f.) zsunąć się; -bkommen, *vn. irr.* (f.) (komme herab, kam h., herabgekommen) zejść na dół; *spaszować, schudnąć, zmizernieć; *podupaść (na majątku); -bkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann herab, konnte h., herabgekonnt) módz zejść, dostać się na dół; -bkriechen, *vn. irr.* (f.) (krieche herab, kroch h., herabgekrochen) zczołgnąć się na dół; -bkriegen §, *f.* Hera'bbekommen; -bkunft, *sf.* zejście na dół; -blangen, *vn.* (h.) starczyć aż do dołu; —, *va.* podawać co aż na dół; -blassen, *va. irr.* (h.) (lasse herab, läßt h., ließ h., herabgelassen) spuszczać na dół; sich — spuszczać się na dół; *zniżać się; lassen Sie sich nicht so herab, *nie uniżaj się Pan tak bardzo, *nie okazuj tyle grzeczności dla niższych; hera'blassend, *uprzejmy, grzeczny; -blassung, *sf.* spuszczenie; *uprzejmość; grzeczność; -blaufen, *vn. irr.* (f.) (laufe herab, lief h., herabgelaufen) zbiegać na dół; -blenken, *va.* skierować, nakierować ku dołowi; -bleuchten, *vn.* (h.): Jemandem — świecić komu schodzącemu na dół; -blocken, *va.* zwabić kogo na dół; -bmüssen, *vn. irr.* (h.) (muß herab, mußte h., herabgemußt) musieć zejść na dół; -bnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme herab, nimmt herab, nahm h., herabgenommen) zdjąć co z góry na dół; -bnöthigen, *va.* zniewolić kogo do zejścia na dół; -bprügeln, *va.* biciem kogo spędzić na dół; -bpurzeln, *vn.* (f.) stoczyć się, skulnąć się; spaść na dół; -bregnen, Hera'bhageln, *vn.* (f.) z deszczem ob. z grudem spaść; —, *vn.* (h.) jak deszcz ob. grad spadać; -breichen, *va.* podać komu co na dół; -breißen, *va. irr.* (h.) (reiße herab, riß h., herabgerissen) zerwać, zedrzéć co na dół; -breiten, *vn. irr.* (f.) (reite herab, ritt h., herabgeritten) zjechać na dół; einen Berg — zjechać z góry; -brennen, *vn. irr.* (f.) (renne herab, rannte h., herabgerannt) szybko zbiegać na dół; -brieseln, *vn.* (f.) zwolna spływać na dół; -bringeln (sich), *vr.* (h.) kędzierzawo spadać, zwieszać się (o włosach); -brinnen, *vn. irr.* (f.) (rinne herab, rann h., herabgeronnen) szybko spływać na dół; -brollen, *va.* staczać co na dół; —, *vn.* (f.) stoczyć się na dół; -brücken, *va.* zsunąć na dół; -brufen, *vn. irr.* (h.) (rufe herab, rief h., herabgerufen) wołać na dół (ku nam); —, *va. irr.* (h.) zwołać kogo na dół; -brutschen, *vn.* (f.) zsunąć się na dół; -bsäuseln, *vn.* (f.) szeleszcząc spuszczać się na dół; -bschallen, *vn.* (h.) dźwięk wydawać na dół.

Hera'bschauen, *f.* Hera'bsehen, Hera'bblicken; -bschicken, *va.* zesłać, posłać na dół; -bschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe h., schob h., herabgeschoben) zesunąć na dół; -schießen, *va. irr.* (h.) (schieße h., schoß h., herabgeschossen) zestrzelić i przez to sprawić spadnięcie na dół; —, *vn. irr.* (f.) z wielkim pędem spaść; zlecieć, dostać się na dół; -bschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage h., schlug h., herabgeschlagen) zbijać, strącać z wierzchu (aby spadało na dół); —, *vn. irr.* (f.) *f.* Hera'bfallen, Hera'bstürzen; -bschleichen, *vn. irr.* (f.) (schleiche h., schlich h., herabgeschlichen) ukradkiem zejść, dosiać się na dół; -bschleppen, *va.* zewlec, zwłóczyć z góry na dół; -bschleudern, *va.*, -bschmeißen, *va. irr.* (h.) (schmeiße h., schmiß h., herabgeschmissen) rzucać, ciskać z góry na dół; -bschmettern, *va.* zrzucić co na dół i potrzaskać; -bschneiden, *va. irr.* (h.) (schneide h., schnitt h., herabgeschnitten) urznąć co i zdjąć na dół; -bschreien, *va. irr.* (h.) (schreie h., schrie h., herabgeschrieen), *f.* Hera'brufen; —, *vn. irr.* (h.) krzyczéć, wrzeszczéć z góry na dół; -bschreiten, *vn. irr.* (f.) (schreite h., schritt h., herabgeschritten) zstępować na dół; -bschütteln, *va.* strząsnąć co; -bschütten, *va.* zsypać na dół; -bschweben, *vn.* (f.) unosząc się (jakby) na skrzydłach spuścić się na dół; -bschwemmen, *va.* spławiać na dół; -bschwimmen, *vn. irr.* (f.) (schwimme h., schwamm h., herabgeschwommen) płynąć, płynąc dostać się na dół; -bsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe h., sah h., herabgesehen) patrzéć na dół; auf Jemanden, auf etwas — z góry, *z pogardą patrzéć na kogo, na co; *pogardzać czém; *za nic miéć; -bsehnen (sich), *vr.* (h.) tęsknić

na dół, bardzo pragnąć zejść na dół; -bsenden, *va. irr.* (h.) (sende h., sandte h., herabgesandt) zesłać na dół; -bsenken, *va.* spuścić na dół; zniżyć; nachylić (ku ziemi); sich — zniżać się; -bsetzen, *va.* zestawić co (na dół); — (erniedrigen), *zdegradować; zniżyć; den Preis einer Waare —, *H.* zniżyć cenę towaru; Jemanden —, *poniżać kogo; Jemandes Ruhm, Verdienste —, *zmniejszać czyję sławę, zasługi; uwłoczyć jego sławie, zasługom; sich — poniżać się; -bsetzung, *sf.* zestawienie, zsadzenie czego (na dół); zdegradowanie (kogo); *H.* zniżenie; *poniżenie (kogo), ubliżenie, zniewaga, zmniejszanie (czyjéj sławy, zasług); mit —, *z poniżeniem; -bsingen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (singe h., sang h., herabgesungen) śpiewać na dół; -bsinken, *vn. irr.* (s.) (sinke h., sank h., herabgesunken) spaść na dół; *zniżyć się; *upodlić się; -bsollen, *vn.* (h.) powinienem oder muszą zejść; es soll etwas herab co powinno od. musi być zdjęte, zniesione na dół; -bsprengen, *va.* strącić na dół; —, *vn.* (s.) pędem zjechać na dół (konno); -bspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., herabgesprungen) zeskoczyć na dół; -bspritzen, *vn.* (h.) sikać na dół; —, *va.* sikać co; -bstechen, *va. irr.* (h.) (steche h., stach h., herabgestochen) piką zrzucić co na ziemię, kogo z konia itd.; -bstehlen (sich), *vr.* (h.) (stehle mich h., stahl mich h., mich herabgestohlen) ukradkiem zejść na dół; wykraść się na dół; -bsteigen, *vn. irr.* (s.) (steige h. stieg h., herabgestiegen) schodzić na dół, zstępować z czego; -bstellen, *va.* zestawić co na dół; -bstimmen, *va. Tk.* zniżyć co do stroju, spuścić na stronę, gitarę; die Saiten —, *spuścić z tonu; *spuścić z kwinty; Jemdn. —, *skłonić kogo do zniżenia swoich pretensyi; sich —, *zniżyć się; -bstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße h., stößt h., stieß h., herabgestoßen) zepchnąć, strącić na dół; -bstrahlen, *vn.* (h.) blask promienisty rzucać na dół; błyszczéć, świecić się z góry; -bstreichen, *va. irr.* (h.) (streiche h., strich h., herabgestrichen) zgłaskać na dół; -bströmen, *vn.* (s.) gwałtownie spadać z góry, spływać na dół; —, *va.* w szybkim pędzie unosić z sobą na dół; -bstürmen, *vn.* (s.) z hukiem, hałasem, trzaskiem schodzić na dół; z pędem spuścić się z góry; -bsturz, *sm.* gwałtowne spadnięcie od. runięcie na dół; -bstürzen, *va.* gwałtownie zrzucić, strącić, zepchnąć; sich — zrzucić się; —, *vn.* (s.) gwałtownie spaść; runąć na dół; -btanzen, *vn.* (s.) tańcując dostać się na dół; -btaumeln, -btorkeln §, *vn.* (s.) taczając się zostać się na dół; -bthun, *va. irr.* (h.) (thue h., that h., herabgethan) zdjąć co (w górze będącego); -btraben, *vn.* (s.) truchtem zjechać na dół; -bträufeln, -bträufen, -btröpfeln, *va.* kapać czém z góry, kroplami spuszczać co na dół; —, *vn.* (s.) kapać z góry; -btraufen, *vn.*, -btriefen, *vn. irr.* (s.) (triefe h., troff h., herabgetrauft oder herabgetroffen) kapać na dół, kroplami spadać; -btreiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., herabgetrieben) spędzić (na dół); -btrippeln, *vn.* (s.) drepcąc nogami zbiedz na dół; -btröpfeln, s. Hera'bträufeln; -bwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse h., wuchs h., herabgewachsen) rość ku dołowi, na dół; -bwagen (sich), *vr.* (h.) odważyć się na dół zejść, spuścić się itd.; -bwälzen, *va.* stoczyć na dół; -bwärts, *ad.* na dół; -bwatscheln, *vn.* (s.) kiwając się na obie strony zejść na dół; -bwehen, *va.* zwiać; zdmuchnąć co na dół (o wietrze); —, *vn.* (h.) wiać z góry; -bweisen, *va. irr.* (h.) (weise h., wies h., herabgewiesen) kazać zejść na dół; -bwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., wirft h., warf h., herabgeworfen) zrzucić (z góry na dół); -bwinden, *va. irr.* (h.) (winde h., wand h., herabgewunden) windować na dół; sich — w krętym kierunku sunąć się na dół; -bwinken, *vn.* (h.) migać na dół; —, *va.* migać na kogo, aby zeszedł; migiem zwabić kogo na dół; -bwirbeln, *va.* kręcąc w koło zrzucić, ściągnąć, zerwać na dół; -bwogen, s. Hera'bfluthen; -bwollen, *vn.* (h.) (will h., wollte h., herabgewollt) chcieć zejść od. dostać się na dół; -bwünschen (sich), *vr.* (h.) życzyć sobie, pragnąć zejść od. dostać się na dół; -bwürdigen, *va.* poniżać kogo oder co; sich — poniżać się, spodlić od. upodlać się; -bwürdigung, *sf.* poniżenie; spodlenie; upodlenie; -bziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., herabgezogen) ściągnąć (zkąd); —, *vn. irr.* (s.) schodzić na dół; -bzwängen, *va.* gwałtem dostać co na dół; -bzwingen, *va. irr.* (h.) (zwinge h., zwang h., herabgezwungen) zmusić kogo zejść na dół.

Hera'ldik, *sf.* heraldyka; Hera'ldiker, *sm.* heraldyk; Hera'ldisch, *a.* heraldyczny, należący do heraldyki, do herbów; s. a. Wa'ppenkunde, 2c.

Hera'n, *ad.* sam tu; owdzie blisko; do, aż pod; tu; tuż przy czém; tuż do czego; heran! bliżéj! dalejże! nur heran! immer heran! pójdź tylko! przybliż się tylko! przystąp jeno do mnie! Hera'narbeiten (sich), *vr.* (h.) dostać się, wgramolić się, wdrapać się dokąd, do czego; -nblasen, *va. irr.* (h.) (blase h., blies h., herangeblasen) przywiać, przydmuchać co dokąd; trąbieniem przywołać, zwołać; -nbrausen, *vn.* (s.) z szumnym łoskotem zbliżać się do czego; -nbrechen, s. A'nbrechen; -nbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., herangebracht) przynieść co blisko do czego; -ndrängen (sich), *vr.* (h.) cisnąć się do kogo, dokąd; pchać się; -neilen, *vn.* (s.) śpiesznie przybyć oder dążyć dokąd; -nfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe h., floß h., herangeflossen) podpływać pod co; -nführen, *va.* przyprowadzić dokąd; -ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., herangegangen) przybliżyć się do kogo, do czego; -njagen, *vn.* (s.) przylecieć (konno); —, *va.*, s. Hera'ntreiben; -nkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., herangekommen) przybyć; przyjść; nadejść; -nkriegen, *va.* § dostać kogo oder co w swoje ręce; du wirst mich nicht sobald wieder —! nie złapiesz mnie już tak prędko! -nlassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., ließ h., herangelassen) przypuścić kogo (do siebie, do czego); -nlocken, *va.* przywabiać; wabić do siebie od. do czego, dokąd; -nnahen, *va.* (s.) zbliżać się; -nreifen, *vn.* (s.) dojrzewać, dorastać; -nreiten, *vn. irr.* (s.) (reite h., ritt h., herangeritten) podjechać pod co; an Jemanden — zbliżyć się konno do kogo, jechać tuż do niego; -nrücken, *va.* przysunąć co do czego; —, *vn.* (s.) zbliżać się, zbliżyć się; -nschiffen, *vn.* (s.) *Sw.* podpływać dokąd, dopływać, zbliżać się (na okrętach); -nschleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche h., schlich h., herangeschlichen) ukradkiem się przysunąć, przybliżyć do kogo, do czego; podkradać się; *nieznacznie nadejść (jak starość); -nschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme h., schwamm h., herangeschwommen) przypłynąć dokąd (pływając); -nsprengen, *vn.* (s.) w szybkim pędzie dokąd się zbliżać, przylecieć; -nspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., herangesprungen) przyskoczyć; -nströmen, *vn.* (s.) potokami od. potokiem płynąć dokąd; *tłumami się zbliżać, sypać się, cisnąć się; -nstürmen, *vn.* (s.) z łoskotem, szelestem przybliżyć się, przystąpić do kogo, dokąd; -nstürzen, *vn.* (s.) gwałtownie przybiedz do kogo, dokąd; -nwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse h., wächst h., wuchs h., herangewachsen) dorastać; urość; podrastać; przyrosnąć.

Herau'f, *ad.* wysoko do góry; podgórę; wzwyż; na górę (ku mówiącemu); Herau'farbeiten, *va.* z natężeniem sił dostać co na górę; wepchać, wtoczyć, wprowadzić, wciągnąć na górę; sich — wgramolić się, dostać się na górę od. na wierzch; -au'fbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., heraufgebracht) wznieść, podnieść, donieść na górę; -au'ffahren, *vn. irr.* (s.) (fahre h., fuhr h., heraufgefahren) wystąpić, wyjechać, dojechać na górę; —, *va. irr.* (h.) dowodzić na górę od. pod górę; -au'ffliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., heraufgeflogen) wgórę podlecieć, wzlecieć; -au'fführen, *va.* przyprowadzić na górę; do góry sunąć od. pchać; -au'fgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., heraufgegangen) wleść, wchodzić, wniźć do góry; pójść na górę; -au'fholen, *va.* sprowadzić na górę; przenieść od. do góry; -au'fkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., heraufgekommen) wyjść, wychodzić na górę od. wzwyz; -au'fkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann h., konnte h., heraufgekonnt) módz wejść itd. na górę; -au'fkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche h., kroch h., heraufgekrochen) wleść, wdrapać się, doleść; -au'fleuchten, *vn.*: Jemandem — poświecić komu (idącemu) na górę; -au'frufen, *va. irr.* (h.) (rufe h., rief h., heraufgerufen) wołać ku górze; Jemanden — zawołać kogo na górę; -au'fschicken, *va.* posłać kogo na górę; -au'fsteigen, *vn. irr.* (s.) (steige h., stieg h., heraufgestiegen) wstąpić na górę, wystąpić; -au'ftreten, *vn. irr.* (s.) trete h., trat h., heraufgetreten) stąpić, wstąpić na co; -au'fwälzen, *va.* wywalać oder wytoczyć co na co; wkulać co wgórę, zwalać co na co. [górę.

Herau'fwärts, *ad.* do góry, na

Herau'fwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., warf h., heraufgeworfen) rzucić na górę; na wierzch; -au'fziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., heraufgezogen) wciągać na górę; —, *vn.* (h.) wchodzić na górę.

Herau's, *ad.* wy—; z za, ze środka; z środka; z wewnątrz; powy—; z powy—; z pomiędzy; heraus! wychodź! wychodźcie! na dwór! precz ztąd! z owąd! heraus mit der Sprache! gadaj, co masz na myśli! heraus damit! dawaj! i gadaj! heraus! *Sb.* fo-

ra! es muß heraus, *trzeba powiedzieć, wyznać, oświadczyć; er will mit der Sprache nicht heraus, *nie chce powiedzieć; *tai się; er wohnt vorn —, hinten —, *mieszka od przodu, od tyłu; Herau'sackern, s. Au'sackern; Herau'sarbeiten, va. wydobyć co na wierzch; sich — wygramolić się, wygrzebać się, wydobyć się; -sbeichten, s. Au'sbeichten; -sbeißen, va. irr. (h.) (beiße heraus, biß h., herausgebissen) wygryźć się; -sbeko'mmen, va. irr. (h.) (bekomme h., bekam h., herausbekommen) dostać reszty; wydobyć co; dostać nazad; wydobyć co z kogo od. zkąd; ich kann die Wahrheit nicht von ihm —, *nie mogę z niego wydobyć, wybadać dowiedzieć się prawdy; ich werde es schon — (erfahren), *wywiem ja się o tém; *dojdę ja tego; *wykryję ja to; -sbetteln, va. wyżebrać co; -sbilden, va. ukształcić, urobić, wyrobić co z czego; etwas aus sich — z siebie wydobyć i wykształcić; -sbitten, va. irr. (h.) (bitte h., bat heraus, herausgebeten): Jemanden — wyprosić kogo, prosić go, aby wyszedł; -sblasen, va. irr. (h.) (blase h., bläst h., blies h., herausgeblasen) wydąć, wydmuchnąć, wyzionąć, wypuścić; -sbrausen, vn. (s.) z szumem i łoskotem wydobyć się zkąd; —, va. z szumem i łoskotem co wydobyć; *szumnie i namiętnie co oświadczyć; -sbrechen, va. irr. (h.) (breche h., brach h., herausgebrochen) wyłamać; wybuchnąć; -sbrennen, vn. irr. (h.) (brenne heraus, herausgebrannt) paląc się wybuchać zewnątrz; das Feuer brannte zum Fenster heraus ogień oknem wybuchał; —, vn. (s.) wypalić się; —, va. wypalić co; -sbringen, va. irr. (h.) (bringe h., brachte h., herausgebracht) przynieść co; wydobyć co; einen Fleck — wywabić plamę; eine Summe — zebrać sumę z czego; odgadnąć, rozwiązać; wykonać co jak należy; -sbrüllen, va. wyryczeć co, ryczącym głosem powiedzieć; —, Sb. § s. Herau'srufen; -sbücken, s. Herau'sneigen; -sdeuten, s. Au'sdeuten; -sdrängen, s. Au'sdrängen; -sdrechseln, -sdrehen, va. wytoczyć, wyślimaczyć; w ślimaka wykręcić; -sdringen, vn. irr. (s.) (dringe h., drang h., herausgedrungen) wycisnąć się; wybrnąć; -sdrücken, va. wycisnąć, cisnąc wyprzéć; cisnąc wypchnąć; -seilen, vn. (s.) śpiesznie wyjść, wybiedz; -seitern, vn. (s.) Hlk. wyropić się; -sfahren, va. irr. (h.) (fahre h., fährt h., fuhr h., herausgefahren) wywozić, wywieźć; —, vn. irr. (s.) wyjeżdżać; wyjechać; mit etwas —, *wyrwać się z czém (jak Filip z konopi); *wyjechać z czém (jak z ślepą kobyłą na targ); -sfallen, vn. irr. (s.) (falle h., fiel h., herausgefallen) wypaść; wypadać; -sfinden, va. irr. (h.) (finde h., fand h., herausgefunden) wynaleźć; znaleźć; sich — znaleźć drogę do wyjścia; ich kann mich nicht — nie wiem, jak z niego wyjść; jak sobie z nim poradzić, jak z nim dojść końca; -sfischen, va. wyłowić; -sfliegen, s. Au'sfliegen; -sfliehen, vn. irr. (s.) (fliehe h., floh h., herausgeflohen) uciec skąd; -sfließen, vn. (s.) (fließe heraus, floß h., herausgeflossen) wypływać; wyciekać; lać się; -sfordern, va. żądać wydania sobie; s. a. Au'sfordern; -sforderung, sf. wyzywanie; wyzwanie; -sführen, va. wywozić, wywieść; wywodzić, wyprowadzić; -sgabe, sf. wydanie; -sgeben, va. irr. (h.) (gebe h., gab h., herausgegeben) wydawać; -sgeber, sm. wydawca; wydawacz; -sgeberin, sf. wydawczyni; -sgehen, vn. irr. (s.) (gehe h., ging h., herausgegangen) wychodzić, wyjść; Jemanden — lassen kazać komu wyjść; der Nagel will nicht — gwóźdź nie chce wyleźć; der Flecken geht heraus plama wychodzi, daje się wywabić; er geht mit der Sprache nicht heraus, *nie chce powiedzieć, co wie, *tai się z tém, co wie; -sgraben, va. irr. (h.) (grabe h., grub h., herausgegraben) wykopać; -shalten, va. irr. (h.) (halte h., hielt h., herausgehalten) trzymać co tak iżby widać było zewnątrz; -shangen, s. Au'shangen; -shängen, va. wywiesić; -sharken, -srechen, s. Au'sharken, Au'srechen; -sheben, s. Au'sheben; -sheirathen, vn. (s.): aus einer adeligen Familie — przez zamęście wyjść z ślacheckiéj familii; -shelfen, vn. irr. (h.) (helfe h., half h., herausgeholfen) dopomódz komu do wyjścia od. wydobycia się zkąd; Jemandem aus einer Gefahr — wyratować kogo z niebezpieczeństwa; -shetzen, s. Herau'sjagen, Au'shetzen; -sholen, va. przynieść; wynieść; wydobyć zkąd; wyjąć; -sjagen, va. wypędzić; wygonić; wygnać; -skämmen, s. Au'skämmen; -skehren, s. Au'skehren; U'mwenden; -sklauben, va. wydłubać, wydobyć, wygmerać; -sklopfen, va. wybić, wytrzepać; -sklügeln, va. iron. wymędrkować co; -skochen, va. wygotować (co z czego); -skommen, vn. irr. (s.) (komme h., kam h., herausgekommen) wyjść; wydać się; wyjść na jaw; wyjść (o skutku); das kommt auf Eins heraus, *to na jedno wyjdzie; — wyjść (na widok, o dziele jakiém); — wypadać; wyjść (przy liczeniu); — przychodzić w zysku; was kommt dabei heraus? cóż za zysk z tego? cóż to za korzyść przyniesie? -skönnen, vn. irr. (h.) (kann h., konnte h., herausgekonnt) módz wyjść, wystąpić; -skratzen, va. wydrapać, wyskrobać; -skriechen, vn. irr. (s.) (krieche h., kroch h., herausgekrochen) wyleźć, wylazić; -skriegen, s. Herau'sbeko'mmen; -slangen, va. wydobywać, podawać (dobywając z czego); -slassen, va. irr. (h.) (lasse h., ließ h., herausgelassen) wypuścić kogo, pozwolić mu wyjść; -slaufen, vn. irr. (s.) (laufe h., lief h., herausgelaufen) wybiedz, wybieżéć; -slegen, va. wyłożyć co zewnątrz; zum Verkauf —, H. wyłożyć na przedaż; sich zum Fenster — wyłożyć się za okno (wyglądając); -slehnen, va. wychylić co na zewnątrz i oprzéć; -slesen, va. irr. (h.) (lese h., las h., herausgelesen) wyczytać, wyczytywać z pisma; — (heraussuchen, auswählen) wybrakować; -sleuchten, s. Au'sleuchten; -sliegen, vn. irr. (h.) (liege h., lag h., herausgelegen) leżéć wystając na zewnątrz; herausliegende Augen oczy wystające na wierzch; -slocken, va. wywabić; -slügen (sich), vr. (h.) wyłgać się; kłamstwem wywinąć się od. wykręcić się z czego od. zyskać pozwolenie wyjścia; -smachen, va. wydalić co z czego; einen Flecken — wywabić plamę; sich — wyjść na ulicę; -smurmeln, va. wymruczéć co; -smüssen, vn. irr. (h.) (muß h., mußte h., herausgemußt) przymuszonym być do wyjścia; musiéć wyjść; musiéć wyjść na jaw; -snehmen, va. irr. (h.) (nehme h., nahm h., herausgenommen) wybierać zkąd; wyjmować (pieniądze z kieszeni, itd.); sich etwas —, *pozwolić sobie co; sich zu viel —, *za wiele sobie pozwalać; za nadto sobie pozwalać; -sneigen, va. wychylić co; sich zum Fenster — wychylać się za okno; -snöthigen, va. wyprosić, zniewolić do wyjścia; -splatzen, vn. (s.) wybuchnąć z łoskotem; mit etwas —, *wystrzelić, wybuchnąć, wyrwać się z czém, *nieostrożnie powiedzieć; er platzte damit heraus, *wyrwał się jak Filip z konopi; -spoltern, va. pukaniem, hałasowaniem wystraszyć co oder kogo; -spressen, va. wytłoczyć, wycisnąć; -sprügeln, va. biciem wygnać kogo; -sputzen, va. wystroić (strojnie przybrać) kogo od. się; -squellen, vn. irr. (s.) (quelle h., quoll h., herausgequollen) wytryskać, wynikać, sączyć się; -sragen, vn. (h.) wystawać, sterczyć na zewnątrz; s. a. Hervo'rragen; -srecken, va. wyciągnąć; -sreden, va. wypowiedzieć co; sich —, *wytłómaczyć się; *wykręcić się; *wywinąć się (gadaniem); ekskusować się; -sreiben, va. irr. (h.) (reibe h., rieb h., herausgerieben) wytrzéć, wykruszyć; -sreichen, va. podawać co na zewnątrz; zum Fenster — podawać za okno; -sreißen, va. irr. (h.) (reiße h., riß h., herausgerissen) wyrwać; wybawić; Jemanden aus der Noth —, *wyrwać kogo z biedy; -sreiten, -srennen, s. Au'sreiten, &c.; -srinnen, vn. irr. (s.) (rinne h., rann h., herausgeronnen) wykapać, wyciekać, wyciec; -srücken, va. wyciągać, wysuwać, wymusić; mit der Sprache —, *odezwać się; *dać się słyszéć; er wollte mit der Sprache nicht —, *nie chciał nic powiedziéć; mit Geld —, *dobyć od. ruszyć worka; -srufen, va. irr. (h.) (rufe h., rief h., herausgerufen) wywołać; kazać wyjść, wzywać; przywołać; zawołać na dwór; Herau'srufen, sn., Herau'sruf, sm. Sb.: — eines Schauspielers przywołanie aktora; -ssagen, va. powiedzieć, wynurzyć, oświadczyć; Alles — wypowiedziéć wszystko; -sschaffen, va. wyprowadzić; -sschallen, vn. (h.) brzmiéć zkąd; -sscharren, va. wygrzebać; -sschauen, s. Herau'ssehen; -sschäumen, s. Au'sschäumen; -sscheinen, vn. irr. (h.) (scheine h., schien h., herausgeschienen) świecić się zkąd; błyszczéć zkąd; -sschicken, va. wysłać kogo; kazać komu wyjść; -sschießen, va. u. vn. irr. (s.) (schieße h., schoß h., herausgeschossen) wystrzelić zkąd, szybko się wydobyć; -sschiffen, vn. wypłynąć zkąd; -sschlagen, va. irr. (h.) (schlage h., schlug h., herausgeschlagen) wybić; —, vn. (s.) wybuchnąć, wybuchać; -sschleichen, vn. (s.); sich —, vr. irr. (h.) (schleiche h., schlich h., herausgeschlichen) wymknąć się zkąd; -sschleppen, va. wywlec; wywłóczyć; -sschneiden, va. irr. (h.) (schneide h., schnitt h., herausgeschnitten) wyrznąć, wypróć; aus dem Mutterleibe (durch Kaiserschnitt) herausgeschnittenes Kind wyprótek, wyporek; -sschöpfen, va. wyczerpać; -sschreiben, va. irr. (h.) (schreibe h., schrieb h., herausgeschrieben) wypisać z czego; -sschütteln, va. wytrząść co z czego; -sschütten, va. wysypać od. wylać co

z czego; -sſchwären, ſ. Herau'seitern; -sſchwa'ßen, *va.* wybredzić, wybajać, wygadać; -sſchwimmen, *vn. irr.* (ſ.) (ſchwimme h., ſchwamm h., herausge-ſchwommen) wypłynąć; -sſegeln, *vn.* (ſ.) *Sw.* wypłynąć na morze; -sſehen, *vn. irr.* (h.) (ſehe h., ſah h., herausge-ſehen) patrzéć na zewnątrz; zum Fen-ſter — oknem od. przez okno, z okna wyglądać; -sſehnen (ſich), *vr.* (h.) tęsknić za wyjściem zkąd.

Herau'sſein, *vn. irr.* (ſ.) (bin h., iſt h., war h., bin herausgeweſen) być po za granicą jakiéj rzeczy; er iſt heraus (herausgegangen) wyszedł (z pokoju); die Vögel ſind heraus (herausge-flogen) ptaki wyleciały (z klatki); es iſt heraus, *wydało się; *wyszło na jaw; nun iſt's heraus *już wyszło, *jużem powiedział, wydał z siebie.

Herau'sſenden, *va. irr.* (h.) (ſen-de h., ſandte h., herausgeſendet u. her-ausgeſandt) wysłać, wyprawić kogo zkąd; -sſeßen, *va.* wysadzić, wystawić, wyparować (na zewnątrz); -sſie-den, *va. irr.* (h.) (ſiede h., ſott h., her-ausgeſotten) wywarzyć (co z czego); -sſprengen, ſ. Au'sſprengen; Hervo'r-ſprengen; -sſpringen, *vn. irr.* (ſ.) (ſprin-ge h., ſprang h., herausgeſprungen) wyskoczyć zkąd; zum Fenſter — wyskoczyć przez okno; *wytrysnąć; -sſpri-ßen, -sſproſſen, -sſprudeln, ſ. Au'sſpri-ßen, 2c.; -sſtammeln, *va.* wyszeplenić, wyjąkać co; -sſtecken, *va.* wytknąć, wyściubić; -sſteben, *vn. irr.* (h.) (ſtehe h., ſtand h., herausgeſtanden) wystawać, sterczéć; -sſtehlen, *va. irr.* (h.) (ſtehle h., ſtiehlt h., ſtahl h., herausge-ſtohlen) wykraść zkąd; ſich — wykraść się; wymknąć się; -sſteigen, *vn. irr.* (ſ.) (ſteige h., ſtieg h., heraus-geſtiegen) wyjść, wysiąść (z powozu, okrętu); wydobyć się zkąd na widok; wychodzać z czego; -sſtellen, *va.* wystawić (zkąd od. na zewnątrz); -sſtoßen, *va. irr.* (h.) (ſtoße h., ſtieß h., herausgeſtoßen) wypchnąć, wypychać; -sſtottern, *va.* wybełkotać, z zająkaniem co powiadać; -sſtrecken, *va.* wyszczerzać, wywalić, wyciągnąć; -s-ſtreichen, *va. irr.* (h.) (ſtreiche h., ſtrich h., herausgeſtrichen) wystrychnąć; — (loben, rühmen, vortheilhaft darſtellen), *zalecić, zachwalić; -sſtrömen, ſ. Au'sſtrömen; -sſtürzen, *vn.* (ſ.) wypaść, wypadać, wyrzucić się; —, *va.* ſ. Herau's-werfen; -sſuchen, *va.* wyszukać, dobierać; ſ. a. Herau'sleſen; -sthun, *va. irr.* (h.) (thue h., that h., herausgethan) wyjąć co z czego; wyściubić; wynieść co; -stragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trug h., herausgetragen) wynieść, wynosić, powynosić; -sträufeln, ſ. Au'sträufeln; -streiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., herausgetrieben) wypędzić, wygonić, wygnać; -streten, *vn. irr.* (ſ.) (trete h., trat h., herausge-treten) wystąpić; -strommeln, *va.* bębnić na wywołanie kogo zkąd, na znak wyjścia; -ströpfeln, ſ. Au'strö-pfeln; -swachſen, *vn. irr.* (ſ.) (wachſe h., wuchs h., herausgewachſen) wyrość z czego; wyrosnąć, wyrastać z czego; -swagen (ſich), *vr.* (h.) ośmielić się wyjść na dwór.

Herau'swärts, *ad.* na zewnątrz.

Herau'swaſchen, *va. irr.* (h.) (waſche h., wuſch h., herausgewaſchen) wymyć, wyprać; -swehen, *va.* wywiać co zkąd; —, *vn.* (h.) wiać zkąd; -s-weichen, *vn. irr.* (h.) (weiche h., wich h., herausgewichen) wychodzić, umknąć zkąd; -sweiſen, *va. irr.* (h.) (weiſe h., wies h., herausgewieſen) wyprosić kogo (za drzwi); kazać mu wyjść; pokazać komu drogę do wyjścia; -swer-fen, *va. irr.* (h.) (werfe h., warf h., her-ausgeworfen) wyrzucić; Jemanden zur Thür — wyrzucić kogo za drzwi; -s-wickeln, *va.* wywikłać co, odwikłać i wyjąć; ſich —, *wykręcić się; -swin-den, *va. irr.* (h.) (winde h., wand h., herausgewunden) wywindować; ſich —, *wykręcić się; *wywikłać się; -swol-len, *vn.* (h.) chciéć wyjść; chciéć na dwór; -swühlen, *va.* wyryć; ſich — wyryć się; -szahlen, *va.* wypłacić, wydać, wyliczyć; -sziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., herausgezogen) wyciągnąć z czego; wyprowadzić; wydobyć; ſein Capital aus dem Handel — wydobyć kapitał z handlu; ſich — wydobyć się; ſich mit Ehren —, *z honorem wyjść; *wycofać się z honorem; -szwängen, *va. reg.*, -szwingen, *va. irr.* (h.) (zwinge h., zwang h., herausgezwun-gen) wymusić co.

Herb, **He'rbe**, *a.* cierpki; ostry, przykry (smak); wytrawny; herbe Worte, *cierpkie słowa; herber Schmerz, *przykry ból; herbes Geſicht, *kwaśna twarz.

He'rbannen, *va.*: er iſt wie herge-bannt jakby go tu kto wygnał; *jakby go tu kto oczarował.

Herba'rium, *sn.* herbarz; zielnik.

He'rbe, *sn.* u. *sf.* cierpkość.

He'rbegeben (ſich), *vr.* (h.) udać się tutaj; przybyć; pofatygować się.

Herbei', *ad.* (wyraża zbliżenie w to miejsce, w którém sobie wyobrażamy mówiącego); herbei! pójdź! pójdźcie tu! zbliżcie się do mnie! do nas! [czego.

He'rbeichten, *va.* spowiadać się

Herbei'bringen, *va. irr.* (h.) (brin-ge h., brachte h., herbeigebracht) przynieść; przywieść; przyprowadzić; Beweiſe — dowody przytoczyć, złożyć, załączyć, okazać; -bei'drängen (ſich), *vr.* (h.) cisnąć się do czego, dokąd, do kogo; -bei'eilen, *vn.* (h.) śpieszyć dokąd, śpiesznie przybyć; man eilte von allen Seiten herbei ze wszech stron śpieszono; -bei'fahren, *va. irr.* (h.) (fahre h., fuhr h., herbeigefahren) przywozić; —, *vn.* (ſ.) przyjeżdżać; nadjeżdżać; -bei'fliegen, *vn. irr.* (ſ.) (fliege h., flog h., herbeigeflogen) przylatywać dokąd, do czego; -bei'führen, *va.* przyprowadzić dokąd, do czego; — (veranlaſſen), *sprowadzić, przynieść, spowodować co; -bei'führung, *sf.* przyprowadzenie; -bei'holen, *va.* sprowadzić kogo do czego; *zawołać, przywołać; -bei'kommen, *vn. irr.* (h.) (komme h., kam h., herbeigekom-men) przyjść, przybyć do czego; nadejść; przystąpić; -bei'kriechen, ſ. He'r-kriechen; -bei'kunft, *sf.* nadejście; przybycie; -bei'laufen, *vn. irr.* (ſ.) (laufe h., lief h., herbeigelaufen) przylecieć, przybiegać, przybiedz do czego; alle laufen herbei wszyscy się zbiegają; -be'ilocken, *va.* przywabić do czego; -bei'nahen, ſ. Hera'nnahen; -bei'prü-geln, *va.* biciem przygnać kogo dokąd od. do czego; -bei'reiten, *vn. irr.* (h.) (reite h., ritt h., herbeigeritten) przyjechać do czego oder na co (konno); -bei'rennen, *vn. irr.* (ſ.) (renne h., rannte h., herbeigerannt) przybiec; -bei'rücken, *va.* przysunąć, przymknąć; —, *vn.* (ſ.) przybliżyć się; -bei'rufen, *va. irr.* (h.) (rufe h., rief h., herbeigerufen) przywołać; przyzwać; -bei'ſchaffen, *va.* sprawić, ażeby co było gdzie; sprowadzić, przynieść, przywieźć; ſ. a. Herbei'bringen; -bei'ſchleichen, ſ. Hera'n-ſchleichen; -bei'ſpringen, *vn. irr.* (ſ.) (ſpringe h., ſprang h., herbeigeſprun-gen) nadskoczyć, nadskakiwać, przyskoczyć; -bei'ſtellen, *va.* stawić kogo; -bei'ſtrömen, ſ. Hera'nſtrömen, Herzu'-ſtrömen; -bei'tragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trug h., herbeigetragen) przynosić, donosić; przynieść; -bei'treiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., herbeigetrie-ben) napędzać, naganiać, przypędzić; -bei'treten, ſ. Hera'ntreten, Hinzu'treten; -bei'wagen (ſich), *vr.* (h.) ośmielić się, odważyć się, przybliżyć się od. przystąpić do kogo, do czego; -bei'wäl-zen, *va.* przytoczyć co do czego; -bei'-winken, *va.* daniem znaku od. skinieniem przywabić; -bei'ziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., herbeigezogen) przyciągnąć; przywabić; etwas an den Haaren —, *gwałtem co naciągać; -bei'zwingen, *va. irr.* (h.) (zwinge h., zwang h., herbeigezwungen) zmusić kogo przybyć dokąd.

He'rbekommen, ſ. He'rkriegen.

He'rberge, *sf.* gospoda; dom zajezdny; austerya; miejsce dla podróżnych do zajechania na nocleg itd.; Jemandem — geben przyjąć kogo na nocleg; ich ſuche — szukam, gdzieby zajechać; — der Handwerksgeſellen gospoda cechowa; He'rbergen, *va.* w gospodę przyjąć; —, *vn.* nocleговać; gospodą stanąć; gospodę mieć; gospodą być; He'rberger, *sm.* (der in einer Herberge wohnt od. dort übernach-tet) noclegarz; He'rbergs-, *a.* nocleżny; He'rbergsmu'tter, *sf.* oberżystka; -bergsva'ter, *sm.* oberżysta, traktyer.

He'rbeſtellen, *va.* obstalować sam.

He'rbeten, *va.* odmawiać, zmówić (pacierze, modlitwy); *mówić co bez czucia, bez uwagi.

He'rbewegen (ſich), *vr.* (h.) poruszać się ku téj stronie.

He'rbheit, *sf.* cierpkość.

He'rbitten, *va. irr.* (h.) (bitte h., bat h., hergebeten) prosić kogo, aby przyszedł (tutaj); zaprosić do siebie.

He'rblaſen, *va. irr.* (h.) (blaſe h., bliés h., hergeblaſen) przydmuchnąć co (tutaj); *Tk.* trąbieniem zwabić, przywołać kogo; —, *vn. irr.* (h.) wiać zkąd; der Wind bläſt von Norden her wiatr wieje od północy.

He'rblich, *a.* cierpkawy.

He'rblicken, *vn.* (h.) spojrzéć w tę stronę.

He'rbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hergebracht) przynieść (tutaj).

Herbſt, *sm.* jesień; Herbſt-, Herbſt-lich, *a.* jesienny; He'rbſtbirne, *sf. Gtn.* gruszka jesienna; -bſtblume, *sf. Ng.* rozsiad; ſ. a. Zei'tloſe; He'rbſtlich, ſ. Herbſt-; -bſtling, *sm. Gtn. Ldw.* jesienny płód; -bſtmäßig, ſ. Herbſt-; -bſtmo-nat, *sm.* miesiąc jesienny, Wrzesień; -bſtpunkt, *sm. Stk. Geog.* punkt jesiennego porównania dnia z nocą; -bſt-tag, *sm.* dzień jesienny; -bſtwaſſer-ſte'rn, *sm. Ng.* (Pflanze) gwiazdosz jesienny; -bſtwetter, *sn.* jesiennna po-

goda oder pora; -bstzeit, *sf.* czas jesienny.

Herd, *sm.* ognisko; trzon (na którym się ogień pali); eigner Herd ist Goldes werth, *lepsze oko swoje niżli cudze dwoje; *własny kącik choć mały lepszy niż cudzy ogień; —, *Jäg.* s. Vo'gelhe'rd.

He'rdchen, *sn. dim.* szczupłe ognisko; — (kleine Schaar, kleine Heerde) trzodka.

He'rde, Hee'rde, *sf.* trzoda; stado (gęsi, kaczek).

He'rdenrei'ch, *a.* bogaty w trzody; He'rdenweise, *ad.* trzodami; tłumami. [dnik.

He'rdochs, *sm. Ldw.* buhaj; sta-

He'rdonnern, *va.* *grzmiącym od. piorunującym głosem co mówić, powiedzieć.

He'rdrängen (sich), *vr.* (h.) pchać, cisnąć się (tutaj).

He'rdrecht, *sn.* prawo mienia własnego domu.

He'rdrehen, *va.* nakręcać w tę stronę; He'rdringen, *vn. irr.* (s.) (dringe h., drang h., hergedrungen) cisnąć się, nacierać, pchać się w tę stronę.

Herdu'rch, 2c. † § s. Hindu'rch, 2c.

He'rdürfen, *vn. irr.* (h.) (darf her, durfte her, hergedurft) mieć wolność przyjść od. przychodzić tutaj.

He'rdvogel, *sm. Ng.* ptak do wabienia w sidła drugich.

He'reilen, *vn.* (s.) śpieszyć tu.

Herei'n, *ad.* do środka; w; we; do; wewnątrz; herein! można wejść! proszę wejść! immer —! nur —! proszę tylko wejść!

Herei'nbege'ben (sich), *vr. irr.* (h.) (begebe herein, begab h., hereinbegeben) udać się wewnątrz jakiego miejsca; -nbeko'mmen, *va. irr.* (h.) (bekomme h., bekam h., hereinbekommen) dostać co wewnątrz jakiego miejsca; s. a. Ei'nbeko'mmen; -nbemühen (sich), *vr.* pofatygować się wewnątrz jakiego miejsca; -nbetteln (sich), s. Ei'nbetteln (sich); -nbitten, *va. irr.* (h.) (bitte h., bat h., hereingebeten) prosić kogo; -nblicken, *vn.* (h.) zajrzeć wewnątrz czego; -nbrechen, s. Ei'nbrechen; -nbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hereingebracht) wnieść (przynieść); -ndrängen, -ndringen, s. Ei'ndrängen, Ei'ndringen; -ndrücken, *va.* wcisnąć w co; -nfahren, *va.* wwieźć dokąd; wjechać; -nfallen, *vn. irr.* (s.) (falle h., fiel h., hereingefallen) wpaść dokąd od. w co; -nfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., hereingeflogen) wlecieć; -nfliehen, *vn. irr.* (s.) (fliehe h., floh h., hereingeflohen) uciec (wewnątrz) do jakiego miejsca; -nfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe h., floß h., hereingeflossen) wpłynąć w co; -nflüchten (sich), *vr.* uciec się dokąd; -nführen, *va.* wprowadzić kogo dokąd; -ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hereingegangen) wnieść, wchodzić; -ngießen, *va. irr.* (h.) (gieße h., goß h., hereingegossen) wlać w co; -ngreifen, *vn. irr.* (h.) (greife h., griff h., hereingegriffen) włożyć w co rękę i uchwycić; -ngucken, s. Herei'nblicken; -nhageln, *vn.* (h.) *Ntl.*: es hagelt herein grad pada wewnątrz jakiego miejsca; -nhängen, *va. irr.* (h.) (hänge h., hing h., hereingehängt od. hereingehangen) powiesić co wewnątrz; -nhüpfen, *vn.* (s.) wskoczyć; -nklettern, *vn.*, -nklimmen, *vn. irr.* (s.) (klimme h., klomm herein, hereingeklommen) wdrapać się dokąd (wewnątrz); -nkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hereingekommen) wejść dokąd (wewnątrz); wchodzić; wniść; -nkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann h., konnte h., hereingekonnt) módz wejść, dostać się dokąd; -nkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche h., kroch h., hereingekrochen) wczołgać oder wczołgnąć się dokąd; *ukradkiem dostać się; *wśliznąć się; -nkriegen §, s. Herei'nbeko'mmen; -nlassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., ließ h., hereingelassen) wpuścić do pokoju itd.; -nlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe h., lief h., hereingelaufen) wbiedz; -nleuchten, *va.*: Jemanden oder Jemandem — świecić komu wchodzącemu; świecić komu przy wejściu; -nlocken, *va.* wwabić dokąd; -nmögen, *vn. irr.* (h.) (mag h., mochte h., hereingemocht) chcieć wejść; ich mag nicht herein nie mam ochoty, chęci, nie chcę, nie chce mi się wejść tutaj; -nmüssen, *vn. irr.* (h.) (muß h., mußte h., hereingemußt) musieć wejść; -nnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme h., nahm h., hereingenommen) wziąść co (do pokoju, itd.); -nnöthigen, *va.* zniewolić kogo wejść; naglić do wejścia; -nrauchen, *vn.* (h.): es raucht herein dym wchodzi wewnątrz; -nregnen, *vn.* (h.): es regnet herein deszcz pada wewnątrz; -nreiten, -nrennen, s. Ei'nreiten, Ei'nrennen; -nrollen, *va.* wtoczyć dokąd; —, *vn.* (s.) wtoczyć się; -nrücken, s. Ei'nrücken; -nrufen, *va. irr.* (h.) (rufe h., rief h., hereingerufen) zawołać kogo (aby wszedł); -nschicken, *va.* posłać kogo wewnątrz jakiego miejsca; -nschieben, s. Ei'nschieben; -nschielen, *vn.* (h.) ukosem spojrzéć; -nschießen, *vn. irr.* (h.) (schieße h., schoß h., hereingeschossen) strzelić wewnątrz jakiego miejsca; -nschleichen, -nschleudern, -nschließen, -nschlüpfen, s. Ei'nschleichen (sich), Ei'nschleudern, 2c.; -nschmeißen, *va. irr.* (h.) (schmeiße herein, schmiß h., hereingeschmissen) wrzucić co wewnątrz jakiego miejsca; -nsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe h., sah h., hereingesehen) zaglądać do czego; patrzéć wewnątrz jakiego miejsca; zum Fenster — patrzéć oknem; -nsehnen (sich), *vr.* (h.) z tęsknotą pragnąć dostać się dokąd; -senden, s. Herei'nschicken; -nsingen, *vn. irr.* (h.) (singe h., sang h., hereingesungen) śpiewać wewnątrz jakiego miejsca; -nsollen, *vn.* (h.) mieć wejść; -nsprechen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (spreche h., (sprach h., hereingesprochen) mówić wewnątrz jakiego miejsca; -nspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., hereingesprungen) wskoczyć; -nspritzen, *vn.* (h.) sikać wewnątrz; —, *va.* wsikać co; -nstecken, *va.* wtykać, wetknąć w co; -nstehlen (sich), Herei'nsteigen, s. Ei'nstehlen (sich), Ei'nsteigen; -nstellen, *va.* wstawić co wewnątrz jakiego miejsca; -nstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße h., stieß h., hereingestoßen) wepchnąć; -nströmen, *vn.* (s.) strumieniami wpływać; -nstürmen, *vn.* (s.) z łoskotem wejść dokąd; -nstürzen, *vn.* (s.) zawalić się i wpaść do jakiego miejsca; wpaść dokąd z łoskotem; —, *va.* strącić, zepchnąć co oder kogo wewnątrz jakiego miejsca; -ntanzen, *vn.* (s.) tańcując dostać się do jakiego miejsca; -ntaumeln, -torkeln §, *vn.* (s.) wtoczyć się dokąd, taczając się wejść; -nthun, *va. irr.* (h.) (thue h., that h., hereingethan) włożyć, wsypać do czego; -ntragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trug h., hereingetragen) wnieść dokąd; -nträufeln, *va.* kroplami wpuszczać w co; -ntraufen, *vn.* (h): es trauft od. träufelt herein kapie co dokąd (wewnątrz); -ntreiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., hereingetrieben) wpędzić dokąd; -ntreten, *vn. irr.* (s.) (trete h., trat h., hereingetreten) wejść dokąd; -ntriefen, s. Herei'ntraufen; -ntrippeln, *vn.* (s.) drepcąc nogami wejść dokąd; -ntröpfeln, s. Herei'nträufeln; -nwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse herein, wächst h., wuchs h., hereingewachsen) wrość w co, wewnątrz czego; -nwagen (sich), *vr.* (h.) odważyć się wejść, wjechać; do jakiego miejsca; -nwälzen, *va.* wtoczyć.

Herei'nwärts, *ad.* ku wewnętrznéj stronie.

Herei'nwatscheln, *vn.* (s.) wejść dokąd kiwając się (jak kaczka); -nwehen, *va.* wwiać co dokąd (o wietrze); —, *vn.* (h.) wiać dokąd wewnątrz; es weht zum Fenster herein zawlewa oknem; -nweisen, *va. irr.* (h.) (weise h., wies h., hereingewiesen) kazać komu wejść dokąd; pokazać komu drogę do wniścia; -nwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., warf h., hereingeworfen) wrzucić; -nwinden, *va. irr.* (h.) (winde h., wand h., hereingewunden) wewindować wewnątrz jakiego miejsca; -nwinken, *va.* dać komu znak, skinąć na kogo, aby wszedł; skinieniem go przywabić wewnątrz jakiego miejsca; -nwirbeln, *vn.* (s.) kręcąc się w koło dostać się dokąd; -nwollen, *vn. irr.* (h.) (will h., wollte h., hereingewollt) chcieć wejść itd. dokąd; -nwünschen (sich), *vr.* (h.) życzyć sobie wejść dokąd; -nziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hereingezogen) wciągnąć co od. kogo; in den Krieg — wplątać w wojnę; in eine Gefahr — wprowadzić w niebezpieczeństwo; -nzwängen, *va.* gwałtem wcisnąć; -nzwingen, *va. irr.* (h.) (zwinge h., zwang h., hereingezwungen): Jemanden przymusić kogo wejść dokąd.

He'rerzäh'len, *va.* opowiadać co (porządkiem, koleją); He'rfabeln, *va.* bajać co (opowiadając); was fabelst du mir da her? co mi ty tu bajesz? He'rfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre her, fuhr h., hergefahren) jechać, płynąć (w tę stronę, ku nam); hoch —, *mieć znaczenie i bogactwo; *być wywyższonym; wynosić się; zadzierać nosa; pysznić się; über Jemanden —, *powstać na kogo; He'rfallen, *vn. irr.* (s.) (falle h., fiel h.. hergefallen) spaść, upaść (tutaj); über etwas — porwać się na co; rzucić się na co; He'rfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., hergeflogen) przylatywać; lecieć w tę stronę; He'rfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe h., floß h., hergeflossen) płynąć w tę stronę; *wypływać, wynikać z czego; -rfordern, *va.* wezwać kogo, aby się tu stawił; przyzwać go; -rfragen (sich), *vr.* (h.) pytając się o drogę dostać się tutaj; -rfühlen, *vn.* (h.) macać palcami; domacywać się; -rführen, *va.* przyprowadzić tutaj.

He'rgang, *sm.* iście w tę stronę; sposób, jakim się co działo; ich werde dir den — der Sache genau erzählen opowiem ci dokładnie, jak się to stało.

He'rgeben, *va. irr.* (h.) (gebe h., gab h., hergegeben) dać tu; gib das

Buch her dawaj tu książkę; die Kosten zu etwas — łożyć na co; dawać na co pieniądze; sich zu etwas — dać się użyć do czego.

He'rgebra'cht, *pp. irr.* u. *a.* (v. He'rbringen): dawny; od dawna przyjęty; nach hergebrachter Sitte, *podług dawnego zwyczaju.

He'rgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hergegangen) iść tutaj od. w tę stronę, ku nam; über etw. — wziąć się do czego; über Jemdn. —, *wziąć się do kogo; s. a. Einhe'rgehen; es geht scharf über den Bau —, *z budowaniem ostro idzie; es soll bald darüber —, *zaraz się weźmiemy do tego; es geht scharf über ihn her, *tego go czeszą.

He'rhaben, *va.* mieć zkąd; wo hast du das her? zkąd to masz?

He'rhalten, *va. irr.* (h.) (halte h., hielt h., hergehalten) trzymać co komu tak, aby mógł wziąć do ręki, dotknąć się tego; —, *vn. irr.* (h.) znosić, cierpić co; er wird heute — müssen, *będzie miał dzisiaj kłopotu niemało; er muß immer —, *zawsze mu dokuczają, obmawiają go, itd.

He'rhauen, *vn. irr.* (h.) (haue h., hieb h., hergehauen): auf Jemanden — ciąć kogo, albo machać od. machnąć na kogo pałaszem.

He'rhelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe h., half h., hergeholfen) pomódz komu przyjść tutaj.

He'rheulen, *va.* odwyć co, **iron.* wyjącym głosem odmówić, odśpiewać.

He'rholen, *va.* pójść po co (i przynieść tutaj); pójść po kogo (i przyprowadzić go); Beweise aus alten Schriften —, *przytaczać dowody ze starych pism; das ist weit hergeholt, *to naciągane, wyszukane.

He'rjagen, *va.* u. *vn.* (s.) pędzić (na koniu) w tę stronę.

He'rkollern, *vn.* (s.) toczyć się w tę stronę.

He'rkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hergekommen) przyjść oder pójść tutaj; komm her! pójdź tutaj! wo kommst du her? zkąd idziesz? zkąd przychodzisz? zkądeś jest? der Wind kommt von Norden her wiatr wieje od północy; — pochodzić; das kommt davon her, daß 2c. to zkąd pochodzi, że itd.; He'rkommen, *sn.* przyjście; przybycie; pochodzenie; początek; — (Brauch, Sitte) zwyczaj; s. a. He'rkunft; He'rkömmlich, *a.* zwyczajny; od dawna przyjęty; stary; wie es — ist podług dawnego zwyczaju; es ist so — taki jest zwyczaj; tak się z dawna praktykuje.

He'rkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann h., konnte h., hergekonnt) módz przyjść tutaj.

He'rkrächzen, He'rkrähen, *va.* skrzeczącym głosem opowiedzieć, wypowiedzieć co.

He'rkramen, s. Au'skramen.

He'rkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche h., kroch h., hergekrochen) przyczołgnąć się dokąd. [co tutaj.

He'rkriegen, *va.* dostać kogo od.

He'rkritzeln, *va.* nabazgrać co.

He'rkules, *sm. npr. Myth.* Herkules; *nadzwyczajnie silny człowiek; He'rkuleskeu'le, *sf.* pałka Herkulesa; Herku'lisch, *a.* herkulesowy, nadzwyczajnie silny.

He'rkunft, *sf.* przybycie (tutaj); pochodzenie; *rod; *familia; von unbekannter, geringer, guter — (człowiek) niewiadomego pochodzenia, niskiego rodu, dobréj familii.

He'rlallen, *va.*: Jemandem etwas — szczebiotać komu co.

He'rlangen, *vn.* (h.) sięgać aż dotąd; —, *va.*: Jemandem etwas — podać komu co (tutaj).

He'rlassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., ließ h., hergelassen) puścić kogo tutaj.

He'rlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe h., lief h., hergelaufen) biedz tutaj.

He'rlegen, *va.* położyć co tutaj.

He'rleiern, *va. iron.* odegrać co na pozytywku; *wyrecytować co tonem jednostajnym; —, *vn.* (s.) przywlec się tutaj (piechotą od. jadąc).

He'rleihen, *va. irr.* (h.) (leihe h., lieh h., hergeliehen) pożyczyć komu.

He'rleiten, *va.* przyprowadzić tutaj; —, *dedukować, wywodzić, derywować, wyprowadzić z czego; s. a. A'bleiten; He'rleitung, *sf.* *wywód, wywnioskowanie.

He'rlesen, *va. irr.* (h.) (lese h., las h., hergelesen) odczytać, odczytywać (w głos); *iron.* s. a. He'rbeten.

He'rleuchten, *vn.* (h.): Jemandem — poświecić komu (tutaj idącemu).

He'rling, *sm. Ng.* winogrono niedojrzałe. [co.

He'rlispeln, *va.* wyszczebiotać

He'rlocken, *va.* przywabić kogo (tutaj); He'rlockung, *sf.* przywabienie.

He'rlügen, *va. irr.* (h.) (lüge h., log h., hergelogen): Jemandem etwas — skłamać co przed kim.

He'rmachen (sich), *vr.* (h.): sich über etwas — wziąć się do czego; rzucić się na co; jąć się czego; paść na co.

He'rmann, *sm. npr.* Herman.

Hermaphrodi't, *sm. Zk.* hermafrodyt; obojéj płci człowiek albo zwierzę; mięszaniec.

He'rmarsch, *sm. Kw.* marsz tutaj, marsz w tę stronę; He'rmarschi'ren, *vn.* (s.) marszerować tutaj.

Hermeli'n, *sm. Ng. H.* gronostaj; gronostaje (futro z gronostaja); Hermeli'nkragen, Hermeli'nmantel, *sm.* kołnierz gronostajowy; płaszcz gronostajami podszyty. [ka.

He'rmelrau'te, *sf. Ng.* hojnorosł-

Hermeneu'tik, *sf.* hermeneutyka, objaśnianie, wykładanie pisma świętego; Hermeneu'tisch, *a.* hermeneutycny, wykładający, objaśniający.

He'rmurmeln, *va.* mruczyć co.

He'rmüssen, *vn. irr.* (h.) (muß h., mußte h., hergemußt) musieć przyjść tutaj.

Herna'ch, *a.* potém; bald —, kurze Zeit — krótko potém; einen Tag —, wenige Tage — dzień potém, kilka dni potém; zuerst du, — er wprzód ty, potém on; doch davon — ale o tém potém.

He'rnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme h., nahm h., hergenommen) wziąć zkąd; wo — wziąć zkąd.

He'rneigen, *va.* skłonić, nakłonić, nachylić ku téj stronie.

He'rnennen, *va. irr.* (h.) (nenne h., nannte h., hergenannt) wymieniać.

Hernie'der, *ad.* tu nadół; — kommen zejść; — lassen spuścić; — stürzen spaść od. strącić, zepchnąć.

He'rnöthigen, *va.* zniewolić kogo do przyjścia tutaj.

Hero'des, *sm. npr.* Heród; das danke dir —! *zły duch niech ci za to dziękuje! Jemanden von — zu Pilatus schicken, *posyłać kogo od Anasza do Kaifasza.

Hero'en, *sm. pl.* bohaterowie; Heroi'ne, *sf.* heroina, bohaterka; Hero'isch, *a.* heroiczny; bohaterski; Heroi'smus, *sm.* heroizm, bohaterstwo.

He'rold, *sm.* herold, posłannik; roziemca; woźny, *głosiciel, ogłosiciel; rozgłosiciel; s. a. Verkü'nder; *Wpk.* rozpoznawca herbów ślachectwa; Heroldie', *sf.* heroldya, urząd rozpoznawający dowody ślachectwa; He'rolds-, *a.* heroldzki; poselski; roziemski; He'roldsa'mt, *sn.* urząd herolda; He'roldssta'b, *sm.* laska heroldzka, poselska, roziemska.

He'rpacken, *va.* porwać kogo (i przyprowadzić) tutaj; sich —, § przyjść tutaj; packe dich her! § pójć tu zaraz! zaraz mi tu! [co.

He'rplappern, *va.* paplać komu

He'rplaudern, *va.* gwarzyć co.

He'rprügeln, *va.*: Jemanden — kijem kogo tu przypędzić.

Herr, *sm.* pan (überhaupt); — über etwas sein być panem czego; da war ich nicht mehr — meiner selbst, *wtenczas już nie byłem panem siebie; große Herren haben lange Arme od. Hände, *wielkie pany wiele mogą; *wielkich panów wielka władza; mit großen Herren ist nicht gut Kirschen essen, *niebezpieczna rzecz z panami się bratać; wie der Herr, so der Knecht, *jaki pan, taki kram; junger — panicz; der junge Herr panicz, młody pan; ich habe an Herrn P. geschrieben pisałem do Pana P.; Ihr Herr Vater Pan ojciec Wacpana; es ist ein — gekommen jakiś Pan przyszedł; — kawaler; mężczyzna; es waren mehr Herren als Damen więcéj było mężczyzn niż kobiet; das ist mir ein schöner —! *iron.* a to mi gagatek! a to panicz!

He'rrauschen, *vn.* (h.) z szelestem, szmerem płynąć tutaj.

He'rrchen, *sn. dim.* panicz; paniczyk; panię; süßes —, *iron.* słodki kawaler.

He'rrechnen, *va.* wyliczać; He'rreden, *va.* gadać komu co; He'rreichen, *va.* podawać co tutaj; —, *vn.* (h.) sięgać, starczyć aż dokąd.

He'rreise, *sf.* podróż w tę stronę od. tutaj; -reisen, *vn.* (s.) jechać tu (w podróży).

He'rreißen, *va. irr.* (h.) (reiße h., riß h., hergerissen) porywać, ciągnąć tutaj.

He'rreiten, *vn.* (s.) (reite h., ritt h., hergeritten) jechać tu (konno).

He'rren-, *a.* pański; He'rrenarbeit, *sf.* robota dla pana od. pańskie; pańszczyzna; -renbie'r, *sn.* piwo pańskie, dla państwa, lepsze; -renbro'd, *sn.* chléb pański; — essen pański chléb jeść; służyć; być w służbie; -rendie'nst, *sm.* służba, posługa panu czyniona; — geht vor Gottesdienst, *pierwsza służba, potém nabożeństwo; — (Frohndienst) pańszczyzna; -rengebo't, *sn.* rozkaz, nakaz pański; -rengefä'lle, *sn. pl.* dochody, opłaty pańskie; -rengu'nst, *sf.* łaska pańska; -renhau's, *sn.* dom pański; pałac; -renho'f, *sm.* dwór pański; -renhuter, He'rrnhuter, *sm. Kg.* brat Morawczyk;

Herenhutczyk, Herenhuta, Brat Czeski, Braciszek Czeski; He'rrnhuter, He'rrnhuter, *sm. pl.* Bracia Morawczyki; He'rrnhuter*, *a.* należący do Braci Morawczyków; -renle'ben, *sn.* życie pańskie; *dobry byt; -renlo's, *a.* nie mający pana; łóżny; nie mający właściciela, bez właściciela.

He'rrennen, *vn. irr.* (s.) (renne h., rannte h., hergerannt) biec, pędzić tutaj.

He'rrenpi'lz, -renschwa'mm, *sm. Ng.* szampinion; -renre'cht, *sn.* prawo pana do swojéj własności; -rensi'tz, *sm.* mieszkanie pana; dwór; -rensonntag, *sm.* ostatnia niedziela przed postem; -renspeise, *sf.* potrawa pańska; -rensta'nd, *sm.* stan pański od. der panów; —, He'rrenstuh'l, *sm.* miejsce w kościele dla pana od. dla państwa; -rentafel, *sf.*, -renti'sch, *sm.* stół pański; -renwe'g, *sm.* droga pańska; -renwei'n, *sm.* pańskie wino.

He'rrgewo'rden, *a.* spanoszony; ten co panem został.

He'rrgott, *sm.* Pan Bóg; He'rrgottbärtlein, *sn. Ng.* (Pflanze) mlecznica pospolita; He'rrgottslöffel, *sm. Ng.* (Pflanze) rosiczka długoliścia.

He'rriechen, *va. irr.* (h.) (rieche h., roch h., hergerochen) powąchać co; er hat kaum hergerochen u. will schon urtheilen, *iron.* *ledwo liznął a już chce o tém sądzić.

He'rrieseln, *vn.* (s.) płynąć, sączyć się w tę stronę.

He'rrin, *sf.* pani; He'rrisch, *a.* pański; nakaźny, panoszący się; —, *ad.* po pańsku; z pańska.

He'rritt, *sm.* jechanie konno tutaj; auf dem Herritte jadąc tutaj.

He'rrlich, *a.* zacny, szanowny; wyborny, paradny, pyszny; świetny; — wohnen paradnie mieszkać; — aussehen ślicznie wyglądać; — leben pysznie, wybornie, po pańsku żyć; Jemanden — bewirthen świetnie kogo przyjąć; He'rrlichkeit, *sf.* świetność, blask, wspaniałość; wyborność (wina, jadła); świetność (uczty); pyszność (widoku); die — Gottes, *Kg.* chwała Pańska; das Reich der —, *Kg.* państwo wiekuistéj chwały; — (Titel) Waszmość; Wielmożność Wasza; Miłość Wasza; Jaśnie Wielmożny Pan; das ist meine ganze —, *to moja cała parada; nun hat die — ihr Ende, *na tém się kończy cała parada; die — wird nicht lange dauern, *nie długo będzie tego balu, *ta radość, uciecha wkrótce się skończy.

He'rrollen, *vn.* (s.) toczyć się ku téj stronie.

He'rrschaft, *sf.* panowanie; najwyższa władza; die — haben, führen mieć, sprawować najwyższą władzę; — moc, władza nad kim od. nad czém; die — über Jemanden haben mieć władzę nad kim; die — über sich selbst haben mieć moc nad sobą; — państwo, dobra z licznych włości, miasteczek itd. składające się; — (Gebieter) państwo, pan z żoną; He'rrschaftlich, He'rrschafts*, *a.* pański; dworski.

He'rrschbegierde, *sf.* żądza panowania; He'rrschbegie'rig, *a.* panowania chciwy; He'rrschen, *vn.* (h.) panować; über ein Volk, Land — panować nad ludem, nad krajem; er herrscht über ihn, *panuje nad nim; herrschende Krankheit, Meinung, Mode, Gewohnheit, *panująca choroba, opinia, moda; panujący zwyczaj; — utrzymywać się, mieć wziętość (jak system jaki, nauka, zasady); dieses Vorurtheil herrscht noch bei vielen Menschen, *ten przesąd u wielu ludzi jeszcze się utrzymuje; He'rrscher, *sm.* panujący; — der Welt pan świata; władca ziemi; He'rrscherbli'ck, *sm.* spojrzenie, wzrok władcy, panującego; -scherfami'lie, *sf.* ród panujący; dynastya; dzielnica; -schergei'st, *sm.* duch, umysł władczy, władzy chciwy; -scherha'nd, *sf.* *mocarska ręka; -scherin, *sf.* panująca; władczyni; -scherma'cht, -schergewa'lt, *sf.* władza panującego; -schermie'ne, *sf.* mina władcza; mina panującego; -schertale'nt, *sn.* talent panowania, rządzenia krajem; -scherwü'rde, *sf.* godność panującego; *berło; He'rrschsucht, -schsüchtig, s. He'rrschbegierde, He'rrschbegie'rig.

He'rrücken, *va.* posunąć co tutaj; —, *vn.* posunąć się w tę stronę.

He'rrufen, *va. irr.* (s.) (rufe h., rief h., hergerufen) przywołać tutaj.

He'rrühren, *vn.* (h.) pochodzić.

He'rsagen, *va.* recytować; mówić co z pamięci; odmawiać (pacierz, modlitwę); odpowiadać (lekcyą).

He'rschaffen, *va.*: Jemanden — sprowadzić, przyprowadzić, stawić kogo tutaj; etwas — sprokurować co; wo soll ich so viel Geld —? zkąd mam wytrząsnąć tyle pieniędzy? — przynieść, przywieźć, sprowadzić co tutaj; -schallen, *vn. reg.* u. *irr.* (s.) (schalle h., schallte od. scholl h., hergeschallt u. hergeschollen) brzmieć w tę stronę; -schauen, s. He'rsehen; -schicken, *va.* przysłać tutaj; -schieben, *va. irr.* (h.) (schiebe h., schob h., hergeschoben) przysunąć tutaj; posunąć w tę stronę; -schielen, *vn.* (h.) w tę stronę nieznacznie spoglądać; -schießen, *vn. irr.* (h.) (schieße h., schoß h., hergeschossen) strzelać w tę stronę; — (geschwind kommen, herbeieilen) przypać; —, *va. irr.* (h.) wystrzelić co w tę stronę; einen Pfeil — strzałę puścić tutaj; Geld zu etwas — pieniędzy dostarczyć, dać na co; -schiffen, *vn.* (s.) płynąć tutaj, w tę stronę (na okręcie od. statku); -schlagen, *vn. irr.* (s.) (schlage h., schlug h., hergeschlagen) uderzyć w tę stronę; —, *va. irr.* (h.) uderzyć co w tę stronę; -schleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche h., schlich h., hergeschlichen), sich —, *vr. irr.* (h.): hergeschlichen kommen ukradkiem od. nieznacznie przysuwać się, przymykać się; skradać się tutaj; -schleppen, *va.* przywlec tutaj; -schleudern, *va.* (gwałtownie) ciskać, rzucić w tę stronę; -schlüpfen, s. He'rschleichen; -schreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe h., schrieb h., hergeschrieben) pisać tutaj; sich — pisać się zkąd, pochodzić z czego; sich noch von alten Zeiten herschreiben datować się, pochodzić od dawnych czasów; s. a. He'rrühren; -schütten, *va.* wsypać, nasypać tutaj; -schwatzen, *va.* bajać co komu; -segeln, *vn.* (s.) *Sw.* płynąć tu; -sehen, *vn. irr.* (h.) (sehe h., sah h., hergesehen) patrzéć tutaj, w tę stronę; -sehnen (sich), *vr.* (h.) tęsknić tutaj; pragnąć się tu dostać.

He'rsein, *vn. irr.* (s.) (bin her, ist her, war her, hergewesen) być zkąd; wo bist du her? zkąd jesteś? zkądeś rodem? zkąd przychodzisz? über etwas — zajmować się czém; hinter etwas — ubiegać się za czem; über Jemanden —, *zajmować się kim, jego właśnie krytykować, karcić, łajać itd.; -senden, *va. irr.* (h.) (sende h., sandte h., hergesendet, hergesandt) przysłać tutaj; -senken, *va.* schylić na tę stronę; -setzen, *va.* posadzić, postawić tutaj; sich — usiąść, usieść tu; -singen, *va. irr.* (h.) (singe h., sang h., hergesungen) odśpiewywać co (przed kim); -sollen, *vn.* (h.) mieć obowiązek lub rozkaz przybyć tutaj; -spielen, s. Vo'rspielen; -springen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., hergesprungen) przyskoczyć tutaj; -spritzen, *va.* sikać, siknąć tu czém; -sprudeln, *va.* tryskać co w tę stronę; -spucken, *vn.* (h.) plunąć w tę stronę; -stammeln, *va.* zająkaniem wyrażać; szczebiotać, wyszczebiotać co; -stammen, *vn.* (h.) pochodzić od kogo, zkąd, od czego; -stammung, *sf.* pochodzenie; początek; -stehlen (sich), *vr. irr.* (h.) (stehle mich h., stahl mich h., hergestohlen) skradać się tutaj; przekraść się tutaj; -steigen, *vn. irr.* (s.) (steige h., stieg h., hergestiegen) wstąpić albo ustąpić tutaj; -stellen, *va.* tutaj postawić co; zrobić, zdziałać, wygotować; sich — stanąć tutaj; — (wiederherstellen) przywrócić do dawnego stanu; die Gesundheit —, *Hlk.* przywrócić zdrowie; -stellung, *sf.* przywrócenie; — (der Gesundheit) wyzdrowienie; — (Anfertigung) zrobienie, zdziałanie, wygotowanie; -stoßen, *va. irr.* (h.) (stoße h., stieß h., hergestoßen) popchnąć tutaj; -strömen, *vn.* (s.) strumieniem od. strumieniami płynąć w tę stronę; *tłumnie chodzić się tu; -taumeln, -torkeln §, *vn.* (s.) przytoczyć się tu, taczając się przyjść.

He'rthun, *va. irr.* (h.) (thue h., that h., hergethan) tutaj postawić, położyć, przysunąć.

He'rtraben, *vn.* (s.) przyczwałować tutaj; -tragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trug h., hergetragen) nieść tutaj; -treiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., hergetrieben) pędzić co w tę stronę; -treten, *vn. irr.* (s.) (trete h., trat h., hergetreten) przystąpić tu; -trippeln, *vn.* (s.) drepcić tu, drepcąc nogami iść tu; -trommeln, *va.* bębnieniem tu wzywać, sprowadzić; bębnić co przed kim; *iron.* *klekotać co (na fortepianie).

Herü'ber, *ad.* z tamtéj na tę stronę; tu na tę stronę; tu nad; tu ponad; nur —! daléj tylko! przejdź na tę stronę; schicke ihn — przeszlij go na tę stronę; er wird es herübertragen, herüberwerfen on to przeniesie, przerzuci na tę stronę; wann ziehst du —? kiedy się tu przeprowadzasz? er wird den Krieg — spielen, *przeniesie wojnę w te strony, do nas, w nasz kraj; Herü'berbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., herübergebracht) przenieść, pyzenosić, przeprawić na tę stronę, tu; -berfahren, *va. irr.* (h.) (fahre h., fuhr h., herübergefahren) przeprawić, przewieźć, przewozić na tę stronę; -bergehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., herübergegangen) przejść na tę stronę.

Heru'm, *ad.* na około;; w koło; er ist immer um ihn — zawsze jest koło niego; er wohnt da — mieszka tu

gdzieś; hier — geht man in den Wald tędy (w około) idzie się do lasu; um Mittag — kamen sie hierher koło południa przybyli tu; wie alt ist er? — um dreißig (Jahre) —, *ile ma lat? około trzydziestu (lat); um die Stadt — na około miasta; er reiset im Lande — podróżuje po kraju; Heru'mäugeln, *vn.* (s.) na około strzelać oczyma; -mbalgen (sich), *vr.* (h.): sich mit Jemandem — szamotać się z kim; za łby się wodzić; -mbauen, *vn.* (h.) budować na około; -mbefestigen, *va.* obwarować na około; -mbeißen (sich), *vr. irr.* (h.) (beiße mich h., biß mich h., herumgebissen) kąsać się, gryźć się (włócząc się po różnych miejscach, jak psy, itd.); sich mit Jemandem —, *gryźć się z kim; -mbellen, *vn.* (h.) szczekać na około; -mbeugen, *va.*, -mbiegen: *va. irr.* (h.) (biege h., bog h., herumgebogen) obginać; naginać, zginać, zakrzywiać na około; sich um etwas — giąć się na około czego; -mbewe'gen, *vn.* poruszać co na około czego; obracać; kręcić; -mbieten, *va. irr.* (h.) (biete h., bot h., herumgeboten) na około obnosić, podawać; s. a. Heru'mreichen; -mbinden, *va. irr.* (h.) (binde h., band h., herumgebunden) obwiązać, poobwiązywać do koła; -mbitten, *va. irr.* (h.) (bitte h., bat h., herumgebeten) prosić wszystkich na około, kolejno; -mblättern, *vn.* (h.) przerzucać karty (w książce); -mblicken, *vn.* (h.) spoglądać na około; -mbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., herumgebracht) obnieść, oprowadzić, obwieść na około; Jemanden —, *obnosić kogo, obgadywać; *odwieść od zdania; *nawrócić; -mdenken, *vn. irr.* (h.) (denke h., dachte h., herumgedacht) myśléć na wszystkie strony; bić się z myślami, przemyśliwać; -mdrängen (sich), *vr.* (h.): sich um Jemanden, um etwas — cisnąć się koło kogo, czego; -mdrehen, *va.* obracać, kręcić w około czego; obrócić w tył; -messen, *vn. irr.* (h.) (esse h., aß h., herumgegessen) jeść na około od. kolejno u wszystkich; in der ganzen Stadt — jeść po całem mieście (po wszystkich traktyerniach itd.); -mfahren, *va. irr.* (h.) (fahre h., fuhr h., herumgefahren) obwozić kogo lub co na około; —, *vn. irr.* (s.) jechać na około; jeździć po jakiém miejscu; nawrócić, jechać nazad; mit dem Kopfe —, *głowę wykręcać na różne strony; mit den Händen im Wasser — rękami machać po wodzie; mit den Augen — wodzić oczyma po różnych stronach; -mflanki'ren, *vn.* (s.) wywijać, wywijać się; -mflattern, *vn.* (s.) latać, biegać, bujać na około, lub tam i sam; -mfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., herumgeflogen) latać na około, albo tam i sam; seine Blicke flogen überall herum, *wzrok jego bujał po wszystkich stronach; -mfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe h., floß h., herumgeflossen) płynąć na około czego; -mforschen, *vn.* (h.) badać, śledzić po różnych miejscach; -mfragen, *va.* u. *vn.* (h.) pytać w około; wypytywać się; -mfühlen, *vn.* (h.) macać na około; -mführen, *va.* prowadzić na około; einen Graben um die Stadt — rów poprowadzić koło miasta; Jemanden in einer Stadt — oprowadzać kogo po mieście; Jemanden an der Nase —, *wodzić kogo za nos; -mführer, *sm.* oprowadziciel; -mgaffen, *vn.* (h.) wytrzyszczać oczy po wszystkich stronach; -mgängeln, *va.* wodzić kogo po różnych kątach; -mgaukeln, *vn.* (s.) fertać się, trzpiotać się, latać tam i sam; -mgeben, *va. irr.* (h.) (gebe h., gab h., herumgegeben) dawać na około; -mgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., herumgegangen) iść lub chodzić w koło czego; obchodzić co; um Jemanden —, *chodzić koło kogo, nadstawiać mu się; nadskakiwać mu; um etwas —, *chodzić koło czego, a nie śmiéć od. nie wiedziéć jak się chwycić; der Braten geht schon — (wird herumgereicht bei Tafel) już pieczeń obchodzi; — chodzić tam i sam; im Garten, im Freien — chodzić po ogrodzie, po wolném powietrzu; es geht die Sage, die Rede herum, *chodzi wieść, pogłoska; es gehen Krankheiten herum, *choroby panują, grasują; es gehen mir allerlei Gedanken im Kopfe herum, *różne myśli przechodzą mi, krążą, wiją się po głowie; *kręci mi się to po głowie; — obracać się (jak księżyc koło ziemi); es geht Alles mit mir herum, *wszystko się ze mną obraca, kołowroci mi się w głowie; es geht mir im Kopfe, im Leibe herum, *kręci mi się w głowie; *burzy mi się po brzuchu; -mgießen, *va. irr.* (h.) (gieße h., goß h., herumgegossen) oblać na około; -mglotzen, s. Heru'mgaffen; -mgreifen, *vn. irr.* (h.) (greife h., griff h., herumgegriffen) na około, albo tu i owdzie rękami chwytać; -mgucken, s. Heru'msehen; -mhangen, *vn. irr.* (h.) (hange h., hing h., herumgehangen) wisiéć na około, albo po różnych miejscach; -mhängen, *va. irr.* (h.) (hänge h., hing h., herumgehangen) poobwieszać na około; porozwieszać (po różnych miejscach; -mhauen, *vn. irr.* (h.) (haue h., hieb h., herumgehauen) ciąć, rąbać, siec na wszystkie strony; sich mit Jemandem — rąbać się z kim; *bić się orężem, na różnych miejscach; —, *va. irr.* (h.) obcinać, obsiec; -mhelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe h., half h., herumgeholfen): Jemandem — pomódz komu dostać się na około; -mhetzen, *va.* szczuć w około; sich mit Jemandem — szczuć się z kim; —, *vn.* (s.) skakać w koło; wyskakiwać tam i sam; -mholen, *va.*: etwas — pójść po co i przynieść; pójść po co na około; Jemanden — odwieść kogo od czego; nakłonić go na inne zdanie; wyperswadować mu; połajać kogo; -mhorchen, *vn.* (h.) podsłuchiwać chodząc koleją od jednego do drugiego; -mhören, *va.* słuchać koleją jednego po drugim; -mhüpfen, *vn.* (h.) skakać na około (podrygując); -mjagen, *va.* pędzić na około; Jemanden — przepędzić kogo; —, *vn.* (h.) pędzić na około; —, *Jäg.* polować we wszystkich miejscach; -mirren, *vn.* (h.) błąkać się; -mkehren, *va.* wywrócić, przewrócić, obrocić na drugą stronę; -mklettern, *vn.* (s.) drapać się; auf allen Bäumen — drapać się po wszystkich drzewach, łazić po nich; -mknixen, *vn.* (h.) dygać na około przed wszystkimi; -mkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h. herumgekommen) obejść na około i wrócić; mit etwas — obnosząc rozdając co; mit einer Arbeit — odbyć się z robotą; mit seinen Besuchen nicht — können nie módz odbyć wszystkich wizyt; -mkosten, *va.* kosztować co kolejno; -mkreuzen, *vn.* (h.) krążyć w różnych kierunkach; -mkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche h., kroch h., herumgekrochen) czołgać się tam i sam; łazić po różnych miejscach, kątach; -mküssen, *va.* całować w koło (wszystkich kolejno); -mlagern (sich), *vr.* (h.) rozłożyć się (obozem) na około; -mlangen, *va.* objąć w około; s. a. Heru'mreichen; —, *vn.* (h.) wystarczyć na około; -mlärmen, *vn.* (h.) hałasować po różnych miejscach; -mlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe h., lief h. herumgelaufen) biegać tam i sam; in der Stadt — biegać tam i sam po mieście; —, *włuczyć się, latać; biegać na około czego; obiegać, obracać się, szybko się poruszać koło czego; der Fluß läuft um die Stadt herum rzéka obiega miasto, płynie koło miasta; -mläufer, *sm.* biegus; biegun; latawiec; włuka; włuczęga; -mlauschen, s. Heru'mhorchen; -mlegen, *va.* pokłaść na około czego; porozkładać po różnych miejscach; -mlenken, *va.* skierować, zawrócić, skręcić, nawrócić w tył; Jemanden —, *nawrócić kogo; -mliegen, *vn. irr.* (h. u. s.) (liege h., lag h., herumgelegen) leżéć na około czego; leżéć po różnych miejscach; herumliegende Ortschaften okoliczne miejsca; -mmachen, *va.* obwiązać co koło czego; poprzybijać, poprzylepiać, poprzywiązywać, poprzypinać koło czego; -mnarren (sich), *vr.* (h.): sich mit Jemanden — błaznować z kim; -mnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme h., nahm h., herumgenommen) wziąć co na siebie; wziąć co do siebie; -mpeitschen, *va.* batem, biczem, prętem kogo okładać; -mpflanzen, *va.* pozasadzać na około czego; -mplacken, -mplagen (sich), *vr.* (h.) kłopotać się, gryźć się z kim, albó to z tym, to z owym; -mpoltern, *vn.* (s.) hałasy, krzyki, stuki wyprawiać; -mprügeln (sich), *vr.* bić się, tłuc się, szamotać się z kim, albo to z tym, to z owym; -mrathen, *vn. irr.* (h.) (rathe h., rieth h., herumgerathen) zgadywać to to, to owo; -mreichen, *va.* podawać co kolejno; Kaffee, Thee — obnosić kawę, herbatę; -mreisen, *vn.* (s.) podróżować (po różnych miejscach); -mreißen, *va. irr.* (h.) (reiße h., riß h., herumgerissen) drzéć co na około; szarpać co tu i owdzie; gwałtownie co obrócić (ku sobie); -mreiten, *vn. irr.* (s.) (reite h., ritt h., herumgeritten) jeździć lub jechać (konno) na około czego; jeździc tam i sam; uwijać się na koniu; -mrennen, *vn. irr.* (s.) (renne h., rannte h., herumgerannt) biegać pędem tam i sam; s. a. Herü'mlaufen; -mrollen, *va.* toczyć, taczać co na około czego; taczać tam i sam; —, *vn.* (s.) taczać się, toczyć się na około, lub po różnych miejscach; -mrücken, *va.* posunąć na około; -mrufen, *va. irr.* (h.) (rufe h., rief h., herumgerufen) wołać na kogo, aby przyszedł obszedłszy na około; wołać na wszystkich po kolei; -mrutschen, *vn.* (s.) suwać się, posunąć się na około; -msagen, *va.* powiedziéć wszystkim po kolei; -msausen, *vn.* (s.) szeleścić na około; -mschauen, *vn.* (h.) oglądać się; -mschicken, *va.* posłać kogo na około;

słać, odesłać po różnych miejscach; -mschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe h., schob h., herumgeschoben) suwać, posunąć na około; -mschielen, *vn.* (h.) z ukosa patrzéć od. spojrzéć na bok albo za siebie; nieznacznie oglądać się na wszystkie strony; -mschiffen, -msegeln, *vn.* (s.) płynąć (okrętem, flotą) na około; -mschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage h., schlug h., herumgeschlagen) bić na około, jednego po drugim; sich mit Jemandem — bić się z kim (po różnych miejscach); sich mit Gedanken —, *bić się z myślami; — poprzybijać co na około; — owinąć co koło czego; — odwinąć; etwas wo — obwijać co w co; —, *vn. irr.* (h.) bić wszystkie godziny na około; die Uhr — lassen indeks u zegaru okręcać, aby bił po kolei godziny aż do téj, na którą go chcemy nastawić; -mschleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche h., schlich h., herumgeschlichen) wałęsać się, cichopękiem przechodzić się; nogi za sobą włóczyć; łazić po woli; ukradkiem, cichaczem łazić, przechodzić się, kręcić się po jakiém miejscu; -mschlendern, -mschlenkern §, *vn.* (s.) łazić po jakiém miejscu; wałęsać się; włóczyć się; -mschleppen, *va.* włóczyć kogo lub co na około, albo tam i sam; -mschlingen, *va. irr.* (h.) (schlinge h., schlang h., herumgeschlungen) opasać co koło czego; sich — owijać się koło czego; -mschmaußen, *vn.* (h.) bankietować po różnych miejscach; -mschmeißen, s. Heru'mwerfen; -mschmiegen (sich), *vr. irr.* (h.) przylegać na około; -mschnüffeln, *vn.* (h.) wąchać, *śpiegować po różnych miejscach; -mschnüren, *vn.* (s.) grzebać na różne strony; -mschreiten, *vn. irr.* (s.) (schreite h., schritt h., herumgeschritten) kroczyć, stąpać, powolnie chodzić po jakiém miejscu; -mschwärmen, *vn.* (s.) włóczyć się; hulać po jakiém miejscu; -mschweifen, *vn.* (s.) włóczyć się, bujać po jakiém miejscu; -mschwenken, *va.* obrócić w przeciwną stronę; sich — obrócić się; -mschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme h., schwamm h., herumgeschwommen) pływać tam i sam; -msehen, *vn. irr.* (h.) (sehe h., sah h., herumgesehen) patrzéć w około, oglądać się na wszystkie strony; obejrzéć się, oglądać się po za siebie.

Heru'msein, *vn. irr.* (s.) (bin h., ist h., war h., herumgewesen): er ist schon herum już obszedł, objechał, opłynął; um Jemanden — być zawsze koło kogo; —, *zginąć; — być rozgłoszonym; die Nachricht ist schon längst herum wieść ta już dawno się rozeszła; -msenden, s. Heru'mschicken; -msetzen, *va.* stawiać na około; -msingen, *vn. irr.* (h.) (singe h., sang h., herumgesungen) śpiewać po różnych miejscach; -msitzen, *vn. irr.* (h.) (sitze h., saß h., herumgesessen) siedziéć na około czego; siedziéć po różnych miejscach; -mspähen, *vn.* (h.) śpiegować po różnych miejscach; -mspazie'ren, *vn.* (h.) spacerować po różnych miejscach; przechadzać się tu i owdzie; -mspielen, *vn.* (h.) grać po różnych miejscach; mit Jemdm., mit etwas — zabawę od. żarty sobie robić z kogo, z czego; igrać z czém; -msprengen, *va.* kropić czem na około; Jemanden — śpiesznie kogo posyłać to tu to owdzie; —, *vn.* (s.) szybko na koniu latać na około czego; -mspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., herumgesprungen) skakać w około, rozleciéć po jakiém miejscu tam i sam; übel mit Jemandem —, *źle się z kim obchodzić; źle trafić z kim do końcu; -mspritzen, *vn.* (s.) sikać, lać się po jakiém miejscu; -mspritzen, *va.* sikać co po jakiém miejscu; -mspüren, *vn.* (h.) wszędzie śledzić, badać; -mstänkern, *vn.* (h.) smrodzić po jakiém miejscu; wszędzie szpérać, rewidować, badać, wywiadywać się; -mstechen, *vn. irr.* (h.) (steche h., stach h., herumgestochen) kłuć na około; -mstecken, *vn.* wtykać na około; —, *Gtn.* sadzić co na około; —, *vn.* (h.) tkwić tu i owdzie; ukrywać się po różnych miejscach; sie stecken (befinden sich) hier herum w téj stronie tu się znajdują, siedzą, kryją się po różnych miejscach; -mstehen, *vn. irr.* (h. u. s.) (stehe h., stand h., herumgestanden) stać w około, na okół; -mstellen, *va.* stawiać na około (czego); porozstawiać (tu i owdzie); -mstimmen, *vn.* (h.) głosować wszyscy kolejno; — lassen wezwać wszystkich kolejno do głosowania; -mstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße h., stieß h., herumgestoßen) popychać na około czego; popchnięciem obrócić co na drugą stronę; popychać tam i sam; sich in der Welt —, *tułać się po świecie; -mstreichen, *va. irr.* (h.) (streiche h., strich h., herumgestrichen), heru'mstreifen, *vn.* (s.) obsmarować; natrzéć w około; —, *vn. irr.* (s.) włóczyć się po jakiém miejscu; s. a. Heru'mtreiben; -mstreicher, -mstreifer, *sm.* włóczęga; -mstreiten (sich), *vr.* (h.) (streite mich h., stritt mich h., herumgestritten): sich mit Jemandem um etwas — sprzeczać się z kim to o to, to o owo; sprzeczać się to z tym, to z owym; -mstreuen, *va.* posypać co na około albo w różnych miejscach; Blumen — kwiaty sypać, rzucać po ziemi itd.; -mtanzen, *vn.* (h.) tańcować na około, od. koło czego; vor Freude —, *na około skakać z radości; -mtasten, *vn.* (h.) macać po różnych miejscach; *przebierać jak po klawiszach; *macać jak po ciemku; -mtragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trug h., herumgetragen) nosić, nieść, zanieść na około; obnosić; — (ausplaudern), *obnosić, roznosić, rozgadywać; -mtreiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., herumgetrieben) pędzić na około (czego); sich — włóczyć się; latać; biegać; —, *vn. irr.* (h.) *Sw.*: das Schiff treibt herum okręt falami miotany płynie od. pływa w niepewnym kierunku; -mtreiber, *sm.*, -mtreiberin, *sf.* włuka; latawiec; włuczęga; -mtrinken, *vn. irr.* (h.) (trinke h., trank h., herumgetrunken) pić do koła; -mtummeln, *va.* obracać, wykręcać, w koło pędzić; sich — kręcić się; wiercić się; biegać tam i sam; -mwälzen, *va.* toczyć, taczać co koło czego, albo tam i sam; sich — przewracać się, nurzać się; -mwandern, *vn.* (s.) wędrować po różnych miejscach; -mwenden, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (wende h., wendete od. wandte h., herumgewendet od. herumgewandt) obrócić na drugą stronę; -mwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., warf h., herumgeworfen) rzucać na około; das Pferd —, *konia raptem obrócić; — porozrzucać; rzucać tu i owdzie bez porządku; -mwickeln, *va.* owinąć na około; sich — owijać się koło czego; -mwinden, *va. irr.* (h.) (winde h., wand h., herumgewunden) okręcać koło czego; -mwuchern, *vn.* (h.) lichwić po różnych miejscach; -mwühlen, *vn.* (h.) ryć na około; im Kothe — ryć w błocie; in den Büchern —, *przewracać w księgach; -mzählen, *vn.* (h.) liczyć kolejno, od pierwszego do ostatniego; -mzanken (sich), *vr.* (h.) kłócić się z kim to o to to o owo, albo to z tym to z owym; -mzausen, *va.* za włosy kogo włóczyć; -mzerren, *va.* szarpać co tam i sam; -mziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., herumgezogen) ciągnąć co na około; ciągnąć około czego; —, *vn. irr.* (s.) włóczyć się; przechodzić, przenosić się, przeprowadzać się, wędrować z miejsca na miejsce; herumziehendes Volk lud koczujący.

Heru'nter, *ad.* na dół; z góry na dół; den Hut —! zdejm kapelusz! Heru'nterbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., heruntergebracht) przynieść, sprowadzić na dół; *zubożyć, do ubóstwa przywieść, zniszczyć; -nterfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre h., fuhr h., heruntergefahren) spaść, zjechać; -nterfallen, *vn. irr.* (s.) (falle h., fiel h., heruntergefallen) spadać, spaść; -nterführen, *va.* sprowadzić na dół; -ntergehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., heruntergegangen) na dół znieść, zleść, schodzić; —, *H.* (Preise) do niskich nakłaniać się (o cenach); -nterjagen, *va.* spędzić, zgonić od. zegnać na dół; -nterkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., heruntergekommen) przyjść na dół; *podupaść, podpadać; -nterlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe h., lief h., heruntergelaufen) bieżéć na dół, spadać na dół, ściekać (ku nam); -ntermachen, *va.* (ausschelten, ausfilzen) *złajać kogo jak psa starego; -ntermüssen, *vn. irr.* (h.) (muß h., mußte h., heruntergemußt) przymuszonym być do zniścia na dół, musiéć zejść, musiéć być strąconym; -nterreißen, *va. irr.* (h.) (reiße h., riß h., heruntergerissen) oderwać, odrywać (na dół), zedrzéć, zdzierać; —, *wyłajać, zbesztać; s. a. Heru'ntermachen; -nterrücken, *va.* zsunąć, zsuwać, pomknąć; —, *vn.* (s.) posunąć się na dół, umknąć, umykać; -nterrufen, *va. irr.* (h.) (rufe h., rief h., heruntergerufen) zawołać kogo na dół; -ntersetzen, *va.* zsadzić na dół; den Preis einer Waare —, *H.* zniżyć cenę; poniżyć; -ntersteigen, *vn. irr.* (s.) (steige h., stieg h., heruntergestiegen) zstąpić, zejść, zleść; vom Pferde — zsiadać, zsieść; -nterstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße h., stößt h., stieß h., heruntergestoßen) zepchnąć (na dół), zbić, spychać; -nterstürzen, *vn.* (s.) strącić, zepchnąć, spychać; -nterwärts, *ad.* na dół, zgóry ku dolnéj stronie, ku dołowi; -nterwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., wirft h., warf h., heruntergeworfen) zrzucić, zrzucać; -nterziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., heruntergezogen) ściągnąć, ściągać.

Hervo'r, *ad.* z; ze; wy—; zwy—; z wewnątrz na wierzch; na dwór; zewnątrz; Hervo'rarbeiten, *va.* wydobyć co na widok; sich — wydobyć się z ukrycia; *przyjść do znacze-

nia; -rblicken, *vn.* (h.) wyglądać zkąd; -rblinken, *vn.* (h.) błyszczeć przez co lub z za czego; -rblitzen, *vn.* (h.): die Augen blitzten aus der Maske hervor, *oczy świeciły się z maski jak błyskawice; -rbrechen, *vn. irr.* (s.) (breche h., brach h., hervorgebrochen) nagle wypaść zkąd; wytrysnąć; wybuchnąć; die Sonne bricht hervor słońce wydobywa się (z za chmury); die Thränen brachen hervor, *łzy się puściły; -rbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hervorgebracht) wynieść, wyprowadzić co na widok; *utworzyć, stworzyć co; er konnte nicht einen Ton, ein Wort — nie mógł wydać ani jednego tonu, wymówić ani słowa; nie mógł się zdobyć na słowo; wydawać, wydać, rodzić; das brachte große Veränderungen hervor to sprawiło wielkie odmiany; — odkryć, wyjawić co; *przytoczyć, najprzód powiedzieć, wymyślić; -rbringung, *sf.* wyniesienie; wypuszczenie; wymówienie; wydawanie, wydanie, rodzenie; -rdrängen, *va.*: Jemanden, sich — cisnąć, pchać kogo albo się naprzód; -rdringen, *vn. irr.* (s.) (dringe h., drang h., hervorgedrungen) wydobywać się gwałtem; wybiedz zkąd; -rfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre h., fuhr h., hervorgefahren) wyjechać (na widok); -rfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., hervorgeflogen) wylecieć (na widok); -rgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hervorgegangen) wyjść na widok; kazywać się; daraus geht hervor, daß 2c. z tego się okazuje, ztąd wypływa, że itd.; -rglänzen, s. Hervo'rblinken, Hervo'rleuchten; -rgrünen, *vn.* (s.) zazielenić się z czego; ukazywać zieloność; -rheben, *va. irr.* (h.) (hebe h., hob h., hervorgehoben) podnieść co i okazać; er hat diesen Umstand besonders hervorgehoben, *tę okoliczność szczególniéj sądził być ważną; Jemandes Verdienste —, *wywyższać, wywyższyć, wynosić czyje zasługi; -rhebung, *sf.* *wywyższanie, wywyższenie; *wynoszenie; -rholen, *va.* wynieść, wyprowadzić kogo lub co na widok; -rkeimen, *vn.* (s.) wypuścić kieł; -rkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hervorgekommen) ukazać się; -rkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche h., kroch h., hervorgekrochen) wyczołgnąć się (na widok); wyleźć zkąd; unter der Bank — wyleźć z pod ławki; -rlangen, *va.* sięgnąć i dobyć; -rlassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., ließ h., hervorgelassen) wypuścić kogo na widok; pozwolić wystąpić; wyjść; -rlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe h., lief h., hervorgelaufen) wybiedz (na widok, na przód); -rleuchten, *vn.* (h.) błyszczeć, świecić przez co; blask wydawać; *jaśnieć; *celować; -rlocken, *va.* wywabić kogo (na przód, zkąd); -rquellen, *vn. irr.* (s.) (quelle h., quoll h., hervorgequollen) wypływać zkąd; die Thränen quollen hervor, *łzy się puściły, rzuciły, strumieniem płynęły; -rragen, *vn.* (h.) sterczeć; wystawać; er ragte durch seine Tapferkeit über alle hervor, *męstwem wszystkich przechodził, przewyższał; nad wszystkich górował, celował; -rragend, *ppr.* u. *a.* wystający; sterczący; wypukły; das Hervo'rragende, Hervo'rragenheit, *sf.* wypukłość, sterczenie, wystawanie; *wyższość nad innych; -rrauschen, *vn.* (s.) z szelestem, ze szmerem wydobywać się zkąd; -rreichen, *va.* podawać co (na przód); -rreißen, *va. irr.* (h.) (reiße h., riß h., hervorgerissen) wydrzeć, wyrwać, porwać co z ukrycia; sich — wyrwać się zkąd; -rreiten, *vn. irr.* (s.) (reite h., ritt h., hervorgeritten) wyjechać na przód (konno); -rrennen, *vn. irr.* (s.) (renne h., rannte h., hervorgerannt) szybko wybiedz zkąd (na widok, na przód); -rrollen, *va.* wytoczyć co (na widok); —, *vn.* (s.) wytoczyć się; -rrücken, *va.* wysunąć co na przód; —, *vn.* (s.) wysunąć się; wyruszyć na przód; mit etwas — odezwać się z czém; oświadczyć się; wyrwać się z czém; -rrufen, *va. irr.* (h.) (rufe h., rief h., hervorgerufen) wywołać (na widok); kazać wystąpić; einen Streit —, *wywołać spór, stać się do niego powodem; ein Werk —, *stać się powołać do (napisania) jakiego dzieła; -rschauen, s. Hervo'rsehen; -rschäumen, *vn.* (s.) pienić się wypływać zkąd; -rscheinen, s. Hervo'rleuchten; -rschießen, *vn. irr.* (s.) (schieße h., schoß h., hervorgeschossen) wystrzelić; nagle się ukazać; wypuszczać, pukać się; -rschiffen, *vn.* (s.) wypłynąć (na morze z portu); -rschimmern, s. Hervo'rblinken; -rschlüpfen, *vn.* (s.) wyskoczyć, wysunąć się; -rschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme h., schwamm h., hervorgeschwommen) wspłynąć, wypłynąć na widok; -rsegeln, s. Hervo'rschiffen; -rsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe h., sah h., hervorgesehen) patrzeć, wyjrzeć na przód (wystawiwszy głowę); hinter dem Ofen — patrzeć z za pieca; —, *wyglądać z za czego lub z pomiędzy czego.

Hervo'rsein (hervorgekommen sein), *vn. irr.* (s.) (bin h., ist h., war h., hervorgewesen): die Sonne ist noch nicht hinter dem Berge hervor słońce nie wyszło jeszcze z za góry; -rsprengen, *vn.* (s.) wyskoczyć na przód; -rsprießen, *vn. irr.*, -rsprossen, *vn.* (s.) pąkowie puszczać, wyrastać zkąd, jak latorośle, krzewy; —, *pochodzić, wypływać, rodzić się; -rspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., hervorgesprungen) wyskoczyć na widok lub na przód; *wystawać; sterczeć; hervorspringender Winkel, *Gl.* kąt wypukły oder wyskakujący; -rsprossen, s. Hervo'rsprießen; -rstechen, *vn. irr.* (h.) (steche h., stach h., hervorgestochen) wystawać; sterczeć; *odznaczać się; celować; przewyższać innych; hervorstechende Eigenschaften, *przymioty celujące; s. a. Hervo'rragen, Hervo'rleuchten; -rstehen, *vn. irr.* (h.) (stehe h., stand h., hervorgestanden) wystawać na przód; -rstrahlen, *vn.* (h.) z blaskiem się ukazywać; schon strahlt die Sonne hinter dem Berge hervor już słońce rzuca z za góry promienie; -rstrecken, *va.* wyściubić (na widok); wystawić, wysunąć z pod czego; -rströmen, *vn.* (s.) strumieniem lub strumieniami zkąd płynąć, wypływać; -rstürmen, *vn.* (s.) wypływać strumieniem zkąd; wybuchać; -rstürzen, *vn.* (s.) gwałtownie albo z łoskotem wypaść, wybiedz zkąd; -rsuchen, *va.* wyszukać; Gründe —, *wyszukiwać dowodów; wieder — odszukać co; znowu wydobyć; odnowić, odświeżyć, na nowo wprowadzić (dawny zwyczaj); -rtauchen, *vn.* (s.) wynurzyć się, wypłynąć na wierzch; -rthun, *va. irr.* (h.) (thue h., that h., hervorgethan) wydobyć co, wynieść, wyprowadzić na widok; sich — wyjść na widok, ukazać się; *odznaczyć się; *popisać się; *wycelować; sich vor Allen —, *przewyższyć wszystkich; -rtreiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., hervorgetrieben) wypędzić co (na widok); -rtreten, *vn. irr.* (s.) (trete h., trat h., hervorgetreten) wystąpić na przód; *odznaczać się; die Figuren scheinen hervorzutreten, *figury zdają się wystawać na przód (w obrazie); -rwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse h., wuchs h., hervorgewachsen) wyrość zkąd; wyrosnąć, wyrastać na wierzch; -rziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hervorgezogen) wywlec, wywłoczyć, wyciągnąć na widok; Jemanden —, *wyprowadzić kogo (gwałtem) na widok, na świat.

He'rwagen (sich), *vr.* (h.) odważyć się przyjść tutaj.

He'rwälzen, *va.* przytoczyć tu; toczyć w tę stronę; -rwärts, *ad.* ku téj stronie; -rwatscheln, *vn.* (s.) chwiejąc się na tę i na ową stronę iść tutaj; -rweg, *sm.* droga tutaj; dotąd, w tę stronę; -rweisen, *va. irr.* (h.) (weise h., wies h., hergewiesen) pokazać co (tutaj); kazać komu tutaj iść, przyjść; -rwenden, *va. irr.* (h.) (wende h., wandte h., hergewendet od. hergewandt) obrócić w tę stronę (co, się); -rwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., wirft h., warf h., hergeworfen) rzucić tutaj; -rwinken, *va.* kiwać od. skinąć na kogo, aby tu przyszedł; -rwollen, *vn. irr.* (h.) (will h., wollte h., hergewollt) chcieć tutaj przyjść; przybyć, przyjechać; -rwünschen, *va.*: Jemanden, etwas — życzyć sobie, aby co się tu dostało; sich — życzyć sobie, pragnąć tu być, przybyć, dostać się.

Herz, *sn. Zk.* serce; das — schlägt serce bije; das — pocht, klopft serce mocno bije, dygoce; das — klopft gewaltig serce wali jak młotem; so lange mir das — im Leibe schlägt dopóki żyję od. żyć będę; *póki mi życia stanie; Jemanden unter dem Herzen tragen, *nosić kogo pod sercem; das war ihm ein Stich, das gab ihm einen Stich in's —, *to go ubodło; *to mu serce przeszyło; das — bricht mir, *serce mi się kraje; das bricht, zerreißt, zerschneidet mir das —, *to mi serce przeszywa; Jemandem das — schwer machen, *trapić kogo, dręczyć; es wird mir enge um's —, *ból, żal mi serce ściska; mir ward warm um's —, *krew we mnie wrzeć zaczęła; wie war dir's um's —, als du das sahest? jak ci było, kiedyś to widział? ich rede, wie es mir um's — ist, *jak czuję, tak mówię; es will ihm das — abdrücken, *strasznie go język świerzbi; *nie może wytrzymać, aby nie wydał tajemnicy; der Gram frißt ihm das — ab, *zgryzota serce mu trawi; das — will mir springen, *serce mi pęka, mało nie pęknie; es wird mir leichter um's —, *ulżyło mi się na sercu; es fiel mir ein Stein vom Herzen, *kamień od. ciężar mi spadł z serca; er möchte ihm das — aus dem Leibe reißen, *w łyżce wody by go utopił; *oczyby mu gotów wydrapać; man möchte sich das Herz aus dem Leibe ärgern, *ostatnia złość bierze na to; Jemandes Herz fangen, erobern, fesseln, bestricken, *serce czyje ułowić, zdobyć oder

podbić, ująć w więzy, usidlić; er ist ihm an's Herz gewachsen, *przylgnął do niego; *przylgnął mu do serca; sein — an Jemanden, an etwas hängen, *przywiązać się do kogo, do czego; ein — zu Jemandem fassen, *powziąć serce do kogo; er besitzt mein ganzes —, *posiada moje serce w zupełności; sie sind ein — und eine Seele, *jedno myślą, jedno czują; *sercem i duszą przylgnęli do siebie; das geht, greift ihm an's —, *to mu idzie do serca; die Sprache des Herzens reden, *mówić od serca; zum Herzen sprechen, *mówić do serca; was vom Herzen kommt, geht zum Herzen, *co z serca pochodzi, do serca trafia; weß das — voll ist, deß geht der Mund über, *gdzie kogo boli, tam rękę kładzie; *co kto miłuje, o tém rad rokuje; *trudno nie mówić, kiedy serce czuje; sein — auf der Zunge haben, tragen, *co w sercu to i na języky; Jemandem sein ganzes — eröffnen, ausschütten, *otworzyć, wylać komu swoje serce; sein — vor Jemandem verschließen, *zamknąć przed kim swoje serce; von ganzem Herzen, von Herzen gern, *z całego serca, von Herzen gut, schlecht sein miéć dobre, złe serce; von Herzen, *serdecznie, *niezmiernie; *okropnie; sich etwas zu Herzen nehmen, *brać sobie co do serca; nimm dir das nicht so zu Herzen, *niech cię to tak bardzo nie obchodzi; *nie zważaj na to tak bardzo; etwas auf dem Herzen haben, *miéć co na sercu (na myśli); man kann Niemandem in's — sehen, *nie można nikomu zajrzéć do serca; schäme dich in dein — hinein! wstydź się sam siebie! es liegt mir etwas am Herzen, *leży mi co na sercu; dieses Geschäft lege ich dir besonders an's —, *ten interes szczególniéj polecam twéj pieczy od. staranności; mein — ist voll davon, *całkiem tém jestem zajęty; *to całkiem myśl moję zajmuje; ich kann es nicht über's — bringen, *nie mogę tego przewieść na sobie; *nie mogę tego strawić; —, *serce, *odwaga; sich ein — fassen, *nabrać serca; Mensch, der das — auf dem rechten Flecke hat, *człowiek determinowany; das — ist ihm in die Hosen gefallen, **§serce mu upadło; *stracił serce, odwagę; — (Inneres von etwas) zawnętrze jakiéj rzeczy; — eines Landes, *sam środek kraju; in's — von Frankreich eindringen, *wejść do samego środka Francyi; mein —! moje serce! Herz, Herzen (im Kartenspiel) czerwień; Herz-König (im Kartenspiel) król czerwienny; Herz ist Trumpf czerwień święci oder kozer; Herz-, *a.* serdeczny; *Zk.* sercowy.

Her'zählen, *va.* wyliczyć, odliczyć; das kannst du dir an den Fingern —, *to sobie możesz wyrachować na palcach; -zaubern, *va.* mocą czarodziejskiéj sztuki sprowadzić.

He'rzangreifend, *a.* przenikający, przerażający serce; He'rzarzenei', *sf.* lekarstwo na serce; He'rzausdehnend, *a.* rozprężający serce; *mocne uczucia wzbudzający; -zbalsam, *sm.* *balsam na ból serca; -zbeklem'mung, *sf.* ściśnienie serca; -zbeklo'mmen, *a.* *ściśnione serce mający; -zbeschwe'rung, *sf.* obciążenie serca; ciężkość na sercu; -zbetrü'bt, *a.* zasmuconego serca; zasmucony w sercu; -zbeutel, *sm.* worek sercowy; osierdzie; -zbewe'gend, *a.* *poruszający, tkliwy, czuły; -zbeweglich, *a.*: herzbewegliche Worte serca chwytające od. tykające słowa; -zblatt, -zblättchen, *sn. dim.* kość mostkowa; karta czerwienna; —, **serduszko; -zblume, *sf. Ng.* boraz; borak; -zbräune, *sf. Hlk.* węgierska choroba (gatunek zgniłéj gorączki); -zbrechend, *a.* serce rozdzierający, rzewliwy, rozrzewniający, rozczulający.

He'rzchen, *sn. dim.* serduszko.

He'rzdurchbohrend, He'rzdurchschneidend, *a.* * s. He'rzbrechend.

He'rzeichnen, *va.* narysować, odrysować co; He'rzeigen, *va.* pokazać co (komu lub przed kim).

He'rzeindringend, *a.* cisnący się do serca.

He'rzeleid, *sn.* ból serca; dolegliwość serca; Jemandem alles gebrannte — anthun, *do żywego komu dopiekać; *dogryzać mu czém módz; *wszelkiemi sposobami dokuczać.

He'rzen, *va.* ściskać kogo, całować; sich —, einander — cackać się z kim; -zenbändiger, s. He'rzenzähmer; -zendau's, *sn.*, He'rzenkönig, He'rzkönig, *sm.* (im Kartenspiel) czerwienny tuz, król.

He'rzens-, (Herz-) *a.* serdeczny; — serca; He'rzensangst, *sf.* tęsknota; niespokojność serca; -zensbruder, *sm.*, -zensbrü'derchen, *sn. dim.* **braciszek serdeczny, od serca; -zensdie'b, *sm.* *ten co komu serce ukradł; -zensfalte, *sf.* *tajniki serca; -zensfrau', *sf.* serdeczna kobieta, luba i poczciwa kobieta; -zensfreude, *sf.* roskosz serca; —, *Ng.* (Pflanze) marzanka wonna; -zensfreu'nd, *sm.* przyjaciel od serca; -zensfreundin, *sf.* przyjaciołka od serca; -zensfroh',*a.* serdecznie kontent, wesoły; rozradowany; -zensgebe't, *sn.* modlitwa z serca pochodząca; -zensglaube, *sm.* wiara z serca pochodząca; -zensgru'nd, *sm.* grunt serca; -zensgu't, *a.* nadzwyczajnie dobry; jak najlepszego serca; Jemandem — sein, *nadzwyczajnie kogo lubić; -zensgüte, *sf.* dobroć serca; -zenski'nd, *sn.* *ukochane dziecko; -zenskö'nigin, *sf.* *królowa od. pani czyjego serca; -zenskummer, *sm.* strapienie od. utrapienie serca; -zenskunde, *sf.* znajomość serca ludzkiego; -zenskündiger, *sm.* posiadający znajomość serca ludzkiego; -zenslu'st, *sf.* serdeczna uciecha; roskosz serca; upodobanie serca; seine — an etwas haben, *serdecznie się z czego cieszyć, czém się ubawić; nach —, *do sytu (od. to syta); *podług upodobania; -zensmädchen, *sn.* lube, kochane dziewcze; -zensmeinung, *sf.* zdanie szczere, prawdziwe, z serca pochodzące; -zensme'nsch, *sm.* *lube, kochane; -zensmutter, *sf.* ukochana matka; -zensno'th, *sf.* ostatnia bieda; -zenspei'n, -zensqua'l, *sf.* udręczenie serca; -zensschwester, *sf.* ukochana siostrunia; -zensfoh'n, *sm.*, -zensföhnchen, *sn. dim.* *ulubiony synek; *gagatek; *faworytek; -zenstochter, *sf.*, -zenstö'chterchen, *sn. dim.* **ukochana córeczka; *faworytka; -zenssprache, *sf.* *mowa serca; -zenstro'st, *sm.* pocieszenie serca; -zensvater, *sm.* ukochany ojciec; -zenswu'nsch, *sm.* życzenie serca; upodobanie.

He'rzentströ'ment, *a.* z serca płynący; He'rzentzündung, *sf. Hlk.* zapalenie serca.

He'rzenzähmer, *sm.* *poskromiciel serc; -zenzäh'merin, *sf.* poskromicielka serc.

He'rzerbi'ttert, *a.* gniew w sercu mający; -zerfreu'end, *a.* rozweselający, pocieszający serca; -zergrei'fend, *a.* przenikający serce; *czuły, wzruszający; -zerhe'bend, *a.* wznoszący od. budujący serce; -zerqui'ckend, *a.* pokrzepiający serce, umysł; -zerschü'tternd, *a.* wstrząsający serce; przerażający; boleść sprawujący; -zerwä'rmend, *a.* *miły dla serca; serce ogrzewający.

He'rzfell, *Zk.* s. He'rzbeutel; -zfinger, *sm.* palec serdeczny; -zförmig, *a.* sercowaty; serduszkowaty, kształt serca mający; -zfressend, *a.* trawiący serce; -zgespa'nn, -zgespe'rr, *sn. Hlk.* kordyaka, strzykawka; odęcie żołądka; —, *Ng.* (Pflanze) serdecznik pospolity; -zgras, s. Ackerdo'rnkraut; -zgrube, *sf. Zk.* dołek serca, dołek sercowy; -zhaft, *a.* śmiały; odważny; — (kräftig, stärkend) *posilny, tęgi; -zhaftigkeit, *sf.* śmiałość; odwaga; *serce; -zhaut, s. He'rzbeutel; -zhöhle, s. He'rzkammer.

He'rziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hergezogen) ciągnąć kogo lub co tutaj, w tę stronę; —, *vn. irr.* (s.) przybywać, przylatywać, przenosić się, przeprowadzać się tu, w tę stronę, tutaj.

He'rzig, *a.* czuły; czułe serce mający; serdeczny, miły, ukochany.

Herzi'nnig, Herzi'nniglich, *a.* serdeczny, szczery; —, *ad.* serdecznie, całém sercem.

He'rzkammer, *sf. Zk.* komórka sercowa; -zkirsche, *sf. Ng. Gtn.* wiśnia podługowata; -zklopfen, *sn.* bicie serca; -zkohl, *sm. Gtn.* kapusta, któréj główki w kształcie serca się zwijają; -zkränkend, *a.* przykry, niemiły dla serca.

He'rzlich, *a.* serdeczny; Jemanden — lieben serdecznie, całém sercem, z całego serca kogo kochać; ich lasse ihn — grüßen pozdrów go serdecznie; wir haben — gelacht śmialiśmy się do rozpuku; — gern, *z duszy i serca; ich werde es — gern thun zrobię to jak najchętniéj; es ist — schlecht gemacht, *okropnie źle od. porządnie źle zrobione; He'rzlichkeit, *sf.* serdeczność; Herzlie'bst, *a. superlat.* najukochańszy; z serca ukochany; najmilszy; -zlos, *a.* (człowiek) *bez serca, bez czucia, bez litości, bez odwagi; -zlosigkeit, *sf.* nieczułość; brak serca od. odwagi; -znagend, *a.* gryzący serce, wielkie zgryzoty sprawujący; -zöffnend, *a.* *otwierający serce.

He'rzog, *sm.* Książę, Wódz, Wojewoda, Wojski; *Stw.* Książę panujący; He'rzogin, *sf. Stw.* Księżna; He'rzoglich, *a. Stw.* Książęcy; He'rzogthum, *sn.* księstwo.

He'rzohr, He'rzöhrlein, *sn. Zk.* uszko sercowe; -zpfirsich, -zpfirsche, *sf. Ng. Gtn.* brzoskwinia podługowata; -zpochen, s. He'rzklopfen; -zpolei, *sm. Ng.* miętkiew polej; -zpolyp, *sm. Zk. Hlk.* polip sercowy; -zröschengra's, s. He'rzgras; -zrührend, *a.* wzruszający serce; -zschlächtig, *a. Hlk.* dychawiczny; -zschlächtigkeit, *sf.* dychawi-

cznośé, duszność końska; -stärkend, a. wzmocniający serce; kordyalny, serce posilający od. pokrzewiający; -stärkung, sf. wzmocnienie serca; -stoß, sm.

Herzu', ad. tu; tu bliżéj; tu tuż; do —; przy —; do tego miejsca; dotąd; s. a. Herbei'.

He'rzug, sm. dążenie, iście, maszerowanie tutaj; marsz w tę stronę.

He'rzwalze, sf. (Herzbaum an der Kanone), Kw. drdzenny drąg; -zwasser, sn. woda z serca; serdeczna woda czyli pachnąca; -zwassersucht, sf. Hlk. puchlina sercowa; -zweh, sn. ból serca; ból na sercu.

He'rzwingen, va. irr. (h.) (zwinge h., zwang h., hergezwungen) przymusić kogo przyjść tutaj.

He'rzwunde, sf. rana w sercu; *rana sercu zadana; -zwurm, sm. Hlk. krwawa skrzeplina w sercu; *robak sercowy; -zwurz, sf. Ng. (Pflanze) s. Do'nnerflucht; -zwurzel, sf. Ng. drzewna macica, korzeń główny co z drzewa prosto w ziemię idzie; korzeń pionowy; -zzerreißend, -zzerdrückend, -zzerschneidend, a. *serce rozdzierający.

He'sse, sm. Geog. Hass; He'ssen, sn. Geog. Hassya; He'ssisch, a. Geog. Haski.

Heterodo'x, a. innéj od. odmiennéj wiary od. nauki; innego wyznania; różnowierczy; ein Heterodoxer różnowierca, heretyk, odszczepieniec.

Heteroge'n, a. innego gatunku; innéj natury; Heterogeneitä't, sf. różnorodność. [(kleine).

He'tternessel, § siehe Bre'nnnessel

He'tze, sf. szczwanie (psami); szczwalnia; —, Jäg. heca, igrzysko zwierząt psami szczwanych; s. a. He'tzjagd; — zwora, sfora, złaja (psów); *zgraja, kupa, gromada; er kam mit der ganzen —, *przyszedł z całą zgrają; He'tzen, va. szczuć, szczwać; Jemanden mit Hunden aus dem Hause — psami kogo wyszczuć z domu; einen Hund auf einen Ochsen — poszczuć psa na wołu; er hetzt sie an einander, *on ich szczuje, podszczuwa na siebie; mit allen Hunden gehetzt, *na cztery nogi kuty; *to lis szczwany; He'tzer, sm. Jäg. myśliwczyk konny, co psy prowadzi; szczwacz (auch *); He'tzhund, sm. Jäg. pies do szczwania; ogar; złajnik; pies gończy.

He'tzjagd, sf. polowanie z ogary, z gończémi, na szczwanie, szczwalne; He'tzpeitsche, sf. harap; harapnik; He'tzriemen, He'tzstrick, sm. smycz.

Heu, sn. Ldw. siano; — mähen, hauen, Ldw. siano siec; — in Haufen machen, bringen, Ldw. w stogi układać; — machen, Ldw. trawę siec na siano; — ernten, Ldw. siano zbierać; Heu-, a. Ldw. sienny; Heu'baum, sm. Ldw. powąz; Heu'boden, sm. Ldw. siennica; strych od. szopa na siano; Heu'bucht, sf. przegroda (w stajni) na siano; Heu'bund, Heu'bündel, sn. wiązka, wiązeczka siana.

Heu'chelbuße, sf. pokuta udana; Heu'chelchri'st, sm. człowiek chrześcianina udający; Heuchelei', sf. obłuda; hipokryzya; -chelglaube, sm. wiara udana, obłudna; -chelmau'l, sn. *wargi pochlebne, usta łagodne; Heu'cheln, vn. (h.) u. va. udawać (obłudnie); udawać co; Heu'cheln, sn., s. Heuchelei'; -chelrede, sf. obłudna, udana mowa; -chler, sm. obłudnik, hipokryt; frommer — świętoszek; -chlerin, sf. obłudnica, hipokrytka; -chlerisch, a. obłudny. [jem, aręda.

Heu'er, sf. (Miethe, Pachtung) na-

Heu'er, ad. tego roku; latoś; Heu'erig, Heu'rig, a. tegoroczny; latosi.

Heu'erling, sm. tegoroczniak, co się tego roku porodziło; komornik, latorośl.

Heu'ernte, sf. zbiór siana, sianozbiór, sianobranie, sianokros; Heu'feimen, sm. Ldw. stog siana; Heu'futter, sn. Ldw. pasza sienna; Heu'gabel, sf. widły do siana; Heu'haufen, sm., Heu'kuppe, sf. Ldw. kopa siana.

Heu'len, vn. (h.) wyć (überhaupt); skowyczéć; iron. *przeraźliwie śpiewać, płakać, deklamować; — u. weinen, — u. schreien ryczéć, narzekać i płakać, *lamentować; wer unter Wölfen ist, muß mit —, *kiedy wleziesz między wrony, krakajże tak jak i ony; Heu'len, sn. ryczenie, wycie, bek; Heu'lend, ppr. u. a. wyjący; narzekający; Heu'lmeier, Heu'lmaier, sm. **iron. narzekalnik, narzekacz.

Heu'machen, sn. Ldw. robienie siana; Heu'mäher, sm. Ldw. sianożęć, kosiarz; Heu'markt, sm. rynek, targ na siano; Heu'monat, Heu'mond, sm. (Juli) Lipiec.

Heu'ochs, sm. wół co sianem się pasie; Heu'pferd, sn. Ng. konik; skoczek; konik polny; kobyłka.

Heu'rath, Heu'rathen, s. Hei'rath, etc.

Heu'raufe, sf. Ldw. drabina w stajni, za którą siano bydłu zakła- [dają.

Heu'rig, s. Heu'erig.

Heu'saame, Heu'samen, sm. Ng.: schwedischer — koziorożec dzięcielina; koziorożec żółty; lucerna sierpikowata; Ldw. sienne nasienie; Heu'scheuer, Heu'scheune, sf. Ldw. stodoła na siano; Heu'schlag, sm. sianożęć; zbiór siana; Heu'schober, s. Heu'feimen; Heu'schrecke, sf. Ng. szarańcza; Heu'schuppen, sm. Ldw. szopa na siano; Heu'sense, sf. Ldw. kosa do siana.

Heu'te, Heut, ad. dziś; dzisiaj; — früh dziś rano; — Vormittag dziś przed południem; auf heute na dziś; für heute haben wir genug na dziś mamy dosyć; bis auf — aż do dziś; das Brod ist von — chléb jest dzisiejszy; von — an od dziś; heut' zu Tage, *teraz, *w tym czasie; heute mir, morgen dir, *mnie dziś, a wam jutro; Heu'tig, a. dzisiejszy; heutiges oder heutigen Tages dzisiejszego dnia, *w obecnym, teraźniejszym czasie; bis auf den heutigen Tag po dziś dzień, podziśdzień; Heu'tigtä'gig, a. dzisiejszodniowy.

Heu'vogel, sm. Ng. żołna (ptak); Heu'wage, sf. Ldw. waga do siana; Heu'wagen, sm. wóz do siana; wóz z sianem; Heu'wiese, sf. Ldw. łąka sienna, na siano; Heu'zehnt, sm. (Abgabe) dziesięcina w sianie; Heu'zeit, sf. Ldw. czas, w którym siano sieką; czas kośby.

He'xe, sf. czarownica; He'xen, vn. (h.) czarować; He'xen-, a. czarowniczy; He'xenbru't, sf. płód czarowniczy; plemię czarownicy; -xenfah'rt, sf. podróż czarowniczy (na Łysą Górę); -xenfa'll, sm. Rw. Gsch. proces z czarownicą; -xengeschi'chte, sf. powieść o czarownicach; -xenkrau't, sn. Ng. czarnokwit; czarownica; czarownik; -xenmeister, sm. czarownik; czarodziej; czarnoksiężnik; -xensegen, -xenspru'ch, sm. formuła czarodziejska; słowa, które czarownicy mówią czarując; -xenstri'ch, sm. szew stebnowany bardzo drobny; -xenwesen, sn. czarownictwo; He'xer, sm. czarownik.

Hexerei', sf. czary; das ist keine —, *nie jest to czarnoksięstwo; *łacno tego dokazać.

Hi, hi, hi! int. hi, hi, hi!

Hick, sm. § (Schlucken, Schluchzen, Art Lungenkrampf) szczkawka; Hi'cken, vn. (h.) (den Schlucken haben, schluchzen) szczkać. [Hier.

Hie, ad. tu; tutaj; owdzie; s. a.

Hieb, sm. cięcie (pałaszem, siekierą itd.); auf den — fechten, Ftk. bić się na cięcie; składać się ciętą sztuką; Jemandem einen — mit dem Säbel versetzen ciąć kogo szablą; zadać mu raz cięty; Hiebe austheilen ciąć na wszystkie strony; rąbać w lewo i w prawo; kein Baum fällt auf einen —, *na jedno cięcie dąb się nie zwali; *nię od razu stanął Kraków; — uderzenie czém; Jemanden zu zehn Hieben verurtheilen, Rw. wskazać kogo na dziesięć plag, kijów, batogów, rózg, płazów; hier setzt es Hiebe, *tu można co oberwać; Jemandem einen — geben, versetzen, *przyciąć komu; — rana od cięcia lub od uderzenia kijem itd.; er hat einen — im Gesicht ma ciętą ranę na twarzy; — wrąb; wrąb; einen — haben, **miéć w głowie, **nie być zupełnie trzeźwym.

Hie'bei, Hie'rbei, ad. przy tém.

Hie'ber, sm. Ftk. szpada (używana u Niemieckich akademików).

Hie'bevo'r, ad. † dawniéj; niedawno przedtém; wyżéj (wspomniany, przytoczony w piśmie).

Hie'big, a. zdatny do ścięcia (drzewo), do wyrębu (część lasu).

Hie'bwunde, sf. rana cięta, cięciem zadana.

Hie'durch, ad. przez to; tędy.

Hief, sm. Jäg. ton, który róg myśliwski wydaje; Hie'fhorn, Hi'fthorn, sn. Jäg. róg myśliwski; Hie'friemen, sm. Jäg. rzemień na którym trąbka myśliwska wisi; Hie'fstoß, sm. Jäg. trąbienie w róg, głos rogowy.

Hie'für, ad. za to; s. a. Da'für; Hie'gegen, s. Da'gegen; Hie'her, Hie'hin, s. Hie'rher, etc.; Hie'herwärts, ad. dotąd; ku téj stronie; na tę stronę.

Hie'ländisch, Hie'rländisch, a. tutejszokrajowy.

Hie'len, vn. (h.) Sw. nachylać się, pochylać się z tyłu (o okręcie).

Hie'mit, ad. z tém; — ging er weg z tém odszedł; — niniéjszem.

Hie'nach, s. Da'nach, Hie'rnach.

Hie'nächst, s. De'mnächst, Hie'rnächst.

Hienie'den, ad. nisko, na dole; *tu na téj ziemi; w tém życiu.

Hier, ad. tutaj; tu; von — ztąd; nicht weit von — nie daleko ztąd; von — aus ztąd; — zu Lande tu w kraju, w naszym kraju; — u. da tu i owdzie; gdzie niegdzie; er ist bald —, bald da raz tu jest, to znowu gdzie indziéj od. tam; — u. dort, *na tym i na tamtym świecie; hier hat er Recht tutaj (w tém) ma racyą od. słuszność.

Hie'ran, *ad.* tu pod górę; — muß man nicht mehr denken o tém nie potrzeba więcéj myśléć od. zamyślać od. zapominać.

Hierarchie', *sf.* (Priesterherrschaft, Priesterwesen) hierarchia; Hiera'rchisch, *a.* hierarchiczny. [święty.

Hiera'tisch, *a. Alt.* hieratyczny,

Hie'rauf, *ad.* tu na to; tu na tém; — beruht Alles na tém wszystko zależy; — po tém; wir aßen ein wenig, — kam der Wein jedliśmy nieco, potém przyszło wino; was sagte er —? cóż on na to powiedział?

Hie'raus, *ad.* ztąd tu; z tego; von — kann man die ganze Stadt übersehen z tego miejsca od. ztąd tu można całe miasto przejrzéć; — ist zu schließen ztąd można wnosić.

Hie'rbei, *ad.* przy tym; przy tém.

Hie'rdurch, *ad.* tędy; tém tu; przez to; gehe mir nicht —! nie chodź mi tu tędy; — kannst du dies erlangen przez to tu, przez tém tu możesz to miéć.

Hie'rein, *ad.* tutaj w to; ich menge (mische) mich nicht — nie mięszam się w to; w to się ja nie mięszam oder niewdawam.

Hie'rfür, *ad.* za to; — will ich drei polnische Gulden geben za to dam trzy złote polskie. [ciw temu.

Hie'rgegen, Hierge'gen, *ad.* prze-

Hie'rher, *ad.* tu na to miejsce; w to miejsce; w tém miejscu; tu do tego; do nas; lege das — połóż tutaj; bis — aż dotąd; das gehört nicht — to tutaj nie należy; — ztąd; s. a. Da'her.

Hie'rherwärts, *ad.* ku téj stronie.

Hie'rhin, *ad.* tu w tę stronę; ku temu miejscu; owdzie; tu; sam.

Hie'rin, *ad.* tutaj; w tém tu (miejscu); — wohnt Niemand tutaj nikt niemieszka; — (in dieser Sache oder Angelegenheit) w téj rzeczy; w téj mierze; — lobe ich dich w tém cię chwalę; — hast du Recht w téj rzeczy masz racyą.

Hie'rländisch, s. Hie'ländisch.

Hie'rmit, *ad.* tém tu; z tém tu.

Hie'rnach, *ad.* po tém tu; do tego tu; podług tego tu; o to tu; za tém tu; następnie; — wird Niemand fragen za tym od. o to się nikt pytać nie będzie.

Hie'rnächst, *ad.* przy tém; tudzież; oprócz tego; nad to; obok tego; następnie.

Hie'rneben, *ad.* tu podle; tu pobliżu; przy tém.

Hie'rob, *ad.* o to; o tém.

Hierogly'phe, *sf.* hieroglif, świętopiśnia; Hierogly'phen, *pl.* hieroglify (egipskie); Hierogly'phisch, *a.* hieroglificzny.

Hiero'nymus, *sm. npr.* Hieronim.

Hie'rortig, *a.* tutejszomiejscowy.

Hie'rsein, *sn.* bycie tu; pobyt na tém miejscu; während meines Hierseins podczas mego tu pobytu.

Hie'rselbst, *ad.* tu; w miejscu.

Hie'rüber, *ad.* nad to; nad tém; tu na tę stronę; — geht nichts, *nie masz nic nad to.

Hie'rum, *ad.* tu na około; tu koło tego; s. a. Da'rum. [tém.

Hie'runter, *a.* tu pod to; tu pod

Hie'rvon, *ad.* o tém (ci) tu; od tegoć tu; z tego. [s. a. Dage'gen.

Hie'rwider, *ad.* przeciw temu tu;

Hie'rzu, *ad.* to tegoć; do tego tu; na to tu. [od. to.

Hie'rzwischen, *ad.* tu między tém

Hie'selbst, Hie'rselbst, *ad.* tutaj; tu w miejscu; Herrn N. — (auf Briefen) do Pana N. miejscu. [tejszy.

Hie'sig, *a.* tutejszy; der Hiesige tu-

Hie'von, *ad.* od tego; o tém.

Hie'zu, *ad.* do tego; s. a. Da'zu.

Hift, Hi'fthorn, 2c., s. Hief, 2c.

Hi'lfe, *sf.* pomoc; s. a. Hü'lfe, 2c.

Hi'lfsgriff, *sm.* wykręt; wybieg.

Hi'mbeere, *sf. Ng.* malina; Hi'mbeer=, *a. Ng. etc.* malinowy; Hi'mbeerei's, *sn.* malinowe lody; -beere'ssig, *sm.* malinowy ocet; -beerme'th, -beerwei'n, *sm.* maliniak; -beersa'ft, *sm.* malinowy sok; -beerstau'de, *sf.*, -beerstrau'ch, *sm.* malinowy krzak; -beerwa'sser, *sn.* malinowa woda.

Hi'mmel, *sm.* niebo (überhaupt); unter freiem — pod gołém niebem; der — ist heiter, klar, trübe, wolkig niebo jest pogodne, jasne, posępne, pochmurne; der — umwölkt sich niebo się zachmurza; der — klärt, hellt sich auf niebo się wypogodza; seine Seele ist im —, *dusza jego jest w niebie; in den — kommen, *Kg.* pójść do nieba; er ist wie im —, *i w niebie mu lepiéj nie będzie; der — hängt ihm voller Geigen, *myśli że w niebie; alle — preisen Dich, o Gott! całe niebo wielbi Cię, Boże! Jemanden bis in den dritten — erheben, *pod nieba od. niebosa kogo wynosić; bis in den dritten — entzückt sein, *nadzwyczajnie się radować; *nie posiadać się z radości; das kommt ihm wie vom — herabgefallen, *to mu z nieba spadło; er ist wie vom — herabgefallen, *jest jakby z innego świata, *wszystko tu dla niego obce; kein Meister fällt vom —, *nikt się nie rodzi mistrzem; der — sei mein Zeuge! Bóg świadkiem moim! der — hat es so gewollt, *tak Bóg chciał; dem — sei Dank! dzięki Niebu! dzięki Bogu! um des Himmels willen! o nieba! dla Boga! przez Bóg żywy! —, *każda zasłona od. opona od góry osobliwie wypukła; s. a. Be'tthimmel, Thro'nhimmel, Tra'ghimmel, Ze'lthimmel (Baldachi'n).

Hi'mmela'b, *ad.* z nieba ku ziemi; Hi'mmela'n, *ad.* ku niebu, pod niebiosa; — steigen wznosić się; Hi'mmelauge, *sn.* niebieskie, modre oko; -meläugig, *a.* modrooki; -melbegei'stert, *a.* z nieba natchniony; -melbena'chbart, *a.* z niebem graniczący; bliski nieba; -melbe'tt, *sn.* łóżko z kotarą od góry od. pod pawilonem; -melblau', *a.* niebieski; błękitny; modry; -melbläu'e, *sf.* błękit niebieski; -melbra'nd, *sm. Ng.* (Pflanze) dziewanna wielka; -melerschü'tterer, *sm. Myth.* *wstrząsiciel nieba; -melerschü'tternd, *a. Myth.* *wstrząsający niebem; -melfah'rt, *sf. Kg.* wzniesienie się ku niebu; wstąpienie na niebiosa; pójście do nieba; —, *Kg.* (des Heilandes) Wniebowstąpienie Pańskie; —, *Kg.* (der heil. Jungfrau) Wniebowzięcie Panny Maryi; -melfahrtsblü'mchen, *sn. Ng.*, s. He'rrgottsbä'rtchen; -melfahrtsfe'st, *sn.*, -melfahrtsta'g, *sm.* dzień, w którym przypada święto Wniebostąpienia Pańskiego; -melfahrtslie'd, *sn. Kg.* pieśń na Wniebostąpienie.

Hi'mmelfallend, *a.* z nieba, z powietrza spadający; -melfarbe, *sf.* kolor niebieski; -melflu'g, *sm.* polot ku niebu; wzniesienie się pod niebiosa; -melfroh', *a.* niezmiernie uradowany; kontent jak gdyby się do nieba dostał; -melgesa'ndt, *a.* z nieba zesłany; -melho'ch, *a.* wysoki, wysoko aż do nieba; niebotyczny; Jemanden — erheben, *pod nieba od. pod obłoki kogo wynosić; — bitten, *dla Boga zaprosić.

Hi'mmeln, *vn.* (h.) błyskać się; zabierać się na tamten świat; —, § s. Ste'rben, Verre'cken.

Hi'mmelnah', *a.* bliski, blisko nieba; -melrei'ch, *sn. Kg.* królestwo niebieskie; in's — kommen, *Kg.* pójść, dostać się do nieba; des Menschen Wille ist sein —, *czego sobie życzemy, to najbardziéj ceniemy; -melrei'n, *a.* czysty jak pogodne niebo.

Hi'mmels=, *a.* niebieski; od nieba; Hi'mmelsa'chse, *sf. Stk. Geog.* oś nieba; -melsa'ngel, *sf. Stk.* biegun nieba; -melsbeschreibung, *sf. Stk.* opisanie nieba; -melsbesen, *sm. Sw.* wiatr północnozachodni; -melsbewohner, -melsbürger, *sm. Kg.* mieszkaniec niebieskiéj krajny; obywatel nieba; -melsbote, *sm.* posłaniec niebieski; -melsbrau't, *sf.* oblubienica niebieska; *Kg.* Najświętsza Panna; -melsbro'd, *sn.* chléb niebieski; *Bibl. Ng.* manna; -melsbu'rg, *sf.* pałac niebieski; *Myth.* mieszkanie bogów; -melsbürger, s. Hi'mmelsbewohner; -melsschauer, *sm. Ng.* (Fisch) gwiazdozór, gwiazdożrał; -melschrei'end, *a.* o pomstę do nieba wołający; himmelschreiende Sünde, *grzech okropny od. niebotyczny; -melse'gen, *sm.* błogosławieństwo niebieskie; -melsfa'rbe, *sf.* kolor niebieski; -melsfe'rne, *sf.* oddalenie nieba od ziemi; -melsfeuer, *sn.*, -melsflamme, *sf.* niebieski ogień, płomień; *błyskawica; -melsfreude, *sf.* roskosz niebieska; rajskie pociechy; *nadzwyczajna radość; -melsfunke, *sm.* iskra niebieska; *myśl z nieba zesłana; -melsgabe, *sf.* dar nieba; dar boski; -melsge'gend, *sf. Stk. Geog.* strona świata; okolica nieba; -melsgerste, *sf. Ng. Ldw.* jęczmień ryżowy; -melsgesta'lt, *sf.* postać niebieska; -melsgewö'lbe, *sn. Stk.* sklepienie niebios; -melsgla'nz, *sm.* blask niebieski; -melsgucker, *sm.* **astronom; -melsgürtel, *sm. Stk. Geog.* pas na niebie; strefa; -melshee'r, *sn.* wojsko niebieskie; -melshöhe, *sf.* wysokość nieba; -melskarte, *sf. Stk.* mapa nieba; -melskeh'r, s. Bei'fuß; -melskö'nigin, *sf. Kg.* królowa nieba, Najświętsza Panna; -melsko'rn, s. Da'vidsge'rste; -melskörper, *sm. Stk.* ciało niebieskie; -melskrei's, *sm. Stk.* sfera niebieska; -melskugel, *sf. Stk. Geog.* kula niebieska, glob niebieski; -melslau'f, *sm. Stk.* bieg ciał niebieskich; -melsleiter, *sf. Bibl.* drabina niebieska, z nieba spuszczona; *Ng.* s. Ba'ldrian (griechischer); -melsli'cht, *sn.* światło niebieskie; -melslu'ft, *sf. Ntl.* powietrze podniebne, eteryczne; eter; -melslu'st, s. Hi'mmelsfreude; -melsma'cht, *sf.* potęga niebieska; die Himmelsmächte władze niebieske; -melspforte, *sf.* *brama niebieska; -melsrau'm, *sm. Stk.* przestrzeń nieba; -melsrö'slein, *sn. Ng.* firletka; kąkolik, płomieńczyk; -melsschlü'ssel, *sm.*,

-melsschlü'sselchen, *sn. dim. Ng.* (Schlüsselblume) pierwiosnka kluczyki; kluczyk; -melsschwei'ß, s. Hi'mmelsthau'; -melsschwertel, *Ng.*, s. Gi'lgenblume (blaue); -melsspeise, *sf. Bibl. Ng.* jadło niebieskie, boskie; *Kg.* *komunia; chléb boski; -melsstri'ch, *sm. Geog.* klimat; sfera; heißer — klimat gorący; -melsstu'rm, *sm.* szturmowanie do nieba; dobywanie nieba; -melsstürmer, *sm. Myth.* szturmujący do nieba; dobywający nieba; -melsstütze, *sf.* *podbora nieba; -melsthau', *sm. Ntl.* rosa niebieska; *Bibl.* manna; -melstra'nk, *sm. Myth.* napój niebieski; nektar; -melswagen, *sm. Bibl. Stk.* wóz na niebie; wóz niebieski; niedźwiedzica; -melswe'g, *sm.* droga niebieska; droga do nieba; -melswonne, *sf.* radość niebieska; -melszei'chen, *sn. Stk.* znak niebieski, jeden z dwunastu znaków na niebie; -meltragend, *a.* niebo na sobie dźwigający; -melträger, *sm.* ten co baldakin nosi (na procesyi); -meltrunken, -melvo'll, *a.* *niebieską roskoszą przejęty; -melwä'rts, *ad.* ku niebu; ku stronie nieba; -melwei't, *a.* *niezmiernie daleki; bardzo daleki; himmelweiter Unterschied, *bardzo wielka różnica.

Hi'mmlisch, *a.* niebieski, z nieba pochodzący oder taki jak w niebie; *boski; nadzwyczajny; *zachwycający; — schön, *nadzwyczajnie piękny.

Hin, *ad.* tam; tam na świat; wciąż; ciągle; wzdluż; indziéj; powciąż; ciągle; po— (in Verbindung mit Zeitwörtern, s. *Słownik Polsko-niemiecki*, p. 423 ff.); do owąd; owdzie, gdzieindziéj; mit dem Zeitwort „sein" bezeichnet es den Verlust einer Sache: es ist hin (verloren gegangen) zginęło; die Hoffnung ist hin nadzieja znikła; der Tag ist hin dzień minął; die Zeit ist hin, wo etc. już ten czas minął, kiedy itd.; auch diese Freundin ist hin, *i ta przyjaciółka zginęła; er ist hin, *już zginął, przepadł, *umarł; *już nie żyje; hin u. her tam i sam; gdzie niegdzie; hin u. her bewegen chybotać, chybnąć; hin u. her denken rozważyć, rozważać; er denkt hin u. her (ist unentschlossen) różnie go błędne obracają myśli; hin u. her sinnen przemyśliwać; hin u. her überlegen rozważać co na wszystkie strony; immer hin! choćby i tak! i owszem! daléj! es mag immer hin geschehen! niech idzie z Bogiem! so hin, *jako tako; *połatawszy; *ujdzie; hin u. her führen tam i sam (tu i tam) prowadzić, obwodzić; hin und her gehen tam i sam chodzić, tułać się, przechadzać się; hin u. her laufen tam i sam biegać, rozbiegać się; hin u. her ziehen tam i sam ciągnąć, tułać się; hin und wieder gdzie niegdzie, tam i owdzie, kiedy niekiedy; hin u. wieder fliegen tam i sam latać; hin u. wieder gaffen tam i sam oglądać się; hin u. wieder gehen przechodzić a wracać się; man hört hin und wieder rozlega się głos.

Hina'b, *ad.* na dół; ku dołowi; z góry na dół; Hina'bbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hinabgebracht) znieść, znosić (tam gdzie indziéj); -bfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre h., fuhr h., hinabgefahren) zjechać na dół; -bfallen, *vn. irr.* (s.) (falle h., fiel h., hinabgefallen) spadać, zlecieć (tam gdzie indziéj) z góry; -bfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe h., floß h., hinabgeflossen) spływać, ściekać z góry; -bführen, *va.* u. *vn.* (h.) sprowadzić na dół (tam gdzie indziéj); -bgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hinabgegangen) schodzić, zstępować (ztąd tam dokąd indziéj) z góry; -bkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hinabgekommen) zniść, schodzić; -blassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., ließ h., hinabgelassen) spuścić na dół; -brinnen, *vn. irr.* (s.) (rinne h., rann h., hinabgeronnen) ściekać, kapać z góry; -bschlucken, *va.* połykać, połknąć; -bsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe h., sah h., hinabgesehen) patrzéć, spoglądać na dół (z góry); -bspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., hinabgesprungen) zeskoczyć z góry od. na dół; -bsteigen, *vn. irr.* (s.) (steige h., stieg h., hinabgestiegen) zstąpić na dół (z góry); -bstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße h., stößt h., stieß h., hinabgestoßen) strącić, zepchnąć na dół (z góry); -bstürzen, *va.* zrzucić, strącić na dół (z góry); —, *vn.* (s.) spaść; -btreiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., hinabgetrieben) spędzić, zganiać na dół (z góry).

Hina'bwärts, *ad.* na dół (z góry); ku dołowi.

Hina'bwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., wirfst h., warf h., hinabgeworfen) zwalić oder zrzucić na dól (z góry); -bziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hinabgezogen) ściągnąć na dół.

Hina'n, *ad.* tuż; tam do; do owąd; owdzie, przy—; na, pod górę; Hina'nbauen, *va.* przybudować tam (tuż); -nführen, *va.* dowodzić tam (tuż), prowadzić pod górę; -ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hinangegangen) podejść, podchodzić do czego; einen Berg — wejść na górę, iść pod górę; -nkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hinangekommen) przystąpić, dostąpić, dostąpić tam, zbliżyć się, dotrzéć; -nreichen, *vn.* (h.) dosięgnąć tam; -nrücken, *va.* u. *vn.* (h.) przymknąć tam, zbliżać się tam, przysunąć (się); -nschiffen, *vn.* (s.) podpłynąć, podpływać; -nschleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche h., schlich h., hinangeschlichen) przyłasić się (tam), skradać się pod co (tam); -nschütten, *va.* przysypać tam do czego, dosypywać tam, nasypać tam w co, podsypać.

Hi'narbeiten, *vn.* (h.): auf etwas — pracować nad czém; siły skierować ku osię gnięciu jakiego celu; sich — pracować nad tém, aby się gdzie dostać.

Hinau'f, *ad.* tam na wierzch; tam wzwyż; tam na górę; tam do góry; tam w górę; tam pod górę; hinauf! hinauf! na górę! na górę! er will nicht — nie chce iść na górę; Hinau'farbeiten (sich), *vr.* (h.) wdrapać się na górę, dostać się na wierzch; -fbinden, *va. irr.* (h.) (binde h., band h., hinaufgebunden) podwiązać tam; przywiązać na co; -fbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hinaufgebracht) wnieść tam, na górę od. na wierzch; -ffahren, *vn. irr.* (s.) (fahre h., fährt h., fuhr h., hinaufgefahren) wjechać tam na górę od. na wierzch; wjeżdżać; -ffliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., hinaufgeflogen) wzlecieć tam, podlecieć tam, podlatywać; -fführen, *va.* tam pod górę wieźć od. wieść od. prowadzić; -fgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hinaufgegangen) wniść, wchodzić tam na górę oder na wierzch; -fheben, *va. irr.* (h.) (hebe h., hob h., hinaufgehoben) wyżéj podnieść, poddźwignąć tam na wierzch od. na górę; pomagać komu wleźć, wsiadać na co; -fholen, *va.* tam wziąść, sprowadzić tam na górę, zanieść na górę od. na wierzch; -fkämmen, *va.* podczesywać; -fklettern, *vn.* (s.) doleść tam na wierzch, wdrapać się tam pod górę, tam na górę; -fkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hinaufgekommen) wéjść tam na górę, na sam wierzch, dostąpić tam; -fkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche h., kroch h., hinaufgekrochen) wleźć, wleść na co od. na wierzch jakiéj rzeczy; -flangen, *va.* u. *vn.* (h.) podać tam do góry, sięgać tam do góry; -freichen, *va.* u. *vn.* (h.) podawać (tam) wgórę od. na górę; -frücken, *va.* tam daléj od. tam wyżéj się pomknąc od. posunąć; posiąść się tam wyżéj; -fschwingen (sich), *vr. irr.* (h.) (schwinge mich h., schwang mich h., mich hinaufgeschwungen) wzbić się (tam) wgórę; wskoczyć; -fspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., hinaufgesprungen) wskoczyć (tam) na co; -fsteigen, *vn. irr.* (s.) (steige h., stieg h., hinaufgestiegen) wstąpić, wleść tam na górę, na co; auf das Pferd, auf den Wagen — (tam) wsiadać na konia, do pojazdu; -ftragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trägt h., trug h., hinaufgetragen) tam wnieść, wnosić, pownosić na górę; -fwälzen, *va.* wtoczyć tam na górę.

Hinau'fwärts, *ad.* tam do góry, wgórę, wzwyż.

Hinau'fwinden, *va. irr.* (h.) (winde h., wand h., hinaufgewunden) windować do góry; -fziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hinaufgezogen) wciągnąć, wciągać do góry.

Hinau's, *ad.* na dwór; wy—; ztąd precz; gdzie indziéj; do owego miejsca; dotamtąd, po za granice jakiéj rzeczy od. poza, z za; — mit dir! za drzwi! Hinau'sbauen, *va.* wybudować w tamtę stronę; budować na przód, na ulicę, na dwór; -sbege'ben (sich), *vr. irr.* (s.) (begebe mich h., begab mich h., mich hinausbegeben) wyniść (ztąd precz); wyjść, wynieść się; -sbeißen, *va. irr.* (h.) (beiße h., biß h., hinausgebissen) wygryść (ztąd); -sbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hinausgebracht) wynieść (ztąd precz); -sdenken, *vn. irr.* (h.) (denke h., dachte h., hinausgedacht) na przyszłość pamiętać; wo denkst du hinaus? o czém to zamyślasz? gdzież to się zapędzasz (myślą)? -sfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre h., fährt h., fuhr h., hinausgefahren) wyjechać (ztąd gdzie indziéj); -sfallen, *vn. irr.* (s.) (falle h., fällt h., fiel h., hinausgefallen) wypadać (tam gdzie indziéj); -sfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., hinausgeflogen) polecieć za—; — lassen wypuścić (dokąd indziéj); -sführen, *va.* wywieść, wyprowadzić (gdzieindziéj); -sgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hinausgegangen) wyjść, wychodzić po za co; -shaben, *va. irr.* (h.) habe h., hatte h., hinausgehabt): ich habe das Buch schon hinaus (-gelesen) jużem skończył, przeczytał książkę; -sjagen, *va.* wypędzić, wygnać, wygonić (ztąd precz); -skommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hinausgekommen) wyjść na dwór,

wychodzić (precz gdzie indziéj); zajść po za co; -slangen, *va.* podawać na dwór; -slassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., läßt h., ließ h., hinausgelassen) wypuścić (ztąd precz); -slaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe h., läuft h., lief h., hinausgelaufen) wybieżéć (ztąd precz), wybiedz, wybiegać; das läuft auf Eins hinaus, *to na jedno wychodzi; wie (worauf) wird das hinauslaufen? jaki to koniec weźmie; -slegen, *va.* wykładać (gdzie indziéj); -smachen (sich), *vr.* (h.) wyjść, wychodzić dokąd; -smüssen, *vn. irr.* (h.) (muß h., mußte h., hinausgemußt) musiéć na dwór, musiéć wyjść; -speitschen, -sprügeln, *va.* biczem wypędzić, kijem wypędzić; -sreden, *va.* u. *vn.* (h.): zum Fenster — mówić przez okno; -srücken, *va.* wysunąć, wymknąć (indziéj); s. a. Hinau'sschieben; -sschaffen, *va.* uprzątnąć, wyprowadzić, wyforować, wyrugować (indziéj); -sschauen, s. Hinau'ssehen; -sschicken, *va.* wysłać, wysyłać (gdzieindziéj, tam); -sschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe h., schob h., hinausgeschoben) wysunąć, wysuwać (dokąd indziéj); *odkładać co na inszy czas, zwłaczać, przeciągnąć co, zawiesić; -sschießen, *va. irr.* (h.) (schieße h., schoß h., hinausgeschossen) wystrzelić (tam gdzieindziéj); —, *vn.* (s.) raptem wypaść, wybiedz; -sschleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche h., schlich h., hinausgeschlichen), — (sich), *vr.* (h.) wysunąć się, na palcach się wymknąć (tam gdzieindziéj); -sschleifen, *va. irr.* wywlec (za miasto) tam gdzieindziéj; -sschütten, *va.* wysypać (indziéj); -sschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme h., schwamm h., hinausgeschwommen) wypłynąć (tam gdzie indziéj), daléj na wodę; -ssehen, *vn. irr.* (h.) (sehe h., sieht h., sah h., hinausgesehen) wyglądać, wyjrzéć, wyzierać (tam gdzieindziéj); -ssein, *vn. irr.* (s.) (bin h., ist h., war h., hinausgewesen): wenn ich nur schon zur Stadt hinaus wäre gdybym tylko już był za miastem; er ist schon darüber hinaus już to odbył, odcierpiał, ukończył przebył; *nie zważa na takie rzeczy; *wyższym jest nad takie przesądy; ich bin mit dem Buche hinaus, s. a. Hinau'shaben (ein Buch); -ssetzen, -sstellen, *va.* wystawić; *odkładać co na inszy czas; puścić co w daleki odkład; -sstecken, *va.* wychylić; -sstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße h., stößt h., stieß h., hinausgestoßen) wypchnąć (precz z kąd); -sthun, *va. irr.* (h.) (thue h., that h., hinausgethan) wynieść, wyrzucić, uprzątnąć (ztąd precz indziéj); -stragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trug h., hinausgetragen) wynosić, wynieść na dwór (tam gdzieindziéj); -streiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., hinausgetrieben) wypędzić (dokąd indziéj); -streten, *vn. irr.* (s.) (trete h., trat h., hinausgetreten) wystąpić (dokąd indziéj).

Hinau'swärts, *ad.* na dwór; w pole; na ulicę; na zewnątrz.

Hinau'swerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., wirft h., hinausgeworfen) wyrzucić (dokąd indziéj); zum Fenster — z okna wyrzuciz; -swollen, *vn. irr.* (h.) (will h., wollte h., hinausgewollt) chciéć ztąd precz gdzie indziéj; chciéć na dwór; chciéć wychodzić od. wyjść; chciéć iść zkąd, napierać się na dwór; wo will das endlich hinaus? na co to wyjdzi? co z tego będzie? do czego to zamierza? der Eine will da, der Andere dort hinaus, *ten chce na lewo, ten na prawo; hoch — *wysokich rzeczy od. wysoko sięgać; *piąć się do góry; -sziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hinausgezogen) wywłóczyć, wyrywać (ztąd dokąd indziéj).

Hi'nbegeben (sich), *vr. irr.* (h.) (begebe mich h., begibt sich h., begab mich hin, mich hinbegeben) udać się dokąd; -nblicken, *vn.* (h.) rzucić okiem na co, spojrzéć; -nbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hingebracht) zanieść (tam, dokąd indziéj); przenieść; przyprowadzić; — (zubringen), *przepędzić, strawić; sich mit etwas — żywić się, utrzymać się z czego; sein Leben im Müssiggang — życie pędzić na próżniactwie; sich kümmerlich — biedę klepać; biednie życie prowadzić; -nbrüten, *vn.* (h.) ślęczeć, zadumać się; zatopić się gnuśnie i ponuro w myślach; -nbrüten, *sn.* dumanie; im — sein konać; -ndenken, *vn. irr.* (h.) (denke h., dachte h., hingedacht) myślą zasięgać; zapamiętać; wo denkst du hin? dokąd zamyślasz? co ci to na myśl przychodzi?

Hi'nderer, *sm.* przeszkodnik; Hi'nderlich, *a.* przeszkadzający; na przeszkodzie od. na zawadzie będący; przeszkodę robiący; Jemandem — sein być komu na szkodzie, przeszkadzać mu; ich will dir an deinem Glücke nicht — sein nie chcę ci przeszkadzać do szczęścia; Hi'ndern, *va.*: Jemanden an, in, bei etwas — przeszkadzać, przeszkodzić komu w czém, do czego (do szczęścia), przy czém (przy robocie); etwas — przeszkodzić czemu; Hi'nderniß, *sn.* przeszkoda; zawada; *tama, zapora; Jemandem Hindernisse, ein — in den Weg legen przeszkody komu czynić, stawiać; zawadę komu stawić; die Hindernisse heben, aus dem Wege räumen usunąć przeszkody; alle Hindernisse überwinden, besiegen zwyciężyć wszystkie przeszkody, zawady, zapory; Hi'nderung, *sf.* przeszkadzanie; przeszkodzenie; przeszkoda; s. a. Hi'nderniß.

Hi'ndeuten, *vn.* (h.): auf Jemanden, auf etwas — na kogo, na co wskazywać, pokazywać; —, *s. A'nspielen; Hi'ndeutung, *sf.* wskazywanie na co, na kogo; —, *s. a. A'nspielung.

Hi'ndin, *sf. Ng. Jäg.* łania.

Hi'ndläufte, *sf. Ng.* (Wegwart) podróżnik pospolity.

Hi'ndrängen, *va.* pchać, pchnąć, tłoczyć, cisnąć tam, do czego, na co.

Hindu'rch, *ad.* przez; wskroś; na wylot; tędy; die ganze Zeit — przez cały czas; sie schwärmten die ganze Nacht — hulali do dnia; Hindu'rchbrechen, *vn. irr.* (s.) (breche h., bricht h., brach h., hindurchgebrochen) przełamać (kędy); -rchbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hindurchgebracht) przeprowadzić; -rchdringen, *vn. irr.* (s.) (dringe h., drang h., hindurchgedrungen) przenikać, przecisnąć się, przedrzéć się; -rchfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre h., fährt h., fuhr h., hindurchgefahren) przejechać; —, *va. irr.* (h.) przewieźć; -rchführen, *va.* przeprowadzić (którędy); -rchgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hindurchgegangen) przejść, przechodzić, przebrnąć (którędy); -rchkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hindurchgekommen) przechodzić; -rchlassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., läßt h., ließ h., hindurchgelassen) przepuszczać, pozwolić przejścia; -rchziehen, *va.* u. *vn. irr.* (h. u. s.) (ziehe h., zog h., hindurchgezogen) przeciągnąć.

Hinei'n, *ad.* do środka; tam wewnątrz; tam do; tam we; w; tam weń; tam do środka; in den Tag hinein (unbesonnen) leben, *żyć bez upamiętania; Hinei'narbeiten (sich), *vr.* (h.) przez prace oswoić od. obeznać się z czém; -nbauen, *va.* zabudować, wbudować (tam) w co (wciąż); -nbegeben (sich), *vr. irr.* (h.) (begebe mich h., begibt sich h., begab mich h., mich hineinbegeben) udać się do środka, wniść; wejść; -nbiegen, *vn. irr.* (s.) (biege h., bog h., hineingebogen) zakręcić w co; -nbitten, *va. irr.* (h.) (bitte h., bat h., hineingebeten) prosić w dom (do środka); prosić wniść, prosić do siebie, wprosić; -nblasen, *va. irr.* (h.) (blase h., bläst h., blies h., hineingeblasen) wdmuchnąć; nadymać (wciąż); -nbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hineingebracht) wnieść (tam); wprowadzić w co; -ndenken (sich), *vr. irr.* (h.) (denke mich h., dachte mich h., mich hineingedacht) myślą zapuścić się w co, wniknąć, wnikać w co; sich in Jemandes Lage — zaciekać się w czyje położenie, postawić się na czyjém miejscu; -ndrängen, *va.* wtłoczyć, wtłaczać, wcisnąć; -ndringen, *vn. irr.* (s.) (dringe h., drang h., hineingedrungen) wcisnąć się; -ndrücken, *va.* wcisnąć, wtłoczyć, wdłabić, przycisnąć czém na co; -ndürfen, *vn. irr.* (h.) (darf h., durfte h., hineingedurft) śmieć, ośmielić się wniść, mieć pozwolenie do wniścia; -neilen, *vn.* (s.) śpieszyć się z wniściem, śpiesznie wchodzić; -nessen, *va. irr.* (h.) (esse h., ißt h., aß h., hineingegessen) zjadać, obtykać się; -nfahren, *vn. irr.* (h.) (fahre h., fährt h., fuhr h., hineingefahren) wjechać, wjeżdżać; -nfallen, *vn. irr.* (s.) (falle h., fällt h., fiel h., hineingefallen) wpadać, wpaść; -nflechten, *va. irr.* (h.) (flechte h., flicht h., flocht h., hineingeflochten) wpleść, wpletać; *wplątać, wmięszać kogo w co; -nfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., hineingeflogen) wlecieć, wlatywać; -nfliehen, *vn. irr.* (s.) (fliehe h., floh h., hineingeflohen) uciekać tam, oder dokąd, od. w co; -nfressen, *va. irr.* (h.) (fresse h., frißt h., fraß h., hineingefressen) do wnętrzności dostać; wgryść się w co, przeźrzéć; in sich —, *zgryść, strawić, połknąć co; -nführen, *va.* wprowadzić, zaprowadzić; -ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hineingegangen) wéjść, wchodzić; -ngerathen, *vn. irr.* (s.) (gerathe h., geräth h., gerieth h., hineingerathen) dostać się gdzie, brnąć, zabrnąć; -ngießen, *va. irr.* (h.) (gieße h., goß h., hineingegossen) wlewać, nalewać, wlać; -ngreifen, *vn. irr.* (h.) (greife h., griff h., hineingegriffen) sięgać w co; -ngucken, *vn.* (h.) wglądać w co, zaglądać, naglądać; -nhelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe h., hilft h., half hinein, hineingeholfen) dopomódz komu wsiąść do karety; -njagen, *va.* wpędzić, wegnać, zagnać; -nkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hineingekommen) wchodzić, wejść; -nkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche h., kroch h., hinein-

gekrochen) włazić, wczołgać się, wleść, wkradać się; -nlassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., läßt h., ließ h., hineingelassen) wpuścić, wpuszczać, dopuścić wniść, dopuszczać wniść; -nlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe h., läuft h., lief h., hineingelaufen) wbiegać, wbieżeć, wbiedz, wpadać; -nlegen, *va.* wkładać, włożyć; -nleiten, *va.* wprowadzić; -nlesen (sich), *vr. irr.* (h.) (lese mich h., liest sich h., las mich h., mich hineingelesen) wczytać się w co; -nlocken, *va.* wwabić; -nmischen, *va.* wmięszać; -nmüssen, *vn. irr.* (h.) (muß h., mußte h., hineingemußt) musieć wniść, być przymuszonym do wniścia; -nnähen, *va.* wszyć, wszywać; -nnöthigen, *va.*: Jemanden — raczyć kogo do wniścia, zobowiązać od. zniewolić do wstąpienia; -npfropfen, *va.* powtykać, wszczepić; -nreden, *vn.* (h.) wmięszać się, wtrącać się do rozmowy; in den Tag —, *pleść troje niewidy od. koszałki opałki; -nreiben, *va. irr.* (h.) (reibe h., rieb h., hineingerieben) nacierać, wkruszyć; -nrufen, *va. irr.* (h.) (rufe h., rief h., hineingerufen) zawołać do domu; -nschaffen, *va.* wprowadzić, wpraktykować, wmieścić; -nschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe h., schob h., hineingeschoben) wsuwać, wpychać, wtrącać; -nschicken, *va.* posyłać w dom; -nschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage h., schlägt h., schlug h., hineingeschlagen) wbić, wbijać; -nschleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche h., schlich h., hineingeschlichen), — (sich), *vr.* (h.) wmykać się, wkraść, wkradać się; -nschlucken, *va.* połykać co w siebie; -nschlüpfen, *vn.* (s.) wśliznąć się; -nschütten, *va.* wsypać (tam) w co; -nschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme h., schwamm h., hineingeschwommen) wpływać (tam) w co; -nsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe h., sieht h., sah h., hineingesehen) patrzeć (tam) w co, zaglądać, zajrzeć; -nsenken, *va.* wpuszczać, zapuszczać (tam) w co; -nsetzen, *va.* wsadzić, wprawić, wstawić (tam w co); sich — wsiadać; -nsinken, *vn. irr.* (s.) (sinke h., sank h., hineingesunken) zapaść, wpaść w co, pogrążyć się, ugrzęznąć, ugręznąć; -nspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., hineingesprungen) wskoczyć (tam) w co; -nspritzen, *va.* wsikać, wstrzykać, wstrzyknąć; -nstechen, *vn. irr.* (h.) (steche h., sticht h., stach h., hineingestochen) zakłóć w co; -nstecken, *va.* (tam) wetknąć, wtykać, wścibić, utkwić, wprowadzić; sich — wmięszać się w co, wplątać się w co; einen Pfahl — wbić pal; -nsteigen, *vn. irr.* (s.) (steige h., stieg h., hineingestiegen) tam wstąpić, wleść, spuścić się dokąd; in den Wagen — wsieść do pojazdu od. na wóz, wsiadać; -nstellen, *va.* wstawić, wstawiać; -nstopfen, *va.* wpakować w co, napchać do czego; -nstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße h., stößt h., stieß h., hineingestoßen) wepchnąć, wpychać, wtrącić, wbić (tam) w co, wrazić w co; -nstürzen, *vn.* (s.) wpaść; sich —, *vr.* (h.) wrzucić się; —, *va.* wepchnąć, wtrącić; -nthun, *va. irr.* (h.) (thue h., that h., hineingethan) włożyć, wkładać, wmieścić, składać (tam) w co; -ntragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trägt h., trug h., hineingetragen) wnosić (tam) w co, wnieść; -ntreiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., hineingetrieben) wganiać, wpędzać, zapędzać (tam) w co; -ntreten, *vn. irr.* (s.) (trete h., tritt h., trat h., hineingetreten) wstąpić, wniść, wchodzić; -ntriefen, *vn. irr.* (s.) (triefe h., troff h., hineingetrieft oder hineingetroffen) wciekać, wpadać kroplami tam; -ntrinken, *va. irr.* (h.) (trinke h., trank h., hineingetrunken) napijać się, wypić; -ntunken, *va.* (tam) zanurzać, zatapiać, wmoczyć, omoczyć w czém od. w co; -nwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse h., wächst h., wuchs h., hineingewachsen) (tam) wrastać w co, zrastać się z czém; -nwagen (sich), *vr.* (h.) odważyć się wniść tam.

Hinei'nwärts, *ad.* tam wewnątrz; w głąb' czego; ku środkowi; ku sobie obróciwszy; —! *int.* kse! (Zuruf auf die pflügenden Stiere).

Hinei'nwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., wirft h., warf h., hineingeworfen) wrzucić (tam), wrzucać; -nwollen, *vn. irr.* (h.) (will h., wollte h., hineingewollt) chcieć (tam) wniść; -nwühlen (sich), *vr.* (h.) wryć się w co; -nziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hineingezogen) wciągnąć (tam); * wplątać, wmięszać, wtrącić.

Hi'nfahren, *va. irr.* (h.) (fahre h., fährt h., fuhr h., *hingefahren) wieźć, zawieźć tam; —, *vn. irr.* (s.) pojechać (tam) dokąd; Hi'nfahrt, *sf.* pojechanie, odjazd dokąd; auf der — tam jadąc; — (Tod, Sterben) śmierć, ostatnia żywota chwila.

Hi'nfallen, *vn. irr.* (s.) (falle h., fällt h., fiel h., hingefallen) upaść, upadać (wzdłuż); gruchnąć, brymnąć; Hi'nfallen, *sn.* upadnienie, upadek; Hi'nfällig, *a.* bliski upadku; podupadły, znikomy, ułomny, nietrwały, wątły, słaby, podcięty, nadwerężony, słabowity; -nfälligkeit, *sf.* wątłość, ułomność; nadwerężenie, podupadłość, znikomość, słabość.

Hi'nfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., hingeflogen) polecieć dokąd, ulecieć; -nfliehen, *vn. irr.* (s.) (fliehe h., floh h., hingeflohen) uciec, uciekać (się) dokąd; -nfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe h., floß h., hingeflossen) popłynąć.

Hinfo'rt, *ad.* na potém, na dal, na dalszy czas, odtąd.

Hi'nfristen, *va.*: das Leben mit etwas — życie czém utrzymywać; Jemandem das Leben — przedłużyć komu życie do pewnego czasu.

Hi'nführen, *va.* zaprowadzić, zawieść.

Hinfü'ro, s. Hinfo'rt.

Hi'ngang, *sm.* pójście tam, odejście; auf dem Hingange idąc tam.

Hi'ngeben, *va. irr.* (h.) (gebe h., gibt h., gab h., hingegeben) podać, oddać, puścić, ustąpić; seine Tochter — córkę wydać (za mąż); sich — poświęcić się, oddać się; Hi'ngebung, *sf.* poświęcenie, wylanie się dla kogo; mit der größten — hörte er sein Todesurtheil an z największą rezygnacyą słuchał wyroku śmierci.

Hi'ngedenken, s. Hi'ndenken.

Hinge'gen, *conj.* przeciwnie; zaś; a; z przeciwnéj strony.

Hi'ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hingegangen) pójść; ujść, schodzić, upłynąć, *płazem pójść; das geht noch so hin, *to jeszcze ujdzie; das soll dir nicht so —, *niepójdzie to płazem tobie; Jemandem etwas — lassen przepuścić od. pofolgować komu; wir wollen das so — lassen, *dajmy już temu pokój; Hi'ngehören, *vn.* (h.) należeć tam, do tego; Hi'ngehörig, *a.* należący do tego; Hi'ngelangen, *vn.* (s.) przybyć, dojść, zajść; -ngerathen, *vn. irr.* (s.) (gerathe h., geräth h., gerieth h., hingerathen) dostać się gdzie, zakołatać się gdzie.

Hi'ngeri'ssen, *pp. irr.* u. *a.* (v. Hi'nreißen) uniesiony; -ngestre'ckt, *pp.* u. *a.* na pował leżąc; — da liegen leżéć rozwalonym, leżéć pomostem, na pował leżéć.

Hi'ngießen, *va. irr.* (h.) (gieße h., goß h., hingegossen) polać, wylać, rozlać, plusnąć; -nhalten, *va. irr.* (h.) (halte h., hält h., hielt h., hingehalten) potrzymać, ofiarować, podawać, prezentować, wstrzymywać, bałamucić; Jemanden mit leeren Verheißungen —, *za nos kogo wodzić; *zwłóczyć kogo; *chytremi fortelmi kogo trzymać długo na rzeczy; -nhängen, *va. irr.* (h.) (hänge h., hing h., hingehangen) zawiesić, powiesić (tam); -nhauen, *vn. irr.* (h.) (haue h., hieb h., hingehauen): mit einem Säbel od. Stocke — machnąć, uderzyć kijem, pałaszem w tamtę stronę; -nheften, *va.*: den Blick auf etwas —, *oczy w co wlepić; -nhelfen, *va. irr.* (h.) (helfe h., hilft h., half h., hingeholfen) dopomódz, dopomagać dokąd; -nhinken, *vn.* (s.) kulejąc iść tam; -nholen, *va.* sprowadzić tam; -nhorchen, *vn.* (h.) podsłuchać, podsłuchiwać (nadstawiwszy tam uszy); -njagen, *va.* tam na świat pędzić; -nkehren, *va.* obracać się dokąd.

Hi'nken, *vn.* (h.) chromać, chromieć, kuléć; die Rede, das Gleichniß hinkt, *mowa niegładko od. niezgrabnie idzie; das Unternehmen hinkt, *przedsięwzięcie idzie z oporem; es hinkt mit ihm, *krucho z nim; der hinkende Bote kommt nach, *śpieszmy się z radością, bo ją smutna wieść zmiesza; Hi'nken, *sn.* chromota; Hi'nkend, *ppr.* u. *a.* chromy; der hinkende Bote, *smutna wieść, co powoli nadchodząc mięsza radość.

Hi'nknieen, *vn.* (h.) uklęknąć.

Hi'nkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hingekommen) zajść, przyjść; nicht — nie postać gdzie; wo ist das hingekommen? gdzie się to podziało? ich weiß nicht, wo das Buch hingekommen ist nie wiem, gdzie się książka podziała.

Hi'nkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann h., konnte h., hingekonnt) módz przyjść tam.

Hi'nlangen, *va.* podawać, sięgać, dosięgać; —, *vn.* (h.) dostawać, dostatecznym być, wystarczać; Hi'nlänglich, *a.* dostateczny, dokładny; wystarczający; —, *ad.* dosyć, dostatecznie, podostatkiem; -nlänglichkeit, *sf.* dostateczność.

Hi'nlassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., läßt h., ließ h., hingelassen) dopuszczać; zostawić.

Hi'nlaufen, *vn. irr.* (h.) (laufe h., läuft h., lief h., hingelaufen) biegać tam, pobiedz; -nleben, *vn.* (h.) pędzić życie; er lebt so hin tak żyje aby żył od. byle żył; -nlegen, *va.* kłaść, położyć; sich — położyć się, układść się; -nlehnen, *va.* oprzéć o co; -nleiten, *va.* poprowadzić; -nlenken, *va.* nakłaniać tam, skierować; -nlenkung, *sf.* nakło-

nienie (w tamtę stronę); -nmachen, s. Hi'nthun, Hi'nlegen; Hi'ngeben, Hi'nreisen; -nmähen, *va. Ldw.* siec, kosić co; pokładać (kosą); -nmalen, *va.* namalować na czém; Hi'nmarsch, *sm.* marsz tam od. w tamtę stronę; Hi'nmarschi'ren, *vn.* (s.) marszerować tam; -nmartern, *va.* zamęczyć kogo; -nmelden, *va.* zameldować donieść komu co (tam); -nmessen, *va. irr.* (h.) (messe h., maß h., hingemessen) namierzyć komu czego; -nmetzeln, -nmorden, *va.* zamordować, wymordować, wyrznąć, zabić; -nmögen, *vn. irr.* (h.) (mag h., mochte h., hingemocht), s. Hinwollen; Hi'nneigen; -nmurmeln, s. He'rmurmeln; -nmüssen, *vn. irr.* (h.) (muß h., mußte h., hingemußt) musiéć gdzie pójść.

Hi'nnahme, *sf.* wzięcie kogo od. czego tam; -nnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme h., nimmt h., nahm h., hingenommen) zabrać, wziąść tam; *znieść, nie urazić się czém; er hat es so hingenommen, *zniósł to cierpliwie; *nie uraził się o to.

Hi'nneigen, *va.* nachylić, nachylać (tam); sich zu etwas — nakłonić się do czego, przychylić się; -nneigung, *sf.* przychylność, skłonność.

Hi'nnen, *ad.*: von hinnen (von hier weg) ztąd precz; — (von dieser Erde weg) precz z téj niskiéj ziemi.

Hi'nopfern, *va.* na ofiarę oddać od. zabić; hingeopfert werden paść ofiarą; -npflanzen, *va.* zasadzić gdzie; ustawić tam; sich —, *§ posadzić się, usadowić się; -nplappern, Hi'nplaudern, *vn.* (h.) gwarzyć; paplać; gadać; pleść; -nprügeln, *va.* biciem kogo zapędzić tam, do czego, do kogo; -nraffen, s. We'graffen; -nrauschen, *vn.* (s.) z szelestem płynąć (jak strumyk); -nrechnen, s. Dahi'nrechnen; -nreden, *vn.* (h.) gadać nie myśląc co, bez zastanowienia, byle gadać; -nreichen, *va.* podawać, sięgać; —, *vn.* (h.) ciągnąć się, rozciągać się aż do jakiego miejsca; bis an die Ostsee — rozciągać się aż do Morza Baltyckiego; — starczyć, wystarczyć; hinreichend, wystarczający, dostateczny; — sein dostatecznym być, wystarczać.

Hi'nreise, *sf.* podróż tam; odjazd; zjazd tam i na powrót; Hi'nreisen, *vn.* (s.) pojechać tam; dojechać; odjechać.

Hi'nreißen, *va. irr.* (h.) (reiße h., riß h., hingerissen) porwać kogo lub co dokąd; Jemanden ganz —, *całkiem kogo pociągnąć, przywiązać do siebie; hinreißend porywający; hinreißende Beredsamkeit, *wymowa porywająca; -nreiten, *vn. irr.* (s.) (reite h., ritt h., hingeritten) pojechać tam (konno); -nrichten, *va.* skierować w tamtę stronę; Jemanden — tracić kogo, wyrok śmierci na nim wykonywać; mit dem Schwerte — ściąć kogo; —, *(verderben, vernichten) zgubić; zniszczyć; -nrichtung, *sf.* nakierowanie w tamtę stronę; — (Verderbniß), *zgubienie, zniszczenie; — (gerichtliche Tödtung) tracenie, ścinanie, wieszanie kogo; einer — beiwohnen być obecnym eksekucyi, wykonaniu wyroku śmierci; -nriechen, *vn. irr.* (h.) (rieche h., roch h., hingerochen) powąchać gdzie; -nrieseln, *vn.* (s.) płynąć, sączyć się tam; -nrücken, *va.* pomknąć, posunąć tam; —, *vn.* (s.) ustąpić; hingerückt werden zachwyconym być; -nschaffen, *va.* przeprowadzić, przetransportować, przenieść tam; -nschauen, *vn.* (h.) spoglądać, patrzéć tam; -nscheiden, *vn. irr.* (s.) (scheide h., schied h., hingeschieden) przenieść się na tamten świat; *umrzéć; Hi'ngeschie'dener, *sm.* zmarły; Hi'nscheiden, *sn.* zejście; -nschicken, *va.* posłać, posyłać; -nschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe h., schob h., hingeschoben) popchnąć; pomknąć, posunąć; -nschießen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (schieße h., schoß h., hingeschossen) strzelić gdzie; —, *vn.* (h.) puścić się; -nschiffen, -nsegeln, *vn.* (h.) popłynąć, zapłynąć tam (na okręcie); -nschlachten, *va.* zarznąć, zarzezać; *zamordować; -nschlafen, *va. irr.* (h.) (schlafe h., schlief h., hingeschlafen) usnąć; *łagodną śmiercią umrzéć; -nschlagen, *vn. irr.* (h.) (schlage h., schlug h., hingeschlagen) uderzyć gdzie; -nschleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche h., schlich h., hingeschlichen) sunąć się; *wolno płynąć; sich — skradać się tam; -nschleppen, *va.* wlec, powlec, zawlec kogo lub co (tam); sein Leben —, *nędznie prowadzić życie; -nschleudern, *va.*, -nschmeißen, *va. irr.* (h.) (schmeiße h., schmiß h., hingeschmissen) porzucić, rzucić o ziemię; -nschmachten, *vn.* (s.) słabnąć, słabiéć, opadać na siłach; obumierać; *niknąć, marniéć; -nschneien, *vn.* (h.): es schneit hin śnieg tam pada, w tamtę stronę; -nschreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe h., schrieb h., hingeschrieben) pisać gdzie; -nschreien, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (schreie h., schrie h., hingeschrieen) wołać, krzyczéć (w tamtę stronę); -nschreiten, *vn. irr.* (s.) (schreite h., schritt h., hingeschritten) postępować, iść tam; -nschütten, *va.* wsypać, nasypać tam; -nsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe h., sah h., hingesehen) patrzéć tam; -nsehnen (sich), *vr.* (h.) tęsknić do jakiego miejsca; pragnąć tam być.

Hi'nsein, *vn. irr.* (s.) (bin h., ist h., war h., hingewesen): er ist hin już poszedł, pojechał tam; *umarł; *nie żyje; — (verloren sein); das Buch ist hin, *książka zginęła; — (vergangen sein): die Zeit ist hin, *czas minął, przeszedł.

Hi'nsenden, s. Hi'nschicken; -nsetzen, *va.* posadzić; umieścić, postawić; Hi'nsetzung, *sf.* posadzenie.

Hi'nsicht, *sf.* wzgląd; in — auf etwas ze względu na co; in mancher — z kąd inąd; Hi'nsichtlich, *ad.*: — des ꝛc. przez wzgląd na itd.; względem na itd.

Hi'nsinken, *vn. irr.* (s.) (sinke h., sank h., hingesunken) upaść, upadać; -nstellen, *va.* przystawić; -nsterben, *vn. irr.* (s.) (sterbe h., stirbt h., starb h., hingestorben) poumierać; umierać; -nstrecken, *va.* rozciągnąć; — (fällen, zu Boden werfen, tödten) słać o ziemię, powalić, ubić; sich — (sich hinlegen) rozwalić się, rozwalać się; -nstreckung, *sf.* rozciągnienie, powalenie; rozwalenie się; -nstreichen, *vn. irr.* (s.) (streiche h., strich h., hingestrichen) odleciéć, odlatywać; die Zeit streicht hin, *czas przemija, upływa; -nströmen, *vn.* (s.) hurmem od. obławą iść, garnąć się, walić się tam; -nstürzen, *vn.* (s.) runąć, upaść na ziemię; -nsudeln, *va.* nabazgrać, nagryzmolić.

Hinta'n, Hi'ntena'n, *ad.* w tył; w tyle; z tyłu; na zad; na wstecz; na ostatek; Hinta'nsetzen, Hinta'nstellen, *va.* kłaść w tyle po czém; sein Wohl der allgemeinen Wohlfahrt —, *dobro własne mniéj cenić niż pomyślność powszechną; Hinta'nsetzung, *sf.* upośledzenie; *pogarda, zaniedbanie; mit — aller übrigen Pflichten ꝛc. zaniechawszy, zaniedbawszy, mniéj ceniąc, za nic mając, lekce ważąc wszystkie inne obowiązki, itd.; mi — des eigenen Glückes nie dbając o własne szczęście; *z zaniedbanien go; wając je za nic.

Hi'nten, *ad.* w tyle, z tyłu; na tyle; nach — zu ku tyłowi; von — z tyłu, od tyłu; — heraus wohnen mieszkać od tyłu; von — her kommen od tyłu iść.

Hi'ntena'n, *ad.* na końcu; na ostatku; na ostatek; s. a. Hi'ntan.

Hi'nter, *praep.* (mit *Dativ*) za; po za; w tyle; er stand — der Thür stał za drzwiami; — dem Bruder za bratem; Hi'nter, *praep.* (mit *Accusat.*) etwas — den Ofen werfen rzucić co za piec; er sprang — mich skoczył za mnie; — einer Sache her sein, *pilnie się czém zajmować; hinter Jemandem her sein, *ciągle za kim chodzić; Jemanden — die Ohren schlagen dać komu po uszach; sich — Jemanden stecken, *zasłaniać się, zastawiać się; sich — etwas stecken, *zasłaniać się, zastawiać się czém; ich werde schon — diese Sache, — die Wahrheit, — das Geheimniß kommen, *dowiem ja się o tém; *wykryję ja prawdę; odkryję ja tę tajemnicę; ich werde schon hinter seine Sprünge kommen, *dojdę ja jego figlów; die Pferde — den Wagen spannen, *przewrotnie sobie z czém poczynać; do góry nogami rzecz zaczynać; man sucht Niemanden — der Thür, wenn man nicht selbst dahinter gesteckt hat, *kto sam w piecu lega, drugich ożogiem maca; *kto sam jest jaki, myśli że każdy taki; Hi'nter, -er, -e, -es, Hi'nter-, *a.* tylny; zadni, pośledni; das Hinterste zuvorderst, das Vorderste zuhinterst kehren, *przewrócić co go góry nogami; der Hintere, § tył; pośladek; zadek.

Hi'ntera'chse, *sf.* tylna oś; -terbacke, *sf. Zk.* pośladek; -terbei'n, *sn. Zk.* tylna noga, poślednia noga; -terblei'ben, *vn. irr.* (s.) (hinterbleibe, hinterblieb, hinterblieben) pozostać (po kim umarłym); pozostać się; die Hinterbliebenen, *pl.* pozostali; -terbringen, *va. irr.* (s.) (bringe h., brachte h., hintergebracht) zanieść co w tył; s. a. Hinu'nterschlu'cken; Hinterbri'ngen, *va. irr.* (hinterbringe, hinterbrachte, hinterbracht) donieść komu co; er hat mir diese Nachricht hinterbracht on mi tę wiadomość przyniósł; -terbri'nger, *sm.* donosiciel; -terbri'ngerin, *sf.* donosicielka; -terbri'ngung, *sf.* doniesienie; -terbu'g, *sm.* przegub w tylnéj nodze.

Hi'ntereina'nder, *ad.* jeden za drugim, od. po drugim; jednego po drugim; po kolei; po sobie; drei Tage — trzy dni po sobie (idące); er aß alles — jadł wszystko po kolei, jedno po drugiém.

Hi'nterei'sen, *sn.* (Hufeisen des Pferdes) podkowa tylna, na tylnéj nodze.

Hi'nterer; s. Hi'nter.

Hi'ntere'ssen, *va. irr.* (h.) (esse h., aß h., hintergegessen) zajadać, pakować; -terfährte, *sf. Jäg.* trop zadni; -terfle'ck, *sm.* napiętek (u bóta); -ter-

flü'gel, *sm.* tylne skrzydło (u owadu); -terführen, s. Hi'nterge'hen; -terfu'ß, *sm.* tylna część nogi; tylna od. zadnia noga; auf die Hinterfüße (Hinterbeine) treten, *zwinąć chorągiewkę; *wziąć na kiel; *mieć się do oporu; -terga'ng, *sm.* *podejście; dobrowolna ugoda; kompromis; —, *Jäg.* wyjście zwierza z lasu na pole; -tergebäu'de, *sn.* tylna część budynku; -tergebi'rge, *sn.* *Bw.* tylna strona góry (kopalnej). —, *Geog.* zagórze; gorzystość tylna.

Hi'ntergehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hintergegangen) pójść w tył, na tył; Hinterge'hen, *va. irr.* (h.) (hintergehe, hinterging, hintergangen) podejść kogo, oszukać go; -terge'hung, *sf.* podejście; -tergeschi'rr, *sn.* rząd na zadnią część konia; -terglie'd, *sn.* *Zk.* członek tylny (w ciele zwierzęcém); —, *Kw.* tylny szereg (ustawionego wojska); — einer Proportion, *Rk. Gl.* następnik; -tergru'nd, *sm.* głąb'; im Hintergrunde sieht man zerstreute Häuser w głębi (teatru) widać tu i owdzie domy; im — zu stehen kommen, vor etwas in den — treten, *być odbitym, wypartym; *pójść w kąt; -terhaa'r, *sn.* włosy z tyłu głowy; -terhaben, *va. irr.* (h.) (habe h., hat h., hatte h., hintergehabt): ich habe es schon hinter jużem połknął; ich habe es schon hintergehabt jużem był połknął; -terha'lb, *praep.* (mit *Genit.*) po za czém; w tyle za czém; w tylnéj stronie czego; -terha'lt, *sm.* zasadzka; Jemandem einen — legen zasadzkę zrobić na kogo; die Reiterei in den — legen, stellen, *Kw.* konnicę postawić na zasadzce; sich in — legen im Walde, *Kw.* zasadzić się w lesie; aus dem — hervorspringen wypaść z zasadzki; in einen — hineingerathen, kommen, fallen wpaść w zasadzkę; Jemanden in den — locken do zasadzki kogo wabić; —, *Kw.* odwód; rezerwa; ich habe noch einen Beweis im —, *mam jeszcze jeden dowód w rezerwie; — wstrzymanie; zatrzymanie; -terhalten, *va. irr.* (h.) (halte h., hält h., hielt h., hintergehalten) trzymać co z tyłu; -terha'lten, s. Zurü'ckhalten, Vo'renthalten; -terhaltend, s. Zurü'ckhaltend; -terha'nd, *sf.* tylna część ręki; — (im Kartenspiel): in der — sitzen siedziéć za ręką, w tyle; Jemandem in die — kommen dostać się komu za rękę; -terhau'pt, *sn.* *Zk.* tylna część głowy; -terhau's, *sn.* tylna część domu; tył; im — wohnen mieszkać na tyle; -terhe'r, *ad.* potém; zaczém; w tyle za kim od. za czém; — sein, hinter Jemanden her sein, *ciągle za kim chodzić, pilnować go, nie odstępować; hinter etwas her sein ciągle się czém zajmować; pilnie się czém trudnić; -terho'f, *sm.* tylny dziedziniec; -terkammer, *sf.* komora, izba w tyle; -terkeule, *sf.* *Kk.* pośladek; -terko'pf, *sm.* *Zk.* tył głowy; -terlader, *sm.* *Kw.* s. Zü'ndnadelgeweh'r; -terla'dung, *sf.* *Kw.* s. u. Zü'ndnadelgeweh'r; Hi'nterla'ß, s. Na'chlaß.

Hinterla'ssen, *va. irr.* (h.) (hinterlasse, hinterläßt, hinterließ, hinterlassen) zostawić co po sobie, pozostawić; hinterlassene Werke, *Litt.* pozostałe dzieła; die Hinterlassenen, *pl.* pozostali po kim; pozostawieni; sukcesorowie; -terla'ssenschaft, *sf.* pozostałość po kim; -terla'st, *sf.* ciężar z tyłu znajdujący się; -terla'stig, *a.* z tyłu obciążony; -terlau'f, *sm.* *Jäg.* tylna noga (zwierzęcia); *pl.* zadnie skoki; -terleder, *sn.* napiętek (u obuwia); -terlegen, *va.* s. Zurü'cklegen; Hinterle'gen, *va.* złożyć na depozyt; -terle'ger, *sm.* *Rw.* depozytaryusz; -terli'st, *sf.* podstęp; chytry podstęp; zdrada, -terlisten, *va.* (überlisten) zdradliwie kogo podejść; -terli'stig, *a.* zdradliwy; podstępny; chytry; hinterlistiges Wesen chytrość; podstępność; zdradliwość.

Hi'nter'm = Hinter dem.

Hi'nterma'nn, *sm.* *Kw.* *H.* zasobnik; zaplecznik; w tyle kogo będący; za nim stojący; znajdujący się; — (im Kartenspiel) ten co komu za ręką siedzi; -terma'st, *sm.* tylny [maszt.

Hi'nter'n = Hinter den.

Hi'nterna'ht, *sf.* tylny szew; -terpfe'rd, *sn.* koń od dyszla; -terpforte, *sf.* tylna furtka; *otwór w zadku.

Hi'nterpommern, *sn.* *Geog.* Tylna Pomerania.

Hi'nterra'd, *sn.* tylne od. zadnie koło; -terrü'cks, *ad.*: — gehen tyłem iść; — (von hinten) z tyłu; Jemanden von — anfallen z tyłu napaść kogo.

Hi'nter's = Hinter das.

Hi'ntersa'ß, *sm.* półkmieć; -tersa'tz, *sm.* *Spl. Philos.* wniosek; konkluzya; -terschanze, *sf.* tylny szaniec; -terschenkel, *sm.* tylne udo; -terschlei'chen, *va. irr.* (h.) (hinterschleiche, hinterschlich, hinterschlichen) ukradkiem z tyłu kogo napaść; s. a. Hi'nterlisten; -terschlingen, *va. irr.* (h.) (schlinge h., schlang h., hintergeschlungen); -terschlucken, *va.* połknąć, przełknąć co; -tersegel, *sn.* *Sw.* tylny żagiel; -terseite, *sf.* tylna strona; -tersi'tz, *sm.* siedzenie z tyłu.

Hi'nterst, **Hi'nterster**, *a. superl.* v. Hi'nter: tylny, ostatni; hinterster Theil tylna część.

Hi'nterstreichen, *va. irr.* (h.) (streiche h., strich h., hintergestrichen) w tył zgłaskać; -terstube, *sf.* tylny pokój; tylna izba; -terstü'ck, *sn.* tylny kawałek; kawał od tyłu; tylna sztuka; -tertheil, *sm.* u. *sn.* tylna część; -tertho'r, *sn.* tylna brama; -terthü'r, *sf.* tylne drzwi; -tertre'ffen, *sn.* *Kw.* tylny szyk od. straż (wojska); korpus na posiłkowanie wysadzony; in's — gerathen od. kommen, *szkodę ponieść; -tertreiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., hintergetrieben) zapędzić w tył, na tył; Hintertrei'ben, *va. irr.* (h.) (hintertreibe, hintertrieb, hintertrieben) przeszkodzić, zapobiedz czemu; -tertrinken, *va. irr.* (h.) (trinke h., trank h., hintergetrunken) wypić co.

Hi'nterverde'ck, *sn.* *Sw.* tylny pokład (na okręcie); -terviertel, *sn.* *Kk.* tylna ćwiartka (zabitego bydlęcia); -terwagen, *sm.* powozie tylne; -terwä'rts, *a.* ku tyłowi; z tyłu; w tył; potajemnie; po za oczy; -terziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hintergezogen) w tył co ciągnąć; —, *vn. irr.* (s.) (hinterziehe, hinterzog, hinterzogen) przeprowadzić się, wprowadzić się na tył, do tylnéj części domu; -terzimmer, *sn.* tylny pokój; -terzu'g, *sm.* *Kw.* tylny oddział wojska.

Hi'nthauen, *vn.* (s.) tajéć.

Hi'nthun, *va. irr.* (h.) (thue h., that h., hingethan) położyć, postawić gdzie; podziać gdzie; wo hast du das Buch hingethan? gdzieś podział książkę? -ntragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trug h., hingetragen) zanieść tam; -ntrauern, *va.* na żałobie od. w smutku pędzić; -nträumen, *va.* przespać, przemarzyć; -ntreffen, *vn. irr.* (h.) (treffe h., traf h., hingetroffen) trafić do celu; -ntreiben, *va. irr.* (h.) (treibe h., trieb h., hingetrieben) pędzić (tam, w tamtę stronę, przed sobą, naprzód); -ntreten, *vn. irr.* (s.) (trete h., trat h., hingetreten) stanąć gdzie, przy czém, postąpić gdzie; Hi'ntritt, *sm.* postąpienie gdzie; *zgon.

Hinü'ber, *ad.* na tamtę stronę; precz; ponad—, poza— (in Zusammensetzungen).

Hinü'berbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hinübergebracht) przenieść, przenosić tam; przeprawić; -bereilen, *vn.* (s.) pośpieszyć na drugą stronę; -berfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre h., fährt h., fuhr h., hinübergefahren) przejechać, przeprawić się na tamtę stronę; —, *va. irr.* (h.) przewieźć, przewozić na—, za—; -berfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege h., flog h., hinübergeflogen) przelecieć, przelatywać (tam); -berfliehen, *vn. irr.* (s.) (fliehe h., floh h., hinübergeflohen) uciec na tamtę stronę; -berführen, *va.* przewieźć, przewozić, przeprowadzić na tamtę stronę; -bergehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hinübergegangen) przejść, przechodzić (tam); -bergeleiten, *va.* przeprowadzić tam; -berhelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe h., hilft h., half h., hinübergeholfen) dopomódz komu przeprawy od. przejścia; -berkommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hinübergekommen) przejść (tam); -berlassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., läßt h., ließ h., hinübergelassen) przepuścić; -berlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe h., läuft h., lief h., hinübergelaufen) przebiegać (tam), na tamtę stronę; -berreichen, *va.* u. *vn.* (h.) podawać od. sięgać na tamtę stronę; -berschicken, *va.* przesyłać (tam); -berschiffen, *vn.* (s.) przeprawić się na okręcie (tam), przepłynąć; -berschreiten, *vn. irr.* (s.) (schreite h., schritt h., hinübergeschritten) przekroczyć, przeleźć (tam); przejść, przechodzić na tamtę stronę; -berschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme h., schwamm h., hinübergeschwommen) przepłynąć (tam); -bersetzen, *va.* przesadzić oder przeprawić na tamtę stronę; -berspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., hinübergesprungen) przeskoczyć (tam); -bersteigen, *vn. irr.* (s.) (steige h., stieg h., hinübergestiegen) przeleść, przebyć (tam); -bertragen, *va. irr.* (trage h., trägt h., trug h., hinübergetragen) przenieść, przenosić (tam); -berwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., wirft h., warf h., hinübergeworfen) przerzucić, przeciskiwać (tam), przeciskać; -berwollen, *vn. irr.* (h.) (will h., wollte h., hinübergewollt) chcieć się przeprawić na tamtę stronę; -berziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hinübergezogen) przeprowadzić się, przeciągnąć, przeprawić się, przenieść się (tam).

Hinu'm, *ad.* tam na około; Hinu'mgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hinumgegangen) obejść tam; s. a. Heru'm, Heru'm—.

Hinu'nter, *ad.* tam na dół; ku dołowi; tam pod; s. a. Hina'b.

Hinu'nterbringen, *va. irr.* (h.) (bringe h., brachte h., hinuntergebracht) (tam) na dół znieść; -terfahren, *vn.*

irr. (s.) (fahre h., fährt h., fuhr h., hinuntergefahren) jechać (tam) na dół; spuszczać się (tam) na dół; -terfallen, *vn. irr.* (s.) (falle h., fällt h., fiel h., hinuntergefallen) spaść (tam na dół); spadać; -terführen, *va.* (tam na dół) sprowadzić; -tergehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hinuntergegangen) zniść (tam na dół); zejść; schodzić; -terlassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., läßt h., ließ h., hinuntergelassen) spuścić (tam na dół); sich — spuszczać się; -terlegen, *va.* położyć (tam na dół); podłożyć, podkładać; -terschlucken, *va.* połknąć, połykać; -tersinken, *vn. irr.* (s.) (sinke h., sank h., hinuntergesunken) spaść (tam); zstąpić tam aż do spodku; -terspringen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., hinuntergesprungen) zeskoczyć (tam na dół); -tersteigen, *vn. irr.* (s.) (steige h., stieg h., hinuntergestiegen) zejść, zstąpić (tam na dół); -terstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße h., stößt h., stieß h., hinuntergestoßen) strącić —, zepchnąć (tam w dół); -terziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hinuntergezogen) ściągnąć (tam na dół); -terwä'rts, *ad.* tam na dół, tam ku dołu.

Hi'nwagen (sich), *vr.* (h.) odważyć się iść itd. tam; Hi'nwandern, *vn.* (s.) wędrować tam.

Hi'nwärts, *ad.* tam; do owąd; owdzie; ku tamtéj stronie.

Hi'nwatscheln, *vn.* (s.) chwiejąc się iść tam.

Hi'nweg, *sm.* droga tam (przedsięwzięta); podróż, pojazd.

Hinwe'g, *ad.* precz; na stronę; z drogi; Hinwe'gbegeben (sich), *vr. irr.* (h.) (begebe mich h., begibt sich h., begab mich h., hinwegbegeben) ustąpić precz, odejść, pójść; -nwe'geilen, *vn.* (s.) śpieszno precz odejść; -nwe'gfahren, *va. irr.* (h.) (fahre h., fährt h., fuhr h., hinweggefahren) odjechać precz; —, *vn. irr.* (s.) odwieźć, odwozić; -nwe'gführen, *va.* uprowadzić, uwieść precz; -nwe'ggehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hinweggegangen) precz odejść, odchodzić; -nwe'gnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme h., nimmt h., nahm h., hinweggenommen) precz wziąść; wziąść na stronę; -nwe'graffen, *va.* porwać precz; -nwe'gräumen, *va.* uprzątnąć precz; -nwe'grücken, *va.* precz odsunąć, precz umknąć, precz porwać; -nwe'gschlüpfen, *vn.* (s.): über etwas — puścić co mimo siebie, nawiasem co dotknąć; zaledwie tknąwszy się czego przejść; -nwe'gsetzen (sich), *vr.* (s.): sich über etwas — niezastanawiać się; nieprzywięzywać wagi do czego, niedbać o co; -nwe'gsein, *vn. irr.* (s.) (bin h., ist h., war h., hinweggewesen) niebyć, niebyć przytomnym, być nieobecnym, precz być; über etwas — mniéj dbać, niestać o co; nie frasować się; -nwe'gthun, *va. irr.* (thue h., that h., hinweggethan) odjąć precz; -nwe'gtragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trägt h., trug h., hinweggetragen) unieść, wynieść co precz; -nwe'gweisen, s. Fo'rtweisen, Au'sweisen; -nwe'gziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hinweggezogen) wyprowadzić się precz.

Hi'nwehen, *va.* zawiać na tam; —, *vn.* (h.) wiać na tamtę stronę.

Hi'nweisen, *vn. irr.* (h.) (weise h., wies h., hingewiesen) wskazać od. odesłać do kogo, czego; pokazać komu drogę tam; hinweisendes Fürwort, *Spl.* zaimek skazujący; Hi'nweisung, *sf.* odsyłanie, odesłanie, wskazanie; odsyłka.

Hi'nwelken, *vn.* (s.) więdnąć, nędznieć; -nwenden, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (wende h., wendete h. od. wandte h., hingewendet od. hingewandt) zwrócić tam; -nwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., wirft h., warf h., hingeworfen) porzucić (tam), rzucić na od. o ziemię; leicht hingeworfene Skizze, *Mal. Litt.* te kilka myśli dorywczo rzuconych (t. j. na papier); sich — rzucić się na ziemię; sich zu Jemandes Füßen — rzucić się komu do nóg.

Hinwie'der, Hinwie'derum, *ad.* nazad; na powrót; na nowo; znowu; nawzajem; znowu kiedy.

Hi'nwinken, *vn.* (h.) tam skinąć; —, *va.* skinąć na kogo, aby tam poszedł; wzywać go skinieniem do pojścia tam; -nwollen, *vn. irr.* (h.) (will h., wollte h., hingewollt) chcieć tam iść, jechać, dostać się; wo willst Du hin? o dokąd? dokąd idziesz? wo will das hin? *do czego to zmierza? *co z tego będzie? *jaki jest tego cel? -nwünschen, *va.* życzyć sobie, aby się kto dostał tam, aby się co tam dostało; sich — pragnąć się tam dostać.

Hinz, *sm. npr. dim.* § Henryś (Henryk); s. a. Heinz; —, **kot.

Hi'nzahlen, *va.* wypłacić, zapłacić co; wyliczyć zapłatę; -nzählen, *va.* wyliczać; odliczać; -nzeichnen, *va.* odrysować co; -nzeigen, *va.* pokazać komu co od. na co; -nziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hingezogen) pociągnąć kogo lub co tam; *naciągać co do czego; —, *vn.* (s.) tam się udawać, przeprowadzać, iść, jechać, maszerować, przenosić; -nzielen, *vn.* (h.) celować dokąd, na co, na kogo (mierzyć); er zielt auf dich hin, *do ciebie pije. [nad—.

Hinzu', *ad.* do czego; przy—;

Hinzu'arbeiten, *va.* przyrobić (z pracą) do czego; sich — z wielkiém sił natężeniem (usiłować) dostać się tam; -nzu'bauen, *va.* przybudować (więcéj); -nzu'bekommen, *va. irr.* (h.) (bekomme h., bekam h., hinzubekommen) dostać więcéj do tego; -nzu'denken (sich), *vr.* (h.): sich etwas — domyślać się czego przy czém; man muß sich ein Zeitwort — trzeba się tu domyśleć słowa; -nzu'dichten, *va.* zmyślić do czego; -nzu'drängen, s. Herbei'drängen; -nzu'dringen, *vn. irr.* (s.) (dringe h., drang h., hinzugedrungen) cisnąć się do czego; -nzuei'len, *vn.* (s.) pokwapić się dokąd; -nzu'fließen, *vn. irr.* (s.) (fließe h., floß h., hinzugeflossen) przypłynąć; dopłynąć; -nzu'fügen, *va.* dodać; dołączyć; -nzu'fügung, *sf.* dodanie; dołączenie; przydanie; -nzu'führen, *va.* przyprowadzić.

Hi'nzug, *sm.* pochód (w tamtę stronę); udanie się tam.

Hinzu'gehen, *vn. irr.* (s.) (gehe h., ging h., hinzugegangen) przystąpić; Hinzu'gesellen, s. Bei'gesellen; -nzu'gießen, s. Bei'gießen; -nzu'kaufen, *va.* przykupić, dokupić, dokupować; -nzu'kommen, *vn. irr.* (s.) (komme h., kam h., hinzugekommen) przyjść, przybyć do czego; przystać; -nzulassen, *va. irr.* (h.) (lasse h., läßt h., ließ h., hinzugelassen) przypuścić do czego; -nzu'laufen, *vn. irr.* (s.) (laufe h., läuft h., lief h., hinzugelaufen) przybiedz do czego; -nzu'legen, *va.* przyłożyć, przyczyniać, dołożyć; -nzu'locken, *va.* przywabić dokąd, do czego; -nzu'machen (sich), *vr.* (h.) przystąpić do czego; —, *va.* dorobić, nadrobić; -nzu'mahlen, *va.* (Getreide in der Mühle) przymleć; -nzu'malen, *va. Mal.* przymalować, domalować (więcéj do tego); -nzu'mischen, *va.* przymięszać; -nzu'pflanzen, *va.* zasadzić (do tego, co już jest); -nzu'rechnen, *va.* doliczyć do czego; policzyć do czego; *dodać do czego od. do kogo; -nzu'reiten, *vn. irr.* (s.) (reite h., ritt h., hinzugeritten) przyjechać wierzchem, przyjeżdżać, nadbiegać konno do czego; -nzu'schleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche h., schlich h., hinzugeschlichen), sich —, *vr.* (h.) doleść, przykradać się; -nzu'schütten, *va.* dosypać, przysypać (więcéj do czego); -nzu'schwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme h., schwamm h., hinzugeschwommen) przypłynąć do czego (tam); -nzu'setzen, *va.* przydać, dodać, dodawać, przyłączyć do czego; -nzu'springen, *vn. irr.* (s.) (springe h., sprang h., hinzugesprungen) przyskoczyć; -nzu'thun, *va. irr.* (h.) (thue h., that h., hinzugethan) dodać, przydać; s. a. Hinzu'fügen, Hinzu'setzen; -nzu'tragen, *va. irr.* (h.) (trage h., trug h., hinzugetragen) przynosić, donosić (więcéj, tam); -nzu'treten, *vn. irr.* (s.) (trete h., tritt h., trat h., hinzugetreten) przystąpić do czego; -nzu'wälzen, *va.* przytoczyć do czego; -nzu'wagen (sich), *vr.* (h.) odważyć się pójść itd. do czego; -nzu'weben, *va.* (do tego co już jest utkane) utkać więcéj; -nzu'werfen, *va. irr.* (h.) (werfe h., warf h., hinzugeworfen) przyrzucić, dorzucić do czego; -nzu'zahlen, *va.* dopłacić (do tego, co już jest zapłacone od. wypłacone); -nzu'zählen, *va.* doliczyć, policzyć do czego; -nzu'ziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe h., zog h., hinzugezogen) przyciągnąć do czego; *przybrać, wezwać do czego.

Hi'ob, *sm. npr.* Job; Hi'obspo'st, *sf.* *smutne doniesienie; smutna wiadomość.

Hi'ppe, *sf. Ldw.* kosa; sierp; —, *Gtn.* nóż kosiasto zakrzywiony, gnyp, gnip; —, Hi'ppel, *Kk.* (Waffelkuchen) andrut, placuszek cienki jak opłatek z cukrem lub miodem i mlekiem; Hi'ppenei'sen, *sn. Kk.* androtnik.

Hi'ppokras, *sm.* hipokras, wino przyprawne korzeniami i cukrem.

Hippokre'ne, *sf. Myth. Dtk.* Hipokrena.

Hippogry'ph, *sm. Myth. Dtk.* hipogryf, pół orła, pół konia.

Hippopo'tamus, *sm. Ng.* (Flußpferd) koń rzeczny, koń Nilowy, hipopotam.

Hirn, *sn. Zk.* mózg; Hirn-, *a. Zk.* mózgowy; Hi'rnanhang, *sm. Zk.* przysadka mózgowa; -nbohrer, *sm. Hlk.* trepan, świder chirurgiczny dla przewiercenia czaszki; -nbruch, *sm. Hlk.* przepuklina mózgowa; -nentzündung, *sf. Hlk.* zapalenie mózgu; -nerschü'tterung, *sf. Hlk.* wstrząśnienie mózgu; -ngebu'rt, *sf.*, -ngewe'be, -ngespi'nst, *sn.* *urojenie; *przywidzenie; dziwoląg; dziwaczna myśl; über leeren Hirngespinnsten brüten, *trudnić się bałamuctwem; -ngespi'nnstisch, *a.* *dziwaczny; dziwnie urojony; *z przywi-

dzenia pochodzący; -ngewölbe, *sn. Zk.* sklepienie mózgu; -nhaut, *sf. Zk.* błona mózgowa; -nhöhle, -nkammer, *sf. Zk.* komórka mózgowa; -nkasten, *sm. Zk.* mozgowica; -nkrank, *a.* chory na mózg; -nkrankheit, *sf.* choroba mózgowa; -nlein, *sn. dim. Zk.* (das kleine Gehirn) móżdżek; -nlos, *a.* bez mózgu, nie mający mózgu; *bezrozumny; *szalony; -nlosigkeit, *sf.* *brak rozumu; *szaleństwo; *głupota; -nmark, *sn. Zk.* mlecz mózgowy; rdzeń mózgowy; -nschädel, *sm.*, -nschale, *sf. Zk.* czaszka; -ntoll, -nwüthig, *a.* *szalony; któremu się mózg w głowie przewrócił; -ntollheit, -nwuth, *sf.* *szaleństwo; -nwunde, *sf. Hlk.* rana mózgowa; -nwurst, *sf. Kk.* kiszka mószkiem nadziana; -nwuth, *sf. Hlk.* szaleństwo; mózgu zapalenie; -nwüthig, *a.* f. Hi'rntoll; hirnwüthiger Mensch mozgowiec, szalony.

Hirsch, *sm. Ng.* jeleń; junger —, *Jäg.* śpiczak; Hirsch-, *a. Ng. Jäg.* jeleni; Hi'rschbock, *sm.* jeleń samiec; pogacz; -schbraten, *sm. Kk.* jelenia pieczeń; -schbrunst, *sf. Jäg.* bekanie się jeleni; -schbürsche, *sf. Jäg.* polowanie na jelenie; czas kiedy je wolno polować; -schdorn, *sm. Ng.* szakłak zwyczajny od. pospolity; -schfänger, *sm. Jäg.* kordelas; -schfarbe, *sf.* jeleni kolor; -schfarben, -schfarbig, *a.* jeleniego koloru; -schfell, f. Hi'rschhaut; -schfuß, *sm.* jelenia noga; -schgarn, *sn. Jäg.* sidła na jelenie; -schgarten, *sm. Jäg.* zwierzyniec na jelenie; jeleniec; -schgere'cht, *a. Jäg.* umiejący polować na jelenie; -schgeweih', *sn.* jelenie rogi; -schhaut, *sf.* jelenia skóra (niewyprawna); -schheilwurz, *sf. Ng.* świnak; oleśnik górny; -schholder, -schhollunder, *sm. Ng.* kalina zwyczajna od. pospolita; -schhorn, *sn.* jeleni róg; schhorngeist, *sm.*, f. Hi'rschhornö'l; -schhornfrau't, *sn. Ng.* babka wronia stopa; -schhornö'l, *sn. Hlk.* olejek z jeleniego rogu; -schhornsa'lz, *sm. Schdk.* węglan amonii; -schhund, *sm. Jäg.* pies do szczwania jeleni; -schjagd, *sf.* polowanie na jelenie; -schkäfer, *sm. Ng.* jelonek; -schkalb, *sn. Ng. Jäg.* jelonek; jelenię; młody jeleń (do rodu); -schkeule, *sf.* pośladek z jelenia; -schklee, *sm. Ng.* wilcza stopa; -schkohl, f. Hi'rschmangold; -schkolben, *sm.* młode rogi jelenia; -schkopf, *sm.* jelenia głowa; -schkrankheit, *sf. Jäg.* choroba jeleni; -schkuh, *sf. Ng. Jäg.* (Hindin) jelenica; łania; -schling, *sm.* f. Hi'rschschwamm; -schluchs, *sm. Ng.* jeleń wilk; -schleder, *sn.* jelenia skóra wyprawna; -schledern, *a.* jeleniéj skóry; -schmangold, *sm. Ng.* miodunka lekarska; -schmöhre, *sf. Ng.* pasternak; -schneß, f. Hi'rschgarn; -schpaste'te, *sf. Kk.* pasztet z jeleniny; -schpeterlein, f. E'nzian; -schschlägel, f. Hi'rschkeule; -schschwamm, *sm. Ng.* jelenia bedłka; -schschwaden, -schschwanz, *sm.* ogon jelenia; f. a. Hi'rschtrüffel; -schschweiß, *sm. Jäg.* jelenia posoka; -schwildpret, *sn. Jäg. Kk.* jeleń z jelenica; jelenina, jelenie mięso; -schwurz, *sf. Ng.* świnak; oleśnik; -schziege, f. Hi'rschkuh; -schziemer, *sm. Kk.* cąbr jelenia; -schzunge, *sf.* jeleni ozór; *Ng.* stonogowiec.

Hi'rse, *sf.*, Hirse, *sm. Ng.* proso; proso zwyczajne; jagły; Hi'rse-, *a. Ng. Kk.* prosowy, prosiany; jaglany; Hi'rsebrei', *sm. Kk.* jaglany krupek; -rsefieber, *sn. Hlk.* gorączka z wysypką, prosówka; -rsegra's, *sn. Ng.* prosownica; -rsegrütze, *sf. Kk.* jaglana kasza; -rseko'rn, *sn.* ziarnko prosa; jagło; —, *Hlk.* ziarnko (tłuszczowe w kącikach ocznych); -rsenfennig, f. Hi'rse; -rsenrie'dgras, *sn. Ng.* turzyca prosowa od. prosiana.

Hirt, *sm.* pasterz; pastuch; Hi'rten-, *a.* pasterski; Hi'rtena'mt, *sn. Kg.* *urząd pasterski (proboszcza, biskupa itd.); -rtenbrie'f, *sm. Kg.* list pasterski (biskupa do duchowieństwa itd.); -rtendi'chtart, *sf. Dtk. Litt.* poezya sielska; -rtenfe'st, *sn.* uroczystość pasterska; -rtenflöte, *sf.* fujura; fujarka; flet pasterski; piszczałka; -rtengedi'cht, *sn. Dtk.* poema pasterskie; sielanka; skotopaska; idyla; -rtengo'tt, *sm. Myth.* bożek pasterzy; -rtenhau's, *sn.* pasternia; chata od. buda pasterska; -rtenhu'nd, *sm.* pies pasterski; kondel; -rtenhü'tte, *sf.* buda pasterska; szałas; szałasz; -rtenjunge, -rtenknabe, *sm.* pastuszek; -rtenleben, *sn.* życie pasterskie; -rtenlie'd, *sn.* pieśń pasterska; -rtenloh'n, *sm.* zapłata pasterzowi; -rtenmäßig, *a.* pasterski; —, *ad.* po pastersku; -rtenmesse, *sf. Kg.* pasterska msza; -rtenpe'lz, *sm.* kożuch pasterski, pastuszy; -rtenpfei'fe, -rtenroh'r, f. Hi'rtenflöte; -rtenschau'spiel, *sn. Sb.* sielanka dramatyczna; -rtensta'b, *sm.* kij pasterski; kosztur; —, *Kg.* pastorał (biskupi); -rtensta'nd, *sm.* stan pastuszy; -rtenta'nz, *sm.* taniec pasterski; -rtentasche, *sf.* torba pasterska; -rtenvo'lk, *sn.* lud pasterski; Hi'rtin, *sf.* pasterka. [psa).

Hiß, hiß! *int.* hużia! (szczując

Hi'ssen, *va. Sw.*: die Segel — hysować, do góry hysować (zaciągać) żagle.

Histo'rie, f. Geschi'chte, Erzäh'lung; Histö'rchen, *sn.* historyjka; powiastka; Histo'rien-, Histo'risch, *a.* historyczny.

Hi'tzblase, Hi'tzblatter, *sf. Hlk.* krosta z gorąca; Hi'tzblütig, *a.* gorącą krew mający; Hi'tzblütigkeit, *sf.* gorącość krwi.

Hi'tze, *sf.* gorącość; gorąco; upał; was das für eine — ist! cóż to za upał! brennende — par; żar; —, *zapał; in der ersten — hätte er ihn geprügelt, *w pierwszym zapale byłby go wybił; *ogień; in — gerathen, *wpaść w zapał; unieść się; in der — des Gefechts, *w zapale bitwy; mit großer — etwas angreifen, *z wielkim zapałem wziąć się do czego; —, *prędkość, porywczość; er hat das in der — gethan, gesagt, *zrobił to z prędkości, powiedział to przez prędkość; seine — ist Schuld daran, *jego porywczość temu winna; —, *gorączka; — haben, *mieć gorączkę; Hi'tzen, *vn.* (h.) palić; rozpalać; Hi'tzig, *a.* gorący; —, *ad.* gorąco, porywczo; hitziges Fieber, *Hlk.* gorączka; hitzige Krankheit, *Hlk.* choroba gorączkowa; — werden, *zapalić się, wpaść w zapał od. w gniew; es entspann sich ein hitziger Streit, *powstał spór żwawy, zacięty, uparty; — Wesen, *opryskliwość; Hi'tzkopf, *sm.* *zapaleniec, człowiek gorący, prędki, porywczy, gorąco kąpany.

Ho'bel, *sm. Zm.* hebel; hybel; Ho'belba'nk, *sf. Zm.* ławka do heblowania; Ho'beleisen, *sn. Zm.* żelazo do hebla, u hebla; Ho'beln, *va.* heblować; Ho'belspäh'n, *sm.* wiór od hebla; heblowiny; strużyny. [Hautbo'is.

Hobo'e, *sf. Tk.* obój; oboja; f. a.

Hoch, *a.* (der, die, das hohe; höher, *a.* u. *ad.*, *comp.* höchst, *a. superlat.*): wysoki; in hohem Preise stehen, einen hohen Preis haben mieć wysoką oder wielką cenę, być drogim; hohes Fest, *Kg.* wielkie święto; hoher Styl styl górny, wzniosły, wysoki; hoher Geist umysł wzniosły; das hohe Lied, *Bibl.* wielka pieśń (Salomona); hoher Leib ciąża; brzuch; hohe Jagd, *Jäg.* polowanie na grubego zwierza; hohe Schule (Ho'chschule) akademija, uniwersytet; eine hohe Meinung von Jemandem haben wielką mieć o kim opinią; bei hoher Strafe etwas verbieten zakazać co pod wielką, ciężką karą; einen hohen Eid schwören, *Rw.* świętą wykonać przysięgę; święcie przysiądz; hohes Alter erreichen dojść do późnego wieku, do późnych lat; Jemanden in hohen Ehren halten mieć wielki dla kogo szacunek; wielce go uważać; hoher Adel, *Stw.* wyższa ślachta; hohe Geistlichkeit, *Kg.* wyższe duchowieństwo; mit hoher Erlaubniß za wysokiém pozwoleniem; auf hohes Verlangen na wysokie żądanie; —, *ad.* wysoko (w każdym kierunku); er wohnt drei Treppen hoch mieszka na trzeciém piętrze; er stellte die Reiterei drei Mann hoch, *Kw.* ustawił konnicę w trzech rzędach; er predigt zu hoch, *za wysoko, za górno każe; das ist zu hoch gegeben, das ist mir zu hoch, *to jest nad moje pojęcie; *to za wysoko dla mnie; ich werde es sehr hoch aufnehmen (sehr schätzen), *będę sobie to wysoko cenił, miał za wielki zaszczyt, uważał za wielki honor; Jemandem etwas hoch anrechnen, *uważać komu co za wielką rzecz, zasługę; *wysoko sobie cenić przysługę od. grzeczność przez kogo wyświadczoną; etwas hoch halten wysoko co trzymać (auch *); es geht bei ihm — her, *u niego idzie po pańsku, z wysoka; hoch hinaus wollen, *wysoko sięgać; die Nase hoch tragen, *chodzić z zadartym nosem; hoch u. theuer schwören, *na wszystko się przysięgać; sein Leben — bringen późnego wieku dożyć; es hoch bringen, *daleko z czém zajść; *daleko rzecz doprowadzić; es zu — anfangen, *za wysoko zacząć (śpiewając); *na wysoką skalę zacząć (żyć, gospodarować); es ist hohe Zeit już wielki czas; es ist die höchste Zeit już bardzo wielki czas; Jemanden — leben lassen, *zyczyć komu długiego życia; er lebe hoch! wiwat! niech żyje! wer — steigt, fällt tief, *kto wysoko łazi, z wysoka spada; Ho'chachtbar, *a.* wielce szanowny; -chachten, *va.* wielce poważać, wysoko cenić; -chachtung, *sf.* poważanie; szacunek; poszanowanie; -chachtungsvo'll, *a.* z szacunkiem; -chadelig, *a.* wielce ślachetny; -chaltar, *sm. Kg.* wielki ołtarz; -chamt, *sn. Kg.* wielka msza; suma; das — halten, *Kg.* sumę odprawiać; -chansehnlich, *a.* wielce okazały; świetny; znaczny; wielkie znaczenie mający; -chbega'bt, *a.*: — mit Verstand wielkiem rozumem obdarzony; -chbeglü'ckt, *a.* wielce uszczęśli-

wiony; -chbeinig, a. wysokie od. długie nogi mający; laskonogi; -chbekümmert, a.: — sein bardzo się frasować, w wielkim smutku porażony; -chbere'dt, a. wielce wymowny; arcywymowny; -chberüh'mt, a. przesławny, arcysławny; -chbeta'gt, a. bardzo stary; bardzo podeszły w latach; -chbetrü'bt, a. bardzo zmartwiony; — sein gorzki smętek mieć; -chblau, a. jasnoniebieski; -chbootsmann, sm. Sw. (Ober-Bootsmann) oberbotsman; -chbrüstig, a. wysokopiersisty; -chbunt, a. wysokopstrokaty; wysokopstry.

Ho'chburg, sn. Geog. Wyszogrod; -chdeutsch, a. (oberdeutsch) górno-niemiecki; —, sn. wysoka oder górna niemczyzna; -chdeutschmeister, sm. Gsch. Wielki Mistrz Kawalerów niemieckich; -chdiese'lben, Hochde'ro, a. (als Titel) Jaśnie Wielmożny Pan (Dobrodziéj); -chedel, a. szlachetny; ślachetny; -chedelgeboren, a. wielce ślachetny; ślachetnie urodzony; (in Briefen) Jaśnie Wielmożny; -chehrwürdig, a. wielce szanowny; -chehrwürden, a. (Titel der Geistlichen niederen Ranges) Wielmożny Jegomość Ksiądz; (im Text eines Briefes) Wielmożny Wacpan Dobrodziéj; -cherfahren, a. wielce doświadczony; -cherfreu't, a. wielce ucieszony; wielce uradowany; Ho'cherha'ben, a. wzniosły; wspaniały; -cherhoben, a. wypukły; -chfahrend, a. *wyniosły; dumny; pyszny; —, ad. dumnie; -chfliegend, a. górnolotny, wysokolotny, (auch*); -chfürstlich, a. Jaśnieoświecony; książęcy; -chgeachtet, s. Ho'chgeehrt; -chgebietend, a. wielką władzę mający; -chgeboren, a. (als Titel des hohen Adels) Jaśnie Wielmożny; -chgeeh'rt, a. wielce szanowny; hochgeehrtester Freund! szanowny przyjacielu! -chgefüh'l, a. wzniosłe uczucie; -chgelah'rt, -chgeleh'rt, a. wysoce oder wielce uczony; -chgelb, a. jasnożółty; -chgelo'bt, a. uwielbiony; sei hochgelobt! bądź pochwalony! -chgenei'gt, a. wielce łaskawy; -chgenu'ß, sm. rozkosz niewypowiedziana; -chgepriesen, a. wysławiony; -chgeri'cht, sn. szafot; szubienica (Galgen); rusztowanie (do tracenia złoczyńców); -chgerüh'mt, a. wielce sławiony; -chgeschä'tzt, a. wielce szacowny; -chgeschma'ck, sm. gust delikatny; -chgesi'nnt, a. (człowiek) wielkiego umysłu; -chgespa'nnt, a. w wielkiém oczekiwaniu będący; -chgesti'rnt, a. wysokie czoło mający; -chgethü'rmt, a. wysokie wieże mający; wysokowieżysty; *wysoko się wznoszący, piętrzący; -chgräflich, a. hrabiowski; Ihre Hochgräfliche Gnaden (Anrede in Briefen etc.) Jaśnie Wielmożny Hrabia; -chgrün, a. jasno zielony; -chhalsig, a. wysoką szyję mający; -chhalten, va. irr. (h.) (halte h., hielt h., hochgehalten) *wielce poważać; -chheilig, a. wielce święty; -chherzig, a. wspaniałego serca, wielkoduszny; -chherzigkeit, sf. wielkoduszność; wspaniałość serca; wielkoduszność; -chklingend, a. cienko brzmiący; -chland, sn. Geog. (Plateau) wzgórze; kraj wyniosły; kraina górzysta od. na wzgórzu leżąca; -chländer, sm. Geog. (Bewohner hochgelegener Länder) góral; -chlehrer, sm. Profesor (Uniwersytetu).

Hö'chlich, ad. wielce; nader; nadzwyczajnie; usilnie; bardzo.

Ho'chlöblich, a. (als Titel od. Anrede in Briefen) Świetny, Prześwietny; -chmahl, sn. Kg. świetna uczta; -chmauerig, a. wysokie mury mający; -chmeister, sm. Gsch. Wielki Mistrz; -chmeisterthum, sn. Gsch. godność Wielkiego Mistrza; -chmesse, f. Ho'chamt; -chmögend, a. (als Titel) wielmożny; wysokowładny; prześwietny; -chmuth, sm. pycha; duma; wyniosłość; — kommt vor dem Falle, *duma upadek wróży; *kogo Pan Bóg chce skarać, temu rozum odbierze (i dumę nań dopuści); -chmüthig, a. dumny; wyniosły; pyszny; -chnöthig, f. Hö'chstnöthig; -chnothpeinlich, a. Rw. kryminalny, gardłowy (sąd); -chpflaster, sn. bruk na wyższém miejscu; -chpreislich, a. (als Titel) Wysoki, Prześwietny; -chpreisen, va. irr. (h.) (preise h., pries h., hochgepriesen) wielbić; -chpriester, sm. Kg. Wielki kapłan; arcykapłan; -chpriesterlich, a. arcykapłański; -chpriesterthum, sn. Kg. arcykapłaństwo; -chrosenroth, a. jasnoróżowy; -chroth, a. jasno czerwony; ponsowy; -chrücken, sm. pochrzept (u wieprza); -chrühmlich, a. arcysławny; -chschäftig, a. pionowy, krosnowy; -chschätzbar, a. arcyszacowny; -chschätzen, va. wysoko cenić; wysoce poważać; -chschätzung, sf. wysokie poważanie; wielki szacunek; -chschenkelig, a. wysokie uda mający; -chschmuck, sm. strój paradny; -chschule, sf. główna uczelnia od. szkoła; Uniwersytet; -chschüler, sm. uczeń Uniwersytetu od. szkoły głównéj; -chschulterig, a. wysokobarczysty; -chschwanger, a. daleko w ciąży będąca; bliska połogu; znacznie brzemienna; -chselig, a. świętéj pamięci, nieboszczyk; -chselige, a. nieboszka; -chsinn, sm. umysł wzniosły; -chsinnig, a. wzniosłego umysłu; -chsprecher, sm. człowiek górno mówiący.

Höchst, ad. superlat. (v. Hoch): bardzo; nader; arcy; nadzwyczajnie; Höchst (höchster, höchste, höchstes), a. superlat. (v. Hoch): najwyższy, — sza, — sze; dies ist das Höchste, was er zu erreichen hofft to jest najwyższy cel, który spodziewa się osiągnąć; du mußt es nicht auf das Höchste treiben nie posuwaj tego do ostateczności; es ist mit ihm auf das Höchste gekommen już przyszło z nim do ostateczności; *już nie ma dla niego ratunku itd.; das höchste Gut, Kg. najwyższe dobro; Hö'chstens, ad. najwięcéj; najwyższéj; najdłużéj; nie więcéj jak; Hö'chster, a. superlat. f. Höchst.

Ho'chstift, sn. katedra, katedralna kapituła; Ho'chtag, sm. Bibl. jasny dzień; -chthronend, a. wysoko na tronie siedzący; -chtönend, a. górnobrzmiący; *wielkie rzeczy prawiący, *wiele obiecujący, na pozór wiele znaczący; -chtrabend, a. *szumny, nadęty, napuszony; *górnomyślny; das Hochtrabende, *szumność; napuszoność; -chverdie'nt, a. wielce zasłużony; -chvermö'gend, a. wielmożny; -chvero'rdnet, a. (als Titel od. Anrede) prześwietny; -chverra'th, sm. Rw. Stw. zbrodnia stanu; zbrodnia obrażonego majestatu; zdrada główna; -chverrä'ther, sm. Rw. Stw. ten co się dopuścił zbrodni obrażonego majestatu; -chverschuldet, a. pełen przestępstwa; -chverständig, a. wysoce rozumny; -chweg, sm. trotoar; -chweise, a. wielce mądry, przemądry; (als Titel) prześwietny; -chwichtig, a. arcyważny; -chwild, sn. Jäg. gruba dziczyzna; hochwohle'delgeboren, a. (als Titel od. Anrede in Briefen) Jaśnie Wielmożny; -chwohlehrwürdig, a. (als Titel) Wielebny; -chwohlgeboren, a. (als Titel) Wielmożny; -chwürdig, a. (als Titel der hohen Geistlichkeit) Wielebny; Przewielebny; Ew. Hochwürden, Kg. Jaśnie Wielmożny; Wielebność; das Hochwürdige, Kg. przewielebny oder chwalebny sakrament; -chwürdigst, a. superlat. przenajwielebniejszy, najprzewielebniejszy.

Ho'chzeit, sf. wesele; eine — feiern wesele obchodzić; Jemandem die — ausrichten wyprawiać komu wesele; zur — bitten prosić na wesele; eine — stiften skojarzyć małżeństwo; — mit Jemandem machen iść za kogo (za mąż); żenić się z jaką; sie werden — mit einander machen pożenią się z sobą; Ho'chzeit-, Ho'chzeits-, a. weselny; Ho'chzeitbe'tt, sn. łoże weselne; -chzeitbitter, sm. ten co na wesele prosi; drużba; marszałek weselny; -chzeitbrie'f, sm. list weselny od. zapraszający na wesele; -chzeiter, sm. pan młody; -chzeitessen, f. Ho'chzeitschmau'ß; -chzeitfackel, sf. pochodnia weselna; -chzeitfeier, sf., -chzeitfe'st, sn. uroczystość weselna; gody weselne; obchód weselny; -chzeitga'st, sm. gość weselny, gość na wesele zaproszony; -chzeitgeber, sm. weselnik; sprawca wesela; -chzeitgedi'cht, sn. wiersz weselny; hochzeitgeschenk, sn. podarunek od. dar weselny; -chzeitgo'tt, sm. Myth. bożek weselny; -chzeithau's, sn. dom weselny; -chzeitklei'd, sn. suknia weselna, godowa; strój od. ubiór godowy; -chzeitkosten, sn. pl. wydatki na wesele; koszta weselne; -chzeitkra'nz, sm. wieniec weselny; -chzeitkuchen, sm. weselny placek; -chzeitleute, smf. pl. goście wesela; -chzeitlich, a. weselny; —, ad. weselnie, po weselnemu (ubrany); -chzeitlie'd, sn. pieśń weselna; -chzeitmah'l, f. Ho'chzeitschmau'ß; -chzeitmarschall, sm. marszałek weselny; -chzeitmäßig, a. weselu przyzwoity; —, ad. po godowemu; -chzeitmutter, sf. matka panny młodéj; matka weselna, niewiasta wyprawiająca wesele jakiéj pannie; -chzeitpaa'r, f. Brau'tpaar; -zeitpredigt, sf. Kg. kazanie weselne; -chzeitrede, sf. mowa weselna, na weselu; -chzeitredner, sm. mowca weselny; -chzeitschmau'ß, sm. uczta weselna; -chzeitschmu'ck, sm. strój weselny; ozdoby godowe; -chzeitta'g, sm. dzień weselny, godowy; -chzeitvater, sm. ojciec weselny; -chzeitwei'n, sm. wino weselne, godowe.

Ho'chzuehrend, Ho'chzuverehrend, a. u. sm. (in Briefen) wielce szanowny; czcigodny.

Ho'cke, sf. Ldw. § (Haufen, Garben) kupa snopów na polu ustawiona; kuczek od. kuczka, mendel; die Garben in Hocken setzen, Ldw. snopki w mendele od. w kuczki ustawiać; — (Rücken); Jemandem die — voll schlagen grzbiet komu wytrzepać; Jemanden auf die — nehmen wziąć kogo na plecy (na barana); Ho'cken, va. Ldw. f.

die Garben in Hocken setzen (unter Ho'cke); Jemanden — na barana (na plecach) kogo nosić; —, vn. (h.) w kuczki usiąść; kucznąć; auf Jemanden hocken uwiesić się komu na plecach; —, *próżno siedzieć; hinter dem Ofen — za piecem siedzieć.

Hö'cker, sm. garb; wyrostość na grzbiecie; garbacizna; Hö'ckericht, a. garbowaty, do garbu podobny; Hö'ckerig, a. garbaty; — (holperig) *nierówny, chropowaty; *niegładki; Hö'ckern, vn. (s.) § auf etwas — łazić po czém i siadać.

Hö'ckerochs, sm. Ng. żubr.

Ho'de, sf. Zk. jądro (u ludzi i zwierząt męskich); mudo; podołek; Ho'den, sf. pl. Zk. jądra, jajca u samca; Ho'den-, a. jądrowy; Ho'denbru'ch, sm. Hlk. ruptura łonowa; przepuklina worka jądrowego; Ho'densa'ck, sm. Zk. jądrownik; worek jądrowy; moszna; moszny worek.

Hof, sm. dwór (überhaupt); bei Hofe (im Palaste, in der Gesellschaft des Landesfürsten) u dworu; einer Dame den — machen, *zalecać się do pani, umizgać się; przymilać się jakiéj pani; okrąg na około czego; — um den Mond, Ntl. obłoczek od. tęcza koło księżyca; — der Brustwarze, Zk. obwódka brodawki piersiowéj; miejsce ogrodzone; podwórze, dziedziniec, dwór; — (Wohnung, Bauergut, ländliches Besitzthum) dwór; Hof-, a. dworski (überhaupt); — (am fürstlichen Wohnsitze &c. befindlich &c.) nadworny; Ho'facker, sm. grunt dworski; dworska rola; -fadvoca't, sm. Rw. adwokat nadworny; -fage'nt, sm. agient dworski, nadworny; -famt, sn. urząd nadworny; -farbeit, sf. robota dworska; -fart, sf. sposób dworski, na dworach używany; dworactwo; dworność; -fartig, a. posiadający dworską grzeczność; ugrzeczniony po dworacku; — jak dwór; -fartigkeit, sf. grzeczność dworska; -farzt, sm. lekarz nadworny; -fbäcker, sm. piekarz nadworny; Ho'fbauer, sm. chłop dworski, do dworu należący; -fbea'mter, sm. urzędnik nadworny, dworski, urzędnik dworu; -fbedienter, sm. sługa dworski; -fbedienung, sf. służba u dworu; Ho'fbrauch, sm. zwyczaj dworski; -fbrod, sn. dworski chléb; -fburg, sf. pałac, zamek (gdzie dwór mieszka); -fcabale, sf. kabała dworska; -fcapella'n, -fcapla'n, sm. Kg. kapelan nadworny; -fcapelle, sf. kaplica dworska; Tk. s. Ho'fmusi'k; -fcasse, sf. kasa dworska; -fcavalie'r, sm. kawaler u dworu, ze dworu; dworzanin; -fceremonie'll, sn. ceremonie dworskie; etykieta u dworu; -fcha'rge, s. Ho'famt.

Hö'fchen, sn. dim. podwórko, dwórko.

Ho'fchirurgus, sm. chirurg nadworny; -fdame, sf. dama nadworna; -fdienst, sm. pańszczyzna (dla dworu); -fdrescher, sm. Ldw. (auf adligen &c. Gütern) młocek dworski.

Hö'feln, vn. (h.) nadskakiwać komu. [sitte.

Ho'fetique'tte, Hofetike'tte, s. Ho'f-

Ho'ffähig, a. zdolny do bywania u dworu, do znajdowania się na dworze; Ho'ffähigkeit, sf. zdolność do bywania u dworu; -ffarbe, sf. kolor dworski.

Ho'ffart, sf. (Hochfahrt) pycha; duma; wyniosłość; der — ergeben sein wynosić się; Ho'ffärtig, a. dumny; wyniosły, pardy, butny.

Ho'ffen, vn. u. va. spodziewać się; mieć nadzieję; das will ich —, *tak się też spodziewam; es ist, es steht zu hoffen, daß &c. spodziewać się należy, że itd.; — u. Harren macht Manchen zum Narren, *czekaj tatka latka; — ufać; ich hoffe auf Gott u. auf meine gute Sache, *ufam Bogu i mojéj dobréj sprawie.

Ho'ffentlich, a. jak się spodziewam; tak się spodziewam od. należy spodziewać; er wird — kommen spodziewam się, że przyjdzie; wird er kommen? hoffentlich czy przyjdzie? tak spodziewam się.

Ho'ffest, sn. zabawa od. uroczystość dworska.

Ho'ffnung, sf. nadzieja; otucha; — läßt nicht zu Schanden werden, *nadzieja nie pohańbia; die — ist verschwunden, *nadzieja się w kąt skryła od. znikła; die — täuscht oft, *często skutek nie ziści nadziei; sich in seiner — getäuscht sehen widzieć się omylonym w swojéj nadziei; Ho'ffnungslo's, a. bez nadziei; nie mający nadziei; -ffnungslo'sigkeit, sf. zupełne zwątpienie; zupełny brak nadziei; -ffnungsvo'll, a. pełen nadziei, otuchy.

Ho'ffräulein, sn. panna nadworna, dworska; dworzanka; Ho'ffreund, sm. *przyjaciel udany; Ho'ffreundschaft, sf. *przyjaźń udana; Ho'fgarten, sm. ogród dworski; -fgärtner, sm. ogrodnik nadworny; -fgeri'cht, sn. Rw. sąd najwyższy, nadworny oder marszałkowski; -fgesinde, sn. czeladź od. służba dworska; -fgunst, sf. łaska od. sprzyjanie dworu; -fgut, sn. majętność dworu; królewszczyzna; dobra koronne, książęce, królewskie; -fhaltung, sf. utrzymywanie dworu; dwór, urzędnicy i słudzy dworscy; utrzymywanie gospodarstwa; -fhandwerker, sm. rzemieślnik nadworny; -fherr, sm. pan włości ze dworem; -fhörig, a. do dworu należący; -fhund, sm. pies dworski; pies trzymany w podwórzu; -fjäger, sm. strzelec nadworny; -fjägerei', sf. urząd i mieszkanie nadwornego strzelca; -fjägermeister, sm. łowczy nadworny; -fintri'gue, sf. intryga dworska.

Hofi'ren, vn. (h.) s. Hö'feln; — odbywać naturalną potrzebę; — gehen iść na przechód, na dwór, na potrzebę; ein schlechter Vogel, der in sein Nest hofirt, *zły to ptak, co swe gniazdo plugawi.

Hö'fisch, a. dworski; po dworsku.

Ho'fjude, sm. żyd, faktor nadworny; -fjungfer, sf. panna przy dworze; -fjunker, sm. dworzanin; paź; -fkammer, sf. Stw. kamera nadworna; Ho'fkammerrath, sm. Stw. nadworny Radca kamery; -fkanzlei', sf. Stw. kancelarya nadworna; -fkanzler, sm. kanclerz nadworny; -fkapella'n, -fkapelle, -fkasse, s. Ho'fcapelle, &c.; -fkeller, sm. piwnica dworska; -fkellermeister, sm. piwniczny nadworny; -fkirche, sf. kościół dworski; -fkoch, sm. kucharz dworski od. nadworny; -fkondi'tor, sm. cukiernik dworski od. nadworny; -fküchena'mt, sn. intendantura kuchenna; -fküchenmeister, sm. kuchmistrz nadworny; -fkunst, sf. dworska sztuka; -flager, sn. rezydencya, mieszkanie, miejsce pobytu dworu książęcego itd.; sein — in der Stadt halten w mieście dwór utrzymywać; -flakei', sm. lokaj nadworny; -fleben, sn. życie dworskie; -flecker, sm. iron. dworski lizus; -fleute, smf. pl. ludzie dworscy; iron. dworacy.

Hö'flich, a. grzeczny; ich danke höflichst dziękuję jak najuniżeniéj; Hö'flichkeit, sf. grzeczność; Jemandem viele Höflichkeiten sagen, erweisen wiele grzeczności komu powiedzieć, wyświadczyć; -chkeitsbezei'gung, sf. wyświadczenie grzeczności; -chkeitsbrie'f, sm. list z grzeczności napisany.

Hö'fling, sm. dworzanin; iron. dworak; dworaczek.

Ho'fluft, sf. powietrze dworskie; *sprzyjanie dworu; -fmagd, sf. dziewka dworska; -fmanie'r, s. Ho'fart; -fmann, sm. dworzanin; osoba do dworu należąca; urzędnik dworski; s. a. Hö'fling. [dworacku.

Ho'fmännisch, a. dworacki; po

Ho'fmann's Tropfen, sm. pl. Hlk. Schdk. anodyny; likwor anodyny; eter siarkowy.

Ho'fmarschall, sm. marszałek nadworny; -fmäßig, a. dworski; dworacki, zwyczajowi dworu odpowiadający; —, po dworsku; -fmedicus, s. Ho'farzt; -fmeister sm. Ldw. rządca majętności; ochmistrz, hofmistrz, przełożony nad służbą dworską; — (Privat-Hauslehrer) guwerner, nauczyciel domowy; dozórca domowy (dzieci); -fmeisterin, sf. Ldw. gospodyni (mająca dozór nad gospodarstwem wiejskiém); — ochmistrzyni (mająca dozór nad służebnicami dworskiemi); — (Hauslehrerin) guwernantka; nauczycielka domowa; -fmeisterisch, -fmeisterlich, a. guwernerski; ochmistrzowski; *surowy, imponujący, karcący, cenzorski; -fmeistern, vn. (h.) guwernerką się trudnić; —, va. *karcić, strofować, cenzorować, krytykować, łająć kogo; -meisterstelle, sf. miejsce nauczyciela domowego; -fmetzger, sm. rzeźnik nadworny; -fmu'sicus, sm. muzykant nadworny; -fmusi'k, sf. nadworna muzyka; -fnarr, sm. błazen nadworny; -fplatz, sm. podwórze; -fpoe't, sm. poeta nadworny; -fpostamt, sn. nadworny pocztamt; -fprediger, sm. kaznodzieja nadworny; -fpredigerstelle, sf. miejsce od. urząd nadwornego kapelana; -fränke, sm. pl. (Hof-Intriguen, Hof-Cabalen) podstępy dworskie; -frath, sm. konsyliarz od. radca nadworny; -fräthin, sf. żona konsyliarza nadwornego; konsyliarzowa; -fraum, sm. dziedziniec; -frichter, sm. sędzia nadworny; -fschatzmeister, sm. podskarbi nadworny; -fschneider, sm. krawiec nadworny; -fschranz, sm. iron. dworak, dworaczek; -fschranze, sf. iron. dworaczka; -fschuhmacher, sm. szewc nadworny; -fsecretä'r, sm. sekretarz nadworny; -fsitte, sf. (Hofetiquette) obyczaj dworski; etykieta; dworszczyzna; -fsprache, sf. *język dworski; -fstaat, sm. *dwór; — (die zur Bedienung eines fürstlichen Hofes gehörigen Personen) dworzaństwo, dwór wielki; dworzanie, dworscy; -fstätte, sf. dziedziniec; podwórze; -fstelle, sf. (Amt bei Hofe) urząd dworski, nadworny; — (Platz für den Hof eines

Gebäudes) miejsce przy dworze; Ho'fstag, *sm.* dzień pański, pańszczyznowy; -fthor, *sn.* brama na dziedziniec; wrota od podwórza; -fthür, *sf.* drzwi, fórtka od podwórza; -ftrauer, *sf.* żałoba dworska; -ftrompe'ter, *sm.* trębacz nadworny; -fwelt, *sf.* dworski świat, mieszkańcy dworu; -fwirthschaft, *sf. Ldw.* gospodarstwo dworskie (na wsi); -fzeitung, *sf.* gazeta nadworna; -fzirkel, *sm.* kompania na dworze; -fzwang, *sm.* przymus do robot dworskich; etykieta; — (Frohnarbeit) przymus do pańszczyzny.

Hö'he, *sf.* wysokość; odległość od poziomu; in die — wzwyż, wzgórę; ich kann nicht in die — nie mogę śpiewać wysoko; —, *wielkość; —, *Geog.* góra; in die — steigen wznosić się do góry; von der — herabfallen z góry spaść; sich in die — richten podnieść się do góry; — (Anhöhe) miejsce wysokie od. wyższe; das wäre die rechte Höhe! *tegoby też jeszcze brakowało! *jeszcze czego (zachciewa ci się)!

Ho'heit, *sf.* wysokość; *wielkość; wyższość, dostojeństwo, godność; Ew. Hoheit (als Titel od. Anrede fürstlicher Personen) Wysokość Wasza, Wasza Książęca; Königl. Hoheit Królewiczowska Mość; Ihre Königl. — die Prinzessin Karola Jéj Królewiczowska Mość Księżniczka *Karola*; Ihre Hoheiten sind angekommen Książęta (Księżne, Księstwo, Królewne itd.) Ichmość przybyły; — (Oberherrschaft) panowanie; unter Preußischer — stehen, *Stw.* zostawać pod panowaniem Króla Jegomości Pruskiego; Ho'heitsre'cht, *sn. Stw.* prawo najwyższe; przywiléj panującego.

Ho'helie'd, *sn. Bibl.* pieśń nad pieśniami; wielka pieśń *Salomona*.

Hö'hen, *va.* do góry wznosić; sich — (sich erheben zu einer Höhe) w góry wznosić się. [wysokomiar.

Hö'henme'sser, *sm. Ntl. Geog.*

Ho'henstei'n, *sn. Geog.* (Stadt in Ostpreußen) Olsztynek, Holstynek; —, *Geog.* (Dorf bei Dirschau, Westpreußen) Pszczołki.

Ho'heprie'ster, *sm. Bibl.* Wielki kapłan; Książę kapłańskie; Ho'hepriesterlich, *a.*: hohepriesterliches Amt, *Bibl.* najwyższe kapłaństwo.

Hö'her, *a.* u. *ad. compar.* (v. Hoch): wyższy; wyższéj; przelożony; je höher Jemand steigt, desto tiefer kann er fallen, *bywa pod wozem, kto bywa na wozie; aus einem höheren Tone sprechen, *mocniejszym przemawiać tonem.

Hohl, *a.* wewnątrz próżny; hohle Kugel kula wydrążona; hohler Baum drzewo wypruchniałe; hohler Zahn ząb wypruchniały od. dziurawy; hohler Klang, hohle Stimme dźwięk, głos przytłumiony; hohler Kopf, *głowa pusta, próżna; es ist mir hohl im Magen, *czczo mi w żołądku; etwas — machen wydrążać co; — wklęsły; hohle Augen, hohle Wangen oczy zapadłe; policzki zaklęsłe; hohle Hand, *Zk.* dłoń (ręki zgiętéj); ręka w półkuli zgięta; garść; hohler Weg parów; wąwóz; die See geht hohl, *Sw.* na morzu powstają z dwu stron bałwany; Ho'hlader, *sf. Zk.* żyła główna; Hoh'läugig, *a.* wklęsłooki; -hlaxt, *sf. Zm.* przysiek; -hlbäckig, *a.* zapadłe policzki mający; -hlbau, *sm. Bk.* budowanie pod ziemią; -hlbeil, *sn. Zm.* topór zakrzywiony; -hlbohrer, *sm. Zm.* świder do wydrążania; dęczak.

Hoh'le, *sn.* próżność, czczość; *s. a. Hoh'lseite.

Höh'le, *sf.* próżność wewnątrz czego; próżnina; jaskinia; pieczara; jama; nora (zwierząt dzikich).

Hoh'leisen, *sn. Zm.* dłubaczka; skublice.

Höh'len, *va.* wydrążać.

Höh'lenbewoh'ner, *sm.* mieszkaniec jaskini.

Hoh'lfeile, *sf. Zm.* pilnik do wydrążania; Hoh'lgang, *sm.* droga w ziemi zrobiona; Hoh'lgeschli'ffen, *a. Optik.* (hohlrund) wklęsło od. żłobkowato od. wpukło szlifowany; -hlgeschwü'r, *sn. Hlk.* wrzód zatokowy; -hlgießen, *sn.* lanie w którym środek próżny; -hlglas, *sn.* szkło wklęsłe; -hlhand, *sf.* dłoń; s. a. unter Hohl; -hlhäring, *sm. H.* śledź bez ikra i mléczu; ulik; -hlheit, *sf.* wydrążoność; *próżność, czczość; -hlhobel, *sm. Zm.* hebel stolarski do laskowania; -hlkehle, *sf. Zm. Bk.* żłobkowanie wklęsłe, okrągłe; -hlkehlenho'bel, *sm. Zm.* hebel do takiego żłobkowania służący; -hlklinge, *sf.* klinga od. głownia żłobkowana; -hlkopf, *sm.* próżna, pusta głowa; *pustogłów; -hlkugel, *sf.* kula wydrążona; *Kw.* bomba; Hoh'lleiste, siehe Hoh'lkehle, *sf.*; Hoh'lmeißel, siehe Hoh'leisen; -hlmünze, *sf. Mzk.* brakat; blaszka; pieniążek z blaszki; -hlrund, *a.* okrągło od. kulisto wklęsły; obłączysty; -hlründung, *sf.* (Concavität) obłączystość; -hlsäule, *sf.* slup wydrążony; -hlspatel, *sm.* rydlik wklęsły; -hlspiegel, *sm.* zwierciadło wklęsłe; -hlstreifen, *va.* żłobkować, żłobić; -hlstuhl, *sm.* krzesło z wklęsłém oparciem. [watość.

Höh'lung, *sf.* wydrążenie; locho-

Hoh'lwaaren, *sf. pl.* towary z próżnią; Hoh'lweg, *sm.* wąwóz; parów; droga z wyjeżdżoną koleją; -hlweide, *sf. Ng.* wierzba iwa; iwowa palma; -hlwerk, *sn. Bk.* dach z żłobkowatéj dachówki; -hlwurz, *sf. Ng.* kokornak; -hlzahn, *sm. Hlk.* ząb dziurawy; —, *Ng.* (Pflanze) koci pysk; -hlziegel, *sm.* dachówka żłobkowata; -hlzirkel, *sm.* cyrkiel kabląkowaty.

Hohn, *sm.* hańba; szyderstwo; urąganie; Jemandem — sprechen szydzić z kogo, urągać komu, urągać się komu; Jemandem zum Hohne sein, werden być, stać się przedmiotem czyjego szyderstwa; Jemanden zum Spott u. — machen, *wystawić kogo na drwiny i szyd.

Hoh'nnecken, *va.* wyszczerzać się z kim; s. a. Fo'ppen; Hoh'nneckerei', *sf.* wyszczerzanie z kim; s. a. Fopperei'.

Höh'nen, *va.* szydzić z kogo.

Hoh'ngelächter, *sn.* urągowisko; szydercze pośmiewisko; Hoh'ngezi'sch, *sn.* sykanie urągające się.

Höh'nisch, *a.* szyderczy; szyderczo, z szyderstwem.

Hoh'nlächeln, *vn.* (h.): über etwas — z szyderstwem uśmiechać się na co; Hoh'nlachen, *vn.* (h.): über etwas — z szyderstwem się śmiać z czego; Hoh'nlachen, *sn.*, s. Hoh'ngelächter.

Höh'nlich, *a.* urągliwy.

Hoh'nsprecher, *sm.* szyderca; Hoh'nsprecherin, *sf.* szydercza niewiasta.

Hö'ken, *vn.* (h.) przekupniczy handel prowadzić; przekupnictwem się trudnić; mit etwas — sprzedawać co; Hö'ker, Hö'ke, *sm.* (§ Greißler, § Pfretzschner, Victualienhändler) przekupień; przekupniarz; Hökerei', *sf.* przekupnictwo; Hö'kerin, Hö'kin, Hö'kerfrau', *sf.*, Hö'kerwei'b, *sn.* przekupka; przekupnica; Hö'kerisch, Hö'kermä'ßig, *a.* przekupniczy; —, *ad.* po przekupniczu; jak przekupień oder przekupka; Hö'kerkra'm, *sm.* kram przekupniczy.

Ho'kus-Po'kus, *sn.* **kuglarstwo; — machen kuglarstwo robić; Ho'kuspo'kusmacher, s. Gau'kler; Ho'kuspo'kusmacherei', s. Gaukelei'.

Hold, *a.* przychylny; sprzyjający; Jemandem — sein być łaskawym, sprzyjać komu; —, *miły, przyjemny; holder Friede, *błogi pokój; holde Stimme, *wdzięczny głos; der Holde luby; die Holde luba; *miła komu o- [soba.

Ho'lder, s. Hollu'nder.

Ho'ldselig, *a.* wdzięczny, miły, przyjemny, łagodny; Ho'ldseligkeit, *sf.* wdzięczność, przyjemność.

Ho'len, *va.* iść po co, przynieść co, wziąść co; Jemanden — sprowadzić kogo; etwas — pójść po co i przynieść; Jemanden etwas — lassen posłać po kogo, po co; ich werde mir das Buch selbst — sam pójdę od. przyjdę po książkę; ich komme ihn zu — przychodzę po niego; du willst dir Prügel —, *chcesz tam iść, abyś co oberwał; der Henker soll ihn —! § zje kata! hol's der Teufel! § porwono dyabłu! der Teufel hat Alles geholt, *wszystko bis wziął; wszystko poszło do dyabła; hol' dich der Kuckuk! niech cię zły duch weźmie! Athem — oddychać.

Ho'lfter, *sf.* olstro.

Ho'lla! *int.* hola! héj! stój! kwita! u. damit —! i kwita!

Ho'lland, *sn. Geog.* Holandya; —, *Geog.* (Stadt, auch „Preußisch-Holland") Holęd, od. Pruska Holandya; Ho'lländer, *sm. Geog.* Holender; Ho'lländer (Art Zeuchkasten in der Papiermühle) skrzynia walcowa.

Holländerei', *sf. Ldw.* Holendrya; Olendry.

Ho'lländerin, *sf. Geog.* Holenderka; Ho'lländisch, *a. Geog.* holenderski; —, *ad.* po holendersku.

Hö'lle, *sf.* piekło (überhaupt); zapiecek; padół; *stan człowieka po śmierci; in die — kommen, *pójść do piekła; in die — od. zur — fahren iść, zstąpić do piekła; die — an Jemandem verdienen, *zasłużyć sobie u kogo na największą niewdzięczność; Jemandem die — heiß machen, *okropnie komu dokuczać, dopiekać; die — in seinem Busen tragen, *piekło miéć w sercu, *doznawać zgryzot sumienia; wer vor der — wohnt, muß den Teufel zu Gevatter bitten, *kto na przedpiekłu mieszka, dyabła w kumy prosi; Hö'llen-, *a.* piekielny; Hö'llena'ngst, *sf.* *piekielny strach; Hö'llenbehe'rrscher, *sm.* władca piekieł; -llenbra'nd, *sm.* głownia piekielna; *szatan nie człowiek, *dyabeł w ludzkiéj postaci; *człowiek z piekła rodem; -llenbraten, *sm.* *piekielnik; -llenbru't, *sf.* *płód piekła; -llenbu'nd, *sm.*, -llenbündniß, *sn.* związek piekielny; -llenfah'rt, *sf. Bibl. Myth.* zstąpienie do piekła; podróż kiekielna; -llenfeuer, *sn.*, -llenflamme, *sf.* ogień, płomień

piekielny; -llenfü'rst, *sm.* książę piekielny; -llengei'st, *sm.* *duch piekielny; -llengesa'ng, *sm.* *śpiew piekielny; -llengesta'lt, *sf.* *piekielna postać; -llengesta'nk, *sm.* *piekielny, dyabelski smród; -llengott, *sm.*, -llengöttin, -llengottheit, *sf.* *Myth.* bóg, bogini, bóstwo piekła; -llenhee'r, *sn.* wojsko piekielne; -llenhei'ß, *a.* gorący jak ogień piekielny; dyabelnie gorący; —, *ad.* gorąco jak w piekle; *niezmiernie uciążliwy, przykry; *wielce straszliwy; -llenhochmuth, *sm.* *duma piekielna oder dyabelska; -llenhu'nd, *sm.* *Myth.* pies piekła strzegący; -llenki'nd, *sn.* *dziecko piekła; -llenma'cht, *sf.* potęga piekielna; -llenmarter, -llenpei'n, -llenqua'l, *sf.* *męczarnia piekielna; -llenpfuh'l, *sm.* *Myth.* przepaść piekielna; jezioro piekielne; -llenpre'diger, *sm.* *kaznodzieja o mękach piekielnych kazący; -llenra'th, *sm.* *rada piekielna od. dyabelska; -llenrau'm, *sm.* przestrzeń piekła; -llenrei'ch, *sn.* *Myth.* królestwo piekła; -llenrichter, *sm.* *Myth.* sędzia piekielny; -llenru'f, *sm.* *wezwanie piekła; Hö'llenschlu'nd, *sm.* otchłań piekła oder piekielna; -llenstei'n, *sm.* *Schdk.* kamień piekielny, saletran srebra (do wypalania ran); -llentho'r, *sn.* *Myth.* brama piekła, piekielna; -llenwächter, *sm.* *Myth.* stróż piekła; -llenwu'th, *sf.* *wściekłość, złość piekielna od. dyabelska; Hö'llisch, *a.* piekielny; *okropny, okrutny; — heiß, *okropnie gorący od. gorąco.

Ho'llunder, Ho'lunder, *sm.* *Ng.* bez (drzewo i kwiat); -derbeere, *sf.* jagoda bzowa; *pl.* bzionki; -derblüte, *sf.* bzowy kwiat; -derbu'sch, *sm.* *Ng.* kierz bzowy; s. a. Ho'llunderstrau'ch; -derkreide, *sf.* § powidła bzowe; -derlatwerge, *sf.* *Hlk.* bzowe powidełka (na poty); -dermu's, *sn.* *Kk.* bzowe powidła; -dersa'ft, *sm.* bzowy sok; -derstrau'ch, *sm.* krzak bzu; -derthee', *sm.* *Hlk.* ziółka z bzowego kwiatu.

Holm, *sm.* ostrowa; kępa (mała wysepka, osobliwie na rzece); —, *Zm.* drzewo poprzeczne, które dwa inne spaja.

Ho'lper, *sm.* kawał ziemi wystającéj na drodze; Ho'lpern, *sm.* *pl.* gruda; Weg voll — (holperiger Weg) droga grudzista, pełna grudy; *podskok w powozie; *za uderzeniem koła o grudę; Ho'lpericht, *a.* grudzisty; es fährt sich — jedzie się jak po grudzie; — lesen, *czytać jak po grudzie (nierówno); Ho'lperig, *a.* grudzisty; grużlasty; pełen (pełna, pełne) grudy; chropowaty; *nierówny.

Ho'lstein, *sn.* *Geog.* Holsztyn; Ho'lsteiner, Ho'lsteinisch, *a.* *Geog.* Holsztyński.

Ho'lster, s. Ha'lfter.

Ho'lterpo'lter! *int.* u. *ad.* hukupuku!

Holz, *sn.* drzewo (überhaupt); Stück — drewno; Scheit — polano; von — bauen z drzewa stawiać; in — arbeiten z drzewa wyrabiać; mit — heizen drzewem palić (w piecu); — machen, hacken drzewo rąbać; — gałęzie; der Baum schießt in's —, hat zu viel — drzewo dostaje, ma za wiele gałęzi; — (Wald, Gehölz) las; miejsce drzewami zarosłe; zarośle; in's — fahren jechać do lasu (po drzewo); — (Stück Holz) kawał drzewa; wenn das geschieht am grünen Holz, was soll am dürren werden? *jeśli się to na zielonym drzewie działo, czegoż się na suchym spodziewać? Holz flößen, *Sw.* spławiać drzewo; drzewo wodą spuszczać od. prowadzić; Holz-, *a.* drzewny; — (Wald-) leśny; Ho'lzamt, *sn.* urząd leśny; -zapfel, *sm.* *Ng.* jabłko leśne; -zarbei'ter, *sm.* ten co z drzewa kunsztowne rzeczy wyrabia; od drzewa rzemieślnik; -zarm, *a.* ubogi w drzewo; -zart, *sf.* *Ng.* *Zm.* gatunek drzewa; -zartig, -zähnlich, *a.* drzewniasty; drzewiasty; -zasche, *sf.* popiół z drzewa; -zaufseher, *sm.* drzewniczy; dozórca drzewa; -zaufsetzer, *sm.* ten co drzewo układa na sążnie od. siągi; -zaxt, *sf.* siekiera do rąbania drzewa; -zbar, *a.*: holzbare Stelle miejsce, gdzie drzewo wycinać można; eine Blöße — machen puste miejsce zasiać drzewem, zagaić, zamienić na bór; -zbau, *sm.* chodowanie lasów; *Bk.* budowanie z drzewa; -zbauer, *sm.* chłop trudniący się wożeniem z lasu drzewa na targ; -zbea'mter, s. Fo'rstbeamter; -zbiene, *sf.* pszczoła leśna; -zbirne, *sf.* *Ng.* gruszka leśna; -zbock, *sm.* sztalugi do rznięcia drzewa; wilk (żelazny w kuchni); —, *Ng.* (Käfer) cieśla; kózka; —, *Ng.* (Insect) kleszcz; -zboden, *sm.* poddasze na drzewo; — (zum Baumwuchs geeignetes Land od. dgl. Grund) grunt zdatny na zagajenie; -zbohrer, *sm.* świder (do drzewa); —, *Ng.* (Holzwurm) drzewojad; -zbündel, *sn.* wiązka drzewa.

Hö'lzchen, *sn.* *dim.* drewienko; lasek.

Ho'lzdieb, *sm.* złodziéj leśny (co drzewo kradnie); Ho'lzdiebstahl, *sm.* kradzież leśna; -zdrechsler, *sm.* tokarz co z drzewa toczy.

Hö'lzel, *sn.* *dim.* § drewienko; patyczek.

Ho'lzen, *vn.* (h.) drzewo brać z lasu, albo wyrębywać; —, *Jäg.* na drzewo włazić; —, *va.*: den Ofen — (beim Bäcker) drzewo kłaść do pieca; —, ** § kijem od. kijami bić.

Ho'lzerde, *sf.* ziemia ze zgniłego drzewa; drzewianka.

Hö'lzermesser, *sn.* gnyp szewcki (do obrzynania korków).

Hö'lzern, *a.* drewniany; *bez dźwięku; das klingt —, *to tak brzmi jak gdyby kto pukał w drzewo; das schmeckt —, *tak smakuje jak wióry; hölzerner Mensch, *człowiek bez duszy.

Ho'lzersparniß, *sf.* oszczędność drzewa.

Hö'lzerzeu'g, *sn.* wyrobki z drzewa.

Ho'lzessig, s. Ho'lzsäure; -zfahrt, *sf.*, -zfahren, *sn.* wożenie drzewa; -zfällen, *sn.* ścinanie drzewa; -zfarbe, *sf.* *Mal.* kolor drzewa; farba z drzewa, drewniana; -zfäu'le, -zfäulniß, *sf.* spruchniałość w drzewie; -zfeile, *sf.* *Zm. etc.* pilnik do drzewa; -zfeuer, *sn.* ogień z drzewa; -zfirniß, *sm.* popost do drzewa; -zflöße, *sf.*, Ho'lzflößen, *sn.* *Sw.* spławnia drzewa; -zflößer, *sm.* *Sw.* spławiacz drzewa; -zfrei, *a.* drzewo bezpłatnie dostający; Jemanden — halten drzewo komu dawać bezpłatnie; -zfresser, *Ng.* s. Ho'lzbohrer; -zfrevel, *sm.* *Rw.* zbrodnia popełniona na dzewie w lesie; -zfrohne, *sf.* pańszczyzna leśna, ścinanie i wożenie drzewa; -zfuhre, *sf.* fura do drzewa; fura drzewa; -zgefälle, *sn.* *pl.* *Stw.* dochody z lasów; -zgela'ß, *sm.* drwalnia; -zgeld, *sn.* pieniądze na drzewo oder za drzewo; -zgerä'th, *sn.* drzewiane od. drzewniane naczynie; -zgere'cht, *a.* znający się na leśnictwie; -zgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj leśny; -zgeri'cht, *sn.* sąd w sprawach leśnych; -zgräserei', *sf.* *Ldw.* zżynanie trawy w lesie; prawo do tego; -zgrund, s. Ho'lzboden; -zhacke, s. Ho'lzaxt; -zhacker, *sm.* rębacz; *Ng.* (Vogel) dzięcioł; -zhackerloh'n, *sm.* zapłata rębaczowi od. od rąbania; -zhandel, *sm.* handel drzewem; -zhändler, *sm.* drwal; handlarz drzewa; handlujący drzewem; -zhändlerin, *sf.* drwalka; handlująca drzewem; -zhau, *sm.* wyrąb drzewa; -zhauer, s. Ho'lzhacker; -zhaufen, *sm.* kupa drzewa; -zhenne, *sf.*, -zhuhn, *sn.* *Ng.* pardwa; -zhof, *sm.* podworze na skład drzewa; plac na drzewo; targowisko na drzewo.

Ho'lzicht, *a.* drzewiasty; twardy jak drzewo; *łykowaty (rzepa), sparciały; Ho'lzig, *a.* drzewisty, z drzewnych części złożony.

Ho'lzkammer, *sf.* drewutnia; drwalnia; skład od. komora na drzewo; -zkauf, *sm.* kupno drzewa; -zkirsche, *sf.* *Ng.* wiśnia leśna; -zkohle, *sf.* węgiel drewniany; -zlager, *sn.* skład drzewa budowlanego; -zlaus, s. Ho'lzwurm; -zlege, *sf.* skład na drzewo; -zlese, *sf.* zbieranie drzewa w lesie; -zmade, s. Ho'lzwurm; -zmalerei', *sf.* *Mal.* malowanie na drzewie; -zmangel, *sm.* niedostatek drzewa; -zmarkt, *sm.* targ na drzewo; miejsce i czas sprzedawania; -zmaß, *sn.* miara drzewa; -zmast, -zmastung, *sf.* *Ldw.* pasza leśna (żołędzią itd.); -zmehl, *sn.* drzewo na mąkę zgryzione przez robaki; -zmesser, *sn.* miernik do drzewa; -znutzung, *sf.* używanie lasu; -zordnung, *sf.* *Stw.* ustawa urządzająca leśnictwo, porządek leśny; Ho'lzpanto'ffel, *sm.* pantofel drewniany; -zplatz, *sm.* plac na drzewo; -zpreis, *sm.* cena drzewa; -zpuppe, *sf.* lalka z drzewa; -zraspel, *sf.* *Zm.* raszpla do drzewa; -zrechen, *sm.* pale na rzece do zatrzymywania spławionego drzewa; -zreich, *a.* bogaty, obfitujący w drzewo; -zruß, *sm.* sadze z drzewa; -zsäge, *sf.* piła do drzewa; -zsäger, *sm.* tracz; -zsame, *sm.* nasienie drzewne; -zsammlung, *sf.* zbiór (różnych gatunków) drzewa; -zsäure, *sf.* *Schdk.* kwas drzewny; ocet z drzewa wyciągnięty; -zscheit, *sn.* polano drzewa; -zschieber, *sm.* łopata do wsadzenia drzewa do pieca; -zschlag, *sm.* ścinanie i rąbanie drzewa w lesie; *Stw.* *Rw.* wręb, wrąb, wolność ścinania i rąbania dla siebie drzewa w czyim lesie; — miejsce w lesie, gdzie drzewo wyrębywać można; -zschlägel, *sm.* szlaga; młot wielki, kula na trzonku osadzona do wbijania żelaznego klina łupiąc drzewo na polana; -zschläger, *sm.* rąbalnik; wyrębywacz leśny; -zschneidekunst, *sf.* sztuka wyrzynania figur itd. z drzewa; snycerstwo; -zschneider, *sm.* wyrzynacz z drzewa; snycerz; -zschnitt, *sm.* drzeworyt; wyrzynanie na drzewie; rysunek na drzewie rznięty; -zschnitzer, *sm.* sztycharz; s. a. Ho'lzschneider; -zschoppen, -zschuppen, *sm.* szopa na drzewo; -zschreiber, *sm.* *Stw.* pisarz drzewny; -zschuh, *sm.* trzewik dre-

wniany, trepka; -zschwemme, s. Ho'lzflöße; -zsieb, *sn.* przetak; rzeszoto; -zspahn, *sm.* wiór; -zspalter, *sm.* łupacz, rąbacz; -zsparend, *a.* oszczędzający drzewo; -zsparung, s. Ho'lzersparniß; -zsplitter, *sm.* drzazga, wiór; -zstall, *sm.* drewutnia; drwalnia; -zstaub, *sm.* trociny; -zstich, *sm.* odcisk drzeworytu; drzeworyt; -zsto'ß, *sm.* stós drzewa, kupa ułożonego drzewa; -zstumpf, *sm.* pień (pozostały) ściętego drzewa; -ztag, *sm.* dzień gajowy, w którym drzewo wydają od. asygnują; -ztaube, *sf. Ng.* trukawka; gołąb' leśny od. dziki; -ztaxe, *sf.* taksa drzewa; -ztrage, *sf.* nosidła do noszenia drzewa; -ztrank, *sm. Hlk.* napój z wygotowanych korzonków; -ztrift, *sf.* pasza leśna.

Ho'lzung, *sf.* zbieranie drzewa w lesie; gaj; zagajenie; — (Waldung) las, miejsce zagajone.

Ho'lzverkau'f, *sm.* sprzedaż drzewa; -zverwa'lter, *sm.* drewniczy; rządca leśny; zarządzający sprzedażą drzewa; -zverwa'ltung, *sf.* zarząd drzewa na sprzedaż przeznaczonego; -zvorrath, *sm.* zapas drzewa; -zwagen, *sm.* wóz do drzewa; fara drzewa; -zwand, *sf. Bk.* ściana z desek; Ho'lzwaare, *sf. H.* towar leśny od. drzewny; -zweg, *sm.* droga w lesie do wywożenia drzewa; auf dem Holzwege sein, *mylić się, źle trafić, chybić; -zwerk, *sn.* wyrób z drzewa; rzecz z drzewa wyrobiona; -zwesen, *sn.* lasowość; urządzenia leśne; zawiadywanie drzewem; -zwurm, *sm. Ng.* drzewniak; kałatek; świdryk; czerw drzewny; -zzehnte, *sm. Stw. Kg.* dziesięcina w drzewie; -zzeit, *sf.* czas, w którym ścinają drzewa w lesie; -zzettel, *sm.* kartka (asygnacya) na drzewo; -zzunder, *sm.* hupka z drzewa spruchniałego.

Homile'tik, *sf. Kg.* homiletyka, nauka wykładania w kazaniach pisma świętego; Homile'tiker, *sm.* homiletyk; Homile'tisch, *a.* homiletyczny; Homilie', *sf. Kg.* homilia, kazanie wyjaśniniące tekst pisma świętego. [przyzwoity.

Hone'tt, *a.* uczciwy, przystojny,

Ho'nicht, *a.* miodowaty; słodki jak miód; Ho'nig, *sm.* miód (praśny); die Bienen sammeln, tragen Honig ein pszczoły miód zbierają, znoszą do ula; — brechen, ausschneiden podbierać miód (pszczoły); — bauen pszczelnictwem się trudnić; Jemandem — um den Bart (um den Mund, um's Maul §) schmieren, *miodem komu gębę smarować, *pochlebiać mu, aby go udobruchać, złudzić itd.; Ho'nig-, *a.* miodowy; Ho'nigapfel, *sm. Ng. Gtn.* miodówka (jabłko słodkie jak miód); -nigartig, -nigähnlich, *a.* miodowaty; -nigbär, *sm. Ng.* bartnik, niedźwiedź miód wyjadający; Ho'nigbau', *sm.* pszczelnictwo; trudnienie się chodowaniem pszczół; bartnictwo; -nigbauer, *sm.* bartnik, wieśniak pszczelnictwem się trudniący; -nigbau'm, *sm.* drzewo wypróchniałe, gdzie się pszczoły zagnieździły; -nigbehä'ltniß, s. Ho'niggefä'ß; -nigbiene, s. A'rbeitsbiene; -nigbirne, *sf. Ng. Gtn.* miodówka (gruszka); -nigblume, *sf. Ng.* miodosok; -nige'ssig, *sm.* miodowy ocet; -nigfarbe, *sf. Mal.* miodowy (piernikowy) kolor; -nigfladen, s. Ho'nigkuchen; -nigfließend, *a.* miodopłynny (auch *); -niggarten, *sm.* pasieka, pszczelnik; -niggefä'ß, *sn.* naczynie do miodu praśnego; —, *Ng.* (in der Blume) miodnik; -niggeschwu'lst, *sf. Hlk.* guz miodowy; praśniak; -niggeschwü'r, *sn. Hlk.* guz miodowy; -niggra's, *sn. Ng.* trawa miodowa; -nigke'lch, *Ng.*, s. u. Ho'niggefä'ß; -nigklee', s. Frauenfi'ngerkrau't; -nigköder, *sm.* ponęta miodem przyprawna; -nigkuchen, *sm.* plaster miodu; miodownik; piernik; placek z miodem; -nigku'chenbäcker, -nigküchler, *sm.* piernikarz; -niglese, *sf.* zbiór miodu; czas podbierania pszczół; -niglippen, *sf. pl.*, -nigmu'nd, *sm.* *usta miodowe oder miodopłynne; -nigmahrte, s. Ho'nigscheibe; -nigmo'nat, Ho'nigmo'nd, *sm.* *miesiąc miodowy (po weselu); -nigpflaster, *sn. Ng.* plaster z miodem; -nigquelle, *sf.* *źródło, z którego miód płynie; -nigrede, *sf.* *mowa słodsza od miodu; -nigrei'ch, *a.* obfitujący w miód; -nigsa'ft, *sm.*, -nigsäure, *sf. Schdk. Hlk.* miód z octem na syrup przewarzony, oskymel, miodek kwaskowity, miodek aptekarski; -nigscheibe, *sf.* plastr miodu; -nigschnitte, *sf.* kawałek chleba z miodem; -nigsei'm, *sm.* patoka; -nigstimme, *sf.* *głos słodki jak miód; -nigsü'ß, *a.* słodki jak miód; od miodu słodszy; miodowy; -nigtei'g, *sm.* ciasto z miodem; -nigthau', *sm. Ntl.* miodowa rosa; miodowica; miodunka; -nigto'n, *sm.* *miodowy ton; -nigtra'nk, *sm.* napój miodowy, z miodem; -nigwabe, *sf.* plastr miodu; -nigwasser, *sn.* woda z miodem przegotowana; miód do picia; -nigwei'n, *sm.* miód (do picia); -nigwicke, *sf. Ng. Ldw.* groszek łąkowy; -nigzelle, *sf.* komórka (w plastrze miodu).

Honneu'r, *sn.* honor; die Honneurs machen honory robić, przyjmować gości; Jemandem die Honneurs machen honory robić komu, przyjmować go ze czcią; zwei Honneurs (im Kartenspiel) dwa honory (trzy figury); Honora'bel, *a.* zaszczytny; Honora'r, *sn.* honoraryum, wynagrodzenie; Honoratio'ren, *sm. pl.* osoby godniejsze, dystyngwowane, zacne; Honori'ren, *va.*: Jemanden — uszanowanie komu okazywać; wynagrodzić kogo (za podjętą pracę); einen Wechsel —, *H. Rw.* wypłacić weksel.

Hop! *int.* hop!

Ho'pfen, *sm. Ng.* chmiel; spanischer —, *Ng.* łobiodka kuteńska; dem Biere — geben chmielu dać do piwa; piwu zadać chmielu; es ist — u. Malz an ihm verloren, *nie ma z nim co robić; *nie będzie z niego nic; *szkoda pracy i kosztu; *próżna z nim praca i koszta daremne; Ho'pfen, *va.* chmielić, chmielem przyprawiać; Ho'pfen-, *a.* chmielowy; -pfenacker, *sm.* pole na chmiel, pole chmielem zasadzone; -pfenbau', *sm.* uprawa chmielu; kultura chmielu; -pfenbe'rg, *sm.* chmielowa góra, na której chmiel się sadzi; -pfenboden, *sm.* grunt zdatny do chmielu; -pfenbrame, s. Ho'pfenranke; -pfendarre, *sf.* suszarnia chmielu; -pfenfe'ld, s. Ho'pfenacker; -pfengarten, *sm.* chmielnik; chmielisko; -pfengärtner, s. Hö'pfner; -pfenhefen, *sf. pl.* drożdże chmielowe; -pfenkei'm, *sm. Ng. Kk.* kieł chmielowy; -pfenklee', *sm. Ng.* koniczyna chmielowa; -pfenklette, *sf. Ng.* łopion pospolity; -pfenko'rb, *sm.* kosz do cedzenia piwa zaprawionego chmielem; -pfenluce'rne, s. Ho'pfenklee'; -pfenmeh'l, *sn.* chmielowy pył (co na nasieniu osiada); -pfenpla'tz, s. Ho'pfengarten; Ho'pfenranke, *sf.* chmieliny, łęciny chmielowe; -pfenrei'ch, *a.* obfitujący w chmiel; -pfensa'ck, *sm.* worek na chmiel; -pfensala't, *sm. Kk.* salata z chmielowych kiełków; -pfensammler, *sm.* chmielarz, ten co chmiel zbiera; -pfenseihe, s. Ho'pfenko'rb; -pfenspargel, -pfensprosse, s. Ho'pfenkei'm; -pfenstange, *sf.* tyczka do chmielu; tyka do chmielu; tycz chmielowa.

Hops, *sm.* hops, podskok.

Hops! Ho'psa! *int.* hopsa! Ho'psasa, *sm.* wybryk, podskok, wyskok; Ho'psen, *vn.* (h.) hopsać, skakać, podskakiwać; Ho'pstanz, *sm.* podskoczny taniec.

Hö'rbar, *a.* słyszalny, mogący być słyszanym; który można słyszéć; Hö'rbarkeit, *sf.* słyszalność; Hö'rbegie'rig, *a.* chciwy słuchania.

Ho'rche, *sf.*, Ho'rchen, *sn.* podsłuchiwanie; podsłuchy; Ho'rchen, *vn.* (h.) z uwagą słuchać, aby co usłyszéć; an der Thür — podsłuchiwać pode drzwiami; horch nur, wie schön das klingt słuchaj jeno, jak to pięknie brzmi; — (lauschen), *przysłuchiwać się; Ho'rcher, *sm.* podsłuchiwacz; der — an der Wand hört seine eigene Schand', *kto rad podsłuchuje często usłyszy niemiłe rzeczy; Ho'rcherin, *sf.* podsłuchiwaczka; Ho'rchwinkel, *sm.* kąt do podsłuchiwania.

Ho'rde, *sf.* (Flechtwerk, Steckenzaun) płot; horda; —, *iron.* (Haufen böser 2c. Leute) banda.

Ho'ren, *sf. pl. Myth.* boginie czasu; —, *Kg.* hory, godziny do śpiewania itd.

Hö'ren, *vn.* (h.) u. *va.* słyszéć; schlecht, übel, hart, schwer — niedosłyszéć; mieć słuch słaby, tępy; — (anhören) słuchać, słyszéć (co kto mówi, śpiewa itd.); ich habe das schon oft gehört jużem to często słyszał; von etwas — słyszéć o czém; von Jemandem — słyszéć o kim, i od kogo; Jemanden — wysłuchać kogo; — (gehorchen, gehorsam sein) słuchać, być posłusznym; er hört nicht auf meinen Rath nie słucha mojéj rady; wer nicht — will, muß fühlen, *kto nie chce słuchać, musi czuć, *nieposłuszny ponosi karę; etwas — lassen dać co słyszéć; laß doch deine Meinung — powiedzże swoje zdanie, daj nam je poznać; sich — lassen dać się słyszéć; es läßt sich — można czego słuchać; daje się co słuchać; das läßt sich — to zasługuje na uwagę; man hört słychać; pogłoska idzie, że itd.; was hört man Neues? cóż tam nowego słuchać? man hört, daß 2c. słychać, że itd.; ich horche, aber ich höre nichts słucham, ale nic nie słyszę; es ist nichts zu sehen noch zu hören, *ani słychać ani widać; *ni słychu, ni widu; Hö'rensa'gen, *sn.* wieść; posłuch; słyszenie; ich weiß das blos vom — wiem to tylko ze słyszenia; Hö'rer, *sm.* słuchacz; słuchający; Hö'riger, Hö'rige, *sm.* poddany, klient.

Horizo'nt, *sm.* (Gesichtskreis) horyzont; widokres; widokrąg; wi-

dnokrąg; das geht über meinen —, *to jest dla mnie rzecz niepojęta; Horizo'nt-, *a.* poziomy; Horizonta'l, *a.* horyzontalny, poziomy.

Horizonta'llinie, *sf.* linia poziomа.

Hö'rmittel, *sn.* *Hlk.* środek do wzmocnienia słuchu.

Horn, *sn.* róg (überhaupt); Horn des Altars, *Bibl. Alt.* róg ołtarza; die Hörner abwerfen, *Jäg.* zrzucić rogi; mit den Hörnern stoßen rogami bość; in Horn arbeiten (wie der Drechsler) wyrabiać z rogu (różne przedmioty); aus — rogowy; das — blasen, *Tk.* grać na rogu; in das — stoßen, *Tk.* zatrąbić na rogu; Jemandem die Hörner bieten, *czoło komu stawić, *śmiało się opierać; etwas auf seine Hörner nehmen, *wziąć co na swój kark, *na siebie; Jemandem das Seil über die Hörner werfen, *opanować kogo, *zależnym od siebie uczynić; sich die Hörner ablaufen, *rogi sobie przystrzéć, *rogi uronić; er hat ihm die Hörner abgestoßen, *utarł mu rogi; mit Jemandem in Ein — blasen, *być z kim w zmowie; *jednakiego być z nim zdania; Hörner tragen oder haben, *iron.* *rogi nosić (o mężu); dem Manne die Hörner aufsetzen, *iron.* *mężowi rogi przyprawić (o żonie niewiernéj); Horn-, *a.* rogowy; Ho'rnamboß, *sm.* kowadło rogate; -narbeit, *sf.* wyrób z rogu; -narbeiter, *sm.* rzemieślnik z rogu wyrabiający; rogownik; -nartig, *a.* rogowaty; do rogu podobny; -nband, *sm.* oprawa w pergamin; -nbläser, *sm.* *Tk.* ten co gra na rogu; -nblatt, *sn.* *Ng.* rogatek podwodny; -nblende, *sf.* *Ng.* *Bw.* blenda rogowa; hornblenda; -nbock, *sm.* cap; Hö'rnchen, *sn.* *dim.* rożek (überhaupt); Ho'rndose, *sf.* tabakierka rogowa; -ndrechsler, -ndreher, *sm.* tokarz wyrabiający z rogu.

Hö'rnen, *va.* opatrzyć w rogi; gehörnt rogaty; Hö'rnern, *a.* rogowy, z rogu zrobiony.

Hö'rnerträger, *sm. iron.* *rogal; rogacz, *mąż mający niewierną żonę.

Ho'rneule, *sf.* *Ng.* sowa puhacz; -nfarbe, *sf.* kolor rogowy; Ho'rnfarben, *a.* rogowego koloru; -nfeile, *sf.* pilnik do rogu; -nfessel, *sf.* *Jäg.* rzemyk, na którym róg wisi (do trąbienia); -nfisch, *sm.* *Ng.* iglica; -nförmig, *a.* kształt rogu mający; -nfüßig, *a.* mający nogi z kopytami od. racicami; -ngold, *sn.* złoto rogowe (najpodlejsze); -nhart, *a.* twardy jak róg; -nhaut, *sf.* *Zk.* (des Auges) błona rogowa; -njagd, *sf.* polowanie z trąbieniem na rogu.

Ho'rnicht, *a.* rogowaty; Ho'rnig, Hö'rnig, *a.* rogowy, z rogu się składający.

Ho'rnisse, *sf.* *Ng.* szerszeń, sierszeń; Ho'rnissen-, *a.* *Ng.* sierszeniowy.

Horni'st, *sm.* *Tk.* (Hornbläser) hornista, kornetysta, kornecista.

Ho'rnkamm, *sm.* grzebień rogowy; Ho'rnklee, *sm.* *Ng.* koniczyna rogowa; -nkluft, s. Ho'rnspalte; -nknopf, *sm.* guzik rogowy; -nkraut, *sn.* *Ng.* rogownica; rogowe ziele; -nlaterne, *sf.* latarka rogowa; -nleim, *sm.* klej rogowy, z obrzynków pergaminowych; -nsalbe, *sf.* maść na kopyta (przepęknięte); -nschatz, *sm.* *Jäg.* ozdoby ze sznurków u rogu myśliwskiego; -nschlange, *sf.* *Ng.* wąż rogaty; rogacz; wąż królik; -nspahn, *sm.*, Ho'rnspähne, *sm. pl.* obrzynki, ostrużyny rogowe; trociny z rogu; -nspalte, *sf.* przepuklina w kopycie końskiém; -nspaltig, *a.* *Ng.* mający przepęknięte kopyto; —, *Hlk.* z przepękniętem kopytem (koń); -nspitze, *sf.* koniec rogu (u zwierzęcia); treska cebucha rogowa; -nstein, *sm.* *Ng.* *Bw.* rogowiec; -nträger, s. Hö'rnerträger.

Ho'rnung, *sm.* Luty (miesiąc); -nungsblume, *sf.*, -nungsblümchen, *sn. dim.* *Ng.* śnieżyca ranna; -nvieh, *sn.* *Ng.* *Ldw.* rogacizna, bydło rogate; -nviehsteuer, *sf.* *Stw.* powołowszczyzna; powołowe; -nwerk, *sn.* szaniec rogaty (przy fortecy).

Horosko'p, *sn.* horoskop; Jemandem das — stellen, *zdjąć horoskop, wróżyć co komu.

Horri'bel, *a.* straszny; okrutny.

Hö'rrohr, *sn.* trąba słuchowa, usznа; Hö'rsaal, *sm.* słuchalnia; audytoryum; sala do lekcyi.

Horst, *sf.* gęstwina; gęstwa; kupka; eine — Rohr kupka trzciny (w jakiém miejscu rosnącéj); — (Nest, Nestbau) gniazdo dzikiego ptaka; Ho'rsten, *vn.* (h.) (vom Nisten der Raubvögel) gniezdzić się, siedziéć.

Hort, *sm.* skała wysoka; — (Zuflucht) *ucieczka; *obrona.

Ho'rte, s. Hü'rde.

Hö'rtrichter, *sm.* lejek do słuchu; Hö'rweite, *sf.* odległość, w któréj można co słyszéć.

Hö'schen, *sn. dim.* porteczki; spodenki.

Ho'se, *sf.* (langes Buttergefäß) faska; — (Beinkleid) nogawica u spodni; Ho'sen, *pl.* spodnie; sich die — nehmen lassen, *iron.* *poddać się żonie; *wleźć w spódnicę; die Frau trägt die —, *iron.* *żona przewodzi nad mężem; —, *Ntl.* (Windhose) trąba powietrzna, słup powietrzny; (Wasserhose) trąba morska.

Ho'sen, *va.* w spodnie opatrzyć; gehoste Tauben, *Ng.* gołębie mające nogi pierzem obrosłe; Ho'senba'nd, *sn.* tasiemka u spodni od. od spodni; podwiązka; Orden vom Hosenbande (in England), *Stw.* order podwiązki; -senbutter, *sf.* *Ldw.* *H.* faskowe masło; -sengu'rt, *sm.* pas u spodni; -senhalfter, -senheber, s. Ho'senträger; -senklappe, *sf.*, -senla'tz, *sm.* fartuszek u spodni; -senkno'pf, *sm.* guzik u spodni; -senscheißer, *sm.* § zasraniec; -senschli'tz, *sm.* rozpór u spodni; -senschnalle, *sf.* sprzączka do spodni od. u spodni; -senseufzer, *sm.* ** § westchnienie tyłem, wypuszczenie wiatru; -sentasche, *sf.* kieszonka u spodni; -senträger, *sm.* szelki (do spodni).

Hospita'l, *sn.* szpital, śpital; lazaret; Hospita'l-, *a.* szpitalny, śpitalny; lazaretowy; Hospita'larzt, *sm.* lekarz lazaretowy od. szpitalny; Hospita'laufseher, *sm.* dozórca lazaretowy od. szpitalny; Hospita'lbewohner, *sm.* szpitalnik, śpitalnik; Hospitalitä't, s. Ga'stfreiheit; Hospita'lvorsteher, *sm.* szpitalny, śpitalny.

Hospiti'ren, *vn.* (s.) hospitować, jako gość uczęszczać na lekcye oder być na czyjéj lekcyi.

Hospoda'r, *sm.* Hospodar (Wołoski); Hospoda'rin, *sf.* hospodaryni; Hospoda'rschaft, Hospoda'rwürde, *sf.* hospodarstwo.

Ho'stie, *sf.* *Kg.* hostya; Ho'stienschä'chtel, *sf.* skatułka do hostyi.

Hote'l, *sn.* hotel; dom zajezdny; pałac; Hote'l-, Hote'ls-, *a.* należący do hotelu; Hotelie'r, *sm.* oberżysta.

Hott! Hottjuh'! Hotto'! *int.* hetta! odsieb! w prawo! der Eine will hott, der Andere wist, *jeden chce w lewo, drugi w prawo, *jeden tak, drugi siak.

Hottento'tt, *sm.* *Geog.* Hotentot; *dziki, *nieoświecony; Hottento'ttenleben, *sn.* *życie hotentockie.

Hub, *sm.* podniesienie (czego do góry); *wybór, najlepsi, najcelniejsi.

Hü'bel, *sm.* górka.

Hü'ben, *ad.* z téj strony.

Hübsch, *a.* u. *ad.* ładny; ładnie; das ist nicht — von Ihnen, *to nie ładnie z Pańskiéj strony; das kostet hübsches Geld, *to kosztuje ładne (wiele) pieniądze; —, *pięknie; jetzt wollen wir — nach Hause gehen, *teraz sobie pójdziemy pięknie do domu; verhaltet euch — ruhig, *zachowajcie się spokojnie; Hü'bschheit, *sf.* ładność.

Hu'cheln, *vn.* (h.) hychotać się.

Hu'cke, Hu'cken, s. Ho'cke, Ho'cken.

Hu'ckepa'ck, *ad.*: Jemanden — tragen na barana kogo nosić.

Hu'del, *sm.* szmata; gałgan; gaństwo, rzecz niewarta; Hudelei', *sf.* partolenie, robienie po partacku; partanina, partacka robota; mitręga; Hu'deler, *sm.* partacz; — (Stümper, Pfuscher) drażniciel; napastnik.

Hu'deln, *va.* (etwas nur obenhin, oberflächlich od. schlecht verrichten) partolić co, po partacku robić, kleić; Jemanden — napastować kogo, nagabać; przykrości mu wyrządzać; czas komu mitrężyć; żarty sobie z kogo robić.

Huf, *sm.* *Zk.* kopyto. [włoka.

Hu'fe, *sf.* *Ldw.* huba; łan (roli);

Hu'feisen, *sn.* podkowa (końska); Hu'feisenti'sch, *sm.* stół z okrągłém wyrznięciem.

Hu'flattich, *sm.* *Ng.* podbiał.

Hu'fnagel, *sm.* gwóźdź podkowy, do podkowy; hufnal.

Hü'fner, *sm.* *Ldw.* chłop posiadający łan roli; półrolnik; łannik; włocznik.

Hu'fschlag, *sm.* podkowanie (konia); stąpanie kopytem; uderzenie kopytem; ślad kopytem wybity; Hu'fschmied, *sm.* podkowacz.

Hü'ftader, *sf.* *Zk.* żyła biodrowa; Hü'ftbein, *sn.* *Zk.* kość biodrowa; Hü'fte, *sf.* *Zk.* biodro; Hü'ftengegend, *sf.* *Zk.* *Hlk.* podpas; Hü'ftenlah'm, *a.* krzywe biodra mający; Hü'ftmuskel, *sm.* *Zk.* muszkuł biodrowy; -tpfanne, *sf.* *Zk.* czaszka biodrowa; -tverre'nkung, *sf.* *Hlk.* wywichnienie biodra; -tweh, *sn.* *Hlk.* scyatyka, ból biodrowy.

Hu'fzwang, *sm.* *Hlk.* wykopycenie (choroba końska).

Hü'gel, *sm.* pagórek; wzgórek; Hü'gelchen, *sn. dim.* garbek, pagórеczek; -gelicht, *a.* pagórkowaty; -gelig, *a.* wzgórzysty; pagórzysty.

Hugeno't, **Hugueno't**, *sm.* *Kg.* *Gsch.* hugonot.

Huhn, *sn.* *Ng.* kura; junges — kurczę; kluge Hühner legen auch in die Nesseln, *i mą‹d›remu zdarzy się co nie

do rzeczy zrobić; *i mądry czasem pobłądzi.

Hüh'nchen, *sn. dim.* kurczątko; wir haben mit einander ein — zu pflücken, *mamy z sobą na pieńku; Hüh'ner-, *a. Ng. etc.* kurzy; -nerähʼnlich, -nera'rtig, *a.* kurczątkowaty; -nerauge, *sn. Hlk.* nagniotek; odcisk; -nerau'genbau'm, s. Ah'lkirsche; -nerbi'ß, *sm. Ng.* kurzyślep; -nerbraten, *sm. Kk.* kurczęta na pieczyste; -nerbrühe, *sf. Kk.* (Hühnersuppe) rosół z kurcząt, z drobiu; -nerda'rm, *Ng.* s. Hüh'nerbi'ß, A'ckergau'chheil; -nerdie'b, *sm.* łapikura; -nerei', *sn.* kurze jaje; -nerfänger, *sm.* łapikura; -nerfrau', *sf.* kurniczka; -nerga'rn, *sn.* sić na kuropatwy; -nergei'er, *sm. Ng.* kania; -nerhändler, *sm.* kurnik; -nerhändlerin, *sf.* kurniczka; -nerhaus, *sn.* kurnik, stajnia na kury; -nerho'f, *sm. Ldw.* podwórze, dziedziniec dla kur; -nerhu'nd, *sm. Jäg.* legawiec, legawy pies; -nerko'rb, *sm.* kosz na kury; -nerleder, *sn.* cienka kozlowa skóra na rękawiczki; -nermann, s. Hüh'nerhändler; Hüh'nerma'rkt, *sm.* kurniczy targ; -nermi'lch, *Ng.* s. Vo'gelmi'lch; -nerne'st, *sn.* kurze gniazdo; -nerne'tz, s. Hüh'nerga'rn; -nerrau'te, *sf. Ng.* przetacznik; Hüh'nerru'f, *sm. Jäg.* skrzek kuropatw; -nerschrot', *sn. Jäg.* śrót kuropatwi; -nerstall, s. Hü'hnerhaus; -nerstange, *sf. Ldw.* grzępa (dla kur); -nerstei'ge, *sf.* kojec (na kury); drabinka, po któréj kury na grzędę albo do kurnika wchodzą; -nersuppe, s. Hüh'nerbrühe; -nervieh', *sn. Ldw.* drób; -nerwei'b, s. Hüh'nerfrau, Hüh'nerhä'ndlerin; -nerweih, s. Hüh'nergei'er; -nerwu'rz, *sf. Ng.* s. Be'rgschnabelkraut; -nerzu'cht, *sf. Ldw.* chodowanie kur, drobiu.

Hu'hu, s. Uhu.

Hui! *int.* hi! fiu! pfiu! in einem —, *w oka mgnieniu.

Huld, *sf.* łaska; względy; Hu'ldgöttin, *sf. Myth.* u. * gracya; bogini wdzięków; Hu'ldigen, *vn.* (h.) hołdować, hołd składać, przysięgać na wierność; sich — lassen, *Stw.* hołd odbierać, kazać sobie przysiądz na wierność (i poddaństwo); Jemandem —, *Stw.* hołdować komu; *być całkiem komu oddanym, uległym; Hu'ldigung, *sf.* hołd, hołdowanie; przysięga homagialna; hołdu oddanie; die — leisten, *Stw.* hołd, hołdowanie składać; Hu'ldigungsei'd, *sm. Stw.* przysięga homagialna od. na hołd; -digungsfei'er, -digungsfei'erlichkeit, *sf.*, -digungsfe'st, *sn.* uroczystość składania hołdu; -digungsmü'nze, *sf. Mzk.* medal bity na uroczystość holdu; -digungsta'g, *sm.* dzień składania hołdu; Hu'ldreich, *a.* pełen łaski od. łask; obfitujący w łaski; *miłośny, przyjemny; Hu'ldvoll, *a.* łaskawy; miłościwy.

Hü'lfe, Hi'lfe, *sf.* pomoc; posiłek; Jemandem — leisten, angedeihen lassen przynieść od. dać komu pomoc; zu — kommen przyjść na pomoc od. w posiłek; Jemds. Gedächtnisse zu — kommen wesprzéć czyję pamięć; Jemndm. — schicken pomoc komu posłać; einem Pferde — geben, *konia popędzić; Hü'lferu'f, *sm.*, Hü'lfrufen, *sn.* wołanie o pomoc; wzywanie pomocy; Hü'lfeleistung, 2c., s. Hü'lfleistung, 2c.; Hü'lffertig, *a.* (hülfbereit) gotowy do pomocy; chętnie pomoc dający; -lfleister, *sm.* pomocnik; -lfleisterin, *sf.* pomocniczka; -lfleistung, *sf.* pomoc dana; danie pomocy; pomaganie; Hülflos, *a.* bez pomocy, pozbawiony pomocy, ratunku; -lflosigkeit, *sf.* brak pomocy, wsparcia, ratunku; niedostatek pomocy; -lfreich, *a.* pomocny; pomocniczy; poręczny; Jemandem hülfreiche Hand leisten porękę dać komu; pomocną mu podać rękę; wesprzéć go swoją pomocą; Hü'lfs-, Hi'lfs-, *a.* pomocniczy, posiłkowy; -lfsamt, *sn.* urząd pomocniczy; adjunktostwo; -lfsbedürftig, *a.* potrzebujący pomocy; -lfsbedü'rftigkeit, *sf.* potrzeba, potrzebowanie pomocy, ratunku, wsparcia; -lfsbegri'ff, *sm.* wyobrażenie pomocnicze; -lfsbischof, *sm. Kg.* koadjutor biskupi; -lfsbrief, *sm. Rw.* list eksekucyjny; -lfsbuch, *sn. Litt.* poradnik domowy; -lfsgebo't, *sn. Rw.* mandat eksekucyjny; -lfsgebühren, *sf. pl. Rw.* eksekutne; -lfsgeld, *sn.*, -lfsgelder, *sn. pl.* sumy subsydyalne, pomocnicze, posiłkowe; posiłki pieniężne; —, *Rw.* koszta eksekucyi; -lfsgeno'ß, *sm.* związkowy obowiązany do dania pomocy; -lfsgese'llschaft, *sf.* towarzystwo pomocnicze; -lfsheer, *sn. Kw.* wojsko posiłkowe; -lfskenntniß, *sf.* nauka pomocnicza; -lfskrieg, *sm.* wojna posilkowa; -lfslaut, *sm. Spl.* spółgłoska; -lfslehrer, *sm.* kolaborator, nauczyciel pomagający innym; -lfsleistung, s. Hü'lfleistung; -lfsmacht, *sf.* potencya posiłkująca od. związkowa; -lfsmittel, *sn.* środek zaradczy, pomocny; zasiłek; —, *pl.* pomoce, sposoby, środki; zasoby; das sind die sichersten — zur Erreichung des Zweckes to są najpewniejsze sposoby od. środki do osiągnienia celu; es stehen ihm die besten — zu Gebote ma najlepsze źródła do pomocy; mit allen Hülfsmitteln ausgerüstet 2c. zaopatrzywszy się we wszelkie zasoby, itd.; -lfsprediger, *sm. Kg.* kaznodzieja drugiemu do pomocy dodany; -lfsquelle, *sf.* *zasiłek; *źródlo, z którego kto pomoc czerpa; alle Hülfsquellen sind erschöpft, *już wszystkie zasiłki, źródła, zasoby wyczerpnięty; -lfssteuer, *sf. Stw.* podatek subsydyalny; danina (na potrzeby kraju); -lfsstimme, *sf. Tk.* głos pomocniczy; -lfstruppen, *sf. pl.* wojska posiłkowe; -lfsvertra'g, *sm.* traktat wzajemnego posiłkowania; -lfsvölker, s. Hü'lfstruppen; -lfswissenschaft, *sf.* umiejętność pomocnicza; -lfswissenschaften, *sf. pl.* nauki pomocnicze; -lfswort, *sn. Spl.* wyraz użyty z potrzeby; -lfszeitwort, *sn. Spl.* słowo posiłkowe; -lfszwang, *sm.* eksekucya sądowa.

Hü'lle, *sf.* powłoka; pokrycie; okrycie; odzienie; osłona, zasłona; sterbliche —, *zwłoki; etwas in Hülle u. Fülle (od.: die Hülle u. Fülle) haben, *obfitować we wszystko; *miéć podostatkiem wszystkiego; Hü'llen, *va.* osłonić; sich in etwas — osłonić oder owinąć się czém.

Hü'lse, *sf. Ng.* (dünne Schale verschiedener Pflanzenfrüchte) łuska, lupina; skórka (u winogron); okrywka, obsłona (w kwiatach); torebka (nasienna); —, *Ng.* ostrokrzew; Hü'lsen, *va.* łuskać (groch), z łupiny wydobywać; -lsenartig, *a.* łupinowaty; -lsenfru'cht, *sf.* owoc strączkowy, łupinowy; -lsengewä'chs, *sn. Ng.* roślina strączkowa od. łupinowa; Hü'lsicht, *a.* łupiniasty, strączkowy; Hü'lsig, *a.* łupinowy; strączkowy.

Hum! *int.* hum! hem!

Huma'n, *a.* ludzki; —, *ad.* po ludzku; Humanisi'ren, *va.* ludzkim uczynić; Humanisi'rung, *sf.* zrobienie ludzkim; Humanitä't, *sf.* ludzkość.

Hu'mmel, *sf. Ng.* trąd; trzmiel; truteń; bąk; Hu'mmelblume, s. Flie'genblume; Hu'mmen, *vn.* (h.) bęczéć.

Hu'mmer, *sm. Ng.* rak wielki morski.

Humo'r, *sm.* humor; skłonność, sposób myślenia; Humori'st, *sm.* humorysta; —, *Litt.* humorystyczny pisarz; Humori'stisch, *a.* humorystyczny.

Hu'mpel, *sm.* § wzgórek; Hu'mpeln, *vn.* (h.) chromać; krzywo chodzić; nieco kuléć.

Hu'mpen, *sm.* kufelj puhar; półkwarcie; szklanka pół kwartowa.

Hund, *sm. Ng.* pies; junger — szczeniak; Jemanden wie einen — behandeln, *obchodzić się z kim, jak ze psem; zwei Hunde an einem Knochen vertragen sich selten, *trudno żeby się dwa psy zgodziły przy jednéj kości; todte Hunde beißen nicht, *zdechłe psy nie kąsają; er ist so bekannt wie ein bunter —, *znają go jak zły szeląg; der Knüttel liegt beim Hunde, *nie można nic zrobić, bo zachodzi przeszkoda; damit kann man keinen — aus dem Ofen locken, *témby i psa nie wywabił z pieca; er kann keinen — aus dem Ofen locken, *to człowiek do niczego; *na niczém się nie zna; *nic nie umie; komme ich über den —, so komme ich auch über den Schwanz, *jak przelezę przez psa, to przelezę i przez ogon; *jak przejdę za miasto to i za bramę; den schlafenden — soll man nicht wecken, *nie budź psa kiedy śpi; auf den — kommen, *wyjść na psa; auf dem Hunde sein, auf den — sein, *być w biedzie; er muß am Ende noch Hunde führen, *do takiéj biedy przyszedł, że psy musi wodzić; er geht wie ein gebissener —, *idzie jak zmyty; er steht da, als hätte ihn ein — gebissen, *stoi jak wryty (i nie śmie się ruszyć od. odezwać); es nimmt kein — ein Stück Brod von ihm, *taki spodlony, żeby pies od niego kawałka chleba nie wziął; am (kleinen) Riemchen lernen die Hunde Leder kauen, *od rzemyczka do koziczka, od koziczka do koniczka, a od koniczka do stryczka; je fetter der Floh, je magerer der —, *im tłuściejsze pchły, tém chudszy pies; vom Hunde die Wurst kaufen, *od szewca skórę kupować; wer den — schlagen will, findet leicht einen Prügel (Stecken), *kto chce obić, kija znajdzie; da liegt der — begraben! *tu to sęk! tu twarda kostka żyda tam jakiegós grzebią (od. zagrzebiono)! ein blöder — wird selten fett, *kot nie łowny, zawsze gładny; viel Hunde sind des Hasen Tod, *siła złego dwóch na jednego; du Hund! ty psie! der große, kleine —, *Stk.* wielki, mały pies; —, *Bw.* skrzynia do wywożenia gruzów; Hu'ndchen, Hü'ndchen, *sn. dim.* piesek; Hu'nde-, *a.* psi, psia, psie; Hu'ndearbeit, *sf.* psia robota oder praca, uciążliwa, przykra; Hu'ndebe'tt, *sn.* psie łoże

(auch *); -ndebro'd, *sn.* psi chłéb, dla psów lub taki jak dla psów; -ndefe'll, *sn.* psia skóra; -ndefe'tt, *sn.* psie sadło; tłuszcz psi; -ndeflei'sch, *sn.* psie mięso; -ndefressen, *sn.* psie żarcie; -ndeführer, *sm.* *Jäg.* psiarz; -ndegebe'll, -ndege'ld, *sn.* psie pieniądze, ilość niezmiernie mała; bezcen; -ndegeschle'cht, *sn.* rodzaj psów; -ndehaa'r, *sn.* psi włos; Hu'ndehaa're, *pl.* psia sierć; -ndehafer, *sm.* *Ng.* psi owies; -ndehau's, *sn.*, -ndehütte, *sf.* psiarnia; -ndejunge, *sm.* psiarczyk, chłopak do psów; —, *niegodziwy chłopak; *pies nie chłopak; -ndeke'rl, *sm.* *psubrat; psia noga; skórka na bóty; -ndelager, s. Hu'ndebe'tt; -ndelo'ch, *sn.* psia dziura; psi kąt; *liche kącisko; nędzne mieszkanie; -ndemusi'k, *sf.* *iron.* psia muzyka, wycie od. skowyczenie psów; -ndepeitsche, *sf.* bat na psów; -ndepisse, *sf.* psi mocz.

Hu'ndert, *a. num.* sto; das Hundert sto; secina; gib jedem hundert daj każdemu po sto; bei, zu Hunderten verkaufen na sta sprzedawać; zu, bei Hunderten stami; Hu'ndertarmig, *a.* *Myth.* sturęki; Hu'ndertäugig, *a.* *Myth.* stuoki; Hu'ndertblätterig, *Ng.* (Pflanzen) stuliści; Hu'ndertel, *sn.* *Rk.* jedna setna; Hu'nderterlei', *a.* storaki; auf — Art storakim sposobem; — sto różnych; ich habe dir — zu sagen mam ci powiedziéć sto różnych rzeczy; Hu'ndertfach, *a.* storaki; -ndertfältig, *a.* stokrotny; -ndertfüßig, *a.* *Ng.* stunogi; -nderthändig, *a.* *Myth.* sturęki; -ndertháuptig, -ndertköpfig, *a.* *Myth.* stugłowy; -ndertjährig, *a.* stoletni, stuletni; -ndertjährlich, *a.* co sto lat przypadający; —, *ad.* co sto lat; -ndertmal, *ad. num.* sto razy; -ndertmalig, *a.* stokrotny, sto razy powtórzony; -ndertmeilig, *a.* stumilowy; -ndertnamig, *a.* stuimienny; -ndertpfündig, *a.* stofuntowy; Hu'ndertster, *a.* setny; zum hundertsten Mal po setny raz; aus dem Hundertsten in's Tausendste, *piąte w dziewiąte; wszystko jak w kotle; Hu'ndertstens, *ad.* po setne; -ndertsti'mmig, *a.* stugłosy; -ndertausend, *a. num.* sto tysięcy; -nderweise, *a.* stami; na sta; setkami; -ndertzüngig, *a.* stujęzyczny.

Hu'ndescheu', *a.* bojący się psów; Hu'ndescheu', *sf.* wstręt od psów; Hu'ndeschla'g, *sm.* zbijanie psów; den — verrichten (Seiten des Schinders) psy zbijać; -ndeschläger, *sm.* hycel (co psy zbija); -ndeseiche, s. Hu'ndepisse; -ndesta'll, *sm.* psiarnia; -ndesteuer, *sf.* *Stw.* podatek oder opłata od psów; -ndewärter, *sm.* psiarz; mający dozór i pieczą nad psami; Hu'ndezah'n, s. Hu'ndszahn; -ndezeichen, *sn.* znaczek, który psom hycel zawiesza; -ndgere'cht, s. Hu'ndsgere'cht.

Hü'ndin, *sf.* suka; sobaka; Hü'ndisch, *a.* psi; —, *ad.* jak pies; jak psy; Hü'ndlein, *sn. dim.* szczenię; piesek.

Hunds-, Hunde-, *a.* psi, psia, psie; Hu'ndsaffe, *sm.* *Ng.* małpozwierz; małpa z psim łbem; Hu'ndsauge, *sn.* psie oko; —, *Ng.* (Pflanze) rumian polny; -ndsbeerbau'm, *sm.* *Ng.* świdwa, świdwina; -ndsbeere, *sf.* *Ng.* wisienka; -ndsblume, *sf.* *Ng.* papawa; -ndsdille, *sf.* *Ng.* piel; -ndsdreck, *sm.* §psie łajno; psie gówno; -ndsfott, *sm.* *kiep; huncfot; łajdak; ich bin ein —, wenn etc. kpem będę, jeżeli itd.; —, *tchurz; gałgan (o nieodważnym); -ndsfötterei', *sf.* huncfoctwo; łajdactwo; -ndsföttisch, *a.* huncfocki; po huncfocku; -ndsgere'cht, *a.* (myśliwiec) umiejący psów zażywać; -ndsgras, -ndsgra's, *sn.* *Ng.* psia trawa; -ndshunger, *sm.* psi głód (okropny, doskwierny); -ndskamille, *sf.* *Ng.* rumian psi, śmierdzący; -ndskirsche, s. Hu'ndsbeere; -ndsknoblauch, s. Bä'renlau'ch; -ndskohl, *sm.*, -ndskraut, *sn.* *Ng.* obwoina; -ndskopf, *sm.* psia głowa; —, *Ng.* s. Hu'ndsaffe; -ndskuppel, *sf.* smycz; -ndsfürbiß, *sm.* *Ng.* przestęp pospolity; -ndslauch, *sm.* *Ng.* psi czosnek; -ndsmelde, s. Wo'cksmelde; -ndsmilch, *Ng.* (Pflanze), s. Gartenwo'lfsmilch; -ndsnase, *sf.* s. Bro'ckenbau'pt; -ndsnelke, *sf.* *Ng.* mydlnica pospolita; -ndsnessel, s. Ha'nfnessel; -ndspetersi'lie, s. Erdschierling; -ndsrippe, s. Fünfa'dernkrau't; -ndsrose, s. Ha'gebutte; -ndsschmele, *sf.* *Ng.* mietelnica psia; -ndsstern, *sm.* psia gwiazda; kanikuła; -ndstage, *sm. pl.* dni kanikularne; kanikuła; -ndstagsferien, *sf. pl.* wakacye; ferye w czasie kanikuły; -ndsveilchen, *sn.*, -ndsvio'le, *sf.* *Ng.* fiołek psi od. dziki; -ndsvogt, s. Hu'ndewärter; -ndsweizen, *sm.* *Ng.* żytna trawa psia; życica psia trawa; -ndswirgel, s. Gra'snöterich; Hu'ndswuth, *sf.* *Hlk.* wścieklizna; -ndszahn, *sm.* *Zk.* psi ząb; kieł; -ndszunge, *sf.* psi język; —, *Ng.* (Pflanze) ostrzeń, psi język.

Hü'ne, *sm.* *Myth.* olbrzym.

Hu'nger, *sm.* głód; ich habe od. empfinde — jeść mi się chce; czuję głód; den — stillen głód zaspokoić; — leiden głód cierpiéć; vom — aufgerieben werden, Hungers, vor — sterben z głodu umrzéć; vor — fast umkommen głód mrzéć; prawie umierać z głodu; durch — tödten (sich todthungern) głodem się zamorzyć; — ist der beste Koch, *głód jest najlepsza przyprawa; *głodny przysmaków nie szuka; gdy się kto przepości, w niczém nie ma kości; —, *głód, powszechny niedostatek żywności; — nach etwas, *żądza czego; Hu'ngerblume, *sf.* *Ng.* głodek; -ngerdie'nst, *sm.* służba o głodzie, na któréj się głód cierpi; -ngerig, s. Hu'ngrig; -ngerku'r, *sf.* *Hlk.* kuracya głodowa; -ngerleider, *sm.* co głód mrze; o głodzie chodzący; Hu'ngern, *vn.* (h.) głód cierpieć; głodzić się; nic nie jeść; Jemanden — lassen nie dać komu jeść; głodem go morzyć; nach etwas —, *(sehnsüchtig od. sehr verlangen) łaknąć czego; mich hungert, es hungert mich, *jeść mi się chce; —, *va.* (aushungern) głodzić kogo; sich zu Tode — zamorzyć się głodem; -ngerquelle, *sf.* źródło głód zwiastujące (które tylko w nadzwyczaj mokrych latach wytryska); -ngerpfote, *sf.*: an den Hungerpfoten saugen, *łapę lizać, *być w ostatniéj biedzie; -ngersno'th, *sf.* głód (powszechny, panujący); -ngerstelle, *sf.* *głodny urząd (którego dochód nie wystarcza na życie); -ngerstrafe, *sf.* kara głodu; -ngerta'g, *sm.* dzień głodu oder *postu; -ngerthu'rm, *sm.* wieża, do któréj wsadzają wskazanych na zamorzenie głodem.

Hu'ngerto'd, *sm.* śmierć głodem zadana; umorzenie głodem; zamorzenie się.

Hü'pfen, *vn.* (h.) skakać, wyskakiwać; podrygiwać.

Hü'rde, *sf.* (h.) plecionka z drutu (krata) lub z rózg (do suszenia na niéj owoców (lasy); —, *Ldw.* koszary dla o wiec; płot z chrustu; Hü'rden, *va.* *Ldw.* hurdować, koszary rozstawiać. [wszeteczница.

Hu're, *sf.* kurwa, nierządnica;

Hu'ren, *vn.* (h.) nierządne życie prowadzić, wszeteczeństwu się oddawać; mit Jemandem — wdawać się z kim (o mężczyźnie i kobiecie); mieć z kim do czynienia (lubieżnie); Hu'ren-, *a.* kurwi; wszeteczny; wszeteczeński; wszeteczeństwu oddany; -renba'lg, *sm.* § kurwisko, dziewucha, kurwiszcze; s. a. Hu'renki'nd; -rengei'st, *sm.* *Bibl.* duch wszeteczeństwa; -renhau's, *sn.* bórdel; kurewski dom; nie rządny dom; dom wszetecznicy; -rengesi'ndel, s. Hu'renpa'ck; -renhen'gst, -renjä'ger, *sm.* *kurewnik, wszetecznik, kurwiarz; Hu'renki'nd, Hu'rkind, *sn.* kurewskie dziecię, bękart, z kurwy syn; (auch * bei der *Bchdr.* = einzelne Zeile am Anfange einer Buchseite); -renle'ben, *sn.* życie kurewskie; -renlie'd, *sn.* piosnka nierządnicza; -renlo'h'n, *sm.* zysk nierządniczy, zapłata nierządnicy; -renpa'ck, *sn.* kupa kurewska, zgraja kurewska; -renschmu'ck, *sm.* ubiór wszeteczniczy; -rensti'rn, *sf.* *Bibl.* czoło niewiasty wszeteczneéj; -renwi'nkel, *sm.* pokątne wszeteczeństwo, kąt nierządny; bórdel; -renwi'rth, *sm.* rufijan, kurwigospodarz; -renwi'rthin, *sf.* maciora (burdelowa); -renwi'rthschaft, *sf.* rufiaństwo; kurwiarstwo; nierząd; bawienie się nierządem; Hu'rer, *sm.* kurewnik, kurwiarz, wszetecznik, nierządnik; Hurerei', *sf.* kurestwo, wszeteczeństwo, kurwiarstwo; Hu'rerisch, *a.* wszeteczny, bezwstydny; hurerische Augen, * oczy niewstydliwe; s. a. Buh'lerisch.

Hu'rkepo'tt, *sm.* § gar, garnek z węglami, na którym siadają kobiety dla grzania się.

Hu'rkind, *sn.* bękart.

Hurrah'! *int.* wiwat!

Hu'rtig, *a.* szybki; prędki; żwawy; Hu'rtigkeit, *sf.* szybkość; prędkość; żwawoćć.

Husa'r, *sm.* *Kw.* husar, huzar; Husa'ren-, *a.* *Kw.* huzarski, husarski; Husa'renmäßig, *ad.* po huzarsku; Husa'reno'berst, *sm.* *Kw.* pułkownik od huzarów; Husa'renreiterei', *sf.* *Kw.* husarya; Husa'rin, Husa'renfrau', *sm.* *Kw.* huzarka.

Husch! *int.* hop! hops! fyr! ps! przch! hyc! in einem — w momencie, w okamgnieniu; Hu'schen, *vn.* (s.) przelecieć, pierzchnąć.

Hussi't, *sm.* *Kg.* *Gsch.* Husyta; Hussi'ten, *sm. pl.* Husyci; Hussi'ten-, *a.* *Kg.* *Gsch.* do Husytów należący.

Hüstelei', *sf.*, Hü'steln, *sn.* pokasływanie; Hü'steln, *vn.* (h.) pokaszliwać, trochę kaszlać; Hü'stelnd, *ppr.* u. *a.* pokaszlujący.

Hu'sten, *vn.* (h.) kaszlać; —, *va.*: etwas — kaszlać czém, kaszląc oddawać co; Blut — krwią kaszlać; Hu'sten, *sm.* kaszel; trockener — suchy kaszel; Hu'stenfieber, *sn.* *Hlk.* gorączka z kaszlem połączona.

Hut, *sm.* kapelusz; kołpak; den — vor Jemandem abziehen, abthun, abnehmen zdjąć kapelusz przed kim; den — aufsetzen wdziać kapelusz; Hut ab gehen iść z gołą głową (kapelusz zdjęty trzymając w ręku lub pod pachą); den — quer oder auf ein Ohr setzen mieć kapelusz na bakier; Jemandem den — antreiben, **natulić (natulać) komu kapelusz na oczy (od. na uszy); Hut ab! zdjąć kapelusz! pozdejmować kapelusze! odkryć głowę (od. głowy)! es ist schwer, viel Köpfe unter Einen — zu bringen, *trudno jest wielu skłonić do jednego zdania; es fehlt ihm unter dem Hute, er ist unter dem Hute nicht richtig, *nie dobrze ma w głowie; *brakuje mu piątéj klepki; er muß Vögel unter dem Hute haben, *iron.* *musi mieć ptaki pod kapeluszem; —, *Ng.* kołpak, kapelusz (u grzyba); — Zucker, *H.* głowa cukru; Hut, *sf.* (Weideplatz des Viehes) pasza, paszenie; pastwisko; —, *Ldw.* stado, tyle, ile się razem wygania na paszę; — (Schutz, Schirm) dozór; strzeżenie; straż; etwas in seine — nehmen, in seiner — haben wziąć od. wziąć co pod dozór; mieć co pod dozorem; — ostrożność; auf seiner — sein mieć się na ostrożności; vor Jemandem, vor etwas auf der — sein wystrzegać się kogo, czego; wstrzegać się kogo.

Hut-, *a.* kapeluszowy; — do kapelusza; — u kapelusza; Hu'tband, *sn.* wstążka do od. u kapelusza; Hu'tbesa'tz, *sm.* obszycie u kapelusza; Hu'tbürste, *sf.* szczotka do kapelusza.

Hü'tchen, *sn. dim.* kapeluszyk.

Hü'ten, *va.* paść (na pastwisku); strzedz, pilnować kogo, czego; das Haus —, die Stube —, *nie wychodzić z domu, z izby; das Bett —, *leżéć w łożku (dla choroby); sich hüten vor Jemandem strzedz się, wystrzegać się kogo; hüte dich zu glauben, daß ꝛc. nie wierz tylko temu, że itd.

Hü'ter, *sm.*, Hü'terin, *sf.* ten, ta co strzeże.

Hu'ter, § s. Hu'tmacher.

Hü'terge'ld, *sn.*, Hü'terlo'hn, *sm.* zapłata pasterzowi od. pastuchowi od paszenia.

Hu'tfeder, *sf.* pióro do od. u kapelusza; -tform, *sf.* forma kapelusza; forma na kapelusz; -tfutter, *sn.* potrzewka do kapelusza; Hu'tgeld, Hü'tgeld, s. Hü'terge'ld; -tgere'chtigkeit, *sf. Ldw. Rw.* wolnoćć od. prawo paszenia swego bydła na pewném pastwisku; -tknopf, *sm.* guzik do od. u kapelusza; -tkopf, *sm.* głowa u kapelusza; -tkrämpe, *sf.* skrzydła u kapelusza; -tleder, *sn.* skórka do od. u kapelusza.

Hu'tlos, *a.* bez kapelusza, nie mający kapelusza na głowie; — (ohne Hüter) bez dozoru; hutlose Heerde trzoda bez pasterza.

Hu'tmacher, *sm.* kapelusznik; Hu'tmacherin, *sf.* kapeluśniczka; -tmacherei', -tmacherha'ndwerk, *sn.* kapeluśnictwo.

Hu'tmann, *sm.* ten, co czego strzeże, pilnuje; stróż; strażnik.

Hu'trechen, *sm.* wiszadło na kapelusze; Hu'tschachtel, *sf.* pudełko na kapelusz, do kapelusza.

Hü'tsche, *sf.* § (Fußbänkchen) ławeczka albo kanapka pod nogi.

Hu'tschen, *vn.* (s.) § sunąć się po czém (osobliwie na zadku).

Hu'tschleife, Hu'tschnalle, Hu'tschnur, *sf.* kokarda, sprzączka, sznurek do od. u kapelusza; Hu'tstaffirer, Hu'tstepper, *sm.* wystrajacz kapeluszów; Hu'tstock, s. Hu'tform.

Hü'tte, *sf.* chata; hatka; —, *Bw. Httk.* (Eisen-, Schmelzhütte) huta; Hü'tten-, *a. Bw. Httk.* hutniczy; Hü'ttena'mt, *sn.* urząd hutniczy; -ttenarbeit, *sf.* robota w hucie; -ttenarbeiter, *sm.* robotnik pracujący w hucie; -ttenbeamter, *sm.* urzędnik hutniczy; -ttenbewoh'ner, *sm.* mieszkaniec chatu; *pl.* ludzie w chatack mieszkający; -ttengebäude, *sn.* budynek do huty należacy; ttenmeister, *sm.* hutniczy, urzędnik mający główny dozór nad hutą i hutnikami; -ttenrauch, *sm.* dym z chaty wychodzący; dym z huty wychodzący; —, *Bw. Httk.* sadza kruszcowa; —, *Bw.* (Giftmehl) arszenik biały; -ttenwe'rk, *sn. Bw. Httk.* huta; -ttenwesen, *sn.* hutnictwo.

Hü'ttlein, *sn. dim.* chatka.

Hu'ttresse, *sf.* galon do od. u kapelusza; Hu'tüberzug, *sm.* pokrowiec na kapelusz.

Hu'tung, *sf. Ldw.* paszenie (bydła); pastwisko; Hu'tungsre'cht, Hü'tungsre'cht, *sn. Ldw. Rw.* prawo posyłania bydła swojego na wygon.

Hu'tzucker, *sm. H.* cukier w głowach.

Hu'zel, *sf.* suszony owoc; szwa-[czki.

Hyazi'nth, *sm. Ng.* (Edelstein) hyacynt; —, *npr.* Hyacynt, Jacynt.

Hyazi'nthe, *sf. Ng.* (Blume) hyacynt, jacynt (kwiat marcowy).

Hyä'ne, *sf. Ng.* hyena; wilk murzyński, wilk mieszaniec.

Hy'der, Hy'dra, *sf. Myth.* hydra.

Hydrau'lik, *sf.* hidraulika; Hydrau'liker, *sm.* hidraulik; Hydrau'lisch, *a.* hidrauliczny.

Hydrogra'ph, *sm.* hidrograf; Hydrographie', *sf.* hidrografia; Hydrogra'phisch, *a.* hidrograficzny; Hydrome'ter, *sm.* hidrometr, wodomierz; Hydrosta'tik, *sf.* hidrostatyka; Hydrosta'tisch, *a.* hidrostatyczny.

Hygrome'ter, *sm.* higrometr, wilgociomierz.

Hy'men, *sm. Myth.* himen, bożek małżeństwa; —, *Zk.* (Jungfernhäutchen) błona panieństwa.

Hy'mne, *sf.*, Hy'mnus, *sm.* himn, pieśń wielbienia, pieśń pochwalna; chwałośpiew.

Hype'rbel, *sf. Spl.* hiperbola, przesada; —, *Gl.* linia krzywa tego nazwiska.

Hyperborä'er, *sm. Alt. Geog.* hiperborejczyk, mieszkaniec zabiegunowy; Hyperborä'isch, *a. Alt. Geog.* zabiegunowy.

Hypochondrie', *sf.* hipokondrya; Hypocho'nder, Hypochondri'st, *sm.* hypokondryk; Hypocho'ndrisch, *a.* hipokondryczny.

Hypotenu'se, *sf. Gl.* hipotenuza; przeciwprostokątna; Hypothe'se, *sf.* hipoteza, przypuszczenie; Hypothe'tisch, *a.* hipotetyczny; przypuszczony; przez przypuszczenie.

Hypothe'k, *sf.* hipoteka; Bestellung der —, *Rw.* urządzenie hipotek; Hypotheci'ren, *va.* zahipotekować; Hypotheka'risch, *a.* hipoteczny; Hypothe'kenbuch, *sn.* księga hipoteczna; Hypothe'kenschei'n, *sm. Rw.* wykaz hipoteczny.

Hysterie', *sf. Hlk.* histerya; choroba maciczna; Hyste'risch, *a.* histeryczny; hysterisches Frauenzimmer, *Hlk.* kobieta maciczną chorobę cierpiąca.

I. (Samogłoska.)

I (samogłoska), dziewiąta litera alfabetu niemieckiego, wymawia się = *i* po polsku.

I, *int.* no; i, wir wollen gehen no, idźmy; i, so antworte doch! no, odpowiedz przecie! [Ei'bisch.

I'be, I'benbaum, I'bisch, s. Ei'be,

Ibe'rien, *sn. Alt. Geog.* (Spanien) Iberya; Ibe'risch, *a. Alt. Geog.* Iberyjski.

Ibe'riskresse, *sf. Ng.* ubiorek.

I'bis, *sm. Ng.* ibis.

Ich, *pron.* ja; war ich's? czy ja to byłem? habe ich's doch gleich gesagt wszakżem to zaraz powiedział; mein anderes Ich drugie ja; Ich, *sn.*: er ist mein zweites Ich to drugi *Ja*; es ist das höchste Glück ein anderes Ich zu finden największe jest szczęście znaleźć *drugiego siebie*; Ich, *Philos.* Jaźń; I'chheit, *sf. Philos.* Jaźń.

I'chneumon, *sm.* u. *sn. Ng.* (Pharaonsratte) ichneumon; *Alt.* szczur poświęcony *Latonie* w Egipcie.

Ichthyographie', *sf.* ichtyografia, rybopismo, rybopisarstwo; Ichthyogra'phisch, *a.* ichtyograficzny; Ichthyoli'th, *sm. Ng.* ryba skamieniała; Ichthyolo'g, *sm.* ichtyolog; ryboznawca; zajmujący się nauką o rybach; Ichthyologie', *sf.* ichtyologia, nauka o rybach.

Ich-weiß-nicht-was, *sn.* coś, ale sam nie wiem co; coś jakieś; es schwebte mir vor den Augen ein — wiło mi się przed oczyma sam nie wiem co.

Idea'l, *sn.* ideał, obraz w wyobraźni utworzony; wzór (pomysłowy) od. obraz doskonałości (jaki sobie wystawiamy); Idea'l, Idea'lisch, *a.* idealny, urojony, wymyślony, wyobrażalny; w myśli utworzony; *iron.* (schwärmerisch, überschwenglich) mózgowczy.

Idealisi'ren, *va.* idealizować; wyidealizować; Idealisi'rung, *sf.* wyidealizowanie; Ideali'smus, *sm.*, Idealitä't, *sf. Philos.* idealizm; Ideali'st, *sm.* idealista; zwolennik idealizmu; marzyciel; za ideałami goniący; któremu się roją w głowie rzeczy nie istniejące w rzeczywistości; umniś.

Idee', *sf. Philos.* idea; wyobrażenie; pojęcie; Idee'ngang, *sm. Philos.* pasmo wyobrażeń; ciąg mysli; Idee'nreich, Idee'nreichthum, s. Geda'nkenrei'ch, ꝛc.

Identisch, *a.* (gleichbedeutend) jednakowy; tenżesam; identyczny; tosamy; jednorodny; Identitä't, *sf.* tożsamość, jednakowość; identyczność; tosamość; jednorodność.

Ideographie', *sf.* ideografia, sztuka pisania przez znaki wyobrażeń, dające się wszystkim pojąć; Ideogra'phisch, *a.* ideograficzny.

Idio'm, *sn.* narzecze; mowla; —, Idioti'smus, *sm.*, s. Spra'cheigenheit.

Idiosynkrasie', *sf.* idyozynkrazya, przyrodzona od raza.

Idio't, *sm.* idyota, nieuk, prostak, głupiec.

Idio'tikon, *sn.* słownik wyrazów w pewnéj prowincyi używanych.

Ido'l, *sn.* (Abgott) bożyszcze.

Idy'lle, *sf.* *Dtk. Litt.* idyla; sielanka; Idy'llendichter, *sm.* pisarz sielanek; Idy'llisch, *a.* idylliczny, sielankowy, wiejski, pasterski.

I'gel, *sm.* *Ng.* jeż; I'gel-, *a.* *Ng.* jeży, jeżowy; I'geläh'nlich, I'gela'rtig, *a.* jeżowaty; I'gelfi'sch, *sm.* *Ng.* jeżówka; I'gelicht, *a.* jeżowaty; I'gelklette, I'gelslau's, *sf.* *Ng.* rzepień pospolity; I'gelsknospe, *sf.* *Ng.* wilczybób; I'gelskolbe, s. Do'rnapfel; I'gelsko'pf, s. De'genfrau't. [cy.

Igna'tius, I'gnaz, *sm.* *npr.* Igna-

Ignora'nt, *sm.* nieuk; człowiek, który nic nie umie; Ignora'nz, *sf.* nieuctwo; niewiadomość; Ignori'ren, *va.* nie znać albo nie wiedziéć czego; nie uważać na kogo ob. na co; udawać, jakby się nie widziało, nie znało. [mu.

Ihm, *pron.* (*Dativ.* v. Er): jemu;

Ihn, *pron.* (*Accusat.* v. Er): jego; go.

Ih'nen, *pron.* (*Dativ. pl.* v. Er): im; Ih'nen (als höfliche Anrede im *Dativ* an Eine Person): Panu; Pani; von ihnen od nich.

Ihr, *pron.* (*Dativ.* von Sie): jéj; Ihr (Anrede an mehrere Personen, *pl.* v. Du): wy; ihr, *pron. possess.* (für eine weibliche Person): jéj; (für mehrere Personen verschiedenen Geschlechts): ich; swój.

Ihr, Ih're, Ih'res, s. Ih'rer, &c.

Ih'rer, *pron.* (*Genit. pl.* v. sie, Sie): ich; Pana; Pani; er bedarf ihrer nicht nie potrzebuje ich; wir bedürfen Ihrer potrzebujemy Pana.

Ih'rer, Ih're Ih'res, *pron. possess.* = der, die, das Ihrige; dieser Stock ist nicht mein, sondern Ihrer (der Ihrige) to nie moja laska, ale Pańska.

Ih'rethalben, Ih'retwegen, Ih'retwillen, *ad.* dla was; dla Pana; dla Pani.

Ih'rige (der, die, das), *pron. possess.* jéj, ich; (in der höflichen Anrede) Pański, Panin; (mit Bezug auf das Subject) swój; das Ihrige to, co do Pana ob. do Pani należy; ich habe das Meinige gethan, thun Sie das Ihrige ja zrobiłem moje, zrób Pan (Pani) swoje; ich bin der Ihrige jestem na Pana (Pani) rozkazy; całkiem jestem Panu (Pani) oddany; ganz der Ihrige (in Briefen) przyjaciel i sługa.

Ih'ro (Ihre), *pron. possess. f.*: Ihro Königliche Majestät Wasza Królewska Mość.

Ih'rzen, *va.*: Jemanden — waszeciać kodo, mówić do niego Wy, Wasze.

Ille'gal, *a.* nieprawny; nielegalny; Illegalitä't, *sf.* nieprawność.

Illuminatio'n, *sf.* iluminacya; oświetlenie; *Mal.* iluminowanie, kolorowanie; Illumini'ren, *va.* iluminować, oświecić; *Mal.* kolorami odmalować.

Illusio'n, *sf.* iluzya, złudzenie; Illuso'risch, *a.* iluzoryjny; łudzący; złudzenie sprawujący; czczy.

I'lme, U'lme, *sf.*, I'lmenbau'm, *sm.* *Ng.* wiąz.

I'ltis, I'ltiß, *sm.* *Ng.* tchurz, tchórz; I'ltis-, *a.* *Ng.* *H.* tchórzowy; tchórzy; tchórzowski; I'ltisfe'll, *sn.* *H.* tchórz; I'ltisjunges, *sn.* tchórzą-

Im = in dem: w, we. [tko.

Imaginä'r, *a.* imaginaryjny; urojony; Imaginatio'n, *sf.* imaginacya, wyobraźnia; urojenie; Imagini'ren (sich), *vr.* (h.): sich etwas — imaginować sobie co, wystawić sobie.

I'mber, s. I'ngwer.

I'mbiß, *sm.* przekąska; przegryzka; posiłek; śniadańko; einen — zu sich nehmen przekąsić, przegryźć co.

Imglei'chen, *ad.* tudzież; daléj.

Imiti'ren, Imitatio'n, s. Na'chahmen, Na'chahmung.

I'mker, *sm.* pszczelnik, na pszczelnictwie się znający.

Immarini'ren, *va.* *Kk.* zamarynować.

Imma'ßen, *ad.* o ile; — (indem, weil) gdyż; ponieważ; że.

Immaterie'll, *a.* niematerya lny.

Immatriculatio'n, *sf.* immatrykulacya, zapisanie na listę (ucznia do uniwersytetu przybywającego); Immatriculi'ren, *va.* immatrykulować, wpisać na listę.

I'mme, *sf.* *Ng.* (Biene) pszczoła.

Immedia't, s. U'nmittelba'r; Immedia'teingabe, *sf.* prośba wprost do Króla itd. zanoszona; Immedia'tstadt, *sf.* miasto mające własną jurysdykcyą.

I'mmenbla'tt, *sn.* *Ng.* miodownik; I'mmenwo'lf, *sm.* *Ng.* żołna.

I'mmer, *ad.* zawsze; zawdy; zawzdy; auf —, für — na zawsze; coraz; immer besser coraz lepiéj; er wird — hübscher coraz się robi ładniejszym; coraz bardziéj ładnieje; ich sehe es — mehr ein coraz bardziéj się o tém przekonywam; wer immer es auch sein mag ktokolwiek bądź; wann immer er auch kommen mag kiedykolwiek przyjdzie; du kannst immer (inzwischen) gehen, *możesz iść; I'mmerda'r, *ad.* zawsze; I'mmerfo'rt, *ad.* ciągle; bez przestanku; I'mmergrü'n, *sn.* *Ng.* barwinek (zwyczajny); rojnik; I'mmerhi'n, *ad.* ciągle; s. a. I'mmerfo'rt; du kannst — spazieren możesz się przechadzać, kiedy chcesz, jak długo chcesz, podług woli itd.; laß ihn — gehen niech sobie idzie (z Panem Bogiem); I'mmermeh'r, *ad.* coraz; s. a. I'mmer; I'mmersa'tt, *a.* zawsze syty; I'mmerschö'n, *sn.* *Ng.* wrzos; I'mmerwäh'rend, *a.* ciągły; nieustanny; nieustający; ciągle trwały; ustawiczny; —, *ad.* ciągle; I'mmerzu', *ad.* ciągle; bez przestanku; —! *int.* daléj! bierz się do tego! nie przestawaj!

Immissio'n, *sf.* *Rw.* immisya; wpuszczenie; wprowadzenie.

Immi'ttelst, s. Inzwi'schen.

Immitti'ren, *va.* wpuścić; wprowadzić.

Immobi'l, *a.* nieruchomy; *Kw.* nieuzbrojony; nie będący na wojennéj stopie; Immobi'lien, *sn. pl.* nieruchomości.

Immora'lisch, *a.* niemoralny; Immoralitä't, *sf.* niemoralność.

Immortalitä't, s. Unste'rblichkeit.

Immunitä't, *sf.* *Stw.* wolność od opłat, od ponoszenia ciężarów.

Imperati'v, *sm.* *Spl.* tryb rozkazujący.

Imperfe'ctum, *sn.* *Spl.* czas przeszły niedokonany.

Imperia'l, *sm.* *Mzk.* imperyał (pieniądz złoty wartości 75 złotych).

Impertine'nt, *a.* impertynencki, grubiański, niegrzeczny; —, *ad.* po impertinencku; Impertine'nz, *sf.* impertynencya; grubiaństwo.

Impetra'nt, *sm.* *Rw.* powód, skarzący; osoba strzymująca (patent, przywiléj itd.).

Impetra't, *sm.* *Rw.* obżałowany, zaskarzony.

I'mpfanstalt, *sf.* *Hlk.* instytut szczepienia ospy; I'mpfarzt, *sm.* lekarz zajmujący się szczepieniem ospy; I'mpfen, *va.* szczepić (drzewa i ospę); I'mpfling, *sm.* dziecię, któremu ospę; zaszczepili; I'mpfung, *sf.* szczepienie.

Implici'ren, *va.* implikować, wmieszać do czego; in einem Processe implicirt sein, *Rw.* być zawikłanym w procesie jakim; Impli'cit, *a.* domyślny, zawarty w czém lubo niewyrażony; —, Impli'cite, *ad.* domyślnie, o ile co w czém inném jest zawarte.

Imponi'ren, *vn.* (h.) imponować; Imponi'rend, Imposa'nt, *a.* imponu-

Impo'rt, s. Ei'nfuhr. [jący.

Impo'st, s. Au'flage, A'bgabe, Steu'er.

I'mpotent, *a.* kaléka, niemający władzy w jakim członku ciała; impotenter Mensch kaléka.

Impote'nz, *sf.* impotencya, niemożność płodzenia ob. spółkowania.

Impromptu', *sn.* rzecz na prędce wykoncypowana, wymyślona.

Improvisa'tor, *sm.* improwizator; Improvisi'ren, *vn.* (h.) u. *va.* improwizować.

Impu'ls, *sm.* popęd; s. a. A'ntrieb.

Imputatio'n *sf.* imputacya, przypisanie komu winy; Imputi'ren, *va.* imputować, przypisać komu co (winę jaką).

In, *praep.* (mit *Dativ* u. *Accusativ*); es entspricht mit *w*, *we* dem polnischen *Localis* (statt des deutschen *Dativ*) auf die Frage: wo? — Dagegen muß wie im Deutschen der *Accusativ* mit *w* auf die Frage: wohin? stehen; statt des *Accusat.* mit *w* steht auch oft der *Genit.* mit *do*, oder der *Accusativ* mit *na*; z. B.: im Graben liegen leżéć w rowie; in den Graben werfen wrzucić w rów; in weißem Papier w białym papierze; in Papier einwickeln w papier owinąć; in der Kirche w kościele; in die Kirche (nach der Kirche zu) do kościoła; in einer Sitzung, Predigt, Prüfung sein być na sesyi, na kazaniu, na examinie; in eine Sitzung &c. gehen iść na sesyą, itd.; seinen Sohn zu Jemandem in die Kost geben syna oddać do kogo na stół (wikt); bei Jemandem in Pension sein być u kogo na pensyi; in Gold, in Silber, in Holz arbeiten wyrabiać ze złota, ze srebra, ze drzewa; in Kupfer stechen

ryć na miedzi; Daphne wurde in einen Baum verwandelt *Dafne* zamieniona została na drzewo; Blumen in einen Strauß binden kwiatki związać w bukiet; die Haare in einen Zopf flechten włosy spleść na warkocz; in einander jedno w drugie; wespół; im Scherz w żarcie; im Ernst w szczerze, serjo; im Ganzen całkiem; w całości; całkowitości; in Kurzem wkrótce; niedługo; im Voraus naprzód; etwas im Guten abmachen w dobry sposób co zakończyć; in's Unendliche bez końca; in wiefern (inwiefern) do jakiego stopnia; o ile; in etwas (einigermaßen) nieco, cokolwiek, trochę, troszkę.

Inacti'v, *a.* bezczynny.

Inaugura'l-, *a.* inauguralny; instalacyjny; Inauguratio'n, *sf.* inauguracya; instalacya; Inauguri'ren, *va.* inaugurować; uroczyście instalować.

I'nbegri'ff, *sm.* ogół; ogólny zbiór; ogólny rys; kurzer — aller Wissenschaften krótki zbiór (rys) wszystkich umiejętności; — włączenie; wliczenie; mit — dessen, was &c. mieszcząc w tém i to, co itd.; włącznie; licząc w to.

I'nbrunst, *sf.* wewnętrzny zapał, ogień; I'nbrünstig, *a.* *gorący; — beten gorąco się modlić; — lieben serdecznie kochać. [tel.

I'nbürger, *sm.* tutejszy obywa-

Incameratio'n, *sf. Stw.* inkamerowanie, zamienić na własność rządową; Incameri'ren, *va. Stw.* inkamerować.

Incarceri'ren, s. Ei'nkerkern, &c.

Incarna't, s. Flei'schfarbe, Flei'sch-

Ince'st, s. Blu'tschande. [farben.

Incide'ntia, Incide'nzien, *sn. pl. Rw.* wnioski uboczne, incydentalne.

Inclinatio'n, Inclini'ren, s. Nei'gung, Hi'nneigen. [cznie.

Inclusi've, *ad.* (einschließlich) włą-

Inco'gnito, *ad.* inkognyto, pod obcym nazwiskiem; jako nieznajomy, nie wydając się kto jest; —, *sn.* inkognyto; tajenie nazwiska i znaczenia; das strengste — beobachten zachowywać najściślejsze inkognyto, *najstaranniéj taić, kim się jest.

Incommodi'ren, *va.* inkomodować kogo; przykrość komu robić; sich — subjekcyą sobie robić.

Incompete'nt, s. U'nbefu'gt; Incompete'nz, *sf. Rw.* niewłaściwość (sądu).

Inconseque'nt, *a.* niekonsekwentny; Inconseque'nz, *sf.* niekonsekwencya; brak rozsądnego wnioskowania. [lichkeit.

Inconvenie'nz, *sf.*, s. U'ngeschi'ck-

Incorporatio'n, Incorpori'ren, s. Ei'nverlei'bung, Ei'nverleiben.

Incorre'ct, *a.* niepoprawny, błędy w sobie mający; Incorre'ctheit, *sf.* niepoprawa; niepoprawność.

Inculpa'nt, *sm. Rw.* oskarzyciel; Inculpa't, *sm.* oskarzony; Inculpi'ren, *va. Rw.* obwiniać kogo; Jemandem etwas — winę czego komu przypisywać.

Incura'bel, s. Unhei'lbar.

Incursio'n, *sf.* inkursya, napad, wtargnienie (do kraju).

Indece'nt, *a.* nieprzystojny; nieprzyzwoity; Indece'nz, *sf.* nieprzyzwoitość; nieprzystojność.

I'ndelt, I'ntelt, I'ntlet, *sn.* poszwa.

Inde'm, *ad.* gdy; podczas gdy; kiedy; — (weil, da) ponieważ; albowiem; gdyż.

Indemnisatio'n, Indemnisi'ren, s. Entschä'digung, Entschä'digen.

Independe'nt, Independe'nz, s. U'nabhängig, U'nabhängigkeit.

Inde'ssen, Inde'ß, *ad.* tymczasem; —, *ad.* (gleichwohl, bei alledem) jednakże; z tém wszystkiém; —, *conj.* podczas gdy.

I'ndex, *sm. Litt.* indeks.

India'ner, *sm. Geog.* Indyan, Indyjczyk, Indyk, Indyanin; India'nerin, *sf. Geog.* Indyanka; India'nisch, *a. Geog.*, s. I'ndisch.

Indicati'v, *sm. Spl.* tryb oznajmujący. [poślak.

Indi'cium, *sn.* skazówka, ślad;

I'ndien, *sn. Geog.* Indye; I'ndisch, *a. Geog.* Indyjski; —, *ad.* po Indyjsku. [rya bawełniana).

Indie'nne, *sf. W. H.* cyc (mate-

Indifferent, *a.* indyferent, obojętny; indyferentny, zobojętniały; Indifferenti'smus, *sm.* indyferentyzm, obojętność; Indifferenti'st, *sm.* indyferentysta, obojętnik; Indiffere'nz, *sf.* obojętność, oziębłość.

I'ndig, I'ndigo, *sm. Ng. Mal.* (Pflanze) indygowiec, indycht, indygo.

Indigena't, *sn. Stw.* indygenat, prawo obywatelstwa (w obcym kraju); das — erhalten, erlangen otrzymać indygenat.

Indigestio'n, *sf.* (Unverdaulichkeit) niestrawność.

Indignatio'n, *sf.* indygnacya, gniew, oburzenie; Indigni'ren, *va.* oburzać.

I'ndigo, s. I'ndig; I'ndigo-, *a. Ng. Mal.* indychtowy, indygowy; I'ndigofabri'k, *sf.* preparacya indychtu, fabryka indychtu; I'ndigofärberei', *sf.* farbierstwo, farbiernia z indychtem.

I'ndigpflanze, s. I'ndig, I'ndigo.

Indire'ct, *a.* u. *ad.* uboczny; ubocznie; nie wprost; przez uboczne sposoby; pośrednio.

I'ndisch, *a. Geog.* Indyjski; s. a. I'ndien.

Indiscre't, *a.* niedyskretny; Indiscretio'n, *sf.* niedyskrecya.

Individualisi'ren, *va.* własności kogo od. czego osobno od. wyłącznie uważać; Individualitä't, *sf.* indywidualność; wyłączny sposób myślenia; właściwość umysłu; osobowość; Indivi'duum, *sn.* osoba (odrębnie uważana), jednostka.

Indole'nt, *a.* nieczuły; niedbały, obojętny; ospały; Indole'nz, *sf.* (Gefühllosigkeit, Sorglosigkeit) nieczułość; niedbalstwo; obojętność na wszystko.

Indossame'nt, *sn. H.* indossacya, napis na wekslu przekazujący go komu innemu; Indossa'nt, *sm. H.* indossant, przekaziciel; Indossa't, *sm. H.* indossat; ten, na którego weksel przekazują; okaziciel; Indossi'ren, *va. H.* indosować; napisem wewnątrz uczynionym przekazać komu (weksel).

Induci'ren, *va. Rw. etc.* w błąd kogo wprowadzić; podejść go; namówić, namawiać, wprowadzić, wwieść; Inductio'n, *sf. Rw.* namowa; wywód, wnioskowanie o jednych rzeczach do drugich.

Indulge'nz, *sf.* (Nachsicht) pobłażanie; — (Ablaß), *Kg.* odpust (udzielony).

Indu'lt, *sm.* indult, moratoryum; przedłużony termin wypłaty; dyspensa kościelna.

Industrie', *sf.* industrya, przemysł; zręczność, kunszt, professya, rękodzieła, rękodzielnictwo; Industrie'-, *a.* przemysłowy; Industrie'ausstellung, *sf.* wystawienie przemysłowe, expozycya przemysłowa; Industrie'ausstellungs-, *a.* do wystawienia przemysłowego należący od. tyczący się; -strie'comptoi'r, *sn.* kantor przemysłowy; Industrie'll, *a.* (gewerbfleißig) przemyślny; kunsztowy; -strie'schule, *sf.* szkoła przemysłowa; Industriö's, *a.* (betriebsam) zręczny, sposobny.

I'neina'nder, *a.* (in einander) jeden w drugiego; jedno w drugie; jedno w drugiem; sie sind — verliebt pokochali się w sobie.

Infalli'bel, Infallibilitä't, s. U'ntrüglich, U'ntrüglichkeit.

Infa'm, *a.* (ehrlos) odsądzony ode czci; bezczczesny; bez czci; bez sławy; z dobréj sławy wyzuty; Infa'mer, *sm.* infamiś, bezecnik; Infamie', *sf.* infamia, bezcześć, bezeceństwo; Infami'ren *va.* (Jemanden infam machen) odsądzić od czci, bezcześcić go, zinfamować go.

Infa'nt, *sm.* Infant, syn królewski (w Hiszpanii i Portugalii, z wyjątkiem jednak następcy tronu).

Infanterie', *sf. Kw.* infanterya; wojsko piesze; Infanteri'st, *sm. Kw.* infanterzysta, żołnierz pieszy, piechotnik. [krolewska).

Infa'ntin, *sf.* Infantka (córka

Infectio'n, s. A'nsteckung.

I'nfel, I'nful, *sf. Kg.* infuła; — (Wirbelkäppchen), *Kg.* czapka Biskupia; I'nfeln, I'nfuln, *va. Kg.* infułą obdarzyć; geinfelter Abt opat infułat. [bliwie co do znaczenia).

Inferioritä't, *sf.* niższość (oso-

Infici'ren, *va.* (anstecken) zarazić; inficirt zarażony.

Infinitesima'l, *a.* infinitezymal; Infinitesima'l-Re'chnung, *sf. Rk. Gl.* rachunek infinitezymalny oder nieskończoności. [koliczny.

Infiniti'v, *sm. Spl.* tryb bezo-

Inflammatio'n, s. Entzü'ndung; Inflammato'risch, *a. Hlk.* (entzündlich) zapalny (choroba); Inflammi'ren, s. Entzü'ndlich.

Influe'nz, s. Ei'nfluß.

Influe'nza, *Hlk.*, s. Gri'ppe.

Influi'ren, s. Ei'nfließen; Einfluß haben (unter Ei'nfluß).

Informatio'n, *sf.* informacya; Informa'tor, *sm.* informator; — (Hauslehrer) nauczyciel domowy.

Infusio'n, s. Au'fguß; Infusio'ns-thierchen, *sn. dim. Ng.* infuz; wymo- [czek.

I'ngber, s. I'ngwer.

Ingehei'm, Insgehei'm, *ad.* skrycie; tajemnie; potajemnie.

Ingenieu'r, *sm.* inżynier; Ingenieu'r-Corps, *sn. Kw.* korpus inżynierów; Ingenieu'rkunst, Ingenieu'rwesen, *sn.*, -nieu'rwissenschaft, *sf.* inżynierya.

Inglei'chen, *ad.* podobnie; równie.

Ingredie'nz, *sf.* ingredyencya; to co w skład czego wchodzi.

I'ngrimm, *sm.* złość ukryta; za-

wziętość; I'ngrimmig, *a.* zawzięty; zażarty; zacięty.

Ingrossatio'n, *sf. Rw.* ingrosacya, wpisanie do ksiąg hipotecznych; Ingrossa'tor, Ingrossi'st, *sm.* ingrosator; Ingrossi'ren, *va. Rw.* ingrosować, zaciągnąć do ksiąg hipotecznych.

I'ngrün, *sn. Ng.* barwinek.

I'ngwer, *sm. Ng.* imbir; imbier; I'ngwer-, *a. Ng.* imbierowy.

I'nhaben, *va. irr.* (h.) (habe inne, hat i., hatte i., innegehabt) mieć co w swojéj mocy od. posiadłości; I'nhaber, *sm.* dzierzyciel; posiadacz; — eines Wechsels, *H. Rw.* ukaziciel, właściciel wekslu; I'nhaberin, *sf.* dzierzycielka; posiadaczka.

Inhafti'ren, *va. Rw.* uwięzić, pod straż wziąść; aresztować; Inhafti'rung, *sf.* uwięzienie, wzięcie pod straż; aresztowanie.

I'nhalt, *sm.* to co się w czém zawiera, mieści; — (Gehalt), *treść; osnowa; myśl; ein Brief folgenden Inhalts list takiéj osnowy; — ile co zawiera od. wynosi; — einer Fläche, *Gl.* przestrzeń powierzchni; I'nhaltrei'ch, *a.* treściwy; wiele (ważnéj) treści od. ważnych rzeczy, pomysłów w sobie mieszczący; I'nhaltsa'ngabe, -ts-a'nzeige, *sf.* podanie, wykaz treści (jakiego dzieła); -ltschwe'r, *a.* ważny co do treści; -ltsverzei'chniß, *sn. Litt.* rejestr, spis rzeczy od. przedmiotów w piśmie jakiém zawartych.

Inhäre'nz, *sf.* nierozłączność; Inhäri'ren, *vn.* (h.): einer Sache — byc ściśle połączoném z jaką rzeczą; być nieodłącznem od niéj; inhärirende Eigenschaften nieodłączne własności jakiéj rzeczy.

Inhibi'ren, *va. Rw.* wstrzymać, wzbronić co; Inhibitio'n, *sf.* inhibicya, wstrzymanie; -bitio'nsschreiben, *sn. Rw.* listy zapowiedne; inhibicya.

Inhuma'n, *a.* nieludzki; Inhumanitä't, *sf.* nieludzkość.

Initia'lbuchstabe, *sm. Bchdr.* głoska początkowa.

Initiati've, *sf.* inicyatywa, wniesienie, proponowanie czego; prawo do tego; ohne die Initiative des Königs können solche Gegenstände nicht in Vorschlag gebracht werden, *Stw.* bez poprzedniéj propozycyi królewskiéj nie mogą takie przedmioty być wnoszone.

Injuria'nt, *sm. Rw.* injuryant, obelżyciel; Inju'rie, *sf. Rw.* injurya; obelga; Inju'rien-, *a. Rw.* injuryjny; Inju'rienklage, *sf. Rw.* skarga o obelgę; Inju'rien-Proce'ß, *sm. Rw.* proces injuryjny, proces o obelgę; Inju'riensache, *sf. Rw.* sprawa injuryjna.

I'nlage, s. Ei'nlage.

I'nland, *sn.* ten kraj (w którym jesteśmy); I'nländer, *sm.* krajowiec; mieszkaniec oder obywatel tego kraju; -nderin, *sf.* tutejsza (obywatelka); tu urodzona, zamieszkała; -ndisch, *a.* krajowy; ojczysty.

I'nleb, I'nlet, s. I'ndelt, etc.

I'nliegen, *vn. irr.* (h.) (liege in, lag in, ingelegen) leżéć, znajdować się wewnątrz czego; inliegend załączony, umieszczony, zawarty; inliegendes Schreiben pismo załączone; inliegend 100 Thaler w liście znajduje się sto talarów.

Inmi'ttelst, s. Inzwi'schen.

I'nne, *ad.*: mitten — w środku; wewnątrz; Jemandem etwas — behalten zatrzymać kogo od. co wewnątrz, nie wypuszczać oder nie wydawać z domu, od siebie; inne haben mieć kogo od. co u siebie, w domu itd.; etw. — haben mieć co jako własne, posiadać; być panem czego; mieć w swojéj mocy; —, *dobrze co wiedzieć, znać; być z czém dobrze obeznanym; inne halten, s. Ei'nhalten; I'nnebehalten, *va. irr.* (h.) (behalte inne, behielt i., innebehalten) trzymać wewnątrz, nie wypuszczać; taić się oder nie wydawać się z czém; innehalten zatrzymać się, stanąć; etwas inne werden spostrzedz co, pomiarkować; przekonać się o czém.

I'nnen, *ad.* wewnątrz; von — her, von — heraus z wewnątrz; nach — zu na wewnątrz; ku wewnętrznéj stronie; von innen u. außen z wewnątrz i zewnątrz.

I'nnenwe'lt, *sf.* *świat wewnętrzny.

I'nner-, I'nnere (der, die, das), *a.* wewnętrzny; będący wewnątrz od. w środku; środkowy; das innere Frankreich, *Geog.* środkowa Francya; innerer Werth wewnętrzna wartość; I'nneres, *sn.* wnętrze; wnętrzności; głąb'; sich in das Innere eines Landes begeben udać się wewnątrz od. w głab' kraju; das Innere der Seele, *wnętrze duszy; aus dem Innern des Herzens z głębi serca; ich kenne sein Innerstes, *znam go na wylot; *znam tajniki jego serca; in's Innere Jemandes sehen, *przez skórę oder na wylot znać kogo.

I'nnerhalb, *ad.* wewnątrz; w pośrodku; pomiędzy; — des Hauses wewnątrz domu; w przeciągu; — einer Stunde w przeciągu godziny.

I'nnerlich, *a.* wewnętrzny; —, *ad.* wewnętrznie; w środku; diese Arzenei ist — zu gebrauchen, *Hlk.* to lekarstwo to ma się używać wewnętrznie; das Holz ist — faul drzewo w środku jest zgniłe; innerlicher Krieg wojna domowa; innerliche oder innere Streitigkeiten niesnaski domowe; ich fühle mich — dazu gezwungen czuję się być zniewolonym do tego wewnętrznemi powodami.

I'nnerster, I'nnerste (der, die, das), *a. superlat.* wewnętrzny.

I'nnig, *a.* wewnętrzny; wnętrzny; w samém wnętrzu będący; *ścisły; —, *ad.* serdecznie (kochać); ściśle; — mit Jemandem verbunden sein ściśle być z kim połaczonym; I'nnigkeit, *sf.* serdeczność (przyjaźni); ścisłość (związku); I'nniglich, *a.* u. *ad.* (innigst) wylony, szczelny; wewnętrznie, serdecznie, uprzejmie; I'nnigst, auf das Innigste, *ad.* jak najściśléj; najserdeczniéj.

Innoce'nz, Innoce'ntius, *sm. npr.* Innocenty.

I'nnung, *sf.* cech (rzemieślników); konfraternia (kupców itd.); korporacya, towarzystwo, bractwo (strzeleckie, muzyczne).

Inoculi'ren, Inoculi'rung, s. Ei'nimpfen, Ei'nimpfung.

Inquire'nt, *sm. Rw.* inkwirent, ten co inkwizycye prowadzi w sprawach kryminalnych; Inquiri'ren, *va. Rw.* inkwirować; Inquisi't, *sm.* inkwizyt, badany, ten, którego inkwirują; Inquisitio'n, *sf. Kg. Gsch.* inkwizycya; Inquisitio'ns-, *a. Kg. Gsch.* inkwisycyjny; Inquisitio'nsproce'ß, *sm. Kg.* proces inkwizycyjny; Inquisi'tor, *sm. Kg. Gsch.* inkwizytor; Inquisitoria'l-Geri'cht, Inquisitoria't, *sn. Kg. Gsch.* inkwizytoryat; sąd inkwizytoryalny od. badawczy.

Inrotulatio'n, *sf. Rw.* inrotulacya; Inrotuli'ren, *va. Rw.* inrotulować, wszyć do akt.

Ins, In's = in das, s. unter In.

I'nsaß, I'nsasse, *sm.* mieszkaniec osiadły.

Insbeso'ndere, *ad.* w szczególności; szczególniéj; osobliwie; Insbeso'nderheit, s. Beso'nderheit; Ei'genthümlichkeit.

I'nschrift, *sf.* nápis na czém; I'nschriftenkunde, *sf.* umiejętność czytania napisów.

Inscribi'ren, Inscriptio'n, etc. s. Ei'nschreiben, etc.

Inse'ct, Inse'kt, *sn. Ng.* insekt; owad; przewiąz; Inse'cten-, Inse'kten-, *a. Ng.* owadzi; Inse'ctenfressend, *a. Ng.* (Vögel etc.) owadożerny; Inse'ctenkunde, *sf.* insektologia, nauka o owadach.

I'nsel, *sf.* wyspa; I'nsel-, *a.* wyspowy; I'nselbewohner, *sm.* wyśpiarz, mieszkaniec wyspy; I'nselbewoh'nerin, *sf.* wyśpiarka; I'nselchen, *sn. dim.* wysepka; I'nselgruppe, *sf.* grupa wyspowa; I'nsella'nd, *sn.* wyspowy kraj, na wyśpie leżący; I'nselmee'r, *sn. Geog.* archipelag; I'nselrei'ch, *sn.* państwo z wysp się składające; I'nselrei'ch, *a.* obfitujący w wyspy; I'nselsta'dt, *sf.* miasto na wyśpie leżące.

I'nselt, *sn. Zk. etc.* łój; s. a. U'nschlitt.

I'nselvo'lk, *sn.* naród wyśpiarski, na wyśpie mieszkający; naród wyspę zamieszkujący.

Insera't, *sn. Litt.*, s. Bei'lage; artykuł umieszczony w piśmie jakiém (w gazecie); Insertio'nsgebühren, Insertio'nskosten, *sf. pl.* należytość za umieszczenie artykułu (w gazecie).

Insgehei'm, s. Ingehei'm; Insgemei'n, *ad.* pospolicie; zwyczajnie; I'nsgesa'mmt, *a.* u. *ad.*: alle — wszyscy razem (bez wyjątku).

I'nsiegel, *sn.* pieczęć (na czém wyciśnięta).

Insi'gnien, *sn. pl.* insygnia, oznaki godności od. dostojeństwa.

Insinuatio'n, *sf. Rw.* insynuacya, wręczenie; * podanie jakiéj myśli; Insinui'ren, *va.* insynuować.

Inso'fern, *ad.* o ile; w miarę tego jak; — als o tyle, o ile.

Insole'nt, *a.* grubiański; niegrzeczny; za wiele sobie pozwalający; I'nsolenz, *sf.* zuchwalstwo; impertynencya.

Insolve'nt, **Insolve'nz**, s. Zah'lungsu'nfähig, Zah'lungsu'nfähigkeit.

Inso'nderheit, Inso'nders, *ad.* osobliwie; szczególnie.

Inspectio'n, *sf.* inspekcya, dozór; obejrzenie, przejrzenie; Inspe'ctor, *sm.* inspektor; urzędnik mający dozór czyli czuwanie nad czém; Inspectora't, *sn.*, Inspectu'r, *sf.* inspektorat, urząd inspektora (inspektorstwo); mieszkanie albo miejsce urzędowania; Inspici'ren, *va.* dozorować; doglądać; obejrzéć, przejrzéć co; Inspici'rung, *sf.* dozorowanie; obejrzenie.

Inspiratio'n, *sf.* inspiracya; natchnienie; Inspiri'ren, *va.* inspirować, natchnąć kogo.

Installatio'n, *sf.* instalacya, wprowadzenie na urząd itd.; Install'i'ren, *va.* instalować kogo.

I'nständig, *a.* usilny; —, *ad.* usilnie; i'nständigst, auf das I'nständigste jak najusilniéj; z największą usilnością.

Insta'ndsetzung, *sf.* przyprowadzenie do dobrego stanu, do porządku.

Insta'nz, *sf. Rw. etc.* instancya (sądowa, pierwsza, druga, trzecia ob. najwyższa).

Inste'hend, *a.* (bevorstehend) blisko następujący, zbliżający się, nadchodzący; następny, zawarty.

I'nster, *sn. Zk. Kk.* s. Gekrö'se, Ei'ngeweide.

I'nsterbu'rg, *sn. Geog.* Instruć, Instrucya.

Instigi'ren, *va.* u. *vn.* (h.) instygować, nastawać na kogo; Instiga'tor, *sm.* instygator, oskarzyciel.

Insti'nct, Insti'nkt, *sm.* instynkt, zachętka wewnętrzna; Insti'nctartig, Insti'nctmäßig, *a.* instynktowy; —, *ad.* instynktowo.

Instituiren, *va.* instytuować.

Institu't, *sn.* instytut; zakład; instytucya; Institutio'n, *sf.* instytucya, uroczyste upoważnienie do urzędowania; Institutio'nen, *sf. pl. Rw. Litt.* instytucye, dzieło wykładające ogólne zasady jakiéj nauki.

Instrue'nt, *sm. Rw.* instruent (procesu); Instructio'n, *sf.* instrukcya, nauka, nauczanie; przepisy postępowania komu dane; Instructio'nsrichter, *sm. Rw.* sędzia podług instrukcyi rozpoznawający; podsędek; Instructi'v, *a.* naukowy; nauczający; naukę w sobię mieszczący; s. a. Bele'hrend, Le'hrreich; Instru'ctor, *sm.* instruktor; nauczyciel; Instrui'ren, *va.* uczyć, nauczać; —, *Rw.* instruować (sprawę); Instruktio'n, s. Instructio'n, etc.

Instrume'nt, *sn.* instrument, narzędzia; — (Tonwerkzeug), *Tk.* instrument do grania; —, *Rw.* dokument, pismo na dowód załączone; Instrumenta'l, Instrumenta'l-, *a.* narzędziowy; —, *Tk.* instrumentalny; Instrumenta'l-Beglei'tung, *sf. Tk.* wtórowanie ob. towarzyszenie instrumentalne; Instrumenta'l-Musi'k, *sf. Tk.* muzyka instrumentalna; Instrumentatio'n, *sf. Tk.* instrumentacya, rozkład muzyki na instrumenta; urządzenie gry instrumentalnéj; Instrume'ntenmacher, *sm.* fabrykant instrumentów (narzędzi chirurgicznych, muzycznych itd.); instrumentnik.

Insubordinatio'n, *sf.* insubordynacya, niekarność.

Insula'ner, s. I'nselbewo'hner; Insula'ner-, *a.* mieszkający na wyspie.

Insultatio'n, Insulti'ren, s. Besch'i'mpfen, Besch'i'mpfung.

Insurge'nt, *sm.* powstaniec; Insurge'nten-, *a.* powstańczy; powstański; -rge'ntenkrie'g, *sm.* wojna powstańców ob. z powstańcami; Insurgi'ren, *va.* u. *vn.* (s.) powstać, powstanie zrobić, rokosz podnieść; Insurrectio'n, *sf.* insurekcya; powstanie; Insurrectio'ns-, *a.* insurekcyjny; z powstania; -rrectio'nskrie'g, *sm.* wojna insurekcyjna ob. powstańców.

Integra'lrechnung, *sf. Rk.* rachunek integralny; Integri'ren, *va. Gl.* integrować, całkować, (ilość) na całką zamienić; Integrität, *sf.* całość, nienaruszoność (granic, kraju).

Intellectua'l, s. Intellectue'll; Intellectuali'st, *sm. Philos.* intellektualista; Intellectuali'smus, *sm. Philos.* intellektualizm, nauka intellektualistów; Intellectualitä't, *sf. Philos.* intellektualność, umysłowość, działalność rozumu; rozum; Intellectue'll, *a.* intelektualny; umysłowy; Intellige'nz, *sf.* intelligencya, przenikliwość, rozum; roztropność, pojęcie (u zwierząt); znajomość, rozumienie; *znanie się na czém, rozumienie czego; *zręczność, sposobność, bystrość dowcipu; rozgarnienie; Intellige'nz-, *a.* intelligencyjny; Intellige'nzblatt, *sn. Litt.* dodatek (do pisma peryodycznego) zawierający doniesienia, uwiadomienia, przegląd pism itd.

Intenda'nt, *sm.* intendent, nadzorca; Intendantu'r, *sf.* intendentura; nadzorstwo; dozór, nadzór; urząd nadzorcy.

Intensio'n, *sf.* intenzya; natężność; Intensi'v, *a.* natężny.

Intentio'n, *sf.* intencya; Intenti'ren, s. Bea'bsichtigen, Vo'rhaben.

Interce'de'nt, *sm.* pośrednik; Intercedi'ren, *vn.* (h.) pośredniczyć; wmieszać się do czego; Intercessio'n, *sf.* intercesya, wstawienie się; wmieszanie się; Interdici'ren, s. Untersa'gen.

Interdi'ct, *sn.* interdykt; zakaz, wzbronienie; edykt wzbraniający czego; wyklęcie, wzbronienie dania rozgrzeszenia.

Interessa'nt, *a.* interesowny, ciekawy; zajmujący; Intere'sse, *sn.* interes, udział w czém ze względu na korzyść; korzyść; ich habe kein — dabei nie mam w tém żadnego interesu; — für Jemanden, für etwas zeigen zainteresować się kim, czém; — gewähren zająć, zajmować, bawić; Jemandes — erregen, — bei Jemandem erregen zainteresować kogo; Intere'ssen, *pl.* procent; procenta; prowizya; Geld auf Interessen ausleihen pieniądze dać na procent; Interesse'nt, *sm.* interesent, interesant, mający w czém udział lub interes; Interessi'ren, *va.* interesować kogo, obchodzić go, zajmować; sich für Jemanden, für etwas — interesować się za kim, za czém, starać się komu dopomódz; usiłować co przywieść do skutku.

Interfolii'ren, *Bchb.* s. Durchschie'ßen.

I'nterim, *sn.* tymczasowość; I'nterims-Quittung, *sf. Rw. H.* kwit interymalny, tymczasowy; Interimi'sticum, *sn.* urządzenie tymczasowe; Interimi'stisch, *a.* tymczasowy, interymistyczny.

Interjectio'n, *sf. Spl.* interjekcya, wykrzyknik.

Interlinea'r-, *a. Spl. etc.* interlinearny; międzyliniowy; między liniami umieszczony; Interlinea'r-Uebersetzung, *sf. Spl. etc.* międzyliniowe tłumaczenie.

Interme'zzo, *sn.* (Zwischenspiel) intermedyum; zabawa dla odmiany.

Interpelli'ren, s. Unterbre'chen; * s. Hinterttei'ben.

Internationa'l, *a. Stw. H.* międzynarodowy; internationaler Congreß, *Stw.* międzynarodowy kongres.

Interpolatio'n, *sf. Litt.* interpolacya, przegradzanie (fałszowanie) textu swemi dodatkami; Interpoli'ren, *va. Litt.* interpolować, dodatki do pisma tu i owdzie powsadzać (udając je za oryginalne autora).

Interpre't, *sm.* wykładacz; tłumacz; Interpretatio'n, *sf.* interpretacya, wykład; wyjaśnienie; tłumaczenie; Interpreti'ren, *va.* wykładać; tłumaczyć.

Interpunctio'n, *sf. Spl.* interpunkcya, kładzenie znaków pisarskich; Interpunkti'ren, *va. Spl.* rozpunktować, punktami rozdzielić.

Interre'gnum, *sn. Stw. etc.* interregnum; bezkrólewie; * czas, w którym rząd jaki nie ma naczelnika.

Interrogato'rium, *sn. Rw.* (Verhör, Vernehmung) badania.

Interva'll, *sn. Tk. etc.* interwallum, odstęp między czém; przerwa, pauza; Interveniе'nt, *sm. Rw. H.* interwenient; trzeci mieszający się do sprawy; Interveni'ren, *vn.* (h.) interweniować; —, *H.* pośredniczyć w wypłacie wekslu; Interventio'n, *sf. Rw. H.* interwencya; wdanie się.

Intesta't, *sm. Rw.* zmarły bez testamentu; Intesta'terbe, *sm. Rw.* dziedzic beztestamentowego spadku; Intesta'terbfolge, *sf. Rw.* sukcesya beztestamentowa.

Inti'm, *a.* poufały, ścisły, serdeczny; intymowany.

Intolera'nt, *a.* nietolerancki; Intolera'nter, *sm.* nietolerant; Intolera'nz, *sf.* nietolerancya, intolerancya.

Intonatio'n, *sf. Tk.* intonacya, wskazanie tonu; Intonatio'ns-, *a.* intonacyjny; Intoni'ren, *va. Tk.* intonować, zaczynać pieśń; zaintonować.

Intransiti'v, *a. Spl.* nieprzechodny; Intransiti'visch, *ad.* nieprzechodnie.

Intrica't, *a.* zawiły.

Intriga'nt, Intrigua'nt, *sm.* intrygant; intrygancik; Intrigua'ntin, *sf.* intrygantka; Intri'gue, *sf.* chytrość (fortelna), intryga, praktyka, sztuka podstępna; podstęp; dołek; Intrigui'ren, *vn.* (h.) intrygować.

Introductio'n, *sf.* introdukcya, wprowadzenie; *Litt. Tk.* wstęp (do dzieła, uwertury).

Intuitio'n, *sf.* intuicya; Intuitio'ns-, Intuiti'v, *a.* intuicyjny.

Invali'd, *a.* inwalid, niezdatny dla niezdrowia do dalszéj służby; Invali'de, *sm.* inwalid; Invali'den-, *a.* inwalidny; — inwalidów; Invali'denco'rps, *sn. Kw.* korpus inwalidów.

Invasio'n, *sf.* inwazya, napad; wtargnienie; wtargnięcie; najazd; Invasio'ns-, *a.* najezdniczy, najezdny; Invasio'nsheer, *sn.*, Invasio'nstruppen, *sf. pl. Kw.* najezdnicze wojsko.

Invecti've, *sf.* inwektywa; mowa napaśnicza.

Inventa'r, Inventa'rium, *sn.* inwentarz; spis ruchomości, pozostałości itd.; ein — aufsetzen inwentarz spisać, zrobić, ułożyć; Inventa'r-, Inventa'riums-, *a.* inwentarski; Inventio'n, s. Erfi'ndung; Inventi'ren, *va. H.* inwentarz czego spisywać; s. a. Erfi'nden; Inventu'r, *sf. H.* inwentura, spisywanie inwentarza; inwentaryzacya; — machen, *H.* inwentować, do inwentarza wpisywać.

Investi'ren, *va.* (bekleiden, * ein

Amt übertragen) inwestyować, nadać władzę itd. nad krajem w lenność danym itd.; Investitu'r, *sf.* inwestytura, uroczyste mianowanie lennikiem, itd.

Invitatio'n, *sf.* inwitacya, zaprosiny; Invi'te, *sf.* (im Kartenspiel) inwita, zadanie od figury; Inviti'ren, *va.* inwitować, zaprosić; —, *vn.* (h.) (im Kartenspiel) inwitować (grać małą kartę od figury); auf den König — inwitować od króla. [dku.

I'nwärts, *ad.* wewnątrz, we środ-

I'nwendig, *a.* u. *ad.* wewnętrzny; wewnętrznie; das Inwendige wnętrze; to, co jest wewnątrz. [sern.

Inwiese'rn, Inwiewei't, s. Inso'-

I'nwohnend, *a.* przemieszkujący, znajdujący się w czém.

I'nzwischen, *ad.* tymczasem; podczas tego; tymczasem; jednakże; pomimo tego; ziemny.

I'rden, *a.* gliniany, z gliny wypalanéj (naczynie, garnek).

I'rdisch, *a.* ziemski, tego świata, doczesny; poziomy; am Irdischen hangen być przywiązanym do ziemskości, do dóbr znikomych tego świata; irdisches Wesen, *ziemskość.

I'rgend, *ad.* kolwiek; snadź; wenn — möglich jeżeli tylko można; I'rgendei'ner, *pron.* ktoś, którykolwiek, jakikolwiek; — etwas coś; cośkolwiek; I'rgendeinma'l, *ad.* któregoś dnia; I'rgendje'mand, *pron.* ktoś, ktosiś; I'rgendwe'r, *pron.* ktokolwiek, ktoś; I'rgendwie', *ad.* jakimkolwiek sposobem; I'rgendwo', *ad.* gdziekolwiek, gdzieś; w którems miejscu; I'rgendwohe'r, *ad.* skądsiś, skądkolwiek; I'rgendwohi'n, *ad.* dokądkolwiek.

I'ris, *sf.* *Ntl.* tęcza (na niebie); koło źrenicy, błonka tęczowa (na oku); —, *Ng.* błyszczak (motyl); —, *Stk.* Irys, Iryda; —, *Ng.* (Pflanze) kosaciec; I'ris-, *a.* tęczowy; tęczysty; Irisati'on, Irisi'rung, *sf.*, Irisi'ren, *sn.* tęczowanie, iryzacya; Irisi'rt, *a.* u. *ad.* w tęczę; w kolory tęczy.

I'risch, *a.* *Geog.* s. I'rländisch; I'rland, *sn.* *Geog.* Irlandya; I'rländer, *sm.* *Geog.* Irlandczyk; I'rländerin, *sf.* *Geog.* Irlandka; I'rländisch, I'risch, *a.* *Geog.* Irlandzki.

Ironie', *sf.* ironia; Iro'nisch, *a.* ironiczny; ironisches Wesen, ironischer Ton ironiczność.

I'rre, *a.* błędny; bałamutny; — gehen, fahren, Jemanden — führen źle iść, jechać, prowadzić kogo; *w błąd kogo wprowadzić; Jemanden — machen pobałamucić, zbałamucić, zmieszać kogo; — werden pobłądzić w czém; zbałamucić się; — sein być w błędzie; być zabałamuconym; — (geisteskrank, wahnsinnig, irrsinnig) obłąkany; nie będący przy zdrowym rozumie; — werden obłąkania dostać; — sein (im Kopfe) mieć błąd; — reden od rzeczy gadać; (im Fieber) majaczyć; es darf nun nicht — machen niech nas to nie obchodzi.

I'rre, *sf.* błądzenie (überhaupt); miejsce, gdzie zbłądzić można; —, *Hlk.* s. I'rrsinnige.

Irregulä'r, *sc.* s. U'nregelmäßig, *sc.*

Irreligiö's, *a.* niereligijny; Irreligiösitä't, *sf.* niereligijność; brak religii.

I'rren, *vn.* (h.) błądzić; błąkać się; Irren ist menschlich, *każdemu się zdarzy zbłądzić; **humanum est labi*, wszyscyśmy słabi; sich — omylić się; zbłądzić; —, *va.* (irre machen) w błąd wprowadzić; zbałamucić; laß dich nicht — nie daj się zbałamucić od. w błąd wprowadzić; ihn irret (ärgert) die Fliege an der Wand, *jemu i mucha na ścianie zaszkodzi; *lada rzecz go gniewa; I'rrender, *sm.* błądzący, obłędliwy; obłąkaniec.

I'rrenhau's, *sn.* *Hlk.* dom obłąkanych; I'rrenhäusler, s. To'llhäusler; Irrere'den, *vn.* (h.) u. *va.* majaczyć; —, *sn.* nieprzytomna mowa, gadanie od rzeczy; majaczenie; I'rrfahrt, *sf.* błędna jazda; błądzenie (jadącego); błąkanie się; — des Lebens, *błądzenie po świecie; I'rrgang, *sm.* błądzenie (idącego); błędna droga; droga kręta, w któréj łatwo zbłądzić można; —, *Alt.* *labirynt; I'rrgarten, *sm.* ogród z chodnikami krętemi, w których łatwo zbłądzić można; —, *Alt.* *labirynt; — am Olivaer Thore in Danzig, *Geog.* Ogrod spacerowy; I'rrgeist, *sm.* duch błędny od. błądzący; *umysł niestały; *człowiek nie mający pewnych zasad, pełen przesądów; I'rrgewi'nde, *sn.* labirynt (auch *); I'rrglaube, *sm.* błędna wiara; I'rrgläubig, *a.* błędny; obłędnik; fałszywą wiarę mający, błędną wiarę wyznawający; I'rrig, I'rrthümlich, *a.* błędny; mylny; irriger Weise obłędnie; mylnie; — w błędzie będący; — sein mylić się; być w błędzie.

Irrita'bel, Irritabilitä't, Irriti'ren, s. Rei'zbar, Rei'zbarkeit, Rei'zen, A'nreizen, E'rre'gen.

I'rrkopf, *sm.* *iron.* człowiek obłąkany; I'rrlauf, *sm.* bieg obłędny, niepewny; I'rrläufer, *sm.* biegus; włóka; wagus; I'rrläuferin, *sf.* biegaczka; lubiąca biegać tu i owdzie; I'rrlehre, *sf.* błędna, mylna, fałszywa nauka; I'rrlehrer, *sm.* nauczyciel błędną rozsiewający naukę; I'rrlicht, *sn.* *Ntl.* błędne światło; ogień skoczny, latający, nocny, głupi (który się nad bagnami ukazuje); *mylne światło; — (in der Feuerwerkskunst) raca wężykowata; wąż ognisty; I'rrpfad, *sm.* ścieszka błędna; I'rrsal, *sm.* labirynt, budynek z krętemi kurytarzami, gdzie łatwo można zabłądzić; ein — von Meinungen labirynt zdań różnorodnych; błąd; obłąd; I'rrsinn, *sm.* obłąkanie; s. a. Wa'hnsinn; I'rrsinnig, *a.* s. Wah'nsinnig; I'rrsinnige, *sf.*, I'rrsinniger, *sm.* s. Wah'nsinnige, Wah'nsinniger; I'rrstern, *sm.* *Stk.* gwiazda błądząca, błąkająca się, błędny bieg mająca; I'rrthum, *sm.* błąd; einen — begehen błąd popełnić; in einen — gerathen, verfallen w błąd popaść; in einem — befangen sein, sich in einem — befinden być, zostawać w błędzie; Jemandem den — benehmen wyprowadzić kogo z błędu; seinen — einsehen poznać, uznać błąd; — (Fehler, Versehen) omyłka; da ist ein — vorgefallen, vorgegangen zaszła tu omyłka; aus — fehlen zbłądzić przez omyłkę; I'rrthümlich, s. I'rrig; I'r-rung, *sf.* zbłądzenie; pobłądzenie; błąd; omyłka; s. a. I'rrthum; — spór, sprzeczka; I'rrwahn, *sm.* obłąd; pomysł niedorzeczny; wymysł szalony; szaleństwo; dziwactwo; dziwotwór; I'rrweg, *sm.* błędna, mylna droga; rozdroże; bezdroże; I'rrwisch, *sm.* *Ntl.* s. I'rrlicht; —, *(flüchtige, unstäte Person) wiercipięta.

I'saak, *sm.* *npr.* Izak; I'saaks-, *a.*, den Isaak betreffend Izakowy.

Isabe'lle, *sf.* *npr.* Izabella; Isabe'llfarbe, *sf.* kolor izabelowy (brunatnożółty); Isabe'llfarben, *a.* izabelowego koloru; izabelowy, masłowaty; bułany.

I'segri'mm, *sm.* *wilk; ***zrzęda; mrukliwy człowiek.

I'senkrau't, *sn.* *Ng.* koszyszko; s. a. E'isenhart, *Ng.*

I'sland, *sn.* *Geog.* Islandya; I'sländer, *sm.* *Geog.* Islandczyk; I'sländerin, *sf.* *Geog.* Islandka; I'sländisch, *a.* *Geog.* Islandzki; I'sländisches Moos, *sn.* *Ng.* porost Izlandzki; mech Izlandzki.

Isoli'ren, *va.* odosobnić; izolować; odłączać; odcinać; isolirt leben żyć na osobności, w odosobnieniu; isolirte Häuser odosobnione, osobno stojące, rozrzucone domy; isolirtes Volk naród odrębny, nie stykający się lub nie mający styczności z innymi; Isoli'rtheit, *sf.* odosobnienie, odrębność; Isoli'rung, *sf.* izolowanie, odosobnienie; odłączenie; odcinanie.

Isome'risch, *a.* *Ng.* *Schdk.* *Rk.* izomeryczny; Isomeri'smus, *sm.* *Ng.* *Schdk.* izomeryzm.

Isomo'rphisch, *a.* *Ng.* *Schdk.* izomorficzny.

I'sop, Y'sop, *sm.* *Ng.* izop; józefek ogrodowy; I'sopö'l, Y'sopö'l, *sn.* olejek józefkowy od. izopowy; I'sop-, Y'sop-, I'sops-, Isopen, *a.* izopowy.

Isothe'rme, *sf.* *Ntl.* *Geog.* izoterma; Isotherma'l, Isothe'rmisch, Isothe'rmen-, *a.* *Ntl.* *Geog.* izotermalny, izotermiczny.

Israeli't, *sm.* *Geog.* *Gsch.* Izraelita; Izraelczyk; Israeli'tisch, *a.* *Geog.* *Gsch.* *Kg.* Israelski.

I'sthmus, *sm.* *Geog.* istm, międzymorze.

Ißt, I'sset, s. E'ssen.

Ita'lien, *sn.* *Geog.* Italia, Włochy; I'taler, Ita'lier, Italie'ner, *sm.* *Geog.* Italczyk, Włoch; Italie'nerin, *sf.* Italka; Włoszka; Ita'lisch, Italie'nisch, *a.* *Geog.* Italski, Włoski; po włosku.

Itzt, Itzo, Itzu'nder, † s. Jetzt.

J, j (Mitlaut, Consonant, Spółgłoska).

J, j, spółgłoska albo współgłoska, jest dziesiątą literą alfabetu, i wymawia się $=j$ po polsku.

Ja, *ad.* tak; tak jest; ja freilich, ja wohl a jużci; a naturalnie; oczywiście; ja doch! baj prawie! er hat es mit einem lauten Ja beantwortet odpowiedział na to głośném: *Tak*; — dobrze; du sagst, es sei möglich? ja, aber

wie? powiadasz, że to być może? dobrze (pozwalam), ale jak? ja (nur) tylko; sorge ja für deine Gesundheit! tylko pamiętaj o zdrowiu! sage es ja Niemandem! tylko nikomu nie powiadaj! glaube es ja nicht! tylko temu nie wierz! — przecie; wszakże; a wszakże; du weißt es ja przecie to wiesz; ich habe es dir ja gesagt a wszakżem ci to powiedział; ja (ja sogar, ja selbst) nawet; a nawet; wszakże nawet; ba nawet; er hat dich betrogen? ja! er hat auch mich betrogen ciebie oszukał? wszakże i mnie nawet oszukał; ja so tak, tak; tak a nie inaczéj; a, tak! aha, to tak jest? ja, ja tak, tak; oj, tak! cóż robić! taka to bieda! ja (zufällig, etwa) przypadkiem; wenn du ihn ja sehen solltest gdybyś go przypadkiem zobaczył; sollte ich ja länger ausbleiben gdyby przypadkiem dłużéj mnie nie było widać; ja, was ich noch sagen wollte rc. ale, ale itd.; ja, was wollte ich noch sagen? cóżem to jeszcze miał powiedzieć? zu Allem „ja" sagen, *wszystkiemu potakiwać.

Jach, Jäh, Jäh'lings, *ad.* porywczo; nagle. [pustować.

Ja'chern, Ja'chtern, *vn.* (h.) § roz-

Jacht, *sf. Sw.* statek szybki, szybkopłynny. [kaftanik.

Jä'ckchen, *sn. dim.* kurteczka;

Ja'cke, *sf.* kurtka; kaftanik; Jemandem etwas auf die — geben, **dać komu po plecach; wytrzepać go; Jemandem die — voll lügen, **§ nakłamać przed kim.

Ja'cob, Jacobi'ner, rc. s. Ja'kob, rc.

Jagd, *sf.* polowanie; łowy; auf die — gehen iść na polowanie; — halten łowy odbywać; die — verpachten polowania prawo ob. wolność polowania wydzierżawić; die hohe, mittlere, niedere —, *Jäg.* łowy wyższe, średnie, niższe; polowanie na grubego, średniego, mniejszego zwierza; — machen auf rc. polować na itd.; ubiegać się o co; Jagd, *(Schwarm, Rotte) zgraja; krzyk; wrzawa; swar; —, *Jäg.* myślistwo; Jagd-, *a.* łowiecki, myśliwski; Ja'gdamt, *sn.* urząd łowiecki; -gdbar, *a.* zdatny do polowania; -gdbauer, *sm.* chłop do łowów przeznaczony, użyty; -gdbedienter, *sm.* posługacz łowiecki; -gdbezirk, *sm.* obwód, w którym polować wolno; -gddienst, *sm.* służba myśliwska; -gdequipa'ge, *sf. Jäg.* przybór myśliwski; -gdflinte, *sf.* strzelba myśliwska; -gdflur, *sf.* pole do polowania; -gdfrevel, *sm. Rw.* przestępstwo myśliwskie; -gdfrohne, *sf.* pańszczyzna myśliwska; -gdgarn, s. Ja'gdnetz; -gdgefolge, *sn.* orszak myśliwski; -gdgerä'th, *sn.* sprzęt myśliwski; -gdgere'cht, *a.* biegły w sztuce myśliwskiej; -gdgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj na polowanie; -gdgesa'ng, *sm.* śpiew myśliwski; -gdgeschrei', *sn.* krzyk, wrzask, hałas polujących; -gdgöttin, *sf. Myth.* bogini polowania; -gdgrenze, *sf.* granica zakresu, w którym polować wolno; -gdhaus, *sn.* dom myśliwski; -gdhorn, *sn.* róg myśliwski; trąbka myśliwska; -gdhund, *sm.* pies myśliwski; -gdjunker, s. Ja'gdpage; -gdkleid, *sn.* ubiór myśliwski; -gdkreis, s. Ja'gdbezi'rk; -gdkundig, s. Ja'gdgere'cht, -gdlager, *sn.* myśliwski leże; -gdleine, *sf. Jäg.* lejc, lejce; -gdleute, *sm. pl.* ludzie do polowania użyci; myśliwcy; myśliwy; -gdliebhaber, *sm.* miłośnik polowania; -gdlied, *sn.* pieśn myśliwska; -gdlust, *sf.* chętka ob. ochota do polowania; -gdlustig, *a.* mający ochotę do polowania; -gdmäßig, *a.* po myśliwsku; -gdmesser, *sn. Jäg.* nóż myśliwski; -gdnetz, *sn. Jäg.* sieć myśliwska; -gdordnung, *sf.* urządzenia łowieckie; przepisy myślistwa dotyczące się; -gdpage, *sm.* paź do usług myśliwskich przeznaczony; -gdpferd, *sn.* myśliwski koń, do polowania używany, zdatny; -gdrath, *sm.* Rada łowiecka; Radca łowieckiego kolegium; -gdrecht, *sn.* prawo polowania; -gdrega'l, *sn.* prawo monarsze do polowań; -gdrevie'r, *sn.* łowisko, knieja, zakres do polowania; -gdritt, *sm.* polowanie konne; -gdsache, *sf.* rzecz myśliwska; okoliczność myślistwa się tycząca; -gdsattel, *sm.* siodło myśliwskie; -gdschiff, *sn. Sw.* jacht; s. a. Jacht, Yacht; -gdschlitten, s. Re'nnschlitten; -gdspiel, *sn.* gra w polowanie; zabawa łowy naśladująca; -gdspieß, *sm. Jäg.* oszczep myśliwski; -gdstock, *sm. Jäg.* rohatyna; -gdstück, *sn. Dtk. Tk.* myśliwski śpiew; piosnka albo sztuczka (do grania) myśliwska; —, *Mal.* obraz przedstawiający myśliwską scenę; -gdtag, *sm.* dzień do polowania przeznaczony, w którym się poluje; -gdtasche, *sf.* torba myśliwska; -gduhr, *sf.* zegarek mały płaski; zegarek Francuski; zegarek łowiecki; -gdvergnügen, *sn.* zabawa myśliwska; -gdwesen, *sn.* łowiectwo; -gdwildniß, *sf.* łowisko; łowiczcze, knieja; -gdzeit, *sf.* czas polowania, do polowania stósowny; -gdzeug, s. Ja'gdgerä'th.

Ja'gen, *vn.* (h.) (auf die Jagd gehen) polować; — (sehr schnell machen) pędzić; —, *bardzo prędko czytać, mówić, śpiewać itd.; nach etwas — gonić za czém; *ubiegać się; —, *va.* pędzić; ein Pferd müde — spędzić konia, prędką jazdą znużyć; aus einem Orte — wypędzić, wygnać zkąd; an einen Ort — zapędzić dokąd; durch einen Ort — (eilen) pędzić po jakiém miejscu; Jemandem eine Kugel durch den Kopf — (schießen) wystrzelić ober wypalić komu w łeb; sein Vermögen durch die Gurgel —, *przehulać majątek; einen Hirsch, Hasen —, *Jäg.* polować na jelenia, zająca; uganiać się za nim; Ja'gen, *sn.* gonienie, pędzenie; *Jäg.* polowanie.

Jä'ger, *sm.* strzelec (überhaupt); myśliwy łowiec, myśliwiec; strażnik ze strzelba; berittene Jäger, *Kw.* strzelcy konni; Jäger-, *a.* myśliwski; -gerbursche, *sm.* myśliwczyk, chłopak myślistwu się oddający; -gerei', *sf.* myślistwo; -gerfrau', *sf.* żona strzelca; -gerga'rn, s. Ja'gdnetz; -gerhau's, *sn.* mieszkanie strzelca ob. strzelców; -gerho'rn, s. Ja'gdhorn; -gerin, *sf.* myśliwka, łowczyni; -gerisch, *a.* łowczy; strzelecki; —, *ad.* po strzelecku; po myśliwsku; -gerjunge, s. Jä'gerbursche; -gerklei'd, s. Ja'gdkleid; -gerku'nst, s. Jägerei'; -germäßig, s. a. Jä'gerisch, Jä'ger-; -germei'ster, *sm. Ldw.* łowczy, nad łowami przełożony; -germei'sterin, *sf.* łowczyna; -germeistersoh'n, *sm.* łowczyc; -germeisterto'chter, *sf.* łowczanka.

Jä'gerndo'rf, *sn. Geog.* (Stadt in Schlesien) Karnów.

Jä'gerspie'ß, *sm. Jäg.* oszczep łowczy; rohatyna; -gersprache, *sf.* język łowiecki ob. myśliwski; -gersto'ck, s. Ja'gdstock.

Jäh, Jähe, *a.* prędki, śpieszny, nagły, raptowny; popędliwy, porywczy, gwałtowny, gorący, prędki; spadzisty, przepaścisty; Jä'he, *sf.* spadzistość (skały, góry); nagłość, raptowność (wyjazdu itd.); popędliwość, prędkość, gwałtowność.

Ja'herr, *sm. iron.* potakiwacz.

Jäh'lings, *ad.* spadzisto; stromo; śpiesznie; nagle; raptownie.

Jahr, *sn.* rok; Jah're, *pl.* lata; vor einem Jahre przed rokiem; über's — za rok; künftiges — na przyszły rok; Jahr aus Jahr ein, von Jahr zu Jahr, Jahr für Jahr, ein Jahr um das andere, *rok w rok; *co rok; *rod roku do roku; Jahr u. Tag, *ok całkowity; in Jahr u. Tag soll die Schuld bezahlt werden od dziś za rok ma być dług zapłacony; ich habe ihn in — u. Tag nicht gesehen, *już rok jakem go nie widział; er ist jetzt 40 Jahre alt ma lat 40; er geht jetzt in das dreißigste — zaczyna rok trzydziesty; er ist schon nahe an dreißig (Jahre), *ma już blisko 30 lat; doch bei Jahren sein mieć lata; być w latach; ein Mann von, bei Jahren człowiek letni, człowiek w wieku; er ist jetzt in seinen besten Jahren, *jest teraz w najlepszych latach, *w sile wieku; für seine Jahre weiß er genug, *jak na swoje lata (na swój wiek) dosyć umie; vor den Jahren sterben, *za wczesnie, na młodo umrzéć; mit den Jahren gibt sich, verliert sich das, *z latami (z czasem) to ustanie; Jahr-, *a.* roczny; Jah'rarbeit, *sf.* praca ob. robota roczna; -hrbegängniß, s. Jah'resfeier; -hrbuch, *sn. Litt.* rocznik; kronika.

Jah'resberi'cht, *sm.* raport roczny; zdanie sprawy roczne; -hresfei'er, *sf.* obchód roczny; rocznica; die — begehen obchodzić rocznicę; -hresfe'st, *sn.* święto roczne; rocznica święta; uroczystość doroczna; -hresfolge, *sf.* następstwo lat; -hresfri'st, *sf.* termin roczny; binnen — w terminie rocznym; w przeciągu roku; -hreslau'f, *sm.* bieg roku; -hresri'ng, *sm. Ng.* lato w drzewie, koła od środka do kory idące; -hresta'g, *sm.* rocznica urodzin; anniwersarz; s. a. Na'menstag; -hreswechsel, *sm.* zmiana roku; nastanie nowego roku; -hreszei't, *sf.* pora roku; czas roczny.

Jah'rfest, s. Jah'resfe'st; -hrgang, *sm.* bieg roku; bieg roczny; rok; er hat Weine von den besten Jahrgängen ma wina z najlepszych lat; ich habe drei Jahrgänge dieser Zeitung mam zbiór trzechletni téj gazety; -hrgedä'chtniß, *sn.* roczny obchód pamiątki jakiéj; rocznica; roczna pamiątka; s. a. Jah'resta'g; -hrgeha'lt, -hrgeld, *sn.* roczna płaca, pensya; -hrgeri'cht, *sn. Stw. Rw.* sądy roczne; -hrgese'll, *sm.* czeladnik rocznie zgodzony; -hrgewä'chs, *sn. Ng.* roślina roczna, którą co rok siać lub sadzić trzeba; s. Ja'hrwuchs; -hrhundert, *sn.* setnica; stólecie; wiek.

Jäh'rig, *a.* roczny, rok mający; jednoroczny; z całego roku; jähriges Kalb, Füllen rc., *Ldw.* roczniak; es ist nun —, daß rc. już rok temu, jak itd.

Jah'rknecht, *sm. Ldw.* parobek roczny, rocznie zgodzony.

Jäh'rlich, *a.* roczny, co rok się powtarzający; ich zahle — rocznie płacę; jährliches Einkommen roczny dochód; Jäh'rling, *sm. Ldw.* roczniak; Jäh'rlings-, *a.* roczni.

Jah'rlohn, *sn.* zapłata za rok; zasługi roczne; -hrmarkt, *sm.* jarmark; — (Geschenk vom Jahrmarkt) podarunek na jarmarku kupiony; *pieniądze dane na takowe kupno; *jarmarczne, *jarmarkowe; auf einem — kaufen od. verkaufen jarmarczyć; Jah'rmarkt-, -hrmarkts-, *a.* jarmarczny, jarmarkowy; -hrmarktleute, *smf. pl.* kiermaszujący; -hrpacht, *sm.* dzierżawa roczna; -hrpächter, *sm.* dzierżawca roczny; -hrrechnung, *sf.* rachunek roczny; -hrrente, *sf.* dochód roczny; -hrsfall, *sm. Rw.* zastrzeżenie do roku zawarcia od. zerwania umowy dotyczącéj się wspólności majątku; -hrszeit, *sf.* pora roku; -hrtausend, *sn.* tysiąc lat; tysiąclecie; -hrviertel, *sn.* kwartał; ćwierćrocze; -hrweise, *ad.* rocznie, latami; -hrwoche, *sf.* tydzień siedmioletni; -hrwuchs, *sm.* to co (tyle ile) urosło w jednym roku; roczny urodzaj; krescencya roczna; -hrzahl, *sf.* data roku; rok; lata; liczba lat; -hrzehent, *sn.* dziesiątek lat; -hrzirkel, *s.* Jah'reskrei'ng.

Jäh'zorn, *sm.* popędliwość; porywczość; zapalczywość; Jäh'zornig, *a.* popędliwy; porywczy; zapalczywy; gniewliwy; prędki do gniewu.

Ja'irus, *sm. npr. Bibl.* Jairy; Evangelium von des Jairi Töchterlein, *Bibl.* ewanielia o coreczce Jairego.

Ja'kob, *sm. npr.* Jakób, Jakub; § Kuba; Jakö'bchen, *sn. npr. dim.* **Kubcio; Jakóbek.

Jakobi'ner, *sm. Gsch.* Jakobin; —, *pl.* Jakobini; Jakobi'ner-, *a. Gsch.* Jakobiński; Jakobini'smus, *sm.*, Jakobi'nerthum, *sn. Gsch. Stw.* Jakobinizm; Jakobi't, *sm. Gsch.* (in England) Jakóbita; Ja'kobs-, *a. npr.* Jakóbowy; Ja'kobsbirne, *sf. Gtn.* jakubówka; małgorzatka; Ja'kobsblume, Ja'kobskreuzkraut, *sn. Ng.* starzec jakóbek; kwiat świętego jakóba; Ja'kobsleiter, *sf. Bibl.* drabina Jakóbowa; *Stk.*, *s.* a. Ja'kobsstab; *Ng.*, *s.* Ba'ldrian; Ja'kobssta'b, *sm. Stk.* laska Jakóbowa; gwiazda Świętego Jakóba.

Jala'ppe, Jala'ppwurzel, *sf. Ng. Hlk.* jalapa, dziwaczek.

Jalousie', *s.* Ei'fersu'cht; —, Jalousie'laden, *sm.* (Fensterladen) żaluzya; zasłona; żaluzye.

Ja'mmer, *sm.* ubolewanie; utyskiwanie; skwirczenie; boleśne użalanie się; boleść serca; — (Elend, Noth) nędza, bieda; im größten — leben żyć w ostatniéj nędzy; es ist — u. Schade, * wielka, nieodżałowana szkoda; das ist ein — ! a to bieda! —, * § wielka choroba; Ja'mmera'nblick, *sm.* widok litość wzbudzający; Ja'mmerbi'ld, *sn.* obraz litość wzbudzający; Ja'mmergesa'ng, *sm. iron.* nędzny śpiew; -mergeschrei', *sn.* krzyk bolesny, żałosny; -mergesi'cht, *sn.* twarz wynędzniała; -mergesta'lt, *sf.* postać nędzna; -mergestöh'n, -mergewi'nsel, *sn.* jęk, pisk przeraźliwy; -merhau's, *sn.* dom nędzy; -merleben, *sn.* życie nędzne; Jä'mmerlich, *a.* żałosny; mizerny, nędzny; jämmerlicher Mensch nędznik, nikczemnik; —, *ad.* nędznie, mizernie; nikczemnie; sobie; Jä'mmerlichkeit, *sf.* nędzota; nędzność; Ja'mmerlie'd, *sn.* pieśń żałosna; -merme'nsch, *sm. iron.* człowiek nędzny; Ja'mmern, *vn.* (h.) lamentować; narzekać; żale rozwodzić; żalić się; —, *va.*: es jammert mich Jemand bardzo mi kogo żal; es jammert mich etw. mocno mnie co dotyka, wielką mi boleść sprawia; bardzo ubolewam nad czém; mich jammert des Volkes, *Bibl.* żal mi tego ludu; jammere nicht hierüber nielituj zdąd; Ja'mmerna'cht, *sf.* noc na narzekaniach spędzona, pełna jęków i płaczu; -mernswürdig, *s.* Beja'mmernswe'rth; -mersch'a'de, *sm.*, *s.* u. Ja'mmer; —! *int.* pożał się Boże! szkoda! -merstimme, *sf.* głos płaczliwy, jękliwy, żałobliwy, żałosny; -merta'g, *sm.* dzień pełen płaczu i narzekania; dzień nędzy; -mertha'l, *sn.* *padoł płaczu; -merto'd, *sm.*, nędzna śmierć; -merto'n, *sm.* ton płaczliwy; -mervo'll, *a.* nędzny; pełen strapienia; Ja'mmerzei't, *sf.* opłakany czas.

Jan, *s.* Joha'nn; Jan Ha'gel, *sm.* (Pöbel, Pöbelrotte) motłoch.

Ja-Nein, *sn.* tak i nie; Jemandem durch ein „Ja nein" antworten, *odpowiedzieć komu tak i nie, *ni tak ni sak.

Janitscha'r, *sm. Kw.* jańczar; Janitscha'ren-, *a. Kw.* jańczarski; Janitscha'renmusi'k, *sf. Tk.* muzyka jańczarska; -nitscha'renpauke, *sf. Tk.* tołumbas.

Jä'nner, Janua'r, *sm.* Styczeń; Jä'nner-, Janua'r-, Janua'rs-, *a.* styczniowy.

Ja'pan, *sn. Geog.* Japonia; Japa'ner, Japane'se, *sm. Geog.* Japończyk; Japa'nerin, Japane'sin, *sf. Geog.* Japonka; Japa'nisch, -pane'sisch, *a. Geog.* Japoński; po Japońsku.

Ja'ppen, *vn.* (h.) dychać; dyszéć; nach etwas — dyszéć za czém.

Jargo'n, *s.* Kau'derwä'lsch.

Jasio'ne, *sf. Ng.* jasionek; kolnik.

Jasmi'n, *sm. Ng.* jaśmin; jaźmin; dzielzimin; fiołek jaźminowy; Jasmi'n-, *a.* jaźminowy.

Ja'spis, *sm. Ng.* jaspis (kamień); Ja'spis-, *a.* jaspisowy; Ja'spisacha't, *sm. Ng.* agat jaspisowy.

Jä'ten, Gä'ten, *vn.* (h.) u. *va. Gtn. Ldw.* pleć, pielić; Jä'ter, Gä'ter, *sm.* plewiarz; plewiacz; Jä'terin, Gä'terin, *sf.* plewiarka; plewiaczka; Jä'thacke, Jä'thaue, Gä'thaue, *sf. Gtn. Ldw.* graca; rydlik. [sta ciecz.

Jau'che, *sf.* jucha, mętna, nieczy-

Jau'chert, *sn.*, Ju'chert, *sm. Ldw.* morg; staje (miara roli, ośmnasta część łanu).

Jau'chzen, *vn.* (h.) wykrzykiwać z radości; radosne okrzyki wydawać; radować się nadzwyczajnie; tryumfować; jauchzet dem Herrn! radujcie się Panu; jauchzende Freude radość z okrzykami połączona; —, *sn.* wykrzykiwanie, pochutniwanie, wesołe wykrzyki.

Ja'wort, *sn.* przyzwolenie; przyjęcie oświadczenia; zgodzenie się od. przystanie na co; przyjęcie oświadczenia kawalera starającego się o rękę panny; sie hat ihm schon ihr — gegeben już mu dała słowo.

Je, *ad.* (immer): es findet sich je einer schlechter als der andere zawsze się znajdzie jeden gorszy niż drugi; nach je zehn Tagen zawsze po 10 dniach, po każdych 10 dniach; nach Erscheinen (od. Erscheinung, d. h. Ausgabe) von je 10 Bogen, *Bchh.* po wyjściu każdych 10 arkuszy; er setzte für die Spiele je 100 Thaler aus wyznaczył na igrzyska na każdy raz (na każde z osobna) po 100 talarów; je u. je zawsze a zawsze; je kiedyś (o przeszłości); ich glaube ihn je gesehen zu haben zdaje mi się, żem go kiedyś widział; wenn ich dich je zu Gesicht bekomme jak cię kiedy zobaczę; je dawno; von je her od dawna; je nachdem podług tego; jak; stósownie do tego, jak; je — je, je — desto im — tém; je mehr, je besser, od. desto besser im więcéj, tém lepiéj; je nach etwas w miarę czego; je nun he dobrze, nu tedy.

Je! *int.* aj! Herr Je! a Jezus! aj, aj! [zie.

Je'denfa'lls, *ad.* w każdym ra-

Jede'nnoch, † *s.* De'nnoch.

Je'der, Je'de, Je'des, *pron.* każdy, każda, każde; jeden Tag każdego dnia; codzień; dzień w dzień; jeden andern, dritten, vierten Tag co drugi, trzeci, czwarty dzień; ich erhalte mit jeder Post einen Brief von ihm co poczta odbieram list od niego; zu jeder Zeit każdego czasu; Je'derlei', *s.* A'llerlei'; Je'derma'nn, *pron.* u. *sm.* każdy (człowiek, ktokolwiek bądź); — weiß es każdy to wie; er sagt es — każdemu to mówi; -dermä'nniglich, *pron.* wszem w obec; Je'dermannsfreu'nd, *sm.* każdego przyjaciel; Je'dermannshu're, *sf. iron.* wszetecznica publiczna; Je'derzei't, *ad.* każdego czasu; Je'desma'l, *ad.* każdą razą; Je'desmalig, *a.* każdorazowy; tymczasowy; każdy raz; wie es die jedesmaligen Umstände erfordern jak tego w każdym razie okoliczności wymagają.

Jedo'ch, *ad.* jednak; jednakże; wszelako; jednakowo.

Jedwe'der, Je'glicher, *pron.* każden; każdy.

Jelä'ngerjelie'ber, *sn. Ng.* (Pflanze) wiciokrzew; przewiercień.

Je'mals, *ad.* kiedyś, kiedykolwiek.

Je'mand (*Genit.* Jemandes, *Dativ* Jemandem, *Accusat.* Jemanden): ktoś; kto; es ist — da jest tam ktoś; es muß — da sein musi tam kto być; ich habe es Jemandem gegeben dałem komuś; es muß doch Jemandes sein (Jemandem gehören) przecie to musi być kogoś od. czyjeś; ich habe es von Jemandem gehört słyszałem to od kogoś; es ist jemand Fremdes gekommen przyszedł ktoś obcy; jemand Anderes kto inszy.

O Je'mine! Je'mini! *int.* o Jezu! aj, aj!

Je'ner, je'ne, je'nes, *pron.* ów, owa, owo; on, ona, ono; tamten, tamta, tamto; jene waren diesen ein Muster tamci byli dla tych wzorem; es fehlt ihr jene Anmuth, welche *sc.* zbywa jéj na owéj gracyi, która itd.; wie jener Athenienser, welcher *sc.* jak ów Ateńczyk, który itd.; mich kümmert's nicht, was dieser u. jener sagt, *nie dbam o to, co ten lub ów mówi; daß dich dieser u. jener! *int.* bogdaj cię zły duch wziął! żebyś pękł!

Je'nerlei', *pron.* u. *a.* owego ober tamtego gatunku od. rodzaju.

Je'nner, s. Jä'nner.

Je'nseitig, *a.* z tamtéj strony leżący oder znajdujący się; tamten; tamtostronny; Je'nseits, *ad.* u. *praep.* (mit *Genit.*) z tamtéj strony; — der **Weichsel** z tamtéj strony *Wisły*; za *Wisłą*; — des Grabes po śmierci; na tamtym świecie.

Jeremia'de, *sf.* *jeremiada, żal; żale; uskarzanie się. [miasz.

Jeremi'as, *sm. npr. Bibl.* Jere-

Je'richo, *sn. Geog. Alt. Bibl.* Jerycho; von, aus — Jerychoński; Rose von Jericho, Jericho-Rose, *sf. Ng.* róża Jerychońska. [Jezus, Marya!

o **Je'rum!** *int.* aj, aj! dla Boga!

Jeru'salem, *sn. Geog. Alt. Bibl.* Jeruzalem; Jerozolima; Hierozolima; von, aus —, Jerusale'mer-, *a.* Jerozolimitański; Jeru'salemsko'rn, siehe Da'vidsgerste.

Jesmi'n, s. Jasmi'n.

Jesui't, *sm.* Jezuita; Jesui'ten-, Jesuiter-, *a.* jezuicki; Jesui'tenkloster, *sn. Kg.* klasztor jezuicki; Jesui'tenmütze, *sf. Ng.* (Pflanze) kotewki orzech wodny; wodny orzech; wodna kotewka; Jesui'teno'rden, *sm. Kg. Gsch.* zakon jezuicki od. Jezuitów; Jesui'tin, *sf. Kg. Gsch.* Jezuitka; Jesui'tisch, *a.* jezuicki; Jezuitom właściwy; —, *ad.* po jezuicku; Jesuiti'smus, *sm.* jezuityzm.

Je'sus (*Genit.* u. *Dativ* Jesu; *Accusat.* Je'sum; *Vocat.* Jesu), *sm. npr.* Jezus; o Jesu! o Jezusie! o Jezu!

Je'tzig, jetziger, jetzige, jetziges, *a.* teraźniéjszy; niniéjszy.

Jetzt (jetzo, jetzund, jetzunder †), *ad.* teraz; bis — dotąd; do teraźniéjszego czasu; von — an odtąd; od tego czasu; Je'tztmalig, *a.*, s. Je'tzig; Je'tztmals, *ad.*, s. Jetzt.

Je'weilig, *ad.* czasem się wydarzający.

Je'zig, Je'zo, Jezt, *2c.*, s. Je'tzig, *2c.*

Jo'achim, *sm. npr.* Joachim (imię).

Joch, *sn.* jarzmo (überhaupt); Brücke von sechs Jochen, *Bk.* most na sześciu jarzmach; —, *Ldw.* jarzmo dla wołów; Ochsen in das Joch spannen, *Ldw.* woły zaprządz do jarzma; ein Volk unter das — bringen, *lud ujarzmić; — der Knechtschaft, der Sclaverei, *jarmo niewoli; Joch Ochsen, *Ldw.* para wołów do jarzma; Joch, *Ldw.* staje (roli); Joch-, *a.* jarzmowy; Jo'chacker, *sm. Ldw.* pług ziemi; staje; -chbein, *sn. Zk.* kość jarzmowa; -chbogen, *sm.* łęk od. mostek jarzmowy; -chbrücke, *sf. Bk.* most jarzmowy, na jarzmach; Jo'chen, *va. Ldw.* do jarzma wprządz, zaprządz; Jo'chgeste'll, *sn.* łoże jarzmowe; -chochs, *sm. Ldw.* wół jarzmowy; -chpfahl, *sm. Bk.* pal u jarzma mostowego; -chriemen, *sm.* rzemień jarzmowy; -chseil, *sn.* powróz od jarzma; -chträger, *sm. Bk.* balka poprzeczna u jarzma mostowego.

Jod, *sn.* u. *sm. Ng. Sckdk.* joda; jod; —, Jodi'ne, *sf. Schdk.* jodyna; Jod-, Jo'dig, *a. Ng. Schdk.* jodny; do jodu, do jodyny należący; od jodu, od jodyny wychodzący; Joda't, *sn. Schdk.* jodan.

Jo'deln, *vn.* (h.) u. *va.* śpiewać na sposób Tyrolczyków.

Jo'dhaltig, *a.*: jodhaltige Mineralien, *Ng. Bw.* jodaki; Jodi'de, s. Jodü're; Jodi'ren, *va. Schdk.* ?

Jo'dler, *sm. Tk.* śpiewanie tyrolki od. tyrolek; człowiek śpiewający tyrolki.

Jo'dosmo'n, *sn. Schdk.* jodosmon, naelektryzowany azot; Jo'dsäure, *sf. Schdk.* jodokwas; Jodü're, Jodi'de, *sn. pl. Schdk.* jodnik; Jo'dwasserstoffverbi'ndung, *sf. Schdk.* jodowodor.

Jo'hann, Joha'nn, *sm. npr.* Jan; Joha'nna, *sf. npr.* Joanna; Joha'nnes, *sm. npr.* Jan; Joha'nnis, *Genit.* Świętego Jana (dzień); auf Johanni, *Kg.* na Święty Jan; zu Johanni na Święty Jan; Joha'nnisba'nd, s. Fa'rrnkrautmä'nnlein; -nnisbeere, *sf. Ng.* porzeczka; świętojanka; -nnisbeerstrau'ch, *sm. Ng.* krzak porzeczkowy; -nnisblume, *sf. Ng.* złocień pospolity; -nnisblu't, *sn. Ng.* (Pflanze) czerwiec; -nnisbro'd, *sn. Ng.* (Pflanze) chléb Świętego Jana; słodkie strącze; rożki (do jedzenia); -nnisfe'st, *sn.* (święto) Świętego Jana; -nnisfeuer, *sn.* sobotki (które palą w dzień Świętego Jana); -nnisgürtel, *sm. Ng.* (Pflanze) bylica; -nniskrau't, *sn. Ng.* dziurawiec; pępownik; obieżyświat; ziele Świętego Jana; dzwonek matki boskiéj; -nnislau'b, s. Allee'baum; -nnista'g, *sm.* dzień Świętego Jana; -nnistraube, s. Joha'nnisbeere; -nniswedel, s. Bo'cksbart; -nniswu'rm, *sm.*, -nniswü'rmchen, *sn. dim.*, -nniskäfer, *sm. Ng.* świetlik; robaczek świętojański.

Johanni'ter, Johanni'ter-Ri'tter, *sm. Kg. Gsch.* Joannita; kawaler maltański; -nni'tero'rden, *sm. Kg. Gsch.* zakon maltański, Świętego Jana.

Jo'nas, *sm. npr.* Jonasz; Jo'nasfi'sch, Jo'nashai', *sm. Ng.* rekin, żarłok. [rie', *sf.* kuglarstwo.

Jongleu'r, *sm.* kuglarz; Jongle-

Jo'nien, *sn. Geog. Alt.* Ionia; Jo'nisch, *a. Geog. Alt.* Ioński; po Iońsku.

Jo'nke, Ju'nke, Dscho'nke, *sf. Sw.* jonka (chiński statek).

Jonqui'lle, *sf Ng.* żonkila, żonkwila; żółty narcys.

Jo'pe, Ju'pe, *sf.* jupa, jupka, gorset, korset.

Jo'ppe, *sf.* jopa (Tyrolska jupa).

Jo'seph, *sm. npr.* Józef; Jose'phe, Josephi'ne, *sf. npr.* Józefa; Józefina; Jo'sephsblume, *sf. Ng.* kozibród łąkowy; Jo'sephssta'b, *sm. Ng.* biały pełny narcys; Jo'sephsweizen, *sm. Ng.* pszenica arabska.

Jot, Jo'ta, *sn. Spl.* iota (greckie *ι*); es fehlt kein —, *ani ioty nie brakuje, * ani najmniejszéj drobnostki nie brakuje.

Jour, *sf.* dyżur, służba dzienna (oficera itd.); die — haben, *Kw. etc.* mieć dyżur, być tego dnia na służbie.

Journa'l, *sn. Litt. H.* żurnal; dziennik; Journa'l-, *a.* dziennikarski; Journali'st, *sm. Litt.* żurnalista; dziennikarz; Journali'stik, *sf. Litt.* żurnalistość; Journali'stisch, *a. Litt.* dziennikarski.

Jovia'l, Jovia'lisch, *a.* jowialny, dowcipnie wesoły; wesoło żartobliwy; —, *ad.* jowialnie; jovialer Mensch wesołek; jowialista; Jovialitä't, *sf.* jowialność.

Ju'bel, *sm.* radość (okrzykami objawiona); das war ein — to była radość; — (Jubelgeschrei, Jubelrufen) okrzyki radośne; Ju'bel-, *a.* jubileuszowy; jubilejowy; Ju'belbrau't, *sf.* oblubienica jubileuszowa oder jubilejowy; -belbräu'tigam, *sm.* oblubie niec jubileusz obchodzący; oblubieniec jubileuszowy oder jubilejowy; -beldo'ctor, *sm.* doktor jubilat, doktor obchodzący pięćdziesiąty rok swojéj doktoryzacyi; Jubelei', *sf.* wykrzykiwanie z radości; -belfei'er, -belfei'erlichkeit, *sf.*, -belfe'st, *sn.* jubileusz; święto jubileuszowe; — (goldene Hochzeit) złote wesele; — (Dienstjubiläum) 50-letni obchód urzędowania, kapłaństwa, nauczycielstwa itd.; -belfreude, *sf.* radość z okrzykami połączona; -belgesa'ng, *sm.* śpiew radosny; pieśń wesoła; -belgeschrei', *sn.* krzyk radośny; pochutniwanie; -belgrei's, *sm.* jubilat, starzec jubileusz obchodzący; -belho'chzeit, *sf.* złote wesele; jubileuszowe wesele; wesele jubilejowe; -beljah'r, *sn.* rok jubileuszowy; miłościwe lato; -bellie'd, *sn.* pieśń jubileuszowa; pieśń radośna; -belmünze, *sf.* numizmat bity na jubileusz, na pomiątkę jubileuszu.

Ju'beln, *vn.* (h.) wykrzykiwać z radości; tryumfować; pochutniwać sobie; s. a. Jubili'ren.

Ju'belpaa'r, *sn.* złotoweselna para; -belpriester, *sm. Kg.* ksiądz obchodzący swój jubileusz, lub który go odbył; jubilat; -belstimme, *sf.* głos radośny; -belta'g, *sm.* dzień jubileuszowy; s. a. Ju'belfeier; -beltrunken, *a.* upojony nadzwyczajną radością; -belvo'll, *a.* pełen radości.

Jubila'r, Jubila't, *sm.* jubilat.

Jubila'temesse, *sf. H.* jarmark wielkanocny.

Jubilä'um, *sn.* jubileusz; sein — feiern obchodzić jubileusz; Jubili'ren, *vn.* (h.) wesoło wykrzykiwać, wyśpiewywać, pochutniwać sobie; Jemanden — jubilatem oder emerytem kogo zrobić.

Juch! Juchhei'! Ju'chheisa! *int.* he, ha! hej da, da da! dzium! dzium! hejsa! auf ein Juch! folgen gewöhnlich zwei Ach! *za jednym he, ha! idą dwa ach! (*chwilę radości trzeba odpłacić godziną smutku).

Ju'chart, Ju'chert, s. Jau'chert.

Ju'chten, Ju'ftn, Ju'chtenle'der, *sn. Grb.* jucht; juchta; skórka (barania lub cielęcia) czerwono farbowana; Ju'chten-, *a.* juchtowy; z juchty; od juchty; Juchtenleder zubereiten, *Grb.* juchtować; Bereitung des Juchtenleders juchtowanie.

Ju'cken, *va.* świerzbić, swędzić; mich juckt, es juckt mich swędzi od. świędzi mnie; es juckt mich auf dem Rücken świerzbi mnie na plecach; —, *vn.* (h.): Jemanden — drapać kogo; sich — drapać się; die Kehle juckt ihm świędzi go w gardle, *chciałby się czego napić; der Buckel juckt ihm, *grzbiet od. skóra go świerzbi, *chce co oberwać po grzbiecie; Ju'cken, *sn.* świędzenie; świerzbienie; świerzbiączka, ciągłe świerzbienie.

Jucks, Juks, Jux, *sm.* plugastwo; nieczystość; brud; — (Schmutz, Unrath) gnój, błoto, śmiecie; — (Scherz, Spaß) nieprawy zysk; żarciki; zabawka; figle.

Judaisi'ren, *vn.* (h.), s. Jü'deln; —, *va.* zżydzić kogo, żydom zrobić; Judai'smus, *sm.* judaizm; żydowszczyzna.

Ju'das, *sm. npr.* Judasz; *czło-

wiek obłudny, chytry; Ju'dasgru'ß, Ju'daskuß, sm. *pozdrowienie, pocałowanie judaszowe, *zdradzieckie.

Ju'de, sm. Geog. Gsch. żyd (überhaupt); człowiek podłego zysku chciwy, lubiący oszukiwać itd.; gelehrter — żydowin; getaufter — przechrzta; wychrzta; § mamżer; § meches; armer — żydzisko; zum Juden werden zżydzieć, spożydzieć; żydem się stać.

Jüdelei', sf. żydoszczyzna, żydowski sposób myślenia, postępowania, mówienia itd.; Jü'deln, vn. (h.) na żyda zakrawać; z żydowska mówić; żydoszczyzną zatrącać; za podłym zyskiem ubiegać się; lichwą się trudnić.

Ju'den-, a. Kg. Gsch. żydowski; Ju'denfeder, Ng., ſ. Bi'nſenſeide; -dengaſſe, sf. żydowska ulica; -dengemeinde, sf. kahał; eine Judengemeinde betreffend kahalny; Vorſteher einer Judengemeinde kahalny; -dengeno'ß, sm. zwolennik wiary żydowskiéj; nowy żyd; prozelita żydowski; -dengeno'ſſin, sf. prozelitka żydowska; -dengeſi'cht, sn. żydowska twarz; -denhu't, sm. żydowski kapelusz; -denjunge, -denbengel, sm. żydziak; bachur, bachór; -denkappe, sf., -denkäppchen, sn. dim. krymka żydowska; -ki'nd, sn. żydzię; żydziątko; -denkirſche, sf. Ng. psia wiśnia; -denko'pf, sm. głowa żydowska; -denlei'm, sm. kléj żydowski; -denpe'ch, sn. żydowska smoła; asfalt; -denrichter, sm. sędzia do spraw żydowskich; -denſcha'ft, sf. żydowstwo; *żydzi; kahał żydowski; -denſchule, sf. szkoła żydowska; ein Lärm wie in einer —, *hałas jak w bożnicy; — synagoga; bożnica; -denſpie'ß, sm. *żydowska lichwa; szachrajstwo; mit dem — laufen, *szachrajstwem narabiać; *zdzierać, niesprawiedliwą lichwę brać; -denſta'dt, sf. żydowskie miasto; -denſteuer, sf. Stw. podatek żydowski; -dentempel, sm. bożnica; -denthu'm, sn. żydowstwo, żydowska wiara, nauka, zasady itd.; -denverſta'nd, sm. żydowski rozum, *wykrętne przebiegłość; -denvie'rtel, -denwi'nkel, ſ. Ju'denſta'dt; -denwucher, sm. lichwa żydowska.

Jude'nzen, vn. (h.) żydem pachnąć od. śmierdzieć; mieć nieco od. wiele żydoszczyzny w sobie; Ju'denzi'ns, sm. Stw. czyńsz żydowski, podatek przez żydów spłacany.

Jü'din, sf. żydówka; Jü'diſch, a. żydowski, po żydowsku.

Ju'gend, sf. młodość; młodzież; młodź; von — auf od młodości; Jugend hat nicht Tugend, *młodość płochość; — wiek młodzieński od. młodzieńczy; Ju'gend-, a. młodzieński, młodzieńczy; Ju'genda'lter, sn. wiek młodzieńczy; -gendblüthe, sf. kwiat młodości; kwiat wieku; -gendfehler, ſ. Ju'gendſünde; -gendfeuer, sn., -gendhitze, sf. młodzieńcza porywczość; młodzieńczy zapał; ogień; -gendfreuden, sf. pl. uciechy młodości, rozkosze w młodości; -gendfreu'nd, sm. przyjaciel młodzieży; przyjaciel młodości (od młodości z kim zaprzyjaźniony); -gendfriſche, sf. świeżość młodzieńcza; -gendführer, sm. zawiadowca wieku młodego; gowerner, pedagog; -gendfülle, sf. siła młodzieńczego wieku; Ju'gendgefäh'rte, -gendgeno'ſſe, sm. towarzysz młodości; -gendgla'nz, sm. blask młodzieńczego wieku; -gendgöttin, sf. bogini młodości; -gendhitze, ſ. Ju'gendfeuer; -gendjahre, sn. pl. młode lata, młodość; ſeit den früheſten Jugendjahren, *od pierwszéj młodości; -gendkra'ft, sf. siła młodzieńcza; -gendla'nd, sn. kraj, w którym się kto urodził oder młodość przepędził; -gendlich, a. młodzieńczy; —, ad. młodzieńczo; -gendlu'ſt, ſ. Ju'gendfreuden; -gendſchönheit, sf. piękność młodzieńcza; -gendſpiegel, sm. *zwierciadło dla młodzieży, przykłady zachęcające młodzież do cnoty; -gendſtrei'ch, sm. wybryk młodzieńczy oder młodości; -gendſünde, sf. grzech od. błąd młodości; für ſeine Jugendſünden büßen, *płacić dług młodości; -gendtrau'm, sm. *marzenie młodzieńcze; Ju'gendu'nterricht, sm. nauka młodzieńcza; -gendwe'lt, sf. *świat dawnowieczny; ſ. a. Ju'gend; -gendzei't, sf. czas młodości.

Juks, ſ. Jucks, Jux.

Ju'lchen, sn. npr. dim. Julka, Julusia, Julisia; Julcia.

Ju'lep, sm. Hlk. ulepek.

Ju'li, ſ. Ju'lius; Ju'li-, a. lipcowy.

Ju'lian, sm. npr. Julian; Julia'ne, Ju'lie, sf. npr. Julianna; Julia.

Julia'niſch, a. Gsch. Juliański; Juliuszowy; Julianiſcher Kalender kalendarz Juliański od. Juliuszowy.

Ju'limo'nat, ſ. Ju'li; Ju'lirevolutio'n, sf. Gsch. rewolucya lipcowa; Ju'liſäule, sf. Geog. (in Paris) posąg w pamięci rewolucyi lipcowéj (w Paryżu). [(Monat) Lipiec.

Ju'lius, sm. npr. Julius; —, Juli

Junctu'r, sf. wiązadło.

Jung, a. młody; młodociany; —, ad. młodo; junger Herr panicz; die Jungen u. die Alten, Jung u. Alt, *młodzi i starzy, *wszelkiego wieku ludzie; ich bin der Jüngſte nicht mehr, *nie jestem ja już tak bardzo młody; in meinen jungen Jahren, *w moich młodych latach, *kiedym był młody; jung gewohnt, alt gethan, *czego się kto za młodu nauczy, na starość jak znalazł; jung werden (geboren werden) urodzić się; wieder — werden, *odmłodnieć; junge Mannſchaft, Kw. młodzi męszczyźni; młodzież; junger Menſch młody człowiek, młodzik; junges Bürſchchen młodzieniaszek.

Ju'nge, sm. chłopiec; chłopczyk; pachołę; chłopak, chłopczyna; młodzieniaszek, wyrostek; — (Diener) chłopak do posługi.

Ju'nge, Ju'nges, sn. młode; Junge werfen, bekommen (Hündinnen, Wölfinnen) oszczenić się; (Katzen, Häſinnen, Mutterſchafe) okocić się.

Ju'ngema'gd, sf. młodsza; izdebna; pokojówka.

Ju'ngen, vn. (h.) Ldw. młode mieć; ſ. a. Junge werfen (unter Ju'nge, Ju'nges).

Ju'ngenha'ſt, a. chłopcowy; chłopięcy, nieobyczajny, nieprzyzwoity; ſich — betragen sprawować się jak smarkacz, jak proste chłopię; Ju'ngenjahre, sn. pl. chłopięce lata; Ju'ngenmä'ßig, ſ. Ju'ngenha'ſt; Ju'ngenpoſſe, sf., Ju'ngenſtrei'ch, sm. figiel od. kawałek chłopięcy; psota, swawola, rozpusta. [młodszy.

Jü'nger, a. comparat. (v. Jung):

Jü'nger, sm. uczeń czyj (osobliwie o uczniach Chrystusa); zwolennik (jakiéj nauki, sekty); Jü'ngerin, sf. uczennica; zwolenniczka; Jü'ngerſcha'ft, sf. uczennictwo; zwolennictwo.

Ju'ngfer, Ju'ngfrau, sf. panna; reine — prawiczka; ſie iſt eine alte — geworden, *stała się starą panną; verfluchte —, Ng. ważki (gatunek owadu); Ju'ngfer-, Ju'ngfrau-, Ju'ngfrauen-, a. panieński; dziewiczy.

Ju'ngferbiene, sf. Ng. pszczoła z pierwszego roju; -ngferbi'rne, sf. Gtn. panna (gruszka); -ngferbraten, sm. Kk. (Lendenbraten) polędwica; Jü'ngferchen, sn. dim. (auch iron.) panienka; panieneczka; Jü'ngferlich, ſ. Ju'ngfräulich; Ju'ngfere'rde, sf. ziemia dziewicza, panieńska (jak najczystsza); -ngferngra's, sn. Ng., ſ. Bru'chkraut; Au'gentro'ſt; -ngfernhaa'r, sn. Ng. (Pflanze) drżączka mała; -ngfernhäutchen, sn. Zk. błona dziewicza; -ngfernhonig, sm. (praśny) miód jary, jarzęcy; miód biały, lipiec; -ngfernki'nd, sn. dziecko przedślubne; -ngfernkloſter, sn. klasztor panieński; -ngfernkne'cht, sm. babiarz; kobieciarz; dziewczarz; -ngfernkrankheit, sf. Hlk. białopłynienie panieńskie; -ngfernkra'nz, sm., -ngfernkränzchen, sn. dim. wieniec panieński; wianek; -ngfernnä'gelchen, sn. Ng., ſ. Do'nnerne'lke; -ngfernö'l, sn. najczystsza oliwa; -ngfernpergame'nt, sn. pergamin najcieńszy; -ngfernrau'b, sm. wykradzenie od. porwanie panny; -ngfernräuber, sm. wykradacz panien oder panny; -ngfernſcha'ft, sf. panieństwo; dziewictwo; ſie iſt der — beraubt, ſie hat ihre — verloren, *dała sobie zabrać panieństwa jagodę; -ngfernſchuhe, ſ. Frau'enfingergra's; -nfernſta'nd, sm. panieński stan; -ngfernſu'cht, ſ. Ju'ngfernkrankheit; -ngferntri'tt, ſ. Blu'tkraut; -ngfernwa'chs, sn. wosk jarzęcy.

Ju'ngfrau, sf. panna; dziewica; die heil. — Maria, Kg. Najświętsza Panna; Ju'ngfrauen-, a., ſ. Ju'ngfer-, Ju'ngfern-; Ju'ngfräulich, a. panieński; dziewiczy; —, ad. dziewiczo; po panieńsku; -ngfräulichkeit, -ngfrauſcha'ft, ſ. Ju'ngfernſcha'ft; -nggeſe'll, sm. młodzian; kawaler, młodzieniec nieżonaty; reiner —, *kawaler obrączkowy, czysty jak bursztyn; -nggeſe'llenſcha'ft, sf., -nggeſe'llenſta'nd, sm. kawalerstwo, bezżenny stan; —, *czystość młodzieńcza; panieństwo młodzieńca.

Jü'ngling, sm. młodzieniec; młodzieniaszek; Jü'nglingfri'ſch, a. młodzieńczą żywość mający; — ausſehen wyglądać świeżo jak młodzieniec; Jü'nglings-, a. młodzieńczy; -nglingsa'lter, sn. wiek młodzieńczy; -nglingsba'rt, sm. broda młodzieńcza; den — bekommen zacząć zarastać; -nglingsblume, sf. Ng. kocianki żółte od. piaskowe; -nglingsjahre, sn. pl. młodzieńcze lata; -nglingstrau'm, sm. *marzenie młodzieńcze; -nglingszei't, sf. pora młodzieńcza.

Ju'ngmeiſter, sm. najmłodszy majster; młodszy w cechu.

Jüngſt, Jü'ngſtens, ad. niedawno; Jü'ngſter, a. superlat. (v. Jung): najmłodszy; der jüngſte Tag, Bibl. Kg. sądny dzień, dzień ostateczny.

Jü'ngſthin, ſ. Jüngſt, Jü'ngſtens.

Ju'ni, Ju'nius, sm. Czerwiec; Ju'ni-, a. Czerwcowy.

Ju'nior, a. u. sm. młodszy.

Ju'nius, s. Ju'ni.

Ju'nker, *sm.* panicz; paniątko; (armer Schlucker von Edelmann) szlachętka; —, *(verächtlich) młodzik, młokos; — junkier (młodzieniec szlachecki przy monarszym dworze); Ju'nkerha'ft, Ju'nkerisch, Ju'nkerlich, Ju'nkermäßig, *a.* u. *ad.* paniczowski; po paniczowsku.

Ju'nta, *sf. Stw.* junta, Rada państwa w Hiszpanii; Rada kupiecka.

Ju'pe, *sf.*, Jü'pchen, *sn. dim.* jupka (gatunek salopki).

Ju'piter, *sm. npr. Myth. Stk.* Jupiter; Jowisz (bożek i gwiazda); Ju'piter-, Ju'piters-, *a.* Jowiszowy.

Ju'ra, *sn. pl.* prawo (jako nauka); — studiren prawa się uczyć; chodzić na prawo. [Grzech; Grzela.

Jü'rgen, *sm. npr.* (Georg) Grześ;

Juri'disch, *a.* jurydyczny, prawny; Jurisdictio'n, s. Geri'chtsbarkeit; -risprude'nz, *sf.* nauka prawa; Juri'st, *sm.* prawnik; jurysta; -ri'stenfacultä't, *sf.* fakultet prawny; Juristerei', *sf.* prawnictwo; Juri'stisch, *a.* prawny.

Ju'ry, *sf. pl.* (Geschwornengericht) sąd przysięgłych.

Jus, s. Ju'ra.

Just, *ad.* dokładnie; tak jak potrzeba; es ist — voll jest zupełnie pełno; — (so eben, eben jetzt) właśnie (o czasie); es hat — zwölf geschlagen właśnie dwunasta wybiła.

Justificatio'n, Justifici'ren, siehe Re'chtfertigung, Re'chtfertigen.

Justinia'nisch, *a. Gsch. Rw.* Justyniański.

Justi'ren, *va.* justować, przyrządzać podług miary, wagi, formy itd.

Justi'z, *sf.* sprawiedliwość (überhaupt); Minister der —, *Stw.* Minister sprawiedliwości; — sądownictwo; bei der — angestellt sein mieć urząd w sądownictwie; Justi'zbea'mter, *sm.* urzędnik sądowy; -sti'zcommissa'rius, *sm.* komisarz sprawiedliwości; -stizia'r, *sm.* justycyaryusz; -stiziaria't, *sn.* urząd justycyaryusza; justycyaryuszostwo; -sti'zmini'ster, *sm. Stw.* Minister sprawiedliwości; Justi'zmord, *sm.* *morderstwo przez sąd popełnione; -sti'zpflege, *sf.* zarząd sprawiedliwości; -sti'zrath, *sm. Stw.* Radca sprawiedliwości; -sti'zrefo'rm, *sf.* reforma sądownictwa; -sti'zwesen, *sn.* sądownictwo, urządzenie sądów itd.

Ju'tta, *sf. npr.* Joasia.

Juwe'l, *sn.* klejnot; drogi kamień; -we'lenhandel, *sm.* handel drogiemi kamieniami; -we'lenhändler, *sm.* handlujący drogiemi kamieniami; jubiler; -we'lenkästchen, *sn. dim.* pudełko na kleijnoty; -welie'r, *sm.* jubiler; klejnotnik; -welie'rkunst, *sf.* jubilerstwo.

Jux, Jucks, *sm.* (Schmutz, Unflath) plugastwo; nieczystość; —, *s. Scherz, Spaß.

K.

K, k, jedenasta litera niemieckiego alfabetu, wymawia się = *k* po polsku. — Wyrazów nie znajdujących się pod K, szukać należy pod C.

K. = Königlich (Królewski); K. K. = Kaiserlich Königlich (Cesarski Królewski); K. M. = Königliche Majestät (Królewska Mość).

Kaa'ba, *sf. Kg. Geog.* Kaaba, dom modlitwy *Mahometa*, świątynia w *Mekce*.

Kaba'le, *rc.*, s. Caba'le, *rc.*

Ka'bbala, *rc.*, s. Ca'bbala, *rc.*

Ka'bbeln, *vn.* (h.) *Sw.* z dwóch przeciwnych stron się burzyć (o morzu); —, § *kłócić się.

Ka'bel, Ka'belaa'r, Ka'beltau', *sn. Sw.* kiersztak; lina kotwiczna; koléj losem wypadła.

Ka'beljau, *sm. Ng.* (Stockfisch) kablion, kablon, sztokfisz.

Ka'beln, *vn.* (h.) losować o co; —, *va.* losem dzielić; Ka'belung, *sf.* losowanie o co; losem dzielenie.

Kabine't, *rc.*, s. Cabine't, *rc.*

Kabu'se, *sf.* nędzna chata; ciasne mieszkanie; mizerne izbisko, chałupisko.

Ka'chel, *sf.* kafel; kachel; eine alte —, ** § stary babsztyl, **grat; Ka'chelo'fen, *sm.* piec kaflowy od. kaflany od. z kafli.

Ka'cke, *sf.* (menschlicher Unrath) § łajno; Ka'cken, *vn.* (h.) kakać, srać, fejdać; na potrzebę chodzić; Ka'ckhaus, *sn.* § prewet; Ka'ckstuhl, *sm.* § stolec.

Kä'fer, *sm. Ng.* chrabąszcz; chrząszcz; gehörnter —, *Ng.* jelonek.

Kaffee', *sm. Ng. Kk.* kawa; — — brennen, mahlen, kochen, trinken kawę palić, mleć, gotować, pić; Kaffee'-, *a. Ng. Kk.* kawowy, kafowy; Kaffee'aufsatz, *sm.* serwis do kawy; -ffee'baum, *sm. Ng.* drzewo kawowe; -ffee'besu'ch, *sm.* odwiedziny na kawę; -ffee'bohne, *sf.* ziarnko kawy; -ffee'braun, *a.* kafowy, kafowego koloru; -ffee'brett, *sn.* taca do kawy; -ffee'bruder, *sm.* *kawiarz, lubiący kawę; -ffee'farbe, *sf.* kolor kawowy od. kafowy; -ffee'geschi'rr, *sn.* naczynie do kawy; -ffee'gese'llschaft, *sf.* towarzystwo przybyłe na kawę; -ffee'haus, *sn.* kawiarnia; -ffee'kanne, *sf.* imbryk oder dzbanek do kawy od. z kawą; -ffee'kessel, *sm.* kociołek do kawy; -ffee'klatsche, *sf.* pogadanka przy kawie; -ffee'lampe, *sf.* lampa do kawy (nad którą się kawa gotuje); -ffee'löffel, *sm.* łyżeczka do kawy; -ffee'maschi'ne, *sf.* maszynka do gotowania kawy; -ffee'mühle, *sf.* młynek do (mielenia) kawy; -ffee'schale, -ffee'tasse, *sf.* filiżanka (do kawy); -ffee'schenk, *sm.* szynkujący kawę; -ffee'schenke, *sf.* szynk kawy; -ffee'schenkerin, *sf.* kawiarka; szynkarka w kawiarni; -ffee'schwester, *sf.* przyjaciołka kawy; ta co kawę bardzo lubi; kawiarka; kaweczka; -ffee'servi'ce, *sn.* (Kaffeeaufsatz) serwis do kawy; -ffee'servie'tte, *sf.* serweta do kawy; -ffee'teller, *sm.* talerz do podawania kawy; -ffee'topf, *sm.* garczek do gotowania kawy; -ffee'trichter, *sm.* lejek do cedzenia kawy; -ffee'trommel, *sf. Kk.* piecyk do palenia kawy; -ffee'tuch, *sn.* (Serviette) serweta do kawy; -ffee'wirth, Cafetie'r, *sm.* gospodarz szynkujący kawę; -ffee'wirthschaft, *sf.* kawiarnia; -ffee'zeug, s. Kaffee'aufsatz.

Kä'fich, Kä'fig, *sm.* klatka.

Kafi'ller, s. A'bdecker, Schi'nder.

Kafta'n, *sm.* kaftan.

Kahl, *a.* łysy; — werden wyłysiéć; — (nackt, haarlos) goły, bez włosów, bez pierza, bez wełny, bez liścia (jak drzewo), bez trawy (łąka); *próżny; Kah'lheit, *sf.* łysość; gołość; Kah'lkopf, *sm.* łysa głowa; człowiek łysą głowę mający; łysoń; łysek; Kah'lköpfig, *a.* łysą głowę mający; łysy, pleszowaty; bez włosów na głowie; Kah'lköpfigkeit, s. Kah'lheit.

Kahm, *sm.* pleśń, kożuch (na trunkach); Kah'men, *vn.* (h.) pleśniéć; kożucha dostawać; Kah'mig, *a.* opleśniały; pleśń mający.

Kahn, *sm. Sw.* czołn; czołno; łódka; Kahn-, *a. Sw. etc.* czołny; Kah'nbein, *sn. Zk.* kość łódkowata; Käh'nchen, *sn. dim.* czołenko, czołnko, czołneczko; Kah'nfahrt, Kah'npartie', *sf. Sw.* jazda w czołnie (po wodzie); Kah'nführer, Kah'nlenker, *sm. Sw.* s. Steu'erma'nn.

Kah'nlippe, *sf. Ng.* (Pflanze) dwulistnik koralowy korzeń; dwójlist koralowy; Kah'nschiffer, s. Steu'erma'nn.

Kai, *sm. Sw.* grobla nad rzeką murowana; bulwark; Kai-, *a. Sw.* grobelny; Kai'geld, *sn. Sw.* grobelne od wyładowanych towarów.

Kai'ser, *sm.* Cesarz; der — u. die Kaiserin Cesarstwo Ichmość; muhamedanischer (türkischer, marokkanischer) — Sułtan; wo nichts ist, hat der — das Recht verloren, *brać tam trudno, gdzie niemasz; Kai'ser-, *a.* cesarski; Kai'serfliege, *sf. Ng.* cesarz; -sergro'schen, *sm. Mzk.* czeski (trzy grajcary czyli sześć polskich groszy); -sergu'lden, *sm. Mzk.* złoty reński, niemiecki (cztery złote polskie); -serin, *sf.* Cesarzowa; -serkrone, *sf.* korona cesarska; -serlich, *a.* cesarski; imperatorski; —, *ad.* po cesarsku; die Kaiserlichen cesarscy (żołnierze; cesarskie wojsko); — gesinnt, gut —, *Cesarzowi przychylny; *do niego przywiązany; kaiserliche Majestät Cesarska Mość; kaiserliche Hoheit Cesarzowiczowska Mość; — leben, *żyć jak cesarz; das ist —, *to wybornie, pysznie; -serling, -serschwa'mm, *sm. Ng.* bedła cesarska; -serschni'tt, *sm. Hlk.* rozcięcie macicy; -serstaa't, *sm.*, -serrei'ch, *sn. Stw.* państwo cesarskie; -serthee', *sm. H.* herbata cesarska (którą tylko cesarz chiński pija); -serthro'n, *sm.* tron cesarski; -serthum, *sn.* cesarstwo (kraj pod panowaniem Cesarza i godność); -serwah'l, *sf. Stw.* obiór Cesarza; -serwort, *sn.* *słowo cesarskie; -serwü'rde, *sf.* godność cesarska; -serwu'rz, *sf. Ng.* cesarski korzeń; mistrzownik.

Kajü'te, *sf. Sw.* kajuta na okręcie; izdebka; pokoik okrętowy; Kajü'ten-, *a. Sw.* do kajuty należący.

Ka'kerlak, *sm.* kakerlak; albinos; bielec.

Kalb, *sn.* cielę; cielak; Kälber absetzen, abbinden, abspänen, *Ldw.* cie-

lęta odsadzać od cycka; die Kuh mit dem Kalbe bekommen, *dostać żonę z gotowym brzuchem; Jemandem das — in die Augen schlagen, *wielkie komu grubiaństwo powiedziéć; mit eines Andern Kalbe pflügen, *cudzym cielęciem orać, *tajemnie cudzéj pomocy używać; Ka'lbe, *sf. Ldw.* jałowica; jałówka; Ka'lben, *vn. Ldw.* cielić się, ocielić się; gekalbt habende Kuh, *Ldw.* ocielona krowa.

Kä'lber-, *a.* s. Kalbs-; Kä'lberblut, *sn.* krew cielęca; Kä'lberbraten, Kä'lberbröschen, Kä'lberdrüse, Kä'lbergekröse, s. Ka'lbsbraten &c.; -lberhaft, *a.* cielęcy, cielątkowaty, cielakowaty; -lberkro'pf, *sm. Ng.* czechrzyca; -lbermagen, s. Ka'lbslab; -lbermi'lch, s. Ka'lbsbröschen; Käl'bern, *a.* cielęcy; Kä'lbernes, *Kk.* cielęcina, cielęca pieczeń, potrawka itd.; Kä'lbern, *vn.* (h.) s. Ka'lben; **§ (sich übergeben, sich erbrechen) womitować; — (alberne Possen treiben) błażeństwa wyrabiać, figlować, figle stroić; -lberscheere, s. Kä'lberkro'pf; -bersto'ß, *Kk.* s. Ka'lbskeule; -lberzah'n, *sm. Zk.* ząb cielęcy; —, *Bk.* ząbkowanie gzymsu.

Ka'lbfell, *sn.* cielęca skóra (niewyprawna); —, *Kw.* *bęben; dem Kalbfelle folgen, *psiéj skóry słuchać, *służyć w piechocie; Ka'lbfleisch, *sn.* cielęcina; cielęce mięso; Ka'lbleder, *sn.* cielęca skóra (wyprawna); Ka'lbledern, *a.* o cielęcéj skóry; kalblederne Stiefel cielęce bóty; Kalbs-, Kä'lber-, Kä'lbern, *a.* cielęcy; Ka'lbsauge, *sn.*, Ka'lbsaugen, *sn. pl.* *oczy wypukłe jak u cielęcia; —, *Ng.* (Pflanze) stokroć wielka; Ka'lbsbraten, *sm. Kk.* cielęca pieczeń; -lbsbröschen, *sn.*, -lbsdrüse, *sf. Zk.* mleczko cielęce; -lbsbrühe, *sf. Kk.* rosół cielęcy; -lbsbrust, *sf. Kk.* mostek cielęcy; -lbsfuß, *sm.* cielęca noga, nóżka; -lbsgekrö'se, *sn. Zk. Kk.* kruszka od. krezki cielęce; -lbsgeschlinge, *sn. Zk. Kk.* letkie z cielęcia (płuca, serce, wątroba i śledziona); -lbskeule, *sf. Kk.* ćwiartka cielęciny; -lbskopf, *sm.* głowa cielęcia; *cielęca głowa (durna, tępa); -lbslab, *sn.* podpuszczka; s. a. Lab; -lbslunge, *sf. Kk.* płuca cielęca; -lbsmilch, s. Ka'lbsbröschen; -lbsnase, s. Bra'ckenhau'pt; -lbsschlägel, *sm. Kk.* pośladek cielęcy; -lbsviertel, s. Ka'lbskeule; -lbsysop, s. Boh'nenkrau't; -lbzeit, *sf. Ldw.* czas, w którym się krowy cielą.

Kaldau'nen, *sf. pl. Zk. Kk.* flaki (do jedzenia); Kaldau'nenfresser, -nenschlucker, *sm.* człowiek, co flakami żyje, *biedak.

Kaleidosko'p, *sn.* kalejdoskop, latarnia obrazowa od. czarnoksięska; obrazownik; Kaleidosko'pisch, *a.* jak kalejdoskop.

Kaleku'tischer Hahn, *sm. Ng.* indyk.

Kale'nde, *sf.* § kolenda, dar na Boże narodzenie dany plebanowi.

Kale'nder, *sm.* kalendarz; — machen, *astrologować, *różne myśli przypuszczać do głowy; *myślami się trapić; Kale'nder-, *a.* kalendarski; Kale'ndermacher, *sm.* układacz kalendarzy; kalendarzów układarz; -le'nderzeichen, *sn.* kalendarski znak.

Kale'sche, *sf.* (leichter, offener Wagen) kolaska.

Kalfa'tern, *va. Sw.* naprawiać okręt, dziury, rozpadliny w okręcie zgrzebiami zatykać, zabijać i nasmalać, dychtować.

Ka'li, Ka'lium, *sn. Ng. Schdk.* kali; übersäuertes —, *Schdk.* przesolan potażu; potas, potaż.

Kali'ber, *sn.* (Rohrweite der Schußwaffen) kaliber, wagomiar; *rodzaj, gatunek, rozmiar, kształt; Kali'ber-, *a.* kalibrowy; Kalibri'ren, *va. Kw.* kalibrować, wagomierzyć.

Kali'f, *sm. Stw.* kalif, namiestnik i następca Machometa; Kalifa't, *sn. Stw.* kalifat, państwo lub panowanie kalifów.

Ka'likrau't, *sn. Ng.* solanka pacierzyczka.

Kali'nkenbau'm, *sm. Ng.* kalina; kalinowe drzewa; Kali'nkenbeeren, *sf. pl.* kalina, jagody kalinowe.

Kalk, *sm. Ng.* wapno; — brennen wapno palić, gasić; Kalk-, *a.* wapienny; Ka'lkanwurf, Ka'lkbewu'rf, *sm. Bk.* tynk; Ka'lkartig, *a.* wapnisty; Ka'lkäscher, *sm.* woda wapienna; wapienny dół; -lkbrennen, *sn.* palenie od. wypalanie wapna; -lkbrenner, *sm.* wapiennik; wypalacz wapna; wapniarz; -lkbrennerei', *sf.* *wapiennia; *wapiennica, miejsce od. piec, gdzie wapno wypalają; -lkbruch, *sm.* kopalnia wapiennych kamieni; -lkbrühe, *sf.* wapno rozpuszczone w wodzie; Ka'lken, *va.* wapnić, w wapnie macerować; Ka'lkerde, *sf.* ziemia wapienna od. wapnista; -lkessigsa'lz, *sn. Schdk.* octan wapna; -lkfaß, *sn.* beczka na wapno; -lkflecken, *sm.* plama od wapna; -lkgebi'rge, *sn.* góry wapienne; -lkgrube, *sf.* dół na wapno; -lkguß, *sm.* polanie wapnem (z wierzchu dla zasklepienia otworów); -lkhaltig, *a.* wapienny, wapno w sobie zawierający; -lkhütte, *sf.* huta wapienna; s. a. Ka'lkbrennerei'; Ka'lkicht, *a.* wapnisty; Ka'lkig, *a.* wapienny; wapnem pomazany od. powalany; Ka'lkkübel, *sm. Bk.* szkopek do wapna; -lklauge, *sf.* ług wapienny; -lklöscher, *sm. Bk.* ten co wapno gasi; -lkmalerei', *sf. Mal.* (Alfresco-Malerei) malowanie na świeżém wapnie; -lkmehl, *sn.* wapno w kształcie mąki; -lkmergel, *sm. Ng. Bw.* margiel wapienny; -lkmilch, *sf.* rzadkie wapno rozrobione na mleko; -lkofen, *sm.* piec do wypalania wapna; -lkpfeife, *sf.* lulka biała, gipsówka; -lkputz, *sm.* obrzucenie wapnem (muru dla oczyszczenia); -lkrührer, *sm. Bk.* gracownik (co wapno miesza); -lksalpeter, *sm. Schdk.* saletran wapna; -lksalz, *sn. Schdk.* solan wapna; -lksinter, *sm. Ng.* naciek wapnisty; s. a. Tro'pfstein; -lkspath, *sm. Ng. Bw.* wapienny od. wapnisty szpat; -lkstein, *sm. Ng. Bw.* wapień; kamień wapienny; -lksteinbruch, s. Ka'lkbruch; -lksteinlager, *sm. Bw.* pokład kamieni wapiennych; -lktheil, *sm.*, -lktheile, *sm. pl.* cząstki wapienne (w skład czego wchodzące); -lktrog, s. Ka'lkfaß, Ka'lkkübel; -lkwasser, *sn.* wapnista woda; wapienna woda; -lkwurf, *Bk.* s. Ka'lkanwurf, Ka'lkbewu'rf.

Kalligra'ph, s. Schö'nschreiber; Kalligraphie', s. Schö'nschreibeku'nst; Kalligra'phisch, *a.* kaligraficzny.

Kalma'nk, *sm.* kalamajka (materya strefista wełniana).

Ka'lmäuser, *sm.* domator, odludek (przemyśliwający); Ka'lmäuserei', *sf.* domatorstwo; Ka'lmäusern, *vn.* kamęczéć, dukwić nad czém, ślęczéć, kuczyć w kącie, osobno jako odludek żyć; stronić od ludzi; zatopić się w myślach samotnych.

Ka'lmen, *vn.* (h.) *Sw.* u. * być spokojnym.

Kalmu'ck, Kalmü'ck, *sm. Geog.* Kałmuk, Kałmyk; Kalmu'ck, *W. H.* s. Calmu'ck; Kalmu'ckisch, Kalmü'ckisch, *a. Geog.* Kałmucki, Kałmycki.

Ka'lmus, s. Ca'lmus.

Kalt, *a.* zimny (überhaupt); —, *ad.* zimno; — werden ostygnąć; wystygnąć; wyziębnąć; oziębić się (powietrze); — werden (sterben), *umrzéć; — werden lassen ostudzić; wystudzić; es wird — zimno się robi; mróz bierze; kaltes Fieber, *Hlk.* zimnica; zimna febra; kalter Wind mroźny wiatr; kalter Winter tęga zima; kaltes Blut, *zimna krew; kalt, kaltblütig oziębły; oziębłe; Jemdn. kalt empfangen, *oziębłe przyjąć kogo; kaltes Gedicht, *zimne poema (bez ognia); kalte Berechnung, *skrzepła rachuba; kalter Brand, *Hlk.* gangrena, *piekielny ogień; es ist, es wird kalt mróz bierze; zimno się robi; mir ist kalt zimno mi; weder kalt noch warm ani zimny, ani gorący; kalte Schale, *Kk.* s. Ka'ltschale; Ka'ltblütig, *a. Ng.* zimną krew mający (ryby, żaby); *zimnéj krwi, *oziębły; *powolny, rozważny; —, *ad.* z zimną krwią; etwas — ansehen oziębłe od. obojętnie patrzéć na co; Ka'ltblütigkeit, *sf.* zimna krew; oziębłość; Ka'ltbrüchig, *a.* zimnokruchy (o żelezie).

Kä'lte, *sf.* ziąb, zimność; zimno; die — ertragen können być wytrzymałym na zimno; vor — erstarren drętwiéć od zimna; — mróz; die — nimmt zu mróz się wzmaga; die — nimmt ab zimno wolnieje; — (Kaltblütigkeit, Mangel an Wärme u. Eifer) oziębłość; mit — oziębłe; Jemanden mit — behandeln, *obchodzić się z kim.

Kä'lten, *va.* (kalt machen, Kälte verursachen) ziębić; oziębić, chłodzić, studzić.

Ka'ltherzig, *a.* oziębły; bez czucia; Ka'ltherzigkeit, *sf.* oziębłość; nieczułość.

Kä'ltlich, *a.* zimnawy.

Ka'ltschale, Ka'lteschale, *sf. Kk.* kaliszan.

Ka'ltschlächter, s. A'bdecker.

Ka'ltschmied, *sm.* mosiężnik, który z mosiądzu kuje wyroby na zimno; -ltsinn, *sm.* oziębłość; -ltsinnig, *a.* oziębły; -ltsinnigkeit, *sf.* oziębłość.

Kalvi'nisch, Kalvini'st, &c. s. Calvi'nisch, &c.

Kama'sche, Gama'sche, *sf.* kamasza, zakolanka.

Kamee'l, *sn. Ng.* wielbląd; wielbłąd; einhöckeriges —, *Ng.* wielbłąd drabarz; zweihöckeriges —, *Ng.* dwugarbowy wielbłąd; Kamee'l-, *a. Ng.* wielbłądowy, wielbłądzi; — (starkes Seil), *Bibl.* lina gruba; Kamee'lführer, *sm.* wielbłądziarz; -mee'lgarn, *sn.* kamelor, przędza z wielbłądziéj kozy; von, aus — kamelorowy; -mee'lhaar, *sn.* sierć wielbłąda i wielbłądziéj kozy; -mee'lhaar-, -mee'lhären, *a.* kamelorowy; -mee'lhändler, *sm.* wielbłądokupiec; -mee'lheu, *sn. Ng.* kostrzewa wysoka; -mee'lkuh, *sf.* wielbłądzica; -mee'lleopa'rd, -mee'lparder, *sm. Ng.* (Giraffe) wielbłądoryś; -mee'l-

schaf, sn. Ng. wielbłądowca, wielbłądoowca; -mee'lsdorn, sn. Ng. akacya ciernista; -mee'lshaut, sf. skóra wielbłądza; -mee'lstute, sf. s. Kamee'lkuh; -mee'ltreiber, -mee'lwärter, s. Kamee'lführer; -mee'lziege, sf. Ng. koza wielbłądzia od. amerykańska.

Kamelo't, Camelo't, sm. W. H. kamlot; Kamelot-, Camelot-, a. (von, aus Kamelot bestehend) kamlotowy.

Ka'merad, sm. kamrat, towarzysz (broni = Waffengefährte); kolega; przyjaciel; Ka'meradin, sf. kamratka, towarzyszka, wspólniczka; przyjaciółka; Ka'meradscha'ft, sf. kamractwo, towarzystwo, wspólnictwo, koleżeństwo; poufałość; Ka'meradscha'ftlich, a. jak kamracy, jak towarzysze; przyjacielski.

Kami'lle, sf. Ng. rumian; rumianek; Kami'llenthee', sm. Hlk. rumianek (do picia).

Kami'n, sm. komin, kominek; Kami'n-, a. kominny, kominowy; -mi'nfeger, Scho'rnsteinfeger, sm. kominiarz; kominnik; -mi'nfeuer, sn. ogień kominkowy; ogień na kominie; -mi'nfehrers-, a. kominiarski; -mi'nmantel, sm. Bk. kaptur kominowy; -mi'nröhre, sf. Bk. rura kominowa; -mi'nschirm, sm. ekran, zarłona [od ognia.

Kamiso'l, s. Camiso'l.

Kamm, sm. grzebień (überhaupt); — am Webstuhl grzebień tkacki; płocha; dichter — grzebień gęsty; weiter — grzebień rzadki; alles über einen — scheeren, *jednym grzebieniem wszystkich czesać, *ze wszystkiemi zarówno ostro się obchodzić; der Kamm schwillt ihm, *żyły mu nabiegają od złości; Jemanden über den — hauen, *tęgo komu przytrzéć czuba; —, Zk. część karku końskiego, na któréj grzywa wyrasta; — (zum Kämmen der Wolle) szczotka do czesania wełny; —, Ng. kiść u grona jagód (winnych, bzowych); —, Mech. zęby u klucza; —, Zk. wachlarzyk (w oku); krawędź (kości krokowéj); Ka'mmblatt, sn. W. retki; rytki; -mbraten, sm. Kk. schab pieczony; -mbürste, sf. szczotka do czyszczenia grzebieni.

Kä'mmchen, sn. dim. grzebyk; grzebyczek.

Kä'mmelka'mm, sm. szczotka do czesania wełny; czesadło.

Kä'mmen, va. czesać (włosy, głowę, kogo, się); nach hinten — zaczesać włosy; Jemanden —, *czesać kogo, *porządnie go łajać.

Ka'mmer, sf. komora (überhaupt); — otwór; próżnia; —, Zk. komórka (w oku, w sercu); —, Stw. kamera, urząd zawiadujący dochodami skarbu; sąd fiskalny; — (der Landtagsabgeordneten ꝛc.) Izba; die beiden Kammern, Stw. obie Izby.

Ka'mmer-, a. komorny; Ka'mmerbecken, sn. urynał; -merbediente, sm. pokojowiec; -merbote, sm. Stw. Rw. woźny od kamery; posłaniec od. pachołek od kamery; -merkasse, sf. Stw. kasa fiskalna.

Kä'mmerchen, sn. dim. komórka.

Ka'mmercolle'gium, sn. Stw. Rw. rada administracyjna; kolegium administracyjne.

Ka'mmerdiener, sm. kamerdyner; pokojowiec, sługa pokojowy.

Kämmerei', sf. Stw. (Kämmereikasse) kasa kameralna; Kä'mmerer, sm. kasyer, podskarbi; päpstlicher —, Kg. kamerarz papieski.

Ka'mmerfrau', sf. pokojowa (służąca); garderobiana; -merfräulein, sn. Stw. panna nadworna, pokojowa, na respekcie; -mergeri'cht, sn. Stw. Rw. sąd najwyższy; -mergeri'chtsasse'ssor, sm. asesor sądu najwyższego; -mergeri'chtsbote, sm. woźny sądu najwyższego; -mergerichtspräside'nt, sm. prezes sądu najwyższego; -mergeri'chtsrath, sm. sędzia sądu najwyższego; -mergu't, sn. Stw. dobra kameralne; królewszczyzna; -merhe'rr, sm. Stw. szambelan; -merhe'rrenschlüssel, sm. Stw. klucz szambelański; -merhusa'r, sm. Kw. huzar pokojowy; -merju'ngfer, sf. (panna) pokojowa; -merju'nker, sm. kamerjunkier; paź; pokojowiec (na dworze monarchy); dworzanin; -merkä'tzchen**, -mermädchen, sn. pokojówka; -mermusi'k, sf. Tk. muzyka nadworna monarchy; -merra'th, sm. Stw. Radca skarbowy; -mersä'nger, sm. Tk. śpiewacz dworski od. nadworny; -mersä'ngerin, sf. Tk. śpiewaczka dworska od. nadworna; -merstü'ck, sn. Kw. (am Geschütz) działo komorowe; -merstuh'l, s. Na'chtstuhl; -merto'pf, sm. (Nachtgeschirr, Nachttopf) urynał; -mertrauer, sf. Stw. żałoba mniejsza (dworu książęcego); -mertu'ch, sn. W. batyst (materya); -merwagen, sm. rydwan; -merzofe, sf. subretka.

Ka'mmförmig, a. grzebieniasty; Ka'mmfutter, sn. grzebiennik; puzderko na grzebienie; -mgras, sn. Ng. grzebienica; -mhaar, s. Mäh'ne.

Kä'mmling, sm., Kä'mmlinge, sm. pl. W. wyczoski, to, co przy czesaniu zostaje w grzebieniu.

Ka'mmmacher, sm. grzebieniarz, grzebiennik.

Ka'mmrad, sn. Mech. koło palczaste (we młynie); Ka'mmzahn, sm. ząb w grzebieniu. [ger.

Kä'mpe, s. Kä'mpfer, Strei'ter, Krie'-

Ka'mpelbee're, sf. Ng. smrodynia.

Ka'mpeln (sich), vr. (h.) § kłócić się, wadzić się.

Kampf, sm. walka (überhaupt); — auf Leben u. Tod walka o życie; einen — liefern walkę stoczyć; es hat mich einen großen — gekostet, zu ihm zu gehen wielką odbyłem walkę (z sobą), długo pasowałem się, ni mem do niego poszedł; Kampf-, a. —walki; Ka'mpfbegierde, sf. chciwość walki; -mpfbegierig, a. chciwy walki; -mpfbelohnung, s. Ka'mpfpreis.

Kä'mpfen, vn. (h.) walczyć (überhaupt); mit dem Tode —, *pasować się ze śmiercią; mit Worten — słowami się rozprawiać; —, va.: einen Kampf — stoczyć walkę.

Ka'mpfer, sm. Ng. Hlk. kamfora; Ka'mpfer-, a. Ng. etc. kamforowy; -mpferbau'm, sm. Ng. drzewo kamforowe; -mpfergei'st, -mpferspi'ritus, sm. Schdk. Hlk. spirytus kamforowy; -mpferö'l, sn. olejek kamforowy.

Kä'mpfer, sm. walczący, wojujący; zapaśnik; wojownik; bojewnik.

Ka'mpferru'ngen, a. w boju nabyty; Ka'mpferschla'gen, a. w boju zabity.

Ka'mpfes-, Kampf-, a. (Gefechts-) —walki; Ka'mpffertig, a. gotowy do walki; -mpfgefährte, -mpfgeno'ß, -mpfgese'll, sm. towarzysz boju; -mpfgehü'lfe, sm. sekundant; -mpfgerüstet, a. uzbrojony, przygotowany do boju, do walki; -mpfgetümmel, sn. wrzawa bitwy; zgiełk w czasie walki; -mpfgewoh'nt, a. przywykły do walki; -mpfgewühl, s. Ka'mpfgetümmel; -mpfhahn, sm. Ng. ptak bitny; — (zum Kämpfen abgerichteter Vogel) kogut zaprawny do bitwy; —, *kogut, *człowiek swarliwy; -mpflust, sf. ochota do walki; -mpflustig, a. chęć do walczenia mający; chciwy walki; bitny, waleczny; -mpfplatz, sm. plac boju; pole bitwy; bojowisko; pobojowisko; miejsce do zapasów, plac dla zapaśników; -mpfpreis, sm. nagroda walki; einen — aussetzen wyznaczyć dla walczących nagrodę; -mpfrecht, s. Ko'lbenre'cht; -mpfrichter, sm. sędzia walki (na igrzyskach, itd.); -mpfruf, sm. wezwanie do walki; -mpfscheu, sf. wstręt od bitwy; —, a. mający wstręt od bitwy unikający jéj; -mpfschule, sf. szkoła walczenia od. zaprawiania się do bitwy; szkoła szermierska, zapaśnicza; -mpfspiel, sn. igrzysko; widowisko walki; bitwa dla zabawy wyprawiona; Ka'mpfsü'chtig, a. chciwy walki (o kogucie); kokotliwy; -mpftag, sm. dzień walki.

Ka'nada, Ca'nada, sn. Geog. Kanada; Kana'dier, sm. Geog. Kanadejczyk; Kana'disch, a. Geog. Kanadejski, Kanadyjski, Kanadeński.

Kana'rien-, a. Geog. Kanaryjski pochodzący z wysp Kanaryjskich; Kana'riengra's, s. Ho'niggra's; Kana'rienvogel, sm. Ng. kanarek; Kana'rienvo'gels-, a. Ng. kanarkowy.

Ka'ndelblüte, sf. Ng. bez włoski.

Ka'ndelzucker, Ka'ndiszucker, sm. cukier lodowaty, kandelcukier.

Ka'ndia, sn. Geog. (Kreta) Kandya; Kandio't, sm. Geog. Kandyota; Kandio'tisch, Ka'ndisch, a. (von, aus Kandia) Kandyjski.

Kani'nchen, sn. Ng. królik; Kani'nchen-, Kani'n-, a. króliczy; Kani'nchenbau', sm. Ng. jama królika od. królicza; -ni'nchenbau'm, s. Hi'rschholder; -ni'nchenfe'll, sn. H. skórka z królika; -ni'nchenfelle, pl. H. króliki; -ni'nchengarten, sm., -ni'nchengehe'ge, sn. Jäg. królikarnia; -ni'nchenja'gd, sf. polowanie na króliki; -ni'nchenjäger, sm. ten, co na króliki poluje; łasica polująca króliki; -ni'nchenwärter, sm. Jäg. dozórca królikarni.

Ka'nker, s. Spi'nne. [konewka.

Kä'nnchen, sn. dim. dzbanuszek;

Ka'nne, sf. dzban; dzbanek; hölzerne — konew; kufel; zu tief in die — gucken, *podpić sobie; *przebrać miarę; — (gewisses Flüssigkeitsmaß) półkwarcie; pół kwarty; es regnet wie mit Kannen gegossen, *(deszcz) leje jak z cebra od. z konwi.

Kannefa'ß, Canneva's, sm. W. grube surowe płótno.

Ka'nnegie'ßer, sm. iron. **polityk; człowiek lubiący o polityce rozprawiać.

Ka'nnegießerei', sf. **iron. rozprawianie o polityce; upodobanie w takiém rozprawianiu; Ka'nnegie'ßern, vn. (h.) iron. politykować; o polityce rozprawiać.

Ka'nnenkrau't, sn. Ng. przęsłka.

Ka'nnenplumpe, sf. Ng. grzybień żółty.

Ka'nnenweise, *ad.* zdbanami; kuflami.

Ka'nnenwi'sch, s. Hee'rmoos.

Ka'non, *sm. Kg. Rg.* kanon, prawidło, wedle którego postępować należy; —, *Tk.* kanon, śpiew, którego melodyą wszystkie głosy kolejno powtarzają; s. a. **Ca'non**, ꝛc.

Kanona'de, *sf. Kw.* kanonada, strzelanie z dział czyli armat; działobicie.

Kano'ne, *sf. Kw.* działo; armata; eine — laden nabić działo; eine — losbrennen wystrzelić, wypalić z armaty; eine Stadt mit Kanonen beschießen do miasta z dział strzelać; Kano'nen, *pl.* *kanony, bóty z grubéj skóry po za kolana zachodzące; Kano'nen-, *a. Kw.* działowy, armatni; Kano'nenbohrer, *sm.* wielosiek; -no'nenboo't, *sn. Sw. Kw.* łódź z działami; -no'nenbürste, *sf.* szczotka do czyszczenia dział; -no'nendonner, *sm.* huk dział; -no'nenfeuer, *sn.* ogień działowy, armatni; -no'nenfieber, *sn.* **armatnia gorączka; *strach, kiedy z dział bić zaczną; -no'nengese'cht, *sn.*, -no'nenka'mpf, *sm. Kw.* bój działowy; bitwa na armaty; -no'nenkugel, *sf.* kula armatna od. armatnia, od. działowa; -no'nenpulver, *sn.* proch armatni; -no'nenschi'ff, *sn.* okręt z działami; Kano'nenschla'cht, s. Kano'nengese'cht; -no'nenschu'ß, *sm.* wystrzał armatni od. z armaty od. z działa; -no'nenschü'tz, s. Kanonie'r; -no'nenweite, *sf. Kw.* odległość na strzał armatni.

Kanonie'r, *sm. Kw.* kanonier; puszkarz; Kanoni'ren, *vn.* (h.) strzelać z dział; —, *sn.* kanonada.

Ka'nte, *sf.* kant, ostry brzeg; Ka'nten, *pl.* (Spitzenkanten) korónki.

Ka'nten, *va.* kantować, kancisto przycinać, przyciesywać, piłować, przyrzynać.

Ka'nthaken, *sm.* hak do windowania cebrowiny.

Kantha're, Kanda're, Canda're, *sf.* (Reitzaum, Stangengebiß) kantar, rodzaj mundsztuku na konie kareciane.

Канthari'de, *sf. Ng.* kantaryda, hiszpańska mucha; Kanthari'den-, *a. Ng. Hlk.* kantarydowy; Kanthari'denartig, *a. Ng.* kantarydowaty; Kantharidi'n, *sn.* (Kanthariden-Extract) *Schdk.* kantarydyna.

Ka'ntig, *a.* kancisty.

Ka'ntschu, *sm.* kańczug; Ka'ntschuen, *va.* kańczugować kogo, kańczugiem okładać.

Ka'nzel, *sf. Kg.* ambona; kazalnica; die — besteigen wejść na ambonę; *kaznodzieją zostać; — (Lehrkanzel) katedra (profesorska); Ka'nzel-, *a.* kaznodziejski; -nzelbere'dtsamkeit, *sf.* wymowa kaznodziejska; -nzelei', *sf.* kancelarya; Kanzelei'-, *a.* kancelaryjny; -nzelei'bote, *sm.* woźny kancelaryjny; -nzelei'buchstaben, s. Kanzelei'schrift; -nzelei'diener *sm.* sługa kancelaryjny; -nzelei'dire'ctor, *sm.* dyrektor kancelaryi; -nzelei'gebühren, *sf. pl.* koszta kancelaryi; -nzelei'papie'r, *sn.* papier kancelaryjny; -nzelei'schrift, *sf.* pismo kancelaryjne; -nzelei'siegel, *sn.* pieczęć kancelaryjna; -nzelei'sprache, *sf.* język kancelaryjny; -nzelei'styl, *sm.* styl kancelaryjny.

Ka'nzellie'd, *sn. Kg.* pieśń, którą śpiewają po wstępie do kazania.

Kanzelli'st, *sm.* kancelista.

Ka'nzelrede, *sf.* mowa kaznodziejska; -nzelredner, *sm.* kaznodzieja; mowca kazalny od. kościelny; -nzelspru'ng, *sm.*: den — thun, *spaść z ambony (o tym, którego zapowiedź się odbywa); -nzelto'n, *sm.* ton kaznodziejski; -nzelvo'rtrag, *sm.* wykład kaznodziejski.

Kanzlei', ꝛc. s. Kanzelei', ꝛc.

Ka'nzler, *sm.* kanclerz; Ka'nzler-, Ka'nzlers-, *a.* kanclerski; Ka'nzlerwürde, *sf.* kanclerstwo.

Kapau'n, *sm. Zk.* kapłon, kapłun; Kapau'n-, Kapau'nen-, *a.* kapłoni, kapłuni; Kapau'nen, *va.* wykapłonić, kapłunić (koguta); Kapau'nenbraten, *sm. Kk.* pieczeń kapłoni; Kapau'nenbrühe, *sf. Kk.* rosoł z kapłona, rosoł kapłuni. [Cape'lle, ꝛc.

Kapella'n, Kape'lle, s. Capella'n,

Ka'per, *sf. Ng. Kk.* kapar; kaparek; Ka'per-, Ka'pern-, *a. Ng. Kk.* kaparowy; Ka'pernbrühe, Ka'pernsauce, Ka'perntunke, *sf. Kk.* sos z kaparków od. z kaparkami; Ka'pernstaude, *sf.*, Ka'pernstrau'ch, *sm. Ng.* drzewko kaparowe.

Ka'per, *sm.* korsarz, frejbiter, rozbojnik morski; Ka'per-, *a.* korsarski; Kaperei', *sf.*, Ka'pern, *sn. Sw.* korsarstwo, rozbójnictwo morskie, frejbiterstwo; Ka'pern, *va.* u. *vn.* (h.) (Kaperei treiben) wokręcie wojennym biegać po morzu dla chwytania okrętów; — (haschen, fangen, erhaschen) *chwytać, łapać, zacapić; Ka'perschi'ff, *sn. Sw.* okręt korsarski.

Kapita'l, Kapi'tel, ꝛc. s. Capita'l, Capi'tel ꝛc. [peczka; kapturek.

Kä'ppchen, *sn. dim.* krymka; cza-

Ka'ppe, *sf.* kapa; kapica; kaptur (u salopy, płaszcza, mniszéj kuty itd.); kapuza; — gązwy (u cepów); — łata (skórzana) na łokciu, kolanie itd.; — obszywka skórzana w palcach trzewika (materyalnego); — (Mütze, Haube) czapka; krymka; czepek; —, *połajanie; es wird Kappen setzen, *będziesz miał co słuchać itd.; einem jeden Narren gefällt seine —, *każdy głupiec swój rozum chwali; gleiche Brüder, gleiche Kappen, *dobrali się do siebie; *jeden jaki, i drugi taki.

Ka'ppen, *va. Sw.* (abschneiden, abhauen) urznąć, uciąć (linę); ściąć (maszt); obciąć (z wierzchu drzewo); — (verschneiden, castriren, entmannen) wykapłonić (koguta); sich mit Jemandem —, *kłucić się, drzéć się z kim; der Hahn kappt die Henne kogut kurzę depce, gniecie; Ka'ppenförmig, *a. Ng.* baldaszkowaty; -ppenno'nne, *sf. Ng.* s. Hau'benle'rche. [w dachu.

Ka'ppfenster, *sn.* dymnik; okno

Ka'pphahn, s. Kapau'n; Ka'pphuhn, *sn. Ldw.* pularda.

Ka'pphut, *sm.* kapelusz w kształcie czapki; furażerka kapeluszowa; Ka'pplaken, *sn. Sw. H.* podarunek dla szypra oprócz frochtu lub ordynaryjnéj płacy; kontentacya; Ka'pploch, *sn.* dymnik; otwór w dachu; Ka'ppmantel, *sm.* opończa; Ka'ppzaum, *sm.* uździenica; Jemandem den — anlegen, *ująć kogo w karby, w kluby. [Gei'sblatt.

Kaprifo'lium, Caprifo'lium, s.

Ka'psel, *sf.* puszka; pudełko; puzderko; kapsulka; —, *Ng. Zk.* torebka; Ka'pselband, *sn. Zk.* więzadło torebkowe, okołowe.

Ka'psen, *va.* § łapsnąć co.

Karabi'ner, ꝛc. s. Carabi'ner, ꝛc.

Kara't, *sn.* (Gewicht für Gold, Perlen u. Edelsteine) karat (24ta część grzywny). [karasek.

Karau'sche, *sf. Ng.* (Fisch) karaś;

Karawa'ne, *sf. Geog. H.* (Karawa'nenzug) karawana; Karawa'nen-, *a.* — karawany; do karawany należący; Karawa'nenführer, *sm.* karawaniarz; Karawa'nenrei'sender, *sm.* karawaniarz; Karawanserai', *sn. Geog. H.* karawanseraj, austerya dla karawan.

Karba'tsche, *sf.* korbacz, kańczug; nahaj, bicz; Karba'tschen, *va.* kańczugować. [nek.

Ka'rbe, *sf. Ng.* (Feldkümmel) kmi-

Karbu'nkel, s. Karfu'nkel.

Kardä'tsche, *sf.* szczotka (do koni i wełny); Kardä'tschen, Ka'rden, *va*, szczotką ochędożyć (konia); czochrać od. czesać (wełnę).

Ka'rde, Ka'rdendistel, *sf. Ng.* oset; szczeć większa. [lafior.

Karfio'l, *sm. Ng.* karafioł; ka-

Karfrei'tag, s. Charfrei'tag.

Karfu'nkel, Carbu'nkel, *sm. Ng.* iskrzyk, karbunkuł (gatunek rubina); —, *Hlk.* wąglik, karbunkuł (wrzód).

Karg, *a.* skąpy; karger Filz, *skąpiec, skąpca; Ka'rgen, *vn.* (h.) skąpić; Ka'rgheit, *sf.* skąpstwo.

Kä'rglich, *a.* skąpy, skąpiuchny; —, *ad.* skąpo; Kä'rglichkeit, *sf.* skąpość. [choroba.

Ka'rgsucht, *sf.* skąpstwo jakby

Karl, *sm. npr.* Karol; Ka'rlchen, *sn. npr. dim.* Karolek. [wary.

Ka'rlsbad, *sn. Geog.* Karłowe

Karls-Zepter, *sm. Ng.* (Pflanze) gnidosz berło, gnidosz okazały.

Ka'rmelmö'nch, ꝛc. s. Carmeli'ter, ꝛc.

Karni'ckel, § s. Kani'nchen.

Karnie'ß, *sn. Bk.* karnis; kornes; górnokryw; podkapie; es; wierzchnia esowata od. wężykowata część gzemsu; Karnie'ßhobel, *sm. Zm.* hebel esowaty.

Karoli'ne, *sf. npr.* Karolina.

Karo'tte, Caro'tte, *sf. Ng.* marchew ogrodowa; —, *H.* (Tabaksrolle, auch zur Bereitung von Schnupftabak) karota; tytuń w karotach.

Kä'rpfchen, *sn. dim.* (v. Ka'rpfen); karpię; karpik; mały karp'.

Ka'rpfen, *sm. Ng.* (Fisch) karp'; Ka'rpfen-, *a. Ng. Kk.* karpi; karpiowy; Ka'rpfenähnlich, Ka'rpfena'rtig, *a. Ng.* karpiowaty; karpowaty; karpiówkowy; -rpfenbru't, *sf.* narybek karpiów; -rpfenha'lter, *sm.* sadz na karpie; -rpfenkarau'sche, *sf. Ng.* karpiokaraś; -rpfenkö'nig, *sm.* karpiokról; karp' śląski; -rpfenla'chs, *sm. Ng.* karpiołosoś; -rpfentei'ch, *sm.* staw na karpie, z karpiami, karpiami zarybiony.

Ka'rre, *sf.* taczki; taradaja, kara; Ka'rren, *vn.* (h.) taczkami robić; —, *va.* taczkami wozić co; Ka'rren, *sm.* kara, wóz na dwóch kołach i dla jednego konia; den — in den Koth schieben, *pokpić sprawę; *podrwić głową; Ka'rrengau'l, *sm.* szkapa; koń do wożenia kary; -rrenfüh'rer, -rrenschie'ber, *sm.* taczkarz; -rrengefa'ngener, *sm.* delikwent skazany do taczek; -rrenwagen, *sm.* wóz z desek jednokonny do wożenia śmieci itd.

Kä'rrner, *sm.* ten co karą jeździ lub wozi; — taczkarz.

Karst, *sm.* motyka; Ka'rsten, *va.* motyką obrabiać, kopać, skopywać, przekopywać co.

Kartä'tsche, *sf. Kw.* kartacz; Kartä'tschen-, *a. Kw.* kartaczowy; Kartä'tschenfeuer, *sn.* ogień kartaczowy; -tä'tschenkugel, *sf.* kula kartaczowa; -tä'tschentasche, *sf.* torba na kartacze.

Kartau'ne, Karthau'ne, *sf. Kw.* działo 48-miofuntowe.

Ka'rte, *sf.* bilet; karta (wizytowa); karta (mapa); karta (do grania); — (Kartenspiel) karty; Karten geben dawać karty; Karten spielen grać w karty; die Karten mischen, mengen karty mieszać, tasować; Jemandem die Karte legen, *kabałę komu układać; die Karte schlagen woltę zrobić; Jemandem in die — sehen w karty komu patrzéć; *zgadywać czyje plany; *wiedziéć jego zamysły; die — verrathen wydać karty (co się ma za karty); *wydać się z czém; sie spielen aus Einer —, *są z sobą w porozumieniu; *wspólnie działają; Ka'rten, *vn.* (h.) w karty grać; —, *va.* kartować co; Ka'rten-, *a.* kartowy; Ka'rtenbi'ld, *sn.* figura na karcie; -rtenbla'tt, *sn.* karta (do grania); -rtendi'stel, s. Ka'rde; -rtenge'ld, *sn.* stawka (w grze kart); zapłata od kart; pieniądze na karty (na grę) przeznaczone; -rtenhau's, *sn.* domek od. chałupka z kart; * bańka na wodzie, *rzecz niestała; -rtenkünste, *sf. pl.* sztuki kartami od. z kart; -rtenkünstler, *sm.* umiejący sztuki pokazywać z kart; -rtenle'ger, *sm.* kabalarz; -rtenle'gerin, *sf.* kabalarka; -rtenlegerei', *sf.* kabalarstwo; -rtenmacher, *sm.* fabrykant kart; kartownik; -rtenmaler, *sm.* malarz karty malujący; malownik kart; -rtenmalerei', *sf.* malowanie kart; -rtenpapie'r, *sn.* papier na karty; papier kartowy; -rtensammlung, *sf.* (Landkarten) zbiór map; -rtenschla'gen, *sn.* układanie kabały, wróżenie z kart; -rtenspie'l, *sn.* gra w karty; -rtenspieler, *sm.* karciarz, lubiący grać w karty; gracz karciany; umiejący grać w karty; -rtensta'mm, s. Ka'rtenge'ld; -rtenstempel, *sm. Stw.* stempel na kartach.

Karthau'ne, *sf. Kw.* kartan; armata wielka; s. a. Kartau'ne.

Karthau'se, Karthäu'ser, ꝛc. s. Carthau'se, ꝛc.; Karthäu'sernelke, s. Fe'ldnelke.

Karto'ffel, *sf. Ng.* kartofel; ziemniak; Kartoffeln bauen, *Ldw.* trudnić się uprawą ziemniaków; Karto'ffel-, *a.* ziemniaczany; -rto'ffela'cker, *sm. Ldw.* rola ziemniaczana; pole pod ziemniaki, do sadzenia ziemniaków; -rto'ffelbau', *sm. Ldw.* uprawa ziemniaków; -rto'ffelboden, *sm. Ldw.* grunt ziemniaczany; -rto'ffelbra'nntwein, *sm.* wódka ziemniaczana; -rto'ffelbrei', *sm. Kk.* zupa z ziemniaków; ziemniaki tarte, tłuczone; -rto'ffelbro'd, *sn.* chléb ziemniaczany, z ziemniaczaną mąką; -rto'ffele'rnte, *sf. Ldw.* zbiór ziemniaków; -rto'ffelfe'ld, s. Karto'ffela'cker; -rto'ffelgrube, *sf.* dół na ziemniaki (gdzie bywają zimowane); -rto'ffelkäse, *sm.* sér ziemniaczany, z ziemniaczaną mąką; -rto'ffelklo'ß, *sm. Kk.* klusek z ziemniaczanéj mąki; -rto'ffelkrau't, *sn. Ng. Ldw.* nać ziemniaczana; -rto'ffelmeh'l, *sn.* mąka ziemniaczana; -rto'ffelnase, *sf. iron.* nos jak ziemniak; -rto'ffelsala't, *sm. Kk.* sałata z ziemniaków; -rto'ffelspi'ritus, *sm.* spirytus ziemniaczany.

Ka'rwoche, ꝛc. s. Cha'rwoche, ꝛc.

Kä'schen, *sn. dim.* sérek.

Ka'schau, *sn. Geog.* Kaszów; Koszyce.

Ka'schemir, Ka'schmir, *sn. Geog.* kaszemir; —, *sm. W. H.* kaszemir; szal kaszemirowy; Ka'schemir-, Ka'schmir-, *a.* kaszemirowy.

Kaschu'be, *sm. Geog.* Kaszub; Kaschu'ben, Kaschu'benla'nd, *sn. Geog.* Kaszuby (kraj); Kaschu'bisch, *a. Geog.* Kaszubski; —, *ad.* po Kaszubsku.

Kä'se, *sm.* sér; — machen, schlagen, formen, *Ldw.* séry robić; Kä'se-, *a.* sérowy; Kä'sebutter, *sf.* sér tarty z masłem albo ze śmietaną; bryndza; -sefo'rm, *sf.* kształt séra; —, *Ldw.* forma na robienie sérów; -sefrau', *sf.* kobieta, co sér robi albo sprzedaje; -sehandel, *sm.* handel sérami; -sehändler, -sehöker, -sekrämer, *sm.* przekupień sérami handlujący; -sehä'ndlerin, *sf.* przekupka sérami handlująca; -sehorde, s. Kä'sehürde; -sehau's, *sn.*, -sekammer, *sf. Ldw.* komora na séry; sérnica; sérnik; -seko'rb, *sm.* kosz na séry; -sekrämer, *sm.* s. Kä'sehändler; -sekuchen, *sm. Kk.* placek z sérem; -sela'b, *sn.* podpuszczka; -semilbe, -semade, *sf. Ng.* sérotoczek; robak w serze; sérowiec; -sema'rkt, *sm.* targ sérowy, gdzie séry sprzedają.

Kasema'tte, ꝛc. s. Casema'tte, ꝛc.

Kä'sen, *vn.* (s.): sich —, *vr.* (h.) zsiadać się na sér (o mleku); —, *va.* s. Kä'semachen ꝛc. (unter Kä'se); Kä'sena'pf, *sm. Ldw.* forma na séry, w któréj séry wyciskają; -sepappel, s. Gä'nsepappel; -setheile, *sm. pl.* części sérowe (w siadłém mleku); -sewasser, *sn.* serwatka; Kä'sicht, *a.* sérowaty; Kä'sig, *a.* serzysty.

Ka'simir, *sm. npr.* Kaźmierz; Kazimierz; —, *W. H.* kaźmirek; kaszmirek; Kasimi'r-, *a. W. H.* kazimirkowy.

Ka'spar, Ka'sper §, *sm. npr.* Kasper; Gaspary.

Ka'sperletheater, Ka'spertheater, *sn.* kasperlada, figlarność.

Ka'spisch, *a. Geog.* Kaspijski; Ka'spisches Meer, *sn.*, Ka'spis-See, *sm.* morze Kaspijskie.

Ka'sse, ꝛc. s. Ca'sse, ꝛc.

Ka'ssie, *sf. Ng.* kasya.

Kassi'ren, ꝛc. s. Cassi'ren, ꝛc.

Kasta'nie, *sf. Ng.* kasztan (owoc i drzewo); Kasta'nien-, *a. Ng.* kasztanowy; Kasta'nienbau'm, *sm.* kasztanowe drzewo; eßbare Früchte tragender — kasztanowiec; Kasta'nienbrau'n, Kasta'nienfa'rben, Kasta'nienfa'rbig, *a.* kasztanowaty; gniady (o koniu).

Kä'stchen, *sn. dim.* skrzyneczka.

Ka'ste, *sf.* kasta; plemię.

Kastei'en, *va.* trapić, dręczyć, martwić (ciało, się); Kastei'ung, *sf.* umartwienie ciała.

Ka'sten, *sm.* skrzynia (überhaupt); alle Kisten u. Kasten voll haben, *mieć wszystkiego po uszy; — (Kutschenkasten) pudło (u powozu); —, *Mech.* blaszka nad sprężyną u zamku; — (Geldkasten) skrzynka na pieniądze od. z pieniędzmi; *kasa; Ka'stenmacher, *sm. Zm.* skrzynkarz, pudełkarz; Ka'ster, *sm. Httk.* (Former) formierz.

Kä'stlein, *sn. dim.* skrzyneczka.

Katafa'lk, s. Trau'ergerü'st.

Katalo'g, *sm. Litt.* katalog; Katalo'g-, Katalo'gs-, *a.* katalogowy; Katalogisi'ren, *va.* katalog zrobić, rejestr książek itd. zrobić.

Katapla'sma, *sn. Hlk.* kataplazm, kataplazma; Kataplasmi'ren, *va. Hlk.* (Erweichungsmittel anwenden od. auflegen) kataplazmować.

Kata'rrh, *sm. Hlk.* katar; Katarrha'lisch, *a. Hlk.* katarowy, kataralny.

Kata'ster, *sn. Stw.* kataster, dochody ogólne z gruntów i opłat przemysłowych; księgi tych dochodów; Katastri'ren, *va. Stw.* katastrować co, do księgi podatków zapisać.

Katastro'phe, *sf.* katastrofa, nagła zmiana; przesilenie się losu; rozstrzygnienie ostateczne; niespodziany wypadek nagłą zmianę sprawujący.

Kateche't, *sm.* katecheta, nauczyciel religii; Kateche'tik, *sf.* katechetyka, nauczanie religii; Kateche'tisch, *a.* katechizmowy; Katechisi'ren, *vn.* (h.) katechizować, katechizmować, uczyć przez pytania i odpowiedzi; Katechisatio'n, *sf.* katechizacya; Katechi'smus, *sm.* katechizm; Katechi'smus-, *a.* katechizmowy; Katechume'n, *sm. Kg.* (Glaubenslehrling, Katechismusschüler) katechumen; Katechume'ne, *sf.* katechumena; Stand der Katechume'nen, *Kg.* katechumeństwo; Gesammtheit der Katechumenen katechumeństwo.

Kategorie', *sf.* kategorya, sposób przedstawiania wyobrażenia jakiéj rzeczy; Katego'risch, *a.* kategoryczny; bezwarunkowy; nie stanowczy.

Ka'ter, *sm. Ng.* kot; kocior; nicht jeder — mauset, *nie każdy kot łowny.

Kathari'ne, *sf. npr.* Katarzyna; Kathari'nenbi'rne, *sf. Gtn.* katarzynka (gruszka); Kathari'nenpflaume, *sf. Gtn.* s. Brune'lle.

Kä'thchen, *sn. npr.* Kasia; Kaśka, Kasiula.

Ka'the, *sf.* § chata; chatka.

Kathe'der, *sn.* katedra; Kathe'der-, *a.* — katedry.

Kathedra'l-, *a.* katedralny; Kathedra'le, Kathedra'lkirche, *sf. Kg.* katedra, kościół katedralny.

Kathe'ter, *sm. Hlk.* kateter, narzędzia do wyprowadzania uryny.

Katholici'smus, *sm. Kg.* katolicyzm; katolictwo; Bekehrung zum — katoliczenie; Katholi'k, *sm. Kg.* katolik; Gesammtheit der Katholiken katolictwo; Katholi'kin, *sf. Kg.* katoliczka; Katho'lisch, *a.* katolicki; —, *ad.* po katolicku; — sein, *Kg.* być katolikiem, katolickiéj wiary; die katholische Majestät, *Stw.* Katolicka Mość (król hiszpański); — werden, *Kg.* zostać katolikiem; przejść na katolicką wiarę; katoliczéć; — machen (zum Katholicismus bekehren) katoliczyć; man möchte — werden! *aż do szaleństwa przychodzi! aż się w głowie przewraca! prawie trzeba zwaryować! (w takim kłopocie).

Kato'ptrik, *sf.* katoptryka (nauka o odbijaniu się światła); Kato'ptrisch, *a.* katoptryczny.

Kattu'n, *sm. W. H.* katun; kartun; gedruckter —, *W. H.* perkalik; Kattu'n-, *a.* s. Kattu'nen; Kattu'ndrucker, *sm.* drukarz katunów; -ttu'n-

druckerei', *sf.* drukarnia katunów; -ttu'nen, Kattu'n-, *a. W. H.* katunowy; kartunowy; -ttu'nweber, *sm.* tkacz katunow; -ttu'nweberei', *sf.* tkalnia katunów.

Ka'tzbalgen (sich), *vr.* (h.) szamotać się z kim; koty drzéć, ciągle się ważyć; Ka'tzbalgerei', *sf.* szamotanie się z kim.

Kä'tzchen, *sn. dim.* kotka; kotek; koteczek; — (junge Katze) kocię; —, *Ng.* (rauche Fruchträupchen an manchen Bäumen u. Sträuchern) kotki u roślin.

Ka'tze, *sf. Ng.* kot; kotka; wilde —, *Ng.* kot leśny; żbik; wie Hund u. Katze zusammen leben, *żyć jak pies z kotem; die — läßt das Mausen nicht, *nie oduczysz kota za myszami latać; *co się łyso urodzi, łyso zginie; er geht davon wie die — vom Taubenschlage, *zmyka jak złodziéj z kradzieżą; die — im Sacke kaufen, *kupować kota w worku; er will der — die Schelle nicht anhängen, *nie chce się narażać za drugich; die — fällt auf die alten Füße, fällt immer wieder auf die Füße, *nie zabijem go ale pałką; *to rzeczy nie zmienia; bei Nacht sind alle Katzen grau, *w nocy wszystkie koty szare, *trudno po ciemku rozróżniać; sieht doch die Katze den Kaiser (den Bischof) an, *przecież to nie tak wielki kryminał (żem się z tém odezwał, do niego przemówił itd.); er geht darum wie die — um den heißen Brei, *koło płotów chodzi; — (Geldkatze, lederner Geldgurt) trzos; Ka'tzen-, Ka'tzenähnlich, Ka'tzena'rtig, *a. Ng.* koci; Ka'tzenauge, *sn.* kocie oko; Ka'tzenaugen, *błyszczenie oczu; -tzenba'lg, *sm.* kocia skórka; Pelz von Katzenbälgen koty; -tzenfe'll, *sn.* skórka z kota; -tzengeschrei', *sn.* skrzek kotów; -tzengesi'cht, *sn.* kocia twarz, do kociéj podobna; -tzengo'ld, *sn. Ng.* kocie złoto, mika żółta; -tzengrau', *a.* szary od. bury jak kot; -tzenjammer, *sm.* *niedomaganie po nocnéj pijatyce; *nudy; -tzenkäse, s. Gä'nsepappel; -tzenke'rbel, Ka'tzenkö'rbel, s. A'ckerraute; -tzenklau'e, *sf.* koci pazur; -tzenklee', s. Ha'senfu'ß; -tzenko'pf, *sm.* kocia głowa; —, § s. Oh'rfeige; -tzenko'rn, s. Ge'rste (taube); -tzenkrau't, *sn. Ng.* kozłek; -tzenlo'ch, *sn.* kocia dziura; —, *Geog.* (Meerenge zwischen Schweden u. Jütland) Kategat, Kattegat; -tzenmau'l, *sn. Ng.* (Pflanze) badyl, koci pysk; -tzenmünze, Ka'tzenne'ssel, *sf. Ng.* kocia miętkew zwyczajna; -tzenmusi'k, *sf.* *kocia muzyka, skrzek, wrzask kotów; szarywary; -tzenpetersi'lie, *sf.* s. E'rdschierling (kleiner); -tzenpfötchen, *sn. dim.* kocia łapka; —, *Ng.* kwiat kocanków; -tzenpfote, *sf.* kocia łapa; -tzenscheu', *a.* mający wstręt od kotów; -tzenschlau', *a.* przebiegły jak kot; -tzensilber, *sn. Ng.* kocie śrebro, mika biała; -tzenschwa'nz, *sm.* koci ogon; —, *Ng.* (Pflanze) skrzyp; -tzenspru'ng, *sm.* skok koci od. kota; —, *mała odległość; -tzenstei'n, *sm. Ng.* wilczook (kamień); -tzenti'sch, *sm.* koci stół; am Katzentische essen, *jeść z kotami, *za karę być odłączonym od wspólnego stołu i jeść osobno; -tzenträu'bchen, s. Bla'ttlos; -tzenwurzel, s. Au'genwurzel; -tzenzah'l, s. A'ckerschächtheu.

Kau'dern, § s. Kauderwä'lschen; Kau'derwä'lsch, *a.* niezrozumiały, dziki, pogmatwany, dziwaczny; pstrokaty, pstrokacizną nastrzępiony, barbarzyńskiemi wyrażeniami oszepcony; — reden, *pleść trzy po trzy; *bzdurzyć, *gadać w sposób niezrozumiały, *mowić z chińska; das ist kauderwälsches Zeug to gadanina ni tatarska, ni chińska; —, *sn.* mowa zawiła, bałamutna, ladajaka; *chińszczyzna; *tatarszczyzna; Kau'derwälschen, *vn.* (h.) mówić językiem niezrozumiałym, *z chińsku po tatarsku, *z kiepska po węgiersku; *gadać niby po chińska niby po tatarsku; *prawić mową dziwaczną.

Kau'derwe'lsch, *ꝛc.* s. Kau'derwä'lsch.

Kau'en, Kä'uen, *va.* u. *vn.* (h.) żuć; an den Nägeln —, *gryźć paznokcie; Erde —, *ziemię gryźć, *nie żyć; darüber kaut er Erde, *dla tego gryzie ziemię, *to go wpędziło do grobu; Worte —, *połykać słowa, *zająkliwie mówić; er wird daran lange zu — haben, *długo mu to kością w gardle stać będzie; man muß ihm Alles in den Mund — wszystko mu kłaść trzeba jak łopatą w głowę.

Kau'en, *sn. Geog.* Kowno; von, aus —, *Geog.* Kowieński.

Kau'ern, *vn.* (h. u. s.) (auf den Fersen hocken) przysiąść na piętach; kucnąć, uczuknąć; w kuczki siedziéć, kuczyć.

Kauf, *sm.* kupno; — (Verkauf) sprzedaż; zu — haben, stellen, *H.* miéć, wystawić na sprzedaż; — ugoda, układ o kupno; wir haben einen — geschlossen, getroffen zawarliśmy ugodę; der — ist zurückgegangen kupno nie przyszło do skutku; układ o kupno zerwanym został; leichten Kaufes wegkommen, *nie wielką ponieść stratę; *z małą szkodą ujść; Kauf bricht Miethe, *kupno niszczy najem; Kau'fanschlag, *sm.* oszacowanie rzeczy na sprzedaż wystawione; cena dla chęć kupna mających; -fbrief, -fcontra'ct, *sm.* kontrakt kupna; -fbuch, *sn. H.* (Ei'nkaufsbuch) księga kupiecka.

Kau'fen, *va.* kupić (überhaupt); Karten — (im Spiel) zbierać karty, dokupić kart; ich habe nichts gekauft (im Kartenspiel) nicem nie kupił.

Käu'fer, *sm.* kupujący; ten co kupił, co kupuje, co chce kupić; nabywca; ochotnik; Käu'ferin, *sf.* kupująca; nabywczyni.

Kau'ffahrer, *sm. Sw. H.* kupiecki okręt; kapitan dowodzący okrętem kupieckim; Kau'ffahrtei', *sf. Sw.* żegluga kupiecka; Kau'ffahrtei'flotte, *sf. Sw.* flota kupiecka; Kau'ffahrtei'schiff, *sn. Sw.* okręt kupiecki; Kau'ffrau, Kauf- u. Ha'ndelsfrau', *sf. H.* kupcowa (która sama handel prowadzi); -fgeld, *sn.* cena kupna; należytość za kupno; -fhandel, *sm.* handel za gotowe pieniądze; -fgut, *sn.* towary na sprzedaż; -fhaus, *sn.* dom kupiecki; -fherr, *sm.* kupiec; -fladen, *sm.* kram od. sklep kupiecki; -fleinewand, *sf.* płótno kupne; -fleute, *pl.* s. Kau'fmann.

Käu'flich, *a.* kupny; mogący być kupionym; —, *ad.* przez kupno, sposobem kupna, drogą kupna; etwas — besitzen posiadać co jako kupione; Käu'fling, *sm.* dziecko kupione.

Kau'floos, *sn.* (zu einer Lotterie) los kupny; -flu'st, *sf.* chęć kupna; chota do kupowania; -flustig, *a.* lubiący kupować; chęć kupna mający; -fmann, Kau'f- u. Ha'ndelsma'nn, *sm. H.* kupiec; -fmännisch, *a.* kupiecki; —, *ad.* po kupiecku; -fmannschaft, *sf.* kupiectwo; kupcy; kongregacya kupiecka; -fmannsä'ltester, *sm. H.* starszy w kongregacyi kupieckiéj; -fmannsbrie'f, *sm.* list kupiecki; -fmannsdie'ner, *sm. H.* kupczyk; subjekt u kupca; -fmannsfrau', *sf.* kupcowa, żona kupca; -fmannsgei'st, *sm.* duch, talent kupcowy; -fmannsgeschä'ft, Kau'fgeschä'ft, *sn.* interes kupcowy, czynność kupiecka; -fmannsgese'llschaft, *sf.* towarzystwo kupieckie; -fmannsgewö'lbe, *sn.*, -fmannsla'den, *sm.* sklep kupcowy od. kupiecki; -fmannsgi'lde, *sf.* gielda kupiecka od. kupców; -fmannsgu't, *sn.* towar (kupiecki); -fmannsleh'rling, *sm.* chłopiec u kupca terminujący; kupczyk; -fmannssta'nd, *sm.* stan kupiecki; -fmannssty'l, *sm. Litt. H.* styl kupiecki; -fmannswaare, *sf.* towar kupiecki; -fplatz, *sm.* targowisko; miejsce sprzedaży; s. a. Kau'fstadt; -fpreis, *sm.* cena kupna; -fschilling, *sm.* pieniądze za kupno; zadatek na kupno; -fschlag, *sm.* dobicie targu; zgoda względem kupna; -fspiel, *sn.* gra w karty, w któréj się karty kupują; -fstadt, Kau'f- u. Ha'ndelsstadt, *sf.* miasto kupieckie od. handlowe; -fvertra'g, *sm.* kontrakt kupna (i przedaży).

Kau'lbarsch, Kau'lbörs, *sm. Ng.* [jazgarz.

Kau'le, *sf.* kula.

Kau'lfrosch, *sm. Ng.* kijanka, młoda żabka z ogonkiem.

Kau'licht, Kau'lig, *a.* kulisty; pełen dołów.

Kau'lkopf, Kau'lfisch, *sm.*, Kau'lquappe, *sf. Ng.* kołperz (ryba); Kau'lpadde, s. Kau'lfrosch.

Kaum, *ad.* ledwo; ledwie (że); [zaledwo.

Kau'mittel, *sn. Hlk.* środek do żucia dopomagający.

Kau'scher, § s. Ko'scher.

Kau'tschuk, Caoutchu'c, *sm. Ng. Schdk.* (Federharz) kauczuk, gumma sprzężysta.

Kauz, *sm.* puszczyk; puhacz sowa; närrischer, wunderlicher, lustiger —, *śmieszna figura; *dziwne stworzenie; *wesoła sztuka; reicher —, *bogacz całą gebą. [sowka.

Käu'zchen, Käu'zlein, *sn. dim. Ng.*

Kau'zen, *vn.* (h.) płaszczyć się; upokorzyć się.

Ka'viar, *sm.* kawior, kawiar.

Kazi'ke, *sm. Gsch.* kacyk, naczelnik pokolenia u dzikich Amerykanów.

Ke'bsdirne, *sf.* nałożnica; Ke'bsehe, *sf.* małżeństwo nieślubne, nieprawne, na wiarę; nałożnictwo; konkubinat; Ke'bsfrau, *sf.*, Ke'bsweib, *sn.* nałożnica; Ke'bskind, *sn.* dziecko z nałożnicy, z nieprawego łoża; Ke'bsmann, *sm.* nałożnik; Ke'bssohn, *sm.*, Ke'bstochter, *sf.* syn, córka z nałożnicy.

Keck, *a.* śmiały, na nic nie zważający; bez namysłu robiący, mówiący, przedsiębiorący; na wszystko odważyć się gotowy; kecke Hand śmiała ręka (śmiało malująca); Ke'ckheit, *sf.* śmiałość; zuchwałość; Ke'cklich, *ad.* (kühnlich, dreist) śmiało, zuchwale.

Ke'gel, *sm.* kręgiel; — schieben od. spielen grać w kręgle; —, *Gl.* ostro-

krąg; abgestutzter, abgeschnittener —, *Gl.* ostrokrąg ścięty; schiefer —, *Gl.* ostrokrąg pochyły; Kind u. —, *cały dom; *wszyscy co do familii należą; er hat weder Kind noch —, *nie ma dzieci ani z żony ani nie z żony; Ke'gel-, *a.* koniczny; *Gl.* ostrokręgowy; stożkowy; Ke'gelachse, *sf. Gl.* oś ostrokręgu; -gelau'fsetzer, *sm.* chłopak, co kręgle ustawia; -gelbah'n, *sf.* kręgielnia; -gelbirne, *sf. Gtn.* kręglowka; dzwonek; -gelförmig, *a.* stożkowy; kształt stożka od. kręgla mający; -gelge'ld, *sn.* pieniądze na grę kręgli przeznaczone od. w kręgle wygrane; stawka przy grze kręgli; opłata od kręgli; -gelgesta'lt, *sf.* kształt kręgla; -geljunge, s. Ke'gelau'fsetzer; -gelkugel, *sf.* kula do kręgli; Ke'geln, *vn.* (h.) w kręgle grać; -gelschieben, *sn.* granie w kręgle; -gelschni'tt, *sm. Gl.* przecięcie ostrokręgowe, stożkowe, koniczne; -gelschu'b, *sm.*, -gelspie'l, *sn.* gra w kręgle; -gelschwa'mm, *sm. Ng.* kręglak, grzyb kształt kręgla mający.

Kehl-, *a.* gardłowy, gardzielowy; żłobkowaty; Keh'lader, *sf. Zk.* żyła gardłowa; -lbohrer, *sm. Zm.* świderczek do subtelnéj i łupistéj rzeczy; -lbraten, *sm.* podgardle; -lbuchstabe, *sm. Spl.* litera gardłowa; -ldeckel, *sm. Zk.* nakrywka krtaniowa; Keh'le, *sf. Zk.* gardło; eine gute — haben mieć dobre gardło, *głośno mówić, śpiewać; eine rauhe, heisere — haben mieć chrypkę; helle — czyste gardło; czysty głos; Jemandem, sich die — abschneiden komu od. sobie gardło poderznąć; Jemandem das Messer an die — setzen, *zarznąć kogo; die unrechte —, *krtań; es ist mir etwas in die unrechte — gekommen coś mi wpadło do krtani (w złe miejsce); —, *Kw.* szyja bastyonu; wchód do narożnika; —, *Bk.* żłobkowatość; wklęsłość; Keh'len, *va.* żłobkować; laskować; żłobkowato wydrążać; einen Fisch —, *Kk.* rybę zarznąć; Keh'lhammer, *sm.* młotek żłobkowaty; -lhobel, *sm. Zm.* hebel do laskowania oder żłobkowania; -lkopf, *sm. Zk.* krtań; grdyka; -lkopfs-, *a. Zk. Hlk.* krtaniowy; -lriemen, *sm.* rzemień podgardłowy; -lrinne, *sf. Zm.* rynna do ścieku (między dachami); -lsucht, *sf. Hlk.* zapalenie gardła; zołzy (u koni); -lziegel, *sm.* gąsior (w dachówkowym dachu).

Keh'raus, *sm.* ostatni taniec na pożegnanie; -rbesen, *sm.* miotła do zamiatania; -rbürste, *sf.* szczotka do czyszczenia sukien itd.; miotełka; Keh'ren, *vn.* (s.) obrócić się; nach Hause — wracać do domu; iść na powrot do domu; —, *va.* (richten) obrócić, zwrócić; Jemandem den Rücken — obrócić się tylem do kogo; Alles zum Besten —, *wszystko na dobre tłumaczyć; *wszystkiemu dać pomyślny obrot; in sich gekehrt sein być zamyślonym, smutnym, ponurym; sich an etwas, an Jemanden —, *oglądać się, mieć wzgląd na co, na kogo; stósować się do kogo, do czego; sich an nichts — nie zważać na co; — (auskehren, reinigen) zamiatać; wymiatać; zmiatać; die Kleider, den Hut — suknie, kapelusz obmiatać (oczyszczać z kurzu); ein Jeder kehre vor seiner Thür, *niech każdy swego patrzy od. pilnuje; Keh'rer, *sm.* (Kehrender) zamiatacz; Keh'rgeld, *sn.* zapłata od zamiatania oder wymiatania; -rhaufen, *sm.* kupa śmieci; -rheerd, *sm.* plawnisko zamiatalne; Keh'richt, *sm.* śmiecie; Keh'richthaufen, *sm.* śmiecisko; Keh'richtwinkel, Keh'rwinkel, *sm.* kąt na śmiecie; Keh'rmagd, *sf.* dziewka do zamiatania; -rseite, *sf. Mzk.* strona odwrotna; -rwinkel, s. Keh'richtwinkel; -rwisch, *sm.* pomiotło; kiść do obmiatania; -rzehent, *sm.* dziesięcina wytyczna.

Kei'chen, 2c., s. Keu'chen, 2c.

Kei'fen, *vn. irr.* (h.) (keife, kiff, gekiffen) szczekać (o małych psach); zrzędzić; hałasować; gdyrać; wadzić się; surdzić się; swarzyć się.

Keil, *sm.* klin; einen — eintreiben, einschlagen klin wbić; ein — treibt den andern, *klin wbija się klina; *jedno drugiemu pomaga; einen — einsetzen wstawić klin; Kei'lbein, *sn. Zk.* kość klinowata; Kei'lchen, *sn. dim.* klinik; kliniczek; Kei'len, *va.* klinić, zaklinać co, kliniami wzmacniać; kliny w co wbijać; kliniami łupać, rozsadzać; —, *łykać, chciwie i gwałtownie jeść; Jemanden — (prügeln, schlagen) walić kogo, okładać go kijem; Kei'ler, *sm. Jäg.* odyniec; Kei'lfäustel, *sm. Rw.* młot do zakliniania; Kei'lförmig, *a.* kliniasty; klinowaty; Kei'lschrift, *sf. Alt. Litt.* pismo kliniaste.

Keim, *sm.* kieł; *zaród, zarodek, zawiązek; Kei'men, *vn.* (h.) kieł puszczać, wypuszczać; — (erwachsen, sich entwickeln), *odzywać.

Kein, kein, kein, Kei'ner, keine, keines, *a.* żaden, żadna, żadne; keiner von ihnen żaden z nich; keiner von beiden żaden z nich obydwóch; — (nicht) nie; ich habe kein Geld nie mam pieniędzy; es war kein Mensch da nikogo tam nie było; Keiner traut dem Andern nikt nikomu nie wierzy.

Kei'nerlei', *a.* żadnoraki, ani taki, ani owaki; żaden; auf — Weise ani tym, ani tamtym.

Kei'nerseits, *ad.* żadną miarą; z żadnéj strony; Kei'neswe'gs, *ad.* żadną miarą; żadnym sposobem; bynajmniéj.

Kei'nmal, *ad.* ani razu; nigdy; żadną razą; nie razu.

Kelch, *sm.* kielich; Kelch-, Ke'lchartig, Ke'lchförmig, *a.* kieliszkowaty; Ke'lchblühend, *a. Ng.* z kielicha kwitnący; Ke'lchblume, *sf. Ng.* kwiat kieliszkowaty; Ke'lchdeckel, *sm.* nakrywka u kielichu; Ke'lchglas, *sn.* kieliszek; Ke'lchlos, *a. Ng.* (Pflanzen) bezkielichowy.

Ke'lle, *sf.* kielnia (mularska); —, *Kk.* czerpaczka z rączką; warzochew; łyżka do nabierania.

Ke'ller, *sm.* piwnica; Ke'ller-, *a.* piwniczny; Kellerei', *sf.* piwnice; piwniczne składy; piwniczki; — (Amt) urząd piwnicznego; Ke'llerfenster, *sn.* okno do piwnicy; -llergeschoß, *sn.* mieszkania od. izby piwniczne; suteryny; -llerhals, *sm.* szyja piwnicy; —, *Ng.*, s. Ke'llerkraut; -llerhöhle, *sf.* pieczara piwniczna; dół jak piwnica; -llerkne'cht, *sm.* parobek do usług piwnicznych; -llerkrau't, *sn. Ng.* (Kellerhals) przęślągwa; wilcze łyko; -llerloch, *sn.* luft (otwór) w piwnicy; -llerma'gd, *sf.* dziewka do usług piwnicznych; -llermeister, *sm.* piwniczny; -llermeistera'mt, *sn.* urząd piwniczego; Ke'llern, *va.* spuszczać do piwnicy; -llerrau'm, *sm.* przestrzeń piwnicy; -llerschlüssel, *sm.* klucz od od. do piwnicy; -llerthü'r, *sf.* drzwi u od. od piwnicy; -llertreppe, *sf.* schody do piwnicy; -llerwi'rth, *sm.* gospodarz w szynku piwnicznym; -llerwu'rm, *Ng.*, s. Assel.

Ke'llner, *sm.* piwniczny; kelner; Ke'llnerin, *sf.* piwniczna; kelnerowa.

Ke'lter, *sf. Wb.* prasa; tłocznia; prasowania, miejsce, gdzie wino tłoczą od. wyciskają; Ke'lterer, *sm.* wyciskacz wina; -terhau's, *sn. Wb.* dom, w którym wytłaczają wino; Ke'ltern, *va. Wb.* wytłaczać; -tertreter, *sm. Wb.* ten co wino wydeptuje.

Kemna'te, *sf.* § komnata.

Ke'nnbar, *a.* znany; dający się poznać; Ke'nnen, *va. irr.* (h.) (kenne, kannte, gekannt) znać kogo od. co; ich kenne ihn genau znam go dokładnie; — lernen poznać; sich — znać się; wer sich nicht kennt, der frage die Nachbarn, *kto się nie zna, niech pyta sąsiadów; — (erkennen, begreifen) poznać; ich kenne ihn nicht mehr nie poznaję go; er kennt sich vor Stolz nicht mehr, *nie posiada się już od dumy; sich vor Zorn, Wuth nicht —, *nie posiadać się ze złości; Ke'nnenswe'rth, *a.* godzien, godny poznania; Ke'nner, *sm.* znawca czego; znający co; znający się na czém; Ke'nner-, *a.* — znawcy; Ke'nnerauge, *sn.*, Ke'nnerbli'ck, *sm.* oko, wzrok znawcy; Ke'nnerin, *sf.* znawczyni; Ke'nnermiene, *sf.* mina znawcy; Ke'nnerscha'ft, *sf.* znawstwo; Ke'nntlich, *a.* znaczny; Ke'nntniß, *sf.* znajomość czego; wiadomość o czém; — von etwas einziehen zasiągnąć o czém wiadomości; Jemanden von etwas in — setzen zawiadomić kogo o czém; dać mu o czém wiadomość; etwas zur — bringen wyjawić co; podać o czém wiadomość; etwas zur allgemeinen — bringen podać co do powszechnéj wiadomości; keine — von etwas nehmen nie chcieć o czém wiedzieć; — wiadomość (we względzie naukowym); umiejętność, znajomość czego; Ke'nntnißa'rm, *a.* ubogi w wiadomości, w naukę; Ke'nntnißrei'ch, *a.* obfitujący, bogaty w naukę; pełen wiadomości; Ke'nnung, *sf.* rejestr na zębach końskich, plamy czarne, po których się lata poznają; Ke'nnzeichen, *sn.* cecha; znak; znamię.

Ke'rbe, *sf.* karb; rowek.

Ke'rbel, *sm. Ng.* trybula; trybulka; Ke'rbelsuppe, *sf. Kk.* zupa z trzebulką.

Ke'rben, *va.* karbować; żłobkować; narzynać; karby w czém robić; Ke'rbholz, *sn.*, Ke'rbstock, *sm.* kij karbowy; karbowa laska.

Ke'rker, *sm.* więzienie; taras; ciemnica; Ke'rker-, *a.* — więzienia; Ke'rkerho'f, *sm.* sień więzienia; Ke'rkermeister, *sm.* dozórca więzienia lub więzień; Ke'rkern, s. Ei'nkerkern; Ke'rkerstrafe, *sf.* kara więzienia; Ke'rkerthu'rm, *sm.* wieża, w któréj jest więzienie; więzienie na wieży.

Kerl, *sm.* § mężczyzna; chłop; tüchtiger, großer — tęgi mężczyzna, rosły chłop; du Kerl! § ty nicponiu, łajdaku! Ke'rlchen, *sn. dim.* chłopaczek; *iron.* człowieczek.

Ke'rmes, *sm. Ng.* czerwiec (ro-

baczek); Ke'rmesbau'm, *sm.*, Ke'rmeseiche, *sf. Ng.* kiermesowe drzewo.

Kern, *sm.* jądro (w jabłku, melonie itd.), pestka (w wiśni, brzoskwini); —, *Ng.* rdzeń (drzewa); — wewnętrzna część jakiéj rzeczy stanowiąca niejako jéj treść; — der Flöte, *Tk.* główka, wierzchnia sztuka u flety; — próżnia wewnątrz; najprzedniejsza część czego; — des Heeres, *Kw.* *czoło, wybór wojska; *główna jego siła; — einer Rede, einer Predigt, *sama treść (esencya, główna treść) mowy, kazania; Ke'rnbeißer, *sm. Ng.* (Vogel) grubodziób; ziarnojad; Ke'rnchen, *sn. dim.* jąderko; Ke'rnen, *va.* s. Au'skernen; ziarnować, na ziarna zamieniać; ziarnistym zrobić; sich — ziarnić się, na ziarnka się zamieniać; die Butter kernt sich, *Ldw.* masło się grupi; Ke'rner, *sm. Mech.* młotek śpiczasty do wybijania dziur w żelazie; Ke'rnfaul, *a.* w rdzenie spruchniały; Ke'rnfleisch, *sn. Zk. Kk.* mięso najlepsze, najjędrniejsze; Ke'rnfrucht, *sf.* owoc jądrowy, ziarnowy, pestkowy; Ke'rngehäuse, *sn. Ng.* (des Obstes ꝛc.) torebka jądrowa (w owocach); Ke'rngesu'nd, *a.* zdrowiutenki; Ke'rngut, *a.* z gruntu dobry; dobry z kościami; Ke'rnhaft, *a.* jędrny; *treściwy, dosadny, dobitny; Ke'rnholz, *sn.* drzewo od rdzenia; Ke'rnhonig, *sm.* ziarnina; (praśny) miód ziarnisty; Ke'rnicht, *a.* ziarnowaty; jądrowaty; pestkowaty; Ke'rnig, *a.* ziarnisty; jądra od. pestki w sobie mający; — jędrny (auch *); Ke'rnmehl, *sn.* przednia mąka; -rnobst, *sn. Ng. Gtn.* owoc z pestkami; -rnschuß, *sm.* *strzał dobrze wymierzony; -rnspruch, *sm.* *zdanie jędrne, treściwe; -rntruppen, *sf. pl. Kw.* wojsko celne, wyborowe; -rnwolle, *sf.* wełna wyborowa.

Ke'rze, *sf.* świeca woskowa oder łojowa; geweihte —, *Kg.* święcona gromnica; weißblumige —, *Ng.* (Pflanze) dziewanna czarna; Ke'rzengera'de, *a.* prosty jak świeca; Ke'rzengießer, *sm.* ten co świece odlewa; -rzenkrau't, *sn. Ng.* knotnica; -rzenmacher, s. Ke'rzengießer; -rzenmeister, *sm.* świcznik, dozorujący nad świecami; -rzenträger, *sm.* ten co świecę nosi, ze świecą chodzi (na procesye).

Ke'ssel, *sm.* kocioł; — (kesselähnliche Einsenkung, Wasserkessel, Badekessel, Kesselloch) kotlina; Ke'ssel-, *a.* kotłowy; Ke'sselabgabe, Ke'sselsteuer, *sf. Stw.* kotłowe; Ke'sselbie'r, *sn.* piwo w kociołku oder miedziaku uwarzone; Ke'sselbrau'n, *sn.* miedziana mąka, białość, która osiada na miedzi; glinka brunatna do czyszczenia miedzianych naczyń; Ke'sselbrau'n, *a.* miedzianego koloru; czerwonawy jak miedź; Ke'sselchen, *sn. dim.* kotlik, kotliczek; kociołek; Ke'sselflicker, *sm.* kotlarz do starych naczyń; naprawiacz kotłów; Ke'sselgewölbe, *sn. Bk.* sklepienie okrągłe (w kształcie kotła); Ke'sselhaken, *sm.* hak do zawieszenia kotła; Ke'sseljagen, Ke'sseltreiben, *sn. Jäg.* polowanie, na którém dziki wyganiają z kotlin do zagrody; Ke'sselkne'cht, *sm.* (im Brauhause) kotłowy; Ke'ssello'ch, *sn.* kotlina w stawie (gdzie się ryby gromadzą, kiedy wypuszczają wodę); Ke'sselschläger, Ke'sselschmie'd, Ke'ßler, *sm.* kotlarz.

Ke'ttchen, *sn. dim.* łańcuszek.

Ke'tte, *sf.* łańcuch (überhaupt); Ketten, *pl.* łańcuchy; *kajdany; więzy; Jemandem Ketten anlegen, Jemanden mit Ketten belegen, binden, fesseln okuć kogo w kajdany; seine Ketten zerbrechen zerwać więcy, *wydobyć się na wolność; — (Reihe), *pasmo.

Ke'ttel, *sf.* łańcuszek (osobliwie do zakładania na skobel u drzwi); Ke'ttelmasche, *sf.* prążka (w pończosze).

Ke'tten, *va.* łańcuchem przytwierdzić; Jemanden an sich —, *przywiązać, przykuć kogo do siebie; Ke'tten-, *a.* łańcuchowy; Ke'ttenba'ndwurm, *sm. Ng. Zk. Hlk.* tasiemiec samotny; Ke'ttenbrücke, *sf.* most na łańcuchach, most łańcuchowy; -ttenförmig, *a.* łańcuchowaty; łańcuszkowaty; Ke'ttenglie'd, s. Ke'ttenri'ng; -ttenhu'nd, *sm.* pies łańcuchowy; pies na łańcuchu; -ttenkla'ng, *sm.* szczęk kajdan; -ttenkugel, *sf.* kula łańcuchowa; -ttenlinie, *sf.* linia łańcuchowa; -ttennah't, *sf.* szew łańcuszkowy; Ke'ttenre'chnung, -ttenregel, *sf. Rk.* rachunek łańcuchowy; reguła łańcuchowa; -ttenri'ng, *sm.* ogniwo łańcucha; -ttenschlu'ß, -ttensyllogismus, *sm. Philos.* sylogizm łańcuchowy; sorytes; -ttenschmie'd, *sm.* kowal łańcuchy robiący; -ttenschnu'r, *sf.* sznurek łańcuszkową robotą; -ttenstí'ch, s. Ke'ttennah't; -ttenstrafe, *sf.* kara kajdan; Jemanden mit — belegen, *Rw.* do kajdan kogo wskazać; -ttenta'nz, *sm.* taniec łańcuchowy; -ttento'll, *a.* taki szalony, iż go trzeba na łańcuchu do muru przybić; -ttenwe'rk, *sn.* robota łańcuchowa.

Ke'ttler, *sm.* łańcusznik; ten, co [łańcuszki robi.

Ke'tzer, *sm. Kg.* kacerz; heretyk; różnowierca; Ketzerei', *sf. Kg.* kacerstwo; herezya; Ke'tzergeri'cht, *sn.* sąd na kacerzy, na posądzonych o herezyą; inkwizycya święta; -tzerin, *sf. Kg.* kacerka; Ke'tzerisch, Ke'tzer-, *a.* heretycki; kacerski; —, *ad.* po heretycku, po kacersku; -tzerja'gd, *sf. Kg.* polowanie na heretyków; Ke'tzern, *vn.* (h.) po kacersku myśléć, wyrażać się; -tzerrichter, *sm. Kg.* sędzia zasiadający w inkwizycyi świętéj; -tzersu'cht, *sf.* chętka prześladowania heretyków; -tzersüchtig, *a.* chciwy prześladowania heretyków.

Keu'chen, *vn.* (h.) dychać, z trudnością oddychać; być zadyszanym; pokaśliwać; kaszel kogo dusi; Keu'chen, *sn.* dyszenie; dychawica; Keu'cher, *sm.* człowiek dychawiczny; Keu'chhusten, *sm.* koklusz; krztusiec; kaszel kurczowy.

Keu'lchen, *sn. dim.* pałeczka, mała pałka; Keu'le, *sf.* pałka; maczuga; kij gruby; —, *Kk.* udo, udko (od gęsi, kapłona itd.); pośladek, ćwiartka (cielęciny, skopowiny itd.); Keu'lenartig, Keu'lenähnlich, Keu'lenförmig, *a.* pałczysty; pałkowaty; -lenkürbiß, *sm. Ng. Gtn.* dynia w kształcie pałki; bania; -lenträger, *sm.* pałkonosz, maczugonosz.

Keusch, *a.* czysty, powściągliwy, nieskalany (pod względem lubieżnym), wstydliwy, niezmazany; keusche Liebe czysta miłość (bez lubieżnych widoków); — leben żyć wstydliwie; keuscher Wandel, *Kg.* czyste obcowanie, życie wstydliwe; Keu'schbaum, *sm. Ng.* wierzba włoska; Keu'schheit, *sf.* czystość, niewinność; niepokalaność; ewige — bewahren wieczną czystość zachować; einer Jungfrau die — rauben pannie odebrać niewinność; das Gelübde der — ablegen, *Kg.* składać ślub czystości.

Ki'bitz, *sm. Ng.* czajka; Ki'bitz-, *a. Ng.* czajczy; Ki'bitzei', *sn.* czajcze jaje.

Ki'cher, Ki'chere'rbse, *sf. Ng.* ciecierzyca; cieciorka ogrodna; groch włoski.

Ki'chern, *vn.* (h.) chychotać się.

Ticks, *sm.* kiks (w grze bilarowéj); Ki'cksen, *vn.* (h.) kiksa dać.

Kie'bitz, s. Ki'bitz.

Kie'fe, s. Ki'nnbacken; Kie'me.

Kie'fer, *sf. Ng.* sosna; chojca; *Zk.* s. Kie'me, Ki'nnbacken; Kie'ferdeckel, s. Kie'mendeckel; Kie'fern, *a. Ng.* sosnowy; Kie'fernho'lz, *sn.* sosnowe drzewo; Kie'fernwa'ld, *sm.* sosnowy [las.

Kie'ke, *sf.* fajerka.

Kiel, *sm. Zk.* szypułka od pióra; s. a. Fe'derkie'l; — uręga; wręga; —, *okręt; Kie'len, *vn.* (h.) pierze dostawać (o ptakach); —, *va. Sw.* (okręt) kilować, tramem go opatrzyć; Kie'lholen, *va. Sw.*: ein Schiff — okręt na bok przechylić; Jemanden —, *Sw.* pod okrętem kogo przeciągać na linie (za karę).

Kie'lschwein, *sn.*, Kie'lschwinne, *sf. Sw.* stępka, belka wewnątrz okrętu na któréj maszt stoi; Kie'lwasser, *sn. Sw.* ślad okrętowy.

Kie'me, *sf. Zk.* (Kiemendeckel, Kie'ferdeckel) dychawka (u ryby).

Kien, *sm. Ng.* szczypa; łuczywo; Kien-, *a.* smolny; Kie'napfel, *sm. Ng.* szyszka; szyszak; Kie'nartig, *a.* łuczywiasty; Kie'nbaum, *sm.*, Kie'ne, *sf. Ng.* sosna; chojca; Kie'nbrand, *sm.* smolna głownia; smolnia; Kie'nfackel, *sf.* pochodnia z łuczywa; Kie'nharz, *sn. Ng.* żywica sosnowa; Kie'nholz, *sn.* smolne drzewo; drzazga; łuczywo; Kie'nig, *a.* smolny; Kie'nöl, *sn.* smołowiec; Kie'nrauch, Kie'nruß, *sm.* sadze z sosnowego drzewa.

Kie'pe, *sf.* (Art Korb) kosz plecny.

Kies, *sm.* gruby piasek; drobne kamyczki; zwir; Kie'sel, *sm.* krzemień; ein Herz von — haben, *mieć serce kamienne, z kamienia, z głazu; Kie'sele'rde, *sf.* krzemionka (ziemia); -selha'rt, *a.* twardy jak krzemień; -selsa'nd, *sm.* piasek gruby krzemienisty; -selstei'n, *sm.* krzemień; -selsteinchen, *sn. dim.* krzemyk.

Kie'sen, *va.* wybierać; obierać; wybór czynić; s. a. Wäh'len, Erwäh'len.

Kie'sgang, *sm.* chodnik zwirem wysypany; Kie'sgrube, *sf.* dół, gdzie kopią zwir oder gruby piasek; Kie'sicht, *a.* zwirowaty; Kie'sig, *a.* zwirowy.

Kie'tze, Kie'ze, *sf.* kotka; kicia; koszyk w kształcie półmiska z łyka upleciony.

Ki'kelka'kel, *sn.* **paplotanie; gdakanie; szczebiotanie; —, —! bała bała bała! tra ra ra! Ki'kelka'keln, *vn.* (h.)**paplotać; pleść trzy po trzy; gdakać.

Ki'mme, *sf.* ostry brzeg (u beczki); — wątor (u beczki); żłobek; rowek wyrznięty; Ki'mmen, *va.* żłobkować; ein Faß — wątor wyrzynąć w beczce

(na dno); Ki'mmhobel, *sm.* hebel do wyrzynięcia wątor w beczce (na dno).

Kind, *sn.* dziecko; dziecię (überhaupt); ein — zeugen dziecko spłodzić; sie hat ein — bekommen dziecię się niéj urodziło (o kobiecie); ein — von Jemandem bekommen miéć z kim dziecko (o kobiecie); ein — gebären dziecko porodzić; leibliche Kinder rodzone dzieci, jednego ojca i jednéj matki; noch als — jeszcze dzieckiem będąc; noch als ganz kleines —, *jeszcze w niemowlęcym wieku; du bist ja kein — mehr, *przecież nie jesteś już dzieckiem; sei kein —! nie bądź dzieckiem (dziecinnym)! mein —! moje dziecko! Kinder, *pl. Bibl.* *synowie, *potomkowie; Kinder, *pl.* dzieci; dziatwa; Ki'nderchen, *sn. pl. dim.* dziatki; ein Kind der Welt, des Teufels, *zatraceniec; potępieniec; — des Todes, *niegodziwiec śmierci godny; es wird sich zeigen, weß' Geistes — er ist, *pokaże się, jakiego to gatunku człowiek; eines Kindes genesen wyzdrowiéć po połogu; Kind-, s. Ki'nder-, Ki'ndes-, Kinds-; Ki'ndbett, *sn.* łoże dla położnicy; połóg; in das — kommen położyć się na połóg; sie kommt Jahr für Jahr in das — co rok odbywa połogi; im — liegen, sterben leżéć w połogu od. połogiem; umrzéć w połogu oder przy połogu; vom — aufstehen wstać z połogu; Ki'ndbetterin, *sf.* położnica; Ki'ndbetterrei'nigung, *sf.* wypróżnienie macicy po połogu; Ki'ndbettfieber, *sn. Hlk.* gorączka połogowa; Ki'ndelbie'r, *sn.*, Ki'ndtaufsschmau'ß, *sm.* częstowanie piwem na chrzcinach; Ki'ndelta'g, *sm.* dzień młodzianków; Ki'nder-, *a.* — dzieci; dziecinny; s. a. Ki'ndes-, Kinds-; Ki'ndera'rzt, *sm.* lekarz do dzieci; Ki'nderbewah'ranstalt, *sf.* szkoła dla pilnowania i edukacyi dzieci; Ki'nderbi'ld, *sn.* obrazek dla dzieci; -nderblattern, *sf. pl. Hlk.* ospa; -nderbrei', *sm.* papka (do karmienia dzieci); Ki'nderchen, *sn. pl.*, s. u. Kind; -nderbutte, *sf.* § naczyńko, z którego dzieci jak z piersi ssą; -nderei', *sf.* dziecińśtwo; Kindereien treiben dziecińśtwa robić; -ndererzie'hung, *sf.* wychowanie oder edukacya dzieci; -nderfei'nd, *sm.* nieprzyjaciel dzieci; -nderfeindin, *sf.* nieprzyjaciołka dzieci; -nderfe'st, *sn.* uroczystość dla dzieci; -nderflecken, s. Ma'sern; -nderfrau', *sf.* kobieta do dzieci; -nderfresser, *sm.* dzieciojad; dzieciożerca; -nderfreu'nd, *sm.* przyjaciel dzieci; -nderfreundin, *sf.* przyjaciołka dzieci; -ndergarten, *sm.*, *s. Ki'nderbewah'ranstalt; -nderge'ld, *sn.* pieniądze pupilarne od. małoletnich; -ndergeschichte, *sf.* powieść dla dzieci; powiastka dziecinna; -ndergeschrei', *sn.* krzyk dzieci; -nderglaube, *sm.* dziecinna wiara, nierozsądna; -nderha'ft, *a.* dziecinny; —, *ad.* dziecinnie; po dziecinnemu; -nderhaube, *sf.* czepeczek dziecinny; czapeczka dziecinna; -nderhau's, *sn.* szpital dla dzieci; dom sierot; -nderhe'md, *sn.* koszulka; -nderhusten, s. Keu'chhusten; -nderjahre, *sn. pl.* lata dziecinne; wiek dziecinny od. dziecięcy; dziecińśtwo; aus den Kinderjahren heraustreten, über die — hinaus sein wychodzić, wyjść z dziecińśtwa; -nderklapper, *sf.* grzechotka dla dzieci; -nderkrankheit, *sf.* choroba dzieci od. dziecinna; -nderkrei's, *sm.* grono dzieci otaczających; -nderlehre, *sf.* nauka dla dzieci od. dziecinna; -nderlehrer, *sm.* nauczyciel dzieci; -nderlei'cht, *a.* tak łatwy, że każde dziecko pojmie od. zrozumie; —, *ad.* tak łatwo, że lada dzieckoby to potrafiło; -nderliebe, *sf.* miłość dzieci (ku dzieciom); -nderlo's, *a.* bezdzietny; -nderlo'sigkeit, *sf.* bezdzietność; -ndermädchen, *sn.* dziewczyna do dzieci; -ndermährchen, *sn.* powiastka dla dzieci; -nderma'rkt, *sm.* jarmark dziecinny; -ndermo'rd, *sm.* dzieciobójstwo; -ndermörder, *sm.* dzieciobójca; -ndermö'rderin, *sf.* dzieciobójczyni; -ndermutter, *sf.* (Hebamme) matka dzieciom; -ndern, *vn.* (h.) § (tändeln) dziecińśtwa robić, brać się po dziecinnemu; -nderna'rr, *sm.* *człowiek z zaślepieniem przywiązany do dzieci; człowiek tak durny, że sobie z niego dzieci żartują; -nderpocken, *sf. pl. Hlk.* (Kinderblattern) ospa; -nderpossen, *sf. pl.* głupstwa dziecinne; -nderrau'b, *sm.* porwanie dziecka od. dzieci; -nderräuber, *sm.* złoczyńca rabujący dzieci; -nderrei'ch, *a.* bogaty w dzieci, dużo dzieci mający; -nderrei'n, *a.* *czysty jak dziecko (w żywocie matki); -nderro'ck, *sm.* sukienka dziecinna; noch im Kinderrocke laufen, *być jeszcze dzieckiem; -ndersa'ft, *sm.* ulepek; -nderschuh', *sm.* trzewik dziecinny; die Kinderschuhe ablegen, ausziehen, austreten, *wyjść z lat dziecinnych; *podrość; *przestać być dzieckiem; -nderschule, *sf.* szkoła dla dzieci; szkółka; szkoła elementarna; -nderspie'l, *sn.* gra dziecinna; *zabawka, *igraszka; -nderspie'lzeug, *sn.* zabawki od. bawidełka dla dzieci; cacko, cacka; -nderspo'tt, *sm.* pośmiewisko dzieci; -ndersprache, *sf.* język dziecięcy; mowa dziecinna; -nderstube, *sf.* dzieciarnia; izba dla dzieci, izba dziecinna; -nderstuh'l, *sm.*, -nderstühlchen, *sn. dim.* stołeczek dziecinny (z poręczami); -nderta'g, s. Ki'ndelta'g; -ndertage, *sm. pl.* *dni dziecinne, *wiek dziecinne; -ndertaufe, *sf. Kg.* chrzest dzieci; -ndertrau'm, *sm.* dziecinny sen; *marzenie o latach dziecińśtwa; -nderwärter, *sm.* dozórca dzieci; piastun; -nderwä'rterin, *sf.* niańka; piastunka; -nderwä'sche, *sf.* bielizna dziecinna; -nderwe'lt, *sf.* dziecinny świat; -nderwe'rk, *sn.* zabawy dziecinne; -nderwiege, *sf.* kolebka dziecinna; -nderzei't, *sf.* czas dziecińśtwa; -nderzeu'g, *sn.* rzeczy dziecinne, dla dzieci; s. a. Ki'nderwä'sche; -nderzeugen, *sn.* płodzenie dzieci; -nderzu'cht, *sf.* wychowanie dzieci; karność dziecinna.

Ki'ndes-, Kinds-, Ki'nder-, *a.* dziecinny; dziecięcy; — dzieci; Ki'ndesa'lter, *sn.* wiek dziecinny; -ndesbeine, *sn. pl.* dziecięce nogi; von Kindesbeinen an, *od dziecińśtwa; od pierwszych lat młodości; -ndesgefüh'l, *sn.* uczucie dziecka; -ndeski'nd, *sn.* dziecko (czyjego) dziecka, wnuk, wnuczka; syny z synów; dzieci z dzieci; *potomek, potomki, potomstwo; -ndeski'ndeski'nd, *sn.* praprawnuk, praprawnuczka; -ndesko'pf, *sm.* głowa dziedzięca; -ndesliebe, *sf.* przywiązanie, miłość dziecka ku rodzicom; -ndesmo'rd, -ndesmörder, -ndesmö'rderin, s. Ki'ndermo'rd, etc.; -ndesno'th, Ki'ndesnöthe, *sf. pl.* poród, rodzenie; in Kindesnöthen sein, liegen poród odbywać; rodzić; in Kindesnöthen sterben w czasie porodu umrzéć; — bole przy porodzie; -ndespfli'cht, *sf.* powinność dziecka (względem rodziców); -ndesta'tt, *sf.*: an — annehmen (adoptiren), *Rw.* za dziecię przysposobić od. przyjąć; -ndestheil', *sm. Rw.* część na (każde) dziecko przypadająca (ze spadku); -ndesu'nschuld, *sf.* niewinność dziecinna.

Ki'ndheit, *sf.* dziecińśtwo, wiek dziecinny; die erste — niemowlęctwo; wiek niemowlęcy; von — an od dziecińśtwa; -ndheitstage, *sm. pl.*, -ndheitszei't, *sf.* dni dziecińśtwa; Ki'ndisch, *a.* dziecinny; —, *ad.* dziecinnie; po dziecinnemu; jak (małe) dziecko; — werden zdziecinniéć, dziecinniéć; wie kannst du so — reden? *iron.* jak możesz tak po dzieckie mu gadać? Ki'ndlein, *sn. dim.* dzieciątko, dzieciąteczko; Ki'ndlich, *a.* dziecięcy; synowski; *naiwny; —, *ad.* po dziecięcu; jak dziecko; kindliches Alter dziecięcy wiek; Ki'ndlichkeit, *sf.* dziecięcość; *naiwność; Ki'ndschaft, *sf.* dziectwo, bycie czyjém dzieckiem; *Rw. Kg.* przybranie za swoje dziecko; adopcya; Ki'ndskoch, s. Ki'nderbrei'; Ki'ndtaufe, *sf. Kg.* chrzest dziecka; chrzciny; Ki'ndtaufsfe'st, -ndtaufsmah'l, *sn.*, Ki'ndtaufsschmau'ß, *sm.* chrzciny; -ndtaufsmutter, *sf.* matka dziecku odbywająca chrzciny; -ndtaufsvater, *sm.* ojciec dziecku wyprawiający chrzciny.

Kinn, *sn. Zk.* podbródek; broda; Kinn-, *a. Zk.* podbrodny; Ki'nnbacken, *sm.*, Ki'nnlade, *sf. Zk.* szczęka; czeluść; żuchwa; oberer —, *Zk.* czeluść wyższa; unterer —, *Zk.* czeluść niższa; Ki'nnbacken-, *a. Zk.* szczękowy.

Ki'nnkette, *sf.* łańczuszek oder podbródek u uzdeczki, u munsztuku.

Ki'pfel, *sn.* (Art längliches Gebäck in Oesterreich)?

Ki'ppe, *sf.* brzeg; krawędź, miejsce, z którego co łatwo zesunąć się i spaśdź może; auf der — stehen stać na samym brzegu; *być bliskim upadku; Ki'ppen, *vn.* (h.) przeważyć się, przechylić się (i ześliznąć się albo spaść); er kippte schon już tracił równowagę i miał upaść; mit dem Stuhle — stołkiem chybotać tak iż się może przewrócić; —, *va.* postawić co na sztore; przechylić tak, iż może upaść od. upadnie; Geld — pieniądze obrzynać albo je przebijać, fałszować; Ki'pper und Wipper, *sm. Mzk.* obrzynacz, fałszerz pieniędzy; Kipperei', *sf.* fałszowanie pieniędzy.

Kirch-, *a.* s. Ki'rchen-; Ki'rchbau, *sm.* budowanie kościoła; Ki'rchdorf, *sn.* wieś kościelna.

Ki'rche, *sf.* kościół; griechische —, *Kg.* cerkiew; evangelische —, *Kg.* kościół ewanielicki; § krypel; jüdische —, *Kg.* bożnica; in die —, zur — läuten, *Kg.* dzwonić do kościoła, na mszą, na nabożeństwo; die — ist aus już po kościele, po nabożeństwie; sich zur katholischen — halten, *należéć do katolickiego kościoła; — (Gottesdienst) nabożeństwo; heute ist keine —, *dziś nie ma nabożeństwa; während der — podczas nabożeństwa; Ki'rchen-, Kirch-, *a.* kościelny; Ki'rchena'cker, *sm.* rola kościelna; -rchenage'nde, *sf. Kg.* kościelna; -rchenä'ltester, *sm. Kg.* sta-

rzy kościelny; -rchena'mt, *sn.* urząd kościelny; -rchenära'r, *sn. Kg.* Skarb kościelny; -rchenba'nn, *sm. Kg.* klątwa kościelna; kleiner — interdykt; -rchenbea'mter, *sm.* urzędnik kościelny; -rchenbesu'ch, *sm.* uczęszczanie, chodzenie do kościoła; wizyta od. rewizya kościoła; -rchenbrau'ch, s. Ki'rchengebrau'ch; -rchenbu'ch, *sn. Kg.* księga od. książka kościelna; metryka kościelna; -rchenbüchse, *sf. Kg.* karbona kościelna; -rchenbuße, *sf. Kg.* pokuta kościelna; -rchendeparteme'nt, *sn. Stw.* wydział spraw kościelnych; -rchendeputatio'n, *sf. Kg.* komitet do zarządu kościelnego; -rchendie'b, *sm.* złodziej kościelny; -rchendie'bstahl, *sm.* kradzież kościelna; -rchendie'ner, *sm. Kg.* sługa kościelny; -rchendie'nst, *sm. Kg.* służba kościelna; usługa święta; -rchenfahne, *sf.* chorągiewka na kościele; -rchenfe'st, *sn.* święto kościelne; uroczystość kościelna; s. a. Ki'rchweihfe'st; -rchenflu'ch, *Kg.*, s. Ki'rchenba'nn; -rchenfriede, *sm.* zgoda, pokój, jedność kościoła; -rchenga'ng, Ki'rchgang, *sm.* droga kościelna; — einer Wöchnerin, *Kg.* wywodziny kościelne; wywód; -rchengänger, Ki'rchgänger, *sm. Kg.* parafianin; ten co chodzi do kościoła; -rchengebe't, *sn.* modlitwa kościelna; -rchengebo't, *sn.* przykazanie kościelne; -rchengebrau'ch, *sm.* zwyczaj od. obrządek kościelny; -rchengehen, *sn.* chodzenie do kościoła; -rchengel'd, *sn.* pieniądze kościelne, będące własnością kościoła; s. a. Ki'rchenära'r; -rchengemei'nde, *sf.* gmina kościelna; -rchengerä'th, *sn.* sprzęty kościelne; -rchengeri'cht, *sn. Kg.* sąd kościelny; -rchengesa'ng, *sm. Kg. Tk.* śpiew kościelny; -rchengeschichte, *sf. Litt.* historya kościelna; dzieje kościoła; -rchengese'llschaft, *sf.* zgromadzenie kościelne; -rchengese'tz, *sn. Kg. Stw. Rw.* ustawa kościelna; kanon; -rchengese'tzbuch, *sn. Litt. Rw.* zbiór ustaw kościelnych od. kanonicznych; -rchengru'nd, *sm.* grunt kościelny; -rchengu't, *sn.* poświątne; nadanie kościelne; -rchenhau'pt, *sn. Kg.* głowa kościoła; -rchenhe'rr, s. Ki'rchenpatro'n; -rcheninspectio'n, *sf. Kg.* dozór nad kościołem; -rcheninspe'ctor, *sm.* dozórca kościoła; -rchenjah'r, *sn. Kg.* rok kościelny; -rchenkasse, *sf.* kasa kościelna; -rchenkne'cht, *sm.* posługacz kościelny; -rchenkrei's, *sm.* parafia; zakres do kościoła jakiego należący; -rchenkrie'g, *sm. Gsch.* wojna kościelna, kościoła z kościołem, albo członków zgromadzenia kościelnego między sobą; -rchenländerei'en, *sf. pl.* grunta, włości kościelne; -rchenlatei'n, *sn.* łacina kościelna; -rchenle'hen, *sn. Kg.* lenno kościelne; prawo udzielania beneficyów; -rchenleh're, *sf. Kg.* nauka kościoła; -rchenlehrer, *sm. Kg.* nauczyciel kościelny; doktor kościoła; -rchenli'cht, *sn.* świeca kościelna; -rchenlie'd, *sn.* (Kirchengesang) pieśń kościelna; -rchenmau's, *sf.* mysz kościelna; arm wie eine —, *goły jak Turecki święty; -rchenmelodie', *sf. Tk.* melodya kościelna; -rchenmusi'k, *sf. Kg. Tk.* muzyka kościelna; -rchenordnung, *sf. Kg.* liturgia; rytuał, obrządek kościelny; -rchenpatro'n, *sm. Kg.* kolator, ten, który na beneficyum przedstawia; -rchenra'th, *sm. Kg.* (Versammlung höherer Geistlicher) rada kościelna; konsystorz; — (Person) Radca duchowny od. konsystorski; -rchenrau'b, *sm.* świętokradztwo; rabunek rzeczy kościelnych; *pokrzywdzenie kościoła; -rchenräuber, *sm.* świętokradca; ten co kościoły rabuje od. krzywdzi; -rchenräu'berisch, *a.* świętokradzki; —, *ad.* po świętokradzku; -rchenrechnung, *sf.* obrachunek kościelny; -rchenre'cht, *sn. Kg. Rw.* prawo kanoniczne od. kościelne; -rchenre'chtlich, *a.* kanoniczny; podług prawa kościelnego; -rchenregel, *sf. Kg.* prawidło kościoła; -rchensache, *sf.* rzecz kościoła dotycząca; -rchensatzung, *sf. Kg.* ustawa kościelna; dogma; -rchenschei'n, *sm. Kg.* świadectwo kościelne, z ksiąg kościelnych wyciągnięte; -rchenschmu'ck, *sm.* ozdoby kościoła; aparaty do przystrojenia kościoła; -rchenschri'ft, *sf. Litt.* pismo rzeczy kościelnych się dotyczące; -rchenschri'ftsteller, *sm. Litt.* pisarz kościelny, o kościele piszący; -rchenschu'tz, *sm.* opieka kościoła; -rchensiegel, *sn. Kg.* pieczęć kościelna; -rchensi'tz, s. Ki'rchensta'nd; -rchensprache, *sf.* język kościelny; -rchenstaa't, *sm. Geog.* państwo kościelne od. papiezkie; -rchensta'nd, *sm.* miejsce, gdzie kto stać od. siedzieć zwykł w kościele; -rchenstrafe, *sf.* kara kościelna oder kanoniczna; -rchenstü'ck, *sn. Kg. Tk.* kawałek do grania w kościele; -rchensty'l, *sm. Litt.* styl pisarzy kościelnych, w pismach kościelnych używany; -rchenvater, *sm. Kg.* ojciec od. doktor kościoła; -rchenversa'mmlung, *sf. Kg.* koncylium; synod; zbór; sobór; -rchenvisitatio'n, *sf. Kg.* wizyta kościoła, kościołów oder kościelna; -rchenvo'rstand, *sm. Kg.* dozór kościelny; -rchenvo'rsteher, *sm.* starszy kościelny; prowizor kościoła; -rchenvo'rstehera'mt, *sn. Kg.* urząd starzego kościelnego; urząd starzych kościelnych; -rchenwesen, *sn.* kościelność, rzeczy kościoła się tyczące; -rchenzettel, *sm. Kg.* kartka kościelna; spis urodzonych, ochrzczonych, zaślubionych itd. w jakim kościele; -rchenzie'rath, *sm.* ozdoba kościelna; -rchenzu'cht, *sf. Kg.* karność kościelna; -rchfahrt, *sf.* jechanie do kościoła; *Kg.* procesya do kościoła; s. a. Ki'rchspiel; -rchgang, *sm.* iście do kościoła; droga, którą się idzie do kościoła; *Kg.* iście do wywodu (położnicy); -rchgänger, *sm.* chodzący do kościoła; -rchhof, *sm.* cmętarz, cmentarz; -rchhofs-, *a.* cmentarzowy; -rchhofsstille, *sf.* cichość jak na cmentarzu; -rchkind, *sn. Kg.* należący do jakiego kościoła; -rchleute, *smf. pl.* ludzie do kościoła od. z kościoła idący; Ki'rchlich, *a.* kościelny; —, *ad.* po kościelnemu; -rchmaus, *sf.*, s. Ki'rchenmau's; -rchmesse, *sf.* (Kirmse, Kirmes, Kirms §) kiermasz; odpust; s. a. Ki'rchweihfe'st; -rchmeß-, Ki'rmes-, *a.* kiermaszowy; -rchmeßkuchen, *sm.* (Kirmeskuchen §) placek na kiermasz od. z kiermaszu; -rchmeßpre'diger, *sm. Kg.* kaznodzieja kiermaszowy; -rchmeßpredigt, *sf. Kg.* kazanie na kiermaszu; -rchner, *sm. Kg.* kościelny (sługa); -rchrechnung, s. Ki'rchenrechnung; -rchspiel, *sn.*, -rchsprengel, *sm. Kg.* dyecezya; -rchspiels-, Ki'rchsprengels-, *a. Kg.* dyecesalny; -rchstuhl, s. Ki'rchensta'nd; -rchtag, *sm.* dzień, w którym się nabożeństwo odbywa w kościele; -rchthurm, *sm.* wieża kościelna; -rchweg, *sm.* droga do kościoła (prowadząca); -rchweihe, *sf. Kg.* poświęcenie kościoła; -rchweihfe'st, *sn. Kg.* uroczystość poświęcenia kościoła; s. a. Ki'rchmesse, Ki'rmse, *rc.*

Ki'rmes, Ki'rmse, s. Ki'rchmesse.

Kirr, Ki'rre, *a.* łaskawy (o zwierzętach); obłaskawiony, ugłaskany, oswojony, niedziki; *grzeczny; *pokorny; — machen upokorzyć; Jemanden — machen, *przytrzeć komu rogów; upokorzyć go; Ki'rren, *va.* obłaskawić, ugłaskać, oswoić; *ułagodzić kogo; gdakaniem (jak kura) lub gęganiem (jak gęś) wabić młode.

Kirsch-, Ki'rschen-, *a.* wiśniowy; Ki'rschbaum, *sm. Ng.* wiśnia; wiśniowe drzewo; -rschbaumho'lz, *sn.* wiśniowe drzewo; -rschbeißer, *sm. Ng.* grubodziób (gatunek zięby); -rschbranntwein, *sm.* wódka wiśniowa; ratafia; -rschbraun, *a.* ciemno wiśniowy; Ki'rsche, *sf. Ng.* wiśnia; mit großen Herren ist nicht gut Kirschen essen, *zła rzecz słudze z panem jadać wiśnie; *Pan zje lepsze, kwaśne słudze ciśnie; Ki'rschen-, *a.* wiśniowy; -rschfarbe, *sf.* kolor wiśniowy; -rschfarbig, *a.* wiśniowy, wiśniowego koloru; -rschfink, s. Ki'rschbeißer; -rschgarten, *sm. Gtn.* ogród wiśniami zasadzony; wiśniowy sad; -rschharz, *sn.* żywica z wiśniowego drzewa; -rschkern, *sm.* pestka z wiśni; -rschkuchen, *sm.* placek z wiśniami; -rschlorbeerbau'm, *sm. Ng.* wawrzynowiśnia; -rschmeth, *sm.* wiśniak; -rschmus, *sn. Kk.* powidła z wisien; -rschsaft, *sm.* wiśniowy sok; -rschsäure, *sf.* wiśniowy kwas; -rschstein, s. Ki'rschkern; -rschsuppe, *sf. Kk.* wiśnianka, zupa z wisien; -rschwasser, *sn.* ratafia; -rschwein, *sm.* miód winny.

Ki'rsei, *sm. W. H.* karazya, karazyja (gatunek płótna na krzyż tkanego); Ki'rsei-, *a.* (von, aus Kirsei gemacht, bestehend) karazyjowy.

Ki'ßchen, *sn. dim.* poduszeczka; Ki'ssen, *sn.* poduszka.

Ki'stchen, *sn. dim.* skrzyneczka; mała paka; Ki'ste, *sf.* skrzynia; paka (z desek); Ki'stenmacher, *sm.* stolarz skrzynie robiący.

Kitt, *sm.* kit.

Ki'ttel, *sm.* kitel, parciak (suknia).

Ki'tten, *va.* kitować, lutować; Ki'ttung, *sf.* kitowanie, lutowanie.

Ki'tzel, *sm.* łechtanie; łoskotanie; *chuć lubieżna; pożądliwość; der — sticht ihn, *chuć lubieżna go napada od. napadła; *cholewki pali (do dziewczyny); —, *rozkosz; er empfindet darüber einen heimlichen —, *tajemną czuje z tego rozkosz; Ki'tzeln, *va.* łechtać (überhaupt); sich kitzeln łechtać się; wer sich selbst kitzelt, lacht wie er will, *kto się sam łechce, śmieje się jak chce; *kto się sam chwalić lubi, może się z téj pochwały nacieszyć do woli; sich —, *serdecznie się cieszyć (po kryjomu); Ki'tzler, *sm. Zk.* łechtaczka (u kobiet); Ki'tzlich. Ki'tzelig, *a.* łechotliwy; łechczywy; *drażliwy; das ist eine kitzliche Sache, *to drażliwa, delikatna materya; Ki'tzlichkeit, Ki'tzeligkeit, *sf.* łechczywość; łaskotliwość; *drażliwość.

Kla'dde, *sf. H.* notularz, raptu-

larz, brulion, książka do zapisywania na prędce.

Kla'ffen, *vn.* (h.) nie dobrze przystawać (drzwi itd.); odstawać; przepęknąć się; rozpaść się; rozstąpić się (ziemia od gorąca itd.).

Klä'ffen, *vn.* (h.) szczekać (jak małe pieski); *paplać o czém bez końca; Klä'ffer, *sm.* szczekacz.

Kla'fter, *sf.* sążeń; siąga; Kla'fter-, *a.* sążniowy; Kla'fterho'lz, *sn.* drzewo sążniowe, siągowe; Kla'fterla'ng, *a.* sążeń długości mający; —, *ad.* długo na sążeń; -ftermaa'ß, *sn.* sążniowa miara; Kla'ftern, *va.* (in Klaftern setzen) w sążnie układać; -fterschei't, *sn.* polano długości siągowego drzewa; -ftersetzer, *sm.* ten co drzewo w sążnie ustawia; -fterwei't, *a.* s. Kla'fterla'ng.

Kla'gbar, *a.* o co skarzyć można; o co skarga jest wniesiona; die Sache ist —, *Rw.* już skarga o to wniesiona; die Sache ist noch —, *Rw.* rzecz jeszcze nie rozstrzygniona; — werden wegen etwas, *Rw.* skargę wnieść o co; Kla'ge, *sf.* skarzenie się, żalenie się; utyskiwanie; wyrzekanie; eine — über etwas erheben, führen żalić się na co; żale rozwodzić nad czém; in laute Klagen ausbrechen głośno począć się użalać; ich habe keine — darüber nie mam się na co skarzyć; — skarga, zaskarzenie, zażalenie; es sind Klagen gegen ihn eingelaufen zaszły na niego skargi; eine — gegen Jemanden anstellen, anbringen, einreichen, eingeben, *Rw.* skargę na kogo podać; —,* s. Trau'er, Trau'erklei'd; Kla'gebo'ld, *sm.* kwerulant; -gebrie'f, *sm.* list z zażaleniem, z żalami, żalący się; -gefa'll, *sm. Spl.* (*Accusat.*) przypadek czwarty; -gefrau', s. Kla'gewei'b; -gegedi'cht, *sn. Dtk.* tren; elegia; wiersz żałobny; -gegeschrei', *sn.* krzyk płaczliwy; płacz; krzyk żałosny; ein — anstimmen narzekanie z krzykiem rozwodzić; -gehau's, s. Traue'rhau's; -gelau't, *sm.* głos żałobliwy, żałosny; -gelie'd, *sn.* pieśń żałosna; ein — anstimmen zaśpiewać pieśń żałosną; *zacząć rozwodzić żale; -gemutter, s. Kla'gewei'b; Kla'gen, *vn.* (h.) skarzyć się, żalić się, narzekać, utyskiwać; —, *Rw.* skarzyć; wegen einer Forderung —, *Rw.* skarzyć w sądzie o należytość; auf die Scheidung —, *Rw.* skarzyć w sądzie o rozwód; auf Schadenersatz —, *Rw.* skarzyć o wynagrodzenie szkody; —, *va.*: Jemandem etwas — skarzyć się, żalić się przed kim na co; dem Himmel sei's geklagt! Bogu to niech będzie wiadomo! Kla'gend, *ppr.* u. *a.* s. Klä'glich; —, *Rw.*: — einkommen gegen Jemanden podać skargę na kogo, przeciw komu; Kla'gender, *sm.* skarzący, żałujący; *Rw.* powodowa strona; -gendung, s. Kla'gefa'll.

Kla'genfu'rt, *sn. Geog.* Celowice (miasto w Karyntyi).

Kla'genswe'rth, *a.* godzien użalenia; -gepu'nkt, *sm.* punkt skargi; to na czém się skarga opiera, czego się dotyczy; Klä'ger, *sm.* skarzący; *Rw.* powód; skarzyciel; wo kein — ist, da ist kein Richter, *gdzie nie ma skargi, tam nie ma sądu; Klä'gerei', *sf.* kwerulanctwo; Klä'gerin, *sf.* skarząca; *Rw.* powódka; skarzycielka; Kla'geru'f, *sm.*, Kla'gegeschrei', *sn.* wykrzyk, krzyk żałosny; Kla'gesache, *sf. Rw.* skarga, sprawa; -geschri'ft, s. Kla'gschrift; -gestimme, *sf.* głos żałosny; -geto'n, *sm.* ton żałosny; -gewei'b, *sn.* płaczka; -gführer, *sm.* skarzący (w swojém oder cudzém imieniu); -ggedicht, -ggeschrei, s. Kla'gegedi'cht, ꝛc.; Klä'glich, *a.* u. *ad.* żałosny; żałośnie; biedny, nędzny; biednie; nędznie; — thun udawać biednego; żalić się na biedę; Kla'gschrift, *sf.* skarga (na piśmie); oskarzenie; zaskarzenie.

Klamm, *a.* (beengt) ciasny; es ist mir — um das Herz, *ciśnie mnie na sercu, *tęsknota mnie opanowała; das Geld ist hier —, *tu trudny pieniądz; *trudno go dostać, zarobić; klamme Zeiten, *czasy uciążliwe; — gęsty, tęgi, twardy; die Hände sind mir — geworden ręce mi zgrabiały; Klamm, *sm. Hlk.* (Krampf) kurcz chwilowy, ściśnienie.

Kla'mmer, *sf.* klamra; —, *Spl. Bchdr.* (in der Schrift [—]) namias; Kla'mmern, *va.* klamrować; klamrami wiązać; *Spl.* (Worte einschließen) w klamrach umieścić (wyrazy).

Kla'mpe, *sf. Zm.* wiązadło.

Klang, *sm.* brzmienie; dźwięk; głos; einen — von sich geben dźwięk wydawać; Sang u. Klang, *z muzyką i śpiewaniem; Kla'nglehre, *sf.* nauka o głosie; Kla'nglos, *a.* bez dźwięku; -ngvoll, *a.* pełen dźwięku; -ngwort, *sn.* wyraz głos od. dźwięk naśladujący.

Klapp! *int.* klap! klap! klask! plask! —, *sm.* s. Klapps.

Kla'ppe, *sf.* klapa (überhaupt); — klapka (do zabijania much); packa; s. a. Kla'tsche; — (Latz) fartuszek u spodni; — (in der Mühle) gruchotka, kołatka, przesiewaczka; — (im Blumenkelche der Pflanzen) przykrywka, zakrywka; Kla'ppen, *vn.* (h.) kłapać, kłapnąć; s. a. Kla'ppern; die Verse klappen nicht, *wiersze brzmią niegładko, chropowato; das klappt nicht, *nie klei się, *nie zgadza się, *nie idzie tak jak trzeba; wenn es zum Klappen kommt, *kiedy przyjdzie do trzepanki, *do bitwy; *kiedy serjo być zacznie; —, *va.* uderzać co tak iżby kłapało; Jemanden — klepać kogo; kłapsy mu dawać; Kla'ppenfeder, *sf. Tk.* (in der Orgel ꝛc.) sprężyna u klapy.

Kla'pper, *sf.* grzechotka; terkotka; klekotka; gruchotka; —, *Ng.* (an Pflanzen) szelążek, szelężnik; Kla'ppera'pfel, *sm.* jabłko, w którym ziarnka grzechocą; -pperbau'm, *sm. Ng.* drzewo kokosowe; -pperdü'rr, *a.* suchy jak szczépa; -pperja'gd, *sf. Jäg.* polowanie, gdzie zwierzynę terkotkami straszą; -pperkrau't, *sn.* siehe Glitsch; -pperma'nn, *sm.* ten co grzechotką terkoce; *kostusia, *śmierć; -ppermau'l, *sn. iron.* (Plappermaul) terkot; terkotka; -ppermühle, *sf.* młyn kołatający; *s. a. Pla'ppermau'l; Kla'ppern, *vn.* (h.) klekotać (jak młyn); grzechotać, gruchotać (grzechotką); kłapać (zębami); mit den Zähnen — zębami dzwonić.

Kla'ppernu'ß, *sf. Ng.* kłokoczka; -pperro'se, *sf. Ng.* wilczy mak; -pperschlange, *sf. Ng.* grzechotnik (wąż); -pperstei'n, s. A'dlerstei'n.

Kla'pphandschuh, *sm.* rękawiczka klapiasta; -ppholz, *sn.* drzewo klepkowe, na klepki połupane; -pphut, *sm.* kapelusz z daszkiem składanym; -ppkraut, *sn. Ng.* (Froschlöffel) żabieniec.

Klapps! *int.* klaps! Klapps, *sm.* klaps, uderzenie ręką; Jemandem einen — geben klapsa komu dać; Klappse bekommen, *dostać po skórze; Kla'ppsen, *va.* klapsnąć, klepnąć, uderzyć ręką.

Kla'pptisch, *sm.* stół z klapami, składany, spuszczany.

Klar, *a.* czysty (überhaupt); klare Stimme czysty głos; — (hell) jasny; ich sehe es —, daß ꝛc. jasno to widzę, że itd.; das ist —, *to rzecz jasna (widoczna); du hast dich nicht — ausgedrückt, *nie jasnoś się wyraził; das liegt — am Tage, *to rzecz jasna (tak jasne) jak słońce; mit klaren Worten seine Meinung sagen, *powiedzieć swoje zdanie jasno i wyraźnie; Jemandem etwas — machen, *wyjaśnić komu co; mit etwas in's Klare kommen, *jasno co wyrozumiéć, pojąć; — gotowy; ich bin schon —, *jużem gotów; ich bin schon damit im Klaren, *jużem ukończył; klare Brühe, *Kk.* rosół cienki od. wodnisty.

Kla'ra, *sf. npr.* Klara (imię).

Klä're, s. Kla'rheit.

Klä'ren, *va.* klarować; czyścić od mętów; sich — czyścić się; klarować się; wypogadzać się (o niebie).

Kla'rfädig, *a.* z cienkich nitek zrobiony, utkany.

Kla'rheit, *sf.* czystość (powietrza, wody, wina); jasność (auch *); er trägt mit einer solchen — vor, daß ꝛc. *z taką jasnością wykłada, że itd.

Klari'n, *sn. Tk.* puzan, trąbka krzykliwa.

Klä'rkessel, *sm.* panew w ktorą przeczyszczony cukier cedzą.

Klä'rlich, *ad.* jaśnie, jasno, wyraźnie.

Kla'sse, ꝛc., s. Cla'sse, ꝛc.

Klatsch! *int.* klask! pac! ciach! klitsch, klatsch! klitsch, klatsch! ciach, ciach! pac, pac! cich, ciach!

Klatsch, *sm.* s. Klapps; — klask; trzask; puk; s. a. Gekla'tsch.

Kla'tschbüchse, *sf.* pukawka.

Kla'tsche, *sf.* (Fliegenklatsche) klapka, placka (do zabijania much); mit einer — zwei Fliegen todtschlagen, *przy jednym ogniu upiec dwie pieczenie; —,* s. Klä'tscher, Klä'tscherin; Kla'tschen, *vn.* (h.) klaskać; in die Hände od. mit den Händen — klaskać rękoma, w ręce; mit dem Munde — klaskać gębą od. językiem; mit der Peitsche — trzaskać biczem; — (anschlagen) pluskać (jak deszcz nawalny); —, *pleść, paplotać; *plotki robić; —, *va.*: Jemandem Beifall — brawo komu dawać; Jemanden — bić kogo ręką; sie klatscht Alles, *ona wszystko wygada; er klatscht es in der ganzen Stadt herum, *po całem mieście o tém paple od. gada.

Klä'tscher, *sm.* paplot; gaduła; pleciuch; Klä'tscherin, *sf.* pleciucha; plotka; Klätscherei', *sf.* plotka.

Kla'tschgese'llschaft, *sf.* towarzystwo plotkarskie; Kla'tschhaft, Kla'tschig, *a.* gadatliwy; lubiący wiele gadać; lubiący płotni roznosić; Kla'tschhaftigkeit, *sf.* gadatliwość; plotkarstwo; Kla'tschmohn, *sm.*, Kla'tschrose, *sf. Ng.* mak dziki.

Kla'tte, *sf.* pomotane nici; ko-

smyk poczuchranych włosów; —, *Hlk.* s. Wei'chselzo'pf.

Klau'ben, *va.* palcami obdłubywać co; das Fleisch vom Knochen — ogryzać mięso z kości; — (zusammensuchen) obrywać; an, über etwas —, *dłubać nad czém; — (aussondern, aussuchen) przebierać; sortować; Klau'ber, *sm.* dłubacz; gmeracz; szperacz; Klau'berin, *sf.* dłubaczka; gmeraczka; szperaczka; Klauberei', *sf.* dłubanina; gmeranina; szperanina (zmudna robota); Klau'berig, *a.* trudny do obrania; zmudny.

Klau'e, *sf.* racica, kopyto rozdwojone (u wołu, owcy, wieprza itd.); — kopyto (u konia, osła); — szpon, pazur (drapieżnego zwierza); was er einmal in seine Klauen bekommt, ist ihm nicht zu entreißen, *co raz w swoje szpony od. pazury dostanie, tego mu już nikt nie wydrze; — część nogi od kopyta; *narzędzie służące do wyciągania; Klau'en-, *a.* kopytny; Klau'enartig, *a.* kopytowaty; Klau'enfe'tt, *sn.* tłuszcz z wygotowanych racic bydlęcych; Klau'enge'ld, *sn.*, Klau'ensteuer, *sf.* *Stw.* kopytkowe (opłata od bydła.)

Klau'se, *sf.* cela mnichowska.

Klau'sel, s. Clau'sel. | Klau'sner, s. Ei'nsiedler.

Klavie'r, *sn.* *Tk.* klawikord; fortepian; s. a. Clavie'r; Klavie'r-, Clavie'r-, *a.* fortepianowy; Klavie'rmacher, *sm.* fabrykant fortepianów; Klavie'rnote, *sf.* *Tk.* nóta fortepianowa, na fortepian; -vie'rsaite, *sf.* *Tk.* strona na fortepian; -vie'rspieler, *sm.* *Tk.* fortepianista; -vie'rspielerin, *sf.* *Tk.* fortepianistka; -vie'rstück, *sn.* *Tk.* kawałek na fortepian (ułożony).

Kle'bekrau't, *sn.* *Ng.* lepczyca; przytulia.

Kle'ben, *va.* przylepić; nasmarować; —, *vn.* (h.) lgnąć, przylepiać się do czego; czepiać się czego; er bleibt an der Wand — mógłby przylgnąć, możnaby go przylepić do ściany (tyle ma brudu na sobie); die Hände an etwas, etwas an den Fingern — lassen, *przylgnęło co komu do palców, *zwędzić, zemknąć co; an einer Gewohnheit —, *ściśle się trzymać jakiego zwyczaju; — bleiben przylepić się, przylgnąć, przyczepić się; an der Wand — bleiben ściśle się trzymać do ściany; an Jemandem, an einem Orte —, *nie módz się oderwać od kogo, zkąd; es bleibt nichts bei ihm —, *nic się go nie trzyma, *wszystko zapomina; Kle'ben, *sn.* lepienie, lgnienie.

Kle'ber, s. Stä'rkemeh'l; Kle'bera'nft, *sm.* przylepka (u chleba); Kle'berich, s. Kle'bekrau't; Kle'bericht, *a.* lipkawy; Kle'berig, Kle'brig, *a.* lipki; kleberige Hände ręce lipkie, lipką masą namazane; kleberige Hände od. Finger haben, *mieć długie ręce, *lubić zmykać, kraść; Kle'berigkeit, *sf.* lipkość; Kle'berklee', *sm.* *Ng.* kokosza wyka; Kle'bewe'rk, *sn.* lepianka, ściana itd. z gliny ze słomą; Kle'bnelke, *sf.* *Ng.* firletka smołka.

Kleck, Klecks, *sm.* kleks; żyd; *kawka, *wrona w piśmie; *plama; *kropla z pióra upuszczona; *makuła; Jemdm. einen — anhängen, *przypiąć komu łatkę; Kle'ckbuch, *sn.* *H.* raptularz; s. a. Kla'dde; Kle'cken, Kle'cksen, *vn.* (h.) kroplami co wypuszczać (osobliwie kiedy te krople plamią); mit der Feder, mit der Tinte — plamy robić od. plamę zrobić piórem, atramentem; die Feder kleckt od. kleckst z pióra kapie; —, *va.* krople czego puszczać na co; du kleckst od. kleckſest Tinte auf das Papier atramentem plamisz papier; atrament ci kapie na papier; —, *vn.* *iron.* bazgrać (pisząc lub malując); es kleckt, *idzie powoli; *idzie co raz lepiéj; *kapie; *dosyć się wiedzie; Kleckerei', *sf.* bazgranina; gryzmoły; Kle'ckmaler, *sm.* *iron.* bazgracz (o malarzu).

Kle'cks, s. Kleck; Kle'cksen, s. Kle'cken.

Kle'cksig, *a.* poplamiony; pobabrany; — schreiben pisać nieczysto.

Klee, *sm.* *Ng.* koniczyna; Klee-, *a.* *Ng.* koniczowy, koniczynny; Klee'bau, *sm.* *Ldw.* uprawa koniczyny; Klee'blatt, *sn.* listek koniczyny; *trójka, *trzéj nierozdzielni towarzysze; Klee'salz, *sn.* *Schdk.* sól szczawikowa; Klee'wiese, *sf.* *Ldw.* łąka koniczyną zasiana.

Klei, *sm.* ił, lipki grunt; Klei'acker, *sm.* *Ldw.* grunt iłowaty.

Klei'ben, s. Kle'ben; Klei'bewe'rk, *sn.* lepianka.

Kleid, *sn.* suknia; szata; odzienie; Kleider anziehen suknie wdziać, wziąć; oblec (się w) szaty; odzienie wziąć na siebie; — ausziehen, ablegen suknie zdjąć, zewlec szaty; Kleider machen Leute, *z sukni o ludziach sądzą; *jak cię widzą, ta cię piszą; *jakie odzienie, takie radzenie; *szata często wydaje człeka obyczaje; — (Bedeckung, Umhüllung) wszystko, w co rzecz jaka jakoby w suknią obleczona bywa.

Klei'den, *va.* ubierać kogo; sich — ubierać się; Jemanden kleiden, — lassen ubrać kogo; die Wiese kleidet sich mit Gras u. mit Blumen, *łąka stroi się (przystraja się) w trawę i w kwiaty; — (zieren) być dla niego stósownym, przyzwoitym; das Kleid, diese Farbe kleidet dich am besten, *w téj sukni, w tym kolorze ci najlepiéj, najładniéj; Bescheidenheit kleidet den Jüngling, *skromność zdobi młodzieńca; Kleid-, Kleider-, *a.* szatny; Klei'dchen, *sn.* *dim.* (*pl.* Klei'dchen, Klei'derchen) sukienka; Klei'derau'fseher, *sm.* (Garderobier) szatniczy; -derbe'sen, *sm.* miotołka do sukien; -derbürste, *sf.* szczotka do sukien; -derhandel, *sm.* handel sukniami; — treiben handlować sukniami; magazyn sukien; Klei'derhändler, *sm.* kupiec sukniami handlujący; -derhändlerin, *sf.* kupcowa sukniami handlująca; -derkammer, *sf.* (Garderobe) szatnia; szatnica; garderoba, izba do sukien; -derka'sten, s. Klei'derschra'nk; -derlau's, *sf.* *Ng.* wesz w sukniach; -derlo's, *a.* nie mający sukien; bez sukien; -dermacher, *sm.* krawiec; -derma'rkt, *sm.* rynek, gdzie suknie sprzedają; -dermode, *sf.* moda (noszenia) sukien; -dermotte, *sf.* *Ng.* mul w sukniach się gnieżdżący; -derna'rr, *sm.* *iron.* strojniś, człowiek lubiący się stroić; -dernärrin, *sf.* strojnisia; elegantka; -derordnung, *sf.* *Stw.* ustawa ograniczająca zbytek w strojach, przepisująca porządek w strojach; -derpra'cht, *sf.* przepych w strojach; -derre'chen, *sm.* deszczułka z kołkami lub haczykami do zawieszania sukien; -derschra'nk, *sm.* szafa na suknie; -dertra'cht, *sf.* ubiór; noszenie się; moda (co do sukien); eine — vorschreiben przepisać, jak się każdy ma nosić (ubierać); -dervo'rrath, *sm.* zapas sukien; *garderoba; -derzimmer, *sn.* garderoba.

Klei'dung, *sf.* ubiór; odzież; odzienie; przyodziewek; oporządzenie; Jemanden mit — versehen oporządzić kogo; w odzież go opatrzyć; odziać go; Klei'dungs-, *a.* szatny; Klei'dungsstü'ck, *sn.* cześć do ubioru należąca; suknia, ubiór.

Klei'e, *sf.* otręby; Klei'en-, *a.* otrębiany; Klei'enbie'r, *sn.* piwo z otrąb; Klei'enbro'd, *sn.* chléb z otrąb od. z otrębami.

Klei'erde, *sf.* ziemia iłowa.

Klei'icht, *a.* otrębiasty; otrębisty, jak otręby wyglądający; Klei'ig, *a.* otrębiany.

Klein, *a.* mały (überhaupt); das ist ihm ein Kleines, *to mała rzecz dla niego; ein klein wenig, *nieco; trochę; cokolwiek; klein u. groß, Alles drängte sich um ihn, *mali i duzi, wszyscy cisnęli się koło niego; die Kleinen u. die Großen, *mali i wielcy; — drobny; kleines Geld drobne pieniądze; kleine Fische, *Kk.* drobne rybki; etwas klein, in kleine Stücke schneiden, brechen, stoßen drobno od. na drobne kawałki co pokrajać, połamać, potłuc; Holz — machen drzewo łupać (drobno); etwas im Kleinen (*en miniature*) malen, *Mal.* odmalować co na drobną skalę; klein schreiben drobno pisać; in's Kleine gehen, *wdawać się w drobnostki; mein Kleiner mój mały (synek); deine Kleine twoja mała (córeczka); meine Kleinen moje malutkie (małe dzieci, dziatki); die hat ein Kleines bekommen, *dziecko jéj się urodziło; im Kleinen verkaufen, *H.* cząstkowo sprzedawać; im Kleinen handeln, *H.* cząstkowy handel prowadzić; — krótki (o czasie); über ein Kleines, *wkrótce; *niezadługo; *za chwilę; — (unbedeutend, gering) nikczemny, podły; — denken, *podło, nikczemnie myśléć; von Jemandem — denken, *bardzo niekorzystne miéć wyobrażenie o czyim charakterze; — machen podrobić; na drobne kawałki potłuc, porąbać, pokrajać; Klei'nachtel, *sn.* *Bchh.* *Bchdr.* małe ósemko; małe oktawo; -naderig, *a.* małe oder drobne żyłki mający; -nasien, *sn.* *Geog.* Azya mniejsza; Natolia; -nasia'tisch, *a.* *Geog.* do Azyi mniejszéj należący; -näugig, *a.* małooki; -nbärtig, *a.* małą bródkę mający; -nbauer, *sm.* półkmieć; -nbeerig, *a.* drobne jagody mający od. rodzący; -nbild, *sn.* miniatura; -nbinder, *sm.* bednarz co drobne statki pobija; -nblätterig, *a.* małoliści; -nblumengras, s. A'ckerne'lke; -ndenkend, *a.* podłomyślny.

Klei'ne (der), *sm.* malec.

Klei'ngeist, *sm.* człowiek miałkiego rozumu, błahego umysłu; -ngeisterei', *sf.* nikczemny sposób myślenia; -ngeistig, *a.* błahomyślny; -ngeld, *sn.* zdawkowa moneta; -ngemälde, *sn.* miniatura; obraz w miniaturze; -ngewe'hrfeuer, *sn.* *Kw.* ogień z ręcznéj broni; -ngläubig, *a.* niedowierzający; nieufający; *bojaźliwy; -ngläubigkeit, *sf.* niedowierzanie; nieufność;

*bojaźliwość; -nhandel, *sm. H.* handel cząstkowy; -nhändler, *sm. H.* kupiec prowadzący handel cząstkowy; -nheit, *sf.* małość; drobność; maleńkość; — des Geistes, der Seele, *nikczemność umysłu; podłość duszy; -nherzig, *a.* słabego serca; nie mający serca; *nie śmiały; *bojaźliwy, trwożliwy; s. a. Klei'nmüthig; -nherzigkeit, *sf.* brak serca, odwagi trwożliwość; s. a. Klei'nmüthigkeit; -nigkeit, *sf.* drobnostka; bagatela; fraszka; mała rzecz; -nigkeitsgei'st, *sm.* ubieganie się za drobnostkami; -nigkeitskrämer, *sm. iron.* człowiek lubiący się zajmować fraszkami; -nigkeitskrämerei', *sf.* upodobanie w fraszkach, drobnostkach; -nkörnig, *a.* drobnożarnisty; -nlaut, *a.* tchórzliwy, struchłały, zgapiały, cichuteńki, ucichły; pokorny; upokorzony; któremu serce upadło; który serce stracił; — werden, *spuścić z tonu, znótować; -nlich, *a.* malutki; *drobiazgowy, drobnostkowy; nikczemny, niegodny, niegodziwy; kleinliche Rache, *nikczemna oder niegodna zemsta; -nlichkeit, *sf.* drobiazgowość, nikczemność; -nmaler, *sm. Mal.* malarz do miniatur; miniaturzysta; -nmeister, *sm.* panicz w drobnostkach się kochający, lubiący błyskotki, świecidołka; *(Stutzer, Zierbengel, französisch *petit-maître*) strojniś, fanfaron; -nmeisterei', *sf. iron.* fanfaronada; -nmuth, *sm.*, -nmüthigkeit, *sf.* zwątpiałość; zwątpienie; nieufność w swych siłach; brak śmiałości oder odwagi; -nmüthig, *a.* zwątpiały; upadły na sercu; nieśmiały; niemający odwagi, serca; Jemanden — machen nieśmiałym kogo uczynić; odjąć mu odwagę, otuchę; ducha w nim osłabić; — werden zwątpiéć; truchléć; upaść na sercu; stracić otuchę; postradać ducha.

Klei'nod, *sn.* klejnot; Klei'node, Kleino'dien, *sn. pl.* dróbka.

Klei'nschmied, *sm.* (Schlosser) ślusarz; -nstädter, *sm.* mieszczanin z małego miasta od. miasteczka; *iron.* mieszczuch; parafianin; -nstädterei', *sf. iron.* parafiańszczyzna; -nstädtisch, *a. iron.* parafiański; kleinstädtisches Wesen parafiańszczyzna; —, *ad.* po parafiańsku.

Klei'ster, *sm.* klajster; Klei'sterig, *a.* klajstrowaty; Klei'stern, *va.* klajstrować.

Klemm, § s. Klamm.

Kle'mme, *sf.* kluba; kleszcze; ściskadło; miejsce ciasne; ciasny kąt; —, *wielki kłopot; przykre, trudne, kłopotliwe położenie; Jemanden in die — bringen, *nabawić kogo wielkiego kłopotu; in die — kommen oder gerathen, *biedy sobie narobić; kłopotu się nabawić; in der — sein, *być w obrotach, w tarapacie, *w wielkim kłopocie, *między młotem i kowadłem; Kle'mmen, *va.* cisnąć, przéć, gnieść; Jemdn. an die Wand — przyprzéć, przycisnąć kogo do ściany; sich hinter die Thür, in einen Winkel — wcisnąć się za drzwi, do kąta; sich zwischen der Thür — przyskrzynąć się drzwiami (palce, itd.); —, *vn.* (h.) (beengen, drücken) cisnąć, być ciasnym (jak bót, kapelusz).

Kle'mmhaken, *sm. Zm.* klamra.

Kle'mpern, *vn.* (h.) blachę kuć na kowadle; Kle'mpner, *sm.* blacharz; Kle'mpnera'rbeit, *sf.* blacharska robota; blacharszczyzna; -mpnergese'll, *sm.* czeladnik blacharski; -mpnerha'ndwerk, *sn.* blacharstwo; blacharskie rzemiosło; -mpnerlehrling, *sm.* blacharczyk; -mpnerwaare, *sf.* towar blacharski.

Kle'pper, *sm. iron.* człapak (koń wierzchowy).

Kle'tte, *sf. Ng.* łopian; łopion; wie eine — an Jemandem kleben od. sich an Jemanden anhängen, *czepiać się kogo jak łopion; Kle'tten-, Kle'ttenartig, *a.* łopianowy; Kle'ttenke'rbel, *sm. Ng.* trybula dzika; pietrasznik, pietrożnik; Kle'ttenkrau't, s. Hu'ndszunge (kleine); Kle'ttenwei'de, s. Haa'rweide; Kle'ttenwu'rz, *sf. Ng.* łopian.

Kle'tterer, *sm.* ten co łazi oder drapie się po skałach, drzewach itd.; Kle'ttern, *vn.* (s.) leźć, łazić (wgórę); wdrapać się, wleźć, włazić, drapać się; über einen Zaun — przeleźć przez płot; Kle'tterstange, *sf.* drąg, słup do łażenia po nim na wierzch.

Kle'ttweide, *sf. Ng.* wierzba rokicina; Kle'ttwurz, *sf. Ng.* łopion; s. a. Haa'rweide, Kle'ttenwu'rz.

Kli'ma, *sn. Ntl.* klima; klimat; Klima'tisch, *a. Ntl.* do klimatu należący; Klimatologie', *sf. Ntl.* klimatologia.

Kli'mmen, *vn. irr.* (s.) (klimme, klomm, geklommen) leźć, włazić, wdrapać się, piąć się; Kli'mmend, *a. Ng.* wspinający się.

Klimperei', *sf. iron.* brzdąkanie, (na fortepianie, gitarze); Kli'mperer, *sm. iron.* brzdąkacz; brzdąkała; Kli'mpern, *vn.* (h.) *iron.* brzdąkać (na fortepianie); mit dem Gelde — brzdąkać pieniędzmi; —, *va. iron.* brzdąkać co (na fortepianie, na gitarze).

Kling kling! *int.* dyn dyn! dzin dzin!

Kli'ngbeutel, Kli'ngelbeutel, *sm. Kg.* woreczek z dzwonkiem (z którym dziad po kościele chodzi).

Kli'nge, *sf.* klinga; głownia, żeleść (u pałasza, noża itd.); wir werden es mit der — ausmachen, *żelazem się rozprawimy, rzecz rozstrzygniemy; Jemanden vor die — fordern, *wyzwać kogo na pałasze oder na szpady, na pojedynek; Alles über die — springen lassen, *Kw.* wszystkich w pień wyciąć; *wyciąć od. wyrznąć co do jednego.

Kli'ngel, *sf.* dzwonek (którego się używa dla dania znaku); die — geht, *ktoś dzwoni; Kli'ngelbeutel, s. Kli'ngbeutel; Kli'ngeln, *vn.* (h.) dzwonić; Jemandem — dzwonić na kogo; Kli'ngeln, *sn.* dzwonienie; Kli'ngelschlitten, *sm.* sanki z dzwonkami; Kli'ngelsto'ck, *sm. Ldw.* (zum Verscheuchen des Viehes) brzękalec; s. a. Kli'ngersto'ck.

Kli'ngen, *vn. irr.* (h.) (klinge, klang, geklungen) dzwonić; mit den Gläsern — szklankami, kieliszkami dzwonić, brząkać, uderzać o siebie; die Ohren klingen mir, *dzwoni mi w uszach; die Ohren werden ihm klingen, *zabrzmi mu w uszach jego; — dźwięczéć (jak dzwon, strona, tafla szklana), brzmiéć (jak mowa, głos); die Glocken klingen schon już słychać głos (dźwięk) dzwonów; diese Sprache klingt rauh ten język brzmi ostro, grubo, niedźwięcznie; klingende Münze, *H.* brzęcząca moneta; mit klingendem Spiel ausziehen, *Kw.* z muzyką, przy odgłosie muzyki wymaszerować; das klingt schön, *to jest przyjemne do słuchania, *to miło brzmi w uszach; das klingt seltsam, *dziwnie się to wydaje słuchającemu; to dziwna rzecz; das klingt anders, *to co innego; *to znowu inna rzecz.

Kli'ngenschmie'd, *sm.* miecznik, co klingi robi; -ngensta'b, -ngensto'ck, *sm.* laska ze sztyletem; -ngersto'ck, *sm. Ldw.* (Klingelstock) brząkalec.

Kli'ngklang, *sm.* brzęk, szczęk (rozmaitych tonów); *próżny dźwięk; *gadanina bez sensu, *brzęk słów bez myśli.

Kli'nik, *sf. Hlk.* klinika; Kli'nisch, *a.* kliniczny.

Kli'nke, *sf.* klamka (u zamku do przyciskania ręką); Kli'nken, *vn.* (h.) w klamkę uderzyć od. bić; Kli'nkhaken, *sm.* kluczka (u zamku, w którą klamka zapada); skobel; Kli'nkschaft, *sm.* klamka (bez zamku); Kli'nkschloß, *sn.* zamek, którego klamka kluczem się podnosi.

Kli'nse, *sf.* szpara; rozpadlina.

Kli'ppe, *sf.* ostra skała (stercząca z morza lub z gór); *szkopul; Kli'ppen, *vn.* (h.) dźwięczyć wydając ton naśladujący klip; Kli'ppenbo'ck, *sm. Ng.* kozioł wieszający się po skałach; -ppensteiger, *sm.* człowiek łażący po skałach; -ppenvo'll, *a.* pełen skał; skalisty (morze, góry); -pperwe'rk, *sn.* naczyńka do zabawy dla dzieci; gratki; zabawki; -ppfisch, *sm. H. Kk.* sztokfisz na skałach suszony; Kli'ppig, *a.* skalisty; ostre skały w sobie zawierający; -ppkanne, *sf.* konewka oder dzban z zapadającém denkiem; -ppkram, *sm.* kram towarów brzęczących; kram krobeczkowy; -ppkrämer, *sm.* drobnemi towarami handlujący; -ppschule, *sf.* (Kinderschule) szkoła elementarna.

Klirr! *int.* dziń! szczęk! Kli'rren, *vn.* (h.) szczękać; dźwięczéć, brzęczéć; mit den Gläsern klirren brzękać szklankami; mit den Waffen — szczękać zbroją, bronią; Kli'rren, *sn.* szczęk; brzęk; szczękanie; brzękanie; Kli'rrend, *ppr.* u. *a.* brzęczący; brzęczny.

Klitsch, *sm.* klask; chlast; Jemandem einen — geben klasnąć, chlasnąć, klapnąć kogo; Kli'tschen, *vn.* (h.) klaskać; klasnąć; Kli'tschig, *a.* niewypieczony; kleisty; ciastowaty, klóskowaty; klitschiges Brod chléb klóskowaty.

Klo'ben, *sm. Ldw.* § (Haufen geschnittenes Getreide) pęk; kukła, snopek (lnu); pęk zboża; kleszcze, szczypce; —, *Mech.* kluba, kleszcze ze śrubą; kluba u wagi z szalkami; — (beim Faßbinder) kluba; — (an der Winde) krążek u windy; — skobel (na który się zakłada wrzeciądz); — polano drzewa, klafta; —, *Bw.* kluba, kółko do spojenia zerwanego łańcucha; Klo'bendeichsel, s. Ga'beldeichsel; -benho'lz, *sn.* drzewo w klaftach, polanach, klaftowe; -bensei'l, *sn.* powróz od. lina w krążku windy.

Klopf, *sm.* uderzenie (ze stuknięciem); Klopfe bekommen, *dostać w skórę.

Klo'pfe, *sf.* wpychadło, deszczułka z złobkami do wypychania igieł w papier; —, *bicie, okładanie kogo razami; Jemanden in die Klopfe krie-

gen, *dostać kogo w ciasny kąt (tak, że mu skórę można wytrzepać); Jemanden in seine — bekommen, *dostać kogo w swoje ręce.

Klö'pfel, *sm.* serce u dzwonu; klepadło, narzędzie do klepania; s. a. Klö'ppel; —, *pl.* pałki do bębnienia.

Klö'pfeln, *sc.*, s. Klö'ppeln, *sc.*

Klo'pfen, *vn.* (h.) pukać, stukać, kołatać; an die Thür — pukać, stukać do drzwi; das Herz klopft mir, *serce we mnie puka, bije mocno, gwałtownie; auf den Busch —, ciągnąć kogo za język, *chcieć się czego dowiedzieć; Jemandem auf die Backen, Schultern — klepać kogo po gębie, po ramieniu (na znak upodobania); —, *va.* tłuc co; Jemanden —, *(prügeln) tłuc kogo; Jemdn. auf die Finger —, *lekko kogo ukarać; einen Nagel in die Wand — klepać gwóźdź w ścianę; aus etwas — wytrzepać z czego; einen Hengst — kleścić, kleśnić ogiera.

Klo'pfer, *sm.* pukacz, stukacz; ten co kołace, tłucze; narzędzie do tłuczenia; tłuczek, młotek (u drzwi).

Klo'pffechter, *sm.* szermierz, zapastnik; kulacznik; pięściarz; *człowiek zwadliwy; *kłótnik; gelehrter —, *szermierz od. zapastnik naukowy; *człowiek gotowy do sporów naukowych, lubiący je; Klo'pffechterei', *sf.* szermierstwo (osobliwie na kułaki); *zwadliwość; Klo'pfhengst, *sm.* wnęter, ogier kleśniony; Klo'pfholz, *sn.* klepacz; klepaczka; tłuczek; —, *Bchdr.* deszczułka dębowa (podbita sosnową) do pobijania i wyrównywania pisma w prassie; Klo'pfjagen, *sn.* *Jäg.* polowanie przez wystraszanie zwierzyny z krzaków; Klo'pfkeule, *sf.* pobijadło.

Klö'ppel, *sm.*, s. Knü'ttel; młotek, serce (u dzwona); s. a. Klö'pfel; klocek do robienia korunek, sznurków, itd.; Klö'ppela'rbeit, *sf.* dzierganna robota na węzełki od. kluczki pleciona; Klöppelei', *sf.* koronkarstwo; Klö'ppelkissen, *sn.*, Klö'ppelsa'ck, *sm.* poduszka do robienia koronek; poduszeczka do dzierganja; Klö'ppeln, *va.*: Spitzen — koronki robić na klockach; Klö'ppler, *sm.* koronkarz; Klö'pplerin, *sf.* koronkarka.

Klopps, *sm.* *Kk.* zrazy (siekane od. nasiekiwane); Klo'ppsfleisch, *sn.* *Kk.* zrazówka.

Kloß, *sm.* bryła (ziemi, gliny, śniegu, soli); kawał (w kształcie bryły); *Kk.* klusek (do jedzenia); knygiel, pulpet; er spricht, als wenn er Klöße im Munde hätte, *mówi jak gdyby miał kluski oder kaszę w gębie (niewyraźnie); Klö'ßchen, *sn.* *dim.* kluseczek; Klo'ßig, *a.* kluskowaty, klejowaty, klajstrowaty (niewypieczowany); — brylasty.

Klo'ster, *sn.* *Kg.* klasztor; in's — gehen, sich in ein — begeben, *Kg.* pójść oder wstąpić klasztoru, do zakonu; Klo'ster-, *a.* *Kg.* klasztorny; -sterbeere, s. Christ'beere; -sterbewoh'ner, *sm.* mieszkaniec klasztorny (mnich); -sterbewoh'nerin, *sf.* mieszkanka klasztorna (zakonnica); -sterbrau'ch, *sm.* *Kg.* zwyczaj klasztorny; -sterbruder, *sm.* braciszek oder laik w klasztorze; -sterfrau', *sf.* *Kg.* zakonnica; mniszka; -stergang, *sm.* korytarz w klasztorze; -stergarten, *sm.* ogród klasztorny; -stergebäude, *sn.* budynek klasztorny; -stergei'stlicher, *sm.* *Kg.* zakonnik; -stergelehrsamkeit, *sf.* mądrość oder nauka klasztorna; -stergelübde, *sn.* *Kg.* ślub zakonny; -stergeri'cht, *sn.* sąd klasztorny; -stergu't, *sn.* majątek klasztorny; -sterho'f, *sm.* dziedziniec klasztorny; -sterjungfer, *sf.* *Kg.* zakonnica; -sterkirche, *sf.* kościół klasztorny; -sterleben, *sn.* życie zakonne od. klasztorne; Klö'sterlich, *a.* klasztorny, w klasztorze używany, klasztorowi właściwy; zakonniczy; —, *ad.* po klasztornemu; Klo'stermauer, *sf.* mur koło klasztoru; -sterpfeffer, s. Keu'schbaum; -sterpforte, *sf.* furta do kościoła; -sterra'th, *sm.* *Kg.* rada klasztorna; -sterschule, *sf.* szkoła klasztorna; -sterschwester, *sf.* *Kg.* siostra w klasztorze; zakonnica; -sterſta'nd, *sm.* *Kg.* stan zakonny; -sterstrafe, *sf.* *Kg.* kara zakonna; -sterthu'rm, *sm.* wieża klasztorna; -stervater, -stervo'rsteher, *sm.* przełożony w klasztorze, Przeör od. Gwardyan; -stervo'gt, *sm.* syndyk klasztorny; -stervo'lk, *sn.* *iron.* klasztornicy; klasztorna zgraja; -sterweise, s. Klo'sterbrau'ch; -sterwesen, *sn.* klasztorność; zakonność; -sterzu'cht, *sf.* *Kg.* karność klasztorna od. zakonna; -sterzwinger, s. Klo'sterho'f.

Klotz, *sm.* kloc; pniak; kłoda; *kloc, drąg, drągal, bałwan, gap'; *człowiek niezgrabny; nieruchawy; —, *Rw.* młot; klocek, na którym formę nadają kapeluszowi; — (beim Schuhmacher) klocek na obcas; Klo'tzbeute, *sf.* barć w pniu wyrąbana; ul z pniaka; Klö'tzchen, *sn.* *dim.* klocek; Klo'tzig, *a.* *niezgrabny, grubijański; Klo'tzkopfig, *a.* twardogłowy; twardéj głowy; Klo'tzwagen, *sm.* wózek na kółkach z klocków.

Klubb, *sm.* klub; schadzka; Klu'bbgast, *sm.* gość do klubu wprowadzony; Klu'bbglied, Klu'bbmitglied, *sn.* członek klubu.

Kluft, *sf.* rozpadlina; przestwór (między skałami); przepaść; szpara; — (Höhle) jaskinia; pieczara; Klü'ftig, *a.* szpary w sobie mający; popękany.

Klug, *a.* mądry; —, *ad.* mądrze; rostropny; rozsądny; kluger Rath mądra rada; — handeln mądrze postępować; durch Schaden wird man —, *szkoda od. nieszczęście uczy rozumu; *co dokuczy, to nauczy; *każdy mądry po szkodzie; ich kann aus der Sache, aus ihm nicht — werden, *nie mogę z tego od. z niego być mądrym; jetzt bin ich so — wie vorher, *takim mądry teraz, jak byłem dawniéj; du bist nicht —! nie jesteś rostropny! nie mądrze robisz! der Klügste gibt nach, *kto ma więcéj rozumu, ten ustępuje; kluge Frau, *wróżka; Mensch, der nicht recht — ist, *wiła; Klügelei', *sf.* mędrkowanie, rozumkowanie, szperanie; Klü'geln, *vn.* (h.) u. *va.* mędrkować; rozumkować; *iron.* subtelnie rozbierać, dociekać; *delikatnym swoim rozumem szperać; Klu'gheit, *sf.* rozsądek; rostropność; -gheitslehre, *sf.* nauka rostropności; Klü'gler, *sm.* człowiek lubiący mędrkować; s. a. Klü'gling; Klü'glich, *a.* rostropnie; Klü'gling, *sm.* mędrek; saperka; mędroszek, mędrela; wymyślacz.

Klump, Klu'mpen, *sm.* bryła (ziemi, gliny, śniegu); gruzeł, gruzioł; kawał; nieobrabiona masa; klomb (drzewek, kwiatów); kupa (bez porządku); Klü'mpchen, *sn.* *dim.* bryłka; gruzełek, gruzeł, zacierka; Klü'mperig, *a.* brylasty, zbity w bryły; gruzłowaty; Klü'mpern (sich), *vr.* (h.) rozpadać się w bryłki; grupić się, w grupki od. gruziołki się zbijać.

Klu'mpfisch, *sm.* *Ng.* płaskocz; Klu'mpfuß, *sm.* noga nie kształtna; noga skrzywiona; Klu'mpig, *a.* brylasty; bryłkowaty; Klu'mpweise, Klu'mpenweise, *a.* u. *ad.* bryłami, kawałami.

Klu'nker, *sf.* u. *sm.* susfał; susfałek; Klu'nkerig, *a.* obszarpany; zaszargany, zbłocony; —, *ad.* obszarpano, obłocono; Klu'nkermus, *sn.* *Kk.* wątróbka z jabłkami gotowana; lemieszka z wątróbką i z jabłkami.

Klunsch, *sm.* § klajstrowata masa; Klu'nschig, *a.* § klajstrowaty.

Klu'nse, *sf.* szpara.

Klü'ppel, s. Klö'ppel.

Klu'ppe, s. Klo'pse.

Klü'se, *sf.* *Sw.* kluza, otwór w burcie do przewleczenia liny kotwicznéj; es flüset, *Sw.* woda kluzami przechodzi; Klü'sesa'ck, *sm.* *Sw.* worek z pakułami do zatykania klucz.

Klü'ver, *sn.* *Sw.* przedni maszt trójkątny.

Klystie'r, *sn.* *Hlk.* enema; lawatywa; Jemandem ein — geben, *Hlk.* enemę komu dać; Klystie'ren, *va.* enemę od. enemy komu dawać; Klystie'rspritze, *sf.* *Hlk.* seręga (do enem).

Kna'bchen, Kna'blein, *sn.* *dim.* chłopczyk; chłopaczek; Kna'be, *sm.* chłopiec (co do płci i wieku); von einem Knaben entbunden werden chłopca wydać na świat; als ich noch ein — war kiedym jeszcze był chłopcem; chłopię; malec; pacholę; Kna'ben-, *a.* chłopięcy, pacholęcy, dziecięcy; Kna'benalter, *sn.* wiek chłopięcy, pacholęcy, dziecięcy (o chłopcu); -benart, *sf.* sposób chłopięcy od. dziecięcy; -benha'ft, *a.* dziecinny; —, *ad.* po dziedzinnemu; -benkrau't, *sn.* *Ng.* storczyk samicowy; -benkrautmä'nnchen, -benmä'nnlein, *sn.* *Ng.* storczyk samcowy; -benmäßig, *a.* chłopięcy, dziecinny; —, *ad.* po chłopięcu; s. a. Kna'benha'ft; -benschänder, *sm.* pederasta; samcołożnik; -benschänderei', -benschändung, *sf.* pederastya; samcołostwo; -benschule, *sf.* szkoła dla chłopców; -benstimme, *sf.* głos chłopięcy; -benstrei'ch, *sm.* postępek dziecinny, małego chłopca godny; -benzei't, *sf.* czas chłopięcego wieku.

Knack! Knacks! *int.* knak! trarara! tyr! dyr! trzask! knick knack! trzask prask! trzask klask! Knack, Knacks, *sm.* trzask; trzaśnięcie; pęknięcie z trzaskiem; das Glas hat einen — bekommen szklanka dostała skazy od pęknięcia; Jemandem einen — geben, *nabawić kogo defektu; *zdrowiu jego szwank zadać; einen — bekommen, *szwank ponieść na zdrowiu; *zdrowie zrujnować; Kna'cken, *vn.* (h.) trzeszczéć; trzasnąć; pękać z trzaskiem; trzaskać; mit den Fingern — trzaskać palcami; Jemanden hauen, daß die Schwarte knackt, **walić kogo, że aż skóra trzeszczy; —, *va.* zgryźć, zgnieść, stłuc co z trzaskiem (orzech pestkę); Kna'ckerig, *a.* trzeszczący; Kna'ckern, *vn.* (h.)

trzeszczéć; Kna'ckmandel, *sf.* migdał w skorupie; migdał nieobierany; Knacks, Kna'cksen, s. Knack, Kna'cken; Kna'ckweide, *sf. Ng.* wierzba krucha; Kna'ckwurst, *sf.* kiełbaska sucha, wędzona; sardelka.

Knall, *sm.* huk (strzału); einen — von sich geben huk wydać, huknąć; Knall u. Fall, *na łeb na szyję; *szybko; *raptownie; Kna'llbüchse, *sf.* pukawka (z bzu); Kna'llen, *vn.* (h.) hukać, huknąć (jak strzał); trzasnąć, trzaskać; Kna'llen, *sn.* hukanie; trzaskanie; Kna'llgold, *sn. Schdk.* złoto piorunujące, strzelające; Kna'llkugel, *sf.*, Kna'llkügelchen, *sn. dim.* kulka (szklana na ogniu) trzaskająca; -llpulver, *sn.* proszek hukujący; -llsilber, *sn. Schdk.* srebro piorunujące.

Knapp, *a.* ciasny (suknia, trzewiki); szczupły (auch *); skąpy (miara); knappe Zeiten, *czasy ciężkie, uciążliwe; mit knapper Noth, *z wielką biedą, *ledwie przeledwie; —, *ad.*: das Kleid liegt — an suknia ciasno leży; — zumessen skąpo mierzyć; es waren drei Ellen — gemessen było trzy łokcie skąpo oder skąpéj miary; Jemanden — halten, *trzymać kogo skąpo od. na szczupłym obroku; es geht — her, *biednie żyjemy; skąpe mamy życie; sich — behelfen, *klepać biedę jak można; es war — zugeschnitten, *nie było nic nadto; *ledwo że starczyło.

Kna'ppe, *sm.* giermek; chłopak (u młynarza, sukiennika, w górnictwie). [*va.* chrupać.

Kna'ppern, Kna'ppeln, *vn.* (h.) u.

Kna'ppheit, *sf.* ciasność; szczupłość.

Kna'ppsack, *sm.* (Schnappsack) torba.

Kna'rre, *sf.* terkotka; grzechotka; Kna'rren, *vn.* (h.) skrzypiéć (jak drzwi, koło u wozu); terkotać (jak stróż nocny); Kna'rren, *sn.* skrzyp, skrzypienie, skrzypanie; Kna'rrend, *ppr.* u. *a.* skrzypiący, skrzypliwy; Kna'rricht, *a.* skrzypliwy; Kna'rrig, *a.* skrzypiący.

Knast, *sm.* sęk.

Kna'ster, *sm.* knaster (tytuń); alter —, Kna'sterba'rt, *sm.* **stary brzęczymucha, zrzęda, gdéra; Kna'stern, *vn.* (h.) chrobotać, gruchotać, trzeszczéć, strzelać (o ogniu i drzewie palącém się); knaster palić.

Kna'tschen, *vn.* (h.) klaskać (jak ciasto lub glina, kiedy je przerabiają z wodą).

Kna'ttern, s. Kna'stern.

Knau'el, Knäu'el, *sm.* czerwiec (roślina); kłębek (przędzy, nici itd.); etwas auf einen — winden na kłębek co zwijać; Knäu'elchen, Knäu'lchen, *sn. dim.* kłębeczek; Knäu'elförmig, *a.* kłębowaty.

Knauf, *sm.* guz, guzik; gałka, główka; *Bk.* kapitel oder pokrywa u słupa. [Knau'lgras, s. A'ckergra's.

Knau'lampfer, s. Gri'ndwurz;

Knau'peln, *vn.* (h.) chrupać, odłubywać; an etw. — ogryzać co, obdłubywać; *dłubać, mozolić się nad czém, zmudnie pracować, czas mitrężyć nad rzeczą trudną.

Knau'ser, *sm.* sknera; kutwa; żminda; liczykrupa; smarzywiecheć; Knauserei', *sf.* sknerstwo; kutwiarstwo; żmindactwo; Knau'serig, *a.* skąpy; brudny; —, *ad.* skąpo, brudno; Knau'serin, *sf.* skąpica, kutwiarka; Knau'sern, *vn.* (h.) skąpić; kutwić; s. a. Gei'zen.

Kne'bel, *sm.* knebel; krępulec (do wiązania snoków); knykiec, kłykiec (u palca); Kne'belba'rt, *sm.* wąsy; Kne'beln, *va.* kneblować, skrępować; krępować; krępulcem ściągać; Kne'belspie'ß, *sm.* oszczep.

Knecht, *sm.* parobek; sługa; pachołek; giermek; — (Sklave) niewolnik; służalec; Kne'chten, *va.* ujarzmić, gnębić; Kne'chtisch, *a.* niewolniczy; knechtischer Geist, knechtische Gesinnung, *duch niewoli, duch niewolniczy; Knechts-, *a.* parobczy; służalczy; Kne'chtsarbeit, *sf.* parobcza praca; Kne'chtschaft, *sf.* niewola; -tsdienst, *sm.* służba parobcza; usługa służebna, posługa; -tsgesta'lt, *sf.*: — annehmen, *Bibl.* kształt służebniczy na się przyjąć.

Kneif, *sm.* gnyp, gnip (nożyk w drewnianym trzonku).

Knei'sen, *va. irr.* (h.) (kneife, kniff, gekniffen) szczypać; uszczypnąć; den Wind —, *Sw.* wiatr chwytać, żagle za wiatrem obracać.

Knei'pe, *sf.* kleszczyki; obcężki; szynkownia; Knei'pen, *va. irr.* (h.) (kneipe, knipp, geknippen) szczypać; cisnąć; es kneipt mich im Leibe szczypie mnie w żołądku; Knei'pen, *sn.* szczypanie; — im Leibe, *Hlk.* rznięcie w żołądku, w ciele; er hat das — ma rwanie od. rznięcie; Knei'per, *sm.* szczypiący; Knei'pschenke, *sf.* karczmisko; szynkownia; Knei'pschröter, *sm. Ng.* (Käfer) jelonek (gatunek chrząszcza); Knei'pzange, *sf.* kleszcze; kleszczyki.

Kne'ller, *sm. iron.* lichy tytuń.

Kne'ten, *va.* gnieść, wygniatać (ciasto); miesić (glinę); miętosić (co w palcach lub w ręku); Kne'ten, *sn.* gniecenie, ugniecenie, międzenie; Kne'ttrog, *sm.* dzierza od. koryto do wygniatania ciasta.

Knick, s. Knack; Knick, *sn.* płot z chrustu; Kni'cken, *vn.* (h.) pęknąć z trzaskiem (jak szklanka); zginać kolana od. nogi; —, *va.* stłuc co; nałamać co; Kni'cker, s. Knau'ser, Knicks; Kni'ckerei, Kni'ckerig, s. Knauserei', Knau'serig, Fi'lzig, Gei'zig; Kni'ckerin, s. Knau'serin; Kni'ckern, s. Knicken, Knau'sern, Gei'zen.

Knicks, *sm.* pęknięcie (z trzaskiem); s. a. Knack; dyg; dygnięcie, zgięcie kolan na znak ukłonu; einen — machen zrobić dyg; dygnąć; Kni'cksen, *vn.* (h.) dygać; dygnąć.

Knie, *sn. Zk.* kolano; sich auf die Kniee niederlassen uklęknąć; vor Jemandem auf die Kniee fallen, sich hinwerfen paść, rzucić przed kim na kolana; die Kniee vor Jemandem beugen zgiąć, zginać przed kim kolana; *uznać jego władzę; etwas über das — brechen, *zrobić co byle zbyć; mit Jemandem über's Knie (über den Fuß) gespannt sein, *ująć się z kim w kluby; Knie-, *a. Zk.* goleniowy; kolanowy; Knie'band, *sn.* podwiązka (podkolenna); Knie'bank, *sf.* klęczalnik; Knie'beuge, *sf.* podkolanek; dołek pod kolanem; Knie'beugend, *a.* zginający kolano; —, *ad.* ze zgięciem kolan, *pokornie; Knie'beugung, *sf.* zginanie od. zgięcie kolan; czołobitność; Knie'bug, s. Knie'beuge; Kniebügel, *sm.* nakolanek; Knie'en, s. Kni'en; Knie'fall, *sm.* padnięcie na kolana; vor Jemandem einen — thun paść przed kim na kolana; Knie'förmig, *a.* kolankowaty; Knie'galgen, *sm.* szubienica w kształcie krzyża; Knie'geige, *sf. Tk.* basetla; -gelenk, *sn. Zk.* staw goleniowy; -gicht, *sf. Hlk.* gonagra; rwanie w kolanach; -gürtel, *sm.* opaska kolenna; -hang, *sm. Gymn.* wiszenie za kolana; -hoch, *a.* wysoki (wysoko) do kolan; -holz, *sn. Ng.* kozodrzewina; drzewo kolankowato rosnące; krzywulec, wręga (u dna okrętu lub statku); -kehle, s. Knie'beuge; -kissen, *sn.* poduszka pod kolana; Kni'en, *vn.* (h. u. s.) klęczéć; klęknąć; uklęknąć; auf die Erde — klęczéć na ziemi; gekniet skrzywiony jak zgięte kolano; kącisty; sich müde —, sich wund knien zmęczyć się klęczeniem; kolana sobie odgnieść klęczeniem; Knie'polster, s. Knie'kissen; -riemen, *sm.*, s. Knie'gürtel; — pocięgiel (u szewców); -röhre, *sf.* rurka zgięta; -scheibe, *sf. Zk.* goleń; nadkolanek; jabłko nakolenne; -schnalle, *sf.* sprzączka do spodni pod kolana; Knie'streichen, *sn.* gręplowanie ostróżne grzebieniem; -stück, *sn.* kawałek od kolana; kolano; —, *Mal.* portret albo biust zrobiony do kolan; -tief, *a.* głęboki (głęboko) po kolana.

Kniff, *sm.* uszczypnięcie; siniak z uszczypnięcia; Jemandem einen — geben uszczypnąć kogo; — zagiętka, zagięcie (w papierze, suknie); stan u sukni; *podstęp; sztuczka; figiel; fortel; wykręt; einen — spielen, *figla wypłatać; Jemanden durch seine Kniffe täuschen, *podstępami swemi kogo złudzić; Kniffe u. Pfiffe im Kopfe haben, *mieć pełno wykrętów w głowie.

Kni'llen, Knü'llen (sich), *vr.* (h.) martwić się.

Knipp, Knipps, *sm.*, Kni'ppchen, Kni'ppschen, *sn. dim.* prztyk; prztyczek; prztyknięcię; ein Knippchen schlagen prztyknąć palcami; Jemandem ein Knippchen geben dać komu prztyczka w palce.

Kni'ppen, Kni'ppsen, *va.* bić kogo po palcach. [żyną do zamykania.

Kni'pptasche, *sf.* teka ze sprę-

Knirps, *sm.* malec; kuc; pędraczek; niziołek, bębenek; Kni'rpsartig, Kni'rpsig, *a.* niziuchny, niziuteńki, niziuczki, niziutki.

Kni'rschen, *vn.* (h.) skrzypiéć (jak śnieg); trzeszczéć (jak piasek lub siemię gniecione albo gryzione); mit den Zähnen — zgrzytać zębami; —, *va.* gnieść co trzeszczącego.

Kni'stergo'ld, *sn.* nędza (blaszki mosiężne cienkie jak papier, które poruszane skrzypią); Kni'stern, *vn.* (h.) trzeszczéć (jak sól w ogniu); trzaskać (jak ogień, drzewo palące się); skrzypiéć, szeleścić (jak cienka blaszka lub tęgi papier poruszany); chrupić (jak wypieczona skórka chleba itd. w zębach); —, *vn.* u. *va.* chrupać (gryząc co); chrupać co.

Kni'tschen, *vn.* (h.) klaskać, klasnąć.

Kni'tter, *sm.* fałda ze zmięcia; — in ein Kleid, in das Papier machen oder bringen zmiąć suknią, papier; Kni'ttern, *vn.* (h.) trzeszczéć, z trzaskiem szeleścić; s. a. Kni'stern; — miąć się (jak papier, suknia); —, *va.*

miąć, miętosić, gnieść co (tak iż niepotrzebnych fałd dostanie); sich knittern miąć się; Kni'tterig, *a.* pomięty; zmięty.

Knix, Kni'xen, s. Knicks, Kni'cksen.

Kno'blauch, *sm. Ng.* czosnek; Kno'blauch-, Kno'blauchs-, *a.* czosnkowy; Kno'blauchähnlich, Kno'blauchartig, *a.* czosnkowany, czoskowaty; Kno'blauchbirne, *sf. Ng. Gtn.* czosnówka (gruszka); Kno'blauchgama'nder, *sm.* ozanka czosnak, ozanka czosnkowa; Kno'blauchskrau't, *sn.* gorczycznik czosnaczek (ziele); -blauchzehe, *sf. Ng. Gtn.* członek z główki czosnku; czosnkowa głowa.

Knö'chel, *sm. Zk.* kostka (u nogi); klykieć (u ręki; także do grania); Knö'chelchen, *sn. dim.* kosteczka; Knö'cheln, *vn.* (h.) w kostki grać; Knö'chler, *sm.* kostera.

Kno'chen, *sm. Zk.* kość; *iron.* gnat; Jemandem die Knochen im Leibe zerschlagen, § kości komu połamać; es ist an ihm nichts als Haut u. Knochen, *taki chudy, że tylko skóra i kości; Kno'chen-, *a.* kostny; Kno'chena'rtig, *a.* kościowaty; kościsty; kostny, do kości podobny; -chenau'swuchs, *sm. Zk. Hlk.* narośl kostna; -chenbau', *sm.* budowa kostna; -chenbru'ch, *sm.* złamanie kości; -chenfra'ß, *sm. Hlk.* (Beinfraß) pruchnienie kości; -chengeri'ppe, s. Skele'tt; -chengeschwu'lst, *sf. Hlk.* ustrzał; -chenhau's, *sn.* kośnica; kostnica; -chenlehre, *sf. Hlk.* nauka o kościach; osteologia; -chenlo's, *a.* bezkostny; bez kości; -chenma'nn, *sm.* *kostusia, *śmierć; -chenma'rk, *sn. Zk.* śpik w kościach; -chensplitter, *sm.* trzaska od kości; Knö'chern, *a.* kościany, gnaciany; Kno'chig, *a.* kościsty; Knö'chler, s. Knö'chel, &c.

Knö'del, *sm. Kk.* pulpet; knygiel; Knö'delchen, *sn. dim. Kk.* pulpecik; knygielek; s. a. Kloß, Klö'ßchen.

Kno'llblume, s. Do'tterblume; Kno'lldistel, *sf. Ng.* drapacz łąkowy.

Kno'llen, *sm.* guz (naturalny lub jako narośl); gruczoł twardy; guzioł; kolanko (u roślin); główka; ein — Brod, § sztuk od. partyka chleba; grober —, * § prostak; drągal; Kno'llengewä'chs, *sn. Ng.* roślina główkowata; Kno'llig, *a.* główkowy, główkowaty, cebulkowaty (roślina, korzeń); —, * § (u pospólstwa) grubiański; po grubiańsku.

Knopf, *sm.* guzik (u surduta, spodni, kamizelki itd.); gałka; Knopf-, *a.* guzikowy; Kno'pfbinse, *sf. Ng.* sit skupiony; Knö'pfchen, *sn. dim.* guziczek; Knö'pfen, *va.* zapiąć na guziki; Kno'pfform, *sf.* forma na guziki; -pfgießer, *sm.* guzikarz; ten co metalowe guziki robi; Kno'pfgras, *sn. Ng.* marzyca; Kno'pfkrötengra's, s. Kno'pfbinse; Kno'pfloch, *sn.* dziurka na guzik od. od guzika, do guzika; Kno'pfmacher, *sm.* guzikarz; szmuklerz co guziki robi; Kno'pfmacher-, Kno'pfmachers-, *a.* guzikarski; Kno'pfmachergese'll, *sm.* czeladnik guzikarski; Kno'pfmacherha'ndwerk, *sn.* guzikarstwo; Kno'pfmacherzu'nft, *sf.* cech guzikarzy; Kno'pfnelke, *sf. Ng.* gwoździk główkowy; Kno'pfrapu'nzel, *sf. Ng.* rapunkuł dziki okrągły.

Kno'rpel, *sm. Zk.* chrzęść; chrząstka; ** § s. Bra'nntwein; Kno'rpelartig, Kno'rpelicht, *a.* chrząstkowaty; Kno'rpelig, *a.* chrząstkowy; Kno'rpellehre, *sf.* nauka o chrzęściach.

Kno'rren, *sm. Zk.* kostka (u nogi); chrząstka (u palców); guz; guzioł; *Ng.* sęk (wypukły w drzewie); kolanko (u roślin); Kno'rricht, *a.* sękaciasty; guziasty; Kno'rrig, *a.* sękaty; guzowaty.

Kno'spe, *sf. Ng.* pączek (u roślin); Kno'spen, *pl.* pąkowie; Knospen bekommen, ansetzen, treiben, gewinnen pączków dostawać, pączki wypuszczać; *młoda latorośl (dziecko); Kno'spen, *vn.* (h.) pukać, pączki wypuszczać (jak róża); Kno'spengra's, s. De'genkrau't; Kno'spenkra'nz, *sm.* wieniec z pączków; Kno'spig, *a.* pączki na sobie mający.

Knö'tchen, *sn. dim.* węzełek; kolanko (w dźble roślin, itd.).

Knö'teln, *va.* (im Nähen &c. kleine Knoten machen) szyjąc węzełki robić, wiązać na kluczki; pleść na węzełki, dziergać.

Kno'ten, *sm.* sęk (w drzwie); kolanko (w dźble itd.); oczko, pączek (u roślin); guz; *Zk.* guzioł (w ciele ludzkiém); gruzeł; węzeł; einen — machen, knüpfen, schürzen węzeł zrobić, zawiązać; etwas in einen — binden w węzeł co związać; den — lösen węzeł rozwiązać; auf einen schwierigen — stoßen, *natrafić na rzecz trudną i zawiłą od. zawikłaną; da steckt der —, *na tém się zahacza; *w tém cała trudność oder zawada; Kno'ten-, *a.* knotowy; Kno'ten, *va.*, s. in Knoten knüpfen (unter Kno'ten); geknotet z węzłami; węzły mający; -tengra's, *sn. Ng.* wiklina; -tenlo's, *a.* bez węzłów albo sęków; -tenlösung, *sf.* rozwiązanie węzła (w dramacie itd.); -tenmoo's, *sn. Ng.* knotnik; -tenperü'cke, *sf.* peruka węzłowata; -tenschü'rzung, *sf.* *zawiązanie węzła (intrygi w dramacie, itd.); -tensei'l, -tentau', *sn. Gymn.* lina z węzłami; -tenspa'rk, *sm. Ng.* (Pflanze) sporek knotowy; -tensto'ck, *sm.* sękatka; kij sękaty; -tenwu'rz, *sf.* trędownik knotowy.

Knö'terich, *sm. Ng.* rdest.

Kno'tig, *a.* sękaty; kolankowaty, węźlisty (o roślinach).

Knö'tlein, *sn. dim. Ng.* (am Halme) kolanko.

Knuff, *sm.* kułak, uderzenie pięścią; Jemandem Knuffe geben, Knu'ffen, *va.* kułakami kogo okładać; kułakować go. [Kni'ttern.

Knü'lle, s. Kni'tter; Knü'llen, s.

Knü'pfeln, *va.* węzełki u czego robić.

Knü'pfen, *va.* węzełek zrobić u czego; przywiązać, przypętlać, przydzierzgnąć co do czego; Jemanden an den Galgen — zawiesić kogo na szubienicy; Eins an das Andere — połączyć jedno z drugiém; jedno do drugiego przyłączyć; mit Jemandem Freundschaft —, *wejść z kim w związek przyjaźni; es knüpfen sich verschiedene Erinnerungen an diesen Tag, *różne wspomnienia z tym dniem się łączą, do tego dnia się przywięzują.

Knü'ppel, *sm.* kij; kijek; drąg; drążek; Knü'ppelbrücke, *sf.* most z drągów zrobiony.

Knu'rren, *vn.* (h.) warczéć (jak pies); *gdyrać; *mruczéć; es knurrt mir im Leibe, *kruczy mi w brzuchu; Knu'rren, *sn.* warczenie; kruczenie; Knu'rrfisch, Knu'rrhahn, *sm. Ng.* mruczek; Knu'rrkater, *sm.* mruczydło; burczymucha.

Knu'te, *sf.* knut; Knü'tchen, *sn.* (kleine Knute) lnianka wiechowa; smagliczka wiechowa.

Knü'ttel, *sm.* kij; drąg; pałka; wer Vögel fangen will, darf nicht mit Knütteln unter sie werfen, *kto chce ptaki łapać, nie powinien pomiędzy nie kijami rzucać, *chcąc co uskutecznić, trzeba rostropnie brać się do rzeczy; Knü'ttelba'nk, *sf.* ławka z gałęzi zbita; Knü'ttelbrücke, *sf.* most z drągów składany; Knü'ttelho'lz, *sn.* drzewo gałązkowe; Knü'tteln, *va.* kijem okładać kogo; einen Hund — psu kij zawiesić; Knü'ttelrei'm, Knü'ttelve'rs, *sm. Dtk.* wierz sklecony, wierz niezgrabny, rym ladająki od. częstochowski.

Koa'k, Coa'k, Koa'ks, Coa'ks, *sm. Bw. Schdk.* koks, koak, kok, przepalony czyli bardziéj zwęglony kamienny węgiel; Koaksterei', *sf.* piec gdzie przepalają kamienne lub ziemne węgle do koksu.

Ko'ax! *int.* kwak! (żab); Ko'axen, *vn.* (h.) kwakać; skrzeczéć.

Ko'balt, *sm. Ng.* kobalt, kobolt (kruszec); galman; Ko'balt-, *a. Ng. Bw.* koboltowy; Ko'baltblume, Ko'baltblüthe, *sf. Bw.* wywietrzalec; Ko'balte'rz, *sn. Bw.* ruda kobalt w sobie mieszcząca; Ko'baltgla'nz, *sm. Bw.* kobaltokrusz; Ko'balthaltig, *a. Ng. Bw.* kobalt w sobie mieszczący.

Ko'ben, *sm. Ldw.* chléw.

Ko'ber, *sm.* kobiałka; kobiel.

Ko'bold, *sm. Myth.* dyabełek; duch; gospodarczyk; kołbuk; lachen wie ein —, *śmiać się do rozpuku; —, *pajaco z bzu zrobiony; skoczek chiński; *koziołek (przewrócenie się przez głowę); einen — schießen, *koziołka przewrócić.

Koch, *sm.* kucharz; es sind nicht alle Köche, welche lange Messer tragen, *nie każdy pan, co się ładnie stroi; *nie każdy mędrzec, co brodę nosi; den — machen kucharzyć, kucharzować; Koch-, *a.* kucharski; kucharzowy; Ko'chbar, *a.* zdatny do gotowania; Ko'chbuch, *sn.* książka kucharska; Ko'chen, *va.* gotować, warzyć; etwas am Feuer, über dem Feuer — gotować, warzyć co przy ogniu, na ogniu; in, mit Wasser, Milch —, *Kk.* gotować w wodzie, w mleku; z wodą, z mlekiem; der Magen kocht die Speisen, *żołądek potrawy przetrawia; die Sonne kocht den Saft der Trauben, *słońce warzy sok w jagodach! —, *vn.* (h.) gotować się jak woda; das Blut kocht in meinen Adern, *krew się we mnie gotuje (od złości itd.); er kochte vor Rache, *wrzał zemstą; das Meer kocht, *wrą, kipią morskie bałwany; Ko'chen, *sn.* gotowanie, warzenie, wrzenie; Ko'cher, *sm.* ten co gotuje, warzy; *Kk.* s. Ko'chtopf.

Kö'cher, *sm.* sajdak; kołczan.

Kocherei', *sf. iron.* gotowanina; Ko'chfeuer, *sn.* ogień do gotowania (przy nim); Ko'chgefäß, *sn.* naczynie kuchenne; -chgeräthe, *sn. pl* sprzęty kuchenne; -chholz, *sn.* drzewo do gotowania, do kuchni; Kö'chin, *sf.* kucharka; die — betreffend, Kö'chinnen-, *a.* kucharski; Ko'chkunst, *sf.* sztuka kucharska; -chloch, *sn.* dół w ogni-

sku, gdzie się garnek wstawia do warzenia; -chlöffel, *sm.* warzochew; warząchew; -chmaschi'ne, *sf.* maszynka do gotowania; -chofen, *sm.* piec do gotowania (w nim urządzony); -chsalz, *sn. Ng. Schdk.* warzonka; sól warzona oder kuchenna; -chstück, *sn. Kk.* kawałek (mięsa) do gotowania przeznaczony; etw. in Kochstücke schneiden pokrajać co do garnka; Jemanden in Kochstücke zerhauen, *zbić kogo na kwaśne jabłko; -chtopf, *sm.* garnek kuchenny, do gotowania; warznik; -chwein, *sm. Kk.* wino do potraw.

Ko'ckelli'cht, *sn.* świeczka do kuchni; smarkatka; świeca z żółtego łoju; Ko'ckeln, *vn.* (h.) § smarkatką, świecą z żółtego łoju gotować, warzyć od. robić co.

Kö'der, *sm.* nęta; ponęta; przynęta; *to co wabi do złego, do zguby.

Ko'derig, *a.* § galgański; —, *ad.* po galgańsku; —, aber lustig, * chociaż goło, to wesoło; *chociaż bieda, to choć; * hulaj dusza bez kontusza!

Kö'dern, *va.* nęcić, żerem przywabiać; nętę przyczepić do czego.

Ko'fent, *sm.* podpiwek.

Koffee', s. Kaffee'.

Ko'ffer, *sm.* kufer; kleiner —, Ko'fferchen, *sn. dim.* kuferek; kufereczek; Ko'ffermacher, *sm.* kufernik.

Ko'gel, *sf.* wierzch góry; kołpaczek (jako strój kobiecy).

Kohl, *sm. Ng.* jarmuż; kapusta; Kohl-, *a. Ng.* kapustny; Kohl'lamara'nt, *sm.* s. Blu'tkraut; Koh'lapfel, *sm. Ng.* szara bursztówka (jabłko).

Koh'le, *sf.* węgiel; glühende — węgiel rozpalony, żarzący; todte — węgiel niepalący się; Kohlen brennen, Holz zu Kohlen brennen węgle palić; etwas zu einer — verbrennen, in eine — verwandeln spalić, zamienić co na węgle; wie auf glühenden Kohlen stehen, sitzen, *stać, siedzieć jak na śpilkach; Koh'len-, *a.* węglowy; Koh'lenartig, *a.* węglisty; Koh'lenbe'cken, *sn.* fajerka; s. a. Koh'lenmulde; -lenbe'rgwerk, *sn. Bw.* kopalnia węgli; -lenbrenner, *sm.* węglarz; -lenbrennerei', *sf.* węglarnia; -lenbre'nnerin, *sf.* węglarka; -lenda'mpf, *sm.* swąd z węgli; -lenfeuer, *sn.* węgle rozżarzone; -lenflö'tz, *sm.* pokład węgli; -lengeschä'ft, s. Koh'lenhandel; -lengestie'be, *sn. Bw.* drobne węgle (okruchy z węgla; -lenglu'th, *sf.* żarzewie, żar węgli; -lenhandel, *sm.* handel węglami; -lenhändler, *sm.* handlarz węgli; węglami handlujący; -lenhä'ndlerin, *sf.* kobieta węglami kupcząca; -lenkammer, *sf.* komórka na węgle; -lenko'rb, *sm.* kosz na węgle, do od. od węgli; -lenmaa'ß, *sn.* miara do węgli; -lenmeiler, s. Mei'ler; -lenmesser, *sm.* ten co węgle mierzy; -lenmulde, *sf. Bw.* (zwischen Bergen im Thale liegender, Stein- od. Braunkohle enthaltender Grund) pokład węgli; -lenpfanne, s. Koh'lenbecken; -lenpulver, *sn.* proszek z węgli; -lensa'ck, *sm.* worek do węgli; -lensauer, *a. Schdk.* z kwasem węglowym połączony; kohlensaures Gas, *Ntl. Schdk.* węglik; kohlensaure Kalkerde, *Schdk.* węglan wapna; kohlensaures Salz, *Schdk.* węglan; -lensäure, *sf. Ng. Schdk.* kwas węglowy; kwas węglisty; -lenschaufel, *sf.* szufla do węgli; -lenschi'ff, *sn. Sw.* galar, statek do węgli; statek węglami ładowny; -lenscho'ppen, *sm.* szopa na węgle; -lenschwa'rz, *a.* czarny jak węgiel; -lenschwa'rz, *sn.*, -lenschwärze, *sf.* kolor węglowy; -lenschweler, s. Koh'lenbrenner; -lenschwemme, *sf.* wilk u świecy (który ją topi); -lenstätte, *sf.* węglowisko, miejsce, gdzie węgle palą; -lenstau'b, *sm.* proch z węgli; -lenstif't, *sm. Mal.* węgiel do rysowania; -lensto'ff, *sm. Ng. Schdk.* węglik; -lento'pf, *sm.* gar, garnek z węglami, nad którym się grzeją; -lenwi'sch, *sm.* kropidło do skrapiania ognia; -lenzange, *sf.* obcęgi do ognia.

Köh'ler, *sm.* węglarz; Köh'ler-, Köh'lers-, *a.* węglarski; Köh'lerglaube, *sm.* *ślepa wiara; -lerhütte, *sf.* hata węglarska; -lerin, *sf.* węglarka.

Koh'leule, s. Koh'lmotte; Koh'lgarten, *sm.* ogród warzywny, jarzynny; -lgärtner, *sm.* ogrodnik warzywny, warzywa chodujący; -lkopf, *sm.* główka kapusty; -lkraut, *sn.* biała kapusta; -llaus, *sf. Ng.* mszyca (robak kapustę niszczący); -lmarkt, *sm.* jarzynny targ od. rynek; -lmeise, *sf. Ng.* sikora; -lmotte, *sf.* mszyca kapustna; -lpechschwa'rz, *a.* czarny jak węgiel lub smoła; -lpflanze, *sf.* rozsada; -lrabi, *sm.*, -lrübe, *sf. Ng.* kalarepa; -lraupe, *sf. Ng.* liszka od. gąsienica kapustna; -lschmetterling, *sm. Ng.* kapuścianek; -lschwärz, *a.* czarny jak węgiel; -lsprosse, *sf. Gtn.* wysadka; podczos; -lstängel, Koh'lstengel, -strunk, *sm.* głąb', głąbik (u kapusty); *głąb, *prostak, *niepojętny.

Ko'je, *sf. Sw.* budka.

Ko'ker, *sm. Sw.* ganek na statku wiosłowym.

Ko'kos—, s. Co'cos—.

Ko'lbe, *sf.*, Ko'lben, *sm.* gruby koniec, głowa (u pałki); kolba (u strzelby); *Ng.* główka u rośliny; czupryna, głowa krótko ostrzyżona; głowa kozła bez rogów; rożek, guz, z którego róg wyrasta (u jelenia itd.); pałka; głowa alembika; bania u retorty; retorta; —, *Mech.* piston; einem Narren die — lausen, *dać komu po czuprynie, w łeb, w czub; *wyłajać kogo.

Ko'lben, *va.* (o zbożu) dojrzałe kłosy (grube wierzchołki) obrywać z czego; den türkischen Weizen —, *Ldw.* głowy kukurudzy obrywać, obłamywać, obrzynać; —, *Mech.* wygładzać (lufę u strzelby); —, *vn.* (h.) (o jeleniu): rożków dostawać.

Ko'lbenba'cke, *sf.* przykład (u kolby strzelby); Ko'lbenble'ch, *sn.* okucie kolby (u strzelby); -benbo'ck, *sm. Jäg.* kozioł gomoły; -benha'ls, *sm.* szyja od. ujęcie u kolby (karabinowéj itd.); -benhi'rsch, *sm. Jäg.* jeleń bez rogów; -benhi'rse, *sf. Ng.* ber; -benre'cht, *sn.* *prawo przemocy, prawo mocniejszego; prawo dowodzenia niewinności przez pojedynek; -benstange, *sf. Mech.* drąg u pompy; -benventi'l, *sn. Tk.* (am Hautbois od. Hochhorn) piston.

Ko'lbicht, *a.* kolbiasty; pałkowaty; na końcu gruby jak pałka; wrzecionowaty; Ko'lbig, *a.* sękowaty.

Koli'bri, *sm. Ng.* koliber, kolibr, kolibryk.

Ko'lik, *sf. Hlk.* kolika, kolka, morzysko, parcie od. kłócie w brzuchu; kolki; Ko'lik-, *a. Hlk.* koliczny; kolikowy, kolkowy.

Ko'ller, *sm.* kołnierz (który się osobno wdziewa); kołnierzyk; półkoszulek; serwetka, którą się dzieciom zawięzuje; —, *Hlk.* cholera końska; zawrot głowy u koni; zapalenie mózgu; Ko'llerig, *a.* choleryczny (koń); Ko'llern, *vn.* (h.) toczyć się z łoskotem (jak kula po stole); kulać się; gołgotać, gułgotać, gełgotać (językiem); mieć zawrot od. zapalenie mózgu (o koniu); es kollert im Leibe kruczy w brzuchu; —, *va.* toczyć co, kulać (kulę itd., osobliwie z łoskotem).

Ko'lli, Co'lli, *pl.* v. Ko'llo, Co'llo, *sn. H.* paka.

Köln, *sn. Geog.* Kolonia; Kö'lnisch, *a. Geog.* Koloński; Kölnisches Wasser, *Schdk.* woda Kolońska.

Ko'lon, *sn. Spl.* dwukropek (:).

Koloqui'nthe, *sf. Ng.* dynia zamorska; kolokwinta.

Kolo'ß, *sm. Alt.* kolos, posąg nadnaturalnéj wielkości; słup nadzwyczajnéj wysokości; Kolo'ssisch, Kolossa'l, Kolossa'lisch, *a.* kolosalny, olbrzymi.

Kome't, *sm. Stk.* kometa; miotła niebieska; Kome'ten-, *a. Stk.* do komet należący od. dotyczący; Kometographie', *sf. Stk.* kometografia; Kometogra'phisch, *a.* kometograficzny.

Ko'mik, *sf.* komika; Ko'miker, *sm.* komik (poeta, aktor); Ko'misch, *a.* komiczny; —, *ad.* komicznie; das Komische komiczność; komische Oper, *Sb. Tk.* komedyo-opera.

Ko'mma, *sn. Spl.* koma, kréska, przecinek (,).

Ko'mmen, *vn. irr.* (s.) (komme, kam, gekommen) przyjść, przybyć; iść, pójść (ztamtąd tutaj); er kommt schon już idzie; komm' zu mir przyjdź do mnie; pójdź do mnie; er kommt gefahren, geritten jedzie tu w powozie, konno; er kam gelaufen, gerannt przybiegł, przyleciał; kommen (überhaupt) dostać się; über den Fluß — dostać się, przejść za rzekę, przebyć rzekę; an das Land, auf den Berg — dostać się do lądu, na górę; auf die Festung, in's Gefängniß — dostać się do fortecy, do więzienia; in den Himmel — dostać się (pójść) do nieba; in ein Amt — dostać się na urząd; in die dritte Klasse — dostać się do trzeciéj klasy; zu Jemandem oft, manchmal, niemals — bywać u kogo często, rzadko, nie bywać wcale; wie bist du auf diesen Gedanken, darauf gekommen? jakeś przyszedł (wpadł) na tę myśl? zkąd ci to przyszło? unter die Leute —, *wyjść na świat, między ludzi; zur Welt — (geboren werden) przyjść na świat, narodzić się; an Jemanden zu — suchen, *starać się dostać do kogo; *szukać sposobności szkodzenia komu; sie kamen scharf, hart an einander, *ostro się starli z sobą; Jemandem in den Weg, in den Wurf —, *wejść komu w drogę, * przeszkadzać mu; bald kamen wir auf diesen Gegenstand zu sprechen, *wkrótce zaczęliśmy mówić o tym przedmiocie; um auf etwas Anderes zu —, *aby zacząć o czém innem; *aby rozmowę zwrócić na inny przedmiot; furz von der Sache zu —, *aby rzecz krótko ukończyć; *krótko mówiąc; *aby się długo nie rozwodzić; ich kann jetzt nicht darauf, auf seinen Namen —, *nie mogę sobie teraz

przypomnieć tego, jego imienia; ich werde schon hinter das Geheimniß — dowiem ja się tajemnicy, wykryję ją; er sucht ihm auf die Spur zu — usiłuje go wyśledzić; darin kommt ihm Niemand gleich, *w tém mu nikt nie wyrówna; ich werde schon über ihn —, *wlezę ja mu na skórę; ich kann nicht dazu kommen, *nie mogę przyjść do tego; ich werde schon mit ihm, damit zurecht —, *już ja sobie dam z nim ob. z tém radę; dabei kann ich nicht zurecht —, *nie mogę z tém wyjść na swoje; zu etwas — dorobić się czego, nabyć; auf seine Kosten —, *dojść na swojego kosztu; nabyć na swoje koszta; zu sich selbst — przychodzić do siebie; ich bin noch nicht ganz (oder recht) zu mir gekommen, *całym jeszcze nie swój; mit Jemandem auseinander — ułożyć się z kim; ich kann mit ihm nicht in Richtigkeit —, *nie mogę z nim przyjść do ładu; um etwas — stracić, postradać co; in die Rede, in's Gespräch — dostać się na ludzkie języki; du kommst mir schön! *a toś mi się pięknie popisał! so dürfte er mir nicht —, *tak niech mi się nie śmie więcéj pokazać; kommst du mir so, so komm' ich dir so, *jak ty mnie (okazujesz się), tak ja tobie; jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie; dies kommt hiebei nicht in Betracht, *na to się tu nie ma względu; das soll nicht über meine Lippen —, *nie wyjdzie to z ust moich; außer sich — (gerathen) vor Wuth, *odejść od siebie ze złości; dazwischen — nadarzyć się, przypaść; in Schweiß — pocić się, potnieć, zapocić się; etwas an sich — lassen, *nie śpieszyć się z czém; *powoli się brać do czego; nie módz się zdecydować; *nie bardzo być skorym w dawaniu; aus den Augen —, *zgubić, stracić, spuścić z oka; kommst du mir aus den Augen, kommst du mir aus dem Sinn, *co z głowy, to i z myśli; *czego oczy nie widzą, tego sercu nie żal; es wird dahin —, daß 2c. przyjdzie na to, że itd.; zu stehen — (kosten) kosztować; kommt Zeit, kommt Rath, *jak przyjdzie czas, to się znajdzie sposób; was bald kommt, vergeht auch bald, *co prędko powstaje, prędko ginie; vor Gericht —, *Rw.* iść w prawo; kommen lassen kazać przyjść, sprowadzić; in Gefahr — (gerathen) popaść, przyjść w niebezpieczeństwo; zu Schaden — ponieść szkodę; przyjść do szkody; aus der Mode — z mody wyjść; an's Licht, an den Tag —, *wyjść na jaw, wydać się; weit — postąpić, posunąć się, zajść daleko; aus der Gewohnheit — odzwyczaić się, odwyknąć; davon — (sich retten) salwować się; uciéc; ocalić się; es kommt zu etwas przychodzi do czego; es wird zum Kriege, zum Vergleich kommen, *przyjdzie do wojny, do zgody; wie kommt es, daß 2c.? wie kommt's, daß 2c.? zkąd to pochodzi, że itd.? es kommt (geschieht) manchmal, daß 2c., *zdarza się czasem, że itd.; es mag — wie es will, *niech będzie co chce; er redet, wie es ihm in den Mund (§ vor das Maul) kommt, *mówi, co mu ślina do gęby przyniesie; wie kommt er auf den Fremden? zkąd mu cudzoziemiec?

Ko'mmen, *sn.* przyjście, przybycie, przyjazd; Ko'mmend, *ppr.* u. *a.* idąc; — (künftig) przyszły; kommende Woche, auf kommende Woche w przyszłym tygodniu.

Komödia'nt, *sm. Sb.* komedyant; Komödia'nten-, Komödia'ntenha'ft, Komödia'ntenmäßig, Komödia'ntisch, *a.* u. *ad.* *komedyancki; po komedyancku; Komödia'ntin, *sf. Sb.* komedyantka; Komö'die, *sf. Litt. Sb.* komedya; Komö'diendichter, -mö'dienschreiber, *sm. Litt.* pisarz komedyi; -mö'dienbau's, *sn. Sb.* komedyalnia; -mö'dienzettel, *sm. Sb.* afisz na komedyą.

Kompa'n, s. Compagno'n.

Komst, *sm.* zsiadłe oder kwaśne mleko; Ko'mstkohl, *sm.*, Ko'mstkraut, *sn. Kk.* kapusta kiszona w główkach na czworo krajanych; Ko'mstsuppe, *sf. Kk.* kapuśniak, zupa z kiszonéj kapusty.

Komtu'r, 2c., s. Comenthu'r, 2c.

Kö'nig, *sm.* król; er war der — des Festes, *on był królem téj uroczystości, najcelniejszą osobą; glücklich wie ein —, *szczęśliwy jak gdyby król jaki; den — ausspielen, schieben (im Karten- u. Kegelspiel) króla zadać (w grze kart), wywrócić (w kręglach); Kö'nigin, *sf.* królowa; Kö'niglich, *a.* królewski; —, *ad.* po królewsku; die Königlichen, die königlich Gesinnten, *Stw.* królewscy, rojaliści, z królem trzymający, królowi przychylni; das ist — ! *a to wybornie! sich — freuen, *nadzwyczajnie się cieszyć; königlicher Prinz królewicz; königliche Prinzessin królewna; königliche Hoheit Jego oder Jéj Królewiczowska Mość; Kö'nigreich, *sn.* królestwo; Kö'nigs-, *a.* królewski; Kö'nigsapfel, *sm. Ng.* ananas.

Kö'nigsberg, *sn. Geog.* Królewiec (miasto); Kö'nigsberger, *sm. Geog.* Królewieczanin; Kö'nigsbergerin, *sf. Geog.* Królewieczanka; Kö'nigsbergisch, *a. Geog.* Królewiecki.

Kö'nigsbinde, *sf.* dyadem; opaska królewskiéj głowy; -nigsfarbe, *sf.* kolor niebieskoszkarłatny; -nigsfreu'nd, *sm.* przyjaciel król; *Stw.* stronnik królewski; -nigsho'lz, *sn.* drzwo królewskie (do mahoniu i orzecha podobne); -nigskerze, *sf. Ng.* dziewanna; -nigskraut, s. Agrimo'nie; -nigskrone, *sf.* korona królewska; -nigsmantel, *sm.* płaszcz królewski; -nigsmo'rd, *sm.* królobójstwo; -nigsmörder, *sm.* królobójca; -nigsmö'rderin, *sf.* królobójczyni; -nigsmö'rderisch, *a.* królobójski; -nigspapie'r, *sn.* papier królewski od. regalowy; -nigspurpur, *sm. Stw.* purpura królewska; -nigsschießen, *sn.* (als Schützenspiel) strzelanie na króla; -nigsschlange, *sf. Ng.* pużan; -nigsschu'ß, *sm.* (beim Schützenspiel) strzał królewski; -nigsso'h'n, *sm.* królewicz; -nigsspie'l, *sn.* gra co króla (taka, przy któréj kto królem zostaje); -nigssta'b, *sm.* (Scepter, Zepter) berło; -nigssta'dt, *sf.* miasto królewskie; -nigsstraße, *sf.* królewska ulica; -nigsti'tel, *sm.* tytuł królewski; -nigstochter, *sf.* królewna; córka królewska; -nigswasser, *sn. Schdk.* woda królewska, kwas saletrowy; -nigswiesel, *sn. Ng.* gronostaj; -nigswo'rt, *sn.* słowo królewskie; -nigswürde, *sf.* godność królewska; -nigszucker, *sm.* najprzedniejszy cukier; -nigthu'm, *sn.* królestwo, godność króla. [gowy, stożkowy.

Ko'nisch, *a.* koniczny, ostrokręgowy, stożkowy.

Ko'nitz, *sn. Geog.* Chojnice.

Konjunktu'r, Conjunctu'r, *sf. H.* *zbieg okoliczności.

Kö'nnen, *vn. irr.* (h.) (kann, konnte, gekonnt) módz; man kann można; das kann man nicht wissen tego nie można wiedzieć; es kann sein może to być; ich kann nicht dafür, *ja temu nie winien; ich kann nicht umhin (zu bemerken 2c.), *nie mogę tego przewieść na sobie, *nie mogę nadmienić, itd.; er konnte nicht gesehen werden nie można go było widzieć; — (verstehen, wissen) umiéć; lesen — umiéć czytać; ich habe nicht kommen können nie mogłem przyjść; —, *va. irr.* (h.) umiéć co; eine Sprache — (sie verstehen) umiéć język jaki; können Sie Französisch? umiesz Pan po Francuzku?

Ko'nrad, *sm. npr.* Konrad; Konradi'ne, *sf. npr.* Konradyna. [tyn.

Ko'nstantin, *sm. npr.* Konstantyn.

Konstantinope'l, *sn. Geog.* Konstantynopol; Carogrod; Meerenge von —, *Geog.* (Bosporus) cieśnina Carogrodzka; Konstantinopolita'ner, *sm. Geog.* Konstantynopolitanin, Konstantynopolanin, Carogrodzanin; -ta'nerin, *sf. Geog.* Konstantynopolanka, Carogrodzanka; -ta'nisch, *a. Geog.* Konstantynopolitański, Carogrodzki.

Konsta'ntius, Consta'ntius, *sm. npr.* Konstanty. [sunku).

Kontu'r, *sf. Mal.* kontura (w rysunku).

Kopa'l, *sm. Ng. Mal.* kopal (gatunek gumy).

Kope'ke, *sf. Mzk.* kopijka (pieniądz miedziany rosyjski, dwugroszniak).

Kö'peln, § s. Ki'ppen.

Kopf, *sm.* głowa (überhaupt); główka (u śpilki, gwoździa, kości); er zahlte für jeden — hundert Thaler, *płacił po 100 talarów za głowę (za każdego człowieka lub bydlę); guter, offener, gelehriger, harter, flacher, seichter, langsamer —, *głowa dobra, otwarta, pojętna, twarda, płytka, tępa; vorzüglicher, scharfsinniger —, *głowa nadzwyczajna, bystra; lustiger —, *wesoła sztuka, *człowiek wesołego umysłu; es fehlt ihm nicht an —, *głowy (zdatności) mu nie braknie; er hat es im Kopfe, *ma to w głowie, pojął, pomiarkował; aus dem Kopfe, *z głowy, z pamięci; das wird ihm den — kosten, *głowa to przypłaci (życiem); es wird ja nicht den — kosten, *przecież tu nie idzie o głowę; hitziger — (Hitzkopf), *głowa zapalona, *człowiek porywczy; *gorączka; und wenn du dich auf den — stellst, *choćbyś i na głowie stanął; mit dem Kopfe wider die Wand rennen, *głową mur chcieć przebić; ich weiß nicht, wo mir der — steht, *nie wiem jak mi głowa na karku stoi; ich habe so viel im Kopfe, daß 2c., *tyle mam na mojéj głowie, że itd.; den — voll haben, *pełno mieć w głowie (myśli); im Kopfe nicht richtig sein, *nie dobrze mieć w głowie, *być obłąkanym; etwas im Kopfe haben, *mieć w głowie, być nieco pijanym; er läuft, als ob ihm der — brennte, *leci jakby mu się w głowie paliło oder jak zagorzały; sich den — zurecht machen głowę sobie czesać; stroić się na głowie; ich weiß nicht, was ihm in den — kommt, fährt, *nie wiem co mu do głowy przychodzi; das will mir nicht in den —, *to mi nie

chce wleźć do głowy, pojąć tego nie mogę; den — verlieren, *głowę stracić (życie albo przytomność); den — hängen lassen, *głowę zwiesić, *spuścić nos na kwintę; er hat sich das in den — gesetzt, *wbił sobie to do głowy; *przywidziało mu się, i koniecznie się przy tém opiera; das kommt nicht aus seinem Kopfe, *to nie wyszło z jego głowy, *tego on nie wymyślił; auf seinem Kopfe bestehen, *obstawać, upierać się przy swojém; *chcieć na swojém postawić; überall mit dem Kopfe durch wollen, *wszystko chcieć gwałtem na swojém postawić; das ist nicht nach seinem Kopfe, *to nie jest po jego myśli; seinen — aufsetzen, *usadzić się na co, *wziąć na kieł; etwas für seinen — thun, *zrobić co z własnego natchnienia, bez porady; seinen — zu Rathe ziehen, *pójść do głowy po rozum; seinem Kopfe folgen, *trzymać się swojéj głowy, swego zdania; er ist nicht auf den Kopf gefallen, *nie w ciemię go bito; er ist wie vor den — geschlagen, *całkiem przytomność stracił; *chodzi jak nie swój od. jak oparzony; auf dem Kopfe stehen, *robić co na opak od. przewrotnie; Jemandem auf dem Kopfe herum tanzen, *kołki komu ciesać na głowie; mit dem Kopfe arbeiten, *głową robić, *umysłowo pracować; Jemanden beim Kopfe nehmen uściskać kogo, wsadzić go do kozy; Jemandem über den Kopf wachsen, *przerość kogo; *nie chcieć go już słuchać; Jemanden vor den — stoßen, *obrazić kogo; Jemandem den — waschen, *utrzéć komu nosa; *utrzéć komu uszu; *wytrzéć mu kapitułę; Jemandem den — zurecht setzen, *nauczyć kogo rozumu; *dać mu naukę; Jemandem etwas auf den — zusagen, *solemnie komu co przyrzec, z największą pewnością; Jemdm. etwas auf den — Schuld geben, *zarzucać komu co jako rzecz dowiedzioną, niezawodną; den — kahl machen ołysić głowę; lernen, daß der — raucht, *tak się uczyć, że aż się z głowy kurzy, *bardzo pilnie, *pocić się nad nauką; Jemandem den — warm machen, *kłopotać komu głowę; er soll (wird) sich wohl im Kopfe (in den Kopf) kratzen, wenn ꝛc., *dwa razy się po czuprynie poskrobie, niżeli się raz do mojéj zerwie, jeżeli itd.; viel Köpfe, viel Sinne, *so viel Köpfe, so viel Sinne, *es ist schwer, viel Köpfe unter Einen Hut zu bringen, *co głowa to rozum; Kopf-, *a.* głowny; — głowy; Ko'pfader, *sf.* *Zk.* żyła głowna; -pfarbeit, *sf.* *robota umysłowa; -pfbad, *sn.* moczenie od. mycie głowy; -pfbedeckung, *sf.* okrycie głowy oder na głowę (czapka, kapelusz); -pfbein, *sn.* *Zk.* kość głowiasta; -pfbinde, *sf.* opaska na głowę; -pfbrechen, *sn.* łamanie (sobie) głowy; das macht, kostet —, *to wymaga łamania głowy; *nad tém trzeba sobie nałamać głowy; -pfbrechend, *a.* łamania głowy wymagający; *trudny, zawikłany; -pfbrett, *sn.* deska od głowy, w głowach (w łóżku itd.); -pfbürste, *sf.* szczotka do czesania głowy; Kö'pfchen, *sn. dim.* główka; Ko'pfen, *vn.* (h.) *Gtn.* w główki się zwijać (sałata, kapusta); Kö'pfen, *va.* głowę sciąć, ścinać, mieczem tracić; główki od. wierzchołki ścinać, obłamywać; Jemanden — bańki komu stawiać; Ko'pffest, *a.* stały w przedsięwzięciu; *uparty przy zdaniu; Ko'pfgeld, *sn.* *Stw.* (Kopfsteuer) podatek od głowy; pogłówne; podatek osobisty; Ko'pfförmig, *a.* główkowaty; -pfgeschwu'lst, *sf.* *Hlk.* spuchnienie głowy; -pfgicht, *sf.* *Hlk.* migrena; -pfgrind, *sm.* *Hlk.* strupień na głowie; zlanie się głowy; -pfhaar, s. Hau'pthaar; -pfhänger, *sm.* człowiek, co głowę zwiesza i w ziemię patrzy; skromniś; *iron.* świętoszek; -pfhängerei', *sf.* *iron.* zwieszanie głowy przez udaną skromność lub pobożność; -pfhängerin, *sf.* *iron.* skromnisia; świętoszka; -pfhautschuppe, *sf.* łupież na głowie; Kö'pfig, *a.* głowiasty; Ko'pfkissen, *sn.* poduszka, podgłowek; wezgłowie; -pfkohl, *sm.* *Ng.* *Gtn.* kapusta głowiasta; -pfkrankheit, *sf.* choroba głowy; -pfkümmel, *sm.* *Ng.* kminek; kmin włoski; -pflauge, *sf.* ług do mycia głowy; *mocne łajanie; -pflaus, *sf.* *Ng.* wesz na głowie od. z głowy; -pfleer, *a.* pustogłowy, pusto w głowie mający; -pflos, *a.* nie mający głowy; *bez głowy; *bez mózgu; —, *ad.* bezrozumnie; -pflosigkeit, *sf.* bezrozum, bezrozumność; -pfnadel, *sf.* śpilka do włosów; -pfnaht, *sf.* *Zk.* *Hlk.* szew czaszki; -pfnicken, *sn.* kiwanie oder kiwnięcie głową (także jako znak przyzwolenia); -pfnicker, *sm.* kiwacz, taki co głową kiwa; kiwnięcie głową; —, *Zk.* (Muskel) zginacz głowy; -pfnuß, *sf.* guz na głowie (z uderzenia); uderzenie w głowę; es wird Kopfnüsse setzen, *dostaniesz po łbie; *łby będą trzeszczéć; —, *Ng.* gnida, weszka na głowie; -pfpflaster, *sn.* *Hlk.* plaster na głowę; -pfputz, *sm.* strój na głowę; -pfsala't, *sm.* sałata głowiasta; -pfsalbe, *sf.* *Hlk.* maść oder smarowidło na głowę; -pfscheu, *a.* nie dający dotknąć się głowy (koń); *mądry po szkodzie; *ten co się sparzył na gorącém i na zimne dmucha; -pfschmerz, *sm.* ból głowy; -pfschnur, *sf.* ostrzyżny; tonsura; ostrzyżenie głowy; -pfstellung, *sf.* *Mal.* postawa głowy (w portrecie itd.); -pfsteuer, *sf.*, -pfgeld, *sn.* *Sw.* podatek pogłówny; -pfstück, *sn.* kawałek od głowy; *Kk.* głowa (ryby jako dzwonko do jedzenia); —, *uderzenie w głowę; *Mzk.* czterdziestuwka, pieniądz 40-groszowy; -pfsucht, *sf.* *Hlk.* chęć uchodzenia za dobrą głowę; -pfsüchtig, *a.* pragnący uchodzić za dobrą głowę; -pftuch, *sn.* chustka na głowę, do noszenia na głowie, do owijania głowy; -pfüber, *ad.* głową do góry; -pfunter, *ad.* głową na dół; do góry nogami; — in's Wasser springen na głowę skoczyć do wody; kopfüber kopfunter to do góry głową to na dół; -pfwassersucht, *sf.* *Hlk.* puchlina w głowie; puchlina wodna w głowie; -pfweh, *sn.* ból głowy; -pfweide, s. A'llerweide; -pfwunde, *sf.* *Hlk.* rana w głowie; -pfwurz, s. Brau'nwurz (gemeine); -pfzeug, s. Ko'pfputz; -pfzierath, *sm.* ozdoba na głowę; strój głowy.

Ko'ppe, *sf.* wierzchołek.

Ko'ppel, *sf.* pendent (u szpady); smycz, zwora, sfora (na któréj psy prowadzą); *Jäg.* ilość psów na smyczy; miejsce ogrodzone; Ko'ppelfischerei', *sf.* rybołowstwo wspólne; Ko'ppelgeno'ß, *sm.* uczestnik wspólnego prawa do czego; Ko'ppelgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj wspólny z kim do czego; Ko'ppelhu'nd, *sm.* *Jäg.* pies ze smyczy; Ko'ppelhu't, Ko'ppeltri'ft, Ko'ppelweide, *sf.* *Ldw.* wspólne pastwisko; Ko'ppelja'gd, *sf.* *Jäg.* wspólne polowanie; Ko'ppeln, *va.* zesforować (psy); sprządz razem (konie); przywiązać jedno do drugiego (konie, woły itd.); ein Pärchen an einander —, *sprządz parkę; *wyswatać dwoje osób; Ko'ppelpferde, *sn. pl.* kilka koni co razem idą na jednym lejcu; cug koni; Ko'ppelriemen, *sm.* sfora rzemienna; rzemień za sfore służący; Ko'ppeltri'ft, Ko'ppelweide, s. Ko'ppelhu't; Ko'ppelwi'rthschaft, *sf.* *Ldw.* gospodarstwo wielopolowe, płodozmienne.

Ko'ppen, *va.*: die Bäume — wierzchołki u drzem obcinać.

Kora'lle, *sf.* *Ng.* koral; Korallen *pl.* korali, paciorki; Korallen fischen korale łowić; zbierać; Kora'llen-, *a.* *Ng.* koralowy; Kora'llena'rbeit, *sf.* robota koralowa; -llenbau'm, *sm.* *Ng.* drzewo koralowe; -llendrechsler, *sm.* tokarz korale toczący; -llenfa'ng, *sm.*, -llenfi'schen, *sn.*, -llenfischerei', *sf.* połów korali; -llenfänger, -llenfischer, *sm.* trudniący się łowieniem od. zbieraniem korali; -llenfarbe, *sf.* kolor koralowy; -llenfarbig, *a.* koralowy, koralowego koloru; -llenhandel, *sm.* handel koralami; -llenhändler, -llenhändlerin, *sf.* handlujący, handlująca koralami; -llenkrau't, *sn.* *Ng.* szparag pospolity; -llenlippen, *sf. pl.*, -llenmu'nd, *sm.* *usta koralowe, jak korale; -llenmacher, *sm.* ten co korale robi (z kości); -llenmoo's, *sn.* *Ng.* mech koralowy; -llenpflanze, *sf.* *Ng.* koralina; -llenrinde, *sf.* skóra koralowa; -llenro'th, *a.* czerwony jak koral; koralowego koloru; —, *sn.* koralowy kolor; -llenschnu'r, *sf.* sznurek oder sznurka korali; -llenschwa'mm, *sm.* *Ng.* smardz koralowy; -llenstei'n, *sm.* *Ng.* koralowy kamień; koral skamieniały; -llenthierchen, *sn. dim.* *Ng.* robaczek w koralu się gnieżdżący; -llenwu'rzel, *sf.* *Ng.* (Pflanze) dwójlist koralowy.

Ko'ran, *sm.* *Kg.* *Litt.* koran; alkoran; księga religijna Muzulmanów.

Kora'nzen, Kura'nzen, *va.* chłostać, trzepać kogo.

Korb, *sm.* kosz (überhaupt); *odmówienie czego; odmowna odpowiedź; odprawa; einen — bekommen, *odprawę dostać; *nie być przyjętym (do towarzystwa, do cechu); *odprawę dostać od panny (o któréj rękę się kto stara); Jemandem einen — geben, *odprawę komu dać; *odprawić go z niczém; *odpowiedziéć mu (jak panna kawalerowi); *grochowy wianek mu dać; Korb-, *a.* koszowy; Ko'rbarbeit, *sf.* robota koszykowa; Ko'rbbett, *sn.* koszyk dla dziecka do spania (w kształcie wózka); Kö'rbchen, *sn. dim.* koszyk; koszyczek; Kö'rbchen-, *a.* koszykowy.

Kö'rbel, ꝛc., s. Ke'rbel, ꝛc.

Ko'rbfeige, *sf.*, Ko'rbfeigen, *pl.* *H.* figi, które w koszykach przesyłają; -rbflechter, -rbmacher, *sm.* koszykarz, koszawnik; -rbmacherei', *sf.*, -rbmacherha'ndwerk, *sn.* koszykarstwo; -rbmachers-, *a.* koszowniczy; -rbschlitten, *sm.* sanki plecione; -rbträger, *sm.* koszonosz; -rbwagen, *sm.* wóz z pół-

koszkami pleciony; wasąg; -rbweide, *sf. Ng.* witwa (gatunek wierzby); -rbweise, *ad.* koszykami, na koszyki.

Korduan, Corduan, *sm.*, Korduan'leder, *sn. Grb.* kordwan, kurdwan, kordyban; -rduan'macher, *sm.* kurdwanista, kordybanista.

Koria'nder, *sm. Ng.* kolender.

Kori'nth, *sn. Geog.* Korynt.

Kori'nthe, *sf. Ng. H.* rozynek drobny.

Kori'nther, *a.* s. Kori'nthisch; —, *sm. Geog.* Koryntczyk; Koryntyanin; *pl.* Koryńci; Kori'nthisch, *a. Geog. Alt. Bk.* Koryncki; —, *ad.* po Korynceku.

Kork, *sm.* kora z korkowego drzewa; Kork-, *a.* korkowy; Ko'rkbaum, *sm.*, Ko'rkeiche, *sf. Ng.* korkowe drzewo; korkodąb; Ko'rkpfropf, Ko'rkstöpsel, *sm.* korek (do zatykania); Ko'rksohle, *sf.* podeszew korkowa; Ko'rkstöpsel-, *a.* korkowy; Ko'rkulme, Ko'rkrüster, *sf. Ng.* ilm wodny; Ko'rkzieher, *sm.* grajcarek do wyciągania korków.

Korn, *sn. Ng. etc.* ziarno, ziarnko; — (am Gewehr) cel, celownik; Jemanden auf's — nehmen, *wziąść kogo na cel; *szczególną uwagę na kogo lub na co zwrócić; etwas, Jemanden auf dem Korne haben, *mieć co, kogo na celu; —, *Ng. Ldw.* zboże, żyto; —, *Mzk.* liga monety; ilość złota lub srebra z podlejszym kruszcem połączona; Geldstück von gutem Schrot u. Korn, *Mzk.* pieniądz z dobrego kruszcu, srebra itd.; Mann von altem Schrot u. —, *człowiek staréj ob. dawnéj daty, jakich dziś mało; — (als chemisches Gewicht) gran; *Gl.* linia, dwunasta część cała; Korn-, *a. Ng. Ldw.* żytny, żytni; (Getreide-) zbożowy; Ko'rnacker, *sm.* rola orna; *Ldw.* pole żytne; -rnähre, *sf.* kłos żytny; -rnblume, *sf. Ng.* bławatek; modrak; modrzeniec; chaberek; -rnblüte, *sf.* kwiecie żyta; —, *Ldw.* *czas, w którym żyto kwitnie; -rnboden, *sm.* zsypka; poddasze na skład zboża; — (Ackerland, geeignet für Roggen), *Ldw.* żytni grunt; -rnbrand, *sm.* śniedź w zbożu; -rnbranntwein, *sm.* żytniówka, wódka z żyta pędzona; prosta wódka; prostucha; -rndieb, *sm.* złodziéj zbożowy.

Korne'le, *sf.*, Korne'lbaum, *sm. Ng.* dereń; dereniowe drzewo; Korne'lkirsche, *sf. Ng.* dereń (owoc).

Kö'rneln, *va.*: etwas — ziarnka z czego robić; na ziarnka zamieniać; ziarnić co; *Grb.* ziarnka wycisnąć na skórze.

Kö'rnen, *va.* s. Kö'rneln; —, *vn.* (h.) ziarn dostawać (o zbożu); ziarnić się, w ziarna się zamieniać.

Kö'rnera'bgabe, *sf. Stw.* danina w ziarnie; Kö'rnerfre'ssend, *a.* ziarnożerny.

Ko'rnernte, *sf. Ldw.* żniwo na żyto; zbiór żyta; czas kiedy żyto żną.

Kö'rnerrei'ch, *a.* obfity w ziarna; ziarnisty; -rnerze'hent, *sm. Stw.* dziesięcina w ziarnie.

Ko'rnfege, *sf. Ldw.* arfa do czyszczenia zboża; Ko'rnfeld, *sn. Ldw.* pole zbożowe; -rnfink, s. Go'ldammer; -rnfuhre, *sf.* fura do zboża; -rnhandel, *sm. H.* handel zbożem ob. zbożowy; -rnhändler, *sm. H.* kupiec handlujący zbożem; -rnhaufen, *sm. Ldw.* kupa, sterta zboża; -rnhaus, s. Ko'rnspeicher; -rnjahr, *sn. Ldw.* *rok zbożowy, w zboże obfity, urodzajny.

Kö'rnicht, *a.* ziarnowaty; Kö'rnig, *a.* ziarnisty; *jędrny, zwięzły.

Ko'rnjude, *sm. iron.* żyd zbożem handlujący z lichwą; -rnkaffee', *sm.* kawa żytnia; -rnkammer, *sf.* zbożownia; izba na zboże; *śpiklerz, kraj obfitujący w zboże; -rnkasten, *sm.* skrzynia na zboże; -rnland, *sn. Ldw.* s. Ko'rnacker; *kraj zbożowy.

Kö'rnling, *sm. Ng. Bw.* granit (kamień).

Ko'rnmagazi'n, *sn.* magazyn zbożowy; -rnmangel, *sm.* niedostatek zboża; -rnmarkt, *sm.* zbożowy targ; zbożowe targowisko; -rnmaaß, *sn.* miara do zboża; -rnmehl, *sn.* żytnia mąka; -rnmesser, *sm.* miernik zbożowy; -rnmotte, s. Ko'rnwurm; -rnmühle, *sf.* młyn do zboża; -rnmünze, *Ng.*, s. A'ckermünze; -rnmutter, s. Mu'tterko'rn; -rnpreis, *sm.* cena zboża albo żyta; -rnpulver, *sn. Jäg.* proch ziarnisty (do strzelania); -rnraden, s. Ko'rnröschen; -rnratte, s. Ha'mster; -rnraupe, s. Ko'rnwurm; -rnreich, *a.* bogaty w zboże; -rnreiter, s. Ko'rnwurm; -rnröschen, -rnröslein, *sn.*, -rnrose, *sf. Ng.* (Feldmohn) kąkolnica; -rnschabe, s. Ko'rnwurm; -rnschaufel, *sf. Ldw.* szufla do zboża; -rnschreiber, *sm.* pisarz prowentowy, zbożowy; dozórca stodół i śpiklerzy; -rnschwinge, *sf.* opałka do czyszczenia zboża od plew; -rnsieb, *sn.* przetak, rzeszoto (do czyszczenia zboża.

Kö'rnsieb, *sn.* przetak do ziarnowania prochu (do strzelania).

Ko'rnspeicher, *sm. Ldw.* śpiklerz na zboże; -rntaufe, *sf.* uroczyste skrapianie gruntów święconą wodą.

Kö'rnung, *sf.* ziarnowanie; granulacya; *Jäg.* (Lockspeise) nęta.

Ko'rnwage, *sf.* waga do ważenia zboża; waga na zbożę; -rnwerfer, *sm.* szuflarz, co zboże szuflą przewraca; — (in Danzig Aufseher über die Bearbeitung des aufgespeicherten Getreides) dozórca nad zbożem lub nad przerabianiem zboża; —, *Ng.*, s. Spe'rling; -rnwicke, *sf. Ng.* wika w zbożu, rodzaj dzikiego groszku; -rnwinde, *Ng.* s. A'ckerwinde; -rnwucher, *sm.* lichwa ze zboża; lichwiarski handel zbożowy; zdzierstwo na handlu zbożowym; -rnwucherer, *sm.* lichwiarz zbożowy; zdzierca na handlu zbożowym; -rnwurm, *sm. Ng.* wołek; czerw żytny; robak zbożowy; -rnwuth, *Ng.*, s. A'derglie'd; -rnzehent, *sm.* dziesięcina w ziarnie; -rnzins, *sm. Stw.* czynsz w zbożu; -rnzwiebel, s. A'ckerknoblauch.

Kö'rper, *sm.* ciało (überhaupt); (Rumpf) korpus; kadłub; tułow; mathematischer —, *Gl.* bryła; todter — trup; ciało umarłego; Körper-, *a.* cialny, ciałowy, ciałowny; Kö'rpera'll, *sn.* ogół rzeczy stworzonych; Kö'rperbau', *sm.* budowa ciała; ciałoskład; -rperbescha'ffenheit, *sf.* jakość ob. konstytucya ciała; -rperbi'ldung, *sf.* kształt ciała; ukształcenie, ukształtowanie ciała; wykształcenie ciała; Kö'rperchen, *sn. dim.* ciałko; ciałeczko; Kö'rperha'ltung, *sf.* postawa ciała; -rperkra'ft, *sf.* siła ciała; -rperle'hre, *sf.* nauka o ciałach albo o ciele ludzkiém; -rperlich, *a.* cielesny; — ciała; ciałowny, ciałowy, cialny; —, *ad.* cieleśnie; — cielesny, materyalny; einen körperlichen Eid ablegen, *Rw.* przysięgać na żywot swój; -rperlichkeit, *sf.* cielesność; materyalność; -rperlo's, *a.* bezcielny; bezcielesny; niemający ciała; bez ciała; -rperlo'sigkeit, *sf.* bezcielność; -rpermessung, *sf. Gl.* wymiar ciał; solidometrya; -rperscha'ft, *sf.* korporacya; konfraternia; cech; -rperscha'ftlich, *a.* konfraterski; cechowy; -rperschwa'ch, *a.* słaby na ciele, co do ciała; słabego ciała; -rperschwäche, *sf.* niemoc ciała; -rperstoff, *sm.* materya, z któréj się ciało składa; -rperübung, *sf.* ćwiczenie ciała; ciałoruch; — (Gymnastik, Turnkunst) gimnastyka; Kö'rperübungen, *pl.* ćwiczenia ciała; -rperwe'lt, *sf.* świat cielesny, materyalny, fizyczny, widzialny, rzeczywisty.

Kosa'k, *sm.* kozak; Kosa'ken, *pl.* kozacy; kozactwo; Kosa'ken-, *a. Geog. Kw.* kozaczy, kozacki; Kosa'kenhorde, *sf.* kozactwo; Kosa'kenle'ben, *sn.* kozactwo; Kosa'kenmädchen, *sn.* kozaczka; Kosa'kenmäßig, Kosa'kisch, *a. u. ad.* kozacki; po kozacku; Kosa'kenmütze, *sf. Kw.* kozacka czapka; Kosa'kenpferd, *sn.* koń kozacki; Kosa'kenplü'nderung, *sf.* kozaczyzna; Kosa'kenregime'nt, *sn. Kw.* kozacki pułk; Kosa'kentanz, *sm.* kozaczek; Kosa'kenwei'b, *sn.* kozaczka; Kosa'kin, *sf.* kozaczka; Kosa'kisch, *a.* s. Kosa'kenmäßig; —, *ad.* (wie ein Kosak) z kozacka.

Ko'scher, *a.* koszerny, *czysty, nie trefny, nie splugawiony; Ko'scherfleisch, *sn.* mięso nie splugawione; Ko'schern, *va.* koszerować, *czyścić; sich —, *vr.* koszerować się, *myć się, czyścić się.

Ko'sen, *vn.* (h.): mit Jemandem — gwarzyć z kim; —, *va.*: Jemanden — przymilać się komu; głaskać go, klepać po ramieniu; Ko'sewo'rt, *sn.* wyraz przymilenia.

Kosmogonie', *sf. Philos.* kosmogonia, nauka o początku świata; Kosmogra'ph, *sm.* kosmograf; Kosmographie', *sf.* kosmografia, opisanie świata; Kosmogra'phisch, *a.* kosmograficzny; -smolo'g, *sm.* kosmolog; -smologie', *sf.* kosmologia, nauka o świecie; -smolo'gisch, *a.* kosmologiczny; -smopoli't, -smopoli'tisch, -smopoliti'smus, s. We'ltbürger, We'ltbürgerlich, We'ltbürgersi'nn.

Kost, *sf.* jadło; żywność; strawa; *stół; Jemandem die — geben stół komu dawać; bei Jemandem in der — sein, bei ihm in die — geben u kogo być na stole, stołować się; sich zu Jemandem in die — verdingen stół sobie u kogo najać.

Ko'stbar, *a.* kosztowy; *szacowny, drogi; die Zeit ist sehr —, *czas bardzo jest drogi; Ko'stbarkeit, *sf.* kosztowność; *szacowność.

Ko'sten, *sf. pl.* koszta; die — bestreiten, tragen koszta ponosić; Jemanden in die oder zu den — verurtheilen, *Rw.* na koszta kogo wskazać; auf seine — kommen, * s. u. Ko'mmen; sich auf — Anderer bereichern bogacić się kosztem drugich, z cudzą szkodą; sich in unnöthige — setzen daremną podejmować pracę.

Ko'sten, *vn.* (h.) (zu stehen kommen) kosztować; es hätte ihm bald das Leben gekostet mało tego życiem nie przy-

płacił; Ko'sten, va. kosztować, skosztować czego; ich habe es gekostet, wie es thut, &c. jużem ja tego skosztował, jak to smakuje, itd.; einem Kinde die Ruthe — lassen, *dać dziecku rózgi skosztować.

Ko'stenan'schlag, sm. kosztorys; -stenau'fwand, sm. nałożenie na co; -stenbere'chnung, -stenre'chnung, sf. obliczenie kosztów; -stenersa'tz, sm. zwrot kosztów; -stenfrei', a. wolny od kosztów; -stenre'chnung, f. Ko'stenberechnung.

Ko'stfrau, sf. kobieta utrzymująca stołowników; Ko'stfrei, a. mający wolny stół (jadło u kogo); Jemanden — halten dawać komu stół; trzymać go na swoim stole; Ko'stgänger, sm. stołownik czyj; obrocznik; Ko'stgängerin, sf. stołowniczka; obroczniczka; pensyonarka; Ko'stgeld, sn. strawne, pieniądze na jadło lub za jadło; Ko'sthalter, f. Ko'stherr; Ko'sthaus, sn. pensya; Ko'stherr, sm. ten co stołowników trzyma.

Kö'stlich, a. kosztowny; wyborny, paradny; das ist —! a to wybornie! Kö'stlichkeit, sf. kosztowność; wyborność.

Ko'stschule, sf. pensya, szkoła ze stołem; Ko'stschüler, sm. pensyonarz; Ko'stschülerin, sf. pensyonarka.

Ko'stspielig, a. kosztowny; Ko'stspie'ligkeit, sf. kosztowność.

Ko'stverä'chter, sm. przebieracz; wybredniś; ich bin kein —, *ja nie lubię przebierać w jadle; er ist kein —, *on nieprzebierający; *on nieprzebierny; Ko'stverstä'ndig, a. znający się na jadle; (człowiek) delikatnego smaku.

Kö'ter, sm. kondel (pies).

Koth, sm. błoto; Jemanden aus dem Kothe ziehen, *z błota kogo wyciągnąć; — (Mist, Dünger), Ldw. łajno (ludzkie i bydlęce); *gnój; gałgaństwo; plugastwo.

Koth, sn., Kö'the, sf. § chata; chałupa; zagroda. [szczotka od błota.

Ko'thbürste, Dre'ckbürste §, sf.

Kö'the, sf. Zk. (u konia) kut; kót; kutek; sich die — verstauchen nogę sobie wybić ze stawu.

Kö'ther, Kö'thener, sm. § (Kossath, Kossäth) chłupnik (chłop).

Ko'thig, a. błotnisty; zbłocony, obłocony; — machen błotem powalać (kogo, się, suknią); — (Koth verursachend) błotnisty, plugawy; zabłocić (pokój itd.); es ist — draußen błoto jest na dworze; jest wiele błota; kothiges Wetter plusk; szaruga; Ko'thkäfer, sm. Ng. krówka; Ko'thklumpen, sm. bryła błota; Ko'thlache, sf. kaługa, kałuża błotnista; dół błotnisty.

Kö'thnerei', sf. § gospodarstwo; chałupnicze.

Ko'tze, sf. koc; dera włochata.

Ko'tzen, vn. (h.) (speien, sich erbrechen) § rzygać; bluć, womitować; ciągle kaszlać.

Ko'tzern, vn. §: es kotzert mich, es ist mir kotzerlich, § na womity mi się zbiera.

Kra'bbe, sf. Ng. kraba; mały rak morski bez nożyc; ** (kleines Kind) kurdupel, niziołek, małe dziecię, malczyk, żaba; bęben; was die — doch will! czego się téj żabie zachciewa! ich bin der — herzlich gut, **strasznie lubię tego bębna.

Kra'bbeln, (vn. (s.) raczkiem łazić, czołgać się, suwać się; in die Höhe — drapać się do góry; —, va. gramolić, końcami palców poruszać, dłubać, gmerać, czmerać; Jemanden — palcami komu lekko suwać po skórze; łechtać go końcami palców.

Krach, sm., Kra'chen, sn. trzask, trzeszczenie, trzaśnięcie; Krach! int. trzask! —! da brach die Leiter trzask! drabina się złamała; Kra'chen, vn. (h.) trzeszczéć; trzaskać, łoskotać; f. a. Kna'cken; Kra'chen, sn. łoskot; trzeszczenie; trzask, trzaskawica; Kra'chend, ppr. u. a. trzeszczący, trzaskający, łoskotny, łoskotliwy.

Kra'chgeba'ckenes, sn. Kk. ciasto krucho upieczone; chrust, koszyki (z ciasta).

Krä'chzen, vn. (h.) krakać (jak kruk); skrzeczéć (jak sroka); krächzende Stimme, *głos skrzeczący, skrzekliwy; Krä'chzen, sn. krakanie; jęk.

Kra'cke, sf. iron. szkapina, szkapa, szkapsko, żmudziak, marcha; łajdaczyna; —, Ng. (Vogelwicke) wyka ptasia. [len.

Kracke'elen, f. Krakee'len, Krakeh'-

Krä'ckeler, sm. (Krakeeler, Krakehler) wybrydny, burczymucha.

Kra'ckmandel, Kna'ckmandel, sf. migdał nieobierany, migdał w skorupie.

Kraft, sf. siła, moc (fizyczna i moralna); aus allen Kräften z całéj siły, co sił stanie; z całéj mocy; Kräfte des Geistes władze (zdolności) umysłu; — des Geistes, des Willens moc, dzielność wol; das Urtheil geht in seine —, Rw. wyrok staje się prawomocnym; das Gesetz tritt in —, Stw. ustawa staje się obowiązującą, zaczyna obowiązywać; ein Gesetz in — treten lassen ustawie nadać moc obowiązującą; Kraft, praep. (mit Genit.): — meines Amtes na moc mego urzędu; Kra'ftaufwand, sm. natężenie sił; usilność; mit großem Kraftaufwande z wielką usilnością; -ftausdruck, sm. wyraz mocny, dosadny, dzielny; -ftäußerung, sf. okazywanie, objawianie (się) siły; Kra'ftbalsam, sm. balsam wzmacniający; -ftbega'bt, a. obdarzony siłą; -ftberau'bt, a. pozbawiony siły; -ftbrühe, Kra'ftsuppe, sf. Kk. Hlk. zupa posilna, mocna; Krä'ftemesser, sm. siłomiar; Kra'ftersto'rben, a. upadły na siłach; -ftfülle, sf. pełność od. zupełność, obfitość sił; -ftgefüh'l, sn. czucie sił swoich; czucie na siłach; przekonanie o siłach; -ftgenie', sf. głowa tęga, duch wielki.

Krä'ftig, a. silny; mocny, posilny, posilający; kräftige Rede mowa mocna, dzielna, dosadna; man muß kräftigere Mittel anwenden od. ergreifen trzeba się chwycić dzielniejszych środków; — reden mówić z mocą, dosadnie; der Vertrag ist nicht —, Rw. umowa nie jest ważna; Krä'ftigen, va. sił komu dodać; Krä'ftigkeit, sf. silność; moc; —, Rw. ważność.

Kra'ftkopf, f. Kra'ftgenie'; Kra'ftlehre, sf. dynamika; nauka o siłach; -ftlos, a. bezsilny; *słaby, bez mocy; —, ad. bezsilnie; bez sił; słabo, bez mocy; -ftlo'sigkeit, sf. bezsilność; brak mocy; -ftmann, -ftmensch, sm. człowiek nadzwyczaj silny; *człowiek wielkich talentów, bardzo utalentowany; -ftmehl, sn. krochmal; mączka; -ftsuppe, f. Kra'ftbrühe; -ftvoll, a. pełen siły; silny; mocny; -ftwasser, sn. kordyał; esencya; -ftwort, sn. słowo mocne, dobitne, dosadne.

Krä'gelchen, sn. dim. kołnierzyk; Kra'gen, sm. kołnierz.

Kra'gstein, sm. Bk. kroksztyn; kamień wystający (w murze); występ. [backen.

Krä'he, sf. Ng. wrona; f. a. Au's-

Krä'hen, vn. (h.) piać (o kogucie); *iron. piejącym tonem mówić, śpiewać się krzykliwie; Krä'hen, sn. pianie; Krä'hen-, a. Ng. wrony; Krä'henau'ge, sn., Krä'henaugenbau'm, sm. Ng. wronie oko; Krä'henbeere, sf. Ng. bagniówka; -henfu'ß, sm. wronia noga; Krähenfüße machen, *iron. pisać jak gdyby kura nogą grzebała; *kulasy stawiać; -henklaue, sf. wroni pazur; -henzehe, sf. wroni palec.

Krahn, sm. żuraw; kran, maszyna do windowania wielkich ciężarów; Krah'nbalken, sm. belka u windy okrętowéj; Krah'nrad, sn. kierat; Krah'nständer, sm. pal u windy, na którym się cała opiera.

Kra'kau, sn. Geog. Kraków; Kra'kauer, a. Geog. Krakowski; —, sm. Geog. Krakowiak; Kra'kauerin, sf. Geog. Krakowianka; Kra'kauisch, a. Geog. Krakowski; —, ad. po krakowsku.

Krakee'l, Krakeh'l, sm., Krakehlerei', sf. swar; wrzaskliwa kłótnia; Krakee'len, Krakeh'len, vn. (h.) gdérać; zrzędzić, skrzeczéć; Krakee'ler, Krakeh'ler, sm. zrzęda; gdéracz.

Kra'ken, sm. krak (potwór morski).

Krall, sm. draśnięcie pazurem; Krä'llchen, sn. dim. pazurek; szponik; Kra'lle, sf. szpon (u lwa itd.); pazur (u ptaków drapieżnych); lange Krallen haben, *mieć długie łapy (ręce); Kra'llen, va. pazurami drapać; Kra'llig, a. szponisty.

Kram, sm. kram; sklep (w którym się jakie towary sprzedają); einen — anfangen, H. kram, sklepik założyć; seinen — auspacken, *wypakować kram; wydobyć z niego towary; das taugt nicht in seinen —, *to nie jest kamień do jego młyna; *nie tego mu trzeba; was soll mir der unnütze —? *co mi po tym gracie od. po tych gratach? er denkt nur an seinen —, *on tylko o tém myśli, co go zajmuje; das verdirbt mir den ganzen —, *to mi psuje wszystkie moje plany.

Krambambuli, sm. ** wódka mocna.

Kra'mbude, sf. kram; sklep kramarski; Kra'mdiener, sm. czeladnik kramarski; Kra'men, vn. (h.) przerzucać z miejsca na miejsce; unter Jemandes Papieren — przerzucać czyje papiery; gmérać w nich.

Krä'mer, sm. kramarz; jeder — lobt seine Waare, *każdy kupiec swój towar chwali; Krä'merbude, sf. kram; buda kramarska; -merei', sf. kramarstwo; -mergeist, sm. duch kupiecki; żyłka kramarska, *chciwość zysku; -mergewi'cht, sn. waga kramarska; -merin, sf. kramarka; -meri'nnung, f. Krä'merzu'nft; -merpfu'nd, sn. H. funt kramarski; -merta'nd, sm., -merwaa're, sf. kramarszczyzna; -merwage, sf. waga kramarska; -merzu'nft, sf. cech kramarski; konfraternia

kramarzów; Kra'mladen, *sm. H.* sklepik kramarski.

Kra'mmetsbau'm, Kra'mmetsbeere, ſ. Wachho'lder, ꝛc.; Kra'mmetsvo'gel, *sm. Ng.* kwiczoł.

Kra'mpe, *sf. Mech.* krampa, klamra u drzwi, w którą rygiel wsuwa się z zamku; Kra'mpen an den Büchern klauzury u księgi.

Krä'mpe, *sf.* skrzydła u kapelusza; brzeg każdy jakiéj rzeczy w ten sposób do góry zagięty.

Krä'mpel, *sf.* zgrępla, szczotka druciana do czesania wełny; Krä'mpeln, *va.* zgręplować (wełnę).

Krä'mpen, *va.* zaginać do góry; einen Hut — zaginać do góry kapelusz.

Krampf, *sm. Hlk.* kurcz; spazm; an Krämpfen leiden, mit Krämpfen behaftet sein, *Hlk.* kurcze miewać; ulegać spazmatycznym cierpieniom, mieć kurcze; Krampf-, *a.* kurczowy; Kra'mpfader, *sf. Zk. Hlk.* cięciwna żyła; Kra'mpfaderbru'ch, *sm. Hlk.* ruptura cięciwny żyły; Kra'mpfartig, *a.* spazmatyczny; -mpfdistel, *sf. Ng.* oset pospolity; -mpfen, *va.* spazmatycznie ściągać; kurcz sprawiać; sich — spazmatycznie się kurczyć; -mpffisch, *sm. Ng.* drętwik; -mpfhaft, *a.* spazmatyczny; kurczowy; konwulsijny; -mpfhusten, *sm. Hlk.* kaszel kurczowy; -mpfig, Krä'mpfig, *a.* kurczący, kurczowy; kurczom uległy; kurcze cierpiący; -mpflehre, *sf. Hlk.* spazmologia; nauka o kurczach; -mpfmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo na kurcze; -mpfstillend, *a. Hlk.* antispazmatyczny; uśmierzający kurcze; -mpfsucht, ſ. Krie'belkrankheit.

Krä'mpler, *sm.* gręplarz, gręplownik; Krä'mplerin, *sf.* gręplarka.

Kra'msvogel, ſ. Kra'mmetsvogel.

Kra'mwaare, ſ. Krä'merta'nd.

Kra'nbeere, ſ. Kra'nichbeere.

Kra'nich, *sm. Ng.* żoraw; Kra'nich-, *a. Ng.* żorawi; Kra'nichbeere, *sf. Ng.* żorawina; Kra'nichei', *sn.* żorawie jaje; Kra'nichkrau't, *sn. Ng.* świnia sałata; Kra'nichschnabel, *sm. Hlk.* żorawie kleszczyki; Kra'nichstei'n, *sm. Ng.* żórawnik.

Krank, *a.* chory (überhaupt); — am Fieber chory na gorączkę oder na febrę; — an der Seele, am Gemüth chory na duszy, na umyśle; — werden zachorować; — sein chorować; chorym być; Jemanden — machen choroby kogo nabawić; sich — machen choroby się nabawić; sich — lachen śmiać się do upadłego; der Kranke chory; die Kranke chora; krankes Glied, *Hlk.* chory członek; kranker Baum, *Gtn.* chore drzewo; krankes Schiff, *Sw.* okręt uszkodzony; krankes Herz, *serce znękane, zbolałe, stroskane od. bolejące; einen kranken Beutel haben, im Beutel krank sein, **na worek oder na kieszeń chorować, *nie mieć pieniędzy; Krä'nkeln, *vn.* (h.) kwękać; cherlać; ciągle być chorym; chorowitym być; być nieco chorym.

Krä'nken, *va.* martwić, trapić, gryźć kogo; przykrość mu sprawiać; dies kränkt mich to mnie martwi; sich — gryźć się, martwić się; Jemanden — krzywdzić kogo; krzywdę mu czynić; Jemanden an seiner Ehre —, Jemandes Ehre — skrzywdzić kogo na honorze; ubliżać mu; Jemandes guten Namen kränken uwłaczać czyjéj sławie; szarpać ją; ich wollte Sie damit nicht —, *nie chciałem Panu przez to ubliżyć.

Kra'nkenberi'cht, *sm.* doniesienie od. raport o chorym albo chorych; -nkenbesu'ch, *sm.* odwiedzenie od. nawiedzenie chorego, odwiedzenie chorych; -nkenbe'tt, *sn.* łóżko chorego; auf das — kommen położyć się, zachorować, wpaść w łożną chorobę; auf dem Krankenbette liegen leżéć w chorobie.

Krä'nkend, *ppr.* u. *a.* krzywdzący; obraźliwy.

Kra'nkengesi'cht, *sn.* twarz schorzałego, schorzała, chorobę okazująca; -nkenhau's, *sn.* szpital chorych; lazaret; -nkenhaus-, *a.* lazaretowy; -nkenko'st, *sf.* jedzenie dla chorych; -nkenlager, *sn.* łoże chorego; choroba w łóżku odbyta; -nkenpflege, *sf.* opatrowanie chorych; zajmowanie się chorymi; -nkensaa'l, *sm.*, -nkenstube, *sf.* (in Klöstern) infirmerya; sala, izba, pokój dla chorych; -nkenstuh'l, *sm.* krzesło dla chorego; -nkenwärter, *sm.* chorych pilnujący, doglądający, dozorujący; *Kg.* (im Kloster) infirmarz; -nkenwä'rterin, *sf.* dozorująca chorych; *Kg.* (im Kloster) infirmarka; -nkenzettel, *sm.* kartka poświadczająca chorobę, wskazująca rodzaj choroby; -nkenzimmer, *sn.* pokój dla chorych; -nkhaft, *a.* chorobliwy; krankhafter Zustand chorobliwy stan; -nkhaftigkeit, *sf.* chorobliwość; -nkheit, *sf.* choroba; eine — bekommen, von einer — befallen werden, in eine — fallen zachorować; dostać jakiéj choroby; zapaść od. wpaść w chorobę; von einer — angesteckt werden zarazić się jaką chorobą; an einer — darnieder liegen, sterben być złożonym jaką chorobą umrzéć na nią; von einer — genesen wyzdrowiéć z choroby; ansteckende —, *Hlk.* choroba zaraźliwa; hitzige —, *Hlk.* ostra choroba; -nkheitsgeschichte, *sf.* historya choroby; -nkheitslehre, *sf. Hlk.* patologia; nauka o chorobach oder cierpieniach; -nkheitssto'ff, *sm. Hlk.* materya chorowita; pierwiastek choroby; materya chorobliwa; -nkheitswechsel, *sm.* silenie się choroby; -nkheitszu'stand, *sm.* stan choroby.

Krä'nklich, *a.* trochę chory; — aussehen wyglądać choro, schorzało; chorowity; skłonny do chorób; często zapadający; -nklichkeit, *sf.* choroba (lekka); man sieht ihm die — an znać po nim chorobę; chorowitość; skłonność do chorób.

Krä'nkung, *sf.* martwienie; trapienie; pokrzywdzenie, skrzywdzenie, obrażenie, znieważenie kogo; uraza; obraza, zniewaga; etwas für eine — ansehen wziąć sobie co za urazę; urazić się czém; Jemandem eine — zufügen zniewagę komu wyrządzić.

Kranz, *sm.* wieniec, wianek; — aus Blumen wieniec z kwiatów; einen — flechten, winden wieniec, wianek upleść; Jemandem einen — aufsetzen wieniec komu włożyć na głowę; einer Jungfrau den — rauben, *pannie odebrać wianek (panieństwo); —, *wieniec, *obwódka, obrączka; *wszystko to co w kształcie wieńca rzecz jaką otacza; *Bk.* zaokrąglenie gzemsu, itd.; Kranz-, *a.* wieńcowy; wieńczysty; Kra'nzader, *sf. Zk.* naczynie wieńcowe; Kra'nzartig, *a.* wieńczysty; -nzbinder, Krä'nzebinder, *sm.* wieńczarz; -nzbinderin, *sf.* wieńczarka; Krä'nzchen, *sn. dim.* wianek; wianeczek; —, *panieństwo; das — (der Jungferschaft) verlieren, *stracić wianeczek; — (Gesellschaft), *kolejny balik; *zabawa, schadzka, rozrywka po kolei wyprawiana; Krä'nzen, *va.* wieńczyć; die Bäume — w drzewach korę wyrzynać na około w kształcie obręczy; Krä'nzetra'gend, *a.* wieńconośny; Kra'nzflechter, -nzflechterin, ſ. Kra'nzbinder, Kra'nzbinderin; -nzförmig, *a.* wieńcowaty; w kształcie wieńca; -nzgeber, *sm.* wieńcodawca; -nzgefä'ß, *Zk.*, ſ. Kra'nzader; -nzhändler, *sm.*, -nzhändlerin, *sf.* ten, ta, co wieńce sprzedaje; -nzjungfer, *sf.* panna młoda (w ślubnym wieńcu); druchna; -nzleiste, *sf. Bk.* obdaszek; -nzlos, *a.* bez wieńca; -nznaht, *sf. Zk.* szew wieńcowy (w czaszce); -nztragen, *sn.* wieńconoszenie; -nzträger, *sm.* wieńconoszec; -nzträgerin, *sf.* wieńconośna.

Kra'pfen, Krä'pfel, Kra'pfkuchen, *sm.*, Krä'pfchen, *sn. dim. Kk.* pączek; krepel.

Krapp, *sm. Ng.* kropa, reta; marzana; ſ. a. Fä'rberröthe; Krapp-, Kra'ppähnlich, Kra'ppartig, *a. Ng. etc.* marzanowy, marzanowaty; Kra'ppdarre, *sf.* suszarnia.

Kra'ter, *sm. Ntl.* krater, otwór wulkanicznéj góry.

Krä'tscham, *sm.* § karczma; -tschmer, *sm.* § karczmarz; -tschmerin, *sf.* § karczmarka.

Kra'tzbeere, *sf. Ng.* jeżyna; Kra'tzbürste, *sf.* szczotka z drutu; Kra'tzdistel, ſ. A'ckerdistel (kleine).

Kra'tze, *sf.* skrobaczka; graca (ogrodnicza itd.).

Krä'tze, *sf. Httk. etc.* odchód kruszcu przy wyrabianiu; —, *Hlk.* świerzb.

Kra'tzeisen, *sn.* żelazko do skrobania.

Kra'tzen, *vn.* (h.) u. *va.* drapać; Jemanden mit den Nägeln — drapać kogo pazurami; sich im Kopfe — drapać się po głowie; Wolle —, *W.* gręblować, strychować; der Wein kratzt, *wino drapie (w gardle); es kratzt mich im Halse, *drapie mnie (coś) w gardle; die Feder kratzt, *pióro drapie (papier, po papierze); — skrobać (czém śpiczastém); mit den Füßen — suwać nogami; auf der Geige —, *iron.* rzempolić, drzéć się na skrzypcach; Kra'tzer, Krä'tzer, *sm.* skrobaczka; grajcar u stępla; Krä'tzer, *iron.* liche wino; Kra'tzfuß, *sm.* ukłon zrobiony nogą; einen — machen nogą się ukłonić; Kra'tzfüßler, *sm.* komplemencista nogami się kłaniający; kłaniacz.

Krä'tzig, *a. Hlk.* świerzbowaty; parszywy; świerzb mający; Krä'tzsalbe, *sf. Hlk.* maść na świerzb.

Kra'tzwolle, *sf. W.* wyczoski z wełny.

Krau'el, *sm.* widły z hakowatemi zębami.

Krau'en, ſ. Kra'bbeln.

Kraus, *a.* kędzierzawy; krause Locken kędziory; — machen pokędzierzawić; w kędziory pozwijać, ułożyć; — pomarszczony, w fałdy drobne ułożony, karbowany; ein krauses Gesicht machen, *skrzywić się; *marsa postawić; *kwaśną minę zrobić; es geht bunt u. — her, *idzie wszystko bez żadnego porządku; Krau'sbart, *sm.*

kędzierzawa broda; *człowiek taką brodę mający; Krau'sbeere, sf. Ng. porzeczka; Krau'sbiberne'll, f. Biberne'll (gemeine); Krau'sblätterig, a. mający liście kędzierzawe; Krau'sdistel, f. Ackerdistel (kleine).

Krau'se, sf. kreza (u koszuli itd.); słój, słoik (szklany lub gliniany).

Kräu'selei'sen, sn. żelazko do zwijania włosów oder loków; żelazo do karbowania brzegów u pieniędzy; Kräu'selig, a. (gekräuselt) kędzierzawy; Kräu'seln, va. kędzierzawić, zwijać w loki (włosy); Mzk. narzynać, nacinać, karbować (pieniądze, brzegi na około); sich — kręcić się; Kräu'selzange, f. Kräu'selei'sen.

Krau'semünze, sf. Ng. męta kędzierzawa; miętkiew.

Krau'shaar, sn. włos kędzierzawy; Krau'shaarig, a. kędzierzawy, kędzierzawe włosy mający; Krau'skohl, sm. Ng. Gtn. kapusta kędzierzawa, strzępiasta; jarmuż; Krau'skopf, sm. głowa kędzierzawa; Krau'sköpfig, a. mający kędzierzawą głowę; Krau'slocke, sf. pukiel włosów zwinięty; kędzior; Krau'slockig, a. mający kędziory; Krau'spappel, sf. Ng. ślaz kędzierzawy; Krau'ssalat, sm. Gtn. sałata kędzierzawa.

Kraut, sn. ziele (überhaupt); zioło (apteczne, lekarskie); Kräuter suchen zioła zbierać; Kräu'ter, pl. ziółka, napój z ziół warzonych; Kräuter zielenia (warzywo z liści); — (Sauerkraut) kapusta; gefülltes —, Kk. kapusta nadziewana; er muß immer das — fett machen, *on musi zawsze dawać omastę, *ponosić największą część ciężaru, najwięcéj się przykładać do czego, najwięcéj przy czém pracować; wie — u. Rüben, *jak groch z kapustą; *groch w kotle; —, Ng. nać, natka (u marchwi, rzepy); — treiben, bekommen, in's — gehen, wachsen, Ng. Ldw. Gtn. nać puszczać; naci dostawać; w nać rość; — (Schießpulver) proch (do strzelania); Kraut u. Loth, Jäg. proch i kula; Kraut-, a. Ng. Ldw. Kk. naciowaty; kapustny; Krau'tacker, sm. (Krautfeld) rola pod kapustę; Krau'tartig, a. naciowaty; -tbeet, sn. Gtn. zagon kapusty; Krau'tbirne, sf. Gtn. kapustnica (gruszka); -tblatt, sn. liść od. listek kapusty.

Kräu'tchen, sn. dim. roślinka, ziółko; ich kenne dich, Kräutchen, daß du eine Brennnessel bist, *znam cię, ziółko, żeś pokrzywa.

Krau'teisen, sn. Ldw. Kk. nóż do szatkowania kapusty.

Krau'ten, va. oczyszczać z zielska od. z chwastu.

Kräu'tera'bsud, sm. Schdk. Hlk. ziółka, dekokt, odwar z ziół; Kräu'terarznei', sf. Hlk. lekarstwo z ziół; -terau'szug, sm. Schdk. Hlk. extrakt z ziół; -terba'd, sn. kąpiel z ziół; -terbie'r, sn. piwo ziołami przyprawne; -terboden, sm. strych od. poddasze na suszenie ziół; -terbu'ch, sn. zielnik; herbarz; -terer, sm. (Kräutersammler) zbieracz ziół; -terfrau', sf. kobieta trudniąca się zbieraniem ziół lekarskich; -terich, sn. Ng. zioła; zielsko; chwast; -terig, a. pełen ziół; obfitujący w zioła; ziołami zarosły; -terkäse, sm. sér z ziołami; -terke'nner, sm. znający się na ziołach; -terkissen, sn., -terki'ßchen, sn. dim. poduszeczka ziołami napełniona (do okładania); -terkunde, sf. znajomość ziół; -terku'r, sf. leczenie za pomocą ziół; -terlehre, sf. nauka o ziołach; -terlese, sf. zbieranie ziół; -terliför'r, sm. kwiatówka; -terma'nn, sm. zbierający zioła (lekarskie na sprzedaż); -terma'rkt, sm. rynek warzywny.

Krau'ternte, sf. zbiór kapusty.

Kräu'tersäckchen, f. Kräu'terkissen; -tersa'ft, sm. sok z ziół; -tersala't, sm. Kk. sałata z ziół; -tersa'mmlung, sf. zbieranie ziół; zbiór ziół, kollekcya ziół, herbarz, zielnik; -tersuppe, sf. Kk. zupa z ziół; -terthee', sm. herbata z różnych ziół; -tertra'nk, sm. Hlk. napój z ziół; -teru'mschlag, sm. Hlk. okładanie z ziół; -terwei'b, f. Kräu'terfrau'; -terwei'n, sm. wino ziołami przyprawne.

Krau'tfaß, sn. beczka na kapustę; -tfeld, sn. rola pod kapustę; pole kapustą zasadzone; -tgarten, sm. Ldw. Gtn. ogród warzywny; -thobel, sm. szatkownik, szatkownica (do szatkowania kapusty); -thonig, sm. miód (praśny) z ziół zbierany.

Kräu'tig, f. Kräu'terich.

Krau'tjunker, sm. iron. *reczkosiéj, *ślachcic wiejskim pracom oddany i nie znający się na wielkim świecie; Krau'tkopf, sm. Ng. Ldw. Gtn. główka kapusty; *kapuściana głowa (durna); -tland, f. Krau'tacker.

Kräu'tler, f. Kräu'terma'nn; -tlerin, f. Kräu'terfrau'.

Krau'tmotte, Krau'traupe, sf. Ng. mszyca; kapustnik; -tsala't, sm. Kk. sałata z kapusty; -tsprosse, sf. Ng. odrośl, wypustek u kapusty; Krau'tsprossen, pl. podczos; -tstampfe, sf., -tstößer, sm. tłuk do tłuczenia kapusty dla bydła; -tstrunk, sm. głąb kapusty; -twurm, f. Krau'tmotte.

Kreatu'r, f. Creatu'r.

Krebs, sm. Ng. rak (überhaupt); Krebse fangen, ausmachen raki łowić, łuskać; die Sonne tritt in den — (in das Sternbild des Krebses) słońce przechodzi w raka; den — bekommen, Hlk. raka dostać; Krebs-, a. Ng. Kk. raczy; Kre'bsartig, a. rakowaty; -bsauge, sn., Kre'bsstein, sm. racze oko; -bsbach, sm. strumień, w którym się raki gnieżdżą; -bsblume, sf. Ng. słonecznik peruwiański; -bsbrühe, sf. Kk. rakowa zupa; -bsbutter, sf. Kk. rakowe masło; -bsdistel, f. Kra'mpfdistel; Kre'bsen, vn. (h.) raki łowić; Kre'bser, Kre'bsfänger, sm. ten co raki łowi; rakownik; Kre'bsfang, sm. połów raków; -bsfänger, sm. rakarz; -bsfängerin, sf. rakarka; -bsgang, sm. raczy chód; *wsteczny chód; den — gehen, *cofać się zamiast iść naprzód; die Sache geht den —, rzecz się wstecz cofa, zamiast do góry idzie na dół; -bsgängig, a. wsteczny; etwas — (rückgängig) machen, *cofnąć co wstecz; — werden, *wstecz się cofnąć; -bsgeschwü'r, sn. Hlk. rak; wrzód rakowaty; -bsgeschwü'rartig, a. Hlk. rakowaty; — werden, Hlk. rakowaciéć; -bsgewä'chs, sn. Hlk. rakotwór; Kre'bsicht, Kre'bsig, Kre'bsartig, a. Hlk. rakowaty, kancerowaty, kankrowaty; Kre'bskrank, a. Hlk. chory na raka, wrzód rakowaty; -bskraut, sn. Ng. czerwiec trwały; -bsnase, -bsschale, sf. Kk. skorupka raka; -bsschaden, sm. Hlk. rak (auch *); -bsscheere, sf. nożyce u raka; -bsstein, sm. racze oczy (kamyk); -bssuppe, sf. Kk. zupa rakowa z szyjkami.

Kreen, sm. Ng. (Meerrettig) warzęcha chrzan; Kreen-, a. Ng. Kk. (Meerrettig-) chrzanowy.

Krei'de, sf. kreda, kreta (biała, czarna, czerwona); kredka; mit doppelter — schreiben, *podwójną kredką pisać, *przypisywać drugie tyle dłużnikowi; auf die — trinken, zechen, *na kredkę pić, na kredyt; bei Jemandem in die — gerathen, *zadłużyć się komu; ich weiß, wie seine Kreide schreibt, *znam ja go na wylot; Krei'de-, Krei'den-, a. kredowy; Krei'den, va. kredować; kredą nacierać, namazywać, nasmarować, powlec; Krei'dena'rtig, a. kredowaty; -dene'rde, sf. ziemia kredowa; -dengru'nd, sm. Mal. grunt (malowidła) kredą powleczony; Krei'dicht, a. kredowaty; kredziasty; podobny do kredy; Krei'dig, a. kredowy; sich — machen kredą się powalać, pobielić.

Krei'ren, f. Crei'ren.

Kreis, sm. koło, obwód, okrąg; einen — ziehen zatoczyć koło; einen — schließen koło zrobić; w koło stanąć, usiąść itd.; einen — um Jemanden schließen, sich in einen — um Jemanden stellen otoczyć kogo w koło; stanąć na około kogo; im Kreise herumführen w koło oprowadzać; im Kreise laufen w koło biegać; — (Umfang, Ausdehnung) obręb; zakres; den — seiner Einsichten erweitern, *rozprzestrzenić obręb swoich wiadomości; —, Geog. (Verwaltungsbezirk) obwód, cyrkuł, powiat; — der Welt, Weltkreis okrąg świata; — (Gesellschaft) grono (przyjaciół, dzieci, itd.); Kreis-, a. kolisty; okolny; Geog. Stw. powiatowy; cyrkułowy, cyrkularny; Krei'sabschied, sm. Stw. uchwała zjazdu powiatowego; Krei'samt, sn. Geog. Stw. urząd powiatowy oder cyrkularny; -samtmann, sm. Stw. Rw. intendent powiatowy od. cyrkularny; -sbahn, sf. droga kolista; -sbea'mter, sm. Stw. Rw. urzędnik powiatowy od. cyrkularny; -sbewe'gung, sf. poruszenie koliste; obrot wirowy; -sbote, sm. posłaniec, pachołek, woźny powiatowy.

Krei'schen, vn. (h.) skrzeczéć; skwarzyć; zakrzyknąć, krzyczéć; kreischende Stimme skrzekliwy głos; —, va. skwarzyć co; Krei'schen, sn. skwarzenie; skrzek.

Krei's-Commissa'r, sm. Stw. komisarz powiatowy, obwodowy, cyrkularny; -seinnehmer, sm. Stw. poborca powiatowy.

Krei'sel, sm. fryga; cyga; kręglica; wartołka; Krei'seln, vn. (h.): sich — kręcić się jak fryga.

Krei'sen, vn. (h.) obracać się w koło; um etwas — obracać się koło czego; der Vogel kreiset in der Luft ptak buja oder koła zatacza w powietrzu; sich — obracać się; odbywać wirowy obrot; die Tage — dni wracają znowu po pewnym czasie.

Krei'sförmig, a. kolisty; okrągły, okolny; kształt koła mający; okrągły jak koło; -sfuge, sf. Tk. fuga kolejna; kanon; -sgang, sm. chód od. iście na około; -sgeri'cht, sn. sąd powiatowy; -sgesa'ng, sm. Tk. śpiew kolejny; -shauptmann, sm. Stw. starosta cyrkularny, naczelnik powiatu;

Krei'skanzlei', *sf. Stw.* kancelarya powiatowa, obwodowa, cyrkularna; -skasse, *sf. Stw.* kasa powiatowa; -slauf, *sm.* bieg kołowy; okolny; krążenie w koło; obieg, krążenie, cyrkulacya (krwi); der — der Zeit peryodyczny obieg czasów; -soberster, s. Krei'shauptmann; -sphy'sicus, *sm. Hlk. Stw.* fizyk wydziałowy.

Krei'srichter, *sm. Stw. Rw.* sędzia powiatowy, obwodowy, cyrkularny; -sschattig, *a. Geog.* kołocienny, w około siebie cień mający; -sschluß, *sm. Stw.* uchwała rady powiatowéj; -sschreiben, *sn.* okólnik; cyrkularz; list okolny; -sschreiber, *sm. Stw. Rw.* sekretarz (pisarz) powiatowy, obwodowy, cyrkularny; -sschule, *sf.* szkoła powiatowa, obwodowa, cyrkularna; -ssecretä'r, *sm. Stw. etc.* sekretarz powiatowy, obwodowy, cyrkularny.

Krei'ßen, *vn.* (h.) połóg odbywać; rodzić; im Kreißen liegen połogiem leżéć; Krei'ßende, *sf.* (Gebärende) położnica.

Krei'sstadt, *sf. Geog. Stw.* miasto powiatowe, obwodowe, cyrkularne; -sstände, *sm. pl. Stw.* stany powiatowe; -stag, *sm. Stw. etc.* sejmik (powiatowy); -stanz, *sm.* obertas; taniec w koło; -sverfa'ssung, *sf. Stw.* urządzenie powiatowe; -sversa'mmlung, *sf. Stw. etc.* zgromadzenie powiatowe, obwodowe, cyrkularne; -svierung, *sf.* kwadratura koła; -svorsteher, *sm.* komisarz powiatowy.

Kre'llen, § s. Kra'llen.

Kre'mel, Kreml, *sm. Geog.* (in Moskau) Kremlin, Kreml.

Kre'mpe, s. Kräm'pe.

Kren, s. Kreen, Mee'rrettig.

Krepi'ren, *vn.* (s.) zdechnąć; zdychać; krepirt zdechły; krepirtes (verrecktes, umgestandenes, todtes) Vieh zdechlina, zdechlizna.

Krepp, Kre'ppflor, *sm. W.* krepa; Krepp-, Kreppflor-, *a.* krepowy.

Kre'ppisch, *a.* § opierający się, broniący się.

Kre'sse, *sf. Ng.* rzeżucha; —, *Ng.* (Fisch) kiełb; kiełbik; Kre'ssen-, *a. Ng.* (die Blume betreffend) rzeżuszany; Kre'ssensala't, Kre'ßsala't, *sm. Kk.* sałata z rzeżuchy; Kre'ssenschme'tterling, *sm. Ng.* rzeżuchowiec.

Kreuz, *sn.* krzyż (überhaupt); ein — errichten krzyż postawić; Jemanden an's — heften, nageln, schlagen na krzyż kogo przybić; mit dem Kreuze gehen, *Kg.* z krzyżem chodzić, procesyą robić; das heilige —, *Kg.* krucyfiks; ein — (Ordenszeichen) bekommen krzyż dostać; das — machen, ein — schlagen, *Kg.* krzyż zrobić oder w powietrzu przeżegnać się; das — vor Jemandem machen, *żegnać się przed kim, *chciéć być zdaleka od niego; zu Kreuze kriechen, *udać się w pokorę; am Kreuze stehen, *w wielkim być kłopocie; wer das — hat, segnet sich damit, *kto ma wędkę, ryby łowi; *komu się łyka drzéć dają, te je drze; in's — u. in die Quere, od. die Kreuz und Quer, die Kreuz u. die Quere, *tam i sam; *w różnych kierunkach; in's od. über's — legen, *na krzyż co położyć; —, *Zk.* krzyże, część ciała nad kuprem; Schmerzen im Kreuze, *Hlk.* ból w krzyżach; —, *Kg. Gsch.* krucyata; das — predigen, *Gsch.* krucyatę opowiadać; das Kreuz nehmen, *zaciągnąć się na krucyatę; *krzyż przywdziać, przypiąć; —, *(Ungemach, Beschwerde, Last, Bedrückung, Schmerz, Pein) krzyż; Gott hat mir ein schweres — aufgelegt, *ciężki krzyż Bóg na mnie zesłał; viel — haben, *miéć wiele strapienia, cierpień; sein — auf sich nehmen, *cierpliwie krzyż nosić; Kreuz-, Kreu'zes-, *a.* krzyżowny; Kreu'zabnehmung, Kreu'zesabnahme, *sf. Gsch. Kg. Mal.* zdjęcie z krzyża; Kreu'zband, *sm. Zm.* krzyżownica, tramy na krzyż ukośny związane; —, *sn.* krzyżowa opaska (listów, itd.); wiązanie na krzyż; -zbaum, *sm.* krzyżowe drzewo; *Ng.* kleszczowina; -zbeere, *sf. Ng.* szakłak; s. a. Kreu'zdorn; Hi'rschdorn; -zbein, *sn. Zk.* kość krzyżowa, kuprowa, świątnicza; -zbild, *sn.* krucyfiks; Pan Jezus na krzyżu; -zblech, *sn.* blacha na krzyż; -zblume, *sf. Ng.* krzyżownica; -zbock, *sm.* sztalugi; kozły do rznięcia drzewa; -zbogenstellung, *sf. Bk.* łukowanie oder arkadowanie krzyżowe; -zbrav, *a.* *dzielny; nadzwyczaj odważny; -zbruder, *sm. Gsch.* (Kreuzfahrer) krzyżak, krzyżownik; *towarzysz cierpienia; § s. La'stträger, Pa'ckträger; -zburg, *sn. Geog.* (Stadt in Schlesien) Krzyżograd.

Kreu'zchen, *sn. dim.* krzyżyk; Kreu'zdorn, *sm. Ng.* szakłak; — (im Thürschloß) czop krzyżowy (w zamku); Kreu'zen, *va.* żegnać; sich — żegnać się; man möchte sich — u. segnen, *prawie osłupiéć przechodzi (ze strachu, podziwienia); —, *vn.* (h.) krążyć po morzu (jak okręt, żeglarz); auf dem ganzen Meere, um eine Insel —, *Sw.* krążyć po całém morzu, koło wyspy; sich — (Wege, auch: einander fehlgehen) krzyżować się; pokrzyżować się; *przeciwić się sobie, mijać się z sobą; ihre Pläne kreuzten sich, *ich plany krzyżowały się z sobą; tausend Entwürfe kreuzten sich in seiner Seele, *tysiąc projektów snuło mu się w myśli; das Pferd kreuzt koń nogami na krzyż wyrzuca. [płucowa.

Kreu'zenzian, *sm. Ng.* goryczka

Kreu'zer, *sm. Sw.* okręt krążący; *Mzk.* grajcar, dwugroszniak (teraz w *Austryi* 2/3 grosza polskiego).

Kreu'zerfi'ndung, Kreu'zeserfi'ndung, *sf. Kg.* znalezienie krzyża świętego; Kreu'zeserhö'hung, *sf. Kg.* (Kirchenfest) podwyższenie krzyża świętego; Kreu'zesfta'mm, *sm. Bibl. Kg.* drzewo krzyża świętego; drzewo krzyżowe; Kreu'zesto'd, *sm.* śmierć na krzyżu; -zfahrer, *sm. Gsch.* krzyżownik, krzyżak; —, *Sw.*, s. Kreu'zer; -zfahrt, s. Kreu'zzug; -zförmig, *a.* krzyżowaty; kształt krzyża mający; -zfuchs, *sm. Jäg.* krzyżak (lis); -zgang, *sm.* procesya z krzyżem; *Bk.* korytarz na krzyż idący (w klasztorach); — chodniki na krzyż się przecinające (w ogrodzie); chodzenie (na krzyż); -zgasse, *sf.* przecznica; ulica poprzecznica (która druga przecina); -zgewölbe, *sn. Bk.* sklepienie krzyżowe; -zgurt, *sm.* krzyżowy pas (u konia); -zheer, *sn. Gsch.* wojsko krzyżowe; -zherr, *sm. Gsch.* (Kreuzritter) krzyżak; rycerz krzyżowy; -zhieb, *sm. Ftk.* cięcie na krzyż.

Kreu'zigen, *va.* krzyżować; sein Fleisch, den alten Menschen —, *swoje ciało dręczyć; sich —, s. bekreuzen (sich) unter Kreu'zen; Kreu'ziger, *sm.* krzyżownik; Kreu'zigung, *sf.* ukrzyżowanie; Kreu'zkirche, *sf. Bk.* kościół wystawiony w kształcie krzyża; *Kg.* kościół świętego krzyża; -zkraut, *sn. Ng.* starzec; — (klebriges) starzec lipki; — (breitblätteriges) starzec leśny; -zkuckuk, *sm. Ng.* (Pflanze) storczyk wysoki; -zlahm, *a.* chromy na krzyże; słaby w krzyżach; chromający z powodu słabości krzyżów; -znaht, *sf.* szew krzyżowym ściegiem; -zneffel, *sf.*, s. Ba'chschaum; -zorden, *sm. Gsch. Kg.* (Orden der Kreuzritter) zakon krzyżacki; -zpflanze, s. Kreu'zkraut; -zpforte, *sf.* furtka na krzyż; -zpredigt, *sf. Gsch. Kg.* kazanie zachęcające do krucyaty, wzywające na wojnę krzyżową; (auch *); -zpunkt, *sm.* punkt, w którym się dwie linie na krzyż przecinają; -zriemen, *sm.* rzemień krzyżowy; krzyżownik; -zritter, s. Kreu'zherr; -zritter-, Kreu'zritterlich, Kreu'zritterschaftlich, *a. Gsch.* (von den deutschen Ordensrittern in Ost- u. Westpreußen, in Litthauen nachgelassen, hinterblieben, übriggeblieben) pokrzyżacki; -zritterorden, s. Kreu'zorden; -zruthe, *sf.* pręt kwadratowy; -zscheu, *a.* chroniący się krzyża; -zschiff, *sn. Sw.* okręt krążący; -zschmerz, *sm.* ból w krzyżach; krzyżów boleści; -zschnabel, *sm. Ng.* krzywonos; -zschnitt, *sm.* przecięcie na krzyż; -zschraffi'rung, *sf.* (beim Kupfer- und Stahlstecher, beim Zeichner und Holzschneider) szrafirowanie (kréskowanie) na krzyż; -zschuh, *sm.* stopa kwadratowa; -zschule, *sf.* szkoła cierpień i dolegliwości; -zschwester, *sf.* wspólniczka cierpień; -zspinne, *sf. Ng.* pająk krzyżak; -zsprung, *sm. Gymn. etc.* skok krzyżowy; -zstange, *sf. Sw.* maszt tylny; -zsteg, *sm. Bchdr.* prożek poprzeczny; deszczułka w poprzek idąca; -zstich, *sm.* pchnięcie na krzyż; (beim Nähen) ścieg krzyżowy; -zstock, *sm. Bk. Zm.* krzyż w oknie (w którym okna są osadzone); -zstraße, *sf.* krzyżowa ulica; -ztage, *sm. pl.* krzyżowe dni (przed Ś. Wniebowstąpieniem); -ztha'ler, *sm. Mzk.* talar z krzyżem; -ztragend, *a.* krzyżonośny; krzyż na sobie noszący; -zträger, *sm.* nosiciel krzyża; ten co przyż nosi (na procesyi); *człowiek znoszący wielkie dolegliwości, doznający ucisku itd.; Kreu'zträgerin, *sf.* *kobieto zostająca w ucisku; -zverba'nd, *sm. Hlk.* spojenie krzyżowe; -zvogel, s. Kreu'zschnabel; -zweg, *sm.* krzyżowa droga; drogi krzyżujące się; -zweise, *ad.* na krzyż; die Arme — über einander legen, die Beine — über einander schlagen założyć ręce, nogi; -zwoche, *sf. Kg.* tydzień, w którym przypadają krzyżowe dni; -zwurz, s. Kreu'zkraut; -zzoll, *sm.* cal kwadratowy; -zzug, *sm. Kg.* procesya z krzyżem; krucyata; wyprawa na wojnę krzyżową; *Sw.* krążenie po morzu; -zzügel, *sm.* (am Pferdegeschirr) cugle krzyżowe.

Kri'bbelkopf, *sm.* *człowiek urażliwy, łatwy do rozgniewania; Kri'bbelkra'nkheit, Kri'bbelsu'cht, *sf. Hlk.* rojnica.

Kri'bbeln, *vn.* (h.) rojami się wić (o robakach itd.); es kribbelte da von Käfern roje chrząszczów wiły się, przelatywały; rojami uwijały się chrząszcze; —, *va.* swędzenie sprawiać;

swędzić; es kribbelt mich in der Nase kręci mi w nosie; —, *va.* (krabbeln, krauen) końcami palców łagodnie łechtać, drapać.

Kri'bskra'bs! *int.* § łap cap!

Kri'ckeln, *vn.* (h.) dziwaczyć; zrzędzić; wszystko ganić; z niczego nie być kontent; Kri'ckler, *sm.* dziwak; zrzęda; Kri'cklich, *a.* zrzędny; *krytyczny, przykry (o rzeczy).

Krie'beln, 2c., s. Kri'bbeln, 2c.

Kriech, *sm. Sw.* stérczak, nos, drzewo wystające z pod przodu okrętu, które wodę rozbija.

Krie'che, *sf.* § czołg, czołganie się; lubaszka żółta (śliwka); *Ng.*, s. Krie'chente.

Krie'chen, *vn. irr.* (s.) (krieche, kroch, gekrochen) czołgać się, pełzać się; suwać się po ziemi, jak wąż, robak, żółw, dzieci; auf dem Bauche — czołgać się na brzuchu; vor Jemandem — czołgać się od. płaszczyć się przed kim; *podle się uniżać; kriechender Mensch, *iron.* człowiek czołgający się, podły, nikczemny; kriechendes Betragen, Verhalten, *iron.* postępowanie nikczemne, podle unižone; — leźć, łazić, iść powoli albo ukradkiem; in allen Winkeln — łazić po wszystkich kątach; da kommt er wieder gekrochen otóż znowu tu lezie; er kriecht hinter den Ofen lezie za piec (auch *iron.* *); durch etwas — przeleźć, przesunąć się przez co (przez dziurę); unter etwas — wleźć pod co (pod piec, pod łóżko); in etwas — wleźć w co; aus etwas — wyleźć zkąd (z pokoju) lub z czego (jak kurczę z jaja); kriechendes Thier, *Ng.* płaz; kriechendes Wesen, *iron.* podła czołobitność; Krie'chen, *sn.* czołganie się; pełzanie się; — vor Jemandem czołganie się przed kim, *podłe uniżanie się; Krie'chente, *sf. Ng.* cyranka; Krie'cher, *sm.* czołgacz; *iron.* *podły pochlebca, nikczemny nadskakiwacz; Kriecherei', *sf.* nikczemne czołganie się, płaszczenie się (przed kim); lizanie się; Krie'cherin, *sf.* kobieta podle uległa, liżąca się, nikczemnie nadskakująca.

Krieg, *sm.* wojna (überhaupt); — führen wojnę prowadzić, wieść; Jemandem den — ankündigen, erklären wojnę komu wydać, wypowiedzieć; Jemanden, ein Land mit — überziehen wojnę z kim rozpocząć (wprowadzając do jego kraju wojsko); po nieprzyjacielsku (z wojskiem) wtargnąć do kraju jakiego; in den — gehen, ziehen iść na wojnę; ein — entsteht, bricht aus wojna powstaje, wybucha; auswärtiger, innerlicher, bürgerlicher — wojna zagraniczna, domowa; wir wollen deshalb keinen — anfangen, *nie będziemy o to prowadzić wojny, *kłócić się, śpierać się; Krie'gen, *vn.* (h.) wojować; wojnę prowadzić; bój wieść; Krie'gen, *sn.* s. Krie'gführung, 2c.

Krie'gen, *va.* (bekommen, erlangen, erhalten, erwischen) uchwycić ręką; złapać, dosiąć, dosięgnać; otrzymać, wziąć; Luft kriegen oddech odzyskać, przyjść do siebie; mieć wytchnienie; er kann keine Luft — zadyszał się; dech go odszedł; er od. man weiß nicht, wer's — wird nie wie, kto to pobierze; sich bei den Köpfen — (sich zanken u. prügeln) wziąć się za łby; za łby chodzić.

Krie'ger, *sm.* wojownik; Krie'gerin, *sf.* wojowniczka; Krie'gerisch, *a.* wojenny; wojowniczy; es sieht in Europa — aus, *w Europie ma się na wojnę; *Europa przybiera postać wojenną; Krie'gerschla'gen, *a.* poległy na wojnie; -gersta'nd, *sm.* stan wojskowy; -gführend, *a.* prowadzący wojnę; -gführung, -gsführung, *sf.* wojny od. wojnę prowadzenie; -ggerü'stet, *a.* przygotowany do wojny, gotowy do boju; -ggeü'bt, *a.* wprawny w sztukę wojenną; -ggewoh'nt, *a.* przywykły do wojny; Kriegs-, *a.* wojenny; wojskowy; Kriegsadel, *sm.* ślachectwo nadane od. uzyskane w nagrodę wojennych zasług; ślachta w skutek wojennych zasług do ślacheckiéj godności wyniesiona; -gsanführer, *sm. Kw.* naczelnik wojenny; -gsanstalten, *sf. pl.* przygotowania wojenne; przysposobienia do wojny; -gsarti'kel, *sm. Kw.* artykuł wojenny od. wojskowy; -gsbaukunst, *sf.* architektura wojenna; fortyfikacya; budownictwo fortyfikacyjne; -gsbeda'rf, *sm.* potrzeby wojenne; -gsbege'benheit, *sf.* zdarzenie wojenne; wypadek wojenny; -gsblume, s. Ba'ldrian (griechischer); -gsblut, *sn.* krew w wojnie przelana; -gsbrauch, siehe Krie'gsgebrau'ch; -gsbühne, s. Krie'gsschauplatz; -gscamerad, s. Krie'gsgefährte; -gscasse, *sf. Kw.* kasa wojenna oder wojskowa; -gscolle'gium, *sn. Kw.* kolegium wojenne; -gscomma'ndo, *sn. Kw.* komenda wojenna oder wojskowa; -gscommissä'r, *sm. Kw.* komisarz wojenny; -gscommissaria't, *sn. Kw.* komisya wojenna; -gsdeparteme'nt, *sn. Stw.* departament wojenny; -gsdienst, *sm.* służba wojenna, wojskowa; Kriegsdienste nehmen, *Kw.* zaciągnać się do wojska; — thun, *Kw.* służyć w wojsku; vom Kriegsdienste frei sein wolnym być od wojska; -gsdirecto'rium, *sn. Kw.* dyrekcya wojskowa; -gsdrangsal, *sn.* ucisk wojny; -gsdromme'te, s. Krie'gstrompe'te; -gserfahren, *a.* doświadczony w wojnie; -gserfa'hrenheit, *sf.* biegłość w rzeczach wojskowych, doświadczenie w sprawie wojskowéj; -gserfah'rung, *sf.* doświadzenie w wojnie nabyte; -gserklä'rung, *sf.* wypowiedzenie wojny; -gseröffnung, *sf. Kw.* rozpoczęcie wojny oder kroków wojennych; -gsfach, *sn. Kw. Stw.* fach wojenny, wojskowy; wiadomości wojny się tyczące, do wojskowości się odnoszące; wojskowość; sich dem — widmen wojskowości się poświęcać; -gsfackel, *sf.* pochodnia wojny; die — anzünden, *zapalić pochodnią wojny, wojnę wzniecić; -gsfall, *sm.* przypadek wojny; wypadek wojenny; -gsfeuer, *sn.*, -gsflamme, *sf.* *pożar wojny; die — erregen, anschüren, *wzniecić pożar wojny; die — lodert noch, *pożar wojny jeszcze grasuje; -gsflotte, *sf. Kw. Sw. Stw.* flota wojenna; -gsfreund, *sm.* przyjaciel; miłośnik wojny; przyjaciel wojenny; -gsfreundschaft, *sf.* przyjaźń wojenna; -gsfuhre, *sf.* wóz wojenny, wojskowy; furgon; -gsführung, s. Krie'gführung; -gsfuß, *sm. Kw.* stopa wojenna; ein Heer auf den — setzen, *Kw.* wojsko urządzić na stopę wojną, postawić na stopie wojennéj; auf dem Kriegsfuße stehen, *Kw.* być na stopie wojennéj; -gsgebrau'ch, *sm.* zwyczaj wojenny; -gsgefah'r, *sf.* niebezpieczeństwo wojny, na wojnie; -gsgefährte, *sm.* (Kriegscamerad) towarzysz wojenny od. wojny; -gsgefa'ngen, *a.* pojmany w wojnie; sich — geben, *Kw.* poddać się jako jeniec wojenny; Jemanden — nehmen, *Kw.* wziąć kogo do niewoli wojennéj; -gsgefa'ngene, *sf.* niewolnica wojenna; branka; -gsgefa'ngener, *sm.* jeniec wojenny; -gsgefa'ngenschaft, *sf.* niewola wojenna; jeństwo; -gsgeist, *sm.* *duch wojenny; -gsgeleh'rsamkeit, *sf.* nauka wojenna, wojskowa; Krie'gsgelei't, *sn.* (Escorte) konwój wojskowy dla bezpieczeństwa w czasie wojny; -gsgeno'ß, s. Krie'gsgefährte; -gsgepä'ck, *sn.* juki, obłogi wojenne; -gsgerä'th, *sn.*, -gsgerä'thschaft, *sf. Kw.* sprzęt wojenny; sprzęty wojenne; -gsgeri'cht, *sn. Kw. Rw.* sąd wojenny; -gsgerü'cht, *sn.* pogłoska wojenna; wieść o wojnie; -gsgesa'ng, *sm.* pieśń wojenna; -gsgeschä'ft, *sn.* sprawa wojenna; -gsgeschi'chte, *sf.* dzieje wojenne; historya wojny lub wojen; powieść o wojnie; -gsgeschi'ck, s. Krie'gsglück; -gsgeschmei'de, *sn.* zbroja wojenna; -gsgescho'ß, *sn.* pocisk wojenny; strzała wojenna; -gsgeschrei', *sn.* krzyk wojenny; —, * s. Krie'gsgerü'cht; -gsgeschwa'der, *sn. Kw.* szwadron konnicy; *Sw. Kw.* eskadra wojskowa oder wojenna; -gsgeschü'tz, *sn.* działa wojenne; -gsgese'll, s. Krie'gsgefäh'rte; -gsgese'tz, *sn. Kw. Rw. Stw.* prawo wojenne; ustawa wojskowa; -gsgetö'se, -gsgetü'mmel, *sn.* wrzawa wojenna; -gsgewa'lt, *sf.* władza wojskowa (osobliwie w czasie wojny); -gsgewerbe, *sn.* rzemiosło wojskowe oder wojenne; -gsgewüh'l, *sn.* wrzawa wojenna; -gsglück, *sn.* szczęście wojenne; powodzenie w wojnie; -gsgott, *sm.*, -gsgöttin, *sf. Myth.* bożek, bogini wojny; -gsgurgel, *sf. iron.* *prosty wojak; -gshändel, *sm. pl. Kw.* zatargi wojenne; -gshandwerk, siehe Krie'gsgewe'rbe; -gshaufen, *sm. Kw.* oddział wojska; -gsheer, *sn.* wojsko; armia; -gsheld, *sm.* bohater (sławny wojennemi czyny); -gsherold, *sm. Kw.* głosiciel wojny; wypowiadacz wojny; -gshülfe, *sf.* pomoc wojenna; posiłki na wojnę; -gsjahr, *sn.* rok wojenny; -gskammer, *sf. Kw.* kamera wojenna; -gskanzelei', *sf. Kw. Stw.* kancelarya wojskowa; -gskette, *sf. Kw.* kordon wojenny; -gsknecht, *sm. Kw.* żołdak; Krie'gsknechte, *pl.* żołdactwo; -gskosten, *sf. pl.* koszta wojenne; -gskunde, *sf.* znajomość sztuki wojskowéj; -gskundig, *a.* znający się na wojskowości, na sztuce wojennéj; -gskunst, *sf.* sztuka wojenna; -gslast, *sf.* ciężar wojny; -gsleben, *sn.* życie wojenne; -gsleute, *sm. pl.* ludzie wojskowi; wojacy; -gslied, *sn.* pieśń wojenna; -gslist, *sf.* wojenny podstęp, wybieg, fortel; podejście wojenne; -gsliste, *sf. Kw.* lista wojenna; rejestr wojska; -gsmacht, *sf.* potęga wojenna, wojskowa; siła zbrojna; -gsmann, *sm.* wojownik; wojak; człowiek wojenny; -gsmannschaft, *sf.* siła zbrojna; *wojsko; -gsmantel, *sm. Hw.* płaszcz wojenny; -gsmaschi'ne, *sf. Kw. Alt.* machina wojenna; -gsmini'ster, *sm. Stw. Kw.* Minister wojny; -gsministe'rium, *sn. Stw. Kw.* Ministerstwo wojny; -gsmunitio'n, *sf.* amunicya wojenna;

Krie'gsnoth, *sf.* ucisk wojny; niedostatek w czasie wojny; -gso'berster, *sm. Kw.* naczelnik wojenny; -gsord-nung, *sf.* porządek wojskowy, wojenny; -gspferd, *sn. Kw.* koń wojskowy; -gspflicht, *sf. Stw. Kw.* powinność wojskowa; -gspflichtig, *a.* obowiązany do służby wojskowéj; kantonowi podlegający; -gspfli'chtigkeit, *sf.* obowiązek służenia w wojsku; -gsplan, *sm.* plan wojny, wojenny; -gsplatz, *sm.* miejsce przeznaczone na skład sprzętów wojennych; -gsrath, *sm. Kw.* rada wojenna; —, *Kw. Stw.* Radca wojenny; -gsrecht, *sn. Kw. Rw. Stw.* prawo wojenne, wojskowe; kodeks wojskowy; —, *Kw.* sąd wojskowy; — über Jemanden halten, *Kw. Rw.* sąd wojskowy na kogo złożyć; -gs-regel, *sf.* prawidło wojskowe; -gsrese'rve, *sf. Kw.* żołnierze w rezerwie, żołnierze w odwodzie; wojsko odwodowe od. posiłkowe; rezerwa; -gs-richter, *sm. Kw.* wojskowy sędzia; audytor przy wojsku; -gsrichtera'mt, *sn.*, -gsrichterstelle, *sf. Kw.* audytorstwo; -gsroß, *sn.* koń wojskowy; -gsruf, *sm.* wezwanie do wojny; -gsruhm, *sm.* sława wojenna; -gsrüstung, *sf.* wyprawa wojenna, przygotowanie oder uzbrajanie się do wojny; -gssänger, *sm.* śpiewca wojenny; śpiewak głoszący czyny wojenne; -gsschaar, *sf.* oddział wojsku; półk; -gsschauplatz, *sm.* teatr wojny; -gsschiff, *sn. Kw. Sw.* okręt wojenny; -gsschuld, *sf. Stw.* dług wojenny; -gsschule, *sf.* szkoła wojskowa; szkoła kadetów od. podchorążych; Krie'gsschüler, *sm.* uczeń szkoły wojskowéj; -gsspiel, *sn.* igraszka wojenna; zabawa wojskowa; -gssprache, *sf.* mowa wojskowa; -gs-stand, *sm.* (Kriegsgewerbe, Kriegsmetier) stan wojskowy; stan wojenny; -gssteuer, *sf. Stw. Kw.* (Contribution) podatek na wojnę; kontrybucya wojenna; -gsstraße, *sf.* droga wojskowa; -gstanz, *sm.* taniec wojenny; -gstapferkeit, *sf.* odwaga wojenna; -gsthat, *sf.* dzieło wojenne; czyn wojenny; -gstheater, s. Krie'gsschauplatz; -gstumu'lt, s. Krie'gsgetöse; -gsübung, *sf.* ćwiczenie wojskowe oder wojenne; -gsverfa'ssung, *sf. Stw. Kw.* stan wojskowości; urządzenia wojskowe od. wojenne; -gsverhee'rung, *sf.* spustoszenie wojenne, w czasie wojny; -gs-verständig, s. Krie'gskundig; -gsverwa'ltung, *sf. Kw. Stw.* zarząd wojenny; administracya wojskowa; -gsvolk, *sn.* wojsko; siła zbrojna; -gsvorrath, *sm. Kw.* zapasy wojenne; -gswaffe, *sf.* broń wojskowa; -gswagen, *sm. Kw. Alt.* wóz wojenny (z kosami); -gs-wehr, *sf. Kw. Stw.* wojenne oręże; -gswesen, *sn.* wojskowość; -gswissenschaft, *sf.* umiejętność sztuki wojskowéj; nauka wojenna od. wojskowa; -gswuth, *sf.* zaciętość w prowadzeniu wojny; -gszahlamt, *sn. Stw. Kw.* kasa wojskowa oder wojenna; urząd płatniczy wojskowy; -gszahlmeister, *sm. Kw.* płatnik wojskowy; -gszeit, *sf.* czas wojenny; -gszelt, *sn. Kw.* namiot wojskowy; -gszucht, *sf. Kw.* karność wojskowa; -gszug, *sm.* wyprawa wojenna, na wojnę; pochód wojska; snująca się gromada wojska; -gszwang, *sm.* exekucya wojskowa.

Krie'kente, s. Krie'chente.

Krimm, *sf. Geog.* Krym (kraj tatarski); Tauryka; Krimm-, Kri'mmer-, *a. Geog.* Krymski.

Kri'mmen, *va.*, s. Kri'bbeln; es krimmt mich drapie mnie (w gardle); rznie mnie, szczypie mnie (w brzuchu); s. a. Gri'mmen.

Kri'mpe, *sf. W.* zstępowanie sukna; Kri'mpen, *va.* (krampen §, krumpfen §) zstępować (sukno); —, *vn.*(s.) zstępować się, kurczyć się (o suknie); gekrimptes (gekrumpfenes) Tuch, *W.* sukno zstępowane.

Kri'ngel, *sm. Kk.* (rundes Gebäck) obwarzanek.

Kri'nne, *sf.* karb; szczerb; rysa.

Kri'ppchen, Kri'pplein, *sn. dim.* żłobek; Kri'ppe, *sf.* żłób; grobelka pleciona z chrustu na brzegu rzeki, aby woda nie podrywała; Kri'ppen-, *a.* żłobny, żłobowy; Kri'ppenähnlich, Kri'ppenartig, *a.* żłobczasty, żłobiasty, żłobkowaty; -ppenbeißen, *sn.* (der Pferde) łykawość, gryzienie żłobu (koni); -ppenbei'ßer, *sm.* gryzun; koń łykawy (co żłób gryzie); alter —, *iron.* *stary pryk; -ppenreiter, *sm. iron.* biedny ślachetka, co się z koniem żywi po obcych dworach; -ppensetzer, siehe Kri'ppenbeißer; -ppensteiger, *sm.* właziun, koń, co nogami na żłobie staje.

Kri'se, Kri'sis, *sf.* kryza; przesilenie (choroby); *chwila stanowcza; der Staat befindet sich in der —, *kraj jest w stanie przesilenia; die Sache ist in der —, *rzecz waży się na obie strony; die — ist vorüber, *już niebezpieczeństwo minęło.

Kri'speln, *va.*: Leder — skórę krysplować, centki lub gzyzakowe linie na niéj wyciskać; Kri'spelho'lz, *sn.* deszczułka do krysplowania skóry.

Krista'll, Krysta'll, Crysta'll, *sm. Ng. Schdk.* kryształ; szkło najczystsze; in Kristallen anschießen, *Schdk.* osiadać w kształcie szkłonnych kryształów; Krista'll-, Krysta'll-, Krista'l-len, *a.* kryształowy; *czysty, przezroczysty; -sta'llfluß, *sm.* rzéka kryształowa, wodę czystą jak kryształ mająca; *Httk.* kryształ farbowany; -sta'll-glas, *sn.* szkło kryształowe; -sta'll-hell, *a.* czysty jak kryształ; -sta'llisch, -stalli'nisch, *a.* kryształowaty; -stalli-satio'n, *sf.* krystalizacya; krystalizowanie; -stallisi'ren, *va.* krystalizować; sich — krystalizować się, osiadać w kształcie kryształów; -sta'llkugel, *sf.* kula kryształowa; Krista'lllinse, *sf. Optik.* soczewka kryształowa; —, *Zk.* soczewka w oku; -sta'llrein, s. Krista'llhell; -sta'llspiegel, *sm.* zwierciadło kryształowe; -sta'llwaaren, *sf. pl. H.* towary kryształowe.

Krite'rium, *sn.* kryteryum, oznaka, według któréj można sądzić o czém; Kriti'k, Kri'tik, *sf.* krytyka; — üben, sich mit der — beschäftigen krytyką się zajmować; das ist unter aller —, *to nie warto krytyki; Kritika'ster, *iron.*, s. Kri'ttler; Kri'tiker, *sm.* krytyk; Kri'tisch, *a.* krytyczny; —, *ad.* krytycznie; es sieht — mit der Sache aus, *rzecz niebezpiecznie wygląda; Kritisi'ren, *va.* krytykować.

Krittelei', *sf.* krytyka złośliwa, drobiazgowa, uwłaczająca; Kri'tteln, *vn.* (h.): über Jemanden, über etwas — krytykować kogo lub co złośliwie od. w sposób uwłaczający, dla nagany; Kri'ttler, *sm. iron.* krytyk złośliwy, uwłaczający; Kri'ttlich, *a.* zrzędny; przecherny.

Kritzelei', *sf.* bazgranina; grzymoły; Kri'tzelig, *a.* drapiący; skrobiący; kritzelige Feder pióro skrzypiące, pryskające; kritzelige Schrift pismo gryzmolne; Kri'tzeln, *vn.* (h.) gryzmolić; bazgrać, pisać niezgrabnie; die Feder kritzelt pióro drapie, skrobie po papierze, pryska; mit einer Nadel — igłą skrobać; —, *va.* nabazgrać co, nagryzmolić; Kri'tzeln, *sn.* bazgranina; s. a. Kritzelei'.

Kroa't, Kroa'te, *sm. Geog.* Kroat; Kroa'ten-, *a.* Kroacki; Kroa'tien, *sn. Geog.* Kroacya; Kroa'tisch, *a. Geog.* Kroacki; —, *ad.* po kroacku.

Kröbs, s. Griebs.

Krock, *sm. Ng.* wyka ptasia.

Krokodi'l, Krokodi'll, *sm.* u. *sn. Ng.* krokodyl; Krokodi'll-, Krokodi'lls-, *a. Ng.* krokodylowy; Krokodi'llsthränen, *sf. pl.* *łzy krokodylowe (fałszywe, zdradliwe); — weinen, *udawać płacz dla złudzenia.

Kro'llen, *vn.* (h.) grać (o cietrzewiu); kurczyć się w gotowaniu; Kro'll-erbse, *sf. Ng.* groch obwarzany; Kro'l-lig, *a.* (kratzend) drapiący (w gardle).

Kron-, *a.* koronny; Kro'namt, *sn. Stw.* urząd koronny; Kro'nanwalt, *sm. Stw. Rw.* adwokat koronny; -n-bea'mter, *sm. Stw.* urzędnik koronny; -nbewe'rber, *sm. Stw.* ubiegający się o koronę; -nbewe'rbung, *sf. Stw.* ubieganie się o koronę; -nblatt, *sn. Ng.* liść w koronie (kwiatu).

Krö'nchen, *sn. dim.* koronka, mała korona; Kro'ne, *sf.* korona (monarsza); **godność monarsza; Jemandem die — aufsetzen koronę komu włożyć na głowę; sich die — aufsetzen koronę przywdziać; nach der — streben, sich um die — bewerben ubiegać się, starać się o koronę; die Krone Preußen, *Korona Pruska (państwo, królestwo Pruskie); Einkünfte der —, *Stw.* dochody koronne (monarsze); — wszystko, co jak korona rzecz jaką otacza, osobliwie od wierzchu; *Bk.* korona u słupa (wieniec, obwódka okrągła u góry); —, *Kk.* (bei Befestigungen) kor; szaniec; — (Kranz) wieniec; korona; Jemandem eine — von Epheu aufsetzen, *wieniec z bluszczu włożyć komu na głowę; dadurch hat er seinen Verdiensten die — aufgesetzt, *tém swoje zasługi uwieńczył; um seinen Schandthaten die — aufzusetzen, *na domiar podłości, *chcąc w całym blasku podłość swą okazać; —, *Mzk.* korona, pieniądz złoty lub srebrny z koroną (w Holandyi, Anglii, Danii, w Niemczech); — głowa (*w niektórych sposobach mówienia); es steigt ihm in die —, *idzie mu do głowy; er hat etwas in der —, *ma trochę w głowie (podpił sobie); wer weiß, was er in der — hat, *kto wie, co ma na głowie (co za kłopot, zmartwienie); Kro'neinkünfte, *sf. pl. Stw.* dochody koronne; Krö'nen, *va.* koronować; gekrönte Häupter, *koronowane głowy (monarchowie); gekrönter Ehemann, *iron.* *mąż, któremu żona głowę przystroiła (w rogi); — wieńczyć (auch*); das Glück krönte sein Unternehmen mit erwünschtem Erfolge, *szczęście uwieńczyło jego przedsięwzięcie pomyślnym skutkiem; Jemanden mit Barmherzigkeit —, *dobroczynno-

ścią kogo darzyć; Kro'nenartig, a. wieńcowaty; kształt korony mający; -nengo'ld, sn. złoto koronne; -nenlo's, a. Ng. (Blumen) bezkoronny; -nenrau'b, sm. wydarcie korony; -nenräuber, sm. wydzierca korony; -nentha'ler, sm. Mzk. talar koronat; -nenträ'ger, sm. *koronat; noszący koronę; ukoronowany.

Kro'nerbe, sm. Stw. dziedzic korony; następca tronu; -nfähig, a. Stw. zdolny do noszenia korony; kwalifikujący się do korony; -nfeldherr, sm. Stw. Kw. Gsch. Hetman koronny; Kron-Großfeldherr Hetman wielki koronny; -ngehö'rn, sn. rogi wieńcowate oder koroniaste (u jelenia); -ngut, sn. Stw. królewszczyzna; Krongüter, pl. Stw. dobra koronne; -nheer, sn. Stw. Kw. wojsko koronne; -nhirsch, sm. Jäg. jeleń wieńcowaty; -nkanzler, sm. Stw. Kanclerz koronny; Kron-Großkanzler Wielki kanclerz koronny; -nleuchter, sm. żyrandol, pająk; świecznik wieńcowy; -nmarschall, sm. Stw. Marszałek koronny; Kron-Großmarschall Marszałek wielki koronny; -nnaht, sf. spójenie koronalne; -nprätende'nt, sm. Stw. pretendent do korony; -nprinz, sm. Stw. następca tronu; -nprinze'ssin, sf. Stw. następczyni tronu; (dostojna) małżonka następcy tronu; -nprinzlich, a. należący do następcy tronu; następcy tronu przyzwoity; —, ad. jak następca tronu; w sposób następcy tronu właściwy od. przyzwoity; -nsbeere, f. Berni'tzfetrau't; -nsteuer, sf. Stw. podatek koronacyjny, na koszta koronacyi złożony od. nałożony; -nthaler, sm. talar z koroną; Krö'nung, sf. koronacya; Krö'nungs-, a. koronacyjny; -nungsfeier, -nungsfeierlichkeit, sf. uroczystość koronacyjny; -nungsfe'st, sn. sn. obchód oder rocznica koronacyi; -nungsmünze, sf. Mzk. numizmat koronacyjny, bity na koronacyą; Krö'nungspre'digt, sf. Kg. kazanie na koronacyą; -nungsta'g, sm. dzień koronacyi; -nungszu'g, sm. grono udających się na koronacyą.

Kronu'nterfe'ldherr, sm. Stw. Kw. Hetman polny koronny; -nunterka'nzler, sm. Stw. Kw. Podkanclerzy koronny.

Kro'nwerk, sn. Kw. (bei Verschanzungen) szaniec na wzór korony; -nwicken, f. Bei'ltraut; -nzahn, f. Au'genzah'n.

Krö'pel, § f. Krü'ppel.

Kropf, sm. wole, podgardlica (u ptaków); wole; wola; wól (u ludzi); gruczoł od. guz na szyj; zgięcie; zagięcie; gardziel; kałdon; Krö'pfchen, sn. dim. małe wole; guziołek na szyj; Krö'pfen, va. zaginać pod kątem prostym; Gänse — gęsiom gałki pchać w gardziel; gałkami je karmić; Krö'pfer, f. Kro'pftaube; Kro'pfgans, sf. Ng. pelikan; Kro'pfig, Krö'pfig, a. wolowaty; wole mający; Kro'pftaube, sf. Ng. gardłacz (gołąb'); Kro'pfwurzel, f. Bau'mwurz; Bau'mfarrn.

Krö'schen, § f. Krei'schen.

Krö'se, sf. Zm. (beim Böttcher) wątor.

Krö'sus, sm. npr. Krezus; *bogacz.

Krö'te, sf. Ng. ropucha: żaba ziemna, żaba parchata, żaba krostawa jadowita; du Kröte! ty żabo! —, Hlk. (Geschwulst beim Vieh) żaba, żabka (gatunek wrzodu u zwierząt, u koni nad kopytem itd.); Krö'ten-, a. Ng. żabi, ropuszy; -tenbinse, sf. Ng. żabi sit; -tenbla'tt, sn. Ng. szczaw kędzierzawy; -tendille, sf. Ng. psi rumianek; -tendistel, sf. Ng. drobna ruta łączna; -tengi'ft, sn. żabi jad; -tengra's, siehe Krö'tenbinse; -tenkrau't, sn. Ng. starzec Jakobek; -tenmau'l, sn. żabi pysk (u konia, nakrapiany, centkowaty); -tenmelde, f. Do'rnapfel; -tenmünze, sf. Ng. żabia mięta; -tensimse, f. Krö'tenbinse; -tenstei'n, sm. Ng. żabi kamień (gatunek skamieniałości).

Krü'cke, sf. złób w kole ślufirskiém lub w kołowrotku, gdzie rzemień lub powróz leży; — kołek u skrzypców; — kula (podpaszna, jakiéj chromi używają); auf, an Krücken gehen na kulach chodzić; — ożóg, koczerga, kosior (do wygrzebywania popiołu, węgli itd.); Krücken, va. ożogiem wygrzebywać.

Krug, sm. dzban; dzbanek; der — geht so lange zu Wasser, bis er bricht, *dopóty dzban wodę nosi, póki się ucho nie urwie; — kufel; — (Schenke, Wirthshaus) szynk, szynkownia, karczma; Krü'gel, Krü'gelchen, Krü'glein, sn. dim. dzbaneczek; dzbanuszek; kufelek; kufeleczek; Krü'ger, sm. karczmarz; Krü'gerin, sf. karczmarka; Kru'gförmig, a. dzbankowaty; do dzbanka podobny; Kru'gwirthschaft, sf. gospodarstwo karczemne; karczmarstwo.

Krü'mchen, sn. dim. okruch, okruszyna, kruszyna; *grupka, mały kawałek; Kru'me, sf. ośródek (chleba itd.); okruch; Krü'melig, a. kruchy; Krü'meln, va. kruszyć; Kru'men, va. kruszyć, kruszyć, drobić.

Krumm, a. krzywy; —, ad. krzywo; etwas — biegen skrzywić co; Jemanden — u. lahm schlagen, *zbić kogo na kwaśne jabłko; *kości w nim połamać; — liegen, *być w biedzie, w przykrém położeniu; mit etwas — herumkommen, *koło płota z czém chodzić, *nie chcieć powiedzieć wyraźnie, od razu; krumme Sprünge machen, *brać się na wybiegi; krumme Wege gehen, *krzywemi, krętemi drogami chodzić; krumme Finger machen, *zwędzić, zemknąć co; — gerade sein lassen, *przekręcać rzeczy; *z kozła robić barana; Kru'mmbeinig, a. krzywonogi; -mmbuckel, sm. krzywy kark; den — machen, *kark przed kim zginać, *płaszczyć się, czołgać się; -mmdarm, sm. Zk. kiszka kręta od. krzywa; Krü'mme, sf. krzywość; krzywizna; Krü'mmel, sm. Ldw. § krzywulec, nasad (u pługa); Krü'mmen, va. krzywić, skrzywić, zakrzywić co; zgiąć; sich vor Jemandem —, *płaszczyć się przed kim; es soll ihm kein Haar gekrümmt werden, *włos mu z głowy nie spadnie; das Recht —, *nakręcać prawo; sich — krzywić się (jak droga, rzeka); Kru'mmfüßig, a. krzywonogi; -mmgehö'rnt, a. krzyworogi; -mmgeschnä'belt, a. Ng. z zakrzywionym dziobem; -mmhals, sm. krzywa szyja; *człowiek z krzywą szyją od. z krzywym karkiem; -mmhalsig, a. krzywą szyję mający; z krzywą szyją; -mmhaue, sf. Zm. krzywy topór; -mmheit, sf. krzywość; -mmholz, sn. krzywulec, drzewo krzywo rosnące; -mmholzbaum, sm., -mmholzkiefer, sf. Ng. sosna górna; -mmhorn, sn. krzywy róg; zwierz z krzywemi rogami; -mmhörnig, a. krzywe rogi mający; z krzywemi rogami; -mmlinig, a. z krzywych linii złożony; -mmnase, sf. krzywy nos; krzywonos; -mmnasig, a. krzywy nos mający; -mmschenkelig, a. krzywe uda mający; -mmschnabel, sm. Ng. krzywy dziób; ptak z krzywym dziobem; -mmschnäbelig, a. Ng. krzywy dziób mający; z krzywym dziobem; -mmstab, sm. Kg. pastorał (biskupi); unter dem Krummstabe ist gut wohnen, *dobrze jest mieszkać w dobrach biskupich; -mmstroh, sn. Ldw. barłóg; słoma potargana; Krü'mmung, sf. krzywość; krzywizna; zakrzywienie; zagięcie (rzeki); załam (drogi); Krümmungen, pl. kręty (rzeki); voller Krümmungen pokrzywiony; poginany; kręty (droga, rzéka); -mmzange, sf. obcęgi zakrzywione.

Krü'mper, sm. § weteran.

Kru'mpfmaaß, sn. § nadmiarek, nadmiar.

Krü'ppel, sm. kaleka; człowiek ułomny; zum — werden, Jemanden zum — machen kaleką zostać, kaleką kogo zrobić; Krüppelei', sf. dłubanina; mitrężna robota; Krü'ppelhaft, Krü'ppelig, a. ułomny; kaleka; skaleczały.

Kru'spig, Krü'spig, f. Kraus.

Kru'ste, sf. skórka (na chlebie); skorupa (auf Wunden, leichtes Eis, etc.); strup (na wrzodzie); Kru'stig, a. skorupowaty; skorupiasty.

Krysta'll, f. Krista'll, etc.

Kü'bel, sm. szafel, szaflik (do różnego użycia); szkopiec; szkopek.

Kubi'k, etc., f. Cubi'k, etc.

Kü'bler, sm. § bednarz do drobnych statków.

Ku'bus, f. Cu'bus, etc.

Kü'che, sf. kuchnia; eine gute — führen, *dobrą mieć kuchnią, *dobrze jadać; die — verstehen, *znać się na kuchni, umieć gotować; sie ist auch einmal durch die — gelaufen, *powąchała trochę kuchni, *nauczyła się trochę gotować; in des Teufels Küche kommen, *do dyabła się dostać na obiad, *dostać się w dyable obroty; *kłopotu sobie narobić; *biedy się nabawić; —, *(Essen, Speisen, Nahrung) potrawy; jedzenie; jadło; sie besorgt die —, *jedzenie gotuje; *zajmuje się obiadem, wieczerzą itd.; heute haben wir kalte —, *dziś mamy zimne potrawy, jemy na zimno.

Ku'chel, § f. Kü'che.

Kü'chelchen, Kü'chlein, sn. (kleiner Kuchen) placuszek; — (junges Huhn, etc.) kurczę, kurczątko.

Ku'chen, sm. placek; —, pl. ciasto, ciasta; — backen piec ciasta; — krąg (wosku, ołowiu, itd.).

Kü'chen-, a. kuchenny; Kü'chenamt, sn. urząd kuchenny; -chenarbeit, sf. robota kuchenna.

Ku'chenbä'cker, sm. piekarz do ciast; Ku'chenbäckerei', sf. pieczenie ciast.

Kü'chenbedie'nter, sm. sługa kuchenny.

Ku'chenbre'tt, sn. deska do placków; Ku'chenei'sen, sn. forma do ciast.

Kü'chenfei'st, a. tłusty, jak do kuchni potrzeba (kapłon itd.); -chenfeuer, sn. ogień kuchenny, w kuchni.

Ku'chenfo'rm, sf. forma na ciasta; -chenförmig, a. plackowaty.

Kü'chengarten, sm. Gtn. ogród kuchenny, warzywny, jarzynny; -chen-

gärtner, *sm.* ogrodnik jarzynny; -chengerä'th, *sn.* sprzęty kuchenne; -chengeschi'rr, *sn.* naczynie kuchenne; -chengewä'chs, *sn. Ng. Gtn.* warzywo; -chenhee'rd, *sm.* ognisko kuchenne; -chenjunge, *sm.* kuchta; kuchcik; -chenkoh'l, *sm.*, -chenkra'ut, *sn. Ng.* włoszczyzna; -chenlatei'n, *sn. iron.* *łacina kuchenna (mizerna); -chenli'cht, *sn.* świeczka kuchenna; Kü'chenmädchen, *sn.* dziewczyna do kuchennéj posługi; -chenma'gd, *sf.* dziewka kuchenna, do posług kuchennych; pomywaczka; -chenmäßig, *a.* kuchenny; —, *ad.* po kuchennemu; -chenmeister, *sm.* kuchmistrz; -chenmesser, *sn.* nóż kuchenny; -cheno'bst, *sn. Gtn. Kk.* owoce do potraw; -chenofen, *sm.* piec kuchenny; -chenra'd, *sn.* kółko do wyrzynania wałkowanego ciasta; -chenre'chnung, *sf.* rachunek kuchenny; -chensa'lz, *sn.* sól kuchenna; -chenschabe, *sf. Ng.* karakan; karakuł; -chenschelle, *sf. Ng.* zawilec; czarne ziele.

Ku'chenschie'ber, *sm.* łopata do (wsadzania) placków od. ciast.

Kü'chenschra'nk, *sm.* szafa kuchenna; -chenschrei'ber, *sm. Stw.* pisarz kuchenny; -chenschü'rze, *sf.* fartuch kuchenny.

Ku'chentei'g, *sm.* ciasto na placki.

Kü'chenti'sch, *sm.* stół kuchenny; -chenzettel, *sm.* śpis potraw; den — machen wypisać potrawy, które mają być gotowane; -chenzeu'g, *sn.* ścierki kuchenne.

Kü'chlein, s. Kü'chelchen.

Ku'cken, s. Gu'cken.

Ku'ckuk, *sm. Ng.* kukawka; kukułka; — rufen, schreien (wie der Kuckuk) kukać, kuknąć; er wird den — nicht wieder rufen hören, *nie usłyszy więcéj jak kukułka kuka, *nie dożyje lata; hol' dich der —! geh' zum —! daß dich der —! niech ci licho weźmie! iść do licha! ei, den —! tam do licha! Ku'ckuks-, *a. Ng.* kukułczy; Ku'ckuksblume, *sf. Ng.* smolanka; Ku'ckuksbüchse, *sf.* (Art Spielzeug) kukawka, kukaweczka; Ku'ckuksjunges, *sn. Ng.* (junger Kuckuk) kukułczę; Ku'ckukskoh'l, s. Bu'champfer; Ku'ckuksne'st, *sn.* kukułcze gniazdo; -ksru'f, -ksschrei', *sm.* kukanie.

Ku'fe, *sf.* sanice; płozy, spód sanek; — (Gefäß) kufa; kadź; duża beczka z szerokiém dnem; Kü'fer, *sm.* bednarz do wielkich naczyń (kadzi, kuf); — (im Weinkeller) kiper.

Ku'gel, *sf.* glob; kula (do strzelania, do kręgli, bilarowa itd.); mit Kugeln schießen kulami strzelać; sich eine — durch den Kopf jagen, vor den Kopf schießen kulą sobie w łeb strzelić; mit Jemandem Kugeln wechseln, *strzelać się z kim, pojedynkować się na pistolety; Jemanden auf Kugeln, auf die Kugel fordern, *na pistolety kogo wyzwać; es regnete Kugeln, *kule jak grad padały; —, *Zk.* głowica kości ramiennéj i udowéj; sich die — ausfallen, *Hlk.* upaść i ramię albo udo sobie wybić ze stawu; Ku'gel-, *a.* (sphärisch) kulny; kulowy; Ku'gelblume, *sf. Ng.* stokroć; matecznik; -gelbüchse, *sf.* strzelba do kul; Kü'gelchen, *sn. dim.* kulka; Ku'gelfe'st, *a.* tak mocny, że kula nie przejdzie; -gelfläche, *sf.* płaszczyzna kulista; -gelflasche, *sf.* butelka pękata; -gelfo'rm, -gelgesta'lt, *sf.* kształt kuli; kulistość; forma do odlewania kul; -gelförmig, *a.* kulisty; -gelgewö'lbe, *sn. Bk.* sklepienie kuliste, półkolne, pełne; -gelgießer, *sm.* kulolej; -gelhah'nenfu'ß, s. Do'tterblume; Ku'gelicht, *a.* do kuli podobny; -gelig, *a.* kulisty; -gelkarte, *sf. Geog.* mapa przedstawiająca glob ziemski; -gelkasten, *sm.* skrzynia na kule; -gelleh'r, *sn.* przepustnica, narzędzie z blachy do mierzenia wielkości kul; Ku'geln, *vn.* (s.) toczyć się (jak kula); der Stein kugelt vom Berge kamień toczy się z góry; —, *va.* kulać co, toczyć oder taczać (jak kulę); kule z czego robić; sich — kulać się; Ku'gelprobe, s. Ku'gelleh'r; -gelranu'nkel, s. Do'tterblume; -gelregen, *sm.*, -gelsaa't, *sf.* *grad kul; -gelriemen, *sm.* (an Riemen befestigte eiserne Kugeln als Waffe) kisteń; -gelri'ng, *sm.* obrączka; pierścionek gładki; -gelru'nd, *a.* kulisty; -gelschni'tt, *sm. Gl.* przecięcie kuli; -gelseife, *sf.* mydło w kształcie kuli urobione; mydło gałkowe; -gelspiegel, *sm.* zwierciadło kuliste; -gelung, *sf.* (Kugeln) toczenie się (jak kula); kulanie; kulanie się (s. Ku'geln, *vn.* u. *va.*); — (Abstimmung durch weiße u. schwarze Kugeln) głosowanie kulami, balotowanie; -gelza'nge, *sf.*, -gelzie'her, *sm.* grajcar do wyciągania kuli ze strzelby.

Kuh, *sf. Ng.* krowa; etwas ansehen, wie die — das neue Thor, *wytrzyszczyć oczy na co; *patrzéć na co jak na raroga; die — mit dem Kalbe bekommen, s. Kalb; blinde —, *ciuciubabka; ślepa babka; blinde Kuh spielen, *grać w ciuciubabkę; Kuh-, *a.* krowi; Kuh'blatter, s. Kuh'pocke; Kuh'butter, *sf. Ldw.* krowie masło; Küh'chen, *sn. dim.* krówka; -h'dill, s. Hu'ndskamil'le; -h'euter, *sn.* wymię u krowy; -hfladen, *sm.* krowieniec; krowiełajno; -hfleisch, *sn.* krowie mięso; -hfuß, *sm.* krowia noga; żelazko do wyłamywania; **puszka; -hglocke, *sf.* dzwonek krowi; -hhaare, *sn. pl.* krowia sierć; -hhaut, *sf.* krowia skóra; -hhirt, Küh'hirt, *sm. Ldw.* krowiarz; pastuch do krów; -hhirtin, *sf. Ldw.* krowiarka; pasterka od krów; Kuh'horn, *sn.* krowi róg; —, *Ng.* (Pflanze) koziorożec; boża trawa; -hkalb, *sn.* jałowiczka; -hkäse, *sm.* krowi sér; -hkraut, s. Ackersei'fenkrau't.

Kühl, *a.* chłodny; es ist — geworden chłodno się zrobiło; ochłodziło się; etwas — werden lassen ostudzić co; das Kühle chłód; im Kühlen sitzen w chłodzie siedziéć; Küh'ldöse, *sf.* kadź do chłodzenia piwa; Küh'le, *sf.* chłód, chłodność; etwas mit — überlegen, *rozważać co spokojnie, z zimną krwią; s. a. Küh'lstock.

Kuh'leder, *sn.* krowia skóra (wyprawna).

Küh'leimer, s. Küh'lfaß.

Küh'len, *va.* chłodzić; kühlende Getränke chłodzące napoje; sich kühlen chłodzić się; seinen Zorn, Grimm an Jemandem —, *złość swoję wywrzéć na kogo; sein Müthchen an Jemandem —, *dokuczać komu dla ulżenia sobie; *pastwić się nad kim dla dogodzenia swéj złości; *na kim się mścić; —, *vn.* (h.) chłodnąć; sich — chłodnąć się (powietrze); kühlend chłodzący.

Küh'lfaß, *sn.* (beim Bierbrauen ꝛc.) kilfas, chłodnik, chłodnica; kadź chłodząca; beczka do chłodzenia; Küh'lig, *a.* chłodnawy; Küh'lofen, *sm. Httk.* piec chłodzący, do chłodzenia szkła; -lpfanne, *sf.* patelnia do chłodzenia; -lpflaster, *sn. Hlk.* plaster chłodzący; -lsalbe, *sf. Hlk.* maść chłodząca; -lschlange, *sf. Schdk.* chłodnica w alembiku; wąż alembikowy; -lstock *sm.* (beim Bierbrauen) kilsztok, kadź do chłodzenia piwa; -ltrank, *sm.* napój chłodzący, chłodny; -ltrog, *sm.* szaflik z wodą do chłodzenia żelaza; Küh'lung, *sf.* chłodzenie; ochłoda; chłód; -lwanne, *sf.* wanienka do chłodzenia napojów; -lwisch, s. Koh'lenwi'sch.

Kuh'magd, *sf. Ldw.* krowiarka, dziewka do krów; -hmilch, *sf.* krowie mléko; -hmist, *sm. Ldw.* krowi gnój; -hmolken, *sm. pl. Ldw. Hlk.* krowia serwatka.

Kühn, *a.* śmiały, odważny lub dowodzący odwagi; kühner Gedanke, *śmiały pomysł; —, *ad.* śmiało; Küh'nheit, *sf.* śmiałość; Küh'nlich, *ad.* śmiało; Küh'nmuth, *sm.* śmiała odwaga.

Kuh'pacht, *sm.* u. *sf. Ldw.* dzierzawa krów; -hpächter, *sm. Ldw.* dzierzawca krów; -hpächterin, *sf. Ldw.* kobieta dzierzawiąca krowy; -hpocke, *sf. Hlk.* (Kuhblatter) krowia ospa; -hpockena'rzt, *sm.* lekarz trudniący się szczepieniem ospy; -hpockeni'mpfung, *sf. Hlk.* szczepienie ospy; -hreigen, *sm. Ldw. Tk.* taniec pasterzy alpejskich; -hschelle, *sf. Ldw.* dzwonek krowi; -hschmergel, s. Do'tterblume (gemeine); -hschwanz, *sm.* krowi ogon; *iron.* *(bei Handwerkern) nazwisko chłopaka, który po wyterminowaniu nie wyzwala się; -hstall, *sm. Ldw.* obora; chlew krowi; krowiarnia; krowia obora; stajnia na krowy; -hsteuer, *sf. Stw.* pokrowne; -hweide, *sf. Ldw.* pastwisko krowie; -hweizen, *sm. Ng.* krowia reż; -hzehent, *sm.* dziesięcina od krów.

Kuku'mmer, ꝛc., s. Gu'rke, ꝛc.

Kulm, *sn. Geog.* Chełmno; Ku'lmisch, *a. Geog.* Chełmiński; Ku'lmsee, *sm. Geog.* Chełmza.

Kü'mmel, *sm. Ng.* kmin; kminek; — (Branntwein) kminkówka, kminkowa wódka; Kü'mmel-, *a. Ng. etc.* kminkowy; Kü'mmelbi'rne, *sf. Gtn.* kminkówka (gruszka); -mmelbra'nntwein, *sm.* kminkowa wódka; kminówka; -mmelbro'd, *sn.* chléb z kminkiem; -mmelbrühe, *sf. Kk.* zupa kminkowa; -mmelkäse, *sm.* sér z kminkiem; Kü'mmeln, *vn.* (h.) § pić kminkówkę wódkę; -mmelö'l, *sn. Schdk.* kminkowy olejek; -mmelsuppe, *sf. Kk.* kminkowa zupa; -mmelwasser, *sn.* kminkowa woda.

Ku'mmer, *sm.* troski; frasunek; kłopot; zmartwienie; das macht mir — to mnie nabawia kłopotu; in Sorge und — leben żyć w troskach i kłopotach; vor — nicht essen ꝛc. können, *nie módz jeść itd. ze zmartwienia; vor — sterben umrzéć ze zmartwienia; sich — über Jemanden, über etwas machen martwić się, kłopotać się, troskać się o kogo, o co; Jemandem seinen — benehmen uwolnić kogo od frasunku; —, *niedostatek; Hunger u. — leiden znosić głód i niedostatek; Ku'mmerfrei', *a.* wolny od trosk; kummerfreier Sinn umysł swobodny; Ku'mmerha'ft,

a. frasobliwy, kłopotliwy; Ku'mmerkra'nk, *a.* chory ze zmartwienia; Kü'mmerlich, *a.* biedny, nędzny, mizerny; —, *ad.* biednie, mizernie; sich — behelfen biedę klepać.

Kü'mmerling, § s. Gu'rke.

Ku'mmerlo's, siehe Ku'mmerfrei'; Ku'mmerlo'sigkeit, *sf.* swobodność umysłu; -mmermie'ne, *sf.* mina człowieka zmartwionego, skłopotanego; Kü'mmern, *vn.* (h.) kłopotu narobić; sich — troskać się, troszczyć się, frasować się; das kümmert mich nicht ja o to nie dbam; to dla mnie rzecz obojętna; was kümmert dich das? co cię to obchodzi? co to do ciebie należy? es kümmert mich nicht im mindesten, daß ꝛc. nie dbam bynajmniéj o to, że itd.; sich über etwas — kłopotać się o co; Kü'mmerni'ß, s. Ku'mmer; Ku'mmerschwe'r, *a.* wielce zmartwiony; Ku'mmervo'll, *a.* pełen trosk.

Ku'mmet, Kumt, *sn. Ldw.* chomąto (na konia); Ku'mmet-, *a.* chomątny, chomątowy; Ku'mmethörner, *sn. pl.* drewna albo rogi u chomąta; Ku'mmetkette, *sf.* naszelnik, łańcuch albo rzemień szeroki u chomąta; -mmetkissen, *sn.* poduszka chomątna; -mmetmacher, *sm.* chomątnik; -mmetpfe'rd, *sn.* koń do chomąta.

Kumpa'n, *sm.* kompan, towarzysz.

Kumst, s. Komst.

Kund, *a.* jawny, wiadomy; die Sache ist — geworden rzecz wyszła na jaw; kund u. zu wissen sei hiemit, es sei — u. Allen zu wissen, wir thun — und fügen zu wissen Jedem, dem daran gelegen ist ꝛc. wszem w obec i każdemu z osobna, komu o tém wiedziéć należy, wiadomo czynimy itd.; Ku'ndbar, *a.* wiadomy, głośny, jawny, nietajny; er hat es — gemacht on to rozgłosił; Ku'ndbarkeit, *sf.* jawność rzeczy; wiadomość; Ku'nde, *sf.* wiadomość, wiedzenie czego; doniesienie; — von etwas haben wiedziéć o czém; umiéć *od.* znać co; Jemandem — bringen von etwas wiadomość komu przynieść o czém.

Ku'nde, *sm.* gość, stale kupujący, znajomy, taki co u kupców albo u rzemieślników towary biera lub robotę zamawia; kupujący; robotę biorący; przyjaciel handlowy; Jemandem alle seine Kunden abwendig machen, *H. etc.* odstręczyć komu wszystkich znajomych; Ku'nden, *pl.*, s. Ku'ndleute.

Ku'nden, *va.* ogłaszać co; obiawiać; es kundet (es geht die Kunde) wieść się rozchodzi; Ku'ndig, *a.* świadomy czego; wiedzący lub znający albo umiejący co; biegły w czém.

Kü'ndigen, *va.* wypowiedziéć komu co; Jemandem — (ihm die Miethe *od.* den Dienst aufsagen) wypowiedziéć komu mieszkanie lub służbę.

Ku'ndleute, *smf. pl.* ludzie trzymający się kogo; kupcy, pokupujący; s. a. Ku'ndschaft.

Kü'ndlich, Kü'ndig, s. Kund, Beka'nnt; Ku'ndmachung, *sf.* obwieszczenie, uwiadomienie.

Ku'ndmann, s. Ku'nde, *sm.*; Ku'ndschaft, *sf.* wiadomość (o czém); — von etwas einziehen zasięgnąć o czém wiadomości; sich auf — legen, auf — ausgehen starać się o czém dowiedziéć; iść na zwiady; Jemanden auf — ausschicken wysłać kogo na zwiady; — znajomość; mit Jemandem in — kommen zabrać z kim znajomość; zaznajomić się; — (Kunden): er hat hier große — ma tu wielu kupców, wielu kupujących od niego, wielu dających do niego robić (o rzemieślniku); — (bei den Handwerkern) kunszaft, konszaft, świadectwo z ukończonéj nauki, z odbyłego terminu; list przypowiedny; Ku'ndschaften, *vn.* (h.) na zwiadach być; po zwiadach chodzić; — gehen iść na zwiady; Ku'ndschafter, *sm.* zwiadowca; wywiadowca; zwiedziciel; wywiedziciel; *Kw.* śpieg.

Kü'nftig, *a.* przyszły; auf künftige Woche na przyszły (*od.* drugi) tydzień; künftige Geschlechter następne po nas pokolenia; —, in's Künftige, Kü'nftighi'n, *ad.* na przyszłość; w przyszłym czasie; w przyszłości; Kü'nftigkeit, *sf.* przyszłość.

Kunigu'nde, *sf. npr.* Kunegunda; Kunigu'ndenkrau't, s. A'lpkraut.

Ku'nkel, *sf.* kądziel; Ku'nkela'del, *sm.* ślachectwo po kądzieli.

Kunst, *sf.* sztuka (überhaupt); — zu schreiben sztuka pisania; durch — przez sztukę; mit — ze sztuką; das ist keine —, *to nie sztuka, nie wielka sztuka; Jemandem seine Künste ablernen nauczyć się czyich sztuk; poznać je (uważając pilnie); Verehrer der freien, schönen Künste czciciel sztuk wyzwolonych, pięknych; — kunszt; in diesem Lande blühen Künste u. Wissenschaften w tym kraju kwitną kunszta i umiejętności; die freien Künste (u. Wissenschaften) nauki i umiejętności wyzwolone; die schwarze Kunst, *obłudna, czarnoksięska nauka; czarnoksięstwo; Kunst-, *a.* sztuczny; kunsztowny; Ku'nstanlage, *sf.* talent do jakiéj sztuki *od.* do sztuk; sztuczny zakład; -nstarbeit, *sf.* sztuczna, kunsztowna robota; -nstausdruck, *sm.* wyraz techniczny; słowo wyboryczne; -nstausstellung, *sf.* wystawa dzieł *oder* płodów sztuki, kunsztownych robót, sztucznych produktów; -nstbau, *sm.* sztuczna budowa; -nstbefli'ssen, *a.* przykładający się do jakiego kunsztu; Ku'nstbefli'ssenheit, *sf.* przykładanie się do jakiego kunsztu; -nstbegei'sterung, *sf.* zapał do jakiéj sztuki lub do sztuk, kunsztów; -nstbetrie'bsam, *a.* przemyślny; przemysłem się trudniący; -nstbetrie'bsamkeit, *sf.* przemysł; -nstcabinet, s. Ku'nstkammer; -nstdrechsler, -nstdreher, *sm.* tokarz do sztucznych robót; -nsteifer, *sm.* zapał do jakiéj sztuki, do kunsztu; Künstelei', *sf.* sztuczność; przesadna wytworność; przesada; zbyt sztuczna robota; Kü'nsteln, *va.* pokunsztować, sztucznie co robić *oder* wyrobić, kunsztownie wypracować; gekünstelt (Styl, Ausdruck) sztuczny, przesadny, zbyt wykwintny; —, *vn.* (h.): an etwas — sztucznie nad czém pracować; majstrować nad czém; silić się nad czém ze swoją sztuką; Ku'nsterfahren, *a.* doświadczony w jakiéj sztuce lub w sztukach pięknych; -nsterfah'renheit, -nsterfahrung, *sf.* doświadczoność w jakiéj sztuce itd.; -nsterfi'nder, *sm.* wynalazca jakiéj sztuki; -nsterfi'ndung, *sf.* wynalazek jakiéj sztuki; -nsterzeu'gniß, *sn.* płód *oder* produkt sztuki; -nstfärber, *sm.* falbierz uczony; -nstfertig, *a.* biegły, doświadczony w jakiéj sztuce; -nstfertigkeit, *sf.* biegłość w jakiéj sztuce; -nstfeuer, *sn.* sztuczny ogień; -nstfleiß, *sm.* przemysł; -nstfluß, *sm.* sztuczna rzéka, kanał; -nstfreund, *sm.* przyjaciel sztuki; -nstfreundin, *sf.* przyjaciołka sztuki; -nstgärtner, *sm.* ogrodnik uczony; -nstgärtnerei', *sf.* sztuka ogrodnicza; -nstgebäu'de, *sn.* budowla sztuczna; -nstgebi'lde, *sn.* obraz kunsztowny; utwór sztuki; -nstgefä'ß, *sn.* naczynie kunsztowne; -nstgefüh'l, *sn.* gust do sztuk pięknych *od.* w sądzeniu o sztukach pięknych; -nstgehö'lz, *sn.* gaik *oder* lasek sztucznie założony; -nstgemä'lde, *sn.* malowidło ze sztuką wykonane; -nstgemä'ß, *a.* u. *ad.* podług prawideł sztuki; jak prawidła sztuki wymagają; -nstgeno'ß, *sm.* tą samą sztuką (co i kto inny) się zajmujący; tego samego rzemiosła pilnujący; -nstgeno'ssenschaft, *sf.* spólność sztuki lub rzemiosła; osoby jedną sztuką lub jedném rzemiosłem się zajmujące; -nstgere'cht, s. Ku'nstgemä'ß; Ku'nstgeschi'chte, *sf.* historya sztuk pięknych; -nstgeschi'cklichkeit, *sf.* zręczność do kunsztów *oder* sztuk pięknych; -nstgetrie'be, *sn.* maszynerya; -nstgewe'be, *sn. W.* sztuczna tkanina; *rzecz sztucznie ułożona; -nstgewe'rbe, *sn.* sztuczne rzemiosło; -nstgewe'rk, *sn.* rękodzielnia; -nstgraben, *sm.* sztuczny rów, kanał; -nstgriff, *sm.* fortel; zręczny obrot; podstęp; sich eines Kunstgriffes bedienen, *użyć fortelu, obrotu, podstępu; -nsthalle, *sf.* sala, w któréj dzieła sztuki są umieszczone; muzeum; -nsthandel, *sm.* handel rzeczy kunsztownych; -nsthändler, *sm.* kupiec handlujący utworami sztuki; handlarz rzeczy kunsztownych; kunsztownik; -nstkammer, *sf.* gabinet osobliwości *od.* rzeczy kunsztownych, ciekawych; -nstkenner, *sm.* znawca sztuk pięknych; -nstkennerin, *sf.* znawczyni sztuk pięknych; -nstkenntniß, *sf.* znajomość sztuk pięknych; Kü'nstler, *sm.* kunsztmistrz; artysta; Kü'nstler-, *a.* sztukmistrzowski, artystowski; do kunsztmistrza, do artysty należący, mu właściwy *od.* osobliwy; Künstlerei', *sf. iron.* sztuczny wybieg; Kü'nstlergrille, *sf* chimera artystowska; -nstlerha'nd, *sf.* *ręka kunsztmistrza albo artysty; Kü'nstlerin, *sf.* artystka; Kü'nstlerisch, *a.* sztukmistrzowski, artystowski; —, *ad.* po sztukmistrzowsku, po artystowsku; Kü'nstlerleben, *sn.* życie kunsztmistrza *od.* sztukmistrzowskie *od.* artystowskie; Kü'nstlerneid, *sm.* zazdrość między kunsztmistrzami albo artystami; Kü'nstlerstolz, *sm.* chluba, zaszczyt kunsztmistrzów albo artystów; -nstlerverei'n, *sm.* towarzystwo *od.* związek artystów; Kü'nstlich, *a.* sztuczny; wymyślny, kunsztowny; wytworny; misterny; -nstlichkeit, *sf.* sztuczność; Ku'nstliebend, *a.* lubiący piękne sztuki; Ku'nstliebhaber, *sm.* miłośnik sztuk pięknych; -nstliebhaberei', *sf.* miłośnictwo *oder* zamiłowanie sztuk pięknych; -nstliebhaberin, *sf.* miłośniczka sztuk pięknych; -nstlos, *a.* zrobiony bez sztuki; w którym nie widać sztuki; *prosty, naturalny, niewymuszony, niewykwintny; die kunstlose Natur, *natura w swojéj prostocie, bez wszelkich ozdób sztuki; -nstmachwerk, *sn. iron.* sztuczno-par-

tackie dzieło; -nstmäßig, *a.* stosowny do prawideł sztuki oder kunsztu; kunsztowny; -nstmeister, *sm.* (Aufsichtsbeamter bei einer Wasserkunst) rurmistrz; -nstneid, *sm.* zazdrość artystowska od. między artystami; s. a. Kü'nstlernei'd; -nstpfeifer, *sm. Tk.* muzykant miejski; naczelnik miejskiéj kapeli; -nstrad, *sn.* koło rurmusowe; -nstrecht, s. Ku'nstgemä'ß; -nstredner, *sm.* krasomowca; -nstrednerisch, *a.* krasomowski; -nstregel, *sf.* prawidło sztuki; -nstreich, *a.* kunsztowny; sztukę swoję gruntownie znający; z wielką sztuką zrobiony, wykonany; —, *ad.* kunsztownie; z wielką sztuką; ze znajomością sztuki; -nstreise, *sf.* podróż w celu artystowskim; -nstreiter, *sm.* sztuczny jeździec, uczony; jeździec na koniach wyrabiający sztuki; -nstreitergese'llschaft, *sf.* towarzystwo sztucznych jeźdzców; -nstrichter, *sm.* krytyk, sędzia, znawca sztuk pięknych; -nstrichterchen, *sn. dim. iron.* człowiek lubiący wszystko krytykować; krytyś; krytyczek; -nstrichterlich, *a.*: kunstrichterliches Urtheil sąd znawcy; wyrok wydany przez znawcę sztuki; — über etwas entscheiden wydać sąd jako znawca, ze znajomością rzeczy; -nstsache, *sf.* przedmiot sztuki; rzecz sztuczna; -nstsammlung, *sf.* zbiór osobliwości (sztuki); -nstschacht, *sm. Bw.* szyb, z którego machiną wodę wyprowadzają; -nstschatz, *sm.* skarbiec rzeczy kunsztownych, osobliwości; -nstschule, *sf.* szkoła sztuk pięknych, dla artystów; -nstsinn, *sm.* upodobanie w sztukach pięknych; talent, gust do nich; -nstsprache, *sf.* język techniczny; słowa wyboryczne; -nstspringer, *sm.* sztuczny skakacz, skoczek; -nststraße, *sf.* droga sztuczna, zwirowa; -nststück, *sn.* sztuka; Kunststücke zeigen sztuki pokazywać; — rzecz sztuczna; dzieło kunsztowne; -nsttischler, *sm.* stolarz uczony, sztuczne roboty robiący; -nstverständig, *a.* znający się na sztuce; -nstverwa'ndt, -nstverwa'ndtschaft, s. Ku'nstgeno'ß, Ku'nstgeno'ssenschaft; -nstweg, s. Ku'nststraße; -nstwelt, *sf.* *świat artystowski; -nstwerk, *sn.* dzieło sztuki; -nstwidrig, *a.* przeciwny prawidłom sztuki; niezgodny z przepisami sztuki; —, *ad.* przeciw prawidłom sztuki; -nstwort, *sn.* wyraz techniczny; wyraz wyboryczny; -nstwörterthu'm, *sn.* słowa wyboryczne.

Kunz, *sm. npr.* Konrad; es sei (er heiße) Hinz od. —, *czy Piotr czy Paweł (to mi wszystko jedno).

Kü'pe, s. Ku'fe.

Kü'per, *sm.* kiper (do wina); sprawca sklepu winnego; s. a. Kü'fer.

Ku'pfer, *sn. Ng. Bw.* miedź (kruszec); in — stechen ryć na miedzi; das — scheuern, *Kk.* miedź (naczynia miedziane) chędożyć; — rycina miedziana, oder ryta na miedzi; kopersztych; miedzioryt; — (rother Ausschlag auf der Nase, im Gesicht) piega (na twarzy); Ku'pfer-, *a. Ng. Bw.* miedziany; Ku'pfera'der, *sf. Bw.* miedziana żyła; -pfera'rbeit, *sf.* robota oder wyrób z miedzi; -pferbe'rgwerk, *sn.* kopalnia miedzi; -pferbla'tt, *sn.* kartka z ryciną; -pferblau', *sn.* błękitnokrusz; -pferble'ch, *sn.* blacha miedziana; -pferblumen, *sf. pl.*, -pferblüte, *sf. Bw.* kwiat miedzi; -pferbrau'n, *sn.* miedziana mąka; -pferdrucker, *sm.* drukarz kopersztychowy; miedziorytnik; -pferdruckerei', *sf.* drukarnia kopersztychowa; miedziorytnia; -pferei'dechse, *sf. Ng.* lipczak; -pferer'z, *sn. Bw.* ruda miedziana; -pferfarbe, *sf.* miedziany kolor; -pferfarben, -pferfarbig, *a.* miedzianego koloru; -pferfeilicht, *sn.*, -pferfeile, *sf.* opiłki miedziane; -pferga'ng, *sm. Bw.* żyła miedziana; -pferge'ld, *sn.* pieniądze miedziane; miedziaki; kuprowina; -pfergeschi'rr, *sn.* naczynia miedziane; -pfergesi'cht, *sn.* *twarz miedziana; -pfergrü'n, *sn.* grynszpan; —, *a.* miedziozielony; -pferhaltig, *a.* miedzisty; miedź w sobie zawierający; -pferhammer, *sm.* młot do kowania miedzi; *Httk.* hamernia miedziana; -pferhandel, *sm.*, -pferhandlung, *sf.* handel miedziany; handel kopersztychowy, rycinowy; -pferhändler, *sm.* kupiec handlujący miedzią lub rycinami; -pferhütte, s. Ku'pferhammer, *Httk.*; Ku'pfericht, Ku'pferig, *a.* (wie Kupfer aussehend) miedziowaty; do miedzi podobny; kupferiges Gesicht twarz trędowata, miedzianemi trędami okryta; kupferige Nase nos jak miedziany; -pferka'lk, *sm. Ng. Bw.* miedziane wapno; miedź zwapniona; -pferkarten, *sf. pl. Bw.* czarnokrusz; -pferkie's, *sm. Ng.* żółtokrusz; -pferkönig, *sm. Httk. Schdk.* czysta miedź; -pferkrista'lle, *sm. pl.* kryształy miedziane; grynszpan krystalizowany; Ku'pfermünze, *sf. Mzk.* pieniądz miedziany; Ku'pfern, *a.* miedziany; kupfern Geld, kupferne Waare, *co się kupi tanie, psom się to dostanie; *jaka praca, taka płaca; Ku'pfern, *va.* (mit Kupfer beschlagen) okuć blachami miedzianemi; Ku'pfernase, *sf. iron.* *miedziany nos, miedzianego koloru, trędowaty, rubinowy; -pfernickel, *sm. Ng. Bw.* miedziokrusz; -pferplatte, *sf.* blacha miedziana; -pferpresse, *sf.* prasa do wyciskania rycin miedzianych; -pferrau'ch, -pferru'ß, *sm.* sadze z miedzi; -pferroh'stein, *sm. Bw. Httk.* ruda miedziana; -pferro'st, *sm.* rdza na miedzi, miedziana; -pferro'th, *a.* czerwony jak miedź; —, *sn.*, -pferrö'the, *sf.* kolor miedziany; czerwoność miedziana; -pfersa'lmiak, *sm. Schdk.* siarkan miedzi amoniakalny; -pfersalpe'ter, *sm. Schdk.* saletran miedzi; -pfersa'lz, *sn. Schdk.* solan miedzi; -pfersammler, *sm.* zbieracz rycin; -pfersammlung, *sf.* zbiór rycin; -pferscheere, *sf.* nożyce do blachy miedzianéj; -pferschiefer, *sm. Ng. Bw.* miedź łupna; -pferschlacke, *sf. Httk.* zendra od miedzi; -pferschla'g, *sm.* otłuczyny z miedzi; okruchy miedziane z pod młota; -pferschmie'd, *sm.* kotlarz; -pferschmied-, -pferschmieds-, *a.* kotlarski; -pferschmie'din, *sf.* kotlarka; -pferschmiedegese'll, *sm.* kotlarczyk; -pferschmiedeha'ndwerk, *sn.* kotlarstwo; kotlarka; -pferschmiedeleh'rling, *sm.* kotlarczyk; -pferschwärze, *sf.* czernidło sztycharskie, farba sztycharska; -pferstechen, *sn.* rytowanie na miedzi; sztychowanie; -pferstecher, *sm.* sztycharz; -pferste'cher-, -pferste'chers-, *a.* miedziosztycharski; Kupferstecherei', -pferstecherku'nst, *sf.*, Ku'pferste'chen, *sn.* sztycharstwo; rytownictwo; -pferstei'n, *sm. Ng. Bw.* ruda miedziana; surowiec; -pfersti'ch, *sm.* kopersztych; rycina miedziana; miedzioryt; -pfervitrio'l, *sm. Ng. Bw. Schdk.* siarkan miedzi; -pferwaare, *sf.* koprowina; -pferwasser, *sn.* koperwas; -pferwe'rk, *sn. Litt.* dzieło z rycinami; dzieło z rycin złożone; s. a. Ku'pferhammer; -pferwolle, *sf. Bw.* miedź włoskowata; -pferzu'schlag, *sm. Httk.* to co się dodaje dla ułatwienia topienia miedzi.

Ku'ppe, Ko'ppe, *sf.* okrągły wierzchołek, szczyt, czub (góry, itd.); — główka (u gwoździa dużego); brzuszec (u palca).

Ku'ppel, *sf.* kopuła; sfora; smycz; —, Ku'ppelda'ch, *sn. Bk.* dach kopułowaty, w kształcie kopuły, okrągłowypukły.

Kuppelei', *sf.* kojarzenie, rajenie, rajfurstwo; Ku'ppelhu'nd, Ko'ppelhu'nd, *sm. Jäg.* pies sforowy.

Ku'ppeln, Ko'ppeln, *va.* łączyć z sobą; gekuppelte Säulen, *Bk.* słupy stykające się (swemi najszerszemi częściami); — zesforować z sobą (psy); —, *§ poswatać; er hat sie an einander gekuppelt, *on ich zesforował; Ku'ppeln, *sn.*, s. Kuppelei'; Ku'ppelpe'lz, *sm.* § * swatne, nagroda za wyswatanie lub nastręczenie żony; *obrywka swatowska; *kuban za swaty.

Ku'ppen, *va.* obcinać, obrzynać z [wierzchu.

Ku'ppler, *sm.* stręczyciel (żony, męża); *iron.* *rajfur; kuplerz; den — machen kuplerować; Ku'ppler-, *a.* kuplerski; rajfurski; Ku'pplerha'ndwerk, *sn.* kuplerskie rzemiosło; Ku'pplerin, *sf.* stręczycielka, rajfurka; kuplerka; Ku'pplerisch, *a.* kuplerski; rajfurski; —, *ad.* po rajfursku; po kuplersku.

Ku'ppnagel, *sm.* gwóźdź z głó- [wką.

Kur, *sf.* (Wahl, Auswahl) wybór; elekcya; elektorstwo; — (Heilung), s. Cur.

Kura'nzen, *va.* okładać kogo kijem itd., skórę mu trzepać.

Kü'raß, *sm.* kirys; pancerz z blachy; Kürassie'r, *sm. Kw.* kiryśnik, kirysyer, kirasyer; Kürassie'r-, *a. Kw.* kirysierski, kiryśniczy; Kürassie'rregime'nt, *sn. Kw.* półk kirysierów.

Ku'rbe, Ku'rbel, *sf. Mech.* korba (do obracania).

Kü'rbis, *sm. Ng.* korbal; dynia; bania; korbas; Kü'rbis-, *a. Ng. etc.* korbasowy; korbowy, korbsowy; Kü'rbisäh'nlich, Kü'rbisa'rtig, *a. Ng.* korbasowaty; korbasowy; -bisbi'rne, *sf. Gtn.* korbalówka (gruszka); -bisbrei', *sm. Kk.* zupa z dyni od. z bani; -bisflasche, *sf.* łagiew; łagiewka; tykwa; korbasowa flasza; -bisfö'rmig, *a.* pękaty jak bania; -biske'rn, *sm.* jąderko z dyni.

Kü'ren, *va.* (wählen) obierać; wy- [bierać.

Ku'rerbe, *sm. Stw.* następca tronu elektorskiego; Ku'rerzkanzler, *sm. Stw.* Arcykanclerz Elektor; Ku'rfürst, *sm.* Książę Elektor; Kurfirszt; Ku'rfürstenthum, *sn.* Elektorstwo; Ku'rfürstenwü'rde, *sf.* godność elektorska; Ku'rfürstin, *sf.* Elektorowa; Ku'rfürstlich, *a.* Elektorski; Ku'rmark, *sf. Geog.* Marchia Elektoralna, Brandeburska; Ku'rmärker, *sm. Geog.* Brandeburczyk; Ku'rmärkerin, *sf. Geog.* Brandeburka; Ku'rmärkisch, *a. Geog.* Brandeburski; Ku'rprinz, s. Ku'rerbe.

Ku'rrig, *a.* ugłaskliwy; łaskliwy.

Ku'rsachse, sm. Sas z Elektoratu; Ku'rsachsen, sn. Geog. Gsch. Elektorat Saski; Saksonia Elektoralna; Ku'rsächsisch, a. Saskoelektorski.

Ku'rschmied, sm. konował; Ku'rschmieds-, a. konowalski.

Kü'rschner, sm. kuśnierz; Kü'rschner-, Kü'rschners-, a. kuśnierski; Kü'rschnera'rbeit, sf. kuśnierska robota; -nergese'll, sm. czeladnik kuśnierski; -nerha'ndwerk, sn. kuśnierstwo; -nerin, sf. kuśnierka; -nerleh'rling, sm. kuśnierczyk; -nernah't, sf. kuśnierski ścieg, kuśnierski szew.

Ku'rstaat, sm. Stw. Gsch. państwo elektorskie od. elektoralne; Ku'rwürde, sf. Stw. Gsch. godność elektorska.

Kurz, a. krótki (überhaupt); —, ad. krótko; vor Kurzem, vor kurzer Zeit, *przed niedawnym czasem; kurz nachher, — darauf niedługo potém; in Kurzem w krótce; über — oder lang, *prędzéj czy późniéj; kurz angebunden, *gorąco kąpany; *prędki; *gorączka; Jemanden — halten, *krótko kogo trzymać, *ostro, nie wiele mu pozwalać; etwas — u. klein schlagen, *potłuc co na drobne kawałki; den Kürzern ziehen, *uléc, ustąpić, poddać się, nic nie wskórać; zu — kommen, *źle wyjść, ponieść stratę, być pokrzywdzonym; ich komme zu —, *a mnie piskorz; sich — fassen wyrażać się krótko; *mówić lub pisać zwięźle; kurz um, od. um mich — zu fassen, oder um es — zu machen, (oder blos:) kurz, *krótko mówiąc; *aby się długo nie rozwodzić; — von der Sache zu kommen, *aby się krótko odbyć; Jemanden — u. lang heißen, nennen, *beštać kogo; *przezywać go; *nazywać kogo takim i owakim; Jemanden um eine Spanne kürzer machen, *głowę komu zdjąć z karku; kurz u. gut, *krótko a dobrze; kurz weg, *krótko wężłowato; — krępy (za niski w stósunku grubości); kurze Sylbe, Spl. sylaba krótka; kurze Brühe od. Sauce, Kk. gęsta polewka; sos zawiesisty; kurze Waaren, Kurzwaaren, sf. pl. H. drobne towary żelazne; Ku'rzährig, a. krótkokłosisty; -zarmig, a. krótkie ręce mający; -zathmig, a. krótki oddech mający; -zbeinig, a. krótkonogi; -zblühend, a. krótko kwitnący.

Kü'rze, sf. krótkość; sich der — befleißigen ubiegać się za krótkością; wyrażać się krótko; starać się być krótkim; in der —, *w krótce, w krótkim czasie; w krótkości; in aller —, in möglichster —, *jak najkróciéj; *jak może być najkróciéj; *w największéj, ile być może, krótkości; Kü'rzen, va. skrócić, ukrócić; skracać; sich — skracać się, kurczyć się (jak co po praniu); Jemandem den Lohn — uszczuplić komu zapłaty, nagrody.

Ku'rzfüßig, s. Ku'rzbeinig; -zgewehr, sn. Kw. krótki pałasz piechotny; -zhaarig, a. krótkowłosy; -zhals, sm. człowiek z krótką szyją; -zhalsig, a. z krótką szyją; krótkoszyj; -zköpfig, a. krótkogłowy; *porywczy.

Kü'rzlich, ad. niedawno; niedawno temu; wkrótce; krótko.

Ku'rzmesserschmie'd, sm. nożownik; -znasig, a. krótki nos mający; -zohrig, a. krótkie uszy mający; -zrock, sm. *człowiek w krótkiéj sukni, krótko ubrany; -zschattig, siehe La'ngschattig; -zschub, s. La'ngschub; -zschwänzig, a. z krótkim ogonem; -zsichtig, a. krótko widzący; krótkooki (auch *); -zsichtigkeit, sf. krótkowidztwo; krótkie widzenie; krótki wzrok, *nieprzewidywanie skutków; -zstämmig, a. niskopienny, krępy; -zstängelig, -zstengelig, a. Ng. na niskim pniu; -zstielig, a. na krótkiéj szypułce.

Kurzu'm, Kurzwe'g, s. unter Kurz.

Ku'rzwaare, sf. H. drobny towar, drobiazgowy; -zwaarenhändler, sm. H. kupiec drobiazgowy; handlerz drobnych towarów; -zwährend, a. krótkotrwały, przemijający; -zweil, -zweile, sf. krotochwila; krotofila; zabawka; rozrywka; — mit Jemandem treiben zabawkę sobie z kogo robić; żartować sobie z niego; aus — dla zabawki; dla rozrywki; z pustoty; -zweilen, vn. (h.) żarciki wyprawiać, bawić się; żartować; Jemanden, sich — bawić kogo od. się; zabawkę komu od. sobie robić; -zweilig, a. krotofilny; trefny; żartobliwy; ucieszny; —, ad. krotofilnie, trefnie, żartobliwie.

Ku'schen, vn. (h.) leżéć (na brzuchu [o psie]).

Kuß, sm. pocałowanie; całus; pocałunek; einen — empfangen dostać pocałowania, całusa; Jemandem einen — geben dać komu pocałowanie, pocałować go; Jemandem einen — rauben gwałtem kogo pocałować; einen — erwiedern nawzajem kogo pocałować; einen — (eine Kußhand) zuwerfen całusa komu posłać, pocałować w palce i ku niemu je zwrócić; einen — auf die Lippen drücken serdecznie kogo w usta pocałować; Kü'ßchen, sn. dim. całusek; gąbka; buzia; pocałunek; pocałus; Kü'ssen, va. całować; Jemandem die Hand, den Mund — całować kogo w rękę, w usta; sich einander — całować się z kim; die Erde — całować ziemię; die Erde, den Staub —, *głową uderzyć o ziemię, upaść albo być powalonym na ziemię twarzą; küsse ihn in meinem Namen ucałuj od. uściskaj go odemnie.

Kü'ssen, sn., s. Ki'ssen.

Ku'ßgewä'rtig, a. czekający na całus od. pocałowanie; — stand er vor ihr stał przed nią czekając na całus, wyglądający całusa; Ku'ßhand, sf. pocałowanie ręką okazane; eine — zuwerfen pocałować rękę; Ku'ßlich, Kü'ßlich, a. do całowania wabiący, nęcący; Kü'ßmaal, sn. znak czerwony od pocałowania.

Kü'ste, sf. Geog. nadbrzeże; pobrzeże; nadmorze; brzeg (nadmorski zamieszkany); die Küsten befahren, Sw. pływać po nadbrzeżach; zwiedzać nadbrzeża morskie; Kü'sten-, a. pobrzeżny, nadmorski; -stenbewah'rer, sm. Sw. okręt pilnujący nadbrzeża morskiego; statek strzegający brzegów; -stenbewoh'ner, sm. mieszkaniec nadmorski; -stenfahrer, sm. Sw. okręt pobrzeżny; -stenfah'rt, sf. żegluga nadbrzeżna; -stenflu'ß, sm. Geog. rzéka nadmorska; -stenhandel, sm. Sw. H. handel nadmorski; -steni'nsel, sf. Geog. wyspa nadmorska; -stenla'nd, sn. Geog. kraj nadmorski, nadbrzeżny, pobrzeżny; pobrzeże; pomorszczyzna; -stenwache, sf. Sw. Kw. straż nadbrzeżna.

Kü'ster, sm. Kg. zakrystyan; kościelny; sługa kościelny; Kü'ster-, Kü'sters-, a. zakrystyański; Kü'stera'mt, sn., Küsterei', sf. zakrystyaństwo; zakrystyania; Kü'sterin, sf. zakrystyanowa; kościelna; -sterjunge, sm. zakrystyańczyk; -sterwohnung, sf. zakrystyania.

Ku'tschbaum, sm. drąg u powozu; Ku'tschbeschla'g, sm. okucie powozu; Ku'tschbock, sm. kozieł u powozu; Ku'tschboden, sm. spód w powozie; Ku'tsche, sf. powóz; kocz; kareta; Ku'tschen-, Kutsch-, a. koczy; Ku'tschenbo'ck, sm. kozioł (u powozu); -schenfe'nster, sn. okno (u powoza); -schengeste'll, sn. spód karety; -schenka'sten, sm. pudło u karety; zrąb karety; -schenschla'g, sm., -schenthü're, sf. drzwi u powozu; -schentri'tt, sm. stopień u karety; Ku'tscher, sm. stangret; powożnik; woźnica; foryś; Ku'tscher-, Ku'tschers-, a. — woźnika, — woźnicy; Ku'tscherloh'n, sm. zapłata woźnicy, za powożenie; -schersi'tz, sm. siedzenie dla woźnicy (w powozie); Ku'tschfenster, sn. okno u karety; -schgeste'll, sn. spód powozu; -schhimmel, sm. wierzch powozu; Kutschi'ren, vn. (h.) powozić; Ku'tschkasten, sm. pudło u powozu; -schkissen, sn. poduszka w powozie lub do powozu; Ku'tschpferd, sn. koń do karety, kareciany, powozowy; -schrad, sn. koło powozowe.

Ku'tte, sf. kuta, habit; die — anlegen, Kg. przywdziać habit, mnichem zostać.

Ku'ttel, sf. jelita; flaki; Ku'ttelba'nk, s. Flei'schbank; Ku'ttelflecke, sm. pl. flaki (do jedzenia); Ku'ttelho'f, sm. rzeźniczy plac; Ku'ttler, sm. flakarz (co flaki sprzedaje); Ku'ttlerin, sf. flaczarka.

Kux, sm. Bw. kuks, część pewna kopalni; Ku'xkränzler, sm. pl. Bw. przysięgli ludzie przedawający kuksy.

L.

L, l, dwunasta litera niemieckiego alfabetu, wymawia się = *l* po polsku.

Lab, sn. Zk. ślaz; szlaz; szląz; s. a. Le'ttmagen; Ldw. podpuszczka, serzysko.

La'bberdan, s. La'berdan.

La'bebe'cher, sm. *puhar posilający.

La'ben, va.: die Milch —, Ldw. mleko podpuszczać; sich — zsjadać się; —, *posilić; pokrzepić; *delektować, rozweselić, ucieszyć; sich —, *posilić się, delektować się; s. a. Erqui'cken (sich); La'bend, ppr. u. a. posilający, posilny, smaczny.

La'berdan, *sm. H. Kk.* laberdan, solona ryba kablon.
Labe't, *ad.*: — werden (im Kartenspiel) wpaść; Jemanden — machen wpędzić kogo (w płatkę); — werden, *przegrać sprawę; * źle wyjść; wszystko stracić.
La'betra'nk, La'betru'nk, *sm.* napój krzepiący, posilający, orzeźwiający.
Labia'l-, *a. Spl.* wargowy; Labia'lbuchstabe, *sm. Spl.* (Lippenbuchstabe) litera wargowa. [marzanka.
La'bkraut, *sn. Ng.* przytulia;
La'bmagen, *sm. Zk.* żołądek (bydlęcy), w którym się zwarzone mleko znajduje.
Labora'nt, *sm.* ten co w laboratoryum pracuje (chemik, aptekarz); Laborato'rium, *sn.* laboratoryum; pracownia (chemiczna, aptekarska); Labori'ren, *va.* robić, preparować; —, *vn.* (h.) być chorym; an etwas — cierpiéć na co.
La'bsal, *sn.* pokrzepienie, orzeźwienie (ciała, sił, umysłu); er findet sein — darin, *to go głaszcze, delektuje, rozkosz mu przynosi; La'bung, *sf.* pokrzepienie; orzeźwienie.
Labyri'nth, *sn. Alt.* błądnik, błędokręt, błędny ogród, labirynt (auch*); in ein — gerathen, *dostać się do labiryntu; —, *zamęt, odmęt, zamieszanie; —, *Zk.* labirynt, wklęsłość wewnątrz ucha; Labyri'nthisch, *a.* jako labirynt; jako błędokręg; labyrinthischer Nerv, *Zk.* nerw słuchowy.
Lacedä'mon, *sn. Geog. Gsch.* Lacedemona; Lacedämo'nier, *sm. Geog. Gsch.* Lacedemończyk; Lacedämo'nierin, *sf.* Lacedemonka; Lacedämo'nisch, *a. Geog.* Lacedemoński.
La'chbaum, *sm.* nacechowane drzewo graniczne. [chot.
La'chbruder, *sm.* śmieszek; che-
La'che, *sf.* kałużał; — (Gelächter) rozśmianie się (w głos); eine — aufschlagen w głos się rozśmiać; parschnąć ze śmiechu; — (im Walde) cecha na drzewie graniczném.
Lä'cheln, *vn.* (h.) uśmiechać się; —, *sn.* uśmiech; uśmiechanie się; Lä'chelnd, *ppr.* u. *a.* uśmiechliwie.
La'chen, *vn.* (h.) śmiać się; über Jemanden, über etwas — z kogo, z czego; Jemandem — śmiać się do kogo; aus vollem Halse — śmiać się całą gębą, na cały głos; sich krank, sich halb todt —, —, daß der Bauch schüttert, vor — bersten wollen, *pękać ze śmiechu; sich satt — (genug lachen) naśmiać się do sytu; wir hätten uns bucklig — mögen, ** kładliśmy się od śmiechu; in's Fäustchen —, s. u. Faust; Jemanden — machen rozśmieszyć kogo, do śmiechu go pobudzić, śmiech w nim wzbudzić; mir ist das Weinen näher als das —, *mnie się płakać chce, a nie śmiać; ich lache des eitlen Thoren, *śmieję się z próżnego głupca; lachende Miene śmiejąca się mina; an vielem — erkennt man den Narren, *po niewczesnym śmiechu głupca się poznaje; in dieser Gegend lacht Alles, *w téj okolicy wszystko się śmieje, ma śmiejącą, wesołą postać; —, *va.*: einen Baum — nacinać drzewo; La'chen, *sn.* śmiech; śmianie się; rozśmianie się; pośmiech, pośmiewisko; verstecktes — chechotanie; — erregen rozśmieszyć; La'chend, *ppr.* u. *a.* śmiejący się, uśmiechający się; *wesoły. [snak.
La'chenkno'blauch, *sm. Ng.* czo-
La'cher, *sm.* śmieszek; śmiejący się; La'cherig, La'chig, *a.* śmiechliwie; es ist mir — zu Muthe na śmiech mi się zbiera; Lä'cherlich, *a.* śmieszny; sich — machen na śmiech się wystawiać; śmiech z siebie robić; er macht sich — śmiech obudza; Lä'cherlichkeit, *sf.* śmieszność. [północna.
La'chgans, *sf. Ng.* gęś polska,
La'chig, s. La'cherig; —, *a.* (große Pfützen habend, sumpfig) kałużysty.
La'chkrampf, *sm.* śmiech kurczowy.
Lä'chler, *sm.* śmieszek; Lä'chlerin, *sf.* śmieszka; La'chlust, *sf.* chętka do śmiania się; La'chlustig, *a.* mający ochotę do śmiania się.
Lachs, *sm. Ng.* łosoś; Lachs-, *a. Ng. Kk.* łososiowy; La'chsfang, *sm.*, La'chsfischerei', *sf.* połów łososiów; łososiarnia, skrzynia kraciasta na rzece, gdzie się łososie łowią; -chsfleisch, *sn. Kk.* łososina; -chsforelle, *sf. Ng.* łososiopstrąg; -chskarpfen, *sm. Ng.* łososiokarp'; -chskasten, *sm.* łososiarnia; -chslaus, *sf. Ng.* łososień.
La'chtaube, *sf. Ng.* gruchacz; gruchawka (gołąb'); sinogardlica Indyjska.
La'chter, s. Kla'fter; La'chterke'tte, *sf. Gl. Bw.* łańcuch mierniczy z mosiądzu mający 5 do 6 sążni; La'chterschnu'r, *sf.* sznur mierniczy od 5 do 10 sążni mający. [zęby.
La'chzähne, *sm. pl. Zk.* przednie
Lack, *sm.* lak (do pieczętowania); opłatki (okrągłe) do pieczętowania; —, *Ng.* (Blume) lak; fijołek żółty; —, *Mal.* lakier, pokost do lakierowania.
La'ckfirniß, *sm. Mal.* pokost.
Lacki'ren, *va. Mal.* lakierować; lakierem powłóczyć; Lacki'rer, *sm.* lakiernik; Lacki'rung, *sf. Mal.* pokostowanie; lakier.
La'ckmus, *sn. Ng.* (Lackmuspflanze) lakmus (roślina; farba z niéj zrobiona).
Lä'dchen, *sn. dim.* (kleiner Laden, kleines Gewölbe) sklepik; — (kleiner Koffer rc.) skrzyneczka.
La'de, *sf.* skrzynia; skrzynka.
La'debrie'f, *sm. Rw.* pozew; cytacya.
La'den, *sm.* (Fensterladen) okiennica; sklep (do sprzedawania towarów); einen — anlegen sklep założyć.
La'den, *va.* ciężkie rzeczy kłaść na co lub w co dla przeprowadzenia ich w inne miejsce; ładować; Jemandem eine schwere Arbeit auf den Hals —, *wpakować komu na kark ciężką robotę; eine schwere Sünde auf sein Gewissen —, *ciężki grzech wziąść na sumienie, obciążyć nim sumienie; Jemandes Feindschaft auf sich —, *nieprzyjaźń czyję ściągnąć na siebie; — (ein Schießgewehr) nabijać (pistolet, karabin, działo); scharf, blind geladene Pistole pistolet kulą, prochem nabity; — (einladen) prosić, zapraszać; — (vorladen, zum Erscheinen auffordern): Jemanden vor Gericht — cytować kogo przed sąd.
La'den, s. La'dung.
La'den-, *a. H.* sklepowy; La'dendiener, *sm. H.* kupczyk; La'denflügel, *sm.* skrzydło okiennicy; La'denhüter, *sm. H.* *towar niepokupny, ciągle w sklepie leżący; La'denju'ngfer, *sf.*, La'denmä'dchen, *sn. H.* sklepowa; dziewczyna posługująca w sklepie; La'denmeister, *sm.* (bei Handwerksinnungen) ten, co skrzynkę cechową ma pod dozorem; La'denprei's, *sm. H. Bchh.* cena sklepowa.
La'der, s. Au'flader, Au'flä'der.
La'destock, *sm.* stempel (do przybijania ładunku od. naboju); La'detasche, *sf.* ładownica; La'dezeu'g, *sn.* sprzęty do nabijania działa.
Lädi'ren, Läsio'n, s. Verle'tzen, Verle'tzung.
La'dung, *sf.*, La'den, *sn.* ładowanie; nabijanie; zapraszanie, cytowanie; s. a. La'den, *va.*; — ładunek (towarów, i do strzelby); nabój; die — in das Gewehr thun ładunek włożyć do strzelby; eine — Pulver nabój prochu; er hat seine volle —, **ma już porcyą w głowie (pijany); —, *Rw. etc.* cytacya; pozew; La'dungsschei'n, *sm. H. Sw.* kwit, list frachtowy; —, *Rw. etc.* pozew, relacya pozwy.
La'ffe, *sm.* cymbał, dudek, gap'; chłystek; smarkacz; młokos, snosek; śmierdziuch. [feln.
Läffelei', Lä'ffeln, s. Löffelei', Lö'f-
Laffe'tte, *sf. Kw.* laweta (do działa); Laffe'tten-, *a. Kw.* do lawety należący.
La'ge, *sf.* leżenie; położenie; seine — hat sich etwas gebessert, *położenie (los, stan) jego nieco się polepszyło; bei dieser — der Dinge, *w takiém położeniu od. stanie rzeczy; — pokład, warstwa (wapna, gliny); in diesem Gebirge wechselt der Sand mit Lagen Thon ab w tych górach piasek przeplatany jest pokładami gliny; —, *Bchdr.* laga, oddział pięcio- lub sześcioarkuszowy dzieła w arkuszach; —, *Sw.* rząd dział na pokładzie okrętu; dem feindlichen Schiffe die ganze Lage geben, *Sw. Kw.* ze wszystkich dział na pokładzie strzelić do nieprzyjacielskiego okrętu.
Lä'gel, *sn.* łagiew, beczka bardziéj szeroka niż wysoka; łagiewka.
La'ger, *sn.* leże; legowisko; łoże; łóżko; die Thiere aus ihren Lagern vertreiben, *Jäg.* wygnać zwierzęta z ich legowisk; — (des Wildes), *Jäg.* stado; — (für Wein, Bier rc.) legary, kentnary (do beczek); Wein auf dem — haben, *Wb.* mieć wino w beczkach leżące; Bier auf das — brauen piwo warzyć na leżenie; — (für Waaren), *H.* skład; assortirtes — von Eisenwaaren, *H.* skład dobranych towarów żelaznych; — lagier (wina); drożdże; —, *Kw.* obóz; ein — abstecken, *Kw.* wytknąć obóz; ein — aufschlagen, *Kw.* obóz założyć; das — abbrechen, *Kw.* zwinąć obóz; mit dem — aufbrechen, aus dem — rücken, *Kw.* wyruszyć z obozu; — pokład (kamieni, węgli); —, *Bk.* pomost, pokład na moście; das Getreide geht zu —, *Ldw.* zboże się pokłada (od deszczu, dla ciężkich kłosów, itd.); La'ger-, *a. H.* składowy; *Kw.* obozowy; La'gerbara'cke, *Kw.*, s. La'gerhütte; -gerbau'm, *sm.* legar; kentnar; -gerbesta'nd, *sm. H.* ilość towarów leżących w składzie; -gerbie'r, *sn.* piwo w beczkach leżące na konserwę; -gerbu'ch, *sn. H.* księga składowa; inwentarz składowy; —, *Stw. etc.* księga gruntowa; -gerfaß, *sn.*

wielka beczka, której nie zdejmują z kentnarów; -gerfie'ber, *sn. Hlk. Kw.* gorączka obozowa; -gerge'ld, *sn. H.* składowe; -gerhau's, *sn. H.* skład, dom za skład służący (na towary); -gerho'lz, *sn.* poobalane drzewa w lesie (od wiatru); -gerhütte, *sf. Kw.* szałas obozowy; -gerkrankheit, *sf. Hlk. Kw.* obegnańczy wieniec; choroba obozowa; -gerkrone, *sf. Kw. Alt.* wieniec obozowy; -gerku'nst, *sf. Kw.* sztuka zakładania obozów; -germeister, *sm. Kw.* obożny; kwatermistrz; La'gern, *vn.* (h.) obozować, stać obozem; *leżéć; —, *va. H.* (auf Lager legen od. stellen) obozem rozłożyć, w obozie umieścić; — pochylić tak, iżby legło na ziemi; der Regen hat das Getreide gelagert, *Ldw.* deszcz zboże na ziemię powalił; sich — obozem gdzie stanąć oder rozłożyć się; usadowić się oder rozłożyć się gdzie; sich — (Getreide), *Ldw.* pokładać się; La'gern, *sn.*, f. La'gerung.

La'gero'bst, *sn. Gtn.* owoc zimowy, dający się przechować, mogący długo leżéć; -gerpla'tz, *sm.* miejsce na obóz, albo gdzie był obóz; obozowisko; -gerruh'r, *sf.* biegunka obozowa; -gerschei't, *sn.* łupa drzewa z pnia; -gerseuche, *sf. Hlk. Kw.* zaraza obozowa; -gerstätte, *sf.* leże; łoże; legowisko (zwierząt); -gerstei'n, *sm. Bk.* bałwan; -gerstö'ck, *sm.* ul leżący; La'gerungsku'nst, *Kw.*, f. La'gerku'nst; -gerwache, *sf. Kw.* straż obozowa; -gerwei'n, *sm. Wb.* wino do konserwy; -gerwu'chs, *sm. Ldw.* bałwan; — zbytni wzrost zboża, zbytnia bujność (dla której się pokłada); -gerzi'ns, f. La'gerge'ld.

Lahm, *a.* kulawy; chromy; an allen Gliedern — chromy na wszystkich członkach; lahmer Fuß kulawa noga; lahme Hand chroma ręka; lahm gehen kulawo chodzić; lahmer Stuhl, *kulawy stołek; lahmes Messer, *kulawy nóż; lahmer Beweis, *dowód słaby, nie przekonywający; lahme Entschuldigung, *wymówka bezzasadna, słaba, nie zasługująca na uwagę; lahm klingen, *niekleić się; *niezgodnie brzmiéć.

La'h'men, *vn.* (s.) kuléć.

Lä'h'men, *va.* okulawić; ochromić; der Schlagfluß hat ihm die Zunge gelähmt, *Hlk.* apopleksya raziła go w język; an allen Gliedern gelähmt ochromiony na wszystkich członkach; Jemandes Thätigkeit, Kräfte, Muth —, *osłabić czyję czynność, siły, odwagę. [mota.

La'h'mheit, *sf.* kulawość; chro-

Lä'h'mung, *sf.* okulawienie, ochromienie kogo; *osłabienie; sparaliżowanie.

La'hn, *sm.* (breitgeschlagener Gold- od. Silberdraht) lama, drut spłaszczony; blaszka z drutu zrobiona; Lahn-, *a.* lamowy.

Laib, *sm.* bochenek; ein — Brod bochenek chleba.

Laich, *sm. Ng.* (Eier der Fische, der Frösche rc.) ikra; Lai'chen, *vn.* (h.) trzéć się (o rybach i żabach); ikrzyć się (o rybach).

Lai'e, *sm.* laik (u księży); świecki człowiek (nie ksiądz); — in einer Wissenschaft, *profan w umiejętności jakiéj; Lai'en-, *a.* świecki (nie duchowny); Lai'enbruder, *sm. Kg.* laik (u księży); Lai'enschwester, Lai'in, *sf. Kg.* nowicyuszka (u zakonnic); laiszka; siostra świecka.

Lakai', *sm.* lokaj; Lakai'en-, Lakai'enha'ft, *a.* lokajowy, lokajowski.

La'ke, *sf.* słona woda z wymoczonych ryb. [sta; płat.

La'ken, *sn.* (Betttuch, Wäsche) chu-

Lako'nisch, *a.* *lakoniczny; —, *ad.* *lakonicznie, zwięźle; krótko.

Lakri'tze, *sf. Ng.* lukrecya; Lakri'tzen-, *a. Ng. etc.* lukrecyowy; Lakri'tzenho'lz, *sn. Ng.* drzewo lukrecya; Lakri'tzensa'ft, *sm.* sok lukrecyowy; lukrecya smarzona.

La'llen, *vn.* (h.) u. *va.* szczebiotać; ein Kind in den Schlaf — (auch: lullen) szczebiotać dziecku aby je uśpić; — zajękać się, bełkotać (jak pijany, któremu język w pantoflach chodzi); *paplać (bzdurne rzeczy gadać); La'llen, *sn.* szczebiotanie, szczebiotliwa mowa; zająkanie się; bełkotanie.

La'ma (Dalai-), *sm. Kg.* Lama, kapłan u Tybetanów i Mongolów.

La'ma, *sn. Ng.* lama, llama (zwierz z *Peru*); La'ma-, *a. Ng. W.* do lamy należący. [dzki orzech.

La'mbertsnu'ß, *sf. Ng.* lombar-

Lamentatio'n, *sf.* lament; lamentacya; Lamenti'ren, *vn.* (h.) lamentować; Lame'nto, *sn.* żałosne pienie; ein — anstimmen, erheben żale rozwodzić.

Lamm, *sn.* jagnię; baranek; geduldig wie ein —, *cierpliwy jak baranek; —, *Ng.* kotka (na wierzbie, leszczynie itd.); Lamm-, Lamms-, *a.* jagnięcy; Lä'mmchen, *sn. dim.* jagniątko; baranek; La'mmen, *vn.* (h.) kocić się (o owcach); jagnić się.

Lä'mmerblume, f. Fei'gwarzenkrau't; Lä'mmergefi'lde, *sn.* błonie dla owiec; -mergei'er, *sm. Ng.* sęp alpejski; -merhi'rt, *sm.* pasterz jagnięcy; -merlattich, f. A'ckersala't; -mersta'll, *sm. Ldw.* obora dla jagniąt; -merweide, *sf.* pastwisko jagnięce; -merwolle, *sf. Ldw. W.* wełna jagnięca; -merzähne, *sm. pl.* jagnięce zęby; -merzehent, *sm. Stw.* dziesięcina w jagniętach, od jagniąt; La'mmfell, *sn.* skórka jagnięca; -mfleisch, *sn.* jagnięcina; jagnięce mięso; -msbraten, *sm. Kk.* pieczeń jagnięca; -msgeschlinge, *sn.* letkie jagnięce; -mskeule, *sf. Kk.* pośladek jagnięciny; -msviertel, *sn. Kk.* ćwiartka jagnięciny; -mzeit, *sf. Ldw.* czas kocenia się owiec.

Lä'mpchen, *sn. dim.* lampeczka, lamka; La'mpe, *sf.* lampa; bei der — arbeiten przy lampie pracować; ewige —, *wieczne lampa, ciągle (dzień i noc) się paląca przed ołtarzem; La'mpen-, *a.* lampny, lampowy; La'mpendille, *sf.* lampowy nosek; -pendo'cht, *sm.* lampowy knot; -penflimmer, *sm.*, -penli'cht, *sn.*, -penschei'n, -penschimmer, *sm.* światło oder blask lampy; -penfüller, -penma'nn, -penputzer, *sm.* lampiarz; -penhändler, f. La'mpenverkäufer; -penofen, *sm. Schdk.* piecyk z lampy, lampa o kilku knotach; -penröhre, f. La'mpenschnauze; -penru'ß, *sm.*, -penschwa'rz, *sn.* sadze oder kopeć z lampy; -penschnauze, *sf.* rurka lampowaj lampowy nosek; -penstö'ck, *sm* trzonek lampowy; -penverkäufer, *sm.* lampiarz; -penwärter, *sm.* lampiarz.

La'mpertsnu'ß, f. La'mbertsnu'ß.

Lampre'te, *sf.* lampetra, lampreda, lampreta, pijawka morska, minóg morski; *delikatne jadło; er will immer Lampreten essen, *zawsze chce tylko delikatki zjadać.

Lancie'rs, *sm. pl. Kw.* pikiniery.

Land, *sn.* (*pl.* Lande, u. Länder) ląd; festes — ląd stały; zu Wasser u. zu Lande na morzu i na lądzie; zu Lande reisen lądem podróżować; an das — fahren, steigen, *Sw.* płynąć do lądu, na ląd wysiąść; — (Dorf, Landaufenthalt) wieś; in der Stadt u. auf dem Lande w mieście i na wsi; auf das Land, auf's Land gehen, ziehen na wieś iść (jechać), wyprowadzać się; vom Lande kommen ze wsi wracać; — (Grund, Boden, Acker) grunt; das — bauen grunt uprawiać; — (Wohnsitz eines Volkes) kraj; im Lande herumreisen jeździć po kraju; Jemanden des Landes verweisen, *Rw.* wygnać kogo z kraju, na wygnanie wskazać; hier zu Lande, *tu w kraju; w tym kraju; außer Landes sein być za granicą; im Lande wohnen mieszkać w kraju (nie za granicą); das gelobte —, *Bibl.* kraj obiecany; — der Seligen, *kraj błogosławionych; in allen Landen, *po wszystkich krajach; wehe dem Lande, dessen König ein Kind ist, *Bibl.* *biada temu domowi gdzie cielę rozkazuje wołowi; Land-, *a.* (Boden-) ziemski; (Dorf-) wiejski; ziemiański; La'ndabwesend, *a.* nie będący w kraju; La'ndacci'se, *sf. Stw.* akcyza wiejska, opłata od produktów wiejskich; La'ndadel, *sm.* ślachta ziemiańska, ziemska od. wiejska; -dammann, *sm. Stw.* (w Szwajcaryi) Gubernator; Najwyższy Rządca; -damt, *sn. Stw. Rw.* urząd wiejski; -darbeit, *sf. Ldw.* zatrudnienie wiejskie; robota, praca wiejska; -darmee', f. La'ndheer; -darzt, *sm.* lekarz wiejski; -daufentha'lt, *sm.* bytność, przemieszkanie we wsi; -dausschuß, *sm. Stw. Kw.* milicya krajowa; -dbar, *a. Sw.* gdzie na ląd wysiąść można; -dbau, *sm. Ldw.* rolnictwo; ziemiaństwo; -dbauer, *sm.* wieśniak; rolnik; ziemianin; -dbaumeister, *sm.* budowniczy wiejski; budowniczy okręgowy; -dbeschäler, *sm.* stadnik wiejski, gromadzki; -dbeschreibung, *sf.* topografia; opisanie kraju jakiego; -dbettler, *sm.* żebrak włóczący się po kraju; -dbewohner, *sm.* mieszkaniec kraju jakiego; mieszkaniec wiejski; -dbote, *sm. Stw.* poseł ziemski; deputowany (na sejm); -dbotenkammer, *sf. Stw.* izba poselska; izba deputowanych; -dbotenmarschall, *sm. Stw.* marszałek izby poselskiéj; -ndbrett, *sn. Sw.* targówka (deska). [łek gruntu.

Lä'ndchen, *sn. dim.* kraik; kawa-

La'nddame, *sf.* dama wiejska; -ddienst, *sm. Kw.* służba lądowa; służba na lądzie; -ddragoner, f. La'ndreiter; -ddorf, -ddrostei', f. La'ndrath, landräthliches Amt.

Lä'nde, *sf. Sw.* przystań, miejsce do wylądowania zdatne.

La'ndedelmann, *sm.* ślachcic wiejski; szlachcic ze wsi; -deigenthum, *sn.* własność ziemska; -deigenthümer, *sm.* właściciel od. posiadacz ziemski; -deinwärts, *ad.* w głąb' kraju; ku środkowi kraju (leżéć); wewnątrz (jechać).

La'nden, *vn.* (s.) wylądować; er landete mit der Flotte in Amerika wylą-

dował z flotą w Ameryce; —, *va.* wysadzić na ląd (wojsko); La'nden, *sn.*, s. La'ndung.

La'ndenge, *sf. Geog.* między-morze.

Lä'nderdu'rst, s. Lä'ndersu'cht.

Länderei', *sf.* grunta; włości; role; -derkunde, *sf.* krajoznawstwo.

La'ndern, *va.* ogrodzić.

Lä'nderrau'b, *sm.* zabór krajów nieprawy; -derräuber, *sm.* zaborca krajów nieprawy; -dersu'cht, *sf.* chciwość zaborów; chuć zaborcza podbijania krajów; -dertau'sch, *sm.* zamiana krajów; -dertheilung, *sf.* podział krajów; -derverwüster, *sm.* pustoszyciel krajów.

La'ndes-, *a. Stw. Geog. Rw.* krajowy; La'ndesa'bschied, s. La'ndtags'abschied; -desä'ltester, *sm. Stw.* najdawniejszy, najcelniejszy ze ślachty krajowéj; -desarchi'v, *sn. Stw.* archiwum państwa; metryka koronna; -desa'rt, s. La'ndessitte; nach — po obywatelsku; -desbescha'ffenheit, *sf. Geog.* klima; położenie i własności kraju; -desbürger, *sm.* obywatel kraju; -desbü'rgerthum, siehe Staa'tsbürgerthum; -desei'nkünfte, *sf. pl. Stw.* dochody krajowe; -deserzeu'gnisse, *sn. pl.* płody krajowe; -desfe'st, *sn.* święto narodowe; -desfü'rst, *sm.* monarcha jakiego kraju; książę powiatowy; -desgebrau'ch, *sm.* zwyczaj krajowy, narodowy; -desgese'tz, *sn. Stw. Rw.* ustawa krajowa; -desgrä'nze, La'ndesgre'nze, *sf.* granica państwa; -deshau'ptmann, *sm. Stw.* gubernator prowincyalny; -deshe'rr, *sm. Stw.* monarcha; panujący; -deshe'rrlich, La'ndesherrn-, *a.* do panującego należący; jego się tyczący; monarchiczny; -deshe'rrschaft, *sf.* księstwo, państwo udzielne; panowanie; panujący z małżonką; -desho'heit, *sf. Stw.* najwyższa władza w kraju; -desho'heitsrecht, *sn. Stw.* prawo od. prerogatywa do najwyższéj władzy przywiązana; -deshu'ldigung, *sf. Stw.* składanie przysięgi panującemu przez poddanych; -deski'nd, *sn. Stw.* krajowiec; swojak, rodek; -desmutter, *sf.* matka ojczyzny od. narodu; -deso'brigkeit, *sf.* zwierzchność krajowa; -desökonomie', *sf.* ekonomia krajowa; -deso'rdnung, *sf. Stw.* urządzenie krajowe; -despolizei', *sf. Stw.* policya krajowa; -regie'rung, *sf.* rząd krajowy; -religio'n, *sf.* religia krajowa, narodowa, w kraju panująca; -schu'ld, *sf. Stw.* dług krajowy od. narodowy; -schule, *sf.* szkoła krajowa, narodowa, publiczna; -sitte, *sf.* zwyczaj krajowy; -dessperre, *sf. Kw. H.* zamknięcie granic jakiego kraju (pod względem handlu); -dessprache, *sf.* język krajowy; -destra'cht, *sf.* ubiór krajowy; -desü'blich, *a.* zwyczajny w kraju jakim; —, *ad.* według krajowego zwyczaju; -desvater, *sm.* ojciec narodu; monarcha; -desvä'terlich, *a.* właściwy ojcu narodu; —, *ad.* w sposób właściwy ojcy narodu; -desverde'rblich, s. La'ndverde'rblich; -desverfa'ssung, *sf.* forma oder kształt rządu krajowego; -desverra'th, *sm.*, -desverrätherei', *sf. Stw. Rw.* zdrada kraju, ojczyzny; -desverrä'ther, *sm.* zdrajca kraju,; -desverrä'therisch, *a.* zdrady kraju się tyczący; — handeln postępować jak zdrajca kraju, jak człowiek mający zdradę kraju na celu; -desversa'mmlung, *sf. Stw.* zgromadzenie narodowe; -desverwa'ltung, *sf.* zarząd krajowy; zarządzanie krajem; administracya krajowa; -desverwa'ndter, s. La'ndsmann; -desverwei'sung, *sf. Stw. Rw.* wygnanie oder wywołanie z kraju; -desverwe'ser, *sm. Stw.* namiestnik króla, namiestnik królewski, książęcy, monarszy; rządca kraju; -desverwie'sen, *a.* wygnany z kraju; wygnaniec; -deszeitung, *sf. Litt.* gazeta krajowa.

La'ndfestung, *sf. Kw.* forteca lądowa; La'ndfieber, *sn. Hlk.* febra po wsiach grasująca; febra w całym kraju panująca; -dfluch, *sm.* przekleństwo na kraju jakim ciążące; nieszczęście jakby z przekleństwa na kraj spływające; -dflüchtig, *a.* zbiegły z kraju; -dforstmeister, *sm.* nadleśniczy rządowy; administrator lasów narodowych; -dfracht, *sf. H.* fracht lądowy; -dfrau, *sf.* kobieta wiejska; włościanka; -dfrieden, *sm. Stw. Rw.* pokój w całym kraju; dem — nicht trauen, *nie dowierzać; *nie sądzić się być bezpiecznym; *nie ufać czyim słowom; -dfrosch, *sm. Ng.* żaba ziemna; -dfuhre, *sf.* wóz wiejski; podwoda (za pańszczyznę); woźba lądowa; -dgängig, -dgebig, *a.* mający kurs w kraju (pieniądz); -dgarbe, *sf. Stw.* danina w płodach ziemnych dworowi składana; -dgedi'cht, *sn. Dtk.* poema ziemiańskie oder o ziemiaństwie; -dgeistlicher, *sm. Kg.* ksiądz ze wsi; kapłan wiejski; -dgeistlichkeit, *sf. Kg.* duchowieństwo wiejskie; -dgeri'cht, *sn. Stw. Rw.* sąd ziemski od. ziemiański; sąd najwyższy; sąd kryminalny; -dgeri'chtlich, *a.* do takiego sądu należący, jego się tyczący; dgeri'chtsherr, *sm. Stw. Rw.* pan mający w posiadłościach swoich sąd zwany «Landgericht»; -dgeri'chtsra'th, *sm. Stw. Rw.* sądzia sądu najwyższego; -dgerichtsrä'thin, *sf.* żona sędziego sądu najwyższego; -dgerichtsta'g, *sm. Rw.* kadencya sądów ziemskich; -dgestüte, *sn.* stadnina rządowa; -dgewä'chs, *sn. Ng.* roślina lądowa; -dgraben, *sm.* rów graniczny; La'ndgraf, *sm. Stw. Gsch.* Landgraf; sędzia ziemski; -dgräfin, *sf.* Landgrafowa, Landgrafina; -dgräflich, *a.* Landgrafski, Landgrafowski; -dgrafschaft, *sf. Stw. Gsch.* Landgrafowstwo, Landgrafstwo, Landgrabstwo; -dgrenze, *sf. Geog.* granica kraju jakiego; -dgut, *sn.* majętność ziemska; wieś; włość, posiadłość wiejska; -dgütchen, *sn. dim.* wioska; -dgutsbesi'tzer, *sm.* posiadacz ziemski; -dhandel, *sm. H.* handel lądowy; -dhaus, *sn.* dom wiejski; dom do odbywania zgromadzeń narodowych; -dhaushaltung, *sf. Ldw.* gospodarstwo wiejskie; -dheer, *sn.* *sn. Kw.* wojsko lądowe; armia oder siła lądowa; -dhochmeister, *sm. Kg. Gsch.* Wielki Mistrz Kawalerów Niemieckich; -dhure, *sf.* wszetecznica po kraju się włócząca; -djägermeister, *sm. Stw.* Wielki Łowczy; -djunker, *sm.* wiejskiego ślachcica; ***iron.* ślachciura; ślachetka; reczkosiéj; -dkammer, *sf.* kamera narodowa; -dkarte, *sf.* mapa; karta jeograficzna; mapa krajowa; -dkartenhandel, *sm.* handel map; -dkartensammlung, *sf.* zbiór map; -dkirche, *sf.* kościół wiejski; -dkrämer, *sm.* kramarz wiejski; -dkrankheit, *sf. Hlk.* choroba krajowa, endemiczna, w całym kraju powszechna; -dkrebs, *sm. Ng.* rak ziemny od. lądowy; -dkrieg, *sm. Kw.* wojna lądowa; -dkundig, *a.* po całym kraju wiadomy; znający kraj jaki; znawca kraju; -dkutsche, *sf.* landara; kareta podróżna furmańska; -dkutscher, *sm.* landkuczer; -dläufer, *sm.*, -dläuferin, *sf.* obieżykraj, powsinoga; człowiek włoczący się, kobieta włocząca się po kraju; -dläuferisch, *a.*, s. Vagabundi'rend; -dläufig, s. La'ndgängig; -dleben, *sn.* życie wiejskie, na wsi; -dleute, *smf. pl.* wieśniacy.

Lä'ndlich, *a.* krajowy, krajowi jakiemu właściwy; ländlich, sittlich, *co kraj, to obyczaj; *każdy kraj ma swój obyczaj; — (auf dem Lande, auf dem Dorfe gebräuchlich, üblich, gewöhnlich) wiejski; sielski; —, *ad.* po wiejsku; -dlichkeit, *sf.* wiejskość.

La'ndluft, *sf.* powietrze lądowe; powietrze wiejskie; -dlust, *sf.* rozkosz wiejska; zabawa, rozrywka wiejska; -dmacht, *sf.* potencya oder potęga lądowa; siły lądowe; -dmädchen, *sn.* dziewczyna wiejska; -dmann, *sm.* wieśniak; -dmännisch, -dmanns-, *a.* wieśniak; -dmarschall, *sm. Stw.* marszałek prowincyalny; -dmesser, *sm. H.* miernik; mierniczy; jeometra; -dmeßkunst, *sf.* ziemiomiernictwo, krajomiernictwo; -dmili'z, *sf. Stw. Kw.* milicya krajowa; -dmünze, *sf. Stw. Mzk.* moneta krajowa; -dpartie', *sf.* wycieczka na wieś; -dpfarre, *sf.* probostwo na wsi; -dpfarrer, *sm.* pleban na wsi; -dpfleger, s. Sta'tthalter; -dphysicus, *sm. Hlk.* fizyk powiatowy; -dplage, *sf.* klęska cały kraj dotykająca; -dprediger, s. La'ndpfarrer; -drath, *sm. Stw.* Landrat, Radca ziemski od. ziemiański (w Prusach); Sędzia ziemski; Radca stanów prowincyalnych; -drä'thlich, -draths-, *a. Stw.* landracki; landräthliches Amt, *sn. Stw.* landratura; -drecht, *sn. Stw. Rw.* prawo krajowe; kodeks prawny; -drechtlich, *a.* kodeksu prawnego dotyczący się; landrechtliche Bestimmungen, *Rw.* postanowienia kodeksu prawnego; -dregen, *sm.* deszcz powszechny (w całym kraju); -dreise, *sf.* podróż lądowa, lądem; -dreiter, *sm. Stw. Rw.* strażnik konny; żandarm; -drentmeister, *sm. Stw.* główny poborca; -drichter, *sm. Stw. Rw.* sędzia ziemski; -drohr, *Ng.*, s. Be'rgschilf; -druhr, *sf. Hlk.* biegunka endemiczna, powszechna, panująca; -dsaß, *sm.* mieszkaniec osiadły (w kraju jakim); posesyonat; właściciel gruntowy (mający prawo głosowania); -dsässig, *a.* ziemiański; -dschaft, *sf.* część kraju, prowincya, województwo, gubernia; —, *Stw.* stany prowincyalne; — landszafta; towarzystwo kredytowe; —, *Mal.* landszaft, krajobraz; obraz przedstawiający widok jakiéj okolicy; -dschaftlich, *a.* prowincyalny; landschaftlicher Ausdruck, *Spl.* prowincyalizm; — ziemski; *Mal.* landszaftowy; -dschaftsbau's, *sn. Stw.* dom należący do stanów prowincyalnych albo do towarzystwa kredytowego, i służący do zgromadzeń itd.; -dschaftskanzlei', *sf. Stw.* kancellarya ziemiańska; -dschaftsmaler, *sm. Mal.* malarz landszaftowy, pejzażowy; malarz krajobrazów, widoków okolić; -dschaftsmalerei', *sf. Mal.* malarstwo landszaf-

towe, pejzażowe, krajobrazów; -d· schaftsvo'rsteher, -dschaftsdire'ctor, sm. Stw. prezydujący w stanach prowincyalnych; Prezes, Dyrektor towarzystwa kredytowego; -dschaftswo'rt, sn. Spl. prowincyalizm; -dscheide, sf. miedza graniczna; -dscheider, sm. okresiciel, granicznik; dozórca miedzy od. znaków granicznych; -dschildkröte, sf. Ng. żółw lądowy, ziemny; -dschilf, s. Be'rgschilf; -dschlacht, sf. Kw. bitwa lądowa; -dschnupfen, sm. Hlk. katar endemiczny, powszechny; -dschöppe, sm. Rw. ławnik ziemski od. prowincyalny; -dschreiber, sm. Stw. pisarz prowincyalny; -dschule, sf. szkoła wiejska; -dschullehrer, -dschulmeister, sm. nauczyciel wiejski; -dsee, sm. Geog. jezioro śródziemne; -dseite, sf. strona lądowa; -dseuche, sf. Hlk. zaraza powszechna; epidemia; -dsitz, sm. wiejskie mieszkanie; -deski'nd, sn. Stw. dziecko krajowe, krajowiec; -dsknecht, sm. Kw. żołnierz pieszy; piechur; dyabełek (gra w karty); -dsmann, sm. ziomek czyj; mieszkaniec tego samego kraju; wir sind Landsleute jesteśmy rodacy, z jednego kraju; -dsmännin, sf. rodaczka; ziomka; -dsmännisch, a. rodacki; —, ad. po rodacku; -dsmannschaft, sf. rodactwo; ziomkostwo; — (auf Universitäten) związek między rodakami, ziomkami; -dsoldat, sm. Kw. żołnierz lądowy; -dspitze, sf. Geog. klin ziemi w morze wchodzący; -dstadt, sf. miasto lądowe; miasteczko; miasto prowincyalne, municypalne; -dstände, sm. pl. Stw. stany państwa; stany ziemskie; die — zusammenberufen, Stw. stany zwołać; -dständisch, a. Stw. do stanów ziemskich należący; ich się tyczący; landständische Berathungen, Stw. obrady stanów; -dstelle, sf. miejsce na wsi, urząd; -dsteuer, sf. Stw. podatek wiejski; podatek gruntowy; -dstraße, sf. gościniec, trakt bity; droga szeroka do jeżdżenia; *leżéć przy gościńcu, przy trakcie; beständig an der — liegen, sein, *ciągle być w podróży; -dstraßenbau', sm. zakładanie gościńców oder dróg publicznych; La'ndstreicher, sm. włóczęga; wszędobylec; -dstreicherei', -dstreiferei', sf. bieganie, przebiegiwanie, przechodzenie po kraju; -dstreicherin, -dstreiferin, sf. kobieta włócząca się po kraju; -dstreicherisch, a., s. Vagabundi'rend; -dstreifer, s. La'ndstreicher; -dstrich, sm. przestrzeń ziemi w dłuż się rozciągająca; kawał kraju; -dstube, sf. Stw. Izba do obrad Stanów ziemskich; Izba ziemskiego sądu; -dsturm, sm. burza na lądzie; Kw. pospolite ruszenie; ruchawka; zum — gehören, Kw. należéć do ruchawki; -dsuchung, sf. Stw. ogólna rewizya w całym kraju; -dtafel, sf. Stw. metrykoronna; -dtag, sm. Stw. sejm; einen — ausschreiben, zusammenberufen, anstellen, halten, Stw. wydać uniwersały na sejm; sejm zwołać, złożyć; odbywać oder odprawiać; -dtagen, vn. (h.) sejmować; -dtags-, a. Stw. sejmowy; -dtagsa'bschied, sm. Stw. uchwała sejmowa, decyzye sejmu (ogłoszone przy jego rozwiązaniu się); postanowienie rozwiązującego się sejmu; -dtagsfähig, a. Stw. mający prawo znajdowania się i głosowania na sejmie; -dtagsverha'ndlungen, sf. pl. Stw. czynności, akta sejmowe; obrady sejmowe; -dtaxe, sf. Stw. taksa rządowa majątków, dóbr, gruntów (i podatek od nich; -dthier, sn. Ng. zwierz ziemny, lądowy; -dtrauer, sf. żałoba powszechna, w całym kraju; -dtruppen, s. La'ndheer; -düblich, s. La'ndesü'blich; -dung, sf. Sw. wyjście na ląd; wysadzenie na ląd; -dungspla'tz sm. Sw. miejsce wylądowania; przystań; -dverde'rblich, a. niszczący kraj; -dvisitatio'n, s. La'ndsuchung; -dvogel, sm. Ng. ptak ziemny; -dvogt, sm. Stw. starosta; gubernator (prowincyi); namiestnik, wielkorządca (kraju); landwójt, wójt kraju; -dvogtei', sf. Stw. namiestnikostwo; wielkorządztwo; starostwo; landwójtostwo; -dvolk, sn. wieśniactwo; chłopstwo; wieśniacy; włościanie; lud wiejski; -dwärts, ad. ku lądowi; ku stronie lądu; -dwehr, sf. Stw. Kw. obrony graniczne; obrona krajowa; landwera; -dwehrmann, sm. Kw. żołnierz z obrony krajowéj; landwerzysta; -dwehrregime'nt, sn. Kw. półk obrony krajowéj oder landwery; -dwein, sm. Wb. wino krajowe; -dwesen, sn. Ldw. gospodarstwo wiejskie; das — verstehen, Ldw. znać się na gospodarstwie wiejskiém; -dwind, sm. Ntl. wiatr od strony lądu; -dwirth, sm., -dwirthin, sf. Ldw. gospodarz wiejski, gospodyni wiejska, gospodarujący, gospodarująca na wsi; — (Inhaber eines Wirthshauses auf dem Lande, Dorfe) karczmarz, karczmarka (na wsi); -dwirthlich, a. Ldw. gospodarzowi wiejskiemu właściwy, jego się tyczący; -dwirthschaft, sf. gospodarstwo wiejskie; -dwirthschaftlich, a. ekonomiczny, gospodarski, gospodarstwa wiejskiego się dotyczący; agronomiczny; landwirthschaftliche Gebäude pobudynki gospodarskie; -dwolle, sf. wełna krajowa; -dzoll, sm. Stw. cło lądowe; -dzunge, Geog. s. E'rdzunge.

Lang, a. długi (überhaupt); jetzt ist der Tag am längsten teraz dzień najdłuższy; lange Zeit długi czas; mir wird, währt die Zeit lang, *przykrzy mi się; *nudzi mi się; mir wird Zeit u. Weile —, *nudzę się; *doznaję nudoty; lange Brühe, Sauce, Kk. długi sos, rzadki, wodnisty; wer — hat, läßt — hängen, *kto wiele ma, wiele wydaje; *kogo stać, ten puta; — wysoki; lange Statur wysoki wzrost; langer Mensch, Baum wysoki człowiek, wysokie drzewo; — dawny; vor nicht gar langer Zeit przed nie bardzo dawnym czasem; — wiele; vor langen (vielen) Jahren przed wielu laty; ein Langes u. Breites, *długa gadanina; ein Langes u. Breites über etwas schwatzen, *długo o czém rozprawiać; *pleść o czém bez końca trzy po trzy; —, ad. długo; der Krieg hat sieben Jahre — gedauert wojna trwała 7 lat; — długo, z przeciągiem; eine Sylbe — aussprechen, Spl. zgłoskę długo wymówić; —, ad., s. Längs, Entla'ng.

La'ngährig, a. długokłosisty; -garmig, a. długie ręce (ramiona) mający; długie mający konary (drzewo); -gathmig, a. długi oddech mający; La'ngbart, sm. brodacz; -gbärtig, a. brodaty, długobrody (człowiek, zwierz); -gbaum, sm. drąg u wozu (który tylną część z przednią łączy); -gbein, sn. osoba lub ptak z długiemi nogami; długonóg; -gbeinig, a. długonogi; laskonogi.

La'nge, ad. długo; wie —? jak długo? auf wie —? na jak długo? zu — za długo; so — als tak długo jak; jak długo; so — bis tak długo aż; dopóki nie; — nachher długo potém; nicht — darauf niedługo potém; aufs Längste najdłużéj; — dawno; er ist schon — todt już dawno umarł; nicht — nie dawno; es ist schon — her już temu dawno; es ist schon —, daß rc. już dawno, już dawno jak (poszedł), ze itd.; seit langer Zeit dawno, od dawna; — länger als więcéj niż; es ist — als ein Monat już więcéj niż miesiąc; — daleko; lange vorher dawno wprzód; er ist — nicht so geschickt als sein Bruder, *daleko ma mniéj zdatności niż brat; er ist noch — nicht gesund jeszcze wcale nie zdrów; es ist noch — nicht genug, *jeszcze wcale nie dosyć; er ist noch — kein Redner, *daleko mu jeszcze do tego, aby go można mówcą nazwać; er ist noch lange nicht mein Freund, *daleko mu jeszcze by został moim przyjacielem; so lange dopóki; das ist für mich — gut, *to dla mnie dosyć od. aż nadto dobre; wenn man ihn — bittet, so thut er's doch nicht, *choćbyś go nie wiem jak prosił, to jednak nie zrobi; lange noch, *pewno; *z pewnością; was wirst du ihn — fragen? *co się go tam masz pytać? was besinnst du dich —? cóż się tak namyślasz?

Lä'nge, sf. długość; in die —, nach der —, der — nach w dłuż; etwas in die — ziehen wyciągnąć co w dłuż; *zwłóczyć co; sich in die — ziehen, *przewłóczyć się; *długo się wlec; *za długo trwać; die Krankheit zog sich in die —, *choroba w dłużą poszła; in die —, *w dłuższym czasie; *kiedy co dłużéj trwa, *dłużéj się używa; dieses Bad thut in die — nicht gut kąpiel ta przez dłuższy czas używana nie służy; der — lang (der Länge nach) hinfallen upaść jak długi.

La'ngen, vn. (h.) dosięgnąć czego od. do czego; das Kleid langt (reicht) bis an die Knöchel suknia dosięga kostek; dostać do czego (wyciągnięta ręką); — (sich erstrecken) dosięgać czego, rozciągać się tak daleko; langen nach etwas sięgać czego od. po co (ręką); in die Schüssel — sięgać do miski (po jadło); nach der Krone —, *sięgać korony, *chciéć królem zostać; — wystarczyć (o rzeczy i osobie); das Tuch langt noch (reicht, ist genug) zu einem Kleide sukno wystarczy jeszcze na jednę suknią; das Geld hat gerade gelangt pieniędzy właśnie wystarczyło; die Tage langen (werden lang) dni stają się dłuższe; —, va. sięgać po co i dostać.

Lä'ngen, va. (verlängern, lang machen) predłużać co.

La'ngenau', sn. Geog. (Dorf bei Danzig) Łęgowo.

Lä'ngenmaa'ß, sn. miara długości; Gl. dłużmiernica; -genme'ßkunst, sf. Gl. dłużmiernictwo; -genme'ssung, sf. mierzenie długości.

Lä'nger, a. u. ad. (comparat. v. Lang): dłuży; dłużéj; je —, je (desto) lieber, *im dłużéj, tém lepiéj.

La'ngeweile, s. La'ngweile.

La'ngfadig, La'ngfädig, *a.* długoniciasty; -gfaserig, *a.* długie włókna mający; z długich włókien złożony; -gfingerig, *a.* długopalczysty; z długiemi palcami; długie palce mający; *s. a. Die'bisch; -gfüßig, *a.* długonogi; z długiemi nogami; -ggeschwa'nzt, *a.* długi ogon mający; z długim ogonem; -ghaarig, -ghärig, *a.* długowłosy; długie włosy mający; z długiemi włosami; -ghals, *sm.* długoszyj; -ghalsig, *a.* z długą szyją; -ghändig, *a.* długoręki; długie ręce mający; -gjährig, *a.* długoletni.

Lä'nglich, *a.* podługowaty; obdłużny; podłużny; —, *ad.* podługowato; podłużnie, obdłużnie, obdłuż; Lä'nglichkeit, *sf.* obdłużność; Lä'nglichru'nd, *a.* podługowatookrągły; jajowaty; owalny.

La'ngmesserschmie'd, *sm.* kordelaśnik; La'ngmuth, *sm.*, -gmüthigkeit, *sf.* łagodność (charakteru, osobliwie ze względu na pobłażanie w karaniu); -gmüthig, *a.* łagodny; -gohr, *sn.* długouche stworzenie; długouch; zwierz lub człowiek z długiemi uszami; **osieł; ein Esel nennt, schilt den andern —, *kocioł garnkowi przygania, a obydwa smolą; *sam w piecu lega, a drugiego piecuchem zowie; -gehrig, -göhrig, *a.* długouchy; z długiemi uszami; -grock, *sm.* człowiek w długiéj sukni; -grund, s. Lä'nglichru'nd.

Längs, *ad.* (mit *Dativ*): w podłuż; wdłuż; wzdłuż; — dem Flusse wzdłuż rzeki; ponad; — dem Ufer hinsegeln, *Sw.* ponad brzegiem płynąć, żeglować; — dem Wege hin gehen ponad drogą iść.

La'ngsam, *a.* powolny; nierychły, oporny; niespory; wolny; —, *ad.* powoli, wolno, zwolna; langsamer Kopf, *głowa powolna, powoli pojmująca; -mes Feuer, *wolny ogień, nie gwałtowny; — nierychło; pomału; oporem; — nähert sich auch, *i powolny krok zbliża do celu; -gsamkeit, *sf.* powolność; nierychłość; -gschattig, *a.* długocienny; -gschläfer, *sm.* śpioch; ospalec; -gschläferei', *sf.* ospalstwo; śpiochostwo; -gschläferin, *sf.* śpiocha, śpioszka; -gschnabel, *sm.* długodziób; -gschub, *sm.* kręgielnia długa a wązka, i gra na niéj; -gschwanz, *sm.* długi ogon; -gschwänzig, *a.* z długim ogonem; -gsichtig, *a.* mający wzrok daleki; co z bliska nie dowidzi.

Längst, *ad.* dawno; od dawna; das ist schon — bekannt, *to rzecz od dawna wiadoma; das weiß ich schon — to już od dawna wiem.

Lä'ngst, Lä'ngster, -e, -es, *a.* (*superlat.* v. Lang): najdłuższy.

Lä'ngstens, *ad.* najdaléj, najdłużéj; najpóźniéj; es sind — drei Jahre her, daß ꝛc. najwięcéj temu trzy lata, jak itd.

Lä'ngstvergangen, *a. Spl.* (Zeitformen) zaprzeszły (czas); Lä'ngstvergangenheit, *sf. Spl.* zaprzeszłość.

La'ngstieler, *sm. Gtn.* gruszka z długim ogonkiem; -gstroh, *sn. Ldw.* słoma długa i prosta; -gsylbig, *a.* długozgłoskowy; La'ngtönig, *a.* długobrzmiący; -gviereck, *sn. Gl.* kwadrat podłużny; -gwagen, *sm.* długi wóz; -gweile, -geweile, *sf.* nudy; aus — z nudów; — haben nudzić się; vor — vergehen, sich nicht zu lassen wissen, *z nudów umierać, nie módz sobie dać rady; die — mit etwas vertreiben, *nudy czém odganiać; -gweilen, *va.*: Jemanden — nudzić kogo; sich — nudzić się; ich langweile mich przykrzy mi się; -gweilig, *a.* nudny; —, *ad.* nudno; langweiliger Mensch maruda; -gweiligkeit, *sf.* nudność; nudy; nudota; -gwierig, *a.* długotrwały; długo trwający; uparty (choroba, wojna); długi aż do sprzykrzenia; -gwierigkeit, *sf.* długie trwanie (aż do sprzykrzenia); długotrwałość, długość, upartość; nudność.

La'nke, *sf.* (beim Böttcher od. Faßbinder) sęk od. krzywizna w obręczy.

La'nze, *sf.* lanca; dzida; pika; włócznia; kopia; Lanzen brechen kruszyć kopiją; na ostre oder na ostrze gonić; -zenbla'tt, *sn.* płaskie ostrze u lancy; -zenbrechen, *sn.* kruszenie włoczeń w gonitwie, w turnieje; -zenbre'cher, *sm.* kruszący kopije; co goni na ostrze; -zenfö'rmig, *a.* lancowaty, do lancy podobny; -zengeü'bt, -zenkundig, *a.* umiejący robić lancą; -zenschaft, *sm.* drzewiec u lancy; -zenschuh', *sm.* tok do kopii; -zenspie'l, -zenste'chen, *sn.* turnieje; igrzysko konne potykających się lancami; gonitwy konne uzbrojonych w kopie; -zenstich, -zenstoß, *sm.* ukłucie lancą; raz lancą zadany; -zenwu'rf, *sm.* rzut lancą. [giczny).

Lanze'tte, *sf. Hlk.* lancet (chirur-

Lapida'rstyl, *sm. Litt.* *styl lapidarny, sposób pisania używany do napisów na kamieniach.

Lapp, s. Schlapp.

Lappa'lien, s. Lapperei'en.

Lä'ppchen, *sn. dim.* gałganek; płatek; płateczek; szmatka; szmateczka.

La'ppe, *sm. Geog.*, s. La'ppländer; —, La'ppen, *sm.* gałgan; szmata; chusta; płat, kawał sukna, płótna; etwas mit einem Lappen abwischen szmatą co otrzéć; La'ppen, *sm.* wszystko co obwisło wisi; strzępy u obszarpanéj sukni, albo u kwiatów (zwieszone ich części); *Jäg.* strzępy lub płatki zawieszone na sznurze dla straszenia zwierzyny; das Wild geht durch die Lappen, *Jäg.* zwierzyna przeszła przez strzępy (uciekła); durch die Lappen gehen, *zemknąć; wymknąć się; *drapnąć; — łata, kawałek sukna, skóry itd. właténéj lub do właténia przeznaczonéj. [vern.

La'ppen, s. Fli'cken; Lö'ffeln, Lä'p-

Lapperei', *sf.* łatanina; gałgaństwo, bzdurstwo; tałatajstwo; bagatela; Lapperei'en, *pl.* fraszki; bagatele.

Lä'ppern, *va.*, s. Ni'ppen; — ciułać, zbierać po trosze; es läppert sich immer mehr zusammen, * § coraz więcéj się zbiera; *coraz większa sumka się gromadzi; Lä'pperschu'ld, *sf.* *dług drobny; mały; kapanina.

La'ppich, *a.* gałganowaty; strzępiasty; miękí i obwisły; La'ppig, *a.* gałganiasty; z łat złożona albo poszarpana; —, *Ng.* (Pflanzen) strzępiasty (liść).

Lä'ppisch, *a.* niedorzeczny, dziecinny, durny (człowiek, mowa); —, *ad.* durno; niedorzecznie; sich — betragen durnia z siebie robić; thue nicht so — nie bądź takim mazgajem; läppisches Zeug głupstwo; niedorzeczność; dzieciństwo; läppisches Zeug treiben głupstwa robić.

La'ppland, *sn. Geog.* Laponia; La'ppländer, *sm. Geog.* Lapończyk; La'ppländerin, *sf. Geog.* Laponka; La'ppländisch, *a. Geog.* Lapoński; —, *ad.* po lapońsku. [ꝛc.

Lä'rche, Lä'rchenbau'm, ꝛc. s. Le'rche,

La'ri-fa'ri, *sn.* und *int.* bajanie trzy po trzy; bajdurzenie.

Lärm, Lä'rmen, *sm.* hałas; wrzawa; harmider; wrzask; der — legt sich wrzawa ustaje; viel — um nichts, *wiele wrzawy a nie ma o co; über eine Kleinigkeit einen großen — anfangen oder erheben, *o małą bagatelę wielki wrzask od. hałas robić, *kłócić się; viel — machen robić wiele hałasu; *wielką uwagę ściągnąć na siebie; *stać się przedmiotem powszechnéj mowy; — zgiełk; rozruch; tumult; alarm; — blasen, *na gwałt od. na trwogę trąbić; — schlagen, *na gwałt, na trwogę bić we dzwony, bębnić; — blasen, *trwogę rozgłaszać; *strach rozsiewać; blinder —, *fałszywy alarm; *trwoga bezzasadna; Lä'rmbläser, *sm.* trwożyciel; *podburzyciel; Lä'rmen, *vn.* (h.) hałasować; über etwas — hałasować o co; Lä'rmen, *sm.*, s. Lärm; Lä'rmend, *ppr.* u. *a.* wrzaskliwy; Lä'rmer, Lä'rmmacher, *sm.* hałaśnik; wrzaskun; Lä'rmerin, *sf.* hałaśnica; -rmglocke, siehe Stu'rmglocke; -rmhaft, *a.* hałaśliwy; -rmkano'ne, *sf. Kw.* działo na gwałt, na trwogę; -rmplatz, *sm. Kw.* plac alarmowy; -rmschuß, *sm. Kw.* strzał alarmowy; -rmtrommel, *sf. Kw.* bęben, bębnienie na gwałt, na trwogę; -rmzeichen, *sn. Kw.* znak alarmowy, na trwogę.

Lä'rvchen, *sn. dim.* maseczka; La'rve, *sf.* maska; maszka; eine — vornehmen maskę wdziać; * przywdziać; die — wegthun, ablegen, abnehmen (sich demaskiren) zdjąć maskę (auch *); Jemandem die — abziehen, *maskę komu zdjąć; zedrzéć (auch *); unter der — der Freundschaft, *pod płaszczykiem (pozorem) przyjaźni; — maszkara; poczwara; straszydło; *straszliwe widmo; —, **twarz; twarzyczka; sie hat keine häßliche —, *nieszpetną ma twarzyczkę; —, *Ng.* poczwarka, pupka, poczwara (owadu); La'rven-, *a.* maskowy, maszkowy, maszkarny, maszkarski; La'rvenäh'nlich, La'rvena'rtig, *a. Ng.* poczwarkowaty; -venba'll, -venta'nz, s. Ma'skenba'll, ꝛc.; -vengesi'cht, *sn.* maszkara.

La'sche, *sf.* (beim Schneider) klin wszyty lub wstawiony; klapa u kieszeni; cwikiel u koszuli (pod rękawem); — (beim Schuhmacher) sztylpka, klapa u bóta; —, *Zm.* wręb, wycięcie czworograniaste; La'schen, *va.* klapami opatrzyć; klapy do czego przyszyć; —, *Zm.* wręb zrobić w czém; Jemanden —, **rzemieniem kogo okładać.

Lasci'v, *a.* rozpustny; Lascivitä't, *sf.* rozpusta; rozpustność; pustota.

La'se, *sf.* (Krug, Gefäß) dzban z rurką od. cewką do nalewania.

La'serkrau't, *sn. Ng.* lazurek; bucień; żebrzyca; oleśnik; jeleni ogon.

Laß, *a.* (träge, ermattet, kraftlos, faul) mdły; omdlały; zmęczony; zmordowany; sfatygowany; opadły na

siłach; opieszały; nieskory (do roboty); ospały; nicht — werden nieustawać, niespuszczać rąk.

La'ßbrief, *sm.* świadectwo nadanéj wolności (niewolnikowi).

La'ßdünkel, *sm.* zbyt wielkie o sobie rozumienie.

La'ßeisen, *sn. Hlk.* puszczadło.

La'ssen, *va. irr.* (lasse, läßt, ließ, gelassen) puszczać, puścić (w jakim bądź kierunku); dać komu pokój, nie nagabać go; etwas — dać czemu pokój, nie zajmować się tém więcéj; Jemanden in die Stube — wypuścić kogo do izby; Jemanden aus der Stube — wypuścić kogo z izby; etwas aus der Hand — wypuścić co z ręki; — spuścić; sein Wasser — (abschlagen) puścić wodę, odlewać wodę; durch sein Gebiet — przepuścić przez swoje terytoryum, dozwolić przejścia; Jemanden vor sich — dopuścić kogo do siebie, pozwolić mu przyjść; Jemanden nicht von der Stelle — nie puścić kogo na krok od siebie; dem Pferde die Zügel — koniowi puścić cugle; — zostawić; Jemanden in der Stadt — zostawić kogo w mieście; Jemanden im Amte, in seiner Freiheit — zostawić kogo przy urzędzie, przy wolności; Jemandem das Leben, die Freiheit — zostawić komu życie, wolność; zostawić go przy życiu, wolności; Jemandem Zeit — zostawić komu czas, dać mu czas do czego; nie naglić na niego; er fängt da wieder an, wo er es gelassen hat, *tam znowu zaczyna, gdzie przestał (odpowiadać); ein Fenster offen, zu lassen zostawić okno otwarte, zamknięte; — (ablassen, abgeben) spuścić (za pewną cenę); Jemandem die Elle zu zwei Thaler — spuścić komu łokiéć po dwa talary; so wohlfeil, um diesen Preis kann ich es nicht —, *H.* tak tanio, za tę cenę spuścić tego nie mogę; — (meiden, ablassen) zaniechać czego; diese Gewohnheit mußt du — musisz zaniechać tego zwyczaju, odstąpić go, porzucić go; ich weiß, was ich thun u. was ich — soll, *wiem, co mam czynić, a czego nie czynić; laß den Zorn przestań się gniewać; nie gniewaj się; sein ganzes Thun u. Lassen wszystko co robi i czego nie robi; — oddać, poświęcić; sein Leben für Jemanden — oddać życie za kogo; — pomieścić; — (verlassen, im Stich lassen) opuścić, odstąpić kogo; Jemanden hinter sich — zostawić kogo za sobą (w tyle); — (übertreffen) *wyprzedzić go, przewyższyć, prześcignąć; etwas hinter sich —, *odstąpić od czego; dać temu pokój; *już nie dbać o to; Jemanden in Ruhe — dać komu pokój, nie niepokoić go; —, *vn.* (h.) wydawać się jako; dieser Anzug läßt (steht, paßt) dir am besten w tym ubiorze ci najlepiéj; das läßt (paßt, ziemt sich) nicht, *to się niedobrze wydaje; — (gestatten) dozwolić; er ließ mich nicht gehen nie dał (nie pozwolił) mi iść; lassen Sie mich ein wenig ruhen pozwól mi Pan trochę wypocząć od. przespać się; lassen Sie sich die Geschichte erzählen pozwól Pan sobie opowiedziéć tę historyą; laß dich sehen daj oder pozwól się widziéć; er läßt sich nichts sagen nie da sobie nic powiedziéć; wir wollen den Verfasser selbst reden — pozwólmy, aby autor sam mówił; sich auf der Violine hören — dać się słyszéć na skrzypcach; darüber, davon ließe sich viel sagen, *o tém wieleby się dało (wieleby można) mówić; das Buch läßt sich lesen, *książka ta daje się czytać; der Wein läßt sich trinken, *to wino daje się pić; das läßt sich sehen, *można na to patrzéć; diese Gründe lassen sich hören, *te powody mają coś za sobą, zdają się być słuszne, mają za sobą pozór; Jemanden seinen Zorn fühlen lassen, *dać komu uczuć swój gniew; Jemanden etwas wissen — dodać komu co wiedziéć, donieść mu o tém; zawiadomić go; — kazać; sich etwas vorlesen — kazać sobie co przeczytać; sich ein Kleid machen — kazać sobie suknią zrobić; Jemanden gehen — kazać komu iść; etwas sein — (es unterlassen) dać czemu pokój, nie wdawać się w co; etwas gut sein — nie przeciwić się czemu; zgadzać się na co; *dać pokój; lassen Sie es nur gut sein, 2c. dajno Pan pokój, itd.; etwas liegen — zostawić co (leżącego), nie ruszać, nie brać; zaniechać czego, zaniedbać; etwas bleiben — dać czemu pokój, nie robić tego; Jemanden liegen — pozwolić lub kazać komu leżéć; Jemanden stehen — pozwolić lub kazać komu stać; etwas stehen — zostawić co (stojącego); nie zmazywać; Jemanden gehen — pozwolić lub kazać komu iść od. odejść; oddalić (służącego itd.); etwas gehen — puścić co w ruch (młyn, maszynę, zegarek); *zaniechać czego; *nie dbać już o to; eine Sache gehen — wie sie geht nie mieszać się do czego; być obojętnym na to; sich etw. sagen — dać lub kazać sobie co powiedziéć; *posłyszéć o czém; ich habe mir sagen —, daß 2c. słyszałem, że itd.; —, *vn. irr.* (h.): von sich das Beste hoffen —, *najlepsze o sobie robić nadzieje; sich finden —, *można co znaleźć; znajduje się co; sich thun — dać się zrobić; może się co zrobić; nie jest niepodobne do zrobienia, uskutecznienia; etwas Statt finden — pozwolić na co; przyjąć co; nie przeciwić się; er hat es so weit kommen — tak daleko rzecz dopuścił; dopuścił, iż tak daleko przyszło; — przypuszczać; lassen wir's so sein, *przypuśćmy, że tak jest; lassen Sie es gut sein, *niech sobie tak będzie; — wystawiać co w jaki sposób; ich lasse den Verfasser selbst reden przytaczam własne autora wyrazy; lassen Sie mich nur machen, *puście to na mię, *moje to staranie; laß, laßt ihn gehen! niech idzie! laß ihn zu mir kommen! niech przyjdzie do mnie! laßt uns beten! pomódlmy się! laß dir dies zur Lehre dienen! niech ci to będzie nauką! laß dich dessen nicht gelüsten! niech ci się tego nie zachciewa! lassen Sie es sich schmecken! niech Panu smakuje! laß dir das gesagt sein! daj sobie to powiedziéć! ich wußte mich vor Freude, vor Zorn, vor Langeweile nicht zu — nie posiadałem się z radości, ze złości; nie wiedziałem co robić z nudów; er läßt sich nichts verdrießen, *nic mu się nie przykrzy, *nic go nie odstraszy, *nic boi się żadnéj trudność; er läßt es sich vortrefflich schmecken, *nie źle mu smakuje; *zajada smucznie; *ma wyborny apetyt; La'ssen, *sn.* puszczenie; Thun u. — czynienie i zaniechanie.

La'ßgut, *sn.* wolny grunt; majętność wolno puszczona za uprawę.

La'ßheit, *sf.* utrudzenie, strudzenie, zmordowanie, zmęczenie, ciężkość; opieszałość, ociężałość.

La'ßholz, *sn.* drzewo zostawione do wyrostu.

Lä'ssig, *a.* opieszały; Lä'ssigkeit, *sf.* opieszałość, gnuśność, oleniałość.

La'ßkopf, s. Schrö'pfkopf.

La'ßzeichen, *sn.* (w kalendarzu) znak wskazujący, że w tym dniu dobrze krew puszczać.

Last, *sf.* ciężar (überhaupt); eine — auf dem Rücken tragen ciężar nieść na plecach; Jemandem eine — auflegen ciężar na kogo włożyć, nałożyc; sich einer — entledigen, sich eine — vom Halse schaffen pozbyć się jakiego ciężaru; sich selbst zur — sein, *ciężarem być sobie samemu; Jemandem zur — fallen być komu ciężarem; *subjekcyą mu robić; Jemandem etwas zur — legen, *przypisywać komu winę czego; *zarzucać mu co; *obwiniać go o co; —, *H.* łaszt, pewna ilość korcy zboża (60 gdańskich); — Getreide, *H. Sw.* łaszt zboża; —, *Sw.* ładunek okrętu; Lastadie', *sf. Sw.* ładownia, miejsce, gdzie okręty ładowane i wyładowane bywają; La'stbar, *a.* juczny, jarzmowy (koń itd.); ciężarny (okręt); obowiązany do ponoszenia ciężarów; La'sten, *vn.* (h.) ciężyć, być ciężkim; auf Jemandem — ciążyć na kim (überhaupt); —, *va.* obciążać; ciężar wkładać na kogo; *ciążyć komu oder na kim; s. a. Bela'sten.

La'ster, *sn.* występek; niecnota; nieprawość, złe; zły nałóg; das — fliehen unikać występku, złego; das — meiden unikać złego; — der Trunkenheit zły nałóg pijaństwa; dem — fröhnen, ergeben sein służyć niecnocie, nieprawości; alle — an sich haben miéć w sobie wszystkie niecnoty; sich in Lastern wälzen, * wylanym być na wszelkie niecnoty, niewstydy; Schande u. Laster plugastwo i zmaza.

Lä'sterer, *sm.* szkalownik; potwarca; oszczerca; bluźnierca; Lä'sterin, Lä'strerin, *sf.* osławicielka, szkalownica; potwarczyni; bluźnierka.

La'sterfrei', *a.* wolny od występków, nieskażony (żadną niecnotą), żadną nieprawością niezmazany; La'sterha'ft, *a.* występny, nieprawy, niecnotliwy; ein lasterhaftes Leben führen życie występne od. życie niecnotliwe prowadzić; —, *ad.* występnie, niecnotliwie; -sterha'ftigkeit, *sf.* występność; -sterkne'cht, *sm.* niewolnik nieprawości; -sterle'ben, *sn.* życie występne od. nieprawe.

Lä'sterlich, *a.* niegodziwy; haniebny; szkaradny; lästerliche Reden, *potwarz, zelżywe mowy; obelżywy, zelżywy (mowy, słowa); bluźnierczy; Lä'stermau'l, *sn.* oszczerca; potwarca; potwarczy język; Lä'stern, *va.* szkalować kogo; lżyć; bluźnić przeciw komu; —, *vn.* (h.): über, auf Jemanden — potwarzać; obmawiać kogo; den Schöpfer, Gott — bluźnić stworzyciela; Lä'stern, *sn.*, s. Lä'sterung; -sterre'de, *sf.* potwarz; oszczerstwo; potwarcza mowa; bluźnierstwo; -sterschri'ft, *sf.* paszkwił; pismo osławiające.

La'stersklave, s. La'sterkne'cht.

Lä'stersu'cht, *sf.* żyłka potwarcza;

skłonność do potwarzania, obmawiania; -sterſü'chtig, a. lubiący obmawiać od. potwarzać.

La'sterthat, sf. czyn występny.

Lä'sterung, sf. szkalowanie; łżenie; potwarzanie; obmowa; bluźnienie; bluźnierstwo.

La'stervo'll, a. pełen występków; pogrążony w niecnotach.

Lä'sterwo'rt, sn. wyraz obelżywy, szkalujący, krzywdzący; wyraz bluźnierczy; Lä'sterzu'nge, sf. język potwarczy od. bluźnierczy.

La'stfuhre, sf. wóz do ciężarów.

Lä'stig, a. uciążliwy, przykry (urząd, interes); naprzykrzony, natrętny (człowiek); Jemandem — sein naprzykrzać się komu; być mu natrętnym; Lä'stigkeit, sf. uciążliwość.

La'stpferd, sn. koń juczny; La'stsand, sm. Sw. piasek dla ciężaru na okręt wysypany; La'stschiff, sn. Sw. okręt ciężarowy od. kupiecki, przewozowy do przewożenia ciężarów; La'stthier, sn. bydlę juczne, do noszenia ciężarów; La'stträger, sm. drągarz; tragarz; drążnik; człowiek do noszenia ciężarów; La'stträgerin, sf. tragarka; drążniczka; Bk. atlas, persan, nosidło, osoba zdająca się dźwigać jaki ciężar; La'stvieh, sn. bydlęta juczne; La'stwagen, sm. bryka; wóz do ciężarów.

Lasu'r, sm. Ng. lazur; Lasu'r-, Lasu'rblau, a. lazurowy; Lasu'rerz, sn. Ng. lazurokrusz; Lasu'rfarbe, sf. Mal. lazurowy kolor; Lasu'rfarben, Lasu'rfarbig, a. lazurowego koloru; Lasu'rstein, sm. Ng. lazurowy kamień.

Latei'n, sn. łacina; gutes, reines — sprechen, schreiben mówić, pisać czystą łaciną; in's — übersetzen na łacinę przetłumaczyć; Latei'ner, sm. łacinik; ein guter, schlechter — sein być dobrym, złym łacinikiem; —, Geog. Gsch. mieszkaniec Lacyum; —, pl. Latynowie; Latei'nisch, a. łaciński; —, ad. po łacinie (umieć, mówić, pisać).

Late'rnchen, sn. dim. latarka; Late'rne, sf. latarnia; Jemandem mit der — nach Hause leuchten z latarnią kogo prowadzić do domu; etwas in der — haben, **mieć w głowie (o pijanym); Late'rnen-, a. latarniowy; Late'rnena'nzünder, sm. zapalacz lamp, latarni; Late'rnenma'cher, sm. latarniarz (co robi latarnie); -te'rnenma'nn, sm. latarnik (co latarnie czyści, zapala i gasi); -te'rnenpfah'l, sm. słup latarniowy; -te'rnenputzer, -te'rnenwärter, sm. ten co czyści latarnie; -te'rnenträger, sm. latarnik (co świeci latarnią); —, Ng. (leuchtender Schmetterling in Surinam &c.) latarnik, nocoświec Surynamski.

Latinisi'ren, vn. (h.) z łacińska mówić, pisać; zatrącać łaciną; Latini'smus, sm. latynizm, sposób mówienia łacińskiéj mowie właściwy; Latini'st, sm. łacinik, literaturą łacińską się zajmujący; Latinitä't, sf. łacina.

La'tsche, sf. § pantofel (osobliwie taki co się suwa po ziemi); trzewiki przydeptane; La'tschen, vn. (f.) § rozlazło chodzić; § * s. Schwa'tzen; La'tschfuß sm. noga po ziemi suwająca się w chodzeniu; człowiek taki chód mający; — noga u spodu włochata lub długim pierzem obrosła; La'tschfüßig, a. takie nogi mający; La'tschig, a. rozlazły (człowiek, chód); rozlazło (chodzić); das Fleisch schmeckt —, *mięso jałowy ma smak; — niegładki, obwisły (strój); La'tschschuh, s. La'tsche; La'tschtaube, sf. Ng. gołąb' z włochatemi nogami.

La'tte, sf. łata, deska wązka a długa; —, La'ttenbau'm, sm. drzewo cienkie a wysokie i proste; La'tten, va. Zm. łatać, łaty przybijać na czém; La'tten-, a. łatny; La'ttenhauer, La'ttenreißer, sm. Zm. ten co drzewa rznie na łaty; -ttennagel, sm. gwóźdź do przybijania łat; La'ttenwe'rk, sn. wszystko co jest z łat drewnianych robione; ogrodzenie z łat zrobione; łaty na wiązania dachowém; La'ttenzau'n, sm. Gtn. etc. płot z łat zrobiony.

La'ttich, La'ttig, sm. Ng. sałata (ogrodowa); wilder —, Ng. łoczyga; podbiał; La'ttichsaa'men, sm. nasienie sałaty.

La'tus, sm. (Rechnungsbetrag) stronnica.

Latwe'rge, sf. Hlk. powidełka (apteczne lub lekarskie).

Latz, sm. kaftanik; gorset; gorsecik; fartuszek (u spodni); półkoszulek (męski); fałdowany; La'tzhemd, sn. koszula z fałdami na piersiach.

Lau, a. letni, nie bardzo ciepły; nie bardzo zimny (powietrze); ciepławy, ciepłowolny, wolnociepły; *zimny, oziębły (miłość, przyjaźń); —, ad. zimno, ozięble (kogo przyjąć); Lau'heit, Lau'igkeit, sf. ciepławość, wolnociepłość; letniość; *oziębłość, obojętność.

Laub, sn. liście (na drzewie); das — schlägt schon aus liście się już pokazuje; drzewo już liści dostaje; — (im Kartenspiel = Grün) wino; Laub-, a. liściowy; Lau'bdach, sn. dach z liści; Lau'bdaus, Lau'bkönig, s. Grü'ndaus, Grü'nkönig.

Lau'be, sf. altana (w ogrodzie); —, Bk. podsień (przed domem).

Lau'ben, s. A'blauben; —, vn. (h.) liści dostawać (o drzewie).

Lau'bendach, sn. Bk. dach w altanie; -benga'ng, sm. Gtn. chodnik liściem pokryty; alea liściem porosła; Lau'berhütte, Lau'bhütte, sf. Bibl. kuczka, namiot z gałęzi; Lau'berhütten, Lau'bhüttenfe'st, sn. Bibl. Kg. kuczki (święto żydowskie); die Lauberhütten halten, das Laubhüttenfest feiern, Kg. kuczki odprawiać, odbywać, obchodzić.

Lau'bfall, sm. opadanie liści; Lau'bflechte, s. Bau'mflechte; -bförmig, a. kształt liścia mający; -bfrosch, s. Bau'mfrosch; -bfutter, sn. Ldw. pasza liściowa; liście za paszę służące; -bgang, s. Lau'benga'ng; -bgebäude, sn. Bk. domek za altanę służący; *drzewo rozłożyste i gęstym liściem obrosłe; sklepienie z liścia; -bgehä'nge, -bgewi'nde, sn. Gtn. girlandy, wieńce z liści; -bgekrö'nt, a. *liściem uwieńczony; -bgesäu'sel, sn. szeleszczenie liścia; szmer liści; -bgewö'lbe, sn. sklepienie z liści; Gtn. chodnik liściem sklepiony; -bgeze'lt, sn. namiot z gałęzi; -bgipfel, sm. wierzchołek drzewa gęsty liść mający; -bholz, sn. drzewo liściowe; -bhütte, &c., s. Lau'berhütte; Lau'bicht, a. liściowaty; liścisty, do liści podobny; do altany podobny; Lau'big, a. liściem obrosły, okryty; Lau'bknospe, sf. oczko liściowe (z którego liść wyrasta); -bkranz, sm. wieniec z liści, winiec liściowy; -blos, s. Blä'tterlo's; -bmist, sm. Gtn. Ldw. gnój z liści; -bmoos, sn. Ng. mech liściowaty; -brechen, sm. Gtn. Ldw. (Laubharken) grabie do zgrabywania liści; -breich, a. bogaty od. obfity w liście; liściem gęsto porosły; -bsack, sm. siennik liściem wypchany; -bschnur, s. Lau'bgehä'nge; -bstreu, sf. Ldw. podściołka z liści (dla bydła); -bthaler, sm. Mzk. talar francuski (z liliami), sześciofrankowy (zł. 9, gr. 18); -bumwu'nden, s. Lau'bgekrö'nt; -bvögelchen, sn. dim. Ng. pionka (ptak); -bwald, sm. las drzewami liściowemi zarosły; dąbrowa; -bwerk, sn. Mal. ozdoby liściowe; Bk. ozdoby wyrzynane w kształcie liści; festony.

Lauch, sm. Ng. łuczek; czosnek; Lau'chapfel, sm. Ng. winne jabłko.

Läu'chel, sn. Ng. czosnaczek.

Lau'chfarbe, sf. kolor ciemnozielony w żółte wpadający; Lau'chfarbig, Lau'chgrün, a. żółtozielony ciemny.

Lau'danum, sn. Hlk. laudanum, kozilep.

Lau'er, sf. czaty; czatowanie, pilnowanie (na kogo); zasadzka; Jemanden auf die — stellen postawić kogo na czatach; auf der — sein, stehen czatować; stać na czatach; sich auf die — stellen przyczaić się; Lau'erer, Lau'rer, sm. czatnik, czatownik; Lau'ern, vn. (h.): auf Jemanden, auf etwas — czatować, pilnować na kogo, na co; *niecierpliwie kogo lub czego czekiwać; auf eine Gelegenheit — niecierpliwie czekiwać sposobności; auf günstigen Wind —, Sw. niecierpliwie czekiwać pomyślnego wiatru; Jemandem auf den Dienst —, *śpiegować kogo w urzędzie, *bacznie go pilnować, aby go na najmniejszém uchybieniu podchwycić; Lau'erpartie', sf. czaty.

Lauf, sm. bieg (überhaupt); schneller — pęd; voller — największy pęd; die Schiffe konnten ihren — nicht behalten, Sw. okręty nie mogły utrzymać się w biegu; im Laufe dieses Jahres w ciągu tego roku; den — der Rede unterbrechen, *przerwać ciąg mowy; einer Sache freien — lassen, *pozwolić, aby rzecz szła swoim biegiem; seinen Thränen freien — lassen pozwolić łzom płynąć; nie wstrzymywać ich; seinen Begierden freien — lassen żądze wolno puszczać; der Gerechtigkeit ihren — lassen nie tamować sprawiedliwości biegu; — (am Schießgewehr) lufa, rura u strzelby; — (in der Mühle) wierzchni kamień, jego drewniana oprawa; — bęben u sita; —, Jäg. skok, noga zająca; — koryto rzéki; der Fluß hat seinen — geändert rzéka zmieniła koryto; Lau'fbahn, sf. plac gonitwy; miejsce gonitwy; zawód; *zawód; die — des Lebens durchlaufen, *przebieć, przebyć zawód życia, przeżyć czas do życia sobie dany; seine irdische — beschließen, enden, *skończyć zawód ziemskiego żywota, *umrzéć; die wissenschaftliche — betreten, *puścić się w zawód literacki; naukowemu zawodowi się poświęcić; Lau'fband, s. Gä'ngelba'nd; -fbank, s. Gä'ngelwa'gen; -fbohne, sf. Ng. Gtn. groch tyczkowy, turecki; -fbrett, sn. biegun u prasy drukarskiéj; — de-

szczułka z dziurkami, przez które jedwab' się przesuwa; -brücke, *sf.* kładka; mostek (po którym taczki prowadzą się); -bursche, *sm.* chłopak do posyłki; -dohne, *sf. Jäg.* sidła na ptaki (na ziemi założone).

Lau'fen, *vn.* (f.) (laufe, läuft, lief, gelaufen) biegać, biedz; in die Stadt — biedz do miasta; nach dem Markte zu — biedz ku rynkowi; auf die Straße — biedz na ulicę; zu Jemandem — biegać do kogo; um etwas — biegać koło czego; hinter Jemandem her — biedz za kim; nach etwas — biedz po co oder za czém; er läuft nach den Mädchen, nach dem Amte za dziewczynami biega, stara się o urząd; in das Haus, aus dem Hause — wbiedz do domu, wybiedz z domu; laufe du deiner Wege! biegaj (iśdź) sobie zkądeć przyszedł! laß ihn —! puść go! daj mu pokój! hin u. her — biegać tam i sam; in sein Verderben —, *biedz na zgubę, wystawiać się na nią; ein kalter Schauer läuft mir über die Haut, *zimny dreszcz przebiega mi po skórze (przechodzi mnie); mit Jemandem um die Wette — biegać z kim o zakład; es läuft ein Gerücht wieść biega, krąży, rozchodzi się; das laufende Jahr, der laufende Monat bieżący rok, miesiąc; die laufende Nummer numer ciągły; lauf' schnell! **bierz nogi na batogi! aus dem Dienste — uciec ze służby; — płynąć (jak rzéka, okręt); in den Hafen —, *Sw.* do portu wpłynąć (zawinąć); das Wasser läuft aus dem Fasse woda płynie (ciecze) z beczki; der Schweiß läuft über das Gesicht pot płynie (ciecze) po twarzy; — zwarzyć się (o mleku); das Gebirge läuft (erstreckt sich) nach Osten zu, *Geog.* góry ciągną się ku wschodowi; Gefahr —, *być narażonym na co; Sturm —, *Kw.* przypuszczać szturm, z natarczywością uderzać (na twierdzę); das läuft wider den Anstand, wider die Ehre, *to jest przeciwne przyzwoitości, nie zgadza się z honorem; das würde wider die Wahrheit laufen, *toby się przeciwiło prawdzie, *toby się niezgadzało z prawdą; auf etwas hinaus laufen skończyć się na czém; worauf soll das hinauslaufen? na czémże się to skończy? laufende Schrift, *Litt. etc.* pismo ciągłe (bez odstępów); —, *vn.* (h.) biegać (bez pewnego kierunku); er hat eine ganze Stunde gelaufen biegał całą godzinę; — gonić się (o psach itd.); — ciec (jak beczka dziurawa, świeca topiąca się itd.); die Lichter laufen świece cieką; die Augen laufen ihm, *Hlk.* ciecze mu z oczu; —, *va.*: Spießruthen, Gassen laufen, *Kw.* przez rózgi, *przez suchy las bieżéć; sich die Füße wund laufen na nogach ran dostać od biegania; sich müde — zbiegać się, zmęczyć się bieganiem; sich wund — ran dostać od biegania; sich außer Athem — tak się zbiegać, że aż tcha niestaje; vergeblich laufen nadaremno biegać; um die Wette — pójść na wyścigi (pod zakładem); Lau'fen, *sn.* bieganie; gonienie się; bieg; Jemanden zum — herausfordern wyzwać kogo do gonitwy.

Läu'fer, Lau'fer, *sm.* biegacz; er ist ein guter — dobry z niego biegacz; ma dobre nogi do biegania; —(Lakai, Bedienter) laufer, biegun, chłopak do biegania; — (in der Mühle) biegacz, biegun, wierzchni kamień; —, *Tk.* biegun, przebieganie kolejne kilkunastu tonów; —, *Mal.* (Reibestein) kurant; Lauferei', *sf.* bieganina, krętanina; Lau'ffeuer, *sn.* ogień ciągły, nieustający; die Nachricht verbreitet sich wie ein —, *wieść z ust do ust szybko się rozchodzi; — ogień szybki, szybko się posuwający; Lau'fgraben, *sm. Kw.* przykop, aprosza; Laufgräben, *pl.* przykopy; die Laufgräben eröffnen, *Kw.* przykopy otworzyć; Lau'fhund, *sm. Jäg.* pies gończy.

Läu'fig, Läu'fisch, *a.* jurny; bestliwy; — sein grzać się (o wilkach, lisach, jeleniach); kiernozić się, hukać się, łechać się, krzekać (o świniach itd.); bekać się (o jeleniach itd.); gonić się (o psach, kotach); ciekać się (o wilkach i psach); za psami, kotami itd. biegać; chciéć do suki, krowy itd.

Lau'fjagen, *sn. Jäg.* polowanie z gończemi psami; -junge, *sm.* chłopak do posyłki; -käfer, *sm. Ng.* poziomek (gatunek chrząszcza).

Läu'fling, *sm.* zbieg.

Lau'fmagd, *sf.*, Lau'fmädchen, *sn.* dziewka, dziewczyna do posyłki; -paß, *sm.* paszport do ucieczki; Jemandem den — geben, *dać komu odprawę;* puścić go na cztery wiatry; -platz, *sm.* miejsce do biegania; -schießen, *sn. Jäg.* strzelanie w pędzie, biegnącego zwierza; -tanz, *sm.* taniec latający, w którym się więcéj biega niż skacze; -wagen, s. Lau'fbank; -zeit, *sf.* czas, w którym się zwierzęta gonią (parzą); s. a. Läufig sein (unter Läu'fig); -zettel, *sm.* list okólny; okólnik; — (in Postsachen) pocztowy list gończy; —(Abschied, Verabschiedung) odprawa, abszyt, wypuszczenie ze służby; s. a. Lau'fpaß; -ziel, *sn.* meta dla biegnących, goniących się, odprawiających gonitwy.

Lau'ge, *sf.* ług; — machen, ansetzen ług robić; Jemanden mit scharfer — waschen, *ostro komu wytrzéć kapitułę; Lau'gen, *va.* ługować co; —, *vn.* (h.): ługiem trącić; Lau'gen, *sn.* ługowanie; Lau'gen-, *a.* ługowy; Lau'genar'tig, *a.* ługowaty; -genasche, *sf.* popiół wyługowany; ługowy popiół; zoła; łużyny; popiół z ługu; -genfaß, *sn.* ługowe naczynie, beczka do ługu albo do ługowania; ługownik; -genha'ft, *a.* ługowaty; -genko'rb, *sm.* kosz do cedzenia ługu; -genmacher, *sm.* łużnik; -gensa'ck, *sm.* worek do robienia ługu; -gensa'lz, *sn. Schdk.* sól ługowa, sól alkaliczna, sól z ługu; -gentu'ch, *sn.* płat do cedzenia ługu; łużnik; -genwasser, *sn.* woda ługowa; Lau'ghütte, *sf.* ługownik, ługarnia (gdzie ałun ługują); Lau'gicht, *a.* ługowaty; Lau'gig, *a.* ługowy.

Läu'gnen, ꝛc., s. Leu'gnen, ꝛc.

Lau'gold, s. Fli'ttergo'ld.

Lau'heit, Lau'igkeit, s. unter Lau.

Laui'ne, ꝛc., s. Lauwi'ne, ꝛc.

Lau'lich, *a.* trochę letni; letniawy.

Lau'ne, *sf.* humor; bei guter, übler — sein, *być w dobrym, w złym humorze; nicht bei — sein, *nie być w humorze; seine muntere — verlieren, *stracić wesoły humor; sich in Jemandes Launen fügen, *stósować się do czyjego humoru; ich kenne seine —, *znam jego humor; mit — humorystycznie; — grymas; er hat Launen, *ma swoje grymasy; ich kenne alle seine Launen, *znam wszystkie jego grymasy; Lau'nenha'ft, *a.* grymaśny, himeryczny, gniewliwy (człowiek); dziwaczny (pomysł); Lau'nig, *a.* wesołego humoru (człowiek); dowcipnie wesoły od. wesoło dowcipny; humorystyczny; — werden dostać humoru; wpaść w humor; Lau'nisch, s. Lau'nenha'ft.

Laure'ntius, Lo'renz, *sm. npr.* [Wawrzyniec.

Lau'rer, *sm.* czatownik; ten co czatyje na co; Lau'rerin, *sf.* czatowniczka; ta co czatuje na co.

Lauri'n, s. E'rdgalle.

Laus, *sf. Ng.* wesz; Läuse abkämmen wszy wyczesać; er würde eine Laus schinden, *taki sknera, że jak się umyje, żal mu wody wylać; er prangt wie eine — auf einem Sammetkragen, *pyszni się jak wesz na kożuchu; sich eine — in den Pelz setzen, *nie miała baba kłopotu, kupiła sobie prosię; die — läuft ihm über die Leber, über den Grind, *żółć się w nim gotuje (o lada co się złości); besser eine —, als gar kein Fleisch, *lepszy rydz niżli nie; nimm der — das Leben, wenn sie nichts hat, *odbierz wszy życie, kiedy nic nie ma; Laus-, Lau'se-, *a.* wszowy, wszy.

Lau'sche, *sf.*, s. Lau'er; die — haben (im Kartenspiel) miéć wolność oświadczenia się z grą na ostatku; Lau'sche-, *a.* (Horch-) podsłuchowy; Lau'schen, *vn.* (h.) czatować na co; uważnie przysłuchiwać się czemu; —, *spokojnie drzymać (w łóżku); Lau'scher, *sm.* czatownik; podsłuchiwacz; Lau'scher-, *a.* (Lau'er-) podsłuchowy; Lau'scherin, *sf.* czatownica; podsłuchaczka, podsłuchywaczka.

Läu'sefre'sser, *sm.* wszojed.

Lau'sege'ld, s. Lu'mpenge'ld; Lau'sefa'mm, *sm.* grzebień gęsty do iskania; Lau'sefe'rl, *sm.* § wszarz, człowiek pełen wszy.

Läu'sekra'nkheit, *sf. Hlk.* wszączka; wszawa choroba; Läu'sekrau't, *sn. Ng.* gnidosz; wszawiec; gemeines — gnidosz błotny; Läu'sekrau't-, *a. Ng.* gnidoszy; Läu'semörder, Läu'sesaame, *sm. Ng.* nasienie gnidosza (jako lekarstwo na wszy); Lau'sen, *va.* iskać; Jemandem den Beutel —, *wypróżnić komu worek; —, *vn.* (h.) (zaudern, zögern, tändeln) rozlazłym być; ociągać się; guzdrać się; Läu'sepulver, *sn. Hlk.* proszek na wszy; Lau'ser, *sm.* ten co iska; — (Zauderer, Zögerer), *guzdracz; człowiek rozlazły; Lauserei', *sf.* bzdura; bzdurstwo; fraszka; guzdranina; Lau'sesalbe, *sf. Hlk.* szara maść; maść na wszy.

Läu'sespi'cker, *sm. iron.* koliweszka; Läu'sesu'cht, s. Läu'sekra'nkheit.

Lau'sewe'nzel, *sm.* **iron.* tytun prosty od. śmierdzący.

Läu'sewu'rz, *sf. Ng.* berło.

Lau'sig, *a.* wszawy; zawszony; *nikczemny, gałgański, podły; (karg, filzig, geizig) brudny, nikczemnie skąpy; (träge) rozlazły.

Lau'sinn, *sm.* oziębłość; Lau'sinnig, *a.* oziębły.

Lau'sitz, *sf. Geog.* Luzacya; die Lausitzen, *pl. Geog.* (Ober-, Nieder-Lausitz) Łużyce; Ober-Lausitz, *Geog.* Luzacya górna; Nieder-Lausitz, *Geog.* Luzacya dolna; Lau'sitzer, *sm. Geog.* Łużyczyk; Lau'sitzerin, *sf. Geog.* Luza-

czka; Lau'fitzisch, *a. Geog.* (Lausitzer) Luzacki.

Laut, *a.* u. *ad.* głośny; głośno; laute Stimme głos mocny, donośny; — werden odezwać się; rozgłosić się; etwas — werden lassen dać się w czém słyszéć; odezwać się z czém; oświadczyć co; wynurzyć, wyjawić (uczucia); man darf nicht — davon sprechen, *nie wolno o tém głośno mówić; man hat etwas davon — werden lassen, *napomkniono coś o tém.

Laut, *sm.* dźwięk, brzmienie; głos; ich höre keinen — nie słyszę żadnego głosu; einen — von sich geben wydać głos; keinen — von sich geben nie odezwać się wcale; *Spl.* głoska.

Laut, *praep.* (mit *Genit.* od. *Dativ*) wedle brzmienia, według, podług, stósownie do.

Lau'tbar, *a.* dający się słyszéć; etwas — werden lassen napomknąć o czém; rozgłosić co; — werden rozgłosić się.

Lau'te, *sf. Tk.* lutnia; die — spielen, schlagen, auf der — spielen grać na lutni; —, *Sw.*: an der — liegen być zasłonionym od wiatru (o okręcie stojącym); in der — sein, *Sw.* miéć wiatr przecięty przez inny żagiel.

Lau'ten, *vn.* (h.) dźwięczéć; dźwięk wydawać; brzmiéć; die Glocken lauten schon dzwony już brzmią, dźwięczą, dają się słyszéć; die Worte des Briefes lauten anders wyrazy listu brzmią inaczéj; seine Nachrichten lauten traurig doniesienia jego są smutnéj treści; das lautet nicht fein, *to się nie ładnie wydaje; —, Läu'ten, *va.* u. *vn.* (h.) dzwonić; die Glocken, mit den Glocken — bić we dzwony; mit der Schelle — dzwonić dzwonkiem; man läutet schon in die od. zur Kirche, es wird schon in die od. zur Kirche geläutet już dzwonią do kościoła; Jemandem zu Grabe — dzwonić komu podczas exportacyi, na exportacyą; Feuer, Sturm — bić we dzwony na pożar, na gwałt; die Glocke läutet dzwon dzwoni; es läutet dzwonią; er hat läuten hören, aber nicht zusammenschlagen, *słyszał że dzwonią, ale nie wie w którym kościele; Läu'ten, *sn.* (Geläute) dzwonienie.

Lau'ten-, *a. Tk.* lutniowy; Lauteni'st, Lau'tenspieler, Lau'tenschläger, *sm. Tk.* lutnista; Lauteni'stin, Lau'tenspie'lerin, Lau'tenschlä'gerin, *sf. Tk.* lutnistka; Lau'tenha'ls, *sm. Tk.* szyja lutni; -tenmacher, *sm.* lutniarz; -tensai'te, *sf. Tk.* strona na lutnią; -tenschläger, -tenspieler, ꝛc., s. Lauteni'st, ꝛc.; -tenste'g, *sm. Tk.* podstawek do lutni; -nstück, *sn.* kawałek ułożony na lutnią; -tento'n, *sm. Tk.* ton lutni; -tenwi'rbel, *sm. Tk.* kołki, bunty, pachołki u lutni; -tenzu'g, *sm. Tk.* mutacya lutniowa (w fortepianie).

Lau'ter, *a.* czysty; lauteres Gold szczere złoto; der lautere Sinn dieser Worte czyste (prawdziwe, istotne) znaczenie tych wyrazów.

Lau'ter, *ad.* samo; tylko; das sind — Lügen to same (czyste, wierutne) kłamstwa; das ist — Betrug to czyste (wyraźne) oszukaństwo; es waren — junge Leute da sami młodzi tam byli; lauter Wasser trinken samą wodę pić. [ra, głoska.

Lau'ter, *sm. Spl.* (Buchstabe) lite-

Lau'ter, *a.* u. *ad. comparat.* (von Laut): głośniejszy; głośniéj.

Läu'ter, Läu'tener, *sm.* (Glockenläuter) dzwonnik.

Läu'terer, *sm.* czyściciel.

Lau'terkeit, *sf.* czystość.

Läu'tern, *va.* czyścić, oczyszczać (auch *); klarować, lutrować; oczyszczas, prostować; seine Liebe muß erst geläutert werden, *miłość jego trzeba wprzód oczyścić (od cielesnych chuci, od chęci zysku itd.).

Lau'terstall, *sm. Hlk.* (Krankheit der Pferde) oddanie czystéj wody zamiast uryny.

Läu'terung, *sf.* czyszczenie; oczyszczanie; rafinacya; *wydoskonalenie.

Lau'thallend, *a.* głośno brzmiący; Lau'tlos, *a.* bez głosu; — saß er da, *siedział jak niemy, nie mówiąc ani słowa; lautloses Schweigen nieme milczenie; Lau'tlosigkeit, *sf.* niemowność. [wolnociepły.

Lau'warm, *a.* letni; letniociepły,

Lauwi'ne, Laui'ne, Lawi'ne, *sf. Ntl. Geog.* zamieć śniegów, lodozwał, śnieżyca, lawina, zaspa śniegu, masa śniegu z gór spadająca; Lauwi'nen-, Laui'nen-, Lawi'nen-, *a.* — lawiny, — lodozwału.

La'va, *sf. Ntl.* lawa, żużel, masa ognista z wulkanów płynąca; La'va-, *a.* — lawy; La'vastro'm, *sm. Ntl.* strumień lawy.

Lave'ndel, *sm. Ng.* lawenda; Lave'ndel-, *a. Ng.* lawendowy; Lave'ndelgei'st, *sm. Schdk.* spirytus lawendowy; Lave'ndelgra's, *sn. Ng.* trawa wonna prawdziwa; tomka wonna; Lave'ndelö'l, *sn.* olejek lawendowy; Lave'ndelwasser, *sn.* woda lawendowa.

Lavi'ren, *vn.* (h.) *Sw.* lawirować, z okrętem w różnych kierunkach kołować dla wiatru; —, *kręcić się na różne strony; *miéć się na ostrożności; *bacznie unikać niebezpieczeństwa; czekać na sposobność, albo na wypadek, na rozwiązanie; —, *Mal.* rozmywać farbę.

Lawi'ne, ꝛc., s. Lauwi'ne, ꝛc.

Lax, *a.* obszerny; szeroki; wolniejszy, mniéj ścisły; *nie bardzo skrupulatny oder sumienny; *niepewny, nieoznaczony.

Laxa'nz, *sf.*, Laxati'v, *sn. Hlk.* lekarstwo na rozwolnienie; Laxi'ren, *vn.* (h.) laksować, miéć płynny stolec; Laxi'rmittel, s. Laxa'nz, ꝛc.; Laxi'rung, *sf. Hlk.* laksowanie, laksa.

Lazare'th, *sn.* lazaret; Lazare'th-, *a.* lazaretowy; — lazaretu od. lazaretów; Lazare'tharzt, *sm.* lazaretowy lekarz; Lazare'thfieber, *sn. Hlk.* lazaretowa gorączka od. choroba; Lazare'th-Inspe'ctor, *sm.* dozórca lazaretu oder lazaretów.

Le'beho'ch, *sn.*, Le'beho'chruf, *sm.* wiwat; Jemandem ein — rufen, bringen wiwat komu wykrzyknąć.

Le'bema'nn, Le'beme'nsch, *sm.* człowiek lubiący dobrze żyć, używać, rozkoszować.

Le'ben, *vn.* (h.) żyć; er lebt noch żyje jeszcze; er lebt nicht mehr już nie żyje; er hat achtzig Jahre gelebt żył 80 lat; ich lebe jetzt den Wissenschaften, *teraz żyję dla nauk, naukami się wyłącznie zajmuję; der Gesundheit —, nach der Gesundheit — żyć dla zdrowia; der Hoffnung, in guter Hoffnung —, *żyć w nadziei; von seinem Einkommen, von Jemandes Gnade — żyć ze swoich dochodów, z czyjéj łaski, utrzymywać się; er hat nichts (wovon) zu — nie ma z czego żyć; lebe wohl! bądź zdrów! żegnam się! lebe wohl, du theures Vaterland! żegnam cię, droga ojczyzno! unser Freund N. N. soll —! zdrowie naszego przyjaciela N. N.! er soll —! er lebe hoch! niech żyje! wiwat! unser König lebe hoch! nasz król niech żyje! wiwat nasz król! er lebt als Hofmeister bei Hofe jest guwernerem na dworze; auf dem Lande —, *mieszkać na wsi; in den Tag hinein —, *żyć nie myśląc o jutrze oder nadal; es lebt Alles an ihm, *wszystko w nim żyje, jest pełne życia; man muß leben und leben lassen, *trzeba i drugim życzyć; *nie tylko o sobie myśléć należy, ale nie zapominać, że i drugim żyć trzeba; so wahr ich lebe! jakem żywy! jak żyć pragnę! jak mi życie miłe (tak to prawda)! so wahr Gott lebt! jak Bóg żywy! dalibóg! jak Boga kocham! ich will nicht leben (wenn das nicht wahr ist)! bogdajem tak zdrów był (jak to prawda)! der alte Gott lebt noch, *jeszcze jest dawny Bóg w niebie; lebende Sprache, *język żyjący; herrlich u. in Freuden —, *zażywać, używać sobie, hulać; ewig — wiekować.

Le'ben, *sn.* życie (überhaupt); ein trauriges — führen smutne wieść oder prowadzić życie; das — bekommen, erhalten przyjść do życia, na świat; das — lassen, verlassen, endigen, sein — beschließen, enden, vom — scheiden pożegnać się z życiem, ze światem, zakończyć życie, rozstać się z tym światem; das — verlieren, um's — kommen stracić, postradać życie; Jemandem das — nehmen, rauben życie komu odebrać, wydrzéć; sich das — nehmen życie sobie odebrać; Jemandem nach dem — trachten godzić, nastawać na czyje życie; Jemandem das — absprechen na śmierć kogo wskazać; *Hlk.* oświadczyć, że chory żyć nie może; Jemanden am — strafen, *Rw.* śmiercią kogo ukarać; das — für Jemanden lassen życie oddać za kogo; sein — retten, mit dem — davon kommen życie ocalić (uratować); wyjść z życiem; noch am — sein, bleiben jeszcze być, zostać przy życiu; bei meinem —, so lange ich das — habe, *póki żyję; ich habe in meinem — so etwas nicht gesehen, *w życiu nie widziałem nic takiego; in seinem ganzen —, *przez wszystek wiek; im gemeinen —, *w życiu pospolitém; nach dem — po śmierci; vom — zum Tode bringen, *Rw.* o śmierć przyprawić kogo; życie mu odebrać; ich bin des Lebens satt und müde, *jużem się nażył dosyć i sprzykrzyłem sobie życie; etwas mit dem — bezahlen, *życiem co przypłacić; neues — bekommen, *odżyć, znowu przyjść do życia; mein — steht auf dem Spiele, es geht mir an das —, es gilt mein —, *idzie tu o moje życie; *moje życie jest zagrożone, wystawione jest na niebezpieczeństwo; Gewalt über — u. Tod haben miéć władzę życia i śmierci; Kampf auf — u. Tod walka o życie oder na zabój; Jemanden auf — und Tod herausfordern, *wyzwać kogo na pojedynek zabójczy; etwas für sein — gern sehen, hören, essen, *nadzwyczajnie lubić na co

patrzéć, czego słuchać, co jeść; *przepadać za czém; *lubić co nad życie; du, mein —! *ty, moje życie! das geht, dringt bis auf's —, *to dojmuje do żywego; den Huf bis auf das — auswirken (beim Pferdebeschlagen) kopyto wystrugać aż do żywego; —, *to, co żyje; alles Leben sinkt in den Staub, *wszystko co żyje, w proch się obraca; — (Lebensbeschreibung) żywot, życie od urodzenia aż do śmierci; Jemandes — beschreiben opisać czyj żywot; Le'benbeschrei'bend, *a.* życiopiski, życiopisarski; Lebe'ndig, Le'bend, *a.* żyjący, życiem obdarzony; lebendiges Geschöpf żyjąca istota; — żyjący, żywy; ich habe ihn nicht mehr — getroffen jużem go nie został żywego; wieder — werden ożyć; er ist — todt, *to żyjący trup; er ist das lebendige Bild seines Vaters, *to żywy obraz ojca; lebendiger Quell, Zaun, *źródło żywéj wody; żywy płot; lebendiges Wasser, *żywa woda, zdolna obracać koła od spodu; lebendige Einbildungskraft, Darstellung, *żywa wyobraźnia; *żywe przedstawienie rzeczy; lebendiges Gefühl, *żywe uczucie; — żywy, ruchawy; Lebe'ndigen, *va.* (beleben, belebt machen) ożywiać; Lebe'ndigkeit, *sf.* żywość; Lebe'ndigmachung, *sf.* ożywianie; nadawanie życia; -bendu'ftend, *a.* życiem woniejący; zionący życie; -benergie'ßend, *a.* życiolejny, życiolewny; -benge'bend, *a.* życiodawczy, życiodajny; -benla'ng, *sn.* u. *ad.* ciąg życia; długość, trwanie życia; mein ganzes — przez całe życie; przez cały ciąg mego życia; po wszystkie dni żywota mego; póki życia; auf — na całe życie; dein —, *po wszystkie dni żywota twego; -benlie'bend, *a.* życiolubny; Le'bens-, *a.* — życia; Le'bensa'bend, *sm.* *schyłek życia; am —, *będąc już na schyłku życia; -bensa'lter, *sn.* wiek życia; -bensa'rt, *sf.* sposób życia; tryb, tok życia; eine andere — ergreifen chwycić się innego sposobu życia; zu der früheren — zurückkehren wrócić się do dawnego trybu życia; in der — w pożyciu; — sposób do życia; —, *przyzwoitość w obcowaniu z ludźmi; polor; etykieta; keine — besitzen, *nie mieć poloru; das läuft wider die gute —, *to się przeciwi dobréj etykiecie; -bensba'lsam, *sm.* balżam życia; -bensbau'm, *sm.* *Ng.* drzewo życia; -bensbe'cher, *sm.* *puhar od. kielich życia; -bensbedi'ngung, *sf.* warunek do życia; -bensbedü'rfnisse, *sn. pl.* tór życia; zawód życia; s. a. Lau'fbahn; -bensbeschrei'ber, *sm.* biograf; życiopis; -bensbeschrei'bung, *sf.* opis życia; biografia; -bensblüthe, *sf.* *kwiat życia; -bensdau'er, *sf.* ciąg życia; -bensdo'rnen, *sm. pl.* *ciernia życia, przykrości, dolegliwości; -bensdra'ng, -bensdu'rst, *sm.* *niezmierne przywiązanie do życia; *niepohamowana żądza życia; -bensdu'rstig, *a.* *chciwy życia, pragnący żyć; -bense'kel, *sm.* *obrzydzenie oder sprzykrzenie sobie życia; -bense'nde, *sn.* koniec życia; sein — gewaltsam herbeiführen gwałtownym sposobem życie sobie skrócić; -bense'ngel, *sm.* *anioł życia; -bensfaden, *sm.* *nić życia; den — zerreißen, zerschneiden, *zerwać, przeciąć nić czyjego życia; -bensfah'rt, s. Le'bensrei'se; -bensfeu'er, *sn.*, -bensfla'mmme, *sf.* *ogień życia; -bensfri'sch, *a.* pragnący żyć; -bensfri'sche, *sf.* świeżość życia; -bensfri'st, *sf.* czas komu do życia przeznaczony; -bensfristung, *sf.* przedłużenie życia; przedłużony czas życia; L'ebensfro'h, *a.* pragnący żyć; -bensfülle, *sf.* pełność życia; kwiat życia; -bensgefah'r, *sf.* niebezpieczeństwo życia; sich in — begeben wystawić się na niebezpieczeństwo życia; in — kommen, gerathen popaść w niebezpieczeństwo życia; -bensgefäh'rlich, *a.* z niebezpieczeństwem połączony; życiu zagrażający, śmierć za sobą pociągnąć mogący (proces, przedsięwzięcie); -bensgefäh'rte, *sm.*, -bensgefäh'rtin, *sf.* towarzysz, towarzyszka życia (mąż, żona); -bensgei'st, *sm.* duch życia; Lebensgeister, *pl.* duchy żywotne; -bensgeno'ß, -bensgeno'ssin, s. Le'bensgefäh'rte, etc.; -bensgenu'ß, *sm.* rozkosz życia; wygoda życia; -bensgeschi'chte, *sf.* historya oder opis życia; żywot; -bensglü'ck, *sn.* szczęście życia, w życiu doznane; -bensgluth, s. Le'bensfeu'er; -bensgro'ß, *a.* u. *ad.* *Mal. etc.* w naturalnéj wielkości zrobiony; naturalnie wielko; -bensgröße, *sf.* wielkość naturalna; Jemanden in — malen, *Mal.* odmalować kogo w naturalnéj wielkości; da kommt er in —, **otoż idzie on sam; -bensha'ß, *sm.* nienawiść życia; znienawidzenie życia; -benshau'ch, *sm.* dech życia; bis zum letzten —, *aż do ostatniego tchu życia, *póki mi tchu stanie; -bensjah'r, *sn.* rok życia; -bensklu'g, *a.* mądry w życia praktyczném; -bensklu'gheit, *sf.* mądrość do życia potrzebna; filozofia życia; -benskra'ft, *sf.* siła żywotna; -benskrau't, s. Boh'nenbla'tt; -benskun'st, *sf.* sztuka życia; -benskürze, *sf.* krótkość życia; -bensla'ng, *a.* tak długi jak życie; —, *ad.*, s. Le'benla'ng; -benslä'nge, *sf.* długość życia; -benslä'nglich, *a.* dożywotni; żywotny, wieczysty; —, *ad.* dożywotnie; póki życia; aż do śmierci; -benslau'f, *sm.* bieg życia od. żywota; -bensli'cht, *sn.* światło życia; Jemandem das — ausblasen, auslöschen życia kogo pozbawić; życie mu odebrać; -bensli'nie, *sf.* linija żywotna; -benslu'ft, *sf.* powietrze żywotne; -benslu'st, *sf.* rozkosz, którą życie sprawia; chęć życia; -benslu'stig, *a.* pragnący żyć; -bensmittel, *sn.* środek do utrzymania życia; —, *pl.* żywność; — für ein Heer schaffen, *Kw.* dostarczyć wojsku żywności; Jemandem die — abschneiden, *odciąć kogo od żywności; -bensmorgen, *sm.* *poranek życia; -bensmüde, *a.* (człowiek) któremu się życie sprzykrzyło; znudzony życiem; -bensmüde, -bensmü'digkeit, *sf.* sprzykrzenie życia; -bensmu'th, *sm.* s. Le'benslu'st; Le'bensmu'thig, *a.* s. Le'benlu'stig; Le'benso'rdnung, *sf.* porządek życia; —, *Hlk.* dyeta; -benspfa'd, *sm.* ścieszka oder droga życia; -benspfli'cht, *sf.* powinność życia (się dotycząca); -benspla'n, *sm.* plan życia; -benprinci'p, *sn.* źródło życia; podstawa żywotna; -benspu'nkt, *sm.* chwila oder cząstka życia; -bensque'll, *sm.*, -bensque'lle, *sf.* *źródło życia; -bensregel, *sf.* prawidło życia (według którego żyć należy); -bensreise, *sf.* podróż życia, życie za podróż uważane; -bensrei'z, *sm.* powab życia; -bensruhe, *sf.* spokojność życia; -bensfa'ft, *sm.* sok żywotny; -bensfa'tt, *a.* syt życia; już nasycony życiem; -benssonne, *sf.* *słońce (czyjego) żywota; -bensfto'ff, *sm.* materya żywotna; zasada życia; -bensstrafe, s. To'desstrafe; -bensta'g, *sm.* dzień życia; Lebenstage, *pl.* dni życia, ciąg żywota; -benste'ppich, *sm.* *obraz życia błogiego; -bensthä'tigkeit, *sf.* czynność życia; -benstrau'm, *sm.* marzenie życia; -bensü'berdru'ß, *sm.* uprzykrzenie, sprzykrzenie sobie życia; obmierznienie życia; -bensu'mstand, *sm.* okoliczność życia od. z życia czyjego; -bensu'nterhalt, *sm.* wyżywienie; to co do utrzymania życia jest potrzebne; -bensverhä'ltnisse, *sn. pl.* stósunki życia; -bensverlä'ngerungsku'nst, *sf.* *Hlk.* sztuka przedłużania życia; makrobiotyka; -bensvo'll, *a.* pełen życia; -benswa'ndel, *sm.* sposób życia oder postępowania w życiu; życie; -benswa'nderung, *sf.* wędrówka życia; -benswä'rme, *sf.* *Ntl. Hlk.* ciepło przyrodzone, ciepło żywotne; -benswasser, *sn.* *wódka; woda żywotna; akwawita; akwawitka; -benswe'g, *sm.* droga życia; -bensweise, s. Le'bensa'rt; -benswei'sheit, *sf.* mądrość oder filozofia życia; -benswelle, *sf.* *trunek pokrzepiający; Lebenswellen, *pl.*, Le'benswogen, *sf. pl.* *bałwany życia; -benszeichen, *sn.* znak życia; er gibt kein — mehr von sich już nie okazuje żadnego znaku życia; -benszei't, *sf.* czas życia; czas do życia; die ganze — hindurch przez cały czas życia; -benszie'l, *sn.* kres życia; sein — erreichen dojść do kresu życia; *umrzéć; am — stehen być u kresu życia; być bliskim śmierci.

Le'ber, *sf.* *Zk.* wątroba; von der — weg sprechen, reden, *mówić bez ogródki; er hat eine durstige —, **wątroba kogo pali, *lubi wiele pić; eine hitzige — haben, *być gorączką, łatwo się unosić, rozgniewać, zapalić; Le'ber-, *a.* *Zk. etc.* wątrobiany; wątrobowy; wątrobny; — wątroby; Le'bera'der, *sf.* *Zk.* żyła wątrobna; Le'bera'rtig, *a.* wątrobiany; -berba'lsam, *sm.* *Ng.* zeniszek; -berblume, *sf.* *Ng.* dziewięciornik; weiße —, *Ng.* dziewięciornik pospolity; blaue —, s. E'delle'berkrau't; -berbra'nd, *sm.* *Hlk.* zapalenie wątroby (u owiec); -berbrau'n, -berfa'rben, Le'berfa'rbig, *a.* wątrobianego koloru; Le'berchen, *sn.* *dim.* wątróbka; -berdi'stel, *sf.* *Ng.*, s. La'ttich (wilder); -berei'nblatt, *sn.* *Ng.*, s. Le'berblume (weiße); -berentzü'ndung, *sf.* *Hlk.* zapalenie wątroby; -bere'rz, *sn.* *Bw.* wątrobnica; -berfa'rbig, *a.* wątrobiasty, wątrobiany, wątrobkowy; cisawy; koloru wątrobianego; -berfi'sch, *sm.* *Ng.* wątróbka; -berfle'ck, Le'berfle'cken, *sm.* plama wątrobna (na twarzy itd.); —, *pl.* osutka; -berfle'ckig, *a.* mający plamy wątrobne; osuty; -berflu'ß, *sm.* *Hlk.* tok wątrobowy; -berfu'chs, *sm.* jasnogniady koń; -berga'ng, *sm.* *Zk.* przechód wątrobny; Le'berkana'l, s. Le'berga'ng; -berklee', *sm.* *Ng.* zawilec trojanek; zawilec przelaszczka; -berkletten, *Ng.* s. Agrimo'nien; -berklo'ß, -berknö'del, *sm.* *Kk.* kluska wątrobiana; kluska z wątroby zrobiona; -berkra'nkheit, *sf.* choroba wątrobna; -berkrau't, *sn.* *Ng.* wątrobnik; wątrobne ziele; -berkuchen, *sm.* *Zk.* wątrobianka; -ber-

mittel, *sn. Hlk.* lekarstwo na wątrobę; Le'berrei'm, *sm. Dtk.* rym częstochowski; -berschme'rz, *sm.* ból wątroby; -berstei'n, *sm. Zk.Hlk.* wątrobnik; wątrobiany kamień; -bersu'cht, *sf. Zk.* choroba wątrobna, choroba na wątrobę; -bersü'chtig, *a. Hlk.* na wątrobę chorujący; -berverhä'rtung, -berversto'pfung, *sf.Hlk.* zatwardzenie, zatkanie wątroby; -berwu'rst, *sf.* kiszka wątrobiana.

Le'betag, s. Le'btag; Le'bewoh'l, *sn.* pożegnanie; Jemandem — sagen żegnać kogo; pożegnać go; pożegnać się z kim.

Le'bhaft, *a.* u. *ad.* żywy; żywo, żwawo, rzesko; lebhafter Vortrag, *wyobrażenie o czém, styl itd.; es entspann sich ein lebhafter Streit, *powstała żwawa sprzeczka; eine lebhafte Freude empfinden czuć żywą mocną radość; — sprechen mówić żywo, z zapałem, dobitnie; sich etwas — vorstellen, *żywo sobie co przedstawić (w umyśle); lebhafter Geist, Verstand, *żywy (bystry) umysł, rozum; lebhaftes Gedächtniß, *bystra pamięć; etwas, eine Sache — betreiben, *żywo (z zapałem) się czém zajmować; lebhafte (lebendige) Stadt miasto ożywione, pełne ruchu; lebhafter Handel handel ożywiony, żwawy; Le'bhaftigkeit, *sf.* żywość, żwawość.

Le'bhonig, *sm.* miód (praśny) wyciskany; Le'bkuchen, *sm.* piernik, miodownik, płacek słodyczami zaprawiony; Le'bkuchen-, *a.* piernikowy; Le'bküchler, Le'bküchner, *sm.* piernikarz; Le'bküchler-, Le'bküchlers-, *a.* pierników; Le'bküchlerei', *sf.*, Le'bküchlergeschä'ft, *sn.* piernikarstwo; Le'bküchlergehülfe, Le'bküchlerlehrling, *sm.* piernikarczyk; Le'bküchlerin, *sf.* piernikarka.

Le'blos, *a.* nieżywy, nie żyjący, martwy; bezduszny, nieczuły; —, *ad.* bez życia; Le'blosigkeit, *sf.* martwość, nieżywość.

Le'btag, *sm.* dzień życia; ich habe ihn mein Lebtage (auch: all mein Lebtage) nicht gesehen, *nie widziałem go jak żyję od. nigdy w życiu; du sollst dein — an mich denken! popamiętasz ty mnie póki życia; Lebtage, *pl.*, Le'btagere'cht, *sn. Rw.* dożywocie; Le'bzeit, *sf.* czas życia; Lebzeiten, *pl.*: bei meinen, seinen —, *za mego, jego życia; *póki ja żyję; *póki on żyje.

Le'chzen, *vn.* (h.) pękać się od gorąca (jak ziemia); die Erde lechzt ziemia jest niezmiernie sprągniona; — mieć wielkie pragnienie; nach etwas, vor Begierde nach etwas —, *łaknąć czego; Le'chzend, *ppr.* u. *a.* pragnący, spragniony.

Leck, *a.* dziurawy, pęknięty, rozeschnięty; — sein, *Sw.* wodę wpuszczać, dziurę mieć, zatapiać się, tonąć; leck gewordenes Fahrzeug, Schiff, *Sw.* statek tonący; Leck, *sm. Sw.* szpara, otwór, dziura.

Le'cken, *va.* lizać co; —, *vn.* (h.): an etwas — oblizywać co; sie lecken sich unaufhörlich, *iron.* *ciągle się liżą, *całują, smoktają; die Sonne leckt den Schnee, *słońce śnieg zlizuje; schon leckte die Flamme das Dach, *już płomień sięgał dachu; die Finger, alle zehn Finger nach etwas —, *palce sobie oblizywać na co, *wielki mieć na co apetyt; *wielce czego pragnąć; sie ist wie geleckt, *wymuskana i wylizana (wystrojona gładko i czysto); gelecktes Gemälde, *Mal.* malowidło wymuskane, jak wylizane; —, *vn.* (s.) ciec, *topić się; sączyć wodę (jak okręt dziurawy).

Le'cken, Lö'ken, Lö'cken, *vn.* (h.) (springen) wyskakiwać, skakać; wider den Stachel —, *Bibl.* *przeciw ościeniowi wierzgać.

Le'cker, *a.* delikatny, bardzo smaczny (o potrawie); *łakotliwy, przysmaczki lubiący; das Maul ist ihm —, er hat ein leckeres Maul, *skoma mu; Le'cker, *sm.* lizun; lizuś, lubiący całować, smoktać; —, *delikacik, łakotwiś, lubiący jadać tylko przysmaczki; —, § *język; Le'ckerbi'ssen, *sm.*, Le'ckerbi'ßchen, *sn. dim.* łakoć; łakotka; przysmaczek; smaczny kąsek; —, *pl.* delicye; Leckerei', *sf.* lizanie; *częste całowanie; — łakotliwość, ubieganie się za łakociami, gust do delikatnego jadła; — łakotka; Le'ckere'ssen, *sn.* jadło delikatne od. łakotliwe; -ckergeri'cht, *sn.* łakotna potrawa; -ckerha'ft, Le'ckerig, *a.* łakotliwy; łakotny; łakocie lubiący; -ckerha'ftigkeit, *sf.* łakotliwość; -ckermau'l, *sn.*, -ckermäu'lchen, *sn. dim.* delikatna gąbka; gębusia lubiąca smaczne kaski; delikacik; łakotniś; Le'ckermäu'lig, *a.* przebierny, przebarszczający, wybredny.

Le'ckern, *vn.* (h.) mieć wielki apetyt na co; ich leckere, es leckert mich nach etwas bardzo mi się czego zachciewa.

Le'ckerspeise, *sf.* łakotna potrawa; łakotka; -ckerwe'rk, s. Leckerei'; -ckerzah'n, *sm.* *ząb łakotliwy; sich den — ausreißen, *przestać się ubiegać za łakociami; *porzucić smaczne kąski.

Le'ckhonig, *sm.* patoka; Le'cksaft, *sm. Hlk.* lambitywum; Le'ckwein, *sm.* samotok; samociek; maślacz.

Lectio'n, *sf.* lekcya; Lection halten mieć lekcyą; die Lectionen fleißig besuchen pilnie uczęszczać na lekcye; ein Jeder lerne seine —, *niech każdy patrzy oder pilnuje swego; Jemandem eine (tüchtige, derbe) — geben, *(tęgo) wytrzéć komu kapitułę; Lectiona'rium, *sn. Kg.* lekcyonarz; Lectio'nskatalo'g, *sm.*, Lectio'nsverzei'chniß, *sn.* katalog, spis, wykaz lekcyi; Lectio'nspla'n, *sm.* plan, rozkład lekcyi; Le'ctor, *sm.* lektor; nauczyciel; Lecto'rium, *sn.* lektoryum; czytelnia; Lectü're, *sf.* lektura; czytanie; czytelnictwo.

Le'der, *sn.* skóra (wyprawna); — bereiten, verarbeiten skórę wyprawiać; Jemandem über das — kommen, das — durchgerben, **skórę komu wytrzepać, wygarbować; aus Anderer — ist gut Riemen schneiden, *łatwo szafować z cudzéj kieszeni; — stehlen u. den Armen Schuhe machen, *kościół okraść a dzwonnicę poszyć; vom — ziehen, *pałasza dobyć z pochwy; Le'der-, *a.* skórzany; Le'der'arbeit, *sf.* robota skórzana; -dera'rbeiter, *sm.* rzemieślnik robiący skórzane wyroby; -dera'rtig, *a.* skórzasty; skórowaty; do skóry podobny; -derba'nd, *sn.* rzemień; pas ze skóry; -derba'nd, *sm.* oprawa skórzana oder w skórę; -derberei'ter, *sm.* wyprawiacz skór; garbarz; -derberei'tung, *sf.* wyprawianie oder wyprawa skór; -derbrau'n, *a.* szary jak skóra; -derdru'cker, *sm.* ten co skóry drukuje; Le'derer, *sm.* skórnik; wyprawiacz skór; Le'derfa'rbe, *sf. Mal.* skórzany kolor; -derfärber, *sm.* farbierz skór; -derhandel, *sm.*, -derhandlung, *sf. H.* handel skór, skórzany, skórami; — treiben, *H.* skórami handlować; -derhändler, *sm. H.* handlerz skór; handlujący skórami; -derha'ndschuh, *sm.* rękawiczka skórzana; -derha'rt, *a.* twardy jak skóra, jak podeszew; -derhosen, *sf. pl.* skórzane portki.

Le'dern, *a.* skórzany; skórkowy; *nierozgarniony, rozlazły; lederner (fader, seichter, elender) Witz, *dowcip płaski od. niezgrabny.

Le'dern, *va.*: etwas — skórą co wykładać, obijać, wylepiać; Jemanden —, **skórę komu wytrzepać.

Le'derschneider, *sm.* ten co skóry kawałkami przedaje; -derwei'ch, *a.* miękі jak skórka; Jemanden — schlagen, **zbić kogo na kwaśne jabłko; -derwe'rk, *sn.* sprzęty od. potrzeby rzemienne, skórzane; lederwerki; -derzeu'g, s. Le'derwe'rk; -derzu'cker, *sm. Hlk.* panieńska skórka; ślazowe ciasto.

Le'dig, *a.* (leer) próżny; lediger Acker, lediges Besitzthum próżny grunt, próżna majętność (bez posiadacza); lediges Amt, ledige Stelle próżny (wakujący) urząd; wakująca posada; die Stelle ist — geworden posada ta zawakowała; — wolnego stanu (będący), bezżenny, nieżonaty, niezamężna; lediger Stand stan wolny, bezżeństwo, niezamężność; — (frei) wolny od zatrudnień; — gehen próżnować; nic nie robić; — wolny, nie uwięziony; Jemanden — lassen na wolność kogo puścić; — wolny od czego; frei u. —, los und — von aller Schuld, *Rw.* od wszelkiéj winy wolny; Jemanden — sprechen uznać kogo niewinnym; Le'digkeit, *sf.* próżność; bezżeństwo.

Le'diglich, *ad.* jedynie, tylko.

Lee, *sn. Sw.* strona odwrócona od wiatru.

Leer, *a.* próżny; mit leeren Händen kommen, *przyjść z próżnemi rękami (nic nie przynieść); die Felder sind nun leer pola już próżne, puste (bez zboża); Teller u. Schüsseln — machen pozmiatać z talerzy i półmisków; Jemandem die Taschen — machen wypróżnić komu kieszenie; ein Haus steht — dom próżno stoi (nikt w nim nie mieszka); eine Stelle — lassen zostawić miejsce próżne; das sind leere Worte, Versprechungen, Drohungen, *to są próżne (czcze, nic nieznaczące) słowa, obietnice, groźby; nur leere Wände, *cztery kąty, a piec piąty.

Lee'rdarm, *sm. Zk.* kiszka próżna; kiszka wietrzna.

Lee're, *sn.* (das Leere) próżnia, próżne miejsce; Lee're, *sf.* próżnia; Lee'ren, *va.* wypróżniać; Lee'rheit, *sf.* próżność; czczość; Lee'rkopf, *sm.* próżna głowa.

Lee'wärts, *ad. Sw.* ku stronie od wiatru zasłonionéj.

Le'fze, *sf. Zk.* (Lippe) warga; große Lefzen habend wargaty; Le'fzen-, *a. Zk.* wargowy.

Lega'l, *a.* legalny, prawny; prawy; Legalisi'ren, *va.* legalizować; uprawniać; Legalitä't, *sf.* legalność; prawność.

Lega't, *sm.* (Gesandter des Papstes) legat, poseł papieski; —, *sn. Rw.* legat, zapis (testamentowy); Legata'rius, *sm. Rw.* legataryusz, komu zapis

w testamencie zrobiono; Legatio'n, *sf.* *Stw.* legacya; Legatio'ns-, *a.* legacyjny; -tio'nsrath, *sm.* *Stw.* konsyliarz legacyi; radzca przy poselstwie; -tio'nssecretai'r, *sm.* *Stw.* sekretarz legacyjny od. poselstwa.

Le'gehe'nne, *sf.* *Ldw.* nośna oder nieśna kura.

Le'gen, *va.* kłaść, położyć; Pflaster auf die Wunde —, *Hlk.* plaster przyłożyć do rany, położyć na ranę; Kleider in den Schrank (Kasten) — włożyć suknie do skrzyni; Jemandem Worte in den Mund —, *słowa kłaść, włożyć komu w usta oder w czyje usta; die Hand auf den Mund — zatkać sobie gębę, *milczéć; ein Schloß vor die Thür — kłótkę zawiesić u drzwi, zamknąć je na kłótkę; Jemandem ein Schloß vor den Mund —, *zamknąć komu gębę na kłótkę; Jemdn. zu Boden — położyć, powalić kogo na ziemi; z nóg go zwalić; den Grund zu einem Hause — założyć fundament na dom; den Grund zu Jemandes Wohlstand —, *założyć fundament czyjego szczęścia; Fallen, Schlingen — zastawić łapki, sidła; Jemandem eine Falle, Schlinge —, *łapkę, sidła na kogo zastawić; Besatzung in eine Stadt —, *Kw.* załogę wprowadzić do miasta; Jemdm. Soldaten in's Haus —, *Kw.* żołnierzy komu postawić; ein Schiff vor Anker —, *Sw.* okręt usadowić, postawić na kotwicy; einen Hund an die Kette — psa uwiązać na łańcuchu; einen Verbrecher in Ketten — złoczyńcę okuć w kajdany; Jemandem etwas in den Weg —, *przeszkodę komu w czém czynić; Hand an etwas —, *wziąć się do czego; *zacząć robić; Hand an Jemanden —, *targnąć się na kogo; Hand an sich —, *targnąć się na własne życie; in Asche — włożyć co w popiół; *w perzynę obrócić; etwas an den Tag —, *okazać co widocznie; Jemandem etwas sehr nahe — (deutlich merken lassen), *przymawiać się do czego; bei Seite — odłożyć, odkładać; Bohnen —, *Gtn.* sadzić groch; Eier — znosić jaja; Jemandem das Handwerk —, *zabronić komu rzemiosła; *przeszkodzić komu (złych) zamiarach; ein Kapital in ein Geschäft —, *H.* kapitał lokować; sich — kłaść się, położyć się na co; sich in's Bett, zu Bett — położyć się, udać się do spoczynku, położyć się spać; sich vor eine Stadt —, *Kw.* rozłożyć się przed miastem (wojsko, wódz z wojskiem); sich auf etwas —, *oddać się oder oddawać się czemu; *bawić się czém, trudnić się; przykładać się do czego; sich auf das Trinken —, *oddawać się pijaństwu; kiliszka pilnować; kiliszkiem się bawić; sich auf die faule, liederliche Seite —, *oddawać się próżniactwu, rozpuście; sich auf's Bitten —, *udać się w prośby; sich auf's Leugnen —, *zacząć się zapierać; *zapieraniem się (chciéć) ratować; sich darein, sich in's Mittel —, *wdać się w co, *pośrednictwo w czém wziąć na siebie; — ustawać, ustać (wicher, burza, wiatr, nawalnica); zwolniéć (o mrozie, bólach); ułagodzić się, uśmierzyć się (o gniewie itd.); —, *vn.* (h.) *Sw.* płynąć w jakim kierunku; vom Ufer —, *Sw.* odpływać od brzegu; Le'gen, *sn.* (Legung) kładzenie, układanie.

Lege'nde, *sf.* *Kg.* *Litt.* legienda, żywot Świętego; *poetycka powieść z cudownością połączona; Lege'nden-, *a.* — legiend; Lege'ndenschreiber, *sm.* *Litt.* pisarz legiend.

Le'gezei't, *sf.* czas, w którym ptastwo jaja znosi; Le'ghenne, *sf.* kura nośna.

Legio'n, *sf.* legion; legia; Legio'n-, Legio'ns-, *a.* legionowy; z legii; Legionä'r, *sm.* *Kw.* żołnierz legii; członek legii honorowéj.

Legi'ren, *va.* legować (komu co), zapisać testamentem; —, *Schdk. etc.* przymieszanie kruszcu podlejszego zrobić; Legi'rung, *sf.* *Schdk. etc.* aliaż, mieszanina, przymieszanie kruszcu podlejszego.

Legislatio'n, Legislati'v, Legisla'tor, Legislatu'r, s. Gese'tzgebung, Gese'tzgebend, Gese'tzgeber, Gese'tzgebungsrath, 2c.

Legiti'm, *a.* prawy; prawowity; Legitimatio'n, *sf.* legitymacya, uprawnienie; wykazanie swego prawa; Legitimi'ren, *va.* legitymować, uprawniać (dzieci); sich — wylegitymować się, wykazać swoje prawo; Legitimi'rt, Legitimi'rend (sich), *a.* wylegitymowany; Legitimi'st, *sm.* *Stw.* legitymista (we Francyi), uznający starszą tylko linię *Burbonów* za prawą; Legitimi'stisch, *a.* *Stw.* do zwolennictwa Legitymistów (we Francyi) należący; Legitimitä't, *sf.* *Rw.* *Stw.* legitymiczność.

Leh'de, *sf.* § pustkowie, grunt pusty, nieuprawny.

Le'hen, 2c., s. Lehn, 2c.

Lehm, *sm.* *Ng.* glina; glinka; Lehm-, *a.* gliniany; Leh'men, *va.* gliną wylepiać, smarować; Leh'mern, *a.* gliniany, z gliny ulepiony; Leh'mgrube, *sf.* dół, w którym glinę kopią; Leh'mguß, *sm.* żelazo w glinie lane; odlew w glinie zrobiony; Leh'mhütte, *sf.* lepianka (z gliny); Leh'micht, *a.* gliniasty, do gliny podobny; Leh'mig, *a.* gliniany; gliniasty; Leh'mwand, *sf.* ściana gliną wylepiona; Leh'mwerk, *sn.* robota z gliny.

Lehn, Le'hen, *sn.* lenno, dobra w lenność dane; infeudacya; eröffnetes — lenno otwarte, wakujące; unbeschworenes — lenno niezaprzysięgłe, bez obowiązków; durchgehendes — mogące przechodzić na kobiety; umgehendes — lenno przechodzące na najstarszego z rodu; ein — muthen, sinnen starać się o lenno; Jemandem ein — übertragen, reichen lenno komu nadać; ein — von Jemandem haben, tragen lenno miéć sobie od kogo nadane; ein — einziehen odebrać komu lenno; etwas zu — tragen posiadać co jako lenno; —, *sf.* lenność, lennictwo (stósunek lennika do dawcy lenna, i jego prawa); inwestytura (uroczyste nadanie lenna); um die — ansuchen prosić, starać się o inwestyturę; die — empfangen inwestyturę otrzymać; Jemandem die — reichen dać komu inwestyturę; Lehn-, Le'hen-, *a.* lenny, lenniczy, lenski; Leh'nacker, *sm.* grunt lenny od. lenniczy; Leh'nbar, *a.* lenniczy, lenski; Jemandem — sein być czyim lennikiem; Lehnbarkeit, *sf.* lenniczość; lenstwo; -hnbauer, *sm.* wieśniać lenniczy; -hnbrief, *sm.* patent na leno; -hndienst, *sm.* służba od. posługa lennicza.

Leh'ne, *sf.* luśnia u wozu; poręcz (do opierania się osobliwie plecami); pochyłość; in der — pochyło; Leh'nen, *vn.* (h.) pochyło stać, leżéć; an etwas — być opartym o co; —, *va.*, sich —, *vr.* (h.): etwas — oprzéć co o co; sich auf etw. — oprzéć się na czém; der rechte Flügel des Fußvolks lehnte sich an den Berg, Wald, Fluß, *Kw.* prawe skrzydło piechoty opierało się o górę, las, rzekę; przypierało do góry, lasu, rzeki.

Leh'nen, *va.*, s. Lei'hen; —, *vn.* (h.): Jemandem — zależéć od kogo jako lenno; Leh'nerbe, *sm.* dziedzic lenna; Leh'nerbe, *sn.* lenno dziedziczne; -hnfähig, *a.* zdolny do posiadania lenna; -hnfall, *sm.* zawakowanie lenna; -hnfällig, *a.* przypadły komu prawem lennem; -hnfrau, *sf.* lenniczka; -hngeld, *sn.* opłata lennicza; danina hołdownicza; -hngeri'cht, *sn.* sąd lenny; -hngut, *sn.* majętność lenna; Lehngüter, *pl.* dobra lenne, lenskie; -hnhaft, -hnhaftigkeit, s. Leh'nbar, Leh'nbarkeit; -hnherr, Le'hensherr, *sm.* lennodawca; nadawca lenna; Leh'nherrschaft, *sf.* zwierzchność lenna; lennodawstwo; -hnherrschaftlich, *a.* lennodawcy się tyczący; do niego należący; -hnmann, Le'hensmann, *sm.* hołdownik; wazał; lennik; -hnpferd, *sn.* koń lenniczy, przez lennika lennodawcy utrzymywany; -hnrecht, *sn.* prawo lenne; -hnrechtskundiger, -hnrechtslehrer, *sm.* znawca i nauczyciel prawa lennego; -hnrichter, *sm.* sędzia w sprawach lennych; -hnseid, *sm.* przysięga hołdownicza; -hnsempfänger, *sm.* ten co lenno otrzymuje; -hnsfähig, s. Leh'nfähig; -hnsfall, s. Leh'nfall; -hnsfolge, *sf.* następstwo lenne oder lennicze; -hnsfolger, *sm.* następca lenniczy; -hnsgebühren, *sf. pl.* opłata od lenna oder od inwestytury; -hnshuldigung, *sf.* składanie lenniczego hołdu; -hnspflicht, *sf.* powinność lennicza oder hołdownicza; -hnsreichung, *sf.* nadanie lenna; -hnssache, *sf.* sprawa lenna; -hnsschein, s. Leh'nbrief; -hnsschuld, *sf.* dług na lennie ciążący.

Leh'nsessel, *sm.* krzesło z poręczami do oparcia się.

Leh'nsträger, s. Leh'nmann; -hnstreue, *sf.* wierność lennicza.

Leh'nstuhl, *sm.* stołek z poręczami do oparcia się.

Leh'nswaare, *sf.* danina lennicza; -hnswesen, Le'henwesen, *sn.* lennictwo.

Leh'ramt, *sn.* urząd nauczycielski, nauczycielstwo; öffentliches — urząd publicznego nauczyciela; Leh'ramts-, *a.* do urzędu nauczycielskiego od. do nauczycielstwo należący; Leh'ranstalt, *sf.* zakład oder instytut naukowy; szkoła; Leh'rart, *sf.* sposób uczenia; sposób nauki; metod; Leh'rbar, *a.* czego nauczyć można; Leh'rbegierde, *sf.* (Lernbegierde) pragnienie od. chciwość nauki; — żądza nauczania; Leh'rbegierig, *a.* (lernbegierig) chciwy nauki; pałający żądzą nauczania; pragnący nauczać; -hrbegri'ff, *sm.* układ oder system jakiéj nauki; zbiór zasad od. ogólny rys, całkowita treść jakiéj nauki; -hrbraten, *sm.* (beim Riemer) poczęsne, które daje wyzwalający się chłopak; -hrbrief, *sm.* zaświadczenie odbytego terminu; list nauczający; -hrbuch, *sn.* *Litt.* książka naukowa; kompendyum,

krótki wykład nauki; -hrbursche, *sm.* uczeń; -hrcontra'ct, *sm.* kontrakt o termin, o naukę.

Leh're, *sf.* nauka (überhaupt); Jemandem Lehren geben, — über etwas ertheilen nauki komu dawać; udzielać mu nauk o czém; laß dir das zur — dienen! niech ci to służy za naukę (przestrogę)! sich etwas zur — nehmen, *wziąć sobie co za naukę (przestrogę, przykład); das soll mir eine — sein, *będzie to dla mnie nauką (na przyszłość); seinen Sohn (bei) Jemandem, zu Jemandem in die — geben oddać syna do kogo na naukę; bei Jemandem in der — sein, stehen, *być u kogo na nauce (w terminie); aus der — kommen, *skończyć naukę; wyterminować; Lehren, *pl.* uwagi, przestrogi nauczyciela.

Leh'reifer, *sm.* zapał nauczycielski; gorliwość nauczycielska.

Leh'ren, *va.* uczyć; Musik, Philosophie — nauczyć muzyki, filozofii; öffentlich — publicznie nauczać; das lehrt der gesunde Menschenverstand, das lehrt die Vernunft, *tego uczy zdrowy rozum; kennen — dać poznać; die Zeit wird (es) lehren czas odkryje; Leh'ren, *sn.* uczenie, nauczanie.

Leh'rer, *sm.* nauczyciel; mistrz; Jemanden zum — nehmen, haben mieć kogo za nauczyciela; Leh'rer-, Leh'rers-, *a.* nauczycielski; — nauczyciela; Leh'rerin, *sf.* nauczycielka; mistrzyni; Leh'rerstelle, s. Leh'rstelle; Leh'rfach, *sn.* zawód nauczycielski; -hrfähig, *a.* zdolny do nauczania; zdatny od. usposobiony na nauczyciela; -hrfähigkeit, *sf.* zdolność do nauczania; zdatność na nauczyciela; -hrfreiheit, *sf.* wolność uczenia; -hrgabe, *sf.* dar nauczania; -hrgang, *sm.* bieg nauk; porządek w nauczaniu od. wykładzie jakiéj nauki; -hrgebäude, *sn.* system jakiéj nauki; -hrgedi'cht, *sn.* *Dtk.* wiersze dydaktyczne; poema dydaktyczne oder naukowe; Leh'rgegenstand, *sm.* przedmiot naukowy; obligater (vorschriftsmäßiger) — obowiązkowy przedmiot; -hrgehülfe, *sm.* pomocnik w uczeniu; — Jemandes adjunkt czyj, przydany mu do pomocy w nauczaniu; -hrgeld, *sn.* zapłada za naukę; — geben, bezahlen (müssen), *dać frycówkę; frycowe zapłacić; -hrgeschä'ft, *sn.* zatrudnienie nauczycielskie; -hrgeschi'cklichkeit, *sf.* zdatność do nauczania oder w uczeniu; Leh'rgrund, *sm.* zasada nauki; Leh'rhaft, s. Leh'rfähig, Leh'rreich; -hrherr, *sm.* (der Handwerker) majster, u którego kto jest na nauce; *H.* pryncypał; -hrjahr, *sn.* rok nauki; rok terminu; Lehrjahre, *pl.* lata nauki, terminu; die — beendigen wyterminować; -hrjunge §, s. Leh'rling; -hrkanzel, s. Leh'rstuhl; -hrkreis, *sm.* zakres, w którym kto naucza; obręb czyjéj nauczycielskiéj działalności; -hrkunst, *sf.* sztuka nauczania; Leh'rling, *sm.* uczeń, chłopak na nauce będący; terminator; -hrlings-, *a.* — ucznia; -hrlingschaft, *sf.* uczennictwo; -hrlingszei't, *sf.* czas, w którym kto jest oder był uczniem; -hrlohn, *sm.* zapłata za naukę; -hrlust, *sf.* ochota do uczenia; -hrmeister, -hrmeisterin, s. Leh'rer, Leh'rerin; -hrmeisterlich, *a.* *nauczycielski; —, *ad.* po nauczycielsku; Jemanden — zurechtweisen, *strofować kogo po nauczycielsku, jak ucznia nauczyciel; -hrmetho'de, *sf.* metoda uczenia; -hrordnung, *sf.* porządek nauk; -hrplan, *sm.* plan nauk; -hrprincipal, s. Leh'rherr; -hrprobe, *sf.* próba uczenia oder nauczycielska; -hrpunkt, *sm.* dogma; zasada główna jakiéj nauki; -hrreich, *a.* pełen nauki; w naukę obfitujący; wiele nauki w sobie mieszczący; wielce nauczający; -hrsaal, *sm.* sala nauczycielska, do wykładów naukowych; -hrsam, *a.* lubiący uczyć; chętnie przyjmujący naukę; -hrsatz, *sm.*, -hrsatzung, *sf.* twierdzenie naukowe; prawidło, zasada, ustawa jakiéj nauki; -hrschrift, *sf.* pismo naukowe; -hrspruch, *sm.* zdanie uczone; aforyzm; wyrok; myśl celna; przypowieść; -hrstand, *sm.* stan nauczycielski; -hrstelle, *sf.* urząd nauczycielski; miejsce nauczyciela; -hrstoff, *sm.* materya do nauczania; -hrstube, s. Leh'rsaal; -hrstück, *sn.* część nauki jakiéj; -hrstuhl, *sm.* katedra uczelnia, miejsce, z którego Profesor naucza; einen — für eine Wissenschaft errichten ustanowić katedrę jakiéj nauki; -hrstyl, *sm.* styl naukowy; -hrstunde, *sf.* lekcya, nauka w pewnéj godzinie wykładana; -hrtheil, *sm.* część naukowa; -hrton, *sm.* ton nauczycielski; Leh'rvortrag, *sm.* wykład naukowy sposób wykładania (nauki); -hrweg, *sm.* sposób uczenia; droga, którą kto w uczeniu postępuje; -hrweise, s. Leh'rart; -hrwesen, *sn.* nauczycielstwo; -hrwürde, *sf.* godność nauczycielska; stopień naukowy; -hrzeit, *sf.* czas nauki; termin.

Leib, *sm.* ciało (überhaupt); mit bloßem, nacktem Leibe gehen nago chodzić; Jemandem das Hemd vom Leibe reißen zdzierać koszule z kogo; sich Alles auf den — hängen, *na stroje wszystko obracać; nichts auf dem Leibe haben nie mieć koszuli na grzbiecie; Jemanden beim Leibe fassen w pół kogo uchwycić; vom Leibe fallen, *spadać z ciała, *chudnąć; Ehre im Leibe haben, *mieć punkt honoru; kein Herz im Leibe haben, *nie mieć serca, odwagi; bei Leibes Leben, *za życia; bei lebendigem Leibe, *żywcem; das Herz im Leibe thut mir weh, *serce mnie boli od. mi się kraje; seinem Leibe Gutes thun, seinen Leib, seines Leibes pflegen, *dogadzać sobie; *wygódki sobie robić; Jemandem nahe auf den — treten od. rücken blisko do kogo przystąpić; drei Schritte vom Leibe! *z daleka odemnie! *nie przystępuj do mnie! Jemandem zu Leibe gehen, *za skórę komu wleźć; *dokuczać mu; *dojeżdżać mu; geh' mir vom Leibe! *idź sobie odemnie! *idź zkądeś przyszedł! bleibe mir damit vom Leibe! *daj mi z tém pokój! *idźże sobie z takim projektem! bei Leibe nicht! *broń Boże! sage es bei Leibe nicht! *niech cię Bóg broni, żebyś to miał powiedzieć! ich weiß meines Leibes keinen Rath, *żadną miarą rady sobie dać nie mogę; Leib u. Leben für Jemanden lassen, *życie oddać za kogo; ich möchte — und Leben für ihn lassen, życiebym oddał za niego; *w ogieńbym dla niego skoczył; Jemanden auf — u. Leben anklagen, *Rw.* gardłową sprawę wytoczyć przeciw komu; Jemanden am Leibe strafen, *Rw.* ukarać kogo na ciele; den — schänden lżyć ciało swoje; sromocić ciało swoje; um den — fassen w poły uchwycić; Jemandem, einer Sache mit Leib u. Seele ergeben sein, *być komu, czemu oddanym z duszą i z ciałem; — (Rumpf) tułuw; żywot; — (Bauch) brzuch; Schmerzen im Leibe haben mieć boleści w brzuchu; Reißen, Grimmen im Leibe, *Hlk.* kolka, darcie w żywocie od. w torsyje; einen großen — haben mieć duży brzuch; gut bei Leibe (beleibt, dick, fett) dobréj duszy, tłusty na ciele; gesegneten Leibes sein, *brzemienną, w ciąży, przy nadziei być; dem Leibe Oeffnung verschaffen, *Hlk.* stolec sprowadzić; offener, harter — wolny, twardy stolec; — (Körperumfang) stan, stanik; das Kleid ist im Leibe zu weit suknia jest za szeroka w stanie; — (Rock, Oberkleid) kaftanik; Leib-, Lei'bes-, *a.* — ciała; cielesny; przyboczny; dotyczący się do ciała lub do brzuchu; (gern, mit Vorliebe genossen ꝛc.) *ulubiony; *najbardziéj do smaku przypadający; szczególniéj się podobający; Lei'barzt, *sm.* lekarz przyboczny; lejbmedyk; doktor nadworny; Lei'bbäcker, *sm.* piekarz wyłącznie osoby czyjéj dotyczący; Lei'bbinde, *sf.* binda przez ciało; szarfa; pas; przepaska; Lei'bbuch, *sn.* *ulubiona ksiażka; Lei'bchen, *sn. dim.* ciałko; — (am Kleid) kaftanik; Lei'bchiru'rgus, *sm.* chirurg przyboczny; Lei'bcompagnie', *sf. Kw.* kompania przyboczna; -bdienst, s. Lei'bfrohne; -bei'gen, *a.* poddany niewolny, osobowłasny, przywiązany do miejsca, będący własnością pana; -bei'gene, *sf.* poddana; niewolnica; -bei'gener, *sm.* poddany; poddaniec; niewolnik; -bei'genschaft, *sf.* poddaństwo niewolne od. osobowłasne; -bei'genthum, *sn.* własność poddańska.

Lei'ben, *vn.* (h.): Jemanden abmalen, darstellen, wie er leibt u. lebt, *odmalować kogo, wystawić go, jak jest w istocie, jak gdyby kto na niego żywego patrzał; es ist der Vater wie er leibt u. lebt, *to wykapany ojciec; *to żywy obraz ojca.

Lei'besa'rbeit, *sf.* praca cielesna; -besa'rzt, *sm.* lekarz ciała, leczący choroby ciała; -besbescha'ffenheit, *sf.* konstytucya, kompleksya (ciała); eine gute, starke, schwache — haben być dobréj, mocnéj, słabéj konstytucyi; -besbewe'gung, *sf.* agitacya, ćwiczenie ciała; ruch od. poruszenie ciała; Lei'besbildung, *sf.* układ oder kształt ciała; -besbürde, *sf.* ciężar w żywocie, *płód; -besconstitutio'n, s. Lei'besbescha'ffenheit; Lei'bese'rbe, *sm.* sukcesor naturalny; -bese'rbin, *sf.* sukcesorka naturalna; -besfehler, *sm.*, -besgebre'chen, *sn.* wada od. ułomność ciała; -besfru'cht, *sf.* owoc od. płód żywota; -besgaben, *sf. pl.* *przymioty ciała; -besgebre'chen, s. Lei'besfehler; Lei'besgefah'r, *sf.* niebezpieczeństwo ciała; -besgesta'lt, *sf.* postać ciała; -besgröße, *sf.* wielkość przyrodzona; wzrost przyrodzony; uroda; Lei'beskraft, *sf.* siła ciała; aus Leibeskräften, *z całéj siły; -besla'nge, *sf.* wysokość ciała; -besle'ben, *sn.* życie; żywot; bei —, *w życiu; thue es bei — nicht! *niech cię Bóg broni, abyś to miał zrobić! -besma'cht, *sf.* siły ciała; mit aller —, *z natężeniem sił ciała; -bespflege, *sf.* pielęgnowanie ciała; -bes-

schaden, *sm.* defekt, wada ciała, ułomność; -besschme'rz, *sm.* ból od. boleść ciała; ból w brzuchu; -besschwäche, *sf.* słabość od. osłabienie ciała.

Lei'besſen, *sn.* *ulubiona potrawa, *najlubieńsza potrawa.

Lei'besſorge, *sf.* *troskliwość o ciało; -besstärke, *sf.* moc ciała; grubość ciała; -besstrafe, *sf.* *Rw.* kara cielesna; -besübung, *sf.* ćwiczenie ciała; obroty ciała; Leibesübungen, *sf. pl.* (Turnkunst) gimnastyka; die Leibesübungen betreffend gimnastyczny.

Lei'bfarbe, *sf.* kolor cielisty; *kolor najmilszy, najupodobańszy, ulubiony; -bfrohne, *sf.* pańszczyzna osobista, ręczna (która się ciałem odrabia); -bgarde, *sf.* *Kw.* gwardya przyboczna; -bgedi'nge, *sn.* dożywocie, to co sobie kto zastrzegł na utrzymanie aż do śmierci; pensya dożywotnia; -bgeld, *sn.* opłata daninna oder poddańska; -bgeri'cht, *sn.* *ulubiona potrawa; *to co kto najbardziéj lubi; *czyje delicye; -bgeträ'nk, *sn.* *ulubiony czyj napój; -bgewi'nn, *sm.* procenta od sumy danéj na przeżycie od. na przepadłe; -bgürtel, *sm.* pas koło ciała; opaska ciała; -bgut, *sn.* wieś dana w dożywocie; Leibgüter, *pl.* dobra w dożywocie dane; -bhaft, -bhaftig, *a.* cielesny, ciało mający; er ist es —, *to on w własnéj osobie; *to on sam; das leibhafte Bild seines Vaters, *istny obraz ojca; *wykapany ojciec; *wykapany tatulo; er ist der leibhafte Teufel, *to istny od. wierutny dyabeł; -binstrume'nt, *sn.* *ulubiony instrument; -bjäger, *sm.* strzelec pański, z samym panem polujący; -bkoch, *sm.* kucharz przyboczny; kucharz nadworny; -bkuchen, *sm.* *ulubiony placek; -bkutscher, *sm.* kuczer od boku; lejbkuczer; kuczer nadworny; -blakei', *sm.* lokaj samego pana, na jego wyłączne usługi.

Lei'blich, *a.* cielesny; Jemandem — erscheinen cieleśnie (w osobie, co do ciała) się komu ukazać; leibliche Eigenschaften, Gebrechen przymioty, wady ciała; leiblicher Tod śmierć ciała, zejście z tego świata; leiblicher Eid, *Rw.* osobista przysięga; — rodzony; der leibliche Bruder rodzony brat; die leiblichen Kinder rodzone dzieci; die leiblichen Güter, *Kg.* cielesne dobra, doczesne dobra; -blichkeit, *sf.* cielesność; rodzoność; -blied, *sn.* *ulubiona pieśń; -blos, *a.*, s. Kö'rperlo's; -bmedicus, s. Lei'barzt; -bmelodie', *sf.* ulubiona melodya; -bmusi'k, *sf.* ulubiona muzyka; -bpacht, *sm.* dzierżawa dożywotnia; -bpage, *sm.* paź przyboczny; Lei'bpferd, *sn.* koń (wierzchowy) ulubiony; koń faworyt; -brecht, *sn.* prawo do osoby czyjéj (poddanego); -bregiment, *sn.* *Kw.* lejbregiment, półk przyboczny, *ulubiony regiment; -brente, *sf.* pensya dożywotnia; dochód dożywotni; -brentner, *sm.* mający pensyą dożywotnią; -brock, *sm.* kaftan; kurtka; szpencer; frak; *ulubiona czyja suknia; -bschmerz, s. Lei'besschme'rz; -bschneiden, *Hlk.*, s. Bau'chgrimmen; -bschneider, *sm.* krawiec przeboczny od. nadworny; -bschnitt, *sm.* stan (u sukni); -bschuhmacher, *sm.* szewc przeboczny od. nadworny; -bschütz, s. Lei'bjäger; -bschwadro'n, *sf.* *Kw.* lejbszwadron, przyboczny szwadron, szwadron, którym sam monarcha lub naczelnik dowodzi; -bspeise, s. Lei'bessen; -bspiel, s. Lie'blingsspie'l; -bspruch, *sm.* przypowieść osobista; -bstück, *sn.* pas, stan, gorset; —, *(einer Speise ꝛc.) kawał od. kawałek ulubiony; — (im Theater, in der Musik) sztuka faworytna; -bstückchen, *sn. dim.* *ulubiona arya; ulubiona piosnka; -bstuhl, *sm.* stolec; naczynie potrzebne; -btrank, s. Lei'bgeträ'nk; -btuch, *sn.* chustka albo płat do owijania brzuchu; chustka kobieca na szyję; -bwache, *sf.* *Kw. Stw.* straż przyboczna; -bwagen, *sm.* kareta ulubiona; powóz dla samego państwa; -bwäsche, *sf.* bielizna do noszenia na sobie; -bwassersucht, s. Bau'chwassersucht; -bweh, s. Lei'besschme'rz; -bzucht, *sf.* opatrzenie ciała, dochód na wyżywienie.

Lei'chdorn, *sm.* (Hühnerauge) nagniotek, odgniotek.

Lei'che, *sf.* trup; umarły; zwłoki; ciało; blaß wie eine — blady jak trup; es wird eine — zu Grabe getragen umarłego prowadzą; die — begleiten towarzyszyć zwłokom, iść za ciałem; die — wurde bestattet in ꝛc. zwłoki pochowano w itd.; — pogrzeb; zur — bitten, gehen prosić, iść na pogrzeb; die — besorgen zajmować się pogrzebem; —, *Bchdr.* miejsce opuszczone, nie odciśnięte.

Lei'che, Lei'chen, s. Laich, Lai'chen.

Lei'chen-, *a.* pogrzebny, pogrzebowy; trupi; Lei'chena'bdankung, *sf.* *Kg.* podziękowanie tym, co towarzyszyli zwłokom, mowa, którą w tym celu ma duchowny; -chenartig, s. Lei'chenha'ft; -chenbegä'ngniß, *sn.* obchód pogrzebowy; pogrzeb; -chenbeglei'ter, *sm.*, -chenbeglei'terin, *sf.* towarzyszący, towarzysząca zwłokom; -chenbeglei'tung, *sf.* towarzyszenie zwłokom; ci co im towarzyszą, orszak żałobny; -chenbe'rg, *sm.* *góra z trupów usłana; -chenbesi'chtigung, *sf.* *Hlk. Rw.* rewizya trupa; -chenbeso'rger, *sm.* ten, co się zajmuje pogrzebem; -chenbesta'ttung, *sf.* pochowanie zwłok; -chenbe'tt, *sn.* łoże, na którém leżą zwłoki zmarłego; -chenbi'tter, *sm.*, -chenbi'tterin, *sf.* proszący, prosząca na pogrzeb; -chenbla'ß, *a.* blady jak trup; -chenblässe, *sf.* bladość trupia; -chenbu'ch, *sn. Kg.* metryka zmarłych, księga zawierająca śpis zmarłych; -chenceremo'nien, *sf. pl.* *Kg.* obrządki pogrzebne; -chenconduc't, *sm.* *Kg.* wyprowadzanie umarłego; exportacya; -chendu'ft, -chendu'nst, s. Lei'chengeru'ch; -chenessen, s. Lei'chenmah'l; -cheneule, *sf.* *Ng.* puszczyk; -chenfackel, *sf.* *Kg.* pochodnia pogrzebowa; Lei'chenfah'l, -chenfa'rben, -chenfa'rbig, *a.*, s. Lei'chenbla'ß; -chenfei'er, *sf.* obrządek pogrzebny; eksekwie; -chenfe'ld, *sn.* pole trupami zasłane; -chenfe'st, *sn.* *Kg.* uroczystość pogrzebna; s. a. Lei'chenfei'er; To'dtenfe'st; -chenfolge, ꝛc., s. Lei'chenbeglei'tung, ꝛc.; -chenfrau', *sf.* kobieta, co trupów myje i ubiera; -chengebüh'ren, *sf. pl.* koszta pogrzebu; należytość za pogrzeb; -chengedi'cht, s. Trau'ergedi'cht; -chengefährte, ꝛc., s. Lei'chenbeglei'ter, ꝛc.; -chengefo'lge, *sn.* orszak pogrzebowy od. żałobny; -chengeläute, *sn.* *Kg.* dzwonienie pogrzebowe; -chenge'ld, s. Lei'chengebüh'r; -chengeprä'nge, *sn.* parada pogrzebowa; -chengeru'ch, *sm.* trupi zapach; -chengerü'st, *sn.* katafalk; -chengesa'ng, *sm.* *Kg.* śpiewanie pogrzebne; Lei'chengeschrei', *sn.* krzyki pogrzebne; *wrzask puszczyka zwiastującego śmierć; -chengewa'nd, s. Trau'ergewa'nd; -chengewi'mmel, *sn.* mnóstwo porozrzucanych trupów; -chengewö'lbe, *sn.*, -chengru'ft, *sf.* katakomba, sklep od. piwnica na składanie umarłych; s. a. Gra'bgewölbe; -chenglo'cke, *sf.* dzwon pogrzebny; -chenha'ft, *a.* trupiasty; —, *ad.* trupiasto; jak trup; -chenhalle, *sf.* sala od. izba (przy kościele), gdzie trupy składają; -chenhaufen, *sm.* kupa z trupów usypana; -chenhü'gel, *sm.* mogiła; -chenhuh'n, s. Lei'cheneu'le; -chenka'lt, *a.* zimny jak trup; -chenkammer, *sf.* komórka na trupy; -chenkerze, *sf.* świeca pogrzebowa oder do trumny; -chenklei'd, *sn.* suknia pogrzebowa; -chenkosten, *sn. pl.* koszta pogrzebu; -chenmah'l, *sn.* chléb żałobny, biesiada pogrzebowa; bankiet po pogrzebie wyprawiony; bankiet pogrzebowy; -chenmusi'k, *sf.* *Kg. Tk.* muzyka pogrzebowa; -chenmu'siker, *sm.* piszczek pogrzebny na stypie; -chenöffnung, s. Lei'chenuntersu'chung; -chenpre'digt, *sf.* *Kg.* kazanie pogrzebowe; -chenrede, *sf.* *Kg.* mowa pogrzebowa; -chenredner, *sm.* mowca pogrzebowy; -chenschau', s. Lei'chenbesi'chtigung; -chenschmau'ß, s. Lei'chenmah'l; -chenschmücker, *sm.* ten, co stroi umarłych; -chenspiele, *sn. pl.* *Alt.* igrzyska pogrzebowe (u starożytnych); -chenstarre, *sf.* *Hlk.* stężenie pośmiertne; -chensta'tt, *sf.* miejsce pogrzebu; -chenstei'n, s. Gra'bstein; -chento'n, *sm.* *ton pogrzebowy (jakim na pogrzebie śpiewają); -chenträger, *sm.* ten co trupy wynosi; ten co niesie ciało zmarłego; -chentu'ch, *sn.* sukno, płótno itd. którém się ciało okrywa lub jest okryte; — całun; kir pogrzebny; -chenuntersu'chung, *sf.* *Hlk. Rw.* obdukcya; exenterowanie, otwieranie zwłok dla wybadania powodu do śmierci; -chenversa'mmlung, *sf.* osoby na pogrzeb zgromadzone; -chenvo'll, *a.* pełen trupów; -chenwagen, *sm.* karawan, wóz do wywożenia trupów; -chenwei'ß, ꝛc., s. Lei'chenbla'ß, ꝛc.; -chenzu'g, *sm.* kondukt, wyprowadzanie umarłego; procesya pogrzebowa; orszak towarzyszący zwłokom; -chhuhn, s. Lei'cheneu'le.

Lei'chkarpfen, Lai'chkarpfen, *sm.* *Ng.* karp' do zapłodku przeznaczony.

Lei'chnam, *sm.* trup; ciało zmarłego; seinen — pflegen, **ciało paść; **ciału dogadzać; Lei'chnams-, *a.* trupi.

Leicht, *a.* lekki (überhaupt); leichtes Herz, *serce lekkie, nie obciążone zgrzyzotą; leichtes Blut, *lekka krew, rzadka (i dla tego szybko obiegająca); Lei'chter, *a.* u. *ad. comp.* lekciéjszy; łatwiejszy; —, *ad.* lżéj; lekczéj; łatwiéj; sich etwas — machen ulżyć sobie czego; ułatwić sobie co; leichter (im Gedächtniß) behalten łatwiéj spamiętać; Jemdm. etw. — machen ulżyć komu czego; Leicht, *ad.* lekko; *ranioпy; etwas — (ein wenig) mit Firniß überstreichen pokostem co lekko, cienko pociągnąć, powlec; —, *ad.* lżéj; es ist mir leichter um's Herz geworden, *lżéj mi się zrobiło na sercu; er nimmt Alles zu leicht, *wszystko za lekko bierze; leicht, *(nicht schwer zu erlernen, zu

erfassen, zu begreifen) łatwy; das läßt sich mit leichter Mühe thun to się z łatwością da zrobić; Jemandem etwas leichter machen, *ułatwić komu co; leicht zu verdauen łatwy do strawienia; das ist — zu thun, zu sagen to łatwo (jest) zrobić, powiedzieć; die Arbeit geht ihm — von der Hand, von Statten, *robota mu idzie z łatwością od ręki; wie leicht wäre ein Unglück geschehen, *jak łatwo mogłoby się było stać nieszczęście; das ist leicht möglich, *to łatwo, *to bardzo być może; das kann man ihm — zu Gefallen thun, *łatwo mu można tę przysługę wyświadczyć; es war ihm ein Leichtes, dies zu beweisen, *łatwą było dla niego rzeczą tego dowieść; Leicht, *s. Lei'chtsinnig, *a.*; Lei'chtbeflü'gelt, Lei'chtbeschwi'ngt, *a.* lekkiemi skrzydłami opatrzony; lekkoskrzydły; -chtblütig, *a.* lekką (rzadką) krew mający.

Lei'chter, *a.* u. *ad. comparat.*, s. unter Leicht.

Lei'chterdi'ngs, *ad.* z łatwością.

Lei'chtfäßig, *a.* łatwo płynący (stałek); Lei'chtfertig, *a.* lekkomyślny, płochy, roztrzepany, swawolny; — lekki, bez należytéj staranności uskuteczniony; er arbeitet zu —, *za lekko robi; *za mało sobie zadaje pracy; -chtfertigkeit, *sf.* lekkomyślność; *płochość; lekkość; -chtflüssig, *a.* łatwotopny; łatwo się topiący; -chtflüssigkeit, *sf.* topność; -chtfuß, *sm.* trzpiot; wiercipięta; roztrzepaniec; -chtfüßig, *a.* lekkonogi; *roztrzepany; -chtgläubig, *a.* łatwowierny; -chtgläubigkeit, *sf.* łatwowierność; -chtigkeit, *sf.* lekkość; *łatwość; Lei'chtlich, *ad.* łatwo; -chtsinn, *sm.* lekkomyślność (okazana w czynie jakim); -chtsinnig, *a.* lekkomyślny; -chtsinnigkeit, *sf.* lekkomyślność; niestateczność umysłu.

Leid, *ad.* boleśnie; sich etwas — thun lassen żałować czego; es thut mir leid żal mi; przykro mi; żałuję, boleję nad tém; es ist mir — um dich, du thust mir —, *żal mi cię; *boleję nad tobą; *żałuję cię; laß es dir nicht — sein, *nie żałuj tego; es thut mir — für dich, um dich, *obawiam się o ciebie; Leid, *sn.* przykrość; krzywda; Jemandem etwas zu Leide thun krzywdę komu zrobić; Jemandem ein — thun, zufügen krzywdę komu wyrządzić; — (Trauer, Betrübniß) smutek; dolegliwość; zmartwienie; das hat mir großes — verursacht to mi sprawiło wielki smutek; Jemandem sein — klagen wynurzać komu swoję dolegliwość; Freud' u. — mit Jemandem theilen radość i smutek z kim podzielać; — (Trauer, Kummer) żal; über etwas — tragen żałować czego; um Jemanden — tragen żałować kogo; — żałoba; Lei'dbrief, s. Trau'erbrie'f; Lei'den, *vn. irr.* (h.) u. *va. irr.* (h.) (leide, litt, gelitten) cierpiéć; znosić ból lub dolegliwość jaką; leidender Theil część ciała cierpiąca; strona pokrzywdzona; die Stadt hat durch Feuer viel gelitten, *miasto wiele ucierpiało przez ogień; Schiffbruch —, *Sw.* rozbicie na morzu ponieść; — cierpiéć, bez przykrości znosić; das kann ich noch —, *to jeszcze mogę znieść; etwas nicht leiden können, *nieprzyjacielem być czego; ich kann ihn nicht —, *nie mogę go cierpiéć; ich kann ihn wohl —, *dosyć go lubię; er ist in diesem Hause wohl gelitten, *lubiony jest w tym domu; das macht bei Jedermann gelitten, *tém się można każdemu przypodobać; ich leide es nicht, daß so etwas geschieht, *nie zniosę, aby co takiego się stało; die Sache leidet keinen Aufschub, *rzecz nie cierpi zwłoki; leidend, *Spl.* bierny; sich bei einer Sache leidend verhalten, *biernie (obojętnie) się mieć w czém; Lei'den, *sn.* cierpienie; Leiden u. Freuden mit Jemandem theilen, *cierpienia i radość z kim dzielić; dem — unterliegen, *Hlk.* uledz cierpieniom; Lei'dend, *ppr.* u. *a.* cierpiący; dolegliwy; zapadły; *Spl.* bierny; der leidende Theil dolegliwe miejsce; *dolegliwa osoba; Lei'densgeü'bt, *a.* w cierpieniach wyćwiczony; Lei'denlo's, *a.* wolny od cierpień; -densbecher, *sm.* puhar goryczy; -densbruder, s. Lei'densgefäh'rte; -denschaft, *sf.* namiętność (okazana w działania); pasya; in — gerathen wpaść w pasyą; sich von Leidenschaften beherrschen lassen dać się powodować namiętnościom; mit — z namiejętnością; namiętnie; mit — etwas betreiben zajmować się czém; -denschaftlich, *a.* u. *ad.* namiejętny; namiętnie; -denschaftlichkeit, *sf.* namiętność; -denschaftsda'rstellung, *sf.* przedstawianie namiętności: -denschaftslo's, *a.* wolny od namiętności; bez namiętności; Lei'denschaftslo'sigkeit, *sf.* wolność od namiętności; *zimna krew; -densgefäh'rte, -densgeno'sse, *sm.*, -densgefäh'rtin, -densgeno'ssin, *sf.* towarzysz, towarzyszka cierpienia; -densgeno'ssenschaft, *sf.* wspólność cierpienia; -densgeschichte, *sf. Bibl. Kg.* historya męki Chrystusowéj; -densfe'lch, *sm.* kielich goryczy; den — bis auf die Hefen ausleeren, *spełnić do dna kielichu goryczego; -densprobe, *sf.* próba, doświadczanie w cierpieniach; er hat die — schon bestanden już odbył próbę w cierpieniach; -densstunde, *sf.* godzina męki; -densta'g, *sm.* dzień męki (Chrystusa, Wielki Piątek); Lei'denstage, *pl.* dni utrapienia; -denswo'che, *sf. Kg.* wielki tydzień.

Lei'der, *ad.* u. *int.* na nieszczęście; es ist — wahr na nieszczęście to prawda; der Vater war — schon gestorben ojciec na nieszczęście już był umarł.

Lei'dflor, Lei'dgesa'ng, Lei'dhaus, 2c., s. Trau'erflo'r, Trau'ergesa'ng, 2c.

Lei'dig, *a.* cierpiący; cierpienia lub smutku doznający; —, *przykry, chydny, nieszczęsny, fatalny; niegodziwy; smutny; leidiger Tröster, *przykry cieszyciel; der leidige Teufel, *szkaradny dyabeł; der leidige Geiz, *brzydkie ob. nieszczęsne skąpstwo; das ist ein leidiger Trost, *smutna to pociecha.

Lei'dlich, *a.* (mittelmäßig, erträglich) znośny (ból, upał, mróz, głos itd.); sich — befinden mieć się jako tako; —, *dosyć dobry (mowca, głos, postępy w naukach); leidlicher Preis cena umiarkowana, cena mierna; —, *ad.* jako tako; dosyć dobrze; Lei'dlichkeit, *sf.* znośność.

Lei'dtag, s. Trau'erta'g; Lei'dtra'gende, *sf.* żałobę nosząca; Lei'dtra'gender, *sm.* żałobę noszący po zmarłym; żałobnik; —, *pogrążony w żałobie; Lei'dwesen, *sn.* zmartwienie; żałość, żal; zum — na nieszczęście; zu meinem großen — na wielkie moje zmartwienie; es war ein allgemeines — um ihn wielka była po nim żałość.

Lei'er, *sf. Tk.* lira; *lutnia; die — ergreifen, ertönen lassen, *zagrać, zabrzmiéć na lutni, *poema ob. odę napisać; er hat seine — verstummen lassen, *jego lutnia zamilkła, lutnią zawiesił, przestał wierszy pisać; es ist immer dieselbe, die alte —, es bleibt bei der alten —, *zawsze jedno i jedno; immer bei einer — bleiben, *zawsze jednę piosnkę śpiewać; *zawsze jedno prawić, robić; das geht so in einer — fort, *tak jednakim trybem zawsze idzie; die alte — anstimmen, *wrócić się do dawnego trybu; *starą piosnkę zanucić; zacząć znowu po dawnemu; Lei'erfrau', *sf.* lirystka; kobieta na lirze grająca; Lei'erga'ng, *s. Schle'nbrian; Lei'ermädchen, *sn.* panna ober dziewczyna na lirze grająca; Lei'erma'nn, *sm.* lirysta; ten co gra na lirze; Lei'ern, *vn.* (h.) u. *va.* grać na lirze; Jemandem die Ohren voll leiern, *skrzeczéć ob. piszczéć komu do uszu, *prawić mu androny, albo grać lub śpiewać ladajako; Jemanden in den Schlaf —, *uśpić kogo nudném czytaniem, śpiewaniem, deklamowaniem itd.; —, *(saumselig, langsam sein, zaudern): den ganzen Tag an etwas, von etwas —, *cały dzień guzdrać się z czém; was leierst du so? *cóż się tak guzdrasz ob. gnieciesz?

Lei'hbank, *sf.* bank pożyczkowy, pożyczki, do pożyczania pieniędzy; Leih'bibliothe'k, *sf.* czytelnia, skład książek, które wypożyczają do czytania; Leih'buch, *sn.* książka do pożyczania; Lei'hen, *va. irr.* (h.) (leihe, lieh, geliehen) pożyczać, pożyczyć; Jemandem etwas — pożyczać komu czego; Geld — pożyczać pieniędzy; von Jemandem etwas — pożyczać od kogo czego; Jemandem ein williges Ohr —, *słuchać kogo; mit geliehenem Gelde bauen budować pożyczanemi pieniędzmi; Geld auf Pfänder —, gegen Zinsen — pożyczać pieniędzy na fanty, na procent; Lei'her, *sm.*, Lei'herin, *sf.* ten, ta co pożycza (komu czego); pożyczalnik, pożyczalniczka; pożycznik, pożyczniczka; Lei'hta'g, *sm.* dzień, w którym się pożycza co komu lub pożyczyło; Leih'haus, *sn.* dom pożyczki, lombard; Leih'kasse, *sf.* kassa pożyczka; Leih'kauf, *sm.* zadatek; litkup; den — geben dać litkup; den — trinken pić litkup; Leih'weise, *ad.* na borg; na kredyt.

Leim, *sm.* kléj; lep; Leim-, *a.* klejowy; Lei'mbank, *sf.*, Lei'mbock, *sm. Jäg.* deska, na któréj ptasznicy układają patyczki lepem nasmarowane; Lei'mbaum, *sm. Ng.* klon pospolity; Lei'men, *va.* kleić, klejem spajać; an etwas — przykleić do czego; — (beim Buchbinder) klejem pociągnąć ob. posmarować; — w wodzie klejem napojonéj maczać; Lei'men, *sn.* klejenie; smarowanie klejem; — (beim Buchbinder) maczanie w klejowéj wodzie; -mfarbe, *sf.* farba klejowa ober wodna; -mfarben, -mfarbig, *a.* klejowego koloru; -mfuge, *sf.* spojenie za pomocą kleju; Lei'micht, *a.* klejowaty; klejki; lepnisty; Lei'mig, *a.* klejowy, -mkraut, *sn. Ng.* lepnica; -mleder, *sn.* obrzynki skórzane na kléj; -mpinsel, *sm.* pędzel do kleju; -mruthe, -mspin-

del, sf. Jäg. różczka lepem namazana ob. nasmarowana; kijek, pręt lepem nasmarowany; -mſieder, sm. klejarz; ten co kléj warzy; —, *ſ. Zau'derer; -mſtange, sf. Jäg. żerdź lepem nasmarowana (dla łowienia ptastwa); -mtiegel, sm. rądelek do kleju ob. z klejem; -mwaſſer, sn. woda klejowa; Papier durch — ziehen, Bchb. papier maczać w klejowéj wodzie; -mzwinge, sf. Zm. deski do ściskania śrubami rzeczy sklejonych.

Lein, sm. Ng. len; lniane siemię; aus — Oel ſchlagen oléj bić z lnianego siemienia; Lein-, a. (Flachs-) lniany; Lei'nacker, sm. pole pod len; lniana rola; lniany grunt; -nbau, sm. uprawa lnu; -nblatt, ſ. Fla'chsblatt; -nblüthe, sf. Ng. lniany kwiat; -nblüthenfarbe, sf. kolor (niebieski) lnianego kwiatu; -nboden, ſ. Lei'nacker.

Lei'nchen, sn. dim. linka.

Lei'ndama'ſt, sm. W. H. adamaszek niciany; -ndotter, sm. Ng. lnica; lnianka; -ndrucker, ſ. Lei'nwanddru'cker.

Lei'ne, sf. lina.

Lei'nen, ad. (flachſen, flächſern) lniany; Lei'nen, sn. (Linnen-, Leinengarn) lniana przędza; lniane materya; lniane płótno; Lei'ngerä'th, ſ. Lei'nzeug; Lei'nfeld, ſ. Lei'nacker; -nknoten, sm. główka lnu; -nkraut, ſ. Fla'chskraut; -nkuchen, sm. makuch; -nöl, sn. oléj lniany; -npfad, ſ. Lei'nſtraße; -nſaame, sm. lniane nasienie; -nſpreu, sf. lniane plewy; -nſtraße, sf. Sw. linówka; ścieszka flisowska; -ntuch, sn. chustka płócienna; W. materya płócienna; płótno; -nwand, sf. płótno; gezupfte — skubanka; ſteife — płótno klejone; gedruckte, bedruckte — nabójka; aus — (gemacht), Lei'nwand-, Lei'nwanden, a. płócienny; -nwandha'ndel, sm. H. handel płócienny; -nwandhä'ndler, sm. H. kupiec handlujący płótnem; -nwandkra'm, sm. H. kram płócienny; -nwandkrä'mer, sm. H. kramarz płótno przedający; -nwandmalerei', sf. Mal. malowanie na płótnie; -nwandrei'ßer, sm. § kramarz płótno na łokcie przedający; -nwandsbau'm, sm. W. wałek, na który się płótno zwija; -nwandsgewö'lbe, sn. H. sklep płócienny; płóciennica; -nwandskra'm, ſ. Lei'nwandkra'm; Lei'nwandsro'ck, sm. płóciennica, płócienny żupan; guna płócienna; -nwandwe'ber, ꝛc., ſ. Lei'nweber, ꝛc.; -nweber, sm. płóciennik; tkacz; Lei'nweber-, a. tkacki, płócienniczy; -nwebera'rbeit, sf. tkacka robota; -nweberei', sf. płóciennictwo; tkactwo; płóciennica; tkalnia (gdzie płótno robią); -nweberin, sf. płócienniczka; tkaczka; -nweberſtuh'l, sm. warsztat tkacki; krosna płóciennicze. [bielizna.

Lei'nzeug, sn. sprzęty płócienne;

Lei'pzig, sn. Geog. Lipsk; Lei'pziger, a. Geog. Lipski; Lei'pziger, sm. Geog. Lipszczanin; Lei'pzigerin, sf. Geog. Lipszczanka.

Lei'ſe, a. cichy; leiſe Stimme słaby głos, cichy głos; —, ad. cicho, z cicha, po chichu; leiſes Gehör, *słuch delikatny ob. subtelny; leiſer Schlaf, * lekki sen (któremu lada szelest przeszkadza); leiſe ſchlafen, *drzymać; leiſe Bedächtlichkeit, *namysł rozważny oder powolny; — (geräuſchlos, unhörbar) powolny (chód, krok, stąpanie); Lei'ſere'den, sn. ciche mówienie; Lei'ſetre'ter, sm. (Spion, Aufpaſſer, Späher, Laurer) szpieg; —, *(Menſch, der aus Furcht die Wahrheit verſchweigt, der höchſt behutſam zu Werke geht) ostrożniś.

Lei'ſtchen, sn. dim. listewka; Lei'ſte, sf. listwa, lisztwa; deszczułka do przylepienia lub przylepiona na boku; Lei'ſten, pl. Zk. pachwiny, dymiona, słabizny (w ciele ludzkiém); Leiſte luśnia (u wozu); — (Borde) plisa (listwa), obszywka u sukni; — krajka (u sukna itd.); żłobkowanie na około kapitelu słupa.

Lei'ſten, sm. kopyto; einen Schuh über den — ſchlagen trzewik wbić na kopyto; Alle über Einen — ſchlagen, *wszystkich za równo uważać; ſie ſind Alle über Einen Leiſten geſchlagen, *wszyscy na jedno kopyto ob. po jednych pieniądzach; Schuſter, bleib' bei deinem —, *szewcze, pilnuj kopyta; *nie wdawaj się w to, czego nie znasz.

Lei'ſten, va. świadczyć, pokazać (czynem), czynić, wykonać; uskuteczniać co; Verſprochenes — zrobić, dać, co się przyrzekło; Jemandem Schutz — dać komu opiekę; Jemandem Sicherheit — pewność (zaręczenie) komu dać; einen Eid —, Stw. przysięgę składać; Widerſtand — dać, stawić odpór; ein Gelübde — wypełnić słub; die eheliche Pflicht — pełnić obowiązek małżeński; Hülfe — dodać pomocy, pomódz, przybyć na pomoc; posiłkować, ratować, pomagać; Caution, Bürgſchaft — kaucyą stawić, ręczyć, rękojmią dać; Geſellſchaft — towarzyszyć; einen Dienſt — służyć komu.

Lei'ſten-, a. Zk. etc. pachwinowy; Lei'ſtenbeule, sf. Hlk. dymienica; Lei'ſtenbru'ch, sm. Hlk. przepuklina pachwinowa; Lei'ſtendrü'ſe, sf. Zk. gruczoł pachwinowy; Lei'ſtengeſchwu'lſt, sf. Hlk. napuchnięcie pachwiny; Lei'ſtenho'bel, sm. Zm. hebel do wyrzynania listew; Lei'ſtenhode, sf. Zk. skrytość jąder; Lei'ſtenle'der, sn. haska; Lei'ſtennagel, sm. Zm. gwóźdź do przybijania listew; Lei'ſtenſchneider, sm. kopyciarz, strugarz kopyt szewckich; Lei'ſtenve'rs, sm. Dtk. akrostych; Lei'ſtenwe'rk, sn. Zm. listwowanie, wszystkie listwy razem; Lei'ſtenzi'tzen, sf. pl. Zk. cyce słabiznowe ob. pachwinowe.

Lei'ſtung, sf. uskutecznienie, dokazanie, wykonanie czego itd.; — des Verſprochenen uczynienie tego co się przyrzekło; — to co kto uskutecznił, wykonał itd.

Lei'tbahn, sf. tór wiodący do celu; Lei'tband, sn. tasiemka, po któréj się kogo prowadzi; pasek do wodzenia.

Lei'ten, va. prowadzić (przewodnicząc); eine Unterſuchung —, Rw. prowadzić inkwizycyą, kierować nią; ich finde in dem Werke keine leitende Idee, *nie znajduję w tém dziele żadnéj myśli przewodniczącéj autorowi; ſich von Jemandem — laſſen dać się komu powodować; ſich von ſeiner Klugheit — laſſen powodować się własnym rozumem; Lei'ter, sm. prowadziciel; przewodnik; — der Elektricität, Ntl. przewodnik elektryczności.

Lei'ter, sf. drabina (do łażenia i u wozu); eine — hinaufſteigen leźć na drabinę; Lei'ter-, a. drabny; drabiniasty; Lei'terbau'm, sm., Lei'terſta'nge, sf. drąg u drabiny; Lei'terchen, sn. dim. drabinka; drabka; Lei'terſpro'ſſe, sf. szczebel u drabiny; Lei'terwa'gen, sm. wóz drabiniasty.

Lei'tfaden, sm. nić przewodnicza; *przewodnik; — zum Unterricht in der Geſchichte, Litt. przewodnik dla uczących (się) historyi.

Lei'tgraben, sm. rów do przeprowadzania wody.

Lei'thammel, sm. Ldw. skop dowodzący trzodą; baran trzodę wodzący; das iſt ſein —, *to jest jego przewodnik, za którym tak chodzi, jak za baranem owce; Lei'thund, sm. Jäg. pies postrzemienny; Lei'tmittel, sn. środek prowadzący do celu; Lei'tpferd, sn. koń powodowy; powodny koń; Lei'triemen, sm. smycz (z rzemienia); Lei'tring, sm. kółko, przez które przechodzi lejc do powodowania konia; Lei'tſeil, sn. lejc; Jemanden am — haben, führen, *mieć kogo jak na smyczy, *całkiem w swojéj mocy; Lei'tſtern, sm. Sw. gwiazda przewodnicząca; er war mein — durch die Nacht des Lebens, *on był dla mnie gwiazdą przewodniczącą w ciemnościach życia; laß ihn dir zum — dienen, *niech ci będzie gwiazdą przewodniczącą; Lei'tſtimme, sf. Tk. głos przewodniczący (w śpiewaniu, ten, do którego się inne stósują).

Lei'tung, sf. prowadzenie; przewodniczenie; przewodnictwo; zarząd; przewód; unter deiner — pod twoim przewodem; unter ſeiner — pod jego przewodem; ſich Jemandes — hingeben oddać się komu pod zarząd; die — des Unterrichts stér wykładu nauk.

Lei'tzeichen, sn. Tk. przestrzegacz; skazownik.

Lektio'n, Le'ktor, Lektüre, ꝛc., ſiehe Lectio'n, Le'ctor, Lectü're, ꝛc.

Le'mberg, sn. Geog. Lwów; Le'mberger, a. Geog. Lwowski; Le'mberger, sm. Geog. Lwowczyk, Lwowianin; Le'mbergerin, sf. Geog. Lwowianka; Le'mbergiſch, a. Geog. Lwowski; —, ad. po lwowsku.

Le'nde, sf. Zk. lędźw; trzosło; biodro; ſeine Lenden umgürten podpasać biodra; Le'nden-, a. Zk. biodrowy; Le'ndena'der, sf. Zk. żyła biodrowa; -denbraten, sm. Kk. polędwica; krzyżówka (z wołu); -denkra'nk, a. chory na lędźwie; -denkra'nkheit, sf. Hlk. choroba lędźwi; -denlah'm, a. mający zwichnięte biodra; krzywy w krzyżach; -denmu'skel, -denne'rv, sm. Zk. muskuł, nerw lędźwiowy; -denſchme'rz, sm., -denweh', sn. Hlk. ból w lędźwiach.

Le'ne, sf., Le'nchen, sn. dim. npr. Halka, Helenka. [walniające.

Leniti'v, sn. Hlk. lekarstwo roz-

Le'nkbar, a. dający się kierować; *dający sobą powodować; Le'nken, va. kierować; Jemanden — kierować kim, powodować; ſich von Jemandem — laſſen, *dać się powodować, dać się naginać; ein Schiff —, Sw. okręt zwracać ob. sterować; das Geſpräch, Jemandes Aufmerkſamkeit, ſeine Gedanken auf einen andern Gegenſtand — rozmowę, uwagę czyję, myśli swoje na inny przedmiot skierować ob. zwrócić; Jemandes Zorn auf ſich — gniew czyj zwrócić na siebie; die Gemüther der

Menschen lenken władać umysłami; der Mensch denkt, Gott lenkt, *człowiek strzela, Pan Bóg kule nosi; Le'nker, sm. ten, co czém kieruje, powoduje, włada; przewodnik, władca; Le'nkerin, sf. przewodniczka; Le'nkfaden, sm. nić do kierowania czego; Le'nkriemen, sm. lejc (rzemienny); Le'nksam, a. powodliwy, powolny; Le'nksamkeit, sf. powodliwość; powolność; Le'nkschämel, Le'nkschemel, sm. rycan, rycon (u wozu); Le'nkseil, sn. lejc (z powrozu); Zm. nawodnik, lina do kierowania (przy wciąganiu belki); Le'nkung, sf. nakłonienie, kierowanie; Le'nkzaum, sm. uzda do kierowania konia.

Leno're, sf. npr. Eleonora.

Lenz, 2c., s. Frühling; Le'nzmonat, sm. Marzec.

Leopa'rd, sm. Ng. lampart; Leopa'rden-, a. lamparci; Leopa'rdenfe'll, sn., Leopa'rdenhau't, sf. lamparcia skóra.

Le'opold, sm. npr. Leopold; Leopoldi'ne, sf. npr. Leopoldyna.

Le'rche, sf. Ng. skowronek.

Le'rche, Lä'rche, sf., Le'rchenbau'm, Lä'rchenbau'm, sm. Ng. modrzew; Le'rchen-, Lä'rchen-, Lä'rchenbau'm-, a. Ng. modrzeniowy; modrzewowy; s. a. Lä'rche, 2c.; Le'rchen-, a. Ng. skowrończy; Le'rchenfa'lk, sm. Ng. kobus; Le'rchenfa'ng, sm. Jäg. łowienie skowronków; Le'rchenfä'nger, sm. Jäg. ptasznik łowieniem skowronków się trudniący; -chenfichte, Lä'rchenfichte, sf. Ng. modrzew; -chenga'rn, sn. Jäg. sić na skowronki; -chengei'er, s. Le'rchenfa'lk; -chengesa'ng, sm. śpiew skowronków; -chenha'rz, Lä'rchenha'rz, sn. żywica modrzewiowa; -chenhaube, sf. Jäg. siatka do nakrywania skowronków; -chenhee'rd, sm. miejsce, gdzie sici zastawiają na skowronki; -chenho'lz, Lä'rchenho'lz, sn. drzewo modrzewiowe; -chenne'tz, s. Le'rchenga'rn; -chenstrei'chen, sn. Jäg. odlatywanie i przylatywanie skowronków; łowienie skowronków w sici.

Le'rnbegierde, sf. ciekawość, chęć do nauk; chciwość nauki; Le'rnbegierig, a. ciekawy, nauki chciwy; do nauk ochoczy; Le'rneifer, sm. zapał do nauk; Le'rnen, vn. (h.) u. va. nauczyć się; das Aufgegebene — nauczyć lekcyi, zadania; Wörter auswendig — nauczyć słów na pamięć; etwas durch Uebung, durch die Erfahrung — nauczyć czego przez wprawę, z doświadczenia; eine Sprache von Jemandem, von selbst — nauczyć języka jakiego od kogo, sam; lesen und schreiben — nauczyć czytać i pisać; etwas Rechtes, etwas Rechtschaffenes — nauczyć się czego dobrego; aus Anderer Schaden lernt man klug werden, *z cudzéj szkody uczymy się rozumu; er hat etwas gelernt, *ma naukę; *nie źle ma w głowie; *to człowiek nie głupi; er hat nichts gelernt, *nie ma żadnéj nauki; Jemanden kennen — poznać kogo, zabrać znajomość z kim; Le'rnen, sn. uczenie się; Le'rnlust, sf. ochota do nauki; Le'rnlustig, a. ochoczy do nauki; Le'rnzeit, sf. czas uczenia się.

Le'sart, sf. sposób czytania; lekcya, czytanie (w dziele starożytnego autora); diese — ist von mehreren Herausgebern aufgenommen worden ta lekcya od wielu wydawców przyjęta jest do textu; Le'sbar, a. czytelny; s. a. Le'serlich; — dający się czytać; — mogący być czytanym (we względzie moralnym); dieser Roman ist für die Jugend nicht — to nie jest romans, któryby młodzież czytać mogła.

Le'se, sf. wybór, najlepsze wybrane; — (im Kartenspiel) leza, większa połowa bitek; —, Wb. zbiór (wina, owoców).

Le'sebegie'rde, sf., Le'sedu'rst, sm., Le'segie'r, sf. chciwość czytania; Le'sebegie'rig, a. chciwy czytania; Le'sebibliothe'k, sf. czytelnia, biblioteka; Le'sebu'ch, sn., Le'sebü'chlein, sn. dim. książka, książeczka do czytania; Lesebüh'ne, sf. teatr do czytania, miejsce wzniesione, gdzie się czyta; Le'secabine't, sn. czytelnia; Le'see'sel, sm. koń do pulpitu, stołek, na którym się jak na koniu siedzi czytając lub pisząc na pulpicie; Le'sefreu'nd, sm. lubiący czytać; lubownik czytania; Le'sefru'cht, sf. *pożytek, fortel czytania; Le'segei'st, sm. zapał do czytania (powszechny); Le'segese'llschaft, s. Le'sezi'rkel; Le'seho'lz, sn. trzaski, odłamki drzew w lesie, które zbierać można; -sekrei's, s. Le'sezi'rkel; -seku'nst, sf. sztuka czytania; -selu'st, sf. ochota czytania; -selu'stig, a. mający ochotę do czytania; Le'semeister, sm. mistrz w czytaniu; Le'sen, va. u. vn. irr. (h.) (lese, liesest, las, gelesen) zbierać; Aehren auf dem Felde — (sammeln) zbierać kłosy po polu; — przebierać, gorsze odrzucać a lepsze zostawiać; czyścić; — (Geschriebenes, Gedrucktes) czytać; das ist ein viel gelesener Schriftsteller to jest autor bardzo czytany; in der Bibel — czytać w Biblii; über etwas — czytać co, wykładać; heute wird nicht gelesen (auf Hochschulen) dziś nie ma prelekcyi; Messe —, Kg. czytać mszą, mieć odprawiać mszą czytaną; in den Sternen —, *czytać z gwiazd, przepowiadać; die Zukunft in der Hand —, *z ręki wyczytać przyszłość; in seinem Gesichte, in seinen Mienen (Augen) liest man Freude od. Traurigkeit, *z jego twarzy od. min (oczu) można wyczytać radość oder smutek; Jemandem das Capitel, den Text, die Leviten —, *dać komu łacinę; *łajać, strofować, wytrzéć komu kapitułę, natrzéć mu uszy; sich satt (genug, zur Genüge) — naczytać się; Le'sen, sn. czytanie; im — unterrichten uczyć czytania od. czytać; im — inne halten zatrzymać się w czytaniu; — (Sammeln) zbieranie (kłosów, kamieni itd.); Le'senswe'rth, Le'senswü'rdig, a. wart od. godny czytania; Le'sepöbel, sm. iron. gmin czytający; Le'seprobe, sf. Sb. etc. próba czytania; Le'sepu'blicum, sn. publiczność czytająca; Le'sepu'lt, sn. pulpit do czytania; Le'ser, sm. czytelnik; czytający; Leserei', sf. czytanina, czytanie różnych książek bez wyboru; Le'serin, sf. czytelniczka; Le'serlich, a. czytelny; —, ad. czytelnie; Le'serlichkeit, sf. czytelność; Le'serloh'n, sm. nagroda za czytanie od. za zbieranie (winogron, itd.); Le'sesaa'l, sm. sala do czytania (przeznaczona); Le'seschule, sf. szkoła czytania; Le'seschü'ler, sm. (chłopak) uczący się czytać; Le'seschü'lerin, sf. (dziewczyna) ucząca się czytać; Le'sesto'ff, sm. materyały do czytania; Le'sestube, sf. pokój do czytania; Le'sestunde, sf. lekcya czytania; Le'sesu'cht, sf. chciwość do czytania; Le'sesüchtig, a. chciwy czytania; Le'seü'bung, sf. ćwiczenie do czytania oder w czytaniu; Le'sewe'lt, sf. świat czytający; Le'sewu'th, sf. szalony zapał do czytania; Le'sezeichen, sn. znak pisarski od. ortograficzny; Le'sezei't, sf. czas do czytania przeznaczony oder w którym się czyta; Wb. czas zbioru (winogron); czas winobrania; Le'sezimmer, sn. czytelnia, pokój do czytania; Le'sezi'rkel, sm. grono oder towarzystwo czytających (pisma jakie); Le'sung, sf. czytanie; — (Einsammlung) zbieranie.

Letha'l, s. Tö'dtlich.

Lethargie', 2c., s. Schla'fsucht, 2c.

Le'tte, sm. Geog. Łotysz; Łotwin.

Le'tten, sm. Ng. glina garncarska.

Le'ttengebie't, Le'ttenla'nd, sn. Geog. Łotwa; Le'ttin, sf. Geog. Łotewka; Le'ttisch, a. Geog. Łotewski; —, ad. po Łotewsku.

Le'tter, sf. Bchdr. (Buchstabe) litera, czcionka, typ; Le'ttern, pl. Bchdr. czcionki, pismo drukarskie; typy.

Le'ttich t, a. gliniasty; Le'ttig, a. gliniany.

Le'tzen, va. cieszyć; radość sprawiać; weselić; sich — cieszyć się, weselić się.

Le'tzt, Le'tzter (der, die, das letzte), a. ostatni; *najgorszy;; er ist der Letzte in der Klasse ostatnim jest w klasie; der letzte Wille, Rw. ostatnia wola, testament; in den letzten Zügen liegen, *konać, bliskim być śmierci; das letzte Geri'cht, Kg. *sąd ostateczny; die Ersten u. die Letzten pierwsi i ostatni; das Letzte ostatek; die Letzten beißen die Hunde, *najmłodszy w cechu świeczki gasi; *ubogiemu wszędzie pikorz.

Letzt, Le'tzte, sf. ostatek; es geht auf die Letzte (auf die Neige), *już się kończy; *już na schyłku; zu guter Letzt, *na dobitkę; *na ostatek; auf die Letzt od. Letzte, *na samym końcu, *nareście.

Letzt, Le'tzthin, Le'tztlich, Le'tztens, ad. niedawno, przed parą lub kilku dniami; Le'tztens, ad. na ostatku; po ostatnie; na koniec (wyliczając).

Le'tzterer (der, die, das letztere) a. ostatni; s. a. Letzt, Le'tzter.

Le'tzthin, s. Letzt, ad.; Le'tztjährig, a. ostatnioroczny, z ostatniego roku; przeszłoroczny; Le'tztlich, s. Letzt, ad.; Le'tztverga'ngen, Le'tztverflo'ssen, a. zeszły, ubiegły, ostatni. [wen-.

Leu, Leu'e, s. Lö'we; Leu'en-, s. Lö-

Leu'chte, sf. pochodnia; die — des Tages dzienna pochodnia, *słońce; die — der Nacht pochodnia nocna, *księżyc; weiße —, Ng. krzecina; blaue —, Ng. niezapominajka; Leu'chten, vn. (h.) świecić, przyświecać (słońce, księżyc, gwiazdy); błyszczéć (o gwiazdach); Jemandem — poświecić komu; Jemandem heim- oder nach Hause —, *z latarnią kogo odprowadzać do domu; Jemandem die Treppe hinunter — świecić kogo ze schodów; das Wetter leuchtet błyska się; das leuchtet in die Augen, *to rzecz jasna, widoczna; aus seinen Augen leuchtet Freude, *radość błyszczy mu z oczu Leu'chten, sn. świecenie.

Leu'chter, *sm.* lichtarz; świecznik; Leu'chterfu'ß, *sm.* noga (spód lichtarza); -chtersäule, *sf.*, -chterstuh'l, -chterti'sch, *sm.* podstawa pod lichtarz.

Leu'chtfeuer, *sn.* ogień do oświecenia służący; -chtkugel, *sf.* kula do oświecenia służąca; -chtthurm, *sm.* far; wieża z latarnią; latarnia morska; Leu'chtung, *sf.* świecenie.

Leu'e, Leu, s. Lö'we.

Leu'gnen, Läu'gnen, *va.* przeczyć czemu; zaprzeczać co; zapierać; zapierać się, wypierać się czego (długu, słów własnych); nie przyznawać się do czego; Gott — nie przyznawać bytności Boga, przeczyć jéj; —, *vn.* (h.) przeczyć, zapierać się; Leu'gner, *sm.* przeczyciel; zapieracz; Leu'gnerin, *sf.* przeczycielka.

Leu'mund, *sm.* opinia, w jakiéj kto zostaje u drugich; in einem guten, üblen — sein, *mieć dobre imię, złą opinią; Jemds. — kränken, *szarpać czyję sławę; bösen — machen, *obgadywać kogo, obmawiać.

Leu'te, *smf. pl.* ludzie; aus Kindern werden —, *z dzieci robią się ludzie; was werden die — dazu sagen? *co na to ludzie powiedzą? wenig unter die — kommen, *mało wychodzić (między ludzi); die — sagen es, *tak ludzie mówią; ich kenne meine Leute, *znam ja się na moich ludziach; *wiem, z kim mam do czynienia; er hat Land u. — gesehen, *bywał w świecie; in der — Mäuler (od. Mund) kommen, *na ludzkie języki się dostać; Jemanden in der — Mund (od. Mäuler) bringen, *na ludzkie języki kogo wystawić; das sind meine —, *takich lubię; *z takimi lubię mieć do czynienia; mit den Leuten essen, *jeść z ludźmi; der General schickte ihm seine — zu Hülfe, *Kw.* Jenerał posłał im swoich ludzi na pomoc; Leu'tchen, *smf. pl.*: he, gute Leutchen, sagt mir doch rc. moi dobrzy ludzie, powiedzcie mi też itd.; Leu'tebetrü'ger, Leu'teplä'ger, Leu'teschee'rer, Leu'teschi'nder, *sm.* oszukaniec, trapiciel oder gnębiciel ludzi; odrwiciel, odrwisz, odrświat; Leu'tebetrügerei', *sf.*, Leu'tebetrü'gen, *sn.* odrwienie, odrwiwanie; Leu'tescheu', *a.* odludek, stroniący od ludzi, unikający przed ludźmi; *dziki; *pokątnik; nieludzki.

Leutna'nt, Leutna'nts, § s. Lieutena'nt, rc.

Leu'tselig, *a.* ludzki, łagodny, uprzejmy; przystępny; —, *ad.* po ludzku, łagodnie; Leu'tseligkeit, *sf.* ludzkość; łagodność; uprzejmość.

Leva'nte, *sf. Geog.* Lewanta; Lewant; Leva'ntisch, *a. Geog.* Lewancki.

Leve'r, *sn.* *ranna wizyta (u króla francuskiego).

Levia'than, *sm. Bibl.* lewiatan, ryba bajeczna a wielka.

Levi't, *sm. Bibl.* Lewita; die Leviten, *Bibl.* Lewici; Jemandem den od. die Leviten lesen, *wytrzéć komu kapitułę; Levi'tisch, *a. Bibl.* lewitycki.

Levko'je, *sf. Ng.* lewkonia.

Lexika'lisch, *a.* słownikowy; Lexikogra'ph, *sm.* słownikarz, autor słownika; pisarz słowników; Lexikographie', *sf.* leksykografia, słownikarstwo; Lexikogra'phisch, *a.* leksykograficzny; słownikarski; Le'xikon, *sn.* (Lexika, *pl.*) słownik.

Li'banon, *sm. Geog.* Liban.

Libe'll, *sn.* memoryał, podanie do zwierzchności; paszkwil.

Libe'lle, *sf. Ng.* babka, owad z czterma siatkowatemi skrzydłami.

Libelli'st, *sm.* paszkwilant.

Libera'l, *a.* liberalny; s. a. Frei'gebig; Libera'ler, *sm. Stw.* liberalista, rozwojec; Liberalitä't, *sf.* liberalność; Liberali'smus, *sm.* liberalizm.

Liberti'n, *sm.* libertin, człowiek rozwiozłego sumienia lub rozwiozłych obyczajów; nach Art eines Libertins libertyński; Libertina'ge, *sf.*, Libertini'smus, *sm.* libertyństwo, rozwiozłość obyczajów i wiary.

Licentia't, *sn.* licencyat, pierwszy stopień doktorski; —, *sm.* licencyat, ten, co ma pierwszy stopień doktorski.

Lice'nz, *sf.* licencya, pozwolenie.

Licht, *sn.* światło (überhaupt); Jemandem das — verbauen, *światło komu zasłonić (budując); etwas gegen das — halten trzymać co do światła (t. j. z téj strony, zkąd światło pada); bei Lichte besehen, *oglądać przy świetle; etwas im rechten, im falschen, in einem andern Lichte sehen, *widziéć co w dobrém, fałszywém, innem światłem; etwas in ein günstiges — stellen, *wystawić co w korzystném światło; Jemanden in ein gehässiges — stellen, *wystawić kogo w złém świetle; Jemandem im Lichte stehen, *zasłaniać komu; *zawadzać, być na zawadzie; sich selbst im Lichte stehen, *sam sobie być na przeszkodzie; das Licht der Welt erblicken, *ujrzéć światło życia; an's — kommen, etwas an's Licht bringen, ziehen, *na jaw wyjść, co wyprowadzić; das — scheuen, das — nicht ertragen können, *bać się, nie módz znieść światła; Jemanden hinter das — führen, *objechać kogo, *wywieść kogo w pole, *oszukać go; wenn man es bei Lichte besieht, *dobrze się przypatrzywszy; bei anbrechendem Lichte ze świtem; jetzt bekomme ich in der Sache —, jetzt geht mir in der Sache ein — auf, *teraz mi się rzecz wyjaśnia; *teraz widzę, jak się rzecz ma; lasset euer — leuchten den Leuten, *niech wasze światło ludziom przyświeca; Christus ist das — der Welt, *Chrystus jest światłem świata; die Lichter der Kirche, *pochodnie kościoła; —, *Stk.* (Helligkeit des Mondes) światło księżyka; das neue, zunehmende, volle, abnehmende —, *Stk.* nów, pierwsza kwadra, pełnia, ostatnia kwadra; — (Kerze) świeca; Lichte ziehen, gießen, aufstecken, anzünden świece maczać, odlewać, osadzać, zapalać; Jemandem das — halten świecę komu trzymać, świecić mu; *przyświecać komu, być mu przewodnikiem; der Teufel soll dir das — halten! niech ci dyabeł niesie pochodnią!

Licht, *a.* jasny; bei lichtem Tage, *wśród białego dnia; bis an den lichten Morgen aż do białego poranku; lichte Farbe światły kolor; lichte Wohnung widne mieszkanie; —, *ad.* jasno; widno; es wird —, *wyjaśnia się; *rozwidnia się; Li'chtausfluß, *sm. Ntl.* wypływ światła z ciał świecących; Li'chtbahn, *sf.* droga światła; -bild, rc. s. Photographie', rc.; -blau, *a.* błękitny; Li'chtbote, *sm. Myth.* *posłaniec światła; -chtbraten, *sm.* § świeczna pieczeń itd., którą czeladź dostaje, kiedy zaczyna robić przy świecy; Li'chtbraun, *a.* jasno brunatny; Li'chtchen, *sn. dim.* światełko; świeczka; Li'chte, Li'chter, *sn. pl.* świece.

Li'chten, *va.* robić widnym, jasnym; einen Wald — las rozjaśnić, drzewa w nim przerzedzić dla światła; —, *Sw.* wypróżnić co (i przez to sprawić, aby było lżejsze); ein Schiff —, *Sw.* okręt wyładować, albo mu ująć ładunku; den Anker —, *Sw.* kotwicę wyjąć, wyciągnąć.

Li'chtengel, *sm.* anioł światła.

Li'chter, *sm. Sw.* lichter; lichton; lichtan, lekki statek, na który z okrętu towary bywają wyładowane.

Li'chterloh', *ad.*: — brennen palić się jasnym płomieniem; Li'chterschei'nung, *sf.* zjawisko światłowe; Li'chterschi'ff, s. Li'chter, *Sw.*; Li'chtervo'll, *a.* pełen świec; Li'chtfarben, *a.* jasnego koloru; Li'chtfeind, *sm.* *nieprzyjaciel światła; Li'chtfeindlich, *a.* światłu przeciwny, oświatę hamujący; Li'chtflechte, *sf. Ng.* porost świecowy; -chtflur, s. Li'chtgefi'lde; -chtform, *sf.* forma oder rurka do (odlewania) świec; -chtfrei, *a.* wolny od światła; mający wolne światło; Li'chtfreund, *sm.* *przyjaciel światła; -chtfuchs, *sm.* koń jasnogniady; -chtgans, *sf.* *gęś świeczna; -chtgarn, *sn.* przędza na knoty do świec; -chtgefi'lde, *sn.* *pola od. błonia, po których rozlane jest światło; *mieszkanie błogosławionych, gdzie światłość wiecznie panuje; -chtgelb, *a.* jasno żółty; -chtgewa'nd, *sn.* odzież ze światła, światłem błyszcząca; -chtgießer, *sm.* (Lichtzieher) świecarz; ten, co świece odlewa; -chtgießerei', *sf.* fabryka świec lanych; -chtglanz, *sm.* blask światła; -chtglänzend, *a.* światłem błyszczący; -chtgrau, *a.* jasnoszary; szarawy; szaraczkowy; -chtgrün, *a.* jasnozielony; -chthalter, -chtknecht, *sm.* profitka; nadstawka; chłopak (u lichtarza); -chtholz, *sn.* drzewo na trzaski do świecenia; -chthut, *sm.* kapelusik do gaszenia świec; kapturek; rożek; -chtkammer, *sf.* komora do chowania świec; -chtkasten, *sm.* skrzynia na świece; -chtkerze, *sf.* gromnica; -chtknecht, s. Li'chthalter; -chtkorb, *sm.* kosz na świece; koszyk do świec; -chtkreis, *sm.* koło oder krąg światła (jakie ciało otaczający); -chtleer, *a.* nie mający światła; bez światła będący; -chtlehre, *sf.* nauka o świetle; -chtleiter, *sm. Ntl.* przewodnik światła, ciało przepuszczające światło; -chtloch, *sn.* otwór, przez który światło wchodzi; -chtlos, *a.* ciemny; -chtmasse, *sf.* masa światła; -chtmeer, *sn.* *morze światła; *przestwór światła; -chtmesse, *sf. Kg.* święto najświętszéj Panny gromnicznéj; Gromnica; -chtmesser, *sm. Ntl.* fotometr; światłomierz; -chtmoos, s. Li'chtflechte; -chtnelke, *sf. Ng.* firletka; -chtpfad, *sm.* *ścieszka do światła; -chtpunkt, *sm.* punkt świetny; -chtputze, s. Li'chtschee're, rc.; Li'chtputzer, *sm.* objaśniacz świec; -chtquell, *sm.* *źródło światła; -chtrecht, *sn. Rw.* służebność światła; -chtregen, *sm.* *deszcz z ciał świecących; -chtreich, *a.* bogaty (obfitujący) w światło; -chtreich, *sn.* *królestwo światła; -chtrein, *a.* czysty jak słońce oder jak słoneczne światło; -chtrose, *sf.*, -chtröschen, *sn. dim. Ng.* grzybek;

-chtroth, *a.* jasno czerwony; -chtschacht, *sm. Bw.* szacht, którym światło wchodzi do kopalni; -chtschein, *sm.* łuna; -chtscheere, *sf.* szczypce; -chtscheerenschä'lchen, *sn. dim.* (Lichtschiffchen) podstawka pod szczypce; -chtscheu, *a.* mający wstręt od światła; -chtscheu, *sf.* wstręt od światła; -chtschirm, *sm.* umbrelka; zasłona od świecy; -chtschnell, *a.* tak szybki jak światło; —, *ad.* tak szybko jak światło przebiega; -chtschnuppe, *sf.* spalony knot od świecy; -chtschrank, *sm.* szafa na świece; Li'chtseite, *sf.* bok obrócony do swiatła; strona od światła; *strona korzystna, zaletna; -chtspieß, *sm.* drążek, na którym się zawieszają knoty do maczania świec; -chtstecher, s. Li'chthalter; -chtstock, *sm.* lichtarz drewniany; kij za lichtarz służący; -chtstoff, *sm. Ntl.* materya światła; -chtstrahl, *sm.* promień światła; -chtstrom, *sm.* *strumień światła; Li'chtstumpf, *sm.* ogarek; niedopalony knot świecy; -chtträger, *sm.* niosący oder noszący świecę; świeconośca; Li'chtung, *sf.* lichtuga; -chtverbrei'ter, *sm.* rozkrzewiciel światła; -chtvoll, *a.* pełen światła; *jasny; -chtwandler, *sm.* *ten co po świetle chodzi; -chtweg, *sm. Ntl.* droga do światła; -chtweiß, *a.* jasno biały; -chtwolke, *sf.* łuna; jasny obłok; -chtwurm, *sm. Ng.* świetlik; Li'chtziehen, *sn.* maczanie świec; robienie świec maczanych; -chtzieher, *sm.* świecarz (co robi maczane świece).

Licita'nt, *sm.* licytant; licytujący; Licitatio'n, *sf.* licytacya; Liciti'ren, *va.* u. *vn.* (h.) licytować.

Lieb, *a.* luby, miły; przyjemny; Jemanden, etwas — haben lubić kogo, co; — gewinnen polubić; — (geliebt) kochany; ulubiony; die liebe Sonne, *miłe, kochane, błogie słońce; das liebe Geld, *kochane pieniądze; das liebe Gewitter hat die Luft gereinigt, *błoga trzaskawica oczyściła powietrze; der liebe Gott, *łaskawy Bóg; die liebe Gotteswelt, *Boży świat; der liebe Zufall hat es so gefügt, *szczęśliwy przypadek tak zrządził; kaum das liebe Brod haben, *ledwo mieć błogi kawałek chleba; mein Lieber! mój kochany! meine Liebe! moja kochana! er hat etwas Liebes, *ma kochankę; Jemandem Liebes u. Gutes erweisen wyświadczyć komu wiele miłego i dobrego; —, *ad.* miło; es ist mir —, daß ꝛc. miło mi jest, że itd.; cieży mi się to, że itd.; es wäre mir lieber, wenn ꝛc. miléjby mi było, gdyby itd.; Lie'ber, *comparat.*, am Liebsten, *superlat.*: ich esse lieber Fische, als Mehlspeisen, aber am liebsten Fleisch wolę (jeść) ryby, niż leguminy; ale najbardziéj mięso; ich thäte dies lieber selbst wolałbym to sam zrobić; ich wollte lieber sterben, als ꝛc. wolałbym umrzéć, niż itd.; ich sähe es lieber, es wäre mir lieber, wenn ꝛc. wolałbym, żeby itd.; was quälst du ihn so lange? schlag' ihn lieber gleich todt! czego go dręczysz tak długo? lepiéj go zabij od razu! je eher, je lieber, *im prędzéj, tém lepiéj.

Lie'bäugel, s. A'ckerkru'mmhals.

Liebäugelei', *sf.*, Lie'bäugeln, *sn.* miłosne rzucanie wzrokiem; zalotne spojrzenia; Lie'bäugeln, *vn.* (h.) zalotne od. miłosne rzucać spojrzenia; zalotnie oczyma strzelać; mit Jemandem — zalotnie spoglądać na siebie (wzajemnie).

Lie'bchen, *sn. dim.* kochanka; kochaneczka; serduszko; kochanek.

Lie'bden, *sn.*: Euer — Wasza Miłość.

Lie'be, *sf.* miłość; kochanie; in Jemandes Herzen — erwecken, erregen miłość wzbudzić w czyjém sercu; — gegen Jemanden empfinden, hegen czuć miłość dla kogo; in — entbrennen zapalić się miłością; vor — brennen, *pałać miłością; sie ist seine erste — to jego pierwsza miłość (kochanka); alte — rostet nicht, *miłość dawna zawsze się odzywa; — przywiązanie (do kogo, do czego); — zu den Wissenschaften przywiązanie do nauk; aus — zu Jemandem etwas thun zrobić co z przywiązania (z przychylności) do kogo; thu' es mir zu —, *zrób to dla mnie; mit wahrer — etwas thun robić co z prawdziwém przywiązaniem, ze szczerą chęcią, ochotą; Lust u. — zum Dinge macht Müh' u. Arbeit geringe, *kiedy szczera ochota, łatwo idzie robota; Lie'bea'thmend, *a.* miłością oddychający; -beba'ng, *a.* tęskliwy z miłością; -bebegei'stert, *a.* natchniony miłością; -bebli'nd, *a.* zaślepiony miłością; -bediener, *sm.* człowiek za miłostkami się ubiegający; *iron.* s. a. Schmei'chler, Spei'chellecker; -bedienerei', *iron.* s. Schmeichelei', Speichelleckerei'; -bedie'nerin, *sf.* kobieta za rozkoszą goniąca, miłostkom oddana; *iron.* s. a. Schmei'chlerin, Spei'chelleckerin; -begi'rrend, *a.* *miłośnie gruchający (gołąb'); -beglühend, *a.* *żarem miłości przejęty; -bekra'nk, -beskra'nk, *a.* chory z miłości; Lie'bekrankheit, Lie'beskrankheit, *sf.* miłosna choroba; -belei', *sf.* miłostki; zaloty; amory umizgi; przymilanie się; Lie'beln, *vn.* (h.) romansować; umizgać się; przymilać się.

Lie'ben, *vn.* (h.) kochać; kochać się; ich habe auch geliebt i ja także kochałem; —, *va.* kochać (drugiego); — (gern haben, gern thun) miłować, lubić; das liebe ich nicht, *tego nie lubię; Lie'bend, *ppr.* u. *a.* kochający.

Lie'benswe'rth, Lie'benswürdig, *a.* godzień kochania; luby, miły, przyjemny, uprzejmy, powabny; -benswü'rdigkeit, *sf.* lubość; wdzięk do kochania wabiący; uprzejmość, przyjemność, powabność.

Lie'ber, *a. comparat.* (v. Lieb); miłszy; —, *ad.* raczéj, lepiéj; s. a. Lieb.

Lie'berei'f, *a.* dojrzały do kocha- [nia.

Lie'bes-, *a.* miłosny; Lie'besa'benteuer, *sn.* awantura miłosna; -besa'bsicht, *sf.* miłosny zamiar; -besa'ngelegenheit, *sf.* interes miłosny; miłostka; -besa'ntrag, s. Lie'beserklä'rung; -besauge, *sn.* *wzrok miłosny; -besba'nd, *sn.* węzeł miłości; -besbedü'rfniß, *sn.* potrzeba miłosna; -besbeschwe'rde, *sf.* trudy miłości; -besbezei'gung, -besbezeu'gung, *sf.* okazywanie miłości, przywiązania, przychylności; -besbli'ck, *sm.* miłosne spojrzenie; -besbote, *sm.* *posłaniec miłości; -besbo'tin, *sf.* *posłanka miłości; -besbrie'f, *sm.*, -besbrie'fchen, *sn. dim.* list oder liścik miłosny; -besbru'nst, *sf.* pałanie w miłości, ogień miłości; -besbu'nd, *sm.*, -besbü'ndniß, *sn.* związek miłości; -besdi'chter, -besä'nger, *sm.* śpiewak miłosny, poeta miłosny oder erotyczny; -besdie'nst, *sm.* przysługa z przywiązania wyświadczona; -beserklä'rung, *sf.* oświadczenie miłości; -besfa'ckel, *sf.*, -besfeu'er, *sn.* *pochodnia miłości, gwałtowny ogień miłości; -besfie'ber, *sn.* *gorączka miłosna; —, *Hlk.* blednica gorączkowa; -besfla'mme, *sf.* *płomień miłości; -besgeda'nken, *sm. pl.* romansowe myśli; -besgedi'cht, *sn. Dtk.* poema erotyczne; wiersz miłosny; -besgenu'ß, *sm.* kosztowanie rozkoszy miłości; -besgesa'ng, *sm.* śpiew miłosny; -besgesche'nk, *sn.* podarek miłosny; -besgeschi'chte, *sf.* historya miłosna; powieść romansowa; -besgesprä'ch, *sn.* miłosna oder romansowa rozmowa; rozmowa o miłości; -besgestä'ndniß, *sn.* wyznanie miłości; -besgesti'rn, *sn.* gwiazda miłości; -besgi'ft, *sn.* jad miłości; -besglu't, *sf.* żar miłości; -besgo'tt, *sm.* bożek miłości; -besgö'ttin, *sf.* bogini miłości; -besgrillen, *sf. pl.* kaprysy od. grymasy miłosne; -beshandel, *sm.* romans, stósunek miłosny, miłostki; sich mit Jemandem in einen — einlassen w romans z kim wdać się; -beska'mpf, *sm.* walka miłości; -beski'nd, *sn.* (Kind der Liebe, uneheliches Kind) dziecko miłości; -besklage, *sf.* skarga miłości; -beskra'nk, -beskrankheit, s. Lie'bekra'nk, ꝛc.; -besku'nst, -beku'nst, *sf.* sztuka miłosna; -besku'ß, *sm.* pocałowanie miłosne; miłosny pocałunek; -besleute, s. Lie'bespaa'r; -beslie'd, *sn.*, -beslie'dchen, *sn. dim.* piośń, piosneczka miłosna; padwan, padwanek; -beslohe, s. Lie'besglu't; -beslu'st, *sf.* rozkosz miłosna; -besma'cht, *sf.* potęga miłości; -besmah'l, *sn.* uczta miłości; wspólna biesiada na znak miłości braterskiéj; —, *Hlk.* znak weneryczny; *Kg.* wieczerza Pańska; -besmie'ne, *sf.* mina miłosna; -besmittel, *sn.* lekarstwo na miłość; środek na wzbudzenie lub przytłumienie miłości; -besna'rr, *sm. iron.* człowiek szalejący z miłośći; -besne'tz, *sn.* miłosne sidła; -besno'th, s. Lie'bespei'n; -besopfer, *sn.* ofiara miłosna od. miłości; -bespaa'r, *sn.*, -bespä'rchen, *sn. dim.* para kochanków; -bespei'n, *sf.* udręczenie miłosne; -bespfa'nd, *sn.* zakład miłości; -bespfei'l, *sm.* strzała miłosna; pocisk miłosny; rożek miłosny (u zwierząt); -bespfli'cht, *sf.* powinność miłości oder przywiązania; -besqua'l, s. Lie'bespei'n; -besraserei', s. Lie'beswu'th; -besrau'sch, *sm.* upojenie miłosne; szał z upojenia miłością pochodzący; -besritter, *sm.* rycerz rozkochany; kawaler miłości; paladyn; -bessache, *sf.* sprawa miłosna; -besschwärmerei', *sf.* zagorzałość miłosna; -besschwu'r, *sm.* poprzysiężenie miłości; przysięga miłosna; -besseu'fzer, *sm.* westchnienie miłosne; -bessla've, *sm.* *niewolnik miłości; -bessprache, *sf.* *język miłosny; -besste'rn, *sm.* *gwiazda miłosna; -besstü'ckchen, *sn. dim.* figiel miłosny; -beständelei', *sf.* zabawki miłosne; -besstrah'l, *sm.* *promień miłości; -bestra'nk, *sm.* trunek od. napój miłosny; nasięźrza; —, *Ng.* (Pflanze) nasięźrzał; -bestrau'm, *sm.* marzenie miłosne; sen rozkochanego; -besvo'lk, *sn.*, -besvö'lkchen, *sn. dim.* lud za rozkoszą się ubiegający; -beswe'rk, *sn.*

dzieło miłości; Lie'beswonne, *sf.* miłosna rozkosz; -beswo'rt, *sn.* wyraz miłosny; -beswunde, *sf.* rana miłosna; -beswu'th, *sf.* miłość szalona, zapamiętała; do szaleństwa posunięta; -beszei'chen, *sn.* znak miłości; -beszu'nder, *sm.* *zarzewie miłości, to, co ją wznieca; -betrau'lich, *a.* u. *ad.* w zaufaniu miłosném; w poufałości, jaka między kochankami zachodzi; -betru'nken, *a.* upojony miłością; -beverwu'ndet, *a.* miłością zraniony; -bevo'll, *a.* pełen miłości oder przychylności; nader uprzejmy; pełen życzliwości; Jemanden — behandeln obchodzić się z kim nader uprzejmie; -bewa'rm, *a.* miłością zagrzany; -beweinend, *a.* łzy lejąc miłosne; -bewu'nd, *a.* *miłosną ranę mający; Lie'bezi'tternd, *a.* *miłosném drzeniem przejęty; Lie'bfertig, *a.* zawsze do kochania skłonny; -bgewinnen, -bhaben, s. u. Lieb; -bhaber, *sm.* lubownik; amator, miłośnik; diese Waare findet keine —, *H.* ten towar nie ma amatorów; nie ma lubowników na ten towar; — (Geliebter) kochanek; der erste — sein, *Sb.* być pierwszym kochankiem, grać pierwszych kochanków role; -bhaber-, *a.* amatorski; -bhaberconce'rt, *sn.* koncert amatorski, z miłośników muzyki złożony; -bhaberei', *sf.* amatorstwo, lubownictwo, miłośnictwo; das ist meine — w tém mam szczególne upodobanie; -bhaberin, *sf.* amatorka; lubowniczka, miłośniczka; -bhaberrolle, *sf.* *Sb.* rola kochanka; -bhabertheater, *sn.* *Sb.* teatr amatorski, z amatorów złożony; -bherzen, -bkosen, *va.* karesować kogo; pieścić się (cackać się) z kim; przymilać mu się; łasić się (jak pies panu); -bkosend, *ppr.* u. *a.* karesujący, pieszczący; łagodnomówny, pieszczotliwy; -bkoser, *sm.*, -bkoserin, *sf.* ten, ta, co się z kim pieści, cacka; pieściciel, pieścicielka; -bkosung, *sf.* karesowanie kogo; pieszczenie się z nim; -bkosungsmittel, *sn.* środek pochlebiający oder pieszczotliwy; -bkosungswo'rt, *sn.* wyraz pieszczotliwy od. pieszczący.

Lie'blich, *a.* łagodny, miły, przyjemny; Lie'blichkeit, *sf.* łagodność; przyjemność; Lie'bling, *sm.* ulubieniec, upodobaniec, faworyt czyj; blings-, *a.* ulubiony, faworytalny, faworytny; s. a. Leib-; Lie'blingsfa'rbe, *sf.* kolor ulubiony; -blingsleh'rer, *sm.* faworytny nauczyciel; -blingsplä'tzchen, *sn.* *dim.* miejsce ulubione; miejsce lube; -blingsschri'ftsteller, *sm.* autor ulubiony od. faworytny; -blingsträumerei', *sf.* upodobane przywidzenie; -blingsvo'lk, *sn.* faworytny lud; -blingswu'nsch, *sm.* najmilsze życzenie; najmilszy przedmiot nadziei i upragnienia.

Lie'blos, *a.* próżen miłości; — gegen Jemanden niemający przywiązania do kogo; — obojętny względem kogo; Jemanden — beurtheilen, *sądzić o kim bez żadnego względu, surowo, z nieczułością; liebloses Urtheil posądzanie; Lie'blosigkeit, *sf.* brak przywiązania; nieczułość; oziębłość; surowość; Lie'breich, *a.* uprzejmy, łagodny, słodki; Jemanden — behandeln uprzejmym być dla kogo; Lie'breiz, *sm.* wdzięk; powabność (pociągająca do kochania); -breizend, *a.* powabny; wdzięczny, pełen wdzięku; wabiący do kochania; -bschaft, *sf.* romans (kochanie się w kim lub z kim); eine — mit Jemandem haben romans z kim zawiązać, prowadzić.

Lie'bste, *sf.* najukochańsza; die Frau Liebste żonka, małżonka; meine Liebste moja kochanka; moja ukochana żona; Lie'bster, *sm.* najukochańszy; mein Liebster mój kochanek; mój kochany małżonek; der Herr Liebste, der Herr Eheliebste małżonek.

Lie'bstock, *sm.*, -bstöckel, *sn.* *dim.* *Ng.* lubczyk; lubszczyk; łakotne ziele; -bwerth, *a.* § kochany, luby, miły.

Lied, *sn.* śpiew; pieśń; geistliche, weltliche Lieder pieśni duchowne, świeckie; Gott ist mein —, *Bóg jest moją pieśnią; das ist das Ende vom Liede, damit hat das — ein Ende, *na tém się kończy cała rzecz oder historya; das Ende vom Liede ist ꝛc., *koniec końcem itd.; ich kann, ich weiß ein — davon (zu) singen, *mógłbym i ja o tém co powiedzieć od. zaśpiewać; wessen Brod ich esse, dessen Lied ich singe, *na czyim wozku siedzisz, tego piosnkę śpiewaj; das alte Lied (die alte Leier), *piosneczka; Lie'dchen, *sn.* *dim.* piosneczka; ich weiß ein — davon zu singen, *s. u. Lied.

Lie'der-, *a.* pieśniowy; Lie'derbu'ch, *sn.* (książka zawierająca) zbiór pieśni; kancyonał; kantyczki; -derdi'chter, *sm.* pieśniopisarz; piosenkarz; poeta układający pieśni; -derdi'chterin, *sf.* pieśniopisarka; -derdichtkunst, *sf.* pieśniopisarstwo; poezya pieśniowa; -derdi'chtung, *sf.* pieśniarstwo, piosenkarstwo; -derhe'ft, *sn.* piosennik, pieśnik, pieśnioksiąg.

Lie'derlich, Lü'derlich, *a.* ladajaki, lichy, niedbały; —, *ad.* ladajako, licho, niedbale; liederlich hultajski, łajdacki, rozpustny, rozwiozły, nierządny; liederliches Weib łajdaczka; nierządnica; liederliches Gesindel podła tłuszcza; gmin podły; gałgany; — leben żyć rozpustnie; hultaić się; rozpustować; Lie'derlichkeit, *sf.* niedbałość; hultajstwo; nierząd; rozpusta.

Lie'derrei'ch, *a.* obfity w pieśni; -dersa'mmlung, *sf.* *Litt.* zbiór pieśni; -dersä'nger, *sm.* śpiewak pieśni; minstrel; wajdelota; -dertö'nend, *a.* pieśniogłosy.

Lieferа'nt, *sm.* liwerant; dostawca; dostarczyciel; Lie'fern, *va.* wydać; wir sind geliefert, *zginęliśmy; już po nas; eine Schlacht —, *Kw.* wydać bitwę; — dać co należy; den Zehnten —, *Rw.* *Kg.* oddawać dziesięcinę; er hat die versprochene Arbeit geliefert oddał, odstawił objecaną robotę; diese Zeitschrift wird in monatlichen Heften geliefert, *Litt.* *Bchh.* pismo wydawane będzie (prenumeratorom) w poszytach miesięcznych; — dostarczać, dostawiać; Getreide in die Magazine — dostawiać, dostarczać zboże do magazynów; Rekruten —, *Kw.* rekrutów dostawić od. odstawić; dieses Land liefert viel Getreide u. Bauholz ten kraj dostarcza oder wydaje wiele zboża i drzewa na budowle; Lie'ferer, *sm.* dostawca; Lie'ferung, *sf.* wydanie czego; oddanie (dziesięciny, roboty ukończonéj); dostawienie, odstawienie (zboża, rekrutów); — dostawa; die erste — ist schon verbraucht pierwsza dostawa już spotrzebowana; er hat die Lieferungen für den Hof übernommen podjął się dostawy wszelkich potrzeb dla dworu; — liwerunek; es wurden Lieferungen an Getreide ausgeschrieben rozpisano liwerunki w zbożu; —, *Litt.* *Bchh.* (eines Werkes) poszyt, zeszyt; Lie'ferungsfri'st, s. Lie'ferungszei't, ꝛc.; Lie'ferungsheu', *sn.* siano za paletami dostawione od. dostawić się mające; liwerunek w sianie; -ferungsschei'n, *sm.* kwit z liwerunku; -ferungstermi'n, *sm.*, -ferungszei't, *sf.* czas dostawy.

Lie'gegeld, *sn.* *H.* *Sw.* czekanne; zapłata dniowa szyprom za czekanie na towar lub na wyładowanie statku; Lie'gehau's, *sn.* *Stw.* *H.* dom, w którym się kwarantana odbywa.

Lie'gen, *vn.* *irr.* (h., s.) (liege, lag, gelegen) leżéć; zu Bett liegen leżéć w łóżku; być chorym; am Fieber krank — leżéć na febrę; auf den Tod —, *być śmiertelnie chorym; in den letzten Zügen — konać; in den Wochen — leżéć połogiem; im Felde —, *Kw.* stać w polu; bei Jemandem im Quartier —, *Kw.* stać u kogo na kwaterze; in der Festung liegen tausend Mann, *Kw.* w twierdzy jest (stoi, znajduje się) tysiąc ludzi; im Gefängniß — siedziéć w więzieniu; in Ketten u. Banden — zostawać w kajdanach i więzach; das Bier liegt auf dem Fasse piwo jeszcze jest w beczce; der Wein hat lange genug gelegen wino już dość długo stało; vor Anker —, *Sw.* na kotwicach stać; der Handel liegt, *H.* (geht nicht, ist gelähmt, steht still) handel leży, upadł; die Augen liegen ihm vor dem Kopfe, *oczy mu stérczą, wystają (z głowy); etwas — lassen zostawić co (leżącego), nie ruszać, nie brać; lass' es liegen! nie ruszaj tego! lass' ihn —! niech leży! das Geld, Capitalien müßig — lassen trzymać pieniądze bez użytku; etwas — haben miéć co leżącego; Geld bereit — haben miéć leżące pieniądze; — bleiben pozostać w stanie leżenia; bleiben Sie liegen! niech Pan leży! niech się Pan nie podnosi! niech Pan nie wstaje! unterwegs — bleiben zatrzymać się w drodze; Jemandem auf dem Halse —, *leżéć komu na karku, *być mu natrętnym swoją obecnością; das liegt mir noch immer im Sinne, *to mi ciągle jeszcze stoi na myśli, tkwi w głowie; mit Jemandem im Streite, vor Gerichte —, *być z kim w (ciągłéj) sprzeczce, w (ciągłym) procesie; einander in den Haaren —, *koty drzéć z sobą; das liegt am Tage, vor Augen, außer allem Zweifel, *to rzecz widoczna, jasna, niewątpliwa; es liegt am Tage, daß ꝛc. rzecz jest jawna że itd.; der Unterschied liegt darin, daß ꝛc. różnica w tém zachodzi, że itd.; die Ursache liegt darin, daran, daß ꝛc. tego ta jest przyczyna, że itd.; im Anschlage — celować, strzelbę wymierzoną trzymać; es liegt mir auf der Brust leży mi coś na piersiach; ciężko mi na piersiach; es liegt mir sehr (schwer) am Herzen, *ciężko mi (leży) na sercu; es liegt mir in allen Gliedern, *we wszystkich członkach czuję ociężałość, boleści; es liegt nicht an mir, *to nie zależy odemnie; *to nie w mojéj mocy; jam temu nie winien; es liegt mir

viel, wenig, nichts daran, *wiele, mało, nic mi na tém nie zależy; an ihm ist mir nichts gelegen, *nic mi na nim nie zależy; hier liegt begraben N. N. tu leży (pochowany) N. N.; Lie'gen, *sn.* leżenie; Lie'gend, *ppr.* u. *a.* leżący; liegende Gründe grunta leżące, majątek nieruchomy; liegende Güter dobra nieruchome; nieruchomości; liegende Schrift, *Bchdr.* pismo pochyłe, kursywa; Lie'ger, *sm.* leżyciel; Lie'geta'g, *sm. H. Sw.* dzień wypoczynku w drodze; Lie'gezei't, *sf.* czas leżenia; kwarantana.

Lien, *sf. Sw.* linka; Lie'nbaum, *sm.* klon pospolity.

Lie'rbaum, s. Le'rchenbau'm.

Lie'schen, *sn. npr. dim.* Elżbietka; Lie'se, *sf. npr.* Elżbieta; Halina, Halka; dumme —, *durna dziewczyna.

Lie'spfund, *sn. H.* ciężar piętnastofuntowy.

Lieutena'nt, *sm. Kw.* porucznik; Lieutena'ntchen, *sn. dim. iron.* poruczniczek; Lieutena'nts-, *a. Kw.* poruczniczy, porucznikowski; Lieutena'ntsrang, *sm.*, Lieutena'ntsstelle, *sf. Kw.* porucznikostwo.

Li'ga, Li'ge, *sf.* liga, związek; Ligi'st, Ligui'st, *sm.* związkowy, do ligi należący (monarcha itd.).

Ligu'strum, *sn.*, Ligu'ster, *sm. Ng.* ligustr; Ligu'ster-, *a. Ng.* ligustrowy.

Li'la, *a. Mal.* lilowy; Li'la, *sn. Ng.* bez hiszpański; —, *sn.*, Li'lafa'rbe, *sf. Mal.* lilowy kolor.

Li'lie, *sf. Ng.* lilia; Li'lien-, *a.* liliowy; biały jak lilia; Li'liena'rtig, *a. Ng.* liliowaty; Li'lienbusen, *sm.* *pierś biała jak lilia; Li'lienwei'ß, *a.* biały jak lilia.

Li'liput, *sn. Litt.* *Liliput (bajeczny kraj z takiemi jak wielki palec mieszkańcami); Liliputa'ner, *sm. Litt.* *Liliput (mieszkaniec tego kraju).

Limiti'ren, *va. H.* limitować; Li'mitum, *sn. H.* limitum.

Limona'de, *sf.* limonada; limoniada; Limo'ne, *sf.* cytryna; Limo'nen-, *a.* cytrynowy; Limo'nensa'ft, *sm.* sok limonowy.

Lind, Li'nde, s. Geli'nd, Geli'nde, trochę wilgotny.

Li'nde, *sf. Ng.* lipa; Li'nden-, *a.* lipowy; Li'ndenallee', *sf.* ulica lipowa; -denba'st, *sm.* łyko (z lipy); -denblü'the, *sf.* kwiat lipowy; -denho'lz, *sn.* (Gebüsch) drzewo lipowe; lipina; -denwa'ld, *sm.* lipowy las.

Li'nderer, *sm.* łagodziciel; Li'ndern, *va.* z łagodzić; sich — łagodnieć; der Schmerz lindert sich ból się uśmierza; Li'nderung, *sf.* łagodzenie (kary); ulga; ich will dir — verschaffen sprawię ci ulgę; ich empfinde — czuję ulgę; Li'nderungs-, *a.* łagodzący, używający, ulgę sprawujący, ulżenie przynoszący; Li'nderungsmi'ttel, *sn.* środek łagodzący; Li'ndigkeit, *sf.* wilgotność, łagodność; *skromność.

Li'ndwurm, *sm. Myth.* smok skrzydlaty.

Linea'l, *sn.* linia (do liniowania); Lineame'nte, *sn. pl.* rysy (twarzy, na ręce); Linea'r, *a.* linearny.

Lingui'st, *sm.* lingwista, znawca języków; Lingui'stik, *sf.* lingwistyka; językoznawstwo; Lingui'stisch, *a.* lingwistyczny.

Li'nie, *sf.* linia (überhaupt); eine Linie ziehen linią poprowadzić; Linien ziehen linie robić; in gerader — von Jemandem abstammen w prostéj linii od kogo pochodzić; — machen linią zrobić, w linii stanąc, ustawić; —, *Sw.* równik; die — durchschneiden, *Sw.* (über die Aequatorlinie segeln) przepływać pod równikiem; Li'nien-, *a.* liniowy; Li'nienbla'tt, *sn.* ćwiartka papieru atramentem liniowana; -nienfe'der, *sf.* pióro do liniowania; -nienfö'rmig, *a.* liniowaty, w kształcie linii; -nienho'lz, *sn.* linia drewniana (do liniowania); -nienpapie'r, *sn.* papier liniowany (na rubryki); -nienschi'ff, *sn. Sw.* okręt liniowy (wojenny); -nientru'ppen, *sm. pl.* wojsko liniowe; wojska liniowe; -nienzie'her, *sm.* linijnik; Linii'ren, Lini'ren, *va.* liniować.

Link, *a.* lewy; die linke Hand ręka lewa; lewica; linker Hand, zur linken Hand wenden obrócić się w lewo, na lewą stronę; Jemdm. zur Linken sitzen siedzieć komu po lewéj ręce (na lewicy); sich eine Frau zur linken, an die linke Hand trauen lassen, *Kg.* ożenić się z kim na lewą rękę; Ehe zur linken Hand, *Kg.* małżeństwo na lewą rękę; link, links sein być mańkutem, używać lewéj ręki za prawą; was recht ist, link od. links machen rzecz do góry nogami przewrócić; sich — benehmen, *niezgrabnie się brać; *niedorzecznie postępować; Jemandem links kommen, *z mańki, z mańka komu zażyć; Li'nkisch, *a.* niezgrabny; —, *ad.* niezgrabnie; Links, *ad.* na lewo, na lewą stronę od. w lewo; na lewéj stronie; — aufmarschiren, *Kw.* lewo zachodzić; einen Strumpf — anziehen pończochę wdziać na lewą stronę; — schreiben, essen lewą ręką pisać, jeść; —, *niezręczny, niezgrabny; -nksab, *ad.* z lewéj strony na dół; -nksan, *ad.* lewo pod górę; -nksher, *ad.* od lewéj strony; -nkshin, *ad.* ku lewéj stronie; -nksum, *ad.* od lewéj strony na około.

Linnä'e, Linne'e, *sf. Ng.* (nördliche) zimoziół północny; linnea północna.

Li'nnen, *a.* lniany; płócienny; Li'nnenzeu'g, s. Lei'nzeug, *sn.* chusty, bielizna, lnianka.

Li'nschen, *sn.* § (ein wenig, ein Bißchen, etwas) małe ziarnko soczewicy; mała soczewka; trochę.

Li'nse, *sf. Ng.* soczewica; *Optik.* soczewka; Li'nsen-, *a. Ng. Kk.* soczewicowy; Li'nsena'cker, s. Li'nsenfe'ld; -nsenbei'n, *sn. Zk.* kostka soczewicowa; -nsenbrühe, s. Li'nsensu'ppe; -nsenfe'ld, *sn. Ldw.* soczewisko, pole pod soczewicę; -nsenfö'rmig, *a.* soczewkowaty; -nsengeri'cht, *sn. Kk.* potrawa z soczewicy; -nsenge'rste, *sf. Ng. Ldw.* jęczmień z soczewicą zasiany (na paszę); -nsengla's, *sn.* soczewka, szkło soczewkowate; -nsenki'chern, s. Ki'cher, Ki'chern; -nsenkrau't, *sn. Ng.* gwiazdosz wiosenny; -nsenmaa'l, *sn.* piega (na twarzy itd.); -nsensu'ppe, *sf. Kk.* zupa z soczewicy; -nsenwi'cke, *sf. Ng.* soczewka; soczewica czteroziarnowa; -nsenzähler, *sm.* liczykrupa; smarzywiechec.

Li'ppchen, *sn. dim. Zk.* mała warga; Li'ppe, *sf. Zk.* warga; *usta, język; es soll nicht über meine Lippen kommen, *nie wyjdzie to z ust moich; die Rede floß wie Honig von seinen Lippen, *słodka jak miód mowa z ust jego; es schwebt mir auf den Lippen, *siedzi mi na języku; sich auf die Lippen beißen, *ugryźć się w język; Li'ppen, *pl. Zk.* wargi od. skrzydła łonowe; *Ng.* (an den Pflanzen) wargi, wcięcia w koronie kwiatów; Li'ppen-, *a.* wargowy; Li'ppenbuchstabe, Li'ppenlau't, *sm. Spl.* głoska od. litera wargowa.

Liqueu'r, *sm.* likier; Liqueu'rfabri'k, *sf.* fabryka likierów; Liqueu'rfabrika'nt, *sm.* fabrykant likierów; Liqueu'rverkau'f, *sm.* sprzedaż likierów.

Liqui'd, *a.* wylikwidowany; niewątpliwy, niezaprzeczeniu nie ulegający; *jasny, widoczny, niewątpliwy; Liquidatio'n, *sf.* likwidacya, obliczanie, obrachunek; Jemandem die — der Kosten einreichen podać komu likwidacyą kosztów; Liquidatio'ns-, *a.* likwidacyjny; Liquidatio'ns-Commissio'n, *sf.* komisya obrachunkowa; Liquida'tor, *sm.* likwidator, ten, co oblicza należytość; Liquidi'ren, *va.* likwidować, obliczać, wyrachowywać; Liquidi'rung, *sf.* likwidacya; Liquiditä't, *sf. Rw.* pewność przez likwidacyą czyli obliczenie udowodniona; die — der Forderung ist noch nicht erwiesen, *Rw.* pewność pretensyi jeszcze nie jest przez należytą likwidacyą wykazana; Li'quidum, *sn.* należytość wylikwidowana.

Li'quor, *sm.* likwor.

Li'spel, *sm.* łagodny szelest, szmér; szept; Li'speler, Li'spler, *sm.* szeptacz; szepluń; szepiotka; Li'speln, *va.* u. *vn.* (h.) szeleścić (jak wietrzyk, strumyk); szeplenić; szeptać; Jemandem etwas in's Ohr — szeptać komu co do ucha; Li'spelto'n, *sm.* ton szepleniący; Li'spelwo'rt, *sn.* wyraz szeplenienie wymówiony, szeplenienie naśladujący; Li'spler, s. Li'speler.

Li'ssa, *sn. Geog.* Leśno, Leszno (w Poznanie); von, aus —, *Geog.* Leszczyński.

Li'ssabon, *sn. Geog.* Lizbona.

List, *sf.* chytrość, podstęp; — gebrauchen, anwenden, sich einer — bedienen użyć podstępu; durch — podstępem; Jemanden mit — zu etwas bringen podstępem kogo przywieść do czego.

Li'ste, *sf.* lista, spis, rejestr.

Li'stig, *a.* podstępny; chytry; das ist ein listiger Fuchs, *to lis szczwany; listige Anschläge chytra rada; listiger Mensch chytry człowiek, kutryfalca; Li'stigkeit, s. List.

Litanei', *sf. Kg.* litania; diese — langweilt mich schon, *ta litania (ciągła gadanina o jedném) już mnie nudzić zaczyna.

Litera'l, Littera'l, *a.* literowy, literalny.

Litera'risch, Littera'risch, Litterä'risch, *a.* literacki; naukowy; Lit(t)era'rgeschichte, Litterä'rgeschichte, *sf.* historya literatury; dzieje piśmiennictwa; Litera't, Littera't, Litera'tor, Littera'tor, *sm.* literat; człowiek naukowy; -ra'tenmäßig, *a.* u. *ad.* po literacku; -ra'tin, *sf.* literatka; -ratu'r, *sf.* literatura; piśmiennictwo; piśmienność; -ratu'rblatt, *sn.* pismo literackie od. naukowe; -ratu'rgeschi'chte, s. Litera'rgeschi'chte; -ratu'rzeitung, *sf.* gazeta literacka od. naukowa.

Litisdenunciatio'n, *sf. Rw.* zapowiedzenie ewiktorowi sprawy.

Litogra'ph, *sm.* litograf; Lithographie', *sf.* litografia; Litogra'phisch, *a.* litograficzny.

Littera'l, Littera'risch, Litteratu'r, &c., s. Litera'l, &c.

Li'tthauen, *sn. Geog.* Litwa; das Herzogthum —, *Geog. Gsch.* Księstwo Litewskie; von, aus —, *Geog.* Litewski; Li'tthauer, *sm. Geog.* Litwin; Li'tthauerin, *sf.* Litewka; Li'tthauisch, *a. Geog.* Litewski; —, *ad.* po Litewsku.

Liturgie', *sf. Kg.* liturgia; Litu'rgisch, *a. Kg.* liturgiczny; Liturgi'st, *sm.* liturgista.

Li'tze, *sf.* cienki sznurek (do obszywania); obszycie dziurki u sukni.

Li'tzenbruder, s. A'blader, Pa'ckknecht.

Livree', *sf.* liberya; — tragen w liberyi chodzić; Gala-Livree galowa liberya; Livree'bedie'nter, *sm.* sługa w liberyi chodzący, do liberyi należący.

Lob, *sn.* chwała, pochwała; sława, chluba, zaszczyt, zaleta; allgemeines — erlangen, erhalten powszechną zyskać pochwałę; Jemandem — ertheilen pochwałę komu dać; das kann man ihm zum Lobe nachsagen, *można to powiedzieć na jego pochwałę; Jemds. — verdunkeln przyćmić czyję chwałę; Jemandem etwas zum Lobe anrechnen za zaletę komu co poczytać; ich kann es zu meinem Lobe sagen z chlubą to o sobie powiedzieć mogę; eigen od. eigenes — stinkt, *chwała z własnych ust śmiedzi, z cudzych pachnie; Lob opinia; bei Jemandem ein gutes, schlechtes — haben, *być u kogo w dobréj, złej opinii; Gott Lob! chwała Bogu! dzięki Bogu! Gott sei — u. Dank! chwała Ci Boże i dzięki! Jemandem — u. Dank wissen, *wielką mieć komu wdzięczność za co; Lob-, Lo'bes-, *a.* pochwalny.

Lö'bau, *sn. Geog.* (Stadt in Westpreußen) Lubawa.

Lo'bbegie'rde, *sf.* chciwość chwały; Lo'bbegie'rig, *a.* chwały pragnący, chwały chciwy; Lo'bbrie'f, *sm.* list pochwalny; list zaletny.

Lo'ben, *va.* chwalić; ich lobe dich darum, deswegen chwalę cię za to; podobasz mi się za to; ich lobe mir etwas, *chwalę sobie co; *lubię, podoba mi się; jeder Krämer lobt seine Waare, *każdy Rusek swój dziegieć chwali; *każda liszka swój ogon chwali.

Lo'benswe'rth, Lo'benswü'rdig, *a.* chwalebny; godzien pochwały; Lo'bes-, *a.* pochwalny; Lo'besam, Lo'besan, † s. Lo'benswe'rth; Lö'blich; Lo'beserhe'bung, *sf.* wysławianie; wychwalanie; pochwała; Jemdm. große Lobeserhebungen machen wielkie komu dawać pochwały; wielce go wychwalać; Lo'betha'l, *sn. Bibl.* dolina błogosławieństwa; Lo'bgedi'cht, *sn. Dtk.* wiersz pochwalny; Lo'bgesa'ng, *sm.* śpiew na cześć czyję; pienie pochwalne; himn; Lo'bgetö'n, *sn.* dźwięki pochwalne; Lo'bgier, Lo'bgierig, s. Lo'bbegie'rde, Lo'bbegie'rig; Lo'bhudelei', *sf. iron.* panegiryk; pochwała niezgrabna i przesadzona; zbytnie wielbienie; Lo'bhudeln, *va. iron.* pochwałami jałowemi obsypać; kadzić komu, wielbić co nie miara; Lo'bhudler, *sm. iron.* wychwałacz jałowy niesumienny; panegirysta.

Lö'blich, *a.* chwalebny; sławetny (bei Titulaturen); Lö'blichkeit, *sf.* chwalebność.

Lo'blied, *sn.* pieśń pochwalna; Lo'bprediger, s. Lo'bpreiser; Lo'bopfer, *sn. Bibl.* ofiara chwały; Lo'bpreisen, *va. Bibl.* wielbić, sławić, wychwalać, wywielbiać, uwielbiać; lobpreiset den Herrn! sławcie Pana! Lo'bpreiser, *sm.* wielbiciel; sławiciel; wychwalacz; Lo'bpreiserin, *sf.* sławicielka; Lo'bpreisung, *sf.* wychwalanie, wysławianie, uwielbianie; Lo'bpsalm, *sm. Bibl.* psalm pochwalny; Lo'brede, *sf.* mowa pochwalna; panegiryk; — auf Jemanden mowa na pochwałę czyję; Lo'bredner, *sm.* chwalca; mowca pochwalny; panegirysta; Lo'brednerisch, *a.* panegiryczny; Lo'breich, s. Ruh'mreich; Lo'bsagen, *va. Bibl.* chwałę wzdawać Panu; chwałę Pańską wysławiać; Lo'bsänger, *sm.* śpiewak pochwalny; Jemandes — ten co czyję chwałę opiewa; Lo'bschrift, *sf.* pismo pochwalne; pochwala (pismem wyrażona).

Lo'bsens, *sn. Geog.* (Städtchen in Westpreußen) Łobżenica, Łobzowo.

Lo'bsingen, *vn. irr.* (h.) (lobsinge, lobsang, lobgesungen): Jemandem — opiewać czyję chwałę; chwalić, sławić kogo (śpiewem); Lo'bspruch, *sm.* pochwała (słowami wyrażona); Jemanden mit Lobsprüchen überhäufen pochwałami kogo obsypywać; Lo'bsucht, *sf.* żądza pochwał; Lo'bsüchtig, *a.* chciwy pochwał.

Loca'l, Loca'l-, *a.* miejscowy; Loca'l, *sn.*, Localitä't, *sf.* miejscowość, lokal.

Loch, *sn.* dziura (überhaupt, auch *); otwór; Jemanden in's — (Gefängniß) werfen, *do dziury (lochu) kogo wsadzić; in's — kriechen, *pójść do lochu (do więzienia, do kozy); meine Casse, mein Beutel hat ein großes — bekommen, **w mojéj kasie zrobiła się wielka dziura; ein — verstopfen zatkać dziurę; *dług zapłacić; ein — zu- u. das andere aufmachen, *jednę dziurę zatkać, a drugą zrobić, *na zapłacenie długu nowy dług zrobić; er mag zusehen, wo der Zimmermann das — gelassen hat, *niech patrzy, gdzie drzwi, *którędy się wymknąć; auf, aus dem letzten Loche pfeifen, *resztą gonić; *być na schyłku; der Fuchs hat mehr als Ein —, *nie jednę dziurę królik ma do jamy; er kann saufen wie ein —, *on może lać w siebie jak w studnią; ein — machen (im Billardspiel) zrobić dziurę, nie trafić żadnego kręgla; Lo'chbaum, § s. Gre'nzbaum.

Lö'chelbi'nse, *sf. Ng.* sitowina leśna.

Lö'chelchen, *sn. dim.* dziurka; dziureczka; otwór maleńki; Lö'cheln, *va.* dziurki w czém robić.

Lo'chen, *va.* dziurawić, dziurę lub dziury w czém robić.

Lö'chericht, *a.* dziurowaty; Lö'cherig, *a.* dziurawy.

Lö'chern, *vn.* (h.) po (wszystkich) dziurach szperać, szukać; Lö'cherschwa'mm, *sm. Ng.* dziurawiec.

Lo'chsäge, *sf. Zm.* piłka do wyrzynania dziur; Lo'chstein, s. Gre'nzstein.

Lö'ckchen, *sn. dim.* loczek; Lo'cke, *sf.* lok; das Haar in Locken legen włosy trefić, w pukle ułożyć, robić, zawijać; die Locken, *pl.* zwoje; Lö'ckeln, Lo'cken, *va.* kędzierzawić; s. a. unter Lo'cke.

Lo'cken, *va.* wabić; Jemanden aus einem Orte — wywabić kogo, zkąd; Jemanden wohin — przywabić kogo dokąd; er sucht ihn auf seine Seite zu — nęci go (chce go przywabić) do siebie; dadurch wurde er in den Hintergrund gelockt to go zwabiło w zasadzkę; ein Geheimniß aus Jemandem — ciągnąć kogo za język; chcieć z niego wyciągnąć tajemnicę; er lockt ihm das Geld aus der Tasche, *wyłudza z niego pieniądze; seine Rede lockte mir Thränen aus den Augen, *jego mowa łzy mi wycisnęła z oczu; Lo'cken, *sn.* wabienie; nęcenie.

Lo'ckenbau', *sm.* ustawianie, układanie, piętrowanie loków; Lo'ckengebäu'de, *sn.* układ loków; Lo'ckenko'pf, *sm.* głowa z lokami; głowa w loki strojna. [wabienia.

Lo'ck-Ente, *sf. Jäg.* kaczka do

Lo'cker, *a.* pulchny; sypki; miałki; miętki; letki; kruchu, rzadki; lockerer Zahn ząb chwiejący się, słabo siedzący; lockeres Seil powróz lekko wyciągnięty, nie mocno wyprężony; der Knoten ist — geschürzt węzeł jest lekko zwiazany; das Gewebe ist locker tkanka jest rzadka; das Brod ist — chléb jest lekki, nie narobiony, z rzadkiego ciasta; lockeres Erdreich grunt lekki, rzadki, pulchny; lockerer Mensch, *człowiek wolnego życia; lockerer Bursche, Zeisig, *hulak; pustak; kawałek hułtaja; chłopak rozwiozły; lekkomyślny ptaszek; lockeres Leben życie rozwiozłe; — leben żyć rozwiozle.

Lo'cker, Lo'ckender, *sm.* wabiciel· Lo'ckerin, Lo'ckende, *sf.* wabicielka.

Lo'ckerheit, *sf.* lekkość (gruntu); rzadkość (utkanéj materyi); *rozwiozłość (życia).

Lo'ckern, *va.* zpulchnić, zrzedzić (co brylastego); einen Verband — zlóznić; die Erde —, *Ldw. Gtn.* ziemię roskopać, iżby się stała sypką.

Lo'ckflöte, Lo'ckpfeife, *sf.* wabik, flecik albo piszczałka do wabienia.

Lo'ckheerd, *sm. Jäg.* wabidło, miejsce gdzie ptaki wabią.

Lo'ckicht, *a.* lokowaty; kędziorowaty; Lo'ckig, *a.* kędzierzawy (włosy, głowa); kędziorowaty.

Lo'ckspeise, *sf.* nęta; ponęta; żer wabiący; *przyłuda; Lo'ckstimme, *sf.* głos wabiący; Lo'ckung, *sf.* wabienie; nęcenie; *powab, ponęta; Lo'ckvogel, *sm.* wab' (ptak co wabi); Lo'ckwort, *sn.* wyraz wabiący od. nętliwy.

Locomobi'le, *sf. Mech.* lokomobila, machina poruszająca, przenosząca z miejsca na miejsce; Locomoti've, *sf. Mech.* lokomotywa, ruszna, machina nadająca ruch wozom na drogach żelaznych; Locomoti'ven-, *a. Mech.* do lokomotywy od. ruszni należący; Locomoti'venführer, *sm. Mech.* wódz lokomotywy (na drogach żelaznych).

Lo'de, *sf.*, Lo'den, *sm.* strzęp (wiszący u czego, u sukni); — włosy wiszące u głowy; Jemanden bei den Loden fassen, § porwać kogo za czupryngę.

Lo'der, *sn.* mydlini; Lo'dera'sche, *sf.*

perzyna; popiół z ogniem; Lo'dern, *vn.* (h.) palić się (chwiejącym się płomieniem); migać się (o palących się rzeczach); tléć, zarzyć się, spłonąć.

Lö'ffel, *sm.* łyżka; nicht mit Scheffeln, aber mit Löffeln, *nie płynie, ale kapie, *zysk idzie nie wielki, ale idzie przecie; er thut, als hätte er alle Weisheit mit Löffeln gefressen, *udaje mądrego, jak gdyby wszystkie rozumy pojadł; Lö'ffel-, *a.* łyżkowy, łyszczany; Lö'ffela'rtig, *a.* łyżkowaty; Lö'ffelchen, *sn. dim.* łyżeczka; Löffelei', s. Lö'ffeln; Lö'ffele'nte, *sf. Ng.* kaczka (dzika) z szerokim dzióbem łyżkowatym; Lö'ffelfö'rmig, *a.* łyżkowaty; Lö'ffelga'ns, *sf. Ng.* gęsica; warzęcha; Lö'ffelkrau't, *sn. Ng.* warzęcha; Lö'ffeln, *vn.* (h.) u. *va.* łyżką jeść; er löffelt gern, *lubi rzadkie potrawy, zupy; —, *kobietki kosztować; Lö'ffeln, *sn.* łyżką od. łyżkami jedzenie; *kobietki kosztowanie; Lö'ffelreiher, s. Lö'ffelga'ns; -lschale, *sf.* czaszka u łyżki; -lspeise, *sf.* potrawa, co się łyżką jada; -lstie'l, *sm.* trzonek u łyżki; -lvo'll, *sm.* łyżka czego, czém napełniona; -lweise, *ad.* łyżkami; po łyżce; Lö'ffler, *sm.* ten co lubi jeść rzadkie potrawy; zajadacz, lubiący zmiatać z półmisków; *lubieżnik; kobieciarz.

Logari'thmus, *sm. Gl.* logarytm; Logari'thmen-, *a. Gl.* logarytmowy; Logari'thmenta'fel, *sf. Gl.* tablica logarytmowa; Logari'thmik, *sf. Gl.* logarytmika, nauka o logarytmach; Logari'thmisch, *a. Gl.* logarytmiczny.

Lo'ge, *sf.* loża; loża masońska; Lo'gen-, *a.* do loży, do lóż należący; Lo'genbru'der, *sm.* członek loży masońskiéj; Lo'genhau's, *sn.* loża, dom, gdzie się masoni zgromadzają; dom zgromadzeń masońskich; Lo'genmei'ster, Lo'genschlie'ßer, *sm. Sb.* ten co lóż teatralnych pilnuje; przełożony loży masońskiéj.

Lo'gik, *sf. Philos.* loika; Lo'giker, *sm. Philos.* loik; Lo'gisch, *a. Philos.* loiczny.

Logi'ren, *vn.* (h.) mieszkać; stać na kwaterze; —, *va.* mieszkanie komu dawać; Logi's, *sn.* mieszkanie; Logi's-, *a.* (Wohnungs-) mieszkalny.

Logogry'ph, *sm.* logogryf, zagadka wyrazowa.

Loh, *a.* jasno się palący.

Loh'bad, *sn. Grb.* miejsce, gdzie przygotowują korę do garbowania skór; Loh'ballen, s. Loh'kuchen; Loh'beize, *sf.* macerowanie (skór) w dębniku; s. a. Loh'grube; Loh'brühe, *sf. Grb.* rozczyn do macerowania skór; dębnik; garbnik; Lo'he, *sf.* dębnica garbarska; dębnik; tłuczona kora do garbowania skór; — płomień (chwiejący się, przezroczysty); Loh'eiche, *sf. Ng. Grb.* dąb pospolity (którego kory garbarze używają); Lo'hen, *va.* dębić, dębem przesypywać (skóry); farbować, ciału jakiemu swéj farby udzielać.

Lo'hen, s. Lo'dern.

Loh'erde, *sf. Grb.* ziemia korą garbarską uprawiona; Loh'gar, *a. Grb.* wydębiony (skóra); Loh'gerber, *sm.* garbarz (zwyczajny); czerwonoskornik; Lohgerberei',*sf.* garbarstwo; czerwonoskórnictwo; Loh'grube, *sf. Grb.* dół do dębienia skór; Loh'kuchen, *sm.* wiązka dębowin (do palenia); Loh'kumm, *sm. Grb.* faska, w któréj się tłucze kora dębowa; Loh'mühle, *sf. Grb.* stępa do tłuczenia kory; młyn garbarski.

Lohn, *sm.* u. *sn.* zapłata; płaca; myto; pieniądze (jako zapłata); um — arbeiten pracować za zapłatę; Undank ist der Welt —, *niewdzięcznością świat płaci; er wird auch seinen Lohn bekommen, *będzie on miał za swoje; Loh'narbeit, *sf.* robota za najem, najemna, najemnicza; -narbeiter, *sm.* najemnik; -narbeiterin, *sf.* najemnica; Loh'nbauer, *sm.* najemnik, chłop najemny do robót wiejskich; -nbedie'nter, -ndiener, *sm.* sługa najęty (tymczasowo); -ndienst, *sm.* posługa najemna; służba najemnicza; Loh'nen, *va.* zapłacić komu; nagrodzić komu co od. za co; —, *vn.* (h.): Jemandem — nagrodzić komu; Jemandem mit Undank — niewdzięcznością się komu odpłacić; wird mir so gelohnt? taką to odbieram nagrodę? die Sache lohnt nicht der Mühe rzecz nie warta fatygi; es lohnt der Mühe nicht, *nieopłaci się pracy; es lohnt sich der Mühe nicht, das zu unternehmen nie warto tém się zajmować; Loh'nkutsche, *sf.* (Miethkutsche) powóz najęty od. najemny, do najęcia; -nkutscher, *sm.* powoźnik najemny; lonkuczer; Loh'nkutscherei', *sf.* powoźnicto najemne; -nlakei', *sm.* lokaj najemny; -nschaf, *sn. Ldw.* owca w zapłacie dana; -nschäfer, *sm. Ldw.* pasterz za zapłatę służący; -nschnitter, *sm. Ldw.* żniwiarz najemny; -nsucht, *sf.* chciwość zapłaty, nagrody; -nsüchtig, *a.* chciwy zapłaty, nagrody.

Löh'nung, *sf.* żołd; Löh'nungsta'g, *sm.* dzień, w którym żołd wypłacają; Loh'nzettel, *sm.* kartka, na któréj się zapisuje zapłata wybrana.

Loh'roth, *a.* płomienistoczerwony.

Loka'l, etc., s. Loca'l, etc.

Lolch, *sm. Ng.* (Pflanze) kąkol.

Lomba'rd, *sm. H.* lombard; bank pobożny; bank miłosiernéj pożyczki; bióro gdzie za zastawem pożyczają pieniędzy; Lomba'rd-, *a. H.* lombardski; należący do bióra gdzie za zastawem przyżyczają pieniędzy; s. a. Vo'rschuß-.

Lomba'rd, Lomba'rde, *sm. Geog.* Lombard, Longobard, Lombardczyk; Lombardei', *sf. Geog.* Lombardya; Lomba'rdisch, *a. Geog.* Lombardijski.

Lo'mbrespie'l, L'ho'mbre-Spie'l, *sm.* gra lomber.

Lo'ndon, *sn. Geog.* Londyn; Lo'ndoner, *a. Geog.* Londyński; —, *sm.* Londyńczyk; Lo'ndonerin, *sf.* Londyńka.

Longimetrie', *sf. Gl.* longimetrya, dłużmiernictwo.

Lonice're, *sf. Ng.* wiciokrzew.

Loos, *sn.* los, udział; das — werfen um etwas losy rzucać o co; Loo'sen, *vn.* (h.) rzucać losy; losować; losy puszczać; Loo'sung, Lo'sung, *sf.* losowanie; (Zeichen, Merkmal, Erkennungszeichen) znak, hasło, godło.

Loo'tse, *sm. Sw.* rotman, locman, wartman, przewodnik okrętu lub statku znający naturę miejsc; Loo'tsen, *va. Sw.* zkazywać okrętowi drogę.

Lo'rbeer, *sm. Ng.*, s. Lo'rbeerbau'm; —, *wawrzyn, wieniec wawrzynowy od. laurowy; mit — bekränzt wawrzynem uwieńczony; auf seinen Lorbeeren ausruhen, *na laurach od. wawrzynach spoczywać; Lo'rbeer-, *a. Ng.* laurowy; Lo'rbeer, Lo'rbeerbau'm, *sm.* wawrzyn; laur wawrzynowe od. bobkowe, laurowe drzewo; Lo'rbeerbla'tt, *sn.* liść laurowy, bobkowy; Lo'rbeere, *sf.* bobek, jagoda wawrzynu; Lorbeeren, *pl. Ldw.* bobki, łajno owiec; Lo'rbeerhai'n, *sm.* laurowy gaik; Lo'rbeerki'rschbaum, s. Ki'rschlorbeerbau'm; Lo'rbeerkra'nz, *sm.*, Lo'rbeerkro'ne, *sf.* wieniec laurowy; Lo'rbeerö'l, s. Lo'röl; Lo'rbeerro'se, *sf. Ng.* (Oleander) róża sybirska; -beersü'chtig, *a.* *chciwy wawrzynów; -beerwa'ld, *sm.* las laurowy; -beerwei'de, *sf. Ng.* wierzba łozina; -beerzwei'g, *sm.* gałązka laurowa od. wawrzynu.

Lo'rchbaum, s. Le'rchenbau'm, Lä'rchenbau'm.

Lo'rchen, *sn. npr. dim.* (v. Eleono're) Leosia.

Lord, *sm.* Lord (w Anglii); Haus der Lords, *Stw.* Izba Lordów; Lo'rdkanzler, *sm. Stw.* (in England) Lord kanclerz.

Lo'renz, *sm. npr.* Wawrzyniec.

Lo'renzbirne, *sf. Ng. Gtn.* wawrzynówka (gruszka); Lo'renzkrau't, *sn. Ng.* tojeść pospolita.

Lorgne'tte, *sf.*, Lorgno'n, *sn.* lorneta, lornetka; Lorgnetti'ren, *vn.* (h.) u. *va.* lornetować, przez lornetkę patrzéć.

Lork, s. Krö'te.

Lo'röl, Lo'rbeerö'l, *sn.* olejek laurowy.

Los, s. Loos.

Los, Lo'se, *a.* u. *ad.* luźny; słabo umocowany od. spojony; loser Stein kamień luźny; loser Zahn ząb chwiejący się, lekko siedzący w szczęce; lose Haare włosy rozpuszczone, niezwiązane; lose Blätter kartki osobne, nie pozszywane, nie pozlepiane; loser Vogel, *ptaszek nielada; etwas lose befestigen, einpacken słabo co utwierdzić; słabo upakować; immer darauf los! frisch darauf los! daléj śmiało!

Lo'sackern, *va. Ldw.* odorać co; Lo'sarbeiten, *va.*, s. A'barbeiten; —, *vn.* (h.): auf etwas — zmierzać do czego; pracować nad osiągnieniem czego; usiłować czém zostać; sich — oderwać się od czego; odwiązać się, odwikłać się, odpętlać się, odepchnąć się; wydobyć się zkąd; *oderwać się od zatrudnień; *uwolnić się od pracy; Lo'sbacken, *vn.* (s.) odsiąść się w pieczeniu (o skórce chleba itd.); Lo'sbäcker, § s. Wei'ßbäcker; Lo'sbegehren, *va.* żądać uwolnienia kogo, puszczenia wolno; Lo'sbeißen, *va. irr.* (h.) (beiße los, biß l., losgebissen) odgryźć co; sich — przegryźć powróz itd.; *uwolnić się; Lo'sbekommen, *va.* (h.) (bekomme los, bekam l., losbekommen) (w skutek ciągłego usiłowania) rzecz jaką od innéj odłączyć; oderwać, oderznąć, odwikłać, odpętlać itd. od czego; s. a. A'bbekommen; Jemanden — dostać kogo na wolność; wydobyć go (z więzienia); ich kann davon nichts —, *nie mogę z tego nic wyrozumiéć; Lo'sbersten, *vn. irr.* (s.) (berste los, barst l., losgeborsten) pęknąć i oderwać się; Lo'sbinden, *va. irr.* (h.) (binde los, band los, losgebunden) odwiązać (co było przywiązane do czego); Lo'sbitten, *va. irr.* (h.) (bitte los, bat l., losgebeten): Jemanden — wyprosić kogo; Lo'sblättern (sich), *vr.* (h.) listkami od-

padać; łupać się w listki i odpadać; Lo'sbrechen, *va. irr.* (h.) (breche los, brach l., losgebrochen) odłamać co; —, *vn.* (s.) odłamać się; wybuchnąć; seinen Zorn gegen Jemdn. — lassen, *z gniewem powstać na kogo; *powstać na kogo; —, *odezwać się, nie módz dłużéj milczéć; -sbrennen, *va. irr.* (h.) (brenne los, brannte l., losgebrannt): eine Kanone, Pistole — wystrzelić, wypalić z armaty, z pistoletu; ein Feuerwerk — fajerwerk zapalić, puścić; —, *vn. irr.* (s.) wystrzelić (jak armata); -sbringen, s. Lo'sbeko'mmen; Lo'sbürgen, *va.* uwolnić kogo z aresztu daném zaręczeniem; Lo'sbruch, *sm.* odłamanie (się); -sdonnern, *vn.* (h.) grzmiącym głosem odezwać się; auf Jemanden — piorunującym tonem powstać na kogo; -sdrängen, -sdrehen, s. A'bdrängen, A'bdrehen; -sdreschen, *vn. irr.* (h.) (dresche los, drischt l., drasch los, losgedroschen): auf Jemanden — uderzyć na kogo i kijem itd. go okładać; -sdrücken, *va.* spuścić (kurek) i wystrzelić; drücke los! strzelaj! Lo'sdürfen, *vn. irr.* (h.) (darf los, durfte l., losgedurft): er darf nicht los nie może wyjść wolno; nie może być wypuszczonym; -seisen, *va.* wydobyć co z lodu; uwolnić od lodu; -sfahren, *va. irr.* (h.) (fahre los, fährt l., fuhr l., losgefahren): etwas — jadąc oderwać co od czego; —, *vn. irr.* (s.) nagle się oderwać od czego; auf etwas — pędem jechać na co; auf Jemanden — fukać na kogo; ofuknąć się, rzucić się od. powstać na niego; -sfeilen, *va.* odpiłować co; -sfeuern, s. Lo'sbrennen; Lo'sdonnern; -sgeben, *va. irr.* (h.) (gebe los, gibt od. giebt l., gab l., losgegeben) wydać kogo na wolność, wolno puścić; wolnością udarować; wolność komu nadać; wyzwolić kogo; -sgebung, *sf.* wypuszczenie, puszczenie na wolność, uwolnienie; -sgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe l., ging l., losgegangen) zaczynać się; der Streit geht los kłotnia się zaczyna; es wird bald — zarać się zacznie; — odchodzić, oddzielać się od czego; — wystrzelić (jak pistolet); auf Jemanden — (zum Kampfe 2c.) iść przeciw komu; uderzyć, napaść na kogo; -sgürten, s. A'bgürten; -shaben, *va. irr.* (h.) (habe los, hat l., losgehabt) umiéć co; wiedziéć co; er hat etwas los, *nie jest bez nauki; *ma trochę nauki; jetzt habe ich es los, *teraz już wiem, jużem doszedł; -shalftern, *va.* odkiełznać; -shauen, *va. irr.* (h.) (haue los, hieb l., losgehauen) odciąć; —, *vn.* (h.): auf Jemanden, auf etwas — uderzyć na kogo oder na co machając pałaszem, rąbiąc; -sheften, *va.* rozpiąć co (na haftki zapiętego); -shelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe los, hilft l., half l., losgeholfen): Jemandem — dopomódz komu do wydobycia się zkąd; -sheulen, *vn.* (h.) zawyć; -shusten, *va.* wykaszlać co; -skaufen, *va.*: Jemanden — wykupić kogo; okupić go; sich — wykupić się; okupić się; -skaufung, *sf.* wykupienie, okup; -sketten, *va.* spuścić z łańcucha; *uwolnić kogo jakby ze smyczy; sich — zdjąć się od. urwać się z łańcucha (o psie); —, *uwolnić się od czego (uciążliwego); -sknüpfen, *va.* rozpętlać; rozdzierzgnąć; -skommen, *vn. irr.* (s.) (komme los, kam los, losgekommen) dostać się na wolność; von etwas — uwolnić się od czego; von Schulden — wydobyć się z długów; -skönnen, *vn. irr.* (h.) (kann los, konnte l., losgekonnt) módz się uwolnić; -skriegen, § s. Lo'sbeko'mmen; -slassen, *va. irr.* (h.) (lasse los, läßt l., ließ l., losgelassen) wypuścić z rąk (kogo, co); puścić kogo wolno; wypuścić na wolność, z aresztu; puścić, pozwolić biedz; -slassung, *sf.* wypuszczenie; -slegen, *va.* odjąć od. wyjąć co i położyć osobno; —, *vn.* (h.) puścić się, odważyć się na co; zacząć co robić; zabrać się do czego; drapnąć; w nogi dać; -slügen, *va.*: Jemanden, sich — wyłgać kogo, się, kłamstwem uwolnić od czego; -smachen, *va.* odjąć co od czego; odwiązać, odlepić, oderwać; rozwiązać co; Jemanden, sich von etwas — uwolnić kogo lub się od czego; sich von den Geschäften — uwolnić się od zatrudnień; pozbyć się ich; sich von Jemandem — oderwać się od kogo; rozbrat z nim zrobić; pozbyć się go; sich aus Jemandes Umarmung — wydobyć się, wyrwać się z czyjego obięcia; -smeißeln, *va. Zm. etc.* dłutem co oderwać, oddzielić; -smögen, *vn. irr.* (h.) (mag los, mochte l., losgemocht) nie miéć chęci wyjść na wolność; -smüssen, *vn. irr.* (h.) (muß los, mußte los, losgemußt) musiéć być wolno puszczonym; -spflügen, -spicken, s. A'bpflügen, A'bpicken; Lo'splatz, *sm.* przystań; -splatzen, *vn.* (s.) pęknąć i oderwać się od czego; z hukiem oder trzaskiem wybuchnąć; wystrzelić; *wyrwać się z czém, *nierozważnie powiedziéć; -sräuspern, *va.* charchając oderwać i wypluć; -sreißen, *va. irr.* (h.) (reiße los, riß l., losgerissen) odrywać, oderwać co; sich — oderwać się; -sreißung, *sf.* oderwanie; -sreiten, *vn. irr.* (s.) (reite los, ritt l.; losgeritten) (konno) puścić się; auf Jemanden — jechać prosto na kogo; -ssäbeln, *va.* szablą co odciąć; -ssagen, *va.* wyzwolić kogo; sich — zrzec się; wyrzec się; — wyprzéć się; sich von seinem Versprechen — nie chciéć czego dopełnić przyrzeczenia; -ssägen, *va.* piłą oderznąć; -sschießen, *va. irr.* (h.) (schieße los, schoß l., losgeschossen) wystrzelić; auf Jemanden — strzelić do kogo; (losfahren, losrennen) rzucić się do kogo; -sschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage los, schlägt l., schlug l., losgeschlagen) odbić, uderzeniem odtrącić tak iżby odpadło; —, *H.* sprzedać; —, *vn. irr.* (h.) uderzyć, zacząć bić (jak zegar, lub kto kogo); schlage los! wal! pal! bij! -sschließen, *va. irr.* (h.) (schließe l., schloß l., losgeschlossen) odemknąć i wypuścić (kogo); -sschnallen, -sschneiden, -sschnellen, -sschnüren, -sschrauben, s. A'bschnallen, 2c.; -sschreien, *vn. irr.* (h.) (schreie los, schrie l., losgeschrien) zakrzyknąć; wrzasnąć; -sschwören, *va. irr.* (h.) (schwöre los, schwur l., losgeschworen) przysięgą uwolnić od czego (kogo lub się); sich von etwas — wyprzysiąc się czego.

Lo'ssein, *vn. irr.* (s.) (bin los, ist l., war l., bin losgewesen) być wolno puszczonym; dostać się na wolność; er ist wie vom Bändel los, *jak gdyby go kto ze smyczy spuścił (tak się raduje); von einer Gesellschaft lossein być uwolnionym od towarzystwa; der Teufel ist los, *dyabeł wojuje, dokazuje; — (losgegangen sein) dziać się; odbywać się; być zaczętym; das Schauspiel ist losgegangen widowisko już się zaczęło; was ist hier los? cóż tu się dzieje? was ist denn da wieder los? cóż tam znowu? — (losgeworden sein): ich bin froh, daß ich seiner, ihn los bin, *kontent jestem, żem się go pozbył; Gott Lob, ich bin ihn los! dzięki Bogu, pozbyłem się go!

Lo'sspalten, Lo'sspannen, s. A'bspalten, A'bspannen.

Lo'sspielen, A'bspielen; sich —, *vr.* (h.) odegrać się.

Lo'ssprechen, *va. irr.* (h.) (spreche los, spricht l., sprach l., losgesprochen) swojém oświadczeniem uznać kogo wolnym od czego; einen Lehrling — wyzwolić terminatora, ucznia; einen Beschuldigten od. Angeklagten —, *Rw.* obwinionego uznać niewinnym; Jemanden von einer Schuld, Verbindlichkeit — uznać kogo wolnym od winy; uwolnić go od zobowiązania się; -ssprechung, *sf.* wyzwolenie, rozgrzeszenie, absolucya, dyspensa; -ssprengen, -sspringen, -sspritzen, -sspülen, -sstecken, -sstoßen, s. A'bsprengen, 2c.; -sspruch, *sm. Rw.* wyrok uwalniający; -sstürmen, -sstürzen, *vn.* (s.): auf Jemanden — gwałtownie uderzyć na kogo; *atakować kogo.

Lo'stopf, Loo'stopf, *sm.*, Loo'surne, *sf.* urna do losowania.

Lo'strennen, *va.* odpruć od czego; odłączyć oddalić, odosobnić; sich von Jemandem — odłączyć się, oddalić się od kogo; -strennung, *sf.* odłączenie się; oddalenie się; -swackeln, *va.* obruszać co i odjąć; -sweichen, *va.* rozmiękczyć co tak aby odpadło; -swerden, *va.* u. *vn.* (s.) pozbyć się kogo lub czego; -swickeln, *va.* odwinąć, odpętlać, odwikłać co; sich — wywinąć się; wykręcić się; wywikłać się; sich von Geschäften — uwolnić się od kłopoliwych zatrudnień; -swinden, *va.* odkręcić od czego; sich — wykręcić się (auch *); -swirken, *va.* wyjednać komu wolność; sich — chciéć się wyjednać; -swollen, *vn. irr.* (h.) (will los, wollte l., losgewollt) chciéć się dostać na wolność, być wypuszczonym, zkąd oddalić, wyrwać; -swünschen, *va.* życzyć sobie uwolnienia kogo; -szählen, *va.* wolnym uznać od czego; s. a. Lo'smachen (sich); -sziehen, *vn. irr.* (h.) (ziehe los, zog l., losgezogen): auf Jemanden, auf od. über etwas —, *powstawać na kogo, na co; mit Schmähreden — beśtać, szkalować kogo; überall zieht man auf mich los, *wszędzie mnie napastują; -szischen, *vn.* (s.) sycząc zapalić się; -szünden, s. Lo'sbrennen; -szwängen, *va.* gwałtem co odepchać, oddalić, odsunąć itd. od czego.

Lö'schanstalten, *sf. pl.* urządzenia ogniowe (do gaszenia pożarów); Lö'schbank, *sf. Bk.* skrzynia do gaszenia wapna; Lö'schblatt, *sn.* ćwiartka bibuły; Lö'schbrand, *sm.* głownia wygasła; Lö'sche, *sf.*, s. Lö'schtrog; s. a. Stau'bkohlen; Lö'schen, *vn. reg.* u. *irr.* (h.) (lösche, löscht und lischt, löschte u. losch, gelöscht) gasnąć (auch *); —, *va. irr.* (h.) gasić (auch *); eine Schuld —, *H.* dług wymazać, extabulować; eine Schuld im Hypothekenbuche —, *Rw.* dług ekstabulować z hipoteki od. z ksiąg hipotecznych; das Eisen — gasić roz-

palone) żelazo, zanurzać w wodę; —, Sw., s. Au'sladen; Lö'schen, sn. gaszenie; Lö'scher, sm. ten co gasi; gasiciel; — (Werkzeug) gasidło, rożek, kapturek do gaszenia świec; Lö'schgerä'th, sn., Lö'schgerä'thschaft, sf. narzędzia ogniowe; Lö'schhaken, sm. osęk do gaszenia ognia; Lö'schhorn, s. Lö'scher; -schkohle, sf. węgiel zagaszony, zalany; -schkübel, sm. szkopek z wodą do ochładzania gorących narzędzi żelaznych; -schnapf, -schnäpfchen, dim., s. Lö'scher; -schpapie'r, sn. bibuła; -schtrog, sm. dzierza z wodą do studzenia rozpalonych narzędzi żelaznych; -schwasser, sn. woda do gaszenia ognia; — (bei Feuerarbeitern) woda do studzenia żelaza; -schwedel, -schwisch, sm. wiecheć do kropienia węgli.

Lo'se, a., s. Los, a.; loses Geld pieniądze ladajakie; loser Mensch, loser Vogel, *figlarz; swawolnik; loses Kind, loses Mädchen, *swawolne dziecko; *figlarna dziewczyna; loser Streich, *figiel; loses Gesindel, *włócząca się tłuszcza; *urwisze; lose Worte, *słowa niegrzeczne, nieobyczajne; loses Geschwätz, *próżnomówność; ein loses Maul haben, *mieć wyparzoną, wyszczekaną, wyuzdaną gębę; *gadać bez ogródki.

Lö'segeld, sn. okup; okupne; okupiny; wykupno; als — za okup.

Lo'sen, Loo'sen, va.: — um etwas losować o co.

Lö'sen, va. rozwiązać; *zawiłość jaką wyjaśnić; eine Aufgabe — rozwiązać zadanie; Jemandem die Zunge — podciąć język (dziecku) od. języczek; *rozwiązać komu język od ust, *sprawić, aby przemówił; einen Zweifel — wyjaśnić wątpliwość; Kanonen —, Kw. strzelać z armat; — (auslösen) wykupić; sich aus der Gefangenschaft — wykupić się z niewoli; — (einnehmen), H. targować (za towar); Jemandem etwas zu — geben dać komu co utargować; ein Gesetz — (aufheben, abschaffen), Bibl. ustawę znieść.

Lo'ser, sm. pl. Jäg. słuchy, uszy [zająca.

Lö'seschlü'ssel, sm. Bibl. władza rozwiązywania od. rozgrzeszania.

Lo'sung, sf. losowanie; hasło (auch *); den Soldaten die — geben, Kw. żołnierzom dać hasło.

Lö'sung, sf. rozwiązanie (überhaupt); wykupienie (fantu); — eines Geschützes, Kw. wystrzelenie z armaty; —, H. utargowanie.

Lo'sungswo'rt, sn. hasło; s. a. Lo'sung.

Loth, sn. łót; besser ein Loth Glück, als ein Pfund Verstand, *lepszy łót szczęścia, niżli funt rozumu; Loth (Löthmasse) lut, materyał do lutowania; s. a. Blei'loth; Lo'thbüchse, sf. strzelba łótowa, do łótowéj kuli; Lo'then, vn. (h.) mieć wagę kilkułótową; —, Bk. Zm. ołowionką doświadczać, czy prosto osadzona cegła, itd.

Lö'then, va. lutować; Lö'ther, sm. ten co lutuje; Lö'thig, a. (das vorgeschriebene Gewicht od. Loth reinen Goldes od. Silbers haltend) łótowy, łót ważący; — czysty; löthiges Gold, Silber złoto, srebro czyste (16-to-łótowe).

Lo'thkirsche, sf. Gtn. łótówka, łótowa wiśnia; Lo'thkolben, sm. młotek do lutowania.

Lö'thlampe, sf. lampa do lutowania.

Lo'thleim, sm. kléj, którego przy lutowaniu używają; Lo'thleine, sf. Sw. linka, na któréj ołowianka jest uwiązana do mierzenia głębi.

Lö'thmasse, sf. (der Klempner ꝛc.) lut; kit; materya do lutowania; Lö'thofen, sm. piecyk do lutowania.

Lo'threcht, s. Se'nkrecht.

Lo'thringen, sn. Geog. Lotaryngia; von, aus —, Lo'thringer, Lo'thringisch, a. Geog. Lotaryński; Lo'thringer, sm. Geog. Lotaryńczyk; Lo'thringerin, sf. Geog. Lotarynka.

Lö'throhr, sn., Lö'thröhrchen, sn. dim. rurka do lutowania; Lö'thschlosser, sm. kłótkarz, ślusarz, co kłótki tylko robi.

Lo'thse, ꝛc., s. Loo'tse, ꝛc.

Lö'thung, sf. lutowanie; materya do lutowania.

Lo'tte, sf., Lo'ttchen, sn. npr. dim. Karolcia; Lo'ttchenblä'tter, sn. pl. Ng., s. Hu'flattich.

Lo'tterbu'be, sm. iron. łotr; Lo'tterbü'bisch, Lo'tterbu'ben-, a. szyderski, łotrowski; Lo'ttergesi'ndel, sn. zgraja łotrów.

Lotterie', sf. loterya; in der — spielen grać w loteryą; — spielen grać w loteryjkę; in die — legen, setzen, einsetzen stawić na loteryą; Lotterie'-, a. loteryjny; — loteryi; -rie'directio'n, sf. dyrekcya loteryi; -rie'dire'ctor, sm. dyrektor loteryi; -rie'liste, sf. lista loteryjna; -rie'loos, sn. los na loteryą; -rie'plan, sm. plan loteryi.

Lo'tto, Lo'ttospie'l, s. Lotterie'.

Lo'tus-, a. Ng. lotusowy; Lo'tusbaum, sm. Ng. lotusowe drzewo; Lo'tusbla'tt, sn. liść lotusowy; Lo'tusblu'me, sf. Ng. kwiat lotusowy.

Lö'tzen, sn. Geog. (Stadt in Preußen) Lec.

Louisd'o'r, sm. Mzk. luidor.

Lou'pe, sf. lupa, szkło powiększające.

Lö'we, sm. Ng. lew; den schlafenden Löwen wecken (auch *) śpiącego lwa budzić; Löwe (Stutzer, *Mann des Tages, *Held), *lew, elegant, modniś, gładysz; Lö'wen-, a. lwi, lwia, lwie; Lö'wenfu'ß, sm. lwia noga; —, Ng. (Pflanze) gęsie łapki; -wengeschle'cht, sn. lwi ród; -wengesta'lt, sf. lwia postać; -wengru'be, sf. lwia jama; -wenhau't, sf. lwia skóra; -wenhe'rz, sn. lwie serce; -wenju'nges, sn. szczenię lwie; lwię; lwiątko; Rachen des Löwen paszcza od. paszczęka lwia; -wenklau'e, sf. lwi szpon; -wenmä'ßig, a. lwi; lwowy; jak lew; -wenmau'l, Ng. (Pflanze), s. Bra'ckenhau'pt; -wenmu'th, sm. lwia odwaga; -wensa'ndel, sm. Ng. (Pflanze) gniazdosz; -wenschwa'nz, sm. lwi ogon; —, Ng. (Pflanze), siehe He'rzgespa'nn; -wensti'mme, sf. głos od. ryk lwa; -wenta'tze, sf. lwia łapa; s. a. Lö'wenklau'e; -wenthaler, sm. Mzk. liw; lewek; -wento'b, sm. Ng. (Pflanze) lwi trut; -wenwä'rter, sm. dozórca lwów; -wenzah'n, sm. Zk. lwi ząb; —, Ng. brodownik mleczowy; Lö'win, sf. Ng. lwica; —, *(Modedame, Stutzerin, *berühmte Frau, *Heldin), *lwica, *elegantka, modnisia, gładyszka; Lö'winnen-, a. do lwicy należący.

Loya'l, s. Re'chtlich, Treu; Loyalitä't, s. Re'chtlichkeit, Treu'e.

Lü'beck, sn. Geog. Lubeka; Lü'becker, sm. Geog. Lubeczanin; Lü'beckerin, sf. Geog. Lubeczanka; Lü'beckisch, Lü'becker, a. Geog. Lubecki.

Lubli'n, sn. Geog. Lublin; Lubli'ner, a. Geog. Lubelski; —, sm. Geog. Lublinianin, Lubelczyk; Lubli'nerin, sf. Lubelka; Lubli'nisch, a. Geog. Lubelski; s. a. Lubli'ner, a.

Lu'cas, Lu'kas, sm. npr. Łukasz.

Luce'rne, sf. Ng. Ldw. lucerna, trawa Szwajcarska.

Luchs, sm. Ng. bystrowidz; ostrowidz; Luchs-, a. Ng. — bystrowidza; ostrowidzowy, ostrowidzy; rysi, rysiowy; Lu'chsauge, sn. oko bystrowidza; *oko bystro widzące; *wzrok bystry; Lu'chsäugig, a. *bystrocki; Lu'chsjunges, sn. Ng. Jäg. rysię; -chskatze, sf. Ng. ryś; Lu'chspelz, sm. rysiowe futro; skóra rysia; Lu'chsstein, sm. Ng. linkur (drogi kamień); Lu'chsweibchen, sn. Ng. Jäg. rysica.

Lu'cian, sm. npr. Lucyan; Lu'cianskrau't, s. Fa'llkraut; Lu'cienho'lz, sn. Ng. drzewo świętéj Lucyi.

Lu'cifer, sm. Stk. lucyfer, gwiazda poranna i wieczorna; —, Myth. lucyper, czart.

Lü'ckchen, sn. dim. dziurka; szczerbek; Lü'cke, sf. otwór; szpara; dziura; luka, próżnia, przedział; um diese — auszufüllen, ꝛc. dla zapełnienia téj próżni, itd.; eine — lassen zostawić próżne miejsce; ich habe noch manche — auszubüßen, *mam jeszcze nie jedną dziurę do zatkania; ich muß blos die Lücken büßen, *mną tylko dziury zatykają; Lü'ckenbü'ßer, sm. *ogólny od. powszechny zastępca; zum — ist er gut genug, *do zatykania dziur ujdzie; Lü'ckenha'ft, a. pełen dziur, szpar, otworów; *nie cały, w którym są miejsca niewykończone, mający w sobie przerwy; Lü'ckenha'ftigkeit, sf. dziurawość; *niezupełność; Lü'ckig, a. szczerbaty.

Lucrati'v, a. zyskowny.

Lu'delho'rn, sn. rożek do prochu na podsypki.

Lu'der, sn. ścierwo; das Pferd setzt — an koń nabiera ścierwa (tucznieje); die Hunde mit — füttern, Jäg. psy ścierwem paść; —, *życie plugawe, wszeteczne; —, Jäg. nęta; ponęta; Lu'derle'ben, sn. iron. życie wszeteczne.

Lü'derlich, ꝛc., s. Lie'derlich, ꝛc.

Lu'dern, va. ścierwem nęcić; —, vn. (h.) ścierwo zrzéć; —, *żyć wszetecznie.

Lu'dwig, sm. npr. Ludwik.

Luft, sf. Ntl. (pl. Lüfte) powietrze (überhaupt); — schöpfen oddychać powietrzem; frische — schöpfen odetchnąć świeżém powietrzem; połykać świeże powietrze; etwas in, an die Luft stellen wystawić co na powietrze; an die — gehen wyjść na powietrze; in die — fliegen wzlecieć na oder w powietrze; in der — schweben unosić się w powietrzu; aus der — herabkommen spuścić się, spaść z powietrza; von der — leben żyć samém powietrzem; nach — schnappen chwytać wiatr oder powietrze; ziajać; der kalten — ausgesetzt na obwiew zimnego powietrza wystawiony; — holen (einathmen) brać w siebie powietrze; — machen poruszać powietrze dla chłodu; dać przystęp powietrzu; oddech przywrócić,

ułatwić; zrobić otwór (krwi, wodzie do odpływu itd.); Jemandem — machen zrobić komu wolne przejście, miejsce do przejścia oder do cofnienia się; dać mu się wydobyć z ciasnoty; pozwolić mu odetchnąć; seinem Herzen — machen, *ulżyć swemu sercu, wynurzyć co je uciskało; seiner Freude — machen, *wynurzyć swoję radość; głośno ją okazać; — bekommen dostać powietrza; *odetchnąć sobie; von etwas — bekommen, *otrząść się z czego (z długów, kłopotów, zatrudnień itd.); Schlösser in die — bauen, *zamki na lodzie stawiać; aus der — greifen, *uprząść sobie co; *z palca wyssać; *wymyślić bez żadnéj zasady; — (Wind) wiatr, wietrzyk, powiew powietrza; es weht, gebt eine rauhe — ostre powiew przewiewa; — luft, otwór do przechodu powietrza; die Pfeife hat keine — fajka nie ma luftu, jest zatkana; Streiche, Hiebe in die — führen wiatr bić, machać po powietrzu; Luft-, *a.* powietrzny; Lu'ftart, *sf. Ntl.* rodzaj powietrza; Lu'ftbad, *sn.* kąpiel powietrzna; Lu'ftballo'n, *sm. Ntl.* balon; einen — steigen lassen balon puszczać; -ftbescha'ffenheit, *sf. Ntl.* własność powietrza; klima; -ftbett, *sn.* skórzany worek powietrzem nadęty; -ftbewoh'ner, *sm.* *mieszkaniec powietrzny (ptak); -ftbild, *sn.* marzenie od. złudzenie wyobrażni; umidło; -ftblase, *sf.*, -ftbläschen, *sn. dim.* bańka na wodzie; Lü'ftchen, *sn. dim.* wietrzyk; Lu'ftdicht, *a.* nie przepuszczający powietrza; szczelny; Lü'fte, *sf. pl.* von Luft, s. d.

Lü'ften, *va.* przewietrzać; einen Baum —, *Gtn.* drzewo przewietrzać; einen Stein — (heben) kamień przewietrzać; den Hut — uchylić kapelusza; den Schleier, die Decke — cokolwiek podnieść kwefa, kołdry; das Kleid — suknią rozpiąć; sich — porozpinać się; sein Herz — (erleichtern), *ulżyć ściśnionemu sercu; Lu'fterschei'nung, *sf. Ntl.* zjawisko napowietrzne; meteor; -fterschei'nungsleh're, *sf. Ntl.* nauka o meteorach; -ftesse'nz, *sf.* esencya na zatkanie tchu; -ftfähre, s. Lu'ftschiff; -ftfahrer, *sm.* podróżnik napowietrzny; -ftfahrerin, *sf.* kobieta po powietrzu balonem latająca; -ftfahrt, *sf.* podróż napowietrzna; ftfang, *sm.* wentylator; rura do przewiewu, do przeciągu powietrza; -ftfarbe, *sf.* kolor powietrza (niebieski); -ftfenster, *sn.* okno dla przewiewu powietrzu; -ftfest, s. Lu'ftdicht; -ftflug, *sm.* lot powietrzny; -ftgattung, s. Lu'ftart; -ftgebäu'de, s. Hi'rngespi'nnst; -ftgebi'lde, s. Lu'ftbild; -ftgefä'ß, *sn. Ng.* naczynie mieszczące w sobie powietrze (dla rośliny potrzebne); -ftgegend, *sf.* strona od. okolica powietrzna; -ftgeschö'pf, *sn.* istota powietrzna, powietrzem oddychająca, na powietrzu żyjąca; -ftgeschwu'lst, *sf.* wzdęcie od. obrzmienie od wiatru; -ftgesi'cht, *sn.* widziadło napowietrzne; Lu'ftgetü'mmel, *sn.* *chmury; -ftgewö'lbe, *sn.* sklepienie niebios; -ftgüte, *sf.* dobroć powietrza, zdatność do oddychania; -fthahn, *sm.* kurek do wpuszczania lub wypuszczania powietrza; Lu'fthauch, *sm.* wietrzyk; letki powiew; -fthimmel, *sm.* powietrzokrąg; powietrznia; Lu'ftig, *a.* powietrzny, z powietrza złożony; w powietrzu znajdujący się; luftiger Gegenstand, *Mal.* przedmiot napowietrzny; — przewiewny; przystępny powietrzu; na powietrze wystawiony; świeże powietrze mający (mieszkanie); — lekki; luftige Kleidung letka odzież; luftiger Mensch, *wietrznik; Lu'ftklappe, *sf.* klapa do wpuszczania lub wypuszczania powietrza; -ftkleid, *sn.* suknia od wiatru; -ftkreis, *sm. Ntl.* powietrzokrąg; atmosfera; -ftkugel, *sf. Ntl.* eolipil, bania metalowa z ciasną rurką, z któréj rozgrzana woda gwałtownie w kształcie pary się wydobywa; s. a. Lu'ftball; -ftleer, *a.* próżny, nie mający w sobie powietrza; -ftloch, *sn.* otwór oddechowy; otwór dla powietrza; luft (w piwnicy); przewiew, oddech (w stodole); -ftmalz, *sn.* słód wietrzny, na powietrzu suszony; -ftmasse, *sf. Ntl.* masa powietrza; -ftmeer, *sn. Ntl.* *morze powietrza, atmosfera; -ftmesser, *sm. Ntl.* powietrzomierz, aerometr; gazometr; -ftpumpe, *sf. Ntl.* pompa powietrzna, machina pneumatyczna; niby to coś, a w istocie nic; -ftraum, *sm. Ntl.* przestrzeń powietrza; -ftreich, *sn.* państwo powietrzne; -ftreise, *sf.* podróż napowietrzna, po powietrzu (w balonie); lotna podróż; -ftröhre, *sf.*, -ftröhrchen, *sn. dim.* rurka powietrzna, do wpuszczania powietrza; Lu'ftröhre, *Httk.* kanał powietrzny; —, *Zk.* rurka oddechowa, kanał oddechowy; tchawica; -ftröhren-, *a. Zk.* tchawicowy; tchawiczny; Lu'ftsalz, *sn.* sól lotna, części solne w powietrzu się znajdujące; -ftsäule, *sf. Ntl.* słup powietrzny; -ftsäure, *sf.* gaz węglikowy; -ftscheu, *a.* mający wstręt od powietrza; -ftscheu, *sf.* wstręt od powietrza; -ftschicht, *sf. Ntl.* szychta od. kolumna powietrza; -ftschießen, *sn.* strzelanie w powietrzu (w lot); -ftschiff, *sn. Ntl.* balon z łódką i łódka u balonu; okręt powietrzny; -ftschiffer, *sm.* żeglarz napowietrzny; -ftschifferin, *sf.* żeglarka napowietrzna; -ftschifffah'rt, *sf.* żegluga powietrzna (balonem); -ftschloß, *sn.* *zamek na lodzie; Luftschlösser bauen, *zamki na lodzie stawiać; *układać plany nie mogące się wykonać; -ftschuß, *sm.* wystrzał na wiatr; -ftschwebend, *a.* w powietrzu się unoszący; -ftschwere, *sf.* ciężkość powietrza; -ftsegler, s. Lu'ftschiffer; -ftseil, *sn.* *powróz z piasku ukręcony; -ftseite, *sf.* strona na wiatr wystawiona; -ftspiegelung, *sf. Ntl.* (Fata morgana) widmo powietrzne; -ftspringer, *sm.* skoczek powietrzny, który skoki wyprawia w powietrzu; Lu'ftsprung, *sm.* skok w powietrzu; -ftstand, *sm.* temperatura powietrza; -ftstäubchen, *sn. dim.* pyłek; -ftstreich, *sm.* cięcie w powietrze; Luftstreiche führen szablą itd. machać po powietrzu; rąbać powietrze; *pocisk słaby, bez skutku, bezsilny, nic nie znaczący; -ftstreifschuß, *sm.* kontuzya; stłuczenie mimostrzałowe; -fttheilchen, *sn. dim. Ntl.* cząsteczka powietrza; -ftwägeku'nst, *sf. Ntl.* aerometrya; -ftwasser, *sn.* woda rozpuszczona w powietrzu; krople ulatwiające oddech; -ftweg, s. Lu'ftröhre; -ftwelle, *sf. Ntl.* fala powietrza; -ftwurzel, *sf. Ng.* korzeń powietrzny; —, *Ng.* dzięgielnica.

Lu'ftzeichen, s. Lu'fterschei'nung; -ftzieher, *sm.* otwór do przeciągu powietrza; -ftzug, *sm.* przeciąg powietrza; narzędzie do przeciągania powietrza.

Lug, *sm.*: Lug u. Trug kłamstwo i zdrada; auf — u. Trug ausgehen, mit — u. Trug umgehen, *kłamstwo i zdradę knować; aus — u. Trug zusammengesetzt, *cały złożony z kłamstwa i zdrady.

Lü'ge, *sf.* kłamstwo; łgarstwo; Jemandem eine — sagen kłamstwo komu powiedzieć; lauter Lügen vorbringen, *same kłamstwa gadać od. prawić; Jemanden Lügen strafen, einer Lüge zeihen, einer — überführen, *kłamstwo komu zadawać, zadać; *o kłamstwo przekonać; Lügen haben kurze Beine, *kłamstwem nie daleko się zajdzie; Lü'gen, *vn.* (h.) kłamać, łgać, zełgać, skłamać; er lügt, wenn er den Mund aufthut, *co gębę otworzy, to łże; er lügt, als wenn's gedruckt wäre, er lügt, wie gedruckt, *kłamie tak gładko jak gdyby pióro osmalił; *kłamie jak z nót; Jemandem die Haut voll lügen, *okropnie przed kim nakłamać; das lügst du in deinen Hals, *kłamiesz bezwstydnie; Lü'gen, *sn.* kłamanie; sich das — angewöhnen przyzwyczaić się do kłamania; sich auf das — legen, *kłamstwa się chwycić; —, *va.* udawać, zmyślać co; Lü'gen-, *a.* kłamliwy; *fałszywy; Lü'gengei'st, *sm.* duch kłamstwa; -genha'ft, *a.* kłamliwy; -genha'ftigkeit, *sf.* kłamliwość; -genmau'l, *sn.* kłamliwa gęba; kłamca wierutny; łgarz; -genpre'diger, *sm.* opowiadacz kłamstwa; -genprophe't, *sm.* kłamliwy oder fałszywy prorok; -genre'dner, *sm.* kłamstwo mówiący; -gensa'ck, s. Lü'genmau'l; -genschmie'd, *sm.* *wymyślacz kłamstwa; Lü'genzei'hung, -genzi'cht, *sf.* posądzanie o kłamstwo.

Lu'ggesta'lt, *sf.* postać kłamliwa [od. mamiąca.

Lü'gner, *sm.* kłamca; łgarz; Jemanden zum — machen łgarzem kogo zrobić, zadawać mu kłamstwo; ich muß an dir zum — werden, *muszę ci się pokazać kłamcą; Lü'gnerin, *sf.* łgarka; kłamliwa kobieta; -gnerisch, s. Lü'genha'ft.

Lüh'wasser, *sn.* woda do płukania pranéj bielizny. [Ludwisia.

Lui'se, Loui'se, *sf. npr.* Ludwika,

Lu'kas, *sm. npr.* Łukasz; s. a. Lu'cas.

Lu'ke, *sf.* okno od. otwór w dachu (z okienicą ale bez szyb).

Lu'llen, *vn.* (h.) śpiewać dziecku (*lu, lu, lu*) dla uśpienia go; —, *va.* usypiać dziecko śpiewaniem lub piersią.

Lü'mmel, *sm.* basałyk; byk; drągal; grubijanin; chłystek; mazgaj; drąg; rura do baszczu; grober — prostaczysko; Lümmelei', *sf.* grubijaństwo, niezgrabność; prostactwo; gburostwo; Lü'mmelha'ft, *a.* niezgrabny, grubijański, prosty, podły; Lü'mmeljah're, *sn. pl.* *wołowe lata, *ta pora wieku, gdzie człowiek mężnieje i leniwieje.

Lump, *sm.*, s. Lu'mpen, La'ppen; —, *gałgan, *człowiek biedny alby nikczemny, podły, lub sknera aż do brudoty; — (Lumpenkerl, Lumpenhund), *gałgan nad wszystkie gałgany; *gałgan całą gębą; *obszarpaniec.

Lü'mpchen, *sn. dim.* gałganek.

Lu'mpen, *sm.* gałgan; łachman; die Lumpen hängen um ihn herum łachmany na nim wiszą, wloką się za nim; *s. Lump; Lu'mpen-, *a.* gałgański; *— gałganów; Lu'mpendi'ng, *sn.* gałgaństwo, *rzecz bez żadnéj wartości; -penfrau', *sf.* gałganiarka, kobieta gałgany zbierająca; -pengel'd, *sn.* *bagatela, *fraszka; etwas für ein — kaufen, *za bezcen, na pół darmo, za fraszkę kupić; -pengesi'ndel, -penpa'ck, -penvo'lk, -penzeu'g, *sn. iron.* chałastra; gałganterya; banda gałganów; stek szubrawców; podła tłuszcza; obdartusy; obszarpańcy; -penha'ndel, *sm.* handel gałganami; -penhä'ndler, *sm.*, -penhä'ndlerin, *sf.* ten, ta, co gałganami handluje (dla papierników); -penhu'nd, s. Lump; -penka'mmer, *sf.* (in Papiermühlen) izba, gdzie gałgany (na papier) składają; -penke'rl, s. Lump; -penkö'nig, *sm. iron.* król gałgański; -penma'nn, s. Lu'mpensa'mmler; -penpa'ck, s. Lu'mpengesi'ndel; -penpapie'r, *sn.* papier z gałganów; -pensa'mmler, *sm.* gałganiarz; -penso'ld, *sm. iron.* gałgańska płaca oder pensya; -pensu'cher, s. Lu'mpensa'mmler; -penvo'lk, s. Lu'mpengesi'ndel; -penwei'b, s. Lu'mpenfrau'; -penwu'st, *sm.* łachmany; -penzu'cker, *sm. H.* (Lampenzucker) cukier ordynaryjny; gruby nieczyszczony cukier; -perei', *sf.* gałgaństwo; Lu'mpicht, Lu'mpig, *a.* gałgański (überhaupt); bzdurny; —, *ad.* po gałgańsku sprawować się, przyjąć kogo.

Lunambuli'smus, *sm. Hlk.* lunatyzm; Lunambuli'st, *sm. Hlk.* lunatyk; Luna'tisch, *a. Hlk.* lunatycki.

Lune'tte, *sf. Bk.* luneta.

Lu'nge, *sf. Zk.* płuca; mit Lungen athmend, *Ng.* płucowaty; eine gute — haben, *mieć dobre, mocne piersi, mocny organ (do mówienia); mieć mocne płuca; aus voller — schreien, *krzyczéć z całego gardła; sich die — aus dem Halse schreien, *piersi sobie zerwać krzyczeniem; Lu'ngen-, *a. Zk. Hlk.* płucny, płucowy; Lu'ngena'der, *sf.* żyła płucna oder płucowa; -genblu'me, *sf. Ng.* goryczka płucowa; -genblu'tfluß, *sm. Hlk.* (Blutsturz) pneumorragia, pneumonorragia; Lu'ngendrü'se, *sf. Zk.* gruczoł płucowy; -genentzü'ndung, *sf. Hlk.* zapalenie płuc; -genfeh'ler, *sm. Hlk.* wada płuc; -genfle'chte, *sf.*, -genmoo's, *sn. Ng.* porost płucnik oder płucny; płucnik drzewny; -gengeschwü'r, *sn. Hlk.* wrzód na płucach; -genhie'b, *sm. Ftk.* cięcie w płuca; Jemandem einen — versetzen, *tęgo komu wyrznąć prawdę; -genklee', s. Bi'tterklee'; -genkra'nkheit, *sf.* choroba płuc; -genkrau't, *sn. Ng.* płucnik lekarski; miodunka; -genmi'ttel, *sn. Hlk.* lekarstwo na płuca; -genmoo's, s. Lu'genfle'chte; -genmu's, *sn. Kk.* płucka cielęce siekane; siekanka z płucek (jako potrawa); -gensu'cht, *sf. Hlk.* suchoty płucne; mit der — behaftet sein, *Hlk.* miéć płucne suchoty; -gensü'chtig, *a. Hlk.* suchotny, suchotliwy, dychawiczny; płucną chorobą cierpiący; -gensü'chtige, *sf. Hlk.* suchotnica; -gensü'chtiger, *sm. Hlk.* suchotnik; -genty'phus, *sm. Hlk.* pneumotyfus; -genwu'rz, s. Lu'ngenkrau't; -genzerglie'derung, *sf. Hlk.* pneumotomia.

Lu'ngerer, Lau'erer, *sm.* próżnujący; Lu'ngern, *vn.* (h.) próżnować; włóczyć się.

Lü'nse, s. A'chsnagel.

Lu'nte, *sf.* lunt; lont, knot (do zapalania armaty); — riechen, *miarkować coś; *dorozumiewać się; Lu'ntensto'ck, *sm. Kw.* lontownik.

Lü'pfen, § s. Lü'ften.

Lu'ppe, *sf. Httk.* bryła topionego żelaza (przeszło 100 funtów).

Lust, *sf.* ochota, chęć do czego; — zur Arbeit chęć oder ochota do roboty; Jemandem — zu etwas machen wzbudzić w kim chęć; Jemandem die — zu etwas benehmen pozbawić kogo ochoty do czego; die — ist ihm vergangen stracił chęć; odeszła go ochota; wozu der Mensch — hat, dazu hat er auch Andacht, *do czego kto ma ochotę, do tego ma i nabożeństwo; — upodobanie; ich habe große — am Tanzen, *wielkie mam upodobanie w tańcu; ich habe zu Nichts —, *nie chce mi się niczego; *nie żądno mi; seine — am Herrn haben, *Bibl.* kochać się w Panu; das war eine Lust! to była rozkosz! es ist eine — ihn reden hören, *rozkosz jest słyszéć go mówiącego; — nach etwas żądza czego; ochota na co; — chuć; pochuć; Lüste u. Begierden chuci i żądze; die Lüste des Fleisches, *Bibl.* pożądliwości ciała; den Lüsten fröhnen dogadzać pożądliwościom cielesnym; seine Lust büßen chuć zaspokoić; Lu'stbad, *sn.* kąpiel dla rozrywki; Lu'stbarkeit, *sf.* rozrywka; zabawa; uciecha; Lü'stchen, *sn. dim.* chętka, ochotka; ich habe ein — nach etwas, *chętka mnie bierze na co; Lu'stdirne, *sf.* (Buhldirne) dziewucha, miłośnica, wszetecznica; Lüstelei', *sf.* pochutliwość; Lü'sten, Lü'steln, Lü'stern, *vn.* (h.): chciéć się czego; chęć miéć; es gelüstet ihn, *skoma mu; *rupi go; Lü'stern, *a.* pożądliwy, pochutliwy; lüstern nach etwas chciwy, pragnący czego; łakomy na co; nach etwas — sein pożądać, chciwie pragnąć, łaknąć czego; — werden rozłakomić się; lüsterne Speise, *potrawa wzbudzająca apetyt; Lü'sternheit, *sf.* pożądliwość; Lu'stfahren, *vn.* (s.) jechać dla rozrywki; Lu'stfahrt, *sf.* jazda dla rozrywki; przejazdka; -stfeuer, *sn.* ogień ochotny; fajerwerk; -stgang, *sm.* przechadzka; -stgarten, *sm.*, -gärtchen, *sn. dim.* ogród, ogródek do zabawy, do przechadzek; -stgärtner, *sm.* ogrodnik znający się na ogrodach do zabawy; -stgebü'sch, *sn.* krzaki do przechadzki; -stgefe'cht, *sn.* bitwa dla rozrywki; -stgefi'lde, *sn.* błonia do przechadzki; -stgehö'lz, *sn.* gaik do przechadzki; park; -stgela'g, *sn.* schadzka dla rozrywki; -gesa'ng, -stgeschrei', s. Freu'dengeschrei'; -stgesta'lt, *sf.* rozkoszna postać; -stgewä'chs, *sn.* roślina do rozrywki służąca; -stgräber, *sn. pl. Bibl.* groby pożądliwości; -sthain, s. Lu'stgehö'lz; Lu'sthalber, *ad.* dla uciechy; -sthaus, *sn.*, -sthäuschen, *sn. dim.* dom od. domek dla rozrywki; altana; sala w ogrodzie; — (Hurenhaus) burdel; -stholz, s. Lu'stgehö'lz; Lu'stig, *a.* wesoły, lubiący wesołość; —, *ad.* wesoło; es geht hier — zu tu wesoło idzie; lustig! immer —! bawcie się wesoło! heisa — ohne Sorgen! hulaj dusza, bez kontusza! Jemanden — machen rozweselić kogo; — werden, sich — machen rozweselić się; rozhulać się (przy piciu itd.); rozhasać się (przy tańcu itd.); sich über Jemanden, über etw. — machen, *żartować sobie, żarty sobie robić z kogo, z czego; lustiger Bruder, Bruder Lustig, *człowiek wesoły; hulak; — zabawny; ucieszny; das ist —, *a to komedya; *a to pocieszna historya; — rozkoszny; Lu'stigkeit, *sf.* wesołość, zabawność, rozkoszność; -stigma'cher, *sm.* (Spaßmacher) trefniś; *krotofilnik; -stinsel, *sf.* wysepka założona dla rozrywki; -stlager, *sn. Kw.* obóz dla rozrywki założony; Lü'stling, *sm.* rozkoszniś; rozpustnik; Lu'stort, Lu'stplatz, *sm.* miejsce do zabawy od. rozrywki przeznaczone; -stpartie', *sf.* przechadzka; przejazda; wycieczka dla rozrywki; -stpfuhl, *sm.* bagno rozkoszy; -streich, *a.* obfity w rozrywki, zabawy; -streise, *sf.* podróż dla rozrywki; -streisen, *vn.* (s.) podróżować dla rozrywki; -streizend, *a.* powabny, rozkoszny; -streizmi'ttel, *sn.* środek do rozkoszy pobudzający; -stschauer, *sm.* dreszcz, który rozkosz wzbudza; -stschiff, *sn. Sw.* statek przeznaczony do pływania dla rozrywki; -stschiffer, *sm.* ten co statkiem wozi po wodzie dla rozrywki; -stschlacht, s. Lu'stgefe'cht; -stschloß, *sn.* zamek dla rozrywki założony, ku zabawie służący; -stseuche, *sf.* choroba weneryczna; weneryczna zaraza; franca; lubieżna choroba; Lu'stsinn, *sm.* skłonność do rozkoszy; ubieganie się za rozkoszami; -stspiel, *sn. Sb.* komedya; -stspieldi'chter, *sm.* poeta komiczny; -ststück, *sn.* część w ogrodzie do rozrywki przeznaczona; -sttrank, *sm.* trunek wzbudzający chuci miłosne; -sttrunken, *a.* upojony rozkoszą; -stverme'ngt, -stvermi'scht, *a.* zaprawiony rozkosza; -stwald, -stwäldchen, s. Lu'stgehö'lz; -stwandeln, *vn.* (h. u. s.) spacerować, przechadzać się, przechadzki używać; -stwarte, *sf.* belweder.

Luthera'ner, *sm. Kg.* Luter; Luteranin; Luthe'risch, *a. Kg.* Luterski; —, *ad.* po Lutersku; Lu'therthu'm, *sn.*, Lutherani'smus, *sm. Kg.* Luteranizm, Luterstwo.

Lu'tschbeutel, Lu'tscher, *sm.* węzełek do ssania dla dzieci; papka; smoczek; Lu'tschen, s. Sau'gen.

Lu'tter, *sm.* § wódka prosta, pierwsza; prostucha.

Lü'ttich, *sn. Geog.* Leodyum, Leodium; von, aus —, *Geog.* Leodyjski; Lü'tticher, *sm. Geog.* (Einwohner der Stadt **Lüttich**) Leodyjczyk.

Luxuriö's, *a.* wykwintny; zbytkowny; Lu'xus, *sm.* przepych; zbytek; wykwint; Lu'xus-, *a.* zbytkowny; Lu'xusarti'kel, *sm.* artykuł zbytkowy, wykwintny, do przepychu należący; Lu'xuswaa're, *sf.* towar przepychowy od. zbytkowy.

Luze'rne, s. Luce'rne.

Lyce'um, *sn.* Liceum; szkoła przygłówna.

Lyck, *sn. Geog.* (Stadt in Ostpreu- [ßen) Hełk; Ełk.

Ly'mphe, *sf. Zk. Hlk.* limfa; Lympha'tisch, *a. Zk.* lipkowodny, limfatyczny.

Ly'risch, *a. Dtk.* liryczny; lyrischer Dichter, Ly'riker, *sm.* liryk; liryczny poeta.

Lysimachie', *sf. Ng.* tojeść; ba- [żanowiec.

M.

M, m, czternasta głoska niemieckiego alfabetu, wymawia się = *m* po polsku.

Maal, **Mahl**, *sn.* znak, znamię.

Mäa'ndrisch, *a. Alt.* *kręty jak Meander (rzéka w Azyi); —, *ad.* kręto; mäandrische Worte, Reden, *wykrętne słowa, mowy.

Maas, *sf. Geog.* Moza, Maza.

Maaß, Maß, *sn.* miara; s. a. Maß.

Macedo'nien, *sn. Geog. Gsch.* Macedonia; Macedo'nier, *sm. Geog. Gsch.* Macedończyk; Macedo'nierin, *sf. Geog.* Macedonka; Macedo'nisch, *a. Geog. Gsch.* Macedoński.

Mäce'n, *sm.* *mecenas, *mąż wspierający nauki, opiekujacy się uczonymi itd.

Macha'lles, *sm.* **Totumfacki.

Macha'ndel, Macha'ndelbaum, Macha'ndelbu'sch, Macha'ndelstrau'ch, *sm. Ng.* § (Wachholder) jałowiec.

Ma'chbar, *a.* mogący być zrobionym.

Ma'che, *sf.* robienie; robota; etw. in die — nehmen wziąć co do roboty; Jemanden in der — haben, *mieć kogo w obrotach, *dać się komu w znaki, *dokuczać komu, *okładać go kijem, *skórę mu garbować; Ma'chen, *va.* robić; zrobić; — lassen dać co robić; kazać zrobić; ich ließ mir ein Kleid — kazałem sobie zrobić suknią; was soll ich mit ihm —? cóż mam z nim robić? ich weiß nicht, was ich aus ihm machen soll, *nie wiem, co mam z niego zrobić; viel aus Jemandem machen, *wielce kogo poważać, wysoko cenić; sich einen Begriff von etwas — powziąć wyobrażenie; sich aus Jemandem, aus etwas nichts —, *nie zważać od. nie dbać na kogo, na co; etwas aus sich —, *mieć się za coś (wielkiego), *oczy ludzkie zwracać na siebie; Jemandem etwas zum Verbrechen, ihm ein Verbrechen aus etwas —, *poczytać komu co za zbrodnią; Geld —, *robić pieniądze, *majątek zbierać; sein Glück — szczęście zrobić; sich einen Namen — zjednać sobie imię; Geschrei — zawołać głosem wielkim; Gedichte, Bücher — robić (pisać) wiersze, książki; da ist etwas zu —, *tu można co zrobić (zyskać, skorzystać); eine Reise — podróż zrobić, odprawić; Hochzeit — wesele wyprawiać; das Essen —, *Kk.* gotować jadło; Jemanden zum Erben, Gelehrten, Diebe — zrobić kogo dziedzicem, uczonym, złodziejem; zum Gefangenen —, *Kw.* pojmać; wziąć do niewoli; er hat ihn erst zu etwas gemacht, *on dopiero zrobił z niego człowieka, *wykierował go na człeka; mit Jemandem gemeinschaftliche Sache —, *mieć z kim wspólny interes; *wspólnie z kim działać; *połączyć się z nim dla wspólnego celu; was macht Ihr (Dein) Vater? (wie befindet er sich)? co robi, co porabia twój ojciec? jak się ma ojciec? — (betragen): was macht meine Schuld? ile mój dług czyni, ile wynosi? er macht die Sache ärger als sie ist, *gorzéj rzecz wystawia, niż jest; Jemanden gesund, taub, blind, reich, arm, vergnügt, traurig, frei — uzdrowić, ogłuszyć, oślepić, zbogacić, zubożyć, rozweselić, zasmucić, uwolnić kogo; etwas schwer, leicht, deutlich — utrudnić, ułatwić, wyjaśnić co; etw. besser, schlechter machen poprawić, pogorszyć co; er machte sie erröthen sprawił, był powodem, że się zarumieniła; Jemanden hörend, sehend — słuch, wzrok komu przywrócić; Jemanden krank — choroby kogo nabawić; sich verhaßt — nienawiść ściągnąć na siebie; das macht mir das Herz schwer, *to mi ciężkość sprawia na sercu; Jemandem das Herz schwer —, *obciążyć komu serce; das macht die Brust leicht, *to sprawia lekkość na piersiach; einen Ball — (im Billardspiel) zrobić bilę; —, *vn.* (h.) sprawiać co, być powodem do czego; das Feuer macht das Eisen schmelzen ogień sprawia, iż się żelazo topi; der Wein macht warm wino grzeje; es Jemandem leichter — ulgę komu sprawić; pofolgowac oder ulżyć mu; Jemanden fallen — być powodem, że kto upada; Jemanden gehen — kazać komu iść; Jemanden zittern — tak kogo przerazić, że aż drzy ze strachu; laß ihn nur —! nie przeszkadzaj mu! niech robi! daj mu pokój! niech sobie robi (jak chce)! das macht, weil er leichtgläubig ist, *to ztąd pochodzi, iż jest łatwowiernym; mache, daß du bald fertig wirst! kończ jeno! mache, daß du bald zurückkommst! a wracaj niedługo! mache, daß wir fortkommen! no, idźmy! daléj, rusz się i idźmy! mache u. geh'! a idźże! mache nicht lange! nie baw się! śpiesz się! zwei u. vier macht sechs, *Rk.* 2 a 4 czyni (jest) 6; das macht zusammen zehn Thaler, *Rk.* to razem wynosi 10 talarów; er wird es nicht mehr lange —, *nie długo już pociągnie; *wkrótce umrze; sich machen robić się; so wird sich die Sache besser —, *tak się rzecz lepiéj zrobi; die Sache macht sich von selbst, *rzecz robi się od. idzie samo przez się; wie führt sich mein Sohn auf? jak się mój syn sprawuje? er macht sich, *ujdzie; nie źle; nie zgorsza; sich davon od. sich aus dem Staube —, *zemknąć; wymknąć się; sich auf den Weg — puścić się w drogę; sich an Jemanden — udać się do kogo (w jakim interesie); porwać się na kogo; sich an, über etwas — wziąć się do czego; zająć się czém; — udawać; sich arm — udawać biednego; die Blume an der Haube macht sich gut kwiatek u czepka dobrze się wydaje; es macht sich von sich selbst, *to się samo robi; Ma'chen, *sn.* czynienie, działanie, robienie, sprawowanie, udziałanie; Ma'cher, *sm.*, Ma'cherin, *sf.* ten, ta, co robi rzecz jaką; Macherei', *sf. iron.* robienie; robota; Ma'cherloh'n, *sn.* zapłata za robotę od. od roboty.

Machiavelli'smus, *sm. Stw.* machiawelizm, przewrotny sposób postępowania; Machiavelli'st, *sm. Stw.* machiawelista.

Machinatio'n, *sf.* machinacya, matactwo, intryga, podstęp.

Macht, *sf.* moc, siła; alle seine — anstrengen natężyć wszystkie siły; mit aller, aus ganzer — schreien, laufen krzyczéć, biedz z całéj siły, mocy; über — essen, trinken jeść, pić nad siły, więcéj niż można; — moc, możność, wolność; Jemandem — geben, zu thun was er will dać komu moc czynienia, co chce; das steht nicht in meiner — to nie jest w mojéj mocy; seine — mißbrauchen nadużyć władzy; gesetzgebende —, *Stw.* władza prawodawcza; — siła; siły; potęga; eine große — auf den Beinen haben, *Kw.* mieć wielkie siły w gotowości; —, *Stw.* mocarstwo, potencya, potęga; die europäischen Mächte mocarstwa europejskie; die — Preußen, *Stw.* Potęga Pruska; die himmlischen Mächte, *mocarstwa, niebieskie siły; Ma'chtbote, *sm.* poseł pełnomocny; Ma'chtbrief, *sm.* pełnomocnictwo; upoważnienie na piśmie; -chtgeber, *sm.*, -chtgeberin, *sf.* ten, ta, co daje upoważnienie, władzę, moc do czego; *władzodawca, władzodawczyni; pełnomocnictwo dający, —jąca; -chthaber, *sm.* władza; -chthaberin, *sf.* władczyni; —, *pl.* osoby mające władzę; Ma'chthaber, *potentat, panujący; naczelnik rządu; -chthaberste'lle, *sf.* naczelnictwo; naczelna władza; Mä'chtig, *a.* potężny, ogromny; potęgę posiadający, możny; die Mächtigen, *pl.* potentaci, możni panowie; możnowładcy; — mocny, silny; einer Sache — sein mieć co w swojéj mocy, być panem czego; seiner — sein być panem siebie; mieć moc nad sobą; vor Freude, vor Zorn seiner nicht — sein nie posiadać się z radości, ze złości; einer Sprache — sein posiadać (gruntownie) jaki język; vieler Sprachen mächtig sein znać, umiéć wiele języków; —, *ad.* strasznie, potężnie, ogromnie; Mä'chtiglich, *ad.* gwałtownie, potężnie, mocno; potęgą; Ma'chtlos, *a.* bezsilny; bez władzy (będący); Ma'chtlosigkeit, *sf.* bezsilność; Ma'chtmann, *sm.* człowiek od. mąż potężny, wielką władzę mający, możny; -chtsprecher, *sm.* człowiek lubiący po dyktatorsku wszystko rozstrzygać; -chtsprecherei', *sf.* duma dyktatorska w wyrokowaniu o wszystkiém; -chtspruch, *sm.* wyrok władcy; ukaz najwyższy; decyzya ostateczna (wyrzeczona przez panującego itd.); einen — thun na mocy najwyższéj władzy wydać decyzyą nieodwołalną; -chtvergrö'ßerung, *sf.* przypotężnienie; -chtvollko'mmenheit, *sf.* zupełność władzy; najwyższość władzy; -chtwort, *sn.* potężny wyraz; wyraz przez władcę wyrzeczony; -chtzeichen, *sn. pl.* oznaki władzy.

Ma'chwerk, *sn. iron.* utwór (ladajaki); robota mechaniczna (byle zbyć); elendes — nędzna ramota; das ist sein —, *iron.* to jego gmatwanina.

Maço'n, Maçonnerie', s. Frei'maurer, 2c.

Maculatu'r, *sf.* makulatura; papier gruby, odrzutny.

Mada'm, Mada'me, *sf.* pani (jako tytuł); (als Anrede) jejmość; Imość Pani.

Mä'dchen, *sn.* dziewczyna; panna; — (Tochter) córka; von einem Mädchen entbunden werden powić córkę; kleines Mädchen dziewczynka; panienka; panieneczka; dziewdzineczka; — (Geliebte) kochanka; anderes Städtchen, anderes Mädchen,*ze zmianą mieszkanka, zmienia się kochanka; Mä'dchen-, *a.* panieński; dziewczęcy; — panien; Mä'dchena'lter, *sn* wiek panieński oder dziewczęcy; -dchena'nstalt, *sf.* instytut dla panien; zakład naukowy dla kształcenia panienek; -dchenfä'nger, *sm.* ten co dziewczyny łowi, na nie poluje; -dchenha'ft, *a.* panieński; dziewczęcy; —, *ad.* po dziewczęcemu; jak dziewczyna; mädchenhafter Weichling, *iron.* niewieściuch; -dchenja'gd, *sf.* polowanie na dziewczyny; -dchenjä'ger, f. Mä'dchenfä'nger; -dchenleh'rer, *sm.*, -dchenleh'rerin, *sf.* nauczyciel, nauczycielka panien; -dchenrau'b, *sm.* porwanie panien od. panny; -dchenräu'ber, *sm.* ten co porywa panny; ten co porwał pannę; -dchenscha'ft, *sf.* panieństwo; -dchenschu'le, *sf.* szkoła panien, dla dziewczyn, panieńska, płci żeńskiéj; -dchenso'mmer, *sm.* panieńskie lato (wjesieni); -dchenstimme, *sf.* głos panieński; -dchentreu'e, *sf.* wierność panieńska; -dchenverfüh'rer, *sm.* zwodziciel panien; zwodzidziewka; -dchenvo'lk, *sn.* dziewczyska; zgraja dziewczyn.

Ma'de, *sf. Ng.* robak; czerw.

Mä'del, § f. Mä'dchen.

Mademoise'lle, *sf.* panna; pani; Mademoise'llen-, *a.*, f. Mä'dchen-.

Ma'densa'ck, *sm.* żér dla robaków; grzeszne cielsko; Ma'denwu'rm, *sm.* glistnica; rop'; Ma'dig, *a.* robaczywy, robaczny.

Mado'nna, *sf. Kg.Mal.* Najświętsza Panna; Mado'nnabi'ld, Mado'nnenbi'ld, *sn.* obraz Najświętszéj Panny; Mado'nnagesi'cht, Mado'nnengesi'cht, *sn.* twarz Najświętszéj Panny.

Madriga'l, *sn. Dtk.* madrygał.

Magazi'n, *sn.* magazyn; Magazin-, *a.* magazynowy; Magazi'nier, f. Magazi'nverwa'lter; -gazi'nschreiber, *sm.* pisarz przy magazynie; -gazi'nverwa'lter, *sm.* magazynier.

Magd, *sf.* dziewka; służebna; służebnica.

Magdale'ne, *sf. npr.* Magdalena.

Ma'gddienst, *sm.* służba dziewki; Mä'gdemu'tter, *sf.* stręczycielka służebnic, dziewek służebnych; —, *iron.* f. Hu'renmu'tter; Mä'gdlein, f. Mä'dchen; Mä'gdlohn, *sn.* zapłata służebnéj dziewce.

Ma'gen, *sm. Zk.* żołądek; einen guten — haben mieć dobry oder strawny żołądek (auch *); *módz znosić nieprzyjemne rzeczy; sich den — verderben chorować na niestrawność żołądka; żołądek zepsuć; verdorbener —, *Hlk.* przeładowanie żołądka; Ma'gen-, *a. Zk. Hlk.* żołądkowy; Ma'genarzenei', *sf.* lekarstwo na żołądek; -genba'lsam, *sm. Hlk.* u. * balsam żołądkowy, balsam na żołądek; -genbeschwe'rung, *sf.* ból w żołądku; -genbre'nnen, *sn. Hlk.* palenie w żołądku; -genbru'ch, *sm.* przepuklina żołądkowa; -genbü'rste, *sf.* szczoteczka żołądkowa (do czyszczenia żołądka); -gendrü'cken, *sn.* gniecienie od. ciśnienie w żołądku; -gendrü'se, *sf. Zk.* gruczoł żołądkowy; -geneli'xi'r, *sn.*, -genesse'nz, *sf. Hlk.* krople żołądkowe; -genentzü'ndung, *sf. Hlk.* zapalenie żołądka; -genfie'ber, *sn. Hlk.* gorączka zamulna; febra gastryczna; -gengeschwu'lst, *sf. Hlk.* wzdęcie żołądka; -genhau't, *sf. Zk.* błona żołądkowa; -genhu'sten, *sm. Hlk.* kaszel żołądkowy; -genkra'mpf, *sm. Hlk.* kurcz żołądka; -genkra'nkheit, *sf. Hlk.* choroba żołądkowa; -genmi'ttel, f. Ma'genarzenei'; -genmixtu'r, *sf. Hlk.* mikstura żołądkowa; -genpfla'ster, *sn.* plaster na żołądek; **duży kawał chleba z masłem; -genpi'lle, *sf. Hlk.* pigułka na wzmocnienie żołądka; -genpu'lver, *sn. Hlk.* proszek żołądkowy; -gensa'ft, *sm. Zk.* sok żołądkowy; -gensa'lbe, *sf.* maść żołądkowa; -gensäu're, *sf.* kwas żołądkowy; -genschme'rz, *sm.* boleści w żołądku; -gensta'rkend, *a.* wzmacniający żołądek; -gensta'rkung, *sf.* wzmocnienie żołądka; -gentropfen, *sm. pl. Hlk.* krople żołądkowe; -genweh', *sn. Hlk.* ból żołądka; -genwei'n, *sm. Hlk.* wino żołądkowe; -genwu'rm, *sm. Ng.* robak w żołądku się gnieżdżący; -genwu'rst, *sf. Kk.* maciek, żołądek wieprzowy nadziany jak kiszka; -genzi'pfel, *sm. Zk.* czep.

Ma'ger, *a.* chudy; chuderlawy; jałowy (auch *); magere Kühe chude krowy; — machen zachudzić; — werden zachudnieć; z ciała opadać; wychudnąć, schudnąć; magere Kost, *jałowa oder niepożywna oder niespora potrawa; mageres Land ziemia chuda od. niepłodna; Ma'gerfle'ck, *sm. Ldw.* miejsce niewygnojone; Ma'gerkeit, *sf.* chudość, jałowość (auch *); Ma'gern, *vn.* (h.) chudnąć; chudnieć; —, *va.* chudzić; f. a. Mager machen (unter Ma'ger).

Magie', *sf.* magia; kunszt czarnoksięski; Ma'gier, *sm.* mag; magik; Magier, *pl.* magowie; Ma'gisch, *a.* magiczny.

Magi'ster, *sm.* (akademische Würde) magister, doktor filozofii.

Magistra't, *sm. Stw.* magistrat; zwierzchność; urząd; Magistra'ts-, *a.* magistratowy; urzędowy, rządowy; magistratualny; Magistra'tsbefeh'l, *sm.Stw.* nakaz magistratualny; Magistra'tsperso'n, *sf. Stw.* osoba urzędowa oder rządowa; Magistratu'r, *sf. Stw.* magistratura.

Magna't, *sm.* magnat; Magnaten, *pl.* magnaci; Magna'ten-, *a.* do magnatów należący; Magna'tenthu'm, *sn.* magnatyzm.

Magne'sia, *sf. Ng.* magnezya (ziemia); weiße od. kohlensaure —, *Ng. Schdk.* węglan magnezyi.

Magne't, *sm. Ng. Ntl.* magnes; *pociąg, powab; Magne't-, *a.* magnesowy; Magne'teisenstein, *sm. Ng. Bw.* kamień żelazo magnesowe zawierający; Magne'tisch, *a.* magnetyczny; Magnetiseu'r, *sm.* magnetizor; magnetyzer; Magnetiseu'rin, *sf.* magnetizorka; Magnetisi'ren, *va. Ntl.* magnesować, magnetyzować; Magne'tismus, *sm. Ntl.* magnetyzm; Magne'tnadel, *sf. Ntl.* igła oder strzałka magnesowa.

Magnifice'nz, *sf.* magnificencya; magnifika; (als Titel:) Jaśnie Wielmożny.

Magnifi'k, *a.* (herrlich, prächtig) wspaniały, przepyszny.

Ma'gsaamen, f. Mohn.

Ma'gyar, *sm. Geog.* Magier; Magya'risch, *a. Geog.* Magierski; magyarisches Wesen (Sprache, Kleidung, Sitte, &c.) magierszczyzna.

Mahago'ny, *sn. Ng. Zm.* mahoń; Mahago'ny-, *a.* mahoniowy; Mahago'nyholz, *sn. Ng. Zm.* mahoniowe drzewo; Mahago'ny-Tisch, *sm.* mahoniowy stół.

Mahd, *sf. Ldw.* kośba, sieczenie trawy; pokos; Mäh'der, § f. Mä'her; Mä'hen, *va. Ldw.* kosić; siec (łąkę, trawę, siano, owies); *sprzątać kosą (jak śmierć ludzi); Mä'her, *sm. Ldw.* kosiarz.

Mahl, *sn.* f. Maal; (Speise u. Trank) jadło; obiad; wieczerza; uczta; ein festliches — veranstalten uroczystą ucztę wyprawić.

Mah'len, *va. irr.* (h.) (mahle, mahlt od. mählt, mahlte, gemahlen) mleć (zboże, mąkę, kawę); der Sand mahlt, die Räder mahlen koła mielą w piasku, zarzynając się w piasku wyrzucają go; wer eher kommt, der mahlt zuerst, *kto piérwéj do młyna przyjedzie, zmiele oder piérwéj zmiele; * kto wprzód do młyna, wprzód miele; *kto piérwszy, to lepszy; Mah'lgang, *sm.* męcznica; koło młyńskie; Mah'lgast, *sm.* dający gdzie mléć; zwangpflichtiger — ten co ma powinność dawać swoje zboże do mielenia w tym a nie w innym młynie; Mah'lgeld, *sn.* zapłata młynarzowi oder od mlewa; -lgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj mlewa; -lgeri'nne, *sn.* koryto, którém woda na koło młyńskie płynie; -lgroschen, f. Mah'lgeld; podatek oder opłata od mlewa.

Mäh'lig, f. Allmäh'lich.

Mah'lmetze, *sf.* miarka, którą się młynarzowi daje od mlewa; -lmühle, *sf.* młyn (do mielenia); -lmüller, *sm.* młynarz; -lschatz, *sm.* upominek, który pan młody daje swojéj narzeczonéj i od niéj odbiera; posag; oprawa, to, co idąca za mąż dostaje jako wyprawę i w gotowiznie lub zapisie; -lsteuer, *sf.* podatek od mlewa.

Mah'lstrom, Maa'lstrom, Mae'lstrom, *sm. Geog.* (merkwürdiger Meeresstrudel an der Küste Norwegens) Maelstrom, zakręt morski.

Mah'lzahn, *sm. Zk.* (Backenzahn) ząb trzonowy.

Mah'lzeit, *sf.* obiad (Mittagsmahlzeit); wieczerza (Abendmahlzeit); jadło; des Tages drei Mahlzeiten halten trzy razy jeść na dzień; — bankiet.

Mah'lzettel, *sm.* kartka służąca za świadectwo, ile zboża zmielono.

Mahn-, *a.* napominalny.

Mah'nbrief, *sm.*, Mah'nschreiben, *sn.* list przypominający, napominający, upominający.

Mäh'ne, *sf. Ng.* grzywa.

Mah'nen, *va.* napominać kogo; przypominać się komu; Jemanden um, an etwas — przypominać komu co, o co; sein Ansehen mahnt mich an meinen Vater, *jego widok przypomina mi mego ojca; —, f. Gemah'nen; —,*podbudzać; podżegać.

Mäh'nena'rtig, f. Mäh'nig.

Mah'ner, *sm.* napominacz; upominacz; ten, co się upomina o co; Mah'nerin, *sf.* ta, co się upomina o co.

Mäh'nig, *a. Ng.* grzywiasty.

Mah'nschreiben, *sn. H. Rw.* monitorym; pismo napominające, przypominające; s. a. Mah'nbrief.

Mah'nung, *sf.* napominanie; przypominanie; upominanie się.

Ma'homed, Ma'homet, Mahome'da'ner, 2c., s. Mu'hamed, Muhameda'ner, 2c. [ra, zmora.

Mahr, *sm. Hlk.* (Alpdrücken) mo-

Mäh'rchen, s. u. Mäh're; Mäh'rchen=, Mäh'rchenha'ft, *a.* bajeczny; do bajki podobny; Mäh'rchenerzäh'ler, Mäh'rchenträ'ger, *sm.* bajarz; roznosiciel baśni; -rchenerzäh'lerin, Mäh'rchenträ'gerin, *sf.* bajarka.

Mäh're, *sf.*, Mäh'rchen, *sn. dim.* bajeczka; bajka; baśń; powieść od. powiastka zmyślona; doniesienie; wiadomość; das ist ein —, *to bajka; *to rzecz zmyślona; was erzählst du da für —? co za baśni prawisz? szkapa.

Mäh're, Mäh'rer, *sm. Geog.* Morawczyk; Mäh'ren, *sn. Geog.* Morawia.

Mäh'ren, *vn.* (h.) bzdurzyć; pleść trzy po trzy; gmérać. [zo'pf.

Mah'rflechte, *Hlk.*, s. Wei'chsel=

Mäh'risch, *a. Geog.* Morawski.

Mäh'rlein, Mäh'rchen, s. unter Mäh're, *sf.*

Mah'rte, *sf.* plastr wosku.

Mäh'rte, *sf. Kk.* (Kaltschale) drobianka; kaliszan.

Mai, Mai'monat, *sm.* Maj (miesiąc); Mai, *sm.*, Mai'e, *sf.* maj, świeże gałązki do przystrajania; die Hausthüren mit Maien schmücken drzwi majem przystroić, umaić; der Mai meines Lebens, meines Glückes ist vorüber, *już minął kwiat mego życia, *już zniknły błogie dni mego szczęścia; Mai=, Mai'en=, *a.* majowy; Mai'blume, *sf.*, Mai'blümchen, *sn. dim.* lanuszka; Mai'butter, *sf. Ldw.* majowe

Maid, *sf.* dziewczyna. [masło.

Mai'e, *sf.* brzoza; —, *pl.* brzozowe gałązki do majenia; s. a. Mai; Mai'en=, *a.* majowy; Mai'enlu'ft, Mai'luft, *sf.* majowe powietrze; Mai'fisch, s. Alo'se; Mai'frost, *sm. Ntl.* przymrozek majowy; Mai'käfer, *sm. Ng.* maik; majówka; majowy chrząszcz; Mai'katze, *sf.*, Mai'kätzchen, *sn. dim.* majczak, w Maju ulęgły; Mai'kirsche, *sf. Gtn.* wiśnia majowa.

Mai'land, *sn. Geog.* Medyolan, Milan; Mai'länder, *sm. Geog.* Medyolańczyk; Mai'ländisch, *a. Geog.* Medyolański.

Mai'luft, *sf.* majowe powietrze; Mai'lustbarkeit, *sf.* majówka; rozrywka majowa.

Mai're, *sm. Stw.* wójt; sołtys; Mairie', *sf. Stw.* wójtostwo; sołtystwo.

Mai'rose, *sf. Gtn.* róża majowa, wiosenna od. cukrowa.

Mais, *sm. Ng.* kukurudza.

Maisch, *sm.*, Mai'sche, *sf.* zacier, robota (do pędzenia wódki); zacier, brzeczka (do warzenia piwa); Mai'schbottich, *sm.*, Mai'schfaß, *sn.*, Mai'schkufe, *sf.* beczka, kufa do robienia zacieru na piwo, na wódkę.

Mai'schein, *sm.* nów Maja, księżyc majowy.

Mai'schen, *va.* zacierać (słód).

Mai'sonntag, *sm.* trzecia niedziela przed wielkanocą; Mai'thau, *sm. Ntl.* majowa rosa.

Maitre'sse, *sf.* metresa, miłośnica, kochanka; *kurtizana; Maitre'ssen=, *a.* do metresy należący; — metresy.

Majestä't, *sf.* majestat (boski, królewski); die — beleidigen, *Rw.* obrazić majestat; — blask; świetność; majestatyczność; Seine — der König, *Stw.* Jego Królski Mość; Najjaśniejszy Król; Seine Kaiserliche —, *Stw.* Jego Cesarska Mość; Najjaśniejszy Cesarz; Ihre —, *Stw.* Najjaśniejsza Pani; Ihre Königliche —, *Stw.* Najjaśniejsza Królowa; Jéj Królewska Mość; Eure —, *Stw.* Wasza Cesarska oder Królewska Mość; Ihre Majestäten, *Stw.* Najjaśniejsi Państwo (Cesarstwo, Królestwo); Majestä'tisch, *a.* majestatyczny; -stä'tsbrief, *sm. Stw. Rw.* list żelazny; -stä'tsrecht, *sn. Stw.* prawo majestatu; -stä'tsverbre'chen, *sn. Stw. Rw.* zbrodnia obrażonego majestatu; obraza majestatu; -stä'tsverbre'cher, *sm.* winny zbrodni obrażonego majestatu; obraziciel majestatu.

Majo'r, *sm. Kw.* Major.

Majora'n, *sm. Ng. Kk.* majeran, majeranek.

Majora't, *sn. Stw. Rw.* majorat (jako prawo dziedziczenia i majętność); in seiner Familie ein — errichten, *Rw.* zaprowadzić, ustanowić majorat w swojéj familii; Majora'ts=, *a. Stw. Rw.* majoracki; -ra'tsgüter, *sn. pl. Rw.* majorackie dobra; -ra'tsherr, *sm.* majorat, posiadacz majorackiego majątku; -ra'tsherrschaft, *sf.* państwo majorackie.

Majore'nn, *a. Rw.* doletni; pełnoletni; er ist noch nicht —, *Rw.* jeszcze nie ma lat; Majore'nnerklä'rung, *sf. Rw.* uznanie za pełnoletniego; przyznanie komu pełnoletniości; Majorennitä't, *sf.* pełnoletniość; doleniość; Majorennetä'tserklä'rung, s. Majore'nnerklä'rung.

Majo'rin, *sf.* Majorowa.

Majoritä't, *sf.* większość (radzących, głosujących); er hat die — für sich większość ma za sobą, większą liczbę; Majoritä'ts=, *a.* — większości (radzących, głosujących).

Makaro'ne, Maccaro'ne, Macchero'ne, *sf.* (*pl.* Makeroni, Maccheroni): makaron włoski; —, *Kk.* makaronik, ciasteczko cukrowe; Makaro'nen=, *a. Kk.* makoronowy; Makaro'nenmeh'l, *sn. Kk.* mąka makaronowa.

Makaro'nisch, *a. Dtk.* makaroniczny; makaronische Verse, *Dtk.* wierze makaroniczne; Makaroni'smus, *sm. Spl.* makaronizm (w mowie).

Ma'kel, *sm.* plama; zmaza; ohne —, Ma'kello's, *a.* bez zmazy (człowiek, życie).

Mäkelei', *sf. H.* meklerstwo; —, *przyganianie czemu; cenzerowanie; wybredzanie, wydziwianie nad czém.

Ma'kelgeld, *sn. H.* zapłata za faktorstwo, meklerstwo, stręczyciel-

Ma'kello's, *a.*, s. u. Ma'kel. [stwo.

Mä'keln, *va.* przyganiać czemu; cenzerować co; ganić; wybredzać, wydziwiać nad czém; wzorki brać z czego; er findet überall oder an jeder Sache etwas zu —, *on wszędzie ob. w każdéj rzeczy znajdzie co do przygany; —, *vn.* (h.) *H.* faktorować, meklerstwem się bawić; Mä'kler, *sm. H.* meklerz; faktor; stręczyciel kupiecki; — (Tadler), *przyganiacz; Mä'kler=, *a. H.* meklerski; Mä'klergebü'hr, *sf.*, Mä'klerloh'n, *sm. H.*, s. Ma'kelge'ld; Mä'klergeschä'ft, *sn. H.* interes meklerski; meklerstwo.

Makre'le, *sf. Ng.* makrele (ryba).

Makro'ne, *sf. Kk.* makaronik; s. a. Makaro'ne.

Makulatu'r, *sn.* makulatura.

Mal, *sn.* raz (w liczeniu); drei Mal, dreimal trzy razy; das dritte Mal trzeci raz; zum dritten Mal po trzeci raz ein anderes — inną razą; ein — so, ein ander — anders, *raz tak, drugi raz inaczéj; —, *ad. Rk.* kroć.

Ma'laga, Ma'lagawei'n, *sm. Wb.* Malaga (wino).

Malconte'nt, *sm.* malkontent.

Malefika'nt, s. Ue'beltha'ter; Male'fizgeri'cht, § s. Crimina'lgeri'cht.

Ma'len, *va.* malować, umalować co; auf Papier, Holz, Glas —, *Mal.* malować na papierze, drzewie, szkle; mit trockenen, nassen Farben —, *Mal.* malować suchemi, mokremi farbami; in Wasser, in Oel —, *Mal.* malować wodno, olejno; sich das Gesicht — twarz sobie pomalować; Jemandem etwas vor Augen —, *wyłożyć komu co jak na dłoni; wenn ihm dies nicht ansteht, so mag er sich's —, *kiedy mu to nie do gustu, to niech sobie stworzy inne; sich — malować się (auch*); Ma'ler, *sm.* malarz; Ma'ler=, *a.* malarski; Ma'lerbu'rsche, *sm.* malarczyk; Malerei', *sf.* malarstwo; malowanie, malowidło; Ma'lerfa'rbe, *sf.* farba malarska; -lergo'ld, *sn.* malarskie złoto; -lerin, *sf.* malarka; Ma'lerisch, *a.* malowniczy, malujący, malowny; -lerju'nge, s. Ma'lerbu'rsche; -lerku'nst, *sf.* sztuka malarska; -lerla'ck, *sm.* laka malarska; -lerpi'nsel, *sm.* pędzel malarski; -lersaa'l, *sm.*, -lerstu'be, *sf.* (Atelier) malarnia.

Malheu'r, s. U'nglück.

Mali'ce, *sf.* złość, co złośliwie zrobionego; Malicio's, s. Bo'shaft.

Ma'linenbau'm, s. Hi'rschholder.

Ma'lta, *sn. Geog.* Malta (wyspa).

Ma'lter, *sn.* od. *sm. Ldw. H.* maldr; ćwiertnia; ćwiercień.

Malthe'ser, *sm. Geog. Gsch.* Maltańczyk; Malthe'ser=, Malthe'sisch, *a. Geog. Gsch.* Maltański; -the'serkreu'z, *sn.* krzyż maltański; -the'sero'rden, *sm. Gsch. Kg.* zakon maltański; order maltański; -the'serri'tter, *sm.* kawaler maltański. [s. a. Mi'ßhandeln.

Maltraiti'ren, *va.* maltretować;

Malva'sier, Malva'sierwei'n, *sm. Wb.* malwazya, wino malwazyjskie (z Morei); Malva'sier=, *a. Wb.* malwazyjski.

Ma'lve, *sf. Ng.* ślaz ogrodowy; Ma'lven=, *a. Ng.* ślazowy; Ma'lvena'rtig, *a. Ng.* ślazowaty.

Malz, *sn.* słód; Malz=, *a.* słodowy; Ma'lzboden, *sm.* strych na słód; -zbrett, *sn.* deska do suszenia słodu; -zdarre, -zdörre, *sf.* suszarnia słodowa; Ma'lzen, *vn.* (h.) słód robić; —, *va.* przyrządzać (zboże) na słód; Ma'lzenbräu'er, *sm.* piwowar; Ma'lzer, Mä'lzer, *sm.* słodownik; mielcarz; -zhaus, *sn.* słodownia; -zmühle, *sf.* młyn do melcia słodu; -zmüller, *sm.* młynarz, co zboże na słód miele; -zschaufel, *sf.* szufla do słodu; -zsteuer, *sf.* podatek od słodu; -zstube, s. Ma'lzhaus. [ma" rufen mamać.

Mama', *sf.* mama; Mama'n, „Ma-

Mammelu'ck, *sm. Gsch. Kw.* ma-

meluk (z milicyi Egipskiéj); Mame'lu'cken*, *a. Gsch. Kw.* do mameluka, do mameluków należący; mameluka, mamluków dotyczący się.

Mammon, *sm.* *mamona, doczesne dobra; Ma'mmonsdie'ner, Ma'mmonsknecht, *sm.* *człowiek mamonie oddany od. służący.

Mamse'll, s. Mademoise'lle.

Man, *ad.* § (nur) tylko; jeno; s. a. Nur.

Man, *pron.* (używa się do oznaczenia wyrażeń nieosobistych; przeto się różnie oddaje a mianowicie przez słowa lub formy nieosobiste, przez *się*, i przez) *kto*: man kann można; man konnte można było; man muß trzeba; man mußte trzeba było; man sagt mówią; man sagte mówiono; man will, wollte chcą; chciano; man hört, sieht słychać, widać; man hörte, sah słychać było; widać było; słyszano; widziano; wo bekommt man das? gdzie tego dostanie od. dostać (można)? wenn man schläft kiedy się śpi; hier geht man am besten tędy się idzie najlepiéj; so geht es, wenn man nicht hören will tak to bywa, kiedy kto nie chce słuchać; man höre! słuchajcie! man gebe mir! niech mi kto da! man störe mich nicht! niech mi nikt nie przeszkadza!

Manch ein, Manch eine, Manch eines, *a.*, s. Ma'ncher, Ma'nche, Ma'nches.

Ma'ncher, Ma'nche, Ma'nches, *ad.* niektóry; nie jeden; manche unserer Freunde (von, unter unsern Freunden) niektórzy nasi przyjaciele (z naszych przyjaciół); ich habe schon manche Freude erlebt jużem doznał nie jednego ukontentowania; Mancher glaubt, daß 2c. nie jeden sądzi, że itd.; Manches hält man für Unglück, was 2c. nie jedno uważamy za nieszczęście, co itd.; Manche werden sich freuen nie jeden będzie (nie jedni będą) się cieszyć; manches Mal nie raz; jeden raz; wie Mancher (np. glaubt) iluż to (sądzi); iluż to jest takich, co (np. sądzą); zu manchen Zeiten czasami; niekiedy.

Ma'ncherlei', *a.* różny; rozmaity; kilka odmiennego gatunku; mancherlei Gaben różne dary; — fragen pytać się różnych rzeczy; pytać się tego i owego; in — Hinsicht, *skądinąd; es gehen — Gerüchte różne chodzą wieści; ich habe Ihnen — zu berichten mam Panu różne rzeczy donieść.

Ma'nchester (irrthümlich Manche'ster), *sm. W.* manszester, półaksamit; von, aus Manchester (gemacht, bestehend), Ma'nchester*, *a. W.* półaksamitny.

Ma'nchmal, *ad.* czasem; kilka razy; nie raz; częstokroć; niekiedy.

Manda'nt, *sm. Rw.* mandant; zlecennik, dający zlecenie od. pełnomocnictwo; Manda't, *sn. Rw.* mandat, nakaz (urzędowy); Mandata'r, *sm. Rw.* mandataryusz; pełnomocnik.

Ma'ndel, *sf.* u. *sn. Rk.* mendel, ćwierć kopy; —, *sf. Ng.* migdał; s. a. Ma'nge; Ma'ndel*, *a. Ng.* migdałowy; Ma'ndelbau'm, *sm. Ng.* migdał; drzewo migdałowe; Ma'ndelbro'd, *sn. Kk.* makaronik; biszkokt migdałowy; placuszek z migdałów; Ma'ndeldrü'se, *sf. Zk.* migdał, gruczoł; Ma'ndeldrü'sen*, *a. Zk. Hlk.* migdałowy, gruczołkowy; -delho'lz, *sn.* drzewo migdałowe (jako materyał); s. a. Ma'ndelho'lz; Ma'ndelke'rn, *sm. Ng.* migdał wyłuskany; -delklei'e, *sf.* otrąbki migdałowe (z wyciśnionych migdałów); -delko'ch, *sm. Kk.* legumina migdałowa; -delkrä'he, *sf. Ng.* kraska; -delku'chen, *sm. Kk.* placek migdałowy; -delmi'lch, *sf.* mleko migdałowe; -delmu's, *sn. Kk.* migdały wiercone.

Ma'ndeln, *va.* układać, ustawiać w mendele; s. a. Ma'ngen; —, *vn.* (h.): das Getreide mandelt gut, *Ldw.* zboże daje mendeli dużo.

Ma'ndelnu'ß, *sf. Ng.* orzech migdałowy, do migdała podobny; -delö'l, *sn. Schdk.* migdałowy olejek; -delsei'fe, *sf.* mydło migdałowe; -delspäh'ne, *sm. pl.* placuszki migdałowe; -delspei'se, *sf. Kk.* potrawa z migdałów; -delstei'n, *sm. Ng.* migdałowiec (kamień); -delsu'ppe, *sf. Kk.* migdałowa polewka; -deltau'be, s. Ma'ndelkrä'he; -deltei'g, *sm. Kk.* migdałowe ciasto; -deltorte, *sf. Kk.* tort migdałowy; -deltra'nk, *sm. Hlk.* napój z migdałów, orszada; -delwei'de, *sf. Ng.* wierzba migdałowa; -delweise, *ad. Rk.* mendelami, na mendele (sprzedawać, układać). [(zmarłego).

Ma'nen, *sm. pl.* cienie, dusza

Mang, *ad.* § s. Zwi'schen, Dazwi'schen, Daru'nter.

Ma'nge, *sf.* (Mangel, Mandel, Rolle, Glättrolle) magiel; Ma'ngebre'tt, *sn.* maglownica; Ma'ngeho'lz, *sn.* wałek do maglowania.

Ma'ngel, *sm.* niedostatek (überhaupt); einem — abhelfen zapobiedz niedostatkowi; ich hatte mit großem — zu kämpfen, *musiałem walczyć z wielkim niedostatkiem; in — gerathen przyjść do niedostatku, do biedy; in — leben żyć w niedostatku, w biedzie; — an etwas brak czego (pieniędzy, wody, przyjaciół, sił, dowodów, rozsądku); es ist kein — an etwas nie brakuje czego, jest dosyć; — (Fehler) wada (o ile ta zależy na tém, że brak jest czego); kein Mensch ist ohne Mängel nie masz nikogo bez wady.

Ma'ngel, s. Ma'nge; Ma'ngelbre'tt, Ma'ngelho'lz, s. Ma'ngebre'tt, 2c.

Ma'ngelha'ft, *a.* niezupełny, niecały; niedostateczny; mający jaką wadę; Ma'ngelha'ftigkeit, *sf.* niezupełność; niecałość; wadliwość.

Ma'ngeln, *va.* s. Ma'ngen; —, *vn.* (h.): einer Sache — mieć niedostatek czego; potrzebować oder nie mieć czego; mir mangelt etwas zbywa oder schodzi mi na czém; nie dostaje od. brakuje mi czego; es mangelt an etw. brak jest czego; s. a. Feh'len, Gebre'chen, *vn.*

Ma'ngelrü'be, § s. Ru'nkelrü'be; Ma'ngelwu'rz, s. Ma'ngold.

Ma'ngen, *va.*: Wäsche — maglować chusty, snopy ustawiać w mędle.

Ma'ngfutter, *sn. Ldw.* pasza mieszana.

Ma'ngold, *sm. Ng.* burak, ćwikła, boćwina. [Me'ngeko'rn, 2c.

Ma'ngkorn, Ma'ngsprache, 2c., s.

Manichä'er, *sm. Gsch. Kg.* manichejczyk; (in der Studentensprache) **manicheusz, wierzyciel naprzykrzony; Manichä'erthu'm, *sn. Gsch. Kg.* manicheizm, nauka Manesa i jego sekciarzów.

Manie', *sf.* mania; szaleństwo.

Manie'r, *sf.* maniera, sposób; obyczaj; auf eine andere — na inny sposób; was ist denn das für eine —? cóż to za maniera? Jemandes Manieren annehmen przejąć czyje maniery; er hat seine eigene —, *on ma swój właściwy sposób; sich allerlei Manieren angewöhnen przyzwyczaić się do różnych grymasów oder min dziwacznych; Manieri'rt, *a.* wyszukany; wykwintny; Manie'rlich, *a.* dobrze ułożony; grzeczny; polityczny; umiejący się zachować przyzwoicie; Manie'rlichkeit, *sf.* dobre ułożenie; ugrzecznienie.

Manife'st, *sn. Stw. Kw.* manifest; ein — erlassen manifest wydać; Manifestatio'n, *sf.* manifestacya; objawienie, objaw, rozgłoszenie; Manifestatio'ns*, *a.* manifestacyjny, odgłaszący, uchwalny; Manifesta'tor, *sm.* manifestator, objawiacz, odkrywacz; Manifesti'ren (bekannt machen, darlegen, öffentlich zeigen, an den Tag legen) manifestować, ogłaszać, zeznawać.

Manipulatio'n, *sf.* manipulacya; Manipulatio'ns*, *a.* manipulacyjny, kierujący czém, obrotny; Manipuli'ren, *vn.* (h.) manipulować, kierować czém zręcznie, dawać pewny obrót czemu.

Mann, *sm.* człowiek (osobliwie mówiąc z pewnym szacunkiem); etw. durch den dritten — abmachen, *zrobić co przez trzecią osobę, przez trzeciego; der dritte — fehlt noch, *jeszcze trzeciego brakuje; dem gemeinen — glauben machen, daß 2c., *wmówić w ludzi prostych, że itd.; ich halte mich an meinen —, *ja się trzymam tego (odwołuję się do tego), od kogo to mam; ich kenne meinen —, *znam, z kim mam do czynienia; er hat seinen — gefunden, *znalazł sobie równego; etwas an den — bringen, *pozbyć się czego, sprzedać itd.; wenn (die) Noth an (den) — geht, *jak potrzeba zmusi, *jak bieda wlezie za kołnierz; *jak się pokaże konieczna potrzeba; der — einen Thaler, einen Thaler pro —, auf den — kommt ein Thaler, *po talarze na każdego; Mann für Mann, Mann gegen Mann (fechten) walczyć pojedynczo, jeden z jednym, sam na sam; sie können sich messen — gegen —, *mogą się z sobą zmierzyć jeden z drugim; er theilte — für — Belohnungen aus, *nagrody rozdawał jednemu po drugim; sie beschlossen — für —, *wszyscy z osobna od. co do jednego uchwalili; seinen — stellen od. stehen, *dać czemu radę; ein ganzer (tüchtiger, rechtschaffener, geschickter) —, *czysty mąż; bin ich nicht Mannes genug? a jaż to nie dam rady? nie podołam? nie mam sił po temu? ein Wort ein —, ein — ein Wort, *kto dał słowo, dotrzymać go winien; — mąż (pod względem odwagi); sei ein —! okaż się mężem! sie fochten u. fielen als Männer, *walczyli i polegli jako mężowie (odważni); — (Gatte, Ehemann) mąż, małżonek; einen — bekommen, haben, nehmen dostać, mieć męża; iść za mąż; — (dem Alter nach) mąż; aus Jünglingen werden Männer młodzieńcy na mężów przechodzą; er reifte schon zum Manne heran już dojrzewał na męża; — (Geschlecht) mężczyzna; ist das ein — oder eine Frau? czy to mężczyzna czy kobieta? —, *Kw.* człowiek; (*pl.* Leute): ludzie; Ein Mann

focht gegen drei jeden człowiek walczył z trzema; er schickte zehn — wysłał dziesięciu swoich ludzi; er hatte dreitausend Mann zu Fuß u. tausend zu Pferde, *Kw.* trzy tysiące (ludzi) miał pieszych a tysiąc konnych; drei — hoch stehen, marschiren, *Kw.* stać w trzech szeregach, iść trzema szeregami, po trzech jeden za drugim; — u. Roß jeździec i koń; *Kw.* *piechota i konnica; —, *Kw.* (Soldat, Krieger) wojownik; der alte —, *Bw.* stary chodnik (na nowo odkopany).

Ma'nna, *sn. Ng. Bibl.* manna; *żywność; Ma'nna*, *a. Ng.* u. * manniany, mannowy. [s. E'ntengra's.

Ma'nnagra's, Ma'nnaschwi'ngel,

Ma'nnbar, *a.* dorosły, dojrzały; zdatny do ożenienia, lub panna zdatna do pojścia za mąż; mannbares Alter wiek dojrzały; Ma'nnbarkeit, *sf.* dorosłość; dojrzałość; wiek dojrzały od. męski; męskość.

Mä'nnchen, *sn. Ng.* samiec; —, *iron.* mężulko; * człowiek; ein sauberes —, * u. *iron.* poczesna figurka; ein sonderbares —, *iron.* osobliwsza figura. [cy; *wojsko.

Mannen, *sm. pl. Kw.* wojowni-

Mä'nner, *pl.* v. Mann, s. d.

Mä'nner*, Ma'nnes*, *a.* męski, mężki.

Mä'nnerehr'e, *sf.* honor mężczyzn od. mężów; Mä'nnermo'rd, *sm.* mężobójstwo; -nermö'rderin, *sf.* mężobójczyni; -nertreu'e, *sf.* wierność mężów oder mężczyzn; -nervo'lk, *sn.* lud z mężów złożony; czereda mężczyzn; -nerwe'rth, *sm.* wartość mężów oder mężczyzn; -nerwi'lle, *sm.* męska wola; -nerwü'rde, *sf.* godność mężczyzn od. mężów; Ma'nnesa'lter, *sn.* wiek męski; -nesbi'ld, Ma'nnsbild, *sn.* obraz mężczyzny; -nesbru'der, *sm.* brat męża; -nesgefüh'l, *sn.* uczucie męża; -neshe'rz, *sn.* *serce męskie; -nesmo'rd, *sm.* mężobójstwo; -nesmö'rderin, *sf.* mężobójczyni; -nesmu'th, *sm.* odwaga męska; -neswo'rt, *sn.* słowo człowieka honoru; -neswü'rde, *sf.* godność mężczyzny od. męża.

Ma'nnfest, *a.* stały jak na męża przystoi; męskiéj stałości (człowiek); —,*(tapfer) dzielny; Ma'nngeld, Ma'nngeri'cht, xc., s. Leh'ngeld, xc.; Ma'nnhaft, *a.* mężny; —,*ad.* mężnie; Ma'nnhaftigkeit, *sf.* męstwo; Ma'nnheit, *sf.* męskość; męstwo; Jemanden der — berauben, Jemandem die — nehmen pozbawić kogo tego, co go robi mężczyzną; pozbawić go męstwa; — (Tapferkeit) męstwo, odwaga, waleczność.

Ma'nnichfa'ch, Ma'nnigfa'ch, Ma'nnichfa'ltig, Ma'nnigfa'ltig, *a.* wieloraki; rozmaity; Ma'nnichfachheit, Ma'nnichfa'ltigkeit, *sf.* rozmaitość; Ma'nnichfa'rbig, *a.* różnobarwy.

Mä'nniglich, *pron.* każdy (każdego, każdemu) z osobna.

Mä'nnin, *sf.* mężyca; mężatka.

Ma'nnlehen, *sn.* lenno męskie.

Mä'nnlein, *sn. dim.* (auch *iron.*) mężulek, człowieczek; —, *Ng.* s. Mä'nnchen.

Mä'nnlich, *a.* męski (auch *); —, *ad.* po męsku; Mä'nnlichkeit, *sf.* męskość.

Ma'nnsalter, *sn.* wiek męski; Ma'nnsart, *sf.* zwyczaj mężczyzn; Ma'nnsbild, *sn.* męska figura; mężczyzna.

Ma'nnschaft, *sf.* s. Ma'nnheit; — osadnik męski; das Dorf hat fünfzig Mannschaften wieś ma 50 osady; — ludzie; die junge — młodzież; młodzi; oddział z młodzieży złożony; mit der ganzen — aufbrechen, *Kw.* wyruszyć z całą osadą, siłą; Ma'nnscheu, *a.* mająca wstręt od mężczyzn; Ma'nnsdick, *a.* grubości mężczyzny; Ma'nnserbe, *sm.* dziedzic płci męskiéj; Ma'nnsgesi'cht, *sn.* męska twarz; -sgesta'lt, *sf.* męska postać; -sgewa'nd, *sn.* męska suknia; -shand, *sf.* męska ręka; -shandschuh, *sm.* męska rękawiczka; -shemde, *sn.* męska koszula; -shoch, *a.* wysokości mężczyzny; -shöhe, *sf.* wysokość mężczyzny; -shut, *sm.* męski kapelusz; -skleid, *sn.* męska suknia; -skleiderma'cher, s. Ma'nnsschneider; -skleidung, *sf.* męski ubiór; -slang, *a.* u. *ad.* długości rosłego mężczyzny; -slänge, *sf.* długość rosłego mężczyzny; -sleute, *sm. pl.* mężczyzni; -smensch, *sn. iron.* chłopicha, dziewka za chłopami latająca; -smütze, *sf.* czapka męska; -sname, *sm.* imię męskie; -sperso'n, *sf.* mężczyzna; -srock, *sm.* surdut; suknia męska; -sschneider, *sm.* męski krawiec; -sschuh, *sm.* męski trzewik; -sschuhmacher, *sm.* męski szewc; -sschwester, *sf.* mężowa siostra; -sstimme, *sf.* męski głos; -sstrumpf, *sm.* pończocha męska; -stief, *a.* na sążeń głęboki; -stracht, *sf.* męski ubiór; -streue, *sf.* wierność męża; —, *Ng.* (Pflanze) mikołaik; Ma'nnsucht, *sf.* szał lubieżny (u kobiet); Ma'nnsüchtig, Ma'nnstoll, *a.* lubieżna; — sein gzić się za chłopami; -svolk, *sn.* mężczyzni; chłopy; -szehe, *sf. Zk.* męski palec (u nogi); -szucht, *sf. Kw.* karność (wojskowa); Ma'nntoll, *a.* szalejąca z lubieżności; Ma'nntollheit, *sf.* żądza nierozsądna zamężcia; *Hlk.* nymfomania; Ma'nnweib, *sn.* hermafrodyt; mężyca; człowiek dwupłciowy; mężczyzna i kobieta razem; *męska kobieta.

Manö'ver, Manoeu'vre, *sn. Kw.* manewr; manewra, obroty wojenne; rewia; ein — ausführen, *Kw.* rewią wyprawić; Manövri'ren, *vn.* (h.) *Kw.* manewrować; obroty robić; rewią wyprawiać; Manövri'rfähigkeit,*sf.Kw. Sw.* zdolność od. sposobność wojska itd. w manewrach od. w obrotach wojennych.

Ma'nschen, *vn.*(h.) pepłać w czém (płyn jaki mięszać i mącić); Manscherei', *sf.* pepłanie; *pepłanina (napój z różnéj mięszaniny zmącony).

Ma'nschester, Mansche'ster, Ma'nchester, *sm. W.* manszester, aksamit bawełniany; Ma'nschester*, Mansche'stern, *a. W.* manszestrowy.

Mansche'tte, *sf.* mankiet; Manschetten bekommen, * zestrachać się; *strach kogo bierze; Mansche'ttenfie'ber, *sn.* **gorączka ze strachu oder tchóroska.

Ma'ntel, *sm.* płaszcz (wszelkiego rodzaju); den — umnehmen, umwerfen płaszcz na siebie wziąść, zarzucić; etwas mit dem — der Freundschaft bedecken, * pokryć co płaszczykiem przyjaźni; den Mantel nach dem Winde hängen, *patrzéć,.zkąd wiatr wieje, *stósować się do okoliczności; *temu nadskakiwać, co ma znaczenie, co jest w łaskach, itd.; den — auf beiden Schultern tragen, *na dwu stołkach siedziéć; *dwom panom służyć; Ma'ntel*, *a.* płaszczowy; Mä'ntelchen, *sn. dim.* płaszczyk; einer Sache ein — umhängen, *okryć co płaszczykiem,*dać temu pozór; — (Mantille) mantelka (strój kobiecy); Ma'ntelkra'gen, *sm.* kołnierz od od. u płaszcza; Ma'ntelro'ck, *sm.* płaszcz surdutową robotą; -telsa'ck, *sm.* matelzak, tłomoczek; -telschnu'r, *sf.* sznur u płaszcza od. do płaszcza; -telzipfel, *sm.* kraj płaszczu.

Manua'l, *sn.* manuał, rejestr tymczasowy; zapis dziennych czynności; —, *Tk.* (in der Orgel) manuał, gra ręczna; klawiszowa; —, *Litt.* książka doręczna.

Manufactu'r, Manufaktu'r, *sf.* rękodzielnia; Manufactu'r*, Manufaktu'r*, *a.* manufakturny, rękodzielniczy; -tu'rarbeit, *sf.* robota rękodzielnicza; -turi'st, *sm.* manufakturzysta, rękodzielnik; -tu'rwaare, *sf. H.* towar fabryczny.

Manuscri'pt, *sn.* manuskrypt, rękopism; Manuscri'pt*, *a.* rękopisny, rękopisany, rękopismowy; rękopisowy, rękopiśmienny.

Ma'ppe, *sf.* teka (na papiery).

Ma'rbel, s. Ma'rmor.

Marche'sa, Marqui'se, Marqui'sin *sf.* margrabina; Marche'se, Marqui's, *sm.* margrabia.

Marcipa'n s. Marzipan.

Ma'rcus, Ma'rkus, *sm. npr.* Marek, Markus.

Ma'rder, *sm. Ng.* kuna; Ma'rder*, *a. Ng. Jäg. H.* kuni; Ma'rderei'sen, *sn.*, Ma'rderfa'lle, *sf. Jäg.* żelazo na kuny, połapka na kuny; Ma'rderfe'll, *sn.* skórka z kuny; Ma'rderpe'lz, *sm.* kunia skóra.

Mare'lle, *sf. Ng. Gtn.* morela; Mare'llen*, *a. Gtn.* morelowy.

Margare'the, *sf. npr.* Małgorzata; Margare'thenbi'rne, *sf. Ng. Gtn.* małgorzatka; Margare'thenblü'mchen, s. A'ngerblü'mchen.

Mä'rgel, s. Me'rgel; Mä'rgelig, Me'rgelig, *a. Ng.* marglowy; Mä'rgeln, Me'rgeln, *va.* marglem nawozić.

Ma'rgendre'her, *sm. Ng.* dwulistnik ptasze gniazdo; dwójlist ptasze gniazdo.

Ma'rgengra's, s. Ho'niggra's.

Margina'lien, *sf. pl. Bchdr. Litt.* przypiski marginesowe.

Mari'a, Marie', *sf. npr.* Marya, Marja; —, *Kg.* Panna Marya; Najświętsza Panna; Mari'ä Empfängniß, *Kg.* niepokalane poczęcie Najświętszéj Panny Maryi; gegrüßet seiest du, Maria! *Kg.* zdrowaś Marya, łaski pełna, Pan z tobą!

Maria'ge, *sf.* maryaż, zamęście; — (im Kartenspiel) król z damą.

Marie'chen, *sn. npr. dim.* Marysia; Marynia; Mania; Marisieńka.

Mari'en*, *a. npr. Kg.* Panny Maryi; Najświętszéj Panny; Mari'enbi'ld, *sn. Kg. Mal.* obraz Panny Maryi; -enblü'mchen, s. A'ngerblü'mchen.

Mari'enbu'rg, *sn. Geog.* Malborg (miasto); von, aus —, *Geog.* Malborski; Mari'enbu'rger,*sm. Geog.* Malborczyk; —, *a. Geog.* Malborski; Mari'enbu'rgisch, *a. Geog.* Malborski.

Mari'endi'stel, *sf. Ng.* oset miętki; ostropest; -enfa'den, *Ng.* s. So'mmer (fliegender); -enfe'st, *sn.*, -enta'g,

sm. Kg. uroczystość ob. święto Panny Maryi; -ensla'chs, s. Fla'chskraut, Lei'nkraut; Mari'engla's, *sn. Ng.* szkło kamienne; -englocken, *sf. pl. Ng.* Matki Bożéj fiołki ob. kopałki; -engra's, s. Ho'niggra's; -enkä'fer, *sm. Ng.* biedrunka, biedrónka; -enmü'nze, *sf. Ng.* marzymiętka; -enne'ssel, s. Ka'tzenmü'nze; -enrö'schen, s. Li'chtnelke; -enschuh', s. Frau'enschuh'; Mari'enspa'rk, s. A'ckerspa'rk; -enthrä'nen, *sf. pl. Ng.* wróble proso zwyczajne.

Mari'enwe'rder, *sn. Geog.* Kwidzyn (miasto).

Mari'ne, *sf.* marynarka; Mari'ne-, *a.* marynarski.

Marini'ren, *va. Kk.* marynować; marinirter Hecht, *Kk.* szczupak marynowany; marynata ze szczupaka; marinirte Fische, *Kk.* marynaty.

Marione'tte, *sf.* (Drahtpuppe) maryonetka; -ne'ttenspie'l, *sn.* komedya maryonetek; -ne'ttenthea'ter, *sn.* teatr maryonetek.

Mark, *sn.* śpik (w kościach); tuk; — in den Knochen haben, *mieć siłę w kościach; — rdzeń (w drzewach, łodygach itd.); — (Bestes einer Sache), *treść, istota czegokolwiek, *główna przednia część jego, *jądro, *kwiat czego; das — des Landes aussaugen, *kraj wyssać do ostatniéj kropli; —, *sf.* graniczny znak; granica, dukt, kopiec; — (Gold-, Silbergewicht, Rechnungsmünze) grzywna; eine feine —, *Mzk.* czysta grzywna; eine rauhe —, *Mzk.* nieczysta grzywna; — Marchia; die — Brandenburg, *Geog.* Marchia Brandeburska; Ma'rkbaum, *sm.* drzewo graniczne; Ma'rke, *sf.* marka, znak przy grze; blaszka itd. zastępująca pieniądze; Ma'rken-, *a.* markowy.

Mä'rker, *sm. Geog.* Markczanin; mieszkaniec Marchii (Brandeburskiéj); Mä'rkerin, *sf. Geog.* obywatelka z Marchii.

Marketé'nder, *sm.* markitan; obazarnik; -derei', *sf.* markitaństwo; -te'nderin, *sf.* markitanka; -te'ndern, *vn.* (h.) markitaństwem się bawić ob. trudnić; -te'nderwe'sen, *sn.* markietaństwo.

Ma'rkgraf, *sm. Geog. Stw.* Margrabia; Ma'rkgrafenthu'm, s. Ma'rkgrafschaft; Ma'rkgräfin, *sf.* Margrabina; Ma'rkgräfler, *a.* s. Ma'rkgräflich; —, *sm. Wb.* wino z Margrabstwa (Badeńskiego); Ma'rkgräflich, *a. Geog. Stw.* Margrabski; Ma'rkgrafschaft, *sf. Geog.* Margrabstwo.

Ma'rkicht, *a.* śpikowaty; rdzeniowaty; Ma'rkig, *a.* śpikowy, pełen śpiku; mający w sobie śpik ob. tuk; rdzenny (drzewo, łodyga, liść); markige Rede, *mowa jędrna.

Marki'ren, *vn.* (h.) u. *va.* markować, znaczyć (przy grze itd.).

Ma'rkknochen, Ma'rksknochen, *sm. Kk.* rura ze śpikiem; kość z tukiem.

Ma'rklinie, s. Gre'nzlinie.

Ma'rkolf, *sm. Ng.* marchołt (ptak).

Ma'rkpfahl, Ma'rkscheide, s. Gre'nzpfahl, etc.; -scheidekü'nst, *sf. Bw.* horometrya; sztuka rozmierzania granic; miernictwo górnicze; -scheider, *sm. Bw.* miernik górniczy; rozmiernik; jeometra do rozmierzania granic; -stein, s. Gre'nzstein.

Markt, *sm. H.* targ; zu Markte gehen iść na targ; die wöchentlichen Märkte besuchen bywać na tygodniowych targach; heute wird — gehalten dzisiaj jest (odbywa się) targ; Jemandem den — verderben targ komu popsuć, *przeszkodzić kupnu lub sprzedaży; — jarmark; etw. zu Markte bringen przynieść co na targ; *wyjechać z czém; seine Haut zu Markte tragen, *przedsiębrać rzecz niebezpieczną; *na niebezpieczeństwo się wystawiać; *dobrowolnie się narażać; *(sich selbst vertheidigen) bronić własnéj skóry; wenn Narren auf den — kommen, so freuen sich die Kaufleute, *gdy przyjedzie głupi, każdy tam kupi; — (Oertlichkeit, Marktplatz) targ, targowisko, rynek; —, *Geog.* (kleiner Ort, halb Dorf halb Städtchen) miasteczko targowe ob. jarmarczne; —, *kupno jarmarczne; Markt-, *a.* targowy; jarmarkowy; (den Marktplatz betreffend) rynkowy; Ma'rkten, *vn.* (h.) być na targu; kupować lub sprzedawać; targować się; —, *va.* jarmarczyć, kupczyć, sprzedawać; Ma'rktflecken, *sm. Geog.* miasteczko targowe ob. jarmarczne; -ktfrau, *sf.* kobieta na targu sprzedająca, targowa; -ktfreiheit, *sf. H.* przywiléj odbywania targów; -ktgang, s. Ma'rktpreis; -ktgängig, *a.* targowy; -ktgast, *sm. H.* gość jarmarczny; -ktgeld, *sn. H.* pieniądze targowe ob. jarmarczne; pieniądze na targ, na kupienie tygodniowych potrzeb na targu; pieniądze dane na jarmark; *Stw. H.* jarmarczne, opłata za wolność sprzedawania na targu; Ma'rktgere'chtigkeit, s. Ma'rktfreiheit; -ktgut, *sn. H.* towar jarmarczny; -kthelfer, *sm. H.* pomocnik jarmarczny; -ktherr, *sm.* komisarz targowy; -ktkauf, *sm.* kupno targowe; -ktknecht, *sm. H.* posługacz targowy; -ktkorb, *sm.* kosz targowy; -ktleute, *smf. pl.* targowi ludzie; -ktmeister, *sm.* dozórca targowy; -ktordnung, *sf. Stw.* urządzenia targowe; porządek targowy; -ktplatz, *sm.* targowisko; plac targowy; -ktpreis, *sm.* cena targowa; Mar'ktrecht, s. Ma'rktfreiheit; -ktscheffel, *sm.* korzec targowy; -ktschreier, *sm. iron.* szarlatan; -ktschreierei', *sf. iron.* szarlataństwo; szalbierstwo, kuglarstwo, oszustwo; -ktschreierisch, *a. iron.* szarlatański, szalbierski; —, *ad.* po szarlatańsku; -ktstadt, *sf.* miasto jarmarczne; -ktstand, *sm.* miejsce, gdzie sprzedający ma swoje stanowisko na targu; Ma'rkttag, *sm.* dzień targowy; -ktvogt, s. Ma'rktmeister; -ktzoll, *sm. Stw.* cło jarmarczne.

Ma'rkus, s. Ma'rcus.

Ma'rkweich, *a.* miękki jak śpik.

Marmela'de, *sf.* marmulada, marmelada.

Ma'rmeln, s. Marmori'ren.

Ma'rmor, *sm. Ng.* marmur; aus, von — z marmuru; marmurowy; in — arbeiten z marmuru wyrabiać; Herz von —, hart wie —, *serce twarde jak skała; Ma'rmor-, Ma'rmorn-, *a.* marmurowy; Ma'rmora'rbeit, *sf.* robota ob. wyrób z marmuru; -mora'rbeiter, *sm.* ten co kunsztowne rzeczy z marmuru wyrabia; -mora'rt, *sf. Ng. Bw.* rodzaj marmuru; Papier nach, auf — färben marmurkowo papier umalować; -mora'rtig, *a.* marmurowaty; marmurkowy; do marmuru podobny; -morba'nd, *sm. Bchb.* oprawa (książki) marmurkowa, w marmurkowy papier; -morbi'ld, *sn.* posąg ob. popiersie z marmuru; -morblo'ck, *sm.* bałwan marmuru; -morbo'den, *sm. Bk.* posadzka marmurowa; -morbru'ch, *sm.*, -morgru'be, *sf. Bw.* kopalnia marmuru; -morfe'lsen, *sm.* skała marmurowa; -morfle'cken, *sm.* plama marmurkowa; -morfu'chs, *sm.* (Pferd) marmurek; -morgebäu'de, *sn. Bk.* budynek marmurowy; -morgy'ps, *sm. Ng. Bw.* gips marmurowy; -morha'rt, *a.* twardy jak marmur; -morhe'rz, *sn.* serce twarde jak kamień; -mori'ren, *va.* marmurkowo malować, gipsować; marmurkowatą powłokę na co dawać; marmorirtes Papier papier marmurkowy; -mori'rer, *sm.* ten co marmurkowate powłoki daje; -mormüh'le, *sf.* tartak do rznięcia marmurów; Ma'rmorn, *a.* marmurowy; -morna'cken, *sm.* *szyja biała jak marmur, nieugięta jak marmor; -pala'st, *sm. Bk.* pałac marmurowy; -morpfla'ster, *sn.* bruk marmurowy; -morpla'tte, *sf.* tafla marmurowa; -morsaa'l, *sm.* sala marmurowa; -morsa'rg, *sm.* trumna marmurowa; -morsäu'le, *sf. Bk.* słup marmurowy; -morschlei'fer, *sm.* ten co marmury szlifuje; -morschleiferei', *sf.* szlifirnia marmurów; -morspa'ltend, *a.* będący w stanie marmur przeciąć; -morstei'n, *sm.* kamień marmurowy; -morta'fel, *sf.* tablica marmurowa; -morte'mpel, *sm.* kościoł marmurowy; -morti'sch, *sm.* stół marmurowy.

Maro'de, *a.* zmęczony; znużony; sfatygowany; Marodeu'r, *sm. Kw.* maroder, żołnierz dla zmęczenia w tyle zostający; Marodi'ren, *vn.* (h.) *Kw.* maroderować, pod pozorem zmęczenia lub osłabienia zostawać w tyle wojska dla rabunku.

Maro'ne, *sf. Ng.* (edle ob. eßbare Kastanie) kasztan.

Maroni't, *sm. Geog.* Maronita.

Maroqui'n, *sm. Bchb.* marokin, cienki safian centkowany; Maroqui'n-, *a. Bchb.* safianowy; Maroqui'nband, *sm. Bchb.* oprawa safianowa; Maroqui'npapie'r, *sn.* papier safiano- [wy.

Maro'tte, s. Gri'lle.

Ma'rque, Marqui'ren, s. Ma'rke, Marki'ren; Marqueu'r, *sm.* markier (do bilaru i do posługi w oberzy itd.).

Marqui's, *sm.* Margrabia; Marqui'se, Marqui'sin, *sf.* Margrabina.

Mars, *sm. Myth. Stk.* Mars; —, *Sw.* (Mastkorb) gniazdo bocianie na maszcie okrętowym; kosz majtkowski; Ma'rssegel, *sn. Sw.* żagiel do masztu zwierzchniego, co do spodniego przyprawiony bywa.

Marsch, *sm. Kw.* marsz, pochód; Befehl zum Marsche geben, erhalten wydać, otrzymać rozkaz do marszu; sich in — setzen, sich auf den — begeben udać się ob. puścić się w pochód; auf dem Marsche sein być w marszu, w pochodzie; forcirte Märsche, *Kw.* marsze forsowne, przyśpieszone; —, *Tk.* muzyka; einen — spielen, *Tk.* marsza grać; — znak do marszu; den — blasen, *Kw.* trąbić do marszu; marsch! *int.* marsz! [łęgowaty.

Marsch, *sf. Geog.* grunt tłusty

Marsch-, *a.* marszowy.

Ma'rschall, *sm.* marszałek (Oberhaupt); Ma'rschall-, Marschalls-, *a.* marszałkowski; Ma'rschalla'mt, *sn.* urząd marszałkowski; Ma'rschallin, *sf.* marszałkowa; -schallsgeri'cht, *sn.* sąd marszałkowski; -schallsta'b, *sm.*

Kw. buława marszałkowska; -schalls·ti'sch, *sm.* stół marszałkowski.

Ma'rschbefeh'l, *sm.*, Ma'rschordre, *sf. Kw.* rozkaz marszowy; Ma'rsch·fertig, *a. Kw.* gotowy do marszu; sich — machen, halten gotować się do marszu; być w gotowości do marszu; Marschi'ren, *vn.* (s. u. h.) maszerować; pomaszerować; marschire! maszeruj! idź precz! marschire, wohin du willst! gdzie chcesz ruszaj sobie!

Ma'rschland, *sn. Geog.* łęgowisko; łągowisko; żuławy; Ma'rschlän·der, *sm.* mieszkaniec na łęgowisku osadzony; osadnik łęgowatego gruntu; żuławianin.

Ma'rschmusi'k, *sf. Tk. Kw.* muzyka do marszu; Ma'rschordnung, *sf. Kw.* porządek marszu; Ma'rschordre, s. Ma'rschbefeh'l; -route, *sf.* marszruta; kierunek marszu.

Ma'rschweide, *sf. Ng.* pasza na gruncie wilgotnym.

Marseil'le, *sn. Geog.* Marsylia (miasto); von, aus —, Marsei'ller, *a. Geog.* Marsylijski.

Ma'rstall, *sm.* stajnia na konie (przy wielkich dworach); masztalnia; Ma'rstaller, Ma'rstallhe'rr, *sm.* marsztalerz; stajenny.

Ma'rter, *sf.* męczarnia; katusza; Martern, *pl.* męki; Jemandem Martern anthun męki komu zadawać; ich habe meine — damit, *to męka dla mnie; *mam z tém udręczenie; Ma'rterba'nk, s. Fo'lterba'nk; Ma'rterer, s. Fo'lterer; Mä'rterer, Mä'rtyrer, *sm.* męczennik; Mä'rtererin, Ma'rtyrerin, Ma'rtyrin, *sf.* męczenniczka; Ma'rtergeschi'chte, *sf.* historya męczeństwa; Ma'rter·ho'lz, *sn.* drzewo do męczenia używane; *męczennik, człowiek doznający wiele dolegliwości, udręczeń; -rteri'nstrume'nt, *sn.* narzędzie do męczenia; -rterka'mmer, s. Fo'lterka'mmer; Mä'rterkro'ne, Ma'rtyrkro'ne, *sf. Kg.* korona męczeńska; *męczeńska palma; Ma'rterle'ben, *sn.* życie męczeńskie; Ma'rtern, *va.* męczyć (überhaupt); Jemanden zu Tode — zamęczyć kogo; Ma'rterpre'digt, *sf. Kg.* kazanie o męce Pańskiéj; **iron.* kazanie męczące słuchaczów; Ma'rter·stra'fe, *sf.* kara z męczarniami połączona; Mä'rterthu'm, Ma'rtyrthu'm, *sn.* męczeństwo; Mä'rterto'd, *sm.* śmierć męczeńska; Ma'rtervo'll, *a.* pełen męczarni oder utrapień, udręczeń; Ma'rterwo'che, *sf. Kg.* wielki tydzień; Ma'rterzei't, *sf.* czas męczeństwa.

Ma'rtha, Ma'rthe, *sf. npr.* Marta.

Martia'lisch, *a.* marsowy; marcyalny; —, *ad.* marsowo.

Ma'rtin, *sm. npr.* Marcin; Ma'rtins·, Marti'ni·, *a. Kg.* świętomarciński; Ma'rtinsfe'st, *sn. Kg.* (święto) Świętego Marcina; Ma'rtinsga'ns, Marti'niga'ns, *sf.* gęś świętomarcińska (którą jedzą na Ś. Marcin); Ma'rtinsho'rn, *sn.* rogal świętomarciński; Ma'rtinsta'g, Mä'rtenstag, *sm.* (dzień) Świętego Marcina.

Mä'rtirer, Mä'rtyrer, s. Mä'rterer; Mä'rtyrerkro'ne, s. Mä'rterkro'ne; Ma'rtyrthu'm, Mä'rtyrerthu'm, *sn. Kg.* męczeństwo; Mä'rtyrerto'd, s. Mä'rterto'd.

Maru'nke, *Gtn.* s. Mare'lle.

März, *sm.* Marzec (miesiąc); März·, *a.* marcowy; Mä'rzbier, *sn.* piwo marcowe; Mä'rzblume, s. E'delle·berfrau't; Mä'rzente, *sf. Ldw.* marcówka, kaczka w Marcu wylężona; Mä'rzhenne, *sf. Ldw.* marcówka, kura w Marcu wylężona.

Marzipa'n, *sm.* marcypan.

Mä'rznebel, *sm. Ntl.* mgła marcowa; Mä'rzschaf, s. Me'rzschaf; Mä'rzschein, *sm.* nów marcowy; Marzec na niebie; Mä'rzveilchen, *sn.*, Mä'rzvio'le, *sf. Ng.* fiołek marcowy; fiołek pachnący; fiołek wonny od. błękitny; Mä'rzwetter, *sn.* powietrze marcowe; Mä'rzwurz, s. Benedi'ctenkraut (gelbes).

Mä'schchen, *sn. dim.* oczko; Ma'sche, *sf.* oko (w pończosze, siatce itd.); eine — fallen lassen oko spuścić; eine — aufnehmen oko podnieść; die Maschen zunehmen, abnehmen przybierać, ujmować (ók); Ma'schig, *a.* z ók złożony; oczkowaty.

Maschi'ne, *sf. Mech.* maszyna; machina; zur — werden, *na maszynę się zamienić; mit der — gefertigt, Maschi'nen·, *a.* maszinowy; Maschi'nen·a'rtig, Maschi'nenmä'ßig, *a.* mechaniczny, machinalny; —, *ad.* mechanicznie, machinalnie; Maschi'nenmei'ster, *sm.* maszynista; mechanik; Maschinerie', *sf.* maszynerya; Maschini'st, *sm.* maszynista, urządzający maszyny, lub dyrygującą niemi.

Ma'ser, *sm. Ng. Zm.* flader, słój (w drzewie i drzewo fladrowate).

Ma'ser, *sf. Hlk.* plama (na ciele i na drzewie); flader; Masern, *pl. Hlk.* odra; Ma'serho'lz, *sn. Ng. Zm.* (maseriges od. gemasertes Holz) drzewo słojowate oder fladrowate; Ma'sericht, Ma'serig, *a.* (gemasert) słojowaty, fladrowaty, żyłowaty; Ma'serig, *a. Hlk.* opryszczony, okrostawiały, pełen plan (np. twarz, ciało); Masern, *va.* fladrować co, flader naśladować na tém; Ma'sern, *sf. pl. Hlk.*, s. u. Ma'ser, *sf.*

Masho'lder, Masho'lderbau'm, *sm. Ng.* jawór; Masho'lder·, *a. Ng.* jaworowy.

Ma'ske, *sf.* maska; s. a. La'rve; — maska, osoba maskowana; —, *maska, udanie (dla podejścia); Jemandem eine — machen (im Kartenspiel) maskę komu zrobić; zamaskować się, utaić się z jaką kartą; Ma'sken·, *a.* maskowy; Ma'skenba'll, *sm.* bal maskowy; Ma'skenfe'st, *sn.*, Maskera'de, *sf.* maskierada, maszkarada; Ma'skenta'nz, *sm.* taniec w maskach; Ma'skenzu'g, *sm.* maskaradowy pochód.

Maskera'de, s. Ma'skenfe'st; Maskera'den·, *a.* maskaradowy.

Maski'ren, *va.* maskować; sich — maskować się; Maski'rung, s. Ma'skenfe'st.

Maskopei', *sf. H.* spółka; Maskopei·, *a. H.* połowiczny; Maskopei'handel, *sm. H.* połowiczny handel.

Ma'sliebe, s. Ma'ßliebe.

Masore't, *sm. Litt.* (altjüdischer Gesetz· od. Schrifterklärer) uczony badacz mowy; zachowywacz podań.

Maso'vien, Maso'wien, *sn. Geog.* Mazowsze; Maso'vier, Maso'wier, *sm. Geog.* Mazowszanin, Mazur; junger — Mazurczyk, młody Mazowszanin; Maso'vierin, Maso'wierin, *sf. Geog.* Mazowszanka, Mazurka; Maso'visch, Maso'wisch, *a. Geog.* Mazowiecki.

Maß, Maaß, *sn.* miara (überhaupt); das — einer Sache suchen, finden, bestimmen miary czego szukać; znaleźć, oznaczyć czego miarę; das — zu einem Kleide nehmen brać miarę na suknią; — halten, beobachten zachować miarę; das — überschreiten, *przebrać miarę; das rechte — treffen utrafić miarę; znaleźć przyzwoitą miarę; das — seiner Sünden etc. voll machen, *dopełnić miary; nach dem Maße w miarę; in dem Maße, als etc. w miarę, jak itd.; in vollem Maße, *obficie; hojnie; weder — noch Ziel kennen, *nie znać ani miary ani granicy; ich messe mit diesem Maße tą miarą mierzę; rechtes — u. Gewicht führen, *H.* mieć sprawiedliwą miarę i wagę; Jemandem mit gehäuftem Maße wiedergeben, *oddać komu z nadmiarem; mit gehäuftem Maße zumessen nadmierzyć; ohne — bez miary; —, *Ldw.* miara do zboża i trunków mieszcząca w sobie mniéj więcéj pół kwarty.

Massa'cre, s. Blu'tbad; Massacri'ren, *va.* zmasakrować, zniszczyć, wyrznąć, wyciąć; s. a. Nie'dermetzeln.

Mä'ßchen, *sn. dim.* (v. Maß, Maaß): miarka.

Ma'ße, Maa'ße, *sf.* miara; — halten zachować miarę; über die Maßen nad miarę; nadzwyczajnie; über alle Maßen nadzwyczajnie; — (Art, Weise) sposób; solcher Maßen, folgender Maßen, dieser Maßen w taki sposób, w następujący sposób; w ten sposób; gehöriger, gebührender Maßen w należyty, w przyzwoity sposób; in der Maße, wie etc. tak, jak.

Ma'sse, *sf.* masa; massa (überhaupt); die ganze — des Körpers cała masa ciała; in — w masie; eine große — (Menge, Summe) Geld ogromna masa pieniędzy; Ma'ssenweise, Ma'ssenha'ft, *a.* u. *ad.* masami; w masach.

Ma'ßgabe, Ma'ßgebung, *sf.*: nach — w miarę, stósownie do, podług.

Mä'ßig, *a.* u. *ad.* mierny; miernie; — (bescheiden) skromny; skromnie.

Mä'ßigen, *va.* miarkować; hamować, powściągać; das Gewitter hat die Hitze gemäßigt burza uśmierzyła, złagodziła upał; gemäßigt umiarkowany; sich — miarkować się, hamować się, powściągać się; uśmierzyć się (upał, gniew); Mä'ßigkeit, *sf.* mierność (ceny, gorąca); — im Essen u. Trinken mierność w jedzeniu i piciu; — skromność; — beobachten skromność zachować; Mä'ßigkeitsverei'n, *sm.* towarzystwo wstrzemięźliwości; Mä'ßigung, *sf.* umiarkowanie; powściągliwość; pomiarkowanie; Mensch ohne — człowiek bez umiarkowania; große — zeigen okazać wielkie umiarkowanie.

Massi'v, *a.* masyw; masywny, cały z jednego materyału zrobiony; massive Mauer, *Bk.* mur kamienny; massives Haus, *Bk.* kamienica, dom cały oder wskroś murowany; — (fest, gediegen, nicht hohl) cały, niedęty, lity, lany, niedrążony; pełny, dychtowny, mocny, szczelny, trwały; massives Gold złoto bite, czyste; massiver Mensch, *człowiek prosty, nieokrzesany; grondal.

Ma'ßkanne, *sf.* półkwartówka.

Ma'ßlade, Ma'ßlade, s. Me'ßlade.

Ma'ßliebe, s. A'ngerblü'mchen.

Ma'ßlos, *a.* bezmierny; —, *ad.* bezmiernie.

Ma'ßnehmung, *sf.* branie mia-

ry; —, Ma'ßnahme chwycenie się jakiego środka; Ma'ßregel, Maa'ßregel, sf. środek użyty do czego; eine — nehmen, ergreifen użyć środka; chwycić się środka; *kroki czynić; halbe Maßregel, *pół środki; Ma'ßstab, sm. skala od. podziałka (do mierzenia); verjüngter — podziałka zmniejszona; einen ähnlichen — an etwas legen, *téj saméj zasady trzymać się o czém; zum — dienen służyć za zasadę.

Mast, sf. pasza, karma (dla bydła); — (Mastung) paszenie, karmienie, tuczenie; auf die — stellen, Ldw. postawić (w stajni) do tuczenia, mieć na karmie.

Mast, Ma'stbaum, sm. Bk. Sw. maszt; einen — aufrichten maszt postawić, ustawić.

Mast•, a. (Fettmachungs•) karmny, tuczny; (gemästet) wypasiony.

Mast•, Ma'sten•, a. Bk. Sw. masztowy.

Ma'stbuche, s. Bu'che (gemeine).

Ma'stdarm, sm. Zk. kiszka odchodowa.

Ma'steiche, sf. Ng. dąb pospolity (którego owoc do tuczenia bydła służy); Ma'sten, vn. (h.) tuczyć; tuczyć się; Mä'sten, va. paść, tuczyć, karmić; sich — tuczyć się.

Ma'stfeder, sf. pl. Ng. suche piórka (u gęsi, które wyrywają dla tuczenia).

Ma'stfutter, sn. Ldw. karm zdatna do tuczenia; karmia.

Ma'stgans, sf. gęś karmna, tuczna.

Ma'stgeflü'gel, sn. Ldw. Kk. drob' karmny, drob' na karmie będący; Ma'stgeld, sn. zapłata od tuczenia; Ma'stgere'chtigkeit, s. Ma'strecht.

Ma'stholz, sn. (Eichen• u. Buchen•waldungen) drzewa dające karm dla bydła; —, Bk. Sw. drzewo do masztów.

Ma'sthuhn, sn. Ldw. Kk. kurczę wypasione; Mä'stig, a. tuczny; opasły.

Ma'stix, sm. Ng. mastyk; mastyks; żywica lentyszkowa; Ma'stix•, a. Ng. mastykowy; Ma'stixbau'm, sm. Ng. lentyszek, mastykowe drzewo; Ma'stixkrau't, sn. Ng. storzyszek; Ma'stixö'l, sn. Schdk. olejek mastykowy od. lentyszkowy. [spasłe, karmne.

Ma'stkalb, sn. Ldw. cielę tuczne,

Ma'stkeil, sm. Sw. klin masztowy; Ma'stkorb, sm. Sw. kosz masztowy.

Ma'stkraut, sn. Ng. karmnik; Ma'stkuh, sf. Ldw. krowa tuczna, spasna, karmna.

Ma'stlos, a. Sw. bezmasztowy, bez masztu (okręt); — machen, s. Entma'sten.

Ma'stochs, sm. Ldw. wół tuczny; karmny, spasny; * § człowiek tłusty jak wieprz; Ma'stsau, sf., Ma'stschwein, sn. Ldw. wieprz tuczny, karmny od. spasny; świnia karmna. [karnat.

Ma'stseil, sn. Sw. lina masztowa;

Ma'ststall, sm. Ldw. karmnik (dla bydła); Ma'ststand, sm. Ldw. karmnik (dla drobiu); Ma'ststück, sn. Ldw. bydlę tuczne.

Ma'sttau, sn. Sw. karnat.

Ma'stung, s. Mast, sf.; Ma'stvieh, sn. bydło tuczące się, na karmie będące; Ma'stvogel, sm. Ldw. sztuka drobiu tuczona.

Ma'stwerk, sn. Sw. maszty.

Ma'stzeit, sf. Ldw. czas karmy (bydła).

Masu'r, sm. Geog. Mazur, Mazurek; Masu'ren, sn. Geog. Mazowsze; Masu'rin, sf. Geog. Mazurka; Masu'risch, a. Geog. Mazowiecki.

Matado'r, sm. (Stierkämpfer in Spanien) matador, malczący z bykiem na igrzysku; *zuch, ćwik; — (im Kartenspiel) matadora (znaczna figura w kartach i na świecie).

Materia'l, sn. (pl. Materia'lien) materyał; Materia'l•, a. materyalny; Materiali'st, sm. materyalista, kupiec materyalnemi towarami handlujący; —, Philos. filozof materyalizm przypuszczający; zwolennik materyalizmu; Materiali'smus, sm. Philos. materyalizm; *ubieganie się za życiem cielesném, za wygodami; *dogadzanie ciału z zaniedbaniem umysłu; Materialitä't, sf. Philos. materyalność; Materia'lwaaren, sf. pl. H. towary materyalne (np. korzenie, farby); -lwaarenhä'ndler, H. s. Materiali'st; -lwaarenha'ndlung, sf. H. handel materyalny.

Mate'rie, sf. materya, istota materyalna od. cielesna nie duchowa; treść od. przedmiot pisma; Hlk. ropa ciekąca z rany; s. a. Ei'ter.

Materie'll, a. materyalny.

Mate'rienmei'ster, sm. ten, co dozoruje czeladnika robiącego majstersztyk; Materi'rer, sm. ten, co robi majstersztyk.

Mathema'tik, Mathe'sis, sf. matematyka; Mathema'tiker, Mathema'ticus, sm. matematyk; Mathema'tisch, a. matematyczny.

Matra'tze, sf. materac; kleine — materacyk; Matra'tzenma'cher, sm. materacnik; tapicer.

Matri'ce, s. Matri'ze.

Matri'kel, sf. matrykuła; spis; rejestr, świadectwo, iż kto jest zapisany (np. na studenta do Uniwersytetu); — metryka; die — der Krone, Stw. metryka koronna.

Matrimonia'l•, a. matrymonialny, małżeństwa się dotyczący.

Matri'ze, sf. Bchdr. matryca, forma do odlewania typów.

Matro'ne, sf. matrona; poważna pani; Matro'nen•, Matro'nenha'ft, Matro'nenmä'ßig, a. u. ad. jak matrona; Matro'nenkrau't, s. Be'rtram (wohlriechender).

Matro's, sm. Sw. majtek; żeglarz; Matro'sen•, a. Sw. majtkowski; Matro'sendie'nst, sm. Sw. służba na okręcie za majtka; Matro'senho'sen, sf. pl. majtki, spodnie, jakie majtki noszą; Matro'senhu't, sm. kapelusz majtkowski; Matro'senja'cke, sf. Sw. kaftan majtkowski; Matro'senklei'd, sn. Sw. suknia majtkowska; Matro'senmü'tze, sf. Sw. furażerka majtkowska.

Matsch, a. u. ad. wyraz używany w grach kart i bilaru; — werden zupełnie przegrać, nie zrobić nawet tyle lew lub punktów, ile do zwyczajnéj przegranéj potrzeba; Jemanden — machen, *wpędzić kogo w dużą płatkę (w grze kart); na kiju kogo puścić (w grze bilaru); Matsch, sm. zupełna przegrana.

Matsch, sm. lgniączka, ziemia rozmokła, w któréj się lgnie; co zgniecionego na miazgę; Ma'tschen, Ma'ntschen, vn. (h.) pęskłać, peplać; im Wasser herum — pęskłać w wodzie.

Ma'tschig, a. rozmiękły, rozmokły (grunt); — miazgowaty, pognieciony; matschiges Wetter plusk; szaruga; chlapanina.

Matt, a. mdły, słaby, mało siły mający; — nach einer Krankheit słaby, osłabiony po chorobie; omdlały (od głodu, pragnienia, gorąca); — von der Reise znużony po podróży; matte Rede, *mowa słaba, bez ognia; mattes Gedicht, *poema mdłe, bez mocy; — werden osłabnąć; omdléć; sein Vortrag wurde zuletzt —, *wykład jego na końcu stracił moc i żywość, stał się mdłym i słabym; — matowy, nie polerowany; nie przezroczysty (jak szkło); Glas — schleifen szkło na mat wyszlifować; matt geschliffen matowy, matowany; — geschliffenes Glas szkło matowane; — (im Schachspiel) mat; Jemanden — machen zamatować kogo.

Ma'tte, sf. mata (np. ze słomy, łyka); Ma'tten•, a. matowy; Ma'ttenfle'chter, Ma'ttenma'cher, sm. rogożnik; ten co maty robi; maciarz.

Ma'ttensteinbrech, sm. Ng. wieprzyniec kmin koński.

Ma'ttenwei'de, s. E'rdweide.

Ma'ttglas, Ma'ttgold, sn. szkło, złoto matowe.

Mattha'us, sm. npr. Mateusz; — bricht Eis, *święty Maciej zimę traci; *na Święty Walek niemasz pod lodem balek.

Ma'ttheit, Ma'ttigkeit, sf. omdlałość; słabość; znużenie. [ciej.

Matthi'as, sm. npr. Matys; Ma-

Ma'ttigkeit, sf. mdłość; osłabienie; ociężałość, zmażenie, słabość.

Ma'ttvergo'ldung, sf. matowa pozłota, pozłota nie polerowana.

Matz, sm. npr. **Maciek: —, **prostak; grondal; —, sm. (Käsequark) twaróg; von, aus — twarogowy, twarożny.

Ma'tze, sf. maca (żydoska).

Mau'chel, sf. § agrest.

Mau'cheln, § s. Scha'chern; Mau'chler, § s. Scha'cherer.

Mau'en, vn. u. sn. s. Miau'zen.

Mau'er, sf. mur; eine — aufführen, erbauen, Bk. mur wystawić; die Mauern der Stadt mury miasta; eine — niederreißen, Bk. mur zburzyć; das Land ist eine — gegen die Einfälle der Tartaren, *ten kraj jest murem broniącym od napadów tatarskich; innerhalb der Mauern (*in der Stadt) w murze; mit Mauern versehen murowany; fest wie eine — sich entgegenstellen, *murem stawić; *murem stanąć; (fest) wie eine —, *jak mur; alte, elende, zerfallene — murzysko; Mauer•, a. Bk. murowy; Mau'era'ssel, s. Ke'llerwu'rm; -erbeschla'g, s. Mau'erschwei'ß; -erbie'ne, sf. Ng. pszczoła murowa; -erble'nde, sf. Bk. framuga w murze; -erbre'chend, a. murołomny; -erbre'cher, sm. Kw. Alt. taran (do rozbijania murów); -erbru'ch, sm. wyłam w murze; Mäu'erchen, sn. dim. murek; -ere'pheu, -ere'ppich, sm. Ng. błuszcz murowy; -ere'sel, s. Ke'llerwu'rm; -erfa'lk, sm. Ng. pustołka; sokoł murny; -erfe'st, a. murem obwarowany oder warowny; *mocny jak mur; -erfra'ß, sm. butwienie od. zbutwiałość muru; -ergä'nsefu'ß, sm. Ng. gęsia stopa murowa;

Mau'ergrü'n, *sn.* błuszcz; -erha'bichtskraut. *sn. Ng.* jastrzębiec murowy; -erha'ken, *sm.* hak murowy; -erha'mmer, *sm. Bk.* młotek mularski; siekierka młotkowata mularska; -erka'lk, *sm. Bk.* wapno mularskie; -erka'lkkraut, s. Gy'pskraut (gemeines); -erka'ppe, *sf. Bk.* daszek wierzchni muru; -erke'lle, *sf. Bk.* kielnia mularska; -erki'tt, *sm.* kit mularski; -erkle'tte, s. Mau'erspe'cht; -erkrau't, *sn. Ng.* bez hebd; pomurne ziele (sklenniczek); -erkro'ne, *sf. Alt.* wieniec forteczny (u Rzymian, jako nagroda za wdarcie się na mury twierdzy); -erla'tte, *sf. Bk.* murlat; podkład belkowy; podbelcze; -erla'ttich, *sm. Ng.* podbiał murowy; -erläu'fer, s. Mau'erspe'cht; -erleh'm, *sm. Bk.* glina mularska; -erlo'ch, *sn. Bk.* (Blende, Nische) murek; -erlü'cke, s. Mau'erbru'ch; -ermei'ster, *sm.* majster mularski; -ermö'rtel, s. Mau'erka'lk; Mau'ern, *va.* u. *vn.* (h.) murować; gemauert murowany; gut gemauert murowny; -erne'lke, *sf. Ng.* łyszczec murowy; Mau'ernzertrü'mmerer, *sm.* burzyciel murów; Mau'erpfe'ffer, *sm. Ng.* rozchodnik pospolity; -erpi'nsel, *sm. Bk.* pęzel mularski; -erpla'tte, s. Mau'erla'tte; -ersala't, s. Ha'senla'ttich; -ersalpe'ter, -ersa'lz, s. Mau'erschwei'ß; -erschwa'lbe, *sf. Ng.* jerzyk; jaskółka murowa; -erschwei'ß, *sm.* saletra od. sół osiadająca na murach; -erspe'cht, *sm. Ng.* kowalik murowy; -erstei'n, *sm. Bk.* kamień murowy; cegła; murówka; -erwe'rk, *sn. Bk.* robota murowana, z cegieł; mularszczyzna; -erwu'rm, s. Ke'llerwu'rm; -erzie'gel, *sm. Bk.* cegła murówka.

Mau'ke, *sf.* § *Hlk.* parch koński w pęcinach.

Maul, *sn. Zk.* pysk (u zwierząt); das Pferd hat ein hartes, ein weiches — koń jest twardego, miękkiego pyska; —, § gęba, pysk; Jemanden auf das — schlagen, § w gębę kogo uderzyć; du wirst eins auf's — bekommen, § dostaniesz w papę; — usta; ein schiefes — haben mieć krzywą gębę, krzywe usta; das — aufsperren, aufreißen, * § rozdziawić gębę, hapę otworzyć; ein schiefes — machen, *skrzywić gębę; Jemandem das — stopfen, *gębę komu zatkać, *nasycić go, albò datkiem do milczenia skłonić; er soll — u. Nase aufsperren, *z podziwienia gębę na oścież otworzy; Jemandem etwas vor dem Maule wegnehmen, wegfischen, * § wziąć komu co z przed nosa; den Leuten das — wässerig machen, *oskomy ludziom narobić; *wzniecić w nich żądzą do czego; sein — kaum hinbringen, * § ledwo mieć co do gęby włożyć; seinem Maule, sich etwas am Maule abbrechen, *od gęby sobie odejmować; das — hangen lassen, hängen, * § spuścić nos na kwintę; Jemandem um's — herumgehen, * § lizać się komu; Jemandem nach dem Maule reden, * § gadać komu po myśli; ein loses, ungewaschenes, leichtfertiges — haben, *mieć wyparzoną gębę; es verdrießt ihn, das — aufzuthun, *nie chce mu się gęby otworzyć; das — zu weit aufthun, *za nadto gębę otwierać; reden, wie es Einem vor das — kommt, *gadać, co ślina do gęby przyniesie; sich das — verbrennen, *język sobie sparzyć, *nierozważném gadaniem sobie zaszkodzić; sich auf das Maul schlagen, *uderzyć się w gębę; *w język się ukąsić, *wstrzymać się odpowiedzenia czego; ein großes — haben, *lubić dużo gadać; *mieć dużą gębę, *lubić się chwalić, wiele objecywać; das — auf dem rechten Flecke haben, *umieć się wygadać; immer das — allein haben, *zawsze sam gadać; *gęby nie zamknąć; *nie dać nikomu gęby otworzyć; das — halten, *milczéć; halt's (halte das) Maul! *stul gębę (pysk)! milcz! Jemandem das — verbieten, *zakazać komu mówić; Jemandem in einer Sache nicht das — gönnen, * § nie chcieć z kim nawet pomówić o jakiéj rzeczy; Jemandem über das — fahren, *ostro na kogo powstać; *ofuknąć go; in der Leute Mäuler kommen, sich oder Jemanden in der Leute Mäuler bringen, *na ludzkie języki dostać się, *wystawić kogo od. się; ein loses — haben gębować; —, *gęba, *osoba ze względu na jedzenie; zehn Mäuler zu füttern haben, *mieć dziesięć gąb do żywienia; —, *Zm.* otwór u hebla; —, s. a. Mau'lesel; Maul-, Mund-, *a.* gębny; Mau'laffe, *sm.* gap'; gawron; Maulaffen feil haben, *gawrony sprzedawać; Mau'laffen, *vn.* (h.) stać z otwartą gębą jak gawron; zagapić się; zagawronić się; Mau'lbeerbau'm, *sm. Ng.* morwa; Mau'lbeerbau'm-, -lbeerbau'ms-, *a. Ng.* morwowy; -lbeerbi'rne, *sf. Ng.* gruszka morwowa; -lbeere, *sf. Ng.* morwa; -lbeerfei'ge, *sf. Ng.* figa egipska, indyjska; figomorwa; -lbeerpfla'nzung, *sf.* plantacya morwowa; zagajenie z drzew morwowych; -lbeersa'ft, *sm.* sok morwowy.

Mäu'lchen, *sn. dim.* gąbka; gębusia; gębunia; buzia; buzieczka; buziaczek; *całus; Jemandem ein — geben, *dać komu buzi.

Mau'lchrist, *sm. iron.* chrześcianin gębą nie uczynkiem; -ldrescher, *sm.* terkok; gaduła; gadatywus; kłapacz; -ldrescherei', *sf. iron.* kłapanina; gębactwo; -ldrescherin, *sf. iron.* terkotka; kłapaczka.

Mau'len, *vn.* (h.) dąsać się; Mau'len, *sn.* dąsy.

Mau'lesel, *sm. Ng.* muł; Mau'lesel-, *a. Ng.* muli; -leselin, *sf. Ng.* mulica; -leseltrei'ber, *sm.* mułarz; pastuch mułów; -lfaul, -lfaulheit, s. Wo'rtkarg, Wo'rtkargheit; -lfreund, *sm.* przyjaciel gębą (nie sercem); Mau'lfromm, **skromny od. pobożny gębą (nie sercem); *pobożność w gębie mający; -lheld, *sm. iron.* bohater gębą; w gębie bohatera mający; junak; -lhelden-, *a.* junacki; -lheldenthu'm, s. Gro'ßsprecherei'; -lkorb, s. Bei'ßkorb; -lmacher, *sm.* s. Gro'ßsprecher; dasacz; -lleder, *sn.* **iron.* skórka na bóty, język na podeszwy; -lpferd, *sn.* muł; -lschelle, -lschellen, Maulschelli'ren, s. Oh'rfeige, Oh'rfeigen; -lschloß, *sn.* kłótka na usta; -lsperre, s. Mu'ndklemme; -lsünde, *sf.* *grzech usty popełniony; -ltasche, *sf.* s. Oh'rfeige; — gęba jak cholewa; *Zk.* piróg; -lthier, *sn.* muł; -lthier-, *a.* muli; s. a. Mau'lesel, Mau'lesel-; -ltrommel, *sf. Tk.* dremla, dromla, drumla; s. a. Bru'mmeisen; -lwerk, *sn.* gęba (pod względem gadania); s. a. Mu'ndwerk; -lwurf, *sm. Ng.* kret; -lwurfs-, *a. Ng.* kreci; -lwurfsau'ge, *sn.* krecie oko; -lwurfsfalle, *sf.* łapka od. połapka na krety; Mau'lwurfshau'fen, -lwurfshü'gel, *sm.* kretowisko; krecia mogiła.

Mau'nzen, s. Miau'zen.

Maur, Mau're, *sm. Geog.* Maur.

Mau'rer, *sm.* mularz; murarz; *s. Frei'maurer; Mau'rer-, *a.* mularski; *s. Frei'maurer-, Frei'maurerisch; Mau'rergese'll, *sm.* czeladnik mularski; -rerha'ndwerk, -rergewe'rk, *sn.* mularstwo; murarstwo; -rerju'nge, -rerleh'rling, *sm.* mularczyk; -rermei'ster, s. Mau'ermei'ster; -rero'rden, -rergese'llschaft, s. Frei'maurero'rden, 2c.

Maus, *sf. Ng.* mysz; männliche —, *Ng.* myszur; junge — myszę, myszątko; wenn die — satt ist, schmeckt ihr das Korn bitter, *sytéj myszy śmierdzi mąka; der Katzen Scherz ist der Mäuse Tod, *kiedy się kot z myszą bawi, to ją niedługo zadławi; Maus-, Mau'se-, Mäu'se-, *a. Ng.* mysi; myszy.

Mau'schel, *sm. *iron.* szachraj, [żydzisko.

Mäu'schen, Mäu'slein, *sn. dim.* myszka; wie ein —, *myszą; mein —! moja rybko! -chensti'll, s. Mau'sesti'll.

Mau'se, Mau'ser, *sf. Ng.* linienie się (np. kotów); pierzenie się (ptastwa); in der — sein, liegen linić się; pierżyć się.

Mäu'se-, Mau'se-, Maus-, *a. Ng.* [myszy; mysi.

Mausea'de, **s. Mäu'sekrie'g.

Mäu'seda'rm, *sm. Ng.* (Pflanze) kurzyślep.

Mäu'sedo'rn, *sm. Ng.* ruszczek; mysza wiecha; -sedre'ck, *sm.* mysze łajno; er mengt sich in Alles, wie der — unter den Pfeffer, * § wszędzie nos wściubia; *gdzie go nie sieją, tam on wschodzi; *wszędzie się wtrąci; -sefah'l, *a.* płowy jak mysz; -sefa'lk, *sm. Ng.* (Bußhard) myszołów (sokół); -sefa'lle, *sf.* łapka na myszy; -sefa'ngend, *a.* myszołówny; -sefa'rbe, *sf.* myszaty kolor.

Mau'sefe'der, *sf. Ng.* piórko podczas pierzenia się wypadłe.

Mäu'sefra'ß, *sm.* dziura przez myszy wygryziona; szkoda przez myszy zrządzona; -segedä'rm, *sn. Ng.* (Pflanze) myszy ser; myszy ber; -sege'rste, *sf. Ng.* myszy jęczmień; -segei'er, s. Mäu'sefa'lk; -segi'ft, *sn.* trucizna na myszy; -segra's, *sn. Ng.* mysi ogon najmniejszy; -seha'fer, s. Gau'chhafer.

Mau'seka'tze, *sf.* kot do łowienia [myszy.

Mäu'seko'th, s. Mäu'sedre'ck; -sekrie'g, *sm.*, Mausea'de, *sf. Litt.* **Myszeis, Myszeida; -selo'ch, *sn.* mysza dziura od. jama; vor Furcht in ein — kriechen wollen, *chcieć wleźć pod ziemię ze strachu.

Mau'sen, *vn.* (h.) myszy łowić; die Katze läßt das Mausen nicht, *nie oduczysz kota, aby za myszami nie gonił; —, *va.* zemknąć co; sprzątnąć; zwędzić; sich auf das — legen lubić zmykać; sich —, *Ng.* pierzyć się (o ptakach); linić się; zrzucać skórę lub skorupę (jak węże, raki).

Mäu'sene'st, *sn.* mysze gniazdo; -seoh'r, *sn.*, -seöh'rchen, -seöh'rlein, *sn. dim.* mysie ucho od. uszko; —, *Ng.* jarzębiec kosmaczek; -sepfe'ffer, *sm. Ng.* ostróżka wszanka.

Mau'ser, *sm.* zmykacz; smyk; rzezimierzek, chytry złodzie; —, *sf.* s. Mau'se; Mauserei', *sf.* zmykanie, kradzież; Mau'sern (sich), s. Mau'sen (sich).

Mäu'seschwa'nz, *sm.* myszy ogon

(auch Pflanze); Mäu'sesti'll, Mau'sesti'll, Mäu'schenstill, *a.* cichuteńki, cichy jak myszka; —, *ad.* cichuteńko; cicho jak mak zasiał; Mau'seto'dt, *a.* *na śmierć zabity; nieżywiuteńki; er ist —, *zginął jak mucha; Mäu'seturm, *sm. Geog. Gsch.* (auf einer Rheininsel) mysza wieża.

Mäu'sezäh'ne, *sm. pl.* mysze zęby; Mau'sezei't, Mau'serzei't, *sf. Ng.* czas pierzenia się, linienia się, zmieniania skóry. [Mäu'sefab'l, 2c.

Mau'sfahl, Mau'sfalle, 2c., s.

Mäu'sicht, *a.* myszkowaty (np. smak, zapach); —, *ad.* myszkowato; der Wein schmeckt — wino myszką traci.

Mau'sig, *a. u. ad.* hardy, zuchwały; sich — machen, *zuchwale się sławić; *hardą minę przybrać; *zuchwale się nadymać.

Mauth, *sf. Stw.* myto; cło; opłata; Mauth-, *a. Stw.* mytny; Mau'thfrei, s. Zo'llfrei; Mau'thner, Mau'thbea'mter, *sm. Stw.* pobórca myta od. cła; celnik; Mau'thzettel, *sm Stw.* kartka z opłaty myta.

Mau'zen, s. Miau'zen.

Maxi'me, *sf.* maksyma, zasada w postępowania; prawidło następowania; sich etwas zur — machen wziąć sobie co za maksymę; s. a. Gru'ndsatz.

Ma'ximum, *sn.* największość; najwyższość (ceny).

May, 2c. s. Mai, 2c.

Mazu'rka, *sf.* (Tanz) Mazur, Mazurek (taniec).

Mecha'nik, *sf.* mechanika; Mecha'niker, Mecha'nikus, *sm.* mechanik; Mecha'nisch, *a.* mechaniczny; etwas — lernen, hersagen, treiben, *mechanicznie nauczyć się czego; wyrecytować co, zajmować się czém; Mecha'nismus, *sm.* mechanizm.

Me'cheln, *sn. Geog.* Mechlina.

Me'ckern, *vn.* (h.) beczéć (o kozie); *mówić oder śpiewać jak kiedy koza beczy.

Meda'ille, *sf.*, Medaillo'n, *sn.* medal; medalion; Medaille'ur, *sm.* medalnik, medalier; sztycharz medalów. [wielkości.

Media'n, *a. Bchdr. Bchh.* średniéj

Mediatisi'ren, *va. Stw.* medjatyzować, wyjąć księżęcia Rzeszy Niemieckiéj z pod jéj bezpośredniéj władzy; Media'tstadt, *sf. Stw.* miasto nie mające własnéj jurysdykcyi.

Medicame'nt, s. Arzenei'mittel; Medici'n, Medizi'n, *sf.* medycyna; — einnehmen, *Hlk.* brać lekarstwo; Medici'ner, Medizi'ner, *sm.* medyk, medycyną się trudniący; Medicini'ren, Medizini'ren, *vn.* (h.) *Hlk.* lekarstwo brać, zażywać; Medici'nisch, Medizi'nisch, *a.* medyczny.

Meditatio'n, *sf.* medytacya; rozmyślanie; Mediti'ren, *vn.* s. Na'chdenken, Na'chsinnen.

Medu'se, *sf. Mytg.* Meduza; Medu'senhau'pt, *sn.*, Medu'senko'pf, *sm.* głowa Meduzy.

Meer, *sn.* morze; — von Freude, *natłok radości; Meer-, *a.* morski; Mee'raal, *sm. Ng.* węgorz morski; -abgrund, *sm.* otchłań morska; -ammer, *sm. Ng.* szaw wąskoliści; -arm, s. Mee'rbusen; -beherrschend, *a.* *morzowładny; -behe'rrscher, *sm.* *morzowładca; -bezwi'nger, *sm.* zwycięzca mórz; -boden, s. Mee'resboden; -bucht, *sf. Geog.* zatoka morska; -busen, *sm. Geog.* odnoga morska; -butte, s. Mee'rsasa'n; -drache, *sm.* smok morski; -eidechse, *sf. Ng.* jaszczurka morska; -einhorn, *sn. Ng.* jednorożec morski; -elster, *sf. Ng.* sroka morska; -enge, *sf. Geog.* ciaśnina morska; -engel, *sm. Ng.* (Fisch) raszpla; -ente, *sf. Ng.* kaczka morska; -erzeu'gniß, *sn.* morszczyzna; płód morski; -esbo'den, *sm.* dno morza od. morskie; -esfläche, *sf.* powierzchnia morza; -esflu't, *sf.* wały morskie; —, *Ntl.* wezbranie morza; -esgrund, s. Mee'resboden; -esküste, *sf. Geog.* wybrzeże morskie; -esstille, *sf.* spokojność od. cisza na morzu; -esstro'm, *sm. Geog.* rzéka w morzu płynąca; -eswe'lle, -eswo'ge, *sf.* bałwan morski; -fahrt, *sf. Sw.* jazda morska; -farben, *a.* koloru wody morskiéj; -fasa'n, *sm. Ng.* bażant morski; -fenchel, *sm. Ng.* kopr morski; -ferkel, s. Mee'rschwein; -fisch, *sm.* ryba morska; -fräulein, *sn. Myth.* morska panna; Syrena; -frosch, *sm. Ng.* żaba morska; -gans, *sf. Ng.* gęś morska; -gefah'r, *sf.* niebespieczeństwo morskie; -geschö'pf, *sn. Ng.* morskie stworzenie; -gewä'chs, *sn. Ng.* roślina morska; -gott, *sm. Myth.* bożek morski; bóg morza; -gottheit, *sf. Myth.* bóstwo morskie; -göttin, *sf. Myth.* bogini morska; -gras, *sn. Ng.* trawa morska; mech morski; -grau, *a.* ciemny jak morska woda; -grün, *a.* zielony jak morska woda; -grund, s. Mee'resboden; -hafen, s. See'hafen; -hahn, *sm. Ng.* (Fisch) kowal; -hecht, *sm. Ng.* szczupak morski; -hirse, s. Mari'enthrä'nen; -hose, *sf. Ntl.* trąba morska; trąba powietrzna na morzu; -igel, *sm. Ng.* jeż morski; -jungfer, s. Mee'rfräulein; -kalb, s. See'hund; -katze, *sf. Ng.* (Art langgeschwänzter Affe) koczkodan; kot morski; -krebs, *sm. Ng.* rak morski; -kresse, *sf. Ng.* rzeżucha od. rukiew morska; -krieg, 2c. s. See'krieg, 2c.; -kuh, *sf.* s. See'kuh; -linse, *sf. Ng.* dzierzęga od. rzęsa wodna; -melde, *sf. Ng.* łoboda poszarpana od. kosmata; -mann, *sm.*, -männchen, *sn. Myth.* Tryton; -muschel, *sf.* koncha morska; -nadel, *sf. Ng.* (Fisch) iglica; -nuß, *sf. Ng.* morski orzech; -ochs, *sm. Ng.* wół morski; -pferd, s. See'pferd; -rettig, *sm. Ng.* chrzan; -rettig-, *a. Ng. Kk.* chrzanowy; -salz, *sn.* sól morska; -sand, *sm.* morski piasek; -schaum, *sm.* morska piana; -schaum-, *a.* (von, aus Meerschaumthon gemacht) piankowy; -schaumpfei'fe, *sf.*, -schaumpfei'fenko'pf, *sm.* piankowa fajka; -schildkröte, *sf. Ng.* morski żółw; -schlacht, s. See'schlacht; -schnecke, *sf. Ng.* ślimak morski; -schwalbe, *sf. Ng.* (weiße Möwe) piaskowiec; -schwamm, *sm. Ng.* gąbka morska; -schwein, *sn. Ng.* świnka morska; delfin; -senf, s. Mee'rkresse; -spargel, *sm. Ng.* szparag nadmorski; -spinne, *sf. Ng.* raczek morski; — (Seefisch) czernica; kałamarz; sepia; -strand, *sm.*, -ufer, *sn.* brzeg morski; -strandsbei'fuß, *sm. Ng.* bylica nadmorska; s. a. Meerwe'rmuth; -strandsehr'enpreis, *sm. Ng.* przetacznik nadmorski; -strudel, -rwirbel, *sm.* wir morski; -wasser, *sn.* woda morska; -wassergra's, *sn. Ng.* błonica; -weib, -weibchen, s. Mee'rfrau; -wer'muth, *sm. Ng.* bylica nadmorska; -wind, *sm.* wiatr morski, od morza wiejący; -wirbel, *sm.* wir morski; -wolf, *sm. Ng.* wilk morski; okoń od. okuń morski; -wunder, *sn.* dziwowisko morskie; morski dziwoląg, potwór, dziwotwór; -zwiebel, *sf. Ng.* morska cebula.

Megä're, *sf. Myth.* Megara, Megera; *furya; *jędza; *zła kobieta.

Mehl, *sn.* mąka; etwas zu — stampfen, *utłuc co na mąkę; Mehl-, *a.* mączny; Meh'lbahn, *sf.* (in der Mühle) portnica; Meh'lbaum, *sm.* (in der Mühle) drzewo, w którém otwór mączny jest umieszczony; Meh'lbeere, *sf.*, Meh'lbeerbau'm, *sm. Ng.* hordowina; Meh'lbeutel, *sm.* bytel (w młynie); Meh'lbirne, *sf. Gtn.* mącznica; -hlbrei, *sm. Kk.* zaciérka; lemieszka na rzadko; gęsta zupa z mąki; -h'ldorn, s. Meh'lbaum; -h'lfaß, *sn.* beczka na mąkę; -h'lfäßchen, *sn. dim.* faska na mąkę; —, *Ng.* s. Meh'lbaum; -h'lflecke, *sm. pl. Kk.* łazanki; -h'lhandel, *sm.* handel mąką; -h'lhändler, *sm.* mącznik; -h'lhändlerin, *sf.* mączniczka; Meh'licht, *a.* mączysty; Meh'lig, *a.* mączny; sich — machen zmączyć się; pomączyć się; -h'lkäfer, *sm. Ng.* mącznik; -h'lkalf, *sm. Bk.* wapno na proch zwietrzałe; -h'lkammer, *sf.* mącznica, izba na mąkę; -h'lkasten, *sm.* szafarnia; skrzynia na mąkę; -h'lkleister, *sm.* klajster z mąki; -h'lkloß, *sm. Kk.* klusek z mąki; -h'lkram, *sm.*, -h'lkrambude, *sf.* kram mączny; -h'lkrämer, 2c. s. Meh'lhändler, 2c.; -h'lleim, *sm.* klajster; -h'lloch, *sn.* otwór mączny (we młynie); -h'lmilbe, *sf. Ng.* mul mączny; -h'lmühle, *sf.* młyn do mąki; -h'lmuß, *sn.*, Meh'lpappe, *sf. Kk.* lemieszka; -h'lpulver, *sn. Jäg.* proch (do strzelania) mączysty; -h'lsack, *sm.* wor, worek na mąkę; plump wie ein —, *niezgrabny jak rura do barszczu; -h'lschabe, s. Meh'lmilbe; -h'lsieb, *sn.* sito do mąki; -h'lspeise, *Kk.* melszpajz; potrawa z mąki; mączny przysmaczek; -h'lstaub, *sm.* pył mączny; -h'lsteuer, *sf. Stw.* opłata od mąki; -h'lsuppe, *sf. Kk.* zupa z mąki; polewka mączna; -h'lteig, *sm.* ciasto z mąki; -h'lthau, *sm. Ntl.* mączna rosa (która na liściach osiada); -hlweiß, *a.* biały jak mąka; -hlwurm, *sm. Ng.* wolek; robak mączny; -hlzucker, *sm. H.* faryna, cukier w kształcie mąki.

Mehr, *ad.* więcéj; bardziéj; ein wenig — trochę więcéj; viel —, weit — daleko więcéj; viermal — cztery razy więcéj; mehr Glück als Verstand haben, *mieć więcéj szczęścia niż rozumu; er sagte kein Wort — ani słowa więcéj nie powiedział; ich bot zehn Thaler — podałem (ofiarowałem) 10 talarów więcéj; er hat solcher Bücher — więcéj ma takich książek; drei mehr trzech więcéj; mehr als więcéj niż; es ist — als billig jest więcéj niż słuszna (rzecz); —, *przeszło; mehr als vier Wochen przeszło cztery tygodnie; seit — als drei Jahren od przeszło trzech lat; nach — als zehn Tagen po przeszło dziesięciu dniach; mehr als zu gut aż nadto; mehr als zu gut aż nadto dobry; es ist — als zu gewiß aż nadto jest rzecz pewna; — bardziéj; Jemanden — lieben als, 2c. bardziéj kogo kochać, niż itd.; und dies

desto —, um so (viel) —, als ꝛc. a to tém bardziéj, ile że itd.; je mehr u. mehr coraz bardziéj; — już nie; ich habe das Buch nicht — już nie mam książki; es regnet nicht — już deszcz nie pada; ich habe kein Geld — już nie mam pieniędzy; es fragt Niemand — darnach już nikt o to nie pyta; niemals mehr już nigdy; mit mehr Fleiß z większą pilnością; Mehr, *sn.* co jest więcéj, przewyższka; das — gehört mir co jest więcéj, to do mnie należy; — (Mehrheit) większość; das — mag entscheiden większość rozstrzygnie; Mehr, Meh're, Meh'rere, *a.* (das französ. *plusieurs*) więcéj; es waren heute mehr Menschen da, als gestern więcéj było ludzi niż wczoraj; morgen will ich dir Mehreres davon sagen jutro więcéj ci powiem o tém; — (einige, etliche) kilka, kilku (kiedy się tę ilość za znaczną uważa); es waren mehrere Gäste da było kilku gości; wir haben mehrere Tage gewartet czekaliśmy kilka dni; — (einiges, etwas): er hat mir Mehreres von ihm erzählt powiadał mi kilka rzeczy (niektóre rzeczy, nie jedno, to i owo) o nim; ich ging durch mehrere Säle przeszedłem przez jednę i drugą salę.

Meh'rästig, *a.* kilkugałęzisty; Meh'rbieter, *sm.* (beim Kaufen) podkupujący, podkupnik; Meh'rblumig, *a.* kilkukwiatowy; Meh'rbra'ten, s. Le'ndenbra'ten; Meh'rdeutig, *a.* kilka znaczeń mający; Meh'ren, *va.* powiększać; mnożyć, pomnażać; seid fruchtbar u. mehret euch, *Bibl. Kg.* bądźcie płodni i mnożcie się; Meh'renthei'ls, *ad.* po większéj części; zwykle; często; Meh'rer, *sm.* powiększyciel; pomnożyciel; allezeit — des Reiches, *Stw.* Pomnożyciel Państwa stawiczny; —, *Rk.* mnożnik; Meh'rfach, *a.* kilkokrotny; wielokrotny; -hrgebo't *sn. H.* podkupne; Meh'rhaberei', *sf.* nienasycona chciwość, chęć mienia coraz więcéj; Meh'rheit, *sf.* większość (co do ilości); —, *Spl.* liczba mnoga; -hrjährig, *a.* kilkoletni; wieloletni; -hrmacher, *sm.* przydawacz; ten, co więcéj zrobić potrafi (takich samych rzeczy); -hrmalig, *a.* kilkakrotny, kilka razy powtórzony; -hrmals, *ad.* kilkakrotnie; często; nie raz; -hrseitig, *a.* kilkostronny; wielostronny; różnostronny; -hrsilbig, s. Meh'rsylbig; Mehrst, s. Meist; -hrsylbig, Meh'rsilbig, *a. Spl.* kilkozgłoskowy; -hrtheil, *sn.* większa część; -hrtheilig, *a.* kilkuczęściowy; -hrung, *sf.* pomnożenie; mnożenie; -hrwerth, *sm.* przewyżka ceny; Meh'rzahl, s. Meh'rheit.

Mei'den, *va. irr.* (h.) (meide, mied, gemieden) unikać kogo oder czego; Jemanden, Jemandes Umgang, Gesellschaft — chronić się od. strzedz się czego; wystrzegać się czego; stronić od kogo; das Land, die Stadt — müssen nie módz się pokazać w kraju, w mieście; Mei'dung, *sf.* uniknięcie, uniknienie.

Mei'er, *sm.* wójt (na wsi), przełożony nad chłopami; —, *Ldw.* pachtarz, włódarz; dwórnik, zagrodnik; Mei'er-, *a. Ldw.* wójtowski; Mei'era'mt, *sn. Ldw.* wójtostwo; Mei'erblu'men, *sf. pl. Ng.* siodmaczek pospolity; Meierei', *sf.*, Mei'erho'f, *sm.*, Mei'ergu't, *sn. Ldw.* wójtostwo, urząd wójta i mieszkanie; folwark; folwarczek; Mei'erzi'ns, *sm.* czynsz folwarczny.

Mei'le, *sf.* mila; es ist eine — Weges jest mila drogi; eine —, die der Fuchs gemessen (und noch den Schwanz zugegeben) hat, *mila z ogonem; Mei'len-, *a.* milowy; Mei'lenbrei't, Mei'lenla'ng, *a.* milowy, (na) milę szeroki, długi, milę szerokości, długości mający; -lenge'ld, *sn.* milowe; -lenmaa'ß, *sn.* miara milowa; -lensäu'le, *sf.*, -lenstei'n, *sm.* słup, kamień milowy; -lentau'send, *sn.* tysiąc mil; -lenwei'ser, -lenzei'ger, *sm.* miloskaz; -lenwei't, *a.* na milę odległy; —, *ad.* w odległości mili; *niezmiernie daleko; -lenwei'te, *sf.* odległość milowa.

Mei'ler, *sm.* mielerz, stos drzewa, które na węgle palą; Mei'lersta'tt, Mei'lerstä'tte, *sf.* miejsce, gdzie węgle palą.

Mein, *a. pron.* mój, moja, moje; dieser Hut ist mein to mój kapelusz; das ist meine Meinung takie jest moje zdanie; ich meines Theils ja z mojéj strony; sie streiten über das Mein u. Dein, *spierają się o moje i twoje, *jeden utrzymuje, że to jego; drugi, że jego; Mei'ne, Mei'ner, Mei'nes, s. Mei'nige (der, die, das).

Mei'neid, *sm. Rw.* krzywoprzysięstwo; einen — begehen, schwören, *Rw.* krzywoprzysięstwo popełnić; fałszywie przysiądz; Mei'neidig, *a.* krzywoprzysiężny; — werden przysięgę złamać; stać się winnym krzywoprzysięstwa; Mei'neidiger, *sm.* krzywoprzysiężca.

Mei'nen, *an.* (h.) u. *va.* mniemać; sądzić; myśléć; rozumiéć; wenn Sie meinen, daß ꝛc. jeżeli Pan sądzisz, że itd.; ich habe es nur so gemeint ja tylko sobie tak myślałem; meinst du? tak rozumiesz? ich habe es nicht so gemeint nie taka była myśl moja; er meint es nicht so böse nie tak źle myśli; was meinst du damit? jak to rozumiesz? co chcesz przez to powiedziéć? meinst du mich? czy o mnie mówisz? czy do mnie to stósujesz? es gut, redlich, treu mit Jemandem — dobrze komu życzyć; rzetelnie, szczerze z nim postępować; die Sonne meint es gut, *słoneczko przyjemnie grzeje; der Ofen meint es gut, *piec daje przyjemne ciepło.

Mei'ner, s. Mei'nige (der, die, das).

Mei'nerseits, *ad.* z mojéj strony; co się mnie tyczy; Mei'nesglei'chen, *a.* u. *sm.* moje równie; mój rowiennik; Mei'nethalben, Mei'netwegen, um Mei'netwillen, *ad.* dla mnie; z mojéj przyczyny; ze względu na mnie.

Mei'nige (der, die, das), *a. pron.* mój, moja, moje; die Meinigen, *pl.* moi; moja rodzina; moja swojszczyzna.

Mei'nkauf, *sm.* kupno podstępne.

Mei'nung, *sf.* mniemanie; myśl; opinia; —, zdanie; ich bin deiner — jestem twego zdania; seine — sagen, ändern zdanie powiedziéć, zmienić; bei seiner — bleiben, beharren zostawać przy swojém zdaniu; obstawać za niém; —, myśl, zamiar; Mei'nungsgeno'ß, *sm.* będący z kim jednego zdania; Mei'nungsglau'be, *sm.* wiara na mniemaniu oparta; Mei'nungskrie'g, *sm.* wojna o opinie.

Mei'se, *sf. Ng.* sikora (ptak); Mei'senfa'ng, *sm. Jäg.* łapanie sikor; Mei'senka'sten, *sm. Jäg.* potrzask na sikory.

Mei'ßel, *sm. Zm. Bldhr.* dłuto; Mei'ßelboh'rer, *sm. Bw.* świder górniczy (nakształt dłuto); Mei'ßeln, *va.* dłutem obrabiać od. wyrabiać; etwas glatt — dłutem co wygładzić; ein Loch — dziurę dłutem wybijać; ein Bild — obraz dłutem wyrabiać.

Mei'ßen, *sn. Geog.* Miśnia; Mei'ßner, *sm. Geog.* (Einwohner v. Meißen) Miśnieńczyk; Mei'ßnerin, *sf. Geog.* Miśnianka; Mei'ßnisch, Mei'ßner, *a. Geog.* Miśnijski; od Miśni; Meißner Porcellan porcelana Miśnijska.

Meist, *a. superlat.* (v. Viel) najwięcéj; największy; das Meiste najwięcéj; największa część; Meist, *ad.* prawie; niemal; am meisten najwięcéj; najczęściéj; Mei'stbietend, *a.* najwięcéj dający od. ofiarujący; etwas — (od. an den Meistbietenden) verkaufen sprzedać co przez licytacyą; Mei'stbietender, *sm.* plus licytant; Mei'stens, Mei'stenthei'ls, Meist, *ad.* po największéj części; najwięcéj, najczęściéj.

Mei'ster, *sm.* majster (ze względu na czeladź i terminatorów); — werden majstrem zostać; — mistrz, nauczyciel; er hat geschickte — gehabt zdatnych miał mistrzów; Jemanden als, für seinen — erkennen, *uznać kogo za swego mistrza, *przyznać mu wyższość nad sobą; *wyznać, że się może być jego uczniem; seinen — finden znaleść wyższego nad siebie; er hat seinen — gefunden, *nalazła Marta Gotarta; der Jünger über seinen —, *uczeń mędrszy niż profesor; *jaje mędrsze od kury; — mistrz, doskonały w jakiéj sztuce; kein — wird geboren, od. fällt vom Himmel, *nikt się nie rodzi doskonałym; das Werk lobt den —, *po dziele poznajemy mistrza; den — spielen, *grać rolę najznakomitszéj osoby; *matadorę udawać; — mający co w swojéj mocy; einer Sache — werden, *dostać co w moc swoję; seiner selbst nicht — sein nie być panem samego siebie; — vom Stuhl (bei den Freimaurern) mistrz loży; Mei'ster-, *a.* mistrzowski; (von Handwerkern) majstrowski; Mei'stera'rbeit, *sf.* robota mistrzowska; Mei'sterbie'r, *sn.* piwo majstrowskie; Mei'steressen, *sn.* bankiet majstrowski; -sterflei'ß, *sm.* pilność, z jaką mistrz pracuje nad swojém dziełem; -sterfra'ge, *sf.* pytanie mistrzowskie, dla mistrza; -stergebüh'r, *sf.*, -sterge'ld, *sn.* (bei Handwerkern) opłata majstrowska; -stergemä'lde, *sn.* mistrzowski obraz; -stergesa'ng, *sm.* śpiew mistrzowski; —, *Gsch.* śpiew Majsterzengerów; -stergese'll, *sm.* czeladnik majstra zastępujący; -stergra'd, *sm.* stopień mistrza; -sterha'ft, *a.* mistrzowski; —, *ad.* po mistrzowsku; -sterha'nd, *sf.* ręka mistrzowska od. mistrza; -sterjä'ger, *sm.* doskonały myśliwiec; —, *Jäg.* naczelnik myśliwców; Mei'sterin, *sf.* (bei Handwerkern) majstrowa; — (eine vollendete Fertigkeit in etwas besitzendes Frauenzimmer) mistrzyni; -sterko'ch, *sm.* naczelny kucharz; doskonały kucharz; -sterku'nst, *sf.* mistrzowska sztuka; -sterla'de, *sf.* skrzynka cechowa; -ster-

lich, s. Mei'sterha'ft; Mei'stern, *va.* u. *vn.* (h.): etwas, an etwas — majstrować nad czém, robić co kunsztownie; Jemanden, etwas — (tadeln, beurtheilen) krytykować, censurować kogo, co (mistrzowskim tonem, z mistrzowską miną); an jeder Sache etwas zu — haben w każdéj rzeczy znaleźć co do przygany, co niedoskonałego; — trzymać w swojéj mocy; -sterpi'nsel, *sm. Mal.* mistrzowski pędzel; -sterre'cht, *sn.* prawo majstrostwa; *prawo mistrzowskie; -stersa'ng, *sm.* s. Mei'stergesa'ng; —, *Gsch.* śpiew cechowego śpiewaka; -stersä'nger, *sm. Gsch.* śpiewak cechowy; wierszopis z cechu Majsterzengerów (który w Niemczech istniał od drugiéj połowy 14go wieku do początku 16go); -stersa'tz, *sm.* twierdzenie Pitagoresa (o kwadracie z przeciwprostokątnéj); -sterscha'ft, *sf.* (bei Handwerkern) majstrostwo; — mistrzostwo, najwyższa doskonałość; er hat es in dieser Kunst bis zur — gebracht znajomość téj sztuki doprowadził do mistrzowstwa; -sterschrei'ber, *sm.* wzorowy kaligraf; -sterschu'ß, *sm.* mistrzowski strzał; -stersi'nger, *sm. Tk.* śpiewak doskonały ob. wzorowy; -stersohn, *sm.* masłek, syn majstra, który się ojcowskiego rzemiosła uczy; -sterspie'l, *sn.* *mistrzowska gra, doskonała gra; -sterspie'ler, *sm.* *gracz, muzyk doskonały; -sterstrei'ch, *sm.* *sztuczny figiel; Jemandem einen — spielen, *po mistrzowsku figla komu wypłatać; sich durch einen — aus der Noth helfen, *sztucznię się wykręcić; *przez sztuczny obrot ob. wykręt z kłopotu się wydobyć; -sterstü'ck, *sn.* (bei Handwerkern) majstersztyk; robota majstrowska; robota ob. dzieło na majstra; arcydzieło (czyje, natury); najdoskonalsze dzieło (czyje); dzieło mistrzowskie; -sterstu'hl, *sm.* krzesło dla mistrza ob. majstra; -sterwe'rk, *sn.* dzieło mistrzowskie; *arcydzieło; -sterwurz, *sf. Ng.* mistrzownik; miarz wielki; -sterzei'chnung, *sf. Mal.* rysunek wyborny ob. mistrzowski; -sterzug, *sm.* *pociągniecie mistrzowskie.

Mei'zel, *sn.* § kotka na wierzbie.

Melancholie', *sf.* melancholia; niepocieszoność; Melancho'lisch, *a.* melancholiczny; *posępny; *smutny; — werden melancholikiem się zrobić; *wpaść w melancholią; melancholischer Mensch, Melancho'liker, *sm.* melancholik.

Mela'nge, *sf.* mieszanina.

Melanza'napfel, *sf. Ng.* gruszka miłosna.

Me'lde, *sf. Ng.* łoboda; stinkende — (Hundsmelde) psia łoboda; Me'lde-, *a. Ng.* łobodny.

Me'ldebrie'f, *sm.* list donoszący o czém; Me'lden, *va.*: Jemanden — zameldować kogo; Jemandem etwas — donieść komu co; zawiadomić go o czém; von etwas — wspominać o czém (jak autor w dziele); mit Ehren zu —, *z respektem mówiąc; *mówiąc bez obrazy; *uczciwszy uszy; *za pozwoleniem; ohne Ruhm zu —, *nie chwaląc się; sich — zameldować się; zgłosić się; sich zu einer Stelle — zgłaszać się o miejsce, posadę, urząd; der Winter, Wind, Hunger, das Fieber meldet sich, *zima się zgłasza; *wiatr daje się już słyszéć zdaleka; *głód daje się już czuć; *febra zaczyna już przechodzić po kościach; Me'ldenswe'rth, *a.* godzien ob. godny doniesienia; Me'lder, *sm.* donosiciel; Me'lderin, *sf.* donosicielka; Me'ldung, *sf.* meldunek; zameldowanie; — (Anzeige, Bekanntmachung) doniesienie; einer Sache, von einer Sache — thun doniesienie zrobić o czém; wzmiankę uczynić (jak autor).

Melilo't, *sf. Ng.* melot; melilot; Melilo'ten-, *a. Ng. Hlk.* melilotowy; Melilo'tenpfla'ster, *sn.* plastr melilotowy.

Meliori'ren, *va.* meliorować; poprawiać; Melioratio'n, *sf.* melioracya; poprawa.

Meli'ren, s. Mi'schen; Meli'rter Zeuch, *sm. W. H.* materya różnokolorowa, nakrapiana, mieniona.

Me'lis, *sm. H. Kk.* melis (cukier).

Meli'sse, *sf. Ng.* melisa, rojownik; Meli'ssen-, *a.* melisowy; Meli'ssenbla'tt, *sn. Ng.* miodownik; Meli'sseni'sop, Meli'ssenhy'sop, *sm. Ng.* pszczalnik; Meli'ssenthee', *sm.* melisa (za herbatę zgotowana); — trinken melisę pić.

Me'lkeimer, *sm. Ldw.* wiadro do dojenia; Me'lken, *va. Ldw.* doić (krowy, itd.); den Bock —, *kozła doić; *przetakiem czerpać wodę; *daremną podejmować pracę; Me'lker, *sm. Ldw.* ten, co doi; Melkerei', *sf.* dojenie; dojnia; Me'lkerin, *sf. Ldw.* dojka, ta, co doi; kobieta do doju; Me'lkfaß, *sn. Ldw.* faska do dojenia; Me'lkgefä'ß, *sn. Ldw.* naczynie do dojenia; Me'lkgelte, *sf.*, Me'lkkübel, *sm. Ldw.* szkopek do dojenia; Me'lkgerä'th, *sn. Ldw.* sprzęty do dojenia; Me'lkkuh, *sf.*, Me'lkschaf, *sn. Ldw.* krowa, owca dojna dójka; Me'lktuch, *sn. Ldw.* płótno do cedzenia wydojonego mleka; Me'lkzeit, *sf. Ldw.* czas doju.

Melodie', *sf. Tk.* melodia, śpiewność, śpiewny dźwięk; nóta (na którą się co śpiewa); geben Sie uns die — an podaj nam Pan nótę; Melo'dien-, *a.* melodyjny; Melo'disch, *a.* melodyjny, melodyczny; dźwięcznie brzmiący; —, *ad.* melodyjnie; das Melo'dische, *Tk.* melodyczność.

Melodra'm, Melodra'ma, *sn. Dtk. Tk. Sb.* melodrama; melodramat; drama ze śpiewami.

Melo'ne, *sf. Ng.* melon; Melo'nen-, *a. Ng.* melonowy; Melo'nenbee't, *sn. Gtn.* inspekt na melony; Melo'nenke'rn, *sm.* jądro z melona; Melo'nenkü'rbis, *sm. Ng. Gtn.* dynia; Melo'nensa'ft, *sm.* ćok melonowy.

Melo'te, ꝛc. s. Melilo't.

Me'lte, s. Me'lde.

Me'mel, *sn. Geog.* Memel, Kłajpeda; Klejpeda; —, *Geog.* (Fluß) Niemen.

Me'mme, *sf.* mamunia; alte — baba; feige — tchurz, tchórz; Me'mmenha'ft, *a.* mamunin, -na, -ne; tchórzowski, tchórzowaty.

Memoi're, *sn.* pamiętnik (do historyi). [keit.

Memorabi'lien, s. De'nkwürdig-

Memori'ren, *va.* u. *vn.* (h.) na pamięć się uczyć.

Me'nge, *sf.* mnóstwo (überhaupt); etwas in — haben mieć czego obficie; eine schwere —, *ogromne mnóstwo; Me'nge (großer Haufe) gmin; pospólstwo.

Me'ngefu'tter, *sn. Ldw.* pasza mięszana; trzęsionka; Me'ngeko'rn, *sn. Ldw.* zboże mięszane.

Me'ngeln, Mengeli'ren, §, Me'ngen, *va.* mięszać; das Hundertste unter das Tausendste —, *pomięszać (jak) groch z kapustą; dazu — przymięszać do czego; sich unter die Zuschauer — wmięszać się między widzów; sich in fremde Händel — wmięszać się do cudzych spraw, kłótni; sich in ein Gespräch — wmięszać się do rozmowy; er mengt sich in Alles, *wszędzie nos wścinbi; *do wszystkiego się wtrąca; Me'nger, *sm.* mięszacz; Mengerei', *sf.* mięszanina, mięszanie; Me'ngsel, *sn.* mięszanina, mięszanka; różne rzeczy pomięszane z sobą.

Me'nnig, *sm.*, Me'nnige, *sf. Schdk. Mal.* minia, minium; Me'nnig-, *a.* miniowy; Me'nnighütte, *sf. Bw.* huta miniowa; Me'nnigmühle, *sf.* młyn do minii; Me'nnigo'fen, *sm. Bw.* piec do wypalania minii; Me'nnigro'th, *a.* miniowego koloru.

Mennoni'st, Mennoni't, *sm. Kg.* Menonista, Menonita; Mennoni'ten-, *a. Kg.* należący do sekty religijnéj Menonitów.

Mensch, *sm.* człowiek (überhaupt), unter den Menschen leben żyć między ludźmi; kein Mensch nikt; Leute waren viel da, aber kein —, *było ludzi dosyć, ale nie było człowieka (takiego, coby był godnym tego nazwiska we względzie moralnym); er hat den alten Menschen abgelegt, u. ist ein ganz neuer — geworden, *wyzuł się z dawnéj natury i został cale nowym człowiekiem; der innere — wewnętrzna część ob. połowa człowieka; der äußere —, *zewnętrzność człowieka; Mensch, *sn.* (*Genit.* Me'nsches, *pl.* Menscher): dziewka; prosta kobieta; Me'nschchen, *sn.* człowieczek; Me'nschen-, *a.* człowieczy; — ludzi; ludzki; Me'nschenä'hnlich, *a.* podobny do człowieka; -schena'lter, *sn.* wiek ludzki; -schena'rt, *sf.* rodzaj ludzi; -schena'sche, *sf.* popiół z ciała ludzkiego; -schenau'ge, *sn.* oko ludzkie; -schenbeglü'cker, *sm.* uszczęśliwiciel ludzi; dobroczyńca ludzkości; -schenbei'fall, *sm.* poklask ludzi; -schenbeo'bachter, *sm.* człowiek uważający ob. obserwujący ludzi; -schenbeo'bachtung, *sf.* uważanie ob. obserwowanie ludzi; -schenbeschrei'bung, *sf.* opisanie ludzi; -schenbese'liger, *sm.* zbawca ludzi; -schenbi'ld, *sn.* obraz człowieka; -schenbi'ldner, *sm.* twórca ludzi; kształciciel ludzi; -schenbi'ldung, *sf.* tworzenie ludzi; kształcenie ludzi; wykształcenie człowieka (jakie kto posiada); -schenblu't, *sn.* krew ludzka; -schenbru'st, *sf.* pierś człowieka oder ludzka; -schendi'eb, *sm.* ludokradzca; -schendi'ebstahl, *sm.* ludokradztwo; -schenerha'lter, *sm.* zachowawca ludzi; -schenerzie'her, *sm.* kształciciel ludzi; -schenerzie'hung, *sf.* kształcenie ludzi; -schenfami'lie, *sf.* familia rodu ludzkiego; -schenfei'nd, *sm.*, -schenfei'ndin, *sf.* nieprzyjaciel, nieprzyjaciołka ludzi ob. ludzkości; -schenfei'ndlich, *a.* nieprzyjazny ludziom; — gesinnt nieprzyjaźnią ku ludziom tchnący; -schenfei'ndlichkeit, -schenfei'ndschaft, *sf.* nieprzyjaźń ku ludziom; -schenflei'sch,

sn. ludzkie mięso; -schenfo'rm, *sf.* kształt ludzki; -schenfre'sser, *sm.* ludożerca; -schenfre'sser-, *a.* ludożerczy; -schenfresserei', *sf.* ludożerstwo; -schenfre'sserin, *sf.* ludożerka; ludojadka; -schenfre'sserisch, *a.* ludożerczy; -schenfreu'nd, *sm.* przyjaciel ludzi; -schenfreu'ndin, *sf.* przyjaciołka ludzi; Me'nschenfreu'ndlich, *a.* ludzki, ludzkością tchnący; ludzkość kochający; wylany dla ludzi; menschenfreundliches Benehmen obejście pełne ludzkości; —, *ad.* ludzko, po ludzku, z uprzejmością pełną ludzkości; -schenfreu'ndlichkeit, *sf.* ludzkość; uprzejmość ludzkości pełna; przywiązanie do ludzi; -schenfru'cht, *sf.* owoc ludzki (dziecko); -schenfu'rcht, *sf.* obawa ludzi; Me'nschenfu'ß, *sm.* noga ludzka; -schenga'ttung, *sf.* rasa ludzka; plemię; -schengebei'n, *sn.* kości ludzkie; *człowiek; Me'nschengeblü't, *sn.* krew ludzka; -schengebo't, *sn.* ustawa ludzka; ludzki nakaz; -schengede'nken, *sn.* pamięć ludzka oder ludzi; seit — za pamięci ludzkiéj, jak ludzie zapamiętają oder zapamiętać mogą; *od niepamiętnych czasów; -schengefä'llig, *a.* uprzejmy dla ludzi; -schengefä'lligkeit, *sf.* uleganie ludziom; -schengefüh'l, *sn.* uczucie ludzkości; -schengei'st, *sm.* ludzki duch; -schengemä'chte, *sn.* sprawy rąk ludzkich; -schengemü'th, *sn.* ludzki umysł; -schengeschle'cht, *sn.* ludzki ród; -schengese'tz, *sn.* ludzka uwaga; -schengesi'cht, *sn.* twarz ludzka; -schengespe'nst, *sn.* widmo, straszydło ludzkie; -schengesta'lt, *sf.* postać ludzka; -schengewa'lt, *sf.* potęga ludzka; -schenglei'ch, s. Me'nschenäh'nlich; -schenglü'ck, *sn.* szczęście ludzkie; -schengrö'ße, *sf.* wysokość człowieka; wielkość ludzka; -schengru'ft, *sf.* grób ludzki; *ciało będące niejako grobem dla duszy; -schengu'nst, *sf.* sprzyjanie ludzi od. gminu; -schenhaa'r, *sn.* włos ludzki; -schenha'nd, *sf.* ręka ludzka od. człowieka, ręka człowiecza; -schenha'ndel, *sm.* handel ludźmi; ludokupstwo; -schenhä'ndler, *sm.* człowiek ludźmi handlujący; -schenha'ß, *sm.* nienawiść ludzi; mizantropia; -schenha'sser, *sm.* nienawidziciel ludzi; człowiek nienawidzący ludzi; mizantrop; s. a. Me'nschenfei'nd; -schenhau't, *sf.* *Zk.* skóra ludzka; -schenhee'rde, *sf.* trzoda ludzi; -schenhei'l, *sn.* zbawienie ludzkie; -schenhe'rz, *sn.* serce ludzkie; -schenhü'lfe, *sf.* ludzka pomoc; -schenhü'lle, *sf.* powłoka ludzka, *ciało, jako mieszkanie duszy; -schenhü'ter, *sm.* stróż ludzi; -schenkau'f, *sm.* kupczenie ludźmi; -schenke'nner, *sm.* znawca ludzi; -schenke'nnerin, *sf.* znawczyni ludzi; -schenke'nntniß, *sf.* znajomość ludzi; -schenki'nd, *sn.* syn człowieczy; -schenko'pf, *sm.* ludzka głowa; -schenko'th, *sm.* ludzkie łajno; -schenkra'ft, *sf.* ludzka siła; -schenku'nde, s. Me'nschenke'nntniß; -schenku'ndig, *a.* znający się na ludziach; -schenku'nst, *sf.* sztuka ludzka; -schenle'ben, *sn.* życie ludzkie od. człowieka; -schenlee'r, *a.* wypróżniony z ludzi; ludzi opuszczony; nie zamieszkały, pusty, odludny; -schenleh're, *sf.* nauka ludzka (przez ludzi podana); *Philos.* nauka o człowieku, antropologia; -schenlie'be, *sf.* miłość ludzi od. ludzkości; miłość ku ludziom; -schenli'st, *sf.* chytrość ludzka; -schenloo's, *sn.* los człowieka; -schenma'chwerk, s. Me'nschengemä'chte; -schenme'nge, *sf.* mnóstwo od. tłum ludzi; -schenmi'lch, *sf.* ludzkie od. kobiece mleko; -schenmö'glich, *a.* będący w ludzkiéj mocy; -schenmo'rd, *sm.* zabicie człowieka; ludobójstwo, ludziobójstwo; -schenmö'rder, *sm.* ludziobójca; -schenmö'rderisch, *a.* ludziobójczy; ludobójczy; -schenna'me, *sm.* nazwisko człowieka; -schennatu'r, *sf.* natura ludzka; -scheno'pfer, *sn.* ofiara ludzka, z człowieka; *zabicie; człowieka na ofiarę; ein — darbringen człowieka zabić na ofiarę; -schenpa'ck, *sn.* *iron.* motłoch ludzi; -schenpfli'cht, *sf.* powinność człowieka; obowiązek ludzkości; -schenpla'cker, -schenquä'ler, *sm.* ciemiężca, dręczyciel, trapiciel, ciemiężyciel ludzi; -schenrace, s. Me'nschenschla'g; -schenrau'b, 2c., s. Me'nschendie'bstahl 2c.; -schenre'cht, *sn.* prawo człowieka oder ludkości; prawo ludzkie; -schenrei'ch, *a.* obfitujący w ludzi; ludny; -schenrei'ch, *sn.* królestwo ludzi; -schensaa't, *sf.* *siew ludzi; niwy ludźmi zasiane; -schensa'tzung, *sf.* ustawa ludzka; przykazanie ludzkie; -schenscheu', *sf.* wstręt od ludzi; -schenscheu', *a.* mający wstręt od ludzi; -schenscheu'che, *sf.* postrach ludzi; -schenschi'nder, *sm.* zdzierca ludzi; -schenschla'cht, *sf.*, -schenschla'chten, *sn.* rzeź ludzi; -schenschlä'chter, *sm.* rzeźnik ludzi; -schenschla'g, *sm.* rasa ludzi; -schensee'le, *sf.* dusza ludzka; es war keine — da, *nie było żywéj duszy; -schensoh'n, *sm.* syn człowieczy; -schensti'mme, *sf.* głos ludzki; -schenstro'm, *sm.* *potok ludzi, mnóstwo ludzi w jednę stronę idących; -schenta'nd, *sm.* ludzkie błyskotki; -schenthie'r, *sn.* *bydlę w ludzkiéj postaci; *człowiek jak bydlę; -schenva'ter, *sm.* ojciec ludzi oder rodu ludzkiego; Me'nschenversta'nd, *sm.* rozum ludzki; rozum; das lehrt der gesunde —, *tego uczy zdrowy rozum; -schenvieh', *sn.* ludzie jak bydło; -schenvo'lk, *sn.* *iron.* lud; -schenwei'sheit, *sf.* mądrość ludzka; -schenwe'lt, *sf.* świat ludzki; -schenwe'rk, *sn.* dzieło ludzkie; -schenwe'rth, *sm.* wartość człowieka; -schenwi'tz, *sm.* dowcip ludzki; -schenwoh'l, *sn.* dobro ludzi; -schenwü'rde, *sf.* godność człowieka.

Me'nschheit, *sf.* człowieczeństwo; ludzka natura; Gott nahm die — an, *Bibl.* Bóg przyjął ludzką naturę; die — ablegen, *wyzuć z siebie człowieczeństwo; — ludzkość, ludzie razem wzięci; Me'nschlich, *a.* ludzki; —, *ad.* po ludzku, ludzko; irren ist —, *ludzka rzecz zbłądzić; *każdy zbłądzić może; das Menschliche ludzkie; wenn ihm etwas Menschliches begegnen sollte, *gdyby go co ludzkiego spotkało; — ludzka natura; ludzkie własności; Me'nschlichkeit, *sf.* ludzkość; (menschliches Wesen) ludzkość, uczucie człowieka; —, *słabość ludzka; *ułomność; Me'nschpferd, *sn.* *Myth. Alt.* człowiekokoń; centaur; -schwerdung, *sf.* *Bibl.* wcielenie Pańskie; wcielenie Chrystusowe; wcielenie Syna Bożego.

Menstruatio'n, *sf.* menstrua, menstruacya, regularność miesięczna (u kobiet); Menstruatio'ns-, *a.* miesięczny.

Menstrui'ren, *vn.* (h.) mieć regularność miesięczną.

Mensu'r, *sf* miara; mensura, odstęp, przedział między dwiema osobami pojedynkującemi.

Me'ntor, *sm.* *mentor, *przewodnik; doradca.

Menue't, *sf.* *Tzk.* menuet, minuet, menwet.

Mercanti'l, 2c., s. Merkanti'l, 2c.

Mercu'r, *sm.* *Myth.* Merkuryusz, Merkury; —, *Ng.* merkuryusz, żywe srebro; —, *Stk.* Merkury (gwiazda); Mercu'r-, Mercuria'l-, *a.* *Ng.* merkuryalny, merkuryuszowy.

Me'rgel, *sm.* *Ng.* margiel; mit — düngen, *Ldw.* marglować; Düngung mit —, *Ldw.* marglowanie; mit — gedüngtes Ackerland, *Ldw.* rola marglowana; Me'rgel-, *a.* *Ng.* marglowy; Me'rgela'rtig, *a.* *Ng.* marglowaty; Me'rgele'rde, *sf.* *Ng.* marglowa ziemia; Mer'gelgru'be, *sf.* *Bw.* kopalnia marglu; -gella'nd, *sn.* grunt marglisty; Me'rgeln, *va.* marglować, marglem mierzwić; —, § s. Zerdrü'cken, Zerknü'llen.

Meridia'n, *sm.* *Stk. Geog.* (Mittagskreis) merydyan, merydjan, południk; Meridia'n-, Meridia'ns-, *a.* *Stk. Geog.* południkowy.

Meri'no, *sm.* *W. H.* merynos (rodzaj materyi wełnianéj).

Meri'noklei'd, *sn.*, Meri'no, *sm.* suknia merynosowa; Meri'noscha'f, *sn.* *Ng. Ldw.* merynos, owca merynosowa; Meri'nosca'f-, *a.* *Ng. Ldw.* merynosowy; Meri'notu'ch, *sn.* chustka merynosowa; Meri'nowi'dder, *sm.* *Ng.* baran merynosowy; Meri'nowo'lle, *sf.* wełna merynosowa.

Merk, *sn.* znak; Me'rkchen, *sn.* *dim.* znaczek; kawałeczek.

Merkanti'l, Merkanti'lisch, *a.* merkantyliczny, kupiecki; handlowy; s. a. Kau'fmännisch; Ha'ndels-; Merkanti'lproce'ß, *sm.* *Rw.* proces handlowy.

Me'rkbar, s. Me'rklich.

Me'rken, *va.* u. *vn.* (h.) miarkować; poznawać; domyślać się; uważać; man merkt es ihnen nicht an, *nie znać na nich; sich etwas — lassen dać co poznać po sobie; wydać się z czém; laß dir den Verdruß nicht — nie daj poznać po sobie zmartwienia; laß dir nichts davon — nie daj tego poznać po sobie; wohl zu merken! wohl gemerkt! na co dobrze uważać należy! na co dobrze proszę uważać! — (dem Gedächtniß einprägen) pamiętać; baczyć; notować, zanotować; merke dir's! pamiętaj! — (zeichnen) znaczyć, naznaczyć; Me'rkenswe'rth, *a.* godny oder godzień uwagi, pamięci; Me'rklich, *a.* znaczny, widoczny; dostrzegalny; —, *ad.* znacznie, widocznie; Me'rkmal, *sn.* znak; cecha; znamię; ein — an sich tragen nosić na sobie znak oder znamię; handgreifliches — lice; Me'rksam, s. Au'fmerksam; Me'rksatz, *sm.* zdanie na uwagę zasługujące.

Merku'r, 2c., s. Mercu'r, 2c.

Me'rkwürdig, *a.* pamiętny, znakomity, godny pamięci oder uwagi; Me'rkwürdiges, *sn.* (Merkwürdigkeit): es fiel nichts — vor nie wydarzyło się nic znakomitego; das Merkwürdigste to, co jest najbardziéj godne uwagi i pamięci; Me'rkwürdigkeit, *sf.* osobliwość; rzecz godna uwagi; Me'rkzeichen, *sn.* znak dla pamięci.

Merlan, *sm. Ng.* szczupak mor-
Me'rle, s. A'msel. [ski.
Me'rzschaf, *sn. Ldw.* owca brakowa, wybrakowana; brakówka.
Me'rzvieh, *sn. Ldw.* brak; bydło wybrakowane. [żeństwo.
Mesallia'nce, *sf.* nierówne mał-
Mesmeri'sm, Mesmeri'smus, *sm. Hlk.* mesmeryzm, sposób leczenia za pomocą magnetyzmu zwierzęcego, przez *Mesmera* wprowadzony; Me's-meri'sch, *a. Hlk.* do mesmeryzmu należący.
Meß-, *a. Kg.* meszny, zameszny, mszalny; Meß-, *a. H.* jarmarczny, jarmarkowy. [wiana).
Me'ßamt, *sn. Kg.* msza (odpra-
Me'ßbar, *a.* wymierny; dający się mierzyć; Me'ßbarkeit, *sf.* wymierność.
Me'ßbuch, *sn. Kg.* mszał; Me'ß-catalo'g, *sm. H.* księga jarmarczna; spis jarmarczny.
Me'sse, *sf. Kg.* msza; — halten, *Kg.* mszą odprawiać, mieć; die — lesen, singen, *Kg.* mieć mszą czytaną, śpiewaną; zur — läuten, *Kg.* dzwonić na mszą; in die — gehen, *Kg.* iść na mszą; die — hören, *Kg.* mszy słuchać; die hohe —, *Kg.* wielka msza; suma; —, *H.* jarmark (wielki, zjazdowy); zur —, auf die — reisen, *H.* na jarmark jechać; die Messen beziehen, besuchen, *H.* jeździć po jarmarkach; zwiedzać jarmarki; in od. auf der —, *H.* na jarmarku; —, *(Meßgeschenk) rzecz na jarmarku kupiona; Jemandem eine — kaufen, schenken, *kupić komu co na jarmarku; darować co z jarmarku.
Me'ssen, *va. irr.* (h.) (messe, mißt, maß, gemessen) mierzyć (pola, ziemię, gwiazdy, zboże, długość rowu, głębokość rzeki); wymierzyć; przemierzyć; — auf etwas namierzyć; mit, nach der Elle, nach Klaftern — łokciem, na łokcie oder sążnie mierzyć; das Geld mit od. nach Scheffeln messen, *pieniądze korcami mierzyć, *mieć ich bez liku; seine Kräfte —, *mierzyć siły; sich mit Jemandem —, *mierzyć się z kim, *próbować się z nim (który lepszy, mocniejszy itd.); *równać się z nim; Me'ssen, *sn.*, Me'ssung, *sf.* mierzenie; Me'sser, *sm.* miernik.
Me'sser, *sn.* nóż; das — steht (sitzt) ihm an der Kehle, *miecz mu wisi nad karkiem, *wielkie niebezpieczeństwo mu grozi; Jemandem das Messer an die Kehle setzen, *gwałtem na kogo następować; Me'sser-, *a.* nożowy; Me'sser-beste'ck, *sn.* sztuciec; Me'sserchen, *sn. dim.* nożyk; Me'sserer, s. Me'sserschmie'd; -sserfi'sch, *sm. Ng.* brzytwa; -sserhe'ft, *sn.* trzonek noża; -sserkli'nge, *sf.* głównia noża; głównia u noża; głównia nożowa.
Me'sserloh'n, *sm.* u. *sn.* (Bezahlung für das Messen) miernicze.
Me'sserrü'cken, *sm.* tylec noża; -sserschale, *sf.* oprawa noża; okładka, okładki noża; -sserscha'rf, *a.* ostry jak nóż; -sserschei'de, *sf.* nożeńki, puzderko na noże; pochwa na nóż; -sserschei'dena'rtig, *a. Ng.*: messerscheidenartige Muscheln (versteinerte Scheidemuscheln, Soleniten) pokrowczyki; -sserschmie'd, *sm.* nożownik; -sserschnei'de, *sf.* ostrze; -sserspi'tze, *sf.* koniec noża; eine Messerspitze voll, *na koniec noża (np. dać komu co).

Me'ßfahne, *sf. Gl.* (beim Feldmessen) chorągiewka miernicza.
Me'ßfreiheit, *sf. H.* przywiléj jarmarkowy; Me'ßgast, *sm. H.* gość jarmarczny; Me'ßgeistlicher, s. Me'ß-priester; Me'ßgeld, *sn.* zapłata za mierzenie; —, *H.* (pieniądze) jarmarczne; jarmarkowe; —, *Kg.* meszne, zameszne, mszalne. [mszalne.
Me'ßgerä'th, *sn. Kg.* sprzęty
Me'ßgesche'nk, *sn.* podarunek z jarmarku.
Me'ßgeschi'rr, *sn. Kg.* naczynia mszalne, do mszy potrzebne, używane; Me'ßgewa'nd, *sn. Kg.* ornat; strój mszalny; Me'ßglocke, *sf.*, Me'ßglöck-chen, *sn. dim. Kg.* sygnaturka; dzwonek, w który na mszą dzwonią; Me'ß-gut, *sn. H.* (Meßwaaren) towar jarmarczny; Me'ßhemde, *sn. Kg.* alba, mszalna koszula. [ma Klopstoka).
Messia'de, *sf. Litt.* Mesyjada (poe-
Messia'nisch, *a. Bibl. Kg. Gsch.* do Messyasza należący; Messiani's-mus, *sm. Kg. Gsch.* messyanizm; Messi'as, *sm. Bibl. Kg.* Mesyjasz; Messyasz; *Chrystus.
Me'ssing, *sn.* mosiądz; von, aus —, Me'ssingen, Messing-, *a.* z mosiądzu; mosiężny; mosiądzowy; Blech von —, messingenes Blech, Me'ssingble'ch, *sn.* blacha mosiężna; Me'ssingdrah't, *sm.* drót mosiądzowy od. mosiężny; Me'ssingen, *a.*, s. unter Me'ssing; -ssing-geschi'rr, *sn.* sprzęta, naczynia mosiądzowe; -ssinghammer, *sm. Httk.* młotek do kucia mosiądzu; -ssingha'ndel, *sm.* handel wyrobów mosiężnych; -ssinghä'ndler, *sm.* kupiec handlujący wyrobami mosiężnemi; -ssingo'fen, *sm. Httk.* piec do wypalania mosiądzu; -ssingpla'tte, *sf.* tablica mosiężna; blacha mosiędzowa; -ssingschlä'ger, *sm.* mosiężnik; -ssingwaa're, *sf. H.* towar mosiężny.
Me'ßkanne, *sf.* konewka od. dzban do mierzenia; Me'ßkette, *sf. Gl.* łańcuch mierniczy; Me'ßkorn, *sn. Kg.* meszne, zboże, które plebanowi za msze dają; Me'ßkunde, Me'ßkunst, *sf. Gl.* umiejętność oder sztuka miernicza; Me'ßlade, *sf.* (des Schuhmachers) kompas, miara na obuwie; Me'ßlehre, *sf. Gl.* nauka miernictwa; Me'ßleute, *smf. pl. H.* ludzie jarmarczni, na jarmark przybyli dla kupna lub przedaży; Me'ßlieferung, *sf. H.* towary dowiezione na jarmark; Me'ßmarkt, *sm. H.* rynek jarmarczny.
Me'ßner, *sm. Kg.* zakrystyan; Me'ßner-, *a. Kg.* zakrystyański; Me'ß-nergehü'lfe, Me'ßnerjunge, *sm. Kg.* zakrystyańczyk; Me'ßnerin, *sf. Kg.* (in Nonnenklöstern) zakrystyanka; (Frau des Meßners) zakrystyanowa.
Me'ßopfer, *sn. Kg.* ofiara mszalna; msza święta.
Me'ßort, *sm. H.* miejsce, gdzie się jarmarki odbywają.
Me'ßpfaffe, *sm.* § u. *iron.*, Me'ß-priester, *sm. Kg.* ksiądz mszalny.
Me'ßriemen, s. Me'ßkette; Me'ß-ruthe, Me'ßstange, *sf. Gl.* pręt mierniczy; laska miernicza; Me'ßschnur, *sf. Gl.* sznur mierniczy; Me'ßstab, Me'ß-stock, *sm. Gl.* laska miernicza; kij do mierzenia; Me'ßtisch, *sm. Gl.* stolik mierniczy.
Me'ßtuch, *sn. Kg.* korporał, chusta pod hostyą (przy mszy).
Me'ßverzei'chniß, *sn. H.* lista jarmarczna; Me'ßwaare, *sf. H.* towar jarmarczny; Me'ßwechsel, *sm. H.* weksel jarmarczny, wypłatny w czasie jarmarku.
Me'ßwein, *sm. Kg.* wino do mszy.
Me'ßwoche, *sf. H.* tydzień jarmarkowy; Me'ßzeit, *sf. H.* czas jarmarkowy.
Me'ste, *sf.* jaszczyk (jak np. solniczka, maźnica).
Mesti'ze, *sm. Geog.* mieszaniec; Mesti'zen-, *a.* do mieszańców należący; — mieszańca; Mesti'zin, *sf. Geog.* mieszanka.
Mestra'l, *sm. Ntl. Geog.* Mestral, wiatr północno-zachodni, na Morzu śródziemnem.
Metakri'tik, *sf. Litt.* krytyka powtórna, późniejsza.
Meta'll, *sn. Ng.* metal; kruszec; Meta'll-, *a.* metalowy; metaliczny; kruszcowy; Meta'llarbeit, *sf.* wyrób metalowy; Meta'llarbeiter, *sm.* kunsztmistrz z kruszcu wyrabiający; -ta'll-artig, *a.* kruszcowaty, metaliczny; -ta'llasche, *sf.* kruszec na popiół spalony; Meta'llen, *a.* metalowy; kruszcowy; -ta'llerz, *sn. Bw.* ruda metaliczna; -ta'llglas, *sn.* kruszcowe oder metaliczne szkło, z metalicznych ciał otrzymane; -ta'llgold, *sn.* blaszki mosiężne świecące; Meta'llhaltig, s. Meta'llig; Meta'llicht, *a.* kruszcowaty; Meta'llig, *a.* kruszcowy, metal w sobie zawierający; Metallisatio'n, *sf. Schdk.* metalizacya, redukcya; Meta'llisch, *a.* metaliczny; Metallisi'ren, *va. Schdk.* metalizować, przywodzić co do stanu metalicznego; -ta'llkalk, *sm. Schdk.* (Oxyd) wapno metalowe; -ta'llkönig, *sm. Bw. Httk.* kruszec zupełnie czysty; -tallographie', *sf.* metalografia; -tallogra'phisch, *a.* metalograficzny; -ta'llsand, *sm. Httk.* piasek z ziarnkami kruszcu zmieszany; -ta'll-silber, *sn.* cynowe blaszki błyszczące; Meta'llspiegel, *sm. Alt.* zwierciadło metalowe.
Metallu'rg, *sm. Httk.* metalurg, kruszcoznawca; Metallurgie', *sf.* kruszcoznawca; metalurgia; Metallu'r-gisch, *a.* metalurgiczny.
Metamorpho'se, *sf.* metamorfoza, (nagła) premiana; Metamorpho-si'ren, *va.* metamorfozować, (nagle) przemienić (kogo, co, się).
Meta'pher, *sf. Spl.* metafora, przenośnia; Metapho'risch, *a. Spl.* metaforyczny, przenośny; metaphorische Eigenschaft metaforyczność.
Metaphra'se, *sf. Spl.* metafraza; omówienie; opisanie innemi wyrazami.
Metaphy'sik, *sf. Philos.* metafizyka; nauka nadprzyrodzonych rzeczy; Metaphy'siker, *sm. Philos.* metafizyk, umysłowiec; Metaphy'sisch, *a.* metafizyczny, nadmysłowy; nadprzyrodzony; etwas — behandeln, betrachten, *Philos.* metafizykować; metaphysische Beschaffenheit metafizyczność.
Meteo'r, *sn. Ntl.* meteor, zjawisko powietrzne; *chwilowe zjawisko; Meteorolo'g, *sm.* meteorolog, zajmujący się badaniem natury takich zjawisk; Meteorologie', *sf.* meteorologia; Meteorolo'gisch, *a.* meteorologiczny.
Meth, *sm.* miód (pity oder do picia); weißer — lipiec; — brauen, sieden, kochen miód sycić; Meth-, *a.* mio-

dowy; Me'thbrauer, s. Me'thsieder; Me'thhaus, *sn.*, Me'thschenke, *sf.* miodownia, szynk miodu; —(Methbrauerei) miodosytnia.

Metho'de, *sf.* metod; metoda, pewna zasada w postępowaniu; Metho'dik, *sf.* metodyka, umiejętność podająca prawidła uczenia; Metho'disch, *a.* metodyczny; pewnego porządku; Methodi'smus, *sm.* metodyzm; Methodologie', *sf.* metodologia, nauka rozmaitych metodów nauczania.

Me'thschenke, s. Me'thhaus.

Me'thsieder, *sm.* miodowar; -thsiederei', *sf.* miodosytnia. [nie.

Metie'r, *sn.* rzemiosło; powoła-

Metonymie', *sf.* *Spl.* metonymia, przemienna; Metony'misch, *a.* metonymiczny.

Mètre, *sm.* *Gl.* metr (miara francuska); Mètre-, *a.* *Gl.* metryczny, wyrażony w metrach, przez miarę *Mètre.*

Me'trik, *sf.* *Dtk.* *Spl.* metryka; miarowość; Me'trisch, *a.* metryczny, miarowy (wiersz); —, *ad.* metrycznie.

Metrologie', *sf.* metrologia, nauka, traktat o miarach i mierzeniu; Metrolo'gisch, *a.* metrologiczny.

Metropo'le, *sf.* metropolia, miasto w którém mieszka metropolita.

Metropoli't, *sm.* *Kg.* arcybiskup najstarszy; metropolita; Metropolita'n-, *a.* *Kg.* metropolicki, metropolitalny, metropolitański.

Me'trum, *sn.* *Dtk.* *Spl.* metr, miara wiersza.

Mett, *sn.* *Kk.* mięso bez tłuszczu.

Me'tte, *sf.* *Kg.* jutrznia; ranna msza; prymarya; ranna msza.

Me'ttwurst, *sf.* *Kk.* kiełbasa wieprzowa (niewędzona).

Me'tze, *sf.* garniec; garczyk (zboża); rzeźnicze jatki; — (Hure) nierządnica.

Metzelei', *sf.* rzeź; zabójstwo; Me'tzeln, *va.* rzezać; Me'tzelsu'ppe, s. Wu'rstsu'ppe; Me'tzelung, s. Metzelei'.

Me'tzen, *vn.* (h.) odciągać sobie miarkę od mlewa; Me'tzenge'ld, *sn.* zapłata za miarkę (młynarzowi od mlewa).

Me'tzenhau's, *sn.* burdel.

Me'tzenwei'se, *a.* u. *ad.* garncami, na garnce.

Me'tzger, ꝛc. s. Flei'scher, ꝛc.

Meu'ble, *sn.* mebl, mebel; Meu'bles, Meu'beln, Mö'beln, *sn. pl.* meble; Meubleme'nt, *sn.* umeblowanie; Meubli'ren, Möbli'ren, *va.* umeblować.

Meu'chel, s. Meu'chelmo'rd; Meu'chelbu'nd, *sm.* związek tajemny na czyje życie; -cheldo'lch, *sm.* sztylet bandycki; -chelei', *sf.* zmowa tajemna na zamordowanie kogo; tajemny zamach na życie; -chelmo'rd, *sm.* podstępne zabójstwo; -chelmö'rder, *sm.* podstępny zbójca od. zabójca; bandyta; -chelmö'rderisch, *a.* u. *ad.* bandycki; po bandycku; — umkommen zginąć z ręki bandyty, przez napad, podstępny, przez zasadzkę; Meu'chlerisch, Meu'chlings, Meu'chlisch, *a.* u. *ad.* zbojecki; podstępnie, cichaczem, ukradkiem; zdradą.

Meu'te, *sf.* *Jäg.* trzoda psów; sfora psów; Meu'te-, *a.* *Jäg.* trzodny.

Meuterei', *sf.* śpisek przeciwko zwierzchności; tajemne śpiknienie się przeciwko wyższéj władzy; fakcya, rozruch, bunt; eine — anstiften, anzetteln śpisek, fakcyą, rozruch, bunt uknować; Meu'terer, *sm.* buntownik, śpiskowy; Meu'terisch, *a.* u. *ad.* buntowniczy; buntowniczo.

Me'we, Mö'we, Mö've, *sf.* *Ng.* mewa (ptak); kulig, kulik; weiße —, *Ng.* (Meerschwalbe) piaskowiec; Me'wen-, Mö'wen-, Mö'ven-, *a.* *Ng.* do mewy od. kuliga od. kulika, do mew oder kuligów od. kulików należący; — mewy; — kuliga, — kulika, — kuligów, — kulików.

Mey'er, ꝛc. s. Mei'er, ꝛc.

Mia'sma, *sn.* *Ntl.* *Hlk.* zaraza w powietrzu. [czéć.

Miau'en, Miau'zen, *vn.* (h.) miau-

Mich, *pron.* (*Accusativ* von Ich): mię, mnie.

Mi'chael, *sm.* *npr.* Michał; zu Michaeli na Święty Michał; Michae'lisme'sse, *sf.* jarmark oder targ Świętomichalski oder jesienny; Michae'lsbi'rne, *sf.* *Gtn.* michałówka; Michae'lsfest, *sn.*, Michae'lstag, *sm.* *Kg.* (święto od. dzień) Świętego Michała.

Mi'chel, *sm.* *npr.* § Michałek; Mi'chelchen, *sn.* *npr.* *dim.* Michaś; grober Michel, *prostak; *gbur; *maciek; deutscher —, **iron.* Niemiecki maciek, *człowiek nie umiejący innego języka prócz Niemieckiego; *Niemiec nie trudniący się polityką ojczyzny; *Niemiec co nic polityki nie rozumie.

Mi'cker, *sm.* jelitka wołowe.

Mie'der, *sm.* kaftanik (kobiecy); gorset; stanik; Mie'der-, *a.* do kaftanika, do gorsetu należący.

Mie'ke, *sf.* *npr.* Marysia; Maryna.

Mie'ne, *sf.* mina; eine finstere, spöttische — machen zrobić minę ponurą, szyderską; eine fromme — annehmen przybrać minę skromną; gute — zum bösen Spiel machen, *miną nadrabiać; *udaną miną pokryć co dolega; Mie'nendeu'ter, Mie'nenle'ser, s. Gesi'chtsdeuter; Mie'nendeuterei', Mie'nenku'nde, s. Gesi'chtsdeutung; Mie'nenspie'l, *sn.* mimika; układanie twarzy; robienie min; Mie'nenspielkunst, *sf.* mimika, sztuka układania twarzy.

Mie'schen, s. Mie'ze.

Mieth-, *a.* najemny; Mie'thacker, *sm.* rola najemna; Mie'thcontra'ct, s. Mie'thvertra'g; Mie'the, *sf.* najem; etwas zur — nehmen w najem co wziąć; zur — wohnen mieszkać w najmie, w najętém mieszkaniu, w komorném; Jemandem die — aufsagen wypowiedzieć komu komorne, najem od. mieszkaniem; Kauf bricht —, Kauf geht vor —, *Rw.* kupno niszczy najem; — (Geld für Ermiethetes) komorne, czynsz z mieszkania; wie viel — zahlst du? ile płacisz z mieszkania? Mie'then, *va.* nająć; przyjąć (na służbę); Mie'ther, *sm.* najemca; najmujący; komornik; Mie'thfuhre, *sf.* fura najęta; -thgeld, *sn.* zapłata za najem (kogo lub czego); — (Miethzins) komorne od. czynsz (z mieszkania); należytość (najemnikowi); Mie'thhaus, *sn.* dom najemny; -thherr, *sm.* ten, który co wynajmuje komu; wynajmujący (właściciel); -thjahr, *sn.* rok najmu; -thknecht, -thkutsche, -thkutscher, -thlakei, s. Loh'nknecht, ꝛc.; -thleute, *pl.* von Mie'thmann, s. Mie'ther; -thling, *sm.* najemnik (auch * u. *iron.*); -thlohn, *sn.* zapłata najemnikowi; -thmann, s. Mie'ther; -thpfennig, -thschatz s. Mie'thgeld; -thpferd, *sn.* koń najęty; Mieths-, *a.* najemny; Mie'thstall *sm.* stajnia najemna; -thtruppen, *sm. pl.* *Kw.* wojsko najemne; -thvertra'g *sm.* kontrakt najmu; -thwagen, *sm.* wóz od. powóz najęty; -thweise, *ad.* najmem; etwas — haben w najmie co mieć; -thwohner, *sm.* mieszkający w najmie; -thzeit, *sf.* czas najmu. -thzins, *sm.* czynsz z najmu.

Mie'ze, *sf.*, Mie'zchen, *sn.* *dim.* kotka; kycia; kyzia; kocia; kyziunia.

Migrä'ne, *sf.* *Hlk.* migrena.

Mikrolo'g, *sm.* drobnostkarz.

Mikrome'ter, *sn.* mikrometr; drobnomiar.

Mikrosko'p, *sm.* mikroskop; drobnowid; Mikrosko'pisch, *a.* mikroskopiczny.

Mi'lbanz, *sn.* *Geog.* (Dorf bei Danzig) Miłobądź.

Mi'lbe, *sf.* *Ng.* mólik; kleszczyk; ćma (z któréj się móle płodzą); robaczek (mączny, serowy, zbożowy itd.); Mi'lbig, *a.* zamólony; mólisty.

Milch, *sf.* mleko; — geben mleka dawać (o krowie); wie — u. Blut, *jak krew z mlękiem; —, *Zk.* mlecz (u ryb); — (Saft mancher Pflanzen), *Ng.* sok mleczny; Milch-, *a.* mleczny; Mi'lchader, *sf.* *Zk.* żyła mleczna; -chartig, *a.* mleczasty; -chasch, *sm.* *Ldw.* *Kk.* donica do mleka; -chbad, *sn.* kąpiel z mleka; -chbahn, s. Mi'lchstraße; -chbart, *sm.* *broda mechem obrosła; **iron.* młokos; młodzik; kot na mleko, lubiący mleko i mleczne potrawy; -chbärtig, *a.* mający brodę mchem obrosła; -chblume, *sf.* *Ng.* mlecznica; -chbranntwein, *sm.* (Kumiß der Tartaren ꝛc.) wódka Tatarska (z końskiego mleka); -chbräzel, -chbrezel, *sf.* obwarzanek na mleku; -chbrei, *sm.* *Kk.* lemieszka na mleku; -chbrod, *sn.* bułka na mleku; -chbruder, *sm.* mleczny brat (t. i. tém samém mlekiem od. tą samą piersią wykarmiony); —, **s. Mi'lchmaul; -chbrüderschaft, *sf.* braterstwo mleczne; -chbrühe, *sf.* *Kk.* polewka z mleka; —, *Grb.* cienki rozczyn wapienny; -chbrunnen, *sm.* *Ldw.* studnia na mleko, dół w piwnicy napełniony wodą, gdzie mleko trzymają; -chbrust, *sf.* pierś mlekiem pokarmowém napełniona; pierś biała jak mleko; -chchocola'de, *sf.* *Kk.* czekulada na mleku; -chcur, *sf.* *Hlk.* kuracya mleczna; -chdieb, *sm.* ten, co mleko kradnie albo łasuje; -chdrüse, *sf.* *Zk.* gruczoł mleczny oder pokarmowy; mleczko; Mi'lchen, *ad.* dojny; milchener Hering, Mi'lcher, *sm.* *Ng.* mleczak (śledź); Mi'lchen, *vn.* (h.) mleko dawać; gut — dużo mleko dawać; —, *va.* s. Me'lken; Mi'lchesser, s. Mi'lchmaul; -chessig, *sm.* *Schdk.* ocet z serwatki; -chfarbe, *sf.* kolor mleczny; -chfarben, -chfarbig, *a.* mlecznego koloru; -chfaß, *sn.* *Ldw.* faska na mleko; -chferkel, s. Spa'nferkel; -chfieber, *sn.* *Hlk.* gorączka pokarmowa; -chfleisch, s. Mi'lchdrüse; -chfrau, *sf.* mleczarka; -chgang, *sm.* *Zk.* przewód mleczny; -chgefä'ß, *sn.* naczynie do mleka; —, *Zk.* naczynie mleczne; -chgeld, *sn.* pieniądze na mleko, za mleko; -chgelte, s. Me'lkgelte; -chgeschi'rr, *sn.* naczynie do mleka; -chgeschwu'lst, *sf.* *Hlk.* nabrzmienie mleczne; -chgewö'lbe, *sn.* sklep na prze-

chowywanie mleka; Mi'lchglas, sn. szklanka do mleka; —, Httk. szkło mlecznego koloru; -chglöckchen, sn. dim. Ng. (Pflanze) dzwonek okrągłolišci; -chgrütze, sf. Kk. kaszka na mleku; -chhaar, sn. mech (na brodzie), pierwsze włoski; -chhaut, sf. kożuch na mleku; Mi'lchicht, a. mlekowaty; mleczasty; Mi'lchig, a. mleczny, mleczne części w sobie mający; -chkaffee', sm. kawa biała, z mlekiem, ze śmietanką; -chkalb, sn. Ldw. cielę od cycka; -chkammer, sf. Ldw. izba na chowanie mleka; -chkanne, sf. dzbanek na mleko; -chkäse, sm. sér ze śmietany; -chkeller, sm. piwnica na mleko; -chkost, sf. mleczne jadło; -chkraut, f. Mi'lchwurz; -chkrug, sm. dzbanek na mleko; -chkuchen, sm. Kk. placek na mleku; -chkuh, sf. Ldw. krowa dojna; dójka; -chkur, f. Mi'lchcur; -chlamm, sn. Ldw. jagnię od cycka; -chling, sm. Ng. mleczaj (grzyb); -chlöffel, sm. łyżka do śmietanki; -chmädchen, sn. mleczarka (dziewczyna); -chmagd, sf. dziewka od mleka oder do doju; -chmalerei', sf. Mal. malowanie mlecznemi farbami; -chmann, sm. mleczarz, ten, co mleko sprzedaje; -chmarkt, sm. mleczny targ; -chmaß, sn. miara do mleka; -chmaul, sn. mleczarz, miłośnik mleczywa; -chmesser, sm. mlekomierz; -chnapf, sm. doniczka oder wazka na mleko; -chner, f. Mi'lcher; -chpacht, sm. pacht mleka; -chpächter, sm. pachciarz mleka; -chpächterin, sf. pachciarka mleka; -chpocke, f. Kuh'pocke; -chpumpe, sf. Hlk. pąpka do odciągania mleka z nabiegłych piersi; -chrahm, sm. śmietana; śmietanka; -chreich, a. obfity w mleko; -chreis, sm. Kk. ryż na mleku; -chruhr, sf. Hlk. białunka, biała biegunka (dzieci); -chsaft, sm. Hlk. mlecz; sok pokarmowy; Zk. (Chylus) sok mleczkowy; -chsäure, sf. Schdk. kwas mleczny; -chschaf, sn. Ldw. owca dojna; -chschauer, sm. ogrążka mleczna (u położnic lub kobiet ciężarnych); -chschnee, sm. Kk. śmietana ubita na pianę; -chschorf, sm. Hlk. ogniopiór; słodki strup; -chschotten, sm. § gąszcz z siadłego mleka; -chschrank, sm. szafa na mleko; -chschüssel, sf. miska od mleka; Mi'lchschwamm, sm. Ng. bedłka chrząszcz; -chschwester, sf. mleczna siostra; Mi'lchschwesterschaft, sf. siostrzeństwo mleczne; -chseife, sf. Mal. mleczne mydło; -chsohn, sm. wychowanek czyj; -chspeise, sf. Kk. mleczna potrawa, mleczywo, nabiał; -chstaar, sm. Hlk. mleczna katarakta; -chstern, sm. Ng. (Blume) śniedek; -chstraße, sf. Stk. mleczna droga (na niebie); -chstrom, sm. strumień mleczny oder mleka; -chstuhl, f. Mi'lchruhr; -chsuppe, sf. Kk. zupa z mleka; -chtochter, sf. wychowanka; -chtopf, sm. garnek do mleka; -chtuch, sn. Ldw. cedzidło; -chtunke, sf. Kk. sos oder podlewa z mleka; -chverkauf, sm. sprzedaż mleka; -chversetzung, sf. Hlk. przerzut mleka (u położnic); -chwarm, a. ciepławy, letni jak świeżo udojone mleko; -chwasser, f. Mo'lken; -chweg, f. Mi'lchstraße; -chweib, f. Mi'lchfrau; -chweiß, a. biały jak mleko; -chwirthschaft, sf. Ldw. gospodarstwo nabiałowe; -chwurz, sf. Ng. mlecznica; -chzahn, sm. Zk. mleczny ząb; -chzehent, sm. dziesięcina od mleka.

Mi'lchzucker, sm. Schdk. cukier mleczny.

Mild, Mi'lde, a. miękki; łagodny; milde Hand, *hojna dłoń; *łaskawa, dobrotliwa ręka; mild oder milde werden łagodnieć; mild, milde machen złagodzić; — czuły (na nędzę drugich); uczynny, dobroczynny; milde Gabe dar dobroczynny; milde Stiftung dobroczynny zakład; *pobożna fundacya; Mi'lde, sf. łagodność; czułość; uczynność; Mi'lderer, sm. łagodziciel; Mi'ldern, va. złagodzić; ułagodzić, miękczyć, umiękczyć; uśmierzyć; pomiarkować, umiarkować; die Strafe — złagodzić karę, ulżyć karę; mildernd łagodzący, uśmierzający, miękczący; Mi'lderung, sf. złagodzenie; ułagodzenie; uśmierzenie, miększenie; — der Strafe złagodzenie kary; Mi'lderungsau'sdruck, sm., -rungswo'rt, sn. wyraz łagodzący; -rungsmi'ttel, sn. sposób uśmierzający; Mi'ldherzig, a. miłosierny; (człowiek) łagodnego serca; -dherzigkeit, sf. łagodność serca; miłosierdzie; -digkeit, f. Mi'lde; -diglich, f. Mild; -dreich, a. szczodrobliwy; -dthätig, a. dobroczynny; -dthätigkeit, sf. dobroczynność; szczodrobliwość.

Militai'r, Militä'r, sn. wojsko; zum — gehen pójść do wojska, żołnierzem zostać; —, sm. żołnierz; er ist — geworden został żołnierzem; Militai'r-, Militä'r-, a. Kw. wojskowy; f. a. Kriegs-, Solda'ten-, Heer-, Hee'res-; Militai'rdienst, sm. służba wojskowa; Militai'risch, Militä'risch, a. militarny; żołnierski; wojskowy; —, ad. po żołniersku; po wojskowemu; Militai'rpflicht, sf. Stw. Kw. obowiązanie do służby wojskowéj; -tai'rpflichtig, a. Stw. Kw. popisowy od. obowiązany do służby wojskowéj.

Mili'z, sf. Kw. milicya; Mili'z-, a. Kw. do milicyi należący; Mili'zsolda't, sm. Kw. milicyant.

Millena'rius, sm. Kg. Gsch. millenaryusz, chiliast. [siąc milionów.

Milliarde, sf. Rk. miliard, tysiąc milionów; Milligra'mm, sn. milligram; Millime'ter, sn. millimetr.

Millio'n, sf. Rk. milion; Millio'n-, Millio'nen-, a. Rk. milionowy; Millionai'r, Millionä'r, sm. milioner, bogacz milionowy; Millio'nenma'l, ad. Rk. milion razy; Millio'nenwei'se, ad. Rk. milionami, na miliony.

Milz, sf. Zk. śledziona; Milz-, a. Zk. Hlk. śledzionowy; Mi'lzader, sf. Zk. żyła śledzionowa; Mi'lzbrand, sm., Mi'lzentzü'ndung, sf. Hlk. zapalenie śledziony; Mi'lzbeschwe'rung, sf. Hlk. śledzienna słabość; chipokondrya; Mi'lzkrank, a. chory na śledzionę; milzkranker Mensch, Mi'lzkranker (Hypochonder), Hlk. śledziennista, śledziennik; Mi'lzkrankheit, sf. choroba śledzienna, zatkanie śledziony; Mi'lzkraut, sn. Ng. śledzienica; Mi'lzstechen, sn. kłócie śledziony; Mi'lzsucht, sf. Hlk. śledziennica; splen; choroba śledzienna; chipokondrya; Mi'lzsüchtig, a. Hlk. śledziennik; hypokondryczny; chipokondryk; chory na śledzionę; milzsüchtiger Mensch, f. Mi'lzkranker (Hypochonder) unter Mi'lzkrank.

Mi'me, sm. Sb. mimik, aktor; Mi'mik, sf. mimika; Mi'miker, sm. mimik; Mi'misch, a. mimiczny.

Mi'nder, a. compar. (v. †Min = Wenig): mniejszy; młodszy; der mindeste najmłodszy; er hat nicht den mindesten Begriff davon nie ma o tém najmniejszego wyobrażenia; ich weiß nicht das Mindeste ani najmniéj nie wiem; —, ad. mniéj; nicht im mindesten bynajmniéj; wcale nie; Mi'nderheit, sf. mniejszość (co do wielkości lub ilości); Mi'nderjäh'rig, a. małoletni; niedoletni; Rw. lat prawnych nie doszły; Mi'nderjäh'rigkeit, sf. małoletniość, niedoletność; Mi'ndern, va. zmniejszać; umniejszać; — (beim Stricken) pomniejszać, gubić; sich — zmniejszać się; ubywać się; Mi'nderna'del, sf. (beim Stricken) drut do ujmowania ók; Mi'nderung, sf. umniejszenie, umniejszanie, zmniejszanie; uśmierzenie; Mi'nderzahl, sf. mniejsza liczba; Mi'ndestens, ad. najmniéj, przynajmniéj; -ndestfo'rdernd, a. najmniéj żądający.

Mi'ne, sf. Bw. mina; podkop; eine — anlegen, Bw. minę założyć; eine — graben, ziehen, führen, Kw. podkop zrobić; minę poprowadzić; eine — springen lassen, Kw. minę wysadzić; er ließ alle Minen springen, um ꝛc., *zewsząd miny podsadzał, aby itd.; Mi'nen-, a. Bw. Kw. podkopny; Mi'nenga'ng, sm. Bw. Kw. chodnik prowadzący do podkopu; Mi'nengrä'ber, Mineu'r, Mini'rer, sm. Bw. Kw. minier, podkopnik; Mi'nengrä'ber-, Mineu'r-, Mini'rer-, a. Bw. Kw. podkopniczy.

Minera'l, sn. Ng. minerał; kopanina; Minera'l-, a. Ng. mineralny; Minera'lbad, sn. Hlk. kąpiel mineralna; -ra'liencabine't, sn. gabinet mineralogiczny; Minera'liensa'mmlung, sf. zbiór minerałów; -ra'lisch, a. mineralny; -ralo'g, sm. mineralog; -ralogie', sf. mineralogia, kopalnopismo; -ralo'gisch, a. mineralogiczny; -ra'lquelle, sf. źródło mineralne; -ra'lreich, sn. królestwo kruszców; -ra'lwasser, sn. woda mineralna.

Mineu'r, f. Mi'nengrä'ber.

Miniatu'r, sf. miniatura; Miniatu'rgemä'lde, sn. Mal. obraz w miniaturze; Miniatu'rmaler, sm. miniaturzysta; Miniatu'rmalerei', sf. malowanie miniatur.

Mi'nimum, sn. najmniejszość.

Mini'ren, va. minować; miny kopać, podkopać, podkopywać; eine Stadt —, Kw. podkopać, minami wysadzić miasto; miny podsadzić pod miasto; Mini'rer, ꝛc. f. Mi'nengrä'ber.

Mini'ster, sm. Stw. Minister; — des Innern, Stw. Minister spraw wewnętrzych; — des Aeußern, Stw. Minister spraw zagranicznych; — der Justiz, Stw. Minister sprawiedliwości; — des Cultus oder des öffentlichen Unterrichts, Stw. Minister oświecenia publicznego; — des Krieges, Stw. Minister wojny; — des Seewesens, Stw. Minister marynarki od. potęgi marynarskiéj; Mini'ster-, a. Stw. ministrowski; Ministeria'l-, a. Stw. ministeryalny; Ministe'rium, sn. Stw. ministeryum; ministerstwo; Mini'sterstelle, sf. Stw. ministrostwo; urząd ministra.

Ministra'nt, sm. Kg. ministrant, ten, co do mszy służy; Ministri'ren, vn. (h.) Kg. ministrować, do mszy służyć.

Mi'nke, *sf.* § bryła trójkątna.

Mi'nne, *sf.* (Liebe) miłość; miłostki; Mi'nne-, Mi'nnen-, *a.* miłosny; Mi'nnebrie'f, *sm.* list miłosny; Mi'nnefeuer, *sn.* ogień miłosny; Mi'nneprei's, *sm.* nagroda miłosna; Mi'nner, Mi'nnerin, f. Lie'bhaber, Lie'bhaberin; Mi'nnesä'nger, *sm. Gsch.* minenzengier, wierszośpiewak; —, *Litt.* wierzopis miłosnych śpiewów; śpiewak miłosny; Mi'nniglich, f. Lie'benswü'rdig.

Minore'nn, Minorennitä't, f. Mi'nderjäh'rig, *rc.*

Minori't, *sm. Kg.* Minoryta; Franciszkan; Minori'ten-, *a. Kg.* do zakonu Minorytów należący.

Minu'te, *sf.* minuta; es ist zehn Minuten auf acht Uhr jest 10 minut na ósmą; — (mała) chwilka; *moment; in der — bin ich wieder da, *za chwilkę wrócę; ich bleibe hier keine — länger, *ani momentu tu nie zabawię; jede Minute (jeden Augenblick), *co chwilka; Minu'ten-, *a.* minutowy; Minu'tenri'ng, *sm.* okrąg minutowy (na zegarze); Minu'tenuh'r, *sf.* zegarek minuty pokazujący, z minutami; Minu'tenwei'ser, Minu'tenzei'ger, *sm.* (an einer Uhr) minutnik, skazówka minutowa (na zegarze)

Minu'tlich, *a.* u. *ad.* co minuta; co moment; co chwila.

Mi'nze, f. Mü'nze.

Mir, *pron.* (*Dativ* v. Ich) mnie.

Mirake'l, f. Wu'nder; Mirakulö's, f. Wu'nderbar.

Mi'rrhe, My'rrhe, *sf. Ng.* mira; Mi'rrhen-, My'rrhen-, *a.* mirowy; Mi'rrhendu'ft, *sm.* zapach mirowy; Mi'rrhenö'l, *sn. Schdk.* olejek mirowy.

Mi'rte, My'rthe, *sf. Ng.* mirta; Mi'rten-, My'rthen-, *a. Ng.* mirtowy; Mi'rtenartig, *a.* mirciasty; Mi'rtenbau'm, *sm. Ng.* mirtowe drzewo; Mi'rtenbee're, *sf.* mirtowa jagoda; Mi'rtenhai'n, *sm.* mirtowy gaik; Mi'rtenkra'nz, *sm.*, Mi'rtenkro'ne, *sf.* mirtowy wieniec; Mi'rtenstrau'ch, *sm. Ng.* mirtowy krzak; Mi'rtenzwei'g, *sm.* mirtowa gałązka.

Misanthro'p, f. Me'nschenhasser, Me'nschenfei'nd; Misanthropie', f. Me'nschenha'ß; Misanthro'pisch, *a.* mizantropiczny, okazujący nienawiść ludzi. [*Litt.* rozmaitość.

Misce'llen, Miscellanee'n, *sf. pl.*

Mi'schbar, *a.* mięszalny, dający się mięszać; Mi'schbarkeit, *sf.* mięszalność.

Mi'schen, *va.* mieszać, mięszać; przymieszać; pomięszać; Karten — karty mięszać, tasować; das Hundertste in's Tausendste —, *wszystko jak w browarze pomięszać; Alles untereinander — pomięszać wszystko do kupy; wmięszać; sich unter die Zuschauer — wmięszać się między widzów; sich in etwas — wmięszać się do czego; gemischt mięszany; gemischte Ehe, *Kg.* małżeństwo mięszane; Gemi'schtes, *sn.* mięszanina; mieszaniny; rozmaitości; Mi'scher, *sm.*, Mi'scherin, *sf.* ten, ta, co mięsza; Mi'schfarbe, *sf.* kolor mieszany; -schfarbig, *a.* mieszanego koloru; -schfleisch, *sn. Kk.* bigos (z różnego mięsa); -schfutter, *sn.* pasza mieszana; -schkorn, f. Me'ngekorn; -schling, *sm.* mieszaniec, zwierz lub człowiek różnéj rasy; f. a. Mesti'ze; -schmasch, *sm.* mieszanina; rzeczy bez porządku pomieszane; -schmaschen, *va.* u. *vn.* (h.) pomieszać (jak) groch z kapustą; -schmascherei', *sf.* mieszanie różnych rzeczy bez porządku; -schspeise, *sf. Kk.* potrawa mieszana; -schspiel, *sn. Sb.* sztuka mieszana; -schtrank, *sm.* napój mieszany; -schung, *sf.* mieszanie; mięszanina; -schwein, *sm.* wino mieszane; -schwort, *sn. Spl.* mieszany wyraz (z dwóch lub więcéj języków).

Misera'bel, f. Erbä'rmlich, E'lend, *a.*; Misere're, *sn.* miserere; — *Hlk.* gwałtowne zatwardzenie, w którem łajno często przez usta idzie.

Misogamie', *sf.* odraza od małżeństwa.

Mi'spel, *sf.*, Mi'spelbaum, *sm. Ng.* mesplik; niesplik; nieszpułka.

Miß-, *ad.* (in Zusammensetzungen): przeciwnie; źle; wspak; nie; opak; na opak.

Mi'ßachten, *va.* (*pp.* gemißachtet) nie poważać, znieważać; Mi'ßachtung, *sf.* znieważenie, brak uszanowania; poniewierka.

Missa'l, *Kg.* f. Me'ßbuch.

Mi'ßarten, f. Au'sarten.

Mi'ßbegri'ff, *sm.* fałszywe, błędne wyobrażenie; Mi'ßbehagen, *vn.* (h.) (*pp.* mißbehagt): etwas mißbehagt mir jest mi co niemiłe, nie podoba mi się, nudzi mnie; nie lubię tego; Mi'ßbehagen, *sn.* niesmak; nieukontentowanie; niemiłe uczucie; Mi'ßbieten, *vn. irr.* (h.) (mißbiete, mißbot, mißgeboten) za mało podać; za mało ofiarować; Mi'ßbilden, *va.* (*pp.* mißgebildet) fałszywie ukształcić co, w fałszywym kształcie przedstawić; fałszywie wykształcić kogo; Mi'ßbildung, *sf.* fałszywe ukształcenie; Mi'ßbilligen, *va,* (*pp.* gemißbilligt) nie pochwalać czego; ganić co; Mi'ßbilligung, *sf.* nagana; zganienie; Mi'ßbrauch, *sm.* złe używanie; nadużycie; Mißbräuche abschaffen znieść nadużycia; von seiner Gewalt — machen, — damit treiben nadużyć swojéj władzy; Mi'ßbrauchen, *va.* (*pp.* gemißbraucht) nadużywać; Jemandes Güte — nadużywać czyjéj dobroci; Mi'ßbraucher, *sm.* nadużyciel; Mi'ßbräuchlich, *a.* źle użyty; z nadużycia pochodzący; nie przyzwoity; Mi'ßcredi't, *sm.* dyskredyt; Jemanden in — bringen, ihn mißcreditiren kredyt komu zepsuć, sprawić, iżby mu nie wierzono; in — gerathen, in — kommen stracić wiarę; Mi'ßdeuten, *va.* (*pp.* gemißdeutet) źle co rozumiéć od. tłumaczyć; inaczéj rozumiéć, niż było powiedziane; Mi'ßdeutung, *sf.* złe wyrozumienie; dwojaki wykład; złe tłumaczenie.

Mi'ssen, *va.* nie miéć czego; ich misse etwas brakuje mi czego; nie ma czego; ich kann ihn, ich kann das nicht — nie mogę się obejść niego, bez tego; f. a. Vermi'ssen; Mi'ßerfo'lg, *sm.* skutek nie odpowiadający oczekiwaniu; Mi'ßernte, *sf.* nieurodzaj; żniwo nieodpowiednie; Mi'ßerziehen, *vv. irr.* (h.) (mißerziehe, mißerzog, mißerzogen) źle wychować; fałszywe dać wychowanie; Mi'ßerzie'hung, *sf.* złe wychowanie

Mi'ssetha't, *sf.* nieprawość; czyn zbrodniczy; złoczyństwo; zbrodnia; Mi'ssethä'ter, *sm.* złoczyńca; zbrodniarz; Mi'ssethä'terin, *sf.* zbrodniarka, złoczynnica; Mi'ßfall, *sm.* nieprzyjemny wypadek; niemiłe zdarzenie; Mi'ßfallen, *vn. irr.* (h.) (mißfalle, mißfällt, mißfiel, mißfallen) nie podobać się; nieukontentowanie sprawić; —, *sn.* nieukontentowanie; — erregen nieukontentowanie wzbudzić; sein — über etwas bezeigen okazać nieukontentowanie z czego; Jemandem sein — zu erkennen geben dać komu poznać nieukontentowanie swoje; zu meinem großen — z wielkiém nieukontentowaniem mojém; z wielką dla mnie przykrością; Mi'ßfällig, *a.* przykry; niemiły; nieukontentowanie sprawujący; niepodobający się; Jemandem — werden naprzykrzyć się komu; przykrym mu się stać; —, *ad.* z nieukontentowaniem, z przykrością; sich — über etwas äußern oświadczyć się względem czego nieprzychylnie; etwas nicht — aufnehmen przyjąć co bez niesmaku; nie urazić się czém; Mi'ßfälligkeit, f. Mi'ßfallen, *sn.*; Mi'ßfarbe, *sf.* niemiły, przykry, niestósowny kolor; Mi'ßformen, *va.* (*pp.* mißgeformt) źle ukształtować, ukształcić; Mi'ßförmig, *a.* źle ukształcony; niekształtny; złego kształtu; bez kształtu; Mi'ßgebä'ren, *vn.* (h.) (*pp.* mißgeboren) poronić; potwór urodzić; Mi'ßgebe'rden (sich), *vr.* (h.) (*pp.* mißgeberdet) nieprzyjemne giesta robić; Mi'ßgebi'ldet, *a.* niekształtny; Mi'ßgebo't, *sn.* zbyt niskie podanie; Mi'ßgebu'rt, *sf.* poronienie; potwór; dziwoląg; niewczesny płód; Mi'ßgeschi'ck, *sn.* los przeciwny, zawistny; niedola; zawistne losy; Mi'ßgeschö'pf, *sn.* potwór; potworne stworzenie; Mi'ßgesta'lt, *sf.* potworny kształt; potwór; dziwoląg; Mi'ßgesta'ltet, *a.* potworny kształt mający; potworny; brzydkokształtny; brzydkiego kształtu; Mi'ßgesta'ltheit, *sf.* potworność; Mi'ßgetö'n, *sn.* fałszywy, niemiły, przykry dźwięk; Mi'ßgewä'chs, *sn.* potworna roślina; Mi'ßglücken, *vn.* (f.) (*pp.* mißglückt u. mißgeglückt) nie poszczęścić się; nie powieść się; Mi'ßgönnen, *va.*: Jemandem etwas — zajrzéć, nie życzyć komu czego; Mi'ßgreifen, *vn. irr.* (h.) (mißgreife, mißgriff, mißgegriffen) fałszywie uderzyć (w klawisze); fałszywie wziąć (tony np. na skrzypcach); fałszywie przyłożyć palce; — źle uchwycić (ręką, palcami itd.); pomylić się (w uchwyceniu, np. karty); Mi'ßgriff, *sm.* fałszywe wzięcie się do czego; uchybienie; pomyłka; einen — thun uchybienie od. pomyłkę zrobić; źle się wziąć do rzeczy; podrwić głową; Mi'ßgunst, *sf.* nieżyczliwość; zazdrość; Mi'ßgünstig, *a.* nieżyczliwy; zazdrośny; Mi'ßhandeln, *vn.* (h.) (*pp.* gemißhandelt) przewrotnie działać; źle postępować; —, *va. pp.* shańbić kogo; zelżyć go; z poniżeniem traktować; obchodzić się z nim jak z podłym człowiekiem; skrzywdzić go; Mi'ßhandlung, *sf.* zły czyn od. postępek; zelżenie; shańbienie; obelżywe lub srogie obchodzenie się; Mi'ßheirath, *sf.* małżeństwo nierówne; niedobrane małżeństwo; Mi'ßhellig, *a.* niestósowny; nieproporcyonalny; źle odbijający; zwaśniony; poróżniony; — sein mit einander w poróżnieniu być z sobą; Mi'ßhel-

ligkeit, *sf.* poróżnienie; zwaśnienie; niezgoda; niesnaska; Mi'ßjahr, *sn.* rok nieurodzajny.

Missio'n, *sf.* misya (überhaupt); Missionä'r, *sm.* misyonarz; Missio'ns-, *a.* misyjny; misyonarski; Missio'nsanstalt, *sf.* instytut misyjny od. misyonarski, zajmujący się nawracaniem niewiernych przez misye.

Missi've, *sn.* list z krótkiém doniesieniem.

Mi'ßkauf, *sm.* złe kupno; einen — machen oszukać się na kupie; źle kupić; Mi'ßkennen, *va. irr.* (h.) (mißkenne, mißkannte, gemißkannt od. mißkannt) źle znać kogo lub co, fałszywie o nim sądzić; Mi'ßkenntniß, *sf.* zła znajomość kogo, czego; Mi'ßklang, *sm.* dyssonancya; fałszywy dźwięk; Mi'ßkleiden, *va.* u. *vn.* (*pp.* gemißkleidet) źle, nie do twarzy być (ubiór itd.); Mi'ßklingen, *vn. irr.* (h.) (mißklinge, mißklang, mißklungen) fałszywie, źle, nieprzyjemnie brzmiéć; Mi'ßkredi't, s. Mi'ßcredi't; Mi'ßlaune, *sf.* niedobry humor; Mi'ßlaunig, *a.* w niedobrym (kwaśnym, nie swoim) humorze będący; Mi'ßlaunigkeit, *sf.* niedobry (kwaśny) humor; Mi'ßlaunisch, *a.* skłonny do złego humoru; często zmieniający humor; Mi'ßlaut, s. Mi'ßklang; Mi'ßlauten, s. Mi'ßklingen; Mi'ßleiten, *va.* (*pp.* mißgeleitet, u. mißleitet) źle kogo prowadzić, fałszywą drogą; *w błąd wprowadzić; *na złą drogę naprowadzić; Mi'ßlich, *a.* wątpliwy, niepewny, śliski; przykry, krytyczny, niebespieczny; sich in einer mißlichen Lage befinden w przykrém itd. być położeniu; es sieht — damit aus rzecz w złym jest stanie, bardzo jest niepewna, nader wątpliwa; Mi'ßlichkeit, *sf.* niebespieczność, krytyczność; Mi'ßlingen, *vn. irr.* (h.) (mißlinge, mißlang, mißlungen) nie udać się; nie powieść się; s. a. Mi'ßrathen; —, *sn.* nieudanie się; Mi'ßmuth, *sm.* umysł ponury i nieukontentowany; nieukontentowanie; ponurość nieukontentowanego umysłu; Mi'ßmüthig, *a.* tetryczny; niekontent; ponury; Mi'ßrathen, *va. irr.* (h.) (mißrathe, mißrathet u. mißräth, mißrieth, mißrathen) źle radzić; nie zgadnąć; —, *vn. irr.* (s.) (*pp.* mißrathen) nie udać się; źle się udać; chybić (o zbożu, ziemniakach itd.); Mi'ßschießen, s. Feh'lschießen; Mi'ßschlagen, s. Feh'lschlagen; Mi'ßstand, *sm.* złe stanie; — der Actien, *H.* niskie ceny akcyi; —, *nieprzyzwoitość; Mi'ßstimmen, *va.* (*pp.* mißgestimmt) źle nastroić; Jemanden — humor komu popsuć; w zły humor go wprawić; —, *vn.* (s.) niezgodnie być wystrojonym (o instrumencie); Mi'ßton, *sm.* ton fałszywy od. niezgodny; Mi'ßtönen, *vn.* (h.) (*pp.* mißgetönt) fałszywie, niezgodnie brzmiéć; mißtönende Stimme niezgodny głos; mißtönende Verse, *Dtk.* *wiersze bez harmonii; Mi'ßtönig, *a.* niezgodnie, fałszywie brzmiący; Mi'ßtrauen, *vn.* (h.) (*pp.* gemißtrauet u. mißtraut) nie ufać, nie dowierzać (komu, siłom); —, *sn.* nieufność; niedowierzanie; — äußern nieufność okazać; — hegen niedowierzać; in Jemanden — setzen niedowierzać komu; Mi'ßtrauisch, *a.* niedowierzający; nieufny; Mi'ßtritt, Feh'ltritt; Mi'ßvergnü'gen, *sn.* nieukontentowanie; — empfinden über Jemanden, über etwas niekontent być z kogo, z czego; zu meinem großen — na wielkie moje strapienie; Mi'ßvergnü'gt, *a.* nieukontentowany; Mi'ßverhä'ltniß, *sn.* dysproporcya; nieproporcya; nierówny stósunek; nierówność; różnica (co do wzrostu, sił, urodzenia, znaczenia); im — zu Jemanden stehen nierównym być komu; —, *dysharmonia, niezgodność; im — mit Jemandem leben, *w niezgodzie żyć z kim; Mi'ßversta'nd, *sm.* fałszywe od. mylne rozumienie (myśli, wyrazu); omyłka; aus — przez omyłkę; Mi'ßverstä'ndlich, *a.* fałszywemu od. mylnemu rozumieniu podpadający; mylny, niejasny; Mi'ßverstä'ndniß, *sn.* nieporozumienie; es herrscht ein — zwischen ihnen, *jest nieporozumienie między nimi; aus — z nieporozumienia; Mi'ßverste'hen, *va. irr.* (h.) (mißverstehe, mißverstand, mißverstanden) źle zrozumiéć kogo od. co; Mi'ßwachs, *sm.* nieurodzaj; Mi'ßwuchs, *sm.* niezgrabny wzrost; rzecz źle wyrosła.

Mist, *sm. Ldw.* (Dünger) gnój; etwas auf den — werfen na gnój wyrzucić (auch *); Stroh zu — machen, *Ldw.* słomę gnoić; Geld haben wie —, *§ miéć pieniędzy jak gnoju; das ist auch nicht auf seinem Miste gewachsen, *to się nie wylęgło w jego głowie, *nie jego to otwór; Mist-, *a. Ldw.* (Dünger-) gnojowy; Mi'stbahre, s. Mi'sttrage; Mi'stbauer, *sm. Ldw.* gnojownik; Mi'stbeet, *sn. Gtn.* inspekt; grzęda wygnojona; kaltes, blindes —, *Gtn.* grzęda gnojem obłożona (z boków, ale nie gnojone); Mi'stbeet-, *a. Gtn.* inspektowy; Mi'stbeetfe'nster, *sn. Gtn.* okno do inspektu; Mi'stblätterschwamm, s. Mi'stpilz; Mi'stbrett, *sn. Ldw.* gnojnica (na wozie); gnojówka (deska).

Mi'stel, *sf. Ng.* jemioła (drzewo); s. a. Mi'spel; Mi'stel-, *a. Ng.* jemiołowy; Mi'stelbee're, *sf. Ng.* jemiołowa jagoda; Mi'steldrossel, *sf.*, Mi'stelfi'nk, Mi'stelzie'mer, *sm. Ng.* jemiołucha.

Mi'sten, *vn.* (h.) *Ldw.* gnoić, gnój oddawać od. puszczać (z siebie); —, *va. Ldw.* gnoić, mierzwić, gnojem uprawiać (rolą); Mi'ster, s. Mi'stbauer; Mi'stfink, *sm. Ng.* zięba górna; *gnojek, *niechluj; flejtuch; Mi'stfliege, *sf. Ng.* nawozowiec; Mi'stforke, Mi'stgabel, *sf. Ldw.* widły do gnoju; Mi'stfuder, *sn.*, Mi'stfuhre, *sf. Ldw.* fura gnoju; gnojówki, gnojnice; wóz gnojowy od. do gnoju; wywóz, nawóz (gnoju na rolą); Mi'stjauche, *sf. Ldw.* gnojówka, woda z gnoju; -stgrube, *sf. Ldw.* dół na gnój od. z gnojem; -sthaken, *sm.* hak do gnoju; -sthammel, s. Mi'stfink (*); -sthaufen, *sm.* gnojowisko; kupa gnoju; -sthof, *sm.* podworze na gnój; gnojowisko; Mi'stig, *a.* zagnojony; gnojem zarzucony lub powalany; -stkäfer, *sm. Ng.* żuk; krówka; śmierdziuch; -stkarre, *sf.*, -stkarren, *sm. Ldw.* taczki do gnoju; -stkorb, *sm.* kosz do gnoju; -stkraut, s. Gä'nsefu'ß; -stlache, s. Mi'stpfütze; -stlader, *sm. Ldw.* ten co gnój nakłada na wóz; -stlake, s. Mi'stjauche.

Mi'stler, s. Mi'steldro'ssel.

Mi'stmagd, *sf. Ldw.* dziewka do gnoju; -stmelde, s. Gä'nsefu'ß; -stmonat, *sm. Ldw.* Czerwiec (miesiąc); -stpfuhl, *sm.*, -stpfütze, *sf. Ldw.* kałuża z gnojówką; gnojnica, -stpilz, -stschwamm, *sm. Ng.* bedłka gnojnik; -stschaufel, *sf.* łopata do gnoju; -ststatt, -ststätte, *sf. Ldw.* gnojnik; -sttrage, *sf.* nosidła do gnoju; -stwagen, *sm.* wóz do gnoju; -stwasser, s. Mi'stjauche.

Mit, *praep.* (mit *Dativ*): z; ze; mit guten Anlagen geboren werden urodzić się z pięknemi zdolnościami; mit guten Anlagen begabt sein obdarzonym być pięknemi zdolnościami; mit einem Sohne niederkommen powić syna; er ist mit sammt dem Gelde davongelaufen uciekł i z pieniędzmi; Mit, *ad.* razem; także; das gehört mit dazu to także do tego należy; ich habe es mit angesehen patrzałem także na to; fahren Sie mit? jedziesz Pan także? Mit- (in Zusammensetzungen) = współ—; razem; spólnie, spółnie.

Mi'tackern, *vn.* (h.) razem, spólnie z kim, od. także orać; Mi'tältester, *sm.* spółstarszy; podstarszy; Mi'tanbeter, *sm.* spóładorator; Mi'tarbeiter, *sm.* spółpracownik; Mi'tarbeiterin, *sf.* spółpracowniczka.

Mi'tau, *sn. Geog.* Mitawa; Nitawa; von, aus Mitau Nitawski, Mitawski; Mitau'er, *sm. Geog.* Nitawczyk; Mi'tauerin, *sf. Geog.* Nitawka; Mi'tauer, Mi'tauisch, *a. Geog.* Nitawski.

Mitau'fwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse mit auf, wächst mit auf, wuchs mit auf, mitaufgewachsen) razem wzrastać, razem się wychować; Mi'tbea'mter, *sm.* spólurzędnik; razem urzędujący; kolega; er war mein — razem urzędował ze mną; wir waren Mitbeamte razem urzędowaliśmy z sobą; -tbeau'ftragter, *sm.* tož samo zlecenie mający; któremu to samo polecono; -tbedie'nter, *sm.* spółsłużący; -tbedi'ngung, *sf.* warunek spólny; -tbefli'ssener, *sm.* do téj saméj nauki itd. się przykładający; -tbeglei'ter, *sm.* spółtowarzyszący; -tbeglei'tung, *sf.* spółtowarzyszenie; -tbegreifen, *va. irr.* (h.) (begreife mit, begriff mit, mitbegriffen) także mieścić od. pomieścić w czém; ich bin unter dieser Zahl mitbegriffen ja także umieszczony jestem w téj liczbie; in dieser Summe ist die gestrige Schuld mitbegriffen w téj sumie mieści się także dług wczorajszy; -tbegrü'nder, *sm.* spółzałożyciel; -tbehe'rrscher, s. Mi'therrscher; -tbeklagter, *sm. Rw.* spółoskarzony; -tbekommen, *va. irr.* (h.) (bekomme mit, bekam mit, mitbekommen) razem dostać; -tberi'cht, *sm.* raport razem (z drugim) podany; -tberi'chtersta'tter, *sm.* spólny sprawozdawca; razem zdający sprawę; -tbesiegter, *sm.* spółzwyciężony, razem z kim zwyciężony; -tbesi'tz, *sm.* spólne posiadanie; spółposiadanie; -tbesi'tzer, *sm.* spólny posiadacz; spółposiedziciel; spółposiadacz; -tbevo'llmächtigter, *sm.* spólne pełnomocnictwo (z kim) mający; -tbewerben (sich), *vr. irr.* (h.) (bewerbe mich mit, bewirbt sich mit, bewarb mich mit, mitbeworben) razem od. spólnie ubiegać się od. starać się z kim o co; -tbewe'rber, *sm.* spółubiegacz; kompetytor; razem ubiegający się o co; -tbewe'rbung, *sf.* spółubieganie się o co; kompetytura; ubieganie się z kim; -tbieten, *va. irr.* (h.) (biete mit, bot mit, mitgeboten)

razem podawać cenę (na licytacyi); Mi'tbitte, *sf.* spólna prośba; -bringen, *va. irr.* (h.) (bringe mit, brachte mit, mitgebracht) przynieść, przywieźć, przyprowadzić z sobą; auf einem Wagen — przywieść; -bruder, *sm.* spółbrat; pobratym; -buh'ler, f. Ne'benbuh'ler; -bürge, *sm.* spółręczyciel; -bürger, *sm.* spółobywatel; -bürgerin, *sf.* spółobywatelka; -bürgerschaft, *sf.* spółobywatelstwo; -bürgschaft, *sf.* spółręczycielstwo; -christ, *sm.* spółchrześcianka; -diener, *sm.* spółsłużący; -dienerin, *sf.* spółsłużąca; -dürfen, *vn. irr.* (h.) (darf mit, durfte mit, mitgedurft) wolno komu iść, jechać, płynąć, lecieć razem; darf er mit? czy może iść z nami? -eigenthum, *sn.* spółwłasność; -eigenthümer, *sm.* spółwłaściciel; -eigenthümerin, *sf.* spółwłaścicielka; -einander, *ad.* razem; wir wollen — gehen pójdziemy razem (obydwa, wszyscy); — z sobą; -erbe, *sm.* spółdziedzic; -erbin, *sf.* spółdziedziczka; -erbschaft, *sf.* spółdziedzictwo; spólne dziedzictwo; -erben, *vn.* u. *va.* (h.) mieć udział w dziedzictwie; należéć do spadku; -essen, *vn. irr.* (h.) (esse mit, ißt mit, aß mit, mitgegessen) jeść razem z kim; wollen Sie —? chce Pan jeść ze mną, z nami, z nim, z nimi? z nami jeść? — jeść razem z czém; essen Sie Brod mit! jedz razem chléb (do mięsa)! -esser, f. Ti'schgeno'ß; —, *Hlk.* zaskórnik (robak zaskórny); -fahren, *vn. irr.* (f.) (fahre mit, fährt mit, fuhr mit, mitgefahren) jechać razem z kim; fahren Sie mit! jedź Pan z nim, z nimi, ze mną ob. z nami! -fangen, *va. irr.* (h.) (fange mit, fängt mit, fing mit, mitgefangen) złapać razem (z kim, z drugimi); mitgefangen, mitgehangen, *kiedy wleziesz między wrony, krakajże tak jak i ony; -folgen, *vn.* (f.) iść za kim; -freuen (sich), *vr.* (h.) spólnie się cieszyć; dzielić radość (z kim); -führen, *va.* wozić z sobą; wynieść z sobą co; -gabe, f. Mi'tgift; -gang, *sm.* iście razem z kim; -gast, *sm.* gość przybrany; -geben, *va. irr.* (h.) (gebe mit, gibt oder giebt mit, gab mit, mitgegeben): Jemandem etwas — dać komu, kogo lub co (idącemu lub jadącemu dokąd, aby wziął z sobą); także komu dać (co razem z innemi rzeczami); — dać jako posag lub wyprawę; einer Tochter bei ihrer Verheirathung etwas — wyposażyć córkę; -gebu'ndener, *sm.* współwięzień; -gefäh'rte, *sm.* spółtowarzysz; kolega; -gefa'ngener, *sm.* spółjeniec; razem z kim pojmany; -gefa'ngene, *sf.* spółbranka; pojmana; -gefüh'l, *sn.* spółczucie; sympatya; wzajemne czucie; wzajemność; -gehen, *vn. irr.* (f.) (gehe mit, ging mit, mitgegangen) iść w kompanii, iść razem z kim; ich werde noch einen leeren Wagen — lassen poślę ob. wezmę jeszcze próżny powóz (oprócz tego, którym się jedzie); etwas mit (sich) gehen heißen, *zabrać co w drodze; es geht so mit, *ujdzie jeszcze; jako tako; — (im Kartenspiel) pomagać (grającemu, grać z nim lub przeciw niemu); -geld, *sn.* posag (w gotowiźnie); -geno'ß, *sm.* spółuczestnik; -geno'ssenschaft, *sf.* spółuczestnictwo; -geno'ssin, *sf.* spółuczestniczka; -genu'ß, *sm.* spólne używanie; -geschö'pf, *sn.* podobne stworzenie; -gese'll, *sm.* spółczeladnik; kolega; -geva'tter, *sm.*, -geva'tterin, *sf.* spółkum; spółkuma; -geva'tterschaft, *sf.* spółkumostwo; -gi'ft, *sf.* posag; wyprawa; -glied, *sn.* członek (towarzystwa jakiego); -gliedschaft, *sf.* członkostwo; -haben, *va. irr.* (h.) (habe mit, hat mit, hatte mit, mitgehabt) mieć z sobą; -halten, *va. irr.* (h.) (halte mit, hält mit, hielt mit, mitgehalten) trzymać razem z drugimi; Jemandes Partei — także należéć do czyjéj partyi; -helfen, *vn. irr.* (h.) (helfe mit, hilft mit, half mit, mitgeholfen) także ob. razem z kim pomagać; -herau'sgeber, *sm. Litt.* spółwydawca; -herr, *sm.* spółwłaściciel; -herrschaft, *sf.* spólność posiadania majętności jakiéj; -herrscher, *sm. Stw.* spółrządca; spółpanujący.

Mi'thin, *ad.* a tak; tak więc.

Mithrida't, f. Ge'gengi'ft.

Mi'tkaiser, *sm. Stw.* spółcesarz; -kaufen, *va.* spólnie kupić z drugim; -kläger, *sm. Rw.* spółoskarzyciel; spólnie skarżący; -knecht, *sm.* spółsługa; spółsłużebnik; -kommen, *vn. irr.* (f.) (komme mit, kam m., mitgekommen) przyjść, pójść razem; kommen Sie mit! pójdź Pan ze mną ob. z nami! — (mit Jmdm. kommen) przyjść, pójść z kim; komm' mit! chodź ze mną! -kriegen, *vn.* (h.) f. Mi'tbekommen; — (Krieg führen helfen) spólnie (z kim) ob. razem wojować; -krieger, *sm.* spółwojownik; -lachen, *va.* (h.) śmiać się wespół; -laut, -lauter, *sm.* spółgłos; —, *Spl.* spółgłoska; -leben, *vn.* (h.) spólnie ob. razem (z kim) żyć; -lebender, *sm.* spółżyjący; -lehren, *vn.* (h.) uczyć razem z kim; —, *va.* uczyć czego razem z czém innćm; -lehrer, *sm.*, -lehrerin, *sf.* spółnauczyciel; spółnauczycielka; -lehrerschaft, *sf.* spółnauczycielstwo; -leid, -leiden, *sn.* litość; — empfinden litość czuć; Jemandem — bezeigen litość komu okazywać; mit Jemandem — haben litość miéć nad kim; -leiden, *vn. irr.* (h.) (leide mit, litt mit, mitgelitten) spólnie ob. razem (z kim) ob. także cierpiéć; -leidenheit, -leidenschaft, *sf.* spółcierpienie; udział w znoszeniu ciężarów; -leidenswerth, -leidswürdig, *a.* godny ob. godzien politowania; -leider, *sm.* dzielący z kim cierpienia; besser Neider als Mitleider, *wolę aby mi zagrzano, niż aby mnie żałowano; *lepiéj miéć zazdroszczących niżli żałujących; -leidig, *a.* litościwy, litosny; —, *ad.* litościwie, litośnie; spólne ciężary znoszący; obowiązany do znoszenia spólnych ciężarów; -leidigkeit, *sf.* litościwość; -leidslo's, *a.* (człowiek) bez litości; -leidsvo'll, *a.* pełen litości; -lernen, *vn.* (h.) uczyć się razem (z kim); —, *va.* nauczyć się czego razem z czém innćm; -machen, *va.* robić co z kim; robić to co i kto inny ob. co drudzy robią; Alles —, *we wszystkiem iść za drugimi, stósować się do drugich, naśladować ich; *§ pozwalać sobie, hulać, rozpustować; -macher, *sm.* *§ hulak; rozpustnik; -macherin, *sf.* *§ rozpustnica; -meister, *sm.* (bei Handwerkern) spółmajster; -mensch, *sm.* spółczłowiek; bliźni; -name, *sm.* nazwisko dodatkowe; -nehmen, *va. irr.* (h.) (nehme mit, nimmt mit, nahm mit, mitgenommen) wziąć z sobą (kogo, co); wziąć także; nehmen Sie das Buch mit weź Pan i tę książkę; Jemanden —, *wziąć kogo w obroty; *dać mu się we znaki; *dokuczać mu; *wecować go; er ist wegen dieser Aeußerung von den Zeitschriften hart mitgenommen worden, *za to zdanie mocno był nagabany przez dzienniki; es ist mitzunehmen, *to się da znieść; *to jeszcze ujdzie.

Mitni'chten, *ad.* żadną miarą; nie; f. a. Kei'neswe'gs.

Mi'tprediger, *sm. Kg.* spółkaznodzieja; -rechnen, *va.* porachować razem (z czém); wrachować, przyrachować do czego; f. a. Mi'tzählen; -reden, *va.* także ob. razem mówić, powiedziéć; wtrącić się do rozmowy; -rege'nt, *sm. Stw.* spółregient; spółrządzca; -rege'ntschaft, *sf. Stw.* spólne rządy; spólny udział w rządzie; -reisen, *vn.* (f.) jechać razem; podróżować wspólnie; -reiten, *vn. irr.* (f.) (reite mit, ritt mit, mitgeritten) razem z kim konno jechać; -rennen, *vn. irr.* (f.) (renne mit, rannte mit, mitgerannt) razem z kim biedz; -sagen, *va.* powiedziéć przez kogo (idącego lub jadącego); powiedziéć razem (z czem innćm); -schicken, *va.* posłać z kim; posłać razem (z czém innćm); -schuldig, *a.* spółwinny; -schuldiger, *sm.* spółwinowajca; -schuldner, *sm.* spółdłużnik; -schüler, *sm.* spółuczeń; -schülerin, *sf.* spółuczennica; -schülerschaft, *sf.* spółuczennictwo; -schwester, *sf.* spółsiostra; -senden, f. Mi'tschicken; -sklave, *sm.*, -sklavin, *sf.* spółniewolnik; spółniewolnica.

Mi'tsein, *vn. irr.* (f.) (bin mit, ist mit, war mit, mitgewesen) być razem (z kim); -sieger, *sm.* spółzwycięzca; -singen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (singe mit, sang mit, mitgesungen) razem (z kim) śpiewać; wspólnie śpiewać; -sollen, *vn.* (h.): ich sollte mit, aber ich mochte nicht (mit) miałem z nim (z nimi razem) jechać itd., ale nie chciało mi się ob. nie miałem ochoty (razem jechać); -speisen, f. Mi'tessen; -spielen, *vn.* (h.) u. *va.* grać razem (z kim, na instrumencie lub w grę jaką); Jemandem übel —, *zagrać komu na nosie, *dać mu się we znaki; *figla mu wypłatać; -spieler, *sm.* ten, co z kim gra; -stand, *sm.* stan jakiego kraju uważany obok innych stanów; der Ritterstand forderte die Mitstände auf, ꝛc. stan rycerski wezwał drugie ob. inne stany itd.; -stehen, *vn. irr.* (h. u. f.) (stehe mit, stand mit, mitgestanden) stać razem z drugimi; -stifter, *sm.*, -stifterin, *sf.* spółzałożyciel; spółzałożycielka; -stimmen, *vn.* (h.) głosować razem (z drugimi); —, *va. Tk.* stroić razem z kim (np. fortepian); -streiter, *sm.* współbojownik; kolega w boju.

Mi'ttag, *sm.* południe (überhaupt); es ist schon — już południe (12. godzina); zu — essen jeść w południe; es geht auf — ma się na południe; es war schon gegen — już było ku południowi; am hellen — w samo południe; nach —, Nachmittags po południu; Mittags w południe; dieses Land liegt gegen —, *Geog.* kraj ten leży ku południowi; — (Mittagessen, Mittagbrod) obiad; — essen, zu Mittage essen jeść obiad; Mi'ttage'ssen, f.

Mi'ttagsmah'l; Mi'ttägig, *a.* południowy, w południe się odbywający; Mi'ttäglich, *a. Geog.* południowy, ku południowi leżący; Mi'ttags, *ad.* w południe, w południowéj porze; Mi'ttags-, *a. Stk. Geog.* południowy; —, *Kk.* obiedny, obiadowy; Mi'ttagsbro'd, Mi'ttagsessen, s. Mi'ttagsmah'l; -ttagsfläche, *sf. Geog.* płaszczyzna południowa; -ttagsga'st, *sm.* gość obiadowy, obiadownik; -ttagsgäste, *pl.* goście na obiad zaproszeni; -ttagsge'gend, *sf. Stk. Geog.* strona południowa (na niebie); -ttagsgeläu't, *sn.* dzwonienie na południe; -ttagsgespe'nst, *sn.* przypołudnica; południca; -ttagsglo'cke, *sf.* dzwon południowy; -ttagsgo'ttesdie'nst, *sm. Kg.* nabożeństwo południowe; -ttagsglu't, -ttagshi'tze, *sf. Ntl.* upał w czasie południa; -ttagshö'he, *sf. Stk. Geog.* wysokość południowa; -ttagsi'mbiß, *sm.* przekąska w czasie południa; -ttagsko'st, *sf.* jadło południowe; -ttagskrei's, *sm.* południk; -ttagsland, *sn. Geog.* kraj południowy; -ttagsli'nie, *sf. Stk. Geog.* linia południowa; -ttagslu'ft, *sf. Ntl.* powietrze południowe; -ttagsmah'l, *sn.*, -ttagsmah'lzeit, *sf.* obiad; das —, die — einnehmen, verzehren, genießen obiad jeść; -ttagsmi'lch, *sf. Ldw.* mleko południowe (południejsze); z południowego doju; -ttagspo'l, -ttagspu'nkt, *sm. Stk. Geog.* biegun południowy; s. a. Sü'dpol; -ttagspre'digt, *sf. Kg.* kazanie południowe; -ttagsru'he, *sf.*, -ttagsschla'f, *sm.*, -ttagsschlä'fchen, *sn. dim.*, -ttagsschlu'mmer, *sm.* przesypianie się po obiedzie; drzymka poobiednia; — halten, — machen przesypiać się po obiedzie; -ttagsschmau'ß, *sm.* uczta obiadowa; obiedni traktament; -ttagsseite, s. Sü'dseite; -ttagsso'nne, *sf.* słońce południowe; -ttagsstrah'l, *sm.* promień południowy; -ttagsstu'nde, *sf.* godzina południowa; godzina obiadowa; -ttagsta'fel, s. Mi'ttagsmah'l; -ttagsti'sch, *sm.* obiad; obiady; bei Jemandem freien — haben mieć u kogo wolne obiady; -ttagswi'nd, *sm. Geog.* wiatr południowy; -ttagszei't, *sf.* czas południowy; południowa pora; -ttagszi'rkel, s. Mi'ttagskrei's; -ttagswä'rts, s. Sü'dwärts.

Mi'ttanzen, *vn.* (h.) tańcować także od. razem (z kim); —, *va.* tańcować także jaki taniec.

Mi'tte, *sf.* środek; połowa; Jemanden in der — fassen ująć kogo w pół; aus unserer — z pośród nas; sie wählten einen aus ihrer — wybrali jednego ze swego grona, z pośród siebie; — Juli w połowie Lipca.

Mi'ttel, Mi'ttle, Mi'ttles, *a.* (*comparat.* Mi'ttler, Mi'ttlere, Mi'ttleres; *superlat.* Mi'ttelster, Mi'ttelste, Mi'ttelstes): średni; Mi'ttel, *ad.* śród; pośród.

Mi'ttel, *sn.* środek (co do miejsca); das — halten, *środka się trzymać; man geht am sichersten im —, *najbespieczniéj trzymać się średniéj drogi; sich in's — schlagen, legen, in das — treten, *wdać się w co (jako pośrednik); pośrednikiem być w czém; — środek (do osiągnienia jakiego skutku); das äußerste — ergreifen, das letzte — versuchen, *chwycić się ostatniego od. ostatecznego środka; —, *Hlk.* lekarstwo; — (Vermögen, Besitzthum, Geld) majątek; ich habe keine Mittel dazu nie stać mnie na to; nie mam na to; nie mam z czego; aus ihrem — (aus ihrer Mitte) z pośród siebie; Mi'ttel-, *a.* średni; środkowy; pośrodkowy; Mi'ttela'der, *sf. Zk.* żyła pośrodkowa; -ttela'lter, *sn.* wiek średni; —, *Gsch.* średnie wieki; -ttela'rt, *sf.* średni rodzaj od. gatunek; -ttelbah'n, *sf.* średnia droga; -ttelba'r, *a.* pośredni; —, *ad.* pośrednio; -ttelbarkeit, *sf.* pośredniość; -ttelbau'm, *sm.* drzewo środkowe; -ttelbegri'ff, *sm. Philos.* pojęcie pośrednie; -ttelbie'r, *sn.* piwo średniego gatunku; -tteldi'ng, *sn.* rzecz w środku (między innemi) znajdująca się; — rzecz pośrednia, środek trzymająca; obojętna (t. j. ani zła i dobra); -ttelendzweck, s. Mi'ttelzwe'ck; -ttele'rz, *sn. Bw.* kruszec średniego gatunku; -ttelfa'rbe, *sf.* kolor pośredni; -ttelfe'der, *sf. Ng.* pióro środkowe; -ttelfe'ld, *sn.* pole środkowe; -ttelfe'll, *sn. Zk.* błona międzypłucna od. śródpiersiowa; -ttelfi'nger, *sm. Zk.* palec średni od. serdeczny; -ttelfo'rm, *sf.*, -ttelforma't, *sn.* forma średnia, średniéj wielkości; -ttelfrei'er, *sm. Rw.* średnia ślachta; -ttelfu'ß, *sm.* śródnoże; środek nogi; -ttelgalo'pp, *sm.* wolny galop; -ttelga'ng, *sm.* chód średni (nie prędki nie wolny); droga środkowa; przejście w środku będące; -ttelga'ttung, *sf.* średni gatunek; -ttelglie'd, *sn.* średni członek; średnia część; -ttelgro'ß, *a.* miernowielki; -ttelgrö'ße, *sf.* mierna od. średnia wielkość; — (einer Person) mierny wzrost; ein Mann in od. v. — człowiek miernego wzrostu; -ttelgu't, *sn.* towar średniego gatunku; -ttelha'nd, *sf.* śródręcze; -ttelhau'fen, *sm.*, -ttelhee'r, *sn. Kw.* s. Mi'tteltre'ffen; -ttelhe'cht, *sm.* szczupak średniéj wielkości; -ttelho'lz, *sn.* drzewo średniowe; -ttelja'gd, *sf. Jäg.* średnie polowanie; -ttelјah'r, *sn. Ldw. etc.* średni rok (pod względem urodzajności); średni rok (biorąc średnią miarę z lat kilku, np. co do urodzajów, dochodów itd.); -ttelјah're, *sn. pl.* pośrednie lata (w życiu człowieka); -ttelkla'ng, *sm.* brzmienie pośrednie (między wysokiém a niskiem); -ttelkrei's, *sm. Geog.* (Gleicher, Erdhalbgleicher, Aequator) równik; -ttella'nd, *sn.* kraj, grunt w środku leżący; -ttellä'ndisch, *a. Geog.* śródziemny; Mittelländisches Meer, *Geog.* Śródziemne Morze; -ttellau't, *sm.* pośredni głos od. dźwięk; -ttelli'nie, s. Glei'cher; -ttelmaa'ß, *sn.* średnia miara; -ttelma'nn, *sm.* człowiek średniéj klasy, średniego stanu, *miernego majątku; -ttelmä'ßig, *a.* mierny; sehr mittelmäßiger Kopf, * głowa bardzo mierna; -ttelmä'ßigkeit; *sf.* *mierność; sich über die — erheben, *wznieść się nad mierność; -ttelma'st, *sm. Sw.* średni maszt; -ttelmau'er, *sf.* średni mur; -ttelmee'r, *sn. Geog.* Morze śródziemne; -ttelmeh'l, *sn.* mąka średnia, pośledna; -ttelprei's, *sm.* średnia cena; -ttelpu'nkt, *sm.* środkowy punkt, sam środek; -ttel-Rhei'n, *sm. Geog.* środkowy Ren; -ttelri'ng, *sm.* środkowy pierścień; -ttelsa'lz, *sn. Schdk.* sól średnia; -ttelsa'tz, *sm.* zdanie średnie; średni stosunek; średnia ilość; wenn man den — annimmt, * biorąc średni stosunek; -ttelschi'ld, *sm. Wpk.* tarcza średnia; -ttelschla'g, *sm.* średnia rasa; średni rodzaj; -ttelschri'ft, *sf.* średnie pismo; -ttelschri'tt, *sm.* średni krok; -ttelsma'nn, *sm.* pośrednik; -ttelsperso'n, *sf.* osoba pośrednicząca; pośrednik; pośredniczka; —, *(Heirathsstifter) swat, dziewosłąb.

Mi'ttelst, *praep.* za pomocą (czego); — des Geldes sich etwas schaffen za pieniądze sobie co sprawić; — seiner Hülfe za jego pomocą.

Mi'ttelsta'nd, *sm.* średni stan; -ttelstatu'r, *sf.* średni wzrost; Mi'ttelster, *a. superlat.* (v. Mittler, Mittle, Mittles): średni, środkowy; w samym środku będący; -ttelsti'mme, *sf. Tk.* średni głos; -ttelstra'ße, *sf.* środkowa droga, ulica; *średnia droga; środek; die — befolgen, halten iść średnią drogą; średniéj drogi się trzymać; środka się trzymać; środek od. miarę zachować; die goldene —, *złota mierność; -ttelti'efe, *sf.* średnia głębokość; -ttelto'n, *sm.* średni ton; den — halten, *środka się trzymać; -tteltre'ffen, *sn. Kw.* średni szyk; -tteltu'ch, *sn. W. H.* sukno średniego od. miernego gatunku; -ttelu'rsache, *sf.* pośrednia przyczyna; -ttelvieh', *sn.* bydło średniéj wielkości, od. średniego gatunku; -ttelwa'll, *sm. Kw.* wał środkowy; kortyna; -ttelwa'nd, *sf.* ściana środkowa; -ttelweg, s. Mi'ttelstra'ße; -ttelwi'nd, *sm.* wiatr pośredni od. środkowy; -ttelwo'lle, *sf. W. H.* wełna średniego gatunku; -ttelwo'rt, *sn.* wyraz pośrednie znaczenie mający(pomiędzy dwoma innemi); —, *Spl.* imiesłów; -ttelzah'l, *sf. Rk.* średnia liczba; -ttelzah'n, *sm.* średni ząb; -ttelzei't, *sf.* pośredni czas; -ttelzei'tig, *a. Spl.* obojętny (o głoskach; t. j. długa i krótka podług potrzeby); -ttelzwe'ck, *sm.* zamiar pośredni.

Mi'tten, *ad.*: mitten auf der Straße na środku ulicy; — in der Stadt w środku miasta; — in das Herz w środek serca; — in den Weg na środek drogi; — entzweibrechen, auseinanderreißen w środku przełamać, rozedrzeć na dwie połowy; — durch den Fluß przez środek rzeki; — aus der Schlacht ze śród bitwy; — im Kriege wśród wojny; — unter der Predigt, Vorlesung wśród kazania, lekcyi.

Mi'tternacht, *sf.* północ, środek nocy; vor — przed północą; nach — po północy; um — o północy; gegen — koło północy; —, *Geog.* północ, okolica nieba przeciwna południowéj stronie; Mi'tterna'cht-, *a.* północny; Mi'tterna'chten, *vn.* (h.): es mitternachtet zabiera się na północ; już jest koło północy; -tternä'chtig, -tternä'chtlich, *a.* północny; —, *Geog.* s. a. Nö'rdlich; -tterna'chts, *ad.* o północy; -tterna'chts-, -ternacht-, *a.* północny; -tterna'chtsstunde, *sf.* północna godzina; -tterna'chtsgegend, *sf. Geog.* północna strona (na niebie); -tterna'chtswärts, *ad.* ku północy.

Mi'ttfasten, *sf. Kg.* środopoście; -tthä'ter, *sm.* spółdziałacz; -ttheilbar, *a.* dający się udzielić; udzielny; mogący być udzielonym; Mi'ttheilen, *va.*: Jemandem etwas — udzielić komu czego; sie haben sich einander viel mitzutheilen mają sobie wiele do komunikowania; sich — komunikować się; sich durch Berührung — komuni-

kować się przez dotknięcie; otworzyć się, wynurzyć się komu; Mi'ttheilend, *ppr.* u. *a.*

Mi'ttheilen, *sn.*, Mi'ttheilung, *sf.* udzielanie komu czego; to co komu się udziela, powierza; ich weiß es aus seiner mündlichen —, *wiém to z ust jego; ich habe Ihnen eine — zu machen mam Panu rzecz pewną komunikować, powiedziéć.

Mi'ttle (der, die, das), *a.* średni, środkowy; Mi'ttler, *sm.* pośrednik; pojednawca; Mi'ttler-, Mi'ttlers-, *a.* pośredniczy, pojednawczy; Mi'ttlerin, *sf.* pośredniczka; -Mittlera'mt, *sn.* urząd pośredniczy, pojednawczy; pośrednictwo; Mi'ttlere, s. Mi'ttle; Mi'ttlerto'd, *sm. Bibl. Kg.* śmierć pojednawcza; Mi'ttlerwei'le, Mi'ttlerzei't, *ad.* tymczasem.

Mi'ttrinken, *vn. irr.* (h.) (trinke mit, trank mit, mitgetrunken) pić razem z kim albo z czém; Mi'ttrinker, *sm.* spółpijący.

Mi'ttwoch, *sm.*, Mi'ttwoche, *sf.* środa; Mi'ttwöchentlich, *ad.* co środa; Mi'ttwochs, *ad.* we środę; co środa; w każdą środę.

Mitu'nter, *ad.* niekiedy; czasem; także; pomiędzy.

Mi'tursache, *sf.* spólna przyczyna; das war die — seines Todes to było także przyczyną jego śmierci; Mi'tverba'nnte, *sf.* spółwygnanka; -tverba'nnter, *sm.* spółwygnaniec; -tverbre'cher, *sm.* spólnik zbrodni; -tverbre'cherin, *sf.* spólniczka zbrodni; -tverschwo'rene, *sf.* spółspiskowa; -tverschwo'rener, *sm.* spólnik spisku; -tverwe'ser, *sm.* spółzawiadowca; spółrządca; -tvormu'nd, *sm. Rw.* spółopiekun; opiekun przydany; drugi opiekun; -twäh'ler, *sm.* spółobiorca; -twelt, *sf.* świat obecny; -twe'rben, *vn.* s. Mi'tbewe'rben (sich); -twi'rken, *vn.* (h.) spólnie działać; przykładać się, przyczyniać się, dopomagać do czego; -twi'rker, *sm.* spółdziałacz; -twi'rkung, *sf.* spółdziałanie; pomoc; przyłożenie się do czego; unter seiner — za jego pomocą od. przyłożeniem się; -twi'ssen, *va. irr.* (h.) (weiß mit, wußte mit, mitgewußt) także co od. o czém wiedzieć; ohne mein — bez mojéj wiadomości; unter meinem — z moją wiadomością; -twissenscha'ft, *sf.* wiedzenie o czém (także); -twi'sser, *sm.* spółwiedzący; Jemanden zum — machen powierzyć komu co (tajemnego); -twoh'nen, *vn.* (h.) razem mieszkać (z kim); -tzäh'len, *va.* policzyć razem do czego; liczyć razem (z kim); -tzei'tig, *a.* spółczesny; -tzeu'ge, *sm.* spółświadek; -tzie'hen, *va. irr.* (h.) (ziehe mit, zog mit, mitgezogen) razem z kim ciągnąć; —, *vn.* (s.) razem z kim udać się w drogę, wyruszyć, odbywać wędrówkę.

Mixtu'r, *sf.* mikstura, mieszanina.

Mnemo'nik, Mnemote'chnik, *sf.* mnemonika; sztuka dopomagania pamięci; Mnemo'niker, Mnemote'chniker, *sm.* mnemonik; Mnemo'nisch, Mnemote'chnisch, *a.* mnemotechniczny, ułatwiający spamiętanie.

Mö'bel, Möbli'ren, ec. s. Meu'bel, ec.

Mobi'l, *a.* ruchomy; ein Heer — machen, Mobilisi'ren, *va. Kw.* mobilizować; uruchomić, użyć w polu; wojsko przysposobić do marszu.

Mobilia'r, Mobilia'r-, *a.* ruchomy; Mobilia'reffe'cten, *sf. pl.* sprzęty ruchome; Mobilia'rerbe, *sm.* dziedzic ruchomości; -lia'rnachlaß, *sm.* pozostałość ruchoma; pozostałość ruchomości; -lia'rvermö'gen, *sn.* majątek ruchomy.

Mobi'lien, *sn. pl.* ruchomości; — (Hausgeräth) sprzęty domowe; Mobilisi'ren, s. unter Mobi'l; Mobilisi'rung, *sf. Kw.* mobilizacya, uruchomienie, przygotowywanie wojska do pochodu; Mobilitä't, *sf.* ruchomość; ruchliwość.

Mo'de, *sf.* moda; eine — einführen oder aufbringen modę wprowadzić; — werden, sein wejść w modę; być w modzie; aus der — kommen wyjść z mody; nach der — podług mody; sich nach der (herrschenden) — kleiden ubierać się podług mody; sich nach der (herrschenden) — tragend modnochodny; eine (gewisse) — kommt auf wchodzi w modę; eine — mitmachen mody się trzymać; iść za modą; das bringt die — so mit sich, das ist jetzt so —, *taka teraz moda; Mo'de-, *a.* modny; w modzie będący; — mód; Mo'deha'ndel, *sm. H.* handel mód; Mo'dehä'ndler, *sm.* kupiec modnemi rzeczami handlujący; -dehä'ndlerin, *sf.* modistka, modniarka; -dejourna'l, *sn. Litt.* dziennik mód; -defra'm, -dela'den, *sm. H.* sklep, w którym modne rzeczy sprzedają.

Mo'del, Mode'll, *sn.* model; wzór; Modeli'ren, Modelli'ren, *va.* modelować; Mo'deln, *va.* modelować; kształtować; er modelt od. modellirt in Gyps w gipsie modele robi; gemodelte Zeuche, *W. H.* materye wyrabiane; gemodelte Buchstaben, *litery sztucznie pisane; an etwas —, *obrabiać co sztucznie; majstrować nad czém; Mo'delsammlung, Mode'llsammlung, *sf.* zbiór modelów; Mo'deltuch, *sn.* chusta ze wzorkami.

Modena'rr, *sm.* modniś; Mo'denä'rrin, Mo'depu'ppe, *sf. iron.* kobieta ślepo za modą się ubiegająca; Mo'deprie'ster, *sm.*, Mo'deprie'sterin, *sf.* kapłan, kapłanka mód, *osoba wymyślająca mody.

Mo'der, *sm.* błoto; zbutwiałość; zu — werden zbutwiéć; — pleśń; Mo'derdu'ft, Mo'dergeru'ch, *sm.* zaduch ze zgnilizny; Mo'derfle'cken, *sm.* szwędra; Mo'dericht, Mo'derig, *a.* błotnisty; zgnilizną od. stęchlizną trącący; stęchły, zgniły (zapach, smak); Moderi'ren, *va.* moderować; miarkować.

Mo'dern, *vn.* (h.) gnić; butwiéć; er modert schon już gnije (w grobie).

Mode'rn, *a.* modny; nowoczesny, nowszy; nowożytny; Modernisi'ren, *va.* modernizować, podług mody urządzić; odnawiać, przekształcać na nowy wzór.

Mo'deschnei'der, *sm.* krawiec podług mody robiący; Mo'deschri'ft, *sf.* dziennik mód; Mo'deschri'ftsteller, *sm.* modny pisarz; Mo'deschuh'macher, *sm.* szewc podług mody robiący.

Mode'st, Modestie', s. Beschei'den, Beschei'denheit.

Mo'desucht, *sf.* ubieganie się za modą; Mo'deta'nd, *sm.* s. Mo'defra'm; Mo'detra'cht, *sf.* modny strój.

Modificatio'n, *sf.* modyfikacya; Modifici'ren, *va.* modyfikować, umiarkować; sich — zmieniać się.

Mo'disch, *a.* modny.

Modulatio'n, *sf.* modulacya; Moduli'ren, *va.* u. *vn.* (h.) *Tk.* robić przejścia z tonów do tonów.

Mo'dus, *sm. Spl.* tryb.

Mö'gen, *vn. irr.* (h.) (mag, mochte, gemocht) módz; nie mieć sobie czego wzbronioném; er mag gehen, wenn er will może iść kiedy chce; es möchte Jemand sagen, denken ec. mógłby kto powiedziéć, myśléć, że itd.; er mag sagen, was er will niech powie, czego chce; mag es doch sein, was kümmert's mich? niech i tak będzie (niechby i tak było), cóż mnie to obchodzi? er mag zusehen, wie er damit fertig wird niech uważa, jak się z tém odbyć; mögen Sie ihm doch sagen, daß ec. niech mu też Pan powie, żeby itd.; wenn er nicht bald kommt, möchte es zu spät sein jeżeli zaraz nie przyjdzie, mogłoby być za późno; still, man möchte uns hören cicho, mógłby nas kto słyszéć; was mag od. möchte wohl die Ursache davon sein? co też może być tego za przyczyna? es mögen (können) ihrer zehn gewesen sein mogło ich być dziesięciu; er mochte damals dreißig Jahre alt sein mógł miéć wtenczas 30 lat; wie spät mag es sein? która może być godzina? daraus möchte (dürfte) wohl nichts werden, *może z tego nic nie będzie; er bat mich, daß ich ihm das Buch schicken möchte prosił, abym mu książkę przysłał; es möchte regnen, wenn ec. padałby deszcz, gdyby itd.; ich möchte wohl wissen, was ec. chciałbym też wiedziéć (radbym wiedział), co itd.; das möchte ich nicht gern, *nie życzyłbym sobie tego; ich mag nicht mehr essen nie mam ochoty więcéj jeść; ich mag nicht nie chce mi się; ich mag ihn, es wohl leiden dosyć go lubię; to mi się dosyć podoba; was mag er jetzt treiben? czém się też teraz trudni? was magst (wirst) du dafür gegeben haben? coś też dał za to?

Mö'glich, *a.* możny; możebny; możliwy; mogliwy; mogący być lub stać się; podobny do wykonania; es ist —, daß er kommt może być, że przyjdzie; wie war das —? jak się to stać mogło? das ist nicht — to niepodobna; ist's —? czy to podobna? czy to być może? ich habe alle möglichen Mittel versucht użyłem wszelkich środków, jakich tylko użyć było można; ich habe mir alle mögliche Mühe gegeben dołożyłem starania, na jakie się tylko zdobyć mogłem; möglich, wohl — może; może być; wenn es irgend — sein wird jeżeli tylko jakim sposobem będzie można; ich werde suchen, es — zu machen będę się starał, aby do tego przyjść mogło; es ist mir nicht — to jest dla mnie rzeczą niepodobną; so kurz als — jak najkrócéj; so schnell als — jak najprędzéj; ich habe mein Möglichstes gethan, *zrobiłem com (tylko) mógł; das ist alles Mögliche! *to wszystko co może być!

Mö'glichenfa'lls, *ad.* w razie możności; Mö'glichkeit, *sf.* możność; podobieństwo; nach — według możności; ile być może; Jemandem die — benehmen postawić kogo w stanie niemożności; das ist die —! *a to dziwna rzecz! *a to osobliwsza! *to prawie niepodobieństwo; Mö'glichst, *a.* u. *ad. superlat.* (v. Möglich): jak można naj—; in möglichst schnellen

Märschen vorrücken, *Kw.* posuwać się w marszach ile tylko można najszybszych; ich werde — bald kommen przyjdę jak będę mógł najprędzéj; sein Möglichstes thun, ꝛc., s. Mö'glich.

Mohammeda'ner, ꝛc. s. Muhameda'ner, ꝛc.

Mohn, *sm. Ng.* mak; Mohn-, *a. Ng.* makowy; Moh'nartig, *a.* makowaty; Moh'nhaupt, *sn.*, Moh'nkopf, *sm. Ng.* makówka; główka maku; Mohnklöße, *sm. pl.*, Moh'nklößchen, Moh'nklö'sel, *sn. pl. dim. Kk.* kluski oder kluseczki z makiem; Moh'nkuchen, *sm.* makuch; Moh'nöl, *sn.* makowy oléj; Moh'nsaame, *sm. Ng.* makowe nasienie; Moh'nsaft, *sm.* opium, makowy sok; Moh'nsuppe, *sf. Kk.* makowa zupa.

Mohr, *sm. Geog.* (Neger) murzyn; einen Mohren weiß waschen wollen, *wodę przetakiem nabierać; *daremną podejmować pracę; einen Mohren wäscht man nicht weiß, *nie pomoże krukowi mydło; —, *W. H.* (Moiré) mora (materya mieniona); von, aus — (Moiré-), *a.* morowy; Moh'rband, *sn. W. H.* morowa wstążka.

Möh're, *sf. Ng.* marchew.

Moh'ren-, *a. Geog.* murzyński.

Möh'ren-, *a.* marchwiany.

Moh'renkopf, *sm.* *czarnogłów, czarnogłowy koń; koń kary; —, *Ng.* [Art Bachstelze] czerniczek; pliszka murzynek; Moh'renla'nd, *sn. Geog.* Nigrycya; ziemia murzyńska; kraj murzyński; Moh'rentra'cht, *sf.* murzyna; -rentro'mmel, s. Tamburi'n; Moh'rin, *sf. Geog.* murzynka; Moh'risch, *a. Geog.* murzynowaty; murzyński.

Moh'rrübe, s. Möh're. [czek.

Molch, *sm. Ng.* salamandra; krze-

Mo'ldau, *sf. Geog.* Mołdawia; Multany; —, *Geog.* (Fluß in Böhmen) Mołdawa; Mo'ldauer, *sm. Geog.* Mołdawianin; Mo'ldauerin, *sf. Geog.* Mołdawianka; Mo'ldauisch, *a.* u. *ad. Geog.* Mołdawski; po mołdawsku.

Mo'len, *sm. pl.* (Singular: Mo'lo, Damm, Wehr, am Seeufer, bei Häfen) groble portowe. [ren, s. Belä'stigen, ꝛc.

Molestı'ren, s. Belä'stigung; Molesti'-

Mo'lken, *sm. pl. Ldw.* serwatka; (Schafsmolken) żętyca; Mo'lkencu'r, *sf. Hlk.* leczenie się serwatką od. żętycą; eine — gebrauchen, *Hlk.* pić serwatkę itd.; Mo'lkicht, *a.* serwatkowaty; Mo'lkig, *a.* serwatczany.

Moll, Mo'lton, *sm. W. H.* multan (materya wełniana). [mięki.

Moll, *sn.*, Mo'llton, *sm. Tk.* ton

Mome'nt, s. Au'genbli'ck; Momenta'n, *a.* momentalny; chwilowy.

Mona'rch, *sm. Stw.* monarcha; samodzierca, samodzierż, samodzierżec; Monarchie', *sf. Stw.* monarchia; samodzierstwo, samopaństwo; Mona'rchin, *sf. Stw.* monarchini; samodzierżczyni, samodzierżyca, samodzierżycielka; Mona'rchisch, *a. Stw.* monarchiczny; samodzierżawczy, samodzierżawny, samodzierczy; Monarchi'smus, *sm. Stw.* samodzierstwo.

Mo'nat, *sm.* miesiąc; Mo'nat-, Mo'nats-, *a.* miesięczny; Mo'natlich, *a.* miesięczny; —, *ad.* miesięcznie; das Monatliche, s. Mo'natsge'ld; s. a. Mo'natsflu'ß; die monatliche Reinigung, das Monatliche haben, *mieć na bieliźnie; Mo'natsflu'ß, *sm. Zk.* miesiączka; regularność (u kobiet); -nats-fri'st, *sf.* termin miesięczny; binnen — w przeciągu miesiąca; -natsga'ge, s. Mo'natsfo'ld; -natsge'ld, *sn.* miesięczne; -natsradie'schen, *sn. dim. Ng.* rzodkiewka; -natsro'se, *sf. Ng.* róża miesięczna; -natsschri'ft, *sf. Litt.* pismo miesięczne; miesięcznik; -natsfo'ld, *sm.* żołd miesięczny; miesięczna płaca; -natsta'g, *sm.* dzień miesiąca; -natswe'rk, *sn.* dzieło jednego miesiąca, miesięczne; -natszei't, *sf.* czas miesięczny; -natwei'se, *ad.* miesięcznie; na miesiące; co miesiąc.

Mönch, *sm.* mnich; Mönchere', *sf.* mnichostwo; Mö'nchisch, *a.* mnichowski; —, *ad.* po mnichowsku; Mö'nchlein, *sn. dim.* mniszek; *iron.* mnichowszczko; Mönchs-, *a.* mniszy, zakonny; Mö'nchsbogen, *sm. Bchdr.* próżna strona w druku; -chsglatze, s. Mö'nchsplatte; -chskappe, *sf.* kaptur; kapica; —, *Ng.* s. Ei'senhut (Pflanze); -chskloster, *sn.* klasztor mnichów; mniszy klasztor; -chskutte, *sf.* mnichowski oder mniszy habit; kaptur, kapica; -chsleben, *sn.* życie mnichowskie; -chsorden, *sm. Kg.* zakon mnichów; -chsplatte, *sf.* plesz, korona; -chsrobbe, *sf.* u. *sm. Ng.* gatunek fok w Morzu Adryatyckim żyjących; -chsschrift, *sf. Bchdr. etc.* charakter Gotycki; -chswesen, *sn.* mnichowstwo, mnichostwo.

Mond, *sm. Stk.* księżyc; miesiąc; der — scheint księżyc świeci; der — nimmt zu księżyc rośnie; der — nimmt ab księżyca ubywa; der — wird voll księżyc wchodzi w pełnią; das erste Viertel des Mondes, *Stk.* pierwsza kwadra księżyca; das letzte Viertel des Mondes, *Stk.* ostatnia kwadra księżyca; der neue —, *Stk.* nów księżyca; —, *s. Mo'nat; Mond-, Monds-, Mo'nden-, *a. Stk.* księżycowy; Mo'ndauge, *sn.* oko lunatyczne; -ndbeschrei'bung, *sf. Stk.* selenografia; opis księżyca; -ndhe'll, -ndhell, *a.* widny od księżyca, jasny; -ndho'rn, *sn. Stk.* róg księżyca; -ndjah'r, *sn. Stk.* rok księżycowy; -ndmo'nat, *sm. Stk.* miesiąc księżycowy; Mo'ndfinsterniß, *sf. Stk.* zaćmienie księżyca; Mo'ndförmig, *a.* kształt księżyca mający; księżycowaty; —, *ad.* w kształcie księżyca; -ndkalb, *sn. Zk. Hlk.* zaśmiad; -ndkraut, *sn. Ng.* zapartnica; -ndkugel, *sf. Stk.* kula księżyca; -ndlicht, *sn.* światło księżyca; -ndmilch, *sf. Ng.* glinka tlusta; -ndscheibe, *sf. Stk.* tarcza księżyca; -ndschein, *sm.* światło księżyca; —, **s. Gla'tze, Pla'tte; -ndsfläche, *sf. Stk.* płaszczyzna księżycowa; -ndsichel, *sf. Stk.* półksiężyca; -ndstein, *sm. Ng.* zelenit (kamień drogi); -ndsucht, *sf. Hlk.* lunatyzm; błąkanie nocne oder senne (po księżycu); -ndsüchtig, *a. Hlk.* lunatyczny; -ndsüchtiger, *sm.*, -ndsüchtige, *sf. Hlk.* lunatyk; lunatyczka; chodzący, chodząca we śnie po księżycu; -ndsviertel, *sn. Stk.* kwadra księżyca; -ndswandelung, *sf. Hlk.* (Schlafwandeln, Nachtwandeln) odmiany księżyca; lunacya; -ndtafel, *sf. Stk.* tablica księżycowa; -ndubr, *sf. Stk.* zegar księżycowy, nocny kompas; -ndumdä'mmert, *a.* *światłem księżyca omroczony; -ndumkrä'nzt, *a.* *światłem księżyca jak wieńcem otoczony; -ndumleu'chtet, *a.* *światłem księżyca olśniony; -ndverfi'lbert, *a.* światłem księżyca osrebrzony; -ndviertel, *sn. Stk.* kwadra księżyca; s. a. unter Mond; -ndviole, *Ng.* s. A'tlasblu'me; -ndwechsel, *sm. Stk.* zmiana księżyca od. księżycowa; -ndzirkel, *sm. Stk.* wrot księżyca.

Mone'ten, *sf. pl.* **s. Geld.

Moni'ren, s. Mah'nen, Eri'nnern; Monito'rium, s. Mah'nschreiben; Mo'nitum, (*pl.* Mo'nita) monitum, uwaga wskazująca niedokładność od. uchybienie; die Monita beantworten, beseitigen odpowiedzieć na monita; załatwić je.

Monocho'rd, *sn. Tk.* monokord, instrument o jednéj stronie.

Monoga'm, *sm.* monogam; Monogamie', *sf.* monogamia; jednożeństwo; -noga'misch, *a.* monogamiczny.

Monographie', *sf.* monografia.

Monolo'g, *sm.* monolog, rozmowa z samym sobą.

Monopo'l, *sn.* monopolium, wolność wyłącznéj sprzedaży lub wyrabiania czego; Monopolisi'ren, *va. Stw. H.* dać komu monopol albo prawo na czego, wyłącznego sprzedawania; Monopoli'st, *sm. Stw.* monopolista; monopolizant; samokupiec; Monopoli'stisch, *a. Stw.H.* monopolistyczny.

Monosylla'bisch, *a. Spl.* monosyllabiczny.

Monothei'smus, *sm. Philos.* monoteizm; Monothei'st, *sm. Philos.* monoteist; Monothei'stisch, *a. Philos.* monoteistyczny. [nig, Ei'ntönigkeit.

Monoto'n, Monotonie', s. Ei'ntö-

Monstra'nz, *sf. Kw.* monstrancya.

Monströ's, *a.* potworny; Mo'nstrum, *sn.* monstrum; potwór.

Mo'ntag, *sm.* poniedziałek; der blaue — (der Handwerker), ** szewcka niedzieła, **szewckie święto; Mo'ntäglich, Mo'ntags-, *a.* poniedziałkowy; —, *ad.* co poniedziałek; Mo'ntags-, *a.* s. Mo'ntäglich; Mo'ntags, *ad.* w poniedziałek; co poniedziałek.

Monti'ren, *va. Kw.* umondurować; *Sw.* okręt w ludzi opatrzyć; Monti'rung, *sf. Kw.* mondurowanie; monderunek; Monti'rungs-, *a. Kw.* ubiorczy; Monti'rungsdepo't, *sn.*, Monti'rungska'mmer, *sf. Kw.* komisya ubiorcza; Montu'r, *sf.* mondur.

Monume'nt, *sn.* (Denkmal) monument, moniment; Monumenta'l, *a.* monumentalny, pomnikowy, na pamiątkę wystawiony.

Moor, *sn.* u. *sm.-Ntl. Geog.* oparzysko; oparzelisko; trzęsawisko; (ignące) błota; mokrzydło; Moor-, *a.* bagnisty; błotny; Moo'rbad, *sn. Hlk.* kąpiel błotna; Moo'rboden, *sm. Ntl. Ldw.* czarny bagnisty grunt; Moo'rerde, *sf. Ntl. Ldw.* czarna ziemia bagnista; Moo'rig, *a.* oparzysty; błotnisty; bagnisty; Moo'rwasser, *sn.* błotna woda; -rweide, *sf. Ldw.* pastwisko na błotach; —, *Ng.* brzoza błotna.

Moos, *sn. Ng.* mech; Moos-, *a. Ng.* mchowy; mszysty; Moo'sbank, *sf.* ławka mchem obrosła; Moo'sbeere, *sf. Ng.* kamionka; Moo'sen, *vn.* (h.) mchem porastać; Moo'sflechte, *sf. Ng.* porost kamienny; Moo'sicht, *a.* mszysty; mchem obrosły; Moo'sig, *a.* omszały; mchem zarosły od. obrosły; pełen mchu; Moo'smauer, *sf.* mur mchem otkany; Moo'srose, *sf. Ng.* róża mszysta; Moo'sschwamm, *sm. Ng.* bielka; bielak (gatunek bedłki); Moo'sveilchen, *sn. Ng.* przyłaszczka.

Mops, *sm. Ng.* mops; Mops-, *a.*

mopsi; Mö'pschen, Mo'ppel, Mö'ppel, Mo'pperle, sn. dim. mopsik; mopka; Mo'psgesicht, sn. **mopsia twarz; -ps-hündin, sf. mopka; Mo'psig, a. mopsiasty; mopsi; mopsowaty; Mo'psnase, sf. nos zadarty.

Moqua'nt, s. Spö'ttisch; Moquerie', s. Spott, Gespö'tt; Moqui'ren (sich), s. Spo'tten, Spö'tteln.

Mora'l, sf. nauka moralna; moralność; die — predigen moralności nauczać; — morał; moralne prawidło; sens moralny; Mora'lisch, a. moralny; — gut moralnie dobry; — schlecht zły pod względem moralnym; das Moralische moralność, moralna strona; moralische Person osoba moralna; moralischer Beweis dowód moralny, z moralnego stanowiska uważany; Moralisi'ren, vn. (h.) moralizować; morały prawić; Morali'st, sm. moralista; Morali'stin, sf. moralistka; Morali'stisch, a. moralistowski, moralistom właściwy; —, ad. po moralistowsku; Moralitä't, sf. moralność; Mora'lphilosophie', sf. filozofia moralna.

Mora'ne, s. Mee'raal.

Mora'st, sm. bagno; im Moraste stecken bleiben utkwić w błocie; Mora'st-, Mora'stig, a. bagnisty; morastige Gegend bagna; bagnisko; Mora'stfisch, sm. Ng. lin.

Moratorium, s. A'nstandsbrie'f.

Mo'rchel, sf. Ng. smardz, smarz.

Mord, sm. mord; morderstwo; zabójstwo (rozmyślne); Zeter u. — schreien, *wrzeszczéć jak gdyby (go) kto dar ze skóry; daraus wird — u. Todtschlag, *okropna ztąd będzie zabijatyka; Mord-, a. zabójczy; zabojecki; morderczy; Mo'rdanschlag, sm. zamach (zmowa) na życie czyje; -dbefle'ckt, a. zabójstwem zmazany; -dbegie'rde, sf. chciwość zabójstwa; -dbegie'rig, a. chciwy zabójstwa; -dbeil, sn. zabójczy topór; -dblick, sn. zbójeckie spojrzenie; -dbrand, sm. podpalenie rozbójnicze oder z rozbojem połączone, w celu rozboju; -dbrenner, sm. podpalacz rozbójniczy; -dbrenner-, s. Mo'rdbrennerisch; -dbrennerei', sf. podpalanie rozbojnicze, w celu rabunku i rozboju; -dbrennerin, sf. podpalaczka rozbojnicza; -dbrennerisch, a.: mordbrennerische Miene mina zbojeckiego podpalacza; —, ad. jak podpalacz zbójecki; -dbrief, sm. list nakazujący oder polecający zabicie kogo; -deisen, sn. zabójcze żelazo.

Mo'rden, va. zamordować; —, sn. s. Mord.

Mö'rder, sm. morderca; zbójca; zabójca; an Jemandem zum — werden stać się czyim zabójcą; Mö'rder-, a. zbójecki; — zbójcy; Mö'rdergesi'cht, sn. zbójecka twarz; -dergru'be, -derhöh'le, sf. jaskinia łotrów, zbójców; -derha'nd, sf. ręka zbójcy; durch — fallen zginąć z ręki zbójcy; -derin, sf. zbójczyni; zabójczyni (czyja); -derisch, a. zabójczy, zbójecki; morderczy; —, ad. zbójecku, po zbójecku; morderczo; -derlich, a. s. Mö'rderisch; — essen, trinken, schreien, **okrutnie (strasznie) jeść, pić, krzyczéć; sich — prügeln, *(jak) na zabój się z kim bić; -derro'tte, sf. banda rozbójników, zbójców.

Mo'rdfackel, sf. zbójecka pochodnia; Mo'rdfeig, a. nie mający odwagi do zabójstwa; -dgebrü'll, -dgeschrei', sn. morderczy, okrutny wrzask oder krzyk; -dgeschi'chte, sf. historya oder powieść o zabójstwie; okropne zdarzenie (z zabójstwem połączone); *okropna historya; -dgese'll, sm. opryszek; pomocnik do zabójstwa; -dgetü'mmel, sn. mordercza wrzawa; -dgeweh'r, sn. zabójcza broń; -dgewoh'nt, a. przywykły do morderstwa; -dgier, -dgierig, s. Mo'rdbegie'r, etc.; -dglocke, sf. dzwon wzywający do morderstwa.

Mo'rdio, ad.: Zeter — schreien, *okropnie od. straszliwie krzyczéć.

Mo'rdkarte, sf. okropna od. straszna karta (w grze); -dkeller, s. Casema'tte; -dkind, sn. niegodziwe dziecko; -dknecht, sm. *rzeźnik (jako zelżywe nazwisko żołnierza); -dlust, sf. żądza morderstwa; -dlustig, a. pałający żądzą morderstwa; chciwy mordów; -dmesser, s. Mo'rdbeil; -dnacht, sf. mordercza noc; -dnetz, sn. *zasadzka na czyje życie; -drache, sf. mordercza zemsta; -drath, sm. naradzanie się o zamordowaniu kogo; mordercza rada; -dscene, sf. mordercza scena; -dschlacht, sf. mordercza bitwa; -dschlag, sm. fałszywe uderzenie dłutem, które szczerb robi; —, Kw. mordownik, rurka nabita; -dschuld, sf. Rw. wina zabójstwa; -dschwert, sn. zabójczy miecz; *katowski miecz; -dsinn, sm. zmysł zbójecki; -dsprung, sm. Gymn. skok śmiertelny, skok niebezpieczny; -dstahl, s. Mo'rdeisen; -dstich, -dstoß, sm. raz zabójczy, morderczy, śmiertelny; -dstreich, sm. cięcie zabójcze; *okropny figiel; -dsucht, -dsüchtig, s. Mo'rdlust, Mo'rdlustig; -dthat, sf. czyn zabójczy; -dwaffe, sf. zabójcza broń; -dweg, sm. *niegodziwa (niegodziwie zła) droga; droga na złamanie karku; -dwein, sm. *szkaradne wińsko; -dwuth, sf. szalona żądza mordów; -dzeichen, sn. pl. znaki zabójstwa (na ciele).

More'lle, s. Mare'lle.

Mores, sf. pl. (Sitten) obyczaje; Jemanden, Jemandem — lehren, *nauczyć kogo mores od. rozumu od. po kościele gwizdać; *dać mu naukę, ażeby znał mores; ich will dich — lehren! nauczę ja cię gwizdać po kościele!

Morgana'tisch, a. morganatyczny; morganatische Ehe, Kg. małżeństwo morganatyczne, na lewą rękę; eine dgl. Ehe schließen ożenić się na lewą rękę.

Mo'rgen, ad. jutro; — früh jutro rano; — Abend jutro wieczorem; lieber heute als —, *lepiéj dziś, niż jutro, *jak najprędzéj; heute mir, — dir! *co mnie dziś, tobie jutro! auf — na jutro; bis — do jutra; von — an od jutra; Mo'rgen, sn.: was das — bringt, *co jutro przyniesie.

Mo'rgen, sm. rano; der — graut schon już się rano (dzień) robi, świtać zaczyna; vom — bis zum Abend od rana do wieczora; gegen — koło rana; bis gegen — blisko do rana; jeden — co rano; am frühen — bardzo rano; zaraz z rana; —, *(Tag): es wird — dzień się robi; mit frühem — wraz ze dniem (ze świtem); guten —! dzień dobry! Jemandem guten — bieten, sagen, wünschen życzyć komu dobrego dnia; dzień dobry mu powiedziéć; —, ranek; poranek; jeden — każdego ranka, co rano; der — des Lebens, *poranek życia; — (Osten), Geog. wschód; der Wind kommt von, aus — wiatr wieje od wschodu; —, sm. Ldw. morg, trzydziesta część włoki; Mo'rgen-, a. poranny, ranny, jutrzenny; —, Geog. wschodni; -gena'ndacht, sf. Kg. nabożeństwo poranne; -gena'nzug, sm. ranny strój; -gena'rbeit, sf. ranna robota oder praca; -genau', sf. świeże błonie; -genbesu'ch, sm. odwiedziny ranne, zrana; -genbla'tt, sn. Litt. dziennik poranny (t. j. rano wychodzący do rannego czytania); -genbli'ck, sm. *zorze ranne; -genblu'me, sf. Ng. Gtn. kwiat ranny, rano rozkwitły; -genbro'd, s. Frü'hstück; Mo'rgend, a. jutrzejszy; morgenden Tages jutrzejszego dnia; Mo'rgendä'mmerung, sf. świt; pierwszy brzask; die — bricht an świta; mit der — wraz ze świtem, z brzaskiem; in der — podczas świtu; Mo'rgendlich, a. ranny; -gendu'ft, sm. Ntl. woń ranna; -genfro'st, sm. Ntl. ranny przymrozek; -genga'be, sf. podarunek za wieniec; -gengebe't, sn. Kg. modlitwa poranna; -genge'gend, sf. Geog. strona wschodnia (na niebie); -gengeläu't, sn. Kg. dzwonienie ranne od. poranne; -gengesa'ng, sm. śpiew poranny; -gengewa'nd, -genklei'd, s. Mo'rgena'nzug; -genglo'cke, sf. dzwon poranny; -gengru'ß, sm. powitanie od. pozdrowienie poranne; -genla'nd, sn. Geog. wschód, kraje na wschodzie leżące; -genlä'nder, sm. Geog. mieszkaniec wschodni, wschodu, wschodniego kraju; -genlä'nderin, sf. Geog. mieszkanka wschodnia; -genlä'ndisch, a. Geog. wschodni, na wschodzie znajdujący się oder używany; -genli'cht, sn. ranne od. poranne światło; -genlie'd, sn. śpiew poranny; -genlu'ft, sf. Ntl. powietrze poranne; -genre'gen, sm. Ntl. deszcz poranny; -genro'se, sf. Gtn. ranna róża, z rana rozkwitła; -genro'th, sn. Ntl. różowość jutrzenki; kolor różowy jak wschodzącéj zorzy; -genrö'the, sf. Ntl. jutrzenka, pierwsza zorza; -genru'he, sf. spoczynek ranny; Mo'rgens, ad. rano; zrana; -genschi'mmer, sm. Ntl. ranny brzask; -genschla'f, -genschlu'mmer, sm. ranny sen; ranna drzymka; -genschön, a. *piękny jak poranek od. jak róża w poranku; -genschu'ß, sm. Kw. strzał na pobudkę; -gense'gen, s. Mo'rgengebe't; -genseite, sf. Bk. strona wschodnia; -genso'nne, sf. ranne słońce; -genspei'se, sf. potrawa na śniadanie; -genstä'ndchen, sn. Tk. serenada ranna; -genste'rn, sm. Stk. jutrzenka, gwiazda poranna; -genstu'nde, sf. ranna godzina; — hat Gold im Munde, *kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje; *niedospać trzeba, kto chce mieć chleba; -gensu'ppe, sf. zupa na śniadanie; -genthau', sm. Ntl. ranna rosa; -gentra'nk, sm. ranny napój; -gentrau'm, sm. sen nad rankiem, to co się śni; -genwa'che, sf. Kw. ranna straż; die — schlagen, Kw. bić pobudkę; bębnić na pobudkę; -genwä'rts, s. O'stwärts; -genwi'nd, sm. Ntl. ranny wiatr; s. a. O'stwind; -genwu'nsch, sm. życzenie, pozdrowienie ranne; -genzei't, sf. czas ranny; poranek; Mo'rgig, s. Mo'rgend.

Mo'ritz, sm. npr. Maurycy.

Morsch, a. spruchniały; morsch entzwei brechen przełamać jak spru-

chniałą gałąź; Mo'rschwerden, sn. murz; wewnętrzne pruchnienie.

Morse'lle, sf. Ng. morszelka.

Mö'rser, sm. moździerz (do tłuczenia i do strzelania); etwas im — stoßen, zerstampfen w moździerzu co utłuc; im — gestampft oder zerstampft moździerzowany; einen — abfeuern, Kw. wystrzelić z moździerza; Mö'rser-, a. moździerzowy; Mö'rserchen, sn. dim. moździerzyk; -serkeu'le, sf., -serstö'ßel, sm. tłuczek do moździerza.

Mortalitä't, s. Ste'rblichkeit.

Mö'rtel, sm. Bk. wapno (z piaskiem rozrobione); Mö'rtelhaue, -telha'cke, -telkrü'cke, sf. Bk. motyka oder warząchew do przyprawiania wapna; -telke'lle, sf. Bk. kielnia do wapna; -telpfa'nne, sf. Bk. skrzynia na (rozrobione) wapno.

Moscova'de, sf. H. moskowada, faryna, cukier mączka; gelbe —, H. cukier surowy.

Mosa'ik, sf. mozaika; in — arbeiten robić mozaikowe sztuki; Mosa'ik-, a. mozaikowy, moizaiczny.

Mosa'isch, a. Bibl. Gsch. mojżeszowy; —, ad. po mojżeszowemu.

Mo'sche, sf. Ldw. musia, krowa.

Moschee', sf. meczet, kościół Turecki.

Mo'schus, &c. s. Bi'sam, &c.

Mo'sel, sf. Geog. Mosela.

Mo'skau, sn. Geog. Moskwa; Moskowi'ter, sm. Geog. Moskwicin; Moskowi'tisch, a. Geog. Moskiewski.

Most, sm. Wb. moszcz; muszcz, sok świeżo wyciśnięty z winogron, jabłek, gruszek itd.; Mo'steln, Mo'sten, va. (Most machen), Wb. moszcz robić, wino prasować; Mo'stenbü'tte, sf. Wb. kadź moszczowa; Mo'stig, a. Wb. moszczowaty; moszczowy; Mo'stpresse, sf. Wb. tłocznia do wyciskania moszczu.

Mo'strich, Mö'strich, sm. musztarda; s. a. Senf, &c.

Mo'stsüß, a. Wb. słodki jak moszcz od. brzeczka.

Motio'n, sf. mocya, ruch; agitacya; —, Stw. etc. projekt, wniosek (podany przez kogo na radném zgromadzeniu).

Moti'v, sn. motywum, powód skłaniający do czego; Motivi'ren, va. motywować co, uzasadnić, udowodnić przytoczeniem powodów; Jemanden zu etwas — skłonić do czego, stać się powodem.

Mo'tlau, sf. Geog. (Fluß bei Danzig) Motława.

Mo'tsche, Mo'tschekuh', § s. Mo'sche.

Mo'tte, sf. Ng. mól; voll Motten, mottig, Mo'tten-, a. Ng. molisty; Mo'ttena'rtig, a. molowaty; Mo'ttenfra'ß, sm. dziury od mulów; -ttenfrä'ßig, a. od mulów pocięty, pogryziony; -ttenke'rze, sf., -ttenkrau't, sn. Ng. mszyca; Mo'ttig, a. s. u. Mo'tte.

Mo'tto, sn. Litt. moto, dewiza, godło, zalectwo.

Mousseli'n, sm. W. muślin; Mousseli'n-, a. (von, aus — bestehend), W. muślinowy.

Moussi'ren, vn. (h.) musować.

Mö'we, s. Me'we; —, sn. Geog. (Stadt) Gniew.

Mu'cheln, vn. (h.) stęchlizną trącić; Mu'chlig, a. stęchły.

Mu'chsen, s. Mu'cksen.

Muck, Mucks, sm. bąknienie; mruknienie; einen — thun, von sich geben bąknąć, mruknąć.

Mu'cke, sf. zły humor; grymas; Mucken haben mieć grymasy (muchy w nosie); er scheint heute Mucken zu haben, *zdaje się dziś być w złym sosie; Jemandem die Mucken vertreiben, *wypędzić komu grymasy (muchy z nosa); — narów; —, *niedogodność, trudność; die Sache hat ihre Mucken, *sprawa oder rzecz ta ma swoje trudności; *zachodzą w niéj trudności.

Mü'cke, sf. Ng. komar; **świerszcz; chrząszcz (o małym, chudym i słabym człowieku).

Mu'cken, vn. (h.) bąkać; bąknąć, bąkliwym tonem odezwać się; ich darf nicht — mnie ani pisnąć; mucke nur! ani mi piśnij! muckst du noch? jeszcze mruczysz? wenn du es wagst mit einem Worte zu — jak mi aby słówko piśniesz itd.; — mrukać, mruknąć, milczkiem szczekać; dąsać się; mruczéć.

Mü'cken-, a. Ng. komarzy; komorowy, komarowy; Mü'ckenfä'nger, sm. łapacz komarów; -ckenfe'tt, sn. **komarze sadło; Jemanden nach — schicken, **posłać kogo po ptasie mleko, **na primaprylis; -ckenga'rn, -ckenne'tz, sn. siatka od komarów; -ckenkrau't, s. Bi'tterling; -ckensäu'ger, sm. *skrupulat w małych rzeczach; -ckenschma'lz, s. Mü'ckenfe'tt; -ckense'hen, sn. Hlk. muszki przed oczyma, latanie niby mrówek; -ckensta'chel, sm. Ng. Zk. żądło komara; -ckenstи'ch, sm. ukąszenie komara.

Mu'cker, sm. mruk; dąsacz; burczymucha; grymaśnik; iron. *mistyk, ścichapęk; nurek; *człowiek co milczkiem kąsa; Mu'cker-, Mu'ckerisch, a. iron. mistyczny; s. a. Mu'ckisch; Muckerei', sf. skłonność do dąsania się; dąsanina; hipokryzya; podstępne tajenie się; mistyczność, mistykowanie; Mu'ckern, vn. (h.) bąkać (mówiąc); *być ścichapękiem, nurkiem; *mistykować; Mu'ckisch, a. grymaśny; tetryczny; kwaśny; — narowisty; mający narowy; uporny.

Mu'cksen, s. Mu'cken.

Mud, sm. miara szesnaście garncy mieszcząca.

Mü'de, a. zmęczony; strudzony; sfatygowany; — von der Reise, Arbeit znużony podróżą, pracą; zdrożony; spracowany; Jemanden — machen zmęczyć, sfatygować; strudzić kogo; — werden zmęczyć się, strudzić się, sfatygować się czém; sich — arbeiten, gehen, laufen, sprechen, schreien, tanzen spracować się, schodzić się, zbiegać się, zgadać się, skrzyczéć się, ztańcować się; — (überdrüssig): ich bin des Lesens, Reitens, Fragens &c. schon — już mi się sprzykrzyło czytanie, jeżdżenie, pytanie; werde nicht —! nie przykrz sobie! niech ci się nie przykrzy! Mü'digkeit, sf. strudzenie; znużenie; vor — ganz matt werden, einschlafen ze znużenia całkiem z sił opaść, usnąć.

Muff, sm. rękaw; rękawek (watowany do ogrzewania rąk); — (dumpfer, muffiger Geruch) stęchlizna.

Mu'ffel, sf. Schdk. mufel; gliniany tygiel.

Mü'ffeln, vn. (h.) sapać; sapiąc jeść.

Mu'ffen, vn. (h.) stęchlizną trącić; cuchnąć (o zwierzynie); *mieć zapach, pachnąć; Mu'ffig, Mü'ffig, a. cuchnący, stęchły; Mu'fftnaster, sm. knaster pachnący.

Mu'fti, sm. Kg. Mufty, arcykapłan i wykładacz koranu.

Muhameda'ner, sm. Geog. Kg. Mahometanin; -da'nerin, sf. Mahometanka; -da'nisch, a. Mahometański.

Mü'he, sf. fatyga; praca, trudy, kłopot, mozoł; sich die — nicht verdrießen lassen, keine — sparen, scheuen nie żałować fatygi; nie szczędzić pracy; sich vergebliche — geben daremną podejmować pracę; próżno się trudzić; dieser Mühe können Sie überhoben sein niech się Pan nie fatyguje; możesz się Pan nie fatygować od. nie zadawać sobie téj pracy; machen Sie sich keine — meinetwegen nie fatyguj się Pan dla mnie; sich die — nehmen mit etwas zadawać sobie pracę z czém; — fatygować się; es ist nicht der — werth, es lohnt nicht die —, *to nie warto (fatygi); *szkoda na to fatygi; nie opłaci się pracy; Mü'helo's, a. wolny od kłopotów, trudów; bez kłopotów; Mü'helo'sigkeit, sf. wolność od kłopotów.

Mu'hen, vn. (h.) ryczéć (o krowie).

Mü'hen, va. fatygować; trudzić; sich — trudzić się.

Mü'hevo'll, a. pełen trudów, kłopotów; kłopotliwy; mozolny.

Mühl-, Müh'len-, a. młyński; Müh'lbach, sm. strumień obracający młyńskie koło; Müh'lberg, sm. góra, na któréj wiatrak stoi; Müh'lbursch, sm. młynarczyk; Müh'lchen, sn. dim. młynek; Müh'ldamm, s. Müh'lwehr; Müh'le, sf. młyn; die — geht młyn miele, jest w ruchu; die — steht młyn stoi; die — stellen górny kamień podnieść; dem Tuche die — geben, W. sukno dać na folusz; das ist Wasser auf seine —, *to woda na jego koło; *to właśnie gratka dla niego; *tego on też sobie właśnie życzy; das Wasser auf seine — leiten, *na swoje koło wodę ciągnąć, *kierować co na swoję korzyść; — młynek (do mielenia kawy); — (Spiel) młynek; die — spielen w młynka grać; Müh'leisen, sn. paprzyca; biegun młyński; Müh'lenbau', sm. stawianie młynów; -lenbau'kunst, sf. sztuka stawiania młynów; budownictwo młyńskie; -lenga'ng, s. Müh'lgang; -lenkna'ppe, s. Müh'lbursch; -leno'rdnung, sf. rozporządzenia tyczące się młynów; -lenpa'cht, sm. dzierzawa młyna; -lenpfe'rd, -roß, sn. koń młyński; -lenschau', sf. rewizya młynów; -lenschrei'ber, sm. pisarz młyński; -lenspie'l, sn. gra w młynka; Müh'lesel, sm. osieł młyński; -lgang, sm. wewnętrzny skład młyna; -lgere'chtigkeit, sf. przywiléj młynarski; -lgeri'nne, sn. koryto, którém woda płynie koło młyńskie; -lgetö'se, sn. łoskot młyński; -lkasten, sm. skrzynia młynarska; -lklapper, sf. grzechotka; gruchotka; -lknappe, s. Müh'lbursch; -llauf, sm. osada, w któréj koło młyńskie biega; -lmeister, sm. przełożony młynarski; -lständer, sm. posada wiatraka; -lstein, sm. kamień młyński; -lwasser, sn. woda młyńska; -lwehr, sn. jaz młyński; -lwerk, sn. kołowrot młyński; maszyna na sposób młyna urządzona.

Muh'me, *sf.* ciotka; Müh'mchen, *sn. dim.* ciotunia; ciocia.

Müh'sal, s. Müh'seligkeit.

Müh'sam, *a.* mozolny; usilny; kłopotliwy; —, *ad.* mozolnie; usilnie; kłopotliwie; sich — ernähren z wielką biedą zarabiać na wyżywienie; Müh'samkeit, *sf.* mozolność; Müh'selig, *a.* uciążliwy; biedny, nędzny; nader mozolny, kłopotliwy; zmudny, wiele mitręgi wymagający (robota); (Person) znękany; pełen utrapień; strapionego ducha; utrapiony; Müh'seligkeit, *sf.* biedota; utrapienie; kłopotliwość; dolegliwość; Müh'waltung, *sf.* fatyga; mozolne zatrudnienie.

Mula'tte, *sm. Geog.* Mulat; Mula'ttin, *sf. Geog.* Mulatka; Mula'ttisch, Mula'tten-, *a.* do Mulata oder do Mulatki należący itd.

Mu'ldchen, *sn. dim.* niecułka; Mu'lde, *sf.* niecka; Mu'ldenfö'rmig, nieckowaty; Mu'ldengewö'lbe, *sn. Bk.* sklepienie nieckowate, kształt niecki mające.

Mu'lje, *sf.* § przystań.

Mü'ller, *sm.* młynarz; Mü'ller-, *a.* młynarski; Mü'llerblau', Mü'llerfa'rben, *a.* niebieskawy; bladoniebieski; -llerbu'rsch, s. Müh'lbursch; -llergese'll, *sm.* młynarczyk; -llerha'ndwerk, *sn.* młynarstwo; -llerin, *sf.* młynarka; -llerisch, *a.* młynarski; —, *ad.* po młynarsku; -llersto'chter, *sf.* młynarczanka.

Mulm, *sm.* ziemia prochowata, miałka jak popiół, próchniasta; — drzewo rozpadłe na próchno; próchno; Mu'lmicht, *a.* próchnowaty; Mu'lmig, *a.* miałki jak próchno.

Multiplica'nd, *sm. Rk.* mnożna; Multiplicatio'n, *sf. Rk.* mnożenie; Multiplica'tor, *sm.* mnożnik; Multiplici'ren, *vn.* (h.) u. *va. Rk.* mnożyć; pomnożyć.

Mu'mie, *sf. Alt.* mumia.

Mu'mme, *sf.* maska lub strój jaki, przez który człowiek staje się nie do poznania; —, *Geog.* (in Braunschweig) gatunek mocnego piwa.

Mu'mmel, *sm.* bobok; dziad (którym dzieci straszą mrucząc: *mum, mum, mum*); Mu'mmeln, *vn.* (h.) bąkać, mruczéć (dając słyszéć *mum mum*); Mu'mmen, s. Vermu'mmen; Mu'mmenklei'd, *sn.* ubiór maskowy; Mu'mmenscha'nz, *sfm.*, Mu'mmenspie'l, *sn.* maszkarada; Mummerei', *sf.* zapapużenie; zakrycie od. przebranie dla niepoznaki; *obłudne mamienie; podstępne udawanie.

Mü'nchen, *sn. Geog.* Monachium; Munich; Mü'nchner, -chener, Mü'nchnisch, *a. Geog.* Monachijski; —, *sm. Geog.* Monachijezyk; Mü'nchnerin, *sf. Geog.* Monachijka.

Mund, *sm. Zk.* usta; gęba; mit trockenem Munde weggehen, *z suchą gębą odejść, *nie dostawszy nic jeść ani pić; der — läuft ihm voll Wasser, *ślinka mu się robi; *wielki ma na to apetyt; reinen — halten, *trzymać język za zębami; es od. er ist in Aller Munde, *wszyscy o kim gadają; von Munde zu Munde, *z ust do ust; Jemandem das Wort aus dem Munde nehmen, *z ust (z gęby) komu co wyjąć, *powiedzieć to, co on właśnie miał na języku; du hast mir das Wort aus dem Munde genommen, *właśnie to miałem na języku; Jemandem etwas in den Mund legen, *w usta komu co włożyć, *poddać mu co ma mówić; *wystawić go mówiącego; sich mit dem Munde gut behelfen können, den — auf dem rechten Flecke haben, *umiéć się wygadać; *być wygadanym; etw. immer im Munde führen, haben, *zawsze co mówić, mawiać, o czém prawić; sich kein Blatt vor den — nehmen, *bez ogródki, wolno mówić porzuciwszy wszelkie względy; wessen das Herz voll ist, deß geht der — über, *co często jest na myśli, toż i w ustach bywa; —, s. Mü'ndung; Mund-, *a. Zk. etc.* gębny; Mu'ndart, *sf.* dyalekt; narzecze; Mu'ndarzt, *sm.* nadworny dentysta; -dbäcker, *sm.* piekarz dla samego państwa wyłącznie piekący; -dbecher, *sm.* puhar, którego kto wyłącznie używa; -dbeda'rf, *sm.* potrzeby gęby, potrzebna żywność; Mü'ndchen, *sn. dim.* buzia; gąbka.

Mü'ndel, *sm.* pupil, dziecko pod opieką czyją zostające; Mü'ndel-, *a.* pupilarny.

Mu'nden, *vn.* (h.) smakować (o napojach itd.; auch *).

Mü'nden, *vn.* (h.) uchodzić, wpływać dokąd, wpadać (o rzece).

Mu'ndfäule, Mu'ndfäulniß, *sf. Hlk.* dziegna, szkorbut; gnicie dziąseł; -dgeru'ch, *sm.* cuchnienie ust; -dglaube, *sm.* *wiara gębowa, *w gębie nie w sercu będąca; -dharmo'nika, *sf. Tk.* harmonika ustna; brąbla, drumla.

Mü'ndig, *a.* doletni; pełnoletni; który wyszedł z pod opieki, doszedł lat; Mü'ndiger, *sm.* człowiek mający własne zdanie, mogący o rzeczach sądzić; -digkeit, *sf.* doletniość; pełnoletność; -digspre'chung, *sf. Rw.* uznanie pełnoletnim; przyznanie pełnoletności.

Mundi'ren, *va.* mundować, na [czysto przepisywać.

Mu'ndklemme, *sf. Hlk.* kurcz; szczęk; -dkoch, *sm.* kucharz dla samych państwa gotujący; -dküche, *sf.* kuchnia, w której dla samych państwa gotują (nie dla dworu); -dkuß, *sm.* pocałowanie w usta; -dlack, *sm.* opłatek do pieczętowania; -dleim, *sm.* kléj z karuku, który się śliną rozpuszcza.

Mü'ndlich, *a.* ustny; —, *ad.* ustnie; Mü'ndlichkeit, *sf.* ustność.

Mü'ndling, s. Mü'ndel.

Mu'ndloch, *sn.* otwór ustowy; każdy otwór z przodu; -dmehl, *sn.* mąka najprzedniejsza; -dnagel, *sm.* gontal (gwóźdź); -döffnung, *sf.* otworzenie ust; otwór ustowy; -dpomade, s. Mu'ndsalbe; -dportio'n, *sf. Kw.* racya żywności; -dprovisio'n, s. Mu'ndvorrath; -dsalbe, *sf. Hlk.* maść do smarowania warg; -dschenk, *sm.* podczaszy; -dschenkena'mt, *sn.* podczaszowstwo; -dschenkin, *sf.* podczaszyna; -dschließer, *sm. Zk.* zwieracz; muszkuł zwierający; -dschwämme, *sm. pl. Zk.* bedłki (w ustach u dzieci); -dsemmel, *sf.* bułka z najprzedniejszéj mąki (marymoneka); -dsperre, *sf. Hlk.* kurcz szczękowy; -dspiegel, *sm. Hlk.* wziernik ustowy; -dstück, *sn.* musztuk; munsztuk (u uzdy, u trąby); przód działa; głowa; —, *s. Mu'ndwerk.

Mü'ndung, *sf.* otwór; ujście (rzeki); wstęp od. wylew, wpad.

Mu'ndvoll, *sn.* tyle ile na raz do gęby wziąć można; -dvorrath, *sm.* żywność; zapas żywności; -dwein, *sm.* wino które samo państwo pije (nie dworacy); -dwerk, *sn.* gęba, cała twarz i to czém się mówi.

Municipa'l-, *a.* municypalny; Municipalitä't, *sf.* municypalność.

Munitio'n, *sf. Kw. Jäg.* amunicya; Munitio'ns-, *a. Kw.* amunicyjny; Munitio'nskarren, -tio'nswagen, *sm. Kw.* wóz amunicyjny; furgon.

Mu'nkelig, *a.* posępny (o pogodzie); Mu'nkeln, *vn.* (h.): es munkelt posępnie, mglisto, pochmurno na dworze; — przebąkiwać o czém, nieznacznie gadać, szeptać sobie do uszu; man munkelt (es geht das dumpfe Gerücht) szeptają; idzie pogłoska; —, *potajemnie figle płatać; im Dunkeln ist gut munkeln, *pociemku postępują sobie poufałéj.

Mü'nster, *sn. Geog.* Munster; Monaster; —, *Bk. Kg.* katedra; kościół katedralny; Mü'nsterthu'rm, *sm. Bk.* wieża katedralna.

Mu'nter, *a.* czuwający; er ist schon — już nie śpi; er ist noch — jeszcze nie śpi; — machen obudzić; — werden roztrzeźwić się (po śnie); die ganze Nacht — bleiben czuwać całą noc; — (lustig, heiter) wesoły; Jemanden — machen rozweselić kogo; — werden rozweselić się; ocucić się; immer —! daléj wesoło! huła babula! — (lebendig, beweglich) żywy, ruchawy, raźny; Mu'nterkeit, *sf.* czujność; wesołość; żywość; rzeskość, ochoczość.

Münz-, *a.* menniczy; Mü'nzamt, *sn.* urząd menniczy; Mü'nzanstalt, *sf.* zakład menniczy; -zbea'mter, *sm.* urzędnik menniczy; -zbuch, *sn.* dzieło numizmatyczne; -zcabine't, *sn.* gabinet numizmatyczny; -zconventio'n, *sf. Stw.* konwencya mennicza; -zdire'ctor, *sm.* dyrektor menniczy; Mü'nze, *sf.* moneta, pieniądze z kruszcu; — — (Geld) pieniądz; Jemanden mit gleicher — bezahlen, *oddać komu wet za wet; etwas für baare — nehmen, *wszystko brać za prawdę; s. a. unter Baar; numizmat; — (Münzgebäude) mennica.

Mü'nze, Mi'nze, *sf. Ng.* mięta; miętka; miętkiew.

Mü'nzen, *vn.* (h.) u. *va.* bić monetę oder pieniądze; Gold, Silber — bić złote, srebrne pieniądze; złote, srebro wybijać na monetę; Worte —, *kuć słowa; das ist auf mich gemünzt, *to na mnie jest ułożone, wymierzone; Mü'nzenbeschrei'ber, *sm.* ten co opisuje monety, numizmata; -zenke'nner, *sm.* numizmatyk; -zenku'nde, *sf.* numizmatyka; die — betreffend numizmatyczny; -zenlie'bhaber, *sm.* lubownik numizmatów; -zensa'mmler, *sm.* zbieracz monet od. numizmatów; -zensa'mmlung, *sf.* zbiór numizmatów od. monet; s. a. Mü'nzcabine't; Mü'nzer, *sm.* mincarz; ten co bije monety; falscher — (Falschmünzer) fałszerz monet; -zfälschung, *sf.* fałszerstwo monety; -zfreiheit, *sf.* wolność bicia pieniędzy; — (Münzgerechtigkeit) przywiléj utrzymywania mennicy; -zfuß, *sm.* stopa mennicza; -zhaus, *sn.* mennica, dom, gdzie biją monetę; -zkenner, -zkunde, s. Mü'nzenke'nner, 2c.; -zmeister, *sm.* przełożony nad mennica; menniczy; -zordnung, *sf. Stm.* urzą-

dzenia mennicze; Mü'nzprobe, *sf.* próba mennicza; -prüfer, s. Mü'nzwardei'n; -recht, *sn.* prawo bicia monety od. pieniędzy; -schläger, *sm.* wybijacz monet; -schreiber, *sm.* pisarz menniczy; -sorte, *sf.* gatunek monety; -stadt, *sf.* miasto, w którém moneta się wybija; -stempel, *sm.* stempel menniczy; -stück, *sn.* sztuka kruszcu na monetę wybitego; -verfä'lscher, ꝛc. s. Mü'nzfälscher, ꝛc.; -verfa'ssung, *sf.* *Stw.* urządzenie mennicze; -wardei'n, *sm.* probierz monety; -werk, s. Mü'nzbuch; -wesen, *sn.* mincarstwo; mennictwo; -wissenschaft, *sf.* umiejętność mennicza; -zeichen, *sn.* znak menniczy.

Mu'raal, Murä'ne, s. Morä'ne.

Mü'rbbraten, s. Le'ndenbra'ten; Mü'rbe, *a.* kruchy (mięso, pieczeń, drzewo); miękki (jabłko, śliwka); — werden skruszéć; zmięknąć; Jemanden — machen, * przytrzéć komu rogów; *zrobić go pokornym; — werden spokornieć; Mü'rbe, Mü'rbigkeit, *sf.* kruchość; miękkość; Mü'rben, *vn.* (h.) kruszéć (o mięsie); mięknąć (o owocu); Mü'rbigkeit, s. Mü'rbe, *sf.*; Mü'rblich, *a.* kruchawy; miękawy.

Murk, *sm.* § kromka chleba; Murks, *sm.* okruszyna; kordupel (o małym człowieku); — zrzęda; mrukała; Mu'rksen, *vn.* (h.) krząkać; krząknąć.

Mu'rmelbach, *sm.* mruczący strumyk; Mu'rmeler, Mu'rmler, *sm.* szemracz, szemrzący; Mu'rmeln, *vn.* (h.) u. *va.* mruczéć, szeptać, szemrać; dąsać się; z szelestem płynąć (o strumyku); man murmelt schon davon już coś o tém bąkają; Mu'rmeln, *sn.* mruczenie; szeptanie, szemanie; ohne — bez szemrania.

Mu'rmelthie'r, *sn.* *Ng.* świszcz; niedźwiedziomysz; —, *ospalec.

Mu'rner, Mu'rr, *sm.* **(Katze) mruczysław.

Mu'rren, *vn.* (h.) mruczéć; über Jemanden, über etwas — mruczéć na kogo, na co; szemrać; Mu'rrer, *sm.* markot, szemracz, szemrzący.

Mu'rrhahn, *Ng.* (Fisch), s. Knu'rrhahn, Knu'rrfisch.

Mu'rrig, *a.* mrukliwy.

Mü'rrisch, *a.* zrzędny; ponury; mrukliwy; kapryśny, kwaśny; — aussehen kwaśno wyglądać; ponurą miéć minę; mürrisches Wesen zrzędność; ponurość; mrukliwość; ein mürrisches Wesen an sich haben miéć w sobie coś ponurego od. mrukliwego.

Mu'rrkopf, *sm.* zrzęda; gdyracz; Mu'rrköpfig, *a.* zrzędny; zrzędliwy.

Mus, *Kk.* s. Muß.

Musca'te, *sf.* *Ng.* muszkat; muszkatela; Muscate'ller, *sm.* *Wb.* wino muszkatołowe; Muscate'llerbi'rn, *sf.* *Ng.* *Gtn.* muszkatołówka; -sca'ten, *a.* *Ng.* *Kk.* muszkatołowy; -sca'tenbau'm, *sm.* *Ng.* drzewo muszkatołowe; -sca'tenblüthe, -sca'tenblume, *sf.* *Ng.* *H.* *Kk.* muszkatołowy kwiat; -sca'tennu'ß, *sf.* *Ng.* *H.* *Kk.* muszkatołowa gałka.

Mu'sche, *sf.* muszka, czarny plasterek na twarzy przylepiony.

Mu'schel. *sf.* *Ng.* muszla; koncha; małż; —, *Mal.* muszla, muszelka (do farb); mucha; Mu'schel-, *a.* *Ng.* muszlowy; Mu'schela'tlaß, *sm.* *W.* atłas w muszle przerabiany; Mu'schelba'nk, *sm.* *Ng.* łożysko małżów; Mu'schelchen, *sn.* *dim.* muszelka; małżyk; -schelbo'se, *sf.* tabakierka z muszli od. muszlami wysadzana; -schelflo'r, *sm.* *W.* krepa w muszle przerabiany; -schelfö'rmig, *a.* muszlowaty; -schelgehäu'se, *sn.* *Ng.* skorupa małża; -schelgo'ld, *sn.* *Mal.* złoto malarskie w muszelkach rozrobione; -schelkre'bs, *sm.* *Ng.* muszlowy rak; -schelsa'mmler, *sm.* zbieracz muszli; -schelscha'le, s. Mu'schelgehäu'se; -schelsi'lber, *sn.* *Mal.* srebro malarskie w muszelkach rozrobione; -schelthie'r, *sn.* *Ng.* małż; -schelwe'rk, *sn.* robota z muszli.

Mu'se, *sf.* *Myth.* Muza.

Mu'selma'nn, *sm.* *Geog.* *Kg.* muzułman, muzułmanin; Mu'selmä'nnin, *sf.* *Geog.* *Kg.* muzułmanka; Mu'selmä'nnisch, *a.* *Geog.* *Kg.* muzułmański.

Mu'sen-, *a.* *Myth.* —muz; Mu'senalmanach, *sm.* *Litt.* kalendarzyk sztuk nadobnych; zabawki wierszem i prozą; -senbe'rg, *sm.* *Myth.* parnas; góra będąca mieszkaniem muz; den — zu erklimmen suchen, * wdzierać się na parnas; -senbo'rn, *sm.* *Myth.* źródło Kastalskie; -senfei'nd, *sm.* nieprzyjaciel muz; -senfei'ndin, *sf.* nieprzyjaciółka muz; -senfreu'nd, *sm.* przyjaciel muz; -senfreu'ndin, *sf.* przyjaciółka muz; -sengo'tt, *sm.* *Myth.* bożek przewodniczący muzom, *Apolo; -sengü'nstling, *sm.* *ulubieniec muz; -senha'ft, *a.* *w sposób muzom przyzwoity; -senha'lle, *sf.* *przybytek muz; -senque'll, s. Mu'senbo'rn; -sensi'tz, *sm.* *Myth.* siedlisko muz, *przybytek nauk; -sensoh'n, *sm.* *syn muz, wychowaniec Apolina; *uczeń wyższym naukom się poświęcający (na Uniwersytecie); -sente'mpel, *sm.**świątynia muz, miejsce wyższym naukom i kunsztom poświęcone; *przybytek nauk. [bawić; grać.

Musici'ren, *vn.* (h.) muzyką się

Musi'k, *sf.* muzyka (überhaupt); etwas in — setzen, *Tk.* (componiren) muzykę ułożyć do czego; sich auf — verstehen muzykę dorobić do czego; in der — unterrichten uczyć muzyki; wir werden heute — machen będziemy dziś muzykę wyprawiać; Musi'k-, *a.* muzyczny; Musika'lien, *sn.* *pl.* *Tk.* sztuki od. papiery muzyczne; Musika'lisch, *a.* muzykalny; lubiący muzykę i znający się na muzyce; —sein znać się na muzyce; grać na czém; trudnić się muzyką; -sika'nt, *sm.* muzykant; grajek; -sika'ntin, *sf.* muzykantka; -siker, -sikus, -sicus, *sm.* muzyk; muzykus; znawca muzyki i trudniący się nią; -si'kdire'ctor, *sm.* dyrektor muzyki; -si'kfreund, *sm.* przyjaciel muzyki; -si'kkenner, *sm.* znawca muzyki; -si'klehrer, *sm.* nauczyciel od. metr muzyki; -si'kmeister, *sm.* *Tk.* kapelmistrz; -si'kschule, *sf.* muzykalna szkoła; -si'kstunde, *sf.* lekcya muzyki; -si'kunterri'cht, *sm.* lekcye muzyki; nauka muzyki; den — ertheilen muzyki uczyć; -sikus, s. Mu'siker ꝛc.; -si'kverei'n, *sm.* towarzystwo muzyczne; -si'kverstä'ndig, *a.* znający się na muzyce; -si'kverstä'ndiger, *sm.* znawca muzyki; — sein (sich auf Musik verstehen) znać się na muzyce.

Musi'varbeit, *sf.* robota mozaikowa; Musi'visch, *a.* mozaikowy; Musi'vmalerei', *sf.* mozaikowanie; wyrabianie mozaiki.

Muska'te, ꝛc., s. Musca'te, ꝛc.

Mu'skel, *sm.* *Zk.* muszkuł; Mu'skel-, *a.* *Zk.* *Hlk.* muszkułowy, muskułowy; Mu'skelhau't, *sf.* *Zk.* błona mięsna; Mu'skelig, *a.* mający mocne muszkuły; Mu'skelkra'ft, *sf.* siła muszkułów od. w muszkułach; Mu'skellehre, *sf.* myologia; nauka o muszkułach; Mu'skelsta'rk, *a.* s. Mu'skelig; Mu'skelstärke, s. Mu'skelkra'ft.

Muske'te, *sf.* kula karabinowa; Muske'ten-, *a.* karabinowy; -ske'tenkugel, *sf.* kula karabinowa; -ske'tenpulver, *sn.* proch karabinowy; -ske'tie'r, *sm.* *Kw.* muszketyer.

Muskulö's, *a.* muszkułarny; silnych muszkułów będący.

Muß, Mus, *sn.* *Kk.* papka, zacierki; powidła; marmelada; owoce itd. gęsto rozgotowane.

Muß, *sm.* (Zwang, Nothwendigkeit) mus, konieczność; wymus, gwałt, konieczna potrzeba; muszenie; es ist eben kein —, *nie jest to rzecz konieczna; *to nie konieczne (być musi); Muß ist eine harte Nuß, *z konieczności trudna sprawa; * z musem daremna walka; *wiele ten czyni, co musi; er muß musi; ma; s. a. Mü'ssen, *vn.* *irr.*

Mu'ße, *sf.* czas (wolny od zatrudnień); gelehrte —, *czas wolny na naukach przepędzony; mit — swobodnie.

Musseli'n, *sm.* *W.* muślin; Musseli'nen, ꝛc. s. Mousseli'n, ꝛc.

Mü'ssen, *vn.* *irr.* (h.) (muß, mußte, gemußt) musiéć; powinnym być; ich muß sterben muszę umrzéć; man muß potrzeba; das muß bald geschehen (od. stattfinden) to się ma stać w rychle; ich müßte darüber weinen przyszło mi nad tém zapłakać; man muß (darf) nicht außer Acht lassen nie jest do zaniedbywania; wer muß (kann, wird) es wohl gewesen sein? któż też to mógł być? welche Zeit muß (kann) es wohl sein? która też może być godzina? das mußt du von ihm nicht verlangen tego nie możesz po nim wymagać; du mußt aber auch gewiß kommen tylko pewno przyjdź; Sie müssen es aber auch nicht vergessen tylko Pan nie zapomniéj o tém; er müßte denn krank sein chyba żeby był chory; er müßte denn rasend sein chybaby oszalał; chybaby musiał być szalonym; er muß Alles haben, * wszystko musi (chce, pragnie) miéć; daß du doch immer widersprechen mußt że też ty zawsze musisz (lubisz) kontrować!

Mu'ßestu'nde, *sf.* godzina wolna (od zatrudnień); Mu'ßezei't, *sf.* czas wolny.

Mu'ßgeba'ckenes, *sn.* *Kk.* ciasto z powidłami (pieczone).

Mü'ßig, *a.* wolny od zatrudnień; bezczynny; seine Zeit — hin-, zubringen bezczynnie czas przepędzać; — leben żyć w bezczynności; er kann nicht eine Stunde — sein nie może ani godziny próżnować; — gehen próżnować; was sitzest du so —? czego tak siedzisz nic nie robiąc? — próżniacki; —, *ad.* po próżniacku (żyć); — (unnütz, nutzlos) próżny; daremny; bezkorzystny; das ist ein müßiger Gedanke, Zusatz to próżna myśl, próżny dodatek (nic nieznaczący); er war ein müßiger Zuschauer bei der Verhandlung był próżnym (obojętnym) widzem przy tych

układach; — (ungenutzt) liegen odłogiem leżéć; er hat viel Geld — (nicht zinsenbringend) liegen wiele ma pieniędzy próżno (daremnie, bezkorzystnie, bezużytecznie) leżących; Mü'ßigen, *va.* musić, zmusić do czego; zniewolić; Mü'ßiggang, *sm.* próżnowanie; próżniactwo; sich dem — ergeben próżnować; próżniactwo lubić; — ist aller Laster Anfang, *próżnowanie jest źródłem wszystkich występków; *z próżniaka dyabeł się cieszy; *próżnowanie dyabelskie odpoczywanie; Mü'ßiggä'nger, *sm.* próżniak; Mü'ßiggä'ngerin, *sf.* próżniaczka; Mü'ßiggä'ngerisch, *a.* próżniacki; Mü'ßiggehen, *sn.* próżnowanie.

Mu'ster, *sn.* wzór; Jemanden, etwas zum — nehmen brać wzór z kogo; wziąć sobie kogo lub co za wzór; ein — von Jemandem entlehnen wzór z kogo wziąć; — wzór, plan, model odrysowany lub wyrobiony; — wzór od. deseń na materyach, wstążkach; Mu'ster-, *a.* wzorowy; Mu'sterbi'ld, *sn.* obraz wzorowy, za wzór służący od. służyć mogący; -sterbu'ch, *sn.* książka wzorowa; książka zawierająca w sobie wzory; -stergü'ltig, *a.* wzorowy; za wzór używany; -stergü'ltigkeit, *sf.* wzorowość; -sterha'ft, *a.* wzorowy, przykładny; -sterha'ftigkeit, *sf.* wzorowość; -sterka'rte, *sf.* karta z próbkami; Mu'stern, *va.* wzory oder desenie na czém robić; gemusterter Zeuch, *W. H.* materya w deseń; —, *Kw.* mustrować, sprawiać (wojsko), lustrować, popis od. rewią z niém odbywać, przegląd robić; -stero'rt, -sterpla'tz, *sm.* plac mustry; -sterpro'be, *sf.* próba wzorowa; -sterro'lle, *sf.* zwitek z próbkami; — spis od. rejestr żołnierzy; kontrola popisowa; lista wojskowa; -sterschö'nheit, *sf.* wzorowa piękność; -sterschri'ft, *sf.* pismo wzorowe; -sterschri'ftsteller, *sm.* *Litt.* autor wzorowy od. klasyczny; -sterschu'le, *sf.* szkoła normalna, przygotowawcza, przygotowująca do wyższych nauk; — szkoła wzorowa; -sterstü'ck, *sn.* wyjątek (z dzieła) wzorowy; -stertu'gend, *sf.* cnota wzorowa; -steru'ng, *sf.* mustra, mustrowanie; —, *Kw.* popis wojska; rewia; lustracya; -sterzei'chner, *sm.* ten co wzory od. wzorki rysuje; -sterze'ttel, s. Mu'sterro'lle.

Muth, *sm.* umysł; stan umysłu; guten — haben, gutes od. guten Muthes sein być dobréj myśli; lustiger — macht gutes Blut, *myśl wesoła dobréj krwi przyczynia; stolzer — umysł wyniosły; wie ist dir zu Muthe? jak ci jest na sercu? es war mir dabei nicht wohl zu Muthe przykro mi to było; niemiłego doznawałem ztąd uczucia; nieprzyjemnie mi było patrzéć na to, słuchać tego, itd.; — (Lebhaftigkeit): es ist kein — u. kein Leben in ihm, *nie ma w nim ani ruchu ani życia; — odwaga; serce; śmiałość; — fassen nabrać odwagi; Jemandem — machen, einflößen, einsprechen odwagę w kim wzbudzić; dodać mu serca od. śmiałości; ośmielić go; der — vergeht mir, verläßt mich odwaga mnie odstępuje; Jemandem den — benehmen odjąć komu odwagę; mit gutem Muthe z dobrą myślą od. otuchą; den — sinken lassen, *zwątpić o sobie, serce tracić, na umyśle upadać; truchléć; im trunkenen Muthe, *po pijanemu; *po pijanu; im nüchternen Muthe, *po trzeźwu; Gut macht —, — macht Uebermuth, *za dostatkiem rozpusta; Mu'thanreizend, *a.* wzbudzający odwagę; -tharm, *a.* mało odwagi mający; -thbesee'lt, *a.* ożywiony od. pałający.

Mü'thchen, *sn. dim.*: sein — kühlen, *ulżyć sobie na sercu przez wywarcie gniewu lub zemsty na kim; zaspokoić gniew, zemstę.

Mu'then, *va.* starać się o co (według przepisanéj formy); ein Lehen —, *Rw.* starać się o lenno; eine Fundgrube —, *Bw.* starać się o kopalnią; der Gesell muthet das Meisterrecht czeladnik podaje się na majstra; Mu'thfällig, *a.* (człowiek) upadłego serca; który odwagę stracił; Mu'thgeld, *sn.*, Mu'thgroschen, *sm.* opłata za przyznanie sobie prawa żądanego; Mu'thig, *a.* odważny, śmiały; —, *ad.* odważnie, śmiało, z odwagą; muthiges Roß dzielny, rączy, żwawy koń; Mu'thigkeit, *sf.* odważność; dzielność; Mu'thlos, *a.* nie mający odwagi, serca; — sein nie miéć odwagi; — werden stracić odwagę; Jemanden — machen odjąć komu odwagę; Mu'thlosigkeit, *sf.* brak odwagi; zwątpiałość; zwątpienie o sobie; Mu'thmaßen, *vn.* (h.) u. *va.* domniemywać się, dorozumiewać się, domyślać się; Mu'thmaßlich, *a.* domniemalny, no domniemaniu od. domyśle oparty; —, *ad.* przez domysł, przez domniemanie, z domysłu; Mu'thmaßlichkeit, *sf.* domniemanie; Mu'thmaßung, *sf.* domysł; domniemanie; Mu'threich, *a.* wiele odwagi mający; Mu'thung, *sf.* staranie się o co; der Gesell verrichtet die — czeladnik ubiega się o majstrostwo; die — annehmen, bestätigen przyjąć żądanie starającego się o przywiléj na majstrostwo, na kopalnią itd.; Mu'thvoll, *a.* pełen odwagi; Mu'thwille, Mu'thwillen, *sm.* płochość; rozpusta; pustota; swawola; Muthwillen treiben pustować; rozpustować; swawolić; mit Jemandem — treiben psoty komu robić; figle mu płatać; seinen — an Jemandem auslassen przebarszczać nad kim; einen — begehen swawoli się dopuścić; aus — etwas thun z rozpusty itd. co zrobić; Mu'thwillig, *a.* płochy, swawolny, rozpustny; —, *ad.* płocho; swawolnie; rozpustnie; dobrowolny; —, *ad.* dobrowolnie, samochcąc; Mu'thwilligkeit, *sf.* swawolność; rozpustność; pustota.

Mu'tter, *sf.* matka (überhaupt); sie wird bald — werden urodzi dziecko; —, *Zk.* (Gebärmutter) mać; maciora (u zwierząt); —, *Zk.* macica (u kobiet, pereł); —, *Mech.* mutra, muterka (u śruby itd.); — (Bodensatz des abgelagerten Weines 2c.) lagier (u wina); drożdże (u piwa); gniazdo (u octu); Mu'tter-, *a.* —matki; *Zk.* maciczny; macierzyński; Mu'ttera'der, *sf.* *Zk.* żyła maciczna; Mu'tterallei'n, Mu'ttersee'lenallei'n, *a.* *samutenki; samutenenenki; samusienki; Mu'ttera'rm, *sm.* ramię macierzyńskie (auch *); -tterau'ge, *sn.* oko macierzyńskie; -tterba'lsam, *sm.* *Hlk.* balsam na maciczne bóle; -tterba'nd, *sn.* *Hlk.* wiązadło maciczne; -tterbau'm, *sm.* drzewo nasienne; -tterbeschwe'rde, -tterbeschwe'rung, s. Mu'tterkra'nkheit; -tterbie'ne, *sf.* *Ng.* matka pszczół; królowa; -tterblu'me, *sf.* kwiat nasienny; -tterbru'ch, *sm.* *Zk.* przepuklina maciczna; -tterbru'der, *sm.* wuj; wujaszek; -tterbru'st, *sf.* pierś macierzyńska od. matki; -tterbu'sen, *sm.* łono macierzyńskie od. matki.

Mü'tterchen, *sn. dim.* mamunia; matunia.

Mu'tterdrü'se, *sf.* *Zk.* guz łożyskowy; łożyszcze; -tterelixi'r, *sm.*, -tteresse'nz, *sf.* *Hlk.* kroplę na bóle maciczne; -ttere'rbe, *sn.* *Rw.* spadek po matce; -tterfa'ß, *sn.*, -tterfä'ßchen, *sn. dim.* najlepsza beczka; -tterfie'ber, *sn.* febra maciczna; -tterfle'cken, s. Mu'ttermaa'l; -tterflu'ch, *sm.* przekleństwo matki; -tterfreu'de, *sf.* radość matki; uciecha macierzyńska; -tterfü'llen, *sn.* klaczka (źrebię); -ttergefüh'l, *sn.* uczucie macierzyńskie; -tterge'rste, *sf.* głownica jęczmienna; s. a. Mu'tterko'rn; -ttergeschi'chte, *sf.* powiastka, jaką mamunia dzieci bawić zwykła; -ttergeschle'cht, *sn.* ród z linii macierzystéj; -ttergewä'chs, *sn.* *Ng.* roślina nasienna; —, *Zk.* *Hlk.* s. Mo'ndkalb; -ttterglü'ck, *sn.* szczęście matki od. macierzyńskie; -ttergo'ttesbi'ld, *sn.* *Mal. Bildh. Kg.* obraz Matki Boskiéj od. Najświętszéj Panny; -ttergu't, *sn.* majątek po matce, macierzyński, macierzysty; -tterha'rz, *sn.* galban; -tterha'se, *sm.* *Jäg.* zając samica; -tterhe'rz, *sn.* serce macierzyńskie; -tterho'rn, *sn.* róg maciczny (u niektórych zwierząt); -tterhu'sten, *sm.* *Hlk.* kaszel maciczny; -tteri'nsel, *sf.* wyspa macierzysta (t. j. drugich jakoby matką będąca); -tterka'lb, *sn.* *Ldw.* jałówka (cielę); -tterkami'lle, s. Mu'tterkrau't; -tterki'nd, *sn.* boskie stworzenie; —, *iron.* dziecko ulubione mamuni; pieszczoszek; -tterki'rche, *sf.* *Kg.* kościół główny; -tterko'rn, *sn.* *Ng.* spór; sporysz; mącznica; głównica żytnia; śniedź w życie; -tterkra'mpf, *sm.* spazm maciczny; -tterkra'nkheit, *sf.* *Hlk.* macinnica; choroba maciczna; -tterkra'nz, *sm.* *Zk.* krążek od. podstawek maciczny; -tterkrau't, *sn.* *Ng.* matecznik; maruna rumiankowa; rumianek pospolity; -tterkre'bs, *sm.* *Hlk.* rak samicy; -tterku'chen, s. Na'chgebu'rt; -tterku'ß, *sm.* pocałowanie matki od. macierzyńskie; -tterla'mm, *sn.* *Ldw.* owca; maciorka; -tterla'nd, *sn.* kraj macierzyński; -tterlau'ge, *sf.* melasa, ług oczyszczony z soli; -tterle'ber, s. Na'chgebu'rt; -tterlei'b, *sm.* żywot matki od. macierzyński; łono matki; vom Mutterleibe an od chwili jak wyszedł z łona matki.

Mü'tterlich, *a.* matczyn, do matki należący; macierzysty, od matki pochodzący (linia descendentów itd.); macierzyński, matce właściwy; Jemanden — lieben jak matka kogo kochać; Mü'tterlichkeit, *sf.* macierzystość.

Mu'tterlie'be, *sf.* miłość macierzyńska; miłość ku matce; -tterlo'ge, *sf.* (bei den Freimaurern) macierzyńska loża; -tterlo's, *a.* nie mający matki; -tterlu'st, s. Mu'tterfreu'de; -ttermaa'l, *sn.* znamię przyrodzone, blizna z którą się kto urodził; -ttermäh'rchen, s. Mu'ttergeschi'chte; -tterme'nsch, s. Mu'tterki'nd; -ttermi'lch, *sm.* mleko

macierzyńskie od. matki; er hat es mit der — eingesogen, *wyssał to z mlekiem matki; -ttermo'rd, sm. matkobójstwo; -ttermö'rder, sm. matkobójca; -ttermö'rderin, sf. matkobójczyni; -ttermu'nd, sm. usta matki; —, Zk. ujście maciczne; -tterna'ckt, a. naguteńki; nagi jak na świat przyszedł, jak go Pan Bóg stworzył; -tterna'me, sm. imię macierzyńskie od. matki; -tterne'lke, sf. gwoździk nasienny; gwoździk maciczny; -tterpfe'nnig, sm. *wsparcie pieniężne od. dar pieniężny od matki (osobliwie sekretnie bez wiedzy ojca dane); er wird wohl noch einige Mutterpfennige bekommen, * dostanie pewnie jeszcze trochę grosiwa od mamuni; -tterpfe'rd, sn. kobyła; klaczka; -tterpfle'ge, sf. opieka, staranność matki od. macierzyńska; -tterpla'ge, sf. kłopot matki; -tterre'cht, sn. Rw. prawo macierzyńskie; -tterröh'rchen, sn. rurka od. rynienka na stempel (u strzelby); -ttersa'lbe, sf. Hlk. maść maciczna; -tterscha'f, sn. maciora (owca); -tterscha'ft, sf. macierzyństwo; -tterschei'de, sf. Zk. pochwa maciczna; -tterschme'rz, sm. cierpienie od. dolegliwość matki; —, Zk. Hlk. ból maciczny; -tterschoo'ß, sm. Zk. łono matki od. macierzyńskie; -tterschwei'n, sn. Kdw. maciora (świnia); -tterschwe'ster, sf. ciotka; -ttersee'le, sf. *żywa dusza; -ttersee'lenallei'n, a. u. ad. s. Mu'tterallei'n; -ttterse'gen, sm. błogosławieństwo matki od. macierzyńskie; -ttersi'nn, sm. umysł od. sposób myślenia macierzyński; -ttersoh'n, sm., -ttersöh'nchen, -ttersöh'nlein, sn. dim. iron. synalek, pieszczoszek, mamunin; -ttterso'rge, sf. kłopot matki; -ttersprache, sf. język ojczysty; mowa ojczysta; język macierzysty; -tterstaa't, sm. Stw. Geog. kraj macierzysty; -ttersta'dt, sf. Stw. Geog. miasto macierzyste; -ttterstei'n, sm. maciczny kamień; -tterste'lle, sf. miejsce matki; — bei Jemandem vertreten zastępować matkę, być komu matką; -ttersti'mme, sf. głos macierzyński od. matki; -ttersto'ck, sm. Ng. Gtn. główna od. maciczna latorośl (z któréj się wino rozmnożyło); — maciczny od. główny ul (z którego inne powstały); -ttertheil, sn. Rw. (Mütterliches; mütterliches Erbtheil) część macierzysta (t. j. po matce spadła); macierzyzna; -ttterthrä'ne, sf. łza matki; -ttterti'tel, sm. tytuł, nazwisko matki; -tterto'd, sm. śmierć matki; -tterto'n, sm. ton, sposób odzywania się od. mówienia matki; -ttertrau'm, sm. marzenie matki (o przyszłym losie dzieci); -ttertreu'e, sf. wierność matki; -tterwa'sser, sn., -tterwei'n, sm. Zk. woda, wino na bóle maciczne; -tterweh', sn. Zk. bóle maciczne; -tterwi'tz, sm. dowcip naturalny; -tterwi'tzig, a. mający dowcip naturalny; -tterwu'nsch, sm. życzenie matki; -tterwu'th, sf. Hlk. mężodur; lubieżny szał (u kobiet); nimfomania; -tterzä'pfchen, sn. Zk. czopek maciczny; -tterzi'mmt, sm. Ng. kasya drzewna.

Mutz, sm. muc, koń itd. z kusym ogonem; *człowiek kuso ubrany; *suknia kusa; *człowiek karłowaty itd.; —, **(dummer Kerl, Tropf) głuptas.

Mü'tzchen, sn. dim. czapeczka.

Mu'tze, sf. Ldw. § owca.

Mü'tze, sf. czapka (überhaupt); die — aufsetzen czapkę włożyć na głowę; die — abnehmen czapkę zdjąć od. zdejmować; czapkować; —, Zk. czep, drugi żołądek odżuwających zwierząt.

Mu'tzen, s. Au'fmutzen.

Mü'tzen-, a. czapkowy; Mü'tzenba'nd, sn. wstążeczka u czapki od. do czapki; -tzenma'cher, sm. czapnik; -tzenma'cherin, sf. czapniczka; -tzensammet, sm. aksamit na czapki (kobiece); -tzenschi'rm, sm. rydelek, daszek.

Mu'tzohr, sn. ucho obcięte; —, *pies itd. z obciętemi uszami.

Myria'de, sf. Rk. myriada, ilość 10tysiączna; korpus (wojska) 10tysiączny; —, *krocie; *tysiące; *nieprzeliczony tłum; *niezliczone mnóstwo.

My'rrhe, sf. Ng. myrra; mira; My'rrhen-, a. Ng. mirowy; My'rrhenbü'schel, sm. snopek myrry; snopek mirowy; My'rrhenei'chel, sf. Ng. bukiew Turecka; orzech aptekarski; My'rrhensa'ft, sm. myrra ciekąca; sok mirowy.

My'rthe, sf., My'rthenbau'm, sm. Ng. myrt; My'rthen-, a. Ng. myrtowy; -rthenkra'nz, sm. wieniec myrtowy; -rthenzwei'g, sm. gałązka myrtowa.

Myste'rien, sf. pl. misterye, tajemnice religijne; tajemnicze obrządki; Jemanden in die — einweihen przypuścić kogo do tajemnic; Mysteriö's, s. Gehei'mnißvo'll.

Mystifici'ren, va. mistyfikować kogo; oszukać, za dudka go mieć; łudzić go; Mystifici'rung, Mystificatio'n, sf. mistyfikacya; łudzenie; mamienie; My'stik, sf. mistyka, nauka odgadywania tajemnic na drodze przeczucia i przedstawiania ich w sposób ciemny; My'stiker, sm. mistyk; iron. s. a. Mu'cker, 2c.; My'stisch, a. mistyczny; —, ad. mistycznie; Mystici'smus, sm. mistycyzm; —, iron. s. a. Muckerei'.

My'the, sf. mita; klechda; powieść bajeczna (osobliwie dotycząca się wiary); My'then-, My'thisch, a. mityczny; bajeczny.

Mytholo'g, sm. Litt. mitolog; Mythologie', sf. mitologia; Mytholo'gisch, a. mitologiczny.

N.

N, n, czternasta litera albo głoska abecadła niemieckiego; wymawia się = *n* po polsku.

N., NN. używa się jak w polskiém do oznaczenia osoby, któréj imienia wyrazić nie chcemy; Herr NN. Pan NN.

Na'be, sf. piasta (u koła).

Na'bel, sm. Zk. pępek; Na'bel-, a. Zk. pępkowy; Na'belbi'nde, sf. Hlk. opaska pępkowa; Na'belbru'ch, sm. Hlk. przepuklina pępkowa; -belfö'rmig, a. pępkowaty; -belge'gend, sf. Zk. okolica przypępkowa; -belig, a. mający pępek; pępkowaty; -belkrau't, sn. Ng. rozłog; Na'beln, va.: ein Kind — dziecku pępek podwiązać; genabelt mający pępek; -belschnu'r, sf., -belstra'ng, sm. Zk. sznurek od. powrózek pępkowy; pępowina; —, Ng. sznurek nasienny; -belste'lle, sf. Wpk. miejsce blisko środka (w herbie); -beltu'ch, sn. płatek pępkowy; -belwu'rm, sm. Zk. wrzodek pępkowy (t. j. przy pępku).

Na'ben, va.: ein Rad — piastę dorobić do koła; Na'ben-, a. — piast; — na piasty; Na'benboh'rer, sm. świder do wiercenia piast; Na'benei'che, sf., Na'benho'lz, sn. dąb zdatny na piasty; drzewo zdatne na piasty; Na'benlo'ch, sn. otwór w piaście; Na'benri'ng, sm. obręcz w piaście albo na piaście.

Nä'ber, s. Na'benboh'rer.

Na'bob, sm. *nabab, nabob, książę Indyjski; *nazwa dawana w Anglii tym, co się w Indyach wschodnych wzbogacili; —, iron. bogacz niemiłosierny.

Nach, praep. (mit Dativ): po; nach Tische, nach dem Essen po obiedzie; der Bruder folgt nach mir brat idzie po mnie; einer nach dem andern jeden po drugim; alle nach einander wszyscy po kolei; er ist mir nach dir der liebste on mi po tobie najmilszy; — na; do; nach der Stadt gehen, fahren dojechać do miasta; er ging nach der Stadt zu szedł ku miastu; der Wind hat sich nach Morgen gedreht wiatr obrócił się ku wschodowi od. na wschód; nach (um, wegen) po; nach Wasser gehen iść po wodę; nach dem Arzte schicken posłać po lekarza; sich nach dem Steine bücken schylić się po kamień; nach dem Gelde langen sięgnąć po pieniądze; die Hand nach der Krone ausstrecken wyciągać rękę (sięgać) po koronę; nach (wegen, um — willen) za; nach Jemandem gehen iść za kim; nach Jemandem mit Steinen werfen kamieniami rzucać za kim; nach Jemandem hauen machnąć pałaszem od. kijem za kim; nach etwas greifen chwycić za co; sich nach Jemandem, nach etwas umsehen oglądać się za kim, za czém; nach etwas streben ubiegać się za czém od. o co; nach etwas fragen pytać się o co; nach etwas forschen badać co; dociekać czego; — (gemäß, zufolge, entsprechend) według; podług; stósownie do; nach meiner Meinung według mego zdania; nach deinem Urtheile podług twego sądu; — dem Gesetze stósownie do prawa; — dem Gehör singen, Tk. śpiewać ze słuchu; — der Natur malen, Mal. malować podług natury; — dem Augenmaaße urtheilen sądzić na oko; ein Werk — dem Deutschen bearbeiten, Litt. dzieło przerobić z niemieckiego, podług niemieckiego; nach dem, was er gesagt hat, konnte ich nicht anders urtheilen podług tego, co powiedział, nie mogłem sądzić inaczéj; sie ließ ihn — dem Vater nennen kazała go nazwać po ojcu; meiner Meinung nach podług

mego zdania; dem Anscheine nach z pozoru od. na pozór; ich kenne ihn nur dem Namen nach znam go tylko z nazwiska; der Reihe nach koleją; den Umständen nach według okoliczności; etwas allen seinen Theilen nach kennen znać co we wszystkich częściach; mir nach! idź (idźcie) za mną! mir nach! tylko za mną! immer nach! daléj za mną! der Nase nach! za nosem! przed siebie! jak nos prowadzi (iść)! nach der Mode podług mody; den Mantel — dem Winde hängen, *płaszcz według wiatru zawiesić, *obłudą narabiać; sich — der Decke strecken, *własną piędzią się mierzyć; nach der Ursache fragen pytać się o przyczynę, za przyczynę; — Belieben według upodobania; — Gestalt der Sachen jak się rzecz ma; podług zachodzą cych od. zaszłych okoliczności; —, *ad.*: nach und nach powoli, zwolna; es war nach wie vor jak było wprzód, tak i potém; zawsze było to samo; nic się nie odmieniło; nach gerade już prawie.

Na'chachten, *vn.* (h.): einer Sache — stósować się do czego; Na'chachtung, *sf.* zastósowanie się do czego; etwas zur — bekannt machen obwieścić co dla zastósowania się; Jemandem etwas zur — sagen powiedzieć komu co, iżby miał na to uwagę od. aby się stósował do tego; Na'chackern, *vn.* (h.) *Ldw.* poprawiać oranie; Jemandem — orać po kim (osobliwie dla poprawy); *poprawiać po kim; Na'chäffen, *vn.* (h.) u. *va.*: Jemandem etwas — małpować kogo w czém; Na'chäffer, *sm.* naśladnik, małpiarz; Na'chäfferin, *sf.* małpiarka; Na'chäffisch, Na'chäffend, *a.* małpiarski; lubiący małpować; —, *ad.* po małpiarsku; Na'chäfferei', *sf.* małpowanie; małpiarstwo; Na'chahmen, *vn.* (h.) u. *va.* naśladować kogo lub co; einem Schauspieler — naśladować aktora (pod względem sztuki); einen Schauspieler nachahmen (ihn in Geberden 2c. darstellen) naśladować go mechanicznie co do głosu, min itd.; der Natur — naśladować naturę (pod względem prostoty, porządku); die Natur — naśladować natury (pod względem przedstawiania zmysłowych przedmiotów); Jemandem in etwas — naśladować kogo w czém; Jemanden in etwas — (ihn darstellen) naśladować kogo w czém, za co się pospoliciéj i lepiéj kładzie; Na'chahmer, *sm.* naśladowca; naśladownik; -chahmerin, *sf.* naśladowniczka; -chahmerei', *sf.* ślepe naśladownictwo; -chahmervieh', *sn. iron.* trzoda ślepych naśladowców; -chahmespie'l, *sn.* gra w rzemiosła; -chahmlich, *a.* podobny do naśladowania; mogący być naśladowanym; -chahmung, *sf.* naśladowanie; -chahmungsga'be, *sf.* dar naśladowania; -chahmungssu'cht, *sf.* chęć żądza naśladownicza od. naśladownictwa; -chahmungssü'chtig, *a.* chciwy naśladowania; -chahmungstrie'b, *sm. Ng.* popęd do naśladowania; -chahmungswe'rth, *a.* godny naśladowania; -chalten, *vn.* (s.): Jemandem — starzéć się za drugim; gonić go w latach; -charbeit, *sf.* robota późniejsza, dalsza (po innéj wykonana); robota powtórna w celu poprawienia; -charbeiten, *vn.* (h.) u. *va.*: Jemandem — pracować od. robić co po kim; — robić co na czyj wzór; — w robocie komu wyrównać, dogonić go; późniejszą pracą odrobić to co się zaniedbało; -charbei'ter, *sm.* poprawiacz; -charten, *vn.* (s.): Jemandem — wrodzić się, wdać się w kogo (jak dzieci w rodziców); nachgeartete Wörter, *Spl.* słowa brzmieniem swojem odpowiadające znaczeniu; -chäugeln, *vn.* (h.): Jemandem — oczyma strzelać za kim (oddalającym się); -chbacken, *va.* późniéj więcéj upiec.

Na'chbar, *sm.* sąsiad; Na'chbarin, *sf.* sąsiadka; sąsiada; Na'chbar-, Na'chbars-, Na'chbarlich, *a.* sąsiedzki; —, *ad.* po sąsiedzku; -chbardie'nst, *sm.* usługa sąsiedzka; -chbarla'nd, *sn.* kraj sąsiedzki; -chbarmah'l, *sn.* sąsiedzka uczta; -chbarscha'ft, *sf.* sąsiedztwo; -chbarsleu'te, *smf. pl.* sąsiedzi; -chbarstaa't, s. Na'chbarla'nd; -chbarsta'dt, *sf.* miasto sąsiedzkie; -chbarstu'be, *sf.*, -chbarzi'mmer, *sn.* izba sąsiedzka; -chbarwe'g, *sm.* droga sąsiedzka.

Na'chbauen, *vn.* (h.) u. *va.* późniéj wybudować, dobudować, przybudować; -chbe'ben, *vn.* (b.) drzéć od. drgać potém; -chbedenken, *vn.* (h.) u. *va. irr.* (bedenke nach, bedachte n., nachbedacht) potém rozważyć, rozmyślić się, zastanowić się; vorgethan u. nachbedacht hat Manchem schon groß Leid gebracht, *kto wprzódy działa a potém rozważa, na wielką szkodę często się naraża; -chbeißen, *va. irr.* (h.) (beiße nach, biß n., nachgebissen) zakąsić co; -chbekommen, *va. irr.* (h.) (bekomme nach, bekam n., nachbekommen) potém od. późniéj dostać; -chbellen, *vn.* (h.): Jemandem — szczekać za kim (idącym, o psie); — szczekać za kim; naśladować szczekającego (psa); *szczekać za kim; -chbessern, *va.* poprawiać jeszcze; er findet an jeder Sache etwas nachzubessern wszędzie znajdzie poprawić co po drugich; -chbe'ten, *vn.* (h.) u. *va.*: Jemandem — modlić się od. pacierz mówić za kim; *pomawiać za kim; *ślepo jego słowa powtarzać; -chbe'ter, *sm.* ślepy powtarzacz słów cudzych od. czyich; -chbeterei', *sf.* zwyczaj ślepego powtarzania tego co drugi powiedział; -chbezah'len, *va.* potém zapłacić; -chbie'r, *sn.* podpiwek; -chbild, *sn.* kopia (obrazu itd.); -chbilden, *va.* ukształcić co; -chbi'ldung, *sf.* naśladowanie; -chbi'ß, *sm.* zakąska; -chbi'tte, *sf.* prośba późniéj uczyniona; -chbitten, *va. irr.* (h.) (bitte nach, bat n., nachgebeten) prosić jeszcze późniéj od. po kim; -chbla'sen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (blase nach, bläst nach, blies n., nachgeblasen) dmuchać od. dąć za kim; —, *Tk.* grać (na dętym instrumencie) lub trąbić za kim; — późniéj dąć albo grać, trąbić; -chblättern, *vn.* (h.) karty przerzucać (w książce) szukając czego; -chblauen, *vn.* (h. u. s.) późniéj niebieszczéć od. nabierać niebieskiego koloru; -chbleiben, *vn. irr.* (s.) (bleibe nach, blieb n., nachgeblieben) zostać w tyle; zostać na potém; -chblicken, *vn.* (h.): Jemandem, einer Sache — patrzéć za kim, za czém; -chblitzen, *vn.* (h.) późniéj błysnąć (się); -chblöken, *vn.* późniéj beczéć; -chblühen, *vn.* (h.) późniéj kwitnąć; -chbohren, *va.* jeszcze lepiéj wywiercić; potém albo po kim wiercić; -chbohrer, *sm.* zamkownik, do roztwarzania dziur po drylu; -chborgen, *va.* późniéj co dopożyczyć (od kogo); -chbrauen, *va.* warząc naśladować co; -chbrausen, *vn.* (h.) szumiéć potém albo za kim; -chbrechen, *vn. irr.* (s.) (breche nach, bricht n., brach n., nachgebrochen) daléj od. późniéj się łamać; —, *vn. irr.* (h.) łamać co po kim; sich — późniéj od. potém womitować; -chbrennen, *vn. irr.* (s.) (brenne nach, brannte n., nachgebrannt) późniéj od. potém się palić; -chbringen, *vn. irr.* (h.) (bringe nach, brachte n., nachgebracht) późniéj co przynieść; Jemandem — przynieść co za kim; -chbrummen, *vn.* u. *va.* (h.) późniéj mruczéć; -chbrunst, *sf. Jäg.* drugie (późniejsze) gonienie się (jeleni); -chbrut, *sf.* późniejszy poród od. ląg; -chbrüten, *vn.* (h.) późniéj wysiadywać od. wylęgać; -chbuchstabi'ren, *va.*: Jemandem etwas — silabizować od. sylabizować co za kim; -chbü'rge, *sm.* poręczyciel; -chbürgscha'ft, *sf.* poręczenie; ręczenie po drugim; -chbu'ße, *sf.* pokuta powtórna od. późniejsza; -chbüßen, *vn.* (h.) u. *va.* powtórnie oder późniéj odpokutować.

Nachde'm, *ad.* potém; zatém; —, *conj.* gdy; kiedy.

Na'chdenken, *vn. irr.* (h.) (denke nach, dachte n., nachgedacht): einer Sache, über etwas — rozmyślać nad czém; rozważać co w myśli; myśléć od. zastanawiać się nad czém; nachdenkender Mensch człowiek rozważny, zastanawiający się, z zastanowieniem, pełen rozwagi; Na'chdenken, *sn.* rozmyślanie, myślenie, zastanawianie się nad czém; rozważanie czego; rozwaga; zastanowienie; in tiefes — verfallen, versinken zamyślić się; w myślach się zatopić; -chdenklich, *a.* rozważny; baczny; zastanawiający się; godzien uwagi (rzecz); -chdichten, *va.*: Jemandem etwas — poema jakie ułożyć na wzór kogo; -chdichtung, *sf.* naśladowanie; -chdonnern, *vn.* (h.) potém zagrzmiéć; Jemandem — grzmiéć za kim; dem fliehenden Feinde —, *gromy z dział za nieprzyjacielem rzucać; *grzmotem z dział go ścigać; —, *va.*: Jemandem Flüche — grzmiącym głosem przekleństwa słać za kim; *groźnemi przekleństwy go ścigać; -chdrängen (sich), *vr.* (h.) cisnąć się za kim; -chdrechseln, *va.* toczyć co (na tokarni) po kim albo na wzór jego; rzecz utoczoną poprawiać; -chdringen, *vn. irr.* (s.) (dringe nach, drang n., nachgedrungen) gwałtownie dążyć za czém; dem Feinde — natarczywie ścigać nieprzyjaciela; -chdröhnen, *vn.* (h.) potém od. późniéj drzéć (wydając odgłos jaki).

Na'chdruck, *sm. Bchdr. Litt.* przedruk (jakiego drukowanego pisma, osobliwie nieprawne przedrukowanie cudzego nakładu); — powtórne oder późniejsze ciśnienie od. tłoczenie (powietrza, stempla); —, *dobitność, dosadność; moc; siła; dzielność; energia; ein Wort mit — aussprechen wyraz wymówić dobitnie od. z przyciskiem; auf ein Wort — legen dobitniejszym głosem oddać wyraz jaki; -chdrucken, *va. Bchdr. Litt.* przedrukować (dzieło cudzego nakładu); -chdrucker, *sm. Bchdr. Litt.* przedrukowywacz, przedrukiwacz (cudzych

dzieł); -chdrücklich, *a.* dobitny, dosadny; mocny, silny; ostry; —, *ad.* dobitnie; ostro; kurz u. — krótko a węzłowato; -chdrucksvo'll, *a.* pełen dobitności od. mocy; -chdrusch, *sm. Ldw.* powtórna młocba; -chdunkeln, *vn.* (s.) później zciemnieć; -chdurst, *sm.* pragnienie (nazajutrz) po przepitku; -cheifer, *sm.* emulacya; ślachetna chęć wyrównania; gorliwość w doścignieniu; -cheiferer, *sm.* emulant; usilujący wyrównać komu w czém; -cheifern, *vn.* (h.) emulować z kim; usiłować mu wyrównać; starać się go doścignąć; naśladować go w usilnéj chęci zrównania; -cheiferung, *sf.* emulowanie; usiłowanie wyrównać; -cheiferungstrie'b, *sm.* popęd do emulacyi; -cheilen, *vn.* (s.): Jemdm. — śpiesznie gonić za kim; śpieszyć za kim; -cheina'nder, *ad.* koleją; po kolei; po sobie; jeden po drugim; -cheisen, *vn.* (s.) potém zlodowacieć; -cheitern, *vn.* (h.) *Hlk.* potém ropieć; -chempfi'nden, *va. irr.* (h.) (empfinde nach, empfand n., nachempfunden) później od. potém co czuć (ból); Jemandem etwas —, *czuć co po kim, *za jego przykładem; -chempfi'ndung, *sf.* czucie później się odzywające.

Na'chen, *sm. Sw.* łódka; czołno; Na'chen-, *a. Sw.* czolny; Na'chenfö'rmig, *a.* łódkowaty.

Na'cherbe, *sm. Rw.* dziedzic podstawiony, podrzędny, następny; Jemanden zum Nacherben einsetzen, *Rw.* substytuować kogo w testamencie; -cherben, *vn.* (h.) u. *va.*: Jemandem — dziedziczyć po kim; -cherbin, *sf. Rw.* dziedziczka podstawiona; -cherbschaft, *sf. Rw.* dziedzictwo podstawienne; -cherfi'nden, *va. irr.* (h.) (erfinde nach, erfand n., nacherfunden) później oder potém co wynaleźć; -cherha'lten, *va. irr.* (h.) (erhalte nach, erhält n., erhielt n., nacherhalten) później od. potém otrzymać; -chernte, *sf. Ldw.* drugie żniwo; pożynki; -chernten, *va.* u. *vn.* (h.) pożynać; pożynki odprawiać; później zbierać; den Ruhm —, *później zebrać owoce chwały; -chero'bern, *va.* później od. potém zdobyć; -cherzäh'len, *va.* później co opowiedzieć; Jemandem etwas — opowiadać co za kim, po kim; -chessen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (esse nach, ißt n., aß n., nachgegessen) potém jeść; Jemandem — jeść po kim; jeść za kim (naśladować jego sposób jedzenia); -chessen, *sn.* (Dessert) późniejsze jedzenie; potrawy, które się jedzą po innych; -chfahren, *va. irr.* (h.) (fahre nach, fährt n., fuhr n., nachgefahren): Jemdm. etwas — wieźć co za kim albo później; prowadzić za kim; —, *vn. irr.* (s.) jechać z tyłu albo potém; einer Sache mit der Hand —, *ręką za czém suwać (dla ujęcia); *rękę wsunąć za czém; die Hunde fahren nach, *Jäg.* psy idą (gonią) za zwierzyną; —, *Bw.*: den Bergleuten — spuścić się za górnikami (dla obaczenia ich roboty); Jemandem —, *nastąpić po kim (w urzędzie); -chfahrer, *sm.* *następca; -chfahrt, *sf.* następstwo; -chfallen, *vn. irr.* (s.) (falle nach, fällt n., fiel n., nachgefallen) upaść od. spaść po kim lub po czém; potém spaść; -chfärben, *vn.* (h.) puszczać farbę po czém; —, *va.* jeszcze raz farbować; -chfasten, *vn.* (h.) *Kg.* później od. potém pościć; -chfeier, *sf.* obchód późniejszy; uroczystość później obchodzona; -chfeiern, *va.* później obchodzić; wir feiern heute seinen Geburtstag nach dziś nagradzamy obchód jego urodzin; -chfeilen, *vn.* u. *va.* (h.) pilnikiem poprawić; *poprawiać powtórnie; -chfeuern, s. Na'chschießen; -chfiedeln, s. Na'chgeigen; -chfinden, *va. irr.* (h.) finde nach, fand n., nachgefunden) potém znaleźć; sich — potém się znaleźć; -chflattern, *vn.* (s.): Jemandem — trzepiotać się za kim (lecieć trzepiocąc skrzydłami); den Schönen —, *jak motyl latać od jednéj piękności do drugiéj oder bujać za pięknościami; -chfliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege nach, flog n., nachgeflogen) lecieć, polecieć za kim lub za czém; -chfließen, *vn. irr.* (s.) (fließe nach, floß n., nachgeflossen) płynąć za kim lub za czém; dir fließen meine Thränen nach za tobą łzy moje płyną; *ciebie ścigają; das Blut wird nachfließen krew potém płynąć będzie; -chfluchen, *vn.* (h.) kląć za kim; -chflüchten, *vn.* (s.) za kim uciekać (dla schronienia się); —, *va.* później od. potém unieść co (dla schronienia); -chflüstern, *va.*: Jemandem — szeptać co za kim; -chfodern, s. Na'chfordern.

Na'chfolge, *sf.* iście, postępowanie za kim; postępowanie po kim; następowanie; die — durch ein Gesetz bestimmen, *Stw.* następowanie prawem ustanowić; — wstępowanie w czyje ślady; naśladowanie; die — Christi, *Kg. Litt.* naśladowanie Chrystusa; — dalsze następstwo; skutek; -chfolgen, *vn.* (s.) potém oder później nastąpić; Jemandem — iść za kim, postępować za nim; Jemandem — im Amte naśladować kogo w urzędzie; Jemandem mit den Augen — ścigać kogo oczyma; nachfolgend następujący; następny; -chfolger, *sm.* następca (überhaupt); naśladowca; zwolennik; -chfolgere'cht, *sn.* prawo następstwa; -chfolgerin, *sf.* następczyni; naśladowczyni; -chfolglich, *a.* następującym sposobem; jak następuje; -chformen, s. Na'chbilden; -chforschen, *vn.* (h.): Jemandem — poszukiwać, śledzić kogo; einer Sache, über etwas — badać, śledzić, dochodzić czego; -chforscher, *sm.* śledzca; badacz; -chforschung, *sf.* śledzenie; badanie; dochodzenie; Nachforschungen anstellen über etwas przedsięwziąć śledztwo, dochodzenia w jakiéj rzeczy; -chfrage, *sf.* dopytywanie się o co; wypytywanie się; — halten nach etwas wypytywać się o co; wybadywać co; es ist viel, starke — nach Wolle bardzo się pytają, dopytują o wełnę; es ist keine — nach Wolle wcale się nie pytają od. nikt się nie pyta o wełnę; man hat ja die —, *przecież zapytać się wolno; ich danke für die —, *dziękuję za pamięć; -chfragen, *vn.* (h.): Jemandem — pytać się za kim, jego pytanie powtarzać; Jemandem, einer Sache — dopytywać się o kogo, o co; -chfrager, *sm.* dopytywacz; -chfragerin, *sf.* dopytująca się o co; -chfreuen (sich), *vr.* (h.) potém oder później się cieszyć; -chfrieren, *vn.* (h.) potém oder później marznąć; -chfrist, *sf.* późniejszy termin; odłożenie terminu do późniejszego czasu; man hat ihm noch eine — bewilligt, *Rw.* pozwolono mu na późniejszy termin; -chfröhnen, *vn.* (h.) później odbywać pańszczyznę; -chfrost, *sm. Ntl.* s. Spä'tfrost; -chfrühling, *sm.* pora powiosenna; -chfühlen, s. Na'chempfi'nden; -chführen, s. Na'chfahren; -chfüllen, *va.* dopełnić; dołożyć, aby było pełno; ein Faß — dołożyć beczki; Wein in eine Flasche — dolać wina do butelki; -chgaffen, *vn.* (h.): Jemandem — oczy wytrzyszczać za kim; -chgähnen, *vn.* (h.): Jemandem — zjewać za kim; -chgang, *sm.* iście z tyłu oder za kim; -chgänger, *sm.* idący za kim; *trzymający się kogo; -chgäten, s. Na'chhackern; -chgebä'ren, *va.* później urodzić; -chgeben, *va. irr.* (h.) (gebe nach, gibt, giebt n., gab n., nachgegeben) później dać (jeszcze, dodać więcéj); —, *vn. irr.* (h.) ustępować jakiéj sile (fizycznie i moralnie); die Saite gibt nach strona daje się naciągać; strona się opuszcza, spuszcza; ich mußte seinen billigen Forderungen — musiałem ustąpić jego słusznym żądaniom; Jemandes Bitten — przychylić się do czyjéj prośby; der Klügste (od. Verständigste) gibt nach, *mądry ustępuje; — (nachstehen, geringer, schwächer sein): er gibt ihm im Fleiße zc. nichts nach, *w pilności itd. wcale mu nie ustępuje, nie wiele mu ustępuje; die Hunde geben nach, *Jäg.* psy przestają tropić; -chgebi'lde, *sn.* utwór naśladowany; -chgebo'ren, *pp.* u. *a.* (v. Na'chgebä'ren): później urodzony; urodzony po śmierci ojca; pogrobowiec; -chgebo't, *sn.* późniejsze podanie (licytującego, kupującego); -chgebrau'ch, *sm.* używanie czego potém; Jemandem Bäder zum — empfehlen, *Hlk.* zalecić komu kąpiele do używania po skończonéj kuracyi; -chgebrau'chen, *va.* używać potém, później; -chgebu'rt, *sf. Zk.* łożysko; miejsce; czepiec (u położnic); -chgeda'nke, *sm.* myśl późniejsza; -chgefüh'l, s. Na'chempfi'ndung; -chgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe nach, ging n., nachgegangen): Jemandem — iść od. chodzić za kim; Jemandem auf dem Fuße — krok w krok chodzić za kim; Jemandem auf allen Schritten u. Tritten — na krok kogo nie odstąpić; po piętach mu deptać; jak cień chodzić za nim; einem Mädchen — chodzić za panną (aby ją dla siebie pozyskać); einer Sache — chodzić za czém; seinen Geschäften — chodzić za interesami, *pilnować ich; seinem Berufe, Gewerbe — pilnować swego powołania, rzemiosła; einem Befehle — pilnować rozkazu; dem Müssiggange, Trunke, den Vergnügungen — oddać się próżniactwu, pijaństwu, rozkoszom.

Na'chgehends, s. Na'chher.

Na'chgeigen, *vn.* u. *va.* (h.) grać za kim (na skrzypcach); er geigt ihm Alles nach, *co tamten powie, on wszystko powtarza; -chgelo'ben, *va.* potém od. później ślubować co; -chgema'cht, *pp.* u. *a.* imitowany; fałszowany; dorabiany; nachgemachter Schlüssel wytrych; dorabiany oder fałszowany klucz; -chgemä'lde, *sn.* przemalowanie czego; kopia; -chgeri'cht, *sn.* (Dessert) potrawa, która się później od. po innych daje; —, *Rw.* sąd niższy; -chgeru'ch, *sm.* zapach, który się później czuć daje; -chgesa'ng, *sm.* śpiew na końcu oder po innych następujący; -chgeschma'ck, *sm.* smak, który się czuje po zjedzeniu lub wypiciu cze-

go; -chgeschrei', *sn.* krzyk później się słyszeć dający; -chgewi'nnen, *va. irr.* (h.) (gewinne nach, gewann n., nachgewonnen) później wygrać; -chgiebig, -chgibig, *a.* powolny; zgodny; zgodliwy; ustępujący, nie lubiący się opierać; nie sprzeczny; — sein nie lubić się sprzeczać; chętnie ustępować; -chgiebigkeit, -chgibigkeit, *sf.* powolność; zgodliwość; skłonność do ustępowania; -chgießen, *va. irr.* (h.) (gieße nach, goß n., nachgegossen) potém lać; później odlać; odlewać co podług jakiego wzoru; — (mehr hinzugießen) więcéj dolać; -chglanz, s. Na'chschein; -chglänzen, *vn.* (h.) potém oder później błyszczéć, świcić się; -chglätten, s. Na'chackern; -chglauben, *vn.* (h.): Jemandem — wierzyć za kim, tak jak on; -chglimmen, *vn. irr.* (h.) (glimme nach, glomm n., nachgeglommen), -chglühen, *vn.* (h.) tlić się, żarzyć się potém od. później; -chgraben, *vn. irr.* (h.) (grabe nach, gräbt n., grub n., nachgegraben) kopać za czém; kopiąc szukać czego; — kopać na nowo; -chgraben, *sn.*: beim — stießen sie auf ꝛc. kopiąc napadli na itd.; -chgrabung, *sf.* kopanie w celu odkrycia lub znalezienia czego; -chgras, *sn. Ldw.* potraw; -chgrasen, *vn.* (h.) później, powtórnie, na nowo kosić; Jemandem — kosić po kim; -chgreifen, *vn. irr.* (h.) (greife nach, griff n., nachgegriffen): einer Sache — chcieć co uchwycić; wyciągnąć rękę chcąc kogo lub co schwycić; —, *va.*: Jemandem einen Accord auf dem Flügel —, *Tk.* akord na fortepianie wziąć za kim (naśladować go); die falsch gegriffenen Töne —, *Tk.* tony fałszywie wzięte wziąć powtórnie; -chgrübeln, *vn.* (h.): einer Sache — szperać czego; -chgrübler, *sm.* szperacz; ślęczyciel; -chgrummet, *sn. Ldw.* drugi potraw; -chgucken, s. Na'chsehen, *vn.*; -chguß, *sm.* kopia odlewu (np. z gipsu); -chhageln, *vn.* (h.): es hagelt nach (nach dem Gewitter) jeszcze potém grad pada; -chhall, *sm.* odgłos; echo; s. a. Na'chklang; -chhallen, *vn.* (h.) odgłos dawać; odzywać się; brzmiéć, dźwięczéć, oder głos, brzmienie, dźwięk wydawać jeszcze potém; —, *va.* powtarzać dźwięk jaki; -chhalten, *va. irr.* (h.) (halte nach, hält nach, hielt n., nachgehalten) trzymać co potém; die versäumten Vorlesungen — opuszczone prelekcye później odbyć; -chhaltig, *a.* trwały, jeszcze w późniejszym czasie zniszczeniu nie uległy; -chhangen, -chhängen, *vn.* (h.) oddawać się czemu jakoby lgnąc do tego; dem Trunke — oddawać się pijaństwu; dem Kummer — poddawać się zmartwieniu; einem Gedanken — ciągle się zajmować jaką myślą; dem Schmerze — ciągle myśléć od. rozmawiać o swoich dolegliwościach; den Grillen — ciągle dziwaczyć, kaprysić, grymasić; der Fährte —, *Jäg.* trzymać się tropu (o psie); -chhauchen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) chuchać za czém, za kim; die Luft haucht uns Kühlung nach, *powietrze chłód śle za nami; bei **th** muß das **h** nachgehaucht werden, *Spl.* przy *th* należy *h* tchem oddać po *t*; -chhauen, *vn. irr.* (h.) (haue nach, hieb n., nachgehauen) drugi raz ciąć (np. szablą); powtórzyć cięcie; — z tyłu ciąć, rąbać; —, *va. irr.* (h.) *podług jakiego wzoru wyciesać co (np. posąg); -chhau'sege'hen, *sn.* iście do domu; -chhau'sekunft, *sf.* przyjście do domu; -chhau'sereise, *sf.* podróż do domu; -chheilen, *va. Hlk.* potém wygoić, wyleczyć; —, *vn.* (s.) potém się zgoić; -chhelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe nach, hilft n., half n., nachgeholfen) pomódz, pomagać komu; -chhelfer, *sm.* pomocnik.

Na'chher, *ad.* potém; kurz, bald, ein Jahr — wkrótce, niedługo, w rok potém; zuerst —, dann —, nachher naprzód, daléj, potém.

Na'chherbst, *sm.* późna jesień; schyłek jesieni; czas pojesienny; -chherbstlich, *a.* pojesienny; -chherig, *a.* późniejszy; -chheucheln, *va.*: Jemandem etwas — za kim udawać co obłudnie; -chhieb, *sm.* cięcie powtórne, późniejsze; -chhilfe, s. Na'chhülfe; -chhinken, *vn.* (s.) z tyłu się wlec kulawo; Jemandem — kulejąc iść za kim; kulawość czyję naśladować, udawać; kuléć tak jak on; -chhochzeit, *sf.* poprawiny weselne; -chhöhnen, *vn.* (h.): Jemandem — szydzić za odchodzącym; Na'chholen, *va.* później sprowadzić; etwas —, *wetować, nagrodzić co zaniedbanego (lekcyą itd.); -chhören, *va.* później słyszeć; -chhuldigen, *vn.* (h.) *Stw.* później, potém lub po innych hołd składać; -chhülfe, *sf.* pomoc; pomoc później dana; -chhut, *sf. Ldw.* pastwisko poślednie; das Schafvieh hat die —, *Ldw.* owce później się pasą (po rogaciznie); —, *Kw.* s. Na'chtrab; -chhüten, *vn.* (h.) *Ldw.* później paść; -chimpfen, *va. Hlk.* później ospę zaszczepić komu; -chirren, *vn.* (s.): Jemandem — błąkać za kim; -chjagen, *vn.* (s.): Jemandem — pędzić za kim; puścić się pędem od. w pogon za kim; uganiać się za nim; einer Sache — uganiać się za czém; —, *va.* pędzić kogo za kim; -chjahr, s. Gna'denjah'r; -chjauchzen, -chjubeln, *vn.* (h.): Jemdm. — powtarzać czyje radosne okrzyki; radosne okrzyki słać za kim (oddalającym się); -chkarren, *va.* na taczkach wieźć co za kim; -chkauen, *va.* przegryźć, przekąsić co po czém; -chkauf, *sm.* późniejsze kupno; -chkaufen, *va.* potém jeszcze dokupić; -chkehren, *vn.* (h.) u. *va.*: Jemandem — zamiatać po kim; etwas — mieść co za kim; -chkeltern, *va. Wb.* jeszcze później wyciskać jagody; jeszcze więcéj wycisnąć; -chkind, *sn.* pogrobowiec; -chklage, *sf.* późniejsza skarga; skarga odwrotna; -chklagen, *vn.* (h.) potém skarżyć; -chkläger, *sm.* późniejszy skarżyciel; na odwrot skarżący; -chklang, *sm.* podźwięk; odgłos, echo; seine Lieder sind blos Nachklänge griechischer Muse, *pieśni jego są tylko echem muz Greckich; -chklatschen, *vn.* (h.): Jemandem — klaskać za kim; —, *va.*: Jemandem Beifall — oklaski słać za kim; oklaskami go ścigać; Jemandem etwas — pleść co za kim, jego plotki powtarzać; plotki robić za kim oddalającym; sie klatscht Jedem Böses nach o każdym, co się oddala, obmowne robi plotki; -chklauben, *vn.* (h.): über etwas — dłubać nad czém; -chklettern, -chklimmen, *vn. irr.* (s.) (klimme nach, klomm nach, nachgeklommen) wleźć, wdrapać się za kim; -chklimpern, *vn.* (h.): Jemandem — brzdąkać za kim; -chklingen, *vn. irr.* (h.) (klinge nach, klang n., nachgeklungen) jeszcze potém dźwięczéć; podźwięk wydawać; -chklügeln, *vn.* (h.): Jemandem — za czyim przewodem wykwintnie rozumować; -chkochen, *va.* później ugotować co; dogotować co; -chkollern, *vn.* (s.): Jemandem — stoczyć się za kim; -chkomme, *sm.* potomek; *następca; -chkommen, *vn. irr.* (s.) (komme nach, kam n., nachgekommen) przyjść potém; er kommt uns nach idzie za nami; die Reue wird —, *przyjdzie żal; die Folgen kommen nach pokazują się (przychodzą) skutki; einem Befehle, seiner Pflicht, seinem Versprechen — wypełnić rozkaz; dopełnić powinności; ujście się w słowie od. w przyrzeczeniu, w obietnicy; -chkommenschaft, *sf.* potomstwo; potomność; s. a. Na'chwelt, Na'chkunft; -chkömmling, *sm.* potomek; -chkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann nach, konnte n., nachgekonnt) módz iść, jechać itd. za kim; Na'chkost, s. Na'chgeri'cht; -chkosten, *va.* skosztować czego po kim oder potém; -chkratzen, *vn.* (h.): der Wein kratzt im Halse nach wino potém drapie w gardle; -chkriechen, *vn. irr.* (s.) (krieche nach, kroch n., nachgekrochen) czołgać się z tyłu albo za kim; er kriecht uns nach lezie oder wlecze się za nami; er kriecht mir überall nach wszędzie się za mną włóczy; -chkriegen, s. Na'chbeko'mmen; -chkündigen, *va.* później od. potém komu wypowiedzieć; -chkunft, *sf.* późniejsze przybycie; -chkünsteln, *va.*: Jemandem etw. — sztucznie co wyrobić na wzór czyj; naśladować czyję kunsztowną robotę; -chküssen, *va.* potém pocałować; -chkutschen, -chkutschiren, *vn.* (s.): Jemandem — jechać za kim w powozie; -chlachen, *vn.* (h.): Jemandem — śmiać się za kim; śmiać się za odchodzącym; -chlallen, *vn.* (h.) szczebiotać za kim; -chlärmen, *vn.* (h.): Jemandem — hałasować za kim; -chlaß, *sm.* ustanek; przestanek; przerwa; ohne — bez przerwy; bezustannie; bez ustanku; —, *H.* rabat, ustąpienie części należytości; er hat ihm vom Ladenpreise einen bedeutenden — bewilligt dał mu znaczny rabat od ceny sklepowéj; — przebaczenie; darowanie winy; — pofołgowanie; folga; ulga (w czém); s. a. Na'chlassenschaft; -chlassen, *va. irr.* (h.) (lasse nach, läßt n., ließ n., nachgelassen) potém kogo puścić lub wpuścić; przypuścić (wody do wanny); — dać (pozwolić) komu iść z tyłu od. za sobą; —, *Rw.* (hinterlassen) pozostawić po sobie (dzieci, dzieła, majątek dzieciom); s. a. Zurü'cklassen; — popuścić, opuścić, ustąpić; Jemandem etwas an der Strafe — zwolnić komu nieco karę; część jéj darować; Jemandem zu viel —, *za wiele komu pozwalać, pobłażać; —, *vn. irr.* (h.) zwolniéć (jak np. mróz, upał, zapał, deszcz); — zmniejszyć się (pilność, gorliwość); sfolgować (ból, kaszel, gorączka, choroba); ganz — ustać zupełnie (deszcz, wiatr, pożar, kaszel, ból, gorączka, pilność); opuścić (o chorobie itd.); nachlassendes Fieber gorączka zwalniająca; in etwas — ustawać w czém (w pilności, gorliwości, zapale); er läßt im Fleiße nach opuszcza się; er hat von seiner früheren Strenge nachgelassen złagodził dawną surowość swoję; er läßt nicht nach nie ustaje; nie przestaje;

nie folguje; -chlassenschaft, *sf.* pozostałość czyja; puścizna; -chlässig, *a.* niedbały; —, *ad.* niedbale; opieszale; nieostrożnie; mit dem Feuer — umgehen obchodzić się z ogniem; -chlässigkeit, *sf.* niedbałość; niedbalstwo; opieszałość; nieostrożność; durch — entstand Feuer przez nieostrożność powstał pożar; -chlassung, *sf.*: — der Strafe zwolnienie, darowanie kary; — im Fleiße opuszczenie się w pilności; -chlauf, *sm.* biegnięcie za kim lub za czém (z tyłu); — druga wódka; -chlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe nach, läuft n., lief n., nachgelaufen): Jemandem, einer Sache — biedz oder biegać za kim, za czém; biegać, uganiać się; Branntwein, der nachläuft wódka, która później idzie (przy pędzeniu); das Bächlein läuft der Wiese nach strumyk płynie ku łące, bieży w jéj kierunku; er läuft bloß eigenem Vortheile nach, *on tylko za własnym zyskiem goni, ugania się; das Glück läuft ihm auf dem Fuße nach, *szczęście krok w krok za nim goni; -chläufer, *sm.* ten, co za kim lub za czém biega, goni, ugania się; -chlaut, *sm. Spl.* pogłos, brzmienie, które po inném słychać (np. *dź* w *łódź*); -chlauten, *vn.* (h.) potém od. później brzmiéć; Na'chläuten, *vn.* (h.) potém dzwonić; przedzwaniać; -chleben, *vn.* (h.) żyć potém albo po kim; żyć podług czego; dem Willen seines Vaters — żyć podług woli ojca, stósować się w życiu do niéj; seinem Vater —, *ojca w życiu naśladować, *żyć za jego przykładem; -chleben, *sn.* życie późniejsze; ostatek życia; -chlegen, *va.* później przyłożyć czego; Bohnen &c. —, *Gtn.* później dosadzić grochu; -chlehren, *va.* później nauczyć, douczyć czego; -chleiern, *vn.* (h.): Jemandem — brzdąkać, dudlić, piszczéć za kim (t. j. tak jak on); *na jego sposób mechanicznie wszystko robić; er leiert ihm Alles nach, *jak tamten zagra, tak ten zaśpiewa; *co tamten powie, to ten powtórzy; -chleihen, *va. irr.* (h.) (leihe nach, lieh nach, nachgeliehen) potém pożyczyć (komu); -chleisten, *va.*: einen Eid —, *Rw.* potém złożyć przysięgę; -chlernen, *va.* potém się nauczyć; -chlese, *sf. Ldw.* zbiór późniejszy, pośledni; pokłosi, zbieranie reszty zboża; *Wb.* powinobranie, zbieranie reszty winogron; — halten zbierać resztę zboża, jagód; —, *wykonywanie pozostałéj części pracy; -chlesen, *va. irr.* (h.) (lese nach, liest nach, las n., nachgelesen) resztę zbierać; — (Geschriebenes, Gedrucktes) czytać za kim; przeczytać, odczytać co; -chleuchten, *vn.* (h.) później świecić; Jemandem — świecić za kim; -chliefern, *va.* później dostawić, dostarczyć co; -chlieferung, *sf.* późniejsza dostawa; późniejsze dostarczenie; -chloben, *va.* potém pochwalić; -chlocken, *va.* wabić za kim lub za sobą; -chmachen, *va.* naśladować co, zrobić tak samo; udawać co; Jemandem etwas — naśladować kogo w czém, zrobić tak jak on; nachgemacht naśladowany, imitowany, nieprawdziwy; udany (podpis); podrobiony, sfałszowany (dokument itd.); dorobiony (klucz); nachmachen później co zrobić, odrobić; -chmahd, *sf. Ldw.* druga kośba; -chmähen, *vn.* (h.) u. *va.* później kosić; Jemandem — kosić za kim, za jego przewodem; -chmalen, *va.* później co umalować; -chmalig, *a.* późniejszy; -chmals, *ad.* potém; później; -chmarschi'ren, *vn.* (s.) maszerować z tyłu od. za kim; -chmast, *sf. Ldw.* pasza późniejsza, ostatnia (na dotuczenie); -chmästen, *va. Ldw.* dotuczać, dopasać; -chmelken, *va. Ldw.* później doić; -chmessen, *va. irr.* (h.) (messe nach, mißt nach, maß n., nachgemessen) zmierzyć, wymierzyć, przemierzyć co; jeszcze raz mierzyć po kim; -chmittag, *sm.* popołudnie; —, Na'chmittags, *ad.* popołudniu; -chmittä'gig, -chmittags-, *a.* popołudniowy; przypołudni; -chmittagszei't, *sf.* przypołudnie; -chmitterna'cht, *sf.* popółnoc; czas po północy, przedranny; -chmitternä'chtlich, *a.* po północy przypadający; -chmodeln, *va.* modelować, wyrabiać co podług czego; -chmorden, *va.* później zamordować; -chmühen (sich), *vr.* (h.) usiłować zdążyć za kim; Na'chmünzen, s. Na'chprägen; -chmurmeln, s. Na'chblasen; -mustern, *va.* później od. na nowo mustrować; powtarzać z kim mustrę; -chnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme nach, nimmt n., nahm n., nachgenommen) później jeszcze wziąć; potém więcéj dobrać; -chopfern, *vn.* (h.) później ofiarę czynić; —, *va.* później co na ofiarę złożyć, zabić; -chordnen, *va.* (unterordnen) potém uporządkować; porządkując umieścić na ostatniém miejscu; -chorgeln, *va. Tk.* na organach co za kim grać; -chpfeifen, *vn. irr.* (h.) (pfeife nach, pfiff n., nachgepfiffen) jeszcze potém piszczéć; Jemandem — gwizdać za kim (dając mu znak itd.); —, *va.* potém co gwizdać; naśladować co gwiżdżąc; Jemandem etwas — za kim co gwizdać, naśladować to, co on gwiżdże; -chpflanzen, *va.* później zasadzić; -chpflügen, s. Na'chackern; -chpfropfen, *va.* później zaszczepić (drzewka); -chpfuschen, *va.* po partacku co naśladować; partacką jaką robotę naśladować; Jemandem — partolić co za kim; -chplappern, *va.* paplać, pleść, bzdurzyć co za kim; -chplaudern, s. Na'chplappern; -chplündern, *vn.* (h.) później rabować, plondrować; -chposau'nen, *vn.* (h.) u. *va.* na puzonie trąbić za kim; —, *za czyim przewodem roztrębywać co; -chprägen, *va.* później odbijać (monetę itd.); — odbić podług jakiego wzoru; fałszować; Jemandem Worte —, *za czyim przykładem kuć słowa; -chpredigen, *va.*: Jemandem — kazać za czyim przykładem; powtarzać czyje kazanie oder kazania; etwas — z ambony powtarzać co za kim; -chprüfen, *vn.* (h.) u. *va.* examinować daléj; Jemdm. — examinować po kim; Jemanden — powtórnie kogo examinować; powtarzać oder poprawiać z kim examen; -chprüfling, *sm.* uczeń później składający albo poprawiający examen; -chprüfung, *sf.* drugi (późniejszy) examen; examen powtórny od. poprawczy (z tymi, co źle złożyli); -chpumpen, *va.* później jeszcze pompować; —, ** s. Na'chborgen; -chpurzeln, *vn.* (s.): Jemandem — stoczyć się i koziołka przewrócić za kim; -chquellen, *vn. irr.* (s.) (quelle nach, quillt n., quoll n., nachgequollen) później (jeszcze) tryskać, płynąć, ciec, lać się; -chrasen, *vn.* (h.) później szaléć; Jemandem — szaléć za kim, jego szaleństwo naśladować; —, *vn.* (s.) jak szalony ścigać kogo, wrzeszczyć za nim itd.; -chrasseln, *vn.* (h.) potém zaszczęknąć od. szczękać; —, *vn.* (s.) z łoskotem dążyć z tyłu oder za kim, za czém; der Wagen ist ihnen nachgerasselt powóz z łoskotem puścił się za nimi; -chrauben, *va.* potém, jeszcze rabować; -chrauchen, *vn.* (h.) później od. potém się dymić (np. o piecu); — potém fajkę palić (np. jak inni przestuną, albo resztę fajki wypalić po kim); —, *va.* później albo po czém wypalić (fajkę); -chräuchern, *vn.* (h.) potém zakadzić; Jemandem — kadzić za kim; Na'chraum, *sm.* (im Forste) drzewa po wycięciu pozostałe (do dalszego wycinania); -chräumen, *vn.* (h.) poprawiać sprzątanie, drugi raz sprzątać; resztę potém posprzątać oder uprzątnąć; -chrauschen, *vn.* (h.) potém szeleścić; —, *vn.* (s.) z szelestem iść; leciéć, płynąć za kim od. za czém; -chrechnen, *vn.* (h.) u. *va.* potém rachować; porachować, przeliczyć (czy istotnie jest tyle); Jemandem — rachować po kim dla sprawdzenia; — sprawdzać czyj rachunek; rachować za kim; etwas — rachować komu (dla wykazania mu); — rachować, ile też kto ma albo potrzebuje, wydaje; -chrechner, *sm.* kalkulator; sprawdzacz rachunków; ten co po kim rachuje; -chrechnung, *sf.* późniejsze obliczanie; sprawdzanie rachunku; rachowanie po kim; -chrecht, *sn.* prawo późniejsze, poślednie, które kto ma po innym; -chrede, *sf.* domówienie; epilog; przymówienie się, odezwanie się po innych; —, *Litt.* odezwa do czytelnika na końcu dzieła; obmowa; Jemanden in üble — bringen spotwarzyć oder osławić kogo; wystawić go na obmowę; in üble — kommen osławić się; dostać się na ludzkie obmowy; -chreden, *va.* mówić za kim, pomawiać, powtarzać za nim, po nim; powtarzać co słyszanego; — mówić o kim (po za oczy, osobliwie złe rzeczy); Jemandem Böses — obmawiać, osławiać, potwarzać kogo; -chreder, *sm.* obmowca; -chredig, *a.* obmowny; -chredner, *sm.* ten, co po innych mowcach ma mowę; domowca; -chregnen, *vn.* (h.): es regnet noch nach, es wird noch nachregnen potém jeszcze deszcz pada; -chreichen, *va.* podać co komu (oddalającemu się); później jeszcze co podać; —, *vn.* (h.) jeszcze dłużéj starczyć; -chreifen, *vn.* (s.) później dojrzewać; -chreise, *sf.* podróż za kim; -chreisen, *vn.* (s.): Jemandem — za kim jeździć (podróżując); za kim pojechać; -chreißen, *va. irr.* (h.) (reiße nach, riß n., nachgerissen) później bardziéj od. daléj rozedrzéć; porwać za sobą; -chreiten, *vn. irr.* (s.) (reite nach, ritt n., nachgeritten) z tyłu jechać; Jemandem — (konno) za kim jechać, pojechać od. puścić się (konno) za kim; -chreiter, *sm.* masztalerz, konno za kim jadący lub jeżdżący; -chrennen, *vn. irr.* (s.) (renne nach, rannte n., nachgerannt) pędzić za kim; pędem się za nim puścić; -chreue, *sf.* żal po niewczasie; -chricht, *sf.* wiadomość; doniesienie; — (Gerücht) wieść; eine — von etwas bekommen, erhalten odebrać, otrzymać wiado-

mość o czém; Jemandem eine Nachricht bringen wiadomość komu przynieść; Jemandem eine — hinterbringen, ertheilen, geben donieść komu, zawiadomić go, doniesienie mu uczynić, udzielić mu wiadomości o czém; -chrichtbrie'f, *sm.* list z doniesieniem; -chrichten, *va.* później od. na nowo, jeszcze raz sądzić; poprawiać, co było źle wykierowane lub ustawione; Jemanden — (hinrichten) wykonać na kim karę; -chrichter, *sm.* (Henker, Scharfrichter) wykonawca kary śmierci; mistrz; kat; -chrichtlich, *a.* u. *ad.* dla wiadomości; Jemandem etwas — zu wissen thun dla wiadomości komu o czém donieść; -chriechen, *va. irr.* (h.) (rieche nach, roch n., nachgerochen) później co powąchać; —, *vn.* (h.) potém pachnąć od. zapach jaki wydawać; der Schwefel riecht nach siarkę potém czuć; -chrieseln, *vn.* (s.) płynąć zwolna za czém (strumyk); -chringen, *vn. irr.* (h.) (ringe nach, rang n., nachgerungen) usilnie ubiegać się za czém; -chrinnen, s. Na'chfließen; -chrollen, *vn.* (s.) toczyć się za czém; -chrücken, *vn.* (s.): Jemandem — ruszyć za kim; —, *va.* daléj posunąć co; -chrudern, *vn.* (s.) *Sw.* tyłu oder za kim płynąć (za pomocą wioseł); Na'chruf, *sm.* odezwa pośmiertna; ostatnie słowa przed śmiercią; s. a. Na'chruhm; -chrufen, *vn. irr.* (h.) (rufe nach, rief n., nachgerufen): Jemandem — wołać za kim; —, *va.* wołać kogo za sobą (aby szedł z tyłu); -chruhen, *vn.* (h.) potém spocząć; -chruhm, *sm.* sława po śmierci; -chrühmen, *va.*: Jemandem etwas — za czyim przykładem co chwalić; — z chlubą co o kim mówić; das kann man ihm — na pochwałę jego powiedziéć to można; można mu w tém oddać pochwałę; -chrutschen, *vn.* (s.): Jemandem — płozić się, suwać się za kim; -chsaat, *sf. Ldw.* zasiew powtórny; zasiewek powtórny; -chsäen, *va.* dosiewać; -chsagen, s. Na'chreden, Na'chrühmen; -chsalzen, *va.* dosolić; -chsammeln, *va.* później zbierać od. zebrać; -chsatz, *sm. Spl.* zdanie tylne, następne; następnik; -chsaufen, *vn. irr.* (h.) (saufe nach, säuft n., soff n., nachgesoffen) później złopać; -chsaugen, *vn.* (h.) potém ssać; -chsäuseln, -sausen, *vn.* (h.) szeleścić za kim; -chschaffen, *va.* dostawić komu co później; później co sprawić (kupić, nabyć); -chschall, *sm.* dźwięk później się słyszeć dający; odgłos dźwięku; -chschallen, s. Na'chhallen; -chscharren, *vn.* (h.) grzebać (tam i sam); einer Sache — grzebać za czém, szukając czego; -chschauen, *vn.* (h.) patrzéć za kim; poglądać za kim; s. a. Na'chsehen; -chschein, *sm.* światło pozostałe; — (Nachglanz) blask pozostały; światło, które ciało jakie rzuca za sobą; -chscheinen, *vn. irr.* (h.) (scheine nach, schien nach, nachgeschienen) później jeszcze świecić; -chschenken, *va.* później co darować; -chscheren (sich), *vr.* (h.) leźć za kim; -chschicken, *va.* posłać za kim (rzeczy, posłańca); -chschickung, *sf.* posyłanie za kim; nadesłanie; późniejsza posyłka; -chschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe nach, schob n., nachgeschoben) suwać oder posuwać co daléj albo za czém, za kim; Jemandem den Karren — taczki prowadzić, pchać za kim; seine Kugel — swoję kulę później rzucić; —, *vn. irr.* (h.): Jemandem — po kim rzucać (w kręgle); —, (s.) szybko biedz za kim; -chschieber, *sm.* ten, który po kim rzuca (w kręgle), albo co za kim sunie, pcha; -chschielen, *vn.* (h.): Jemandem — z boku na kogo albo za kim spoglądać; -chschießen, *vn. irr.* (h.) (schieße nach, schoß n., nachgeschossen) strzelać po kim (z kolei) albo potém; strzelać za kim, na niego oddalającego się; strzelać za czyim przykładem; —, (s.) szybko za czém wytryskać, płynąć; er schoß ihm nach, *jak strzała za nim poleciał; —, *va. irr.* (h.) wystrzelić co z tyłu; Jemandem eine Kugel — kulą strzelić za kim; ich mußte noch zehn Thaler — (mehr bezahlen), *musiałem jeszcze potém dodać 10 talarów; -chschiffen, *vn.* (s.): Jemandem — płynąć od. żeglować za kim (na okręcie lub statku); -chschimpfen, *vn.* (h.) łżyć odchodzącego; obelgi za nim rzucać; obelżywemi słowy go ścigać; -chschlachten, *va.* jeszcze potém zabić; —, *vn.* (s.), s. Na'charten; -chschlag, *sm.* późniejsze uderzenie; *Tk.* nóta przyczepna; ponóta; Na'chschlagen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (schlage nach, schlägt n., schlug n., nachgeschlagen) potém uderzyć; Jemandem — uderzyć po kim (naśladując go); eine Note —, *Tk.* nótę uderzyć (wybić, wziąć) po innéj; s. a. Na'chschlag; —, *Mzk.* s. Na'chprägen; — (aufsuchen): eine Stelle — wartować od. otworzyć jakie miejsce w książce; —, *Bw.*: dem Erze — szukać kruszcu (w ziemi); —, *vn.* (s.), s. Na'charten; -chschlängeln, *vn.* (s.) u. *vr.*: sich — w wężykowatym kierunku dążyć, biedz, płynąć, snuć się za czém; -chschlarfen, *vn.* (s.): Jemandem — wlec się za kim; -chschleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche nach, schlich n., nachgeschlichen): Jemandem — cichaczem iść za kim; skradać się za nim; ukradkiem za nim łazić; auf Tritt u. Schritt — krok w krok za kim łazić (śpiegując go); sich — wśliząc się, cichaczem wsunąć się za kim; -chschleicher, *sm.* ten, co za kim łazi, skrada się; -chschlendern, *vn.* (s.): Jemandem — leźć, wlec się, toczyć się za kim; -chschleppen, *va.* włóczyć, wlec za sobą; sich — wlec się za kim; —, *vn.* (s.) wlec od. włóczyć się za kim (jak suknia, ogon od sukni); -chschleudern, *va.* (z impetem) za kim co rzucić; -chschloßen, s. Na'chhageln; -chschlucken, *va.* połknąć co po czém; -chschlürfen, *va.* chlipnąć czego po czém; -chschlüpfen, *vn.* (s.): Jemandem — wkraść się za kim; -chschlüssel, *sm.* klucz dorabiany; -chschmack, s. Na'chgeschma'ck; -chschmauchen, s. Na'chrauchen; Na'chschmauß, *sm.* poprawiny bankietu; uczta na poprawiny; -chschmaußen, *vn.* (h.) potém od. na nowo bankietować; -chschmecken, *vn.* (h.) potém smak jaki miéć od. w ustach zostawiać; Na'chschmeißen, s. Na'chwerfen; -chschmelzen, *va. irr.* (h.) (schmelze nach, schmilzt n., schmolz n., nachgeschmolzen) później jeszcze topić; —, *vn.* (s.) później się topić; -chschmerz, *sm.* ból później się odzywający; -chschmerzen, *vn.* (h.) później boléć; -chschneiden, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (schneide nach, schnitt n., nachgeschnitten): Jemandem — krajać za kim; Brod — przykrajać chleba; Jemandem etwas — krajać, wykrawać, przykrawać co na wzór czyj; Na'chschnitt, s. Na'chernte; -chschnitzeln, *va* wystrugać co podług czyjego wzoru; -chschnurren, s. Na'chblasen; -chschreiben, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (schreibe nach, schrieb n., nachgeschrieben) pisać podług jakiego wzoru (jak uczący się), lub to, co kto mówi albo co wprzód napisał; naśladować, pisać za kim; wypisywać, przepisywać, powtarzać kogo; później (po oddaleniu się czyjém) napisać co do kogo; potém co dopisać (u spodu listu); -chschreiber, *sm.* piszący podług jakiego wzoru; piszący za kim (to co on mówi); powtarzający cudze pisma; -chschreien, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (schreie nach, schrie nach, nachgeschrien): Jemandem — krzyczéć za kim (oddalającym się); etwas — donośnym głosem wołać co za kim; -chschrift, *sf.* dopis; dopisek; -chschub, *sm.* (im Kegelspiel) późniejszy rzut; -chschur, *sf. Ldw.* powtórna strzyżka; -chschuß, *sm.* późniejszy strzał; strzał jeszcze się komu należący (że go ominął); — dopłata (do tego co już się złożyło); -chschütteln, *va.* później jeszcze trząść albo utrząść; -chschütten, *va.* później więcéj dosypać, przylać; -chschwänzen, *vn.* (h.): Jemandem — za czyim przewodem nic nie robić; -chschwarm, *sm.* drugi (późniejszy) rój itd. pszczół; -chschwärmen, *vn.* (h.) później się roić (o pszczołach); *później sobie pohulać; Jemdm. — hulać za czyim przewodem; naśladować go w birbantce; —, (s.): Jemandem — z hulackim wrzaskiem iść oder jechać za kim; -chschwarzen, s. Na'chblauen; —, *va.* u. *vn.* (h.) czarno farbować; czernieć potém; -chschwatzen, s. Na'chplappern; -chschweben, *vn.* (s.): Jemandem — unosząc się w powietrzu ścigać kogo, dążyć za nim; -chschweifen, *vn.* (s.): Jemandem — majaczyć za kim; włóczyć się za nim; -chschwellen, *vn. irr.* (s.) (schwelle nach, schwillt nach, schwoll nach, nachgeschwollen) później napuchnąć, nabrzmiéć; później wezbrać (o rzece); -chschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme nach, schwamm n., nachgeschwommen) z tyłu płynąć; Jemandem — płynąć za kim; -chschwingen, *va. irr.* (h.) (schwinge nach, schwang nach, nachgeschwungen): Jemandem etwas — machnąć oder machać czém za kim; sich — poruszać się z tyłu; sich auf die höchste Ehrenstufe Jemdm. —, *do najwyższego stopnia godności wznieść się za kim; -chschwören, *vn. irr.* (h.) (schwöre nach, schwur n., nachgeschworen) przysiądz za kim, po kim, za czyim przykładem; -chschwung, *sm.* wzniesienie się szybkie za kim; -chschwur, *sm.* późniejsza od. powtórna przysięga; -chsegeln, *vn.* (s.) *Sw.* z tyłu płynąć (okrętem żaglowym i o okręcie); Jemandem — płynąć za kim; **puścić się za kim na tamten świat itd.; -chsehen, *vn. irr.* (h.) (sehe nach, sah n., nachgesehen) zobaczyć, spojrzéć, zajrzéć; Jemandem, einer Sache — patrzéć za kim, za czém (na kogo lub co oddalającego się); er hat die Gelegenheit nicht benutzt, nun mag er —, nun hat er das Nachsehen, *nie korzystał z pory; niech teraz za nią patrzy, kiedy uleciała; Jemandem — pobłażać komu; —, *va. irr.* (h.) obaczyć co (dla przekonania się); eine Rechnung — zajrzéć w rachunki;

przeglądać je, rewidować; Jemandem etwas — przepuścić, wybaczyć komu co; nie karać go za to, nie brać mu za złe, nie zważać na to; płazem puścić; -chsehen, *sn.* patrzanie na co; przeglądanie czego; ich habe das —, *wolno mi na co patrzéć, co obejrzéć; ich habe das — gehabt, *patrzałem, alem nic nie dostał; *na widzeniu się skończyło, zresztą odszedłem z kwitkiem; -chseher, *sm.* ten, który co rewiduje, przegląda; -chsehnen (sich), *vr.* (h.): sich Jemandem — tęsknić za kim; -chseifen, *va.* jeszcze raz co pomydlić; -chsenden, s. Na'chschicken; -chsetzen, *vn.* (h.): Jemandem — gonić, pędzić; w pogon się puścić, pogonić za kim; —, *va.* kłaść co w tyle; Jemanden als Erben —, *Rw.* mianować kogo drugim dziedzicem; —, *Bchdr.*: eine Zeile — późniéj dodać od. złożyć wiersz; Jemanden —, *posponować kogo; *mniéj go cenić niż innych; s. a. Geri'ngschätzen; Hera'bsetzen; er setzt ihm alle Anderen nach, *jego wyżéj kładzie od wszystkich; -chsetzung, *sf.* pogon; gonienie za kim; ściganie go; umieszczenie w tyle (np. wyrazu); —, *(Herabsetzung, Geringachtung) posponowanie, lekceważenie, niecenienie sobie kogo; -chseufzen, *vn.* (h.): Jemandem — wzdychać za kim.

Na'chsein, *vn. irr.* (s.) (bin nach, bist nach, ist nach, war n., nachgewesen): er ist ihm nach poszedł za nim; s. a. Na'chfahren, 2c.

Na'chsicht, *sf.* zajrzenie do czego (do książki, dla przekonania się o czém); przeglądanie, rewidowanie (rachunków itd.); Vorsicht ist besser als —, *lepiéj rzecz wprzód zbadać niż potém; — pobłażanie; mit Jemandem — haben, *miéć wzgląd dla kogo; *z pobłażaniem go traktować; — gegen Jemanden beweisen, *względy komu okazywać; *pobłażać mu; mit Jemandes Fehlern — haben, *pobłażać czyim wadom; ich bitte um gütige —, *proszę o łaskawe względy; *proszę mi nie odmawiać łaskawego pobłażania; Na'chsichtig, *a.* pobłażający; — gegen Jemandem pobłażający dla kogo; względny; —, *ad.* z pobłażaniem; -chsichtsvo'll, *a.* bardzo pobłażający; łaskawy, względny (w sądzeniu, karaniu); -chsickern, *vn.* (s.) późniéj ciec; -chsieben, *va.* późniéj przesiać; -chsieden, *va. irr.* (h.) (siede nach, sott n., nachgesotten) późniéj dowarzyć; -chsilbe, -chsylbe, *sf. Spl.* zgłoska w tyle stojąca; -chsingen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (singe nach, sang n., nachgesungen) potém śpiewać; śpiewać sobie; Jemandem — śpiewać za kim; etwas — zaśpiewać co po kim; -chsinken, *vn. irr.* (s.) (sinke nach, sank n., nachgesunken) potém upaść, opaść, zapaść się; -chsinnen, *vn. irr.* (h.) (sinne nach, sann n., nachgesonnen) rozmyślać nad czém; worüber sinnst du nach? nad czém tak myślisz, rozmyślasz się? nad czemeś się tak zamyślił? -chsinnen, *sn.* rozmyślanie; -chsintern, s. Na'chsickern; -chsitzen, *va. irr.* (h. u. s.) (sitze nach, saß n., nachgesessen) w tyle siedziéć; Jemandem — siedziéć za kim; er sitzt mir nach (hinter, unter mir) siedzi po mnie, niżéj odemnie; Jemanden — lassen posadzić kogo w tyle lub po kim; -chsommer, *sm.* ostatnia pora lata; polecie; ostatek lata; schyłek lata; -chsorge, *sf.* późniejszy kłopot; Vorsorge verhütet —, *kto się wprzód dobrze namyśli (opatrzy), ten nie ma potém kłopotu; -chspähen, *vn.* (h.): Jemandem, einer Sache — śpiegować kogo, co; — śledzić, badać co; zaciekać się nad czém; -chsparen, *va.* późniéj oszczędzić co; -chspazie'ren, *vn.* (s.) spacerować potém lub za kim; -chspeien, *vn. irr.* (h.) (speie nach, spie n., nachgespien) potém pluć albo womitować; —, *va.* potém co wyrzucić, wypluć albo co wywomitować, czém pluć albo womitować; -chspeise, s. Na'chgeri'cht; -chspenden, *va.* późniéj (jeszcze) użyczyć, dać co; Jemandem etwas — późniéj jeszcze obdarzyć czém kogo; -chspiel, *sn.* to co się gra na zakończenie; -chspielen, *vn.* u. *va.* (h.) potém grać; ich habe Herzen nachgespielt potém grałem czerwień; Jemandem — grać za kim; powtarzać to co on gra; grać tak jak on; — grać co na zakończenie; -chspinnen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) późniéj prząść lub co uprząść; -chspotten, *vn.* (h.): Jmdm. — powtarzać czyje drwinki; drwić sobie za kim, z niego oddalającego się; -chspotter, -chspötter, *sm.* podrzeźniacz, podrzyźniacz; -chspotterin, -chspötterin, *sf.* podrzeźniaczka; -chspottung, -chspötterei', -chspöttelung, *sf.* podrzeźnianie, podrzyźnianie; -chsprechen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (spreche nach, spricht nach, sprach n., nachgesprochen): Jemandem — mówić za kim; er kann jedes Wort — on każde słowo powtórzyć potrafi; -chsprecher, *sm.* cudzych słów powtarzacz; taki, co wszystko za drugimi powtarza, jak za panią matką pacierz; -chsprecherei', *sf.* nierozmyślne powtarzanie słów cudzych; -chsprecherspie'l, *sn.* gra w powtarzanie; -chsprengen, *vn.* (s.): Jemandem — w czwał puścić się oder pędzić za kim; -chspringen, *vn. irr.* (s.) (springe nach, sprang n., nachgesprungen): Jemandem — skoczyć za kim; Jemandem nachgesprungen kommen w skok przybyć za kim; spring' ihm geschwinde nach! skocz prędko za nim; -chspritzen, *vn.* u. *va.* (h.): Jemandem Wasser — sikać za kim wodą; -chsprudeln, *vn.* (s.) późniéj ciurczéć, z bełkotem płynąć od. tryskać; -chsprung, *sm.* skok za kim; -chspülen, *va.* popłukać; jeszcze raz wypłukać; -chspüren, *vn.* (h.): Jemandem — tropić kogo; einer Sache — szperać czego; poszukiwać, dochodzić; -chspürer, *sm.* poszukiwacz; śledziciel; -chspürung, *sf.* dochodzenie; śledztwo; -chsputen (sich), *vr.* (h.): sich Jemandem — śpieszyć się za kim.

Nächst, *praep.* (mit *Dativ*) u. *ad.* najbliżéj; bardzo blisko; tuż przy; tuż podle; — podle; po; za; nächst meinen Eltern liebe ich ihn am meisten po rodzicach go lubię najbardziéj; Nächst, *a. superlat.*, s. Nä'chster, Nä'chste, Nä'chstes, *a.*; die — vergangene Woche w przeszłym właśnie tygodniu; der — folgende Monat miesiąc najbliższy.

Na'chstaar, *sm. Hlk.* zaciemek następowy, katarakta na oku na nowo się formująca.

Na'chstammeln, *vn.* u. *va.* (h.): Jemandem — bąkać za kim; etwas — potém co wybąkać; -chstampfen, *vn.* (h.) potém tłuc (w stępie); Jemandem tłuc lub tupać za kim; —, *va.* jeszcze więcéj czego utłuc potém; -chstänkern, *vn.* (h.) szperać; er stänkert überall nach, *wszędzie nos wściubi i wącha; -chstärken, s. Na'chackern.

Nä'chstdem, Nächst, *ad.* zaraz potém; tudzież.

Nä'chster, Nä'chste, Nä'chstes, *a. superlat.* (v. Na'he); najbliższy; przyszły (podobnie o kolei); —, *ad.*: am nächsten najbliżéj; najbliższéj; mit Nächstem w tych dniach; hinsichtlich der Zeit stand er dem Homer am nächsten co do czasu najbliższym był Homera; Jeder ist sich selbst der Nächste, *każdy sobie najbliższy; *bliższa koszula ciała niż kaftan; der Nächste, *sm.* bliźni; seinen Nächsten lieben gleich sich selbst kochać bliźniego jak siebie samego.

Na'chstechen, *va. irr.* (h.) (steche nach, sticht nach, stach n., nachgestochen) wysztychować co podług jakiego wzoru; Jemandem — wysztychować co podług czyjego oryginału; —, *vn.* (h.): Jemandem — oddalającego się pchnąć lanca itd.; chciéć przebić, przekłuć, ugodzić (lancą, szpada, sztyletem); — (im Kartenspiel) starszą zabić; —, *Rw.* s. Na'chfahren; Na'chstehen, *vn. irr.* (h.) (stehe nach, stand n., nachgestanden) stać po czém od. niżéj; nachstehende Worte następujace wyrazy od. słowa; Jemandem — (niedriger stehen, weniger sein) ustępować komu lub czemu; das Nützliche muß dem Rechtlichen immer —, *pożyteczne uczciwemu zawsze powinno ustąpić (pierwszeństwa); -chstehlen (sich), *vr. irr.* (h.) wkraść się za kim; wśliznąć się; -chsteigen, *vn. irr.* (s.) (steige nach, stieg n., nachgestiegen): Jmdm. — leźć za kim po kim; -chstellen, *va.* w tyle co postawić; potém postawić; —, *vn.* (h.) zasadzać się na kogo lub na co; Jemandem, Jemandes Leben — dybać na kogo, na czyje życie; -chstellung, *sf.* zasadzka; Jemandem Nachstellungen bereiten zasadzki na kogo zastawić; Jemandes Nachstellungen entgehen ujść czyich zasadzkach; -chsteller, *sm.* ten co się zasadza, dybie na kogo; -chstellerisch, -chstellend, *a.* podstępny; —, *ad.* podstępnie; -chstempeln, *va.* stempel na czém naśladować; sfałszować; nachgestempelte Karten karty z fałszywym stemplem.

Nä'chstenlie'be, *sf.* miłość ku bliźnim; ludzkość.

Nä'chstens, *ad.* wkrótce, niedługo, w rychle; w lada dzień.

Na'chsterben, *vn. irr.* (s.) (sterbe nach, stirbt n., starb n., nachgestorben): Jemandem — potém albo po kim umrzéć; -chsteuer, *sf.* podatek późniéj rozpisany; -chsteuern, *vn.* (s.) *Sw.* sterować za kim; —, *Stw.* późniéj jeszcze złożyć podatek; dopłacać pobór.

Nä'chstfolgend, *a.* blisko następujący, nadchodzący.

Na'chstich, *sm.* kopia sztychu; rycina naśladowana od. kopiowana; -chsticken, *va.* późniéj co wyszyć, wyhaftować; naśladować co wyszytego; -chstiefeln, *vn.* (s.) **§ iść za kim; -chstiften, *va.* późniéj co założyć; -chstimmen, *va. Tk.* dostroić czego; Jemandem — dostroić podług kogo, wystroić, nastroić co; powtórnie głosować.

Nä'chstkünftig, s. Nä'chstens.

Na'chstolpern, *vn.* (s.): Jemandem — potykając się iść za kim; -chstopfen, *va.* bardziéj co natkać; -chstoppeln, *va.* resztki zbierać; —, *vn.* (h.): Jemandem — zbiór po kim dokończać; -chstoß, *sm.* powtórne pchnięcie; —, *Ftk.* pchnięcie po odbiciu (sprawowaniu) razu przeciwnika; -chstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße nach, stößt n., stieß n., nachgestoßen) jeszcze więcéj utłuc; popchnąć kogo za kim; powtórnie kogo pchnąć; —, *vn.* (h.) powtórnie pchnąć; Jmdm. — pchnąć za czyim przykładem; -chstottern, *vn.* (h.): Jemandem — jąkać się za kim, naśladować jego jąkanie; —, *va.*: Jemandem etwas — jąkającym głosem potém albo po kim co wymówić; -chstrahlen, *vn.* (h.) późniéj rzucać promienie; -chstraucheln, s. Na'chstolpern; -chstreben, *vn.* (h.): einer Sache — ubiegać się, uganiać się za czém; -chstrebung, *sf.* usiłowanie; staranie się usilne; dążenie; dopinanie się; -chstrecken, *va.*: Jemandem die Arme — wyciągać ręce za kim (oddalającym się); -chstreifen, *vn.* (s.) z tyłu postępować robiąc ucieczki w różne strony; Jemandem — iść za kim wałęsając się po różnych miejscach; -chstreiten, *vn. irr.* (h.) (streite nach, stritt n., nachgestritten) potém się sprzeczać; -chstreuen, *va.* jeszcze więcéj nasypać lub rozesłać; Jemandem — sypać co za kim (kwiaty); -chstricken, *vn.* (h.) potém jeszcze robić pończochę itd.; —, *va.* zrobić co na drutach podług jakiego wzoru; -chströmen, *vn.* (s.) strumieniem płynąć potém lub z tyłu; -chstümpern, s. Na'chpfuschen; -chstürmen, *vn.* (h.) potém się wzburzyć (o morzu); z gwałtownością się zerwać (o wietrze); —, (s.): der Wind stürmte uns nach gwałtowny od. burzliwy wiatr ścigał nas; die Reiterei stürmte nach, *Kw.* z natarczywością puściła się potém konnica; -chstürzen, *vn.* (s.) późniéj albo po czém się zwalić, zawalić, zapaść; Jemandem —, *z natarczywością puścić się za kim; s. a. Na'chstürmen; —, *va.* po czém, po kim, lub potém zwalić, strącić; er stürzte noch einen Becher nach, *jeszcze jeden puhar potém wlał w siebie duszkiem; -chsuchen, *vn.* u. *va.* (h.) szukać, szperać; poszukiwać czego; in seinen Papieren — przerzucać papiery szukając czego; was suchst du nach? czego tak szperasz? ich habe überall nachgesucht wszędziem szukał; um etwas — podać o co; starać się; prosić (rządu o pozwolenie); Jemandem — szukać po kim (jeszcze raz); -chsucher, *sm.* poszukiwacz; -chsuchung, *sf.* poszukiwanie; Nachsuchungen anstellen poszukiwanie czynić; -chsündigen, *vn.* (h.) późniéj zgrzeszyć.

Nacht, *sf.* noc; gute Nacht! dobra noc! gute —, Hoffnung! żegnam cię nadziejo! gute —, gehofftes Amt! *bądź zdrów spodziewany urzędzie! du kannst dem Gelde gute — sagen, *możesz się pożegnać z pieniędzmi; gute — nehmen pożegnać się z tym światem; —, *ciemnota; niewiadomość; pomroka; auf diesem Lande ruht noch dicke —, *w tym kraju gruba jeszcze panuje noc; in seinem Kopfe ist es —, w jego głowie jeszcze ciemno, *jeszcze nie zaświatało; das Reich der —, *krajna nocy (śmierci); zu Nacht speisen, essen jadać wieczerzą; stille, einsame — głucha noc; Nachts, des Nachts, *nocą; schlaflose Nacht bezsenna noc; es wird — noc zapada, noc nadchodzi od. zmierzcha się; bis in die sinkende — głęboko w noc; über — bleiben przenocować; es hat die ganze liebe — geregnet, § całą Bożą od. całuteńką noc deszcz padał; bei Nacht w nocy; w noc; bis in die — aż do nocy; bei — sind alle Katzen grau, *w nocy wszystkie koty bure; *każda krowa w nocy czarna.

Nacht-, *a.* nocny.

Na'chtanzen, *vn.* (h.) potém tańcować; Jemandem — tańcować po kim; naśladować kogo w tańcu; —, (s.): Jemandem — tańcować za kim; puścić za nim w tanecznych skokach; —, *va.*: ich habe noch einen Walzer nachzutanzen mam jeszcze jednego walca do przetańcowania; -chtänzer, *sm.*, -chtänzerin, *sf.* ten, ta, co po kim tańcuje od. w tańcu następuje.

Na'chtarbeit, *sf.* nocna praca, robota; wypracowanie przy świecy; -chtarbeiter, *sm.* robotnik nocny.

Na'chtasten, *vn.* (h.): einer Sache — macać za czém (dla domacania się); -chtauchen, *vn.* (s.): Jemandem — po kim zanurzyć się w wodzie, dać nurka; -chtaufen, *va. Kg.* potém albo powtórnie chrzcić; **wody dolewać (do wina, itd.).

Na'chtauflauf, *sm.* (nächtlicher Auflauf) zgiełk nocny.

Na'chtaumeln, *vn.* (s.): Jemandem — taczać się za kim; potoczyć się za nim.

Na'chtbecken, s. Na'chttopf; Na'chtbede'ckt, -chtbeha'ngen, -chtbeklei'det, -chtbela'stet, *a.* cieniami nocy okryty; osłoniony pomroką; -chtbild, *sn.* obraz noc przedstawiający; *okropny, przerażliwy obraz; -chtblattern, *sf. pl. Hlk.* nocówki; pryszczeń nocny; -chtblau, *a.* ciemnoniebieski; ciemnogranatowy; -chtblindheit, s. Dä'mmerungsbli'ndheit; -chtblume, *sf. Ng.* kwiat nocny; w nocy rozkwitający; —, *Ng.* astra (kwiat); -chtbro'd, s. A'bendbro'd; -chtdieb, *sm.* złodziéj nocny; -chtdieberei', *sf.* nocne złodziejstwo; -chtdiebstahl, *sm.* nocna kradzież; -chtdrud, s. Alp; -chtdunkel, *a.* ciemny jak noc; —, *ad.* ciemno jak w nocy; -chtdurchwa'llend, -chtdurchwa'ndelnd, *a.* odbywający nocne przechadzki. [nocach.

Nä'chtela'ng, *a.* u. *ad.* po całych

Na'chten, *vn.* (h.): es nachtet noc się robi; das Auge nachtet, *oko się zaciemnia; sein Verstand nachtet noch, *jego rozum jeszcze śpi jak w nocy; — (übernachten) nocować; Na'chtergie'ßend, *a.* * rozpościerający pomrokę; -chterschei'nung, *sf.* widmo nocne; -chtessen, s. A'bendbro'd; -chteule, *sf. Ng.* sowa nocna; puszczyk; aussehen wie die —, * wyglądać jak sowa nocna; -chtfahrer, s. Zau'berer; -chtfalter, *sm. Ng.* (Schmetterling) lelek; zanocnica; ćma; -chtfeier, -chtfeierlichkeit, *sf.* uroczystość nocna; -chtfeuer, *sn.* ogień nocny; -chtfrau, *sf.* czarownica; *straszydło nocne (w kształcie kobiety); -chtfrost, *sm. Ntl.* przymrozek; -chtgänger, s. Na'chtwanderer; -chtgarn, *sn.* sieć na skowronki; -chtgebi'lde, *sn.* mara nocna; -chtgeda'nke, *sm.* myśl ponura, okropna; -chtgefe'cht, *sn.* potyczka nocna; -chtgeflü'gel, -chtgefie'der, *sn.* ptastwo nocne (co po nocy lata); -chtgeist, *sm.* duch nocny; -chtgeklei'det, s. Na'chtbede'ckt; -chtgemä'lde, s. Na'chtbild; -chtgesa'ng, *sm.* śpiew nocny; -chtgeschi'chte, *sf.* *powieść mająca za przedmiot nocne zdarzenie; -chtgeschi'rr, s. Na'chttopf; -chtgesi'cht, -chtgespe'nst, *sn.* widmo, straszydło nocne; -chtgesti'rn, *sn. Stk.* planeta nocna; -chtgewa'nd, *sn.* strój nocny od. ranny; negliż; -chtgewö'lk, *sn.* chmury nocne; chmury czarne jak noc; -chtgleiche, *sf. Stk. Geog.* porównanie dnia z nocą; -chtgleichenpu'nkt, *sm.* punkt ekwinokcyalny; -chthabit, *sn.*, -chthaube, *sf.* ubiór, czepek nocny.

Na'chthauen, *vn.* (h.) *Ntl.* późniéj tajeć; Na'chtheil, *sm.* niekorzyść; uszczerbek; szkoda, strata; das bringt, gereicht mir zum — to mi szkodę przynosi, jest z moją szkodą, stratą; ich bin im — niekorzyść jest na mojéj stronie; dadurch kam er in — przez to się jego położenie pogorszyło, stało mniéj korzystném; -chtheilen, *va.* potém podzielić; -chtheilig, *a.* niekorzystny; szkodliwy.

Na'chthemd, *sn.* koszula nocna; -chtherberge, *sf.* gospoda nocna; zajazd na nocleg; — nocleg; dort werden wir — halten tam będziemy miéć od. odbywać nocleg; -chthimmel, *sm. Stk.* niebo nocne; -chthirt, *sm.* pastuch nocny.

Na'chthun, s. Na'chmachen.

Na'chthut, s. Na'chtwache; -chthütte, *sf.* chata nocna.

Na'chtigall, *sf.* słowik; Na'chtigall-, Na'chtigallen-, *a.* słowiczy; słowików; Na'chtigallengesa'ng, *sm.* śpiew słowików; Na'chtigallento'n, *sm.* słowiczy ton.

Na'chtilgen, *va.* późniéj zniszczyć; zmazać (dług).

Na'chtimbiß, *sm.* przekąska na wieczór.

Na'chttisch, *sm.* (Dessert) wety; zum — wurde aufgetragen rc. na wety dano itd.; -chttischwein, *sm.* wino na wety.

Na'chtjacke, *sf.*, Na'chtjäckchen, *sn. dim.* kaftanik nocny; -chtjagd, *sf. Jäg.* polowanie nocne; -chtkälte, *sf. Ntl.* mróz nocny; -chtkerze, *sf.* nocna świeca; —, *Ng.* (Pflanze) wesołek; wiesiołek; -chtkleid, *sn.* suknia nocna; -chtkost, s. A'bendbro'd; -chtkugel, *sf.* kuła szklana (jaką np. szewcy zawieszają przed światłem, kiedy w nocy pracują); -chtlager, s. Na'chtherberge; -chtlampe, *sf.*, -chtlämpchen, *sn. dim.* lampa, lampka nocna; -chtlänge, *sf.* długość nocy; dłuż nocy; -chtlärm, *sm.* wrzawa nocna; -chtläufer, *sm.* nocnik; biegus od. włóczęga nocny; włóczący się po nocy; nocowłók; -chtleimkraut, *sn. Ng.* lepnica nocna; -chtleuchter, *sm.* lichtarz nocny.

Nä'chtlich, *a.* nocny; nächtlicher Weile, Nä'chtlich, *ad.* w nocy; w nocnéj porze; Nä'chtlichkeit, *sf.* ta okoliczność, iż noc jest.

Na'chtlicht, *sn.* światło nocne; świeca nocna; Na'chtlichtchen, *sn. dim.* świeczka nocna; -chtlu'ft, *sf. Ntl.* nocne powietrze; -chtlustbarkeit, *sf.* zabawa, uciecha, rozrywka nocna;

-chtmahl, ſ. A'bendma'hl; -chtmahr, -chtmännchen, ſ. Alp; -chtmantel, *sm.* płaszcz nocny od. ranny; -chtmarſch, *sm. Kw.* marsz nocny; -chtmenſch, *sm. Ng.* biały murzyn; ſ. a. Ka'kerlak; -chtmette, *sf. Kg.* nokturn; jutrznia; -chtmonat, *sm. Stk.* miesiąc nocny (t. j. w którym nie ma dnia, ale same noce); -chtmotte, *sf. Ng.* ćma; -chtmuſik, *sf.* serenada; -chtmütze, *sf.*, -chtmützchen, *sn. dim.* czapka, czapeczka nocna.

Na'chtönen, *vn.* (h.) późniéj jeszcze brzmieć, ton wydawać, dźwięczéć; -chtorkeln, ſ. Na'chtaumeln.

Na'chtpelz, *sm.* ślafrok nocny futrem podszyty; -chtquartie'r, *sn.* nocleg.

Na'chtrab, *sm. Kw.* tylna straż (w wojsku); den — bilden, machen, *Kw.* stanowić tylną straż.

Na'chtrabe, *sm. Ng.* ſ. Na'chteule; kozodój (który podług zabobonnego mniemania w nocy kozom mleko wydaja i dzieci napastuje); *ſ. Na'chtlaufer.

Na'chtraben, *vn.* (ſ.) kłusować z tyłu; Jemandem — kłuskować za kim; -chtrachten, ſ. Tra'chten (nach etwas); Na'chtrag, *sm.* dopłata; dodatek do dzieła lub rozprawy (zawierający to, co w dziele pominione było); -chtragen, *va. irr.* (h.) (trage nach, trägt nach, trug n., nachgetragen) nieść co z tyłu; Jemandem etwas — nieść co za kim; — późniéj dopłacić (co jeszcze brakuje); późniéj zapłacić; późniéj dodać; etwas in einer Rechnung — późniéj umieścić w rachunku; in einer Liſte — późniéj na listę zapisać, wciągnąć; Jemandem etwas — późniéj komu odpłacić za co; *zemścić się; -chträger, *sm.* ten co niesie co za kim; *człowiek lubiący się mścić za dawne urazy; -chträglich, *a.* dodatkowy; nachträglicher Akt akt dodatkowy; —, *ad.* dodatkowo; -chtrappeln, •-chtrappen, *vn.* (h.) rozlazłym krokiem iść z tyłu; —, (ſ.): Jemandem — tupając iść za kim; idąc tupać; -chtrauern, *vn.* (h.) późniéj odbywać żałobę; -chträumen, *vn.* u. *va.* (h.): Jemandem etwas — marzyć sobie co za czyim przewodem; -chtreiben, *va. irr.* (h.) (treibe nach, trieb n., nachgetrieben) z tyłu pędzić co; —, *vn.* (h.) późniéj paść (bydło); późniéj wypędzać na paszą.

Na'chtreich, *sn.* królestwo nocy; -chtreiber, *Ng.* ſ. Na'chtrabe; Na'chtreiſe, *sf.* podróż nocna.

Na'chtreten, *vn. irr.* (ſ.) (trete nach, tritt n., trat n., nachgetreten) stąpać, iść z tyłu; Jemandem — postępować za kim; —, *w ślady czyje wstępować; *ustępować komu pierwszeństwa; *nie wyrównywać mu; -chtreter, *sm.* ten, który za kim postępuje; —, *naśladowca wstępujący w ślady kogo. [wania na noc.

Na'chtriegel, *sm.* rygiel do zasu-

Na'chtrift, *Ldw.* ſ. Na'chthut.

Na'chtrillern, *va. Tk.* trelować po kim, za kim; naśladować kogo w trelach; -chtrinken, *vn. irr.* (h.) (trinke nach, trank n., nachgetrunken) potém pić; —, *va. irr.* pić po czém; popijać; -chtrippeln, *vn.* (h.) dreptać od. drepcić nogami z tyłu; —, (ſ.): Jemandem — drepcić za kim.

Na'chtritt, *sm.* stąpanie z tyłu.

Na'chtritt, *sm.* (nächtlicher Ritt) konna jazda w nocy; Na'chtrock, *sm.* szlafrok.

Na'chtrocknen, *vn.* (ſ.) potém wyschnąć; —, *va.* potém wysuszyć; Na'chtrommeln, *vn.* (h.) potém bębnić; Jemandem — bębnić za kim od. po kim (osobliwie naśladując jego bębnienie); -chtrompe'ten, *a.* trąbić po kim; -chtröpfeln, ſ. Na'chtraufen.

Na'chtroth, *sn. Ntl.* czerwoność na niebie przy zachodzie słońca; zorza wieczorna.

Na'chtrotten, ſ. Na'chtraben.

Na'chtruhe, *sf.* spoczynek nocny.

Na'chtrumpfen, *vn.* (h.) daléj od. potém grać kozer; Jemandem — po kim grać kozer, kozer komu odegrać (swemu graczowi).

Na'chtrunde, *sf. Kw.* ront nocny; obchód od. objazdka w nocy.

Na'chtrunk, *sm.* popicie; napój do popijania; Na'chtrupp, *Kw.* ſ. Na'chtrab.

Nachts, *ad.* w nocy; nocą.

Na'chtſänger, *sm.* śpiewak nocny; —, *Ng.* (Art Heuſchrecke, Grashüpfer) konik polny; -chtſchabe, *sf. Ng.* ćma; -chtſchatten, *sm.* nocny cień; —, *Ng.* (Pflanze) nocny cień, psianka; -chtſcherben, ſ. Na'chttopf; -chtſchicht, *sf. Bw.* robota nocna; -chtſchichter, *sm. Bw.* nocny robotnik; -chtſchießen, *sn.* strzelanie nocne (do tarczy); -chtſchläger, ſ. Na'chtſänger (o słowiku); -chtſchleicher, *sm.* dybi wieczorek; -chtſchloß, *sn.* zamek nocny; -chtſchlüſſel, *sm.* klucz do zamykania na noc; -chtſchlüſſelblume, *sf. Ng.* wiesiołek dwuletni; -chtſchmauß, *sm.* biesiada nocna; -chtſchwalbe, *sf. Ng.* nocna jaskółka; ſ. a. Na'chtrabe; -chtſchwärmer, *sm.* hulak nocny; birbant hulający po nocach; -chtſchwärmerei', *sf.* hulanka od. hulatyka (birbantka) nocna; -chtſchwarz, *a.* czarny jak noc; -chtſchweiß, *sm.* poty nocne; -chtſitzen, *sn.* siedzenie po nocach; -chtſitzer, *sm.* lubiący siadać po nocach; -chtſpinne, *sf. Ng.* nocny pająk; -chtſtändchen, *sn. Tk.* serenada nocna; -chtſtück, ſ. Na'chtbild; -chtſtuhl, *sm.* stolec nocny; -chtſtunde, *sf.* godzina nocna; -chtſünde, *sf.* grzech nocny, w nocy popełniony; -chttiſch, *sm.* gotowalnia do rozbierania się (idąc śpać); stolik, na którym się rzeczy składają; -chttopf, *sm.* urynał; -chttraum, *sm.* marzenie nocne; -chttreffen, *sn. Kw.* potyczka nocna; -chttrunk, *sm.* napój nocny; -chttuch, *sn.* chustka nocna; —, *nocna pomroka; -chtuhr, *sf.* zegar nocny; -chtumflo'rt, -chtumge'ben, -chtumwö'lkt, ſ. Na'chtbede'ckt.

Na'chtünchen, *vn.* powtórnie tynkować; poprawiać tynkowanie; -chtuſchen, *va. Mal.* tuszem co naślado wać.

Na'chtverhü'llt, *a.* ſ. Na'chtbede'ckt: das nachtverhüllte Schickſal, *los w grubych nocy pogrążony cieniach; Na'chtvogel, *sm. Ng.* nocny ptak; ſ. a. Na'chtfalter, Na'chtlaufer, Na'chtſchwärmer; -chtvoll, *a.* ciemnością okryty; -chtwache, *sf. Kw. etc.* straż nocna; -chtwachen, *sn.* czuwanie w nocy; -chtwächter, *sm.* stróż nocny; -chtwächter-, *a.* nocnego stróża; -chtwächterho'rn, *sn.* róg nocnego stróża; -chtwächterlie'd, *sn.* pieśń nocnego stróża; -chtwächterſti'mme, *sf.* głos nocnego stróża; -chtwandeln, -chtwandern, *vn.* (h.) chodzić po nocy przez sen; —, *sn. Hlk.* chodzenie po nocy przez sen, somnambulizm; -chtwandler, -chtwandrer, *sm. Hlk.* somnambulista; lunatyk; chodzący po nocy przez sen; -chtwandlerin, *sf. Hlk.* somnambulistka; lunatyczka; -chtwein, *sm.* wino które się pije na noc; -chtwerk, *sn.* dzieło nocne; -chtwind, *sm. Ntl.* nocny wiatr; -chtwurm, *sm. Ng.* robak świecący w nocy; -chtzeche, *sf.* pijatyka nocna; -chtzeit, *sf.* nocne pora; czas nocy; -chtzeug, *sn.* ubranie nocne.

Na'chübel, *sn.* nieszczęście będące, jeszcze dalszym skutkiem czego; Na'churtheil, *sn.* sąd od. wyrok późniejszy; -churtheilen, *vn.* (h.) potém sądzić; jeszcze raz sądzić; Jemandem — sądzić za kim; powtarzać go; -chverwa'ndte, *sf.* descendentka; -chverwa'ndter, *sm.* descendent; -chverwa'ndtſchaft, *sf.* pochodzenie od kogo; — (Geſammtheit derſelben) descendenci; -chwachen, *vn.* (h.) później czuwać; Jemandem — czuwać po kim (z kolei); -chwachſen, *vn. irr.* (ſ.) (wachſe nach, wächſt nach, wuchs n., nachgewachſen) powoli odrastać; na nowo urość; potém urość; -chwagen, *va.*: Jemandem etwas — odważyć się na co po kim; ſich Jemandem — odważyć się iść, jechać, wleźć, spuścić się za kim; -chwägen, *va.* przeważyć; Jemandem — ważyć po kim; -chwahl, *sf.* późniejszy od. powtórny wybór; -chwählen, *va.* potém wybrać (do tych, co już byli wybrani); wybrać na miejsce czyje; -chwälzen, *va.* toczyć co z tyłu; Jemandem — toczyć co za kim; ſich Jemandem — toczyć się za kim po ziemi; -chwandeln, *vn.* (ſ.): Jemandem — przechadzać się za kim; —, *krok w krok za kim postępować; -chwandern, *vn.* (ſ.) powędrować za kim; -chwärts, ſ. Hi'nterwä'rts; -chwaſchen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (waſche nach, wäſcht nach, wuſch n., nachgewaſchen) potém myć lub prać; Jemandem — myć, prać po kim; -chwaten, *vn.* (ſ.): Jemandem — brodzić za kim; -chwatſcheln, *vn.* (ſ.): Jemandem — kiwając się jak kaczka iść za kim; -chweh, *sn.* ból później się odzywający, jeszcze po chorobie trwający; Na'chwehen, *pl.* (einer Wöchnerin) bóle poporodowe, po porodzie czuć się dające; das ſind noch die Nachwehen des Krieges, *to są jeszcze nieszczęsne wojny następstwa; -chwehen, *vn.* (h.) z tyłu wiać; —, *va.* wiać co za kim; der Wind wehete uns den Staub nach wiatr niósł kurz za nami; -chweiden, *vn.* (h.) paść potém lub po kim; -chwein, *sm.* podwinek, wino z wyciśnionych już jagod i wodą rozrobionych powtórnie wyciśnione; lura; -chweinen, *vn.* (h.) później płakać; Jemandem — — płakać za kim od. po kim (który się oddalił); -chweis, *sm.* wykaz; wskazanie; -chweiſen, *-vn. irr.* (ſ.) (weiſe nach, wies nach, nachgewieſen) palcem wskazywać za kim; —, *va.* wskazać kogo lub co; wykazać; ſein Recht — wykazać swoje prawo; die Sache läßt ſich nicht — rzecz nie da się wykazać; -chweiſea'mt, ſ. Addre'ß-bureau'; -chweiſebu'ch, ſ. Addre'ßkale'nder; -chweiſer, *sm.* wskaziciel; wykaziciel; *śpis wykazujący, gdzie się

co w dziele znajduje; -chweisung, *sf.* wskazanie; wykazanie; wykaz; -chwelken, *vn.* (s.) później zwiędnąć; -chwelt, *sf.* potomność; -chwerben, *va. irr.* (h.) (werbe n., wirbt n., warb n., nachgeworben) później zwerbować; dowerbować; die Nachgeworbenen, *Kw.* wojskowi późniejszego zaciągu; -chwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe nach, wirft n., warf n., nachgeworfen) Jemandem etwas — rzucać czém za kim; przyrzucić; więcéj wrzucić; -chwichsen, *va.* później wywoskować; -chwiegen, s. Na'chwägen; -chwiehern, *vn.* (h.) potém zarzyć; Jemandem — rzyć za kim; -chwille, *sm. Rw.* kodycyl (testamentowy); -chwimmeln, *vn.* (s.): Jemandem — rojem od. rojami sypać się za kim; -chwimmern, *vn.* (h.) skwierczéć za kim; -chwinden, *va. irr.* (h.) (winde nach, wand n., nachgewunden) później wywindować (co do góry); później uwić (wieniec); sich Jemandem — wywindować się za kim; -chwinken, *vn.* (h.): Jemandem — migać za kim; —, *va.*: Jemandem etwas — na migi komu (oddalającemu się) co pokazać; -chwinter, *sm. Ntl.* pozimek; zima jeszcze w początku wiosny trwająca; zimowa wiosna; -chwirken, *vn.* (h.) później skutkować; -chwittern, *vn.* (h.): einer Sache — wietrzyć za czém; es wittert nach, *Ntl.* burza później powstaje, grzmoty i błyskawice; -chwogen, *vn.* (s.) bałwany toczyć z tyłu lub za czém; das Volk wogte dem Wagen nach, * tłumny lud jak morskie wały toczył się za wozem; -chwort, s. Na'chrede; -chwuchs, *sm. Ng. Gtn. Ldw.* odrostek; —, *przypłodek; *przybytek w ludziach; nowo dorosła młodzież; -chwühlen, *vn.* (h.): einer Sache — ryjąc ziemię szukać czego; -chwunsch, *sm.* życzenie za oddalającym się posłane; -chwünschen, *va.* później jeszcze życzyć czego; Jemandem alles Gute — słać za kim swoje życzenia wszystkiego dobrego; -chzahlen, *va.* później dopłacić; -chzählen, *vn.* u. *va.* (h.) liczyć, przeliczać, rachować; an den Fingern — rachować na palcach; Jemandem — liczyć po kim (dla sprawdzenia); -chzahlung, *sf.* dopłata; -chzechen, *vn.* (h.) później spijać, zapijać; -chzeichnen, *vn.* u. *va.* (h.) później rysować, odrysować od. przerysować, przekopiować; -chzeichnung, *sf.* kopia rysunkn; -chzeigen, s. Na'chweisen; -chzeit, *sf.* późniejszy czas; -chzeugen, *va.* później spłodzić; -chziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe nach, zog n., nachgezogen) ciągnąć co z tyłu, za kim, lub za sobą; —, *vn. irr.* (h.) później ciągnąć; —, (s.) z tyłu ciągnąć, iść, postępować; die Wolken ziehen dem Luftzuge nach obłoki idą, ciągną, poruszają się za wiatrem; er zieht mir überall nach wszędzie się za mną włóczy; -chzimmern, *va.* wyciesać co podług jakiego wzoru; -chzischen, *vn.* (h.): Jemandem — sykać za kim; -chzucht, *sf.* późniejszy przychowek (owiec); pośledni rój (pszczół); -chzug, *sm.* ciągnienie, iście, maszerowanie, postępowanie z tyłu; — cug od. zarys, pociąg naśladowany; —, *Kw.* s. Na'chtrab; -chzügler, *sm.* maroder; włóczęga wojskowy; żołnierz za wojskiem się włóczący (dla rabunku lub niemocy); *co później się z robotą odbywa niż drudzy, lub później przychodzi; -chzürnen, *vn.* (h.) potém (jeszcze) się gniewać.

Na'cken, *sm. Zk.* kark; einen harten, starren, unbiegsamen — haben, *mieć kark twardy, nieugięty; Jemandem den — beugen, *nagiąć komu karku; Jemandem auf dem — sitzen, liegen, *siedzieć komu na karku; *dokuczać mu, nię dać mu pokoju; er hat den Teufel im, *ma dyabła w kołnierzu; Na'cken-, *a. Zk.* karkowy.

Na'ckend, s. Nackt.

Na'ckengehe'nk, *sn.* (Zopf) **warkocz; Na'ckenschla'g, *sm.* *(böse, üble Nachrede) potwarz; pomowa; zaoczna obmowa; szkalowanie zaoczne.

Nackt, *a.* nagi; —, *ad.* nago; einen Nackten kleiden nagiego przyodziać; — einhergehen nago chodzić; Jemanden — ausziehen do naga kogo zewlec (obedrzéć); — goły, niczém nic obrosły; nagi; niczém nie okryty; —, *pozbawiony wszelkiéj okrasy, wszelkich ozdób; niekraśny; Na'cktheit, *sf.* nagość.

Na'del, *sf.* igła; — zum Nähen (Nähnadel) igła do szycia; sich von der — nähren z igły (z szycia) żyć, utrzymywać się; etwas mit der heißen — nähen, *szyć co sobotnim sztychem na niedzielny targ; wie auf Nadeln sitzen (in äußerster Besorgniß, Beklemmung od. Verlegenheit sein), *jak na szpilkach, *jak ka brzytwach siedzieć; — (zum Stecken, zum Befestigen) śpilka (do przypinania); etwas mit Nadeln anstecken śpilkami co przypiąć; das Haar mit Nadeln bestecken włosy śpilkami napiąć, ponapinać; —, *Ng.* *śpilka na drzewie, liść śpilkowaty; Na'del-, *a.* —igły; śpilkowy, szpilkowy; igielny, iglany; Na'dela'rbeit, *sf.* robota igłą wykonana; -delbau'm, *sm. Ng.* drzewo śpilkowate, iglaste; -delbla'tt, *sn.* liść śpilkowaty od. iglasty; -delbrie'f, *sm. H.* papier śpilek; -delbü'chse, *sf.* igielnik; -delbü'chschen, *sn. dim.* igielniczek.

Nä'delchen, *sn. dim.* igielka; śpileczka.

Na'deldrah't, *sm.* drut na śpilki; -delfabri'k, *sf.* fabryka igieł; -delfi'sch, *sm. Ng.* iglica; -delfö'rmig, *a.* iglasty, kształt igły mający; -delge'ld, *sn.* (pieniądze) na śpilki; *to co panna młoda oprócz posagu dostaje na swoje potrzeby; -delho'lz, *sn. Ng.* drzewo iglaste, śpilkowate; -delholzwa'ld, *sm.*, Na'delholzwä'lder, *pl.* igiełkowate lasy; -delke'rbel, *sm. Ng.* iglica; -delki'ssen, *sn.* poduszeczka do śpiłek; jadwisia; jadwichna; -delkno'pf, *sm.* główka u śpilki; -dello'ch, *sn.* dziurka u igły; -delöh'r, *sn.* ucho od. uszko od od. u igły; -delscha'ft, *sm.* iglec; igła prócz ucha i końca; -delspi'tze, *sf.* koniec u igły; -delsti'ch, *sm.* ukłucie igłą; rana igłą albo śpilką zadana; -delwa'ld, *sm. Ng.* las iglasty.

Na'dir, *sm. St. Geog.* nadyr, nadir, podstopnik; punkt prostopadle pod naszemi nogami na drugiéj półkuli znajdujący się.

Na'dler, *sm.* iglarz; śpilkarz; Na'dler-, *a.* iglarski; śpilkarski; Na'dlerin, *sf.* śpilkarka, iglarka; -dlerha'ndwerk, *sn.* śpilkarstwo; iglarstwo; iglarskie i śpilkarskie rzemiosło; -dlerhe'rberge, *sf.* gospoda iglarzy, od. śpilkarzy; -dlerwaa're, *sf* towar iglarski.

Na'gel, *sm. Zk.* paznokieć (u ludzi); pazur (u ludzi i zwierząt); die Nägel ab-, beschneiden paznokcie obcinać, obrzynać; Jemanden mit den Nägeln kratzen pazurami kogo podrapać; — gwoźdź (żelazny itd.); ćwiek (z żelaza lub drzewa); kołek; etwas mit einem eisernen od. hölzernen Nagel befestigen przytwierdzić co gwoździem (żelaznym lub kołkiem); etwas an den — hängen zawiesić co na gwoździu; *na kołku co zawiesić; *całkiem czego zaniechać; *już się tém nie zajmować; Jemandem den — niederklopfen, *przytrzéć komu czuba; es auf den — treffen, *na włos utrafić; *doskonale zgadnąć; Na'gel, *a. Zk.* paznogcnowy; —gwoździa; —gwoździ; Na'gelblü'the, *sf. Zk.* kwitnienie paznokci.

Nä'gelchen, Nä'glein, *sn. dim.* gwoździk (do wbijania i jako korzeń do potraw).

Na'geleisen, *sn. Mech.* żelazna forma na robienie gwoździ; -gelfe'll, *sn. Zk.* skrzydełka od. bielmo (w oku); -gelfe'st, *a.* mocno gwoździem od. gwoździami przybity; niet- u. —, *nie dający się odłączyć; nieodłączny; -gelfle'cken, s. Na'gelblü'te; -gelfö'rmig, *a.* kształt gwoździa mający; w kształcie gwoździa; -gelgeschwü'r, *sn. Hlk.* zanokcica; s. a. Fi'ngerwu'rm; -gelha'mmer, *sm*, gwoździarnia; -gelha'ndel, *sm.* handel gwoździami; -gelhä'ndler, *sm.* gwoździarz; -gelhä'ndlerin, *sf.* gwoździarka; -gelko'pf, *sm.*, -gelku'ppe, *sf.* główka u od. od gwoździa; -gelkra'm, *sm.* kram gwoździarski; -gelkrau't, *sn. Ng.* gwoździeniec; -gello'ch, *sn.* dziura od gwoździa albo na gwoźdź; -gelmaa'l, *sn.* znak od gwoździa; -gelmu'schel, *sf. Ng.* błyszkak; świetlik; Na'geln, *va.* gwoździami przybijać; -gelneu', *a.* nowiuteńki dopiero z igły; dopiero z pod prasy (dzieło) itd.; -gelpla'tte, s. Na'gelko'pf; -gelpro'be, *sf.* § próba na paznokciu; kiedy kto wypiwszy na paznokciu pokazuje, że ani kropli nie zostało; die — trinken, *wypić co do kropelki; -gelschee're, *sf.* nożyczki do paznokci; -gelschmie'd, *sm.* gwoździarz; Na'gelschmie'd-, Na'gelschmie'ds-, *a.* gwoździarski; -gelschmie'de, *sf.* kuźnia gwoździarska; -gelza'nge, *sf. Mech.* obcęgi do wyciągania gwoździ; -gelzwa'ng, *sm. Hlk.* ból z zanokcicy.

Na'gen, *va.* u. *vn.* (h.) gryźć co; am Hungertuche —, * biednie się żywić; * biedę klepać; er wird daran zu — haben, * będzie miał z tém nie mało kłopotu; użyje nie mało biedy; *da mu się dobrze we znaki; der Kummer nagt mir am Herzen, *zgryzoty trawią mi serce; nagender Hunger doskwierny głód; nagender Schmerz przenikliwy od. dokuczliwy ból; nagender Kummer trawiące zmartwienie; nagendes Gewissen, * ugryzki od. zgryzota sumnienia.

Nä'glein, s. Nä'gelchen; Nä'gleinwurz, s. Benedi'ktenkrau't.

Na'gler, *sm.* gwoździarz; Na'gler-, Na'glers-, *a.* gwoździarski; Na'glerha'ndwerk, *sn.* gwoździarskie rzemiosło; gwoździarstwo; Na'glerhe'rberge, *sf.* gospoda gwoździarzy.

Nah, Na'he, *a.* bliski; —, *ad.* bli-

sko; Jemandem — stehen stać blisko kogo; *być mu bliskim; Jemandem — kommen zbliżać się do kogo, przyjść blisko do niego; *być mu prawie równym; Jemandem näher kommen bardziéj się zbliżać do kogo; näher treten przybliżyć się, zbliżyć się; komm' mir nicht zu nahe! nie zbliżaj się bardzo do mnie! dem Tode nahe sein być bliskim śmierci; er ist — an sechzig (Jahren) ma blisko 60 lat; der Frühling ist — wiosna się zbliża, już blisko od. niedaleko; — am Ufer blisko brzegu; ich werde der Wahrheit so nahe als möglich zu kommen suchen, *będę się starał ile możności zbliżyć do prawdy; das kommt der Wahrheit näher, am nächsten to się bardziéj, najbardziéj zbliża do prawdy; um der Sache näher zu kommen zbliżając się bardziéj do rzeczy; näher bringen (bardziéj) zbliżyć; Jemandem etwas nahe legen dać komu co wyraźnie do zrozumienia; Jemandem zu — treten, kommen, *narazić się komu; obrazić go; przykrość mu zrobić; Jemandes Ehre zu — treten, *obrazić czyj honor; das betrifft mich nahe, *to się mnie blisko dotyczy; das geht mir —, *to mnie dolega, przykrość mi sprawia, przykro mi jest; ich war — dabei (daran), getödtet zu werden, *mało od. tylko co mnie nie zabito; es war nahe daran, *nie wiele do tego brakowało; es waren ihrer nahe an hundert było ich blisko sto; Nä'he, *sf.* bliskość; pobliskość; in der — w pobliskości; blisko; niedaleko; z bliska; aus der — z bliska; Na'hedabei', Na'hehi'n, *ad.* s. Beina'he.

Nä'hemä'dchen, *sn.* szwaczka; dziewczyna do szycia oder szyciem się trudniąca.

Na'hen, *vn.* (h.), Na'hen (sich), *vr.* (h.) zbliżać się.

Nä'hen, *vn.* (h.) u. *va.* szyć; uszyć co; das Nähen verstehen umieć szyć; seinen Unterhalt mit — verdienen z szycia się utrzymywać; Nä'hepu'lt, s. Nä'heti'sch. [s. d.

Nä'her, *a.* u. *ad. compar.* v. Na'he,

Nä'herin, s. Näh'terin.

Nä'herkau'f, *sm.* pierwszeństwo do kupna.

Nä'hern, *va.* zbliżyć, przybliżyć co; sich — zbliżyć się do czego; sich Jemandem — zbliżać się do kogo (pod względem talentu, nauki, pilności itd.); sich der Vollkommenheit — zbliżać się do doskonałości.

Nä'herre'cht, *sn.* bliższe prawo do czego.

Näh'garn, *sn.* przędza do szycia; Näh'kasten, *sm.*, Näh'kästchen, *sn. dim.* skrzynka od. skrzyneczka zawierająca rzeczy do szycia potrzebne; Näh'kissen, *sn.*, Näh'kißchen, *sn. dim.* poduszka od. poduszeczka do szycia; Näh'korb, *sm.*, Näh'körbchen, *sn. dim.* kosz od. koszyk, w którym się nosi rzeczy do szycia potrzebne; Näh'nadel, *sf.* igła (do szycia); Näh'rahmen, *sm.* krosna do wyszywania.

Näh'ren, *vn.* (h.) pożywienie dawać, być pożywnym; —, *va.* żywić; die Erde nährt die Kräuter ziemia żywi zioła, daje im pożywienie; sich durch etwas — żywić się czém; sich von seiner Hände Arbeit — żyć z pracy rąk; sich kümmerlich — żyć biednie; — (unterhalten), *podsycać; dodawać żywiołu; żywić (ogień miłości, szlachetny zapał); das Denken nährt den Geist, *myślenie żywi umysł; Näh'rend, *ppr.* u. *a.* (nahrhaft) pożywny; *posilny; *korzystny, zyskowny; Näh'rer, *sm.* żywiciel; Näh'rerin, *sf.* żywicielka.

Nah'rhaft, *a.* pożywny (überhaupt); pożywienia szukający; Nah'rhaftigkeit, *sf.* pożywność.

Näh'rkraft, *sf.* siła pożywna.

Näh'ring, Nä'hering, *sm.* (Fingerhut der Schneider) naparstek.

Nah'rlos, *a.* niepożywny; nieposilny (jadło); nie mający wyżywienia; nie dający sposobności do zarabiania na chléb; das ist ein nahrloser Ort nie ma w tém miejscu zarobku; nie można się wyżywić; Nah'rlosigkeit, *sf.* niepożywność; brak wyżywienia; Näh'rmittel, s. Nah'rungsmi'ttel; Nah'rsaft, *sm.* sok pożywny.

Näh'rstand, *sm. Stw.* stan żywiący, pożywienia dostarczający; stan ludzi pożywienia szukających; Näh'rstoff, s. Nah'rungssto'ff.

Nah'rung, *sf.* pożywienie (überhaupt); posiłek; pokarm; sie hat keine — nie ma pokarmu (w piersiach do karmienia dziecka); ich habe noch keine — zu mir genommen jeszczem dziś żadnego wziął pokarmu (nic nie jadł); — wikt; jadło; — wyżywienie; sich — zu verschaffen suchen starać się o wyżywienie; seiner — nachgehen szukać chleba; Jemandem seine — entziehen pozbawić kogo chleba; — to, co wyżywienie daje; eine — (ein Geschäft) treiben trudnić się jakim zarobkiem; die — geht schlecht, *trudny jest zarobek; es ist jetzt keine — unter den Leuten, *nie ma teraz zarobku dla ludzi; — für den Geist, *pokarm dla umysłu (duszy); Nah'rungs-, *a.* pokarmny, pokarmowy; pożywny; Nah'rungsflei'ß, *sm.* przemysł; Nah'rungslo's, s. Nah'rlos; -rungsma'ngel, *sm.* brak pożywienia; -rungsmi'ttel, *sn.* środek wyżywienia się; pożywienie; pokarm; wiktuał; -rungsque'lle, *sf.* źródło żywienia się, pożywienia, wyżywienia; -rungssor'ge, *sf.* staranie o wyżywienie; troski o pożywienie; kłopoty o życie; -rungsso'rgenfrei', *a.* wolny od starań o wyżywienie; -rungssteuer, s. Consumtio'nssteuer; -rungssto'ff, *sm.* materya żywiąca, pożywna, pożywienie dająca; -rungswaa're, *sf.* wiktuał; towar do pożywienia służący; Nah'rungswaaren, *pl.* żywność; Nah'rungszwei'g, *sm.* gałęź zarobkowania.

Näh'schule, *sf.* szkoła szycia; Näh'seide, *sf.* jedwab' do szycia.

Naht, *sf.* szycie; eine schöne, saubere — nähen szyć pięknym sztychem; szew (überhaupt); die Nähte auftrennen szwy porozparać; Jemandem auf die Nähte fühlen, *ciągnąć kogo za język; *wybadywać go; *macać próbować; Nah'teidechse, *sf. Ng.* jaszczurka indyjska.

Nähterei', *sf.* szycie; Näh'terin, *sf.* szwaczka; Näh'tern, *vn.* (h.) szyć, z szycia się utrzymywać; Näh'tisch, *sm.* stolik do szycia; Näh'zeug, *sn.* sprzęt do szycia; futeralik zawierający rzeczy do szycia; Näh'zwirn, *sm.* nici do szycia.

Nai'v, *a.* naiwny; prostoszczery; —, *ad.* naiwnie; Naivetä't, *sf.* naiwność; szczerota; szczera prostota.

Na'me, Na'men, *sm.* imię (überhaupt); nazwisko; miano; Jemanden bei seinem — nennen, rufen nazwać kogo, zawołać na niego po imieniu; er nennt jedes Ding bei seinem rechten —, *wszystko zwie po imieniu; Jemandes — führen, annehmen mićć czyje imię; przybrać jego nazwisko; Jemandem einen — beilegen nadać komu jakie imię od. nazwisko; seinen — berühmt machen wsławić swoje imię; dem — nach, *z nazwiska; Jemanden bloß dem — nach kennen znać kogo tylko z imienia oder z nazwiska; in Jemandes — w czyjém imieniu; im — Gottes, des Herrn, *Kg.* w imię boskie, pańskie; in Gottes — w imię boskie, z Panem Bogiem; nach einem — streben, *ubiegać się o sławę; Jemandem einen — verschaffen, *imię komu zrobić; *przyprowadzić go do sławy; Jemandes guten — kränken, *znieważyć czyje dobre imię; Jemanden um seinen ehrlichen — bringen, *pozbawić kogo poczciwego imienia; Jemanden unter dem — der Freundschaft betrügen, *pod pozorem przyjaźni kogo oszukać; Na'men-, *a.* tytularny; Na'menbu'ch, *sn. Litt.* książka imion; rejestr nazwisk; imiennik; Na'menli'ste, *sf.* (Namenregister) spis nazwisk; lista imienna; Na'menlo's, *a.* (anonym) bezimienny; nie mający nazwiska; bez podpisu; nie mający żadnéj sławy; niesłynny; niepodobny do wyrażenia, do opisania; niewypowiedziany; — (unaussprechlich, außerordentlich) nadzwyczajny, niewypowiedziany, niewysłowiony, nie do wyrażenia; -enrä'thsel, *sn.* zagadka imienna; -enregi'ster, *sn.* rejestr oder spis imion; -enru'f, *sm.* odczytanie nazwisk; wywoływanie po imieniu; *Kw.* apel; — wywołanie czyjego nazwiska; -ensfe'st, *sn.* święto imienia; -ensta'g, *sm.* imieniny; -ensverwa'ndte, *sf.* imienniczka; -ensverwa'ndter, -ensve'tter, *sm.* imiennik; drużba; -enszu'g, *sm.* cyfra; -entau'sch, *sm.* zamiana nazwisk lub imion; -entlich, *a.* imienny; —, *ad.* imiennie; po imieniu; mianowicie; -enverwe'chselung, -enverwe'chslung, *sf.* przemiana imion oder nazwisk; -enverzei'chniß, s. Na'menregi'ster; -enzei'chen, *sn.* nazwisko skrócone, znakiem wyrażone.

Na'mhaft, *a.* po imieniu wyrażony; Jemanden — machen wymienić kogo; sich — machen powiedzieć swoje nazwisko; — (bedeutend) znaczny; — (gewichtig, berühmt) znakomity; — (deutlich) wyraźny.

Nä'mlich, *ad.* to jest; jako to; Nä'mliche (der, die, das), *a.* ten sam, ta sama, to samo; er ist noch der Nämliche, *jeszcze ten sam, co był; das ist das — to jest to samo; Nä'mlichkeit, *sf.* tosamość.

Na'mslau, *sn. Geog.* Namysław.

Na'nking, *sm. W. H.* nankin; von, aus —, Na'nking-, *a. W. H.* nankinowy.

Napf, *sm.* donica; czara głęboka; waza; Nä'pfchen, *sn. dim.* doniczka; czarka.

Na'phtha, *sn. Ng.* nafta, oléj skalny; Naphthali'n, *sn. Schdk.* naftalin.

Nä'rbchen, *sn. dim.* blizenka; mała blizna; Na'rbe, *sf.* blizna; die Wunde bekommt bereits eine — rana się już zabliźnia; — wszelka chropawość; plama (na jabłku itd.); Na'rben, *va.*

Grb. ſ. A'bhaaren; —, *vn.* (h.) zabliźniać się (o ranie); Na'rbenſei'te, *sf.* *Grb.* prawa strona skóry, gdzie sierść jest; lice; Na'rbig, *a.* pełen blizn; narbiges Geſicht twarz pełna szwów, szwami okryta; — plamisty, plamki mający; groszkowaty; chropowate znaczki mający.

Narci'ſſe, 2c. ſ. Narzi'ſſe, 2c.

Na'rde, *sf.* *Ng.* nard; Na'rden-, *a.* *Ng.* nardowy; Na'rdenkrau't, *sn.* *Ng.* narduszek; Na'rdenö'l, *sn.* olejek nardowy; Na'rdenwa'ſſer, *sn.* wódka nardowa; Na'rdenwu'rz, ſ. Benedi'ktenkrau't.

Narr, *sm.* błazen; głupiec; dureń; kiep; den Narren ſpielen, machen, vorſtellen błazna udawać; ſich zum Narren gebrauchen laſſen dać z siebie błazna robić; den Narren ſpielen błaznować; Jemanden, ſich zum Narren machen głupca z kogo lub z siebie zrobić; na durnia (kpa) kogo lub się wystawić; Jemanden zum Narren haben zakpić sobie z kogo; drwiny sobie z niego robić; das iſt ein rechter Narr to głupiec wierutny, istny waryat; ein guter —, *poczciwy głupiec; du kleiner Narr! ty głuptasie! einen Narren an Jemandem, an etwas gefreſſen haben, *ślepo się w kim pokochać; *zaléć za kim, za czém; Kinder u. Narren reden die Wahrheit, * dzieci i błazny lubią prawdę mówić; Herren u. Narren haben frei reden, * panom i kpom wszystko wolno (mówić); Ein — macht ihrer hundert, *jeden szalony stu szalonych zrobi; Ein — kann mehr fragen, als ſieben Weiſe antworten, * łatwiéj się głupiemu pytać, niż mądremu odpowiadać; Narren haben mehr Glück als Recht, *Pan Bóg za żydami; * głupiemu zwykle los sprzyja; ſo fängt man Narren! * tak dudków łowią! Nä'rrchen, *sn.* *dim.* błazenek; głupaczek; Na'rren, *vn.* (h.) błaznować; mit Jemandem — błaznować z kim; żarty stroić; —, *va.* drwić z kogo; drwiny od. żarty z niego robić; Nä'rren, *va.* draźnić (psa, warcząc na niego); Na'rren-, *a.* — błaznów; błazeński; Na'rrenfe'ſt, *sn.* święto błaznów; -enfra'ge, *sf.* głupie pytanie; -engeſchwä'tz, -engewä'ſch, *sn.* głupia gadanina; durne paplotanie; -engeſe'llſchaft, *sf.* towarzystwo głupców; rzeczpospolita babińska; -enha'ſt, *a.* błazeński, śmieszny, durny; —, *ad.* po błazeńsku; po głupiemu; -enhau's, *sn.* dom obłąkanych; szpitał obłąkanych; dom waryatów; -enja'cke, *sf.* kurtka błazeńska; -enka'ppe, *sf.* błazeńska czapka; ſich um die — zanken, * sprzeczać się o pierwszeństwo w głupiéj rzeczy; —, *Ng.* tojad mordownik; -enklei'd, *sn.* suknia od. ubiór błazna oder błazeński; -enko'lben, *sm.* laska od. buława błazeńska; —, *Ng.* (Pflanze) pałka; -enliebe, ſ. A'ffenliebe; -eno'rden, ſ. Na'rrengeſe'llſchaft; -enpo'ſſe, -enspo'ſſe, *sf.*, Narrenpoſſen, Narrenspoſſen, *pl.* głupstwo; błazeństwo; — treiben głupstwa robić; laß dieſe —! porzuć te błazeństwa! -enre'de, *sf.* głupia gadanina; -enſchule, *sf.* szkoła błaznów od. głupców; -enſei'l, *sn.* powróz do wodzenia głupców; am Narrenſeile ziehen, * błaznować; głupstwa robić; Jemanden am — führen, *za nos kogo wodzić jak głupca; *drwiny z niego robić; -enſpie'l, *sn.* rozpustne figle; nieprzyzwoite żarty; — treiben rozpustować; figlować; — will Raum haben, * można figlować, ale trzeba wiedziéć gdzie i kiedy; -enſpra'che, *sf.* mowa błazeńska; -enta'nz, *sm.* taniec błazeński; der — geht wieder an, *głupstwa na nowo się zaczynają; -enthei'dung, ſ. Na'rrenpo'ſſe; -entra'cht, *sf.* stój błazeński; -enwä'rter, *sm.* dozórca obłąkanych; -enwä'rterin, *sf.* dozorczyni obłąkanych kobiet; -enwe'rk, *sn.* dzieło głupca; -enzeu'g, *sn.* głupstwo; niedorzeczność; błazeństwo; Na'rrhaft, ſ. Na'rrenha'ſt; Na'rrheit, ſ. Tho'rheit; Nä'rriſch, *a.* śmieszny; dziwny, dziwaczny, niedorzeczny; —, *ad.* śmiesznie, dziwacznie; das iſt doch —! a to śmieszna rzecz! — głupi; głupio; etwas Närriſches głupstwo; — obłąkany; man möchte — werden, *prawie trzeba zwaryować.

Na'rwal, *sm.* *Ng.* zęborożec morski.

Narzi'ſſe, *sf.* *Ng.* narcys; Narzi'ſſen-, *a.* *Ng.* narcysowy.

Naſa'l-, *a.* *Zk.* *Spl.* nosowy; Naſa'lbuchſtabe, Naſa'llaut, *sm.* *Spl.* głoska nosowa.

Nä'schen, *sn.* *dim.* nosek.

Na'ſchen, *vn.* u. *va.* (h.) łasować; von etwas — złasować czego; smaczne kąski zjadać; łakotki lubić; er naſcht in der ganzen Stadt, *po całém mieście biega od jednéj do drugiéj, a każdéj liźnie od. skoszuje; Nä'ſcher, *sm.* łasoch; łasoń; łakotniś; Näſcherei', *sf.* łasowanie; ſ. a. Na'ſchwerk; Nä'ſcherin, *sf.* łakotnisia; Na'ſchhaft, *a.* lubiący łasować; łasotliwy; lubiący smaczne kąski od. łakocie; łakotliwy; Na'ſchhaftigkeit, *sf.* skłonność od. nałóg do łasowania; łasotliwość; Nä'ſchig, Nä'ſchigkeit, ſ. Na'ſchhaft, 2c.; Na'ſchhunger, *sm.*, Na'ſchluſt, *sf.* chętka do łasowania; apetyt na łakotki; Na'ſchmarkt, *sm.* rynek, gdzie łakocie sprzedają; Na'ſchmaul, Na'ſchmäulchen, ſ. Le'ckermau'l.

Na'ſe, *sf.* *Zk.* nos (überhaupt); etw. vor, an die — halten przytknąć do nosa; die — rümpfen nos zmarszczyć, strzępić nos; die — wiſchen utrzéć nos, wysmarkać nos; durch die — reden przez zęby gadać; gęgać; Jemandem auf der — ſpielen, herumtanzen, herumtrommeln, *grać komu na nosie; Jemandem eine — (Verweis, Zurechtweiſung, Tadel) ertheilen, *dać komu po nosie; Jemanden mit der — auf etwas ſtoßen, *wyłożyć komu co jak na talerzu; Jemandem etwas auf die — binden, heften, *odkryć komu co; Jemandem eine (wächſerne) — drehen, anſetzen, *odurzyć kogo; *wmówić co w niego; an etwas eine wächſerne — machen, *przekręcić co, przewrócić do góry nogami; den Finger an die — legen na nosie palec położyć, *zamyślić się; *udawać zamyślonego; ſtecke die — in's Buch! patrz ty swojéj książki! das ſticht ihm in die —, *tego mu się zachciewa; *na to ma chrapkę; das ſchnupft ihm in die —, *to go strasznie zadziwia, uderza; die — (das Maul) hängen laſſen, *nos spuścić na kwintę; mit einer langen — abziehen, *z kwitkiem odejść; *ze wstydem wrócić; *nic nie wskórać; Jemanden mit einer langen — abziehen laſſen, *z kwitkiem kogo odprawić; *burę mu dać; ſich die — begießen, ** przypruszyć; podchmielić sobie; ** podpić sobie; eine feine — haben, *miéć delikatny od. subtelny węch (auch *); zupfe dich bei deiner —! *weź się za nos! Nä'ſeln, *vn.* (h.) nos do czego przytykać i wąchać; przez nos gadać; Na'ſen-, *a.* nosowy; Na'ſena'ſt, *sm.* **nos długi jak gałęź; -ſenba'nd, *sn.* nanośnik, rzemień na nosie konia leżący; — kaganiec (który np. niedźwiedziom zakładają); -ſenbei'n, *sn.* *Zk.* kość lemieszowata (w nosie); -ſenblu't, *sn.* krew z nosa; -ſenblu'ten, *sn.* płynienie od. cieczenie krwi z nosa; er hat — krew mu ciecze z nosa; -ſenbu'chſtabe, *sm.* *Spl.* głoska nosowa; -ſendrü'cker, ſ. Na'ſenque'tſche; -ſengeſchwu'lſt, *sf.* *Hlk.* puchlina w nozdrzach; -ſengeſchwü'r, *sn.* *Hlk.* wrzód w nosie, w nozdrzach; -ſengewä'chs, *sn.* *Hlk.* polip w nosie; -ſenhaa're, *sn.* *pl.* *Zk.* włosy w nosie; Na'ſenhau't, *sf.* *Zk.* skórka w nozdrzach i na nosie; -ſenhöh'le, *sf.* *Zk.* jama nosowa; -ſenkno'rpel, *sm.* *Zk.* chrzęść nosowa; -ſenku'ppe, *sf.* wierzch nosa; -ſenlo'ch, *sn.*, -ſenö'ffnung, *sf.* *Zk.* nozdrze; -ſenpoly'p, ſ. Na'ſengewä'chs; -ſenri'ng, *sm.* pierścionek oder kółko od. obrączka do przesadzenia przez nozdrze; -ſenque'tſche, *sf.* trumna z płaskiém wiekiem; -ſenrü'mpfen, *sn.* krzywienie nosa; -ſenſchlei'm, *sm.* śluz nosowy; smark; glut; -ſenſchne'ller, ſ. Na'ſenſtü'ber; -ſenſpi'tze, *sf.* koniec nosa; -ſenſtü'ber, *sm.* prztyczek; szczutek; Jemandem einen — geben dać komu szczutka w nos; Na'ſenſtü'bern, *va.* szczutkować, szczutki dawać; -ſento'n, *sm.* *Spl.* ton nosowy; -ſentrie'fen, *sn.* cieczenie z nosa; -ſenwu'rzel, *sf.* *Zk.* korzeń od. osada nosa; -ſenzä'pflein, *sn.* *dim.* czopik do nosa (dla wzbudzenia kichania); -ſewei's, *a.* durny; zarozumiały; lubiący się wszędzie wściubić, wmięszać, wtrącić; natrętny, niedyskretny, nazbyt śmiały; niegrzeczny; ſtill, du Naſeweis! cicho, ty snosku, natręcie, wściubski! -ſeweisheit, *sf.* zarozumiałość; mędrkostwo; wtrącanie się we wszystko; nierozsądna oder niewczesna ciekawość; durnota; głuptawość; Na'sführen, *va.* za nos wodzić; -shorn, *sn.* *Hlk.* nosorożec; -srümpfen, *vn.* (h.) kręcić nosem; krzywić nos.

Naß, *a.* mokry; naſſes Wetter, *Ntl.* pora dżdżysta; słotna; słota; naſſes Jahr przepadzisty rok; ein wenig — mokrawy; es iſt — draußen mokro jest na dworze; — machen zmoczyć; ganz — werden przemoknąć; durch u. durch — werden całkiem przemoknąć; ein naſſer Bruder (Naßkittel), ** człowiek lubiący pić oder łykać, *łyktus; *łykacz; * opój; * moczywąs; * moczymorda; etwas auf naſſem Wege erhalten, *otrzymać co na mokréj drodze, za pomocą płynów; das Naß wilgoć; płyn; ciało mokre; Nä'ſſe, *sf.* mokrość; wilgoć; mokra; słoty, deszcze; Nä'ſſeln, *va.* nieco zmoczyć; —, *vn.* (h.) być trochę mokrym; nieco wilgoci z siebie wydawać, sączyć; Na'ßhaufen, *sm.* (in Bierbrauereien) kupa zamoczonego jęczmienia; -ßkalt, *a.* zimny i wilgotny; es iſt — draußen zimno i wilgoć na dworze; -ßwarm, *a.* wilgotny i ciepły; Nä'ßlich, *a.* mokrawy.

Nath, ſ. Naht.

Natio'n, *sf.* naród; nacya; Na-

tio'n-, Natio'ns-, Nationa'l, Natione'll, *a.* narodowy; nacyonalny; Nationa'lcharakter, *sm.* charakter nacyonalny oder narodowy; -na'lehre, *sf.* honor narodowy; -na'lgarde, *sf. Stw. Kw.* gwardya narodowa; -na'lgeist, *sm.* duch narodowy; -na'lgeschma'ck, *sm.* gust narodowy; Nationalisi'ren, *va.* nacyonalizować, na narodowca zamienić, narodowcem zrobić (kogo); przyswoić narodowi; narodowym uczynić; sich — nacyonalizować się, stać się narodowcem; oswoić się w narodzie jakim; Nationalitä't, *sf.* narodowość; Nationa'lschuld, *sf. Stw.* dług narodowy; -na'lstolz, *sm.* duma narodowa; -na'lversa'mmlung, *sf. Stw.* sejm narodowy.

Nativitä't, *sf.* horoskop, przepowiadanie komu przyszłości z położenia gwiazd, jakie było przy jego urodzeniu; Jemandem die — stellen horoskop komu ustawić; Nativitä'tssteller, *sm.* ustawiacz horoskopów; przepowiadacz losu z gwiazd; Nativitä'tsstellung, *sf.* ustawianie horoskopów; przepowiadanie losu z gwiazd.

Na'tter, *sf. Ng.* żmija; Na'tter-, *a. Ng.* — żmii; żmij; żmijowy; Na'tterbi'ß, *sm.* ukąszenie od żmii; -tterblume, *sf. Ng.* krzyżownica; mlecznica; -tterfrau't, *sn. Ng.* rozchodnik; -ttermi'lch, *sf. Ng.* wężymord; -tterſti'ch, f. Na'tterbi'ß; -tterwu'rz, *sf. Ng.* rdest wężownik; -tterzunge, *sf.* język żmii; jaszczurczy język; *Ng.* nasięzrzał.

Natu'r, *sf.* natura; przyrodzenie; przyroda; die Naturen der Menschen sind verschieden różne są ludzkie natury; das ist ihm zur andern — geworden, *to mu się zamieniło w drugą naturę; nach der — leben żyć podług natury; der Natur folgen iść za przewodnictwem natury; etwas nach der — malen, schildern odmalować, opisać co podług natury; die — der Sache bringt es so mit sich sama natura rzeczy tego wymaga; die Schuld der — bezahlen, *wypłacić dług naturze, *umrzéć; seine Lieferungen in — entrichten dostawy oddawać w naturze; von — z przyrodzenia; wider die — przeciwko przyrodzeniu, przeciwko naturze; zur andern — werden mienić się od. zamienić się w drugą naturę; die — ist mit Wenigem zufrieden, *przyrodzenie małem się odbędzie; Natu'r-, *a.* naturalny; — natury; Natura'lien, *sn. pl.* naturalia; płody natury; -ra'liencabine't, *sn.* gabinet naturalny, rzeczy przyrodzonych płodów natury; -ra'liensa'mmler, *sm.* zbieracz płodów natury; -ra'liensa'mmlung, *sf.* zbiór rzeczy przyrodzonych płodów natury; -ralisatio'n, *sf.* naturalizacya; -ralisi'ren, *va.* naturalizować; sich — naturalizować się, stać się krajowcem; przejąć własności, zwyczaje i obyczaje jakiego kraju; -rali'smus, *sm. Philos.* naturalizm; -rali'st, *sm. Philos.* naturalista, zwolennik naturalizmu; — zajmujący się rzeczami natury; -rali'stisch, *a.* naturalistyczny; -tu'ranlage, *sf.* talent naturalny, wrodzony; zdolność przyrodzona; -tu'rbedü'rfniß, *sn.* potrzeba przyrodzona, z natury wynikająca; -tu'rbege'benheit, *sf.* wypadek od. zdarzenie, zjawisko w naturze, przyrodzenia; -tu'rbeo'bachter, *sm.* dostrzegacz natury; śledzca przyrodzenia; -tu'rbeo'bachtung, *sf.* uważanie, śledzenie natury od. przyrodzenia; -tu'rbeschrei'ber, *sm.* opisujący naturę; -tu'rbeschrei'bung, *sf.* opisanie natury; -tu'rbetra'chter, *sm.* rozważacz natury od. przyrodzenia; -tu'rbetra'chtung, *sf.* rozważanie natury; -tu'rbild, *sn.* obraz natury oder przyrodzenia; Nature'll, *sn.* przyrodzenie, własność przyrodzona, wrodzona, naturalna; charakter; temperament; kompleksya; -tu'rerei'gniß, f. Natu'rbege'benheit; -tu'rerschei'nung, *sf.* zjawisko natury; fenomen; -tu'rerzeu'gniß, *sn.* płód natury; -tu'rforscher, *sm.* badacz natury; -tu'rforschung, *sf.* badanie natury; -tu'rgabe, *sf.* dar natury; -tu'rgang, *sm.* bieg natury; -tu'rgemä'ß, *a.* stósowny do natury; zgodny z naturą; —, *ad.* podług natury; -tu'rgemä'lde, *sn.* obraz z natury wzięty, odmalowany podług natury; -tu'rgeschi'chte, *sf.* historya naturalna; -turgese'tz, *sn.* ustawa natury od. przyrodzona; -tu'rglaube, f. Naturali'smus; -tu'rgläubiger, f. Naturali'st; -tu'rhisto'rie, -tu'rhisto'risch, f. Natu'rgeschi'chte, Natu'rgeschi'chtlich; -tu'rkenner, *sm.* znawca natury; -tu'rkenntniß, *sf.* znanie natury; znawstwo przyrodzenia; -tu'rkind, *sn.* dziecko natury; -tu'rkörper, *sm.* ciało naturalne; -tu'rkraft, *sf.* siła natury; -tu'rkunde, -tu'rkundig, f. Natu'rkenntniß, Natu'rkenner; -tu'rlehre, *sf.* fizyka; nauka o działaniach natury; Natü'rlich, *a.* naturalny (überhaupt); etwas — darstellen wystawić co naturalnie; im natürlichen Zustande w stanie naturalnym; ich finde es ganz —, daß ꝛc. ja to znajduję rzeczą bardzo naturalną, że itd.; das geht nicht natürlich, nicht mit natürlichen Dingen zu, *to się nie dzieje sposobem naturalnym; natürlich! natürlicher Weise! *int.* a naturalnie! oczywiście! to się rozumie! Natü'rlichkeit, *sf.* naturalność; Natu'rlicht, *sn. Ntl.* światło natury, przyrodzone; -tu'rmäßig, f. Natu'rgemä'ß; -tu'rmensch, *sm.* człowiek naturalny od. w stanie naturalnym; -tu'roffenba'rung, *sf.* objawienie naturalne; -tu'rordnung, *sf.* porządek naturalny, w naturze, w przyrodzeniu; -tu'rpflicht, *sf.* obowiązek natury, przyrodzony; powinność naturalna; -tu'rphiloso'ph, *sm.* filozof zajmujący się naturą; naturalista; -tu'rphilosophie', *sf.* filozofia natury; -tu'rprodu'ct, f. Natu'rerzeu'gniß; -tu'rrecht, *sn. Rw.* prawo natury; -tu'rreich, *sn.* królestwo natury; -tu'rreligio'n, *sf. Philos.* religia naturalna; -tu'rschönhei't, *sf.* piękność natury, przyrodzenia; -tu'rspiel, *sn.* igrzysko natury; -tu'rsprache, *sf.* język, mowa naturalna, *prosta, niekunsztowna; -tu'rstand, *sm.* stan natury, przyrodzony; -tu'rtrieb, *sm.* popęd natury; instynkt; dem Naturtriebe folgen iść za popędem natury, instynktu słuchać; -tu'rverschie'den, *a.* różnorodny; -tu'rverschie'denheit, *sf.* różnorodność; -tu'rverstä'ndiger, *sm.* świadomy natury; -tu'rvolk, *sn.* lud w stanie natury żyjący; -tu'rweiser, *sm.* mędrzec podług natury; -tu'rweisheit, *sf.* mądrość naturalna; -turwesen, *sn.* istota naturalna; -tu'rwidrig, *a.* przeciwny naturze; sprzeczny z przyrodzeniem; —, *ad.* przeciw naturze; -tu'rwidrigkeit, *sf.* sprzeczność z naturą; -tu'rwirkung, *sf.* dzialanie natury; -tu'rwissenschaft, *sf.* nauka przyrodzona; umiejętność natury; -tu'rwunder, *sn.* cud natury; -tu'rzögling, *sm.* wychowaniec natury; -tu'rzustand, *sm.* stan natury; -tu'rzweck, *sm.* cel natury.

Naumachie', *sf.* bitwa morska; igrzysko wojenna na morzu.

Nau'tik, *sf.* nautyka; sztuka żeglarska; Nau'tiker, *sm.* nautyk; na żeglarstwie się znający; sztuce żeglarskiéj poświęcający się; Nau'tisch, *a.* nautyczny; żeglarski.

Navigatio'n, *sf.* nawigacya; Navigatio'ns-, *a.* nawigacyjny; f. a. Schi'ffahrt, Schi'ffahrts-.

Na'zareth, *sn. Geog. Gsch.* Nazaret; von, aus — Nazareński; Jesus von —, *Bibl.* Jezus Nazareński.

Nea'pel, *sn. Geog.* Neapol; Neapolita'ner, *sm. Geog.* Neapolitańczyk; Neapolita'nerin, *sf. Geog.* Neapolitanka; Neapolita'nisch, *a. Geog.* Neapolitański.

Ne'bel, *sm. Ntl.* mgła; der — fällt, steigt (hebt sich) mgła opada, idzie do góry; bei Nacht u. —, *wśród ciemnéj nocy; dichter, dicker — gruba mgła; ciemna mgła; er zergeht (vergeht) wie —, *jako mgła rozejedzie się; Ne'bel-, *a. Ntl.* mglisty; Ne'belba'nk, *sf Sw.* tuman mgły; -lbe'rg, *sm.* góra ze mgły usnuta; mgła w kształcie góry się wznosząca; Ne'belbo'gen, *sm.* tęcza w mgle; -lfeu'cht, *a.* wilgotny od mgły; -lfle'ck, *sm. Stk.* mglista plama; -lgesta'lt, *sf.* postać mglista; Ne'belicht, *a.* mgławy; Ne'belig, *a.* mglisty; —, *ad.* mglisto (na dworze); -lkrä'he, *sf. Ng.* wrona popielata; Ne'beln, *vn. Ntl.*: es nebelt mgli się; -lre'gen, *sm.* pomorszczyzna; mgła w kształcie deszczu spadająca; -lscha'tten, *sm.* cień z mgły; -lschlei'er, *sm.* mglista opona; -lste'rn, *sm. Stk.* gwiazda w mgle; -lta'g, *sm.* dzień mglisty; -ltha'l, *sn.* dolina mgły pełna; Ne'belumweh't, *a.* mgłą owiany; omglony; -lwi'nd, *sm.* wiatr mgłę pędzący.

Ne'ben, *praep.* (mit *Dativ* auf die Frage: **wo?** — mit *Accusativ* auf die Frage: **wohin?**): podle, przy; obok; nawiasem; ubocznie; dorywkiem; dopadkiem; ich ging — ihr her szedłem przy niéj; ich ging — sie poszedłem stanąć przy niéj; er ging — der Wahrheit vorbei, *minął się z prawdą.

Ne'ben-, *a.* (Seiten-) poboczny; uboczny; dodatkowy; Ne'benа'bsicht, *sf.* drugi jeszcze uboczny zamiar; -nallee', *sf.* alea uboczna; chodnik poboczny; -nalta'r, *sm. Kg.* ołtarz poboczny; -na'mt, *sn.* urząd poboczny, dodatkowy, przydany; Nebena'n, *ad.* tuż obok, zaraz wpodle; Ne'bena'nführer, *sm.* drugi dowódca; namiestnik wodza; Ne'bena'ngele'genheit, *sf.* interes poboczny; -na'rbeit, *sf.* uboczna robota; Ne'benarti'kel, *sm.* artykuł uboczny, dodatkowy; -nau'fgabe, *sf.* zadanie osobne, uboczne, podrzędne; -nau'sgabe, *sf.* wydanie uboczne, poboczne; wydatek uboczny, drobny; -nau'sgang, *sm.* wyjście uboczne; -nbah'n, *sf.* tor uboczny; -nbatterie', *sf.* baterya poboczna; -nbau', f. Ne'bengebäu'de; -nbedeu'tung, *sf.* poboczne znaczenie; Ne'benbedi'ngung, *sf.* poboczny warunek; -nbedü'rfniß, *sn.* potrzeba poboczna; Ne'-

benbegri'ff, *sm.* znaczenie uboczne, domyślne; domysł.

Ne'benbei', *ad.* tuż przy czém od. obok czego; obok czego (jako rzecz uboczną); er treibt das Geschäft bloß — on się tym procederem tylko ubocznie trudni; das hat er sich — verdient to sobie osobno zarobił; er bemerkte — ꝛc. nawiasowo zrobił uwagę itd.

Ne'benbeme'rkung, *sf.* uwaga poboczna, nawiasowa, ubocznie rzucona; -nbeschä'ftigung, *sf.* zatrudnienie uboczne; -nbetra'chtung, *sf.* rozmyślanie, rozważanie uboczne; -nbewei's, *sm.* dowód poboczny; -nbla'tt, *sn. Ng.* przylistek; przysada liściowa; -nblä'tterig, *a.* przylistny; przysadolistny; -nbli'ck, *sm.* rzut oka uboczny; -nbrü'cke, *sf.* przymostek; poboczny mostek; -nbuh'ler, *sm.* rywal, spółzalotnik; spółzawodnik, spółubiegacz; konkurent; -nbuh'ler-, *a.* rywalski, rywalowski; -nbuhlerei', *sf.* spółzawodnictwo; -nbuh'lerin, *sf.* rywalka, spółzawodniczka; spółmiłośnica; -nbuh'lerisch, *a.* rywalski, rywalowski; spółzalotniczy, spółzawodniczy; -nbü'rge, -nbü'rgschaft, f. Na'chbürge, ꝛc.; -nchri'st, *sm.* współchrześcianin; -ndie'nst, *sm.* usługa uboczna od. poboczna; -ndi'ng, *sn.* rzecz uboczna, do głównego przedmiotu nienależąca; Nebendinge treiben zajmować się rzeczami obojętnemi oder fraszkami.

Ne'benei'n, *ad.* prócz tego; jeszcze; Ne'beneina'nder, *ad.* podle siebie; obok siebie, przy sobie, jeden (jedna, jedno) obok drugiego od. przy drugim; -neina'nderste'llung, *sf.* porównywanie z sobą; Ne'benei'nfahrt, *sf.* wjazd poboczny; Ne'benei'ngang, *sm.* wchod poboczny; -nei'nkommen, *sn.*, -nei'nkünfte, *sf. pl.*, -nei'nnahme, *sf.* dochód poboczny; dochody poboczne; akcydensa; obrywki; -nfa'ch, *sn.* przegroda poboczna; zatrudnienie, powolanie poboczne, podrzędne; -nfa'rbe, *sf.* kolor podrzędny; -nfigu'r, *sf.* figura podrzędna; -nfra'cht, *sf.* przyładowanie; ładunek pomniejszy; -nfra'ge, *sf.* pytanie uboczne, podrzędne, z powodu innego uczynione; -nfrau', *sf.* nałożnica (osoby żonatéj); -nga'ng, *sm.* (Beigang) poboczny chodnik; -nga'sse, *sf.* ulica poboczna; -nga'ttin, f. Ne'benfrau'; -ngebäu'de, *sn.* przybudowanie; przybudynek; oficyna; budynek przyległy; -ngeda'nke, *sm.* uboczna myśl; -ngefä'lle, *sn.* poboczny przychód; dochód poboczny (np. z danin, opłat); -ngema'ch, *sn.* poboczna sala; poboczny pokój; -ngemah'l, -ngemah'lin, f. Ne'benma'nn, Ne'benfrau'; -ngeschä'ft, *sn.* zatrudnienie poboczne; Ne'bengeschma'ck, *sm.* smak przydatkowy, obcy, osobny; -ngeschö'pf, f. Mi'tgeschö'pf; -ngesta'lt, -nfigu'r, *sf.* druga postać; -ngewi'nnst, *sm.* zysk poboczny; -ngra'ben, *sm.* poboczny rów; -ngru'nd, *sm.* powód poboczny, pomniejszy, podrzędny; -ngu't, *sn.* majętność przyległa; majętność do głównéj należąca; -nhandlung, *sf.* handel przydatkowy, podrzędny, pomniejszy; —, *Sb.* epizod; działanie poboczne, ustępowe, podrzędne; -nhau's, *sn.* dom przyległy.

Ne'benhe'r, *ad.* obok; dopadkiem, dorywczo, nawiasem; Ne'benho'den, *sm. pl. Zk.* przyjądrza; -nho'f, *sm.* podworzec poboczny; -ninstitu't, *sn.* filialny instytut; -nka'mmer, *sf.* komora poboczna; -nki'nd, *sn.* dziecko za domem spłodzone; -nki'rche, *sf.* kościół filialny; -nkla'ge, *sf.* uboczna skarga; -nko'sten, *sf. pl.* koszta uboczne; -nkra'nkheit, *sf.* choroba poboczna, przydatkowa; -nkrei's, *sm.* koło poboczne; -nlega't, f. Ne'benverma'chtniß; -nli'nie, *sf.* linia poboczna; -nloh'n, *sm.* zapłata poboczna, osobna, obrywkowa; -nma'cht, *sf.* moc, władza, potęga, potencya podrzędna; -nma'nn, *sm.* mąż poboczny, galant, gach; —, *Kw.* pobocznik; -nmau'er, *sf.* nalepa, przymurek; -nme'nsch, f. Mi'tmensch; -nmo'nd, *sm. Stk.* przyksiężyc; odblask księżyca; łuna księżycowa; księżyc poboczny; -nnie're, *sf. Zk.* nadnercze; -npfa'd, *sm.* ścieszka poboczna; -npfa'rre, *sf.* probostwo przydatkowe, do innego przyłączone od. filialne; -npfei'ler, *sm. Bk.* przysłupie; -npfli'cht, *sf.* powinność pomniejsza (obok głównéj); -npla'ne't, *sm. Stk.* planeta poboczny, drugiemu towarzyszący; -nprei's, *sm.* druga nagroda, mniejsza; -npu'nkt, *sm.* punkt podrzędny; -nre'chnung, *sf.* osobny rachunek; -nre'gel, *sf.* prawidło podrzędne; -nrege'nt, f. Mi'trege'nt; -nrei'se, *sf.* podróż poboczna, podrzędna, pomniejsza; -nro'lle, *sf.* rola drugiego rzędu, niższa, podrzędna; -nsaa'l, *sm.* sala poboczna; -nsa'che, *sf.* rzecz uboczna, podrzędna, mniéj ważna, mniejszéj wagi; -nsa'tz, *sm. Spl.* zdanie poboczne; zdanie podrzędne (głównemu); -nscha'den, *sm.* szkoda podrzędna, pomniejsza (obok innéj większéj); -nschi'ff, *sn.* okręt poboczny; -nscho'ß, -nschö'ßling, *sm. Ng.* latorośl z boku wyrastająca; -nschu'ld, *sf.* dług pomniejszy, drobniejszy; -nsoh'n, *sm.* syn poboczny (t. j. za domem spłodzony); -nso'nne, *sf. Stk.* przysłońce; odblask słońca; słońce poboczne; łuna słoneczna; -nso'rge, *sf.* kłopot osobny, pomniejszy, drobniejszy; -nspei'se, *sf.* potrawa przydatkowa; -nspie'l, *sn.* sztuczka dodatkowa (na teatrze); -nspo'rteln, *sf. pl.* obwencya, obrywki, sikorki; -nspro'sse, *sm.* wilk (na drzewie); -nste'lle, *sf.* miejsce podrzędne; -nste'rn, *sm. Stk.* gwiazda poboczna; -nsteu'er, *sf.* osobny podatek pomniejszy; -nsti'ft, *sn.* instytut podrzędny, osobny, pomniejszy (obok głównego); -nsti'mme, *sf.* głos wtorujący; -nstra'ße, *sf.* ulica poboczna; -nstu'be, *sf.* izba poboczna; -nstu'nde, *sf.* godzina wolna, od zatrudnień zbywająca; -ntho'r, *sn.* brama poboczna; -nthü're, *sf.* drzwi poboczne; -nti'sch, *sm.* osobny stół na boku; -nu'mstand, *sm.* okoliczność uboczna, pomniejsza, mniejszéj wagi; okoliczność głównéj towarzysząca; -nu'rsache, *sf.* przyczyna podrzędna; -nverdie'nst, *sn.* zasługa osobna, odrębna, prócz téj inna; -nverma'chtniß, *sn.* zapis (legat) osobny; -nvo'rmund, *sm. Rw.* opiekun dodatkowy; -nvo'rtheil, *sm.* zysk poboczny; -nwä'ldchen, *sn. dim.* przylasek; -nwe'g, *sm.* uboczna droga; etwas auf Nebenwegen zu erreichen suchen, *ubocznemi drogami chcieć przyjść do czego; Jemanden auf Nebenwege führen, *sprowadzić kogo z prawéj drogi; -nwei'b, f. Ne'benfrau'; -nwe'rk, *sn.* dzieło dorywkowe, podrzędne; -nwi'nd, *sm.* wiatr poboczny; -nwi'nkel, *sm.* kąt poboczny od. przyległy; -nwo'rt, *sn.* wyraz poboczny; —, *Spl.* przysłówek; -nwö'rtlich, *a. Spl.* przysłówkowy, adwerbialny; -nzei't, *sf.* czas od zatrudnień wolny; -nzi'mmer, *sn.* pokój poboczny, przyległy; -nzo'llamt, *sn. Stw.* przykomórek (celny); -nzwe'ck, *sm.* cel oder zamiar osobny, podrzędny; -nzwei'g, *sm.* gałązka poboczna.

Nebst, *praep.* (mit *Dativ*): wraz z kim; wraz z czém; z; oraz; wespół.

Ne'cken, *va.* drażnić kogo; zaczepiać kogo; nie dać mu pokoju; sich mit Jemandem — przekomarzać się z nim; was sich liebt, neckt sich gern, *drażnić się z kim, znak kochania; Ne'cker, *sm.* drażniciel; Neckerei', *sf.* drażnienie się z kim; przekomarzanie się; zaczepka; Ne'ckerin, *sf.* strażnicielka; Ne'ckhaft, Ne'ckisch, *a.* lubiący się drażnić; zabawy, śmieszny, żartobliwy.

Ne'ffe, *sm.* siostrzeniec; bratanek; Ne'ffen-, *a.* siostrzenny, siestrzenny, siostrzyński; Ne'ffengu'nst, f. Nepoti'smus; Ne'ffenscha'ft, *sf.* siostrzeństwo; bratańskwo; bliskie pokrewieństwo.

Negatio'n, *sf.* negacya; przeczenie; Negati'v, *a.* przeczący, odmowny.

Ne'ger, *sm. Geog.* negr, negier; murzyn; Ne'ger-, *a. Geog.* murzyński, murzynowy, murzynów; Ne'gerfreu'nd, *sm.* negrofil; Ne'gerha'ndel, *sm.* handel murzynami; Ne'gerin, *sf. Geog.* murzynka, negierka; Ne'gerki'nd, *sn.* dziecko murzyńskie; Ne'gerskla've, *sm.* niewolnik murzyński; Ne'gersklaverei', *sf.* niewolnictwo murzyńskie od. negrów; Ne'gerskla'vin, *sf.* niewolnica murzyńska.

Negi'ren, *va.* przeczyć; zaprzeczać.

Neglige', f. Na'chtgewa'nd; Negligi'ren, f. Verna'chlässigen.

Negocia'nt, *sm.* negocyant; Negociation, *sf.* negocyacya; układy; Negoci'ren, *va.* negocyować, układać się.

Neh'men, *va. irr.* (h.) (nehme, nimmt, nahm, genommen) brać, wziąć; zu sich — wziąść od. brać do siebie, do domu swego; Gott hat ihn zu sich genommen Bóg wziął, zabrał go do siebie; etwas auf, über sich — wziąć oder brać na siebie co; podejmować oder podjąć się czego; kein Blatt vor den Mund —, *w brew powiedzieć, wręcz powiedzieć, swobodnie zdanie swoje wynurzyć; Jemandem das Wort aus dem Munde —, *z ust słowa komu wyjąć, właśnie to powiedzieć, co kto inszy chciał także powiedzieć; ich nehme Sie beim Wort, *ja się trzymam słowa Pańskiego; sich viel herausnehmen, *zbyt wiele sobie pozwolić; eine Frau — żonę pojąć, ożenić się; seinen Befehl zurücknehmen cofnąć rozkaz; Speise zu sich — pokarm przyjmować, pokarmu zażyć; mit sich — z sobą brać; sich das Leben — odebrać sobie życie, wyzuć się z życia; wydrzéć sobie życie; in Augenschein — oglądać co; wo nichts ist, da kann nichts genommen werden, *gdzie nie-

masz nic i sam Pan Bóg tam niebierze; Schaden — szkodę ponieść; eine glückliche Wendung — szczęśliwy zwrót mieć od. obrót wziąć; es nimmt mich Wunder dziwno mi; einen Anfang, ein Ende — brać, wziąć początek, koniec; die Flucht — (fliehen) tył podać, uciéc, uciekać; einen Umweg — kołem jechać; udać się drogami na okoł, krążyć, kołować; sich in Acht — mieć się na baczności, na pieczy, strzedz się; das Wort — zabrać głos; sich zu — wissen, *umiéć wziąść się do rzeczy; *postąpić sobie, obejść się, obchodzić się; sich etwas zu Herzen —, *do serca co brać, do serca brać; — (auslegen) tłumaczyć; poczytać, brać; ein Wort in einem anderen Sinne — (verstehen, verwenden) słowo jakie w inszém znaczeniu brać; daraus kann ich mir nichts —, *ztąd dla siebie nic powziąć od. wyczerpnąć nie mogę; etwas übel — za urazę, za złe wziąć, najgorzéj co przyjąć; Neh'men, *sn.* branie, wzięcie; Neh'mer, *sm.* biorący, ten co bierze; Neh'mfall, *sm. Spl.* szósty przypadek (*Ablativus*).

Neh'mlich, s. Näm'lich.

Neh'rung, *sf. Geog.* nizina nadmorska; Frische — (bei Danzig), *Geog.* Mierzeja.

Neid, *sm.* zazdrość; aus — przez zazdrość; in Jemandem — erwecken wystawić kogo na zazdrość; das spricht der — aus ihm, *to zazdrość przez niego mówi; vor — bersten wollen pękać z zazdrości; Nei'den, s. Benei'den; Nei'denswe'rth, s. Benei'denswe'rth; Nei'dentfla'mmt, *a.* *zazdrością pałający; Nei'der, *sm.* zazdrośnik; zazdrościciel; zazdroszczący; Nei'derin, *sf.* zazdrośniczka; zazdrosna kobieta; Nei'dgift, *sn.* *trucizna zazdrości, *zazdrość życie trująca; Nei'disch, Nei'dig, *a.* zazdrosny; Nei'dlos, *a.* niezazdrosny; bez zazdrości.

Nei'ge, *sf.* to co w naczyniu na dnie zostaje z płynu; das ist schon die — aus dem Fasse to już ostatek z beczki; im Glase die — zurücklassen zostawić trochę na spodzie w kieliszku; nie dopić reszty; zusammengegossene Neigen zlewki; das Faß geht auf die — beczka już się skończy; już w niéj niewiela; ein Glas bis auf die — austrinken wypić kieliszek do szczętu; es geht mit ihm auf die —, *już krucho z nim; *już resztą goni; *już mu się nie wiele należy.

Nei'gen, *va.* nachylić co; pochylić; das Haupt — schylić (głowę); — przechylić (beczkę dla wytoczenia reszty); das Haupt vor Jemandem — skłonić głowę przed kim; die Bäume neigen ihre Wipfel drzewa skłaniają (pochylają) ku ziemi wierzchołki; — nakłonić; sich — schylić się; pochylić się (jak dom, ściana, drzewo); przechylić się; *skłaniać się, nakłaniać się; zum Frieden —, *przechylić się do pokoju; zu Jemandem —, *przechylić się na czyję stronę; die Fläche neigt sich płaszczyzna się zwolna zniża, pochyla; sich zu Ende — zbliżać się do końca; die Farbe neigt sich zur grünen ten kolor skłania się do zielonego; sich zum Untergange — mieć się ku zachodowi (o słońcu, księżycu itd.); być bliskim upadku (kraj, wolność); es neigt sich zu etwas ma się od. zabiera się od. zanosi się na co;

Nei'gung, *sf.* pochylenie; schylenie od. nachylenie się; eine — machen skłonić od. pokłonić się; — gegen Jemanden skłonność do kogo; — zu etwas skłonność do czego; upodobanie; ochota, chęć, pociąg, przywiązanie; sich einer Wissenschaft aus — widmen poświęcać się jakiéj nauce z ochoty, z upodobania; Nei'gungsehe, *sf.* małżeństwo ze skłonności (z inklinacyi), z przywiązania.

Nein, *ad.* nie; nichts? nein nic? nie; der Eine sagt ja, der Andere nein jeden twierdzi, drugi przeczy; jeden mówi tak, drugi nie tak; jeden przystaje, drugi odmawia; zu etwas nein sagen, auf etwas mit nein antworten odpowiedziéć, że nie; nein, das ist nicht möglich nie, to niepodobna; er wiederholt immer sein Nein zawsze swoje nie powtarza; zawsze mówi nie i nie.

Nei'nwort, *sn.* wyraz Nie.

Nekrolo'g, *sm.* nekrolog; pismo na pamiątkę zmarłego ułożone; Nekrolo'gisch, *a.* nekrologiczny; Nekroma'nt, *sm.* nekroman; Nekromantie', *sf.* nekromancya.

Ne'ktar, *sm. Myth.* boski napój, nektar, *nadzwyczaj przyjemny napój.

Ne'lke, *sf. Ng.* goździk (kwiatek i korzeń sklepowy do potraw); Ne'lken-, *a. Ng.* goździkowy; -kena'rtig, *a.* goździkowaty; -kenblu'me, *sf.* goździk ogrodowy; -kenflo'r, *sm. Gtn.* kwiat goździków; goździki kwitnące; -kenmy'rthe, *sf. Ng.* mirt goździkowaty; -kenö'l, *sn. Schdk.* olejek goździkowy; -kenpfe'ffer, *sm. Ng.* pieprz Jamajski; -kenri'nde, s. Ne'lkenzi'mmet; -kensto'ck, *sm. Ng.* krzak goździków; -kenstrau'ß, *sm. Gtn.* bukiet z goździków; -kenzi'mmet, *sm. Ng.* cynamon goździkowaty; kasya goździkowa.

Ne'nnbar, *a.* mianowny, dający się nazwać; mogący być nazwanym; Ne'nnbarkeit, *sf.* mianowność; Ne'nnen, *va. irr.* (h.) (nenne, nannte, genannt) nazwać; zwać; wymienić nazwisko; wir nennen ihn alle Vater wszyscy go ojcem zowiemy; genannt werden nazywać się; man nennt Jemanden nazywają kogo; — wymienić; wspominać; Karl, genannt der Große, *Gsch.* Karol nazwany wielkim; der oben Genannte wyżéj wymieniony, wyrażony; der oft, der mehr Genannte tyle razy wspomniony; sich nennen nazywać się; zwać się; mieć jakie imię; mienić się być czém.

Ne'nnendung, *Spl.* s. Ne'nnfall.

Ne'nnenswe'rth, *a.* *s. Bedeu'tend, Wi'chtig.

Ne'nner, *sm. Spl.* s. Ne'nnfall; —, *Rk.* mianownik; die Brüche zum gemeinschaftlichen — bringen, *Rk.* ułamki sprowadzić do wspólnego mianownika; Ne'nnfall, *sm. Rk.* mianownik, pierwszy przypadek deklinacyi; Ne'nnung, *sf.* mianowanie, nazywanie, nazwanie; Ne'nnwerth, *sm.* wartość nominalna; Ne'nnwort, *sn. Spl.* Imię (rzeczowne lub przymiotne).

Neogra'ph, *sm.* neograf, trzymający się nowéj pisowni; Neographie', *sf.* neografia; nowa pisownia; Neogra'phisch, *a.* neograficzny.

Neolo'g, *sm.* neolog, neologista; nowiciel; trzymający się nowych zasad; Neologie', *sf.* neologia; Neolo'gisch, *a.* neologiczny; Neologi'smus, *sm. Spl.* neologizm; nowo utworzony wyrażania się sposób.

Nepoti'smus, *sm.* nepotyzm, protegowanie krewnych.

Neptu'n, *sm. Myth.* Neptun, bożek morza; Neptu'nisch, *a. Ng. Ntl. Bw.* neptuniczny; Neptuni'st, *sm. Ng. Ntl.* neptunista; Neptuni'smus, *sm. Ng. Ntl.* neptunizm.

Nerei'de, *sf. Myth.* Nereida, Nerejda, nymfa Oceanu; Nerei'den-, *a. Myth.* —Nereid; do Nereid należący.

Nero'nisch, *a. Gsch.* neronowski; *okrutny, tyrański; —, *ad.* po neronsku.

Nerv, *sm. Zk.* nerw (w ciele zwierzęcém); Ne'rven-, *a.* nerwowy; Ne'rvenfie'ber, *sn. Hlk.* nerwowa gorączka; -vengewe'be, *sn. Zk.* tkanka nerwowa; -venhau't, *sf. Zk.* (im Auge, die Re'tina) błona nerwowa; -venkra'nkheit, *sf. Hlk.* choroba nerwowa; -venleh're, *sf.* nauka o nerwach; -venlo's, *a.* nie mający nerwów; bez nerwów; -venmi'ttel, *sn. Hlk.* lekarstwo na nerwy; -venrei'ch, *a.* nerwisty; -vensa'lbe, *sf. Hlk.* maść wonna (w zmacniająca nerwy); -venschwa'ch, *a.* (człowiek) słabych nerwów; -venschwä'che, *sf.* słabość nerwów; -venstä'rkend, *a. Hlk.* wzmacniający nerwy; -vensyste'm, *sn. Zk.* systema nerwowe; skład od. systemat nerwowy; -venzwei'g, *sm. Zk.* odnoga nerwu; Ne'rvig, Nervö's, *a.* nerwisty; mocne nerwy mający; —, *jędrny (styl); *dosadny, mocny, dzielny (język, wyrażenie, myśl).

Nerz, *sm. Ng. H.* (Sumpfotter) wydra bagnista; Nerz-, *a. Ng. H.* —wydry bagnistéj; do wydry bagnistéj należący; Ne'rzpelz, *sm.* szuba z futerck z wydr bagnistych zrobiona od. składana; Ne'rzpelzwe'rk, *sn. H.* futra; futerka z wydr bagnistych.

Ne'spel, s. Mi'spel.

Ne'ssel, *sf. Ng.* pokrzywa; Ne'ssel-, *a. Ng.* pokrzywiany, pokrzywny; Ne'sselartig, *a. Ng. Hlk.* pokrzywowy, pokrzywowaty; -lau'sschlag, *sm. Ng.* pokrzywka; -lbau'm, *sm. Ng.* obrostnica; -lbla'se, *sf.* pęcherzyk pokrzywny (t. j. od sparzenia pokrzywą); -lbra'nd, *sm.* palenie od sparzenia sie pokrzywą; -lfie'ber, *sn.*, -lkra'nkheit, *sf. Hlk.* gorączka pokrzywna; pokrzywka gorączkowa; -lfrie'sel, *sn. Hlk.* febra pokrzywowa; -lga'rn, *sn.* pokrzywka, przędza z pokrzywianéj łodygi; -lkö'nig, *sm. Ng.* (Zaunkönig) pokrzywka; pokrzywniczek; -lschme'tterling, -lvo'gel, *sm. Ng.* pokrzywnik; -lsei'de, *sf.* pokrzywka; -lsu'cht, s. Ne'sselau'sschlag; -ltu'ch, *sn. W.* pokrzymka, materya płócienna z pokrzywianéj przędzy.

Nest, *sn.* gniazdo (überhaupt); sich ein — bauen gniazdo robić, lepić; Nester ausnehmen ptaki z gniazd wybierać; Nest-, *a.* gniazdowy; gnieżny; Ne'stchen, *sn. dim.* gniazdeczko; Ne'stei, *sn.* jaje do pokładania, podłożone.

Ne'stel, *sf.* rzemyk, sznurek do podwiązania, sznurowania lub ściągania czego; Jemandem die — knüpfen, *podwiązać komu jądra (aby był do obcowania niezdatny); — gniazdo na głowie, kupka od. pęk włosów na

wierzchu głowy upięty; Ne'ſtello'ch, *sn.* dziurka do sznurowania; Ne'ſteln, *va.* sznurować, podwiązać; Jemanden —, ſ. u. Ne'ſtel (die Neſtel knüpfen); Ne'ſtelna'del, *sf.* śpilka do przypinania kupki na głowie; Ne'ſtelſti'ft, *sm.* okowek u sznurka.

Ne'ſtfeder, *sf.*, Ne'ſtfedern, *sf. pl.* piórka, które ptaszęta dostają w gnieździe; Ne'ſthäkchen, *sn. dim.* ſ. Ne'ſtküchlein (*); -ſtk'ammer, *sf.* jama od. nora, w której się amstra gnieździ; -ſtkü'chlein, *sn. dim.* kurczątko na ostatku wylęgłe; *wyskrobek; *ostatnie od. najmłodsze dziecko; Ne'ſtler, *sm.* rzemykarz; kaletnik; miechownik.

Ne'ſtling, *sm.* gniazdowiec; gniazdosz; ptak dziki w gnieździe złapany i obłaskawiony; — gniazdowię, młody ptak dziki, który jeczcze nie wylatuje z gniazda; * ſ. a. Ne'ſtküch-lei'n.

Ne'ſtna'del, ſ. Ne'ſtelna'del.

Ne'ſtor, *sm. Alt. Gsch.* Nestor; *poważny staruszek; *mąż najzasłużeńszy; Neſtoria'ner, *sm. Kg. Gsch.* Nestoryanin; Neſtoriani'smus, *sm. Kg. Gsch.* Nestoryanizm, nauka i zasady Nestoryusa.

Ne'ſttaube, *sf.* gołębię jeszcze nie wylatujące z gniazda.

Nett, *a.* czysty; schludny; ładny, zgrabny, gracki; netter Ausdruck gładki wyraz; nette Rede ładna mowa; netter Gewinn, Nettogewinn, *H.* czysty zysk (po odciągnieniu kosztów); Ne'tt-heit, Ne'ttigkeit, *sf.* czystość, schludność.

Ne'tto, *ad.* netto, po odciągnieniu kosztów, albo bez rabatu; das Buch koſtet — 5 Thaler książka kosztuje 5 talerow bez rabatu; Ne'tto-gewi'nnſt, *sm. H.* czysty zysk.

Netz, *sn.* sieć; siatka (überhaupt); ein — ſtricken, verfertigen siatkę robić; das — auswerfen, ausſtellen sieć zarzucić (na ryby); zastawić (na ptaki, zwierzynę); in ein — gerathen, fallen wpaść w siatkę; w sieć się dostać; Jemandem ein — ſtellen, *sidła na kogo zastawić; in das — gerathen, *wpaść w sidła; Jemandem das — über den Kopf werfen usidlić kogo; ułowić go w sidła; —, *Zk.* siatka brzuchowa; Netz-, *a.* siatkowy; sieciany; sieciowy; Ne'tzbaum, *sm. Bk.* drąg w murze tkwiący (przy rusztowaniu); Ne'tz-bruch, *sm. Hlk.* przepuklina kałdunowa; przerwanie siatki brzuchowéj.

Ne'tze, *sf.* zwilżanie; skrapianie; —, *Geog.* (Fluß) Noteć; die —, den Netze-Fluß (in Poſen u. Brandenburg) betreffend, *Geog.* Notecki; Ne'tze-Gebiet, *sn.*, Ne'tze-Diſtri'ct, *sm. Geog.* powiat Notecki.

Ne'tzen, *va.* zwilżyć, skropić; ſein Lager mit Thränen —, *łzami zlać, skropić łoże.

Ne'tzförmig, *a.* siatkowaty; -tz-haube, *sf.* siatka (na głowę); -tzhaut, *sf. Zk.* (Re'tina) błona siatkowa (w oku); -tzjagen, *sn. Jäg.* polowanie z sieciami; -tzkammer, *sf.* (in Bierbrauereien) izba, gdzie słód skrapiają (nim idzie do młyna); -tzmagen, *sm. Zk.* (Abtheilung des Magens der wiederkäuenden Thiere) żołądek siatkowaty; czepieo; -tzmelo'ne, *sf. Gln.* melon chropawy (jakoby siatką powleczony); -tzſtich, -tzſtrich, *sm.* szew siatkowaty przerzucany; -tzſtricker, *sm.*, -tzſtrickerin, *sf.* siatkarz; siatkarka, ten, ta, co siatki robią; -tzwurſt, *sf. Kk.* salceson z cielęciny (w siatkę z cielęcego mięsa natykany).

Neu, *a.* nowy (überhaupt); die Sache iſt mir noch — to jeszcze nowa rzecz dla mnie; er iſt in dieſer Sache noch —, *on jeszcze w tém nowicyusz; weißt du was Neues? wiesz co nowego? das iſt mir nichts Neues to nie nowina dla mnie; er iſt ein ganz neuer Menſch geworden, *całkiem się odnowił; das wäre was Neues! a toby było co nowego! der neue Mond, *Stk.* nów księżyca; etwas Neues vom Jahre nuwalia; nowalijka; —, *ad.* nowo; — entdeckt nowo odkryty; auf's Neue, von Neuem na nowo; znowu; — (friſch) świeży; — nowy, nowożytny (język, historya); die neuere, neueſte Geſchichte historya nowsza, najnowsza; Neu'-adelig, *a.* nowy ślachcic; Neu'backen, *a.* świeżo pieczony; —, *iron.* *nowo upieczony (ślachcic); Neu'begie'rde, *sf.* ciekawość, pragnienie dowiedzenia się czego nowego; Neu'begie'rig, Neu'gierig, *a.* ciekawy; —, *ad.* ciekawie; Neu'begie'riger, *sm.* ciekawiec; Neu'bekehrte (der, die) *sm.* u. *sf.* nowonawrócony, nowonawrócona; Neu'-bruch, *sm. Ldw.* nowina.

Neu'e, *sn.* (das Neue) nowość; nowa rzecz; Neu'e, ſ. Neu'heit; Neu'en, Neu'ern, *va.* odnawiać; na nowe przemieniać; Neu'erdi'ngs, *ad.* świeżo; niedawno; Neu'erer, *sm.* nowator; Neu'erfu'nden, *a.* nowowynaleziony; Neu'ern, ſ. Neu'en; Neu'erthu'm, *sn.* nowożytność; Neu'erung, *sf.* odnowienie; nowość; Neuerungen machen nowości wprowadzać, nowe zmiany czynić; nach Neuerungen ſtreben dążyć do wprowadzenia zmian w rządzie; chcieć rząd zmienić, przetworzyć; täglich Neuerungen aufbringen codzień co nowego wymyślać; Neu'erungsbe-gie'rde, -rungslu'ſt, -rungsſu'cht, *sf.* nowatorstwo; duch nowatorski; żądza nowości; Neu'erungsſüchtig, *a.* pragnący nowości.

Neu'franke, *sm. Geog. Gsch.* Francuz z nowszych czasów; Neu'-franken, *sn. Geog. Gsch.* Nowa Francya (po rewolucyi); Neu'fränkiſch, *a. Geog. Gsch.* Nowofrancuzki.

Neu'gebi'ldet, *a.* nowo utworzony; Neu'gebo'ren, *a.* nowonarodzony; Neu'geklei'det, *a.* na nowo przyodziany; Neu'geworbe'n, *a. Kw. etc.* nowozaciężny; Neu'gier, Neu'gierig, ſ. Neu'-begie'rde, ꝛc.; Neu'glaube, *sm.* nowa wiara; -gläubige (der, die), *sm.* nowowierca, kobieta sekty nowowierców; -gläubigkeit, *sf.* nowowiarstwo; Neu'grieche, *sm. Geog.* Grek teraźniejszy; Nowogroczyn; -griechin, *sf. Geog.* Greczynka teraźniejsza; -griechen-land, *sn. Geog.* Nowa Grecya; -griechiſch, *a. Geog.* Nowogrecki; auf — po nowogrecku; neugriechiſche Sprache język Greków teraźniejszych.

Neu'heit, *sf.* nowość; Neu'igkeit, *sf.* nowość, nowa rzecz; — (Nachricht) nowina; Neu'gkeitskrä'mer, Neu'igkeiten-krä'mer, *sm. iron.* nowiniarz; Neu'ig-keitskrä'merin, *sf.* nowiniarka; Neu'ig-keitskrämerei', *sf.* nowiniarstwo.

Neu'jahr, *sn.* nowy rok; auf — na nowy rok; vor — przed nowym rokiem; nach — po nowym roku; Jemandem zum — Glück wünſchen winszować komu nowego roku; Neu'-jahrs-, *a.* —nowego roku; na nowy rok; noworoczny; -jahrsfe'ſt, *sn.* uroczystość nowego roku; -jahrsge'ld, -jahrsgeſche'nk, *sn.* kolenda (podarunek, pieniądze) na nowy rok; noworocznik; -jahrslie'd, *sn.* kolenda (pieśń) na nowy rok; -jahrsme'ſſe, *sf. Kg.* msza na nowy rok; —, *H.* jarmark noworoczny; -jahrstag, *sm.* dzień nowego roku; -jahrswunſch, *sm.* powinszowanie nowego roku; Jemandem ſeinen — abſtatten złożyć komu powinszowanie nowego roku; die Neujahrswünſche abſtatten chodzić z powinszowaniami nowego roku; chodzić po kolędzie; — bilet oder kartka z powinszowaniem nowego roku; -jahrszeit, *sf.* czas nowego roku; Neu'land, *sn. Ldw.* nowina (grunt).

Neu'lich, *a.* u. *ad.* niedawny; niedawno; Neu'lichſt, *ad.* niedawniuteńko.

Neu'licht, *sn. Stk.* nów.

Neu'ling, *sm.* nowicyusz; fryc: Neu'macher, *sm.* odnawiacz.

Neu'mark, *sf. Geog.* Nowo Marchia; Neu'markt, *sm.* nowy targ; nowy rynek; Neu'modiſch, *a.* nowomodny; Neu'mond, *sm. Stk.* nów księżyca.

Neun, *a. num.* dziewięć; dziewięciu (ludzi, mężczyzu, żołnierzy); dziewięcioro (dzieci); einer von, aus neun jeden z dziewięciu; eins von — jedno z dziewięciorga; neun Uhr dziewiąta godzina; Neun, Neu'ne, *sf. Rk.* dziewiątka; Neu'nauge, *sn. Ng.* (Bricke, Pricke) minog, ninog; Neu'n-eck, *sn. Gt.* dziewięciokąt; Neu'neckig, *a.* dziewięciokątny; Neu'ner, *sm. Rk.* dziewiątka; —, *Mzk.* dziewiątak (pieniądz); Neu'nerlei', *a.* u. *ad.* dziewiącioraki; auf — Art dziewięciorakim sposobem; dziewięciorako; na dziewięcioraki sposób; Neu'nerlei'probe, Neu'nerpro'be, *sf. Rk.* próba przez dziewiątki (t. j. przez odciąganie dziewiątek od sumy i pojedyńczych pozycyi); Neu'nfach, Neu'nfältig, *a. num.* dziewięciorny (t. j. z dziewięciu złożony); dziewięcioraki, dziewięćkrotny, dziewięć razy taki oder tak wielki; etwas neunfach verändern, neunfältig zuſammenlegen dziewięciorako co odmieniać; w dziewięcioro złożyć; Neu'nflach, *sn. Gl.* dziewięciościan; Neu'nhundert, *a. num.* dziewięćset; Neu'nhundertel, Neu'nhun-dertſtel, *sn. Rk.* dziewięćsetna część; Neu'nhundertſter, *a.* dziewięćsetny; Neu'njährig, *a.* dziewięcioletni; Neu'n-jährlich, *a.* co dziewięć lat przypadający; Neu'nkraftwurzel, *sf. Ng.* dziewięćsił; Neu'nmal, *ad.* dziewięćkroć; dziewięć razy; Neu'nmalhunderttau'-ſend, *a. num.* dziewięćkroć sto tysięcy; Neu'nmalig, *a.* dziewięćkrotny, dziewięć razy powtórzony; Neu'n-männerig, *a. Ng.* (Pflanzen) dziewięciopręcikowy; Neu'nmonatig, *a.* dziewięciomiesięczny; Neu'nmonatlich, *a.* co dziewięć miesiąców przypadający; Neu'nmörder, ſ. Neu'ntödter; -n-pfündig, *a.* dziewięciofuntowy; -n-ſeitig, *a.* dziewięciostronny; —, *Gl.* dziewięcioboczny; -nſilbig, -nſylbig, *a. Spl.* dziewięciogłoskowy; -nſtim-mig, *a.* dziewięciogłosowy; na dzie-

więć głosów; -nstrahlig, *a.* dziewięciopromienny; -nstündig, *a.* dziewięciogodzinny; -nstündlich, *a.* co dziewięć godzin przypadający; -ntägig, *a.* dziewięciodniowy; -ntäglich, *a.* co dziewięć dni przypadający; -ntausend, *a. num.* dziewięć tysięcy; -ntausendster, *a. num.* dziewięciotysiączny; Neu'nte, *sf. Tk.* nona; Neu'nter, *a. num.* dziewiąty; Neu'ntehalb, *ad. num.* półdziewięta; Neu'ntel, *sn. Rk.* dziewiąta część; drei —, *Rk.* trzy dziewiąte; Neu'ntens, *ad.* po dziewiąte; Neu'nthalerstü'ck, *sn. Mzk.* pieniądz dziewięciotalarowy; -ntheilig, *a.* dziewięcioczęściowy; z dziewięciu części złożony; -ntödter, *sm. Ng.* (Vogel) srokosz; dzierzba; serkosz; -nwöchentlich, *a.* co dziewięć tygodni przypadający; -nwöchig, *a.* dziewięciotygodniowy; -nzackig, *a.* dziewięciokończysty; -nzehn, *a. num.* dziewiętnaście; -nzehnerlei, *a. num.* dziewiętnastoraki; -nzehnjäh'rig, *a.* dziewiętnastoletni; Neu'nzehnjäh'rlich, *a.* co dziewiętnascie lat przypadający; -nzehnmal, *ad. num.* dziewiętnaście razy; -nzehntehalb, *a. num. Rk.* pół dziewiętnasta; -nzehntel, *sn. Rk.* dziewiętnasta część; -nzehntens, *ad.* po dziewiętnaste; -nzehnter, *a. num.* dziewiętnasty; -nzehnwöchig, *a.* dziewiętnastotygodniowy.

Neu'nzig, *a. num.* dziewięćdziesiąt; Neu'nziger, *sm.* z dziewięćdziesiątego roku; dziewięćdziesiątletni (starzec); Neu'nzigjährig, *a.* dziewięćdziesiątletni; Neu'nzigstel, *sn. Rk.* dziewięćdziesiąta część; Neu'nzigstens, *ad.* po dziewięćdziesiąte; Neu'nzigster, *a. num.* dziewięćdziesiąty.

Neu'silber, *sn.* nowotne srebro, nejzylber, argentan, argientan.

Neu'stadt, *sf.* nowe miasto; —, *sn. Geog.* Nowemiasto; —, *Geog.* (bei Danzig) Wejherowo.

Neu'süchtig, *a.* nowatorski; nowości lubiący i do nich zmierzający; Neu'testame'ntlich, *a. Bibl. Kg.* nowozakonny; z nowego testamentu.

Neutra'l, *a.* neutralny; sich — verhalten neutralnie się zachować; Neutralisi'ren, *va.* neutralnym uczynić; —, *Schdk.* zobojętnić, zneutralizować (sól kwasem); —, *vn.* (h.) neutralizować; nie przystępować do żadnéj strony; Neutralitä't, *sf.* neutralność, obojętność; strenge — beobachten ścisłą neutralność zachować; Neutra'lsalz, *sn. Schdk.* sól zneutralizowana, zobojętniona.

Neu'trum, *sn. Spl.* rodzaj nijaki; imię nijakiego rodzaju.

Neu'vergö'ttert, *a.* nowo ubóstwiony; Neu'vermäh'lt, *a.* nowo zaślubiony; der Neuvermählte nowożeniec; die Neuvermählte nowozaślubiona; die Neuvermählten, *pl.* nowożeńcy; Neu'welt, *sf.* nowy świat (nowo odkryty).

Ne'xus, s. Zusammenhang.

Ni'belungen, *sm. Dtk. Gsch.* Nibelungen; Ni'belungenlie'd, *sn. Dtk.* pieśń o Nibelungach.

Nicht, *ad.* nie; nicht hin nicht her ani tak ani owak; ani tak ani sak; nicht also nie tak; nicht anders nie inaczéj; nicht im Geringsten bynajmniéj; nicht mehr nie więcéj; warum nicht? czemu nie? gar nicht wcale nie; durchaus nicht na żaden sposób; żadną miarą; żadnym sposobem; wcale nie; nicht einmal Einer ani jeden; zu Nichte machen w niwecz obrócić, zniweczyć; ich sehe nicht nie widzę; nicht Männer, sondern Weiber nie mężowie, lecz żony; es kann nicht sein to być niemoże; lache nicht! thue es nicht! nie śmiéj się! nie czyń tego; ist's nicht wahr? a czy to nieprawda? albož to nieprawda? welch ein tiefer Sinn liegt nicht in diesen Worten! cóż to za myśl głęboka mieści się w tych słowach! welche Vertraulichkeit herrscht nicht unter diesen Bösewichtern! jakież to zaufanie panuje między tymi złoczyńcami! ach, welche Marter habe ich nicht ausgestanden! ach, com ja wycierpiał za męczarnie!

Nicht, *sn.*: etwas zu Nichte (nichte) machen zniweczyć, zniszczyć co; zu Nichte (nichte) gemacht werden zniweczonym zostać, spełznąć na niczém (jak zamiar); mit Nichten (nichten) bynajmniéj; wcale nie.

Nicht, *sm. Httk.* (Hüttennicht) urewiec; nic; dymne żużle z topiącego się cynku.

Ni'chtachtung, *sf.* nieuszanowanie; nieuwaga; etwas aus — thun zrobić co przez nieuwagę; Ni'chtane'rke'nnung, *sf.*(Desavoui'rung) nieprzyznawanie; Ni'chtanwesend, *a.* odległy, nieprzytomny; nieobecny; Ni'chtanwesendheit, *sf.* odległość; nieprzytomność, nieobecność; Ni'chtbea'chtung, Ni'chtbeo'bachtung, *sf.* niezachowanie czego; Ni'chtdasein, *sn.* nieexystowanie; nieexystencya; Ni'chtdichter, *sm.* niepoeta.

Ni'chte, *sf.* siostrzenica; synowica; Ni'chtchen, *sn. dim.* siostrzeniczka.

Ni'chterschei'nung, *sf. Rw.* niestawienie się (w sądzie); niestawiennictwo; Ni'chtgeleh'rter, *sm.* nieuczony; Ni'chthaltung, *sf.* niedotrzymanie.

Ni'chtich (Nicht-Ich), *sn. Philos.* nie ja; niejaźń.

Ni'chtig, *a.* błahy, nie nieznaczący, bezzasadny; daremny; próżny; żadnego znaczenia nie mający, nieważny; etwas null u. — machen unieważnić co; całkiem skasować; uznać za niebyłe; — marny, znikomy, nietrwały; Ni'chtigkeit, *sf.* błahość, próżność; nieważność; marność; znikomość; nicość.

Ni'chtkenner, *sm.* nieznawca; nieznający się.

Nichts, *ad.* nic; nichts Großes nic wielkiego; — Gutes nic dobrego; es wird — aus ihm, es wird nichts daraus werden nie będzie z niego ob. z tego nic; gar — wcale nie; nic a nic; das hat — zu sagen to nic nie znaczy; das ist, heißt — gesagt, damit ist — gesagt powiedzieć to a nic, to jedno; es ist — an der Sache to nic nie warto; to nie prawda; etwas für — achten uważać co za nic; mit ihm ist — zu machen, — anzufangen nie ma z nim co robić; aus — wird —, *z niczego nic nie będzie; mir nichts dir nichts, *ni ztąd ni zowąd; jak gdyby nigdy nic; nie mając na nic względu; nichts darnach (nach) etwas fragen, *niedbać o co; um nichts u. wieder nichts, *nie wiedzieć o co; bez widocznego celu; zu — werden w nic się obrócić; na nic się nie przydać; nichts desto weniger pomimo tego jednak; um — größer wcale nie większy; — weniger als ꝛc. nie mniéj jak itd.; wo — ist, hat der Kaiser sein Recht verloren, *trudno tam co wziąć, gdzie nic nie ma; *trudno nagiego obedrzéć; *z próżnego i Salomon nic nie naleje; —, *sn.* nic; aus dem Nichts z niczego; das führt zu — to do niczego nie prowadzi; in das — zurücksinken wrócić się do nicości; *w nic się zamienić.

Ni'chtsein, *sn. Philos.* niebycie; niebyt; niebytność.

Ni'chtsnutz, Ni'chtsnutzig, Ni'chtsnützig, *a.* nicwart; nic nie wart; do niczego; nichtsnutzige Sache rzecz nicwarta; nichtsnutziger Mensch człowiek do niczego; Ni'chtsnutz, *sm.* nicpoń; Ni'chtsthuer, *sm.* człowiek nic nie robiący; Ni'chtsthuerei', *sf.* nicnierobienie; Ni'chtswerth, *a.* nicwart, nie mający żadnéj wartości; -tswissen, *sn.* niewiedzenie; -tswisser, *sm.* nieuk; -tswisserei', *sf.* nieuctwo; -tswürdig, *a.* niegodziwy; niecny, nikczemny; -tswürdigkeit, *sf.* niegodziwość; nikczemność.

Ni'chtübung, *sf.* niećwiczenie się; zaniechanie wprawy; -twissen, *sn.* niewiedzenie; -twollen, *sn.* niechcenie; -tzahlung, *sf.* niewypłata; niewypłacenie; niezapłacenie; im Falle der — w razie nie nastąpionéj wypłaty ob. zapłaty.

Nick, *sm.* kiwnięcie głową.

Ni'ckel, *sm. npr.* Mikołaj, Mikołajek; —, *Ng. Bw.* nikiel (kruszec); —, *iron.* niechluj; flądra; niechlujna kobieta; niedblalica; wszetecznica.

Ni'cken, *vn.* (h.) kiwać się, chwiać się; mit dem Kopfe — kiwać ob. kiwnąć głową; Jemandem — kiwać na kogo; skinieniem głowy przyzwolić na co albo dać poznać, że tak jest; —, *va.* s. Zu'nicken; Ni'cker, *sm.* głową kiwający; kiwnięcie głową; einen — machen kiwnąć głową; *drzymkę odprawiać (siedząc lub stojąc).

Ni'ckfang, *sm. Jäg.*: den — geben myśliwskim nożem zabić (zwierzynę); Ni'ckfänger, *sm.*, Ni'ckmesser, *sn. Jäg.* myśliwski nóż.

Ni'colaus; s. Ni'kolaus.

Nicoti'n, *sn. Schdk.* (Tabaksgift) nikotyna.

Nie, *ad.* nigdy.

Nièce, s. Ni'chte.

Nie'den, *ad.* na dole.

Nie'der, *a.* u. *ad.* niski; niższy; auf u. — gehen przechodzić się; auf u. — laufen biegać tam i na powrót; einen Berg, eine Treppe auf u. — laufen biegać na górę i z góry; nieder! kładź się! kładźcie się! er ist —, *już leży (w łóżku); spalił się; nieder mit ihm! *int.* zabić go! niedere Jagd, *Jäg.* łowiectwo niższe; die hohe u. niedere Geistlichkeit, *Kg.* wyższe i niższe duchowieństwo.

Nie'der=, *a.* niższy; Nie'derbannen, *va.*: Jemanden — klątwą rzucona czyję moc złamać; -derbege'ben (sich), *vr.irr.* udać się na dół, na niższe miejsce; -derbei'ßen, *va. irr.* (h.) (beiße nieder, biß n., niedergebissen) ugryźć co i ściągnąć ob. zrzucić na dół; -derbe'ten, *va.*: Jemandem Segen — modląc się zsyłać na kogo błogosławieństwo z góry; -derbeu'gen, *va.* nagiąć ku dołowi; sich —, s. Nie'der=

bie'gen (sich); — znękać; durch so viel Unglücksfälle niedergebeugt znękany tylu przeciwnościami; -derbiegen, va. irr. (h.) (biege nieder, bog n., niedergebogen) zgiąć na dół; sich — zgiąć się ku ziemi; pochylić się ku ziemi; -derbli'nken, vn. (h.) błyszczeć z góry; blask z góry rzucać (jak gwiazdy); -derbli'tzen, vn. (h.) lotem błyskawicy spaść na dół (z blaskiem); —, va. jak błyskawica w kogo uderzyć i zniszczyć; -derboh'ren, va. przeszyć kogo; powalić na ziemię; -derbre'chen, va. u. vn. irr. (h.) (breche nieder, bricht nieder, brach n., niedergebrochen), s. Hera'bbrechen; — rozwalić, zburzyć; -derbrei'ten, va. rozesłać, rozpostrzéć na ziemi; -derbre'nnen, va. irr. (h.) (brenne nieder, brannte n., niedergebrannt) spalić do szczętu; —, vn. irr. (s.) spalić się do szczętu (jak wieś, miasto, stodoła); -derbri'ngen, va. irr. (h.) (bringe nieder, brachte n., niedergebracht) przynieść co na dół; na dół kogo sprowadzić; -derbrü'llen, vn. (h.) ryczéć z góry; —, va. rykiem swoim powalić na ziemi; -derbü'cken, va. schylić ku dołowi; nachylić od. pochylić ku ziemi; sich — schylić się; vor Jemandem — głowę schylić przed kim; -derbü'rsten, va. (szczotką) zczesać na dół; -derdeu'tsch, a. Geog. Niżnoniemiecki; im Niederdeutschen w niższéj niemczyźnie; -derdeu'tscher, sm. Geog. dolny Niemiec; mieszkaniec niższych Niemiec; -derdeu'tsche, sf. Geog. dolna Niemka, dolna Niemkini; -derdeu'tschland, sm. Geog. dolne Niemcy, niższe Niemcy; -derdo'nnern, vn. (h.) grzmiéć z góry; *grzmiącym głosem mówić do stojących na dole; —, va. gromem powalić na ziemię; piorunem rzuconym (piorunami) strącić z góry; -derdrängen, s. Hera'bdrängen; -derdrü'cken, va. cisnąć, przycisnąć, nacisnąć co; zgnieść, przygnieść; spłaszczyć; przytłoczyć (masło w fasce); vom Bewußtsein seiner Frevelthaten niedergedrückt, *nękany przekonaniem o niecnych swych czynach; -derdu'cken (sich), vr. (h.) pochylić się ku ziemi.

Nie'dere, sf. (Ebene) dół, miejsce u dołu; s. Nie'derung.

Nie'dereilen, s. Hera'beilen; -derfah'ren, vn. irr. (s.) (fahre nieder, fährt nieder, fuhr n., niedergefahren) zjechać na dół; zlecieć; zlatywać; zejść, schodzić; niedergefahren zu der Hölle, Bibl. zstąpił do piekła oder do piekłów; —, va. irr. (h.) wieźć kogo na dół; uderzyć wozem i powalić na ziemi; -derfah'rt, sf. zjazd na dół; — Christi zur Hölle, Bibl. zstąpienie do piekła; -derfallen, vn. irr. (s.) (falle nieder, fällt n., fiel n., niedergefallen) upaść na ziemię (przypadkiem lub umyślnie); upaść na kolana lub na twarz; -derfä'llen, va. powalić na ziemię; -derfeu'ern, s. Nie'derschie'ßen, Hera'bfeuern; -derfle'hen, va. błagać o co z góry; Segen auf Jemandes Haupt — błagać niebo o zesłanie błogosławieństwa na czyję głowę; -derflie'gen, -derflie'ßen, 2c. s. Hera'bfliegen, 2c.; -derga'ng, sm. schodzenie na dół; — der Sonne zachód słońca; -dergebo'gen, pp. u. a. zgięty; -dergedrü'ckt, pp. u. a. znękany; -dergedrü'cktheit, sf. znękanie; -derge'hen, vn. irr. (s.) (gehe nieder, ging n., niedergegangen) zachodzić; s. a. Hera'bgehen, Heru'ntergehen; -dergeri'cht, sn. Rw. sąd niższy; -dergeschla'gen, a. stroskany; skłopotany; znękany, skołatany na umyśle; -dergeschla'genheit, sf. smutek; umysł skołatany, stroskany, znękany; -dergie'ßen, va. irr. (h.) (gieße nieder, goß n., niedergegossen) lać co z góry na dół; es gießt nieder leje z góry, *ogromny deszcz pada; -derglä'nzen, -derglei'ten, -dergli'tschen, 2c. s. Hera'bglä'nzen, 2c.; -derha'ben, va. irr. (h.) (habe nieder, hat n., hatte n., niedergehabt) dostać co na dół; (niedergeworfen haben) powalić na ziemię; -derha'geln, s. Hera'bhageln; —, va. gradem zbić, powalić; die Saaten sind niedergehagelt gradem stłuczone zboża powaliły się; -derhalten, va. irr. (h.) (halte nieder, hält n., hielt n., niedergehalten) trzymać co spuszczone na dół; trzymać, utrzymywać co na dole; *hamować kogo, trzymać w karbach; *nie dopuszczać, aby sobie za wiele pozwalał; nie dać mu wznieść się, przyjść do znaczenia; -derha'ltig, a. pochyły; coraz bardziéj się zniżający; -derhängen, 2c. s. Hera'bhangen, 2c.; -derha'ngend, ppr. u. a. odgięty; -derhau'en, va. irr. (h.) (haue nieder, hieb n., niedergehauen) ściąć (i powalić na ziemię); der Feind hieb Alles nieder nieprzyjaciel w pień wszystko wyciął; -derhe'lfen, s. Hera'bhelfen; -derhe'rrschen, vn. (s.) po monarszemu zstąpić (na dół); -derhi'nken, s. Hera'bhinken; -derho'cken, vn. (s.) kucnąć; w kuczki usiąść; -derho'len, s. Hera'bholen; -derhü'pfen, vn. (s.) zeskoczyć na ziemię; -derja'gd, sf. Jäg. polowanie mniejsze; -derkä'mmen, s. Hera'bkämmen; -derkä'mpfen, va. zwalczyć; pokonać; -derkartä'tschen, va. kartaczami zwalić, powalić, strącić; -derkau'ern, s. Nie'derho'cken; -derkei'len, -derkeu'len, va. pałką powalić na ziemię; -derki'ppen, vn. (s.) przechylić się i spaść; —, va. przechylić co i zrzucić; -derkla'ppen, va. klapy od czego spuścić; -derkle'cken, va. nabazgrać co; -derklei'd, sn. spodnie; -derkle'ttern, s. Hera'bklettern; -derklo'pfen, va. tłukąc spłaszczyć, zbić, zrównać; -derknie'en, vn. (s.) uklęknąć; -derko'llern, va. stoczyć co na dół od. na ziemię; —, vn. (s.) stoczyć się; -derko'mmen, vn. irr. (s.) (komme nieder, kam n., niedergekommen) przyjść na dół; zlegnąć, porodzić dziecko; mit einem Sohne — powić syna; von Jemandem — mieć z kim dziecko; -derkrie'chen, -derkrie'gen, s. Hera'bkriechen, 2c.; -derku'nft, sf. przyjście na dół; połog, poród; vor der — przed połogiem; eine leichte — haben miéć łatwy poród; -derlä'cheln, vn. (h.) uśmiechać się do kogo z góry; -derla'ge, sf. depozyt; — (Gewölbe) skład; hier hat das liederliche Gesindel seine —, (Aufenthalt, Verkehr) *tutaj rozpustna tłuszcza ma swoję gospodę; tutaj przebywa, gnieździ się; — klęska (pobitego wojska); eine große — unter den Feinden anrichten wielką klęskę nieprzyjacielowi zadać; eine völlige — erleiden ponieść zupełną klęskę; na głowę być pobitym.

Nie'derla'nd, sn. Geog. kraj w nizinach leżący; Niederla'nde, sn. pl. Geog. Niderlandy; Königreich der —, Geog. królestwo Niderlandzkie; Nie'derlä'nder, sm. Geog. Niderlandczyk; Nie'derlä'nderin, sf. Geog. Niderlandka; Nie'derlä'ndisch, a. Geog. niderlandzki.

Nie'derla'ngen, vn. (h.) starczyć aż do dołu; dosięgać na dół; -derla'ssen, va. irr. (h.) (lasse nieder, läßt n., ließ n., niedergelassen) spuścić na dół; den Vorhang — spuścić na dół zasłonę; Jemanden, sich an einem Seile — spuścić kogo, się po linie; die Vögel lassen sich nieder ptaki spuszczają się na ziemię; sich — usiąść, osiąść gdzie; sich häuslich — zamieszkać gdzie i założyć gospodarstwo; -derla'ssung, sf. spuszczanie na dół; osada; kolonia; -derlau'fen, vn. irr. (s.) (laufe nieder, läuft n., lief n., niedergelaufen), s. Hera'blaufen; —, va. irr. (h.) biegnąc trącić i powalić na ziemi.

Nie'derlau'sitz, sf. Geog. dolna od. niższa Luzacya; Nie'derlau'sitzer, sm. Geog. mieszkaniec niższéj Luzacyi; Nie'derlau'sitzisch, a. Geog. Niżnoluzacki.

Nie'derle'gen, va. złożyć co; położyć; lege dich nieder połóż się (na ziemi, w łóżko); -derle'nken, -derleu'chten, s. Hera'blenken, 2c.; -derliegen, vn. irr. (h.) (liege nieder, lag n., niedergelegen) leżéć na ziemi; być pochylonym na dół; leżéć w łóżku (o chorym); der Handel liegt nieder, *handel całkiem upadł; —, va. irr. (h.) leżąc zgnieść co; -derlo'cken, s. Hera'blocken; -derma'chen, va. spuścić co; s. a. Nie'derhau'en; -dermä'hen, va. Ldw. zsiec, skosić; der Tod mäht Alles nieder, *śmierć swoją kosą wszystko sprząta; -derme'tzeln, va. w pień wyciąć, wyrznąć; -derme'tzelung, sf. wyrznięcie, rzeź, wymordowanie; -dermü'ssen, s. Hera'bmüssen, Hera'bsollen; Nie'derneigen, va. ku dołowi nachylić; -derpre'ssen, s. Nie'derdrü'cken; -derra'mmeln, va. taranem ubić; -derra'sen, va. w szalonym zapędzie powalić na ziemię; der Sturm raset Bäume nieder wściekły wicher wali drzewa; -derre'den, va. mową swoją pokonać; -derre'gnen, vn. (h.): es regnet Steine nieder kamienie z deszczem z góry spadają; —, va. powalić na ziemi lejąc (o deszczu); -derreißen, va. irr. (h.) (reiße nieder, riß n., niedergerissen) urwać, zedrzéć, ułamać, ściągnąć na dół; s. a. Hera'breißen; — rozwalić, zburzyć co; das Gebäude seines Glückes —, *zniszczyć budowę swego szczęścia; -derrei'ten, vn. irr. (s.) (reite nieder, ritt n., niedergeritten), s. Hera'breiten; —, va. irr. (h.) jadąc (konno) stratować kogo lub co; -derre'nnen, vn. irr. (h.) (renne nieder, rannte n., niedergerannt), s. Hera'brennen; —, va. irr. (h.) w szybkim biegu potrącić i przewrócić.

Nie'derrhei'n, sm. Geog. niższy Ren; Nie'derrhei'nisch, a. Geog. Niżnoreński.

Nie'derrie'seln, -derri'nnen, 2c. s. Hera'brieseln, 2c.; -derro'llen, vn. (s.) stoczyć się na dół (jak kamień); der Vorhang rollt nieder zasłona spada; —, va. s. Hera'brollen; -derru'fen, Nie'derru'tschen, 2c. s. Hera'brufen, 2c.; -dersä'beln, va. ściąć szablą; zarąbać (pałaszem); porąbać (na śmierć).

Nie'dersa'chse, sm. Geog. dolny Saksończyk; niższy Sas; Nie'dersa'chsen, sn. Geog. dolna Saksonia; niższa Saksonia.

Nie'dersä'chsisch, *a. Geog.* Niżnosaksoński, Niżnosaski.

Nie'dersä'gen, *va.* piłą zerznąć i zwalić na ziemię.

Nie'dersa'tz, *sm.* osad; co na spodzie osiada.

Nie'dersau'fen, *va. irr.* (h.) (saufe nieder, säuft n., soff n., niedergesoffen) wychlać co; wlać w siebie; Jemanden — spoić kogo do upadłego, pijąc do niego tak go spoić, że się powali na ziemi; -derschau'en, *vn.* (h.) patrzéć, spoglądać na dół; -derschei'nen, *vn. irr.* (h.) (scheine nieder, schien nieder, niedergeschienen) świecić z góry (o słońcu, księżycu itd.); —, *va. irr.* (h.) świecąc z góry na co zniszczyć; -derschie'ben, s. Hera'bschieben; -derschie'ßen, *va. irr.* (h.) (schieße nieder, schoß n., niedergeschossen) strzałem lub strzałami powalić na ziemi; einen Vogel aus der Luft — w powietrzu zastrzelić ptaka; ein Haus mit Kanonen — armatami dom zburzyć do szczętu; —, *vn. irr.* (h.) szybko jak strzała spaść z góry; -derschi'ffen, *vn.* (s.) okrętem na dół płynąć; —, *va.* okrętem na dół sprowadzić.

Nie'derschla'g, *sm. Schdk.* precypitat; osad; —, *Tk.* spadek; -derschla'gen, *vn. irr.* (s.) (schlage nieder, schlägt n., schlug n., niedergeschlagen) raptem upaść; eine Bombe schlug neben ihm nieder tuż obok niego nagle bąba padła; er schlug auf der Straße nieder rymnął na ulicy; —, *va. irr.* (h.) zwalić co na ziemię; spuścić; den Blick, die Augen — wzrok, oczy spuścić ku ziemi; powaliwszy się na co zgnieść; — zbić co (z góry) tak, aby się powaliło; —, *Rw.* znieść co, zniweczyć, skasować; die Kosten — znieść, umorzyć koszta; eine Anklage — skargę znieść, umorzyć, oddalić, wstrzymać; uwolnić kogo od zaskarzenia; einen Proceß —, *Rw.* proces znieść, umorzyć, skasować; zaniechać sporu (w skutek układu); eine Untersuchung —, *Rw.* znieść, umorzyć, wstrzymać, zniszczyć inkwizycyą; (kazać) poprzestać jéj prowadzenia; uwolnić kogo od poszukiwania; eine Schuld — umorzyć dług; Jemandes Muth, Hoffnung — zwątlić czyję odwagę, nadzieję; odjąć mu je; Jemanden durch seine Gründe —, *zbić kogo dowodami; Jemanden —, *zwątpiałym kogo uczynić; zakłopotać go; znękać jego umysł; —, *Schdk.* (fällen) precypitować co, osadzać, strącać; Kupfer mit Eisen —, *Schdk.* osadzać miedź za pomocą żelaza; —, *Hlk.* uśmierzać, łagodzić; die Säure im Magen durch Bittererde —, *Hlk.* łagodzić, uśmierzać kwas w żołądku magnezyą; -derschla'gend, *ppr. u. a.* zasmucający, smutny, zamartwiający; niederschlagendes Pulver, *Hlk.* proszek uśmierzający; niederschlagende Mittel, *Hlk.* środki uśmierzające; -derschla'gung, *sf.*: — der Proceßkosten, einer Schuld, einer Anklage, *Rw.* umorzenie kosztów procesowych, długu, skargi; — des Kupfers, *Schdk.* precypitowanie, osadzanie, strącanie miedzi.

Nie'derschlä'ngeln, *vn.* (s.) w wężykowatym kierunku spaść z góry; da schlängelt ein Blitz aus der Wolke nieder oto jak wąż się wijąc piorun wypada z obłoku; sich — wężykowato snuć się oder spadać na dół (jak droga, strumyk); -derschlei'chen, -derschle'ppen, ꝛc. s. Hera'bschleichen, ꝛc.; -derschleu'dern, *va.* gwałtownym rzutem powalić na ziemię; silnie cisnąć na ziemię; strzałem z procy powalić; Nie'derschli'ngen, *va. irr.* (h.) (schlinge nieder, schlang nieder, niedergeschlungen), -derschlu'cken, *va.* połknąć co (tak iżby zeszło na dół); eine Beleidigung niederschlucken, *połknąć urazę; -derschlo'ßen, s. Nie'derha'geln; -derschlü'rfen, *va.* cmokając wypić; wcmokać; -derschme'ttern, *va.* z trzaskiem powalić na ziemi; strzaskać co; -derschnei'den, s. Hera'bschnei'den; -derschrei'ben, *va. irr.* (h.) (schreibe nieder, schrieb n., niedergeschrieben) spisać co; zapisać; spisywać; -derschrei'bung, -derschri'ft, *sf.* zapis; -derschrei'en, -derschrei'ten, -derschü'tteln, -derschü'tten, -derschwe'ben, -derschwe'mmen, ꝛc. s. Hera'bschrei'en, ꝛc.; -derschwe'nken, *va.* obrócić ku dołowi; sich — zwrot zrobić na dół; -derschwi'mmen, s. Hera'bschwi'mmen; -derschwi'ngen (sich), s. Hera'bschweben; -derse'geln, *vn.* (s.) *Sw.* (żaglami) płynąć na dół; —, *va. Sw.* szybko płynąc uderzyć okrętem i zatopić (statek jaki); -derse'hen, -derseh'nen, -derse'nden, s. Hera'bsehen, ꝛc.; -derse'nken, *va.* pochylić lub spuścić na dół; den Sarg in's Grab — trumnę spuścić do grobu; sich — pochylić się na dół; die Nacht senkt sich nieder, *nocna pomroka spuszcza się na ziemię; -derse'tzen, *va.* postawić co; posadzić kogo, na ziemi lub na niskiém miejscu; sich — usiąść; — ustanowić, wysadzić, wyznaczyć, złożyć (komisyą, komitet, osobny sąd na co); -derse'tzung, *sf.* posadzenie, zstawienie; — einer Commission, *Stw. etc.* wyznaczenie oder złożenie komissyi; -dersi'cheln, *va.* sierpem zżąć; -dersi'ngen, s. Hera'bsingen; Jemanden — śpiewaniem swoim pokonać kogo; -dersi'nken, *vn. irr.* (s.) (sinke nieder, sank n., niedergesunken) spaść na dół, na ziemię; upaść na ziemię; pochylać się ku ziemi; -dersi'tzen, *vn. irr.* (s.) (sitze nieder, saß n., niedergesessen) usiąść; —, *va.* usiedzieć co (poduszkę itd.); das Polster ist ganz niedergesessen poduszka całkiem się usiedziała; -derso'llen, s. Hera'bsollen; -derspei'en, *vn. irr.* (h.) (speie nieder, spie n., niedergespien) pluć oder womitować na dół; —, *va. irr.*: die Feuerschlünde speien von den Wällen Tod u. Verderben nieder, *ogniste działa śmierć i zniszczenie z wałów na dół zioną; -dersprechen, *vn. irr.* (h.) (spreche nieder, spricht nieder, sprach n., niedergesprochen) mówić do kogo z pogardą; -derspre'ngen, -derspri'ngen, -derspri'tzen, ꝛc. s. Hera'bspre'ngen, ꝛc.; -derspü'len, *va.* spłukać co w ustach i połknąć; -dersta'cheln, *va.* żądłami albo kolcami zakłuć.

Nie'dersta'dt, *sf.* niższa część miasta.

Nie'derstä'mmig, *a.* niskopienny (drzewo); niskiego pnia.

Nie'dersta'mpfen, *vn.* (h.): mit dem Fuße — tupnąć o ziemię nogą; —, *va.* stratować co.

Nie'derstä'ndig, *a.* nisko stojący.

Nie'dersta'rren, *vn.* (h.) ponury wzrok wlepić w ziemię; -derstau'chen, *vn.* (s.) na łeb spaść na dół; -derste'chen, *va. irr.* (h.) (steche nieder, sticht n., stach n., niedergestochen) strącić, zrzucić na ziemię kolnąwszy lancą, szpadą itd.; — przebić, przeszyć kogo (lancą, sztyletem, szpadą); powalić na ziemię; -dersteigen, s. Hera'bsteigen, A'bsteigen; niedersteigende Linie linia zstępna; -derste'llen, *va.* zestawić co; postawić na ziemi; -derstimmen, s. Hera'bstimmen; -derstolpern, *vn.* (s.) potknąć się i spaść; -dersto'ßen, *va. irr.* (h.) (stoße nieder, stößt n., stieß n., niedergestoßen) zepchnąć na dół; popchnąć tak, iż spadnie na ziemię; s. a. Hera'bstoßen, Nie'derste'chen; -derstrah'len, *vn.* (h.) s. Hera'bstrahlen; —, *va.* *promieniami swemi zsyłać na ziemię; Jemandes Namen, Ruhm —, *czyję imię, sławę przyćmić świetnością swojéj sławy itd.; -derstrau'cheln, *vn.* (s.) potknąwszy się upaść; -derstre'cken, *va.* powalić na ziemię; die Segel —, *Sw.* spuścić żagle; -derstrei'chen, -derströ'men, ꝛc. s. Hera'bstreichen, ꝛc.; -derstü'rzen, *va.* s. Hera'bstürzen; —, *vn.* (s.) zwalić się; runąć; paść trupem; auf die Kniee — rzucić się na kolana; vor Jemandem — plackiem paść przed kim; -derta'nzen, *vn.* s. Hera'btanzen; —, *va.* tańcując zgnieść, przygnieść, zagnieść kogo lub co; -dertau'chen, *vn.* (s.) zanurzyć się w wodzie; -dertra'ben, s. Hera'btraben.

Nie'derträ'chtig, *a.* nikczemny, podły; —, *ad.* nikczemnie, podle; -derträ'chtigkeit, *sf.* nikczemność; podłość; eine — begehen nikczemność popełnić.

Nie'derträu'feln, -derträ'pfeln, ꝛc. s. Hera'bträufeln, ꝛc.; -dertrei'ben, *va. irr.* (h.) (treibe nieder, trieb n., niedergetrieben) na dół spędzić; pędzić po czém; spędzić; -dertre'ten, *va. irr.* (h.) (trete nieder, tritt n., trat n., niedergetreten) stratować, zdeptać, podeptać (zboże); — przydeptać, zdeptać (trzewik, bót); — udeptać, depcąc zrównać z ziemią; Jemanden —, *zdeptać kogo, z błotem zmieszać; -dertrie'fen, s. Hera'btraufen; -dertri'nken, *va. irr.* (h.) (trinke nieder, trank n., niedergetrunken) spoić z nóg; -dertri'ppeln, *va.* drepcąc po czém zgnieść, stratować; —, *vn.* s. Hera'btrippeln; -dertrö'pfeln, -dertro'pfen, s. Hera'btraufen, ꝛc. [żuławy.

Nie'derung, *sf.* nizina; żuława,

Nie'deru'ngar, *sm. Geog.* mieszkaniec niższych Węgier; —, *Wb.* wino z niższych Węgier; Nie'deru'ngarn, *sn. Geog.* dolne od. niższe Węgry.

Nie'derwa'chsen, -derwa'gen (sich), ꝛc. s. Hera'bwachsen, ꝛc.; -derwä'lzen, *va.* (zwolna) stoczyć co na dół.

Nie'derwä'rts, *ad.* ku dołowi; ku ziemi.

Nie'derwe'hen, s. Hera'bwehen.

Nie'derwe'lt, *sf.* *świat-tu na dole; dolny świat.

Nie'derwe'rfen, *va. irr.* (h.) (werfe nieder, wirft n., warf n., niedergeworfen) rzucić co na ziemię; rzucić kogo o ziemię; powalić na ziemię; sich — rzucić się na kolana oder na twarz; sich vor Jemdm. — upodlać się przed kim; -derwie'gen, *va.* (ein Kind) ukołysać, uśpić, ułagodzić dziecko; -derwi'nden, ꝛc. s. Hera'bwinden, ꝛc.; -derzie'hen, *va. irr.* (h.) (ziehe nieder, zog n., niedergezogen) ściągnąć, na dół ściągnąć.

Nie'dlich, *a.* ładny, ładniutki,

śliczny, milutki; —, ad. ładnie, ładniutko, ślicznie, milutko; Nie'dlichkeit, sf. ładność.

Nie'drig, a. niski (überhaupt); Mann von niedriger Herkunft człowiek niskiego rodu, pochodzenia; Menschen aus der niedrigsten Klasse ludzie najniższéj klasy; —, ad. nisko; niedriger stehen als Jemand niżéj stać od kogo (auch*); —, *nikczemny, podły; nikczemnie, podło; Nie'drigkeit, sf. niskość; *podłość, nikczemność.

Nie'mals, ad. nigdy; przenigdy.

Nie'mand, pron. u. sm. nikt; Niemand anders als 2c. nie kto inny jak itd.; das hat der liebe — gethan, *to ten kochany Nikt zrobił; es war niemand (nichts, kein) Fremdes da, § nie było nikogo obcego; das weiß — tego nikt niewie; — unter ihnen żaden z nich; — anders als er nie kto inszy jak on; Nie'mandes, a. pron. niczyj, niczyja, niczyje; Nie'mandsfreu'nd, sm. niczyj przyjaciel.

Nie'rchen, sn. dim. Zk. Kk. néreczka; Nie're, sf. Zk. nérka; die Nieren prüfen, *doświadczać nérek; Nie'ren-, a. Zk. nérkowy; nérczany; -renbe'cher, sm. Zk. kieliszek nérkowy; -renbe'cken, sn. Zk. miednica nérkowa; -renbeschwe'rde, f. Nie'renkra'nkheit; -renbeschwe'rung, sf. Hlk. nérek bolenie; nérkowy kamień; -renbra'ten, sm. Kk. pieczeń z nérką; -renentzü'ndung, sf. Hlk. zapalenie nérek; -renfe'tt, sn. Zk. tłustość nérkowa; tłustość nérczana; -renfie'ber, sn. Hlk. gorączka z zapalenia nérek pochodząca; -renfö'rmig, a. nérkowaty; naksztalt nérek; -rengrie's, f. Nie'rensa'nd; Nie'renkra'nk, a. Hlk. chory na nérki; -renkra'nkheit, sf. Hlk. choroba nérek; -rensa'nd, sm. Zk. kamyki w nérkach; -renschme'rz, sm. ból w nérkach; -renstei'n, sm. Hlk. kamień w nérkach; —, Ng. nerkowiec; -renstü'ck, sn. Kk. kawałek pieczeni z nérką; -renta'lg, f. Nie'renfe'tt; -renweh', sn. ból w nérkach; nérczane boleści.

Nie'sche, a. § pochyły nieco.

Nie'sebla'tt, Nie'sekrau't, sn. Ng. kichawiec.

Nie'seln, vn. (h.) (durch die Nase reden, näseln) gęgać, gęglić, gąglić; — (fein regnen), f. Rie'seln; Nie'selnd, a. (näselnd) gęgliwy.

Nie'semi'ttel, sn. Hlk. środek na kichanie, na wzbudzenie kichania; Nie'sen, vn. (h.) kichać, kichnąć; nach Schnupftabak — kichać po tabace; —, va.: Jemandem etwas —, § *figę komu pokazać; Nie'sen, sn. kichanie; Nie'sepu'lver, sn. proszek wzbudzający kichanie; Nie'ser, sm. kichacz; Nie'serlich, a. do kichania skłonny; es wird mir — *na kichanie mi się zbiera; Nie'sewu'rz, sf. Ng. ciemiernik, ciemierzyca; -sewu'rzel, f. Nie'sebla'tt.

Nie'ßbar, a. użytkowy, użytkowny; etwas — besitzen użytkownie co posiadać; Nie'ßbrauch, sm. Rw. użytkowanie; Nie'ßbraucher, f. Fru'chtnießer; Nie'ßbrauchsbesi'tz, sm. Rw. posiadanie użytkowne; Nie'ßbrauchsre'cht, sn. Rw. prawo użytkowania; Nie'ßer, f. Genie'ßer; Nie'ßherr, f. Fru'chtnießer.

Niet, sm. (Nut) nit; etwas mit einem Niete befestigen na nit co wziąć, znitować, przynitować; Nie'tblech, sn., Nie'tkappe, sf. gat.

Nie'te, sf. nita, bilet przegrywający, kartka bez wygranéj.

Nie'ten, va. nitować (co); Nie'ten, sn. nitowanie; Nie'tfest, a. mocno znitowany, zanitowany, przynitowany; niet- u. nagelfest mocno spojony i znitowany; Nie'tkappe, sf. gat; Nie'tnagel, sm. nitownik; gwóźdź do nitowania; Hlk. zadziorek paznokcia; przepęknięcie paznokcia.

Nie'tneu, f. Na'gelneu'.

Ni'klas, sm. npr. Mikołajek; Ni'kolaus, sm. npr. Mikołaj.

Nil, sm. Geog. Nil; Nil-, a. Geog. Ng. — Nilu; Nilowy; Ni'lbörs, sm. Ng. nilowy okoń; Ni'lkrokodi'l, sn. Ng. krokodyl Nilowy; Ni'lpferd, sn. Ng. (Flußpferd, Hippopo'tamus) rzeczny koń; koń Nilowy; hipopotam.

Nilome'ter, sm. nilometr.

Ni'mbus, sm. miesiączek; promienie.

Ni'mmer, ad. nigdy; Ni'mmerfroh', a. u. sm. nigdy nie kontent; Ni'mmergenu'g, a. u. sm. nie mający nigdy dosyć; Ni'mmermeh'r, ad.: nun u. — nigdy a nigdy; nigdy przenigdy; Ni'mmernü'chtern, a. nigdy trzeźwy; Ni'mmersa'tt, a. u. sm. nienasycony; nigdy nie syty; dziurawy worek; Ni'mmerta'g, Ni'mmermeh'rstag, sm. * święty Nigdy; du wirst es am — bekommen, *dostaniesz na święty Nigdy.

Ni'mwegen, sn. Geog. Nimwega.

Nipp, sm. chlip, wzięcie do gęby tyle napoju, ile na jedno połknięcie potrzeba; einen — thun, Ni'ppen, vn. (h.) chlipnąć, troszkę się napić; usta zmaczać; pić po troszę, po kropli.

Ni'ppes, Ni'ppsachen, Ni'pptischsachen, sf. pl. fraszki, cacka; *stroje kobiece; *szuszfałki; Ni'pptisch, sm. etażerka.

Nipps, f. Knirbs.

Ni'rgend, Ni'rgends, Ni'rgendwo', ad. nigdzie; — anders nigdzie indziéj; Ni'rgendswohi'n, ad. nigdzie.

Ni'sche, sf. Bk. nisza, framuga; macłoch w murze do wstawienia posągu.

Ni'schel, § f. Kopf.

Ni'sse, sf. Ng. gnida; Ni'ssig, a. mający gnidy; zagnidzony; Ni'ßkamm, sm. grzebień do (wyczesywania) gnid.

Ni'sten, vn. (h.) gnieździć się; gniazdo słać.

Niveau', sn. waga do niwelowania; równowaga; Nivelleme'nt, sn. niwelacya; niwelowanie; Nivelli'ren, va. niwelować, równoważyć (wyższe i niższe miejsca); Nivelli'rer, sm. niwelujący.

Nix, sm. Myth. niks, nix; Ni'xe, sf. niksa, nixa; topielec; straszydło wodne; Nix-, Ni'xen-, a. Myth. — niksa, — niksy; — niksów, — niks; Ni'xblume, sf. Ng. grzybień żółty.

Noch, ad. jeszcze; hätte er es nur — gleich gesagt gdyby był jeszcze zaraz powiedział; er wird — kommen przyjdzie on jeszcze; —* einmal jeszcze raz; — eins jeszcze jedno; — mehr jeszcze więcéj; Noch, conj. ani; weder Brod — Geld haben ani chleba ani pieniędzy nie mieć; wenn auch noch choćby; wenn er auch noch so sehr bittet, ich gebe nicht nach choćby nie wiem jak prosił, to ja nie ustąpię; wenn es mich noch so viel kosten sollte 2c. choćby mnie nie wiem wiele kosztować miało itd.; man sei noch so vorsichtig, man fehlt doch choćby się człowiek nie wiem jak wystrzegał, to przecie zbłądzi; No'chmalig, a. jeszcze raz powtórzony; powtórny; auf sein nochmaliges Gesuch na powtórne żądanie; No'chmals, ad. jeszcze raz.

Noga'isch, a. Geog. Nogajski; nogaischer Tatar, Geog. Nohaj, Nohajca, Nogajski Tatar.

Noma'de, sm. Geog. nomada, człowiek koczujący; Noma'den-, a. koczujący; Noma'denvo'lk, sn. Geog. naród koczujący; Noma'disch, a. koczujący; Nomadisi'ren, vn. (h.) koczować.

No'men, sn. Spl. imię; Nomencla'tor, sm. nomenklator; śpis nazwisk; znający nazwiska; Nomenclatu'r, sf. nomenklatura, nazwiska.

Nomina'l-, a. nominalny, imienny; Nomina'lwerth, sm. wartość nominalna od. imienna.

Nominati'v, f. Ne'nnfall; Nominatio'n, sf. f. Erne'nnung, Beste'llung; Nomini'ren, f. Erne'nnen.

No'ne, sf. Tk. nona; No'nen-, a. Tk. — nony.

No'nne, sf. Kg. zakonnica; mniszka; panna zakonna od. klasztorna; griechische — czernica; — werden, Kg. zakonnicą zostać; wstąpić od. pójść do klasztoru; —, Ldw. maciora wymniszona; Bk. dachówka wklęsła; rożek do nadziewania kiełbas; No'nnen-, a. Kg. zakonniczy; No'nnenbro'd, sn. pierniczek nadziewany (jakie zakonnice robią); No'nnenflei'sch, sn. *zakonnicze ciało, wolne od światowych żądzy; es ist ihr kein — gewachsen, *nie urodziła się na zakonnicę; -nengewa'nd, f. No'nnentra'cht; -nenklei'd, sn., -nenklei'dung, sf. suknia zakonnicza; -nenklo'ster, sn. Kg. klasztor panieński; -nenle'ben, sn. życie zakonnicze; -nenо'rden, sm. Kg. zakon panieński; -nenschlei'er, sm. welon zakonniczy; den — nehmen, Kg. zakonnicą zostać; -nentra'cht, sf. ubiór zakonniczy; -nenze'lle, sf. Kg. cela zakonnicza.

No'nsens, f. U'nsinn.

No'ppe, sf. W. węzełek; pęczek; No'ppeisen, sn. W. żelazko do rozskubywania od. wyskubywania pęczków; No'ppen, va. W. wyskubywać pęczki (z sukna).

Nord, No'rden, sm. Geog. północ; wiatr północny; Nord-, a. Geog. północny; No'rdafrika, sn. Geog. północna Afryka; No'rdafrika'ner, sm. Geog. Afrykanin północny; No'rdafrika'nerin, sf. Geog. Afrykanka północna; No'rdafrika'nisch, a. Geog. północno-afrykański; No'rdamerika', sn. Geog. północnaAmeryka; No'rdamerika'nisch, a. Geog. — północnéj Ameryki; północnoamerykański; Nordasia't, sm. Geog. północny Azyatyk; No'rdasia'tin, sf. Geog. północna Azyanka; -dasia'tisch, a. Geog. północnoazyatcki, północnoazyjski; No'rdasien, sn. Geog. Azya północna; No'rdbär, sm. Ng. (Eisbär) niedźwiedź północny; No'rddeutsch, a. Geog. północnoniemiecki; norddeutscher Bund, Stw. Liga od. Konfederacya północnoniemiecka; No'rddeutschland, sn. Geog. Niemcy północne; No'rden, sm. Geog. północ; der ganze — cała północ, wszystkie północne kraje, ludy; No'rderbrei'te, sf. Geog. szerokość północna; -deuro'pa, sn. Geog. Europa północna; -deuro'pä'er, sm. Geog. północny Europejczyk; -deuropä'erin, sf. Geog. północna Europejka oder Europianka; -d-

europä'isch, a. Geog. północnoeuropéjski; -dgegend, sf. okolica północna; -dgrenze, sf. granica północna; No'rdisch, a. Geog. północny, na północy znajdujący się lub wydarzający się, właściwy; -dkaper, sm. Ng. beczka; -dkreis, sm. zwrotnik północny; -dland, sn. kraj północny; -dländer, sm. mieszkaniec północy; No'rdländisch, No'rdlands-, a. północnokrajowy, północny; Nö'rdlich, a. północny; —, ad. ku oder od północy; No'rdlicht, sn., -dluft, sf., -dmeer, sn. światło, powietrze, morze północne; -dost, sm. Geog. północnowschód; strona północnowschodnia; —, -dostwi'nd, sm. Geog. wiatr północnowschodni; -dostering, sf. Stw. zboczenie igły magnesowéj od północy ku wschodowi; -döstlich, a. Geog. północnowschodni; —, ad. ku północnowschodniéj stronie; od strony północnowschodniéj; -dpol, sm. Geog. biegun północny; -dpole, sm. Geog. mieszkaniec północnéj Polski; No'rdpolen, sn. Geog. Polska północna; -dpunkt, sm. punkt północny; -dsachsen, sn. Geog. Saksonia północna; -dschein, sm. Ntl. zorza północna; -dsee, sf. Geog. Ocean północny; morze Niemieckie; -dseite, sf. strona północna; -dstern, sm. Stk. gwiazda północna, biegunowa; No'rdsturm, sm. wicher północny; burza od północy; -dvolk, sn. lud północny; -dwärts, ad. ku północy; -dwest, sm. Geog. strona północnozachodnia; —, Nordwe'stwind, sm. Geog. wiatr północnozachodni; No'rdwest-, -dwestlich, a. północnozachodni; -dwind, sm. wiatr północny.

Nörgelei', sf. zrzędzenie; gdéranie; Nö'rgeln, vn. (h.) zrzędzić; gdérać.

Norm, sf. norma; Norma'l, a. normalny, wzorowy, dokładny; Norma'lschule, sf. szkoła normalna, przysposabiająca, przygotowawcza.

No'rmänner, Norma'nnen, sm. pl. Geog. Gsch. Normani, dawni mieszkańcy Norwegii, Szwecyi i Danii.

No'rwegen, sn. Geog. Norwegia; No'rweger, sm. Geog. Norwegianin, Norwegczyk; No'rwegerin, sf. Geog. Norwegianka; No'rwegisch, a. Geog. Norwegski.

Nö'ßel, sn. pół kwarty; półkwarcie; Nö'ßelwei'se, ad. półkwarciami.

Nota'beln, sm. pl. magnaci (w dawnéj Francyi).

Notabe'ne, sm. znak dla pamięci; nota, przypisek.

Nota'r, Nota'rius, sm. Rw. notaryusz; rejent; Nota'r-, a. notaryalny; notaryuszowski; rejentowski; Notaria't, sn. Rw. notaryat; rejentostwo; urząd notaryuszowski, rejentowski; Notaria'tsinstrume'nt, sn. Rw. dokument notaryalny; Notaria'tsiegel, sn. Rw. pieczęć notaryuszowska, notaryalna.

Nö'tchen, sn. dim. Tk. notka; No'te, sf. nota, przypisek; uwaga; —, Tk. nóta, znak muzyczny; nach Noten spielen, Tk. grać z nót; von den Noten singen, Tk. od razu z nót śpiewać; etwas in Noten setzen, Tk. nóty do czego dorobić; es geht wie nach Noten, *idzie jak z nót, porządnie, regularnie; —, Stw. nota, pismo urzędowe; —, H. etc. (Rechnung) rachunek (za należytość).

No'tel, sf. notka; warunek; zastrzeżenie.

No'ten-, a. Tk. nótowy; No'tenbla'tt, sn. Tk. kartka z nótami; -tenbu'ch, sn. Tk. książka z nótami; -tendru'ck, sm. drukowanie nót; -tendru'cker, sm. drukarz nót; -tendruckerei', sf. drukarnia nót; -tenfe'der, sf. pióro do pisania nót; -tenha'lter, f. No'tenpu'lt; -tenha'ndel, sm., -tenha'ndlung, sf. handel nót; -tenhä'ndler, sm. handlujący nótami; -tenko'pf, sm. Tk. główka nóty; -tenla'den, sm. sklep z nótami, sklep gdzie nóty sprzedają; -tenle'sen, sn. Tk. czytanie nót; -tenli'nie, sf. linia nótowa; -tenpapie'r, sn. papier nótowy, na nóty; -tenpu'lt, sm. pulpit do nót; -tenschrei'ber, sm. ten co nóty pisze, przepisywacz nót; -tenschwa'nz, sm. Tk. ogonek u nóty; -tenste'cher, sm. sztycharz nót; -tenstecherei', sf. sztycharstwo nót; -tenstü'ck, sn. Tk. kawałek do grania lub do śpiewania; -tenzei'le, sf. Tk. wiersz nót.

Noth, ad. es thut —, es ist — potrzeba mi, brakuje mi; es thäte am Ende —, daß ihm ein Anderer Alles machte nareszcie jeszczeby tego potrzeba, że mu kto inny wszystko robił; es thut, ist mir — chce mi się na przechód; mehr als — ist więcéj niż potrzeba; Eins ist noth, *jednego potrzeba; Noth, sf. potrzeba; konieczność lub niedostatek; es hat keine — nie ma tego potrzeby; im Falle der — w razie potrzeby; ohne — bez potrzeby; in der — sein, in Nöthen sein być w potrzebie; — lehrt beten, *bieda uczy rozumu; *kiedy trwoga, to do Boga; Noth hat (kennt) kein Gebot, — bricht Eisen, *potrzeba prawo łamie; wenn — an den Mann geht, *jak potrzeba przyciśnie; — bieda; in der — sein, in — kommen, gerathen popaść w biedę; in der — um Hülfe rufen od. schreien, *o ratunek wołać w przygodzie; Jemandem aus der — helfen, retten z biedy kogo wydobyć, wyratować; es wird zur — hinreichen z biedą wystarczy (tego); er hat zur — zu leben, *ma z biedą od. od biedy z czego żyć; zur —, *od biedy; ich weiß, kenne es zur —, *wiem od. znam to od biedy; ich habe mit ihm viel — wielką mam z nim biedę; er macht mir viel — wiele mi robi kłopotu; ich habe viel — ausstehen (ertragen) müssen wiele biedy musiałem wycierpiéć; er leidet keine — nie ma biedy; — niebezpieczeństwo; die letzte —, *ostatnia bieda, tonia; mit genauer —, *z biedą; die schwere Noth, *wielka choroba; schwere —! a niechże też dyabli wezma! a to rzecz dziwa, Mospanie! daß dich die schwere —! bogdajcie wielka choroba porwała! żeby cię zły duch wziął! No'thanker, sm. Stw. kotwica na ostatnią potrzebę; -tharbeit, sf. robota z potrzeby; -thauswurf, sm. Stw. wyrzucanie towarów w morze dla uratowania okrętu; -thbau, sm. budowanie z potrzeby; budowla tymczasowa, na prędce wystawiona; -thbehe'lf, sm. rzecz od ostatniéj potrzeby; -thbrücke, sf. most tymczasowy, tymczasowo na prędce wystawiony; -thbrunnen, -thdamm, -thdeich, sm. studnia, grobla tymczasowa; -thdienst, sm. usługa od. pańszczyzna z potrzeby.

No'thdringen, vn.: nothdringend konieczny, pilny.

No'thdurft, sf. potrzeba; es reicht zur — aus starczy na potrzebę; was zur Leibes- — gehört co należy do potrzeb ciała; seine — haben miéć swoją potrzebę; seine — verrichten odbywać potrzebę (naturalną); gehen, um seine — zu verrichten iść na potrzebę; — bieda; — leiden doznawać biedy; sich Jemandes — annehmen, erbarmen użalować się, ulitować się czyjéj biedy; etwas zur — thun od biedy co zrobić (jako tako); No'thdürftig, a. f. Bedü'rftig; wystarczający od biedy; starczący na konieczne potrzeby; ich habe mein nothdürftiges Auskommen mam jaki taki dochód; es reicht etwas — zu starczy od biedy; —, *biedny, mizerny; -thdürftigkeit, sf. potrzebność; niedostatek; -therbe, sm. Rw. dziedzic konieczny; dziedzic z potrzeby; -therbschaft, sf. Rw. spadek konieczny; -thfall, sm. przypadek konieczn(éj) potrzeby; im Nothfalle w razie potrzeby; nur im äußersten — tylko w razie ostatniéj potrzeby; etw. für den — aufbewahren schować co na potrzebę, od przypadku; -thfeuer, sn. ogień, którym się daje znak potrzeby pomocy; — anzünden zapalić ogień na znak potrzeby pomocy; -thfreund, sm. przyjaciel w potrzebie; -thfrist, sf. termin konieczny, ostateczny, zawity; -thgedrungen, pp. u. a. (v. No'thdringen) potrzebą od. koniecznością zmuszony; ich fühle mich — widzę się być zmuszonym; czuję konieczną potrzebę; -thgeld, sn. pieniądze odłożone na przypadek, od przypadku, na nieprzewidziane potrzeby; -thgeschrei', sn. krzyk wzywający ratunku; wołanie gwałtu; -thgroschen, f. No'thgeld, No'thpfennig; -thhaft, a. potrzeby się dotyczący; nothhafte Entschuldigung tłumaczenie się potrzebą, uniewinianie się, iż się co zrobiło z koniecznéj potrzeby; -thhelfer, sm. pomocnik w potrzebie; -thhelferin, sf. pomocniaczka w potrzebie; -thhülfe, sf. pomoc w potrzebie.

Nö'thig, a. potrzebny; etwas für — halten uznać potrzebę; es ist — potrzeba czego; etwas — haben potrzebować czego; ich habe — potrzeba mi czego; wozu habe ich dies —? co mi tego za niewola? nöthigen Falls w razie potrzeby; das Nöthige co potrzeba; co potrzebnego; das Nöthigste co najpotrzebniejszego; Nö'thigen, va. przymuszać; sich — lassen dać się prosić od. przymuszać; — (zwingen) zmusić; Nö'thigenfa'lls, ad. (im Nothfall) według potrzeby; w razie potrzeby; Nö'thigung, sf. przymuszanie, niewolenie, raczenie, przymus.

No'thjahr, sn. rok głodu, nieurodzajny; No'thklage, sf. skarga konieczna; skarga o gwałt od. zgwałcenia; -thknecht, sm. Ldw. parobek tymczasowy; Jemandes — sein, *być u kogo za popychadło; -thleidend, a. cierpiący biedę; będący w ucisku; strapiony; potrzebny; die Nothleidenden unterstützen strapionych, potrzebnych wspierać; -thleider, sm. biedak; freigebiger —, *rozdajbieda; -thlüge, sf. kłamstwo z potrzeby, do którego kto potrzebą jest zmuszony; -thmittel, sn. środek konieczny, z potrzeby; No'th-

mast, *sm.* maszt od ostatniéj potrzeby; No'thnagel, *sm.* gwóźdź wbity z potrzeby (dla braku innego lepszego); Jemandes — sein sollen, *służyć komu za popychadło; ich soll Jedermanns — sein, *mną każdy się wyręcza w potrzebie, dziury zatykać; -thpfennig, *sm.* *grosz odłożony na biedę, na potrzebę; sich einen — ersparen, zurücklegen, *oszczędzić sobie parę groszy na potrzebę; -threcht, *sn.* prawo konieczności; -threif, *a.* wymuszenie dojrzały; *z potrzeby dojrzałym zrobiony, za takiego uważany; -threife, *sf.* dojrzałość wymuszona; -threise, *sf.* podróż konieczna, z potrzeby; -thsache, *sf.* rzecz konieczna; -thschilling, s. No'thpfennig; -thschuß, *sm.* strzał dający znak potrzeby pomocy; einen — thun wystrzelić na znak potrzeby pomocy; -thstall, *sm.* klatka na konia (do któréj się wprowadza, ażeby stał spokojnie kiedy się podkowa); lisica; -thstand, *sm.* nędza, niedostatek; ucisk; -thstern, *sm.* * § kometa głód zwiastujący; -thtaufe, *sf. Kg.* chrzest z wody, na prędce, nagły, tymczasowy; -thtaufen, *va. Kg.* na prędce chrzcić z wodą; -ththür, *sf.* drzwi do wyjścia w razie niebezpieczeństwa; -thwahl, *sf.* wybór konieczny, poniewolny; -thweg, *sm.* droga od przypadku, od potrzeby; -thwehr, *sf.* obrona konieczna; bronienie się od napaści na życie; -thwendig, *a.* konieczny, nie mogący nie być; —, *ad.* koniecznie; koniecznie potrzebny; durchaus — nieodbicie potrzebny; das ist nicht — bez tego obejść się można; das zum Leben Nothwendigste rzeczy do życia koniecznie potrzebne; -thwendigkeit, *sf.* konieczność; ich wurde in die — versetzt, &c. do téj konieczności przywiedziony byłem, iżem itd.; — konieczna potrzeba; -thwerk, *sn.* dzieło konieczne; -thwort, *sn.* wyraz z potrzeby użyty; -thzeichen, *sn.* znak donoszący o niebezpieczeństwie, o potrzebie pomocy; -thzucht, *sf.* gwałt (uczyniony kobiecie); zgwałcenie (kobiety); — begehen, verüben, *Rw.* dopuścić się gwałtu na kobiecie oder zgwałcenia kobiety; -thzüchtigen, *va.* zgwałcić (kobietę); -thzüchtiger, *sm.* gwałciciel (kobiety); -thzüchtigung, *sf.* zgwałcenie (kobiety); -thzwang, *sm.* przymus konieczny, z potrzeby.

Notificatio'n, *sf.* notyfikacya, oznajmienie; zawiadomienie; Notifici'ren, *va.*: Jemandem etwas — oznajmić komu co.

Notio'n, *sf.* nocya, pojęcie, wyobrażenie.

Noti'rbuch, *sn.* książka do notatek; Noti'ren, *va.* notować, zanotować co; Noti'z, *sf.* wiadomość; — von etwas nehmen dowiadywać się o czém; keine — von etwas nehmen nie chcieć o czém wiedzieć; nie dbać, nie troszczyć się o to.

Notorietä'tsurkunde, *sf. Rw.* akt znania; Noto'risch, *a.* (każdemu) znany; (powszechnie) wiadomy.

Nove'lle, *sf.* nowina; —, *Litt.* nowela, ciekawa powiastka wierszem lub prozą; Nove'llen-, *a. Litt.* powieściopisarski; Nove'llenschrei'ber, Novelli'st, *sm.* nowiniarz; nowelista; pisarz powiastek; powieściarz.

Nove'mbe'r, *sm.* Listopad, Nowember; Nove'mber-, *a.* listopadowy; — Nowembra.

Novitia't, Novicia't, *sn.* nowicyat, początkowy czas pobytu w kłasztorze i sposobienia się do duchownego stanu; miejsce, gdzie takie usposobienie pobierają; Novi'z, Novi'ze, *sm.* nowicyusz; *fryc; *niedoświadczony.

Nu, *sn.* moment; in einem — w okamgnieniu; w momencie; w przyzwoleniach i pytaniach; —, *int.*: i nu, er mag gehen! no no, niech idzie! niech w reszcie idzie! nu? na nu? co? jak? a cóż? no, jakże?

Nüa'nce, *sf.* (delikatny, drobny) odcień; *przejście nieznaczne do coraz większego światła lub cienia; s.a. Schatti'rung; Nüanci'ren, *vn.* u. *va.* *odcieniować; Nüanci'rung, *sf.* *odcieniowanie.

Nü'chtern, *a.* czczy (żołądek); —, *ad.* na czczo; ich bin noch — jestem jeszcze na czczo; ich kann nicht — trinken nie mogę pić na czczo (t. j. nic nie jadłszy); —, *czczy, jałowy, niesmaczny; — trzeźwy; wieder — werden wytrzeźwiéć; wytrzyźwić się; —, *skromny; -chternheit, *sf.* czczość (żołądka); —, *jałowość; — trzeźwość; in der — po trzeźwu; —, *skromność (w jedzeniu i piciu).

Nu'del, *sf.* gałka z ciasta (do jedzenia, osobliwie dla gęsi); —, *Kk.* ciasto wałkowane (jak kluski); Nudeln, *pl.* makaron; makaran; Nu'del-, *a. Kk.* makaronowy; Nu'delbre'tt, *sn.* stolnica do robienia makaronu; -delfo'rm, *sf. Kk.* forma do makaronu; -delho'lz, *sn. Kk.* wałek do makaronu; -delku'chen, *sm. Kk.* makaron przypiekany; -delma'cher, *sm.* ten co makaron robi; Nu'deln, *va.* gałkami karmić (gęsi); tkać jadło do gęby (dziecku); -delspei'se, *sf.* makaron jako potrawa; -delspri'tze, *sf. Kk.* szpryca do robienia makaronu; -delsu'ppe, *sf. Kk.* rosół z makaronem; -deltei'g, *sm.* ciasto na makaron.

Nuditä't, s. Na'cktheit.

Null, *ad.*: etwas — u. nichtig machen, für — u. nichtig erklären ustawę za niebyłą ogłosić, unieważyć; Null, *sf. Rk.* nula; zero; — für — geht auf, *Rk.* jedno z drugiém znosi się; eine — sein, *nic nie znaczyć; Nullitä't, *sf.* nieważność; Nullitä'tsklage, *sf. Rw.* skarga o unieważnienie od. uznanie za nieważny.

Numerä'r, *a.* liczbowy; Numeri'ren, *va.* numerować, liczbować; liczbami oznaczać; liczyć; liczby wymawiać; -me'risch, *a.* liczbowy; Nu'mmer, *sf.* numer; liczba (jako znak); eine gute — bei Jemandem haben, *dobrze być u kogo położonym.

Numisma'tik, *sf.* numizmatyka; Numisma'tiker, *sm.* numizmatik; Numisma'tisch, *a.* numizmatyczny; numismatisches Cabinet gabinet numizmatyczny.

Nun, *ad.* teraz; — u. nimmermehr nigdy a nigdy; von — an odtąd; —, *conj.*: alle Menschen können irren; — sind Gelehrte auch Menschen &c. a ponieważ uczeni itd.; wenn ich — Recht habe, so folge mir skoro więc mam słuszność, to mnie słuchaj; — es mit der Sache so weit gekommen ist, will ich &c. skoro już rzecz do tego stopnia doszła, to itd.; nun — no; — gut no, dobrze; nun, sagen Sie doch! no, powiedzże Pan! nun, nun, übereile dich nicht! no, no, tylko nie tak prędko! —, vorwärts! no, daléj naprzód! —, nicht gezaudert! no, nie ociągać się! —, was sagen Sie dazu? no, i cóż Pan na to? nun, das gestehe ich! no, to rzecz dziwna! —, das muß ich sagen! no, już powiadam! —, —, wenn er dich auch beleidigt hat, &c. no, no, choćby cię też i obraził, itd.; —, wenn ich das gesagt hätte? a gdybym to ja był powiedział? —, wenn das ist, &c. a kiedy tak, itd.; — ja doch! a niech tam! dobrze, dobrze! niech sobie tam! je —, sie ist freilich nicht die schönste, aber &c. nie jestci ona najpiękniejsza, ale itd.; es ist — einmal nicht anders darmo, nie może być inaczéj; ich leide es — einmal nicht nie lubię tego, i dosyć.

Nunciatu'r, *sf. Kg. Stw.* nuncyuszostwo; nuncyatura; Nu'ncius, *sm. Kg. Stw.* Nuncyusz (papieski).

Nu'nmehr, *a.* u. *ad.* teraz, obecnie, ninie; dopiero; już.

Nur, *ad.* tylko; laß' ihn nur kommen! niech tylko przyjdzie!

Nü'rnberg, *sn. Geog.* Norymberga; Nü'rnberger, *sm. Geog.* Norymberczyk; —, *a.* Norymberski; Nürnberger Waare, *H.* norymberszczyzna; Nürnberger Tand geht durch's ganze Land, *norymberska towar dla dzieci, prawie cały świat obleci.

Nu'scheln, § s. Nä'seln.

Nuß, *sf. Ng.* orzech; wälsche — orzech włoski; in die Nüsse gehen iść na orzechy (auch *); Nüsse knacken orzechy gryźć; Nüsse pflücken, brechen orzechy zrywać; eine taube — pusty orzech; świstak; eine harte — twardy orzech; *trudna do wykonania rzecz; ich gebe keine taube — dafür, *jabym za to nie dał złamanego szeląga; Jemandem eine harte — aufzubeißen geben, *dać komu twardy orzech do zgryzienia; Nu'ßbaum, *sm. Ng.* orzechowe drzewo; orzech; Nu'ßbaum-, Nu'ßbau'men, Nu'ßbäumen, *a.* orzechowy; -ßblatt, *sn.* liść orzechowy; Nußblätter, *pl.* orzechowe liście; -ßbraun, *a.* ciemnoorzechowy; -ßbusch, *sm.* krzaki orzechowe; -ßfarbe, *sf.* orzechowy kolor; -ßfarben, -ßfarbig, *a.* orzechowy, koloru orzechowego; -ßgarten, *sm.* ogród orzechami zasadzony; -ßgebü'sch, s. Nu'ßbusch; -ßhacker, -ßhä'her, *sm. Ng.* sujka; -ßholz, *sn.* drzewo orzechowe (jako materyał); -ßkern, *sm.* jadro orzecha; -ßknacker, *sm.* orzechołom; orzechołomiec; dziadek lub żelazko do (gniecienia) orzechów; -ßkrähe, s. Nu'ßhacker; -ßlaub, *sn.* orzechowe liście; -ßöl, *sn.* orzechowy olejek; -ßschale, *sf.* łupina na orzechu; skórka na orzechu; Nu'ßstrauch, *sm. Ng.* krzak orzechowy; -ßtraube, *sf.* grono orzechów; -ßwald, *sm.*, -ßwäldchen, *sn. dim.* orzechowy las od. lasek. [nozdrze.

Nü'ster, *sf. Zk.* dziurka w nosie;

Nuth, *sf.* rowek wyrznięty w drzewie, w który co ma się wpasować; die Fensterrahmen mit Nuthen versehen, *Zm.* wyrznięcia porobić w ramach od okien; Nu'thhobel, *sm. Zm.* hebel do laskowania od. żłobienia.

Nutsch, *sm.* papka do ssania dla dzieci.

Nu'tschen, *vn.* (h.) u. *va.*: etwas, an etwas — ssać co; wysysać; Nu'tsch-

kännchen, *sn. dim.* koneweczka do ssania; Nu'tschläppchen, *sn. dim.* knotek; węzełek (dla dzieci).

Nutz, Nütz, Nu'tze, *a.*: das ist nichts nutz, od. nütze to nic nie warto; nic potém; do niczego (nie przydatne); no nic (nie zda się); Nutz, *sm.*: sich etwas zu Nutze machen korzystać z czego; Nu'tzanwendung, *sf.* zastósowanie do użycia; eine — von etwas machen zastósować co do użycia; użycie z czego zrobić; Nu'tzbar, *a.* będący do użycia; dający się użyć; mogący być użytym; dieser Boden ist — ten grunt jest do użycia, może być użyty; Nu'tzbarkeit, *sf.* użyteczność; Nu'tzbere'chnung, *sf.* obliczenie pożytku.

Nu'tzen, Nü'tzen, *vn.* (h.): zu etwas — być użytecznym do czego lub na co; er sucht Jedermann zu — stara się każdemu być użytecznym; das kann mir nichts — to mi się na nic nie przyda; —, *va.* s. Benu'tzen; Nu'tzen, *sm.* korzyść; jede Sache hat ihren — każda rzecz ma swoje korzyści; die Sache hat, bringt, gewährt, verschafft einen großen — rzecz ta przynosi wielkie korzyści; das dient, gereicht dir zum —, ist zu deinem — to jest dla ciebie z korzyścią; ich sehe dabei nicht auf meinen — ja w tém nie upatruję (nie szukam) własnéj korzyści, nie patrzę na mój zysk; großen — aus etwas ziehen wielkie ciągnąć z czego korzyści; etwas mit — verkaufen sprzedać co z korzyścią od. z zyskiem; etwas an seinen, zu seinem — verwenden obrócić co na swoję korzyść; — (Vortheil) użytek; was kannst du für einen — davon haben? co możesz mieć z tego za użytek? Nu'tzgarten, *sm.* ogród do użytku; Nu'tzholz, *sn.* drzewo użytkowe, budowle, na meble; Nü'tzlich, *a.* użyteczny, pożyteczny; —, *ad.* pożytecznie; z pożytkiem; z korzyścią, korzystnie (używać pieniędzy); Nü'tzlichkeit, *sf.* użyteczność; pożyteczność; Nu'tzlos, *a.* niekorzystny; bezkorzystny; Nu'tznießer, *sm. Rw.* używalnik; mający prawo używania czego cudzego; Nu'tznießerin, *sf.* używalniczka; Nu'tznießung, *sf.* używalność; używanie; prawo używania; Nu'tzreich, *a.* wielce użyteczny; rozległego użycia; obfity w pożytki.

Nu'tzung, *sf.* używanie czego; ciągnienie z czego korzyści; dochody, korzyści z czego; -ngsa'nschlag, *sm.* obrachowanie od. wykaz dochodów; -ngsre'cht, *sn.* prawo używania; -ngsverpfä'ndung, *sf.* zastawienie prawa używania.

Ny'mphe, *sf. Myth.* Nimfa; *łajdaczka, rozpustnica; —, *Ng.* poczwarka (u gąsienic); Ny'mphenschaa'r, *sf. Myth.* grono nimf.

Nymphomanie, *sf. Hlk.* nimfomania; die — betreffend nimfomaniczny.

O.

O, o, czternasta litera (głoska) alfabetu niemieckiego; wymawia się = *o* po polsku.

O! *int.* o! aj! och! ach! o ich Unglücklicher! ach ja nieszczęśliwy! o, welch ein Schmerz! ach, co za ból! o weh! aj, aj!

Ob, *conj*, czy; ob ich es weiß, fragst du? czy wiem, pytasz się? ob er doch kommen wird? czy też przyjdzie? ob er es gehört haben mag? czy też słyszał o tém? ob — ob, ob — oder czy — czy; czy — czy też; ob (obgleich) jakkolwiek; chociaż; ob (als wenn) jak gdyby; es ist mir, als ob ich Hunger hätte tak mi jest, jak gdyby mi się jeść chciało; ob (oben): der ob gedachte wyżéj wymieniony.

O'bacht, *sf.* s. Acht, O'bhut.

O'bdach, *sn.* schronienie pod dachem; unter — kommen, etwas bringen dostać się od. schronić się pod dachem; schronić co pod dachem; Jemandem — geben, gewähren dać komu schronienie od. przytułek u siebie.

Obduce'nt, *sm.* obducent, ten co trupa rewiduje, sekcyą robi; Obductio'n, *sf.* obdukcya; eine — vornehmen, eine Leiche obduciren, *Hlk. Zk.* obdukcyą robić; Obductio'nsberi'cht, *sm.* raport z odbytéj obdukcyi.

Obeli'sk, *sm. Bk. Alt.* obelisk; Obeli'sken-, *a. Bk.* obeliskowy.

O'ben, *ad.* u góry; wyżéj, w górze; na górze; wysoko; dort oben auf dem Baume, Berge tam wysoko na drzewie, na górze; dort —, *tam w górze (w niebie); von — z góry; od góry; von oben, *z nieba; *od Boga; von — her z góry; von — herab z góry na dół; von — an z góry, od góry; nach — na górę; nach — zu w górę, ku górze; oben na wierzchu; von oben z wierzchu; bis oben do wierzchu; oben auf dem Berge na wierzchu góry; ganz — na samym wierzchu; po samym wierzchu; oben (weiter hinauf) wyżéj, wzwyż; der oben erwähnte wzwyż wzmiankowany.

O'benan, *ad.* u góry, na przodzie, na pierwszém miejscu; na czele; diesen Beweis stellte er — ten dowód postawił na czele; O'benau'f, Obendarau'f, O'bendrau'f, *ad.* na górę, na wierzch; od góry, z wierzchu; jetzt ist er —, *już teraz wygrał, wygrzebał się; *dostał się na wierzch; *wyszedł z kłopotu; *wszystko przezwyciężył; O'benau's, O'benhinau's, *ad.*: — sein być płochym, nierozważnym, nierozmyślnym; — wollen, *daleko sięgać; górno myśléć; wielkie plany sobie robić; O'bendrau'f, s. O'benau'f; O'bendrei'n, O'benei'n, *ad.* do tego jeszcze; nad to; prócz tego; a do tego; man wird noch — für seinen guten Willen ausgelacht za dobre chęci jeszcze człowieka wyśmieją; er ist noch — unverschämt nad to jeszcze jest bezwstydny; er mußte — die Kosten bezahlen nad to musiał jeszcze koszta zapłacić; O'benhi'n, *ad.* ladajako; byle zbyć; niedbale; jak z niechcenia; etwas — berühren lekko czego dotknąć; — studiren, *naukom się oddawać jakby z łaski; uczyć się byle się uczyć.

O'ber (der, die, das obere), *a.* wierzchni; odgórny; wyższy; obere Länder, *Geog.* wyższe krainy, odgórne krainy; der Obere (Vorgesetzte) zwierzchnik; der — (im Kartenspiel) wyżnik; (der, die, das) Oberste, *a.* najwyższy; das Oberste zu unterst kehren, *przewrócić wszystko do góry nogami; O'beradmira'l, *sm. Sw.* admirał naczelny; O'berä'ltester, *sm.* najstarszy w cechu; O'bera'mt, *sn. Stw. Rw.* urząd wyższy, najwyższy (kameralny); starostwo; naddzierzawstwo; -ra'mtmann, *sm. Stw. Rw.* najwyższy urzędnik kameralny; naddzierzawca, dzierzawca całego amtu; -ra'mts-, *a. Stw. Rw.* prowincyalny; oberamtowy, w Oberamcie będący lub do niego należący; -rappellatio'nsgeri'cht, *sn. Stw. Rw.* sąd najwyższy; trzecia instancya; -rappellatio'nsgeri'chtsrath, *sm. Rw.* sędzia najwyższéj instancyi.

O'berarchimandri't, *sm. Kg.* Archimandryta; protopop.

O'bera'rm, *sm. Zk.* bark; O'berarmbei'n, *sn. Zk.* kość barkowa.

O'bera'rzt, *sm.* nadlekarz; lekarz naczelny; -rau'fseher, *sm.* nadzórca; -raufsehera'mt, *sn.* nadzórstwo; urząd nadzorczy; -rau'fsicht, *sf.* najwyższy, główny, naczelny, zwierzchni dozór; nadzór; -rbau', *sm.* wierzchna część domu; górne piętro; -rbau'amt, *sn.* naczelny urząd budownictwa; -rbau'ch, *sm. Zk.* nadpępcze; -rbau'inspe'ctor, *sm.* naczelnik od. dyrektor budownictwa; -rbefeh'l, *sm.* naczelnictwo; naczelne dowództwo; -rbefeh'lshaber, *sm.* naczelnik; naczelny dowódca; -rbefeh'lshaberstelle, s. O'berbefeh'l; -rberei'ter, *sm.* główny od. naczelny berajter; -rbe'rgamt, *sn. Bw.* naczelny urząd górniczy; -rbe'rghauptmann, *sm. Bw.* główny naczelnik górnictwa; -rbe'rgmeister, *sm. Bw.* główny dozórca kopalni; -rbe'rgrath, *sm. Bw.* nadradca górniczy; -rbe'tt, *sn.* pierzyna; -rbevo'llmächtigter, *sm.* główny pełnomocnik; -rbla'tt, *sn.* wierzchnia blacha; blacha na czém; wierzchni liść (u rośliny); -rble'ch, *sn.* naośnica; blacha okrywająca oś; -rbo'den, *sm.*, -rbüh'ne, *sf. Bk. Sb.* poddasze; -rcalcula'tor, *sm.* nadkalkulator; naczelnik kalkulatury; -rceremoni'enmeister, *sm. Stw.* naczelny mistrz ceremonii; -rcla'sse, *sf.* wyższa klasa; -rcommanda'nt, -rcomma'ndo, 2c. s. O'berbefeh'lshaber, O'berbefeh'l, 2c.; -rconsisto'rium, *sn. Kg.* naczelny konsystorz; -rconsistoria'lrath, *sm. Kg.* Radca naczelnego konsystorza; naczelna rada konsystorska; -rconsistoria'lpräside'nt, *sm. Kg.* Prezes naczelnego konsystorza.

O'berdeu'tsch, *a. Geog.* górnoniemiecki; das Oberdeutsche, *Geog.* górna niemczyzna, w górnych Niemczech używana; —, *ad.* po górnoniemiecku; O'berdeu'tschland, *sn. Geog.* górne od. wyższe Niemcy.

O'berdire'ctor, *sm.* dyrektor naczelny.

O'bere (der, die, das), s. O'ber.

O'berei'nnehmer, *sm. Stw.* gló-

wny poborca; nadpoborca; -rfe'ldherr, s. O'berbefeh'lshaber; -rfe'ldmarschall, *sm. Kw.* wielki marszałek polny; -rfläche, *sf.* powierzchnia; an, bei der — stehen bleiben, *nie zgłębiać rzeczy; *przestać na powierzchowném rzeczy poznaniu; von der — schöpfen, *rzeczy brać powierzchownie; -rflä'chlich, *a.* powierzchowny; na powierzchni będący; er behandelt Alles —, *wszystko powierzchnie bierze; etwas — berühren, *lekko czego dotknąć; *napomknąć jak z niechcenia; -rflä'chlichkeit, *sf.* powierzchowność; -rfo'rstamt, *sn.* nadleśnictwo; -rfö'rster, *sm.* nadleśniczy; -rförsterei', *sf.* nadleśnictwo; nadleśniczostwo; -rfo'rstmeister, *sm.* naczelnik leśnictwa; -rfu'ß, *sm. Zk.* wierzchnia część nogi; -rgehei'mrath, *sm. Stw.* nadradzca tajny; -rgema'ch, *sn. Bk.* wyższe piętro; pokoje na górze od. na piętrze; -rgeri'cht, *sn.* sąd wyższy, apelacyjny; -rgeri'chtsrath, *sm. Rw.* sędzia wyższy, apelacyjny; -rgescho'ß, *sn. Bk.* góra, wierzchnia część domu; -rgespa'nn, *sm. Stw.* naczelny gubernator (w Węgrzech); -rgewa'lt, *sf.* najwyższa władza; -rgewa'nd, *sa.* wierzchnia odzież; -rgeweh'r, *sn. Kw.* broń ramienna; -rgra'd, *sm.* wyższy stopień; -rgu'rt, *sm.* rzemień, którym się siodło z wierzchu przytwierdza; -rha'lb, *ad.* u. *praep.* (mit *Genitiv*) powyżéj; — des Flusses powyżéj rzéki; -rhand, *sf. Zk.* przedręka; wierzchnia część ręki; *pierwszeństwo; wyższość; Jemandem die — geben, *dać komu pierwszeństwo; *pozwolić mu iść lub usiąść po prawéj ręce; die — haben über Jemanden, *mieć wyższość, oder przewagę nad kim; die — erhalten, bekommen, gewinnen, *otrzymać górę; diese Partei, Meinung behielt die —, *to stronnictwo, to zdanie przemogło, wzięło górę; -rhau'pt, *sn.* głowa (naczelny zwierzchnik); zwierzchnik; najwyższy rządca; -rhau'ptmann, *sm. Kw.* naczelny, wyższy kapitan; nadrotmistrz; -rhau's, *sn. Bk.* wierzchnia część domu; —, *Stw.* izba wyższa (w Parlamencie Angielskim); -rhau't, *sf.* wierzchnia skóra; —, *Zk.* przyskórnia; miazdra; -rhe'fen, *sf. pl.* wierzchnie drożdże; -rhe'md, *sn.* wierzchnia koszula; -rhe'rd, *sm. Httk.* wyższe ognisko (w piecu hutniczym); -rhe'rr, *sm.* zwierzchnik najwyższy; naczelny pan; władca; piastujący najwyższą władzę; -rhe'rrschaft, -rhe'rrlichkeit, *sf.* zwierzchnia od. najwyższa władza; panowanie; najwyższe zwierzchnictwo; -rhe'rrschaftlich, *a.* najwyższéj władzy od. panowania się dotyczący; -rhi'mmel, *sm. Stk.* górne niebo; -rhi'rt, *sm. Kg.* arcypasterz; -rho'f, *sm. Rw.* sąd wyższy; -rho'fgeri'cht, *sn. Rw.* najwyższy sąd nadworny; -rho'fgeri'chtsrath, *sm. Rw.* sędzia najwyższéj instancyi sądu nadwornego; -rho'fjägermeister, *sm. Stw. Jäg.* wielki łowczy nadworny; -rho'fkämmerer, *sm. Stw.* wielki szambelan nadworny; -rho'fküchenmeister, *sm. Stw.* wielki kuchmistrz nadworny; -rho'fmarschall, *sm. Stw.* wielki marszałek nadworny; -rho'fmeister, *sm. Stw.* wielki ochmistrz nadworny; -rho'fprediger, *sm. Kg.* naczelny od. główny kaznodzieja nadworny; -rho'fpredigera'mt, *sn.* urząd naczelnego głównego kaznodziei nadwornego; -rho'frichter, *sm. Rw.* najwyższy sędzia nadworny; -rho'lz, *sn.* drzewo wysokopienne; rosłe drzewo; -rho'se, *sf.* wierzchnie spodnie; -rjä'ger, *sm. Jäg.* łowczy pierwszy; —, *Kw.* oberjegr; -rjä'germeister, -rkä'mmerer, -rka'mmerhe'rr, *sm. Stw.* wielki łowczy, podskarbi, szambelan; -rke'llner, *sm.* nadpiwniczny; -rkie'fer, *sm. Zk.* górna szczęka; -rki'rchenrath, *sm. Kg.* najwyższa rada kościelna; członek takiéj rady; -rkla'sse, *sf.* wyższa klasa; -rklei'd, *sn.* wierzchnia suknia; -rkrie'gs-Commissa'r, *sm. Kw.* naczelny komisarz wojenny; -rkü'chenmeister, *sm. Stw.* wielki kuchmistrz; -rla'nd, *sn. Geog.* kraj górny; wyższa część kraju; -rlä'nder, *sm. Geog.* mieszkaniec górnego kraju; górnokrajowiec; -rlä'ndisch, *a. Geog.* górnokrajowy; -rla'ndbaumeister, *sm. Bk. Stw.* główny naczelnik budownictwa; -rla'ndgeri'cht, *sn. Stw. Rw.* wyższy sąd ziemiański; -rla'ndgeri'chtsrath, *sm. Rw.* sędzia wyższego sądu ziemiańskiego; sędzia apelacyjny; -rla'stig, *a. Rw.* (okręt) od góry przeladowany; -rlau'f, *sm.* wierzchni pokład (okrętu); -rlau'sitz, *sf. Geog.* Luzacya górna; O'berle'der, *sn.* przyszwa (u bóta); wierzch (u trzewika); skóra od wierzchu; -rle'fze, s. O'berli'ppe; -rlei'b, *sm.* wierzchnia część ciała; -rli'ppe, *sf. Zk.* górna od. wierzchnia warga; -rlu'ft, *sf. Ntl.* górne powietrze; -rma'cht, s. Ue'berma'cht; -rma'nn, *sm.* wyżéj od. na górze znajdujący się; —, *Kw.* sąsiad od prawéj strony, żołnierz, który w szeregu stoi przy kim z prawéj strony; — wyższy sędzia polubowny, superarbiter; — zwycięzca czyj, ten, co kogo przemógł; Jemandes — werden, *przemódz kogo; — (im Kartenspiel) wyźnik; -rmei'ster, *sm.* nadmajstrzy; -rmüh'lstein, *sm.* wierzchni od. górny kamień młyński; -roffizie'r, *sm.* oficer wyższéj rangi; -rpa'chter, *sm.* naddzierżawca; -rpfa'rre, *sf. Kg.* główne probostwo; -rpfa'rrkirche, *sf. Kg.* główny parafialny kościół; -rpräside'nt, *sm. Stw. etc.* naczelny Prezes; -rpo'stamt, *sn. Stw.* naczelny od. główny pocztamt; -rpo'stdirectio'n, *sf.* główna od. naczelna dyrekcya poczt; -rpo'stdire'ctor, *sm.* główny od. naczelny dyrektor poczt; -rpo'stmeister, *sm.* nadpocztmistrz; -rprie'ster, *sm. Kg.* arcykapłan; -rprie'sterlich, *a.* arcykapłański; -rprie'sterthum, *sn. Kg.* arcykapłaństwo; -rre'chnungska'mmer, *sf. Stw.* główna izba obrachunkowa; -rre'chnungsra'th, *sm.* nadradca izby obrachunkowéj; -rregie'rungsra'th, *sm. Stw.* nadradca regencyjny; -rre'ntmeister, *sm.* naczelnik izby skarbowéj; -rrhei'n, *sm. Geog.* górny od. wyższy Ren; -rrhei'nisch, *a. Geog.* górnoreński; z nad górnego Renu (wino); -rrhei'nländer, *sn. pl. Geog.* kraje górnoreńskie, nad górnym Renem leżące; -rri'chter, *sm.* sędzia wyższy od. najwyższy; -rri'chterlich, *a. Rw.* najwyższego sędziego; -rri'nde, *sf.* wierzchnia kora; -rro'ck, *sm.* wierzchnia suknia (u mężczyzn i kobiet); surdut; kontusz; -rrü'be, § s. Kohlra'bi.

O'bers, *sn.* §(Sahne, Rahm) śmiętanka.

O'bersaa'l, *sm.* sala górna od. na górze, na piętrze.

O'bersa'chsen, *sm. Geog.* Saksonia górna; O'bersa'tz, *sm. Philos.* założenie główne; zdanie naczelne; major w sylogizmie; pierwsza premisa; -rschale, s. O'berri'nde; s. a. O'berta'sse; — (beim Schlachtvieh) górna część wołowego cąbru; zrazówka; -rsche'nkel, *sm. Zk.* udziec; górna część uda; -rschlä'chtig, *a.* nadsiębierny; -rschle'sien, *sn. Geog.* górny Śląsk; -rschle'sisch, *a. Geog.* górnośląski; —, *ad.* po górnośląsku; -rschu'h, *sm.* kalasz; papuć; -rschu'le, *sf.* szkoła wyższa; -rschu'lrath, *sm.* nadradca szkolny; naczelna rada szkolna; -rschwelle, *sf.* wyższy próg; -rse'gel, *sm.* najwyższy żagiel; -rsei'te, *sf.* górna strona; -rsi'tz, *sm.* najpierwsze od. najpoważniejsze od. najgodniejsze miejsce.

O'berst, *a.* s. O'ber; —, *sm. Kw.* półkownik.

O'berstaa'tsgewa'lt, *sf. Stw.* najwyższa w kraju władza; -rsta'dt, *sf.* wyższa część miasta.

O'berste, s. O'ber.

Obersta'llmeister, *sm. Stw.* Wielki Koniuszy; -rste'lle, *sf.* wyższe, znaczniejsze, znakomitsze miejsce.

O'bersten-, *a. Kw.* półkownikowy, półkownikowski, półkowniczy.

Obersteu'era'mt, *sn.* główny urząd poborowy.

O'berstin, *sf.* (Gemahlin des Obersten) półkownikowa.

Oberstlieu'tenant, *sm. Kw.* podpółkownik. [wyższe piętro.

O'bersto'ck, *sm.*, -rsto'ckwerk, *sn. Bk.*

Oberstwach'meister, *sm. Kw.* major.

O'berthei'l, *sm.* część wierzchnia; -rthü'r, *sf.* ocap; nadedrzwi, nadproże, nadedrzwie; -rvo'gt, *sm.* najwyższy wójt; starosta; -rvogtei', *sf.* najwyższe wójtostwo; starostwo; -rvo'rmund, *sm. Rw.* nadopiekun; główny opiekun; -rvo'rmundschaft, *sf.* nadopieka.

O'berwäh'nt, O'benerwäh'nt, *a.* wyż wspomniony; wyż wzmiankowany, przerzeczony.

O'berwä'rts, *ad.* ku górze; -rwa'sser, *sn.* górna od. wierzchnia woda; das — haben, *mieć górę; *być górą; —, *moja wygrana; -rwe'lt, *sf.* górny świat; -rzah'n, *sm.* górny ząb.

O'bgeda'cht, s. O'berwäh'nt.

Obglei'ch, *a.* chociaż; jakkolwiek; aczkolwiek.

O'bhand, s. O'berha'nd.

O'bhut, *sf.* opieka; piecza; dozór; etwas, Jemanden unter seine — nehmen, Jemandes Obhut anvertrauen, *wziąć co pod dozór; wziąć kogo w swoję opiekę, pieczę; powierzyć itd. czyjéj opiece; Jemanden der göttlichen — empfehlen polecić kogo boskiéj opiece.

O'bige (der, die, das), *a.* powyższy, wyżéj wzmiankowany, przytoczony; aus dem Obigen erhellt, daß 2c. z tego, co się wyżéj powiedziało, jasno się pokazuje, że itd.

Obje'ct, *sn.* objekt; przedmiot; Objectio'n, *sf.* objekcya; zarzut; Objecti'v, *a.* przedmiotowy; Objectivitä't, *sf.* przedmiotowość; Objecti'vglas, *sn. Optik.* (w perspektywie) szkło przedmiotowe.

Obla'te, *sf.* opłatek; obłatek; an-

drut (do jedzenia); Obla'ten⸗, *a.* opłatczany, opłatkowy; O'blatenbä'cker, *sm.* andruciarz.

O'bliegen, *vn. irr.* (h.) (liege ob, lag ob, obgelegen): einer Sache — zajmować się czém; oddawać się czemu; — zwyciężyć; powinien być; O'bliegenheit, *sf.* powinność; obowiązek.

Obliga't, *a.* obowiązkowy; —, *Tk.* osobno grający; die Flöte ist —, *Tk.* flet ma także sola, także sam wychodzi; Obligatio'n, *sf.* obligacya; zobowiązanie się; obligacya, rewers na dług; Obligato'risch, s. Verbi'ndend, Zwi'ngend; Obligi'ren, s. Verpfli'chten.

O'bmacht, *sf.* władza nad czém; władza wyższa, zwierzchnia.

O'bmann, s. O'bermann.

O'boë, s. Hautboi's.

O'brigkeit, *sf.* zwierzchność; die Obrigkeiten urzędnicy; Obrigkei'tlich, *a.* urzędowy, rządowy; zwierzchniczy.

O'brist, s. O'berst.

Obscho'n, s. O'bgleich.

O'bschweben, *vn.* (h.) s. Bevo'rstehen; eine große Gefahr schwebt uns ob wielkie niebespieczeństwo wisi nad nami, zagraża nam.

Obscö'n, *a.* gorszący; Obscöna, *pl.* gorszące rzeczy, słowa, mowy; Obscönitä't, *sf.* mowa lub rzecz gorsząca.

Obscura'nt, *sm.* obskurant, zwolennik od. rozkrzewiciel ciemnoty; Obscuranti'smus, *sm.* obskurantyzm.

Obse'quien, *sf. pl. Kg.* eksekwie.

Observa'nz, *sf.* obserwancya; zwyczaj, obyczaj; Observa'nzmäßig, *a.* zwyczajowy; —, *ad.* podług zwyczaju.

Observatio'n, *sn.* obserwacya; s. a. Beo'bachtung; Observatio'ns⸗, *a.* obserwacyjny; Observatio'nsarmee', *sf.*, Observatio'nscor'ps, *sn. Kw.* armia obserwacyjna; korpus obserwacyjny; Observa'tor, *sm.* obserwator; s. a. Beo'bachter; Observi'ren, *va.* obserwować; s. a. Beo'bachten.

O'bsicht, s. Au'fsicht.

O'bsiegen, *vn.* (h.) zwyciężyć; pokonać; przemódz; tryumf odnieść nad kogo, nad czém; er hat dem Feinde, der Gefahr obgesiegt zwyciężył nieprzyjaciela; pokonał niebespieczeństwo; O'bsieger, *sm.* zwycięzca; O'bsieglich, *a.* zwyciezki.

Obsignatio'n, *sf.* obsygnacya; opieczętowanie; Obsigna'tor, *sm.* obsygnator; Obsigni'ren, *va.* obsygnować; opieczętować.

O'bsorge, O'bsorgen, s. Fü'rsorge, Vo'rsorgen.

Obst, *sn. Gtn. Kk.* owoc; owoce (rosnące na drzewach lub krzakach); Obst⸗, *a.* owocy.

O'bstand, *sm.*, O'bstatt, *sf.* opór.

O'bstbäcker, *sm.* ten co suszy owoce; O'bstbau, *sm.* chodowanie owoców; -stbaum, *sm. Gtn.* drzewo owocowe; -stbaumzucht, *sf. Gtn.* utrzymywanie drzew owocowych; -stblüthe, *sf.* kwiat drzewa owocowego; -stboden, *sm. Gtn.* strych na owoce; -stbrecher, *sm.* tyczka (z talerzykiem) do odlamywania oder zdejmowania owoców z drzewa; -stbrei, *sm.* marmulada z owoców; -stbringend, *a. Ng. Gtn.* wydający od. rodzący owoc; -stbude, *sf.* kram, gdzie owoce sprzedają; kram owocowy.

O'bstdarre, *sf.* suszarnia owoców.

O'bsteben, s. Wi'derste'hen.

O'bster, s. O'bsthändler, O'bsthüter.

O'bsternte, *sf. Gtn.* zbiór oder zbieranie owoców; -stesser, *sm.* lubiący jeść owoce; -stessig, *sm.* ocet z owoców; -stflecken, *sm.* plama z owocu; -stfrau, *sf.* owocanka; kobieta przedająca owoce; -stfreund, *sm.* przyjaciel owoców; -stgarten, *sm.* ogród owocowy; -stgöttin, *sf.* bogini owoców; -sthain, *sm.*, -stwäldchen, *sn.* lasek owocowemi drzewami zasadzony; -sthandel, *sm.* handel owocami; -sthändler, *sm.* owocnik; (przekupień) handlujący owocami; -sthä'ndlerin, *sf.* owocarka; kobieta prowadząca handel owocami; -sthö'ker, -sthö'cker, *sm.* przekupień sprzedający owoce; -sthö'ke, -sthö'kin, *sf.* przekupka sprzedajęca owoc; -sthü'ter, *sm.* stróż pilnujący owoców.

Obstina't, Obstinatio'n, s. Ha'rtnäckig, Ha'rtnäckigkeit.

O'bstkäfer, *sm. Ng.* owocowiec; -stka'mmer, *sf.* owocnica; -stka'sten, *sm.* skrzynia na owoce; -stke'ller, *sm.* piwnica na przechowywanie owoców; -stke'nner, *sm.* znawca owoców; znający się na owocach; -stkern, *sm. Ng.* jądro owocowe; -stkorb, *sm.*, -stkörbchen, *sn.* kosz, koszyk na owoce; -stkram, s. O'bstbude; -stkrämer, s. O'bsthändler; -stkuchen, *sm. Kk.* placek z owocem; -stler, s. O'bsthändler; -stlese, s. O'bsternte; -stmarkt, *sm.* rynek owocowy; -stmonat, *sm.* Wrzesień; -stmost, *sm.* moszcz z owoców; -stpflanzung, *sf.* miejsce owocowemi drzewami zasadzone; -streich, *a.* obfitujący w owoce.

Obstructio'n, *sf. Hlk.* obstrukcya; zatwardzenie.

O'bstschale, *sf.* skórka na owocu od. z owocu; -sttragend, s. O'bstbringend; -stwächter, s. O'bsthüter; -stwald, *sm.*, -stwäldchen, *sn.* las, lasek z drzew owocowych; -stwein, *sm.* wino z owoców; -stzucht, s. O'bstbau.

O'bwalten, *vn.* (h.) mieć władzę nad kim; die obwaltenden Umstände, Ursachen zachodzące okoliczności, przyczyny; obwaltende (vorhandene) Gefahr wiszące nad nami niebespieczeństwo; es waltet kein Zweifel mehr ob, daß ꝛc. nie zachodzi więcéj żadna wątpliwość, że itd.

O'bwendig, *ad.* zewnątrz od góry.

Obwoh'l, *conj.* s. Obglei'ch; O'bzwar, s. Obglei'ch.

Occasio'n, s. Gele'genheit, Vera'nlassung; Occasione'll, s. Gele'gentlich.

Occide'nt, s. A'bendla'nd; Occidenta'l, s. A'bendlä'ndisch.

Occupatio'n, *sf.* okupacya; zatrudnienie; Occupi'ren, *va.* zająć; zatrudnić.

Ocea'n, *sm. Geog.* ocean; Ocea'nide, *sf. Myth.* oceanida; Ocea'nien, *sn. Geog.* Oceania; Ocea'nisch, Ocea'ns⸗, *a. Geog.* oceański.

O'cher, O'cker, *sm. Ng.* ochra; okra; ugier; O'cher⸗, O'cker⸗, *a.* ugierowy.

Ochs, O'chse, *sm. Ng.* wół (überhaupt); da stehen die Ochsen am Berge, *otož to sęk; *z tém trudna rada; *to trudność największa; die Ochsen hinter den Pflug spannen, *wleźć na drzewo kopać rzepę; du sollst dem Ochsen, der da drischet, das Maul nicht verbinden, *Bibl.* nie zawiązuj pyska wołowi, co młóci; Ochs⸗, O'chsen⸗, *a.* wołowy.

O'chschen, O'chsel, *sn. dim.* wołek; ciołek.

O'chsen, *vn.* (h.) **pracować; **uczyć się; O'chsenau'ge, *sn.* wołowe oko; —, *Hlk.* oko bydlęce, wysadzone; —, *Ng.* stokroć wielka; —, *Kg.* jaje na maśle sadzone; —, *Bk.* (rundes Fenster) dymnik okrągły z daszkiem; -senäu'gig, *a.* mający wysadzone oczy; -senäu'glein, s. Go'ldhähnchen; -senbau'er, *sm.* chłop robiący pańszczyznę wołmi; -senblu'me, *sf. Ng.* świętego Jana kwiat; -senbra'ten, s. Ri'ndsbraten; -sendu'mm, *a.* głupi jak wół od. jak koń, jak cielę; -sendu'mmheit, *sf.* głupota wołowa; -senfe'll, *sn.* wołowa skóra; ein — haben, *mieć wołową skórę, *nieczułą na plagi, gniecenie itd.; -senfie'ber, *sn.* **dreszcz poobiedny; -sensflei'sch, s. Ri'ndfleisch; -senga'lle, *sf. Zk.* żółć wołowa; okrągle szkło wypukłe w latarni; -senge'ld, *sn.* opłata od stanowienia krowy; -senha'ft, *a.* wołowaty, niezgrabny jak wół; —, *ad.* wołowato; -senha'ndel, *sm.* handel wołmi; -senhä'ndler, *sm.* wołarz; -senhau't, *sf.* wołowa skóra; -senhi'rt, *sm. Ldw.* wolarz, pastuch woły paszący; -senho'rn, *sn.* wołowy róg; -senhu'f, l. O'chsenklau'e; -senjo'ch, *sn. Ldw.* wołowe jarzmo; -senju'nge, *sm. Ldw.* wołarczyk; pastuszek woły paszący; -senka'lb, *sn.* cielak; cielec; -senklau'e, *sf.* kopyto racicowate u konia; -senkne'cht, *sm. Ldw.* parobek do wołów; -senko'pf, *sm.* głowa wołu; wołowy od. byczy łeb; *ośla głowa; -senle'der, *sn.* wołowa skóra (wyprawna); wołowy rzemień; -senma'rkt, *sm.* wołowy targ; -senmä'ßig, O'chsig, *a.* *(grob, ungeschickt, tölpelhaft) wołowaty; na kształt wołu; niezgrabny, grubijański; -senmau'l, *sn.* wołowy pysk; morda wołowa; -senpfe'rd, *sn.* koń z wołu spłodzony; -senpo'st, *sf.* wołowa poczta, *bardzo wolno jadąca, *żółwim krokiem postępująca; -senrü'cken, *sm.* wołowy grzbiet; -senschwa'nz, *sm.* ogon wołowy; -senspa'lte, s. O'chsenklau'e; -sensta'll, *sm. Ldw.* wołownia; wołowarnia; stajnia na woły; -sensti'rn, *sf.* czoło wołowe; -sentrei'ber, *sm. Ldw.* wolarz; poganiacz wołów; ten, co woły pędzi, pogania; —, **Stk.* poganiacz; -senzie'mer, *sm. Zk.* bykowiec; Jemandem den — geben, *bykowcem komu skórę wyłatać; -senzu'nge, *sf. Zk.* wołowy język; —, *Ng.* (Pflanze) roślina; O'chsig, s. O'chsenha'ft.

O'ckelei, *sf. Ng.* sielawa (ryba).

O'cker, ꝛc. s. O'cher, ꝛc.

Octa'nt, s. A'chtelkreis.

Octa'v, *sn. Bchh. Bchdr.* ósemka; Octa'v⸗, *a.* półćwiartkowy; Octa'vband, *sm. Bchh.* tom półćwiartkowy; Octa'vblatt, *sn.* półćwiartki; Octa've, *sf. Tk.* oktawa; Octa'vforma't, *sn. Bchh. Bchdr.* format półćwiartkowy; Octa'vseite, *sf.* stronnica półćwiartkowa.

Octo'ber, *sm.* Październik; Octo'ber⸗, *a.* Październikowy.

Octroi', *sf. Stw.* wyłączne prawo prowadzenia handlu; Octroi'ren, *va.* nadać komu wyłączne prawo prowadzenia handlu; s. a. *Au'ferle'gen.

Oculi'ren, *vn. Gtn.* okulizować,

oczkować; Oculi'rung, *sf.* okulizowanie, oczkowanie; Oculi'ſt, ſ. Au'gen-a'rzt.

Od, *sn. Ntl.* od; Od ausſtrömend, erzeugend, *Ntl.* ododajny; Od enthaltend, O'diſch, *a. Ntl.* odyczny.

O'de, *sf. Dtk.* oda; O'den-, *a. Dtk.* —ód; O'dendi'chter, *sm.* pisarz ód.

Ö'de, *a.* pusty; nie zamieszkały; nieuprawny; niezabudowany; niezarosły drzewami; —, *ad.* pusto; — machen spustoszyć; — werden spustoszéć; — liegen leżéć odłogiem; — liegen laſſen odleżéć zostawić (rolą); —, *sf.* pustość; pustynia.

O'dem, *sm.* ſ. A'them; O'demlo's, ſ. A'themlo's.

Ö'den-, O'dendi'chter, ſ. O'de, ꝛc.

Ödenei', *sf.* puszcza; pustynia.

O'densta'g, O'dinsta'g, ſ. Die'nstag.

O'der, *sf. Geog.* Odra; an der — gelegen, an ihren Ufern wohnend, *Geog.* nadodrzański; aus der Oder kommend, darin befindlich z *Odry*; O'derkah'n, *sm. Sw.* berlinka, statek na *Odrze* jeżdżący; O'derkah'nſchiffer, *sm. Sw.* szyper berlinki; berlinkarz, berliniarz; O'derla'chs, *sm. Ng. H.* łosoś z *Odry*; O'derme'nnig, *sm. Ng.* rzepak; rzepik; O'derwie'ſe, *sf. Ldw.* łąka nad Odrą. [ſ. Die'nstag.

O'din, *Myth.* ſ. Wo'dan; O'dinstag,

Odio's, ſ. Gehä'ſſig; Odio'ſum, *sn.* rzecz nienawiść ściągająca.

Ö'fchen, *sn. dim.* piecyk.

O'fen, *sn. Geog.* Buda (miasto w Węgrzech); O'fener, *a. Geog.* Budzki.

O'fen, *sm.* piec (überhaupt); den — heizen zapalić w piecu; der — raucht kurzy się z pieca, dymi się z pieca; Brod in den — ſchieben chléb do pieca wsadzać; den — ausſlaſſen, *Httk.* ogień w piecu wygasić; hinter dem — ſitzen, liegen, hocken, * za piecem siedzieć; er hat od. verſteht nicht ſo viel, um einen Hund hinter dem — hervorzulocken, *niema od. (nierozumie) czém psa z pieca wywabić; er iſt nicht hinter dem — hervorgekommen, *wychował się w chałupie, za piecem; O'fen-, *a.* piecowy; O'fenau'ge, *sn.* otwór w piecu, którym się stopiony kruszec wypuszcza; O'fenba'nk, *sf.* ławka przy piecu; auf der — liegen, *za piecem leżéć; O'fenbla'ſe, ſ. O'fento'pf; -nbru'der, ſ. O'fenſi'tzer; -nde'cke, *sf.* czeluść (w pieca). [ski.

O'fener, *a.* u. *sm. Geog.* Budziń-

O'fenfu'ß, *sm.* podnoże piecowe; -nga'bel, *sf.* widełki do pieca; -nge'ld, *sn.* opłata od pieca; -ngeſi'ms, *sn.* gzems nad piecem; gzims piecowy; -ngeſta'nk, *sm.* swąd z pieca; -nhei'zer, *sm.* palacz, parobek do palenia w piecach; -nhe'rd, -nhee'rd, *sm.* ognisko w piecu; -nho'cker, ſ. O'fenſi'tzer; -nhü'ter, *sm.* piecuch; zapiecnik; zapiecoleg; -nka'chel, *sf.* kafel, kachel do pieca lub z pieca; kafel piecowy; -nke'ſſel, *sm.* kocieł wmurowany w piec; -nkrü'cke, *sf.* ożóg do pieca; -nleh'm, *sm. Bk.* glina na piece od. do pieców; -nlo'ch, *sn.* otwór w piecu; -nlochſtö'pſel, *sm. Httk.* cepuchowa baba; zatyczka piecowa; zatykadło; -nmei'ſter, *sm. Httk.* dozórca pieców; -npla'tte, *sf.* blacha na której piec stoi; -nröh're, *sf.* rura do od. u pieca; -nru'ß, *sm.* sadze z pieca; O'fenſchau'fel, *sf.* łopatka do pieca; -nſchi'rm, *sm.* zasłona do stawiania przed piecem; ekran; -nſe'tzer, *sm.* garncarz lub mularz stawiający piece; -nſi'tzer, *sm.* piecuch; ten co zawsze za piecem siedzi; -nſta'nge, *sf.* drążek do pieca; -nta'fel, ſ. O'fenpla'tte; -nthü'r, *sf.* drzwiczki do od. u pieca; -nto'pf, *sm. Kk.* garnek miedziany wmurowany w piec; -nwi'ſch, *sm.* pomiotło do pieca; -nzi'ns, *sm.* opłata od pieca piekarskiego.

O'ffen, *a.* otwarty (überhaupt); otwarzony; offener Kopf, *otwarta głowa; *człowiek dowcipny; offener Laden, *H.* sklep otwarty; offene Thür drzwi otworzone od. otwarte; offene Tafel, *stół otwarty; offene Stadt miasto niewarowne od. bez muru; offene Augen haben, *otworzyć oczy; Jemanden mit offenen Armen empfangen, *przyjąć kogo z otwartemi rękami (t. j. z gotowemi do uściśnienia, z radością); offen ſtehen stać otworem; być otwartym; mein Haus u. meine Kaſſe ſteht dir offen, *mój dom i moja kasa jest dla ciebie otwarta; offen ſtehen laſſen zastawić otworem; offener Leib wolny stolec; offene Stelle otwarte, wakujące miejsce; urząd niezajęty; jetzt iſt keine Stelle offen teraz nie wakuje żadna posada; mit Jemandem in offener Rechnung ſtehen, *H.* mieć z kim otwarty rachunek; offener Mund otwarte usta; im offenen Felde na otwartém polu; offener Froſt, *Ntl.* mróz bez śniegu; auf offener Straße na publicznéj ulicy; —, *ad.* otwarcie.

O'ffenba'r, *a.* otwarty, ze wszech stron przystępny; widoczny, oczywisty, jawny; —, *ad.* oczywiście, widocznie; — werden wyjść na jaw; etwas — machen wyjawić co; es iſt —, daß ꝛc. widoczna rzecz jest, że itd.; es wird offenbar werden wyjawi się to; der Welt offenbar werden wyjawić się światu; offenbare Lüge jawne od. wierutne kłamstwo; es iſt noch nicht offenbar (bekannt), *jeszcze nie objawiona rzecz; offenbare See, *Sw.* otwarte morze; Offenba'ren, *va.* objawić, wyjawić; die geoffenbarte Religion, *Kg.* religia objawiona; ich will mich Ihnen offenbaren wyjawię Panu wszelkie skrytości oder tajemnice moje; es wird ſich bald — wie ſich die Sache verhält niedługo wyjdzie na jaw (pokaże się), jak sie rzecz ma; O'ffenbarkeit, *sf.* widoczność; oczywistość; -nba'rlich, ſ. O'ffenba'r; -nba'rung, *sf.* objawienie; wyjawienie czego; -nba'rungsglau'be, *sm.* wiara objawiona; O'ffenheit, *sf.* otwartość; mit — ſprechen mówić z otwartością od. otwarcie; O'ffenhe'rzig, *a.* otwartego serca; otwarty, szczery; —, *ad.* z otwartém sercem; otwarcie; szczerze; -nhe'rzigkeit, *sf.* otwartość serca; szczerość; -nku'ndig, *a.* powszechnie wiadomy.

Offenſi'v, *a.* zaczepny; ſ. a. A'ngreifend, Belei'digend; einen Krieg — führen, *Kw.* wojnę zaczepnie prowadzić; ein Offenſiv- u. Defenſiv-Bündniß ſchließen, *Stw. Kw.* zawrzéć przymierze odporne i zaczepne (od. obraźliwe i odporne); Offenſi've, *sf.*, Offenſi'vkampf, *sm. Stw. Kw. etc.* wstępny bój; napastnica wojna.

Ö'ffentlich, *a.* publiczny (überhaupt); auf öffentliche Koſten kosztem publicznym; —, *ad.* publicznie; Ö'ffentlichkeit, *sf.* publiczność; jawność; — der Abſtimmung, *Stw.* publiczność głosowania; — der Verhandlungen, *Stw. Rw. etc.* publiczność rozpraw; die — ſcheuen unikać publiczności; bać się wyjść na widok publiczny; nie pokazywać się ludziom; nie cierpieć jawności; nie lubić, aby się co publicznie odbywało.

Offeri'ren, ſ. A'nbieten, A'ntragen; Offe'rte, *sf.* oferta, to, co kto ofiaruje.

Officia'l, Offizia'l, *sm. Kg.* oficyał, zastępca biskupa w konsystorzu; Officiala't, *sn. Kg.* oficyalstwo; Officia'lgeri'cht, *sn. Kg.* sąd oficyalski; Officia'nt, Offizia'nt, *sm.* oficyalista; urzędnik (niższego rzędu).

Officie'll, Offizie'll, *a.* urzędowy; auf officiellem Wege na drodze urzędowéj; —, *ad.* urzędownie.

Offici'er, Offizie'r, *sm.* oficer; Officie'r-, Officiers-, *a. Kw.* oficerski; Officie'rmäßig, *a.* oficerski, oficerowi właściwy; —, *ad.* po oficersku.

Offici'n, Offizi'n, *sf.* oficyna, warsztat jakiéj fabryki, kunsztu albo sztuki; —, *aptéka, pracownia aptekarska; Officine'll, *a.* aptéczny; należący do zapasów aptéki.

Ö'ffnen, *va.* otworzyć (überhaupt); Jemandem ſein Haus, ſeine Kaſſe, ſein Herz —, *pozwolić komu wstępu do domu; *dawać mu pieniędzy, ile potrzebuje; *wynurzyć mu swoje tajemnice; Jemandem eine Ader —, *Hlk.* krew komu puścić; Laufgräben —, *Kw.* *podkopy poprowadzić; miny przekopać; den Leib —, *Hlk.* (bei hartnäckiger Verſtopfung) stolec sprowadzić; wolny stolec zrobić; ſich eine ehrenvolle Bahn — otworzyć, utorować sobie zaszczytną drogę; dem Laſter Thür u. Thor —, *występkom otworzyć bramę; Jemandem die Augen —, ſ. Au'ge; ſich — otworzyć się; die Blumen, die Erde, der Himmel öffnet ſich, *kwiat się rozwija; ziemia zrzuca z siebie (zimową) skorupę; niebo się przeciera (t. j. wypogadza); Ö'ffnung, *sf.* otwieranie; otwarcie; otwór; es hat etwas eine — bekommen dziura się zrobiła w czém; — (offener Leib od. Stuhlgang) stolec (wolny).

Oft, O'fter, O'fteſt, am Ofteſten, *ad.* często; wie oft? jak często; ile razy? wie oft habe ich dir's nicht geſagt! ilem ci to razy już mówił! ſo oft als ile razy; ilekroć; kiedy tylko; zu oft za nadto często; unverhofft kommt oft, *czego się człowiek najmniéj spodziewa, to się najczęściéj zdarza; Ö'fter, *a.* częsty; kilkokrotny; —, *ad.* częściéj; Ö'fteſt, *a.* najczęsty; —, *ad.*: am öfteſten najczęściéj.

Ö'fter, *ad. comparat.* ſ. Oft; Ö'fters, *ad.* często, częstokroć.

O'ftmalig, *a.* częstokrotny; częsty; kilkakrotny; O'ftmals, *ad.* kilka razy; często; nie raz.

Oh! *int.* oh!

O'heim (Ohm), *sm.* stryj, stryjaszek; wuj, wujaszek.

Oh'lau, *sn. Geog.* Oława.

Ohm, *sm.* ſ. O'heim.

Oh'nblatt, ſ. Kle'tte.

Ohne, *praep.* (mit *Accusat.*): bez;

ohne Geld bez pieniądzy; ohne allen Zweifel bez wszelkiéj wątpliwości; das weiß ich — dich to ja wiem bez ciebie, nie potrzebujesz mi o tém powiadać; ich that es, — daß ich es wüßte uczyniłem to sam niewiedząc; ohne aus meiner Fassung zu kommen, *nie tracąc serca oder przytomności, oder determinacyi; — Ruhm zu melden, — mich damit zu rühmen, *bez chluby mówiąc; — Ansehen der Person, *bez względu na osobę; es ist nicht ohne Grund, *nie bez zasady, bez fundamentu; ohne dies, ohnedies bez tego; oprócz tego; Oh'ne, *ad.*: es ist nicht ohne, *to jest rzecz nie podlegająca wątpliwości, nie mogąca być zaprzeczoną; — jeżeli nie; es ist kein Erbe — du u. ich, *nie ma dziedzica wyjąwszy (oprócz) ciebie i mnie; er reis'te ab, ohne daß ich es wüßte odjechał tak, że ja o tém nie wiedziałem wcale; er gab sich viel Mühe, ohne etwas auszurichten wiele sobie pracy zadał, ale nic nie wskórał.

Oh'nede'm, Oh'nedie's, *ad.* bez tego; i tak; er hätte — so gehandelt i bez byłby sobie tak postąpił; er weiß es — on to i tak wie; Oh'nehau'pt, *sn.*, Oh'neko'pf, *sm.* bezgłowie; Oh'nera'chtet, Oh'nfeh'lbar, Oh'ngea'chtet, *ad.* s. U'ngea'chtet, 2c.; Oh'neso'rge, *sm.*: Hans —, **człowiek nie mający żadnych kłopotów, o nic się nie kłopocący, żyjący bez trosków; Oh'nlängst, s. U'nlängst; Oh'nmaaßge'blich, *ad.* nieprzepisujący; skromnie mówiąc; s. a. U'nmaaßge'blich; Oh'nmacht, *sf.* niemoc; słabość; bezsilność, brak dostatecznych sił do wykonania jakiego zamiaru; — mdłość; es überfällt Jemanden eine — mdłość kogo napada; in — fallen zemdléć; in — liegen w mdłościach leżéć; es sind nicht Alle krank, die in — fallen, *nie każdy chory, co mdleje; Oh'nmächtig, *a.* bezsilny; słaby; niedołężny; omdlały; — werden omdléć; zemdléć; Oh'nmächtigwe'rden, *sn.* zemdlenie.

Ohr, *sn. Zk.* ucho; — (Henkel) ucho u naczynia; Ohr, *Zk.* (Gehörsinn) słuch; ein feines, geübtes — haben miéć delikatne, wprawne ucho; Jemanden bei den Ohren zupfen targać kogo za uszy, zarwać kogo za ucho; die Ohren klingen, sausen, brausen mir w uszach mi dzwoni, szumi; er schreit, daß Einem die Ohren gellen wrzeszczy, że aż uszy bolą; die Ohren jucken, es krabbelt oder juckt in den Ohren muszi palcem się skrobać w uszach; miéć świerzbiące uszy; den Schalk hinter den Ohren haben, *miéć dyabła za uszami oder za kołnierzem; er hat es faustdick hinter den Ohren, *ma go za uchem; *ma kełbie wełbie; Jemandem das Fell über die Ohren ziehen, *ze skóry kogo oderzéć; *łupić kogo z skóry; sich auf das — legen pójść spać; sich hinter den Ohren kratzen, *drapać się po głowie (będąc zakłopotanym); schreibe dir das hinter die Ohren! *zapisz sobie to za uszami! Bohnen in den Ohren haben, auf den Ohren sitzen, *głuche miéć uszy; auf diesem Ohre höre ich nicht gut, *na to ucho niedosłyszę; für Jemandes Bitten keine Ohren haben, *nie miéć uszu na czyję prośbę; tauben Ohren predigen, *głuchemu prawić; *na wiatr gadać; *groch na ścianę rzucać; *głuchemu piosnkę śpiewać; dicke, harte Ohren haben, *miéć twardą błonę w uszach; ich habe ein offenes, geneigtes Ohr bei ihm gefunden, *skłonił uszy swoje ku mnie; ich bin ganz Ohr, *całém ciałem słucham, *z największą uwagą; Alles ist Ohr, Alles war Ohr, *wszyscy z natężeniem słuchają; Jemandem beständig mit etwas in den Ohren liegen, *ciągle komu kłopotać głowę czém; Jemandem etwas in die Ohren blasen, *dąć komu co w ucho, *donosić, pleść co przed kim, nabechtać komu; Jemdm. die Ohren voll schreien, *wrzeszczéć komu, że aż go uszy bolą; die Ohren spitzen (aufmerksam zuhorchen), *uszy ostrzyć; * nastorzyć uszy; bei etwas die Ohren spitzen, *nadstawiać ucha na co; Jemandem etwas in's Ohr sagen powiedziéć komu co do ucha; zarten Ohren halbes Wort, *mądréj głowie dość na słowie; Jemandem einen Floh in's — setzen, *wbić komu ćwiek w głowę; *nagadać komu; bis über die Ohren in den Schulden stecken, *po uszy tkwięć w długach; zu einem Ohr hinein-, zum andern wieder hinauslassen, *jednym uchem słuchać co, a drugim wypuszczać; Jemandem die Ohren warm machen, *nabechtać komu; *nagadać komu; zu Jemandes Ohren kommen, *zasłyszéć; dójść uszy czyich; es ist mir zu Ohren gekommen, *doszło mię; *doniosło się do mnie; Ohr in einem Buche, * ucho w książce; * zagięta karta.

Öhr, *sn.* antaba; ucho od. uszko (u igły, medala, garnka, guzika).

Ohr-, Oh'ren-, *a.* uszny; zauszny; Oh'rbammel, s. Oh'rgehe'nk; Oh'rbeichten, *va. Kg.*: Jemandem etwas — do ucha komu wyspowiadać się z czego, w sekrecie mu to wyjawić; Oh'rblatt, *sn.*, Oh'rbock, *sm. Zk.* kąt ucha; Oh'rbohrer, s. Oh'rwurm; Öh'rchen, *sn. dim.* uszko; małe ucho; Oh'rdeckel, *sm. Zk.* pokrywka uszna; Oh'ren, *va.* uszy przyprawić; schön geöhrtes Pferd koń z pięknemi uszami; Oh'renbei'chte, *sf. Kg.* spowiedź uszna, sekretna, tajemna; spowiadanie się do ucha; Oh'renbi'nde, *sf. Zk.* opaska uszna; Oh'renblä'ser, *sm.* **zausznik; poduszczacz; poduszczyciel; podszczuwacz; podszeptywacz; Oh'renbläserei', *sf.* zausznictwo, podszczuwanie; podszeptywanie; plotkarstwo; Oh'renblä'serin, *sf.* podszeptywaczka; poduszczycielka; Oh'renblu'ten, *sn.* płynienie krwi z uszu; Oh'renbrau'sen, *sn.* szum w uszach; Oh'rendie'ner, *sm.* **pochlebniś, ten, co komu same przyjemne rzeczy gada; -ndrü'se, *sf. Hlk.* gruczoł przyuszny; -nflu'ß, *sm. Zk.* cieczenie z uszu; -ngehe'nk, *sn.* zausznica; wisiorek; ozdoba uszna; -ngeschwü'r, *sn. Hlk.* wrzód za uchem; -nki'tzel, *sm.* łechtanie w uszach; *świeżbiączka w uszach; rzecz głaszcząca uszy; -nkli'ngen, *sn.* dzwonienie w uszach; -nknei'per, *sm. Ng.* (Käfer) szczypawka uszna; -nkno'rpel, *sm. Zk.* chrząstka w uchu; -nkra'nkheit, *sf. Hlk.* choroba uszna; -nläu'ten, s. Oh'renkli'ngen; -nlo's, s. Oh'rlos; -nräu'mer, s. Oh'rlöffel; -nsau'sen, s. Oh'renbrau'sen; -nschma'lz, *sm. Zk.* tłuszcz uszny; woskówek; -nschmau'ß, *sm.* bankiet od. rozkosz dla uszu; to, co się z rozkoszą słucha; -nschme'rz, *sm. Hlk.* ból uszu; -nspa'nge, *sf.* obrączka uszna; -ntäu'schung, *sf.* złudzenie słuchu; Oh'renwe'h, s. Oh'renschme'rz; -nza'rt, *a.* delikatnych uszu; słuch delikatny mający; -nza'rtheit, *sf.* delikatność uszu od. słuchu; -nzeu'ge, *sm.* świadek uszny, nauszny; -nzwa'ng, *sm. Hlk.* spazmatyczny ból w uszach; Oh'reule, *sf. Ng.* sowa uszata; Oh'rfeige, *sf.* policzek; Jemandem eine — geben dać komu policzek; policzkować kogo; Oh'rfeigen, *va.* policzkować kogo; Oh'rfinger, *sm. Zk.* mały palec (u ręki); Oh'rförmig, *a.* uchowaty; uszaty; do ucha podobny; -rgehä'nge, s. Oh'rgehe'nk; -rgeschwü'r, s. Oh'rengeschwü'r; -rhänger, *sm.* *ten co uszy od. nos zwiesza; -rhöhle, *sf. Zk.* wnętrze ucha; -rkissen, *sn.* wezgłowie; -rläppchen, *sn. Zk.* uszko, spodni koniec ucha; Oh'rling, s. Oh'rwurm; Oh'rloch, *sn. Zk.* otwór uszny; -rlöffel, *sm.*, Oh'rlöffelchen, Oh'rlöfflein, *sn. dim.* łyżeczka oder łopatka do uszu; -rlos, *a.* bezuszny; bez uszu; -rmaal, *sn.* znak na uchu owcy; -rmuschel, *sf. Zk.* koncha; małżowina ucha; -rring, *sm.*, -rrose, *sf.* kólczyk; -rschnecke, s. Oh'rmuschel; -rtrichter, *sm. Zk.* lejek uszny; czółen oder zaklęśnina ucha; -rtrommel, *sf. Zk.* bębenek w uchu; -rwidrig, *a.* niemiły uchu; -rwurm, *sm.*, Oh'rwürmchen, *sn. dim. Ng.* (Engerling) szczypawka; -rzipfel, s. Oh'rläppchen.

Oh'se, s. Ohr.

O'kelei, *sf. Ng.* (Fisch) sielawa.

O'ker, s. O'cher.

Öko'no'm, *sm.* gospodarz wiejski; s. a. La'ndwirth; *człowiek gospodarny; Ökonomie', *sf.* ekonomia, gospodarstwo wiejskie; ekonomia, ekonomia, gospodarność, oszczędność; *ekonomia, rozkład całości na części; -nomie'-Commissa'rius, *sm. Stw.* komisarz ekonomiczny; -nomie'-Rath, *sm. Stw.* radca ekonomiczny; -no'misch, *a.* ekonomiczny; gospodarny; oszczędny; -nomisi'ren, *vn.* (h.) ekonomizować, gospodarzyć; oszczędzać; -nomi'st, *sm.* ekonomista; ekonomik, znający się na gospodarstwie wiejskiém; *człowiek gospodarny od. oszczędny.

Okt—, s. Oct—; O'kul—, s. O'cul—.

Öl, Öhl, *sn.* (Baumöl) oliwa; oléj; — auspressen, schlagen oliwę wyciskać; oléj bić od. wybijać; — in's Feuer gießen, *oleju przydać oder przylać do ognia; *olejem ogień gasić; *ognia do ognia przydać; Jemanden prügeln, daß er — pißt, * § zbić kogo na kwaśne jabłko; — olejek; aus Citronenschalen — pressen olejek wyciskać z cytrynowych skórek; Öl-, Oehl-, *a.* olejowy; Ö'lbaum, *sm. Ng.* drzewo olejowe; Ö'lbaumen, Ö'lbaums-, *a.* z oliwnego drzewa (zrobiony); Ö'lbeere, *sf. Ng.* oliwka; Ö'lbeerfa'rbe, *sf. Mal.* kolor oliwkowy; Ö'lbeerfa'rben, *a.* oliwkowy (co do koloru); Ö'lberg, *sm. Bibl.* góra oliwna; ogrojec; Ö'lbild, *sn. Mal.* obraz olejny, olejnemi farbami malowany; Ö'lblatt, *sn.* liść z oliwnego drzewa; Ö'ldruse, *sf.* (Bodensatz des ausgepreßten Oels) gąszcz z oleju lub oliwy; fusy od oliwy.

Olea'nder, *sm. Ng.* oleander; Olea'nder-, *a. Ng.* — oleandru.

Olea'ster, *sm. Ng.* dzikie drzewo oliwne.

Ö'len, *va.* oliwą lub olejem co posmarować; pomazać, namazać, namaścić; napuścić.

Ö'lfarbe, *sf.* olejna farba; Ö'lfarben, Ö'lfarbig, *a.* olejnego od. oliwnego koloru; Ö'lfaß, *sn.* beczka na oléj albo oliwę; beczka z oliwy lub z oleju; Ö'lflasche, *sf.*, Ö'lfläschchen, *sn. dim.* flaszka, flaszeczka na oliwę oder od oliwy; Ö'lflecken, *sm.* plama od oleju, od oliwy; Ö'lgarten, *sm.* ogród oliwny; Ö'lgefä'ß, *sn.* naczynie do oliwy lub oleju; Ö'lgemä'lde, *sn. Mal.* malowidło olejne; Ö'lgeru'ch, Ö'lgeschma'ck, *sm.* zapach, smak oliwny od. olejny; Ö'lglas, *sn.* szklaneczka od oliwy; bańka oliwy; Ö'lgötze, *sm. iron.* *człek głupi i gnuśny; *piecuch, *czop, *bałwan; Ö'lhaltig, *a. Ng.* oleastrowy; Ö'lhandel, *sm. H.* handel oliwą od. olejem; Ö'lhändler, *sm.*, Ö'lhändlerin, *sf.* handlujący, handlująca olejem; Ö'lhefen, s. Ö'ldruse; Ö'lhorn, *sn. Bibl.* róg z oliwą; róg olejku; Ö'licht, *a.* olejowaty; Ö'lig, *a.* olejny; olejowy; sich — machen olejem oder oliwą się potłuścić.

Oligarchie', *sf. Stw.* oligarchia; Oliga'rchisch, *a.* oligarchiczny; —, *ad.* oligarchicznie.

Oli've, s. Ö'lbeere.

Ö'lkeller, *sm.* piwnica na oliwę lub oléj; Ö'lkelter, *sf.* prasa do wyciskania oliwy; Ö'lkind, *sn. Bibl.* (Gesalbter) pomazaniec; Ö'lkohl, s. A'ckerkoh'l; Ö'lkrapfen, *sm. Kk.* pączek na oleju smażony; Ö'lkrug, *sm.* dzbanek na oléj; Ö'lkrüglein, *sn. dim.* oliwniczka; olejowy dzbanek; Ö'lkuchen, *sm.* placek z olejem; makuch, placek z łupin po wyciśnieniu oleju; Ö'llade, *sf.* skrzynka, w któréj się oléj wybija; Ö'lmaler, *sm.* malarz do robót olejnych; Ö'lmalerei', *sf. Mal.* malowanie olejne; Ö'lmann, *sm.* olejarz; co oléj robi i co sprzedaje; Ö'lmühle, *sf.* olejarnia; młyn olejny; Ö'lmüller, *sm.* olejarz; młynarz olejowy.

O'lmütz, *sn. Geog.* Ołomuniec; O'lmützer, *sm. Geog.* Ołomuńczanin, Ołomuńczyk; O'lmützerin, *sf. Geog.* Ołomuńczanka; O'lmützisch, *a. Geog.* Ołomucki, Ołomuniecki.

Ö'lnuß, *sf. Ng.* orzech olejny (z którego można bić oléj); Ö'lplatz, s. Ö'lkuchen; Ö'lpresse, *sf.* prasa do wyciskania oleju; tłocznia olejna; Ö'lpressen, *sn.* wytłaczanie oleju; Ö'lruß, *sm.* sadze z oleju.

Öls, *sn. Geog.* (in Schlesien) Oleśnica.

Ö'lsaame, *sm. Ng.* rzepak olejny; Ö'lschläger, *sm.* olejarz; Ö'lschmiere, *sf.* smarowidło olejne; Ö'lstampfe, *sf.* stempa do (wybijania) oleju; Ö'ltonne, *sf.* beczka do oleju od. z oleju, z olejem; Ö'lung, *sf.* namazanie, namaszczenie, napuszczenie; die letzte —, *Kg.* ostatnie olejem świętym namaszczenie; —, *Kg.* oléj święty; die letzte — empfangen, *Kg.* oléj święty przyjąć; Ö'lvergo'ldung, *sf.* pozłota olejna; Ö'lzweig, *sm.* gałązka od. ruszczka oliwna; Jemandem den — reichen, *pokój komu ofiarować.

Oly'mp, *sm. Myth. Geog.* (Götterwohnung und Berg in Griechenland) Olimp; Olympia'de, *sf. Alt. Gsch.* olimpiada, czteroletni czasu przeciąg; Oly'mpier, *sm. Myth.* (Bewohner des Olymp) olympiec; Oly'mpisch, *a. Myth. Gsch. Alt.* olimpijski, olimpicki.

O'men, *sn.* (Vorzeichen, Vorbedeutung) przepowiedzenie; wróżba; znak; znamię; Ominö's, *a.* złowróżby; złowieszczy.

Onanie', *sf.* onania; — treiben onanizować się; Onani'st, *sm.* onanista. [s. Bela'sten.

Onera'bel, s. La'stbar; Oneri'ren,

O'nkel, s. O'heim.

Ontologie', *sf.* ontologia.

Ony'chel, s. O'nyx.

O'nyx, *sm. Ng.* (Onyxstein) oniks; onich; O'nyx-, *a. Ng.* onichowy.

Opa'l, *sm. Ng.* opal.

O'per, *sf. Tk.* opera, sztuka teatralna śpiewana; O'per-, O'pern-, *a. Tk. Sb.* — opery; operowy; Opere'tte, *sf. Tk. Sb.* operetka; O'perna'rie, *sf. Tk. Sb.* arya z opery; O'perndi'chter, *sm.* poeta opery piszący; O'pernhau's, *sn. Sb.* dom operowy; O'pernsä'nger, Operi'st, *sm. Sb.* operzysta; śpiewak operowy od. teatralny; O'pernsä'ngerin, *sf. Sb.* śpiewaczka operowa oder teatralna; operzystka.

Operateu'r, *sm. Hlk.* operator, ten, co operacye chirurgiczne odbywa; Operatio'n, *sf.* rękoczyn; operacya (überhaupt); Operatio'ns-, *a.* operacyjny; Operatio'nsplan, *sm. Kw.* plan operacyjny (wojennych działań); Operi'ren, *vn.* (h.) operować, działać; —, *va. Hlk.* operować, operacyą z nim odbywać; Jemandem den Staar —, *Hlk.* operować komu kataraktę. [tołusk.

Opermé'nt, *sn.* aurypigment; zło-

O'pern-, *a.* — opery; s. a. Oper; O'perna'rie, O'perndi'chter, rc. s. unter O'per.

O'pfer, *sn.* ofiara (überhaupt); Jemandem ein — bringen ofiarę komu składać; przynieść; Jemandem etwas zum — bringen, *złożyć komu co w ofierze; ein — schlachten bydlę zabić na ofiarę; er fiel als — seiner Leidenschaft, *padł ofiarą swojéj namiętności; Jemanden zum — seiner Rache machen, *poświęcić kogo swojéj zemście; O'pfer-, *a.* ofiarny; ofiarniczy; O'pferalta'r, *sm. Kg.* ołtarz ofiarny; O'pferbe'cher, *sm. Kg.* ofiarny puhar; -rbei'l, *sn. Kg.* ofiarny topór; -rblu't, *sn.* krew z bydlęcia na ofiarę zabitego; -rbro'd, *sn.* chléb ofiarny; O'pferer, *sm.* ofiarnik, ten, co ofiarę składa; O'pferfe'st, *sn.* uroczystość ofiarna; -rflei'sch, *sn.* mięso z bydlęcia zabitego na ofiarę; -rgebe't, *sn.* modlitwa ofiarna; -rgebrau'ch, *sm.* obrządek ofiarny; -rgefä'ß, *sn. Kg.* naczynie ofiarnicze; -rge'ld, *sn.* ofiarne pieniądze; -rgerä'th, *sn. Kg.* sprzęty ofiarnicze; -rhe'll, *a.* jasny (jasno) od palących się ofiarniczych ogniów; -rka'sten, *sm. Kw.* skrzynka, w którą się składają ofiarne pieniądze; -rke'lch, *sm. Kg.* kielich ofiarny; -rklei'd, *sn.* suknia ofiarna; -rla'mm, *sn. Kg.* baranek dany oder zabity na ofiarę; *baranek boży, *Chrystus, który się ofiarował na śmierć dla zbawienia świata; -rmah'l, *sn.* biesiada ofiarna; -rme'sser, *sn.* nóż ofiarniczy; unter dem — bluten, *paść ofiarą; O'pfern, *vn.* (h.) ofiarę czynić; —, *va.* ofiarować, na ofiarę dać; zabić na ofiarę; —, *poświęcić; O'pferpfe'nnig, s. O'pferge'ld; -rprie'ster, *sm. Kg.* ofiarnik; kapłan ofiarny; -rprie'sterin, *sf. Kg.* kapłanka do czynienia ofiar od. odprawująca ofiarę; -rrau'ch, *sm.* dym z pałącéj się ofiary albo kądzidła przy ofierze; -rscha'le, *sf.* czara ofiarnicza; -rschlä'chter, *sm. Kg.* ofiarnik; ten, co bydlę na ofiarę zabija; -rschmau's, *sm.* uczta ofiarna; -rstä'tte, *sf.* miejsce ofiarne; -rsteu'er, *sf.* podatek jako ofiara; -rsto'ck, s. O'pferka'sten; -rstü'cke, *sn. pl.* cząstki ofiary; -rta'g, *sm.* dzień ofiarny; -rthie'r, *sn.* zwierzę lub bydlę ofiarne; -rti'sch, *sm.* stół ofiarny; -rto'd, *sm.* śmierć z poświęcenia się; -rtra'nk, *sm.* napój ofiarny; O'pferung, *sf.* ofiarowanie; czynienie ofiary; poświęcenie; O'pfervieh', *sn.* bydlęta ofiarnicze; -rwei'n, *sm.* wino ofiarne; -rwo'lke, *sf.* kłęby dymu unoszącego się z palonych ofiar; -rzu'g, *sm.* pochód ofiarniczy; procesya ofiarna.

Ophi't, *sm. Ng.* (Art Marmor) serpentyn (gat. marmuru).

Opia't, *sn.* opiat; powidło makowicze.

O'pium, *sn. Schdk.* opium; O'pium-, *a.* — opium; do opium należący; z opium zrobiony.

Opode'ldok, *sm. Hlk.* opodeldok.

O'ppeln, *sn. Geog.* Opol.

Oppone'nt, *sm.* oponent (przy dyspucie); Opponi'ren, *vn.* (h.) oponować (przy dyspucie); —, *va.* oponować co; zarzut jaki zrobić; sich — oponować się; nie zgadzać się; nie przystawać; Oppositio'n, *sf.* opozycya; zarzut; przeciwienie się; —, *Stw.* *osoby przeciwiące się ministrom (na obradach w Izbach itd.); zur — gehören, *należéć do opozycyi; Oppositio'ns-, *a.* opozycyjny; Oppositio'nsblatt, *sn. Litt. Stw.* dziennik opozycyjny; -tio'nsgeist, *sm.* duch opozycyjny; -tio'nspartei', *sf. Stw.* partya opozycyjna.

Optati'v, *sm. Spl.* tryb życzący.

O'ptik, *sf.* optyka; nauka o świetle; O'ptiker, *sm.* optyk, znawca optyki.

Optimi'smus, *sm. Philos.* optymizm; Optimi'st, *sm. Philos. Stw.* optymista; Optimi'stin, *sf.* optymistka; Optimi'stisch, *a. Philos. Stw.* optymiczny.

O'ptisch, *a.* optyczny; optische Täuschung optyczne omamienie (wzroku).

O'pus, s. Werk.

Ora'kel, *sn. Alt.* wyrocznia; Ora'kel-, *a.* wyroczny; Ora'kelmä'ßig, *a.* u. *ad.* na sposób wyroczni, *ciemny, ciemno; *dwuznaczny, dwunacznie; Ora'kelspru'ch, *sm.* wyrocznia, wyroczenie; einen — thun od. verkündigen wyroczyć, wyrokować.

Ora'nge, s. Pomera'nze, Pomera'nzenbau'm; Ora'ngefa'rben, Ora'ngefar-

dig, *a.* (goldbraun) oranżowy, pomarańczowy; Ora'ngen-, *a.* pomarańczowy; Ora'ngenblü'the, s. Pomera'nzenblü'the; Orangerie', *sf. Gtn.* oranżerya; pomarańczarnia; cytryniarnia.

Ora'nt, s. Dora'nt, Dost.

Ora'tor, s. Re'dner; Orato'risch, *a.* oratoryczny; Orato'rium, *sn. Kg.* oratoryum, miejsce modlitwy; —, *Tk.* śpiew kościelny.

Orche'ster, *sn. Tk.* orkiestra.

O'rchis, *Ng.* s. Bi'samkrau't.

Ordalien, *sf. pl.* ordalie, sądy boże (w średnim wieku).

O'rden, *sm.* stan (zbiorowo jako zgromadzenie ludzi jednéj klasy); die Ritterschaft bildet einen besonderen — rycerstwo stanowi osobny stan; in den — der ꝛc. aufgenommen werden przyjętym być do stanu itd.; —, *Kg.* zakon, bractwo; die Johanniter bilden einen ritterlichen — Joanici stanowią zakon rycerski; — (Ehrenauszeichnung) order; stan kawalerów; O'rdens-, *a.* orderowy; *Kg.* zakonny; O'rdensa'lter, *sn. Kg.* wiek potrzebny do wstąpienia do jakiego zakonu; O'rdensba'nd, *sn.* wstęga orderowa; -nsbrau'ch, *sm.* zwyczaj orderowy; -nsbru'der, *sm.* członek jakiego bractwa oder towarzystwa wspólną regulę mającego; brat; braciszek (w klasztorze); -nsgei'stlicher, *sm. Kg.* zakonnik; -nsgei'stlichkeit, *sf. Kg.* duchowieństwo zakonne; -nsgelü'bde, *sn. Kg.* ślub zakonny; -nsgenera'l, *sm.* jenerał zakonu jakiego; -nsgese'tz, *sn.* ustawa zakonna; -nsglie'd, *sn.* członek bractwa; -nskleid, *sn.* suknia zakonna oder bracka; -nskreu'z, *sn.* krzyż zakonny albo orderowy; -nsleu'te, *smf. pl.* zakonnicy, zakonniki; ludzie orderowi; -nsma'nn, *sm.* zakonnik; zwolennik jakiego zakonu; -nsmei'ster, *sm.* mistrz zakonu od. towarzystwa orderowego; -nsre'gel, *sf.* reguła zakonna od. towarzystwa orderowego; -nsschwe'ster, *sf.* siostra zakonna; -nsste'rn, *sm.* *gwiazda orderowa; -nszei'chen, *sn.* znak orderowy.

O'rdentlich, *a.* u. *ad.* porządny; porządnie; Jemdm. ordentliche Grobheiten sagen, *porządne (tęgie) grubiaństwa komu powiedziéć; — regularny; zwyczajny; ordentlicherweise geschieht das nie zwyczajnym sposobem nigdy się to nie dzieje; — należyty (taki jak być powinien); należycie; jak należy; — wyraźny; wyraźnie; es sieht — kriegerisch aus, *wyraźnie się ma na wojnę; es wird — Winter wyraźnie zima się robi; es kommt mir — ein Schauer an wyraźnie mnie dreszcz napada; O'rdentlichkeit, *sf.* porządność; zwyczajność.

O'rder, s. O'rdre.

Ordina'nz, s. Ordona'nz.

Ordinä'r, *a.* zwyczajny; *s. Schlecht.

Ordina'rius, *sm.* profesor zwyczajny przy Uniwersytecie; gospodarz klasy, profesor lub nauczyciel szczególny dozór nad nią mający; Ordinatio'n, *sf. Kg.* ordynacya; Ordini'ren, *va. Kg.* ordynować, przepisać, polecić; wyświęcać (na księdza).

O'rdnen, *va.* urządzić; O'rdner, *sm.* urządzicie; ten, co porządkuje; O'rdnung, *sf.* urządzanie, uporządkowanie; porządek (überhaupt); auf — halten pilnować oder przestrzegać porządku; — lieben lubić porządek; Jemanden zur — anhalten przyzwyczajać kogo do porządku; uczyć go porządku; etwas in — bringen przyprowadzić co do porządku, uporządkować; — halten zachowywać porządek; etwas in — halten utrzymywać co w porządku; aus seiner — kommen wyjść z porządku; die öffentliche — stören naruszyć porządek publiczny; wieder in — kommen znowu przyjść do porządku; —, *Bk.* porządek (dorycki, korynckí itd.); — (Reihe, Klasse) rząd, klasa, stopień; Priester der ersten — ksiądz pierwszczo rządu.

O'rdnungsgemä'ß, *a.* u. *ad.* stósowny, stósownie do porządku; -ngslie'be, *sf.* zamiłowanie porządku; -ngslie'bend, *a.* lubiący porządek; -ngslo's, *a.* bez porządku; -ngsmä'ßig, s. O'rdnungsgemä'ß; -ngswi'drig, *a.* przeciwny porządkowi; -ngszahl, *sf. Spl.* liczba porządkowa.

Ordona'nz, *sf. Kw.* ordynans, rozkaz, żołnierz i służba; auf — sein, *Kw.* być na ordynansie; Ordona'nz-, *a. Kw.* ordynansowy; Ordona'nzreiter, *sm. Kw.* jeździec do posyłki; -na'nzsolda't, *sm. Kw.* żołnierz ordynansowy.

O'rdre, *sf.* rozkaz; s. a. Befe'hl; — polecenie; żądanie; auf, nach — des Herrn N. N., *H.* z polecenia, na rozkaz Pana N. N.

Orduin, *Ng.* s. Meh'lbeerbau'm, Schli'ngbaum, Fau'lbaum. [fa, urfa.

Orf, *sm.*, O'rfe, *sf. Ng.* (Fisch) or-

Orga'n, *sn.* organ, zbiór narzędzi do mówienia; ten, co mówi w imieniu drugich; *narzędzie; Organisatio'n, *sf.* organizacya, urządzenie; — eines Staates, *Stw.* państwa; Orga'nisch, *a.* organiczny; Organisi'ren, *va.* uorganizować; urządzić; trefflich organisirter Kopf głowa bardzo porządna, wybornie ukształcona; Organi'smus, *sm.* organizm, urządzenie i własności ciała.

Organi'st, *sm. Tk.* (Orgelspieler in der Kirche) organista; Organi'stin, *sf.* organiścina.

Orgea'de, *sf.* orszada.

O'rgel, *sf. Tk.* organy; s. O'rgelgeschü'tz; O'rgel-, *a. Tk.* organowy; O'rgelba'lg, *sm. Tk.* miech u organów od. do organów; -gelba'nk, *sf.* ławka u od. do organów; -gelbau', *sm.* stawianie od. budowanie organów; -gelbau'er, s. O'rgelma'cher; -gelbauera'rbeit, *sf.* orgarmistrzowska robota; -gelcho'r, *sn.* chór na organy, oder na którym się organy znajdują; -geler, *sm.* organista, grający lub umiejący grać na organach; -gelgeschü'tz, *sn. Kw.* organki (gatunek grubéj strzelby); -gelka'sten, *sm.* skrzynia do oder u organów; -gelma'cher, *sm.* orgarmistrz; -gelma'chers-, *a.* orgarmistrzowski; O'rgeln, *vn.* (h.) u. *va.* grać na jakim instrumencie a szczególniéj na organach; es orgelt ihm auf der Brust, *Hlk.* gra mu na piersiach; -gelpfei'fe, *sf. Tk.* piszczałka organowa, do organów, w organach; -gelregi'ster, *sn. Tk.* rejestr w organach; -gelschlä'ger, -gelspie'ler, s. O'rgeler; -gelspie'l, *sn. Tk.* granie na organach; muzyka w zegarku; -gelsti'mme, *sf.*, -gelto'n, *sm.* głos, ton organowy; -geltre'ter, *sm.* (Balgentreter) kalkancista; -gelwe'rk, *sn.* werk w organach od. do organów, wszystko, co do wydania tonu potrzebne; -gelwo'lf, *sm.* piszczący ton w organach (który się sam odzywa); -gelzu'g, *sm.* s. O'rgelregi'ster.

Orie'nt, *sm. Geog.* wschód, oryent; Orienta'le, s. Mo'rgenlä'nder; Orienta'lisch, *a. Geog.* oryentalny, wschodni; po oryentalnemu; po wschodniemu; Orientali'st, *sm.* oryentalista, znawca wschodnich języków i zajmujący się niemi.

Orienti'ren (sich), *vr.* (h.) zoryentować się, pomiarkować się; sich an einem Orte, in einer Sache — oświecać się, oryentować się, dobrze się z czém obeznać.

O'riflamme, *sf. Kw. Gsch.* chorągiew dawna francuska płomienistego koloru.

Origina'l, *sn.* oryginał; pierwotwór; etwas in — haben miéć co w oryginale; —, *(sonderbarer Mensch, närrischer Kauz) dziwak; Origina'l-, *a.* rodzimy; oryginalny; Origina'lausgabe, *sf. Bchh.* wydanie oryginalne; -na'lgenie', *sn.* jeniusz oryginalny; -nalitä't, *sf.* oryginalność; rodzimość; własnorodność.

Origine'll, *a.* oryginalny; zabawny; — (komisch, närrisch, sonderbar) dziwny; dziwaczny.

Ori'on, *sm. Stk.* Oryon.

Orka'n, *sm. Ntl.* orkan; gwałtowny wiatr.

O'rlog, *sm.* wojna; O'rlogschi'ff, *sn. Sw.* wielki okręt wojenny.

Orna't, *sm.* ornat (do mszy); *suknia; strój (ozdobny).

Ornitholo'g, *sm.* ornitolog, znający się na ptakach; Ornithologie', *sf.* ornitologia; nauka o ptakach; Ornitholo'gisch, *a.* ornitologiczny.

Orogra'ph, *sm. Geog.* orograf, znający się na górach; Orographie', *sf.* orografia; opisanie gór.

Orsei'lle, *sf.* orsel, mech skalny.

Ort, *sm.* (*plur.*: Orte, Oerter): miejsce (überhaupt); an — und Stelle bringen, *uprzątnąć, uporządkować, wprowadzić na miejsce; hiesigen Orts tu w miejscu; an einem Orte zusammenkommen na jedno miejsce zejść się; aller Orten po, na wszystkich miejscach; wszędzie; von allen Orten her zewsząd; nach allen Orten hin wszędzie; do wszystkich miejsc; viele feste Oerter wurden erobert wiele miejsc obronnych zdobyto; ich meines Orts, ꝛc. *co do mnie ja itd.; es ist höheren Orts anbefohlen worden, *to z góry nakazano, od rządcy, panującego; der Richter des Ortes sędzia miejscowy; dies muß gehörigen Ortes (am gehörigen Orte) gemeldet werden, *to ma być doniesione w właściwém miejscu; — (des Schuhmachers, des Sattlers ꝛc.) szydło; ostry koniec; brzeg czego; krawędź; róg; —, *H.* czwarta część miary, wagi, albo pieniądza; fester —, *Kw.* miejsce obronne; offener —, *Kw.* miejsce otwarte; heimlicher — skrytość; skryte od. tajemne miejsce; Ort-, Orts-, *a.* miejscowy; — miejsca; — miejsc.

O'rtband, *sn. Kw.* skówka u pochwy szpady.

O'rtbeschrei'bend, *a. Geog.* miejscopiski, topograficzny; O'rtbeschrei'ber, *sm. Geog.* miejscopis, topograf; O'rtbeschrei'bung, *sf. Geog.* opisanie miejsc od. miejsca; topografia.

O'rtbrett, *sn.* deska do krawędzi przybita lub przyklejona; orszlam.

Ö'rtchen, *sn. dim.* miejsceczko; małe miejsce.

O'rtelsbu'rg, *sn. Geog.* Szczytno.

Ö'rtern, *va. Zm. etc.* krawędzie obrzynać (np. u deski).

O'rtfeder, *sf. Ng.* pióro na końcu skrzydła.

O'rtgrenze, O'rtsgränze,* *sf.* ostatnia granica; kończyna.

O'rtgroschen, *sm. Mzk.* czwarta część grosza; ortak.

Orthodo'x, *a.* prawowierny; ściśle wszystko obserwujący, co się wiary dotyczy; zagorzały w wierze; Orthodoxie', *sf.* prawowierność.

Orthographie', *sf. Spl.* ortografia; pisownia; -gra'phisch, *a.* ortograficzny.

Ö'rtlich, *a.* miejscowy; pewnego miejsca się dotyczący; örtliches Uebel ból miejscowy; örtliche Krankheit, *Hlk.* choroba miejscowa, do miejsca przywiązana; dieses Wort wird bloß — gebraucht ten wyraz używany jest tylko miejscowo (w pewnych miejscach); das Ö'rtliche, *sn.*, Ö'rtlichkeit, *sf.* miejscowość.

Ortola'n, *sm. Ng.* ortolan; trznadel lombardzki.

O'rtsangabe, *sf.* wskazanie od. wyrażenie miejsca; O'rtsbefeh'lshaber, *sm.* dowódca miejscowy; O'rtsbescha'ffenheit, *sf.* własność miejsca; O'rtsbeschrei'bend, -tsbeschrei'ber, -tsbeschrei'bung, s. O'rtbeschrei'bend, ꝛc.; -tschaft, *sf.* miejsce.

O'rtscheit, *sn.* orczyk (u wozu).

O'rtschief, *a.* ukośny; ukośnokątny.

O'rtsemmel, *sf.* bułka podwójna.

O'rtsgeistlicher, *sm. Kg.* ksiądz miejscowy; -tsgeistlichkeit, *sf. Kg.* duchowieństwo miejscowe; -tsgulden, *sm. Mzk.* złotówka; -tspfarrer, *sm. Kg.* proboszcz miejscowy; -tsprediger, *sm. Kg.* kaznodzieja od. pastor miejscowy.

O'rtstein, s. E'ckstein.

O'rtsthaler, *sm. Mzk.* czwarta część talara, półtora złotego; tynf.

O'rtsverä'nderung, *sf.* zamiana miejsca pobytu; przeprowadzanie się w inne miejsce.

O'rtziegel, *sm.* gąsior, dachówka narożna.

Oscillatio'n, *sf. Ntl.* oscylacya; wahanie się, poruszenie; Oscilli'ren, *vn.* (h.) oscylować; wahać się; poruszać się.

Ö'se, *sf.* spód dachu; ściek.

Ö'sen, *vn.* (h.) czerpać; nabierać; Ö'sfaß, *sn.* koneweczka do nabierania.

Ost, O'sten, *sm. Stk. Geog.* wschód; der Wind kommt aus — wiatr wieje od wschodu; dies Land liegt gegen —, *Geog.* kraj ten należy na wschód; Ost, *sm.* (Ostwind) wschodni wiatr; Ost-, *a. Stk. Geog.* wschodni; O'stafrika, *sn. Geog.* Afryka wschodnia; O'stame'rika, *sn. Geog.* Ameryka wschodnia.

Ostentatio'n, *sf.* (Prahlerei) ostentacya, chełpienie się, popisywanie się.

Osteologie', ꝛc. s. Kno'chenleh're, ꝛc.

O'ster-, *a. Kg.* wielkanocny; O'stera'bend, *sm.* wielka sobota; O'sterblu'me, *sf. Ng.* czarne ziele; -rdie'nstag, *sm.* trzecie święto wielkanocne; wtórek po wielkanocy; -rei', *sn.* jaje wielkanocne; święcone jajko; -rfei'erta'g, *sm. Kg.* święto wielkanocne; erster — pierwsze święto wielkanocy; -rfe'rien, *sf. pl.* ferye wielkanocne; -rfe'st, *sn.* święto wielkanocne; -rfla'den, s. O'sterku'chen; -rfreu'de, *sf.* radość wielkanocna; -rke'rze, *sf.* świeca wielkanocna; -rku'chen, *sm.* placek wielkanocny od. na wielkanoc (pieczony); -rla'mm, *sn. Bibl. Kg.* baranek wielkanocny; -rla'nd, s. O'stland; Ö'sterlich, *a.* wielkanocny; po wielkanocnemu; O'sterli'cht, s. O'sterke'rze; -rlie'd, *sn.* pieśń wielkanocna; -rli'lie, *sf. Ng.* narcys żółty; -rlucei', *Ng.* s. Do'nnerwu'rz; -rme'sse, *sf. H.* jarmark wielkanocny; -rmo'nat, *sm.* Kwiecień; -rmo'ntag, *sm.* poniedziałek wielkanocny; O'stern, *sf. pl. Kg.* Wielkanoc; die — fallen heuer in den April Wielkanoc przypada w tym roku w Kwietniu; vor — przed Wielkanocą; zu — na Wielkanoc; gegen, um — koło Wielkanocy; nach — po Wielkanocy; vorige — przysłéj Wielkanocy; künftige — na przyszłą Wielkanoc; O'stern-, O'ster-, *a.* wielkanocny; O'sterna'cht, *sf.* noc wielkosobotnia; O'sterpre'digt, *sf. Kg.* kazanie wielkanocne.

Ö'sterrei'ch, Ö'streich, *sn. Geog.* Austrya; Rakusy; Oe'sterrei'cher, *sm. Geog.* Austryak; Rakuszanin; Oe'sterrei'cherin, *sf. Geog.* Austryaczka; Rakuszanka; Oe'sterrei'chisch, Oe'streichisch, *a. Geog.* Austryacki; Rakuski.

O'stersee', s. O'stsee.

O'sterso'nntag, *sm.* niedziela wielkanocna; O'sterspie'l, *sn. Kg. Sb.* dyalog wielkopostny; dramatyczne przedstawienie męki chrystusowéj; O'stersto'ck, s. O'sterke'rze; O'sterta'g, *sm.*, O'sterwo'che, O'sterzei't, *sf.* dzień, tydzień, czas wielkanocny; O'stervo'llmond, *sm.* pełnia przedwielkanocna; O'sterwa'sser, *sn.* woda wielkanocna; O'sterzei't, *sf.* czas wielkanocny.

O'steuro'pa, *sn. Geog.* wschodnia Europa; O'steuropä'er, *sm. Geog.* Europejczyk wschodni; mieszkaniec wschodniéj Europy; O'steuropä'erin, *sf. Geog.* wschodnia Europejka; O'steuropä'isch, *a. Geog.* wschodnioeuropejski; O'stgegend, O'stgrenze, *sf.* okolica od. strona, granica wschodnia; Ost'indien, *sn. Geog.* wschodnia Indya; Indye wschodnie; Osti'ndienfah'rer, *sm. Sw. H.* żeglarz, statek uczęszczający do Indyi wschodniéj; Osti'ndier, *sm. Geog.* wschodni Indyjczyk; Osti'ndierin, *sf. Geog.* wschodnia Indyanka; Osti'ndisch, *a. Geog.* Wschodnioindyjski.

Ostja'k, *sm. Geog.* Osetyniec; Ostyak; Ostja'ken-, Ostja'kisch, *a. Geog.* Osetyński; Ostyacki.

O'stkante, *sf. Sw.* wschodni brzeg rzéki; O'stland, *sn. Geog.* kraj wschodni; O'stländer, *sm. Geog.* mieszkaniec wschodniego kraju; O'stländerin, *sf. Geog.* niewiasta wschodniego kraju; O'stländisch, *a. Geog.* wschodniokrajowy.

Ö'stlich, *a. Geog.* wschodni; —, *ad.* ku wschodowi; na wschód.

O'stnordo'stwind, *sm. Sw.* wiatr wschodniopółnocnowschodni.

Ostraci'smus, *sm. Alt.* ostracyzm (w Grecyi).

O'stsee, *sf. Geog.* Morze Baltyckie; Morze wschodnie; Baltyk.

O'stseite, *sf.* wschodnia strona; O'stsüdwind, *sm. Sw.* wiatr wschodniopołudniowy; O'stwärts, *ad.* ku wschodowi; ku wschodniéj stronie; O'stwind, *sm.* wiatr wschodni od. wschodowy.

O'tter, *sf. Ng.* (Reptil) żmija; —, *Ng.* (Fischotter) wydra; O'tter-, O'ttern-, *a. Ng.* (das Reptil betreffend) żmii, żmija, żmije; żmijowy; O'tterba'lg, *sm.* (Otterfell, Otterhaut) skórka ze żmii; O'tterbi'ß, *sm.* ukaszenie żmii; O'tterbru't, s. O'tterngezü'cht; O'ttergalle, *sf.* żółć żmii; O'ttergi'ft, *sn.* jad żmii oder żmijowy; O'tterhu'nd, *sm. Jäg.* pies do łowienia wydry.

O'tternbru't, *sf.*, O'tterngezü'cht, *sn.* żmijowy ród; *ród jaszczurczy; O'tternstei'n, *sm. Ng.* żmijowiec; O'tterstich, s. O'tterbi'ß; O'tterwu'rzel, s. Na'tterknö'terich; O'tterzah'n, *sm.* ząb żmii; O'tterzu'nge, s. Na'tterzu'nge.

Otti'lie, *sf. npr.* Otylia; Otti'lienkrau't, *sn. Ng.* ostróżka dzika.

O'tto, *sm. npr.* Oto; Otton.

Ottoma'ne, *sm. Geog.* Otoman; Turczyn, Turek; —, *sf.* sofa Turecka; Ottoma'nin, *sf. Geog.* Otomanka, Turczynka; Ottoma'nisch, *a. Geog.* Otomański; Ottomanische Pforte, *Geog. Stw.* *Brama oder Porta Otomańska (monarcha i rząd cesarstwa Tureckiego).

Otto'nisch, *a. npr. Gsch.* Ottoński.

Outri'ren, s. Uebertrei'ben; Outri'rt, s. Ueberspa'nnt.

Ouvertü're, *sf. Tk.* uwertura.

Ova'l, ꝛc. s. Ei'rund, ꝛc.

O'xhoft, *sn. Wb. H.* okseft; okset; O'xhoftsta'b, *sm.* (beim Böttcher od. Küfer) oksetówka.

Oxy'd, *sn. Ng. Schdk.* niedokwas.

Oxydatio'n, *sf. Ng. Schdk.* oksydacya, ukwaszenie (kruszców); Oxydi'ren, *va.* oksydować; ukwasić, zamienić na niedokwas; —, *vn.* (h.) oksydować się, przyciągać kwasoród (o kruszcach).

Oxyge'n, *sn. Schdk.* gaz kwasorodny.

Ozea'n, ꝛc. s. Ocea'n, ꝛc.

Ozokeri't, *sm. Ng. Bw.* ozokeryt.

Ozo'n, *sn. Ng. Ntl. Schdk.* ozon, kwasoród pobudzony do silniejszego objawiania swego powinowactwa elektrycznością, fosforem lub olejkiem terpentynowym; Ozonisi'ren, *va. Ntl. Schdk.* obrócić, przemienić kwasoród w ozon.

P.

P, **p**, szesnasta litera albo głoska niemieckiego alfabetu, wymawia się = *p* po polsku.

Paar, *a.* (gleich) parzysty; — od. unpaar, *cet czy licho; Paar, *ad.* (einige, 2—3, od. 3—4) kilka; s. a. unter Paar, *sn.*

Paar, *sn.* para; es wird aus ihnen ein hübsches — werden piękna będzie z nich para (małżonków, jak się pobiorą); sie werden ein — werden będzie z nich para, pożenią się; in Paaren, zu, bei Paaren, Paar u. Paar parami, po 2 iść itd.; ein — Schuhe para trzewików; vor ein paar Tagen przed parą (dwoma lub trzema) dniami; ein paar (einige) Jahre warten parę (kilka) lat zaczekać; in ein paar Stunden za parę godzin; für ein paar Thaler za parę (kilka) talarów; auf ein paar Worte na parę słów; na słówko; zu Paaren treiben, *upokorzyć, poskromić kogo; *dać mu się we znaki.

Paa'ren, *va.* łączyć (dwie rzeczy z sobą); sich — parzyć się, tokować (o gołębiach, kuropatwach itd.); bei ihm paart sich Gefühl u. Verstand, *u niego czucie z rozumem idzie w parze, łączy się, razem się kojarzy.

Paa'rtopf, *sm.* dwojak; dwa garnki razem; Paa'rweise, *ad.* parami.

Pabst, Pä'bstlich, 2c. s. Papst, 2c.

Pacht, *sm.* u. *sf.* kontrakt; dzierżawa; ein Gut in — nehmen wieś w dzierżawę wziąć; in — geben (verpachten) w dzierżawę puścić od. oddać, wydzierżawić; einen hohen — für etwas zahlen wysoką dzierżawę płacić za co od. z czego; Pacht-, *a.* dzierżawny; Pa'chtanschlag, *sm.* taksa dzierżawna; oszacowanie dzierżawy; oznaczenie dochodu z dzierżawy; Pa'chtbauer, *sm.* chłop dzierżawiący grunta; Jemandes — sein müssen, *być u kogo jakby parobkiem, najemnikiem; -tbrief, -tcontra'ct, *sm.* kontrakt dzierżawy; Pa'chten, *va.* zadzierzawić co, wziąć w dzierżawę; Pa'chter, Pä'chter, *sm.* dzierżawca; pachciarz; arendarz; Pa'chterin, Pä'chterin, Pa'chtfrau, *sf.* pachciarka; -tgeld, *sn.* czynsz dzierżawny; -tgut, *sn.* wieś zadzierżawiona, w dzierżawie trzymana; -theerde, *sf.* stado dzierżawne; -therr, *sm.* ten, który co wydzierżawił; wydzierżawca; właściciel dzierżawy; -thof, *sm.* chałupa (z gruntem) zadzierżawiona; -tjahr, *sn.* rok dzierżawy; -tkorn, *sn.* dzierżawne zboże; -tleute, *smf. pl.* dzierżawcy; Pa'chtlich, *a.* dzierżawnie; etwas — haben posiadać co dzierżawnie; Pa'chtlos, *a.* nie wydzierżawiony; nie mający dzierżawy; das Gut ist — geworden wieś została bez dzierżawcy; -tlust, *sf.* ochota do zadzierżawienia czego; -tlustig, *a.* chęć zadzierżawienia mający; -tmann, s. Pa'chter; -tmeier, *sm.* sołtys dzierżawny; -tmeierei', *sf.* sołtystwo zadzierżawione, dzierżawne; -tmühle, *sf.* młyn zadzierżawiony; -tmüller, *sm.* młynarz dzierżawny; -tschäfer, *sm.* pasterz dzierżawny; Pa'chtung, *sf.* dzierżawa; arenda; -tvertra'g, *sm.* umowa dzierżawna; układ od. kontrakt dzierżawny; -tvieh, *sn.* bydło w pacht puszczone albo wzięte; -tzins, *sm.* czynsz dzierżawny.

Paciscе'nten, *sm. pl. Rw. Stw. Kw.* układający się; Pacisci'ren, *vn.* (h.) układać się z kim.

Pack, *sn.* paka; paczka; mit Sack u. Pack, *ze wszystkiemi ruchomościami, manatkami; —, **iron.* (liederliches, diebisches 2c. Gesindel) hołota; *hultajska zgraja; *łotry; *łajdaki; Pack schlägt sich, Pack verträgt sich, *hultaje się biją, hultaje się zgadzają; Pack-, *a.* pakowny.

Pa'ckan, *sm.* (nazwisko) psa łapaj; porwisz; ** s. Bü'ttel, Polizei'diener.

Pa'ckboden, *sm.* strych do pakowania towarów; Pa'ckboot, s. Packe'tboot; Pa'ckbrett, *sn.* deska u powozu na którą się pakunki kładą; Pä'ckchen, *sn. dim.* paczka; Pa'ckeisen, *sn.* żelazko, którego się używa przy pakowaniu towarów.

Pa'cken, *sm.* s. Pack; Pa'cken, *va.* schwycić, uchwycić, porwać; Jemanden, sich beim Kopfe — schwycić kogo, się za głowę; wenn ich dich zu — kriege, § jak się dostanę w moje ręce; jak cię złapę; —, *s. Ueberfallen; —, *H.* pakować; den Koffer — pakować do kufra; Jemandem die Taschen voll — napakować komu kieszenie; sich —, § uchodzić, ustąpić, umknąć się, precz iść; packe dich! poszedł! precz stąd! wan! packe dich zum Henker! idź na złamanie karku! packe dich deiner Wege! biegaj sobie zkądeś przyszedł! Pa'cker, *sm.* pakownik; ten co pakuje; s. a. Pa'ckan; Packerei', *sf.* pakowanie; Päckerei', *sf.* (Gepäck) pakiety; pakunki; Pa'ckerloh'n, *sm.* zapłata za pakowanie; Pa'ckesel, *sm.* osieł do noszenia ciężarów; Jemandes — sein, *być czyim jakby posługaczem; Packe't, *sn.* pakiet; Packe'tboot, *sn. Sw.* statek pocztowy; Packe'tchen, *sn. dim.* pakiecik; Pa'ckhaus, *sn.*, Pa'ckhof, *sm.* pakhof; pakownia; dworzec do składania pakunków; Pa'ckkammer, *sf.* izba do składania pakietów; Pa'ckkammergeschä'ft, *sn. H. etc.* handel ryczałtowy; Pa'ckkiste, *sf.* paka, skrzynia, w którą towary pakują; Pa'ckknecht, *sm.* człowiek używany do pakowania towarów; Pä'cklein, s. Pä'ckchen.

Pa'ckleinwand, *sf.* płótno na obszywanie pak i pakietów; -cklohn, s. Pa'ckerloh'n; -ckmatte, *sf.* mata do owijania pak; -ckmeister, *sm.* (bei Post, Eisenbahn) pakmajster, dozórca pak pocztowych itd.; -cknadel, *sf.* igła do obszywania pak; -ckpapie'r, *sn.* papier do pakowania, do owijania pakietów; -ckpferd, *sn.* koń juczny; -ckraum, *sm.* miejsce do wkładania pakunków; -cksattel, *sm.* juki; siodło juczne; -ckstock, *sm.* pakulec; drążek do pakowania; -ckstroh, *sn.* słoma do pakowania; -ckträger, *sm.* człowiek do noszenia pak od. ciężarów; s. a. Pa'ckknecht; -cktuch, *sn.* paklak; -ckwagen, *sm.* wóz do wożenia pakunków; —, *Kw.* wóz bagażowy; wóz pakowny; -ckwesen, *sn.* pakownictwo; to, co do pakowania towarów należy.

Pact, Pakt, *sm.* (Vertrag) umowa, zgoda, ugoda.

Pädago'g, *sm.* pedagog, wychowywaniem i uczeniem się zajmujący; na wychowywaniu się znający; Pädago'gik, *sf.* pedagogika; nauka wychowywania; Pädago'gisch, *a.* pedagogiczny; Pädago'gium, *sn.* pedagogium, szkoła, gdzie się na pedagogów kształcą.

Pa'dua, *sn. Geog.* Padua, Padwa; von, aus —, Padua'nisch, *a. Geog.* Padewski, Padwański.

Paff! *int.* paf! pyk! Pa'ffen, *vn.* (h.) kurzyć tytuń, pykać, pyknąć (t. j. ustami *pyk* zrobić paląc fajkę); s. a. Pu'ffen (losschießen).

Pagame'nt, *sn. Bw.* mieszanina kruszców, osobliwie srebra.

Pa'ge, *sm.* paź; Pa'gen-, *a.* pazi, pazia, pazie; Pa'gena'nstalt, *sf.*, -ninstitu't, -nhau's, *sn.* instytut od. szkoła paziów; -nho'fmeister, *sm.* przełożony nad paziami; -ndie'nst, *sm.* służba pazia.

Pa'gina, *sf.* (Buchseite) pagina, stronnica; Pagini'ren, *va.* paginować (książkę) stronice (w niéj) pisać od. dawać.

Pago'de, *sf.* pagoda, bożyszcze chińskie; *figurka z ruchomą głową; Pago'dena'nbeter, *sm.* pagodyt.

Pai'lle, Pai'llefa'rben, *a.* płowy, paliowy, słomianego koloru.

Pair, *sm. Stw.* par (we Francyi i Anglii); Pai'rskammer, *sf. Stw.* izba parów (t. j. wyższa); Pai'rschaft, *sf. Stw.* parostwo.

Pakt, s. Pact, Vertra'g.

Paladi'n, *sm.* paladyn, rycerz w średnich wiekach; błędny rycerz; junak.

Palai's, *sn.*, Pala'st, *sm. Bk.* pałec; Palai's-, Pala'st-, *a.* pałacowy; Pala'staufseher, *sm.* pałacowy.

Palanki'n, *sn.* lektyka używana w Indyach i w Chinach.

Palati'n, *sm. Stw.* palatyn (Węgierski), Namiestnik Cesarski; Palati'n-, Palatina'l-, *a. Stw.* palatyński; Palatina't, *sn. Stw. Rw.* palatynat; województwo; Palati'ne, *sf.* palatynka, kołnierz futrzany damski; futerko naszyjne.

Pale'tte, *sf. Mal.* paleta, paletra.

Pa'llasch, *sm. Kw.* (Reitersäbel) pałasz.

Palleto't, *sm.* (Art Ueberrock) paleto, paltot, paleton.

Palliati'v, Palliati'vmittel, *sn. Hlk.* paliatywa, tymczasowe zarydzenie chorobie.

Pallisa'de, *sf. Kw.* palisada; częstokół; Pallisaden setzen palisady zrobić; Pallisadi'ren, *va. Kw.* palisadować; palami otoczyć lub zasłonić.

Pa'llium, *sn.* paliusz.

Pa'lltau, *sn. Sw.* łapanka, kiedy do lądu biorą, chcąc tam stanąć.

Pa'lmbaum, s. Pa'lme; Pa'lmblatt, *sn.* liść palmowy; Pa'lmblüthe, *sf.* kwiat palmowy; Pa'lme, *sf.*, Pa'lmbaum, *sm. Ng.* palma, palmowe drzewo; Pa'lme, *godło zwycięstwa; die Palme (des Sieges) erringen, *osiągnąć palmę (zwycięstwa); Palme,

Ng. (Blütbenkätzchen mancher Pflanzen) kotki czyli pączki u winnéj latorośli, wierzby itd.; Pa'lmen-, a. Ng. palmowy; Pa'lmenblü'the, sf. Ng. palmowy kwiat; Pa'lmenga'rten, sm. palmowy ogród; -menhai'n, -menwa'ld, sm. gaik od. las palmowy; Pa'lmesel, Pa'lmene'sel, sm. drewniany osiełek na Kwietnią Niedzielę; Pa'lmöl, sn., Pa'lmsaft, sm. palmowy olejek, sok; Pa'lmsonntag, sm. Kg. Niedziela Kwietnia; Pa'lmweihe, sf. Kg. poświęcanie palm; Pa'lmwein, sm. palmowe wino; Pa'lmwoche, sf. Wielki Tydzień; Pa'lmzweig, sm. gałązka palmowa.

Pamphle't, f. Flu'gschrift, Schmäh'schrift; Pamphle't-, a. —pamflet, broszur; Pamphleti'st, sm. Litt. pisarz broszur od. pamfletów.

Pamu'chel, Pamo'chel, sm. Ng. pamuchla (gatunek sztokfiszu).

Panace'e, sf. Hlk. panacea, powszechne lekarstwo (na wszystkie choroby).

Pande'cten, sn. pl. Litt. Rw. pandekta, zbiór prawodawstwa (rzymskiego).

Pando're, Pandu're, sf. Tk. bandurka; Pandori'st, Panduri'st, sm. Tk. bandurzysta.

Pando'ren's Büchse, sf. Myth. puszka Pandory, *źródło wszelkiego złego.

Panegy'ricus, f. Lo'brede; Panegyri'stisch, a. (lobrednerisch) panegiryczny; Panegy'riker, Panegy'rist, f. Lo'bredner.

Pane'le, sf. obicie deskami ściany od spodu; futrowanie spodnie.

Panie'r, sn. Kw. główna od. wielka chorągiew.

Pa'nisbrie'f, sm. asygnacya na żywność (klasztorowi dana).

Pa'nischer Schrecken, sm. *ślepy od. jałowy popłoch; strach bez przyczyny.

Pa'nner, f. Ba'nner.

Pa'npfeife, sf. Tk. multanki; organki; dudki; piszczałki (multańskie); rząd piszczałek coraz cieniéj brzmiących razem oprawnych.

Pa'nsche, Pa'tsche, sf. mieszanina; miskulancya; in die — kommen, *wpaść w tarapatę; *dostać się między młot i —owadło; Jemanden in die — bringen, *w błoto kogo wprowadzić; Pa'nschen, vn. (h.) u. va. mieszać, kłócić (płyn jaki). [f. Ba'nsen.

Pa'nse, 2c. f. Ba'nse, 2c.; Pa'nsen,

Pansla'vi'smus, sm. Stw. panslawizm; Pansla'vi'st, sm. Stw. panslawista; Panslavi'stisch, a. Stw. panslawistyczny.

Pa'nster, f. Pa'nsterra'd; Pa'nster-, a. panstrowy; Pa'nstermüh'le, sf., Pa'nstermüh'lgänge, sm. pl. dziady na trysbach; Pa'nsterra'd, sn. panstra, koło panstrowe, dolne koło w podsiębiernym młynie, które dwa biegi obraca.

Pantalo'n, sn. Tk. pantalion (instrument do grania).

Pantalo'ns, sm. pl. pantaliony (spodnie długie spuszczane na bóty).

Pa'nter, sm. deszczułka (na kształt linii) do bicia w łapę.

Panthei'smus, sm. Philos. panteizm, uważanie świata za Boga; Panthei'st, sm. Philos. panteista, panteusz; Panthei'stin, sf. panteistka; Panthei'stisch, a. Philos. panteistowski, panteuszowski, panteistyczny.

Pa'nther, sm., Pa'ntherthie'r, sn. Ng. pantera; pard; Pa'ntherfe'll, sn., Pa'ntherhau't, sf. skóra pantery; Pa'ntherka'tze, sf. Ng. kotoryś.

Panto'ffel, sm. pantofel; pantofla; unter dem — stehen, **spódnicę nosić; **w spódnicy chodzić, *być uległym żonie; unter den — kommen, *dać się zawojować żonie; Panto'ffel-, a. pantoflowy; Panto'ffelbau'm, sm. Ng. korkowy dąb; Pantö'ffelchen, sn. dim. pantofelek; pantofliczek; -toffelförmig, a. kształt pantofla mający; -to'ffelho'lz, sn. drzewo korkowe, pantoflowe; -to'ffelma'cher, sm. pantoflarz, szewc, co pantofle robi.

Pantogra'ph, sm. pantograf; Pantographie', sf. pantografia.

Pantomi'me, sf. pantomina; pantomima; Pantomi'mik, sf. pantomimika; Pantomi'misch, a. pantomimiczny; Pantomimi'st, Pantomi'menspie'ler, sm. pantomimik, umiejący minami się tłumaczyć.

Pa'nzer, sm. część ciała od szyj pod brzuch; pancerz; szpencer; kurtka; suknia pod brzuch zachodząca; Pa'nzer-, a. pancerzowy; Pa'nzerhandschuh, sm. rękawica żelazna; Pa'nzerhe'md, sn. koszula z drutu od. żelazna; pancerz w kształcie koszuli; Pa'nzerhose, f. Bei'nharnisch; Pa'nzerma'cher, Pa'nzerschmie'd, sm. pancerzniak, pancernik; Pa'nzern, va. f. Bepa'nzern; gepanzert pancerny; sich — gegen den Stachel der Verleumdung, *uzbroić się przeciw żądłu oszczerców; -zerrei'ter, -zersolda't, sm. Kw. pancerny; -zerthie'r, sn. Ng. pancernik, armadyl.

Päo'nie, sf. Ng. Gtn. piwonia.

Pa'pa, sm. papa, tatunio, tatko.

Papagei', sm. Ng. papuga; schwatzen wie ein —, *gadać jak papuga; er spricht Alles nach, wie ein —, *powtarza wszystko jak papuga; Papagei'-, Papagei'en-, a. Ng. papugowy, papuży; Papagei'engrü'n, a. papuzi; Papagei'enmä'ßig, a. papugowy; —, ad. jak papuga; Papagei'entau'be, sf. Ng. gołąb' papuziego od. papużego koloru.

Pa'pelha'ns, Pa'pperha'ns, sm. iron. paplot; gadułu; Pa'pellie'se, sf. iron. paklotka; Pa'peln, Pa'pern, an. (h.) u. va. paplać; paplotać; bredzić.

Papie'r, sn. papier (überhaupt); — machen papier robić; das — leimen papier przez klej przeciągać od. klejową wodą napuszczać; geleimtes — papier klejowy; etwas zu Papiere bringen napisać, spisać co; Papiere, pl. papiery, *akta, *rachunki, *rękopisma; —, H. weksle; das — schlägt durch (läßt die Tinte durchdringen) bibuła przebija; papier zalewa się; grobes, schlechtes — papierzysko; Papie'r-, a. papierowy; Papie'rade'l, f. Brie'fadel; Papie'rbaum, sm. Ng. topola srebrna; Papie'rblatt, sn. kartka papieru; Papie'rchen, sm. dim. papierek; Papie'rchen-, a. (aus kleinen Papierstücken gemacht 2c.) papierkowy; -pie'rdrache, sm. latawiec; -pie'rdrucker, sm. ten, co malowany papier robi; -pie'rdünn, a. cienki jak papier; -pie'rdüte, sf. tytka z papieru; Papie'ren, a. (von, aus Papier bestehend; papierowy; papierny; -pie'rfabri'k, sf. fabryka papieru; -pie'rfenster, sn. okno z papierowemi szybami; -pie'rgeld, sn. papierowe pieniądze, bilety bankowe; -pie'rhandel, sm. handel papieru; -pie'rhändler, -pierkrämer, sm. papiérnik; -pie'rladen, sm. sklep, gdzie papier sprzedają; -pie'rlate'rne, sf. latarnia papierowa; -pie'rlaus, sf. Ng. mól książkowy, papierowy; -pie'rleben, sn. *życie w papierach (t. j. w aktach, rękopismach); Papier-maché, sn. masa papierowa; -pie'rmacher, -pie'rmüller, sm. papiernik; -pie'rmaaß, sn. miara z papieru; Papie'rmasse, sf. masa na papier; masa papierowa; -pie'rmühle, sf. papiernia; -pie'rmüller, f. Papie'rmacher; -pie'röl, sn. olejek papierowy; -pie'rrolle, sf. zwitek papieru; -pie'rscheere, sf. nożyczki do papieru; -pie'rschnitzel, sn. pl. obrzynki od papieru; -pie'rstaude, sf. Ng. roślina papierowa; -pie'rteig, f. Papie'rmasse. [tek.

Papillo'te, sf. papilot; papilo-

Papi'smus, f. Pa'psthum; Papi'st, sm. papista, zwolennik papieża; Papi'stisch, a. papistowski; Papisterei', sf. papistostwo; zwolennictwo papieża.

Papp-, Pa'ppen-, a. tekturowy, pappowy; Pa'pparbeit, sf. ropota od. wyrób z tektury; Pa'ppband, sm. Bchb. f. Pa'ppendeckel; książka oprawna w tekturę; Pa'ppe, sf. § papka (dla dzieci); papu, jadło dziecinne; klajster; —, Bchb. tektura; ein Buch in — binden, Bchb. książkę w tekturę oprawić.

Pa'ppel, sf. Ng. topola; kędzierzawiec; Pa'ppel-, a. Ng. topolowy; Pa'ppela'rtig, a. topolowaty; Pa'ppelbau'm, sm. Ng. topola; topolowe drzewo; -ppelga'ng, sm. Gtn. ulica topolowa; -ppelga'rten, sm. ogród topolowy; -ppelho'lz, sn. topolina; topolowe drzewo; -ppelkä'se, sn. ziarna nasienne do sérków kształtem podobne; -ppelfrau't, sn. Ng. topolówka; Pa'ppeln, a. Ng. topołowy, z topolowego drzewa.

Pa'ppeln, f. Pa'peln.

Pa'ppelö'l, sn. topolowy olejek; Pa'ppelrei's, sn. szczep topolowy; -ppelro'se, sf. Ng. (Malve) ślazowa róża; -ppelsa'lbe, sf. ślazowa maść; -ppelstei'n, sm. Ng. ślazowy kamień; malachit; -ppelwa'ld, sm., -ppelwä'ldchen, sn. dim. topolowy las, lasek; -ppelwe'g, sm. droga topolowa; f. a. Pa'ppelallee'; -ppelwei'de, sf. Ng. topola biała od. zwyczajna.

Pa'ppen, a. (von, aus Pappe) tekturowy; z tektury zrobiony; Pa'ppen, va. § papką karmić; karmić (dziecię, papu mu dawać); — klajstrem lepić; —, vn. (h.) papać (o dzieciach).

Pa'ppendeckel, sm. Bchb. okładka w tekturę, tekturowa; -ppenma'cher, sm. tekturnik; ten, co tekturę robi; -ppenstie'l, sm. *rzecz bez żadnéj wartości; das ist keinen — werth, *to nie wart i torby sieczki; ich gebe keinen — darum, *złamanego szeląga nie dałbym za to; -ppentei'g, f. Pa'ppenma'sse; Pa'ppicht, a. klajstrowaty; Pa'ppkästchen, sn. dim. skrzyneczka tekturowa; toaletka z tektury; -ppschachtel, sf. pudełko tekturowe, papierowe, z tektury uklejone.

Papst, sm. Kg. papież; Pä'pstisch, f. Papi'stisch; Pa'psttrone, sf. Kg. tiara;

korona papieska; Pä'pstler, Päpstlerei', s. Papi'st, Papisterei'; Pä'pstlich, a. papieski; Pa'pstlos, a. u. ad. bez papieża; Pa'pstmütze, s. Pa'pstkrone; Pa'pstthum, sn. Kg.Gsch. papiestwo; Pa'pstweide, sn. Ng. ptasza wiśnia.

Paque't, ꝛc. s. Packe't, ꝛc.

Par, ꝛc. s. Paar, ꝛc.

Para'bel, sf. parabola (jako linia jeometryczna i przypowieść); Parabo'lisch, a. Gl. paraboliczny; Parabolisi'ren, vn. (h.) parabolizować; mówić przez parabole czyli podobieństwa.

Para'de, sf. Kw. parada (wojskowa); es wird — gehalten werden, Kw. będzie parada; zur — gehen, Kw. iść na paradę; bei der — erscheinen, Kw. na paradzie być, ukazać się; in — durch die Stadt ziehen, Kw. w paradzie przechodzić przez miasto; —, *parada, okazałość, przepych, strój, pompa; etwas zur — haben, *mieć co od parady; Para'de, Ftk. zastawienie się; parowanie; uderzenie fechtarskie; Para'de-, a. paradny, galowy; *pokaźny; Para'debe'tt, sn. paradne łoże; Para'dede'gen, sm. szpada galowa; Para'dekleid, sn. suknia paradna, od parady; strój paradny; -deleu'chter, sm. wielki świecznik z ramionami; -depfe'rd, sn. koń od parady; -depla'tz, sm. Kw. plac parady; -dewa'gen, sm. powóz paradny, od parady; -dezi'mmer, sn. *paradny pokój.

Paradie's, sn. raj; irdisches — (Tempe), *rozkosznik; Paradie's, Paradie'ses-, a. rajski; Paradie'sapfel, sm. jabłoń rajska; rajskie jabłko; -die'sbaum, sm. dzikie drzewo oliwne; -die'sfeige, sf. Ng. figa indyjska; -die'sholz, sn. drzewo aloesowe; Paradie'sisch, a. rajski; —, ad. po rajsku; -die'skorn, sn. Ng. amomek; rajskie ziarno; -die'svogel, sm. Ng. rajski ptak; -die'szeit, sf. czas życia rajskiego (t. j. tak błogiego jak w raju).

Paradi'gma, sn. Spl. paradygma, wzór deklinacyi lub konjugacyi; Paradigma'tisch, a. paradygmatyczny.

Paradi'ren, vn. (h.) paradować.

Paradi'isch, s. Paradie'sisch.

Parado'x, a. dziwaczny, osobliwszy, rozumowi przeciwny; Parado'xon, sn. (Parado'xa, pl.): paradoks, zdanie dziwaczne.

Paragra'ph, sm. paragraf; ustęp.

Paralle'l, a. równoległy; ich stelle sie — w równi ich stawiam; Paralle'lcirkel, sm. Gl. równoleżnik; Paralle'le, sf. (Vergleichung) paralela, porównanie; es läßt sich zwischen beiden keine — ziehen między nimi nie da się zrobić żadne paraleli; Paralleli'smus, sm. równoległość; odpowiedniość oder zgodność; paralelizm (w szkołach, t. j. wykładanie przedmiotu jakiego w różnych klasach o tym samym czasie); Parallelogra'mm, sn. Gl. równoległobok; Parallelepi'pedum, sn. Gl. równoległościan; Paralle'lstelle, sf. miejsce podobne.

Paraly'tisch, a.Hlk. paralityczny.

Paramythi'en, sf. pl. Litt. powiastki zmyślone do bawienia.

Para'phe, sf. (Namenszug, Federzug) parafa, cyfra imienia i przezwiska (np. JR.) lub w ogólności znak jaki; Paraphi'ren, va. (mit dem Namenszuge versehen, schriftlich ausfertigen) parafować (pismo itd. zaznaczyć).

Paraphernа'lien, sf. pl., Paraphernа'lgüter, sn. pl. Rw. majątek lub dochód żonin oprócz posagu do jéj dowolnego użycia oddany.

Paraphra'se, ꝛc. s. Umschrei'ben, ꝛc.

Paraplui'e, s. Re'genschi'rm; Paraso'l, s. So'nnenschi'rm.

Para't, a. gotowy.

Pa'rce, s. Pa'rze.

Parce'lle, sf. cząstka.

Pa'rchent, ꝛc. s. Ba'rchent, ꝛc.; Pa'rchentma'cher, s. Ba'rchentwe'ber.

Pa'rdel, Pa'rder, sm. Ng. lampart.

Pardo'n, sm. pardon, przebaczenie, ułaskawienie; darowanie życia żołnierzowi na śmierć osądzonemu; Pardonni'ren, va. pardonować komu; ułaskawić go.

Parentatio'n, sf. Kg. (Standrede, Leichenrede) mienie pogrzebowéj mowy; Parenti'ren, vn. (h.) mieć mowę na czyim pogrzebie. [nawias.

Parenthe'se, sf. Spl. parenteza;

Parfo'rce, ad. koniecznie; gwałtem; Parfo'rcehund, sm. Jäg. pies gończy do szczwania; -hart; Parfo'rcejagd, sf. Jäg. polowanie z hartami; Parfo'rcejäger, sm. szczwacz.

Parfü'm, sn., Parfü'ms, sn. pl. perfumy; Parfümi'ren, va. perfumować.

al Pa'ri, a. u. ad. równo; die Pfandbriefe stehen *al pari*, H. listy zastawne stoją równo, dają sto za sto.

Pari'ren, vn. (h.) s. Geho'rchen, Folge (leisten); —, Tk. parawać, odbić cięcie; zastawić się z razu; — (wetten) pójść o zakład, założyć się.

Pari's, sn. Geog. Paryż; Pari'ser, a. Geog. Paryzki; —, sm. Geog. Paryżanin; Pari'serin, sf. Geog. Paryżanka.

Paritä't, ꝛc. s. Glei'chheit, Gleich.

Park, sm. Gtn. park, miejsce drzewami zarosłe do przechadzki; —, Kw. miejsce gdzie armaty stoją; -rkanlagen, sf. pl. s. A'nlagen, Gtn.

Parke't, Parque't, sn. parkiet (w teatrze), miejsce zamknięte przed parterem; —, Bk. (getäfelter Fußboden) podłoga; Parke't-, Parque't-, Parketi'rt, a. Bk. podłogowy.

Parlame'nt, sn. Stw. Parlament, Rada najwyższa państwa złożona z króla i stanów; Parlame'nts-, a. Stw. parlamentowy; Parlame'ntsacte, sf. Stw. akt parlamentowy.

Parlementä'r, sm. Kw. parlamentarz; ten, co w czasie wojny wysłany bywa do nieprzyjaciela z propozycyami; Parlementi'ren, vn. (h.) Kw. parlamentować, układać się przez wysłańców.

Pa'rma, sn. Geog. Parma; Parmesa'nisch, a. Geog. Parmezański; Parmesa'nkä'se, sm. parmezan; sér parmezański.

Parna'ß, sm. Myth. Geog. Parnas góra (w Grecyi Apollinowi i Muzom święta); Parna'ß-, a. Myth. Geog. Parnaski; Parnasowy; Parna'ßgras, sn. Ng. (weiße Leberblume) bluszczoperz; trawa Parnaska; Parna'sse, sf. Ng. dziewięsiornik.

Parocha'n, sm. Ng. parafianin (czyj); Parochia'lkirche, s. Pfa'rrkirche; Parochie', sf. Kg. parochia; parafia.

Parodie', sf. parodya; Parodi'ren, va. parodyować, przerobić co.

Paro'le, sf. s. Eh'renwo'rt; —, Kw. parol; hasło.

Paroxy'smus, sm. Hlk. paroksyzm; napad choroby.

Parque't, ꝛc. s. Parke't, ꝛc.

Part, s. Theil, Partei'.

Partei', sf. oddział; partya; strona, stronnictwo; Jemandes — nehmen, ergreifen, zu Jemandes — treten, sich schlagen chwycić się czyjéj partyi (do jego stronnictwa); przystąpić; przyłączyć się do niéj; Jemandes — halten, sich zu Jemandes — bekennen należéć do czyjéj partyi; oświadczyć się za czyją partyą; in einer Sache — nehmen w rzeczy jakiéj wziąć udział; sich zu der einen od. zu der andern — bekennen oświadczyć się za jedną lub za drugą stroną; von Jemandes — sein być czyim stronnikiem; —, Rw. strona; die Parteien vorladen, Rw. przyzwać strony (przed sąd); s. a. Partei'.

Partei'führer, sm. naczelnik partyi (t. j. stronnictwa); Partei'gänger, sm. partyzant, stronnik (czyj); partyzant (wojenny), uczestnik wojny cząstkowéj, dorywkowéj, dorywczo prowadzonéj; Partei'geist, sm. duch partyi od. stronnictwa; Partei'geno'ß, sm. należący do jakiego stronnictwa; stronnik; Partei'haupt, sn. głowa (naczelnik) stronnictwa; Partei'isch, a. do stronnictwa należący; parcyalny, stronny; Partei'kampf, sm. Stw. walka partyi od. stronnictw (w państwie); Partei'lich, a. parcyalny; Partei'lichkeit, sf. parcyalność; stronność; Partei'los, a. nie należący do żadnéj partyi; Partei'losigkeit, sf. neutralność, nienależenie do żadnego stronnictwa; Partei'nehmer, s. Partei'geno'ß; Partei'streit, s. Partei'kampf; Partei'sucht, sf. partyzanctwo; upodobanie w stronnictwach; chęć robienia partyi; Partei'süchtig, a. chciwy stronnictw; za stronnictwami się ubiegający; Partei'wuth, sf. zawziętość partyi; zawzięta stronnictw walka; zacięte partyzanctwo; Partei'zank, s. Partei'kampf.

Parte'rre, sn. Sb. parter; —, Bk. dolne piętro; Parte'rre-, a. Sb. —parteru; —, Bk. dolnego piętra.

Partia'l, Parzie'll, a. częściowy; Partia'lobligatio'n, sf. Rw. H. obligacya udziałowa.

Participa'nt, s. Thei'lnehmer; Participiren, s. Theilnehmen, ꝛc.

Participia'l-, a. Spl. imiesłowy; Participia'l-Constructio'n, Spl. konstrukcya imiesłowa.

Partici'pium, sn. Spl. (Mi'ttelwort) imiesłów.

Particulie'r, sm. człowiek prywatny, nie urzędnik, itd.; prywatny.

Partie', sf. partya (überhaupt); eine — Billard spielen grać partyą w bilar; werden wir eine — Whist machen? czy zrobimy (zagramy) partyą wista? ich kann keine — zusammenbringen nie mogę zebrać partyi; wir wollen morgen eine — machen nach ꝛc. zrobimy jutro spacer, ekskursyą, przechadzkę do itd.? werden Sie an unserer — Theil nehmen? werden Sie von der — sein? będziesz Pan należał do naszéj kompanii ekskursyjnéj, przechadzkowéj itd.? das ist die schönste — najpiękniejsze miejsce do przechadzki; das ist die beste — in seiner Rede, in dem Gemälde, *to najlepsza część (najlepszy oddział, najlepsze miejsce) w jego mowie, w obrazie; er hat

eine gute — gemacht, *dobrą partyą zrobił, dobrze się ożenił.

Partie'll, s. Partia'l.

Parti'kel, sf. cząstka; —, Spl. partykuła.

Partikulä'r, a. partykularny; szczególny; Partikula'rfriede, sm. Stw. Kw. szczególny, osobny pokój.

Partikulie'r, s. Particulie'r.

Partirerei', s. Schlei'chhandel, Hehlerei'.

Partisa'n, sm. partyzant, stronnik; ochotnik wojskowy, do oddziału ochotników należący; Partisa'nenkrie'g, sm. wojna partyzancka, ochotnicza.

Partisa'ne, sf. berdysz, dzida z toporem.

Parti'te, sf. H. partyta, część należytości osobna.

Partitio'n, s. Thei'lung; Partiti'v, sn. Spl. wyraz podziałowy; Partitu'r, sf. Tk. partytura.

Pa'rtkrämer, sm. H. kupiec częściowy (t. j. częściowo sprzedający).

Parvenu', s. Empo'rkömmling.

Pa'rze, sf. Myth. Parka (bogini losu); Pa'rzen-, a. Myth. —Parki; — Park.

Parze'lle, Parce'lle, sf. dział.

Pas, sm. pa, krok (w tańcu).

Pasch, sm. (im Kartenspiel) pasz, jednaka liczba ok na każdéj kostce rzuconéj.

Pa'scha, sm. basza (u Turków). s. a. Pa'ssa, Pa'ssah.

Pa'schen, vn. (h.) w kostki grać; pasz rzucić; —, va. ukradkiem wprowadzać (towary, itd.); — przemycać; s. a. Schmu'ggeln; Pa'scher, sm. kostera; ten co w kostki gra lub grywa; — przemysywacz; s. Schmu'gler; Pascherei', sf. granie w kostki; —, s. Schmu'ggel, Schmuggelei'.

Pasigraphie', sf. pazygrafia, pismo powszechne; Pasigra'phisch, a. pasigraficzny.

Pasqui'll, sn. paszkwil; Pasquilla'nt, sm. paszkwilarz, paszkwilant; Pasquilla'nten-, a. paszkwilancki.

Paß, ad. prawie, tak jak należy; die Schuhe sind zu — gemacht trzewiki zrobione są do nogi; das kommt mir zu — to mi właśnie w porę przychodzi; —, a. (im Kartenspiel) pas; nie zapowiadam gry; alle sind — wszyscy pasują.

Paß, sm. jednochód (jako chód konia); das Pferd geht einen — koń idzie jednochodem; der halbe — półkłus; — przejście, ciasne miejsce, przez które koniecznie przechodzić trzeba chcąc się dokąd dostać; alle Pässe besetzen, Kw. wszystkie przejścia wojskiem obsadzić; Jemandem den — abschneiden przejście komu przeciąć, otworzyć; — (Reiselegitimation) paszport; der — ist schon abgelaufen paszport już wyszedł; — miara.

Pa'ssa, Pa'ssah, Pa'ssahfe'st, sn. wielkanoc (u żydów); pascha.

Passa'bel, a. jaki taki; dość dobry; nie najlepszy ale nie najgorszy; niezgorszy; niczego; sie ist — als Frau niczego ona na żonę.

Passa'ge, sf. przejście, przechód (przez jakie miejsce); hier ist die stärkste — tędy najwięcéj ludzi przechodzi, przejeżdża; —, Tk. pasaż.

Passagie'r, sm. pasażer, przechodzień; Passagie'rstube, sf. (auf Posten, Eisenbahnen 2c.) izba dla pasażerów.

Passa't-, a. Geog. passatny; Passa'twind, sm. Geog. wiatr zwyczajny, niezmienny; muson; wiatr passatny.

Pa'ssau, sn. Geog. Passawia.

Pa'sse, sf. (im Kartenspiel) pas; — (Lauer) czaty; auf der — stehen stać na czatach, uważać, czatować na kogo lub na co.

Pa'ssen, vn. (h.) pasować, stósować się; być jak należy; die Schuhe passen gut trzewiki pasują, są do nogi; das Kleid paßt nicht suknia się nie nadaje, za duża jest albo za mała; der Deckel paßt nicht auf das Glas przykrywka nie nadaje się do szklanki; das paßt nicht, *to nie wypada; *to nieuchodzi; *to niedzie; das paßt wie die Faust auf's Auge, *iron. jego dowody tak są do rzeczy jak pięść do oka; — (im Kartenspiel) pasować, nie grać; auf Jemanden, auf etwas — czekać na kogo od. na co; wyglądać kogo, czego; czatować na co; —, sich — (sich schicken, sich ziemen): das paßt nicht to nie przystoi; —, va. przypasować co do czego; probować, mierzyć, przyprobować; Pa'ssend, a. stósowny.

Pa'ßgang, sm. jednochód; s. a. Paß (des Pferdes); Pa'ßgänger, sm. jednochodnik (koń).

Pa'ßglas, sn. puhar, kielich kolejny.

Passio'n, sf. Bibl. Kg. pasya, męka Pańska; pasya, cierpienie; — (Leidenschaft) namiętność; das Spiel ist seine — gra jest jego pasyą, namiętnością; Passioni'rt, a. pasyonowany, namiętny; Passio'nsbetra'chtung, sf. Kg. rozmyślanie męki pańskiéj; -nsblume, sf. Ng. męczennica; -nslied, sn. pieśń na wielki post; -nspredigt, sf. Kg. kazanie na wielki post; -nswoche, sf. Kg. wielki tydzień; -nszeit, sf. Kg. czas wielkiego postu.

Passi'rbar, a. przyprawny; Passi'ren, va. przebyć co, przejść, przejechać, przepłynąć; eine Stadt — przechodzić, przejeżdżać przez miasto; — (vorüber-, vorbei-, hindurchgehen), vn. (s.) przechodzić, przejeżdżać, przeprawiać się; über einen Fluß — przechodzić przez rzekę, za rzekę; Jemanden — lassen pozwolić komu przejść; przepuścić go; Jemanden nicht — lassen wzbronić komu przejścia; passirt! możesz iść daléj! diesmal mag es —, *tą razą niech tak będzie, mniejsza o to; das wird er nicht so — lassen, *nie puści on tego mimo od. płazem; —, (angehen, genügen): das passirt noch to jeszcze ujdzie; das lasse ich noch —, *na to jeszcze pozwalam; *tego jeszcze nie ganię tak bardzo; für etwas — uchodzić za co; — (sich zutragen): was ist denn da wieder Neues passirt? cóż tam znowu zaszło (wydarzyło, stało) się nowego? es ist ihm ein Unglück — nieszczęście go spotkało (wydarzyło mu się); Passi'rgewi'cht, sn. lekki kamień (do ważenia); Passi'rzettel, sm. przepustka, kartka na wolne przejście lub przeprowadzenie czego.

Passi'v, a. u. ad. bierny; biernie; sich — verhalten biernie się mieć; der passive Handel, Stw. H. (Passivhandel) handel bierny; Passi'va, s. Passi'vschulden; Passi'visch, a. u. ad. Spl. bierny; biernie; Passivitä't, sf. bierność; Passi'vschulden, sf. pl. H. Rw. długi winne, należne; należytości bierne; Passi'vum, sn. Spl. słowo bierne; czasownik bierny.

Pa'ßkugel, sf. kula podług lufy.

Pa'ßlich, s. Pa'ssend.

Pa'ßport, sm. paszport; s. a. Paß (Reiselegitimation); Pa'ßschreiber, sm. pisarz od paszportów.

Pa'ste, sf. pasta, rznięty kamień w szkle naśladowany albo z masy wyciśnięty; Pa'sten, pl. wyciski; pasty.

Paste'll, sm. Mal. pastela; sucha farba.

Paste'tchen, sn. dim. pasztecik; Paste'te, sf. Kk. pasztet; Paste'ten-, a. Kk. pasztetowy; Paste'tenbä'cker, sm. pasztetnik; Paste'tenbo'den, sm. spód do od. od pasztetu (z ciasta); Paste'tende'ckel, sm. Kk. przykrywka do od. od pasztetu; Paste'tenflei'sch, sn. Kk. mięso pasztetowe, do pasztetu albo z pasztetu, w pasztecie; Paste'teno'fen, sm. piec do pasztetów.

Pastina'k, sm., Pastina'ke, Pastina'kwurzel, sf. Ng. pasternak.

Pastö's, a. Mal. mocno farbami nałożony.

Pasto'r, sm. Kg. pastor; Pastora'l, a. pastoralny; Pastora'lklugheit, sf. mądrość pasterska; Pastora'ltheologie', sf. teologia pastoralna; Pasto'rin, sf. pastorowa; Pa'stors-, Pasto'ren-, a. Kg. pasterski; pastoralny.

Pate'ne, sf. Kg. patyna (do mszy).

Pate'nt, sn. patent, ukaz monarszy; przywiléj na co; Jemandem ein — auf etwas ertheilen, Stw. dać komu patent na co; Pate'nt, a. patentowy; Patenti'ren, va. patentować.

Pa'ter, sm. Kg. pater, ksiądz, ojciec duchowny.

Paterno'ster, sn. Kg. ojczenasz; większa kulka w różańcu; Paterno'sterwe'rk, sn. (Wasserschöpfwerk) wodolewna machina z wiadrami.

Pa'thchen, sn. dim. chrzestny (czyj); chrzestna, dziecko, które kto trzymał do chrztu; Pa'the, sm. ojciec chrzestny; Pa'the, Pa'thin, sf. matka chrzestna; Pa'then-, a. Kg. chrzestny; Pa'thenbrief, sm. Kg. list chrzestny; Pa'thengeschenk, -thengeld, sn. wiązanie chrzestne; -thenze'ttel, sm. kartka z chrzestném wiązaniem.

Pathe'tisch, a. patetyczny; das Pathe'tische, patetyczność.

Patholo'g, sm. patolog, znający się na chorobach; Pathologie', sf. patologia; nauka o chorobach; Patholo'gisch, a. patologiczny.

Pa'thos, sm. wyraz wzniosłego czucia.

Patie'nt, sm. pacyent; Patie'nten-, a. — pacyenta; — pacyentów; Patie'ntenstu'be, sf. izba dla pacyentów od. chorych; Patie'ntin, sf. pacyentka.

Patria'rch, sm. patryarcha; der — v. Konstantinopel, Kg. patryarch konstantynopolitański; —, *osoba poważna wiekiem i znaczeniem; Patriarcha't, sn. patryarchat; patryarchostwo; Patria'rchen, Patriarcha'lisch, a. patryarchalny, patryarszy, patryarszeński.

Patri'ce, Patri'cier, 2c. s. Patri'ze, 2c.

Patrimonia'l-, a. patrymonialny; -nia'lgeri'cht, sn. sąd dziedziczny; Patrimo'nium, sn. majątek po ojcu odziedziczony.

Patrio't, sm. patryota, przywiązany do ojczyzny; Patrio'tin, sf. pa-

tryotka; Patrio'tisch, *a.* patryotyczny; — gesinnt sein po patryotycznemu myśléć; Patrioti'smus, *sm.* patryotyzm.

Patri'stik, *sf. Kg. Litt.* patrystyka; nauka o ojcach kościoła.

Patri'ze, *sf.* patryca, stempel, którym się forma odbija na odlewanie typów.

Patrizia't, *sn. Stw. Alt.* patrycyat; patrycyuszowie; Patri'zier, *sm. Stw. Alt.* patrycyusz; Patri'zisch, *a. Stw. Alt.* patrycyuszowski.

Patro'lle, *sf.* banderola, sznurek z kutasem u trąby; —, *Kw.* s. Patroui'lle.

Patro'n, *sm.* patron, opiekujący się kim, jego dobrodziéj; —, *Kg.* (Schutzheiliger) święty, którego opiece co lub kto się powierza; —, *Kg.* kolator (probostwa); Patro'nin, *sf.* patronka; kolatorka; Patrona'tsrecht, *sn. Kg.* prawo prezentowania na probostwo; Patrona'tspfarre, *sf.* probostwo kolacyi prywatnéj (nie rządowéj).

Patro'ne, *sf.* patron (przez który malują na ścianie); — wzór, podług którego wyrzynają formy lub tkacze wyrabiają desenie; — (zum Schießen) ładunek (do nabijania broni); nabój; Patro'nentasche, *sf.* ładownica.

Patsch, *sm.* klaps, uderzenie ręką lub jakiém miękiém narzędziem; Jemandem einen — geben dać komu klapsa; Patsch! *int.* baw! plask! prask! klaps! patsch! da hatte er eine Ohrfeige klaps! dostał po gębie; —! da lag er klaps! już leżał na ziemi.

Pa'tschchen, *sn. dim.*, Pa'tsche, *sf.* łapka, rączka; Pa'tsche, *błocko, szaruga; gąszcz; trudność; in die — kommen, *wleźć w biedę.

Pa'tschen, *vn.* (s.) brnąć, chlapać się, chlastać się; im Kothe (§ im Drecke) — brnąć w błocie; — wydawać dźwięk podobny do: *chlast*, *klask*, *pacz*; es regnet, daß es patscht taki deszcz leje, że aż chlaszcze; er gab ihm eine Ohrfeige, daß es patschte tak go trzasnął po gębie, że się aż rozległo; —, *va.* chlastać, klapsnąć, pacnąć.

Pa'tschfuß, *sm.* noga dłoniata; Pa'tschfüßig, *a.* dłoniatonogi; Pa'tschhand, Pa'tschhändchen, s. Pa'tschen, 2c.

Patt, s. Grind.

Pa'tte, *sf.* wyłóg (u rękawa); klapa (u surduta); klapka (u kieszeni).

Pa'tzig, *a.* zuchwały; —, *ad.* zuchwale.

Pau'ke, *sf. Tk.* kocioł (do bębnienia); die Pauken schlagen bić w kotły; Jemanden mit Pauken und Trompeten empfangen przyjąć kogo z trąbami i kotłami; ein Bauch wie eine —, *brzuch jak bęben, jak beczka; der — ein Loch machen, *rzecz ostatecznie rozstrzygnąć, ukończyć; *koniec zrobić; Pau'ken, *vn.* (h.) *Tk.* bić (walić) w kotły; —, *va.* walić kogo, bić, okładać; die Kanzel —, *§ walić w ambonę (ręką, pięściami, mając kazanie); —, s. a. Prü'geln; Fe'chten; *Leh'ren; Pau'ken-, *a. Tk.* kotłowy; — kotła; — kotłów; Pau'kendo'nner, *sm. Tk.* rozlegający się głos kotłów (na których bębnią); -kenfe'll, *sn. Tk.* skóra na kotle (do bębnienia); -kengeste'll, *sn. Tk.* podstawa do kotłów; -kenkla'ng, -kenscha'll, *sm. Tk.* dźwięk kotłów (do bębnienia); -kenschlä'gel, *sm. Tk.* pałka do kotłów; -kenschlä'ger, Pau'ker, *sm. Tk.* palkierz, ten, co na kotłach bębni; -kenspa'nner, *sm. Tk.* klucz do strojenia od. naciągania kotłów; -kenspie'l, -kenstü'ck, *sn. Tk.* muzyka na kotły; -kenwi'rbel, *sm. Tk.* kołek u od. do kotła (na którym się bębni).

Paul, Pau'lus, *sm. npr.* Paweł; Pau'lchen, *sn. npr. dim.* Pawełek; Pauli'ne, *sf. npr.* Paulina; Pauli'ner, Pau'lsmönch, *sm. Kg.* Paulin; Pauli'nerki'rche, *sf.*, Pauli'nerklo'ster, *sn.* kościół, klasztor Paulinów.

Pauperi'smus, *sm. Stw.* pauperyzm; Paupertä't, s. A'rmuth; Pau'pertä'ts-, s. A'rmuths-.

Pau'sback, Bau'sback, *sm.* oddma; nadmipysk; odmigęba; pysk nadęty; s. a. Bau'sback; Pau'sbäckig, Bau'sbäckig, *a.* pucołowaty.

Päu'schel, Bäu'schel, *sm.* wielki młot górniczy.

Pau'schen, s. Bau'schen, Au'fbauschen; Pau'schig, s. Bau'schig.

Pau'se, *sf. Tk.* pauza (w muzyce); *przerwa; przestanek; Pausi'ren, *vn.* (h.) pauzować.

Pa'vian, *sm. Ng.* pawian; Pa'viansgesi'cht, s. A'ffengesi'cht.

Pavillo'n, *sm. Bk. Gtn.* pawilon, namiotek; altanka ogrodowa; kiosk.

Pech, *sn.* smoła; pak; pakówka; pach; pachówka; — brennen smołę palić; das Bier liegt auf — piwo stoi na smole; wer — angreift, besudelt sich, *kto się smoły tyka, ten też smołą cuchnie; *z jakim się kto wdaje, takim się sam staje; —, *nieszczęście; — haben, **nieszczęśliwym być; er hat in Allem Pech, *on wielki nieszczęśniś; Pech-, *a.* smolny.

Pe'chartig, *a.* smolowaty; smolasty; Pe'chbaum, *sm. Ng.* drzewo dające smołę; sosna pospolita; Pe'chbrenner, *sm.* smolarz; -chbüchse, *sf.* smolnica; -chdampf, s. Pe'chrauch; -chdraht, *sm.* dratwa; Pe'chen, *va.* s. Pi'chen; —, *vn.* (h.) smołę palić; *nieruszyć się z miejsca jak przylgnięty; Pe'cherde, *sf.* ziemia smolna, smolista; -cherz, *sn. Bw.* czarnokrusz; -chfackel, *sf.* wachla; -chfaden, *sm.* nitka smołą wysmarowana; -chfinke, -chfriede, **s. Pe'chhengst; -chhaube, s. Pe'chkappe; -chhengst, *sm.* **nieszczęśniś; -chholz, *sn.* smolne drzewo; -chhütte, *sf.* smolarnia; —, ** *s. Knei'pe; Pe'chicht, *a.* smolasty; Pe'chig, *a.* smolny; smołą oblany, posmarowany; sich — machen smołą się powalać; -chkappe, *sf.* czapeczka smołą oblana (do zrywania parchów); -chkerze, *sf.* świeca smolana; smarkatka; -chkessel, s. Pe'chtopf; -chkohle, *sf. Bw.* węgiel smolny; -chkranz, *sm. Kw.* smolny wieniec; -chkuchen, *sm.* krążek smoły; -chmann, *sm.* smolarz; -chmütze, s. Pe'chkappe; -chnelke, *sf. Ng.* (firletka) smołka; -chofen, *sm.* piec do palenia smoły; -chöl, *sn.* oléj smolny; -chpflaster, *sn. Hlk.* bruk ze smołowca; -chrauch, *sm.* dym ze smoły; -chring, s. Pe'chkranz; -chschmiere, *sf.* smarowidło ze smoły; -chschwarz, *a.* czarny jak smoła; -chstein, *sm. Bw.* kamień smolny; -chtanne, s. Ha'rztanne; -chtonne, *sf.* beczka ze smołą; -chtopf, -chkessel, *sm.* garnek, kocioł do rozpuszczania smoły; -chtorf, *sm. Ng.* torf smolny; -chvogel, ** s. Pe'chhengst; -chwerg, *sn.* pakuły ze smołą.

Pecuniä'r, *a.* pieniężny; finansowy; in pecuniärer Hinsicht pod pieniężnym względem; pecuniäre Hindernisse pieniężne przeszkody.

Peda'l, *sn. Tk.* pedał; —, **pedały, *nogi; Peda'lharfe, *sf. Tk.* arfa z pedałem.

Peda'nt, *sm.* pedant; Pedanterei', *sf.*, Pedanti'smus, *sm.* pedanterya; pedantyzm; Peda'ntisch, *a.* pedantyczny; Pedantisi'ren, *vn.* (h.) pedanta rolę grać.

Pede'll, *sm.* pedel (przy Uniwersytecie).

Pe'gel, *sm.* wodoskaz, skala pokazująca wysokość wody.

Pein, *sf.* męka; męczarnia; Pei'nigen, *va.* męczyć, dręczyć kogo; Pei'nigend, *ppr.* u. *a.* przykry; dręczący; Pei'niger, *sm.*, Pei'nigerin, *sf.* dręczyciel, dręczycielka; Pei'nigung, *sf.* męczenie, trapienie, udręczenie; Pei'nlich, *a.* kryminalny; Jemanden — anklagen, *Rw.* kryminalnie kogo oskarzyć; es wurde — gegen ihn verfahren, *Rw.* kryminalnie był sądzony; Jemanden — fragen, *Rw.* kryminalną inkwizycyą z kogo ciągnąć; peinliche Frage, *Rw.* inkwizycya, tortura; peinlich z mękami połączony, bardzo dolegliwy, nader bolesny; peinliche Arbeit, *robota bardzo zmudna, nader trudząca, męcząca; — bardzo przykry; ich befinde mich in einer peinlichen Lage w bardzo przykrém jestem położeniu; — (ängstlich gewissenhaft od. besorgt) skrupulatny aż do dziwactwa; akuratny aż do znudzenia; trwożliwy i nudny w czynnościach swoich; thue nicht so —! nie okazuj tak trwożliwéj skrupulatności! Pei'nlichkeit, *sf.* trwożliwość w działaniu; nudna akuratność; Pei'nvoll, *a.* pełen udręczeń.

Pei'ßker, *sm. Ng.* (Fisch) piskorz.

Pei'tschchen, *sn. dim.* biczyk; Pei'tsche, *sf.* bicz; mit der — knallen, klatschen, hauen biczem trzaskać, okładać; Pei'tschen, *va.* biczem bić, chłostać; mit der Ruthe — rózgą smagać; mit dem Kantschu — kańczugiem okładać; — czyścić, klarować płyn jaki; —, *vn.* (h.) często uderzać; die Wellen — an das Ufer raz po raz bałwany o brzeg biją, kołacą; Pei'tschenfö'rmig, *a.* biczowaty; do bicza podobny; kształt bicza mający; -schengekna'll, -schengeschna'lz, *sn.* trzaskanie biczem; -schenhie'b, *sm.* uderzenie biczem albo batem; zu Peitschenhieben verurtheilen wskazać na baty; -schenkna'll, *sm.* trzask bicza; -schensta'b, -schenstie'l, -schensto'ck, *sm.* biczysko, trzonek od bicza; -schenstrei'ch, s. Pei'tschenhie'b; Pei'tscher, *sm.* biczownik; ten, co biczuje; -schknecht, *sm.* biczownik; sługa obowiązany do bicia.

Peleri'ne, *sf.* peleryna (u sukni).

Pelika'n, *sm. Ng. Hlk.* pelikan (ptak i instrument do rwania zębów).

Pe'lle, *sf.* łupina; Pe'llen, *va.* z łupiny obierać; Pe'llkarto'ffeln, *sf. pl. Kk.* ziemniaki w łupinach (w mundurze).

Peloto'n, *sn. Kw.* pluton; Peloto'n-, *a. Kw.* plutonowy; Peloto'nfeuer, *sn. Kw.* ogień plutonowy.

Pelz, *sm.* futro (überhaupt); ich trage keinen — nie noszę futra od. kożucha; Jemandem auf den — schießen, *prosto na kogo strzelić; Jemandem

den — ausklopfen, **skórę komu wytrzepać (wybić go); auf den — kriegen od. bekommen, **dostać po grzbiecie; **w skórę wziąść; Jemandem den — waschen, **wytrzéć komu kapitułę; Jemandem eine Laus in den — setzen, *narobić komu wielkiego kłopotu; wasch' mir den — und mach' ihn nicht naß, *wypierz mi kożuch, a niezmaczaj mi go; upierz mi kożuch, a wełny nie maczaj; — (Decke, Haut) kożuch, kożuszek (na śmietance, mleku); Pelz-, a. futrzany; Pe'lzart, sf. H. gatunek futra oder kożucha; Pe'lzen, va. Gtn. kożuchować, szczepić między korą a drzewem; —, **kijem kogo okładać; Pe'lzen, sn. Gtn. kożuchowanie.

Pe'lzfutter, sn. podszewka futrzana; Pe'lzhandel, sm. H. handel futrami; -zhändler, sm. kupiec handlujący futrami; -zhandschuh, sm. rękawiczka futrzana oder z futrem od. futrem podszyta; -zhaut, sf. skóra futrem pokryta; — auf der Sahne ꝛc., s. Pelz; -zhosen, sf. spodnie futrzane; Pe'lzicht, a. łykowaty, twardą skórę mający; Pe'lzig, a. futrem pokryty; Pe'lzjacke, sf. kurtka futrem podszyta; -zkamm, sm. grzebień do czesania futer; -zkappe, sf. czapka z futrem; -zkragen, sm. kołnierz futrzany; -zmesser, sn. Gtn. nóż do kożuchowania; -zmotte, sf. Ng. kożuchowiec; -zmütze, s. Pe'lzkappe; -zreis, sn. Gtn. szczep do kożuchowania; -zrock, sm. surdut futrem podszyty; -zsammet, sm. W. felpa; -zschuh, sm. trzewik z futrem; -zstiefel, sm. bót z futrem; -zwaare, sf. towar futrzany; -zwerk, sn. H. futro (überhaupt); Pe'lzwolle, sf. wełna zlepiona.

Pena'ten, sm. pl. Myth. Alt. penaty, bogi domowe.

Penda'nt, s. Sei'tenstü'ck.

Pe'ndel, Pe'ndul, sn. pendul; wahadło (u zegara); Pe'ndel-, a. wahadłowy; Pe'ndeluh'r, sf. zegar wahadłowy oder ścienny; zegar z pendułem. [netri'ren, s. Durchdri'ngen.

Penetra'nt, s. Durchdri'ngend; Pe-

Penibe'l, s. Pei'nlich.

Peninsula'r, a. Geog. *Iberyjski (do półwyspa Hiszpanii i Portugali należący).

Penna'l, sn. piórnik; s. a. Fe'derbü'chse; —, *fryc w szkołach, *nowo przybyły uczeń; Pennali'smus, sm. *penalizm.

Pensio'n, sf. pensya, roczna płaca; — (Ruhegehalt, Gnadengehalt) pensya wysłużona; emerytura; eine — genießen emeryturę pobierać; — (Erziehungs- u. Verpflegsanstalt) dom wychowania lub nauki; eine — anlegen, errichten, halten pensyą założyć, utrzymywać; seinen Sohn in eine — geben oddać syna na pensyą; Pensionä'r, sm. pensyonowany; emeryturę pobierający; emeryt; — (Kostschüler) pensyonarz; Pensioni'ren, va. pensyonować kogo, dać mu emeryturę; sich — lassen podać się do emerytury; wziąć emeryturę; Pensio'nsanstalt, sf. dom wychowania lub nauki.

Pe'nsum, sn. pensum; zadanie (dla ucznia do wypracowania).

Pentago'n, sn. Gl. pięciokąt.

Penta'meter, sm. Dtk. pentameter, wiersz pięciomiarowy.

Penta'rch, sm. Stw. pentarch; Pentarchie', sf. Stw. pięciorządztwo; pentarchya, rząd złożony z pięciu naczelników zwanych pentarchami.

Pe'perle, sm. Ng. § (Pflanze) czechrzyca główkowa.

Pe'plis, sf. Ng. bebłek.

Pe'reat, int. u. sn. pereat, niech zginie! Jemandem ein — bringen wykrzyknąć komu: pereat!

Peremto'risch, a. zawity, ostateczny; —, ad. zawicie, ostatecznie; peremptorischer Termin, Rw. zawity termin.

Perfe'ct, a. doskonały; s. a. Vo'llkommen; Perfectio'n, s. Vo'llkommenheit; Perfectioni'ren, s. Vervo'llkommnen. [szły dokonany.

Perfe'ctum, sn. Spl. czas prze-

Pergame'nt, sn. pergamin; Pergame'nt-, a. pergaminowy; Pergame'ntartig, a. pergaminowaty; Pergame'ntband, sm. oprawa pergaminowa; Pergame'nten, a. pergaminowy; Pergame'nthaut, sf. skóra na pergamin; skórka jak pergamin; Pergame'ntmacher, sm. Grb. pergaminnik; fabrykant pergaminu.

Perhorresce'nz, sf. Rw. odrzucenie (nieprzyjęcie) sędziego lub świadka; Perhorresci'ren, va. Rw. odrzucić, nieprzyjąć sędziego lub świadka.

Perio'de, sf. Spl. Gsch. peryod, okres; — (Monatsreinigung der Frauen) miesiączka; Perio'denbau', sm. budowa peryodów od. okresów (w mowie); Periodicitä't, sf. peryodyczność; Perio'disch, a. peryodyczny; —, ad. peryodycznie.

Peripate'tiker, sm. Philos. Alt. perypatetyk; perypatejczyk; Peripate'tisch, a. Philos. Alt. perypatetycki; Peripateti'smus, sm. Philos. Alt. perypatetyzm, szkoła Arystotelesa.

Periphe'rie', sf. Gl. obbieg, obieg, obwód; Periphe'risch, a. Gl. obiegający, kołujący, kołący.

Periphra'se, sf. opis, wyjaśnienie czego innemi słowami.

Pe'rlartig, a. perłowaty.

Pe'rlasche, sf. potaż najczystszy; Pe'rlbirne, sf. Gtn. perłówka (gruszka); Pe'rlchen, sn. dim. perełka; Pe'rle, sf. perła; Perlen fischen perły łowić; sie ist die — der Frauen, *nieoszacowana kobieta; das ist die — in der Krone des Königs, *to jest perła w koronie króla; köstliche Perle perła droga; man soll (muß) die Perlen nicht vor die Säue werfen, Bibl. *nie miotaj pereł przed świnie; *szkoda psu białego chleba.

Pe'rlen, vn. (h.) perlić się, iskrzyć się, burzyć się, pienić się (o winie, piwie itd.); jak perła lub perły błyszczeć; noch perlt der Thau auf der Rose, *jeszcze perły rosy błyszczą na róży; Pe'rlen-, a. perłowy; Pe'rlenauster, sf. Ng. koncha od. muszla perłowa; -lenba'ch, sm. strumień perłowy; *życie czyste jak perła; -lenba'nd, sn. wstążka perłami wyszywana; -lenba'nk, sf. łożysko perłowych muszli (w morzu); -lenbesa'tz, sm. obszycie z pereł; -lenbo'rte, sf. perłanka; -lenfa'rbe, sf. perłowa maść; Pe'rlenfi'scher, sm. ten co perły łowi, z morza dobywa; -lenfischerei', sf. połów pereł; -lengeschmei'de, sn. naszyjnik perłowy; noszenie z pereł; -lenha'ndel, sm. handel perłami; -lenhä'ndler, sm. kupiec handlujący perłami; -lenhe'll, a. jasny jak perła; -lenklei'd, sn. suknia perłami wyszywana; Pe'rlenkra'nz, sm. wieniec z pereł; -lenkro'ne, sf. korona z pereł od. perłami wysadzana; -lenmu'schel, -lenmu'tter, s. Pe'rlmuschel, Pe'rlmutter; Pe'rlenna'del, sf. igła do nawłóczenia pereł; szpilka z perłą (do stroju); -lenpu'lver, sn. proszek z (tłuczonych) pereł; -lenrei'ch, a. obfitujący w perły; suto perłami wysadzany od. wyszywany; -lenrei'ch, sn. królestwo pereł; -lenrei'he, sf. rząd pereł (nawleczonych); — der Zähne, *rząd zębów białych i równych jak perły; -lenro'se, sf. róża z pereł; -lenschau'm, sm. piana perłowa; -lenschme'tterling, sm. Ng. perłowiec; -lenschmu'ck, sm. strój z pereł; -lensei'de, sf. perski jedwab' (cieniutki); -lensti'cker, sm., -lensti'ckerin, sf. ten, ta, co perłami wyszywa; -lenstickerei', sf. wyszywanie perłami; -lensu'cher, -lentau'cher, s. Pe'rlenfi'scher; -lenthau', sm. perłowa rosa, krople rosy w kształcie pereł; -lenvo'gel, s. Pe'rlenschme'tterling; -lenwa'rze, sf. perła połokrągła (do wysadzania używana); -lenwei'ß, a. biały jak perła; -lenwei'ße, sf. perłowa białość; -lenzah'n, sm. *perłowy ząb; -leule, sf. Ng. sowa perlasta; -lfarbe, sf. perłowy kolor; -lfarben, -lfarbig, a. perłowego koloru; -lfisch, sm. Ng. perłowa płocica; -lgeschmei'de, sn. noszenie z pereł; klamra perłami wysadzana; -lgras, sn. Ng. konopka; -lgraupe, -lgerste, sf. perłowe krupki; perłowa kasza; -lgraupenmühle, sf. młyn do robienia perłowéj kaszy; -lhirse, sf. Ng. wróble proso; -lhuhn, sn. Ng. perlinka; Pe'rlicht, a. perlisty; perlasty; Pe'rlkirsche, sf. Ng. Gtn. wiśnia perłowa, nakrapiana; -lmuschel, sf. Ng. muszla od. koncha perłowa; -lmutter, sf. perłowa macica; -lmuttern, a. z perłowéj macicy (zrobiony); -lsand, sm. piasek perełkowy, piasecznikowy, zegarowy (do piaskowych zegarów); -lschrift, sf. Bchdr. pismo (drukarskie) najdrobniejsze; -lzwirn, sm. nici najcieńsze.

Permane'nt, a. ciągły, nieustający; Permane'nz, sf. ciągła trwałość; man entschied für die — des Gerichts uchwałono, aby sąd był nieustający.

Perpendi'kel, sm. perpendykuł; pion; s. a. Pe'ndel; Perpendikulä'r, s. Se'nkrecht.

Perpetue'll, Perpetui'rlich, s. Im'merwäh'rend; Perpetui'ren, vn. (h.) ciągle trwać; Perpe'tuum mo'bile, sn. Mech. wiecznoruch.

Perple'x, s. Bestü'rzt.

Perrü'cke, s. Perü'cke, ꝛc.

Pe'rser, sm. Geog. Pers; Persyanin; Pe'rserin, sf. Geog. Perska; Persyanka; Persia'ner, sm. s. Pe'rser; —, Ng. (Vogel) perski ptak; Pe'rsien, sn. Geog. Persya; Persya ziemia.

Persifla'ge, sf. wyszydzanie; Persifli'ren, va. wyszydzać.

Pe'rsiko, sm. pestkowa, brzoskwiniowa wódka.

Pe'rsisch, a. u. ad. Geog. Perski; po Persku.

Perso'n, sf. osoba (überhaupt); Jemanden von — kennen znać kogo z osoby, osobiście; für zehn Personen na 10 osób; er erschien in —, in eigener — przybył osobiście, w własnéj osobie;

ich für meine — ja na moję osobę, ja dla mojéj osoby; ja z mojéj strony; co się mojéj osoby dotyczy; ohne Ansehen der — bez względu na osobę; — osoba, jaką kto przedstawia; *Sb.* rola, którą odgrywa na teatrze lub w towarzystwie; was für eine — spielt er am Hofe? jaką osobę przedstawia, jaką rolę gra u dworu? stumme — niema osoba; er hat dabei eine lächerliche — gespielt śmieszną przy tém grał rolę; klein von — małego, niskiego wzrostu; ihre — gefällt mir jéj osoba (postać) podoba mi się; Personna'ge, *sf.* osoba, figura; das ist eine elende —, *iron.* to nędzna figura; Persona'l, Perso'n-, Perso'nen-, *a.* osobowy; osobisty; Persona'larrest, *sm. Rw.* areszt osobisty; Persona'le, *sn.* osoby do swity należące; liczba osób (do składu wchodząca); Persona'lgläubiger, *sm.* wierzyciel osobisty; Persona'lia, Persona'lien, *sn. pl.* osobistości; rzeczy osoby się dotyczące; Perso'nendichtung, *sf. Dtk. Litt.* uosobienie, wystawienie rzeczy pod postacią osoby; Perso'nenre'cht, *sn. Rw.* prawo osobowe; -so'nenregi'ster, *sn.* spis osób; -so'nensteu'er, *sf.* podatek osobisty; -so'nenzu'g, *sm.* (auf der Eisenbahn) pociąg osobowy; -sonificatio'n, -sonifici'rung, *sf.* personifikacya; uosobienie; przeobrażenie rzeczy w osobę; -sonifici'ren, *va.* uosobić; wystawić co jako osobę od. pod postacią osoby; -sö'nlich, *a.* osobisty; die persönlichen Fürwörter, *Spl.* zaimki osobowe; —, *ad.* osobiście; -sö'nlichkeit, *sf.* osobowość; postać; er mischt immer seine — mit ein zawsze swoję osobę wmiesza; einer Sache — beilegen, *rzecz jaką przedstawić jako osobę; — osobistość, to co się osoby czyjéj dotyczy; das sind Persönlichkeiten, die zur Sache nicht gehören to są osobistości nie należące do rzeczy.

Perspecti'v, s. Fe'rnglas.

Perspecti've, *sf. Gl. Mal.* perspektywa; Perspecti'visch, *a.* scenograficzny, w perspektywie przedstawiony; Perspecti'vmaler, *sm.* malarz scenograficzny; -ti'vmalerei', *sf.* malarstwo scenograficzne.

Persuadi'ren, *va.* perswadować; Jemanden zu etwas — wyperswadować komu co; Persuasio'n, *sf.* perswazya.

Pertine'nzien, *sf. pl.* przynależytości; Pertine'nzstück, *sn.* przynależytość. [ski.

Perua'nisch, *a. Geog.* Peruwiań-

Perü'ckchen, *sn. dim.* peruczka; Perü'cke, Perrü'cke, *sf.* peruka; Perü'cken-, Perrü'cken-, *a.* perukowy; Perü'ckenäh'nlich, Perü'ckena'rtig, *a.* perukowaty; Perü'ckenko'pf, *sm.* głowa do peruk; — głowa do pozłoty.

Perü'ckenma'cher, Peruquie'r, *sm.* perukarz; Perü'ckenma'cher-, Perü'ckenma'chers-, *a.* perukarski, perukarzowy; Perü'ckenmachergehü'lfe, -nmacherleh'rling, *sm.* perukarczyk; -nma'cherin, *sf.* perukarka; — (Frau des Perückenmachers) perukarzowa; -nmacherku'nst, *sf.* perukarstwo.

Perü'ckensto'ck, *sm.* kij do wieszania peruki; głowa oder lałka na perukę. [ruwiańska.

Peru'rinde, *sf. Ng. Hlk.* kora pe-

Pe'st, *sf. Hlk.* mór; morowe powietrze; morowa zaraza; pomór; die — bekommen, *Hlk.* zarazić się powietrzem; daß dich die —! żeby cię zły duch wziął! Pest! tam do dyabła! bogdajto dyabli wzięli! do stu piorunów! er ist die — der Gesellschaft, *to zaraza towarzystwa.

Pest, Pesth, *sn. Geog.* Peszt.

Pest-, *a. Hlk.* pomorowy; zaraźliwy; Pe'startig, *a. Hlk.* zaraźliwy jak powietrze; pestartige Krankheit choroba jakby z zapowietrzenia; -starzt, *sm.* lekarz na morową zarazę leczący; -stbeule, *sf. Hlk.* dymienica pomorowa, powietrzna; wrzód pomorowy; -stblase, -stblatter, *sf. Hlk.* morówka; wąglik pomorowy; Pe'stdampf, -stdunst, *sm.* zaraźliwy wyziew. [który łaty przetykają.

Pe'stel, *sf.* pal do płota, przez

Pe'stessig, *sm. Hlk.* ocet na zarazę; ocet korzenny na pomór; Pe'stgeistlicher, *sm. Kg.* ksiądz przeznaczony dla zapowietrzonych; -stgeru'ch, *sm.* zapach pomorowy od. zaraźliwy; -sthauch, *sm.* dech zaraźliwy; -sthaus, *sn.* dom dla zapowietrzonych; Pestile'nz, s. Pest; Pestilenzia'lisch, *a.* zaraźliwy; zapowietrzony; Pestile'nzkraut, *sn.*, Pestile'nzwurz, *sf. Ng.* morowy korzeń; czarne ziele; lepiesznik; kłobuk; kłobucznik; Pestile'nzzeit, s. Pe'stzeit; Pe'stkirchhof, *sm.* cmentarz dla zapowietrzonych; -stkrank, *a.* chory na morową zarazę; -stkranker, *sm. Hlk.* zapowietrzony; chory na morową zarazę; -stkrankheit, *sf.* choroba pomorowa; -stlied, *sn.* pieśń do śpiewania w czasie powietrza; -stluft, *sf. Hlk.* morowe powietrze; -stmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo na morową zarazę; Pe'stöl, *sn.* olej do smarowania w czasie pomoru; -stordnung, *sf. Stw. Hlk.* urządzenia dotyczące się pomoru od. powietrza; -stplage, *sf.* klęska pomorowa; -stprediger, s. Pe'stgeistlicher; -stwind, *sm.* wiatr powietrze przynoszący, pomorowy, zaraźliwy; -stwurzel, s. Pestile'nzwurz; -stzeit, *sf.* czas pomoru od. powietrza.

Peta'rde, *sf. Kw.* petarda (do wysadzania w powietrze murów, bram itd.); Petardi'ren, *va. Kw.* petardą wysadzić w powietrze.

Pe'ter, *sm. npr.* Piotr; der dumme —, *rura do barszczu; Pe'terchen, *sn. npr. dim.* Piotruś; Pe'terlein, *sn. Ng.*, s. Pe'terchen, Pe'tersilie, Pe'terskrau't.

Pe'terma'nn, *sm.*, Pe'termä'nnchen, *sn. npr. dim.* Piotrunio; Pietraszek.

Pe'tersbu'rg, *sn. Geog.* Petersburg; Pe'tersbu'rger, *a. Geog.* Petersburski; —, *sm.* Petersburczyk; Pe'tersbu'rgerin, *sf. Geog.* Petersburka; Pe'tersbu'rgisch, *a. Geog.* Petersburski; —, *ad.* po Petersbursku.

Pe'terschie'rling, *sm. Ng.* dzika pietruszka.

Pe'tersgro'schen, *sm. Kg.* świętopietrze, grosz Ś. Piotra, opłata na kościół Ś. Piotra w Rzymie.

Pe'tersilie, *sf. Ng.* pietruszka; Pe'tersilien-, *a.* pietruszkowy; Pe'tersilienö'l, *sn.* pietruszkowy olejek; Pe'tersilienwu'rzel, *sf.* pietruszkowy korzeń.

Pe'terskrau't, *sn. Ng.* dzień i noc; Pe'terspfe'nnig, s. Pe'tersgro'schen; Pe'tersschlü'ssel, *sm. Kg. Gsch.* klucz świętego Piotra; Pe'terssta'b, *sm. Kg. Bibl. Stk.* laska świętego Piotra; —, *Ng.* prosianawłoć; Pe'tersta'g, *sm. Kg.* dzień świętego Piotra i Pawła; Pe'terswu'rz, *sf. Ng.* dziurawiec sybiryjski.

Pete'schen, § s. Fle'ckfieber.

Petine't, *sn.* petyneta; von, aus — petynetowy.

Peti't, Peti'tschrift, *sf. Bchdr.* petyt, petit; Peti't-, *a. Bchdr.* (aus Petitschrift gesetzt, damit gedruckt, den Schriftkegel der Petitschrift betreffend): petytowy, petitowy.

Petitio'n, Petitioni'ren, s. Bi'ttschrift, eine Bittschrift einreichen.

Petito'rium, *sn. Rw.* petytoryum, żądanie podane sądowi celem utrzymania się przy posiadaniu na mocy dowodów.

Petrefa'cten, Petrificatio'n, Petrifici'ren, s. Verstei'nerung, Verstei'nern, &c.

Pe'trikau, *sn. Geog.* Petryków.

Petri'ner, *sm. Kg.* mnich oder ksiądz świecki.

Pe'tschaft, *sn.* pieczęć, pieczątka; Pe'tschaftri'ng, *sm.* sygnet; pierścień z pieczątką; Pe'tschaftste'cher, *sm.* pieczętarz, ten co pieczęci ryje, pieczątki robi.

Petschie'r, s. Pe'tschaft, &c.; Petschie'ren, *va.* pieczętować; Petschie'rstecher, *sm.* pieczątkarz.

Pe'tto, *sn.* w spos; mów; etwas in — haben, *mićć co *in petto*, *mićć co napiętego; starać się o co; zamyślać o czém.

Petula'nt, *a.* rozpustny; Petula'nz, *sf.* rozpusta.

Petz, *sm. Ng.**mysio, niedźwiedź; Pe'tze, s. Hü'ndin; * § s. Hu're.

Pfad, *sm.* droga (do jeżdżenia itd.); ścieszka; tór, ślad; den — der Tugend verfolgen, *postępować drogą od. torem cnoty; Pfa'dfinder, *sm.* wynalazca od. śledziciel dróg; Pfa'dlos, *a.* bezdrożny.

Pfa'ffe, *sm.* § ksiądz katolicki; pop; in jedem Pfaffen steckt ein kleiner Papst, *w każdym popie jest kawał papieża; Pfa'ffen-, *a.* § popi; księży; Pfa'ffena'pfel, *sm.*, Pfa'ffenbi'rne, *sf. Ng. Gtn.* popówka; panna; Pfa'ffenbaum, *sm. Ng.* trzmiel; ćmiel; -ffenbi'ßchen, *sn.* *najsmaczniejszy kąsek; -ffenfei'nd, *sm.* nieprzyjaciel księży; Pfa'ffenfei'ndschaft, *sf.* nieprzyjaźń z księżmi; -ffenfreu'nd, *sm.* przyjaciel księży; -ffenfreu'ndschaft, *sf.* przyjaźń z księżmi; -ffenfü'rst, *sm.* § księży monarcha, * § papież; -ffenfu'tter, *sn.* § księża strawa; Pfa'ffengezü'cht, *sn.* § księże plemię; § księży ród; -ffenhä'ndel, *sm. pl.* § kłótnie między księżmi; § duchowne spory; -ffenhe'rrschaft, *sf.* § księże panowanie; hierarchia; popie panowanie; -ffenhü'tchen, *sn. Ng.* trzmielina gładka; -ffenki'nd, *sn.* § księże dziecko; Pfa'ffenma'gd, *sf.* § księża dziewka; -ffenmäh'rchen, *sn.* § powiastka przez księży ułożona, zmyślona; -ffenmü'tze, s. Pfa'ffenhü'tchen; -ffenna'cht, *sf.* § ciemnota przez nieoświeconych księży utrzymywana; -ffenpfö'tchen, s. Pfa'ffenhü'tchen; -ffenrei'ch, *sn.* § księże państwo; -ffenro'ck, *sm.* § księża suknia; sutanna; habit; im Pfaffenrocke stecken, § księdzem być; -ffenrö'hrchen, *sn. Ng.* mniszek; mlecz; -ffensa'ck, *sm.* § księży wór; — hat keinen Boden, *księżego worka nie natkasz; *popie oczy, księże gardło, co zobaczy, toby ziadło; -ffenschuh', *sm. Ng.*

obuwik żółty; -ffenfi'nn, *sm.* § księży sposób myślenia; Pfa'ffenftrei'ch, *sm.* * § księży figiel; * księża sprawka; -ffenftü'ck, *sn.* f. Pfa'ffenbi'ßchen; -ffenthu'm, *sn.* § okoliczności i stósunki księży się dotyczące; -ffenwe'rk, *sn.* § księże dzieło; § księża robota, sprawka; -ffenwe'sen, *sn.* § księże stósunki, urządzenia; -ffenzu'cht, *sf.* § karność księża; f. a. Pfa'ffengezü'cht; Pfafferei', *sf.* § księży sposób myślenia; księże postępowanie; Pfä'ffisch, Pfä'fflich, *a.* § księży, księżom właściwy.

Pfahl, *sm.* pal; kol; drąg oder drążek; einen — einschlagen pal wbić; etwas mit Pfählen befestigen palami od. kołami co utwierdzić, wzmocnić; Jemanden an einen — stecken na pal kogo wbić; — in's Fleisch bodziec ciału; Bäume an die Pfähle binden, *Gtn.* drzewa do drążków przywięzywać; in, zwischen meinen vier Pfählen, *w moich czterech kątach; * między czterema ścianami; *w moim pokoju; *w mojéj izdebce; *w mojém mieszkaniu; — słup (za pręgierz służący); Jemanden an den — stellen, *pod słupem postawić (winowajcę); am Pfahle stehen, *stać pod słupem (pręgierzem); Pfahl-, *a.* palowy; Pfah'lbau, *sm.* (*pl.* Baue, Bauten) *Bk.* (Pfahlwerk) palowanie; die alterthümlichen Pfahlbauten palowania starożytności; Pfah'lbaum, *sm.* drzewo na pal zdatne; Pfah'lbrücke, *sf.* *Bk.* most na palach; Pfäh'len, *va.* palami opatrzyć (winnicę, drzewa); do drążków poprzywięzywać (drzewka); Jemanden — na pal kogo wbić; Pfah'lgraben, *sm.* rów palami zagrodzony; -lgrund, *sm.* fundament z palów powbijanych; -lmühle, *sf.* młyn na palach; -lramme, *sf.* *Bk.* izbica do wbijania palów; -lring, *sm.* obręcz żelazna u pala; -lschlägel, *sm.* tłuk do wbijania palów; -lweide, *sf.* *Ng.* wierzba łoza; -lwerk, *sn.* *Bk.* pale (gdzie powbijane); -lwurzel, *sf.* *Ng.* korzeń roślin wrosły wierzchołkowo w ziemię; -lzaun, *sm.* płot z palów, palisadowy, sztachetowy.

Pfalz, *sf.* *Stw.* *Gsch.* pałac rezydencyonalny (cesarza); —, *Geog.* Palatynat; falcgrafstwo; Pfalz-, Pfä'lzer-, Pfä'lzisch, *a.* *Geog.* Palatyński; Pfa'lzgeri'cht, *sn.* *Stw.* *Rw.* sąd nadworny; Pfa'lzgraf, *sm.* *Stw.* *Gsch.* Falcgraf; Palatyn; Pfa'lzgräflich, *a.* falcgrafski; palatyński; Pfa'lzgrafschaft, *sf.* falcgrafstwo; Pfa'lzstadt, *sf.* *Geog.* *Gsch.* miasto rezydencyonalne (cesarza).

Pfand, *sn.* fant; zastaw; Geld auf Pfänder leihen dać pieniądze na zastawy; Jemandem etwas zum Pfande, als — geben dać komu co w zastaw; Jemandem etwas als —, zum Pfande lassen zostawić komu co na zastaw; etwas zum Pfande setzen stawić co na fant; nach verstrichener Frist verfällt das — po upłynionym terminie (do wykupu) zastaw przepada; Pfänder spielen grać w fanty; —, *(Bürgschaft, Sicherheit) zakład; ich setze mein Leben und meine Ehre zum Pfande daję życie i honor w zakład; sein Wort als — geben, *słowo dać w zakład; Pfand-, *a.* zastawny; zastawowy; Pfa'ndbar, *a.* mogący być danym w zastaw oder służyć za fant; Pfä'ndbar, *a.* co można wziąć w zastaw; Pfa'ndbrief, *sm.* *Stw.* *Rw.* *H.* list zastawny; Pfa'ndbuch, *sn.* *Rw.* *H.* księga zastawowa (w któréj się zastawy zapisują); Pfa'ndbürge, *sm.* zakładnik; Pfa'ndbürgschaft, *sf.* zakładnictwo; Pfa'nden, Pfä'nden, *va.* wziąć w zastaw; fantować, grabić kogo; robić mu zajęcie; zabierać mu własność na zaspokojenie należytości; zajmować, zająć co; Pfä'nder, *sm.* grabiciel; fantownik; ten, co zajmuje, grabi; Pfä'ndere'cht, *sn.* *Rw.* prawo fantowania, grabienia, zajmowania, wzięcia zastawu; Pfä'nderspie'l, *sn.* gra w fanty; Pfa'nd-Ersu'chung, *sf.* *Rw.* podanie o zajęcie, o wolność zajęcia dłużnikowi jego własności na zabezpieczenie długu; -dgeld, f. Pfa'ndschilling; -dgewäh'r, *sf.* zabezpieczenie przez zastaw; -dgläubiger, *sm.* wierzyciel hipoteczny; -dhaber, -dherr, -dinhaber, *sm.* zastawnik, ten, co pożyczył na zastaw; -dhaus, *sn.*, -dhof, *sm.* fantownia; dom zastawowy; lombard; -dkehrung, *sf.* niedopuszczenie zajęcia; -dklage, *sf.* *Rw.* skarga hipoteczna; Pfa'ndlich, *a.* zastawowy; pfandliche Sicherheit, *Rw.* zabezpieczenie przez zastaw; etwas — besitzen posiadać co w zastawie; -dlösung, *sf.* wykupienie zastawu; -dmann, *sm.* zakładnik; ten, co od złodziei zastawy przyjmuje; -dnehmer, *sm.*, -dnehmerin, *sf.* ten, ta, co bierze zastaw; -dpflichtig, *a.* danym zastawem zobowiązany; -drecht, *sn.* *Rw.* prawo zastawowe; prawo, jakie kto ma na mocy otrzymanego zastawu; f. a. Pfä'ndere'cht; -dsache, *sf.* *Rw.* rzecz zastawowa od. hipoteczna; -dschein, *sm.* rewers na zastaw; -dschilling, *sm.* suma zastawowa; okup fantowy; -dschuld, *sf.* dług zastawowy od. hipoteczny; -dschuldner, *sm.* dłużnik hipoteczny; zastawca; -dsicherheit, f. Pfa'ndgewäh'r; -dspiel, f. Pfä'nderspie'l; -dstall, *sm.* stajnia na bydło zajęte; Pfä'ndung, *sf.* zajęcie; grabienie; branie fantu; fantowanie; das Gericht hat auf — erkannt, *Rw.* sąd zawyrokował zajęcie (własności dłużnika); -dverlei'her, *sm.* ten co bierze zastaw, co pożycza (pieniędzy) na zastaw; -dverschrei'bung, *sf.* *Rw.* zapis hipoteczny; f. a. Pfa'ndbrief; -dvertra'g, *sm.* kontrakt zastawny; -dweigerung, *sf.* *Rw.* wzbronienie zajęcia (kiedy dłużnik nie daje sobie zajmować własności; -dweise, *a.* u. *ad.* jako zastaw, tytułem zastawu; zastawem.

Pfä'nnchen, *sn.* *dim.* panewka; patelka; Pfä'nnchen-, *a.* panewkowy; Pfa'nne, *sf.* panew (überhaupt); patelnia (do smarzenia); in die — hauen, *w pień wyciąć, wyrznąć, wysiec; — (am Schießgewehr) panewka (u strzelby); Pulver auf die — schütten prochu podsypać na panewkę; —, *Zk.* puszka, panewka; —, *Bk.* dachówka wklęsła; f. a. Sa'lzpfanne; Pfa'nnen-, *a.* panewny; Pfa'nnende'ckel, *sm.* dekiel (u kurka strzelby); przykrywka na panewce; -nenhe'rr, f. Pfä'nner; -nenmei'ster, *sm.* dozorca huty solnéj; -nenschmau'ß, *sm.* biesiada, którą wyprawiają warzącym piwo; -nenschmie'd, *sm.* panwiarz; patelniarz, ten co panwie i patelnie robi; -nenstie'l, *sm.* rączka u patelni; -nenzie'gel, *sm.* *Bk.* dachowka wklęsła; -nenthei'l, *sm.* udział w solnéj hucie; Pfä'nner, *sm.* właściciel huty solnéj; Pfä'nnerre'cht, *sn.* prawo warzenia soli; Pfä'nnerro'lle, *sf.* obrachunek solny; Pfä'nnerscha'ft, *sf.* hutnictwo solne; hutnicy solni.

Pfa'nnfisch, *sm.* *Kk.* ryba na patelni smarzona.

Pfa'nnkuchen, *sm.* *Kk.* pączek; krepel; Pfa'nnwerk, *sn.* warzelnia soli.

Pfa'rr-, *a.* *Kg.* plebański; proboszczowski; Pfa'rracker, *sm.* plebańska od. proboszczowska rola; Pfa'rramt, *sn.* *Kg.* urząd plebański; plebania; probostwo; Pfa'rraufseher, *sm.* *Kg.* dziekan (mający kilka parafii pod sobą); -rrbese'tzungsre'cht, f. Patrona'tsrecht; -rrdienst, f. Pfa'rramt; -rrdorf, *sn.* *Kg.* wieś parafialna; wieś proboszczowska, do proboszcza należąca; Pfa'rre, Pfarrei', *sf.* probostwo; plebania; parafia; Pfa'rreinkünfte, *sf.* *pl.* dochody z probostwa z plebanii; Pfa'rren, *vn.* (h.) należéć do jakiéj parafii; Pfa'rrer, *sm.* *Kg.* proboszcz; pleban (na wsi); (u ewanielików) pastor; Pfa'rrerin, *sf.* pastorowa; Pfa'rrerwah'l, *sf.* *Kg.* wybór proboszcza od. plebana; -feld, *sn.* pole proboszczowskie, plebańskie; Pfa'rrfrau, f. Pfa'rrerin; -rrfrohne, *sf.* pańszczyzna plebańska; -rrgarten, *sm.* ogród proboszczowski, plebański; -rrgebäu'de, *sn.* pobudynki proboszczowskie; plebania ze wszystkiém co do niéj należy; -rrgebüh'r, *sf.* *Kg.* należytość proboszczowi za plebańską posługę; -rrgemei'nde, -rrgemei'ne, *sf.* *Kg.* gmina parafialna; -rrgeno'ß, f. Pfa'rrkind; -rrgere'chtsame, *sn.* *pl.* *Kg.* prawa i przywileje proboszczowskie; Pfa'rrgrundstück, *sn.* grunt plebański; -rrgut, *sn.* majętność plebańska; -rrhaus, *sn.* probostwo; plebania, dom proboszczowski; dwór proboszczowski; Pfarr'herr, f. Pfa'rrer; -rrhof, f. Pfa'rrhaus; -rrjungfer, *sf.* (u ewanielików) pastorówna; -rrkauf, *sm.* świętokupstwo; symonia; -rrkind, *sn.* (u ewanielików) dziecko pastorskie; parafianin (czyj), do parafii czyjéj należący; -rrkirche, *sf.* kościół parafialny; -rrleute, *smf.* *pl.* parafianie; ludzie do parafii jakiéj należący; -rrpachter, *sm.* dzierżawca probostwa; -rrsiegel, *sn.* pieczęć proboszczowska; -rrsitz, -rrstuhl, *sm.* siedzenie od. krzesło proboszczowskie w kościele; -rrwittwe, *sf.* wdowa po pastorze; -rrwohnung, *sf.* mieszkanie proboszczowskie oder plebańskie; -rrzehent, *sm.* *Kg.* dziesięcina (dla plebana); -rrzins, *sm.* *Kg.* czynsz proboszczowski.

Pfau, *sm.* *Ng.* paw; (Pfauhahn) samiec; (Pfauhenne) paw od. pawica (samica); er, sie ist stolz wie ein Pfau, * nadyma się jak jędyk; Pfau-, Pfau'en-, *a.* pawi; pawini, pawinin; Pfau'chen, *sn.* *dim.* pawik; mały paw; pawię; pawiątko.

Pfau'chen, f. Fau'chen.

Pfau'en-, f. Pfau-; Pfau'enau'ge, *sn.* *Ng.* (Schmetterling) pawik zmierzchny; Pfau'enfe'der, *sf.* pióro pawie; Pfau'enko'pf, *sm.* głowa pawia; Pfau'enkrau't, *sn.* *Ng.* pawiniec; -enkro'ne, *sf.* *Ng.* pawiniec; f. a. Tau'sendgü'ldenkrau't; Pfau'enschna'bel, *sm.* pawi dziób; Pfau'enspie'gel, *sm.* *Ng.* konop' wodna; dwuząb trzydzielny;

Pfau'ensto'lz, *sm.* *jędycza duma; *nadętość; Pfau'ensto'lz, *a.* *pyszny jak paw.

Pfau'fasa'n, *sm Ng.* pawiobażant; Pfau'henne, *sf.*, Pfau'huhn, *sn.*, Pfau'in, *sf. Ng.* pawica; Pfau'hennen-, *a. Ng.* pawini, pawinin; Pfau'nelke, s. Bu'schnelke; Pfau'rad, *sn.* roztoczony ogon pawia; Pfau'schwanz, Pfau'enschwa'nz, *sm.* pawi ogon; Pfau'taube, *sf. Ng.* pawiówka, gołąb' z szerokim pawim ogonem.

Pfau'zen, s. Fau'chen.

Pfe'be, *sf. Ng.* bania dynia.

Pfe'ffer, *sm. Ng.* pieprz; etwas mit — würzen, *Kk.* pieprzem co przyprawić; das brennt wie —, *pali jak ogień; da liegt der Hase im —, *to źródło nieszczęścia od. złego; *w tém cała wina; Pfe'ffer-, *a. Ng. Kk.* pieprzowy; Pfe'ffera'rt, *sf. Ng.* gatunek pieprzu; -ffera'rtig, *a.* pieprzowaty; -fferbau'm, *sm. Ng.* pieprzowe drzewo; -fferbäu'mchen, *sn. Ng.* s. Be'rgpfeffer; -fferbee're, *sf. Ng.* pieprzowa jagoda; -fferbrü'he, *sf. Kk.* zupa pieprzona; -fferbü'chse, *sf.* pieprzniczka; -fferfa'rbe, *sf.* pieprzowy, pieprzykowaty kolor; -fferfra'ß, -ffersre'sser, *sm. Ng.* (Tuncan, Vogel) pieprzojad; -ffergu'rke, *sf. Kk.* korniszon, ogórek z pieprzem zamarynowany; -fferha'ft, *a.* pieprzowaty; -fferho'lz, *sn. Ng.* pieprzowe drzewo (jako materyał); -fferko'rn, *sn.* ziarko pieprzu; -fferkrau't, *sn. Ng.* pieprzyca; -fferku'chen, *sm.* piernik; -fferkuchenbä'cker, -fferkü'chler, *sm.* piernikarz; -fferkuchenbä'ckerin, *sf.* piernikarka; -fferkuchenbi'ld, *sn.*, -fferkuchenpu'ppe, *sf.* lalka z piernikowego ciasta; -ffermi'nze, s. Pfe'ffermü'nze; -ffermüh'le, *sf.* młynek do mielenia pieprzu; -ffermü'nze, *sf. Ng.* mięta pieprzowa; -ffermünzkü'chlein, *sn. dim.* miętowy cukierek; -ffermünzö'l, *sn.* miętowy olejek; -ffermünzwa'sser, *sn.* miętowa woda.

Pfe'ffern, *va.* pieprzyć (potrawę); die Waare ist höllisch gepfeffert, *towar dyable opieprzony (niezmiernie drogi); er bekam zehn gepfefferte Schläge, *dostał 10 oblewanych; Jemanden mit gepfefferten Worten anreden, *przykremi słowami do kogo przemówić; —, *vn.* (h.) palić jak pieprz od. jak ogień (na języku); Pfe'ffernu'ß, *sf.*, Pfe'ffernü'ßchen, *sn. dim.* pierniczek okrągły; gałka z piernikowego ciasta; piernikowy orzech; -fferö'l, *sn.* pieprzowy olejek; -fferschwa'mm, *sm. Ng.* pieprznik; kozak; -ffersie'b, *sn.* sito do przesiewania pieprzu; Pfe'fferstau'de, *sf.*, -fferstrau'ch, *sm. Ng.* pieprzowy krzak; s. a. Be'rgpfeffer; -ffervo'gel, s. Pfe'fferfraß; -fferwa'sser, *sn.* pieprzowa woda.

Pfei'fchen, *sn. dim.* piszczałeczka; świstałka; gwizdałka; — (zum Tabakrauchen) fajeczka; luleczka.

Pfei'fdrossel, *sf. Ng.* drozd gwizdek.

Pfei'fe, *sf.* piszczałka, fujarka; świstałka, gwizdałka; nach Jemandes — tanzen, *jak kto zagra, tak skakać; Pfeifen schneiden, wenn man im Rohre sitzt, *drzéć łyka kiedy się drą, *korzystać z okoliczności; er schneidet seine —, *drze łyka; die — einziehen, *§ zwinąć chorągiewkę; *nie przeciwić się więcéj; *nie oponować; siedziéć cicho; rura, rurka (u jakiego narzędzia); —, *Zk.* piszczel, kość wydrążona; — (zum Tabakrauchen) fajka; thönerne — glinianka; stambułka; eine — stopfen fajkę nałożyć; eine — anrauchen, anzünden, anbrennen fajkę zapalić; eine — rauchen fajkę palić; —, *Gtn.* obrączka (do szczepienia z kory).

Pfei'fen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (pfeife, pfiff, gepfiffen) świstać, gwizdać; piszczéć; Jemandem — gwizdać, świstać na kogo; ein Lied — gwizdać, grać na piszczałce jaką piosnkę; auf dem letzten Loche —, *s. Loch; wer gern tanzt, dem ist leicht gepfiffen, *kto co lubi, tém mu łatwo dogodzić; *kto co lubuje, łatwo sobie dogodzi; pfeifender Athem, *Hlk.* oddech gwiżdżący; es pfeift ihm im Halse, auf der Brust, *Hlk.* piszczy mu w gardle; gra mu na piersiach; Pfei'fen-, *a.* piszczałkowy; (Röhren-) piszczelny, piszczelowy; (Tabaks-) cybuchowy; —fajek; —fajki; na fajki; da fajki; Pfei'fenbeschla'g, *sm.* okucie u fajki od. do fajki; -fenboh'rer, *sm.* świder do wiercenia cybuchów; -fenbre'nner, *sm.* wypalacz fajek glinianych; fabrykant glinianek; -fenbrennerei', *sf.* fabryka glinianych fajek; -fenbrett, *sn.* deska, w któréj się osadzają piszczałki w organach.

Pfei'fend, *ppr.* u. *a.* gwiżdżący.

Pfei'fende'ckel, *sm.* przykrywka do od. u fajki; -fenfabri'k, *sf.* fabryka fajek; -fenfabrika'nt, *sm.* fabrykant fajek; -fenfo'rm, *sf.* forma na fajki; -fenfuttera'l, *sn.* futerał na fajkę; -fengla'ser, *sm.* ten co polewę daje na fajki; -fenho'lz, *sn.* drzewo zdatne na fajki; -fenkno'chen, *sm. Zk.* piszczel, kość wydrażona; -fenko'pf, *sm.* główka do fajki; fajka (bez cybucha); -fenlo'ch, *sn.* otwór w fajce; -fenma'cher, *sm.* fajczarz, ten co fajki robi; -fenmu'ndstück, s. Mu'ndstück; -fenpo'se, *sf.* piórko do fajki; -fenräu'mer, *sm.* przetyczka, grajcar, żelazko do czyszczenia fajek; -fenroh'r, *sn.* cybuch; -fenspi'tze, *sf.* treska do fajki; -fenstie'l, *sm.* trzonek od fajki; -fensto'ck, *sm.* deska, na któréj się opierają piszczałki w organach; -fensto'pfer, *sm.* upychaczka, żelazko z guzikiem do upychania tytuniu w fajce; -fenstü'ck, *sn.* kawałek od fajki; —, *Tk.* muzyka na piszczałkę.

Pfei'fente, *sf. Ng.* kaczka gwiżdżąca.

Pfei'fentho'n, *sm. Ng.* glina (zdatna) na fajki; -fenwe'rk, *sn. Tk.* piszczałki (w organach); -fenzü'nder, *sm.* (Fidibus) papierek do zapalania fajki.

Pfei'fer, *sm.* gwizdacz; —, *Tk.* piszczek, fajfer, ten co na piszczałce gra; Pfei'ferba'cke, *sf.* *nadęte policzki (jak u tego co gra na piszczałce).

Pfeil, *sm.* strzała; einen — abschießen strzałę puścić; er hat seine Pfeile verschossen, *już się wyczerpnął; *już nie wie co powiedziéć; *już mu nie staje wątka od. materyi od. konceptu.

Pfei'ler, *sm. Bk.* słup, filar (auch *); Pfei'ler-, *a. Bk.* słupowy, filarowy; Pfei'lerspie'gel, *sm.* zwierciadło na filarze (między oknami); tremo; zwierciadło filarowe.

Pfei'lförmig, *a.* strzałkowaty; Pfei'lgera'de, *a.* prosty jak strzała; Pfei'lgeschwi'nd, s. Pfei'lschnell; Pfei'lkraut, *sn. Ng.* strzałka; Pfei'lregen, *sm.* *grad strzał; -lschnell, *a.* szybki jak strzała, —, *ad.* (szybko) jak strzała; z szybkością strzały; -lschnelle, *sf.* szybkość strzały; -lschuß, *sm.* puszczenie strzały; -lschütze, s. Bo'genschü'tze; -lspitze, *sf.* ostry koniec strzały; -lwunde, *sf. Hlk.* rana strzałą zadana; -lwurf, *sm.* rzut strzały; -lwurzel, *sf. Ng.* Pfah'lwurzel.

Pfe'nnig, Pfe'nning, *sm. Mzk.* fenik; fennik, obol; Jemanden bei Heller u. — bezahlen, *zapłacić komu do fenika; es trifft auf den — zu, *zgadza się do fenika, co do grosza, *zgadza się na włos; jeden — umwenden, *każdy szeląg oglądać na wszystkie strony, *bardzo być oszczędnym w wydatkach; nicht für den — Verstand haben, *nie miéć za grosz (za szeląg) rozumu; Pfe'nnigfuchser, *sm.* **iron.* sknéra; *kutwa; Pfe'nniggewi'cht, *sn.* czwarta część drachmy; -nigkrau't, *sn. Ng.* pieniężnik (tojeść); pieniążek; bażanowiec; -nigzi'ns, *sm.* czynsz od. opłata w pieniądzach; —, *Rw.* zapis pożyczki na samą nieruchomość bez prawa roszczenia pretensyi do ruchomego majątku dłużnika.

Pferch, *sm.*, Pfe'rche, *sf. Ldw.* ogrodzenie; hurty, koszary; —, *Ldw.* (Dünger) gnój, mierzwa, którą owce zostawiają na polu; bobki owcze; — mierzwienie gruntów przez zakłapanie hurtów od. koszar dla owiec; Pfe'rchen, *va. Ldw.*: den Acker — hurty od. koszary dla owiec zakładać na roli; die Schafe —, *Ldw.* owce hortować, w hurtach zamykać na polu; —, *vn.* (h.) bobczyć (o owcach); Pfe'rchhütte, *sf.* chata owczarska przy hurtach; Pfe'rchlager, *sn.* leże owiec w hurtach; Pfe'rchrecht, *sn.* prawo hortowania.

Pferd, *sn. Ng.* koń; — (Reiter, berittener Soldat) jeździec; wildes, zugerittenes, eingefahrenes — koń dziki ujeżdżony, wprawny do pociągu; Zug, Gespann Pferde cug, zaprząg koni; zu Pferde konno; dem Pferde die Sporen geben, es spornen dać koniowi ostrogi, spiąć konia ostrogami; einem Pferde den Zaum anlegen koniowi wędzidło w pysk wprawić; schlechtes Pferd szkapa, szkapsko, wywłoka; nicht vom Pferde kommen nie zsiadać z konia, *ciągle na koniu być, jeździć; Jemanden mit 300 Pferden ausschicken, *Kw.* wysłać kogo we 300 koni; von der andern Seite des Pferdes wieder herunterfallen, *z jednéj ostateczności przejść w drugą; er sitzt auf dem hohen Pferde, *niezna się już do kapusty; —, das die Kennung (Zähne) verloren hat wyroń; mit Zweien, Vieren, Sechsen (mit 2, 4, 6 Pferden) fahren, *jechać parą, czwórką, szóstką; Pferd-, Pfe'rde-, Pferds-, *a. Ng.* koński.

Pfe'rdchen, *sn. dim.* konik, mały koń.

Pfe'rdea'pfel, s. Pfe'rdemi'st; -dea'rbeit, *sf.* końska praca, *niezmiernie trudząca; -dearzenei', *sf. Hlk.* końskie lekarstwo; lekarstwo dla koni; -dearzeneiku'nde, -dearzeneiku'nst, -dearzeneiwi'ssenschaft, *sf.* konowalstwo; sztuka od. nauka leczenia koni; -dea'rzt, *sm.* konował; lekarz do koni; -debä'ndiger, *sm.* poskromiciel koni; -de-

bä'r, s. Ho'nigbär; Pfe'rdebau'er, *sm. Ldw.* chłop utrzymujący konie do roli; -debereiter, *sm.* objeźnik; -debohne, s. Fei'gbohne, Fe'ldbohne; -debre'mse, *sf. Ng.* bąk; ślep; ślepak; -debu'be, *sm.* chłopak do koni; -decu'r, *sf.* ***końska kuracya, *bardzo gwałtowna; -dede'cke, *sf.* (gute) dera na konia; schlechte, gewöhnliche — koc; lange, reichgestickte — dywdyk, dyftyk; -dedie'b, *sm.* złodziéj na konie; -dedie'bstahl, *sm.* kradzież końska; ukradzenie konia; -dedie'nst, *sm.* pańszczyzna konna; -dedü'nger, *sm. Ldw.* mierzwa końska; -desei'ge, s. Pfe'rdemi'st; -deslei'sch, *sn.* końskie mięso; -deflie'ge, *sf. Ng.* końska mucha; -defroh'ne, s. Pfe'rdedie'nst; -defü'llen, *sn.* końskie źrebię; -defu'ß, *sm.* końska noga; *bies; *czart; -defu'tter, *sn.* końska pasza; strawa dla koni; -degerä'th, *sn.* sprzęt koński; -degeri'cht, *sn.* sąd rozsądzający spory przy kupnie i sprzedaży koni zachodzące; -degeschi'rr, *sn.* szory na konia od. na konie; -degi'ft, *sn.* trucizna dla koni; Pfe'rdeglü'ck, *sn.* *§ (*§ Schwein, *§ Schwei'neglück) bydlęce od. nadzwyczajne szczęście; -degö'pel, *sm. Mech. Ldw.* (Dreschmaschine) młócarnia, młóckarnia; -degu'rt, *sm.* poprąg na konia; -dehaa'r, *sn.* włos koński; włosie końskie; sein Leben 2c. hängt nur an einem —, s. u. Haar; -deha'ndel, *sm.* handel końmi; -dehä'ndler, *sm.* koniarz; handlarz koni; handlujący końmi; -dehä'ren, s. Ro'ßhären; -dehau't, *sf.* skóra końska; -dehi'rt, *sm.* pastuch do koni; -dehu'f, *sm.* kopyto końskie; der Teufel kann den — nicht verbergen, *nie skryje dyabeł końskiego kopyta, *złego człowieka poznać choćby się nie wiem jak ukrywał; -deju'nge, s. Pfe'rdebu'be; -deka'mm, *sm.* grzebień do czesania koni; -deka'mpf, *sm.* walka koni; walka konna; -dekau'f, *sm.* kupno koni; -dekäu'fer, *sm.* kupujący konie; kupiec koni; -deke'nner, *sm.* znawca koni; znający się na koniach; -deklau'e, s. Pfe'rdefu'ß; -dekne'cht, *sm.* parobek do koni; fornal; -deko'pf, *sm.* końska głowa; -deko'ppel, *sf.* sfora koni; -deko'th, s. Pfe'rdemi'st; -dekrä'pfel, s. Pfe'rdemi'st; -dekrä'tze, *sf. Hlk.* krzczyca; parch koński; -delei'ne, *sf.* obsztak, linka do konia; -dele'nker, *sm.* powodziciel koni; woźnica; foryś; -delie'b, §, -delie'bhaber, *sm.* miłośnik koni; -delie'bhaberei', *sf.* upodobanie w koniach.

Pfe'rdeln, *vn.* (h.) koniem śmierdzieć.

Pfe'rdemäh'ne, *sf.* grzywa końska; -dema'ngel, *sm.* niedostatek koni; -dema'rkt, *sm.* koński targ; -demä'ßig, *a.* u. *ad.* po końsku; jak koń; -deme'nsch, *sm. Myth.* (Centaur) pół konia a pół człeka; -demi'lch, *sf.* końskie mleko; -demi'nze, s. Pfe'rdemü'nze; -demi'st, *sm. Ldw.* koński gnój; mierzwa końska; -demüh'le, *sf.* koński młyn; -demü'nze, *sf. Ng.* miętkiew żabia; -dena'rr, *sm. iron.* ślepy miłośnik koni; szalone upodobanie w koniach mający; -dere'nnen, *sn.* wyścigi od. gonitwy konne; -deru'the, *sf.* członek koński; -desa'ttel, *sm.* końskie siodło; -deschau', *sf.* przegląd koni; -descheu', *sf. Ng.* (Pflanze) koniopłoch; konistrach; -deschi'nder, *sm. iron.* niszczyciel koni; -deschmu'ck, *sm.* strój koński; -deschwa'nz, -deschwei'f, *sm.* koński ogon; —, *Ng.* (Pflanze) przęska od. sosnoweczka pospolita; -desta'll, *sm.* stajnia dla koni; -deste'cher, s. Pfe'rdeflie'ge; -destrie'gel, *sf.* zgrzebło końskie; -deta'g, *sm.* dzień konny (w którym się konna pańszczyzna odrabia); -deta'nz, *sm.* taniec konny (który się na koniach odbywa); -deverlei'her, -devermie'ther, *sm.* wynajmujący konie (do jazdy); -dewe'chsel, *sm.* zmiana koni; -dewie'se, *sf. Ldw.* łąka dla koni; -dewu'rz, *sf. Ng.* osetek; -dezah'n, *sm. Zk.* koński ząb; -dezeu'g, *sn.* sprzęt koński; -dezi'ns, -dezo'll, *sm.* opłata od koni; -dezu'cht, *sf.* chow koni.

Pfe'rdmonat, *sm.* Marzec.

Pfe'rdner, s. Pfe'rdebaue'r; Pfe'rdpolei, *Ng.* s. Mü'nze (wilde); Pfe'rdsdorn, s. Ha'gedo'rn; Pfe'rdskasta'nie, Ro'ßkasta'nie, s. Kasta'nie (wilde).

Pfe'tzpfennig, s. Pfe'nnigsu'cher.

Pfe'tzstange, *sf.* dudki, żelazo, którém koniowi nozdrze odejmują.

Pfiff, *sm.* świśnięcie; gwiznięcie; einen — thun świsnąć; gwiznąć; nichts auf den — geben, *nie słuchać gwizdania; nie zważać na nie; der Hund versteht den —, *Jäg.* pies się zna na gwizdaniu, rozumie, czego od niego chce gwizdający; s. a. Pfi'ffig sein (unter Pfi'ffig); —, *(List, Ränke) fortel; sztuczny obrot; figiel.

Pfi'fferling, *sm. Ng.* s. Pfe'fferschwa'mm; ich gebe keinen — darum, *szelągabym złamanego za to nie dał; er macht sich nicht einen — daraus, *dba o to jak pies o piątą nogę.

Pfi'ffig, *a.* wykwintny, sprytny; obrotny; filuterny; podstępny; — sein, *wykwintnym, wytwornym, chytrym być; er spielt — filuternie gra; Pfi'ffigkeit, *sf.* filuterność; podstępność; obrotność.

Pfi'ffikus, *sm.* frant; filut; przebieglec.

Pfingst-, *a. Kg.* zielonoświąteczny; zielonoświątkowy; Pfi'ngstabend, *sm. Kg.* wilia zielonych świątek; -gstblume, *sf. Ng.* piwonia; -gstdinstag, *sm.* wtorek świątkowy (po zielonych świątkach); Pfi'ngsten, *sn.* u. *sf. pl. Kg.* zielone świątki; Tag der Pfingsten, *Kg.* dzień świątkowy; zu — na zielone świątki; um — około zielonych świąt; -gstfeiertag, *sm.*, Pfi'ngstfest, *sn.* dzień od. święto zielonych świątek; —, *pl.* zielone świątki; -gstfeuer, *sn.* sobótki, ognie, które chłopstwo pali na polach w drugie lub pierwsze święto zielonych świątek; -gstfreude, *sf.* uciecha w czasie zielonych świątek; Pfi'ngstlich, *a.* zielonoświąteczny; -gstmonat, *sm.* miesiąc, w którym zielone świątki przypadają; -gstmontag, *sm.* poniedziałek świątkowy; -gstnacht, *sf.* noc przed zielonemi świątkami; -gstochs, *sm.* wół świąteczny (t. j. przystrojony w wieńce i wstęgi i w czasie zielonych ćwiątek wyprowadzony na łąkę); geputzt, aufgedonnert wie ein —, **§ ustrojony jak koczkodan; -gstpredigt, *sf.* kazanie na zielone świątki; -gstrose, s. Pfi'ngstblume; -gstschießen, *sn.* strzelanie do tarczy na zielone świątki; -gstsonntag, *sm. Kg.* niedziela świąteczna (t. j. zielonych świątek); -gsttag, s. Pfi'ngstfeiertag; -gstvogel, s. Go'ldamsel; -gstweide, -gstwiese, *sf. Ldw.* łąka, na którą, pastwisko, na które, dopiero po zielonych świątkach, wyganiają bydło; -gstwoche, *sf.* tydzień świąteczny (zielonych świątek); -gstzeit, *sf.* czas zielonych świątek.

Pfipps, s. Pipps.

Pfi'rsche, *sf.* s. Pfi'rsiche; Pfi'rschen-, Pfi'rsich-, *a. Ng.* brzoskwinowy; Pfi'rschenapriko'se, *sf. Gtn.* morela brzoskwinowa; Pfi'rsichbau'm, *sm. Ng. Gtn.* brzoskwinowe drzewo; Pfi'rsichblatt, *sn.* liść brzoskwinowy; -sichblü'the, *sf.* brzoskwinowe kwiat; -sichbranntwein, *sm.* brzoskwinowa wódka; Pfi'rsiche, *sf. Ng.* brzoskwina; -sichkern, *sm.* jądro brzoskwinowe; -sichstei'n, *sm.* brzoskwinowa pestka; -sichwei'de, *sf. Ng.* wierzba migdałowa.

Pfla'nzbeet, Pfla'nzenbee't, *sn. Gtn.* przęda rozsadna, od. do rozsady; Pflä'nzchen, *sn. dim.* roślinka.

Pfla'nze, *sf. Ng.* roślina; planta; flanca; rozsada; —, *Gtn.* sadka; Pflanzen ziehen, setzen, versetzen, *Gtn.* flance chodować, sadzić, przesadzać; Pfla'nzen-, *a. Ng.* roślinny; Pfla'nzen, *va. Ldw. Gtn.* szczepić, sadzić; sadzić (kwiatki, sałatę; kapustę); zasadzać, sadzić (drzewkami, szczepami); eine Fahne auf einen Thurm —, zatknąć chorągiew na wieży; Kanonen auf die Wälle —, *Kw.* działa zatoczyć na wałach; Gesinnungen in Jemandes Herz —, *zaszczepić w czyjém sercu uczucia.

Pfla'nzena'bdruck, *sm.* odcisk rośliny; -zena'sche, *sf.* popiół roślinny; -zenbee't, *sn. Gtn.* grzęda na flance; s. a. Pfla'nzbeet; -zenbeschrei'ber, *sm.* opisywacz roślin; -zenbeschrei'bung, *sf.* opisywanie roślin; -zenbu'ch, *sn.* herbarz, książka zawierająca opisy roślin z ich rycinami; -zene'rde, *sf. Ng. Gtn.* ziemia roślinna; -zenfa'rbe, *sf.* farba roślinna; kolor roślinny; -zenfloh', *sm. Ng.* skoczogon (pchła na roślinach żyjąca); -zenfo'rscher, *sm.* badacz roślin; -zenke'nner, -zenku'ndiger, *sm.* roślinoznawca; botanik; -zenke'nntniß, -zenku'nde, *sf.* roślinoznawstwo; botanika (jako umiejętność); -zenkoh'le, *sf. Ng. Schdk.* węgiel roślinny; -zenko'st, *sf.* jadło z roślinnych potraw składające się; strawa roślinna; -zenle'ben, *sn.* życie roślinne od. wegietujące; ein — führen, *wegietować, *żyć jak roślina (t. j. jeść, pić, spać, a nie myśléć); -zenleh're, *sf.* botanika (jako nauka); -zenle'se, *sf.* zbieranie roślin; -zenmä'her, *sm.* roślinnik; bak na roślinach żyjący; -zenmi'lch, *sf. Ng.* mleko roślinne, biały sok niektórych roślin; -zenö'l, *sn.* oléj roślinny; -zenrei'ch, *a.* obfity od. bogaty w rośliny; -zenrei'ch, *sn.* królestwo roślin; -zensa'ft, *sm. Ng.* sok roślinny; -zensa'lz, *sn. Ng. Schdk.* sól roślinny; -zensäu're, *sf. Schdk.* kwas roślinny; -zenthie'r, *sn. Ng.* zwierz roślinny, zwierzokrew (koral, polip); -zenwi'ssenschaft, s. Pfla'nzenku'nde.

Pfla'nzer, *sm.* szczepiciel, sadziciel drzewek itd.; założyciel plantacyi od. osady trudniącéj się uprawą; osadnik plantacyjny.

Pfla'nzgarten, *sm.* szczepnica;

sadnik; szczepnik; szkółka, sad, gdzie młode drzewka chodują.

Pflä'nzling, *sm. Gtn.* (Pflanzreis) szczep; płonka; *latorośl (czyja).

Pfla'nzort, *sm.* osada, miejsce, gdzie osadę zaprowadzono; Pfla'nzschule, *sf.* f. Pfla'nzgarten; —, *seminaryum; instytut, miejsce kształcenia się do czego; Pfla'nzstaat, *sm. Stw. Geog.* kraj, z którego osada wysłana została; Pfla'nzstadt, *sf.* miasto osadne, osadnicze; eine — anlegen założyć miasto i mieszkańcami osadzić; — miasto, z którego osada wysłana została; Pfla'nzstock, *sm. Gtn.* szczep; Pfla'nzung, *sf.* szczepienie; flancowanie; zasadzanie drzewami itd.; — plantacya, miejsce drzewami itd. zasadzone; — osada, kolonia.

Pfla'ster, *sn.* plaster; plastr; ein — schmieren, streichen, *Hlk.* plaster nasmarować; ein — auflegen, *Hlk.* plaster przyłożyć; das ist ein — auf meine Wunde, *to plaster na moję ranę; to mnie pociesza, cierpienie zmniejsza, ulgę w cierpieniu przynosi; — (von Steinen, Steinpflaster) bruk; — legen bruk dawać; das — treten, *bruk zbijać; es ist hier ein theures (heißes, hartes) —, *tutaj bruk drogi, pali w nogi, twardy; *wielka tu drożyzna; posadzka; Pflä'sterchen, *sn. dim.* plasterek; bruczek; Pfla'sterer, *sm.* brukarz; Pfla'sterers-, *a.* brukarski; Pfla'stergeld, *sn.* zapłata od brukowania; — (Steuer, Abgabe für Benutzung des Pflasters) brukowe, opłata od bruku; -sterha'mmer, *sm.* młotek brukarski; kilof; -sterhau'e, *sf.* motyka brukarska; -sterka'sten, *sm. Hlk.* skrzynka do chowania plastrów; —, *iron.* **nędzny lekarz; -sterko'cher, *sm. iron.* **doktor do plastrów; plastrowicz, mizerny lekarz; -stermei'ster, *sm.* dozórca bruków; Pfla'stern, *va.* plastrem obłożyć (ranę); — (Straßen, 2c.) brukować; -sterra'mme, *sf.*, -sterschlä'gel, -sterstö'ßel, *sm.* baba do brukowania, do ubijania bruku; szlaga; -sterrü'cken, *sm.* grzbiet bruku, wypukła część bruku na środku; -sterspa'tel, *sm.* szpatel (t. j. żelazko) do smarowania plastrów; -sterstei'n, *sm.* kamień brukowy; kamień do bruku; -sterstra'ße, *sf.* ulica brukowana; -stertre'ter, *sm.* *brukowiec; *junak uliczny; wiercipięta; -sterung, *sf.* brukowanie; -sterwe'g, *sm.* droga brukowana.

Pflaum, f. Flaum; Pflau'mbaum, *sm. Ng.* śliwa; śliwowe drzewo; Pflau'mbäumen, *a.* śliwkowy, ze śliwowego drzewa zrobiony; Pfläu'mchen, *sn. dim.* śliweczka; Pflau'me, *sf. Ng.* śliwka; gemeine — śliwa zwyczajna od. pospolita; Pflau'men-, *a. Ng.* (Zwetschgen-) śliwowy; śliwkowy; Pflau'menbau'm, f. Pflau'mbaum; -menbrü'he, *sf. Kk.* śliwczanka, zupa ze śliwek; -menga'rten, *sm. Gtn.* ogród śliwkowy, śliwkami zasadzony; -menke'rn, *sm.* jądro ze śliwki; -menkernö'l, *sn.* olejek z jąder śliwkowych; -menku'chen, *sm. Kk.* placek ze śliwkami; -menmu's, *sn.* powidła ze śliwek; -menstei'n, *sm.* pestka ze śliwki; -mensu'ppe, *sf. Kk.* polewka śliwczana; śliwczanka; -mento'rte, *sf. Kk.* tort z powidłami; Pflau'mkuchen, f. Pflau'menku'chen; Pflau'mschnitte, *sf.* kawałek chlebą z powidłami.

Pfle'gamt, *sn.* urząd opiekuńczy; Pfle'gbefoh'lene, *sf.* wychowanka, klientka; Pfle'gbefoh'lener, *sm.* wychowaniec; pupil; klient; Pfle'ge, *sf.* chodowanie oder pielęgnowanie czego; opiekowanie się od. zajmowanie się czém; piecza od. staranie o czém; ich habe bei ihm gute — gehabt dobre u niego miałem chodowanie, wygody; Pfle'gebedü'rftig, *a.* potrzebujący opieki, pielęgnowania; -gebefoh'len, *a.* powierzony; czyjéj opiece od. pieczy poruczony; -geltern, *sm. pl.* żywiciele; wychowawcy; dobroczyńcy od. opiekunowie zastępujący miejsce rodziców; -gempfoh'len, f. Pfle'gbefoh'len; -gkind, *sn.* dziecko na opiece u kogo będące; -glos, *a.* nie mający nad sobą opieki; o którego nikt nie dba; którego nikt nie pielęgnuje; którym się nikt nie zajmuje; -gmu'tter, *sf.* żywicielka; matka przybrana; opiekunka zastępująca matkę; Pfle'gso'hn, *sm.* wychowaniec; wychowanek; -gto'chter, *sf.* wychowanica; wychowanka; Pfle'gva'ter, *sm.* żywiciel; wychowawca; opiekun zastępujący ojca.

Pfle'gen, *vn.* (h.) miéć zwyczaj; lubić; er pflegt Nachmittags zu schlafen po obiedzie zwykł od. lubi sypiać; mein Vater pflegte zu sagen 2c. mój ojciec mawiał; zu kommen — bywać (u kogo); zu gehen — chodzić; ich pflege zu sein bywam; bywać (w kościele); um diese Zeit pflegt es zu regnen koło tego czasu deszcz padywa, lubi od. zwykł padać; zwykle pada; —, *va.* miéć o czém staranie, pieczą, troskliwość o co; einen Kranken — chodować, pielęgnować chorego; seine Gesundheit — pielęgnować zdrowie; ochraniać go; pamiętać o niém; den Garten, die Bäume —, *Gtn.* pielęgnować ogród; chodować drzewa; sich — wygodę sobie robić; dogadzać sobie; — zajmować się czém; seines Amtes — pilnować urzędu; sprawować swój urząd; der Gerechtigkeit — pilnować sprawiedliwości; sprawiedliwość wymierzać; der Ruhe — spokojności używać; wczasować się; wczasu używać; wypoczywać, przesypiać się itd.; der Liebe — miłostkom się oddawać; miłostek pilnować; mit Jemandem Umgang, Freundschaft — miéć z kim zażyłość; przyjaźnić się z nim; Rath — narady odbywać; der Güte —, *Rw.* układać się w dobry sposób.

Pfle'ger, *sm.* ten, który co choduje, opiekuje się czém, pielęgnuje; — żywiciel; wychowawca; Pfle'gerin, *sf.* chodowniczna; żywicielka; piastunka.

Pfle'gesoh'n, **Pfle'getoch'ter**, f. Pfle'gsohn, 2c.; Pfle'geva'ter, f. Pfle'gvater; Pfle'gevo'rmund, *sm.* opiekun uczynny; Pfle'gling, f. Pfle'gki'nd; Pfle'gelo's, f. Pfle'glos; Pfle'gschaft, *sf.* pielęgnowanie; opiekowanie się; staranie o kim od. o czém; Pfle'gung, *sf.* opatrywanie.

Pfli'cht, *sf.* powinność; seine — beobachten, in Acht nehmen pilnować powinności; seiner — nachkommen, Genüge leisten dopełnić powinności; wypełnić ją; nach seiner —, handeln postępować podług powinności, jak powinność każe, wymaga; einem Verstorbenen die letzte — erweisen, *zmarłemu wyświadczyć ostatnią powinność; — przysięga; Jemanden in Eid u. — nehmen, *Rw.* odebrać od kogo przysięgę wierności; die — leisten, *Rw.* przysięgę składać; das streitet mit meiner — to się nie zgadza z moją przysięgą; in — treten objąć urząd, wstąpić w obowiązki; bei Jemandem in — stehen być w obowiązkach u kogo; Jemandem eine — auflegen włożyć obowiązek na kogo; — (Abgabe, Steuer) danina (do któréj się kto zobowiązał lub którą z powinności składa); — miejsce, gdzie się co uprawia (grunt, okolica itd.); in dieser — (auch: Pflege) wächst der beste Wein, *na tym kawałku, na téj przestrzeni najlepsze wino znajduje się.

Pfli'chtanker, *Sw.* f. No'thanker; Pfli'chtbar, *a.* obowiązani do pewnych posług, powinności; Pfli'chtbeitrag, *sm.* składka obowiązkowa; Pfli'chtbruch, *sm.* wykroczenie przeciwko powinności; Pfli'chtbrüchig, *a.* wykraczający; Pfli'chtbrüchigkeit, *sf.* wiarołomstwo; wykraczanie przeciwko powinności; -chtenfrei', *a.* wolny do obowiązków od. powinności; -chtenleh're, *sf.* nauka o powinnościach; -chtenstrei't, *sm.* sprzeczność powinności między sobą; -chterfü'llung, f. Pfli'chtleistung; -chterla'ssung, *sf.* uwolnienie od powinności; -chtfrei, *a.* od służby i od podatków wolny; -chtgebo't, *sn.* nakaz powinności, to co powinność czynić każe; -chtgebüh'r, *sf.* należność z powinności wynikająca; -chtgefüh'l, *sn.* poczuwanie się do powinności; -chtgemä'ß, *a.* zgodny z powinnością; stósowny do powinności; powinności odpowiadający; —, *ad.* podług powinności; jak powinność wymaga; -chtgeno'sse, *sm.* wspólną z kim powinność mający; -chtig, f. Pfli'chtbar, Verbi'ndlich; -chtkorn, *sn.* (als Abgabe) zboże obowiązkowe; kolęda; -chtleistung, *sf.* dopełnienie powinności; -chtlich, *a.* obowiązkowy; -chtlos, f. Pfli'chtenfrei'; -chtmäßig, f. Pfli'chtgemä'ß; -chtmäßigkeit, *sf.* zgodność z powinnością; -chtruf, *sm.* wezwanie powinności; -chtschuldig, *a.* powinnien, powinny z powinności obowiązany do czego; -chttheil, *sm. Rw.* legityma; część obowiązkowa, prawna, konieczna; z prawa przypadająca od. należna; -chttreu, *a.* wierny obowiązkowi; powinności swojéj wiernie dochowujący; -chttreue, *sf.* wierność w pełnieniu powinności; -chtverge'ssen, *a.* przeniewierczy; na powinność niepamiętny; zapominający z tém, czego powinność po nim wymaga; -chtverge'ssenheit, *sf.* przeniewierstwo; wiarołomność; zapomnienie o powinności; -chtverle'tzung, *sf.* zgwałcenie powinności; -chtwidrig, *a.* przeciwny powinności; -chtwidrigkeit, *sf.* sprzeczność z powinnością.

Pflock, *sm.* kol; kołek; einen — zurückstecken, *już nie być tak upartym; *odstąpić od pretensyi; — tyczka u niewodu (rybackiego); Pflö'cken, *va.* kółkiem od. kołkami przytwierdzić, przybić, przymocować; — (Schuhe, Absätze) ćwiekami drewnianemi podbić.

Pflü'cken, *va.* skubać; Jemanden —, *oskubać kogo; *ograć go lub zedrzéć; — zrywać (kwiatki, wiśnie).

Pflug, *sm. Ldw.* pług; płużyca; die Hand an den — legen przyłożyć ręki do pługa; die Pferde hinter den — spannen, * s. Hi'nter; Pflug-, *a. Ldw.* pługowy; Pflu'gbalken, Pflu'gbaum, *sm. Ldw.* grządziel, grądziel; nasad pługowy; ,Pflü'gbar, *a.* orny; pflüg-barer Acker rola pod pługiem; Pflu'g-dienst, *sm.* pańszczyzna z pługiem; Pflu'geisen, *sn.* krój (u pługa); Pflü'-geloh'n, *sn.* zapłata za orkę; Pflü'gen, *vn.* (h.) u. *va. Ldw.* orać; das Meer —, *morze krajać, przerzynać, pruć (okrętem); mit Jemandes, mit fremdem Kalbe —, *czyjemi od. cudzemi wołmi orać, *cudzą kracą się posługować; den Sand —, *niewdzięczną rolę uprawiać; * daremną podejmować pracę; Pflü'ger, *sm. Ldw.* oracz; Pflu'gfrohne, s.. Pflu'gdienst; Pflu'ggeld, s. Pflu'g-schatz; Pflu'ggestell, *sn. Ldw.* płużysko; Pflu'ghaken, *sm.* socha (do orania); Pflu'gholz, *sn.* odkładnica (u pługa); Pflu'gkehre, s. Pflu'gwende; Pflu'gkrümme, *sf.* socha u pługa; Pflu'gland, *sn. Ldw.* orny grunt; Pflu'gmesser, s. Pflu'geisen; Pflu'gnase, *sf.* nos u pługa; Pflu'gochs, *sm.*, Pflu'gpferd, *sn. Ldw.* wół, koń do pługa; Pflu'grad, *sn.* kółko u od. do pługa; Pflu'grecht, *sn.* podział gruntów na trzy pola; podział trzechpolowy; ein Gut nach — übernehmen, *Ldw.* objąć wieś na trzy lata; die Aecker nach — bestellen, *Ldw.* grunta uprawiać podług trzechpolowego gospodarstwa; Pflu'greute, *sf. Ldw.* kozica; styk; Pflu'groß, s. Pflu'gpferd; Pflu'gsäge, s. Pflu'geisen; Pflu'gschar, *sf. Ldw.* lemiesz (u pługa); radło; —, *Zk.* (Pflugscharbein im Ohre) kość lemieszowa, radłowa, międzynozdrzowa; -gscharre, -gscharrer, s. Pflu'g-reute; -gschatz, -gschoß, *sm. Ldw.* pługowe; opłata od pługów, które rolnik utrzymuje do uprawy swoich gruntów; -gsech, s. Pflu'geisen; -g-stecken, *sm. Ldw.* klęk; kożica; ro gacz; socha; nasad (u pługa); -g-stöckchen, *sn. dim.* osadnica pługowa; -stürze, *sf.* odkładnica u pługa; -g-vieh, *sn. Ldw.* bydlęta pługowe; -g-wage, *sf.* orczyku pługa (do którego się konie zaprzęgają); -gwende, *sf.* zawrot; uwrot; odwrot; nawrot; uwroć; uwrocie.

Pfo'rtader, *sf. Zk.* wrotnica; żyła bramna.

Pfö'rtchen, *sn. dim.* furtka.

Pfo'rte, *sf.* furta; brama; die Pforten des Himmels, der Hölle, des Grabes, *bramy niebieskie, piekielne, grobowe; Ottomanische Pforte, *Stw.* Porta otomańska; Pforten-, *a.* wrotny, bramowy; Pfö'rtner, *sm.* furtyan; odźwierny; —, *Zk.* odźwiernik (żołądka); Pfö'rtnerin, *sf.* furtyanka; odźwierna.

Pfo'ste, *sf.* słupiec (na którym się co opiera); deska za podporę służąca; węgar (u drzwi); futryna (u okna); Pfo'sten, *pl.* podwoje; Pfo'-stenho'lz, *sn.* forst, forszt.

Pfö'tchen, *sn. dim.* łapka; das — her! daj łapkę! (mówiąc do psa); — halten, *po palcach dostać (pręcikiem); Pfo'te, *sf.* łapa (u zwierząt); der Bär saugt an den Pfoten niedźwiedz ssie łapy; Jemanden auf die Pfoten klopfen, treten, *po łapach kogo uderzyć; na nogi mu stąpić; sich die Pfote verbrennen, *§ sparzyć się, źle wyjść; Pfo'ten-, *a.* łapkowy.

Pfriem, Pfrie'men, *sm.*, Pfrie'me, *sf.* szydło; Pfrie'meisen, *sn.* żelazko u szydła; Prie'mengra's, s. Bo'rstengra's; Pfrie'menkrau't, *sn. Ng.* szydło.

Pfropf, Pfro'pfen, *sm.* zatyczka (korkowa); korek; — przybitka; flejtuch (z papieru, którym się nabój przybija w strzelbie); — zatykadło (armaty); Pfro'pfen, *va.* gwałtem wtykać, pakować, wsadzać, wkręcać; eine Flasche —, einen Kork auf die Flasche — zatkać korkiem butelkę; korek wetknąć, wsadzić; Kleider in einen Mantelsack — suknie upakować w mantelzaku; einen Kasten mit Wäsche voll — skrzynię napakować od. zapakować bielizną; der Saal war gepfropft voll, * sala była napchana; —, *Gtn.* (oculiren) szczepić na co; zaszczepić; wszczepić; Bäume — szczepić drzewa; in Jemanden etwas —, * wlać co w kogo; Pfro'pfen, *sn.* szczepienie, zaszczepienie.

Pfro'pfenzie'her, *sm.* grajcarek do wyciągania korków; *korkociąg; Pfro'pfer, *sm. Gtn.* szczepiciel; -pf-meißel, *sm. Gtn.* dłutko do szczepienia; -pfmesser, *sn. Gtn.* nóż do szczepienia; -pfreis, *sn. Gtn.* zraz, szczep od. latorośl do szczepienia; -pfsäge, *sf. Gtn.* piłka do obrzynania drzewek przy szczepieniu; -pfschule, *sf. Gtn.* szkółka szczepionych drzewek; -pfwachs, *sn. Gtn.* wosk ogrodniczy (używany przy szczepieniu); -pfwerk-zeug, *sn. Gtn.* narzędzie do szczepienia drzew (nóż, dłutko).

Pfrü'nde, *sf. Kg.* prebenda; probostwo, beneficyum, prestymonium; Pfrü'nden, *va.* opatrzyć kogo w prebendę; gepfründeter Abt, *Kg.* opat mający prebendę; —, *vn.* (h.) czynić dochód (o prebendzie, probostwie, opactwie itd.); Pfrü'ndenertra'g, *sm. Kg.* dochód z prebendy; -ndenjä'ger, *sm. iron.* *ten, co poluje na prebendy; -ndenkau'f, s. Pfa'rrkauf; -nder, -ndner, *sm. Kg.* prebendarz; -ndgeld, -ndpfennig, s. Pfrü'ndenertra'g; -nd-haus, *sn.*, -ndnerei', *sf.* dom prebendarski; mieszkanie prebendarza.

Pfuhl, *sm.* kałuża; ługowisko; bagnisko; setz' du den Frosch auf goldenen Stuhl, er hüpft dir wieder in den —, *sadzaj ty żabę na złocie, ona jednak woli w błocie; feuriger —, dół ognisty, *jezioro ogniste.

Pfühl, *sn.* u. *sm.* wezgłowie; wezgłowek; poduszka (pod głowy, pod nogi); posłanie, łóżko z posłaniem; vom — ins Bett gehen, *nie kijem go ale kałką.

Pfuhl-, *a.* bagnisty; Pfuh'lduft, Pfuh'lgeru'ch, *sm.* bagnisty zapach; Pfuh'lfisch, *sm. Ng.* ryba w bagnach żyjąca; Pfuh'lfrosch, *sm. Ng.* ropucha; Pfuh'lkarpfen, *sm. Ng.* karp' w bagnie żyjący.

Pfui! *int.* pfe! bla! —, schäme dich! pfe, wstydź się!

Pfund, *sn.* funt; ein richtiges —, *gwicht sprawiedliwy; nach Pfunden kaufen kupić na funty; —, *talent; *zdolności; sein — vergraben, *zakopać talent; Pfund-, *a.* funtowy; Pfu'ndbirne, *sf. Gtn.* gdula; Pfü'nd-chen, *a. dim.* funcik.

Pfu'nden, *vn.* (h.) ważyć funt od. kilka funtów; wenn es nicht pfunden will, muß man mit Lothen zufrieden sein, * kto nie ma złotego, temu i grosz dobry.

Pfu'ndgewi'cht, *sn.* waga funtowa; Pfü'ndig, *a.* funtowy; Pfu'nd-kammer, -dhaus, *sn. Stw. H.* komora, gdzie funtowe cło pobierają od towarów morskich; -dleder, *sn. Grb.* funtowa skóra; -dsohle, *sf. Grb.* funtowa podeszew; -dstein, *sm.* kamień funtowy, funt ważący; -dweise, *a.* u. *ad.* funty, funtami; -dzinn, *sn.* cyna funtowa; -dzoll, *sm. Stw. H.* cło opłacane na funty.

Pfusch, *sm.* pufnięcie; syknięcie; Pfu'schen, *va.* u. *vn.* (h.) partaczyć, fuszerować; in ein Handwerk, in ein Kunst — wdawać się do jakiego rzemiosła, do jakiéj sztuki nie znając się na niéj; etwas — partolić co byle zbyć; Pfu'scher, *sm.* partacz; fuszer; Pfu'scherin, *sf.* partaczka; fuszerka; Pfuscherei', *sf.* partactwo; fuszerstwo; fuszerka; sich mit — abgeben na fuszerkę się puscić; Pfu'-scherha'ft, Pfu'schermä'ßig, *a.* partacki, fuszerski.

Pfü'tze, *sf.* kałuża; Pfü'tzenna'ß, s. Pfü'tznaß; Pfü'tzicht, *a.* kałużysty (błotnisty); Pfü'tzig. *a.* kałużysty, pełen kałuży; Pfü'tznaß, Pfü'tzenna'ß, *a.* przemokły do nitki (jak gdyby wylazł z kałuży).

Pha'ëton, *sm.* *lekki wozek; kabryolet.

Phala'nx, *sf. Kw.* falanga.

Phänome'n, *sn.* fenomen, nadzwyczajne zjawisko; osobliwsze widowisko; Phänome'nartig, *a.* u. *ad.* jak fenomen; Phänomenologie', *sf. Philos.* fenomenologia, nauka o naturalnych zjawiskach ducha itd.

Phantasie', 2c. s. Fantasie', 2c.

Phanto'm, s. Fanto'm.

Pha'raon, *sm. Gsch.* Faraon (król); —, *sn.*, Pha'raospie'l, *sn.* faraon, farao (gra); Pha'raons-, *a. Gsch.* faraonowy; Pha'raonsmau's, Pha'raons-ra'tte, *sf. Ng.* mysz faraonowa od. egipska.

Pharisä'er, *sm. Bibl. Gsch.* faryzeusz; *obłudnik; Pharisäi'smus, *sm.*, Pharisä'erthu'm, *sn.* faryzeuszostwo; *obłuda, *fałszywa nabożność, *licemierstwo; Pharisä'isch, *a. Bibl. Gsch.* faryzejski, faryzeuszowski; *obłudny; licemierczy.

Pharmaceu't, *sm.* farmaceuta, aptekarstwem się zajmujący, w niém biegły; -ceu'tik, *sf.* farmaceutyka, nauka od. sztuka aptekarska; -ceu'tisch, *a.* farmaceutyczny, aptekarski; Pharmakologie', *sf.* farmakologia, nauka aptekarska; Pharma-kopö'a, *sf.* farmakopea, księga zawierająca przepisy sporządzania lekarstw.

Pha'rus, s. Leu'chtthurm.

Phasa'n, 2c. s. Fasa'n, 2c.

Philanthro'p, *sm.* filantrop, przyjaciel ludzkości; Philanthropie', *sf.*, Philanthropi'smus, *sm.* filantropia, filantropizm; Philanthro'pisch, *a.* filantropiczny.

Philhelle'ne, *sm. Gsch.* filhellen; Philhelleni'smus, *sm. Gsch.* filhellenizm.

Phili'pp, *sm. npr.* Filip; Phili'p-pika, *sn. pl. Litt. Alt.* filipika; *mowa gwałtowna, uszczypliwa, satyryczna; Phili'ppisch, Philippi'nisch, *a.*

Gsck. Geog. Filipiński; die Philippinischen Inseln, Geog. Filipińskie wyspy.

Phili'ster, sm. Bibl. Gsch. Filistyńczyk; —, **iron. filistyn, filister, mieściuch; — (Pferdephilister), *ten co najmuje konie do wierzchowéj jazdy; —, *(Philisterpferd) koń od takiego najęty; einen — reiten, *jechać na koniu najętym; Phili'sterha'ft, Phili'sterma'ßig, a. **filisterski; od filistera; należący do filistera.

Philolo'g, sm. filolog; Philologie', sf. filologia; Philolo'gisch, a. filologiczny.

Philoso'ph, sm. filozof; Philoso'pha'ster, sm. iron. filozofek; mędrek; półmędrka; Philosophe'm, sn. zdanie filozoficzne; maksyma filozoficzna; Philosophie', sf. filozofia; Philoso'phin, sf. filozofka; Philosophi'ren, vn. (h.) filozofować, po filozofsku rozumować; Philoso'phisch, a. filozoficzny, filozofski.

Phio'le, sf. fiola, banieczka z długą szyjką; szklana aptekarska.

Phle'gma, sn. flegma, lipka materya; powolność, obojętność; -ma'tiker, sm. flegmatyk; Phlegma'tisch, a. flegmatyczny.

Phlogi'stisch, a. Schdk. flogistyczny; Phlogi'ston, sn. Ntl. Schdk. (Brennstoff, Kohlenstoff) flogiston.

Phö'nix, sm. Myth. Feniks; *ogniwacz, wyczyniec; samolot.

Pho'sphor, sm. Ng. Schdk. fosfor; Pho'sphor-, a. Ng. Schdk. fosforowy; Pho'sphoresce'nz, sf. Ntl. fosforescencya, błyszczenie jak fosfor; Pho'sphorha'ltig, a. Ng. fosforyczny; Pho'sphorsäu're, sf. Schdk. kwas fosforowy.

Phra'se, sf. Spl. frazes, sposób mówienia; Phra'senma'nn, sm. iron. frazesista; frazeolog, człowiek wykwintnie mówiący lub piszący; Phraseologie', sf. frazeologia; Phraseolo'gisch, a. frazeologiczny.

Physi'k, sf. fizyka; Physika'lisch, a. fizyczny; Phy'siker, sm. fizyk; *lekarz do pewnego obwodu przeznaczony.

Physiogno'm, Physiogno'miker, sm. fizyonom, fizyonomik, umiejący z fizyonomii sądzić o stanie umysłu lub duszy; Physiognomie', sf. fizyonomia; — der Sprache, Spl. kształt języka; Physiogno'mik, sf. fizyonomika.

Physiolo'g, sm. fizyolog; Physiologie', sf. fizyologia; Physiolo'gisch, a. fizyologiczny.

Piani'st, sm. Tk. pianista; Piani'ssimo, sn. u. ad. Tk. pianissimo, bardzo cicho, bardzo powoli; Pia'no, sn. Tk. fortepian, pianino, pianoforte; —, ad. Tk. piano, cicho, łagodnie.

Piari'st, sm. Kg. Pijar; Piari'sten-, Piari'stisch, a. Kg. pijarski.

Pia'ster, sm. Mzk. piastr.

Pi'chen, va. smołą smarować; —, vn. (h.) *smolić, golić; łykać; *pić; Pi'chholz, sn. (beim Schuhmacher) drewienko do gładzenia szwów; rygowalnica; Pi'chleinwand, sf. płótno smolne; -chwachs, sn. zasklep.

Pick, sm. kolnięcie.

Pi'cke, sf. kilof (brukarski); obciesak (młynarski). [skliwy).

Pi'ckelflö'te, sf. Tk. flecik (piskliwy).

Pi'ckelhä'ring, sm. **trefniś; bufon; śmieszek; komedyant; pajaco; Pi'ckelhä'ringsstrei'ch, sm. pajacoski figiel; Pi'ckelhau'be, sf. szyszak; Pi'ckeln, s. Pi'cken.

Pi'cken, va. dzióbać; dzióbnąć; kłuć; ukłuć; kończastém narzędziem [uderzać w co.

Pi'cke't, s. Pique't.

Pi'ckling, s. Bü'ckling.

Piè'ce, sf. sztuka.

Piede'sta'l, sn. piedestał; podsłupie; podsłupiec, podstawek.

Piek, sf. Sw. tylna część spodu okrętu.

Piek, sn. (Pique) pik (w francuskich kartach, to co w polskich żołądź); Piek-, Pi'que-, a. pikowy; Pie'kass, Pie'kdaus, sn., Pie'kbube, sm. as, niżnik (walet) pikowy; Pie'kdame, Pie'kdrei, Pie'kzehne, sf. pikowa dama, trójka, dziesiątka.

Pi'ce, sf. pika; dzida; włócznia; s. a. La'nze; eine — auf Jemanden haben, *mieć anse (t. j. złość) na kogo, urazę do kogo.

Pie'keisen, sn. żeleziec u piki.

Pie'kenfä'hnchen, sn. chorągiewka u lancy.

Piekenie'r, Piquenie'r, Pie'kenträ'ger, sm. Kw. pikinier.

Pie'kfünf, Pie'kneun, Pie'ksieben, s. Piek, Pi'que, sn. [pen.

Piep, Pie'pen, Pie'psen, s. Pip, Pi'pen.

Pietä't, s. Frö'mmigkeit; Pieti'smus, *sm. (Frömmelei) pietyzm, nabożnisiostwo; Pieti'st, sm. s. Frö'mmler; Pieti'stisch, a. pietystyczny; nabożnisiowski.

Piff, int. s. Paff.

Pika'nt, a. ostry (pod względem smaku i zapachu); *dogryzający, uszczypliwy; Pikanterie', sf. *pikanterya, *uszczypliwość.

Pi'ke, x. s. Pie'ke, x.

Piki'ren, va. dokuczać, dogryzać komu; obchodzić, przykrość sprawiać; pikirt sein być urażonym; sich auf etwas — uwziąć się na co, koniecznie to chcieć mieć lub tego dokazać. [kanciasty.

Pila'ster, sm. Bk. pilaster; słup kanciasty.

Pila'tus, sm. npr. Bibl. Gsch. Piłat; den — betreffend, ihm eigenthümlich, a. Gsch. Piłatowski; nach Art u. Weise des —, Bibl. Gsch. *Piłatowsko; po Piłatowsku.

Pi'lger, Pi'lgrim, sm. pielgrzym; pątnik; Pi'lger-, a. pielgrzymski; Pi'lgerfah'rt, sf., Pi'lgerga'ng, sm. pielgrzymka; Pi'lgerin, sf. pielgrzymka; Pi'lgern, vn. (s.) pielgrzymować; nach dem heiligen Grabe — pielgrzymkę odprawiać do Grobu świętego; Pi'lgerscha'ft, Pi'lgrimscha'ft, sf. pielgrzymstwo, pielgrzymka; die — durch das Leben, *pielgrzymka życia; Pi'lgersta'b, sm. laska pielgrzymska.

Pi'lgrim, x. s. Pi'lger, x.

Pi'llesspie'l, sn. gra w żelazne kule na stole podługowatym z wysokiemi brzegami i rynjenkami zwanym.

Pi'llau, sn. Geog. Piława.

Pi'lle, sf. Hlk. pigułka; Pillen einnehmen, Hlk. pigułki zażywać; Jemandem eine — zu verschlucken geben, *dać komu po nosie; *powiedzieć mu rzecz przykrą; das waren bittere Pillen, *to były słowa goryczą przyprawne, *gorzkie jak piołun; die — vergolden, versilbern, *piołunowe słowa miodem przyprawić, *zarzut lub łajanie oblec w grzeczne słowa; die — verschlucken, *cierpliwie znieść zarzut, wymówkę itd.; Pi'llen-, a. Hlk. — pigułki; Pi'llendre'her, sm. **Pigulinski; Pigułka; Pi'llenfo'rm, sf. Hlk. forma na pigułki; kształt pigułki; Pi'llenfö'rmig, a. Hlk. kształt pigułki mający; Pi'llenma'sse, sf., Pi'llentei'g, sm. masa od. ciasto na pigułki; Pi'llenschä'chtelchen, sn. dim. pudełko z pigułkami od. na pigułki.

Pilo't, s. Steu'ermann; Pilo'ten-, a. Sw. (Steuermanns-) sterniczy.

Pi'lsenschni'tt, sm. uschnięcie kłosa przez uszkodzenia robaka.

Pilz, sm. Ng. grzyb; in die Pilze gehen, *pójść na grzyby; *zniknąć, *drapnąć; Pilz-, a. Ng. grzybowy, grzybkowy; Pi'lzig, a. grzybiasty; gąbczasty.

Pi'mpelmei'se, sf. Ng. sikorka; Pi'mpeln, vn. (h.) dzwonić małym dzwoneczkiem; dyn dyn dyn robić; Pimpeln, *skolić; skamlić; piszczéć; skwierczéć; Jemandem die Ohren voll —, *piszczéć komu za uszami.

Pimperne'lle, s. Pimpine'lle.

Pi'mpernu'ß, sf. Ng. kłokocinowy orzech; —, Pi'mpernußbau'm, Pi'mpernußstrau'ch, sm. Ng. kłokocina (drzewo, krzak).

Pimpine'lle, sf. Ng. biedrzeniec.

Pi'mpler, sm. iron. piskla.

Pina'sse, sf. Sw. pinas, gatunek okrętu z czworograniastym tyłem.

Pince'tte, sf. obcęzki chirurgiczne itd.

Pi'ngel, sf. dzwonek; sygnaturka, mały dzwonek na wieży.

Pingui'n, s. Fe'ttgans.

Pi'nie, sf. Ng. pinela (sosna, któréj igły do 6 cali długości mają); Pi'nien-, a. Ng. linbowy.

Pink, sm. uderzenie stali o krzemień (krzesząc ogień); mit dem ersten — Feuer anschlagen za pierwszém uderzeniem skrzesać ogień.

Pi'nkert, sm. § ziemba wab'.

Pi'nne, sf. sztyft; sztyfcik; ćwiek; gwóźdź; śpiczasta strona młotka; Pi'nnensä'ge, sf. Zm. piłka do przyrzynania kołków.

Pi'nnholz, s. Fau'lbaum.

Pi'nsel, sm. pęzel, pędzel; den — gut zu führen wissen, Mal. umieć się z pędzlem obchodzić, być dobrym malarzem; einen kühnen — haben, *mieć śmiały pędzel; —, iron. *s. Ei'nfalts-pi'nsel; Pi'nselchen, sn. dim. pędzlik; pędzelek; Pinselei', sf. gwazdanina, mazanina, skwierczenie, niezgrabne malowanie; Pi'nseler, sm. gwazdacz, bazgrała; iron. nieumiejętny malarz; skwierczydło; Pi'nselha'ft, a. głuptawy; Pi'nselha'ftigkeit, sf. głuptawość; Pi'nseln, vn. (h.) u. va. pędzlem smarować; —, iron. gwazdać; bazgrać; Pi'nselo'rden, sm. *iron. towarzystwo głuptasów; Pi'nselstie'l, sm. trzonek u pędzla, pędzlisko; Pi'nselstri'ch, sm. pociągnięcie pędzlem; ich habe heute keinen — gethan ani pędzlem nie pociągnąłem dzisiaj.

Pi'nte, sf. półgarcówka.

Pip, sm. piśnięcie (kurczęcia).

Pi'pe, sf. piszczałka; fujarka; fajka; pipa, beczka podługowata hiszpańska; dzban; Pi'pen, vn. (h.) piszczéć (überhaupt); Pi'pensta'b, sm. klepka od. pipówka do becki; Pi'perling, Pi'pser, sm. piskla; taki, co becz-

ustannie piszczy, skwierczy, płacze, żali się; —, *iron. purchatka; papinkowate stworzenie; delikacik (któremu wszystko szkodzi, co je, pije itd.); Pi'pgans, sf. gąsiątko; pisklę; Pi'phuhn, sn. pisklę; kurczątko; Pi'pig, a. piskliwy.

Pipps, sm. Hlk. pypeć (u kur); den — reißen pypeć zedrzeć; den — weg haben, *mieć w sobie zaród niebezpiecznéj choroby.

Pique't, sn. Kw. pikieta; auf dem — stehen, Kw. stać na pikiecie; Piquets ausstellen, einziehen, Kw. pikiety rozstawiać, ściągać; — (Kartenspiel) pikiet; — spielen grać w pikietę.

Piro'l, s. Go'ldamsel.

Pirouette, sf. Tzk. piruet (w tańcu).

Pisa'cken, va. męczyć kogo; dokuczać mu.

Pi'schen, vn. (h.) psukać; Jemandem — psyknąć na kogo.

Pi'spern, § s. Flü'stern.

Pi'sse, s. Harn; Pi'ssen, s. Ha'rnen; Pi'sser, sm. szczoch; siksa; Pi'sspott, Pi'sstopf, s. Na'chttopf, Na'chtgeschi'rr; Pi'sswinkel, sm. kąt do szczania.

Pista'zie, sf. Ng. pistacya; Pista'zien-, a. Ng. pistacyowy; Pista'zienbau'm, sm. Ng. pistacyowe drzewo; Pista'ziengrü'n, a. u. ad. pistacyowego koloru.

Pi'sten, s. Pi'schten.

Pisti'll, sn. Ng. słupek; organ samiczy; s. a. Mö'rserkeu'le.

Pisto'l, sn., Pisto'le, sf. pistolet; Pistole, Mzk. pistol, luidor; Pisto'l-, Pisto'len-, a. pistoletowy; Pisto'lenha'lfter, sm. Kw. olstro na pistolet; Pisto'lenku'gel, sf. kula pistoletowa; Pisto'lenschu'ß, sm. strzał z pistoletu.

Pi'tschaft, Pitschie'r, s. Pe'tschaft.

Pittore'sk, a. malowniczy.

Placa't, sn. obwieszczenie na miejscach publicznych przybite od. przylepione.

Pla'che, sf. s. E'bene; —, Wb. płachta; grube płótno do pakowania.

Pla'chmahl, sn. Httk. blachmal; Pla'chmann, sm. solan srebra.

Plack, sm. s. Mü'he, Pla'ge, E'lend.

Pla'cke, sf. Ldw. płat (ziemi, gruntu).

Pla'cken, vn. (h.) nie równo oder nie razem strzelać (jak np. żołnierze uczący się); —, *dręczyć kogo; *ciemiężyć go; *żdzierać kogo; *dokuczać mu; Pla'cker, sm. strzał nie w swoim czasie, zapóźny; —, *dręczyciel; ciemiężca; — żdzierca; Placke'rei', sf. męczenie; dręczenie; ciemiężenie; ciemięstwo; zdzierstwo; Pla'ckerin, sf. dręczycielka; ciemiężycielka; zdzierczyni.

Pla'ddern, vn. (h.) pląszczyć; plaskać.

Plafo'nd, Bk. s. Platfo'nd.

Pla'ge, sf. kłopot; Jemandem viel — machen, verursachen wiele kłopotu komu (na)robić, kogo nabawić; seine Plage haben mit einem Sohne mieć kłopot, utrapienie, mękę z synem; sich unnöthige Plagen machen bez potrzeby się kłopotać; —, *(Strafgericht Gottes) plaga, klęska; Pla'gegei'st, sm. utrapieniec (duch); dręczyciel; *człowiek na czyje utrapienie od. udręczenie stworzony od. zesłany; (Frau) dręczycielka; trapicielka; sekutnica; Pla'gen, va. trapić, dręczyć kogo; dokuczać mu; męczyć go (prośbami, pytaniami); sich mit etwas — kłopotać się czém; męczyć się nad czém; plagt dich der Henker (mit dem unermüdlichen Geplauder)? *czy cię zły duch (napastuje, kusi, że nie możesz gęby zamknąć)? Pla'ger, sm. dręczyciel; człowiek dokuczliwy; Pla'geteu'fel, sm. zły duch dręczyciel; dyabeł trapiciel; utrapieniec.

Pla'gge, sf. kawał (kwadratowy) darni; Plaggen machen, hauen, stechen darń kawałami wycinać, wykopywać.

Plagia'rius, sm. Litt. wykradacz, wypisywacz dzieł cudzych; Plagia't, Pla'gium, sn. rabunek literacki; kradzież literacka; ein — begehen popełnić rabunek literacki; an Jemandem ein — begehen zrabować kogo, *z dzieła jego wypisać co i udać za swoje; Plagia'tor, s. Plagia'rius.

Plaisanterie', sf. żart; zabawka.

Plaisi'r, sn. zabawa.

Pla'mpe, Ple'mpe, sf. **iron. rożenek, mała szpada przy boku, która się kiwa tam i sam.

Plan, a. u. ad. (eben, geebnet) równy; — (faßlich) pojętny, niewytworny.

Plan, sm. płaszczyzna; równia; równina; miejsce wolne, otwarte; —, Kw. plac bitwy; den — behalten, Kw. plac otrzymać; gleich auf dem Plane sein, Kw. być na placu (gotowym do bitwy); *być w gotowości; etwas auf den — bringen, *wystąpić z czém, wyjechać na plac, wspomnieć; rozpocząć o tém mowę; —, Bk. etc. plan, rysunek czego; *układ, rozkład; — (Entwurf, Absicht) plan, układ, zamiar; Jemandem seinen — mittheilen, entdecken komunikować, odkryć komu swój plan; seinen — ausführen wykonać swój plan; Jemandes Plan, Pläne stören, verrücken popsuć komu plan, pomieszać mu szyki; Plä'nchen, sn. dim. planik.

Pla'ne, sf. płachta; krosna.

Plä'ne, sf. (Ebene) płaszczyzna; Pla'nen, va. równać; s. a. E'bnen; Pla'nentwe'rfend, a. układający plany.

Plane't, sm. Stk. planeta; Plane'tarium, sn. Stk. Geog. planetaryum, spis planet lub sztuczne ich przedstawienie; Plane'ten-, a. Stk. planetowy; Plane'tenbah'n, sf. Stk. droga planety; -tenjah'r, sn. rok planetowy; -tenlau'f, sm. Stk. bieg planety od. planet; -tenle'ser, -tenste'ller, sm. Stk. planetnik; wróżek z planet wróżący; -tenstu'nde, sf. Stk. godzina planetowa, 12. część dnia; -tensyste'm, sn. Stk. system planetowy.

Pla'ngemä'ß, -ngere'cht, s. Pla'nmäßig.

Planimetrie', sf. Gl. planimetrya; Planime'trisch, a. planimetryczny.

Plani'ren, va. plantować, równać; —, Bchb. planirować, klejować, w klejowéj wodzie maczać (papier); Plani'rha'mmer, sm. młotek do klepania i równania blachy; Plani'rpre'sse, sf. Bchb. prasa do wyciskania zbytecznéj wody z planirowanych arkuszy; Plani'rwa'sser, sn. Bchb. (Leimwasser) klejowa woda; woda do klejenia papieru.

Pla'nke, sf. Zm. dyl; gruba deska; parkan z dylów.

Plänkelei', sf. Kw. utarczka ze strzelaniem; Plä'nkeln, vn. (h.) Kw. ucierać się strzałami, harcować z nieprzyjacielem, niepokoić go ciągłemi napadami.

Pla'nken, va. Zm. dylami ogrodzić; parkan z dylów dać.

Plä'nkler, sm. Kw. harcownik.

Pla'nlos, a. bez planu; Pla'nlosigkeit, sf. brak planu; Pla'nmacher, sm. planista; Pla'nmacherin, sf. planistka; -nmäßig, a. stósowny do planu; według pewnego planu ułożony, zrobiony; pewnego planu trzymający się, pilnujący; z planu wynikający, pochodzący; —, ad. podług planu, z planem (postępować); -nmä'ßigkeit, sf. stósowność do planu.

Plansch! int. klaps! puc!

Pla'nschen, Pla'ntschen, s. Pla'tschen.

Pla'nspiegel, sm. Optik. zwierciadło płaskie.

Planta'ge, sf. plantacya; —, Gtn. zagajnik; gaj; Planta'gen-, a. do plantacyi należący; Planta'genbesi'tzer, sm. plantator.

Pla'nvoll, a. pełen planów.

Plapperei', sf. gadanina; paplanie; Pla'pperer, sm. papla, gadacz; pleciuch; świegot; kłapacz; terkot; Pla'pperha'ft, a. gadatliwy; świegotliwy; Pla'pperha'ftigkeit, sf. gadatliwość, świegotliwość; Pla'pperha'ns, Pla'pperma'ß, **s. Pla'pperer; -perkä'te, -perlie'se, sf. **świegotka; paplotka; kłapaczka; terkotka; papla; -permau'l, sn., -perta'sche, sf. **gęba jak kołowrot; gęba świegotliwa, gadatliwa; Pla'ppern, vn. (h.) paplać; paplotać; terkotać; świegotać; kłapać.

Plä'rre, sf. (Maul, Schnauze der Thiere) morda; pysk; Plä'rrauge, sn. Hlk. wywinięcie powiek; Plä'rren, vn. (h.) drzéć się, skrzeczéć; Jemandem die Ohren voll — skrzeczéć komu za uszami; —, va.: ein Lied — skrzekliwym głosem śpiewać piosnkę; beczéć, płakać głosem przeraźliwym.

Pla'stik, sf. plastyka; formierstwo; sztuka kształtowania; Pla'stisch, a. plastyczny.

Plastro'n, Plau'strum, sn. Ftk. blacha kirysu, poduszka skórzana którą sobie fechtmistrze osłaniają piersi.

Plata'ne, sf., Plata'nenbau'm, Plata'nus, sm. Ng. jawor; Plata'nen-, a. jaworowy.

Platfo'nd, sm. Bk. pułap wnękowy; posowa; sufit; —, Mal. malowanie na suficie.

Plati'na, sf. Ng. Bw. platyna; von, aus — platynowy; -ti'naschwa'mm, sm. platynowa gąbka.

Plati'ren, va. platować, platerować; platirt platowany.

Plato'nisch, a. Philos. Alt. platoniczny; Platoni'smus, sm. Philos. Alt. platonizm, filozofia Platona.

Platsch! s. Plansch; —! int. plusk!

Pla'tschen, Pla'ntschen, vn. (h.) pluskać (jak deszcz w grubych kroplach spadający); szeleścić; ze szmerem wytryskać od. płynąć (jak źródło); im Wasser — pluskać po wodzie; in's Wasser — ręką uderzyć w wodę tak iż zapluska; —, vn. (s.) plusnąć w co; in's Wasser, in den Sumpf — wpaść w co lub upaść na co tak, iż plusnie; —, sn. plusk, pluskanie.

Plä'tschen, Plä'tschern, vn. (s.) s. Pla'tschen; kamykami lub skorupkami pluskać po wodzie; —, va. plu-

skać czém, lać co tak, iżby pluskało.

Platt, *a.* płaski; —, *ad.* płasko; platter Witz, Ausdruck, *płaski dowcip, wyraz; etwas Plattes sagen, *odezwać się z czém prostém, gminném; platter Mensch, *człowiek prosty; *prostak; etwas — machen, drücken spłaszczyć co; — niski, nie górzysty, nie wypukły; das platte Land, *Geog.* pola; równiny; niziny; plattes Deutsch, *Spl. Geog.* niemczyzna używana w krajach niskiego położenia; platt sprechen mówić niską niemczyzną; platt, *bez ceremonii; bez ogródki; Jemandem die platte Wahrheit sagen, *prawdę komu wyrąbać.

Pla'ttblant, *a. Grb.* gładki i glancowny (skóra); Pla'ttboot, *sn. Sw.* statek z płaskiém dnem; Plä'ttchen, *sn. dim.* blacik; deska; blaszka; Pla'ttdecke, *sf. Bk.* sufit płaski.

Pla'ttdeutsch, *a. Spl. Geog.* niższoniemiecki (język); —, *ad.* po niższoniemiesku; das Plattdeutsche, *Spl. Geog.* niemczyzna niższych niemiec.

Pla'tte, *sf.* blat, kawał wygładzonego marmuru równéj grubości, kawał z desek; płaski półmisek; tafla (do posadzki); blacha; — (Glatze) łysina (na środku głowy); —, *Kg.* korona (wygolona u księży); Pla'tte, Plä'tte §, *sf.*, Pla'tteisen, Plä'tteisen, *sn.* żelazko do prasowania. [ba).

Pla'tteiße, *sf. Ng.* płaszczka (ry-

Pla'tten, *vn.* (h.) płaszczyć się; na płaskie się zamieniać; die Erdkugel ist an den Polen geplattet, *Geog.* kula ziemska jest przy biegunach spłaszczona; —, *va.* płaszczyć, płaski kształt nadawać, płasko wyklepać; wyrównać, wygładzić; —, Plä'tten, *va.*: Wäsche — prasować bieliznę.

Pla'ttenha'mmer, *sm.* młot do klepania blach. [i płaszczy.

Pla'tter, *sm.* ten co drut klepie

Plä'tter, *sm.*, Plä'tterin, *sf.* prasownik; prasowniczka (ci co bieliznę prasują). [ciorka.

Pla'tterbse, *sf. Ng.* groszek, cie-

Platterdi'ngs, *ad.* bezwarunkowo; bezwzględnie; bez wszelkich względów; das ist — unmöglich to żadną miarą być ob. stać się nie może; to jest wyraźne niepodobieństwo; ich will es — nicht nie chcę tego pod żadnym warunkiem; nie chcę i basta ob. i koniec ob. i dosyć na tém.

Pla'ttfisch, s. Pla'tteiße.

Pla'ttfuß, *sm.* stopa, podeszwa (u nogi); Pla'ttfüßig, *a.* płaskonogi; plattfüßiger Mensch człowiek mający szeroką stopę.

Pla'ttheit, *sf.* płaskość; —, *wyrażenie grube, gminne, prostackie; Pla'tthuf, *sm.* płaskie kopyto.

Platti'ren, *va.* platyrować, powłokę z srebrnéj blaszki dawać.

Plä'ttkissen, *sn.* deska wysłana do prasowania na niéj.

Pla'ttkopf, *sm.* płaska głowa; —, *głowa tępa, ograniczona; Pla'ttköpfig, *a.* płaskogłowy; tępogłowy; Pla'ttling, *sm.* (Glatzkopf) łysoń.

Pla'ttmühle, *sf.* maszyna do płaszczenia drutu; Pla'ttnase, *sf.* płaski nos; Pla'ttnasig, *a.* płaskonosy.

Plä'ttquehle, *sf.* (Plätttuch) plat do podkładania przy prasowaniu.

Pla'ttreif, *sm.* szeroka żelazna obręcz; Pla'ttschnabel, *sm.* płaski dziób; Pla'ttspiegel, *sm.* zwierciadło płaskie; Pla'ttstein, *sm.* kamień gładki, płaski, trotoarowy, do wykładania chodników po bokach ulicy; Plattsteine, *pl.* chodnik; trotoar.

Plä'tttisch, *sm.* stół do prasowania; Plä'tttuch, s. Plä'ttquehle; Plä'ttwäsche, *sf.* bielizna do prasowania (która się zwykła prasować).

Platz! *int.* pac! puc! klaps! pyk! Platz, *sm.* pacnięcie, pucnięcie; klapsnięcie; pyknięcie; buk, łoskot, trzask; einen — thun trzask wydać; mit einem Platze zerspringen z trzaskiem pęknąć.

Platz, *sm.* plac, pewna przestrzeń; auf dem Platze bleiben, *na placu zostać, *w bitwie poledz; den — behaupten plac otrzymać, zwyciężyć; —, *Kk.* (Kuchen) placek (z ciasta); — (Ort) miejsce; er nahm — neben mir obok mnie zajął miejsce; setze dich an deinen — stań, usiądź na swojém miejscu; — nehmen usiąść; von seinem Platze aufstehen z miejsca powstać; Jemdm. — machen miejsce komu zrobić (aby mógł stanąć, usiąść, przejść itd.); *miejsca komu ustąpić; Platz gemacht! ustąpcie! rozstąpcie się! usuncie się! für drei Worte — lassen zostawić miejsce na trzy wyrazy (w piśmie); Jemandes Bitten — geben, *wysłuchać czyjéj prośby; — greifen (Statt finden, Statt haben) mieć miejsce; Platz-, *a.* — placu; placowy; Pla'tzadjuta'nt, *sm. Kw.* adjutant placu; Pla'tzbäcker, *sm.* piekarz, co placki piecze; Pla'tzbüchse, *sf.* (Knallbüchse) pukawka; Plä'tzchen, *sn. dim.* placyk; Pla'tzcommanda'nt, *sm. Kw.* komendant placu ob. miejscowy.

Pla'tze, *sf.* § pęknięcie; daß du doch gleich die — kriegtest! §*bogdajeś pękł!

Pla'tzen, *vn.* (h.) trzeszczéć; łoskot ob. huk wydawać; mit der Knallbüchse — z pukawki strzelać; es regnet, daß es platzt deszcz leje że aż huczy; —, *vn.* (s.) pękać, pęknąć, rozpęknąć się; vor Lachen — mögen pękać od śmiechu; er ißt, daß er platzen möchte tak je, że mało (mu brzuch) nie peknie; da muß doch gleich die Hölle —! a to straszne, niesłychane rzeczy! — klapsnąć, brzdęknąć, pacnąć, upaść z szelestem; raptem wpaść (do pokoju); *chwalić się; chełpić się; dużo o sobie gadać.

Plä'tzen, *va.* z hukiem lub trzaskiem co rozsadzić, zgnieść, rozedrzéć (tak, aby pękło); klapsnąć, pacnąć, wytrzepać; ein Kind auf den Hintern — klapsnąć dziecko po zadku; — łatać; kawałki wstawiać; Plä'tzer, *sm.* puknięcie (jak kiedy co pęka); pacnięcie, uderzenie ręką lub czém płaskiém; Jemandem einen — geben pacnąć kogo.

Pla'tzgold, s. Kna'llgold.

Pla'tzhalter, s. Sta'tthalter, Ste'llvertre'ter; Pla'tzkäfer, *sm. Ng.* pukawka; Pla'tzkugel, *sf.* kulka trzaskająca, strzelająca, pukająca; Pla'tzmajo'r, *sm. Kw.* placmajor; Pla'tzmeister, *sm.* § (Vortänzer) rej wodzący.

Pla'tzpulver, s. Kna'llpulver; -tzregen, *sm. Ntl.* deszcz ulewny, nawalny; nawalnica; -tzsilber, s. Kna'llsilber; Pla'tzwache, *sf. Kw.* placówka; Pla'tzwechsel, *sm. H.* weksel trasowany; Pla'tzweise, *a.* u. *ad.* placmi, placami.

Plauderei', *sf.* gadanie; rozmawianie; gadanina; gawęda; gawędka; pogadanka; Plau'derer, *sm.* świegot; gaduła; pleciuch; rozmawiający; gadający; Plau'derha'ft, Plau'derig, *a.* gadatliwy; świegotliwy; lubiący wiele gadać; Plau'derhaftigkeit, *sf.* gadatliwość; świegotliwość; -derma'ul, *sn.* świegotliwa gęba; —, *gaduła; świegot; papla; Plau'dern, *vn.* (h.) gadać; rozmawiać; gawędzić; *gadać niepotrzebne rzeczy; gadać, kiedy milczéć należy; Plau'dern, *sn.* gadanie, bajanie, świegotanie; pogadanka; Plau'dersa'ck, *sm.* **gaduła; papla; -derstu'nde, *sf.*, -derstü'ndchen, *sn. dim.* godzinka na pogadankę przeznaczona; -derta'sche, *sf.* **świegot; papla; terkot.

Plausi'bel, s. Bei'fallswe'rth.

Plau'ze, § s. Lu'nge.

Plebe'jer, *sm. Stw. Alt.* plebejusz; plebejczyk; pospolitak; —, *prostak; Plebe'jer-, Plebe'jisch, *a. Stw. Alt.* plebejski, plebejuszowski; Plebe'jerin, *sf. Stw. Alt.* plebejanka, plebejuszka.

Pleona'smus, *sm. Spl.* pleonazm; Pleona'stisch, *a.* pleonastyczny.

Ple'rren, s. Plä'rren.

Ple'ti, Ple'thi, s. Cre'ti, rc.

Pli'nse, Pli'nze, *sf. Kk.* naleśnik; Pli'nsenpfa'nne, *sf. Kk.* patelnia do naleśników. [pie).

Pli'nte, *sf. Bk.* podkładka (w słu-

Plomba'ge, *sf. H.* plombowanie (towarów); Plo'mbe, *sf. H.* plomba, ołowiana pieczęć przy towarach; Plombi'ren, *va. H. Hlk.* plombować (towary, zęby).

Plö'tze, *sf. Ng.* płotka (ryba),

Plö'tzlich, *a.* nagły; raptowny, niespodziany; —, *ad.* nagle; raptem.

Plu'derhosen, Plu'dderhosen, *sf. pl.* pludry, szerokie i długie spodnie.

Plump! Plumps! *int.* klaps! puc!

Plump, *a.* niezgrabny.

Plu'mpe, s. Pu'mpe; Plu'mpen, *vn.* (h.) z szelestem wpaść w co lub upaść na co; er plumpte in's Wasser, **fiknął do wody; der Stein fiel in's Wasser, daß es plumpte kamień wpadł do wody, że aż zaszumiało.

Plu'mpheit, *sf.* niezgrabność; Plu'mpkeule, *sf.* drąg do naganiania ryb do sieci; mit der — kommen, schlagen, *niezgrabnie się wyrwać.

Plumps, *int.*, s. Plump.

Plu'mpsack, *sm.* pytka (ze skręconéj chustki); den — spielen grać w pytkę (w grę, do któréj się pytka używa); den — bekommen, Jemandem den — geben pytką dostać, kogo wytrzepać.

Plu'mpsen, s. Plu'mpen.

Plu'mpstock, s. Plu'mpkeule.

Plu'nder, *sm.* rupiéć; grat; starzyzna; was soll mir der alte —? co mi po tych starych gratach? —, *bagatela; *drobnostka; Plu'nder-, *a.* tandetny.

Plü'nderei', *sf.* plądrowanie; łupienie; grabienie; grabież.

Plu'nderka'mmer, *sf.* izba na stare graty; Plu'nderka'sten, *sm.*, Plu'nderki'ste, *sf.* skrzynia na stare graty, na starzyznę; Plu'nderkra'm, *sm.* sklep tandetny; starzyna; Plu'nderma'nn, *sm.* (Lumpensammler) szmatnik; gał-

gauiarz; Plu'ndermä'rkt, sm. tandeta, plac, gdzie starzyznę sprzedają.

Plü'ndern, vn. (h.) u. va. rabować; zrabować, złupić; Jemandem die Kasse — złupić komu kasę, *zgrać go lub wydatkami wyniszczyć; einen Schriftsteller —, *zrabować autora, żywcem z niego powypisywać.

Plu'ndersa'ck, sm. worek ze starzyzną.

Plü'nderung, sf. rabunek; łupienie; łup; eine Stadt der — Preis geben, den Soldaten zur — überlassen, Kw. miasto na rabunek wystawić, na łup wojsku oddać; Plü'nderungssu'cht, sf. chciwość rabunku, łupiestwa; łupiestwo; Plü'nderungssü'chtig, a. chciwy rabunku, łupu.

Plu'nderwa'gen, sm. wóz z rupieciami.

Plunz, sm. § bryła; kałdun.

Plura'l, sm. Spl. liczba mnoga; Pluralitä't, sf. większość.

Plus, s. Ue'berschu'ß.

Plüsch, sm. W. plusz; plis; plisz; plisia, pliśnia; Plüsch-, Plü'schen, a. W. pluszowy.

Plü'sen, va. skubać.

Plu'smacher, sm. powiększyciel dochodów; Plu'smacherei', sf. powiększanie dochodów.

Plu'squamperfe'ct, sn. Spl. czas zaprzeszły od. dokonany.

Plu'tzbirne, sf. Gtn. gdula.

Plu'tzig, a. § (aufgedunsen) nabrzmiały; nabrzękły.

Pluvia'le, sn. Kg. pluwiał; kapa (kapłańska).

Pö'bel, sm. gmin; pospólstwo; Pö'bel-, a. — gminu; gminny; Pö'belha'ft, a. gminny, prostacki, karczemny; podły; Pö'belha'ftigkeit, sf. gminność; prostactwo; Pö'belhau'fe, sm. gminna kupa, tłuszcza; tłum gminu; motłoch; Pö'belhe'rrschaft, sf. gminowładztwo; Pö'belmä'ßig, s. Pö'belha'ft.

Poca'l, Poka'l, sm. puhar.

Poch, sm. klaps; er hat einige Poche bekommen, **dostał kilka klapsów; Po'chbrett, sn. deszczka do gry *poch* alba *puk* zwanój.

Po'che, sf. klepadło; kijonka (do chust); tłuczek (do tłuczenia kruszcu); —, s. a. Poch; Po'chen, vn. (h.) pukać; an das Fenster, an die Thür — pukać do okna, do drzwi; man pocht, es pocht, es wird gepocht puka ktoś; ich höre pochen słyszę pukanie, oder że ktoś puka; das Herz pocht mir vor Freude serce mi puka z radości; Jemandem —, *fukać na kogo; auf etwas —, *dufać w co (i dla tego być hardym); *przechwalać się z czém; *zuchwalić się z czego; —, va. Bw. Httk.: Erz — rudę tłuc; Po'chen, sn. pukanie, kołatanie, stukanie; *fukanie, *dąsanie; Po'cher, sm. *(trotziger Prahler) zuch, brawura, junak; *uparty w swojém udaniu.

Po'cherz, sn. Bw. ruda do tłuczenia; Po'chhammer, sm. Bw. młot do tłuczenia rudy; tłuk; Po'chmühle, sf. Httk. tłuczarnia kruszcowa; stępy do tłuczenia rudy; -chschlage, s. Po'chhammer; Po'chsteiger, sm. Bw. Httk. przełożony nad tłuczarnią kruszcową; Po'chstempel, sm. stempel w tłuczarni kruszcu; Po'chtrog, sm. Bw. koryto do tłuczenia kruszców; Po'chwerk, s. Po'chmühle.

Po'cke, sf. (Blatter) krosta; Pocken (Blattern), pl. Hlk. krosty; ospa; die Pocken (Blattern) bekommen ospy dostać; Po'cken, vn. (h.) ospę odbywać; —, va.: ein Kind — (einem Kinde die Pocken oder Blattern impfen) dziecku ospę szczepić; Po'cken- (Blattern-), a. Hlk. ospowy; Po'ckenfie'ber, sn. Hlk. gorączka ospowa; Po'ckengi'ft, sn. Hlk. jad ospowy; Po'ckengru'be, Po'ckenna'rbe, sf. (Blatternarbe) dołek ospowy; dziurka od ospy; Po'ckengrü'big, Po'ckenna'rbig, a. (blatternarbig) ospowaty, dzióbaty; Po'ckenhau's, sn. špital dla chorujących na krosty (zaraźliwe); Po'ckenho'lz, Po'ckholz, s. Franzo'senho'lz; Po'ckenkra'nk, a. chory na ospę; Po'ckenkra'nkheit, sf. ospa (jako choroba); Po'ckenwu'rzel, sf. Ng. skwina; korzeń skwinowy; Po'ckig, a. Hlk. ospę mający.

Poculi'ren, vn. (h.) dobrze łykać, bawić się puharami, pokale wysuszać.

Po'dagra, sn. Hlk. podagra, pedoga; dna nożna; Poda'grisch, a. Hlk. podagryczny; Podagri'st, sm. Hlk. podagryk, podagryczny człowiek, na podagrę cierpiący.

Po'dex, **s. Hi'nterer.

Poesie', sf. poezya; poema; wiersze; Poe't, sm. poeta; wierszopis, rymotwórca; Poeta'ster, s. Di'chterling; Poeterei', sf. rymowanie; klecenie wierszy; Poe'tik, sf. poetyka; nauka poezyi; Poe'tisch, a. poetycki; poetyczny; rymotworczy; rymopiski; —, ad. poetycko; poetycznie; Poetisi'ren, vn. (h.) wiersze robić; poezyą się trudnić. [len, zc.

Poh'le, Poh'len, zc. s. Po'le, Po'-

Poh'len, va. Grb. s. A'bhaaren.

Poi'nt, sm. punkt (w liczeniu).

Poi'nte, sf. to co stanowi jakoby esencyą pisma jakiego; myśl najtrafniejsza, najdobitniejsza, najwznioślejsza, najwydatniejsza; to co najbardziéj uderza, zajmuje, dojmuje, razi itd.

Pointeu'r, sm. poniter, gracz (w faraona); Pointi'ren, vn. (h.) poniterować, stawiać na kartę.

Poka'l, s. Poca'l.

Pö'kel, sm. Kk. solona woda; rosół od. dod do marynaty; Pö'kel-, a. solony; marynowany; Pö'kelflei'sch, sn. peklówka; solonka; solone oder marynowane mięso; Pö'kelhä'ring, sm. śledź marynowany; Pö'kelhe'cht, sm. szczupak marynowany; Pö'keln, va. marynować, zasalać, peklować (mięso, wołowinę); —, vn. (h.) na rosół się zamieniać, topić się na mięsie (o soli). [(świata).

Pol, sm. Stk. Gl. Geog. biegun

Po'lak, sm. § Geog. s. Po'le; Pola'kin, s. Po'lin; — (Pferd u. Schwein polnischer Race) polski koń; polski wieprz; —, § reszta niedopalonego tytuniu w fajce; —, § klaps, uderzenie ręką. [Połąga.

Pola'ngen, sn. Geog. Połanga,

Pola'r, Pola'risch, a. Stk. Gl. Geog. polarny, biegunowy; północny.

Polarisatio'n, sf. Ntl. polaryzacya; biegunowanie się (światła); Polarisi'ren, va. Ntl. polaryzować (światło); —, vn. (s.) ku biegunowi się nachylać; Pola'rkreis, sm. Geog. koło biegunowe; Pola'rland, sn. Geog. kraj biegunowy, pod biegunem leżący; Pola'rstern, sm. Stk. gwiazda biegunowa, polarna, północna; Pola'rzi'rkel, sm. Geog. koło biegunowe, cyrkuł biegunowy.

Po'lbär, Pola'rbär, s. Ei'sbär.

Po'ldrack, sm. Mzk. półtorak, $1^1/_2$ grosza; (także) $1^1/_2$ grajcara, czyli trzy grosze.

Po'le, sm. Geog. Polak; Po'len, sn. Geog. Polska; Po'lenla'nd, sn. Geog. kraj Polski; Polska.

Po'lei, sm. Ng. polej.

Pole'mik, sf. polemika, spór literacki, gazeciarski, religijny (na piśmie); Pole'miker, sm. polemik, lubiący toczyć spory piśmienne w rzeczach religijnych itd.; Pole'misch, a. polemiczny (pismo, część dzieła); —, ad. polemicznie.

Po'len, sn. Geog. s. u. Po'le; Po'lenfreu'nd, sm. Stw. *Polak; Po'lenthu'm, sn. Stw. Polakierya; *naród Polski. [mieszka.

Pole'nta, sf. Kk. jęczmienna le-

Po'l-Ente, sf. Ng. kaczka z pod bieguna; Po'lfuchs, sm. Ng. lis z pod bieguna; Po'lhöhe, sf. Geog. wysokość biegunowa.

Poli'ce, sf. bilet asekuracyjny; karta asekuracyjna.

Polichine'll, sm. Sb. poliszynella, poliszynela; osoba śmiesząca komedyi gminnych; Polichine'llthea'ter, sn. Sb. teatr poliszyneli.

Po'lin, sf. Geog. Polka.

Poli'ren, va. polerować, gładzić, czyścić, lustr dawać; Poli'r-, a. do polerowania; Poli'rerde, sf. ziemia do polirowania; Poli'rknochen, Poli'rstein, Poli'rzahn, sm. kość, kamień, ząb do polirowania; Poli'rschiefer, sm. polornik; Poli'rt, pp. u. a. polerowany; *mający polityrę, ugrzeczniony, *uobyczajony.

Polite'sse, sf. polityka, ugrzecznienie; uobyczajenie; *roztropność będąca dowodem dobrego wychowania; er hat aus — darauf nicht geantwortet, *przez politykę nic nie odpowiedział.

Politi'k, sf. polityka (überhaupt); sztuka od. sposób rządzenia krajem lub postępowania w interesach rządowych; er hat es blos aus — gethan, *zrobił to z polityki od. przez politykę; —, *roztropność w postępowaniu; Poli'tiker, Poli'ticus, sm. polityk (überhaupt); Poli'tisch, a. polityczny; —, ad. politycznie; dieser Schritt politisch betrachtet, zc. ten krok uważany ze strony polityki, itd.

Politi'ren, va. Zm. politurować (stół, krzesło); polityrę dawać.

Politisi'ren, vn. (h.) rozprawiać o polityce.

Politu'r, sf. Zm. u. * politura.

Polizei', sf. Stw. policya; Polizei'-, a. Stw. — policyi; policyjny; Polizei'amt, sn. urząd policyjny od. policyi; policya; Polizei'bea'mter, sm. policyant; -zei'diener, sm. sługa policyjny; -zei'dire'ctor, sm. dyrektor policyi; Polizei'lich, a. policyjny; policyi; Jemanden unter polizeiliche Aufsicht stellen oddać kogo pod dozor policyi; sich — vergehen popełnić przestępstwo policyjne; Polizei'mäßig, a. stósowny do urządzeń policyjnych, do policyjnego porządku; —, ad. tak jak w policyi; według ustaw policyjnych; po policyjnemu; Polizei'ordnung, sf.

ustawy i urządzenia policyjne; porządek policyjny; Polizei'präsident, sm. prezes policyi; -zei'wesen, sn. Stw. policyjność; policya; policyjne sprawy; -zei'widrig, a. przeciwny ustawom policyjnym; — dumm, **niemiłosiernie głupi; -zei'widrigkeit, sf. przeciwność ustawom policyjnym.

Polk, sm. dzik mniszony; drągal; niezgraba.

Po'lkreis, s. Pola'rkreis.

Po'lle, sf. § wierzchołek drzewa; *czupryna; Jemanden bei der — kriegen, *złapać kogo za czuprynę.

Pö'ller, s. Bö'ller. [ślednia.

Po'llmehl, sn. mąka średnia, po-

Pollutio'n, sf. Hlk. polucya; Pollutio'nsmaschi'ne, sf., Pollutio'nssperrer, sm. Hlk. odzwodznik.

Po'lmensch, sm. Geog. człowiek podbiegunowy.

Po'lnisch, a. n. ad. Geog. Polski; po polsku; Polnisch, Polnische Sprache polszczyzna; polski język; polskie; in's Polnische übersetzen na polskie przetłumaczyć.

Polonai'se, sf. polones, polski (taniec); poloneska, damski krótki płaszcz z futrem.

Polonisi'ren, va. polszczyć, na polaka lub na polskie zamienić; sich — polszczyć się; Poloni'smus, sm. Spl. polonizm; polszczyzna.

Po'lstein, ꝛc. s. Magne't, ꝛc.

Po'lster, sn. poduszka; Po'lsterbe'tt, sn. sofa z poduszkami; Po'lsterchen, sn. dim. poduszeczka; Po'lstern, va. wyścielać (kanapę, sofą, siedzenie w powozie).

Po'l-Stern, Stk. s. Pola'rstern.

Po'lsterri'tter, sm. iron. *rycerz w łóżku wojować lubiący; -sterse'ssel, -stersi'tz, -sterstuh'l, sm. krzesło, siedzenie wyścielane; stolek wyścielany.

Po'lterabend, sm. wieczór przedweselny; wilia wesela; Po'ltera'bendsche'rz, sm. żart na wieczór przedweselny; -ndschmau's, sm. uczta na wieczór przedweselny.

Po'lterer, sm. hałaśnik; wrzaskun; *złośnik (lubiący o lada co krzyczéć); *pasyonat; *paliwoda; hałaburda; Po'ltergei'st, sm. straszydło nocne rumorem i łoskotem się objawiające; —, *hałaśnik; *stukacz; *pukacz; *skłonność do hałasowania itd.; Po'lterha'mmer, sm. kotlarski młot drewniany; Po'lterka'mmer, s. Plu'nderkammer; Po'lterme'sse, sf. msza wielkoczwartkowa; wielkopiątkowa; Po'ltern, vn. (h.) łomotać; rumotać; łoskot robić; an die Thür — rumotać (się) do drzwi; walić we drzwi; er poltert immer u. lärmt, *zawsze się złości i wrzaski wyprawia; er poltert mit Jedermann im Hause, *z każdym w domu historye wyprawia; Po'lternu'ß, sf. Ng. orzech włoski z dużą skorupą a małém jądrem; Po'lterschlä'gel, s. Po'lterha'mmer; Po'ltersi'nn, sm. skłonność do hałasowania.

Po'lthier, sn. zwierz podbiegunowy; Po'lwolf, sn. Geog. naród podbiegunowy.

Poltro'n, sm. tchurz, kuropłoch, człowiek bez odwagi; Poltronerie', sf. tchurzostwo.

Poly—, s. Viel—. [rei', ꝛc.

Polyandri'e, ꝛc. s. Vie'lmänne-

Polye'der, sn. Gl. wielościan; wielobok; Polye'drisch, a. Gl. wieloboczny; Polyga'm, a. u. sm. wielożenny, nałożniczy; —, a. Ng. (Pflanzen) wielopłciowy; Polygamie', sf. wielożeństwo; poligamia; Polyglo'tt, a. wielojęzykowy; Polyglo'tte, sf. Litt. poliglotta, Biblia w kilku językach.

Polygo'n, ꝛc. s. Vie'leck, ꝛc.; Polyhi'stor, s. Vie'lwisser.

Poly'p, sm. Ng. polip, rodzaj zwierzokrzewu; Poly'pen-, Poly'penähnlich, Poly'pena'rtig, a. Ng. polipowy; — natury polipu, narosta; Poly'pengewä'chs, sn. Ng. Hlk. polipowa narośl; Poly'pensta'mm, sm. Ng. polipień.

Polysty'lisch, a. Bk. (vielsäulig) o wielu kolumnach.

Polysylla'bisch, a. Spl. (vielsylbig) wielozgłoskowy.

Polyte'chnicum, sn. szkoła politechnicza; Polyte'chnik, sf. politechnika; Polyte'chniker, sm. politechnik; Polyte'chnisch, a. politechniczny.

Polythei'smus, sm. (Vielgötterei) politeizm, wielobóstwo, pogaństwo, bałwochwalstwo; Polythei'st, sm. politeista, politeusz; bałwochwalca; Polythei'stin, sf. politeistka; Polythei'stisch, a. politeistyczny.

Po'lzirkel, s. Pola'rkreis.

Poma'de, sf. pomada; Poma'de, a. **powolny; rozlazły; —, ad. powoli; lelum polelum; Pomadi'ren, Pomadisi'ren, va. natłuścić, pomadować (włosy, się).

Pomera'nze, sf. Ng. pomarańcza; Pomera'nzen-, a. pomarańczowy; Pomera'nzenbau'm, sm. Ng. drzewo pomarańczowe; -zenbla'tt, sn. liść pomerańczowy; -zenblü'the, sf. Ng. kwiat pomerańczowy; -zendu'ft, sm. zapach pomerańczowy; -zenfa'rbe, sf., -zengelb, sn. kolor pomerańczowy; -zenfa'rben, -zenfa'rbig, -zenge'lb, a. pomerańczowy; -zenö'l, sn. olejek pomerańczowy; -zenscha'le, sf. skórka pomerańczowa.

Po'mmer, sm. Geog. Pomorzanin; Pomerańczyk; Po'mmerin, sf. Geog. Pomorzanka; Po'mmerisch, a. Geog. pomerański; pomorski; —, ad. po pomorsku; Po'mmern, sn. Geog. Pomerania; Pomorze; von, aus —, a. Geog. Pomorski.

Pomolo'g, sm. Gtn. pomolog, owocownik; owocnik; Pomologie', sf. pomologia, owocoznawstwo; Pomolo'gisch, a. pomologiczny.

Pomp, s. Pracht, Geprä'nge.

Po'mpe, Po'mpen, ꝛc. s. Pu'mpe, Pu'mpen, ꝛc.

Po'mphaft, a. pompatyczny.

Pompö's, a. pyszny, nader świetny, wspaniały.

Ponceau', sn. pons; ponsowy kolor; —, Ponceau'farben, a. ponsowy.

Pö'nen, va. karać; karę zapłacić.

Pönite'nz, sf. kara (którą kto ponosi); pokuta.

Pö'npfarre, sf. probostwo (które można uważać jako) za karę dane.

Pontifica'lien, sn. pl. Kg. uroczysty strój kapłański (przy celebrze); Pontifica't, sn. Kg. godność papieska.

Ponto'n, sn. Kw. ponton; czołn mostowy; mostołódź; Pontonie'r, sm. Kw. pontonier, żołnierz do pontonów używany.

Po'panz, sm. bobo; babok; straszydło (dla dzieci); er ist bloß ein —, *on się tylko wydaje tak strasznym.

Po'pe, sm. Kg. pop.

Pö'pel, sm. § smark (w nosie), glut; gęsta ropa; s. a. Po'panz; Pö'pelmann, s. Po'panz; Pö'pelmütze, sf. kapuza (czapka w znacznéj części twarz osłaniająca).

Po'po, sm. **zadek; pośladek; tył (u człowieka).

Populä'r, a. popularny; —, ad. popularnie; Popularitä't, sf. popularność; Popularisi'ren, a. upospolicić; popularyzować; sich — stawać się popularnym; upospolicić się; Popularisi'rung, sf. upospolicenie.

Populatio'n, sf. populacya, zaludnienie i ludność.

Po'ren, sm. pl. Zk. pory (w ciele); dziurki potne, przeziewcze, przeziewniki; Porö's, a. dziurkowaty; Porositä't, sf. dziurkowatość.

Porphy'r, sm. Ng. porfir; von, aus — porfirowy.

Porree', sm. Ng. por; łuczek.

Porsch, sm. Ng. (Pflanze) bagno.

Pö'rschel, sm. § śpiczasty koniec; Pö'rscheln, vn., Pö'rseln (sich), vr. (h.) jeżyć się (jak włosy); —, *opierać [się.

Porst, s. Porsch.

Port, s. Ha'fen.

Porta'l, sn. Bk. portal.

Portechai'se, s. Tra'gsessel.

Portefeui'lle, sn. teka do noszenia papierów; teka w któréj ministrowie pod zamknięciem pisma przesyłają.

Portepee', sn. Kw. felcech (u szpady); Portepee'-Fäh'nrich, sm. Kw. podchorąży.

Po'rter, sm., Po'rterbie'r, sn. porter (trunek angielski).

Po'rticus, Bk. s. Säu'lenga'ng.

Portie'r, s. Thü'rhüter.

Portio'n, sf. porcya.

Po'rto, sn. porto; portoryum; opłata pocztowa; Po'rtofrei', a. wolny od opłaty; —, ad. bezpłatnie; Po'rtofrei'heit, sf. wolność od opłaty; Po'rtobetra'g, sm. portoryum.

Portrai't, sn. Mal. portret; Portrai't-, a. Mal. portretowy; Portrai'tmaler, sm. portrecista; malarz portretowy; Portraiti'ren, va. portretować kogo; zdejmować, odmalować go; portret jego zrobić.

Portugal, sn. Geog. Portugalia; Portugale'ser, sm. Mzk. portugał, złoty pieniądz portugalski wartości 150 do 180 złotów polskich; Portugie'se, sm. Geog. Portugalczyk; Portugie'sin, sf. Geog. Portugalka; Portugie'sisch, a. Geog. portugalski.

Po'rtulak, sm. Ng. Gtn. Kk. portulaka; kurza noga ogrodowa.

Po'rtwein, sm. Wb. wino portowe (portugalskie z Oporto).

Po'rwisch, sm. miotełka ze szczeci do podmiatania w górę.

Porzella'n, Porcela'n, sn. porcelana; von, aus —, Porzella'n-, Porzella'nen, a. — porcelany; porcelanowy; Porzella'nerde, sf. ziemia porcelanowa; -la'nfarbe, sf. Mal. farba do malowania porcelany; -la'ngefä'ß, sn. naczynie porcelanowe; -la'nglätte, -la'nglasu'r, sf. polewa porcelanowa; śkliwo na porcelanie; -la'nhändler, sm. kupiec handlujący porcelanem; -la'nniederlage, sf. skład porcelany;

-la'nofen, *sm.* piec do wypalania porcelany; -la'nvergo'ldung, *sf.* pozłota na porcelanie; -la'nweiß, *a.* biały jak porcelana.

Posame'nt, *sn.* posaman; burt.

Posamentie'r Posamenti'rer, *sm.* pasamonik; burtownik; Posamentie'r-, *a.* pasamoniczy; Posamentie'r-arbeit, *sf.* wyrob pasamoniczy.

Posau'ne, *sf. Tk.* puzon; trąba; in die — blasen, stoßen, *Tk.* trąbić; zatrąbić; für Jemanden in die — stoßen, *roztrębywać czyję sławę, czyje zasługi; Posau'nen, *vn.* (h.) u. *va. Tk.* trąbić; Posau'nen-, *a. Tk.* puzonowy; Posau'nenba'ß, *sm. Tk.* bas puzonowy; Posau'nenbläser, Posau'ner, *sm. Tk.* puzonista; Posau'nenha'll, *sm.* głos trąby; dźwięk trąby; Posau'nenregi'ster, *sn. Tk.* rejestr puzonowy; Posau'nenru'f, *sm.* wezwanie trąby; Posau'nenscha'll, *sm.* odgłos trąb od. puzonów.

Po'se, s. Fe'derkie'l.

Po'sen, *sn. Geog.* Poznań; von, aus —, *a. Geog.* Poznański; Po'sener, *sm.* Poznańczyk; —, *a.* Poznański; Po'senerin, *sf.* Poznańka; das Posensche Gebiet, *Geog.* Poznańskie.

Positio'n, *sf.* pozycya, położenie (miejsca); postawa (w tańcu); —, *Spl.* następstwo.

Positi'v, *sn. Tk.* pozytyw, pozytywek; organki (do grania); —, *sm. Spl.* stopień równy, pierwszy.

Positi'v, *a.* ustanowiony; positive Religion religia nadana, objawiona; positives Recht prawo nadane; prawo stanowione; — (zuverlässig, sicher) pewny; —, *ad.* pewno, z pewnością; —, *Ntl.* dodatni; dodajny.

Positu'r, *sf.* postawa; in — sein być gotowym; sich in — setzen gotować się.

Po'sse, *sf.* figiel; żart; bufonada; krotochwila; Possen machen, treiben, reißen głupstwa robić, figle wyprawiać, żarciki stroić (dla rozśmieszenia); *błaznować; bufonować; mit Jemandem Possen treiben żartować z kim; żartować z kogo; żarty sobie z niego robić; das sind Possen! to żarty, figle, głupstwa! laß die Possen! porzuć te żarty! Po'sse, *Sb.* farsa, komedyjka gminna.

Po'ssen, *sm.* psota; psikus; figiel; Jemandem einen — thun, spielen figla komu wypłatać; Jemandem etwas zum — thun zrobić komu co na psotę, na przekorę, na złość; er thut mir alles zum — wszystko mi na złość robi; *we wszystkiém mi się sprzeciwia; zum — na psotę; wie zum — jak na złość.

Po'ssenha'ft, *a.* śmieszny, krotofilny; —, *ad.* śmiesznie; Po'ssenha'ftigkeit, *sf.* śmieszność; -ssenma'cher, -ssenrei'ßer, *sm.* bufon; śmieszek; krotochwilnik; -ssenrei'ßerin, *sf.* śmieszka; kobieta lubiąca bufonować; -ssenreißerei', *sf.* błocznowanie; bufonada; -ssenspie'l, -ssenstü'ck, s. Po'sse.

Possessi'vum, *sn. Spl.* zaimek dzierżawczy.

Possesso'rienklage, *sf. Rw.* skarga posesoryjna; Possesso'risch, *a. Rw.* posiadania się dotyczący.

Possi'rlich, Possi'rlichkeit, s. Po'ssenhaft, Po'ssenhaftigkeit.

Post, *sf. Rk. H.* pozycya (w rachunku); — suma, pewna ilość pieniędzy; eine — in Rechnung bringen, *Rk. H.* sumę zapisać na rachunek; ausstehende Posten eincassiren, eintreiben, *H.* sumy wypożyczone ściągać; — (Postbeförderung) poczta; auf die — gehen najść, nachodzić, iść na pocztę; einen Brief durch die —, mit, auf der — schicken list posztą posłać, odesłać; mit, auf der — abgehen pocztą odjechać; die — nehmen pocztę wziąć; es geht bei ihm Alles wie auf der —, *u niego wszystko pocztą idzie; *niezmiernie szybko; — (Nachricht) wiadomość; Post-, *a.* pocztowy; pocztarski; Po'stamt, *sn.* pocztamt; urząd pocztowy; Po'staufseher, s. Po'stinspe'ctor; Po'stbeamter, *sm.* urzędnik przy poczcie; Po'stbedienter, *sm.* sługa pocztowy; Po'stbedie'nung, *sf.* służba pocztowa; Po'stberi'cht, *sm.* zdanie sprawy pocztowe; Po'stbote, *sm.* posłaniec pocztowy; Po'stboten-, *a.* pocztarski; Po'stbuch, *sn.* księga pocztowa; Po'stcale'nder, *sm.* kalendarzyk pocztowy; Po'stchaise, *sf.* wozek pocztowy (dla osób); Po'stchen, Pö'stchen, *sn. dim.* sumka; Po'stcours, *sm.* kurs pocztowy; Po'stdire'ctor, *sm.* dyrektor poczty; Po'steinkü'nfte, *sf. pl. Stw.* dochody pocztowe; Po'steinrichtung, *sf.* urządzenie poczty.

Posteme'nt, *sn.* postument; podstawa (pod posąg itd.).

Po'sten, *sm.* stanowisko; seinen — verlassen opuścic stanowisko, zejść z niego; seinen — behaupten utrzymać się w stanowisku; —, *Kw.* posterunek; — ausstellen porozstawiać posterunki; — miejsce, urząd, funkcya; Po'stenlau'f, *sm.* bieg pocztowy; kurs.

Posterio'ra, *sn. pl.* ** s. Po'po; Posterioritä't, s. Na'chkommenschaft.

Po'stfrei, Po'stfreiheit, s. Po'rtofreiheit; -stfuhre, *sf.* podwoda pocztowa; -stführer, s. Schi'rrmeister; -stgeld, *sn.* opłata pocztowa; pocztowe; -stgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj utrzymywania poczty; -sthalter, *sm.* posthalter, utrzymujący pocztę w miejscu jakiém; -sthalterei', *sf.* posthalterya; -sthalterin, *sf.* posthalterowa; -sthäring, *sm.* śledź pocztowy (t. j. pocztą przysłany); -sthaus, *sn.* dom pocztowy; poczta; -sthorn, *sn.*, -sthörnchen, *sn. dim.* trąbka pocztarska.

Po'sthuma, *sf.* córka pogrobna (po śmierci ojca urodzona; Po'sthumus, *sm.* pogrobowiec; pogrobek;

Posti'lle, *sf. Kg.* postyla, zbiór kazań na ewanielie całego roku; Posti'llenreiter, *sm. iron.* postylant, kaznodzieja żywiący się z postyli.

Postillo'n, *sm.* postylion; pocztylion; pocztarek; Postillo'ns-, *a,* pocztarski; postylioński.

Posti'ren, *va.* postawić na placówce, na stanowisku; sich — stanąć na stanowisku; usadowić się; Posti'rung, *sf.* postawienie na placówce; posterunek; Posti'rungs-, *a.* posterunkowy; Posti'rungsli'nie, *sf. Kw.* linia posterunkowa.

Po'stkahn, *sm.* łódka pocztowa; -stkale'sche, *sf.* bryczka od. kołaska pocztowa; wozek pocztowy; -stkarte, *sf.* mapa pocztowa; karta pocztowa; śpis listów pocztą przesłanych; -stkasse, *sf.* kasa pocztowa; -stknecht, *sm.* parobek z poczty; s. a. Postillo'n; -stkutsche, *sf.* pocztowy wóz; deliżans; -stkutscher, *sm.* woźnica pocztowy; -stmeile, *sf.* mila pocztowa; -stmeister, *sm.* poczmistrz; poczmajster; -stmeisterin, *sf.* poczmistrzowa, poczmajstrowa; -stmeistera'mt, *sn.*, -stmeisterste'lle, *sf.* poczmistrzostwo; -stnachricht, *sf.* doniesienie pocztowe; wiadomość pocztą przesłana.

Postnumera'ndo, *ad.*: — zahlen, Postnumeri'ren, *va.* postnumerando od. późniéj płacić, po otrzymaniu rzeczy od. po upływie czasu.

Po'sto, *sn.*: — fassen, nehmen zająć gdzie stałe miejsce od. stanowisko; usadowić się.

Po'stordnung, *sf.* ustawa pocztowa; urządzenie pocztowe; -stort, *sm.* miejsce, gdzie się poczta znajduje; przeprząg poczty; -stpacke'tboot, *sn. Sw.* okręt pocztarski; -stpapie'r, *sn.* papier pocztowy; von, aus —, Po'stpapie'ren, *a.* z papieru pocztowego (zrobiony itd.); -stpferd, *sn.* pocztowy koń; -stporto, s. Po'rto; -straste, s. Po'stort; -strath, *sm. Stw.* Radca pocztowy; -strecht, *sn.* prawo pocztowe; -streise, *sf.* podróż pocztą; -streiter, *sm.* pocztylion konny; -streiterpfe'rd, *sn.* koń pocztylioński; -stsäule, *sf.* słup pocztowy; -stschein, *sm.* świadectwo z poczty; -stschiff, *sn. Sw.* statek pocztowy; okręt pocztarski; -stschreiber, *sm.* pisarz na poczcie od. z poczty.

Po'stscriptum, *sn.* (Nachschrift) postskrypt, przypisek.

Postsecretä'r, *sm.* sekretarz poczty; -ststall, *sm.* stajnia pocztowa; -ststatio'n, *sf.* stacya pocztowa; -ststraße, *sf.* trakt pocztowy; droga pocztowa; gościniec pocztowy; -ststube, *sf.* izba pocztowa; -ststück, *sn.* pocztowa sztuka, pocztowym wozem wieziona; -sttafel, *sf.* tablica poczt, wykaz poczt odchodzących i przychodzących; -sttag, *sm.* dzień pocztowy: -sttaube, s. Brie'ftaube; -sttaxordnung, *sf.* urządzenie taks pocztowych

Postula't, s. Hei'schesatz, A'nliegen; Postulatio'n, *sf.* postulacya, wezwanie do przyjęcia obowiązku, do którego zniewolić nie można.

Po'stverwa'lter, Po'stwärter, s. Po'sthalter, ꝛc.; -stwagen, *sm.* wóz pocztowy; -stwechsel, *sm.* przeprząg pocztowych koni; -stweg, *sm.* droga pocztowa; -stwesen, *sn.* pocztowość; pocztarstwo, poczty (ze względu na ich urządzenie i zarząd); -stzeichen, *sn.* stempel od. znak pocztowy; -stzeitung, *sf.* gazeta pocztowa; -stzettel, *sm.* postcetel, świadectwo, że się na poczcie opłaciło należytość od osób prywatnie wiezionych itd.; -stzug, *sm.* (auf Eisenbahnen) pociąg pocztowy (na żelaznéj kolei).

Pota'ge, s. Flei'schbrühe.

Potenta't, *sm. Stw.* potentat, mocarz, potężny monarcha.

Pote'nz, *sf.* potencya, możność; —, *Rk.* potencya; potęga; eine Zahl zur dritten — erheben, *Rk.* wynieść liczbę do trzeciéj potęgi.

Potpourri', *sn.* garnek z różną włoszczyzną w ziemi przechowany; —, *Tk.* popury.

Pott, *sm.* § garnek.

Po'ttasche, *sf. Ng. Schdk.* potasz; potaż; potaż; potaś; blaue — potaż korytowy od. korytny; harte — potaż twardy; ätzende — potaż gryzący;

preußische — prusyan potażu; calcinirte — ordasz; potaż kotłowy; Po'ttaschen*, a. potasowy; Po'ttaschfaß, sn. potaszówka; Po'ttaschsiederei, sf. potażarnia, potażnia.

Po'ttfisch, sm. Ng. wieloryb głowacz; potfisz, kaszelot.

Po'tthaken, sm. hak, na którym kocioł nad ogniskiem zawiesza się.

Po'ttkäse, sm. gomułka (w garku przegniła).

Potz! int. he! daj go katu! — Henker! — Wetter! — Velten! — Element! — Stern! — Tausend! mospanie! a to historya! dalipan! daj go katu! a to rzecz dziwna! w imię ojca!

Poula'rde, sf. pularda.

Poussa'de, § f. Lie'bschaft, Lie'bchen.

Poussi'ren, va. f. Bossi'ren; —,* Jemanden — pusować kogo, pchać go, chcieć go jak najprędzéj wywyższyć, na wysokim stopniu postawić; etwas — pusować co, chcieć jak najprędzéj do skutku przywieść; sich — pchać się od. piąć się do góry, wznosić się coraz wyżéj.

Präbe'nde, sf. (Pfründe) prebenda; Präbenda'rius, sm. (Pfründner) prebendarz.

Präcai'r, Pre'cair, Preká'r, a. tymczasowy; niepewny.

Präce'ptor, f. Leh'rmeister.

Pra'chern, vn. (h.) § żebrać; Pra'cherpa'ck, sn. § żebractwo.

Pracht, sf. świetność; wspaniałość; okazałość; przepych; — (Gepränge, Pomp) wystawność; przepych; das Stück wurde mit aller — aufgeführt, Sb. sztukę przedstawiono z całym przepychem; —, *coś pysznego, wspaniałego, przepysznego.

Pracht*, a. pyszny; *przepyszny; *paradny; *wystawny; Pra'chtaufwand, sm. przepych; -chtaufzug, sm. wspaniały pochód; parada; okazała procesya; -chtausgabe, sf. Bchh. Litt. wydanie pyszne, wspaniałe (dzieła jakiego); -chtbau, sm. Bk. pyszna budowla; -chtbett, f. Para'debe'tt; -chtblume, sf. pyszny kwiat; -chtgarten, sm. pyszny ogród; -chtgebäu'de, sn. pyszny budynek; -chtgeschi'rr, sn. pyszne sprzęty, naczynia; -chtgescho'ß, sn. pierwsze piętro (w domu); -chtgeschwu'lst, sf. *nadzwyczajny przepych; -chtgewa'nd, sn. strój paradny; -chtgewö'lbe, sn. pyszne sklepienie; -chthimmel, sm. (Baldachin, Thronhimmel) baldakin; baldachin.

Prä'chtig, a. wyborny; paradny; wspaniały (widok itd.); świetny (bankiet, igrzyska); pyszny (pałac, obiad, widok); —, ad. wybornie (grać, śpiewać); paradnie (mieszkać, jadać); pysznie (wyglądać itd.); Prä'chtigkeit, sf. wyborność; paradność; świetność.

Pra'chtkäfer, sm. Ng. paskudnik; -chtkarte, sf. *pyszne (wyborne, bardzo dobre) karty; -chtkleid, sn. suknia paradna, od parady; -chtkutsche, sf. paradny kocz od. powóz; Pra'chtleben, sn. życie wystawne; Pra'chtliebe, sf. upodobanie w przepychu; miłość przepychu; -chtliebend, a., -chtliebhaber, sm. lubiący przepych od. wystawność; -chtlos, a. bez wystawności, przepychu; -chtsessel, sm. tron; krzesło paradne; -chtstadt, sf. przepyszne miasto; -chtstück, f. Pra'chtwerk; -chtsucht, sf. ubieganie się za przepychem; -chtsüchtig, a. ubiegający się za przepychem; -chtthor, sn. brama świetna, z przepychem ozdobiona; -chttitel, sm. pyszny, wspaniały tytuł (wspaniale brzmiący); -chtversa'mmlung, sf. zgromadzenie świetne; -chtvogel, sm. pyszny ptak (bardzo piękny); -chtvoll, a. przepyszny; -chtwagen, sm. powóz paradny; pyszny powóz; -chtwerk, sn. dzieło przepychu, z przepychem wykonane, świetne; das ist ein — von einem Teppich to pyszny kobierzec; — wspaniałe wydanie dzieła; dzieło z przepychem wydane; -chtzelt, sn. namiot świetny, pysznie przyozdobiony; -chtzimmer, sn. pokój paradny, wspaniale przystrojony.

Präcipita't, Präcipiti'ren, Schdk. f. Nie'derschla'g, Nie'derschla'gen.

Präci's, a. dosadny, dobitny (styl); krótki i zwięzły (sposób pisania od. tłumaczenia się); —, Präci'se, ad. dobitnie; zwięźle; punktualnie; — um fünf Uhr punkt o piątéj; Präcisio'n, sf. precyzya, dobitność, dosadność; mit — z precyzyą.

Präcludi'ren, va. Rw. prekludować kogo, oddalić z pretensyą dla zgłoszenia się po terminie; Präclusio'n, sf. prekluzya; Präclusio'ns*, a. Rw. prekluzyjny; Präclusio'nsbeschei'd, Präclusi'vbeschei'd, sm., Präclusio'nsdecre't, sn. Rw. wyrok prekluzyjny; Präclusi'visch, a. Rw. prekluzyjny (termin, itd.).

Practica'bel, Practica'nt, Practici'ren, 2c. f. Praktica'bel. 2c.

Prädestinatio'n, sf. predestynacya; poprzednicze od. przedwieczne przeznaczenie; Prädestini'ren, f. Vorhe'rbesti'mmen.

Prädicame'nt, sn. tytuł lub przymiot komu przyznany.

Prädica'nt, sm. Kg. predykant, kaznodzieja ale jeszcze nie święcony.

Prädica't, sn. Spl. predykat, orzeczenie; —, *tytuł (honorowy komu przyznany).

Prädilectio'n, f. Vo'rliebe.

Prädomini'ren, f. Vo'rherrschen.

Präexiste'nz, sf. preeksystencya, bytność duszy przed stworzeniem ciała.

Präfe'ct, sm. Stw. etc. Prefekt, przełożony nad departamentem, nad szkołą, nad konwiktem itd.; Präfectu'r, sf. Prefektura, biuro Prefekta; zakres w którym urzęduje; Prefektostwo, urząd Prefekta.

Prag, sn. Geog. Praga; von, aus —, Pra'ger, a. Geog. Praski; Pra'ger, sm. Geog. Prażanin; Pra'gerin, sf. Geog. Prażanka.

Prägeei'sen, sn. Mzk. żelazo, forma lub stempel do wybijania stempla na odwrotnéj stronie numizmatu.

Prä'geln, vn. (h.) Kk. skwierczéć, skwarlić; —, va. Kk. smażyć, skwarzyć co.

Prä'gemaschi'ne, sf. Mzk. wahadło w mennicy do wybijania stempla; Prä'gen, va. Mzk. odbijać, wybijać, bić (pieniądze, medale, numizmata); neue Wörter —, *nowe wyrazy kuć, tworzyć; f. a. Ei'nprägen; Prä'ger, sm. Mzk. odbijacz monet; mincarz; Prä'geste'mpel, sm. stempel do wybijania monet; Prä'gesto'ck, f. Prä'geei'sen.

Pragma'tisch, a. (gemeinnützig, lehrreich; geschäftskundig) pragmatyczny (historya, sankcya); Pragmati'smus, sm. (belehrender Geschichtsvortrag; auf das Wesentliche gerichtete Behandlung der Dinge) pragmatyczność.

Prägna'nt, a. ciężarny; prägnanter Begriff, *znaczenie obszerniejsze; Prägna'nz, sf. f. Geda'nkenfülle.

Prägravi'ren, va. przeciążać.

Prah'len, vn. (h.) chwalić się; mit etwas — chełpić się z czego; chlubić się czém od. z czego; chwalić się, przechwalać się czém, z czém, z czego; *pysznie się wydawać; Prah'ler, sm. chełpliwiec; chełpiciel; Prahlerei', sf. chełpliwość; chwalba; chluba; przechwalanie się; Prah'lerhaft, Prah'lerisch, a. chełpliwy; —, ad. chełpliwie; — thun przechwalać się; Prah'lerin, sf. chełpicielka; Prah'lerisch, f. Prah'lerhaft.

Prah'lhaft, a. chełpliwy, lubiący się chwalić; in prahlhaftem (prahlerischem) Tone sprechen mówić chełpliwym tonem; Prah'lhans, sm. samochwał; chełpliwiec; Prah'lhansen, vn. (h.) chełpić się; przechwalać się; Prah'lrede, sf. chełpliwa mowa; Prah'lsucht, sf. chełpliwa żyłka; skłonność do chwalenia; Prah'lsüchtig, a. chełpliwy; lubiący się chwalić.

Prahm, sm., Prah'me, sf. Sw. prom; przewóz. [theil.

Präjudi'z, f. Na'chtheil, Vo'rurtheil.

Praktici'ren, vn. (h.) praktykować (jak lekarz, adwokat); —, va. praktycznie się czém zajmować; trudnić się czém; etwas auf die Seite — skręcić co, skraść; Pra'ktik, f. Pra'xis; Praktika'bel, a. dający się użyć lub wykonać; der Weg ist nicht — ta droga nie do użycia; das ist kein praktikables Mittel ten środek nie da się użyć od. wykonać; Praktika'nt, sm. praktykant, uczący się czego przez praktykę; aplikant (sądowy itd.); Pra'ktike, sf., Pra'ktiken, sf. pl. podstępy; wykręty; podstępne obroty; Pra'ktikenmacher, f. Rä'nkemacher; Pra'ktiker, Pra'ktikus, sm. praktyk, praktyką się trudniący, z doświadczenia się uczący, doświadczenie mający; alter — stary praktyk; Pra'ktisch, a. praktyczny; praktykujący; dający się zastósować do użycia; —, ad. praktycznie.

Präla't, sm. Kg. prałat; Präla'ten*, a. Kg. pralacki; Prälatu'r, sf. Kg. prałactwo; prelatura.

Prälega't, sn. Rw. prelegat, zapis przed wszystkiemi innemi w testamencie komu uczyniony; Prälegi'ren, va. prelegować komu co, zapisać jako prelegat.

Prälimina'rien, sf. pl. preliminarya; przedugodne warunki; wstępne układy; die — sind schon eingeleitet już rozpoczęto wstępne układy.

Prall, a. wyprężony, wytężony, mocno naciągnięty; opięty; —, ad. opięto; — anliegen opięto leżéć; — elastyczny; elastycznie wypchany; pralle Backen policzki wydęte; pralle Waden łytki jak wypchane; praller Bauch brzuch wydęty jak bęben; Prall, sm. buch; baws; odskok; —, Kw. rykoszet; Pra'llen, vn. (s.) odbijać się; obijać sią (o co); f. a. Ab'prallen; —, vn. (h.) dźwięk wydawać taki jak co odbijającego się; warknąć; szczęknąć; Pra'llheit, sf. sprzę-

żystość, elastyczność; Pra'llkraft, *sf.* sprężytość; Pra'llkräftig, *a.* sprężysty; Pra'llschuß, Pre'llschuß, *sm. Kw.* strzał na odbitkę, odbitny; Pra'llstein, Pre'llstein, *sm.* kamień przy domu lub drodze (o który się koło obija); Pra'lltriller, *sm. Tk.* tryl odbitkowy, krótki; Pra'llweich, *a.* elastycznie miękki.

Präludi'ren, *vn.* (h.) *Tk.* przegrywać; grać od. robić preludium; Prälu'dium, *sn. Tk.* preludium; przegrywka.

Prämaturitä't, *sf.* zawczesna dojrzałość.

Prämediti'ren, *va.* naprzód rozmyślić; Prämediti'rt, *pp.* u. *a.* rozmyślny (występek, czyn, zbrodnia).

Prä'mie, *sf.* nagroda; premium; —, *H.* premia, zapłata za asekuracyą albo za zawód; Prä'mien-, *a.* premiowy; Prä'miengeschä'ft, *sn. H.* interes premiowy; Prä'mienha'ndel, *sm. H.* handel premiowy; Prä'mienschei'n, *sm.* bilet premiowy; Prämii'ren, *va.* *nagrodzić nadgrodzić; nagrodę komu dać za co; s. a. Beloh'nen.

Prämi'sse, *sf. Philos.* premisa.

Prämonstrate'nser, *a. Kg.* Premonstrateński, Norbertański; Prämonstrate'nser, -sermö'nch, *sm. Kg.* Norbertanin (zakonnik); —, *pl.* Premonstratenzi; Norbertanie; Prämonstrate'nserin, -te'nserno'nne, *sf. Kg.* Norbertanka; -te'nsero'rden, *sm. Kg.* zakon Norbertański od. Premonstrateński.

Pra'ngen, *vn.* (h.) błyszczéć, świetnym się wydawać, pysznie wyglądać; mit seinem neuen Hute —, ***paradować w nowym kapeluszu; *pysznie się w nim wydawać; in Gold — błyszczéć od złota; in Purpur — błyszczéć w purpurze; mit etwas — popisywać się z czém; pysznić się, wynosić się z czego; er prangt am Schandpfahle, * wystawiony jest pod pręgierzem na widok publiczny; Pra'nger, *sm.* pręgierz; Jemanden an den — stellen pod pręgierzem kogo wystawić od. postawić (auch *); *osławić go.

Pra'nke, *sf.* łapa niedźwiedzia.

Pränumera'ndo, *ad.* z góry; z naprzód; — zahlen z góry płacić, zapłacić; Pränumera'nt, *sm.* prenumerant, prenumerator; zaliczający z góry; Pränumera'ntenli'ste, *sf.* lista od. spis prenumeratorów; Pränumeratio'n, *sf.* prenumerata; ein Werk auf — herausgeben, *Bchh.* wydać działo na prenumeratę; Pränumeratio'ns-, *a.* prenumeracyjny; Pränumeratio'nspreis, *sm. Bchh.* cena prenumeracyjna; Pränumeri'ren, *vn.* (h.): auf ein Buch —, *Bchh.* na książkę prenumerować, awansować, naprzód zaliczyć pieniądze.

Präoccupi'ren, *va.* uprzedzić; s. a. Zuvo'rkommen; präoccupirt sein być uprzedzonym (o kim, o czém); s. a. Ei'ngeno'mmen.

Präpara'nt, *sm.* preparant, ten, który się do czego przygotowuje.

Präpara't, *sn.* preparat (anatomiczny itd.); Präparatio'n, *sf.* przygotowywanie czego; gotowanie się (na co); Präparato'rien, *sn. pl.* przygotowania (do czego); Präpari'ren, *va.* s. Vo'rbereiten; — preparować co, robić preparat (anatomiczny, etc.).

Präpondera'nz, *sf.* przewaga; s. a. Ue'bergewi'cht; Präponderi'ren, *vn.* (h.) (vorwiegen, das Uebergewicht haben) przeważać (auch *).

Präpositio'n, *sf. Spl.* prepozycya, przyimek.

Präpositu'r, *sf.* prepozytura; przełożeństwo; Präpo'situs, *sm.* Przełożony.

Prärogati'v, *sn.* prerogatywa.

Prasch, *sm.* szelest; hałas.

Präscribi'ren, s. Vo'rschreiben; Verjä'hren; Präscriptio'n, s. Vo'rschrift; Verjäh'rung.

Präse'nt, *sn.* prezent; s. a. Gesche'nk; —, *a.* s. Ge'genwä'rtig; Präsenta'nt, *sm.* przedstawiciel, ten co kogo przedstawia na urząd, itd.; —, *H.* ten co prezentuje weksel; Präsentatio'n, *sf.* prezentowanie, przedstawienie; Präsentatio'nsrecht, *sn. Kg.* prawa podawania plebana; kolatura; Präsentatio'nsschreiben, *sn.* prezenta, pismo przedstawiające (na urząd); Präsenti'ren, *va.* prezentować, pokazywać; przedstawiać; das Gewehr —, *Kw.* prezentować broń; präsentir' 's Gewehr! *Kw.* prezentuj broń! sich — wydawać się, wyglądać (dobrze, źle); Präsenti'rteller, *sm.* tacka; taca, talerz do podawania (napoju itd.).

Präse'nz, *sf.* prezencya, obecność czyli znajdowanie się gdzie obecnie; Präse'nzgelder, *sn. pl.* emolumenta od. korzyści prezencyjne; nagroda za prezencyą; dochód z prezencyi.

Pra'ser, *sm. Ng.* (Edelstein) kamień zielony nakształt szmaragdu z Czech i z Indyi.

Präservati'v, *sn. Hlk. etc.* prezerwatywa, lekarstwo zapobiegające chorobie.

Prä'ses, *sm.* prezes; Präside'nt, *sm.* Prezydent; Prezes (senatu, sądu, rady Państwa, rady ministrów); Präside'ntschaft, *sf.* prezesostwo; Präsidi'ren, *vn.* (h.) prezydować; Prási'dium, *sn.* prezydyum; ten, który prezyduje; prezydowanie.

Pra'sseln, *vn.* (h.) trzeszczéć; strzelać; —, (s.) z trzaskiem od. łoskotem upaść, lecieć itd.

Pra'ssen, *vn.* (h.) hulać; rozpustować, trwonić (pieniądze na hulanki, rozpusty); zbytkować; zbytkownie od. rozrzutnie żyć; Pra'sser, *sm.* hulacz; hulak; marnotrawca; utracyusz; Prasserei', *sf.* hulanie, deboszowanie, marnotrawstwo, zbytkowanie.

Prästi'ren, *va.* (leisten, im Stande sein) dokazać czego, być zdatnym.

Präsumi'ren, *vn.* (h.) presumować, przypuszczać, domyślać się; Präsumtio'n, *sf.* presumcya, domysł; zazarozumiałość; Präsumti'v, *a.* domyślny.

Prätende'nt, *sm. Stw. etc.* pretendent; ubiegający się o koronę; Prätendi'ren, *va.* pretendować, żądać; domagać się; Prätensi'on, *sf.* pretensya, żądanie, zarozumiałość.

Präte'xt, s. Vo'rwand.

Prä'tor, *sm. Alt. Stw.* Pretor; Prätoria'ner, *sm. Alt. Gsch.* Pretoryanin, żołnierz z gwardyi Cesarza; Prätoria'nerthu'm, *sn. Alt.* pretoryanie; Prätoria'nisch, *a. Alt. Gsch.* Pretoryański; pretorowy; pretoryalny; Präto'risch, *a.* Pretorski.

Prätu'r, *sf. Alt. Stw.* pretura; pretorstwo.

Pra'tze, s. Pra'nke, Klau'e, Ta'tze.

Prävali'ren, *vn.* (h.) miéć przewagę (o osobie); przeważać (o rzeczy); Prävale'nz, *sf.* przewaga.

Präveni're, *sn.*: Jemandem in od. bei etwas das — spielen uprzedzać kogo do czego; Präveni'ren, *vn.* (h.): Jemandem — uprzedzić od. wyprzedzić kogo.

Pra'xis, *sf.* praktyka (überhaupt); er hat mehr — als Theorie więcéj ma praktyki niż teoryi; eine starke — haben miéć wielką praktykę; die — aufgeben zaniechać praktyki; przestać praktykować; eine — treiben trudnić się praktyką.

Preciö's, s. Ko'stbar.

Pre'digen, *vn.* (h.) u. *va.* kazać; über, von etwas —, *Kg.* miéć kazanie o czém; — opowiadać co; die Wahrheit — ogłaszać (prawdę); — nauczać; gegen Jemanden od. etwas — powstawać na kogo od. na co (w mowach swoich); tauben Ohren —, *groch na ściane rzucać, * na próżno komu co gadać; immer u. ewig —, * bez końca prawić, rozprawiać, gadać; * ciągle prawić kazanie; Pre'digen, *sn.* s. Pre'digt; Pre'diger, *sm.* kaznodzieja; —, * opowiadacz (prawdy, wiary); Pre'diger-, *a.* kaznodziejski; Pre'digera'mt, *sn.*, Pre'digerste'lle, *sf. Kg.* kaznodziejski urząd; kaznodziejstwo; Pre'digero'rden, *sm. Kg.* zakon kaznodziejski od. Dominiański; Pre'digerto'n, *sm.* * ton kaznodziejski.

Pre'digt, *sf. Kg.* kazanie; eine — halten miéć kazanie; zur —, in die — läuten dzwonić na kazanie; in die — gehen iść na kazanie; unter der — podczas kazania; Jemdm. eine scharfe — halten, * tęgie komu kazanie powiedziéć; * porządnie go wyłajać; Pre'digta'mt, s. Pre'digera'mt; Pre'digtbu'ch, *sn.* zbiór kazań; Pre'digtstuh'l, *sm.* kazalnica, ambona; kazalnia, mównica; Pre'digtwe'sen, *sn.* kaznodziejstwo.

Pre'gel, *sm. Geog.* (Fluß) Pregiel; — (Maaß zur Ermittelung der Höhe des Wasserstandes) wodomiar.

Preis, *sm.* cena; einen — festsetzen, machen, bestimmen cenę ustanowić, oznaczyć; zu hohem — angeben za wysoką cenę podać; za dużo zacenić; um diesen — za tę cenę; um einen geringen — za niską cenę; *tanio; um keinen — za żadną cenę, za żadne pieniądze, za nic w świecie; im Preise sein być w cenie; popłacać; über einen — einig werden zgodzić się o cenę; — nagroda; einen — aussetzen, davon tragen, Jemandem zuerkennen, zusprechen, *nagrodę wyznaczyć; odnieść od. otrzymać, komu przyznać, od. przysądzić; einen — auf Jemandes Kopf setzen nagrodę wyznaczyć od. naznaczyć za czyję głowę; — (Ehre, Ruhm, Lob) cześć, chwała; uwielbienie; eine Stadt den Soldaten — geben, *Kw.* miasto oddać żołnierstwu na łup; Jemandem sein Vermögen — geben oddać komu na łup majątek; poświęcić mu go; zrobić mu z niego ofiarę; sich — geben oddać się, wystawić się, poświęcić się na co; sie gibt sich Jedermann — daje się użyć kajdemu (o kobiecie wszetecznéj).

Preis-, *a.* do ceny należący; nagrodny; Prei'saufgabe, *sf.* zadanie do nagrody; Prei'sausſetzer, -sausſteller, *sm.* wyznaczyciel nagrody; ten co nagrodę wyznacza; -sausſetzung, -sausſtellung, *sf.* wyznaczenie nagrody; -saustheiler, &c. ſ. Prei'sausſetzer, &c.; -sbewe'rber, *sm.* ubiegający się o nagrodę; -sbewe'rbung, *sf.* ubieganie się o nagrodę; -scoura'nt, *sm. H.* wykaz cen bieżących.

Prei'ſelbee're, Prei'ßelsbee're, *sf. Ng.* brusznica, żórawinka, czerwona borówka.

Prei'ſen, *va. irr.* (h.) (preiſe, pries, geprieſen) wielbić; sławić, wysławiać, uwielbiać, wywielbiać; geprieſener Mann mąż uwielbiany, wielbiony, powszechnie chwalony; Jemds. Namen — sławić czyje imię; Jemandes Lob — rozgłaszać czyję sławę; Jemanden glücklich — szczęśliwym kogo głosić; Prei'sserthei'ler, &c. ſ. Prei'sausſetzer, &c.; -sfrage, *sf.* pytanie do nagrody podane; pytanie, za którego rozwiązanie nagroda wyznaczona; -sgeſa'ng, ſ. Lo'bgeſa'ng; Prei'slich, *a.* (löblich, rühmlich) chwalebny, chlubny, cenny; Prei'sſatz, *sm.* taksa; oznaczenie ceny; -sſchrift, *sf. Litt.* pismo do nagrody podane; pismo (nagrodą) uwienczone; -sſetzer, *sm.* taksator; ten, co cenę stanowi; -sſteigerung, *sf. H.* podniesienie, podwyższanie ceny; -sſtück, *sn.* sztuka oder robota za którą (jako najlepszą) nagroda przyznana; -svertheiler, &c. ſ. Prei'sausſetzer &c.; -sverzei'chniß, *sn. H.* spis od. wykaz cen (towarów); Prei'swerth, -swürdig, *a.* wart swojéj ceny; godzien uwielbienia (człowiek, czyn); -swürdigkeit, *sf.* chwalebność; cenność.

Prell, *sm.* płaszczyzna wyprężonéj rzeczy.

Pre'lle, *sf.* odbijanie od czego; —, *Jäg.* podrzucanie do góry za pomocą odbijania od czego; Pre'llen, *va.* odbijać od czego; podbijać; podrzucać do góry przez odbijanie; einen Fuchs —, *Jäg.* lisa podrzucać (położywszy na płachcie lub sieci); Jemanden —, *odrwić kogo, *zedrzéć go; *oszukać, oszwabić, oszałomić; Pre'ller, *sm.* odbicie się; odskok; odskoczenie; odbijacz, osoba lub rzecz odbijająca; — działo wyrzucające 28 funtów żelaza; — (Betrüger) odrzyskóra, odrwiwacz; oszukaniec; — klaps, uderzenie ręką itd.; Prellerei', *sf.* oszukaństwo, okwipancya; Pre'llgarn, Pre'llnetz, *sn. Jäg.* siatka do podrzucania lisów; Pre'llſchlag, *sm.* uderzenie odbijające; uderzenie dłuta tak mocne, że aż od kamienia odskoczy; Pre'llſchuß, ſ. Pra'llſchuß.

Premie'r, *a.* pierwszy; —, *sm.* ſ. Premie'rmini'ſter; Premie'rlieutena'nt, *sm. Kw.* pierwszy porucznik; Premie'rmini'ſter, *sm. Stw.* pierwszy minister; Prezes Rady Ministrów.

Presbyte'rium, *sn. Kg.* presbyterium (w kościele, gdzie księża siedzą).

Preſch, *sm.* § ſ. Ei'le, Haſt; Pre'ſchen, *va.* § (jagen, treiben) gonić; ſich —, § gonić się.

Preſe'nning, *sf. Sw.* płótno żaglowe mazią wysmarowane.

Preſſa'nt, ſ. Dri'ngend, Ei'lig.

Preß-, *a. Bchdr. etc.* prasny; prasowy; Pre'ßbalken, *sm. Bchdr.* szpaga wierzchnia u prasy; Pre'ßbank, *sf.* prasa w kształcie ławki; *Bchdr.* ławka u prasy; Pre'ßbar, *a.* ściśliwy; Pre'ßbarkeit, *sf.* ściśliwość; -ßbaum, *sm.* drąg u prasy; -ßbengel, *sm. Bchdr.* trzonek u prasy; -ßboi, *sm. W.* baja w najlepszym gatunku; -ßbrett, *sn.* deska u prasy; -ßdeckel, *sm. Bchdr.* przykrywadło pargaminowe w prasie drukarskiéj; Pre'ſſe, *sf.* prasa (überhaupt); etwas in die — geben dać co do prasy (sukno itd.); etwas in, unter die — geben, *Bchh. Bchdr.* dać co pod prasę, co do druku; unter der — ſein, *Bchdr.* być pod prasą (w druku); die — verlaſſen, aus der — kommen, *Bchdr.* wyjść z pod prasy (z druku); dem Tuche die — geben, *W.* sukno wygładzić w prasie; das Tuch hat zu viel —, *W.* sukno za nadto długo było w prasie (zanadto ma lustru); das Tuch hat die — verloren, *W.* prasa wyszła z sukna; in der — ſein, *być w ucisku, *w kłopocie (w tarapacie); Jemanden in die — nehmen, *wziąć kogo w kluby; *ostro go trzymać; in die — kommen, *wpaść w tarapatę; Pre'ßeiſen, *sn.* praska, prasowidło, żelazko do prasowania; Pre'ſſen, *va.* cisnąć, ściskać, gnieść (tak, aby rzecz ściśniona mniejszą miała objętność); Tuch —, *W.* sukno w prasie gładzić; Papier — papier w prasie ściskać; die Bruſt, das Herz iſt gepreßt, *pierś jest ściśniona; *serce jest ściśnione; —, *Wb. etc.* wyciskać, wygniatać winogrona, cytryny, oléj; —, *Kw. Sw.*: Soldaten, Matroſen — gwałtem brać do wojska, na majtków; Pre'ſſer, *sm.* preser; wyciskacz; wytłocznik; Pre'ſſerloh'n, *sm.* zapłata za wyciskanie od. wytłaczanie; Pre'ßfreiheit, *sf.* wolność druku; **wolność prasy drukarskiéj; wolność uciskania, gnębienia, dręczenia; Pre'ßgang, *sm. Sw.* wysyłka na poniewolne zbieranie majtków; -ßgefä'ß, *sn.* naczynie do wytłaczania od. wyciskania używane; -ßgeſe'tz, *sn.* ſ. Pre'ßzwang; Pre'ßglanz, *sm.* glanc w prasie nabyty; -ßhaft, *a.* chorowity; cherlak; -ßhaut, *sf.* skóra centkowata (która w prasie centków nabrała).

Preſſi'ren, *va.* naglić; nalegać; preſſirt ſein miéć wiele zatrudnień.

Pre'ßkopf, *sm. Kk.* głowizna prasowana (wołowa lub wieprzowa); -ßſchraube, *sf.* śruba do ściskania prasy służąca; Pre'ßſpahn, *sm.* gładka tektura do okładania sukna, kiedy się bierze do prasy; -ßſtange, *sf.*, -ßſtock, *sm.* drążek u prasy od. do prasy; -ßwein, *sm. Wb.* wino wytłaczane; -ßwind, *sm. Sw.* wiatr z boku wiejący; -ßwurſt, *sf. Kk.* salseson; -ßzwang, *sm. Litt. Stw.* ograniczenie wolności druku; niewola druku.

Pretiö's, *a.* kosztowny; *wykwintny, kunsztowny.

Pretio'ſa, ſ. Ko'ſtbarkeiten.

Preu'ße, *sm. Geog.* Prusak; Preu'ßen, *sn. Geog.* Prusy; von, aus — Pruski; Preu'ßenthu'm, ſ. Preu'ßiſchthu'm; Preu'ßin, *sf. Geog.* Prusaczka; Preu'ßiſch, *a. Geog.* Pruski; —, *ad.* po Prusku; preußiſch, *§ ſ. Zo'rnig, Ergri'mmt; Preu'ßiſchthu'm, Preu'ßenthu'm, *sn.* prusactwo; pruskie zwyczaje; pruski sposób myślenia, działania itd.

Pri'cke, *Ng.* ſ. Bri'cke.

Prickelei', ſ. Stichelei'; Pri'ckeln, *va.* kłuć, kolcem jakim często go dotykać; es prickelt mich auf der Haut, ich empfinde ein Prickeln auf der Haut czuję mocne swędzenie i jakoby darcie na skórze.

Prie'ſter, *sm. Kg.* kapłan; ksiądz; ksiądz mszalny; Prie'ſterin, *sf. Kg.* kapłanka; Prie'ſter-, Prie'ſterlich, *a.* kapłański; Prie'ſtera'mt, *sn. Kg.* urząd kapłański; Prie'ſterkä'ppchen, *sn. dim.* piuska, jarmułka; Prie'ſterlich, ſ. Prie'ſter-; Prie'ſterro'ck, *sm.* suknia kapłańska; rewerenda; tanna; Prie'ſterſcha'ft, *sf.* kapłaństwo; duchowieństwo; Prie'ſterthu'm, *sn.* kapłaństwo; Prie'ſterwei'he, *sf. Kg.* poświęcenie od. wyświęcenie na kapłaństwo.

Pri'ma, *sf.* pryma, *pierwsza od. najwyższa klasa szkoły; Prima'ner, *sm.* pierwszoklasista; uczyń prymy od. pierwszéj (najwyższéj) klasy.

Prima'rius, *sm.* pierwszy (profesor, kapłan, itd.); Primä'rſchule, *sf.* szkoła początkowa; Primä'runterricht, *sm.* oświecenie początkowe; Pri'mas, *sm. Kg.* prymas, najpierwszy między biskupami; Prima't, *sn.* prymasostwo; — des Papſtes, *Kg.* wyższość papieża nad wszystkich biskupów; Pri'mawe'chſel, *sm. H.* weksel pierwotny.

Pri'mel, ſ. Schlü'ſſelblu'me.

Primiti'v, ſ. U'rſprünglich; Primiti'vum, ſ. Sta'mmwort.

Pri'mo (pro), ſ. E'rſtens.

Principa'l, Prinzipa'l, *sm.* pryncypał; ten, u którego kto jest w terminie, albo w obowiązku jako subjekt itd.; —, *sm. Tk.* pryncypał w organach; pierwszy od. pryncypalny głos w muzyce; Prinzipa'lin, *sf.* pryncypałowa; Prinzipa'l-, Prinzipals-, *a.* — pryncypału; pryncypalny, główny.

Prinz, *sm.* książę; syn lub bliski krewny książęcia albo monarchy; kaiſerlicher — Cesarzewicz; königlicher — Królewicz; kurfürſtlicher — Elektorowicz; — vom Geblüt książę ze krwi panującéj; wie ein —, *jak książę, po książęcu; Pri'nzen-, *a.* książący; — książęcia lub książąt; Pri'nzenerzie'her, *sm.* wychowawca książęcia lub księżąt; Prinze'ſſin, *sf.* księżna; niewiasta książęcego lub monarszego rodu; księżniczka; kaiſerliche — Cesarzówa; königliche — Królewna; kurfürſtliche — Elektorówna; Prinze'ſſinſteu'er, *sf. Stw.* danina na wyprawę księżniczek; Pri'nzlich, *a.* książący, do książęcia należący; jemu właściwy; —, *ad.* książęco; po książęcu od. po książącemu; Pri'nzmeta'll, *sn.* pryncmetal, miedź z czwartą częścią cynku.

Pri'or, *sm. Kg.* przeor; Prio'rin, *sf. Kg.* przeorysza; panna starsza; Priora't, *sn. Kg.* przeorstwo; przeorostwo; Prioritä't, *sf.* pierwszość, pierwszeństwo; Prioritä'tiſch, Prioritä'ts-, *a.* pierwsze prawo mający.

Priscia'n, *sm. npr.* Pryscyan; dem — eine Ohrfeige geben, *Pryscyanowi dać policzek, *błąd gramatyczny zrobić w łacinie.

Prisci'lle, *sf. npr.* Pryszka.

Pri'ſe, *sf.* szczypta; niuch, tyle ile się bierze we dwa palce dla zażycia; eine — (Tabak) nehmen, Jemandem geben zażyć tabaki; dać komu (za-

żyć) tabaki; — (Beute) łup; zdobycz; *Sw.* okręt nieprzyjacielski schwytany; eine — machen, *Sw.* schwytać okręt; eine gute — machen, *dobry obłów zrobić; das war eine gute —, *to był smaczny kąsek.

Pri'sma, *sn. Gl.* pryzma; Prisma'tisch, *a. Gl.* pryzmatyczny.

Pritsch, *ad.* §: es ist pritsch, *zgnęło; *zepsuło się; er ist —, *już poszedł, odjechał, uciekł itd.

Pri'tsche, *sf.* trzepaczka; leszczatka; die — bekommen trzepankę dostać; Jemandem die — geben wytrzepać kogo; *wygnać go z domu; *odprawę mu dać (ze służby, itd.); — ławeczka za saniami; — prycza, tarczan, tapczan (do leżenia); Pri'tschen, *va.* trzepnąć od. trzepać kogo; *chłostać; *wygnać, wyforować go (z domu, ze służby); *odsadzić kogo jak kota od mléka; *przez kij go przesadzić; —, *vn.* (h.) trzaskać od. trzasnąć drzwiami; przetwiérać się, ciągle wychodzić i przychodzić i drzwiami skrzypiéć lub trzaskać.

Pri'tschmeister, *sm.* pajaco, arlekin; błazen; rymokleta.

Priva't, Priva't-, *a.* prywatny, nie publiczny od. rządowy; nie urzędujący, osobisty; domowy, sekretny; Priva'tangelegenheit, *sf.* prywatny interes; -audie'nz, *sf.* prywatna audyencya; -feindschaft, *sf.* nieprzyjaźń prywatna; -haß, *sm.* nienawiść prywatna od. osobista; Priva'tim, *ad.* prywatnie; Privatisi'ren, *vn.* (h.) prywatyzować, prywatnie żyć (bez urzędu itd.); Privati'ssimum, *sn.* lekcya całkiem prywatna; Priva'tleben, *sn.* życie prywatne oder domowe; Priva'tmann, *sm.* człowiek prywatny; -nutzen, *sm.* osobisty oder prywatny pożytek; -perso'n, *sf.* prywatna oder szczególna osoba; -rache, *sf.* zemsta prywatna; -stunde, *sf.* lekcya prywatna.

Prive't, *sn.* (Abtritt) prewet.

Privilegi'ren, *va.* uprzywilejować; Privile'gium, *sn.* przywiléj; ein — zu etwas haben miéć na co przywiléj.

Proba't, f. Bewäh'rt, Erpro'bt; Probatio'n, *sf.* dowodzenie; Prö'bchen, *sn. dim.* próbka; Pro'be, *sf.* próba (überhaupt); Jemanden auf die — nehmen, geben na próbę kogo wziąć, komu dać; eine — mit Jemandem od. mit etwas machen, anstellen próbę z kim od. z czém robić, probować; Jemanden, Jemandes Treue, Geduld auf die — stellen wystawić kogo, czyję wierność, cierpliwość na próbę; die — bestehen, aushalten wytrzymać próbę, *okazać się dobrym; die Farbe hält — farba próbę trzyma; — halten, machen próbę odbywać, robić (o aktorach, muzykach itd.); in die — gehen iść na próbę (komedyi, koncertu); er hat schon Proben seiner Geschicklichkeit darin gegeben, abgelegt już dał dowody, złożył próbę swojéj w tém zręczności; nicht die Probe! *wcale nic! *nic a nic! *ani odrobiny! *ani okruszyny! Pro'be-, *a.* (Prüfungs-) probatyczny; probierczy; Pro'bearbeit, *sf.* robota na próbę oder na dowód zdatności; próba; Pro'bebo'gen, *sm. Bchdr.* arkusz na próbę odbity; -bedru'ck, *sm. Bchdr. etc.* druk na próbę; próba druku; -bega'rn, *sn.* próbka przędzy; -begesa'ng, *sm.* śpiew na próbę; próba śpiewania; -begewi'cht, *sn.* waga probiercza; -bego'ld, *sn.* złoto podług próby; Pro'beha'ltig, *a.* trzymający próbę (o złocie, srebrze itd.); -bejah'r, *sm.* rok próby; *Kg.* nowicyat; -bekape'lle, *sf. Schdk. Mzk.* kapelka probiercza; Pro'beko'rn, *sn.* próbka zboża; zboże na próbę; próbka żyta; ziarnko probiercze; -belehr'ling, *sm.* uczeń na próbie będący; -bemaa'ß, *sn.* miara probiercza; -bemä'ßig, *a.* podług próby; -bemeh'l, *sn.* mąka na próbę; -bemu'ster, *sn.* wzór na próbę; Pro'ben, *va.* próbować; s. a. Probi'ren; Pro'bena'del, *sf.* igiełka probierska (do dochodzenia próby srebra); -benträ'ger, *sm.* § *H.* faktor zbożowy; roznoszczyk prób; -bepre'diger, *sm.* kaznodzieja każący na próbę; Pro'ber, *sm.* probierz; -bergebüh'r, *sf.* opłata od próby; należytość probierzowi od. probierzom; -beschri'ft, *sf.* pismo na próbę; -beschu'ß, *sm.* strzał na próbę uczyniony; -besi'lber, *sn.* srebro podług próby; -bestei'n, *sm.* probierski od. probierczy kamień; -beste'mpel, *sm.* stępel probierski; Pro'bestü'ck, *sn.* kawałek za próbkę służący; sztuka na próbę zrobiona; próba; -beuh'r, *sf.* zegarek na próbie będący, który się reguluje; — zegar, podług którego drugie się regulują; -bevo'rwiegen, *va.* ważyć na próbę; Probi'ren, *vn.* (h.) u. *va.* próbować doświadczać; Probi'rer, Pro'ber, *sm.* probierz; Probi'rgewi'cht, Probi'rstein, ꝛc. s. Pro'begewi'cht, ꝛc.

Probitä't, *sf.* poczciwość.

Proble'm, *sn.* problema, zadanie od. pytanie trudne do rozwiązania; zagadka; Problema'tisch, *a.* problematyczny, wątpliwy, niepewny.

Probst, Propst, *sm. Kg.* proboszcz; Probstei', Propstei', *sf. Kg.* probostwo.

Procedi'ren, *vn.* (h.) postępować; Procedu'r, *sf.* procedura; postępowanie.

Proce'nt, *sn.* procent; stowe; prowizya; fünf — Zinsen procent pięć od sta; Proce'nt-, *a.* procentowy.

Proce'ß, Proze'ß, *sm.* proces, działanie w pewien sposób; es geht ein chemischer — vor odbywa się proces chemiczny; — (Gerichtsverfahren) proces, sprawa sądowa; einen — gegen Jemanden erheben, anfangen, *Rw.* proces komu zrobić, przeciw komu wytoczyć; Jemandem einen — an den Hals werfen, *w proces kogo uwikłać; procesu go nabawić; den — einleiten, *Rw.* sprawę wprowadzić; einen — instruiren, *Rw.* narządzić sprawę; sich in einen weitläuftigen — einlassen wchodzić w rozwlekłą prawność; kurzen — mit Jemandem, mit etwas machen, *krótko się z kim od. czém odbyć; *nie robić wiele ceremonii od. zachodu; Proce'ß-, *a.* procesowy; — procesu; Proce'ßakten, *sf. pl. Rw.* akta procesu; Proce'ßcautio'n, *sf. Rw.* oprawa; Proce'ßführung, *sf. Rw.* prowadzenie procesu.

Processio'n, *sf.* procesya, uroczysty pochód (osobliwie kościelny); eine — halten procesyą odprawiać; Jemanden in — einholen z procesyą wyjść naprzeciw komu; Leichen-Procession pogrzebowe nabożeństwo.

Processi'ren, *vn.* (h.) procesować się, prawować się; Proce'ßkosten, *sf. pl.* koszta procesu; -ßliste, *sf. Rw.* rejestr procesów; wokanda; -ßordnung, *sf. Rw.* ordynacya procesowa; postępowanie w sądzeniu spraw; -ßsache, *sf. Rw.* sprawa sądowa od. procesowa; -cessua'lisch, *a. Rw.* procesowy; -ßsucht, *sf.* pieniactwo; -ßsüchtig, *a.* lubiący się pieniać; processüchtiger Mensch pieniacz.

Procla'ma, *sn.* proklamacya; odezwa (do ludu, do narodu); Proclamatio'n, *sf.* proklamacya; klamowanie, ogłoszenie; Proclama'tor, *sm.* ogłosiciel; woźny na licytacyi ogłaszający ceny i podawania; Proclami'ren, *va.* proklamować, ogłaszać co; ein Brautpaar —, *Kg.* ogłaszać z ambony zabierających się do stanu małżeńskiego.

Procura'tor, *sm.* prokurator; Procuri'ren, *va.* zawiadować czém; sprokurować co, dostarczyć.

Prodigalitä'tserklä'rung, *sf. Rw.* uznanie za marnotrawcę.

Produce'nt, *sm.* producent; produkujący; Produci'ren, *va.* (vorzeigen) produkować, okazać; stawić, przyprowadzić (świadków); — (hervorbringen, herstellen, erzeugen) utworzyć (dzieło jakie sztuki); wyrabiać; producirte Copie, *Rw.* zaprodukowana kopia; Produ'ct, *sn.* produkt, utwór, wyrób; —, *Rk.* produkt; iloraz; trzepanka, bicie po tyłku; Productio'n, *sf.* produkcya; twórczość; Producti'v, *a.* twórczy; Productivitä't, *sf.* twórczość.

Profa'n, *a.* świecki; profane Schriftsteller, *Litt. Kg.* pisarze świeccy (nie kościelni); — niepoświęcony; nie należący do tajemnic, do świętego związku; —, *hańbiący, gwałcący świętość; Profanatio'n, *sf.* profanacya, znieważenie, shańbienie; Profa'ngeschi'chte, *sf.* historya świecka; Profani'ren, *va.* sprofanować, shańbić.

Profe'ß, *sm. Kg.* profesya, ślub zakonny; profes, taki, co już złożył profesyą od. ślub uczynił; Professio'n, *sf.* profesya, rzemiosło; Professioni'st, *sm.* profesyonista; rzemieślnik; Professio'nsmä'ßig, Professione'll, *a.* profesyjny.

Profe'ssor, *sm.* profesor; Profe'ssor-, Professo'ren-, Profe'ssors-, *a.* — profesora; profesorski; Professo'rin, Profe'ssorsfrau', *sf.* (Lehrerin an höheren Unterrichtsanstalten) profesorka; — (Gattin eines Professors) profesorowa; żona profesora; Profe'ssorti'tel, *sm.* tytuł profesora, tytuł profesorski; Profe'ssorwoh'nung, *sf.* mieszkanie profesorskie; Profe'ssorwü'rde, *sf.* profesorstwo.

Professu'r, *sf.*, Professora't, *sn.* profesorstwo.

Profi'l, *sn. Mal.* (Seitenansicht eines Kopfes) profil, obraz z boku wystawiony; ein Gesicht im — zeichnen odrysować twarz w profilu, z boku; —, *Bk.* rozkrój; rozkraj; przecięcie.

Profi't, *sm.* (Nutzen) profit; zysk; Profita'bel, *a.* zyskowny, profitowny; Profi'tchen, *sn. dim.* obrywka; obłów; Profiti'ren, *vn.* (h.) profitować; korzystać; zyskać; was hast du dabei profitirt? cóżeś przy tém skorzystał od. na tém zyskał? dabei (damit) hat er auch nichts profitirt, *profitował jak *Zabłocki* na mydle

Profo's, *sm. Kw.* profos; Profo'sen-, *a. Kw.* — profosa.

Progno'se, *sf. Hlk.* prognoza.

Progno'sticon, *sn.* prognostyk; przepowiednia; Prognostici'ren, *va.* prognostykować, przepowiadać czego; Progno'stisch, *a.* prognostyczny, przepowiedny.

Progra'mm, *sn.* program; programat; programa; Progra'mmen-, Progra'mms-, *a.* programowy.

Progre'ß, *sm.* progres; postęp; Progressio'n, *sf.* progresya; postęp, powiększanie się; Progressi'v, *a.* progresyjny; postępujący w progresyi.

Prohibitio'n, *sf.* prohibicya, zakaz, wzbronienie; Prohibiti'v, Prohibito'risch, *a.* prohibicyjny; wzbraniający; zakazowy; Prohibiti'vzoll, *sm. Stw. H.* cał zakazowy od. prohibicyjny.

Projectio'n, *sf.* projekcya; rzut (w jeografii).

Proje'kt, Proje'ct, *sn.* projekt; Proje'ktenma'cher, *sm.* projekcista; marzyciel wielkich projektów; wymyślacz projektów; Projekti'ren, Projecti'ren, *va.* projektować.

Prolo'g, *sm. Sb.* prolog; —, *Litt.* przedmowa.

Prolongatio'n, *sf.* prolongacya, przedłużenie; Prolongi'ren, *va.* prolongować, przedłużyć (termin, weksel itd.).

Promemo'ria, *sn.* promemorya, promemoryał, zapiska.

Promena'de, *sf.* promenada, spacer, przechadzka, miejsce do przechadzki; Promeni'ren, *vn.* (h.) przechadzać się.

Prome'sse, *sf.* (Versprechen) obietnica, przyrzeczenie; —, *H.* oblig, przyrzeczenie zapłacenia summy pewnéj.

Promotio'n, *sf.* promocya, posunięcie na wyższy stopień; nadawanie akademickiego stopnia; Promo'tor, *sm.* promotor (ten, który ten stopień uroczyście nadaje); Promovi'ren, *va.* promowować, posuwać kogo na wyższy stopień; doktoryzować; —, *vn.* (h.) doktoryzować się.

Prompt, *a.* prędki; — antworten prędko (niezwłocznie) odpowiedzieć; — akuratny, punktualny.

Promptua'rium, *sn. Litt.* książka podręczna, doręczna, do użycia na prędce.

Promulgatio'n, *sf. Stw. Rw.* promulgacya, ogłoszenie; Promulgi'ren, *va.* promulgować, ogłaszać (ustawę itd.).

Prono'men, *sn. Spl.* zaimek; Pronomina'l, Pronomine'll, *a. Spl.* zaimkowy.

Pronunciatio'n, *sf. Spl.* pronuncyacya, wymawianie (sposób wymawiania).

Propädeu'tik, *sf. Philos.* propedeutyka, nauka przygotowawcza; Propädeu'tisch, *a.* przygotowawczy.

Propaga'nda, *sf.* propaganda (w Rzymie), instytut zajmujący się rozkrzewianiem wiary katolickiéj; Propagandi'st, *sm.* propagandzista; Propagi'ren, *va.* propagować, rozkrzewiać co.

Prophe't, *sm. Bibl.* prorok; die alten Propheten sind todt, die neuen taugen nichts, *starzy prorocy nie żyją, a młodzi nie mają wiary; Prophe'ten-, *a.* prorocki; Prophe'tenga'be, *sf.* dar prorokowania; Prophe'tenscha'ft, *sf.*, Prophe'tenthu'm, *sn.* proroctwo; Prophe'tin, *sf.* prorokini; Prophe'tisch, *a.* prorocki; —, *ad.* prorockim duchem; Prophezei'en, *va.* prorokować, przepowiadać co; Prophezei'ung, *sf.* prorokowanie; przepowiadanie; proroctwo; die — ist eingetroffen proroctwo się spełniło.

Propone'nt, *sm.* ten, który co proponuje; Proponi'ren, *va.* proponować; s. a. Vo'rschlagen.

Proportio'n, *sf.* proporcya, stosunek części do całości; keine — haben nie mieć proporcyi; być bez proporcyi; Proportiona'l, *a.* stosunkowy; -portiona'llinea'l, *sn. Gl.* liniał z podziałką; -portiona'lzahlen, *sf. pl. Rk. Gl.* liczby stosunkowe; -portiona'lzirkel, *sm. Gl.* cyrkiel z podziałką; -portioni'ren, *va.* proporcyonować co, nadać proporcyą; -portioni'rlich, -portioni'rt, *a.* proporcyonalny.

Pro'pre, *a.* czysty; chędogi; schludny; s. a. Rei'nlich.

Propst, Probst, *sm. Kg.* proboszcz; Propst-, Probst-, *a.* proboszczowski; — probostwa; Propstei', *sf. Kg.* probostwo.

Prö'bstling, *sm.**iron.* tłuścioch.

Prore'ctor, *sm.* prorektor (przy akademii lub gimnazyum); -re'ctor-, Prore'ctors-, *a.* prorektorski; Prorectora't, *sn.* prorektorstwo.

Prorogatio'n, *sf. Stw. Rw.* prorogacya, przedłużenie.

Pro'sa, Pro'se, *sf. Litt.* proza; Prosa'isch, *a.* prozaiczny; Prosai'st, Prosa'iker, *sm.* prozaik; autor prozą piszący.

Prosce'nium, *sn. Sb.* proscenium; przedscena (w teatrze).

Proscribi'ren, *va. Rw.* proskrybować, wyjąć z pod prawa, przeznaczyć na zabicie; Proscriptio'n, *sf.* proskrypcya.

Prosely't, *sm.* prozelita; nowonawrócony; przechrzta; co przeszedł na inną wiarę; Prosely'tenma'cher, *sm.* nawracacz na swoję wiarę; twórca prozelitów; Prosely'tenmacherei', *sf.* namawianie, nawracanie na swoję wiarę; robienie oder zwabianie prozelitów; *iron.* gorliwość nierozsądna w nawracaniu ludzi do swojéj wiary.

Pro'sit! *int.* na zdrowie! (kichającemu) dobre poobiedzie! niech Panu będzie na zdrowie! — die Mahlzeit! bądźże zdrów! masz tobie teraz! kłaniam uniżenie! dobryś! —! dzień dobry! dobry wieczór!

Prosodie', *sf. Spl.* prozodya; iloczas; Proso'disch, *a.* iloczasowy.

Prosopopöi'e, s. Perso'nendi'chtung.

Prospe'ct, Prospe'ctus, *sm.* prospekt.

Prosperi'ren, *vn.* (h.) prosperować; utrzymywać się w dobrym stanie; doznawać pomyślności.

Prostitui'ren, *va.* prostytuować (kogo, się); na pohańbienie podać oder wystawić; zelżyć; znieważyć; spodlić; Prostitutio'n, *sf.* prostytucya; zelżenie; spodlenie; znieważenie.

Protectio'n, *sf.* protekcya; opieka, obrona; s. a. Schutz; Prote'ctor, *sm.* protektor; s. a. Beschü'tzer; Protégé, s. Schü'tzling; Protegi'ren, *va.* protegować; s. a. Beschü'tzen, Begü'nstigen.

Prote'st, *sm.* protest, protestacya; — einlegen, *Rw.* protestacyą założyć; einen Wechsel mit — zurückschicken, einen — aufnehmen, *Rw.* spisać protestacyą.

Protesta'nt, *sm. Kg.* protestant; Protesta'nten-, Protesta'ntisch, *a. Kg.* protestancki; Protesta'ntin, *sf. Kg.* protestantka; Protestanti'smus, *sm. Kg.* protestantyzm.

Protestatio'n, *sf.* protestacya; eine — einlegen protestacyą uczynić, zrobić; Protesti'ren, *vn.* (h.) u. *va.* protestować; einen Wechsel —, *Rw.* zaprotestować weksel; einen Wechsel — lassen, *H. Rw.* dać, spisać protestacyą przeciw wekslowi.

Pro'teus, *sm. Alt. Myth.* Proteusz; *człowiek coraz inną przybierający postać, nazwisko, charakter itd.; Pro'teus-, Pro'teusäh'nlich, Pro'teusa'rtig, *a.* u. *ad.* jak Proteusz zmieniający ustawicznie postać; Proteuszowski, Protejski.

Protoco'll, *sn.* protokuł; wywód słowny; ein — über etwas aufnehmen protokuł z czego spisać; spisać co protokularnie; Jemanden zu — nehmen, *Rw.* wziąć kogo do protokułu; etwas zu — nehmen zapisać co w protokule; Protoco'll-, *a.* protokularny; — protokułu; Protocolla'nt, Protocolli'st, Protoco'llführer, *sm.* protokulista; Protoco'llführung, *sf.* prowadzenie protokułu; Protocolli'ren, *va.* zapisywać do protokułu; —, *vn.* (h.) protokuł prowadzić; Protoco'llmäßig, *a.* protokularny, stosowny do protokułu; etwas — verzeichnen protokularnie co spisać.

Protono'tarius, *sm. Rw.* protonotaryusz, pierwszy notaryusz.

Pro'tzen, *va. Kw.* dźwigać, podnosić, zaprzodkować.

Pro'tzig, *a.* s. Sta'rrköpfig, U'nbeugsam, Tro'tzig.

Pro'tznagel, *sm. Kw.* (an der Kanone) sworzeń powozu; Pro'tzring, *sm. Kw.* (?); Pro'tzwagen, *sm. Kw.* przódkara, prockara, laweta na dwóch kołach.

Prove'nce, *sf. Geog.* Prowancia; Provença'lisch, Provenza'lisch, *a. Geog.* Prowancki; provençalischer Dichter, *Litt.* trubadur; Prove'nceröl, *sn. H. Kk.* oliwa prowancka.

Prove'rb, s. Sprü'chwort; Proverbia'lisch, s. Sprü'chwörtlich.

Provia'nt, *sm.* prowiant, żywność; Provia'nt-, *a.* prowiantowy; Provia'ntcommissa'rius, *sm. Kw.* komisarz prowiantowy; Provia'nthaus, *sn.* dom na skład żywności dla wojska; magazyn wojskowy; Provianti'ren, *vn.* (h.) prowiantować, żywność zbierać, zwozić, skupować dla wojska; Provia'ntmeister, *sm. Kw.* prowiantmistrz, dostawiacz żywności dla wojska; Provia'ntwagen, *sm. Kw.* wóz prowiantowy; Provia'ntwesen, *sn. Kw.* prowiantostwo; wszystko to, co do zaopatrywania wojska w żywność należy.

Provi'nz, *sf.* prowincya; Provinzia'l, Provinzie'll, *a.* prowincyalny; powiatowy, powiatny; Provinzia'l, *sm.* (Bewohner einer Provinz) parafianin, człowiek z prowincyi; —, *Kg.* prowincyał, naczelnik wszystkich klasztorów jednego zakonu w całym

kraju; Provinziala't, *sm.* prowincyalstwo, urząd prowincyała; Provinzia'lausdruck, Provinziali'smus, *sm.*, Provinzia'lsprache, *sf. Spl.* powiatowość, prowincyalizm, powiatowszczyzna; Provinziali'stisch, *a.* prowincyonalny; powiatowy, powiatny.

Provisio'n, *sf.* żywność; zapas żywności; — prowizya, pewien procent, który się daje na wynagrodzenie fatygi przy jakim interesie.

Provi'sor, *sm.* prowizor, zawiadowca (w aptece).

Proviso'risch, *a.* tymczasowy.

Provocatio'n, *sf.* prowokacya, odwołanie się; Provoci'ren, *vn.* (h.) u. *va.* prowokować, odwołać się; wyzwać, wyzywać; pobudzać, obudzać; sprowadzać co, sprawiać.

Proximitä't, *sf.* najbliższość; *najbliższe pokrewieństwo.

Proze'nt, Proze'ß, 2c. s. Proce'nt, Proce'ß, 2c.

Pru'del, *sm.* para, wapor (z wrzącéj wody); *pył (w kształcie pary unoszący się); — bełkot, bełkotanie od. szeplenienie, gotującéj się wody itd.; — źrzódło ze szmérem od. bełkotem wytryskujące; wytrysk szepleniący; —, *Jäg.* bagno (w którém się dziki i jelenie chłodzą); Pru'deln, *vn.* (h.) parę z siebie wydawać (jako woda zaczynająca się gotować); — bełkotać, szeplenić (jak wrząca woda lub źrzódło gwałtownie wytryskujące); —, *va.* § popsuć, zepsować, zepsuć; ladajak zrobić, klecić, partolić.

Pru'delstei'n, s. Tro'pfstein.

Prü'fejah'r, *sn.* rok próby od. doświadczenia.

Prü'fen, *va.* próbować (überhaupt); doświadczać (przyjaciela, sił swoich, czyjéj poczciwości); roztrząsać (projekt, plan, zdanie, itd.); sich — roztrząsać siebie; rozpatrzyć się w sobie; prüfendes Auge badowcze oko; Jemanden — examinować kogo; Prü'fenswü'rdig, *a.* godny roztrząśnienia; zasługujący na bliższe roztrząśnienie; Prü'fer, *sm.* probierz; roztrząsacz; badacz; examinator; Prü'fling, *sm.* (Examinand) kandydat do examinu; Prü'fstein, s. Pro'bestei'n; Prü'fung, *sf.* próbowanie, doświadczanie, roztrząsanie, badanie kogo lub czego; eine Schrift einer strengen — unterwerfen pismo podać od. wziąć pod ścisłe badanie; eine — anstellen zająć się wybadaniem kogo lub czego; — examinowanie, examen; popis (uczniów jakiéj szkoły); mit Jemandem eine — vornehmen, anstellen examinowanie z kim przedsięwziąć; sich einer — unterwerfen, unterziehen poddać się examinowi; —, *próba; Jemandem eine harte — auferlegen, *wystawić kogo na ciężką próbę; ciężką próbę mu zadać; Prü'fungs-, *a.* examinacyjny; Prü'fungsau'sschuß, *sm.*, Prüfungscommissio'n, *sf.* komisya examinacyjna; -gsstu'nde, *sf.* godzina próby, doświadczania; -gsta'g, *sm.* dzień examinu od. próby, doświadczenia; -gstha'l, *sn.* *(Erde) dolina prób i doświadczeń; -gszei't, *sf.* czas examinu, próby, doświadzenia.

Prü'gel, *sm.* kij; —, *pl.* kije, plagi, bicie; Prügel bekommen w skórę dostać; Jemandem — geben skórę komu wytrzepać; — austheilen plagami częstować; skórę trzepać (jednemu po drugim); er soll Prügel haben od. bekommen dostanie w skórę; Jemanden mit einer Tracht — bewillkommnen porcyą kijów komu dać na przywitanie; es wird Prügel geben, — setzen, **nie obejdzie się bez kijów; Prügelei', *sf.* bijatyka, bicie się z kim; Prü'geln, *va.* bić, trzepać, kijem itd. okładać kogo; sich mit Jemandem — bić się z kim; er läßt sich Allem —, *do wszystkiego go trzeba kijem napędzać; wenn man den Hund prügeln will, so findet sich leicht (immer, überall) ein Stecken, *łatwo kij znaleźć, kto psa chce uderzyć; Prü'gelsu'ppe, *sf.* **trzepanka; Jemanden mit einer — empfangen skórę komu wytrzepać.

Prune'lle, *sf. Ng. Gtn.* prunela; duża śliwka; katarzynka.

Prunk, *sm.* przepych; — zeigen przepych okazywać; — treiben z przepychem żyć, występować; eitler — marne błyskotki; czczy blask; —, *okazałość, świetność; — in der Rede, in den Worten, *krasa w mowie; *świetność w wyrazach; übertriebener — przesada w ozdobach krasomowskich; Prunk-, *a.* świetny; paradny; Pru'nkaufzug, *sm.* parada; -kbett, *sn.* łóżko świetnie przystrojone; -kdecke, *sf.* świetne pokrycie; -kdegen, *sm.* (Galadegen) szpada od parady; Pru'nken, *vn.* (h.) błyskotać, paradować, popisywać się, pysznić się, okazywać się; -kgema'ch, s. Pra'chtzimmer; -khaft, *a.* świetny; wspaniały; -kkleid, s. Pra'chtkleid; -kliebend, *a.* lubiący przepych; -klos, *a.* u. *ad.* skromny, bez ozdób; bez wystawności; —, skromnie; -klosigkeit, *sf.* skromność (stroju, życia); -kpferd, s. Para'depfe'rd; -krede, *sf.* mowa błyskotna, strojna, wymuskana, szumna, próżnym blaskiem mamiąca; -kredner, *sm.* mowca szumny, za błyskotkami się ubiegający; -krednerei', *sf.* szumna gadanina; szumnomowstwo; -krednerisch, *a.* deklamacyjny, szumny; -kroß, s. Para'depfe'rd; -ksaal, *sm.* sala pysznie przystrojona, świetnie przybrana, paradna; -ksucht, s. Pra'chtliebe; -ktag, *sm.* dzień paradny; -kversa'mmlung, s. Pra'chtversa'mmlung; -kvoll, *a.* pełen przepychu, blasku; -kwagen, -kwerk, s. Pra'chtwagen, Pra'chtwerk; -kwort, *sn.* wyraz błyskotny, pozorny, pięknie brzmiący ale bez treści; -kzimmer, s. Pra'chtzimmer.

Pru'sten, *vn.* (h.) parskać; kichać z parskaniem; prustend parskający.

Psalm, *sm. Bibl. Dtk.* psalm; Psalm-, Psa'lmen-, *a. Bibl. Dtk.* psalmowy; Psa'lmbuch, *sn. Bibl. Dtk.* psałterz, książka psalmy zawierająca; Psa'lmdichter, Psa'lmendi'chter, Psalmi'st, *sm.* psalmodziéj, psalmista, poeta psalmy piszący; Psa'lmlied, *sn.* psalmowa pieśń; Psalmodi'ren, *vn.* (h.) psalmy śpiewać; Psa'lmsammlung, Psa'lmensa'mmlung, *sf. Bibl. Dtk.* zbiór psalmów; Psa'lmsänger, Psa'lmensä'nger, *sm.* psalmośpiewca; Psa'lter, *sm. Bibl.* arfa o dziesięciu stronach, przy któréj dźwięku psalmy śpiewano; —, *Bibl.* s. Psa'lmbuch; —, *Zk.* (Blättermagen, Abtheilung des vierfachen Magens wiederkäuender Thiere) książki, księgi, trzeci żołądek odżuwających zwierząt; Psalteri'st, *sm.* psalterzysta, ksiądz przeznaczony do śpiewania psalmów; Psalte'rium, s. Psa'lmbuch.

Pseu'do-, *a.* fałszywy, udany, zmyślony; Pseudony'm, *a.* und *ad.* zmyśloném (fałszywém) nazwiskiem występujący lub wydany (dzieło, księga); ein Werk (Buch) — herausgeben, *Litt.* wydać dzieło pod zmyśloném nawiskiem.

Psi'ttig, *sm. Ng.* papuga; Psi'ttiggrü'n, *a.* papuży; —, *sn.* papuży kolor.

Pst! *int.* pst! psyt! Psten, Pi'sten, s. Pi'schten.

Psycholo'g, *sm.* psycholog; Psychologie', *sf.* psychologia, nauka o duszy; Psycholo'gisch, *a.* psychologiczny.

Ptisa'ne, *sf. Hlk.* ptyzana, kleik jęczmienny.

Pubertä't, *sf.* wiek młodzieńczy.

Publi'c, Publi'k, *a.* publiczny; Publicatio'n, Publici'rung, *sf.* publikacya; publikowanie, ogłoszenie; wystawienie na widok; Publici'ren, *va.* publikować; ogłaszać; rozgłaszać; wystawiać na widok; Publici'st, *sm.* publicysta, znawca prawa publicznego, niém się trudniący; gazeciarz; Publici'stisch, *a.* publicystyczny; dziennikarski; Publicitä't, s. Oe'ffentlichkeit; Pu'blicum, Pu'blikum, *sn.* publiczność; publikum; powszechność.

Pucht, *sm.* (in Salzsiedereien) puchta, miejsce, gdzie się sól suszy.

Pud, *sn.* pud, waga 40-funtowa rosyjska; Pud-, *a.* pudowy; Pu'dgewi'cht, *sn.* pudowy gwicht.

Pu'ddel-, *a. Httk.* pudlingowy; Puddelei', Puddlerei', *sf. Httk.* pudlingarnia; Pu'ddelmei'ster, Pu'ddler, *sm. Httk.* pudlingarz; Pu'ddeln, *va. Httk.* (das Eisen nach englischem Verfahren frischen) pudlingować; —, *sn. Httk.* pudlingowanie; Pu'ddelo'fen, *sm. Httk.* pudlingowy piec.

Pu'dding, *sm. Kk.* budyn, puding; Pu'dding-, *a. Kk.* do budynu należący.

Pu'del, *sm. Ng.* pudel (pies); er ist bekannt wie ein junger —, *znają go jak zły szeląg; naß wie ein —, *mokry jak gdyby go kto z wody wyjął; — kręgielnia o jednéj desce w środku, po któréj kula bieżéć musi; —, *zły rzut na takiéj kręgielni, kiedy kula spadnie z deski; einen Pudel machen, schieben spudłować, źle rzucić; einen — schießen, *bąka wystrzelić, wypalić, zrobić; Pu'del-, *a. Ng.* — pudla; do pudla należący; Pu'deldi'ck, *a.*: **— betrunken pijany jak bela od. jak sztok; Pu'delhu'nd, s. Pu'del; Pu'delhü'ndin, *sf.* pudlica; Pu'delko'pf, *sm.* głowa jak u pudla (kędzierzawa); Pu'delmü'tze, *sf.* czapka z baranków; Pu'deln, *va.*: Jemanden — obchodzić się z kim jak z pudlem; — (Fehler machen) spudłować; Pu'delnä'rrisch, *a.* strasznie durny; bardzo śmieszny.

Pude'nda, s. Schaa'mtheile.

Pu'der, *sm.* puder; Pu'der-, *a.* pudrowy; Pu'derbeu'tel, *sm.* torba od. worek na puder; Pu'derblä'ser, *sm.* mieszek do pudrowania; Pu'derig, *a.* pudrem obielony, obsypany; sich — machen pudrem się obielić, zwalać; -derka'sten, *sm.* skrzynka na puder od. z pudrem; -derma'cher, *sm.*, -derma'cherin, *sf.* ten, ta, co puder robi;

fabrykant, fabrykantka pudru; Pu'dermantel, sm. pudermantel; podwłośnik; Pu'dern, va. pudrować (kogo, co, się), pudrem posypywać; —, *posypywać czém miałkiem (mąką, cykrem); —, *§ spółkować; Pu'derpü'ster, s. Pu'derbla'ser; Pu'derqua'st, sm. kutas do pudrowania; -derscha'chtel, sf. pudełko na puder od. z pudrem; -dersie'b, sn. sito do przesiania pudru.

Puerilitä't, sf. (Kinderei, Kinderspiel) dziecinność; dzieciństwo.

Puff! int. puf! Puff, sm. puf, strzał, głos do niego podobny; es gab, es that einen — pufnęło coś; puf zrobiło; — klaps, uderzenie; kułak; Püffe austheilen klapsać, kułakować (jednego po drugim); einen guten, derben — vertragen können, *mieć grubą (t. j. nieczułą) skórę; — (am Kleide) bufa (u sukni); wysłanie na piersiach (u kobiet); — puf (gra w kostki); Pu'ffärmel, sm. rękaw z bufami; Pu'ffbrett, sn. deska do gry pufa.

Pu'ffe, sf. s. Puff; Pu'ffen, vn. (h.) pufać; pufnąć, łoskot wydawać naśladujący puf; es pufft, aber es knallt nicht wydaje łoskot ale bez huku; schlagen, daß es pufft bić, że aż się rozlega; — odymać się (o sukni itd.); puffende (aufbauschende) Aermel bufiaste rękawy; das pufft, *to się nie źle wydaje, *ma coś za sobą; —, va. klapsać, kułakować, szturchać kogo; — (beim Schneider) bufę dawać; Pu'ffer, sm. kruciczka; pistolecik; Pu'ffjacke, sf. kurtka górnicza; Pu'ffspiel, s. Puff.

Pu'len, Pu'lken, va. dłubać, kubać, szczypać; Pu'ler, sm. dłubacz; Pulerei', sf. dłubanina.

Pulk, sm. Kw. (Regiment) półk.

Pu'lle, sf. § butel; s. a. Bu'lle, Boutei'lle.

Puls, sm. uderzenie sercem w dzwon; —, Zk. Hlk. puls; nach dem Pulse fühlen próbować pulsu; Jemanden an den — fühlen, greifen pomacać, wziąć kogo za puls; der — steht still, stockt, Hlk. puls nie bije, ustał, zastanowił się; Puls-, a. Zk. Hlk. pulsny, pulsowy; Pu'lsader, sm. Zk. pulsna żyła; Pulsatio'n, sf. bicie pulsu; pulsacya; Pu'lsen, vn. (h.) bić (o sercu i pulsie); Pulsi'ren, sn. s. Pu'lsschlag; —, vn. (h.): es pulsirt puls bije; Pu'lsmesser, sm. Hlk. pulsomiar; Pu'lsschlag, sm. bicie od. uderzenie pulsu; Pu'lsstillstand, sm., Pu'lsstockung, sf. Hlk. zastanowienie się pulsu; Pu'lswage, s. Pu'lsmesser.

Pult, sn. pulpit; Pult-, a. pulpitowy; Pu'ltdach, sn. dach pulpitowy, jednookapowy, pojedyńczy, półszczytowy.

Pu'lver, sn. proch; proszek (do zażywania, do czyszczenia zębów); er hat das — gerochen, *nawąchał się prochu, *ostrzelany to żołnierz; kein — riechen können, iron. *nie módz prochu wąchać, *być tchurzem poszytym; keinen Schuß — werth sein, *nie być wart torby sieczki; das ist keinen Schuß — werth, *to się nie zda psu na budę; *nie warto torby; er hat sein — zu früh verschossen, *był to koń, ale za wcześnie się zjeździł (o mężczyznie); der hat das — auch nicht erfunden, iron. *ten herezyi nie wymyślił; *nie jest to żaden jeniusz; Pu'lver-, a. prochowy, prochny; Pu'lverbeu'tel, sm. Kw. pulwersak, prochowniczka; -verbü'chse, sf. puszka na proch od. z prochem.

Pü'lverchen, sn. dim. proszek; Jemandem ein — beibringen (*ihn vergiften) pigułkę komu zadać; *otruć go.

Pu'lverfa'ß, sn. beczka na proch od. z prochem; -verfla'sche, sf. bótelka na proch; -verga'ng, sm. Kw. mina (podziemna do wysadzenia czego prochem); -verhau's, sn. prochownia; -verho'lz, sn. Ng. (Pflanze) szakłak; kruszewina; -verho'rn, sn. róg na proch; Pu'lvericht, a. proszkowaty; do prochu podobny; Pu'lverig, a. prochowy, z prochu złożony; proch w sobie mający; — (zu Staub od. Pulver geworden) okurzony; zakurzony; Pulverisi'ren, va. pulweryzować, proszkować, na proszek zamienić od. utrzéć; Pulverisatio'n, sf. pulweryzacya; proszkowanie; Pu'lverka'mmer, sf. skład prochowy; -verka'rren, sm. Kw. kara prochowa; jaszczyk; -vermagazi'n, sn. magazyn prochowy; prochownia; -vermaa'ß, sn. miarka do prochu; -verma'sse, sf. mieszanina na proch; -vermei'ster, sm. prochownik; -vermüh'le, sf. prochowy młyn; -vermü'ller, sm. prochownik.

Pü'lvern, sc. s. Pulverisi'ren, sc.; —, vn. (h.) proszki zażywać.

Pu'lverniederlage, sf. s. Pu'lvermagazin; -verpfa'nne, sf. podsypka; -verpro'be, sf. próba prochu; -verrau'ch, sm. dym ze spalonego prochu; -versa'ck, sm. Kw. pulwersak; worek na proch od. z prochem; -versa'tz, s. Pu'lverma'sse; -verscheu', a. iron. mający wstręt do prochu; -verschwa'mm, sm. hupka prochem pocierana; -verschwa'nger, a. *dużo prochu w sobie mający; -versprengen, sn. rozsadzanie od. wysadzanie za pomocą prochu; -verthu'rm, sm. prochownia; prochowa wieża; -verto'nne, s. Pu'lverfa'ß; -ververschwö'rung, sf. spisek prochowy (w Anglii w r. 1605); -verwa'gen, sm. Kw. wóz prochowy; -verwu'rst, sf. Kw. kiszka prochem nadziana (do podpalania min); -verzeu'g, s. Pu'lverma'sse.

Pump, sm. § borg; kredyt; auf — (Borg) nehmen na borg, na kredyt wziąć.

Pu'mpen, s. Bo'rgen, Lei'hen.

Pu'mpe, sf. pompa, wodociąg; wiatrociąg (maszyna do pompowania powietrza); Pu'mpen, vn. u. va. s. u. Pu'mpe; s. a. Plu'mpen; —, va. pompować, za pomocą pompy wyciągać; Pu'mpen, a. pompowy; Pu'mpenboh'rer, sm. świder do wiercenia rur pompowych; ten, co rury do pomp wierci; -penka'sten, sm. skrzynia u od. do pompy; -penke'ssel, sm. kociołek do pompy; -penkla'ppe, sf. klapa po pompy; -penko'lben, sm. stąpor u od. do pompy; -penma'cher, sm. pompiarz; -penröh're, sf. rura u od. do pompy; -penjau'ger, -penschuh', sm. stempel u od. do pompy; -penschwe'ngel, sm. machadło u pompy; -penspie'l, sn. Mech. poruszanie stempla w pompie; -pensta'nge, sf. drąg u pompy; -pensto'ck, sm. główna rura u pompy; -penwe'rk, sn. Mech. maszyna do pompowania; Pu'mper, sm. ten co pompuje (wodę); —, **ten, co pieniędzy pożycza.

Pu'mpern, vn. (h.) kołatać; łomotać; z szelestem od. łoskotem iść, jechać itd.

Pu'mpernickel, sm. razowy chléb (Westfalski); piernik.

Pu'mphose, s. Plu'derhose.

Pu'mpkeule, sf. Ng. (Pflanze) pałka większa.

Pumps! int. klaps! puc! Pumps, sm. § perd, bznięcie od. głośne wypuszczenie z siebie wiatru tyłem; einen — thun, Pumpsen, vn. (h.) § bznać; perd zrobić; pierdnąć; złego ducha głośno wypuścić.

Pu'mpstange, sc. s. Pu'mpensta'nge, sc.

Pu'nge, sf. § ciężar związany, który kto na sobie niesie; —, Ng. (Pflanze) bobownica; Pu'ngeln, vn. (h.) § ciężar taki dźwigać na sobie; Pu'ngemüh'le, sf. § młyn do grubéj mąki.

Punkt, sm. punkt (überhaupt); kropka; einen — machen, setzen, Spl. punkt zrobić; kropkę położyć; das trifft auf den — zu, *ani na włos nie chybia; *zgadza się co do joty; es darf kein — daran fehlen, *ani joty nie powinno brakować (t. j. nic a nic, ani odrobiny); er hat den rechten — getroffen, *on właśnie trafił na punkt, *rzecz odgadł, uchwycił z właściwéj strony; wir kamen — zwölf Uhr przyślismy punkt o dwunastéj; einen festen — suchen, *szukać stałego (od. obronnego) punktu (do usadowienia się itd.); —, (Hauptsache, wesentlicher Bestandtheil) *punkt; *przedmiot; *materya; in diesem Punkte (in dieser Hinsicht), *w tym punkcie, *co się tego dotyczy; im Punkte der Ehre ist er sehr empfindlich, *w rzeczach honoru bardzo jest drażliwy; als ich auf dem Punkte stand (im Begriffe war od. stand) abzureisen właśnie gdy już miałem odjechać.

Punkt-, a. punktowy; Pu'nktacha't, sm. Ng. agat kropkowany; Punktatio'n, sf. punktacya, spisanie punktów czyli warunków (do kontraktu itd.).

Pü'nktchen, sn. dim. punkcik.

Punkti'ren, va. punktować co, kropkować; kropki na czém robić; —, Hlk. punkcyą robić, małe otwory w skórze robić dla wyprowadzenia wody; — (nach Art der Sterndeuter) z punktów wieszczyć; Punkti'rer, sm. wieszczbiarz z punktów wróżący; Punkti'rkunst, sf. sztuka wieszczenia z punktów; Punkti'rnadel, sf. igiełka sztycharska do punktowania; Punkti'rrad, s. Pu'nktrad.

Pü'nktlich, a. punktualny; — eintreffen przyjść od. przybyć na minutę; einen Vertrag — halten umowy dotrzymać we wszystkich punktach; Pü'nktlichkeit, sf. punktualność.

Pu'nktlinie, sf. linia punktowa, linia punktami oznaczona; Pu'nktrad, sn. kółko punktujące, do oznaczania punktami linii; Pu'nktstein, sm. Ng. (Granit) kamień kropkowany; Pu'nktthierchen, sn. dim. Ng. drobniutki robaczek wodny; Punktuatio'n, sf. punktuacya, punktowanie, kropkowanie; Punktu'r, sf. Bchdr. punktura; Pu'nktweise, a. u. ad. punktami, punkt za punktem; Pu'nktwurm, s. Pu'nktthierchen.

Punz, sm. § grupka na głowie, warkocze na wierzchu głowy zwinię-

te; —, *§ kiep, figa, wstydliwa część kobiéca.

Pu'nze, *sf.* (Stempel od. Aufsetzstahl zu getriebener Arbeit, französ. poinçon) rylec złotnicy; stępel z wzorem liter które się potém odbijają na matrycy do lania czcionek; —, *Mzk.* stępel, piętno do znaczenia monety.

Punsch, *sm.* poncz; Punsch-, *a.* ponczowy; Pu'nschbecher, s. Pu'nschglas; Pu'nschbole, Pu'nschbowle, s. Pu'nschnapf; Pu'nschen, *vn.* (h.) ponczować, poncz zapijać; Pu'nschesse'nz, *sf.*, -schgeist, *sm.* esencya ponczowa; -schgese'llschaft, *sf.* towarzystwo ponczowe, poncz razem pijące; -schglas, *sn.* szklanka do od. od ponczu, z ponczem; -schkelle, *sf.*, -schlöffel, *sm.* łyżka do (nalewania) ponczu; -schlied, *sn.* pieśń o ponczu od. do ponczu; pieśń do śpiewania przy ponczu; -schnapf, *sm.* waza do ponczu od. z pączem; -schpulver, *sm.* proszek ponczowy (z którego się na prędce poncz robi); -schstube, *sf.*, -schzimmer, *sn.* izba ponczowa (gdzie poncz piją); -schtisch, *sm.* stół ponczowy (przy którym poncz piją); -schwirth, *sm.*, -schwirthin, *sf.* ten, ta, co puncz sprzedaje.

Pup, § s. Pumps; Pu'pen, § s. Pu'mpsen, Fa'rzen.

Pupi'll, *sm. Rw.* (Mündel) pupil; Pupi'lle, *sf. Zk.* (im Auge) pupila, źrenica; — (Mündel) sierota niedoletnia, sierota lat prawnych niedoszła; Pupilla'r-, Pupi'llen-, *a. Rw.* pupilarny; Pupilla'rcolle'gium, *sn. Rw.* zwierzchność nad opiekami.

Pü'ppchen, *sn. dim.* laleczka.

Pu'ppe, *sf.* lalka; —, *Ng.* (Insectenlarven) poczwarka; Pu'ppen, *vn.* (h.) lalką się bawić; sich —, *Ng.* (von Insecten) w poczwarkę się zamieniać; Pu'ppen-, *a.* —lalek; jak lalka; Pu'ppenäh'nlich, Pu'ppena'rtig, *a.* lalkowaty; -pengesi'cht, *sn.* twarz jak u lalki; lalkowata twarz; Pu'ppenkra'm, *sm.* kram, gdzie lalki od. zabawki dziecinne sprzedają; — zabawki dla dzieci; -penkrä'mer, *sm.* kramarz handlujący lalkami od. zabawkami; -penma'cher, *sm.* lalkarz; -penspie'l, *sn.* maryonetki; *zabawka dziecinna; -penspie'ler, *sm.* kuglarz; -pensta'nd, *sm. Ng.* (bei den Insecten) pora oder stan, kiedy owad jest poczwarką; —, *przechodzenie ze stanu nieoświecenia do stanu wykształcenia; -penwe'rk, -penzeu'g, s. Pu'ppenkra'm.

Pu'ppern, *vn.* (h.) kiwać się na tę i na ową stronę.

Pur, *a.* czysty; s. a. Rein.

Purga'nz, *sf. Hlk.* purgans, purgancya, lekarstwo czyszczące; Purgato'rium, s. Rei'nigungsei'd, Fe'gefeu'er; Purgi'r-, *a. Hlk.* purgujący, laksujący, rozwalniający, czyszczący; Purgi'ren, *vn.* (h.) u. *va. Hlk.* purgować, czyścić, laksować; Purgi'rend, *ppr.* u. *a. Hlk.* laksujący; Purgi'rflachs, s. Be'rgflachs; Purgi'rkörner, s. Catapu'tia; Purgi'rkraut, *sn. Ng.* konitrud; Purgi'rlein, s. Be'rgflachs; Purgi'rmelde, *sf. Ng.* łoboda rozłożysta; Purgi'rmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo purgujące od. przeczyszczające.

Purificatio'n, Purifici'ren, s. Rei'nigung, Rei'nigen.

Puri'smus, *sm. Spl. etc.* puryzm; przesadzone ubieganie się za czystością języka; Puri'st, *sm. Spl.* purysta.

Pu'rpur, Pu'rper, *sm.* purpura; mit — färben ufarbować w purpurze, w purpurowéj farbie; der — ihrer Wangen, *purpurowy kolor, który jéj usta oblewa; sein Kleid strahlte von — suknia jego błyszczała purpurą; in — gekleidet w purpurę przybrany; purpurą odziany; Pur'pur-, *a.* purpurowy.

Pu'rpurfa'rbe, *sf.* purpurowy kolor; -purfa'rben, -purfa'rbig, *a.* purpurowy, purpurowego koloru; -purfä'rber, *sm.* farbierz na purpurowo farbujący; -purfla'mmig, -purfeu'rig, *a.* purpurowo płomienisty; -purgewa'nd, *sn.* purpurowe odzienie; -purgla'nz, *sm.* blask purpurowy; -purglä'nzend, *a.* błyszczący w purpurze; -purhe'll, *a.* jasnopurpurowy; -purhu't, *sm.* purpurowy kapelusz (kardynalski); Purpu'risch, *a.* purpurowaty; Pu'rpurklei'd, *sn.* suknia purpurowa; -purli'cht, *sn.* purpurowe światło; -purli'ppe, *sf.* purpurowe wargi; -purma'ntel, *sm.* płaszcz purpurowy; -purmu'schel, -purschne'cke, *sf. Ng.* ślimak purpurowy; żółwik morski; Pu'rpurn, -purro'th, *a.* purpurowy; -purro'ck, s. Pu'rpurklei'd; -purrö'the, *sf.* purpurowa czerwoność; -purstrah'lend, s. Pu'rpurglä'nzend; -purwa'nge, *sf.* purpurowa jagoda; purpurowy policzek.

Pu'rren, *vn.* (h.) mruczéć; warczéć; —, *va.* drażnić kogo.

Pu'rzel, Pü'rzel, s. Bü'rzel; Pu'rzelbaum, -rzelmann, s. Bu'rzelbaum, 2c.

Pu'stel, *sf. Hlk.* pęcherzyk (na ciele).

Pu'sten, *vn.* (h.) puchać, mocno oddychać przez usta.

Pu'stig, *a.* nabrzmiały.

Pu'te, *sf. Ng.* jędyczka; indyczka; Pu'ten-, *a. Ng.* jędyczy; z jędyka; Pu'tenbraten, *sm. Kk.* pieczeń z jędyka, jędyk pieczony; Pu'ter, Pu'thahn, Pu'terhah'n, *sm. Ng.* jędyk; indyk; Pu'tern, *vn.* (h.) bełkotać.

Putrefactio'n, *sf.* zgniłość.

Putresce'nz, *sf.* gnicie.

Putsch! *int.* huzia! —, *sm.* *Streich, *Handstreich.

Putt, putt, putt! *int.* tiu, tiu, tiu! (wabiąc kury lub kurczęta).

Putz, *sm.* strój, strojenie się; to w co się stroimy; Putz-, *a.* strojowy; Pu'tzbecken, s. Ba'rtbecken.

Pu'tzdocke, *sf. iron.* *strojniś; elegant; strojnisia; elegantka.

Pu'tze, *sf.* s. Li'chtscheere.

Pu'tzeisen, *sn.* żelazko do chędożenia muru.

Pu'tzen, *va.* chędożyć, czyścić; die Bäume —, *Gtn.* chędożyć drzewa, okrzesywać, obrzynać; die Mauer —, *Bk.* chędożyć mur, obrzucać go; den Bart — brodę golić; das Licht — objaśnić świecę; sich die Nase — utrzéć nos; Jemandem die Nase —, *nosa komu utrzéć, *tęgo go wyłajać; sich — stroić się; geputzt, wystrojony; sich — (Vögel) muskać się, dziobem piórka układać; der Vogel putzt sich ptak muska się.

Pu'tzgewa'nd, *sn.* odzież do stroju; Pu'tzhandel, *sm.*, Pu'tzhandlung, *sf. H.* handel, w którym stroje sprzedają; handel galanteryjny; Pu'tzhandel-, *a.* do handlu galanteryjnego należący; -tzhändler, *sm.* galanternik; -tzhändlerin, *sf.* modniarka; -tzholz, *sn.* drewienko do chędożenia; galant.

Pu'tzig, *a.* § (komisch) mały, drobny (co do wzrostu).

Pu'tzjungfer, *sf.* (Stubenmädchen, Kammerjungfer) panna do robienia strojów; strojnisia; -tzkasten, *sm.* (Toilettenkä'stchen) skrzynia na stroje; -tzkopf, *sm.* głowa do strojów (t. j. na któréj modniarki stroje zawieszają); -tzladen, *sm.* sklep w którym stroje sprzedają; -tzmacherin, *sf.* modniarka (co modne stroje robi); -tzmeißel, *sm.* dłutko do robienia dziurek w sitku lub w durchszlaku; -tzmesser, *sn.* brzytwa; -tznarr, -tznärrchen, s. Pu'tzdo'cke, Pu'tznärrin; -tzsache, *sf.* rzecz do stroju należąca; -tzschachtel, *sf.* pudełko na stroje od. ze strojami; -tzscheere, *sf.* szczypce (do świc objaśniania); -tzstube, *sf.*, -tzstübchen, *sn. dim.*, -tzzimmer, *sn.* pokój gotowalniany; strójnica; pokój do strojenia się przeznaczony; pokój strojny, przybrany; -tzsucht, *sf.* upodobanie w strojach; -tzsüchtig, *a.* lubiący się stroić; -tztisch, *sm.*, -tztischchen, *sn. dim.* gotowalnia; toaleta; stół od. stolik do strojów; -tzwaare, *sf.* towar strojowy.

Pyrami'de, *sf. Bk. Alt. Gl.* piramida; Pyrami'den-, Pyramida'l-, Pyramida'lisch, Pyrami'denförmig, *a.* u. *ad.* piramidalny; piramidalnie.

Py'rmont, *sn. Geog.* Pirmont; von, aus —, Py'rmonter, *a. Geog.* Pirmoncki; Py'rmonter, *sm. Geog. Hlk.* pirmoncka woda.

Py'rometer, *sn.* pirometr; ogniomierz.

Pyrote'chnik, *sf.* sztuka użycia ognia; sztuka robienia fajerwerków; s. a. Feu'erwerkskunst; Pyrote'chnisch, *a.* tyczący się użycia ognia lub robienia fajerwerków; —, *sm.* s. Feu'erwe'rker.

Py'rrhisch, *a.* n. *sf.* taniec wymyślony przez *Pyrrhusa* syna *Achillesa*.

Pyrrho'nisch, *a. npr. Alt.* Pirroński, od *Pirrona* (lub *Pyrrhona*) filozofa, którego nauki podstawą było wątpienie o wszystkiem; Pyrrhoni'smus, *sm. Philos. Alt.* pirronizm, nauka *Pyrrhona*, wątpienie o wszystkiem.

Pythagorä'er, *sm. Philos. Alt.* pitagorejczyk, zwolennik nauki *Pythagoresa*; Pythagorä'isch, Pythago'risch, *a. Philos. Alt.* pitagorejski.

Py'thia, *sf. npr. Alt.* Pythia, Pitja, kapłanka *Apollina* w *Delfach* wydająca wyrocznie z trójnoga.

Py'thisch, *a. Geog. Alt.* Pythyjski; —, *ad.* po Pythyjsku.

Q.

Q, **q**, siedmnasta litera albo głoska alfabetu niemieckiego, wymawia się = *k* po polsku; qu = *kw*.

Qua'bbe, ſ. Wa'mme; Qua'bbelig, *a.* pulchny; tłuściuchny; trzęsący się od tłustości; trzęsący się; Qua'bbeln, *vn.* (h.) trząść się jak co tłustego, lub wilgotnego.

Quackelei', *sf.* roztrzepanie; Qua'ckeln, *vn.* (h.) *być roztrzepanym; Qua'ckler, *sm.* roztrzepaniec.

Qua'ckſalber, *sm. iron.* partacz lekarski; konował; olejkarz; szarlatan; doktor jugo; Quackſalberei', *sf. iron.* szarlatańſtwo; szarlataneryа; partackie leczenie; konowalstwo; olejkarstwo; Qua'ckſalbern, *vn.* (h.) u. *va. iron.* szarlatanować; partaczyć (w leczeniu); konowałować; Jemanden zu Tode — poty nad kim konowałować, aż się go wyprawi na tamten świat.

Qua'der, *sf.*, Qua'derſtei'n, *sm. Bk.* cios; ciosowy kamień.

Quadrangula'r, *a. Gl.* czworokątny.

Quadra'nt, *sm. Stk.* kwadrans, ćwierćkoła; Quadra'nt-, Quadra'nten-, *a. Stk.* kwadransowy; Quadranta'luhr, *sf. Slk.* zegar kwadransowy, na kwadransie opisany.

Quadra't, *sn. Gl.* kwadrat; Quadra't-, *a. Gl.* kwadratowy; Quadra'telle, *sf. Gt.* łokieć kwadratowa; Quadra'tfuß, *sm. Gl.* stopa kwadratowa; Quadra'tmeile, *sf.* mila kwadratowa; Quadra'truthe, *sf. Gl.* pręt kwadratowy.

Quadratu'r, *sf.* kwadratura (koła); czworograniastość.

Quadra'twurzel, *sf. Bk. Gl.* pierwiastek kwadratowy; pierwiastek liczby kwadratowéj.

Quadrie'nnium, *sn.* czterolecie.

Quadri'lle, *sf.* kadryl (taniec i gra w karty).

Quadri'ren, *va.* skwadrować, kwadrat z czego zrobić; czworogranić.

Quadru'pel, *a.* poczwórny; Quadru'pelallia'nz, *sf. Stk.* poczwórne przymierze.

Quadſch, Quatſch, *a.* u. *ad.* bez związku', bez sensu; quadſches Zeug ſprechen, § pleść trzy potrzy.

Quai, ſ. Kai.

Quak! *int.* kwak! kwa!

Qua'kelchen, *sn. dim.* beksa; płaksa; skrzek (o dziecku) szczebiot; papla; Qua'keln, Qua'ken, *vn.* (h.) skrzeczéć (o żabach); kwakać (o kaczce); *kaczowatym głosem gadać, paplać, szczebiotać.

Quä'ken, *vn.* (h.) u. *va.* skrzeczéć; Jemandem die Ohren voll — skrzeczéć komu za uszami; Quä'ker, *sm.* skrzek, skrzekun; skrzekała, skrzeczący człowiek; —, *Kg.* Kwakier; Quä'ker-, Quä'keriſch, *a. Kg.* kwakierski; —, *ad.* po kwakiersku.

Qua'kler, ſ. Qua'ckler.

Qua'kſen, *vn.* (h.) ciągle skrzeczéć.

Qual, *sf.* udręczenie; męka; męczarnia; zu meiner — na moje udręczenie; ach, welche —! ach, co za męka! Qua'lbela'ſtet, *a.* ciężkie udręczenia cierpiący.

Quä'len, *va.* dręczyć, męczyć, trapić (auch *); quäle mich nicht ſo! nie drecz (męcz) mnie tak! von Furcht, von Angſt gequält dręczony bojaźnią, obawą; das Gewiſſen quält ihn sumnienie dręczy go; ſich — trapić się, biedzić się, męczyć się; ſich mit einer Arbeit — męczyć się nad robotą; quäle dich nicht ſo! nie trap się tak! Quä'len, *sn.* męczenie.

Qua'lengewi'mmer, *sn.* jęki, które udręczenia wyciskają; Qua'lentla'den, Qua'lentla'ſtet, *a.* wolny od udręczeń; ten, który się ich pozbył; Qua'lenvo'll, *a.* pełen udręczeń.

Quä'ler, *sm.* dręczyciel; Quä'lerin, *sf.* dręczycielka; Quälerei', *sf.* dręczenie; męczenie.

Qua'lerfü'llt, ſ. Qua'lenvo'll.

Quä'lgeiſt, *sm.* duch dokuczliwy; *zły duch, *szatan, *pokraka.

Qualificatio'n, *sf.* kwalifikacya, zdatność od. uzdatnienie (do czego); Qualificatio'ns-, *a.* kwalifikacyjny; Qualificatio'nsſchein, *sm.*, Qualificatio'nszeugniß, *sn.* świadectwo kwalifikacyjne; Qualifici'ren, *va.* ukwalifikować, uzdatnić do czego, lub uznać zdatnym; ſich — kwalifikować się; zdać się do czego; być uzdatnionym; ſich zu etwas — kwalifikować się od. zdać się do czego, na co.

Qualitä't, *sf.* gatunek; Waaren von der beſten — towary w najlepszym gatunku; — charakter; znaczenie; Qualitati'v, *a.* pod względem jakości uważany.

Quall, *sm.* wypływ; wytrysk.

Qualm, *sm.* zaduch, para dusząca; duszący dym; — par; parny upał; omdlałość w skutek gorąca; Qua'lmdampf, *sm.* para gruba jak dym; Qua'lmen, *vn.* (h.) u. *va.* parę od. dym z siebie wydawać; kopcić (jak olej w lampie); dymić, kopcić; die Stube voll — nakopcić pełną izbę.

Quä'lort, *sm.* katownia; męczarnia.

Qua'lſter, *sm.* flegma (w gardle); Qua'lſtern, *vn.* (h.) krztusić się, gęstą flegmę spluwać od. zrzucać.

Quä'lteufel, ſ. Pla'gegei'ſt.

Qua'lvoll, ſ. Qua'lenvo'll.

Quant, 2c. ſ. Quent, 2c.

Quatitä't, *sf.* ilość; in großer — w wielkiéj ilości; —, *Spl.* (der Sylben) iloczas; Quantitati'v, *a.* ilościowy; pod względem ilości uważany.

Qua'ntum, *sn.* ilość; kwota; suma; część na kogo przypadająca.

Qua'ppe, *sf. Ng.* (Fiſch) mientus.

Quarantä'ne, *sf. Stw. Sw.* karantena, kwarantana; die — halten kwarantanę odbywać.

Qua'rgel, Qua'rgkäſe, ſ. Qua'rkkäſe.

Quark, *sm.* twaróg; błocko, gęste błoto; —, *rzecz niewarta lub niemiła; den alten — aufrühren, *błoto na nowo rozgrzebać; *wrzód zatrupiały na nowo zdrapać; *zapomnianą rzecz niemiłą wznowić; in jedem Quarke rühren, *wszędzie nos wściubić; *do każdéj bagateli się wtrącić; ich bekümmere mich nicht um dieſen —, *nie dbam o takie błazeństwo; Quark-, *a.* twarogowy, twarożny; Qua'rkbrod, *sn.* chléb z twarogiem, twarogiem posmarowany; -rkhänge, *sf. Ldw.* deska (na powietrzu wisząca) do suszenia serów; -rkkäſe, *sm.* sér krowi od. z twarogu; -rkkloß, *sm. Kk.* piróg leniwy od. z séra; -rkkorb, *sm.* kosz na twarogi; -rkſack, *sm.* worek, w którym séry ociekają; *człowiek ślamazarny; -rkſchnitte, ſ. Qua'rkbrod; -rkſpitze, *sf.* tyle twarogu, ile na koniec noża wziąć można; *tyle co nic; er ſoll eine alte — bekommen! figę dostanie! -rkſtein, *sm.* kamień do wyciskania serów; -rktrage, ſ. Qua'rkkorb.

Qua'rre, *sf.* § terkotka; *skrzat, skrzek; *zrzęda; *mruczydło; *brzęczydło; die Pfarre mit der — bekommen, *dostać urząd z bręczydłem.

Quarré, Quarrébataillo'n, *sn. Kw.* czworobok; ein — bilden, *Kw.* czworobok ustawić.

Qua'rren, *vn.* (h.) § skrzeczéć; terkotać; Jemandem die Ohren voll — terkotać komu za uszami.

Quart, *sn.* czwarta część, ćwierć (czego); —, *Bchdr. Bchh.* ćwiartka (jako format książki); in —, *Bchdr. Bchh.* w ćwiartce; w czwórce; in kwarto; Qua'rt-, *a.* kwartowy.

Quarta'l, *sn.* kwartał; kwartalne, zapłata od. opłata trzechmiesięczna; — posiedzenie od. zgromadzenie kwartalne; — halten odbywać posiedzenie kwartalne; Quartal-, *a.* kwartalny; Quarta'liter, Quarta'lweiſe, *ad.* kwartalnie.

Quarta'ner, *sm.* czwartoklasista; uczeń klasy czwartéj; Quarta'nfieber, *sn. Hlk.* czwartaczka, febra w czwarty dzień przypadająca; Quarta'nt, Qua'rtband, *sm. Bchh.* książka w czwórce od. in kwarto.

Qua'rtblatt, *sn.* ćwiartka (papieru).

Qua'rte, *sf. Tk. Ftk.* kwarta.

Quartero'n, *sm.*, Quartero'ne, *sf. Geog.* Kwarteron, Kwarterona, pochodzący, pochodząca z Europejczyka i Terceroniny (Terzerone), w czwartém pokoleniu czarny.

Quarte'tt, *sn.*, Quarte'ttgeſa'ng, *sm.*, Quarte'ttmuſi'k, *sf. Tk.* kwartet; kwarteta.

Qua'rtflaſche, *sf.* butelka kwartowa; dreiviertel — butelka trzechkwaterkowa.

Quartie'r, *sn.* kwarto (jako miara); — cyrkuł, dzielnica (miasta, t. j. oddział czwartą część zawierający); — (Wohnung) stancya, mieszkanie; —, *Kw.* kwatera (wojskowa); bei Jemandem im — ſtehen, liegen, *Kw.* stać u kogo na kwaterze; miéć u niego kwaterę; bei Jemandem — nehmen stanąć u kogo (na mieszkanie lub przenocowanie); —, *Gtn.* kwatera; oddział kwadratowy; —, *Kw.* *pardon, darowanie życia; um — bitten, *Kw.* *o pardon prosić; Jemandem — geben, *Kw.* *darować komu życie, pardonować; — (Hintertheil am Schuh od. Stiefel) napiętek; — (Achſelſtück des Hemdes) naramiączko; Quartie'r-

bille't, *sn. Kw.* bilet kwaterniczy od. na kwaterę; Quartie'rchen, *sn. dim.* kwaterka, czwarta część kwarty; Quartie'ren, s. Ei'nquartie'ren; Quartie'rfrei, *a.* wolny od kwaterunku; Quartie'rfreiheit, *sf.* wolność od kwaterunku; bezpieczeństwo zastrzeżone komu w mieszkaniu; Quartie'rgeld, *sn.* (zapłata) za mieszkanie; kwaterunkowe; opłata za wolność od kwaterunku; Quartie'rmacher, *sm. Kw.* kwaterniczy; Quartie'rmeister, *sm. Kw.* kwatermistrz, stanowniczy.

Qua'rtmaaß, *sn.* kwart; Qua'rtmaaß-, *a.* kwartowy.

Qua'rtseite, *sf.* strona ćwiartki, jedna strona ćwiartki papieru.

Qua'rtus, *sm.* czwarty nauczyciel szkoły.

Quarz, *sm. Ng.* kwarc; kwarzec; Quarz-, *a. Ng.* kwarcowy; Qua'rzicht, *a.* kwarcowaty; Qua'rzig, *a. Ng.* kwarcowy, kwarc w sobie zawierający.

Qua'si, *ad.* niby; prawie; niemal; er ist ein Quasigelehrter, Quasiarzt jest to niby uczony, niby doktor.

Qua'sseln, *vn.* (h.) § gadać ni to ni owo.

Qua'ssie, *sf. Ng.* kwasya; kwassya; Qua'ssien-, *a. Ng.* —kwassyi; Qua'ssienextra'ct, *sm.* kwassyna; Qua'ssienho'lz, *sn. Ng. H.* kwassya.

Quast, *sm.*, Qua'ste, *sf.* kutas; kiść; pęzel; Quä'stchen, *sn. dim.* kutasik; pęzlik.

Quate'mber, *sm.* kwartał; pierwszy dzień kwartału; —, Quate'mberge'ld, *sn.* kwartalne, opłata kwartalna; — suchedni.

Quate'rne, *sf.* kwaterno.

Quatsch! *int.* chlast! chlask! chlust! Quatsch, *sm.* § skrzypnięcie; chlasnięcie; einen — thun chlasnąć; klapsnąć; Jemandem einen — geben chlasnąć kogo, w twarz mu dać klapsa.

Qua'tschelig, ** § s. Qua'bbelig; Qua'tscheln, *vn.* (h.) chłaszczéć; chląszczéć; chrząszczéć; Qua'tschen, *vn.* (s.): in den Koth — klapsnąć w błoto; im Kothe — brodzić po błocie chlaszcząc nogami; —, s. Plau'dern, Fa'seln; Qua'tschig, *a.* błotnisty.

Que'cke, *sf.*, Que'ckengra's, *sn. Ng.* perz; Que'cken, *vn.* (h.) mnożyć się, krzewić się, rozradzać się (jak perz); Que'cken-, *a. Ng.* perzowy; Que'ckene'gge, *sf. Ldw.* brona do wyrywania perzu; Que'ckentra'nk, *sm.* napój od. ziółka z perzu; Que'ckenwu'rzel, *sf.* korzeń perzowy; Que'ckgras, s. Que'cke; Que'ckig, *a.* pełen pérzu; pérzem zarosły.

Que'cksilber, *sn. Ng. Bw. Hlk.* żywe srebro; merkuryusz; rtęć; trzęć; mildes salzsaures, versüßtes — chlorek merkuryuszu; kalomel; ätzendes salzsaures —, *Schdk.* sublimat; er hat viel —, er ist wie —, *to żywe srebro; niezmiernie żywy ruchawy; Que'cksilber-, *a. Ng. Bw. Hlk.* merkuryalny; Que'cksilberau'flösung, *sf. Schdk.* rozczyn merkuryuszu; -bere'rz, s. Qui'ckerz; -berhalbsäu're, *sf. Schdk.* podkwas merkuryuszu; -berka'lk, *sm.* merkuryusz skalcynowany; -bermi'ttel, *sn. Hlk.* lekarstwo merkuryalne; -berpfla'ster, *sn. Hlk.* plaster merkuryalny; -bersa'lbe, *sf. Hlk.* maść merkuryalna; szara maść.

Que'ckweizen, s. Que'cke.

Que'hle, *sf.* płat długi a wązki do obcierania; ręcznik, ściérka.

Quell, *sm.*, Que'lle, *sf.* źrzódło; nach einer Quelle graben kopać szukając źrzódła; eine — fassen źrzódło obcembrować; nach den Quellen ausgearbeitet, *Litt.* zrobiony ze źrzódeł; an der — sein, sitzen, *mieć (wiedziéć) co z samego źrzódła; Quell-, Que'llen-, *a.* zdrojowy; zródlany; Que'llchen, *sn. dim.* źrzódełko; Que'llen, *vn. irr.* (s.) (quelle, quillt, quoll, gequollen) pęcznieć (jak groch gotując się, lub drzewo na wilgoci będące); die Augen quellen ihm aus dem Kopfe, * oczy mu chcą wyjść z głowy; der Bissen quillt ihm im Munde, *jadło mu rośnie w gębie; — wytryskać; wypływać; sączyć się; aus Gott quillt alles Licht u. Leben, * z Boga wypływa wszelkie światło i życie; unter dem Hute hervor quillt ihr das Haar um den Nacken, * z pod kapelusza spływa jéj włos po karku; —, *va. Kk.* dać czemu napęcznieć; namoczyć dla napęcznienia.

Que'llenhe'll, *a.* jasny jak woda ze źrzódła; -llenmä'ßig, *a.* jak źrzódło; -llenrei'ch, *a.* obfity w źrzódła; źrzódlasty; -llgras, *sn. Ng.* śmialek wodny; -llgrund, *sm.* grund zdroisty; Que'llig, *a.* zdroisty; Que'llnymphe, *sf. Myth.* nimfa zdrojowa, źrzódłem jakiém opiekująca się; -llsalz, *sn.* warzonka z źrzódlanéj wody; -llsand, *sm.* miałki od. drobny od. lgnący piasek (przy źrzódłach); -llstrahl, *sm.* *sm.* promień wody wytryskującéj ze źrzódła; -llwasser, *sn.* woda źrzódlana od. zdrowoja.

Que'ndel, *sm. Ng.* (Pflanze) macierzanka; römischer — dzięcielina; Que'ndelö'l, *sf.* olejek z macierzanki.

Quengelei', *sf.* § bezustanne narzekanie, kwęczenie; Que'ngeln, *vn.* (h.) u. *va.* kwęczéć, bezustannie narzekać; Jemandem die Ohren voll — kwęczéć komu za uszami; Que'ngler, *sm.* kwękała.

Quent, Que'ntchen, Que'ntlein, *sn. dim.* kwintel; ćwierć łóta.

Quer, *a.* poprzeczny; einer queren Hand breit szerokości ręki; —, *ad.* poprzecznie; w poprzeg; quer auf dem Pferde sitzen w poprzeg siedziéć na koniu; — über den Weg, über das Feld gehen iść od. przechodzić przez drogę, przez pole; mit einem Balken — durch die Thür wollen, *wleźć na drzewo kopać rzepę; *przewrotnie brać się do rzeczy; Que'rangriff, *sm. Kw.* uderzenie z boku; atak poprzeczny; dywersya; Que'rast, *sm.* gałąź poprzeczna, w poprzeg drugiéj idąca; Que'raxt, *sf. Zm.* siekiera ciesielska dwusieczna z poprzecznem ostrzem; Que'rbalken, *sm.* belka poprzeczna; Que'rband, *sm. Zm.* szpąga; —, *Hlk.* opaska poprzeczna; Que'rbank, *sf.* ławka poprzeczna, w poprzek postawiona; Que'rbinde, *Htk.* s. Que'rband; Que'rdamm, *sm.* grobla poprzeczna; Que'rdurchschnitt, *sm.* krój poprzeczny; przecięcie poprzeczne.

Que're, *sf.* poprzek; poprzecze; szerz; in die —, nach der — w poprzek (położyć, przeciąć); in die Länge u. in die — w dłuż i w szerz; den Hut in die — setzen kapelusz na bakier wsadzić; Jemandem in die — kommen, *wejść komu w drogę, *przeszkodzić mu, przeszkodę uczynić; er kommt mir immer in die —, *wszędzie mi bróździ; etwas in die — nehmen, *wziąć co opacznie; *źle zrozumiéć; *wziąć za złe; es geht mir Alles der —, *wszystko mi na opak idzie.

Quereli'ren, *vn.* (h.) § zatargi miéć; swarzyć się.

Que'ren (sich), *vr.*: das kreuzt u. quert sich, *to się krzyżnie w dłuż i w szérz od. na wszystkie strony.

Que'rfeld, Que'rfeldei'n, *ad.* z boku; z nienacka; ni z tąd ni z owąd; niespodzianie; Que'rflöte, *sf. Tk.* fletrowers; -rfurche, *sf. Ldw.* bruzda poprzeczna; -rgang, *sm.* chodnik poprzeczny; -rgasse, *sf.* ulica poprzeczna, przecznica; zaułek; -rgäßchen, *sn. dim.* uliczka peprzeczna; przeczniczka; -rgiebel, *sm. Bk.* poprzeczny szczyt (domu); -rgraben, *sm.* rów poprzeczny, w poprzek poprowadzony; -rhaus, *sn.* dom poprzeczny; -rholz, *sn.* drewno od. drzewo w poprzek idące; -rkopf, *sm.* głowa w poprzek stojąca; —, *iron.* *sprzeka; człowiek lubiący wszystko brać na opak; *dziwak; -rköpfig, *(człowiek) sprzeczny, dziwaczny, na wspak wszystko biorący; człowiek krnąbrny, uparty, u porczywy.

Querl, Quirl, *sm. Kk.* mątewka.

Que'rlatte, *sf. Zm.* łata poprzeczna.

Que'rlen, Qui'rlen, *va.* mięszać od. mącić co (za pomocą mątewki); Eier —, *Kk.* rozbijać jaja; Eier, Mehl in die Suppe —, *Kk.* rosół podbić od. zabić jajami, mąką; sich — kręcić się; obracać się szybko to w tę to w przeciwną stronę; fertać się.

Que'rlförmig, Qui'rlförmig, *a. Ng. etc.* mający kształt mątewki.

Que'rlinie, *sf.* linia poprzeczna; —, *Gl.* przekątnia; Que'rnaht, *sf.* szew poprzeczny; -rpfeife, *sf. Tk.* flet lub piszczałka (w kształcie fletrowersu); piszczałka wojskowa; -rpfeifer, *sm. Tk.* fajfer, fletnista; -rreiter, *sm.* jeździec konny na jednéj stronie siodła siedzący; -rsack, *sm.* sakwy; biesagi; -rsattel, *sm.* siodło poprzeczne, kobiece (do siedzenia na jednéj stronie); -rschlag, *sm. Bw.* chodnik poprzeczny; -rschnitt, *sm.* cięcie, nacięcie, przecięcie poprzeczne; -rsinn, *sm. iron.* *umysł dziwaczny; sposób myślenia sprzeczny; -rsinnig, *a. iron.* *dziwacznego umysłu (człowiek); -rstange, *sf.*, -rstock, *sm.* drąg poprzeczny; -rstraße, s. Que'rgasse; -rstreich, *sm.* figiel wypłatany komu dla przeszkodzenia jego zamiarowi; -rstrich, *sm.* linijka poprzeczna; Jemandem einen — machen, *zniszczyć czyje plany; * pomięszać mu szyki; *przeszkodzić jego zamiarom; -rstück, *sn.* kawałek poprzeczny; część poprzeczna; -rü'ber, *ad.* w poprzek.

Querula'nt, *sm. Rw.* kwerulant; wieczny skarzyciel; *pieniacz; Queruli'ren, *vn.* (h.) ciągle się skarzyć.

Que'rwall, *sm. Rw.* wał poprzeczny; -rwand, *sf. Bk.* ściana poprzeczna; -rweg, *sm.* droga poprzeczna; -rwind, *sm.* wiatr z boku wiejący.

Que'tsche, *sf.* ściskadło; prasa do gniecienia; Que'tscheisen, *sn.* żelazo do ściskania; Que'tschen, *va.* gnieść, zgnieść co; wygniatać, wyciskać (sok z jagód, z cytryn); das

Metall —, *Mzk.* kruszec płaszczyć, kuć na blaszki; Que'tschgeld, *sn. Mzk.* kawał kruszcu okrągły; Que'tschhammer, *sm. Mzk.* młot do płaszczenia kruszcu; Que'tschung, *sf.* gniecenie; zgniecenie; spłaszczenie; ściągnienie wyrazu, skrócenie go przez wyrzutnią; —, *Hlk.* stłuczenie; kontuzya; Que'tschwunde, *sf. Hlk.* rana ze stłuczenia.

Que'ue, *sn.* kij bilarowy.

Quick, *a.* rzeski; świeży; Qui'ckborn, *sm.* żywe źrzódło; zdrój żywéj wody; Qui'ckbornig, *a.* zdroisty.

Qui'ckbrei, *sm. Httk.* amalgama; Qui'ckerz, *sn. Httk.* ruda merkuryuszowa; Qui'cksand, *s.* Que'llsand; -ckwasser, *sn.* woda merkuryalna.

Quiek! Quietsch! *int.* kwi! kwi! (o świniach); Quie'ken, Quie'ksen, Quie'tschen, *vn.* (h.) kwiczéć; Quie'ken, *sn. s.* Gequi'k, Gequi'tsche.

Quiesce'nt, *sm.* kwiescent; Quiescentu'r, *sf.* kwiescentura; kwiescencya, stan spoczynku (urzędnika); Quiesci'ren, *vn.* (h.) *Rw.* przestać na wyroku (t. j. nie apelować); daléj procesu nie prowadzić; — być w stanie spoczynku (o wysłużonym urzędniku); —, *va. s.* Pensioni'ren.

Qui'nte, *s.* Quinte'rne.

Qui'nta, *sf.* piąta klasa; Quinta'ner, *sm.* piątoklasista.

Qui'nte, *sf. Tk.* kwinta, ton w muzyce, strona na skrzypcach; — (im Kartenspiel) piętnasty sekwens; —, *s.* Fi'nte.

Quinte'rne, *sf.* kwinterno.

Quintesse'nz, *sf.* najdelikatniejsza esencya; samotreść; sama esencya; —, *sama najważniéjsza treść.

Quinte'tt, *sn. Tk.* kwintet.

Quirl, Qui'rlen, *s.* Querl, Que'rlen.

Quist, *sm.* § trwonienie; putanie; Qui'sten, Que'sten, *vn.* (h.) § putać; trwonić.

Quitt, *a.* u. *ad.* kwita; ich bin von der Schuld — jużem dług zapłacił; jużem się skwitował z długu; nun bin ich des Eides — terazem wolny od przysięgi; aller Sorgen — sein być wolnym od kłopotów; wir sind — mit einander kwita z nami; mit Jemandem — werden skwitować się z kim.

Qui'tte, *sf. Ng.* pigwa; Qui'tten-, *a. Ng.* pigwowy; Qui'ttena'pfel, *sm.* pigwowy owoc, pigwa; Qui'ttenbau'm, *sm. Ng.* pigwowe drzewo; Qui'ttenge'lb, *a.* żółty jak pigwa; -ttenke'rn, *sm.* jądro pigwowe; -ttenmu'ß, *sn. Kk.* powidła z pigw; -ttenpfi'rsche, *sf. Ng. Gtn.* pigwowa brzoskwina; -ttensa'ft, *sm.* pigwowy sok; -ttenwei'n, *sm.* pigwowe wino.

Quitti'ren, *vn.* (h.) u. *va.* złożyć urząd; wziąć dymisyą; podać się do dymisyi; Jemanden — zakwitować kogo; Jemandem etwas — skwitować kogo z czego; Qui'ttung, *sf.* kwit; eine — ausstellen, Jemandem über etwas — geben kwit wystawić, dać komu kwit na co; Qui'ttungs-, *a.* kwitowy; kwitacyjny; -ttungsbu'ch, *sn.* książka kwitowa od. kwitacyjna.

Quo'dlibet, *sn.* kwodlibet; mieszanina; zbiór rozmaitych rzeczy; to i owo.

Quo'te, *sf.* kwota; ilość; suma.

Quotidia'nfieber, *sn. Hlk.* gorączka codzienna.

Quotie'nt, *sm. Rk.* kwocyent; ilorarz.

Quoti'ren, *va.* liczbować, liczby kłaść na czém.

R.

R, r, ośmnasta litera alfabetu niemieckiego, wymawia się = *r* po polsku.

Raa, *sf. Sw.* reja, drąg na maszcie, na którym żagiel wisi; Raa-, Raa'en-, *a. Sw.* rejowy; Raa'segel, *sn. Sw.* żagiel rejowy; Raa'stange, *sf. Sw.* reja.

Raba'tt, *sm. H.* rabat; spust z ceny; potrącenie; — geben, *H.* rabatować.

Raba'tte, *sf.* rabat (u sukni); —, *Gtn.* rabata, grządka bukszpanem itd. obsadzona.

Rabbi, Rabbi'ne, Rabbi'ner, *sm. Kg.* rabin; Rabbi'nisch, *a. Kg.* rabiński; Rabbini'smus, *sm. Kg.* rabinizm; Rabbini'st, *sm. Kg.* rabinista, zwolennik rabinizmu.

Ra'be, *sm. Ng.* kruk; stehlen wie ein —, *kraść jak kruk; eine Speise der Raben werden, *kruki paść swojém ciałem, *być powieszonym; ein weißer —, *raróg, *coś niezmiernie rzadkiego; Ra'ben-, *a. Ng.* kruczy; Ra'benaa's, *sn.* ścierwo dla kruków; Ra'bena'rt, *sf.* rodzaj kruczy; *nieludzki sposób obchodzenia się z kim, osobliwie z dziećmi; Ra'benbru'der, *sm.* *pogański brat; Ra'benei', *sn.* krucze jaje; Ra'bene'ltern, *smf. pl.* *tyrańscy, nieczuli rodzice; Ra'benfe'der, *sf.* krucze pióro; Ra'benfe'll, *sn.* skóra krucza; altes —, *iron.* stare straszydło; *kominiarz, *brzydka kobieta; Ra'benfi'ttig, *sm.* skrzydło krucze; -ngekrä'chz, -ngeschrei', *sn.* skrzek oder krakanie kruków; -nhaa'r, *sn.* *krucze włosy, czarne jak kruk; -nkrä'he, *sf. Ng.* gawron, kruczek, mała wrona całkiem czarna; -nmu'tter, *sf.* *tyrańska matka; *pogańska, niemiłosierna matka; -nne'st, *sn.* krucze gniazdo; -npa'ck, *s.* Ra'benvo'lk; -nscha'tten, *sm.* *kruczy cień, bardzo czarny; -nschna'bel, *sm. Zk.* kotewka; kleszcze kruczodzióbe; -nschwa'nz, *sm.* kruczy ogon; -nschwa'rz, *a.* czarny jak kruk; czarniuteńki; -nschwe'ster, *sf.* *pogańska siostra; -nsoh'n, *sm.* *pogański syn; -nstei'n, *sm. Ng. Bw.* czarna piorunowa strzałka; —, *szafot, miejsce egzekucyi od. tracenia winowajców; -nsti'mme, *sf.* *kruczy głos, skrzekliwy jak kruka; -nto'chter, *sf.* *pogańska córka.

Rabuli'st, *sm.* rabulista, kłapacz sądowy, lub krętacz; Rabulisterei', *sf.* rabulistostwo.

Raccommodi'ren, *va.* naprawić, zreparować.

Ra'ce, Ra'sse, *sf.* rasa; Ra'ce-, Ra'cen-, Ra'ssen-, *a.* rasowy; Ra'cenpfe'rd, Ra'ssepfe'rd, *sn.* koń rasowy.

Ra'chabkühlung, *sf.* uspokojenie zemsty; Ra'chauge, *sn.* oko mściwe, zemstą pałające; Ra'chausruf, *sm.*, Ra'chausrufen, *sn.* głos zemsty; wykrzyknienie zemstę okazujące; Ra'chblick, *sm.* spojrzenie mściwe, w którém się zemsta maluje; Ra'chbrennend, *a.* zemstą pałający; Ra'chdurst, Ra'chedu'rst, *sm.* pragnienie od. łaknienie zemsty; Ra'che, *sf.* zemsta; aus — etwas thun z zemsty od. przez zemstę co robić; — üben mścić się; an Jemandem — üben, nehmen wegen etw. mścić się na kim, za co; vor — glühen, flammen, *pałać zemstą; vor, aus — entbrennen, *zapalić się zemstą; seine — stillen nasycić, zaspokoić zemstę; Ra'che-, Rach-, *a.* mściwy; — zemsty; Ra'chebre'nnend, Ra'chedu'rst, 2c. *s.* Ra'chbrennend, 2c.; Ra'chee'ngel, Rä'chee'ngel, *sm.* anioł mściciel; Ra'chegei'st, *sm.* duch zemsty; Ra'cheglü'hend, *a.* pałający zemstą; Ra'chego'tt, *sm.*, Ra'chegö'ttin, *sf. Myth.* bożek i bogini zemsty.

Ra'chen, *sm. Zk.* paszcza, paszczęka; Jemandem etwas aus dem — reißen, *wydrzéć komu co z paszczy (z gardła); Jemandem den — füllen, *natkać kogo, *nasycić go; Jemandem Alles in den — stecken, *wszystko tkać w kogo; Jemanden aus dem — des Todes befreien, *wydrzéć kogo z paszczy śmierci.

Rä'chen, *va.* zemścić się; Jemanden — zemścić się za kogo; etwas — zemścić się za co; Jemanden, etwas an Jemandem — zemścić się na kim za kogo, za co; sich — zemścić się; an Jemandem, wegen etwas — pomścić się na kim czego; ich bin gerochen, gerächt zemszczony jestem.

Ra'chen-, *a. Zk.* paszczowy; Ra'chenfö'rmig, *a.* paszczowaty, kształt paszczy mający.

Rä'cher, *sm.* mściciel; pomściciel; Rä'cher-, *a.* mścicielski; Ra'cherfü'llt, *a.* pełen zemsty; Rä'cherin, *sf.* mścicielka; Rä'cherisch, *a.* mściwy; Ra'cheschrei'end, *a.* o zemstę wołający; Ra'cheschwe'rt, *sn.* miecz zemsty; Ra'chesto'ß, *sm.* pchnięcie (sztyletem itd.) z zemsty; raz z zemsty zadany; Ra'chfeuer, *sn.* *ogień zemsty; Ra'chgier, *sf.* chciwość zemsty; mściwość; Ra'chgierig, *a.* chciwy zemsty; zemściwy; mściwy; Ra'chgierigkeit, *s.* Ra'chsucht; Ra'chglut, *sf.* pałanie zemstą; Ra'chgöttin, *sf. Myth.* Bogini zemsty; *Zemsta; *Nemezys; Ra'chlust, Ra'chlustig, Ra'chsucht, Ra'chsüchtig, *s.* Ra'chgier, Ra'chgierig; Ra'chschwert, *s.* Ra'cheschwe'rt.

Rack, *s.* A'rack.

Ra'cker, *sm.* § rakarz; hycel.

Ra'ckern, § *s.* A'bmühen, A'rbeiten.

Racke't, *sn.* rakiet (do gry wolanta); Racke'te, *sf.* rakieta; raca.

Rad, *sn.* koło; (u wozu itd.); kółko (u zegarka); ein — schlagen, *Gymn.* kozła od. koziołka przewrócić; der Pfau schlägt ein —, *paw ogon roztacza; das fünfte — am Wagen sein, *być jak piąte koło u wozu; du bist hier das fünfte — am Wagen, *potrzebnyś tu, jak Piłat w kredzie (od. w *kredo*); — koło do łamania lub wplatania zło-

czynców; Jemanden mit dem Rade vom Leben zum Tode bringen, *Rw.* kołem komu życie odebrać; Jemanden auf das — flechten, *Rw.* w koło wpleść kogo; Galgen u. — verdienen, *na szubienicę i koło zasłużyć; auf dieses Verbrechen steht Galgen u. — na tę zbrodnią wyznaczona jest kara szubienicy i kołem łamania; Rad-, *a.* jak koło; kolisty; Ra'dähnlich, *a.* do koła podobny; Ra'darm, *sm.* szprycha (u koła); Ra'dbrechen, *va.* *kaleczyć język *od.* wyrazy; zepsuto wymawiać słowa; *gadać jakby po grudzie jechał; —, *sn.* kaleczenie języka; *zepsute *od.* fałszywe wymawianie; Ra'dbrecher, *sm.* *kaleczyciel języka; Ra'dbrunnen, *sm.* studnia, z któréj się woda kołem wyciąga; Rä'dchen, *sn. dim.* kółko; Rä'dchen-, *a.* kółkowy; Ra'ddreher, *sm.* obracający koło.

Ra'debe'rge, *sf.* taczki ze skrzynią; Ra'dese'lge, Ra'dfelge, *sf.* dzwono u koła.

Ra'dega'st, *sm. Myth.* (Gott der Freundschaft bei den altheidnischen Slawen) Radegast, Radogast.

Ra'deha'cke, Ra'dehau'e, *sf.* motyka do karczowania.

Rä'delsfüh'rer, *sm.* herszt; naczelnik bandy.

Ra'dema'cher, *sm.* kołodziéj; Ra'dema'chers-, *a.* koleśniczy.

Ra'den, *sm. Ng.* (Pflanze) kąkol; mietlica.

Rä'derfei'le, *sf. Mech.* pilnik do kółek; Rä'derma'cher, *sm.* ten, co kółka robi.

Rä'dern, *va.* kołami jeździć po czém; — koła oder kółka dawać do czego; kołem przejechać i potłuc, zgnieść; zatłuc; er gerieth unter den Wagen u. wurde gerädert wpadł pod wóz i koła przez niego przeszły; —, *Rw.* kołem łamać (zbrodniarza); ich bin wie gerädert, *jestem jak kołem zbity, jak gdyby kto we mnie kości połamał; wir werden von unten auf gerädert, *męczą nas jak na torturach (powoli dokuczają); gerädertes Deutsch, *niemczyzna łamana, pokaleczona, źle wymawiana.

Rä'derschnei'dezeu'g, *sn. Mech.* maszyna do wyrzynania kółek; Rä'derwe'rk, *sn.* kołoskład, kółka; koła (w maszynie); — maszyna z kół oder kółek złożona.

Ra'dewe'lle, *sf.* (Kastenkarre) taczka; taczki; Ra'dfelge, *f.* Ra'dese'lge; Ra'dförmig, *a.* kształt koła mający; kolisty; kołowaty.

Radia'l, *a.* promienny; Radiatio'n, *sf. Ntl.* rzucanie promieni; błyszczenie promienisto; — wykréślenie *od.* wymazanie z listy *od.* z rachunku.

Radica'l, *a.* radykalny; —, *ad.* radykalnie, z gruntu; Radica'lcur, *sf. Hlk.* radykalna kuracya, leczenie choroby z gruntu; Radica'ler, *sm. Stw. etc.* radykał.

Radie's, *sm.* rzodkiew; Radie'schen, *sn. dim. Ng. Gtn.* rzadkiewka, rzodkiewka.

Radi'reisen, *sn.* żelazko do skrobania; skrobniczka; Radi'ren, *vn.* (h.) wyskrobać; — (beim Kupferstecher) sztychować za pomocą serwaseru igłą napuszczanego; Radi'rnadel, *sf.* igła *od.* grafka sztycharska; Radi'rkunst, *sf.* sztychowanie.

Ra'dius, *sm. Gl.* promień (koła).

Ra'dkrümme, *sf.* okrąg oder obwód koła; Ra'dlauf, *sm.* bieg kolisty; Ra'dlinie, *sf. Gl.* (Kreislinie) linia kolista; Ra'dmantel, *sm.* hiszpański płaszcz kolisty; Ra'dnabe, *sf.* piasta; Ra'dnagel, *sm.* szynal (gwóźdź); Ra'dnelke, *f.* Ko'rnraden; -dschiene, *sf.* szyna koła; szyna kołowa; -dspeiche, *sf.* szprycha od *od.* do koła; -dsperre, *f.* He'mmkette; -dspur, *sf.* koléj (kołem na ziemi wyryta); -dstößer, *f.* Pra'llstein; -dstrafe, *sf. Rw.* kara łamania kołem; -dtreter, *sm.* stępacz kołowy, ten, co koło obraca stąpając po niém; -dwelle, *sf.* oś u koła; -dzapfen, *sm.* czop u koła, jeden z końców jego osi.

Ra'ffel, *sf.* rafla; dzierglica (do lnu); Ra'ffeln, *va.*: den Flachs — len drapać.

Ra'ffen, *va.* garnąć; auf einen Haufen — zgarniać na kupę; — porywać; łapać, chwytać; Ra'ffholz, *sn.* § patyki, drobne suche gałęzie opadnięte lub obłamane.

Raffina'd, *sm. H.* (Zucker) rafinat; cukr rafinowany; Raffina'de, *sf.* rafinowanie, oczyszczanie (cukru itd.); Raffinerie', *sf.* rafinerya; fabryka czystego cukru; Raffineu'r, *sm.* rafiner; Raffina'ge, *sf.* *rafinowanie, przebiegłe lub wykwintne przemyśliwanie, wyrachowanie; Raffini'ren, *va.* rafinować, oczyścić; *przebiegle *od.* wykwintnie przemyśliwać nad czém, obliczać co; Raffini'rt, *a.* *wyrafinowany. [u zwierząt.

Ra'ffzahn, *sm.* kieł, ząb przedni

Ra'gen, *vn.* (h.) stérczyć; wystawać w górę; wznosić się; er ragt über Alle wszystkich przewyższa (auch*).

Ragou't, *sn. Kk.* potrawka; bigosik; bigos (z krajanego mięsa); —, *bigos, mięszanina bez ładu.

Ragu'sa, *sn. Geog.* Raguza; Dubrownik; Ragusa'ner, *sm. Geog.* Raguzanin; Ragusa'nerin, *sf. Geog.* Raguzanka; Ragusa'nisch, Ragusa'ner, *a. Geog.* Raguzański.

Rahm, *sm.* śmietanka, śmietana; — ansetzen, *f.* Rah'men, *va.*

Rahm-, *a.* (zur Stickerei) krosnowy; Rahm-, *a.* (von der Milch) śmietankowy. [meczki.

Räh'mchen, *sn. dim.* ramki; ra-

Rah'meisen, *sn.* (an der Buchdruckerpresse) żelazka u ram drukarskich.

Rah'men, *sm.* ramy; ramki; etwas in einen — fassen, mit einem — einfassen w ramy co oprawić; unter Glas u. — bringen w ramy za szkło oprawić; — krosna (do haftowania); den Zeuch in den — spannen materyą wprawić w krosna; — oprawa *od.* osada piłki ręcznéj.

Rah'men, *va.* w ramy oder ramki oprawiać; Milch —, *Ldw.* śmietankę zbierać z mléka; einen Hasen —, *Jäg.* zająca rzucić, spędzić z toru (o psach); —, *vn.* (h.) podstawać się (o mléku); die Milch rahmt śmietanka wychodzi na wierzch.

Rah'menscheʼnkel, *sm.* boczna część u ram; Rah'mhobel, *sm. Zm.* hybel do robienia ram; Rah'mkanne, *sf.* imbryczek do śmietanki; Rah'mkäse, *sm.* sér ze śmietany; Rah'mkuchen, *sm. Kk.* placek śmietaną smarowany; Rah'mlöffel, *sm. Ldw. Kk.* łyżka do śmietanki; Rah'mnähterei', *sf.* szycie krosnowe; Rah'mspeise, *sf. Kk.* legumina śmietankowa; krema; Rah'mständer, *sm.* stągiew na zlewanie śmietanki; Rah'msuppe, *sf. Kk.* zupa śmietankowa; Rah'mtopf, *sm.*, Rah'mtöpfchen, *sn. dim.* garczek oder garnuszek na śmietankę.

Rai'gras, *f.* Reih'gras, *sn. Ng.* rajgras, stokłos.

Rain, *sm.* miedza; obmieszki; Rain-, *a.* (Feldrain-) — miedzy; Rai'nbalken, *sm. Ldw.* smuga na roli przez niedbalstwo nie zorana; Rai'nbaum, *sm.* drzewo na miedzy stojące; Rai'nblume, *sf.*, Rai'nblümchen, *sn. dim. Ng.* stokroć; kocanki.

Rai'nen, *f.* Gre'nzen; Rai'nfarrn, *sm. Ng.* wrotycz pospolity; Rai'nherr, *sm.* radca graniczny; Rai'nkohl, *sm. Ng.* mlecz; Rai'nweide, *sf. Ng.* ligustr ptasi żób'.

Raiso'n, *sf.* (Verstand, Ueberlegung) rozum; Jemanden zur — bringen do rozumu przyprowadzić kogo; *nauczyć kogo rozumu; — powód; przełożenie; uwaga; perswazya; refleksya.

Raisonna'bel, *a.* rozsądny; — (dienlich, passend) słuszny; —, *hojny; obfity; Raisonneme'nt, *sn.* rozumowanie; rezonowanie, rozprawianie niewczesne *od.* niedorzeczne; zastanawianie się nad czém; uwagi czynione; zdanie (z rozumowaniem połączone); Raisonneu'r, *sm.* rozprawiacz, człowiek lubiący o wszystkiém rozmawiać (rozprawiać), chociaż się na niczém nie zna; —, *gadacz; *Gadulski; Raisonni'ren, *vn.* (h.) rozumować; rezonować, rozprawiać o czém (w dobrém i złém znaczeniu); —, *sn.* rezonowanie; rozprawianie.

Rake'te, *sf.* rakieta; raca; verfehte — rzymska świéca; Rake'ten-, *a.* — rakiet; Rake'tenko'pf, *sm.* głowa u racy; Rake'tensta'b, Rake'tenstoc'k, *sm.* pręt, do którego się raca przywiązuje. [derkacz; chruściel.

Rall, *sm.*, Ra'lle, *sf. Ng.* (Vogel)

Ramm, *sm.* samiec niektórych zwierząt; Ra'mmblock, *sm.* baba u kafara; Ra'mmbock, *sm.* tryk; cap; kozioł; *f.* a. Ra'mmblock; Ra'mme, *sf.* kloc do wbijania palów, ubijania bruku, itd.; Ra'mmel, *sm. f.* Ra'mmbock, Ra'mmblock; Ra'mmeln, *va. f.* Ra'mmen; —, *vn.* (h.) *Jäg.* łomotać się; przewracać się z łomotem (np. włóżku); parzyć się (o zającach i baranach); Ra'mmelzei't, *sf.* czas parzenia się.

Ra'mmen, *va.* uderzać czém ciężkiém; Pfähle in die Erde — pale wbijać w ziemię; die Erde fest — ubijać ziemię; Ra'mmklotz, *f.* Ra'mmblock.

Ra'mmler, *sm.* koczor (kot do parzenia się zdatny); tryk (baran dla owiec przeznaczony); *Jäg.* królik, zając (samiec).

Ra'mmshorn, *sn.* barani róg; Ra'mmskopf, *sm.* barani łeb; Ra'mmsnase, *sf.* barani nos.

Ramsch, *sm.* § mnóstwo, kupa; im —, *ryczałtem; hurtem.

Rand, *sm.* brzeg (überhaupt); am Rande des Grabes, des Verderbens stehen, *nad grobem, nad przepaścią stać oder być; być bliskim śmierci, zguby; etwas zu Rande bringen, *uskutecznić co; mit etwas zu Rande kommen, * dojść z czém do końca; dać

sobie radę, końca dojść; das versteht sich am Rande, *to się rozumie samo przez się; Rand-, *a.* pobrzeżny; nabrzeżny; marginesowy; Ra'ndanmerker, Ra'ndbeme'rker, *sm.* glosator; -d-anmerkung, Ra'ndbeme'rkung, *sf.* uwaga marginesowa; przypis nabrzeżny; verschone mich mit deinen Randbemerkungen, *przestań tych uwag, lekcyi.

Rä'ndeln, Rä'nden, Rä'ndern, *va.* brzeg dawać; brzegiem opatrzyć co; geränderte Ducaten, *Mzk.* dukaty obrączkowe.

Ra'ndfach, *sn.* przegroda nabrzeżna; Ra'ndgelä'nder, *sn.* poręcz nabrzeżna; Ra'ndglosse, s. Ra'ndanmerkung; Ra'ndig, *a.* brzeżysty; obrączkowy; randiger (geränderter) Rubel, *Mzk.* karbowany rubel; Ra'ndmuster, *sn.* pas u podeszwy; Ra'ndschrift, *sf.* napis na brzegu; Ra'ndschüssel, *sf.* farfura z brzegiem do góry stojącym; Ra'ndständig, *a.Ng.* (Pflanzen) na brzegu (np. liścia) znajdujący się; Ra'ndstück, *sn.* kawałek od brzegu; brzeg (chleba, szklani); skórka (chleba, placka).

Ranft, *sm.* brzeg (chleba, szklani); skórka (chleba).

Rang, *sm.* rząd; ranga; stopień; znaczenie; miejsce; godność; sich um einen höheren — bewerben starać się o wyższą rangę, o wyższy stopień; einen — im Staate einnehmen, behaupten zajmować pierwsze miejsce w kraju, mieć największe znaczenie; Mann von hohem Range człowiek wielkiego znaczenia, wysokiéj godności; Mann von — człowiek ze znaczeniem; erster — pierwsze miejsce; wegen des Ranges streiten ubiegać się o pierwszeństwo; er ist der Einzige, der ihm den — streitig machen könnte, *on jeden mógłby mu być na przeszkodzie w otrzymaniu pierwszeństwa; Jemandem den — ablaufen, *ubiedz kogo; *odebrać mu pierwszeństwo. [bęben; nicpoń.

Ra'nge, *sm.* niegodziwy chłopak;

Ra'nge, *sf.* maciora (świnia); —, *Ng.* (Pflanze) kanianka.

Rangi'ren, *va.* ranżować, porządkować, ustawiać według rangi oder znaczenia; układać według różnéj ważności oder wartości; sich — porządkować swoje rzeczy; —, *vn.* (h.) mieć rangę.

Ra'nglos, *a.* nie mający żadnéj rangi od. znaczenia; Ra'ngmäßig, *a.* stosowny do rangi oder znaczenia; znaczeniu od. stopniowi odpowiadający; —, *ad.* podług rangi oder znaczenia; Ra'ngordnung, *sf.* uporządkowanie według rangi, stopnia, znaczenia, wartości, prawa, przywileju, itd.; nach der — według porządku wynikającego z rangi, itd.; Ra'ngstolz, *sm.* duma wynikająca ze znaczenia, jakie kto posiada; Ra'ngstolz, *a.* dumny na swoje znaczenie; Ra'ngstreit, *sm.* kłótnia o przodek; spór, ubieganie się o pierwszeństwo w znaczeniu, godności, itd.; Ra'ngsucht, *sf.* chciwość znaczenia.

Ranimi'ren, *va.* na nowo ożywić (odwagę), zachęcić (do bitwy).

Rank, *a.* (enge, schmal) wązki.

Rank, *sm.* wybieg; podstęp; Ränke, *pl.* intrygi; wykręty; podstępy; Ränke machen oder schmieden, *intrygi robić, knować.

Ra'nke, *sf.*, Ra'nken, *sm. Ng.* (an Gewächsen) łęty, wąsy.

Rä'nkegei'st, *sm.* duch intrygancki, wykrętarski; Rä'nkema'cher, *sm.* intrygant, matacz, wykrętarz, machlarz, praktykarz, podstępnik.

Ra'nken, *vn.* (s.), sich —, *vr.* (h.) piąć się po czém; wić się koło czego; czepiać się czego; Ra'nkenbau'm, *sm. Gtn.* drzewko pnące się; Ra'nkengewä'chs, *sn. Ng. Gtn.* roślina wąsiata; Ra'nkenstä'b, *sm. Gtn.* tyczka okręcona liściem winnym.

Rä'nkerei', *sf.* intrygowanie; intryganckie podstępowanie; Rä'nkeschmie'd, Rä'nkespie'ler, s. Rä'nkema'cher.

Ranke'tt, *sn. Tk.* grzechot (w organach).

Rä'nkevo'll, *a.* pełen intryg lub wykrętów.

Ra'nkig, *a.* wąsaty (o roślinach).

Ranu'nkel, *sf. Ng.* ranunkuł, żabinek; s. a. Hah'nenfu'ß. [ski.

Ranz, *sm.* § człowiek gruby a ni-

Rä'nzchen, Rä'nzel, *sn. dim.* mały tłomoczek.

Ra'nzen, *sm.* tłomoczek (do noszenia na plecach); felajza; —, § kałdun, brzuch.

Ra'nzen, *vn.* (h.) przewracać się i rzucać na różne strony z łoskotem; — (o zwierzętach) grzać się; gonić się.

Ra'nzig, *a.* gorzki; zgorzkły; nadpsuty; stęchły (o oliwie, sadle, słoninie); —, *jurny; lubieżny.

Ranzio'n, s. Lö'sege'ld; Ranzioni'ren, s. Lo'skaufen.

Ra'nzzeit, s. Lau'fzeit.

Rapo'ntica, *sf. Ng.* rapontyk; rapontyka; s. a. Na'chtkerze.

Ra'ppe, *sm.* koń kary; —, *sf. Hlk.* puchlina końska (w nogach).

Ra'ppel, *sm.* zawrot głowy; pomięszanie zmysłów; er hat den — bekommen, *w głowie mu się przewróciło od. pomięszało; Ra'ppelig, *a.* niespełna rozumu mający; raptusowy; — im Kopfe sein, *mieć niespełna rozumu; — mający zawrot (koń); narowisty; Ra'ppelko'pf, *sm.* głowa przewrócona, pomięszana, niespełna rozumu mająca; Jemandem den — zurecht setzen, *do rozumu kogo przyprowadzić; — pół waryata; postrzeleniec; jak postrzelony; wartogłów; — uparciuch; dziwak; Ra'ppelkö'pfig, Ra'ppelkö'pfisch, s. Ra'ppelig; Ra'ppeln, *vn.* (h.) brzękać (jak pieniądze w worku, talerze poruszone, itd.); gruchotać (jak orzechy, kiedy kto niemi potrząsa); dzwonić (jak kulki potrząsane); es rappelt bei ihm, es rappelt ihm im Kopfe, *przewróciło mu się w głowie; niespełna ma rozumu; waryuje; piątéj klepki mu brakuje.

Ra'ppelschna'bel, *sm.* młokos; smyk.

Ra'ppen, *va.* § chybotać, kiwać, machać czém; s. a. Ra'ffen.

Ra'ppen-, *a.* do konia karego należący, mu właściwy.

Rappie'r, *sn. Ftk.* rapir; floret; Rappie'ren (sich), *vr.* (h.) fechtować się na rapiry.

Rappo'rt, *sm.* raport; Rappo'rt-, *a.* raportowy; Rapporteu'r, *sm.* doniesienie czyniący; składający raport; donoszący o czém; donosiciel (w dobrém i złem znaczeniu); Rapporti'ren, *va.* zaraportować, donieść (co komu); Rappo'rtzettel, *sm.* kartka raportowa (donosząca o czém).

Rapps, *sm.* raptus, napad waryacyi; s. a. Ra'ppel; — wymiotki, mąka, która między kamieniami zostaje i wymiata się; —, *Ng.* rzepak, rzepich; —, *Wb.* wino dwa razy na jagody nalewane.

Rapps, s. Ripps.

Ra'ppse, Rapu'se, *sf.* grabież; łapanie; porywanie; rozszarpanie; rwetes; etwas in die — geben wystawić od. oddać co na łup, na grabież; in die — kommen dostać się na rwetes.

Ra'ppsen, *vn.* (h.) u. *va.* łapać, porywać, grabić, rwać, szarpać.

Rappu'se, s. Ra'ppse.

Ra'psame, Ra'ppsaame, s. unter Rapps. [ryacyi.

Ra'ptus, *sm.* raptus, napad wa-

Rapü'nzchen, s. Fei'gwarzenkrau't.

Rapu'nzel, *sm. Ng.* rapunkuł dziki; zerwa.

Raque'tte, s. Rake'te.

Rar, *a.* rzadki, rzadko się wydarzający; etwas Rares rzadka rzecz; rzadkość; osobliwość; —, *śliczny; nadzwyczaj piękny.

Rasch, *a.* rączy; szybki, prędki; gwałtowny (wiatr, ogień); nagły, raptowny (odjazd, marsz).

Rasch, *sm. W. H.* rasa; haras (materya wełniana).

Rä'sch, *a.* § *Kk.* (vom Braten) twardy, suchy, kruchy, chrzęszczący; — (einen scharfen Geschmack habend) ostry, cierpki.

Ra'schheit, *sf.* prędkość, skorość; s. a. Schne'lligkeit.

Ra'schmacher, *sm. W.* rękodzielnik rasy, fabrykant rasy.

Ra'sen, *vn.* (h.) szaléć (überhaupt); majaczyć; er raset vor Zorn szaleje (wścieka się) ze złości; die Donner —, *z wściekłością biją pioruny; der Wind raset in den Bäumen, *z wściekłą gwałtownością wiatr pomiata drzewami; rasend szalony; das hat ihm rasendes Geld gekostet, *to go ogromną sumę kosztowało; rasend werden oszaléć; sich zu Tode rasen w skutek szaleństwa życie utracić; Ra'sen, *sn.* s. Raserei'.

Ra'sen, *sm.* darń; darnina; murawa; — stechen darninę kopać; mit — belegen wydarniować; darnią wyłożyć; Ra'sen-, *a.* darniowy; Ra'senaltar, *sm.* ołtarz z darni ustawiony; -senba'nk, *sf.* ławka z darni; -senbe'rg, *sm.* góra darnista; -senbi'nse, *sf.*, -senbi'nsengra's, *sn. Ng.* sitowina darniowa, kupkowa.

Ra'send, s. u. Ra'sen, *vn.*

Ra'seneiche, *sf.* dąb łączny; -senhü'gel, *sm.* pagórek darniasty od. darnisty; -senpla'tz, *sm.* miejsce darnią zarosłe; murawa; -senrie'dgras, *sn.*, -sense'gge, *sf. Ng.* turzyca darniowa; -senschme'le, s. A'ckerrie'dgras; Ra'sense'mse, s. Ra'senbi'nse; -sensi'tz, *sm.* siedzenie z darni; -senstü'ck, *sn.* kawałek darni; *Gtn.* kawał gruntu darnią zarosłego; -sente'ppich, *sm.* murawa jak kobierzec rozesłana; darniowym płaszczem okryta ziemia; -sento'rf, *sm.* torf poddarniowy; -sentre'ppe, *sf.* schody z darni (w ogrodzie); -senwe'g, *sm.* droga darnista; -senwo'llgras, s. Du'nggras.

Ra'ser, *sm.* (Rasender) szaleniec;

w szaleństwie będący; Raserei', *sf.* szaleństwo; in — verfallen, gerathen wpaść w szaleństwo; zur — bringen do szaleństwa przyprowadzić, przywieść; bis zur — aż do szaleństwa; Ra'serin, *sf.* szalona kobieta.

Ra'sig, *a.* darnisty.

Rasi'ren, *va.* golić; ostrzydz; Jemanden —, *ogolić kogo, *ograć, oszukać; eine Festung —, *Kw.* zburzyć, zdemoliować twierdzę; — zadrasnąć; Rasi'rmesser, *sn.* brzytwa.

Ra'spel, *sf.* raszpla; Ra'spel-, *a.* raszplowy; Ra'spelbö'rs, Ra'spelfi'sch, *sm.* pistuga, raszpla.

Ra'spelhau's, *sn.* (Arbeitshaus) dom roboczy.

Ra'spelmei'ßel, *sm.* *Zm.* dłuto do robienia raszpli.

Ra'speln, *vn.* (h.) u. *va.* raszplować, raszplą piłować.

Ra'spelspah'n, *sm.* trocina z pod raszpli; Raspelspähne, *pl.* raszplowiny; opiłki raszplowe.

Räß, Räsch, *a.* cierpki; drętki; gryzący w język; szczypiący.

Ra'ssel, *sf.* terkótka, grzechotka.

Ra'sselgo'ld, s. Rau'schgold.

Ra'sseln, *vn.* (h.) turkotać; brząkać, szczękać; chrzęściéć (jak materya tęga, dychtowna albo blaszkami obłożona); mit den Ketten, mit den Waffen — szczękać kajdanami, orężem; gerasselt kommen z turkotem przybyć, zajechać; Ra'sseln, *sn.* turkotanie; szczękanie; chrzęszczenie; terkotanie; turkot, szczęk, chrzęst, terkot.

Rast, *sf.* spoczynek; wypoczynek; wytchnienie; weder Ruhe noch — haben nie miéć pokoju; nie miéć czasu wolno oddychnąć; nie miéć spokojnéj chwili do wytchnienia; Jemandem keine — u. Ruhe lassen nie dać komu odetchnąć, spocząć; Ra'sten, *vn.* (h.) wypoczywać; wczasować się; wypoczynku używać; Ra'stlos, *a.* niespracowany, niezmordowany; —, *ad.* niezmordowanie, bez wypoczynku, bez przerwy; — sein Ziel verfolgen ciągle zmierzać do celu; niezmordowanie dążyć do zamierzonego kresu; Ra'stlosigkeit, *sf.* niezmordowaność; niespracowaność.

Rastra'l, *sn.* rastrum (do rygowania papieru na nóty); Rastri'ren, *vn.* (h.) rygować, liniować papier na nóty.

Ra'ststatt, Ra'ststätte, *sf.* miejsce wypoczynku (w podróży); Ra'ststunde, *sf.* godzina wypoczynku; Ra'sttag, *sm.* dzień wypoczynku; einen — machen, halten rasztakować, wypoczywać w marszu.

Rasu'r, *sf.* wyskrobanie, miejsce (w piśmie) wyskrobane; wyraz wyskrobany; — razura, wygolona korona na głowie księdza.

Rata'fia, *sm.* ratafia (gatunek wódki).

Ra'te, *sf.* rata; to, co się w pewnym terminie ma wypłacić; Ra'tenwei'se, *a.* u. *ad.* ratami.

Rath, *sm.* rada; radzenie; porada; Jemanden um — fragen pytać się o czyją radę; sich bei Jemandem Raths erholen zasięgać czyjéj rady; poradzić się go; Jemandes — befolgen pójść za czyją radą; usłuchać jéj; Jemanden zu Rathe ziehen użyć, wezwać, przybrać do rady; mit Jemandem zu Rathe gehen naradzać się z kim; mit sich zu Rathe gehen namyślać się; zastanowić się; — rada, narada, obrada; — halten, pflegen odbywać radę; naradzać się; — (Rathsversammlung) rada, osoby radzące; — (Ausweg, Hülfe) rada; sposób, środek; dafür weiß ich keinen — mehr już nie wiem sobie rady; już nie wiem co (z nim) robić; Jemandem mit — u. That beistehen, *słowy i uczynkiem komu dopomagać; — schaffen poradzić czemu; hier muß schnell — geschafft werden temu trzeba śpiesznie zaradzić; ich will schon — schaffen, daß &c. znajdę ja na to sposób, że itd.; da ist guter — theuer! tuby się zdała mądra porada! *to sęk! kommt Zeit, kommt Rath, *jak przyjdzie czas, znajdzie się i rada; *nie łammy sobie przed czasem głowy; jak będzie zboże, znajdzie się i miara; — (Rathsherr) radca, członek rady; konsyliarz; Geheimer Rath, *Stw.* Tajny Radzca; etw. zu Rathe halten, *oszczędzać od. ochraniać czego; *oszczędnie się z czém obchodzić; er weiß das Seinige nicht zu Rathe zu halten, *nie umie szanować grosza; *nie dobry z niego gospodarz.

Rath-, Raths-, *a.* rzadzcowy.

Ra'then, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (rathe, rathet od. räth, rieth, gerathen) radzić, doradzać, radę dawać; Jemandem zu etwas — radzić komu co; das möchte ich ihm nicht — tegobym mu nie radził; er weiß sich nicht zu — nie umie sobie radzić od. poradzić; das wollte ich dir gerathen haben! takbym ci radził! wem nicht zu rathen ist, dem ist auch nicht zu helfen, *komu nie można radzić, nie można i pomodz; *trudno temu pomódz, kto nie słucha rady; — zgadywać; odgadnąć, zgadnąć; domyślać się; dorozumiewać się; miéć porozumienie; rathen Sie einmal, wie viel dies gekostet hat? zgadnij Pan, ile to kosztuje? ich rathe (denke, vermuthe) auf meinen Bruder, *mam porozumienie na brata; domyślam się, że to brat (powiedział, zrobił); ich halte es für gerathen, die Zeit abzuwarten uważam to za rzecz stosowną, dobrą, pożyteczną itd.; sądzę, żeby było dobrze itd.; dies möchte auf jeden Fall das Gerathenste sein, *to zdaje się być na wszelki przypadek najlepsze (do uczynienia); Ra'then, *sn.* s. Rath.

Ra'ther, *sm.* s. Ra'thgeber; — (Errather) zgadywacz; Ra'thfertig, *a.* gotowy do rady; radę zawsze na pogotowiu mający; lubiący radzić; Ra'thfragen, *va.* pytać o radę od. o zdanie; Ra'thgeber, *sm.* doradca; Ra'thgeberin, *sf.* doradczyni; Ra'thgebung, *sf.* dawanie rady; doradzanie; Ra'thhaus, *sn.* ratusz; dom obrad (miejskich); dom radny; wenn die Herren vom Rathhause kommen, sind sie klüger als wenn sie auf's — gehen, *każdy mędrszy po radzie niż przed radą; Ra'thhaus-, *a.* ratuszny; Ra'thhaussaal, *sm.* sala ratuszna; sala do obrad miejskich; sala obradowa.

Rä'thin, *sf.* żona rzadzcy, żona [rzadzcowa.

Rä'thlich, *a.* rady lub radców się tyczący; räthliche Würde godność radcy; — (empfehlenswerth; gut, nützlich) pożyteczny, co można komu radzić; — (sparsam, haushälterisch) oszczędny; mit etwas — umgehen oszczędnie się z czém obchodzić; oszczędzać.

Ra'thlos, *a.* pozbawiony rady; nie mogący sobie radzić; bez porady; bez pomocy; rathloser Zustand stan rzeczy, któremu zaradzić trudno od. niepodobna.

Ra'thmann, *sm.* (Rathsherr, Rathsmitglied) radzik, radny.

Raths-, *a.* — Rady miejskiéj; radny; radziecki.

Ra'thsam, *a.* s. Rä'thlich; Nützlich.

Ra'thsbedü'rftig, *a.* potrzebujący porady; Ra'thsbefeh'l, *sm.* nakaz Rady (miejskiéj); Ra'thsbeschlu'ß, *sm.* uchwała Rady (miejskiéj); Ra'thsbote, *sm.* woźny magistratualny; pachołek miejski.

Ra'thschlag, *sm.* rada, która się komu daje; — rada, zamiar; Ra'thschlagen, *vn.* (h.) naradzać się, radzić o czém.

Ra'thschluß, *sm.* uchwała rady; wyrok; nach göttlichem — z boskiego wyroku; podług boskiego sądu; — zamiar; decyzya; myśl (powzięta w skutek namysłu); einen — fassen powziąć myśl.

Ra'thscolle'gium, *sn.* kolegium radne; Ra'thsdiener, *sm.* sługa Rady miejskiéj; woźny magistratualny.

Rä'thsel, *sn.* zagadka; ein — machen, Jemandem ein — aufgeben zadać komu zagadkę; in Räthseln sprechen, *w zagadkach mówić; das ist mir ein —, *to jest dla mnie zagadką; *nie mogę tego odgadać; Rä'thsel-, *a.* zagadkowy; Rä'thselau'fgabe, *sf.* zagadki do odgadnienia; Rä'thseldeu'ter, *sm.* odgadywacz zagadek; Rä'thseldi'chter, *sm.* poeta zagadki piszący; Räthselei', *sf.* ubieganie się za wyrażeniami zagadkowemi; Rä'thselfra'ge, *sf.* pytanie zagadkowe; Rä'thselha'ft, *a.* zagadkowy; *trudny do pojęcia od. do rozwiązania; nieodgadniony, tajemniczy; —, *ad.* zagadkowo; tajemniczo; w sposób trudny do odgadnienia; Rä'thselha'ftigkeit, *sf.* zagadkowość; tajemniczość; Rä'thselrei'm, *sm.* *Dtk.* rymowana zagadka; Rä'thselspru'ch, *sm.* wyrocznia zagadkowa; Rä'thselto'n, *sm.* ton zagadkowy; -wo'rt, *sn.* wyraz zagadkowy.

Ra'thsfähig, *a.* zdatny do należenia do Rady; mający kwalifikacyą na członka Rady (miejskiéj); Ra'thsfähigkeit, *sf.* zdolność, uzdatnienie, kwalifikacya na członka Rady; Ra'thsglied, *sn.* członek Rady; Ra'thsgut, *sn.* wieś miejska, do miasta należąca i od Rady rządzona; Ra'thshaupt, *sn.* głowa, naczelnik Rady; Prezydujący w Radzie; Ra'thshaus, *sn.* dom do Rady miejskiéj należący; Ra'thsherr, *sm.* Radca; Rajca; konsyliarz; senator; Ra'thsherrlich, *a.* radziecki; senatorski; Ra'thsherrn-, Ra'thsherren-, *a.* konsyliarski; senatorski; Ra'thsherrnsi'tz, *sm.* krzesło od. siedzenie, miejsce konsyliarskie; Ra'thsherrnste'lle, Ra'thsherrnwü'rde, *sf.* urząd, godność Radcy; urząd senatorski; godność senatorska; -thskanzelei', *sf.* kancelarya Rady miejskiéj od. magistratualna; Ra'thskanzeli'st, *sm.* kancelista magistratualny od. Rady miejskiéj; Ra'thskeller, *sm.* piwnica do Rajców należąca; Ra'thsmann, *sm.* Rajca; Ra'thsmeister, *sm.* Naczelnik Rady miejskiéj; Ra'ths-

mitglied, s. Ra'thsglied; Ra'thsperso'n, *sf.* osoba do Rady (miejskiéj) należąca; Rajca; Ra'thssaal, s. Ra'thhaussaal; Ra'thsschlu'ß, s. Ra'thsbeschlu'ß; Ra'thsschreiber, *sm.* pisarz radny od. radziecki; Ra'thssitzung, *sf.* posiedzenie Rady; Ra'thsstelle, *sf.* miejsce od. urząd Radcy; Ra'thsstube, *sf.* Izba obrad (miejskich); Ra'thsstuhl, *sm.* krzesło senatorskie; Ra'thstag, *sm.* dzień obrad; dzień, w którym się Rada zgromadza; Ra'thsverla'ß, *sm.* uchwała Rady (przy jéj rozejściu się ogłoszona); Ra'thsversa'mmlung, *sf.* zebranie od. zgromadzenie od. posiedzenie Rady; Ra'thsverwandter, s. Ra'thsglied; Ra'thswage, *sf.* (Stadtwage) waga miejska; Ra'thswahl, *sf.* obieranie Senatorów; Ra'thswechsel, *sm.* zmiana Rady, przemiana Radców mających zasiadać w Radzie; Ra'thszimmer, s. Ra'thsstube.

Ratificatio'n, *sf.* ratyfikacya, zatwierdzenie (traktatu); Ratificatio'ns-, *a.* ratyfikacyjny; Ratifici'ren, *va.* ratyfikować, zatwierdzić.

Ratio'n, *sf.* racya, porcya żywności (dla żołnierza, majtka, konia).

Rationa'l, *a.* racyonalny; rozumowy; — dający się wyrachować; Rationali'smus, *sm. Philos.* racyonalizm, wiara rozumowa od. na rozumie oparta; Rationali'st, *sf. Philos.* racyonalista.

Ra'tsche, *sf.* terkotka; grzechotka; kłapaczka; klekotka; Ra'tschen, *vn.* (h.) skrzeczéć.

Ra'tte, *sf. Ng.* szczur.

Ra'ttel, s. Ra'ssel.

Ra'tten- Ra'tzen-, *a. Ng.* szczurzy; Ra'ttenfa'lle, *sf.* łapka na szczury; Ra'ttenfa'ng, *sm.* łapanie szczurów; Ra'ttenfä'nger, *sm.* ten, co szczury łowi; Ra'ttengi'ft, *sn.* trucizna na szczury; Ra'ttenku'chen, *sm.* placek zatruty dla szczurów; Ra'ttenpu'lver, *sn.* proszek na szczury; Ra'ttenschwa'nz, *sm.* szczurzy ogon; —, *Ng.* (Pflanze) dwulist pospolity; —, **mysi ogon; *warkocz cienki i krótki.

Ra'ttern, *vn.* (h.) terkotać; grzechotać.

Ratz, *sm.*, Ra'tze, *sf. Ng.* szczur; —, *Ng.* popielica; wie ein Ratz schlafen, *spać jak zabity od. jak zarznięty.

Raub, *sm.* porywanie szybkie; auf den —, *na gwałt; etwas auf den — thun na gwałt co robić; — rabunek; łupież; grabież; drapież; łupiestwo; łupienie; łup; zdobycz; auf — ausgehen wyjść na rabunek; na łup; grabieży szukać; vom Raube leben żyć z grabieży, z rabunku, z łupiestwa, ze zdobyczy; die Katze lauert auf den — kot czatuje na zdobycz; ein — der Flammen, des Todes werden, *stać się pastwą płómieni, ofiarą śmierci; Raub-, *a.* grabieżny; łupieski; rabunkowy; —, *Ng.* drapieżny; Rau'badel, *sm. iron.* ślachta grabieżna, łupieska; ślachectwo rabunkowe; Rau'bbegierde, rc. s. Rau'bsucht, rc.; Rau'bbiene, *sf.* truten, trzmiel; pszczoła innym miód wykradająca.

Rau'ben, *vn.* (h.) rabować; drabić; łupić; — (im Kartenspiel) skupować, podświęcać; —, *va.* porwać co (gwałtownie); wydrzéć (überhaupt); pozbawić; Jemandem das Herz —, *serce komu wydrzéć, porwać, *miłość gwałtowną w nim ku sobie wzbudzić; Rau'ben, *sn.* s. Raub.

Räu'ber, *sm.* rabuś; łupieżca; rozbójnik; — (am Lichte, am Baume) wilk (u świecy i u drzewa); Räu'ber-, *a.* łotrowski, rabusowski, rozbójniczy; Räu'berba'nde, Rau'bbande, *sf.* banda, zgraja łotrów, rabusiów, rozbójników; Räuberei', *sf.* łupiestwo; rozbój; — treiben łupiestwem się bawić; rozbojem się trudnić; rozbijać; rozboje popełniać; -berha'nd, *sf.* łotrowska; rabusiowska, rozbójnicza ręka; -berhau'ptmann, *sm.* herszt rozbójników; naczelnik bandy łotrów; -berhöh'le, *sf.* jaskinia łotrów, rozbójników; zbojecka jama; -berho'rde, s. Räu'berba'nde; -berin, *sf.* kobieta rabunkiem od. rozbojem się trudniąca; rozbójniczka; -berisch, *a.* łotrowski; rabusiowski; zbojecki; -berlo'ch, *sf.* jama; kryjówka zbojecka; -bervo'lk, *sn.* zgraja łotrów; lud łupiestwem się trudniący.

Rau'bfisch, *sm. Ng.* ryba drapieżna; Rau'bgeflü'gel, *sn. Ng.* ptastwo drapieżne; Rau'bgeld, *sn.* pieniądze zrabowane, złupione; Rau'bgeno'ß, *sm.* wspólnik grabieży od. łotrostwa, rozbojów; -bgeschwader, *sn. Sw.* eskadra od. flota rozbójnicza; -bgesindel, *sn.* łotrowska zgraja; stek rabusiów; -bgier, -bgierig, s. Rau'bsucht, rc.; -bgut, *sn.* dobytek rabunkiem od. łupiestwem nabyty; łup; grabież; -bhöhle, s. Räu'berhöhle; -bhorde, s. Räu'berba'nde; -bmahl, *sn.* bankiet dla drapieżnych zwierząt; -bmord, *sm.* zabójstwo przy rabunku od. dla rabunku popełnione; -bmörder, *sm.* zbójca przy rabunku; -bnest, *sn.* gniazdo od. siedlisko rozbójnicze; -bschiff, *sn. Sw.* okręt rozbójniczy; -bschiffer, *sm. Sw.* korsarz; -bschloß, *sn.* zamek rozbójniczy; -bschütz, s. Wi'lddieb; -bstaat, *sm.* państwo rozbójnicze; -bsucht, *sf.* chciwość łupiestwa od. rabunku; -bsüchtig, *a.* chciwy rabunku; -bthat, *sf.* postępek drapieżny; łupiestwo; -bthier, *sn. Ng.* zwierz drapieżny; -btruppen, *sf. pl. Kw.* wojsko rabunku się dopuszczające, na rabunek wysłane; -bvogel, *sm. Ng.* ptak drapieżny; -bvolk, s. Räu'bervo'lk; -bwild, *sn.* dzikie drapieżne zwierzęta.

Rauch, *sm.* dym; etwas in den — hängen w dymie co zawiesić; in — aufgehen z dymem pójść, spalić się; es ist in — aufgegangen poszło z dymem (auch *); in — aufgehen lassen z dymem puścić, spalić; es schmeckt, riecht etwas nach — dymem co trąci; dymem co czuć; kein Feuer ohne —, *nie ma ognia bez dymu; *nie ma bez kólcow róży; Rauch-, *a.* dymowy.

Rauch, *a.* kosmaty; włochaty; kudłaty; die rauche Seite eines Pelzes strona, gdzie futro jest.

Rau'chaltar, *sm.* ołtarz do palenia kadzidła (ofiarny); Rau'chbad, *sn.* nakadzanie.

Rau'chbart, *sm.* kosmata broda.

Rau'chen, *vn.* (h.) dymić się; der Ofen raucht dymi się, kurzy się z pieca; es raucht in der Stube, in der Küche dymi się w iźbie, w kuchni; sehen wo die Küche raucht, *patrzyć, gdzie się z komina kurzy; parę z siebie wydać; er arbeitet, daß ihm der Kopf raucht, *tak pracuje pilnie, że mu się aż z głowy kurzy; —, *va.*: Tabak — tytuń palić, kurzyć; ein Pfeifchen — fajeczkę palić; Rau'cher, *sm.* tytuniarz; fajczarz.

Räu'cherer, *sm.* ten, co kadzi.

Rau'cherig, Räu'cherig, *a.* okopciały; przydymiony.

Räu'cherka'mmer, *sf.* izba do wędzenia mięsiwa; wędzarnia; Räu'cherke'rze, *sf.*, Räu'cherke'rzchen, *sn. dim.* trociczka (do kadzenia); Räu'cherla'mpe, *sf.* lampa do kadzenia; Räu'chern, *vn.* (h.) kadzić; kadzidło palić; —, *va.* kadzić; die Stube — kadzić w iźbie; — nakadzać (chory członek); wykadzać (listy, towary w czasie zarazy); sich — nakadzać się; wędzić (szynki, kielbasy itd.); Räu'cherpfa'nne, *sf.* fajerka do kadzenia; -cherpu'lver, *sn.* proszek do kadzenia; -cherwe'rk, *sn.* kadzidło; -cherwu'rst, s. Rau'chwurst.

Rau'chfang, *sm.* komin; Rau'chfang-, Rau'chfangs-, *a.* kominny, kominowy; Rau'chfanggeld, *sn.*, Rau'chfangsteu'er, *sf. Stw.* kominowe; podymne; podatek od komina; Rau'chfangkeh'rer, *sm.* kominiarz; Rau'chfangkeh'rergewe'rbe, *sn.* kominiarstwo; Rau'chfangkeh'rers-, *a.* kominiarski.

Rau'chfarbe, *sf.* kolor dymowy; -chfarbig, *a.* dymowego koloru; -chfärber, *sm.* falbierz futer; -chfaß, *sn.* kadzidlnica; kadzielnica; -chfeuer, *sn.* ogień dymny; -chfleisch, *sn. Kk.* mięso wędzone.

Rau'chfrost, s. Rau'hreif; Rau'chfüßig, *a. Ng.* kudlatonogi; -chfutter, *sn.* podszewka futrzana, kosmata.

Rau'chgans, *sf. Kk.* gęś wędzona.

Rau'chgar, *a.* wyprawny (o futrze).

Rau'chgeld, s. Rau'chfangge'ld.

Rau'chhaarig, *a.* kudłate włosy mający; -chhafer, s. Getrei'dehafer; -chhandel, rc. s. Pe'lzhandel, rc.; -chhäutig, *a.* włochatą skórę mający; -chholz, *sn.* drzewo, z którego jeszcze liście nie opadły; -chhonig, s. Rauh'honig.

Rau'chicht, *a.* dymem trącący; das Fleisch schmeckt — mięso dymem trąci; Rau'chig, *a.* dymny; dymem napełniony; Rau'chkammer, Rau'chkerze, s. Räu'cherka'mmer, rc.; Rau'chkohle, *sf.* węgiel nie wypalony jeszcze.

Rau'chleder, *sn.* skóra kosmata; Rau'chlinde, *sf. Ng.* brzost.

Rau'chloch, *sn.* dymnik; otwór do odchodzenia dymu; czeluście (u pieca); Rau'chopfer, *sn.* ofiara kadzidłowa, z kadzidła się składająca; -chpfanne, -chpulver, s. Räu'cherpfanne, rc.; -chsäu'le, *sf.* dym w kształcie słupa się wznoszący; -chschwalbe, *sf. Ng.* jaskółka dymówka od. kominna.

Rau'chschwanz, *sf. Ng.* ogon kosmaty.

Rau'chschwarz, *a.* czarny jak dym; dymem okopcony.

Rau'chsteuer, s. Rau'chfangge'ld; Rau'chstöpsel, *sm.* baba do zatykania czeluści; Rau'chtabak, *sm.* tytuń; Rau'chumhü'llt, *a.* otoczony dymem.

Rau'chwaare, s. Pe'lzwaare; -chwaarenhä'ndler, s. Pe'lzhändler.

Rau'chweizen, *sm. Ng. Ldw.* wąsatka, kosmatka.

Rau'chwerk, s. Pe'lzwerk.

Rau'chwerken, *a.* futrzany.

Rau'chwerken, s. A'bästen.

Rau'chwolke, *sf.* obłok dymu; -chwölkchen, *sn. dim.* chmurka dymu.
Rau'chzehent, *sm.* dziesięcina od bydła i drobiu.
Rau'de, Räu'de, *sf.* s. Schorf, Krä'tze.
Räu'dig, *a.* parszywy; Räu'digkeit, *sf.* parszywość.
Rau'fbold, *sm.* zawadyak; zaczepnik; lubiący się pasować, bić; Rau'fboldig, Rau'fbolds-, *a.* zawadyacki; jak junak; jak warchoł.
Rau'fdegen, *sm.* szabla; kord; kordelas; —. *s. a. Rau'fbold.
Rau'fe, *sf.* międlica do lnu; skubanie (gęsi itd.); — czuchranie za włosy; — bekommen, *za łeb dostać.
Räu'feln, *va.* międlić.
Rau'fen, *va.* wyrywać; wyskubywać co; Gras — rwać, wyrywać trawę; eine Gans — (rupfen) gęś skubać; Jemanden bei, an den Haaren —, Jemanden am Kopfe — targać kogo za włosy; Flachs — len obrywać, obtłukać, międlić; der Kamm rauft grzebień drze, szarpie; sich mit Jemandem — swarzyć się, bić się, szarpać się z kim; za łby się włóczyć; Rau'fer, *sm.* bijak; zawadyak; lubiący się z każdym bić, swarzyć; Rauferei', *sf.* s. Schlägerei'; skubanina; Rau'fhandel, *sm.* sprzeczka z bijatyką; Rau'fsucht, *sf.* skłonność do bijatyki; Rau'fsüchtig, *a.* skłonny do bijatyki; zawadyacki, swarliwy; Rau'fwolle, *sf.* skubanka; wełna skubana; wyczoski.
Rauh, *a.* chropowaty; chropawy, szorstki; — chrapliwy, niegładki (ton, głos, dźwięk); — nierówny, chropawy, grudzisty (droga, grunt); — (scharf) ostry, przykry (wiatr, powietrze, smak, zima); ich habe einen rauhen Hals sucho mi ob. chropawo w gardle; rauhe Sitten, *obyczaje grube, nieokrzesane; rauher Mensch człowiek nieokrzesany, bez poloru; Jemanden rauh behandeln ostro ob. bez delikatności z kim się obchodzić.
Rau'he, *sn.*, Rauh'heit, *sf.* chropowatość; chropawość; szorstkość; chrapliwość, niegładkość (głosu itd.); — grudzistość (gruntu itd.); — ostrość (powietrza itd.); — suchość (w gardle); — grubość (obyczajów).
Rau'hen, *vn. W.* kosmacić, kutnerować, barwić (sukno); czesać; —, *vn.* (h.): sich —, *vr.* (h.) piérzyć się (o ptakach); Rauh'frost, s. Rauh'reif; Rauh'hobel, *sm. Zm.* hebel największy; Rauh'honig, *sm.* miód prašny surowo w beczki pakowany; Rauh'kopf, *sm.* okrągła szczotka do kurzu (osadzona na długim kiju); Rauh'reif, *sm. Ntl.* zamróz; Rauh'schleifer, *sm.* ślufirz do grubych rzeczy; Rauh'zehent, *sm. Stw.* dziesięcina w snopach.
Rau'ke, *sf. Ng.* rukiew.
Raum, *sm.* przestrzeń (miejsca i czasu); miejsce; zu viel — einehmen wiele miejsca zajmować; — (Gehör) einer Bitte — geben, *dać miejsce prośbie, przychylić się do prośby.
Räu'men, *va.* oddalać co z miejsca dla uprzątnienia; Bücher vom Tische — książki sprzętać ze stołu; Jemanden aus dem Wege —, *sprzątnąć kogo, *zabić go tajemnie; alle Hindernisse, Bedenklichkeiten aus dem Wege —, *uprzątnąć, usunąć przeszkody, skrupuły; — rzecz, miejsce jakie oczyścić ob. wyprzątnąć z czego; einen Ort — ustępować z jakiego miejsca; das Feld, das Land — ustępować z placu (bitwy), z kraju; Räu'men, *sn.* s. Räu'mung; Räu'mer, *sm.* czyściciel; uprzątający, wyprzątacz; narzędzie do czyszczenia; czyścidło, wyprzątadło.
Rau'mersparniß, *sf.* oszczędność ob. oszczędzenie miejsca (w druku itd.).
Räu'mlich, *a.* dotyczący się przestrzeni lub miejsca; — von einander getrennt miejscem rozłączeni; — zapełniający jaką przestrzeń; Räu'mlichkeit, *sf.* miejsce, lokal na skład jaki; s. a. Geräu'migkeit.
Räu'mnadel, *sf.* igła ob. drut do czyszczenia zapału u strzelby; Räu'mung, *sf.* uprzątanie, rumowanie; ustąpienie.
Rau'mverschwe'ndung, *sf.* rozrzutność miejsca.
Rau'nen, *vn.* (h.) u. *va.* szeptać; man raunt sich hier ins Ohr ꝛc. w sekrecie tu sobie gadają, że itd.
Räu'pchen, *sn. dim.* gąsieniczka.
Rau'pe, *sf. Ng.* gąsienica; Raupen im Kopfe haben, *mieć dziwne urojenia; Raupen (an den Epauletten), *Kw.* buliony (u szlif); Rau'pen, *vn.* (h.) gąsienice zbierać; —, *va.* z gąsienic obierać; Rau'pen-, *a. Ng.* gąsieniczy; Rau'penei', *sn.* jaje gąsienicze; Rau'penfra'ß, *sm.* obiedzenie (drzewa itd.) przez gąsienice; -pengras, *sn. Ng.* myszy ber; -penjä'ger, *sm.* ten co na gąsienice poluje; -penle'ben, *sn.* *życie gąsienicze; -penne'st, *sn. Ng.* gniazdo gąsienic; -penscheere, *sf. Gtn.* nożyce do obcinania gniazd gąsienic; -pensta'nd, *sm.* stan gąsieniczy; -pentö'dter, *sm. Ng.* gąsienicznik.
Rausch, *sm.* szum (z trunku); podchmielenie; odurzenie z trunku; podpitek; przepitek; opiłość; einen — haben mieć w głowie; einen kleinen, einen halben — haben mieć trochę w głowie; być na pół pijanym; Jemanden einen — trinken podpić, upoić kogo; sich einen — trinken podpić, podochocić, podchmielić sobie; den — ausschlafen wyszumieć się; wytrzéźwić się; przespać się po przepitku; wyspać się; —, *upojenie; szał; im Rausche der Freude, *w upojeniu radości; als der erste — vorüber war, *gdy pierwszy szał minął.
Rau'schbeere, *sf. Ng.* bagnówka.
Räu'schchen, *sn. dim.* dymek; sich ein — antrinken podraczyć się.
Rau'schen, *vn.* (h.) szeleścić; szumieć (wiatr, rzeka); chrząstać, chrząścić (suknia z tęgiéj materyi); huczéć, brzmiéć hucznie (muzyka); rauschende Musik muzyka huczna; rauschendes Vergnügen, *uciecha głośna, wrzawliwa, wrzaskliwa; vorbei — szumiąc przechodzić; Rau'schen, *sn.* szelest; szum; chrzęst; huk; turkot; szmér; Rau'schend, *ppr.* u. *a.* szumny, szmer czyniący, mruczący, huczący, hukliwy, szeleszczący.
Rau'schgelb, *sn.* złotokost; -schgold, s. Fli'ttergo'ld; -schgrün, *sn. Ng.* borówka; żerawina; Rau'schig, *a.* szumiący; szeleszczący; Rau'schmittel, *sn.* środek upajający; lekarstwo odurzające; -schpfeife, *sf. Tk.* kwintenet, kwinta z oktawą; kwinta, przy której się oktawa odzywa (rejestr w organach); Rau'schsilber, s. Fli'ttersi'lber.
Räu'spern, *vn.* (h.) krząkać; sich — charkać (dla wyrzucenia flegmy); chrachać; krtusić się; krząkać; kaszlać, pokaszliwać; Räu'spern, *sn.*, Räu'sperung, *sf.* charkanie, odkrząkanie.
Rau'te, *sf. Ng.* ruta; —, *Gl.* figura czworokątna; szyba ob. szybka czworograniasta; czworobok w kartach (karo); kwadrat skręcony.
Räu'te, *sf.* wierzchnia obrączka u trzonka; klucza.
Rau'ten-, *a. Ng.* ruciany; —, *Gl.* czworokątny; — (im Kartenspiel) karowy; Rau'tena'ß, *sn.* (im Kartenspiel) karowy tuz; Rau'tenbal'sam, *sm.* balzam z ruty; Rau'tenbla'tt, *sn.* karta karowa; Rau'tenbu'be, *sm.* karowy niżnik; Rau'tenda'me, *sf.* karowa dama; Rau'teness'ig, *sm.* ocet z rutą; Rau'tenflä'che, *sf.* powierzchnia czworokątna; Rau'tenfö'rmig, *a.* czworokątny; Rau'tenkö'nig, *sm.* (im Kartenspiel) karowy król; Rau'tenö'l, *sn.* olejek ruciany; Rau'tenstei'n, *sm.* kamień w kwadraty szlufowany; Rau'tenstrau'ch, *sm. Ng.* krzak ruty; Rau'tenvie'reck, *sn. Gl.* kwadrat skręcony; Rau'tenwa'sser, *sn.* woda z wygotowanéj ruty; Rau'tenwei'n, *sm.* wino rutą przyprawne.
Ray'gras, Rai'gras, *sn. Ng.* rajgras, życica.
Rayo'n, *sm.* promień; rejon, obwód jakiego kraju; s. a. U'mkreis.
Reactio'n, *sf.* reakcya, oddziaływanie; Reactio'ns-, *a.* reakcyjny; Reagi'ren, *vn.* (h.) oddziaływać.
Rea'l, *sm. Mzk.* reał (pieniądz Hiszpański trzy czeskie wynoszący).
Rea'l, *a.* realny, rzeczywisty; rzeczowy; Rea'ldefinitio'n, *sf. Philos.* definicya rzeczowa; Rea'lencyklopä'die, *sf. Litt.* encyklopedya realna; Rea'lien, *sn. pl.* realia; realność, przedmioty rzeczowe; Rea'linjurie, *sf. Rw.* obelga; obraza czynna, uczynkowa; uraza czynna; Rea'linstitu't, *sn.* instytut realny.
Rea'lassekura'nz, s. Ge'genversi'cherung.
Realisatio'n, *sf.* realizacya, urzeczywistnienie; spieniężenie ob. zrealizowanie; Realisi'ren, *va.* zrealizować, urzeczywistnić; spieniężyć; Reali'smus, *sm. Philos.* realizm; Reali'st, *sm. Philos.* realista; Realitä't, *sf.* rzeczywistość; realność; rzetelność; Mensch ohne — człowiek, na którego słowo spuścić się nie można.
Rea'lkenntniß, *sf.* umiejętność realna, rzeczowa; Rea'llexikon, *sn. Litt.* słownik realny, rzeczowy; Rea'lschule, *sf.* szkoła realna; Rea'lschüler, *sm.* uczeń szkoły realnéj; Rea'lwerth, *sm.* wartość realna, rzeczywista.
Re'backer, ꝛc. s. Re'benacker, ꝛc.
Re'be, *sf. Ng.* latorośl; szczep; Reben anbinden, *Wb.* latorośle przywięzywać; —, *winny krzak, winogrono; winnica.
Rebe'll, *sm.* buntownik; Rebellio'n, *sf.* bunt; Rebelli'ren, *vn.* (h.) zbuntować się; Rebe'llisch, *a.* buntowniczy.
Re'ben-, *a. Ng. Wb.* winny; Re'benacker, *sm. Wb.* rola szczepami winnemi zasadzona; Re'bena'sche, *sf.* po-

piół ze spałonych winnych latorośli; -nau'ge, *sn. Ng.* oczko winnéj macicy; -nbla'tt, s. Wei'nblatt; -nblu't, *sn.* winna posoka, *wino; -nfe'ld, s. Re'bena'cker; -ngä'belchen, *sn. dim.* wąs u latorośli winnéj; -ngang, *sm. Wb. Gtn.* chodnik winem wysadzony; -ngeli'lde, s. Re'bena'cker; -ngelä'nder, *sn.* poręcze, do których wino się przywięzuje; -ngese'nk, *sn.* płonka winna; -nhau's, *sn.* dom winem obrosły; -nho'lz, *sn.* drzewo z winnéj macicy; -nlau'b, s. Wei'nlaub; -nlau'be, *sf.* altanka winem obrosła; -npfah'l, *sm. Wb.* pal do winnéj latorośli; pal winniczy; -nrei'ch, *a.* obfitujący w wino; -nsa'ft, *sm.* sok winny; -nscho'ß, -nschö'ßling, -nspro'ß, *sm. Ng.* różczka winna, wyrostek winny; -nschu'le, *sf. Wb.* szkólka na winne szczepy; -nsta'b, *sm.* kij od. łaska z winnéj macicy; -nsto'ck, s. Wei'nstock; -nstü'tze, s. Re'benpfah'l; -nthrä'ne, *sf.* łza winna, płyn ciekący z poobcinanych winorośli; -nva'ter, *sm.* *ojciec wina; ten, co pierwszy uprawiał winnice; -nwa'sser, s. Re'benthrä'ne; -nzi'nke, s. Re'bengä'belchen.

Re'bhuhn, *sn. Ng. Jäg.* kuropatwa; Re'bhuhn-, Re'bhuhns-, Re'bhühner-, *a. Ng. Jäg. Kk.* kuropatwi; Re'bhühnerflei'sch, *sn.* kuropatwie mięso; Re'bhühnerpaste'te, *sf. Kk.* pasztet z kuropatw; Re'bhühnervo'lk, *sn. Jäg.* stado kuropatw.

Re'bkresse, s. Rapu'nzel.

Re'bland, *sn.* s. Re'bena'cker; ziemia zdatna na winnicę.

Recapitulatio'n, *sf.* rekapitulacya, powtorzenie w krótkości ważniejszych okoliczności; Recapituli'ren, *va.* rekapitulować; powtarzać w krótkości.

Recense'nt, *sm. Litt.* recenzent.

Recensio'n, *sf.* recenzya; Recensi'ren, *va.* recenzować (dzieło); recenzyą od. krytykę zrobić od. napisać (jakiego dzieła); krytycznie poprawiać (dzieło co do tekstu).

Recepi'sse, s. Empfa'ngschein.

Rece'pt, *sn.* recepta, przepis, ile czego wziąć i jak z sobą pomięszać; —, *Hlk.* przepis lekarski; Rece'ptbuch, *sn. Hlk.* księga recept; Recepta'rius, *sm.* receptarz, receptant; Recepti'v, s. Empfä'nglich; Receptivitä't, s. Empfä'nglichkeit.

Rece'ß, *sm.* reces, układ, ugoda; transakcya; s. a. Rü'ckstand; im — sein być dłużnym.

Re'chen, *sm.* (Harken) grabie; kłatka; wiszadło, deska z kołkami do zawieszenia sukien itd.; Re'chen, *va.* (harken) grabić.

Re'chen, Re'chnen, *a.* rachunkowy; Re'chena'mt, s. Re'chenka'mmer; Re'chenbre'tt, s. Re'chenta'fel; Re'chenbu'ch, *sn.* książka do rachunków; arytmetyka, książka zawierająca naukę rachunków; Rechenei', s. Re'chenka'mmer; Re'chenexe'mpel, *sn.* przykład do rachowania; Re'chenfeh'ler, *sm.* omyłka rachunkowa; błąd rachunkowy; Re'chenka'mmer, *sm. Stw.* izba obrachunkowa; kalkulatura; Re'chenka'mmerrath, *sm.* Radca przy iżbie obrachunkowéj; Re'chenkne'cht, *sm.* (Buch) pomocnik rachunkowy; Re'chenku'nst, *sf.* arytmetyka (jako sztuka rachowania); die — betreffend arytmetyczny; Re'chenkü'nstler, *sm.* arytmetyk; -nku'nststück, *sn.* sztuka rachunkowa; figiel arytmetyczny; -nmaschi'ne, *sf.* maszyna rachunkowa; -nmei'ster, *sm.* nauczyciel rachunków; biegły w rachunkach; rachmistrz; -npfe'nnig, *sm. Mzk.* liczman; liczbon; -nscha'ft, *sf.* rachunek; — geben rachunek składać; — ablegen über etwas, — geben von etwas, *zdać sprawę od. sprawić się z czego; Jemanden zur — fordern, ziehen, von Jemandem — fordern do odpowiedzialności kogo pociągnąć; żądać od niego zdania sprawy; -nschaftspfli'cht, *sf.* obowiązek zdania sprawy od. odpowiedzialności; -nschaftspfli'chtig, *a.* obowiązany do odpowiedzialności; -nschu'le, *sf.* szkoła rachunków od. arytmetyki; -nschü'ler, *sm.*, -nschü'lerin. *sf.* uczący, ucząca się rachunków; -nsta'b, *sm.*, -nstä'bchen, *sn. dim.* laseczka z tablicą Pitagoresa; -nstie'l, *sm.* grabisko, trzonek u grabi; -nsti'ft, *sm.* sztyft do rachunków (na marmurowéj tabliczce); -nstu'be, *sf.* pokój od. izba do rachunków, kalkulatura; -nstu'nde, *sf.* lekcya rachunków; -nta'fel, *sf.* tabliczka rachunkowa (z marmuru); tablica arytmetyczna (na któréj są zadania rachunkowe); tablica Pitagoresa; -nti'sch, *sm.* stół do rachunków.

Re'chenzah'n, *sm.* (Harkenzahn) ząb [u od. od grabi.

Re'chnen, *vn.* liczyć, rachować; etwas nach Jahren, an den Fingern — liczyć, rachować co podlug lat, na palcach; meine Mühe will ich gar nicht — mojéj fatygi nie liczę, nie rachuję wcale; — liczyć, licząc dodawać; du kannst dir das für eine Wohlthat, Ehre, für einen Gewinn — możesz sobie to uważać za dobrodziejstwo, za zaszczyt, za zysk; —, *vn.* (h.) rachować; sich im — üben ćwiczyć się w rachunkach; Jemanden im — unterrichten uczyć kogo rachunków; auf Jemanden, auf etwas — rachować na kogo, na co, spuszczać się; pokładać nadzieję; darauf war nicht gerechnet tego się nie było można spodziewać; to niespodzianie wypadło; Re'chnen, *sn.* rachowanie; Re'chner, *sm.* rachownik; rachujący; Re'chnung, *sf.* rachowanie; rachunek; — halten, führen rachunki utrzymywać, prowadzić; mit Jemandem — halten rachować się z kim; etwas in — bringen umieścić co w rachunku; zapisać do rachunku, w rachunek; Jemandem — abnehmen słuchać kogo rachunków; rachunki od niego odbierać; Jemandem — ablegen składać komu rachunki; ich habe es auf — gekauft kupiłem to na rachunek; für, auf meine — na mój rachunek; Jemandem die — machen zrobić komu rachunek; auf — sitzen siedzieć (w dobrach czyich) z obowiązkiem rachowania się; bei Jemandem in — stehen mieć u kogo rachunek; być mu dłużnym; die — ist richtig rachunek się zgadza; die — ohne den Wirth machen, *zrobić rachunek bez gospodarza; *wystrzelić bez prochu; *zrobić co bez należytéj rozwagi; rozpocząć co nie zapewniwszy się, czy będzie wolno dokonać; — rachuba; obliczenie; nach meiner — podług mojéj rachuby; ich habe mich in meiner — getäuscht, *omyliłem się w rachubie; Jemandem einen Strich durch die — machen, *popsuć komu rachuby od. szyki; *plany mu pomięszać; *zniweczyć jego zamiary; das war ein Strich durch die —, *to pomięszało rachuby; seine — bei etwas finden, *dobrze wyjść na czém; *nie stracić na czém; wyjść na swoje; *mieć przy czém swoję korzyść; das kommt weiter nicht in —, *to się już nie rachuje; *na to się już niema względu; — rachuba, nadzieja; widoki; sich — auf etwas machen rachubę sobie robić na co; *robić sobie nadzieję otrzymania czego (urzędu, itd.); Re'chnungs-, *a.* rachunkowy; arytmetyczny; Re'chnungsa'bnehmer, *sm.* słuchający rachunków; -nungsa'bschluß, *sm.* zamknięcie rachunku; -nungsa'mt, s. Re'chenka'mmer; -nungsa'rt, *sf.* sposób liczenia; działanie arytmetyczne; -nungsbea'mter, *sm.* urzędnik kalkulatury; -nungsbei'spiel, *sn.* przykład rachunkowy, arytmetyczny; -nungsbele'g, *sm.* alegat do rachunku; -nungsbetra'g, *sm.* suma całkowita rachunku; -nungsbu'ch, s. Re'chenbu'ch; -nungsfeh'ler, s. Re'chenfeh'ler; -nungsfüh'rer, *sm.* rachmistrz; ten, co rachunki prowadzi; -nungsge'ld, *sn.*, -nungsmü'nze, *sf.* pieniądze imaginaryjne; -nungska'mmer, s. Re'chenka'mmer; -nungswe'sen, *sn.* rachunkowość.

Recht, *a.* u. *ad.* prawy; rechter Hand, von der rechten Hand na prawo; na prawéj stronie; z prawéj strony; sich rechter Hand wenden obrocić się na prawo; Jemandem die rechte Hand lassen, *ustąpić komu prawéj strony, *pozwolić mu siedzieć lub iść po prawéj stronie; Jemandes rechte Hand sein, *być czyją prawą ręką, *być mu niezbędnie potrzebnym do rady in pomocy; die Rechte, *prawica; Jemandem die Rechte reichen, geben prawicę (rękę) komu podać, dać; er saß mir zur Rechten siedział mi na prawicy, po prawicy, po prawéj stronie; — (gerade) prosty; rechter Winkel, *Gl.* kąt prosty; — dobry; dobrze; die Schuhe sind mir — trzewiki dobre mi są (na nogę); du thust — dobrze robisz; du kommst eben — właśnie dobrze przychodzisz, *w porę, *w sam czas; komme ich hier recht bei Herrn N.? czym dobrze trafił tu do Pana N.? der rechte Gebrauch dobry użytek; sehe ich recht? czy dobrze ja widzę? nie myląż mnie moje oczy? höre ich —? czy dobrze ja słyszę? czy mnie mój słuch nie myli? recht so tak dobrze; das ist dir —! dobrze ci tak! zasłużyłeś na to! mir ist nicht —, *nie dobrze mi, *czuję się niezdrowym; in allen Sätteln recht (gerecht) sein, *umieć się do wszystkiego zastósować, wszędzie znaleźć; — (wahrhaft) prawdziwy; istotny; ist dieser der rechte Weg nach dem Dorfe? czy to jest droga prowadząca do wsi, od. którą jechać należy do wsi? die rechte Höhe należyta wysokość; das rechte Maaß należyta miara; das ist das Rechte, *to właśnie jest co należy; du hast das Rechte getroffen, *tyś utrafił; am rechten Orte, *w swojém (należytém) miejscu; zur rechten Zeit w swoim (należytym) czasie; dieses ist nicht das rechte Haus to nie jest ten dom (którego szukamy, do którego idziemy); ich weiß nicht, ob das der rechte ist nie wiem, czy to jest ten (co być ma, którego szukam); das Maul auf dem

rechten Flecke haben, *§ mieć gębę wyprawną, wyparzoną; *być wygadanym; das Herz auf dem rechten Flecke haben, *mieć dosyć odwagi; *być zuchem; — sprawiedliwy; słuszny; uczciwy; przyzwoity; da hast du — gethan sprawiedliwieś postąpił; das ist — u. billig, *to słuszna i sprawiedliwa rzecz; das geschieht dir — sprawiedliwie ci tak; thue — u. scheue Niemanden, *postępuj uczciwie a nie dbaj na nikogo; er hatte eine rechte Freude darüber, *to mu wielką sprawiło radość; *szczerze się tém ucieszył; das ist eine rechte Plage für mich, *to dla mnie kłopot duży; da wär' er ein rechter Narr, *toby też był z niego głupiec nie lada; du bist ein rechter Dummkopf! *porządny z ciebie głupiec! er hat etwas Rechtes gelernt, *znacznéj nabył nauki; es ist nichts Rechtes, *nie jest to nic tak wielkiego, znacznego; *nie wielka historya; *nie wielkie rzeczy; du bist mir auch der Rechte! *iron.* a toś mi też tęgi kawaler! das wäre was Rechtes! *iron.* a toby też dopiero było co pięknego! da bist du an den Rechten gekommen! *iron.* a toś na tęgiego trafił! *a toś się wybrał udając się do niego! ich bin ihm — herzlich gut lubię go prawdziwie od serca; das sehe ich — gern to bardzo lubię; es ist — kalt porządnie zimno; ich bitte — sehr bardzo proszę; recht gut dosyć dobry; — dogodny; życzeniu odpowiadający; mir ist es — jam z tego kontent; ja na tém przestaję, na to przystaję; wenn es Ihnen — ist jeżeli się Panu zdaje od. podoba; ihm kann Niemand etwas — machen jemu nikt w niczém nie dogodzi; es ist ihm wieder nicht — znowu mu nie do gustu; znowu mu się nie podoba; znowu nie kontent; wenn mir recht ist jeżeli się nie mylę; es geht nicht mit rechten Dingen zu, *nie idzie to drogą sprawiedliwą od. jak należy; *nie dzieje się to sposobem naturalnym; *muszą w tém być jakie czary; was dem Einen recht ist, ist dem Andern billig, *co dla jednego słuszne, drugiemu godziwe.

Recht, *sn.* słuszność; du hast — masz słuszność, prawdę mówisz; dobrze mówisz; du hast sehr — masz wielką słuszność; er behauptet mit —, daß 2c. słusznie utrzymuje, że itd.; Jemandem — geben, lassen przyznać komu słuszność; er hat — behalten on się utrzymał przy swojém zdaniu; jemu przyznano słuszność; jego zdanie się zgodzono; er will immer — haben, behalten, *zawsze chce mieć górę; — prawo; ein — über Jemanden, über etwas haben mieć prawo nad kim, nad czém; — über Leben u. Tod prawo życia i śmierci; ein — auf etwas haben mieć prawo do czego; — zu etwas haben mieć prawo do czego; — an etwas haben mieć prawo na czém; auf sein — halten trzymać się swego prawa; sein — behaupten utrzymać się przy swojém prawie; sein — verfolgen dochodzić swego prawa; sein — mit den Waffen verfolgen zbrojną ręką dobijać się swego prawa; ich werde schon zu meinem Rechte gelangen dojdę ja mego prawa; już ja sobie poradzę, ażebym osiągnął to, co mi się należy; das — ist auf meiner Seite prawo mówi za mną; słuszność jest na mojéj stronie; Jemandem zu seinem Rechte verhelfen dopomódz komu do dojścia swego prawa; bürgerliches, geistliches, canonisches —, *Rw.* prawo cywilne, kościelne, kanoniczne; die Rechte studiren, sich der Rechte befleißigen uczyć się prawa (prawnictwa); beider Rechte Doctor Doktor obojga praw; — sprechen sprawiedliwość wymierzać; sądy odprawiać; sądzić sprawy; den Weg Rechtens ergreifen, einschlagen, *Rw.* do prawa się udać, prawa się chwycić, proces rozpocząć; es ist Rechtens, *tak prawo mieć chce; tak jest podług prawa; Jemandem sein — widerfahren lassen oddać komu sprawiedliwość; przyznać mu słuszność; Jemandem sein — thun prawo (wyrok) na kim wykonać; — gilt nichts, wo das Unrecht die Oberhand hat, *prawo nie pomoże, gdy lewo przemoże; Gnade für — ergehen lassen, *łaskę za ścisłą sprawiedliwość okazać.

Re'chtbeto'nung, *sf. Spl.* dobre wymawianie podług akcentu.

Re'chte, *sf.* (rechte Hand) prawica.

Re'chteck, *sn. Gl.* prostokąt; Re'chteckig, *a. Gl.* prostokątny.

Re'chten, *vn.* (h.): mit Jemandem — prawować się z kim; um etwas — spierać się, sprzeczać się, rosprawiać się, spór wieść z kim o co.

Re'chtens, s. Recht.

Re'chtfertigen, *va.* usprawiedliwiać; oczyścić; wytłumaczyć; — (als schuldlos darstellen) uniewinnić; niewinnym uznać; Re'chtfertiger, *sm.* usprawiedliwiciel; Re'chtfertigerin, *sf.* usprawiedliwicielka; -tfertigung, *sf.* usprawiedliwienie; uniewinnienie; Jemandes — übernehmen podjąć się czyjéj obrony; -tfertigungsschri'ft, *sf.* pismo usprawiedliwiające, na usprawiedliwienie wydane; obrona; -tgläubig, *a.* u. *sn. Kg.* prawowierny; -tgläubigkeit, *sf.* prawowierność; -thaber, *sm.* sprzeka; -thaberei', *sf.* upartość w zdaniu; uprzedzenie od. zarozumiałość o swojem zdaniu; -thaberin, *sf.* kobieta sprzeczna; -thaberisch, *a.* zrzędny, uparty w zdaniu; zarozumiałości dowodzący; -tläufig, *a.* porządnie bieg odbywający.

Re'chtlich, *a.* prawny; Jemandem — belangen, *Rw.* pozwać kogo do sądu; prawnie się z nim rozprawić; — (rechtschaffen) prawy, uczciwy, poczciwy; —, *ad.* uczciwie; prawnym sposobem; jak na prawego człowieka przystoi; — uczciwy, przyzwoity; s. a. Geri'chtlich; Re'chtlichkeit, *sf.* prawość; -tliebend, *a.* lubiący słuszność, prawość; -tlos, *a.* nieprawny; bezprawny; — nieprawy; pozbawiony opieki prawa; wyjęty; z pod prawa; Jemanden für — erklären, *Rw.* wyjąć kogo z pod prawa; -tlosigkeit, *sf.* bezprawność; nieprawość; bezprawie; wyjęcie z pod prawa; Jemandem die — beweisen, *Rw.* dowodzić komu, że jest wyjęty z pod prawa; -tmäßig, *a.* prawy; prawny; sprawiedliwy; podług prawa zrobiony; prawem postanowiony; prawem dozwolony; —, *ad.* prawnie; -tmäßigkeit, *sf.* prawość; prawność; sprawiedliwość.

Re'chtmünzer, *sm.* wybijacz dobréj monety.

Rechts, *ad.* na prawo, na prawą stronę; wprawo; na prawéj stronie (siedzieć); — um prawo w tył; na około z prawéj strony; — her od prawéj strony; — hin w prawą stronę (udać się); — sein prawą ręką wszystko robić.

Rechts-, *a.* prawny; Re'chtsamt, *sn.* urząd prawny; Re'chtsanhängig, s. Re'chtshängig; -tsanspruch, *sm.* pretensya prawna; -tsausspruch, s. Re'chtsspruch; -tsbefli'ssen, *a.* przykładający się do (nauki) prawa; -tsbefli'ssener, *Rw.* uczeń prawa; prawnik; -tsbefli'ssenheit, *sf.* przykładanie się do nauki prawa; -tsbehö'rde, s. Geri'chtsbehö'rde; -tsbeistand, *sm. Rw.* patron; adwokat; -tsbestä'ndig, *a.* prawomocny; -tsbestä'ndigkeit, *sf.* prawomocność; -tsbewei's, *sm.* dedukcya prawna.

Re'chtschaffen, *a.* (gut, wie es sich gehört) dobry, należyty, prawdziwy, prawy; — (gut, ehrlich) poczciwy, uczciwy, prawy; — bleiben uprzejmym być i szczérym; —, *ad.* (tüchtig, gehörig) prawie; dobrze; sich — wehren, *bronić się dobrze; -tschaffenheit, *sf.* poczciwość; godziwość, prawość; -tschreibung, *sf. Spl.* ortografia; pisownia.

Re'chtsdreher, *sm. iron.* krętacz prawny; -tsdreherei', *sf. iron.* wykręt prawny.

Re'chtseitig, *a.* prostoboczny.

Re'chtserfahren, *a.* biegły w prawie; -tserfah'renheit, *sf.* biegłość w prawie; -tserklä'rung, *sf.* wykład, wyjaśnienie, wytłumaczenie prawa; -tsfall, *sm.* przypadek prawny; -tsfrage, *sf.* prawne pytanie; -tsgang, *sm.* bieg sprawy; tok procesu; postępowanie sądowe; procedura; -tsgebäu'de, *sf. Rw. Stw.* system prawny; -tsgelah'rtheit, -tsgeleh'rsamkeit, *sf.* umiejętność prawa; -tsgeleh'rt, *a.* posiadający naukę prawa; -tsgeleh'rter, *sm.* prawnik; jurysta; -tsgesu'ch, *sn.* podanie o wyrok; -tsgleichheit, *sf.* równość w obliczu prawa; -tsgrund, *sm.* dowód prawny; -tsgültig, *a.* prawnie ważny; -tsgültigkeit, *sf.* prawna ważność; prawność; -tshandel, *sm.* spór prawny, sprawa sądowa; proces; -tshängig, *a. Rw.* w sądzie się toczący (spór); będący przedmiotem procesu; die Sache ist noch —, *Rw.* jeszcze się to spór toczy w sądzie; -tshülfe, *sf. Rw.* pomoc prawna; -tskenner, -tske'nntniß, s. Re'chtskunde, Re'chtskundig; -tskniff, *sm.* wykręt prawny; wybieg adwokacki; -tskosten, s. Geri'chtskosten; -tskraft, *sf. Rw.* moc prawa; -tskräftig, *a. Rw.* prawomocny; prawodzielny; moc prawa mający; -tskräftigkeit, *sf.* prawomocność; prawodzielność; -tskunde, *sf.* znajomość prawa; -tskundig, *a.* znający prawo; -tskundiger, *sm.* prawoznawca; -tslehre, *sf.* nauka prawa; -tslehrer, *sm.* nauczyciel prawa; -tslehrig, *a.* do nauki prawa należący; -tsmann, *sm.* prawnik; -tsmittel, *sn. Rw.* środek prawny; -tsmündel, *sm.* klient (adwokata); -tspflege, *sf.* zarząd sprawiedliwości.

Re'chtsprechen, *sn. Rw.* wymierzanie sprawiedliwości; -tsprechung, *sf. Spl.* ortofonia; dokładne wymawianie.

Re'chtsregel, *sf.* reguła prawa; prawidło prawne; -tssache, *sf. Rw.* sprawa; proces; -tsschuldigkeit, *sf.*

powinność prawna; Re'chtsschwindler, *sm. iron.* krętacz prawny; -tssprache, *sf.* język prawny; -tsspruch, *sm.* wyrok sądowy; -tsstand, *sm.*, -tsstatt, *sf. Rw.* jurysdykcya, do któréj kto należy; -tsständig, *a.* do jakiéj jurysdykcyi należący; -tsstreit, *sm.* spór prawny; -tsstuhl, *sm.* sąd wyższy; -tstag, s. Geri'chtstag; -tsurkunde, *sf.* dokument prawny; -tsverdre'her, -tsverfeh'rer, s. Re'chtsdreher; -tsverdre'hung, *sf.* nakręcanie prawa; -tsverfah'ren, *sn. Rw.* postępowanie sądowe; -tsverfa'ssung, *sf. Stw.* urządzenie sądowe; -tsverle'tzung, *sf.* obraza prawa; -tsverstä'ndig, s. Re'chtskundig; -tsvorbeha'lt, *sm. Rw.* zastrzeżenie prawne; -tsvormund, *sm. Rw.* opiekun prawny; -tswart, -tswärtel, *sm. Rw.* patron przydany bankrutowi; kurator masy; -tswissenschaft, *sf.* umiejętność od. nauka prawa; prawnictwo; -tswissenschaftlich, *a.* prawniczy; -tswohlthat, *sf.* dobrodziejstwo prawa; -tszwang, *sm. Stw. Rw.* podległość pewnéj jurysdykcyi; konieczność należenia pod jaką jurysdykcyą.

Re'chtwinkelig, *a. Gl.* prostokątny; -tzeitig, *a.* w swoim czasie odbywający się.

Reci'div, s. Rü'ckfall.

Recipie'nt, *sm. Schdk.* recypient, naczynie, w które się ingredyencye wkładają; Recipi'ren, s. Au'fnehmen.

Reciprocitä't, *sf.* wzajemność; Recipro'k, *a.* wzajemny, obustronny, zobopólny; *Spl.* zaimkowy; zwracający; reciprokes Zeitwort, *Spl.* zaimek zwracające.

Recitati'v, *sn. Tk.* recytatywo, recytatyw. [Wiederho'len.

Reciti'ren, *va.* recytować; s. a.

Reck, *sn. Gymn.* rusztowanie do ciągnięcia się.

Re'ckbank, *sf.* (Folterbank in der Marterkammer) ławka u tortury.

Re'cke, Re'cken, *sm.* gidya; olbrzym; **Re'cke**, *sf.* s. Re'ckholz. [bohatér.

Re'cken, *va.* (ausstrecken, ausdehnen) wyciągać; rozciągać; sich — ciągnąć się; rozciągać się; przeciągać się.

Re'ckholder, *sm. Ng.* bez; jałowiec.

Re'ckholdervo'gel, *sm.* kwiczoł.

Re'ckholz, *sn.* (Sperrholz) naciągadło, rozciągadło.

Reclamatio'n, Reclami'rung, *sf.* reklamacya, żądanie zwrotu; Reclami'ren, *va.* reklamować.

Recognitio'n, *sf. Rw.* rekognicya, uznanie i poświadczenie prawdziwości czego; Recognosci'ren, *va.* uznać i poświadczyć prawdziwość czego; —, *Kw.* rekognoskować; Recognosci'rung, *sf. Kw.* rekognoskowanie; zwiady; rozpoznawanie.

Recommandatio'n, Recommandi'ren, s. Empfeh'lung, Empfeh'len.

Reconvalesce'nt, *sm. Hlk.* rekonwalescent, przychodzący do zdrowia; Reconvalesce'nz, *sf.* rekonwalescencya, odzyskiwanie zdrowia; Reconvalesci'ren, *vn.* (s.) przychodzić do zdrowia. [ren (sich), s. Erho'len (sich).

Recreatio'n, s. Erho'lung; Recrei'-

Recru't, *sm. Kw.* rekrut; Recru'ten-, *a. Kw.* rekrucki; Recruti'ren, *vn.* (h.) rekrutować; brać do wojska; —, *va.* nowym poborem (rekrutów) kompletować oder uzupełniać; Recruti'rung, *sf.* branka, branie do wojska; Recruti'rungs-Canto'n, *sm. Kw.* kanton poborczy; obwód kantonowy.

Rectifici'ren, *va.* rektyfikować, sprostować; —, *Schdk.* oczyszczać i przez to wzmacniać.

Re'ctor, *sm.* Rektor; Re'ctor-, Re'ctors-, *a.* rektorski; Rectora't, *sn.*, Re'ctorste'lle, Re'ctorwü'rde, *sf.* rektorstwo; urząd rektorski; Rectora'tswechsel, *sm.* zmiana Rektorów; instalacya nowego Rektora; Re'ctorin, *sf.* rektorowa; § rektorka; Re'ctorwah'l, *sf.* wybór Rektora.

Recurri'ren, *vn.* (h.) rekurować, odwołać się; Recu'rs, *sm.* rekurs; regres; odwołanie się o wynagrodzenie straty; seinen — an Jemanden nehmen, *Rw. H.* rekurs wziąć do kogo; jego się trzymać; odwołać się do niego.

Redacteu'r, *sm.* redaktor (gazety, pisma); Redacteu'rs-, *a.* redaktorski; Redactio'n, *sf.* redakcya; redaktorstwo; Redigi'ren, *va.* redigować (gazetę).

Re'de, *sf.* mowa, mówienie; davon ist die — nicht o tém nie ma mowy; das ist der — nicht werth nie warto o tém mówić; die — fiel gerade auf ihn, *mowa właśnie zwróciła się na niego; Jemandem in die — fallen, *przerywać komu mowę, *wpaść komu w mowę; — wymowa; wymawianie; to, co kto mówi; es geht die Rede, daß ꝛc. mówią, że itd.; die in — stehende Sache rzecz w mowie będąca, o któréj jest mowa; — głos, odezwa, rzecz; — odpowiedzialność; sprawianie się z czego; Jemanden wegen etwas zur — stellen, setzen, *do odpowiedzialności kogo pociągnąć za co; kazać mu się sprawić z czego oder odpowiadać za co; Jemandem — stehen odpowiedzieć komu; sprawić mu się; — u. Antwort von etwas geben, *sprawić się komu; *umieć dać odpowiedź; *wytłumaczyć się; gebundene — (Poesie), *Litt.* mowa wiązana; ungebundene — (Prosa), *Litt.* mowa wolna.

Re'de, *a.* — mowy.

Re'dea'rt, *sf. Spl.* sposób mówienia; dyalekt.

Re'debi'ld, *sn.* przenośnia; Re'defe'rtigkeit, *sf.* mowność; Re'defigu'r, *sf. Spl.* figura krasomowska; Re'deflu'ß, *sm.* *płynność w mówieniu; Re'defo'rm, *sf. Spl.* tryb mówienia; Re'degesta'lt, *sf.* postać krasomowska; Re'deku'nst, *sf.* sztuka mówienia; retoryka; die — betreffend retoryczny; Re'dekü'nstler, *sm.* retor; mistrz wymowy; Re'delu'st, *sf.* ochota do mówienia; Re'delu'stig, *a.* ochotę do mówienia mający.

Re'den, *vn.* (h.) u. *va.* mówić; gadać; auf Jemanden — gadać na kogo; schlecht von Jemandem — źle o kogo mówić; obgadywać go; Jemandem das Wort —, *mówić za kim, na jego stronę; Jemdm. etwas aus dem Sinne — wybić komu co z głowy; wyperswadować mu; Jemandem das Reden verbieten zabronić komu mówić; viel Redens von etwas machen, *wiele o czém gadać; redendes Bild, *obraz tak podobny, że się mówić zdaje; redende Mienen, *miny jak gdyby przemawiające; redende Künste, *sztuki mowne, objawiające się przez mowę; — mówić; mieć mowę; Eins in das Andere —, *bez porządku bajać, *bez ładu bajać, *konfundować jedno z drugiem; viel von Jemandem —, *na ząb, na kieł kogo wziąć; Jemandem nach dem Munde (§ dem Maule) —, *do ust, do gęby komu mówić; *potakiwać komu; *lizać się do kogo; zur Sache —, *do rzeczy co powiedzieć; du hast gut reden! łatwo ci tak mówić! die Sache redet (spricht für sich) selbst, *rzecz ta sama przez się mowi; reden was Einem vor (in) das Maul kommt, *§ bajać ni to ni sio; *mięszać groch z kapustą; Re'den, *sn.* mówienie, gadanie; gadanka, pogadanka.

Re'densa'rt, *sf.* sposób mówienia; fraza; frazes; das sind Redensarten, *to się tak tylko mówi; *to są frazesy nic nie znaczące.

Re'depru'nk, *sm.* wykwintność od. przesada w mówieniu; Rederei', *sf. iron.* gadanina; -desaa'l, *sm.* sala do mów; -desa'tz, *sm. Spl.* zdanie w mowie; -desche'u, *a.* mający wstręt od mówienia; -deschmu'ck, *sm.* ozdoba mowy; -deschwu'lst, *sf.* nadętość w mowie; -deschwu'ng, *sm.* *wzniosłość w mówieniu; -dethei'l, *sm. Spl.* część mowy; -deü'bung, *sf.* ćwiczenie się w mówieniu; zadanie do ćwiczenia się w mówieniu.

Redigi'ren, s. Redacteu'r.

Re'dlich, *a.* rzetelny; szczery; uczciwy; — (rechtlich) prawy (posiadacz, dzieci); Re'dlichkeit, *sf.* rzetelność; szczerość; uczciwość; sumienność.

Re'dner, *sm.* mowca; krasomowca; Re'dnerbüh'ne, *sf.* mownica; Rednerei', *sf.* oratorszczyzna; -dnerga'be, *sf.* dar wymowy; talent do wymowy; zdolności krasomowskie; -dnerisch, *a.* krasomowski; -dnerku'nst, *sf.* sztuka krasomowska; -dnersti'mme, *sf.* głos krasomowski; głos mówcy; -dnerstuh'l, *sm.* katedra dla mówcy; -dnertale'nt, s. Re'dnerga'be.

Redou'te, *sf.* reduta, bal maskowy; —, *Kw.* reduta, szaniec czworokątny. [poprawić.

Redressi'ren, *va.* zredresować,

Re'dselig, *a.* gadatliwy; wielomowny; — werden rozgadać się; Re'dseligkeit, *sf.* gadatliwość; wielomowność.

Reduci'ren, *va.* redukować co, zmniejszać do pewnéj ilości; zamienić pod względem wartości; skasować dla zmniejszenia ilości; Reduci'rung, Reductio'n, *sf.* redukcya (pieniędzy); Reductio'nstabe'lle, *sf.* tabela redukcyi monet.

Ree'll, *a.* istotny; rzetelny; — wierny; reelle Kenntnisse rzetelne, gruntowne wiadomości; s. a. Rea'l.

Reep, Ree'pschläger, ꝛc. s. Seil, Sei'ler, ꝛc. [(w klasztorze).

Refecto'rium, *sn. Kg.* refektarz

Refera't, *sn.* referat.

Referenda'r, *sm. Rw.* referendaryusz; aplikant.

Refere'nt, *sm.* referent; Referi'ren, *va.* referować; zdawać komu z czego sprawę (relacyą) wywodnie; opowiedzieć mu co ze wszelkiemi okolicznościami; den Eid —, *Rw.* referować przysięgę; — meldować, donosić.

Reff, *sn. Ldw.* prątek w grabiach u kosy; — (Tragereff) jasła, kosz pleczny z prętów, w którym noszą szy-

by do okien, lekarstwa, książki, itd.; —, *Sw.* (Beisegel) mały żagiel; żaglik; Re'ffträger, *sm.* jasłarz.

Reflecti'ren, *vn.* (h.) odbijać się (jak promienie); auf etwas — zastanawiać się nad czém; rozważać co.

Refle'ctor, *sm. Stk.* reflektor.

Reflexio'n, *sf.* odbijanie się promieni; refleksya, zastanowienie; rozwaga; Reflexio'nswinkel, *sm. Stk.* kąt odbicia.

Refo'rm, *sf.* reforma, zaprowadzenie zmiany w celu ulepszenia; Reformatio'n, *sf.* reformacya; Reformatio'ns-, *a.* reformacyjny; Reformatio'nsfest, *sn.* obchód reformacyi; Reformatio'nsgeschi'chte, *sf.* historya reformacyi; Reformatio'nswerk, *sn.* dzieło reformacyi; Reforma'tor, *sm.* reformator, ten, który co reformuje, zmienia, ulepsza; Reformato'ren-, Reforma'tors-, *a.* reformatorski; Reformi'ren, *va.* reformować, zaprowadzać zmiany w celu polepszenia; Reformi'rt, *pp.* u. *a.* reformowany; —, *Kg.* na reformie będący, nie pełniący służby i pół żołdu pobierający; Reformi'rten-, *a. Kg.* kalwiński; Reformi'rtenki'rche, *sf. Kg.* kościół kalwiński; Reformi'rter, *sm. Kg.* Reformowany; Kalwin; Reformi'st, *sm. Stw. Gsch.* reformista.

Refractio'n, *sf. Stk.* refrakcya; łamanie promieni.

Refutatio'n, *sf.* refutacya, zbijanie (zdania, dowodu); Refuti'ren, *va.* refutować, zbijać (dowody itd.).

Rega'l, *sn.* police na książki; pulpit z przegrodami; —, *Tk.* regał (w organach); —, *Bchdr.* druk królewski, duży (drugi z kolei); Rega'l, Rega'l-, *a.* regałowy.

Rega'le, *sn.* przywiléj monarszy; prerogatywa monarsza; Regalia, *pl.* regalia.

Regali'ren, *va.* regalować, uraczyć, uczęstować (kogo czém).

Rega'lpapie'r, *sn.* regałowy papier.

Re'ge, *a.* ruchawy; ruszający się; ruchliwy; żywy; — machen poruszyć, w ruch wprawić; — werden poruszyć się; die Wunde, den Schmerz — machen, *odświeżyć ranę, ból; sein Gewissen wird —, *sumienie go rusza; Jemandes Aufmerksamkeit, Liebe, Eifer, Zorn, Haß, Neid — machen, *obudzić czyję uwagę; wzbudzić w nim miłość; zapał, jego gniew, nienawiść, zazdrość.

Re'gel, *sf.* reguła, prawidło; eine — über etwas aufstellen podać o czém prawidło; Jemandem eine — für das Leben geben, *podać komu prawidło do życia; sich etwas zur — machen wziąć sobie co za prawidło; eine — beobachten, befolgen trzymać się jakiego prawidła; gegen die — verstoßen uchybić, zgrzeszyć przeciwko prawidłu; etwas nach Regeln erlernen nauczyć się czego z reguł ob. podług prawideł; eine Kunst auf bestimmte Regeln zurückführen sztukę jaką podciągnąć pod pewne prawidła; — (Brauch, Sitte) zwyczaj; in der — zwyczajnie; podług zwyczaju; gegen die — przeciwko zwyczajowi; — (Monatsfluß der Frauen) regularność, miesiączka (u kobiet); Re'gel-, *a.* prawidłowy.

Re'gelchen, *sn. dim.* regułka; Re'gel-de-tri', *sf. Rk.* reguła trzech; reguła złota; umgekehrte —, *Rk.* obrócona liczba trzech.

Re'gelgebäu'de, *sn.* systematyczny zbiór prawideł (nauki); Re'gelgerecht, *s.* Re'gelre'cht; Re'gello's, *a.* nieregularny; nieforemny; Re'gello'sigkeit, *sf.* nieforemność, nieregularność; Re'gelma'nn, *sm. iron.* człowiek regularny aż do znudzenia.

Re'gelmäßig, *a.* foremny; kształtny; regularny; regelmäßige Truppen, *Kw.* wojsko regularne; Re'gelmä'ßigkeit, *sf.* foremność; kształtność; regularność; Re'geln, *va.* regulować; do pewnéj reguły stosować; podług pewnego prawidła urządzić; sich — regułować się; geregelt zbyt regularny, wymuszony, wyrachowany; in seinem Hause ist Alles geregelt w jego domu wszystko idzie jak z nót oder jak podług zegarka, jak z rejestru; Re'gelprie'ster, *sm. Kg.* ksiądz do pewnéj reguły należący; Re'gelre'cht, *a.* podług prawideł ułożony; zastosowany do prawideł sztuki; —, *ad.* podług prawideł sztuki; -gelschmie'd, *sm. iron.* fabrykant reguł; ten, co na wszystko kuje prawidła; Re'gelwi'drig, *a.* przeciwny regułe; sprzeczny z prawidłem ob. ze zwyczajem (za prawidło przyjętym); —, *ad.* przeciw regule, prawidłu, zwyczajowi; Re'gelzwa'ng, *sm.* przymus który wynika z prawidła; konieczność prawidłowa.

Re'gen, *va.* ruszać czém; Jemandem die Galle —, *żółć komu poruszyć, *rozgniewać go; sich — ruszać się; hier darf man sich nicht —, *tutaj się ani ruszyć nie wolno; *trzeba siedzieć lub stać ciągle; rege dich doch! ruszże się! wstańże! idźże! schon regt sich Alles in der Stadt w mieście już wszystko w ruchu; es regt sich kein Blättchen, kein Lüftchen ani się listek, wietrzyk nie ruszy; Re'gen, *sn. s.* Re'gung.

Re'gen, *sm. Ntl.* deszcz; im — na deszczu; es ist ein starker — gefallen gruby, mocny, obfity deszcz spadł; starker — deszcz nawalny; es sieht nach — aus zanosi się na deszcz; Re'gen-, *a.* deszczowy; dżdżysty; Re'genba'ch, *sm.* potok (z deszczy); Re'genbo'gen, *sm. Ntl.* tęcza; Re'genbo'gen-, *a. Ntl.* tęczowy; Re'genbo'genacha't, *sm. Ng.* agat tęczowy; -nbogenfa'rbe, *sf.* kolor tęczowy; -nbogenfa'rbig, *a.* koloru tęczy ob. tęczowego; -nbogenhau't, *sf. Zk.* (Re'tina) błona tęczowa; -nbogenkrei's, *sm.* łuk tęczy; -nda'ch, *sn.* dach przed domem chroniący od deszczu; -ndi'cht, *a.* nie przepuszczający deszczu.

Regeneratio'n, *sf.* regeneracya, odrodzenie (się); Regeneri'ren, *va.* odrodzić.

Re'genfeu'er, *sn.* ogień deszczowy (w kształcie deszczu spadający); Re'genfrei', *a.* wolny od deszczy; Re'genfro'sch, *sm. Ng.* żabka deszczowa; -nga'lle, *sf. Ntl.* kawałek tęczy; -ngesti'rn, *sn.* gwiazda deszcz przynosząca; -ngewi'tter, *sn. Ntl.* burza z deszczem; Re'gengewö'lk, *sn.* chmury dżdżyste; -ngu'ß, *sm.* ulewa; ulewny deszcz; -nha'ft, *f.* Re'gnerisch; -nhu't, *sm.* kapelusz od deszczu (chroniący); -nka'ppe, *sf.* kapuza, czapka zazuwista od deszczu chroniąca; -nklei'd, *sn.* suknia od deszczu; -nklei'dung, *sf.* ubiór od deszczu; -nkrei's, *sm. Ntl.* dżdżyste chmury w koło rozpostarte; -nkrö'te, *sf. Ng.* żaba (ropucha) po deszczu się ukazująca; -nla'nd, *sn.* dżdżysty kraj; -nlo'ch, *f.* Re'genwi'nkel; -nlu'ft, *sf.* powietrze dżdżyste; -nma'ntel, *sm.* płaszcz od deszczu, opończa; -nme'sser, *sm. Ntl.* deszczomiar; -nmona't, *sm.* miesiąc w którym zwykle deszcz pada; -nna'cht, *sf.* noc, w któréj deszcz padał; -genna'ß, *a.* mokry od deszczu; -nnä'sse, *sf.* mokrość z deszczu; -npfro'pfen, *sm.* (am Gewehr) flejtuch; -nri'nne, *sf.* rynna do spływu deszczu; -nro'ck, *sm.* surdut od deszczu.

Re'gens, *sm. Kg.* rejent w seminaryum duchowném.

Re'gensbu'rg, *sn. Geog.* Ratysbona; Re'gensbu'rger, *a. Geog.* Ratysboński; —, *sm. Geog.* Ratysbończyk; Re'gensbu'rgisch, *a. Geog.* Ratysboński.

Re'genschau'er, *sm.* deszczyk; drobny deszcz; -nschi'rm, *sm.* parasol od deszczu; deszczochron; odsłotnik; -nschla'g, *sm. Bk.* pas dwa piętra przedzielający; -nschlu'cht, *sf.* parów przez deszcz zrobiony; wyrwa deszczowa; -nschwe'r, *a.* pełen dżdżystych waporów (powietrze); -nstei'n, *sm.* deszczowy kamień; -nstro'm, *sm.* strumień z deszczu powstały.

Rege'nt, *sm. Stw.* regient, rządca kraju w czasie bezkrólewia lub małoletności monarchy; monarcha; panujący; Rege'ntschaft, *sf.* regencya; zarząd kraju.

Re'genta'g, *sm.* dzień dżdżysty; Re'gentro'pfen, *sm.* kropla deszczu; Re'gentu'ch, *sn.* chusta do osłonienia się od deszczu; rajntuch; zasłona od deszczu; -nvo'gel, *sm. Ng.* ptak deszcz zwiastujący; Turecki bekas; -nvo'll, *a.* obfity w deszcz; -nwa'sser, *sn.* deszczówka, deszczowa woda; -nwe'tter, *sn.* dżdżysta pora; -nwi'nd, *sm.* dżdżysty wiatr; wiatr deszczowy; -nwi'nkel, *sm.* kąt ob. dziura (t. j. okolica), skąd zwykle deszcze przychodzą; -nwo'lke, *sf. Ntl.* dżdżysta chmura; -nwu'rm, *sm. Ng.* dżdżownica; glista ziemna; -nzei'chen, *sn.* znak deszczu; -nzei't, *sf.* czas dżdżysty.

Regie', *sf. Sb. etc.* zarząd czego.

Regie'ren, *va.* u. *vn.* (h.) kierować czém; die Pferde, den Wagen, das Schiff — kierować końmi, wozem, okrętem; — rządzić czém, władać; das Land — rządzić krajem; er hat gut regiert dobrze rządził, sprawował rządy; sich — rządzić sobą; — (herrschen) panować; als die Pest regierte, *kiedy zaraza panowała; Regie'rer, *sm.* rządca; władca; -gie'rsucht, -gie'rungssu'cht, *sf.* chciwość panowania oder rządzenia; Regie'rsü'chtig, Regie'rungssü'chtig, *a.* chciwy panowania ob. rządzenia; Regie'rung, *sf.* kierowanie czém; rządzenie czém; panowanie; rządy; unter der — Heinrich's des Vierten pod panowaniem (za panowania) Henryka czwartego; die — antreten, übernehmen, *Stw.* objąć rządy; die — niederlegen, *Stw.* złożyć rządy; Jemandem die — übertragen rządy komu powierzyć; sich der — bemächtigen, sich die — anmaßen opanować rządy; — rząd; mit Genehmigung ob. Erlaubniß der — za pozwoleniem rządowém ob.

zwierzchności; — Regiencya, władza rządząca; osoby tę władzę składające; miejsce gdzie się posiedzenia odbywają; część kraju czyli prowincyi pod takim rządem zostająca; er ist bei der — eingekommen podanie zrobił do regiencyi; Regie'rungs-, *a.* — rządu; regiencyjny; rządowy; Regie'rungsa'ntritt, *sm.* objęcie rządów; rozpoczęcie panowania; wstąpienie na tron; -rungsa'rt, *sf. Stw.* rodzaj rządu; -rungsbefeh'l, *sm. Stw.* rozkaz regiencyjny oder rządowy; -rungsbo'te, *sm.* woźny regencyjny, rządowy; -rungsfo'rm, *sf. Stw.* kształt od. forma rządu; -rungsgebäu'de, *sn.* dom oder budynek rządowy; -rungsgehü'lfe, *sm. Stw.* pomagający w sprawowaniu rządów; -rungskanzlei', *sf. Stw.* kancelarya rządowa albo regiencyjna; -rungsku'nde, *sf.* umiejętność rządzenia krajem; -rungsku'nst, *sf.* sztuka rządzenia krajem; -rungslo's, *a.* bezrządny; —, *ad.* bez rządu; -rungslo'sigkeit, *sf.* bezrządność; Regie'rungsna'chfolger, *sm. Stw.* następca w rządach, w panowaniu; -rungsra'th, *sm. Stw.* rada rządowa; rada regiencyjna; członek rady rządowéj; Radca regiencyjny; -rungssa'che, *sf. Stw.* rzecz rządowa; sprawa rządu się tycząca; -rungsso'rge, *sf.* kłopot rządowy; troski, które panowanie przynosi; -rungsstrei't, *sm.* spór o panowanie; -rungssyste'm, *sn. Stw.* system rządowy od. rządzenia; -rungswe'chsel, *sm.* zmiana rządu, rządcy, panującego.

Regime'nt, *sn. Stw.* rząd; zarząd; gospodarstwo; porządek; ein gutes — im Staate dobry rząd w kraju; die Frau führt, hat das — im Hause, *żona ma rząd domu; gutes — halten, *dobry porządek utrzymywać; sie führt ein strenges —, *ona ostry rząd prowadzi; —, *Kw.* półk; regiment; auf Kosten des Regiments, auf Regiments Unkosten, *kosztem publicznym; Regime'nts-, *a.* regimentowy; *Kw.* pułkowy, półkowy; Regime'ntsarzt, *sm. Kw.* lekarz półkowy; -tsfeldscheer, *sm. Kw.* chirurg półkowy; -tsquartie'rmeister, *sm. Kw.* kwatermistrz; -tstambou'r, *sm. Kw.* dobosz półkowy.

Regio'n, *sf.* okolica; dzielnica (miasta); — sfera; er bewegt sich in höheren Regionen, *w wyższych unosi się sferach; *górno myśli.

Regisseu'r, *sm. Sb. etc.* reżyser, utrzymujący kontrolę dochodów i wydatków, ten co role rozdaje i porządku wystawy pilnuje.

Regi'ster, *sn.* rejestr, spis; ein — machen, verfertigen, anfertigen rejestr, spis robić, układać; ein Buch mit einem — versehen rejestr do książki przydać; im schwarzen — stehen, *stać w czarnéj książce, *być źle zanotowanym, złą pamięć po sobie zostawić; das gehört in's alte —, *to stare rzeczy; *to do dawnych dziejów należy; er gehört in's alte —, *to człowiek dawnéj daty; —, *Tk.* rejestr (w organach); ein — ausziehen, einstoßen, *Tk.* rejestr wyciągnąć, wepchnąć; alle Register ziehen, *wszelkich środków użyć; *dołożyć wszelkiego usiłowania; Regi'ster-, *a.* rejestrowy; Regi'sterpapie'r, *sn.* papiér rejestrowy; Regi'sterschi'ff, *sn.* okręt rejestrowy; Regi'sterstimme, *sf. Tk.* głos rejestrowy (w organach); -sterzu'g, *sm. Tk.* rejestr (w organach).

Registra'tor, *sm.* rejestrator (w kancelaryach); Registratu'r, *sf.* rejestratura; Registri'ren, *va.* rejestrować, do rejestru oder do akt zapisywać.

Re'gkraft, *sf.* siła poruszenia.

Regleme'nt, *sn.* regulamin; przepis; ustawa urządzająca; Reglementi'ren, *va.* mnożyć do zbytku rozporządzeniu; Regleme'nts-, *a.* tyczący się rozporządzeń, regulaminu; obarczający zbytniemi rozporządzeniami; Regleme'ntsmäßig, *a.* s. Vo'rschriftsmä'ßig.

Re'gnen, *vn.* (h.) padać; es regnet deszcz pada; es hat stark geregnet duży, obfity, wielki deszcz padał; es regnet Steine, Gold, Frösche, *kamienie, złoto, żaby z deszczem spadają; es regnete Feuer u. Schwefel, *ognisty i siarczysty deszcz padał; es regnete Prügel, Verweise, *tęga była trzepanka; łajania szły ciągle jedne za drugiemi; —, *vn.* (h.) spadać jak deszcz oder grad; es regnen Früchte von den Bäumen, *owoce jak grad lecą z drzewa; — deszcz spuszczać; regnen lassen deszcz spuścić; Re'gnerisch, Re'gnerig, Re'gnicht, *a.* dżdżysty; es sieht — aus na deszcz się zanosi oder zabiéra; zdaje się, że deszcz będzie.

Regre'ß, *sm.* regres; odzysk, zwrót; s. a. Recu'rs.

Re'gsam, *a.* ruchawy, żywy; *skłonny do wzruszeń; *czuły; Re'gsamkeit, *sf.* żywość (ciała, umysłu).

Re'gula de Tri, *sf. Rk.* (Regel-de-tri) reguła trzech; Re'gula quinque, *Rk.* reguła pięciu.

Regulä'r, Regularitä't, s. Re'gelmä'ßig, Re'gelmä'ßigkeit.

Regulati'v, *sn.* regulamin; urządzenie; Reguli'ren, *va.* uregulować, urządzać; dokładnie oznaczyć; uporządkować; regulirt regulowany; Reguli'rung, *sf.* uregulowanie.

Re'gung, *sf.* ruszanie się; ruszenie; poruszenie; er hat eine — des Mitleids litość się w kim odzywa; Re'gungslo's, *a.* nieruchomy; ruchu pozbawiony; bez ruchu; Re'gungslo'sigkeit, *sf.* nieruchomość.

Reh, *a. Hlk.* sztywny; rehes Pferd, *Hlk.* koń ze sztywnemi nogami, zochwacony.

Reh, *sn. Ng.* sarna; Reh-, *a. Ng. Jäg. Kk.* sarni.

Rehabilitatio'n, *sf.* rehabilitacya, przywrócenie komu dawnych praw, prerogatyw, itd.; Rehabiliti'ren, *va.* rehabilitować, przywrócić komu dawnych praw, itd.

Reh'bock, *sm. Ng.* rogacz, sarna samiec; Reh'braten, *sm. Kk.* sarnia pieczeń; sarnina; Reh'brunst, *sf. Jäg.* gonienie się sarn; Reh'chen, *sn. dim.* sarneczka; sarnka.

Reh'de, *sf. Sw.* stanowisko dla okrętów.

Re'he, *sf. Hlk.* ochwat; die — bekommen, *Hlk.* zochwacić się.

Reh'farbe, *sf.* sarni kolor; Reh'farben, Reh'farbig, *a.* sarniego koloru; Reh'fell, s. Reh'haut; Reh'fleisch, *sn.* sarnie mięso; Reh'fuß, *sm.*, Reh'füßchen, *sn. dim.* sarnia noga ob. nóżka; Reh'füßig, *a.* sarnie nogi mający; —, *szybkonogi; *nogi szybkie jak sarna mający; Reh'geiß, s. Reh'ziege; Reh'gesta'lt, *sf.* kształt sarny; Reh'haar, *sn.* sarnia sierć; Reh'haut, *sf.* sarnia skóra (niewyprawna); Reh'kalb, *sn.*, Reh'kätzchen, *sn. dim. Jäg.* sarnię, młoda sarna; Reh'kälbchen, *sn. dim. Jäg.* sarniątko; Reh'kasten, *sm. Jäg.* skrzynia na sarny (t. j. do przewożenia ich żywcem); Reh'keule, *sf. Kk.* sarni pośladek, udziec; Reh'kieze, Reh'kiezel, s. Reh'kalb; Reh'kraut, s. Fä'rberpfrie'men; Reh'leder, *sn. Grb.* sarnia skóra (wyprawna); Reh'ledern, *a. Grb.* z sarniéj skóry (zrobiony).

Reh'ling, s. Pfi'fferling.

Reh'netz, *sn. Jäg.* sieć na sarny; Reh'posten, s. Reh'schrot; Reh'rücken, *sm. Kk.* grzbiet sarny; Reh'schlägel, s. Reh'keule; Reh'schrot, Reh'posten, *sm. Jäg.* lotki; siekańce; śrót z siekanego ołowiu na sarny; Reh'spießer, *sm. Jäg.* sarna, któréj rogi wyrastają; Reh'wildpret, *sn. Jäg. Kk.* sarnia zwierzyna; Reh'zicklein, s. Reh'kalb; Reh'ziege, *sf. Jäg.* sarna (samica); Reh'ziemer, *sm. Jäg. Kk.* cąbr z sarny; Reh'zwillinge, *sm. pl. Jäg.* bliźnięta sarnie.

Rei'basch, *sm. Kk.* donica do wiercenia; Rei'bbrett, *sn.*, Rei'bbrettchen, *sn. dim. Bk.* zacierka; tacka.

Rei'bebü'rste, *sf.* szczotka do tarcia, wycierania, nacierania; Rei'befa'ß, *sn.* stągiew do szórowania naczynia; Rei'beho'lz, Rei'beisen, *sn. Kk.* skrobaczka; Rei'bela'ppen, *sm.* szmata do szórowania.

Rei'ben, *va. irr.* (h.) (reibe, rieb, gerieben) trzéć; trzéć co o co; ein krankes Glied mit warmen Tüchern —, *Hlk.* chory członek trzéć, nacierać, rozcierać ciepłemi szmaty; die Zähne — trzéć zęby (palcem, szczotką); sich die Hände, die Augen — zacierać ręce (od zimna), trzéć lub przecierać sobie oczy (kiedy swędzą lub po śnie); sich an der, an die Wand — trzéć się o ścianę; Jemandem die Ohren —, *natrzéć komu uszu; mit etwas — wyrzuty komu o co czynić; Jemandem etwas unter die Nase —, *przytyk komu jaki zrobić; *wytknąć mu co; sich an Jemandem —, *dokuczać komu; mścić się na kim; gerieben tarty; *chytry; Rei'ben, *sn.* tarcie.

Rei'ber, *sm.*, Rei'berin, *sf.* ten, ta, co trze, rozciera, naciéra; Reiber, *Mal. etc.* rozcieradło; wycieradło; —, *Mech.* żelazko w środku ramy, które się obraca i zamyka okno.

Rei'besa'nd, *sm.* piasek do szórowania; Rei'bescha'le, *sf.* miseczka do rozcierania w niéj; Rei'bestei'n, *sm.* kamień do rozcierania; Rei'beto'pf, *sm.* donica; Rei'betu'ch, *sn.* płatek do szórowania; Rei'bewi'sch, *sm.* szmata lub wiecheć do szórowania; -bezeu'g, *sn.* tarło, narzędzie do tarcia; —, *Ntl.* (u machiny elektrycznéj) poduszka; Rei'bung, *sf.* tarcie; frykcya, nacieranie; — (Anlaß zu Zank, zu Streit), *niesnaska.

Reich, *a.* bogaty; reiche Ernte bogate (obfite) żniwo; reicher Ertrag bogaty (obfity) plon; eine reiche Heirath machen bogato się ożenić; eine reiche Erbschaft machen odziedziczyć znaczny majątek; reiche Reime, *Dtk.* rymy obfite, zbytkujące; reich an etwas bogaty w co; posiadający wiele złota, wielki rozum, wielką naukę, wiele cnot i dobrych przymiotów; reich wer-

den zbogacić się; reich, *ad.* bogato; obficie; der Reiche bogaty; bogacz; reich, s. a. Rei'chlich.

Reich, *sn.* panowanie; rządy; państwo; królestwo; das — Gottes, *Kg.* królestwo niebieskie; in das — Gottes kommen, *Kg.* dostać się do królestwa niebieskiego; dein — komme! przyjdź królestwo Twoje! (w pacierzu); das — der Todten, *królestwo zmarłych; die drei Reiche der Natur, *Ng.* trzy królestwa natury; —, *to w czém kto jest niejako królem, lub panującym; die Beredtsamkeit ist sein —, *wymowa to jego królestwo; jetzt ist er in seinem Reiche, *teraz jest jakoby w kraju, którym włada; —, *Stw. Gsch.* rzesza Niemiecka; stany państwa Niemieckiego.

Rei'chen, *va.* podawać; Jemandem die Hand, Brod — podawać komu rękę, chleba; er reicht ihm das Wasser nicht, *nie wart mu wody podać; *nie umywał się do niego; — dawać (podając); das Abendmahl —, *Kg.* dawać komunią; einem Armen Almosen — dawać ubogiemu jałmużnę; dem Kinde die Brust — dawać dziecku piersi; Jemandem hülfreiche Hand — dać komu porękę, pomoc; —, *vn.* (h.) sięgać, dosięgać (do jakiéj wysokości, odległości); so weit meine Augen reichen, *jak daleko wzrokiem dosięgnąć mogę; der Großen Arme reichen weit, *mocarzy ręce daleko sięgają; *władza ich jest wielka; — (zureichen, genug sein) starczyć; wystarczyć; das Tuch reicht nicht zum Rocke nie wystarczy sukna; mit etwas — wystarczyć czém; Gottes Güte reicht so weit der Himmel ist, *Bibl.* dobroć Boga tak daleko się rozciąga jak niebo.

Rei'chhaltig, *a.* wiele w sobie zawierający; reichhaltiges Erz, *Bw.* ruda wiele w sobie kruszcu mająca; — an etwas obfity w co; Rei'chhaltigkeit, *sf.* obfitość, zasobność; bogactwo (pod względem treści jaka w czém jest zawarta); Rei'chheit, *sf.* bogatość, stan człowieka bogatego.

Rei'chlich, *a.* obfity; hojny; suty; sowity; —, *ad.* obficie; hojnie (obdarzyć; przyjąć, częstować); sowicie (wynagrodzić); — dostatni, dostateczny, bardzo wystarczający; Rei'chlichkeit, *sf.* obfitość; hojność; sowitość.

Reichs-, *a. Stw.* — Państwa; Rei'chsabschied, *sm. Stw.* uchwała sejmu (Niemieckiego) oder Stanów rzeszy; Rei'chsacht, *sf. Stw. Rw.* wygnanie z kraju; Rei'chsadel, *sm. Stw. Gsch.* szlachectwo rzeszy Niemieckiéj; — (Gesammtheit der Adeligen des deutschen Reiches) szlachta rzeszy Niemieckiéj; Rei'chsadler, *sm. Stw. Wp.* orzeł Państwa (jako herb); Rei'chsamt, *sn. Stw.* urząd Państwa; Rei'chsanlage, *sf. Stw.* podatek Cesarski od. Królewski; -sapfel, *sm. Wp.* jabłko jako znak godności monarszéj; -sarchi'v, *sn. Stw.* archiwum Państwa; -sarmee', *sf. Kw.* armia rzeszy; wojsko Państwa Niemieckiego; -sausschuß, *sm. Stw.* deputacya Państwa; -sbea'mter, *sm. Stw.* urzędnik Państwa; -scasse, *sf. Stw.* kasa Państwa; -scolle'gium, *sn. Stw.* kolegium rzeszy; -scontinge'nt, *sn. Kw.* kontyngiens rzeszy Niemieckiéj; -sdeputatio'n, s. Rei'chsausschuß; Rei'chsdorf, *sn.* wieś rządowa; -serbe, *sm. Stw.* dziedzic korony; -sfeind, *sm.* nieprzyjaciel kraju; -sfestung, *sf.* forteca rzeszy Niemieckiéj; -sfolge, *sf. Stw.* następstwo w Państwie; -sfrei, *a. Stw.* udzielny; -sfreiherr, *sm.* baron w rzeszy Niemieckiéj; -sfürst, *sm.* książę do rzeszy Niemieckiéj należący; -sfuß, *sm. Mzk.* stopa mennicza w rzeszy Niemieckiéj; Rei'chsgeno'ß, *sm.* uczestnik rządów Państwa; poddany Państwa; -sgeri'cht, *sn. Stw. Rw.* sąd Państwa; sąd rzeszy Niemieckiéj; Rei'chsgeschi'chte, *sf.* dzieje rzeszy Niemiekiéj; historya Państwa Niemieckiego; -sgese'tz, *sn. Stw.* ustawa Państwa; ustawa rzeszy Niemieckiéj; Rei'chsgraf, *sm.* hrabia w rzeszy Niemieckiéj; -sgräflich, *a.* hrabiego rzeszy Niemieckiéj; Rei'chsgrafschaft, *sf.* hrabstwo do rzeszy Niemieckiego należące; -sgulden, *sm. Mzk.* złoty Niemiecki Reński; -shaupt, *sn. Stw.* głowa Państwa (Niemieckiego); -sheer, s. Rei'chsarmee'; Rei'chshisto'rie, s. Rei'chsgeschi'chte; -shofrath, *sm. Stw.* nadworna rada Państwa Niemieckiego; nadworny radca Państwa Niemieckiego od. rzeszy; Rei'chshülfe, *sf. Stw. Kw.* posiłki Stanów rzeszy Niemieckiéj; -sinsie'gel, s. Rei'chssiegel; -sinsi'gnien, *sf. pl.* insygnia od. oznaki Państwa (Niemieckiego); -skammergeri'cht, *sn. Stw. Rw. Gsch.* najwyższy sąd Państwa; -skanzler, *sm.* kanclerz Państwa od. rzeszy; -skleinodien, *sn. pl.* klejnoty Państwa od. rzeszy Niemieckiéj; -skrieg, *sm.* wojna rzeszy Niemieckiéj; -skrone, *sf.* korona Państwa, monarchiczna; -sland, *sn.* kraj rzeszy Niemieckiéj; -slehen, *sn. Stw.* lenno rzeszy Niemieckiéj; -smacht, *sf.* potęga oder siła zbrojna rzeszy; -smarschall, *sm. Stw.* marszałek Państwa; hetman rzeszy Niemieckiéj; -smatri'kel, *sf. Stw.* metryka koronna, Państwa; -smünze, *sf. Mzk.* moneta rzeszy Niemieckiéj; -snachfolger, *sm.* następca tronu; Rei'chsoberhaupt, s. Rei'chshaupt; -sordnung, *sf. Stw.* konstytucya rzeszy Niemieckiéj; -spanier, *sn. Kw.* chorągiew rzeszy; -spflege, *sf.* zawiadywanie sprawami Państwa; -spost, *sf.* poczta rzeszy; -spostamt, *sn.* pocztamt rzeszy; -spostmeister, *sm.* poczmistrz rzeszy; -srath, *sm. Stw.* Rada Państwa; -sritter, *sm.* kawaler Państwa Niemieckiego; -sritterschaft, *sf.* stan rycerski rzeszy Niemieckiéj; -ssache, *sf. Stw.* sprawa Państwa; -sscepter, *sn. Stw.* berło monarsze; -sschluß, *sm. Stw.* uchwała Stanów rzeszy Niemieckiéj; Rei'chssiegel, *sn. Stw.* pieczęć Państwa; pieczęć rzeszy Niemieckiéj; -sstadt, *sf.* miasto Cesarstwa Niemieckiego; -sstände, *sm. pl. Stw.* Stany rzeszy Niemieckiéj; -sständisch, *a. Stw.* stanów rzeszy Niemieckiéj; -ssteuer, *sf. Stw.* podatek na całe Państwo (Niemieckie) nałożony; -stag, *sm. Stw.* sejm (główny, walny, osobliwie w wielkiém Państwie); den — auflösen, *Stw.* sejm oderwać; Auflösung des Reichstages, *Stw.* oderwanie sejmu; -sthaler, *sm. Mzk.* talar bity; -struppen, s. Rei'chsarmee'; -sverfa'ssung, *sf.* urządzenie Państwa; -sversa'mmlung, *sf. Stw.* zgromadzenie Stanów Państwa; -sverwa'lter, -sverwe'ser, *sm. Stw.* rządca Państwa; rejent; Rei'chswährung, *sf. Mzk.* cena monet rzeszy Niemieckiéj.

Rei'chthum, *sm.* bogactwo.

Reif, *a.* dojrzały; urzeniały; — werden dojrzewać; — zu etwas dojrzały do czego; der ist reif, *z temu już nic nie brakuje; *ma w sobie wszystkie niecnoty; *łotr kompletny.

Reif, *sm. Ntl.* (gefrorener Thau) śron; szron; zmarznięta rosa; der — in seinem Barte, *śnieżny włos w jego brodzie; — (Reifen) obręcz; Reifen um ein Faß legen obręcze dać na beczkę; pobić ją obręczami; einen Reifen treiben, schlagen obręcz wbić; durch einen — springen przez obręcz skakać; — (Ring) obrączka (do noszenia na palcu); —, *Mech.* wyrznięcie koliste albo wklęsła pręga w zębie klucza; Rei'fchen, *sn. dim.* obrączka.

Rei'fe, *sf.* dojrzałość (überhaupt); die — erhalten, erlangen przyjść do dojrzałości; etwas zur — bringen do dojrzałości doprowadzić; Zeugniß der —, *świadectwo dojrzałości, *uznanie za dostatecznie usposobionego do uczęszczania na Uniwersytet.

Rei'feisen, *sn. Mech.* żelazko obrączkowe.

Rei'fel, *sn.* obrączka, wszystko co ma kształt okrągławy; Rei'felei'sen, *sn.* żelazko do wyciskania ozdób na skórze.

Rei'fen, *vn.* (s.) dojrzewać; —, *va.* dojrzałym czynić; do dojrzałości doprowadzać; *przyśpieszyć; *wydoskonalić, ostatecznie wykształcić; — żłobkować; obręcze dawać na co.

Rei'fen, *vn.* (h.) *Ntl.*: es reift śron się robi; ziemia się śronem okrywa.

Rei'ferbah'n, Rei'fschlägerbah'n, s. Sei'lerbah'n.

Rei'flich, *a.* dojrzały; *gruntowny, należyty, dostateczny; —, *ad.* dojrzale.

Rei'fling, *sm. Gtn.* wilk (na drzewie).

Rei'fmesser, *sn.* (beim Böttcher) nóż do przyrzynania obręczy.

Rei'fmonat, *sm.* Listopad.

Rei'frock, *sm.* rogówka.

Rei'fschläger, s. Sei'ler.

Rei'fschlitten, *sm.* sanki powroźnicze.

Rei'fspiel, Rei'fenspie'l, *sn.* gra w obręcz; Rei'fstock, Rei'fstecken, *sm.*, Rei'fstange, *sf.* kij na obręcze; Rei'ftanz, Rei'fenta'nz, *sm.* taniec z obręczą; Rei'fzange, Rei'fziege, *sf.* (beim Böttcher) obcęgi bednarskie.

Rei'gen, *rc.* s. Rei'hen, *rc.*

Rei'he, *sf.* rząd; szereg; in — u. Glied aufstellen rzędem oder rzędami, w szeregu oder szeregami ustawić; in — und Glied stehen, marschiren, sich stellen stać w szeregu oder w szeregach; szeregiem od. rzędem (szeregami od. rzędami) maszerować; stanąć w szeregu od. w szeregach; — u. Glied halten, *Kw.* trzymać się w szereg; die — schließen być ostatnim w szeregu w rzędzie; —, *Kw.* szyk; bunte — przeplatany rząd od. szereg, mężczyzni i kobiety na przemian przy stole siedzący; — kolej; nach der — koleją, po kolej, kolejno; der Becher geht in der — herum puhar krąży kolejno; die — trifft (kommt an) mich kolejna mnie wypada; jetzt ist die — an mir teraz kolej na mnie; die — wird auch an dich kommen przyjdzie i na ciebie kolej; außer der — nie z

kolej; eine Reihe Häuser połać; Rei'he-, Rei'hen-, *a.* kolejny.

Rei'hen, *va.* szykować; stawiać przy sobie; ustawiać itd. rzędem od. w szeregu; rzędem sadzić (drzewa); Perlen — nawłóczyć perły; sich — szykować się, stawać w rzędzie.

Rei'hen, Rei'gen, *sm.* pieśń (osobliwie taka, która się kolejno śpiewa); — taniec w koło (*obertas) albo gdzie pary po kolei tancują.

Rei'henfo'lge, *sf.* następstwo kolejne; Rei'henfuh're, *sf.* kolejna podwoda; Rei'henfüh'rer, *sm.* przewodnik tańca od. śpiewu; Rei'hengang, *sm.*, Rei'henordnung, *sf.* porządek kolejny; Rei'hentanz, f. Rei'hen; Rei'henwei'se, *a.* u. *ad.* rzędami.

Rei'her *sm. Ng.* czapla; Rei'her-, *a. Ng.* czapli; Rei'herbu'sch, *sm.* kitka czapla; -fe'der, *sf.* czaple pióro; -flei'sch, *sn.* czaple mięso; -schna'bel, *sm.* dziób czapli; —, *Ng.* (Pflanze) żorawie noski; -spie'l, *sn.* pewna gra w 36 kart rzymskiemi liczbami oznaczonych; -strau'ß, -stu'tz, *sm.* kitka czapla, z czaplich piór.

Reib'schank, *sm.* szynk kolejny.

Reim, *sm. Dtk.* rym; *wiersze; männlicher —, *Dtk.* rym męski, jednogłoskowy z przyciskiem; weiblicher —, *Dtk.* rym żeński, półtorazgłoskowy z przyciskiem na przedostatniéj; reiner — rym czysty; unreiner — rym nieczysty, naciągany; gleichender — rym łokciowy; schwebender — rym lotny; Reim-, *a.* rymowy; Rei'maufgabe, *sf.* zadanie rymowe; Rei'mbold, *sm. iron.* rymownik; rymogad; **rymarz.

Rei'men, *va. Dtk.* rymować, do rymu dobierać; pod względem rymu zgadzać; reime dich od. ich fresse dich! **jak się nie zgodzisz, to cię zjem! das kann ich nicht —, *tego nie mogę skleić od. pogodzić z sobą; sich — rymować się, zgadzać się co do rymu; *zgadzać się, stósować się, kleić się; wie reimt sich das? jakże to z sobą pogodzić? gereimte Verse, *Dtk.* głoskowe wiersze; Rei'men, *sn.* rymownictwo; rymowanie.

Rei'mer, *sm.* rymokleta; rymownik; Reimerei', *sf.* rymoklectwo; klecenie wierszy rymowanych bez poezyi; wierszydło, poema, którego rymy całą zaletę stanowią; Rei'merin, *sf.* rymokletka; rymowniczka.

Rei'mfall, *sm. Dtk.* spadek od. kadencya w wierszu; -mfrei, *a. Dtk.* nierymowy, nierymowany (wiersz); -mfüller, *sm. Dtk.* wyraz dla rymu przyczepiony; -mgebe't, *sn* modlitwa w wierszach rymowych; -mgedi'cht, *sn. Dtk.* poema wierszem rymowanym ułożone; -mgese'tz, f. Rei'msatz, Rei'mregel; -mkunst, *sf.* sztuka rymowania; -mkünstler, *sm.* sztukmistrz w robieniu rymów; -mkünstlers-, *a.* rymobajny; -mlos, f. Rei'mfrei; -mräthsel, *sn. Dtk.* zagadka w wierszach; -mregel, *sf. Dtk.* prawidło rymowania; -msatz, *sm. Dtk.* strofa; wrotka; -mschmied, *sm. iron.* fabrykant rymów; rymobaj; -mschmieds-, *a.* rymobajny; -mspiel, *sn.* zabawa od. gra w rymy; -msprecher, *sm.* improwizator rymowy; -msucht, *sf. iron.* upodobanie w rymach; mania do rymowania; -msüchtig, *a.* upodobanie w rymach mający; -mweise, *a.* u. *ad.* w rym; do rym; rymem; rymami; do składu; -mwerk, *sn.* dzieło rymowane.

Rein, *a.* czysty; —, *ad.* czysto; die Zähne, den Mund — halten zęby, usta czysto utrzymywać; reinen Mund halten, *trzymać język za zębami; *nie wdawać się w plotki; etwas — machen, waschen oczyścić od. wyczyścić co; *umyć od. wyprać co (do czysta); etwas in's Reine schreiben przepisać co na czysto; eine Rechnung in's Reine bringen załatwić rachunek; wir werden die Sache bald in's, auf's Reine bringen, *nie długo rzecz załatwiemy; wir sind noch nicht in's Reine gekommen, *jeszcześmy się nie ułożyli (nie ugodzili, nie porozumieli) zupełnie; rein Deutsch, reines Deutsch sprechen, *Spl.* mówić czysto po Niemiecku, czystą niemczyznę; rein singen, stimmen, *Tk.* czysto śpiéwać, nastroić (instrument); das Haus — halten, *dom utrzymywać w czystości; das Haus rein, *co w domu, to komu; von dieser Schuld bin ich — od téj winy jestem wolny; Jemanden — sprechen, *uznać kogo niewinnym; sich — wissen czuć się niewinnym; reine Hände haben, *mieć nieskalane (t.j. występkiem nieskażone) ręce; etwas — aufessen, austrinken zjeść, wypić co do szczętu; man hat ihn — ausgeplündert, *zrabowali od. złupili go do czysta, do szczętu; *wszystko mu zabrali; das ist — weggeworfenes Geld, *to są pieniądze wyraźnie wyrzucone; das ist — unmöglich, *to być żadną miarą nie może; ich habe — nichts, *nie mam nic a nic; er ist — verrückt, *czysty (kompletny) waryat.

Rei'ne, f. Rei'nheit.

Rei'ngeist, *sm.* czysty duch (t. j. bez żadnéj cielesności); czysty spirytus; Rei'nglaube, *sf.* czysta wiara.

Rei'nhard, *sm. npr.* Rajnhart.

Rei'nheit, *sf.* czystość (überhaupt).

Rei'nigen, *va.* oczyścić, wyczyścić; von etwas — oczyścić z czego; obetrzéć, otrzepać; die Schuhe vom Kothe — obetrzéć trzewiki z błota, ochędożyć; ein Land von Bettlern, Landstreichern, Dieben — oczyścić kraj od żebraków, włóczęgów, złodziei; sich von einem Verdachte — oczyścić się z podejrzenia; reinigend oczyszczający; Rei'niger, *sm.* czyściciel; Rei'nigerin, *sf.* czyścicielka; Rei'nigkeit, f. Rei'nheit; -nigung, *sf.* czyszczenie, oczyszczenie; Mariä —, *Kg.* oczyszczenie Panny Maryi; Rei'nigungs-, *a.* oczyścialny; -nigungsei'd, *sm. Rw.* przysięga oczyszczalna; -nigungsmi'ttel, *sn. Hlk.* lekarstwo czyszczące; -nigungso'pfer, *sn. Kg.* ofiara oczyszczalna; -nigungso'rt, *sm.* oczyścialnia.

Rei'nlich, *a.* ochędożny; czysty; chędogi, schludny; Rei'nlichkeit, *sf.* ochędóstwo; czystość; schludność.

Rei'nschen, *vn.* (h.) § (sich sehnen) tęsknić.

Rei'nschreiben, *sn.* przepisywanie na czysto; Rei'nschreiber, *sm.* przepisywacz na czysto; Rei'nschrift, *sf.* pismo na czyste przepisane.

Reis, *sm. Ng. Kk.* ryż; Reis-, *a. Ng. Kk.* ryżowy; Rei'sbau, *sm. Ldw.* uprawa ryżu; Rei'sblume, *sf. Ng. H.* ryż najdelikatniejszy; Rei'sbranntwein, *sm.* wódka z ryżu; arak; Rei'sbrei, *sm. Kk.* ryż gotowany; Rei'sbrod, *sn.* chléb z ryżu; Rei'sbrühe, Rei'ssuppe, *sf. Kk.* zupa z ryżu; Rei'sernte, *sf.* zbiór ryżu; Rei'skorn, *sn.* ziarnko ryżu; Rei'skuchen, *sm.* ryżowy placek; Rei'smehl, *sn.* mąka ryżowa; Rei'smus, f. Rei'sbrei; Rei'sspeise, *sf. Kk.* potrawa z ryżu; Rei'sstroh, *sn.* ryżowa słoma.

Rei'se, *sf.* podróż; zu einer — sich rüsten, Anstalten machen gotować się do podróży; eine — antreten, sich auf die — machen puścić się w podróż; eine — machen, thun podróż odprawiać; auf Reisen gehen iść od. udać się w podróż; auf Reisen sein podróżować; podróże odbywać; auf der — begriffen sein być w drodze; eine — unternehmen przedsięwziąć podróż; in's Ausland — podróżować za granicę; wo geht die — hin? dokąd jedziesz od. zamyślasz jechać? dokąd bogowie prowadzą? glückliche Reise! szczęśliwéj drogi (życzę)! jedź z Bogiem! niech Bóg prowadzi! Rei'se-, *a.* podróżny; drożny; Rei'sealta'r, *sm.* ołtarz podróżny; -sea'nzug, *sm.* strój od. ubiór podróżny; im Reiseanzuge (reisemäßig) po podróżnemu; Rei'searzneika'sten, *sm.*, Rei'seapothe'ke, *sf.* apteczka podróżna od. drożna; Rei'sebeda'rf, *sm.* potrzeby podróżne; Rei'sebedü'rfniß, *sn.* rzecz do podróży potrzebna; potrzeba podróży; Rei'sebeschrei'ber, *sm.* opisywacz podróży; autor podróże opisujący; -sebeschrei'bung, *sf.* opis podróży; podróż; -sebe'tt, *sn.* łóżko podróżne; -sebe'tten, *sn. pl.* pościel podróżna; -sebu'ch, *sn.* dziennik podróży; -sebü'ndel, *sn.* tłomoczek podróżny; zawiniątko podróżne; -seerzäh'lung, *sf.* powieść o podróży; opowieść podróży; -sefe'rtig, *a.* gotowy do podróży; sich — machen przygotować się do podróży; -sefla'sche, *sf.* flaszka podróżna; oplatanka; -sefreu'nd, -segefä'hrte, -segeno'ß, -segese'llschafter, *sm.* towarzysz podróżny; -sefreu'ndin, -segefä'hrtin, -segeno'ssin, -segese'llschafterin, *sf.* towarzyszka podróżna; -segebe't, *sn.* modlitwa podróżna; -sege'ld, *sn.* pieniądze na podróż, na drogę, na koszta podróży; Jemandem das — geben dać komu na podróż; mit — versehen sein mieć na podróż; -segepä'ck, *sn.* bagaże podróżne; pakunek podróżny; rzeczy podróżne; -segerä'th, *sn.*, -segerä'thschaft, *sf.* sprzęty podróżne; -segese'llschaft, *sf.* towarzystwo podróży; towarzystwo podróżujących; -segese'llschafter, *sm.* towarzysz podróży; -segese'llschafterin, *sf.* towarzyszka podróży; -segespa'nn, f. Rei'segefä'hrte; -segewa'nd, *sn.* odzienie podróżne; -seha'ndbuch, f. Rei'sebu'ch; -seha'ndschuh, *sm.* rękawiczka od podróży; -sehu't, *sm.* kapelusz od podróży; -sejä'ger, *sm.* strzelec, który panu w podróży towarzyszy; —, *Jäg.* strzelec do małéj zwierzyny; -sekape'lle, *sf. Kg.* kaplica podróżna (składana, którą wożą); -seka'rte, *sf.* mapa podróżna od. drożna (drogi wykazująca); -seka'sten, *sm.* skrzynia podróżna; -seki'ssen, *sn.* poduszka podróżna od. do podróży; -seki'ste, *sf.* paka do drogi od. podróży; *trumna; -sekleid, *sn.* suknia podróżna; -seko'ffer, *sm.* kufer do drogi; -sekosten, *sf. pl.* podróżne; koszta podróży; wydatki

drożne; -seku'tsche, sf. kareta drożna; -selie'd, sn. pieśń podróżna; -selu'st, sf. ochota do podróży; chęć podróżowania; roskosz podróży; uciecha w czasie podróży doznana; -selu'stig, a. mający chęć do podróży; lubiący podróżować; -sema'ntel, sm. płaszcz drożny od. do podróży; -semä'ßig, ad. po podróżnemu; -semü'de, a. zmęczony podróżą; któremu się już sprzykrzyły podróże; -semü'tze, sf. czapka drożna.

Rei'sen, vn. (s.) podróżować; jeździć; zu Fuß, zu Pferde, zu Wagen, zu Wasser, zu Lande — podróżować (podróż od. podróże odprawiać) pieszo, konno, powozem, wodą, lądem; durch, über einen Ort — przejeżdżać przez jakie miejsce; auf's Land — na wieś wyjechać; ich bin diesen Weg noch nie gereist tą drogą jeszcze nie jeździłem; täglich einige Meilen — co dzień kilka mil ujechać; wir reisen jeden Tag 6 Meilen codzień ujeżdżamy 6 mil; gereister Mann bywalec; Reisender podróżnik, podróżny; Reisende podróżna; podróżnica; sich müde reisen zmęczyć się podróżą; du kannst nun —! *możesz sobie iść z Panem Bogiem!

Rei'sepa'ß, sm. paszport (podróżny); podróżne; -sepfe'nnig, sm. *pieniądze na drogę; -sepo'lster, s. Rei'seki'ssen; -sero'ck, sm. surdut podróżny od. do drogi, do podróży; -sesa'ck, sm. worek do podróży, mantelzaczek; -seschatu'lle, sf. szkatuła, skrzyneczka do podróży; -seschrei'bzeug, sn. szkatułka podróżna do pisania; -seschuh', -sestie'fel, -sespie'gel, -sesto'ck, sm. trzewik, bót, zwierciadło, kij do drogi, do podróży; -sestu'nde, sf. godzina w któréj się podróż odprawia; -sesu'cht, sf. pragnienie podróży; niepohamowana żądza podróżowania; -sesü'chtig, a. pragnący podróży; -seta'g, sm. dzień podróży; -seta'sche, sf. mantelzak podróżny; torba do drogi; -seta'schenbuch, s. Reisebu'ch; -setrau'm, sm. marzenie podróżującego albo o podróży; -setrie'b, sm. pociąg do podróżowania; -seuh'r, sf. zegarek podróżny; -sewa'gen, sm. wóz, pojazd podróżny, drożny; -sewe'g, sm. droga, którą kto podróż odprawia; -sewe'rk, sn. dzieło o podróżach od. zawierające opisy podróży, podróży się tyczące; -sezei't, sf. czas podróży; czas do podróży (stósowny); -sezeu'g, sn. rzeczy podróżne; -seziel', sn. cel podróży; sein — verfolgen dążyć do celu swojéj podróży; -sezu'g, sm. gromada oder towarzystwo podróżujących, karawana.

Rei'sig, Rei'ßig, Rei'ßholz, sn. chrust; drzewo gałązkome; obłamki z drzew; drzewo w gałązki płodne; Rei'sig, a. jezdny (żołnierz); wierzchowy (koń); die Reisigen, pl. jazda.

Rei'sigho'lz, s. Rei'ßho'lz.

Reiß, sn. (pl. Rei'se, Rei'ser): gałązka (odłamana, osobliwie bez liścia); chrust; latorośl; odrostek młody; szczep.

Rei'ßaus, sn.: — nehmen dać drapaka; drapnąć, uciec.

Rei'ßblei, sn. ołówek do rysowania; Rei'ßbrett, sn. deska do rysunków; Rei'ßbund, Rei'ßbündel, Rei'ßbündchen, sn. dim. wiązka chrustu.

Rei'ßchen, sn. dim. różczka; gałązeczka.

Rei'ßen, vn. irr. (s.) (reiße, riß, gerissen) rwać się, urwać się, zerwać się (jak nitka, sznurek, powróz); rozedrzéć się (jak materya, suknia); pęknąć, pękać się (jak lód, mur, śpiekła ziemia); an etwas — drzéć, szarpać co; reißender Sturm, Strom gwałtowny wicher, potok; die Waare geht reißend ab, H. towar szybko odchodzi; das reißt in die Thaler, * § to już zachodzi w talary; wenn alle Stricke reißen, *kiedy się wszystkie powrozy porwą, *kiedy już nie ma żadnego środka; *tonący brzytwy się chwyta; es reißt mich in dem Kopfe, in den Gliedern, in den Eingeweiden rwie mnie w głowie; drze mnie po członkach; rznie mnie w brzuchu; Rei'ßen, sn. rwanie; darcie; rznięcie; —, va. irr. (h.) drzéć co; etwas in Stücke — podrzéć co na kawałki; Jemandem ein Buch aus den Händen, ein Kind aus den Armen — wydrzéć komu książkę z rąk, dziecko z objęcia; Jemandem den Hut vom Kopfe, die Kleider vom Leibe — zedrzéć komu kapelusz z głowy, suknie z ciała; Jemandem das Herz aus dem Leibe —, * serce komu rozdzierać, *wielkie mu sprawiać zmartwienie; sich um etwas —, *drzéć się o co; wydziérać sobie co; sich um Jemanden —, *wydziérać sobie kogo, *na wyścigi do siebie go zapraszać; sich die Hand an einem Nagel reißen zadrzéć (zadrasnąć) sobie o gwóźdź rękę; — rwać; einen Faden — zerwać, urwać, przerwać nitkę; einen Baum aus der Erde — drzewo wyrwać z ziemi; sich die Haare aus dem Kopfe — włosy sobie rwać, wyrywać z głowy; sich aus Jemandes Armen — wyrwać się (wydrzéć się) z czyjego objęcia; Jemanden aus der Noth —, *wyrwać kogo z biedy; etwas in Stücke — porwać co na kawałki; poszarpać, rozszarpać (jak wilcy jagnię); auseinander — rozerwać; etwas an sich — porwać co (auch *); Holz —, Zm. drzewo łupać; Latten —, Zm. łaty drzéć, drzewo łupać od. drzéć na łaty; łaty robić łupiąc drzewo (nie piłując); einen Acker —, Ldw. ziemię pokrajać, grunt podrzéć, zorać na nowinę; einen Baum — drzewo naciąć (aby żywica ciekła); einen Fisch —, Kk. rozpłatać rybę; die Saiten — szarpać strony (na gitarze, tak że aż brzęczą); Jemanden zu etwas —, *gwałtem kogo do czego pociągnąć; — drapać, drapnąć; drasnąć; reißende Thiere, Ng. zwierzęta drapieżne; — (eine Zeichnung von etwas machen) rysować; Rei'ßen, Rei'ßend, s. u. Rei'ßen.

Rei'ßer, sm. rysownik; Rei'ßfeder, sf. rajsfeder; pióro mosiężne do rysowania; rurka do kredki rysunkowéj.

Rei'ßker, sm. Ng. rydz.

Rei'ßkohle, sf. węgiel do rysowania; Rei'ßmesser, sn. nóż złotniczy do krajania blach w dłuż; Rei'ßstift, sm. sztyft od. krédka do rysowania; Rei'ßzeug, sn. sprzęt rysowniczy; narzędzia do rysunków; Rei'ßzirkel, sm. cyrkiel rysowniczy.

Rei'tbahn, sf. ujeżdżelnia; miejsce do ćwiczeń w konném jeżdżeniu, plac do konnego jeżdżenia; Rei'tbursche, sm. masztalerz, chłopak za panem konno jeżdżący.

Rei'tel, sm. drążek; kijek; klocek pałeczka.

Rei'ten, vn. irr. (s.) u. va. irr. (h.) (reite, ritt, geritten) jeździć, jechać wierzchem; auf einem Pferde, Maulesel, Ochsen — jeździć na koniu, mule, wole; auf einem Stecken — jeździć na kiju od. na drewnianym koniu; auf einer Bank — jechać na ławce, *siedziéć na niéj jak na koniu i ruszać się jak jadący; auf einander — jeździć na sobie, jeden na drugim; sie — auf einander, *jeżdżą po sobie, jeden drugiemu jak może dojeżdża, dokucza; sie sind derb aneinander geritten, * tęgo się starli z sobą; Schritt, Galopp — jechać człapem, czwałem; ich reite gern diesen Schimmel lubię jeździć na tym siwku; ein Pferd zum Schmiede, zur Tränke — prowadzić konia do kowala, do wody (jadąc na nim); ein Pferd müde, todt — konia zmęczyć jeżdżeniem, zajeździć konia; der Teufel reitet ihn, *zły duch go kusi, nagaba, kieruje nim; er reitet den Cicero, iron. na Cyceronie jeździ, *z jego dzieł najwięcéj wypisuje; Jemanden zu Boden — rozjechać kogo; koniem go stratować; sich einen Wolf — (sich wund reiten) odparzyć sobie ciało na koniu; geritten kommen przybyć, przyjechać konno; Rei'ten, sn. jeżdżenie konno; Rei'tend, ppr. jeżdżąc; —, a. wierzchem jadący; konno jadący; konno.

Rei'ter, sm. jeździec; ein guter — sein być dobrym jeźdźcem; —, Kw. jezdny, konny (żołnierz); Regiment —, Kw. półk jazdy; spanische, friesische Reiter, Kw. (Schanzpfähle, Pallisaden) rogatki; Rei'ter-, a. jezdny; jezdniczy; —, Kw. konny; konniczny; Rei'terau'fzug, sm. parada konna; -terbü'chse, s. Rei'terfli'nte; -terde'gen, sm. palasz jezdny, kawaleryjski, dla jazdy (ułański, szaserski, dragoński); -terdie'nst, sm. Kw. służba konna; Reiterei', sf. jazda; konnica; jeżdżenie konno; Rei'terfah'ne, sf. Kw. chorągiew konnicy; -terfäh'nchen, sn. Kw. chorągiewka ułańska; -terfäh'nrich, sm. Kw. podchorąży od jazdy; -terfli'nte, sf. Kw. strzelba jezdna; -terga'r, a. *na pół ugotowany; -tergefe'cht, sn. Kw. potyczka konna od. między konnicą; -terha'ndschuh, sm. rękawiczka (dla) konnego żołnierza; -terhau'fen, sm. Kw. oddział konnicy; -terja'cke, sf. kurtka jezdna; -terma'rsch, sm. Tk. Kw. marsz dla konnicy.

Rei'tern, vn. (h.) jeździć tam i sam (konno); —, va. przesiewać.

Rei'terpfe'rd, sn. koń żołnierski; wierzchowiec wojskowy; -terpfli'cht, sf. powinność żołnierza konnego; -terregime'nt, sn. Kw. półk jazdy; -terro'ck, sm. surdut kawalerzysty; -tersa'lbe, sf. szara maść; -terschla'cht, sf. Kw. bitwa konna, bitwa wojsk konnych; -terstie'fel, sm. bót kawaleryjski; -terwa'che, sf. Kw. straż konna.

Rei'tgefährte, sm. towarzysz jazdy konnéj; -tgerte, sf. trzcinka od. pręcik do konnéj jazdy; -tgurt, sm. popręg; -thandschuh, sm. rękawiczka do konnéj jazdy; -thaus, sn. ujeżdżalnia pod nakryciem; -thengst, s. Spri'nghengst; -thosen, sf. pl. rajtuzy; spodnie do konnéj jazdy; szarawary; -tjacke, sf. kurtka do konnéj

jazdy; Rei'tjunge, s. Rei'tburſche; -t-kiſſen, sn. poduszka do konnéj jazdy; -tknecht, sm. masztalerz; -tkunſt, sf. sztuka jeżdżenia konno; Rei'tlings, Ri'ttlings, ad. w sposobie na koniu jadącego; -tmaus, sf. Ng. mysz polna; -tochs, s. Zu'chtochs; -tpage, sm. paź jezdny; -tpferd, sn. koń wierzchowy, do wierzchu; wierzchowiec; -tplatz, sm. plac od. miejsce do jeżdżenia konno; -tpoſt, sf. poczta konna; -t-rock, sm. surdut do konnéj jazdy; -t-roß, s. Rei'tpferd; -tſattel, sm. siodło na konia; -tſchoß, sm. żenne, danina, którą poddany opłacał panu za wolność żenienia się; -tſchule, sf. szkoła jeżdżenia konno; ujeżdżalnia; rajtszula; -tſtall, sm. stajnia na konie wierzchowe; -tſtange, sf. drążek u uździenicy; -tſtiefel, sm. bót do konnéj jazdy; -ttaſche, sf. kaleta skórzana do konnéj podróży; -ttenne, sf. klepisko do młocenia zboża nogami koni lub wołów; -tzeug, sn. rząd na konia; ubiór koński do wierzchowéj jazdy; -tzug, sm. szereg jadących konno; gromada jeźdźców kolejno się snujących.

Reiz, sm. drażnienie; powab; pociąg; Rei'zbar, a. drażliwy; Rei'zbarkeit, sf. drażliwość.

Rei'zen, va. drażnić; drażnić kogo, do gniewu pobudzać; pobudzać do czego; Jemanden zum Zorne — drażnić kogo do gniewu; zur Liebe, Wolluſt — drażnić do miłości, roskoszy; Jemandes Haß, Begierde — wzbudzić w kim nienawiść, obudzić żądzę; den Appetit — zaostrzać apetyt; Rei'zend, pp. u. a. drażniący; pobudzający; — (ſehr ſchön, ſehr anmuthig od. lieblich) powabny, miły; wdzięczny (głos, śpiew, uśmiech); bardzo przyjemny (mieszkanie, prospekt); — ausſehen powabnie wyglądać; — wohnen przyjemnie mieszkać; — ſingen, lächeln wdzięcznie śpiewać, uśmiechać się; dieſe Gegend hat für mich nichts Reizendes ta okolica nie ma dla mnie żadnego powabu, wdzięku, pociągu; Rei'zlos, a. niepowabny; bez wdzięku; Rei'zmittel, sn. środek drażniący, pobudzający; *pobudka; bodziec; Rei'zung, sf. drażnienie; pobudzanie go czego; Rei'zvoll, a. pełen wdzięków, powabów.

Re'kel, sm. grondal; gbur; grubianin; Rekelei', sf. gburstwo; Re'kelha'ft, a. grondalski; grubiański.

Relai's, sn. odmiana koni od. konia w podróży; mit — fahren odmieniać konie w drodze (osobliwie co pół stacyi); jechać rozstawionemi końmi; Relai'spferd, sn. koń do odmiany w drodze od. do przeprzągu.

Relatio'n, sf. relacya, zdanie sprawy; stosunek; względność; mit Jemandem in — (Beziehung, Verbindung) ſtehen mieć z kim stosunki.

Relati'v, a. względny, odnośny; relativer Begriff, *Philos.* wyobrażenie względne; gut u. gut ſind ſehr — dobrze i dobrze są rzeczy bardzo względne, uważają się odnośnie do osób; das Relative, *Philos.* względność; Relativitä't, sf. *Philos.* względność.

Relegatio'n, sf. relegacya, oddalenie z jakiego miejsca za karę; Relegi'ren, va. relegować; oddalić, wypędzić (osobliwie ucznia na Uniwersytecie).

Relie'f, sn. rzeźba wypukła; robota wydatna; *(większa) powaga, (większe) znaczenie; Bas-Relief, *Bldhk.* nisko wypukła robota; Haut-Relief, *Bldhk.* wysoko wypukła robota.

Religio'n, sf. religia; wir bekennen uns zu Einer — wyznajemy jednę religią; Religio'ns-, a. *Kg.* religijny; Religio'nsacte, sf. akt wolność wyznania zabezpieczający; ustawa religijna; -gio'nsangele'genheit, sf. interes religii się dotyczący; -gio'nsbedrü'ckung, sf. ucisk religijny; -gio'nsbeſchwe'rde, sf. skarga religijna; użalanie się na ucisk pod względem wolności wyznania; -gio'nsbuch, sn. książka religijna; -gio'nsedi'ct, sn. edykt religijny; -gio'nseid, sm. przysięga religijna; -gio'nseifer, sm. religijny zapał; -gio'nseiferer, sm. gorliwy obrońca religii; blinder — ślepy zapaleniec w rzeczach religijnych; -gio'nsfreiheit, sf. wolność religii od. religijna; -gio'nsfriede, sm. pokój religijny; -gio'nsgeno'ß, sm. spółwierca, wyznawca jednéj (téj saméj) religii; -gio'nsgeſchi'chte, sf. historya religii; -gio'nsgeſe'llſchaft, sf. towarzystwo religijne; -gio'nsha'ndlung, sf. akt, czyn religijny; -gio'nshaß, sm. nienawiść religijna; -gio'nskrieg, sm. wojna religijna; -gio'nslehre, sf. nauka religii; -gio'nslehrer, sm. nauczyciel religii; -gio'nsmeinung, sf. zdanie religijne; opinia religijna; -gio'nsmenger, sm. *iron.* mieszacz religii; -gio'nsmengerei', sf. mieszanie religii; -gio'nspartei', sf. partya religijna; -gio'nsſache, sf. rzecz, sprawa religijna; -gio'nsſpötter, sm. oszczerca religii; szyderca religijny; Religio'nsſpötterei', sf. szyderstwo z religii; -gio'nsſtifter, sm. założyciel (nowéj) religii; -gio'nsſtiftung, sf. założenie nowéj religii; Religio'nsſtreit, sm., -gio'nsſtreitigkeit, sf. spór religijny; -gio'nsübung, sf. wykonywanie religii; -gio'nsunterricht, sm. nauka religii; den — ertheilen, *Kg.* dawać naukę religii; -gio'nsverfo'lgung, sf. prześladowanie religijne; -gio'nsverwa'ndter, s. Religio'nsgeno'ß; -gio'nswahrheit, sf. prawda religijna; -gio'nswiſſenſchaft, sf. nauka od. umiejętność religii; -gionszwang, sm. przymus religijny; Religiö's, a. religijny; bogobojny, pobożny; Religioſitä't, sf. religijność.

Reli'quie, sf. relikwia; Reliquia'rium, sn. relikwiarz; Reli'quienkä'ſtchen, sn. *dim.* relikwiarzyk.

Reminiſce'nz, sf. reminiscencya, przypomnienie; dieſe Schrift beſteht aus lauter Reminiſcenzen, *to pismo składa się z samych miejsc, które już w innych były czytane.

Remi'ſe, sf. wozownia; szopa na powozy.

Remi'ß, sm., Remiſſio'n, sf. odesłanie na powrót (przysłanych artykułów); odstąpienie od. ustąpienie (pewnéj ilości należytości).

Remitte'nt, sm. remitent, ten, co odsyła na powrót; Remitti'ren, s. Zurü'ckſchicken, Ei'nſenden.

Remonſtratio'n, sf. remonstracya, przedstawienie; Remonſtri'ren, va. remonstrować; przedstawić.

Remo'nte, sf. *Kw.* remonta, konie dla jazdy w miejsce niezdatnych dostawione; konie jako już niezdatne wyłączone ze służby; Remo'nte-, a. *Kw.* remontowy; Remo'ntepfe'rd, sn. *Kw.* koń remontowy.

Remotio'n, sf., Removi'ren, s. Entfe'rnung, Entfe'rnen.

Remplaci'ren, va.: Jemanden — miejsce czyje zająć.

Remuneri'ren, va. wynagrodzić; Remuneratio'n, sf. remuneracya, wynagrodzenie. [contri'ren, va. spotkać.

Renco'ntre, sm. spotkanie; Ren-

Renda'nt, sm. *Rw. etc.* rendant, kasyer; Rendantu'r, sf. rendantura, kasyerstwo; kasa (jako miejsce wypłat).

Rendez-vou's, sn. randewu, zejście się z kim na pewném umówioném miejscu; ſich mit Jemandem ein — geben dać sobie z kim randewu, umówić się o miejsce zejścia się (osobliwie sam na sam).

Renega't, sm. renegat, chrześcianin, który został mahometanem.

Rene'tte, Reine'tte, sf. *Gtn.* reneta. [się.

Renite'nz, sf. opór; opieranie

Renn, s. Re'nnthier.

Re'nnbahn, sf. plac gonitwy; miejsce do wyścigów.

Re'nnen, vn. irr. (ſ.) (renne, rannte, gerannt) pędem biedz; pędzić; lecieć; mit Jemandem um die Wette nach einem Ziele — biedz z kim na wyścigi do mety; gerannt kommen pędem przylecieć; was rennſt du ſo? czego tak pędzisz? er rennt, als ob ihm der Kopf brennte, *leci jak szalony od. zagorzały; mit dem Kopfe wider die Wand rennen, *chcieć mur głową przebić, *chcieć dokazać niepodobnych rzeczy; in ſein Verderben, Unglück —, *pędzić w przepaść, *na oślep biedz do zguby, pogrążać się w nieszczęście; nach etwas — chciwie się z czém ubiegać; —, va. irr. (h.): Jemanden, etwas über den Haufen, zu Boden — w szybkim biegu potrącić kogo, co i powalić na ziemię; Jemandem den Degen durch den Leib, durch die Bruſt —, *brzuch, piersi przeszyć komu szpadą; *utopić mu miecz w piersiach; Re'nnen, sn. szybki bieg; pęd; lot; im — w szybkim biegu; — nach etwas chciwe ubieganie się za czém; Re'nner, sm. biegacz; (o koniu) biegun.

Re'nnhirſch, s. Re'nnthier; Re'nnjagd, sf., Re'nnjagen, sn. *Jäg.* polowanie konne; Re'nnpferd, Re'nnroß, sn. koń do wyścigów; biegun; Re'nnſau, sf. świnia za wieprzami goniąca (dla parzenia się); Re'nnſäule, sf. słup na brzegu rzeki, koło którego snuje się lina ciągnąca statek; Re'nnſchiff, sn. *Sw.* szybkopęd, okręt lub statek do szybkiego pływania; Re'nnſchlitten, sm. sanki lekkie do szybkiéj jazdy; Re'nnſpiel, sn. gonitwa; wyścigi (konne lub pieszo); Re'nnthier, Re'nthier, Ren, sn. *Ng.* ren; Re'nnthier-, Re'nnthiers-, a. *Ng.* renowy; Re'nnthierka'lb, sn. renię; Re'nnthierkuh', sf. ren samica; Re'nnwagen, sm. wóz do wyścigów; Re'nnziel, sn. meta na placu gonitwy.

Renommee', sf. renoma; sława, opinia; Renommi'ren, vn. (h.) junaczyć, junaka udawać; burdy wyprawiać; mit etwas — chołpić się z czego; Renommi'ſt, sm. renomista; junak; bijak.

Renommiſterei', *sf.* junaczenie; junaka udawanie.

Renonci'ren, *vn.* (h.) ſ. Verzi'chten; ſich — (im Kartenſpiel) wyrzucić się z jakiego koloru.

Renovi'ren, Renovatu'r, ꝛc. ſ. Erneu'ern, Erneu'erung, ꝛc.

Re'nt-Amt, *sn. Stw. Rw.* urząd poborczy; Re'ntbea'mter, *sm.* urzędnik poborczy; Re'nte, *sf.* renta; dochód; intrata; procent; von ſeinen Renten leben żyć z procentów; ſein Geld auf Renten legen pieniądze umieścić na procentach, wypożyczyć na procent; Re'nten, Renti'ren, *vn.* (h.) przynosić dochód; czynić intratę; Rentenei', Renterei', *sf.* pobór; kamera poborcza; izba dochodów; Renteni'rer, Rentie'r, Re'ntner, *sm.* żyjący z procentów, z dochodów, z intrat; Renti'ren, *vn.* (h.) dochód czynić od. przynosić; das Geſchäft, das Gut rentirt nicht to zatrudnienie, ta wieś nie odpowiada (nie czyni odpowiedniego dochodu); Renti'rerin, Rentiè're, Re'ntnerin, *sf.* żyjąca z procentów, z dochodów; Re'ntkammer, ſ. Rentenei'; Re'ntmeiſter, *sm.* rentmistrz; dozórca dochodów skarbowych; dyrektor kasy dochodów; Re'ntmeiſterei', *sf.* rentmistrzostwo; dyrekcya kasy dochodów; Re'ntner, ſ. Renteni'rer; Rentnerei', ſ. Rentenei'.

Re'ntſchreiber, *sm.* pisarz poborowy; Rentu'r, *sf. Stw.* skarb; Re'ntverwa'lter, *sm.* administrator dochodów.

Renunci'ren, ſ. Verzi'chten; Renunciatio'n, ſ. Verzi'chtung.

Reorganiſatio'n, *sf.* reorganizacya, nowe urządzenie; Reorganiſatio'ns-, *a.* reorganizacyjny; Reorganiſi'ren, *va.* reorganizować; na nowo urządzać.

Reparatio'n, Reparatu'r, *sf.* reparacya; naprawa; Repari'ren, *va.* zreparować; naprawić.

Reparti'ren, *va.* rozdzielać; Repartitio'n, *sf.* repartycya; rozdział od. podział.

Re'per, ꝛc. ſ. Sei'ler, ꝛc.

Repercuſſio'n, *sf.* reperkusya, odbicie się (kuli, promieni).

Reperto'rium, *sn.* repertoryum, spis rzeczy znajdujących się w jakim zbiorze.

Repete'nt, *sm.* repetent; Repeti'ren, *va.* repetować; powtarzać; Repeti'ruhr, *sf.* zegarek z repetycyami; repetyer; Repetitio'n, *sf.* repetacya, repetowanie; powtarzanie; Repetito'rium, *sn.* lekcya powtarzalna.

Replici'ren, *vn.* (h.) replikować, odpowiedzieć (na zarzut); Repli'k, *sf.* replika, odpowiedź.

Reponi'ren, *va.* reponować, złożyć (na powrót); Repoſitio'n, *sf.* repozycya, złożenie.

Repoſitoria'l-, *a.* repozytoryalny, półkowy, szafowy; Repoſito'rium, *sn.* repozytoryum; półki na książki; szafa.

Re'pphuhn, ꝛc. ſ. Re'bhuhn.

Repräſenta'nt, *sm.* reprezentant; Repräſenta'nten-, *a.* reprezentacyjny; — reprezentantów; Repräſenta'ntenka'mmer, *sf. Stw.* Izba reprezentantów; Repräſentatio'n, *sf.* reprezentacya, reprezentowanie od. przedstawianie kogo lub czego; Repräſentati'v, *a.* reprezentacyjny; Repräſenti'ren, *va.* reprezentować kogo lub co, przedstawiać, zastępować.

Repreſſa'lien, *sf. pl.* represalia, gwałt za gwałt; krzywda za krzywdę; odwet (jako wywzajemnienie się za wyrządzoną krzywdę); prawo odwetu; — üben, gebrauchen, ergreifen używać prawa odwetu; oddawać wet za wet; oddawać za swoje; mścić się prawem odwetu; krzywdę krzywdą odpłacić.

Reprima'nde, *sf.* reprymanda, reprymenda; bura; Reprimandi'ren, *va.* zburczyć kogo; ſ. a. Verwei'ſen, einen Verweis geben; Ta'deln.

Reprobatio'n, *sf. Rw.* reprobacya, zbijanie zarzutu; dowodzenie fałszywości lub bezzasadności obwinienia; Reprobi'ren, *va. Rw.* nie pochwalać czego; nie uważać za dobre.

Reproduce'nt, *sm.* reproducent; Reproduci'ren, *va.* reprodukować, na nowo utworzyć, wydać z siebie, odrodzić; powtórnie produkować, okazywać (podanie jakie); —, *Rw.* zbijać co przeciwnemi dowodami; Reproductio'n, *sf.* reprodukcya; -ductio'ns-, *a.* reprodukcyjny; odradzający; Reproductio'nskra'ft, *sf.* siła reprodukcyjna; Reproducti'v, *a.* reprodukujący; odradzający.

Republi'k, *sf. Stw.* rzeczpospolita (pod względem formy rządu); Republika'ner, *sm.* republikanin; Republika'nerin, *sf.* republikanka; Republika'niſch, *a.* republikański; Republikaniſi'ren, *va.* republikanizować; na rzeczpospolitą zamienić; Republika'nismus, *sm. Stw.* republikanizm.

Repu'ls, *sm.* odmowa; Repulſio'n, *sf.* repulzya; odpychanie; Repulſio'nskraft, *sf.* siła odpychająca; Repulſi'v, Repulſo'riſch, *a.* odpychający.

Reputatio'n, *sf.* reputacya; Reputi'rlich, *a.* dobrze reputowany; mający dobre imię; wzięty; mający wziętość.

Requê'te, *sf.* podanie; prośba; memoryał; Requê'tenmei'ſter, *sm.* referendarz.

Requiri'ren, *va.* rekwirować, żądać aby czego dostarczono; wezwać do czego; żądać wydania.

Requiſi't, Requiſi'tum, *sn. Rw.* wymóg, to czego potrzeba, aby rzecz była jak prawo mieć chce.

Requiſitio'n, *sf.* rekwizycya, żądanie lub nakazanie czego; eine Stadt in — ſetzen, *Kw.* miasto wziąć w rekwizycyą, nakazać mu dostawy; Requiſitio'nsſchreiben, *sn.* rekwizycya, wezwanie pismienne zwierzchności.

Reſch, ſ. Friſch; Räſch.

Reſcri'pt, *sn.* reskrypt, pismo przez rząd wydane.

Reſe'da, Reſe'de, *sf. Ng.* rezeda; Reſe'debl ü'the, *sf.*, Reſe'degeru'ch, *sm.*, Reſe'deſaame, *sm.* kwiat, nasienie, zapach rezedy.

Reſe'rve, *sf.* rezerwa; obwód; wojsko odwodowe; Reſe'rve-, *a.* rezerwowy; Reſe'rve-Co'rps, *sn.*, Reſe'rvetru'ppen, *sf. pl. Kw.* korpus rezerwowy, odwodowy; Reſe'rveſo'nd, *sm.* fundusz rezerwowy, odwodowy; Reſervi'ren, *va.* rezerwować; zachować, schować, oszczędzić; zastrzéć sobie.

Reſide'nt, *sm.* rezydent; Reſide'nz, *sf.* rezydencya; Reſide'nz-, *a.* rezydencyonalny; Reſide'nzſtadt, *sf.* miasto rezydencyonalne oder stołeczne; Reſidi'ren, *vn.* (h.) rezydować, mieszkać.

Reſignatio'n, *sf.* rezygnacya, zrzeczenie się urzędu; poddanie się losowi; obojętność na los; Reſigni'ren, *va.* u. *vn.* (h.) rezygnować, zrzéć się; reſignirt ſein być rezygnowanym, obojętnym na to co się stanie.

Reſolu't, ſ. Entſchlo'ſſen; Reſolutio'n, *sf.* rezolucya, odpowiedź na podanie; determinacya, gotowość do przedsięwzięcia czego; ſ. a. Entſchlu'ß.

Reſolvi'ren, *va. Schdk.* rezolwować, rozpuszczać; —, *rozwiązywać zapytanie, odpowiedzieć na podanie; Reſolvi'rtabe'lle, *sf.* tablica redukcyi monet.

Reſona'nz, *sf. Tk.* brzmienie, oddźwięk, odbijanie się głosu; Reſona'nzboden, *sm. Tk.* wierzchnia deka w instrumencie muzycznym.

Reſpe'ct, Reſpe'kt, *sm.* respekt, uszanowanie; ſich — verſchaffen zjednać sobie respekt; ſich in — erhalten utrzymać się w respekcie, przy swojéj powadze; aus — gegen ihn przez uszanowanie dla niego; mit — zu ſagen, zu melden, *z respektem (mówiąc); uczciwszy uszy; vor Ihrem Spiel allen —, *przed Pańską grą czolem biję; *cześć jéj oddaję; ich würde mir meinen — dadurch vergeben ubliżyłbym sobie przez to; Reſpecta'bel, ſ. A'chtungswe'rth; Reſpecti'ren, *va.* respektować, poważać; szanować; mieć wzgląd na co; uważać na co; Reſpecti've, *a.* szanowny; czcigodny; ſ. a. Betre'ffend; —, *ad.* ſ. Hi'nſichtlich.

Reſpiratio'n, *sf.* respiracya; oddychanie; Reſpiri'ren, ſ. A'thmen.

Reſſo'rt, ſ. Trie'bfeder, Hü'lfsmittel, Geri'chtsbarkeit, Behö'rde.

Reſſou'rce, *sf.* resurs, źrzódło; zasiłek; *towarzystwo celem rozrywki zawiązane; *miejsce schadzki takowego.

Reſt, *sm.* reszta (überhaupt); bei Jemandem im — ſein stać u kogo na rachunku; być mu dłużnym od. jego dłużnikiem; im — bleiben bei Jemandem zostać komu dłużnym; Jemandem den — geben, *dobić kogo; er hat ſeinen —, *już znikła reszta życia; ſeinen — haben, *być do szczętu zniszczonym; ** być kompletnie pijanym; ich habe den —, *już po mnie.

Reſta'nt, *sm.* restant; ten, co jeszcze nie zapłacił (całéj) należytości; dłużnik zaległy.

Reſtaurateu'r, *sm.* restaurator, traktyernik; Reſtauratio'n, *sf.* restauracya, traktyernia, restauratornia; — przywrócenie do dawnego stanu; *Stw.* przywrócenie dawnego porządku rzeczy, dawnéj dynastyi, dawnego rządu itd.; Reſtaura'tor, *sm.* restaurator, przywróciciel dawnéj świetności, dawnego stanu rzeczy; odnowiciel; Reſtauri'ren, *va.* restaurować, przywrócić do dawnego stanu, porządku; odnowić, odświeżyć; ſich — restaurować się, pokrzepić się, posilić się, przyjść do dawnego zdrowia, itd.

Re'ſtchen, *sn. dim.* resztka, szczątek.

Reſti'ren, *vn.* (h.) pozostawać (jako reszta); — zalegać (w osobie, być jeszcze dłużnym; o rzeczy, nie być jeszcze wypłaconym); es reſtiren noch viele Schuldner jeszcze wielu dłużni

ków zalega; er restirt noch mit 1000 Thalern jeszcze tysiąc talarów u niego zalega.

Restitui'ren, *va.* restytuować, zwrócić komu co; Restitutio'n, *sf.* restytucya, zwrót; Restitutio'nsedi'ct, *sn. Kg. Gsch.* edykt restytucyjny (Ferdynanda II. Cesarza).

Restrictio'n, *sf.* restrykcya, ograniczenie; zastrzeżenie; Restringi'ren, s. Ei'nschränken; restringirende Mittel, *Hlk.* środki ściągające.

Resulta't, *sn.* rezultat, wypadek; skutek; Resulta'tlos, *a.* bez rezultatu; bez skutka; bezskuteczny; Resulta'tlosigkeit, *sf.* bezskuteczność; Resulti'ren, s. Erfo'lgen, Erge'ben (sich).

Resurrectio'n, s. Au'ferste'hung.

Retabli'ren, s. Wiederhe'rstellen.

Retarda't, *sn.* spóźniona wypłata od. opłata; Retardatio'n, *sf.* opóźnienie; Retardi'ren, *va.* opóźniać; zatrzymywać; —, *vn.* (s.) opóźniać się (o zegarku).

Retira'de, *sf.* retyrada; rejterada, cofanie się (wojska); —, *s. A'btritt; Retiri'ren (sich), *vr.* rejterować się; cofać się.

Reto'rte, *sf. Schdk.* retorta.

Retou'r, *sf.* u. *ad.* powrót; — kommen wracać; ich bekomme drei Thaler — dostanę 3 talarów napowrót, nazad; der Brief ist — gekommen list przyszedł na powrót; Retou'rbrief, *sm.* list na powrót odesłany; odpis na list; Retou'rkutsche, *sf.* (?); Retou'rpost, *sf.* poczta wracająca, na powrót jadąca; Retou'rrecepi'sse, *sf.* recepisa odwrotna, powrotna; Retou'rschiff, *sn.*, Retou'rwagen, *sm.* okręt, wóz wracający od. który wrócił.

Retrai'te, *sf. Kw.* cofanie się; odwrót; s. a. Rü'ckzug; — oddalenie się od zatrudnień; udanie się na spoczynek; zaniechanie wszelkich zatrudnień obowiązkowych dla pędzenia życia w spokojności; —, *miejsce, do którego się kto udał na spoczynek.

Re'tten, *va.* ratować, ocalić; Jemandem das Leben, Vermögen — uratować od. ocalić komu życie, majątek; — wybawić; Jemanden aus den Händen der Räuber — wybawić kogo z rąk rozbójników; sich — ratować się, ocalić się; sich an einen sicheren Ort — schronić się w bezpieczne miejsce; sich vor Jemandem — ratować się od czyjéj napaści, natarczywości; Re'tter, *sm.* wybawiciel; wybawca; ocaliciel; zbawca; Re'tterin, *sf.* wybawicielka; ocalicielka.

Re'ttig, *sm. Ng.* rzodkiew; schwarzer — murzynka; wilder — rukiew; Re'ttig-, *a. Ng.* rzodkwiany; Re'ttigrü'be, *sf.* rzodkiew pospolita; Re'ttigsala't, *sm. Kk.* sałata z rzodkwi; Re'ttigsaa'me, *sm.* nasienie rzodkwi.

Re'ttung, *sf.* ratowanie; ratunek; ocalenie; es ist keine — mehr nie ma ratunku; Re'ttungslo's, *a.* bez ratunku, zgubiony bez nadziei; nie mogący być ocalonym; dla którego nie ma nadziei ratunku; Re'ttungslo'sigkeit, *sf.* stan zwątpienia; niemożność ratunku od. ocalenia; Re'ttungsmi'ttel, *sn.* środek ocalenia; sposób ratowania; -ngsschaa'r, *sf.* szereg do ocalenia; -ngsversu'ch, *sm.* zabieg ratowania; usiłowanie do ocalenia dążące.

Reu'e, *sf.* żal, żałowanie, że się co stało; — zeigen, bezeigen żal okazywać; skruchę okazywać; — empfinden über etwas żałować czego; die — kommt zu spät próżny żal po nieczasie; Reu'ege'ld, s. Reu'kauf; Reu'elo's, *a.* bez skruchy; reueloser Sünder zakamieniały grzesznik.

Reu'en, *vn.* (h.): es reut mich etwas żal mi czego (że się stało); sich etwas — lassen żałować za co oder czego; meine Sünden reuen mich żałuję za grzechy; sich etwas nicht — lassen nie żałować czego; lass' dich das nicht — nie żałuj tego (żeś zrobił, powiedział); Reu'evo'll, *a.* pełen żalu oder skruchy; skruszony; Reu'ig, *a.* żałujący; skruszony; — thun żal od. skruchę okazywać, udawać; Reu'kauf, *sm.*, Reu'ege'ld, *sn.* kara, którą kto płaci za zawód z zerwania kupna pochodzący; wynagrodzenie za niedotrzymanie kupna; Reu'müthig, *a.* skruszony; skruszonego umysłu.

Reu'se, *sf.* więcierz (do łowienia ryb i raków); wiarszka; wiersza.

Reu'ße, *sm. Geog.* Rusin; Selbstbeherrscher aller Reußen, *Stw.* Samodzierzca wszech Rusi; Reu'ßen, *sn. Geog.* Ruś; Reu'ßisch, *a. Geog.* Ruski.

Reüssi'ren, *vn.* (s.) udać się, udawać się; iść, pójść dobrze; ich reüssire mit etwas udaje mi się co.

Reut, s. Reu'tland; Reu'te, s. Reu'thacke; Reu'ten, *va.* wyrywać, wykopywać z korzeniem; karczować (pola itd.); Reu'ter, *sm.* karczownik; Reu'thacke, Reu'thaue, *sf. Ldw. Gtn.* motyka lub toporek do wykopywania korzeni; Reu'tkorn, *sn.* żyto z karczowiska; Reu'tspaten, *sm.* rydel do karczowania.

Reva'nche, *sf.* rewanż, odwet; odwzajemnienia się, satysfakcya; wir haben an ihm — genommen na nimeśmy się zemścili; Revanchi'ren (sich), *vr.* (h.) zrewanżować się, powetować stratę, itd.

Revei'lle, *sf. Kw.* pobudka, ranne bębnienie lub trąbienie; — schlagen, *Kw.* pobudkę bić. [chody.

Revenü'en, *sf. pl.* intrata; do-

Reverberatio'n, *sf.* rewerberacya, odbijanie się promieni; Reverbère, *sf.* rewerber, lampa z polerowaną blachą do odbijania światła; taka blacha; Reverberi'ren, *va.* u. *vn.* (s.) odbijać (się) od rewerberu.

Revere'nde, s. Prie'sterro'ck.

Revere'nz, *sf.* rewerencya, uszanowanie; ukłon; Jemandem eine — machen z uszanowaniem ukłonić się komu.

Reve'rs, *sm.* rewers; karta poświadczająca odebranie czego.

Reversi', *sn.* (Art Kartenspiel) chapanka.

Reversi'ren, *va.* rewers dać na co, rewers dać komu od siebie.

Revidi'ren, *va.* rewidować; przeglądać.

Revie'r, *sn.* rewir, pewien obwód; dzielnica, zakres; Revie'r-, *a.* obwodny, obwodowy, powiatowy.

Revisio'n, *sf.* rewizya, przegląd, przeglądanie; etwas noch einmal einer — unterwerfen jeszcze raz co poddać pod rewizyą, wziąć do przejrzenia; Revisio'ns-, *a.* rewizyjny; Revisio'nsbogen, *sm. Bchdr.* arkusz rewizyjny od. ostatniego przeglądu.

Revi'sor, *sm.* rewizor.

Revo'lte, s. Empö'rung; Revolti'ren (sich), s. Empö'ren (sich).

Revolutio'n, *sf.* rewolucya, gwałtowna zmiana porządku rzeczy (w naturze); Revolutionä'r, *a.* rewolucyjny, do rewolucyi zmierzający; —, *sm.* rewolucyonista; Revolutioni'ren, *vn.* (h.) rewolucyjne zaburzenia wzniecać; —, *va.* do powstania podburzać.

Revüe', *sf. Kw.* rewia; s. a. Hee'rschau, Mu'sterung; die — passiren, *Kw.* defilować, przechodzić w paradzie dla przeglądu.

Rhaba'rber, *sf. Ng. Hlk.* rabarbar, rabarbarum; Rhaba'rber-Extra'ct, *sm. Schdk.* rabarbaryna.

Rhe'de, *sf. Sw.* przystań; przystanie; auf die — hinaussteuern, *Sw.* wyjść z portu; Rhe'der, *sm. Sw.* majster opatrujący okręt we wszystkie porządki; Rhederei', *sf. Sw.* opatrzenie okrętu w żagle, liny i inne porządki; zbiór wszystkich porządków okrętowych.

Rhein, Rhei'nstrom, *sm. Geog.* Ren (rzéka); Rhein-, *a.* Reński; Rhei'nisch, *a. Geog.* Reński, Ryński; rheinischer Gulden, *Mzk.* złoty Reński; Reński, Ryński; -nwein, *sm.* Reńskie wino.

Rhe'tor, *sm.* retor; Rheto'rik, *sf.* retoryka; Rheto'risch, *a.* retoryczny.

Rheu'ma, Rhe'vma, *sn.*, Rheumati'smus, Rhevmati'smus, *sm. Hlk.* reumatyzm, rumatyzm; Rheuma'tisch, Rhevma'tisch, *a. Hlk.* reumatyczny.

Rhino'ceros, zc. s. Na'shorn, zc.

Rhomboi'de, *sf. Gl.* czworokąt skręcony; Rho'mbus, *sm. Gl.* kwadrat skręcony.

Rhy'thmisch, *a. Dtk.* rytmiczny; Rhy'thmus, *sm. Dtk.* rytm.

Ri'bbe, zc. s. Ri'ppe, zc.

Ri'chtbeil, *sn.* topór do ścinania głowy; topór katowski; Ri'chtblei, s. Blei'loth; Ri'chtbühne, *sf.* szafot; rusztowanie.

Ri'chte, *sf.* prosty kierunek; etwas in die — bringen naprostować co.

Ri'chten, *va.* przedmiotowi jakiemu nadać pewien kierunek; den Kopf in die Höhe — głowę podnieść do góry; etwas gerade — wyprostować co; etwas in die Höhe, nach rechts, nach links, nach unten — skierować co do góry, w prawo, w lewo, na dół; seine Gedanken auf etwas — myśli swoje zwrócić na co; die Augen auf etwas — zwrócić oczy na co; einen Brief, Gruß, eine Bitte an Jemanden — list, pozdrowienie, prośbę wystósować do kogo; list do kogo napisać, zaadresować; — urządzać według potrzeby; ein Haus —, *Bk.* zrąb stawiać na dom, belki ustawiać i wiązać; ein Schiff nach dem Winde —, *Sw.* okręt obrócić podług wiatru; Alles zur Reise zurecht — przygotować wszystko do podróży; seine Uhr — zegarek regulować, nastawiać; etwas in's Werk — uskutecznić co; zu Grunde — (verderben) do szczętu ruinować; zniszczyć; — stosować; sich nach dem Winde, nach dem Wetter, nach Jemandes Willen, nach den Umständen — stosować się do wiatru, do pogody, do czyjéj woli, okoliczności; sich in die Höhe — podnieść się (do góry); — (urtheilen) sądzić; —, s. Hi'nrichten; — (gerecht) — sprawiedliwie sądzić; —, *vn.* (h): über

etwas — (urtheilen) sądzić co; rozsądzać; er mag zwischen uns — niechaj on nas rozsądzi.

Ri'chter, *sm.* kierownik; ustawiacz; ten co kierunek nadaje; —, *Bw.* sędzia; ich will mich nicht zum — aufwerfen über sie nie chcę się narzucać za sędziego nad niemi; Ri'chter-, *a.* sędzi, sędzia, sędzie; sędziowski; Ri'chtera'mt, *sn.* urząd sędziego oder sędziowski; sędziowstwo; sęstwo; Ri'chterau'ge, *sn.*, Ri'chterbli'ck, *sm.* sędzioskie oko; sędziowski wzrok; sędziowskie spojrzenie; Richterei', *sf. iron.* wyrokowanie bez zastanowienia lub bez prawa do tego; Ri'chterin, *sf.* sędzina; — (Frau des Richters) żona sędziego; -terlich, *a.* sędziowski; — sędziego; jak sędziego, jakby jakiego sędziego; Ri'chterspru'ch, *sm.* wyrok sędziego; -terstuh'l, *sm.* trybunał, krzesło, na którym sędzia zasiada; Jemanden vor seinem — erscheinen lassen kazać komu stawić się przed trybunałem; —, *sąd; das gehört nicht vor meinen —, *to nie należy przed mój trybunał, do mego sądu; -terwa'ge, *sf.* *szala sędziowska (sprawiedliwości).

Ri'chtessen, *sn. Bk.* (Richtschmauß) traktament dany cieślom po ukończeniu roboty przy stawianiu domu itd.; -tgewa'lt, *sf.* władza sądzenia; -thammer, *sm.* (der Handwerker) młotek do przyrządzania; -thaus, *sn.* dom sądowy; -tholz, *sn.* drewienko do prostowania.

Ri'chtig, *a.* taki, jak być powinien; dokładny, stosowny, właściwy, trafny, należyty; —, *ad.* tak jak przynależy; richtiges Maaß, Gewicht miara, waga akuratna, sprawiedliwa; die Gewichte — machen uregulować ciężary; die Summe, Rechnung, Abschrift ist — suma, rachunek, odpis jest jak należy, suma zupełna, rachunek dokładny, odpis zgodny; er zahlt — płaci akuratnie, ile i kiedy należy; ich habe — gezählt dobrzem rachował; den richtigen Weg einschlagen puścić się właściwą drogą; *obrać sobie właściwą drogę (do osiągnienia zamiaru); pójść właściwą drogą; die richtigen Mittel anwenden użyć właściwych, stosownych, należytych środków; Ihr Urtheil ist — sąd Pański jest trafny; das ist die richtige Schreibart to jest właściwy sposób pisania; du sprichst das Wort ganz — aus wymawiasz ten wyraz dokładnie od. właśnie tak jak należy; die Sache ist schon — rzecz już załatwiona, ułożona, skończona, jest jak trzeba od. jak ma być; es geht hier nicht — zu nie idzie tu jak należy; ist's —? czy jest tak? czy jest tak, jakem mówił? es ist hier nicht —, *niespokojnie tu jest; straszy tu; er ist nicht — im Kopfe, *pomieszało mu się w głowie; brakuje mu piątej klepki; es ist mit der Sache nicht — nieczysty to interes; es ist zwischen ihnen —, *porozumieli się, ułożyli się, zgodzili się już z sobą; już sobie dali słowo (że się pobiorą); richtig, das haben Sie mir gesagt prawda, to Pan mi powiedziałeś; ganz — tak jest; właśnie ten sam; er hat es — vergessen, *zapomniał; zaraz wiedziałem, że tak będzie; er ist — wieder besoffen! § on dalibóg znowu pijany! wyraźnie znowu pijany! — prosty; etw. — machen wyprostować co; Ri'chtigkeit, *sf.* dokładność; trafność; zupełność; stosowność; właściwość; zgodność; — des Urtheils trafność sądu; — im Zahlen akuratność w płaceniu; ich zweifle an der — dieser Erzählung wątpię o dokładności, rzetelności, prawdziwości, istocie téj powieści; das Erstere hat seine Richtigkeit pierwsze jest prawdziwe; es hat seine — mit der Heirath co się tyczy ożenienia rzecz istotnie tak się ma; wir sind nun in —, *jużeśmy się ułożyli, porozumieli; *już układ między nami stanął; ich muß die Sache erst in — bringen, *muszę tę rzecz załatwić, ułożyć.

Ri'chtkeil, *sm.* (am Geschütz) rychtownik; kierownik; Ri'chtkorn, *sn.* cél u strzelby; Ri'chtmahl, *s.* Ri'chtessen; Ri'chtmaaß, *sn.* miara, podług któréj inne się regulują; *miara, do któréj się kto stosuje; Ri'chtplatz, *sm.* plac oder miejsce eksekucyi; plac śmierci, miejsce tracenia; Ri'chtsaal, *sm.* sala sądowa; Ri'chtschacht, *sm. Bw.* szacht prosto w ziemię idący; Ri'chtschmauß, *s.* Ri'chtessen; Ri'chtschnur, *sf.* sznur ciesielski do pomiaru; *przewodnik; skazowka; prawidło; Ri'chtschwert, *sn.* miecz katowski; Ri'chtstange, *sf.* drąg do rychtowania; Ri'chtstatt, *s.* Ri'chtplatz; Ri'chtstock, *sm.* laska ciesielska do rozmiaru; Ri'chtstroh, *sn.* prosta słoma; Ri'chtstuhl, *s.* Ri'chterstuh'l; krzesło katowskie, na którém siedzi ten co go ścinają.

Ri'chtung, *sf.* kierunek (überhaupt).

Ri'chtwage, *sf.* śródwaga; modła.

Ri'cke, *sf. Jäg.* sarna (sarnica).

Rie'chbar, *a.* powonny, dający się czuć węchem; Rie'chbarkeit, *sf.* powonność.

Rie'chbein, *s.* Sie'bbein.

Rie'chbüchse, *sf.* puszka z wonnościami; Rie'chdorn, *sm. Ng.* róża żółta.

Rie'chen, *vn. irr.* (h.) (rieche, roch, gerochen) pachnąć, zapach jaki wydawać oder mieć; — (stinken) nieprzyjemnie pachnąć, cuchnąć; czuć co; das Fleisch, der Todte riecht schon mięso, trupa już czuć; es riecht ihm aus dem Munde czuć mu z ust; śmierdzi mu z gęby; nach etwas — trącić czém; czuć co czém; mieć zapach czego; an etwas — wąchać co od. czego; ich muß an diese Blume — muszę powąchać tego kwiatka; — wąchać, mieć węch; der Hund riecht fein pies ma dobry od. delikatny węch; er riecht nach Voltaire, *trąci *Wolterem*; *przeszedł od. przesiąkł *Wolterem* (przejął jego zasady); —, *va. irr.* (h.) wąchać co; powąchać co; czuć (za pomocą powonienia); czuć jaki zapach; ich rieche hier nichts nie czuję tu nic; ich rieche hier Knoblauch czosnek mnie tu zalatuje; riechst du nichts? *nie domyślasz się niczego? das konnte ich nicht —, *§ tego nie mogłem przewąchać; wohl (gut, angenehm) — dobrze pachnąć, wonieć; übel — cuchnąć; kein Pulver — können, ***iron.* tchórzem być; Riecherei', *sf.* wąchanina; wietrzenie; Rie'chflasche, *sf.*, Rie'chfläschchen, *sn. dim.* wonianka; flaszeczka wonna; bańka z wodą pachnącą; flakonik; Rie'chpulver, *sn.* proszki woniejące; Rie'chsalz, *sn.* sól do wąchania; Rie'chstoff, *sm.* to co zapach sprawia; -chwasser, *sn.* pachnąca woda od. wódka.

Ried, *sn. Ng.* sitowie; trzcina do pokrywania dachów; ług; łąg; łęg, miejsce bagniste na łące; pastwisko; Ried-, *a. Ng.* łęgowy; bagnisty; Rie'dgras, *sn. Ng.* trawa łęgowa; —, *Ng.* sitowie; sit ostry; Rie'dknospe, *s.* De'genkrau't; Rie'dschnepfe, *sf. Ng.* (Heerschnepfe) ksyk, kszyk.

Rie'fe, *sf.* żłobek; laska; rynienka; rowek; Rie'feln, *va.* drobno żłobkować, laskować; Rie'fen, *va.* żłobkować, laskować; rowkować.

Rie'gel, *sm.* zapora; rygiel; zasuwka (u drzwi); den — vorschieben rygiel zasunąć; eine Thüre mit dem — verschließen drzwi zamknąć na rygiel od. na zasuwkę; Jemandem, einer Sache einen — vorschieben, *nie dopuścić komu zrobić czego; przeszkodzić czemu.

Rie'gelba'nd, *sn.* wiązanie za pomocą poprzecznéj belki; Rie'gelha'ken, *sm.* skobel; Rie'gelho'lz, *sn. Zm.* rygiel; sztycówka; półgrzędek; Rie'geln, *va.* na zasuwkę zamknąć; Rie'gelschlo'ß, *sn.* zamek z zasuwką; Rie'gelwa'nd, *sf.* przepierzenie przedsienne; Rie'gelwe'rk, *sn. Zm. Bk.* ryglówka.

Rie'ke, *s.* Ri'cke; —, *npr.* § *s.* Friede'ri'ke.

Rie'mchen, *sn. dim.* rzemyk; rzemyczek; Rie'men, *sm.* rzemień; sich einen — um den Leib schnallen rzemieniem się (opasać i) śpiąć na sprzączkę; ein — Lachs, Speck, Rindfleisch, § płat łososia (połowa rozpłatanego, t. j. wdłuż przekrojonego łos); pas słoniny, wołowiny; aus anderer Leute Haut ist gut Riemen schneiden, *z cudzego worka łatwo być hojnym; er muß den — ziehen, *musi dobyć wacka, rzemiennego worka; an kleinen Riemen lernen die Hunde Leder kauen, *od małego zaczynają się i rosną złe nałogi; *od rzemyczka dojdzie się do stryczka; Rie'men-, *a.* rzemienny; Rie'menbü'gel, *sm.* (am Gewehr) antabki pasowe; Rie'menpfe'rd, *sn.* koń przeddyszlowy od. lejcowy; Rie'menseil, *sn.* lejc rzemienny; Rie'menwa'ge, *sf.* orczyk (u dyszla); -menwe'rk, *sn.* rzemienie; pasy; Rie'mer, *sm.* rymarz; Rie'mer-, Rie'mers-, *a.* rymarski; Rie'mergese'll, *sm.* rymarczyk; Rie'mergeschä'ft, Rie'merha'ndwerk, *sn.* rymarskie rzemiosło; rymarstwo.

Rie'se, *sm.* olbrzym; wielkolud.

Rie'seln, *vn.* (h.) mruczeć; szmér czynić; mrucząc płynąć; sanft rieselt das Bächlein das Thal entlang strumyk łagodnie w dłuż doliny mruczy; — (nieseln §) powoli od. łagodnie płynąć; der Regen rieselt nur deszcz tylko mrzy; der Schweiß rieselt von der Stirn pot ciecze z czoła; — powoli staczając się spadać (jak kamyki lub piasek z góry); sypać się; Rie'seln, *sn.* mruczenie; szmér; Rie'selre'gen, *sm. Ntl.* drobniutki deszczyk.

Rie'sen-, *a.* olbrzymi; bardzo wielki, ogromny; Rie'senbe'rg, *sm.* olbrzymia, ogromna góra; Rie'senbezwi'nger, *sm.* pogromca olbrzymów; Rie'senbu'rg, *sm. Geog.* (Stadt in Ostpreußen) Prabuty; Rie'sengebi'rge, *sn. Geog.* góry olbrzymie (między Śląskiem i Czechami); Rie'senha'ft, *a.*

olbrzymiéj, ogromnéj wielkości; Rie'senschla'nge, *sf. Ng.* kroworys; Rie'senschri'tt, *sm.* *krok olbrzymi, ogromny, nadzwyczaj széroki; er macht Riesenschritte, *ogromne robi postępy; die Aufklärung schreitet mit Riesenschritten vorwärts, *oświata olbrzymim krokiem postępuje naprzód; Rie'sicht, Rie'sig, *a.* s. Rie'senha'ft.

Rieß, *sn.* ryza (papieru); Rie'ßhänge, *sf.* wieszadło do suszenia świeżego papieru; Rie'ßweise, *a.* u. *ad.* ryzami, na ryzy.

Rie'thkamm, *sm. W.* retki.

Riff, *sn. Geog.* rafa, rafina.

Ri'ffel, *sf.* dzierzglica (do lnu); Ri'ffeln, *va.* dzierzgać oder czochrać (len); Jemanden —, *nauczyć kogo rozumu; *dać mu po nosie; *wyłajać go.

Rigori'smus, *sm.* rygoryzm, ostrość w obchodzeniu się z kim; Rigori'st, *sm.* rygorysta; Rigori'stisch, *a.* u. *ad.* ostry; ostro; Rigoro'sum, *sn.* ścisły examen.

Ri'lle, *sf.* rówek (jako wydrążenie).

Ri'mpeln, *va.* zęby w grzebieniu wyrzynać.

Rind, *sn. Ng. Ldw.* bydlę (rogate); wołek, młody wół; Rind-, Rinds-, *a. Ng. etc.* wołowy; Ri'ndchen, *sn. dim. Ldw.* wołek; byczek.

Ri'nde, *sf.* skorupa co pokrywająca; kora (na drzewie); skóra (na chlebie); innere — łub; Ri'ndena'rtig, *a.* korowaty; do kory podobny.

Ri'nderbra'ten, s. Ri'ndsbraten; Ri'ndergebrü'll, *sn.* ryk wołów; Ri'nderha'ft, *a.* wołowaty; Ri'nderhee'rde, *sf.* trzoda wołów; -derhi'rt, *sm.* wołopas; pastuch wołów; -derma'rk, s. Ri'ndsmark; Ri'ndern, *a.* wołowy; Ri'ndern, *vn.* (h.) gonić się; ganiać się, latować; die Kuh rindert chce się krowie do byka; Ri'ndersta'll, *sm. Ldw.* stajnia na woły; -derta'lg, -deru'nschlitt, *sm.* wołowy łój; -derzunge, s. Ri'ndszunge.

Ri'ndfällig, *a.* taki, z którego kora opada (o drzewie).

Ri'ndfleisch, *sn. Kk.* wołowina; wołowe; Ri'ndfleischbrü'he, Ri'ndfleischsu'ppe, *sf. Kk.* wołowy rosół.

Ri'ndig, *a.* korą lub skórką pokryty (chléb); s. a. Ri'ndena'rtig.

Rinds-, *a.* wołowy; Ri'ndsauge, *sn.* wołowe oko; —, Ri'ndsblume, *sf. Ng.* wołowe oko; Ri'ndsblut, *sn.* wołowa krew; Ri'ndsbraten, *sm. Kk.* wołowa pieczeń; Ri'ndskopf, *sm.* wołowy łeb; * § durna głowa; Ri'ndsmark, *sn.* wołowy śpik od. tuk; Ri'ndssuppe, s. Ri'ndfleischbrü'he; Ri'ndstalg, *sm. Kk.* łój wołowy; Ri'ndszunge, *sf.* wołowy ozór; Ri'ndvieh, *sn.* bydło rogate; du —! § ty wole, ośle, głupcze!

Ring, *sm.* pierścień; pierścionek; obrączka (do noszenia na palcu); einen — anstecken, abziehen pierścień wsadzić (na palec), zdjąć (z palca); die Ringe wechseln, *zamienić pierścienie (na znak zaręczyn); — kólczyk; — warsta oder koło (pierścień) w pniu drzewa; — obwódka na brzegu talerza; blaue Ringe um die Augen haben, *Hlk.* mieć sine pierścienie oder podkowy koło oczu; — der Zeit, *pierścień czasu; *wąż w kształcie obrączki ogon w pysku trzymający; — (Marktplatz) rynek; Ring-, *a.* (Markt) rynkowy; Ri'ngartig, *a.* pierścieniowaty; Ri'ngbürger, *sm.* obywatel rynkowy, rynku mieszkający.

Ri'ngeku'nst, *sf.* sztuka pasowania się, zapaśnicza; zapaśnictwo.

Ri'ngel, *sn.* pierścionek; kółko; obrączka.

Ri'ngelblu'me, *sf. Ng.* nogietek; Ri'ngelga'ns, *sf. Ng.* gęś z obwódką na szyj; Ri'ngelgedi'cht, *sn. Dtk.* rondo; Ri'ngelhaa'r, *sn.* włos w pierścienie zwinięty; Ri'ngelig, Ring-, *a.* pierścieniowy; -gelke'tte, *sf.* łańcuszek z kółek; Ri'ngello'cke, *sf.* lok w pierścienie zwinięty; Ri'ngeln, *va.* pierścień od. kółko założyć do czego; ein Schwein —, *Ldw.* świni kółko z drutu przez pysk przewléć (aby nie ryła); — kółka na czém lub w czém robić; geringelter Kattun, *W.* płócienko z deseniem w kółka; geringelte Wurzel korzeń pierścieniowato zwinięty; — w pierścienie układać; sich — wić się w pierścienie (włosy, wąsy winnorośli); Ri'ngelpa'nzer, *sm.* kołczuga; Ri'ngelrau'pe, *sf. Ng.* gąsienica włochata; lis; Ri'ngelrei'm, *sm. Dtk.* rym po każdéj wrotce powtarzający się; Ri'ngelre'nnen, *sn.* gonitwa od. ubieganie się do pierścienia; igrzysko pierścienne; Ri'ngelschla'nge, *sf. Ng.* wąż pierścieniowy; Ri'ngeltau'be, *sf. Ng.* grzywacz.

Ri'ngen, *vn. irr.* (h.) (ringe, rang, gerungen) pasować się; mit dem Tode —, *pasować się z śmiercią, *konać; mit Jemandem um etwas —, *iść z kim w zapasy o co, *usilnie się z nim o co spółubiegać; mit Mangel — walczyć z niedostatkiem; nach etwas —, *usilnie ubiegać się za czém; *dążyć do czego; *pragnąć co osiągnąć; —, *va. irr.* (h.): Wäsche — wykręcać chusty, wyżymać, kręcić, aby woda z nich wyciekła; die Hände — załamywać ręce; Jemandem etwas aus den Händen — kręcąc wydrzéć komu co z rąk; sich wie ein Wurm — wić się jak robak; Ri'ngen, *sn.* pasowanie się; *usilne dążenie do czego; nach langem —, *po długich zapasach; Ri'nger, *sm.* zapaśnik; Ri'ngerku'nst, s. Ri'ngeku'nst.

Ri'ngfertig, *a.* gotowy do zapasow.

Ri'ngfinger, s. Go'ldfinger; Ri'ngförmig, *a.* pierścieniowaty; Ri'ngfutter, *sn.* futerał na pierścień; Ri'ngkästchen, *sn. dim.* pudełko na pierścionki; Ri'ngkragen, *sm.* ryngraf, znak, który oficerowie w służbie będący na szyi noszą; Ri'ngmauer, *sf.* mur okolny; Ri'ngpanzer, s. Ri'ngelpa'nzer.

Ri'ngplatz, *sm.* miejsce do pasowania się; plac zapaśniczy.

Ri'ngrennen, s. Ri'ngelre'nnen.

Rings, Ri'ngsher, Ri'ngsherum, Ri'ngsumher, *ad.* wkoło; naokoło; — um etwas naokoło czego.

Ri'ngschachtel, s. Ri'ngkästchen; Ri'ngstein, *sm.* kamień pierścienny; Ri'nguhr, *sf.* zegarek w pierścionku; -gwurm, *sm. Ng.* liszaj obrączkowy.

Ri'nnäugig, *a.* ten, któremu ciecze z oczu.

Ri'nne, *sf.* rynna; rynienka; żłobek (wyrznięty na czém).

Ri'nneisen, *sn.* żelazo utrzymujące rynnę.

Ri'nnen, *va. irr.* (s.) (rinne, rann, geronnen) ciec, lać się; płynąć.

Ri'nnleiste, *sf. Bk.* listwa ż obkowa (u gzymsu).

Ri'nnsel, s. Flu'ßbett.

Rio'len, *va.* (ziemię) skopywać, przewracać.

Ri'ppchen, *sn. dim.* żeberko.

Ri'ppe, *sf. Zk.* żebro; Jemanden in die Rippen stoßen dać komu szturchańca oder kułaka w żebra, w bok; falsche, kurze —, *Zk.* żebro szpądrowe; lange, wahre —, *Zk.* żebro mostkowe; —, *Sw.* szpąga (w okręcie); żyłka (w liściu).

Ri'ppeln (sich), *vr.* (h.) ruszać się; s. a. Mu'xen.

Ri'ppen, *va.* żeberkować; żeberkami, żyłkami od. rynienkami opatrzyć; gerippt żeberkowaty.

Ri'ppenbra'ten, *sm. Kk.* pieczony schab; Ri'ppenbru'ch, *sm.* połamanie żeber; Ri'ppenfa'rrn, *sm. Ng.* długosz szwedzki; Ri'ppenfe'll, *sn. Zk.* błona opłucna; Ri'ppenflei'sch, *sn. Kk.* schabowe mięso; mięso z żeber; Ri'ppengeschi'rr, *sn.* rząd na konia żeberkowaty; Ri'ppenhau't, s. Ri'ppenfe'll; Ri'ppenlo's, *a.* nie mający żeber; Ri'ppensto'ß, *sm.* kułak od. szturchaniec w bok; Jemandem einen — geben dać komu kułaka w bok; Ri'ppenstü'ck, *sn. Kk.* schab, mięso z żebrami; Ri'ppenweh', *sn. Hlk.* ból żeber; Ri'ppig, *a.* żebrzysty, żebra mający.

Ripps, Rapps! *int.* łap cap! łapu capu!

Rips, *sm. W.* (geriefelter Baumwollenzeuch) ryps; Rips-, *a. W.* rypsowy.

Risca'nt, *a.* ryzykowny; Ri'sico, *sn.* ryzyko; ich nehme das auf mein — biorę to na moję ryzyko; Riski'ren, *va.* ryzykować co.

Ri'spe, *sf. Ng.* wiecha; Ri'spengra's, *sn. Ng.* trawa wiechowa.

Ri'ß, *sm.* rozdarcie; miejsce, gdzie co jest rozdarte; — szpara (z pęknięcia lub rozpadnięcia się); rysa; die Mauer bekommt immer mehr Risse mur coraz bardziéj się pęka; vor dem Risse stehen, *stać przed otworem; *być na celu; być wystawionym na niebezpieczeństwo; vor den — treten, *stanąć na celu; *wystawić się na niebezpieczeństwo; *wziąć na siebie odpowiedzialność; — ubytek w czém; diese Reise hat einen großen — in meinen Beutel gemacht, *podróż ta zrobiła wielką dziurę w moim worku; —, *Bk.* rysunek od. abrys czego (domu) lub na co.

Ri'ssig, *a.* porysowany, mający rysy, szpary.

Rist, *sm. Zk.* kłąb (u konia); podbicie, przygubie (u nogi); kiść u ręki.

Ritt, *sm.* jazda, jechanie (konno); przejazdka.

Ri'tter, *sm.* jeździec; rycerz, wyniesiony do godności rycerskiéj przez uderzenie mieczem, do stanu rycerskiego należący; Jemanden zum Ritter schlagen, *pasować kogo na rycerza; an Jemandem zum — werden, *stać się czyim rycerzem, *pokonać go; irrender — błędny rycerz, włuczący się awanturnik; — (Edelmann) ślachcic; — kawaler jakiego orderu; arme Ritter, *Kk.* grzanki z jajem osmarzane w maśle; arme Ritter in Elendsfett backen, *biedę klepać; *żyć biednie, nędznie; Ri'tter-, *a.* rycerski; Ri'ttera'del, *sm.* ślachectwo rycerskie; Ri'tterakademie', *sf.* akademia rycerska; Ri'ttergeschi'chte, *sf.* powieść o

rycerzach; Ri'ttergu't, *sn.* dobra szlacheckie; Ri'tterkreu'z, *sn.* krzyż kawalerski; —, *Ng.* (Pflanze) szałwia łąkowa; Ri'tterlich, Ri'ttermä'ßig, *a.* rycerski; —, *ad.* po rycersku; Ri'tter-o'rden, *sm.* zakon kawalerów; Ri'tter-scha'ft, *sf.* kawalerstwo; rycerska godność; kawalerskie znaczenie; -r-schla'g, *sm.* pasowanie na rycerza (przez uderzenie mieczem); -schu'le, *sf.* szkoła rycerska; -spie'l, *sn.* igra rycerska; —, *Ng.* (Pflanze) ostrożka polna; -spo'rn, *sm.* *Ng.* (Pflanze) ostrożka; -sta'nd, *sm.* stan rycerski.

Ri'ttig, *a.* zdatny do wiérzchu; utresowany (młody koń).

Ri'ttlings, f. Rei'tlings.

Ri'ttmei'ster, *sm.* *Kw.* rotmistrz; Ri'ttmeisterin, *sf.* rotmistrzowa; Ri'tt-meister-, Ri'ttmeisterlich, *a.* *Kw.* rotmistrzowski; -sterste'lle, *sf.* *Kw.* rotmistrzostwo; ranga rotmistrowska.

Ritua'l, *sn.* *Kg.* rytuał.

Ri'tus, *sm.* obrządek.

Ritz, *sm.*, Ri'tze, *sf.* szpara; szczelina; draśnięcie, rana z zadraśnięcia; Ri'tzchen, *sn.* *dim.* szparka; Ri'tzen, *va.* zadrasnąć; sich den Finger — zadrasnąć się w palec.

Riva'l, f. Ne'benbuh'ler; Rivalisi'-ren, f. We'tteifern; Rivalitä't, f. Ne'-benbuhlerei', We'tteifer.

Roa'stbeef, f. Ro'stbeef.

Ro'bbe, *sf.* u. *sm.* *Ng.* (Seehund) foka; pies morski; Ro'bben-, *a.* *Ng.* — foki; Ro'bbenfe'll, *sn.* skóra z foki.

Ro'bber, *sm.* robr (w grze wista).

Ro'be, *sf.* roba, suknia damska z długim ogonem.

Ro'bert, *sm.* *npr.* Robert (imię); Ro'bertskrau't, *sn.* *Ng.* budziszek śmierdzący.

Robinsona'de, *sf.* *Litt.* robinzonada, powieść podobna do owéj o Robinzonie; *powieść awanturnicza o podróżach. [robocizna.

Robo't, *sf.* robota; pańszczyzna,

Robu'st, *a.* tęgi; silny.

Rocambo'le, *sf.* *Ng.* (Art Knoblauch) rakambuł.

Ro'che, *sf.* *Ng.* roch, raja; wieża (w grze szachów).

Rö'cheln, *vn.* (h.) rzężéć, chropliwie od. z charczeniem w gardle oddychać; Rö'cheln, *sn.* rzężenie; charczenie w gardle.

Rock, *sm.* suknia (wierzchnia męska i kobieca); Rö'ckchen, *sn.* *dim.* sukienka; katanka.

Ro'cken, *sm.* kądziel; einen — an-legen, abspinnen kądziel nawinąć, sprząść; Ro'ckenstö'ck, Ro'ckenste'cken, *sm.* przęślica; Ro'ckenwei'sheit, *sf.* *baleska mądrości (którą się popisują przy kądzieli); Ro'ckenzu'nft, *sf.* towarzystwo kądzielne (t. j. prządek).

Ro'ckknopf, Ro'ckschoß, *sm.*, Ro'ck-tasche, *sf.* guzik, poła, kieszeń u surduta od. u sukni lub do sukni.

Ro'de, *sf.*, Ro'dea'cker, *sm.*, Ro'de-la'nd, *sn.* *Ldw.* karczowisko; Ro'den, *va.* karczować; Ro'der, *sm.* karczownik.

Ro'gen, *sm.* *Zk.* (Eier im weiblichen Fische) ikro; ikra; Ro'gener, *sm.* ikrzak.

Ro'ggen, *sm.* *Ng.* żyto; Ro'ggen-, *a.* *Ng.* *Ldw.* żytni; rżany; Ro'ggen-brei', *sm.* papka żytnia; Ro'ggenbro'd, *sn.* chléb żytni oder rżany; Ro'ggen-meh'l, *sn.* mąka żytnia; Ro'ggenstroh', *sn.* rżanka; słoma rżana od. żytnia; żytnianka; Ro'ggentre'spe, *sf.* *Ng.* kąkol żytni.

Ro'gner, f. Ro'gener.

Roh, *a.* surowy, niegotowany; *niewyrobiony; w naturalnym stanie; roher Mensch, *człowiek surowy; nieokrzesany, bez żadnego usposobienia, wykształcenia, oświecenia; rohe Völker, *narody nie mające żadnéj uprawy; er hat sehr rohe Sitten, *ma bardzo proste, dzikie obyczaje; Roh'eisen, *sn.* *Httk.* surowiec, żelazo niewyrobione; Roh'heit, *sf.* surowość; Roh'herzig, *a.* (człowiek) surowego serca; Roh'hopfig, *a.*: rohhopfiges Bier piwo z niedowarzonego chmielu.

Rohr, *sn.* *Ng.* trzcina (überhaupt); — (Röhre) rura; rurka (u sikawki, itd.); etwas auf dem Rohre haben, *mieć co na celu, na myśli, w projekcie; — (Tabakspfeife) cybuch; Rohr-, *a.* *Ng.* trzcinny; Roh'rammer, f. Roh'r-sperling; Roh'rartig, *a.* trzcinowaty.

Rö'hrbein, f. Röh'rknochen.

Ro'hrbrüller, f. Roh'rdommel.

Ro'hrbrunnen, *sm.* studnia rurmusowa; fontana.

Ro'hrbusch, *sm.* *Ng.* trzcinnik.

Rö'hrchen, *sn.* *dim.* trzcinka; rurka; cewka.

Ro'hrdach, *sn.* dach trzciną pokryty; Roh'rdecke, *sf.* sufit ze trzciny; Roh'rdickicht, Roh'rdickig, *sn.* gęstwina trzciną zarosła; Roh'rdommel, *sm.* *Ng.* bąk (w trzcinie się gnieżdżący).

Rö'hre, *sf.* rura (überhaupt); cewa; —, *Zk.* piszczel, rura, rurka; — (an Feuerwaffen) bączek.

Ro'hren, *a.* trzcinowy; ze trzciny.

Ro'hren, *va.* trzcinować, trzciną wykładać.

Rö'hrenmei'ster, f. Röh'rmeister.

Ro'hrgebü'sch, *sn.* trzcinne zarosłe; miejsce trzciną zarosłe.

Ro'hrgeschwü'r, *sn.* *Hlk.* nurt w pośladku; wrzód cewkowaty, zatokowy; fistuła.

Ro'hrglanz, f. Gla'nzgras; Roh'r-gras, *sn.* *Ng.* trzcina ostrzyca; Roh'r-holz, *sn.* drzewo zdatne na rury.

Rö'hricht, *a.* rurkowaty.

Rö'hricht, Röh'rig, f. Roh'rgebü'sch.

Ro'hrig, *a.* trzciną zarosły; trzciniany, trzcinny, trzciniasty. [ny.

Rö'hrig, *a.* z rur od. rurek złożo-

Rö'hrkanne, *sf.* konewka z rurką; Röh'rknochen, *sm.* kość rurkowata, cewkowata.

Ro'hrkolbe, *sf.*, Roh'rkolben, *sm.* *Ng.* pałka (roślina trzcinowa); Roh'r-leiter, *sm.* ten co w czasie pożaru sikawką kieruje.

Rö'hrmeister, *sm.* rurmistrz.

Ro'hrpfeife, *sf.* piszczałka ze trzciny; Roh'rreiher, f. Roh'rdommel; Roh'rschilf, *sn.* *Ng.* sitowie; Roh'r-schmele, *sf.* *Ng.* mietelnica trzcinna; Roh'rsperling, *sm.* *Ng.* trzcinnik; potrest; potrzos; wróbel trzcinny; schimpfen, räsonniren wie ein —, *kląć na funty; Roh'rstab, Roh'rstock, *sm.* trzcina (jako laska); Roh'rstuhl, *sm.* stołek trzciną wyplatany; Roh'rteich, *sm.* staw trzciną zarosły.

Rö'hrteich, *sm.* staw, do którego woda rurami się wprowadza i z niego wypuszcza; Röh'rwasser, *sn.* woda rurami sprowadzana.

Ro'hrwurz, f. Ruh'rwurz.

Ro'hstahl, *sm.*, Roh'stahleisen, *sn.* *Httk.* surowiec; surowe żelazo.

Roh'zucker, *sm.* cukier surowy, czyszczony.

Ro'llapfel, *sm.* *Gtn.* grzechotka; Ro'llbrett, *sn.* deska do maglowania na niéj; Ro'llbrücke, *sf.* most na walcach; Rö'llchen, *sn.* *dim.* rolka; zwitek; Ro'lle, *sf.* kołowrot; krąg; krążek, blok (do windowania); podobnie; — Tabak krąg tytuniu; — kółko (osadzone w czém tak iż się toczyć może); Bett, Pianoforte &c. mit Rollen łóżko, fortepian itd. na kółkach; — wałek; walec; einen Stein auf Rollen fortbewegen kamień na walcach posuwać; — ładunek od. rola (pieniędzy); zwój; zwitek; zwitka (papieru); skrętek (tytuniu, jedwabiu); den Tabak in Rollen verkaufen, *H.* tabakę rolami, tytuń skrętkami od. kręgami sprzedawać; —, *Sb.* rola (teatralna).

Ro'llen, *vn.* (s.) toczyć się; kulać się; obracać się; eine Thräne rollte aus seinem Auge über die Wange, *łza z oka stoczyła mu się po policzku; fürchterlich rollt der Donner, *z strasznym łoskotem toczy się grom; —, *va.* toczyć, taczać, kulać co; heraus — wytoczyć; hinein — wtoczyć; herab — stoczyć; die Augen im Kopfe — lassen, *przewracać oczy; — wałkować, kształt walcowaty nadawać; — (mangeln) maglować (bieliznę); sich — zwijać się w trąbkę albo w kółka; Ro'l-len, *sn.* taczanie, kulanie; — (Mangeln, Glätten der Wäsche) maglowanie; Ro'llenfö'rmig, *a.* wałkowaty; Ro'llen-nei'd, *sm.* *Sb.* zazdrość o role (między aktorami); Ro'llentaba'k, *sm.* *H.* tytuń w rolach oder zwojach; tytuń kręcony; Ro'ller, *sm.* *Mech.* tocarz; toczarz; Ro'llholz, *sn.* wałek (do maglowania); -llkammer, *sf.* maglownia, izba, gdzie magiel stoi; Ro'llkasten, *sm.* skrzynka u maglu (w którą się kamienie kładą); Ro'llpferd, *sn.* konik na kółkach; Ro'llschacht, *sm.* *Bk.* szyb wewnątrz kopalni; Ro'llschwanz, *sm.* *Ng.* ogon chwytny, długi dający się w kółko zwinąć; Ro'llsessel, Ro'll-stuhl, *sm.* krzesło, stołek na kołkach; Ro'lltabak, f. Ro'llentaba'k; Ro'llvorhang, *sm.* rolos (do okien); Ro'llwagen, *sm.* wozek na kółkach oder wałeczkach; wozek lekki na małych kołach do prędkiéj jazdy; dryndułka; Ro'llwäsche, *sf.* bielizna do maglowania.

Ro'llzeit, *sf.* *Jäg.* (des Wildes) czas grzania się, czas ciekania się.

Rom, *sn.* *Geog.* Rzym; Rom ist auch nicht in Einem Tage erbaut worden, *nie od razu Rzym zbudowano.

Roma'n, *sm.* *Litt.* romans (jako powieść o awanturach miłosnych); einen — spielen romans odegrać, awanturę miłosną przeprowadzić jak bywa w romansach; Roma'n-, *a.* *Litt.* romansowy; Roma'ndichter, *sm.* *Litt.* poeta romanse piszący; Roma'nhaft, *a.* romansowy; —, *ad.* romansowo; po romansowemu; jak w romansie; -nleser, *sm.* czytelnik romansów; -n-leserei', -nliebelei', *sf.* namiętne czytanie romansów; -nsammlung, *sf.* *Litt.* zbiór romansów; -nschrei'ber, *sm.* pisarz romansów; -nstreich, *sm.* *figiel romansowy; Roma'ntiker, *sm.* *Litt.* romantyk; Roma'ntisch, *a.* romantyczny; romantisches Wesen, Romanti's-mus, *sm.* romantyczność.

Roma'nze, *sf.* *Litt.* *Tk.* romans,

balada; duma miłosna od. o miłości.

Rö'mer, sm., Rö'merchen, sn. dim. kieliszek zielony do Reńskiego wina.

Rö'mer, sm. Geog. Rzymianin; Rö'merin, sf. Geog. Rzymianka; Rö'mer-, a. Geog. Rzymski; Rö'mersinn, sm. Rzymski sposób myślenia; Rö'merzi'nszahl, sf. indykcya, poczet rzymski; rachunek czasu piętnastoletni; Rö'misch, a. Rzymski; —, ad. po rzymsku; Rö'misch-katholi'sch, a. Kg. Rzymskokatolicki.

Rö'mling, sm. iron. niby Rzymianin.

Ro'nde, f. Ru'nde.

Rondel, sn. Bk. rotunda, budynek od. plac okrągły.

Roquelau're, Rocklo'r, sm. płaszcz zapinany z przodu na guziki.

Ro'sa, f. Ro'senro'th.

Rosa'lie, f. Ro'se.

Rösch, a. mocno wypieczony, trzeszczący (chléb, bułka itd.); spieczony, wyschły (pieczeń, któréj skóra twardo wypieczona); chrupawy; chrupiący (placek, tak wypieczony, że chrupie w zębach); Rö'sche, sf. pochyłość, spadek; —, Bw. przekop wiodący do stolni; Rö'schheit, sf. suchość z wypieczenia.

Rö'schen; sn. dim. różyczka; —, sn. npr. dim. Rózia, Rozieczka.

Ro'se, sf. npr. Rózia, Rozalia; —, Ng. róża; die Rosen ihrer Wangen, *różaność, różowy kolor jéj policzków; jéj różane lica; in Rosen sitzen, *na różach siedzieć, *żyć swobodnie; die Zeit bringt Rosen, *każda rzecz ma swój czas; *czekaj czasu to przyjdzie i to; —, Hlk. (Rothlauf) róża; Ro'sen-, a. Ng. różany, różowy; Ro'sena'der, sf. Zk. żyła kostkowa; Ro'senalo'e, sf. Ng. aloes różami przyprawny; -na'lter, sn. *różany wiek; -na'ngesicht, -na'ntlitz, sn. *różana od. różowa twarz; -na'rtig, a. Hlk. do róży (choroby) podobny; -na'thmend, a. zapach róż wyziewający; Ro'senau', sf. błonie różane, różami zarosłe; -nau'fguß, sm. herbata z różanych liści; -nau'szug, sm. Schdk. extrakt z róż; -nbah'n, sf. *droga różami usłana; -nba'lsam, sm. balsam różany; -nba'nd, sn. *wstążka różowa; -nbedu'ftet, a. zapachem róż owiany; -nbekrä'nzt, a. uwieńczony różami; w różowym wieńcu.

Ro'senbe'rg, sm. Geog. Susz.

Ro'senbestreu't, a. różami obsypany; -nbe'tt, sn. łoże różami usłane; -nbla'tt, sn. liść róży; -nblü'the, sf. kwiat róży; -nbu'sch, sm. krzak róży; miejsce różami zarosłe; -nbu'sen, sm. różana pierś; -ndä'mmerung, sf. cień od różanych krzaków; -ndo'rn, sm. psia róża; -ndu'ft, sm. różana wonia; -ne'ssig, sm. ocet różany; -nfa'rbe, sf. różawy kolor; -nfarben, -nfarbig, a. różowego koloru; -nfe'ld, sn. różane pole, różami zarosłe; -nfe'st, sn. uroczystość różana; święto Matki Boskiéj różańcowéj; -nfi'nger, sm. *różowy palec; -nfi'ngerig, a. *różanopalczysta; -nga'ng, sm. Gtn. alea różami wysadzona; różany chodnik; -nga'rten, sm. różany ogród; -ngebü'sch, -ngeflä'nde, f. Ro'senbu'sch; -ngesi'cht, f. Ro'sena'ngesicht; -ngesta'lt, sf. *postać różana; -ngewi'nde, sn., -nguirla'nde, sf. girlanda z róż; -ngewö'lk, sn. różany obłok (od słońca oświecony); -nglanz, sm. blask róż od. różany; -nhai'n, sm. różany gaik; -nha'nd, sf. *różowa ręka; -nhau'ch, sm. różany dech; różane tchnienie; wyziew różowego zapachu; -nhau'pt, sn. głowa różami uwieńczona; -nhe'cke, sf. krzaki różowe; kierzki róż; Ro'senho'lz, sn. drzewo różowe, drzewo różanego zapachu; Ro'senho'nig, sm. różany miód; -nhü'gel, sm. pagórek różami zasadzony; -nju'gend, sf. *wiek różanéj młodości; -njü'ngling, sm. *młodzieniec rumiany jak róża; -nklei'd, sn. suknia różowa, albo różami przystrojona; -nkno'spe, sf. pączek róży; -nkra'nz, sm. wieniec z róż; —, Kg. różaniec (do modlenia się); den — beten, Kg. różaniec odmawiać; -nkro'ne, f. Ro'senkra'nz; -nla'ger, f. Ro'senbe'tt; -nlau'be, sf. Gtn. altana różami obrosła; -nli'cht, sn. różowe światło; -nli'ppe, sf., -nmu'nd, sm. *różane wargi, usta; -nmä'dchen, sn. dziewczyna sprzedająca róże; — różana dziewica; -nö'l, sn. różany olejek; -npa'ppel, sf. Ng. ślaz zygmarek; -nrei'ch, a. obfity w róże; -nro'th, a. różowy; różowoczerwony; -nro'th, sn. kolor różowoczerwony; -nsa'ft, sm. różany sok; -nsa'lbe, sf. różana maść; -nschlei'er, sm. różowy kwef; -nschmu'ck, sm. strój z róż; -nstei'n, sm. rozetta; -nsto'ck, sm. Ng. Gtn. krzak róży; -nstrau'ß, sm. bukiet z róż; -nsyru'p, sm. syrop różany; -ntha'l, sn. dolina różami zasadzona od. zarosła; -nwa'ld, sm. las z róż; -nwa'nge, sf. *różowy policzek; -nwa'ngig, a. różolicy; -nwa'sser, sn. różana woda; -nwe'g, f. Ro'senbah'n; -nwei'de, Ng. f. Ba'chweide; -nwu'rz, sf. Ng. róźeniec; -nzeit, sf. czas kwitnienia róż; *błogi czas; das war für mich eine —, *to był czas, gdzie mi róże kwitły; -nzu'cker, sm. różany cukier.

Rose'tte, sf. (geschliffener Edelstein, 2c.) rozeta, rozetka.

Ro'sicht, a. w różowe wpadający; bladoróżowe; Ro'sig, a. różowy; strojny w róże; różami ozdobiony.

Rosi'ne, sf. npr. Rozyna; —, Ng. rodzynek; rozenek; rozynek; Rosi'nen-, a. Ng. z rozenkami; z rozenków; Rosi'nfa'rben, Rosi'nfa'rbig, a. rozynkowego koloru.

Rosmari'n, sm. Ng. rozmaryn; Rosmari'n-, a. Ng. rozmarynowy; Rosmari'nsto'ck, -nzweig, sm. krzak, gałązka rozmarynu.

Roß, sn. koń; Roß-, a. koński; Ro'ßampfer, sm. Ng. szczaw wodny; Ro'ßarzenei', sf. lekarstwo końskie; Ro'ßarzt, sm. hippiatyk; lekarz koński; Ro'ßbohne, f. Ro'ßfenchel; Ro'ßgarten, sm. pastewnik; Ro'ßhaar, sn. włos koński; Ro'ßhändler f. Pfe'rdehä'ndler; Ro'ßkäfer, sm. Ng. krówka; Ro'ßkasta'nie, f. Kasta'nie (wilde); Ro'ßkümmel, sm. Ng. kmin wielki; czarnogłów; Ro'ßmühle, sf. młyn koński; Ro'ßnessel, sf. Ng. czyściec; żywiczka; Ro'ßpappel, f. Ha'nfpappel; Ro'ßschwanz, Ro'ßschweif, sm. koński ogon; Pascha von drei Roßschweifen (in der Türkei) basza o trzech buńczukach; Ro'ßschwefel, sm. Schdk. końska siarka; Ro'ßschweif, f. Ro'ßschwanz; Ro'ßveilchen, sn. Ng. fjołek dziki, psi; Ro'ßwicke, sf. Ng. wyka siewna.

Ro'ssen, vn. (h.) grzać się za ogierem (o klaczy); die Stute roßt klaczy się chce do ogiera; Ro'ssig, a. ogiera pragnąca; bestliwy.

Rost, sm. rdza; *pył brudny na kwiatach; — ruszt (z żelaza); —, Mzk. dodatek do złota lub srebra.

Ro'stbeef, Roa'stbeef, sn. Kk. rostbef, rostbif; pieczeń z rusztu; wołowina na ruszcie pieczona.

Ro'stbraten, Ro'stbratel, sm. Kk. rostbratel, wołowina od żeber; zraz z rusztu.

Ro'stbraun, a. rdzawego koloru.

Rö'ste, sf. moczysko; moczuła; — des Flachses roszenie lnu.

Ro'sten, vn. (h. u. f.) rdzewieć; alte Liebe rostet nicht, *dawna miłość nie lżeje, nie wietrzeje.

Rö'sten, va. rosić co; rumienić (na ogniu lub przy ogniu); smażyć, przysmarzać (ziemniaki, kiełbasę); geröstete Brodscheibe grzanka; Klöße von geröstetem Mehl, Kk. żuchy; kluski prażone; das Erz —, Httk. rudę prażyć, na ogniu czyścić; Rö'sten, sn. roszenie; rumienienie; prażenie.

Ro'stfarbe, sf. rdzawy kolor; Ro'stfarben, Ro'stfarbig, a. rdzawego koloru; Ro'stflecken, sm. plama od rdzy; Ro'stfleisch, sn. Kk. mięso na ruszcie pieczone.

Ro'stig, a. zardzewiały; — werden zardzewieć.

Rö'stofen, sm. Httk. piec do prażenia rudy.

Ro'stpapie'r, sn. papier do czyszczenia ze rdzy.

Rö'stpfanne, sf. patelnia; Rö'stscheibe, sf. grzanka.

Rotatio'n, sf. rotacya; kręcenie naokoło.

Roth, a. czerwony; rumiany (na twarzy); — werden zaczerwienić się; zarumienić się (ze wstydu); — aussehen czerwono wyglądać; etwas — färben ufarbować na czerwono; Jemanden — machen zarumienić kogo; — sein czerwienić się; — (in den Karten) czerwienny; czerwień; das rothe Daus tuz czerwienny; — ausspielen zadać czerwień; — ist Trumpf czerwień święci; heute roth, morgen todt, *dzisiaj rydz, jutro nic; *dziś czerwony jak rydz, jutro z niego trup; —, sn. (Röthe) czerwość; czerwona farba, czerwony kolor; in's Rothe fallen wpadać w czerwone (o kolorach); Ro'thauge, sn. czerwone oko; —, Ng. rumienica, ryba mająca oczy czerwone; -thaugig, a. czerwonooki; -thbä'ckchen, sn. dim. czerwona gąbka; -thbä'ckig, a. czerwonolicy; -thbart, sm. rudobrody; -thbä'rtig, a. rudobrody; -thbraun, a. czerwonobrunatny; -thbrü'chig, a. Bw. Httk. czerwonokruchy; -thbrust, sf., -thbrü'stchen, sn. dim. pierś, piersiczka czerwona; —, Ng. ptak z czerwoną piersią; -thbrü'stig, a. czerwonopiersi; -thbuche, sf. Ng. (czerwony) buk.

Rö'the, sf. czerwoność; rumieniec; eine schamhafte — überzog ihr Gesicht, *wstydliwy rumieniec oblał jéj lice; —, Ng. f. Fä'rberrö'the; Rö'thel, Rö'thelstei'n, Rö'thelsti'ft, sm. rubryka; krédka czerwona; Rö'theln, f. Ma'sern; Rö'then, va. czerwienić; rumienić; die Hände sind geröthet von Blut ręce są krwią zmazane, zbroczone; die Abendsonne röthet die Berge wieczorne słońce góry rumieni; —, vn.

h.) rumienieć; czerwienieć; sich — czerwienić się.

Ro'therle, sf. Ng. olsza czerwona; Ro'thfarben, -thfarbig, a. czerwonego koloru; -thfärber, sm. falbierz na czerwono farbujący; -thfeder, sf. Ng. (Fisch) wzdręka; -thfichte, sf. Ng. jodła czerwona; -thfink, sm. Ng. gil; popek; -thfisch, sm. Ng. pstrąg górny; -thfleckig, a. czerwonoplamisty; czerwono nakrapiany; -thflosse, sf., -thflosser, sm. Ng. ryba z czerwonemi skrzelami; -thforelle, f. Ro'thfisch; -thfuchs, sm. lis czerwony; koń rydzy (sierci żółtoczerwonéj); -thgefä'rbt, a. czerwono ufarbowany; -thgefie'dert, a. czerwonopióry; -thgelb, a. czerwonożółty; -thgerber, f. Loh'gerber; -thgerberei', f. Loh'gerberei'; -thgerste, sf. Ng. jęczmień zimowy, sześciorzędny; -thgeschnä'belt, a. (ptak) z czerwonym dzióbem; -thgießer, sm. mosiężnik; rotgiser, miedziowy odlewacz; taki, co z miedzi robi odlewy; -thgimpel, f. Ro'thfink; -thglühend, a. rozpalony do czerwoności; *czerwony jak rozpalone żelazo; -thgü'ldenerz, sn. Bw. czerwonokrusz; -thhaarig, a. rudowłosy; -thheilwurz, sf. Ng. pępawa; -thholz, sn. drzewo czerwone; -thkehlchen, sn. Ng. ludarka; raszka; pliszka czerwonogadła; -thkopf, sm. szafraniec; rudą głowę mający; -thköpfig, a. rudogłowy; -thlauf, sm. Hlk. róża (choroba); piekielny ogień; Ś. Antoniego niemoc; czerwonka; krwawa biegunka.

Rö'thlich, a. czerwonawy; Rö'thlichbraun, a. czerwoniawobrunatny; Rö'thlichge'lb, a. czerwonożółty.

Ro'thmantel, sm. czerwony płaszcz; *człowiek w czerwonym płaszczu; -thmäntler, Kw. zowią Kroatów w Austryackiém wojsku; -thmaus, sf. Ng. mysz czerwona, norwegska; -thmütze, sf. czepka czerwona; *człowiek w takiéj czapce; -thnase, sf. *człowiek z czerwonym nosem; -throck, sm. czerwona suknia, kurtka itd.; *człowiek w takiéj; -thschimmel, sm. deresz; koń dereszowaty; -thschlag, sm. Httk. kruszec cynkowy; -thschmied, f. Ku'pferschmie'd; -thschnabel, sm. ptak z czerwonym dzióbem; -thschwanz, sm., -thschwänzchen, sn. dim. Ng. czerwonoogon; -thstein, -thstift, f. Rö'thel; -thtanne, sf. Ng. jodła czerwona; -thwälsch, sn. cygańska mięszana mowa; język cygańsko-żydowski; *język pstry, *cudzoziemskiemi wyrazami upstrzony i dla tego niezrozumiały; -thwangig, a. czerwonolicy; -thwildpret, sn. Jäg. Kk. dziczyzna czerwona; -thwurst, f. Blu'twurst; -thwurz, sf. Ng. drzewianka.

Ro'tte, sf. gromada, kupa (ludzi lub zwierząt); zgraja; —, Kw. rota; — partya; związek; Rotten machen partye robić; Ro'tten, va. kupić, gromadzić w kupę; sich gegen Jemanden — kupić się (w kupy się zbierać) przeciw komu; —, vn. (h.) gnić; psuć się; Ro'ttengei'st, km. duch partyi; umysł buntowniczy; Ro'ttenma'cher, -ttenstifter, sm. knowacz spisków, buntowniczych związków; Ro'ttenweise, ad. Kw. rotami; — aufmarschi'ren, Kw. rotami zachodzić; — kupami.

Rotti'ren (sich), vr. (h.) gromadzić się w kupy; zbierać się w gromady; Rotti'rer, f. Ro'ttenma'cher.

Ro'ttmeister, sm. Kw. dowódca roty.

Rotulatio'n, sf. rotulacya, zszywanie aktów urzędowych; Rotuli'ren, va. Rw. do aktów wszywać.

Rotz, sm. śluz zgęstniały; wozgrza; smark; glut; smarkocina; —, Hlk. nosacizna (choroba końska); Rotz-, a. zasmarkany; Ro'tzbart, f. Ro'tzmaul; Ro'tzen, vn. (h.) smarki z nosa puszczać; smarki w nos wciągać; Ro'tzig, a. zasmarkany; nosaciznę mający; Ro'tzlappen, sm. § płat do ucierania nosa; Ro'tzling, Ro'tzlöffel, sm. § smarkacz; Ro'tzmaul, sn. § zasmarkaniec; Ro'tznase, sf. § zasmarkany nos; § dziecko itd. z takim nosem.

Roula'de, sf. Tk. rulada.

Rouleau', f. Ro'llvorhang.

Rouli'ren, Rolli'ren, vn. (h.) rulować, być w obiegu (o pieniądzach i wieściach).

Rou'te, sf. droga; er nahm seine — über Dresden obrócił się na Drezdno.

Routi'ne, sf. rutyna; wprawa; wprawność; ich bin ganz aus der — gekommen zupełnie straciłem wprawę, wyszedłem z rutyny; Routini'ren (sich), vr. (h.) wprawiać się w czém; nabywać wprawy; routinirt sein in etwas być wprawnym w czém.

Royali'smus, sm. Stw. rojalizm; Royali'st, sm. Stw. rojalista, należący do partyi królewskiéj; zwolennik rojalizmu; Royali'stisch, a. rojalistowski.

Rü'bchen, sn. dim. rzepka; marchewka; buraczek; Jemandem — schaben, *marchewkę komu pokazać, *palec palcem skrobać jak marchew dla wyszydzenia kogo, że nie dostał tego, czego się spodziewał; Rü'be, sf. Ng.: weiße — rzepa; gelbe — marchew; rothe — burak.

Ru'bel, sm. Mzk. rubel.

Rü'ben-, a. Ng. rzepny; rzepakowy; Rü'benacker, Rü'benbo'den, sm., Rü'benfe'ld, sn. Ldw. rzepny grunt; Rü'bensamen, sm. nasienie rzepy; Rü'bensamen, sm. Ng. (Rübsen, §) kapusta rzepak.

Rü'bezah'l, sm. Myth. Rybecal (duch, który podług mniemania mniéj oświeconych mieszkańców gór olbrzymich tam ma swoję siedzibę).

Rubi'n, sm. Ng. rubin; Rubi'n-, a. rubinowy; Rubi'nbesä'et, a. *rubinami obsiany; Rubi'nfarbe, sf. rubinowy kolor; Rubi'nfa'rbig, Rubi'nfa'rben, Rubi'nroth, a. rubinowego koloru; Rubi'nlippe, sf. *warga rubinowa, czerwona jak rubin; Rubi'nring, sm. pierścień z rubinem.

Rü'böl, sn. oléj rzepakowy.

Rubrici'ren, va. rubrykować, rubrykami oznaczać; Rubri'k, sf. rubryka.

Rübs, Rü'bsen, sm. Ng. rzepak; Rü'bsen-, a. Ng. rzepakowy.

Ru'chgras, sn. Ng. trawa wonna.

Ru'chlos, a. niezbożny; bezbożny; niecny; niegodziwy; Ru'chlosigkeit, sf. niezbożność; bezbożność; niegodziwość.

Ru'chtbar, Ru'chbar, a. rozgłoszony; głośny; osławiony; — machen rozgłosić co; — werden rozejść się, rozgłosić się (między ludźmi); Ru'chtbarkeit, sf. jawność.

Ruck, sm. pomknięcie; popchnięcie; posunięcie; szturchnięcie; mit Einem Rucke za jednym popchnięciem; auf Einen — od razu; — gwałtowny napad.

Rü'ckanspruch, f. Regre'ß.

Rü'ckbeta'gen, va. Bw. wcześniejszą datę położyć na czém; Rü'ckbleibsel, sn. pozostałość; reszta; Rü'ckblick, sm. rzut oka w tył; spojrzenie wsteczne; obejrzenie się wstecz; einen — thun auf sein verflossenes Leben rzucić okiem od. obejrzéć się na upłynioną porę życia; Rü'ckbrett, sn. deska z dziurkami, które się kołkami zatykają; Rü'ckbürge, sm. Rw. podręczyciel; Rü'ckbürgschaft, sf. Rw. rękojmia ręczycielowi dana; Rü'ckdenken, f. Zurü'ckdenken; Rü'ckdeuten, vn. (h.) wskazywać na co wstecz; rückdeutendes Zeitwort, Spl. słowo zwrotne.

Ru'cken, vn. (h.) gruchać (o gołębiu).

Rü'cken, vn. (s.) posunąć się; pomknąć się; an Jemanden, an etwas — przysunąć się, przymknąć się do kogo, do czego; weiter — posunąć się daléj; mit dem Stuhle zu Jemandem — przysunąć się do kogo z krzesłem; die Zeit rückt näher czas się przybliża; die Truppen rücken immer weiter aus dem Lager, in's Feld, in die Stadt wojska posuwają się coraz daléj, wyruszają z obozu, wyruszają w pole, wkraczają do miasta; mit dem Gelde aus der Tasche —, *ruszyć worka; es will mit der Sache nicht —, *rzecz nie pomyka się, nie postępuje naprzód, nie robi postępu; —, va. posunąć, pomknąć co; an etwas — przysunąć do czego; von etwas — odsunąc od czego; auf etwas — wsunąć od. nasunąć na co.

Rü'cken, sm. grzbiet; plecy; eine Last auf dem — tragen ciężar nosić na plecach; auf den — fallen upaść na plecy, na grzbiet (w tył); auf dem — liegen na plecach leżéć; Jemandem den — streichen, *łoić kogo po grzbiecie; *plecy mu wyłoić; Jemanden im — lassen zostawić kogo z tyłu; den Feind im — angreifen, dem Feinde in den — fallen, Kw. uderzyć, napaść na nieprzyjaciela z tyłu; den — wenden tyłem się obrócić; Jemandem den — kehren tyłem się obrócić do kogo; odwrócić się od niego; den — beugen grzbiet (kark) zgiąć, upokorzyć się, poddać się; den — decken tył osłaniać, z tyłu bronić; być tylną strażą; ich muß mir den — decken, *muszę się zabespieczyć z tyłu; das Glück hat ihm den — gekehrt, *szczęście odwróciło się od niego; hinter Jemandes —, *po za oczy; Rü'cken, Ldw. Gtn. oziemek, zagon, grzęda, lecha.

Rü'cken-, a. Zk. grzbietny; grzbietowy; tylny, plecny; Rü'ckenda'rre, sf. Hlk. schnienie grzbietu; -ckendrü'se, sf. Zk. guz grzbietny; -ckenflo'sse, sf. Zk. pletwa grzbietna (u ryb); -ckengu'rt, sm. naplecznik; -ckenha'lt, sm. *zabespieczenie z tyłu; er hat einen —, *ma plecy po sobie, *ma się na kogo spuścić; *ma od kogo spodziewać się pomocy; das gewährt ihm einen —, *to mu daje zabespieczenie w potrzebie; *tém się może ratować; Rü'ckenko'rb, sm. kosz plecny; -ckenma'rk, sm. Zk. rdzeń pacierzowy;

-ckenmu'skel, *sm.* *Zk.* muszkuł grzbietowy; -ckenne'rv, *sm.* *Zk.* nerw pacierzowy; -ckenrie'men, *sm.* naplecznik, rzemień, który u konia na plecach leży; -ckenschme'rz, *sm.*, -ckenweh', *sn.* ból w plecach; -ckenstü'ck, *sn.* kawał (mięsa) od grzbietu; krzyżówka; — (an Kleidern) kawałek sukni okrywający plecy; plecy; -ckenwe'rk, *sn.* *Tk.* (w organach) tylna część organów, którą grający ma z tyłu.

Rü'cker, *sm.* (in der Uhr) ruker, posuwacz; posuwka (w zegarku).

Rü'ckeri'nnern (sich), *vr.* (h.) wspomnieć sobie co przeszłego; Rü'ckeri'nnerung, *sf.* wspomnienie (czego przeszłego); przypomnienie; Rü'ckfahrt, *sf.* jazda z powrotem; powrót; Rü'ckfall, *sm.* *Rw.* powrót; —, *Hlk.* powrót choroby; nowy napad choroby; recydywa; einen — bekommen, *Hlk.* recydywy dostać; na nowo zapaść; powtórnie zachorować; — zur Sünde, *powrót do grzechu; Rü'ckfallen, s. Zurü'ckfallen; -ckfällig, *a.* powrotny; -ckflucht, *sf.* ucieczka na powrót; -ckflug, *sm.* lecenie na powrót; -ckfracht, *sf.* ładunek powrotny; -ckfrage, *sf.* zapytanie wzajemne od. odwrotne; —, *Rw.* powtórne badanie; -ckgabe, *sf.* powrót, oddanie czego na powrót; -ckgang, *sm.* wracanie; cofanie się; odwrót; -ckgängig, *a.* wsteczny; etwas — machen cofnąć co; — werden zostać cofniętym; nie przyjść do skutku; rozejść się; -ckgehen, s. Zurü'ckgehen; -ckgenu'ß, *sm.* cieszenie się pamięcią upłynionéj roskoszy; -ckgewäh'r, *sf.* zwrót oddanych komu przedmiotów; -ckgrath, -ckgrat, *sm.* *Zk.* pacierz w grzbiecie; stos kręgowy od. pacierzowy; -ckgrats-, *a.* *Zk.* pacierzowy; -ckgratsmu'skel, *sn.* *Zk.* muszkuł pacierzowy; -ckhaken, *sm.* hak do cofania; -ckhall, s. Wie'derha'll; -ckhallen, *vn.* (h.) odbijać się; odgłos wydawać; głos odbijać (jak skała, las); -ckhalt, *sm.* zatrzymanie czego w sobie; zamilczenie, niewydanie; ustrzymanie; ohne —, ohne allen —, *nie tając się; nic nie tając; otwarcie; wyraźnie; *nie obwijając nie w bawełnę; Rü'ckhaltlo's, *a.* otwarty; nie lubiący nic obwijać w bawełnę; —, *ad.* otwarcie; wyraźnie; -ckkauf, *sm.* odkupno; -ckkäuflich, *a.* odkupny, mogący być odkupionym na powrót; -ckkehr, *sf.* powrót, wracanie się dokąd; -ckkunft, *sf.* powrót, przyjście z powrotem; -ckladung, s. Rü'ckfracht; -cklauf, *sm.* bieg wsteczny; -ckläufig, *a.* wsteczny; -cklings, *ad.* tyłem (iść, siedzieć); z tyłu (napaść na kogo); w znak od. na znak; -ckmarsch, *sm.* odwrót; marsz z powrotem; pochód powrotny od. odwrotny; -cknahme, s. Zurü'cknahme; -ckprall, *sm.* odbicie się w stecz; -ckreise, *sf.* powrót, podróż z powrotem; -ckruf, *sm.* odwołanie, wezwanie do powrotu, nakazanie powrotu; -ckrufschreiben, *sn.* pismo odwołujące kogo; -ckschein, s. Reve'rs; -ckschlag, *sm.* uderzenie wsteczne od. odwrotne; -ckschluß, *sm.* *Philos.* wnioskowanie wsteczne; -ckschreiben, s. Zurü'ckschreiben; -ckschreiben, *sn.* odpis; odpowiedź listowna; -ckschritt, *sm.* krok wsteczny; cofnięcie się; ich werde keinen — thun, *nie cofnę się (w mojém przedsięwzięciu); er macht Rückschritte im Lernen, *w naukach wsteczne robi postępy; -ckseite, *sf.* strona odwrotna; tylna strona; -cksicht, *sf.* patrzenie w tył; wzgląd; — nehmen auf Jemanden, auf etwas mieć wzgląd na kogo, na co; zważać na kogo; mieć baczenie na czego; keine — auf etwas nehmen nie zważać na co; er urtheilt ohne alle — sądzi bez żadnego względu, wyrozumienia, bez względności; aus — gegen Jemanden ze względu na kogo; — wzgląd; er handelt immer nach Rücksichten, *w postępowaniu swojém zawsze się na coś ogląda; du mußt alle Rücksichten aus den Augen lassen, *porzucić musisz wszystkie względy; *na nie się nie oglądaj; Rü'cksichtig, *a.* wyrozumiały; -cksichtlich, *ad.*: — einer Sache ze względu na co; względnie na co; mając wzgląd na co; -cksichtslos, *a.* bezwzględny, nie mający na nic względu, niewyrozumiały; —, *ad.* bez wszelkiego względu; -cksichtslosigkeit, *sf.* bezwzględność; brak wszelkiéj względności; niewyrozumienie; -cksiegel, *sn.* pieczęć na odwrotnéj stronie; -cksitz, *sm.* siedzenie tyłem do koni; -cksprache, *sf.* rozmówienie się oder zniesienie się z kim (przed decyzyą); ich muß mit ihm — nehmen muszę wprzód z nim pomówić od. rozmówić się o tém, znieść się od. porozumieć się względem tego; muszę się go wprzód poradzić; -ckstand, *sm.* zaległość; pozostałość; im Rückstande sein być w zaległości; -ckständig, *a.* zaległy, niezapłacony; — ten, który jeszcze nie zapłacił należytości; ich bin noch — jeszcze zalegam; -ckstellig, s. Rü'ckständig, Ru'ckgängig; -ckstrang, *sm.* pochrzepcizna; -ckstrich, *sm.* odlot ptaków na powrót; -cktritt, *sm.* cofnięcie się; ustąpienie; -ckwärts, *ad.* wstecz, w tył; s. a. Rü'cklings; -ckwechsel, *sm.* *H.* weksel zwrotny; -ckweg, *sm.* droga, którą kto wraca; ich werde einen anderen — nehmen inną drogą wrócę; — powrót; auf dem Rückwege sein wracać.

Ru'ckweise, *a.* u. *ad.* z przerwami, z przestankami; Ru'ckwind, *sm.* wiatr zmienny, co chwila z innéj strony wiejący.

Rü'ckwirken, *vn.* (h.) wstecz działać; oddziaływać; -ckwirkend, *a.* na wstecz działający; -ckwirkung, *sf.* oddziaływanie; -ckzug, *sm.* powrót; wracanie; cofanie się (wojska); ruch od. pochód odwrotny; den — antreten, *Kw.* zacząć odwrót.

Rü'de, *sm.* *Jäg.* kondel (pies); samiec, lis, pies, wilk; Rü'de, *a.* s. Roh, Rauh.

Ru'del, *sn.* kopyść (do mięszania w kotle); —, *Jäg.* rudel; grzęda; żerdź; — gromada, kupa (jeleni, wieprzów itd.).

Rü'denho'rn, *sn.* *Ldw.* myśliwski róg z grubym głosem.

Ru'der, *sn.* *Sw.* wiosło; stér (wiosło stérująca); das — führen, *Sw.* być u stéru, kierować statkiem; *(am — sein, sitzen) sprawować rządy; Ru'derba'nk, *sf.* *Sw.* ława wioślarska; burta; burtnica; Ru'derer, *sm.* *Sw.* wióślarz; Ru'derer-, Ru'derers-, *a.* *Sw.* wioślarski; Ru'derha'ken, *sm.* *Sw.* hak, na którym się wiosło zawiesza; Ru'derkah'n, Ru'derna'chen, *sm.* *Sw.* czołno wiosłowe; Ru'derkne'cht, *sm.* *Sw.* wióślarz; Ru'dern, *vn.* (h.) wiosłować; wiosłem od. wiosłami robić; *machać; —, *va.* *Sw.* za pomocą wiosła od. wioseł prowadzić (statek); Ru'dern, *sn.* *Sw.* wiosłowanie; Ru'derpi'nne, *sf.* *Sw.* kołek w sterze; Ru'derri'ng, *sm.* *Sw.* obrączka od. kółko u wiosła; Ru'derschi'ff, *sn.* *Sw.* statek wiosłowy; Ru'derschla'g, *sm.* uderzenie wiosła; Ru'derwe'rk, *sn.* *Sw.* urządzenie wioseł na statku; wszystko co do wiosłowania należy.

Rudime'nte, ꝛc. s. Anfangsgrü'nde, ꝛc.

Ruf, *sm.* wołanie; zawołanie; Jemandes Rufe folgen iść, gdzie kto woła; dem Rufe der Natur folgen, *iść za głosem (wezwaniem) natury; — wezwanie; einen — an Jemanden ergehen lassen posłać komu wezwanie (na urząd jaki); — (Gerücht) wieść; pogłoska; — (guter od. böser Leumund) reputacya; opinia (jaką kto ma u ludzi); imię; sława; in gutem, schlechtem Rufe stehen mieć dobre imię, złą reputacyą; im Rufe großer Gelehrsamkeit stehen mieć sławę wielce uczonego człowieka; seinem guten Rufe schaden zepsuć sobie opinią; Jemanden in — bringen, *wsławić od. rozsławić kogo; Jemanden in üblen — bringen, *osławić kogo; zepsuć mu reputacyą, opinią; in — kommen wsławić się; ich kenne ihn dem Rufe nach, *znam go z opinii, z reputacyi; drei Rufe in's Horn stoßen, *Kw.* *Jäg.* trzy razy zatrąbić, dmuchnąć w trąbę na znak; den — blasen, *Kw.* *Jäg.* trąbić na apel; Ru'fen, *vn.* *irr.* (h.) (rufe, rief, gerufen) wołać; zawołać; ich höre — słyszę wołanie oder że ktoś woła; Feuer — wołać: gore! um etwas — wołać o co: in's Gewehr —, *Kw.* wołać do broni; Jemandem —, Jemanden — wołać na kogo; — zawołać kogo; Jemanden beim Namen — zawołać na kogo po imieniu; Jemandem etwas in's Ohr — mocnym głosem do uszu komu co powiedzieć; wie gerufen kommen, *w porę przyjść, *jak na zawołanie; — wzywać; Jemanden zum Zeugen — wzywać na świadka; Jemanden bei Seite — zawołać, wezwać, wziąć kogo na bok.

Ru'f-Endung, *sf.*, Ru'ffall, *sm.* *Spl.* wokatyw, wołacz; przypadek wołający od. wzywający.

Ruffelei', *sf.* § rajfurstwo; kuplerstwo; Ru'ffeln, *vn.* (h.) rajfurować; Ru'ffler, Ru'fflerin, s. Ku'ppler, Ku'pplerin.

Rü'ge, *sf.* oskarzenie; przestępstwo; zbrodnia; badanie winowajcy; —, *Rw.* kara za występek; — (Rügengericht) sąd policyjny; skarcenie (słowy); nagana; Rü'gebar, *a.* zasługujący na naganę; Rü'gegeri'cht, *sn.* sąd policyi poprawczéj; Rü'gen, *va.* karcić (słowami); naganę dać; etwas — naganić co; Rü'geo'pfer, *sn.* *Bibl.* ofiara podejrzenia; Rü'gesa'che, *sf.* *Bw.* sprawa do sądu należąca.

Ru'he, *sf.* stan spoczynku; spoczynek, nieruszanie się; der Hahn ist in — kurek (u strzelby) jest nieodwiedziony; den Hahn in — setzen kurek (naciągnięty) wrócić na miejsce; laß den Stein in — nie ruszaj kamienia (niech leży spokojnie); zur — gehen, sich zur — begeben iść, udać się na spoczynek; zur —, zu seiner —, in seine — gehen, eingehen udać się,

pójść na wieczny spoczynek (umrzéć); zur — kommen, *dostać się na wieczny spoczynek; Jemanden zur — bringen, *złożyć od. odprowadzić kogo na wieczny spoczynek, *pochować go; der — pflegen używać spoczynku, spoczywać; — (Friede) pokój, spokojność; keine — haben nie miéć pokoju; jetzt habe ich — vor ihm, *teraz mam pokój od niego; Jemandem keine — lassen nie dać komu pokoju; nach — trachten, sich sehnen szukać spokojności; tęsknić do niéj; dieser Gedanke läßt mich nicht zur — kommen ta myśl nie daje mi przyjść do spokojności; mit — spokojnie; *bez namiętności; — spoczynek; wczas; der — pflegen zażywać wczasu; wczasować się.

Ru'hebank, *sf.* ława do wypoczynku; Ru'hebedü'rftig, *a.* potrzebujący spoczynku; -hebe'tt, *sn.* sofa; -hefe'ld, *sn.* ugór; pole spoczywające; -hege'ber, *sm.* dawca spokojności; -hegeha'lt, *sm.* pensya kwiescentalna, wysłużona; emerytura; -hekä'mmer, *sf.*, -hekä'mmerchen, -hekä'mmerlein, *sn. dim.* komórka od. izdebka do wypoczynku od. do wczasowania się; *komorka wiecznego spoczynku, *grób; -heki'ssen, *sn.* poduszka do wczasu; ein gut Gewissen ist ein sanftes —, *czyste sumienie słodki sen sprowadza; -helo's, *a.* niespokojny.

Ru'hen, *vn.* (h.) spoczywać; nie być w ruchu albo w czynności; wypoczywać, odpoczywać; die Pferde ein wenig — lassen dać koniom trochę wypocząć, wytchnąć; hier ruht seine Asche tu spoczywają jego popioły; der Geist Gottes ruht auf ihm, *duch boży na nim spoczywa od. jest z nim; das Dach ruht auf vier Säulen, *Bk.* dach spoczywa na czterech słupach; dach utrzymują cztery słupy; — być spokojnym; er wird nicht eher — bis er Prügel bekommt, *nie wprzód się uspokoi, aż w skórę dostanie; — spoczywać, spać, wczasować się; ich wünsche Ihnen wohl zu — życzę Panu smacznego snu od. spoczynku.

Ru'heo'rt, *sm.* miejsce spoczynku od. wypoczynku; -hepau'se, *sf.* przerwa wypoczynkowa; -hepo'lster, s. Ru'heki'ssen; -hepsa'lm, *sm.* psalm pogrzebny; -hepu'nkt, *sm.* punkt spoczynku; -hesaa't, *sf. Ldw.* siew na ugorze; -hese'ssel, *sm.* krzesło do spoczynku; -hesi'tzer, *sm.* spokojniś; -hesta'b, *sm.* drążek, na którym malarz opiera rękę malując; -hesta'nd, *sm.* spoczynek; stan spoczynku; Jemanden in — versetzen przenieść kogo na stan spoczynku; przeznaczyć go na spoczynek; sich in den — begeben udać się na spoczynek; *złożyć urząd; -hesta'tt, -hestä'tte, *sf.* miejsce spoczynku; *miejsce wiecznego spoczynku, *grób; -heste'lle, *sf.* miejsce spoczynku od. przestanku; -hestö'rer, *sm.* burzyciel spokojności; -hestu'nde, *sf.* godzina wypoczynku; -heta'g, *sm.* dzień wypoczynku; -hezei'chen, *sn. Spl. Tk.* przestanek; znak spoczynku; -hezei't, *sf.* czas spoczynku.

Ru'hig, *a.* spokojny; — werden uspokoić się; Kinder, seid —! dzieci, spokojnie! cicho, dzieci! ruhig! cicho! sza! spokojnie! seien Sie —! bądź Pan spokojny! —, *ad.* spokojnie.

Ruhm, *sm.* chwała; sława; ich suche darin meinen — w tém szukam chwały; das gereicht ihm zum Ruhme to mu sławę przynosi; das muß ich ihm zum Ruhme nachsagen muszę to powiedziéć na jego pochwałę; ohne — zu melden, *nie chwaląc się; Ruh'mbede'ckt, *a.* okryty sławą, chwałą; -hmbegie'rde, *sf.* żądza chwały; -hmbegie'rig, *a.* chciwy chwały; -hmbekrä'nzt, *a.* chwałą uwieńczony; -hmdurst, *sm.* pragnienie chwały; -hmdurstig, *a.* pragnący chwały.

Rü'hmen, *va.* chwalić, sławić kogo lub co; sehr — wychwalać; wysławiać; nicht genug — können, *nie módz się nachwalić; sich — chwalić się, chełpić się z czego; ohne mich zu —, *nie chwaląc się; — głosić kogo za co; Rüh'men, *sn.* chwalenie, chwalba; chełpliwość; viel Rühmens von etwas machen, *wychwalać, wysławiać co; Rüh'mer, *sm.* chwalca.

Ruh'merko'ren, *a.* wybrany od. przeznaczony do sławy; -h'mgekrö'nt, s. Ruh'mbekrä'nzt; -h'mgier, *sf.* chciwość sławy; -h'mgierig, *a.* chciwy sławy.

Rü'hmlich, *a.* chwalebny; chlubny; zaszczytny; auf's Rühmlichste von Jemandem sprechen, Jemanden erwähnen jak najchlubniéj o kim mówić; jak najzaszczytniéj kogo wspomniéć; Rüh'mlichkeit, *sf.* chwalebność; zaszczytność.

Ruh'mlos, *a.* niesławny; bez sławy; nie mający żadnéj sławy; —, *ad.* niesławnie; -h'mnarr, *sm. iron.* człowiek ślepo wszystko poświęcający dla sławy; -h'mneider, *sm.* człowiek zazdroszczący komu od. drugim sławy; -h'mredig, *a.* chełpliwy; -h'mredigkeit, *sf.* chełpliwość; -h'mreich, *a.* bogaty w chwałę; w sławę obfity; -h'msucht, *sf.* ubieganie się za sławą; chciwość sławy; -h'msüchtig, *a.* chciwy sławy; -h'mvoll, *a.* pełen chwały; chwalebny, sławny (czyn); -h'mwürdig, *a.* godzien chwały; chlubny; Ruh'mwürdigkeit, *sf.* chwalebność; chlubność.

Ruhr, *sf. Hlk.* poruszanie, wzruszanie; biegunka; weiße —, *Hlk.* biegunka biała, zwyczajna; rothe —, *Hlk.* biegunka czerwona, krwana, czerwonka; Ruh'rartig, *a.* biegunkowaty, dysenteryczny.

Rü'hrbar, *a.* ruchliwy; dający się poruszać; *dający się wzruszyć.

Rü'hrei, *sn.*, Rüh'reier, *sn. pl. Kk.* jajecznica; mléczko, jaja z mlekiem ubite i nad parą zgęszczone; Rüh'reisen, *sn.* żelazko, drążek żelazny do mieszania.

Rü'hren, *vn.* (h.): in etwas — gmérać w czém; von Jemandem, von etwas — (herrühren, herstammen) od kogo, od czego od. z kogo, z czego pochodzić; —, *va.* ruszać, poruszać kogo, co; mięszać; *poruszać, wzruszać (kogo, czyje serce); rührend czuły, wzruszający; —, *ad.* czule; sich — ruszać się; rühre dich nicht von der Stelle! ani mi się rusz! die Trommel —, *Kw.* bębnić; bić w bęben; einen Acker —, *Ldw.* rolą radlić; der Schlag hat ihn gerührt, *Hlk.* paraliż go naruszył.

Rü'hrfaß, *sn.* beczka, w któréj się co mięszy; Rüh'rholz, *sn.* mięszadło, drewniany drążek lub kopyść do mięszania; Rüh'rig, *a.* ruchawy; Rüh'rkelle, *sf.* warząchew, kopystka do mięszania.

Ru'hrkraut, *sn. Ng.* kocanka; szarota.

Rü'hrkrücke, *sf.* s. Rüh'rscheit; Rüh'rlöffel, *sm.* warząchew; łyżka do mięszania; Rüh'rlöffelbre'tt, *sn.* łyżnik; łyżnica, deska z dziurami, w które się łyżki wsadzają w kuchni; Rühr-mich-nicht-an, *sn. Ng.* (Pflanze) niedotykałka (roślina *noli me tangere*).

Ru'hrnuß, s. La'mbertsnu'ß.

Rü'hrsam, *a.* ruchomy.

Rü'hrscheit, *sn.*, Rüh'rstecken, *sm.* kopystka od. kijek do mieszania; Rüh'rschnur, *sf. Jäg.* sznurek, na którym ptak wabiący jest uwiązany.

Rü'hrung, *sf.* poruszanie; *wzruszenie; ich habe dabei eine starke, tiefe — empfunden uczułem przy tém mocne, głębokie wzruszenie; Rüh'rungslo's, *a.* u. *ad.* bez wzruszenie; nieczuły; Rüh'rvogel, *sm. Jäg.* ptak na sznurku do wabienia uwiązany.

Ru'hrwurzel, s. Bi'rkwurzel.

Rui'n, *sm.* ruina, upądek, zniszczenie; Rui'ne, *sf.*, Rui'nen, *sf. pl.* ruiny; zwaliska; gruzy; Ruini'ren, *va.* zrujnować, zniszczyć; er ist ganz ruinirt, *całkiem zniszczony, zupełnie podupadł; Ruini'rung, *sf.* rujnowanie.

Rülps, *sm.* § odrzygnięcie, odbicie się wiatru do gardła głośne; Rü'lpsen, *vn.* (h.) § odrzygnąć; odrzygiwać.

Rum, *sm.* rum; wyskok z soku trzciny cukrowéj destylowany; Rum-, *a.* (aus Rum gemacht) z ruma zrobiony; 'Rum, *ad.* (= herum) około.

Ru'mmel, *sm.* hałas; tartas; zamięszanie; rejwach; —, *H.* hurt; etwas im Rummel (in Bausch u. Bogen) kaufen kupić co hurtem (bez wyboru, i lepsze i gorsze razem); er hat den ganzen — gekauft wszystko razem zakupił bez braku; — (alte Geräthschaften ꝛc.) graty; — (im Kartenspiel Piquet) rumel, *ilość ok w kartach jednego koloru.

Ru'mmeln, s. Ru'mpeln.

Rumo'r, s. Lärm; Rumo'ren, s. Lä'rmen, To'ben.

Rumo'rhaus, *sn.* koza, areszt dla hałaśników nocnych.

Ru'mpelgei'st, *sm.* hałaśnik; krzykacz, straszydło łoskot robiące; Ru'mpelkä'mmer, *sf.* skład, izba, komora na stare graty od. rupiecie; dieses Kleid, Werk ꝛc. gehört schon in die —, *ta suknia, to dzieło itd. należy już do starych gratów; Ru'mpelka'sten, *sm.* skrzynia do starych gratów; —, **(Wagen) stare wozisko; —, **(altes Pianoforte ꝛc.) stare fortepiano; Ru'mpeln, *vn.* (h.) hałasować; łoskot robić; rumotać się; Ru'mpeln, *sn.* burgotanie, hałasowanie.

Rumpf, *sm.* kadłub; tułów; ciało bez głowy, rąk i nóg; *część sukni, koszuli, itd., która tę część ciała okrywa; tułub; stan; — eines Schiffes kadłub okrętu; — eines Stiefels łydka u bóta; — (in der Mühle) kosz od. lej; — barć (na pszczoły).

Rü'mpfen, *va.*: das Maul, die Nase über etwas, über Jemanden — gębę, nos skrzywić na co, na kogo; Rü'mpfung, *sf.* wykrzywianie.

Rund, *a.* okrągły; etwas — machen zaokrąglić co; — werden zaokrąglać się; sich — essen, *zajeść się tak, że brzuch jak bęben wyprężony; sie ist ganz —, *już okrągła (w skutek ciąży); sie wird immer runder, *coraz się bardziéj zaokrągła (brzuch się jéj podnosi i wypełnia w skutek ciąży); etwas —, mit runden Worten heraussagen, *powiedziéć co bez ogródki, po prostu, otwarcie; Jemandem eine runde Antwort geben, *odpowiedziéć komu krótko węzłowato; Jemandem etwas — abschlagen, *po prostu komu co odmowić; — herum w koło; na okół; Rund, *sn.* okrąg; Ru'ndäugig, *a.* okrągłooki; Ru'ndbäckig, Ru'ndbrüstig, *a.* okrągłe policzki, okrągłe piersi mający.

Ru'nde, Ru'ndheit, Ru'ndung, *sf.* okrągłość, kolistość; in die — gehen, sich drehen iść na około; w koło się kręcić; in die — trinken pić w koło, koleją; —, *Kw.* ront, obchód od. objazdka żołnierzy nocna; żołnierze do tego użyci; die — machen, *Kw.* rontem chodzić; der — begegnen, *Kw.* spotkać się z rontem; — okrągłość.

Ru'nden (sich), *vr.* (h.) okrąglić się; zaokrąglać się.

Rü'nden, *va.* zaokrąglić; geründete Schreibart styl gładki, okrągły, potoczysty.

Ru'nderha'ben, *a.* kulistowypukły; Ru'ndfläche, *sf.* płaszczyzna kolista; Ru'ndgebäu'de, *sn. Bk.* budynek okrągły; rotunda; Ru'ndgemä'lde, *sn.* malowidło na okrągłéj tabliczce; Ru'ndgesa'ng, *sm. Tk.* śpiew kolejny; -dhohl, *a.* kulistowklęsły; Rundi'ren, *va.* s. Rü'nden; —, *Mal.* wykończać (malowanie); Ru'ndköpfig, *a.* okrągłogłowy; -dlauf, *sm.* zakolenie; bieg w koło; *Gymn.* bieg w koło; Ru'ndlich, *a.* okrągławy; -dlichkeit, *sf.* okrągławość; -dmesser, *sn. Grb.* skrobaczka; -dreim, *sm. Dtk.* rym kolejny; strofa kolejna, którą w koło śpiewają; -dsäge, *sf. Zm.* piłka okrągła; -dsäule, -dscheibe, *sf.*, -dschild, *sn.* okrągły słup; okrągła szyba; okrągła tarcza; -dschnur, *sf.* sznureczek od. wstążeczka kręcona; kordon; bulion; -dtempel, *sm. Bk.* kościół okrągły; -dtrunk, *sm.* napój od. puhar kolejny.

Rundu'm, *ad.* naokoło; wkoło.

Ru'ndung, *sf.* zaokrąglenie; okrągłość; einem Redesatze mehr — geben, *Spl.* zdanie bardziéj zaokrąglić.

Ru'ndwache, *sf. Kw.* ront; patrol.

Ru'ne, *sf.* runa, jedna z liter pierwiastkowo na północy używanych; Ru'nen-, Ru'nisch, *a.* runiczny; Ru'nengewa'ltiger, *sm.* *runowładny, umiejący czytać i rozumiéć stare runiczne pismo; Ru'nenschri'ft, *sf.* pismo runiczne.

Ru'nge, *sf.* kłonica (u wozu).

Ru'nke, *sf.*, Ru'nken, *sm.* § sztuk od. partyka chleba.

Ru'nkel, Ru'nkelrü'be, *sf. Ng.* burak; ćwikła; Ru'nkelrü'ben-, *a. Ng.* burakowy.

Runku'nkel, *sf.* **stara sekutnica.

Ru'nse, *sf.* pałka, linia wyrznięta na czém.

Ru'nzel, *sf.* zmarszczka; marszczka; Ru'nzelig, *a.* pomarszczony; — werden pomarszczyć się; Ru'nzeln, *va.* zmarszczyć; sich —, *vr.*, —, *vn.* (h.) marszczyć się; Ru'nzelsti'rnig, *a.* mający pomarszczone czoło.

Ru'pert, Ru'precht, *sm. npr.* Rupert.

Rupf, *sm.* skubnięcie; targnięcie; Ru'pfe, *sf.* skubanie; jeden nawój od. jedna kądziel lnu itd.; Ru'pfen, *va.* skubać; Jemanden —, *pieniądze z niego wywabiać; — rwać, wyrywać (skubiąc); so kahl wie eine gerupfte Gans, *łysy jak kolano oder jak dynia; Ru'pfen, *sn.* skubanie; Ru'pfzange, *sf.* obcęźki do wyrywania włosów.

Ru'ppig, *a.* § obdarty; obszarpany; ruppiger Mensch, *obszarpaniec; obdartus.

Ru'precht, s. Ru'pert; der Knecht —, *Myth.* boruta, bobok (którym dzieci straszą).

Rura'l, *a.* wiejski; sielski.

Rusch, *sm.* sitowie; über — und Busch, § przez bagna i krzaki.

Ru'scheln, *vn.* (h.) szeleścić; chrzęścić; Ru'schlig, *a.* roztrzepany.

Ru'sse, *sm. Geog.* Rusin; Rosyanin; Rossjanin; Ru'ssin, *sf.* Rusinka, Rosyanka; Ru'ssisch, *a. Geog.* Ruski; Rosyjski; —, *ad.* po Rusku; po Rosyjsku; russisches Glas szkło moskiewskie od. sybirskie; russisches Bad bania ruska; parowa łaźnia; Ru'ssisch-polnisch, *a.* Rusko-polski; Rosyjsko-polski.

Rü'ssel, *sm. Ng.* ryj (u świni itd.); ryjek (u muchy, chrząszcza, itd.); —, *Ng.* trąba słonia; Rü'sselchen, *sn. dim.* ryjek; Rü'sselfö'rmig, Rü'sselicht, *a.* ryjowaty; Rü'sselig, *a.* (zwierz) z ryjem od. ryjkiem; Rü'sselkä'fer, *sm. Ng.* wygryzek; wołek; Rü'sselschei'de, *sf. Zk.* pochewka ryjka (u zwierząt); Rü'sselthie'r, *sn. Ng.* zwierzę z ryjem.

Ru'ssin, Ru'ssisch, 2c. s. u. Ru'sse.

Ruß, *sm.* sadze; śniedź w zbożu (w jęczmieniu i owsie); Ru'ßbraun, s. Schwa'rzbraun; Ru'ßbutte, *sf.* baryłka na sadze; Ru'ßen, *va.* sadzami czernić; Ru'ßfarbig, *a.* koloru sadzy; Ru'ßfäßchen, s. Ru'ßbutte; Ru'ßhammel, *sm.* **kominiarz; kocmołuch; *osoba posmolona; Ru'ßhütte, *sf.* huta do palenia sadzy; Ru'ßicht, *a.* do sadzy podobny; Ru'ßig, *a.* sadzami powalany, oczerniony; sich — machen sadzami się powalać; Ru'ßkreide, *sf.* krédka czarna; Ru'ßkübel, *sm.* szkopek na zbieranie sadzy.

Ru'ßland, *sn. Geog.* Rosya.

Ru'ßöl, *sn.* dziegieć; Ru'ßschwarz, *a.* czarny jak sadze.

Rü'stbaum, *sm. Bk.* draby; tycze; sztendy; sztandary; Rü'stbock, *sm. Bk.* kozły, kobylice.

Rü'ste, s. Ru'he.

Rü'sten, *va.* przygotować (opatrując w rzeczy potrzebne); Jemanden zum Feldzuge, zur Abreise — przygotować kogo do wyprawy wojennéj, do podróży; sich — przygotować się; — uzbrajać; sich zum Kampfe — uzbroić się do bitwy; mit etwas gerüstet uzbrojony w co; —, *vn.* (h.) *Bk.* rusztowanie stawiać.

Rü'ster, *sf. Ng.* wiąz (drzewo); Rü'stern, *a. Ng.* wiązowy; z wiązu; z wiązowego drzewa.

Rü'sthaus, *sn.* zbrojownia; arsenał.

Rü'stig, *a.* silny; tęgi; krzepki; żwawy; Rü'stigkeit, *sf.* silność; krzepkość; żwawość; rüstiger Kopf, *tęga głowa.

Rü'stkammer, *sf.* zbrojownia, izba, w któréj się zbroje i broń znajdują; Rü'stleiter, *sf.* drabina u wozy; Rü'stloch, *sn. Bk.* dziura do rusztowania.

Rü'sttag, *sm.* dzień przygotowania, w którym się przygotowania czynią.

Rü'stung, *sf.* przygotowywanie; uzbrajanie; — zbroja; die — anlegen zbroję przywdziać; in voller — całkiem uzbrojony.

Rü'stwagen, *sm.* furgon; Rü'stzeug, *sn.* to, co do uzbrojenia służy.

Rü'thchen, *sn. dim.* rózeczka; Ru'the, *sf.* rózga; różczka; Jemanden mit der — schlagen, peitschen, züchtigen rózgą kogo bić, smagać, okładać; Jemandem die — geben rózgi komu dać; der — entwachsen sein, *już nie być dzieckiem (które rózgą biją); *już wyszedł z pod rózgi; Jemanden unter der — halten, *ostro kogo trzymać; *miéć go w rygorze; noch unter der — stehen, *jeszcze być pod rózgą; unter Jemandes — stehen, *pod czyją chłostą być od. zostawać; ich küsse die —, die mich schlägt, *całuję rózgę, co mnie chłoszcze; *z pokorą chłostę przyjmuję; er hat sich selbst die — gebunden, *sam na siebie bicz ukręcił; — pręt, pręcik; kij, drążek; —, *Zk.* (Zeugungsglied) członek męski (bez jąder); — (Maaß) pręt mierniczy.

Ru'thenkrau't, *sn. Ng.* zapaliczka; Ru'thenschla'g, Ru'thenstrei'ch, *sm.* uderzenie rózgą; Ru'thenstra'fe, *sf.* rózgi (jako kara); Jemanden zu einer — verurtheilen na rózgi kogo wskazać.

Ru'tschen, *vn.* (s.) zemknąć się, zsunąć się, ześliznąć się; auf den Knieen — suwać się na kolanach; über etwas — przesunąć się, prześliznąć się przez co; die Sache will nicht —, *rzecz się zahacza, nie idzie sporo, nie postępuje.

Rü'tteln, *va.* trząść; gerüttelt voll miara pełna utrzęsiona; Jemanden aus dem Schlafe — obudzić kogo ruszając od. trząsąc; Rü'tteln, *sn.* trząsanie, szamotanie, targanie; szarpanie, ruszanie; trzęsienie.

Rü'ttstroh, s. Wi'rrstroh.

Ry'serle, *sf. Ng.* (Fisch) mlanka.

S.

S, s, ß, dziewiętnasta głoska abecadła niemieckiego, wymawia się = s po polsku.
Sa, s. Hei'sa.
Saal, sm. sala. [Salska.
Saa'lkreis, sm. *Geog.* okolica
Saa'lweide, s. Hoh'lweide.
Saa'me, ɪc. s. Sa'me, ɪc.; Saa'men-, *a.* nasieniowy, nasienny.
Saat, *sf. Ldw.* siew; sianie oder siejba; to co zasiane; *zboże; zur — pflügen, *Ldw.* orać pod siew, na siejbę; die Saaten stehen schön siewy dobrze się znaczą; zboża pięknie stoją; Saa'tbohne, *sf. Ldw.* groch do sadzenia; Saa'tfeld, Saa'tland, *sn. Ldw.* pole siewne, do siewu, pod zboże; Saa'tgerste, *sf.*, Saa'thafer, *sm.*, Saa't-korn, *sn.*, Saa'tweizen, *sm.* tatarka, owies, żyto, przenica do siewu; Saa't-gurke, *sf. Ldw.* nasiennik (ogurek); Saa'tkrähe, *sf. Ng.* gawron; Saa'tland, s. Saa'tfeld; Saa'tmohn, *sm. Ng.* mak wątpliwy; Saa'tzeit, *sf.* czas siewu.
Sa'bbath, *sm.* szabas; Sa'bbath-, Sa'bbaths-, *a.* szabasowy; Sa'bbath-fei'er, *sf. Kg.* uroczystość od. obchód szabasu; Sa'bbathjah'r, *sn. Kg.* rok szabasowy; Sa'bbathschä'nder, *sm.* gwałciciel szabasu.
Sa'bbern, *vn.* (h.) ślinić się; —, *va.* oślinić co.
Sä'bel, *sm.* szabla; pałasz; Sä'bel-, *a.* jak szabla; — szabli; — pałasza; pałaszowy; Sä'belbei'n, *sn.* krzywa noga; wgięta albo wygięta jak szabla; Sä'belbei'nig, *a.* krzywonogi; Sä'belboh'ne, *sf. Ng.* groch szablasty; piechota; fasola; Sä'belför-mig, *a.* szablasty; Sä'belfu'ß, Sä'bel-fü'ßig, s. Sä'belbei'n, Sä'belbei'nig; Sä'-belhie'b, *sm.* cięcie pałaszem; Sä'bel-kli'nge, *sf.* klinga pałasza; Sä'beln, *va.* ciąć, rąbać pałaszem; **szablować; Sä'belta'sche, *sf.* szabeltas (huzarski).
Sä'benbaum, *sm. Ng.* choinka klasztorna; sabina.
Sa'chbeme'rkung, *sf.* uwaga dotycząca się rzeczy; Sa'chbewei's, *sm.* dowód rzeczywisty (przez czyn).
Sa'chdienlich, *a.* służący do rzeczy; Sa'che, *sf.* rzecz (überhaupt); Reichthum ist eine schöne —, *piękna to rzecz bogactwo; seine sieben Sachen zusammen packen, *pozbierać manatki; man braucht ihn in wichtigen Sachen, *używają go do ważnych interesów; er mußte unverrichteter Sache abziehen, *wrócił nic nie wskórawszy; er versteht seine Sache, *zna się na swojéj rzeczy; mit Jemandem gemeinschaftliche — machen, *być z kim w zmowie, w porozumieniu; *mieć z nim wspólny interes; seine — schlecht machen, *źle się popisać; *źle sprawić interes; *źle rzecz wykonać; das ist meine —, *to moja rzecz, *to do mnie należy; das ist meine — nicht, *to nie moja rzecz, *to do mnie nie należy; *na tém się nie znam; *tém się nie trudnię; *to nie jest mój przedmiot; seine — auf etwas stellen, *uwziąć się na co, *założyć sobie co osiągnąć, dokonać; —, *Rw.* sprawa; eine — vor's Gericht bringen, *Rw.* sprawę wytoczyć przed sąd; Sa'chenre'cht, s. Sa'chrecht; Sa'chenwe'rth, s. Sa'chwerth; -cherklä-rung, *sf.* objaśnienie rzeczy; Sa'ch-fällig, *a. Rw.* upadający w sprawie; przegrywający proces; — werden, *Rw.* przegrać sprawę; Jemanden — erklären, *Rw.* wydać przeciw komu wyrok; -chführer, *sm.* ten, który czyję sprawę prowadzi, kieruje nią, broni jéj; -chgedä'chtniß, *sn.* pamięć rzeczowa; -chinhalt, *sm.* treść rzeczy; -chkenner, *sm.* znawca; -chkennerin, *sf.* znawczyni; -chkenntniß, -chkunde, *sf.* znawstwo; znajomość rzeczy; -chkundig, *a.* znający się na rzeczy; -chlage, *sf.* położenie od. postać rzeczy.
Sä'chlich, *a.* rzeczowy; —, *Spl.* nijaki (rodzaj rzeczownika); Sä'ch-lichkeit, *sf.* rzeczowość.
Sa'chrecht, *sn.* prawo rzeczowe od. realne; Sa'chregi'ster, *sn. Litt.* spis rzeczy; Sa'chreichthum, *sm.* obfitowanie w rzeczy.
Sa'chse, *sm. Geog.* Sas; Saksończyk; Sa'chsen, *sn. Geog.* Saksonia; Königreich — królestwo Saskie; König v. — Król Saski; Sa'chsin, *sf. Geog.* Saska; Saksonka; Sä'chsisch, *a. Geog.* Saski; po Sasku.
Sacht, Sa'chte, *a.* wolny; powolny; —, *ad.* powoli, pomału; zwolna; ganz — pomalutku; pomalutenku; — zcicha; —, *ad.* po cichu.
Sa'chverstä'nd, *sm.* znaczenie rzeczowe; Sa'chverstä'ndig, *a.* rzecz rozumiejący; znający się (na rzeczy); Sa'chverstä'ndiger, *sm.* znawca, znająca się na rzeczy; Sa'chwalter, *sm.* rzecznik, patron, adwokat; Sa'ch-walter-, Sa'chwalters-, *a.* rzecznikowy, rzecznicki; Sa'chwalterscha'ft, *sf.* rzecznictwo; Sa'chwort, *sn. Spl.* rzeczownik; Sa'chwörterbuch, *sn.* słownik rzeczowy; spis rzeczy abecadłowym porządkiem ułożony.
Sack, *sm.* worek; wór; die Katze im Sacke kaufen, *kupić kota w worku, *kupić co, nie widziawszy wprzód jak wygląda; Jemandem etwas aus dem Sacke u. in den Sack verkaufen, *sprzedać komu co z worka do worka, *nie pokazawszy jak wygląda; *zamydlić oczy kupującemu; *oszołomić go; Jemanden in den — stecken, *w kieszeń kogo schować, *być od niego bez porównania wyższym w jakiéj nauce, sztuce, itd.; er kann ihn aus dem Sacke u. in den Sack stecken, *może z nim zrobić co chce; er hat ihn im Sacke, *ma go w kieszeni, *całkiem w swojéj mocy; er hat es schon im Sacke, *już o tém wie dokładnie; *już się dowiedział; *już zbadał rzecz; es geht Alles in seinen Sack, *wszystko idzie do jego kieszeni, *on ze wszystkiego korzyść odnosi; zu viel zerreißt den —, *co nadto, to niezdrowo; in einen löcherigen — schütten, *sypać do dziurawego worka, *niewdzięcznemu świadczyć dobrodziejstwa; *niewdzięczną od. daremną podejmować pracę; er ist so voll wie ein —, ** § pijany jak bela; Sack-, *a.* — woru; worowy; Sa'ckartig, Sa'ckähnlich, Sa'ckig, *a.* miechasty; Sa'ckbuch, Sa'ckdieb, ɪc. s. Ta'schenbu'ch, Ta'schendie'b, ɪc.
Sä'ckchen, *sn. dim.*, Sä'ckel, *sm.* woreczek; sakiewka; Sä'ckelmei'ster, *sm.* podskarbi.
Sa'cken, *va.* w worki sypać; sich — odymać się jak worek (o sukni); — osiadać; opadać; zapadać się; wklęsać. [pić kogo.
Sä'cken, *va.* w wór zaszyć i uto-
Sa'ckgarn, *sn.* matnia; Sa'ckgasse, *sf.* ulica niecała, nieprzechodnia, bez wjazdu, bez wyjścia; Sa'ckleinwand, *sf. W.* płótno na worki; worowina; Sä'ckler, *sm.* kaletnik.
Sa'ckpfeife, *sf.*, Sa'ckpfeifer, s. Du'delsa'ck, ɪc.; Sa'ckpisto'le, *sf.* pistolet kieszonkowy; krócica; Sa'ckträger, *sm.* workonoś, ten co się najmuje do noszenia worków; Sa'ckuhr, s. Ta'schenuh'r; Sa'ckwage, *sf.* ważka kieszonkowa; Sa'ckzehent, *sm.* dziesięcina w ziarnie.
Sacr—, s. Sakr—.
Säcul—, s. Säkul—. [ceusz.
Sadducä'er, *sm. Bibl.* Saddu-
Sa'debaum, s. Sä'benbaum.
Sä'emann, *sm.* siewca; Sä'emaschi'ne, *sf. Ldw.* maszyna do siania; Sä'en, *vn.* (h.) u. *va. Ldw.* siać; es ist Zeit zu — już czas siać od. do siewu; Sä'epflu'g, *sm. Ldw.* pług siejący; Sä'esa'ck, *sm. Ldw.* worek siewny; Sä'etuch, *sn. Ldw.* płachta do siewu; Sä'ezeu'g, *sn. Ldw.* sprzęty do siewu potrzebne.
Saffia'n, *sm.* safian; von, aus —, Saffia'nen, Saffia'n-, *a.* safijanowy; Saffia'nmachen, *sn.* safianu wyprawianie; Saffia'nmacher, *sm.* (Saffia'nger-ber) safiannik.
Sa'ffran, Sa'fran, *sm. Ng.* szafran; Sa'franfa'rben, Sa'frange'lb, *a.* szafranowy; żółtoszafranny.
Sa'flor, Sa'fflor, *sm. Ng.* krokosz; Sa'flor-, Sa'fflor-, *a. Ng.* krokosowy, krokoszowy.
Saft, *sm.* sok; der rothe — czerwona posoka, krew; der Braten ist ohne Kraft u. — pieczeń wcale nie soczysta; die Rede ist ohne Kraft und —, *mowa nie ma żadnéj jędrności i mocy.
Sä'ftchen, Sä'ftlein, *sn. dim.* soczek; —, *Hlk.* syrupek; ulepek; powidełka.
Sa'ften, *vn.* (h.) nosić się na soki; soków dostawać (o drzewach); — sok z siebie puszczać.
Sa'ftgefäß, *sn.* naczynie sok w sobie mieszczące; Sa'ftgrün, *sn. Mal.* sowgryn; zielony kolor roślinny; Sa'ftig, *a.* soczysty; * § brudny, nieobyczajny; Sa'ftigkeit, *sf.* soczystość; Sa'ftlos, *a.* bez soku; niesoczysty; Sa'ftmus, *sm. Kk. Hlk.* powidełka; Sa'ftröhre, *sf. Ng.* (an Pflanzen) rurka soczna; Sa'ftvoll, *a.* pełen soku; Sa'ftzeit, *sf.* czas, w którym rośliny soków dostają.
Sa'gan, *sn. Geog.* Żegan; von, aus —, *Geog.* Żegański.
Sa'gbar, *a.* mogący być powiedzianym.
Sa'ge, *sf.* powieść; pogłoska; wieść; es geht die — wieść od. pogłoska się rozchodzi; mówią ludzie że itd.; nach der —, *jak ludzie mówią;

*jak wieść niesie; seiner — nach, *jak on mówi; — podanie; tradycya.

Sä'ge, *sf.* piła; Sä'gebla'tt, *sn.* blat u piły; Sä'geblo'ck, *sm.* drzewo do porznięcia na deski; Sä'gebo'ck, *sm.* sztalugi oder kozioł do rznięcia drzewa; Sä'gefi'sch, *sm. Ng.* piła; miecznik; tracz; Sä'gefö'rmig, *a.* kształt piły mający; Sä'gemeh'l, *sn.* trociny; Sä'gemüh'le, s. Schnei'demüh'le.

Sa'gen, *vn.* (h.) u. *va.* mówić; powiedzieć; was ich — wollte, *coś miałem mówić; ein viel sagendes Gesicht, *twarz wiele wyrażająca; eine nichtssagende Miene, *mina nic nie znacząca; wie gesagt, *jak mówię; *jakem powiedział; unter uns gesagt, *mówiąc między nami; das will ich damit nicht gesagt haben, *tego ja nie chciałem powiedzieć, *nie tak to rozumiałem; das lasse ich von mir nicht sagen, *nie dam tego o sobie powiedzieć; *nie dopuszczę, aby to o mnie kto mógł powiedzieć; wenn ich Ihnen sage, *jak Panu mówię; *kiedy Panu powiadam; ich habe mir — lassen, daß ꝛc. mówiono mi, słyszałem, że itd.; ich sagte nur so, *ja to tak tylko powiedziałem, nawiasem nie przywiązując do tego ważnego znaczenia; das läßt sich leicht sagen, *to łatwo powiedzieć; Jemanden todt —, *powiedzieć o kim, że umarł; er ließ es sich nicht zweimal —, *nie dał sobie tego dwa razy mówić, *od razu zrobił; ich werde in dieser Sache auch etwas, ein Wörtchen zu — haben, *i ja będę miał głos, kiedy o tém będzie mowa; du hast mir nichts zu —, *nie masz mi nic do rozkazania; *nie masz do mnie żadnego prawa; was will das —? cóż to ma znaczyć? man sagt, *mówią; powiadają; man sagt es, *tak mówią.

Sä'gen, *va.* rznąć piłą; Sä'gen, *sn.* tarcie, piłowanie.

Sa'gengeschi'chte, *sf.* dzieje z podań usnute; historya podań.

Sä'genschmie'd, *sm.* kowal piły wyrabiający.

Sa'genzei't, *sf.* czasy znane jedynie z tradycyi od. z podań ustnych.

Sä'ger, *sm.* tracz; pilarz; Sä'geschra'gen, s. Sä'gebo'ck; Sä'gespah'n, *sm.* trocina, wiórek z rzniętego drzewa.

Sa'gewo'rt, s. Zei'twort.

Sä'gezah'n, *sm.* ząb u od. od piły.

Sa'go, *sm. Ng. Kk.* zago; Sa'go-, *a. Ng. Kk.* zagowy; Sa'gobau'm, *sm. Ng.* zagowe drzewo; Sa'gogrü'tze, *sf. Kk.* zagowa kasza.

Sah'lband, *sn.*, Sah'lleiste, *sf. W.* krajka.

Sah'lbuch, *sn. Stw.* księga kata- [stru.

Sah'lweide, *sf. Ng.* koźlina; iwa.

Sahn-, Rahm-, *a.* śmietankowy; Sah'nbrezel, *sf.* obwarzanek śmietankowy; Sah'ne, *sf.* śmietanka; Sah'nkäse, *sm.* sér śmietankowy; Sah'nkuchen, *sm.* placek śmietankowy.

Sai'te, *sf. Tk.* strona (do grania); Saiten aufziehen, *Tk.* strony naciągnąć; die Saiten spannen strony wyprężyć; die Saiten zu hoch spannen, *za wiele wymagać; *za wielkie robić pretensye; gelindere Saiten aufziehen, *spuścić z tonu; Sai'ten-, *a. Tk.* stronowy; Sai'tenbä'ndiger, *sm.* *władca stron, muzyk; Sai'tenbezu'g, *sm. Tk.* ilość stron do naciągnienia na jaki instrument potrzebna; Sai'tenbre'tt, *sn. Tk.* krawędź; Sai'tenha'lter, Sai'tenfe'st, *sm.* płużka (u skrzypców); -ninstrume'nt, *sn. Tk.* instrument ze stronami, stronowy; -nkla'ng, *sm.* dźwięk stron; -nkü'nstler, *sm.* wirtuoz na instrumencie od. na instrumentach ze stronami; -nma'cher, *sm.* fabrykant stron; -nspie'l, *sn.* granie na instrumencie stronowym; -nspie'ler, *sm.* muzyk grający na instrumencie stronowym; -nto'nwerkzeug, s. Sai'teninstrume'nt.

Sa'kerfa'lk, *sm. Ng.* sokół Po- [dolski.

Sakrame'nt, *sn. Kg.* sakrament; einen Kranken mit den heiligen Sakramenten versehen, *Kg.* opatrzyć chorego świętemi sakramentami; —, *int.* s. Sapperme'nt; Sakrame'ntlich, *a.* sakramentalny; Sakrame'ntschänder, *sm.* znieważyciel sakramentów.

Sakrifici'ren, *va.* sakryfikować, poświęcać (co, kogo, się).

Sakrista'n, *sm.* zakrystyan; Sakristei', *sf.* zakrystya.

Säkula'rfeier, *sf.* obchód stuletni; Säkularisatio'n, *sf.* sekularyzacya; Säkularisi'ren, *va.* sekularyzować.

Salama'nder, *sm. Ng.* salaman- [dra.

Salä'r, Salai'r, Sala'rium, s. Beso'ldung; Salari'ren, s. Beso'lden.

Sala't, *sm. Ng. Kk.* sałata; Sala'tgabel, *sf.*, Sala'tlöffel, *sm.*, Sala'tschüssel, *sf.* widelec, łyżka, półmisek do sałaty; Sala'thaupt, *sn. Ng.* główka sałaty; Salatiè're, *sf.* salaterka.

Salba'der, s. Qua'cksalber; —, **s. Plau'derer; Salbaderei', s. Plauderei', Quacksalberei'; Salba'dern, s. Qua'cksalbern, Plau'dern.

Sa'lbe, *sf.* maść; olejek.

Sa'lbei, *sf.* szałwia; Sa'lbeie'ssig, Sa'lbeiwei'n, *sm.* ocet, wino z szałwią; Sa'lbeistrau'ch, *sm. Ng.* krzak szałwii; Sa'lbeiwei'de, *sf. Ng.* wierzba uszkowata.

Sa'lben, *va.* maścić (maścią od. olejkiem) posmarować, namazać; mit Oel — olejem namazać; Jemanden zum Priester, zum König — namazać kogo na kapłana, na króla; Gesalbter, gesalbtes Haupt, *pomazaniec boży; Sa'lbenbau'm, *sm. Ng.* czarna topola; Sa'lbenberei'ter, Sa'lbenma'cher, *sm.* ten co maści od. olejki przyprawia; Sa'lbenbü'chse, *sf.* puszka z maściami od. olejkami do namaszczenia; Sa'lbenkrä'mer, *sm.* kramarz handlujący maściami od. olejkami; Sa'lber, *sm.* namaszczacz; Salberei', *sf.* mazanina maściami; Sa'lböl, *sn.* oléj do namaszczania; Sa'lbstube, *sf.* namaszczalnia; Sa'lbung, *sf.* namaszczanie; namazanie; *wzruszenie, tkliwość; *czułość; *czucie; er spricht, er predigt mit —, *mówi, każe tkliwie, czule, w sposób poruszający; die Rede war ohne alle —, *mowa nie miała w sobie nic wzruszającego; Sa'lbungsrei'ch, Sa'lbungsvo'll, *a.* *wzruszający, czuły, tkliwy; —, *ad.* czule, tkliwie (mówić).

Sa'ldo, *sm. H.* (Rechnungsrest) rachunku zamknięcie; zawarcie rachunku; Sa'ldovo'rtrag, *sm. H.* reszta zawartego rachunku.

Sa'lep, s. Kna'benkrau't; Sa'lepwu'rzel, *sf. Ng.* korzeń storczykowy.

Sali'ne, *sf.* salina; kopalnia soli; Sali'nen-, *a.* — saliny; Sali'neninspe'ctor, *sm.* dozórca saliny.

Salivatio'n, s. Spei'chelflu'ß.

Salm, s. Lachs.

Sa'lmiak, *sm. Schdk.* salmiak; sól amoniacka; solan amonii; Sa'lmiakgei'st, *sm. Schdk.* spirytus amoniakowy; rozciek amonii zrącéj.

Sa'lomo, *sm. npr.* Salomon; Salomo'nisch, *a.* salomonowy.

Salo'n, *sm.* salon; sala; Salo'n-, *a.* salonowy; Salo'nfähig, *a.* salonowy; Salo'nton, *sm.* ton salonowy; salonowość.

Salo'ppe, *sf.* salopa; płaszcz [kobiecy.

Salpe'ter, *sm. Ng.* salitra; Salpe'ter-, *a.* saletrzany; saletrowy; Salpe'tere'rde, *sf.* ziemia saletrzana; Salpe'terfra'ß, *sm.* pruchnienie muru od osiadającéj na nim saletry; Salpe'tergru'be, *sf. Bw.* doły saletrowe; saletarnia; Salpe'terhü'tte, *sf. Bw. Httk.* huta saletrzana; Salpe'tericht, *a.* saletrzany; saletrowaty; Salpe'terig, *a.* saletrę w sobie mieszczący; Salpe'terlau'ge, *sf.* ług saletrowy; Salpe'tersau'er, *a.* saletrosolny; Salpe'tersau'ersa'lz, *sn. Schdk.* podsaletran; Salpe'tersäu're, *sf. Schdk.* kwas saletrosolny; Salpe'terschau'm, *sm.* saletrowa piana; -pe'tersie'der, *sm.* saletrznik; ten co saletrę warzy; -pe'tersiederei', *sf.* saletrarnia; warzelnia saletry; -pe'tersto'ff, *sm. Schdk.* saletroród; -pe'terwa'sser, *sn. Schdk.* woda saletrzana.

Sa'lse, *sf.* ostry sos, kwaśny lub słony.

Salutatio'n, *sf.* salutacya; Saluti'ren, *vn.* (h.) u. *va.* salutować, powitać, uszanowanie okazać.

Sa'lve, *sf. Kw.* salwa, wystrzał na znak powitania lub pożegnania; eine — geben, *Kw.* dać salwę; Sa'lvenga'rde, s. Sau'vegarde; Salvi'ren, s. Re'tten, Erre'tten.

Salz, *sn. Ng.* sól; etwas in Salz legen, mit — würzen przyprawić co solem; Fleisch in — hauen mięso porąbać i nasolić; man findet in der ganzen Rede kein Körnchen —, *nie ma w téj całéj mowie ani za grosz dowcipu; das ist mit einem Korne — zu verstehen, *nie trzeba sobie tego tłumaczyć tak po prostu; Salz-, *a.* solny; Sa'lzader, *sf. Bw.* żyła solna; Sa'lzadministratio'n, *sf. Bw. Stw.* administracya solna, żupna; -zamt, *sn.* urząd solny; żupa; -zartig, *a.* solowaty; do soli podobny; -zbea'mter, *sm.* żupnik; urzędnik solny; -zberg, *sm.* góra solna; -zblock, *sm.* bałwan soli; -zbrühe, *sf.* solny rosół; woda słona do przypraw; woda z wymoczonych śledzi; Sa'lzbrunnen, *sm.* zdrój solny; Sa'lzen, *va.* solić; die Preise (der Waaren ꝛc.) sind sehr gesalzen, *bardzo tu słone (t. j. drogie ceny towarów itd.); die Hiebe waren gesalzen, *baty były oblewane; Sa'lzen, *sn.* solenie; Sa'lzerde, *sf.* ziemia słona; Sa'lzfactor, *sm. Httk.* żupnik; Sa'lzfactorei', *sf.* żupa; Sa'lzfaß, *sn.*, Sa'lzfäßchen, *sn. dim.* faska, faseczka na sól; solniczka; -zfisch, *sm.* ryba solona; -zfuhre, *sf.* zwożenie od. zwózka soli; fura soli; fura do wożenia soli; -zfütterung, *sf.* pasza słona; -zgeld, *sn.* solowe.

Sa'lzglas, *sn.* solinowe szkło; -zgräber, *sm.* solokop; solny górnik; -zgraf, *sm.* żupnik; -zgrube, *sf.* kopalnia soli; -zgurke, *sf.* ogórek w soli marynowany; -zhandel, *sm.* handel solą; -zhändler, *sm.* solarz; solnik; kupiec solą handlujący; Sa'lzicht, *a.*

słonawy; Sa'lzig, *a.* słony; solony, solny; etwas — słonawy; Sa'lzigkeit, *sf.* słoność; -zinspe'ctor, s. Sa'lzfa'ctor; Sa'lzkärrner, *sm.* ten co sól wozi na taczkach; -zkasse, *sf.* kasa solna; -zkasten, *sm.* skrzynia z solą od. na sól; -zkloß, *sm.* bryła soli; -zklumpen, *sm.* bałwan soli; -zkorb, *sm.* kosz na sól; -zkorn, *sn.*, -zkörnchen, *sn. dim.* ziarnko, okruszyna, grupeczka soli; -zkothe, *sf.* warzelnia soli; -zkram, *sm.* kram solny, gdzie sól przedają; -zkrämer, *sm.* kramarz sól przedający; przekupień soli; -zkraut, *sn. Ng.* solanka; pacierzyczka; -zkrystall, *sm. Ng.* kryształ solny; -zkuchen, *sm.* placek solny; -zlacke, s. Sa'lzbrühe; -zlecken, *sn.* lizanie soli; -zmagazi'n, *sn.* magazyn solny; żupa; -zmarkt, *sm.* rynek solny; -zmaß, *sn.* miara do soli; -zmeer, *sn.* morze słone; -zmeste, *sf.* § solniczka; -zmühle, *sf.* młyn do mielenia soli; -zniederla'ge, *sf.* skład soli; -zordnung, *sf.* regulamin solny; urządzenia od. rozporządzenia solne; -zpächter, *sm.* dzierzawca soli; Sa'lzpunge, *sf. Ng.* bobownica pospolita; -zquelle, *sf.* źrzódło słone; -zrinde, *sf.* skorupa z soli; -zsäule, *sf.* słup soli; -zsäure, *sf. Schdk.* kwas solny; Sa'lzschank, *sm.* sprzedaż soli cząstkowa; miejsce, gdzie sprzedają; -zschiff, *sn.* statek sól przewożący od. do przewożenia soli; -zschreiber, *sm.* pisarz solny; -zsee, *sm.* jezioro słone; —, *sf.* morze słone; -zsieder, *sm.* solowar; -zsiederei', *sf.* warzelnia soli; -zsohle, -zsoole, *sf. Bw.* surowica solna, słona woda z źródła wytryskująca; -zstein, *sm.* solny kamień; Sa'lzsteuer, *sf. Stw.* podatek od soli; Sa'lzstück, *sn.* bryła soli; -zsumpf, *sm.* bagno solne; -zthal, *sn.* dolina solna; -ztheil, *sm.*, -ztheilchen, *sn. dim.* cząstka solna; -ztonne, *sf.* beczka soli; solówka, beczka na sól; -zverkau'f, *sm.* sprzedaż soli; -zverkäu'fer, *sm.* prasoł; -zverwa'lter, *sm.* żupnik; Sa'lzverwa'ltung, *sf.* żupnictwo; zarząd soli; -zwagen, *sm.* wóz do soli od. z solą; -zwasser, *sn.* woda słona; solna woda; -zwerk, *sn.* zakład solny; kopalnia lub warzelnia sóli; -zwesen, *sn.* żupnictwo; -zzoll, *sm. Stw.* cło od soli.

Sa'me, Saa'me, Saa'men, *sm.* nasienie (überhaupt); den — der Zwietracht ausstreuen, *rzucić nasienie od. ziarno niezgody; Sa'men-, Saa'men-, *a.* nasienny; nasieniowy; siemienny; Sa'mena'der, *sf. Zk.* żyła nasienna; Sa'menba'lg, *sm. Ng.* torebka nasienna; Sa'menbau'm, *sm.* drzewo nasienne; Sa'menbee't, *sn. Gtn.* nasiennik; Sa'menberei'tung, *sf.* wyrabianie nasienia (zwierzęcego); -nblä'schen, *sn. dim. Zk.* pęcherzyk nasienny; -nboh'ne, *sf.* groch na sadzenie; -nbru'ch, *sm. Hlk.* przepuklina nasienna, z obfitości nasienna; -nbü'chse, *sf.* puszka na nasienie oder z nasieniem; -nde'cke, *sf. Ng.* błona nasienia; -ndu'ft, *sm.* wyziew nasienny; -nergie'ßung, *sf.* wypłynienie od. wylanie się nasienia; polucya; -nfi'sch, s. Sa'tzfisch; -nflu'ß, *sm.* wypływ nasienia; -ngefä'ß, *sn.* naczynie nasienne, nasieniowe; -ngehäu'se, s. Sa'menba'lg; -nge'rste, *sf. Ldw.* jęczmień do siewu; -ngetrei'de, *sn. Ldw.* zboże do siewu; -nha'fer, *sm.* owies do siewu; -nko'rn, *sn. Ldw.* żyto do siewu; -nweizen, *sm. Ldw.* pszenica do siewu.

Sa'mengu'rke, *sf. Gtn.* nasiennik (ogórek); -nha'ndel, *sm.* handel nasienny; -nhä'ndler, *sm.* kupiec nasionami handlujący; -nhau't, s. Sa'mende'cke; -nka'rpfen, s. Sa'tzkarpfen; -nkei'm, *sm.* kieł nasienia; -nke'lch, *sm.* kielich nasieniowy od. nasienny; -nko'pf, *sm. Ng.* główka nasienna; -nko'rn, *sn. Ng.* ziarnko nasienia; —, *Ldw.* s. u. Sa'mengetrei'de; -nkrau't, *sn. Ng.* rdestnica; -nleh're, *sf. Hlk.* nauka o płynie nasiennym; spermatologia; -nli'nse, *sf.* szocewica do siewu; -nmi'lch, *sf.* mleko nasieniowe, roślinne (z nasion wyciskane); -nö'l, *sn.* olej siemienny; -nröh're, *sf. Zk.* cewka nasienna; -nschnu'r, *sf.*, -nstra'ng, *sm. Zk.* sznurek nasienny; -nschu'le, *sf. Gtn.* szkółka drzewek z nasienia wychodowanych; -nstä'ngel, -nste'ngel, *sm. Ng.* szypułka nasienna; -nstau'b, *sm. Ng.* pył nasienny; -nstrau'ß, *sm.* kiść nasienna; -nthie'rchen, *sn. dim. Zk. Ng.* żyjątko nasienne; -ntra'gend, *a. Ng.* wydający nasienie; -nverzei'chniß, *sn.* spis nasion; -nwei'zen, s. u. Sa'mengetrei'de; -nzwie'bel, *sf. Ng. Gtn.* cebula od. cebulka nasienna; Sämerei', *sf.* nasiona; Sämerei'handel, Sämerei'händler, s. Sa'menha'ndel, 2c.

Sä'misch, *a. Grb.* zamszowy; na zamsz wyprawny (skóra); sämisches Leder, *Grb.* ircha; zamsz; Sä'mischge'rber, *sm.* ircharz; zamszownik; Sämischgerberei', *sf.* ircharnia; zamszownia; garbarnia skór zamszowych.

Sa'mmel-, *a.* zbiorowy; Sammelei', *sf.* zbiéranina; Sa'mmelflei'ß, *sm.* pilność w zbiéraniu; Sa'mmelka'sten, *sm.* stok; skrzynia, do któréj się woda zbiéra; Sa'mmelkoh'l, *sm.* włoszczyzna mięszana, warzywa różnego gatunku pomięszane; Sa'mmeln, *va.* zbiérać (überhaupt); gromadzić (wojsko, pieniądze, skarby, materyały); sich — zbierać się; *przyjść do siebie, ochłonąć z przestrachu, podziwienia, itd.; Sa'mmelna'me, *sm. Spl.* imię zbiorowe; Sa'mmelpla'tz, *sm.* miejsce zebrania się, zgromadzenia; Sa'mmelwo'rt, *sn.* wyraz zbiorowy.

Sa'mmet, *sm. W.* aksamit; von, aus — aksamitny; Sa'mmeta'rtig, *a.* aksamitowy; do aksamitu podobny; -metba'nd, *sn.* wstążka aksamitna; -metbä'ndchen, *sn. dim.* aksamitka; -metblu'me, *sf. Ng.* szarańcza aksamitek; -metblü'mchen, *sn. dim. Ng.* aksamitek; -metbü'rste, *sf.* szczotka do czyszczenia aksamitu; -metde'cke, *sf.* kołdra aksamitna; Sa'mmeten, *a.* aksamitny; Sa'mmetfabri'k, *sf. W.* fabryka aksamitu; -metho'se, *sf.* spodnie aksamitne; -methu't, *sm.* aksamitny kapelusz; -metka'ppe, s. Sa'mmetmü'tze; -metklei'd, *sn.* ubiór aksamitny; -metkra'gen, *sm.* kołnierz aksamitny; -metma'nchester, *sm. W.* półaksamit; -metma'ntel, *sm.* płaszcz aksamitny; -metmü'tze, *sf.* czapka aksamitna; -metne'lke, *sf. Ng. Gtn.* gwoździk aksamitny; -metpa'ppel, *sf. Ng.* ślaz ogrodowy; -metpe'lz, *sm.* futro aksamitne; -metro'ck, *sm.* surdut aksamitny; -metro'se, *sf. Ng.* aksamitka; s. a. Li'chtnelke; -metschuh', *sm.* trzewik aksamitny; -metschwa'rz, *a.* czarny jak aksamit; -metwei'ch, *a.* miękki jak aksamit; -metwe'ste, *sf.* kamizelka aksamitna.

Sa'mmler, *sm.* zbieracz; zbierający składki; Sa'mmlerin, *sf.* zbieraczka; kwestarka; Sa'mmlung, *sf.* zbieranie; zbiór; kolekta; es wurde für ihn eine — veranstaltet zrobiono dla niego kolektę.

Sammt, *ad.* razem; — u. sonders wszyscy razem i każdy z osobna.

Sammt, 2c. s. Sa'mmet, 2c.

Sä'mmtlich, *a.* wszyscy razem; die sämmtlichen Einwohner wszyscy mieszkańcy.

Samogi'tien, Samoji'tien, *sn. Geog.* Żmudź; von, aus —, *Geog.* Żmudzki; Samogi'tier, *sm. Geog.* Żmudzin; Samogi'tierin, *sf. Geog.* Żmudzinka; Samogi'tisch, *a. Geog.* Żmudzki.

Samoje'de, *sm. Geog.* Samojeda; Samoje'denla'nd, *sn. Geog.* kraj Samojedów; Samoje'disch, *a. Geog.* Samojedzki; Samojedny.

Sa'mstag, *sm.* (Sonnabend) sobota.

Sa'muel, *sm. npr.* Samuel.

Sanct, Sankt, *a.* święty; Sanct Paulus, *Kg.* Święty Paweł; Sancta Magdalena, *Kg.* Święta Magdalena; St. Petersburg, *Geog.* Petersburg; Sanctificati'on, *sf. Kg.* uświęcenie; Sanctifici'ren, *va. Kg.* świętym uczynić; w liczbę świętych policzyć.

Sanctua'rium, *sn. Kg.* sanktuaryum, miejsce, gdzie się świętości chowają.

Sand, *sm. Ng.* piasek; es waren ihrer wie — am Meere, *było ich jak piasku w morzu; Jemandem — in die Augen streuen, *oczy komu zamydlić; *otumanić go; Sand-, *a.* piaskowy; Sa'ndaal, *sm. Ng.* piasecznik; węgorzyca; tobijak.

Sanda'le, *sf.* sandał; Sanda'len, *pl.* sandałki.

Sa'nd-Allee', *sf. Gtn.* chodnik (w ogrodzie) piaskiem wysypany.

Sa'ndarach, s. Sa'ndrach.

Sa'ndart, s. Sa'nder.

Sa'ndbad, *sn.* kąpiel piaskowa; Sa'ndball, s. Sa'ndkloß; Sa'ndbank, *sf. Sw.* piaszczyzna; piaszczysty hak; Sa'ndbeere, *sf. Ng.* chróścina jagodna; Sa'ndberg, *sm.* piaskowa góra; -dboden, *sm.* piaszczysty grunt; piaszczyzna; -dbohrer, *sm.* świder do wiercenia piasku ze studni; -dbörse, -dbarsch, s. Sa'nder; -dbrod, *sn. Ng.* migdał ziemny; -dbruch, *sm. Hlk.* strzaskanie kości, złamanie na drobne trzaski; -dbüchse, *sf.* piaseczniczka; piasetniczka; —, *morze piaseczkowe (o okolicy piaszczystéj); -ddüne, *sf.* zaspa piaszczysta.

Sa'ndel, Sa'ndelbau'm, *sm. Ng.* sandal (drzewo); Sa'ndelho'lz, *sn. Ng.* sandałowe drzewa (jako materyał).

Sa'nden, *va.* piaskiem posypować.

Sa'nder, *sm. Ng.* (Fisch) sandacz (ryba).

Sa'ndfarbe, *sf.* kolor piaskowy; Sa'ndfaß, *sn.*, Sa'ndfäßchen, *sn. dim.* beczułka na piasek; s. a. Sa'ndbüchse; Sa'ndfege, *sf. Bk.* krata mularska drociana; Sa'ndfeld, *sn.* piaszczyste pole; -dfisch, s. Sa'ndaal; -dfläche, *sf.* płaszczyzna piaszczysta; -dform, *sf.* forma z piasku (do odlewów); Sa'ndfrau, *sf.* piasecznica, kobieta sprzedająca piasek; -dfuhre, *sf.* wożenie

piasku; fura piasku; Sa'ndgalle, *sf.* piaszczysty kawał w roli; -dgang, *sm.* chodnik piaskiem wysypany; -dge-bi'rge, *sn.* góry piaskowe; -dgegend, *sf.* okolica piaszczysta; -dgrube, *sf.* dół gdzie piasek kopią; piaskownia; -dgrund, *sm.* grunt piaszczysty; -dguß, *sm. Mech.* odlew w formie z piasku; -dhaargras, *sn. Ng.* życica piaskowa; -dhafer, *sm. Ng.* owies wąsatek; -dhase, *sm. Ng.* zając alpejski; — (beim Kegelspiel) rzut piaseczny (kiedy kula z deski na piasek się stoczy); -dhaufen, *sm.* kupa piasku; -dhügel, *sm.* pagórek piaszczysty; Sa'ndhuhn, *sn. Ng.* stepuwka; Sa'ndig, *a.* piaszczysty; -dkicher, *sf. Ng.* traganek piaskowy; -dkloß, *sm. Hlk.* zapalenie jąder; -dkorn, *sn.* ziarnko piasku; żyto z piaszczystego gruntu; -dkraut, *sn. Ng.* piaskowe ziele; piaskowiec; -dkresse, f. Bau'ernse'nf; -dland, *sn.* grunt piaszczysty; -dlauch, *sm. Ng.* czosnek piaskowy; -dläufer, *sm. Ng.* pardwa; kulig; -dlieschgras, *sn. Ng.* brzanka piaskowa; -dlilie, f. E'rdspinnenkrau't; -dmann, *sm.* piasecznik; —, *Morfeusz; der — kommt, *już Morfeusz przychodzi, już się oczy zlepiają; -dmohn, f. A'ckermoh'n; -dmühle, *sf.* młynek piaskowy.

Sa'ndrach, *sn. Ng.* (Pflanze) sandaraka; Sa'ndraute, f. Hei'dese'nf; -dregen, *sm.* piaskowy deszcz, piasek jak deszcz spadający; -dreiter, *sm. iron.* jeździec piaskowy (t. j. nieumiejętny, którego koń na piasek zrzuca); -driedgras, *sn. Ng.* turzyca piaskowa; -drohr, -dschilf, *sn. Ng.* trzcina piaskowa; -dsack, *sm.* worek piasku od. z piaskiem, na piasek; -dschimmel, *sm.* siwek nakrapiany (koń); -dscholle, *sf.* bryła piasku; płaszczyzna piaszczyska; -dschote, f. Sa'ndkicher; -dsegge, f. Sa'ndriedgras; -dstaub, *sm.* kurz z piasku; -dstein, *sm. Ng.* piaskowy kamień; piaskowiec; Sa'ndsteinbrech, *sm. Ng.* rzęsa skalna; -dsteinbru'ch, *sm.* góra, gdzie kamień piaskowy łamia; -dufer, *sn.* piaszczysty brzeg; -duhr, *sf.* zegar piaskowy; klepsydra; -dvoll, *a.* pełen piasku; -dwagen, *sm.* wóz do piasku; -dweg, *sm.* droga piaszczysta; -dweide, *sf. Ng.* rogita; -dweizen, f. A'ckerwei'zen; -dwüste, *sf.* step; pustynia piaszczysta.

Sanft, *a.* łagodny; — werden złagodnieć; Jemanden — machen złagodzić kogo; —, *ad.* łagodnie; *lekki; sanfter, sich sanft erhebender Hügel pagorek łagodnie; — liegen miękko leżéć.

Sä'nfte, *sf.* lektyka; f. a. Sa'nftheit; Sä'nftenpfe'rd, *sn.* koń do lektyki; -tenstla'nge, *sf.* drąg od od. do lektyki; Sä'nftenträ'ger, *sm.* lektykarz; niewolnik od. sługa do noszenia lektyki.

Sa'nftheit, *sf.* łagodność; Sa'nftherzig, *a.* łagodnego serca.

Sä'nftigen, f. Besä'nftigen.

Sä'nftlich, f. Sanft.

Sa'nftmuth, *sf.* łagodność umysłu; Sa'nftmüthig, *a.* łagodnego umysłu.

Sang, *sm.* (Gesang): mit — u. Klang, *ze śpiewaniem i muzyką; Sa'ngdichter, *sm.* poeta liryczny; -gdichtkunst, *sf.* poezya liryczna.

Sa'ngen, *sf. pl.* (geröstete Aehren) świeże kłosy uprażone ogniem.

Sä'nger, *sm.* śpiewak; piewca; *poeta; Sä'ngerin, *sf.* śpiewaczka.

Sa'ngesbru'der, *sm.* towarzysz śpiewak; Sa'ngesbrü'derschaft, *sf.* towarzystwo śpiewaków; Sa'ngführer, *sm. Tk.* dyrygujący śpiewem; Sa'nggedi'cht, *sn. Dtk.* poema liryczne od. do śpiewania; Sa'nglich, *a. Tk.* śpiewny; Sa'ngständchen, *sn. dim. Tk.* serenada ze śpiewem.

Sangui'niker, *sm.* krewnik; *człowiek letkokrwisty; Sangui'nisch, *a.* krwisty; —, *żywy, gorący, porywczy; letkokrwisty.

Sa'ngvogel, *sm. Ng.* ptak śpiewający.

Sanhe'drin, *sm.* najwyższy sąd; najwyższa rada w Jeruzalem.

Sani'kel, *sm. Ng.* (Pflanze) zankiel; czarne ziele.

Sanitä'tscolle'gium, *Stw.* f. Gesu'ndheitsra'th.

Sa'phir, Sa'pphir, *sm. Ng.* szafir (kamień drogi); Sa'phirblau, *a.* szafirowy; szafirowego koloru; Sa'phirrubi'n, *sm.* szafirowy rubin.

Sa'ppe, f. Lau'fgraben.

Sa'ppen, f. Sappi'ren.

Sapperlo't, Sapperme'nt, *int.* daj go katu! mospanie! a to nie żart! bogdaj to licho wzięło!

Sappeu'r, *sm. Kw.* saper; Sappeu'r-, Sappeu'rs-, *a. Kw.* saperski.

Sa'pphisch, *a. Dtk.* saficzny.

Sappi'ren, Sa'ppen, *vn.* (h.) *Kw.* podkopy robić; miny kopać.

Sarace'ne, *sm. Geog.* Saracen; Sarace'nin, *a. Geog.* Saracenka; Sarace'nisch, *a. Geog.* Saraceński.

Sa'raß, Sa'rraß, *sm.* szabla; pałasz. [di'nierin.

Sa'rde, Sa'rdin, f. Sardi'nier, Sar-

Sarde'lle, *sf. Ng.* sardela; śledzik; Sarde'llen-, *a. Ng. Kk.* sardelowy; Sarde'llensala't, *sm.* sałata z sardelami; Sarde'llensau'ce, Sarde'llentu'nke, *sf. Kk.* sos sardelowy.

Sa'rder, *sm. Ng.* karneol (kamień).

Sardi'nien, *sn. Geog.* Sardynia; von, aus —, Sardi'nisch, *a. Geog.* sardyński; Sardi'nier, *sm.* Sardyńczyk; Sardi'nierin, *sf. Geog.* Sardynka.

Sardo'nisch, *a.* sardoniczny; sardonisches Lachen uśmiech sardoniczny.

Sardo'nix, *sm. Ng.* sardonik (kamień).

Sarg, *sm.* truna; trumna; Jemandem ein Nagel zum Sarge sein, *być komu przyczyną do śmierci; Sarg-, *a.* trumienny; trunny; Sa'rgbeschla'g, *sm.* okucie trumny; Sa'rgdeckel, *sm.* wieko od od. do trumny; -gmagazi'n, *sn.* skład trumien; -gnagel, *sm.* gwóźdź do od. od trumny; -gtuch, *sn.* całun.

Sarma'te, *sm. Geog.* Sarmata; Sarma'tien, *sn. Geog.* Sarmacya; Sarma'tin, *sf. Geog.* Sarmatka; Sarma'tisch, *a. Geog.* Sarmacki; po Sarmacku. [lekarski.

Sarsapari'lla, *sf. Ng.* kolcowej

Sa'rsche, *sf.* sarża; serża.

Sa'rter, *sm.* (Schiffsmodell) *Sw.* model struktury wewnętrzéj okrętu i jego szerzy i długości.

Sa'ßhaft, Se'ßhaft, *a.* osiadły; zamieszkały.

Sassafra'ß, *sm. Ng.* sasafras; Sassafra'ß-, *a. Ng. Hlk.* sasafrasowy.

Sa'sse, *sm.* f. Sa'chse; f. a. Ansä'ssig (Bürger); Sa'ssisch, f. Sä'chsisch.

Sa'tan, *sm.* szatan; hebe dich weg von mir, —! pódź precz, Szatanie, idź odemnie! Sa'tans-, Sata'nisch, *a.* szatański; Sa'tanse'ngel, *sm.* anioł z rogami.

Satelli't, *sm.* satelita.

Sati'n, *sm. W.* satyn; półjedwabna materya.

Sati're, rc. f. Saty're, rc.

Satisfactio'n, *sf.* satysfakcya.

Satra'p, *sm.* satrapa; namiestnik; rządca prowincyi; Satrapie', *sf.* satrapia.

Satt, *a.* syty, syt; Jemanden — machen nasycić kogo; — werden nasycić się; sich — essen, trinken najeść się (do sytu); sich — lachen, *naśmiać się; (NB. Bei Zeitwörtern wird „satt", d. h. genug, zur völligen Genüge, meist durch die Verhältnißwörter *na*— oder *od*— gegeben:) er kann sich nicht — spielen, *nie może się *na*grać; ich kann mich an dem Buche nicht — lesen, *nie mogę się *na*czytać téj książki; er kann sich nicht — küssen, *nie mógł się *od*całować; etwas — haben, od. einer Sache — sein, *już mi się co przykrzy od. sprzykrzyło; ich habe das Leben —, *jużem się nażył; du wirst es bald — bekommen, *nie długo ci się to sprzykrzy; ich habe — zu essen, zu thun, *mam po uszy jadła, do roboty.

Sa'ttel, *sm.* siodło; ohne — reiten jechać oklep, bez siodła; sich in den — schwingen wskoczyć na siodło; *zręcznie się czego dorwać; *przez szybki i zręczny obrot dojść do czego; fest im — sitzen mocno się trzymać na siodle; *być pewnym swego, *nie mieć obawy, aby można stracić to co się nabyło, aby można być wyrugowanym, przekonanym; Jemandem in den — helfen podsadzić kogo na siodło; *dopomódz mu do osiągnienia celu, do dojścia do czego; Jemanden aus dem — heben z siodła kogo zrzucić; *wysadzić go, *wyrugować go z urzędu; *nie dać mu osiągnąć celu; in allen Sätteln gerecht sein, in alle Sättel passen, *umieć jechać na każdym siodle; Sa'ttel-, *a.* siodłowy; Sa'ttelbau'm, -lbo'gen, *sm.* łęk (u siodła); -lbei'n, *sn. Zk.* siodło; -lda'ch, *sn. Bk.* dach dwupoły, dwuokapowy; -lde'cke, *sf.* powłoka na siodło; -lfe'rtig, *a.* gotowy do wsiadania na koń; -lfe'st, *a.* mocno w siodle siedzący; er ist nicht — genug nie dobrze się trzyma w siodle; -lfrei', *a.* wolny od pańszczyzny; -lgu'rt, *sm.* popręg; -lho'f, *sm.*, -lgu't, *sn.* majętność wolna od pańszczyzny; -lho'lz, *sn.* drzewo na siodła; -lki'ssen, *sn.* poduszka u siodła; -lkne'cht, *sm.* masztalerz; -lkno'pf, *sm.* kula u siodła; Sa'tteln, *va.* osiodłać (konia); früh gesattelt, spät geritten, *wcześnie do jazdy wszystko przygotować, a późno wyjechać, *śpiesznie co zacząć, a potém zwłóczyć; -lpfe'rd, -lro'ß, *sn.* koń siodłowy; -lste'g, *sm.* kabłąk u siodła; -lta'sche, *sf.* torba u siodła (na potrzeby podróżne); -lzeu'g, *sn.* siodło ze wszystkiemi potrzebami.

Sa'ttheit, *sf.* sytość.

· Sä'ttigen, *va.* sycić; nasycić; sich an, mit etwas — nasycić się czém; Sä'ttigend, *ppr.* u. *a.* sytny; Sä'tti-

gung, *sf.* nasycenie; Sä'ttigungs-pu'nkt, *sm.* punkt nasycenia, t. j. płyn już więcéj ciała jakiego rozpuszczać nie może.

Sa'ttler, *sm.* siodlarz; Sa'ttler-, Sa'ttlers-, *a.* siodlarski; Sa'ttlera'rbeit, *sf.* siodlarska robota; Sattlerei', *sf.*, Sa'ttlerha'ndwerk, *sn.* siodlarstwo.

Sa'ttsam, *a.* dostateczny, wystarczający; —, *ad.* podostatkiem; dosyć; do sytu; es ist — bewiesen dostatecznie jest dowiedzione; Sa'ttsamkeit, *sf.* dostateczność.

Sa'turei, *sf. Ng.* cząbr.

Sa'tyr, *sm. Myth.* satyr; Sa'tyr-, Sa'tyrs-, *a. Myth.* satyrowy, satyrski.

Saty're, *sf.* satyra; wiersz ganiący złe obyczaje; Saty'riker, Saty'rendichter, Saty'renschreiber, *sm.* satyryk, pisarz satyr; szydziciel; Satyri'asis, *sf. Hlk.* satyryjska choroba; Saty'risch, *a.* satyryczny; satyrisches Wesen satyryczność; Satyrisi'ren, *va.* (h.) satyrykować; szydzić, satyrować.

Satz, *sm.* stawka; skok; sus; einen — thun skok zrobić; susa dać; das Pferd that einen — auf die Seite koń rzucił się w bok; Sätze machen, *wybiegi robić; —, *Tk.* układ, kompozycya; — pozycya w rachunku; — garnitur, pewna ilość jednakich rzeczy, osobliwie takich, z których jedna w drugą wchodzi; — osad, ustojny; fusy; to, co się ustaje i osiada; — zarybek, rybki na rozmnożenie do wody wsadzone; —, *Spl.* zdanie; bilde mir aus diesen Wörtern einen — ułóż mi z tych wyrazów zdanie; — zdanie; twierdzenie; to, co kto utrzymuje od. podaje za pewne; —, *Tk.* zatrąbienie; drei Sätze blasen, *Tk.* trzy razy zatrąbić.

Sa'tzband, *sn. Spl.* (Copula) łącznik, spójnia; Sa'tzhase, *sm. Jäg.* zając samica; Sa'tzkarpfen, *sm.* karp' do z sadu, na rozmnożenie; karp' na zarybienie; Sa'tzmöhre, *sf. Ldw. Gtn.* marchew na nasienie; Sa'tzteich, *sm.* sadz (na ryby); sadzawka; staw zarybiony.

Sa'tzung, *sf.* ustawa; uchwała; —, *Kg.* dogma, ustawa wiary; prawidło do wierzenia; Sa'tzungsle'hre, *sf. Kg.* dogmatyka.

Sa'tzweide, *sf.* wierzba do zasadzenia; Sa'tzzeit, *sf. Jäg.* czas kocenia się zajęcy itd.

Sau, *sf. Ng.* świnia; —, *żyd, *plama atramentem na papierze zrobiona; —, *(unflätiger Mensch) plugawiec; —, *(unflätiges Frauenzimmer) plugawica; die Perlen vor die Säue werfen, *rzucić świniom perły, a one myślą że groch; Sau, *sf. Geog.* (Fluß) Sawa.

Sau'ber, *a.* u. *ad.* czysty, chędogi, schludny; czysto, chędogo, schludnie; porządny; porządnie; — mit etwas umgehen ostrożnie się z czém obchodzić; das ist ein sauberer Vogel, Zeisig, Patron! *iron.* a to mi ptaszek! [tacz.

Säu'berer, *sm.* czyściciel; zmia-

Sau'berkeit, *sf.* czystość; chędogość; schludność.

Säu'berlich, *ad.* (behutsam, vorsichtig) ostróżnie; łaskawie; pięknie; — mit Jemandem umgehen, *łaskawie się obchodzić z kim.

Säu'berling, *sm. iron.* schludniś; elegant; ochędożniś; przesadzający w czystości.

Säu'bern, *va.* czyścić, chędożyć; von etwas — oczyszczać z czego; Säu'berung, *sf.* chędożenie; oczyszczenie; ochędożenie.

Sau'blume, f. Lö'wenzah'n; Sau'bohne, *sf. Ng.* wyka; bob; Sau'braten, f. Schwei'nebraten; Sau'brod, *sn. Ng.* gdula ziemna.

Sau'ce, *sf.* (Brühe) *Kk.* sos.

Sau'distel, f. Gä'nsedistel.

Sau'er, *a.* kwaśny; — werden zkwaśnieć; saure Arbeit, *gorzka, mozolna praca; — arbeiten, *gorzko, mozolnie, ciężko pracować; sich etwas — werden lassen, *ciężko się nad czém mozolić; Jemandem das Leben — machen, *życie komu zatruć goryczą, zakwasić; das kommt mir — an, *z przykrością mi to przychodzi; das kostet mir sauren Schweiß, *to mnie kosztuje wiele gorzkiéj pracy; ein saures Gesicht, *kwaśna twarz, *twarz ponura.

Sau'era'mpfer, *sm. Ng.* szczaw; szczaw kwaśny; Sau'erbra'ten, *sm. Kk.* pieczeń w occie moczona; Sau'erbrü'he, *sf. Kk.* kwaśna zupa; Sau'erbru'nnen, *sm.* kwaśny zdrój; szczawa; szczawnica; kwaśna woda mineralna; Sau'erdo'rn, *sm. Ng.* kwaśnica pospolita; Sauerei', *sf.* świństwo, *niechlustwo; *rzecz niechlujna; Sau'erflei'sch, *sn.* mięso w occie moczone, albo zrobione na kwaśno; Sau'erho'nig, *sm.* octomiód; Sau'erkä'se, *sm.* sér z kwaśnego mléka; Sau'erki'rsche, *sf. Ng.* wiśnia kwaśna; Sau'erklee', *sm. Ng.* szczaw mniejszy, polny; Sau'erkrau't, *sn. Kk.* kapusta kwaśna od. kiszona.

Säu'erlich, *a.* kwaskowaty; przykwaśny; Säu'erlichkeit, *sf.* kwaskowatość; Säu'erling, f. Sau'erampfer, Sau'erbru'nnen.

Säu'ern, *vn.* (h.) kwaśnieć; was nicht sauert, das süßt nicht, *bez prace nie będą kołace; *kto chce ryby jeść, musi się zmoczyć; du lieg' u. saure! *siedź grzybie, aż cię kto zdybie!

Säu'ern, *va.* kwasić.

Sau'ersa'lz, *sn. Schdk.* sol kwaśna; podsolan; Sau'ersa'lzstoff, *sm. Schdk.* kwasoczyn; kwasoród; podkwas; kwasotwor; Sau'ersehend, *a.* kwaśną twarz mający.

Sau'erstoff, *sm. Ng. Schdk.* kwasoród; Sau'ersto'ff-, Sau'ersto'ffartig, *a. Schdk.* kwasoczynny, kwasorodny; Sau'erstoffga's, *sm. Schdk.* gas kwasorodny.

Sau'ersü'ß, *a.* słodkokwaskowaty; eine sauersüße Miene, *mina pół słodka pół kwaśna.

Sau'erteig, *sm.* kwas (piekarski).

Sau'erto'pf, *sm.*, Sau'ermau'l, *sn.* **iron.* tetryk; maruda; *człowiek kwaśny; marudny, tetryczny; Sau'ertö'pfisch, *a.* *marudny, tetryczny.

Sau'erwa'sser, *sn.* kwaśna woda.

Sau'essen, *sn.* *świńskie jadło (nieczyste, plugawe, jakby dla świń zrobione). [dzików.

Sau'-Fang, *sm. Jäg.* łowienie

Sau'faus, *sm.* moczymorda; dybidzban; suszykufel; moczywąs; żłopak; żłopacz; Sau'fbruder, Sau'fschwester, f. Säu'fer, Säu'ferin.

Sau'fen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (saufe, säufst, soff, gesoffen) pić (o zwierzętach); żłopać; er trinkt nicht, sondern er säuft nie pije, ale żłopie; Sau'fen, *sn.* picie; żłopanie; pijaństwo, opilość; sich an das — gewöhnen przyzwyczaić się do pijaństwa.

Sau'fenchel, f. Haa'rstrang.

Säu'fer, *sm.* pijak; Säu'ferin, *sf.* pijaczka.

Sauferei', *sf.* pijaństwo.

Sau'ffinne, *sf.* krosta z pijaństwa; -gela'g, *sn.* schadzka pijacka; -gese'llschaft, *sf.* towarzystwo pijackie; -gurgel, *sf.*, -hals, *sm.*, -haus, *sm. iron.* bibosz; pijak; -haus, *sn.* dom pijacki; -held, *sm.* bohater do kieliszka; -krank, *a.* chory z pijatyki.

Sau'-Fleisch, f. Schwei'nefleisch.

Sau'flied, *sn.* piosnka pijacka; -lust, *sf.* pociąg do pijatyki; -lustig, *a.* chęć do pijatyki mający.

Sau'fraß, Sau'fressen, f. Sau'essen.

Sau'fsack, *sm. iron.* kałdon pijacki; das ist ein rechter —, *ten leje w siebie jak w ceber; -fschuld, *sf.* dług pijacki; -fsucht, *sf.* namiętność do pijaństwa.

Sau'g-A'der, *sf. Zk.* naczynie wysysające, chłoniące, limfatyczne.

Säu'gamme, *sf.* mamka (karmiąca piersiami).

Sau'-Garn, *sn. Jäg.* sieć na dziki.

Sau'gbündel, *sn.* papka od. węzełek do ssania; Sau'gefe'rkel, *sn.* prosię u cycka, od cycka; Sau'gefi'sch, *sm. Ng.* trzymonaw (ryba).

Sau'g-Egel, f. Blu'tegel.

Sau'gegla's, Sau'gefä'nnchen, *sn. dim.* flaszeczka, koneweczka od. smoczek do ssania; Sau'geho'rn, *sn.* rożek do ssania; Sau'gefa'lb, Sau'gela'mm, *sn.* cielę, jagnię od od. u cycka.

Sau'gen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (sauge, sog, od. saugte, gesogen, od. gesaugt) ssać; aus etwas — wysysać z czego; in sich — wsysać, wciągać w siebie; etwas, an etwas — ssać co; sich voll — nassać się; naciągnąć w siebie; etwas aus den Nägeln —, *z palca co wyssać; *zmyślić; saugendes Kind, Lamm dziecię przy piersi; jagnię u cycka.

Säu'gen, *va.* karmić (piersią); piersi dawać; cycka dawać; mamczyć; Säu'gend, *ppr.* u. *a.* karmiący.

Sau'gepu'mpe, *sf.* pompa ssąca.

Sau'ger, f. Pu'mpensau'ger; Sau'gefi'sch.

Säu'gerin, *sf.* karmicielka.

Sau'geröh're, *sf.* rura ssąca (u pompy); Sau'gerü'ssel, *sm.* ryjek (u owadu, którym się wpija).

Säu'gethie'r, *sn. Ng.* zwierzę ssące; Säu'geto'chter, *sf.* córka mléczna (ze względu na kobietę, która ją mamczyła).

Sau'gewe'rk, *sn.* machina ssąca, wodociągowa; Sau'gezah'n, *sm.* jeden z pierwszych zębów u konia; Sau'ggefä'ß, *sn. Zk.* naczynie ssące, limfatyczne.

Säu'gling, *sm.* niemowlę przy piersi będące; *dzieciuch, *człowiek dziecinnego rozumu, połgłowek.

Sau'-Glocke, *sf.* dzwonek świński; mit der — läuten, *§ bredzić nieprzystojne rzeczy.

Sau'hatz, *sf. Jäg.* polowanie na dziki; Sau'hirt, *sm.* świniarz; pastuch od świń, świniarczyk; świniopas;

Sau'hund, *sm. Ldw. Jäg.* pies na dziki; Sau'igel, f. Sau'kerl.
Säu'isch, *a.* świński; —, *ad.* po świńsku; nieochędożnie. [hatz.
Sau'jagd, *sf.*, Sau'jagen, f. Sau'-
Sau'kerl, *sm.* § świntuch; niechluj; Sau'koch, *sm.*, Sau'köchin, *sf. iron.* jechlujny kucharz; jechlujna kucharka; Sau'kraut, *sn. Kg.* smogliczka.
Säu'le, *sf.* słup; filar; słupiec; f. a. De'nksäule; Säu'lchen, *sn. dim.* słupek.
Sau'leben, *sn.* § świńskie życie; Sau'leder, *sn.* świńska skóra; —, ** § świnia; niechluja; plucha.
Säu'len-, *a.* słupowy; słupkowy; Säu'lenanlauf, *sm. Bk.* wpływ (słupa); -lenbreite, *sf.* szérokość słupa; -lendach, *sn. Bk.* podsłupie; -lendick, *a.* gruby jak słup; -lendicke, *sf.* grubość słupa; -lenförmig, *a.* słupiasty; kształtu słupa; -lenfuß, *sm.* podnoże od. podwalina słupa; -lengang, *sm. Bk.* portyk; wiata; kolumnada; -lengetragen, *a.* na słupach oparty, stojący; -lenglied, *sn. Bk.* część slupa; -lenhalle, *sf. Bk.* sala na filarach; -lenhals, *sm.* szyja głowicy słupa; -lenhaupt, *sn.*, -lenkopf, *sm.* głowica, kapitel; -lenknauf, -lenknopf, *sm.* nagłówka, nadgłówka; gałka na słupie; -lenkranz, *sm.* słupowieniec; słupokraniec; -lenkuppelung, *sf.* wiązanie słupów; -lenlaube, *sf. Bk.* chodnik na filarach; portyk; -lenordnung, *sf.* porządek architektoniczny; -lenreihe, *sf.* rząd słupów; -lenschaft, *sm.* trzon słupa; -lensteher, *sm. Gsch.* człowiek na słupie stojący; stylita; -lenstellung, *sf.* postawa słupa; -lenstuhl, *sm.* podsłupie, podnoże oder podkład słupa; -lenthor, *sn.* brama ze słupów; -lenweite, *sf.* odległość słupów (od siebie); -lenwerk, *sn. Bk.* budowla ze słupów od. na słupach; słupy; kolumnada.
Sau'löffel, f. Flu'ßkraut.
Saum, *sm.* brzeg; kraj; lamowanie; obszywka; obwódka; Säu'mchen, *sn. dim.* brzeżek; lamowka; obwódka. [dek.
Sau'-Magen, *sm.* świński żołą-
Sau'melde, *Ng.* f. Gä'nsefuß.
Säu'men, *vn.* (h.) ociągać się; zwłóczyć; omieszkać; mit etwas — ociągać się z czém; ohne zu — bez zwłoki; bezzwłocznie; bez omieszkania; —, *va.* obrąbiać, lamować co; obszywkę dawać; brzeg dać od. zrobić koło czego.
Sau'mensch, *sn.* *§ plucha.
Säu'mer, *sm.* opieszalec; lubiący zwłoczyć; f. a. Sau'mpferd.
Sau'm-Esel, *sm.* osiel juczny.
Sau'mfarrn, *sm. Ng.* orlica, zgasiewka; Sau'mhaft, Säu'mig, *a.* opieszały.
Sau'milch, *sf.* świńskie mléko.
Säu'mling, *sm.* opieszalec.
Sau'mnachschleppend, *a.* suknią za sobą włóczący.
Säu'mniß, *sf.* mitręga; zwłoka.
Sau'm-Ochs, *sm.* wół, juczny; Sau'mpferd, *sn.* koń juczny; koń tłómokowy, ciężarowy; Sau'msattel, *sm.* kulbaka juczna; siodło juczne.
Sau'mselig, *a.* opieszały; Sau'mseligkeit, *sf.* opieszałość.
Sau'mthier, *sn.* bydlę juczne.
Sau'mutter, *sf.* maciora.

Sau'nest, *sn.* świńskie gniazdo; *chlew, *mieszkanie plugawe.
Sau'nickel, *Ng.* f. Sa'nikel; —, *§ f. Sau'mensch. [Schwei'npelz.
Sau'ohr, Sau'pelz, f. Schwei'nsohr,
Säu're, *sf.* kwaśność; kwas; Säu'rebildend, *a.* tworzący kwas; Säu'rebrechend, *a.* niszczący kwas.
Sau'rüssel, *sm. Zk.* świński ryj.
Saus, *sm.* hałas; wrzask; szum; in — u. Braus leben, *szumnie żyć.
Sau'sack, *sm.* świński żołądek nadziany (jak kiszka); maciek. [nia.
Sau'schwemme, *sf.* kałuża świ-
Sau'sekopf, *sm.* *świszczypała.
Säu'sel, *sm.* szeleśnik, szmer (wiatru). [cząca.
Sau'selaut, *sm. Spl.* głoska sy-
Säu'seln, *vn.* (h.) łagodnie szeleścić (jak wietrzyk, drzewo, gaj); —, *szeplenić; *syczącym głosem mówić; szeleścić (skrzydłami); Säu'seln, *sn.* szeleścik; szmer łagodny.
Sau'sen, *vn.* (h.) szumieć (jak wicher, las); die Ohren sausen mir w uszach mi szumi; Sau'sen, *sn.* szum; szumienie. [szumiący.
Sau'sewind, *sm.* wicher; wiatr
Sau'spieß, *sm. Jäg.* oszczep na dziki; Sau'stall, f. Schwei'nestall; Sau'trank, *sm.* * § świński trunek (plugawy, nieczysty napitek); Sau'treiber, f. Schwei'ntreiber; Sau'trog, *sm.* szaflik dla świn.
Sauvega'rde, *sf. Kw.* straż dla bezpieczeństwa przydana.
Sau'wirthschaft, *sf.* * § świńskie gospodarstwo (niechlujne).
Savoya'rd, Savoya'rdin, Savoya'rden-, f. Savo'yer, Savo'yerin, Savo'yisch.
Savo'yen, *sn. Geog.* Sabaudya; von, aus — Sabaudzki; Savo'yer, *sm. Geog.* Sabaudczyk; Savo'yerin, *sf. Geog.* Sabaudka; Savo'yerkohl, *sm. Ng. Gtn.* (Wirsing) kapusta Sabaudska; ogrodnik; Savo'yisch, *a. Geog.* Sabaudski.
Sbi'rre, *sm.* zbir; ceglarz; f. a. Hä'scher. [świerzbnica.
Scabio'se, *sf. Ng.* dryakiew;
Sca'la, *sf.* skala (w muzyce, miernictwie i przenośnie); f. a. Ma'ßstab.
Scandi'ren, *va. Dtk.* skandować (wiersze).
Scapulie'r, *sm. Kg.* skaplerz.
Scarte'ke, *sf. Litt.* piśmidło; pisanina; bazgranina.
Sce'ne, *sf. Sb.* scena, miejsce w teatrze, gdzie aktorowie występują; część aktu dramatu; zdarzenie jakie osobliwe; Sce'nisch, *a. Sb.* sceniczny, teatralny; Scenographie', *sf. Sb.* scenografia, malowanie w perspektywie; Scenogra'phisch, *a. Sb.* scenograficzny.
Sce'pter, Ze'pter, *sm.* u. *sn.* berło; Sce'pterträ'ger, *sm.* *berłonosz.
Schaaf, **Schaam**, 2c. f. Schaf, Scham, 2c.
Schaar, *sf.* gromada, kupa, tłum, zgraja; Schaa'renweise, *a.* u. *ad.* gromadami; kupami; słumami.
Scha'be, *sf. Ng.* owad niszczący, gryzący; — (Werkzeug) skrobadło; narzędzie do obskrobywania.
Schä'be, *sf.* paździerze lnu lub konopi.
Scha'bebank, *sf.*, Scha'bebrett, *sn.* ławka, deska, na której się co obskrobuje.

Scha'beisen, *sn.* skrobacz; skrobadło; Scha'bemesser, *sn.* nóż do skrobania; Scha'ben, *va.* skrobać; sich — skrobać się, drapać się po skórze; Jemandem ein Rübchen —, * gzy, gzy, gzy, marchewka! czynić.
Scha'bernack, *sm.* figiel; psota; psikus; Jemdm. einen — spielen, thun figla komu wypłatać; psikusa mu zrobić; das hat er mir zum — gethan to mi zrobił na psotę; Scha'bernacker, *sm.* figlarz; psotnik; Scha'bernä'ckisch, Scha'berne'ckend, *a.* psotny, figlarny.
Schä'big, *a.* wytarty (suknia); parszywy; schäbiger Geiz, * brudne skąpstwo.
Scha'bkäfer, *sm. Ng.* karakan.
Schabra'cke, *sf.* czaprak.
Scha'bsel, f. A'bschabsel.
Schach, Schah, *sm. Stw.* Szach (Perski monarcha).
Schach, *sn.* szachy (gra); — spielen w szachy grać; — bieten szach dać; Jemanden — machen zaszachować kogo; ich stehe noch im — jeszcze jestem w szachu; Jemandem — bieten, *śmiały opór komu stawić; *oprzéć mu się; Schach-, *a.* szachowy; Scha'chbrett, *sn.* szachownica.
Scha'cher, *sm.* szachrajstwo; sich auf den — legen szachrajstwem się trudnić.
Schä'cher, *sm.* łotr; rozbójnik; elender, armer —, * wielkie biedaczysko.
Schacherei', *sf.* szachrowanie; szachry; Scha'cherer, *sm.* szachraj; Scha'cherju'de, *sm.* żyd szachrajstwem się trudniący; Scha'cherha'ndwerk, *sn.* szachrajskie rzemiosło.
Scha'cherkreu'z, *sn.* krzyż łotrowski (w kształcie Y).
Scha'chern, *vn.* (h.) szachrować.
Scha'chfeld, *sn.* pole na szachownicy; Scha'chfigu'r, f. Scha'chstein; Scha'chmatt, *a.* (im Schachspiel) całkiem zamatowany; er ist ganz —, *już całkiem zniszczał; *już zupełnie z sił spadł, wszelką moc postradał, itd.; Scha'chspiel, *sn.* gra w szachy; Scha'chspieler, *sm.* gracz szachowy; szachownik; szachista; Scha'chspielerei', *sf.* namiętne upodobanie w grze szachów; Scha'chstein, *sm.*, Scha'chfigu'r, *sf.* bierka szachowa; pion.
Schacht, *sm. Bw.* szyb; szyba; szacht; Schacht-, *a. Bw.* szachtowy.
Scha'chtafel, f. Scha'chbrett.
Scha'chtel, *sf.* pudło; pudełko; eine alte —, ** stary grat; ** stara kwoka (o kobiecie); Scha'chtel-, *a.* pudełkowy; Scha'chtelbo'rste, *sf.* szczeć pudełkowa; Schä'chtelchen, *sn. dim.* pudełeczko; Scha'chteldeckel, *sm.* wieko od od. do pudełka; Scha'chtelhalm, *sm. Ng.* skrzyp; chwoszczka; przęstka; przybus; -chtelmacher, *sm.* pudełkarz; fabrykant pudełek; -chtelmaler, *sm.* malarz pudełkowy; —, **iron.* bazgrała; *bazgracz; -chtelmalerei', *sf.* **iron.* bazgranina malarska.
Scha'chteln, *va.* w pudełko od. w pudełka pakować; skrzypiem gładzić; Scha'chtelsaft, *sm.* marmelada; konfitury z brzoskwiń itd. (które w pudełkach przesyłają).
Scha'chten, *va.*: geschachtetes Feld, *Wpk.* pole w kształcie szachownicy na kwadraty podzielone.
Schä'chten, f. Schla'chten; Schä'chter, f. Schlä'chter.

Scha'chthalm, s. Scha'chtelha'lm.

Scha'chtkraut, s. Glie'dkraut.

Scha'chtofen, *sm. Bk.* piec szachtowy.

Schä'cke, Schä'ckig, s. Sche'cke, 2c.

Scha'de, Scha'den, *sm.* szkoda; Schaden leiden, zu — kommen szkodę ponieść; das thut dir keinen — to ci nie szkodzi; na tém nic nie szkodujesz; das soll dein — nicht sein, *nie będziesz miał na tém szkody; *nie będzie to z twoją szkodą; es ist Schade um ihn, *szkoda go; Schade, daß 2c. szkoda, itd.; ist das nicht Schade? nie szkoda też to? Jammer Schade! *co za szkoda! — (Nachtheil, Einbuße) uszczerbek; durch Schaden wird man klug, *szkoda uczy rozumu; *kto się raz sparzy, drugi raz dmucha; wer den Schaden hat, darf für den Spott nicht sorgen, *kto szkodę poniosł, z tego się zwykle wyśmiewają; — (Verlust) strata; — (Beschädigung, Verletzung) uszkodzenie; szwank; rana.

Schä'del, *sm. Zk.* czaszka; Schä'delboh'rer, *sm. Hlk.* świder do wiercenia czaszki; trepan; Schä'delkno'chen, *sm. Zk.* kość czaszki; Schä'delleh're, *sf.* kranologia; nauka o czaszce.

Scha'den, *sm.* s. Scha'de.

Scha'den, *vn.* (h.) szkodzić; Scha'denersa'tz, *sm.* wynagrodzenie szkody; Scha'denfa'll, *sm.* przypadek szkody; im — w razie poszkodzenia; Scha'denfreu'de, *sf.* cieszenie się z cudzéj szkody; radość z cudzego nieszczęścia; złośliwa uciecha; Scha'denfroh', *a.* cieszący się radujący się z cudzego nieszczęścia; *złośliwy; Scha'denge'ld, s. Scha'denersa'tz; Scha'denkau'f, *sm.* kupno ze stratą; Scha'denre'chnung, Scha'denschä'tzung, *sf.* obliczenie, oszacowanie od. ocenienie szkody; Scha'densti'fter, *sm.* szkodnik; sprawca szkody.

Scha'dhaft, *a.* uszkodzony; nadpsuty; — machen uszkodzić; nadwerężyć; Scha'dhaftigkeit, *sf.* stan nadwerężenia, zepsucia.

Schä'dlich, *a.* szkodliwy; Schä'dlichkeit, *sf.* szkodliwość.

Scha'dlos, *a.* nieuszkodzony; nieposzkodowany; Jemanden für etwas — halten wynagrodzić komu jaką stratę, szkodę; sich — halten durch etwas wynagrodzić sobie czém; Scha'dlosha'ltung, *sf.* wynagrodzenie szkody; *indemnizacya.

Schaf, Schaaf, *sn. Ng.* owca; ein räudiges — steckt die ganze Heerde an, *parszywa owca wszystko stado od. całą trzodę zarazi; der Wolf frißt auch die gezählten Schafe, *i rachowane owce wilk zje; der geduldigen Schafe gehen viele in einen Stall, *cierpliwych owieczek wiele wpędzisz do jednéj obory, *z ludźmi cierpliwymi i pokornymi, potrafisz zrobić, co zechcesz; *łatwo owcami rządzić; Schaf-, Schaaf-, *a. Ng.* owczy; Scha'fampfer, *sm. Ng.* szczaw polny; Scha'fblattern, *sf. pl. Hlk.* ospice; owcza ospa; Scha'fblöken, *sn.* beczenie owiec; Scha'fbock, *sm.* baran; tryk; Scha'fbutter, *sf.* owcze masło.

Schä'fchen, *sn. dim.* owieczka; er hat sein — geschoren, *ten byczka swojego wypasł, *już obłów zrobił; er hat sein — auf's Reine, in's Trockene gebracht, *ten już przepłynął; der Himmel ist voll Schäfchen, *Ś. Piotr owieczki pasie.

Schä'fer, *sm.* owczarz; pasterz owiec; Schä'fer-, Schä'fers-, *a.* owczarski; Schäferei', *sf.* owczarnia; Schä'fergedi'cht, *sn. Dtk.* skotopaska; sielanka; Schä'ferhu'nd, *sm.* pies pastuszy; -ferhu't, *sm.* kapelusz pasterski; -ferhü'tte, *sf.* szałas pastuszy; -ferin, *sf.* pasterka; owczarka; -ferkna'be, *sm.* owczarek; -ferkne'cht, *sm.* skotarz; -ferle'ben, -ferlie'd, 2c. s. Hi'rtenle'ben, Hi'rtenlie'd, 2c.; -ferspie'l, *sn. Sb.* dramat pasterski; -ferstü'ck, *sn. Sb. Dtk. Tk.* kawałek muzyczny w guście pasterskim; pastorelka; -ferstu'nde, *sf.* godzina sprzyjająca miłości od. kochankom; pora miłosna; -ferta'sche, s. Hi'rtenta'sche; -ferwe'lt, *sf.* *świat pasterski. [flik.

Schaff, Scha'ffel, *sn.* szafel; sza-

Scha'ffell, *sn.* owcza skóra (niewyprawna).

Scha'ffen, *vn.* (h.) u. *va.*: Jemandem viel zu — machen, *narobić komu wiele kłopotu, subjekcyi; —, s. A'nschaffen, Versch'a'ffen; Rath — poradzić; Ruhe, Friede — zjednać spokój, pokój, Gerechtigkeit — wymierzyć sprawiedliwość; —, *va. irr.* (h.) (schaffe, schuf, geschaffen) Gott hat die Welt geschaffen Bóg stworzył świat; schaffende Kraft twórcza siła; — § (befehlen): was schaffen Sie? co Pan rozkaże? co Pan mówi? — sprawić, aby co dostało się na jakie miejsce lub z niego było usunięte; die Möbel in's Haus — meble pownosić od. kazać pownosić do domu; Getreide in die Stadt, in die Scheune — zboże zawieść do miasta, zwieść do stodoły; Jemanden aus dem Hause — pozbyć się kogo z domu; wysforować; wyrugować go; Scha'ffen, *sm.* tworzenie; stwarzanie.

Scha'fkraft, s. Schö'pfungskra'ft.

Scha'ffleisch, *sn.* baranina; owcze mięso.

Scha'ffner, *sm.* gospodarz, zawiadujący czyjém gospodarstwem; szafarz; (w klasztorach) kanafarz; kanaparz; — auf der Post, auf der Eisenbahn konduktor pocztowy, na żelaznéj kolei; Schaffnerei', *sf.* gospodarstwo; majętność przez gospodarza zawiadywana; szafarstwo; kanafarstwo.

Schaffo't, *sn.* szafot; rusztowanie (do tracenia złoczyńców).

Scha'ffutter, *sn. Ldw.* pasza dla owiec; Scha'fgarbe, *sf. Ng.* krwawnik; -fglocke, -fglöckchen, s. Scha'fschelle; -fhaut, *sf.* owcza skóra, skórka (niewyprawna); -fhäutchen, *sn. dim. Zk.* błona owcza, wodna, kozia; -fhirt, *sm.* skotopas; owczarz; -fhirtin, s. Schä'ferin; -fhürde, *sf. Ldw.* koszary dla owiec; -fhusten, *sm. Hlk.* kaszel suchy (owczy); -fkäse, *sm.* owczy sér; -flamm, *sn.* jagnię samica; owieczka; -flaus, *sf. Ng.* owcza wesz; -fleder, *sn.* owcza skóra (wyprawna); -fledern, *a.* z owczéj skóry; -florbee're, *sf.* *bobki owcze; gnój owczy; -flunge, *sf. Zk.* owcze płuca; *słabe, łatwe płuca do kaszlu; -fmäßig, *a.* owczy; taki, jak owcy; —, *ad.* po owczemu; jak owca; er sieht — aus, *wygląda jak owca (głupio); -fmeister, *sm. Ldw.* przełożony nad owczarnią; -fmilch, *sf.* owcze mléko; Scha'fmist, *sm.* owczy gnój; owcze bobki; -fmolken, *sm.* żętyca, żencica, serwatka z owczego mleka; -fmutter, *sf.* maciora; -fpelz, *sm.* kożuch; barany; -fpocke, s. Scha'fblattern; -früde, *sm.* kądel (pies); -fsalbe, *sf.* maść do smarowania owiec (parszywych); -fsäugig, *a.* owczooki, oczy takie jak owca mający; -fscheere, *sf.* nożyce do strzyżenia owiec; -fscheeren, *sn.*, -fschur, *sf.* strzyżenie owiec; strzyżka; -fschelle, *sf.* dzwonek owczy; -fsgesicht, *sn.* twarz owcza; -fshirn, *sn.* owczy mózg; *durna głowa; -fskleid, *sn.* owcza suknia; ein Wolf im Schafskleide, *wilk w owczéj skórze; *człowiek niegodziwy udający dobrego; -fskopf, *sm.* głowa owcza; *bzdura; *głowa barania; *głupiec; -fstall, *sm. Ldw.* obora (dla owiec); owczarnia.

Schaft, *sm.* trzonek (u noża, młotka, lichtarza); drzewce (u lancy); osada (u strzelby); łoże (u działa); słupek (między oknami); słupiec (u kolumny), trzon; pień (drzewa); łodyga (rośliny); szypułka (u pióra); cholewa (u bóta); członek (do płodzenia); Schä'ftchen, *sn. dim.* trzonek, pieniek, cholewka.

Scha'ften, Schä'ften, *va.* trzonek dać do czego; ein Flintenrohr — lufę osadzić; eine Lanze — drzewce dać do dzidy.

Scha'ftgesi'mse, *sn. Bk.* ucios dolny (u słupa); Scha'fthalm, s. Scha'chtelha'lm; Scha'ftheu, *sn. Ng.* przęsłka; Scha'ftholz, *sn.* drzewo zdatne na osady do strzelby.

Scha'ftrieb, *sm. Ldw.* wygon, wolność wyganiania owiec na jaki grunt; Scha'ftrift, *sf.* pastwisko owcze. [dzanie.

Schä'ftung, *sf.* oprawianie, osa-

Scha'fvieh, *sn.* bydło wełniaste; Scha'fweide, *sf.* pasza dla owiec; Scha'fwolle, *sf.* owcza wełna; Scha'fzäcke, *sf. Ng.* kleszcz; Scha'fzucht, *sf.* chów od. chodowanie owiec.

Schaka'l, *sm. Ng.* szakal; Schaka'l-, Schaka'ls-, *a. Ng.* — szakala.

Schä'ker, *sm.* zabawny figiel; figlarz; żartowniś; Schäkerei', *sf.* figlowanie; żarty; baraszkowanie; Schä'kerhaft, *a.* figlarny; lubiący baraszkować; Schä'kern, *vn.* (h.) żartować; figlować; baraszkować.

Schal, *a.* wodnisty, jałowy; nie mający w sobie żadnéj esencyi; *suchy, jałowy; schaler Kopf, *głowa mizerna, tępa.

Scha'lblech, *sn.* blacha, którą oś jest obita; Scha'lbrett, *sn. Zm.* deska od. tarcina od brzegu od. od góry urznięta.

Schä'lchen, *sn. dim.* skóreczka; łupinka; skorupka; miseczka, czareczka; filiżaneczka.

Scha'le, *sf.* skorupa; skórka, łupina; okładka, oprawa; bei der — stehen bleiben, *na progu stanął, *nie zgłębiał wcale rzeczy; *nie badał wiele; — szalka (u wagi); — (Tasse, 2c.) czara, czarka; filiżanka, miseczka, kubeczek, salaterka; wazka (do ponczu); —, *Zm.* s. Scha'lbrett; s. a. Scha'lblech. [dawać.

Scha'len, *va.* oprawiać co, okładki

Schä'len, *va.* obierać; obłupywać; łuskać; sich — łupać się; obierać się; ein Stück Land —, *Ldw.* z gruntu morawę zrzynać.

Scha'lenfru'cht, *sf. Ng.* owoc w łupinie; Scha'lenschnei'der, -nschrö'ter, *sm.* ten co okładki do nożów itd. robi, przyrzyna. [tarcza.

Scha'lfisch, *sm. Ng.* (Schalthier)

Scha'lheit, *sf.* zwietrzałość, jałowość; *płytkość, płaskość.

Schä'lhengst, s. Beschä'ler.

Scha'lholz, *sn.* drzewo bez kory.

Scha'lig, *a.* skorupiaty; łupinowy.

Schalk, *sm.* frant; lis; szpak; filut; durchtriebener — przebiegły lis; filut pierwszéj klasy; frant nad wszystkie franty; er hat den — hinter den Ohren, im Nacken, *ma dyabła za kołnierzem; *dyabła nosi w kapturze; *to z głupia od. z cicha frant; Schalk-, Schalks-, Scha'lkhaft, *a.* frantowski; filuterny; Scha'lkhaftigkeit, *sf.* filuterność; frantostwo; Scha'lkheit, *sf.* fluterstwo. [pustogłów.

Scha'lkopf, *sm.* *pusta głowa;

Scha'lksauge, *sn.* frantowskie, filuterne oko; Scha'lksäugig, *a.* takie oczy mający; Scha'lksinn, *sm.* frantowski sposób myślenia; Scha'lksinnig, *a.* po frantowsku myślący.

Scha'lkslob, *sn.* pochwała szydząca, ironiczna, złośliwa; Scha'lksnarr, *sm.* człowiek podstępnie błazna udający; Scha'lksoh'ren, *sn. pl.* *uszy podstępnie udające gluchotę; mit — hören, *słuchając udawać głuchego.

Schall, *sm.* dźwięk; głos; Scha'llen, *vn.* (h.) dźwięćéć; brzmiéć; dźwięk wydawać; schallendes Gelächter głośny śmiech, rozlegający się; Scha'llgewö'lbe, *sn.* sklepienie, głos odbijające; Scha'llglas, *sn.* szkło dźwięk wydające; Scha'llloch, *sn.* otwór, przez który głos wychodzi; Scha'llmalerei', *sf. Spl. Dtk.* naśladanie dźwięku; Scha'llstück, *sn.* spodnia część otworzysta instrumentu dętego, którą głos wychodzi; Scha'llwerkzeug, *sn.* instrument brzmiący; -llwort, *sn.* onomatopeja, wyraz, dźwięk od. brzmienie naśladujący.

Schalmei', *sf. Tk.* szałamaja; Schalmei'en, *vn.* (h.) na szałamaj grać.

Scha'lmen, *va.* z kory obdzierać (drzewo); cechować (przez odarcie kory). [nowy.

Scha'lobst, *sn. Gtn.* owoc łupi-

Schalo'tte, *sf. Ng.* szalotka.

Schä'lpflug, *sm. Ldw.* pług do zrzynania murawy.

Scha'lstück, s. Scha'lbrett.

Scha'ltbuchstabe, *sm. Spl.* głoska wtrącona.

Scha'lten, *va.* rządzić, zarządzić, dysponować czém albo kim; Jemanden — u. walten lassen, *dać komu moc dysponowania podług woli.

Scha'lthier, *sn. Ng.* skorupiak; płaz skorupiasty; Scha'lthier-, *a. Ng.* skorupiasty; Scha'lthierleh're, *sf.* nauka o płazach skorupiastych.

Scha'ltjahr, *sn.* rok przestępny, przybyszowy; Scha'ltmonat, *sm.* miesiąc przybyszowy; Scha'ltsatz, *sm. Spl.* zdanie wtrącone; Scha'lttag, *sm.* dzień przybyszowy; Scha'ltwort, *sn.*, Scha'ltzeile, *sf. Spl. Dtk.* wyraz, wiersz wtrącony.

Schalu'ppe, *sf. Sw.* szalupa.

Scha'lwage, *sf.* szalki (do ważenia). [dowcip.

Scha'lwitz, *sm.* *płaski, jałowy

Scham, Schaam, *sf.* wstydliwość; wstyd (który kto czuje); vor — roth werden zapłonąć od. zarumienić się ze wstydu; wstydem się zalać; weder — noch Scheu haben nie miéć żadnego wstydu w oczach; aller — den Kopf abgebissen haben, *wyzuć się ze wszelkiego wstydu; ich möchte vergehen vor —, *pod ziemię bym się schował ze wstydu; wo keine — ist, da ist keine Ehre, *kto nie ma wstydu, nie ma czci; —, *Zk.* (Zeugungsglieder) wstydliwa część ciała; *nagość ciała; seine — nicht bedecken können, *nie miéć czém przykryć nagości; — (Schamglied), *Zk.* członek wstydliwy (u mężczyzn i kobiet); Scha'mbede'ckt, *a.* wstydem zalany; Scha'mbein, *sn. Zk.* kość łonowa, krokowa, progowa, wstydna; Scha'mberg, Scha'mbeinhö'cker, *sm. Zk.* wzgórek łonowy; porostek; Scha'mbug, *sm. Zk.* dymię; -mdrüse, *sf. Zk.* gruczoł łonowy.

Schä'mel, Sche'mel, *sm.* stołeczek.

Schä'men (sich), *vr.* (h.) wstydzić się; ich schäme mich wstyd mnie; sich einer Sache — wstydzić się czego (co się powiedziało, zrobiło); ich werde mich nicht — nie powstydzę się (mojéj roboty, itd.).

Scha'merre'gend, *a.* zbudzający wstyd; Scha'mgefüh'l, *sn.* uczucie wstydu; Scha'mgegend, *sf. Zk.* okolica łonowa; Scha'mglied, *sn.* członek wstydliwy; Scha'mhaare, *sn. pl.* włosy nad członkiem wstydliwym; Scha'mhaft, Schä'mig, *a.* wstydliwy (o osobie); Scha'mhaftigkeit, Schä'migkeit, *sf.* wstydliwość; Scha'mlefze, Scha'mlippe, *sf. Zk.* wargi od. skrzydła łonowe.

Scha'mlos, *a.* bezwstydny; nie mający żadnego wstydu; Scha'mlosigkeit, *sf.* bezwstydność; niewstydliwość.

Scha'mperlie'd, Schlu'mperlie'd, *sn.* § pieśń tłusta, rozpustna.

Scha'mpflanze, *sf. Ng.* czułek wstydliwy.

Scha'mroth, *a.* zarumieniony ze wstydu; wstydem zalany; — werden zapłonąć się wstydem; Jemanden — machen zawstydzić kogo (tak iż się zapłonie); Scha'mroth, *sn.*, Scha'mröthe, *sf.* wstydliwy rumieniec; -mseite, *Zk.* s. Lei'ste; Scha'mtheil, *sm. Zk.* część wstydliwa (ciała); Scha'mzüngelchen, *sn. dim. Zk.* łechtaczka.

Schand-, *a.* haniebny; bezwstydny; niegodziwy.

Scha'ndalta'r, *sm.* ołtarz haniebny, hańbę przynoszący; ołtarz obrzydliwy od. obrzydliwości; Scha'ndbalg, *sm.* bękart; Scha'ndbar, *a.* sprosny; sromotny; haniebny; Scha'ndbarkeit, *sf.* sprosność; sromotność; Scha'ndbild, *sn.* sromotny, haniebny list; Scha'ndbrief, *sm.* sromotny, haniebny obraz; Scha'ndbuch, *sn.* haniebna książka; Scha'ndbühne, *sf.* pręgierz; Scha'nddeckel, *sm.* *pokrywka niecnoty; płaszczyk dla występku.

Scha'nde, *sf.* wstyd; hańba; srom; sromota; du machst mir — wstyd mi robisz; ist es nicht eine —, das nicht zu wissen? nie wstydzi to, niewiedziéć tego? Jemandem etwas zur — anrechnen, *za hańbę komu co poczytać; das gereicht mir zur —, bringt mir — to mi hańbę przynosi; ach welche —! ach co za hańba, sromota! — einlegen wstydu sobie narobić; etwas mit — bestehen, *haniebnie się spisać; Jemandem — anthun, *shańbić kogo; etwas zu Schanden machen zniszczyć co, zniszczyć; ein Schiff zu — schießen, *Sw. Kw.* okręt postrzelać; ein Pferd zu — reiten zajeździć konia; Jemanden zu — prügeln okropnie kogo zbić; sich zu — arbeiten, *zapracować się; zu — gehen zniszczéć; popsuć się; Jemanden zu — machen pokonać kogo (w bitwie lub dyspucie); *zawstydzić go; zu — werden (o osobie) wstydu sobie narobić; haniebnie się pokazać; (o rzeczy) zniweczonym zostać.

Schä'nden, *va.* oszpecić; — hańbić, shańbić; znieważyć; ein Mädchen — shańbić pannę; honor jéj odebrać; zgwałcić ją; den Sabbath —, *Kg.* gwałcić szabas (nie zachowując go); sich selbst — samogwałtu się dopuszczać.

Schä'nder, *sm.* hańbiciel; gwałciciel; Scha'ndfleck, *sm.* plama; *zakał; zmaza; skaza; hańba; Scha'ndgeld, s. Spo'ttgeld; Scha'ndhure, *sf.* bezwstydna wszetecznica; Schändi'ren, § s. Schä'nden; Schä'ndlich, *a.* haniebny; sromotny; Schä'ndlichkeit, *sf.* haniebność; szkaradność, sprosność; Scha'ndlied, *sn.* pieśń haniebna oder rozpustna; Scha'ndlüge, *sf.* kłamstwo bezwstydne od. bezczelne; Scha'ndmaal, *sn.* piętno hańby; -dmaul, *sn.* niegodziwa gęba; wyparzona gęba; -dmensch, *sn.* kobieta podła, nikczemna; -dname, *sm.* haniebne, sromotne imię; -dpfahl, *sm.* (Pranger) pręgierz; -dpfuhl, *sm.*: in einen — versinken, *popaść w ostatnią sromotę; -dpreis, s. Spo'ttpreis; -drede, *sf.* haniebna mowa; -dsäule, *sf.* pręgierz; -dschrift, *sf.* sromotne pismo; -dstück, *sn.* sztuka (teatralna) haniebna oder gorsząca; -dthat, *sf.* haniebny oder hańbiący czyn; sromotny postępek; szkaradny występek; -dtitel, *sm.* tytuł hańbiący; —, *Bchdr.* s. Schmu'ztitel; -dtod, *sm.* sromotna, haniebna śmierć; Schä'ndung, *sf.* zeszpecenie, zesromocenie, zhańbianie; — (Beraubung der Keuschheit) zgwałcenie; Scha'ndwache, *sf.* sromotna straż; -dweib, *sn.* haniebna, podła kobieta; -dwinkel, *sm.* sromotny kąt; -dwort, *sn.* sromotny wyraz; Scha'ndzeichen, s. Scha'ndmaal.

Schank, *sm.* szynk; sprzedaż; propinacya; Schä'nken, *vn.* (h.) u. *va.* szynkować; Scha'nkgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj na utrzymanie szynku.

Scha'nzarbeit, *sf. Kw.* robota przy szańcach; Scha'nze, *sf.* szaniec; etwas auf die — setzen, in die — schlagen, *na szańc co stawić, *wystawić na niebezpieczeństwo, na stratę; podać na sztych; *na los odważyć; Scha'nzen, *vn.* (h.) *Kw.* szańcować; Scha'nzen-, Schanz-, *a. Kw.* szańcowy; Scha'nzenfroh'ne, *sf. Kw.* pańszczyzna do szańców; Scha'nzer, Scha'nzgräber, *sm. Kw.* szańcownik; szańcokopnik; -zgerä'th, *sn. Kw.* sprzęt szańcowy; Scha'nzkleid, *sn. Sw.* opona okrętowa; -zkorb, *sm.* kosz szańcowy; -zkunst, *sf.* sztuka sypania od. stawiania szańców; Scha'nzpfahl, *sm.* pal szańcowy; Scha'nzpfähle, *pl. Kw.* częstokoł; palisada; -zwerk, *sn.* szańce.

Schar, Schaar, *sf.* gromada; tłum; sich in, zu Scharen versammeln zbierać się w gromady, w tłumy; —, *Kw.* po-

czet, zastęp, oddział; — (am Ackerpfluge), *Ldw.* ostrze u pługa lub sochy.

Scha'rben, Schä'rben, *va.* pokrajać; postrugać na cienkie podłużne kawałki.

Scha'rbock, *sm. Hlk.* szkorbut; gnilec; Scha'rbockskrau't, *sn. Ng.* trędownik.

Scha'rdeich, *sm.* część grobli najbardziej uszkodzeniu ulegająca.

Scha'ren, Schaa'ren, *va.* gromadzić; sich — gromadzić się w kupy; Scha'renfüh'rer, *sm.* dowódzca rot, zastępów; -renwei'se, *a.* u. *ad.* kupami; gromadami; tłumnie.

Scharf, *a.* ostry; —, *ad.* ostro; — machen, s. Schä'rfen; sie sind — an einander gekommen, *ostro się z sobą spotkali; scharfe Ladung, *Kw.* ostry nabój (z kulą); — laden, *Kw. Jäg.* kulą nabić; — feuern, *Kw.* kulą oder kulami strzelać; scharf (durchdringend) bystry; —, *ad.* bystro; Schä'rfe, *sf.* ostrość; bystrość; Jemanden mit — behandeln, *surowości użyć na kogo; *ostro się z nim obchodzić; — ostrze, ostra część lub strona; Jemanden mit der — schlagen uderzyć kogo ostrzem (pałasza); auf der — des Messers stehen, *już być w największém niebezpieczeństwie; *już rzecz względem mnie ma się rozstrzygać.

Scha'rfeckig, *a.* ostrokancisty.

Schä'rfen, *va.* naostrzyć; zaostrzać; obostrzyć (rozkaz, karę, ustawę); das Leder —, *Bchbd.* skórę podciąć przy brzegach (aby była cienka jak papier); Schä'rfung, *sf.* naostrzenie; zaostrzenie (uwagi itd.); obostrzenie (kary).

Scha'rfgespi'tzt, *a.* ostrokończysty; ostro zakończony; z ostrym końcem; -rfkantig, *a.* ostrokancisty; -rfkraut, *sn. Ng.* lepczyca leżąca; -rfrandig, *a.* ostre brzegi mający; -rfrichter, *sm.* mistrz; kat; -rfrichtera'mt, *sn.* urząd katowski od. mistrza; -rfrichterei', *sf.* mistrzostwo; katostwo; mieszkanie kata; -rfschneidig, *a.* ostro krający; -rfschuß, *sm.* strzał kulą; -rfschütz, *sm.* strzelec celny; strzelec dzielny; -rfsicht, s. Scha'rfsichtigkeit; -rfsichtig, *a.* bystrooki; *mający wzrok bystry, przenikliwy; *obdarzony wzrokiem przenikliwym; zapatrujący się na rzeczy z przenikliwością; Scha'rfsichtigkeit, *sf.* bystrość wzroku; *przenikliwość; *bystre widzenie rzeczy; -rfsinn, s. Scha'rfsinnigkeit; -rfsinnig, *a.* (człowiek) bystrego rozumu od. dowcipu; -rfsinnigkeit, *sf.*, -rfsinn, *sm.* bystrość rozumu od. dowcipu; trafność w sądzeniu; -rfspitzig, s. Scha'rfgespi'tzt; Schä'rfung, s. Schä'rfen; Scha'rfzähnig, *a.* ostrozębaty; Schä'rfzeichen, *sn. Spl.* akcent ostry. [pośredni.

Scha'rgang, *sm. Rw.* chodnik

Scha'rlach, *sm.* szarłat; szkarłat (kolor, farba, materya); sich in — kleiden w szkarłacie chodzić; roth wie — czerwony jak rak; —, *Hlk.* s. Scha'rlachfie'ber; Scha'rlachbau'm, *sm. Ng.* drzewo szkarłatowe; czerwiec; -lachbee're, s. Scha'rlachko'rn; Scha'rlachen, *a.* szkarłatny; -lachfa'rbe, *sf.* szkarłatny kolor; -lachfa'rben, *a.* szkarłatnego koloru; -lachfä'rber, *sm.* szkarłatnik; ten co na szkarłatno farbuje; -lachfie'ber, *sn. Hlk.* szkarłatyna; płonica; -lachklei'd, *sn.* suknia szkarłatna; -lachko'rn, *sn. Ng.* ziarnko czerwone; -lachkrau't, *sn. Ng.* szkarłat; granatek; lepiennik; zwiesionek; -lachro'th, *a.* czerwony jak szkarłat.

Scha'rlei, *sm. Ng.* s. Scha'rlachkrau't; oman; boraz; borak.

Scharmü'tzel, *sn. Kw.* utarczka; Scharmü'tzeln, Scharmuzi'ren, *vn.* (h.) *Kw.* ucierać się; harcować; zum — ausreiten, *Kw.* na harc wyjechać; Scharmü'tzler, Scharmuzi'rer, *sm. Kw.* harcownik.

Scharnie'r, *sn.* szarnir, nit, na którym się jak na zawiasce wieko porusza.

Schä'rpe, *sf.* szarfa.

Scha'rre, *sf.* skrobaczka; przywary (w garnku).

Scha'rreisen, *sn.* żelazko do skrobania; Scha'rren, *vn.* (h.) u. *va.* grzebać; suwać (nogami po ziemi dla zrobienia szelestu); skrobać; drapać; trzéć; ein Loch in die Erde — dziurę wydrapać w ziemi; — garnąć; Geld auf einen Haufen —, *zgarniać pieniądze na kupę.

Scha'rr-Erde, *sf.* ziemia zgrzebana zkąd; Scha'rrfuß, s. Kra'tzfuß.

Scha'rricht, Scha'rrsel, *sn.* oskrobiny; zeskrobiny.

Scha'rte, *sf.* szczérb; eine — auswetzen, *zgładzić zmazę.

Scharte'ke, Scarte'ke, Skarte'ke, *sf.* piśmidło; gryzmoła.

Scha'rtig, *a.* szczerbaty; — machen wyszczerbić; allzuscharf macht —, *co nadto to niczdrowo.

Scha'rwache, *sf. Kw.* straż gromadą chodząca; patrol; Scha'rweise, *a.* u. *ad.* gromadą.

Scha'rwerk, *sn.* szarwark; pańszczyzna.

Scha'tten, *sm.* cień (überhaupt); — werfen cień rzucać; — machen cień robić, dawać; zacieniać, nie przepuszczać światła; das ist kaum ein — von Dem, was ich erwartete, *to ledwo cień tego, com się spodziewał; etwas in — stellen postawić co w cieniu; *Jemanden, etwas in — stellen, *przyćmić kogo, co; *zasłoną od. cieniem pokrywać; zasłonę oder cień rzucać na co; im — stehen, *poślednie zajmować miejsce; er weilt schon im Reiche der Schatten, *już jest w królestwie cieniów (na tamtym świecie); Scha'tten, *vn.* (h.) cień dawać, rzucać; Scha'tten-, *a.* ciemny; Scha'ttena'st, *sm.* gałęź cienista; Scha'ttenbau'm, *sm.* cieniste drzewo; Scha'ttenbehe'rrscher, *sm. Myth.* władca (królestwa) cieniów; -ttenbeschä'ftiger, *sm.* *poskromiciel cieniów; -ttenbi'ld, *sn.* obraz ciemny; *mara; *cień; ein — von Ruhm verfolgen, *za marą sławy uganiać się; es ist kaum noch ein — von der früheren Freiheit übrig, *ledwo cień dawnéj wolności pozostał; —, *Mal.* s. Scha'ttenri'ß; -ttenfüh'rer, *sm. Myth.* przewodnik dusz (na tamten świat, Merkury); -ttenfü'rst, *sm.* **iron.* książę malowany; cień książęcia; -ttenga'ng, *sm. Gtn.* chodnik cienisty; ulica zacieniona (w ogrodzie); -ttengesta'lt, *sf.* postać ciemna; cień jaką postać przedstawiający; -ttengewä'chs, *sn.* roślina cień lubiąca; -ttenglü'ck, *sn.* *marne szczęście; Scha'ttengrö'ße, *sf.* *marna, czcza, pozorna wielkość; -ttenhai'n, *sm.* cienisty gaik; -ttenkö'nig, *sm.* *król malowany, bezwładny; **iron.* cień króla; -ttenlä'nge, *sf.* długość cienia; -ttenle'ben, *sn.* *pozorne, czcze życie.

Scha'ttenma'nn, *sm.* *mąż malowany; -ttenrei'ch, *a.* obfity w cienie; wiele cienia mający; -ttenrei'ch, *sn. Myth.* *królestwo cieniów; -ttenri'ß, *sm. Mal.* (Silhouette) sylwetka; obraz cieniowany, czarno oddany; kontura z cienia wzięta; odcieniowanie czego; oddanie czego w pierwszych zarysach; -ttensei'te, *sf.* strona cieniowa, ciemna, zacieniona, odwrócona od światła; *strona czyja niekorzystna, mniéj korzystna, słaba, zła; -ttensi'tz, *sm.* siedzenie ocienione; -ttenspie'l, *sn.* cienie chińskie; cieniowa zabawa; -ttenspie'ler, *sm.* kunsztmistrz chińskie cienie przedstawiający; -ttenstro'm, *sm.* *potok cieniów; -ttenstu'fe, *sf.* stopień cienia; odcień; -ttenta'g, *sm.* dzień cienisty; -ttenuh'r, *sf.* kompas; -ttenum-ri'ß, *sm. Mal.* kontura cieniowa; -ttenwa'ld, -ttenwe'g, *sm.* cienisty las; cieniasta droga; -ttenwei'sheit, *sf.* marna, znikoma mądrość; -ttenwe'lt, *sf.* świat urojony; -ttenwe'sen, *sn.* *istota urojona; Scha'ttig, *a.* cienisty.

Schatti'ren, *va.* cieniować; -tti'rung, *sf.* cieniowanie.

Schatu'llchen, *sn. dim.* szkatułka; Schatu'lle, *sf.* szkatuła; Schatu'llenge'lder, Schatu'llgelder, *sn. pl.* pieniądze do czyjéj szkatuły należące; Schattu'llenma'cher, *sm.* szkatulnik.

Schatz, *sm.* skarb (überhaupt); — (Geliebter) kochanek, kawaler; — (Geliebte) kochanka; Schatz-, *a.* skarbowy.

Scha'tzbar, *a.* ulegly podatkom.

Schä'tzbar, *a.* szacowny; Schä'tzbarkeit, *sf.* szacowność.

Schä'tzchen, *sn. dim.* (Geliebter, Geliebte) s. Schatz. [mer.

Schatzcolle'gium, s. Scha'tzkam-

Schä'tzen, *va.* szacować, oceniać; cenić; poważać, szanować; geschätzt szanowny; hoch schätzen wysoko cenić; wielce poważać; gering — lekce ważyć; etwas an Jemandem — cenić w kim co; wie alt schätzest du ihn? ile mu lat przyznajesz? jaki mu wiek przypisujesz? w jakim wieku sądzisz go być? Schä'tzenswe'rth, -nswü'rdig, *a.* szacunku godny; Schä'tzer, *sm.* taksator; oceniarz. [od podatku.

Scha'tzfrei, *a.* (abgabenfrei) wolny

Scha'tzgraben, *sn.* kopanie szukając skarbu; szukanie skarbu w ziemi; Scha'tzgräber, *sm.* kopiący skarby; trudniący się odszukiwaniem skarbów w ziemi; udający, że umie je wynajdywać; Scha'tzgräberei', *sf.* szperanie skarbów w ziemi; -tzgräbergeschi'chte, *sf.* powieść o skarbie odkrytym w ziemi; -tzkammer, *sf. Stw.* skarbiec; Izba skarbowa; Dyrekcya skarbu; Kolegium skarbowe; Scha'tzkammer-, *a. Stw.* skarbowy.

Scha'tzkind, *sn.* *gatek; złotko; ulubiony dzieciaszek.

Scha'tzmeister, *sm. Stw. etc.* podskarbi; -tzmeistera'mt, *sn.* podskarbiostwo; -tzpflichtig, s. Scha'tzbar; -tzpflichtigkeit, *sf. Stw.* uległość podatkom; oczynszowanie.

Schä'tzpreis, s. Schä'tzungspreis.

Scha'tzrath, *sm. Stw.* Rada skarbowa; Radzca skarbowy.

Schä'ßrecht, *sn.* prawo szacowania, stanowienia ceny; Schä'ßtafel, *sf.* tablica przedstawiająca ceny według taksy; taksa.

Scha'ßung, *sf.* podatek; opłata; danina; składka wyznaczona; eine — ausschreiben rozpisać składki.

Schä'ßungspreis, *sm.* cena szacunkowa; taksa; etwas über den — kaufen kupić co nad taksę.

Scha'ßverwa'lter, -ßverwe'ser, *sm. Stw. etc.* Dyrektor skarbu.

Schau, *sf.* widok; etwas zur — aufstellen, legen wystawić co widok; Jemanden zur — herumführen oprowadzać kogo publicznie; etwas zur — tragen pokazywać się z czém; popisywać się z czém; — (Besichtigung) przegląd; Schau-, *a.* pokładny.

Schaub, *sm.* und *sn.* § snopek słomy. [kryty; strzecha.

Schau'bdach, *sn.* dach słomą po-

Schau'be, *sf.* szuba.

Schau'begie'r, *sf.* żądza widzenia czego, patrzenia na co; Schau'begie'rig, *a.* chciwy widzenia od. patrzenia.

Schau'bhut, *sm.* słomiany kapelusz z szerokiemi skrzydłami.

Schau'bild, *sn.* obraz wystawiony na widok; Schau'brod, *sn.* chléb obliczności; chléb pokładny; Schaubrode, *pl. Bibl.* pokładne chleby; Schau'bude, *sf.* buda, w któréj co pokazują; Schau'bühne, *sf.* teatr (überhaupt); widownia; wzniesienie dla widzów.

Schau'der, *sm.* dreszcz; zgroza; wzdrygnienie; Schau'dergezi'tter, *sn.* drzączka z dreszczu pochodząca; Schau'derha'ft, *a.* straszny; dreszcz wzbudzający; zgrozą przejmujący; das ist — to okropne; to rzecz okropna, straszna; —, *ad.* okropnie; strasznie; -derha'ftigkeit, *sf.* okropność; straszliwość; Schau'dericht, *a.* wzdrygliwy; Schau'derig, *a.* dreszcz wzbudzający; dreszcz czujący; dreszczu doznawający.

Schau'dern, *vn.* (h.) wzdrygać się; es schaudert mich dreszcz mnie przymuje od. przechodzi; drzę; die Haut schaudert mir vor Kälte, vor Schreck dreszcz mnie przymuje, drzę, skóra drzy na mnie od zimna, ze strachu; es schaudert mich, wenn ich daran denke drzę na to wspomnienie; dreszcz mnie przechodzi, kiedy o tém myślę; wzdrygam się na tę myśl; Schau'dern, *sn.* dreszcz; wzdryganie się; Schau'dervo'll, *a.* okropny; zgrozą przejmujący.

Schau'en, *vn.* (h.) u. *va.* patrzéć; spojrzéć; gen Himmel — patrzéć ku niebu; auf Jemanden — patrzéć na kogo; auf Jemanden —, *zapatrywać się na kogo; etwas — oglądać co.

Schau'er, *sm.* strzecha; szopa; —, *Ntl.* nawalnica; nawalny deszcz z gradem; drobny a gęsty deszcz ziembiący (dreszcz wzbudzający).

Schau'er, *sm.* (Schauder) ogrążka; dreszcz; ein — kommt mir an dreszcz mnie napada; es überläuft mich ein —, es läuft mir ein — über die Haut dreszcz mnie przechodzi;*mrówki mnie przechodzą; — wstrząśnienie (jako uczucie); —, *przestrach (z uszanowania pochodzący); cześć.

Schäu'erchen, *sn. dim.* drzączka; mały dreszcz; (u dzieci) konwulsye.

Schau'erda'ch, *sn.* pobitka; poddasze.

Schau'erig, Schau'erlich, *a.* wzdrygliwy; drząckę od. dreszcz czujący; es wird mir — drząckza mnie bierze; dreszcz mnie przejmuje; schauerliche Nacht, *noc straszna, okropna; schauerige, schauerliche Geschichte okropna historya; Schau'erka'lt, *a.* zimno dreszcz sprawujące; Schau'ern, *vn.* (h.) drżéć, wzruszać się; es schauert mir die Haut dreszcz mnie przechodzi; die Haut schauert mir dreszcz mi przechodzi po skórze (od zimna); skóra drzy na mnie (ze strachu itd.); stille Ahnung schauerte durch meine Seele, *jakieś nieme przeczucie wstrząsnęło mą duszę; mein Herz schauert Wonne vor der Größe dieses Gedankens, * z rozkoszy drzy serce moje na wielkość tego pomysłu; Schau'erna'cht, *sf.* okropna noc; Schau'ersti'lle, *sf.* cichość ponura, przerażająca; Schau'ertha't, *sf.* okropny czyn; Schau'ervo'll, *a.* okropny; przerażający; pełen okropności.

Schau'essen, Schau'geri'cht, *sn.* potrawa pokładana, dla oka postawiona, do ustrojenia stołu służąca, niejedna.

Schau'fel, *sf.* szufla; —, *Ng. Zk.* łopata u rogu zwierząt; —, *Mech.* szufla, skrzydło, łódź u koła młyńskiego; Schau'felba'nd, *sn.* (im Schlosse) okucie szuflowate; Schau'felbla'tt, *sn.* liść szuflowaty; Schau'felfö'rmig, *a.* szuflowaty; Schau'felgehö'rn, Schau'felgeweih', *sn. Ng.* rogi szuflowate; Schau'felku'nst, *sf.* sztuka czyszczenia stawów itd. za pomocą kół szuflastych; Schau'feln, *vn.* (h.) szuflą robić, pracować; —, *va.* szuflować co, szuflą od. łopatą przerzucać albo zagarniać, zsypywać (zboże), skrzybać (błoto), itd.; Schau'feloh'r, *sn.* ucho jak łopata; Schau'felra'd, *sn.* koło szuflaste, łodziaste, skrzydlaste (u młyna wodnego); Schau'felre'cht, *sn.* prawo czyszczenia rzek, rowów itd.; Schau'felwe'rk, *sn.* maszyna do czyszczenia stawów itd. za pomocą kół szuflastych; Schau'felzah'n, *sm. Mech.* przedni ząb.

Schau'fenster, *sn.* okienko do wyglądania; Schau'geld, *sn.* numizmaty; zapłata za przypatrywanie się, za patrzenie na co; Schau'gepränge, *sn.* parada dla oka; wystawa dla okazania świetności; Schau'gericht, s. Schau'essen; Schau'gerü'st, s. Schau'bühne; Schau'groschen, s. Schau'geld.

Schau'ke, *sf. Sw.* statek podłużny czworokątny.

Schau'kel, *sf.* huśtawka; deska długa na drzewie środkiem leżąca; russische — kaczalnia; ruska huśtawka; Schau'keln, *va.* chuśtać; sich — chuśtać się; kołysać; kiwać; sich auf einem Stuhle — kiwać się na stołku; —, *vn.* (h.) chuśtać się (na chuśtawce, itd.); kołysać się; mit dem Kahne — kołysać łódką; der Kahn schaukelt łódka się kołysze; Schau'keln, *sn.* chuśtanie; kołysanie; kiwanie się.

Schau'lust, Schau'lustig, s. Schau'begie'r, ꝛc.

Schaum, *sm.* piana; — geben pienić się; zu — werden na pianę się zamienić; — szumowiny; *rzecz błacha, niewarta; Schaum-, *a.* pienny; Schau'mbier, *sn.* piwo musujące; -mblume, *sf.* piankowy kwiatek (t. j. z karugu urobiony).

Schau'meister, *sm.* oglądacz; przeglądacz.

Schäu'men, *vn.* (h.) u. *va.* pienić się, pianę z siebie wydawać; er schäumt Geifer u. Zorn, *spienionemi usty złość zionie; — szumować co.

Schau'mgebo'ren, *a. Myth.* pianorodny; z piany zrodzony, powstały; die schaumgeborene Venus, *Myth. Bldh.* pianorodna Wenera; Schau'mgebrau'se, *sn.* szum spienionych bałwanów oder pienistego morza itd.; Schau'micht, *a.* pienisty; Schau'mig, *a.* pieniący się; Schau'mkelle, *sf.*, -mlöffel, *sm. Kk.* warząchew od. łyżka do szumowania; Schau'mspeise, *sf. Kk.* pianka. [zmat.

Schau'münze, *sf. Mzk.* numi-

Schau'mwein, *sm. Wb.* wino musujące; wino szampańskie; Schau'mweiß, *a.* biały jak piana.

Schau'mwerk, *sn.* jedzenie z pianki zrobione (t. j. ze śmietanki na pianę ubitéj); Schau'mwirbel, *sm.* wir pieniący się.

Schau'pfennig, s. Schau'geld.

Schau'platz, *sm.* miejsce widowiska; widownia; teatr; er wird bald vom Schauplatze abtreten, *w krótce ustąpi z widowni, złoży urząd, przestanie być czynnym, itd.; Schau'pracht, s. Schau'geprä'nge; Schau'puppe, *sf.*, Schau'püppchen, *sn. dim.* laleczka do komedyi; maryonetka; Schau'spiel, *sn.* widowisko; in's — gehen iść na teatr; das — besuchen chodzić na teatr; heute ist kein — dziś nie ma teatru; *widok; scena; —, *Sb.* drama; sztuka teatralna; sztuka smutnéj treści ale wesoło się kończąca; -spiel-, *a. Sb.* dramatyczny; sceniczny; -spiela'rtig, *a.* sceniczny; teatralny; —, *ad.* po teatralnemu; na sposób teatralny; -spieldi'chter, *sm.* poeta dramatyczny; -spieldi'chterin, *sf.* autorka dramatyczna; -spieldi'chtung, *sf.* poema dramatyczne; Schau'spieler, *sm. Sb.* aktor; artysta dramatyczny; -spielerin, *sf. Sb.* aktorka; artystka dramatyczna; -spielhau's, *sn.* teatr; dom widowisk scenicznych; -spielku'nst, *sf.* sztuka dramatyczna; -spielkü'nstler, *sm.* artysta dramatyczny; biegły w sztuce dramatycznéj; -spielmä'ßig, s. Schau'spiela'rtig; -spielspra'che, *sf. Sb.* język teatralny; mowa sceniczna; -spielwe'sen, *sn.* teatralność; sceniczność.

Schau'stellen, *va.* stawiać co na widok; Schau'steller, *sm.* stawiający co na widok; Schau'stellung, *sf.* stawianie na widok; Schau'stück, *sn. Mzk.* numizmat; Schau'tänzer, ꝛc. s. Balle'ttänzer, ꝛc.; Schau'teufel, *sm.* osoba za dyabła przebrana.

Schau'tisch, *sm. Bibl.* stół do chlebów pokładnych; Schau'torte, *sf.* tort do przystrojenia stołu (nie do jedzenia); Schau'tragen, *sn.* popisywanie się z czém; Schau'würdig, *a.* godny widzenia, oglądania.

Schebe'cke, *sf. Sb.* okręt wojenny o trzech masztach.

Sche'ckchen, *sn. dim.* srokatek; Sche'cke, *sf.* srokacz, srokaty od. pstry od. nakrapiany zwierz, osobliwie koń; Sche'cken, *va.* srokacić; gescheckt (scheckig) srokaty; pstry.

Sche'da, Sche'dula, *sf.* karta; kar-

telusz; plan do kontraktu; punktacye.

Scheel, Schee're, &c. s. Schel, &c.

Sche'ffel, *sm.* korczyk, miara pół korca wynosząca; zwei — korzec; halber — ćwierć (korca); das Geld mit Scheffeln messen, *pieniądze korcem mierzyć, mieć ich tyle, że liczyć nie podobno; einen — Salz mit Jemandem gegessen haben, *przez długie obcowanie zgłębić jego sposób myślenia, charakter, itd.; Sche'ffeldre'scher, *Ldw.* s. Dre'scher.

Sche'ffeln, *vn.* (h.) *Ldw.* (vom Getreide) dużo ziarna wydawać; plonować; ist es nicht gescheffelt, so ist es doch gelöffelt, *jeśli nie płynie, to przynajmniéj kapie; Sche'ffelwei'se, *a.* u. *ad.* korczykami, na korczyk; *korcami, ćwierciami; Sche'ffelze'hent, *sm.* dziesięcina w ziarnie.

Schei'bchen, *sn. dim.* szybka; talerzyk (jabłka itd.); mała tarcza (do strzelania do niéj, itd.); — krążek; Schei'be, *sf.* tafla, szyba (szklana do okna); — krąg, koło; tarcza (do któréj strzelają); wszystko, co ma taki kształt; krążek (do ciskania w powietrze lub do taczania po ziemi); nach der — schießen strzelać do tarczy; mit der — werfen krążek ciskać; — talerzyk, talarek, kawałek urznięty z czego w tym kształcie; Jemandem eine — Brod, Wurst geben dać komu (okrągłą) skibkę chleba, kawałek kiszki w talarek ukrojony; — (vom Honig) plastr (miodu); Schei'bena'rtig, *a.* krążkowaty; Schei'benboh'rer, *sm.* śruba bednarska do wprawiania dna; Schei'benbü'chse, *sf.* sztuciec do strzelania do tarczy; -benfe'nster, *sn.* okno z szybami; -benfo'rm, *sf.* kształt kręgu; -benfö'rmig, *a.* kształt kręgu mający; -benho'nig, *sm.* miód w plastrach; -benkö'nig, *sm.* król tarczowy; -benroh'r, s. Schei'benbü'chse; -benru'nd, *a.* okrągły jak tarcza; -benschie'ßen, *sn.* strzelanie do tarczy; -benschü'tze, *sm.* strzelec tarczowy; -benwe'rfen, *sn.* rzucanie krążka (w powietrze dla zabawy); -benwu'rf, *sm.* rzut krążka; -benzu'g, s. Fla'schenzu'g; Schei'bicht, s. Schei'bena'rtig; Schei'big, s. Schei'benfö'rmig.

Schei'dbar, *a.* oddzielny; odłączny; rozłączny; -dbarkeit, *sf.* oddzielność; odłączność; zozłączność.

Schei'dchen, *sn. dim.* pochewka; Schei'de, *sf.* rozdział; przedział; rozgraniczenie; przegroda; — (des Seitengewehres &c.) pochwa; das Schwert aus der — ziehen, in die — stecken miecza dobyć z pochwy; miecz wsadzić, włożyć, wetchnąć do pochwy; — futerał (na nóż, sztylet); —, *Ng.* pochwa, pochewka (u roślin); —, *Zk.* pochwa maciczna; Schei'de-, Schei'den-, *a.* pochwowy.

Schei'debau'm, s. Gre'nzbaum; Schei'debli'ck, *sm.* spojrzenie przy rozstawaniu się z kim; Schei'debrie'f, *sm. Kg. Rw.* list rozwodowy; świadectwo rozwodu; Schei'dego'ld, *sn.* złoto odłączone; Schei'degru'nd, *sm. Kg. Rw.* powód, dowód, zasada rozwodu; -deku'nst, *sf.* chemia; die — betreffend chemiczny; Schei'dekü'nstler, *sm.* chemik.

Schei'deku'ß, *sm.* pocałowanie przy rozstawaniu się; pocałowanie pożegnawcze; Schei'deli'nie, *sf.* linia demarkacyjna od. graniczna; Schei'demau'er, *sf. Bk.* mur odgraniczający, przegradzający, przedzielający; -demü'nze, *sf. Mzk.* moneta zdawkowa od. drobna; Schei'den, *vn. irr.* (s.) (scheide, schied, geschieden) rozłączyć się; von der Welt, von der Erde, von hinnen — rozstać się, pożegnać się z tym światem; —, *va. irr.* (h.) rozłączyć; oddzielać; —, *Schdk.* rozbierać (na pierwiastki); sich — rozłączać się, dzielić się, rozchodzić się; sich von seinem Manne, von seiner Frau scheiden, *Kg. Rw.* rozłączyć się (separować się) z mężem, z żoną; wenn sich Leib u. Seele scheiden, *kiedy się dusza rozłączy z ciałem, rozstanie z ciałem; die Wolken scheiden sich, *Ntl.* chmury się rozchodzą; wir sind geschiedene Leute, * nie mamy już z sobą nic do czynienia; *kwita z przyjaźni.

Schei'den-, *a.* pochwowy.

Schei'denäh'nlich, Schei'dena'rtig, *a.* pochwowaty.

Schei'depu'nkt, *sm.* punkt rozstania się, rozłączenia się; —, *Spl.* rozłącznik, dyareza.

Schei'der, *sm. Bw.* szejdownik.

Schei'destu'nde, *sf.* godzina rozstania od. rozłączenia się; Schei'dewa'nd, *sf.* przepierzenie; przegroda; ściana przegrodna, przegradzająca; *przedział; Schei'dewa'sser, *sn. Schdk.* serwaser; kwas saletrowy; Schei'dewe'g, *sm.* rozstajna droga; Schei'deze'ichen, *sn. Spl.* znak rozłączenia.

Schei'dung, *sf.* rozdzielanie; oddzielanie; rozłączanie; rozstanie się; — von Tisch u. Bett, *Kg. Rw.* separacya; rozwód; auf die — antragen, klagen, *Kg. Rw.* podać o rozwód; —, *Schdk.* rozbiór; Schei'dungs-, *a. Kg. Rw.* rozwodny, rozwodowy.

Schei'dungsgru'nd, *sm.*, Schei'dungsu'rsache, s. Schei'degru'nd.

Schein, *sm.* światło; blask; łuna; er geht wie ein — herum, *łazi jak mara, jak ciało bez duszy, jak cień; der neue — nów księżyca; der volle — pełnia księżyca; — (Anschein, Außenschein) pozór; unter dem Scheine pod pozorem; dem Scheine nach, * na pozór, na oko, z pozoru; nach dem — urtheilen, *z pozoru sądzić; nach dem Scheine zu urtheilen, *z pozoru sądząc; zum — na pozór, dla pozoru, dla oka; einen guten — haben dobrym się wydawać (na pozór); der — ist gegen ihn, er hat den — gegen sich, * pozór jest (mówi, walczy) przeciw niemu; er hat den — von einem Gelehrten, *wygląda na uczonego; den — annehmen, sich den — geben, als ob &c. udawać, jak gdyby itd.; es hat den —, als ob &c. zdaje się, jak gdyby itd.; — (Schein, Attest, Bescheinigung) poświadczenie na piśmie; kwit; kwitek; Jemandem einen — über etwas geben, ausstellen kwit dać, wystawić komu na co; Schein-, *a.* pozorny; udany; dla oka; obłudny.

Schei'nangriff, *sm. Kw.* obłudny attak.

Schei'narzt, *sm.* niby doktor.

Schei'nbar, *a.* pozorny; —, *ad.* pozornie; na pozór; na oko; udany; etwas — machen nadać czemu pozór od. pozorność; der scheinbare Horizont, *Geog.* pozorny horyzont; poziom pokazały; Schei'nbarkeit, *sf.* pozorność; Schei'nbegri'ff, *sm.* wyobrażenie pozorne; Schei'nbewei's, *sm.* dowód pozorny; dowód pozornie tylko prowadzony; Schei'nchrist, *sm.* chrześcianin pozorny, udany.

Schei'nding, *sn.* rzecz pozornie exystująca, urojona; Schei'nehe, *sf.* małżeństwo dla oka.

Schei'nen, *vn. irr.* (h.) (scheine, schien, geschienen) świecić (o słońcu, księżycu, gwiazdach); — zdawać się; es scheint, als ob es regnen würde zdaje się, że będzie deszcz, że się zabiera na deszcz; es scheint nur so, *to się tylko tak zdaje; etwas scheinen wollen, *chcieć uchodzić za co; Schei'nfeind, Schei'nfreund, *sm.* nieprzyjaciel, przyjaciel pozorny oder udany; Schei'nfeindschaft, Schei'nfreundschaft, *sf.* nieprzyjaźń, przyjaźń udana; Schei'nfriede, *sm.* pokój pozorny, udany; Schei'nfromm, *a.* skromny, pobożny na pozór od. dla oka; Schei'nfrommer, *sm.* skromniś; pobożniś; Schei'nfurcht, *sf.* udana bojaźń; Schei'ngebi'lde, *sn.* mara; fantom; Schei'ngefe'cht, *sn.* bitwa pozorna, udana; -ngeleh'rt, *a.* uczony na pozór; -nglaube, *sm.* zmyślona, udana wiara; -nglück, *sn.* szczęście urojone; -ngold, *sn.* złoto udane; -ngroß, *a.* pozornie wielki; -ngröße, *sf.* pozorna wielkość; -ngrund, *sm.* powód pozorny; -nhandel, *sm.* układ pozorny; umowa na pozór zrobiona; handel na pozór prowadzony; -nheilig, *a.* licemierny, licemierniczy; obłudny; świętoszkowaty; świętego udający; scheinheiliges Wesen licemierność, licemiernictwo; scheinheilig thun licemierzyć, licetworzyć; -nheilige, *sf.* obłudnica, świętoszka; -nheiliger, *sm.* obłudnik; świętoszek; licemiernik; liżyobrazek; aniołek z różkami; baranek w wilczéj skórze; -nheiligkeit, *sf.* świętoszkostwo; licemierność, licemiernictwo; -nheirath, *sf.* ożenienie na pozór, dla oka, udane; -nherrschaft, *sf.* panowanie od. państwo pozorne, udane; -nhülfe, *sf.* pomoc pozorna; -nkauf, *sm.* kupno pozorne, udane, zmyślone, na pozór uczynione; -nkeusch, *a.* udający czystego; -nkeuschheit, *sf.* czystość udana; -nklug, *a.* niby mądry; udający mądrego; -nkluger, *sm.* mędrzec na pozór; -nklugheit, *sf.* pozorna mądrość; -nkörper, *sm.* ciało obłudne; -nleiche, *sf.* trup pozorny; -nliebe, *sf.* miłość udana, zmyślona; -nlob, *sn.* pochwała udana, pozorna; -nspröde, *a.* niby skromny; udający skromność; der Scheinspröde skromniś; die Scheinspröde skromnisia; -nsprödigkeit, *sf.* udana skromność; -nstrafe, *sf.* kara tylko dla oka wymierzona; -nstreit, *sm.* sprzeczka pozorna, udana; -nthräne, *sf.* łza udana, zmyślona; Scheinthränen vergießen udawać płacz; wylewać łzy niepłynące; -ntod, *sm.* śmierć pozorna; -ntodt, *a.* pozornie umarły; -ntodte, *sf.* zmarła na pozor; pozornie umarła; -ntodter, *sm.* zmarły na pozor; pozornie umarły; -ntreu, *a.* wierny na pozór; udający wierność; -ntreue, *sf.* pozorna, udana wierność; -ntugend, *sf.* cnota udawana, pozorna; -nübel, *sn.* złe od. nieszczęście mniemane; -nursache, *sf.* pozorna przyczyna; -nverdie'nst, *sm.* pozorna zasługa; -nvergnü'gen, *sn.* pozorna roskosz; -nvertra'g, *sm.* po-

zorny (udany) układ; Schei'nverkau'f, *sm.* sprzedaż pozorna, udana; -nvoll·kommenheit, *sf.* pozorna (mniemana) doskonałość; -nwahr, *a.* niby prawdziwy; na pozór prawdziwy; —, *ad.* na pozór prawdziwie; -nwesen, *sn.* istota urojona; -nwiderspruch, *sm.* pozorna sprzeczność; -nwort, *sn.* wyraz pozornie od. niby coś znaczący, nie mający istotnego znaczenia; -nwunder, *sn.* mniemany cud; -nzah·lung, *sf.* płacenie pozorne, na oko; -nzüchtig, s. Schei'nkeusch.

Schei'ße, *sf.* §gówno; sraczka; Schei'ßen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) §(scheiße, schiß, geschissen) srać; Schei'ßer, *sm.* sracz, zasraniec; Scheißerei', *sf.* gówniarstwo; Schei'ßhaus, *sn.* sracz; prewet.

Scheit, *sn.* polano; łupa; łupka; Holz in Scheite, zu Scheiten schlagen drzewo rąbać na łupy; Scheit·, *a.* łupkowy; łykowy; Schei'tchen, *sn. dim.* polanko, łupka.

Schei'tel, *sm.* wierzchołek głowy; ciemię; Schei'tel·, *a.* ciemionowy; wierzchołkowy; Schei'telbei'n, *sn. Zk.* kość ciemieniowa; -lfläche, *sf.* płaszczyzna wierzchołkowa; -lkrei's, *sm.* koło wierzchołkowe; -llinie, *sf.* linia wierzchołkowa; -lpu'nkt, *sm.* punkt wierzchołkowy; Schei'teln, *va.* rozczesać na dwie strony (włosy na głowie); Schei'telre'cht, *a.* pionowy; wertykalny, prostopadły; -lwi'nkel, *sm.* kąt wierzchołkowy.

Schei'terhau'fen, *sm.* stós (drzewa, osobliwie do podpalenia); Jemanden zum — verurtheilen na stós kogo wskazać (na spalenie).

Schei'tern, *vn.* (s.) uderzyć o co i rozbić się; daran scheiterte sein Unternehmen, *o to się rozbiło jego przedsięwzięcie.

Schei'tflöße, *sf.* spust łykowego drzewa; Schei'tholz, *sn.* łupkowe drzewo; bandurka do brzdąkania; Schei'tmaaß, *sn.* miara łupkowa.

Schel, Scheel, *a.* u. *ad.* krzywy; Jemanden mit schelen Augen ansehen, *krzywém okiem na kogo patrzéć od. spojrzéć; — zu etwas sehen, *krzywo na co patrzéć.

Sche'lde, *sf. Geog.* Skalda (rzéka).

Sche'lfe, *sf.* łupina; skórka; Sche'lfen (sich), *vr.* (h.) łupać się (w listeczki).

Sche'lle, *sf.* dzwonek; der Katze die — anhängen, s. A'nhängen; — (Fesseln) kajdany; — (im Kartenspiel) dzwonka; Sche'llen, *vn.* (h.) brząkać; zadzwonić; dem Bedienten — zadzwonić na służącego; Sche'llen·, *a.* dzwonkowy.

Sche'llenbau'm, *sm.* (im Kartenspiel) dzwonkowy tuz; Sche'llengelä'ut, Sche'llengera'ssel, *sn.* dzwonki; brzęk dzwonków; Sche'llenka'ppe, *sf.* czapka ze dzwonkiem; czapka błazeńska (z dzwonkami); einer Sache die — anhängen, *na pośmiewisko co wystawić; Sche'llenkönig, *sm.* (im Kartenspiel) dzwonkowy król; Sche'llenpfe'rd, koń ze dzwonkiem; Sche'llenschli'tten, *sm.* sanki ze dzwonkami; Sche'llenumbau'melt, *a.* dzwonkami obwieszony; Sche'llenwe'rk, *sn.* kajdany.

Sche'ller, *sm.* dzwoniciel; kruk leśny; połajanie; bura.

Sche'llfisch, *sm. Ng.* łupak.

Sche'llkraut, Schö'llkraut, *sn. Ng.* rostopaść; jaskółcze ziele.

Sche'llack, *sm. Ng.* szelak; gumilak; gumilaka (w tabliczkach).

Schelm, *sm.* szelma; łotr; nicpoń; hultaj; der arme —, *biedak; biedaczek; Sche'lmen·, *a.* szelmowski; łotrowski; Schelmerei', *sf.* szelmostwo; Schelmereien treiben szelmostwa robić; Sche'lmisch, *a.* szelmowski; łotrowski; —, *ad.* po szelmowsku; po łotrowsku; Sche'lmstreich, *sm.*, Sche'lmstück, *sn.* szelmowski figiel, kawałek; szelmostwo; łotrowska sztuka.

Sche'lsucht, *sf.* zawiść; zazdrość; Sche'lsüchtig, *a.* zawistny, zazdrosny.

Scheltbrief, *sm.* list łający od. z połajaniem; Sche'lte, *sf.* połajanie; Sche'lten, *va. irr.* (h.) (schelte, schilt, schalt, gescholten) łajać, burczéć (kogo); — ganić; dawać domu jakie obelżywe nazwisko; Jemanden einen Dieb — złodziejem kogo nazywać; —, *vn. irr.* (h.) łajać; burczéć; zrzędzić; auf Jemanden, über etwas — wygadywać na kogo, na co; Sche'lter, *sm.* łajacz; zrzęda; Sche'ltschrift, *sf.* pismo z połajaniem; Sche'ltwort, *sn.* wyraz łający.

Sche'ma, *sn.* szema, wzór, układ, rozkład; Schematisi'ren, *va.* szematyzować, podług szematu układać; Schemati'smus, *sm.* szematyzm.

Sche'mel, s. Schä'mel.

Sche'men, s. Scha'tten.

Schenk, s. Mu'ndschenk; Sche'nker; Sche'nkbar, *a.* darowalny; darowny; — (von Getränken) zdatny do szynkowania; Sche'nke, *sf.* szynk.

Sche'nkel, *sm. Zk.* udo; ramię (kąta); die — des Winkels, *Gl.* ramiona kąta; Sche'nkel·, *a. Zk.* udowy; Sche'nkelbei'n, *sn. Zk.* kość udowa; piszczel udowa; Sche'nkelmu'skel, *sm. Zk.* muszkuł udowy.

Sche'nkeln, *va.*: schön geschenkelt piękne uda mający.

Sche'nken, *va.* szynkować; nalewać (do picia); die Gläser voll — ponalewać szklanki od. kieliszki do pełna; — sprzedawać (w małych ilościach); — darować komu co; dies·mal soll's dir geschenkt sein, *tą razą ci będzie darowane, *ujdzie bezkarnie; Jemandem seine Freundschaft, Liebe, sein Herz —, *udarować kogo swoją przyjaźnią, miłością; oddać mu swoje serce; Sche'nker, *sm.*, Sche'nkerin, *sf.* szynkarz; szynkarka; donator; donatorka; darownik; darowniczka; Sche'nkfaß, *sn.* szynkfas; stągiew szynkowna; szafel szynkowny (do trzymania flaszek w wodzie); Sche'nkgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj na utrzymywanie szynku; Sche'nkhaus, *sn.* szynkowny dom; Sche'nkkeller, *sm.* szynkowna piwnica; Sche'nkrecht, s. Sche'nkgere'chtigkeit; Sche'nkstube, *sf.* szynkowna izba; Sche'nktisch, *sm.* stół szynkowny, na którym trunki sprzedają; Sche'nkung, *sf.* darowanie czego; darowizna; donacya; nadanie; Sche'nkungs·, *a.* donacyjny; Sche'nkungsbrie'f, *sm.*, Sche'nkungsu'rkunde, *sf.* dokument donacyjny; pismo udowodniające darowiznę; akt nadania; Sche'nkwirth, *sm.* szynkarz; właściciel szynku; gospodarz szynkowny; Sche'nkwirthin, *sf.* gospodyni w szynku.

Sche'nkwirthschaft, *sf.* szynk z gospodarstwem.

Sche'rbank, *sf.* ława z nożycami do cięcia blachy.

Sche'rbchen, *sn. dim.* skorupka.

Sche'rbe, *sf.*, Sche'rben, *sm.* skorupa; *naczynie stłuczeniu uległe; in Scherben zerbrechen, zerfallen na kawałki potłuc, stłuc się; an den Scherben sieht man, was am Topfe (Hafen) gewesen, *ze skorup widać co to był za garnek; *ze szczątków jeszcze poznać można dawną świetność; *w starości jeszcze widno czém musiał być w młodszym wieku; — donica, doniczka; naczynie gliniawe itd.

Sche'rbecken, Schee'rbecken, *sn.* miednica balwierska.

Sche'rben·, *a.* skorupkowy; —, *Gtn.* doniczkowy; Sche'rbenbe'rg, *sm.* góra ze skorup usypana; Sche'rbenblu'me, *sf. Gtn.* kwiat doniczkowy, w doniczce chowany; Sche'rbengeri'cht, Sche'rbenu'rtheil, *sn. Alt.* sąd skorupkowy (w Atenach); ostracyzm; Sche'rbengewä'chs, *sn. Gtn.* roślina doniczkowa; Sche'rbenku'chen, *sm. Kk.* baba (z ciasta); Sche'rbenne'lke, s. To'pfnelke.

Sche'rbeutel, Schee'rbeutel, *sm.* worek balwierski.

Sche'rchen, Schee'rchen, *sn. dim.* małe nożyczki.

Sche're, Schee're, *sf.* nożyce (überhaupt); każda rzecz mająca podobieństwo jakie do nożyc; nożyczki; widełki u wagi; — drąg rozsochaty w tyle wozu, który tkwi w tylnéj osi; —, *Geog.* gromada drobnych skał w morzu.

Sche'ren, Schee'ren, *va. irr.* (h.) (scheere, scheert od. schiert, schor, geschoren) ostrzydz (psa, owcę, włosy, głowę, drzewka); die Kühe scheren die Wiese, *krowy wypasają łąkę; der kann gut —, *ten umie tego zmiatać (z półmisków), *ma ostre zęby; — golić, ogolić; *ździerać; *zgrywać; *oszukiwać; — postrzygać (sukno); geschorener Sammt, *W.* aksamit strzyżony, postrzygany; — uciskać; uciemiężać; gnębić; sich — kłopotać się; męczyć się; was schiert dich das? *co cię to obchodzi? *co ci do tego? sich um etwas —, *s. Bekümmern (sich); — bujać w powietrzu w różnych kierunkach; sich fort, weg — zmykać, umykać; uchodzić; scheere dich fort! poszedł stąd! pójdź precz! umykaj, pókiś cały, fora ze dwora; scheere dich aus dem Wege! ustąp z drogi! —, *W.* (Tücher, Wollstoffe) osnowę naciągać; Sche'rena'ssel, *sf. Ng.* stonóg; Sche'renfö'rmig, *a.* nożycowaty; Sche'renschlei'fer, *sm.* ślifierz trudniący się ostrzeniem nożyczek; Sche'renschmie'd, *sm* fabrykant nożyczek; Schererei', *sf.* kłopotanie; *dokuczanie; Jemandem — machen, *dokuczać komu; kłopot mu robić; viel — mit etwas haben, *miéć z czém wiele kłopotu, zachodu, przykrości.

Sche'rfchen, Sche'rflein, *sn. dim.* odrobina; cząstka; szelążek; grosz; sein Scherflein zu etwas beitragen, *przyłożyć się do czego wedle możności.

Sche'rflocken, s. Sche'rwolle.

Sche'rgarn, Schee'rgarn, *sn. W.* osnowa postawa.

Sche'rge, *sm.* pachołek.

Sche'rgen, s. Schie'ben, Rü'cken.

Sche'rhaare, *sn. pl.* ostrzyżyny (włosy ostrzyżone); Sche'rleine, *sf. W.* sznur do rozpięcia i zawieszenia bielizny; Sche'rmesser, Schee'rmesser, *sn.* brzytwa; ein Maul haben wie ein —, *miéć język jak brzytwę, *ostro docinać; Sche'rrahmen, *sn. W.* snowadło; snowadła; Sche'rstube, *sf.* golarnia; Sche'rtuch, *sn.* ręcznik do użycia przy goleniu; Sche'rung, Schee'rung, *sf.* osnowa, postawa; Sche'rwenzel, *sm.* niźnik (w kartach); *nadskakiwacz; Jedermanns — sein, *być na przysługi każdego; *być dla każdego sługą uniżonym; *nadskakiwać każdemu; Sche'rwenzeln, *vn.* (h.) *nadskakiwać, wiercić się skrzętnie; *bujać po świecie, *słaniać się; Sche'rwolle, *sf.* kutner z sukna zestrzyżony; barwica; ostrzyżyny; strzyżona wełna.

Scherz, *sm.* żart; das ist kein — to nie żart, to jest serjo; ohne — bez żartu; *serjo; — bei Seite, *żart na stronę; *mówiąc bez żartu; keinen — verstehen, *nie znać się na żartach; einen — aus etwas machen, *w żart co obrócić; seinen — mit Jemandem haben, mit etwas treiben, *miéć z kim zabawę; *żarty sobie z czego robić; aus dem Scherze Ernst machen, *żart wziąć za prawdę; Scherz-, *a.* żartobliwy; Sche'rzen, *vn.* (h.) żartować.

Sche'rzeug, Schee'rzeug, *sn.* sprzęty golarskie od. balwierskie.

Sche'rzgedicht, *sn.* wiersz żartobliwy; Sche'rzhaft, *a.* żartobliwy; -zhaftigkeit, *sf.* żartobliwość; -zlaunig, *a.* humorystyczny; -zliebend, *a.* lubiący żarty; wesoły; -zlied, *sn.* pieśń żartobliwa; -zlust, *sf.* ochota do żartowania; -zlustig, *a.* mający ochotę do żartowania; -zmacher, *sm.* żartownik; -zrede, *sf.* żartobliwa mowa; -ztreiber, s. Sche'rzmacher; -zweise, *a.* u. *ad.* żartem; w żarcie; -zwort, *sn.* wyraz żartobliwy.

Sche'tter, *sm. W.* (Steifleinwand) płótno krzepkie od. gumowane.

Scheu, *a.* trwożliwy, lękliwy (człowiek); strachliwy (koń); — machen zestraszyć; — sein strachać się; — werden zestrachać się (jak konie).

Scheu, *sf.* wstręt; eine — vor etw. haben wstręt miéć do czego; — strachliwość; trwożliwość; trwoga; ohne Furcht u. — bez bojaźni i trwogi; ohne Scham u. — bez wstydu i wszelkiéj żeny; — uszanowanie, cześć.

Scheu'che, *sf.* straszydło; płoszydło.

Scheu'chen, *va.* straszyć; postraszyć; aus einem Orte — wypłaszać, wystraszać (kury z ogrodu); die Sorgen —, *oddalać, odganiać, odpędzać troski; Scheu'chen, *sn.* płoszenie; straszenie.

Scheu'en, *va.* wstręt miéć od czego; unikać czego; die Arbeit — lenić się do pracy; nie lubić pracować; das Licht — nienawidzić, nie módz znieść światła; bać się czego; kein Opfer für die Menschheit —, *nie lękać się (nie szczędzić) żadnéj ofiary dla ludzkości; sich — nie śmiéć, wstydzić się, bać się; sich vor Jemandem — żenować się kogo; wstydzić się go; sich vor etwas — miéć wstręt do czego; bać się czego; sich der Sünde — bać się grzechu; sich vor etwas — bać się czego; sich — (sich geniren) żenować się.

Scheu'er, s. Scheu'ne.

Scheu'erfaß, *sn.* beczka, szafel, w którym się naczynie kuchenne szuruje; -erfrau', *sf.* pomywaszka; -erkrau't, s. Scha'ftheu; -erla'ppen, *sm.* płat, szmata do szurowania; ścierka; -erma'gd, *sf.* dziewka do szurowania; pomywaczka; Scheu'ern, *vn.* (h.) u. *va.* szurować; Jemanden —, Jemandem den Kopf —, *wytrzéć komu kapitułę; Scheu'ern, *sn.* szurowanie; czyszczenie; Scheu'ersa'nd, *sm.* piasek do szurowania; -erstä'nder, *sm. Kk.* stągiew w któréj naczynia szurują; -erta'g, *sm.* dzień na szurowanie (podłogi, naczyń) przeznaczony; -ertu'ch, s. Scheu'erlappen; -erwi'sch, *sm.* wiecheć do szurowania.

Scheu'gesta'lt, *sf.* postac trwogę wzbudzająca; Scheu'leder, *sn.* kapturek, zasłonka (na oczy końskie).

Scheu'ne, *sf. Ldw.* stodoła; gumno; Scheu'nen-, *a. Ldw.* stodolny, stodołowy; Scheu'ntenne, *sf. Ldw.* klepisko (w stodole).

Scheu'sal, *sn.* straszydło; *potwór; Jemanden zum — machen, *potwór z kogo zrobić; das ist ein wahres —, *to istny potwór; Scheu'sals-, *a.* potworny.

Scheu'ßlich, *a.* obrzydliwy; szkaradny; okropny; paszkudny; Scheu'ßlichkeit, *sf.* szkaradność; okropność.

Schibo'leth, *sn. Spl.* znak, cecha.

Schicht, *sf.* szychta; warstwa; pokład; stos (drzewa w dłuż ułożonego); — scheda, część majątku w spadku przypadająca; Schi'chten, *va.* szychtami, warstwnie układać; — schedy wypłacać; Schi'chtmeister, *sm. Bw.* szychtarz; przełożony nad szychtarz; przełożony nad szychtami; Schi'chtsemmel, *sf.* cołta, bułka rządkowa; Schi'chtweise, *a.* u. *ad.* warsztami; szychtami; warsztwami.

Schick, *sm.* skład; składność; zgrabność; das Kleid hat keinen — suknia niezgrabna; in diesem Menschen ist kein Knick noch —, *nie ma w nim ani ładu ani składu; *cale niezgrabny; aus dem Schicke bringen, *zdrowie nadwerężyć.

Schi'cken, *va.* u. *vn.* (h.) posłać; wysłać, wyprawić; przysłać; posyłać; nach etwas, nach Jemandem — posłać po co, po kogo (t. j. kazać przynieść, sprowadzić); Jemanden in die andere Welt —, *wysłać, wyprawić kogo na tamten świat (życia pozbawić); etwas in die Welt —, *wysłać co w świat (dzieło jakie); solche Rede schickt sich nicht für dein Alter, *taka mowa nie przystoi na twój wiek; sich — (sich fügen): Alles schickt sich wunderlich, *wszystko się dziwnie układa, wydarza, dzieje; es hat sich grade so geschickt, *właśnie tak wypadło; sich zu etwas — zdatnym być do czego; stosownym być do czego; sie — sich zusammen, *odpowiadają sobie; *prawie są jeden dla drugiego; sich zur Reise — gotować się do podróży; wybierać się w drogę; sich zur Arbeit — zabierać się do roboty; der Himmel schickt sich zum Regen an niebo zapowiada deszcz; es schickt sich zum Winter, *zabiera się na zimę; sich in Jemanden, in etwas —, *stósować się do kogo, do czego; sich in die Zeit —, *stósować się do czasu; er weiß sich in jede Lage, in die Zeit, in sein Schicksal, Unglück zu — umie się zastósować do każdego położenia; umie znosić cierpliwie nieszczęście; sich — (passen, sich eignen) szykować się, kleić się; Schi'cker, *sm.* posyłacz; wysyłacz; ten co posyła, wysyła; Schi'cklich, *a.* stosowny; przyzwoity; przystojny; Schi'cklichkeit, *sf.* przyzwoitość; stosowność.

Schi'cksal, *sn.* los; koléj losu; udział; przeznaczenie; Schi'cksal-, Schi'cksals-, *a.* losowy; Schi'cksaldeuter, *sm.* tłumacz od. przepowiednik przyszłych losów; Schi'cksalenthü'llend, *a.* odkrywający prze znaczenie; Schi'cksalentschei'dend, *a.* rozstrzygający losy; Schi'cksalsga'ng, *sm.* bieg od. koléj losu; Schi'cksalsgö'ttin, *sf. Myth.* bogini losów; Schi'cksalsma'cht, *sf.* moc oder potęga losu; Schi'cksalverwü'nschend, *a.* przeklinający swój los; złorzeczący losowi.

Schi'ckung, *sf.* posłanie; posyłka; przeznaczenie, zrządzenie, przejrzenie; postanowienie (boskie); wyrok; Gottes Schickungen geduldig ertragen wyroki boskie cierpliwie znosić; Gottes weiser — vertrauen ufać mądrym zrządzeniom boskim.

Schie'bbar, *a.* dający się posuwać; posuwisty; Schie'bdeckel, *sm.* wieko do wsuwania; Schie'befe'nster, *sn.* okno do suwania; Schie'beka'rren, ꝛc. s. Schu'bkarren, ꝛc.

Schie'ben, *va. irr.* (h.) (schiebe, schob, geschoben) suwać; posuwać; posunąć; etwas bei Seite — usunąć na bok; in die Tasche — wsunąć do kieszeni; über etwas — przesunąć przez co; auf die andere Seite — przesunąć na drugą stronę; etwas auf dem Tische hin u. her — suwać czém po stole; wtykać, wetknąć (usuwając); — pchać; einen Karren vor sich hin — pchać taczkę przed sobą; etwas hinein — wpychać co; Jemanden zur Thür hinaus — wypchnąć kogo za drzwi; Kegel — grać w kręgle; eine Kugel gut — kulę dobrze rzucać, puszczać (kręgielni); Brod in den Ofen — chléb wsadzić do pieca; eine Schuld auf Jemanden — winę składać, zwalać na kogo; die Ursache auf Jemanden — składać co na kogo; oświadczać, że on jest tego przyczyną; etwas von sich — odsunąć, usunąć, oddalić co od siebie, nie przyjąć; nie podjąć się (roboty); wymówić się (od zaprosin); Jemandem etwas in's Gewissen —, *zdać co na czyje sumienie; —, *vn. irr.* (h.) (o roślinach) podnosić się; rość w górę; (o zwierzętach) zęby tracić; im Gehen, im Gange — suwać nogami chodząc; da kommt er geschoben, *otoż się sunie ku nam; sich schieben usuwać się; Schie'ben, *sn.* pomykanie, posuwanie, popychanie.

Schie'benu'th, *sf.* rowek do wsuwania weń (deszczułki).

Schie'ber, *sm.* ten, który co sunie, posuwa, pcha; ten, co chléb do pieca wsadza; ten co kulę rzuca (na kręgielni); — (Werkzeug) łopata do wsadzania chleba do pieca; — zasuwka; szyba w oknie do wysuwania; — zwierzę tracące pierwsze zęby.

Schie'bera'd, *sn.* (w tartakach) koło posuwiste.

Schie'bestange, *sf.* drąg który obraca koło posuwiste w tartaku; —, *Tk.* drążki w organach do wysuwania.

Schie'blade, s. Schu'blade.

Schie'dlich, *a.* zgodny (człowiek, t. j. nie lubiący się sprzeczać).

Schie'dmauer, s. Schei'demauer.

Schie'dsfreund, *sm.* sędzia polubowny, roziemca uproszony; Schie'dsgeri'cht, *sn.* sąd pojednawczy; Schie'dsmann, Schie'dsrichter, *sm.* roziemca; sędzia pojednawczy; sędzia pokoju; Schie'dsrichterlich, *a.* pojedawczy.

Schie'dwand, s. Schei'dewa'nd.

Schief, *a.* krzywy; pochylony; pochyły; —, *ad.* krzywo; pochyło; — gehen krzywo chodzić; schiefe Fläche płaszczyzna pochyła, spadzista; — schreiben krzywo pisać; ein schiefes Maul machen, *skrzywić gębę; schiefer Winkel, *Gl.* kąt ukośny (nie prosty); das ist ein schiefer Gedanke, *to myśl koślawa, krzywa, wypaczona; schiefes Urtheil, *krzywy sąd (u rzeczy); eine schiefe Ansicht von etwas haben, *mieć o czém mylne wyobrażenie; etwas — sehen krzywo co widziéć, inaczéj sobie wystawiać niż należy; etwas — anfangen, *nie dobrze od. niezgrabnie się wziąć do czego; die Sache geht —, *rzecz idzie koślawo; etwas — nehmen, *na złą stronę sobie co wytłumaczyć; Schie'fbeinig, *a.* koślawe nogi mający; Schie'fe, *sf.* krzywość, ukośność; pochyłość.

Schie'fer, *sm. Ng.* szyfer, łupek; marmurek; — (Holzspahn, Holzsplitter) § drzazga; Schie'fer, *a. Ng.* łupny; łupkowy; Schie'ferbru'ch, *sm. Bw.* łam łupnego kamienia; -ferda'ch, *sn. Bk.* dach łupkowy; -ferde'cker, *sm. Bk.* dachujący łupnym od. łupkowym kamieniem; -ferfa'rbig, -fergrau, *a.* łupkowego koloru (niebieskoczarnego); Schie'ferícht, *a.* łupkowaty; Schie'ferig, *a.* łupkowy; Schie'ferkoh'le, *sf. Bw.* węgiel łupkowy; Schie'fern (sich), *vr.* (h.) łupać się; Schie'ferpla'tte, *sf.* blat od. tafla łupkowego kamienia; -ferstei'n, *sm.* kamień łupny; -ferstí'ft, *sm.* sztyft kamienny do pisania; -ferta'fel, *sf.* tabliczka marmurkowa, łupkowa; tabliczka kamienna do pisania; -fertho'n, *sm. Bw.* glina łupkowa.

Schie'fhals, *sm.* krzywołeb; Schie'fheit, *sf.* krzywość, pochyłość, ukośność; — des Urtheils, *nietrafność, opaczność sądu od. w sądzeniu; Schie'fmaul, *sn.* krzywoust; Schie'fmäulig, *a.* krzywousty; Schie'fnase, *sf.* krzywonos; Schie'fnäsig, *a.* krzywonosy; Schie'fsehen, *sn.* wykręcanie oczu.

• **Schie'len**, *vn.* (h.) zezować; zezem patrzéć; nach den Mädchen — za dziewczynami z boku oczyma strzelać; Schie'lend, *ppr.* u. *a.* rozooki; zezowaty; Schie'len, *sn.* zezowanie; Schie'ler, *sm.* zéz; zézek; zyz; zyzowaty, zezol.

Schie'nbein, *sn. Zk.* goleń; kość goleniowa; Schie'nbein-, Schie'nbeins-, *a. Zk.* goleniowy; Schie'nbeinkno'chen, *sm. Zk.* piszczel w goleni; piszczel goleniowa.

Schie'ne, *sf.* szyna (żelaza); —, *Zk.* s. a. Schie'nbein; — blacha do uzbrojenia goleni, nóg i rąk; — łupka, leszczotka (do wprawiania złamanego członka); Schien-, Schie'nen-, *a.* szynowy; Schie'neisen, *sn.* żelazo szynowe; —, *H.* żelazo w szynach; Schie'nen, *va.* szynować, szyną żelazną obijać, szynę dawać na czém; —, *Hlk.* w łupki wprawiać (rękę, nogę); Schie'nendu'rchschlag, *sm.* ostro śpiczasty młot do robienia dziur w szynach na koła; Schie'nenste'mpel, *sm.* tępo śpiczasty młot do wybijania znaków na takie dziury.

Schie'nhaken, *sm. Httk.* szynak; chynak; Schie'nnagel, *sm.* szynal; gwóźdź do przybijania szyn żelaznych; —, *Sw.* s. Kahn.

Schier, *ad.* prawie; tylko że nie; mało nie. [szczać.

Schie'ren, *va.* rozruszać; oczy-

Schie'rling, *sm. Ng.* świnia wesz; cykuta; Schie'rlings-, *a. Ng.* — cykuty; Schie'rlingsbe'cher, *sm.* kubek z cykutą; Schie'rlingsbla'tt, *sn.* liść cykuty; Schie'rlingsgi'ft, *sn.* trucizna cykuty; Schie'rlingssaa'me, *sm.* nasienie cykuty; Schie'rlingssa'ft, *sm.* sok cykuty.

Schie'ßbaumwolle, *sf.* piorunująca wata; pyroksylin.

Schie'ßbeda'rf, *sm. Kw. Jäg.* amunicya.

Schie'ßen, *vn. irr.* (h.) (schieße, schoß, geschossen) strzelać; nach etwas — strzelać do czego; blind, scharf — strzelać prochem, ostrem nabojem; —, (s.) szybko wydobywać się zkąd jak strzała; das Wasser schießt aus der Quelle, vom Berge, *woda gwałtownie z żrzódła wytryska, z góry spada; das Blut schießt aus der Wunde krew z rany strumieniem tryska; der Geier schoß aus der Luft auf seine Beute, *jak strzała spadł z powietrza sęp na zdobycz swoję; etwas schießen lassen, *wypuścić co (z ręki), spuścić (psów ze smyczy); popuścić (cugli); die Pflanze schießt in die Höhe, in Samen roślina strzela w górę (nagle rośnie), zabiera się na nasienia; —, *va. irr.* (h.) strzelić; postrzelić; Jemanden todt — zastrzelić kogo; Jemanden über den Haufen — trupem kogo położyć; na miejscu go położyć; ein Schiff, ein Haus in Grund u. Boden —, *Kw.* okręt postrzelać i zatopić; dom zburzyć strzałami; sie schoß einen zornigen Blick auf ihn, *złośliwym wzrokiem nań strzeliła, rzuciła; Brod —, s. Schie'ben; Ziegel — cegły rzucać, podawać kolejno rzucając; Geld — pieniądze liczyć rzutami; sich — strzelać się, pojedynkować się na strzały.

Schie'ßen, *sn.* strzelanie; Schie'ßgeld, *sn.* zapłata za ubitą zwierzynę; -ßgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj polowania na cudzym gruncie; -ßgeweh'r, *sn.* strzelba; broń palna; -ßhaus, *sn.* strzelnica; -ßhund, *sm. Jäg.* pies do polowania; -ßkugel, *sf.* kula do strzelania; -ßling, *sm.* *człowiek wysmukły jak trzcina; -ßloch, s. Schie'ßscharte; -ßplan, -ßplatz, *sm.* strzelnica, t. j. miejsce przeznaczone do strzelania dla rozrywki; -ßpulver, *sn.* proch do strzelania; -ßrecht, s. Schie'ßgere'chtigkeit; -ßscharte, *sf.* strzelnica, otwór w murze do strzelania; -ßscheibe, *sf.* tarcza do strzelania do niéj; -ßstand, *sm.* miejsce, na którém stoja strzelający; -ßtasche, s. Ja'gdtasche; -ßwand, -ßwehr, *sf.* mur za tarczą strzelniczą.

Schiff, *sn. Sw.* okręt; statek; łyżwa; czajka; łódź, galar; zu Schiffe na okręcie; —, *Bk.* łodź od. nawa kościoła, średnia największa część; Schiff u. Geschirr, *wszelkie sprzęty; ein Haus mit — u. Geschirr kaufen, *dom kupić ze wszystkiém co się w nim znajduje; Schiff-, Schiffs-, *a. Sw.* okrętowy; Schi'ffamt, *sn.* urząd żeglugą zarządzający; -ffbalken, *sm.* belka okrętowa; -ffbank, *sf.* ława na okręcie; -ffbar, *a.* spławny; zdatny do żeglugi (rzéka); — machen spławnym uczynić; usposobić do żeglugi; -ffbarkeit, *sf.* spławność; zdatność do żeglugi; -ffbarma'chung, *sf.* usposobienie do żeglugi (rzeki); -ffbau, *sm.* budowa od. budowanie okrętów; -ffbauart, *sf.* sposób budowania okrętów; -ffbauholz, *sn.* budulec okrętowy; drzewo zdatne na okręty lub statki; -ffbaukunst, *sf.* budownictwo okrętowe, morskie; -ffbaumeister, *sm.* budownik okrętowy; -ffbrod, *sn.* suchary; -ffbruch, *sm.* rozbicie okrętu; — leiden rozbić się z okrętem; -ffbrüchig, *a.* rozbity na morzu; ten co się z okrętem (z którym się okręt) rozbił; — uratowany z rozbicia okrętu; -ffbrücke, *sf.* most na czajkach, na łyżwach; Schi'ffchen, *sn. dim.* okręcik; mały statek; Schi'ffen, *vn.* (s.) popłynąć na okręcie, od. na statku; —, *va.* na okręcie od. na statku itd. przeprowadzić; przewieźć, powieźć co dokąd.

Schi'ffer, *sm.* żeglarz; Schi'ffer-, Schi'ffers-, *a.* żeglarski; majtkowski; flisowski; szyper; Schi'fferau'sdruck, *sm.* wyraz żeglarski od. flisacki; -ffergeschrei', *sn.* krzyk majtków od. flisaków; -fferhosen, *sf. pl.* spodnie żeglarskie; Schi'fferin, *sf.* żeglarka; Schi'fferju'nge, *sm. Sw.* chłopak okrętowy; -fferkale'nder, *sm.* kalendarz żeglarski; -ffermü'tze, *sf.* czapka flisowska, majtkowska; -fferro'ck, *sm.* sukmana flisowska, żeglarska lub majtkowska; -ffersprа'che, *sf.* mowa żeglarska od. flisacka.

Schi'ffahrt, *sf.* żegluga; Schi'ffahrts-, *a.* nawigacyjny; -ffahrtsgese'tz, *sn.* ustawa nawigacyjna; -ffahrtske'nntniß, -ffahrtsku'nde, *sf.* znajomość, umiejętność żeglugi.

Schi'ffhalter, *sm. Ng.* (Art Seefisch) trzymonaw; trzymonawek; —, s. Schi'ffsherr; Schi'ffleute, *sm. pl.* osoby okrętowe; ludzie okrętowi; czeladź okrętowa; Schi'ffmann, s. Steu'erma'nn; Schi'ffmühle, *sf.* młyn pływający; Schi'ffreich, *a.* obfity w okręty; Schi'ffsadmira'l, *sm. Sw.* admirał; Schi'ffsand, *sm.* piasek okrętowy; Schi'ffsassecura'nz, *sf.* asekuracya okrętów; -ffsboden, *sm.* dno okrętu; -ffscapitai'n, *sm.* kapitan okrętu; -ffschiru'rgus, *sm. Sw.* chirurg okrętowy; Schi'ffschnabel, *sm. Sw.* dziób okrętu; ostry koniec z przodu; -ffschreiber, *sm. Sw.* pisarz okrętowy; -ffseigenthümer, s. Schi'ffsherr; -ffseil, *sn. Sw.* lina okrętowa; -ffsfahne, -ffsflagge, *sf. Sw.* bandera; -ffsgeri'ppe, *sn. Sw.* zrąb okrętu; -ffsherr, *sm.* właściciel od. pan okrętu; -ffshintertheil', *sn. Sw.* tył okrętu; -ffsholm, s. Schi'ffswerft; -ffsjunge, *sm. Sw.* chłopiec okrętowy od. żeglarski; -ffsknecht, *sm. Sw.* flisak; -ffskrankheit, *sf.* choroba okrętowa, morska; -ffsladung, *sf.* ładunek okrętu.

Schi'ffsländе, *sf. Sw.* pal; przystań; -ffsmannschaft, *sf.* ludzie okrętowi, na okręcie znajdujący się; -ffspfund, *sn. Sw. H.* szyffunt; -ffsprediger, *sm. Sw.* kapelan okrętowy; -ffsraum, *sm. Sw.* dół okrętu; wnętrze okrętu; -ffsrhede, *sf. Sw.* stacya okrętów; stanowisko; -ffsrheder, s. Schi'ffsherr; -ffsrippe, *sf. Sw.* wręga w okręcie; -ffssolda't, *sm. Sw.* żołnierz okrętowy, morski; -ffstau, s. Schi'ffsseil; -ffstreppe, *sf. Sw.* schody okrętowe; -ffsvolk, *sn.* gawiedź okrętowa; -ffswand, *sf.* ściana w okręcie; -ffswerft, *sn.* warsztat okrętowy; spust okrętów; -ffszimmermann, *sm.* cieśla okrętowy; -ffszimmerpla'tz, *sm.* plac do obrabiania drzewa okrętowego; -ffszeughaus, *sn.* zbrojownia okrętowa; -ffzoll, *sm. Stw. Sw.* cło okrętowe; -ffzucht, *sf.* karność okrętowa, morska; -ffzwieback, *sm.* suchary okrętowe.

Schi'ften, *va.* spajać.

Schika'ne, ꝛc. s. Chica'ne, ꝛc.

Schi'lbe, *sf.* § owca.

Schild, *sm.* tarcza, puklerz, paiż, paweża (jako zbroja); przestrzeń, na której herb jest przedstawiony; einen Adler im Schilde führen, *Wpk.* mieć orła w tarczy (w herbie); zum Schilde geboren sein, *być ślacheckiego (herbowego) rodu; etwas im Schilde führen, *zamierzać co; *knować; *na myśli mieć; Gott ist mein — *Bóg moją tarczą; —, *Ng.* skorupa żółwia; —, *sn.* (Thürschild, Aushängeschild, szyld, szylt, tablica z napisem lub znakiem na domu wywieszona; Schi'ldbedeckt, Schi'ldbewa'ffnet, *a.* tarczą okryty, uzbrojony; Schi'ldbürger, *sm.* **półgłówek; głuptas; Schi'ldbürgerstrei'ch, *sm.* **figiel niedorzeczny; *czyn durny; Schi'ldchen, *sn. dim.* mała tarcza; Schi'lddrüse, *sf. Zk.* druczoł tarczowy; Schi'lddurchbre'cher, *sm.* *tarczołomca, *wojownik niezwalczony; Schi'lden, *va.* w tarczę opatrzyć, uzbroić; Schilderei', *sf.* malowidło; Schi'lderhau's, -rhäu'schen, *sn. dim. Kw.* szylderhaus; budka strażnicza od. żołnierska.

Schi'ld-Erhe'bung, *sf.* podniesienie tarczy; *wyzwanie do boju; *wzięcie się do broni; *wypowiedzenie wojny.

Schi'ldern, *va.* s. Schi'lden; geschildert mający odmianę na piersiach (ptak); wohl —, *Ng.* gęste pierze na piersiach mający; — malować co; * skreślić od. przedstawić obraz czego; —, *vn.* (h.) stać na warcie.

Schi'ld-Erschü'tterer, *Dtk.* sm.* *wstrząsający tarczą, * dzielny wojownik.

Schi'lderung, *sf.* opisanie, odmalowanie; skreślenie.

Schi'ldförmig, *a.* tarczowaty, mający kształt tarczy; -dgere'chtigkeit, *sf. Wpk.* przywilej; na wywieszenie szyldu; -dgewa'ppnet, *a.* tarczą zbrojny; Schi'ldhalter, *sm. Wpk.* zwierz trzymający tarczę w herbie; -dknappe, *sm.* giermek; -dklee, *sm.*, -dkraut, *sn. Ng.* tarczyca.

Schi'ldkrot, *sn.* szylkret; von, aus —, Schi'ldkrot-, *a.* szylkretowy; Schi'ldkrotdo'se, *sf.* tabakierka szylkretowa; Schi'ldkrotka'mm, *sm.* grzebień szylkretowy.

Schi'ldkröte, *sf. Ng.* żółw; szylkret, żółwia skorupa; Schi'ldkröten-, *a. Ng.* żółwi; szylkretowy; Schi'ldkrötenga'ng, -dkrötenschri'tt, *sm.* *żółwi krok, *bardzo powolny; Schi'ldkrötenscha'le, s. Schi'ldkrot; -dkrötenschi'ld, *sn.* żółwia skorupa; -dkrötenschwa'nz, *sm.* żółwi ogon; -dkrötensu'ppe, *sf. Kk.* rosół z żółwia; -dkrötenstei'n, *sm. Ng.* żółwi kamień.

Schi'ldlaus, *sf. Ng.* czerwiec; kiermeć.

Schi'ldrand, *sm.* brzeg tarczy.

Schi'ldwache, *sf. Kw.* szyltwach; straż; stójka; warta; — stehen, *Kw.* stać na warcie; bić na stójce; Schildwachen ausstellen, *Kw.* porozstawiać warty, straże.

Schilf, *sn. Ng.* sitowie; trzcina (w rzekach rosnąca); Schilf-, *a. Ng.* trzcinny; Schi'lfartig, *a.* sitowiasty; trzciniasty; Schi'lfbewa'chsen, *a.* sitowiem od. trzciną zarosły; Schi'lfdach, *sn.* dach z sitowia; Schi'lfdecke, *sf.* rogóżka; mata; Schi'lfgras, *sn. Ng.* sitowina; Schi'lficht, s. Schi'lfartig; Schi'lfig, *a.* trzcinny; Schi'lfklinge, *sf. Ftk.* klinga od. głownia trojkątna żłobkowata; Schi'lfmeer, *sn. Geog.* Morze czerwone; Schi'lfschmätzer, s. Roh'rsperling. [(ryba).

Schill, *sm. Ng.* (Zander) sandacz

Schi'ller, *sm.* mieniący się blask; —, *Wb.* gatunek wina. [lerig.

Schi'ller-, *a.* s. Schi'llernd, Schi'l-

Schi'llern, *vn.* (h.) mienić się, okazywać się w różnych kolorach; Schi'llernd, *ppr.* u. *a.*, Schi'llerig, *a.* mieniący się (kolor, materya); Schi'llerta'ffet, *sm. W. H.* tafta od. kitajka mieniąca farbę.

Schi'lling, *sm. Mzk.* szyling (pieniądz angielski wartości dwóch złotych); —, *Mzk.* szeląg, trzecia część polskiego grosza; dwunastka; chłosta; Jemandem einen — geben, *skórę komu wytrzepać; —, *czynsz z roli; Schi'llingsbau'er, *sm.* czynszownik; Schi'llingsgu't, *sn.* wieś czynszowa.

Schi'mmel, *sm. Ng.* pleśń; — (Pferd) siwek, siwosz, biały lub siwy koń; —, *Bchdr.* arkusz z jednéj tylko strony zadrukowany, a z drugiéj biały; Schi'mmelartig, Schi'mmelicht, *a.* pleśniasty; pleśniowaty; do pleśni podobny; Schi'mmelbede'ckt, *a.* pleśnią okryty; Schi'mmelgrau', *a.* siwawy; Schi'mmelig, *a.* spleśniały; pleśniwy; — werden spleśnieć; zapleśnieć; Schi'mmelkrau't, *sn. Ng.* szaroto polna; Schi'mmeln, *vn.* (h.) pleśnieć; Schi'mmelpfe'rd, *sn.* siwek, siwosz.

Schi'mmer, *sm.* blask (światła, gwiazd itd.); brzask (jutrzenki); — v. Hoffnung, *promyk nadziei; Schi'mmergewö'lk, *sn.* jasne chmury; Schi'mmerglü'ck, *sn.* * szczęście pozorne od. mamiące; Schi'mmerli'cht, *sn.* błyszczące światło; Schi'mmern, *vn.* (h.) błyszczéć; migać; schimmernder Witz, *dowcip świetny, uderzający swym blaskiem; *dowcip błyskotliwy, pozorny, czczym blaskiem mamiący; da schimmert keine Hoffnung mehr, *już żaden promyk nadziei nie świeci; es schimmert mir etwas vor den Augen, *miga mi się przed oczyma; Schi'mmerrei'ch, *a.* pełen blasku; Schi'mmersu'cht, *sf.* żądza błyszczenia.

Schi'mmlig, s. Schi'mmelig.

Schimpf, *sm.* hańba; obelga; sromota; Jemandem einen — anthun obelgę komu wyrządzić; shańbić go; Schimpf-, *a.* obelżywy; zelżywy; Schi'mpfen, *vn.* (h.) u. *va.* lżyć, hańbić, zelżyć, szkalować; osławić; łajać; Jemanden, auf Jemanden — lżyć kogo; obelżywie na niego wygadywać; Jemdn. einen Spitzbuben — łajdakiem kogo nazywać; Schi'mpfen, *sn.*, Schimpferei', *sf.* lżenie, shańbienie; szkalowanie; osławienie; łajanie.

Schi'mpflich, *a.* haniebny; ohydny; sromotny; obelżywy; es ist —, *jest to haniebna (rzecz); Schi'mpflied, *sn.* pieśń obelżywa; Schi'mpfname, *sm.* imię od. nazwisko obelżywe; Schi'mpfrede, *sf.* obelżywa mowa; Schi'mpfwort, *sn.* obelżywy wyraz.

Schi'ndaas, s. Schi'ndluder.

Schi'ndanger, *sm.* ścierwisko; plac, gdzie hycle bydło ze skóry obdzierają.

Schi'ndel, *sf.* gont; szkudła; Schi'ndel-, *a.* szkudłany; Schi'ndelda'ch, *sn.* dach z gontów od. szkudłany; Schi'ndeldecker, *sm.* ten, co dachy gontami pokrywa; cieśla trudniący się pobijaniem dachów; -ndelhau'er, -ndelma'cher, *sm.* gonciarz; -ndelho'lz, *sn.* drzewo zdatne na gonty; -ndelna'gel, *sm.* gontal; szkudłak; -ndelnu'th, *sf.* rowek w goncie.

Schi'nden, *va. irr.* (h.) (schindet, schand, geschunden) ze skóry obdzierać od. łupić; skórę zdzierać z kogo; zdzierać i ciemiężyć; sich — skórę sobie zedrzéć; wie geschunden aussehen, *wyglądać jak odarty ze skóry; das Vieh — bydło niszczyć; er schindet eine Laus um des Balges willen, *iron.* * to smarzywiecheć wierutny; Schi'nder, *sm.* oprawca; opryszek; geh' zum —! idź do kata! daß dich der —! niech cię kaci wezmą! —, *zdzierca; Schi'nder-, *a.* hyclowski; Schinderei', *sf.* łupienie ze skóry; zdzierstwo; Schi'nderhu'nd, *sm.* pies hycla; Schi'ndergru'be, *sf.* dół hyclowski; s. Schi'ndanger; Schi'nderkne'cht, *sm.* hycel; Schi'ndermä'ßig, *a.* hyclowski; —, *ad.* po hyclowsku.

Schi'ndler, s. Schi'ndelhau'er.

Schi'ndluder, *sn.* ścierw bydlęcia odartego ze skóry; —, * § hycel; hyclowka; bestya; Schi'ndmähre, Schi'ndkracke, *sf.* * § chude szkapsko, ledwo na skórę zdatne; Schi'ndvieh, *sn.* bydło suche, ledwo skóra i kości.

Schi'nkchen, *sn. dim.* szyneczka; Schi'nken, *sm.* szynka; Schi'nken-, *a.* szynkowy.

Schinn, *sm.*, Schi'nne, *sf.* (auf dem Kopfe) strup łupny; łupież.

Schi'ppenbei'l, *sn. Geog.* Szempopel.

Schi'rken, *vn.* (h.) świergotać; świerczyć; skorupkę rzucać po powierzchni wody.

Schirm, *sm.* zasłona; osłona; ochrona; (ein Sonnenschirm) parasol; (Ofen-, Feuerschirm) ekran; (Lichtschirm) umbrelka; (Bettschirm) parawanik; (Augenschirm) daszek na oczy; —, *Ng.* (von Pflanzen) baldaszek; —, *zasłona, obrona; sich unter Jemds. Schirm u. Schutz begeben, *uciec się pod czyję obronę; Schirm-, *a.* obronny; Schi'rmbrief, *sm.* karta obronna; Schi'rmdach, *sn.* dach dla obrony od słoty itd.; Schi'rmen, *va.* zasłonić dla ochro-

ny; Schi'rmer, *sm.* (Beschützer) obrońca; Schi'rmfutter, *sn.* pokrowiec na parasol; Schi'rmherr, 2c. s. Schu'tzherr, 2c.; Schi'rmhut, *sm.* furażerka z daszkiem; Schi'rmleder, *sn.* kapturek; Schi'rmmacher, *sm.* parasolnik; -m·pflanze, *sf. Ng.* roślina baldaszkowata; Schi'rmrecht, s. Schu'tzrecht; Schi'rm·tragend, *a. Ng.* baldaszkowaty; schirm·tragende Pflanze, s. Schi'rmpflanze; -m·träger, *sm.* ten co parasol niesie; -m·wache, s. Schu'tzwache; Schi'rmwand, *sf.* ściana zasłaniająca; parawan; zasłonnik.

Schirr, Schi'rrholz, 2c. s. Geschi'rr, 2c.; Schi'rrmeister, *sm.* przełożony nad pociągami, sprzężajami, podwodami; — (bei Post, Eisenbahn) konduktor (pocztowy); szyrmajster; pocztarz.

Schi'sma, *sn.* schizma; odszczepieństwo; Schisma'tiker, *sm.* schizmatyk; -ma'tisch, *a.* schizmatycki. [nie.

Schiß, *sm.* § dryzd; gówno; sra-

Schi'tterich, *a.* (o płotnie i innych tkaninach) rzadki, rzadko utkany.

Schla'bbe, § s. Maul; Schla'bbe·rig, *a.* § gębą ciągle ruszający; -bber·mau'l, § s. Plau'derta'sche; Schla'bbern, *vn.* (h.) u. *va.* przy jedzeniu gębą klapać, mlaskać, klęsać; jeść co w taki sposób; *ciągle gadać, paplać.

Schlacht, *sf. Kw.* bitwa (wojsk); bój; eine — liefern, *Kw.* bitwę wydać; stoczyć, zwieść; dem Feinde eine — anbieten, *Kw.* wyzywać nieprzyjaciela do boju oder bitwy; Schlacht·, *a. Kw.* — bitwy; wojenny; bojowy; (das Schlachten des Viehes betreffend) rzeźniczy; Schla'chtbank, *sf.* rzeźnia; rzeźnica; rzeźnicza jatka; *rzeź; die Soldaten zur — führen, *Kw.* *żołnierzy na rzeź poprowadzić, wydać, wystawić; Schla'chtbar, *a.* rzeźny, zdatny do zarznięcia na mięso; -cht·begie'rde, *sf.* żądza bitwy; -chtbeil, *sn.* rzeźniczy topór; -chtberüh'mt, *a.* w boju oder w bojach wsławiony; -cht·block, *sm.* pień do bicia bydła; pień do ucinania głowy; Schla'chten, *va.* rzezać, zarzynać, zabić; zakłuć (wieprza, prosię); —, *Kg.* ein Opfer — zabić na ofiarę; Schla'chten, *sn.* rzeź; Schla'chtenga'ng, *sm.* iście do bitwy; toczenie się bitwy; -chtengeräu'sch, -chtengetü'mmel, *sn.* wrzawa bitwy; -chtengewi'nner, *sm.* zwycięzca w bitwach; -chtenkühn, *a.* odważny w bitwach; śmiały w boju; -chtenma'ler, *sm. Mal.* malarz zajmujący się szczególniéj obrazami bitew; -chtenvo'll, *a.* obfity w bitwy.

Schlä'chter, *sm.* (Fleischer, Fleisch·hauer, Metzger) rzeźnik; Schlä'chter·, *a.* rzeźniczy.

Schla'chterfah'ren, *a.* doświadczony w bitwach.

Schlä'chterloh'n, *sn.* zapłata od rzezi; Schla'chtessen, *sn.* uczta z powodu zabicia wieprza itd.

Schla'chtfeld, *sn.* pole oder plac bitwy; pobojewisko; Schla'chtfertig, *a.* gotowy do bitwy; Schla'chtgedrä'nge, *sn.* tłok ścierających się wojsk.

Schla'chtgeld, s. Schlä'chterloh'n.

Schla'chtgeme'nge, *sn.* pomięszanie się wojsk w czasie bitwy; -cht·gerü'stet, *a.* uzbrojony do boju; -cht·gesa'ng, *sm.* śpiew bojowy; -chtge·schrei', -chtgetö'se, -chtgetü'mmel, *sn.* bojowy krzyk; bojowa wrzawa; bojowy zgiełk; -chtgeü'bt, *a.* wyćwiczony w bojach; -chtgewüh'l, *sn.* wrzawliwy zgiołk w czasie boju; -chthaufen, *sm.* oddział wojska bojowego.

Schla'chthaus, *sn.*, -chthof, *sm.* szlachtuz; rzeźnia; rzeźnica.

Schla'chtlied, *sn.* pieśń bojowa; -chtlinie, *sf.* linia bojowa.

Schla'chtmesser, *sn.* nóż do rzezania bydła; -chtochs, *sm.* wół na rzeź przeznaczony; -chtopfer, *sn. Kg.* ofiara krwawa, z bydlęcia zarzniętego; *osoba, któréj życie niejako na ofiarę jest oddane.

Schla'chtordnung, *sf.* szyk bojowy, wojenny; in — stehend, in — aufgestellt, *Kw.* szykowany; das Heer in — aufstellen, *Kw.* wojsko uszykować do bitwy, ustawić w szyku; sie marschirten in —, *Kw.* maszerowali uszykowani do bitwy; —. *Stw.* urządzenie rzezi bydła; -chtpferd, -chtroß, *sn.* koń wojenny; -chtreihe, *sf. Kw.* szyk wojska ustawionego do bitwy; -chtruf, *sm.* wezwanie do bitwy; głos wzywający do boju.

Schla'chtschaf, *sn.* owca na rzeź przeznaczona. [feld.

Schla'chtstatt, -chtstätte, s. Schla'cht·

Schla'chtsteuer, *sf. Stw.* opłata od. podatek od rzezi bydła.

Schla'chtsturm, *sm.* burza wojenna.

Schla'chttag, *sm.* (vom Viehschlach·ten) dzień szlachtowania od. zabijania; —, *Kw.* dzień bitwy; -chtvieh, *sn.* bydło rzeźnicze, na rzeź przeznaczone. [wojenny.

Schla'chtwagen, *sm. Kw.* wóz

Schla'chtzettel, *sm. Stw.* kwitek z opłaty od rzezi.

Schla'ckdarm, s. Ma'stdarm.

Schla'cke, *sf.* żużel; *nieczystość; Schla'cken, *vn.* (h.) *Httk.* żużlować; żużle z siebie dawać; Schla'ckenba'd, *sn.* kąpiel z żużli; Schla'ckenko'balt, *sm. Bw.* żużelokrusz.

Schla'ckerig, s. Schla'ckig.

Schla'ckern, *vn.* (h.) § rozlewać co i przez to nieczyścić; beim Essen — nieporządnie jeść; mit der Waare —, *pozbywać towar za niskie ceny; —, *vn.* (h. u. s.) wylewać się i plugawić; es schlackert płusk jest, pora słotna i błotna. [*pluskotny, słotny.

Schla'ckig, *a.* żużlisty, żużlasty;

Schlaf, *sm.* sen; er sank, gerieth in tiefen — twardy od. głęboki sen go ogarnął; mocno zasnął; Jemanden aus dem Schlafe wecken obudzić ze snu; aus dem Schlafe bringen wybić ze snu; in den — bringen uśpić; in den — kommen usnąć; vom Schlafe erwachen, auf·fahren, aufstehen ze snu się obudzić, zerwać się; powstać; — erregen, er·wecken, verursachen, bringen, herbeifüh·ren sen sprawiać, sprowadzać; den — rauben, benehmen sen odbierać, odejmować; der — stellt sich ein, kommt sen przychodzi; — *uśpienie; sein Gewissen liegt im Schlafe, *sumienie spoczywa w uśpieniu; Augen voll — oczy pełne snu. [fe, *pl.* skronie.

Schlaf, *sm. Zk.* skroń; die Schlä·

Schlaf·, *a.* sypialny.

Schla'fader, *sf. Zk.* żyła skroniowa; Schla'farzenei', *sf.* lekarstwo na sen; Schla'fbalsam, *sm.* balsam na sen; Schla'fbank, *sf.* ślaban; ławka składana do spania; Schla'fbett, *sn.* łóżko do spania; Schla'fboden, *sm.* strych do spania; Schla'fbringend, *a.* sprawdzający od. sprowadzający sen od. spanie.

Schlä'fchen, *sn. dim.* przedrzymanie; drzymka; ein — machen drzymać; przedrzymać się; drzymkę odbywać od. odprawiać. [snu.

Schla'fdurstig, *a.* spragniony

Schlä'fe, *Zk.* s. Schlaf; Schlä'fen·, Schlaf·, *a. Zk.* skroniowy.

Schla'fen, *vn. irr.* (h.) (schlafe, schläft, schlief, geschlafen) spać; bei Jemandem — spać z kim; Schla'fen, *sn.* spanie; das Schlafengehen iście spać.

Schlä'fenbei'n, *sn. Zk.* kość skroniowa.

Schla'fend, *ppr.* u. *a.* śpiący; schlafendes Kind dziecina senna.

Schlä'fer, *sm.* śpiący; ospalca; ospalec; — (Langschläfer) śpioch.

Schlä'ferig, s. Schlä'frig; Schlä'·fern, *vn.* chcieć się spać; mich schlä·fert, es schläfert mich spać mi się chce; na sen mi się zabiera.

Schlaff, *a.* obwisły, zwieszony; niewyprężony, wolny; wątły, łatwo się zginający; schlaffer Mensch, *człowiek nieruchawy, ospały, bez życia; schlaffe Grundsätze, *zasady wolne (nie surowe); Schla'ffheit, *sf.* obwisłość; wątłość; ospałość; nieruchomość.

Schla'ffieber, *sn. Hlk.* gorączka śpiączkowa.

Schlaffi'ttig, *sm.*: Jemanden beim — nehmen, **uchwycić kogo za kołnierz, za rękę, za połę.

Schla'fgänger, s. Na'chtwandler; Schla'fgast, *sm.* gość nocujący oder noclegujący; Schla'fgeld, *sn.* zapłata za nocleg; Schla'fgema'ch, *sn.* sypialnia; Schla'fgeno'ß, Schla'fgese'll, *sm.* ten, co z kim w jedném łóżku sypia; Schla'fgese'llschaft, *sf.* spanie z kim w jedném łóżku; Schla'fgewa'nd, *sn.* sypialne odzienie; Schla'fgott, *sm. Myth.* bożek snu; Schla'fhaube, s. Na'chthau·be; Schla'fhosen, *sf. pl.* nocne gatki; Schla'fkammer, *sf.* sypialnia; Schla'f·kasten, *sm.* skrzynia do spania; Schla'f·kraut, *sn. Ng.* blekot; Schla'flatwe'rge, *sf. Hlk.* powidełka na sen; Schla'flos, *a.* bezsenny; Schla'flosigkeit, *sf.* bezsenność; Schla'fsucht, *sf.* śpiączka; die — wandelt mich an śpiączka mnie napada; Schla'flustig, *a.* mający chęć do spania; Schla'fmittel, *sn. Hlk.* środek usypiający; Schla'fmütze, *sf.* szlafmica; duchenka; czapeczka nocna; —, *safanduła; *drzymek; ślamazarnik; Schla'fpelz, *sm.* ślafrok nocny futrem podszyty; futerko nocne; tołub wieczorny; Schla'fpille, *sf.* pigułka na sen. [keit, *sf.* ospałość.

Schlä'frig, *a.* ospały; Schlä'frig·

Schla'frock, *sm.* ślafrok; Schla'f·saal, *sm.* sala sypialna; Schla'fsalbe, *sf.* maść na uśpienie; Schla'fsessel, Schla'fstuhl, *sm.* krzesło od. stołek do spania; Schla'fstelle, *sf.* miejsce, gdzie kto sypia; nocleg; Schla'fstube, *sf.* izba sypialna; Schla'fstunde, *sf.* godzina do snu przeznaczona; Schla'f·sucht, *sf.* śpiączka (jako choroba); Schla'fsüchtig, *a.* śpiączkę mający; Schla'ftisch, *sm.* ślaban w kształcie stołu; Schla'ftrank, *sm.*, Schla'ftränk·chen, *sn. dim.* trunek usypiający od. na sen; Schla'ftrunk, *sm.* napicie się na dobranoc; napój przed iściem spać; Schla'ftrunken, *a.* rozespany;

snem zmorzony; -strunkenheit, *sf.* odurzenie z rozespania; -swagen, *sm.* powóz urządzony do spania; -swahrsager, *sm.*, -swahrsagerin, *sf.* wieszczek senny; wieszczka senna.

Schlä'fwärts, *ad.* ku skroniom.

Schla'fzeit, *sf.* czas do spania; Schla'fzimmer, *sn.* pokój sypialny.

Schlag, *sm.* uderzenie; bicie (serca, pulsu); — halten w takt uderzać (młotem); es kam — auf —, *raz po raz biły pioruny; Jemandem einen — mit der Hand auf den Rücken geben uderzyć kogo ręką w plecy; Schläge bekommen dostać bicie od. w skórę, po skórze; Schläge austheilen bić na wszystkie strony od. kolejno; einen derben — thun tęgo upaść; rymnąć na ziemię; mit dem Schlage fünf da sein, *z uderzeniem piątéj (godziny)przybyć; — (Hieb) cięcie; — (Gepräge), *Mzk.* bicie, stempel; —, *Hlk.* apopleksya; uderzenie krwi; der — hat ihn gerührt, er ist vom Schlage getroffen worden, *Hlk.* krew go zalała; apopleksyą rażony został; — (Art, Gattung) gatunek, rasa, rodzaj; Leute Eines (gleichen) Schlages, von Einem (gleichen) Schlage, *ludzie jednego kalibru, jednéj faryny, jednego stada; *wszyscy od. oba po jednych pieniądzach; *to wór, to torba; wieder auf den alten — kommen, *wrócić do dawnego sposobu od. na dawną drogę; —, *nieszczęście raptowne wydarzone; *raz zadany od losu; *plaga; *nieszczęsne zdarzenie; es hat ihn ein harter — getroffen, *wielkie go nieszczęście spotkało, dotknęło; das war für ihn ein empfindlicher, tödtlicher, verderblicher —, *to był dla niego raz dotkliwy, śmiertelny, zgubny; es folgte — auf —, *jedna plaga szła za drugą; —, *Tk.* takt; uderzenie taktu; — (Holzfällen) poręb (w lesie); poręba; wrąb; Schlag (Schlagbaum, Zollschranke) rogatki; kobylica, baryera (zamykająca drogę); — (an der Kutsche, Kutschenthüre) drzwiczki u powozu; —, *Ldw.* oddział gruntu; część roli; — (Gesang der Vögel) śpiew, śpiewanie.

Schla'gader, *sf. Zk.* tętnica; żyła bijąca; Schla'gartig, *a. Hlk.* apoplektyczny; Schla'gbalsam, *sm. Hlk.* balzam apoplektyczny, od apopleksyi chroniący; Schla'gbar, *a.* zdatny do ścięcia (drzewo); Schla'gbauer, *sm.* klatka ze drzwiczkami; -gbaum, *sm. Stw.* kobylica; zapora; baryera; rogatka; Jemandem einen — vorziehen, *zaporę (przeszkodę) komu stawić; s. a. Schla'gstange; Schla'gbett, *sn. Sw.* drągi z obu stron okrętu broniące go od przewrócenia się; Schla'gblau, *a. Hlk.* siny; Schla'gbrücke, *sf.* most spustny; Schla'ge, *sf.* szlaga, narzędzie ciężkie (młot) do uderzenia w co.

Schlä'gefaul, *a.* leniwiec nieczuły na bicie, którego i biciem nie napędzisz do roboty.

Schlä'gel, *sm.* tłuk; palica do wbijania od. ubijania; pobijak; kafarek; babá; — drąg; pałka; pośladek, dych, tylna ćwierć.

Schlä'gellähm, *a. Jäg.* pośladek postrzelony (jeleń).

Schla'gen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (schlage, schlägt, schlug, geschlagen) bić; uderzyć; das Herz schlug ihm serce mu drgało; eine Ader —, *Hlk.* krew puścić; Jemanden hinter die Ohren — dać, wyciąć komu policzek; mit Blindheit —, *ślepotą porazić; geschlagener Mann, *strapiony człek; die Uhr schlägt zegar bije; sich — bić się; an etwas — przybić na co (na wierzch); in etwas — wbić w co; uderzyć w co; durch etwas — przebijać przez co; aus etwas — wybić z czego; — wytrącić; zu etwas — przyłączyć do czego; sich zu Jemandem — przyłączyć się do kogo; połączyć się z nim; Wurzeln — korzenie puszczać; Pflaster — bruk dawać; eine Brücke — most wystawić; ein Lager —, *Kw.* założyć obóz; Ball — w piłkę grać (pobijając ją); Holz — drzewa ścinać i rąbać na sągi; bić sągi; diese Farbe schlägt in's Blaue, *ten kolor wpada w niebieskie; sich rechter Hand — wziąć się na prawo; udać się w prawo; die Saiten —, *Tk.* uderzać w strony; mit den Flügeln — bić (machać) skrzydłami; der Adler schlug seine Fänge in den Raub orzeł wbił szpony w łup; utkwił, utopił je w nim; Jemanden in Fesseln — okuć w kajdany; Bier in Fässer — piwo zlewać na beczki; etwas in ein Tuch — zawinąć co w chustkę; ein Tuch um den Hals — owinąć chustkę koło szyj, od. chustką szyję; den Mantel um sich — owinąć się płaszczem; den Mantel auseinander — odwinąć płaszcz (który się ma na sobie); die Arme, die Füße übereinander — założyć ręce, nogi (jedną na drugą); Unkosten auf die Waare —, *H.* wydatki doliczyć do ceny towaru; schlagender Beweis, *dowód uderzający, przekonywający; den ganzen geschlagenen Tag, *całutenki boży dzień; sich etwas aus dem Sinne —, *z głowy sobie co wybić; z myśli wybić; in den Wind —, *puścić co na wiatr; *nieuważać na co; sich in's Mittel —, *wdać się w co; *wstawić się za czém; *pośrednikiem być; —, *vn. irr.* (h.) śpiewać (Vögel), die Nachtigall schlägt słowik śpiewa, tnie; —, *vn. irr.* (s.): er ist mit dem Kopfe an die Wand, auf einen Stein geschlagen uderzył głową o ścianę, o kamień; die Flamme schlägt in die Höhe płomień bije do góry; der Frost schlägt mir in die Glieder zimno po członkach mi przechodzi; der kalte Brand ist dazu geschlagen, *Hlk.* zimna gangrena wdała się od. przystąpiła; Schla'gen, *sn.* bicie.

Schlä'ger, *sm.* bijak; Schlägerei', *sf.* bijatyka; Schlä'gerin, *sf.* bijaczka.

Schla'getodt, *sm.* * § zabijak, człowiek tak silny, że uderzeniem mógłby zabić.

Schla'gfalle, *sf.* łapka spadająca; Schla'gfeder, *sf.* pióro lotne (w skrzydle ptaka); —, *Mech.* sprężyna spustowa (w strzelbie); sprężyna bijąca (w zegarze); Schla'gfertig, *a.* gotowy do bicia; Schla'gfluß, *sm. Hlk.* apopleksyja; einen — bekommen, *Hlk.* apopleksyą rażonym zostać; am — sterben na apopleksyą umrzéć; Schla'ggatter, *sn.* krata spustowa; Schla'ggewi'cht, *sn.* waga bijąca (u ściennego zegaru); -glocke, *sf.* dzwon zegarowy; -gholz, *sn.* (Werkzeug) bijadło; bijak; bijanka; — (im Forste) rąbalne drzewo.

Schla'glicht, *sn. Mal.* jasna smuga światła (w obrazie); Schla'gloth, *sn.* lut złotniczy; Schla'gmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo na apopleksyą; -gnetz, *sn.* siatka do pobijania wolanta; Schla'gnote, *sf. Tk.* nóta taktowa; Schla'gregen, *sm. Ntl.* gwałtowny, zacinający deszcz; Schla'gsaame, *sm.* nasienie na olej; Schla'gschatten, *sm. Mal.* większy cień rzeczy jakiéj; -gschatz, *sm. Stw. Mzk.* opłata mennicza; Schla'gschreiber, *sm. Stw.* pisarz rogatkowy; Schla'gsilber, *sn.* płatkowe srebro; Schla'gtaube, *sf.* gołąb' w gołębniku chowany; Schla'gtuch, *sn.* chusta do owijania; Schla'guhr, *sf.* zegar bijący; Schla'gwasser, *sn.* węgierska woda (na apopleksyą); larendogra; Schla'gweite, *sf. Ntl.* odległość działania iskry elektrycznéj; Schla'gwerk, *sn.* (in der Uhr) werk bijący, skład części do bicia potrzebnych; Schla'gwetter, *sn.* gradobicie; Schla'gwunde, *sf.* rana z uderzenia.

Schlamm, *sm.* szlam; muł; błoto; *kałuża; Schlamm-, *a.* błotny; Schla'mmbeißer, Schla'mmpeitzker, *sm. Ng.* piskorz błotny; Schla'mmen, *vn.* (h.) szlamem się zanieczyszczać; zamulać się. [Schle'mmen, Schle'mmer, etc.

Schlä'mmen, Schlä'mmer, etc. s.

Schla'mmfang, *sm.* miejsce, gdzie się szlam (muł) płynący zatrzymuje; Schla'mmfisch, *sm. Ng.* ryba błotna; Schla'mmgrube, *sf.* kałuża; Schla'mmig, *a.* błotnisty (woda, rzéka); Schla'mmmühle, *sf.* (Baggermaschine) maszyna do szlamowania rzek; Schla'mmpeitzker, s. Schla'mmbeißer; Schla'mmpfütze, *sf.* kałuża błotnista; Schla'mmsegge, *sf. Ng.* turzyca gliniasta.

Schlampa'mp, *sm.* jadło z różnych potraw zmięszane; Schlampa'mpen, *vn.* (h.) suto jeść; Schlampa'mper, *sm.* smakosz; żarłok lubiący łakotki.

Schla'mpe, *sf.* polewka dla psów; —, *iron.* s. Schlu'mpe; Schla'mpen, *va.* chlipać; chłeptać (psy polewkę); Schla'mper, *sm.* kabat włóczący się po ziemi; Schla'mpig, *a.* rzadki jak polówka (jadło); plugawy; niechlujny; flejtuchowaty; słotny i błotny (pora).

Schla'nge, *sf. Ng.* wąż; eine — im Busen nähren, *padalca w zanadrzu żywić; *chować kogo na swą zgubę; —, *Kw.* (Feldgeschütz) wężownica; śmigownica, działo dużego kalibru; Schlä'ngelchen, Schlä'nglein, *sn. dim.* wężyk.

Schlä'ngelga'ng, Schlä'ngellau'f, *sm.* chód, bieg wężykowaty; Schlä'ngeln, *vr.* (h.) kręcić się, wężykowato od. kręto od. wężykiem płynąć (jak strumyk, rzéka); iść (jak droga); przechodzić przez co (jak dym w piecu z kanałami); Schlä'ngelung, *sf.* wężykowatość. [żowy.

Schla'ngen-, *a. Ng.* węży; wę-

Schla'ngena'nbeter, *sm.* wężochwalca; Schla'ngenanbetung, *sf.* wężochwalstwo; Schla'ngena'rt, *sf.* rodzaj węża; *sposób postępowania wężowi właściwy; nach —, *jak wąż; -gena'rtig, *a.* wężowaty; —, *ad.* jak wąż; -genau'ge, *sn.* węże oko; —, *Ng.* (Pflanze) lepczyca leżąca; -genba'lg, *sm.* wężowa skórka; -genbeschwö'rer, *sm.* zaklinacz wężów; -genbi'ß, *sm.* ukąszenie węża; -genbru't, *sf.* węży ród od. płód; -genei', *sn.* węże jaje; s. a. Krö'tenstei'n; -gene'sser, *sm.* wężojad; wężojadca; -genfö'rmig, *a.* wę-

żowaty; -genga'ng, *sm.* chód wężykowaty; -gengezi'sch, *sn.* sykanie wężów; -gengezü'cht, ſ. Schla'ngenbru't; -gengi'ft, *sn.* jad węża; jad wężowy; -gengla'tt, *a.* gładki jak wąż; *podstępny, chytry; -gengra's, ſ. Schla'ngenzwa'ng; -gengu'rke, *sf. Ng.* turecki ogórek; -gengü'rtel, *sm.* pas z wężów; -genhaa'r, *sn.* włosy z wężów; -genhaa'rig, *a.* wężowłosy; -genhau'pt, ſ. Schla'ngenko'pf; -genhau't, ſ. Schla'ngenba'lg; -genhe'rz, *sn.* serce jak u węża; -genhe'rzig, *a.* mający serce jak wąż; -genklu'gheit, *sf.* *wężowa mądrość; -genko'pf, *sm.* głowa węża; -genkrau't, *sn. Ng.* wężownik; -genlau'f, *sm.* bieg wężykowaty; -genli'nie, *sf.* wężownica; -genlo'ch, *sn.* węża dziura; -genma'nn, *sm. Stk.* wężownik; -genmoo's, *sn. Ng.* pruchno; -genmo'rd, *sm.* zamordowanie węża; —, *Ng.* (Pflanze) wężymord; -genpaa'r, *sn.* para wężów; -genpfei'fe, *sf.* piszczałka wężykowata; -genpu'lver, *sn.* proszek ze starych wężów; -genra'chen, *sm. Zk.* paszcza węża; -genrau'pe, *sf.* gąsienica z plamistą skórką; -genröh're, *sf.* wężownica, rura wężowato skręcona; -gensäu'le, *sf. Bk.* słup wężowaty; -genschnö'rkel, *sm. Bk.* wąsowica wężowata; -genschwa'nz, -genschwei'f, *sm.* ogon węża; -genspri'tze, *sf.* sikawka z wężem; -gensta'b, *sm.* laska wężem okręcona; —, *Myth.* laska Merkuryusza; -genstei'n, *sm. Ng.* serpentyn; kobra; wężownik; -gensti'ch, ſ. Schla'ngenbi'ß; -genträ'ger, ſ. Schla'ngenma'nn; -genumri'ngelt, *a.* pierścieniami wężów opasany; -genumschlu'ngen, -genumwi'ckelt, -genumwu'nden, *a.* opasany wężami; -genu'ngeheuer, *sn.* węży potwór; -genvereh'rer, ꝛc. ſ. Schla'ngena'nbeter, ꝛc.; -genwe'g, *sm.* droga wężykowata, wężykiem idąca; -genwe'sen, *sn.* wężowa istota; -genwi'ndung, *sf.* skręt wężowaty; kręcenie się jak wąż; -genzertre'ter, *sm.* ten, który zdeptał od. stark głowę węża; -genzu'nge, *sf.* język węża; -genzwa'ng, *sm.* serpentyna; kościeniec.

Schlank, *a.* wysmukły; smagły; Schla'nkheit, *sf.* wysmukłość; smagłość.

Schla'ppe, *sf.* strata; utrata; szkoda; klęska.

Schla'ppen, *vn.* (h.) obwisło wisieć; ſ. a. Schla'mpen.

Schla'pphut, *sm.* furażerka z obwisłym daszkiem.

Schlara'ffe, *sm. iron.* gnuśnik; gnuśny darmozjad; pasibrzuch; rozlazluch; mazgaj; Schlara'ffen-, *a.* mazgajski; pasibrzuski; Schlara'ffengesi'cht, *sn. iron.* mazgajska twarz; -ffenla'nd, *sn.* *kraj pasibrzuchów, itd.; -ffenle'ben, *sn.* *życie pasibrzuskie.

Schla'rfe, *sf.* patynki, pantofle bez tyłków albo przydeptane; Schla'rfen, *vn.* (h. u. ſ.) nogami suwać po ziemi; nogi za sobą włóczyć.

Schlau, *a.* przebiegły; filuterny; schlauer Mensch filut; ćwik, frant.

Schlau'be, *sf. Ng.* łupina.

Schlauch, *sm.* wąż u sikawki; skórzana rura; skórzany wór (do płynów); brzuch; kałdon; Schlau'chartig, *a.* woreczkowaty; Schlau'chspritze, *sf.* sikawka z wężem. [czém.

Schlau'dern, *vn.* (h.) chybotać

Schlau'gewa'ndt, *a.* sprytny; Schlau'heit, Schlau'igkeit, *sf.* przebiegłość; filuterność; Schlau'kopf, *sm.* przebieglec; frant; ćwik; das ist ein —, *na cztery nogi kuty; *szpakami karmiony.

Schlecht, *a. u. ad.* lichy; licho; mizerny, mizernie; ladajaki; — (gemein, niedrig) prosty; schlechter (niedriger) Edelmann prosty ślachcic, niskiéj klasy; von schlechter (niedriger) Herkunft niskiego, podłego urodzenia; — (bös) zły; szkodliwy; schlecht kaufen, verkaufen, *H.* źle (drogo) kupić, (tanio) sprzedać; — (unmoralisch, unsittlich) niepoczciwy, nikczemny, nieuczciwy, podły; an Jemandem schlecht handeln nikczemnie, nieuczciwie z kim sobie postąpić; handle immer — u. recht, *postępuj zawsze prawo i rzetelnie.

Schle'chterdi'ngs, *ad.* koniecznie.

Schle'chtfärber, *sm.* falbierz pospolity. [jakość.

Schle'chtheit, *sf.* lichość, lada-

Schle'chthin, *ad.* po prostu.

Schle'chtigkeit, *sf.* nikczemność, podłość, nieuczciwość.

Schle'chtweg, *ad.* po prostu.

Schle'cken, *va.* łoczyć, łakać; z apetytem co pić lub jeść, łykać tak, że się w gardle odżywa; Schle'cker, *sm.*, Schle'ckermau'l, *sn.* ſ. Le'ckermau'l; Schle'ckerbi'ssen, ſ. Le'ckerbi'ssen; Schle'ckerha'ft, Schleckerei', ꝛc. ſ. Le'ckerha'ft, Leckerei', ꝛc.; Schle'ckkoch, *sm.* kucharz gotujący łakotki; Schle'ckspeise, *sf.* łakotka; łakotna potrawa.

Schleh'baum, Schleh'dorn, *sm. Ng.* tarnina; tarń; Schleh'baums-, Schleh'dorns-, *a. Ng.* tarninowy; -blüthe, *sf.* tarninowy kwiat; Schleh'busch, *sm.* tarninowy gaik; Schle'he, *sf. Ng.* tarka; tarnka; Schleh'mus, *sn. Kk.* powidła z tarek; Schleh'strauch, *sm.* tarninowy krzak.

Schlei'chen, *vn. irr.* (ſ.) (schleiche, schlich, geschlichen), — (sich), *vr.* (h.) wlec się; czołgiem, chyłkiem, ukradkiem iść, chodzić; sich in ein Haus — ukradkiem wejść oder wemknąć się (wkraść się) do domu; sich aus einem Orte — ukradkiem wyjść, wynieść się, wymknąć się zkąd; wykradać się zkąd; geschlichen kommen skradać się, przybywać chyłkiem od. znienacka; wlec się; sunąć; träges Blut schleicht in seinen Adern, *leniwa krew sączy mu się w żyłach; eine Thräne schlich (sich) aus ihrem Auge, *łza jéj wykradła się z oka; er schleicht wie eine Katze, *łasi się jak kot; —, *va.*: einen (Wind) schleichen lassen, **§ puścić wiatr; zakurzyć, zakadzić; schleichend wleczący się; skradający się; schleichendes Fieber, *Hlk.* gorączka ustawna od. tajemna; Schlei'cher, *sm.* skrytek; człowiek skryty; skrycie i podstępnie działający; szpaczek; *chytry lis; Schleicherei', *sf.* skryte, podstępne działanie; czyn skrycie wykonany; Schlei'chfieber, *sn. Hlk.* gorączka powolna, ustawna, tajemna; przewlekła; Schlei'chgang, *sm.* chód skryty, tajemny; *sposób postępowania skryty i podstępny; *dażenie do celu chyłkiem; -chgift, *sn.* trucizna powolna; -chhandel, *sm. H.* handel ukradkowy od. przemycany; przemycanie (towarów); -chhändler, *sm.* przemycacz (towarów); trudniący się handlem przemycanym; -chpatroui'lle, *sf. Kw.* patrul ukradkowy; -chtreppe, *sf.* schody tajemne; -chtritt, *sm.* krok skradający się; -chwaare, *sf.* towar przemycany; -chweg, *sm.* manowiec; droga uboczna, skryta, kręta; auf Schleichwegen seine Absicht zu erreichen suchen, *manowcami dążyć do celu; *krętemi drogami usiłować cel osiągnąć od. dojść do celu. [lin.

Schlei'e, *sf.*, Schlei, *sm. Ng.* (Fisch)

Schlei'er, *sm.* kwef; opona; zasłona (którą kobiety twarz zakrywają); die Wahrheit ohne — darstellen, *prawdę wystawić bez wszelkiéj zasłony; etwas in einen — hüllen, mit einem — bedecken, *zasłonę rzucić na co; *zasłoną co okryć; —, *Kg.* welon (jako obsłona twarzy zakonnic); den — nehmen, *Kg.* zakonnicą zostać; *do klasztoru wstąpić; Schlei'er-, *a.* kwefowy; Schlei'ereu'le, *sf. Ng.* sowa kwefowa; Schlei'erflo'r, *sm. W.* gaza na kwefy; *zasłona; Schlei'erka'ppe, *sf.* czepek z kwefem; Schlei'erlei'nwand, ſ. Schlei'erflo'r; Schlei'erlo's, *a.* bez kwefu; bez zasłony; Schlei'erma'cher, *sm.* ten co kwefy robi.

Schlei'ern, *va.* okwefić, kwef na nią włożyć; Schlei'ertau'be, *sf. Ng.* kwefówka; Schlei'erträ'gerin, *sf.* niewiasta nosząca kwef lub welon; -ertu'ch, *sn.* rąbek; Schlei'erverhü'llt, *a.* kwefem osłoniony; zakwefiony.

Schlei'fbahn, *sf.* (Eisbahn zum Gleiten) ślizgawka; Schlei'fbank, *sf.* ślufirnia; ślufirska ława; Schlei'fbeinig, *a.* nogi za sobą włóczący; Schlei'fchen, *sn. dim.* fontazik; kokarda; Schlei'fe, *sf.* fontaź (ze wstążki, chustki); kokarda; eine — binden, an den Hut stecken fontaź zawiązać; kokardę przypiąć do kapelusza; Orden mit der — order z kokardą; — (Schleifschlitten, Schleifkufe) sanie, sanice, sanki (do przewożenia towarów itd.); ſ. a. Schle'ppe.

Schlei'fen, *va. irr.* (h.) (schleife, schliff, geschliffen) ślifować; toczyć; geschliffenes Wesen, *polor; *ogłada; — (bilden, verfeinern), *okrzesać, wypolerować, ogładzić kogo; geschliffener Mann, *człowiek polerowany, mający polituręs, okrzesany; —, *va. reg.* (schleife, schleifte, geschleift) wlec po ziemi; das Pferd schleifte den Reiter koń włóczył jeźdźca po ziemi; — (der Erde gleich machen) zburzyć, rozrzucić, z ziemią zrównać (twierdzę); —, *mięko, płynnie, łagodnie wymówić (głoskę); eine Note —, *Tk.* nótę łagodnie z następną połączyć (ligować); — fontaź z czego zrobić; sunąć się, wlec oder włóczyć się po ziemi; ześliznąć się; ślizgać się, suwać nogami w różne strony (po lodzie lub po podłodze).

Schlei'fer, *sm.* ślufierz, ślifierz; — (Tanz) suwaniec; suwany, taniec (walc), w którym się nogami suwa jak po ślizgawce; —, *Tk.* posuwnik, dwie lub więcéj nót legowanych.

Schlei'fhandel, ſ. Schlei'chhandel; Schlei'fkanne, *sf.* konew; kubeł; Schlei'fmühle, *sf.* ślufiernia; ślufierski młyn; toczarnia; Schlei'fnadel, *sf.* śpilka, na którą się splecione włosy zwijają i przypinają na głowie; Schlei'frad, *sn.* ślufierskie koło; Schlei'fsel, *sn.* oślifki, to, co przy ślifowaniu odpada; Schlei'fstein, *sm.* śli-

fierski kamień; Schlei'ftrog, *sm.* korytko w którém się kamień ślufierski macza obracając; Schlei'fung, *sf.* (Schärfung) włóczenie; toczenie; — einer Festung, *Kw.* zburzenie twierdzy.

Schlei'he, s. Schlei'e.

Schleim, *sm.* flegma; śluz; śliz, lipki płyn; kleik; Schleim-, *a.* śluzowy; Schlei'mbalg, Schlei'mbeutel, *sm.*, Schlei'mdrüse, *sf. Zk.* mieszek od. gruczoł śluzowy; Schlei'men, *vn.* (h.) klejowatą materyą z siebie wydawać; die Graupen — schon, *Kk.* już kléj z kaszy wychodzi; Schlei'mfieber, *sn. Hlk.* febra flegmista; Schlei'mhaut, *sf. Zk.* błona śluzowa; Schlei'micht, *a.* klejowaty; ślamowaty; Schlei'mig, *a.* kleisty; flegmisty; Schlei'mstaar, *sm. Hlk.* katarakta śluzowa.

Schlei'ße, *sf.* szczépka; smolna trzaska; łupka drzewa (do palenia zamiast świecy); — (Charpie), *Hlk.* skubanka; Schlei'ßen, *va. irr.* (h.) (schleiße, schliß, geschlissen) część jednę od drugiéj oddzierać wdłuż; Federn — pierze drzéć; Holz, Steine — drzewo, kamienie łupać; Rinden — korę obdzierać; —, *vn.* (s.) drzéć się; wycierać się (jak sukno itd.); Schlei'ß-feder, *sf.* pióro do darcia; Schlei'ß-holz, *sn.* drzewo zdatne na trzaski.

Schlemm, *sm.* (im Whist-Kartenspiel) szlem; — machen szlema dać; — werden szlema dostać.

Schle'mmen, *va.* z mułu lub innych nieczystości oczyszczać; szlamować (rów, staw); płukać (piasek itd.); —, *vn.* (h.) hulać, zbytkować (w jadle i piciu); birbantować (jeść i pić bez miary); Schlemmerei', *sf.* żarłoctwo; łakoctwo; birbanterya; hulanie.

Schle'mmkarte, *sf.* karta szlemowa, na dánie lub dostanie szlema.

Schle'mpe, *sf.* s. Schlie'ße; wywary.

Schle'nder, siehe Schle'nderga'ng, Schle'ndrian; Schle'nderga'ng, *sm.* chód powolny; jak z partesu; Schle'ndern, *vn.* (s.) łazić; ein wenig im Garten — połazić trochę po ogrodzie; wałęsać się; Schle'ndrian, *sm.* starodawny tryb; zadawniony zwyczaj; zwyczaj nałogowy.

Schle'nkern, *vn.* (h.) machać, ruszać, kiwać, chybotać czém; ruszać się; um etwas herum — miotać się koło czego; —, *va.* ciskać od. miotać czém.

Schlepp, *sm.*, Schle'ppe, *sf.* ogon u sukni; rucho; czółko (strój kobiecy na głowę); Schle'ppen, *vn.* (h.) wlec się; włóczyć się (jak suknia za długa); das Kleid — lassen dać się sukni wlec; schleppende Schreibart, *styl rozwlekły; — wlec, włóczyć co; ein Schiff —, *Sw.* okręt linami ciągnąć; sich mit etwas — wlec się z czém; *biedzić się z czém; sich mit einer Krankheit —, *biedować z chorobą; *męczyć się z nią; sich mit Jemandem —, *włóczyć się z kim; Schlepperei', *sf.* włóczenie; Schle'ppgewa'nd, Schle'pp-kleid, *sn.* suknia ogoniasta, z ogonem; Schle'ppmantel, *sm.* płaszcz z ogonem; Schle'ppnetz, *sn.*, Schle'ppsack, *sm.* włok; Schle'ppriegel, *sm.* (im Schlosse) główny rygiel w skrzyni, który inne pociąga; Schle'ppseil, *sn.* powróz, którym się co ciągnie za sobą; Schle'pptau, *sn. Sw.* lina wlekąca; ein Schiff in's — nehmen, *Sw.* okręt wziąć na linę.

Schle'sien, *sn. Geog.* Szląsk, Śląsk; Schle'sier, *sm. Geog.* Szlęzanin; Szlązak; Schle'sierin, *sf. Geog.* Szlązaczka; Ślązaczka; Schle'sisch, *a. Geog.* Szląski, Szlązki, Śląski.

Schleu'der, *sf.* proca; Schleu'der-, *a.* procowy; Schleu'derba'll, *sm.* kula procowa; Schleu'derer, *sm.* procnik; procarz; procownik; Schleu'derma-schi'ne, *sf.* kusza; Schleu'dern, *va.* rzucać, ciskać, miotać; —, *vn.* (h.): in etwas — z pośpiechem i niedbale co robić; mit etwas — pozbywać się czego; —, *H.* *sprzedawać jak można byle się pozbyć; Schleu'dern, *sn.* rzucanie; ciskanie.

Schleu'nig, *a.* śpieszny; Schleu'-nigkeit, *sf.* śpieszność; pośpiech.

Schleu'se, Schleu'ße, *sf.* śluza; jaz; upust; zastawa; eine — bauen śluzę zrobić, wystawić; Schleu'sen-, Schleu'-ßen-, *a.* śluzowy; Schleu'senbau', *sm.* stawianie śluz; robienie upustów; Schleu'senfa'll, *sm.* spust śluzy; Schleu'-sengel'd, s. Schleu'senzo'll; Schleu'sen-mei'ster, *sm.* dozórca śluzy; przełożony nad śluzami; Schleu'senthor', *sn.* brama u śluzy; Schleu'senzo'll, *sm.* śluzowe, opłata od śluzy.

Schlich, *sm.* (Schlamm) posunięcie nogą po ziemi; krok suwający; — chód; in den — kommen rozchodzić się; zacząć iść; — manowiec; droga kryta; dróżka poboczna; ściezka tajemna, uboczna; dziura; kąt; *przebieg; kręt; wybieg; — sposób postępowania celowi odpowiadający; er weiß die rechten Schliche dazu, *wie jak się wziąć do tego.

Schlicht, *a.* prosty, bez przystrojenia niewymuszony; niewykwintny; naturalny; *otwarty, *szczéry; schlichter Menschenverstand, *prosty, zdrowy, naturalny rozsądek.

Schli'chtaxt, *sf.*, Schli'chtbeil, *sn.*, *Zm.* topor do obciesywania gładko.

Schli'chten, *va.* prostować; równać, gładzić; przyrządzać, szlichtować; obciesywać (drzewo); heblować (deskę); opiłowywać do czysta; obskrobywać (skóry); wyklepywać do gładka (blachę); — ustawiać od. układać porządnie; die Haare — włosy układać, uczesywać; —, *rozstrzygnąć, zagodzić, załatwić; Schli'chter, *sm.* równacz; zagodziciel (sprawy).

Schli'chtfeile, *sf.* pilnik do polerowania, wygładzania (roboty stalowéj itd.); Schli'chthaarig, *a.* gładkowłosy; -chthammer, *sm.* młotek do gładzenia blachy.

Schli'chtheit, *sf.* prostota; szczérość.

Schli'chthobel, *sm.* hebel do gładzenia; -chtmeißel, *sm.* dłuto do wygładzania tokarskiéj roboty; Schli'cht-mond, *sm. Grb.* kolisty skrobacz, którym się skóry do czysta skrobią.

Schli'chtung, *sf.* zagodzenie sprawy jakiéj; *jednanie.

Schlick, *sm.* tłusy muł; Schli'ckboden, *sm.* grunt tłusto szlamowaty.

Schli'cken, *vn.* (h.) sikać; Schli'cke-rig, *a.* tłusto szlamisty; Schli'cker-mau'l, s. Schle'ckermau'l, Le'ckermau'l; Schli'ckermi'lch, *sf.* zsiadłe mléko; Schli'ckern, *vn.* (s.) zsiadać się (o mléku); —, *va.* (s.) s. Schlü'rfen.

Schli'ckgrund, *sm.* grunt tłusto ślamisty; Schli'ckland, *sn.* mulisko, ziemia powstała z naniesionego tłustego mułu.

Schlief, *sm.* zakał, zakalec (w chlebie itd.), niewypieczone miejsce.

Schlie'fen, *vn. irr.* (s.) (schliefe, schloff, geschloffen): in, aus, durch etwas — wśliznąć się dokąd; wyśliznąć się od. wysmyknąć się z czego; prześliznąć się, przesmyknąć się przez co; aus den Eiern — wyleźć z jaj (o kurczętach itd.).

Schlie'fig, *a.* zakalisty (chléb, placek); klajstrowaty (klusek, ziemniak); Schlie'figkeit, *sf.* zakalistość; klajstrowatość.

Schlie'ßanker, *sm.* ankra czworograniasta.

Schlie'ßbar, *a.* zamykalny; mogący być zamkniętym; dający się zamknąć; mogący być wnioskowanym; dający się wnioskować; -ß-baum, *sm.* zapora; Schlie'ße, *sf.* to co służy do zamknięcia.

Schlie'ßen, *vn. irr.* (h.) (schließe, schloß, geschlossen) zamykać się, domykać się (jak drzwi, denko, koperta u zegarka itd.); dochodzić; die Thüre schließt nicht drzwi nie dochodzą; die Thüre schließt gut drzwi dobrze (szczelnie) się zamykają; das Kleid schließt gut suknia dobrze od. gładko leży (po zapięciu); der Reiter schließt, *jeździec mocno siedzi na koniu, przyciska nogi; geschlossen reiten, *mocno nogi ściskać jadąc; — otwierać, być zdatnym do otwierania; dieser Schlüssel schließt nicht tym kluczem nie da się otworzyć; — (endigen) zamykać się, kończyć się; — (herleiten, folgern) wnosić; wnioskować; —, *va. irr.* (h.) zamknąć (dom, okno, okiennice); die Augen — zamknąć oczy, usnąć; *umrzéć; eine Rechnung — zamknąć rachunek; etwas in sich — zamykać (zawierać) w sobie; Jemanden in seine Arme, an sein Herz — wziąć kogo w swoje objęcia; w sercu swojém kogo umieścić od. zachować jego pamięć; einen Gedanken fest in's Herz — szczerze się zająć, zaprzątać myślą jaką; — zawrzéć (pokój, związek, traktat, przyjaźń, małżeństwo); — (beendigen) zamknąć, zakończyć; die Reihe — być ostatnim w szeregu; — (fesseln) okuć (w kajdany); Jemanden krumm, scharf — skrępować kogo kajdanami; — (abgränzen) ograniczyć; geschlossene Zeit, Zahl czas pewny, ograniczony; pewna, oznaczona liczba; geschlossene Gesellschaft towarzystwo ograniczone, umówione; einen Kreis — koło zrobić, koło stanąć; um Jemanden einen Kreis — otoczyć kogo do koła; geschlossen, *zupełny; geschlossene Glieder, *Kw.* ściśnięte szeregi; sich — zamykać się; die Wunde schließt sich, *Hlk.* rana się schodzi, goi, zasklepia; — zawierać się, przychodzić do skutku; — wnioskować się, wypadać, wypływać; — (zu Ende gehen) kończyć się.

Schlie'ßen (Federn), s. Schlei'ßen.

Schlie'ßer, *sm.* zamykacz; dozórca więźniów; — klucznik; szafarz; dozórca towarów w składzie rządowym będących; Schlie'ßerin, *sf.* klucznica; szafarka; Schlie'ßgeld, *sn.* opłata więzienna.

Schlie'ßkohl, s. Ko'pfkohl.

Schlie'ßlich, *ad.* w końcu; wreszcie; na koniec; ostatecznie.

Schlie'ßnagel, *sm. Bchdr. etc.* gwóźdź do zamykania; Schlie'ßsala't, s. Ko'pfsala't.

Schlie'ßung, *sf.* zamknięcie.

Schliff, *sm.* ślifunek; das Messer hat einen schönen — nóż pięknie wyślufowany.

Schlimm, *a.* zły; —, *ad.* źle; das ist — a to źle; im schlimmsten Falle w najgorszym przypadku; sich auf die schlimme Seite legen, schlimmer werden, *zepsuć się; *popsuć się; *gorszym się stać; schlimmes Wetter niepogoda; es ist mir — źle mi się robi; er hat einen schlimmen (kranken) Finger, Kopf palec go boli; ma wyrzut na głowie; Schli'mmheit, *sf.* zła własność od. niedobroć czego. (drzewo).

Schli'ngbaum, *sm. Ng.* sumak

Schli'nge, *sf.* kluczka; pętla; pętlica; pętelka; pęto; sidła (na ptaki); Jemandem eine — legen, *sidła na kogo zastawić; in die — gerathen, *wpaść w sidła; der — entgehen, *uniknąć zastawionych sideł; den Kopf aus der — ziehen, *ujść grożącego niebezpieczeństwa.

Schli'ngel, *sm.* nicpoń; hultaj; grober — grubianin; fauler — próżniaczysko; Schlingelei', *sf.* łajdactwo; grubijaństwo; niegodziwość; Schli'ngelha'ft, *a.* prostacki; —, *ad.* po prostacku; Schli'ngelha'ftigkeit, *sf.* prostactwo.

Schli'ngen, *va. irr.* (h.) (schlinge, schlang, geschlungen) spętlać; um etwas — owinąć, opętlać koło czego; die Arme in einander — założyć ręce; die Hände — złożyć ręce; seine Arme um Jemandes Hals — ramionami czyję szyję otoczyć, opasać; Jemandem einen Strick um den Hals — powrozem komu opasać szyję; Jemandem einen Lorbeerkranz um den Scheitel — wieńcem laurowym otoczyć czyje skronie; Tänze —, *kręte wyprawiać tańce; w różnych kierunkach kręcić się w tańcu; geschlungene Linie, *Gl.* linia różnokrzywa; linia zykzakowa; sich schlingen wić się; um, an etwas — wić się koło czego; płynąć, iść w krętym kierunku; —, *vn.* u. *va. irr.* (h.) połykać; er kann gut —, *tęgo lubi zajadać; er will Alles in seinen Bauch —, *wszystkoby chciał połknąć w swój kałdon.

Schli'ngern, *vn.* (h.) *Sw.* być przerzucanym od. miotanym z jednéj strony na drugą (o okręcie).

Schli'ngkraut, *sn. Ng.* ziele wijące się.

Schli'ngsucht, *sf.* niepohamowana chęć do jadła. [gaffe.

Schli'ppe, *sf.* podołek; s.a. Bra'nd-

Schli'ppen, *vn.* (s.) idąc włóczyć jednę nogę za sobą.

Schli'ppermi'lch, s. Schli'ckermi'lch; Schli'ppern, Schli'rren, s. Schli'ckern.

Schli'ttchen, *sn. dim.* saneczki; Schli'tten, *sm.* sanki; — fahren sankami jechać, jeździć; zu — wohin fahren sankami (na sankach) dokąd jechać, co wieźć; Schli'tten-, *a.* sanny; sankowy; Schli'ttenbah'n, *sf.* sanna (droga); -ttenbau'm, *sm.* sanice; płoza u sani; -ttendei'chsel, *sf.* dyszel u od. do sani; -ttenfahrer, *sm.* jadący od. jeżdżący saniami; -ttenfah'rt, *sf.* szlichtada, sanna jazda; przejazdka sankami; -ttenku'fe, *sf.*, -ttenlau'f, *sm.* sanice; s. a. Schli'ttenbau'm; -ttenpfe'rd, *sn.* koń do sanek; -ttenrei'se, *sf.* podróż sanna; -ttensche'lle, *sf.* dzwonek do sanek; koń sankowy; -ttenwe'tter, *sn.* sanna pogoda, sprzyjająca sannéj jeździe; -ttenzeu'g, *sn.* przybór sankowy.

Schli'ttschuh, *sm.* łyżwa (do ślizgania się); auf Schlittschuhen fahren, laufen na łyżwach biegać, ślizgać się; Schli'ttschuhfah'rer, -ttschuhläu'fer, *sm.* łyżwiarz; ślizgacz łyżwowy; ten co się na łyżwach ślizga.

Schlitz, *sm.* rozpór; —, *Bk.* rynienka; Schli'tzen, *va.* rozpór w czém zrobić; rozpruć; rozpłatać (rybę); Schli'tzfenster, *sn. Bk.* okienko długie a wąziutkie jak szpara (w murze); Schli'tzgraben, *sm.* wąziutki rów; Schli'tzmantel, *sm.* płaszczyk z rozporami (do wysadzania rąk).

Schlo'hweiß, *a.* bialutenki.

Schlo'pen, *va.:* ein Schiff —, *Sw.* okręt popsuty rozebrać.

Schloß, *sn.* zamek (do zamykania, i do zamieszkania); etwas unter — haben, *mieć co pod zamkiem (pod zamknięciem); etwas unter — u. Riegel legen, *zamknąć co na zamek i zasuwę; Schlösser in die Luft bauen, *zamki na lodzie stawiać; *domy z piasku budować; Schlösser auf Jemanden bauen, *zupełną mieć w kim ufność; — kłódka; ein — vorlegen kłódkę zawiesić; Schloß-, *a.* zamkowy; Schlo'ßaufseher, *sm.* dozórca zamku; kasztelan; -ßbeamter, *sm.* urzędnik zamkowy; -ßberg, *sm.* zamkowa góra; -ßbewoh'ner, *sm.* mieszkaniec zamku; -ßblatt, -ßblech, *sn.* blacha od. blaszka zamkowa, do, u zamku; -ßbrauer, *sm.* piwowar zamkowy; -ßbrauerei', *sf.* piwowarnia zamkowa; -ßdame, *sf.* dama zamkowa (dworska).

Schlo'ße, *sf. Ntl.* grad (jedno ziarnko); Schlo'ßen, *pl.* grad (w wielkich kulach spadający); Schlo'ßen, *vn.* (h.): es schloßt grad pada; Schlo'ßen-, *a. Ntl.* gradowy; Schlo'ßenko'rn, *sn.* ziarnko od. kulka gradu; Schlo'ßenre'gen, *sm. Ntl.* deszcz z gradem; Schlo'ßensturm, *sm. Ntl.* burza z gradem; Schlo'ßenwetter, *sn. Ntl.* gradowa pora; Schlo'ßenwo'lke, *sf.* gradowa chmura.

Schlo'sser, Schlö'sser, *sm.* ślusarz; zamkarz; zamecznik; Schlo'sser-, *a.* ślusarski; zamkarski; Schlo'sserarbeit, *sf.* ślusarska robota; ślusarszczyzna; -sserei'sen, *sn.* żelazo ślusarskie; -ssergese'll, *sm.* ślusarski czeladnik; -sserha'ndwerk, *sn.* ślusarskie rzemiosło, ślusarstwo; zamkarstwo; zamecznictwo; -sserjunge, -sserleh'rjunge, -sserleh'rling, *sm.* ślusarski chłopak; ślusarczyk.

Schlo'ßfeder, *sf.* sprężyna zamkowa; -ßfrau, *sf.* pani zamku; s. a. Schlo'ßdame; -ßgarten, *sm.* ogród zamkowa; -ßgese'ssen, *a.* pan zamku mający pewne przywileje monarchiczne; -ßgesi'nde, *sn.* służący zamkowi; -ßgraben, *sm.* rów na około zamku idący; -ßhaken, *sm.* haczyk zamkowy; -ßhauptmann, *sm.* burgrabia; horodniczy; kasztelan; przełożony nad zamkiem; -ßherr, *sm.* pan zamku; -ßhof, *sm.* dziedziniec zamkowy; -ßkape'lle, *sf.* kaplica zamkowa; -ßkeller, *sm.* piwnica zamkowa; -ßkirche, *sf.* kościół zamkowy; Schlo'ßnagel, *sm.* gwóźdź zamkowy; -ßpferd, *sn.* koń zamkowy; -ßplatz, *sm.* zamkowy plac; s. a. Schlo'ßhof; -ßprediger, *sm.* kaznodzieja zamkowy, od. dworski; -ßsaal, *sm.* sala zamkowa; -ßsolda't, *sm.* żołnierz zamkowy; -ßthor, *sn.* brama zamkowa; -ßthurm, *sm.* wieża zamkowa; -ßuhr, *sf.* zegar zamkowy; -ßverwa'lter, -ßvogt, *sm.* murgrabia; zawiadowca zamku; s.a. Schlo'ßhauptmann; -ßwache, *sf.* warta zamkowa; -ßwächter, *sm.* stróż zamkowy; -ßwagen, *sm.* wóz zamkowy; -ßwall, *sm.* wał zamkowy.

Schlot, Schlott, *sm.* rura do odprowadzania wody; rura kominowa; kanał kominowy; Schlo'tfeger, Schlo'tkehrer, *sm.* kominiarz.

Schlo'tter, s. Schlo'ttermilch.

Schlo'tterapfel, *sm. Gtn.* jabłko grzechocące; Schlo'ttergang, *sm.* chód chwiejący się; Schlo'tterig, *a.* flejtuchowaty, flądrowaty, niedbale wiszący, nieporządny; — einhergehen flejtuchowato, niedbale się ubierać, chodzić; Schlo'tterko'pf, *sm.* głowa trzęsąca się; Schlo'ttermi'lch, *sf.* zsiadłe mléko; Schlo'ttern, *vn.* (h.) trząść się; niedbale wisieć jak worek (o sukni, chustce itd., które kto ma na sobie); iść kiwając się; chwiać się idąc; Schlo'tterschri'tt, *sm.* chwiejący się krok.

Schlucht, *sf.* wąwóz; parów; parowa, dół wodą wyryty.

Schlu'chzen, *vn.* (h.) szczkać; łkać; ślochać; er schluchzte das letzte Lebewohl, *ze łkaniem wyrzekł ostatnie pożegnanie; Schlu'chzen, *sm.* u. *sn.* szczkawka.

Schluck! *int.* łyk!

Schluck, *sm.* łyk; haust; łyknięcie; einen — thun raz łyknąć; einen tüchtigen — nehmen tęgo łyknąć; in Einem — jednym łykiem; na jeden łyk (wypić); beim ersten Schlucke za pierwszym łykiem od. łyknięciem; ein — Wasser kropla od. odrobina, trocha wody dla zwilżenia ust. [zen.

Schlu'cken, s. Schli'ngen, Schlu'ch-

Schlu'cker, *sm.* żarłok; łakomiec; armer —, **iron.* biedak; chudzina; chudy pachołek; mizerak; biedota; chudeusz; er ist ein armer —, *ten żyje cudzym chlebem.

Schlu'ckfieber, *sn. Hlk.* gorączka połączona ze szczkawką; Schlu'ckweise, *a.* u. *ad.* łykami; haustami; po troszę (pić).

Schlu'derig, s. Schlo'tterig; Schlu'dern, *vn.* (h.) u. *va.* niedbale co robić; s.a. Hu'deln, Pfu'schen, Stü'mpern.

Schluft, s. Schlucht.

Schlu'mmer, *sm.* drzymanie; drzymka; in — gerathen, im — liegen zadrzymać; drzymać oder drzymkę odbywać; der ewige —, *śmierć; Schlu'mmerbetäu'bt, *a.* drzymaniem odurzony; Schlu'mmerer, *sm.* drzymacz; Schlu'mmerko'rn, *sn.* (Mohnkorn) *ziarnko snu; *nasienie senne; der Gott des Schlafes streute Schlummerkörner (Mohnkörner*) aus, *bożek snu zasiał drzymanie; -mmerlo's, s. Schla'flos; Schlu'mmern, *vn.* (h.) drzymać; im Grabe —, *spoczywać w grobie; einen Schlummer — przedrzymać się; schlummernd drzymiący; Schlu'mmern, *sn.* drzymanie; Schlu'mmerstä'tte, -merste'lle, *sf.* miejsce drzymania; -merthie'r, *sn. Ng.* drzymała; -mertru'nken, s. Schla'ftrunken.

Schlump, sm. § traf; przypadek; Schlu'mpe, sf. § klapzdra; flejtuch; flądra, *kobieta niechlujna, nieporządna; Schlu'mpen, vn. (h.) przypadkiem się wydarzyć; wisieć i włóczyć się; es schlumpt Alles an ihr wszystko na niéj wisi i włóczy się za nią; — (liederlich od. unordentlich gekleidet einhergehen) flątrowato (nieporządnie) chodzić; Schlu'mper, sm. suknia z ogonem; Schlu'mpern, f. Schlu'mpen; Schlu'mpig, a. niechlujny, nieporządny. [trafem.

Schlumps, ad. § przypadkiem;

Schlund, sm. Zk. gardziel; — (obere Oeffnung) otwór; *paszcza; die ehernen Schlünde speien verheerendes Feuer, *spiżowe paszcze zionęły niszczący ogień; — otchłań; przepaść; topiel; nurt; komin; czeluście (u pieca); Schlund-, a. Zk. gardzielowy; Schlu'ndkopf, sm. Zk. głowa gardziela.

Schlupf, sm. szustnięcie; smyknięcie; einen — in die Tasche thun smyknąć ręką do kieszeni.

Schlü'pfen, Schlu'pfen, vn. (f.) mknąć się, ślizgiem się posuwać; wohin — wemknąć się dokąd; aus etwas heraus — wymknąć się zkąd; durch etwas — przemknąć się, przesunąć się (przez dziurę, itd.); aus der Hand — wymknąć się, wyśliznąć się z ręki; in die Beinkleider —, *szybko wdziać spodnie; das Wort schlüpfte mir unbedacht über die Lippen, *nie chcący to słowo mi się z ust wymknęło, wyśliznęło.

Schlü'pfern, vn. (h.) śliskim być.

Schlu'pfloch, sn. skrytka; nora; kryjówka; dziura, przez którą się można przemknąć; *tajnik.

Schlü'pfrig, a. śliski; —, ad. ślisko; schlüpfriger Beweis, *dowód śliski; *niepewny; —, *nieobyczajny; gorszący; Schlü'pfrigkeit, sf. śliskość; nieobyczajność (pisma, mowy).

Schlu'pfwespe, sf. Ng. gąsienicznik.

Schlu'pfwinkel, sm. kryłówka; schronienie, w którym się kto przechowuje; miejsce ukrycia się.

Schlü'rfen, vn. (h.) u. va. zmokać, płyn jaki ustami wciągać; —, vn. (h.) suwaniem szeleścić; mit den Füßen — suwać nogami.

Schlu'rig, Schlü'rig, a. f. Schlu'mpig, Schla'mpig; —, mający zwieszone uszy (koń) lub ogon (pies).

Schluß, sm. zamknięcie; zawarcie (pokoju); zakończenie; dokończenie; koniec; am Schlusse des Briefes w końcu listu; den — einer Sache machen zakończyć rzecz; zum Schlusse schreiten przystąpić do zakończenia; kończyć; — (Folgerung) wniosek; wnioskowanie; konkluzya; einen — ziehen wniosek zrobić; wyprowadzić; der Reiter hat guten — jeździec dobrze nogami ściska konia; Schluß-, a. kończowy; Schlu'ßart, sf. sposób wnioskowania; Schlu'ßbalken, sm. Bk. siestrzan; ślostrzam; Schlu'ßbein, sn. Zk. kulsze; kość biodrowa; Schlu'ßbemerkung, sf. uwaga kończowa.

Schlü'ssel, sm. klucz, kluczyk; den rechten — treffen, finden dobrać klucza; Schlü'ssel-, a. kluczowy; Schlü'sselba'rt, sm. pióro u klucza; -sselbei'n, sn. Zk. obojczyk; kluczka; kość ramienna, od. kluczkowa; rozsoszka; -sselblu'me, sf. Ng. kluczyk; pierwiosnek; -sselbü'chse, sf. klucz do strzelania; klucz strzelny; -sselbu'nd, sm. pęk kluczów; -sselge'ld, sn. porękawiczne (przy kupnie domu); -sselha'ken, sm. hak do zawieszania kluczów; -sselke'tte, sf. łańcuszek do noszenia kluczów; -sselo'ch, sn. dziura do klucza od. zamkowa; -sselri'ng, sm. kółko do kluczów; -sselschi'ld, sm. szyld zamkowy; blaszka zamkowa; blaszka do zamku.

Schlu'ßfall, sm. Tk. kadencya; -ßfolge, sf. Philos. wniosek (z rozumowania wynikający); wypadek ostateczny; -ßform, sf. kształt od. forma wniosku; ßgebe't, sn. Kg. kompleta; modlitwa ostatnia; -ßgere'cht, a. loiczny; loicznie wyprowadzony; dobrze wnioskowany; -ßgesa'ng, sm. finał; śpiew końcowy; -ßgewe'be, sn. pasmo wniosków; -ßhäutchen, sn. dim. Zk. zatkanka; -ßjahr, sn. końcowy od. ostatni rok (jakiego peryodu).

Schlü'ssig, a. rezolwowany; — werden zdecydować się; namyślić się; rezolwować się.

Schlu'ßkunst, sf. sztuka wnioskowania; -ßlied, sn. pieśń końcowa; ostatnia pieśń; -ßnahme, f. Beschlu'ß; -ßpunkt, sm. punkt ostateczny; -ßrechnung, sf. rachunek ostateczny; -ßrede, sf. syllogizm; mowa ostatnia, od. końcowa; —, Sb. epilog; -ßreifen, sm. ostatnia obręcz; -ßreihe, sf. rząd wniosków; -ßreim, sm. Dtk. rym końcowy; -ßrichtig, -ßrecht, f. Schlu'ßgere'cht; -ßsatz, sm. konkluzya; zdanie zamykające wniosek; —, Tk. final; Schlu'ßstein, sm. Bk. kamień zamykający sklepienie; klíniec; zwornik; -ßtag, sm. dzień ostatni (który jaki peryod zamyka); -ßvergleich, -ßvertra'g, sm. Bw. umowa, ugoda ostateczna; -ßwort, sn. wyraz końcowy; -ßzeichen, sm. znak zakończenia; znak końcowy.

Schmach, sf. hańba, shańbienie; zelżenie; Jemandem — anthun shańbić kogo; Schma'chbedeckt, Schma'chbelade'n, Schma'chbela'stet, a. hańbą okryty; Schma'chrede, f. Schi'mpfrede; Schma'chsäule, f. Scha'ndsäule.

Schma'chten, vn. (h.) głód mrzeć; schnąć od. umierać z pragnienia; vor Hitze — umierać z gorąca; nie módz sobie dać rady od gorąca; vor Liebe — *schnąć z miłości; nach etwas — niezmiernie czego pragnąć; ich schmachte nach einem Trunke strasznie mi się chce pić; nach Jemandem — niezmierny czuć do kogo pociąg; schmachtender Blick spojrzenie zalotne, romansowe, pożądliwe; Jemanden schmachtend ansehen zalotnie, romansowo spojrzeć na kogo; im Gefängnisse — jęczeć w więzieniu; im Kerker, in Ketten — jęczeć w kajdanach; Jemanden — lassen trzymać kogo w niepewności; dręczyć go niepewnością; Schma'chthals, Schma'chthans, sm. zgłodniała biedota.

Schmä'chtig, a. zgłodniały; — wie ein Wolf, *głodny jak pies; — leben, *skąpo żyć; szczupły; chuderlawy; smagły; wysmugły; wynędzniały; wychudły (z głodu); suchy; Schmä'chtigkeit, sf. chuderlawość; wysmukłość; wychudłość; Schmä'chtling, sm. chuderlawiec.

Schma'chtriemen, sm. rzemień do podpasania brzucha; den — umschnallen müssen, *musiéć brzuch ściągnąć, żeby nie czuł głodu.

Schma'chvoll, a. pełen hańby; haniebny.

Schmack, f. Geschma'ck; —, Ng. sumak (drzewo); Schma'cken, Schma'cksen, vn. (f.) kląskać (jedząc).

Schma'ckhaft, a. mający jaki smak; smaczny; Schma'ckhaftigkeit, sf. smaczność; smakowitość; Schma'cklos, f. Geschma'cklos.

Schma'dderbu'ch, f. Schmie'rbuch; Schma'dderer, sm. bazgracz; Schma'ddern, vn. (h.) u. va. bazgrać; gryzmolić; nabazgrać; nagryzmolić co; Schma'dderwe'rk, sn. bazgranina; gryzmoły.

Schmä'hen, va. u. vn. (h.): Jemanden —, auf Jemdn. — lżyć kogo, obelżywie wygadywać na kogo; Schmä'her, sm. lżyciel; Schmä'herin, sf. lżycielka.

Schmä'hlich, a. haniebny; obelżywy; schmähliche Hitze, Kälte, *haniebne gorąco, zimno, *bardzo wielkie.

Schmä'hrede, sf. mowa obelżywa; obraza; Schmähreden gegen Jemanden ausstoßen lżyć kogo słowami; Schmä'hschrift, sf. pismo obelżywe; krzywdzące; paskwil; Verfasser einer — paskwilant; Schmä'hsucht, sf. oszczerstwo; złorzeczliwość; skłonność do lżenia drugich; Schmä'hsüchtig, a. lubiący lżyć, uwłaczać, krzywdzić słowami; Schmä'hung, sf. lżenie; f. a. Schmä'hrede.

Schmal, a. wązki; szczupły; schmale Kost, *skromne jadło; schmale Bissen, *małe szczupłe kąski; schmaler Eingang ciasny wchód; schmaler Weg wąska droga; Schma'lbäckig, a. szczupły na twarzy.

Schmä'lerer, sm. ten co uszczupla czego lub komu uwłacza; Schmä'lern, va. zwęzić; uszczuplić czego; zmniejszyć (czyje dochody); ograniczyć (czas, czyję władzę); Jemandes Verdienst, Ansehen, Ruhm, guten Namen —, *uwłóczyć czyjéj zasłudze, powadze, sławie, reputacyi; sich — zwiężać się; uszczuplać się, zmniejszać się; Schmä'lerung, sf. uszczuplanie czego; skrzywdzenie; zmniejszanie; — des Verdienstes, Ruhmes, *uwłaczanie zasłudze, sławie.

Schma'lhans, sm. *sknéra; liczykrupa; hier ist — Küchenmeister, *skąpo tu jeść dają; *tu kuchnia bardzo skromna. [płość.

Schma'lheit, sf. wązkość, szczu-

Schma'lleibig, a. szczupły w pasie; Schma'lköpfig, a. wązką głowę mający; Schma'lleder, sn. Grb. skóra wązka (krowia lub końska); -lrückig, a. wązkie plecy mający; -lschnäbelig, a. wązkodzióby.

Schma'lte, sf. szmalta; zeszklony kobalt. [bydło domowe.

Schma'lvieh, sn. Ldw. drobne

Schmalz, sn. smalec; gęsi lub wieprzowy tłuszcz (wytopiony); ohne Salz u. —, *bez wszelkiéj okrasy; —, Kk. masło topione; Schma'lzbirn, sf. Gtn. bera zimowa (gruszka); -lzblume, sf. Ng. knieć od. majówka błotna; kniat błotny; -lzbrod, sn. chléb ze smalcem; Schma'lzen, va. smalcem okrasić; weder gesalzen noch geschmalzen, *ani słone ani pieprzne; *bez smaku; *jałowe; *ni takie ni owa-

kie; -lzfaß, *sm.* faska na smalec od. na topione masło; -lzfeder, f. Fe'ttfeder; -lzgrube, *sf.* *kraj mlekiem i miodem płynący, *bardzo urodzajny, we wszystko obfitujący; Schma'lzig, *a.* wiele tłuszczu w sobie mający; Schma'lzsau, *sf.*, -lzschwein, *sn. Ldw.* świnia tuczna; -lztopf, *sm.* garnek ze smalcem od. na smalec. [tanka.

Schmand, Schmant, *sm.* śmie-

Schmaro'tzen, Schmaro'zen, *vn.* (h.) wyjadać z cudzéj kuchni; żywić się cudzym kosztem; pełnić urząd pasibrzucha; chodzić gdzie się z komina kurzy od. gdzie można zjeść dobrze za cudze pieniądze; Schmaro'tzen, Schmaro'zen, *sn.* wyjadactwo; pasibrzustwo; Schmaro'tzer, *sm.* darmojad; wyjadacz; pasibrzuch; Schmarotzerei', *sf.* pasibrzustwo; wyjadanie z cudzéj kuchni; Schmaro'tzerin, *sf.* darmojadka; Schmaro'tzerisch, *a.* pasożytny; Schmaro'tzerpflan'ze, *sf. Ng.* roślina pasożytna.

Schma'rre, *sf.* blizna (z cięcia pałaszem); Schma'rren, *va.* bliznę komu zadać; Schma'rrig, *a.* bliznami okryty, porysowany.

Schma'sche, Schma'se, *sf.* młode baranki; futro z wyprutych baranków.

Schmatz, *sm.* § całus (głośny).

Schma'tze, *sf.* pień ściętego drzewa.

Schma'tzen, *vn.* (h.) u. *va.* kłąskać, mlaskać (jedząc); smoktać, całować głośno.

Schmauch, *sm.* (gruby duszący) dym; kopeć; Schmau'chen, *vn.* (h.) dymić się, dym z siebie wydawać; kopcić (fajkę paląc dużo dymu puszczać); —, *va.* kurzyć fajkę.

Schmäu'chen, *va.* dym na co puszczać; wędzić; die Bienen, einen Fuchs — wykurzać pszczoły (z ula), lisa (z nory, t. j. dymem).

Schmau'cher, f. Rau'cher.

Schmau'chfeuer, *sn.* dymny ogień; Schmau'chgesel'lschaft, *sf.* towarzystwo tytuniarzy, fajczarskie; Schmau'chig, *a.* pełen dymu; zadymiony.

Schmaus, Schmauß, *sm.* uczta; biesiada; bankiet; Schmau'sen, Schmau'ßen, *vn.* (h.) biesiadować; —, *va.*: Kirschen — zajadać wiśnie; zajadać smaczne kąski; Schmau'ser, Schmau'ßer, *sm.* lubiący uczty; Schmauserei', Schmaußerei', *sf.* biesiadowanie; hulanka; Schmau'serin, Schmau'ßerin, *sf.* lubiąca uczty. [siadnik.

Schmau'sbruder, *sm.* spółbie-

Schmäu'ßchen, *sn. dim.* biesiadka.

Schmau'sgesell, f. Schmau'sbruder; Schmau'sschwester, *sf.* spółbiesiadniczka.

Schme'ckbar, *a.* dający się uczuć smakiem; Schme'ckbissen, Schme'ckbraten, *sm.* kąsek, pieczeń do skosztowania; Schme'cke, *sf.* smak (jako zmysł).

Schme'cken, *vn.* (h.) u. *va.* skosztować; posmakować; smakować, smakiem poznawać; nicht — können nie mieć smaku; — smakować, mieć jaki smak; nach etwas — trącić czém; das schmeckt nach der Schule, *to szkołą trąci, *wydaje się po szkólnemu; — smakować, mieć przyjemny smak; das schmeckt nach mehr, *to wzbudza większy apetyt; sich etwas — lassen z apetytem co jeść, pić; er läßt sich's gut — dobrze zajada, zapija; lassen Sie es sich —! niech Panu smakuje! proszę sobie pozwolić! —, *f. Beha'gen; Schme'cker, *sm.* smakosz; delikatna gąbka; lubiący smaczne kąski; Schme'ckbier, *sm.* probierz piwa.

Schmeer, Schmer, *sm. Zk. Kk.* sadło; Schmee'rbauch, *sm. Zk.* pampuch; brzuch otyły; *brzuchal; brzuchacz; Schmee'rwurzel, f. Bei'nwell; Fi'chtenohnblatt.

Schmei'chelblick, *sm.* spojrzenie pochlebne; Schmeichelei', pochlebstwo; aus — z pochlebstwa; przez pochlebstwo; durch Schmeicheleien pochlebstwami; — komplement; pochlebne oświadczenie; pochlebne słowa; Schmeicheleien sagen komplementa prawić; Schmei'chelhaft, *a.* pochlebny; das ist mir sehr — to dla mnie bardzo pochlebne; -chelka'tze, *sf.*, -chelkä'tzchen, *sn. dim.* kotek liżący się; *dziecko pochlebiające się; Schmei'chellie'd, *sn.* pieśń pochlebna; Schmei'cheln, *vn.* (h.) pochlebiać; podchlebować, przylizywać się; nadskakiwać; przymilać się; der Eitelkeit — dogadzać próżności; pochlebiać próżności; Schmei'cheln, *sn.* pochlebianie, podchlebianie; przylizywanie się; Schmei'chelnd, *ppr.* u. *a.* pochlebny; Schmei'chelna'me, *sm.* pochlebne nazwisko; Schmei'chelre'de, Schmei'chelspra'che, *sf.* mowa pochlebna; język pochlebny; Schmei'chelsu'cht, *sf.* pochlebstwo, podchlebstwo; Schmei'chelvo'lk, *sn.* zgraja pochlebców; Schmei'chelwo'rte, *sn. pl.* słowa pochlebne; -chelzu'nge, *sf.* pochlebczy język; Schmei'chler, *sm.* (w złém znaczeniu) pochlebca; (w obojętném znaczeniu) pochlebnić; Schmei'chler-, *a.* pochlebcowy, pochlebczy; Schmei'chlerin, *sf.* pochlebnica; pochlebnisia; Schmei'chlerisch, *a.* pochlebczy.

Schmei'dig, Schmei'digkeit, f. Geschmei'dig, 2c.; Schmei'digen, *va.* robić smagłym, giętkim.

Schmei'ßen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (schmeiße, schmiß, geschmissen) rzucać, śmigać, ciskać; wyrzucać z siebie, oddawać tyłem (von Thieren); Schmei'ßen, *vn. reg.* (h.) (schmeiße, schmeißte, geschmeißt) splugawić, trztać, srać, paskudzić; (von den Fliegen = Eier legen) napstrzyć; Schmei'ßfliege, *sf. Ng.* nawozowiec; mięśniczek; mucha paskudna (co mięso plugawi).

Schme'le, f. Schmie'le; Schme'len, *vn.* (h.) dymem trącić; dymić; Schme'lerig, *a.* przydymiony.

Schmelz, *sm.* szmelc, zeszklony kruszec; etwas mit Schmelz überziehen szmelc na czém dać; — sieczka szklana; Schme'lzarbeit, *sf.* robota szmelcowana, emaliowana, szkliwem powleczona; Schme'lzarbeiter, *sm.* szmelcarz; emalier; Schme'lzbar, *a.* topny; roztopny; Schme'lzbarkeit, *sf.* roztopność; Schme'lzblau, *a.* emaliowoniebieski; —, *sn.* kolor emaliowoniebieski; Schme'lzbutter, *sf. Kk.* masło rozpuszczone; masło przetapiane.

Schme'lze, *sf. Httk.* topienie kruszcu; huta, w któréj go topią; Schme'lzeisen, *sn. Httk.* żelazo przetapiane.

Schme'lzen, *va. irr.* u. *reg.* (h.) (schmelze, schmelzt u. schmilzt, schmelzte u. schmolz, geschmelzt u. geschmolzen) topić, stopić, roztopić; die Farben — kolory stapiać; den Zorn —, *gniew zwolna w sobie tłumić; — szmelcować; emaliować; szmelcem od. kruszcowém szkliwem powlec; —, *vn. irr.* (f.) (schmelze, schmilzt, schmolz, geschmolzen) topnieć; topić się (jak masło, kruszec na ogniu); tajéć (o śniegu); das Herz schmilzt mir vor Wehmuth, Liebe, Freude, *serce mi się kraje z żałości, pęka z rozkochania, rozpływa się z radości; ihr Auge schmolz in Thränen, *oczy jéj we łzach tonęły, pływały; schmelzende Töne, *Tk.* *niknące tony; Schme'lzen, *sn.* topienie, roztopianie; szmelcowanie, emaliowanie; Schme'lzer, *sf.* szmelcer; szmelcarz, topiciel oder pławiciel kruszców; Schme'lzesse, *sf.* komin do topienia miedzi; -lzfarbe, *sf.* emaliowy kolor; farba do malowania na szmelcu; -lzgefä'ß, *sn.* naczynie do topienia w niém kruszcu itd.; -lzgemälde, *sn.* malowidło emaliowe; obraz na szkliwie zrobiony; -lzglas, *sn.* szmelc; szkło kruszcowe; -lzhaus, *sn. Httk.* szmelcarnia, topialnia kruszców; -lzherd, *sm. Httk.* ogińsko do topienia kruszcu; -lzhütte, *sf. Httk.* huta do topienia kruszców; -lzkunst, *sf.* emalierstwo; sztuka emaliowania; -lzkünstler, *sm.* emalier; znający sztukę emaliowania; -lzmaler, *sm.* malarz umiejący malować na emalii; -lzmalerei', *sf.* malarstwo emaliowe; malowanie na szmelcu; malarstwo z ogniem; -lzofen, *sm. Httk.* piec do topienia kruszców; -lzsilber, *sn.* srebro mosiężnickie; -lztiegel, *sm.* tygiel do topienia kruszców; Schme'lzung, *sf.* topienie (kruszców, itd.); — der Farben, der Töne stapianie, zlewanie kolorów, tonów; Schme'lzungsmi'ttel, *sn.* środek dopomagający topieniu się kruszców; Schme'lzwerk, *sn.* zakład do topienia kruszców.

Schmer, Schme'rbauch, Schme'rblume, f. Schmeer, 2c.; Schme'rkraut, f. Lö'wenschwa'nz.

Schme'rgel, *sm. Ng.* (Pflanze) kaczyniec; —, *Ng.* (Smirgel) szmergiel; Schme'rgeln, *va.* pobabrać, potłuścić co.

Schmerl, *sm.*, Schme'rle, *sf. Ng.* drzemlik; kobusek; f. a. Le'rchenfa'lk; Schme'rle, *sf. Ng.* (Fisch) śliż, śliżyk; śliżoryb; Schme'rlenä'hn'lich, *a. Ng.* śliżowaty; schmerlenähnliche Fische ryby śliżowate.

Schmerz, *sm.* ból; boleść; dolegliwość; żal; mit Schmerzen z bolem serca, *z największą niecierpliwością; Schmerz-, Schme'rzens-, *a.* bolesny; — boleści; Schme'rzbar, f. Schme'rzlich; -rzbela'den, -rzbela'stet, *a.* dolegliwościami dręczony, nękany; Schme'rzen, *vn.* (h.) boleć; być w bolu; es schmerzt mich boli mię; dolega mię; żal mię; — boleść sprawiać; es schmerzt mich in der Seele serce mnie boli, dręczy mnie to, nader mi przykro; Schme'rzenbä'ndiger, *sm.* uskromiciel boleści; -rzenbri'nger, *sm.* sprawca boleści; -rzenfrei', *a.* wolny od bolów; -rzengebä'rerin, *sf.* w bolach rodząca; -rzenge'ld, *sn.* nagroda od. zapłata za pobicie lub zranienie; wynagrodzenie za sprawione cierpienie; -rzenhau's, *sn.* dom żałobny, w którym obchodzą żałobę; -rzenjah'r,

sn. rok boleści; Schme'rzenli'nderer, *sm.*, -rzenli'nderin, *sf.* łagodziciel, łagodzicielka boleści; -rzenli'ndernd, *a.* łagodzący bole; -rzenlo's, *a.* u. *ad.* bez boleści; wolny od bolów od. dolegliwości; -rzenrei'ch, *a.* obfity w bole od. dolegliwości; -rzensmu'tter, *sf.* matka boleści; -rzensschrei', *sm.* krzyk boleści; -rzenssoh'n, *sm.* syn boleści; -rzensſti'mme, *sf.* głos boleści; -rzensstu'nde, *sf.* godzina boleści; -rzenſti'ller, *sm.* uspokoiciel bolów; -rzenſti'llend, *a.* uspokajający bole; -rzensto'n, *sm.* ton bolesny; -rzenvergü'tung, s. Schme'rzengeld; -rzenvo'll, *a.* pełen boleści; -rzenzei't, *sf.* czas boleści.

Schme'rzfrei, -rzgefüh'l, -rzge'ld, 2c. s. Schme'rzenfrei', 2c.; -rzhaft, *a.* bolesny, ból sprawiający; dolegliwy; cierpiący; -rzlich, *a.* bolesny, dolegliwy, przykry; das fällt mir — boli mnie to; przykro mi to; -rzlos, -rzschrei, -rzſtillend, -rzreich, -rzvoll, s. Schme'rzenlo's, Schme'rzenschrei', 2c.

Schme'tten, *sm.* § (Rahm, Sahne) śmietanka.

Schme'tterer, *sm.* gromowładca.

Schme'tterling, *sm. Ng.* motyl; —, *(flatterhafter, leichtsinniger Mensch) motyliczka; Schme'tterlings-, *a. Ng.* motyli; motylny; Schme'tterlingsartig, -sförmig, *a.* motylowaty.

Schme'ttern, *vn.* (h.) trzeszczéć; trzaskliwie brzmiéć; wrzaskliwy i drgający dźwięk wydawać; schon schmettert die Posaune, *już trąba ryczy, dźwięczy, rozlega się; schmetternder Ton ton silnie drzący; die Nachtigall schmettert (singt stark, helltönend) słowik drga silnym głosem; — ze wstrząśnieniem i gwałtownością uderzyć o co, upaść na co; mit dem Kopfe an die Wand — gruchnąć głową o ścianę; —, *va.* gwałtownie i z trzaskiem uderzyć, popchnąć, rzucić; Jemanden an die Wand, zu Boden — rzucić kim o ścianę, o ziemię; etw. in Stücke — zdruzgotać, zgruchotać, strzaskać co na kawałki; Schme'tternd, *ppr.* u. *a.* przerażający; przeraźliwy; *wrzaskliwy, krzykliwy.

Schmied, *sm.* kowal; ein Jeder ist seines Glückes —, *jak sobie kto pościele, tak się wyśpi; seines eigenen Glückes — sein *być losu swojego panem; Schmied-, Schmieds-, *a.* kowalski; Schmie'dbar, *a.* dający się kuć.

Schmie'de, *sf.* kuźnia; vor die rechte — gehen, *chwycić się dobréj drogi; *udać się, dokąd należy, aby celu dopiąć; Schmie'de-, *a.* kowalski; Schmie'dea'mboß, *sm.* kowadło kowalskie; -dea'rbeit, *sf.* robota kowalska; kowalszczyzna; -deba'lg, -debla'sbalg, *sm.* miech kowalski; -dee'sse, *sf.* komin kowalski; -degerä'th, *sn.* narzędzia kowalskie; -degese'll, *sm.* kowalczyk; -deha'mmer, *sm.* kowalski młot; -deha'ndwerk, *sn.* kowalstwo; -deju'nge, -deleh'rling, *sm.* kowalski chłopczyk, kowalczyk; -dekoh'le, *sf.* kowalski węgiel; -demei'ster, *sm.* kowal; majster kowal.

Schmie'den, *va.* kuć; kować; an etwas — przykuć do czego; Jemanden in Ketten — okuć kogo w kajdany; Verse, Reime —, **kuć wiersze, rymy; böse Anschläge, Ränke —, *knować złe zamiary; zdrady; zwei Nägel in Einer Hitze —, *przy jednym ogniu upiec dwie pieczenie; Schmie'den, *sn.* kowanie; Schmie'deprofessio'n, s. Schmie'deha'ndwerk; Schmie'der, *sm.* *knowacz, układacz; Schmie'dere'chnung, *sf.* rachunek za roboty kowalskie; -deschla'cke, *sf.* zędra kowalska; -dewe'rk, s. Schmie'dea'rbeit; Schmie'deha'ndwerk; -deza'nge, *sf.* kowalskie kleszcze.

Schmie'ge, *sf. Zm. etc.* węgielnica stolarska.

Schmie'gen, *vv. Zm. etc.* podług węgielnicy ustawiać; sich —, *naginać się; *giąć się podług potrzeby; sich an Jemanden, an etwas —, *przycisnąć się, przylgnąć do kogo, do czego; sich von Jemandem — płaszczyć się przed kim; *łasić się komu; sich schmiegen u. biegen, *uniżać się i płaszczyć; sich in einen Winkel —, *wcisnąć się do kąta; Schmie'gsam, s. Geschmei'dig; Schmie'gsamkeit, *sf.* gibkość, potulność.

Schmie'le, *sf. Ng.* miętlica; miotła; Schmie'len, *vn.* (h.) uśmiechać się.

Schmiera'lien, *sf. pl.* piśmidło; gryzmoły; bazgranina; Schmie'rarzt, *sm. iron.* lekarz maściami leczący; Schmie'rbuch, *sn. H.* brulion; raptularz; Schmie'rbüchse, *sf.* maźnica; Schmie're, *sf.* smarowidło; — (fetter, klebriger Schmuz) brud; plugastwo; — bekommen, **dostać w skórę od. po skórze; Schmie'reimer, s. Schmie'rfaß, Schmie'rbüchse.

Schmie'ren, *va.* smarować, nasmarować; posmarować; Brod mit Butter —, Butter auf Brod — posmarować chléb masłem; wysmarować (bóty olejem, garnek maslem, piec gliną); Jemandem etwas in den Mund —, *wyłożyć komu co jak na talerzu; *lejkiem mu wlać w głowę; —, *smarować, nabazgrać; ein ganzes Buch voll — zabazgrać całą książkę; Jemanden —, *smarować komu, *dawać mu łapowe; Jemandem die Hände —, *posmarować komu ręce; *wściubić mu w łapę; wer gut schmiert (schmärt), der gut fährt, *kto smaruje, ten jedzie; Jemandem den Buckel —, **wyłoić kogo, *wybić go; den Wein —, *wino fabrykować, fałszować, zaprawiać; Schmie'rer, *sm.* smarownik; — (schlechter Schreiber) bazgrała; Schmiererei', *sf.* smarowanie; — (schlechte Schrift, 2c.) bazgranina; Schmie'rfett, *sn.* smar, tłuszcz do smarowania; Schmie'rhammel, *sm.* **§ kocmołuch; flejtuch; plugawiec; kopciuch; smoluch.

Schmie'rig, *a.* mazisty; gęsty i tłusty jak maź; smolący; brudzący; tłuszczący; walający; schmierige Arbeit, *robota, przy któréj sie trzeba zawalać, pobrukać; schmieriger Mensch plugawy człowiek; — stłuszczony; tłustością powalany; sich — machen potłuścić się, powalać się; pobrukać się; — tak mięki, że nim smarować można; mięki jak masło.

Schmie'rkäse, *sm.* ser nagniły do smarowania; bryndza; twaróg; Schmie'rlappen, *sm.* plugawy gałgan; —, *(elendes Gemälde) gwazdanina; płótno zagwazdane; Schmie'rmeste, s. Schmie'rbüchse; -rpilz, s. Schmie'rhammel; -rsalbe, *sf.* maść do smarowania; -rschaaf, *sn.* owca parszywa, plugawa, nieczysta; -rseife, *sf.* mydło rzadkie (jak maść); -rvieh, *n.* bydło nieczyste, parszywe; -rwolle, *sf.* wełna z nieczystych (parszywych) owiec.

Schmi'nkbohne, *sf. Ng.* fasola wijąca się.

Schmi'nke, *sf.* barwiczka; barwidło; weiße — bielidło; blansz; rothe — rumienidło, czerwienidło; Schmi'nken, *va.* barwić, barwiczką malować (twarz, wargi, się); sich roth, weiß — urużować się; ubielić się; sich weiß — blanszować się; sich roth — rużować się; geschminkte Worte, *ubarwione (nieszczere) słowa; Schmi'nkfleckchen, s. Schmi'nkläppchen; -kglas, *sn.*, -kgläschen, *sn. dim.* miseczka szklana na ruż i blansz; -kläppchen, *sn. dim.* płatek do rużu i bielidła; -kpfläſterchen, *sn. dim.* plasterek czarny (muszka) na twarzy lub do przylepienia na twarzy; -ktopf, s. Schmi'nkglas; -kwasser, *sn.* woda do umywania twarzy; -kweiß, *sn.* blansz, bielidło.

Schmi'rgel, Smi'rgel, 2c. s. Schme'rgel, 2c.; Schmi'rgeln, *vn.* (h.) trącić dziegciem albo gorzkiém masłem; *ćmić fajkę, tytuniu wiele palić; Schmi'rgler, *sm.* *tytuniarz; fajczarz.

Schmiß, *sm.* rzut; rzucenie; ciśnięcie; uderzenie; Schmisse bekommen dostać w skórę; er hat einen —, *pomieszało mu się w głowie.

Schmitz, *sm.* uderzenie rózgą; prętem lub biczykiem; Schmitze auf die Finger bekommen dostać po palcach; — mokra plama. [bicza.

Schmi'tze, *sf.* sznurek na końcu

Schmi'tzen, *va.* zacinać, chłostać, ciąć, ciachnąć; zwalać, zbrukać, spłamić; —, *vn.* (h.) puszczać farbę i przez to walać, brudzić, brukać.

Schmo'llen, *vn.* (h.) dąsać się o co; mit Jemandem — gniewać się z kim; Schmo'llen, *sn.* dąsanie się; dąsy; Schmo'llig, *a.* lubiący się dąsać; Schmo'llkämmerchen, -llſtübchen, -llzimmerchen, *sn. dim.*, -llwinkel, *sm.* buduar, samokątek.

Schmo'rbraten, *sm. Kk.* pieczeń duszona; sztufada; Schmo'ren, *va. Kk.* dusić, smażyć, skwarzyć (pieczeń itd. w rądlu); —, *vn.* (h.) dusić się (o pieczeni); das Fleisch im Topfe — lassen, *Kk.* dusić w garnku; — smarzyć się.

Schmo'rhitze, *sf.* par; zar; upał tak wielki, że się można upiec; Schmo'rſtück, *sn. Kk.* kawałek duszonego mięsa; Schmo'rtopf, *sm.* rynka do duszenia mięsa.

Schmu, *sm.* § obrywka; obłów; skórka; sikorka; — machen, § pożywić się, *sprofitować.

Schmuck, *a.* ładny.

Schmuck, *sm.* strój; *ozdoba; *krasa; im festlichen — w uroczystym stroju; — von Diamanten strój dyamentowy; — von Perlen garnitur perel; Rede ohne —, *mowa bez krasy, bez ozdób; Schmuck-, *a.* biżuteryjny.

Schmü'ckebo'ld, *sm.* *iron.* strojniś; Schmü'cken, *va.* stroić; ustroić; przystroić; sie schmückt sich gern lubi się stroić; wohl geschmückt strojny; — (zieren, verschönern) zdobić; Schmü'cker, *sm.* przystrajacz; Schmü'ckerin, *sf.* przystrajaczka.

Schmu'ckgerä'th, *sn.* sprzęty do stroju; stroje; -ckhandel, *sm.* handel biżuteryjny; -ckhändler, *sm.* kupiec handlujący biżuteryami; -ckkasten, *sm.* skrzynia z kosztownościami do stroju; -ckkästchen, *sn. dim.* szkatułka na biżuterye od. klejnoty, z klejnotami;

Schmu'ckkette, *sf.* łańcuch na szyję; -ckladen, *sm.* sklep z biżuteryami; -ck-los, *a.* niestrojny; bez ozdób; —, *niewykwintny; bez krasy, bez ozdób (mowa, mówić, pisać); Schmu'cklosig-keit, *sf.* niewykwintność; *prostota; -cknadel, *sf.* śpilka do stroju; -ckrede, *sf.* mowa wykwintna, strojna; -ckred-ner, *sm.* mowca wykwintny, za ozdobami się ubiegający; -ckrednerei', *sf.* *wymowa wykwintna, za ozdobami się ubiegająca; -ckschrank, *sm.* szafka z kosztownościami oder na kosztowności do stroju.

Schmü'ckung, *sf.* ozdobienie; wystrojenie.

Schmu'ckwaare, *sf.* towar do stroju należący od. służący; Schmu'ck-waarenha'ndlung, ſ. Schmu'ckhandel.

Schmu'deln, *va.* § poniewierać co od. czém.

Schmuggelei', *sf.* przemycanie towarów; Schmu'ggeln, *va.* przemycać towary; Schmu'ggler, *sm.* przemycacz towarów.

Schmu'nzeln, *vn.* (h.) uśmiechać się; przymilać się; wdzięczyć się; ſchmunzelnd z przymileniem, z wdzięcznym uśmiechem.

Schmutz, Schmuz, *sm.* brud; nieczystość; — an etwas bringen zbrudzić co; voll — zabrudzony; —, *paskustwo; *brzydkie słowa; Schmu'z-ärmel, *sm.* rękaw do zawdziewania przy pisaniu; -zbartel, ſ. Schmie'rhammel; Schmu'zbube, *sm.* brzydal; paskudnik; Schmu'zen, Schmu'tzen, *vn.* (h.) brudzić; walać; brudzić się; walać się; Schmu'zfarbe, *sf.* kolor ciemny, nie łatwo się brudzący; -zfar-ben, *a.* koloru ciemnego itd.; Schmu'z-fink, Schmu'zhammel, ſ. Schmie'rhammel; Schmu'zfleck, *sm.* plama z brudu; Schmu'zig, Schmu'tzig, *a.* u. *ad.* brudny; brudno; powalany; ſich die Hände — machen ręce sobie zwalać; ſich — machen pobrudzić się; powalać się; ſchmuzige Farbe brudny kolor, nieczysty; ſchmuziges Wetter brzydka pogoda; błotnista pora; es iſt — drau-ßen brzydko (błoto) na dworze; ſchmu-zige Worte, *brudne (nieobyczajne) słowa; ſchmuziges Benehmen, *postępowanie brudne (nikczemne, nieuczciwe).

Schmu'zigel, ſ. Schmie'rhammel; Schmu'zkittel, *sm.* kitel od. suknia do brudnéj roboty, do brudzenia; *ſ. a. Schmie'rhammel; Schmu'zkoch, *sm. iron.* brudny kucharz; Schmu'zköchin, *sf.* brudna kucharka; Schmu'zlappen, *sm.* szmata do ścierania brudów; Schmu'z-papie'r, *sn.* brudny papier; Schmu'z-rede, *sf.* *brudna (nieobyczajna) mowa; Schmu'ztitel, *sm. Bchdr. Bchb.* brudny tytuł, pierwszy tytuł książki do zbrudzenia przeznaczony, który się przy oprawianiu odrzuca.

Schmu'zwäſche, *sf.* brudy.

Schmu'zwort, *sn.* *brudny wyraz; Schmu'zzeichnung, *sf.* pierwszy rysunek (do poprawiania).

Schna'bel, *sm.* dziób (überhaupt); *pyszczek; gąbka; das iſt etwas für ſeinen —, *to kąsek dla jego gąbki; jeder Vogel ſingt, wie ihm der — gewach-ſen iſt, *każdy ptak śpiewa podług swego dzióba; ſprich, wie dir der — gewachſen iſt, *mów jak umiesz; *nie sadź się na wykwintne słówka; *nie cedź słówek przez zęby; Schna'bel-, *a.* dziobowy; dziubowy; Schnä'bel-chen, *sn. dim.* dzióbek; *pyszczek, buzia; Schnäbelei', *sf.* smoktanie (*całowanie) się.

Schna'beleiſen, *sn.* śpiczaste żelazko do trefienia włosów; Schna'-belfo'rm, *sf.* kształt dzioba; Schna'-belfö'rmig, *a.* dzióbiasty; kształt dzioba mający; Schna'belhau't, *sf. Zk.* skóra od. skórka na dziobie, u dzioba.

Schnabeli'ren, *vn.* (h.) smaczne kąski zajadać; hier wird es etwas zu — geben tutaj będzie można zjeść co smacznego.

Schna'belkrau't, *sn. Ng.* nosek ziębi.

Schnä'beln, *va.* dziobem opatrzyć; *pyszczkać kogo (całować go ścisnąwszy usta jak dzióbek); ſich —, einander — pyszczkać się (o gołębiach i ludziach).

Schna'belſchi'ff, *sn. Sw.* okręt z dziobem; Schna'belſtie'fel, *sm.* bót ze śpiczastym nosem; Schna'belthie'r, *sn. Ng.* zwierz z dziobem; Schna'bel-wei'de, *sf.* *delikatna potrawa; *łakotki; *smaczny kąsek dla gąbki; Schna'belzange, *sf.* obcęgi śpiczaste.

Schnä'bler, *sm.* *pyszczkarz.

Schnack, Schnak, *sm.* § żarcik.

Schna'ke, *sf. Ng.* komar; wodna żmija; *zabawny koncept; żarcik; Schna'ken, *vn.* (h.) § bajać; bzdurzyć; żarcikować; zabawne żarciki gadać; Schna'kenma'cher, *sm.* żartowniś; figlarz; Schnakerei', *sf.* zabawny oder śmieszny koncept; Schna'kiſch, *a.* zabawny; śmieszny.

Schnä'llchen, *sn. dim.* sprzączeczka; Schna'lle, *sf.* sprzączka; klamka; Schna'llen, *va.* śpiąć sprzączką; na sprzączkę zapiąć; —, *vn.* (h.) ſ. Schna'lzen.

Schna'llenſchmie'd, *sm.* sprzączkarz; Schna'llenſchuh', *sm.* trzewik ze sprzączką od. do sprzączki.

Schnalz, Schna'lze, ſ. Schna'lzer; Schna'lzen, *vn.* (h.) klaskać (językiem); trzaskać (biczem); prztykać (palcami); ſchnalzender Laut głos klaszczący; Schna'lzer, *sm.* klaśnięcie (językiem); trzask; trzasnięcie (biczem); prztyk; prztyknięcie (palcami).

Schnapp! Schnapps! *int.* chop! trzask! —, *sm.*: einen — thun chapnąć; auf Einen — jedném chapnięciem.

Schna'ppe, *sf.* § chapa, gęba; *Jäg.* plat do podnoszenia i spuszczania.

Schna'ppen, *vn.* (h.) trzasnąć; zatrzasnąć się (o zamku itd.); in die Höhe, nach unten — nagle wgórę wzlecieć, na dół spaść; — chapać, gębę otwierać i nagle zamykać tak iż słychać *chap*; der Hund ſchnappt nach Flie-gen pies muchy łapie pyskiem; nach etwas —, *chciwie się uganiać za czém.

Schna'pper, *sm.* chapacz; —, *Hlk.* (Schnepper) szneper; sznyper; puszczadło, żelazko ze sprężyną do krwi puszczania; Schna'ppermau'l, *sn.* **kłapacz; terkot; kłapaczka; terkotka; Schna'ppern, *vn.* (h.) kłapać; terkotać; trzepać językiem, wiele i prędko mówić.

Schna'ppfeder, *sf.* sprężyna spustna (w zamku, u strzelby itd.); Schna'ppgalgen, ſ. Schne'llgalgen; -pp-hahn, *sm.* partyzant wojenny; ochotnik za łupem się ubiegający; *rozbójnik; rabuś. [ſewei'ß.

Schnä'ppiſch, *a.* durny; ſ. a. Na'-

Schna'ppmeſſer, *sn.* nóż składany. [kieliszek wódki.

Schnapps, *sm.* sznaps; wódka;

Schna'ppſack, *sm.* torba na chléb.

Schna'ppsbruder, *sm.* sznapsista; lubiący wódkę; Schna'ppsbude, *sf.* buda, w któréj wódkę sprzedają; Schna'ppsbulle, § ſ. Schna'ppsflaſche; Schnä'ppschen, *sn. dim.* sznapsik; kieliszeczek wódki; Schna'ppſen, *vn.* (h.) wódkę pić; wódki się napić; pić jaki mocny trunek; Schna'ppsflaſche, *sf.* flaszka na wódkę; Schna'ppsgeld, *sn.* pieniądze na wódkę.

Schna'ppshaus, Schna'ppsſchen-ke, Schna'ppstrinker, ſ. Bra'nntwein-haus, 2c.

Schna'rchen, *vn.* (h.) chrapać; fukać; Schna'rchen, *sn.* chrapanie; Schna'rcher, Schna'rchhans, *sm.* chrapała.

Schna'rre, *sf.* terkotka; grzechotka; Schna'rren, *vn.* (h.) grzechotać (na grzechotce); chrapliwy ton wydawać; chrapliwie brzmiéć; charczéć w mówieniu; ſchnarrend grzechotliwy, chrapliwy, skrzypliwy; ſchnarrende Stimme charczący głos; Schna'rrer, *sm.* grzechotacz; ten co charczy w mówieniu (charcząc wymawia); Schna'rrig, *a.* ofukliwy.

Schna'rrſtimme, *sf.* charczący głos; Schna'rrwerk, *sn. Tk.* (in der Orgel) mutacya warcząca.

Schna'tterer, Schna'tterha'ns, *sm.* trzepacz; klekot; terkot; gaduła; Schna'ttererin, Schna'tterga'ns, Schna't-terlie'ſe, *sf.* terkotka; klekotka.

Schna'ttern, *vn.* (h.) gęgać; gęgotać (o gęsiach i kaczkach); *szczebiotać; *terkotać; *trzepać; *trzepotać; klekotać; Schna'ttern, *sn.* gęganie, gęgnienie; trzepotanie, klekotanie. [o dwu masztach.

Schnau, Schnau'e, *sf. Sw.* statek

Schnau'ben, Schnau'fen, *vn.* (h.) u. *va.* oddychać; mocno dychać; sapać; parskać (nozdrzami, jak koń); etwas — nosem od. nozdrzami co wyrzucać; vor Wuth — sapać, parskać ze złości; Rache — zemstą tchnąć, dychać, pałać; — (wüthen, ſich erbo-ſen) sapać, złościć się; fukać; hałasować; die Naſe —, ſ. Schnäu'zen; Schnau'ben, Schnau'fen, *sn.* sarkanie; dychanie.

Schnäu'zchen, *sn. dim.* mordka; pyszczek; Schnau'ze, *sf.* morda; pysk; —, * § gęba; * § twarz; *dziób, dzióbek (u naczyń); *rurka którą się płyn wylewa.

Schnäu'ze, *sf.* szczypce; Schnäu'-zen, *va.* u. *vr.* (h.): ſich die Naſe —, ſich — utrzéć sobie nos; wysmarkać nos; das Licht — objaśnić świecę; utrzéć knot u świecy; Jemanden — wyłowić komu grosze; oszwabić go; wypróżnić mu kieszeń.

Schnau'zkanne, *sf.*, Schnau'ztopf, *sm.* dzbanek, garnek z dziobem.

Schne'ckchen, *sn. dim.* ślimaczek; Schne'cke, *sf. Ng.* ślimak; *Zk.* ś., wnętrze ucha; *Bk.* zawój; ślimacznica; wężownica; ścieszka w około góry na wierzchołek prowadząca; schody kręte; śrubaArchimedesa do przeprowadzenia wody; langſam wie eine —, *powolny w chodzie jak rak oder

żółw; Schne'cken-, *a. Ng.* ślimaczy; ślimakowy; Schne'ckena'rtig, *a.* ślimakowy; Schne'ckenau'ge, *sn.* ślimacze oko; Schne'ckenbe'rg, *sm.* kopiec (w ogrodzie) do przechowywania ślimaków; pagórek ze ślimakową ścieszką; Schne'ckenboh'rer, *sm.* świder ślimakowy; Schne'ckenfe'der, *sf.* sprężyna ślimakowa (w zegarku); Schne'ckenfö'rmig, *a.* ślimakowaty, kształt ślimaka mający; -ckenga'ng, *sm.* ścieszka w ślimaka idąca; chód żółwiem krokiem; —, *ulica kręta; —, *Zk.* przechód ślimaka; -ckengehäu'se, s. Schne'ckenscha'le; -ckengewö'lbe, *sn.* sklepienie ślimakowe; -ckengru'be, *sf.* dół na ślimaki; -ckenhau's, s. Schne'ckenscha'le; -ckenho'rn, *sn.* rożek ślimaka; -ckenklee', *sm. Ng.* koziorożec; -ckenkrei's, *sm.* koło ślimakowe; -ckenli'nie, *sf.* linia ślimakowa; -ckenpo'st, *sf.* *żółwia poczta (niezmiernie powolna); auf der — fahren, *leźć jak rak; -ckenra'd, *sn. Mech.* kółko ślimakowate; -ckenrau'pe, *sf. Ng.* gąsienica ślimakowego kształtu; -ckensa'mmlung, *sf.* zbiór ślimaków; -ckenscha'le, *sf. Ng.* skorupa ślimaka; -ckenschri'tt, -ckentri'tt, *sm.* *żółwi krok (niezmiernie powolny); -ckenstie'ge, -ckentre'ppe, *sf.* kręte schody; -ckenwe'g, *sm.* droga ślimakowa; -ckenzu'g, *sm.* rys (piórem) ślimakowaty; -ckeschni'ckschnack, s. Ki'ckelka'kel.

Schnee, *sm. Ntl.* śnieg; *białość; unter dem — befindlich podśnieżny; Schnee-, *a. Ntl.* śnieżny; Schnee'ammer, *sf.* śnieguła (ptak); Schnee'arm, *sm.* *ręka biała jak śnieg; Schnee'bahn, *sf.* sanna; droga utorowana do sannéj jazdy; Schnee'ball, *sm.* kula ze śniegu; Schnee'ballen, *sm.* masa śniegu w kulę ubita; Schnee'bede'ckt, -beha'ngen, *a.* okryty, obwieszony śniegiem; Schnee'berg, *sm.* góra śniegiem zasypana; kupa śniegu (jak góra); Schnee'bewo'llt, *a.* *śniegiem jakoby wełną obsypany; Schnee'birne, *sf. Gtn.* biała bera (gruszka); Schnee'blume, *sf.*, Schneeblümchen, *sn. dim.* sasanka; konwalia; Schnee'bruch, *sm.* łamanie się gałęzi od śniegu; Schnee'brust, *sf.*, Schnee'busen, *sm.* *śnieżna pierś; Schnee'feier, *sf.* (święto) najświętszéj Panny śnieżnéj; Schnee'flocke, *sf.* płatek śniegu; Schnee'floh, *sm. Ng.* śmiegulik; Schnee'gebäu'de, *sn.* śnieżne duszy mieszkanie; -gebi'rge, *sn.* pasmo gór śniegiem okrytych; Schnee'gefi'lde, *sn.* pole śniegiem zasłane; Schnee'gero'lle, Schnee'gestü'rze, -gewä'lze, *sn.* masy śniegu z gór staczające, spadające; -gestö'ber, *sn. Ntl.* zadymka; zawierucha ze śniegiem; zamieć; śnieg z wiatrem; -gewa'nd, *sn.* śnieżna odzież; -gewö'lk, *sn.* śnieżne chmury; -glänzend, *a.* błyszczący jak śnieg; -glöckchen, s. Schnee'blume; -grenze, s. Schnee'linie; -grube, *sf.* dół śniegiem napełniony; -haar, *sn.* śnieżny włos; -haufen, *sm.* kupa śniegu; -haupt, *sn.* głowa śnieżnym włosem okryta; -haut, *sf.* *skóra biała jak śnieg; Schnee'huhn, *sn. Ng.* pardwa; śnieguła; Schnee'icht, *a.* śnieżysty; do śniegu podobny; Schnee'ig, *a.* śnieżny; ze śniegu, ze śniegiem; biały jak śnieg; Schnee'jahr, *sn.* rok śnieżny, obfity w śnieg; Schnee'koppe, Schnee'kuppe, *sf.* śnieżny szczyt góry; szczyt gór śniegiem okrytych; —, *Geog.* nazwisko najwyższéj z gór olbrzymich w Śląsku; Schnee'lauwi'ne, s. Lauwi'ne; -licht, *sn.* światło (od) śniegu; -linie, *sf. Ntl. Geog.* linia stanowiąca granicę atmosfery śnieżnéj (gdzie śnieg powstaje); -luft, *sf. Ntl.* powietrze śnieżne; -mann, *sm.* bałwan ze śniegu; -masse, *sf.* masa śniegu; -milch, *sf.*, -mus, *sn. Kk.* *mléczko; pianka; śmietanka z białkiem ubita na piankę; -monat, *sm.* śnieżny miesiąc (Styczéń); -pflug, *sm.* plug do rozbijania zaspy śnieżnéj; -pilz, *sm. Ng.* śniegowiec; -regen, *sm. Ntl.* śnieżny deszcz; -reich, *sn.* królestwo śniegów; kraj, gdzie wieczny śnieg leży; —, *a.* obfitujący w śnieg; -rose, *sf. Ng.* róża sybirska; Schnee'schuh, *sm.*, Schneeschuhe, *pl.* narty; trzewiki na śnieg; -sperling, s. Schnee'ammer; -staub, *sm.* śnieg drobny; -stirne, *sf.* *śnieżne czoło, białe jak śnieg; -stufe, s. Schnee'linie; -sturz, s. Schnee'gero'lle; Schnee'tropfen, s. Schnee'veilchen, Schnee'blume; -vogel, s. Schnee'ammer; -wasser, *sn.* śnieżnica, woda ze śniegu; -weiß, *a.* biały jak śnieg; -weiße, *sf.* śnieżna białość; -wetter, *sn.* śnieżnica, śnieżny czas; śnieżna pora; -wind, *sm. Ntl.* wiatr śnieżny; -wolke, *sf.* śnieżna chmura; -zeit, *sf.* śnieżny czas.

Schnei'de, *sf.* ostrze (noża); —,* s. Lust, Verla'ngen; Schnei'deba'nk, *sf.* strugalnia; ława, na któréj ostrugują drzewo; Schnei'debo'ck, s. Sä'gebock; Schnei'deei'sen, *sn.*, Schnei'deklu'ppe, *sf.* sznajdyza, maszyna żelazna do wyrzynania zębów itd. w metalowéj blasze; Schnei'dehо'lz, *sn.* drzewo łatwo się ciąć dające; Schnei'dela'de, s. Hä'ckerlingsba'nk; Schnei'deln, s. Schnei'teln; Schnei'deloh'n, *sm.* zapłata za rznięcie (drzewa itd.); zapłata traczom; Schnei'deme'sser, *sn.* nóż do krajania; —, *Kk.* tasak, nóż kabłąkowaty z dwiema rękoiściami do krajania jarmużu itd.; — ośnik, podobne narzędzie do strugania.

Schnei'demüh'l, *sn. Geog.* Piła.

Schnei'demüh'le, *sf.* tartak; młyn do tarcia drzewa na deski; -demü'ller, *sm.* właściciel tartaku.

Schnei'den, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (schneide, schnitt, geschnitten) krajać; rznąć (drzewo, deski, sieczkę, drogie kamienie); ciąć (nożyczkami); etwas klein, in Stücke — pokrajać co drobno, porznąć na kawałki; sich in den Finger — zarznąć się, urznąć się w palec; Jemanden —, *Hlk.* operować kogo; einen Stein — wyrzynać kamień (z pęcherza); einen Bruch — (operiren), *Hlk.* operować rupturę; Wein —, *Wb.* obcinać, obrzynać wino; wino przyprawiać, sztucznie go naprawiać; Getreide —, *Ldw.* żąć zboże; es schneidet mir im Leibe, *rznie mnie w brzuchu; Schneiden im Leibe rznięcie w brzuchu; der Wind, die Kälte schneidet in's Gesicht, *wiatr, mróz tnie w twarz; schneidend ostry; das schneidet mir in's Herz, in die Seele, *to mi boleśnie serce od. duszę przenika; *serce mi się na to kraje; das schneidet in den Beutel, *to wielki koszt sprawia; in Stein, Stahl — wyrzynać na kamieniu, na stali; Geld —, *pieniążki łowić; eine Feder — pióro zarznąć, zatemperować; einen Ball — (im Billardspiel) skrajać bilę; er ist dem Vater wie aus den Augen geschnitten, *wykapany ojciec; Capriolen —, *dziwne skoki wyprawiać; Complimente —, *rznąć koperczaki; Schnei'den, *sn.* krajanie; rznięcie; cięcie.

Schnei'der, *sm.* krajacz; ten co kraje; — (Kleidermacher) krawiec; dünn, leicht wie ein —, *cienki jak trzcina; *lekki jak zając; Schnei'der-, Schnei'ders-, *a.* krawiecki; Schnei'dera'rbeit, *sf.* krawiecka robota; Schnei'derbu'rsche, *sm.* (Lehrling) chłopiec krawiecki; krawczyk; Schneiderei', *sf.* krawiectwo; krawiecczyzna; Schnei'dergese'll, *sm.* czeladnik krawiecki; krawczyk; -dergewe'rbe, -dergewe'rk, *sn.* cech krawiecki; -derha'ndwerk, *sn.* krawieckie rzemiosło; krawiectwo; -derhe'rberge, *sf.* gospoda krawiecka; -derin, *sf.* krawcowa; kobieta szyciem albo igłą się trudniąca; szwaczka; -deri'nnung, s. Schnei'dergewe'rk; -derju'nge, s. Schnei'derbu'rsche; Schnei'derloh'n, *sm.* zapłata krawcowi; -dermei'ster, *sm.* krawiec; majster krawiec; -dermu'skel, *sm. Zk.* muszkuł krawiecki; muszkuł ukośny od. długi uda; Schnei'dern, *vn.* (h.) krawczyc; krawcować; krawiectwem się trudnić od. bawić; —, *sn.* s. Schneiderei'; Schnei'derna'del, *sf.* igła krawiecka; -derre'chnung, *sf.* rachunek krawiecki; rachunek krawca; -dersche're, *sf.* krawieckie nożyczki; -derwe'rkstatt, *sf.* warsztat krawiecki.

Schnei'descheibe, *sf.* tarcza zegarmistrzowska do wyrzynania zębów w kółkach; Schnei'dewe'rkzeug, *sn.* narzędzie do krajania, do rznięcia; -dezah'n, *sm. Zk.* ząb przedni, siekacz, śmieszek, cieśla; -dezeu'g, *sn.* sprzęt do rznięcia od. wyrzynania; -dezi'rkel, *sm.* cyrkiel nożasty.

Schnei'dig, *a.* co się łatwo daje rznąć; — (eine Schneide habend) ostrze mający; sieczny; zweischneidig obosieczny.

Schnei'en, *vn.* (h.) *Ntl.*: es schneit śnieg pada; es schneiete śnieg padał; —, *sn.* padanie śniegu.

Schnei'teln, *vn.* (h.) obcinać.

Schnell, *a.* u. *ad.* prędki; prędko; szybki; szybko; nagły; Schne'llbeschwi'ngt, *a.* szybko skrzydły; *szybko ulatający (czas); Schne'llbote, s. Ei'lbote; Schne'llbrunnen, *sm.* pompa (do wody); Schne'lle, s. Schne'lligkeit.

Schne'llen, *vn.* (s.) szybko wzlecieć od. wznieść się do góry; nagle i szybko polecieć; —, *vn.* (s.): mit etwas — szybko co puścić oder spuścić; mit dem Bogen — szybko wystrzelić z łuku; mit den Fingern — prztykać, prztyknąć palcami; Jemandem an die Nase — w nos komu przytknąć; —, *va.* szybko czém rzucać, obracać, machać; z szybkością rzucić w jaką stronę; etwas mit den Fingern — prztyknąć co palcami; sich — śpieszyć się; schnellen, * s. Betrü'gen, Uebervo'rtheilen.

Schne'ller, *sm.* prztyknięcie (palcami); prztyczek; s. a. Na'senstü'ber; — cyngiel (u strzelby); Schne'llfahrer, *sm.* lekki powozik do szybkiéj jazdy; Schne'llfalle, *sf.* sidła z patyczkiem; -llfingerig, *a.* szybkie palce mający; -llfüßig, *a.* prędkonogi; *szybki, rączy; -llgalgen, *sm.* estrapada; szubienica do prędkiego wie-

szania; -llgenu'ß, *sm.* *rozkosz prędko przemijająca; rozkosz dorywcza; -ll-glaube, *sm.* wiara porywczo powzięta; -llgläubig, *a.* skłonny do prędkiego uwierzenia; -llheit, -lligkeit, *sf.* prędkość; szybkość; -llkraft, *sf.* elastyczność; sprężystość; -llkutsche, s. Schne'llfahrer; -lllauf, *sm.* szybki bieg; -llläufer, *sm.* szybkobiegacz; -llpost, *sf.* kuryerka; szybka poczta; -llritt, *sm.* szybka jazda (konna); -llschreibekunst, *sf.* tachigrafia; sztuka prędkiego pisania; skoropisarstwo; -llschreiber, *sm.* tachigraf; skoropis; -llschritt, *sm.* szybki krok; -llsegler, *sm.* *Sw.* statek szybko żeglujący; -llwage, *sf.* przezmian; -llwagen, s. Schne'llfahrer; -llwüchsig, *a.* prędko rosnący; -llzug, *sm.* prędki marsz; — (auf Eisenbahnen) pociąg pocztowy; szybkowóz na żelaznéj kolei.

Schne'pfchen, *sn. dim. Ng.* bekasik; Schne'pfe, *sf. Ng. Jäg. Kk.* bekas; junge Schnepfe, Schne'pfenju'nges, *sn.* bekasię; Schne'pfen-, *a. Ng. Kk.* bekasowy; bekasi; Schne'pfendre'ck, *sm. Kk.* trzewa bekasowe; żołądek bekasi; -pfenfa'ng, *sm.* połów bekasów; -pfenflie'ge, *sf. Ng.* wujek; -pfenja'gd, *sf.* polowanie na bekasy; -pfenko'pf, *sm.* głowa bekasa; *durna głowa; -pfenschna'bel, *sm.* bekasi dziób; -pfenstri'ch, -pfenzu'g, *sm.* przelot bekasów; -pfhuhn, s. Schne'pfe.

Schne'ppe, § s. Schne'pfe; klin u czółka; — (an Frauenkleidern) czółko z klinem, czółko kliniaste; —, s. a. Schnau'ze.

Schne'pper, s. Schna'pper.

Schne'pphaube, Schne'ppmütze, *sf.* czepek, czapeczka z klinem (na czole); Schne'ppkanne, *sf.* konewczka z dziobem. [sidła na ptaki.

Schneus, Schneu'se, Schneu'ße, *sf.*

Schneu'zen, s. Schnäu'zen.

Schni'ckern, § s. Ki'chern.

Schni'ckschnack, s. Ki'kelka'kel.

Schnie'ben, *vn. irr.* (h.) (schniebe, schnob, geschnoben) parskać; s. a. Schnau'ben.

Schnie'gel, *sn.* wykwintny strój; Schnie'geln, *va.* muskać; sich — śmiglować się; mizgać się, miezgać się; sich — u. bügeln, *stroić się i muskać; geschniegelt wymuskany.

Schnipp! *int.* prztyk!

Schnipp, *sm.*, Schni'ppchen, *sn. dim.* prztyczek; szczutek; Jemandem ein — schlagen szczutka komu dać.

Schni'ppe, s. Schne'ppe.

Schni'ppel, *sn.* kawałeczek.

Schni'ppeln, *va.* ciąć na kawałki; —, *vn.* s. Au'fschnellen.

Schni'ppen, *vn.* (h.) skrzypieć czém (nożyczkami); —, *va.* nożyczkami ciąć na drobne kawałki.

Schni'ppisch, *a.* (naseweis) wścibski; mędrkowaty, pyskaty, przecherny; odwarkliwy; schnippisches Wesen mędrkowate, wścibskie obyczaje od. mowy.

Schnipps, s. Schnipp, Schni'ppel; Schni'ppsen, s. Schni'ppen.

Schnitt, *sm.* krajanie; rznięcie; cięcie; nacięcie; einen — in etwas thun, machen nacięcie w czém zrobić; naciąć, nakreić co; eine Wunde durch den — heilen, *Hlk.* ranę uleczyć przez wyrznięcie (przez operacyą za pomocą ostrego narzędzia); —, *Ldw.* rznięcie (zboża); — miejsce, gdzie co zostało nacięte; — einer Feder koniec zatemperowanego pióra; — (Kleiderform) krój; stan (sukni); — forma na przykrojenie czego; — (abgeschnittenes Stück) kawałek (ukrojony); skibka od. kromka (chleba); zraz (pieczeni); — ostrze dyamentu (którym szkło krają); —, *Bchb.* brzegi oberzniętéj książki; Buch mit vergoldetem — książka ze złoconemi brzegami; —, *obrywka; *zysk; er hat seinen — gemacht, *miał przy tém (swoję) obrywkę; *okroiło mu się coś przy tém; das war ein —, *to obrywka (obłów, kąsek) nie lada; seinen — verstehen, *umieć korzystać ze sposobności do obłowu; Schni'ttchen, *sn. dim.* kawałeczek (ukrojony); skibka, kromeczka (chleba); zrazik (pieczeni); —, *obrywka; zysk; Schni'tte, s. Schnitt.

Schni'tter, *sm. Ldw.* zniwarz; Schni'tter-, *a. Ldw.* żniwny, żniwowy; żniwiarski; Schni'tterfe'st, s. E'rntefe'st; Schni'tterin, *sf.* żniwarka; Schni'tterlo'h'n, *sm.* zapłata od żniwa od. od żęcia; zapłata żniwarzom, żniwarkom, żniwarzowi; Schni'ttermah'l, *sn.*, -tterschmau'ß, *sm. Ldw.* uczta dla żniwiarzy; Schni'tterpfe'nnig, s. Schni'ttgeld.

Schni'ttfleisch, *sn. Kk.* mięso krajane; bigosik z mięsa; frykas.

Schni'ttgeld, *sn.* danina na żniwo; Schni'ttgras, s. Vo'rstgras.

Schni'tthandel, *sm. H.* handel łokciowy; Schni'tthändler, *sm. H.* kupiec na łokcie sprzedający; Schni'tthobel, *sm. Bchb.* żelazko do obrzynania książek; Schni'ttholz, *sn. Wb. Gtn.* szczepy winne; Schni'ttkohl, *sm. Gtn. Kk.* podczos; Schni'ttlauch, *sm. Ng.* szczypiór; szczypiorek; łuczek; Schni'ttlauchsau'ce, *sf. Kk.* sos ze szczypiorku.

Schni'ttling, *sm. Wb. Gtn.* szczep winny; szczep.

Schni'ttlinie, *sf. Gl.* sieczna; -ttmesser, *sn.* nóż do strugania; ośnik; -ttsala't, *sm. Gtn. Kk.* sałata wczesna; -ttschein, *sm.* kupon (od listu zastawnego); -ttvergo'ldung, *sf. Bchb.* pozłacanie brzegów książki; -ttwaare, *sf. H.* towar łokciowy; -ttwunde, *sf.* rana z okaliczenia, z zarznięcia.

Schnitz, *sm.* ukrojony kawałek; skibka, talerzyk (jabłka); zrazik (pieczeni); Schni'tzbank, *sf.* ława do obstrugiwania drzewa; Schni'tzchen, Schni'tzel, *sn. dim.* skibeczka; zraziczek; sznicel, okrągły a cienki zrazik; okrawek (papieru), wiorek (z ostrużyn); Schni'tzeln, *vn.* (h.) u. *va.* drobno krajać; Aepfel — jabłka cienko w talerzyki krajać; — strugać, rzezać, wyrzynać (snycerską robotą); er hat daran drei Tage geschnitzelt, *trzy dni nad tém dłubał, majstrował, grzebał; Schni'tzen, Schni'tzeln, *va.*: etwas in Holz — wyrznąć, wystrugać co z drzewa.

Schni'tzer, *sm.* snycerz; — (Werkzeug) strugacz, długi nóż do strugania; *gruby błąd; *byk; *bąk; Schni'tzer-, Schni'tzers-, *a.* (Bildschnitzer-) snycerski; Schni'tzern, *vn.* (h.) *gruby błąd popełnić; grube błędy robić.

Schni'tzfleisch, s. Schni'ttfleisch.

Schni'tzkunst, *sf.* sztuka snycerska; Schni'tzmesser, *sn.* nóż do wyrzynania lub do strugania; Schnitzschee're, *sf.* nożyczki do wystrzygania.

Schno'bbern, Schno'bben, *vn.* (h.) u. *va.* wąchać; wietrzyć; s. a. Schnü'ffeln.

Schno'dder, Schno'dderig, § s. Rotz, Ro'tzig; Schno'dderna'se, *sf.* § smarkacz; s. a. Ro'tznase.

Schnö'de, *a.* lichy; marny (zysk, świat); pogardliwy; lekceważący; hardy, zuchwały (odpowiedź); —, *ad.* hardo, zuchwale, z pogardą (odpowiedzieć, obchodzić się z kim); Schnö'digkeit, *sf.* pogardliwość, hardość, zuchwałość. [pern.

Schno'pern, s. Schno'bbern; Schnu'p-

Schnö'rkel, *sm.* linia esowata, kręcona; *Bk.* sznerkel; skrętek; zawój; wąsowica; *figlas, *ozdóbka wykwintna a niepotrzebna; Schnörkelei', *sf.* upstrzenie ozdóbkami (nie potrzebnémi); Schnö'rkelha'ft, *a.* esowaty; upstrzony kręconemi linijami lub floresami; Schnö'rkeln, *vn.* (h.) nadać sznerkle, zawoje, figlasy; skrętki robić; przesadzać w nadawaniu ozdóbek. [gadać.

Schnu'deln, *vn.* (h.) § przez nos

Schnüffelei', *sf.*, Schnü'ffeln, *sn.* cuchanie, wąchanie; Schnü'ffeln, *vn.* (h.) u. *va.* cuchać, wąchać powietrze często i mocno wciągając; —, *mówić sapiącym tonem.

Schnu'pfen, *vn.* (h.) sapać; —, *va.*: Tabak — tabakę zażywać; davon wirst du nichts —, *nie skosztujesz od. nie powąchasz nic z tego; —, *sn.* zażywanie tabaki; sich das — angewöhnen, abgewöhnen przyzwyczaić się do (zażywania) tabaki; odzwyczaić się od tabaki od. zażywać tabakę.

Schnu'pfen, *sm. Hlk.* katar; nieżyt; sapka; Schnu'pfen-, *a. Hlk.* katarowy; Schnu'pfena'rtig, *a.* kataro-wy; -pfenfie'ber, *sn. Hlk.* febra katarowa; Schnu'pfer, *sm.* tabaczarz; -pfig, *a.* zakatarzony; -pfpulver, *sn.* proszek do zażywania zamiast tabaki; s. a. Nie'sepu'lver; -pftaba'k, *sm.* tabaka; -pftaba'ksbüchse, *sf.* puszka na tabakę; -pftaba'ksdose, *sf.* tabakierka (na tabakę); -pftuch, *sn.* chustka do nosa.

Schnu'ppe, *sf.* knot spalony; knot utarty od świecy.

Schnu'ppen, § s. Schnu'pfen.

Schnu'ppern, s. Schnü'ffeln.

Schnur, *sf.* sznur; sznurek; nach der — pod sznur; Kleider mit Schnüren besetzen suknie sznurkami obszyć, powyszywać; nach der — leben, *żyć podług zegarka, porządnie, regularnie; Alles nach der — haben wollen, *chcieć, aby wszystko szło punktualnie jak w zegarku; über die — hauen, *przebrać miarę; — Perlen, Korallen sznurka pereł, korali; — (Schwiegertochter) synowica; —, *kapitał; von der — zehren, *z kapitału żyć; Schnur-, Schnu'ren-, *a.* sznurowy.

Schnü'rband, *sn.* tasiemka do sznurowania; Schnü'rbrust, *sf.* sznurówka; Schnü'rchen, *sn. dim.* sznurek; sznureczek; etwas wie am — haben, *mieć co jak na sznurku, *po swojéj woli, módz powodować tém podług upodobania.

Schnu'ren, *vn.* (h.) *Jäg.* biedz prosto jak pod sznur.

Schnü'ren, *va.* sznurem związać; sznurować, sznurkiem ściągać; sich — sznurować się, sznurówkę kłaść; — zasznurować (kogo); przysznurować; ein Thier — (castriren) zwierzę-

ciu jądra zesznurować; geschnürte Schreibart, *styl wymuszony, wykwintny z przesadą; — sznurkiem naznaczać (jak cieśle drzewo); — na sznurek lub nitkę nawłóczyć (perły itd.); Schnü'ren, *sn.* sznurowanie.

Schnu'rgera'de, Schnu'rgleich, *a.* u. *ad.* prosty, prosto; równy, równo, jak pod sznur.

Schnü'rkasten, *sm.* zamek do sznurki, pereł itd.; Schnü'rkette, *sf.*, Schnü'rkettchen, Schnü'rkettel, *sn. dim.* łańcuszek do sznurowania; Schnü'rkleid, *sn.* suknia do sznurowania; Schnü'rlatz, s. Schnü'rleib, Mie'der.

Schnü'rleib, *sn.*, -rleibchen, *sn. dim.* kaftanik do sznurowania; sznurówka; -rloch, *sn.* dziurka do sznurka; -rnadel, *sf.* igliczka (do przewłóczenia sznurków lub tasiemek.

Schnu'rperle, *sf.* perła z dziurką (do nawłóczenia).

Schnu'rrbart, Schnu'rbart, *sm.* wąs; wąsy; —, *wąsal, *mężczyzna z wąsam; Schnu'rrbärtig, Schnu'rbärtig, *a.* wąsaty.

Schnu'rre, *sm.* § pachołek policyjny (do pilnowania porządku po ulicach). [żart.

Schnu'rre, *sf.* terkotka; *figiel;

Schnu'rrecht, *a.* prosto pod sznur zrobiony.

Schnu'rren, *vn.* (h.) mruczéć (o kocie); warczéć, fruczéć (jak kołowrotek).

Schnu'rrichtung, *sf.* kierunek prosty jak pod sznur.

Schnu'rrig, *a.* śmieszny; zabawny; ucieszny; Schnu'rrigkeit, *sf.* zabawność; ucieszność; Schnu'rrpfeiferei', *sf.* *bzdura; bzdurstwo; tałatajstwo.

Schnü'rschnur, *sf.* sznurek do sznurowania; Schnü'rschuh, *sm.* trzewik sznurowany od. do sznurowania; Schnü'rsenkel, *sm.* tasiemka do sznurowania; Schnü'rstiefel, *sm.* bót sznurowany. [ciwnie.

Schnu'rstracks, *ad.* wprost prze-

Schob, *sm.* wiązka (słomy).

Scho'bben (sich), *vr.* (h.) § czochać się o co.

Scho'ber, *sm.* stóg (siana, słomy); bróg (zboża); Schö'berchen, *sn. dim.* stożek; brożek; Scho'bern, *va. Ldw.* ustawiać w stogi (siano) lub w brogi (zboże).

Schock, *sn.* kopa; Schock schwere Noth! *int.* do kopy diabłów!

Schock-, *a.* kopowy.

Scho'cken, *va. Ldw.* w kopy ustawiać od. układać; —, *vn.* (h.) kopować (o zbożu); wiele kop snopów dawać.

Scho'ckleinwand, *sn. W. H.* płótno kopowe; Scho'ckweise, *a.* u. *ad.* kopami.

Scho'fel, Scho'felig, *a.* gałgański; podły; nikczemny; niewart; schofles Zeug, Scho'fel, *sm.*, Scho'felzeu'g, *sn.* gałgaństwo. [s. Schö'ppen-.

Schö'ffe, s. Schö'ppe; Schö'ffen-,

Schokola'de, ꝛc. s. Chocola'de, ꝛc.

Schola'r, *sm.* uczeń szkolny.

Schola'rch, *sm.* dyrektor szkoły; przełożony szkół; członek dozoru szkolnego; Scholarcha't, *sn.* Dozór szkolny.

Schola'ster, *sm.* scholastyk, kanonik szkołami się zajmujący; Schola'stik, *sf.* scholastyka; *filozofia średniowieczna; Schola'stiker, *sm.* scholastyk; Schola'stisch, *a.* scholastyczny.

Scholia'st, *sm.* scholiasta, piszący scholia do dzieł; Scho'lie, *sf.* scholia. [—, *Ng.* flądra (ryba).

Scho'lle, *sf.* bryła (ziemi, lodu);

Scho'llern, *vn.* (h.) bryłami spadać, staczać się.

Scho'llicht, *a.* bryłowaty; do bryły (ziemi) podobny; Scho'llig, *a.* brylasty. [ziele.

Schö'llkraut, *sn. Ng.* jaskólcze

Scholz, s. Schulz.

Schon, *ad.* już; chociaż; lubo; acz; so bin ich — zufrieden, *to i tak będę kontent; — gut! już dobrze! dobrze, dobrze! es ist — wahr, doch ꝛc. prawdać to jest, jednakże itd.; wenn — chociaż; jakkolwiek; wenn —, so doch chociaż — to jednak, to przecie, to i tak.

Schön, *a.* u. *ad.* piękny; schönes Wetter piękna pogoda; piękne powietrze; pięknie; das schöne Geschlecht, *płeć piękna; nadobna płeć; die schöne Welt, *piękny świat; das läßt schön, *to się pięknie wydaje; schöne Künste, *sztuki piękne, nadobne; schönes Alter, *piękny wiek, podeszły; schöne Summe piękna sumka, znaczna; ich bitte —, danke — pięknie (bardzo) proszę, dziękuję; da würde ich — ankommen, *za tobym się pięknie wybrał; a tobym sobie dał duchu; das würde sich — schicken, *a toby dopiero było pięknie; dafür würde ich mich — bedanken, *bardzobym pięknie za to podziękował od. ukłonił się (nie przyjąłbym tego); das ist mir eine schöne Aufführung! a to piękna konduita! schöner Dank, *piękna wdzięczność; du bist mir ein schöner Herr! piękny z ciebie kawaler oder panicz! mit Jemandem schön thun, *karesować się z kim; eine Schöne, *piękna kobieta, *dama; *piękność; das Schöne piękne; piękność; das Schönste dabei ist, daß ꝛc. co jest w tém najpiękniejszego, to to, że itd.; — (lieblich) miły, przyjemny; Schö'narmig, *a.* pięknoramienny; Schö'näugig, *a.* pięknooki.

Scho'nbar, *a.* dający się ochronić, ocalić.

Schö'nblätterig, *a.* pięknolići; Schö'nblind, *a.* (koń) niewidzący przy księżycu; Schö'nblindheit, *sf.* ślepota księżycowa; Schö'nbrüstig, *a.* piękną pierś mający; Schö'ndruck, *sm. Bchdr.* pierwsza strona arkusza wydrukowana. [kna dama.

Schö'ne, *sf.* piękna kobieta; pię-

Schö'neck, *sn. Geog.* Skarżewo.

Scho'nen, *va.* u. *vn.* (h.) ochraniać czego; szanować co; oszczędzać kogo, delikatnie się z nim obchodzić.

Schö'nen, *vn.* (h.) pięknieć; piękniejszym się stawać; —, *va.* (schön machen) upiękniać; *klarować, czyścić (wino); przyprawiać (żeby miało lepszy smak).

Scho'nenswe'rth, -nswü'rdig, *a.* zasługujący na ochronę.

Scho'ner, s. Schoo'ner.

Schö'nfärber, *sm.* farbownik delikatnych materyi; Schö'nfärberei', *sf.* farbiernia delikatnych materyi; -nfleckchen, s. Schö'npflaster; Schö'ngefüh'l, *sn.* gust w rzeczach pięknych; Schö'ngeist, *sm.* beletrysta; Schö'ngeisterei', *sf.* popisywanie się z beletrystyką; lgnięcie do beletrystyki; upodobanie w beletrystyce; Schö'ngeistig, *a.* beletrystyczny; do beletrystyki należący; Schö'ngelo'ckt, -ngemäh'nt, *a.* piękne loki, piękną grzywę mający; Schö'ngras, *sn. Ng.* trawa perłowa gładka.

Schö'nheit, *sf.* piękność; *piękna osoba; *piękna rzecz; Schö'nheitsa'pfel, *sm.* *jabłko piękności; -nheitsbi'ld, *sn.* obraz piękności; -nheitsga'rten, *sm.* *ogród piękności, gdzie wszystkie piękne damy są zgromadzone; Schö'nheitsgefüh'l, *sn.* czucie piękności; Schö'nheitsmi'ttel, *sn.* lekarstwo od. środek na piękność; piękrzydło; Schö'nheitspflä'sterchen, s. Schmi'nkpflästerchen; -heitssei'fe, *sf.* mydło na piękność; -heitssi'nn, *sm.* gust; czucie piękności; -heitswasser, *sn.* woda na piękność twarzy; -nkünstig, *a.* do pięknych sztuk należący; -nlockig, *a.* piękne loki mający; pięknoloki; -mähnig, *a.* pięknogrzywy; -maler, *sm.* malarz piękne twarze malujący; -pflästerchen, s. Schmi'nkpflästerchen; -reder, *sm.* umiejący mówić pięknemi słówkami; słodkomowny kawaler; -redner, *sm.* krasomowca.

Scho'nsam, *a.* ochronny.

Schö'nsäulig, *a. Bk.* pięknemi słupami ozdobiony; krasosłupy; -nschreibeku'nst, *sf.* kaligrafia; sztuka pięknego pisania; krasopistwo; -nschreiber, *sm.* kaligraf; krasopisarz; -schreibung, *sf.* piękne pisanie; -schwätzer, *sm.* gaduła sadzący się na piękne słówka; -sinn, s. Schö'nheitssi'nn; -sprecher, s. Schö'nreder.

Schö'nstens, *ad.* jak najpiękniéj.

Schö'nthuer, *sm.* karesownik; komplimencista; udający karesy; -nthuerin, *sf.* kobieta udająca karesy.

Scho'nung, *sf.* ochranianie; oszczędzanie; dyskrecya; delikatność; —, *Jäg.* zagajenie; gaj świeżo założony; Scho'nungslo's, *a.* niedyskretny; niedelikatny, bez wszelkiéj dyskrecyi.

Schö'nvließig, *a.* piękne runo mający; Schö'nwangig, *a.* krasolicy; Schö'nwissenschaftlich, *a.* do nadobnych umiejętności należący; beletrystyczny. [czas ochrony.

Scho'nzeit, *sf. Jäg.* ochrona;

Schoo'ner, *sm. Sw.* okręt długi a wąski.

Schooß, *sm.* łono (überhaupt); podołek; ein Kind auf den Schooß nehmen wziąć dziecko na podołek od. na kolana, od. na łono; im Schooße na łonie; in den — der Kirche na łono kościoła; dem Glücke im Schooße sitzen, *u Pana Boga za piecem siedziéć; opływać w szczęście; die Hände in den Schooß legen, *założyć ręce (i nic nie robić); — poła (u surduta itd.); Schooß-, *a.* łonowy; Schoo'ßbalg, *sm. Ng.* (des Getreides, aus dem die Aehren wachsen) pochwa źdźbla; Schoo'ßbein, *sn. Zk.* kość łonowa; Schoo'ßhündchen, *sn. dim.* piesek faworyt oder pieszczoszek; pieścidło pani; piesek do noszenia na ręku; Schoo'ßjünger, *sm.* *uczeń ulubiony; Schoo'ßkätzchen, *sn. dim.* kotek faworyt; Schoo'ßkind, *sn.* pieszczoszek (mamuni); — des Glückes, *dziecko szczęścia; *ulubieniec fortuny; -ßneigung, *sf.* *skłonność faworytalna; Schoo'ßrippe, *sf.* schab; Schoo'ßsünde, *sf.* *grzech faworytalny.

Schopf, *sm.* czub; czupryna; Jemanden beim Schopfe fassen wziąć kogo za czuprynę; Scho'pfartig, *a.* czubiasty; do czuba podobny.

Schöpf-, *a.* czerpalny; Schö'pfbrett, *sn.* szufelka u korzennika; korczak; łopatka skrzyneczasta u korzennika; Schö'pfbrunnen, *sm.* studnia z wiadrem; Schö'pfe, *sf.* czerpowisko, miejsce dogodne do czerpania wody; Schö'pfeimer, *sm.* wiadro, czerpak do czerpania od. nabierania.

Scho'pfen, *vn.* (h.) czuba dostawać; der Hopfen schopft chmiel zawięzuje się w czubki; —, *va.* czub czemu przyprawić.

Schö'pfen, *va.* czerpać (wodę); nabierać; einen Brunnen leer — wyczerpać studnią; der Kahn schöpft Wasser łódka nabiera wody, leje się do nich; die Schuhe — Wasser do trzewików się leje; die Sonne schöpft Wasser, *Ntl.* słońce pije; Wasser im Siebe — wollen, *przetakiem czerpać wodę, *daremną podejmować pracę; Hoffnung —, *powziąć nadzieję; neuen Muth — nabrać nowéj odwagi; Licht — nabrać światła; hieraus ist zu — (entnehmen), daß ꝛc. z tego powziąć można, że itd.; einen Falken —, *Jäg.* sokoła poić lub kąpać; —, *vn.* (h.) *Jäg.* (o sokole) pić.

Schö'pfer *sm.* stwórca; stworzyciel; *twórca; sprawca (czyjego szczęścia itd.); Schö'pfer-, *a.* twórczy; Schö'pfergei'st, *sm.* twórczy duch; -pferha'nd, *sf.* ręka stwórcy od. stwarzająca; -pferhau'ch, *sm.* tchnienie stwórcy; -pferhu'ld, *sf.* łaska stwórcy; Schö'pferin, *sf.* stworzycielka; tworczyni; sprawczyni; Schö'pferisch, *a.* twórczy; -pferkra'ft, *sf.* twórcza siła; -pferlie'be, *sf.* miłość twórcy (ku stworzeniu); -pferma'cht, *sf.* moc stwórcy; -pferru'f, *sm.* głos stwórcy wywołujący co z niczego; -pferwo'rde, *sn.* twórcze *stań się*.

Schö'pfgefä'ß, Schö'pfgeschi'rr, *sn.* czerpadło; naczynie do czerpania od. do nabierania; Schö'pfgelte, -pfkelle, *sf.* szkopek.

Scho'pfhaar, *sn.* czub z włosów; włosy w czub ułożone. [ka.

Schö'pfhaken, *sm.* kotwica; klu-

Scho'pfheher, *sm.* *Ng.* (Scho'pfhäher) kawka czubata; Scho'pfig, *a.* czubaty.

Schö'pfkanne, *sf.* koneweczka do czerpania od. nabierania; Schö'pfkelle, s. Schö'pflöffel; Schö'pfkübel, *sm.* szkopek czerpalny; Schö'pflöffel, *sm.* łyżka czerpalna, od. do czerpania; łyżka wazowa; Schö'pfmaschine, *sf.* maszyna czerpiąca; Scho'pfmeise, s. Strau'ßmeise; Schö'pfquelle, *sf.* stok (wody); Schö'pfrad, *sn.* koło czerpalne do nabierania (i wylewania) wody; Schö'pfschaufel, *sf.* szufla do wybierania wody (z łódki itd.).

Scho'pftaube, *sf.* *Ng.* czubacz, gołąb' czubaty. [pania.

Schö'pftopf, *sm.* garnek do czer-

Schö'pfung, *sf.* stworzenie; twór; utwór; Schö'pfungs-, *a.* — stworzenia; Schö'pfungsfei'er, *sf.*, -pfungsfe'st, *sn.* uroczystość na pamiątkę stworzenia; -pfungsgeschi'chte, *sf.* historya stworzenia świata; -pfungsstu'nde, *sf.* godzina stworzenia; -pfungsta'g, *sm.* dzień stworzenia; -pfungswo'che, *sf.* tydzień stworzenia; Schö'pfungswo'rt, *sn.* słowo stworzenia.

Schö'pfwerk, *sn.* przyrząd do czerpania; wody (ze stawu).

Schö'ppe, *sm.* *Rw.* ławnik.

Scho'ppen, *sm.* szopa (na wozy); — (Trinkmaaß, Tringefäß) kwarta.

Schö'ppen-, *a.* *Rw.* ławniczy, ławnicki; ławnikowski; Schö'ppena'mt, *sn.* *Rw.* urząd ławniczy, ławnicki, ławnikowski; ławnictwo; ławnikostwo; Schö'ppenbank, *sf.* ławica dla ławników; -ppenei'd, *sm.* *Rw.* przysięga ławnikowstwa (na urząd ławnika); -ppengeri'cht, *sn.* *Rw.* sąd ławniczy; -ppenschrei'ber, *sm.* pisarz sądu ławniczego; -ppenstuh'l, *sm.* krzesło ławnikowskie.

Schöpps, Schöps, *sm.* *Ng.* skop; *cielę; *gamoń; *rura do baszczu; *duda koń; Schöps-, Schöpsen-, *a.* skopowy; Schö'psdrijtel, *sf.* **dudakoń; *gamoń; s. a. Schöps*; Schö'psdrehe, *sf.* *Hlk.* motylica; Schö'psenbra'ten, *sm.* *Kk.* skopowa pieczeń; -psenbrü'he, *sf.* skopowy rosół; -psenflei'sch, *sn.* skopowe mięso; -psenkeu'le, *sf.* *Kk.* skopowy dych.

Schorf, *sm.* *Hlk.* strup; skorupa na ranie; parchy (u owiec); Scho'rfig, *a.* strupiasty. [wa.

Scho'rkopf, *sm.* ostrzyżona gło-

Scho'rnstein, *sm.* komin; etwas in den — schreiben, *zapisać co (węglem) w kominie (dług jaki); *nie mieć żadnéj nadziei odebrania, módz wymazać z rejestru; Scho'rnstein, *a.* kominowy; kominny; Scho'rnsteinfeger, *sm.* kominiarz; Scho'rnsteinfeger-, Scho'rnsteinfegers-, *a.* kominiarski; -nfegergese'll, *sm.* kominiarczyk; czeladnik kominiarski; Scho'rnfegerha'ndwerk, *sn.* kominiarstwo; -nfegerju'nge, *sm.* (Lehrling) chłopak kominiarski; -nsteinkragen, -nsteinmantel, *sm.* *Bk.* kapa u komina.

Schoß, Schooß, s. Schooß.

Schoß, *sm.* s. Schö'ßling; Geschoß; —, *Stw.* szos, podatek z domów; Scho'ßbank, *sf.* długa ławka z oparciem; Scho'ßbar, *a.* uległy podatkowi; Scho'ßbuch, *sn.* księga podatków.

Schö'ßchen, *sn.* *dim.* okienko w oknie.

Scho'ssen, *vn.* (h. u. s.) schodzić; źdźbła wypuszczać; kłosy wypuszczać (o zbożu); — (Steuern, Abgaben bezahlen) opłacać podatek.

Schö'sser, *sm.* *Stw.* poborca podatku gruntowego.

Scho'ßfrei, *a.* wolny od podatku; Scho'ßjahr, *sn.* *rok w którym się znacznie rośnie; Scho'ßkelle, *sf.* skrzynia z tyłu pocztowego wozu na rzeczy.

Schö'ßling, *sm.* latorośl; odrośl; wyrostek; wypustek (u drzewa).

Scho'ßpflichtig, *a.* obowiązany do opłacania podatku.

Scho'ßreis, s. Schö'ßling.

Scho'te, *sf.* *Ng.* strączek; zielony groch; groszek.

Scho'ten-, *a.* *Ng.* strączkowy; Scho'tendorn, *sm.* *Ng.* akacya; Scho'tendo'tter, *sm.* *Ng.* gorczycznik; Scho'tene'rbsen, *sf. pl.* groch strączkowy; Scho'tenklee', *sm.* *Ng.* komonika pospolita; Scho'tento'ffel, * § s. Schöpps.

Scho'tig, *a.* *Ng.* strączysty.

Scho'tte, *sm.* *Geog.* (Schottländer) Szkot; Scho'ttin, *sf.* *Geog.* (Schottländerin) Szkotka; Scho'ttisch, Scho'ttländisch, *a.* *Geog.* Szkocki; Scho'ttisch, *sm.* Szkocki taniec; Scho'ttland, *sn.* *Geog.* Szkocya; von, aus Schottland Szkocki.

Scho'tten, *sm.* § serwatka; serzysko; zu — werden zsiadać się po szkocku.

Scho'ttenta'nz, *sm.* ekosez; szkocki taniec; Scho'ttentra'cht, *sf.* szkocki strój, bez spodni; Scho'ttisch, ꝛc. s. Scho'tte, ꝛc.

Scho'verse'gel, *sn.* *Sw.* główny żagiel. [ꝛc.

Schra'den, Schra'der, s. Schro'ten,

Schraffi'ren, *vn.* szrafirować, cieniować krzyżowemi liniami.

Schräg, *a.* ukośny; —, *ad.* ukośnie; na ukos; z ukosa; — über naprzeciwko w bok; Schrä'ge, *sf.* ukośność; Schrä'gema'ß, *sn.* *Zm.* węgielnica do oznaczania ukośności.

Schra'gen, *sm.* szraga; podstawa z nogami na krzyż; kozioł; sztalugi za podstawę służące; — taboret składany (z krzyżowemi nogami); — straga; potrójny sążeń drzewa; stós trzechsążniowy.

Schrä'gen, *va.* ukośny kierunek czemu nadać; Schrä'gschnitt, *sm.* przecięcie ukośne; Schrä'gschritt, *sm.* krok ukośny; Schrä'gstrich, *sm.* linia ukośna.

Schra'mme, *sf.* krésa; Schra'mmen, *va.* krésę na czém zrobić; sich — zadrasnąć się.

Schra'mmhusten, *sm.* *Hlk.* suchy drapiący kaszel; Schra'mmig, *a.* szramowaty; pokresowany; Schra'mmschu'ß, s. Strei'fschuß.

Schrank, *sm.* szafa; szafka; Schra'nkfenster, *sn.* okno u szafy; -nkschlüssel, *sm.* klucz do szafy; -nkthür, *sf.* drzwi od szafy.

Schra'nke, *sf.*, Schra'nken, *pl.* kobylice otaczające jakie miejsce; miejsce kobylicami otoczone; szranki; in den Schranken erscheinen, * wystąpić w szranki (na turnieje itd.); —, *granica; granice; die Schranken überschreiten, überspringen, durchbrechen, *przejść oder przestąpić granice, przejść za granice; in seinen Schranken bleiben, sich halten, * trzymać się w swoim zakresie; einer Sache Schranken setzen, *tamę położyć czemu; Jemanden in Schranken halten, * wziąć kogo w kluby; *w ryzie go trzymać; seinen Zorn in Schranken halten, *hamować gniew.

Schrä'nken, *sn.* (h.) w chodzie nogi na krzyż stawiać; —, *va.* złożyć od. założyć na krzyż; eine Säge — zęby u piły rozginać.

Schra'nkenlo's, *a. u. ad.* bez granic; nieograniczony; Schra'nkenlo'sigkeit, *sf.* nieograniczoność.

Schrä'nkfenster, *sn.* żaluzya.

Schra'nkschlüssel, Schra'nkthür, s. u. Schrank.

Schrä'nkweise, *ad.* poprzecznie.

Schrä'nkzaun, *sm.* płot z drążków lub deszczułek krzyżowo ustawionych.

Schra'nne, *sf.* miejsce zagrodzone, zakratkowany; *kratki, sąd; —, *Ldw.* *H.* targ zbożowy; targ na zboże; rogatka.

Schranz, *sm.* *iron.* darmozjad; pieczeniarz; Schra'nzen, *vn.* (h.) zajadać.

Schra'pe, *sf.* skrobadło; drapacz-

ka; zgrzebło; Schra'peisen, *sn.* żelazko do skrobania.

Schra'pel, *sn.* oskrobiny; Schra'peln, *vn.* (h.) ścinać się (o wodzie kiedy zaczyna marznąć).

Schra'pen, *vn.* (h.) u. *va.* skrobać; Schra'phans, *sm. iron.* sknera.

Schräu'bchen, *sn. dim.* śrubka.

Schrau'be, *sf.* śruba; szruba; etwas mit Schrauben befestigen śrubami co przytwierdzić; przyśrubować; na śruby wziąć; die Schrauben anziehen śruby mocno wśrubować; — kołek (żelazny) w fortepianie; — an einer Presse przełoga; — ohne Ende, *Mech.* śruba nieustająca; die Sache steht auf Schrauben, *rzecz bardzo się chwieje, jest niepewna; seine Worte auf Schrauben stellen, *wykrętnie układać słowa; *dwuznacznie się wyrażać; *na dwie strony słowa stroić; Schrau'ben, *va.* śrubować; Jemanden —, *docinać, dogryzać komu; *dawać mu niemiłe przytyki; *skubać kogo; *pieniądze z niego wywabiać; geschraubt sprechen, schreiben, *wykwintnie i wymuszenie mówić, pisać; Schrau'ben-, *a.* szrubowy; śrubowy; Schrau'benboh'rer, *sm.* świder do wiercenia muter do śrub; -bendre'her, *sm.* ten co śrubę obraca; -benei'sen, *sn.* maszyna do robienia śrub; -benfö'rmig, *a.* gwintowany; śrubiasty, do śruby podobny; -benga'ng, *sm.*, -bengewi'nde, *sn.* gwint w kształcie śruby; -benklo'ben, s. Schrau'bstock; -benkne'cht, s. Schrau'benzwi'nger; -benko'pf, *sm.* główka w szruby; -benli'nie, *sf.* linia w kształcie śruby kręcona; -benmu'tter, *sf.* *Mech.* mutra do śruby; macica gwintowana; -benrie'gel, *sm.* rygiel do zakładania; -benschlü'ssel, *sm.* klucz do wkręcania; -benschnu'r, *sf.* sznurek kręcony poljedwabny; -benza'nge, s. Schrau'bstock; -benzeu'g, *sn.* narzędzia do robienia śrub; Schrau'benzwi'nge, s. Schrau'bzwinge.

Schrau'bstock, *sm. Mech.* śrubsztak, szrubsztak, imadło; -bstockzwi'nge, *sf.* szpona u śrubsztaka (która jest przytwierdzony); -bzwi'nge, *sf.* śruba stolarska; szpona.

Schreck, *sm.* strach; s. a. Schre'cken; Schre'ckbar, s. Schre'cklich; Schre'ckbeispiel, *sn.* przykład odstraszający; Schre'ckbild, *sn.* straszydło; Schre'ckeid, *sm. Rw.* przysięga deferowana dla przestrachu; Schre'cken, *vn.* (h.) strachać się; —, *vn.* (s.) pęknąć z trzaskiem; zerwać się i krzyknąć; —, *va.* straszyć kogo; Schre'cken, *sn.* straszenie.

Schre'cken, *sm.* strach; zlęknięcie się; der — ist mir in die Glieder gefahren, geschlagen, *strach mnie przeszedł po wszystkich członkach; in — gerathen przeląc się; vor — zusammenfahren okropnie się przestraszyć; Jemanden in — setzen przestraszyć kogo; Jemandem — verursachen przerazić kogo; strachu go nabawić; Jemandem — einjagen, einflößen napędzić komu strachu; Schre'ckenbrü'llend, *a.* *okropnie przerażający; -ckenerschei'nung, *sf.* straszne zjawisko; -ckenfrei', *a.* wolny od strachu; -ckengebie'ter, *sm.* straszliwy pan; -ckenlo's, *a.* nieustraszony; nie znający strachu; -ckensau'ssicht, *sf.* straszliwy, przerażający widok; -ckensbild, s. Schre'ckbild; -ckensbo'tschaft, *sf.* straszliwe doniesienie; -ckensgeheu'l, *sn.* wycie strachem przejmujące; -ckensgespe'nst, *sn.* przerażające straszydło; -ckensgesta'lt, *sf.* straszliwa postać; -ckensherrschaft, *sf.* teroryzm; -ckenskö'nig, *sm.* król strachem rządzący; -ckensku'nde, s. Schre'ckensbo'tschaft; -ckensmo'nd, *sm.* straszliwy, postrach wzbudzający księżyc; -ckensna'cht, *sf.* straszliwa noc; -ckenso'rt, *sm.* straszliwe miejsce; -ckenspo'st, *sf.* straszliwa wiadomość; straszliwe doniesienie; -ckensstu'nde, *sf.* straszliwa godzina; -ckensta'g, *sm.* straszliwy dzień; -ckensto'd, *sm.* śmierć strachem przerażająca; -ckenstu'mm, *a.* niemy od strachu; -ckenswo'rt, *sn.* straszliwe słowo; -ckenszei't, *sf.* straszliwy czas; -ckenverhä'ngniß, *sn.* straszliwy los; straszliwe przeznaczenie.

Schre'ckgedanke, *sm.* straszna myśl; -ckgespe'nst, ꝛc. s. Schre'ckensgespe'nst, ꝛc.; -ckhaft, *a.* strachliwy; Schre'cklich, *a.* straszny; okropny; —, *ad.* okropnie; strasznie; — groß, reich, *§ strasznie wielki, bogaty; Schre'cklichkeit, *sf.* straszność; -ckling, *sm.* strachliwiec; tchórz; -cklos, s. Schre'ckenlo's; -ckniß, *sn.* strach; -ckpulver, *sn. Htk.* proszek na przestrach; -ckschuß, *sm.* wystrzał na postrach; *postrach; -ckstimme, *sf.* straszliwy głos; -ckstrafe, *sf.* kara dla postrachu; -cktuch, *sn. Jäg.* płaty pozawieszane na około kniei dla straszenia zwierza; -ckwasser, *sn.* woda na przelęknienie; -ckwort, s. Schre'ckenswo'rt.

Schrei, *sm.* krzyk; krzyknięcie; einen — thun krzyknąć.

Schrei'bart, *sf. Spl.* sposób pisania; styl; Schreib-, *a.* piśmienny.

Schrei'bbedarf, *sm.* potrzeby piśmienne.

Schrei'beblei', *sn.* ołówek do pisania; Schrei'bebre'tt, *sn.* deska do pisania; -bebu'ch, *sn.* skryptura; sekstern; -begebüh'r, *sf.*, -bege'ld, *sn.* zapłata od. należytość za pisanie; -beki'tzel, *sm.* świeżbiączka do pisania; mania autorska; -beku'nst, *sf.* sztuka pisania; -beloh'n, s. Schrei'begebüh'r; -belu'st, *sf.* ochota do pisania; -belu'stig, *a.* mający ochotę do pisania; -bemei'ster, *sm.* nauczyciel pisania.

Schrei'ben, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (schreibe, schrieb, geschrieben) pisać; napisać; nach einem Orte — pisać dokąd; nach, um, wegen etwas — pisać o co; sich — napisać się (swoje imię, nazwisko); wie schreibt er sich? jak się pisze? (jak się nazywa? jakiemi literami pisze swoje nazwisko?); sich her — pisać się zkąd, pochodzić zkąd, mieć początek; wo schreibt sich diese Nachricht her? skąd pochodzi ta wiadomość? daher schreibt sich ihre Freundschaft, *ztąd poszła, zawiązała się ich przyjaźń; man schreibt, *piszą (*donoszą); Schrei'ben, *sn.* pisanie; pismo; list; odezwa.

Schrei'bepu'lt *sm.* pulpit do pisania; stolik do stojącego pisania.

Schrei'ber, *sm.* pisarz; der — dieses Briefes ten, co ten list pisał; Schrei'ber-, Schrei'bers-, *a.* pisarski; Schrei'bera'mt, *sn.* urząd pisarza; -berbur'sche, *sm.* pisarek; pisarczyk; -berdie'nst, *sm.* służba pisarza; -berei', *sf.* pisanie; —, *iron.* pisanina; pismo; -berloh'n, *sm.* zapłata pisarzowi; -beroh'r, *sn.* trzcinka do pisania (której używano zamiast pióra); -berpo'sten, *sm.*, -berste'lle, *sf.* miejsce (urząd) pisarza.

Schrei'bfeder, *sf.* pióro do pisania; -bfehler, *sm.* błąd pisarski od. ortograficzny; -bfertig, *a.* wprawny w pisanie; -bfinger, *sm.* palec piśmienny; -bgehü'lfe, -bhelfer, *sm.* pomocnik do pisania; -bgriffel, *sm.* sztyft do pisania; -bkasten, *sm.*, -bkästchen, *sn. dim.* skrzyneczka na materyały piśmienne; -bköcher, *sm.* piórnik; -bkunde, *sf.* znajomość sztuki od. sposobu pisania; -bleder, *sn.* pergamin; -bledern, *a.* pergaminowy; Schrei'bler, *sm. iron.* pismak; Schrei'blust, ꝛc. s. Schrei'belu'st, ꝛc.; -bmaterialien, *sn. pl.* materyały piśmienne; materyały do pisma; -bpapie'r, *sn.* papier do pisania, piśmienny; -bschrank, *sm.* biórko do pisania; -bschule, *sf.* szkoła pisania; -bselig, *a.* niepohamowaną chęć do pisania mający; -bspind, s. Schrei'bschrank; -bstift, *sm.* sztyft do pisania; -bstube, *sf.* biuro; izba od. pokój, gdzie piszą od. do pisania; -bstunde, *sf.* lekcya pisania; -bsucht, -bsüchtig, s. Schrei'blust; -btafel, *sf.* tabliczka do pisania; -btag, *sm.* dzień do pisania przeznaczony; -btisch, *sm.* stół od. stolik do pisania; -bträge, *a.* leniwy do pisania; -bübung, *sf.* ćwiczenie (się) w pisaniu; Schrei'bung, *sf.* sposób pisania; -bwuth, *sf.* mania do pisania; -bzeug, *sn.* skrzyneczka z kałamarzem i piasetnicą; -bzimmer, s. Schrei'bstube.

Schrei'en, *vn. irr.* (h.) (schreie, schrie, geschrien) krzyczéć, wrzeszczéć; über etwas — krzyczéć na co; *bardzo głośno gadać; schreie nicht so! nie krzycz tak; Feuer — wołać, że gore, że się pali; schreiende Farben, *krzyczące farby; — nach etwas wołać o co; um Hülfe — wołać o pomoc; um Rache — wołać o pomstę; Schrei'en, *sn.* krzyczenie; krzyk.

Schrei'er, *sm.* krzykacz; krzykała; wrzaskun; Schrei'erin, *sf.* krzykaczka; Schrei'erisch, *a.* krzykliwy.

Schrei'hals, *sm.*, Schrei'maul, *sn.* wrzaskun.

Schrein, s. Schrank, Ka'sten.

Schrei'ner, *sm.* stolarz trudniący się robieniem skrzyń i kufrów; Schrei'ner-, *a.* stolarski.

Schrei'sack, s. Schrei'hals.

Schrei'ten, *vn. irr.* (s.) (schreite, schritt, geschritten) kroczyć; stąpać; über etwas — przekroczyć co; przestąpić przez co od. za co; er soll mir nicht mehr über die Schwelle —, *nie dotknie się więcéj mego progu; *nie przejdzie przezeń; zu etwas — przystąpić do czego; aber — wir zur Sache, *ale przystąpmy do rzeczy; zur zweiten Ehe —, *wejść w powtórne małżeństwo; Schrei'tstein, *sm.* przezdrożny kamień; Schrei'tung, *sf.* kroczenie; stąpanie; —, *Rk.* progresya; postęp.

Schrift, *sf.* pismo; Schrift-, *a.* piśmienny; Schri'ftausleger, *sm.* wykładacz pisma (świętego); Schri'ftauslegung, *sf.* wykładanie pisma świętego; Schri'ftbeu'rtheiler, s. Recense'nt, Recensio'n; Schri'ftbewei's, *sm.* dowód z pisma świętego; Schri'ftchen, *sn. dim.* pisemko.

Schri'fteln, *vn.* (h.) pisemka wy-

dawać; drobném autorstwem się trudnić.

Schri'ftenma'cher, *sm.* pismak.

Schri'fterklärer, rc. f. Schri'ftausleger; -ftforscher, *sm.* badacz pisma świętego; -ftforschung, *sf.* badanie pisma świętego; -ftgelehrter, *sm. Kg.* doktor pisma świętego, uczony obeznany z pismem świętém; -ftgemä'ß, f. Schri'ftmäßig; -ftgießer, *sm.* giser; odlewacz pisma drukowego (typów); -ftgießerei', *sf.* gisernia; -ftgießermeta'll, *sn.* materyał na pismo drukowe; -ftguß, *sm.* odlewanie liter drukowych; -fthalter, *sm. Bchdr.* (Tenakel) trzymacz; -ftkammer, *sf.* archiwum; -ftkasten, *sm. Bchdr.* kaszty; skrzynka z przegrodami na czcionki itd.; -ftlehrer, *sm.* nauczyciel pisma świętego; -ftler, *sm.* pismak; Schri'ftlich, *a.* piśmienny; —, *ad.* na piśmie; piśmiennie; przez pismo; -ftmäßig, *a.* stosowny do pisma świętego; -ftmutter, f. Matri'ze; -ftreich, *a.* obfitujący w pismo (drukarskie) lub w pisma (dzieła); -ftsasse, *sm. Rw.* wazal bezpośredni; -ftsäule, *sf.* słup od. kolumna z napisem; —, *Bchdr.* (Columne) kolumna druku; -ftschneider, *sm.* wyrzynacz czcionek w stali; -ftschneiderei', *sf.* wyrzynanie czcionek na stali; -ftschrank, *sm.* szafka na pisma; -ftseite, *sf.* zapisana lub zadrukowana strona (papieru); -ftsetzer, *sm. Bchdr.* zecer w drukarni; drukskładnik; drukspojnik; -ftspötter, *sm.* *wyszydzacz pisma świętego; -ftspötterin, *sf.* kobieta szydząca z pisma świetego; -ftsprache, *sf. Spl.* język piśmienny; mowa piśmienna; -ftstein, *sm.* kamień z napisem; -ftstelle, *sf.* miejsce z pisma świętego; -ftsteller, *sm.* pisarz (dzieł); autor; -ftstellerei', *sf.* autorstwo; pisanie dzieł; -ftstellerin, *sf.* autorka; -ftstellerisch, *a.* autorski; —, *ad.* po autorsku; -ftsteller-, *a.* autorski; -ftstellern, *vn.* (h.) autorstwem się trudnić; książki pisać; -ftstellerschaft, *sf.* autorstwo; -ftstellerstolz, *sm.* duma autorska; -ftstellersu'cht, *sf.* ubieganie się za autorstwem, -ftstellertale'nt, *sn.* talent autorski; -ftstellerwe'lt, *sf.* świat autorski; Schri'ftstempel, f. Patri'ze; -fttasche, *sf.* teka na papiery; -fttext, *sm.* tekst z pisma (świętego); -ftverfä'lscher, *sm.* fałszerz pism; -ftverfä'lschung, *sf.* fałszowanie pism; -ftversu'ch, *sm.* próba pisania; próba napisania czego; -ftwort, *sn.* słowo pisma (świętego); -ftzeichen, *sn.* znak pisarski; -ftzug, *sm.* cug, zarys, pociąg w pisaniu.

Schrill, *a.* (Ton, Klang, Laut) ostry, przeraźliwy; Schri'llen, *vn.* (h.) świergotać; świerkotać; świerkać.

Schritt, *sm.* krok; mit schnellem Schritte szybkim krokiem; einen starken, guten — gehen iść dużym, dobrym krokiem; keinen — aus dem Hause thun krokiem nie wyjść za próg od. nie ruszyć się z domu; Schritt vor Schritt krok za krokiem; noga za nogą; — halten dotrzymywać kroku, iść tym krokiem co drudzy; nicht — halten, nicht im — marschiren, *Kw.* nierównym iść krokiem; er hat nur noch einen — zum Grabe, *jeszcze ma krok do grobu; *już prawie nad grobem stoi; — (des Pferdes) człap; im — reiten człapem jechać; Schri'ttchen, *sn. dim.* kroczek; Schri'ttmaaß, *sn.* miara na kroki; -ttmesser, -ttzähler, *sm.* ten co kroki mierzy lub liczy; narzędzie do tego służące; -ttschuh, f. Schli'ttschuh; -ttstein, *sm.* kamień w miałkiéj wodzie do przejścia; f. a. Schrei'testein; -ttweise, *a. u. ad.* na kroki; -ttzähler, *sm.* krokomiar.

Schroff, *a.* stromy, spadzisty, przepaścisty; chropawy; szorstki; schroffes Benehmen, *wzięcie się niezgrabne, niebardzo grzeczne, trochę prostackie; Schro'ffe, *sn.*, Schro'ffheit, *sf.* stromość; spadzistość; *brak grzeczności; *prostactwo; *szorstkość (obyczajów itd.).

Schrö'pfeisen, *sn. Hlk.* nacinadło, lancet do robienia nacinań przy stawianiu baniek; puszczadło; Schrö'pfen, *va. Ldw.* sierpem z wierzchu zrzynać (zboże nim źdźbła dostanie); Jemanden — bańki komu postawić i ciało nacinać; *orznąć kogo, *ograć go, oszukać, itd.; Schrö'pfglas, *sn.*, Schrö'pfkopf, *sm. Hlk.* bańka; Schröpfköpfe aufsetzen, *Hlk.* bańki postawić; Schrö'pfschnäpper, *sm. Hlk.* szneper o kilku ostrzach do nacinania ciała przy stawianiu baniek; Schrö'pfwunde, *sf.* rana z nacięcia ciała przy stawianiu baniek; Schrö'pfzeug, *sn.* narzędzia potrzebne do stawiania baniek.

Schrot, *sn.* odcinek; odrzynek; sztuka ucięta (drzewo na deski); wióry; trociny; —, *Mzk.* talerzyk kruszcu pewnéj wagi do odbicia na monetę; waga mennicza jakiéj monety; von grobem Schrote sein, *być z liczby prostaków; — (zum Schießen) śrót (do strzelania); — śrót, śrotowane (grubo zmielone i niewysiewane) zboże; Schrot-, *a.* śrotowy; śrotowany; Schro'tbaum, Schro'tbock, *sm.* kozieł po którym spuszczają towary z wozu lub na wóz windują; Schro'tbeutel, *sm.* worek na śrót; Schro'tbüchse, *sf.* śrótówka, strzelba do śrótu; Schro'teisen, *sn.* dłóto do odcinania, obcinania; — (des Schuhmachers) gnyp szewcki.

Schro'ten, *va.* pogryźć na drobne kawałki; śrotować (zboże, t. j. grubo zemléć); — rąbać, rznąć, krajać, ciąć itd. na równe części; —, *Bw.* przekopywać się przez ziemię i skałę do kruszcu; — wciągać, windować, pchać, kulać, dźwigać; spuszczać (beczkę z wozu lub do piwnicy); Jemanden auf das Pferd —, *wwindować, wsadzić, wpakować kogo na konia; Schro'ten, *sn.* drobienie; śrotowanie; toczenie; kulanie.

Schrö'ter, *sm.* ten, który co kraje, tnie, przyrzyna, przykrawa; szreter; — (Weinschröter, Bierschröter) ten co beczki spuszcza do piwnicy lub wydobywa z piwnicy, także co ciężary na wóz lub z wozu winduje; —, *Ng* (Hirschschröter, Hirschkäfer) jelonek (gatunek chrząszcza).

Schro'tfaß, *sn.* beczka na śrót; -tform, *sf.* forma na odlewanie śrótu; -tha'mmer, *sm.* młot szeroki i ostry do odcinania; -thobel, *sm.* hebel do okrzesywania z grubszego; -tkleie, *sf.* grube otręby; -tkorn, *sn.* ziarnko śrotu; —, *Ldw.* zboże śrotowane; -tleiter, *sf.* drabinka do wtaczania po niéj ciężarów. [ucinek.

Schrö'tling, *sm.* odrębna cząstka;

Schro'tmehl, *sn.* mąka śrotowana, skrupiona, razowa; -tmeißel, *sm. Zm.* dłuto do przecinania; -tmühle, *sf.* młyn do śrotowania zboża; żarna; -tsäge, *sf. Zm.* piła do rznięcia grubego drzewa; piła wielka; -tsäure, *sf.* rozczyn jęczmienny; -tschere, *sf.* nożyce do cięcia twardych rzeczy; -tseil, *sn.*, -tstrick, *sm.* powróz od. lina do wciągania lub spuszczania ciężarów; -tspeck, *sn.* słonina śrótowa; schab ze słonina; -twage, *sf.* śrótwaga; f. a. Blei'wage.

Schru'bben, *va.* szórować; wycierać ostrą miotłą; —, *Zm.* z grubego heblować; Schru'bber, *sm.* szczotka do podłogi.

Schru'lle, *sf.* raptus; sus; dziwartwo; *bąk w nosie.

Schru'mpel, *sf.* § zmarszczka; Schru'mpelig, *a.* pomarszczony. [się.

Schru'mpeln, *vn.* (h.) marszczyć

Schrumpf, *sm.* zmarszczka; nbytek zboża przez uschnięcie.

Schru'mpfen, *vn.* (f.) marszczyć się (jak skóra na ciele, na śliwkach; o mléku, kiedy się na niém kożuch robi, lub kiedy się zsiada; o wodzie zaczynającéj marznąć; sich — marszczyć się.

Schru'mpfig, f. Schru'mpelig.

Schru'nde, *sf.* szpara; rospadlina; przepęknięcie; Schru'nden, *vn.* (f.) rozpadać się (jak ziemia z gorąca); pękać (jak wargi od mrozu); Schru'nden, *vn.* (h.) popękać się; porysować się; padać się; rozpodać się.

Schub, *sm.* posunięcie; wsunięcie; popchnięcie; Jemandem einen — geben popchnąć kogo; — des Brodes wsadzanie chleba (do pieca); ein — Brodes jedno pieczywo chleba; — Kegel jeden rzut kuli (w kręgle); einen — thun raz rzucić; — sus; mit einem Schube hinaus sein, *jednym susem dostać się za drzwi; auf einen —, *od razu; śpiesznie; raptem; na chwilkę; —, *Rw.* szupas, odsyłanie kogo z miejsca na miejsce pod strażą aż do tego zkąd jest; Jemanden auf den — bringen, *Rw.* z szupasem kogo odesłać; auf den — kommen, *Rw.* z szupasem być odesłanym; Schu'bfach, *sn.* przegródka (w skrzyni, w szafie) do wysuwania; Schu'bfenster, f. Schie'befe'nster. [chacz.

Schu'biak, *sm.* § łajdak, popy-

Schu'bkarren, *sm.* taczki; -bkärrner, *sm.* taczkarz; -bkasten, *sm.* skrzynia z przegrodami do wysuwania; -blade, *sf.* szuflada; szufladka; -blädchen, *sn. dim.* szufladeczka; -briegel, *sm.* zasuwka; -bsack, *sm.* kieszeń; -btisch, *sm.* stół z szufladami; -bweise, *a. u. ad.* posuwająco.

Schu'but, f. U'hu, Schu'hu, Schu'but.

Schü'chtern, *a.* nieśmiały; *bojaźliwy; Schü'chternheit, *sf.* nieśmiałość; bojaźliwość.

Schuft, *sm.* szubrawiec; gałgan; Schu'ftig, *a.* gałgański.

Schu'fut, Schu'hu, U'hu, *sm. Ng.* puhacz (sowa).

Schuh, *sm.* trzewik; przyszwa u bóta; obuwie; die Schuhe wechseln przezuć trzewiki; Jemandem die Schuhe austreten, *zdjąć komu z grzanki masło; *odsadzić go jak kota od mleka; *porwać mu kąsek z przed

nosa; Jemandem etwas in die Schuhe schieben, *zwalić co na kogo; —, *Gl.* (Maaß) stopa; — okucie na końcu jakiéj rzeczy; Schuh-, *a.* trzewikowy; trzewiczny; Schuh'ahle, *sf.* szydło; Schuh'anzieher, *sm.* róg; Schuh'band, *sn.* tasiemka do trzewików od. u trzewika; Schuh'bank, *sf.* szewckie jatki; gdzie trzewiki sprzedają; -hblatt, *sn.* przód trzewika; -hblume, *sf. Ng.* róża chińska; -hbude, *sf.* budka łatacza od. partacza; -hbürste, *sf.* szczotka do botów.

Schüh'chen, Schüh'lein, *sn. dim.* trzewiczek.

Schuh'draht, *sm.* dratwa.

Schu'hen, *va.* obuć, obuwać; geschuht obuty; okuty na końcu.

Schuh'fleck, *sm.* przyszczepka, łatka u trzewika; Schuh'flicker, *sm.* szewc łataniną się trudniący; -hgasse, s. Schu'sterga'sse; -hgeld, *sn.* trzewiczne; -hknecht, *sm.* szewczyk; -hladen, *sm.* sklep, gdzie trzewiki sprzedają; -hlappen, s. Schuh'fleck; -hlasche, *sf.* ucho u trzewika; -hleder, *sn.* skóra na trzewiki; -hleisten, *sm.* kopyto na trzewik; -hmaaß, *sn.* miara na trzewiki; -hmacher, *sm.* szewc; -hmacher-, -hmachers-, *a.* szewcki; -hmacherhandwerk, -hmachergewe'rk, *sn.*, -hmacherei', *sf.* szewctwo; -hmacherin, *sf.* szewcowa; -hmarkt, *sm.* szewcki rynek; -hnagel, *sm.* gwóźdź do podbijania obuwia; -hnestel, *sf.*, -hriemen, *sm.* rzemyk u od. do trzewika; -hputzer, *sm.* czyściciel od. chędożyciel obuwia; Jemanden wie einen — behandeln, *kąty kim pocierać; *obejść się z kim jak z chłopcem; -hriemen, *sm.* rzemyk u trzewików; rzemyk do obuwia; -hrose, *sf.* różyczka (ze wstążek) u trzewika; -hschmiere, -hschwärze, *sf.* szuwaks; czernidło do obuwia; -hschnalle, *sf.* sprzączko do trzewików; -hsohle, *sf.* podeszwa u od. do trzewika; -hstraße, s. Schu'sterga'sse.

Schu'hu, s. U'hu.

Schuh'wachs, *sn.*, Schuh'wichse, s. Schuh'schmiere; -hwisch, *sm.* szmata do obcierania trzewików; -hzwecke, *sf.* świeczek do bótów.

Schul-, *a.* szkolny; Schu'labhandlung, *sf.* rozprawa szkolna; Schu'lamt, *sn.* urząd szkolny; amt szkolny, z którego dochody na utrzymanie szkoły są przeznaczone; urząd nauczycielski; -lamtscandida't, *sm.* kandydat do stanu nauczycielskiego; -langele'genheit, *sf.* interes szkolny; -lanmerkung, *sf.* objaśnienie dla uczniów; -lanstalt, *sf.* instytut naukowy; -larbeit, *sf.* robota szkolna; -laufseher, *sm.* dozórca (inspektor) szkolny; -lauffehera'mt, *sn.* inspektorstwo szkoły; -laufsicht, *sf.* dozór nad szkoła; -lbank, *sf.* ławka szkolna; noch auf der — sitzen, *jeszcze szkołą pachnąć; -lbau, *sm.* budowa szkoły; -lbeichte, *sf.* spowiedź szkolna; -lbeka'nnte, *sf.* znajoma szkolny; -lbeka'nnter, *sm.* znajomy szkolny; -lbeka'nntschaft, *sf.* znajomość szkolna; -lberi'cht, *sm.* raport szkolny; -lbewei's, *sm.* dowód szkolarski: -lbube, s. Schu'lknabe; -lbuch, *sn.* książka szkolna; -lbuchdrucker, *sm.* drukarz dzieł szkolnych; -lbuchdruckerei', *sf.* drukarnia dzieł szkolnych; -lbuchhandlung, *sf.* księgarnia dzieła szkolne sprzedająca; -lcamera'd, *sm.* towarzysz szkolny; -lcamera'dschaft, *sf.* towarzystwo szkolne, w szkołach skojarzone; -lchor, *sn.* chór szkolny; -lcursus, *sm.* kurs szkolny.

Schuld, *sf.* wina; die Schuld liegt an mir, ich bin daran — jam temu winien; an euch liegt die —, *od was wina pochodzi; ich bin —, daß ꝛc. jam winien że itd.; sich etwas zu Schulden kommen lassen, *zawinić od. przewinić w czém; *dopuścić się w czém winy; *winę jaką ściągnąć na siebie; — (Zahlungsverbindlichkeit) dług; Schulden machen długi zaciągać; ich bin noch in Ihrer —, *jestem jeszcze dłużnikiem Pańskim; versprechen macht Schulden, * kto objecał, ten stał się dłużnikiem; wer seine Schulden zahlt, verbessert seine Güter, *kto długi płaci, dobra poprawia; ausstehende — kapitał wypożyczony od. na długach; Schuld-, Schu'lden-, *a.* dłużny; długowy.

Schu'ldbefle'ckt, *a.* skalany winą; -dbela'stet, -dbela'den, *a.* obciążony winą; -dbewei's, *sm.* dowód winy albo długu; -dbewußt, *a.* poczuwający się do winy; -dbrief, *sm.* skrypt; rewers; oblig; -dbuch, *sn.* księga długów; -dbürge, *sm.* ręczyciel za długi; -deinforderung, *sf.* ściąganie długów; -deintreiber, *sm.* ten co długi ściąga.

Schu'lden, *vn.* (h.) być dłużnym; Schu'ldenbela'stet, *a.* obciążony długami; -ldenfrei', *a.* nie mający długów; -ldengeri'cht, *sn.* sąd dłużniczy; -ldenla'st, *sf.* ciążący ogrom długów; -ldenlo's, *a.* wolny od długów; -ldenma'cher, *sm.* pożyczalski; lubiący długi robić; -ldenma'sse, *sf.* masa długów; -ldenregi'ster, *sn.* śpis długów; -ldenti'lgung, *sf.* umorzenie długów; -ldenti'lgungska'sse, *sf. Stw.* kasa umorzenia długów; -ldenwe'sen, *sn. Rw.* rzeczy długów się tyczące; materya długowa; -ldenzi'nsen, *sm. pl.* procenta od długów.

Schu'lderla'ß, *sm.*, -lderla'ssung, *sf.* odpuszczenie winy; uwolnienie od długu; -ldforderung, *sf.* pretensya; dług u kogo; -ldfrei, *a.* wolny od winy; -ldgeno'ß, *sm.* spólnik winy; spółwinowajca; -ldherr, s. Gläu'biger.

Schu'ldiener, *sm.* długa szkolny; Schu'ldienst, *sm.* służba szkolna.

Schu'ldig, *a.* dłużny; winien; — bleiben pozostać dłużnym; — sein mieć długi; — winien, obowiązany do czego; — winny; który się winy dopuścił; Jemanden für — erklären uznać kogo za winnego; er ist dieses Verbrechens — on jest winnym téj zbrodni; — (die Ursache zu etwas) być czego przyczyną; — zasługujący na co, godzien czego; należny; należyty, należący się; die schuldige Strafe erleiden ponieść należną (przyzwoitą, zasłużoną) karę.

Schu'ldiger, *sm.* winowajca; dłużnik; Schu'ldigkeit, *sf.* powinność.

Schu'ldklage, *sf. Rw.* skarga o dług; -ldleugner, *sm.* wypierający się długu; Schu'ldlos, *a.* niewinny; wolny od winy; nie mający na sobie żadnéj winy; -ldlosigkeit, *sf.* niewinność; -ldmann, s. Schu'ldner.

Schu'ldner, *sm.* dłużnik; Schu'ldnerin, *sf.* dłużniczka.

Schu'ldopfer, *sn. Kg.* ofiara na zgładzenie winy, Schu'ldpost, *sf.* dłużna summa od. rata; sumka pożyczna lub wypożyczna; należytość, dług; -ldregi'ster, *sn.* śpis przewinień; rejestr grzechów; s. a. Schu'ldenregi'ster; -ldsache, *sf. Rw.* sprawa dłużna; Schu'ldschein, *sm.* obligacya; karta dłużna; -ldthurm, *sm.* wieża dla dłużników; -ldübernahme, *sf.* przejęcie długu; -ldverschrei'bung, *sf.* zapis długu; oblig.

Schu'le, *sf.* szkoła; heute ist keine — nie ma dziś lekcyi w szkole; er hat heute keine — gehalten nie miał dziś szkoły (lekcyi); die — ist aus już po szkole (po lekcyi); aus der — schwatzen, *wydawać, co się dzieje w szkole; um die — geben, die — schwänzen, *po za szkołę chodzić, *opuszczać lekcye; Jemanden in die — führen ćwiczyć kogo w czém; *cierpliwości go uczyć; *karcić go.

Schu'len, *vn.* (h.) kryć się; — laufen, *zemknąć i skryć się; *nie pojść, gdzie należało; *nie pojść do szkoły; po za szkołę chodzić; do szkoły chodzić; —, *va.* uczyć (po szkolnemu lub w szkole); Schu'lenläu'fer, *sm.* włuczęga, *opuszczający szkołę, po za szkołę chodzący; Schu'lenstaa't, *sm.* hierarchia szkolna.

Schü'ler, *sm.* uczeń; Schü'ler-, *a.* szkolarski; Schü'lerhaft, Schü'lermä'ßig, *a.* (noch nicht meisterhaft) szkolarski, żakowski, studencki.

Schu'lerzie'hung, *sf.* wychowanie szkolne; -lfeierlichkeit, *sf.*, -lfest, *sn.*, Schu'lfestlichkeit, *sf.* uroczystość szkolna; Schu'lferien, *sf. pl.* wakacye szkolne; ferye; -lfrage, *sf.* kwestya szkolna; pytanie szkolne; -lfreund, *sm.* przyjaciel szkolny; Schu'lfreundschaft, *sf.* przyjaźń szkolna; -lfuchs, *sm.* fryc, uczeń nowo przybyły do szkół; —, *iron.* żak; szkolarz; pedant; -lfuchserei', *sf.* szkolarstwo; pedanterya; -lgebäu'de, *sn.* budynek szkolny; -lgefä'ngniß, *sn.* s. Ca'rcer; -lgeld, *sn.* opłata szkolna; szkolne; -lgeleh'rter, *sm.* uczony posiadający umiejętności szkolne; -lgere'cht, *a.* stosowny do prawideł szkoły; -lgeri'cht, *sn.* sąd szkolny; -lgese'll, *sm.* kolega; kamrat szkolny; Schu'lgese'llschaft, *sf.* koleżeństwo szkolne; -lgese'tz, *sn.* ustawa szkolna; -lgewä'sch, *sn.* gadanina szkolarska; -lgezä'nk, *sn.* sprzeczki szkolarskie; -lhalter, *sm.* utrzymujący szkołę; -lhandlung, *sf.* akt szkolny; -linspectio'n, -linspe'ctor, s. Schu'laufsicht, Schu'laufseher; -ljahr, *sn.* rok szkolny; -ljunge, *sm.* szkolnik; chłopak do szkoły chodzący; Schu'lkenntniß, *sf.* wiadomość szkolna; -lkind, *sn.* dziecko do szkoły chodzące; -lklasse, *sf.* klasa szkolna; -lknabe, *sm.* uczeń; -lkram, *sm. iron.* szkolarstwo; szkolnictwo; -lkrank, *a.* *chory na szkołę od. na szkolną chorobę; -lkrankheit, *sf.* *szkolna choroba; -lkreis, *sm.* grono uczniów nauczyciela otaczających; -llehrart, *sf.* sposób uczenia szkolny; szkolna metoda; Schu'llehre, *sf.* nauka szkolna; -llehrer, *sm.* nauczyciel szkolny (parafialny); -llehrera'mt, *sn.* urząd nauczyciela szkolnego (parafialnego); -llehrerin, *sf.* nauczycielka; -llehrersemina'r, *sn.* seminaryum nauczycielskie; -llehrerste'lle, *sf.* miejsce nauczyciela szkolnego (parafialnego);

-lmädchen, *sn. dim.* dziewczyna do szkoły chodząca; -lmann, *sm.* nauczyciel szkolny; -lmäßig, *a.* szkolny, stosowny do szkoły; —, *ad.* po szkolnemu; -lmeister, *sm.* nauczyciel (parafialny); -lmeisterei', *sf.* nauczycielstwo parafialne; mieszkanie nauczyciela; -lmeisterin, *sf.* nauczycielka (parafialna); żona takiego nauczyciela; -lmeistern, *vn.* (h.) trudnić się nauczycielstwem parafialném; *komenderować kim po nauczycielsku; -lmeisterto'n, *sm.* *ton nauczycielski; -lordnung, *sf.* porządek szkolny; urządzenia szkolne; -lort, *sm.* miejsce, gdzie jest szkoła; -lpferd, *sn.* koń maneżowy, w ujeżdżalni wyćwiczony, wyuczony; -lplan, *sm.* plan szkolny; Schu'lpredigt, *sf.* kazanie szkolne, studenckie; -lprüfung, *sf.* popis szkolny; -lranzen, s. Schu'lsack; Schu'lrath, *sm.* Radca szkolny; Rada szkolna; -lrecht, s. Schu'lgere'cht; -recht, *sn.* prawo szkolne; -lrede, *sf.* mowa szkolna; -lregel, *sf.* prawidło szkolne ob. szkolarskie; Schu'lsaal, *sm.* sala szkolna; -lsache, *sf.* rzecz, sprawa szkolna; interes szkolny; -lsack, *sm.* szkolna torba, worek na książki szkolne; —, **iron.* szkolny mędrek; -lschrift, *sf.* pismo szkolne; -lsprache, *sf.* język szkolny; -lstadt, *sf.* miasto mające szkoły; Schu'lstand, *sm.* stan nauczycielski; Schu'lstaub, *sm.* kurz szkolny; im Schulstaube leben, *być nauczycielem; den — einschlucken müssen, *z uczniami mieć do czynienia; -lsteif, *a.* pedantyczny; -lstelle, *sf.* miejsce przy szkole; -lstrafe, *sf.* kara szkolna; -lstube, *sf.* izba szkolna; dies gehört in die —, nicht hierher, *to dla studentów, nie dla nas; -lstunde, *sf.* godzina szkolna.

Schu'lter, *sf. Zk.* bark; Schultern, *pl.* barki; ramię; — (bei Thieren) łopatka; Schu'lter-, *a. Zk. etc.* ramienny; Schu'lterbei'n, *sn. Zk.* kość ramienna; Schu'lterbla'tt, *sn. Zk.* łopatka; Schu'lterble'ch, *sn.* naramiennik, blacha ramię okrywająca; Schu'ltergehe'nk, *sn.* bandolet (żołnierski); -terhö'he, *sf.* szczyt łopatkowy; -terki'ssen, *sn.* poduszka pod ramiona.

Schu'ltern, *va.* brać co na ramię; das Gewehr —, *Kw.* broń wziąć na ramię.

Schu'ltheiß, ꝛc. s. Schu'lze, ꝛc.

Schu'ltisch, *sm.* stół szkolny; Schu'lton, *sm.* ton szkolny; -tyrann, *sm.* tyran szkolny; nauczyciel zbyt surowy; Schu'lübung, *sf.* ćwiczenie szkolne; Schu'lunterricht, *sf.* nauka szkolna; sposób wykładania szkolny; -lverfa'ssung, *sf.* urządzenie szkolne; -lvorstand, *sm.* Dozór szkolny; Eforat; -lvorsteher, *sm.* Przełożony nad szkołą; -lweise, *sf.* szkolny sposób (uczenia); metoda; -lweiser, *sm.* mędrzec szkolny; -lweisheit, *sf.* mądrość szkolna; -lwesen, *sn.* rzeczy szkolne, szkoły; -lwissenschaft, *sf.* umiejętność szkolna; Schulwissenschaften, *pl.* nauki szkolne; -lwitz, *sm.* talent szkolny; — (Scherz in ob. aus der Schule) szkolny dowcip; -lwürde, *sf.* godność szkolna; Schu'lzank, *sm.* kłótnia szkolna ob. szkolarska.

Schu'lze, *sm.* sołtys; wójt; Schu'lzen-, *a.* sołtyski, wojtowski; Schu'lzena'mt, *sn.*, Schulzerei', *sf.* sołtystwo; wojtostwo.

Schu'lziel, *sn.* cel szkolny; -lzimmer, *sn.* pokój szkolny.

Schu'lzin, *sf.* sołtysowa; sołtyska; wojtowa.

Schu'lzucht, *sf.* karność szkolna; dyscyplina szkolna.

Schu'mmel, *sf.* **kręcicka.

Schund, *sm.* oskrobiny ze skór; łajna; plugastwo; *gałgaństwo; -dfeger, *sm.* ten co kloaki czyści; -dgrube, *sf.* kloaka; dół w prywecie.

Schupp, *sm.* popchnięcie.

Schu'ppe, *sf.* łuska; Schuppen, *pl.* łupież (na głowie); skórka łupiąca się; die Schuppen sind ihm von den Augen gefallen, *spadła mu z oczu zasłona.

Schu'ppe, *sf.* popchnięcie; Jemandem die — geben, *popchnąć kogo; *wypchnąć go; die — bekommen, kriegen, *być wypchniętym.

Schu'ppen, *va.* popychać kogo; Jemanden vom Amte —, *§ zepchnąć kogo z urzędu; — (abschuppen) łuskę zeskrobywać z czego; einen Fisch —, *Kk.* skrobać rybę; sich — łupać się; łuszczyć się (jak np. skóra); Schu'ppen-, *a. Ng.* łuskowy; Schu'ppena'rtig, *a.* s. Schu'ppenfö'rmig; Schu'ppenau'ssatz, *sm. Hlk.* trąd grecki; Schu'ppendecke, *sf. Ng.* okrycie łuszczaste; -ppenei'dechse, *sf. Ng.* jaszczurka łuskowata; -ppenfle'chte, *sf. Hlk.* liszaj łuszczasty; -ppenfö'rmig, *a.* łuszczasty; łuskowaty; -ppengri'nd, *sm. Hlk.* strup łuszczasty; -ppenhau't, *sf.* skóra łuszczasta; -ppenpa'nzer, *sm.* pancerz łuszczasty; z łusek zrobiony; -ppenschla'nge, *sf. Ng.* wąż łuskowaty; -ppenthie'r, *sn. Ng.* zwierz łuskowaty; -ppenwei'se, *a.* u. *ad.* łuskowato; łuskami; -ppenwu'rz, *sf. Ng.* korzeń łuszczasty; łuskiewnik pospolity; Schu'ppicht, *a.* łuszczasty; łuskowaty; Schu'ppig, *a.* łuską okryty.

Schur, *sf.* strzyż; strzyżka; —, *dokuczanie; er thut es mir zur (auch: zum) —, *on to tylko robi, aby mi dokuczył; Schur-, *a.* strzyżony.

Schü'reisen, *sn.* pogrzebacz.

Schü'ren, *va.* rozgarniać co, aby się lepiéj paliło (węgle, drzewo).

Schurf, *sm.* otwór; s. a. Schorf.

Schü'rfen, *va.* otwór w czém zrobić.

Schü'rhaken, s. Schü'reisen.

Schu'rigeln, § s. Vexi'ren, Schee'ren, Pla'gen.

Schu'rke, *sm.* szelma; łajdak; Schu'rken-, *a.* szelmowski; łajdacki; Schu'rkenstrei'ch, *sm.*, Schurkerei', *sf.* szelmowski, łajdacki figiel; szelmostwo; Schu'rkisch, *a.* szelmowski; łajdacki; —, *ad.* po szelmowsku; po łajdacku. [pać się na dół.

Schu'rren, *vn.* (s.) z szelestem sy-

Schü'rstab, Schü'rstock, *sm.* drążek do rozgarniania ognia. [na.

Schu'rwolle, *sf.* wełna strzyżo-

Schurz, *sm.* fartuch.

Schü'rzchen, *sn. dim.* fartuszek; Schü'rze, *sf.* fartuch; nach den Schürzen laufen, *biegać za kobietami.

Schü'rzen, *va.*: einen Knoten, eine Schleife — zrobić węzeł, fontaź ob. pętlicę; zawiązać co na węzeł, na zadzierg ob. na pętlicę; den Knoten der Handlung —, *Sb.* zawiązać akcyą ober intrygę; sich — podkasać się i podwiązać; Schü'rzen-, *a.* fartuszkowy; Schü'rzena'mt, *sn.* **urząd fartuszkowy, przez kobietę wyjednany; Schü'rzenstipe'ndium, *sn.*, Schü'rzenunterstü'tzung, *sf.* wsparcie od kobiety za czynione jéj męskie usługi. [ny.

Schu'rzfell, *sn.* fartuch skórza-

Schu'rzwerk, *sn. Bk.* szachulec.

Schuß, *sm.* pęd; in den — kommen, *nabyć szybkiéj wprawy; — (aus einem Schießgewehr) strzał; wystrzał; auf den ersten — na pierwszy strzał; man hörte einen — fallen słyszano wystrzał; es fiel ein — wystrzelił ktoś; einen — thun wystrzelić; Jemandem in den — kommen, *wejść (dostać się) komu na cel; einen — bekommen dostać strzał (w piersi, w udo); einen — haben, *być jak (w głowę) postrzelony; es treffen nicht alle Schüsse, *nie każdy strzał trafia, *często się chybia w zamiarze; weit davon ist gut vor dem —, *im daléj od strzelania, bezpieczniéj od strzału, *im kto bardziéj oddalony od niebezpiecznego przedmiotu, tém bezpieczniejszy od niego; —, *szybki wzrost; im Schusse sein, *strzelać w górę, *szybko róść; — (Ladung) nabój; den — aus der Flinte herausziehen nabój wyjąć, wyciągnąć, wykręcić z fuzyi; keinen — Pulver werth sein, *nie być wart torby sieczki; — rzut (pieniędzy przy liczeniu); — (beim Bäcker) pieczywo (chleba itd.); Schuß-, *a.* strzałowy; postrzałowy; Schu'ßbartel, *sm.* **roztrzepaniec; **postrzeleniec.

Schü'ssel, *sf.* miska; półmisek; talerz; wenn es Brei regnet, so habe ich keine —, *kiedy kasza na stole, to ja nie mam łyżki; *kiedy można co zyskać, to ja mam przeszkodę w korzystaniu; Schü'ssel-, *a.* półmiskowy; Schü'sselfö'rmig, *a.* kształt miski mający; Schü'sselfreu'nd, *sm.* **półmiskowy przyjaciel; Schü'sselhe'ld, *sm.* **bohater półmiskowy; Schü'sselkne'cht, *sm.* półka, na któréj pomyte miski ociekają; -sselle'cker, *sm. iron.* ten co liże półmiski; -sselri'ng, *sm.* miśnik; podkładka odkrągła pod miskę (ze słomy, srebra itd.); prawda; kraniec; -sselschra'nk, *sm. Kk.* szafka na miski; -sseltu'ch, *sn. Kk.* ścierka do obcierania misek.

Schu'ßfertig, *a.* gotowy do strzału; sich — machen przygotować się do strzału; Schu'ßfest, *a.* pewny od strzału; którego strzał nie może ranić; Schu'ßfrei, *a.* bezpieczny od strzału; Schu'ßgere'cht, *a.* odpowiadający prawidłom strzelania; (koń) niestrachliwy na strzały; oswojony ze strzelaniem; -ßlinie, *sf.* linia strzałowa; -ßloch, *sn.* dziura od strzału; -ßmäßig, -ßrecht, *a.* tak jak potrzeba do strzału; -ßwasser, *sn. Hlk.* arkiebuzada; woda do leczenia ran postrzałowych; -ßweide, s. Ko'rbweide; -ßweite, *sf.* odległość strzału; sich auf — nahen, *zbliżyć się na wystrzał; -ßwunde, *sf.* rana strzałowa, od strzału, z postrzału.

Schu'ster §, Schuh'macher, *sm.* szewc; szwiec; Schu'ster-, ꝛc. siehe Schuh'macher-, ꝛc.; Schu'sterju'nge, *sm.* chłopak od szewca; Schu'sterknei'f, *sm.* gnyp szewcki; Schu'stern, *vn.* (h.) szewctwem się trudnić; szewcką robotę robić; Schu'sterpe'ch, *sn.* szewcka smoła; Schu'sterpfrie'me, s. Schuh'ahle; Schu'sterrei'm, *sm.* **rym szewcki, częstochowski; Schu'ster-

schä'mel, -rsche'mel, *sm.* szewcki stołek; -rschwä'rze, *sf.* szewcki szuwaks; -rwaa're, *sf.* szewcki towar; -rza'nge, *sf.* szewckie obcęgi; Schu'sterzeu'g, *sn.* szewcki sprzęt; szewckie narzędzia.

Schu'te, *sf.* § żelazna łopata; —, Schü'te, *sf. Sw.* (Flußschiff zum Getreidetransport) szkuta; Schu'tenfah'rer, Schü'tenfah'rer, *sm. Sw.* szkutnik.

Schutt, *sm.* gruz; gruzy; rumowisko; zwaliska; in — begraben werden śmierć znaleźć w gruzach, zwaliskach; — zapłata w zbożu; — (in der Bierbrauerei) potrzebna ilość słodu do warki piwa.

Schütt, *sf.* wysepka na rzece.

Schu'ttboden, *sm.* zsypka (zboża) na poddaszu.

Schü'tte, *sf.* kupa usypana; wiązka, snopek (słomy).

Schü'ttelge'ld, *sn. Ldw.* § okup za bydło zajęte.

Schü'ttelko'pf, *sm.* człowiek, któremu się głowa trzęsie.

Schü'tteln, *vn.* (h.) u. *va.* trząść; mit dem Kopfe — trząść głową, kiwać, na prawo i na lewo; den Kopf zu etwas —, über etwas — kiwać oder kiwnąć głową na co (na znak nieukontentowania); Jemandem die Hand — potrząść kogo za rękę; einen Baum — trząść drzewem; Aepfel (vom Baume) — trząść jabłka (z drzewa); aus etw. heraus — wytrząść; sich — trząść się od. sobą; vom Fieber geschüttelt werden, *Hlk.* febra kogo trzęsie.

Schü'tten, *va.* sypać; in etwas — wsypać; aus etwas heraus — wysypać; etwas in etwas — przesypać z czego w co; dazu — przysypać (więcéj); Jemandem — dać, wymierzyć, dostarczyć komu co w zbożu; —, *vn.* (h.): gut, schlecht — dobrze, źle plonować, dużo, mało ziarna dawać (przy młóceniu); sich — zwarzyć się (o mléku).

Schü'ttern, *va.* trząść czém; wstrząsać co; —, *vn.* (h.) trząść się (np. od zimna, albo jak brzuch od śmiechu).

Schü'ttgelb, *sn. Mal.* szutgelb, gatunek żółtéj farby.

Schü'ttgeld, s. Schü'ttelge'ld.

Schü'ttgetrei'de, Schü'ttgut, *sn.* opsa; osep; towar sypny (zboże, kawa, pieprz).

Schu'tthaufen, *sm.* kupa gruzu; Schu'tthaus, *sn.* śpiklerz; zsypka; Schu'ttkarren, *sm.* skrzynia (na dwóch kołach) do wywożenia gruzu; Schu'ttwagen, *sm.* wóz do wywożenia gruzu.

Schü'ttler, *sm.* trzęsionka, *febra trzęsąca.

Schü'ttling, *sm.* § krótka wełna, która się wytrząsa z długiéj.

Schü'ttort, *sm.* miejsce do sypania, wysypywania, zsypywania różnych rzeczy; Schü'ttrecht, *sn.* prawo zajęcia bydła za szkodę.

Schü'ttregen, s. Pla'tzregen.

Schü'ttrichter, *sm.* sypień.

Schü'ttsöller, s. Schü'ttboden.

Schu'ttstall, *sm.* stajnia do zamykania zajętego bydła.

Schü'ttstroh, *sn. Ldw.* trzęsianka; Schü'ttung, *sf.* sypanie.

Schu'ttwagen, s. Schu'ttkarren.

Schutz, *sm.* ochrona, osłona, obrona; der Baum steht im Schutze drzewo stoi w miejscu osłonioném od wiatru; — obrona; opieka; sich in Jemandes — begeben, sich Jemandes — empfehlen udać się pod czyję obronę; Jemanden in seinen — nehmen wziąć kogo w swoję opiekę; — (am Mühlenwehr), s. Schu'tzbrett; Schutz-, *a.* obronny; opiekalny; odporny; broniący; opiekuńczy; Schu'tzbefoh'lener, *sm.* klient; polecony czyjéj opiece; w opiekę komu oddany; Schu'tzbild, *sn.* obrazek czyjego patrona; —, *Kg.* obraz Świętego, któremu się kto oddał w opiekę; Schu'tzblattern, &c. s. Schu'tzpocken, &c.

Schu'tzbrett, *sn.* deska służąca za zasłonę (przy młóceniu, aby ziarna nie leciały na bok); (w szluzach) zastawidło; zasuwa; zastawa.

Schu'tzbrief, *sm.* list opiekalny od. obronny; *list żelazny; Schu'tzbündniß, *sn.* przymierze odporne.

Schu'tzdach, *sn.* dach obronny; —, *Kw. Alt.* szopa wojenna.

Schü'tze, *sm.* strzelec (überhaupt); er ist ein guter — dobry z niego strzelec; er dient bei den Schützen, *Kw.* u strzelców służy (w wojsku); —, *Stk.* strzelec niebieski; —, *W.* płocha (którą pasma przybijają).

Schu'tzempfoh'lener, s. Schu'tzbefoh'lener.

Schü'tzen, *va.* wstrzymywać, zatrzymywać; obronić, zabezpieczyć od czego; Jemanden gegen Gewaltthätigkeiten — bronić, zasłaniać kogo od gwałtów; sich vor Jemandes Grausamkeit — chronić się od czyjego okrucieństwa.

Schü'tzen-, *a.* strzelecki; kurkowy; Schü'tzenä'ltester, *sm.* Starszy w towarzystwie strzeleckiém; Schü'tzenbru'der, *sm.* członek towarzystwa strzeleckiego; -tzenbrü'derschaft, -tzengese'llschaft, -tzengi'lde, -tzeni'nnung, *sf.* bractwo od. towarzystwo strzeleckie od. kurkowe; -tzene'ssen, s. Schü'tzenschmau'ß; -tzenga'rten, *sm.* ogród strzelecki; -tzenhau's, *sn.* strzelnica, miejsce gdzie strzelcy kurkowi się bawią; -tzenka'sse, *sf.* kasa bractwa strzeleckiego; -tzenkö'nig, *sm.* król kurkowy; -tzenpla'tz, *sm.* plac strzelecki; -tzenschmau'ß, *sm.* uczta strzelecka; -tzenü'bung, *sf.* ćwiczenie strzeleckie; -tzenwe'sen, *sn.* strzelectwo.

Schu'tzgatter, *sn.* krata do spuszczania.

Schu'tzgeist, *sm.* duch opiekuńczy; Schu'tzgeld, *sn.* opłata, za doznawaną opieką rządu (ze strony cudzoziemców); Schu'tzgeno'sse, *sm.* doznający z kim wspólnéj opieki; -tzgere'chtigkeit, *sf.* prawo dawania opieki; -tzgott, *sm.*, -tzgottheit, *sf. Myth.* bóstwo opiekuńcze; -tzheilige, *sf. Kg.* święta patronka; -tzheiliger, *sm. Kg.* święty patron; -tzherr, *sm.* protektor; obrońca; patron; -tzjude, *sm. Stw.* żyd patentowy; -tzleistung, *sf.* udzielanie opieki; użyczanie opieki.

Schü'tzling, *sm.* klient protegowany.

Schu'tzlos, *a.* nie mający opieki od. obrony; rozbawiony opieki; -tzmacht, *sf.* siła do obrony; mocarstwo opiekuńcze; -tzmantel, *sm.* opończa; płaszcz od słoty; -tzmauer, *sf.* mur obronny od. broniący; *przedmurze; -mittel, *sn.* środek chroniący; -tzort, *sm.* miejsce bezpiecznego schronienia; -tzpocken, *sf. pl. Hlk.* ospa zapobiegająca naturalnéj; -tzrede, s. Vertheidigungsre'de; -tzredner, *sm.* apologista, obrońca; mowca broniący; -tzschrift, *sf.* pismo broniące; *obrona; -tzverwa'ndter, *sm. Stw.* mieszkaniec (pod opieką rządu zostający); -tzwache, *sf.* straż do obrony; -tzwaffe, *sf.* broń odporna; rynsztunek obronny, ochronny; -tzwehr, *sf.* przedmurze; wał broniący; *obrona; -tzzettel, *sm. Stw.* karta bezpieczeństwa oder zapewniająca opiekę.

Schwa'bbeln, *vn.* (h.) chełbotać [czém.

Schwa'be, *sm. Geog.* Szwab; mit den Schwaben klug werden, *na starość nabywać rozumu; Schwa'ben, *sn. Geog.* Szwabia; von, aus — Szwabski; Schwa'benalter, *sn.* **iron.* (czterdzieści lat) wiek rozumu; Schwa'benstrei'ch, *sm.* *durny figiel; Schwä'bin, *sf. Geog.* Szwabka; Schwä'bisch, *a. Geog.* Szwabski; —, *ad.* po Szwabsku.

Schwach, *a.* słaby; Jemanden an seiner schwachen Seite angreifen, *ująć kogo ze słabéj strony; *trafić mu w słabiznę; das ist meine schwache Seite, *to moja słaba strona, *w tém nie jestem biegły, *nie wiele mogę dokazać; — werden osłabnąć; —, *ad.* słabo; schwach (dünn) cienki.

Schwä'che, *sf.* słabość; ich bin mir meiner — bewußt, *czuję nieudolność moję; aus Schwäche przez słabość; — (Dünnheit) cienkość.

Schwä'chen, *va.* osłabiać; sich — osłabić się; eine Jungfer — pannie prawiczeństwo odebrać.

Schwa'chheit, *sf.* słabość; — des Leibes, *mdłość ciała; ich habe eine — für ihn, *mam skłonność do pobłażania mu, pozwalania na wszystko; eine — begehen dopuścić się słabości; słabość popełnić, okazać; Schwa'chheitssü'nde, *sf.* grzech z ułomności pochodzący; Schwa'chherzig, *a.* słabego serca, ducha; Schwa'chherzigkeit, *sf.* słabość serca, ducha; Schwa'chkopf, *sm.* słaba głowa; *półgłówek; Schwa'chköpfig, *a.* słabą (tępą) głowę mający; Schwa'chköpfigkeit, *sf.* słabość rozumu.

Schwä'chlich, *a.* słabowity; -chlichkeit, *sf.* słabowitość; Schwä'chling, *sm.* człowiek słabego zdrowia; *człowiek słabéj głowy, słabego umysłu.

Schwachma'tikus, *sm.* **słaboszewski; Schwa'chnervig, *a.* słabych nerwów; Schwa'chsichtig, *a.* słaby wzrok mający; Schwa'chsichtigkeit, *sf.* słabość wzroku; Schwa'chsinn, *sm.* słaby umysł; Schwa'chsinnig, *a.* słabego umysłu.

Schwä'chung, *sf.* osłabianie.

Schwä'chungsmi'ttel, *sn.* środek osłabiający; -chungssyste'm, *sn.* system osłabienia.

Schwad, s. Schwa'den.

Schwa'de, s. Se'nse.

Schwa'den, *sm. Ldw.* pokos (trawy); garść (zboża zżętego); das Gras, das Getreide liegt in Schwaden, *Ldw.* siano leży na pokosach, zboże na garściach; —, *Ng.* manna; —, *Ntl.* para (z wody); wyziewy (ziemne); Schwa'dengrü'tze, *sf. Ng.* manna; wróble proso.

Schwa'dern, s. Schwa'bbeln, Schwadroni'ren.

Schwadro'n, *sf. Kw.* szwadron (konnicy); Schwadro'ns-, *a. Kw.* — szwadronu; Schwadro'nenweise, *a.* u. *ad.* szwadronami.

Schwadroneu'r, *sm.* szwargot;

hałaśnik; -droni'ren, vn. (h.) szwargotać; terkotać; rozprawiać z hałasem; hałasować.

Schwa'ger, sm. szwagier; bliski krewny; —, s. Postillo'n; Schwä'gerin, sf. szwagrowa; bratowa; Schwä'gern, va. szwagrami zrobić; szwagrostwo skojarzyć między osobami; Schwä'gerscha'ft, sf. szwagrostwo.

Schwä'her, sm. (Schwiegervater) teść; świekr; Schwä'herin, s. Schwie'germu'tter; Schwä'herschaft, sf. teściostwo; świekrostwo.

Schwa'lbe, sf. *Ng.* jaskółka; eine — macht keinen Sommer, *jedna jaskółka nie robi lata, nie robi wsi jedna chata; Schwa'lben-, a. jaskółczy; Schwa'lbenei', sn. jaskółcze jaje; Schwa'lbenkraut, sn. *Ng.* jaskółcze ziele; Schwa'lbenne'st, sn. jaskółcze gniazdo; Schwa'lbenschwa'nz, sm. ogon jaskółczy; —, *Ng.* gatunek motyla; —, *Zm.* szpąga (podobna do ogona jaskółki); Schwa'lbenwu'rzel, sf. *Ng.* tojeść pospolita; Schwa'lbenza'gel, sm. *Ng.* przetacznik nieprawy.

Schwalch, Schwalg §, Schwall, sm. kupa; tłum; mnóstwo.

Schwamm, sm. gąbka; gębka; hupka (do zapalania); purchatka; —, *Ng.* grzyb; narośl grzybowa, grzybień; Schwamm-, a. *Ng.* gębkowy; Schwa'mmartig, a. *Ng.* grzybowaty; grzybiasty; gąbczasty; Schwa'mmbüchse, Schwa'mmdose, sf. pudełko na hupkę.

Schwä'mmchen, sn. dim. mała gąbka; —, sn. pl. *Hlk.* grzybki, bedłki (na języku u dzieci).

Schwa'mmgewä'chs, sn. wyrośl gąbkowata; -micht, s. Schwa'mmartig; pulchny jak gąbka; -mig, a. grzybami obrosły; -mkäulchen, sn. pl., -mklöße, sm. *Kk.* lane kluski; -mseife, sf. mydło lekkie, dziurkowate (barskie, węgierskie); -mstein, sm. *Ng.* gąbczasty kamień.

Schwan, sm. *Ng.* łabądź; łabędź; Schwan-, Schwa'nen-, a. *Ng.* łabędzi.

Schwa'nen, vn. (h.) § przeczuwać, tuszyć, spodziewać się; s. a. Ah'nen.

Schwa'nen-, a. *Ng.* łabędzi; -nenbe'tt, sn. *puchowe łoże; Schwa'nenboi', sm. *W.* baja łabędziowa; Schwa'nenbru'st, sf., Schwa'nenbu'sen, sm. *pierś nadzwyczajnie biała; Schwa'nenfe'der, sf. pióro łabędzie; Schwa'nengesa'ng, sm. śpiew łabędzi; Schwa'nenha'ls, -nenna'cken, sm. szyja łabędzia; kark łabędzia; -nenwei'ch, a. miękki jak puch z łabędzia; -nenweiß, a. biały jak łabędź.

Schwang, sm. ruch; kołysanie się; bujanie w powietrzu; eine Glocke in — bringen dzwon rozruszać, rozkołysać; in — kommen rozkołysać się; *wejść w zwyczaj; in den — bringen, *wprowadzić w zwyczaj; im Schwange sein (gehen), *być w zwyczaju, w powszechném użyciu; etwas wieder in — bringen, *wprawić co na nowo w ruch, w bieg; Schwa'ngbaum, sm. drąg kiwający się; dyszel.

Schwä'ngel, s. Schwe'ngel.

Schwa'nger, a. (o kobiecie) brzmienna; ciężarna; w ciąży (będąca); — werden zajść w ciążą; zastąpić (w ciążą); — sein (gehen) von Jemandem być w ciąży z kim; hoch — bliska połogu; mit etwas — gehen, *mieć co na myśli, *układać, knować, zamierzać co; schwangere Aehren, Wolken, *pełne od. ciężkie kłosy, chmury dżdżu pełne; Schwä'ngerer, sm. zapłodziciel; sprawca ciężarności; Schwä'ngern, va. obrzemienić; brzemienną uczynić; —, *(befruchten, fruchtbar machen) upłodnić, zapłodnić; napełnić; —, *Schdk.* nasycić, przepełnić; Schwa'ngerscha'ft, sf. ciąża; ciężarność. [wający się.

Schwank, a. smagły; giętki; kiSchwank, sm. zabawny kawałek; ucieszny koncept; figiel; krotofila; voller Schwänke sein, stecken, *być pełnym figlów.

Schwa'nken, vn. (h.) kiwać się; chwiać się; kołysać się; bujać, *pływać, jak kita na chełmie; der Geldcours schwankt, *H.* kurs pieniędzy zmienia się, jest niestały, niepewny, zmienny; er schwankt, *chwieje się, niestałym jest; er schwankt noch, *jeszcze się waha; der Kampf schwankt noch, *bitwa jeszcze się chwieje, nie przechyła się na żadną strone, jest niepewna; schwankender Schritt chwiejący się krok; schwankender (unsicherer) Begriff, *wyobrażenie niepewne, niestałe, nieoznaczone dokładnie; schwankende Meinung, *zdanie chwiejące się, niepewne; Jemanden — machen zachwiać kogo; — iść chwiejącym się krokiem.

Schwä'nken, s. Schwe'nken.

Schwa'nkfüßig, a. chwiejący się na nogach.

Schwanz, sm. ogon; —, *§ męski członek; einen langen — an etwas machen długi ogon do czego przypiąć; *zrobić długi a niepotrzebny dodatek; einen langen — bei sich haben, *długi ogon wlec z sobą od. za sobą (wiele osób niepotrzebnych); dem Hunde auf den — treten, *psa za ogon ciągnąć, *drażnić kogo; den — streichen, *pochlebiać komu, łasić się; etwas auf den — schlagen, *(stehlen, betrügen) urwać co przy kupnie lub sprzedaży na swoję korzyść; —, *Tk.* ogonek (u nóty); — koniec u harcaba; harcab; Schwanz-, a ogonowy; Schwa'nzaffe, sm. *Ng.* małpa ogoniasta; -nzbein, sn. *Zk.* kość ogonowa, gastrzyca; guzica; głęgołka; -nzborste, sf. szczecina z ogona oder na ogonie; Schwä'nzchen, Schwä'nzel, sn. dim. ogonek.

Schwä'nzeln, vn. (h.) ogonem machać, kiwać, kręcić (jak pies kiedy się pochlebia); *kuprem kręcić; *łasić się.

Schwä'nzelpfe'nnige, sm. pl. *obrywki; pieniążki z obrywków; *urywczy darobek; sich ein paar — machen, *oberwać co.

Schwä'nzen, vn. (h.) s. Schwä'nzeln; włóczyć się; wałęsać się; nie chodzić na lekcyą od. na powinność; —, va. ogon komu lub czemu przyprawić; geschwänzte Note, *Tk.* nóta z ogonkiem; ogonatka; die Schule, Stunde — nie iść do szkoły, na lekcyą; — (stehlen, betrügen) zemknąć, sprzątnąć (t. j. ukraść) co.

Schwa'nzfeder, sf. pióro w ogonie od. z ogona; Schwa'nzflosse, sf. *Zk.* skrzelc u ogona; -nzlos, a. u. ad. bez ogona; -nzmeise, sf., -nzpapagei', sm. *Ng.* sikora, papuga ogoniasta, z długim ogonem; -nzperü'cke, sf. peruka z warkoczem od. harcabem; Schwa'nzpfeffer, sm. *Ng.* kubeby; -nzriemen, sm. podogonie; -nzschraube, sf. *Mech.* śruba tylna u strzelby; -nzstern, sm. *Stk.* kometa; -nzstück, sn. kawałek od ogona; ogon (od ryby, jako dzwonko); -nzwurzel, sf. *Zk.* korzeń ogona.

Schwapp! Schwapps! *int.* pac! chlust! schwapps! bekam er Eins hinter die Ohren szust! od. chlust! dostał w pysk.

Schwa'ppelba'cke, sf., Schwa'ppelbau'ch, sm. § policzek, brzuch wiszący od tłustości.

Schwa'ppen, vn. (h.) klaskać; s. a. Schwa'bbeln.

Schwär, Schwä'ren, sm. *Hlk.* wrzód; sadzel; ropień; Jemandem den — aufstechen, *pokazać komu, czego mu nie dostaje, w czém błądzi; Schwä'ren, vn. irr. (s.) (schwäre, schwor, geschworen) zbiérać (jako wrzód, palec); —, vn. (h.) ropić się; materyą wydzie- [lać.

Schwa'rk, sm. chmura.

Schwarm, sm. roje, kupa, mnóstwo; Schwä'rmen, vn. (h.) roić się (o pszczołach); bujać rojnie brzęcząc; z wrzawą włóczyć się po jakiém miejscu; —(liederlicherweise herumstreichen &c.) hulać, jeść i pić wśród wrzawy; —, *dziwne mieć urojenia; fantastykować; bujać myślami.

Schwä'rmen, sn. rojenie się; *hulanie, zbytkowanie, szalenie; Schwä'rmer, sm. hulacz; hulak; marzyciel; fantastyk; zapaleniec; fanatyk; — (Feuerwerk) szmermel (z prochu do puszczania); Schwärmerei', sf. fantastyczność; zagorzalstwo; dziwactwo; zagorzałe marzenia; sposób myślenia bałamutnemi oder dziwacznemi natchnieniami kierowany; — in der Religion zagorzalstwo w religii; przewrotna oder niewczesna gorliwość w rzeczach religii; in — verfallen popaść w stan fantastyczny; sich seiner — überlassen, *oddać się marzeniom; Schwä'rmerei'fer, sm. gorliwość zapaleńcza; fanatyzm; Schwä'rmerin, sf. hulaczka; marzycielka; fantyczka; Schwä'rmerisch, a. u. ad. fantastyczny, pełen przywidzeń, zatopiony w marzeniach; (o rzeczy) zapaleńczy, aż do szaleństwa posunięty; — an etwas hangen szalenie się do czego przywiązać; — (liederlich, ausschweifend) hulacki; po hulacku; Schwä'rmgeist, sm. duch zapaleńczy.

Schwa'rmweise, a. u. ad. rojami, kupami, tłumami.

Schwä'rmzeit, sf. *Ng.* czas rojenia się pszczół.

Schwa'rte, sf. gruba skóra bydlęca; skóra na słoninie; skóra, skórka twardo śpieczona na mięsie; hauen, daß die — knackt, **walić, że aż skóra trzeszczy; —, *(altes Buch) księga w skórę oprawna; *stara duża księga; Schwa'rtenbre'tt, s. Scha'le; Schwa'rtenma'gen, sm., Schwa'rtenwu'rst, sf. *Kk.* salseson wieprzowy; Schwa'rtig, a. krzepką skórę mający; skórowaty.

Schwarz, a. czarny (überhaupt); etwas — malen, färben umalować co czarno; ufarbować na czarno; sich Alles — malen, *wszystko sobie wystawiać czarno od. w czarnych kolorach (okropnie); das schwarze Brett, *czarna tablica (za kratką, gdzie uwiadomienia przylepiają); die schwarze Kunst, *czarnoksięstwo; *sztuka czar-

noksiężka; schwarze Wäsche brudy; brudna bielizna; Jemanden an die schwarze Tafel, in's schwarze Register schreiben, *zapisać kogo do czarnéj książki, *zanotować jako podejrzanego, złéj konduity; Jemanden — malen, *odmalować kogo czarno od. czarnemi kolorami, *z najgorszéj strony; Jemanden bei einem Andern — machen, — anschreiben, *oczernić kogo przed kim; Schwarz, sn. *Mal.* czarność; czarna ziemia, czarna farba; Schwa'rzer, sm. czarny; (der Teufel) *dyabeł; die Schwarzen, pl. czarni, negrowie, murzyni; schwarz auf weiß haben, *mieć czarne na białem, na piśmie.

Schwa'rzauge, sn. człowiek lub zwierz mający czarne oczy; Schwa'rzäugig, a. czarnooki; -zbäcker, sm. piekarz gruby chléb piekący; -zbart, sm. człowiek mający czarną brodę; -zbärtig, a. czarnobrody; -zbinder, sm. bednarz do grubéj roboty; -zblau, a. ciemnogranatowy; czarnomodry; -zblech, sn. blacha żelazna czarna; -zblütig, a. czarną krew mający; -zbraun, a. ciemnobrunatny; czarnobrunatny. [szwarc.

Schwä'rzbüchſe, sf. puszka na

Schwa'rzdorn, sm. *Ng.* tarnina.

Schwä'rze, sf. czarność; czernidło; *okropność, straszliwość; *niegodziwość; *nikczemność (jakiego czynu); Schwä'rzen, vn. (ſ.) czernieć się; czarnym się stawać.

Schwä'rzen, va. czernić; czernidłem posmarować, czarno umalować, itd.; Jemandes Andenken — czernić czyję pamięć; sich — zaczernić się, zasępić się (jak niebo); — (beschmutzen) brudzić, brukać; — (schmuggeln) przemycać (towary); Schwä'rzer, sm. przemycacz (towarów).

Schwa'rzfärber, sm. falbierz na czarno farbujący; -zfleckig, a. czarnonakrapiany; czarnoplanisty; czarnocętkowany; -zfleisch, sn. *Kk.* czarnina; czarnuszka; -zgelb, a. czarnożółty; -zgrau, a. czarnosiwy; ciemnosiwy; -zhaarig, a. czarnowłosy; -zhafer, sm. *Ng.* owies głuchy; -zholz, sn. drzewo śpilkowe; -zkehlchen, sn. dim. *Ng.* czarnogardł; -zkopf, sm. czarna głowa; człowiek czarną głowę mający; -zköpfig, a. czarnogłowy; -zkraut, sn. *Ng.* czerniec; -zkümmel, sm. *Ng.* czarnuszka; -zkünstler, sm. czarnoksiężnik; -zkupfer, sn. czarna miedź.

Schwä'rzlich, a. czarniawy.

Schwa'rzlockig, a. czarnoloki; Schwa'rzmantel, sm. czarny płaszcz; -zmeise, sf. *Ng.* czarnogłówka; -znagelschmie'd, sm. gwoździarz robiący czarne gwoździe; -zohr, sn. człowiek albo zwierz czarne ucha mający; -zöhrig, a. czarnouchy; -zpappel, sf. *Ng.* topola czarna; -zpinsel, sm. pędzel do czarnego malowania; -zrock, sm. czarna suknia, odzież; czerń; *osoba w czarnéj sukni; die Schwarzröcke, pl. *czerń, *księża; *Kw.* wojsko w czarnych mundurach; -zroth, a. ciemnoczerwony; czarnoczerwony; -zröthlich, a. ciemnoczerwoniawy; -zsauer, sn. *Kk.* czarnina; -zschecke, sf. koń czarnosrokaty; -zschimmel, sm. koń biały z czarnemi odmianami; czarnosiwy koń; -zschnäbelig, a. czarnodzióby; -zschwänzig, a. czarnoogoniasty.

Schwä'rzſel, sn. czernidło.

Schwa'rzſtreifig, a. w czarne paski; czarnostrefiasty; -ztanne, sf. *Ng.* jodła sosna; -ztüpfelig, a. czarnonakrapiany; -zumwö'lkt, a. czarną chmurą (czarnemi chmurami) otoczony, opasany; Schwa'rzwald, sm. bór; czarny las; —, *Geog.* Las Szwabski; Schwa'rzweiß, a. czarnobiały; -zweizen, sm. *Ng.* krowia pszenica; -zwild, -zwildpret, sn. *Jäg. Kk.* czarna zwierzyna; dziki; -zwolkig, a. czarnym obłokiem otoczony, zasłoniony, powleczony; -zwollig, a. czarnowełniasty; -zwurz, -zwurzel, sf. *Ng.* żywokost.

Schwa'tzen, vn. (h.) u. va. gadać, bzdurzyć, gawędzić; mit Jemandem über dies u. jenes — gadać z kim o tém i o owém; er schwatzt gern, *lubi gadać, rozprawiać; was schwatzt er da? cóż on tam plecie; dummes Zeug — pleść trzy po trzy od. koszałki opałki; Jemandem etwas aus dem Sinne —, *swoją gadaniną odwieść kogo od czego; Schwa'tzen, sn. gadanie, bajanie, gadanina; Schwä'tzer, sm. gaduła; gadacz; Schwä'tzerin, sf. świegotka; lubiąca wiele gadać; Schwa'tzhaft, a. gadatliwy; Schwa'tzhaftigkeit, sf. gadatliwość; gadulstwo; Schwa'tzsucht, sf. pasya do gadania; Schwa'tzsüchtig, a. mający pasyą do gadania; Schwa'tzwinkel, sm. kącik do pogadanki.

Schwe'be, sf. unoszenie się w powietrzu; utrzymywanie się w równowadze; bycie w zawieszeniu; in der — sein, hängen, *unosić się w powietrzu; utrzymywać się w równowadze; etwas in der — erhalten utrzymywać co w równowadze; in die — bringen zawiesić co tak aby się unosiło, aby było w równowadze; Schwe'bekunst, sf. sztuka ekwilibryczna; Schwe'bekü'nstler, sm. ekwilibrysta; Schwe'ben, vn. (h.) unosić się; über dem Wasser — unosić się nad wodą (jak mgła); in der Luft — unosić się w powietrzu (jak ptak na skrzydłach); schweben bujać (po powietrzu); wisiéć (wznosząc się nad poziom); der Proceß schwebt noch, *Rw.* sprawa jeszcze wisi, jeszcze się toczy, nie jest rozstrzygnięta; es schwebt mir vor den Augen, vor der Seele, *stoi od. wije mi się przed oczyma, na myśli; in Ungewißheit — być, zostawać w niepewności; sein Name schwebt mir auf der Zunge, *imię jego siedzi mi na końcu języka, wije mi się od. mętli mi się na języku; schwebender Gang, Tritt chód, krok zawieszony, lekki, unoszący się; schwebende Brücke most wiszący (na łańcuchach).

Schwe'de, sm. *Geog.* Szwed; den letzten Schweden ausgeben, **wydać ostatni talar; alter Schwede, **starczyk; Schwe'din, sf. *Geog.* Szwedka; Schwe'den, sn. *Geog.* Szwecya; von, aus —, Schwe'disch, a. *Geog.* Szwedzki; —, ad. po Szwedzku.

Schwe'fel, sm. *Ng.* siarka; Schwe'fel-, a. siarczany; siarkowy; Schwe'fela'bdruck, sm. odcisk na siarce; -fela'bguß, sm. odlew z siarki; -felau'flösung, sf. *Schdk.* rozczyn siarki; -felba'd, sn. siarczana kąpiel; Schwe'felbäder, pl. *Hlk.* siarczane wody (do kąpania); -felba'lsam, sm. balsam siarczany; Schwe'felblu'me, sf. *Bw. Schdk.* kwiat siarki; treść siarki; siarka czyszczona; Schwe'felbru'nnen, sm. *Hlk.* woda siarczana (do picia); -felda'mpf, -feldu'nst, sm. para siarczana od. z siarki; -fele'rde, sf., -fele'rz, sn. *Ng. Bw.* ziemia, ruda siarczysta; -felfa'den, sm., -felga'rn, sn. nitka w siarce maczana; -felhö'lzchen, sn. dim. patyczek w siarce maczany; -felfa'rbe, sf. siarczany od. siarczysty kolor; -felfa'rbig, a. siarczystego koloru; -felfla'mme, sf. siarczysty płomień; -felga'rn, s. Schwe'felfa'den; -felgei'st, sm. *Schdk.* duch siarczany; -felge'lb, a. żółty jak siarka; -felgestа'nk, sm. zaduch siarczany; -felgru'be, sf. *Bw.* kopalnia siarki; -felha'ltig, a. *Bw.* siarkę w sobie zawierający; -felhö'lzchen, s. Schwe'felfa'den; -felhütte, sf. huta siarczana; -felicht, a. siarczysty; siarkowaty; Schwe'felig, a. siarczany; -felkob'le, sf. *Bw.* węgiel siarczany; -felle'ber, sf. *Schdk. Hlk.* wątroba siarczana, siarczyk potażu; -felmi'lch, sf. siarczane mléko, osad siarki; siarka osadzona; Schwe'feln, va. siarkować; Schwe'feln, sn. siarkowanie; Schwe'felo'fen, sm. *Httk.* piec do siarki; -felö'l, sn. *Schdk.* witryol; -felpfla'ster, sn. *Hlk.* siarczany plaster; -felpu'lver, sn. siarka na proszek utłuczona; -felqua'lm, sm. swąd z siarki; -felque'lle, sf. źrzódło siarczanéj wody; -felre'gen, sm. siarczysty deszcz; -felsa'lbe, sf. *Hlk.* siarczana maść; -felsau'er, a. *Schdk.* z kwasem siarkowym połączony; schwefelsaures Kupfer, *Schdk.* siarkan miedzi; schwefelsaures Salz, *Schdk.* siarczyk; -felsäu're, sf. kwas siarkowy; -felschla'cke, sf. nieczystości z siarki; -felspi'ritus, sm. *Schdk.* spirytus siarczany; -felstro'm, sm. siarczany potok; -felwa'chs, sn. wosk z siarką; -felwa'sser, sn. woda siarczana; -felwe'rk, sn. *Bw. Httk.* zakład siarczany; huta siarczana; -felwu'rz, sf. *Ng.* wieprzyniec; gorycznik.

Schwe'gel, sf. piszczałka.

Schwei'dnitz, sn. *Geog.* Świdnica.

Schweif, sm. ogon; s. a. Schwanz; Schweif-, a. ogonowy.

Schwei'fen, vn. (ſ.) bujać po jakiem miejscu; —, va. wyrznąć co obłączysto; die Wäsche — płukać bieliznę (po namydleniu); das Glas — szklankę płukać w wodzie; geschweift z ogonem.

Schwei'fſäge, sf. *Zm.* piłka do obłączystego wyrzynania; Schwei'fstern, sm. *Stk.* kometa; Schwei'fträger, sm. paź noszący ogon od sukni pani; Schwei'fung, sf. wyrzynanie czego obłączysto; wyrznięcie obłączyste; *piękna gadanina rozwlekła.

Schwei'ge, sf. § trzoda. [czenia.

Schwei'gekunst, sf. sztuka mil-

Schwei'gen, vn. irr. (h.) (schweige, schwieg, geschwiegen) milczéć; von etwas, über etwas — milczéć, zamilczéć o czém; zu etwas — milczéć na co, *nie odpowiedzieć; *nie odezwać się, nie odpisać na to; vor Jemandem — milczéć przed kim; Jemanden zum Schweigen bringen, *zmusić kogo do milczenia; eine Batterie zum Schweigen bringen, *Kw.* przymusić bateryą przestać strzelać; schweige! milcz! cyt! schweig' und halte das Maul! § milcz i stul gębę! er versprach zu schweigen, *dał słowo na sekret; zu

geschweigen, *nierzekąc; *niemówiąc; *że nierzekę; Schwei'gen, *sn.* milczenie; Schwei'gend, *ppr.* u. *a.* milczący; stillschweigend davon od. fortgehen milczkiem odejść.

Schwei'ger, *sm.* milczyciel.

Schwei'gsam, *a.* milkliwy; niemowny; milczący; małomowny; -gsamkeit, *sf.* milkliwość; -gselig, *a.* bardzo mało mówiący; nadzwyczaj lubiący milczéć.

Schwein, *sn. Ng.* świnia; wieprz; —, *Sw.* stępka, blok, na którym maszt stoi; * § s. Pfe'rdeglü'ck; Schwein-, Schwei'ne-, Schweins-, *a.* świński; wieprzowy; Schwei'nbraten, *sm. Kk.* wieprzowa pieczeń; -nbruch, *sm.* świńska kałuża; Schwei'nchen, *sn. dim.* świńka; wieprzaczek; Schwei'nese'tt, -nschmeer, -nschmalz, *sm.* wieprzowy smalec; wieprzowe sadło; Schwei'nesleisch, *sn.* wieprzowina; mięso półtowe; -neglü'ck, *sn.* * § s. Pfe'rdeglü'ck; -nema'rkt, *sm.* świński targ; miejsce, gdzie świnie sprzedają; targ na świnie; Schweinerei', *sf.* świństwo; Schwei'nern, *a. Kk.* wieprzowy; świński; Schwei'nessen, *sn.* świńska strawa; żer dla wieprzów; *świńskie (plugawe) jadło; Schwei'nesta'll, s. Schwei'nstall; Schwei'nezu'cht, *sf.* przychówek świni; Schwei'nfraß, Schwei'nfressen, s. Schwei'nessen; -nfutter, *sn.* pasza dla wieprzów; -ngallerte, *sf.* galareta z wieprzowiny; -nhandel, *sm.* handel świniami od. wieprzami; -nhändler, *sm.* wieprzarz; handlarz wieprzów; wieprzami handlujący; -nhaus, s. Schwei'nstall; -nheerde, *sf.* trzoda świń od. wieprzów; -nhirt, *sm.* świniarz; świniarek; pastuch świń; -nhund, *sm. Ldw.* pies do świni; *§ świntuch, *flejtuch; plugawiec; Schwei'nhüter, s. Schwei'nhirt; -nigel, *sm. Ng.* (Stachelschwein) jeż ryjowaty; jeż morski; jeżowiec; —, *ad.* *§ s. Schwei'nhund; Schwei'nisch, *a.* świński; po świńsku; -njunge, *sm.* świniarek; -nkoben, *sm.* (świński) chlewik; -nkoth, -nmist, *sm.* świński gnój.

Schwei'nling, -npilz, *sm. Ng.* świniarka; chrząszcz; -nkresse, *sf. Ng.* świnia rzeżucha; -nmetzger, s. Schwei'nschlächter; -nsala't, *sm. Ng.* świnia sałata; -nsauge, *sn.* świńskie oko; -nsborsten, *sf. pl.* szczecina wieprzowa; -nsbraten, s. Schwei'nebraten; -nschatz, *sm.* opłata od wieprzów; -nschlächter, *sm.* rzeźnik wieprze bijący; -nschmalz, -nschmeer, s. Schwei'nefe'tt; -nschneider, *sm.* mniszarz; -nschrot, *sn.* osypka dla wieprzów; -nschwarte, *sf.* skórka z wieprza; Schwei'nsfeder, s. Schwei'nsborsten; —, *Jäg.* s. Schwei'nspieß; -nshals, *sm.* świńska szyja; -nshatz, -nsjagd, *sf. Jäg.* polowanie na dziki; -nshaut, *sf.* wieprzowa skóra; -nskopf, *sm.* świńska głowa; -nskopfsa'bend, *sm.* § wieczerza u narzeczonéj dla oblubieńca; -nsleder, *sn. Grb. Bchb.* (wyprawna) skóra dzika; -nsmagen, *sm.* żołądek wieprzowy; einen — haben, **jeść dużo bez względu na plugawość jadła; *niechlujny żarłok; -nsohr, *sn.* świńskie oder wieprzowe ucho; -nspieß, *sm. Jäg.* oszczep na dziki; -nsrüssel, *sm.* świński ryj; -nsschnau'ze, -nschnute, *sf.* świńska morka; -nstall, *sm.* (świński) chlew; -nsuhle, -nswühle, s. Schwei'nbruch; -ntreiber, *sm.* ten co świnie od. wieprze pędzi; -ntrog, *sm.* koryto dla świń; Schwei'nviertel, *sn.* ćwiartka wieprzowiny; -nszunge, *sf. Zk.* świni ożór.

Schweiß, *sm.* pot; poty; der — bricht aus pot występuje, wydobywa się; poty mnie biorą oder biją na mnie; in den — kommen, gerathen zapocić się; in — bringen poty komu sprawić; im Schweiße liegen leżéć w potach; ich habe dabei vielen — vergossen, *wiele znoju poniosłem, wielem się nameczył; das ist mein saurer —, *to krwawy pot mój, *to com w pocie czoła zapracował; seinen eignen — nicht riechen können, *nie lubić ciężkiéj pracy; kalter — zimny (martwy, śmiertelny) pot; zimne poty; kalter — brach aus allen meinen Gliedern zimny pot na mnie wystąpił, lał się ze mnie; —, *Jäg.* farba, krew; Schweiß-, *a.* potny; potowy; Schwei'ßbad, s. Schwi'tzbad; Schwei'ßbefö'rdernd, *a.* wyprowadzający poty.

Schwei'ßen, *vn.* (h.), s. Schwi'tzen; —, *Jäg.* s. Blu'ten; das Eisen schweißt schon żelazo już się poci, zaczyna przechodzić w stan topny; —, *va.* szwajsować, zwarzyć żelazo; spajać jedno z drugiem; Schwei'ßen, *sn.* szwajsowanie, zwarzenie żelaza.

Schwei'ß-erru'ngen, *a.* zapracowany od. nabyty w pocie czoła, z wielkim znojem; Schwei'ßfieber, *sn.* gorączka potna; Schwei'ßflecken, *sm.* plama z przepocenia; Schwei'ßfuchs, *sm.* koń dereszowaty; siwolisowaty; deresz; Schwei'ßgrübchen, s. Schwei'ßloch; Schwei'ßhund, *sm.* pies do ścigania postrzełonego zwierza (za śladem krwi); Schwei'ßig, *a.* zapocony; skłonny do potów; er hat schweißige Füße nogi mu się pocą; Schwei'ßloch, *sn. Zk.* (Pore) dziurka potowa (w ciele); przeziewnik; sierotka; Schwei'ßmittel, *sn. Hlk.* środek na poty; lekarstwo wzbudzające poty; Schwei'ßsucht, *sf. Hlk.* potnica, choroba zasadzająca się na ciągłem poceniu; Schwei'ßtreibend, *a. Hlk.* sprawujący poty; Schwei'ßtriefend, *a.* potem oblany; z którego pot ciecze; Schwei'ßtropfen, *sm.* kropla potu; Schwei'ßtuch, *sn.* chustka do obcierania potu; cerata do podszywania miejsc (w sukni) wystawionych na przepocenie; -ßwurst, s. Blu'twurst; -ßwurzel, *sf. Ng.* lepiesznik; kłobucznik.

Schweiz, *sf. Geog.* Szwajcarya; Schwei'zer, *sm. Geog.* Szwajcar; *szwajcar, stróż z buławą strzegący wejścia do domu; Schwei'zer-, *a.* Szwajcarski; Schweizerei', *sf. Ldw.* szwajcarnia, zakład, gdzie krowy szwajcarskie chodują itd.; Schwei'zerin, *sf. Geog.* Szwajcarska; Schwei'zerisch, *a. Geog.* Szwajcarski; Schwei'zerkä'se, *sm.* sér szwajcarski; Schwei'zerkra'nkheit, *sf.* s. Hei'mweh; Schwei'zerla'nd, *Geog.* s. Schweiz; Schwei'zerla'ndschaft, *sf. Mal. Sb.* landszaft szwajcarski; krajobraz szwajcarski.

Schwe'len, *vn.* (h.) tlić się, palić się bez płomienia a z dymem; —, *va.* palić, wypalać (węgle, smołę).

Schwe'lgen, *vn.* (h.) zbytkować; hulać; in der Gelehrsamkeit —, *obfitować, opływać w naukę aż do zbytku; im Glücke —, *opływać w szczęście; Schwe'lgen, *sn.* zbytkowanie; s. a. Schwelgerei'.

Schwe'lgenbau'm, *sm. Ng.* bez wodny.

Schwe'lger, *sm.* zbytkownik; hulacz; debosz; birbant; Schwelgerei', *sf.* zbytkowanie; hulanie; deboszowanie; birbanctwo; Schwe'lgerisch, *a.* hulacki, birbancki; rozpustny, rozrzutny, marnotrawny.

Schwe'lholz, *sn.* drzewo do palenia smoły.

Schwe'lle, *sf. Bk.* próg; neue Schwellen einziehen, *Bk.* nowe progi dawać; ich habe den Fuß nicht über die — gesetzt, *nie zrobiłem kroku za próg; *nie ruszyłem się krokiem z domu.

Schwe'llen, *vn. irr.* (s.) (schwelle, schwillt, schwoll, geschwollen) powiększać się co do objętości; spuchnąć; napuchnąć; wezbrać, wzbierać (o rzece itd.); die Brust schwillt pierś wzdyma się; nabiéra (t. j. rośnie od mléka); — pęcznieć (jak poduszka na słońcu, pączki na drzewie); der Muth schwillt, *odwaga rośnie, wzmaga się; die Galle schwillt ihm, *żółć mu się porusza, *wpada w gniew; —, *va. reg.* (schwelle, schwellt, schwellte, geschwellt) sprawić, iżby co napuchło, napęczniało, wezbrało, wdęło się; da Gift hat den Leib geschwellt trucizna wzdęła ciało; der Regen hat den Fluß geschwellt od deszczu wezbrała rzéka; Muth schwellt seine Brust, *odwaga pierś mu nadyma; Seufzer schwellen ihren Busen, *westchnienia pierś jéj wznoszą; Schwellen, *sn.*, Schwe'llung, *sf.* puchnienie, opuchnienie, upuchanie; nabrzmienie; — des Wassers wezbranie.

Schwe'llen, *va. Bk.*: ein Zimmer — próg od. progi dawać w pokoju.

Schwe'mme, *sf.* pławienie (koni itd.); miejsce, gdzie pławią; pławisko, pławnia; pław; ein Pferd in die — reiten jechać z koniem do pławu, do pławienia; opławić koń.

Schwe'mmen, *va.* spławiać; pławić, po wodzie przeprowadzać dla oczyszczenia lub pokrzepienia; wodą spłukać; płynąc nieść od. prowadzić z sobą (o wodzie).

Schwe'mmenkrau't, *sn. Ng.* roślina wodna.

Schwe'mmhölzer, *sn. pl.* opławy.

Schwe'nden, *va.* § (las) spalić dla zrobienia roli.

Schwe'ngel, *sm.* (Glockenschwengel) serce u dzwonu; — (Brunnenschwengel) żoraw u studni; wahadło u zegara; korba od. drąg u pompy (który się kołysze dla dobycia wody); — korba u prasy; Schwe'ngelbru'nnen, *sm.* studnia z żorawiem; Schwe'ngelpre'sse, *sf.* prasa z korbą.

Schwe'nken, *va.* machać, wywijać czém; eine Fahne — powiewać chorągwią; kiwać nią; Wasser im Glase — wodę w szklance poruszać; ein Pferd — (beim Reiten) w tył obrócić konia; sich — zachodzić; links schwenkt euch! *Kw.* lewo zachódź!

Schwe'nkbecken, *sn.*, Schwe'nkkessel, *sm.* miednica; kocioł do płukania.

Schwe'nkung, *sf.* machanie, wywijanie, kiwanie czém; — obrot.

Schwer, *a.* ciężki; *trudny; *ostry; *uciążliwy; zehn Centner — sein ważyć 10 centnarów; schwere (gefährliche) Krankheit, *Hlk.* choroba uporczywa, dokuczliwa, niebezpieczna;

schwerer Schlaf sen twardy, głęboki; schwerer Traum przykre, męczące marzenie; er hat einen schweren Kopf, eine schwere Zunge, *ma tępą (niepojętną, słabą) głowę; ma trudną wymowę; wir haben einen schweren Kampf zu kämpfen gehabt trudną (zaciętą) mieliśmy walkę; ich ging mit schwerem Herzen weg, *ciężko mi było na sercu, kiedym odchodził; das macht mir das Herz —, *to mi ciężkość sprawia na sercu; die Trennung von Ihnen wird mir —, *trudne mi jest rozstanie się z Panem; das kostet ihm schweres Geld, *to go grubo kosztuje; *porządnie za to zapłacił; es war eine schwere Menge, *było wielkie mnóstwo; —, *ad.* ciężko; ich habe mich — versündigt, *ciężko (bardzo) zgrzeszyłem; — wiegen wiele ważyć; es liegt mir — in den Gliedern, *ciężkość czuję w członkach; das liegt mir — am Herzen, *to mi ciąży na sercu; er geht — an die Arbeit, *trudny jest do pracy; *trzeba go napędzać, zmuszać; *nie lubi się brać do pracy; es wird — halten, *trudno to będzie sprawa; es hielt — ihn zu überzeugen, *trudno było go przekonać; Jemandem — werden, *być komu przykrym; ociężać kogo.

Schwe'rathmig, *a.* ciężki oddech mający; Schwe'rbeladen, *a.* ciężko obładowany; Schwe'rbetrü'bt, *a.* ciężko zasmucony; Schwe'rblütig, *a.* ciężką krew mający; Schwe'rblütigkeit, *sf.* ciężkość krwi.

Schwerd, Schwerdt, s. Schwert.

Schwe're, *sf.* ciężkość; — (Bedeutung, Gewicht) ważność; *ostrość; *trudność; *mozół; ciężar w czém zawarty.

Schwe'rebene, s. Schwe'rfläche.

Schwe'ren, *vn.* (h.) ciążyć.

Schwe'reno'th, *sf. Hlk.* *kaduk; wielka choroba; epilepsya; Schwe'renö'ther, *sm.* **niegodziwiec; *półdyable Weneckie.

Schwe'rerde, *sf. Ng.* baryta; -rfällig, *a.* ociężały; rozlazły; ciężki: -rfälligkeit, *sf.* ociężałość; rozlazłość; ciężkość; -rfläche, *sf. Mech.* płaszczyzna środka ciężkości; -rflüssig, *a.* ciężko topny; -rfüßig, *a.* ciężkie nogi mający; -rgläubig, *a.* nie łatwo skłaniający się do wierzenia; -rheit, *sf.* ciężkość; -rherzig, *a.* ciężkość na sercu mający; -rhörig, *a.* mający tępy słuch; niedosłyszący; -rhörigkeit, *sf.* tępość słuchu.

Schweri'n, *sn. Geog.* Szweryn; Zweryno.

Schwe'rköpfig, *a.* tępe pojęcie mający; -rkraft, *sf. Ntl.* siła ciężkości; -rleibig, *a.* dobréj tuszy, otyły (i ztąd ociężały); -rleibigkeit, *sf.* otyłość; tusza.

Schwe'rlich, *ad.* trudno; z trudnością; er wird — durchkommen, *trudno mu będzie wygrzebać się (o chorym).

Schwe'rlinie, *sf.* linia przechodząca przez środek ciężkości ciała; -rmesser, *sm. Ntl.* barometr; -rmuth, *sf.* melancholia; posępność od. ponurośc umysłu; smętne dumanie; in — versinken wpaść w melancholią; -rmüthig, *a.* melancholiczny; posępny; w posępnych myślach zatopiony; ponurym myślom oddany; —, *ad.* melancholicznie; -rmuthskra'nk, *a.* chory na melancholią; -rmuthsvo'll, *a.* w melancholii pogrążony; melancholią dręczony; -rpunkt, *sm. Ntl.* środek ciężkości (ciała); -rschritt, *sm. Kw.* ciężki krok; —, *Dtk.* stopa z trzech długich zgłosek złożona (*Molossus*: — — —); -rsinn, -rsinnig, s. Schwe'rmuth, ꝛc.

Schwert, *sn.* miecz; das — ziehen, zucken, entblößen miecza dobyć; das — in die Scheide stecken miecz schować do pochwy, wsadzić w pochwę; Jemanden zum Schwerte verurtheilen wskazać kogo na miecz; mit dem Schwerte hingerichtet werden pod miecz głowę oddać; od miecza (katowskiego) zginąć; das — mag entscheiden, *miecz (żelazo, oręż) niechaj rozstrzyguje; mit dem Schwerte d'rein schlagen, *gwałtownych użyć środków; *bronią się rozprawić; eine Zunge haben wie ein —, *mieć język jak brzytwę; — klepaczka (do lnu i konopi); Schwert-, *a.* mieczowy.

Schwe'r-Ta'ffet, *sm. W. H.* grodetur.

Schwe'rtbruder, s. Schwe'rtritter.

Schwe'rtel, *sm. Ng.* kosaciec.

Schwe'rtertanz, *sm.* mieczowy taniec; *walka na pałasze.

Schwe'rtfechter, *sm.* ten co na miecze walczy; -rtfeger, *sm.* mieczownik; -rtfeger-, -rtfegers-, *a.* miecznicy; -rtfisch, *sm. Ng.* mieczyk, miecznik, ostropysk (ryba); -rtförmig, *a.* mieczowaty; mieczykowaty; -rtfutter, s. Schwe'rtscheide; -rtgeno'ß, *sm.* towarzysz oręża; -rthalbe, s. Schwe'rtseite; -rtleben, *sn. Stw. Rw.* lenność po mieczu; -rtlilie, s. Schwe'rtel; -rtmagen, *sm.* krewny po mieczu; -rtorden, *sm.* zakon mieczowy; -rtritter, *sm.* kawaler mieczowy; -rtscheide, *sf.* pochwa do od. od miecza; -rtschlag, *sm.* cięcie miecza od. mieczem; ein Land ohne — erobern, *Kw.* podbić kraj bez dobycia oręża, bez bitwy, bez kropli krwi; -rtschleifer, *sm.* ślufirz do ostrzenia mieczów; -rtseite, *sf.* linia po mieczu; *potomkowie linii męskiéj; -rtstrahl, *sm.* błysk miecza; -rtstreich, s. Schwe'rtschlag; -rttanz, s. Schwe'rterta'nz; -rttheil, *sm.* spadkowa część po mieczu (przodku męskim); -rtträger, *sm. Stw. Gsch.* Miecznik, wielki urzędnik dworu, co przed królem miecz niesie; -rtzunge, *sf.* język ostry jak brzytwa (dokuczający).

Schwe'rwichtig, *a.* bardzo ciężki.

Schwe'ster, *sf.* siostra; leibliche, rechte, vollbürtige — siostra rodzona (t. j. z jednego ojca i jednéj matki); halbbürtige — przyrodnia siostra; des Vaters, der Mutter — ciotka; Schwe'ster-, *a.* siostrzeński; siestrzyński; siestrzenny; siestrzyny; siestrzyczny; Schwe'sterbru'st, *sf.* siostrzeńska pierś; Schwe'sterbu'nd, *sm.* siostrzeński związek; Schwe'sterchen, *sn. dim.* siostrzyczka; siostrunia; Schwe'sterha'nd, *sf.* siostrzeńska ręka; -sterki'nd, *sn.* dziecko siostry; -sterku'ß, *sm.* siostrzeński pocałunek; -sterlich, *a.* siostrzyn; schwesterliches Erbtheil siostrzyna część; — siostrzeński; -sterlie'be, *sf.* miłość siostrzeńska; -sterma'nn, *sm.* mąż siostry; szwagier; -stermo'rd, *sm.* siostrobójstwo; -stermö'rder, *sm.* zabójca siostry; -stermö'rderin, *sf.* zabójczyni siostry; siostrobójczyni; siostrobójca.

Schwe'stern, *vn.* (h.) siostrzyć się z kim, żyć jak siostry, siostrami się nazywać, itd.

Schwe'sterpaa'r, *sn.* para sióstr; -sterscha'ft, *sf.* siostrzeństwo; -sterseel'e, *sf.* siostrzeńska dusza; -stersi'nn, *sm.* uczucia siostrzeńskie; -stersoh'n, *sm.* siostrzeniec; -stersti'mme, *sf.* głos siostry; *głos zupełnie podobny; -stertö'chter, *sf.* siostrzenica; -stertreu'e, *sf.* wierność siostrzeńska; -sterzu'nft, *sf.* **cech siostrzeński; towarzystwo kobiet siostrami się nazywających.

Schwi'bbogen, Schwie'bbogen, *sm. Bk.* obłęk; arkada; łuk na powietrzu wystawiony; brama w kształcie łuku.

Schwie'ger, s. Schwa'ger; Schwieger, s. Schwie'germu'tter; Schwie'gerä'ltern, Schwie'gere'ltern, *smf. pl.* teściowie; teściostwo; świekrostwo; świekrowie; -gerki'nd, *sn.*, -gersoh'n, *sm.* zięć; -gerki'nder, *sn. pl.* zięć i synowa; -germu'tter, *sf.* teściowa; świekra; -germü'tterlich, *a.* teścin, świekrzyn; -gerto'chter, *sf.* synowa; -gerva'ter, *sm.* teść; świekier; -gervä'terlich, *a.* teściów; świekrów; teścia (majątek); —, *ad.* po teściu (spadek).

Schwie'le, *sf.* martwak; twardzizna; modzel; odręt; Schwie'licht, *sn.* guzowaty; Schwie'lig, *a.* stwardniały; guzowaty z odciśnienia; odrętwiały; modzelowy.

Schwie'rig, *a.* przytrudny; (nieco) trudny; —, *(gern Schwierigkeiten machend) trudny; —, *Hlk.* (schwärend) zaropiały; obierający, jątrzący się; Schwie'rigkeit, *sf.* trudność; Schwierigkeiten haben zażyć; mieć trudności; die Schwierigkeiten überwinden pokonać zawady, ułatwić trudności, uprzątnąć; — machen trudność czynić, trudów narobić; zawada; -rigkeitsbe'ge, *sf.* *utrudnianie; robienie trudności; -rigkeitsma'cher, *sm.* lubiący robić trudności; formalista zbyt skrupulatny; wyszukiwacz trudności.

Schwimm-, *a.* pływny; pływacki; pływający; płynący; Schwi'mm-A'nstalt, *sf.* instytut pływacki; zakład, szkoła pływania; pływalnia; -mmbänke, *sf. pl.* płytnice; -mmblase, *sf.* pęcherz pławczy; (u ryb, na pomocą którego pływają); pęcherz do pływania; -mmbrücke, *sf.* most pływający; most na łyżwach, na statkach; -mmdocht, *sm.* pływacz; knot pływający (w lampie).

Schwi'mmen, *vn. irr.* (h. u. s.) (schwimme, schwamm, geschwommen): über einen Fluß — płynąć przez rzekę; przepłynąć (przez) rzekę; an's Ufer — płynąć, dopłynąć, przypłynąć do brzegu; die Augen — in Thränen, *pływają, kąpią się, toną we łzach; im Ueberflusse — opływać w dostatki; in Freuden, Vergnügen — opływać w uciechy, roskosze; da kommt er geschwommen otóż płynie; zu — u. zu waten haben, *mieć wiele kłopotu z czém oder na swojéj głowie; *w wielkiéj być tarapacie; Schwi'mmen, *sn.* pływanie; Schwi'mmend, *ppr.* u. *a.* pływający, płynący; —, *ad.* w pław.

Schwi'mmer, *sm.* pływacz; guter

— pływak; — kolebka, powóz na pasach kolebiący się; Schwi'mmer⸗, a. — pływacza; Schwi'mmerin, sf. pływaczka.

Schwi'mmfeder, sf. pletwa (u ryby); opława; -mmfuß, sm. noga pływna; -mmgürtel, sm. pas do pływania; pasek pływny, pasek pławczy; -mmhaut, sf. skóra od. błona pływne od. do pływania; mit Schwimmhäuten versehen, Ng. Zk. płatkonogi; -mmhölzer, sn. pl. opławy, oganiacze; -mmkäfer, sm. Ng. pływacz; -mmkleid, sn. suknia do pływania; -mmkunst, sf. sztuka pływania; -mmkünstler, sm. pływacz doskonały; biegły w sztuce pływania; -mmlehrer, -mmmeister, sm. nauczyciel sztuki pływania; -mmort, -mmplatz, sm. miejsce pływania od. do pływania przeznaczone; -mmschule, f. Schwi'mmanstalt; -mmschwanz, sm. ogon pławny, do pływania służący; -mmthier, sn. Ng. zwierzę pływające; -mmvogel, sm. Ng. ptak pływający; -mmzeug, sn. sprzęty do pływania; sprzęt pływacki.

Schwi'nde, sf. Hlk. liszaj (na ciele); — robaczek liszajny, parszywy, parszywny (który ma liszaj lub parchy sprowadzać); —, Ng. (Pflanze) pierzchnice.

Schwi'ndel, sm. zawrot (głowy); Schwi'ndel⸗, a. krętarski, matacki; wykrętny; Schwindelei', sf. wykręt; krętarstwo; matactwo; szachrajstwo; Schwindeleien machen wykręty robić; —, *lekkomyślne projekta; *słowa na wiatr powiedziane; -ndelgei'st, sm. duch krętarski matacki; s. a. Schwi'ndler; -ndelha'fer, sm., -ndelko'rn, sn. Ng. kąkol; Schwi'ndelkörner koleandra, kolandra, kolender; -ndelha'ft, Schwi'ndler⸗, a. wykrętny; matacki; wykrętarski; -ndelho'ch, a. tak wysoki, że się aż w głowie zawraca; -ndelhö'he, sf. wysokość, na której się w głowie zawraca; Schwi'ndelig, a. mający zawrot (głowy); — werden dostawać zawrotu; mir wird — zawraca mi się w głowie; — sein byś skłonnym do zawrotu; zawracający głowę; zawrot sprawujący; -ndelko'pf, sm. głowa zawrotna; głowa wykrętna; -ndelmittel, sn. Hlk. lekarstwo na zawrot; -ndelpu'lver, sn. Hlk. proszek na zawrot.

Schwi'ndeln, vn. (h.) mieć zawrot (głowy); mir od. mich schwindelt zawraca mi się w głowie; — (täuschen, betrügen) kręcić; matać; szachrować; szołomić; es schwindelt Jemandem im Kopfe marzy się, kręci się komu w głowie; Schwi'ndelsu'cht, sf. skłonność do matactwa; -ndelsü'chtig, a. skłonny do matactwa.

Schwi'nden, vn. irr. (s.) (schwinde, schwand, geschwunden) niknąć; znikać; die Hoffnung — lassen stracić całkiem nadzieję; die Bretter schwinden deski kurczą się; — (vertrocknen, sich verzehren) chudnąć, chnąć; Schwi'nden, sn. niknienie, ginienie, niszczanie.

Schwi'ndflechte, f. Schwi'nde.

Schwi'ndgrube, sf. stek; kałuża, dół.

Schwi'ndler, sm. krętacz; matacz; szachraj; wywijacz; — (dem es im Kopfe schwindelt) marzyciel, wietrznik; człowie, któremu się kręci po głowie; wartogłów; Schwi'ndler⸗, Schwi'ndlers⸗, a. krętarski; matacki; Schwi'ndlerin, sf. krętaczka; mataczka; szachrajka; wietrzniczka; marzycielka.

Schwi'ndsucht, sf. Hlk. suchoty; Schwi'ndsüchtig, a. suchoty mający; hektyczny; Schwi'ndsüchtiger, sm. suchotnik; Schwi'ndsüchtigkeit, sf. skłonność do suchot.

Schwi'nge, sf. klepaczka (do klepania lnu itd. po obtłuczeniu); — opałka (do owiewania od. czyszczenia zboża z plew); — (Fittig, Flügel) skrzydło.

Schwi'ngbrett, sn. deska, na której się len klepie; Schwi'ngeblo'ck, sm. klepadło.

Schwi'ngel, sm. Ng. kostrzewa; —, Gymn. s. Schwi'ngpferd.

Schwi'ngen, vn. irr. (h.) (schwinge, schwang, geschwungen) poruszać się (w górę): podnosić się; bujać, machać, kołysać się; —, va. irr. (h.) kręcić czém (w koło); machać czém (tam i nazad); wywijać (lancą, pałaszem); powiewać (chorągwią); — machnąwszy rzucić; — szybko podnieść, podsadzić (kogo na konia, na linę), podrzucić (co na dach); — opałać, przewiewać; sich — wznosić się do góry i na dół, wahać się, kolebać się, kołysać się; drgać, poruszać się, trząść się (jak strona poruszona); wzlatywać, wzbijać się, wznosić się (jak ptak w górę); sich auf das Pferd — wskoczyć na konia; sich auf den Thron —, *na tron się dostać, wznieść; *osiąść na tronie; schwingend ruszający się; trzęsący się; kolebający się.

Schwi'ngfeder, f. Schwu'ngfeder; Schwi'ngpferd, sn. Gymn. koń do skakania (woltyżowania); Schwi'ngseil, sn. powróz wyprężony i drgający; Schwi'ngstock, sm. klepacz; Schwi'nguhr, sf. zegar z wahadłem.

Schwi'ngung, sf. poruszanie, machanie, wywijanie czém; — poruszenie; machnięcie; — drganie, poruszanie się; in — bringen rozkołysać, rozbujać; in — gerathen rozkołysać się; Schwi'ngungskno'ten, sm. Ntl. węzeł drgania; -ngungszah'l, sf. liczba drgań; -ngwa'nne, f. Schwinge.

Schwipp! Schwipps! int. klaps! pac! ciach! Schwipp! schwapp! int. ciach, ciach! klaps, klaps!

Schwi'ppe, sf. koniec bicza (który trzaska); giętki koniec u wędki; Schwi'ppen, va. zginać co sprężystego.

Schwi'rren, vn. (h.) świstać, brzęczéć, dźwięczéć; cwerczéć, świerkotać, świerzgotać, ćwierkać (jak świerszcze i ptastwo).

Schwi'tzbad, sn. kąpiel potna od. parowa; sucha łaźnia; potnia; łaźnia do potnych kąpieli; Schwi'tzbank, sf. ławka do pocenia się; auf der — sitzen, *pocić się nad czém.

Schwi'tze, sf. pocenie się; Schwi'tzen, vn. (h.) posić się; ich schwitze durch u. durch, § cały jestem w potach; er wird tüchtig — müssen, *będzie się musiał tęgo zapocić od. spocić; mich schwitzt, es schwitzt mich pocę się; —, va. przez poty co oddawać; er schwitzt Blut krwawy pot leje; krwią się poci; das Leder —, Grb. skórę parzyć, zaparzać (aby się zapociła); schwitzend pocący się; Schwi'tzen, sn. pocenie się.

Schwi'tzig, s. Schwei'ßig; Schwi'tzkasten, sm. skrzynia potna; sucha wanna; Schwi'tzmesser, sn. skrobadło końskie (do skrobania konia z potu lub wodu); Schwi'tzmittel, ꝛc. s. Schwei'ßmittel, ꝛc.; Schwi'tzstube, sf. pocielnia; pokój do pocenia się.

Schwö'den, va. Grb. (skórę) wapiennym rozczynem smarować, aby włosy oblazły; Schwö'defa'ß, sn. beczka do takiego smarowania; Schwö'dewe'del, sm. kiść do takiego smarowania.

Schwö'ren, vn. irr. (h.) (schwöre, schwur od. schwor, geschworen) przysięgać się; hoch u. theuer — przysięgać się; zaklinać się; — przysięgać; przysiądz; falsch — przysięgać krzywo (fałszywie); bei etwas — przysięgać na co (biorąc to za rękojmią prawdy); auf etwas — przysięgać na co; przysięgą co stwierdzać; —, va.: einen leiblichen, körperlichen Eid —, Rw. święcie przysiądz; uroczystą złożyć przysięgę; Jemandem etwas — zaprzysiądz komu co; er ist mein geschworener Feind, *to mój zaprzysięgły nieprzyjaciel; *ten się sprzysiągł na mnie od. na moję zgubę; sich — zaprzysiądz się komu lub czemu; er schwor sich in die Hand der Tugend, *oddał się w ręce cnocie i wierność jéj zaprzysiągł; Schwö'ren, sn. przysięganie. [tet mgło się robi.

Schwu'chten, vn. (h.): es schwuch⸗

Schwu'de! int. (wyraz chłopskich furmanów) ksobie!

Schwul, Schwül, a. parny (dzień, czas, powietrze); —, ad. porno; es ist — draußen parna na dworze; mir wird ganz — dabei, *aż mi się gorąco robi.

Schwü'le, Schwü'lheit, sf. par; parność; parne powietrze.

Schwulst, sf. u. sm. nabrzmienie; nabrzmiałość; *nadętość (stylu, itd.).

Schwü'lstig, a. nabrzmiały; *nadęty, napuszysty (styl, mowca).

Schwund, sf. Hlk. etc. niknienie.

Schwung, sm. ruszanie się; poruszanie się; in — bringen rozruszać co, rozkołysać; in den — kommen, *rozruszać się; ruchu nabrać; wejść w ruch; im Schwunge sein, *być w ruchu; s. a. Schwi'ngung; — podskok; wzlecenie; wzniesienie się; wzlot; mit einem Schwunge za jednym podskokiem, susem; —, *polot; popęd; wzniosłość; in — bringen nadać popęd; um der Sache den gehörigen — zu geben, *dla popędu interesu; *dla nadania popędu interesowi.

Schwu'ngbewe'gung, sf. drganie; ruch; poruszanie się; Schwu'ngfeder, sf. lotka; pióro do latania; Schwu'nggewi'cht, sn. ciężar wahający się; Schwu'nghaft, a. u. ad. polotnie; sein Gewerbe — treiben niejednostajnie zajmować się rzemiosłem; Schwu'ngkraft, sf. siła odśrodkowa; Schwu'nglinie, sf. linia krążąca; Schwu'ngrad, sn. kołowrot; koło obracające, poruszające, ruch nadające; Schwu'ngrede, sf. mowa wzniosła, górna; Schwu'ngredner, sm. mowca wzniosły; Schwu'ngriemen, sm. rzemień u resorów; targaniec u karety; Schwu'ngseil, s. Schwi'ngseil.

Schwur, sm. przysięga; Schwu'rbrüchig, a. wiarołomny; niedotrzymujący przysięgi; Schwu'rverge'ssen, a. niepomny na przysięgę.

Scla've, rc. s. Skla've, rc.

Sco'rbut, *sm. Hlk.* szkorbut; Scorbu'tisch, *a. Hlk.* szkorbutyczny.

Scorpio'n, *sm. Ng. Stw.* niedźwiadek; Scorpio'nen-, *a. Ng.* niedźwiadkowy; Scorpio'nkraut, s. Sa'lzkraut; Scorpio'nstich, *sm.* ukąszenie niedźwiadka.

Scorzone're, *sf. Ng.* wężymord.

Scribe'nt, rc. s. Schri'ftsteller, rc.

Scri'bler, *sm. iron.* pismak.

Scriptu'ren, *sf. pl.* pisanina; pisma; skrypta.

Scru'pel, *sm.* skrupuł (dwunasta część łóta); — (Bedenklichkeit) skrupuł; sich — machen skrupuły robić; skrupulizować; Scrupulö's, *a.* skrupulatny.

Scy'then, rc. s. Sky'then, rc.

Seba'stian, *sm. npr.* Sebastyan; Sobesty.

Se'benbau'm, s. Sä'benbau'm.

Seca'nte, *sf. Gl.* sieczna (linia).

Sech, *sn. Ldw.* krój u pługa.

Sechs, *a. num.* sześć; sześciu (ludzi); sześcioro (dzieci itd.); mit Sechsen fahren, *szóstką od. sześciorką jechać, sześciu końmi; Sechs, *sf.* szóstka; sześć (jako rzeczownik); Sechs-, *a. num.* sześcio—; Sechsa'chtelta'kt, *sm. Tk.* takt na sześć ósmych; Se'chsbeinig, Se'chsfüßig, *a.* sześcionogi; Se'chsblätterig, *a.* sześciolistny; Se'chseck, *sn. Gl.* sześciokąt; Se'chseckig, *a.* sześciokątny; Se'chser, *sm. Mzk.* szostak; szostaczek; Se'chserlei', *a.* u. *ad.* sześcioraki; sześciorako; Se'chsfach, *a.* sześciorny; — zusammenlegen w sześcioro złożyć; — sześć razy taki; sześćkrotny; etwas — bezahlen zapłacić za co sześć razy tyle, co warto, co należało, itd.; das Sechsfache sześć razy tyle; Se'chsfältig, s. Se'chsfach; Se'chsfarbig, *a.* sześciobarwy; Se'chsfingerig, *a.* sześciopalcowy; Se'chsflach, *sn. Gl.* sześcian; Se'chsfüßig, *a.* sześćstopny; Se'chsgro'schenstü'ck, *sn. Mzk.* półtora złotego (czwarta część talara); sześciogroszówka; Se'chsherr, *sm. Stw. Gsch.* hexarcha; Se'chsherrschaft, *sf.* hexarchat; Se'chshundert, *a. num.* sześćset; Se'chshundertjäh'rig, *a.* sześćsetletni; Se'chshundertster, *a. num.* sześćsetny; Se'chsjährig, *a.* sześcioletni; Se'chsjährlich, *a.* sześcioletni, sześć lat przypadający; —, *ad.* co sześć lat; Se'chskantig, *a.* sześciogranny; Sechskreu'zerstü'ck, *sn. Mzk.* sześciograjcarówka; Se'chslöthig, *a.* sześciołótowy; Se'chsmal, *ad. num.* sześć razy; sześć kroć; Se'chsmalig, *a.* sześćkrotny, sześciokrotny; Se'chsmonatig, Sechsmo'natlich, *a.* sześciomiesięczny; —, *ad.* co sześć miesiąców; Se'chspfenniger, *sm. Mzk.* sześć feników (pieniążek); Se'chspfünder, *sm. Kw.* działo sześciofuntowe; -s-pfündig, *a.* sześciofuntowy; Se'chsreihig, *a.* sześciorzędowy; Se'chsruderig, *a. Sw.* sześciowiosłowy; Se'chssaitig, *a. Tk.* o sześciu stronach; Se'chssäulig, *a. Bk.* o sześciu słupach od. kolumnach; Se'chsseitig, *a. Gl.* sześcioboczny; Se'chssilbig, Se'chssylbig, *a. Spl.* sześciozgłoskowy; Se'chsspänner, *sm.* (sechsspänniger Wagen) powóz poszóstny oder sześciokonny; Se'chsspännig, *a.* sześciokonny; poszóstny; Se'chsstimmig, *a.* sześciogłosowy; Se'chsstündig, Se'chsstündlich, *a.* sześciogodzinny; —, *ad.* co sześć godzin; Se'chstägig, Se'chstäglich, *a.* sześciodniowy; Se'chstausend, *a. num.* sześć tysięcy; Se'chstausendster, *a. num.* sześciotysięczny; Se'chsteha'lb, *ad. num.* pólszósta; Se'chstel, Se'chstheil, *sn. Rk.* szósta część; Se'chstelkrei's, *sm. Gl.* seksant, narzędzie szóstą część koła zawierające; Se'chstens, *ad.* po szóste; Se'chster, *a. num.* szósty; die Sechste, *Tk.* sexta (w muzyce); szósty sekwens (w kartach); Se'chstheil, s. Se'chstel; Se'chstheilig, *a.* sześcioczęściowy; Se'chswinkelig, *a. Gl.* sześciokątny; Se'chswochen, *sf. pl.* połóg (sześcioniedzielny); Se'chswöchig, Se'chswöchentlich, *a.* sześciotygodniowy; —, *ad.* co sześć tygodni; Se'chswöchnerin, *sf.* położnica; sześćniedziałka; Se'chszehig, *a. Ng.* sześć palców u nogi mający; sześciokończasty; Se'chszehn, s. Se'chzehn; Se'chszeilig, *a.* sześciowierszowy; —, *Ng.* (Gerste) sześćrzędowy (jęczmień); Se'chszi'nkig, *a.* sześciowidłasty; Se'chszöllig, *a.* sześciocalowy.

Se'chzehn, *a. num.* szesnaście; szesnastu; szesnaścioro; —, *sf. Rk.* szestnastka; Se'chzehner, *sm.* szestnastka; —, *Wb.* wino z szesnastego roku; wino za 16 grajcarów; Se'chzehnerlei', *a.* u. *ad.* szesnastoraki; auf — Art szesnastorako; Se'chzehnfa'ch, *a.* szesnaściorny; szesnaście razy taki; Se'chzehnpfü'ndig, *a.* szesnastofuntowy; Se'chzehnstü'ndig, *a.* szesnastogodzinny; Se'chzehntägig, *a.* szesnastodniowy; Se'chzehntau'send, *a. num.* szesnaście tysięcy; Se'chzehntausendster, *a. num.* szesnastotysiączny; Se'chzehntel, *sn. Nk.* jedna szesnasta (część); Se'chzehntelfo'rm, *sf. Bchdr.* szesnastka; format arkusza na szesnaście części złożonego; Se'chzehnter, *a. num.* szesnasty; Se'chzehnthalb, *ad* pólszesnasta.

Se'chzig, *a. num.* sześćdziesiąt; sześćdziesięciu; sześćdziesięcioro; in den Sechzigen sein, *mieć koło sześćdziesięciu (lat); Se'chzig-, *a.* sześćdziesięcio—; sześćdziesiąt—; Se'chzigerin, *sf.* kobieta sześćdziesiątletnia; Se'chzigerlei', *a.* sześćdziesięcioraki; Se'chzigfa'ch, *a.* sześćdziesięciorny; sześćdziesiąt razy taki; Se'chzigfältig, *a.* sześćdziesiątny; Se'chzigjährig, *a.* sześćdziesięcioletni; sześćdziesiątletni; Se'chzigma'l, *ad.* sześćdziesiąt razy; Se'chzigma'lig, *a.* sześćdziesięcioraki; Se'chzigstens, *ad.* po sześćdziesiąte; Se'chzigster, *a. num.* sześćdziesiąty; Se'chzigstha'lb, *ad.* półsześćdziesięta; Se'chzigstü'ndig, *a.* sześćdziesięciogodzinny.

Seci'ren, *va. Zk.* pokrajać, rozebrać, exenterować (trupa).

Se'ckel, *sm.* woreczek; —, *Bibl. Alt.* sykiel, łót, pieniądz dwuzłotowy (u dawnych żydów); Se'ckela'mt, *sn.* kasyerstwo; podskarbiostwo; Se'ckelmei'ster, *sm.* podskarbi; kasyer; Se'ckelmeistera'mt, s. Se'ckela'mt; Se'ckelmei'sterin, *sf.* podskarbini; Se'ckelschnei'der, s. Beu'telschnei'der.

Seco'nde, *sf. Ftk.* s. Secu'nde; Seco'nde-Lieutena'nt, *sm. Kw.* podporucznik; Seco'nde-Lieutena'nts-, *a. Kw.* podporucznikowski; Seco'nde-Lieutena'ntsstelle, *sf. Kw.* podporucznikostwo.

Secre't, s. Gehei'mniß; *A'btritt; Secretai'r, s. Gehei'mschreiber; *Schrei'beschra'nk; Secretaria't, *sn.* sekretaryat; Secre'tfeger, *sm.* złotnik nocny, co wywozi z prywetów.

Sect, Sekt, *sm. W.* sek, sekt.

Se'cte, *sf.* sekta; ketzerische —, *Kg.* kacerstwo; Se'cten-, *a.* sektarski; Sectenwe'sen, *sn.* sektarstwo.

Sectio'n, *sf. Zk.* sekcya; Sectio'n (A'btheilung), *Kw.* podział plutonu; Sectioni'st, *sm. Stw. Gsch.* sekcyonista; Sectio'ns-, *a. Zk.* — do sekcyi trupa itd. należący; (Abtheilungs-) podziałowy.

Secti'rer, *sm.* lubiący robić scysye od. partye; lubiący się odszczepiać; Sectirerei', *sf.* sektarstwo; —, *Kg.* kacerstwo.

Secunda'ner, *sm.* uczeń sekundy od. drugiéj klasy od dołu; sekundanin.

Secunda'nt, *sm. Ftk.* sekundant.

Secu'nde, *sf. Tk. Ftk.* sekunda; —, *druga klasa od dołu; —, *Tk.* sekund, drugi głos w muzyce; Secu'nden-, *a.* sekundowy; Secu'ndenuh'r, *sf.* zegarek sekundowy.

Secundi'ren, *vn.* (h.) sekundować komu; — (im Gesange) wtórować.

Sedati'vsalz, *sn. Schdk. etc.* sól uśmierzająca.

Sede'z, *sn. Bchdr. Bchh. Bchb.* szesnastówka; Sede'zband, *sm. Bchb.* oprawa *in sedecimo*; oprawa w szesnatówce.

Se'dum, *sn. Ng.* s. Boh'nenbla'tt.

See, *sm.* jezioro.

See, *sf.* morze; hohe, offene, offenbare — otwarte morze; in — stechen, in die — fahren, *Sw.* puścić się, ruszyć na morze; auf der — fahren, *Sw.* jechać po morzu; pływać, żeglować po morzu; See-, *a.* morski; See'aal, *sm. Ng.* węgorz morski; See'ampfer, s. Mee'rampfer; See'bad, *sn.* kąpiel morska; -bär, *sm. Ng.* niedźwiedź morski; -binsen, *sf. Ng.* sitowina morska; -blume, *sf. Ng.* grzybień; -dienst, *sm. Sw.* służba morska, w marynarce; -einhorn, *sn. Ng.* jednorożec morski; -erbse, *sf. Ng.* groch nadbrzeżny; -fahrer, *sm.* żeglarz; -fahrt, *sf.* podróż morska, żegluga; -fisch, *sm. Ng.* ryba morska; -fischerei', *sf.* połów ryb morskich; -gefe'cht, *sn.* bitwa morska; -gras, s. Sa'ndhaargra's; -grasblume, s. Be'rgnelke; -grün, *a.* morskozielony; s. a. Mee'rgrün; -hafen, *sm.* port morski; -hafer, s. Sa'ndhaargra's; -hahn, *sm. Ng.* kowal (ryba morska); -handel, *sm.* handel morski; -handlung, *sf.* towarzystwo handlu morskiego; -herrschaft, *sf.* panowanie na morzu; -hund, *sm. Ng.* (Robbe, Seekalb) foka; *pies morski; -igel, *sm. Ng.* jeż morski, jeżokrab; -jungfer, *sf. Myth.* syrena, piersiopławka; panna morska; —, *Ng.* s. Libe'lle; -kalb, *sn. Ng.* pies morski, cielec morski; -kanne, s. Ka'nnenplu'mpe; -kante, *sf.* brzeg morski; -karte, *sf.* mapa morska; -kompaß, *sm. Sw.* bussola; kompas magnesowy; -krabbe, s. Kra'bbe; -krank, *a.* chorobę morską cierpiący; See'krankheit, *sf.* choroba morska; See'krappe, s. Gla'sschmalz; See'krebs, *sm. Ng.* rak morski; See'krieg, *sm.* wojna morska; See'-kuh, *sf. Ng.* brzegowiec, krowa morska od. wół morski;

cielę morskie; See'küste, *sf.* brzeg morski, pomorze, brzeg nadmorski.

See'lchen, *sn. dim.* duszka; duszyczka; See'le, *sf.* dusza; das hast du mir aus der — gesprochen, *zupełnieś to powiedział podług mojéj myśli; *w duszy mojéj czytałeś, kiedyś to mówił; das thut mir in der — weh, das geht mir durch die —, *to mi serce przenika, *serce mi się kraje, boli mnie na to; — einer Feder dusza pióra; lebendige — żywa dusza, dusza żywiąca; keine lebendige — hat ihn gesehen, *żaden żywy duch go niewidział; kleine Seelen, *iron.* małe umysły; eine kleine — habend, *iron.* małoduszny; Gott sei seiner — gnädig! Panie świéć nad duszą jego! die — erhalten, erretten duszę zachować, ochronić, ratować, ocalić; Jemandem etwas auf die — binden, *na duszę komu co zalecić; abgeschiedene — duszyca.

See'leben, *sn.* życie na morzu.

See'len-, *a.* duszny; duszewny; zaduszny; — duszy; See'lena'del, *sm.* *szlachetność duszy, wspaniałość duszy; -lena'mt, *sn. Kg.* nabożeństwo żałobne zaduszne, rekwiem; -lena'ngst, *sf.* tęskność duszy, utrapienie duszy; -lena'rzt, *sm.* lekarz duszy; -lenarzenei', *sf.* lekarstwo duszne, dla duszy; -lenba'd, *sn.* *jałmużna pogrzebowa, za duszę zmarłego; -lenerqui'ckung, *sf.* posilenie duszy, posiłek duszy; -lenfreu'nd, *sm.* przyjaciel duszy, przyjaciel serdeczny, przyjaciel od serca; -lengefah'r, *sf.* niebezpieczeństwo duszy; See'lengespräch, *sn.* rozmowa duszy; -lengra'm, *sm.* zmartwienie; zgryzota duszy; -lengrö'ße, *sf.* wielkość duszy; -nhei'l, *sn.* duszne zbawienie; zbawienie duszy, pomyślność duszy, szczęśliwość duszy; -lenhi'rt, *sm.* pasterz dusz; -lenkra'ft, *sf.* siła duszy, władza, moc duszy; -lenkra'nk, *a.* chory na umyśle, na duszy; -lenkra'nkheit, *sf.* choroba duszy; -lenku'nde, *sf.* psychologia, nauka o duszy; -lenleh're, *sf.* psychologia, nauka o duszy; -lenlo's, *a.* bez duszy (będący), bezduszny; -lenme'sse, *sf. Kg.* msza żałobna, msza święta za dusze zmarłych, msza zaduszna; -lenpei'n, -lenqua'l, *sf.* udręczenie duszy; -lenregi'ster, *sn.* śpis dusz, księgi ludności; -lenru'he, *sf.* pokój duszy, uspokojenie duszy; -lenschla'f, *sm.* sen duszy; -lenschwä'che, *sf.* słabość duszy; -lense'ligkeit, *sf.* duszne zbawienie, zbawienie duszy; -lenspei'se, *sf.* pokarm duszy; -lenstä'rke, *sf.* moc duszy; -lentro'st, *sm.* pociecha duszy; -lenverde'rblich, *a.* zgubny dla duszy; -lenverkäu'fer, *sm.* przedawca dusz; -lenwa'nderung, *sf. Philos. Alt.* wędrówka dusz, wędrówka duszy, pielgrzymowanie duszy od. dusz, przechodzenie duszy z jednego ciała w drugie; -lenwoh'l, *sn.* dobro duszy; -lenzu'stand, *sm.* stan duszy.

See'lerche, *sf. Ng.* lądowiec; [dżdżownik.

See'leute, *sm. pl.*, See'volk, *sn. Sw.* lud morski, majtki, marynarze.

See'lezerrei'ßend, *a.* rozdzierzający duszę; See'lmesse, s. See'lenme'sse.

See'löwe, *sm. Ng.* lew morski.

See'lsorge, *sf.* opieka dusz, duszna opieka, opatrywanie duszy, staranie o duszę od. duszy; See'lsorger, *sm.* opiekun duszy, duchowny ojciec, duchowny dobrodziéj.

See'luft, *sf.* powietrze morskie; morszczyzna; See'macht, *sf.* siła morska; marynarka; —, *Stw.* mocarstwo morskie, potęga morska; See'mann, *sm. Sw.* żeglarz, marynarz; -manns-treu', s. Mee'rbrackdistel; See'meile, *sf.* mila morska; -mewe, -möve, *sf. Ng.* morska czajka; mewa; -mini'ster, *sm. Stw.* Minister morski, Minister marynarki; -moos, *sn. Ng.* mech morski; -mummel, s. See'kanne; -muschel, *sf. Ng.* łódź, muszla od. koncha morska; małż morski; -nelke, s. Be'rgnelke; -offizie'r, *sm. Sw.* oficer morski; oficer od marynarki; -pferd, *sn. Ng.* koń morski; -rabe, *sm. Ng.* kruk wodny od. morski; -räuber, *sm.* rozbójnik morski, korsarz; -räuberei', *sf.* rozboj morski, rozboje morskie; -räuberha'ndwerk, *sn.* korsarstwo; rzemiosło korsarskie; -räuberisch, *a.* korsarski; -räuberschiff, *sn.* okręt korsarski; -recht, *sn.* prawo morskie; -reise, *sf.* podróż morska; -rose, s. See'kanne; -rüstung, *sf.* uzbrojenie morskie; -salz, *sn.* sól morska; -sand, s. Mee'rsand; -schaden, s. Haverei'; -schiff, *sn.* okręt morski; -schildkröte, s. Mee'rschildkröte; -schlacht, *sf.* bitwa morska; -schoten, s. See'erbsen; -schwalbe, *sf. Ng.* jaskółka morska; -solda't, *sm. Sw. Kw.* żołnierz morski od. od marynarki; -solda'ten, *sm. pl. Sw. Kw.* lud wodny, wojska wodne, od. morskie, od. okrętowe; -spinne, *sf. Ng.* pająk morski; -staat, *sm.* państwo morskie; mocarstwo morskie, potęga morska; -stadt, *sf.* miasto nadmorskie, miasto portowe; -stern, *sm. Ng.* pająk morski; -sternkrau't, *sn. Ng.* odmiennik oder odmienikwiat; -strand, *sm.* brzeg nadmorski; przymorze; pomorze; nadbrzeże; -strecke, *sf.* znaczna część morza, przestrzeń morza; -stück, *sn.* obraz część morza przedstawiający; -sturm, *sm.* burza morska, od. na morzu; -tang, *sm. Ng.* morszczyn; -tanne, s. Pfe'rdeschwa'nz; -thier, *sn. Ng.* zwierz morski, zwierzę morskie; -tonne, s. Ba'ke; -treffen, s. See'schlacht; -trift, *sf.*, See'triften, *pl.* wyrzuty morskie, wymioty morskie; -triftig, *a.* to co morze wyrzuca, morskowyrzutkowy, co falami pędzi; -truppen, s. See'solda'ten; -ufer, *sn.* (Seestrand) brzeg morski; -uhr, *sf.* morski zegar; -ungeheu'er, *sn.* potwór morski; -vogel, *sm. Ng.* ptak morski; -wärts, *ad.* ku morzu; ze strony morza; -wasser, *sn.* woda morska; -wesen, *sn.* marynarstwo; -wind, s. Mee'rwind; -wolf, s. Mee'rwolf; -wort, *sn.* wyraz morski, żeglarski; -wörterbu'ch, *sn.* słownik wyrazów morskich; -wurf, *sm.* to co morze wyrzuca; -wurm, *sm. Ng.* robak morski; See'zug, *sm.* wyprawa morska.

Se'gel, *sn. Sw.* żagiel; die — aufspannen, beisetzen, aufziehen zaciągnąć żagle; — ausspannen rozpuścić, rozpiąć żagle; — einziehen (einnehmen, beinehmen) zbierać, zwijać żagle; — losmachen (abschlagen) zdjąć żagle; unter — gehen puścić się na morze; odpłynąć od brzegu; wyruszyć z portu; mit vollen Segeln fahren z rozpiętemi żaglami płynąć; die Segel streichen, *Sw.* spuścić żagle; vor Jemandem die Segel streichen, *uznać czyję wyższość; *ustąpić mu pierwszeństwa; Segel, * *Sw.* okręt z żaglami; Se'gel-, *a.* żaglowy; Se'gelba'lken, *sm.* drąg żaglowy; Se'gelbau'm, *sm.* pal żaglowy; -lfe'rtig, *a.* gotowy do żeglugi, do puszczenia się na morze; sich — machen, *Sw.* gotować się od. przygotowania robić do puszczenia się na morze; -lfi'sch, *sm. Ng.* żaglik; -lkla'r, s. Se'gelfe'rtig; -lku'ndig, *a.* znający się na żegludze; -llei'nwand, *sf.* płótno żaglowe; -llo's, *a.* bez żagli; -lma'cher, *sm.* tkacz żagli; żaglownik; żagielnik; Se'geln, *vn.* (h. u. s.) żeglować; pływać; płynąć (okrętem z żaglami); —, *va.*: ein Schiff in den Grund — okręt zatopić uderzywszy o niego gwałtownie; Se'geln, *sn. Sw.* żaglowanie; Se'gelsei'l, *sn.* lina żaglowa; -lsta'nge, *sf.* drąg żaglowy; rej; -ltu'ch, s. Se'gellei'nwand.

Se'gen, *sm.* błogosławieństwo; mein — begleite dich! niech Pan Bóg szczęśliwie prowadzi! den — sprechen, *Kg.* dawać (jak kapłan żegnając i odmawiając stósowne wyrazy); odmawiać modlitwę (przed jedzeniem); Gott gebe seinen — dazu! niech to Pan Bóg pobłogosławić raczy! an Gottes — ist Alles gelegen, *jak Bóg nie pobłogosławi, siła ludzka nic nie sprawi; dabei ist kein —, das bringt keinen —, *nie ma przy tém korzyści; nie wyjdzie to na dobre; *nie będzie z tego pociechy; Se'genlo's, *a.* nie mający błogosławieństwa; Se'genrei'ch, Se'gensrei'ch, *a.* pełen błogosławieństwa; Se'genspru'ch, *sm. Kg.* błogosławieństwo; Se'genswo'rt, *sn.* wyraz błogosławieństwa; -nswu'nsch, *sm.* życzenie błogosłastwa boskiego, szczęścia, powodzenia; Se'genvo'll, s. Se'genrei'ch.

Se'gge, *sf. Ng.* turzyca.

Se'gler, *sm. Sw.* okręt żeglujący; —, * s. Schi'ffer.

Se'gnen, *va.* błogosławić kogo, co; pobłogosławić komu, czemu; gesegnete Erte żniwo błogosławione; obfite; gesegnete Zeiten błogie czasy; gesegneten Leibes sein, *być przy nadziei (w ciąży); mit etwas — opatrzyć w co; obdarzyć czém; użyczyć czego; mit etwas gesegnet sein być czém obarczonym (np. dziećmi); miéć czego aż nadto (wad itd.); — zażegnywać (ogień, bydło, febrę); — (* sterben) pożegnać się; sich kreuzigen u. segnen, *przeżegnać się; man muß sich kreuzigen u. —, **osłupiéć na to trzeba; *a to dziwna rzecz; der Gesegnete, *Bibl. Kg.* Błogosławiony; Se'gnender, *sm.* błogosławiciel; Se'gnung, *sf.* błogosławienie; błogosławieństwo.

Seh'achse, *sf.* oś widzenia; Seh'art, *sf.* sposób widzenia.

Se'he, *sf.* widzenie; wzrok.

Se'hen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (sehe, sieht, sah, gesehen) widziéć; soweit ich — kann jak daleko widziéć mogę; seh' ich recht? czy dobrze ja widzę? **nie myląż mnie moje oczy? wenn ich recht sehe jeżeli mnie oczy nie mylą; — patrzéć, spojrzéć; auf, nach etwas — patrzéć na co; du siehst mir in die Karte patrzysz mi w karty; er wagt es nicht, mir in die Augen zu — nie śmie mi spojrzeć, zajrzéć w oczy; auf etwas — (dafür sorgen, darauf achten) patrzéć czego; sieh darauf, **sta-

raj się o to; ſieh, da kommt er patrz, oto idzie; ſieh, da bin ich oto jestem; ſieh da! ei ſeht doch! patrzcie jeno! das Haus ſieht nach dem Meere zu dom patrzy na morze, obrócona jest ku morzu, leży od jego strony; — (blicken) zaglądać; Jemandem in die Karte — zaglądać komu w karty; zajrzéć; in die Zukunft — zaglądać w przyszłość; wzrokiem umysłu w przyszłość się zapuszczać; — obaczyć; zobaczyć; nun wollen wir — zobaczmy, doświadczmy, przekonajmy się; wir werden — obaczmy, pokaże się to; — wyglądać (ładnie, brzydko); ſ. a. Au'sſehen; — spojrzéć; er kann keinem Menſchen in's Geſicht — nie śmie nikomu spójrzéć w oczy; ſehen laſſen pokazać co, wystawić na widok; pozwolić zobaczyć; popisywać się z czém; ſich — laſſen pokazać się; ſich mit etwas — laſſen (etwas öffentlich zeigen) pokazywać się, produkować się, popisywać się z czém; ſich an etwas nicht ſatt — können, *nie módz się czego napatrzyć; nie módz się nasycić widokiem czego; ſich an etwas blind —, *oczy sobie wypatrzyć nad czém; ich habe das Stück aufführen ſehen widziałem, jak przedstawiano tę sztukę; ſehend widzący; Se'hen, *sn.* widzenie; patrzenie.

Se'henswe'rth, -henswü'rdig, *a.* godzien widzenia; -henswü'rdigkeit, *sf.* zasługowanie na to, aby być widzianym; rzecz godna widzenia; -hepu'nkt, *sm.* punkt widzenia; Se'her, *sm.* wieszcz; prorok; Se'herbli'ck, *sm.* wieszczy wzrok; Se'herga'be, *sf.* dar wieszczy; Se'herin, *sf.* wieszczka; prorokini; Se'herku'nſt, *sf.* sztuka wieszczenia; Se'herroh'r, *sn.* przeziernik; perspektywa.

Se'heſten, *sn. Geog.* Szesno.

Se'heweiſe, *sf.* sposób widzenia; -hewe'rkzeug, *sn.* narzędzie widzenia; -hewi'nkel, *sm. Optik.* kąt widzenia; Seh'kraft, *sf.* siła widzenia; Seh'linſe, *sf.* soczewka w oku; Seh'loch, *sn.* źrzenica; Seh'mittel, *sn.* środek ułatwiający widzenie.

Seh'ne, *sf. Zk.* ścięgno; ścięgacz; cięciwa (u łuku i w jeometryi).

Seh'nen (ſich), *vr.* (h.): ſich nach Jemandem, nach etwas — tęsknić do kogo, do czego; Seh'nen, *sn.* tęsknienie; tęsknota.

Seh'nerv, *sm. Zk.* nerw widzenia.

Seh'nig, *a.* ścięgnisty; włóknisty; żylasty.

Seh'nlich, *a.* u. *ad.* z niecierpliwością od. tęsknotą połączony; ein ſehnliches Verlangen nach etwas haben mieć niepohamowaną od. gorącą żądzę czego; das iſt mein ſehnlichſter Wunſch to jest moje najgorętsze życzenie; etwas — wünſchen gorąco czego pragnąć.

Seh'nſucht, *sf.* tęsknota do kogo, do czego; tęsknienie do czego, za kim, za czém; — nach etwas żądza, pragnienie czego; Seh'nſüchtig, Seh'nſuchtsvo'll, *a.* pełen niepohamowanéj żądzy; tęsknotą przejęty.

Seh'nſuchtsru'f, *sm.* wykrzyk tęsknoty; Seh'nſuchtsthrä'ne, *sf.* łza tęsknoty.

Seh'organ, ſ. Seh'werkzeug.

Sehr, *ad.* bardzo; nader; wielce.

Sei'che, *sf.* mocz, uryna bydląt; Sei'chen, *vn.* (h.) moczyć, mocz oddawać.

Seicht, *a.* płytki (auch *); —, *ad.* płytko; Sei'chtigkeit, *sf.* płytkość; Sei'chtgeleh'rt, *a.* płytko uczony.

Sei'chtopf, *sm.* urynał; Sei'chwinkel, *sm.* kąt do szczania; Sei'chwund, *a.* wyprzały (o dziecku, któremu uryna ciało wygryzła); Sei'chwunde, *sf.* wyprzałość od uryny.

Sei'de, *sf.* jedwab'; jedwabie; jedwabne materye, stroje; gezwirnte — jedwab' kręcony; geſchloſſene — jedwab' darty; ſich in Seide kleiden w jedwabnice od. w jedwabie, w bławaty się stroić; ſeidenes Unterfutter jedwabna podszewka; es iſt keine — dabei zu ſpinnen, *nie wiele się przy tém okroi; *mizerny ztąd pożytek; Sei'de-, *a.* jedwabny.

Sei'del, *sn.* półkwarty.

Sei'delba'ſt, ſ. Ke'llerkrau't.

Sei'deln, *va.* pętać (konie).

Sei'den, *a.* jedwabny; *tak miękki jak jedwab'; tak połyskujący jak jedwab'; Sei'dena'rbeit, *sf.* wyrób jedwabny; -dena'rbeiter, *sm.* fabrykant wyrobów jedwabnych; -dena'rtig, *a.* jedwabisty; jedwabiasty; jedwabiowaty; -denba'nd, *sn.* wstążka od. tasiemka jedwabna; -denba'ſt, *sm.* bombastyn; baścik półjedwabny; -denbau', *sm.* jedwabnictwo; uprawa jedwabiu; -dendre'her, *sm.* ten, co jedwab' skręca; -dendru'ck, *sm.* drukowanie jedwabnych materyi; -dendru'cker, *sm.* ten, co jedwabne materye drukuje; -denei', *sn.*, -denei'chen, *sn. dim. Ng.* jedwabnicze jaje; orzech jedwabny; -dene'rnte, *sf.* zbiór jedwabiu; -denfabri'k, *sf.* jedwabiarnia; fabryka jedwabiu; -denfa'den, *sm.* jedwabna nitka; -denfä'rber, *sm.* falbierz jedwabnych materyi; -dengehäu'ſe, ſ. Sei'denei'; -denhaa'r, *sn.* *jedwabny włos; -denha'ndel, *sm.*, -denha'ndlung, *sf. H.* handel jedwabiu; -denhä'ndler, *sm. H.* kupiec handlujący jedwabiem; Sei'denhäu'schen, ſ. Sei'denei'; Sei'denklei'd, *sn.* suknia jedwabna; -denknäu'el, *sm.* kłębek jedwabiu; -denkra'm, *sm. H.* kram, gdzie jedwab' sprzedają; kram bławatny; -denkrä'mer, *sm.* kramarz jedwab' sprzedający; -denkrau't, *sn. Ng.* kania przędza; kanianka; jedwab' polny; -denma'ntel, *sm.* płaszcz z jedwabnéj materyi; -denmanufactu'r, *sf.* zakład wyrabiania jedwabnych materyi; -denpapie'r, *sn.* papier jedwabny; -denrau'pe, ſ. Sei'denwu'rm; -denſchwa'nz, *sm.*, -denſchwä'nzchen, *sn. dim. Ng.* jemiołuchu; -denſpi'nner, -denſchme'tterling, *sm. Ng.* jedwabnik; -denſpi'nner, *sm.* (Arbeiter) przędący jedwab'; -denſti'cker, *sm.* hafciarz jedwabiem wyszywający; -denſtickerei', *sf.* hafciarstwo jedwabne; -denſti'ckerin, *sf.* hafciarka jedwabiem wyszywająca; -denwaa're, *sf.* jedwabny od. bławatny towar; -denwaa'renhä'ndler, *sm.* bławatnik; kupiec bławatny; -denwaa'renha'ndlung, *sf. H.* handel bławatny; -denwe'ber, -denwi'rker, *sm. W.* jedwabnik; bławatnik; tkacz jedwabnych materyi; -denweberei', *sf.* jedwabnia; fabryka tkanin jedwabnych; -denwei'ch, *a.* miękki jak jedwab'; -denwu'rm, *sm. Ng.* jedwabnica; jedwabniczka; gąsienica jedwab' snująca; -denzeu'ch, *sm.* materye jedwabne; bławaty; -denzu'cht, ſ. Sei'denbau'.

Sei'dlitz, *sn. Geog.* Sedlice; von, aus —, Sei'dlitzer, *a. Geog.* Sejdliceński; Sedlecki; Seidlitzer Salz, *Schdk. Hlk.* Sejdliceńska sól; siarczan magnezyi; Seidlitzer Waſſer, *Hlk.* Sedleckie wody.

Sei'dſchütz, Sai'dſchütz, *sn. Geog.* Sejdszyc; von, aus —, Sei'dſchützer, *a. Geog.* Sejdszycki; Saidſchützer Waſſer, *Schdk. Hlk.* Sejdszyckie wody.

Sei'fe, *sf.* mydło; Sei'fen-, *a.* mydlany; Sei'fen, *va.* mydlić co; —, *Bw.* myć, czyścić; Sei'fena'rtig, *a.* mydlasty; -fena'ſche, *sf.* popiół mydlarski; -fenbla'ſe, *sf.* bańka z mydła; -fenbrü'he, *sf.* mydliny; -fenbü'chſe, -fendo'ſe, *sf.* puszka oder jaszczyk na mydło od. z mydłem; -fene'rde, *sf. Ng.* glina od. ziemia mydlasta; -fengebi'rge, *sn. Bw.* skład napływowy; -fengei'ſt, ſ. Sei'fenſpi'ritus; -fenhä'ndler, *sm.* kupiec mydłem handlujący; -fenke'ſſel, *sm.* kocioł mydlarski; -fenkrau't, *sn. Hlk.* mydlnica; -fenku'gel, *sf.* kula z mydła oder mydlana; -fenlau'ge, *sf.* ług mydlarski; -fenö'l, *sn.* fusy mydlane; -fenpfla'ſter, *sn. Hlk.* mydlany plastr; -fenſie'der, *sm.* mydlarz; -fenſie'der-, -fenſie'ders-, *a.* mydlarski; -fenſiederei', *sf.* mydlarstwo; mydlarnia; -fenſie'dergeſe'll, -fenſie'derju'nge, *sm.* mydlarczyk; -fenſie'derha'ndwerk, *sn.* mydlarstwo; -fenſie'derin, *sf.* mydlarka; -fenſpi'ritus, *sm.* spirytus mydlany; -fenſtei'n, *sm. Ng.* mydlak; mydlany kamień; -fenwa'ſſer, *sn.* mydlana woda; -fenwu'rzel, *sf. Ng.* łyszczec; Sei'ficht, *a.* mydlasty; wydlowaty; Sei'fig, *a.* mydlany.

Sei'ge, Sei'he, *sf.* cedzenie; przecedzanie; cedzidło; fusy po przecedzeniu pozostałe; —, ſ. a. Sei'che (Urin).

Sei'geko'rb, ꝛc. ſ. Sei'heko'rb, ꝛc.; Sei'gen, ſ. Sei'hen; ſ. a. Sei'chen (Uriniren, Piſſen).

Sei'ger, *a. Bw.* (ſenkrecht) pionowy; prostopadły.

Sei'ger, *sm.* zegar; cedzidło.

Sei'gern, *va.* kroplami przepuszczać; Sei'gero'fen, *sm.* piec do przepuszczania kroplami.

Seigne'tſalz, *sn. Schdk.* winian potażu i sody.

Sei'hen, *va.* cedzić; przecedzać; Sei'hen, *sn.* cedzenie; Seih'korb, Seih'ſack, *sm.*, Seih'tuch, *sn.* koszyk, worek, płat do cedzenia; cedzidło.

Seil, *sn.* powróz; an einem Seile na powrozie; — lina; Jemandem das — über den Kopf, über die Hörner werfen, *podejść kogo sztuką; *złapać go; ſich von Jemandem am Seile führen laſſen, *dać się komu wodzić za nos.

Sei'len, *va.* powrozem związać od. opasać; na powrozie ciągnąć.

Sei'ler, Sei'lermei'ſter, *sm.* powroźnik; Sei'ler-, *a.* powroźnicki; powroźniczy; Sei'lera'rbeit, *sf.* powroźnicka robota; -lerbah'n, *sf.* plac powroźniczy; -lergeſchi'rr, *sn.* sprzęt powroźnicki; -lergeſe'll, -lerju'nge, *sm.* powroźniczek; -lerha'ndwerk, *sn.* powroźnictwo.

Sei'lfiſcher, Sei'lfiſcherei', ſ. A'ngelfi'ſcher, ꝛc.

Sei'ltanz, *sm.* taniec na linie; Sei'ltanzen, *vn.* (h.) skakać na linie;

Sei'ltanzen, *sn.* skakanie po linie; skoki szurowe; Sei'ltänzer, *sm.* skoczek na linie; kordyzant; -ltänzerei', *sf.* skakanie po linie; *kuglarstwo; -ltänzerin, *sf.* kordyzantka; skoczka na linie.

Sei'lwerk, *sn.* powrozy; liny.

Seim, *sm.* płyn gęsty jak galareta; patoka; s. a. Ho'nigsei'm; Sei'men, *vn.* (h.) gęsty płyn z siebie wydawać; —, *va.* sączyć, cedzić, czyścić, klarować; patokę oddzielać od wosku; Sei'mhonig, *sm.* patoka.

Sein, seine, sein, *a. pron.* swój; swoja, swoje; er hat mir all das Seine (all' das Seinige) geschenkt darował mi wszystko swoje (co jego było); — jego (kiedy subjektem jest osoba druga lub trzecia); er soll entscheiden zwischen Mein u. Sein niech on rozstrzygnie, co moje a co jego; ich habe ihm das Seine zurückgegeben oddałem mu, co było jego; Seine Majestät der König, Seine Königliche Majestät Jego Królewska Mość; Seine Durchlaucht der Fürst Jego Książęca Mość; Seine Gräfliche Gnaden Jego Hrabioska Mość; Jaśnie Wielmożny Hrabia.

Sein, Seyn, *vn. irr.* (s.) (bin, ist, war, gewesen): być; er ist nicht zu Hause nie ma go; mit ihm ist nichts anzufangen nie ma z nim nic do czynienia; dabei ist nichts zu verdienen nie ma żadnego zarobku przy tém; er ist ein guter Mensch, ist aber jetzt krank dobry człowiek, ale teraz chory; das ist eine Kleinigkeit to mała rzecz; hier ist gut gehen, liegen sitzen tu dobrze chodzić, leżéć, siedziéć; jetzt ist es (die Reihe) an mir teraz na mnie koléj; dieses Buch ist bei mir zu bekommen téj książki można u mnie dostać; etwas sein lassen, gut sein lassen, s. La'ssen; ist es an dem? czy prawda to; es ist nicht an dem to nie prawda; es ist nichts an ihm, an der Sache nic nie wart; to nic warto; wie wäre es, wenn ich an ihn schriebe? a gdybym też do niego napisał (czy nie dobrzeby to było)? es ist mir, als ob ich krank wäre tak mi jest, jak gdybym był słabym, czuję się jakby słabym; es ist mir, als sähe ich ihn schon zdaje mi się, jak gdybym go już widział; es mag sein! niech (i tak) będzie! dobrze! przystaję na to! es sei, wer, was es wolle niech będzie kto od. co chce; ktokolwiek od. cokolwiek bądź; es sei denn, daß &c. chyba, żeby; er sei reich oder arm czy bogaty czy ubogi; es sei viel oder wenig czy wiele czy mało; er ist schon begraben już jest pochowany; Sein, *sn.* bycie; byt; exystencya.

Sein, Sei'ner, *pron.* (*Genit.* v. Er), s. Sei'ner; sein selbst eigen jego własny; sein (seiner) selbst nicht mächtig sein nie posiadać się.

Sei'ne, *sf. Geog.* Sekwana.

Sei'ner, *pron.* (*Genit.* v. Er); s. d.; Sei'ner, seine, seines. Sein, seine, sein, u. Sei'nige (der, die das).

Sei'nerseit's, *ad.* z jego strony.

Sei'nesglei'chen, *sn.* swoje równie; — gibt es nicht niemasz mu równego; jedes Thier hält sich zu — każde zwierzę ma się do równego sobie; — hinter sich lassen podobnego od. równego zostawić po sobie.

Sei'nethalben, -netwe'gen, -netwi'llen, *ad.* k woli jemu; dla niego, z jego powody od. przyczyny.

Sei'nige (der, die, das), *a. pron.* jego; swój, swoja, swoje; er hat das Seinige bekommen, gethan dostał swoje (co jego było, co mu się należało); zrobił swoje (co mógł, co był powinien); er kehrte zu den Seinigen zurück wrócił do swoich (krewnych, ziomków itd.); Gott sorgt für die Seinigen, *Pan Bóg radzi o swojéj czeladzi; die Seinigen (die Angehörigen, die Verwandten) swoi; krewni; powinowaci.

Seit, *praep.* od; seit einem Jahre od roku; seit Menschen Gedenken, *od niepamiętnych czasów; — gestern od wczorajsza; seit wann? odkąd? od którego czasu? — lange od dawna; —, *conj.*: seit dem, seit dem daß od czasu jak.

Sei'te, *sf.* strona; eine — voll schreiben zapisać całą stronę (papieru); von, auf allen Seiten ze wszystkich stron; auf der einen — z jednéj strony; Scherz bei —, *żart na stronę, *nie żartuj; bez żartu mówię; auf Jemandes — treten przejść na czyję stronę; von meiner, deiner, seiner — z mojéj, twojéj, swojéj oder jego strony; — (Buchseite) stronica (w książce); — (an Körpern) bok; von der rechten — z prawego boku; z prawéj strony; die Seiten decken, *Kw.* zasłaniać boki (wojska); Jemanden auf die —, bei — führen, nehmen prowadzić, wziąć kogo na bok, na stronę; auf die — gehen odejść na bok, na stronę; bei — gehen, *wyjść na potrzebę; etwas auf die —, bei — bringen, schaffen schować co na bok, *ukryć lub skręcić, schować dla siebie; sich auf die Seite machen, *odejść cichaczem; etwas auf die —, bei — setzen, legen odłożyć co na bok, *zaniedbać, zaniechać; nie zajmować się tém; Jemandem zur — gehen iść obok kogo; *wspierać kogo; *być mu ku pomocy, dawać mu porękę; ich habe Niemanden zur —, *nikt mnie nie wśpiera; *nie mam z niskąd poręki, pomocy, wśparcia; sich auf die faule, schlimme — legen, *oddać się lenistwu; *złego się chwycić; *rozpuścić się; *przechylić się na złą stronę; an Jemandes grüner — sitzen, **w wielkich łaskach (faworach) być u kogo; Sei'ten-, *a.* boczny; poboczny; Sei'tena'briß, *sm. Mal.* rysunek z boku wzięty; profil; -tena'der, *sf. Zk.* żyła poboczna; -tenallee', *sf. Gtn.* poboczna aleja; -tena'nsicht, *sf.* widok z boku przedstawiony; -tena'st, *sm.* boczna gałąź; konar poboczny; -tenba'lken, *sm.* belka z boku przedstawiona; -tenbau', *sm. Bk.* przybudowanie poboczne; skrzydło; pawilon; -tenbli'ck, *sm.* spojrzenie z boku; einen — auf etwas werfen z boku na co spojrzéć oder okiem rzucić; -tenbre'tt, *sn.* deska poboczna; -tene'rbe, *sm. Rw.* dziedzic poboczny; -tene'rbin, *sf.* dziedziczka poboczna; -tenfe'nster, *sn.* poboczne okno; -tenflä'che, *sf.* płaszczyzna poboczna; -tenga'ng, *sm.* droga poboczna; -tenga'sse, *sf.* ulica poboczna; -tengebäu'de, *sn.* budynek poboczny; -tengebi'rge, *sn.* góry poboczne; pasmo gór z boku się ciągnące; -tengeweh'r, *sn.* oręż przyboczny, przy boku wiszący; -tengie'bel, *sm. Bk.* szczyt poboczny; -tenhau's, *sn.* dom poboczny; -tenhie'b, *sm.* cios, cięcie z boku; Jemandem einen — geben ciąć kogo z boku; *przyciąć komu nieznacznie; -tenko'pfweh, *sn. Hlk.* (Migräne) ból z boku głowy; -tenle'der, *sn.* skóra poboczna; -tenleh'ne, *sf.* poręcz do oparcia się z boku; -tenli'nie, *sf.* linia poboczna; -tenma'st, *sm. Sw.* maszt boczny; spir; -tenpo'lster, *sn.* poduszka pod boki; -tenschme'rz, *sm.* ból w boku; -tenschni'tt, *sm.* krój boczny, zacięcie od. wykrojenie z boku; rznięcie boczne; -tenschri'tt, *sm.* krok boczny; -tense'gel, *sm. Sw.* żagiel boczny; -tensprung, *sm.* skoczenie na bok; *zboczenie; einen — machen, *zboczyć; *odstąpić od przedmiotu; -tenste'chen, *sn.* kłucie w boku; -tensti'ch, *sm.* ukłucie w bok; kolka w boku; -tensto'ß, *sm.* pchnięcie oder szturchnięcie w bok; szturchaniec; Jemandem einen — geben szturchańca komu dać; szturchnąć go w bok; -tenstra'ße, *sf.* ulica poboczna; -tenstu'be, *sf.* izba poboczna; -tenstü'ck, *sn.* sztuka od. kawałek z boku; —, *rzecz drugiéj odpowiadająca, odpowiednia; -tenthei'l, *sm.* część poboczna; bok; część bok czego stanowiąca; -tentho'r, *sn.*, -tenthü'r, *sf.* brama poboczna; -tenthu'rm, *sm.* wieża poboczna; -tenverwa'ndte, *sf.* krewna poboczna; -tenverwa'ndter, *sm.* krewny poboczny; -tenverwa'ndtschaft, *sf.* pokrewieństwo poboczne; -tenwa'nd, *sf.* ściana poboczna; -tenwe'g, *sm.* droga uboczna, poboczna; -tenweh', *sn.* ból w boku; -tenwe'ndung, *sf.* zboczenie, odwrót, obrócenie się w stronę; -tenwe'rk, *sn. Kw.* (Nebenschanze) flank, szaniec; wał poboczny; baszta poboczna; -tenwi'nd, *sm.* wiatr z boku; -tenwu'nde, *sf.* rana w boku; -tenzah'l, *sf.* liczba na stronicy książki; -tenzah'n, *sm.* ząb boczny; -tenzei'ger, *sm.* rejestr stronic; -tenzi'mmer, *sn.* pokój poboczny.

Sei'ther, *ad.* odtąd (o czasie); Seithe'rig, *a.* od tego czasu trwający.

Sei'tlings, Sei'twärts, *ad.* na bok; w bok.

Seits, s. Mei'nerseits, Sei'nerseits.

Selba'cht, *a.* samoośm; Selba'nder, *a.* samowtór; Selbdri'tt, *a.* samotrzeć. [se'lbe.

Se'lber, s. Selbst; Se'lbiger, s. Der-

Selbst, *a.* sam; von selbst, von sich selbst sam przez się; samo od siebie; an u. für sich — sam przez się; an ihm selbst od. selber sam w sobie; er selbst, er selber on sam; sie selbst ona sama; wieder zu sich — kommen znowu przyjść do siebie; er kann sich — nicht helfen sam sobie pomódz nie może; *sam sobie rady dać nie może; die Thür öffnete sich von — drzwi same się otworzyły; er ist die Güte — to sama dobroć; selbst ist der Mann, *pańskie oko konia tuczy; *przez posły wilk nie tyje; —, *ad.* także; nawet.

Selbst, *sn.* swoja osobistość; samość; siebie; sobie; unser — nasza samość.

Se'lbstachtung, *sf.* szanowanie siebie samego; Se'lbstadel, *sm.* ślachectwo od. ślachetność z siebie samego; Se'lbstanklage, *sf.* oskarzenie siebie samego; Se'lbstantwort, *sf.* odpowiedź sobie samemu; -staufopferung, *sf.* poświęcenie własne od. siebie samego; -stbefle'ckung, *sf.* samogwałt; onanizm; -stbefrie'digung, *sf.* zaspokojenie siebie samego; Se'lbst-

befru'chtung, *sf.* upłodnienie samo przez się; Se'lbſtbehe'rrſchung, *sf.* panowanie nad sobą samym; -ſtbeichte, *sf.* spowiadanie się przed sobą samym; roztrząsanie sumienia; -ſtbetra'chtung, *sf.* zastanawianie się nad sobą samym; -ſtbetru'g, *sm.* oszukanie samego siebie; -ſtbeu'rtheilung, *sf.* sąd o sobie samym; -ſtbewu'ßt, *a.* świadomy siebie samego; -ſtbewu'ßtſein, *sn.* czucie siebie samego; wiedzenie o sobie samym; -ſtbildung, *sf.* kształcenie siebie samego; wykształcenie przez siebie nabyte; -ſtbiographie', *sf.* biografia własna; opis własnego życia; -ſtdemüthigung, *sf.* upokorzenie własne od. samego siebie; -ſtdenken, *sn.* myślenie własne; -ſtdenker, *sm.* samobadacz; człowiek, który sam myśli; -ſteigen, *a.* swój własny; -ſtentlei'bung, ſ. Se'lbſtmord; -ſtentſa'gung, *sf.* zaparcie się siebie samego; wyrzeczenie się własne; -ſtentſchä'digung, *sf.* samowolne wynagrodzenie sobie straty; -ſtentzü'ndung, *sf.* zapalenie (powstające) samo przez się; -ſterha'ltung, *sf.* zachowanie od. ocalenie własne; -ſterhe'bung, -ſterhö'hung, *sf.* wynoszenie się własne (siebie nad innych); podwyższanie się; -ſterke'nntniß, *sf.* poznanie siebie samego; -ſternie'drigung, *sf.* poniżenie własne; -ſterru'ngen, *a.* przez siebie osiągnięty; -ſterwäh'lt, *a.* przez siebie samego wybrany; -ſterzie'her, *sm.*, -ſterzie'herin, *sf.* ten, ta, co się sam, sama wychowuje lub wychował, wychowała; -ſterzie'hung, *sf.* wychowanie przez się nabyte; -ſtfeind, *sm.* nieprzyjaciel własny oder siebie samego; -ſtgeba'cken, ſ. Hau'sbacken; -ſtgefa'llen, *sn.*, -ſtgefä'lligkeit, *sf.* upodobanie w sobie; -ſtgefä'llig, *a.* upodobanie w sobie mający; podobający się w sobie; -ſtgefä'lligkeit, *sf.* samolubstwo; własne upodobanie się; podobanie się sobie samemu; -ſtgefüh'l, *sn.* czucie własne; Mann voll edlen Selbſtgefühls mąż pełen ślachetnych uczuć; -ſtgeleh'rt, *a.* (człowiek) który sam przez siebie stał się uczonym; -ſtgenü'gſam, *a.* przestający na sobie albo na swojém; -ſtgenü'gſamkeit, *sf.* przestawanie na swojém od. na sobie samym; -ſtgenu'ß, *sm.* cieszenie się z siebie; rozpływanie się nad sobą; -ſtgeri'cht, *sn.* sąd własny (nad sobą); -ſtgeſcho'ß, *sn.* samostrzał; -ſtgeſe'tzgeber, *sm.* własny prawodawca; sam sobie nadający prawa; -ſtgeſe'tzgebung, *sf.* własne prawodawstwo; -ſtgeſe'tzgebungsre'cht, *sn.* moc stanowienia praw dla siebie; -ſtgeſpo'nnen, *a.* własną ręką uprzędziony; *przez siebie usnuty, *wykoncypowany; -ſtgeſprä'ch, *sn.* monolog, mówienie od. rozmowa z samym sobą; -ſtgeſtä'ndniß, *sn.* wyznanie, które kto robi przed sobą lub sam o sobie; -ſtgetrie'be, *sn.* automat; -ſtgewa'chſen, *a.* ten co urosł sam przez się; -ſthaß, *sm.* nienawiść ku sobie; nienawidzenie siebie samego; Se'lbſtheit, *sf.* *Philos.* samość; *samolubstwo; -ſtherrſchaft, ſ. Se'lbſtbehe'rrſchung, Allei'nherrſchaft; — panowanie, które kto sam wykonywa; -ſtherrſcher, ſ. Allei'nherrſcher; -ſthülfe, *sf.* własny ratunek; własna pomoc; Se'lbſtiſch, *a.* samolubny; Se'lbſtklug, *a.* za mądrego się mający; Se'lbſtlaut, -ſtlauter, *sm.* *Spl.* samogłoska; Se'lbſtlaut=, Se'lbſtlauter=, Se'lbſtlautig, *a.* *Spl.* samogłośny; Se'lbſtler, Se'lbſtling, *sm.* samolub; egoista; Se'lbſtliebe, ſ. Se'lbſtlob, Ei'genlie'be; -ſtmord, *sm.* samobójstwo; -ſtmörder, *sm.* samobójca; -ſtmörderin, *sf.* samobójczyni; -ſtmörderiſch, *a.* samobójski, samobójczy; -ſtpeiniger, -ſtplager, -quäler, *sm.* dręczyciel siebie samego; -ſtprüfung, *sf.* badanie siebie samego; -ſtrache, *sf.* samowolna zemsta; -ſträcher, *sm.* mściciel samowolny; -ſtretter, *sm.* ten, co się sam ratuje, uratował; -ſtrettung, *sf.* ratowanie się; -ſtrüge, *sf.* nagana sobie samemu nadana; -ſtruhm, ſ. Ei'genlo'b; -ſtrühmer, *sm.* samochwał; -ſtſchänder, *sm.* onanista; -ſtſchändung, *sf.* samogwałt; -ſtſchuß, *sm.* wystrzał sam przez się; Se'lbſtſchwächer, ꝛc. ſ. Se'lbſtſchänder, ꝛc.; Se'lbſtſtändig, *a.* samoistny; istnący przez się; samobytny; samodzielny; niezawisły; nieuległy; udzielny (kraj); —, *ad.* samoistnie; samodzielmie; niezawiśle; udzielenie; -ſtſtändigkeit, *sf.* samoistność; samodzielność; niezawisłość; -ſtſucht, *sf.* samolubstwo; egoizm; osobistość; prywata; -ſtſüchtig, *a.* egoistyczny; o sobie tylko myślący (człowiek); samolubstwem trącący (czyn, zamiar); —, *ad.* egoistycznie; samolubnie; -ſtſüchtigkeit, *sf.* samolubność; skłonność do egoizmu; -ſtſüchtler, -ſtſüchtling, *sm.* egoista; samolub; -ſttaufe, *sf.* chrzest przez siebie samego odbyty; -ſttäuſchung, *sf.* mamienie siebie samego; -ſtthätig, *a.* samodzielny; sam przez się czynny; -ſtthätigkeit, *sf.* samoczynność; samodzielność; -ſttödter, ꝛc. ſ. Se'lbſtmörder, ꝛc.; -ſtunterre'dung, ſ. Se'lbſtgeſprä'ch; -ſtunterri'cht, *sm.* uczenie się sam (bez nauczyciela); -ſturtheil, *sn.* sąd własny (o sobie samym); -ſtverä'chter, *sm.* pogardziciel siebie samego; -ſtvera'chtung, *sf.* pogarda siebie samego; -ſtverge'ſſen, *a.* niepamiętny na siebie samego; -ſtverge'ſſenheit, *sf.* zapomnienie o sobie; zamyślenie się; -ſtvergö'tterung, *sf.* ubóstwianie siebie; -ſtverläu'gner, -ſtverleu'gner, *sm.* wyrzekający się siebie samego; -ſtverläu'gnung, -ſtverleu'gnung, *sf.* zaparcie się własne; wyrzeczenie się samego siebie; -ſtverni'chtung, *sf.* zniszczenie własne (siebie samego); -ſtverſtü'mmelung, *sf.* zrobienie z siebie kaleki; -ſtverthei'digung, *sf.* obrona własna; -ſtvertrau'en, *sn.* zaufanie w sobie samym; -ſtwahl, *sf.* wolność wyboru; -ſtzufrie'den, *a.* kontent z siebie; -ſtzufrie'denheit, *sf.* własne zadowolenie; -ſtzwang, *sm.* przymus własny; przezwyciężenie własne.

Se'lchen, § ſ. Räu'chern (Fleiſch, Würſte).

Se'lig, *a.* błogi; rozkoszny; szczęśliwy; Jemanden — machen wielce kogo uszczęśliwić, uradować, ucieszyć; Jemanden — preiſen wysławiać czyje szczęście; — ſprechen, *Kg.* ogłosić błogosławionym; — błogosławiony; zbawiony; — ſterben umrzéć w nadziei zbawienia wiecznego; Gott hab' ihn —! Panie świéć nad duszą jego! —, *nieboszczyk; nieboszczka; unſer ſeliger Herr, *nieboszczyk nasz pan; meine ſelige Mutter, *nieboszczka matka moja; ſeligen Andenkens, *świętéj pamięci; mein Vater ſeligen Andenkens, *świętéj pamięci mój ojciec; der hochſelige König Król Jegomość błogosławionéj pamięci.

Se'ligkeit, *sf.* niebieska rozkosz; anielskie szczęście; zbawienie; die — erlangen, *Kg.* dostąpić zbawienia; Jemandem die ewige — wünſchen, *życzyć komu śmierci; Se'liglich, *ad.* zbawiennie; Se'ligma'chend, *a.* zbawienie dający; poświęcający (łaska); die allein ſeligmachende Kirche kościół samozbawienny; Se'ligma'cher, *sm.* zbawiciel, zbawca; Se'ligſpre'chung, *sf.* beatyfikacya, błogosławienie; uznanie za błogosławionego; Se'ligwe'rdung, *sf.* otrzymanie zbawienia.

Sellerie', *sm.* *Ng.* seler; Sellerie'=, *a.* *Ng.* *Gtn.* *Kk.* selerowy; Sellerie'ſaame, *sm.* selerowe nasienie; Sellerie'ſala't, *sm.* *Kk.* sałata z selerów od. z selerami.

Se'lten, *a.* rzadki; —, *ad.* rzadko; gar — bardzo rzadko; Se'ltenheit, *sf.* rzadkość.

Se'ltersbru'nnen, *sm.*, Se'lterswa'ſſer, *sn.* *Hlk.* woda salcerska oder selterskie.

Se'ltſam, *a.* dziwny, osobliwy, osobliwszy, szczególny; dziwaczny; —, *ad.* dziwnie, szczególnie; das iſt —! a to dziwna rzecz! Se'ltſamkeit, *sf.* osobliwość, dziwność, szczególność, dziwaczność.

Seme'ſter, *sn.* półrocze; Semeſtra'l=, *a.* półroczny.

Semiko'lon, *sn.* *Spl.* średnik.

Semina'r, *sn.* seminaryum; Seminari'ſt, *sm.* seminarzysta.

Se'miſch, ſ. Sä'miſch.

Se'mmel, *sf.* bułka; Se'mmel=, *a.* pszenny, pszeniczny; Se'mmelklö'ße, *sm.* *pl.* *Kk.* Saskie klóski; Se'mmelku'chen, *sm.* placek pszenny; Se'mmelmeh'l, *sn.* mąka pszeniczna; Se'mmelpaſte'te, *sf.* *Kk.* pasztet w pszenném cieście; Se'mmelri'nde, *sf.* skórka z bułki; Se'mmelſchni'tte, *sf.* kromka bułki; grzanka z bułki.

Sena't, *sm.* *Stw.* senat; Sena't=, Sena'ts=, *a.* *Stw.* senacki; Sena'tor, *sm.* senator; Senatorie', *sf.* senatorya; Senato'rin, *sf.* senatorowa; Sena'tors=, *a.* senatorski; Sena'torſta'nd, *sm.*, Sena'torwü'rde, *sf.* stan senatorski; godność senatorska.

Sena'tsbea'mter, *sm.* urzędnik senacki od. senatu; Sena'tsbeſchlu'ß, *sm.* *Stw.* uchwała senatu.

Send, *sm.*, Se'nde, *sf.*, Se'ndgeri'cht, *sn.* sąd synodalny, duchowny.

Se'ndbote, *sm.* posłaniec; sługa do posyłki; Se'ndbrief, *sm.* list okólny; Se'nden, *va.* *irr.* (h.) (ſende, ſandte, geſandt) posyłać, posłać; wysłać; wyprawić; Se'nden, *sn.* ſ. Se'ndung; Se'nder, *sm.* ten, który co posyła; posyłający; Se'ndkoſten, *sf.* *pl.* koszta posyłki, przesyłki.

Sendo'mir, Sando'mir, *sn.* *Geog.* Sandomierz; von, aus —, *Geog.* Sandomierski.

Se'ndrichter, *sm.* sędzia duchowny, synodalny; -dſchreiben, *sn.* pismo okolne; Se'ndung, *sf.* posłanie, wysłanie kogo lub czego; poselstwo; posłannictwo czyje; posyłka, to co się posyła.

Se'nega=Wu'rzel, *sf.* *Ng.* korzenie indyczki Wirginiańskiéj.

Se'nes-, *a. Ng.* senesowy; Se'nesbau'm, Se'nnesbau'm, *sm. Ng.* drzewo senesowe; Se'nesblä'tter, Se'nnesblä'tter, *sn. pl.* liście senesowe; senes.

Senf, *sf. Ng.* gorczyca; —, *Kk.* musztarda; Senf-, *a. Ng.* gorczyczny; —, *Kk.* musztardowy; Se'nfbrühe, *sf. Kk.* zupa z musztardą; sos musztardowy; -fbüchſe, *sf.* puszka na musztardę od. z musztardą; -fgurke, *sf. Kk.* u gorka musztardowa; -fhändler, *sm.* musztardnik; -fkorn, *sn.* ziarnko gorczycy; -flöffel, *sm.* łyżka do musztardy; -fmühle, *sf.* młynek do (mielenia) gorczycy; -fnäpfchen, *sn. dim.* słoik na musztardę oder z musztardą; musztardniczka; -föl, *sn.* olej z gorczycy; -fpflaſter, *sn. Hlk.* plaster z gorczycy; synapizma; -fſame, *sm.* nasienie gorczycy; -fſauce, *Kk.* ſ. Se'nfbrühe, Se'nftunke; -fſchälchen, -fſchüſſelchen, *sn. dim. Kk.* musztardniczka; czarka na musztardę od. z musztardą.

Se'nfte, **Sä'nfte**, *sf.* lektyka; Se'nftenträ'ger, Sä'nftenträ'ger, *sm.* lektykarz.

Se'nfteig, *sm.* ciasto z gorczycą; synapisma; gorczycznik; -ftopf, -ftöpfchen, ſ. Se'nfnäpfchen; -ftunke, *sf. Kk.* sos musztardowy.

Se'ngemaſchi'ne, *sf.* machina do osmalania barwy.

Se'ngen, *va.* opalić, osmalić ao; przypalić, spalić z wierzchu; —, *vn.* (b.): — u. brennen, *palić; ogniem niszczyć, pustosyć wszystko; Se'ngerig, *a.* spalenizną trącacy; jak przypalony; — riechen spalenizną trącić; Se'ngeſtroh', *sn.* słoma do podpalania.

Se'nior, *sm.* senior.

Se'nkblei, ſ. Blei'loth; Se'nke, ſ. Se'nker.

Se'nkel, *sm.* sznurek, tasiemka do sznurowania (trzewików); ſ. a. Ble'iloth; Se'nkelna'del, *sf.* igliczka; Se'nkelſti'ft, *sm.* sztylcik do sznurka.

Se'nken, *va.* spuścić; eine Leiche in das Grab — spuścić ciało (umarłego) do grobu; die Fackel — spuścić pochodnią na dół; den Blick — spuścić oczy na dół; etwas in Vergeſſenheit —, *puścić co w niepamięć; — opuścić (na dół); den Kopf, das Haupt — zwiesić głowę; — zniżać (szpadę, chorągwie, salutując); —, *Gtn.* odkładać; odginać, kabłąkować w ziemię; ſich — spuszczać się; zniżać się; opadać; das Haupt ſenkt ſich auf die Bruſt głowa na pierś opada, zwiesza się; das Haus, die Wand ſenkt ſich dom, ściana zapada się w ziemię.

Se'nker, *sm.* niewód; —, *Gtn.* (Abſenker, Steckling) szczep odłożony.

Se'nkler, *sm.* tasiemkarz.

Se'nkrebe, *sf. Wb.* szczep winny odłożony; Se'nkrecht, *a.* pionowy; prostopadły; Se'nkung, *sf.* spuszczanie, zniżanie.

Se'nne, *sf.* ſ. Seh'ne; trzoda; —, *Ng.* (Pflanze) senes.

Se'nne, *sm. Ldw.* pasterz alpejski.

Senſa'l, 2c. ſ. Mä'kler, 2c.

Senſatio'n, *sf.* sensacya; wrażenie; ſ. a. Ei'ndruck.

Se'nſe, *sf.* kosa; Se'nſen-, *a.* — kosy; Se'nſenäh'nlich, Se'nſena'rtig, Se'nſenfö'rmig, *a.* kosowaty; kosisty; Se'nſenbei'nig, *a.* ** kosonogi; Se'nſengri'ff, Se'nſenſtie'l, *sm.* kosidło, trzonek u kosy od. do kosy; Se'nſenma'nn, *sm.* * ſ. Tod; —, *Kw.* ſ. Se'nſenträ'ger; Se'nſenſchmie'd, *sm.* kośnik; ten co kosy robi; Se'nſenträ'ger, *sm. Kw.* kosynier; Se'nſenträ'ger-, *a. Kw.* kosynierski.

Senſi'bel, ſ. Empfi'ndlich, Rei'zbar; Senſibilitä't, ſ. Empfi'ndlichkeit, Rei'zbarkeit.

Sente'nz, *sf.* sentencya, zdanie dane przy wyrokowaniu; zdanie moralną naukę w sobie zawierające; Sentenziö's, ſ. Si'nnreich.

Sentimenta'l, *a.* sentymentalny; Sentimentalitä't, *sf.* sentymentalność.

Separa't, *a.* osobny; odrębny; Separa'tfriede, *sm.* pokój osobny, odrębny, osobno zawarty; Separatio'n, *sf.* separacya, odłączenie; rozłączenie; rozłączenie się; Separati'ſt, *sm.* separatysta, nie trzymający z drugimi, do osobnéj sekty lub partyi należący; Separati'smus, *sm.* separatyzm; odłączanie się od drugich; Separi'ren, *va.* separować; odłączać; Separi'rte, *sf.* (Ehegeſchiedene) separatka.

Septe'mber, *sm.* Wrzesień; Septe'mber-, *a.* wrzesienny; wrześniony; Septembriſi'ren, *va.* * mordować, zabijać (jak we Francyi we Wrześniu 1792 roku).

Septemtriona'l, ſ. Nö'rdlich.

Septemvira't, *sn. Stw. Gsch.* septemwirat, rząd siedmiu.

Septenna'l, ſ. Sie'benjäh'rig.

Septe'tt, *sn. Tk. Bk.* septet.

Seque'ſter, *sn.*, Sequeſtratio'n, *sf. Rw.* sekwestracya; ſ. Beſchla'g; Seque'ſter, *Hlk.* część kości obumarła; Sequeſtra'tor, *sm. Rw.* sekwestrator; Sequeſtri'ren, *va.* sekwestrować.

Serai'l, *sn.* seraj; Serai'l-, Serai'ls-, *a.* serajowy.

Se'raph, *sm. Bibl. Kg.* seraf; serafin; anioł przedniéj rangi; Se'raphim, *pl.* serafinowie.

Sera'skier, *sm. Kw.* seraskier; naczelny wódz u Turków.

Serena'de, *sf. Tk.* serènada.

Sergea'nt, *sm. Kw.* sierzant.

Seriö's, ſ. Ernſt.

Serö's, *a. Hlk.* wodny; serowiczy; Seroſitä't, *sf. Htk.* wodnistość; serowatość.

Serpenti'n, Serpenti'nſtein, *sm. Ng.* serpentyn; von, aus —, Serpenti'nſtein-, *a. Ng.* serpentynowy.

Serva'nte, *sf.* serwantka.

Servela'twurſt, Cervela'twurſt, *sf. Kk.* salseson włoski.

Servi'ce, *sn.* serwis, garnitur sprzętów.

Servie'tte, *sf.* serweta.

Servi'l, *a.* *niewoliczny; —, *ad.* niewoliczno; Servilitä't, *sf.*, Servili'smus, *sm.* (ſerviler, knechtiſcher Geiſt, dgl. Geſinnung u. Verhalten), * duch od. umysł niewoliczny.

Servi'ren, *vn.* (h.) u. *va.* usługiwać; der Tiſch war ſervirt dano na stół, do stołu.

Serviteu'r, *sm.* serwitor; posługacz.

Servitu't, *sf. Rw.* (Zwangspflicht, Dienſtbarkeit, Grunddienſtbarkeit) służebność.

Se'ſam, *sm.*, Se'ſamkrau't, *sn. Ng.* ciemierzycznik; klein Seſamkraut, *Ng.* czuryło; Se'ſam-, Se'ſams-, Se'ſamkrau'ts-, *a. Ng.* ciemierzycznikowy.

Se'ſelkrau't, *sn. Ng.* koprownik; wielki kmin.

Se'ſſel, *sm.* krzesło; Se'ſſelchen, *sn. dim.* krzesełko; Se'ſſelfu'ß, *sm.* noga u krzesła; Se'ſſelleh'ne, *sf.* poręcz od krzesła; Se'ſſelma'cher, *sm.* stolarz co krzesła robi; Se'ſſelü'berzug, *sm.* powłoka na krzesło.

Se'ßhaft, ſ. A'nſäſſig.

Seſſio'n, *sf.* ſ. Si'tzung; Seſſio'ns-, *a.* ſ. Si'tzungs-.

Se'ſter, *sm.* garniec.

Se'tzart, *sf. Tk.* sposób kompozycyi (w muzyce).

Se'tzbaum, *sm. Gtn.* drzewko do sadzenia.

Se'tzei, *sn. Kk.* jaje sadzone.

Se'tzen, *va.* sadzać, posadzić; auf etwas — wsadzić na co; auf das Pferd — wsadzić na konia; den Hut auf den Kopf — wsadzić kapelusz na głowę; Jemandem den Degen an die Bruſt — przysadzić, przytknąć komu szpadę do piersi; Jemanden auf den Thron — osadzić kogo na tronie; ſich — siadać, siąść; ſich an den Tiſch — siąść przy stole; ſich auf das Pferd — wsiąść na konia; — stawiać, postawić; an etwas — przystawić do czego; den Fuß auf etwas — stąpić na co; ſich — postawić się; ſich an Jemandes Stelle — postawić się na czyjém miejscu, wystawić sobie, że się nim jest; — wystawić; klaść; położyć; ſein Vertrauen in Jemanden — położyć w kim zaufanie; —, *Gtn.* sadzić; in die Erde — wsadzić w ziemię, do ziemi; Jemanden in's Gefängniß — wsadzić kogo do więzienia; geſetzte Eier, *Kk.* jaja sadzone; — (anſetzen, anberaumen) wyznaczyć (dzień, godzinę, czas); Jemanden zum Vormund —, *Rw.* wyznaczyć kogo opiekunem; einen Preis auf Jemds. Kopf — wyznaczyć, przeznaczyć nagrodę za czyję głowę; — przypuszczać; wir wollen den Fall —, daß 2c. przypuśćmy ten przypadek, że itd.; geſetzt, daß 2c. przypuściwszy, że itd.; —, *Bchdr.* (Schrift, Buchſtaben, ein Manuſcript) układać pismo; unter die Zahl der Redner — umieścić między mowcami, w liczbie mowców; — wprawić kogo lub co w pewne położenie; Jemandem etwas in den Kopf —, * nabić komu czém głowę; ſich etwas in den Kopf — nabić sobie czém głowę; przybrać sobie co do głowy; ſeine Hoffnung auf Jemanden od. etwas — nadzieję pokładać w kim, w czém; ſeine Ehre, ſeinen Ruhm in etwas — honor, sławę zakładać na czém; ſein Vermögen daran — majątek ważyć na co; etwas in Noten —, *Tk.* muzykę do czego zrobić, ułożyć; ſich zur Ruhe — udać się na spoczynek, przestać urzędować, itd.; ſich mit Jemandem —, * układać się, ułożyć się z kim; ſich — (niedriger, weniger werden) opadać (woda, kurz, mgła, drożdże, męty od. fusy w płynie); ustawać się; ustać się (o płynie mętnym, drożdżach); ſich auf etwas —, * uwziąść się, uprzéć się na co; ſich wider etwas — opierać się czemu; ſich in Bewegung, in Marſch —, *Kw.* wyruszyć, wymaszerować, puścić się w drogę, w marsz; —, *vn.* (h.) sadzić, szybko biedz, jechać (konno), skakać; über einen Graben — przesadzić rów; über einen Fluß — przepłynąć, przeprawić się przez rzekę; — (Junge werfen) kocić się (o zającach itd.); es wird Streit —, *będzie kłótnia; es hat Prügel geſetzt,

*była trzepanka; was hat es gesetzt? cóż tam się wydarzyło? Se'tzen, *sn.* sadzenie; wsadzenie; ułożenie; układanie; układanie się; wyruszenie.

Se'tzer, *sm.* (Schriftsetzer) *Bchdr.* zecer, składacz pisma; drukskładnik; Se'tzer- (Schriftsetzer-), *a. Bchdr.* zecerski; Se'tzerloh'n, *sm.* zapłata zecerska od. zecerowi.

Se'tzfehler, s. Dru'ckfehler; Se'tzfisch, s. Se'tzkarpfen; -tzgarten, *sm. Gtn.* szkółka ogrodowa; -tzhamen, *sm.* kłomia; kłomla; -tzhammer, *sm.* młot do łupania żelaza; -tzhase, *sm. Jäg.* zajęczyca; -tzkarpfen, *sm.* karp' z narybku; -tzkasten, *sm. Bchdr.* kaszta zecerska; -tzkolben, *sm.* stempel do nabijania dział; -tzkunst, *sf. Tk.* (Composition) sztuka kompozycyi muzycznéj; -tzling, *sm. Gtn.* latorośl; płonka; rószczka do sadzenia; -tzlinie, *sf. Bchdr.* szczelina zecerska; -tzpflanze, *sf. Gtn.* rozsada; -tzrebe, *sf. Wb.* szczep winny do wsadzenia; -tzreiß, *sn.* szczep do sadzenia; -tzschäfer, *sm.* owczarz cudzéj trzody; -tzschiffer, *sm. Sw.* zastępca szypra; -tzteich, *sm.* sadzawka; staw zarybiony; -tzwage, *sf.* szyndwaga, ołowianka do wymierzania równości powierzchni; -tzweide, *sf.* wierzba sadzona; -tzzeit, *sf.* czas do sadzenia (drzew itd.); —, *Jäg.* czas kocenia się zajęcy, sarn i jeleni; -tzzweig, *sm.* gałązka do sadzenia.

Seu'che, *sf. Hlk.* zaraza; pomor; Seu'chen-, *a. Hlk.* pomorowy; zaraźny; Seu'chenjah'r, *sn.* rok pomorowy od. zaraźny; Seu'chensto'ff, *sm. Hlk.* materya pomorowa; żywioł zarazy.

Seu'fzen, *vn.* (h.) wzdychać; westchnąć; vor etwas — wzdychać z czego; nach Jemandem, nach etwas — wzdychać do kogo, do czego; über etwas — wzdychać na co od. nad czém; seufzend wzdychający.

Seu'fzer, *sm.* westchnienie; einen — ausstoßen westchnienie wydać; Seu'fzergetö'n, *sn.*, Seu'fzerha'll, *sm.* jęk.

Se'venbau'm, s. Se'benbau'm.

Se'xta, *sf.* seksta, szósta klasa (w szkole); Sexta'ner, *sm.* szóstoklasista.

Sexta'nt, *sm. Gl. Stk.* sekstant [(astronomiczny).

Sex'te, *sf. Tk.* seksta.

Sexte'tt, *sf. Tk.* sekstet.

Seyn, s. Sein (słowo).

Shawl, *sm. W.* szal.

She'rif, *sm.* szeryf (w Anglii), najwyższy urzędnik w Anglii.

Siby'lle, *sf. Alt.* sybila; *prorokini; alte —, *stare babsko; *stary grat; Sibylli'nisch, *a. Alt.* Sybiliński; die sibyllinischen Bücher, *Alt. Gsch.* księgi Sybilińskie.

Sibi'rien, *a. Geog.* Sybir, Sybior, Syberya; Sibi'rier, *sm. Geog.* Syberyjczyk; Sibi'risch, *a. Geog.* Syberyjski, Sybirski.

Sich, *pron.* (*Dativ* u. *Accusat.* v. Er, Sie, Es) się; siebie, sobie; sie sind sich alle gleich są sobie wszyscy równi; sie schämen sich wstydzą się; hier liegt, sitzt sich's weich tu się miękko leży, siedzi.

Si'chel, *sf.* sierp; — (Mond), sierpiasty, kosiasty księżyc; —, *Hlk.* sierpowaty wyrostek; Si'chel-, *a.* sierpowy; Si'chelbei'nig, Si'chelfü'ßig, *a.* mający nogi kabłąkowate; -chelfö'rmig, *a.* sierpowaty; -chelfroh'ne, *sf.* pańszczyzna z sierpem; -chelklee', *sm. Ng.* lucerna sierpkowata; -chelkru'mm, *a.* krzywy jak sierp; Si'cheln, *va. Ldw.* sierpem zrzynać; der Mond sichelt schon księżyc się już w sierp zamienia; Si'chelschmie'd, *sm.* kowal sierpowy; ten, co sierpy robi; -chelschnä'belig, *a. Ng.* sierpowaty dziób mający; -chelschnä'bler, *sm. Ng.* ptak sierpowaty dziób mający; -chelschni'tter, *sm. Ldw.* sierpożenca; -chelwa'gen, *sm. Kw. Alt.* wóz kosisty; wóz kosami uzbrojony.

Si'cher, *a.* bespieczny (überhaupt); vor Jemdm., vor etw. — bespiecznym być od kogo, od czego, od. ze strony itd.; ze względu na kogo, na co; —, *ad.* bespiecznie; die Wege — machen ubespieczyć drogi; Jemdn. — stellen, *zabespieczyć kogo; — zu Werke gehen bespiecznie się brać do rzeczy; nie puszczać się na niebespieczne rzeczy; Numero sicher, *§ bespiecznie; *nie narażając się; — (zuverlässig, bestimmt) pewny; eine sichere (feste, nicht zitternde) Hand haben, * mieć pewną rękę; —, *ad.* pewno; z pewnością.

Si'cherheit, *sf.* bespieczeństwo; etwas in — bringen, stellen, setzen zabespieczyć co; — leisten, * złożyć rękojmią; — pewność; mit — zu Werke gehen z pewnością brać się do rzeczy; Si'cherheitsbü'ndniß, *sn.* związek dla bespieczeństwa zawarty; -rheitska'rte, *sf.* karta bespieczeństwa; -rheitsla'mpe, *sf. Bw.* lampa zabezpieczająca od palnych gazów (entzündlichen Gasen) w kopalniach; -rheitspfa'nd, *sn.* zastaw dla bespieczeństwa dany; -rheitsröh're, *sf.* rurka zabespieczająca od przypadku; -rheitsventi'l, *sn. Mech.* klapa dla ochrony; ochronna u machin parowych klapa, ktorą zbyt ściśniona para wychodzi.

Si'cherlich, *ad.* zapewnie; pewno; z pewnością; — glauben bezpiecznie wierzyć.

Si'chern, *va.* zabespieczać; sein Haus gegen Feuer — zabespieczać dom od ognia; —, *Bw.* myć, oczyszczać; Si'cherste'llung, *sf.* zabespieczenie, zapewnienie czego.

Si'cherungsa'nstalt, *sf.* instytut zabespieczający; -rungsei'd, *sm. Rw.* przysięga zabespieczająca; -rungshau's, *sn.* dom kwarantany.

Si'chler, *sm. Ldw.* żniwarz sierpem żnący; —, *Ng.* gatunek ptaków.

Si'chling, Si'chelschnä'bler, *sm. Ng.* ptak z dzióbem sierpiastym.

Sicht, *sf.* widzenie; obaczenie; zobaczenie; ein Schiff in —, *Sw.* okręt na widzenie; nach Sicht, *H.* zaraz po okazaniu (wekslu wypłacić); auf zehn Tage —, *H.* do wypłaty w 10 dni po okazaniu; die Bank zahlt ihre Noten nach — baar aus, *H.* bank jest obowiązany wypłacać noty bankowe za okazaniem właścicielowi.

Si'chtbar, *a.* widzialny; widomy; widoczny, jawny; es ist —, daß 2c. widoczna oder jawna rzecz jest, że itd.; Si'chtbarkeit, *sf.* widzialność; widomość; widoczność; Si'chtbarlich, s. Si'chtbar; Si'chtbarma'chung, *sf.* uwidocznienie czego.

Si'chtbrief, *sm. H.* weksel wypłatny zaraz po okazaniu.

Si'chten, *va.* przesiewać; *czyścić; oczyszczać; przeczyszczać; Si'chten, *sn.* s. Si'chtung.

Si'chtig, s. Si'chtbar; —, *Hlk.* (Wunden), s. Entzü'ndlich.

Si'chtkorn, *sn.* cel u działa.

Si'chtlich, *a.* widzący; Jemanden vor seinen sichtlichen Augen betrügen oszukać kogo w żywe oczy; das geschah vor meinen sichtlichen Augen patrzałem własnemi oczyma na to jak się stało.

Si'chtung, *sf.* przesiewanie; *oczyszczanie.

Sici'lien, *sn. Geog.* Sycylia; Sicilia'ner, *sm. Geog.* Sycylijczyk; Sicilia'nerin, *sf. Geog.* Sycylijka; Sicilia'nisch, Sici'lisch, *a. Geog.* Sycylijski.

Si'ckern, *vn.* (h.) ciec (o naczyniach); —, (s.) ciec, wyciekać (o płynach); sączyć się.

Sie, *pron.* ona; *pl.* oni, one; Sie, *pron.* (in höflicher Anrede statt „Du" od. „Ihr"): Pan; Pani; Pan Dobrodziéj, Pani Dobrodziejka; Panna Dobrodziejka; Sie weinen, mein Herr? Pan Dobrodziéj płacesz? Sie waren schon gestern bei mir Pan był już wczoraj u mnie.

Sie, *sf. Ng.* (der weibliche Vogel) [samica.

Sieb, *sn.* sito (Haarsieb); przetak (Bastsieb); rzeszota (Drahtsieb); durch ein — lassen przez sito przepuścić; Wasser im Siebe tragen wollen, s. Schö'pfen; Sieb-, *a.* sitowy; Sie'bbeutel, *sm.* worek do przesiewania; Sie'bboden, *sm.* dno sita; Sieb'chen, *sn. dim.* sitko; Sie'ben, *va.* siać; przesiewać; Sie'ben, *sn.* sianie; przesiewanie.

Sie'ben, *a. num.* siedm; siedmiu; siedmioro; die — siódemka; siedm; die böse Sieben, ** złośliwa kobieta; *baba sekutnica; Sie'ben-, *a. num.* siedmio—; Sie'benblä'tterig, *a.* siedmiolistny.

Sie'benbü'rgen, *sn. Geog.* Siedmiogród; Siedmigród; Sie'benbü'rge, Sie'benbü'rger, *sm. Geog.* Siedmiogrodzanin; Sie'benbü'rgin, Sie'benbü'rgerin, *sf. Geog.* Siedmiogrodzianka; Sie'benbü'rgisch, Sie'benbü'rger-, *a. Geog.* Siedmiogrodzki.

Sie'bene'ck, *sn. Gl.* siedmiokąt; Sie'bene'ckig, *a.* siedmiokątny.; Sie'bener, *sm. Rk. etc.* siódmak; Siebenerlei', *a.* siedmioraki; —, *ad.* siedmiorako; Sie'benfa'ch, Sie'benfä'ltig, *a.* siedmiorny; siedm razy taki; -benfingerkrau't, *sn. Ng.* kurze ziele; -bengesti'rn, *sn. Stk.* baby; dżdżownice; -benhe'rr, *sm. Stw. Gsch.* heptarcha; -benhe'rrschaft, *sf. Stw. Gsch.* heptarchia; -benhu'ndert, *a. num.* siedmset; -benhundertjäh'rig, *a.* siedmsetletni; -benhu'ndertma'l, *ad.* siedmset razy; siedmkroć; -benhu'ndertster, *a. num.* siedmsetny; -benjäh'rig, *a.* siedmioletni; der siebenjährige Krieg, *Gsch.* siedmioletnia wojna; -benma'l, *a.* siedm razy; siedmkroć; -benma'lig, *a.* siedmkrotny; -benschlä'fer, *sm. pl. Gsch. Kg.* siedmiu braci śpiących; —, *śpioch; —, *Ng.* s. Bi'lchmaus; -benste'rn, *Ng.* s. Mei'erblu'men; Sie'benstü'ndig, *a.* siedmiogodzinny; -bentau'send, *a. num.* siedm tysięcy; -bentau'sendster, *a. num.* siedmiotysiączny; -benteha'lb, *ad.* półsiódma; -bentel, *sn. Rw.* siódma część; drei — trzy siódme; -bentens, *ad.* po siódme; -benter, *a. num.* siódmy; -benwö'chig, *a.* siedmio-

tygodniowy; -benzeh'n, &c. s. Sie'bzehn, &c.; -benzig, &c. s. Si'ebzig.

Sie'bmacher, *sm.* przetacznik; sitarz; Sie'bmacher-, Sie'bmachers-, *a.* sitarski; Sie'bmacherin, Sie'bmachersfrau', *sf.* sitarko; Sie'bmacherha'ndwerk, *sn.* sitarstwo; Sie'btuch, *sn.* pytel, pytlik, worek siatkowy; Sie'bwerk, s. Ha'rfe.

Sie'bzehn, *a. num.* siedmnaście; siedmnastu; siedmnaścioro; — enthaltend siedmorastny; Sie'bzehn-, *a.* siedmnasto—; Sie'bzehner, *sm.* siedmnastoletni chłopak; siedemnastka; liczba 17; *wino z 17. roku; Sie'bzehnjäh'rig, *a.* siedmnastoletni; Sie'bzehnma'lig, *a.* siedmnastokrotni; Sie'bzehntel, *sn. Rk.* jedna siedemnasta (część); Sie'bzehntens, *ad.* po siedemnaste; Sie'bzehnter, *a. num.* siedemnasty.

Sie'bzig, *a. num.* siedmdziesiąt; siedmdziesięciu; siedmdziesięcioro; Sie'bziger, *sm.* siedmdziesiątletni starzec; Sie'bzig-, *a.* siedmdziesięcio—; Sie'bzigjäh'rig, *a.* siedmdziesięcioletni; siedmdziesiątletni; Sie'bzigma'l, *ad.* siedmdziesiąt razy; Sie'bzigster, *a. num.* siedmdziesiąty.

Siech, *a.* słaby; słabowity; niezdrów; niedomagający; cherlający; — sein cherlać; niedomagać; nie być zupełnie zdrowym; kwękać; sieches Leben cherlackie zdrowie; siecher Körper ciało niezdrowe od. chorowite; Sie'chbett, *sn.* łoże choroby od. niemocy; Sie'chen, *vn.* (h.) cherlać; Sie'chen, *sn.* cherlanie; Sie'chhaus, *sn.* spital dla chorych; Sie'chheit, s. Krä'nklichkeit, Kra'nkheit; Sie'chling, *sm.* cherlak; charłak; Sie'chtage, *sm. pl.* dni choroby; stete — haben ustawicznie kwękać; Sie'chthum, *sn.* s. Kra'nkheit, Krä'nkeln.

Sie'de, &c. s. Hä'ckerling, &c.

Sie'de-, *a.* warzelny.

Sie'delho'f, *sm.* gospodarstwo chłopskie, dom z gruntem itd.; Sie'deln, *vn.* (h.) osiąść gdzie; być gdzie osiadłym.

Sie'den, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (siede, siedete u. sott, gesiedet u. gesotten) warzyć, gotować; —, *vn. irr.* (h.) warzyć się; siedend wrzący; kipiący; siedendes Wasser wrząca woda; ukrop; war; siedend heiß gorący jak ukrop; Sie'den, *sn.* warzenie, wrzanie, wrzenie; Sie'depfa'nne, *sf.* rynka warzelna; Sie'depu'nkt, *sm.* punkt warzenia się; Sie'der, *sm.* warzyciel; warzelnik; Siederei', *sf.*, Sie'dehaus, *sn.* warzelnia.

Sieg, *sm.* zwycięstwo; wygrana; der — ist unser nasza wygrana; den — erfechten dobić się zwycięstwa; den — über Jemanden erhalten, erlangen, erringen, davon tragen zwycięstwo odnieść, otrzymać nad kim; blutiger — krawe zwycięstwo.

Sie'gel, *sn.* pieczęć; pieczątka; ein — stechen wyryć pieczęć; das — aufdrücken wycisnąć pieczęć; einer Sache das — aufdrücken, *przypieczętować co, utwierdzić; Jemandem etwas unter dem — der Verschwiegenheit anvertrauen, *powierzyć komu co z warunkiem zachowania ściśléj tajemnicy; Sie'gel-, *a.* (Pe'tschafts-) pieczętny; Sie'gelbewah..er, *sm. Stw.* Pieczętarz; Kanclerz; -gelerde, *sf. Ng.* glinka; -gelfä'hig, *a.* mająca prawo używania pieczęci (urzędowéj); -gelgebüh'r, *sf.*, -gelge'ld, *sn.* opłata od pieczęci; pieczętne; -gelha'mmer, *sm.* młotek do przybijania pieczęci; -gelka'psel, *sf.* futerał na pieczątkę; -gelku'nde, *sf.* nauka o pieczęciach (dawnych); -gella'ck, *sm.* lak do pieczętowania; -gella'ckfabri'k, *sf.* fabryka laku; -gella'ckfabrika'nt, *sm.* fabrykant laku; -gella'ckstange, *sf.* laska laku; -gello's, *a.* u. *ad.* bez pieczęci; -gelmä'ßig, s. Sie'gelfä'hig; Sie'geln, *va.* pieczętować co; Sie'gelpre'sse, *sf.* maszyna do pieczętowania; -gelri'ng, *sm.* pierścień z pieczątką; -gelste'cher, s. Petschie'rstecher; -gelwa'chs, *sn.* wosk na pieczęci; -gelzei'chen, *sn.* znak pieczęci.

Sie'gen, *vn.* (h.): über Jemanden — zwyciężyć, pokonać kogo; Sie'ger, *sm.* zwycięzca; — über Jemanden zwycięzca kogo; Sie'ger-, Sie'gers-, *a.* zwycięski; zwicięzki; Sie'gerde'gen, *sm.*, -gerschwe'rt, *sn.* oręż zwycięzki; -gergewa'lt, *sf.* moc, władza zwycięzcy; Sie'gerin, *sf.* zwyciężycielka; Sie'gerkro'ne, *sf.* wieniec zwycięzki; -gersto'lz, *sm.* duma zwycięzcy.

Sie'ges-, Sieges-, *a.* zwycięzki; zwycięzny; tryumfalny; Sie'gesau'fzug, *sm.* pochód zwycięzki od. tryumfalny; -gesbo'gen, s. Triu'mphbogen; -gesde'nkmal, *sn.* pomnik zwycięstwa; -gesehre, *sf.* cześć zwycięzcy; -gesfah'ne, *sf.* chorągiew zwycięzka; Sie'gesfei'er, -gesfei'erlichkeit, *sf.*, -gesfe'st, *sn.* obchód zwycięstwa; uroczystość z powodu odniesionego zwycięstwa; -gesfü'rst, *sm.* zwycięzki monarcha; -gesgeno'ß, *sm.* uczestnik zwycięstwa; -gesgeprä'nge, *sn.* tryumf; tryumfalny obchód zwycięstwa; -gesgerü'cht, *sn.* odgłos zwycięstwa; -gesgesa'ng, *sm.* śpiew zwycięzki; -gesgeschrei', *sn.* okrzyk zwycięzki; Sie'gesglü'ck, *sn.* szczęście, które zwycięstwo przynosi; -gesgo'tt, *sm. Myth.* bóg od. bożek zwycięstwa; -gesgö'ttin, *sf. Myth.* bogini zwycięstwa; -gesha'nd, *sf.* zwycięzka ręka; -gesheer, *sn.* zwycięzkie wojsko; -geshe'ld, *sm.* bohater zwycięstwa; -gesju'bel, *sm.* radosne okrzyki zwycięzkie; -geskra'nz, -geskro'ne, s. Sie'gerkro'ne; -geslauf, *sm.* bieg, ciąg, ciągły postęp zwycięstwa; -geslie'd, *sn.* pieśń zwycięzka; -geslo'rbeer, *sm.* *zwycięzki wawrzyn; -gesmah'l, *sn.* biesiada zwycięzcom wyprawiona; -gesna'chricht, *sf.* wieść o zwycięstwie; -geso'pfer, *sn.* ofiara zwycięstwa; -gespra'cht, *sf.* świetność zwycięstwa; -gesprei's, *sm.* nagroda zwycięstwa; -gesrau'b, *sm.* wydarcie komu zwycięstwa; -gesrau'sch, *sm.* szał zwycięstwa od. zwycięski; -gesre'cht, *sn.* prawo zwycięzcy od. zwycięzcy; -gesruh'm, *sm.* chwała zwycięska; -gessäu'le, *sf.* kolumna na pamiątkę zwycięstwa; -gessto'lz, *a.* dumny zwycięstwem; —, *sm.* duma zwycięzcy; -gessu'cht, *sf.* pragnienie, żądza zwycięstwa; -gesta'g, *sm.* dzień odniesionego zwycięstwa; -gestho'r, *sn.* zwycięska od. tryumfalna brama; -gestru'nken, *a.* upojony zwycięstwem; -geswa'ffen, *sf. pl.* zwycięska broń; -geszei'chen, *sn. pl.* oznaki zwycięstwa; -geszu'g, *sm.* tryumfalny wjazd od. pochód zwycięzcy od. zwycięzców.

Sie'ggekrö'nt, *a.* zwycięstwem uwieńczony; Sie'ghaft, s. Sie'greich; -glos, *a.* u. *ad.* bez zwycięstwa.

Sie'gmannskraut, Sie'gmarskraut, *sn.*, Sie'gmannswu'rz, Sie'gmundswu'rzel, *sf. Ng.* zygmarek; ślaz dłoniasty; topolówka.

Sie'gmund, s. Si'gismund.

Sie'gprahlen, *vn.* (h.) chełpić się ze zwycięstwa; Sie'greich, *a.* zwycięski; Sie'gtrunken, s. Sie'gestrunken.

Sie'gwartisi'ren, *vn.* (h.) *romansowo rozwodzić żale swoje.

Sie'gwurz, s. Sie'gmannskrau't.

Siel, *sn.* szluza pod groblą.

Sie'le, *sf.*, Sie'len, *sf. pl.* szory (na konie).

Siep! Siep! *int.* taś, taś, taś! (wabiąc kaczki).

Sie'zen, *va.* panać kogo, mówić do niego Sie (nie Du) Pan.

Signa'l, *sn.* sygnał; znak; hasło (jakie sobie dają okręty); Signali'ren, *va.* dać znak.

Signaleme'nt, *sn.* rysopis.

Signalisi'ren, *va.* odznaczyć.

Signatu'r, *sf.* sygnatura, znak na czém dany.

Signe't, *sn.* sygnet, pierścień z pieczątką.

Significatio'n, s. Bedeu'tung;

Significi'ren, *va.* dać komu co poznać.

Signi'ren, s. Bezei'chnen.

Si'lbe, Sy'lbe, *sf. Spl.* sylaba; zgłoska; *słowo; Silben (Sylben) stechen, klauben, *dłubać nad sylabami, *drobiazgowo rzeczy rozbierać; Si'lbenklauber, -benstecher, *sm.* *dłubacz wyrazów; -benstecherei', *sf.* dłubanina wyrazów; -benmaa'ß, *sn. Spl. Dtk.* iloczas zgłosek; -benrä'thsel, *sn.* szarada; -benste'cher, -benstecherei', s. Si'lbe, Sy'lbe; -benwei'se, *a.* u. *ad.* zgłoskami, sylabami.

Si'lber, *sn. Ng. Bw.* srebro (überhaupt); auf — speisen jeść na srebrze; — verarbeiten srebro przerabiać; in — eingefaßt oprawiony w srebro; Si'lber-, *a.* srebrny; Si'lberade'r, *sf. Bw.* żyła srebrna od. srebra; Si'lberarbeit, *sf.* robota ze srebra; -rarbeiter, *sm.* złotnik srebrne sprzęty robiący; -rau'flösung, *sf. Schdk.* solucya srebra; -rbach, *sm.* *srebrny strumyk; -rbä'r, *sm. Ng.* niedźwiedź srebrzysty; -rba'rre, *sf.*, -rba'rren, *sm. Httk. H.* sztaba srebra; -rbeble'cht, *a.* srebrną blachą obity; -rbeblü'mt, *a.* w srebrne kwiaty wyszywany; -rbede'ckt, -rbeklei'det, *a.* srebrem okryty; w srebro przybrany; -rbe'rg, *sm. Bw.* góra srebrna, srebro w sobie mieszcząca; -rbe'rgwerk, *sn.* kopalnia srebrna; -rbeschi'ldet, *a.* zbrojny w srebrną tarczę; -rbeschla'g, *sm.* okucie srebrne; srebrna skówka; -rbeschu'ppt, -rbeschwi'ngt, -rbespo'nnen, *a.* srebrnołuski; srebrnoskrzydłaty; srebrem osnuty; -rbi'ld, *sn.* srebrny obraz; -rbla'nk, -rbla'ß, *a.* jasny, blady jak srebro; -rbla'tt, -rblä'ttchen, *sn. dim.* s. Bla'ttsilber; —, *Ng.* s. Si'lberblu'me; — srebrny liść; -rblä'tterig, *a.* srebrnoliści; -rble'ch, *sn.* blacha srebrna; -rbli'ck, *sm. Bw. Httk.* krzepnięcie tópiącego się srebra; *prędko przemijająca świetność; -rbli'nkend, *a.* błyszczący jak srebro; -rblu'me, *sf. Ng.* miesięcznik trwały; srebrny kwiat; -rblu'mig, *a.* srebrnokwiaty; srebrnokwiecisty; -rbrau't, *sf.* *panna młoda obchodząca srebrne wesele; -rbräu'tigam, *sm.* *pan młody obcho-

dzący srebrne wesele; Si'lberbrennerei', sf. Httk. huta gdzie srebro wypalają; -rbre'nnofen, sm. Httk. piec do wypalania srebra; -rbu'chstabe, sm. srebrna głoska; -rbu'ckel, -rbü'rste, s. Si'lberbu'sch; -rdie'ner, sm. służący do srebra, który srebro stołowe ma pod dozorem; -rdrah't, sm. srebrny drót; -rdru'ck, sm. druk srebrny (t. j. srebrném pismem); -rdurchwe'bt, -rdurchwi'rkt, a. srebrem przerabiany; -re'rz, sn. Bw. ruda srebrna; -rfa'den, sm. srebrna nitka; -rfa'rbe, sf. srebrny kolor; srebrna farba (do malowania); -rfa'rbig, a. srebrnego koloru; srebrzysty; -rfli'mmer, sm. blask srebra; -rflu'ß, sm. rzéka srebrem płynąca; -rgefa'ßt, a. w srebro oprawny; -rgefie'dert, a. srebrnopióry; -rgeflo'chten, a. ze srebra upleciony; -rgeflü'gelt, a. srebrnoskrzydłaty; -rgeha'lt, sm. ilość srebra zawartego w kruszcu; -rgeklei'det, a. srebrnoszaty; -rge'ld, sn. srebrne pieniądze; -rgelo'ckt, a. srebrne loki mający; -rgerä'th, -rgeschi'rr, sn. srebrne sprzęty od. naczynia; -rgeschmei'de, sn. fermoar ze srebra; -rgesti'ckt, -rgewe'bt, a. srebrem haftowany; ze srebra tkany; -rgla'nz, sm. blask srebra; -rglä'nzend, a. błyszczący od srebra; -rglä'tte, sf. Bw. Httk. glejta srebrna; -rgro'schen, sm. Mzk. srebrny grosz; srebrnik; -rgru'be, sf. Bw. kopalnia srebra; -rgru'nd, sm. tło srebrne; -rgu'lden, sm. Mzk. złoty Niemiecki w srebrze (cztery złote polskie); -rhaa'r, sn. *srebrny włos; -rhaa'rig, a. *srebrnowłosy; -rha'ltig, a. Ng. Bw. srebro w sobie zawierający; -rha'ndel, sm. handel srebrami; -rhau'fen, sm. kupa srebra; -rhe'll, a. jasny jak srebro; srebrny dźwięk mający; -rho'chzeit, sf. srebrne wesele (po 25 latach powtórzone); -rka'mmer, sf. komora od. izba na srebro (srebrne sprzęty, naczynia, itd.); -rkä'mmerer, sm. Stw. szambelan przełożony nad srebrami dworskiemi; -rkie's, sm. Bw. Httk. gruby piasek srebrny; -rkla'ng, sm. srebrny dźwięk; -rklu'mpen, sm. Bw. bryła srebra; -rko'rn, sn. Bw. ziarnko srebra; -rkra'm, sm. srebrny kram (w którym srebra sprzedają); -rkra'nz, sm. srebrny wieniec; -rkrau't, sn. Ng. srebrnik; białawiec; -rkro'ne, sf. korona srebrna; -rkrysta'll, sm. Ng. Bw. srebro krystalizowane; -rku'chen, sm. Httk. srebro na cegiełkę stopione; -rla'den, sm. H. sklep, w którym srebra sprzedają; -rlah'n, sm. W. lama srebrna; -rla'ke, sf. lok srebrzysty; -rlau'b, sn. *srebrzyste liście; -rlau't, sm. *brzmienie dźwięk srebra naśladujące; -rlau'te, sf. *lutnia srebrnobrzmiąca; -rle'der, sn. srebrzysta skóra; -rli'ng, sm. Mzk. srebrnik (srebrny pieniądz); -rlo'cke, sf. srebrzysty lok; -rmi'ne, sf. Bw. mina srebrna; -rmü'nze, sf. Mzk. srebrna moneta; Si'lbern, a. srebrny; ächt — szczerosrebrny; Si'lbern, va. srebrzyć; Si'lberpapie'r, sn. srebrny papier; -rpa'ppel, sf. Ng. topola biała; -rpro'be, sf. Httk. Schdk. próba srebra; -rqua'ste, sf. srebrny kutas; -rque'll, sm. *srebrzyste źródło; -rre'gen, sm. *srebrny deszcz; -rrei'ch, a. bogaty w srebro; obfity w srebro; -rrei'n, a. czysty jak srebro; -rri'ng, sm. srebrny pierścień; -rro'lle, sf. rulon srebrnych pieniędzy; -rro'se, sf. srebrna róża; -rru'bel, sm. Mzk. rubel srebrny od. w srebrze; -rschau'm, sm. gąszcz srebrny; piana srebrna; -rschei'be, sf. (*des Mondes) szyba srebrna księżyca; -rschee're, sf. nożyce do krajania srebrnéj blachy; -rschla'g, sm. *srebrnodźwięczny śpiew (słowika); -rschlä'ger, sm. złotnik kujący srebrne blaszki; -rschmie'd, s. Si'lbera'rbeiter; -rschnee', sm. *srebrny śnieg; -rschnu'r, sf. srebrny sznurek; -rschra'nk, sm. szafa na srebro; -rschri'ft, sf. srebrne pismo; -rschu'ppig, a Ng. srebrnołuski (o rybie, itd.); -rservi'ce, sn. srebrny serwis; -rsta'nge, sf. Httk. sztaba srebra; -rsti'cker, sm. hafciarz srebrem wyszywający; -rstickerei', sf. wyszywanie srebrem; -rsti'ckerin, sf. hafciarka srebrem wyszywająca; -rsti'mme, sf. *srebrny głos (t. j. dźwięczny); -rsto'ff, sm. W. srebrogłów; -rsto'ffen, a. srebrogłowy, srebrolity (t. j. srebrem tkany); -rstro'm, s. Si'lberflu'ß; -rstu'fe, sf. Bw. bryła srebrnéj rudy; -rte'ppich, sm. kobierzec srebrem przerabiany; -rtha'ler, sm. Mzk. talar srebrny; -rti'sch, sm. stół do sreber; -rto'n, sm. srebrny ton (t. j. dźwięczny); -rtre'sse, sf. srebrny galon; -rtro'ddel, sf. srebrny bulion; -rwaa're, sf. srebrny towar; -rwa'gen, sm. srebrzysty wóz; -rwa'sser, sn. srebrzysta woda; -rwei'de, sf. Ng. wierzba biała; -rwei'ß, a. biały jak srebro; -rwei'ße, sf. srebrzysta białość; -rzeu'g, sn. srebra, *srebrne sprzęty; -rzi'mmer, s. Si'lberka'mmer.

Sile'n, sm. npr. Myth. Sylen (towarzysz Bachusa).

Sile'ne, Ng. s. Lei'mkraut.

Si'lge, sf. Ng. dzięgiel.

Silhoue'tte, sf. Mal. sylwetka; Silhouetti'ren, va. sylwetować kogo, sylwetkę jego zrobić.

Silk, sm. pietruszka.

Si'meon, sm. npr. Szymon; Simeon's u. Juda's Fest macht die Wege harsch u. fest, *na Szymona Judy, spodziewaj się grudy.

Si'mmer, sn. miara dwugarncowa na zboże. [kupstwo.

Simonie', sf. symonia, święto-

Si'mpel, Simplicitä't, Simplifici'ren, s. Ei'nfach, Ei'nfältig, Ei'nfachheit, Verei'nfachen.

Sims, sm. Bk. gzyms; Sims-, a. Bk. gzymsowy; Sim'skachel, sf. gzymsowy kafel (na gzyms); Si'msstein, sm. Bk. gzymsowy kamień.

Si'mson, sm. npr. Samson.

Si'mswerk, sn. Bk. gzemsy.

Simulatio'n, sf. udawanie; Simuli'ren, va. udawać; simulirt udany, pozorny, na pozór zrobiony.

Simulta'n, a. wspólny.

Si'na, sn. Geog. (China) Chiny; Si'naa'pfel, s. Apfelsi'ne.

Sine'se, rc. s. Chine'se, rc.

Si'ngakademie', sf. akademia śpiewu; Si'nganstalt, sf. instytut śpiewu; Si'ngbar, a. dający się śpiewać; -gbaß, sm. Tk. bas do śpiewu; basowy głos; -gchor, sn. chór śpiewających; —, sm. chór dla śpiewaków; -geku'nst, sf. sztuka śpiewania.

Si'ngen, vn. u. va. irr. (h.) (singe, sang, gesungen) śpiewać; nach Noten —, Tk. śpiewać z nót; zum Clavier —, Th. śpiewać przy fortepianie; —, *gwizdać (jak kula w powietrzu); *świstać (jak strzała puszczona); *syczéć (jak garnek, w którym się co gotuje); die Ohren singen, *dzwoni w uszach; —, *(rühmen) opiewać; Jemandem —, *(ihn loben, rühmen) śpiewać na czyję cześć; Jemandem Dank — wdzięczność komu śpiewem wynurzać; Si'ngen, sn. śpiewanie; Si'ngepu'lt, sn. Tk. pulpit do śpiewania; Si'nger, s. Sä'nger; Si'nghaus, sn. śpiewalnia; -ginstitu't, s. Si'nganstalt; Si'ngsang, sm. iron. śpiewanina; Si'ngschauspiel, Si'ngspiel, sn. Sb. Tk. opera; -gspieler, sm. Sb. operzysta; -gschule, sf. szkoła śpiewu; -gstimme, sf. głos śpiewny, do śpiewania zdatny; -gstück, sn. Tk. kantata; śpiew; sztuka ułożona do śpiewu; -gstunde, sf. lekcya śpiewu.

Singula'r, s. Ei'nzahl; Singularitä't, sf. osobliwość.

Si'ngvogel, sm. Ng. ptak śpiewający, śpiewny; -gweise, sf. Tk. melodya; nóta do śpiewania.

Si'nken, vn. irr. (s.) (sinke, sank, gesunken) paść; Jemandem zu Füßen — paść komu do nóg; *opadać (jak ręce, głowa, mgła, nieczystość w płynie); zu Boden — opadać na dno; — spadać; bis auf den Grund — spadać aż na dno; — wpaść; — (sich senken) zapadać się (jak dom na słabym gruncie); — zniżać się, spadać (jak ton w śpiewaniu); — (untergehen) zanurzać się, tonąć (jak okręt); in einem tiefen Schlummer — twardo zasnąć; in Ohnmacht — zemdléć; unter das Thier —, *stanąć, upodlić się niżéj zwierzęcia; bist du so tief gesunken? *takżeś to bardzo upadł, poniżył się? — lassen upuścić (na ziemię); opuścić (ręce, głowę); den Muth — lassen stracić odwagę od. serce; *zwątpić; —, va. Bw.: einen Schacht — szyb w głąb kopać.

Sinn, sm. zmysł; in die Sinne fallen podpadać pod zmysły; — (Verstand) rozum; zmysły duszy; bei Sinnen sein być przy zdrowych zmysłach, przy dobrym rozumie; miéć przytomność umysłu; von Sinnen kommen odejść od rozumu; stracić przytomność umysłu; von Sinnen, nicht wohl bei Sinnen sein nie być przy zdrowym rozumie; viel Köpfe, viel Sinne, *co głowa, to rozum; — (Begriff, Verständniß) für etwas talent, zdatność do czego; gust do czego; naturalny pociąg; upodobanie w czém; er hat keinen — für die Musik, *jego muzyka nie bawi; *nie gustuje w niéj; — für das Schöne gust; czucie piękności; — myśl, zdanie; — myśl, myślenie o czém; es kam mir in den — przyszło mi na myśl; etwas im Sinne haben miéć co na myśli; das liegt mir stets im Sinne to mi zawsze stoi na myśli, siedzi w głowie, zaprząta myśl moję; sich etwas aus dem Sinne schlagen wybić się co z głowy; das war gar nicht mein — o tém nie myślałem wcale; *wcale nie tak myślałem; aus den Augen, aus dem Sinn, *co z oczu (z głowy), to i z myśli; — myśl, zamiar; etwas Böses im Sinne haben, *miéć coś złego na myśli; auf, bei seinem Sinne bleiben, beharren, verharren, *przy swojém obstawać, upierać się; Jemandem durch den — fahren, *przezwyciężyć czyj upór; *przeprzeć kogo; — myśl, *humor; — myśl, chęć, życze-

nie; es geht nicht immer nach unserem —, *nie zawsze idzie po myśli, podług życzenia; seinen — auf etwas richten, stellen myśli (chęci) zwrócić, skierować na co; laß dir das nicht in den — kommen! niech ci się nie zachciewa (nie zachce) tego! — (Bedeutung) znaczenie, myśl, sens; treść; ich kann den — dieser Stelle nicht errathen nie mogę odgadnąć myśli tego miejsca; in diesem Sinne w tym sensie, w téj treści; was ist der langen Rede kurzer —? jakaż myśl (treść) téj długiéj mowy? es ist in dem ganzen Spiel kein rechter —, *w téj całéj grze nie ma sensu; — (Gedanke) umysł; Sinn-, Si'nnes-, *a.* zmysłowy.

Si'nnbega'bt, *a.* obdarzony zmysłami; Si'nnbild, *sn.* obraz zmysłowy; symbol; wyobrażenie czego zmysłowe; alegorya; Si'nnbildlich, *a.* symboliczny; rzecz zmysłowo przedstawiący; alegoryczny; Si'nnen, *vn. irr.* (h.) (sinne, sann, gesonnen) myśléć; über etwas — zastanawiać się nad czém; — rozważać co; hin u. her — przemyśliwać; myśléć i myśléć; myśléć na różne strony; bić się z myślami; auf etwas — myśléć o czém (chcąc wymyślić); Si'nnendu'rst, *sm.* *pragnienie zmysłowe; -nenei'ndruck, *sm.* wrażenie zmysłowe; -nenfe'ssel, *sf.* *więzy zmysłowe; -nengenu'ß, *sm.* rozkosz zmysłowa; -nenglü'ck, *sn.* zmysłowe szczęście; -nenkne'chtschaft, *sf.* niewola zmysłowa; -nenku'nst, *sf.* sztuka zmysłowa; -nenleh're, *sf.* nauka o zmysłach; -nenorga'n, s. Si'nnenwe'rkzeug; Si'nnenrau'sch, *sm.* szał zmysłowy; -nenrei'z, *sm.* powab zmysłowy; Si'nnenskla've, *sm.* niewolnik zmysłów; -nentau'mel, *sm.* upojenie zmysłów; -nentäu'schung, *sf.* złudzenie zmysłów; -nentru'g, *sm.* omamienie zmysłów; -nenwah'n, s. Si'nnentäuschung; -nenwei'de, *sf.* *rozkosz dla zmysłów; -nenwe'lt, *sf.* zmysłowy świat; -nenwe'sen, *sn.* istota zmysłowa; -nesä'nderung, *sf.* odmiana sposobu myślenia; nawrócenie się; -nesa'rt, *sf.* charakter (człowieka); -neskra'ft, *sf.* moc zmysłów; -nestäu'schung, s. Si'nnentäu'schung; Si'nngedi'cht, *sn. Dtk.* epigram; epigrama; -ngedi'chtlich, -ngedi'chts-, *a.* epigramatyczny.

Si'nngrün, s. I'mmergrü'n.

Si'nnig, *a.* zmyślny; sprytny; umiejący sobie dać radę; *przytomny; będący przy zmysłach; rozumny; rozsądny; rostropny; treściwy; — (witzig, geistreich) dowcipny; -nigkeit, *sf.* zmyślność; rozsądność; treściwość; dowcipność.

Si'nnlich, *a.* zmysłowy; —, *ad.* zmysłowo; Si'nnlichkeit, *sf.* zmysłowość; zmysłowa część człowieka; zmysłowe wrażenia, pochuci; der — fröhnen, ergeben sein zmysłom dogadzać; za zmysłowością ubiegać się; zu viel — haben za nadto zmysłom dogadzać.

Si'nnlos, *a.* u. *ad.* bezzmysłowy; bez zmysłów; nierozumny, nierozsądny; bez znaczenia (wyraz); bez sensu, bez myśli (zdanie); sinnloses Spiel gra bez sensu; Si'nnlosigkeit, *sf.* bezzmysłowość; brak rozumu, rozsądku; brak sensu od. myśli.

Si'nnpflanze, *sf. Ng.* (Mimose) czułek. [dowcipu; trafny.

Si'nnreich, *a.* dowcipny; pełen

Si'nnrückhalt, *sm.* myśl ukryta, tajna, niewyjawiona; -nschluß, *sm. Philos.* wniosek w sylogizmie; Si'nnspruch, *sm.* przypowieść; sentencya; zdanie trafne, treściwe, moralne; -nsprüchlich, *a.* przypowieściowy; -nverwa'ndt, *a.* bliskoznaczny (wyraz); jednoznaczny; równoznaczny; -nverwa'ndtschaft, *sf.* jednoznechność, równoznaczność; Si'nnvoll, *a.* pełen treści; -nwerkzeug, *sn.* narzędzie zmysłowe; organ zmysłowy.

Sintema'l, *conj.* † bo; gdyż; ponieważ; s. a. Weil.

Si'nter, *sm.* zendra (która przy kuciu rozpalonego żelaza odpada); —, *Ng.* s. Tro'pfstein; Si'ntern, *vn.* (h.) ciec (o płynie); Si'nterwa'sser, *sn.* woda stalaktytowa. [wstawa.

Si'nus, *sm. Gl.* półcieńciwie;

Si'ppe, *sf.*, Si'ppen, *sf. pl.*, Si'ppschaft, *sf.* pokrewieństwo; krewni; rodzina; —, *iron.* koterya, klika.

Si're, *sm.* (Anrede an gekrönte Herrscher) Najjaśniejszy Panie!

Sire'ne, *sf.* syrena; piersiopławka; Sire'nen-, *a.* — syreny; — syren; Sire'nengesa'ng, *sm.*, -nenlie'd, *sn.* śpiew, pieśń syreny.

Si'rop, s. Sy'rup.

Sisti'ren, *va.* zatrzymać, wstrzymać co; sich — stawić się.

Si'tte, *sf.* zwyczaj; obyczaj; Sitten, *pl.* obyczaje; gute, böse, milde, feine Sitten dobre, złe, łagodne, wykwintne obyczaje; Si'tten-, *a.* obyczajowy; zwyczajowy; Si'ttenä'nderung, *sf.* zmiana obyczajów, zwyczajów; Si'ttena'nmuth, *sf.* łagodność, słodycz obyczajów; Si'ttenau'fseher, *sm.* dozórca obyczajowy; Si'ttenau'fsicht, *sf.* dozór nad obyczajami; -nbu'ch, *sn.*, -nbü'chlein, *sn. dim.* książeczka obyczajowa, moralna; -nfeh'ler, *sm.* błąd z obyczajów pochodzący; wada obyczajowa od. obyczajów; -ngemä'lde, *sn.* *obraz obyczajowy; -ngeschi'chte, *sf.* dzieje obyczajów (jakiego narodu); -ngese'tz, *sn.* ustawa obyczajowa; -nleh're, *sf.* nauka obyczajowa, moralna; -nleh'rer, *sm.* wykładacz nauki moralnéj; nauczyciel moralności; -nli'ste, *sf.* lista moralna, obyczajowa; -nlo's, *a.* nieobyczajny; niemoralny; -nmei'ster, *sm.* mistrz obyczajowy; -npre'diger, *sm.* moralista; kaznodzieja obyczajowy; -npre'digt, *sf.* perora moralna; -nre'gel, *sf.* prawidło obyczajowe; -nrei'nheit, *sf.* czystość obyczajów; -nri'chter, *sm.* sędzia obyczajów; -nrichterei', *sf.* upodobanie w krytykowaniu drugich pod względem moralnym; -nroh'heit, *sf.* surowość, grubość obyczajów; -nschu'le, *sf.* *szkoła obyczajów oder moralności; -nspru'ch, *sm.* zdanie moralne; -nverbe'sserung, *sf.* poprawa obyczajów; -nverde'rben, -nverde'rbniß, *sn.* zepsucie obyczajów; -nverde'rber, *sm.* psujący obyczaje; -nverde'rbtheit, *sf.* zepsutość obyczajów; -nverfa'll, *sm.* upadek obyczajów; -nwe'lt, *sf.* świat obyczajowy od. moralny; -nwe'rk, *sn.* dzieło obyczajowe; -nwi'drig, *a.* przeciwny dobrym obyczajom; —, *ad.* przeciwko dobrym obyczajom; Si'ttig, *a.* obyczajny.

Si'ttig, Si'ttich, *Ng.* s. Papagei', ꝛc.

Si'ttlich, *a.* moralny; obyczajowy, uczciwy, cnotliwy; — obyczajowy; zwyczajowy; ländlich, sittlich, *każdy kraj ma swój obyczaj; *co kraj to inny zwyczaj; Si'ttlichkeit, *sf.* moralność, uczciwość; obyczajowość; Si'ttsam, *a.* obyczajny; — (bescheiden) skromny, dobrze ułożony; —, *ad.* skromnie, obyczajnie; Si'ttsamkeit, *sf.* obyczajność; skromność.

Sitz, *sm.* siedzenie, miejsce do siedzenia; to, na czém się siedzi; seinen — nehmen zasiąść swoje miejsce; usiąść na swojém miejscu; seinen — im Wagen nehmen usiąść w powozie; — (Platz) miejsce, gdzie kto siedzi; auf seinem Sitze bleiben zostać na miejscu; — (Stelle, Amt) miejsce do zasiadania (w radzie, w senacie); — (Wohnort, Wohnplatz) siedlisko; stałe mieszkanie; siedziba; seinen — wo nehmen, aufschlagen osiąść gdzie; — (Hinterer) tył (w ciele ludzkiém); ta część, którą się siedzi; Si'tzarbeit, *sf.* robota, przy któréj trzeba siedzieć; Si'tzbad, *sn.* kąpiel nasiadkowa; Si'tzbank, *sf.* ławka do siedzenia; Si'tzbarkeit, *sf.* sedentarya, przysiedzenie; Si'tzbein, *sn. Zk.* kość kulszowa od. pośladkowa.

Si'tzen, *vn. irr.* (h. u. s.) (sitze, saß, gesessen) siedzieć; am Tische — siedzieć przy stole; zu Tische, bei Tische — siedzieć u stołu (przy jedzeniu); dem Maler — siedzieć malarzowi (malującemu portret); zum Verkauf — siedzieć z towarem (w kramie, nad straga); auf Rechnung — siedzieć z obowiązkiem składania rachunków; fest — siedzieć mocno; (gefangen) — siedzieć w areszcie; hier sitzt mir's, *tu mi siedzi (to co mnie dolega); sitzen bleiben zostać na miejscu; nie wstawać; nie ruszyć się z miejsca; *zostać na koszu (t. j. nie dostać męża, urzędu, itd.); im Kothe — bleiben uwięznąć w błocie (i zostać tam); sitzen lassen zostawić na miejscu (siedzącego); *zostawić, opuścić (żonę, odejść jéj); *zostawić od. osadzić na koszu (pannę t. j. nie ożenić się z nią); zehn Thaler — lassen 10 talarów zostawić (wygrywającym, t. j. przegrać); diesen Flecken, diesen Schimpf werde ich auf mir nicht — lassen, *téj plamy, hańby nie zniosę na sobie; — (passen) leżéć; das Kleid sitzt ihm ganz gut suknia dobrze na nim leży od. dobrze siedzi; Si'tzen, *sn.* siedzenie; Si'tzend, *ppr.* u. *a.* sięgdząc; sitzende Arbeit siedząca robota oder praca; — sedentaryjny; sitzende Lebensart życie sedentaryjne; Sitzerei', *sf.* ciągle siedzenie; sedentarya; Si'tzfleisch, *sn.* *cierpliwość do siedzenia (przy pracy); er hat kein —, *nie lubi dosiedzieć; *nie ma cierpliwości do siedzenia; er hat nicht viel —, *nie bardzo lubi dosiedzieć.

Si'tzgebu'nd, *sn.* wiązka siana lub słomy do siedzenia na wozie.

Si'tzgeld, *sn.* opłata, którą więzień składa dozórcy za pilnowanie; ławkowe; opłata od miejsca w kościele; Si'tzkasten, *sm.* skrzynka w powozie urządzona do siedzenia; Si'tzkissen, *sn.* poduszka do siedzenia; Si'tzpolster, s. Si'tzkissen; Si'tzung, *sf.* posiedzenie; sesya; eine — halten mieć posiedzenie; Si'tzungssaa'l, *sm.* sala posiedzeń; Si'tzungsta'g, *sm.* dzień, w którym się posiedzenie odbywa.

Sizi'lien, sc. s. Sici'lien, sc.
Skabio'se, *sf. Ng.* skabioza; dryakiew. [działka.
Ska'la, Sca'la, *sf. Tk.* skala; po-
Skanda'l, *sm.* zgorszenie; Skandalifi'ren, *vn.* (h.) zgorszenie dawać, robić; sich — zgorszyć się; Skandalö's, *a.* gorszący.
Skandi'ren, *va. Dtk.* skandować (wiersz); Skansio'n, *sf.* skanzya; skandowanie. [konny).
Skapulie'r, *sn. Kg.* skaplerz (za-
Skarte'ke, s. Scarte'ke, sc.
Skele'tt, *sn.* szkielet; kościotrup; Skele'ttartig, *a.* jak szkielet; jak kościotrup.
Skeptici'smus, *sm.* sceptycyzm; Skepti'ker, *sm.* sceptyk; Ske'ptisch, *a.* sceptyczny.
Ski'zze, *sf.* skica; szkica; pierwszy zarys; Ski'zzenhaft, Ski'zzena'rtig, *a.* jak skica; jak szkice; Skizzi'ren, *va.* skicować co, w pierwszych zarysach oddać.
Skla've, *sm.* niewolnik; Skla'vin, *sf.* niewolnica; Skla'ven-, *a.* niewolniczy; -venha'ndel, *sm.* handel niewolnikami; -venhä'ndler, *sm.* handlujący niewolnikami; Sklaverei', *sf.* niewola; niewolnictwo; niewolstwo; in — gerathen dostać się do niewoli; zostać niewolnikiem; Skla'visch, *a.* niewolniczy.
Skorbu't, sc. s. Sco'rbut, sc.
Sky'then, *sm. pl. Geog. Gsch.* Scytowie; Skitowie; Sky'thisch, *a. Geog. Gsch.* Scytyjski.
Sla've, Sla'we, *sm. Geog.* Słowianin; Sla'ven-, Sla'wen-, *a. Geog.* Słowiański; Sla'venthu'm, Sla'wenthu'm, *sn.* słowiańatwo; słowiańszczyzna; Sla'vin, Sla'win, *sf. Geog.* Słowianka; Sla'visch, Sla'wisch, *a. Geog.* Słowiański.
Smara'gd, *sm. Ng.* szmaragd; szmarag; Smara'gd-, Smara'gden, *a.* szmaragdowy. [We'lches.
So, *pron.* † s. We'lcher, We'lche,
So, *ad.* tak; die Sache verhält sich so tak się rzecz ma; wenn dem so ist jeżeli tak jest; so? (czy) tak? so viel tak wiele; tyle; so viel Mal tyle razy; ich habe ihn schon so oft gesehen jużem go tyle razy widział; so? czy tak? so ist es denn nicht wahr? a więc to nieprawda? nur so viel? tylko tyle? so? also glaubst du mir nicht? tak? to mi więc nie wierzysz? bald so, bald so, *raz tak, drugi raz inaczéj; *dopiéro tak jużci sak; so ein (solch ein) taki; auch so, schon so, so schon i tak; ganz so zupełnie tak; eben so także tak; nicht so wohl —, als (vielmehr) — nie tak —, jak (raczéj); wie so? jak to? a to jak? so, so, *jako tako; so — als tak — jak; er ist so alt, als du tyle ma lat, co ty; es ist so gut als geendigt prawie jest skończone; wie — so jak — tak; so oft ich ihn sehe ile razy go widzę; so bald als möglich jak najprędzéj; so oft als möglich jak najczęściéj; so lange als möglich jak najdłużéj; so gut (als) ich kann jak mogę najlepiéj; — jakkolwiek, chociaż; so gern ich es auch thun möchte jakkolwiek chciałbym; wenn du dich auch noch so bemühest choćbyś najbardziéj usiłował, choćbyś nie wiem co robił; noch so, noch so sehr jak najbardziéj; nie wiem jak; so komm' denn! pójdźże przecie! so höre doch! alećprzecie słuchaj! um so mehr tém bardziéj; und dies um so mehr, als sc. a to tém bardziéj, ile że itd.; es währte nicht lange, so kam er niedługo przyszedł; so aber ale tak.
Soba'ld, *ad.* zaraz, niebawem; tak zaraz; —, *conj.* jak tylko; — ich fertig bin jak tylko będę gotów; er hatte ihn nicht — gesehen, als er ausrief sc. jak tylko go zobaczył, zaraz zawołał itd.
So'befi'nden, *sn.*, So'befu'nd, *sm.* znajdowanie czego takiém; mienie się tak.
Socia'l-, *a.* socyalny; towarzyski; Sociali'smus, *sm. Stw.* socyalizm; Sociali'st, *sm. Stw.* socyalista; Sociali'stisch, *a.* do socyalizmu albo do socyalistów należący.
Societä't, s. Gese'llschaft.
Socinia'ner, *sm. Kg. Gsch.* Socynianin; Socinia'nisch, *a. Kg.* socyniański; Sociniani'smus, *sm.*, Socinia'nerthu'm, *sn. Kg. Gsch.* socynianizm.
So'cke, *sf.* szkarpetka; stopa u pończochy; sich auf die Socken machen, *wziąć nogi za pas; *drapnąć.
Sod, Sud, *sm.* warzenie się; tyle ile do jednéj warki (piwa) potrzeba; tyle ile się na raz warzy; — żgaga, palenie w gardle; der — brennt mich żgaga mnie piecze.
So'da, *sf. Ng. Schdk.* soda; So'da-, *a.* — sody; — z sody; — z sodą.
Sodalitä't, *sf.* bractwo.
Soda'nn, *ad.* potém; tedy; wtedy.
So'dasa'lz, *sn. Schdk.* sól z sody; So'dawa'sser, *sn. Schdk.* sól z sodą.
So'dbrennen, *sn.* żgaga; ich habe das — żgaga mnie piecze.
So'de, s. So'da.
So'dom, *sn. Gsch. Alt.* Sodoma; Sodomi't, *sm. Geog.* u.* Sodomczyk; Sodomiterei', *sf.* sodomstwo; — treiben sodomstwem się bawić; spółkować z mężczyznami lub z bydlętami; Sodomi'tisch, *a. Gsch. Alt.* Sodomski.
So'fa, *sn.* sofa.
Sofe'rn, *conj.* o tyle o ile; jeżeli tylko; dla tego. [trunek.
Soff, *sm.* żłopanie; *iron.* brzydki
Sö'ffchen, *sn. dim.*, Sö'ffe, *sf. npr.* § Zosia.
Sö'ffling, *sm.* żłopacz.
Sofo'rt, *ad.* zaraz; natychmiast; so fort tak daléj; und so fort i tam daléj; (itd.).
Soga'r, *a.* nawet; so gar tak bardzo; tak zupełnie; tak dalece.
So'gena'nnt, *a.* tak zwany.
Soglei'ch, *ad.* zaraz; natychmiast; so gleich tak zaraz.
So'hin, s. Fo'lglich, Mi'thin.
So'hle, *sf.* (Soole) podeszew (u nogi i obuwia); — żoła, woda słona, z któréj sól warzą; — żoła, wywary od mydła; —, *Bw.* szpąg, pokład pod skałą.
So'hlei, Soo'lei, *sn.* jaje w słonéj wodzie gotowane. [szwy.
So'hlleder, *sn.* skóra na pode-
Sohn, *sm.* syn; — Gottes, *Bibl. Kg.* syn Boży od. Boski; — der Natur, *dziecko natury; — des Unglücks, *zrodzony do nieszczęść; Söh'nchen, *sn. dim.* synek; synaczek.
Söh'nen, s. Sch'söh'nen, Au'ssöhnen.
Soh'nes-, Soh'nlich, *a.* synowski; Soh'nschaft, *sf.* synostwo; Soh'nesfrau, *sf.* synowa; Soh'nssohn, *sm.* wnuk; Soh'nstochter, *sf.* wnuka; wnuczka.
Sö'h'nungsgebe't, *sn. Kg.* modlitwa przebłagalna.
So'krates, *sm. npr. Gsch.* Sokrates; Sokra'tisch, *a. Philos.* sokratyczny. [tak długo.
Sola'nge, *conj.* dopóki; so lange
So'lawe'chsel, *sm. H.* weksel jednorazowy.
So'lchemna'ch, *ad.* (demnach, demgemäß), podług tego; stósownie do tego; to zważywszy; a zatém; a tak; a więc; So'lchenfa'lls, *ad.* w takim razie od. przypadku; So'lcher, so'lche, so'lches, *a. pron.* taki, taka, takie; solch ein schönes Wetter taka piękna pogoda; So'lchergesta'lt, *ad.* w taki od. w ten sposób; So'lcherlei', *a.* takowy; taki; So'lcherma'ßen, *ad.* takim od. takowym sposobem.
Sold, *sm.* płaca; zapłata; *Kw.* żołd; um, für — dienen służyć za zapłatę; in Jemandes Solde sein, stehen być na czyim żołdzie; in Jemandes — treten pójść na czyj żołd; przystać do kogo za zapłatę.
Solda't, *sm.* żołnierz; gemeiner —, *Kw.* prosty żołnierz; unter die Soldaten gehen, Jemanden unter die Soldaten stecken do żołnierzy (do wojska) pójść od. przystać, kogo oddać; Soldaten spielen bawić się w żołnierzy; Soldaten werben, *Kw.* werbować, zaciągać żołnierzy; Solda'ten-, *a.* żołnierski; Solda'tenau'shub, *sm.* branka; branie do wojska; Solda'tenbe'tt, *sm.* łoże żołnierskie; -da'tenbrau'ch, *sm.* zwyczaj żołnierski, wojskowy; -da'tenbro'd, *sn.* chléb żołnierski od. komiśny; -da'tendie'nst, *sm.* służba wojskowa; -da'tenehr'e, *sf.* honor, zaszczyt żołnierski; -da'tenei'd, *sm. Kw.* przysięga wojskowa; -da'tenfei'nd, -da'tenfreu'nd, *sm.* nieprzyjaciel, przyjaciel żołnierzy oder wojskowości; -da'tenfie'ber, *sn.* tchurzoska febra; drząączka trwożliwego żołnierza idącego do bitwy; — bekommen tchurza dostać; -da'tenfrau', *sf.* żołnierka, żona żołnierza; -da'tenfrei', *a.* wolny od żołnierzy od. od kwaterunku; -da'tenga'lgen, *sm. Kw.* szubienica wojskowa; -da'tengei'st, *sm.* duch żołnierski od. wojskowy; duch wojskowości; -da'tenge'ld, s. Quartie'rgeld. Solda'tenstteu'er; -da'tenhaft, s. Solda'risch; -da'tenhu're, *sf.* kurwa żołnierska; Solda'tenki'nd, *sn.* żołnierskie dziecko; -da'tenklei'd, *sn.* suknia żołnierska; -da'tenle'ben, *sn.* żołnierskie od. wojskowe życie; -da'tenlei'che, *sf.* trup żołnierza; -da'tenlie'd, *sn.* pieśń żołnierska; -da'tenma'ntel, *sm.* żołnierski płaszcz; -da'tenna'rr, *sm.* zapaleniec żołnierski; -da'tenpfe'rd, -da'tenro'ß, *sn.* żołnierski koń; -da'tensä'bel, *sm.* szabla żołnierska; -da'tenschri'tt, *sm. Kw.* krok żołnierski; -da'tensi'nn, *sm.* umysł żołnierski, wojskowy, wojskowością tchnący; -da'tensoh'n, *sm.* syn żołnierza; -da'tenspie'l, *sn.* bawienie się w żołnierzy; -da'tensprache, *sf.* mowa żołnierska; -da'tensta'nd, *sm.* stan wojskowy; -da'tensteu'er, *sf.* kwaterunkowe; podatek na wojsko; -da'tento'chter, *sf.* córka żołnierza; -da'tentra'cht, *sf.* ubiór żołnierski; -da'tenwei'b, *sn.* żołnierka; -da'tenwe'sen, *sn.* wojskowość; żołnierzczyzna; -da'ten-

wohnung, *sf.* mieszkanie żołnierskie; -da'tenwo'rt, *sn.* wyraz żołnierski; -da'tenzu'cht, *sf. Kw.* karność wojskowa; Solda'tisch, *a.* u. *ad.* żołnierski; po żołniersku.

So'ldau, *sn. Geog.* Działdow; Działdowo.

So'lddienst, *sm.* służba płatna.

Sö'ldling, Sö'ldner, *sm.* żołdak; Jemandes —, *iron.* *płatny od kogo; *czyj najemnik; die Söldlinge, *pl.* żołdactwo. [tlik.

Soleni't, *sm. Ng.* błyszczak; świe-

Sole'nn, Solennitä't, s. Fei'erlich, Fei'erlichkeit.

Soli'd, *a.* trwały; krepki; mocno zrobiony od. zbudowany; fundamentalny; *porządny, dobrze urządzony od. zaopatrzony; *stateczny, poważny; Soliditä't, *sf.* trwałość; krepkość; fundamentalność.

Solida'risch, *a.* solidarny; Solidaritä't, *sf.* solidarność.

Solitai'r, Solitä'r, *sm.* soliter, duży kamień (sam jeden) oprawny w pierścieniu.

So'llen, *vn.* (h.) musieć; mieć; powinnym być; du hättest früher kommen sollen powinieneś był wcześniéj przyjść; das solltest du wissen tobyś powinien wiedzieć; der König soll morgen kommen Król jutro ma przyjechać; der Friede soll schon geschlossen sein pokój ma już być zawarty; ich soll es wieder bekommen mam dostać to na powrot; sollte das wahr sein? miałażby to być prawda? ich soll das gethan haben? co? ja to miałem uczynić? du sollst Vater u. Mutter ehren czcij ojca i matkę; du sollst es ihm geben masz mu to dać; das sollst du nicht thun nie rób tego; ich soll schreiben mam pisać; du sollst wissen, daß zc. masz wiedzieć od. wiedz, że itd.; solltest du ihn sehen, so sage es ihm gdybyś się z nim zobaczył, powiedz mu; es ist mir, als sollte ich ihn schon irgendwo gesehen haben zdaje mi się, jak gdybym go już gdzieś widział; sollte es wohl möglich sein? czyby to być mogło? czy podobna? — (mögen, können) módz; man sollte darauf schwören, daß zc. możnaby przysiądz, że itd.; du sollst wissen, daß zc. trzeba ci wiedzieć, że itd.; daß hätte ich wissen sollen! trzeba mi było to wiedzieć! — (müssen, gezwungen werden) musieć (o tém co niezbędne); wenn es so sein soll jeżeli tak być musi; was sein soll, schickt sich wohl, *co się ma udać, to idzie od razu; was soll das heißen? cóż to ma znaczyć? was sollte ich machen? cóż miałem robić? was soll mir das Buch? cóż mam robić z tą książką? was soll mir das Geld? cóż mi po pieniądzach? was soll ich hier? cóż ja tu mam robić? Sie sollen Recht haben, *dobrze, dobrze, masz Pan słuszność; Sie sollen mich nicht beleidigt haben, *nie, nie obraziłeś mnie.

Sö'ller, *sm. Bk.* poddasze; strych; sień; sionka; altana przy domu; podwyższenie przy oknie (w kształcie framugi); płaski dach (po którym się przechodzić można).

Sollicita'nt, *sm. Rw.* solicytant; Sollicitatio'n, *sf.* solicytacya, domaganie się wymiaru sprawiedliwości.

Solmisi'ren, *vn.* (h.) *Tk.* solmizować, skalę śpiewać.

So'lo, *ad.* solo; sam jeden bez towarzysza; So'lo, *sn.*, So'logesa'ng, *sm.*, So'lospie'l, *sn. Tk.* solo; So'lo (im Kartenspiel) solo; So'losä'nger, Soli'st, *sm.* solista; śpiewak do solów; So'losä'ngerin, Soli'stin, *sf.* solistka; śpiewaczka do solów.

Solstitia'l-, *a. Stk.* solstycyalny; w czasie przesilenia dnia z nocą przypadający; Solsti'tium, *sn. Stk.* (Sonnenwende) solstycyum, solstycium; nawrót słonca.

Solve'nt, *a.* wypłacalny; będący w stanie wypłacania należytości; Solve'nz, *sf.* stan wypłacania należytności. [to.

So'mit, *conj.* a tak; a więc; prze-

So'mmer, *sm.* lato; im — w lecie; heißer — gorące lato; fliegender — (Altweibersommer), *Ng.* lato latające; świętomarcińskie lato; wrzesienny maik; sie war funfzehn Sommer alt, *miała 15 lat; *w piętnastym była lecie; er starb im — seines Lebens, *umarł w lecie swego wieku, *w wieku dojrzałym; So'mmer-, *a.* letni; latowy; So'mmera'bend, *sm.* letni, latowy wieczór; So'mmera'nzug, *sm.* letni ubiór; -mera'pfel, *sm.* jabłko latowe; -mera'rbeit, *sf.* letnia od. latowa robota; -merau'fentha'lt, *sm.* letnia od. latowa rezydencya, latowe mieszkanie; -merbau', *sm.* letnia uprawa roli; -merbau'm, *sm.* letnie drzewo; -merbie'r, *sn.* letnie piwo; -merbi'rne, *sf. Gtn.* latowa gruszka; -merblu'me, *sf. Gtn.* latowy kwiat; -merei'che, *sf. Ng.* latowy dąb; -merfa'den, *sm. Ng.* włókno pajęczyny w czasie babskiego lata; -merfe'der, *sf.* letnie pióro (u ptaków); -merfei'erta'g, *sm.* latowe święto; -merfe'ld, *sn. Ldw.* pole latowe (do letniéj uprawy); -merfle'ck, *sm.* piega; -merfle'ckig, *a.* piegowaty; -merflo'cke, s. So'mmerfa'den; -merfreu'de, *sf.* letnia zabawa; letnia uciecha; -merfru'cht, *sf. Ldw. Gtn.* płon letnia; latowe płody; owac letni; -merge'rste, *sf.* jęczmień latowy; -mergetrei'de, *sn. Ldw.* zboże jare; latowe, jarzyna; -mergewä'chs, *sn. Gtn.* roślina latowa; -mergewa'nd, *sn.* odzienie letnie; -merha'st, *a.* letni, latowy; —, *ad.* letnio, latowo; -merha'ndschuh, *sm.* rękawiczka letnia, na lato; -merha'nf, *sm.* konopie jare; -merhau's, -merhäu'schen, *sn. dim.* dom letni; domek letni; -merhei'ß, *a.* gorący jak w lecie; -merhei'ter, *a.* pogodny jak w lecie; -merhi'tze, *sf.* latowe gorąco; -merho'sen, *sf. pl.* spodnie letnie, latowe, na lato; -merhu't, *sm.* letni kapelusz; -merklei'd, *sn.*, -merklei'dung, *sf.* letnik; suknia letnia; -merko'rn, *sn. Ldw.* żyto jare; jarka; -merkuh', *sf. Ldw.* krowa letnia; latocha; -merla'ger, *sn.* obóz letni; latowe łoże; -merlau'be, *sf. Gtn.* altana letnia; -merlich, *a.* letni; latowy; —, *ad.* z lata; s. a. So'mmerha'ft; -merli'nde, s. Gra'slinde; -merlo'lch, s. Do'llgerste; -merlu'ft, *sf.* powietrze latowe; -merlü'ftchen, *sn. dim.* latowy wietrzyk; -merlu'stbarkeit, *sf.* zabawa od. uciecha letnia; -mermaa'l, s. So'mmerfle'ck; -merma'ntel, *sm.* płaszcz letni; -mermo'nat, *sm.* letni miesiąc; -mermo'rgen, *sm.* poranek letni od. latowy; So'mmern, *vn.* (h.) ocieplać się po latowemu; zamieniać się na lato; es sommert (es wird Sommer) lato nastaje, nadchodzi, robi się.

Sö'mmern, *vn.* cień dawać; —, *va.* latować, chować przez lato; sich — latować się, utrzymywać się przez lato; jarzyną (t. j. jarém zbożem) zasiac (rolą); — na słońcu grzać, suszyć, przewietrzać; sich — grzać się na słońcu.

So'mmerna'cht, *sf.* letnia, latowa noc; -mero'bst, *sn. Gtn.* letni owoc; -merpala'st, *sm.* letni pałac; -merpfla'nze, *sf. Ng.* roślina (jedno) latowa; -merpu'nkt, *sm. Stk.* punkt lata; -merquarta'l, s. So'mmervie'rteljah'r; -merre'gen, *sm. Ntl.* latowy deszcz; -merrei'se, *sf.* letnia podróż; -merro'ck, *sm.* letni surdut; letnia suknia; -merro'ggen, s. So'mmerko'rn; -merro'se, *sf. Ng.* róża latowa (co tylko w lecie kwitnie); -mersaa't, *sf. Ldw.* siew letni; -merschlo'ß, *sn.* zamek letni (t. j. na letnie mieszkanie); -mersei'te, *sf.* strona południowa; -mersi'tz, *sm.* letnie siedlisko; letnia rezydencya; -merso'nne, s. Mi'ttagsso'nne; -merso'nnenwe'nde, s. So'mmerwe'nde; -mersp'nne, *sf. Ng.* pajączek babioletni; -mersproße, -mersprö'sse, s. So'mmerfle'ck, zc.; -mersta'nd, *sm. Jäg.* letnia siedziba zwierząt; miejsce, gdzie przebywają w lecie; -merstrah'l, *sm.* letni promień; promień słońca w lecie; -merstu'be, *sf.* izba na lato; -merta'g, *sm.* dzień letni od. latowy; -mertre'sse, *sf.* szychowy galon; -mertu'ch, *sn.* chustka letnia; sukno na letnią odzież; So'mmerung, *sf.* latowanie.

Sö'mmerung, s. So'mmergetrei'de.

So'mmervie'rteljah'r, *sn.* latowy kwartał; -mervo'gel, *sm. Ng.* letni od. latowy ptak (t. j. który na zimę odlatuje); -merwe'be, *sf. Ng.* pajęczyna w czasie babiego lata po powietrzu latająca; -merwei'zen, *sm. Ldw.* pszenica jara; -merwe'nde, *sf. Stk.* przesilenie dnia z nocą letnie; -merwe'tter, *sn.*, -merwi'tterung, *sf. Ntl.* pogoda letnia; letnia; So'mmerwoh'nung, *sf.* letnie mieszkanie; -merwo'lle, *sf.* wełna latowa (t. j. która się w jesieni strzyże); -merwu'rz, s. Fi'chtenob'nblatt; -merzei't, *sf.* czas lata; latowa pora; -merzeu'ch, *sm. W. H.* materya letnia (t. j. na letnie suknie); -merzi'mmer, *sn.* pokój letni.

Somnambü'le, *sm.* u. *sf.* s. Na'chtwandler, Na'chtwandlerin; zdolny, zdolna do magnetycznego uśpienia.

Somnambuli'smus, *sm.* s. Na'chtwandeln, *sn.*; —, zdolność do uśpienia magnetycznego.

So'nach, s. So'mit.

Sona'te, *sf. Tk.* sonata; Sonati'ne, *sf. Tk.* sonatka; mała sonata.

So'nde, *sf.* sonda; szukadło, narzędzie do dochodzenia głębokości (rzeki, rany itd.).

So'nder, *praep.* (mit *Accusativ*) bez; s. Oh'ne; — gleichen bez równego; jedyny w swoim rodzaju; jakich mało; jakiego drugiego nie łatwo znajdzie; ein Lügner sonder gleichen łgarz wierutny.

So'nderba'r, *a.* osobliwszy; szczególny; sich — machen odszczególnić się; — dziwaczny; das ist —, *a to rzecz osobliwsza; So'nderbarkei't, *sf.* osobliwość; szczególność; dziwaczność; dziwactwo.

So'nderer, *sm.* oddzielacz.

So'ndergu't, *sn.* majętność osobna.

So'nderheit, *sf.* osobliwość; szczególność; So'nderintere'sse, *sn.* korzyść oddzielna ob. partykularna; osobny pożytek; So'nderlich. *a.* osobliwy; szczególny; —, *ad.* osobliwie; szczególnie; es ist nichts Sonderliches an der Sache nie ma w tém nic szczególnego; So'nderlichkeit, *sf.* osobliwość; szczególność.

So'nderling, *sm.* dziwak; So'nderlings-, *a.* dziwacki; dziwaczny.

So'ndern, *va.* oddzielać; sich — oddzielać się.

So'ndern, *conj.* lecz; ale; owszem; sondern vielmehr ale raczéj.

So'nders, *ad.*: sammt und — wszyscy w obec i każdy z osobna; razem; ogółem.

So'nderung, *sf.* oddzielanie; odgraniczenie; odosobnianie; So'nderungso'rt, *sm.* miejsce gdzie się co oddziela.

Sondi'ren, *va.* sondować, pionować; *Hlk.* ranę pionem egzamino- [wać.

Sone't, *sn.* *Dtk.* sonet.

So'nnabend, Sa'mstag, *sm.* sobota; So'nnabend-, *a.* sobotni.

So'nne, *sf.* *Stk.* słońce; die — zieht Wasser słońce wodę pije; wie die — im Jänner, *jak styczniowe słońce (bez mocy, ognia, zapału); es ist nichts so fein gesponnen, es kommt doch an's Licht der Sonnen, *niechaj się prawda jako chce ukrywa, wyjdzie nakoniec na wierzch jak oliwa; an der — na słońcu; die — geht auf słońce wschodzi; die — scheint słońce świeci; die — geht unter słońce zachodzi; etwas an die — legen, stellen w słońce co położyć; die liebe —, *słonko, słoneczko; So'nnebeleu'chtet, So'nnebeschie'nen, *a.* oświecony od słońca; So'nnedurchglüh't, *a.* przepalony od słońca; słońcem wskróś rozgrzany.

So'nnen, *va.* s. Sö'mmern; *oświecać ob. ogrzewać jakby słonecznym promieniem.

So'nnen-, *a.* *Stk.* słoneczny; słońcowy; So'nnenanbeter, *sm.* czciciel słońca; -na'nbetung, *sf.* cześć boska słońcu oddawana; czczenie słońca za boga; -na'ngesi'cht, -na'ntlitz, *sn.* twarz świetna jak słońce; -nau'fgang, *sm.* wschód słońca; -nau'ge, *sn.* *słoneczne oko; -nbah'n, *sf.* *Stk.* ekliptyka; *wzniosły zawód (który kto przebiega); -nbeglei'ter, *sm.* *Stk.* planeta; -nbehe'rrscher, *sm.* *bożek słońcu przewodzący; -nbezi'rk, *sm.* *Stk.* słońcowy zakres; strefa; -nbi'ld, *sn.* obraz słońca; s. a. Photographie'; -nbli'ck, *sm.* *spojrzenie słońca; *promień słońca strzelający z oka; spojrzenie blaskiem słońca przenikające; So'nnenbli'tz, *sm.* błysk słońca; -nblu'me, *sf.* *Ng.* słonecznik; -nblu'men-, *a.* *Ng.* słonecznikowy; -nblu'menö'l, *sn.* olej słonecznikowy; -nbra'nd, *sm.* skwar; spieka; upał; -ndie'ner, -ndie'nst, s. So'nnenanbeter, ꝛc.; -ndu'st, *sm.* *Ntl.* para promieniami słońca oświecona; -ndu'rchmesser, *sm.* *Stk.* *Gl.* średnica słońca; -nerleu'chtet, *a.* oświecony od słońca; -nerzeu'gt, *a.* przez słońce utworzony; -nfä'cher, *sm.* wachlarz do zasłaniania się od słońca; -nfa'ckel, *sf.* *Stk.* pochodnia słoneczna, plamy jasne w słońcu; -nfe'rne, *sf.* *Stk.* oddalenie od słońca; dal słońca; punkt odsłoneczny; So'nnenfe'st, *sn.* uroczystość słońca; -nfeu'er, *sn.* *Stk.* *Ntl.* ogień słoneczny; -nfi'nsterniß, *sf.* *Stk.* zaćmienie słońca; -nfla'mme, *sf.* *Stk.* płomień słońca; -nfle'ck, *sm.* *Stk.* plama na słońcu; -nflie'gend, *a.* ku słońcu wzlatujący; *zbyt górno się wznoszący; -nenflu'g, *sm.* *polot ku słońcu; -ngebie't, *sn.* *Stk.* zakres słoneczny; -ngeda'nke, *sm.* *myśl wielkie światło rzucająca; -ngesi'cht, *sn.* twarz jasna jak słońce; -ngla'nz, *sm.* jasność słońca; -nglei'ch, *a.* równy ob. podobny słońcu; -nglu't, *sf.* żar, skwar słoneczny; -ngo'tt, *sm.* *Myth.* bożek słońca; -nhee'r, *sn.* *Stk.* mnóstwo słońc; -nhe'll, *a.* jasny jak słońce; -nhe'lle, *sf.* jasność słońca; -nhi'tze, *sf.* gorąco od słońca; -nho'f, *sm.* *Ntl.* tęcza koło słońca; -nhö'he, *sf.* *Stk.* wysokość słońca; -nhu't, *sm.* kapelusz od słońca; -njah'r, *sn.* *Stk.* rok słoneczny; rok, w którym wiele jest słońca; -nju'ngfrau, *sf.* kapłanka słońca; -nkla'r, *a.* jasny jak słońce; -nko'ller, *sm.* *Hlk.* słonecznica; zakołowrocenie końskie; zawrót szkapi; -nkrei's, *sm.* *Stk.* okrąg słoneczny; -nku'gel, *sf.* *Stk.* kula słoneczna; -nlä'cheln, *sn.* *uśmiech słoneczny; -nlau'f, *sm.* *Stk.* bieg słońca (pozorny); -nli'cht, *sn.* światło słoneczne; -nlo'he, s. So'nnenglu't; -nlo's, *a.* nie mający słońca; -nma'kel, s. So'nnenfle'ck; -nma'ntel, *sm.* przestrzeń słoneczna; -nmee'r, *sn.* *Stk.* morze słońc, t. j. niezliczona ich ilość na przestrzeni nieba; -nme'nsch, *sm.* *człowiek jasno myślący, jasno w głowie mający; -nme'sser, *sm.* *Stk.* słońcomiar; heliometr; -nmikrosko'p, *sn.* *Optik.* mikroskop słoneczny; -nmo'nat, *sm.* *Stk.* miesiąc słoneczny; -nnä'he, *sf.* *Stk.* bliskość słońca; bliż słońca; punkt dosłoneczny; -nnie'derga'ng, *sm.* zachód słońca; -npfa'd, s. So'nnenbah'n; -npfei'l, *sm.* *słoneczna strzała (promień); -npfe'rd, *sn.* *Myth.* koń słoneczny; -npra'cht, *sf.* majestatyczność słońca; -nprie'ster, *sm.*, -nprie'sterin, *sf.* kapłan, kapłanka słońca; -nqua'dra'nt, *sm.* *Stk.* *Gl.* kwadrans słoneczny; -nra'nd, *sm.* brzeg słońca; -nrau'ch, *sm.* *Ntl.* para ziemna; kurz ziemi; -nre'gen, *sm.* *Ntl.* deszcz ze słońcem; -nrei'ch, *a.* wiele słońca mający; słończysty; —, *sn.* *Państwo Słońca; -nrie'se, *sm.* *olbrzym słoneczny; -nri'nd, *sn.* *Alt.* byk słońcu poświęcony; -nro'ß, s. So'nnenpfe'rd; -nrö'the, *sf.* czerwoność słoneczna; -nsa'lz, *sn.* sól powstała z wyparowania wody słonéj przez słońce; -nschei'be, *sf.* *Stk.* tarcza słoneczna; -nschei'n, *sm.* światło słońca; —, *Hlk.* słabość oczu; -nschi'mmer, *sm.* brzask słońca; -nschi'rm, *sm.* parasolik; ciennik; -nschu'ß, s. So'nnenko'ller; -nsei'te, *sf.* strona słoneczna; -nspei'se, *sf.* *pastwa słońca, t. j. to, co słońce niszczy; -nstäu'bchen, *sn.* *Ntl.* atom; źdźiebełko słoneczne; -nsti'ch, *sm.* *Hlk.* przepalenie głowy; -nsti'llsta'nd, s. So'nnenwe'nde; -nstrah'l, *sm.* promień słońca; -nstra'ße, s. So'nnenbah'n; -nsyste'm, *sn.* *Stk.* układ słoneczny; -nta'fel, *sf.* *Stk.* tablica (pozorny) bieg słońca wykazyjąca; -nta'g, *sm.* dzień, w którym słońce świeci; -nte'mpel, *sm.* świątynia słońca; So'nnentha'l, *sn.* dolina oświecona od słońca; -nthau', *sm.* *Ng.* rosnik; rosiczka; -nento'chter, *sf.* cora słońca; -nuh'r, *sf.* *Stk.* zegar słoneczny; kompas; -nu'nterga'ng, *sm.* zachód słońca; -nvereh'rer, ꝛc. s. So'nnenanbeter, ꝛc.; -nwa'gen, *sm.* *wóz słońca; -nwä'rme, *sf.* *Ntl.* ciepło słoneczne; -nwei'ser, s. So'nnenuh'r; -nwei't, *a.* tak daleko jak do słońca; *niezmiernie daleko; -nwei'te, *sf.* *Stk.* odległość ziemi od słońca; -nwe'lt, *sf.* słoneczny świat; -nwe'nde, *sf.* *Stk.* przesilenie dnia z nocą; zwrót słońca; -nwe'tter, *sn.* *Ntl.* piękna pogoda (ze słońcem); -nwi'rbel, *sm.* *Stk.* wir słoneczny, słońce z planetami, które koło niego w różnych kierunkach krążą; —, *Ng.* s. A'ckersala't, Schna'beltrau't; -nwi'rth, *sm.* gospodarz oberzy pod «słońcem»; -nzei'ger, s. So'nnenuh'r; -nzei't, *sf.* czas słoneczny; -nzi'rkel, *sm.* *Stk.* koło słoneczne.

So'nneumkrei'send, *a.* krążący około słońca; So'nneumwö'lkend, *a.* obłokiem ob. chmurą otaczający słońce; So'nneverbra'nnt, *a.* ogorzały, opalony od słońca; So'nnicht, *a.* podobny do słońca, jasny jak słońce; So'nnig, *a.* oświecony od słońca, mający wiele słońca; *jasny.

So'nntag, *sm.* niedziela; So'nntag-, So'nntags-, So'nntägig, *a.* niedzielny; So'nntäglich, *a.* coniedzielny; So'nntags-, *a.* s. So'nntag-; So'nntagsa'ndacht, *sf.* *Kg.* nabożeństwo niedzielne; -tagsa'rbeit, *sf.* praca niedzielna; -tagsbra'ten, *sm.* *Kk.* niedzielna pieczeń; -tagsbu'chstabe, *sm.* litera niedzielna; -tagsfei'er, *sf.* święcenie niedzieli; -tagsgebe't, *sn.* modlitwa niedzielna; -tagsjä'ger, *sm.* *iron.* myśliwczyk; -tagski'nd, *sn.* *niedzielak; -tagsklei'd, *sn.* suknia ob. szata niedzielna.

Sono'r, *a.* dźwięczny, mile brzmiący; *mocny, donośny (głos).

Sonst, *ad.* prócz tego, więcéj, jeszcze; es war — Niemand da nikogo więcéj nie było; — Niemand nikt inszy; hat er — noch etwas gesagt? czy jeszcze co więcéj powiedział? wenn es — nichts ist, *jeżeli więcéj (zresztą) nic nie jest; *jeżeli nic więcéj; wer könnte es — gethan haben? któżby to mógł inny zrobić (jeżeli nie on ob. prócz niego)? — dawniéj; was ist jetzt gegen sonst, *co to jest *teraz* w porównaniu z tém co *dawniéj* było; — i tak; i bez tego; — zresztą; zinąd; z innych względów; z innéj strony; inaczéj; albo; — (nur) tylko; So'nstig, *a.* dawniejszy; inny.

So oft, *ad.* ile razy.

So'pha, *sn.* sofa.

Sophie', *sf.* *npr.* Zofia; Sophie'chen, *sn.* *npr.* *dim.* Zosia.

Sophie'nkrau't, s. Bi'samkrau't.

Sophi'sma, *sn.* *Philos.* sofizma; Sophi'st, *sm.* *Philos.* sofista; Sophisterei', *sf.* sofistyczność; Sophi'stisch, *a.* sofistyczny; wykrętny.

Sopra'n, s. Disca'nt.

So'rau, *sn.* *Geog.* Żarow; von, aus —, *Geog.* Żarowski.

Sordi'ne, s. Dä'mpfer.

So'rge, *sf.* staranie o czém; — tragen für etwas mieć staranie o czém; ich werde — dafür tragen, daß ꝛc. dołożę ob. przyłożę starania; ażeby

itd.; laß dies deine ganze — sein, *niech to będzie twojém całém staraniem; *staraj się jedynie o to; — (Kummer) kłopot; Jemandem — machen, verursachen, *kłopot komu robić, sprawiać; kłopotu kogo nabawiać, komu narobić; sich unnöthige Sorgen machen kłopocić się bez potrzeby; Jemandem die — benehmen, Jemanden von einer — befreien uwolnić kogo od kłopotu; in Sorgen sein być w kłopotach; mieć kłopoty na głowie; in — sein wegen etwas być w kłopocie (kłopotać się) o co; das ist meine —, *to mój kłopot, *o to ja się będę kłopotał; das ist meine kleinste, geringste —, *o to najmniejszy mam kłopot; *o to się najmniéj kłopocę ob. troszczę; sich aller Sorgen entschlagen pozbyć się wszelkich kłopotów; du kannst deshalb ohne — sein możesz być o to spokojnym; — (Unmuth) troska; — (Besorgniß) obawa; mit Sorgen z obawą.

Sorgen, vn. (h.) starać się o co; für seine Kinder — starać się o dzieci; für etwas — postarać się o co; — (sich bekümmern, sich grämen) kłopotać się; troszczyć się; Borgen macht Sorgen, *nie pożyczaj, zły obyczaj; *nie oddają, jeszcze łają; sich — kłopotaniem się, troskami przyjść do czego; man sorgt sich eher alt als reich, *kto się kłopoce, by był bogaty, ten prędzéj zyska starość, niżeli dukaty; für die Zukunft — opatrywać rzeczy na dal; So'rgen, sn. staranie.

So'rgenfrei', a. wolny od trosk, kłopotów; swobodny; -genlee'r, a. próżen trosk; -genli'nderer, sm. łagodziciel trosk; -genlo's, s. So'rgenfrei'; -genma'cher, sm. kłopociciel; ten co się bez potrzeby kłopoci; -genne'hmer, -genräu'mer, -genti'lger, -gentö'dter, -genwe'nder, sm. niszczyciel trosk; -genrei'ch, a. obfity w troski, w kłopoty; -genfe'ssel, -genstuh'l, sm. krzesło z poręczami i oparciem do myślenia; -genvo'll, a. pełen trosk, kłopotów.

So'rgfalt, sf. staranność; staranie; — auf etwas verwenden starania przyłożyć do czego; — pieczołowitość; troskliwość; — bei etwas anwenden z troskliwością się czém zająć; So'rgfältig, a. staranny, troskliwy; —, ad. starannie; troskliwie; pieczołowicie.

So'rglich, a. s. So'rgfältig; kłopotliwy; So'rglos, a. niedbały; o nic się nietroszczący; o nic niedbający; niestarowny; niestaranny; *lekkomyślny; —, ad. niestarownie; niedbale; lekkomyślnie; ein sorgloses Leben führen żyć o nic się nie troszcząc; So'rglosigkeit, sf. niestarowność; niedbałość; nietroszczenie się o nic.

So'rgsam, a. staranny; starowny; So'rgsamkeit, sf. staranność; troskliwość.

So'rte, sf. gatunek; nach Sorten ordnen, legen gatunkować; So'rten-, a. gatunkowy; So'rtenwei'se, ad. gatunkowo.

Sortime'nt, sn. dobór, wybór; Sortime'ntshandel, sm. H. handel towarów doborowych; Sortime'ntsbu'chhandel, sm. H. księgarnia dziel wyborowych.

Sorti'ren, va. przebierać, lepsze gatunki oddzielać od gorszych; rozgatunkować; wohl sortirtes Lager skład towarów dobranych; Sorti'rung, sf. rozgatunkowanie, dobieranie.

Sotha'n, Sotha'nig, a. u. ad. † taki, taka, takie; tak; s. Solcher, -e, -es.

Sotti'se, rc. s. Tho'rheit, rc.

Soubre'tte, sf. Sb. subretka; Soubre'ttenro'lle, sf. Sb. rola subretki.

Souffleu'r, sm. Sb. sufler; podpowiadacz (teatralny); Souffli'ren, vn. (h.) u. va. Sb. podpowiadać.

Soupe'r, sn. wieczerza; Soupi'ren, vn. (h.) u. va. wieczerzać.

Souterrai'n, sn. Bk. suteryny; mieszkanie piwniczne.

Souverai'n, sm. monarcha (udzielny); —, a. najwyższy; udzielny; samowładny; Souverainetä't, sf. najwyższa ob. monarchiczna władza.

Sovie'l, ad. o ile; so viel tyle; tak wiele.

Sowe'nig, ad. s. So.

Sowo'hl, conj.: — als auch równie — jak; tak — jak; tak — jako też; so wohl tak dobrze; so wohl er auch aussieht jakkolwiek dobrze wygląda.

Spadi'lle, sf. (im Kartenspiel) najwyższa karta.

Spaga't, Spage't, Spa'gen, §s. Bi'ndfaden.

Spä'hbiene, s. Spu'rbiene.

Spä'he, sf. śledzenie; poszukiwanie; badanie; dochodzenie; Spä'hen, vn. (h.) u. va.: auf Jemanden — śledzić kogo; — badać; dochodzić; szpérać; śpiegować; wypatrywać; przepatrywać; Spä'hen, sn. przepatrywanie; badanie; dociekanie.

Spä'her, sm. szpéracz; śledziciel; — (Spion) śpieg; Spä'her-, a. śpiegowski; Spä'herin, sf. szpéraczka; śledzicielka; Spä'hschi'ff, sn. Sw. okręt śpiegierski.

Spahn, rc. s. Span, rc.

Spalie'r, sn. Gtn. szpalier; —, Kw. rząd podwojny ustanowiony z żołnierzy; — machen, bilden, Kw. w szpaler ob. we dwa rzędy stanąć, ustawić; — obicia ścienne.

Spalt, sm., Spa'lte, sf. rysa, szpara; przepuklina; rozpadlina; einen — bekommen przepęknąć; rozłupać się; Spa'lte, Bchdr. szpalta, pół kolumny; połowa kolumny; przedziałka; połowina stronicy; — (an der Schreibfeder) rozszczep; Spa'ltbar, a. szczepki, szczepny; rozszczepny.

Spa'lte, s. Spalt.

Spa'lteisen, sm. żelazo do rozłupania.

Spa'lten, va. łupać; entzwei — przełupać (na dwoje); rozszczepić; Jemandem den Kopf mit dem Säbel — głowę komu szablą rozpłatać; eine Feder — pióro rozłupać (temporując); einen Stein — kamień roztłuc, rozbić na dwoje; einen Faden — nitkę rozkręcić na dwie połowy; einen Lichtstrahl —, Ntl. promień światła rozszczepić (za pomocą przyzmatu); das spaltet mir das Herz, *to mi serce rozdziera; —, vn. (s.) łupać się; gespaltene Klaue, Ng. racica; gespaltenes Holz poszczepane drwa; die Menge spaltet sich lud się rozdwaja, dzieli się na partye.

Spa'ltfuß, sm. Ng. Zk. noga racicowata; Spa'ltfüßig, a. Ng. racicowaty (zwierz).

Spa'ltig, a. łupny; połupany, szpary mający.

Spa'ltkeil, sm. klin łupania; Spa'ltmesser, sm. nóż łupania; Spa'ltsäge, s. Sti'chsäge; Spa'ltopf, sn. Gtn. donica ze szparą; Spa'ltung, sf. łupanie; *rozdwojenie; poróżnienie; rozterki; niesnaski; odszczepieństwo; Spa'ltzahn, sm. ząb rozłupany; Spa'ltzettel, sm. kartka rozcięta.

Span, Spahn, sm. wiór; obrzynek; okrawek; trzaska; Spä'ne, Spä'hne, pl. ostrużyny; Spa'nbett, sn. (Spa'nnbett) łóżko do rozpinania; Spa'nbrief, sm. wyrok dozwalający zajęcia nieruchomości dłużnika.

Spä'nchen, sn. dim. wiórek; drzażczka.

Spa'nfarbe, sf. farba z raszplowanego drzewa; Spa'nferkel, sn. prosię od cycka.

Spa'nge, sf. spinka; sprzączka; klamra (do stroju).

Spä'ngelna'del, s. Ste'cknadel.

Spa'ngengü'rtel, sm. przepaska ze sprzączka.

Spä'ngler, Spe'ngler, s. Kle'mpner.

Spa'ngrün, s. Grü'nspan; —, a. grynszpanowo zielony.

Spa'nien, sn. Geog. Hiszpania; König von — król Hiszpański; Spa'nier, sm. Geog. Hiszpańczyk; Hiszpan; Spa'nierin, sf. Geog. Hiszpanka; Spa'nisch, a. Geog. Hiszpański; Jemanden mit der spanischen Laterne nach Hause leuchten, **kijem kogo wygnać z domu; das kommt mir sehr spanisch vor, *to mi się bardzo dziwnie wydaje; spanische Weide, Ng. ligustr pospolity; spanische Wand, *parawan; spanische Fliegen, Ng. Hlk. muchy Hiszpańskie; spanisches Fliegenpflaster, Hlk. wezykatoryum; spanischer Hopfen, Ng. lebiodka Kretońska; spanische Reiter, Kw. (Sturmböcke) kobylenie osękowate; ostrze; ostrzwie.

Spann, sm. Zk. podbicie, przygubie (u nogi); Spa'nnader, sf. Zk. ścięgno.

Spa'nndienst, sm. pańszczyzna konna ob. z zaprzęgiem; Spa'nndienster, sm. poddany obowiązany do konnéj pańszczyzny.

Spa'nne, sf. piędź; kleine — Zeit, *chwilka czasu; etwas mit der — messen piędzią rozmierzyć co; eine — lang na piędzią długi; eine — breit na piędzią szeroki.

Spa'nnen, vn. (h.): auf etwas — natężać uwagę na co; z natężoną uwagą słuchać czego.

Spa'nnen, va. wyciągnąć, wyprężyć; — naciągać (strony, kurek u strzelby), odwieść; den Hahn halb, ganz — kurek odwieść na pierwszy, drugi spust; den Bogen — napinać łuk; die Saiten zu hoch —, *zbyt wielkie robić pretensye; die Saiten höher —, *zwiększyć pretensye; ein zu hoch gespanntes Lob, *pochwała przesadzona, za nadto wygorowana; Jemandes Erwartung auf's Höchste —, *ciekawość czyję zaostrzyć do nadzwyczajnego stopnia; in gespannter Erwartung dem Ausgange entgegen sehen, *z natężoną ciekawością wyglądać końca; mit gespannter Aufmerksamkeit, *z natężoną uwagą; auf etwas gespannt sein, *z wielką ciekawością oczekiwać, wyglądać czego; die Pferde an, vor den Wagen — konie zaprządz do wozu; den Zeug in, auf den Rahmen —, W. materyą wprawić ob. wpiąć w krosna (i wyprężyć); einen Missethä-

ter auf die Folter —, *Rw.* rozciągnąć złoczyńcę na torturach; eine Stahlfeder — sprężynę przycisnąć; die Hand — rozciągnąć rękę; ein Gewölbe —, *Bk.* sklepienie obłączysto zrobić; das Wasser, den Fluß — zatamować, zastawić wodę, rzekę; das Kleid spannt mich, *suknia mnie ciśnie, na nadto jest obcisła; gespannter Bauch, *brzuch nadęty; mit Jemandem über den Fuß gespannt sein, *poróżnionym być z kim; Spa'nnen, *sn.* naciąganie, wyprężenie, natężenie.

Spa'nnenbrei't, -nhoch, -nlang, *a.* na piędź széroki, wysoki, długi.

Spa'nner, *sm.* spinadło; —, *Zk.* naprzężacz (muskuł).

Spa'nnfeder, *sf.* sprężyna; -nnfrohne, f. Spa'nndienst; -nnkette, *sf.* łańcuch do ściągania wozu; -nnkraft, *sf.* sprężystość; elastyczność; -nnkräftig, *a.* sprężysty; -nnleiter, *sf.* drabina z podporą oder podstawkiem; -nnnagel, *sm.* sforzeń, zworzeń (u wozu); -nnriemen, *sm.* pocięgiel; rzymek do ściągania obuwia; -nnstock, *sm.* rozpinadło.

Spa'nnung, *sf.* wyprężenie; wytężenia; naciągnienie; napięcie; — poróżnienie; mit Jemandem in — gerathen, *poróżnić się z kim; mit Jemandem in — leben, *żyć w nieporozumieniu z kim; — (große Aufmerksamkeit) zawieszenie, ciekawość pragnąca zaspokojenia; natężenie (u wagi, umysłu; —, *Kw.* odwód (kurka u strzelby); spust; die halbe —, *Kw.* pierwszy spust; die ganze —, *Kw.* drugi spust.

Spa'nnzettel, *sm.* kartka służebnicza (t. j. kartka, którą służący przyjęty dostaje z wyszczególnieniem obowiązków i płacy).

Spar-, *a.* oszczędny.

Spa'rbissen, *sm.* kęs oszczędzony; Spa'rbruder, *sm. iron.* oszczędniś; Spa'rbüchse, *sf.* karbonka; puszka na grosz oszczędzony.

Spa'ren, *vn.* (h.) u. *va.* oszczędzać; wer in der Jugend spart, der darbt im Alter nicht, *kto za młodu oszczędza (od. ciuła), ten na starość mieć będzie zapas; Geld — ochraniać grosza; szczędzić pieniędzy; żałować; der Zucker ist dabei nicht gespart nie żałowano do tego cukru; spare deine Worte! nie trać słów darmo! nie gadaj na próżno! die Fortsetzung spare ich bis morgen dalszy ciąg zostawiam (odkładam) do jutra; Spa'ren, *sn.* oszczędzanie.

Spa'rendchen, *sn. dim.* profitka (u lichtarza).

Spa'rer, *sm.* oszczędzacz; ciułacz; auf den — kommt der Zehrer, *co jeden oszczędzi, to następny puści.

Spa'rgel, *sm. Ng. Kk.* szparag; — legen, stechen. *Gtn.* szparagi sadzić, wyrzynać; Spa'rgel-, *a. Ng. Kk.* szparagowy; Spa'rgelbee't, *sn. Gtn.* grzęda szparagami zasadzona; zagon szparagowy; Spa'rgelga'rten, *sm.* szparagarnia.

Spa'rgeld, *sn.* ciułanina; pieniądz od. grosz oszczędzony.

Spa'rgelele'rbse, *sf.*, Spa'rgelklee', *sm. Ng.* lucerna siewna; Spa'rgelpfla'nze, *sf. Ng. Gtn.* flanca szparagowa; Spa'rgelsala't, *sm. Kk.* sałata ze szparagów; Spa'rgelsa'men, *sm.* nasienie szparagowe; Spa'rgelschü'ssel, *sf. Kk.* półmisek do szparagów; Spa'rgelzei't, *sf.* czus, w którym się szparagi zbierają.

Spa'rgut, *sn.* mająteczek oszczędzony; Spa'rhafen, f. Spa'rbüchse; Spa'rheerd, *sm.* ognisko oszczędnie urządzone.

Spark, *sm. Ng.* sporek.

Spa'rkalk, *sm. Bk.* gipsowa ziemia; gipsowe wapno; Spa'rkammer, *sf.* komorka do składania oszczędzonych rzeczy; Spa'rkasse, *sf.* kasa oszczędneści; -rkassenbu'ch, *sn.* księga kasy oszczędności; -rküche, *sf.* kuchnia oszczędna; -rkunst, *sf.* sztuka oszczędzania; -rlampe, *sf.* lampa oszczędna.

Spä'rlich, *a.* szczupły, skromny; oszczędny; spärliche Beleuchtung skąpe, słabe oświetlenie; ich erhalte bloß spärliche Bissen, *szczupłe kąski dostaję; *skąpą tu mam żywność; — leben żyć biednie, oszczędnie, skąpo; — (geizig) bardzo oszczędny; skąpy.

Spa'rlicht, *sn.* świeca oszczędnie się paląca; Spa'rmittel, *sn.* sposób oszczędzania; Spa'rmund, *sm.* *człowiek skąpo żyjacy, żałujący sobie na gębę; Spa'rofen, *sm.* piec oszczędny, oszczędnie urządzony; Spa'rpfennig, *sm.* grosz oszczędzony; ciułanina.

Spa'rren, *sm. Bk.* krokiew; einen — zu viel haben, *piątéj krokiewki od. klepki komu braknie od. nie dostaje (w głowie); Spa'rrenfe'ld, *sn. Bk.* pole między krokwiami (na dachu); Spa'rrenko'pf, *sm. Bk.* szyja u krokwi.

Spa'rrholz, *sn. Bk.* drzewo na krokwie; Spa'rrlatte, *sf. Bk.* łata dachowa; Spa'rrwerk, *sn. Bk.* wszystkie krokwie; krokwioskład.

Spa'rsack, *sm.* worek na oszczędności; Spa'rsam, *a.* oszczędny; *skąpy; Spa'rsamkeit, *sf.* oszczędność; Spa'rseide, *sf.* cienkie nici zamiast jedwabiu użyte.

Sparse'tte, f. Esparse'tte.

Spa'rsucht, *sf.* przesadzona oszczędność; skąpstwo; Spa'rsüchtig, *a.* lubiący oszczędzać.

Sparta'ner, *sm. Geog. Gsch.* Spartańczyk; Sparta'nerin, *sf. Geog. Gsch.* Spartanka; Sparta'nisch, *a. Geog. Gsch.* Spartański.

Spa'rtopf, f. Spa'rbüchse.

Spa'sma, Spa'smus, f. Krampf; Spasma'tisch, f. Kra'mpfhaft.

Spaß, *sm.* żart; — machen żarty robić, stroić; das macht mir — to mnie bawi; etwas im Spaße sagen mówić co w żarcie; mit Jemandem — treiben żartować z kogo; mit Jemandem seinen — haben, *ubawić się z kogo; das ist kein —, *to nie żart; *nie bagatel.

Spä'ßchen, *sn. dim.* żarcik.

Spa'ßer, *sm.* żartowniś; Spaßerei', *sf.* niowczesne żarty; Spa'ßhaft, *a.* żartobliwy; krotochwilny; Spa'ßhaftigkeit, *sf.* żartobliwość.

Spä'ßling, Spa'ßmacher, Spa'ßvogel, *sm.* żartowniś; figlarz; krotochwilnik.

Spa'ßlust, *sf.* chęć żartowania; Spa'ßlustig, *a.* lubiący żartować.

Spät, *a.* późny; —, *ad.* późno; spätestens najpóźniéj; najdaléj; es ist schon zu spät już zapóźno, nierychło; um eine Stunde zu — o godzinę zapóźno; die Uhr geht zu — zegarek zapóźno idzie; spät in die Nacht hinein, *późno w noc; es ist schon — am Tage już późno; już się ma ku wieczorowi; spät im Jahre w późnéj porze roku; besser — als nie, *lepiéj późno jak wcale nie; früh u. — rano i wieczór; od rana do nocy. [późne, zimowe.

Spä'tapfel, *sm. Gtn.* jabłko

Spä'te, *sf.* późność; von der Frühe bis in die — od rana do późnéj nocy.

Spa'tel, *sm.* łopatka; szpatela; szpatelka; kopystka.

Spa'ten, *sm.* rydel; mit dem — graben, *Ldw. Gtn.* rydlować; Spa'ten-, *a.* — rydla; Spa'tenstie'l, *sm.* rydlisko.

Spä'terbse, *sf. Ng.* późny groch.

Spä'terhin, *ad.* późniéj; w późniejszym czasie.

Spä'ternte, *sf.* późne żniwa.

Spä'testens, zum Spätesten, f. Spät.

Spä'tflachs, *sm. Ng.* późny len; Spä'tfrost, *sm. Ntl.* późny mróz oder przymrozek wiosenny; Spä'tgerste, *sf. Ng.* późny jęczmień.

Spath, Spat, *sm. Ng. Bw.* spat; —, *Hlk.* ochwat (choroba koni i wołów).

Spä'theit, f. Spä'te, *sf.* późność.

Spä'therbst, *sm.* późna jesień; im — w końcu jesieni; późno w jesieni. [farbowany.

Spa'thfluß, *sm. Ng. Bw.* spat

Spa'thig, *a. Hlk.* zochwacony (koń).

Spa'tium, *sm.* f. Zwi'schenrau'm; —, *Bchdr.* spacyum; Spatien, Spatia, *pl.* spacya; Spationi'ren, *va. Bchdr.* spacyować.

Spä'tjahr, *sn.* koniec roku, ostatnia jego część; Spä'tlicht, *sn.* ostatnie światło (słońca); Spä'tling, *sm.* późniak; nierychlak, jagnię późno wylęgłe; Spä'tobst, *sn. Gtn.* późny owoc; Spä'tregen, *sm.* deszcz przed żniwem; Spä'trose, *sf.* późna róża; Spä'tschein, f. Spä'tlicht; Spä'tsommer, *sm.* późne lato, koniec lata; Spä'tsonne, *sf.* słońce na schyłku, bliskie zachodu.

Spatz, *sm.* f. Spe'rling; Spatzen-, *a.* f. Spe'rlings-; wer die Spatzen fürchtet, wird nie Hirse säen, *dla wilka nie idź do lasu.

Spazi'r-, Spazie'r-, *a.* spacerowy; Spazi'ren, Spazie'ren, *a.* (h.) spacerować, przechadzać się; — gehen, fahren, reiten wyjść; wyjechać na spacer; —, *vn.* (s.) pospacerować dokąd; pójść lub pojechać spacerem; Spazie'rfahrt, -zie'rfuhre, *sf.* przejażdżka; -zie'rgang, *sf.* przechadzka; -zie'rgänger, *sm.* przechadzający; -zie'rgängerin, przechadzająca; -zie'rplatz, *sm.* miejsce do przechadzki; -zie'rreise, *sf.* podróż dla przechadzki; -zie'rritt, *sm.* przejazdka konna; -zie'rschlitten, *sm.* spacerowe sanki; -zie'rweg, *sm.* droga do spaceru; -zie'rwetter, *sn.* pogoda do przechadzki.

Specerei', ꝛc. f. Spezerei', ꝛc.

Specht, *sm. Ng.* dzięcioł; Specht-, *a. Ng.* dzięciołowy.

Specia'l-, f. Spezia'l-.

Spe'cies, *sf.* gatunek; —, *Hlk.* zioła do mieszaniny wchodzące; —, *Rk.* działanie arytmetyczne; Spe'ciestha'ler, *sm. Mzk.* talar bity; -ciesduka'ten, *sm. Mzk.* dukat bity.

Specificatio'n, ꝛc. f. Spezifica'tio'n, ꝛc.

Speck, sm. słonina; *tłuszcz (wieloryba); sadło; viel — auf dem Leibe haben mieć wiele sadła, *być tłustym; Speck-, a. tłuszczowy; Spe'ckbauch, s. Fe'ttwanst; Spe'ckbeule, sf. tłuszczak; guz tłuszczowy; puchlina tłuszczowa; Spe'cken, Spi'cken, va. Kk. słoniną śpikować; Spe'ckesser, sm. biedak; -ckfett, a. tłusty jak sadło; -ckgeschwu'lst, s. Spe'ckbeule; -ckgriebe, sf. Kk. skwarek ze słoniny; -ckgrube, sf. *kraj we wszystko obfitujący; -ckhals, sm. tłusta szyja; -ckhandel, sm. H. handel słoniną; -ckhändler, sm. słoniniarz; handlarz słoninę sprzedający; -ckhändlerin, sf. słoniniarka; Spe'ckicht, a. słoniniasty; słoninkowaty; Spe'ckig, a. słoninowaty; tłusty; Spe'ckkäfer, sm. Ng. szczękomol; -ckkuchen, sm. placek ze słoniną; -cklilie, sf. Ng. róża jerychońska; -ckmade, sf. Ng. mól słoninę psujący; -ckmaus, s. Fle'dermaus; -cksau, sf., -ckschwein, sn. wieprz karmny, tuczny; -ckschwarte, sf. skóra na słoninie od. ze słoniny; -ckseite, sf. połeć słoniny; die Wurst nach der Speckseite werfen, *ofiarować cielę dla wołu; *małą ofiarą chcieć wiele zyskać; er wirft die Wurst nach der —, *wiedział Święty Marcin, dla czego sobie dał płaszcza urznąć; -ckstein, sm. Ng. słoninik; -ckthran, sm. tran z tłuszczu wieloryba; -ckwanst, s. Fe'ttwanst; -ckwurm, s. Spe'ckmade, Spe'ckkäfer.

Specta'kel, sn. spektakl; widowisko; *hałas; wrzask; tartas; er wird — machen, *historye od. dziwy będzie wyprawiał; *będzie się złościł, będzie hałasował, itd.; mache keinen —! nie rób hałasów, wrzasków; was ist das für ein Spectakel? cóż to za wrzawa? Specta'kelstü'ck, sn. Sb. (?).

Specula'nt, sm. spekulant; człowiek przemyślny, przemysłem się trudniący; człowiek przebiegły, korzystne interesa robiący; Speculatio'n, sf. spekulacya; zaciekanie się w metafizycznych badaniach; *przemyśliwanie nad zyskiem; Speculatio'ns-, a. spekulacyjny; Speculatio'nsgeist, sm. duch spekulacyjny; Speculati'v, a. Philos. spekulatywny; spekulacyjny; nad teoretycznémi badaniami zaciekający się; *przemyślny; *przebiegły; Speculi'ren, vn. (h.) spekulować, przemyślać (osobliwie dla zysku); auf etwas — spekulować na co, *przemyśliwać nad osiągnieniem tego.

Spedi'ren, va. H. expedyować; Speditio'n, sf. H. expedycya (towarów); Speditio'ns-, a. spedycyjny; Speditio'nshandel, sm. handel spedycyjny, przesyłkowy; Spediteu'r, sm. spedytor; przesyłacz towarów.

Speer, Sper, sm. oszczep; kopia; grot; Spee'rberüh'mt, a. *grotowładny; Spee'rdistel, sm. Ng. drapacz; Spee'renstift, sm. Ng. goryczka krzyżowa; Spee'rkraut, sn. Ng. pryszczeniec.

Spei'becken, sn. miednica do spluwania lub womitowania.

Spei'che, sf. szprycha (u koła).

Spei'chel, sm. ślina; Jemandes — lecken, iron. *lizać się komu; Spei'chel-, a. ślinny; Spei'chelcu'r, sf. Hlk. saliwacya; kuracya ślinna, przez ślinotok; -cheldrü'se, sf. gruczoł ślinny; -chelflu'ß, sm. Hlk. ślinotok; ślinienie; -chelga'ng, sm. Zk. przewód ślinny; -chelkrau't, sn. Ng. mydło lekarskie; -chelle'cker, sm. iron. *liziuś; podły pochlebca; czołgacz nikczemny; Spei'cheln, vn. (h.) spluwać; ślinić się; -chelrei'zend, -cheltrei'bend, a. Hlk. wyprowadzający ślinę; -chelwu'rz, sf. Ng. zębownik; zębne ziele.

Spei'chen, va.: ein Rad — szprychy dać do koła; Spei'chenbei'n, sn. noga cienka a długa; *laskonogi; Spei'chenza'pfen, sm. czop u sprychy.

Spei'cher, sm. śpiklerz; Spei'cherdie'b, s. Spe'rling; Spei'chern, va. w śpiklerzu składać.

Spei'ekel, sm. zbieranie się na womity.

Spei'en, vn. u. va. irr, (h.) (speie, spie, gespieen) pluć; plunąć; Jmdm. in's Gesicht — plunąć komu w oczy; Blut — pluć krwią; — (sich erbrechen) womitować, rzygać; Gift —, *rzygać jadem; Feuer — ogień zionąć, wyrzucać z siebie; Feuer u. Flamme —, *palić się ze złości; *niezmiernie się złościć.

Spei'er, sm. spluwacz; womitujący.

Spei'er, Spey'er, sn. Geog. Spira.

Spei'erlich, a. ckliwo aż do womitów; es ist mir — na womity mi się zbiéra; Spei'fieber, sn. Hlk. gorączka wymiotna; Spei'kasten, sm. spluwaczka.

Speil, Spei'ler, sm. śpilka drewniana; drewienko ostro zaciesane; Spei'leisen, sn. śpiluza; szpiluga; Spei'lern, va. śpilkować (kiszki).

Spei'napf, sm. spluwaczka; Spei'röhre, sf. rura u rynny.

Spei'se, sf. pokarm; jadło; jedzenie; — zu sich nehmen pokarm brać; sich der — enthalten wstrzymywać się od jadła od. jedzenia; —(Gericht) potrawa; Spei'se-, Spei'sen-, a. pokarmowy; jadalny; potrawny; Spei'sebedie'nte, sm. służący do obnoszenia potraw; -sebie'r, sn. podpiwek; piwo szlacheckie; -sefi'sch, sm. Kk. ryba służąca na żér dla większéj; -sega'ng, sm. Zk. przewód pokarmowy; -sega'st, sm. s. Ti'schgast; stołownik; -sege'lb, a. bladożółtaworóżowy; -segerä'th, s. Ti'schgerä'th; -sehau's, sn. traktyernia; garkuchnia; -seka'mmer, sf. śpiżarnia; -seke'ller, sm. śpiżarnia w piwnicy; -sema'rkt, sm. rynek, gdzie jadło sprzedają.

Spei'sen, vn. (h.) u. va. jeść; bei Jemandem zu Mittag, zu Abend — być u kogo na obiedzie, na wieczerzy; sie — noch jeszcze jedzą, są u stołu; haben Sie schon gespeist? czy jużeś Pan po obiedzie od. po wieczerzy? —, va. karmić kogo, dawać mu jeść; stołować; den Fischteich — do stawu ryb napuszczać na żer dla większych; die Mühlsteine — kamienie zbożem zasypać; -senzerle'ger, sm. krajczy; -seö'l, sn. oliwa do potraw; -seo'pfer, sn. Kg. Alt. ofiara jadalna, śniedna, sucha (nie krwawa); Spei'ser sm. jedzący; Spei'serest, sm. reszta jadła od. potrawy; -seröh're, sf. Zk. kanał pokarmowy; -seruh'r, sf. biegunka pokarmowa (kiedy jadło niestrawione wychodzi); -sesaa'l, sm. sala jadalna; -sesa'ft, sm. Zk. chyl; sok pokarmowy (w żołądku); -seschra'nk, sm., -sespi'nd, sn. szafa od. szafka na chowanie pozostałego jadła; -sestu'be, s. E'ßstube; -seträ'ger, sm. obnosiciel potraw; -sewä'rmer, sm. fajerka do odgrzewania ostygłego jadła; -sewei'n, sm. wino do potraw; -sewi'rth, sm. traktyer; garkuchniarz; -seze'ttel, Spei'szettel, sm. spis potraw; karta; -sezi'mmer, sn. obiadalnia; -sezu'cker, sm. cukier do potraw.

Spei'sung, sf. karmienie; żywienie; stołowanie.

Spekta'kel, Spekula'nt, ꝛc. s. Specta'kel, ꝛc.

Spe'llen, s. Spa'lten.

Spelt, sm. Ng. Ldw. orkisz; Spelt-, a. Ng. kiszowy.

Spe'lze, sf. pliwka ostra; —, Ng. klapka (z której się torebka składa).

Spe'ncer, s. Spe'nzer.

Spendabe'l, s. Frei'gebig.

Spe'nde, sf. dar; datek; rozdawanie darów, jałmużny, wsparcia; Spe'nden, va. wydawać; rozdawać co; szafować czém (pieniędzmi); sypać (jałmużny); Jemandem etwas — hojnie komu czego użyczać; nie żałować mu; Spe'nder, sm. rozdawacz; rozdawca; Spe'ndhaus, sn. dom dobroczynności; Spendi'ren, s. Spe'nden.

Spe'nzer, sm. szpencer, szpencerek, kurtka angielska.

Sper, ꝛc. s. Speer, ꝛc.

Spe'rber, sm. Ng. krogulec; Spe'rber-, a. Ng. krogulczy; Spe'rberbau'm, sm. jarząb; jarzębina; -rberbee're, sf. Ng. jarzębina; -rberkrau't, sn. Ng. krwiściąg.

Spe'rgel, s. A'ckerspa'rk.

Spe'rling, sm. Ng. wróbel; verliebt wie ein —, *zakochany po uszy; besser ein — in der Hand, als zehn auf dem Dache, od. als ein Storch in der Luft, *lepszy wróbel w ręku niż trzetrzew na sęku; *lepsza w rynce kiełbasa niżeli szynka w jatce; wenn der — nisten will, sucht er viel Löcher, *chcesz by ci się udało nie rób bez namysłu; Spe'rlings-, a. wróbli; Spe'rlingsei', sn. wróble jaje; Spe'rlingsko'pf, sm. wróbla główka; Spe'rlingsne'st, sn. wróbla gniazdo; wróble gniazdo; Spe'rlings-Schwa'nz, sm. wróbli ogon.

Spe'rrbaum, sm. zawora; zapora; kobylica; baryera; rozwora (u wozu).

Spe'rre, sf. zamknięcie (bramy); — des Getreides, *zakaz wywozu zboża; — des Gehaltes, Rw. wstrzymanie wypłaty pensyi; *zapowiedzenie, areszt.

Spe'rreisen, sn. zwora żelazna.

Spe'rren, va. rozkraczyć (nogi); rozdziawić (gębę); die Zeilen, Wörter —, Bchdr. (spationiren) wiersze spacyować, rozprzestrzeniać, oddalać; wyrazy rozszérzać; sich — rozpiérać się; *opiérać się (uparcie); — zamknąć (drzwi, bramę, ulicę, port); *tamować (handel itd.); die Räder — zahamować koła; Jemandem den Gehalt —, Rw. wstrzymać komu pensyą.

Spe'rrfeder, sf. (in der Uhr) sprężyna zaporowa; -rrgeld, sn. bramne, wpustne, od. wypustne; opłata za wpuszczenie lub wypuszczenie po zamknięciu bramy; -rrglocke, -rrtrommel, sf. dzwon, bęben, do dawania znaku na zamknięcie bram; -rrhaken, sm. hak do zamykania lub hamowania; -rrholz, sn. rozpona; rozpinadło;

Spe'rrkette, *sf.* łańcuch do zamykania (ulic); s. a. He'mmkette; -rrleiste, *sf.* rozwora (u wozu); -rrmaul, *sn. iron.* hapa, rozdziawiona gęba; -rrrad, *sn.* kółko zaporowe, pilaste, tamujące (w zegarku); -rrriegel, *sm.* zapieradło, zawieradło; drąg hamujący; rygiel; -rrstrick, *sm.* powróz do tamowania przejścia; -rrtrommel, s. Spe'rrglocke; Spe'rrung, *sf.* zamknięcie; zagrodzenie; -rrweit, *ad.* na rozcież; -rrzahn, *sm.* ząb zaporowy (w kółku); -rrzeit, *sf.* czas zamykania (bram); -rrzeug, *sn.* pęk wytrychów.

Spe'sen, *sf. pl. H. Rw.* szpezy, koszta; należytość za zajęcie się przesłaniem towarów; sprawienie interesów, wydanie wekslu itd.

Spezerei', *sf.*, Spezerei'en, *sf. pl. H. Kk.* korzenie (do potraw); Spezerei'-, &c. s. Gewü'rz-, &c.

Spezia'l-, *a.* specyalny; szczegółowy, osobny; Spezia'lkarte, *sf.* mapa szczegółowa; Spezia'lrevü'e, *sf. Kw.* przegląd szczegółowy; Spezia'lia, Spezia'lien, *sn. pl.* szczegóły; szczególne okoliczności, akta.

Spezie'll, *a.* osobny, szczegółowy; —, *ad.* szczegółowo.

Spe'zies, s. Spe'cies.

Spezifikatio'n, *sf.* specyfikacya, wykaz szczegółowy; Spezifizi'ren, *va.* specyfikować, wyszczególniać; szczegółowo wykazać, na gatunki rozdzielać, itd.; Spezi'fisch, *a.* specyficzny, gatunkowy; —, *ad.* gatunkowo.

Spezio's, s. Schei'nbar.

Sphä're, *sf.* sfera; Sphä'risch, *a.* sferyczny, kulisty; Sphäroi'd, *sn. Gl.* sferoida; figura kulowata; nieforemna kula. [cynk.

Spiau'ter, *sm. Httk.* szpiauter,

Spicana'rd, *sm. Ng.* spikanarda; celtischer —, *Ng.* kłos Celtycki; kozłek śpika Celtycka.

Spi'ckbraten, *sm. Kk.* pieczeń śpikowana.

Spi'cke, *sf.* śpikowanie; to, czém co się śpikuje lub jest naśpikowane; —, *Ng.* s. Spi'ckkraut.

Spi'cken, *va.* naśpikować (pieczeń, zająca); die Wälle mit Kanonen —, *Kw.* *wały działami zastawić, zapełnić; den Beutel —, *worek napakować (pieniędzmi); Jemanden —, *naśpikować kogo, *dać mu dobre łapowe; Speck soll man nicht —, *nie trzeba tłustego połcia smarować.

Spi'ckgans, *sf. Kk.* półgęsek; Spi'ckkraut, *sn. Ng.* kozłek ogrodowy, rzymski; Spi'cknadel, *sf. Kk.* śpikulec; Spi'ckspeck, *sm. Kk.* słonina do śpikowania; Spi'ckwurzel, s. Spi'ckkraut.

Spie'gel, *sm.* zwierciadło; *obraz; wzór; — des Wassers zwierciadło wody; — des Schiffes, *Sw.* (gładki) tył okrętu; —, *Jäg.* oka czworograniaste w sieci; — oko w ogonie pawia; — przezroczystość wina; czystość jak łza; Spie'gel-, *a.* zwierciadlany; Spie'gela'rtig, *a.* zwierciadłowaty; -gelbe'cken, *sn.* miednica polerowana; -gelbla'tt, s. Spie'gelfo'lie; -gelchen, *sn. dim.* zwierciadełko; -gelde'cke, *sf.* pułap zwierciadlany; -gele'ben, *a.* równy jak zwierciadło; -gelfabri'k, *sf.* fabryka zwierciadeł; -gelfe'chten, *sn.*, -gelfechterei', *sf.* *udawanie; łudzenie; mamidło; das ist nur —, *to tylko udawanie na pozór; -gelfe'chter, *sm.* *człowiek pozorami łudzący, lubiący udawać od. mamić; *udawacz; *mamiciel; -gelfe'der, *sf.* pióro świetne z ogona (pawia itd.); -gelfe'nster, *sn.* okno ze szkła zwierciadlanego; -gelfi'sch, *sm. Ng.* płaszczek (ryba); -gelflä'che, *sf.* płaszczyzna zwierciadła; -gelfo'lie, *sf.* cynowe platy do wykładania zwierciadeł; -gelfu'tter, *sn.* futerał na zwierciadło; -gelgema'ch, *sn.* sała zwierciadlana; -gelgla's, *sn.* szkło zwierciadlana; -gelgla'tt, *a.* gładki jak zwierciadło; -gelglä'tte, *sf.* gładkość zwierciadła; -gelha'ken, *sm.* hak na zwierciadło; -gelha'lter, s. Spie'geltra'ger; -gelhe'll, *a.* jasny jak zwierciadło; Spie'gelig, *a.* zwierciadłowy; -gelka'rpfen, *sm. Ng. Zk.* karp' błyszczący, śląski; król karpiów; -gelka'sten, *sm.* skrzynka na zwierciadło; toaletka ze zwierciadłem; -gelkla'r, *a.* czysty jak zwierciadło; -gelleh're, *sf:* katoptryka; -gelma'cher, *sm.* fabrykant zwierciadeł; -gelmüh'le, s. Spie'gelschlei'fmühle.

Spie'geln, *vn.* (h.) szklnić się; odbijać obraz (jak zwierciadło); der Spiegel spiegelt schief zwierciadło pokazuje krzywo (obrazy); Alles spiegelt in diesem Hause, *w tym domu wszystko błyszczy, że się przejrzéć można; spiegelnde Fläche płaszczyzna odbijająca; —, *va.* odbijać od czego jak od zwierciadła; sich — przeglądać się (w zwierciadle lub jak w zwierciadle); sich an Jemandem, an etwas —, *wzór brać z kogo, z czego; Spie'geln, *sn.* s. Spie'gelung.

Spie'gelpfei'ler, *sm.* słup do zwierciadła; -gelrah'men, *sm.* ramy do od. od od. u zwierciadła; -gelra'ppe, *sm.* koń kary z błyszczącą siercią; -gelrei'n, *a.* czysty jak zwierciadło; -gelsaa'l, *sm.* sala zwierciadlana; -gelschei'be, -gelta'fel, *sf.* szyba, tafla ze szkła zwierciadlanego; -gelschi'mmel, *sm.* koń biały z błyszczącą siercią; -gelstu'be, *sf.* izba zwierciadlana; -gelthü'r, *sf.* drzwi zwierciadlane; -gelti'sch, *sm.* stół ze zwierciadłem; -gelträ'ger, *sm.* postument do zwierciadła; -gelung, *sf.* szklnienie się; odbijanie obrazu (jak zwierciadło); -gelwa'nd, *sf.* ściana zwierciadłami wykładana; -gelzi'mmer, *sn.* pokój zwierciadłami przystrojony.

Spie'ke, s. Lave'ndel.

Spie'ker, s. Na'gel.

Spiel, *sn.* gra (überhaupt); igrzysko; igraszka; zabawa, zabawka; dem — ergeben sein lubić grę, grać; grze się oddawać; im Spiele glücklich sein szczęśliwie grywać; die olympischen Spiele, *Alt.* igrzyska Olimpijskie; — des Schicksals, *igraszka losu; — mit Karten (Kartenspiel) gra w karty; mit Jemandem sein — treiben, *żarty sobie z kogo robić; *żartować z niego; das wird ein — für ihn sein, *to będzie dla niego zabawką; Alles ist ihm ein —, *jemu wszystko idzie jak z płatka; — udział w czém; mit im Spiele sein, die Hand mit im Spiele haben, *należéć do czego (do intrygi jakiéj itd.); er ist mit im —, *on należy do gry; *i on w tym jest; aus dem Spiele bleiben, die Hand aus dem Spiele lassen, *nie mięszać się do czego; laß mich aus dem —! nie mięszaj mnie do tego; *nie podszuwaj się podemnie! nie mów, że ja o tém wiem! — (Wagniß) ryzyko; niebespieczeństwo; Geld auf's — setzen, *pieniądze stawić na grę ryzykowaną; sein Leben auf's — setzen, *życie wystawić na niebespieczeństwo; es steht etwas auf dem Spiele, *idzie o co; sein Leben und seine Ehre stehen auf dem Spiele, *i życie i honor są w niebespieczeństwie; mit klingendem Spiel, *Kw.* przy odgłosie bębnów; — Karten talia kart; zum bösen — gute Miene machen, *z przykrych sposobów, kto musi, korzysta; gewonnen — haben, *miéć wygraną.

Spie'lart, *sf.* sposób grania od. gry; rodzaj gry; — (Thiergattung, Blumengattung, &c.) odmiana, odmienny gatunek; -lball, *sm.* piłka do grania; *igrzysko; -lbrett, *sn.* deska do gry; warcabnica, szachownica; -lbruder, *sm.* *towarzysz gry; -lbuch, *sn.* książka gier; -lbude, *sf.* buda do gry; -ldocke, s. Spie'lpuppe.

Spie'len, *vn.* (h.) u. *va.* poruszać się; etwas — lassen poruszyć co; die Fahnen — (wehen, flattern) lassen rozpuścić chorągwie; powiewać niemi; eine Mine — lassen, *Kw.* minę wysadzić w powietrze; die Kanonen — lassen, *Kw.* zacząć strzelać z dział; eine Fontaine od. die Wasserkünste — lassen puścić wodotryski; — (auf einem Tonwerkzeug) grać (na instrumencie); auf der Violine, Flöte —, *Tk.* grać na skrzypcach, na flecie; *umiéć grać na skrzypcach, na flecie; die Kanonen — fürchterlich, *Kw.* działa okropnie huczą; *okropna gra kanonada; etwas — grać w co; Karten, Whist, Ball, &c. — grać w karty, w wista, w piłkę itd.; — (mit Karten) zadać; ich spiele Grün gram wino; —, *Sb.* grać; was haben sie heute gespielt? *Sb.* co dziś grali? den Herrn —, *panoszyć się; — bawić się; Soldaten — bawić się w żołnierzy; — (tändeln, scherzen) igrać; żartować sobie z kogo, z czego; żarty sobie z niego robić; die Fische — im Wasser, *rybki igrają w wodzie (skaczą, gonią się); der Wind spielt auf dem Wasser, *wiatr igra po wodzie (porusza jéj powierzchnią łagodnie); Jemandem etwas in die Hand —, *nieznacznie komu co w rękę wściubić, wsadzić; włożyć; Jemandem etwas aus der Hand —, *wysunąć komu co z ręki zręcznie i nieznacznie; Jemandem einen Streich —, *figla komu wypłatać; Jemandem einen Betrug — zręcznie kogo podejść, oszukać; Jemandem einen Possen — zażartować z kogo; mit Jemandem unter einer Decke —, *być z kim w zmowie; der Diamant spielt schön, *dyament pięknie się mieni; spielende Augen, Farben, *mieniące się oczy, kolory; die Farbe spiel in's Grüne, *ten kolor wpada w zielone; spielend grający; bawiący się; —, *(mit Leichtigkeit) bawiąc się; śpiewając; spielend (von Farben) mieniący kolor; Spie'len, *sn.* gra; granie; bawienie się.

Spie'ler, *sm.* gracz; das ist ein — on szuler; — (im Kartenspiel) grający, ten, który grę zapowiedział; Spie'ler-, Spie'lers-, *a.* gracki; szulerski; graczowy; Spie'lerba'nde, *sf.* banda graczów, szulerów; Spielerei', *sf.* szulerstwo; szulerka; igraszka;

Spie'lerisch, *a.* szulerski; *ad.* po szulersku; Spie'lermä'ßig, *a.* gracki.

Spie'lfeind, -lfreund, *sm.* nieprzyjaciel, przyjaciel gry; -lfunken, *sm.* iskra po powietrzu latająca; -lgast, *sm.* gość do gry; -lgefäh'rte, *sm.* towarzysz gry; -lgeist, *sm.* szulerska żyłka; namiętność do gry; -lgela'g, *sn.* szulernia pijacka, miejsce, gdzie piją i grają; -lgeld, *sn.* pieniądze na grę przeznaczone; (im Spiel gewonnenes Geld) pieniądze z gry; -lgeno'ß, Spie'lgese'll, -lgese'llschafter, s. Spie'lgefäh'rte; -lgese'llschaft, *sf.* towarzystwo grających; -lgese'tz, *sn.* ustawa oder prawidło gry; -lglück, *sn.* szczęście w grze; -lhans, *sm.* § gracz, lubiący grać; -lhaus, *sn.* dom gry; szulernia; Spie'lkampf, *sm.* walka dla zabawy; -lkarte, *sf.* karta do grania; -lkartenma'cher, -lkartenfabrika'nt, *sm.* fabrykant kart do grania; -lkegel, *sm.* kręgiel do grania; -lklubb, *sm.* -lkränzchen, *sn. dim.* kompania grających; schadzka należących do gry (kolejno się odbywająca); -lkugel, *sf.* kula do grania (np. bilarowa); -lleuchter, *sm.* lichtarz do gry; -lleute, *sm. pl.* muzykanci; gracze; *kapela; v. Spie'lmann, *sm. Tk.* grajek; kapelista; muzykant; -llust, *sf.* chętka do grania; -llustig, *a.* mający ochotę do grania; -lmann, s. Spie'lleute; -lmarke, *sf.* marka do gry; -lnarr, *sm.* zapaleniec do gry; zapamiętale grę lubiący; -lort, *sm.* miejsce gry; -lpfennig, *sm.* pieniążek przy grze używany; -lpuppe, *sf.* lalka do bawienia się; -lraum, *sm.* przestrzeń, w której się co wolno poruszać moży; weiterer —, *obszerniejsze pole; seinen Gedanken — geben, *myślom rozpuścić wodze; -lrecht, *sn.* prawo gry; -lregel, *sf.* ustawa gry; -lrichter, *sm.* sędzia na igrzyskach; -lsaal, *sm.* sala do gry; -lsache, *sf.* zabawka, rzecz do bawienia się; Spie'lschuld, *sf.* dług z gry; -lstube, *sf.* izba do gry; -lstunde, *sf.* godzina gry od. do grania przeznaczona; Spie'lsucht, *sf.* pasya do gry; Spie'lsüchtig, *a.* pasyonowany do gry; -lteller, *sm.* talerz od. talerzyk do gry (np. na marki); -lteufel, *sm.* *zły duch szulerski; -ltisch, *sm.* stolik do gry; -luhr, *sf.* zegar grający; -lverde'rber, *sm.* ten, co grę od. zabawę psuje; psotnik zabawy; -lverlu'st, *sm.* przegrana (w grę jaką); -lwaare, *sf.* towar do zabawy; zabawki dla dzieci; -lweise, *a.* u. *ad.* bawiąc się; igrając; przez igraszkę; -lwerk, *sn.* zabawka; werk grający (w zegarze); -lwesen, *sn.* rzeczy gry się dotyczące; Spie'lwuth, *sf.* szalona namiętność do gry; -lzeit, *sf.* czas do gry przeznaczony; -lzeug, *sn.* zabawki; -lzimmer, *sn.* pokój do gry.

Spie'rstaude, *sf. Ng.* parzydło.

Spieß, *sm.* rożen; rożenek (z drzewa, na który ptaki nadziewają); schreien, als wenn man am Spieße stäke, *wrzeszczyć jak gdyby (go) kto ze skóry obdzierał; — oszczep (do ciskania); włócznia; śpisa; pika; lanca; — trzygroszówka; —, *Jäg.* pierwszy rożek jelenia; Spieß, *Bchdr.* śpis; rożen; Spie'ßbock, *sm. Jäg.* jeleń mający dopiero pierwsze rożki; s. a. Spie'ßträger; Spie'ßbraten, *sm. Kk.* pieczeń z rożna; -ßbürger, *sm.* mieszczuch; *filister; -ßbürgerei', *sf.* mieszczuchostwo; Spie'ßbürgerlich, *a.* mieszczuchowski; parafiański; -ßbürgerthu'm, s. Spie'ßbürgerei'.

Spie'ßchen, *sn. dim.* rożenek; mały oszczep.

Spie'ßeisen, *sn.* żeleziec u oszczepu, lancy itd.

Spie'ßen, *va.* przebić dzirytem; przeszyć oszczepem, lancą; — (als Todesstrafe) wbić na pal; Spie'ßer, s. Spie'ßhirsch; -ßgerte, s. Spie'ßruthe; -ßgese'll, *sm.* kompan; kamrat; koleżka; wspólnik (czynu jakiego); -ßglanz, *sm.*, -ßglas, *sn. Ng. Bw.* antymon; -ßglasbu'tter, *sf. Bw.* chlorek antymonu; -ßgras, *sn. Ng.* turzyca przedłużona; -ßhirsch, *sm. Jäg.* śpiczak; Spie'ßig, *a.* kolczasty; śpiczasty; -ßknecht, *sm. Kw.* włócznik, żołnierz włócznią od. lancą uzbrojony; -ßruthe, *sf.* pręt (osobliwie do bicia); rózga; Spießruthen laufen, *Kw.* biegać przez rózgi; Spießruthen laufen lassen, *Kw.* puszczać przez rózgi; -ßruthenlau'fen, *sn. Kw.* bieganie przez rózgi; -ßträger, *sm.* s. Spie'ßknecht; —, *Kk.* wilk, żelazna maszyna, na której się rożen obraca.

Spi'lle, *sf.* s. Spi'ndel; kołowrot; koło ostro zaciesane. [wka).

Spi'lling, *sm. Ng.* lubaszka (śli-

Spi'llmagen, *sm.* † (Verwandter von weiblicher Seite) krewny po wrzecionie, po kądzieli, po żeńskiéj linii.

Spina't, *sm. Ng.* śpinak.

Spind, s. Schrank.

Spi'ndel, *sf.* wrzeciono; wałek, walec (na którym się co obraca); kołowrot; — (in der Uhr) wrzecionko.

Spi'ndelbau'm, *sm. Ng.* trzmiel; ćmiel; Spi'ndelbau'm-, *a.* trzmielowy; Spi'ndelfö'rmig, Spi'ndelicht, *a.* wrzecionowaty.

Spi'ndelho'lz, *sn.* drzewo trzmielowe; -ndelza'pfen, *sm.* czop u wrzeciona od. wałka.

Spi'nnanstalt, *sf.* przędzalnia; przędziarnia; Spi'nnbar, *a.* dający się prząść; Spi'nne, *sf. Ng.* pająk; häßlich wie eine —, *niegodziwie szkaradny; sie hassen sich wie Spinnen, *okropnie się nienawidzą; Spi'nnefei'nd, Spi'nnenfei'nd, *a.* *śmiertelny oder nieprzebłagany nieprzyjaciel; *bardzo nienawidzący; er ist ihm —, *w łyszce wody go utopił; *ostrzy na niego noże; Spi'nnenfei'ndschaft, *sf.* *nieprzyjaźń zapamiętała.

Spi'nnen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (spinne, spann, gesponnen) prząść; am Rocken na kądzieli; am Rade na kołowrotku; nicht viel Seide (Wolle) zum —, *nie wielka obrada; *nie wiele się przy tém okrój; *nie wielkie rzeczy; dabei wirst du keine Seide —, *nie utyjesz przy tém; *nie oberwie ci się tu nic; *nie będziesz miał przy tém obłowu; Tabak — tytuń skręcać; Heu — siano wiązać; eine Saite — owijać stronę; gesponnene Knöpfe guziki szmuklerskie, szmuklerską robotą.

Spi'nnen-, *a. Ng.* pajęczny; Spi'nnengewe'be, *sn.* pajęczyna.

Spi'nner, *sm.* przędnik; Spinnerei', *sf.* przędzenie; s. a. Spi'nnanstalt; Spi'nnerin, *sf.* prządka; Spi'nnerloh'n, *sm.* zapłata za przędzenie.

Spi'nnewe'be, Spi'nngewe'be, s. Spi'nnengewe'be.

Spi'nngerä'th, *sn.* sprzęt do przędzenia; Spi'nnhaus, *sn.* dom, w którym przędzą; s. a. Spi'nnanstalt; Spi'nnmagd, *sf.* prządka; dziewka do przędzenia; -nmährchen, *sn.* bajeczka, jaką dziewki sobie przy kądzieli gadają; -nmaschi'ne, *sf.* maszyna do przędzenia; -nrad, *sn.* kołowrotek; -nrocken, *sm.* kądziel; -nstube, *sf.* izba, w któréj prządzą; Mährchen aus der — historijka, jaką baby przy kądzieli prawią; -nstubenwei'sheit, *sf.* **iron.* mądrość, jaką baby objawiają przy kądzieli.

Spi'nnwebe, s. Spi'nnengewe'be.

Spi'nnweib, *sn.* kobieta do przędzenia; prządka; -nwerk, *sn.* materyał do przędzenia; Spi'nnwocken, s. Spi'nnrocken.

Spint, *sn.* s. Spind; —, *sm.* zakalec. [śliwać; medytować.

Spintisi'ren, *vn.* (h.) § przemy-

Spio'n, *sm.* śpieg; śpiegierz; Spio'n-, Spio'ns-, *a.* śpiegowski; Spioni'ren, *vn.* (h.) śpiegować; Spioni'rungssyste'm, *sn.* system śpiegowski.

Spira'l-, zc. s. Schne'cken-, zc.; Spira'lfeder, *sf.* włos; sprzężyna kręcona.

Spi'rdingssee', *sm. Geog.* Śniadwy; Śniardwy. [chowy.

Spiritue'll, *a.* spirytualny; du-

Spirituö's, *a.* spirytusowy, spirytus w sobie mający; Spi'ritus, *sm.* spirytus; wyskok.

Spita'l, *sn.*, Spi'ttel, *sm.* śpital; Spita'l-, *a.* śpitalny.

Spitz, *sm. Ng.* szpic (pies).

Spitz, *a.* śpiczasty; kończasty; etwas — machen śpiczasto zastrugać, skręcić, wyklepać; spitzer Winkel, *Gl.* kąt ostry; ich kann es nicht — kriegen, * § nie mogę tego wyrozumiéć, wytłumaczyć od. wyjaśnić sobie; *nie mogę z tego być mądrym; das ist mir zu —, *to dla mnie za mądre.

Spi'tzahorn, *sm. Ng.* klon pospolity.

Spi'tzaxt, *sf. Zm.* siekiera kończasta, śpiczasta; Spi'tzblatter, *sf. Hlk.* ospa kończasta od. śpiczasta; Spi'tzbart, *sm.* bródka śpiczasta; -tzbube, *sm.* łajdak; łotr; szelma; złodziej; komm nur, du kleiner —! pójdźno tu, mały nicponiu! Spi'tzbuben-, Spi'tzbübisch, *a.* łajdacki, łotrowski, szelmowski; filuterny; Spi'tzbubenstrei'ch, *sm.* figiel łotrowski; Spi'tzbüberei', *sf.* łajdactwo; łotrostwo; szelmostwo; -tzbübin, *sf.* złodziejka.

Spi'tze, *sf.* koniec (überhaupt); — des Eies cieńszy koniec jaja; etwas auf die — stellen, *doprowadzić co do ostateczności, *narazić na niebezpieczeństwo; etwas auf die — treiben, *posunąć co do najwyższego stopnia; Jemandem die — bieten, *stawić komu czoło; *śmiało mu się oprzéć; — (Wipfel, Gipfel) wierzchołek; — einer Insel, *broda wyspy; — kończasty wierzch (szyszaka); —, *czoło; sich an die — stellen, *stanąć na czele; an der — stehen, *stać na czele; Spitzen, *pl.* korónki (do stroju); Brabanter Spitzen, *H.* Brabanckie koronki; Spitzen klöppeln kneplować.

Spi'tzeisen, s. Spi'tzmeißel.

Spi'tzen, *va.* zakończyć, zaostrzyć co; ostro zastrugać, przyciesać, przyciąć; ostry koniec zrobić u czego; eine Feder — pióro zakończyć, zastru-

gać; die Ohren —, *uszy najeżyć, do góry podnieść; nadstawić uszu; den Mund (das Maul §) — usta wyciągnąć jak dziób; kończato złożyć wargi; sich auf etwas —, *ostrzyć zęby na co; — koniec uciąć; wierzchołek obciąć.

Spi'tzen-, *a.* koronkowy; Spi'tzena'rbeit, *sf.* koronkowa robota; Spi'tzenä'rmel, *sm.* rękaw koronkami obszyty; -tzenbesa'tz, *sm.* obszycie koronkowe; -tzenfabri'k, *sf.* fabryka koronek; -tzenfabrika'nt, -tzenma'cher, *sm.* fabrykant koronek; -tzenha'ndel, *sm. H.* handel koronkami; -tzenhä'ndler, *sm.* kupiec koronkami handlujący; -tzenhä'ndlerin, *sf.* kobieta koronkami handlująca; -tzenhau'be, *sf.* czepek koronkowy; -tzenklei'd, *sn.* suknia koronkowa; -tzenklöppelei', *sf.* kneplowanie; -tzenklö'pplerin, *sf.* kneplerka; -tzenkra'gen, *sm.* kołnierz koronkowy; -tzenschlei'er, *sm.* kwef koronkowy.

Spi'tzfindig, *a.* przebiegły; wykwintny; wykrętny; Spi'tzfindigkeit, *sf.* przebiegłość; wykwintność; wykrętność; auf Spitzfindigkeiten ausgehen, *wykrętów się chwytać; wykrętów szukać.

Spi'tzglas, *sn.* kieliszek (u dołu śpiczasty); -tzgläschen, *sn. dim.* kieliszeczek; Spi'tzhacke, -tzhaue, *sf.* motyka kończasta; -tzhahn, *sm.* ćwik; -tzhammer, *sm.* młotek śpiczasty; -tzhirsch, *sm. Jäg.* jeleń, który pierwsze rożki dostał; -tzhund, *sm. Ng.* szpic (pies); -tzhut, *sm.* śpiczasty kapelusz; -tzhütig, *a.* *podstępny, zdradliwy (człowiek); Spi'tzig, *a.* śpiczasty, kończaty; spitzige Worte, Reden, *ostre, uszczypliwe wyrazy, mowy; Jemandem — antworten ostro, uszczypliwe komu odpowiedzieć; Spi'tzkäse, *sm.* sér śpiczasty, kończaty; -tzklee, *s.* Be'rgklee; -tzklette, *Ng. s.* Be'ttlerläu'se; -tzkopf, *sm.* śpiczasta głowa; człowiek taką głowę mający; -tzmaus, *sf. Ng.* suseł; kretomysz; mysz z ostrym pyskiem; -tzname, *sm.* *nazwisko uszczypliwe; -tznase, *sf.* kończaty nos; -tzpfahl, *sm.* pal śpiczasty; -tzpocke, *sf. Hlk.* (Spitzblatter) ospica wietrzna stożkowata, śpiczasta, kończata; -tzruthe, *s.* Spie'ßruthe; -tzsäule, *sf. Bk. Alt.* ostrosłup; piramida; obelisk; -tzwegerich, *sm. Ng.* babka zaostrzona; -tzwinkel, *sm. Gl.* kąt ostry; -tzwinkelig, *a.* ostrokątny; spitzwinkelige Figur, *Gl.* ostrokąt; -tzwort, *sn.* *wyraz uszczypliwy; -tzzahn, *sm. Zk.* kieł; kończaty ząb; -tzzange, *sf.* obcęgi śpiczaste.

Spleen, Splee'nig, *s.* Mi'lzsucht, etc.

Splei'ße, *sf.* trzaska; wiór; osmyk od sukna, to co się o potrzewkę obciera i opada; Splei'ßen, *vn.* (s.), — (sich), *vr.* (h.) łupać się; szczepać się; —, *va. s.* Spa'lten, Schlei'ßen; Splei'ßmesser, *sn.* nóż do rozłupywania.

Splendi'd, *a.* świetny; —, *s. Frei'gebig.

Splie'ße, *s.* Splei'ße.

Splint, *sm. Ng.* biel w drzewie; miazga; drzazgi; wióry.

Spliß, *s.* Spalt; Spli'ten, *s.* Splei'ßen.

Spli'tter, *sm.* trzaska; drzazga; Spli'tterbru'ch, *sm. Hlk.* złamanie z odszczepami; strzaskanie; -tterho'lz, *sn.* drzewo w trzaskach; wióry; -tterig, *a.* drzazgowaty, drzaździsty; Spli'ttern, *vn.* (h.) na trzaski się łupać; —, *vn.* (s.) w trzaski się zamieniać.

Spli'tternackt, *a.* nagutenki.

Spli'tterrichten, *vn.* (h.) u. *va.* złośliwie krytykować, złośliwie wyszukiwać drobnostek dla przygany; —, *sn.* krytyka drobnostkowa; -tterri'chter, *sm.* krytyk złośliwy w drobnostki się wdający; -tterri'chterin, *sf.* kobieta złośliwie krytykująca; -tterschee're, *sf.* małutkie nożyczki.

Spoliatio'n, *sf.* złupienie; Spo'lien, *sf. pl.* łupy; Spoli'ren, *va.* złupić.

Sponsa'lien, *s.* Verlö'bniß; Sponsi'ren, *vn.* (h.) zalecać się; romansować.

Sponto'n, *sm. Kw.* (Lanzenstab) pika o szerokim grocie oficera; szponton.

Spo'ren, *s.* Spo'rnen; Spo'rer, Spo'rerma'cher, *sm.* ostrogarz; fabrykant ostróg; Sporn, *sm.* ostroga; dem Pferde die Sporen geben ostrogami śpiąć konia, *bodziec; Spo'rnblume, *sf. Ng.* ostrożka; Spo'rnen, *va.* włożyć, przypiąć; spiąć; gespornt przy od. w ostrogach; ein Pferd — konia śpiąć ostrogami; Jemanden —, *bodźca komu dodawać; Spo'rnfuß, *sm.* noga ostrogowata; Spo'rnhalter, Spo'rnriemen, *sm.*, Spo'rnleder, *sn.* rzemyk u ostrogi; -rnlos, *a.* bez ostróg; bezostrogi; -rnstachel, *sm.* kolec u ostrogi; -rnstätig, *a.* narowisty, nie cierpiący ostrogi (koń).

Spo'rnstreichs, *ad.* w największym pędzie; w skok; z największą szybkością.

Spo'rtel, *sf.*, Spo'rteln, *sf. pl. Rw. etc.* szportle, opłaty sądowe; Spo'rtelka'sse, *sf.* kasa opłat sądowych; Spo'rteln, *vn.* (s.) szportle przynosić; Spo'rtelta'xe, *sf.* taksa sądowa.

Spott, *sm.* żart; drwiny, drwinki; szyderstwo; das ist bitterer — to żart ostry, dokuczliwy; seinen — mit Jemandem, mit etwas treiben drwinkować, szydzić z kogo, z czego; — urągowisko, pośmiewisko; sich zum — machen na pośmiewisko się wystawić; zum — werden, in — gerathen stać się pośmiewiskiem; etwas zum — thun na drwiny od. na urąg co zrobić; Jemanden in — bringen na pośmiewisko kogo wystawić; wer den Schaden hat, darf für den — nicht sorgen, *cudza bieda, to ludziom śmiech; *kogo szkoda spotka, śmiech na pogotowiu; —, *s.* Spaß; Spott-, *a.* szyderczy; śmieszny; uszczypliwy; -ttbene'nnung, *sf.* szydercze nazwanie; Spöttelei', *sf.* drwinki; Spö'tteln, *vn.* (h.) drwinkować; Spo'tten, *vn.* (h.) żartować; żarty sobie robić z czego (mit etwas); — szydzić, drwić, drwinkować, naśmiewać się; Spo'tten, *sn.* naśmiewanie się.

Spö'tter, *sm.* szyderca; wyśmiewacz; Spötterei', *s.* Spöttelei'; Spö'tterin, *sf.* wyśmiewaczka.

Spo'ttfrage, *sf.* szydercze pytanie; Spo'ttgedi'cht, *sn. Dtk.* satyra; poema wyszydzające; -ttgeist, *sm.* szyderczy duch; *skłonność do szydzenia; -ttgelä'chter, *sn.* szyderczy śmiech; -ttgeld, *sn.* bezcen; *bardzo niska cena; niezmiernie mało.

Spö'ttisch, *a.* szyderczy (człowiek); szyderski (mina, słowa); spöttisches Wesen szydność.

Spo'ttlied, *sn.* pieśń szyderska, wyśmiewająca; -ttmaul, *sn.* złośliwa gęba; szyderczy język; -ttname, *sm.* przezwisko śmieszne od. szydercze; -ttpreis, *sm.* bezcen; bardzo niska cena; -ttrede, *sf.* szydercza mowa; -ttschrift, *sf.* pismo wyśmiewająca, szydercze, uszczypliwe; -ttstä'ndchen, *sn. dim.* serenada drwinkująca, na pośmiewisko wyprawiona; -ttsucht, *sf.* chętka do drwinkowania; -ttsü'chtig, *a.* lubiący drwinkować; -ttvogel, *sm.* drwinkarz; uszczypliwy żartowniś; -ttweise, *ad.* żartem; szyderczo; -ttwitz, *sm.* uszczypliwy, szyderczy dowcip; -ttwohlfeil, *a.* niezmiernie tani; —, *ad.* za marne pieniądze; zbyt tanio; za bezcen.

Sprach-, *a.* językowy; Spra'chähnlichkeit, *sf.* podobieństwo mowy; analogia języka; -chalter, *sn.* wiek języka; -chalterthü'mer, *sn. pl.* starożytności językowe; -chanmerkung, *sf.* uwaga językowa; -chart, *sf.* rodzaj mowy; dyalekt; -chbau, *sm. Spl.* budowa języka; -chbeme'rkung, *s.* Spra'chanmerkung; Spra'che, *sf.* mowa; możność mówienia; język; Jemandem in einer — Unterricht ertheilen dawać komu lekcye (uczyć go) języka; er spricht viele Sprachen mówi wielu językami; — mowa, mówienie; to co się mówi; auch das kam mit zur — i o tém była mowa; die — führen mówić; mit der — nicht heraus wollen, *nie chcieć gadać oder powiedzieć, co się wie, co się myśli; heraus mit der —! dalej gadaj, co masz na języku! eine — nicht verstehen języka nie zrozumieć; eine fremde — cudzy, obcy język; — des Herzens, *wymowa serca; etwas zur — bringen czynić odezwę o co; wnieść co; eigene — własny język; Spra'cheigenheit, -cheigenthü'mlichkeit, *sf.* idiotyzm; własność, właściwość języka, mowy; -chenmischung, *sf.* mięszanina języków; -chenverwi'rrung, *sf.* bałamutne pomięszanie języków; -chfähig, *a.* zdolny do mówienia; -chfähigkeit, *sf.* zdolność do mówienia; -chfeger, *sm.* *wymiatacz obcych wyrazów; -chfehler, *sm.* błąd przeciw językowi; -chfenster, *sn.* okno do rozmawiania (w klasztorach panieńskich); -chfertig, *a.* biegły w mówieniu; -chfertigkeit, *sf.* łatwość mówienia; -chforscher, *sm.* badacz języków od. języka; -chforschung, *sf.* badanie językowe; zaciekanie się nad naturą i własnościami języków oder języka; -chfreund, *sm.* przyjaciel języków; -chfülle, *sf.* obfitość języka; -chgabe, *sf.* dar mówienia; -chgebrau'ch, *sm.* zwyczaj mówienia; -chgeleh'rsamkeit, *sf.* gruntowna znajomość języków; filologia; -chgeleh'rt, *a.* znający języki; biegły w językach; Spra'chgemä'ß, *s.* Spra'chmäßig; -chgeme'nge, -chgeme'ngsel, *s.* Spra'chenmi'schung; -chgeno'sse, *sm.* tym samym językiem mówiący (co kto inny); -chgeri'chtshof, *sm.* *trybunał językowy; -chgese'tz, *sn. Spl.* prawidło językowe; -chgewa'ndt, *a.* wielką łatwość mający w mówieniu (jakim językiem lub wielu językami); -chgewa'ndtheit, *sf.* wielka łatwość w mówieniu jakim itd. językiem; -chgewi'rr, *sn.* bałamutna mieszanina języków; -chgewö'lbe, *sn. Bk.* sklepienie akustyczne, mownicze; -chgitter, *sn.* krata w rozmownicy (przez którą zakonnice rozmawią z obcy-

mi); -chgrübelei', *sf.* szperanina językowa; zaciekania filologiczne; -chgrübler, *sm.* szperacz językowy; -chkenner, *sm.* znawca języków; -chkenntniß, -chkunde, *sf.* znajomość języków; -chkundig, *a.* znający języki od. język; -chkunst, -chkünstler, ſ. Gramma'tiker, ꝛc.; -chlehre, *sf.* nauka języka; gramatyka; -chlehrer, *sm.*, -chlehrerin, *sf.* nauczyciel, nauczycielka języka od. języków; -chlos, *a.* bezmowny; pozbawiony mowy; -chmäßig, *a.* stósowny do prawideł języka; -chmeiſter, ꝛc. ſ. Spra'chlehrer, ꝛc.; -chmeiſterei', *sf.* ciągłe poprawianie mówiących błędnie; -chmenger, -chmiſcher, *sm.* mieszacz języków; makaronista mieszający języki; Spra'chmengerei', -chmiſcherei', *sf.* mieszanie języków; -chorga'n, *sn.* organ do mówienia; -chquelle, *sf.* *źródło dla języka; -chrecht, *a.* poprawny pod względem języka; -chregel, *sf.* prawidło językowe; -chreichthum, *sm.* bogactwo języka; -chreinheit, *sf.* czystość języka; -chreiniger, *sm.* czyściciel języka (od obcych wyrazów); -chreinigung, *sf.* oczyszczanie języka (od obcych wyrazów); -chrichter, *sm.* krytyk pod względem języka; -chrichtig, *a.* zgodny z prawidłami od. z duchem języka; poprawny; -chrichtigkeit, *sf.* dokładność pod względem języka; -chrohr, *sn.* trąba głos roznosząca; tuba akustyczna; -chſchatz, *sm.* skarb językowy od. jakiego języka; Spra'chſchnitzer, *sm. Spl.* gruby błąd przeciw językowi od. przeciw prawidłom języka; -chſelig, ſ. Re'dſelig; -chtrichter, *sm.* lijek akustyczny; -chunterricht, *sm.* lekcye języka od. języków; -chverbe'ſſerer, *sm.* poprawiacz języka; -chverbe'ſſerung, *sf.* poprawa języka; -chverde'rber, *sm.* psowacz od. kaziciel języka; psujący język; -chverde'rbniß, *sf.* skażenie języka, mowy; -chverſchie'den, *a.* różnojęzyczny, różnojęzyczkowy; -chverſchie'denheit, *sf.* różnojęzyczność; Spra'chverſtä'ndiger, ſ. Spra'chkenner; -chveru'nreiniger, *sm.* kaziciel języka obcemi wyrazami; -chveru'nreinigung, *sf.* każenie języka obcemi wyrazami; -chverwi'rrung, *sf.* zabałamucenie, bałamutność języka od. mowy; -chweiſe, *sf.* sposób mówienia; -chweiſer, *sm.* filozoficzną znajomość języków posiadający; -chwendung, *sf.* zwrot języka od. mowy; -chwerkzeug, *sn. Zk.* narzędzie mowne od. mówienia; -chwidrig, *a.* przeciwny (przeciwko) prawidłu od. prawidłom języka; -chwiſſenſchaft, *sf.* filologia; umiejętność języków; -chwiſſenſchaftlich, *a.* filologiczny; -chzimmer, ſ. Spre'chzimmer.

Spra'tzeln, *vn.* (h.) trzeszczéć (w ogniu).

Spre'chart, *sf.* sposób mówienia od. wyrażania się; Spre'chbar, *a.* dający się mówić; ten, któremu można dać mówić.

Spre'chen, *vn. irr.* (h.) (ſpreche, ſpricht, ſprach, geſprochen) ton z siebie wydawać; odpowiadać; — gadać, słowa wymawiać; wie ſpricht der Hund? jak pies gada? pokaż, jak umiesz gadać? ſprich nicht ſo viel nie gadaj (nie pleć, nie baj, nie bzdurz) tyle; — mówić, słowami objawiać myśli; mit Jemandem — mówić z kim, rozmawiać, porozumiewać się; für Jemanden — mówić, przemawiać za kim; für ſich hin — mówić do siebie od. dla siebie; in ſich, zu ſich, bei ſich — w myśli do siebie mówić; ſprich, warum? powiedz (mów), dla czego? — (reden) rzec; gut auf Jemanden, auf etwas zu ſprechen ſein, *lubić kogo; nicht gut auf Jemanden zu — ſein, *nie lubić kogo; *ganić kogo; —, *va. irr.* (h.): Jemanden — mówić, pomówić, rozmówić się z kim; er iſt heut gut, nicht gut zu —, *jest dzisiaj w dobrym, złym humorze (do mówienia); Jemanden frei, los — uwolnić kogo; Jemanden heilig —, *Kg.* świętym kogo uczynić; etwas — mówić co; powiedziéć co; Recht — sprawiedliwość wymierzać; ein Urtheil — wydać wyrok; den Segen — dawać błogosławieństwo (usty); ein Gebet — modlitwę odmawiać; ein Machtwort —, *swoję najwyższą wolą objawić; ſich die Lunge aus dem Leibe —, *piersi sobie zerwać mówieniem; ſich müde — zmęczyć się mówieniem; Spre'chen, *sn.* gadanie; mówienie; zum — ähnlich, *tak podobny, że mu tylko mowy brakuje, że zdaje się gadać; Jemanden zum — malen, *odmalować (oddać) kogo tak, że mu tylko mowy brakuje; Spre'chend, *ppr.* u. *a.* mówiący; ſprechende Augen, *oczy mówiące, pełne wyrazu; ſprechender Beweis, *dowód przemawiający; Spre'cher, *sm.* mowca; Spre'cherin, *sf.* mowczyni; -chwerk, ſ. Mau'lwerk, Mu'ndwerk; -chzimmer, *sn.* rozmownica; pokój do rozmowy; rozmawialnia.

Spree, *sf. Geog.* Sprowa.

Spre'he, *Ng.* ſ. Staar.

Sprei'ten, ſ. Au'sbreiten; Sprei'zen. [za line end]

Sprei'ze, *sf. Bk.* zastrzał; szprys.

Sprei'zen, *va.* ſ. Au'sſpreizen; ſich — oprzéć się, podeprzéć się, opierać się, nie chciéć czego zrobić; ſich mit etwas —, *chlubić się z czego.

Sprei'zholz, *sn.* rozpieradło; —, *W.* rozpionka, rozpiąka.

Spre'ngel, *sm.* obwód; okrąg; — (Kirchſprengel) parafia, dyecezya; — (zum Beſprengen od. Benetzen) kropidło.

Spre'ngen, *va.* u. *vn.* (h.) kropić (w pokoju); Waſſer auf, über etwas — wodą co skropić, pokropić; es ſprengt, *deszczyk kropi; — posypać, potrząść czém; durch die Gaſſen — pędzić, pędem biegać (na koniu) po ulicach; mit dem Pferde über einen Graben — przesadzić, przeskoczyć rów na koniu; auf, in die Feinde, mitten unter die Feinde — konia popędzić na nieprzyjaciela; *wpaść z koniem wśród nieprzyjaciół; auf Jemanden zu — pędzić ku komu, na kogo (konno); einen Stein, eine Mauer — kamień, mur rozsadzić (prochem); in die Luft — wysadzić w powietrze (okręt, twierdzę); eine Thür — drzwi wysadzić, wyłamać, wybić; ein Schloß — zamek oderwać, rozbić, wyłamać; einen Ball — kulę wyrzucić (z bilaru); eine Saite ſprengen stronę zerwać (przez zbytnie naciąganie lub mocne uderzenie w klawisz); die Feſſeln — zerwać kajdany; *potargać więzy; eine Bank —, *zabić bank, wszystkie pieniądze wygrać.

Spre'nger, *sm.* wyrzucenie kuli z bilaru; einen — machen wyrzucić kulę.

Spre'nggefä'ß, *sn.* naczynie do polewania, pokrapiania; Spre'ngkanne, *sf.*, Spre'ngkrug, *sm. Gtn.* (Gießkanne) konewka, dzbanek do polewania; konewka ogrodowa; Spre'ngkugel, *sf.* kula do wysadzania czego w powietrze; -ngpinſel, *sm.* pędzel do nakrapiania; -ngquaſte, *sf.* kutas do kropienia albo potrząsania; -ngtrichter, *sm.* lejek ogrodniczy (z dnem dziurkowatém); -ngwaſſer, *sn.* woda do kropienia; -ngwedel, *sm.* kropidło; -ngwerk, *sn.* materyały do wysadzenia czego w powietrze; -ngwiſch, *sm.* kropidło ze słomy.

Spre'nkel, *sm.* potrzask (do łapania ptaków); nakrapianie; Spre'nkelig, *a.* nakrapiany; Spre'nkeln, *va.* nakrapiać.

Spreu, *sf.* plewy; Spreu'artig, *a.* plewiasty; plewkowaty; Spreu'blättchen, *sn. dim. Ng.* (Pflanze) plewka; Spreu'boden, *sm.* plewnik, strych na plewy; Spreu'icht, *a.* ſ. Spreu'artig; Spreu'ig, *a.* plewisty; z plewami pomieszany.

Spreu'kammer, *sf.* komora na plewy; Spreu'korb, Spreu'kaſten, Spreu'ſack, *sm.* kosz, skrzynia, worek na plewy.

Spri'chwort, Sprü'chwort, *sn.* przysłowie; Spri'chwort-, Spri'chwörter-, *a.* przysłowy; Spri'chwörterſpie'l, *sn.* gra w przysłowia; Spri'chwörtlich, *a.* przysłowny; przysłowiowy; przypowiestny; prowerbialny; przez przysłowie.

Sprie'ßen, *vn. irr.* (ſ.) (ſprieße, ſproßte, geſproßt) puszczać się; wyrastać, wychodzić, wydobywać się.

Spriet, *sm.* rozsocha; drąg rozsochaty, widlasty; sznice u dyszla, lub w tyle drąga u wozu.

Spring, *sm.* źródło wytryskujące.

Spri'ngauf, *sm.* skoczek; Spri'ngball, *sm.* piłka elastyczna, sprężysto wysłana; Spri'ngbecken, *sn.* miednica u wodotrysku; Spri'ngbrunnen, *sm.* wodotrysk; wodoskok; fontana.

Spri'ngen, *vn. irr.* (h. u. ſ.) (ſpringe, ſprang, geſprungen) skakać; skoczyć; über etwas — przeskoczyć przez co (przez wierzch); durch etwas — przeskoczyć przez co (przez środek); auf etwas — wskoczyć na co; in etwas — wskoczyć w co; do czego; in die Höhe — podskoczyć, do góry skakać; an etwas — przyskoczyć do czego; von etwas — odskoczyć od czego; aus etwas — wyskoczyć z czego; in die Augen —, *wpadać, bić w oczy; die Fontäne ſpringt hoch fontana wysoko bije, tryska, strzela; der Knopf iſt geſprungen (abgeriſſen) guzik się urwał (i odpadł nagle); — laſſen kazać skakać; sprawić aby co skoczyło, wyskoczyło; eine Mine — laſſen, *Bw. Kw.* minę zapalić, wysadzić, puścić w powietrze; die Fontäne — laſſen puścić wodotrysk; 10 Thaler — laſſen, *10 talarów puścić, przeputać, wydać; über die Klinge — laſſen, *Kw.* *zrąbać, *w pień wyciągać; ſpring' ſchnell zu ihm! skoczno prędko do niego! — pęknąć (jak deska z suchości, szklanka od gorąca, strona na instrumencie, zerwać się); pękać się (jak skóra na ciele od mrozu); trzasnąć, trzaskać, z trzaskiem pęknąć; Spri'ngen, *sn.* skoczenie; skakanie; pęknienie; stłuczenie się; Spri'nger, *sm.* skoczek; (im Schachſpiel) jezny; rycerz w szachach; ko-

nik; Spri'ngerin, *sf.* przeskoczka; Spri'ngfeder, *sf.* sprężyna; alle Springfedern in Bewegung setzen, *poruszyć wszystkie sprężyny; Spri'ngfluth, *sf.* szybki potok, wylew; -ngfuß, *sm.* skok; tylna noga do skakania używana; -ngglas, s. Gla'sthräne; -nghahn, *sm.* ćwik, kogut do nasiadania kur; -nghans, *sm.*, -nghänschen, *sn. dim.* skoczek; skakacz, dziecko lubiące skakać; -nghengst, s. Beschä'ler; -nginsfe'ld, *sm.* wietrznik; -ngkäfer, *sm. Ng.* sprężyk; Spri'ngkorn, *sn.*, Springkörner, *pl.* ziarnka nasienne wypadające same po dojrzeniu; —, *Ng.* nasienie rośliny zwanéj; Spri'ngkraut, *sn. Ng.* ostromiecz ob. wielkomiecz przeciwlistny; -ngkresse, *sf. Ng.* rzeżucha górna skoczek; Spri'ngkunst, *sf.* sztuka skakania; -nglust, *sf.* chęć do skakania; -nglustig, *a.* skokliwy; lubiący skakać; skoczny; -ngochse, *sm. Ldw.* buhaj; byk; -ngpferd, s. Spri'nghengst; -ngquell, *sm.* źródło wytryskujące; Spri'ngreif, *sm.* obręcz do przeskakiwania; -ngreiter, *sm.* jeździec skoczny; Spri'ngrock, *sm.* suknia ranna, którą kobieta na prędce wdziewa wstawszy rano; -ngschwanz, *sm. Ng.* ogon do skakania służący (u niektórych zwierząt); -ngspinne, *sf. Ng.* pająk skakający; -ngstange, *sf.* drąg do skakania; Spri'ngstock, *sm.* kij do skakania; -ngtanz, *sm.* skoczny taniec; -ngwanze, *sf. Ng.* pluskwa skakająca; -ngwasser, *sn.* woda wytryskująca zdrojowa, źródlana; -ngzeit, *sf.* czas przypuszczania stadników (ogierów, byków itd.) do klaczy itd.

Spri'tzbad, *sn.* kąpiel natryskowa, sikawkowa; Spri'tzbüchse, *sf.* sikawka do zabawy; Spri'tzchen, *sn. dim.* szprycka; mała sikawka; Spri'tze, *sf.* szpryca; sikawka (do gaszenia ognia, itd.); seręga (do dawania enemy); strzykawka (szprycka); das ist ein Mann bei der —, *to mi zuch; Spri'tzen, *vn.* (h.) u. *va.* bryzgać; der Koth ist mir an das Kleid gespritzt błoto bryznęło mi na suknią; er spritzte mir Koth an die Kleider bryznął mi błotem na suknią; in's Feuer — sikać, siknąć w ogień; mit einer Handspritze auf Jemanden — siknąć ręczną sikawką na kogo; — szprycować; Milch in den Hals spritzen szprycować gardło mlekiem; die Feder spritzt pióro pryska; Spri'tzen, *sn.* bryzganie; bryźnięcie; sikanie; siknięcie; szprycowanie; Spri'tzen-, *a.* — sikawki; — sikawek; Spri'tzenauf'seher, s. Spri'tzenmei'ster; Spri'tzenboh'rer, *sm.* świder do wiercenia sikawek; Spri'tzenhau's, *sn.* wozownia, stajnia na sikawki; -tzenleu'te, *sm. pl.* ludzie przy sikawkach usługujący; -tzenma'cher, *sm.* fabrykant sikawek; Spri'tzenmei'ster, *sm.* dozórca i zarządca sikawek; sprycownik, szprycownik; szprycmajster; -tzenröh're, *sf.* rurka u sikawek ob. do sikawek; kanka u ob. do serengi; -tzgeba'ckenes, *sn.*, -tzkuchen, *sm.* nic; esik, obwarzanek szprycowany; -tznudel, *sf.* makaron szprycowany; -tzröhre, *sf.* rurka do sikania.

Sprö'de, *a.* ostry, szorstki, chropawy; kruchy (łamiący się lub kruszący za zgięciem); —, *niegrzeczny; opryskliwy; dziki; eine schöne Spröde, *piękność nieprzystępna, mężczyznami gardząca, zaletników unikająca, dumna dla mężczyzn; *niewiniątko; Sprö'de, *sf.* s. Sprö'de, *a.*; —, Sprö'digkeit, *sf.* szorstkość; chropawość; kruchość; —, *opryskliwość; nieprzystępność.

Sprö'ßchen, *sn. dim.* latoroślka; Sproß, Spro'sse, *sm. Ng.* latorośl, wyrostek, wypustek (u drzewa); — (in der Leiter) szczebel u drabiny; — listewka w oknie.

Spro'ssen, *vn.* (s.) wschodzić, wyrastać z ziemi; —, *vn.* (h.) puszczać, wypuszczać latorośli (o drzewach itd.); *pochodzić; *powstawać; *rodzić się; Spro'ssenkoh'l, *sm. Ng.* podczos; podcios; Spro'sser, *sm. Ng.* słowik nocny (który całą noc śpiewa mocnym głosem); Sprö'ßling, *sm.* latorośl; wypustek; *potomek; *plemiennik; plemię.

Spruch, *sm.* przypowieść; krótkie zdanie naukę w sobie zawierające; sentencya; orzeczenie; wyrokowanie; wyrok; eine Sache zum Spruche bringen, *Rw. etc.* rzecz przywieść do orzeczenia sądu; die Prozeßsachen zum Spruche einleiten, einrichten, *Rw.* sprawę instruować; den — thun, *Rw.* orzec; wydać wyrok; Spru'chbuch, *sn.* książka z przypowieściami; zbiór zdań naukę w sobie mieszczących (moralnych, biblijnych); -chdichter, *sm.* poeta w epigramatach moralne zdania podający; Sprü'chelchen, *sn. dim.* przypowiastka; Spru'chfähig, *a.* mający moc wyrokowania; -chfertig, *a.* gotowy do orzeczenia.

Sprü'chlein, s. Sprü'chelchen.

Sprü'chregi'ster, *sn.* spis przypowieści, sentencyi, zdań (w dziele jakiém zawartych); —, *Rw.* sentencyonarz, księga, w któréj wyroki sądowe są zapisane; -chreich, *a.* obfitujący w sentencye, zdania trafne, przypowieści; -chreif, *a. Rw.* gotowy do składania wyroku; -chweise, *a.* przypowieściowo.

Sprü'chwort, s. Spri'chwort.

Spru'del, *sm.* wytrysk źródła; źródło tryskające; miejsce, gdzie źródło wytryska; — pienienie się; wydawanie piany; wrzenie; Spru'delko'pf, s. Brau'sekopf; Spru'deln, *vn.* (h.) (strzelisto) tryskać; wrzéć, przewracać się (o wodzie itd.); szeplenić; — pienić się; *wrzéć; er sprudelte vor Zorn, *wrzał, pienił się od złości; mit dem Munde — wodę lub ślinę pryskać ustami; seine Schriften sprudeln von Witz, *pisma jego są pełne dowcipu, są przepełnione (kipią) dowcipem; —, *va.* tryskać czém; Spru'delnd, *ppr.* u. *a.* tryskający; Spru'delque'lle, *sf.* źródło tryskające.

Sprü'hen, *vn.* (h.) w drobnych cząstkach odpadać; die Funken sprühen iskry się sypają; Zauber sprüht aus ihren Blicken, *każde jéj spojrzenie czary z siebie miota; *jéj spojrzenia są czarowne strzały; Verderben sprüht aus seinem Blick, *wzrok jego strzela zniszczeniem, zgubę rozsiewa, zgubne ciska groty; sprühender Witz, *dowcip okazujący się w każdém niemal słowie; niewyczerpany; —, *va.* wyrzucać, wydawać z siebie; das Eisen sprühet Funken, *żelazo iskry sypie; seine Blicke sprühen Verderben, Rache, *jego spojrzenia sieją zgubę, pałają zemstą; —, *vn.* (h.): es sprühet (regnet fein) mrzy, drobny deszcz pada; Sprüh'feuer, *sn.* ogień sypający się; Sprüh'regen, *sm. Ntl.* pomorszczyzna; drobniutki deszcz.

Sprung, *sm.* skok; sus; mit einem Sprunge jednym skokiem, susem; einen — machen, thun skok zrobić (skoczyć); susa dać; auf dem Sprunge stehen, sein, *właśnie być na wyjściu, na wyjeździe (na wychodném, wyjezdném); właśnie mieć wyjść, wyjechać; właśnie mieć co zrobić, przedsięwziąć; ich war schon auf dem Sprunge już miałem to zrobić; damit kann man keine großen Sprünge machen, *nie wiele tém można zrobić, dokazać z tém; — (Zerspringung, Zerplatzung) pęknięcie; prysnięcie; einen — bekommen pęknąć, prysnąć (jak szklanka); —, *figiel; wybieg; Jemandem Sprünge machen, *chcieć się komu wywinąć; *wybiegi, figle mu robić; Jemdm. auf, hinter die Sprünge kommen poznać, odkryć czyje figle, wybiegi, przebiegi; Jemandem auf die Sprünge helfen, *podać komu sposób, jak sobie ma począć; *naprowadzić go na co; wieder auf die alten Sprünge kommen znowu do dawnego wrócić; Spru'ngfertig, *a.* gotowy do skoku; Spru'ngriemen, *sm.* fasulec (u konia); Spru'ngweise, *a.* skokiem; w skok.

Spu'cke, *sf.* § (Speichel) plwocina; Spu'cken, s. Spei'en; Spu'cker, *sm.* spluwacz; Spu'ckig, *a.* zeplwany; opluty; Spu'ckkasten, Spu'cknapf, *sm.* spluwaczka.

Spu'hle, 2c. s. Spu'le, 2c.

Spuk, *sm.* hałas; wrzawa; kłopot; —, *strach, duch; Spu'ken, *vn.* (h.) hałasić; wrzawę robić; der Wein spukt in seinem Kopfe, *wino przez niego taką wrzawę robi, *w skutek wina tak hałasuje; — straszyć (u nocnym strachu); es spukt straszy; tu coś; es spukt bei ihm, in seinem Kopfe, *przewróciło mu się w głowie; Spukerei', *sf.* straszenie; Spu'kgeschi'chtchen, -kmährchen, *sn. dim.*, Spu'kgeschichte, *sf.* bajka, powiastka o strachach.

Spu'lbaum, s. Spi'ndelbau'm.

Spu'le, *sf.* szpula, szpulka, cewka (do nawijania nici przędzionych); s. a. Fe'derkie'le; Spu'len, *va.* zwijać na cewkę (nici uprzędzione).

Spü'len, *vn.* (h.) podpływać pod co uderzając; — (Anspülen) podmywać; —, *va.* płukać (bieliznę, szklanki); etwas in den Magen — spławić co do żołądka, napić się czego po tém, aby łatwiéj do żołądka zeszło; Spü'lfaß, Spü'lschaff, *sn.* szafel do pomywania naczynia.

Spu'lförmig, *a.* cewkowaty.

Spü'licht, Spü'lig, *sn.* pomyje; Spü'lkelch, *sm.* kielich z winem do popijania (po komunii); Spü'lkübel, *sm.* skopiec do pomywania; Spü'lmagd, *sf. Kk.* pomywaczka; Spü'lnapf, *sm.* misa do pomywania, płukania (szklanek itd.).

Spu'lrad, *sm. W.* kołowrotek do szpulowania.

Spü'lschaff, *sn.* szafel do pomywania naczyń.

Spu'lspindel, *sf.* walec u cewki.

Spü'lwanne, *sf.* naczynie do pomywania ob. płukania; Spü'lwasser, *sn.* woda do pomywania ob. płukania.

Spu'lwurm, *sm. Ng.* glista.

Spund, *sm.* szpunt, szpont (do zatykania otworu w beczce); otwór, w który się szpont wtyka (Spundloch); — zatyczka; Spu'nden, Spü'nden, *vv.* szpontować, szpontem zatkać; zapakować (do beczki, faski) i denkiem zamknąć; zatkać, zakorkować (butelkę itd.); —, *Zm.* szpontować, fugować, na fugi spajać (deski); — deskami fugowanemi pokrywać, futrować, obijać (studnią, itd.); Spu'ndgeld, *sn.* szpontowe (opłata); -dhefen, s. O'berhe'fen; -dhobel, *sm. Zm.* hebel do wyrzynania fugi w deskach; Spu'ndig, *a.* bielowaty (drzewo); spundiges Holz, *Zm. etc.* bielowate drzewo; Spu'ndloch, s. Spund; -dnagel, *sm.* gwóźdź do przybijania fugowanych desek; -dpfahl, *sm.* szpuntpal; -dsäge, *sf. Zm.* piłka do wyrzynania szpontów w beczkach; -dtiefe, *sf.* głębokość (beczki) od szpontu; -dwand, *sf.* ściana fugowanych desek; Spu'ndzapfen, *sn.* czop; szpont.

Spur, *sf.* ślad (überhaupt); trop (zwierzęcia); znak; Jemandes — verfolgen iść czyim śladem, tropem; Jemandes — entdecken odkryć czyj ślad, wyśledzić, którędy szedł, jechał; der — nachgehen iść śladem; trzymać się śladu; keine — finden żadnego śladu nie znaleźć; ich bin ihm schon auf der — już mam ślad jego; już go śledzę; Jemandem auf die — kommen wyśledzić kogo; *wymiarkować go; dociec jego zamysłów; einer Sache auf die — kommen wyśledzić co; es ist keine — davon mehr vorhanden nie ma ani znaku; — (Wegspur) ślad wozu, kolėj; — halten, fahren trzymać się kolei; koleją jechać; halbe — fahren jechać środkiem kolei; koléj okraczać.

Spu'rbiene, *sf. Ng.* pszczoła śledząca.

Spu'ren, *vn.* (h.) koléj trzymać; koleją jechać; stęchlizną co czuć.

Spü'ren, *vn.* (h.): nach etwas — tropić, śledzić, badać, dochodzić czego; —, *va.* czuć co; — (merken, empfinden) miarkować; Spü'ren, *sn.* śledzenie, szlakowanie.

Spü'rer, s. Spü'rhund.

Spu'rgang, *sm. Jäg.* wycieczka na szukanie tropu (po śniegu).

Spü'rhengst, *sm.* tępy ogier, który się przypuszcza na doświadczenie, czyli klacz chce się parzyć; Spü'rhund, *sm. Jäg.* wyżeł, pies, co wietrzy od. węchem tropi zwierza; Spü'rkraft, *sf.* węch; moc wietrzenia, tropienia węchem; *węch, *przenikliwość, przebiegłość.

Spu'rritt, *sm.* wycieczka konna dla wyszukania tropu (po śniegu); Spu'rschnee, *sm.* śnieg wskazujący trop zwierza; Spu'rstein, *sm. Ng.* kamień, w którym ślad rośliny jest odciśnięty.

Spu'te, *sf.* pośpiech; Spu'ten (sich), *vr.* (h.) śpieszyć się; pośpieszać.

Spü'tzen, *zc.* § s. Spei'en.

St! *int.* st! cicho! cyt!

Staar, *sm. Ng.* szpak; —, *Hlk.* (im Auge) bielmo, katarakta; der schwarze —, *Hlk.* czarna ślepota; der graue —, *Hlk.* bielmo szare; katarakta; — beim Vieh, *Hlk.* zaciąg, zawłoka; den — stechen (operiren), *Hlk.* zdjąć kataraktę; przekłóć, przerznąć kataraktę; Staa'rblind, *a. Hlk.* bielmooki; bielmo na oczach mający; Staa'rblindheit, *sf.* ślepota z powodu katarakty.

Staat, *sm.* parada; okazałość; świetność; zum Staate dienen służyć do parady, do świetnéj wystawy, do ostentacyi; — machen paradować od. paradę robić; mit etwas — machen prezentować się, popisywać się z czém; — strój (paradny); zum Staate do parady, do paradnego stroju, do strojnego wystąpienia, do elegancyi; einen großen — machen, führen stroić się; strojnie się ubierać od. nosić; elegantować się; —, *Stw.* państwo, kraj; der österreichische Staat, *Stw.* Państwo Austryackie; die europäischen Staaten, *Stw.* kraje europejskie; die Vereinigten Staaten von Amerika, *Stw.* Zjednoczone Stany Ameryki; einen Staat im Staate bilden, *formować stan w stanie od. naród w narodzie, *stanowić w kraju jakim jakoby osobne państwo; —, *Rząd (w państwie jakiém); er wird vom Staate besoldet, *pobiera płacę od Rządu.

Staa'tenbeschrei'bung, *sf.* opisanie państw; krajopisarstwo; Staa'tenbund, *sm.* związek państw; -tenfahne, *sf. Stw.* bandera Zjednoczonych Stanów (Ameryki); -tenflicker, *sm. iron.* * zajmujący się łataniem rządu krajowego; -tengeschi'chte, *sf.* historya państw; -tenku'nde, *sf.* statystyka ogólna; -tenre'cht, *sn. Stw. Rw.* prawa polityczne państw względem siebie; -tenverei'n, s. Staa'tenbund; Staa'tenzersplitterung, *sf.* rozdrobnienie państw.

Staats-, *a.* polityczny; polityki; — (Landes-) krajowy; rządowy; — (Putz-) paradny; galowy; od parady; Staa'tsamt, *sn.* urząd publiczny; urząd w administracyi krajowéj; urząd w Radzie państwa; -tsangelegenheit, *sf.* interes od. sprawa państwa; sprawa krajowa; -tsanweisung, *sf.* asygnacya rządowa; asygnata; -tsarzt, *sm.* *lekarz gojący rany państwa; -tsausgabe, *sf.* wydatek krajowy, rządowy; -tsbank, *sf.* bank rządowy publiczny; -tsbeamter, *sm.* urzędnik publiczny od. administracyjny; urzędnik stanu, państwa, Rady państwa; -tsbedie'nung, s. Staa'tsamt; -tsbege'benheit, *sf.* wypadek państwa się dotyczący; okoliczność krajowa; -tsbehö'rde, *sf.* zwierzchność rządowa; rząd publiczny; magistratura; -tsbeschlu'ß, *sm.* uchwała od. postanowienie Rady stanu; -tsbürger, *sm.* obywatel krajowy; -tsbürgerin, *sf.* obywatelka państwa od. kraju; -tsbürgerlich, *a.* obywatelski; -tsbürgerre'cht, *sn.* obywatelstwo krajowe; -tsbürgerschaft, *sf.* obywatelstwo krajowe; — (Gesammtheit) obywatele kraju; -tsbürgersinn, *sm.* obywatelstwo; -tsbürgerthum, *sn.* obywatelstwo; Staa'tsschuldschein, *sm.* asygnata długu państwa; Staa'tsdame, *sf.* dama honorowa przy dworze (monarchy); -tsdegen, *sm.* szpada od parady; -tsdiener, *sm.* urzędnik publiczny; -tsdienst, *sm.* urząd publiczny; -tsdomä'ne, *sf.* dobra rządowe; -tseinkünfte, *sf. pl.* dochody krajowe, państwa; -tseinrichter, *sm.* urządziciel kraju; -tseinrichtung, *sf.* urządzenie kraju; -tsfehler, *sm.* błąd w polityce, polityczny; -tsgebäu'de, *sn.* *budowa Rządu; urządzenia, która państwu jakiemu za zasadę służą; -tsgebre'chen, *sn.* wada Rządu; -tsgefä'lle, *sn. pl. Stw.* niestałe dochody publiczne; -tsgefa'ngener, *sm.* więzień stanu, uwięziony za zbrodnią stanu; więzień polityczny; -tsgefa'ngenschaft, *sf.* uwięzienie za zbrodnią stanu; więzienie polityczne; -tsgefä'ngniß, *sn.* więzienie polityczne; -tsgeheimniß, *sn.* tajemnica polityczna; -tsgeschä'ft, *sn.* interes rządowy; zatrudnienie rządowe; -tsgeschi'chte, *sf.* historya Państwa (jakiego); -tsgesetz, *sn. Stw. Rw.* ustawa krajowa; -tsgewa'lt, *sf.* władza krajowa; -tsgriff, *sm.* wybieg, obrot polityczny; -tskanzelei', *sf.* kancelarya Państwa; -tskanzler, *sm.* kanclerz Państwa; -tskasse, *sf.* kasa rządowa; -tskenntniß, s. Staa'tskunde; -tskleid, *sn.* suknia paradna, od parady, galowa; -tskleidung, *sf.* strój, ubiór paradny, galowy; -tsklugheit, *sf.* polityka (jako sztuka kierowania interesami kraju); -tskniff, *sm.* figiel, wybieg, wykręt polityczny; -tskörper, *sm.* ciało polityczne; ciało Państwa; -tskosten, *sf. pl.* wydatki na potrzeby kraju; -tskunde, *sf.* statystyka, znajomość interesów jakiego kraju; -tskunst, *sf.* sztuka rządzenia krajem; polityka; -tslast, *sf.* ciężar krajowy, Państwa; -tslehre, *sf.* nauka rządzenia krajem; umiejętność statystyki; -tslist, *sf.* podstęp polityczny; -tslivree', *sf.* liberya galowa; -tsmann, *sm.* polityk (znający sztukę rządzenia krajem); -tsmaxi'me, *sf.* maxyma polityczna; -tsminister, *sm.* Minister stanu; -tsministe'rium, *sn.* Ministerstwo stanu; -tsneuigkeit, *sf.* nowina, nowość polityczna; -tsoberhaupt, *sn.* naczelnik Państwa; -tsökonomie', *sf.* oszczędność krajowa; s. a. Staa'tsverwa'ltung; -tsopfer, *sn.* ofiara krajowi przyniesiona; -tspächter, *sm.* dzierżawca narodowy; -tspapie'r, *sn.*, -tspapiere, *pl. Stw. H.* papiery rządowe (banknoty); -tsrath, *sm.* Radca stanu; Rada stanu; -tsrecht, *sn.* prawo polityczne; -tsrechtlich, *a.* prawa politycznego się tyczący; -tsrechtslehre, -tswissenschaft, *sf.* nauka, umiejętność prawa politycznego; -tsrede, *sf.* mowa polityczna; -tsredekunst, *sf.* wymowa polityczna; -tsredner, *sm.* mówca polityczny; -tsrefo'rm, *sf.* reforma Rządu krajowego; -tsregel, *sf.* prawidło polityczne; -tsreichthum, *sm.* bogactwo narodowe, krajowe; -tsreligio'n, *sf. Stw. Kg.* religia Państwa; -tsroma'n, *sm.* romans polityczny (t. j. w którym politycy występują jako osoby działające); -tsruder, *sn.* *stér (styr) Rządu; *rządzenie krajem; das — ergreifen objąć stér Rządu; das — führen, lenken, *być u stéru Rządu; być, stać na czele Rządu; prowadzić interesa krajowe; kierować sprawami kraju; -tssache, *sf.* sprawa polityczna, krajowa, Państwa; s. a. Staa'tsangelegenheit; -tsschrift, *sf.* pismo polityczne; -tsschriftsteller, *sm.* pisarz polityczny; publicysta; -tsschuld, *sf.* dług krajowy od. Państwa; dług narodowy od. publiczny; -tsschuldentilgung, *sf.* umorzenie długu publicznego od. narodowego przez spłacenie kapitału; -tsschuldentilgungs-Commissio'n, *sf.* ko-

missya dla umorzenia długu publicznego itd.; -tsschuldschein, sm. *Stw. H.* asygnata na dług krajowy od. publiczny od. narodowy; obliga Państwa; -tssecretä'r, sm. Sekretarz stanu; -tssiegel, sn. pieczęć Państwa; -tsstreich, s. Staa'tskniff; -tsumwä'lzung, sf. zwalenie dotychczasowego Rządu; zupełna zmiana Rządu krajowego; -tsumschaffung, -tsumwandlung, -tsverä'nderung, sf. zmiana, reforma Rządu krajowego; -tsunifo'rm, sf. uniform od. mundur galowy od. paradny; -tsverbre'chen, sn. zbrodnia stanu; -tsverbre'cher, sm. zbrodniarz stanu, winowajca polityczny; występek stanu; -tsverfassung, sf. urządzenie Państwa; forma Rządu; -tsverha'ndlung, sf., -tsverhandlungen, pl. układy polityczne; -tsvermö'gen, sn. majątek rządowy, narodowy, krajowy; -tsversa'mmlung, sf. zgromadzenie (posiedzenie) Rady stanu; -tsverwa'lter, -tsverwe'ser, sm. rządca Państwa; -tsverwa'ltung, -tsverwe'sung, sf. rządy Państwa; rządzenie krajem; -tsverwa'ltungsleh're, sf. nauka rządzenia krajem; -tswagen, sm. powóz paradny, od parady, galowy; -tswirthschaft, sf. gospodarstwo krajowe; ekonomia polityczna; -tswirthschaftsleh're, sf. nauka gospodarstwa krajowego; ekonomia polityczna (jako nauka); -tswissenschaft, sf. umiejętność polityczna; -tswissenschaftlich, a. odnoszący się oder należący do umiejętności politycznych; —, ad. według zasad umiejętności politycznych.

Stab, sm. sztaba (żelaza, srebra); kij; laska; seinen — weiter setzen, *wędrować daléj; puścić się w dalszą drogę; — (Stütze) podpora; *laska jako znak jurysdykcyi sądowéj; den — über Jemanden brechen, *osądzić kogo na śmierć; *potępić kogo; — (Zeichen der Oberherrschaft) pastorał; buława (hetmańska); — drąg; drążek; — (Maaß) laska miernicza; — (Brett zu Fässern) klepka (do beczki); —, *Bk.* rycie okrągło wypukłe u gzemsu; —, *Kw.* sztab; der höhere —, *Kw.* sztab główny. [seczka; drążek.

Stä'bchen, sn. dim. kijek; la-

Sta'beisen, sn. *Httk. H.* żelazo sztabowe, w sztabach.

Stä'beln, va. kijkiem, drążkiem podeprzéć; do drążka przywiązać.

Sta'bgeri'cht, sn. *Rw.* sąd kryminalny; Sta'bgold, sn. *Httk.* złoto sztabowe, w sztabach; Sta'bhammer, sm. młot do kowania sztab (żelaza itd.); Sta'bholz, sn. drzewo na klepki; klepka; Sta'bholzwaare, sf. klepka towarna; Sta'blos, a. bez drążka od. kija (kwiatek); Sta'brechenkunst, sf. sztuka rachowania za pomocą kijków.

Stabs-, a. *Kw.* sztabowy; Sta'bsarzt, sm. *Kw.* lekarz sztabowy; Sta'bscapitai'n, sm. *Kw.* kapitan sztabowy; Sta'bschiru'rg, sm. *Kw.* chirurg oder ranlekarz sztabowy; Sta'bskanzelei', sf. *Kw.* kancelarya sztabowa od. sztabu; Sta'bsofficie'r, sm. *Kw.* oficer sztabowy; oficer sztabu; Sta'bsquartie'r, sn. *Kw.* kwatera sztabu.

Sta'bträger, sm. *ten co pastorał niesie lub buławę (na pogrzebie biskupa lub hetmana itd.); Sta'bwurz, sf. *Ng.* boże drzewko.

Sta'chel, sm. kolec (überhaupt); oścień (do kłucia); żądło (pszczoły itd.); wer Honig lecken will, darf den — nicht scheuen, *nie ma bez kolców róży; *kto chce zerwać różę, niech na kolce nie patrzy; es ist schwer wider den — zu lecken, *gdzie nie może przeszkoczyć, lepiéj podleźć; *trudna sprawa z możniejszym.

Sta'chelä'hre, sf. *Ng.* kłos kolczasty; Sta'chelba'rt, sm. kolczysta broda; Sta'chelbau'ch, sm. *Ng.* (Fisch) czworoząb, płaskoszcz; -chelbee're, sf. *Ng.* agrest; -chelbee'rstrauch, sm., -chelbee'rstaude, sf. *Ng.* krzak agrestu; -chelbe'tt, sn. łożo pełne kolców; -chelfi'sch, sm. *Ng.* jeżówka (ryba); -chelgra's, sn. *Ng.* sit włosisty.

Sta'chelicht, a. kolczasty; Sta'chelig, a. kolczysty; kolący; *ostry, dogryzający, dokuczający (list, wyrazy).

Sta'cheln, va. żądłem ukłuć, ubóść; kłuć, szturchać czém ostrém; Ehrbegier stachelt ihn, *duma go bodzie.

Sta'chelnu'ß, sf. *Ng.* wodny orzech; wodna kotewka; -chelpei'tsche, sf. bat od. dyscyplina z kolcami; -chelre'de, sf. mowa uszczypliwa; -chelsche'rz, sm. *uszczypliwy żart; -chelschli'tten, sm. saneczki do jeżdżenia po lodzie popychając ostremi drążkami; -chelschri'ft, sf. *pismo uszczypliwe; satyra; -chelschwa'mm, sm. *Ng.* kolczak; -chelschwei'n, -chelthie'r, sn. jeżowiec; — niedźwiadek morski; Sta'chlig, s. Sta'chelig.

Stacke't, sn. sztachety; Stacke'tenthor, sn. brama ze sztachet.

Sta'del, sf. § szopa; stodoła.

Sta'dium, sn. stadyum.

Stadt, sf. miasto; Mann bei der —, *mąż zacny, dostojny, znakomity; Stadt-, a. miejski; Sta'dtadel, sm. ślachectwo miejskie; ślachta mieszczańska; Sta'dtadeliger, sm. ślachcic miejski; patrycyusz; -dtamt, sn. urząd miejski; -dtangelegenheit, sf. interes miejski od. miasta; -dtarre'st, sm. areszt miejski; -dtarzt, sm. lekarz miejski; -dtbesa'tzung, sf. *Kw.* osada od. załoga miejska; -dtbewoh'ner, sm. mieszkaniec miasta; -dtbote, sm. posłaniec, pachołek miejski; -dtbuch, sn. księga spis mieszczan zawierająca.

Stä'dtchen, sn. dim. miasteczko.

Sta'dtchiru'rgus, sm. chirurg miejski; -dtchronik, sf. kronika miasta; -dtcommanda'nt, sm. *Kw.* komendant miasta; -dtdiener, sm. sługa miejski; -dtdorf, sn. wieś miejska, będąca własnością miasta; -dteinri'chtung, sf. urządzenia miasta od. miejskie. [wa municypalna.

Stä'dteo'rdnung, sf. *Stw.* usta-

Sta'dtvero'rdnung, sf. ustawa municypalna dla miast.

Stä'dter, sm. mieszczanin; Stä'dterin, sf. mieszczanka; Stä'dtevere'in, sm. związek miast; Stä'dteverwü'ster, sm. burzyciel miast; Stä'dtefe'ste, Stä'dtefe'stung, sf. *Kw.* cytadela.

Sta'dtflur, sf. błonie miejskie; -dtfrau, sf. mieszczanka; -dtgebäude, sn. budynek miejski; -dtgebie't, sn. obwód (terytoryum) miasta; -dtgefä'ngniß, sn. więzienie miejskie; -dtgeistlicher, sm. *Kg.* duchowny miejski; -dtgeistlichkeit, sf. *Kg.* duchowieństwo miejskie; -dtgemei'nde, sf. gmina miejska; -dtgere'chtigkeit, -dtgere'chtsame, sf. prawo miejskie; przywiléj miasta; -dtgeri'cht, sn. *Stw.* sąd miejski; -dtgeri'chtsbarkeit, sf. jurysdykcya miejska; -dtgeri'chtsrath, sm. Sędzia miejski; Radca sądu miejskiego; -dtgeschi'chte, sf. historya miasta; miejska anekdota; -dtgesprä'ch, sn. rozmowa powszechna w mieście; to, o czém w mieście wszyscy gadają; er ist jetzt das —, *teraz o nim po całém mieście gadają; -dtgraben, sm. rów miejski; -dthaus, sn. dom miejski; —, *ratusz; -dtherr, sm. członek rady miejskiéj; -dtherrschaft, sf. panowanie nad miastem; -dthirt, sm. pastuch miejski (t.j. miejskiego bydła). [miejsku.

Stä'dtisch, a. miejski: —, ad. po

Sta'dtkämmerei', sf. kasyerstwo miejskie; miejsce gdzie się kasa miejska znajduje; -dtkeller, sm. miejska piwnica; -dtkind, sn. dziecię miejskie; -dtkirche, sf. miejski kościoł; -dtknecht, sm. pachołek miejski; -dtkundig, a. znany w całém mieście; o czém całe miasto wie (w całém mieście wiedzą); -dtleben, sn. życie miejskie, miastowe; -dtmann, sm. mieszczanin; -dtmä'ßig, a. mieszczański; —, ad. po mieszczańsku; -dtmauer, sf. mur miejski; -dtmili'z, sf. *Kw.* milicya miejska; -dtmilitä'r, sn. wojsko miejskie; -dtmünze, sf. *Mzk.* mennica miejska; -dtneuigkeit, sf. miejska nowina; -dtobligatio'n, sf. s. Sta'dtschuldschein; -dtobrigkeit, sf. zwierzchność miejska; -dtordnung, sf. urządzenie miasta; porządek zaprowadzony w mieście; -dtpfarre, sf. probostwo miejskie od. w mieście; -dtpfarrer, sm. proboszcz miejski; -dtphysikus, sm. fizyk miejski; -dtprediger, sm. *Kg.* kaznodzieja miejski; -dtrath, sm. Rada miejska; Radca miejski; -dträthlich, a. do Rady miejskiéj należący od. dotyczący się; -dtrecht, sn. prawo miejskie; -dtrichter, sm. sędzia miejski; -dtrichtera'mt, sn., -dtrichterste'lle, sf. urząd sędziego miejskiego; -dtschlüssel, sm. klucz miasta (t.j. od bramy miasta); -dtschreiber, sm. pisarz miejski; -dtschuld, sf. dług miejski; -dtschuldschein, sm. obligacya miejska; asygnata na dług miejski wydana; -dtschule, sf. szkoła miejska; -dtsekretä'r, sm. *Stw.* Sekretarz miejski; -dtsiegel, sn. pieczęć miejska; -dtsolda't, sm. żołnierz miejski; -dttheil, s. Sta'dtviertel; -dtthor, sn. brama miejska; -dtthurm, sm. wieża miejska; -dtuhr, sf. zegar miejski; -dtvero'rdneter, sm. *Stw.* deputowany miasta (zasiadający w radzie municypalnéj); -dtvieh, sn. bydlę miejskie; -dtviertel, sn. dzielnica miasta; -dtvogt, sm. wójt miejski; -dtvogtei', sf. wojtostwo miejskie; areszt miejski; -dtvolk, sn. lud miejski; -dtwache, sf. warta od. straż miejska; -dtwage, sf. waga miejska; -dtwall, sm. wał koło miasta; -dtwappen, sn. herb miasta; -dtwärts, ad. ku miastu; -dtweide, sf. pastwisko miejskie; -dtwelt, sf. *miejski świat; -dtwesen, Stä'dtewe'sen, sn. *Stw.* miejskość; miastowość; -dtwiese, sf. łąka miejska; -dtwirth, sm. oberżysta miejski.

Sta'ffel, sf. stopień (po którym się wstępuje); szczebel (u drabiny

itd.); schód; Staffelei', sf. Mal. pulpit. [słuy posłaniec.

Staffe'tte, sf. sztafeta; *umy-

Staffi'ren, va. przystrajać; przyozdabiać; Staffi'rer, sm. stafirownik; Staffi'rung, sf. stafirowanie, garnirowanie, przestrojenie.

Stag, sm. Sw. sztak, lina masztowa; Stag-, a. Sw. sztakowy; Sta'gsegel, sn. Sw. żagiel sztakowy.

Stagno'l, sn. staniol; cyna płatkowa.

Stagnatio'n, sf. stagnacya, brak ruchu; Stagni'ren, vn. (h.) być nieruchomym, bezczynnym.

Stahl, sm. Httk. Mech. stal; *narzędzie ze stali; sich den — in die Brust senken żelazo (sztylet) utkwić w piersiach; Stahl-, a. Httk. Mech. stalowy; Stah'lader, sf. żyła stalowa (w żelezie); -larbeit, sf. robota ze stali; -larbeiter, sm. wyrobca sprzętów stalowych; -larzenei', sf. lekarstwo z żelazem; -lbad, sn. kąpiel żelazna (t. j. w wodzie z żelazem); -lbrunnen, sm. woda żelazna.

Stäh'len, va. stalować, stalą nakładac (nóż, młotek itd.); den Muth —, *zahartować odwagę; zrobić ją niezachwianą; Stäh'lern, a. stalowy.

Stah'lfabrik, sf. fabryka stali; -lfeder, sf. sprężyna ze stali od. stalowa; — (zum Schreiben) pióro stalowe; -lfederfabrikatio'n, sf. fabrykacya piór stalowych; -lgrün, a. ciemnozielony w niebieskie wpadający; -lhammer, sm. Httk. hamernia stalowa; -lharmo'nika, sf. Tk. harmonika ze stalowych prętów; -lhart, a. twardy jak stal; -lhärte, sf. twardość stali; -lhärtung, sf. hartowanie na stal; -lhü'tte, sf. Httk. huta stalowa (gdzie z żelaza stal robią); -lkette, sf. łańcuszek stalowy; -lknopf, sm. guzik stalowy; -lkraut, Ng. s. Ei'senha'rt, sm. Ng.; -lkugel, sf. kula stalowa; -lkur, sf. Hlk. leczenie za pomocą wody żelaznéj; -lleuchter, sm. lichtarz stalowy; -lmittel, sn. Hlk. lekarstwo z cząstkami żelaza; -lnadel, sf. igła stalowa; -lpanzer, sm. pancerz stalowy; -lring, sm. kółko stalowe; -lsaite, sf. Tk. strόna stalowa; -lschnalle, sf. sprzączka stalowa; -lschneider, sm. rytownik na stali wyrzynający; -lspiegel, sm. Alt. zwierciadło stalowe; -lstich, sm. rycina odbita na stali; -lwaare, sf. towar stalowy, ze stali; -lwaffe, sf. broń stalowa; -lwasser, sn. Hlk. woda żelazna.

Stähr, sm. baran; tryk; trykacz; Stäh'ren, vn. (h.) trykać się (o baranie); chcieć się trykać (o owcy).

Stall, sm. stajnia; (Ochsenstall) wołownia; — (Kuhstall) krowiarnia; (Schafstall) obora; — (Schweinestall) chlew; — (Urin der Pferde) koński mocz; Stall-, a. stajenny; Sta'llamt, sn. urząd konjuszego; -llbaum, sm. drążek, którym się w stajni rozłączają łby końskie, aby się nie kąsały; pobocze; -llblind, a. stajenną ślepotę mający (koń); -llblindheit, sf. ślepota stajenna; -llbruder, s. Sta'llknecht; Sta'lldienst, sm. służba stajenna.

Sta'llen, vn. (h.) moczyć (o koniu, urynę oddawać); die Pferde — lassen dać koniom wymokrzyć się; mit Jemandem —, *zgodnie z kim żyć; —, va.: etwas — moczyć czém; Blut stallen krew z moczem oddawać; — w stajni umieścić.

Sta'llfüllen, sn. źrabak stajenny; *pieszczoszek mamuni; -llfütterung, sf. stajenna pasza (t. j. sucha); -llgeld, sn. postajenne; -llkittel, sm. kitel stajenny; -llknecht, sm. Ldw. stajenny; stajennik; -llmagd, sf. stajenniczka; -llmeister, sm. koniuszy; -llmeisterstelle, -llmeisterei', sf. koniuszostwo; -llochs, sm. Ldw. wół na stajni stojący; -llpferd, -llroß, sn. koń na stajni stojący; -llschreiber, sm. pisarz stajenny.

Sta'llung, sf. stawianie od. umieszczanie w stajni; stajnia; — (Pissen, Uriniren) oddawanie moczu.

Stallupö'hnen, sn. Geog. Stołupiany.

Stamm, sm. pień; odziemek; — (eines Volkes, 2c.) pokolenie; — (Geschlecht) ród; — (im Kartenspiel) stawka; talon; karty które się odkładają do dobierania; — (Grundvermögen) kapitał; ich mußte vom Stamme wegnehmen musiałem naruszyć kapitału; — (Wurzel eines Wortes), Spl. pierwiastek (wyrazu); Stamm-, Sta'mmes-, a. (Geschlechts-) pokolenny, rodowy, jenealogiczny; (Ursprungs-) pierwiastkowy; —, Spl. pierwotny; (Baumstammes-) pnisty.

Sta'mmältern, s. Sta'mmeltern; Sta'mmbaum, sm. Wpk. drzewo rodowe, jenealogiczne; -mblatt, sn. liść z pnia wyrastający; -mbuch, sn. imiennik; -mbuchreiter, sm. iron. ten co swój imiennik zawsze nosi przy sobie, aby mu się wpisywano; -mbuchstabe, sm. głoska pierwotna; -mburg, sf. zamek, w którym pierwszy przodek mieszkał.

Stä'mmchen, sn. dim. pieniek.

Sta'mmeln, vn. (h.) u. va. szeplenić; jąkać; jąkać się; mówić z trudnością od. zająkliwie; bełkotać; bełkotliwie mówić; stammelnd, mit stammelnder Zunge sprechen zająkliwie mówić; die fromme Andacht stammelt dir ihr Lied, *skromna pobożność nieśmiałemi usty ową pieśń ci nuci; Sta'mmelnd, ppr. u. a. bełkotliwy; jąkawy, jąkliwy; Sta'mmelspra'che, sf. mowa bełkotliwa.

Sta'mmeltern, smf. pl. pierwsi przodkowie, rodzice.

Sta'mmen, vn. (h.) pochodzić (pod względem rodu, miejsca, pierwiastku).

Stä'mmeisen, Stä'mmen, 2c. s. Ste'mmen, 2c.

Sta'mm-Ende, sn. koniec pnia; Sta'mmerbe, sm. dziedzic rodowy.

Sta'mmerig, a. zająkliwy.

Sta'mmesu'rkunde, sf. Wpk. rodowód; Sta'mmesverschie'den, a. różnoplemienny; Sta'mmesverschie'denheit, sf. różnoplemienność.

Sta'mmgast, sm. gość codzienny, zwyczajny; Sta'mmgeld, s. Stamm (Kapital); Sta'mmgeno'ß, sm. z jednéj, z téj saméj familii pochodzący; -mgut, sn. majętność rodowa; -mhaft, s. Stä'mmig; -mhalter, sm. *podpora od. podstawa rodu, plemienia; -mhaus, sn. dom z którego kto pochodzi; *gniazdo; -mholz, sn. drzewo z pniem, pniste.

Stä'mmig, a. mający (gruby) pień; *jak pień; *jak pniak; *gruby, krępy, podsiadły.

Sta'mmkarte, s. Sta'mmbaum; Sta'mmland, sn. kraj rodowy; kraj, od którego inny pochodzi; *matka; Sta'mmleben, sn. lenność rodowa od. familijna. [śnia (u wozu).

Stä'mmleiste, Ste'mmleiste, sf. lu-

Sta'mmleiter, sf. Tk. skala pierwiastkowa.

Sta'mmler, sm. jękot; jąkacz; jękacz; jąkała; bełkot; szepleniuch; Sta'mmlerin, sf. kobieta jąkliwa od. jąkawa.

Sta'mmlinie, sf. Wpk. linia rodowa, pochodzenia; Sta'mm-Mutter, sf. matka rodu jakiego; Sta'mmochse, s. Bu'lle; -mregi'ster, sn. Wpk. rejestr rodowy, jenealogiczny; spis rodu jakiego; -mrolle, Kw. s. Mu'sterro'lle; -msprache, sf. język pierwotny; -mschwein, sn. Ldw. kiernoz; -msiegel, sn. pieczęć; -msilbe, -msylbe, sf. pl. zgłoska pierwiastkowa; -msitz, sm. rezydencya naczelnika rodu; -mtafel, sf. Wpk. tablica jenealogiczna; -mvater, sm. ojciec rodu jakiego; powszechny ojciec; -mvermä'chtniß, sn. Rw. fideikomis; -mvermö'gen, sn. majątek pierwotny; -mverwa'ndter, sm. (człowiek) spólnego z kim rodu; -mvieh, sn. Ldw. bydło inwentarskie; -mvolk, sn. lud pierwotny (od którego inni pochodzą); -mwappen, sn. herb rodowy; -mwort, sn. Spl. wyraz pierwotny; -mwurzel, sf. korzeń pierwotny.

Stä'mpel, s. Ste'mpel.

Sta'mpfe, sf. stępa (w któréj się co stlucze); stąpor, stępor, tłuk (którym się co w stępie tłucze); — tłuczenie w stępie; Sta'mpfen, vn. (h.) tupać, tupnąć; mit dem Fuße auf die Erde — tupać nogą o ziemię; — tłuc co (kruszce w stępie, pieprz w moździerzu); Sta'mpfen, sn. tupanie; tłuczenie; Sta'mpfer, sm. ten co tupa lub tłucze co; Sta'mpfgang, sm. (in der Mühle) obrot stępowy; Sta'mpfig, a. tupiący, nie mogący stać spokojnie, spokojny (koń); Sta'mpfkloß, sm. tłuk; ubijacz; -pfmühle, sf. stępa; młyn ze stępą, stępakowy; stęparnia; -pfschlägel, sm. tłuczek; -pfwerk, sn. narząd stępowy (we młynie).

Stand, sm. stanie; kto lub miejsce do stania; sposób stania; keinen festen — haben nie dobrze (nie dosyć mocno) stać; chwiać się, przechylać się, kiwać się; sich in — setzen stanąć (w pewnéj postawie); — halten dostać na miejscu; dotrzymać placu; — (Beruf) stan; der eheliche — stan małżeński; lediger — stan wolny (bezżenny); in den ehelichen — treten ożenić się; pójść za mąż; Mann von Stand, *mąż wysokiego stanu, rodu, pochodzenia; die Stände des Reichs, Stw. stany Państwa; ich bin nicht im Stande, *nie jestem w możności, nie mogę, nie zdołam, nie potrafię; Jemanden in (den) — setzen etwas zu thun postawić kogo w stanie (w możności) zrobienia czego; Jemanden außer — setzen etwas zu thun pozbawić kogo możności zrobienia, wykonania czego; etwas in — (guten Zustand) setzen, *przywieść co do dobrego stanu; wyreparować, naprawić, odbudować; etwas im Stande erhalten, *utrzymać co w dobrym stanie; etwas wieder in —, in vorigen — setzen zwrócić co do dawne-

go stanu; — skutek; etwas zu Stande bringen, *do skutku doprowadzić, uskutecznić co; zu Stande kommen, *przyjść do skutku; — (Lage) położenie; du wirst einen harten — haben, *ciężką będziesz miał przeprawę; *nie mało będziesz miał kłopotu; ich habe einen schweren — bekommen, *twardy mi się dostał orzech do zgryzienia; *trudny los padł na mnie.

Standa'rte, *sf. Kw.* sztandar; Standa'rtenjunker, *sm. Kw.* podchorąży.

Sta'ndbaum, *sm.* przegroda w stajni; drąg przegrodny; Sta'ndbild, *sn.* statua; posąg stojący.

Stä'ndchen, *sn.dim.Tk.* serenada; Jemandem ein — bringen, *Tk.* serenadę komu wyprawić.

Stä'nder, *sm.* stągiew, beczka na trzech nogach szersza u spodu niż u dołu; —, *Bk.* słup; filar; Stä'nderstock, *sm.* ul.

Sta'ndesa'del, *sm.* ślachectwo stanu; Sta'ndesehe, *sf.* małżeństwo stanowi odpowiednie; -deserhö'hung, *sf.* podwyższenie stanu; -desgebüh'r, *sf.* uszanowanie należące stanowi; -desgemä'ß, *a.* stosowny do stanu; stanowi odpowiedni; podług stanu; -desglei'chheit, *sf.* równość stanów; -desher'r, *sm.* pan zacnego, wysokiego rodu; -desher'rschaft, *sf.* baronija; baronostwo; -desmä'ßig, f. Sta'ndesgemä'ß; -desperso'n, *sf.* osoba wyższego stanu, znakomita, zacnego rodu; -destra'cht, *sf.* ubiór stanowi jakiemu właściwy; uniform; -deswa'ppen, *sn.* pieczęć stanowi jakiemu właściwa; -deszei'chen, *sn.* insygnia; oznaki godności.

Stä'ndeverfa'ssung, *sf. Stw.* urządzenie stanów, zgromadzeń narodowych; Stä'ndeversa'mmlung, *sf. Stw.* zgromadzenie stanów (na obrady).

Sta'ndfest, *a.* mocno stojący; nieruchomy; Sta'ndgeld, *sn.* miejscowe, opłata za wolność stania; -dhaft, *a.* stały; stateczny; —, *ad.* stale; statecznie; -dhaftigkeit, *sf.* stałość; stateczność.

Stä'ndisch, *a.* stanowi jakiemu właściwy; —, *Stw.* stanów się tyczący; ständische Verfassung, Versammlung, Vorrechte, *Stw.* kształt Rządu z urządzeniem stanów od. z obradami narodowemi; zgromadzenie, przywileje stanów.

Sta'ndlinie, *sf.* linia stanowiska; -dort, -dplatz, *sm.* stanowisko; -dpferd, *sn.* koń na stojce; -dpunkt, *sm.* stanowisko, punkt, na którym się stoi; -dquartie'r, *sn.Kw.* leże, miejsce, gdzie wojsko stoi; -drecht, *sn.* sąd wojskowy, wojenny, szybk; — über Jemanden halten złożyć na kogo sąd wojskowy; -drede, *sf. Kg.* exorta (nad grobem); -dredner, *sm. Kg.* ten co ma exortę od. mowę nad grobem; -dstuhl, f. Gä'ngelwa'gen; -dwind, *sm. Ntl.* wiatr stały.

Sta'nge, *sf.* drąg, żerdź; tyka, tyczka; drzewiec od. drzewce u lancy; drążek żelazny u wędzidła; bei der — halten, *trzymać się kogo lub czego; bei der — bleiben, *założenia, nie odstępować od przedmiotu (przy dyspucie); Jemandem die — halten, *wspierać kogo; *pomagać mu; *być mu pomocą; — Siegellack, Gold, Silber laska laku; sztaba złota, srebra; —, *Jäg.* odnoga rogu jelenia.

Stä'ngel, Stä'nglein, Stä'ngelchen, *sn. dim.* drążek; tyczka; f. a. Ste'ngel; Stä'ngelboh'ne, *sf. Gtn.* tyczkowy groch; Stä'ngeln, *va. Gtn.* tyczkować, tyczki wsadzać do czego, do tyczek od. żerdzi przywięzywać.

Sta'ngenbe'sen, *sm.* miotła na drążku; -genei'sen, ꝛc. f. Sta'beisen, ꝛc.; -genfe'der, *sf.* sprzężyna spustowa; -gengebi'ß, *sn.* uzda z drążkami; -genlei'nwand, *sf. W.* cynkowate płótno; -genpfe'rd, *sn.* koń dyszlowy; -genzau'm, *sm.* wędzidło z żelaznemi drążkami.

Stä'nislaus, *sm. npr.* Stanisław.

Stank, f. Gestank; — für Dank, *miasto wonnych rzeczy smród; *za moje żyto jeszcze mnie pobito.

Stä'nker, *sm.* śmierdziuch; śmierdzidło (rzecz śmierdząca); przebieracz wybredny; przechera; szperacz nudny; zawadyjak; zawalidroga; kłótnik; podszczuwacz, podżegacz; Stänkerei', *sf.* smrodliwość; przecherstwo; wybredna szperanina; szukanie zwady; podszczuwanie, podżeganie; Stä'nkern, *vn.* (h.) smród robić; szperać przechernie; wybredzać; grzebać w czém; zwady szukać; podszczuwać, podżegać.

Stannio'l, *sn.* staniol; cyna cienko klepana.

Sta'nze, *sf. Dtk.* stance, wrotka, strofa; — (Formstempel), f. Pu'nze, Pu'nzen.

Sta'pel, *sm.* podstawa; podkładka; podpora; —, *Zm. Sw.* rząb, warsztat, na ktorym okręt budują; ein Schiff auf den — setzen, *Zm. Sw.* okręt postawić na warsztacie, zacząć go budować; ein Schiff vom — (laufen) lassen, *Sw.* okręt spuścić z warsztatu (na wodę); vom — laufen, *być już gotowym, skończonym; — (Haufen) kupa, kupka; f. a. Sta'pelpla'tz, Sta'pelre'cht; Sta'pel-, *a.* składowy; Sta'pelba'r, *a.* prawu składowemu podległy; Sta'pelgerec'htigkeit, *sf.* przywiléj składowy oder na skład towarów; Sta'peln, *vn.* (f.) sunąć się; —, *va.* f. Au'fstapeln; Sta'pelpla'tz, Sta'pelo'rt, *sm.* miejsce składowe; Sta'pelre'cht, *sn.* prawo składowe; Sta'pelsta'dt, *sf.* miasto składowe.

Sta'rgard, *sn. Geog.* Starograd.

Stark, *a.* mocny; silny; gwałtowny, tęgi; starke Rede, *mowa mocna, dosadna, dobitna; starker Redner, *tęgi mowca; starker Beweis, *dowód mocny, gruntowny, przekonywający; — sein in einer Sache, *być w czém mocnym, biegłym, gruntownie z tém obznajmionym; starke Karte, *mocna karta (którą można dużą grę od. wiele bitek zrobić); starker Spieler, *mocny (biegły, umiejętny) gracz; *namiętny gracz (który lubi wiele grać); starker Trinker, *tęgi łykacz; starker Glaube, *mocna wiara; starkes Fieber, *Hlk.* mocna (gwałtowna) gorączka; starke Hoffnung, *wielka nadzieja; starke Kälte, *wielki, mocny, tęgi mróz; starkes Gedächtniß, *wielka, bardzo dobra, bystra pamięć; — werden nabierać mocy; stawać się silnym; stärker werden nabierać większéj mocy; silniejszym się stawać; bardziéj się wzmagać (deszcz, wiatr, burza); — (derb, grob) gruby; — werden grubieć, nabierać tuszy; stärker werden grubszym się stawać; większéj tuszy nabierać; — (zahlreich) liczny; sein Corps ist 20,000 Mann stark, *Kw.* korpus jego liczy 20,000 ludzi, składa się z tylu; starke Meile, Stunde, *tęga, dobra mila; dobra godzina; —, *ad.* mocno; silnie; tego; *ostro; das ist stark! to za wiele! za nadto! za ostro! okropnie! niegodziwie! es regnet —, *gruby, wielki deszcz pada; — riechen mocny mieć zapach; — besetztes Orchester, *Tk.* orkiestra dobrze (licznie) obsadzona; der Garten wird — besucht w tym ogrodzie wiele bywa gości; bei ihm wird — gespielt u niego wiele grywają, częste od. wielkie gry bywają; es wird — davon gesprochen, *mocno (wiele) o tém gadają.

Stä'rkblau, *sn.* krochmalik; Stä'rke, *sf.* jałowica.

Stä'rke, *sf.* moc, siła; mocność, silność; die — des Staates, *moc, siła, potęga Państwa; das ist seine —, *w tém jest szczególniéj biegły; darin hat er eine vorzügliche —, *w tém jego osobliwsza biegłość; das ist nicht meine —, *nie wiele się znam na tém; *nie jestem biegły w takich rzeczach; — grubość (sukna, powrozu, nitki itd.); an — gewinnen zgrubieć; — ilość (o ile od niéj moc zawisła); Stä'rke-, Stärk-, *a.* krochmalowy; krochmalny.

Stä'rken, *va.* wzmacniać; dodawać nowych sił, nowéj mocy; krzepić (siły, odwagę, nadzieję); utwierdzić kogo w czém; krochmalić, mączkować (bieliznę); Stä'rkenka'lb, *sn.* pierwsze cielę.

Sta'rkgläubig, *a.* (człowiek) mocnéj wiary.

Stä'rkkleister, *sm.* klajster z krochmalu.

Sta'rkleibig, *a.* dobréj tuszy; otyły.

Stä'rkmehl, *sn.* mąka krochmalowa, mączka; Stä'rkmittel, f. Stä'rkungsmi'ttel.

Sta'rkmuskelig, *a.* mocne muszkuły mający; Sta'rkmüthig, *a.* mężny; mocnego umysłu.

Stä'rktrank, *sm.* trunek wzmacniający; Stä'rkung, *sf.* wzmacnianie; krzepienie; krochmalenie; mączkowanie; Stä'rkungsmi'ttel, *sn.* środek wzmacniający; Stä'rkwäsche, *sf.* bielizna krochmalna; Stä'rkwasser, *sn.* woda, w któréj krochmal jest rozpuszczony.

Staro'st, *sm. Rw. Gsch.* starosta; Starostei', *sf.* starostwa; Staro'stin, *sf.* starostowa.

Starr, *a.* drętwy; skostniały; zgrabiały (od zimna), osłupiały (od strachu, podziwienia); — werden zdrętwieć; skostnieć; zgrabieć; osłupieć; stracić czucie; — u. steif stand ich da, *stałem osłupiały, jak wryty; seine Augen wurden — oczy mu kołem od. słupem stanęły; Jemanden — ansehen oczy na kogo wytrzeszczyć, w kogo wlepić; ponuro, surowo, groźnie spojrzeć na kogo; starrer Blick spojrzenie ponure, nieruchome; starrer Sinn, f. Sta'rrsinn.

Sta'rrblind, *a.* zupełnie ciemny.

Sta'rre, *sf.* odrętwiałość; zgrabiałość.

Sta'rren, *vn.* (h.) drętwieć, kostnieć; grabieć (o rękach); das Haar starrt ihm włosy mu się jeżą; das Kleid starrt von Golde suknia kapie od złota;

złoto z niéj kapie; Jemandem in's Gesicht — oczy wytrzyszczać na kogo; seine Schriften starren von Fehlern, *w pismach jego roje są błędów; —, *va.* (starr machen) odrętwienie sprawiać.

Sta'rrhals, Sta'rrkopf, *sm.* *uparciuch; Sta'rrköpfig, *a.* uparty; Sta'rrkrampf, *sm. Hlk.* letarg; zachwyt, zachwat; f. a. Sta'rrsucht; Sta'rrsinn, *sm.* upór; upartość; Sta'rrsucht, *sf. Hlk.* osłupienie; zupełna zdrętwiałość.

Stät, *a.* ciągły; stały, stateczny; —, *ad.* ciągle.

Stata'risch, *a.* powolny; w szczegóły wchodzący; nad szczegółami się zastanawiający (wykład autora); —, *ad.* powolnie; szczegółowo.

Stä'tig, *a.* stojący; nie ruszający się z miejsca; stätiges Pferd koń narowisty, uparty; — (dauernd) ciągły, ciągle trwający; stätige Reihe, *Rk.* ciągły postęp; — (feststehend) stały; niezmienny; Stä'tigkeit, *sf.* stałość; narow; narowistość; zacię- [tość.

Sta'tik, *sf. Gl.* statyka.

Statio'n, *sf.* stacya; posada, urząd; Stationen des Lebens, *epoki życia; Stationi'ren, *vn.* (h.) stacyą odbywać; stanąć gdzie.

Statiö's, *a.* świetny.

Stati'st, *sm. Sb.* statysta.

Stati'stik, *sf.* statystyka; Stati'stiker, *sm.* statystyk; Stati'stisch, *a.* statystyczny.

Stati'v, *sn.* (Gestell) podnoże; podstawa.

Statt, *sf.* (Stelle): an Jemandes — w miejscu kogo, za kogo; an Kindes — annehmen przybrać za syna lub córkę; — finden, — haben miéć miejsce; etwas — finden (stattfinden) lassen dopuścić co; zezwolić na co; ein gutes Wort findet eine gute —, *dobre słowo każdy słucha; zu Statten kommen przydać się; być przydatnym, dogodnym; von Statten gehen iść pomyślnie; udawać się; wieść się.

Stä'tte, *sf.* miejsce; siedziba, siedlisko; Stä'ttegeld, *sn.* opłata za miejsce.

Sta'tthaft, *a.* mogący miéć miejsce oder być przyjętym, dopuszczonym; — prawny; mogący miéć miejsce wedle prawa; Sta'tthaftigkeit, *sf.* słuszność; prawność.

Sta'tthalter, *sm. Stw.* namiestnik (cesarski, królewski); Statthalterei', -lterscha'ft, *sf. Stw.* namiestnikostwo; *Geog.* prowincya przez namiestnika rządzona; mieszkanie od. rezydencya namiestnika; -lterwü'rde, *sf.* godność namiestnika.

Sta'ttlich, *a.* suty, wspaniały, świetny; wyborny (ubiór); —, *ad.* suto, wspaniale; wytwornie; — ładny, przystojny (kobieta); pozorny; Sta'ttlichkeit, *sf.* okazałość; wytworność; świetność.

Statue', f. Sta'ndbild.

Statui'ren, *va.* utrzymywać, przypuszczać co; pozwalać na co; cierpić co; ein Beispiel — dać przykład surowéj sprawiedliwości.

Statu'r, *sf.* postawa; wzrost; von kurzer, kleiner Statur niskiego, małego wzrostu; von —, nach der — co do wzrostu.

Statu't, *sn.* statut; ustawa, uchwała; Statu'ten, *pl.* statut (jako zbiór ustaw); Statuta'risch, Statu'tenmä'ßig, *a.* stósowny od. zastósowany do statutu; —, *ad.* podług statutu.

Staub, *sm.* kurz; proch; feiner — pył; Jemandem — in die Augen streuen, *oczy komu zamydlić; sich aus dem Staube machen, *zemknąć; *umknąć; *wyniknąć się; *oddalić się nieznacznie; Jemanden in den — treten, *z błotem kogo zmieszać; im Staube liegen, *leżéć w prochu, *być w poniżeniu, nie miéć żadnego znaczenia; im Staube kriechen, *pełzać się w prochu, być w najpodlejszym stanie; Jemanden aus dem Staube erheben, *wydobyć kogo z prochu; *przyprowadzić go do jakiego znaczenia; den — von den Füßen schütteln otrząsnąć kurz z nóg swoich (auch*); —, *Ng.* (im Blumenkelche) pył; pyłek; Staub-, *a.* — kurzu; prochowy; *Ng.* (bei Blumen) pyłkowy; Stau'bartig, *a.* pyłowaty; Stau'bbalg, Stau'bbehä'lter, Stau'bbeutel, *sm.*, Stau'bbehä'ltniß, *sn. Ng.* (bei den Blumen) główka pyłkowa; -bbede'ckt, *a.* kurzem okryty; zakurzony; -bbesen, *sm.* miotełka do zmiatania kurzu; -bblüthe, *sf. Ng.* kwiat pyłkowy; -bboden, *sm.* (in der Mühle) poddasze gdzie pył mąki osiada; -bbürste, *sf.* szczotka do kurzu; Stäu'bchen, *sn. dim.* pyłek; proszek.

Stau'ben, *vn.* (h.) kurzyć; kurz robić; es staubt kurzy się.

Stäu'ben, *vn.* (h.) u. *va.* kurzyć; etwas Zucker auf die Speise —, *Kk.* trochę cukru posypać na potrawę; cukrem ją potrząść; das Haar mit Puder — włosy upudrować.

Stau'berde, *sf.* prochnica, ziemia łatwo się w proch rozsypująca.

Stäu'bern, *va.* wykurzać, z kurzu czyścić; *wypłoszyć, wygnać; —, *vn.* (h.) przetrząsać.

Stau'bfaden, *sm. Ng.* (im Blumenkelche) nitka pyłkowa; pręcik nasienny; Stau'bgefä'ß, *sn. Ng.* (der Blumen) naczynie pyłkowe; -bgewö'lk, *sn.* tumany kurzu; -bhülle, *sf.* osłona od kurzu; Stau'big, *a.* zakurzony; sich — machen zakurzyć się; es ist — kurzy się (na dworze); Stau'bkolbe, *sf. Ng.* puszeczki; -blecker, -bkriecher, *sm.* lizus; podły czołgacz; -bmantel, *sm.* płaszcz od kurzawy; -bmehl, *sn.* pył mączny; omieciny; -bregen, *sm.* pomorszczyzna; drobny deszczyk; -bregnen, *vn.* (h.): es staubregnet mży; drobniutki deszcz pada; -brinde, *sf.* powłoka z kurzu; -bsame, *sm.* nasienie pyłkowate; -bsand, *sm.* drobniutki, miałki piasek; -bschwamm, *sm. Ng.* purchatka; -bsohn, *sm.* *człowiek (z prochu powstały); -bta'bak, *sm.* tabaka miałka; Stau'bträger, f. Stau'bfaden; -bumwö'lkt, *a.* tumanem kurzu okryty; -bweg, *sm. Ng.* (im Blumenkelche) słupek pyłkowy (po którym pył nasienny przechodzi); -bwolke, *sf.* tuman kurzu.

Stauch, *sm.* rękawek (futrzany); —, f. Stoß; Stau'chen, *va.* pakować, ubijać; Jemanden auf den Boden — tyłem kogo uderzyć o ziemię; das Wasser — zatrzymać wodę; den Flachs — len snopkami ustawiać; sich die Hand — zbić sobie rękę (szturchnąwszy nią o co).

Stau'de, *sf. Ng.* krzew; kierz; krzak; Stau'den, *vn.* (h.) krzewić się; rość w krzew; Stau'den-, *a. Ng. Gtn.* podkrzewny, podkrzewowy; Stau'dengewä'chs, *sn. Ng.* krzewina; roślina; krzewista; Stau'denkoh'l, *sm. Ng. Gtn.* pień podkrzewny; Stau'densala't, *sm. Ng. Gtn.* sałata krzewista; Stau'densellerie', *sm. Ng. Gtn.* krzewisty seler; Stau'dicht, *a.* krzewowaty; do krzewu podobny; Stau'dig, *a.* krzewisty. [ten.

Stau'en, f. Stäu'chen; f. a. A'nhal-

Stau'nen, *vn.* (h.) zdumiewać się; staunende Bewunderung podziwienie w zadumę wprawiające; zadumienie podziwieniem wzbudzone; Stau'nen, *sn.* zadumienie; — erregend w zadumienie wprawiający, zdumiewający, zdziwiający; -nenswe'rth, -nenswü'rdig, *a.* największego podziwienia godzien.

Stau'pbesen, *sm.* miotełka (do chłostania); Stau'pe, *sf.* rózga; rózgi (jako kara); *chłosta; Jemanden zur — verurtheilen, *Rw.* wskazać kogo na rózgi, na chłostę.

Stäu'pen, *va.* chłostać (rózgą).

Stau'penschla'g, *sm.* uderzenie rózgą od. miotełką.

Stau'ung, *sf.* zatrzymanie wody; * f. Hemmung, Hi'nderung.

Ste'benkrau't, *sn. Ng.* brzanka; chabrek czerwono brunaty.

Ste'chapfel, *sm. Ng.* bielun.

Ste'chbahn, *sf.* miejsce, szranki do uganiania się z lancą do pierścienia itd.; Ste'chblatt, *sn.* karta, którą można co zabić od. bitkę zrobić; -chei'che, f. Ste'chpalme; Ste'cheisen, *sn.* żelazko do robienia dziur.

Ste'chen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (steche, sticht, stach, gestochen) kłuć; nach dem Ringe mit der Lanze — lancą godzić do pierścienia; mit dem Messer nach Jemandem — chciéć kogo nożem ugodzić; — (im Kartenspiel) bić; — (in Kupfer, in Stahl ꝛc.) sztychować; in die See —, *Sw.* wypłynąć na morze; — kłuć; Jemanden mit der Nadel in die Hand — kłuć kogo szpilką w rękę; Jemanden mit der Lanze mitten in's Herz — lancą komu przeszyć środek serca; Jemandem ein Messer in's Herz — — utkwić, utopić komu nóż w sercu; Jemanden todt — przebić kogo, zadać mu raz śmiertelny; — zakłuć, koląc zabić (wieprza, cielę itd.); — wyrzynać za pomocą kłucia; ein Petschaft — wyrzynać pieczęć; ein Bild in Kupfer — obraz wyryć, wyrytować na miedzi; Torf — (graben) torf rydlem kopać; weder gehauen, noch gestochen (od.: nicht gehauen, nicht gestochen), *nie ma w tém ani ładu ani składu; — kąsać, ukąsić (kiedy ukąszenie czuje się jak ukłucie); die Sonne sticht, *słońce żga, piecze, pali, mocno dogrzewa; das sticht ihm in die Augen, *to go w oczy kole; der Kitzel sticht ihn, *rozbrykał się; *sam nie wie czego mu się zachciewa z rozpusty; sich — ukłuć się; kolnąć się; sich todt — zabić się ostrém narzędziem; es sticht mich kole mnie, kłuje mnie; Ste'chen, *sn.* kłucie; kolki.

Ste'cher, *sm.* kolący; sztycharz; — (Werkzeug zum Stechen) narzędzie do kłucia; kolec, bodziec; f. a. Ste'cheisen; —, f. Lorgne'tte, Lorgno'n.

Ste'chfisch, Ste'chling, *sm. Ng.* jażwica (ryba); Ste'chhandel, f. Tau'schhandel; Ste'chpalme, *sf. Ng.* ostrokrzew; Ste'chsala't, *sm. Gtn.* sałata

do zrzynania; -chſchwein, *sn.* wieprz do zabicia.

Ste'ckärmel, *sm.* rękaw do zawdziewania; Ste'ckbrief, *sm. Rw.* list gończy.

Ste'cken, *vn.* (h.) tkwić; siedzieć; im Kothe — siedzieć, grzęznąć, więznąć w błocie; in Schulden — bis über die Ohren, *mieć wiele długów po uszy; in Noth, Elend —, *być w biedzie; *być pogrążonym w nędzy; im Irrthum —, *zostawać, być w błędzie; es ſteckt etwas dahinter, *jest w tém coś ukrytego, jakiś cel tajemny; *nie jest to bez kozery; er ſteckt dahinter, *on tém nieznacznie kieruje; hinter Jemandem —, *z tyłu za kim znajdować się ukrytym; *zasłaniać się kim; *podszywać się pod niego; *pod jego pozorem działać; ich weiß nicht, was ihm im Kopfe ſtecken mag, *nie wiem, co mu wlazło w głowę; der Schalk ſteckt ihm im Nacken, *zakrawa frant; *jest to z głupia frant; — bleiben uwięznąć; — laſſen, *zostawić co (tkwiącego, klucz we drzwiach, strzałę w ciele; kogo w błocie); — kryć się, ukrywać się, być ukrytym gdzie; —, *va.* sprawić, aby co tkwiło co; wsadzić; — (ein Ding in das andere thun) zatknąć, utkwić, wetknąć; włożyć; die Hand in den Buſen — włożyć rękę za pazuchę od. w zanadrze; — wścibić; Jemanden unter die Soldaten —, *oddać kogo do żołnierzy; eine Jungfrau in's Kloſter — wpakować pannę do klasztoru; Jemandem etwas —, *tajemnie komu co donieść; den Degen in die Scheide — schować, włożyć, wsadzić do pochwy; viel Geld in eine Sache — wiele pieniędzy w co włożyć, wydać na co; Erbſen —, *Gtn.* sadzić groch; die Feder hinter das Ohr — pióro włożyć, wsadzić, wetknąć za ucho; in Brand — zapalić, podpalić; eine Haube — opiąć czepiec; Jemanden in den Sack —, *schować kogo do kieszeni, *mieć nad nim wyższość; — upinać (czepek, loki itd.); Jemandem Ziel u. Maß —, *wytknąć komu pewne granice; ſich in fremde Händel —, *udawać się w cudze zatargi; *mieszać się w cudze sprawy; ſich in Unkoſten — wystawiać się na koszta; *kosztów sobie narobić; ſich in Schulden — długów narobić; *pogrążyć się w długach; ſich hinter Jemanden — podszywać się pod kogo.

Ste'cken, *sm.* kijek; Ste'ckenbü'ndel, *sn.* pęk rózg od. prętów; Ste'ckenfü'ßig, *a.* **laskonogi; Ste'ckenkne'cht, *sm.* smagacz; ten, którego używają do bicia; Ste'ckenpfe'rd, *sn.* drewniany koń z kijem; koń z kija; *ulubiony czyj przedmiot; to w czém kto ma największą biegłość; Jeder hat ſein —, *każdy ma w czémś upodobanie; das iſt ſein —, *w tém jego forsa, *biegłość największa; *na tém on jeździ jak na koniu; auf ſeinem Steckenpferde reiten, *zajmować się ulubionym przedmiotem; -nſtrei'ch, *sm.* uderzenie kijem od. prętem; Ste'ckenzau'n, *sm.* płot z kołków.

Ste'ckerbſe, *sf. Gtn.* groch do sadzenia; Ste'ckfluß, Ste'ckhuſten, ſ. Sti'ckfluß, ꝛc.; Ste'ckleuchter, *sm.* lichtarz do wbijania w ścianę; Ste'cknadel, *sf.* śpilka (do śpinania); Ste'ckreiß, *sn. Gtn.* szczép do wsadzania w ziemię; latorośl w ziemię wsadzona; Ste'ckrübe, *sf. Ldw.* kalarepa; Ste'ckzwiebel, *sf.* cebula sadzona od. do sadzenia.

Ste'ffen, *sm. npr.* Stefus; Stefcio; Szczepan.

Steg, *sm.* mostek; kładka od. ławka (przez rzeczkę, rów); —, *Tk.* podstawek (u skrzypców); —, *Bchdr.* listewki, któremi drukarze druk obstawiają; Ste'greif, *sm.* (§ für Steigbügel) strzemię; aus dem —, *bez przygotowania; bez namysłu; jak z bicza wytrzasnął; Ste'greifdi'chter, *sm.* improwizator; Ste'greifgedi'cht, *sn.* poema improwizowane.

Ste'hen, *vn. irr.* (h. u. ſ.) (ſtehe, ſtand, geſtanden) stać; ſo lange die Welt ſteht, *jak dawno świat stoi, *jak świat stary; *od stworzenia świata; wie ich ſtehe u. gehe, *jak chodzę, *jak zwykle bywam ubrany; Schildwache —, *Kw.* stać na warcie; — bleiben stanąć; przestać iść; poruszać lub obracać się; wo ſind wir geſtern — geblieben? gdzie od. na czém stanęliśmy wczoraj? — laſſen zostawić co (stojącego), nie ruszać, nie brać, nie tykać; laß ſtehen! niech stoi! zu — kommen stanąć; wie hoch iſt dir das Haus zu — gekommen? jak ci wysoko dom wyszedł? ile cię kosztuje? ileś na niego wydał? — być; auf Jemandes Seite — być na czyjéj stronie, *trzymać z nim; er ſteht ſich auf tauſend Thaler, *stoi do tysiąca talarów, *ma tyle dochodu; das ſteht bei dir, *to od ciebie zależy, w twojéj mocy; er ſteht ſich gut dabei dobrze się ma przy tém; *dobrze na tém wychodzi; für etwas — ręczyć, odpowiadać, być odpowiedzialnym; ich ſtehe dafür, *ręczę za to; in einem öffentlichen Amte — być na publicznym urzędzie; er ſteht im zehnten Jahre ma dziesiąty rok; wie ſteht es mit der Sache? jakże ta rzecz stoi? jakże z tém jest? danach ſteht mein Sinn, *ku temu myśl moja zmierza; *do tego dążę; Jemandem nach dem Leben — nastawać, dybać na czyje życie; es ſteht zu erwarten, zu hoffen, zu wünſchen, *trzeba się spodziewać, sobie życzyć; die Sache ſteht gut, *rzecz dobrze stoi, *w dobrym jest stanie; er ſteht ſich gut, *dobrze stoi, *ma dobre dochody; die Preiſe ſtehen hoch ceny stoją wysoko, są wysokie; dieſes Kleid ſteht dir gut, *ta suknia ci do twarzy, dobrze w niéj wyglądasz; das ſteht nicht fein, *to nie przystoi, nie przyzwoicie; es ſteht feſt, *jest to rzecz niezawodna, pewna; es ſteht noch dahin, *to jeszcze wątpliwe, niepewne; es ſteht nicht zum Beſten, *nie dobrze szły rzeczy; es ſteht gut mit uns, *dobra nasza; *dobrze z nami stoi; Ste'hen, *sn.* stojanie; stanie; durch langes — ermüdet znużony długiém staniem; ich bin des Stehens müde już mi się sprzykrzyło stać tak długo; Ste'hend, *ppr.* u. *a.* stojący; —, *ad.* stojąc; stały, zawsze będący; ſtehendes Getreide, *Ldw.* stojące zboże; ſtehendes Waſſer stojąca woda; ſtehenden Fußes, *bez wytchnienia; *natychmiast; ſtehende Schrift, *Bchdr.* stojące litery; *stereotyp; *stawiączka; ſtehendes Heer, *Kw.* hufce trwałe; stałe wojsko.

Steh'len, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (ſtehle, ſtiehlt, ſtahl, geſtohlen) kraść; ukraść co; etwas von Jemandem —, *ukraść co od kogo od. komu, *z jego dzieła wyjąć, wypisać; das hat er Alles aus meinen Werken geſtohlen, *to wszystko wykradł oder powykradał z dzieł moich; ſich aus einem Orte —, *wykraść się zkąd; Steh'len, *sn.* kradzenie; Steh'ler, *sm.* ten co kradnie.

Steif, *a.* sztywny, tęgi; ſteife Leinwand, *W. H.* płótno klejone; ſteifer Hals, Arm sztywna, stężała szyja, ręka; ſteifes Pferd koń sztywny, ze sztywnemi nogami; — werden stężéć (jak bielizna na mrozie); zesztywniéć (jak ręka, palec); — machen tęgości nadać; odebrać giętkość; die Wäſche — machen płótno mocno ukrochmolić; die Leinwand — machen płótno klejem napuścić; die Ohren — halten, *nadstawić uszu; *natężyć słuch; ſteife Verbeugung, *sztywny ukłon (kiedy kto ledwo kiwnie głową); ſteife Unterhaltung, *zabawa wymuszona, oziębła; ſteifer Sinn, *umysł niezłomny; — u. feſt, *uparcie; das Steife sztywność; wymuszoność, oziębłość; ſteif, *tęgi, gęsty; Stei'fe, *sf.* sztywność; einem Hute — geben kapelusz wygumować, aby był tęgi, sztywny; — sztywność, stężałość (członków); ſ. a. Stei'fheit; Stei'fen, *va.* zrobić, aby co było sztywne; ukrachmalić (płótno, bieliznę); wygumować (kapelusz); podpiérać; podporę dawać; ſich auf etwas —, *opierać się na czém; Stei'fheit, ſ. Stei'fe; *sztywność, *wymuszoność; oziębłość; -fleinwand, *sf. W. H.* płótno klejone; Stei'fmehl, ſ. Stä'rkmehl; Stei'fſinn, *sm.* niezłomny umysł; niezłomność umysłu; Stei'fſinnig, *a.* (człowiek) niezłomnego umysłu.

Steig, *sm.* ścieżka; dróżka; -gbügel, *sm.* strzemiono; strzemię; Stei'gbügelrie'men, *sm.* puślisko.

Stei'ge, *sf.* schody; drabina.

Stei'gen, *vn. irr.* (ſ.) (ſteige, ſtieg, geſtiegen) stąpać; wstępować, dążyć do góry; włazić, leść, łazić; *iść; wo ſteigſt du hin? dokąd idziesz? — iść z dołu do góry; z góry na dół; auf einen Berg, vom Berge — wchodzić na górę; schodzić z góry; auf das Pferd, vom Pferde — wsiadać na konia; zsiadać z konia; in den Wagen, aus dem Wagen — wsiadać do powozu; wysiadać z powozu; auf einen Baum, vom Baume — włazić na drzewo; złazić z drzewa; in's Bett, aus dem Bette — włazić do łóżka; wyłazić z łóżka; auf die Kanzel, von der Kanzel —, *Kg.* wchodzić na ambonę; schodzić z ambony; über den Zaun — przełazić przez płot; eine Treppe hoch — iść (pójść) na pierwsze piątro; das Waſſer ſteigt woda się podnosi, przybiéra; das Barometer ſteigt, *Ntl.* barometr podnosi się, idzie w górę; der Preis des Getreides iſt geſtiegen, das Getreide iſt im Preiſe geſtiegen ceny zboża podniosły się; zboże podniosło się w cenie (poszło w górę); der Luftball, die Rakete ſteigt ſchon balon, raca już leci, już idzie w górę; der Nebel ſteigt, *Ntl.* mgła idzie do góry; bei ſteigenden Jahren, *gdy lat przybywa, gdy się człowiek coraz starszym staje; mit ſteigender Kraft ſprechen mówić głosem coraz bardziéj się wzmagającym; er iſt in kurzer Zeit hoch geſtiegen, *w krótkim czasie wzniósł się wysoko; wer hoch ſteigt, fällt tief, *kto wysoko włazi, ten spada z wy-

soka. *kto dojdzie wysokiego stopnia, tém boleśniéj mu jest, kiedy go postrada; er kam angestiegen, *przyłazł; *przwąkroił się; Stei'gen, *sn.* stąpanie; wstępowanie; właženie; wezbranie, przybranie (wody); podnoszenie się (wody); — und Fallen der Preise, *H.* podnoszenie się i upadanie ceno od. targów; Stei'gend, *ppr.* und *a.* wstępujący; do gór idący; wznoszący się do góry.

Stei'ger, *sm. Bw.* dozórca robót górniczych.

Stei'gera'd, *sn.* (in der Uhr) kółko tamowe; tamulczyk.

Stei'gern, *va. Spl.* stopniować, przez stopnie przeprowadzać (wyraz jaki); — stopniami wznosić; podwyższać cenę czego od. co w cenie; Jemanden — podkupić kogo, więcéj podać od niego; wyżéj postąpić; einen Begriff — wyobrażenie wznosić; mit gesteigerter Ungeduld ze wzmagającą się niecierpliwością; Stei'gerung, *sf.* wznoszenie (stopniami); stopniowanie; Stei'gerungsgra'd, *sm. Spl.* stopień porównania; Stei'gleiter, *sf.* drabina (do wchodzenia na górę); Stei'grad, *f.* Stei'gera'd; Stei'griemen, *sm.* rzemień u strzemiona; puślisko.

Steil, *a.* pochodzisty; stromy; spadzisty; —, *ad.* spadzisto; hier ist — gehen przykro tu iść pod górę; Stei'le, Stei'lheit, *sf.* spadzistość; pochodzistość; przykrość.

Stei'lrecht, *a.* pionowo w górę idący.

Stein, *sm.* kamień; Jemandem den — schneiden, abtreiben, *Hlk.* wyrznąć, wyprowadzić komu kamień (z pęcherza); zu — werden skamienieć; w kamień się zamienić; aus — u. Eisen sein, einen — im Busen haben, *mieć serce ze skały, *być bez czucia, bez wszelkiéj litości; es möchte einen — erbarmen, *kamienieby się na to wzruszyły; alle Steine aus dem Wege räumen, *uprzątnąć wszelkie zawady; Jemandem einen — (des Anstoßes) in den Weg legen, *przeszkodę komu zrobić; — des Anstoßes, *przedmiot nieukontentowania; *to, co wszystkich razi, co im odrazę sprawia; der — der Weisen, *kamień filozoficzny, *tajemnica robienia złota; — (Obstkern) pestka; Stein-, *a.* kamienny; Stei'nadler, *sm. Ng.* łomignat; Stei'nalt, *a.* *zgrzybiały; *stary jak świat; Stei'nart, *sf.* rodzaj kamienia; Stei'nartig, *a.* kamieniasty; Stei'narzt, *sm.* operator do wyrzynania kamienia; -naufschrift, *sf.* napis na kamieniu; -nbeißer, *f.* Ke'rnbeißer; Stei'nbeschwe'rde, Stei'nbeschwe'rung, *sf. Hlk.* dolegliwość z powodu kamienia w pęcherzu; choroba na kamień; -nbild, *sn.* posąg z kamienia; -nblattern, *sf. pl. Hlk.* gatunek fałszywéj ospy z twardawą materyą; -nblume, *f.* Le'berblu'me; -nbock, *sm. Ng. Stk.* koziorożec; -nbohrer, *sm.* świder do wiercenia kamieni; -nbrech, *sn. Ng.* łomikamień; -nbrecher, *sm.* kamiennik; ten co kamienie wyłamuje; -nbruch, *sm.* łom kamienny; kopalnia kamieni; -nbrücke, *sf.* most kamienny; -nbuche, *sf. Ng.* grab; grabina; -nbüchen, *a.* grabowy; -nbuchenho'lz, *sn.* grabina; grabowe drzewo; -nbutt, *sm.*, -nbutte, *sf. Ng.* półryba; bażant morski; płaszczka morska; -nbutter, *sf. Ng.* ałun żółty; Stei'nchen, *sn. dim.* kamyk; kamyczek; Stei'ndrossel, *sf. Ng.* kamienniczek; -ndruck, *sm.* litografia; druk kamienny od. na kamieniu; odcisk na kamieniu; -ndrucker, *sm.* drukarz odciskujący na kamieniu; litograf; -ndruckerei', *sf.* litografia; -ndruse, *sf. Hlk.* nosacizna końska.

Stei'nei, *sf.* jaje kamienne.

Stei'neiche, *sf. Ng.* więzożołd; korkodąb; Stei'nerde, *sf.* ziemia kamienna; Stei'nern, *a.* kamienny; z kamienia; Stei'nesche, *sf. Ng.* jesion pospolity; -neule, *sf. Ng.* sowa skalana; -nfarrn, *Ng.* *f.* Ei'chentü'pfelfa'rrn; -nfels, *sm.* opoka; skała; głaz; -nflachs, *sm. Ng.* amiant; -nflechte, *sf. Ng.* porost kamienny; Stei'nform, *sf.* kształt kamienia; -nförmig, *a.* kształt kamienia mający; kształtu oder w kształcie kamienia; -nfresser, *sm.* ten co je kamienie; -nfrucht, *sf. Ng.* owoc pestkowy; -nfuchs, *sm. Ng.* lis biały; -nfutter, *sn.* (am Hahn des Flintensteingewehres) podkładka; -ngrube, *sf.* kopalnia kamieni; -ngrund, *sm.* dno kamienne od. skaliste; -ngünsel, *f.* Be'rggünsel; -ngut, *sn.* fajans; masa farfurowa od. kamienna; naczynie farfurowe; naczynia kamienne; weißes — kamień biały; englisches — Angielskie naczynia kamienne; -ngut, *a.* fajansowy; farfurowy; kamionkowy; -nhart, *a.* twardy jak kamień; -nhärte, *sf.* twardość kamienia od. kamienna; -nhacke, -nhaue, *sf.* młot śpiczasty do wyłamywania kamieni; -nhauer, *f.* Stei'nmetz; -nhaufen, *sm.* kupa kamieni; -nhaus, *sn.* dom murowany; -nhirse, *sf. Ng.* wróble proso zwyczajne; -nhügel, *sm.* pagórek z kamieni usypany; Stei'nicht, *a.* kamieniasty; twardy jak kamień; das steinichte Arabien, *Geog.* skalista Arabia; Stei'nig, *a.* kamienisty; pełen kamieni; kamienny; Stei'nigen, *va.* ukamionować, kamieniować; Stei'nigung, *sf.* ukamionowanie; kamieniowanie; -nkalk, *sm.* wapno z kamieni wypalane; -nkenner, *sm.* znawca kamieni; znający się na kamieniach; -nkenntniß, *sf.* znawstwo kamieni; Stei'nkitt, *sm.* litokola, kit do spajania kamieni; -nklee, *sm. Ng.* nostrzyk; nozdrzyk; -nklippe, *sf.* szkopuł; opoczna skała; -nkluft, *f.* Fe'lsenklu'ft; -nkohle, *sf. Ng. Bw.* węgiel kamienny; -nkohlenbe'rgwerk, *sn.*, -nkohlengru'be, *sf. Bw.* kopalnia węgli kamiennych; Stei'nkohlenthee'r, *sm. Schdk.* smoła z węgla ziemnego; -nkrank, *a. Hlk.* chory na kamień; -nkrankheit, *sf.* choroba na kamień; -nkraut, *sn. Ng.* pyleniec; Stei'nkresse, *f.* Bau'ernse'nf; -nkrug, *sm.* dzbanek kamienny; kamienka; -nkunde, -nkundig, *f.* Stei'nkenntniß, Stei'nkenner; -nlage, *sf. Bw. Bk.* pokład kamienny; -nlinde, *f.* Ba'stilme; Stei'nmarder, *sm. Ng.* tomak; Stei'nmarderfe'lle, *sn. pl.*, Stei'nmarderpe'lzwerk, *sn. H.* tomaki; Stei'nmark, *sn. Ng.* tuk kamienny; glina w pokładach kamiennych zawarta; Stei'nmasse, *sf.* masa kamienna od. kamienista; -nmauer, *sf. Bk.* mur z kamienia; -nmehl, *sn.* kamienna mąka, z tłuczonego kamienia; -nmeißel, *sm.* dłuto kamieniarskie; -nmetz, -nmetzger, *sm.* kamieniarz; -nmetz-, -nmetzgers-, *a.* kamieniarski; Stei'nnelke, *f.* Fe'ldnelke; -nobst, *sn. Ng. Gtn.* owoc pestkowy; -nöl, *sn. Ng.* oléj skalny; -npappe, *sf.* tektura kamienna oder szwedzka; -npflanze, *sf. Ng.* roślina skamieniała; -npflaster, *sn.* bruk kamienny; Stei'npicker, *f.* Ke'rnbeißer; -nplatte, *sf.* płyta kamienna; łupnik; -npolei, -nquendel, *f.* A'ckerthy'mian; -npulver, *sn.* proszek kamienny; -nraute, *sf. Ng.* zanokcica śledzionka; -nregen, *sm. Ntl.* kamienny deszcz; -nreich, *a.* bogaty w kamienie; *bogacz całą gębą; *krociowy; nadzwyczajnie bogaty; — werden, *przyjść do ogromnego majątku; -nreich, *sn. Ng.* królestwo kamieni; -nritz, *sm.*, -nritze, *sf.* szpara w skale; -nsalz, *sn. Ng. Bw.* sól kamienna; -nsäge, *sf.* piła do rznięcia kamieni; -nsand, *sm.* gruby piasek; -nsarg, *sm.* trumna kamienna; sarkofag; -nschale, *sf.* okładka kamienna; -nschichte, *sf.* szychta kamienna; -nschleife, *sf.* sanie do przeprowadzania kamienia; -nschleifer, *sm.* ślufierz kamienie ślufujący; -nschmerz, *sm.* ból z pęcherzowego kamienia; -nschnalle, *sf.* sprzączka kamieniami wysadzana; -nschneiden, *sn.* rzeźba kamienna; —, *Hlk.* wyrzynanie na kamieniu; -nschneider, *sm.* rzeźbiarz rytujący na kamieniu; rytownik kamieniowy; —, *Hlk.* operator wyrzynający kamienie z pęcherza; Stei'nschneiderei', -nschneidekun'st, *sf.* rzeźbiarstwo od. rytownictwo kamienne; sztuka rytowania od. wyrzynania na kamieniu; -nschnitt, *sm. Hlk.* wyrzynanie kamienia; -nschraube, *sf.* szruba szczypcykowa; -nschrift, *sf.* napis na kamieniu; pismo lapidarne; -nsetzer, *sm. Bk.* brukarz; ten co kładzie kamienie graniczne; -nstraße, *sf.* ulica brukowana, kamieniem wykładana; -nstück, *sn.* kawałek kamienia; działo do strzelania kamieniami; -ntafel, *sf.* tablica kamienna; -ntodt, *a.* nieżywy jak kamień; -ntreibend, *a. Hlk.* wyprowadzający kamień (z pęcherza); -nwagen, *sm.* wóz do wożenia kamieni; wóz z kamieniami; -nwall, *sm.* wał murowany; -nweg, *sm.* droga brukowana, kamieniami wykładana; -nweh, *f.* Stei'nschmerz; -nweide, *f.* A'ckerwei'de; Stei'nwein, *sm. Wb.* wino Wircburskie; -nwicken, *f.* Bä'rschoten; -nwurf, *sm.* rzucenie kamienia; mit Steinwürfen tödten ukamienować; auf einen — na ciśnienie kamieniem; na rzut kamienia.

Steiß, *sm.* pośladek, tył, dupa; zadek; Steiß-, *a.* zadeczny; tylny; Stei'ßbein, *sn. Zk.* kość kuprowa; Stei'ßvogel, *sm. Ng.* kusak.

Stella'ge, *f.* Geste'll.

Ste'llbottich, *sm.* stągiew.

Ste'llchen, *sn. dim.* miejsko; małe miejsce do stania, siedzenia; urzędzik; Ste'lle, *sf.* miejsce (überhaupt); das Pferd will nicht von der — koń nie chce się ruszyć z miejsca; ich an deiner Stelle, *gdybym był tobą; nicht von der — gehen nie ruszyć się z miejsca; er vertritt bei mir die — eines Vaters, *zastępuje mi ojca; eine — (ein Amt) besetzen mit Jemandem osadzić miejsce kim, zapełnić próżne miejsce; — in der heiligen Schrift miejsce w piśmie świętym; auf der Stelle, *natychmiast; den Kopf an der rechten

Stelle haben, *mieć głowę w swojém miejscu; *być rozgarnionym; *umiéć roztropnie postępować.

Ste'llen, *va.* stawiać, postawiać; Bücher in Ordnung — książki ustawić w porządku; Jemanden an die Spitze — ustawić kogo na czele; vor das Gericht — stawić przed sądem; Jemandem etwas vor die Augen — stawić komu co przed oczy, przedstawić co; — dostawić; zastawić; etwas auf die Rechnung — umieścić co w rachunku, na rachunek zapisać; seine Hoffnung auf etwas — nadzieję w czém pokładać; eine Uhr — nastawić zegarek, zregulować; Jemanden zur Rede — (setzen), *żądać od kogo sprawienia się; —, *vn.* (h.): Jemandem nach dem Leben — nastawać na czyje życie; sich — stawić się; sich vor Gericht — stawić się przed sądem; sich — (sich ausgeben für etwas) udawać co; sich unschuldig, unwissend, zornig, gelehrt — udawać się niewinnego, niewiadomego, rozgniewanego, uczonego; Ste'llenregi'ster, -llenverzei'chniß, *sn.* śpis miejsc (w jakiém dziele); -llensa'mmlung, *sf.* zbiór miejsc; -llenwei'se, *a.* miejscami.

Ste'llhölzchen, *sn. dim.* podpieradełko; patyczek podpierający.

Ste'lling, *sm. Sw.* rusztowanie na linach wiszące z boku okrętu.

Ste'llmacher, *sm.* stalmach, stelmach; kolejnik; Ste'llmacher-, Ste'llmachers-, *a.* stelmaski, stalmaski; -llmacherha'ndwerk, *sn.* stelmastwo, stalmastwo.

Ste'llrad, *sn.* (in der Uhr) kółko do regulowania zegarka; rukier.

Ste'llscheibe, *sf.* tarcza awansu i retardu w zegarku.

Ste'llung, *sf.* stawianie, ustawianie; zastawianie (sieci); nastawianie (zegarka); — (Lage, Haltung) postawa, pozycya; den Feind aus seiner — vertreiben, *Kw.* spędzić nieprzyjaciela z pozycyi; wyparować go z miejsca.

Ste'llvertre'ter, *sm.* zastępca; Ste'llvertre'terin, *sf.* zastępczyni; -llvertre'tung, *sf.* zastępstwo.

Ste'llwerk, *sn. W.* (am Webstuhl) stalwarki; staniwo. [zówka.

Ste'llzeiger, *sm.* indeks; ska-

Ste'lzbein, s. Ste'lzfuß; Ste'lze, *sf.* szczudło; auf Stelzen gehen na szczudłach chodzić; *z piętra padać, *górno, szumnie, wykwintnie; Ste'lzengä'nger, *sm.* na szczudłach chodzący; *człowiek górnomowny; Ste'lzfuß, *sm.* szczudło (służące zamiast nogi); *człowiek na szczudle chodzący; -zschuh, *sm.* trzewik na wysokich korkach.

Ste'mmen, *va.* przeciąć od. ściąć z pnia (drzewo); — oprzéć; die Füße an, gegen die Wand — oprzéć nogi o ścianę; sich mit den Füßen gegen die Wand — oprzéć się nogami o ścianę; die Hände in die Seite — podeprzéć się pod boki; das Wasser — (dämmen) wodę zatamować; hier stemmt sich das Wasser tu się woda zapiera.

Ste'mpel, *sm.* tłuk, tłuczek; stąpor (we młynie); —, *Ng.* (im Blumenkelche) słupek (owocowy); — (Abdruck eines Gepräges) stempel (wyciśnięty na czém); etwas mit einem — versehen stempel wybić na czém; —, s. a. Gepräge; Ste'mpel-, *a.* stemplowy; Ste'mpela'bgabe, *sf.* opłata stemplowa; -pela'mt, *sn.* urząd stemplowy; -pelbo'gen, *sm.* arkusz stemplowany; stempel; Eingabe auf einem — podanie na stemplu; -pelei'nnahme, *sf. Stw.* dochód ze stempla; -pelei'sen, *sn.* żelazo do wybijania stempla; -pelfrei'heit, *sf.* wolność od stempla; -pelgebüh'ren, *sf. pl.* należytość za stempel stemplowe; za stempel od. stemple; -pelge'ld, *sn.* opłata za stemplowanie; -pelgese'tz, *sn.* ustawa stemplowa; Ste'mpelka'mmer, s. Ste'mpela'mt; Ste'mpeln, *va.* stemplować; Jemanden —, *wprzód kogo przygotować co ma mówić i jak ma działać; Ste'mpeln, *sn.* stemplowanie; -pelpapie'r, *sn.* papier stemplowy od. stemplowany; -pelschnei'der, *sm.* ten co rytuje stemple; -pelta'xe, *sf.* taksa stemplowa od. od stempla; -pelwaa're, *sf.* towar stemplowany; Ste'mpler, *sm.* ten co stempluje. [dwulistnik.

Ste'ndelkrau't, *sn. Ng.* storczyk;

Ste'ngel, *sm. Ng.* łodyga (u roślin, kwiatów); — szypułka, ogonek (u wiśni, gruszek, itd.); Ste'ngel-, *a.* łodygowy; Ste'ngela'rtig, *a.* łodygowaty; Ste'ngelbla'tt, *sn.* liść łodygowy; Ste'ngeln, s. Stä'ngeln.

Stenogra'ph, *sm.* skoropis; stenograf; Stenographie', *sf.* stenografia; skoropistwo; Stenographi'ren, *va.* stenografować; Stenogra'phisch, *a.* stenograficzny.

Ste'nzel, *sm. npr.* § Staś; Stach.

Ste'phan, *sm. npr.* Stefan; Ste'phanskrau't, s. He'xenkrau't. [na.

Ste'ppdecke, *sf.* kołdra pikowa-

Ste'ppe, *sf. Geog.* step; pustka; Ste'ppen-, *a. Geog.* pustynny; puszczny.

Ste'ppen, *va.* sztembnować; pikować (podszewkę z watą itd.).

Ste'ppenfu'chs, *sm. Ng.* korsak; Uralski lis.

Ste'ppgarn, *sn.* nici do sztembnowania; Ste'ppnadel, Ste'ppseide, *sf.* igła, jedwab' do sztembnowania; Ste'ppnaht, *sf.* sztembnówka.

Ste'rbebe'tt, *sn.* łoże śmiertelne; Ste'rbebli'ck, *sm.* wzrok od. spojrzenie umierającego; -befa'll, *sm.* przypadek śmierci; im — w razie śmierci; -befle'cken, *sm. pl.* plamy na ciele będące oznaką śmierci; -begebe't, *sn.* modlitwa umierającego od. za umierającego; Ste'rbegeda'nke, *sm.* myśl o śmierci; -bege'ld, *sn.* pieniądze na pogrzeb; -begeheu'l, -begeja'mmer, -begerö'chel, *sn.* jęczenie, charczenie umierającego; -begerü'st, *sn.* rusztowanie; szafot; -begesa'ng, s. Ste'rbelie'd; -beglo'cke, *sf.* dzwonek konający, w który umierającemu dzwonią; -behe'md, *sn.* koszula śmiertelna; -beja'hr, *sn.* rok śmierci; rok po czyjéj śmierci (i dochody za ten rok wdowie zastrzeżone); —, *rok w śmierci obfity; -beka'sse, *sf.* kasa pośmiertna; -beklei'd, *sn.* suknia śmiertelna; -bela'ger, s. Ste'rbebe'tt; -belie'd, *sn.* pieśń o śmierci, o umarłych; -beli'ste, *sf.* lista od. śpis umarłych; -belu'st, *sf.* pragnienie śmierci; -bemo'nat, *sm.* miesiąc śmierci; Ste'rben, *vn. irr.* (s.) (sterbe, stirbt, starb, gestorben) umiérać; umrzéć; vor etwas — umrzéć z czego; vor Alter, Hunger, Gram, Sehnsucht — umrzéć ze starości, z głodu, ze zmartwienia, z tęsknoty; an etwas sterben umrzéć na co (na chorobę jaką); an der Pest — umrzéć na zarazę; an Gift — umrzéć z trucizny od. przez truciznę; davon wirst du nicht — z tego nie umrzesz; darauf will ich leben u. sterben, *z tém chcę żyć i umiérać, *tego będę bronił, tak będę utrzymywał aż do śmierci; er starb den Tod der Gerechten, den Hungerstod, den Tod für's Vaterland, *umarł śmiercią sprawiedliwych, z głodu, za ojczyznę; eines natürlichen Todes sterben umrzéć śmiercią nienaturalną; Hungers — umrzéć z głodu; der Baum stirbt drzewo niszczeje, usycha; sein Ruhm wird nie —, *jego chwała nigdy nie zaginie; das sterbende Jahr, *kończący się rok; das sterbende Feuer, *gasnący ogień; Ste'rben, *sn.* umieranie; im — begriffen sein konać; śmierć; Ste'rbena'cht, *sf.* noc śmierci, w której kto umiera; Ste'rbensgeda'nke, s. Ste'rbegeda'nke; Ste'rbenskra'nk, *a.* śmiertelnie chory; -berö'cheln, *sn.* śmiertelne chrapanie; -bestu'nde, *sf.* godzina śmierci; Ste'rbewo'che, *sf.* tygodzień śmierci; -bezei't, *sf.* czas śmierci; -bezi'mmer, *sn.* pokój, w którym kto umiera lub umarł; Ste'rblich, *a.* śmiertelny; *znikomy, prędko przemijający; — verliebt sein, *szalenie się kochać; Ste'rbliche, *sf.* śmiertelnica; Ste'rblicher, *sm.* śmiertelnik; das Sterbliche znikomość; Ste'rblichkeit, *sf.* śmiertelność.

Ste'rbling, *sm.* dziecko prędko umierające; — zdechła owca.

Stereographie', *sf.* stereografia; -reogra'phisch, *a.* stereograficzny.

Stereometrie', *sf.* stereometrya; Stereome'trisch, *a.* stereometryczny.

Stereoty'p, Stereoty'pisch, *a.* stereotypowy; Stereoty'pen, *sf. pl. Bchdr.* stereotypy, druk stały, na jednéj płycie odlewany; -reotypi'ren, *va. Bchdr.* stereotypować; Stereotypi'ren, *sn.*, Stereotypi'rung, *sf. Bchdr.* stereotypowanie.

Steri'l, *a.* niepłodny; *jałowy; Sterilitä't, *sf.* niepłodność; *jałowość.

Ste'rlet, *sm. Ng.* pistuga; czeczuga.

Ste'rling, *sm. Mzk.* szterling; funt sterling (około 40 złt. p.); Ste'rling-, Ste'rlings-, *a. Mzk.* do funta sterlingu należący; tyle kosztujący.

Stern, *sm. Stk.* gwiazda (auch *); weder Glück noch — haben, *nie mieć najmniejszego szczęścia; *nie mieć w niczém od. do niczego szczęścia; Potz Stern! *int.* tam do dyabła! daj go katu! Mospanie! —, *Zk.* (Augapfel) źrenica; Stern-, Ste'rnen-, *a. Stk.* gwiazdeczny; gwiazdny; gwiazdowy; Ste'rnanbeter, *sm.* czciciel gwiazd.

Ste'rnanis, *sm. Ng.* badyan.

Ste'rnbahn, *sf. Stk.* droga, którą gwiazdy opisują; Ste'rnbekrö'net, -rnbesä'et, *a.* uwieńczony, obsiany gwiazdami; -rnblind, *a.* zupełnie ciemny; -rnblume, *sf. Ng.* aster; Ste'rnbühne, s. Ste'rnwarte; Ste'rnchen, *sn. dim.* gwiazdeczka, gwiazdka; Ste'rndeuter, *sm.* astrolog; gwiazdarz; wróżący z gwiazd; -rndeuterin, *sf.* gwiazdarka; Ste'rndeutung, Ste'rndeuterei', *sf.* gwiazdarstwo; wróżenie z gwiazd; astrologia; Ste'rnenfeu'er, *sn.* ognisty blask gwiazd; (im Kunstfeuerwerk) rzymskie świéce; Ste'r-

nenhee'r, *sn.* roje gwiazd; Ste'rnenhi'mmel, *sm.* niebo gwiazdami okryte; -rnenklei'd, *sn.* *szata gwiazdami natkniona; Ste'rnenlau'f, *sm.* bieg gwiazd; Ste'rnenli'cht, *sn.* światło gwiazd; Ste'rnfall, s. Ste'rnschnuppe; -rnfeld, *sn.* pole gwiazdami zasiane (niebo); -rnförmig, *a.* kształt gwiazdy mający; w kształcie gwiazdy; -rnforscher, *sm.* badacz gwiazd; -rnforschung, *sf.* badanie gwiazd; Ste'rngucker, s. Ste'rnseher; -rnhell, *a.* światłem gwiazd oświecony; jasny jak gwiazda; -rnhimmel, *sm.* firmament; -rnkarte, *sf.* mapa gwiazd; mapa niebieska (gwiazdy przedstawiająca); -rnkartensa'mmlung, *sf.* zbiór map niebieskich; -rnkegel, *sm. Stk.* sfera niebieska; -rnkraut, *sn. Ng.* gwiazdosz; -rnkunde, *sf.* umiejętność gwiazdarska; astronomia; -rnkundig, *a.* posiadający znajomość gwiazdarską; biegły w astronomii; -rnkundiger, *sm.* znawca astronomii; den Sternkundigen betreffend gwiazdarski; -rnlehre, *sf.* nauka o gwiazdach; -rnmiere, -rnpflanze, *sf. Ng.* gwiazdownica; -rnputze, s. Ste'rnschnuppe; -rnrad, *sn.* kółko w kształcie gwiazdy; -rnsäulenstei'n, *sm.* gwiazdowiec; -rnschanze, *sf. Kw.* szaniec w kształcie gwiazdy; -rnschnuppe, -rnschneuze, *sf.*, -rnfall, *sm. Stk. Ntl.* gwiazda spadająca; -rnseher, *sm.* obserwujący gwiazdy; gwiazdarz; -rnstrahl, *sm.* promień gwiazdy; -rnuhr, *sf. Stk.* zegar, na którym widać godziny przy świetle gwiazd; -rnwarte, *sf.* obserwatoryum astronomiczne; — gwiazdopatrznia; -rnwissenschaft, s. Ste'rnkunde; -rnzeichen, *sn.* znak gwiazdarski.

Sterz, *sm.*, Ste'rze, *sf.* ogon; stér u wiatra, drąg do kierowania i nastawiania go; s. Pflu'gsterze.

Ste'rzen, *vn.* (s.) włuczyć się; wałęsać się.

Stet, Ste'tig, *a.* s. Stät, Stä'tig.

Stets, *ad.* zawsze; ustawicznie.

Stetti'n, *sn. Geog.* Szczecin; von, aus —, *Geog.* Szczeciński; Stetti'ner, *a. Geog.* Szczeciński, —, *sm.* Szczecińszczyk; Stetti'ner, *sm. Gtn.* gatunek jabłka; Stetti'nerin, *sf.* Szczecinka.

Steu'er, *sf. Stw.* podatek; Steuern ausschreiben, eintreiben, entrichten podatki rozpisywać, ściągać, składać; eine — auflegen podatek nałożyć; zur — der Wahrheit u. des Rechts *na poparcie prawdy i prawa.

Steu'er, *sn. Sw.* stér; das — führen stér prowadzić.

Steu'er-, *a. Stw.* (Abgaben-) poborczy; podatkowy; koborowy; poborcowy; Steu'era'mt, *sm. Stw.* urząd poborczy; dom, w którym pobierają podatki; Steu'era'nschlag, *sm.* ilość podatków; Steu'erba'r, *a.* podległy podatkowaniu; poborny; Steu'erbea'mter, *sm.* urzędnik poborczy, poborowy; -erbethei'ligung, *sf.* rozkład podatków; -erbetru'g, *sm.* defraudacya w podatkach; -erbetrü'ger, *sm.* defraudant; -erbo'rd, *sm. Sw.* prawa strona okrętu (patrząc od stéru od. od tyłu); -erbu'ch, *sn.* księga podatkowa; -erdirectio'n, *sf.* dyrekcya skarbu oder skarbowa; -erdire'ctor, *sm.* dyrektor skarbu; -erei'nnahme, *sf.* pobór podatków; -erei'nnehmer, *sm.* poborca (podatków); -erei'nnehmerin, *sf.* poborczyna; -erei'nnehmerste'lle, *sf.* poborcowy urząd; -erei'ntreiber, *sm.* eksekutor podatków.

Steu'erer, s. Steu'erma'nn.

Steu'erfrei', *a.* wolny od podatku; -erfrei'heit, *sf.* wolność od podatku; -erge'ld, *sn.* pieniądze podatkowe; -erka'sse, *sf.* kasa poborcza; -erkrei's, *sm. Stw.* obwód do jednego poborcy należący.

Steu'erma'nn, *sm. Sw.* sternik; Steu'ermanns-, *a. Sw.* sterniczy; -ermannshü'tte, *sf. Sw.* buda sternicza; -ermannsku'nst, *sf. Sw.* sztuka stérowania okrętem.

Steu'ern, *va.* u. *vn.* (h.) stérować; ein Schiff —, *Sw.* stérować okrętem; sie sind nach Osten gesteuert udali się, popłynęli na wschód; —, *vn.* (h.) zapobiegać czemu, przeszkadzać; nie dopuszczać czego; sich auf Jemandem — spuszczać się na kogo; zu etwas — przyłożyć się do czego; — (Abgaben, Auflagen bezahlen) daninę, podatek opłacać; auf etwas — napierać się czego; koniecznie się domagać; Steu'ern, *sn.* (Hinderung, Einhalt) zabranianie, zahamowanie, pohamowanie; —, *Sw.* stérowanie (okrętem); —, *Stw.* płacenie podatków; składanie się na co.

Steu'ero'rdnung, *sf. Stw.* urzadzenia podatkowe; Steu'erpfli'chtig, *a.* obowiązany do płacenia podatku; -erpfli'chtigkeit, *sf.* obowiązek płacenia podatku; -erra'th, *sm. Stw.* Radca poborowy; konsyliarz od. asesor Dyrekcyi skarbowéj; Dyrekcya skarbowa; Rada poborowa; -erregi'ster, *sn.*, -erro'lle, *sf. Stw.* rejestr, spis podatkowy; -erru'der, *sn. Sw.* stér; stérowe wiosło; -ersa'che, *sf. Stw.* rzecz podatkowa; -erschei'n, *sm. Stw.* kwit z odebranego podatku; -erschrei'ber, *sm.* pisarz poborowy; -ersta'nge, *sf. Stw.* drąg stérowy; -erta'g, *sm.* dzień podatkowy (t. j. w którym podatki się płacą); -erverwa'lter, *sm.* zarządca poborowy; -erverwaltung, *sf.* zarząd poborowy; -erwe'sen, *sn.* podatkowość; podatkowanie; podatki.

Ste'ven, *sm. Sw.* tram.

Stey'erma'rk, Stei'erma'rk, *sf.* u. *sn. Geog.* Styrya; -ermä'rker, *sm. Geog.* Styryjczyk; -ermä'rkerin, *sf. Geog.* Styryjka; -ermä'rkisch, Stey'risch, Stei'risch, *a. Geog.* Styryjski; po styryjsku.

Stibi'tzen, *vn.* (h.) kraśdź; zmykać.

Stich, *sm.* pchnięcie czém ostrem; raz ostrzem śpiczastém zadany sztych; Jemandem einen — geben, beibringen raz komu zadać; Jemandem mehrere Stiche versetzen pchnąć kogo kilka razy; er bekam einen — in den Leib otrzymał raz od. pchnicie w brzuch; auf — (Stoß) fechten, *Ftk.* na pchnięcia od. na pchnięte razy walczyć (na szpady); das ist mir ein — in's Herz, *to mi serce przeszywa; — halten, *trzymać; *dotrzymać placu; *dostać na miejscu; diese Beweise halten nicht —, *te dowody nie utrzymają się, nie są gruntowne, dadzą się zbić od. obalić; mir soll er schon — halten, *nie wymknie on mi się; *nie wyśliźnie się; *nie ujdzie mi; — utkwienie w ziemi itd. rydła, łopaty; einen — in die Erde thun, *Gtn.* utkwić w ziemi rydel; er hat noch keinen — gethan jeszcze się nie tknął ziemi; — sztych (igłą zrobiony); sposób szycia; sie kann keinen — thun, nähen sztychu zrobić nie umie; *wcale się na szyciu nie zna; *nie umie wziąć igły do ręki; — (im Kartenspiel) sztych; bitka; biérka; lewa; — kolka (w boku); — (Kupferstich, Stahlstich) sztych, rytowanie i rycina; im Stiche lassen, *opuścić, odstąpić, porzucić kogo od. co; keinen — sehen können, *§ nie widziéć nic a nic; —, *(Stichelei, wörtliche Anspielung) przycinek; przymówka; —, *H.* zamiana towarów; auf den — handeln, *H.* handel zamienny prowadzić; Stich um Stich, *głowa za głowę, *jedno za drugie bez dopłaty; —, *Zm.* nacięcie drzewa przed obrobieniem, znak jak daleko ma być obciesywane; —, *Wb.* sztych w winie; *akcent.

Sti'chaxt, *sf. Zm.* dzióbas; topór dłuciasty, kończasty; -chbalken, *sm.* podstopek krokwi; sztych; polednia; -chblatt, *sn.* kaptur, osłona, ochrona, blacha, ławka, u rękojeści szpady; *to, czém się kto zasłania, broni; *osoba, pod którą się podszywa; s. a. Zie'lscheibe.

Stichelei', *sf.* *przycinek; docinek; przegryzek; przekąs; przymówka; -chelhä'rig, *a.* dereszowaty (koń); Sti'cheln, *va.* kłuć (często); —, *vn.* (h.): auf Jemanden — przymawiać przycinać, docinać, przygryzać, dawać przytyki komu; stichelnd uszczypliwy; —, *ad.* przekąsem; przycinając; -chelre'de, -chelwo'rt, s. Stichelei'; -chelwi'tz, *sm.* dowcip przycinający, złośliwy.

Sti'chfehler, *sm.* omyłka w sztychu; -chling, -cherling, *sm. Ng.* (Fisch) jążwica; ciernik; -chofen, *sm. Httk.* szmelcarski piec; -chsäge, *sf.* piłka do wyrzynania dziur; -chtag, *sm. Rw. H.* termin (do sprawy, licytacyi); -chweise, *a.* u. *ad.* sztychem; koląc, pchnięte razy zadając; -chwort, *sn.* s. Stichelei'; —, *Sb.* w rolach aktorów wyrazy, które im wskazują, kiedy mają mówić; —, *Bchdr.* wyraz na końcu arkusza u spodu wskazujący, iż się od niego następny arkusz zaczyna; —, *słowa, których kto jakby jakiego przysłowia używa w mowie; -chwunde, *sf.* rana kłuta; -chwurz, s. Drei'distel.

Sti'ckdunst, *sm.* para dusząca.

Sti'cken, *vn.* (s.) dusić się; zapalić się; — (in Wolle od. Seide) haftować; wyszywać; —, *va.* haftować; wyszywać co; Sti'cken, *sn.* haftowanie; wyszywanie; das — verstehen umiéć haftować; Sti'cker, *sm.* hafciarz; Stickerei', *sf.* hafty; wyszywanie; wyszywanie, haftowanie; hafciarstwo; Sti'ckergo'ld, -rsi'lber, *sn.*, -rsei'de, *sf.* złoto, srebro, jedwab' do haftowania; Sti'ckerin, *sf.* hafciarka; -rku'nst, *sf.* hafciarstwo; haftarstwo; sztuka haftowania, wyszywania.

Sti'ckfluß, *sm. Hlk.* nieżyt duszący; Sti'ckgas, *sn. Ntl. Schdk.* powietrze duszące; gaz saletrorodny; -ckgold, s. Sti'ckergo'ld; -ckhäkchen, *sn.* szydło (do haftowania).

Sti'ckhusten, *sm. Hlk.* kaszel duszący; -ckluft, *sf. Ntl.* gaz saletrorodny; azot.

Sti'ckrahmen, *sm.* krosienka (do haftowania); Sti'ckseide, Sti'cksilber, s. Sti'ckergo'ld.

Sti'ckstoff, Sti'ckstofflu'ft, s. Sti'ckluft. [haftowania).

Sti'cktrommel, *sf.* tamborek (do

Sti'ckwurzel, s. Gi'chtrübe.

Sti'ckzeug, *sn.* sprzęt do haftowania; narzędzia hafciarskie.

Stie'ben, *vn. irr.* (s.) (stiebe, stob, gestoben) szybko wzlecieć do góry; sypać się (jak iskry); auseinander — rozsypać się; rozproszyć się; pojść w rozsypkę; rozpierzchnąć się; — nagle się udać dokąd; —, *va. reg.* rozpędzić; —, s. Stäu'ben.

Stie'fältern, *smf. pt.* oyczym i macocha; Stie'fbruder, *sm.* brat przyrodni.

Stie'fel, *sm.* bót; seinen guten Stiefel trinken (vertragen) können, *tęgo pić; — żerdź; tyczka; Stie'fel-, *a.* bótowy; Stie'felblo'ck, *sm.* prawidło do botów; -felbre'tt, *sn.* średnia część prawideł do botów; Stiefele'tten, *sf. pl.* kamasze; łyścianki; nagolenice bez przykopycia; sztyblety; -felfu'ß, *sm.* przyszwa u bóta; -felgeste'll, -felho'lz, *sn.* prawidła do botów; -felha'ken, *sm.* kruczek do wyciągania bótów; -felho'lz, s. Stie'felgeste'll; -felkla'ppe, -felstu'lpe, *sf.* sztylpa; -felkne'cht, *sm.* chłopiec do bótów; chłopak (drewniany) do zdejmowania bótów; -felle'der, *sn.* skóra na bóty; -felleisten, *sm.* kopyto do bótów; Stie'feln, *va.* obuwać w bóty; sich — bóty wdziewać; gestiefelt w bótach; Stie'felqua'ste, *sf.* kutas do od. u bóta; -felrie'men, *sm.* rzymyk do przywiązywania bóta; -felscha'ft, *sm.* cholewa; -felschmie're, -felschwä'rze, *sf.* szuwaks; -felschna'lle, *sf.* sprzączka do bóta; -felschuh', *sm.* spodnia część bóta; przyszwa z podeszwą; -felsoh'le, *sf.* podeszew do od. u bóta; -felstri'ppe, -felstü'lpe, *sf.* sztylpa; -felwi'chse, s. Stie'felschmie're.

Stie'fgeschwi'ster, *sn.* rodzeństwo przyrodnie; Stie'fkind, *sn.* dziecko przyrodnie; Stie'fmu'tter, *sf.* macocha; seinem Munde keine — sein, *nie żałować sobie; *jeść i pić dobrze; die Natur war ihm eine —, *natura była mu macochą; *nie była chojną dla niego; Stie'fmütterchen, -fmütterlein, *sn. dim.* macoszka; —, *Ng.* (Blume) bratki; brat z siostrą; fiołek potróny od. trójkolorowy; -fmütterlich, *a.* macoszy; —, *ad.* po macoszemu, jak macocha; die Natur hat ihn — bedacht, *natura go skąpo obdarzyła; -fschwester, *sf.* siostra przyrodnia; -fsohn, *sm.* pasierb; -ftochter, *sf.* pasierbica; -fvater, *sm.* ojczym; -fväterlich, *a.* oyczymi; —, *ad.* po ojczymiemu; jak ojczym; -fverwa'ndter, *sm.* krewny z drugiego małżeństa.

Stie'ge, *sf.* drabina; — (Treppe) schody; er wohnt drei Stiegen hoch mieszka na trzeciém piętrze; — (Maaß) dwadzieścia sztuk.

Stie'glitz, *sm. Ng.* szczygiel; Stie'glitz-, *a.* szczygłowy.

Stiel, *sm.* trzonek; rękojeść; einen — zu einer Axt suchen, *szukać pozoru, pretekstu, wymówki; *szukać kija aby psa obić; etwas mit Stumpf u. — ausrotten, *wykorzynić co tak, że ani śladu nie zostanie; —, *Ng.* (an Pflanzen) łodyga; szypułka, ogonek (u jabłka itd.); Stie'lbesen, *sm.* miotła z drążkiem; Stie'lblatt, *sn. Ng.* liść z szypułką.

Stie'len, *va.* trzonek do czego dawać; gestielt, *Ng.* szypułkowy; z szypułka; Stie'l-Ende, *sn.* koniec trzonka od. łodygi; Stie'lig, *a.* łodygowy; Stie'llos, *a.* bezłodygowy.

Stier, *a.* dziki (wzrok, spojrzenie); —, *ad.* dziko (spojrzeć, patrzeć).

Stier-, Stie'res-, *a. Ng.* byczy.

Stier, *sm. Ng. Ldw.* byk; Stie'rchen, *sn. dim.* byczek.

Stie'ren, *vn.* (h.): die Kuh stiert, *Ldw.* krowie się chce do byka; —, *va.* der Stier stiert, *Ldw.* byk siedzi na krowie; —, *vn.* (h.) dziko patrzeć.

Stie'rfleisch, *sn.* bycze mięso; Stie'rgefe'cht, *sn.*, Stie'rhatz, Stie'rhetze, *sf.* walka byków od. z bykami; heca, bitwy byków; widowisko walki byków; Stie'rhaut, *sf.* bycza skóra (surowa); Stie'rkalb, *sn. Ldw.* byczek; Stie'rleder, *sn.* bycza skóra (wyprawna).

Stift, *sm.* sztyft, gwoździk; — (zum Schreiben, Zeichnen) sztyft do pisania, rysowania; — (abgebrochener in der Kinnlade) pieniek zęba.

Stift, *sn.* zapis wieczysty (sumy lub majętności) na cel dobroczynny; fundacya, instytut, zakład (przez kogo na jaki cel fundowany); kolegiata (duchewna); — (Erziehungsanstalt) sztyft; — für Kranke, Arme dom schronienia dła chorych, biednych; Stift-, *a.* s. Stifts-.

Sti'fteln, *vn.* (h.) punktować; —, ***Bchdr.* s. Setzen (Buchstaben); gestiftelte Leder skóra punktowana.

Sti'ften, *va.* założyć co; ustanowić (order, uroczystość); zaprowadzić (nową religią, nowy zwyczaj); utworzyć (towarzystwo, związek); ein Regiment —, *Kw.* wystawić (sztyftować) półk; Freundschaft mit Jemandem — zawrzeć przyjaźń z kim; Frieden zwischen ihnen — pokój (zgodę) między niemi skojarzyć; do pokoju (zgody) ich skłonić; *stać się sprawcą pokoju (zgody) między nimi; eine Heirath — skojarzyć małżeństwo; być swatem; viel Gutes — wiele zrządzić dobrego; viel Unheil, Unglück — narobić wiele złego; nieszczęścia; er suchte dadurch Nutzen zu — chciał przez to co pożytecznego uczynić; zrobić.

Sti'fter, *sm.* założyciel; twórca; sprawca; ustanowiciel; Sti'fterin, *sf.* fundatorka.

Sti'ftfarbe, *sf. Mal.* pastela.

Stifts-, *a. Kg.* kapitulny; instytutowy; Sti'ftsamt, *sn.* urząd kapitulny, przy kolegiacie, przy instytucie itd.; -ftsbrief, s. Sti'ftungsu'rkunde; -ftsdame, -ftsfrau, *sf.* kanoniczka; -ftsfähig, s. Sti'ftsmäßig; -ftsgebäu'de, *sn.* dom instytutowy; -ftsgut, *sn.* majętność instytutowa; -ftsherr, *sm.* kanonik (osobliwie kolegiaty jakiéj); -ftshütte, *sf. Bibl. Alt.* przybytek Pański; hatka przymierza; -ftskasse, *sf.* kasa kapitulna; -ftsmäßig, *a.* zdatna do przyjęcia na kanoniczkę; -ftspfarre, -ftspfründe, *sf.* parafia kapitulna; -ftspfarrer, -ftsprediger, *sm.* proboszcz kapitulny; -ftsschule, *sf.* szkoła biskupia, kapitulna; -ftsversa'mmlung, *sf.* kapitularz; posiedzenie kapituły; -ftsvorsteher, *sm.* Dziekan kapituły.

Sti'ftung, *sf.* załozenie (szkoły itd.); utworzenie, ustanowienie, zaprowadzenie; skojarzenie (małżeństwa itd.); — zakład, instytut; Sti'ftungsbrief, s. Sti'ftungsu'rkunde; Sti'ftungsfe'st, *sn.* obchód założenia; -ftungsta'g, *sm.* dzień założenia; -ftungsu'rkunde, *sf.* erekcya; akt założenia; zapis fundacyi; -ftungszei't, *sf.* czas założenia fundacyi.

Stile't, *sn.* sztylet; puginał.

Still, Sti'lle, *a.* cichy (überhaupt); —, *ad.* cicho; still! *int.* cicho! daj pokój! nie przeszkadzaj; nie napastuj! — halten stanąć, zatrzymać się; Jemandem — halten, — stehen, *stać cicho, spokojnie; *nie ruszać się; der Handel steht —, *handel stoi, nie idzie, nie ma ruchu; bei etwas — stehen (anhalten, verweilen) bawić się przy czém; *dłużéj się tém zajmować; dłużéj o tém mówić; in etwas — stehen zaniechać czego; nie trudnić się już tém; hier steht mein (mir der) Verstand —, *tu mi już głowy nie staje; *tu już mój rozum dumieje; — liegen spokojnie leżéć; wypoczywać; — werden ucichnąć; — sein być cicho; es ist noch — davon, *jeszcze o tém cicho, *nie mówią ludzie; — davon! o tém sza! nie wspominaj! seid —! uciszcie się! — weinen w milczeniu płakać; die Stillen im Lande, *spokojni mieszkańcy, do sekty należący, która spokojne zachowanie się zaleca. [ca.

Sti'llamme, *sf.* mamka karmią-

Sti'lle, *sf.* cichość; spokojność; cisza; es herrscht große — im Handel, *w handlu wielka cisza (t. j. bezczynność) panuje; *handel (prawie) całkiem ustał; in der — cichaczem; po cichu; in der — der Nacht podczas ciszy nocnéj.

Sti'llen, *va.* uspokoić; zaspokoić (pragnienie, głód, ciekawość, czyje żądanie, żądze, chuci); ukoić (łzy, boleść serca); uśmierzyć (boleści); — uciszyć (gadających); ein Kind — karmić dziecko; stillende Mutter matka karmiąca; das Blut —, *Hlk.* zatamować krew.

Sti'ller, *sm.* uspokoiciel; —, **iron.* s. Frö'mmler, Mu'cker.

Sti'llflöte, *sf. Tk.* flet łagodny (w organach).

Sti'llheiter, *a.* pogodny i cichy.

Sti'llmesse, *sf. Kg.* cicha msza.

Sti'llschweigen, *sn.* milczenie; etwas mit — übergehen milczeniem co pokryć; zamilczéć o tém; nie wspomnieć; Sti'llschweigend, *a.* milczący; domniemany; rozumiejący się przez się (hipoteka); —, *ad.* milcząć, milczeniem, w milczeniu.

Sti'llsitzer, *sm.* człowiek lubiący spokojność.

Sti'llstand, *sm.* stanie cicho od. spokojnie; spoczynek; — in den Geschäften, im Handel, *zawieszenie czynności; nieczynność w handlu; Sti'llstehend, *a.* cichy; nieruszający się; stojący.

Sti'llung, *sf.* zaspokojenie; zatamowanie; Sti'llungsmi'ttel, *sn. Hlk.* środek tamujący krwotok.

Sti'mmberechtigt, *a.* mający prawo głosowania.

Sti'mmchen, *sn. dim.* głosek; kreseczka.

Sti'mme, *sf.* głos (überhaupt); es ist eine — darüber, über ihn, *wszyscy jednego są o nim zdania, jednomyśl-

nie sądzą o tém; alle Stimmen der Orgel ziehen, *Tk.* powyciągać wszystkie głosy (rejestra); Sti'mmen, *vn.* (h.) zgadzać się; in einen andern Ton —, *Tk.* z innego tonu zagrać, zaśpiewać; *w inny sposób odzywać się; — (abstimmen) głosować; —, *va.* nastroić; Jemanden zu etwas —, *usposobić kogo do czego; für etwas — nakłonić, skłonić, spowodować kogo do czego od. na co; zu etwas gestimmt sein, *być w humorze od. usposobionym do czego; für etwas gestimmt sein być skłonnym do czego; sprzyjać czemu; unsere Seelen sind gleich gestimmt, *dusze nasze zgodną myśl mają; Sti'mmenmeh'rheit, *sf.* większość głosów; Sti'mmenprotoko'll, *sn.* sentencyonarz; protokuł danych kresek od. głosów; Sti'mmensa'mmlung, *sf.* zbieranie głosów.

Sti'mmfähig, *a.* zdolny do głosowania; -mmgabel, *sf. Tk.* strojnik; -mmhammer, *sm.* klucz od. młotek do strojenia fortepianu; Sti'mm-Meister, *sm. Tk.* biegły w strojeniu (fortepianów); -mmrecht, *sn.* prawo głosowania; -mmritze, *sf. Zk.* szpara głosowa; -mmtag, *sm.* dzień na głosowanie przeznaczony.

Sti'mmung, *sf. Tk.* strojenie; strój (instrumentu); — stan od. usposobienie umysłu; um die — des Volkes zu erforschen, *dla wybadania usposobienia umysłów między ludem; ich habe nicht die rechte — dazu, *nie mam do tego potrzebnego usposobienia; *nie jestem w humorze; gute, üble —, *dobry, zły humor; ruhige —, *umysł spokojny.

Stimuli'ren, 2c. s. Rei'zen, Rei'zung, 2c. [(na Wschodzie).

Stink, *sm. Ng.* rodzaj jaszczurki

Sti'nken, *vn. irr.* (h.) (stinkte, stank, gestunken) śmierdzieć; cuchnąć (jak kozieł, ścierwo); czuć co (jak sér, nadpsute mięso); nach etwas — śmierdzieć czém (czostkiem); czuć co czém (zgnilizną, zepsutym sérem); es stinkt ihm aus dem Munde cuchnie mu z gęby; Eigenlob stinkt, *własna chwała śmierdzi; das ist erstunken u. erlogen, *to śmierdzi kłamstwem; stinkend śmierdzący; smrodliwy; stinkende Faulheit, Lüge, *okropne lenistwo, kłamstwo; vor Faulheit stinken, *niezmiernie być gnuśnym; Sti'nken, *sn.* śmierdzienie; Sti'nker, *sm.* śmierdziuch; Sti'nkerig, *a.* śmierdzący.

Sti'nkfaß, *sn.* śmierdziuch; -kfaul, *a.* *niezmiernie gnuśny; -kfisch, *sm. Ng.* sztynka, stynka (ryba); -kfliege, *sf. Ng.* śmierdziomuch; -kgasse, *sf.* śmierdząca ulica; -kkahn, s. Wie'dehopf; Sti'nkig, *a.* śmierdzący; -kkäfer, *sm. Ng.* smierdziel; -kkresse, *sf. Ng.* pieprzyca psia; -kloch, *sn.* śmierdząca dziura; **iron.* izba plugawa; -kmelde, s. Bo'cksmelde; -knessel, *sf. Ng.* pokrzywa śmierdząca; -kratz, -kthier, s. J'ltis.

Stint, Stinz, *sm. Ng.* (Fisch) mrzewka; owiesek.

Stipe'ndium, *sn.* stypendium; Stipendia't, Stipendi'st, *sm.* stypendysta.

Stipp, *sm.* szturchnięcie czém śpiczastém; kolnięcie; Sti'ppe, *sf.* punkcik; Sti'ppen, *vn.* (h.) czém śpiczastém się dotykać, kłuć, punktować; kijem po ziemi szturchać (idąc); Sti'pperbsen *sf. pl.* § *Kk.* groch w strączkach gotowany z polewką.

Stipulatio'n, *sf.* stypulacya, układ z kim zrobiony; Stipuli'ren, *vn.* (h.) stypulować; zastrzegać sobie co.

Stirn, Sti'rne, *sf. Zk.* czoło; gerunzelte — zmarszczone czoło; eine freche, eiserne —, *bezwstydne, miedziane czoło; die — haben, *mieć czoło wytarte; *być bezczelnym; er hatte die — 2c. *miał tyle wytarte czoło, że itd.; das kann man ihm an der — ansehen, *ma to wypisane na czole; *z czoła mu to poznać od. widać; Jemandem die — bieten, *czoło (ostro się) komu stawić; *opierać się; — (Gipfel) wierzchołek (góry); —, *Bk.* przednia i tylna część łuku; Stirn-, *a. Zk.* czołowy; czelny; Sti'rnader, *sf. Zk.* żyła czołowa od. czelna; -rnbein, *sn. Zk.* kość czołowa od. czelna; -rnbinde, *sf.* czółko; opaska na czoło; — (als Schmuck) dyadem; -rnblatt, *sn.* naczolnik; naczołek; blaszka do ozdobienia czoła; -rngegend, *sf.* okolica czoła; -rngeschmeide, *sn.* strój z klejnotami na czoło; -rnhaar, *sn.* włosy na czole; -rnhöhle, *sf. Zk.* zatoka czołowa; -rnlos, *a.* bezczelny; -rnmuskel, -rnnerv, *sm. Zk.* muszkuł, nerw czołowy; -rnrad, *sn.* koło palczaste z palcami na przodzie; -rnriemen, *sm.* rzemień czelny (u koni); -rnrunzel, *sf.* zamarszczka na czole; -rnschmuck, *sm.* ozdoba od. strój na czóło; -rnschnalle, *sf.* sprzączka do ozdoby czoła; -rnseite, *sf.* przednia strona; front; -rnspange, *sf.* klamra na czoło; -rntuch, *sn.* chustka do owijania czoła.

Stö'bern, *vn.* (h.): es stöbert kurzy się; śnieg pruszy; — tropić; trzebić; —, *va.* wypłoszyć (zwierzynę z gęstwiny); Jemanden aus dem Bette —, *wypłoszyć kogo z łóżka; Stö'berig, *a.* pruszący; stöberiges Wetter, Stö'berwetter, *sn.* zawierucha śnieżna; zamieć (kiedy śnieg pruszy).

Stö'chaskrau't, *sn.*, Stö'chasblu'me, *sf. Ng.* kosanki Arabskie; lawenda szyszkowa.

Sto'cher, *sm.* dłubacz, narzędzie do dłubania; Sto'chern, *vn.* (h.) dłubać; in den Zähnen — dłubać w zębach; in etwas — szturchać w co.

Stock, *sm.* pień, pręt (na którym co rośnie); krzak; eine Rose vom Stocke abbrechen różę z pnia urwać; — (Stecken, Stab) kij; am Stocke, mit dem Stocke gehen chodzić z kijem, o kiju; den — bekommen, *kijem dostać; — (Spazierstock) laska; — kij; pniak; drąg; kloc; kłoda; er ist ein wahrer —, **iron.* to istny drąg; — (Wurzelstock eines Baumes) pień na karczowisku niewykopany; über — u. Stein laufen, jagen, *biedz, pędzić przez góry i lasy; — (Gefängnißklotz od. Block) kloc, do którego się więźnia przykowuje; dyby, które się na nogi wkładają; Jemanden in den — legen, schlagen, *w dyby kogo okuć; —, *więzienie; — (Modell, Form, 2c.) drążek, na którym się co osadza, zawiesza; —, *Bk.* piętro; — (Grundvermögen) kapitał (osobliwie złożony na banku); — (Geldkasse) karbona; — (im Kartenspiel) talon; renons; remis; —, *Bckdr.* (Vignette) winieta; wygniotka drukarska; wytłoczydło.

Sto'ckband, *sn.* tasiemka oder wstążeczka u laski, utrzciny; Sto'ckblind, *a.* zupełnie ślepy; Sto'ckböhme, 2c. s. Sto'ckdeutsch, 2c.

Stö'ckchen, *sn. dim.* kijek.

Sto'ckdeutsch, *a.* *samo niemiecki; głuche niemcy; Sto'ckdeutscher, *sm.* *niemiec zabity; Sto'ckdumm, *a.* *głupi jak bót, jak sak, jak sadło; kuty głupiec; głupiteńki; dureń.

Sto'cken, *va. Gtn.* (stängeln) tyczkami od. żerdziami podpierać; das Tuch —, *W.* sukno na bale zwijać; sich — zsiadać się, gęsnąć; w dźbła wyrastać; łodygi dostawać; —, *vn.* (h.) postradać ruchu; doznać zatamowania w swym biegu; das Wasser stockt woda się zastanowiła od. zatamowała, stoi, nie odpływa; das Blut stockt krew nie ma cyrkulacyi, straciła obieg; das Geld, der Handel, das Gespräch, der Briefwechsel stockt, *pieniądze oder interesa pieniężne nie mają ruchu; ruch pieniężny ustał; handel jest bezczynny, nie ma ruchu; rozmowa, korespondencya ustała, przerwała się; die Stimme stockt, *głos ustaje; er stockt oft im Reden, *często się zacina w mówieniu; stockend reden mówić z zacinaniem się; das Geschäft stockt, es stockt mit dem Geschäft, *sprawa się zahaczyła, nie postępuje wcale; — (gerinnen) gęsnąć, zsiadać się (o mleku); — (stockfleckig, wasserfleckig werden) bótwiéć, butwiéć (jak książki w wilgoci); zleżéć się (jak płótno); es stockt an einem Orte wilgoć gdzie jest sprawująca zbutwienie; Sto'cken, *sn.* zastanowienie się; die Sache geräth in's — rzecz się zahacza, tamuje w biegu, traci popęd; — zacinanie się (w mówieniu); — gęstnienie, zsiadanie się; butwienie.

Stö'cken, *va. Rw.* w dyby okuć.

Sto'ckend, *ppr.* u. *a.* oporny; zatrzymujący się; nieidący, niepłynący. [Sto'ckdeutsch, 2c.

Sto'ckenglisch, Sto'ckengländer, s.

Sto'ckerbse, *sf.* groch rolny; -ckfeder, *sf.* pierwsze twarde pióro w skrzydle gęsiém z brzegu; -ckfidel, s. Sto'ckgeige; -ckfinster, *a.* ciemniutenki (noc); ciemniutenko; ciemno jak w rogu; -ckfisch, *sm. Ng.* sztokfisz; —, *s. Sto'ckdumm; -ckfisch-, *a. Ng. Sw. H. Kk.* sztokfiszowy; -ckfischfang, *sm. Sw. H.* połów sztokfiszów; -ckfleck, *sm.* szwędra; plama od zleżenia; -ckfranzösisch, -ckfranzo'se, s. Sto'ckdeutsch, 2c.; -ckgeige, *sf. Tk.* oktawka, skrzypeczki z włosianemi stronami; -ckgeleh'rt, *a.* pedant; -ckgerste, s. Ba'rengerste; -ckhaus, *sn.* więzienie; koza; dom kary.

Sto'ckholm, *sm.* dryblas; gidya; —, *sn. Geog.* Sztokolm; von, aus —, *Geog.* Sztokolmski.

Sto'ckig, *a.* zbutwiały, zleżały: spruchniały; wilgotny (miejsce, gdzie wszystko butwieje).

Stö'ckisch, *a.* uparty; zacięty.

Sto'ckjude, *sm.* *żyd zabity; -ckkiel, s. Sto'ckfeder; -ckknopf, *sm.* gałka u laski, u trzciny; -cklaterne, *sf.* latarnia na kiju; -ckleuchter, *sm.* lichtarz od. świecznik na kiju; -ckling, *sm.* zbieg więzienny; -ckmäuschenstill, *a.* cichutko; cichuteńko; cichutenenko; -ckmeister, *sm.* dozórca więzienia; -cknarr, *sm.* błazen wierutny; -ckpfeife, *sf.* czekan; flet w lasce;

Sto'ckpole, -ckpolnisch, s. Sto'ckdeutsch, 2c.; -ckprügel, *sm. pl.* kije; bicie kijem; -ckriemen, *sm.* rzemyk u laski; -ckrose, *sf. Ng.* topołówka różowa; ślazowa róża; -ckscheit, *sm.* polano od pnia; -ckschilling, s. Sto'ckprügel; -ckschlag, *sm.* uderzenie kijem; -ckschläge, *pl.* kije; -ckschnupfen, *sm. Hlk.* suchy katar; -ckshandel, *sm. H.* frymarczenie akcyami; spekulacye akcyjne; -cksreiter, *sm. H.* spekulant akcyjny; ten, co spekulacye akcyjne robi; -ckstill, *a.* cichutenki; -ckstaub, *a.* głuchutenki; -ckstodt, s. Mau'setodt; -ckträger, *sm.* laskownik; laskonośca; -ckuhr, Stu'tzuhr, *sf.* zegarek stołowy; Sto'ckung, s. Sto'cken, *sn.*; Sto'ckwache, *sf. Rw.* straż więzienia; -ckwerk, *sn. Bk.* piątro; piętro; Haus von drei Stockwerken dom o trzech piętrach; -ckzahn, s. Ba'ckenzah'n.

Stof, *sm.* (gewisses Flüssigkeitsmaaß) stof, sztof; półgarcówka.

Stoff, *sm.* pierwiastek, zaród (choroby); materya (z któréj co powstaje); — (Gegenstand, Anlaß) materya, treść, przedmiot; — (Veranlassung) powód; —, *W. H.* materya (tkana); Sto'ffen, *a.* materyalny; materyi (tkanéj) zrobiony; Sto'fflich, *a.* materyalny; Sto'fflos, *a.* niematerya lny; *bez przedmiotu, bez treści; Sto'ffname, *sm. Spl.* imię oznaczające materyą (cielesną); Sto'ffverwa'ndtschaft, *sf. Ng. Schdk.* powinowactwo chemiczne; Sto'ffwort, *sn. Spl.* wyraz oznaczające materyą (cielesną).

Stöh'nen, *vn.* (h.) stękać (jak chory, lub ciężar jaki niosący); jęczeć (jak cierpiący); Stöh'nen, *sn.* jęki; jęczenie; stękanie.

Sto'iker, *sm. Philos. Alt.* Stoik; Stoici'smus, *sm.* Stoicyzm; Sto'isch, *a.* stoicki; —, *ad.* po stoicku.

Sto'la, *sf. Kg.* stuła (kapłańska).

Sto'lgebüh'ren, *sf. pl. Kg.* opłaty kościelne.

Sto'lle, *sf.*, Sto'llen, *sm. Kk.* placek okrągły podługowaty.

Sto'llen, *sm. Bw.* stolnia; einen — treiben, fassen, zuführen, *Bw.* stolnią kopać, wycembrować, rozprzestrzenić; — ocel od. bródka u podkowy końskiéj; — nóżki u garnka itd., także u łóżka; Sto'llengere'chtigkeit, *sf. Bw.* przywiléj stolni (pobierania pewnych opłat); -llenhie'b, *sm. Bw.* prawo do kruszcu wydobytego przy kopaniu stolni; -llenklu'ft, *sf. Bw.* okno w stolni, otwór, którym światło wchodzi; -llenmu'ndloch, *sn. Bw.* wejście do stolni; -llenre'cht, s. Sto'llengere'chtigkeit; -llenscha'cht, *sm.* szyb prowadzący do stolni; -llensteu'er, *sf.* opłata za używanie stolni; -llenvo'rsteher, *sm.* przełożony nad stolnią; -llenwa'sser, *sn. Bw.* woda ze stolni.

Sto'llhafen, *sm. Kk.* garnek z nóżkami; Sto'lltiegel, *sm. Kk.* rynka.

Sto'lper, *sm.* potknięcie się; einen — machen potknąć się; Sto'lperig, *a.* utykający; grudzisty, nierówny; Sto'lpern, *vn.* (h.) utykać (w chodzie); —, (s.): über einen Stein — utknąć, potknąć się o kamień; über ein Wort —, *utknąć na słowie, *z trudnością je wymówić jakby po grudzie; er ist wieder gestolpert, *znowu się potknął, *pomylił; es stolpert wohl auch ein gutes Pferd, *i dobry koń czasem się potknie; Sto'lpern, *sn.* potknienie; potknięcie się; usterk; Sto'lpernd, *ppr.* u. *a.* utykający; potkliwy.

Stolz, *a.* pyszny; stolzes Geld, *znaczna sumka; — (dünkelhaft) *dumny; — werden nabrać pychy; stać się dumnym; w pychę się podnieść; w dumę się wzbić; — sein pysznić się; — thun dumnym się okazywać; nadymać się; — auf etwas sein pysznić się z czego; chlubić się z czego; zachlubę sobie co uważać; der Stolze dumny; die Stolze dumna.

Stòlz, *sm.* pycha; duma (w złém i dobrém znaczeniu); — auf etwas pysznienie się z czego; —, *duma, chluba; to, z czogo się chlubić należy; Sto'lzdürftig, *a.* harda dusza w ubogiém ciele; Sto'lzen, Stolzi'ren, Stolzie'ren, *vn.* (s.) pysznić się; dumę okazywać; Sto'lzheit, *sf.* pyszność; Stolzi'ren, s. Sto'lzen; Sto'lzkraut, *sn. Ng.* konienka; Sto'lzselig, *a.* pełen dumy; wyniosły.

Sto'pfarzenei', *sf. Hlk.* lekarstwo na wstrzymanie rozwolnienia.

Stö'psel, *sm.* zatyczka.

Sto'pfen, *va.* wtykać, wetkać, wetknąć; Tabak in eine Pfeife — natkać tytuniu do fajki; eine Pfeife — natkać, nałożyć, naładować fajkę; Jemandem, sich die Taschen voll — natkać komu od. sobie kieszenie; solche Speisen stopfen den Leib, *takie potrawy zatykają żołądek; Jemandem das Maul, den Mund —, *zatkać komu usta, gębę; — (nudeln, mästen) paść (wpychając jadło do gardła); Gänse mit Gerstennudeln — paść gęsi gałkami jęczmiennemi; — cyrować (pończochę itd.); — (Durchfall) wstrzymać (przez zatkanie); sich — zatkać się; zapierać się; sich voll — natkać się; najeść się po dziurki; Sto'pfer, *sm.* natykacz; Stopferei', *sf.* tkanina.

Sto'pffarbe, *sf.* farba do zamalowywania zepsutych miejsc w obrazie; Sto'pfstich, s. Schi'ffhalter; Sto'pfnadel, *sf.* igła do cyrowania; Sto'pfnaht, *sf.* cyra (w pończosze); Sto'pfnudel, *sf.* gałki do pasienia gęsi itd.; Sto'pfung, *sf.* zapchanie; zatykanie; Sto'pfwachs, *sn.* zasklep (którym pszczoły zatykają szpary w ulu); pierzga; Sto'pfwerg, *sn.* pakuły do zatykania; Sto'pfzu, Sto'pfsloch, s. A'ckerklee'; Du'rchwachs.

Sto'ppel, *sf.* ścierń; rzysko; Sto'ppela'cker, *sm.* ściernisko, rzysko; -ppelba'rt, *sm.* ostra broda; Stoppelei', *sf.* zbieranina; łatanina; kompilacya; -ppelfe'der, *sf.* kłęki, t. i. małe piórka po oskubaniu pozostałe; -ppelfe'ld, s. Sto'ppela'cker; -ppelga'ns, *sf.* gęś na ściernisku pasiona; -ppelgedi'cht, *sn.* poema z wierszy różnych poematów sklejone; -ppelgra's, *sn.* trawa na ściernisku rosnęca, ze ścierniska; -ppelko'rn, *sn.* żyto na ściernisku zasiane od. ze ścierniska; Sto'ppeln, *va.* resztę owoców zbierać; -ppelobst, *klecić do kupy (pozbierane rzeczy); -ppelro'ggen, s. Sto'ppelko'rn; -ppelrü'be, *sf.* rzepa ze ścierniska; -ppelwe'rk, s. Stoppelei'.

Stoppi'ne, *sf.* sztupin (po zapalania fajerwerków).

Sto'ppler, *sm.* zbieracz.

Stö'psel, *sm.* czapek; zatyczka; korek; zatykadło; Stö'pseln, s. Sto'pfen, Zu'stopfen.

Stör, *sm. Ng.* jesiotr; Stör-, *sf. Ng.* jesiotrowy, jesiotrzy, jesietrzy; Stö'rfang, *sm.* połów jesiotrów.

Sto'rax, *sm. Ng.* storaks; styrak.

Storch, *sm. Ng.* bocian; das Junge des Storches bocianię; er liegt mit den Störchen im Streite, *ma nos, jak kłos, a nogi, jak batogi; Storch-, Storchs-, *a.* bociani; Sto'rchbein, *sn.* bociania noga; Sto'rchnest, *sn.* bocianie gniazdo; Sto'rchschnabel, *sm.* bociani dziób; —, *Ng.* bocianie noski; —, *Mal.* pantograf; —, *Sw.* lewar okrętowy; — obcęgi kończaste.

Stö'renfried, Störenfrie'd, s. Frie'densstö'rer.

Stö'rei, *sn.* ikro jesiotra.

Stö'ren, *vn.* (h.) dłubać (w nosie, w zębach); grzebać (w ogniu, w starych papierach, książkach); —, *va.* przeszkadzać; Jemanden in der Arbeit — przeszkadzać komu w robocie; *nie dać mu robić itd. przerywać mu robotę; Jemandes Andacht —, Jemanden im Schlafe — przerwać komu sen; lassen Sie sich nicht — niech sobie Pan nie przerywa (dla mnie); den Frieden, die öffentliche Ruhe, Sicherheit — naraszać, zakłócić, zamięszać, zawichrzyć pokój, spokojność publiczną, bespieczeństwo; die Ordnung — zmięszać porządek; Stö'rer, *sm.* przeszkadzacz; przeszkodnik; przeszkodziciel; wichrzyciel (pokoju, spokojności); Stö'rerin, *sf.* przeszkodzicielka; wichrzycielka; Störerei', *sf.* ciągłe przeszkadzanie.

Stö'rrig, Stö'rrisch, s. Stö'ckisch; Stö'rrigkeit, s. Ha'lsstarrigkeit.

Stö'rrogen, *sm.* ikra jesiotra nasolona; kawiar, kawior.

Stö'rung, *sf.* przeszkadzanie; mięszanie, zakłócanie (spokojności itd.); — przeszkoda; eine — verursachen przeszkodę sprawić.

Stoß, *sm.* szturchnięcie (nogą, łokciem, rogami, kułakiem); szturchaniec; Jemandem einen — in die Seite, an den Kopf geben dać komu szturchańca (szturchnąć go) w bok, w głowę; mit einem Stoße warf er ihn zu Boden jednėm szturchańciem powalił go; — pchnięcie (szpadą, lancą); Jemandem einen — mit dem Degen in die Brust versetzen pchnąć kogo szpadą w piersi; einen — auspariren, *Ftk.* odbić pchnięcie; das war für ihn ein tödtlicher —, *to go zgubiło; er hat ihm den letzten — gegeben, *dobił go, zupełnie zgubił; ich habe meinem Herzen einen — gegeben, *gwałt sobie zadałem, uczyniłem; — stós, stus (drzewa, książek, papiérów); — kuper (od drobiu); pośladek (zielęciny, itd.; — to miejsce, którém się co styka z rzeczą jaką; zatknięcie; — dno w moździerzu; — hak wbity u wozu; — (im Billardspiel) sztos.

Sto'ßaar, *Ng.* s. Stö'ßer.

Sto'ßaxt, *sf.* topór do równania kątów czopowych; Sto'ßblech, *sn.* blacha odporna, na któréj stępel spoczywa w łożu; Sto'ßbock, *sm.* tryk; Sto'ßdegen, *sm.* szpada.

Stö'ßel, *sm.* tłuczek.

Sto'ßen, *va. irr.* (h.) (stoße, stößt, stieß, gestoßen) pchać, pchnąć, popchnąć; in etwas — wepchnąć; aus etwas — wypchnąć; — (aus-, verstoßen) wyrugować, oddalić; von etwas — zepchnąć zkąd; Jemdn. vom Throne —,

*zepchnąć, zrzucić z tronu; Jemanden zu Boden, über den Haufen — popchnąwszy kogo przewrócić na ziemię; Jemandem das Messer in die Brust, durch die Brust — nóż komu w piersiach utopić; nożem mu piersi przeszyć, przebić; — szturchnąć; Jemanden in die — szturchnąć kogo w bok; den Kopf an die Thür — szturchnąć głową o drzwi; sich — szturchnąć się, uderzyć się; mit dem Fuße — kopnąć kogo (nogą); mit den Füßen — kopać (nogami); mit den Hörnern — bóść (rogami); einen Ball — kulę szturchnąć, popchnąć (w grze bilaru); Jemanden vor den Kopf —, *obrazić kogo; *przykrość mu zrobić; *powiedzieć co przykrego; etwas über den Haufen —, *obalić co (dawny rząd); zwalić co (jaką ustawę); etwas von sich —, *odepchnąć co od siebie, *nie chcieć przyjąć; *wzgardzić czém; etwas woran — (ansetzen) przypchnąć co do czego, przysunąć tak, aby się zatknęło; ein Stück Zeuch an das andere — materyi kawałek przystósować do drugiego; sich an etwas stoßen uderzeniem się o co lub szturchnięciem zrobić sobie co; —*(zerstoßen) tłuc, utłuc (w moździerzu); die Noten —, *Tk.* nóty wybijać; —, *vn.* (s.): an etwas — uderzyć, szturchnąć o co; auf etwas — napotkać co; auf Jemanden — zetknąć się z kim, spotkać się; ich stoße überall auf Schwierigkeiten, *wszędzie napotykam trudności, napadam na nie; zu Jemandem — (sich mit ihm vereinigen) przyłączyć się do kogo; złączyć się z nim; —, *vn.* (h.): mit dem Fuße an einen Stein — uderzyć, szturchnąć nogami o kamień; gegen die Thür — uderzyć od. bić nogą we drzwi; mit dem Stocke in die Erde — kijem szturchnąć, szturchać w ziemię; da stieß der Habicht auf die Taube w tém jastrząb na gołębia uderzył, rzucił się; an's Land — przybić do lądu; vom Lande — odbić, odpłynąć od lądu; er stieß mit dem Degen nach ihm chciał go szpadą ugodzić, zranić, przebić; in's Horn, in die Trompete — zatrąbić; trąbić (krótko i z przerwami); an etwas — stykać się z czém; graniczyć tuż; sich — uderzyć się, szturchnąć się w co; du sollst dich daran nicht —, *nie powinno cię to gorszyć; *nie powinieneś się tém obrażać; Sto'ßen, *sn.* pchanie, pchnięcie; szturchnienie; szturchanie, uderzenie; raz; tłuczenie.

Stö'ßer, *sm. Ng.* (Raubvogel) kania, drapieżny ptak, co z góry na zdobycz uderza; — tłuczek; ten, co szturcha, popycha, tłucze (w moździerzu).

Sto'ßgebe't, *sn.* *modlitewka; westchnienie do Boga; *akt strzelisty; Sto'ßhobel, *sm. Zm.* stosygiel.

Stö'ßig, *a.* bodący (wół); tryklisty (baran).

Sto'ßklinge, *sf.* głównia sztychowa; klinga na sztych.

Sto'ßseufzer, *sm.* westchnienie strzeliste, krótkie, chwilowe, nabożne, przy modlitwie wydane.

Sto'ßvogel, s. Stö'ßer.

Sto'ßweise, *a.* u. *ad.* szturchający; przerywanie; z przestankami; Sto'ßwind, *sm.* wiatr gwałtownie uderzający, chwilowo wiejący.

Sto'tterer, *sm.* jąkacz; jąkała; Sto'tterig, *a.* zająkliwy; Sto'ttern, *vn.* (h.) zająkać się; *nierówno spadać, zahaczać się (jak koło z nierównemi zębami); zająkliwie wymówić; wyjąkać; Sto'tterwo'rt, *sn.* wyraz z zająkaniem wymówiony.

Strack, *a.* prosty; stracken Weges gehen iść prostą drogą, otwarcie postępować; stracken Fußes hingehen iść dokąd prosto. [żwawo.

Stracks, *ad.* szybko; prędko;

Straf·, *a.* karny; Stra'fsamt, *sn.* urząd karny; obowiązek karania; Stra'fbar, *a.* godzien kary; na karę zasługujący; występny; —, *ad.* występnie; winowajczo; Stra'fbarkeit, *sf.* występność; Stra'fbeispiel, *sn.* kara dla przykładu; Stra'fbuch, *sn.* księga kar; Stra'fbüchse, *sf.* puszka do składania kar pieniężnych; Stra'fe, *sf.* kara; kaźń; Jemandem eine — auflegen, zuerkennen, Jemanden mit — belegen karę komu wyznaczyć; die — erlassen, schenken karę darować; bei — pod karą; zur — za karę; — erleiden ponieść karę; Jemanden in — nehmen wyznaczyć komu karę pieniężną; Stra'fen, *va.* karcić; karać; wegen etwas — karać za co; an etwas — karać na czém; mit, durch etwas — karać czém; strafe mich, Gott! albo Gott soll mich —! niech mnie Bóg skarze! Stra'fer, *sm.* karzący; karca; karzyciel; Stra'ferla'ßung, *sf.* uwolnienie od kary; Stra'fengel, *sm.* anioł karzący; anioł mściciel.

Straff, *a.* wyprężony, wytężony; — ausspannen mocno, tęgo wyprężyć (linę); straffer Beutel, *tęgo napchany worek.

Stra'ffällig, *a.* podpadający, ulegający karze; — werden podpaść karze; — sein ulegać karze.

Stra'ffertig, *a.* gotów do karania; lubiący karać.

Stra'ffeder, *sf.* sprężyna wstrzymująca rygiel (w zamku).

Stra'ffrei, *a.* wolny od kary; Stra'ffreiheit, *sf.* wolność od kary.

Stra'ffeil, *sn.* powróz wytężony.

Stra'fgebo't, *sn.* nakaz pod karą; Stra'fgefüh'l, *sn.* sumienie gryzące; Stra'fgeld, *sn.* pieniądze za karę zapłacone oder z kar zebrane; Stra'fgere'chtigkeit, *sf.* sprawiedliwość karząca; Stra'fgese'tz, *sn.* ustawa karna; Stra'fgese'tzbuch, *sn.* prawo karne; kodeks karny; Stra'fgewa'lt, *sf.* władza od. moc karania; Stra'fgott, *sm.* bóg karzący; Stra'fgöttin, *sf.* bogini zemsty oder wymierzająca karę, karząca; Stra'fhand, *sf.* ręka karząca; Stra'fkasse, *sf.* kasa karna, do któréj się składają pieniądze z kar.

Strä'flich, *a.* s. Stra'fbar; — godzien skarcenia; naganny; Strä'flichkeit, *sf.* s. Stra'fbarkeit; — naganność; Strä'fling, *sm.* delinkwent; uwięziony za karę; więzień; na karę wskazany.

Stra'flos, *a.* nie ulegający karze; bezkarny; wolny od kary; nie zasługujący na karę; Jemanden für — erklären, *uznać kogo bezkarnym, wolnym od kary; —, *ad.* bezkarnie; Stra'flosigkeit, *sf.* bezkarność; Stra'fmittel, *sn.* środek od. sposób karania; Stra'fort, *sm.* miejsce kary; Stra'fpfarre, *sf.* probostwo karne, za karę komu dane (jako chude, mizerne); Stra'fprediger, *sm.* kaznodzieja karcący; Stra'fpredigt, *sf.* kazanie karcące; Stra'frecht, *sn.* prawo karania; -frede, *sf.* mowa karcąca; -fregi'ster, *sn.* spis kar od. ukaranych; -fruthe, *sf.* różdżka karcąca; rózga karząca; -fübel, *sn.* nieszczęście za karę zesłane; -furtheil, *sn.* wyrok karny, na karę wskazujący; -fwort, *sn.* wyraz karzący; -fwürdig, *a.* godzien kary.

Strahl, *sm.* promień; Strahlen werfen, schießen rzucać, strzelać promienie (jak słońce, dyament, fontana); ein — der Hoffnung, *promyk nadziei; Strah'len, *vn.* promienić się; promienie rzucać; *jaśnieć, błyszczeć; von Gold — błyszczeć od złota; —, *va.* w promieniach co z siebie wypuszczać; die Sonne strahlet Wärme słońce w promieniach zionie, wypuszcza, wydaje z siebie ciepło; ihr Auge strahlet Glück jéj oko szczęścia promienie wytryska; Strah'len, *sn.* promienistość, promienienie; błyszczenie; Strah'lena'ntlitz, -lena'ngesi'cht, *sn.* błyszcząca, jaśniejąca, promieniąca się twarz; -lenbre'chung, *sf. Ntl.* łamanie się promieni; -lenergu'ß, *sm.* wypływ promieni; -lengewa'nd, *sn.* odzież błyszcząca; -lengewe'be, *sn.* materya jakby z pajęczyny utkana; -lengewö'lk, *sn.* chmura promienna; promieniami słońca oświecona; -lengla'nz, *sm.* blask promienisty; -lenglä'nzend, *a.* promieniami błyszczący; -lenhau'pt, *sn.* głowa promienista; -lenkra'nz, *sm.*, -lenkro'ne, *sf.* wieniec promienisty; -lenre'gen, *sm.* wylew promieni; -lenschei'n, *sm.* blask promieni; -lfeuer, *sn.* ogień promienny; Strah'lig, *a.* promienisty.

Sträh'n, *sm.*, Sträh'ne, *sf. W.* mot, duży motek, podwójny; bunt (drutu).

Stramm, ꝛc. s. Straff, ꝛc.

Stra'mpeln, *vn.* (h.) u. *va.* drepcić od. dreptać nogami; tupać na przemian; kopać, rzucać nogami. [pać.

Stra'mpfen, *vn.* (h.) tupnąć; tu-

Strand, *sm.* nadbrzeże; pobrzeże; brzeg (morza, rzeki); — bród, mielizna; Strand·, *a.* nadbrzeżny; Stra'ndbedie'nter, Stra'ndreiter, *sm.* nadbrzeżny jeździec; Stra'ndbewoh'ner, *sm.* mieszkaniec nadbrzeżny; Stra'ndbinse, s. See'binse; Stra'nden, *vn.* (s.) dostać się na mieliznę; osiąść lub rozbić się na niéj; być wyrzuconym na brzeg; gestrandetes Schiff okręt na mieliznie osiadły lub rozbity; gestrandete Güter, *Sw.* towary z rozbitego okrętu na brzeg wyrzucone; Stra'nderbse, s. See'-Erbse; Stran'dfisch, *sm.* ryba nadbrzeżna; Stra'ndgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj zabierania na własność rzeczy po rozbiciu okrętu na brzeg wyrzuconych; —, *Rw.* sądownictwo nadbrzeżne; Stra'ndgras, s. Drei'zack; Stra'ndgut, *sn.* towar (po rozbiciu okrętu) na brzeg wyrzucony; Stra'ndherr, *sm.* właściciel nadbrzeża; Stra'ndläufer, *sm. Ng.* (Vogel) kulig; Stra'ndordnung, *sf. Sw. Rw.* ordynacya nadbrzeżna; Stra'ndpfeifer, *sm. Ng.* dżdżownik; Stra'ndrecht, s. Stra'ndgere'chtigkeit; Stra'ndreiter, s. Stra'ndbedie'nter; Stra'ndung, *sf.* rozbicie się okrętu na mieliznie; dostanie się okrętu na mieliznę; wy-

rzucenie przez wody morskie towaru na brzeg.

Strang, *sm.* postronek; powróz; alle Stränge anziehen, *wszystkie machiny poruszyć, *wszelkich użyć sposobów; wenn alle Stränge reißen, *w ostatniéj potrzebie; *kiedy wszystkie środki chybią; *kiedy rzecz przyjdzie do ostateczności; sie ziehen Alle an Einem Strange, *wszyscy jednę taczkę pchają, *spólnie pracują nad osiągnieniem jednego celu; ich ziehe meinen Strang, *ja robię, co do mnie należy, *ja pilnuję swego; —, *(Todesstrafe) stryczek (do wieszania); mit dem Strange sein Leben enden na stryczku życie skończyć, *powiesić się; *być powieszonym.

Strä'ngeln, Stranguli'ren, *va.* stryczkiem udusić; powiesić; Strä'ngelung, Strangulatio'n, *sf.* uduszenie stryczkiem.

Strangurie', f. Ha'rnstrenge.

Strapa'ze, *sf.* trud; znój; fatyga; wir haben viele Strapazen ausgestanden doznaliśmy wiele trudów, znojów; Strapazi'ren, *va.* zmęczyć, strudzić; sich — strudzić się.

Stra'ßburg, *sn. Geog.* (Stadt in Preußen) Brodnica; — (im Elsaß) Sztrasburg.

Stra'ße, *sf.* ulica (überhaupt); die — messen, **mierzyć ulicę, **taczać się od jednéj strony do drugiéj; — (Meerenge), *Geog.* cieśnina; przesmyk; — gościniec; droga publiczna; geh' deine —! idź swoją drogą! daj mi pokój! Stra'ßen-, *a.* uliczny; pouliczny; drogowy; drożny; Stra'ßena'rbeit, *sf.* robota uliczna; Stra'ßena'rbeiter, *sm.* robotnik uliczny; -ßenbau', *sm.* zakładanie ulic; -ßenbeleu'chtung, *sf.* oświetlenie ulic; -ßenbe'ttler, *sm.* żebrak uliczny; -ßenbu'be, -ßenju'nge, f. Ga'ssenbu'be, 2c.; Stra'ßenfe'ger, *sm.*, -ßenfe'gerin, *sf.* ten, ta, co ulice zamiata; -ßengesi'ndel, *sn.* motłoch uliczny; hałastra uliczna; -ßenhu'nd, -ßenkö'ter, *sm.* pies uliczny; -ßenhu're, *sf.* pikieta, uliczna kurwa; *nocny ptaszek; -ßenlate'rne, *sf.* latarnia uliczna; -ßenmo'rd, *sm.* rozbój; morderstwo na publicznéj drodze; -ßenpö'bel, *sm.* gmin uliczny; -ßenrau'b, *sm.* rabunek na drodze publicznéj; rozbój; -ßenräu'ber, *sm.* rozbójnik; -ßenräu'ber-, *a.* rozbójniczy, rozbójski; -ßenräuberei', *sf.* rozbój; -ßenräu'berisch, *a.* rozbójniczy; -ßenre'cht, *sn.* przywiléj drózny; -ßenrei'niger, -ßensäu'berer, *sm.* czyściciel ulic; -ßensäu'le, *sf.* słup na ulicy; -ßenschna'ck, *sm.* gadka uliczna; -ßensperrung, *sf.* zamknięcie ulic lub dróg; -ßenstei'n, f. Pfla'sterstei'n; -ßenthü'r, *sf.* drzwi od ulicy; -ßentre'ter, *sm.* włuka uliczny; brukowiec; brukotłuk; -ßenzo'll, *sm.* cło drogowe; opłata drogowa; drogowe.

Stratage'm, f. Krie'gslist; Strategie', *sf.* sztuka wojenna; Strate'giker, *sm.* strategik; biegły w sztuce wojennéj; Strate'gisch, *a.* strategiczny.

Strau'be, *sf.* szorstkość; włochatość; kosmacizna; —, *Ng.* czub na głowie.

Sträu'ben, *va.* jeżyć, najeżać; sich sträuben najeżyć się; napuszyć się, nadąć się (jak jędyk, kogut, kot); — kark najeżyć, podnieść (jak lew); *szarpać się, bronić się od czego rękami i nogami; *opierać się (komu, czemu); sprzeciwiać się.

Strau'bfuß, *sm. Ng.* kosmata noga; Sträu'big, *a.* kosmaty; najeżony (włosy itd.); s. a. Stru'ppig; Strau'bkopf, *sm.* głowa najeżona.

Strauch, *sm. Ng.* krzak; krzew; Strau'chartig, *a.* krzewny; Strau'chdieb, *sm.* *drapichróst.

Strau'cheln, *vn.* (s. u. h.) potknąć się; Strau'cheln, *sn.* potknienie się; zachwianie się; usterk; Strau'chelnd, *ppr.* u. *a.* usterkliwy; szwankujący.

Strau'chfliege, *sf. Ng.* mucha po krzakach siadająca; Strau'chholz, *sn.* chrust (do opału); krzaki; Strau'chig, *a.* krzaczysty; krzewisty; -chwerk, *sn.* chróst; plecionka z chróstu; krzaki sztucznie założone.

Strauß, *sm.* bukiet; równianka; einen — binden, winden bukiet zrobić, uwić; — czub (na głowie sterczący); —, *Ng.* (Vogel) struś; — (Kampf, Streit) sprzeczka; spór; Straußs-, Strau'ßen-, *a. Ng.* (den Vogel betreffend) strusi.

Strau'ßananas, *sm. Ng.* ananas zwyczajny; Strau'ßbinder, *sm.*, -ßbinderin, *sf.* ten, ta, co bukiety robi; Sträu'ßchen, *sn. dim.* bukiecik; — czubek.

Strau'ßei, *sn.* strusie jaje; -ßfarrn, *sm. Ng.* długosz strusie pióro; -ßfeder, *sf.* strusie pióro; -ßgras, *sn. Ng.* miotelnica; -ßkopf, *sm.* głuptas; -ßmädchen, *sn.* dziewczyna, co bukiety sprzedaje; -ßmeise, *sf. Ng.* sikora czubata.

Stre'be, *sf. Bk. Zm.* zastrzał; Stre'beba'nd, *sn.*, Stre'beba'lken, *sm. Bk. Zm.* zastrzał; tram; siestrzam; strys; podpora (pochyło podstawiona i broniąca od zawalenia się).

Stre'bekra'ft, *sf.* siła dążąca, prąca; Stre'belei'ter, *sf.* drabina z podporą.

Stre'ben, *vn.* (h.) przéć, przéć się, pchać się; gegen, wider etwas — opierać się; — usiłować; nach etwas — dążyć do czego, *ubiegać się za tém; *pragnąć tego; *usiłować to osiągnąć; *piąć się do czego; du mußt aus allen Kräften dahin —, daß du 2c. wszelkiemi siłami powinieneś do tego dążyć, ażebyś itd.; Stre'ben, *sn.* dążenie do czego; ubieganie się za czém; vereintes Streben jednodążność; Stre'benswü'rdig, *a.* godny, aby się za nim ubiegać.

Stre'bepfa'hl, *sm.* pal podpierający; Stre'bepfei'ler, *sm.* skarpa; słup (murowany); mur podpierający; -besta'nge, *sf.* drąg podpierający ukośnie; Stre'bestü'tze, *sf.* podpora ukośnie podstawiona; Stre'bgeist, *sm.* umysł do wyższych rzeczy dążący; Stre'bsam, *a.* skrzętny, pochopny, dążny; Stre'bsamkeit, *sf.* skrzętność; pochopność, dążność.

Stre'ckbar, *a.* dający się rozciągnąć pod młotem (kruszec).

Stre'ckchen, *sn. dim.* malenka przestrzeń; kawałeczek drogi; Stre'cke, *sf.* przestrzeń; kawał (drogi); wir waren schon eine — gegangen juźeśmy byli uszli kawał drogi; es ist noch eine — bis dahin jest jeszcze kawał drogi ztąd tam od. aż na miejsce.

Stre'cken, *va.* rozciągać, wyciągać; das Wild —, *Jäg.* zwierzynę rozciągać na ziemi; Jemanden zu Boden — powalić kogo na ziemi; die Hand nach etwas — wyciągać rękę do czego; alle vier von sich —, *rozciągnąć się od. wyciągnąć się jak długi; zadrzéć nogi; die Waffen —, *Kw.* złożyć broń; poddać się; sich — wyciągnąć się; rozciągnąć się; der Weg streckt sich sehr in die Länge droga się ciągnie daleko.

Stre'ckhammer, *sm. Mech.* młot do klepania; Stre'ckofen, *sm. Httk.* piec do płaszczenia tafli szklannych; Stre'ckwaare, *sf.* towar żelazny klepany; Stre'ckwalze, *sf.* walec do płaszczenia tafli kruszcowych; Stre'ckwerk, *sn.* maszyna do walcowania tafli kruszcowych; walcownia.

Streich, *sm.* cięcie; uderzenie; chłośnięcie; plaga; cios; viel Streiche leiden, *wielce być karanym; — (Schelmstück, Schwindel 2c.) figiel; psota; psikus; übler — sztuczka; Jemandem einen — spielen figla komu wypłatać; psotę, psikusa zrobić; feiner, listiger — dowcipny, podstępny figiel; dummer — głupstwo; — postępek; czyn; przypadek.

Strei'chbatterie', *sf. Kw.* bateryа z boku rażąca; Strei'chbrett, *sn.* deska, na któréj się co gładzi; -chbürste, *sf.* szczotka do rozcierania, nacierania.

Strei'cheln, *va.* głaskać; Jemandem den Kopf, die Wangen — gładzić kogo po głowie, po gębie.

Strei'chen, *vn. irr.* (s.) (strich, gestrichen) przesuwać się; przechodzić; przelatywać (w prostym kierunku, o ptakach); przewiewać (o powietrzy i wietrze); biedz, iść, sunąć (o ludziach); einen (Wind) — lassen, *wiatr puścić (z siebie, osobliwie pocichu); — (läufisch sein): die Fische streichen ryby się trą; ikrzą się; — ciągnąć się, rozciągać się (o położeniu); ciągle się czego lekko dotykać; dotykając suwać się; —, *va. irr.* (h.) przeciągać co po powierzchni jakiéj rzeczy; Jemandem das Gesicht — głaskać kogo po twarzy; sich den Bart — brodę sobie głaskać, muskać; Eisen mit Magnet — żelazo nacierać magnesem; sich die Haare glatt — gładzić włosy; Pflaster — plaster smarować; Butter auf Brod — smarować masło na chléb; chléb masłem smarować; ein Saiteninstrument (mit dem Bogen) —, *Tk.* grać na instrumencie (smyczkiem); ein Messer auf dem Steine, ein Barbiermesser auf dem Riemen — przeciągać nóż po kamieniu, brzytwę po pasku, ostrzyć na kamieniu, na pasku; das Getreide — zboże strychować, strychulcem równać, żeby nie było czuba; — (austilgen) wykreślić, wymazać; — przekreślać; gestrichene Noten, *Tk.* nóty wiązane; — (hauen, schlagen) chłostać; Jemanden mit Ruthen — chłostać kogo rózgami; Lerchen — skowronki łapać na sieci; Ziegel — cegły robić; Strei'chen, *sn.* strychowanie; smarowanie; ciągnienie; — der Lerchen skowrończe pole; łapanie, łowienie skowronków siecią; Strei'cher, *sm.* gręplarz; stalka u rzeźników do zaostrzenia noża; Strei'cherin, *sf.* gręplarka.

Strei'chfisch, *sm. Ng.* ryba która się trze; Strei'chgarn, *sn. Jäg.* sieć na skowronki, przepiórki (do ich łowienia); Strei'chholz, *sn.* strychulec;

—, s. a. Zü'ndholz, Zü'ndhölzchen; -ch-karpfen, *sm.* karp' trący się; Strei'ch-käse, *sm.* sér miętki, który można na chléb smarować; Strei'chkraut, s. A'cker-pfrie'men; Strei'chlinie, *sf.* linia strychująca; Strei'chnadel, s. Pro'bena'del; Strei'chnetz, s. Strei'chgarn; Strei'ch-palme, s. Hoh'lweide; Strei'chriemen, *sm.* pasek do ostrzenia brzytew; -ch-stein, s. Pro'bestei'n; Strei'chvogel, s. Stri'chvogel; Strei'chweide, s. Bau'm-wollenwei'de; Strei'chwunde, *sf.* rana chłostą zadana; Strei'chzeit, *sf.* *Ng.* czas w którym ptaki odlatują lub przylatują; czas grzania się; czas, w którym się trą ryby.

Streif, s. Strei'fen, Strei'fzug.

Strei'färmel, *sm.* rękaw do zakładania; Strei'fbettler, *sm.* włóczęga żebrzący; Strei'fblick, *sm.* spojrzenie ulotne; Strei'felig, *a.* w drobne paski (materya).

Strei'fen, Streif, *sm.* pasek; kawałek wązki a długi; pręga; ein — Land wązki kawał ziemi; —, *Bk.* laska, wydrążenie żłobkowate lub wydatność podłużna na słupie.

Strei'fen, *vn.* (h.) obić się, otrzéć się o co; die Kugel hat nur gestreift, u. nicht gefaßt kula dotknęła się tylko, ale nie utkwiła; —, *zakrawać na co, *być tego bliskiém; — przechodzić z miejsca na miejsce; być dopiero tu, już owdzie; im Walde, durch den Wald — przechodzić, trzebić, kręcić się, przebiegać po lesie; in's feindliche Gebiet — wycieczki robić, zapędzić się do nieprzyjacielskiego kraju; bis vor die Thore der Stadt — zapędzać się, podchodzić, zachodzić się; streifende Rotte puszczone czaty; —, *va.* drasnąć; s. a. A'bstreifen; — paski lub prążki dawać na czém; gestreift w paski, w prążki; Strei'fen, *sn.* przebieganie po jakiém miejscu (osobliwie dla zbadania); dotknięcie, draśnięcie, przebieganie; prążkowanie; odzieranie; osmykanie.

Strei'fenfa'rrn, s. Mau'errau'te.

Strei'fer, *sm.* przebiegacz jakiego miejsca; Streiferei', *sf.* wycieczka partyzancka; kręcenie się od. przebieganie po jakiém miejscu; eine — unternehmen wyjść na partyzantkę; — obława; podjazd; czata; zu einer — ausschicken wysłać na podjazd, na czatę.

Strei'fhaarig, *a.* szorstki; szerstki. [waty.

Strei'fig, *a.* prążkowaty, pręgo-

Strei'fpartei', *sf.* *Kw.* partyzantka, oddział wojska przebiegający miejsce jakie w różnym kierunku dla niepokojenia nieprzyjaciół; -f-recht, *sn.* prawo robienia zbrojnéj obławy; Strei'fschoten, *sf. pl.* łuskany groch; Strei'fschuß, *sm.* strzał z boku raniący, który tylko drasnął; postrzał; Strei'fwache, *sf.* patrol; obchód; ront; objażdżka; -fwunde, *sf.* postrzał; rana z boku zadana, która tylko drasnęła; -fwurz, s. A'mpfer; -fzug, *sm.* zagony; obława; s. a. Streiferei'; Strei'fzügler, *sm.* najezdnik.

Streit, *sm.* sprzeczka; spór; sie geriethen in — mit einander posprzeczali się z sobą; sie sind im Streite darüber śpierają się o to; einen — schlichten, beilegen spór rozstrzygnąć, zagodzić; — der Pflichten, *spór, (walka) powinności; — um etwas spór o co (spólne ubieganie się o co, do czego każdy sądzi miéć większe prawo); — (Zank) kłótnia; zwada; in — gerathen pokłócić się; powadzić się; einen — anfangen wszcząć kłótnię; zaczepić kogo; dać mu zaczepkę; wojna; in den — ziehen iść na wojnę; — bitwa, walka; — gegen die Leidenschaften, *walka z namiętnościami; die Elemente waren im Streite żywioły walkę z sobą wiodły; Strei'taxt, *sf.* partyzana; berdysz; topór wojenny; Strei'tbar, *a.* bitny; waleczny; Strei't-barkeit, *sf.* bitność; waleczność; -t-begie'rde, *sf.* żądza walki; ochota do kłótni; Strei'tbeil, s. Strei'taxt; Strei't-büchse, *sf.* broń; strzelba wojenna; Strei'ten, *vn. irr.* (h.) (stritte, stritt, gestritten) sprzeczać się; mit Jemandem um od. über etwas — śpierać się z kim o co; — spór wieść; die streitenden Parteien strony spór wiodące; vor Gericht — rozprawiać się w sądzie; —, *przeciwić się czemu, *nie zgadzać się; — (kämpfen) walczyć; streitende Pflichten powinności z sobą walczące; — kłócić się; wadzić się; swarzyć się; wojować, wojnę prowadzić; Strei'ten, *sn.* s. Streit; Strei'-tend, *ppr.* u. *a.* walczący, bojujący, sprzeczny; Strei'ter, *sm.* wojownik; bojownik; ten, co walczy; obrońca; Strei'terfah'ren, *a.* doświadczony w boju; Strei'tfertig, *a.* gotowy do boju; -tfrage, *sf.* pytanie sporne, kwestya; -tgeno'ß, *sm.* uczestnik walki; -tgeü'bt, *a.* wprawny w boje; -tgier, *sf.* chciwość walki, sprzeczki; -thahn, -thammel, *sm.* kogut lubiący się dzióbać; baran lubiący się trykać; —, *kogut; jędyk; człowiek lubiący ciągle się kłócić, swarzyć, śpierać; kłótnik; Strei'thammer, *sm.* młot bojowy; Strei'thandel, *sm.* spór; proces; Strei'thandschuh, *sm.* rękawica szermierska.

Strei'tig, Stri'ttig, *a.* sporny; über etwas — werden pośpierać się o co; spór się wszczyna o co między kim; — sporny, będący przedmiotem sporu; Jemandem etwas — machen zaprzeczać komu czego, nie przyznawać mu tego; niedopuszczać go do czego; *wątpliwém komu co uczynić; Strei'tigkeit, *sf.* sporność; sprzeczka, kłótnia; Strei'tkolben, *sm.* maczuga (wojenna); Strei'tkräfte, *sf. pl.* siły wojenne; -tlust, *sf.* ochota do sprzeczki, do sprzeczania się, do kłótni; -tpferd, -troß, *sn.* koń bojowy, do walki; -tpredigt, *sf.* kazanie polemiczne; -tpunkt, *sm.* punkt sporny; -tschrift, *sf.* pismo polemiczne; -tsucht, *sf.* kłótnictwo; skłonność do kłócenia się; -tsüchtig, *a.* lubiący się kłócić, śpierać, swarzyć; sprzeczliwy; sprzeczny; kłótliwy; Strei'twaffe, *sf.* broń wojenna; bojowa; -twagen, *sm.* wóz wojenny; rydwan wojenny.

Streng, Stre'nge, *a.* u. *ad.* obcisły; zbyt obcisły; ciasny; — (scharf) ostry; cierpki; — arbeiten ostro, tęgo (z natężeniem sił) pracować; — ścisły (examen, dozór, posłuszeństwo); Jemanden — beobachten ściśle pilnować kogo; er hält — darauf, daß rc. ściśle tego pilnuje, aby itd.; — ostry, surowy; surowo (ukarać, rządzić); strenge Herren regieren nicht lange, *ostre rządy nie długo trwają; *pan zbyt surowy nie długo zdrowy; Stre'n-ge, *sf.* ostrość (smaku, zimy, życia); surowość (kary, sądów, praw, sędziego, w karaniu); mit — surowo; — gebrauchen, bei Jemandem — anwenden surowych środków używać, na kogo użyć; surowo postępować, z kim sobie postąpić. [(kruszec).

Stre'ngflüssig, *a.* trudnotopny

Streu, *sf.* podściołka; słoma podesłana; Stroh zur — słoma na podściołkę, na posłanie dla bydła; — posłanie ze słomy (dla ludzi); słoma (jako posłanie); auf der — schlafen śpić na słomie.

Streu'büchse, *sf.* posypniczka; — (zum Absanden) piaseczniczka.

Streu'en, *va.* sypać (rozsypując lub posypując); nasypać, posypać; Sand in das Zimmer — pokój piaskiem potrząść, wysypać; Samen — nasienie rzucać; Samen des Guten streuen, *ziarno dobrego zasiać; —, *vn.* (h.) *Ldw.* (o zbożu) wiele słomy dawać.

Streu'gabel, *sf.* widły do rozścielania słomy dla bydła; Streu'-glanz, *sm.* opiłki do posypywania pisma; metalowy piasek; Streu'gold, *sn.* blaszki świecące do posypywania; Streu'mehl, *sn.* mąka do posypywania; Streu'pulver, *sn.* *Ng.* (Pflanze): gelbes — pruchno; Streu'rechen, *sn.* *Ldw.* zgrabywanie liście opadniętych; Streu'sand, *sm.* piasek do posypywania; Streu'sandbüchse, *sf.* piaseczniczka; Streu'stroh, *sn.* *Ldw.* barłóg; targanka; słoma na podściołkę; Streu'zucker, *sm.* cukier (utłuczony) do posypywania.

Strich, *sm.*: — der Vögel odlatywanie ptaków; — (Heerde) stado, gromada lecących ptaków; — (Richtung) droga; pewien kierunek; der ganze — des Gewitters cała droga, w kierunku, jak była burza; der Strich des Windes kierunek powiewu; — sztrych; znak zrobiony pociągnięciem pióra, pędzla, krédy itd.; krésa, kréska, linia, rys, pręga, prążka; — mit der Feder, mit dem Pinsel, mit dem Magnet pociąg pióra, pędzla, magnetu; ich habe noch keinen — mit dem Pinsel gemacht, gezogen jeszczem ani razu nie pociągnął pędzlem; einen — durch etwas machen przekreślić co; einen leichten, feinen — haben miéć lekki, delikatny sztrych (t. j. pociąg smyczka, pędzla, pióra); freien (leichten — haben z łatwością powodować smyczkiem; in einem — jednym ciągiem, *bez przerwy; — (Gegend) przestrzeń (wdłuż się rozciągająca); das ist ein unfruchtbarer — to kawał gruntu nieurodzajny; — krésa na probierczym kamieniu; den — halten, *być dobréj proby; — rowek, który pług lub brona robi; — zgarnywanie; zagarnywanie; mit einem Striche hundert Thaler einstreichen jedném zagarnięciem zgarnąć sto talarów; — kierunek włosów itd. w materyi jakiéj; dem Tuche den — geben, *W.* suknu sztrych nadać, włos jego skierować szczotką w jednę stronę; den Hut nach dem Striche bürsten kapelusz czesać od. gładzić szczotką jak włos idzie; gegen den — pod włos; — (Fang der Vögel) łów, połów skowronków siatką; ein — Ziegel tyle cegieł, ile się na raz wyrabia; Stri'chelchen, *sn.* *dim.* kréseczka; prążka; Stri'cheln, *va.* kréskować; Stri'chförmig, *a.* kré-

skowaty; Stri'chnaht, s. Stri'cknaht; Stri'chpunkt, *sm. Spl.* (Semikolon [;]) średnik, kréska z kropką; Stri'chregen, *sm.* deszcz miejscowy; Stri'chvogel, *sm. Ng.* ptak przelotny; Stri'chweise, *a.* u. *ad.* miejscami; z przestankami (pracować); Stri'chzeit, *sf.* czas odlatywania ptaków; — (der Fische) czas tarcia się ryb.

Strick, *sm.* powróz; stryczek; am Stricke führen w łykach wodzić; den — verdienen, *być godnym szubienicy; du Strick! *ty nicponiu! der — da! ten nicpoń! — zasadzka; podstęp; łapka; Jemandem Stricke legen, *łapkę na kogo zastawić; —, *Jäg.* sfora (psów, t. j. tyle, ile się na jednym stryczku prowadzi); Stri'ckbeutel, *sm.* woreczek na pończochę od. z pończochą (którą się robi); Stri'ckkörbchen, *sn. dim.* koszyk na pończochę itd.

Stri'ckchen, *sn. dim.* powrózek.

Stri'cken, *vn.* (h.) na drótach robić; robić pończochę; —, *va.* robić co na drótach od. pończoszkową robotą; Stri'cken, *sn.* robienie na drótach; Stri'cker, *sm.* ten co na drótach robi; robiący pończochy; pończosznik; Stri'ckerin, *sf.* ta, co robi na drótach; Stri'ckerloh'n, *sm.* zapłata za robienie pończoch; Stri'ckgarn, *sn.* przędza na pończochy; Stri'ckgürtel, *sm. Kg.* (der Mönche) pasek z powrozu; Stri'ckkörbchen, s. unter Stri'ckbeutel; Stri'ckkranz, *sm. Sw.* obarczanek; Stri'cklehrerin, *sf.* nauczycielka robienia pończoch; Stri'ckleiter, *sf.* drabina z powrozów, ze sznurów; Stri'ckmönch, *sm. Kg.* (Franciscaner ꝛc.) mnich powrozem się przewięzujący; -cknadel, *sf.* drót do od. od pończochy, do robienia pończoch; Stri'cknaht, *sf.* dróżka oder prążka (w pończosze); -ckscheide, *sf.* futeralik na dróty od pończochy; -ckschule, *sf.* szkoła robienia pończoch, robót na drótach, wyrobów pończoszkowych; -ckstock, *sm.* gruby drót do pończoch; Stri'ckstrumpf, *sm.* pończocha na drótach robiona; -ckstunde, *sf.* godzina od. lekcya roboty pończoch; -ckwerk, *sn.* powrozy; powroziwo; robota na drótach; -ckzeug, *sn.* sprzęt pończoszany.

Strict, *a.* u. *ad.* (streng, genau) ścisły; ściśle.

Strie'fe, *sf.* pręga.

Strie'gel, *sf.* zgrzebło; Strie'geln, *va.* zgrzebłem chędożyć, czesać (konia); Jemanden —, *czesać kogo, *dojeżdżać, dokuczać, dogryzać mu.

Strie'ghholde, § s. He'xe.

Strie'me, *sf.* pręga; cięga; siniec; Jemandem Striemen schlagen, hauen sińców komu narobić; Strie'mig, *a.* mający po sobie pręgi; sińcami okryty; posiniony; Jemanden — schlagen tak kogo bić, że sińców po ciele dostanie.

Striez, *sm.*, Strie'zel, *sm.* u. *sf.* strucha; Butter-Striezel maślana strucha.

Stri'ppe, *sf.* ucho u bóta; strzemionko u spodni.

Stri'ttig, *a.* (streitig) sprzeczliwy; kłótliwy.

Stroh, *sn.* słoma; Bund — snop słomy; dumm wie ein Bund —, *głupi jak sak od. sadło od. bót; leeres — dreschen, *groch na ścianę rzucać; *darmo się biedzić; *daremną podejmować pracę; der Eine ist von —, der Andere eben so, *to wór to torba; Stroh-, *a.* słomiany; słomkowy; Stroh'arbeit, *sf.* wyrob ze słomy; Stroh'arbeiter, *sm.* ten co słomiane rzeczy robi; Stroh'band, *sn.* powrósło; sznurek ze słomy; Stroh'bede'ckt, -h'beflo'chten, *a.* słomą okryty, opleciony; -h'bett, *sn.* łoże ze słomy; siennik słomą napchany (służący za posłanie); -h'blume, *sf.* kwiatek ze słomy; -h'boden, *sm.* poddasze na słomę; -h'brand, *sm.* pożar słomy; pożar tak szybki, jakby się słoma paliła; -h'breche, *sf.* maszyna do łamania słomy (aby była miększa na paszę); -h'butter, *sf. Ldw.* masło zimowe; -h'dach, *sn.* słomiany dach; -h'decke, *sf.* mata; dera ze słomy; -h'decker, *sm.* ten, co dachy słomą poszywa; -h'dose, *sf.* tabakierka, puszka słomiana.

Stro'hern, Strö'hern, *a.* słomiany.

Stroh'fackel, *sf.* pochodnia upleciona ze słomy; -h'farbe, *sf.* słomiany kolor od. paliowy; -h'farben, -h'farbig, *a.* słomianego koloru; paliowy; -h'feuer, *sn.* ogień ze słomy; słoma paląca się; -h'fiedel, *sf. Tk.* harmonika słomiana; cymbały drewniane; -h'flamme, *sf.* płomień z palącéj się słomy; Stroh'flasche, *sf.* oplatanka, flaszka słomą oplatana; -h'futter, *sn.* pasza ze słomy; futeralik słomiany; -h'gebu'nd, *sn. Ldw.* wiązka słomy; -h'gede'ckt, *a.* słomą okryty; -h'geflo'chten, *a.* ze słomy pleciony; -h'gelb, *a.* słomianożółty; paliowy; żółty jak słoma; -h'halm, *sm.* słomka; -h'hälmchen, *sn. dim.* źdźbło, ździebełko słomy; -h'haus, *sn.* dom słomą pokryty; skład słomy; -h'hochzeit, *sf.* *wesele nieprawéj panny; s. a. Stroh'kranz; Stroh'hut, *sm.* kapelusz słomiany od. słomkowy; -h'hütchen, *sn. dim.* kapelusik słomiany oder słomkowy; -h'hütte, *sf.* hata słomą pokryta strzecha; buda ze słomy; -h'junker, *sm.* **iron.* ślachetka; ślachciura; ślachcina; -h'kästchen, *sn. dim.* kuferek słomiany; -h'kopf, *sm.* **durna głowa; -h'korb, *sm.*, -h'körbchen, *sn. dim.* kosz, koszyk słomiany; -h'kranz, *sm.* wieniec słomiany (który nieprawéj pannie kładziono do ślubu); -h'lade, *sf.* łupka słomą powleczone; -h'lage, *sf. Ldw.* podściół, posad na (klepisku); -h'lager, *sn.* posłanie ze słomy; -h'latte, *sf.* łata pod dach słomiany; -h'lehm, *sm. Bk.* glina z sieczką; -h'mann, *sm.* straszydło ze słomy; -h'matte, *sf.* mata ze słomy; -h'messer, *sn.* kosa do sieczki; -h'mist, *sm. Ldw.* gnój ze słomy; słoma zgnojona; -h'papier, *sn.* słomiany papier; -h'sack, *sm.* sienik; wór słomą napchany; -h'schachtel, *sf.* pudełko słomiane; -h'schaube, *sf.* wiązka słomy równanéj (do pokrycia dachu); -h'scheuer, -h'scheune, *sf. Ldw.* stodoła na słomę; -h'schneider, *sm.* (Häckselschneider) sieczkarz; -h'schnur, *sf.* sznurek słomiany; -h'schuh, *sm.* trzewik słomiany; -h'seil, *sn.* lina słomiana; s. a. Stroh'band; -h'sparren, *sm.* kozieł pod dach słomiany; -h'streu, *sf.* podściołka albo posłanie ze słomy; -h'stuhl, *sm.* krzesło słomą wyplatane; -h'teller, *sm.* prawda, podkładka słomiana pod talerz, wazę itd.; -h'überzu'g, *sm.* pokrowiec słomiany; -h'waare, *sf.* słomiany towar; -h'wein, *sm. Wb.* wino (elzackie) z jagód na słomie wyleżałych; Stroh'werk, *sn.* wyrób ze słomy; -h'wisch, *sm.* wiecheć słomiany; -h'wittwe, *sf.* **słomiana wdowa; -h'wittwer, *sm.* **słomiany wdowiec.

Strolch, *sm.* obieżykraj; Stro'lchen, s. Heru'mstreichen, Vagabundi'ren.

Strom, *sm.* strumień; rzéka (duża wpadająca do morza); nurt; — potok; vom Strome des allgemeinen Verderbens hingerissen, *uniesiony potokiem powszechnego zepsucia; —, *odmęt; mit vollem Strome pełnym korytem; pęd wody, rzeki; mit dem Strome, *z wodą (płynąć); gegen den —, *pod wodę; przeciw wodzie; wider den — schwimmen, *chcieć mur głową przebić; im Strome der Rede, *w pędzie mowy; wie ein reißender —, *niepohamowanym pędem; Strom-, *a.* strumienny; reczny; Stroma'b, Stroma'bwärts, *ad.* z wodą; z góry (ku dołowi rzeki); Stroma'n, *ad.* pod wodę; pod górę; Stromau'f, Stromau'fwärts, *ad.* pod wodę; pod rzekę; pod górę przeciw wodzie; Stro'mbahn, *sf.* kierunek nurtu rzeki; -mbett, s. Flu'ßbett; Stro'mbreite, *sf.* szerokość nurtu rzeki.

Strö'men, *vn.* (h. u. s.) strumieniem, potokiem, strumieniami (obficie lub gwałtownie) płynąć, lać się; der Regen strömte deszcz lał strumieniem; Weingeruch strömt aus seinem Munde, *wino z niego bucha; die Rede strömt ihm von den Lippen, *mowa jak strumień z ust mu płynie; —, *va.* gwałtownie płynąc nieść z sobą; der Quellen strömende Berg, *góra obfite tryskająca źródła; die Sonne strömt Licht u. Wärme, *słońce obficie wylewa światło i ciepło.

Stro'menge, *sf.* przesmyk rzeki; Stro'mkarte, *sf.* mapa wykazująca bieg (kierunek, kręcenia się itd.) rzeki; Stro'mkorb, *sm.* kosz rzeczny (który się wkopuje przy brzegu rzeki, ażeby wstrzymać pęd wody); Stro'mkundig, *a.* znający nurty rzeki.

Strö'mling, *sm. Ng.* (Fisch) śledzik.

Stro'mschnelle, *sf.* szybki pęd rzeki; Stro'mstrich, *sm.* smuga, którą nurt rzeki w swym pędzie zostawia.

Strö'mung, *sf.* płynienie bystre (rzeki); gwałtowny wylew (krwi); — prąd, pęd rzeki ślad po sobie zostawujący; Stro'mweise, *a.* u. *ad.* strumieniem od. strumieniami (deszcz leje); die Thränen fließen —, *potokiem łzy się leją.

Stro'phe, *sf. Dtk.* strofa; wrotka; Stro'phenwei'se, *a.* u. *ad.* strofami, wrotkami.

Stro'tzbauch, *sm.* ** brzuchal; Stro'tzen, *vn.* (h.) być nadętym, nabrzmiałym od czego; die Euter strotzen von Milch, *Ldw.* wymiona napełnione (przepełnione) są mlekiem; der Beutel strotzt von Gold, *worek wypchany jest złotem tak iż mało nie pęknie; er strotzt von Ungeziefer, *pełno ma na sobie robactwa; die Festung strotzt von Feuerschlünden, *twierdza najeżona, napchana jest działami; er strotzt von Gelehrsamkeit, *przepełniony jest nauką; *mądrość z niego aż kipi; strotzend nadymający się; strotzende Gesundheit, *zdrowie w najwyższym stopniu.

Stru'del, *sm.* wir; nurt kręty; zakręt wody; topiel, odmęt; der —

ergriff ihn wir go porywał; in einen Strudel gerathen dostać się na odmęt itd.; im — der Geschäfte, *w odmęcie interesów; —, *Kk.* sztrudel, potrawa z ciasta jabłkami itd. przekładanego; Stru'delig, *a.* wirowaty; Stru'delko'pf, *sm.* *głowa zapalona, zagorzała; Stru'deln, *vn.* (h.) wrzéć (jak woda w garnku lub wir morski); przewracać się; kręcić się (jak wir).

Struktu'r, *sf.* struktura.

Strumpf, *sm. W.* pończocha; Strumpf-, *a.* pończochowy; pończoszny; pończoszkowy; Stru'mpfband, *sn.* podwiązka; -pfbrett, s. Stru'mpfform. [pączyk.

Strü'mpfchen, *sn. dim.* pończyk,

Stru'mpfen, *va.* w pończochy obuwać; gestrumpft w pończochach; Stru'mpfflicker, *sm.*, -pfflickerin, *sf.* ten, ta, co pończochy łata; -pfform, *sf.* forma na pończochy; -pfgarn, *sn.* przędza na pończochy; -pfhandel, *sm.* handel pończochami; -pfhändler, *sm.*, -pfhändlerin, *sf.* kupiec handlujący pończochami; kupcowa handlująca pończochami; pończoszarka; -pfhose, *sf.* spodnie z pończoszami od. z kamaszami.

Strü'mpfling, *sm.* łystcianka.

Stru'mpfseide, *sf.* jedwab' na pończochy; -pfstricker, *sm.* pończosznik (który robi na drotach); -pfstrickerin, *sf.* pończoszniczka; -pfweber, -pfwirker, *sm.* pończosznik (co robi na warsztacie); -pfwirkerei', *sf.* pończosznictwo; fabryka pończoch warsztacikowych; -pfwirkerin, *sf.* pończoszniczka; -pfwirkerstuh'l, *sm.* warsztat pończosznicki; -pfzwirn, *sm.* nić na pończochy.

Strunk, *sm. Ng.* głąb', głąbik; Strunk-, *a.* głąbowy; Stru'nkartig, Stru'nkig, *a.* głąbiasty; Stru'nkpflanze, *sf.* roślina głąbiasta; Stru'nksala't, *sm. Ng.* sałata głąbiasta.

Stru'nze, *sf.* kobiecisko; łajdaczka; kobieta rozłazła; włuka; Stru'nzen, *vn.* (s.) włuczyć się.

Stru'ppbart, *sm.* ostra, szorstka broda; Stru'pphaar, *sn.* ostry, szorstki, najeżony, szczecinowaty włos; Stru'ppig, *a.* szorstki; szczecinowaty. [strug; struch.

Stru'se, *sf. Sw.* (plattes Flußschiff)

Stu'bben, § s. Stu'mmel.

Stü'bchen, *sn. dim.* izdebka; pokoik; — (Maaß) półkorczyk; czterogarncówka.

Stu'be, *sf.* izba; pokój.

Stu'ben-, *a.* izdebny; pokojowy; Stu'benarre'st, *sm.* areszt domowy; -benblu'me, *sf.* kwiatek pokojowy; -benbu'rsche, -bencamera'd, *sm.* spółmieszkaniec; mieszkający z kim w jednym pokoju; kolega razem z kim w jednym pokoju mieszkający; -bende'cke, *sf.* sufit; pułap; połap; -bende'cken-, *a.* pułapowy, połapowy; -benfe'nster, *sn.* okno pokojowe; -bengeleh'rter, *sm.* *literat pokojowy, książkowy; -bengeno'ß, -bengese'll, s. Stu'benbu'rsche; -bengerä'th, *sn.*, -bengerä'thschaften, *sf. pl.* pokojowe sprzęty; -bengese'llschaft, *sf.* koleżeństwo ze wspólnego mieszkania pochodzące; -benha'ft, s. Stu'benarre'st; -benhei'zer, *sm.* opalacz; kalefaktor; opalacz pieców; -benho'cker, *sm.* piecuch; domator; -benhu'nd, *sm.* pies pokojowe; -benka'mmer, *sf.* komorka; alkowa; -benle'ben, *sn.* *życie domatorskie; -benmä'dchen, *sn.* pokojówka; -benma'ler, *sm. Mal.* pokojowy malarz; -benmalerei', *sf. Mal.* (Decorationsmalerei) pokojowe malarstwo; -beno'fen, *sm.* piec pokojowy; -beno'rgel, *sf. Tk.* pozytywek; -benschlü'ssel, *sm.* klucz od pokoju, od izby; -bensie'ch, *a.* chory od ciągłego siedzenia w pokoju; -bensi'tzer, s. Stu'benho'cker; -bensi'tzerleben, s. Stu'benle'ben; -benthie'r, *sn.* zwierzę pokojowe; -benthü'r, *sf.* drzwi od pokoju; -benuh'r, *sf.* zegar pokojowy; -benwä'rme, *sf.* ciepło pokojowe; -benzi'ns, *sm.* czynsz z pokoju; komorne; opłata z mieszkania.

Stü'ber, *sm.* s. Na'senstü'ber; —, *Mzk.* stywer, trzygroszniak.

Stuck, Stuff, *sm.*, Stuccatu'rarbeit, *sf. Bk. Bldh.* sztukaterya; sztukatura; sztukaterska robota; Stuccateu'r, Stuccatu'rer, *sm.* sztukator; Stuccateu'rs-, Stuccatu'rers-, *a.* sztukatorski.

Stück, *sn.* kawał, kawałek; in Stücke na kawałki; das ist ein gutes — Arbeit to kawał roboty (t. j. długa, duża robota); ein gut — dobry kawał; Stück für Stück, *jeden kawałek po drugim; etwas — für — erzählen, *wszystkie szczegóły opowiadać kolejno; — (einer Masse, einer Anzahl, im Schauspiel, etc.) sztuka; — (Geschütz, Kanone) działo; die Stücke wurden losgebrannt, *Kw.* wystrzelono z dział; es ist ein liederliches — von einem Weibe, *to nicpoń (łajdak) kobieta; es ist ein — von einem Gelehrten, *to kawałek uczonego; in Einem Stücke pod jednym względem; *w jednym względzie; *w jednéj rzeczy; in diesem —, *co do tego; *co się tego tyczy; *pod tym względem; in allen Stücken we wszystkiém; w każdym względzie; von freien Stücken z własnéj woli; dobrowolnie; große Stücke auf Jemanden halten, *wielką mieć o kim opinią; *wiele o nim trzymać; Jemandem ein — spielen, *figla komu zrobić; das ist ein starkes —! a to okropnie! a to rzecz nie mała, straszna! in einem Stücke fort, *ciągle; *bez przerwy; s. a. Stü'ckfaß.

Stü'ckarbeit, *sf.* robota na sztuki; -ckarbeiter, *sm.* ten, co na sztuki robi; Stü'ckchen, *sn. dim.* kawałeczek (überhaupt); sztuczka; -ckchenweise, *a. u. ad.* kawałkami; po kawałeczku.

Stü'ckeln, *va.* na kawałki dzielić.

Stü'cken, *va.* nasztukować.

Stü'ckfaß, *sn. Wb.* beczka mieszcząca w sobie 15 wiader; -ckgeste'll, *sn. Kw.* laweta; -ckgießer, *sm.* ludwisarz; działolej; ten co działa odlewa; -ckgießerei', *sf.* ludwisarnia; działolejnia; -ckgut, *sn. H.* towar do pojedynczego sprzedawania od. na sztuki; — śpiż na działa; -ckjunker, *sm. Kw.* kadet przy artyleryi; -ckkeller, *sm. Kw.* kazamata; -ckknecht, *sm. Kw.* woźnica od armat; -ckkugel, -ckladung, etc. s. Kano'nenku'gel, etc.; -cklein, *sn. dim.* (Liedchen) piosnka; aryjka; *(lustiger Streich, etc.) figiel; stuczka; -ckpferd, *sn. Kw.* koń pod artyleryą; -ckpforte, *sf. Sw. Kw.* strzelnica albo dziura w burcie okrętowym do działa; -ckpulver, *sf. Kw.* proch armatny; -ckseil, *sn. Sw. Kw.* lina armatna; -ckverzei'chniß, *sn.* spis szczegółowy; -ckweise, *a. u. ad.* kawałkami; po kawałku; sztukami; na sztuki; jeden kawałek po drugim (grać); -ckwerk, *sn.* dzieło z kawałków od. z ułamków złożone; *zbieranina bez całości; *łatanina; -ckwischer, *sm. Kw.* szczotka do czyszczenia dział.

Stu'del, *sf.* studel, skobel w zamku; pokrywka w zamku strzelby.

Stude'nt, *sm.* student; uczeń Uniwersytetu; akademik; Stude'nten-, *a.* studencki; akademicki; Stude'ntenblu'me, *sf. Ng.* żakuła; s. a. Sa'mmetblu'me; -de'ntenjah're, *sn. pl.* *kurs nauk; *lata akademiczne; -de'ntenle'ben, *sn.* życie studenckie od. akademickie; -de'ntenmä'ßig, *a. u. ad.* po studencku; po akademicku; -de'ntenwe'sen, *sn.* studenctwo; stósunki studenckie.

Stu'dium, *sn.* uczenie się; nauka; Studien, *pl.* nauki; studia; sich den — widmen, die — betreiben oddawać się naukom; trudnić się niemi.

Studi'ren, *vn.* (h.) u. *va.* uczyć się; oddać się naukom; akademikować; auf etwas — myśléć nad czém; układać co (mowę, plan, podstęp); die Rechte — uczyć się prawa; seine Rolle — uczyć się roli; Studi'ren, *sn.* uczenie się; s. a. Stu'dium.

Studi'rlampe, *sf.* lampa studencka, literacka, do prac naukowych; Studi'rstube, *sf.* izba naukowa, do uczenia się, do naukowych zatrudnień; Studi'rt, *ppr.* u. *a.* uczony.

Stu'fe, *sf.* schód; stopień; —, *Bw.* znak na kamieniu wykuty; ein Zeichen stufen, *Bw.* znak wykuć.

Stu'fen, *va.* schody robić w czém; Stu'fen-, *a.* stopniowy; Stu'fenfo'lge, *sf.* stopniowanie; następstwo kolejne, stopniowe; kolej stopniowa; -fenfö'rmig, *a.* stopniowaty; -fenga'ng, *sm.* iście, droga, wstęp lub zstęp po schodach; —, *stopniowanie; wznoszenie się od. postępowanie stopniowe od. stopniami; -fenjah'r, *sn.* rok klimakteryczny; -fenlei'ter, *sf.* kolej stopniowa; -fenpfei'fe, *sf.* multanki; -fenscha'cht, *sm. Bw.* szyb ze schodami; -fenwe'g, *sm.* droga po schodach; -fenwei'se, *a. u. ad.* stopniowo; stopniami.

Stuhl, *sm. Bk.* s. Da'chstuhl, Glo'ckenstuh'l; —, (Sitz) siedzenie, miejsce do siedzenia; — (Sessel) stołek; krzesło; sich zwischen zwei Stühle niedersetzen, *osiąść na koszu; *i tamto mnie ominęło, i tegom nie dostał; Jemandem den — vor die Thür rücken, setzen, *wyprosić kogo ze swego domu; *prosić go, aby więcéj nie przychodził; *rozbrat z kim zrobić; — (Sitz einer Oberbehörde) stolica (jako siedzenie rządcy, papieża, biskupa, monarchy); der päpstliche —, *Kg.* Stolica apostolska; *Papież; — (Ausleerung) stolec, stołek do odbywania potrzeby naturalnéj; zu Stuhle gehen pójść na przechód, na stolec; Stuhl-, *a.* krzesłowy; — (Ausleerungs-) odbytowy. [krzesełko.

Stüh'lchen, *sn. dim.* stołeczek;

Stuh'ldecke, *sf.* pokrowiec na krzesło; Stuh'lerle'digung, *sf.* zawakowanie stolicy (biskupiéj, papieskiéj); -lfeier, *sf. Kg.* uroczysty obchód założenia stolicy papieskiéj; -lflechter, *sm.* ten co krzesła wyplata; -lgang, s. Stuhl; -lgangs-, *a.* odbytowy; -lherr, *sm.* przełożony sądu;

-lkappe, s. Stuh'ldecke; -lkissen, -lpolster, *sn.*, -lpfühl, *sm.* poduszka krzesłowa; -llehne, *sf.* poręcz u krzesła; -lmacher, *sm.* ten co stołki (krzesła) robi; -lschlitten, *sm.* sanki krzesłowe; -lüberzu'g, s. Stuh'ldecke; -lzapfen, *sm.*, -lzäpfchen, *sn. dim. Hlk.* czopik (do sprowadzenia stolca); czopek; klinik; -lzwang, *sm.* napieranie na stolec.

Stukk, Stukkatu'r, 2c. s. Stuck, Stuccatu'r, 2c.

Stü'lpe, *sf.* sztylpa (u bóta); skrzydło (u kapelusza); przykrywka; denko (do przykrywania garczka); Stü'lpen, *va.* przykryć (czém szczelnie przystającém); s. a. Au'fstülpen; Stü'lphandschuh, Stu'lphandschuh, *sm.* długa pończocha do spuszczania pod podwiązkę (jak sztylpa u bóta).

Stumm, *a.* niemy; —, *ad.* niemo.

Stu'mmel, *sm.* pień, pieniek (ściętego drzewa, wyłamanego lub wypruchniałego zęba, odciętego palca itd.); koniec (po ucięciu pozostały).

Stu'mmernst, *sm.* powaga głuchoniemego; Stu'mmheit, *sf.*, -mmsein, *sn.* niemota.

Stu'mpel, Stü'mpel, *sm.* § ogarek, koniec niedopalonéj świecy, cygara.

Stü'mper, *sm.* partacz; fuszer; er ist bloß ein — im Lateinischen mizerny z niego łacinik; w łacinie bardzo słaby; Stü'mperha'ft, Stü'mpermä'ßig, *a.* fuszerski, partacki; Stü'mpern, *vn.* (h.) fuszerować; partaczyć.

Stumpf, *a.* tępy (überhaupt); stumpfe Zähne zęby tępe, trętwe, otrętwiałe, zcierpnięte; stumpfer Besen drapak, miotła zużywana; stumpfer Winkel, *Gl.* kąt rozwarty; stumpfe Nase nos perkaty; stumpfer Schwanz kusy ogon; — machen stępić; — werden stępiéć; otrętwiéć, zcierpnąć (o zębach).

Stumpf, *sm.* s. Stu'mmel; mit — u. Stiel, *wykorzynić co tak, że ani śladu nie zostanie.

Stu'mpfeckig, *a.* tępe krańce mający; Stu'mpfen, *vn.* (h.) tępiéć; —, *va.* tępić, stępiać; Stu'mpfgasse, *sf.* ciasna uliczka; -mpfheit, -mpfigkeit, *sf.* tępość; -mpfkantig, *a.* tępokancisty; -mpfkopf, *sm.* **tępa głowa; -mpfköpfig, *a.* *tępą głowę mający; -mpfköpfigkeit, *sf.* tępość głowy; -mpfnase, *sf.* nos perkaty; -mpfnasig, *a.* mający nos perkaty; -mpfschwanz, *sm.* kusy ogon; -mpfschwänzig, *a.* z kusym ogonem; -mpfwinkel, *sm.* kąt rozwarty; -mpfwinkelig, *a.* rozwartokątny.

Stü'ndchen, *sn. dim.* godzinka.

Stu'nde, *sf.* godzina; in einer — za godzinę; eine halbe — pół godziny; anderthalb Stunden półtory godziny; dreiviertel Stunden trzy kwadranse; die — hat geschlagen wybiła godzina; eine Stunde früher godziną wprzód; — (Unterricht, Lection) lekcya; in die — gehen, *chodzić na lekcyą; — (Weile) chwila; zur — za chwilę; zu jeder — każdéj chwili; co chwila; von Stund' an, *od téj godziny; *od tego czasu; über eine — za godzinę; po godzinie; — (Maaß) pół mili.

Stu'nden, *vn.* (h.): Jemandem mit etwas — poczekać komu należytości oder zapłaty za co; przedłużyć mu termin zapłaty.

Stu'nden-, *a.* godzinny; Stu'ndenberi'cht, *sm.* raport co godzinny; -denbo'te, *sm.* posłaniec co godzina przychodzący; -dengeber, *sm.* ten co lekcye daje; -dengebe't, *sn. Kg.* (im Kloster) modlitwa godzinna; -dengebe'te, *pl.* godzinki kapłańskie; -denge'ld, *sn.* lekcyjne; zapłata za lekcye; -dengla's, s. Sa'nduhr; -denla'ng, *a.* u. *ad.* godzinę lub kilka godzin trwający; godzinę od. kilka godzin; -denlau'f, *sm.* bieg godzin; -denleh'rer, *sm.* nauczyciel płatny na godziny; -denmaa'ß, *sn.* miara godzinowa; -denpla'n, *sm.* plan lekcyi; rozkład godzin; -denra'd, *sn.* koło od. kółko godzinowe (w zegarze lub zegarku); -denru'fer, *sm.* obwoływacz godzin; -densa'ng, *sm. Kg.* (im Kloster) godzinki; -densäu'le, *sf.* słup milowy; -densch la'g, *sm.* bicie godziny; mit dem — z uderzeniem godziny; -denuh'r, *sf.* zegar godzinowy; -denverzei'chniß, *sn.* śpis lekcyi; -denwei'se, *a.* u. *ad.* godzinami; -denwei'ser, -denzei'ger, *sm.* godzinnik; skazówka godzinowa; -denze'ttel, *sm.* cedula od. karta godzinowa (na pocztach); -denzi'rkel, *sm.* koło godzinowe.

Stü'ndlein, *sn. dim.* godzinka; Stü'ndlich, *a.* cogodzinny; co godzina się powtarzający; —, *ad.* co godzina; co chwila.

Stupe'nd, s. Erstau'nlich.

Stupf, *sm.* § kij do szturchania; Stu'pfen, *va.* szturchać końcem czego.

Stupi'd, s. Dumm; Stupiditä't, s. Du'mmheit.

Stupri'ren, *va.* zgwałcić (kobietę).

Sturm, *sm.* pośpiech z hałasem połączony; — (mit Gewitter, 2c.) burza; nawałnica; zawierucha; es erhob sich ein heftiger — gwałtowna burza powstała; das Schiff wurde vom Sturme hin u. her geworfen nawałnica miotała okrętem w różne strony; —, *Kw.* szturm; — blasen, schlagen, *Kw.* odgłosem trąb lub bębnów dać znak do szturmu; do szturmu trąbić, bębnić; *trąbić, bębnić na gwałt; — läuten na trwogę od. na gwałt dzwonić; — laufen, *Kw.* szturm przypuścić; mit — einnehmen, *Kw.* szturmem zdobyć; den — abschlagen, *Kw.* szturm odeprzéć od. odbić; Stu'rmanlauf, *sm. Kw.* zapęd po szturmu; Stu'rmbedroh't, Stu'rmbeflü'gelt, -mbewe'gt, *a.* *burzą zagrożony, oskrzydlony, obciążony, miotany; -mbock, *sm. Kw.* taran; -mbrücke, *sf. Kw.* most do szturmu od. do zdobywania twierdz itd.; -mdach, *sn.* szopa wojenna; dach zasłaniający od pocisków; —, *Alt.* żółw szturmowy; -mdrome'te, *sf. Kw.* trąba wzywająca do szturmu.

Stü'rmen, *vn.* (h.) szturmować, szturm przypuszczać; auf Jemanden los — gwałtownie rzucać się na kogo; uderzyć na niego; atakować go; — gwałtownie się poruszać z mocnym szelestem; der Wind stürmt burzliwy wiatr huczy; burza na dworze; das Meer stürmt morze się burzy, od. jest wzburzone, bałwanami miota, burzliwie się przewraca; stürmende Leidenschaften, *burzliwe, wzburzone namiętności; die Glocke stürmt dzwon bijąc gwałtownie huczy; dzwon bije na gwałt; die Schlacht stürmt, *bitwa wre, z wielką zaciętością i wrzawą odbywa się; — na gwałt bić (we dzwony); —, *z hałasem, wrzawą pędzić dokąd; —, *va. Kw.* szturmować do czego; szturmem zdobyć; mit stürmender Hand einnehmen, *Kw.* szturm przypuściwszy zdobyć; — zburzyć, zniszczyć co wśród zgiełku i wrzawy.

Stü'rmer, *sm.* ten, co szturmuje, szturmem zdobywa lub zdobyć pragnie; gwałtowny napaśnik; — (Hut) ogromny trójkątny kapelusz (jakiego niemieccy studenci do uroczystego stroju używają).

Stu'rmfahne, *sf. Kw.* chorągiew w czasie szturmu za znak używana; -mfaß, *sn.* beczka z wodą lub na wodę do gaszenia pożaru; -mfest, *a.* zdolny do oparcia się burzy (okręt) lub do wytrzymania szturmu; -mfluth, *sf. Sw.* powódź od szturmu; -mgerä'th, *sn. Kw.* sprzęty do szturmu; -mgewö'lk, *sn. Ntl.* chmury burzę zwiastująca; -mglocke, *sf.* dzwon do bicia na gwałt; die — geht biją na gwałt; die — läuten lassen kazać bić od. uderzyć (we dzwony) na gwałt; die — ziehen, anschlagen, *wielkiego hałasu narobić; -mhaken, *sm.* s. Feu'erha'ken; hak u okna broniący go w czasie wichru; -mhaube, *sf.* szturmak; szyszak do szturmu używany; -mhauch, *sm.* powiew wichru; -mhut, *sm.* s. Stu'rmhaube; —, *Ng.* tojad; tojeść.

Stü'rmisch, *a.* burzliwy; es sieht — aus na burzę się zanosi; bei den Berathungen ging es — zu, *narady odbywały się burzliwie.

Stu'rmläufer, *sm. Kw.* szturm przypuszczający; -mleiter, *sf. Kw.* drabina wojenna, do zdobywania twierdz; -mlos, *a.* nieburzliwy; -mschritt, *sm. Kw.* krok śpieszny, przyśpieszony, szybki (jakim się idzie do szturmu); -mvogel, *sm. Ng.* głupysa; petrel; -mvoll, *a.* pełen burz; *pełen ruchów, zamieszań; -mwetter, *sn.* zawierucha; -mwind, *sm. Ntl.* wicher.

Sturz, *sm.* gwałtowny spadek; gwałtowne spadnięcie, upadnięcie; powalenie się; der — des Felsens zwalenie się skały; sein — war vorauszusehen, *jego (gwałtowny; raptowny) upadek można było przewidziéć; —, *Bk.* mur nade drzwiami, nad oknem itd. (który zdaje się, jakby miał spaść); —, *gwałtowny napad choroby; *niespodziany przypadek; nieprzewidziane nieszczęście; — spór; kłótnia; starcie się; es wird noch einen heftigen — setzen, *przyjdzie jeszcze do tęgiego starcia się; — (rasches Austrinken oder Hinabschütten) haust; łyk.

Stu'rzacker, *sm. Ldw.* ugorzysko; ugór po raz pierwszy zorany; -rzbach, *sm.* strumień gwałtownie z góry spadający; -rzbad, *sn. Hlk.* kąpiel nawalna (t. j. z góry spadająca).

Stü'rze, *sf. Kk.* pokrywka.

Stu'rzel, **Stü'rzel**, *sm.* koniec; szczątek; koniuszczek; s. a. Stumpf, *sm.*

Stü'rzen, *vn.* (s.) paść (nagle, gwałtownie); er stürzte zu Boden upadł, powalił się, runął na ziemię; vom Pferde — spaść z konia; in einen Fluß — wpaść w rzekę; in's Zimmer — wpaść do pokoju; aus dem Hause — wypaść z domu; auf Jemanden —

rzucić się na kogo; —, *va.* zepchnąć, zrzucić, strącić, kogo, co; — wepchnąć, wtrącić; Jemanden in's Verderben — wtrącić kogo w przepaść, o zgubę go przyprawić; in's Unglück — w nieszczęście wprowadzić; in Armuth — do ubóstwa przyprowadzić, przywieść; Jemanden —, *zgubić kogo, zwalić go; *sprawić, iż postrada urząd, łaskę itd.; gestürzt werden wypaść z łaski; *w niełaskę popaść; *strąconym zostać (z urzędu); sein Stolz wird ihn —, *jego duma kark mu złamie, zgubi go, do zguby go doprowadzi; einen Acker —, *Ldw.* pokładać rolą; ugór przewracać; das Getreide —, *Ldw.* przewracać, przerzucać, szuflować zboże; — przewracać co otworem na dół; einen Karren — taczki przewrócić; den Beutel —, *przewracać worek, kobiałkę (dla wysypania pieniędzy); den Becher — wychylić puhar; die Perücke — perukę zarzucić na głowę; den Deckel, Teller auf einen Topf —, *Kk.* denkiem, talerzem przykryć garnek (tak, iżby talerz był przewrócony); sich — rzucić się; sich in den Abgrund — rzucić się w przepaść; in Jemandes Arme — rzucić się w czyje objęcia; aus dem Fenster — z okna wyskoczyć; auf den Feind — na nieprzyjaciela nagle uderzyć; sich in's Verderben, in's Unglück —, *pogrążać się w przepaść, w nieszczęście; er wird sich selbst —, *sam się zgubi; *sam sobie kark złamie.

Stu'rzkarren, *sm.* taczki od. kara do spuszczania z tyłu.

Stü'rzung, *sf. Ldw.*: — des Ackers pokładanie roli; Stü'rzungs-, *a.* pokładalny.

Stu'te, *sf.* klacz; kobyła; Stu'ten-, *a.* kobyli; Stu'tenfü'llen, *sn.* klaczka, kobyłka (jako źrebię); Stu'tenmei'ster, *sm.* kobylarz; stadniczy; przełożony nad stadniną; Stu'tenmi'lch, *sf.* kobyle mléko; Stuterei', *sf.* stadnica; Stuterei'verwa'lter, s. Stu'tenmei'ster.

Stutz, *sm.* rzecz kusa; s. a. Stu'tzbüchse, Stu'tzperücke, Stu'tzuhr; auf den — na prędce; — (Federstutz) krótka kita; Stu'tzärmel, *sm.* krótki, kusy rękaw. [pierająca.

Stü'tzbalken, *sm. Bw.* belka pod-

Stu'tzbart, *sm.* wąsiki.

Stu'tzbüchse, *sf.* krótka fuzya; karabinek; sztuciec.

Stü'tze, *sf.* podpora (auch *); —, *Gl.* wstawa.

Stu'tzen, *vn.* (h.) zdumiéć się, zastanowić się, stanąć w zadumieniu nad czém; strachać się; zestraszyć się; —, *va.* przyciąć, obciąć, urznąć co (aby było krótkie, kuse); najeżyć do góry; podmuskać.

Stü'tzen, *va.* podpierać (ścianę, drzewo, stodołę); sich — podeprzéć się; sich auf den Ellbogen — podeprzéć się łokciem; sich auf etwas —, *opierać się na czém; spuszczać się na to; *miéć to za fundament; Stü'tzen, *sn.* podparcie, podbieranie.

Stu'tzer, *sm.* elegancik; modniś; strojniś; s. a. Stu'tzbüchse, Stu'tzperü'cke; Stu'tzer-, *a.* elegancki; Stu'tzerba'rt, *sm.* bródka elegancka; -zerfra'ck, *sm.* fraczek elegancki; -zerhu't, *sm.* kapelusz elegancki.

Stü'tzgerü'st, *sn. Bw.* stęplowanie w podkopach.

Stu'tzglas, *sn.* kieliszek niski a szeroki.

Stu'tzig, *a.* zdumiały; zmieszany; — werden zmieszać się; das hat mich — gemacht, *to mnie zmieszało.

Stu'tzkopf, *sm.* głowa kuso ostrzyżona; *uparciuch; -znase, *sf.* nos zadarty; tępy nos; perkaty nos; -zohr, *sn.* ucho obcięte (u psa, itd.); -zperü'cke, *sf.* krótka peruka; peruczka.

Stü'tzpunkt, *sm.* punkt oparcia.

Stu'tzrohr, s. Stu'tzbüchse; Stu'tzschwanz, *sm.* kusy ogon, ucięty (u konia, psa); Stu'tzuhr, *sf.* zegar stołowy.

Styl, Stil, *sm. Spl.* styl; sposób pisania; er hat einen schönen — ma piękny styl; er schreibt einen schönen — pisze pięknym stylem; —, *Bk.* styl; — (im Kalender): alter, neuer — styl dawny, nowy; Styl-, Stil-, *a. Spl.* stylowy; Stylisi'ren, *va. Spl.* stylizować; Styli'st, *sm. Spl.* stylista; Styli'stik, *sf.* nauka stylu; Styli'stisch, *a.* stylistyczny, stylu się tyczący; —, *ad.* pod względem stylu; Sty'lübung, *sf. Spl.* wprawa styla; wprawa stylistyczna.

Sua'da, Sua'de, *sf.* talent mówienia; wygadaność.

Subalte'rn, *a.* podwładny (urzędnik); podkomendny (oficer); —, *sm.* subaltern; Subalte'rnbea'mter, *sm.* urzędnik podwładny; Subalternitä't, *sf.* podwładność; Subalte'rnoffizie'r, *sm.* oficer niższéj rangi.

Subdelega't, Subdelegi'rter, *sm.* poddelegowany; zastępca delegowanego; Subdelegi'ren, *va.* poddelegować; obrać w miejsce delegowanego; w miejsce swoje lub czyje delegować. [kon.

Subdia'conus, *sm. Kg.* subdya-

Subdividi'ren, *va. Rk.* subdywidować; poddzielać; Subdivisi'on, *sf.* subdywizya; poddział.

Subhastatio'n, *sf. Rw.* subhastacya, sprzedaż sądowa przez publiczną licytacyą; Subhasti'ren, *va. Rw.* sprzedać na drodze sądowéj przez publiczną licytacyą.

Subje'ct, *sn. Spl.* subjekt; podmiot; — (Persönlichkeit) subjekt; Subjecti'v, *a.* subjektywny, podmiotowy.

Subli'm, s. Erha'ben.

Sublima't, *sn. Schdk.* sublimat; surnat; nadchlorek merkuryuszu; Sublimi'ren, *va. Schdk.* sublimować.

Sublimitä't, *sf.* górność; wzniosłość.

Sublocatio'n, *sf.* podnajem.

Subluna'risch, *a.* podksiężycowy.

Submissio'n, *sf.* submisya; uleganie; uległość; Submitti'ren (sich), *vr.* (h.) submitować się; pokorzyć się; uniewinniać się; tłumaczyć się.

Subordinatio'n, *sf.* subordynacya; karność; Subordinatio'nswidrig, *a.* przeciwny subordynacyi; —, *ad.* przeciwko subordynacyi; Subordini'ren, s. U'ntero'rdnen. [rektor.

Su'brector, *sm.* Subrektor; Pod-

Subscribe'nt, Subscribi'ren, Subscriptio'n, s. Unterschrei'ber, Unterschrei'ben, ꝛc.

Subsidia'risch, *a.* pomocniczy; na ostatnią potrzebę odłożony, schowany, przeznaczony; Subsi'dien, *sn. pl.* zasoby na ostatnią potrzebę; Subsi'dientracta't, s. Hü'lfsvertra'g; Subsi'dium, *sn.* pomoc; wsparcie; zapomoga.

Subsiste'nz, *sf.* subsystencya, utrzymanie się; sposób utrzymania się; Subsisti'ren, *vn.* (h.) subsystować, utrzymywać się; mieć jakie takie utrzymanie.

Substantialitä't, *sf.* substancyalność.

Substa'nz, *sf.* substancya, istota materyalna; —, *Rw.* skład majątku, to, co stanowi matek jakiéj osoby; — to, co stanowi zasadę czyli główną treść jakiéj rzeczy.

Substitui'ren, *va.* substytuować; jedno w miejscu drugiego podstawić; einen Erben —, *Rw.* podstawić dziedzica od. spadkobiercę, t. j. na przypadek, gdyby dziedzicem mianowany spadku nie przyjął lub wcześniéj umarł, innego mianować; einen Beamten — urzędnika mianować w miejsce innego (tymczasowo lub z prawem następstwa); Substitu't, *sm.* substytut, zastępca; podstawiony w czyje miejsce; Substitutio'n, *sf.* substytucya; podstawienie w czyje miejsce.

Subti'l, *a.* subtelny; Subtilitä't, *sf.* subtelność; Subtilisi'ren, *vn.* (h.) subtylizować, w drobnostki się wdawać; drobnostkowo brać rzeczy.

Subtractio'n, *sf.* odciąganie; Subtrahi'ren, *va. Rk.* odciągać, odciągnąć (jednę liczbę od drugiéj).

Subventio'n, *sf.* subwencya, pomoc dana (w pieniądzach, itd.).

Succedi'ren, s. Na'chfolgen, E'rbfolge; Successio'n, s. Na'chfolge, E'rbfolge; Succe'ssor, s. Na'chfolger; Successi'v, *a.* powolny, kolejny; zwolna, powoli od. kolejno po sobie następujący; —, *ad.* powoli; potrochu; zwolna; raz po raz; jedno po drugiém.

Succumbi'ren, ꝛc. s. Unterlie'gen.

Succurri'ren, *vn.* (h.) sukursować; pomagać; Succu'rs, *sm.* sukurs; pomoc.

Su'che, *sf. Jäg.* szukanie. [dnik.

Su'cheisen, *sn. Hlk.* sonda; śle-

Su'chen, *vn.* (h.) u. *va.* szukać; etwas — wie eine Stecknadel, *po wszystkich kątach szukać czego; — starać się o co; ein Amt —, *starać się o urząd; Schutz bei Jemandem — szukać u kogo opieki, prosić go o nie; udać się do niego o pomoc, po radę; was hast du hier zu —? co tu masz do roboty? ich weiß nicht, was du darin suchst, *nie wiem, co w tém upatrujesz (co za chlubę, korzyść dla siebie); gesucht (geziert, gewählt) *wyszukany, wymuszony; nach Jemandem, nach etwas — szukać kogo, czego; — poszukiwać czego, dopytywać się o co (w celu nabycia); Su'chen, *sn.* szukanie; *staranie się; s. a. Su'che.

Su'cher, *sm.* szukacz; szukający; Su'cherin, *sf.* szukająca; Su'chhund, *Jäg.* s. Stö'berhund, Spü'rhund; Su'chnadel, *Hlk.* s. Su'cheisen.

Sucht, *sf.* namiętna żądza; — nach etwas chciwość czego (pieniędzy, sławy); — zum Spielen passya do gry; Su'chten, *vn.* (h.): nach etwas — pożądać czego.

Sü'chtig, *a.* jątrzący się; obolały; ropiejący; trudny do zagojenia; — jątrzenie sprawujący lub powiększający; die Nägel sind süchtig od za-

draśnięcia paznokciami ciało się jątrzy; wollener Zeuch ist — wełniana materya jątrzenie pomnaża; — długą chroniczną chorobę mający; Sü'chtling, sm. chronicznie chory; charlak.

Sud, sm. warzenie się; wrzenie; gotowanie się; das Wasser ist im Sude woda wre, gotuje się; — (in Bierbrauerein ꝛc.) tyle ile się na raz warzy; ein — Bier war piwa; ein — Fische, Kk. ryby na raz uwarzone.

Süd, sm. Stk. Geog. (Sü'den) południe; — (Sü'dwind) wiatr południowy; Süd-, a. Geog. południowy; południowo; Sü'dafrika, sn. Geog. Afryka południowa; Sü'dame'rika, sn. Geog. Ameryka południowa; Sü'ddeutsch, a. Geog. południowoniemiecki; Sü'ddeutschland, sn. Geog. południowe Niemcy.

Su'del, sf. kałuża; Su'delbu'ch, s. Schmie'rbuch; Sudelei', sf. partanina; partactwo; partacka robota; bazgranina, gryzmoły; Su'delha'ft, Su'delig, a. plugawy; niechlujny; brudny; Su'delko'ch, sm. niechlujny, brudny kucharz; *autor brudny, nieobyczajny, gorszący; Su'delkocherei', sf. niechlujne gotowanie; brudne jadło; Su'delkö'chin, sf. niechlujna, brudna kucharka; Su'delma'gd, sf., Su'delme'nsch, sn. niechlujna dziewka; flejtuch; Su'deln, vn. (h.) u. va. partaczyć; partolić; brudno, niechlujnie co robić; bazgrać; gwazdać; Su'delpapie'r, sn. papier na raptularze; Su'delwä'sche, sf. brudna (t. j. brudno uprana) bielizna; Su'delwä'scherin, sf. praczka nieczysto piorąca; Su'delwe'rk, sn. plugawizna; smarowizna; — (schlechte Schreiberei) bazgranina.

Sü'den, Süd, sm. Stk. Geog. południe; południowa strona nieba od. świata. [biegun południowy.

Sü'der-, a. (Süd-): Sü'derpo'l, sm.

Sü'deuro'pa, sn. Geog. Europa południowa.

Sü'dland, sn. Geog. ziemia południowa; Sü'dländer, sm. Geog. południowiec.

Su'dler, sm. paskudziarz; bazgracz, gwazdacz (o malarzu); nędzne kucharzyna itd.

Sü'dlich, a. południowy; —, ad. południowo; ku południowi.

Sü'dlicht, sn. Stk. Ntl. światło południowe (od południowéj strony); Sü'dost, Sü'dosten, sm. Geog. wschodniopołudniowa strona; Sü'döstlich, a. wschodniopołudniowy; Sü'dostwind, sm. wiatr południowschodni; Sü'dpol, sm. Geog. biegun południowy; Sü'dpunkt, sm. Geog. punkt południowy; Sü'dsee, sf. Geog. Morze południowi; Sü'dseite, sf. Geog. strona południowa; Sü'dsüdost, sm. południowopołudniowawschodnia strona; Sü'dsüdwest, sm. południowopołudniowazachodni wiatr; Sü'dtheil, sm. część południowa; Sü'dvolk, sn. Geog. naród południowy; Sü'dwärts, ad. ku południowi; Sü'dwest, Sü'dwesten, sm. Geog. południowozachodnia strona; von Südwesten od południozachodu; Sü'dwind, sm. Geog. wiatr południowy.

Suffi'x, Suffi'xum, sn. Spl. głoska, sylaba przyczepiona.

Suffraga'n, Suffraga'n-Bischof, sm. Kg. sufragan.

Suffra'gium, sn. głos (przy głosowaniu się dający).

Süh'len, Suh'len, va. poniewierać co; sich — walać się; tażać się w błocie. [wia.

Suh'llache, Suh'le, sf. Jäg. kał-

Süh'naltar, sn. ołtarz błagalny; Süh'nblut, sn. krew pojednawcza, na przebłaganie wylana; Süh'ne, sf. pojednanie; pogodzenie się; zgoda; ich habe die — versucht próbowałem zgody; próbowałem, czy się nie zechcą pojednać; Süh'nen, va. pojednywać; die Sünden — gładzić grzechy; Süh'nopfer, sn. ofiara błagalna.

Suje't, sn. przedmiot.

Sui'te, sf. swita, orszak towarzyszący.

Su'kkeln, vn. (h.) trząść się; być podrzucanym w górę; człapać się na koniu.

Su'ltan, sm. Stw. Sułtan; Su'ltanin, sf. Sułtanka; Su'ltan-, a. sułtański.

Su'lze, sf. słona przyprawa do lizania dla bydła; —, Kk. salceson.

Su'lzer, sm. robotnik przy soli.

Su'lzfleisch, sn. Kk. mięso solone lub w occie moczone; Su'lzmilch, sf. kwaśne (zsiadłe) owcze mleko.

Su'mach, sm. Ng. sumak; giftiger —, Ng. sumak jadowity.

Su'mma, s. Su'mme; Summa'risch, a. sumaryczny, skrócony, krótko tylko co treści przedsięwzięty.

Sü'mmchen, sn. dim. sumka.

Su'mme, sf. suma; *treść; Su'mmen, vn. (h.) bęczéć; *brzęczéć; bączéć; Su'mmen, Summi'ren, va. sumować; Summi'ren, sn., Summi'rung, sf. sumowanie.

Sumpf, sm. bagno; błoto; oparzysko, oparzelisko; rothbrauner (eisenhaltiger) — ługowisko; Sumpf-, a. błotny; Su'mpfbaldria'n, s. Ba'ldrian; -pfbeere, s. Krä'henbee're; -pfbinse, s. Bi'nsengra's; -pfbirke, sf. Ng. brzoza karłowata; -pfboden, sm. sapisko; złopy; grunt bagnisty; -pffeder, sf. Ng. krwawnik wodny; -pfgänsedi'stel, sf. Ng. łoczyga błotna; -pfgras, sn. Ng. wisz; wiszar; bagienka; Su'mpfig, a. bagnisty; grzęski; błotnisty; -pfigkeit, sf. bagnistość; błotnistość; -pfkraut, sn. Ng. grzężnica; kłosiennica wodna; -pflabkraut, sn. Ng. przytulia wodna; -pfland, s. Su'mpfboden; -pfmäuseohr, s. Vergi'ßmeinnicht; -pfnabel, sm. Ng. pępownik pospolity; -pfpolei, sm. Ng. żywiczka błotna; czyściec błotny; -pfrohr, s. Roh'rgras; -pfschaftheu, sn. Ng. skrzyp' błotny; koński ogon skrzyp; -pfsternkraut, sn. Ng. oman piłkowaty, ząbkowaty; -pfstorchschnabel, sm. Ng. bodziszek błotny; nosek czapli; -pfveilchen, sn. fijołek błotny; -pfvogel, sm. ptak błotny; -pfweidenröschen, sn. Ng. wierzbówka błotna.

Su'mfen, s. Su'mmen.

Sund, sm. Geog. ciaśnina morska; Zund, ciaśnina Szwedzka, Zelandzka.

Sü'nde, sf. grzech; eine — begehen grzech popełnić; sich einer — schuldig machen grzechu się dopuścić; wissentliche — grzech z wiadomością; wirkliche — grzech prawdziwy, rzeczywisty od. aktualny; muthwillige — grzech dobrowolny; sein Brod mit Sünden verdienen, * niegodziwym zarobkiem się żywić; Sü'nden-, a. grzechowny.

Sü'ndenbeke'nntniß, sn. wyznanie grzechów; -denbo'ck, sm. grzesznik za wszystkich pokutujący; -denbü'ßer, sm. *pokutujący za grzechy; -dende'ckel, sm. *pokrywka grzechu; -dendie'ner, sm. grzechowi służący; -denerla'ß, sm., -denerla'ssung, sf. odpuszczenie grzechów; -denfa'll, sm. Bibl. upadek pierwszych rodziców; przestępstwo Adama; -denfrei', a. wolny od grzechu; -denge'ld, sn. pieniądz grzechami nabyty; -denhau's, sn. dom będący przytułkiem grzechów; -denhöh'le, sf. jaskinia grzechu; -denkne'cht, sm. niewolnik grzechu; -denla'st, sf. ciężar, brzemię grzechów; -denle'ben, sn. życie grzeszne; -denloh'n, sm. nagroda (t.j.kara) za grzechy; -denlo's, a. bez grzechu; -denlö'ser, sm. *ten co odpuszcza grzechy; -denlu'st, sf. chętka do błądzenia; lubość grzeszna; pożądliwość grzeszna; -denmaa'ß, sn. *miara grzechów; -denpfuh'l, sm. kałuża grzechów; -denregi'ster, sn. spis grzechów; grzechowy rejestr; -denschla'f, sm. uśpienie w grzechach; -denschu'ld, sf. wina stanowiąca grzech; -densta'fe, sf. kara za grzechy; -denti'lger, sm. gładziciel grzechów; -denti'lgung, sf. zgładzenie grzechów; -dento'd, śmierć grzechowa; -denva'ter, sm. *ojciec grzechu; -denverge'bung, sf. odpuszczenie grzechów; -denverzei'chniß, s. Sü'ndenregi'ster; -denvo'll, a. pełen grzechów; -denwe'g, sm. droga grzechu; den — wandeln, *życie grzeszne prowadzić; -denwu'st, sm. rosół grzechu; barłóg grzechu.

Sü'nder, sm. grzesznik; armer — delikwent na stracenie wskazany; der arme —, Rw. straceniec; delikwent, delinkwent; Sü'nder-, a. grzeszny; Sü'ndergeschle'cht, sn. ród grzeszny; Sü'nderhe'md, sn. koszula delikwencka (w któréj tracą złoczyńców); Sü'nderin, sf. grzesznica.

Sü'ndeversöh'ner, sm. *pojednawca grzechu.

Sü'ndfluth, sf. potop; *nadzwyczajna ilość; Sü'ndhaft, a. grzeszny; Sü'ndhaftigkeit, sf. grzeszność; Sü'ndig, a. skłonny do grzechu; Sü'ndigen, vn. (h.) z grzeszyć; Sü'ndlich, a. greszliwy; winny; występny; grzeszny; Sü'ndlichkeit, sf. grzeszliwość; grzeszność; Sü'ndopfer, sn. ofiara grzeszny.

Su'ndzoll, sm. Sw. H. clo za przeprawę przez Zund.

Su'per, a. nadzwyczajnie.

Supe'rb, a. pyszny, nadzwyczaj świetną.

Su'perfei'n, a. wyborny, najlepszy; sam wybór; przedni.

Su'perficie'll, a. superficyalny, powierzchowny.

Su'pergeleh'rt, a. zbyt uczony.

Superieu'r, Superiorita't, s. Ueberle'gen, Ueberle'genheit.

Superintende'nt, sm. Superintendent; Superintendentu'r, sf. Superintendentura; urząd superintendenta.

Superio'r, sm. Kg. Superyor, Przełożony, Przeor; Superio'rin, sf. Kg. Przełożona.

Su'perklu'g, a. nadzwyczajnie mądry; s. a. Na'seweis.

Superlati'v, *sm. Spl.* najwyższy stopień.

Supernaturali'smus, *sm. Philos.* supernaturalizm; -rnaturali'st, *sm.* supernaturalista.

Supernumerä'r, s. Ue'berzäh'lig.

Superorthodo'x, *a. Kg.* przesadnie prawowierny.

Sü'ppchen, *sn. dim.* zupka; poleweczka; rosołek; Su'ppe, *sf. Kk.* zupa; rosół; Jemanden auf eine —, auf einen Löffel — bitten, einladen, *prosić kogo na łyżkę rosołu od. na sztuczkę mięsa (na obiadek); eine — einbrocken, *nawarzyć piwa; die — ausessen müssen, *musieć beknąć (odpowiadać) za co; —, *rzadkie błoto; bryja; Jemanden in der — stecken lassen, *zostawić kogo w błocie; rothe —, *posoka; *krew.

Su'ppen, *vn.* (h.) jeść zupę; —, *va.* jeść co łyżką jak zupę; jeść co na zupę; Su'ppen-, *a. Kk.* rosołowy; Su'ppene'sser, Su'ppenfreu'nd, *sm.* przyjaciel zupy; Su'ppenfreu'ndschaft, *sf.* *przyjaźń pieczeniarska; -ppenklo'ß, *sm. Kk.* pulpet; klusek do zupy; -ppenkräu'ter, *sn. pl. Gtn. Kk.* włoszczyzna; -ppenlö'ffel, *sm.* łyżka wazowa; -ppenna'pf, *sm.*, -ppenschü'ssel, *sf. Kk.* czarka do zupy; -ppente'ller, *sm.* (głęboki) talerz do zupy; -ppento'pf, *sm.* garczek na zupę; Su'ppig, *a.* rzadki jak polewka (np. sos).

Suppleme'nt, s. Ergä'nzung; Suppleme'ntband, 2c. s. Ergä'nzungsba'nd, 2c.

Supplici'ren, *vn.* (h.) suplikować; błagać; prosić; dopraszać się.

Suppli'k, s. Bi'ttschreiben; Supplika'nt, s. Bi'ttsteller.

Suppli'ren, s. Ergä'nzen.

Supponi'ren, s. Vorau'ssetzen, Vermu'then.

Supréma't, *sn.* supremacya, najwyższość, pierwszeństwo.

Su'rren, s. Schnu'rren.

Surroga't, *sn.* surogat; to, co w miejsce czego innego jest wzięte do mieszaniny jakiéj.

Surroga't, *sm. Kg.* surogat, prezydujący w konsystorzu biskupim.

Susa'nne, *sf. npr.* Zuzanna; Susa'nnenkrau't, *sn. Ng.* przetacznik; Su'schen, *sn. npr. dim.* Zuzinka; Su'se, *sf. npr.* § Zuzia.

Süß, *a.* słodki (überhaupt); *miły; süße Thränen weinen, *słodkie łzy ronić, wylewać; —, *ad.* słodko; etwas — machen osłodzić co; *przedstawić mu jako rzecz miłą; — werden słodnieć; Jemandem etwas Süßes, tausend süße Sachen sagen, *dusery oder słodkie komplementa (koperczaki) komu prawić; süßer Herr, süßes Herrchen, *słodki panicz; *cukierek; *karmelek; *gładysz; Sü'ßapfel, *sm. Gtn.* miodówka; Sü'ßbriefchen, *sn. dim.* *słodki bilecik; Sü'ßbrödchen, *sn. dim.* makaronik; biszkopcik; Sü'ße, *sf.* słodkość; słodycz; Süßelei', *sf.* duser; słodki komplement; Sü'ßeln, *vn.* (h.) nudnie słodko smakować; trącić słodyczą; *słodkiego panicza udawać; *słodkie słówka cedzić przez zęby; Sü'ßen, *va.* słodzić co; Sü'ßerde, *sf. Ng.* ziemia berylowa, słodząca; Sü'ßfarrn, s. Bau'mfarrn; -ßherrchen, s. Süß; Sü'ßholz, *sn.* lukrecya (w patykach); Sü'ßigkeit, s. Sü'ße, Süßelei'; Sü'ßklee, *sm. Ng.* sparceta; koniczyna słodka, turecka; Sü'ßlich, *a.* słodkawy.

Sü'ßling, s. u. Süß.

Sü'ßredend, *a.* *słodkomowny; *słodkousty; Sü'ßteig, *sm. Kk.* przaśnik, ciasto słodkie, niekiszone; -ßwurzel, s. Bau'mfarrn.

Suspendi'ren, *va.* zawiesić (sądy, wyrok, urzędowe czynności); Jemanden — zawiesić, suspendować kogo; Suspensio'n, *sf.* zawieszenie; suspensya.

Suspenso'rium, *sn. Hlk.* suspensoryum (chirurgiczne).

Sustentatio'n, *sf.* sustentacya, utrzymanie; Sustenti'ren, *va.* sustentować; utrzymywać.

Svelt, *a.* s. Schlank.

Sybari't, *sm.* sybaryta, *rozpustnik.

Sy'lbe, 2c. s. Si'lbe, 2c.; Syllabi'ren, *vn.* (h.) sylabizować.

Syllogi'smus, *sm. Philos.* sylogizm; Syllogisi'ren, *vn.* (h.) *Philos.* sylogizować, przez sylogizmy rozumować, dowodzić; Syllogi'stisch, *a.* sylogizmowy; sylogistyczny.

Symbo'l, *sn.* symbol, znamię, obraz, znak; —, *Kg.* s. Glau'bensbeke'nntniß; Symbo'lik, *sf.* symbolika, nauka tłumaczenia znaczeń symbolów; wykład wyznań wiary; Symbo'lisch, *a.* symboliczny.

Symmetrie', *sf.* symetrya; Symme'trisch, *a.* symetryczny.

Sympathe'tisch, *a.* sympatetyczny; Sympathie', *sf.* sympatya; Sympathisi'ren, *vn.* (h.) sympatyzować.

Symphonie', *sf. Tk.* symfonia.

Sympto'm, *sn.* symptom (choroby); przypadłość; Symptomatologie', *sf.* symptomatologia, nauka o poznawaniu choroby z symptomatów.

Synago'ge, *sf. Kg.* synagoga; Synago'gen-, *a. Kg.* do synagogi należący; Synago'genmi'tglied, *sn.* synagoganin.

Synchroni'smus, *sm.* synchronizm, przedstawianie wydarzeń równoczesnych; Synchroni'stisch, *a.* synchronistyczny.

Syndica't, *sn. Rw.* syndykat; syndykostwo; Sy'ndicus, *sm. Rw.* syndyk, adwokat magistratualny; zawiadujący sądowniczą częścią przy magistracie.

Syne'drium, *sn. Bibl. Alt.* synedryum, Rada żydowska w Jerozolimie.

Syno'de, *sf.* synod; Synoda'l-, *a.* synodalny.

Synony'm, *sn.*, s. Syno'nyma; Synony'm, Synony'misch, *a. Spl.* równoznaczny; Syno'nyma, *sn. Spl.* synonim; równoznacznik; Synony'mik, *sf. Spl.* synonimika, nauka o synonimach.

Sy'ntax, *sf. Spl.* składnia; nauka o składni.

Sy'nthesis, Synthe'se, *sf. Spl.* synteza, nauczanie przez zbiór wyobrażeń; Synthe'tisch, *a. Spl.* syntetyczny; zbiorowy; synthe'tische Methode, *Spl. Philos.* sposób zbiorowy.

Sy'rien, *sn. Geog.* Syrya; Sy'rier, *sm. Geog.* Syryjczyk; Sy'rierin, *sf. Geog.* Syryjka; Sy'risch, *a. Geog.* Syryjski.

Sy'rup, Sy'rop, *sm. H.* syrop.

Syste'm, *sn.* system; systemat; etwas in ein — bringen ułożyć co w system; Systema'tisch, *a.* systematyczny; Systematisi'ren, *va.* systematyzować; systematycznie śpisować, układać, ustawiać.

T.

T, t, dziewiętnasta litera, albo głoska alfabetu niemieckiego, wymawia się = *t* po polsku.

Tabagie', *sf.* tytuniarnia, miejsce, gdzie się schodzą na palenie tytuniu; *szynkownia; kawiarnia.

Ta'bak, *sm. Ng. H.* (zum Schnupfen) tabaka; (zum Rauchen) tytuń; Tabak schnupfen, rauchen tabakę zażywać, tytuń palić; Ta'baks-, *a.* tabaczny, tabakowy, tabaczkowy; tytuniowy; Ta'baksbau', *sm.* uprawa tytuniu; Ta'baksbeu'tel, *sm.* kapczuch; kapciuch; Ta'baksbla'se, *sf.* pęcherz na tytuń; kapciuch z pęcherza; -ksbla'tt, *sn.* liść tytuniu; -ksbru'der, *sm.* **tytuniarz; -ksbü'chse, *sf.* puszka na tabakę lub na tytuń; -ksda'mpf, *sm.* dym z tytuniu; -ksdo'se, *sf.* tabakierka; puszka na tytuń (do noszenia w kieszeni); -kse'rnte, *sf.* zbiór tytuniu; -ksfa'ß, *sn.* beczka na tytuń od. z tytuniem; baryłka na tabakę lub z tabaką; -ksfe'ld, *sn.* pole pod tytuń od. tytuniem zasadzone; -ksfreu'nd, *sm.* tabaczarz; tytuniarz; lubownik tabaki lub tytuniu; -ksgese'llschaft, *sf.* towarzystwo tabaczne lub tytuniarskie; -ksha'ndel, *sm.* handel tabaką i tytuniem; -kshä'ndler, *sm.* kupiec handlujący tabaką i tytuniem; -kska'sten, *sm.*, Ta'bakskä'stchen, *sn. dim.* skrzynka, skrzyneczka na tytuń lub z tytuniem; -ksklystie'r, *sn. Hlk.* enema tytuniowa od. z tytuniu; -kskrau't, *sn. Ng.* zdrowiec; -ksmüh'le, *sf.* młynek do tabaki; -kspä'ckchen, *sn. dim.* paczka tabaki lub tytuniu; -kspfei'fe, *sf.* fajka; lulka; thönerne — glinianka; türkische — stambułka; — von Gyps gipsówka; -kspfeifenbre'nner, s. Pfei'fenbre'nner; -kspfla'nze, *sf. Ng.* tytuń (jako roślina); -kspfla'nzung, *sf.* plantacya tytuniu; -ksqua'lm, -ksrau'ch, s. Ta'baksda'mpf; -ksrau'cher, *sm.* tytuniarz; -ksrau'cher-, *a.* (den Tabakraucher betreffend) tytuniarski; -ksroh'r, *sn.* cybuch; -ksro'lle, *sf.*, -ksrö'llchen, *sn. dim.* rola, rolka, krąg, krążek (skrętek) tytuniu; -kssa'ft, *sm.* sok z tytuniu; sok z fajki; Ta'bakschmau'ch, *sm.* kłęby dymu tytuniowego; -kschmau'cher, s. Schmau'cher; -kschnu'pfer, s. Schnu'pfer; -kspi'nner, *sm.* ten, co tytuń skręca; -kspinnerei', *sf.* fabryka skręcania tytuniu; -kssta'nge, *sf.* sztuka przędzionéj tabaki, sposobem marchwi karota; -ksstä'ngel, -ksste'ngel, *sm.* łodyga tytuniu; -ksto'pfer, *sm.* żelazko do przy-

tłaczania tytuniu w fajce; -ſtu'be, *sf.* izba do palenia fajek; fajczarnia.

Tabatière, *sf.* tabakierka.

Tabe'lle, *sf.* tabela; Tabella'riſch, Tabe'llen-, *a.* tabelaryczny; Tabe'llenfo'rm, *sf.* kształt tabelaryczny.

Taberna'kel, *sn. Bibl.* tabernakulum; cyboryum.

Tabouret, *sn.* taboret; krzesło bez poręczy.

Tabulatu'r, *sf.* tabulatura.

Tabule't, *sn.* skrzynka z szufladkami lub przegródkami, w której kramarze towary noszą; Tabule'tkrä'mer, *sm.* kramarz w skrzynce obnoszący towary.

Tachygra'ph, s. Schne'llſchreiber; Tachygraphie',ꝛc. s. Schne'llſchreibeku'nſt.

Tact, ꝛc. s. Takt, ꝛc.

Ta'del, *sm.* nagana; przygana; es iſt kein — daran nie ma tu nic do nagany; an ihm iſt kein — nie ma mu nic do zarzucenia; *jest to człowiek bez plamy; Ta'delbu'ch, *sn.* czarna książka (w którą się wpisują ci, co na naganę zasłużyli); Ta'delha'ft, *a.* naganny; Ta'dello's, *a.* nienaganny; bez nagany; Ta'dellu'ſt, *sf.* ochota do ganienia; Ta'deln, *va.* ganić kogo, co; naganić, przyganić; was haſt du an der Arbeit zu tadeln? co masz do przyganienia téj robocie? ich tadele dich darum, deshalb nicht nie ganię ci tego; Ta'delſu'cht, *sf.* chętka do ganienia; -ſü'chtig, *a.* lubiący ganić; tadelſüchtiger Menſch zrzęda; zrzędzicha; rzędziocha; -swe'rth, *a.* godzien nagany; -wo'rt, *sn.* słowo ganiące.

Ta'dler, *sm.* przyganiacz; ganiciel; cenzor; krytyk; Ta'dlerin, *sf.* ganicielka.

Ta'fel, *sf.* tafla; — Blech arkusz blachy; — tablica; — (Tiſch, Speiſetafel) stół; die — decken nakrywać do stołu; die — aufheben wstać od stołu; das war eine —! a to był bankiet, obiad! a to było jedzenie! Jemanden zur — laden zaprosić kogo na obiad; offene — halten mieć otwarty stół; Ta'fel-, *a.* stołowy; taflowy; Ta'felau'fſatz, *sm.* zastawa stołu; -bie'r, s. Ti'ſchbier; -bi'rne, *sf.* panna.

Tä'felchen, *sn. dim.* tabliczka.

Ta'feldecker, *sm.* ten, co stół nakrywa (do obiadu); stolnik; -die'ner, *sm.* lokaj usługujący do stołu; służący do stołu; -fä'hig, *a.* godny zasiadać do pańskiego stołu; -fö'rmig, *a.* tabelaryczny; -ge'ld, *sn.* stołowe; pieniądze na stół od. na stołowanie, na utrzymywanie stołu; -gema'ch, *sn.* sala jadalna; izba stołowa; -gerä'th, -geſchi'rr, *sn.* stołowe sprzęty; -gla's, *sn.* szkło taflowe; -gu't, *sn.*, -gü'ter, *sn. pl.* dobra stołowe; -ke'rze, -li'cht, *sn.* świeca stołowa od. do stołu; -la'ken, *sn.* obrus; -lie'd, *sn.* pieśń stołowa, biesiadna; -muſi'k, *sf. Tk.* muzyka stołowa; Ta'feln, *vn.* (h.) obiadować; wieczerzać; być u stołu; lange — długo siedzieć od. siadywać u stołu.

Tä'feln, *va.* deskami wykładać, obijać, futrować (ściany); posadzkę na ściany dawać; taflować, taflami wykładać, w tafle układać (podłogę); getäfelter Fußboden podłoga taflowana; posadzka.

Ta'felo'bſt, *sn.* owoce stołowe; -re'de, *sf.* mowa biesiadna; -re'dner, *sm.* mowca biesiadny; -ri'ng, *sm.* prawda okrągła na stół; -ru'nde, *sf.* towarzystwo na około okrągłego stołu; grono stołujących; -ſaa'l, s. Ta'felgema'ch; -ſä'nger, *sm.* śpiewak pokojowy (do śpiewania podczas stołu); -ſchü'ſſel, *sf.*, -te'ller, *sm.* półmisek, talerz stołowy; -ſervi's, -ſervi'ce, *sn.* serwis stołowy; służba stołowa; -ſi'lber, *sn.* srebro stołowe; -ſtei'n, *sm.* taflowy kamień; -tu'ch, s. Ti'ſchtuch; -uhr, *sf.* zegar stołowy.

Tä'felung, *sf.* wykładanie oder obijanie deskami lub drewnianemi taflami; dawanie ściennéj posadzki; taflowanie od. układanie w tafle (podłogi); dawanie posadzki; —, Tä'felwe'rk, *sn.* taflowanie, podszewka od. posadzka ścienna; lamperya z tafli; posadzka z tafli układana; robota taflowa.

Ta'felzeu'g, *sn.* stołowa bielizna; Ta'felzi'mmer, *sn.* pokój jadalny.

Ta'ffet, *sm. W.* kitajka; Ta'ffet-, Ta'ffeten, *a. W.* kitajczany; kitajkowy; Ta'ffetba'nd, *sn.* wstążka kitajkowa; Ta'ffetma'ntel, *sm.* płaszcz kitajkowy; Ta'ffetſpie'gel, *sm. W.* kitajkowy połysk (w materyi); Ta'ffetwe'ber, *sm.* tkacz kitajkowych materyi.

Tag, *sm.* dzień; es wird — dzień się robi; der — bricht an dnieje; ma się na dzień; bis an den hellen lichten — aż do białego dnia; bei Tage, am Tage w dzień; za dnia; am hellen lichten Tage wśród białego dnia; es iſt ſchon hoch am Tage już dobry dzień; już dobrze dzień; już dawno dzień; dzień jak wół; wie Tag u. Nacht, *jak dzień do nocy; es iſt, es liegt am Tage, zu Tage, *rzecz jest widoczna, jasna; *każdy to widzi; etwas an den — bringen, zu Tage fördern, *na jaw (na widnią, na jaśnią) co wyprowadzić; *objawić, wyjawić; an den — kommen, *wyjść na jaw; an den — legen okazać co; — dzień (czas od wschodu słońca do zachodu); der — nimmt ab, zu dnia przybywa, ubywa; den ganzen (lieben) —, *cały (boży) dzień; Tag u. Nacht dzień i noc; *we dnie i w nocy; der — neigt ſich dzień już na schyłku; *ma się ku wieczorowi; — dzień (jako doba, przeciąg czasu 24-godzinny, czyli od południa do południa, lub od jednéj północy do drugiéj); vor drei Tagen przed trzema dniami; in zehn Tagen za 10 dni; vor acht Tagen przed tygodniem; in acht Tagen za tydzień; acht Tage lang przez tydzień; alle Tage codzień; einen — um den andern, *co drugi dzień; Tag für Tag, *dzień w dzień; von Tage zu Tage, *od dnia do dnia; nächſter Tage za kilka dni; wkrótce; dieſer Tage, in dieſen Tagen w tych dniach; in unſern Tagen, *w naszym czasie; za naszego życia; ich habe ihn mein' Tage nicht geſehen, *w życiu go nie widziałem; das hätte ich mein' Tage nicht geglaubt, *w życiubym temu nie wierzył; in den Tagen der Barbarei, *w czasach barbarzyństwa; heut zu Tage, heutiges Tages, *dzisiaj; teraz; w tym czasie; bis auf den heutigen Tag, *do dziś dnia; *aż do obecnéj chwili; die Tage der Zukunft przyszłe czasy; przyszłość; ſeine Tage beſchließen, *zakończyć życie; eines Tages któregoś dnia; kiedyś; in meinen alten Tagen, *w mojéj starości; auf meine alten Tage, *na moje stare lata; guten Tag! dzień dobry! Jemandem guten Tag bieten, *dzień dobry komu powiedzieć; gute Tage haben, *mieć dobre czasy; ſich einen guten — machen, *wesoły dzień sobie zrobić, *użyć swobody; *na zabawę, rozrywkę dzień przeznaczyć; in den — hinein leben, *żyć o jutrze nie myśląc; *żyć z dnia na dzień; Tag-, Ta'ges-, *a.* dzienny; dniowy; Ta'gblind, *a.* niedowidzący w dzień; Ta'gblindheit, *sf.* dzienna ślepota; Ta'gea'rbeit, *sf.* robota dzienna oder dniowa; Ta'gearbeiter, *sm.* robotnik na dnie robiący; Ta'gebeda'rf, *sm.* potrzeba dzienna od. dniowa; Ta'geberi'cht, Ta'gesberi'cht, *sm.* raport dzienny; Ta'gebla'tt, *sn. Litt.* dziennik; Ta'gebu'ch, *sn.* dziennik; ein — führen, halten utrzymować dziennik; Ta'gedie'b, *sm.* *próżniak; Ta'gedie'ben, *vn.* (h.) *marnotrawić czas; Ta'gedie'nſt, Ta'gesdie'nſt, *sm.* służba dzienna, dniowa; -gefah'rt, *sf.* dzienna jazda; Ta'gefa'lter, *sm. Ng.* błyszczak; motyl dzienny; Ta'gefri'ſt, *sf. Rw.* termin (na pewny dzień wyznaczony); Ta'gefroh'ne, *sf.* pańszczyzna dzienna; Ta'gefu'tter, *sn.* obrok dzienny; Ta'gege'ld, *sn.* dzienne; dyurne; zapłata za dzienną pracę; Ta'gela'ng, *a.* u. *ad.* całe dnie trwający; po całych dniach; Ta'gelo'hn, *sm.* zapłata dzienna; Ta'gelö'hner, *sm.* podzienník; podzienny; najemnik (co się na dni najmuje); Ta'gelö'hnerin, *sf.* najemnica; Ta'gema'rſch, *sm. Kw. etc.* marsz dniowy, jednodniowy; zwei Tagemärſche marsz dwudniowy; dwa dni marszu.

Ta'gen, *vn.* (h.) dnieć.

Ta'gepo'ſt, Ta'gespo'ſt, *sf.* dzienna poczta; -gere'chnung, -gesre'chnung, *sf.* dzienny rachunek; -geregi'ſter, -gesregi'ſter, *sn.* dzienny rejestr; -gerei'ſe, *sf.* podróż dzienna, podróż jednodniowa; dzień drogi; Ta'geru'nde, *sf. Kw.* patrol dzienny; Ta'ges-, *a.* dzienny; s. a. Tag-; Ta'gesa'nbruch, *sm.* nadejście dnia; mit — wraz ze dniem; lange vor —, *na podkurku; Ta'gesa'ngabe, *sf.* oznaczenie od. dopisanie dnia; data; Ta'gesa'tzung, *sf. Rw.* zjazdz (na obradę); Ta'gesbefeh'l, *sm. Kw.* rozkaz dzienny; Ta'gesſcha'cht, *sm. Bw.* wierzchnia część szybu; Ta'geſchi'cht, Ta'gesſchi'cht, *sf. Bw.* robota górnikowi na dzień wyznaczona; -geſchla'f, *sm.* sen dzienny; Ta'geſchlä'fer, *sm.* sypiający od. lubiący sypiać w dzień; dzienny śpioch; -geſchlä'ger, *sm.* (Nachtigall) słowik w dzień śpiewający; Ta'gesfa'ckel, -gesfla'mme, *sf.* dzienna pochodnia; *słońce; -gesgla'nz, *sm.* blask dzienny; -gesglei'che, *sf. Ntl.* porównanie dnia z nocą; dziennorównia; równodzień; -geshe'lle, *sf.* jasność dzienna; *taka jak w dzień; -geslä'nge, *sf.* długość dnia; -gesli'cht, *sn.* światło dzienne; -geso'rdnung, *sf.* porządek dzienny; das iſt jetzt an der —, *to jest teraz zwyczaj codzienny, tryb zwyczajny; -gesſtu'nde, *sf.* godzina dzienna; -geszei't, s. Ta'gezei't; Ta'gevo'gel, *sm. Ng.* ptak dzienny (t. j. w dzień latający); -gewäh'ler, *sm.* *ten, co w dniach przebiera (przez zabobon); -gewählerei', *sf.* przebieranie w dniach; -gewei'ſe, *sf.* tryb codzienny; sposób, w jakim

kto codziennie postępuje; —, *ad.* dniami; na dni; -gewe'rk, *sn.* dzienna robota, praca; -gewu'rzel, *sf. Ng.* korzeń tuż pod ziemią będący; -gezei't, *sf.* czas dzienny; -gezei'tung, *sf.* gazeta codzienna; Ta'gfahrt, -gfrist, s. Ta'gefah'rt, ꝛc.; -ggebe't, *sn.* modlitwa codzienna; -ggeha'lt, *sm.* dyurna; płaca dzienna; -ggeschö'pf, *sn. Ng.* stworzenie jednodniowe (t. j. jeden dzień żyjące).

Tä'glich, *a.* dzienny; codzienny; powszedni.

Tags, *ad.* w dzień; za dnia.

Tagtä'glich, *a.* codzienny; —, *ad.* dzień w dzień.

Ta'gthierchen, *sn. dim. Ng.* zwierzątko dzienne, jednodzienne; Ta'g- u. Na'chtgleiche, s. Na'chtgleiche; Ta'gverkü'nder, *sm.*, -gverkünderin, *sf.* zwiastun, zwiastunka dnia (skowronek, zorza ranna, itd.); Ta'gvogel, s. Ta'gevo'gel. [stan (u sukni).

Tai'lle, *sf.* talia; kibić; figura;

Ta'kel, *sm. Sw.* lina okrętowa; powróz; tałatajstwo; szubractwo; Ta'keln, *va. Sw.*: ein Schiff — okręt opatrzyć w potrzebne sprzęty; Ta'kelwe'rk, *sn. Sw.* liny okrętowe; potrzeby okrętowe (liny, powrozy itd.).

Takt, Tact, *sm. Tk.* takt; den — angeben, schlagen, treten takt dawać, wybijać, nogą bić; nach dem Takte w takt, podług taktu; aus dem Takte kommen wyjść z taktu; zgubić takt; darin hat er einen richtigen —, *ma w tém takt (dobry); — für etwas haben miéć takt do czego; Takt-, Tact-, *a. Tk.* taktowy; Ta'ktangeber, *sm.* ten, co takt daje; Ta'ktfest, *a.* mocny w takcie; — in etwas, *mocny w czém; Ta'ktführer, *sm.* ten co takt daje.

Ta'ktik, *sf. Kw.* taktyka; Ta'ktiker, *sm.* taktyk; Ta'ktisch, *a.* taktyczny; tyczący się sztuki wojennéj.

Ta'ktmäßig, *a.* taktowy; do taktu zastósowany; podług taktu; Ta'ktmesser, *sm. Tk.* chronometr (muzyczny); Ta'ktschlag, *sm. Tk.* uderzenie taktowe od. taktu; Ta'ktschlagen, *sn.* wybijanie taktu; Ta'ktschläger, *sm.* ten co takt wybija; Ta'ktstrich, *sm. Tk.* kréska taktowa.

Tala'r, *sm.* talar, suknia długa po kostki; sutanna.

Tale'nt, *sn.* talent, zdolność do czego; Tale'ntvoll, *a.* utalentowany; pełen talentu.

Talg, *sm.* łój; Talg-, *a.* łojowy; Ta'lgbrod, *sn.* krąg łoju; Ta'lgen, *vn.* (h.) łój z siebie dawać; der Ochse talgt gut wół dużo łoju daje; —, *va.* łoić; łojem smarować; Ta'lgicht, *a.* łojowaty; łoisty; Ta'lgig, *a.* połojony; sich — machen połoić się; łojem się potłuścić; z łojem; łojowy; łój w sobie mający; Ta'lglicht, *sn.* świeca łojowa.

Ta'lisman, *sm.* talizman, *rzecz jaka mająca własność bronienia od przygody tego, co ją ma przy sobie.

Talk, Ta'lkstein, *sm. Ng.* talk.

Ta'lmud, *sm. Kg. Litt.* talmud (żydowski); Talmu'disch, *a. Kg. Litt.* talmudyczny; Talmudi'st, *sm.* talmudysta; talmudzista.

Tamari'nde, *sf.*, -mari'ndenbau'm, *sm. Ng.* tamarynda; daktyl Indyjski.

Tamari'ske, Tamari'skenstau'de, *sf.*, Tamari'skenstrau'ch, Tamari'skenbau'm, *sm. Ng.* tamaryszek. [bosz.

Tambou'r, *sm. Kw.* tambor; do-

Tambouri'n, *sn.* tamboryno; bębenek ręczny; tamborek (do haftowania).

Tand, *sm.* cacka; bawidełka; świecidełka; *bagatele; fraszki; mamona; zabawki dla dzieci; —, *(altes Gerülle ꝛc.) starzyzna.

Tändelei', *sf.* igranie; igraszka; cackanie się; zajmowanie się drobiazgami; Tä'ndelha'ft, Tä'ndelig, *a.* lubiący się cackać, pieścić; lubiący się zajmować drobiazgami; Tä'ndelkra'm, Tä'ndelma'rkt, s. Trödelkra'm, ꝛc.; Tä'ndeln, *vn.* (h.) igrać, cackać się (z kim); baraszkować; bawić się drobnostkami; Tä'ndelpu'ppe, *sf.* lalka do zabawki; Tä'ndelwe'rk, s. Tand; Tä'ndelwo'che, s. Fli'tterwo'che.

Ta'ndler, § s. Trö'dler.

Tä'ndler, *sm.* igracz; lubiący baraszkować, bawić się drobnostkami; opieszalec; lubiący się ociągać.

Ta'ngel, *sf. Ng.* szpilka od. igła na drzewie, liść iglasty; Ta'ngelho'lz, s. Na'delho'lz.

Tange'nte, *sf. Gl.* styczna; sztyft u klawisza bijący w stronę.

Ta'nnapfel, s. Ta'nnzapfen; Ta'nne, *sf.*, Ta'nnenbau'm, *sm. Ng.* jodła; gerade, schlank wie eine —, *prosty, wysmukły jak trzcina; Ta'nnen-, Tann-, *a. Ng.* jodłowy; T'annenbre'tt, *sn.* deska jodłowa; Ta'nnendu'nkel, *sn.* cień jodeł; miejsce jodłowym cieniem zaciemnione; -nengehö'lz, *sn.*, -nenhai'n, *sm.* jodłowy gaik; -nenha'rz, *sm.* żywica jodłowa; -nenho'lz, *sn.* jedlina; jodłowe drzewo; -nenwa'ld, *sm.* jodłowy las; Ta'nnzapfen, *sm.* szyszka jodłowa.

Ta'nte, *sf.* ciotka; meine liebe —! moja droga ciociu! Ta'nten-, *a.* ciotczany, ciotczony, cioteczny, ciotczyn.

Tantième, *sf.* tantyema, pewien procent od wypłaconéj, strzeżonéj, przyjętéj sumy.

Tanz, *sm.* taniec; einen — aufführen rozpocząć taniec; spielen Sie uns einen —! zagraj nam tańca; einen — anstellen wyprawić taniec od. tańce; nun geht der — wieder los, wieder an! *otóż na nowo się zaczyna (kłótnia, pijatyka, bitwa itd.)! Tanz-, *a.* tańcowy; taneczny, tanieczny; Ta'nzbär, *sm.* niedźwiedź tańcujący; Ta'nzbelu'stigung, *sf.* zabawa z tańcami, tańce (wyprawione dla zabawy); Ta'nzboden, *sm.* miejsce od. dom, gdzie się schodzą na tańce; Tä'nzchen, *sn. dim.* tańczy, taneczek; taniec; ein — machen przetańcować; potańcować.

Tä'nzeln, *vn.* (h.) podrygać.

Ta'nzen, *vn.* (h.) tańcować; tańczyć; das Pferd tanzt koń tak lekko skacze jak w tańcu; —, *va.* tańcować co (walca itd.); etwas entzwei — podrzéć co w tańcu (trzewiki, bóty); sich müde — zmęczyć się tańcem; sich krank — zachorować z tańca; sich zu Tode — zatańcować się, umrzéć z tańca; Ta'nzen, *sn.* tańcowanie.

Tä'nzer, *sm.* tanecznik; tancerz; tańcujący z profesyi; -zer-, *a.* do tancerza należący, mu właściwy; -zerin, *sf.* tancerka; tanecznica; Tan'zfest, *sn.* uroczystość z tańcami; -zgese'llschaft, *sf.* towarzystwo tańcujących; -zhaus, *sn.* dom, w którym tańce wyprawiają; Ta'nzhund, *sm.* pies umiejący tańcować; Ta'nzkunst, *sf.* sztuka tańcowania; tańce (jako umiejętność); Ta'nzkünstler, *sm.* tancerz; biegły w tańcu; Ta'nzkünstlerin, *sf.* tancerka; Ta'nzlust, *sf.* ochota do tańca; Ta'nzlustig, *a.* ochotę do tańcu mający; Ta'nzmädchen, *sn.* panienka tańcująca; Ta'nzmeister, *sm.* tancmistrz; nauczyciel tańców; -zplatz, *sm.* miejsce do tańca; -zpuppe, *sf.* lalka tańcująca; -zsaal, *sm.* sala do tańca; -zschritt, *sm.* krok tańcowy; -zschuh, *sm.* trzewik do tańca; -zschule, *sf.* szkoła tańca; -zschüler, *sm.* uczeń tańca; uczący się tańca; -zschülerin, *sf.* ucząca się tańca; -zstück, *sn. Tk.* kawałek do tańcowania, taniec; Ta'nzstunde, *sf.* lekcya tańca; -zsucht, *sf.* pasya do tańca; -zsüchtig, *a.* pasyonowany do tańca; -zvergnü'gen, *sn.* tańcująca zabawa; -zwuth, *sf.* szalona namiętność do tańca.

Tape't, *sn.*, s. Te'ppich; etwas auf's — bringen, *wyprowadzić co na stół oder na plac; *wystąpić (wyjechać) z czém; *wszcząć o czém mowę; *wzmiankę o czém uczynić.

Tape'te, *sf.*, s. Te'ppich; obicie (na ścianę); tapeta; Tape'ten-, *a.* obiciany; Tape'tenfabri'k, *sf.* fabryka obiciana; Tapezerei', *sf.* obicie; tapecerya; Tapezie'ren, *va.* tapicerować, obić czém (ściany); obicia dawać; tapezierte Wände ściany z obiciami; Tapezie'rer, *sm.* tapicer; Tapezie'rung, *sf.* tapicerowanie.

Ta'pfer, *a. u. ad.* odważny; dzielny; śmiały; — tęgo, żwawo, raźnie; dzielnie; -pferkeit, *sf.* odwaga; dzielność; męstwo; waleczność.

Tapisserie', *sf.* tapicerya, obicia.

Ta'ppe, *sf.* łapa.

Ta'ppen, *vn.* (h.) tupać, tupając iść; — drepcić po omacku, drobno stąpać, aby nie miéć przypadku; — macać rękoma (w ciemném miejscu); im Finstern — macać po ciemku, na niepewnych domysłach się opierać; niepewne przypuszczenia robić szukając prawdy.

Tä'ppisch, *a.* niezgrabny.

Tapps, *sm.*: Hans — in's Mus, Hans — in die Grütze, **rura do barszczu; *gamoń.

Ta'ra, Tha'ra, *sf. H. etc.* tara.

Tara'ntel, *sf. Ng.* tarantula; pająk jadowity; Tara'ntel-, *a.* do tarantuli należący, jéj właściwy.

Tarante'lle, *sf.*, Tara'nteltanz, *sm.* tarantella.

Tari'f, *sm. Stw. H.* taryfa; Tari'f-, *a.* — taryfy; do taryfy należący.

Taro'k, Taro'c, *sn.* tarok (gra).

Tarta'ne, *sf. Sw.* szybki statek.

Tarta'r, ꝛc. s. Tata'r, ꝛc.

Ta'rtsche, *sf.* tarcza.

Tä'schchen, *sn. dim.* kieszonka; Ta'sche, *sf.* kieszeń; worek; kieska; mieszek; wacek; kaléta; die Hand immer in der — haben müssen, *rękę ciągle trzymać w kieszeni; *ciągle wydawać pieniądze; etwas in seine — stecken, *do swojéj kieszeni spuścić, *na swoję korzyść obrócić; Jemandem etwas aus der — spielen, *wyprowadzić, wyłudzić komu co z kieszeni; sein Maul zur — machen, *z gęby cholewę robić, *nie dotrzymać słowa; —, *Ng.* gęba; policzek; —, *Ng.* (für Pflanzensamen) torebka nasienna; —, *Zk.* komórka; ustęp.

Tä'schelkrau't, *sn. Ng.* tasznik.
Tä'scheln, *va.* klepać ręką.
Ta'schen•, *a.* kieszonkowy; Ta'schenbibliothe'k, *sf. Litt.* biblioteka kieszonkowa; -schenbu'ch, *sn.* książka kieszonkowa; pugilares; -schende'ckel, *sm.* klapa przykrywająca kieszeń; -schendie'b, *sm.* złodziéj kieszonkowy, wykradający z kieszeni; -schenge'ld, *sn.* pieniądze kieszonkowe; Ta'schenkale'nder, *sm.* kalendarzyk kieszonkowy; -schenka'mm, *sm.* grzebień kieszonkowy; -schenkrau't, s. Tä'schelkraut; -schenkre'bs, *sm. Ng.* mazynet; rak morski do pająka podobny; pająk morski; -schenlate'rne, *sf.* latarnia kieszonkowa; -schenle'xikon, s. Ta'schenwö'rterbu'ch; -schenmau'l, *sn.* ** gęba szeroka jak bót; -schenme'sser, *sn.* nóż kieszonkowy; Ta'schenspie'gel, *sm.* zwierciadło kieszonkowe; -schenspie'l, *sn.*, -schenspielerei', *sf.* kuglarstwo; -schenspie'ler, *sm.* kuglarz; -schenspie'lerin, *sf.* kuglarka; -schenspie'lerstrei'ch, *sm.*, Ta'schenspie'lerstü'ckchen, *sn. dim.* kuglarski figiel; -schenti'ntenfa'ß, *sn.* kałamarz kieszonkowy; -schentu'ch, *sn.* s. Schnu'pftuch; -schenuh'r, *sf.* zegarek kieszonkowy; -schenwö'rterbu'ch, *sn. Litt.* słownik kieszonkowy.
Tä'schner, *sm.* kaletnik; miechownik. [itd.); s. a. Ba'nse.
Taß, *sm.* § stóg (słomy, snopków
Tä'ßchen, *sn. dim.* filiżaneczka; Ta'sse, *sf.* filiżanka; Ta'ssen•, *a.* do filiżanki należący; -nfö'rmig, *a.* kształt filiżanki mający; filiżankowaty; w kształcie filiżanki. [fortepiana).
Tastatu'r, *sf. Tk.* klawiatura (u
Ta'stbar, *a.* dający się macać.
Ta'ste, *sf. Tk.* klawisz (u fortepiana); —, *Gl.* styczna.
Ta'sten, *vn.* (h.) macać; pomacać; macnąć; auf, an etwas — macać, pomacać co z wierzchu, z boku; nach etwas — wyciągnąć rękę dla pomacania lub domacania się czego; macać dla znalezienia czego; —, *va.* macać co.
Ta'stenbre'tt, *sn. Tk.* klawiatura (u fortepianu); Ta'stengei'genwe'rk, *sn. Tk.* lira; Ta'stenspie'l, Ta'stenwe'rk, *sn. Tk.* instrument z klawiszami. [ski.
Ta'sterzi'rkel, *sm.* cyrkiel tokar-
Ta'stsinn, *sm.* zmysł dotykania.
Tata'r, Tarta'r, *sm. Geog.* Tatarzyn; Tatar; Tatarei', Tartarei', *sf. Geog.* Tatarya; Tatari'n, Tartari'n, *sf. Geog.* Tatarka; Tata'risch, Tarta'risch, *a. Geog.* Tatarski; tatarischer Säbel ohne Bügel karabela.
Ta'tsche, *sf.* § łapa; Tä'tscheln, *va.* głaskać, klepać po gębie. [rę.
Tättowi'ren, *va.* punktować skó-
Tä'tzchen, *sn. dim.* łapka; łapeczka; Ta'tze, *sf. Ng.* łapa.
Tau, *sn. Sw.* lina.
Taub, *a.* głuchy; — werden ogłuchnąć; — machen ogłuszyć; gegen etw. — sein głuchym być na co; nie chciéć słuchać czego; der Finger ist taub, *palec jest odrętwiały, uwisły; taube Nessel, *Ng.* pokrzywa nieparząca; tauber Hafer, *Ng. Ldw.* czczy owies; taube Blüthe jałowy, pusty kwiat; taube Nuß orzech pusty; taubes Gebirge, *Bw.* góry puste, nie mające kruszcu.
Täu'bchen, *sn. dim.* gołąbek; Tau'be, *sf. Ng.* gołąb'; er glaubt, die gebratenen Tauben sollen ihm in den Mund fliegen, *pieczone gołąbki nie wlecą do gąbki; — (weiblicher Vogel) gołębica; girren wie eine —, *gruchać, stękać jako gołębica; Täu'ben, *va.* zagłuszyć.
Tau'ben•, *a. Ng.* gołębi; Tau'benart, *sf.* rodzaj gołębi; Tau'benau'ge, *sn.* gołębie oko; *oczko jak gołąbka; Tau'benbli'ck, *sn.* *wzrok gołębi, niewinny, przymilający; Tau'bendre'ck, s. Tau'benmi'st; -benei', *sn.* gołębie jaje; -benfa'rbe, *sf.* gołębi kolor; -benflu'g, *sm.* lot gołębi; -benfu'ß, *sm.* noga gołębia; —, *Ng.* (Pflanze) bodziszek lipki; -bengei'er, *sm. Ng.* jastrząb' na gołębie polujący; -benhä'ndler, *sm.* gołębiarz; ten, co gołębiami handluje; -benhau's, *sn. Ldw.* gołębnik; gołębieniec; -benhe'rz, *sn.* serce gołębie; -benkrä'mer, s. Tau'benhändler; -benkro'pf, *sm.* podgardlica gołębi; —, *Ng.* (Pflanze), s. Be'hen, A'ckerrau'te; -benmi'st, *sm.* gołębie łajna; -benne'st, *sn.* gołębie gniazdo; -benpaa'r, *sn.* para gołębi; -benpaste'te, *sf. Kk.* pasztet z gołębi; -benschla'g, *sm. Ldw.* gołębnik; -benschna'bel, *sm.* gołębi dziób; —, *Ng.* (Pflanze) nosek gołębi; -benu'nschuld, *sf.* niewinność gołębia; Tau'ber, Täu'berich, *sm.* gołąb' (samiec).
Tau'bgerste, *sf. Ng.* głucha tatarka; Tau'bhafer, *sm. Ng.* głuchy owies; Tau'bheit, *sf.* głuchota.
Täu'bin, *sf.* gołębica; Täu'bler, *sm.* gołębiarz.
Täu'bling, *sm. Ng.* (Pilz) pępek.
Täu'bner, s. Täub'ler. [głucha.
Tau'bnessel, *sf. Ng.* pokrzywa
Tau'bstumm, *a.* głuchoniemy; -bstummena'nstalt, *sf.*, -bstummeninstitu't, *sn.* instytut głuchoniemych; -bstummenleh'rer, *sm.* nauczyciel głuchonie- [mych.
Tauch•, *a.* nurkowy.
Tau'chen, *va.* nurzać, zanurzać co; Jemanden unter das Wasser — zanurzać kogo pod wodę; Brod in die Brühe — chléb umaczać w sosie; —, *vn.* (h.), sich —, *vr.* (h.) zanurzyć się; die Sonne taucht sich in's Meer, *słońce zanurza się w morzu; Tau'chen, *sn.* nurzanie, zanurzanie; Tau'chend, *ppr.* u. *a.* nurzający; —, *ad.* nurkiem; — schwimmen nurkiem płynąć; Tau'chente, *sf. Ng.* kaczka nurek; Tau'cher, *sm.* nurek; Tau'cherga'ns, s. Tau'chgans; Tau'cherglo'cke, *sf.* dzwon do nurkowania; Tau'cherku'nst, *sf.* sztuka nurkowania; Tau'cherkü'nste, *pl.* sztuki nurków; Tau'chgans, *sf. Ng.* gęś nurkowa; nurogęś; kruk morski.
Tauf•, *a. Kg.* chrzestny; chrzcinny; Tau'fakt, *sm. Kg.* akt chrztu; Tau'fbecken, *sn.* miednica do chrztu; Tau'fbrief, s. Tau'fschein; -fbrunnen, s. Tau'fstein; -fbuch, *sn.* księga chrztu; -fbund, *sm.* przymierze chrztu; Tau'fe, *sf.* chrzest; zur — halten, über die — halten, aus der — heben, *Kg.* do chrztu trzymać; die Taufe empfangen, *Kg.* chrzest otrzymać; ochrzczonym zostać; in der — na chrcie; die — verrichten, *Kg.* chrzest odbywać, chrzcić; — (Tauffest, Taufschmauß) chrzciny; Tau'fen, *va. Kg.* chrzcić; auf Jemandes Namen taufen, *Kg.* na czyje imię chrzcić; sich — lassen, *Kg.* dać się ochrzcić; przechrzcić się; getaufter Jude, *Kg.* przechrzta, wychrzta; Tau'fen, *sn.* chrzczenie; ochrzczenie.
Täu'fer, *sm. Kg.* chrzciciel; Täu'fer•, Täu'fers•, *a.* chrzcicielski.
Tau'fessen, Tau'ffest, s. Tau'fschmauß; Tau'fformel, *sf. Kg.* formuła chrztu; Tau'fgebüh'r, *sf.*, Tau'fgeld, *sn. Kg.* (opłata) od chrztu; Tau'fgeschenk, *sn.* podarek chrzestny; Tau'fhandlung, *sf. Kg.* obrządek chrztu; -fhemd, *sn.* chrześniak, koszulka do chrztu; -fkind, *sn.*, Täu'fling, *sm. Kg.* dziecko do chrztu; chrzestniak; -fkissen, *sn.* poduszka do chrztu; -fkleid, *sn.* sukienka do chrztu; -fmahl, s. Tau'fschmauß; -fname, *sm.* imię chrzestne; -fpathe, *sm. Kg.* ojciec chrzestny; -fpathe, -fpathin, *sf. Kg.* matka chrzestna; -fpfennig, *sm.* podarek pieniężny przy chrzcie ob. dla nowochrzczeńca; -frede, *sf. Kg.* mowa przy chrzcie; -fschein, *sm. Kg.* świadectwo chrztu; metryka; Tau'fschmauß, *sm.* uczta chrzcinna; -fschmuck, *sm.* strój chrzestny; -fsohn, *sm.* syn chrzestny; -fstein, *sm. Kg.* chrzcielnica; -ftag, *sm.* dzień chrztu; -ftochter, *sf.* córka chrzestna; -ftuch, *sn.* towalnia chrzestna; -fwasser, *sn. Kg.* woda chrzcesna; -fwindel, *sf.* pielucha do chrztu; -fzettel, *sm.* kartka na świadectwo odbytego chrztu; -fzeug, *sn.* bielizna i ubiór chrzcesny; -fzeuge, *sm.* świadek chrztu.
Tau'gen, *vn.* (h.) być co wart; zdać się na co; dobrym być; es taugt nicht viel nie wiele co warto; wozu soll dies taugen? na cóż się to zda, przyda? zu etwas — zdać się, zdatnym być na co, do czego; Tau'geni'chts, *sm.* *nicpoń; niegodziwy człowiek; Tau'gewa's, *sm.* *człowiek coś wart, mogący się zdać na co; Tau'glich, *a.* stósowny, skuteczny, odpowiadający celowi; zu etwas — zdatny do czego; Tau'glichkeit, *sf.* stósowność; skuteczność; zdatność.
Tau'los, *a. Sw.* bez lin.
Tau'mel, *sm.* odrzucenie; upojenie; er hat es im — gethan zrobił to podpiły, mając głowę trunkiem odurzoną; im — der Freude, des Vergnügens, *w upojeniu radości, rozkoszy; *upojony radością itd.; Tau'melbe'cher, Tau'melke'lch, *sm.* puhar, kielich upajający, odurzający; Tau'melig, *a.* taczający się; opojony; trunkiem zalany; sich — trinken, *zalać sobie głowę; — odurzony; w odurzeniu będący; mający zawrot głowy; Tau'mello'lch, *sm. Ng.* kąkol roczny; Tau'meln, *vn.* (h. u. s.) taczać się; potoczyć się; potoczywszy się upaść; in's Zimmer — wtoczyć się do pokoju; aus dem Zimmer — wytoczyć się z pokoju; taumelnd taczający się; chwiejący się; taumelndes Vergnügen, *rozkosz odurzająca, upajająca; Tau'meln, *sn.* potaczanie się; chwianie się; Tau'melschri'tt, *sm.* krok taczający; Tau'melzei't, *sf.* czas odurzenia, upojenia; Tau'mler, *sm.* ten, co się tacza.
Taus, s. Daus.
Tausch, *sm.* zamiana (jednéj rzeczy za drugą); frymark; Tau'schen, *vn.* (h.) mieniać się; mit etwas — mieniać się na co; ich möchte mit ihm nicht — nie chciałbym się z nim mieniać; nie mieniałbym się; —, *va.* s. Vertau'schen, U'mtauschen.
Täu'schen, *va.* łudzić; mylić; zwodzić; zawieść; sich — mylić się; ich habe mich in ihm getäuscht oszukałem się na nim; Täu'schend, *a.* łudzą-

cy; Täu'schend, *ad.* do złudzenia; w sposób łudzący. [się mienia.
Tau'scher, *sm.* mieniacz; ten co
Täu'scher, *sm.* mamiciel; łudziciel; zwodziciel; Täuscherei', *sf.* łudzenie; ułuda, zwodzenie.
Tau'schhandel, *sm. H.* handel zamienny; Tau'schlust, *sf.* ochota do mieniania się.
Täu'schung, *sf.* łudzenie; zwodzenie; złudzenie.
Tau'schvertrag, *sm.* układ zamienny; umowa, ugoda zamiany się tycząca; Tau'schweise, *a. u. ad.* na zamian.
Tau'send, *a. num.* tysiąc; —, *sn.* tysiąc; sie kamen zu Tausenden tysiącami przychodzili; es kamen ihrer Tausende tysiące ich przybyły; aus — Gründen z tysiąca przyczyn; daß dich der Tausend! żeby cię zły duch wziął! potz Tausend! der Tausend! do dyabła! mospanie! daj go katu! no, no, no! (jako wyraz podziwienia); Tau'sendarmig, *a.* tysiąc rąk mający; -senda'rtig, *a.* tysiącznogatunkowy; Tau'sendbei'n, *sn. Ng.* (Insect) stonóg; -sendbei'nig, *a.* tysiąconogi; -sendbla'tt, *sn. Ng.* krwawnik; Tau'sender, *sm. Rk.* tysiąc; liczba tysiąc; tysiączka; Tau'senderlei', *a.* tysiącraki; tysiąc różnych rzeczy; -sendfa'ch, *a.* tysiąckrotny; -sendfä'ltig, *a.* tysiąc razy taki; —, *ad.* tysiąc razy tak wiele; -sendfa'rbig, *a.* tysiącbarwny; -sendfo'rmig, *a.* tysiąckształtny; -sendfu'ß, *sm. Ng.* (Insect) stonóg; -sendfü'ßig, *a.* tysiąconogi; -sendgesta'ltet, -sendgesta'ltig, *a.* tysiąc kształtów mający; -sendgü'ldenkrau't, *sn. Ng.* centurzya; jasieniec; -sendjäh'rig, *a.* tysiącletni; -sendkö'pfig, *a.* tysiącgłowy; o tysiącu głów; -sendko'rn, *sn. Ng.* żabie gronka gładkie; -sendkü'nstler, *sm.* człowiek w różnych sztukach biegły; *kunsztmistrz z rozmaitemi sztukami obeznany; -sendma'l, *a.* tysiąc razy; tysiąckroć; -sendma'lig, *a.* tysiąckrotny; -sendmäu'lig, *a.* tysiąc gąb mający; -sendmei'lig, *a.* tysiącmilowy; -sendpfü'ndig, *a.* tysiącfuntowy; -sendsa'sa', *sm.* figlarz wierutny; żartowniś; we wszystkich figlach wyćwiczony; -sendschö'n, -sendschö'nchen, *sn. Ng.* amarant; szarłatek; -sendstel, *sn.* jedna tysiączna; Tau'sendster, *a. num.* tysiączny; das weiß der — nicht, *tego tysiączny nie wie, z tysiąca może ledwo jeden; das Hundertste in das Tausendste mischen, *pomięszać groch z kapustą; -sendsti'mmig, *a.* o tysiącu głosów; -sendstrah'lig, *a.* tysiącpromienny; -sendwei'se, *a. u. ad.* tysiącami, na tysiące.
Tautologie', *sf.* tautologia, powtarzanie tego samego innemi słowami; Tautolo'gisch, *a.* tautologiczny.
Tau'werk, *sn. Sw.* liny i powrozy okrętowe.
Tax, s. Ei'be.
Taxatio'n, *sf.* taksacya; taksowanie; cenienie; Taxa'tor, *sm.* szacownik, taksator; Ta'xe, *sf.* taksa; cena; nach der — podług taksy; Ta'xen, Taxi'ren, *va.* taksować; oceniać; szacować; Ta'xordnung, *sf.* urządzenie taks.
Ta'xus-, *a. Ng.* cisowy; Ta'xusbaum, *sm. Ng.* cisowe drzewo; Ta'xushe'cke, *sf. Gtn.* cisowy chodnik.
Taze'tte, *sf. Ng.* (Blume) taceta.

Te'chnik, *sf.* technika; Te'chniker, *sm.* technik; Te'chnisch, *a.* techniczny; Technologie', *sf.* technologia; Technolo'gisch, *a.* technologiczny.
Teich, *sm.* staw; Teich-, *a.* stawowy; Tei'chfenchel, s. Fe'derba'll; Tei'chfisch, *sm.* ryba ze stawu; Tei'chgeld, *sn.* stawowe; opłata od stawu; -chgraben, *sm.* kopanie stawów; -chgräber, *sm.* ten co stawy kopie; -chgras, *sn.* sitowina stawowa; -chkarpfen, *sm.* karp' ze stawu; -chlilie, s. A'nkerwurz; -chmeister, *sm.* przełożony nad stawami; stawniczy; -chordnung, *sf.* urządzenie stawów; -chpacht, *sf.* dzierżawa stawów; -chpflanze, *sf. Ng.* roślina nad stawawi rosnąca; -chrohr, -chschilf, s. De'ckrohr; -chschlamm, *sm.* stawiarka, ślam ze stawu; -chschleuse, *sf.* śluza u stawu; -chwasser, *sn.* woda ze stawu.
Teig, *sm.* ciasto; — von Ziegelmehl ciasto cegły na mąkę utłuczonéj; den — anmachen, kneten, geben lassen ciasto rozczynić, zaczynić oder zarobić, gnieść; dać ciastu rość.
Teig, *a.* mięki jak ciasto; uleżały (o owocach).
Teig-, *a.* ciastowy; Tei'gabdruck, *sm.* odcisk w cieście; Tei'gaffe, *sm.* **(Bäcker) piekarz; Tei'gbirn, *sf. Gtn.* kaszówka, gruszka mięka jak ciasto lub kasza; Tei'gfresser, *sm.* ** (Name einer Maus im Homerischen „Frosch-Mäuse-Krieg" ciastożyj; Tei'gicht, *a.* ciaścisty; ciastowaty; Tei'gig, *a.* mięki jak ciasto; niewypieczony; zakalisty; Tei'grädchen, *sn. dim.* kołko ząbkowate do krajania rozwałkowanego ciasta; Tei'grolle, *sf. Kk.* wałek do wałkowania ciasta; Tei'gtrog, s. Ba'cktrog.
Teint, *sm.* cera (twarzy); płeć twarzy; feiner — płeć delikatna.
Telegra'mm, *sn.* telegram; Telegrammatik, *sf.* telegramatika.
Telegra'ph, *sm.* telegraf; Telegra'phenamt, *sn.* urząd telegraficzny; Telegra'phenbea'mter, Telegraphi'st, *sm.* urzędnik telegrafu; Telegraphie', *sf.* telegrafika; Telegra'phisch, *a.* telegraficzny.
Telesko'p, *sm. Optik.* teleskop; Telesko'pisch, *a.* teleskopiczny.
Te'lle, *sf.* § wklęsłość.
Te'ller, *sm.* talerz; einen — voll, *pełny talerz; Te'ller-, *a.* talerzowy; Te'llerbre'tt, *sn.* półka do talerzy; Te'llerchen, *sn. dim.* talerzyk; Te'llerform, *sf.* forma talerza; Te'llerfö'rmig, *a.* kształt talerza mający; w kształcie talerza; Te'llerle'cker, *sm.* ** lizuś; łuszczybochenek; brzuchopas; pochlebca dla brzucha; Te'llerleckerei', *sf.* *lizanie się dla gęby ob. dla brzucha; Te'llerle'ckerin, *sf.* *kobieta liżąca się dla jadła; -rschra'nk, -rspi'nd, *sm.* szafa na talerze; -rtu'ch, *sn.* serweta; -rwärmer, *sm.* drybanek; ruszt do grzania talerzy.
Te'mpel, *sm. Kg.* świątynia; kościół; der — des Ruhmes świątynia sławy; — przybytek.
Te'mpelhe'rr, *sm. Kg. Gsch.* templaryusz; Te'mpelhe'rreno'rden, *sm. Kg. Gsch.* zakon templaryuszów; Te'mpelhe'rrentra'cht, *sf.* strój templaryuszów; Te'mpelho'f, *sm.* plac koło kościoła; Te'mpelo'rden, *sm. Kg. Gsch.* zakon templaryuszów; Te'mpelrau'b, Te'mpelräu'ber, s. Ki'rchenrau'b, 2c.;

Te'mpelschä'nder, *sm.* znieważyciel kościoła.
Temperame'nt, *sn.* temperament.
Temperatu'r, *sf.* temperatura.
Temperi'rt, *a.* umiarkowany.
Te'mpler, s. Te'mpelhe'rr.
Te'mpo, *sn. Tk. etc.* tempo, czas, pora; takt.
Tempora'r, *a.* czasowy.
Tempore'll, *a.* doczesny.
Temporisi'ren, *vn.* (h.) stósować się do czasu; postępować stósownie do okoliczności czasowych; Temporisatio'n, *sf.* zwłóczenie; ciągłe odkładanie na inny czas.
Tena'kel, *sm. Bchdr.* tenakuł, tenakiel.
Tende'nz, *sf.* tendencya; dążenie, zmierzanie do czego; Tende'nz-, Tendenziö's, *a.* dążący do czego; wymierzony; skierowany ku czemu.
Te'nne, *sf. Ldw.* klepisko.
Teno'r, *sm. Tk.* tenor; Teno'r-, *a. Tk.* tenorowy; Tenori'st, *sm.* tenorysta; Teno'rstimme, *sf.* tenor, głos tenorowy; nóty na ten głos ułożone.
Tenta'men, *sn.* próba; doświadczanie; Tenti'ren, *va.* tentować; próbować.
Te'ppich, *sm.* kobierzec; dywan; Te'ppich-, *a.* kobiercowy; Te'ppicha'rbeit, *sf.* robota kobiercowa; Te'ppichdru'cker, *sm.* ten, co kobierce drukuje; Te'ppichen, *va.* kobiercami obijać (ściany); Te'ppichhändler, *sm. H.* kupiec kobiercami handlujący; Te'ppichha'ndlung, *sf.* handel kobiercami; Te'ppichma'cher, *sm.* ten, co kobierce robi; Te'ppichsti'cker, *sm.* ten, co kobierce wyszywa, haftuje; Te'ppichwi'rker, *sm.* tkacz kobierców.
Termi'n, *sm.* termin; Jemandem einen — bestimmen, anberaumen, *Rw.* termin komu wyznaczyć; den — abwarten, *Rw.* czekać terminu; — rata; seine Schuld in drei Terminen zahlen wypłacić dług w trzech ratach.
Terminologie', *sf.* terminologia.
Termi'nweise, *a. u. ad.* terminami; ratami.
Te'rne, *sf.* terno (w loteryi).
Terpenti'n, *sm. Ng. Schdk.* terpentyna; Terpenti'n-, *a.* terpentynowy; Terpenti'nfirniß, *sm.* pokost terpentynowy; Terpenti'nöl, *sn.* olejek terpentynowy.
Terrai'n, *sn.* grunt; ziemia; plac; jetzt ist er auf seinem —, * teraz jest w swoim zakresie; *zajmuje się tém, na czém się najlepiéj zna.
Terri'ne, *sf. Kk.* waza na zupę.
Territo'rium, *sn.* terytoryum; obwód; zakres.
Terrori'smus, *sm. Stw.* teroryzm, rząd straszny, okrutny, postrachem się utrzymujący; Terrori'st, *sm.* terorysta; Terrori'stisch, *a.* terorystyczny.
Te'rtia, *sf.* tercya; trzecia klasa; Tertia'ner, *sm.* trzecioklasista; Tertia'nfieber, *sn. Hlk.* trzeciaczka, febra co trzeci dzień przypadająca; Tertia'nkraut, s. Fie'berkrau't; Te'rtiaschri'ft, *sf. Bchdr.* tercya.
Terz, Te'rzie, *sf.* tercya.
Terzero'l, *sn.* tercerol; pistolet kieszonkowy.
Terze'tt, *sn. Tk.* tercet.
Te'schen, *sn. Geog.* Cieszyn.
Testame'nt, *sn.* testament; ein — machen, aufsetzen testament robić, pisać; Jemandem durch ein — etwas ver-

machen, *Rw.* testamentem legować, w testamencie zapisać komu co; das Alte, Neue —, *Bibl.* stary, nowy testament; Testame'nt-, Testame'nts-, Testamenta'risch, *a.* testamentowy; testamentarny; testamentalny; Testame'ntaufsetzer, f. Testame'ntschreiber; Testame'nterbe, *sm.* dziedzic testamentowy; -menterö'ffnung, *sf. Rw.* otwarcie testamentu; -me'ntfälscher, *sm.* fałszerz testamentowy; co testamenta fałszuje; -me'ntlich, *a.* testamentowy; testamentny; —, *ad.* testamentem; przez testament; -me'ntmacher, *sm.* testator; -me'ntschreiber, *sm.* pisarz testamentu; ten co testament pisze; -me'ntverle'sung, *sf. Rw.* odczytanie testamentu; -me'ntweise, *a.* u. *ad.* w sposobie testamentowym; Testame'ntzeuge, *sm. Rw.* świadek przy testamencie.

Testa'tor, f. Testame'ntmacher.

Te'ste, *sf.* garnek gliniany.

Testi'kel, f. Ho'de.

Testimo'nium, f. Zeu'gniß.

Tête, f. Spi'tze; an der —, *Kw.* na czele; *Tête à Tête, ad.* schadzki; spotkanie się; sam na sam.

Tetracho'rd, *sn. Tk. Alt.* instrument o czterech stronach.

Teu'fe, *Bw.* f. Tie'fe.

Teu'fel, *sm.* dyabeł; djabeł; czart; das müßte mit dem — zugehen! chyba by się dyabeł w to wmięszał; dem — ein Bein abschwören, * strasznie się przysięgać; * przysięgać się o lada co; es ist zum —, der — hat es geholt, *poszło do dyabła; * dyabli wzięli (jak swoje); * zginęło; *straciło się; was Teufel soll das heißen? in's Teufels Namen, was soll das heißen? cóż to u dyabła ma znaczyć? zum —! do dyabła! das weiß der —! dyabeł to wie! hol' ihn der —! niech go dyabli wezmą! geh', schere dich zum —! idź (poszedł) do dyabła! ich will des Teufels sein, hol' mich der — wenn ꝛc. niech mnie dyabli wezmą, jeżeli itd.; er fragt den — danach! dyabła się o to pyta! *wcale na to nie zważa! er weiß den — davon, * dyabła on tam wie; *wcale nie wie; bist du denn des Teufels? czy cię zły duch opanował? das wäre der —! a niechby tam dyabli wzięli! den — im Leibe haben, sich vom — reiten lassen, *być jak opętany; *latać, krzyczyć, złościć się jak opętaniec; es stinkt wie der —, * śmierdzi strasznie; es ist ein — von einem Weibe, sie ist ein wahrer —, *to dyabeł, nie kobieta; *to istny od. cały dyabeł; armer —, * chudy pachołek; biedak; biedota; chudzina; man darf den — nicht an die Wand malen, * nie trzeba wywoływać dyabła; * unikać trzeba okazyi do grzechu; Teu'fel-, Teu'fels-, *a.* dyabelski; djabelsk; czarci; dyabli; Teu'felsba'nner, Teu'felbeschwö'rer, *sm.* egzorcysta; wyganiacz od. zaklinacz dyabłów; Teu'felchen, *sn. dim.* dyabełek; Teufelei', *sf.* dyabelstwo; Teu'felisch, Teu'flisch, *a.* dyabelski; po djabelsku; -felsa'bbiß, *sm. Ng.* dryjakiew polna; -felsa'ntlitz, *sn.* dyabelska twarz; -felsbee're, *sf. Ng.* beladona; -felsbra'ten, *sm.* *niegodziwiec bezczelny; -felsbrau't, *sf.* dyablica; czarownica; -felsbru't, *sf.* dyabelski płód; -felsdre'ck, *sm. Ng.* (Pflanze) czarcie łajno; asafetyda; -felske'rl, *sm.* dyabeł nie człowiek; -felski'nd, *sn.* dyabelskie od. dyable (niegodziwe) dziecko; *bęben; du —! ty bębnie! -felsstrei'ch, *sm.* dyabelski figiel; -felsvo'lk, *sn.* dyabelski lud od. naród; -felswe'g, *sm.* *dyabelska droga; -felswi'rthschaft, *sf.* dyabelskie gospodarstwo; -felswu'rz, *sf. Ng.* mordownik; mniszek zły; -felszwi'rn, f. Fi'lzkraut.

Teuto'nen, *sm.pl. Gsch.* Teutonowie; Teuto'nisch, *a. Gsch.* Teutoński.

Teutsch, ꝛc. f. Deutsch, ꝛc.

Text, *sm.* tekst; über welchen Text hat er gepredigt? na jaki tekst miał kazanie? weiter im —, * dalej mów, coś zaczął; er kommt zu tief in den —, *za nadto wiele gada w tej materyi; *coraz bardziej się zagłębia; aus dem Texte kommen, *z materyi wyjść; *odstąpić od treści; Text-, Te'xtes-, *a.* tekstualny, textualny, dosłówny; Te'xtrecensio'n, *sf. Litt.* *poprawa, przejrzenie, uporządkowanie tekstu.

Thal, *sn.* dolina; padoł; über Berg u. — przez góry i lasy; Berg u. — kommen nicht zusammen, wohl aber Menschen, * góra z górą się nie zejdzie, ale człowiek z człowiekiem może; Thal-, Tha'les-, *a.* padolny; padołowy; — doliny; do doliny należący; w dolinie znajdujący się; Tha'l-aus, *ad.* z doliny; Tha'lbewohner, *sm.* mieszkaniec doliny; Tha'lblume, *sf.* kwiat rosnący w dolinie; — (Maiblume, Maiblümchen, Thallilie), *Ng.* konwalia; Thal-ei'n, *ad.* dolinę.

Tha'ler, *sm. Mzk.* talar; taler; Tha'ler-, *a.* — talaru; — talarów.

Thä'lerchen, *sn. dim.* talarek.

Tha'lerstü'ck, *sn. Mzk.* talar (jako całkowita sztuka).

Tha'lstrom, *sm.* strumień przez dolinę płynący; Tha'lweg, *sm.* droga przez dolinę idąca od. prowadząca; Tha'lwein, *sm.* wino w dolinie rosnące.

That, *sf.* czyn; postępek, sprawa, dzieło; eine kühne — przewaga; eine — vollbringen dokonać czynu; wykonać czyn, sprawę; — uczynek; Jemandem mit Rath u. — beistehen, *wspierać kogo radą i uczynkiem; Jemanden auf frischer — erwischen, ertappen, ergreifen złapać na gorącym uczynku; in der — w istocie; w rzeczy samej.

Tha'ten, *vn.* f. Ha'ndeln; Tha'tenberüh'mt, *a.* sławny z dzieł ważnych; -ndra'ng, -ndu'rst, *sm.* *popęd do wielkich czynów; zapał do działania; -ndü'rstend, *a.* czujący w sobie zapał do wielkich czynów; pragnący wielkich dzieł; -ngeschi'chte, *sf.* historya czynów; -nrei'ch, -nvo'll, *a.* obfity w znakomite czyny, w ważne dzieła.

Thä'ter, *sm.* sprawca; działacz; czyniciel; Thä'terin, *sf.* sprawczyni.

Thä'tig, *a.* czynny; Thä'tigkeit, *sf.* czynność; dążność; Jemanden in — setzen czynnym kogo uczynić; Jemanden außer — setzen nieczynnym kogo zrobić; odebrać mu czynność; Jemandes — in Anspruch nehmen zaprzątać kogo do roboty; Thä'tigkeitskrei's, *sm.* obręb działalności; Thä'tigkeitstrie'b, *sm.* popęd do działalności; Thä'tlich, *a.* uczynkowy; gwałtowny; sich an Jemandem — vergreifen skrzywdzić kogo na ciele; Thä'tlichkeit, *sf.* uczynkowość; *gwałtowność; *krok nieprzyjacielski.

Tha'tsache, *sf.* czyn istotny; rzeczywisty; es ist eine — to się istotnie stało.

Thau, *sm. Ntl.* rosa; Thau-, *a.* (Reif-) rosaty; (aufthauend) wilgotny; Thau'bene'tzt, *a.* zroszony; Thau'en, *vn.* (h.) tajéć; es thaut (es fällt Reif) rosa pada; Thau'ig, *a.* rosisty; rosiany; Thau'nacht, *sf.* noc wilgotna; Thau'naß, *a.* mokry od rosy; Thau'regen, *sm.* pomorszczyzna; deszczyk drobny jak rosa; Thau'tropfen, *sm.* kropla rosy; Thau'wasser, *sn.* woda z rosy; rosiana woda; Thau'wetter, *sn.* *sn.* odwilż; Thau'wind, *sm.* wiatr wilgotny, odwilż sprawujący; Thau'wolken, *sf. pl.* obłoki rosiste; obłoki mgliste.

Thea'ter, *sn.* teatr; in's — gehen iść do teatru (jako miejsca); iść na teatr (jako widowisko); —, *f. Schau'platz; Thea'ter-, *a.* teatralny; Thea'terbureau', *sn.* biuro teatralne; Thea'terdi'chter, *sm.* poeta dramatyczny; Thea'terka'sse, *sf.* kasa teatralna; Thea'terperso'nal, *sn. Sb.* personał teatralny; Thea'terwe'sen, *sn.* teatralność; urządzenie teatralne; Thea'terze'ttel, *sm.* afisz teatralny; Theatra'lisch, *a.* teatralny; —, *ad.* po teatralnemu.

Thee, *sm. Ng. Kk.* herbata; Jemanden zum —, auf eine Tasse — bitten, einladen prosić koga na filiżankę herbaty; — von Kräutern, *Hlk.* ziółka; Thee-, *a. Ng. Kk.* herbatny; Thee'baum, *sm. Ng.* drzewo, na którém herbata rośnie; Thee'blume, *sf.* kwiat herbaty; Thee'brett, *sn.* taca do herbaty; herbatnica; Thee'büchse, *sf.* puszka do herbaty; herbatnica; Thee'geschi'rr, *sn.* naczynia do herbaty; Thee'gese'llschaft, *sf.* towarzystwo herbatne, schadzające się na herbatę; Thee'kanne, *sf.*, Thee'kännchen, *sn. dim.* herbatnik; Thee'kästchen, f. Thee'büchse; Thee'kessel, *sm.* kociołek do grzania wody na herbatę; —, *§ głuptas; Thee'kuchen, *sm.* cegiełka herbaty; placek do herbaty; Thee'löffel, *sm.* łyżeczka do herbaty; Thee'maschi'ne, *sf.* samowar; czajnik.

Theer, *sm.* maź; dziegieć; smoła (płynna); Thee'rbrenner, *sm.* maziarz; dziegciarz; -rbrennerei', *sf.* smolarnia; -rbrenners-, *a.* smolarski; -rbüchse, *sf.* maźnica; Thee'ren, *va.* mazić; mazią smarować; Thee'rhof, *sm.* skład smoły; smolany dwór; -rhütte, *sf.* maziarnia; dziegciarnia; Thee'richt, *a.* maziowaty; Thee'rig, *a.* omaziony; mazią posmarowany, powalany; -rkessel, *sm.* kocioł do smoły, od smoły; -rnelke, f. Kle'bnelke; -rofen, *sm.* piec do wypalania mazi od. dziegciu; -rpinsel, *sm.* kopyść do smoły; pędzel od smoły; smolanka; -rtonne, *sf.* beczka z mazią od. do mazi albo dziegciu; -rwasser, *sn.* woda z dziegciem.

Theeschale, Thee'tasse, *sf.* filiżanka do herbaty; Thee'servi'ce, *sn.* serwis do herbaty; Thee'tisch, *sm.* stół do herbaty; Thee'topf, *sm.* garnczek do herbaty; Thee'trinker, *sm.* lubownik herbaty; pijący herbatę; Thee'trinkerin, *sf.* amatorka herbaty; Thee'wasser, *sn.* woda do herbaty, na herbatę; Thee'zeug, f. Thee'geschi'rr.

Theiding, Thei'dung, *sf.* † f. Geschwä'tz; Thei'dungsleu'te, *sm. pl. Bibl.* sędziowie.

Theil, *sm.* u. *sn.* część; zum — częścią; po części; guten Theils w znacznéj części; ein gutes Theil znaczna ilość; — (Partei) strona; ich für meinen — (ich meinestheils) ja z mojéj strony; *co się mnie tyczy; — (Antheil) udział; — an etwas nehmen, haben mieć w czém udział; an Jemandes Glück, Unglück — nehmen, *dzielić z kim szczęście, nieszczęście; Jemanden etwas zu — werden lassen,*wyświadczyć komu co.

Thei'lbar, *a.* dzielny; podzielny; rozdzielny; Thei'lbarkeit, *a.* podzielność; Thei'lchen, *sn. dim.* cząstka, cząsteczka; porcyjka; Thei'len, *va.* podzielić; die Zehn mit der Drei theilen, *Rk.* podzielić dziesięć przez trzy; etwas mit Jemandem — dzielić co z kim; Gefahren mit Jemandem —,*dzielić, podzielać z kim niebespieczeństwa; Jemandes Meinung —, *podzielać czyje zdanie; — (trennen) oddzielać; sich — dzielić się; sich in etwas — podzielić się czém.

Thei'ler, *sm.* dzielnik.

Thei'lhaber, *sm.* uczestnik, w części do czego należący; Thei'lhaft, Thei'lhaftig, *a.* mający w czém udział; uczestnik czego; sich — machen, — werden stać się uczestnikiem czego; należéć do czego; dostąpić czego; dieses Glückes kannst du — werden to szczęście możesz osiągnąć; Thei'lhaftigkeit, *sf.* udział (w czém); zdolność osiągnienia czego; Thei'lnahme, *sf.* udział, okazane spółczucie w jakiéj okoliczności; — udział w czém; uczestnictwo, należenie do czego; Thei'lnehmend, *a.* *czuły, biorący udział w losie czyim; —, *ad.* z udziałem; Thei'lnehmer, *sm.* uczestnik czego; Thei'lnehmung, *sf.* udział; uczestnictwo. [częścią.

Theils — Theils —, *ad.* częścią —

Thei'lscheibe, *sf.* podziałka; tarcza podziałki.

Thei'lung, *sf.* dzielenie; podział; Thei'lungs-, *a.* działowy; Thei'lungsa'ct, *sm.* akt działowy; -lungspla'n, *sm.* układ działowy; -lungspu'nkt, *sm.* punkt podziału; -lungsre'cht, *sn.* prawo podziału; -lungsvertra'g, *sm.* traktat podziału się tyczący; -lungszei'chen, *sn. Spl.* znak podziału; Thei'lweise, *a.* u. *ad.* kapaniną; poczęści; częściowo; częściami.

Theiß, *sf. Geog.* Tysza.

The'kla, *sf. npr.* Tekla. [żenie.

The'ma, *sn.* tema, zadanie, zało-

The'mse, *sf. Geog.* Tamiza.

The'odor, *sm. npr.* Teodor, Bogdan.

Theogonie', *sf. Philos.* teogonia.

Theokratie', *sf. Philos.* teokracya; Theokra'tisch, *a.* teokratyczny.

Theolo'g, *sm.* teolog; Theologie', *sf.* teologia; Theolo'gisch, *a.* teologiczny.

The'ophil, *sm. npr.* Bogumił.

Theo'rbe, *sf. Tk. Alt.* teorban.

Theore'm, *sn. Philos.* założenie (które ma być dowiedzionóm).

Theore'tiker, *sm.* teoretyk; Theore'tisch, *a.* teoretyczny.

Theorie', *sf.* teorya.

Theosophie', *sf. Philos.* teozofia.

There'se, There'sia, *sf. npr.* Teresa.

Theria'k, *sm. Hlk.* dryjakiew; Theria'kskrämer, *sm.* dryjacznik, olejkarz; The'riakwu'rzel, f. Au'genwu'rzel.

Thermome'ter, *sn. Ntl.* termometr; Thermome'trisch, *a.* termometryczny.

The'se, The'sis, *sf.* teza; zdanie mające być przedmiotem dysputy; twierdzenie.

Theu'er, *a.* drogi (auch *); —, *ad.* drogo; Theu'erung, *sf.* drogość; drożyzna; wysoka cena.

Thier, *sn. Ng.* zwierz; zwierzę; bydlę; *zwierzątko; bydłątko; Thier-, *a.* zwierzęcy; bydłęcy; Thie'ranbeter, *sm.* czciciel zwierząt; -anbetung, *sf.* czczenie zwierząt; -art, *sf. Ng.* rodzaj od. gatunek zwierza od. zwierząt; -arznei'kunde, -arznei'kunst, *sf.* weterynarya; weterynarstwo; umiejętność od. sztuka leczenia bydląt; -arznei'schule, *sf.* szkoła weterynarska; -arzt, *sm.* weterynarz; lekarz bydła; -arzt-, -arztes-, *a.* weterynarski; -beschrei'bung, *sf.* opisanie zwierząt; zwierzętopismo; Thie'rchen, *sn. dim.* zwierzątko; -diener, -dienst, f. Thie'ranbeter; -fell, *sn.* zwierzęca skóra (surowa); -fleisch, *sn.* zwierzęce mięso; -garten, *sm.* zwierzyniec, ogród na zwierzęta; menażerya; -gefe'cht, *sn. Alt.* walka zwierząt; -gehe'ge, *sn.* menażerya, ogrodzenie w lesie, gdzie zwierzęta utrzymują; -geschi'chte, *sf.* historya zwierząt od. o zwierzętach; -geschle'cht, *sn.* rodzaj zwierząt; -haut, f. Thie'rfell; -gesta'lt, *sf.* zwierzęca postać; -heil, f. The'riak; -heit, *sf.* zwierzęcość; -hetze, *sf.* szczwanie zwierząt; Thie'risch, *a.* zwierzęcy; —, *ad.* zwierzęco; po zwierzęcu; -kampf, f. Thie'rgefecht; -kreis, *sm. Stk.* zwierzyniec niebieski; zodyak; -lehre, *sf.* zoologia; nauka o zwierzętach; -maler, *sm. Mal.* malarz oddający się szczególniéj malowaniu zwierząt; -mensch, *sm.* zwierzęcy człowiek; —, *Myth.* centaur; -pflanze, *sf. Ng.* zwierzokrzew; ziołozwierz; -quäler, *sm.* dręczyciel zwierząt; -quälerei', *sf.* dręczenie zwierząt; -quälerin, *sf.* dręczycielka zwierząt; -reich, *sn. Ng.* królestwo zwierząt; -stimme, *sf.* zwierzęcy głos; -stück, *sn. Mal.* obraz przedstawujący zwierza; -wärter, *sm.* dozórca w menażeryi; dozórca zwierzyńcowy; -welt, *sf.* zwierzęcy świat.

Tho'mas, *sm. npr.* Tomasz.

Thon, *sm. Ng.* glina; aus — gemacht gliniany; Thon-, *a.* gliniany; glinny; Tho'nart, *sf.* gatunek gliny; Tho'nartig, *a.* gliniasty; glinkowaty; Tho'ndraht, *sm.* drót do krajania gliny; Tho'nerde, *sf.* glinka.

Thö'nern, *a.* gliniany.

Tho'ngefäß, Tho'ngeschi'rr, *sn.* naczynie, naczynia gliniane; Tho'ngrube, *sf.* dół, gdzie glinę kopią; Tho'nicht, *a.* gliniasty; Tho'nig, *a.* gliniany, glinę w sobie mający; glinny; Tho'nkugel, *sf.* kula gliniana; Tho'nschiefer, *sm. Ng. Bw.* łupek gliniany; Tho'nschneide, *sf.* nóż garncarski.

Thor, *sm.* błazen; głupiec; nierozsądny, nierostropny człowiek.

Thor, *sn.* brama; wrota; dem Laster — u. Thür öffnen, *występkom bramę od. wrota otworzyć; Thor-, *a.* bramny; Tho'rangel, *sf.* hak zawiasowy; czop u zawiasy; Tho'rband, *sm.* zawiasa; Tho'rfahrt, *sf.* wjazd przez bramę; Tho'rflügel, *sm.* skrzydło połowa) bramy, wrot; Tho'rgeld, *sn.* bramne; opłata od wpuszczenia przez bramę; Tho'rglocke, *sf.* dzwon bramny.

Tho'rheit, *sf.* głupstwo; nierostropność, nierozsądek. [żnik.

Tho'rhüter, *sm.* bramny stra-

Thö'richt, *a.* nierozsądny; nierostropny; głupi; Thö'rin, *sf.* nierozsądna kobieta.

Tho'rkette, *sf.* łańcuch do zakładania bramy.

Thorn, *sn. Geog.* Toruń; Tho'rner, *sm. Geog.* Toruńczyk; Toruńczanin; Tho'rnerin, *sf. Geog.* Torunianka; Tho'rnisch, Tho'rner, *a. Geog.* Toruński.

Tho'rschließer, *sm.* ten co bramę zamyka; Tho'rschloß, *sn.* zamek u bramy; Tho'rschluß, *sm.* zamknięcie bramy; noch vor —, *jeszcze przed zamknięciem bramy; *ledwo że nie zapóźno; *w ostatniéj chwili; Tho'rschlüssel, *sm.* klucz od bramy; Tho'rschreiber, *sm.* pisarz bramny; Tho'rsperre, *sf.* zagrodzenie od. zamknięcie bramy; Tho'rstube, *sf.* izba oder izdebka przy bramie, nad bramą; Tho'rwache, *sf.* warta przy bramie; Tho'rwärter, *sm.* strażnik bramny; Tho'rweg, *sm.* droga przez bramę; Tho'rweit, *a.* u. *ad.* na oścież; Tho'rzeichen, *sn.* znak bramny, który się przy bramie dostaje przechodząc; Tho'rzettel, *sm.* kartka bramna.

Thran, *sm.* tran.

Thrä'nchen, *sn. dim.* łezka; kropelka; Thrä'ne, *sf.* łza; Thränen traten ihm in die Augen łzy stanęły mu w oczach; zu Thränen gerührt do łez wzruszony; bittere Thränen weinen płakać rzewnemi łzami; in Thränen schwimmen, zerfließen, *we łzach pływać, kąpać się; in Thränen ausbrechen rozpłakać się.

Thrä'nen, *vn.* (h.) płakać, łzy wylewać; łzy ronić; dem die Augen — któremu oczy płaczą od. łzami zaciekają; thränende Augen oczy, z których łzy cieką; oczy łzawe, łzami zalane.

Thrä'nen-, *a.* łzowy; łzawy; łzany; płaczowy; Thrä'nenau'ge, *sf.* oko łzami zaciekłe; Thrä'nenba'ch, *sm.* *strumień łez; -nenbei'n, *sn. Zk.* kość łzowa; -nenbene'tzt, *a.* łzami zroszony; -nenbi'rke, *sf. Ng.* brzoza płacząca; -nenblu'tend, *a.* krwawemi łzami płacząc; -nenbro'd, *sn.* *chléb płaczu; *opłakany kawałek chleba; -nendrü'se, *sf. Zk.* gruczoł łzowy; -nenfeu'cht, *a.* łzami zroszony; -nenfi'stel, *sf. Hlk.* fistuła łzawa; łzotok; -nenflu'ß, *sm.* łzotok; -nengla's, *sn.* flaszeczka ze łzami; -nenjah'r, *sn.* rok w łzy obfity; -nenlä'cheln, *sn.* uśmiech ze łzami zmieszany; -nenlee'r, -nenlo's, *a.* u. *ad.* bez łez; -nenna'cht, *sf.* noc we łzach przepędzona; -nenna'ß, *a.* łzami zroszony; -nenne'rv, *sm. Zk.* nerw płaczowy; -nenque'lle, *sf.* źródło łez; -nensa'ck, *sm. Zk.* woreczek łzowy; -nenstro'm, *sm.* *potok łez; -nentha'l, *sn.* *padół płaczu; -nenvo'll, *a.* pełen łez; -nenwei'de, f. Trau'erweide.

Thra'nhütte, Thra'nsiederei', *sf.* warzelnia tranu; Thra'nicht, *a.* tranowaty; Thra'nig, *a.* tranowy; tranisty.

Thrä'nig, *a.* łzawy.

Thron, *sm.* tron; *godność monarsza; den — besteigen, *Stw.* dostać się, wznieść się, wstąpić na tron.

Thron-, *a.* tronowy; Thro'nbese'tzung, *sf. Stw.* osadzenie tronu; -nbestei'gung, *sf.* wstąpienie na tron; -nbewe'rber, *sm.* ubiegający się o koronę; kandydat do tronu; -nbewe'rbung, *sf.* ubieganie się o tron; Thro'nen, *vn.* (h.) tronem od. berłem władać; panować; siedzieć na tronie; siedzieć jakby na tronie; —, *jaśnieć; Thro'nerbe, *sm. Stw.* dziedzic korony; — (eines Königreichs) królewicz następca; -nerle'digung, *sf.* osierocenie tronu; zawakowanie korony; -nfo'lge, *sf. Stw.* następstwo tronu; -nfolger, *sm.*, -nfolgerin, *sf. Stw.* następca, następczyni tronu; -nhimmel, *sm.* baldakin (pod którym stoi tron lub krzesło); -nnebenbuh'ler, *sm.* współubiegacz (współkandydat) do tronu; -nräuber, *sm.* przywłaszczyciel korony; -nrede, *sf. Stw.* mowa tronowa; -nstufe, *sf.* stopień do tronu; -nverge'bung, *sf. Stw.* (Verleihung des Thrones nach dem Erbrechte) oddanie tronu prawem następstwa; -nverwe'ser, *sm. Stw.* regent, tymczasowy rządza; -nverwe'sung, *sf. Stw.* regencya, rządy tymczasowe.

Thun, *vn. irr.* (h.) (thue, that, gethan) działać; robić; wohl — robić dobrze; dobre skutki sprawiać; Jemandem wohl thun dobrze komu czynić; wyświadczać łaski, grzeczności; Jemandem zu viel —, *obrazić kogo; *skrzywdzić go; es Jemandem gleich — wollen, *chcieć komu wyrównać; — (sich stellen, sich geberden) udawać; dumm —, *udawać głupiego; gelehrt —, *udawać uczonego; er thut nur so, *on tylko tak udaje; — czynić; robić; es ist um etwas, um Jemanden zu —, *idzie o co, o kogo; thun, als ob ꝛc. udawać, że itd.; mit Jemandem, mit etwas zu — haben, *obcować z kim; wejść z nim w zażyłość od. w stósunki; nach etwas — pragnąć, napierać się czego; um Jemanden —, *żałować kogo; sich dazu —, *wziąść się do czego; —, *va. irr.* (h.) robić; zrobić; thue das Deinige rób swoje, co do ciebie należy; ich will mein Möglichstes —, *zrobię, co tylko będę mógł, ile tylko będzie w mojéj mocy; Jemandem Dienste — przysługi komu robić; seine Pflicht, seine Schuldigkeit — zrobić, wypełnić powinność; Jemandem Unrecht, Schaden — zrobić, uczynić, wyrządzić komu krzywdę, szkodę; Jemandem seinen Willen — zrobić, wypełnić czyje życzenie; — zrobić, aby co się dostało w jakie miejsce; das Pferd in den Stall — konia wprowadzić do stajni; seinen Sohn auf die Schule — oddać syna do szkoły; etwas bei Seite — zemknąć co; ein Gelübde, Abbitte, Erwähnung, Buße, Sünde, eine Frage — ślubować co (ślub czynić), przepraszać; wspomnieć co; pokutować; zgrzeszyć; zapytać się; eine Predigt — (halten), *Kg.* kazać (kazanie mieć, odprawiać); einen Sprung, Schrei, Fall — skoczyć; krzyknąć; upaść; Jemandem etwas zu wissen — donieść komu od. zawiadomić go o czém; oświadczyć mu co; die Arbeit will gethan sein, *robota potrzebuje czasu; sich etwas zu — machen, *znaleźć sobie co do roboty od. jaką robotę; der Wille allein thut's nicht, *nie dosyć na chęci; der Name thut's nicht, *nazwisko samo nie zrobi tego; es ist damit nicht gethan, *to nie dosyć; Thun, *sn.* czynienie; robienie; unser Thun u. Lassen, *to co mamy czynić i co zaniechać; das — u. Lassen, *sprawowanie się; sein ganzes — u. Treiben, *jego cała czynność, całe zatrudnienie, dążenie, cała myśl.

Thu'nfisch, *sm. Ng.* tuńczyk; bagnik; błotnik.

Thu'nlich, *a.* czyńliwy; mogący być zrobionym; dający się zrobić; das ist nicht — to się nie da zrobić.

Thür, Thü're, *sf.* drzwi; *dom; von — zu — gehen, *chodzić od domu do domu; vor den Thüren sein Brod suchen, *chleba żebrać po domach; Jemandem die — weisen, *za drzwi kogo wyprosić; vor der — za drzwiami; *niedaleko; sich nach der — umsehen, *patrzéć jakby uciec; die — suchen, ergreifen, *drapnąć; zemknąć; za drzwi się wymknąć; mit der — in's Haus fallen, *wyrwać się jak Filip z konopi; *niezręcznie się wziąć do rzeczy; Thür-, *a.* drzwiczny; Thü'rangel, s. A'ngeln.

Thürä'ngeln, § s. Pla'gen, Belä'stigen, Pei'nigen.

Thü'rband, *sn.* zawiasa u drzwi; -rbeschla'g, *sm.* okucie drzwi; Thü'rchen, *sn. dim.* drzwiczki; Thü'rfach, -rfeld, *sn.* kwatera we drzwiach; -rflügel, *sm.* skrzydło u drzwi, jedna połowa drzwi podwójnych; -rfutter, *sn. Zm.* futryny u drzwi; -rgerü'st, *sn. Zm.* odrzwi; -rgesi'ms, *sn.* gzyms nade drzwiami; -rgiebel, *sm.* oszczyt nade drzwiami; -rhaken, s. A'ngel; -rhüter, *sm.* szwajcar; odźwierny; stróż bramy od. drzwi pilnujący; -rkettel, *sn.* haczyk z łańcuszkiem u drzwi; -rklinke, *sf.* klamka u drzwi; -rklopfer, *sm.* młotek do pukania do drzwi; -rknecht, *sm.* stróż drzwi pilnujący.

Thurm, *sm.* wieża; einen — stürmen, *Kw.* wieży dobywać; *więzienie, turma; Jemanden in den — stecken, auf den — setzen, *do wieży wsadzić; Thu'rm-, *a.* wieżowy; Thu'rmbau, *sm.* stawianie, budowanie wieży; -rmbela'den, *a.* wieżę na sobie niosący.

Thü'rmchen, *sn. dim.* wieżyczka.

Thu'rmdach, *sn.* dach na wieży.

Thü'rmen, *va.* opatrzyć w wieże; piętrzyć, piętrować, zbijać od. stawiać na kupę; gethürmte Städte miasta z wieżami (wieżyste); — piętrzyć, piętrami wznosić; sich — piętrzyć się; Thü'rmer, *sm.* stróż na wieży.

Thu'rmfahne, *sf.*, -rmfähnchen, *sn. dim.* chorągiewka na wieży; -rmfalk, *sm. Ng.* pustułka; -rmförmig, *a.* kształtu wieży; -rmglocke, *sf.* dzwon wieżowy, na wieży; -rmhoch, *a.* wysoki jak wieża; -rmhöhe, *sf.* wysokość wieży; -rmknauf, -rmknopf, *sm.* gałka na wieży; -rmkraut, *sn. Ng.* wieżyczki; s. a. Be'rgkresse; -rmmühle, *sf.* wiatrak holenderski; -rmpforte, *sf.* furtka u wieży; -rmspitze, *sf.* szczyt wieży; -rmuhr, *sf.* zegar wieżowy, na wieży; -rmwächter, -rmwärter, s. Thü'rmer.

Thü'rnagel, *sm.* gwóśdź do obijania drzwi; Thü'röffnung, *sf.* otwór drzwi; otworzenie drzwi; -rpfoste, *sf.* odrzwi; -rriegel, *sm.* rygiel u drzwi; -rring, *sm.* kółko u drzwi (do pukania); -rschloß, *sn.* zamek u od. do drzwi; Thü'rschlüssel, *sm.* klucz ode drzwi; -rschwelle, *sf.* próg u drzwi; -rsteher, s. Thü'rhüter; -rstrick, *sm.* powróz z ciężarem u drzwi (za pomocą którego się zamykają); -rsturz, *sm.* nadedrzwi; -rteppich, -rvorhang, *sm.* zasłona u drzwi; dywan we drzwiach zawieszony; -rverklei'dung, *sf.* listwy u drzwi.

Thy'mian, *sm. Ng.* tymian; dzięcielina; dzięcielin; macierzanka; mit — angemacht dzięcielniczy.

Thy'mseide, *sf. Ng.* kamianka mniejsza; wyłup tymowy. [ska.

Tia'ra, *sf.* tyjara; korona papie-

Ti'chten (Dichten) **und Trachten**, *sn.* *zabiegi; *zacieki; *zabędy.

Tick, tick! tiu, tiu, tiu!

Tick, *sm.* dotknięcie się palcem.

Tief, *a.* głęboki (auch *); —, *ad.* głęboko; zehn Ellen tiefer Graben rów 10 łokci głębokości mający; — in Schulden stecken, *mieć długów po uszy; — wurzeln głęboko się wskorzenić; sich etwas — einprägen głęboko sobie utkwić w pamięci, wbić w pamięć; — (niedrig) niski; nisko; sich — erniedrigen, *bardzo się uniżać, upodlać; — gebeugt bardzo znękany; — beschämt niezmiernie zawstydzony; Tie'fäugig, *a.* głębokooki; oczy głęboko zapadłe mający; Tie'fbeschä'mt, Tie'fbewe'gt, *a.* mocno zawstydzony, wzruszony; do żywego wzruszony; Tie'fblick, *sm.* wzrok głęboki; Tie'fdenkend, *a.* głęboko myślący od. zamyślający; Tie'fdenker, *sm.* *człowiek głęboko myślący.

Tie'fe, *sf.* głębokość; głębia; aus der — ruf' ich zu Dir, o Herr! z głębi do Ciebie wołam, o Panie! — (Niedrigkeit) niskość (tonu, głosu); Tie'fenme'sser, *sm.* głębomiar; Tie'fgebeu'gt, *a.* mocno znękany, udręczony; Tie'fgefüh'l, *sn.* głębokie czucie; Tie'fgeleh'rt, *a.* głęboko uczony; Tie'fgelb, *a.* ciemno żółty; Tie'fgeleh'rt, *a.* głęboko uczony; Tie'fgerüh'rt, s. Tie'fbewe'gt, Tie'fgrün, *a.* ciemno zielony; Tie'fgewu'rzelt, *a.* głęboko zakorzeniony; Tie'fhammer, *sm.* młotek z długim końcem głęboko sięgającym; Tie'froth, *a.* ciemno czerwony; Tie'fschäftig, *a.* poziomo krosnowy; Tie'fschwarz, *a.* ciemno czarny; Tie'fsinn, *sm.* zamyślenie się; zadumanie; zaduma; zatopienie się w myślach; —, *Hlk.* melancholia; in — gerathen zadumać się; zamyślić się; wpaść w zadumanie, w melancholią; —, *głęboki talent; *zdolność zgłębiania nieodgadnionych rzeczy; głębokomyślność; Tie'fsinnig, *a.* zamyślony; zadumany; głęboko myślący; Tie'fverwu'ndet, *a.* głęboko raniony.

Tie'gel, *sm.* tygiel; Tie'gel-, *a.* tyglany; tyglowy; Tie'gelchen, *sn. dim.* tygielek.

Ti'ger, *sm. Ng.* tygrys; Ti'ger-, *a. Ng.* tygrysi; tygrysowy; Ti'gera'rtig, Ti'gerähn'lich, *a.* tygrysowaty; Ti'gerfa'rben, Ti'gerfa'rbig, *a.* tarantowaty, nakrapiany; Ti'gerhau't, *sf.* skóra tygrysowa; Ti'gerhe'rz, *sn.* *serce tygrysowe oder tygrysie; Ti'gerhu'nd, *sm.* pies tygrysowaty; Ti'geri'ltiß, *sm. Ng.* perwistka; tchurz nakrapiany; Ti'gerka'tze, *sf. Ng.* kot tygrysi od. tygrysowaty; Ti'gern, *va.* cętkować nakształt tygrysa; getigert nakrapiany od. centkowany jak tygrys; Ti'ger-

pfe'rd, *sn.* koń tarantowaty od. srokaty; Ti'gerwei'bchen, *sn.* tygrysica; Ti'gerwu'th, *sf.* *zażartość tygrysia.

Ti'lgbar, *a.* mogący być umorzonym; dający się umorzyć (dług); Ti'lgen, *va.* zniszczyć, wyniszczyć, wytępić, wygładzić (robactwo); umorzyć (dług); einen Zweifel — wątpliwość zniszczyć; Ti'lgungsfo'nd, *sm.* fundusz na umorzenie długu; Ti'lgungska'sse, *sf.* kasa umorzenia dłu- [gów.

Till, Ti'lle, s. Di'lle.

Timo'theus, *sm.* *npr.* Tymo- [teusz.

Timpf, *sm.* tynf.

Tinctu'r, *sf.* tynktura.

Ti'nte, *sf.* inkaust; schwarze — atrament; in die — kommen, gerathen, Jemanden bringen, *w błoto wleźć, kogo wprowadzić (w kłopot, w tarapatę); in der — sitzen, *siedzieć w błocie; Ti'ntenfa'ß, *sn.* kałamarz; Ti'ntenfi'sch, *sm.* *Ng.* czernica; kałamarz; sepia; -tenfla'sche, *sf.* butelka od. flaszka na atrament albo z atramentem; -tenfle'ck, *sm.* plama z atramentu; -tenfle'cks, *sm.* plama z atramentu; -tenkle'cker, *sm.* bazgracz; -tenpu'lver, *sn.* proszek na atrament; -tenschwa'rz, *a.* czarny jak atrament; -tenste'cher, *sm.* kałamarz z kolcem do wbijania w stół itd.; Ti'nticht, *a.* atramenciasty; Ti'ntig, *a.* z atramentem.

Tipp, s. Tick; Ti'ppen, *vn.* (h.) końcem palca się dotknąć czego.

Tira'de, *sf.* tyrada; wycwerk; przebieganie głosem w górę i na dół dla ozdoby; *wymuskane słówka; *ozdóbki wyszukane.

Tirailleu'r, *sm.* *Kw.* tyralier; harcownik; Tirailli'ren, *vn.* *Kw.* harcować.

Ti'rlitanz, *sm.* fryga; cyga.

Tiro'nen, s. A'nfänger.

Tisa'ne, s. Ge'rstentra'nk.

Tisch, *sm.* stół; den — decken przykryć stół; sich an den — setzen usiąść przy stole; am Tische sitzen siedzieć przy stole; den — decken nakrywać do stołu; sich zu Tische setzen usiąść do stołu; bei Tische sitzen siedzieć u stołu; Jemanden zu Tische bitten prosić kogo do stołu; prosić na obiad; nach Tische po stole (obiedzie); über Tische podczas stołu, obiadu; einen guten — führen dobry stół prowadzić, dobrze jadać; der Tisch des Herrn, *Kg.* stół Pański, *komunia; Tisch-, *a.* stołowy; (Essen-, Speise-) obiadowy; Ti'schbeda'rf, *sm.* potrzeby stołowe; Ti'schbein, *sn.* noga stołowa; Ti'schbier, *sn.* stołowe piwo; Ti'schblatt, *sn.* blat, wierzch stołu; -brod, *sn.* chléb do stołu; Ti'schchen, *sn.* *dim.* stolik; Ti'schdecke, *sf.* okrycie na stół; -de'cker, s. Ta'felde'cker; -diener, *sm.* posługacz do stołu; Ti'schen, *vn.* (h.) (tafeln, bei Tafel, bei Tische sitzen) stół nakryć, zastawić (jadlem); — siedzieć u stołu od. przy obiedzie; Ti'scher, ꝛc. s. Ti'schler, ꝛc.; Ti'schfreund, *sm.* przyjaciel stołowy; przyjaciel obiadowy; Ti'schfuß, s. Ti'schbein; -gänger, s. Ko'stgänger; -gast, *sm.* gość na obiad zaproszony (obiadowy); -gebe't, *sn.* modlitwa przed jedzeniem i po jedzeniu; -gede'ck, *sn.* nakrycie stołowe; -gefä'ß, *sn.* naczynie stołowe; -geld, *sn.* stołowe; zapłata za stołowanie lub na stół; -gemei'nschaft, *sf.* wspólność stołu (t. j. jedzenia); -geno'ß, *sm.* spółstołownik; uczestnik czyjego stołu; -gerä'th, -geschi'rr, *sn.* sprzęty, naczynia stołowe; -gesa'ng, *sm.* śpiew stołowy, biesiadny; -gese'll, s. Ti'schgeno'ß; -gese'llschaft, *sf.* towarzystwo stołowe; -gesprä'ch, *sn.* rozmowa przy stole, podczas stołu; -geste'll, *sn.* podstawa stołu; nogi od stołu; -glocke, *sf.* dzwonek, którym znak dają do stołu; -kappe, *sf.* pokrowiec na stół; -kasten, *sm.* skrzynia u stołu; -lade, *sf.* szuflada stołowa; Ti'schler, *sm.* stolarz; Ti'schler-, Ti'schlers-, *a.* stolarski; Ti'schlera'rbeit, *sf.* robota stolarska; stolarszczyzna; -lerbu'rsche, *sm.* stolarczyk (chłopak); -lergese'lle, *sm.* czeladnik stolarski; -lerha'ndwerk, *sn.*, Tischlerei', *sf.* stolarstwo; rzemiosło stolarskie; -lerha'ndwerker, *sm.* stolarz; Ti'schlerin, *sf.* stolarka; -lerju'nge, -lerleh'rling, *sm.* stolarczyk; -lermei'ster, *sm.* majster stolarski; Ti'schlern, *vn.* (h.) stolarką się trudnić, stolarszczyznę robić; -lerwe'rkstatt, *sf.* stolarnia.

Ti'schlied, s. Ta'fellie'd; -messer, *sn.* nóż stołowy; -nachbar, *sm.* sąsiad przy stole; -platte, s. Ti'schblatt; -rede, -redner, s. Ta'felre'de, ꝛc.; -schrank, *sm.* stół z szafką; -segen, *sm.* błogosławienie jadła; -teppich, *sm.* dywan na stół; -trank, *sm.* napój stołowy; -tuch, *sn.* obrus; -unterha'ltung, *sf.* zabawa, rozrywka, rozmowa przy stole; -wäsche, s. Ti'schzeug; -wein, *sm.* wino stołowe; -zeit, *sf.* czas obiadowy; -zeug, *sn.* bielizna stołowa; -zucht, *sf.* karność pod względem zachowania się przy stole; -zweihle, s. Servie'tte.

Ti'tel, *sm.* tytuł; — ohne Mittel, *tytuł próżny gdy czczo w szkatule, kiedy kto dłużnył co po tytule; Titel-, Titula'r-, *a.* tytułowy; tytularny; Ti'telbi'schof, *sm.* *Kg.* biskup tytularny; Ti'telbla'tt, *sn.* kartka tytułowa; Ti'telblä'ttchen, *sn.* *dim.* karteczka tytułowa; Ti'telbo'gen, *sm.* *Bchdr.* arkusz tytułowy; Ti'telbu'ch, *sn.* książka tytuły różnych osób w sobie mieszcząca; -lbu'chstabe, *sm.* głoska tytułowa; -lfürst, *sm.* książę tytularny; -lkai'ser, *sm.* cesarz tytularny; -lkö'nig, *sm.* król tytularny; -lku'pfer, *sn.* rycina tytułowa; Ti'tello's, *a.* u. *ad.* bez tytułu; -lmä'ßig, *a.* tytułowy; Ti'teln, *va.* tytułować; Ti'telna'rr, *sm.* człowiek durny za tytułami się ubiegający; -lra'th, *sm.* Rzadzca tytularny; -lrei'ch, *a.* obfitujący w tytuły; -lsu'cht, *sf.* chciwość tytułów; -lwe'sen, *sn.* urządzenia tytułowe.

Titula'r-, Ti'tel-, *a.* tytularny; Titulatu'r, *sf.* tytulatura; Tituli'ren, s. Ti'teln; Titulomanie', s. Ti'telsu'cht.

Toa'st, *sm.* toast.

To'ben, *vn.* (h.) srożyć się; *złościć się; sapać; krzyczéć z gniewu; — (lärmen) hałasować; robić hałas, łoskot; To'bend, *ppr.* u. *a.* burzliwy; łoskotny.

To'bias, *sm.* *npr.* Tobiasz.

To'bsucht, s. Raserei'.

To'chter, *sf.* córka; To'chter-, *a.* córki; córczyn; Tö'chterchen, *sn.* *dim.* córeczka; To'chterhe'rz, *sn.* serce córki; To'chterki'nd, *sn.* wnuczę; wnuk; wnuczka; To'chterki'rche, *sf.* *Kg.* kościół filialny; To'chterla'nd, *sn.* *osada (z jakiego kraju); Tö'chterlich, *a.* córczyn; córki; —, *ad.* jak córka; To'chterlie'be, *sf.* miłość córki; To'chterma'nn, *sm.* mąż córki; zięć; To'chterpfa'rre, *sf.* *parafia filialna; -terre'cht, *sn.* prawo córczyne od. córki; -terschaft, *sf.* córectwo, stósunek córki do ojca lub matki; sie hat ihre — erwiesen, *Rw.* dowiodła, że jest jego lub jéj córką; Tö'chterschu'le, *sf.* szkoła panien; To'chtersoh'n, *sm.* wnuk; To'chterspra'che, *sf.* *język pochodny; To'chterto'chter, *sf.* wnuczka.

To'cke, s. Do'cke.

Tod, *sm.* śmierć; dem Tode standhaft entgegen geben, *śmiało iść na śmierć; den Tod des Helden sterben, *umrzéć śmiercią bohatera, jako bohater; eines natürlichen, gewaltsamen Todes sterben umrzeć śmiercią naturalną, gwałtowną; auf den — liegen, zum Tode krank sein leżéć śmiertelnie chory; być śmiertelną chorobą złożonym; auf den — sitzen, *Rw.* siedzieć w więzieniu będąc wskazanym na śmierć od. za przestępstwo zasługujące na śmierci; mit Tode abgehen zejść z tego świata; ein Kind des Todes sein, *być dzieckiem śmierci, *ulegać śmierci, musieć umrzéć; ich bin des Todes! już po mnie! zginąłem! przepadłem! zum Tode verurtheilen, *Rw.* wskazać na śmierć; sich zu Tode grämen zagryść się; zamartwić się; sich zu Tode hungern zagłodzić się; sich zu Tode arbeiten zapracować się; zamęczyć się pracą; sich zu Tode ärgern, lachen umrzeć z gniewu; śmiechem sobie śmierć sprowadzić; Jemanden zu Tode füttern zapaść kogo; Jemandem, sich den — geben, anthun śmierć komu lub sobie zadać; in den — gehen, *iść na śmierć; der — steht darauf, *śmierć (kara śmierci) wyznaczona jest za to; bis in den — aż do śmierci; bis an den — aż do śmierci; auf Leben u. —, *na zabój; Jemanden auf Leben u. — herausfordern, *wyzwać kogo na pojedynek zabójczy; der — sitzt ihm auf der Zunge, *już dusza na ramieniu; *śmierć mu zagląda w oczy; das ist mir (bis) in den — zuwider, *dusza moja tego nie cierpi; *nie cierpię tego jak dyabła; Tod-, *a.* *śmiertelny; To'dähnlich, *a.* śmierci podobny; To'dathmend, *a.* śmiercią tchnący; To'dbett, s. Ste'rbebe'tt; To'dblaß, To'dbleich, *a.* blady jak śmierć; To'dbringend, *a.* *śmiertelny; śmierć przynoszący; To'des-, *a.* śmiertelny; przyśmiertny; To'desä'hnlich, s. To'dähnlich; To'desa'ngst, *sf.* obawa śmierci; strach umierającego; *okropny strach; To'desa'nzeige, *sf.* doniesienie o śmierci; To'desa'rt, *sf.* rodzaj śmierci; To'desbe'cher, *sm.* *śmiertelny puhar; To'desbetra'chtung, *sf.* uwaga o śmierci; zastanawianie się nad śmiercią; To'desbli'tz, *sm.* *piorun śmierci; To'desbo'te, *sm.* posłannik od. zwiastun śmierci; -sbo'tschaft, *sf.* poselstwo śmierci; -se'ngel, *sm.* anioł śmierci; -serklä'rung, *sf.* uznanie od. ogłoszenie kogo za zmarłego; -sfa'ckel, *sf.* *pochodnia śmierci; -sfa'll, *sm.* przypadek śmierci; im —, beim — w razie śmierci; -sfro'st, *sm.* *Hlk.* śmiertelny dreszcz, mróz; -sfu'rcht, *sf.* bojaźń śmierci; -sga'ng, *sm.* droga, chód na śmierć; -sgebe't, *sn.* modlitwa umierającego; -sgeda'nke, *sm.* myśl o śmierci; -sgefah'r, *sf.* niebezpieczeństwo śmierci; -sge'nius, *sm.* duch śmierci; -sgo'tt, *sm.* bożek śmierci; -ska'mpf, *sm.* walka od. pa-

sowanie się ze śmiercią; im Todeskampfe sein pasować się ze śmiercią; -slie'd, *sn.*, -sgesa'ng, *sm.* śpiew od. pieśń o śmierci albo przy umierającym; -sna'cht, *sf.* śmiertelna noc; noc śmierci; -sno'th, *sf.* s. To'deska'mpf; in Todesnöthen sein, *pasować się ze śmiercią; -so'pfer, *sn.* ofiara śmierci; -spei'n, *sf.* męka śmierci; męczenie się przy śmierci; -spfa'd, *sm.* ścieszka śmierci; -spfei'l, *sm.* strzała śmierci; śmiertelny pocisk; -spfo'rte, *sf.* brama od. wrota śmierci; -sposau'ne, *sf.* trąba na śmierć wzywająca; To'despo'st, *sf.* poczta śmierć zwiastująca; doniesienie o śmierci; -sprophe't, *sm.* prorok (t. j. zwiastun) śmierci; -squa'l, s. To'despei'n; To'desra'chen, *sm.* *paszcza od. otchłań śmierci; -sschla'f, -sschlu'mmer, *sm.* śmiertelny (wieczny) sen; -sschla'ftrunken, *a.* śmiertelnym (wiecznym) snem uśpiony; -sschlu'nd, *sm.* *paszcza śmierć zionąca (armata); -sschme'rz, *sm.* śmiertelne boleści; boleści śmierci; To'desschre'cken, *sm.* strach śmierci; -sschwei'ß, *sm.* śmiertelny pot; -sseu'fzer, *sm.* westchnienie od. jęk umierającego; -ssta'chel, *sm.* bodziec śmierci; -ssti'lle, s. Gra'bessti'lle; -ssto'ß, *sm.* śmiertelny raz; śmiertelne pchnięcie; -sstra'fe, *sf.* *Rw.* kara śmierci; To'desstrei'ch, *sm.* śmiertelne cięcie; śmiertelny cios; -sstu'nde, *sf.* godzina śmierci; -sta'g, *sm.* dzień śmierci; ostatni dzień życia; -stha'l, *sn.* *padoł śmierci; -stra'nk, *sm.* śmiertelny napój; To'destrau'm, *sm.* marzenie o śmierci; -stro'mmel, *sf.* *Kw.* bęben śmierć zwiastujący, bębnienie w czasie exekucyi; -su'rtheil, *sn.* *Rw.* wyrok śmierci; -sverbre'chen, *sn.* zbrodnia zasługująca na śmierć; To'desvo'rbote, *sm.* oznaka śmierć zapowiadająca; To'deswah'l, *sf.* wybór śmierci (t. j. rodzaju śmierci); -swe'g, *sm.* droga śmierci; -swe'rth, -swü'rdig, *a.* *godzien śmierci; -swi'nter, *sm.* *skostniałość ciała zmarłego; -swu'nde, *sf.* śmiertelna rana; -swü'ste, *sf.* *pustynia przez śmierć zrządzona; *przestrzeń, gdzie wszyscy wymarli; To'deszei'chen, *sn.* znak od. oznaka śmierci: -szü'ge, *sm. pl.* śmiertelne rysy; To'dfeind, *sm.* wróg sprzysiężony na czyję zgubę; najzaciętszy nieprzyjaciel; To'dfeind, *a.* zacięcie nieprzyjazny komu; nienawidzący go jak śmierci; -dfeindin, *sf.* najzaciętsza nieprzyjaciołka; To'dfeindschaft, *sf.* najzaciętsza nieprzyjaźń; -dhaß, *sm.* najzaciętsza nienawiść; -dsünde, *sf.* *Kg.* grzech śmiertelny.

Todt, *a.* umarły; martwy, nieżywy; obumarły (wzrok, głos); ein Todter umarły; trup; von den Todten auferwecken z martwych wskrzesić; von den Todten auferstehen z martwych powstać; Jemanden — schlagen, stechen, schießen, treten, martern, drücken zabić, zakłuć, zastrzelić, zadeptać, zamęczyć, udusić kogo; Jemanden — werfen rzuceniem kamienia (rzucając kamieniami) kogo zabić; sich — fallen, stoßen, laufen upaść i zabić się; uderzyć się o co i paść bez duszy; bieganiem się zamęczyć; in der Stadt ist Alles —, *w mieście wszystko wymarło (nie ma ruchu, tak wygląda jak gdyby ludzi nie było; todte Gesellschaft, *towarzystwo bez życia, jak gdyby z nieżywych złożone; todte Stille, *milczenie jak wśród umarłych.

Tö'dten, *va.* zabijać; zabić; um die Zeit zu —, *dla zabicia czasu; — marnować; seine Begierden, Lüste —, *chuci, namiętności wytępiać.

To'dtena'cker, s. Go'ttesa'cker; -na'mt, *sn.* *Kg.* nabożeństwo zaduszne; msza zaduszna, za umarłego od. za umarłych; To'dtena'nzeige, s. To'desa'nzeige; To'dtena'sche, *sf.* popiół z ludzkich kości; Todtenbah're, *sf.* mary; To'dtenbegä'ngniß, *sn.* obchód pogrzebny; To'dtenbei'n, *sn.* kość umarłego oder trupia; To'dtenbeschau', s. To'dtenschau'; To'dtenbeschwö'rer, *sm.* zaklinacz umarłych; To'dtenbeschwö'rung, *sf.* zaklinanie, wywoływanie umarłych; To'dtenbe'tt, s. Ste'rbebe'tt; To'dtenbla'ß, -nblei'ch, *a.* blady jak trup; -nblä'sse, -nblei'che, *sf.* bladość trupia; -nbu'ch, *sn.* księga zmarłych; -nerschei'nung, *sf.* ukazanie się umarłego; -nerwe'cker, *sm.* wskrzesiciel umarłych; -nfa'rbe, *sf.* trupi kolor; -nfei'er, *sf.*, -nfe'st, *sn.* uroczystość żałobna; -nfle'ck, *sm.* plama śmiertelna; -nfrau', s. Lei'chenfrau'; -nga'rten, *sm.* cmentarz; -ngebei'n, *sn.*, -ngebeine, *sn. pl.* trupie kości; -ngeläu't, *sn.* dzwonienie za umarłego od. za umarłych; To'dtengelei't, *sn.* towarzyszenie zwłokom; exportacya; -ngeri'ppe, *sn.* szkielet; -ngeru'ch, -ngerü'st, -ngesa'ng, s. Lei'chengeru'ch, 2c.; -ngesprä'ch, *sn.* *rozmowa zmarłych; -ngewa'nd, s. Trau'ergewa'nd; -nglo'cke, *sf.* dzwon pogrzebny; -ngra'b, *sn.* grób umarłego; -ngrä'ber, *sm.* grabarz; -ngru'ft, -nha'lle, s. Lei'chengru'ft, 2c.; -nha'ft, *a.* trupi; do trupa podobny; -nhau's, *sn.* dom, w którym się umarły znajduje; -nhee'r, *sn.* wojsko umarłych; -nhe'md, *sn.* koszula śmiertelna; -nhü'gel, *sm.* mogila; -nklei'd, *sn.* śmiertelna suknia; -nkno'chen, s. To'dtenbei'n; -nko'pf, *sm.* trupia głowa; -nkö'rper, *sm.* ciało umarłego; -nkra'nz, *sm.* śmiertelny wieniec; -nlie'd, *sn.* pieśń nad umarłym; -nli'ste, *sf.*, -nregi'ster, *sn.* śpis umarłych; -nmaa'l, s. To'dtenfle'ck; -nmah'l, s. Lei'chenmah'l; -dtenmah'lzeit, *sf.* stypa; -no'pfer, *sn.* ofiara pogrzebowa; -nrei'ch, *sn.* królestwo zmarłych; -nri'chter, *sm.* sędzia umarłych; -nru'ferin, *sf.* *trąba umarłych wywołująca z grobów; -nsa'lber, *sm.* ten, co trupów balsamuje; -nsa'lbung, *sf.* balsamowanie trupów; -nschau', *sf.* rewizya trupa; -nschei'n, *sm.* świadectwo śmierci od. zejścia; sepultura; -nschla'f, *sm.* sen śmiertelny; einen — haben, *spać jak zarznięty; -nschlei'er, *sm.* opona żałobna; -nschra'gen, *sm.* mary; -nso'nntag, *sm.* *Kg.* trzecia niedziela po Wielkanocy; -nspie'l, *sn.* igrzysko pogrzebne; -nsti'lle, s. Gra'bessti'lle; To'dtenstri'cke, *sm. pl.* *sidła śmierci; To'dtenta'nz, *sm.* taniec umarłych (ze śmiercią); -nte'mpel, *sm.* świątynia śmierci; -nträ'ger, *sm.* ten, co trupów wynosi; -nuh'r, *sf.* *Ng.* (nazwisko robaka w drzewie) czerw; kołatek; świdryk; -nu'rne, *sf.* popielnica; urna grobowa; -nwa'che, *sf.* straż przy umarłym; -nwa'gen, *sm.* karawan; -nwä'scherin, s. Lei'chenfrau'; -nzu'g, s. Lei'chenzu'g.

Tö'dter, *sm.* zabójca.

To'dtlachen, *sn.* *śmianie się na umór.

Tö'dtlich, *a.* śmiertelny; —, *ad.* śmiertelnie; tödtlicher Haß, *najzaciętsza nienawiść; Jemanden — hassen, *najzacięciéj kogo nienawidzić; Tö'dtlichkeit, *sf.* śmiertelność (rany itd.).

To'dtschlag, *sm.* zabójstwo; To'dtschlagen, s. Todt; To'dtschläger, *sm.* zabójca; To'dtschlägerin, *sf.* zabójczyni.

Tö'dtung, *sf.* zabicie.

To'dverla'ngend, *a.* śmierci pragnący; To'dwürdig, s. To'deswü'rdig.

Tof, To'fstein, Tuff, Tu'ffstein, *sm.* *Ng.* tuf; dziarstwisty kamień.

To'ga, *sf.* *Alt.* toga.

Toile'tte, *sf.* toaleta; gotowalnia; — machen toaletę robić, stroić się.

To'kaj, *sn.* *Geog.* Tokaj; von, aus —, To'kajer, *a.* *Geog.* Tokajski; To'kajer, To'kajerwein, *sm.* *Wb.* Tokaj; Tokajskie wino.

Tolera'nt, *a.* tolerant; Tolera'nz, *sf.* tolerancya; Toleri'ren, *va.* tolerować.

Toll, *a.* wściekły; — werden wściec się; wścieklizny dostać; — szalony; bist du — (im Kopfe)? czyś szalony? czyś oszalał? es ist um — zu werden! a to trzeba oszaléć! man möchte — werden von diesem Geschrei, *oszalećby można od takiego wrzasku; — handeln działać bez rozumu; Jemanden — machen rozumu pozbawić; toller Kopf szalona głowa; —, *wściekający się ze złości; rozjuszony; w największéj pasyi będący; — auf Jemanden sein, *strasznie być zagniewanym na kogo; Jemanden — machen, *do ostatniéj złości kogo przyprowadzić; — auf Jemanden hinein fahren, *z furyą na kogo powstać; toller Hund pies wściekły; toller Kerl, toller Heiliger, *zuch, tęgi chłop; *zawadyak, zuchwała sztuka; — u. voll sein, *być pijanym jak bela; To'llapfel, *sm.* *Ng.* psianka szalona; To'llbeere, *sf.* *Ng.* pokrzyk; wilcze jagody; To'lldreist, s. To'llkühn.

To'llen, *vn.* (h.) szaléć, krzyczéć, hałasować itd. jak szalony.

To'llhaus, *sn.* *Hlk.* dom szalonych; To'llhäusler, *sm.* waryat; szaleniec; To'llheit, *sf.* wścieklizna; szaleństwo; in — gerathen wpaść w szaleństwo; etwas in der — thun zrobić co w szaleństwie; To'llkirsche, *sf.* *Ng.* psia wiśnia; To'llkraut, *sn.* *Ng.* szaleniec; szaléj; błekot; To'llkühn, *a.* odważny aż do szaleństwa; szalenie śmiały; —, *ad.* z szaloną odwagą; -kühnheit, *sf.* śmiałość zapamiętała, aż do szaleństwa posunięta.

To'llwurm, *sm.* *Ng.* gzik.

To'llwuth, *sf.* złość aż do wściekłości posunięta; zajadłość wściekła.

Tö'lpel, *sm.* pień, pniak; *drąg, drągal, gamoń; rura (do baszczu), mazgaj; *prostak; Tölpelei', *sf.* prostactwo; mazgajstwo; gamoniostwo; Tö'lpelha'ft, *a.* gamoniowaty; mazgajowaty; prostacki; Tö'lpeljah'r, s. Fle'geljah'r; Tö'lpisch, s. Tö'lpelha'ft.

To'mback, *sm.* *Httk.* tombak; To'mback-, *a.* tombakowy.

Ton, *sm.* ton (überhaupt); einen — von sich geben ton wydać; aus dem

Töne kommen wyjść z tonu (śpiewając); den — angeben, *Tk.* podać ton, wskazać, z jakiego tonu ma się co grać lub śpiewać; *ton dawać, *réj wodzić; jetzt spricht er aus einem andern Tone, *innym tonem, z innego tonu, inaczéj teraz śpiewa; aus einem hohen Tone sprechen, *górno mówić (t.j. dumnie); in den Ton eines Predigers fallen, *wpaść w ton kaznodziejski; Ton, *Spl.* ton, przycisk, akcent, uderzenie głosu; — eines Gemäldes, *Mal.* ton obrazu, *dobór kolorów, światła i cieniów; To'nangeber, *sm.* *ten co ton daje, réj prowadzi (w towarzystwie); To'nart, *sf.* *Tk.* ton (z jakiego się co gra lub śpiewa); *Tk.* rodzaj tonu; To'nbrechung, *sf.* łamanie tonów (w graniu).

To'ndichter, *sm.* komponista, kompozytor; układacz muzyki; To'ndichtung, *sf.* utwór muzyczny; kompozycya.

Tö'nen, *vn.* (h.) u. *va.* ton, głos, dźwięk brzmiéć; deine Leier tönet Lust, *radosne dźwięki twa lutnia wydaje; tönend brzmiący, dzwoniący.

To'nfall, *sm.* *Tk.* *Spl.* spadek tonu; To'nfolge, *sf.* następstwo tonów; To'nga'ng, *sm.* tony.

To'nica, *sf.* *Tk.* tonika.

To'nisch, *a.* (elastisch, federkräftig) toniczny.

To'nkundig, *a.* znający się na muzyce; To'nkunst, *sf.* muzyka; To'nkünstler, *sm.* artysta muzyczny; muzyk; muzykus; wyrtuoz muzyczny.

To'nleiter, *sf.* *Tk.* skała muzyczna; To'nlos, *a.* bez tonu; *Spl.* (eine Sylbe) bez przycisku; To'nmaa'ß, *sn.* *Tk.* miara tonu; Tonmalerei', *sf.* malowanie (t. j. przedstawianie) za pomocą tonów; To'nmesser, *sm.* tonomiar; tonometr.

To'nnchen, *sn.* *dim.* beczułka; To'nne, *sf.* beczka; —, *Ldw.* *H.* tyle co korzec; — Feldes, *Ldw.* pole na wysiew beczki (t. j. korca) zboża; — Goldes, *baryłka złota, 100,000 talarów ob. 30,000 dukatów; —, *Sw.* przestrzeń na okręcie 42 stóp kwadratowych i ciężar 20 cetnarów; leere Tonnen geben großen Schall, *próżna beczka głośno dzwoni; To'nnen-, *a.* beczkowy; To'nnenba'nd, *sn.* obręcz żelazna na beczce oder na beczkę; To'nnenbu'tter, *sf.* *H.* masło beczkowe; To'nnenfi'sch, *sm.* *H.* ryba beczkowa; -nenhä'ring, *sm.* *H.* śledź beczkowy; To'nnenle'ger, *sm.* *Sw.* wskaziciel brodów morskich; To'nnenpe'ch, *sn.* smoła beczkowa; To'nnenrei'f, s. To'nnenba'nd; To'nnensta'b, *sm.* klepka, bednarka; -nenweise, *a.* u. *ad.* beczkami; na beczki. [czna.

To'nnlage, *sf.* *Bw.* żyła poprze-

Tonologie', *sf.* tonologia; nauka o tonach.

Tonome'ter, s. To'nmesser; To'nreich, *a.* obfity w tony; To'nreihe, s. To'nleiter; To'nsetzer, *sm.* komponista muzyczny; To'nsetzkunst, *sf.* kompozycya muzyczna; sztuka układania muzyki; To'nsetzung, *sf.* układanie muzyki; To'nstück, *sn.* kawałek muzyczny.

Tonsu'r, *sf.* tonzura (kapłańska).

To'nverha'lt, *sm.*, To'nverhä'ltniß, *sn.* stosunek tonów; To'nwelt, *sf.* świat ob. królestwo tonów; To'nzauberer, *sm.* czarownik dźwiękiem tonów czarujący; To'nzeichen, *sn.* *Spl.* znak uderzenia głosu; znak przyciskowy, akcent.

Topa's, *sm.* topaz (kamień); von, aus —, Topa's-, *a.* topazowy.

Topf, *sm.* garnek; garczek; zerbrochene Töpfe gibt's überall, *skorupy wszędzie się znajdą; *nie ma nic bez *ale*; *wszędzie ludzie błądzą; kleine Töpfe haben auch Henkel, *chłopa korcem nie mierzą; *i w małém ciele może być talent; es ist noch nicht in dem Topfe, worin es kochen soll, *rzecz jeszcze nie dojrzała; — (Gefäß, Blumenasch) donica, wazon, fajerka (do kwiatów); — (als Maaß) garniec; Topf-, *a.* *Gtn.* wazonowy.

To'pfasche, *sf.* potaż; To'pfbaum, *sm.* *Gtn.* drzewo wazonowe; To'pfblume, *sf.* *Gtn.* kwiat wazonowy.

Tö'pfchen, *sn.* *dim.* garnuszek; garneczek.

To'pfen, *sm.* *Kk.* § twaróg; -pfenku'chen, *sm.* ciasto z twarogiem.

Tö'pfer, *sm.* garczarz; garncarz; gancarz; Tö'pfer-, *a.* gancarski; garncarzowy; zduński; Tö'pfera'cker, *sm.* *Bibl.* rola garncarzowy; -ra'rbeit, *sf.* garcarska robota; Töpferei', *sf.* gancarstwo; Tö'pfere'rde, *sf.* *Ng.* glina garncarska; glina zduńska; -rgese'll, *sm.* garncarczyk; -rha'ndwerk, *sn.* garncarstwo, zduństwo; Tö'pferin, *sf.* garncarka; Tö'pferju'nge, *sm.* gancarczyk (chłopak); -rmei'ster, *sm.* gancarz; Tö'pfern, *a.* gliniany; zduński; -rschei'be, *sf.* gancarskie koło; garncarski kołowrot, krążek; -rtho'n, *sm.* *Ng.* glina garncarska.

To'pfform, *sf.* forma na garnki; To'pfgewä'chs, *sn.* *Gtn.* roślina wazonowa; To'pfkäse, *sm.* bryndza; To'pfkuchen, s. A'schkuchen; To'pflecker, *sm.* człowiek łakomy na jadło; To'pfmarkt, *sm.* targowisko, gdzie garnki sprzedają; targ na garnki; To'pfnelke, *sf.* *Gtn.* goździk wazonowy; To'pfpflanze, *sf.* *Gtn.* roślina wazonowa; To'pfstein, *sm.* garkowiek.

Topogra'ph, *sm.* topograf; Topographie', *sf.* topografia; Topogra'phisch, *a.* topograficzny, miejsopiski.

Topp! *int.* dobrze! zgoda! daj mi rękę!

Torf, *sm.* *Ng.* torf; Torf-, *a.* torfowy; To'rfasche, *sf.* popiół z torfu; To'rfboden, *sm.* grunt torfiasty; To'rfen, *va.* torfem uprawiać (rolą); To'rferde, *sf.* ziemia torfiasta; To'rffeuerung, *sf.* palenie torfem; To'rfgräber, To'rfstecher, *sm.* ten, co torf kopie.

To'rgau, *sn.* *Geog.* Torgawia.

To'rkeln, *vn.* (h.) taczać się.

Torni'ster, *sm.* tornister (żołnierski).

Tort, *sm.* szkoda; krzywda; Jemandem einen — anthun krzywdę komu zrobić.

To'rte, *sf.* tort; To'rtenbä'cker, *sm.* ten, co torty piecze; To'rtenfo'rm, *sf.* forma na torty; To'rtentei'g, *sm.* ciasto na torty.

Tortu'r, ꝛc. s. Fo'lter, ꝛc.

To'sen, *vn.* (h.) szumieć; tosendes Wetter zawierucha; szum wiatru; burzliwe powietrze; es tost in der Luft zabiera się na burzą; wicher burzą zwiastuje.

Tota'l-, *a.* całkowity; Totalitä't, *sf.* całkowitość.

Touchi'ren, *va.* dotykać.

Toupe't, *sn.* tupet (na głowie).

Tour, *sf.* przechadzka, przejazdka; eine — um die Stadt machen obejść, objechać koło miasta; — kolej; obrot; s. a. We'ndung; —, s. Haa'rtour.

To'wer, *sm.* więzienie w Londynie dla przestępców politycznych.

Toxikologie', *sf.* toksykologia; nauka o truciznach.

Trab, *sm.* trucht; —, im Trabe reiten truchtem jechać; sich in Trab setzen truchtem się puścić; Trab-, *a.* truchtowy.

Traba'nt, *sm.* *Kw.* trabant, żołnierz do przybocznéj straży należący; *Stk.* planeta przy drugiéj większéj będący i z nią się razem obracający.

Tra'ben, *vn.* (s. u. h.) szybko iść, dążyć; wie er trabt, *jak szybko nogi zbiera; — (beim Reiten) truchtem jechać; truchtować; Tra'ber, Tra'bgänger, *sm.* truchtowy koń.

Trä'ber, ꝛc. s. Tre'ber, ꝛc.

Tracht, *sf.* tyle ile się na raz niesie; drei Trachten Holz trzy brzemiona, wiązki, naręcza drzewa; er hat eine tüchtige — Prügel bekommen, *porządną porcyą kijów itd. dostał; tęgo mu skórę wytrzepali; — (Essen) danie, potrawa obnoszona; — (Kleidung) ubiór; strój.

Tra'chten, *vn.* (h.): nach etwas — ubiegać się za czém; dążyć do czego; starać się o co; Jemandem nach dem Leben — dybać, godzić na czyje życie; das Dichten u. Trachten, s. Dichten.

Trä'chtig, *a.* płodny, płód w sobie mający; szczenna (suka), kotna (kotka, owca, zajęczyca), cielna (krowa), źrebna (klacz), prośna (świnia); — werden płodu dostać; — machen zapłodnić.

Tractame'nt, *sn.* traktament, częstowanie; *Kw.* żołd.

*Tracta't, *sm.* traktat, rozprawa naukowa; układ (między monarchami); Tractä'tchen, *sn.* *dim.* traktacik; rozprawka; Tracta'tenmä'ßig, *a.* u. *ad.* stósowny do traktatu; stósownie do traktatu; podług traktatu.

Tracti'ren, *va.* traktować kogo, częstować go; obchodzić się z nim; s. a. Beha'ndeln; mówić, pisać o czém; wykładać co; —, *vn.* (h.) s. Unterha'ndeln; Tracti'rer, *sm.* traktyer.

Tradi'ren, *va.* tradować, wykładać (przedmiot lub naukę jaką); Traditio'n, *sf.* tradycya, wręczenie (sprzedanéj lub darowanéj rzeczy).

Trafica'nt, *sm.* *H.* trafikant, taki, co własnego wyrobu towary sprzedaje; Trafi'k, Traffi'k, s. Ha'ndel.

Tra'galta'r, *sm.* *Kg.* obraz do noszenia, który noszą podczas procesyi itd.

Traga'nth, *sm.* *Ng.* tragant.

Tra'gauge, *sn.* *Gtn.* *Wb.* oczko owocne.

Tra'gbahre, *sf.* nosze; nosidła; — (Todtenbahre) mary; Tra'gbalken, *sm.* *Zm.* *Bk.* bierzma; podciąg; Tra'gband, *sn.* podpora; podstawa; pasek do noszenia czego; Tra'gbar, *a.* nośny, dający się nosić; urodzajny (rola itd.); Tra'gbaum, *sm.* drzewo do noszenia (czego na niém); Tra'gbett, *sn.* łóżko do noszenia; Tra'ge, *sf.* nosidła, nosze.

Träg, Trä'ge, *a.* leniwy, gnuśny; träger Körper, *Ntl.* ciało bezwładne.

Tra'gen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (trage, trägt, trug, getragen) nosić, nieść; die Flinte —, *Kw.* nosić karabin; *być żołnierzem; etwas von Haus zu Haus — nosić co od domu do domu; obnosić po domach; Jemanden auf den Händen —, *na rękach kogo nosić, *bardzo lubić, uwielbiać; den Kopf, die Nase hoch —, *zadzierać nosa; *nadymać się; puszyć; etwas in die Stube, auf den Boden, hinter den Ofen — zanieść co do izby, na strych, za piec; Jemanden aus der Stube, vom Boden, durch den Fluß tragen wynieść kogo z izby, zpieść ze strychu, przenieść przez rzekę; — unieść; módz nieść; das Eis trägt schon lód już trzyma, już można po nim chodzić, jeździć; — (aushalten) trzymać na sobie; drei Säulen tragen das ganze Gewölbe, *Bk.* trzy słupy dźwigają, utrzymują całe sklepienie; — (ertragen, ausstehen) znosić, ponosić co; die Kosten — ponieść koszta; Jemandes Gebrechen — znosić czyje wady; des Tages Last u. Hitze — nosić dnia ciężar i upał; — (bringen, hervorbringen) wydawać z siebie jaki owoc lub korzyść; przynosić; dieser Baum trägt noch nicht to drzewo jeszcze nie rodzi, nie wydaje owoców; dieser Acker trägt reichlich Weizen ta rola obficie wydaje pszenicę; — (hinreichen, hinlangen) nieść, donosić (o strzelbie); — (Augen) sięgać; Sorge für etwas — mieć o czém staranie; Leid um etwas — boléć, ubolewać nad czém; Jemandes Namen — mieć czyje imię; davon — odnieść; sich — nosić się (o materyach); nosić się, ubierać się, chodzić (w pewnym stroju); sich mit etwas —, *miéć co na myśli; *układać sobie co; *miéć jaki zamiar; man trägt sich mit dem Gerüchte, *chodzi taka wieść.

Trä'ger, *sm.* nosiciel; nośca; tragarz; —, *Bk.* s. Tra'gbalken; —, *Zk.* dźwigacz; podpieracz; obrotnik; Trä'gerloh'n, *sm.* zapłata nosicielowi.

Tra'g-Esel, *sm.* osioł do noszenia ciężarów; Tra'gestuh'l, s. Tra'gsessel.

Tra'gezei't, *sf.* czas ciężarności, czas noszenia płodu w ciele.

Trä'gheit, *sf.* lenistwo; gnuśność.

Tra'ghimmel, *sm.* baldakin.

Tra'giker, *sm. Litt. Sb.* traik, poeta traiczny; aktor w trajedyach występujący; Tragiko'misch, *a. Litt. Sb.* tragikomiczny; Tragikomö'die, *sf.* tragikomedya; Tra'gisch, *a. Litt. Sb.* traiczny; Tragö'die, *sf.* trajedya; Tragö'diendi'chter, -dienschrei'ber, *sm.* poeta traiczny; Tragö'dienspie'ler, *sm.* aktor traiczny.

Tra'gpfeiler, *sm. Bk.* słup, na którym co spoczywa; Tra'gsattel, *sm.* siodło do ciężarów; Tra'gsessel, *sm.* lektyka; krzesło do noszenia w niém ludzi.

Trä'gsinn, *sm.* skłonność do gnuśności.

Tra'gung, *sf.* noszenie.

Train, *sm. Kw.* to, co idzie lub ciągnie za wojskiem; Traineu'r, s. Na'chzügler.

Traiteu'r, *sm.* traktyer; Traiteu'rs-, *a.* traktyerski.

Traktame'nt, *sc.* s. Tractame'nt, *sc.*

Trä'llern, *vn.* (h.) u. *va.* nócić, nucić (piosnkę); śpiewać bez słów (*tra la la*).

Tram, *sm. Zm.* tram; belka.

Tra'mpe, *sf.* drąg do popychania.

Tra'mpeln, Tra'mpen, *vn.* (h.) tupać nogami (na przemian); Tra'mpelthie'r, *sn. Ng.* dromedar, wielbłąd z dwóma garbami; Tra'mpelthie'rs-, *a. Ng.* dromedarski.

Tranché, s. Lau'fgraben.

Tranchi'ren, *va.* tranżyrować, rozbierać.

Trank, *sm.* napój; napitek; lekarstwo do picia; trunek apteczny; Trank-, *a.* napojny; napojowy; Trä'nkchen, *sn. dim.* truneczek.

Trä'nke, *sf.* miejsce, gdzie konie i bydło poją; das Vieh zur — führen bydło do wody prowadzić; Trä'nken, *va.* poić; napoić; —, *zlać, zmoczyć, skropić, zrosić co; die mit Blut getränkte Erde ziemia krwią przesiąkła; — napuścić czém; dać piersi (dziecku); Trä'nken, *sn.* napawanie; pojenie.

Tra'nkrinne, *sf.*, Tra'nktrog, *sm.* rynna od. koryto do pojenia bydła; Tra'nksteuer, *sf.* czopowe; opłata od trunków; Tra'nksteuera'mt, *sn. Stw.* urząd czopowego; Tra'nksteuerei'nnehmer, *sm.* poborca czopowego; czopownik.

Transalpi'nisch, *a. Geog.* zaalpowy, z tamtéj strony alp znajdujący się.

Transiti'v, *a. Spl.* czynny; przechodni (słowo).

Tra'nsito, *sm. H.* tranzyto; Tra'nsito-, *a. H.* tranzytowy, przewozowy, przechodowy (towar, handel, cło).

Transito'risch, *a.* przechodni.

Translatio'n, s. Ueberse'tzung; Transla'tor, *sm.* tłumacz (rządowy).

Translocatio'n, *sf.* translokacya, przeniesienie na inne miejsce; Transloci'ren, *va.* translokować; przenieść na inne miejsce.

Transpare'nt, *a.* przezroczysty; —, *sn.* transparent; przezrocze; im — w przezroczu.

Transpiratio'n, *sf.* transpiracya; Transpiri'ren, *vn.* (h.) transpirować.

Transpo'rt, *sm.* transport, przewóz, przeprowadzenie; przesyłka; Transpo'rt-, *a.* przewozowy; Transporteu'r, *sm. Gl.* kątomiar (geometryczny) do przenoszenia kątów na planie; Transporti'ren, *va.* transportować; przeprowadzać; przewozić; Transpo'rtkosten, *sf. pl.* koszta transportu; zapłata za przesłanie, przewiezienie; Transpo'rtschiff, *sn. Sw.* okręt przewozowy.

Transscende'nt, *a. Philos.* nadpojętny, co przechodzi ludzkie pojęcie; Transscendenta'l, *a.* transcendentalny; nadzmysłowy; zmysły przechodzący.

Tra'nschen, *vn.* (s.) § niezgrabnie stąpać.

Trape'z, **Trape'zium**, *sn. Gl. Gymn.* czworobok różnoboczny.

Tra'ppe, *sf.* ślad (stopy).

Tra'ppe, *sm.*, Tra'ppgans, *sf. Ng. Jäg.* drop'; Tra'ppen-, *a. Ng. Jäg. Kk.* dropi.

Tra'ppeln, Trä'ppeln, Tra'ppen, Tra'ppsen, *vn.* (s.) drepcić (nogami); Tra'ppeln, Tra'ppen, *sn.* tępanie, tupanie.

Trassa't, *sm. H.* trasat; wystawiony; Trassa'nt, *sm. H.* trasant, wystawca; Trassi'ren, *vn.* (h.) *H.* trasować, weksel wystawić na kogo, czyli polecić mu wypłacenie komu pewnéj sumy; Tra'tte, *sf. H.* trata.

Trau, s. Trau'ung.

Trau'altar, *sm. Kg.* ołtarz ślubny, przed którym ślub dają, lub kto ślub bierze.

Träu'bchen, *sn. dim.* gronko; jagodka; Trau'be, *sf.* grono (jagód winnych, bzowych, orzechów itd.); Trau'ben-, *a. Ng.* gronowiny; gronowy; winogronny; Trau'bena'rtig, *a.* gronowaty; gronowity; Trau'benbee're, *sf.* jagoda z grona; Trau'benbi'nse, s. Moo'rspinnenkrau't; Trau'benblu't, s. Trau'bensa'ft; -benboh'rer, *sm.* świder z korbą; -benei'che, s. Stei'neiche; -benfa'rrn, *sm. Ng.* długosz; -benfö'rmig, *a.* groniasty; -benha'gel, *sm. Kw.* (Geschoß) kartacze; -benhau't, *sf. Zk.* błona winogronna; -benka'mm, *sm. Ng.* grzebień u grona jagód; -benki'rsche, s. Ah'lkirsche; -benle'se, s. Wei'nlese; -benrei'ch, *a.* obfity w grona; -bensa'ft, *sm.* sok z winnych jagód; sok winnego szczepu, *wino; Trau'benstä'ngel, -benste'ngel, -benstie'l, *sm.* szypułka gronowa; -bentre'ter, *sm. Wb.* ten co winogrona nogami wyciska.

Trau'en, *vn.* (h.) wierzyć, ufać (komu lub czemu); zaufać, zawierzyć; nicht — nie ufać, nie dowierzać; nicht recht — nie bardzo wierzyć; sich — (sich getrauen, wagen) ufać sobie; ich traue mir nicht das zu thun nie ufam sobie, abym to mógł zrobić; auf Jemanden, auf etwas —, s. Vertrau'en; trau schau wem, *nie bądź skorym w zawierzaniu; *patrz komu wierzyć.

Trau'en, *va. Kg.* ślub dawać komu; sich — lassen mit Jemandem, *Kg.* ślub brać od. wziąć z kim.

Trau'er, *sf.* żałoba, żałowanie; suknia żałobna; das hat ihn in tiefe — versetzt to go pogrążyło w głębokiéj żałobie; in — sein być w żałobie; mieć żałobę; — anlegen przywdziać żałobę; in — gehen w żałobie chodzić; żałobę nosić; die — endigen, ablegen skończyć, zdjąć żałobę; ganze, halbe — gruba, cienka żałoba; — (Betrübniß, Niedergeschlagenheit) smutek, żałość; Trau'er, *a.* żałobny; Trau'erbegä'ngniß, s. Lei'chenbegä'gniß; -erbesa'tz, *sm.* obszywka od. lamowka żałobna; -erbi'ld, *sn.* obraz żałobny; -erbi'nde, *sf.* opaska na ręku żałobna; czarna krepa na ręku; -erbi'rke, *sf. Ng.* brzoza płacząca; -erbli'ck, *sm.* żałosny wzrok; -erbo'tschaft, *sf.* smutne poselstwo; -erbrie'f, *sm.* list donoszący o śmierci; -erbüh'ne, *sf.* s. Lei'chengerü'st, Blu'tgerü'st; *widownia płaczu (t. j. ziemia); Trau'erere'rbe, *sn.* *smutne, żałosne dziedzictwo; -eressen, s. Lei'chenmah'l; -erfa'ckel, *sf.* żałobna pochodnia; -erfah'ne, *sf.* chorągiew żałobna; -erfei'erlichkeit, *sf.*, -erfe'st, *sn.* uroczystość żałobna; -erflo'r, *sm.* krepa; kir; czarna żałobna gaza; -ergeda'nke, *sm.* smutna myśl; -ergedi'cht, *sn.* wiersz żałobny; tren; -ergefo'lge, -ergeläu't, -ergeprä'nge, -ergerü'st, -ergesa'ng, s. Lei'chengefo'lge, *sc.*; -ergewa'nd, *sn.* żałobny strój, ubiór; żałobne odzienie; -erhau's, *sn.* dom żałobny; -erhu't, *sm.* kapelusz żałobny; -erjah'r, *sn.* rok żałoby; -erklei'd,

sn. suknia żałobna; żałobna szata; Trau'erku'tsche, sf. powóz żałobny; -erlie'd, sn. pieśń żałobna; -ermah'l, s. Lei'chenmah'l; -ermantel, sm. płaszcz żałobny; -ermonume'nt, sn. pomnik pośmiertny; -ermusi'k, sf. muzyka żałobna.

Trau'ern, vn. (h.): um Jemanden — nosić oder obchodzić żałobę po kim; um, über etwas — smucić się, martwić się, trapić się czém; Trau'ern, sn. noszenie żałoby; obchodzenie żał; Trau'erna'chricht, sf. smutne doniesienie; -erna'cht, sf. noc smutna, żałobliwa; -ero'rt, sm. miejsce smutku; -erpfe'rd, sn. koń pogrzebny; -erpo'st, s. Trau'erna'chricht; -erpre'digt, s. Lei'chenpre'digt; -erre'de, -erre'dner, s. Lei'chenre'de, ꝛc.; -erro'ck, sm. suknia od. szata żałobna; -erro'ß, s. Trau'erpfe'rd; -erschlei'er, sm. kwef żałobny; -erschmu'ck, sm. strój żałobny; -erspie'l, sn. trajedya; -erspieldi'chter, sm. poeta traiczny; -ersti'mme, sf. smutny, żałosny głos; -erstü'ck, sn. Sb. Tk. smutny kawałek; -erstu'nde, sf. godzina smutku, żałoby; -erta'g, sm. żałobny dzień; -erthrä'ne, sf. żałobne łzy; łzy smutku; -erto'n, sm. żałosny ton; -ervo'll, a. pełen żałoby; żałosny; -erwa'gen, sm. wóz pogrzebowy; -erwei'b, s. Kla'geweib; -erwei'de, sf. wierzba płacząca; -erwo'che, sf. żałobny tydzień; -erzei'chen, sn. znak od. oznaka żałoby; -erzei't, sf. czas żałoby; -erzu'g, s. Lei'chenzu'g.

Trauf•, a. okapowy; Trau'fe, sf. rynna (na dachu); aus dem Regen in die — kommen, *dostać się z deszczu pod rynnę; — okap; spadek wody z dachu; miejsce gdzie spada.

Trau'fen, Träu'fen, Träu'feln, vn. (h. u. s.) kapać, kroplami lub kropelkami spadać; Alles troff von Segen, *błogosławieństwo rozlewało się wszędzie; —, va. kroplami spuszczać, wpszczać; Trost, Segen auf Jemanden träufen, *pociechę, błogosławieństwo zlewać na kogo.

Trau'ffaß, sn. beczka pod okap podstawiona lub do tego służąca; Trau'fnaß, a. tak przemokły, że aż z niego ciecze; Trau'frecht, sn. Rw. prawo okapu; Trau'frinne, sf. rynienka okapowa; Trau'fwein, s. Le'ckwein.

Trau'gebüh'r, sf., Trau'geld, sn. Kg. (opłata) od ślubu.

Trau'lich, a. poufały (rozmowa); —, ad. poufale (pomówić z kim); Trau'lichkeit, sf. poufałość.

Traum, sm. sen; marzenie śpiącego; im Traume we śnie; przez sen; leerer — czcza mara; das ist mir nicht im Traume eingefallen, *ani mi się nie śniło o tém; Träume sind Schäume, *sen mara, Pan Bóg wiara; das Leben ist ein —, *życie to tylko sen; laß diese Träume! daj pokój tym marzeniom! das sind Träume, *to tylko marzenia; Jmdm. aus dem Traume helfen, *oświecić, objaśnić kogo; Traum•, a. senny; Trau'mausleger, Trau'mdeuter, sm. wykładacz oder tłumacz snów; -mauslegerin, sf. wykładaczka, tłumaczka snów; -mauslegung, -mdeutung, sf. wykładanie, tłumaczenie snów; -mbuch, sn. sennik; książka tłumacząca sny; —, *** człowiek ospały; *drzymek, *drzymała, *senik; -mdeuterei', sf. nierozsądne snów tłumaczenie.

Träu'men, vn. (h.) u. va.: ich träume, es träumt mir śni mi się; —, marzyć o czém; du träumst wohl, *chyba ci się śni od. marzy; das träumte mir nicht, *ani mi się o tém nie śniło; laß dir so etwas nicht —! niech ci się nie śni o takich rzeczach; —, vn. (h.) spać, *chodzić jak nieżywy; Träu'mender, sm. marzący; marek; Träu'mer, sm. marzyciel; człowiek ospały; s. a. Trau'mbuch**; Träumerei', sf. marzenie; Träu'merisch, a. u. ad. ospały; ospale; drzymiący; jak śpiący.

Trau'mersche i'nung, sf., Trau'mgesi'cht, sn. mara; widmo we śnie; zjawisko od. widziadło senne; wizya; marzenie; Trau'mgebi'lde, sn. obraz we śnie marzony; -mgewe'be, sn. senne marzenie; -mglaube, sm. wiara w sny; -mgläubig, a. wierzący we sny; -mgott, sm. Myth. *bożek snów; -mleben, sn. życie jakby we śnie; życie senne; -mschlaf, sm. sen z marzeniami; -mweissager, s. Traumdeuter.

Traun, ad. w istocie; w saméj rzeczy; zaiste.

Trau'rede, sf. Kg. mowa ślubna; Trau'redner, sm. mający mowę przy ślubie.

Trau'rig, a. u. ad. smutny; smutno; — werden zasmucić się; — sein smucić się; Trau'rigkeit, sf. smętność; smutek.

Trau'ring, sm. Kg. pierścionek ślubny; obrączka ślubna; Trau'schein, sm. Kg. świadectwo ślubu; pozwolenie do wzięcia ślubu.

Träu'schen, vn. (h.) § bryzgać.

Trau'sinn, sm. otwartość; prostoduszność.

Traut, a. miły, drogi, wielce kochany; Trau'theit, sf. serdeczna przyjaźń.

Trau'tisch, sm. stół, przed którym się ślub bierze; Trau'ung, sf. dawanie ślubu; ślub; Trau'ungsrede, ꝛc. s. Trau'rede, ꝛc.

Travestie', sf. trawestyja, przerobienie, przekształcienie pisma poważnego na żartobliwe; Travesti'ren, va. trawestować, poważne pismo na żartobliwe przerobić.

Tre'ber, Trä'ber, sf. pl. wywary; —, Wb. wyciski z jagód; Tre'berbie'r, sn. podpiwek. [Zie'hen.

Tre'cken, §s. Schle'ppen, Ze'rren,
Tre'ckschuite, sf. Sw. (in Holland) trekszuta, szuta (końmi ciągniona).

Tre'ckseil, sn. Sw. połka; lina, którą okręty ciągną.

Treff, sm. klaps; — trefl (w kartach francuzkich); Treff•, a. (im Kartenspiel) treflowy; Tre'ffbube, sm. (im Spiel) walet (treflowy).

Tre'ffen, va. u. vn. *rr. (h.) (treffe, trifft, traf, getroffen) trafić; ich habe das Ziel getroffen trafiłem do celu, w cel; er hat ihn in's Herz getroffen trafił go w serce; sich — trafić się; wydarzyć się; — spotkać kogo; sich — wydarzyć się; der Tadel, sein Haß traf mich, *nagana mnie się dostała; nienawiść jego mnie dotknęła, na mnie spadła; das Loos hat ihn getroffen los padł na niego; Jemanden — (betreffen, antreffen) zastać kogo; die Zeit treffen przyjść o swoim od. w dogodnym czasie, w samą porę; es mit etwas gut —, *dobrze z czém trafić; *dobrze się wziąć do rzeczy; *w porę co przedsięwziąć, wykonać; es bei Jemandem —, *w porę, w sam czas do kogo przyjść; *trafić komu do gustu, dogodzić mu czém; Anstalten — przygotowania robić; Anordnungen — urządzenia zaprowadzić; einen Vergleich, ein Bündniß — zawrzéć ugodę, związek; eine Wahl — zrobić wybór; eine Heirath — zawrzéć małżeństwo.

Tre'ffen, sn. Kw. bitwa, potyczka (znacznych oddziałów wojska); wenn es zum — kommt, *kiedy już przyjdzie do ostatniéj decyzyi; *kiedy rzecz zacznie być serjo; —, Kw. szyk (wojska). [fnie.

Tre'ffend, a. u. ad. trafny; tra-
Tre'ffer, sm. los wygrywający; szczęśliwy traf; strzał trafiający.

Tre'ffünf, sf., Tre'ffkönig, sm. (im Kartenspiel) pięć od. cynek treflowy; król treflowy; Tre'fflich, a. wyborny; przedni; trafny; wyśmienity; znamienity; zaczny; Tre'fflichkeit, sf. wyborność, trafność, wyśmienitość, znamienitość; Tre'ffneun, Tre'ffsechs, Tre'ffzehn, sn. dziewiątka treflowa; szóstka treflowa; dziesiątka treflowa.

Trei'bast, sm. gałąź wprost przeciw drugiéj rosnąca i przeszkadzająca jéj; Trei'bbeet, sn. Gtn. zagon inspektowy; Trei'beis, sn. kra; kry.

Trei'ben, vn. irr. (s. u. h.) (treibe, trieb, getrieben) posuwać się w pewnym kierunku, będąc pędzonym lub pchanym jaką siłą; die Wolken treiben chmury pędzą; das Eis treibt lód od. kra idzie; der Schnee, Sand, Staub treibt śnieg, piasek, kurz (wiatrem pędzony) wije się w powietrzu; tumanami śniegu itd. wiatr miota; — szybko rość (jak drzewo, kwiaty); — urynę pędzić; —, va. irr. (h.) pędzić; das Vieh auf die Weide — bydło gnać na paszę; aus einem Orte — wypędzić; in einen Ort — wpędzić; an einen Ort — zapędzić; von etwas — spędzić; durch etwas — przepędzić; Jemanden zu etwas — napędzać kogo do czego; was hat dich dazu getrieben? co cię spowodowało, skłoniło do tego? den Feind in die Flucht — zmusić nieprzyjaciela do ucieczki; Jemanden —, *pędzić kogo (na licytacyi); etwas in die Höhe — pędzić co; coraz więcéj podawać; etwas zu weit — za daleko co posunąć; den Urin, Schweiß — pędzić urynę; poty sprawiać; wie man's treibt, so geht's, *jak sobie kto pościele, tak się wyśpi; — (hinein in etwas) wbijać; wbić; — (bewegen) w ruch wprawiać; — (sich womit befassen, beschäftigen) trudnić się czém; Handel — handel prowadzić; Seeräuberei, Straßenraub — rozbijać po morzu, po drogach; Unzucht — lubieżności się oddawać; was treibst du jetzt? czém się teraz zajmujesz, trudnisz? czemu się oddajesz? etwas in Silber — wykuć co ze srebra; getriebene Arbeit robota klepana, wypukła; den Teig — ciasto wałkować, płaszczyć; Erze —, rudę wydobywać z kopalni; Gewächse —, Gtn. rośliny pędzić, za pomocą sztucznego ciepła do rośnięcia zmuszać; Trei'ben, sn. czynność, zatrudnienie; zajmowanie się czém.

Trei'ber, sm. poganiacz; ten, co pędzi, gna.

Trei'bgarn, sn. Jäg. etc. sieć do napędzania ryb; Trei'bhammer, sm. młotek do klepania; Trei'bhaus, sn.

Gtn. roślinarnia; szklarnia; Trei'b-haus-, a. trajbhauzowy; z roślinarni; oranżerya; Trei'bhausfru'cht, sf. owoc z roślinarni; owoc trajbhauzowy; Trei'bhauspfla'nze, sf. roślina trajbhauzowa od. z roślinarni; Trei'b-holz, sn. drzewo spławiane; Trei'b-jagd, sf., Trei'bjagen, sn. Jäg. polowanie obławne; naganka; Trei'bofen, sm. piec szmelcarski od. do oddzielania srebra od ołowiu; Trei'briemen, sm. Mech. rzemień w ruch wprawiania (u maszyn parowych); Trei'bsand, s. Trie'bsand; Trei'bschacht, sf. szyb do wywożenia kruszcu z kopalni; Trei'b-werk, sn. Httk. ołów od srebra na piecu hutarskim przyciągniony, a potém przez pędzenie znowu od niego odłączony; Trei'bzeug, sn. Jäg. sieć do łapania kuropatw przez napędzanie; —, Mech. rzemienie itd. do w ruch wprawienia; s. a. Trie'bwerk.

Treidelei'ne, sf. Sw. półka, pułka; Trei'deln, va. Sw. hylować, holować, ciągnąć (okręt); Trei'delwe'g, sm. tryl, droga do holowania statków.

Trei'l, sn. Sw. tryl (do ciągnienia statku); Trei'len, va. Sw. trylować.

Tremula'nt, s. Be'bezu'g.

Tre'nnbar, a. rozłączny.

Tre'nnen, va. rozłaczyć; rozdzielić; wir leben getrennt żyjeśmy rozłączeni, oddaleni od siebie; von etwas — odłączyć od czego; rozłączyć z czego; sich von Jemandem — rozłączyć się z kim; sich von der Frau — rozwieść się z żoną; — (absondern) odgraniczać; oddzielać; — (auftrennen) pruć (suknią); von etwas — odpruć; aus etwas — wypruć; Tre'nn-punkt, sm. Spl. rozdzielnik; trema; znak rozłączenia; Tre'nnung, sf. rozłączenie; rozdzielenie; odłączenie; rozłączenie się; odgraniczenie; prucie; Tre'nnungspu'nkt, s. Tre'nnpunkt; Tre'nnungsstu'nde, sf. godzina rozłączenia się; Tre'nnungsta'g, sm. dzień rozłączenia się.

Tre'nse, sf. trenzla; trenzelka; Tre'nsen-, a. do tręzli od. trenzli, do trezelki od. trenzelki należący; tręzlowy, trenzlowy; Tre'nsenge'ld, sn. trezlowe, trenslowe.

Trepa'n, s. Schä'delboh'rer; Trepani'ren, va. Hlk. trepanować; czaszkę komu świdrem przewiercać.

Tre'ppe, sf. schody; eine — steigen iść po schodach; Trepp' auf, Trepp' ab, *na pórę, na dół; Trepp' auf, Trepp' ab laufen, *po schodach biegać; — (Stockwerk) piętro; er wohnt zwei Treppen hoch, *mieszka na drugiém piętrze; Tre'ppen-, a. schodowy; Tre'ppena'bsatz, sm., Tre'ppenru'he, s. A'bsatz; Tre'ppengelä'nder, sn. poręcz u schodów; Tre'ppenstu'fe, sf. schód; stopień u schodów.

Tre'schack, Tri'schack, sn. tryszak (gra w karty).

Treso'r-, a. (Schatz-, Schatzkammer-) skarbowy; Treso'rschein, sm. Stw. H. bilet skarbowy.

Tre'spe, sf. Ng. kąkol.

Tre'ßband, sn. taśma w kwiaty, przerabiana (na wzór galona); Tre'sse, sf. galon; Tre'ssen-, a. z galonem; z galonami; galonowany; Tre'ssenhu't, sm. kapelusz galonowany.

Tre'ster, sf. pl. Wb. wytłoczyny z winogron; łupiny z wytłoczonych jagód; Tre'sterwei'n, sm. wino z wytłoczyn.

Tre'tbütte, sf. Wb. tłokarnia.

Tre'ten, vn. irr. (h.) (trete, tritt, trat, getreten) stąpić; stąpać; auf etwas — stąpić na co; nastąpić na co; in etwas — stapić w co; er hat in den Koth getreten nogą wlazł w błoto; —, vn. irr. (s.) postąpiwszy kilka kroków dostać się do jakiego miejsca; an das Fenster, vor den Spiegel, vor Gericht, hinter die Thür — stanąć przy oknie, przed zwierciadłem, przed sądem, za drzwiami; pójść do okna, do zwierciadła; wejść za drzwi; auf die Bühne — wystąpić na scenie; in die Stube — wejść do izby; aus der Stube — wyjść z izby; an das Land — wystąpić, wyjść na ląd; näher — bliżéj przystąpić; przybliżyć się; zu Jemandem, zum Altar — przystąpić do kogo, do ołtarza; Jemandem unter die Augen — stanąć komu na oczach; pokazać mu się; in's, unter das Gewehr —, Kw. wystąpić pod bronią; Thränen traten ihr in die Augen łzy stanęły jéj w oczach; der Fluß ist über die Ufer getreten rzeka wystąpiła z koryta; in Dienste — wejść w służbę; aus dem Dienste — wyjść ze służby; *odprawić się; złożyc urząd; in ein Amt — pójść na urząd; in den Ehestand — wejść w związki małżeńskie; in das fünfzigste Jahr —, *zacząć pięćdziesiąty rok; in's männliche Alter — przyjść do wieku męskiego; an's Licht —, *wyjść na jaw; an Jemandes Stelle — zająć czyje miejsce; Trauer trat an die Stelle der Freude, *smutek zajął miejsce radości; *radość w żałobę się zmieniała; auf Jmds. Seite — przejść na czyję stronę; —, va. irr. (h.) deptać co; die Bälge, die Orgel —, Tk. kalikować; Jemanden auf den Fuß — udeptać kogo w nogę; nastąpić mu na nogę; etwas entzwei — rozdeptać co; todt — zadeptać (robaka itd.); etwas in die Erde — wdeptać co (w ziemię); das Pflaster —, *bruk zbijać; Jemanden mit Füßen — (nogami) deptać kogo od. po kim; *największą pogardę mu okazywać; etwas unter die Füße — zdeptać co; *pomiatać czém; sich einen Nagel in den Fuß — gwóźdź sobie wdeptać oder wbić w nogę (stąpiwszy nań); — (sich begatten, z. B. Hühner rc.) nasiadać (jak kogut kurę, kaczor kaczkę itd.); wskoczyć na nie dla parzenia się.

Tre'ter, sm. deptacz.

Tre'tmühle, sf. młyn chodzisty od. do deptania; Tre'tplatz, sm. plac, gdzie glinę depcą na cegły; deptalnia; Tre'trad, sn. koło chodziste; koło do deptania.

Treu, a. wierny; rzetelny; prawdziwy; treues Bekenntniß rzetelne zeznanie; treues Gedächtniß wierna pamięć; — bleiben wiernym pozostać; er bleibt der Wahrheit nicht immer — niekiedy mija się z prawdą; sich selbst — bleiben zgodnym być z sobą; zachować jednostajność w sposobie myślenia i działania; —, ad. wiernie; Treu'brechend, a. wiarołomny; Treu'brecher, sm. wiarołomca; Treu'brecherin, sf. wiarołomna kobieta; Treu'bruch, sm. wiarołomność; wiarołomstwo; złamanie wiary.

Treu'e, sf. wierność; — halten wierność dotrzymać; mit aller — arbeiten, Jemanden pflegen szczerze pracować, chodować kogo; bei meiner Treu'! meiner Treu'! na poczciwość!

Treu'fleißig, a. szczerze pilny; stale pilny; Treu'geho'rsam, a. stale posłuszny.

Treu'gen, §s. Tro'cknen.

Treu'gesi'nnt, a. szczerze od. rzetelnie myślący; Treu'halter, Treu'händer, sm. wykonawca testamentu; opiekun; Treu'herzig, a. doproduszny, prostoduszny; prostoszczery; otwarty bez granic; Treu'herzigkeit, sf. dobroduszność; prostoduszność; otwartość bez granic; Treu'lich, a. wiernie; szczerze; ich meine es — mit dir ja szczerze ci dobrze życzę; szczerzebym ci rad dopomódz, usłużyć itd.; Treu'los, a. przeniewierczy; wiarołomny; niewierny; an Jemandem — werden wiarę komu złamać; przeniewierzyć mu się; wiarołomnie sobie z nim postąpić; Treu'loser, sm. przeniewierca; Treu'losigkeit, sf. przeniewierstwo; wiarołomność.

Tri'angel, s. Drei'eck; Triangula'r, s. Drei'eckig.

Tribuli'ren, s. Pla'gen, Quä'len, Beu'nruhigen.

Tribu'n, sm. Stw. Alt. trybun; Tribu'n-, Tribu'ns-, a. Stw. Alt. trybuński; Tribuna'l, sn. Rw. trybunał; Tribuna'l-, Tribuna'ls-, a. sądowy.

Tribü'ne, s. Re'dnerbüh'ne.

Tribu't, sm. haracz; Tribu't-, Tributai'r, Tribu'tpflichtig, a. płacący daninę; hołdujący komu; hołdowniczy.

Trichi'ne, sf. Ng. włosowca; włosowiec; Trichi'nenkra'nkheit, sf. choroba z włosowcach powstać mogąca.

Tri'chter, sm. lejek; Tri'chterchen, sn. dim. lejeczek; Tri'chterfö'rmig, a. lejkowaty; Tri'chtern, va. przez lejek przepuszczać; lejkiem nalewać.

Trick, sm. tryk (w grze wista); Tri'cktrack, sn. tryktrak (gra).

Tride'nt, s. Drei'zack.

Trieb, sm. pęd; szybri ruch, obrot itd.; — pędzenie; wygon; przegon; die Flinte hat einen guten — fuzya dobrze niesie, strzela, bije, ostro bije; —, Gtn. pęd; s. a. Schö'ßling; — popęd, pociąg do czego; *instynkt, natchnienie.

Trie'bel, sm. Zm. klin bednarski.

Trie'bfeder, sf. bodziec; pobudka; sprężyna (w tém znaczeniu); Trie'bkraft, sf. siła pędząca, poruszająca, dająca pęd, popęd; Trie'brad, sn. koło poruszające; Trie'bsand, sm. piasek lotny, pomiotny, kurzawny; piasek ciekły, ruchomy, rzadki (w rzece); Trie'bwerk, sn. Mech. maszyna poruszająca się; maszynerya; mechanizm ruch sprawiający.

Trie'fauge, sn. cieczenie z oczu; oparzystość, kaprawość oczu; Trie'fäugig, a. ten, któremu z oczu ciecze; kaprawy; oparzelisty; Trie'fäugigkeit, sf. kaprawość oczu; cieczenie z oczu.

Trie'fen, vn. irr. (h.) (triefe, troff, getroffen) ciecze co; die Dächer troffen ciekło, kapało z dachów; die Augen triefen ciecze z oczu; Trie'fnase, sf. cieczenie z nosa; Trie'fnasig, a. ten, któremu z nosa ciecze; Trie'fnaß, a. tak zmokły, że aż ciecze.

Trie'nnium, sn. trzylecie.

Tri'er, sn. Geog. Trewir; von, aus —, Tri'erer, Tri'erisch, a. Trewirski.

Trifo'lium, s. Drei'blatt.

Trift, sf. pastwisko; —, Ldw. wy-

gon; bydło, które się na paszę wygania; prawo wyganiania bydła na cudze pastwisko; Trift-, *a.* wygonowy; Tri'ftgeld, *sn.* zapłata od pastwiska; wygonowe.

Tri'ftig, *a.* ważny (powód); Tri'ftigkeit, *sf.* ważność (powodu).

Tri'ftrecht, *sn.*, Tri'ftgerechtigkeit, *sf.* prawo wygonu.

Trigonometrie', *sf. Gl.* trygonometrya; trigonome'trisch, *a.* trygonometryczny.

Trill, *sm.*: auf den — gehen, wystroić się jak na bal.

Tri'ller, *sm. Tk.* tryl; einen — schlagen, *Tk.* tryl wybić, wziąć, uderzyć; Tri'llerke'tte, *sf.* rząd trylów (muzycznych); Tri'llern, *vn.* (h.) *Tk.* tryle wybijać; tryle wywodzić; z trylami śpiewać.

Trillio'n, *sf. Rk.* trylion.

Tri'ne, *sf.* Tri'nchen, *sn. Rk.* Kasia; eine alte —, * stara baba.

Trinitä't, *sf. Kg.* Święta Trójca; Trinitä'tskirche, *sf.* kościół św. Trójcy.

Trinita'rier, *sm. Kg.* Trynitarz; Trinita'rier-, *a. Kg.* Trynitarski.

Tri'nkbar, *a.* zdatny do picia; Tri'nkbecher, *sm.* kubek do picia; Tri'nkbruder, *sm.* kolega od kieliszka; Tri'nkbude, *sf.* buda gdzie napoje sprzedają; Tri'nken, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (trinke, trank, getrunken) pić; wir trinken auf Ihre Gesundheit, *pańskie zdrowie pijemy; was für Brunnen trinken Sie? jaką wodę Pan pijesz? sich das Trinken angewöhnen popaść w nałóg pijaństwa; sich von Sinnen, von Verstande — tak się upić, że się przytomność lub rozum straci; sich toll u. voll — urznąć się jak bela; Jemanden zu Boden, unter den Tisch — tak kogo spoić, że się z nóg zwali, że pod stół padnie; sich Muth — napić się dla odwagi; sich den Tod an den Hals — zapić się; Tri'nken, *sn.* picie; napój; — (als gewöhnliches Getränk) napitek; Tri'nker, *sm.* pijący; er ist ein starker — dużo pije; Trinkerin, *sf.* (Säufer) pijacz, pijący lub lubiący pić trunki; Sie sind kein starker — nie tęgo Pan pije; — pijak.

Tri'nkfahne, *sf.* grzęda; kréski na ścianie (szynkowéj) okazujące, ile porcyi kto na kredyt wypił.

Tri'nkgast, *sm.* gość przychodzący pić; Tri'nkgefäh'rte, -geno'ß, -gese'll, s. Tri'nkbruder; -kgela'g, *sn.* pijatyka; miejsce, gdzie się na pijatykę schodzą; -kgeld, *sn.* tryngielt; na piwo; Jemandem ein — geben na piwo komu dać; -kgeschirr, *sn.* naczynia do picia; -kgese'llschaft, *sf.* towarzystwo kieliszkowe; -kglas, *sn.* szklanka do picia; szklenica; -khaus, *sn.* dom, gdzie napoje sprzedają; -khorn, *sn.* róg, z którego się pije; -klied, *sn.* pieśń (wesoła, która się śpiewa) przy kieliszku; -kluft, *sf.* chętka do picia; -ksaal, *sm.* sala, gdzie piją; -kschale, *sf.* czara; -kstube, *sf.* izba, gdzie piją; -ksucht, *sf.* pociąg do picia, do pijaństwa; -kwasser, *sn.* woda do picia; -kzimmer, *sn.* pokój gdzie piją.

Tri'o, *sn. Tk.* tryjo; śpiew lub granie trzech.

Triole't, *sn. Dtk.* tryjolet.

Tri'pel, *sm.*, *Ng.* trypel; trypela; trypla.

Tri'pelallia'nz, *sf.* związek potrójny (t. j. trzech mocarstw).

Tri'pele'rde, s. Tri'pel.

Tri'ppeln, *vn.* (h.) drepcić; dreptać.

Tri'pper, *sm.* Tri'pperkra'nkheit *sf. Hlk.* trypa, tryper; choroba lubieżna, rzeżączka; nosacizna.

Tritt, *sm.*, stąpienie; stąpanie; einen — thun stąpnąć; stąpić; einen falschen — thun źle stąpić; ich darf keinen falschen — thun nie wolno mi kroku zrobić, nogą ruszyć; einen schweren — haben,* mieć ciężką nogę; Jmdm. einen — geben dać komu nogą, kopnąć go; — (Fußspur) ślad stopy; — (Geräth) stopień, na który można stąpić; -ttleiter, *sf.* drabina z podporą od. z podstawkiem.

Triu'mph, *sm.* tryumf; einen — davon tragen, halten tryumf odnieść, odbywać; im — in eine Stadt ziehen w tryumfie wjeżdżać do miasta; Triumph! wir haben gesiegt! wiwat! wygraliśmy; Triumph-, *a.* tryumfalny; tryumfowy; Tri'umphanzug, *sm.* strój, ubiór tryumfalny; Triu'mphbogen, *sm.* brama tryumfalna, łuk, łęk tryumfalny; Triu'mphei'nzug, *sm.* wjazd od. wchód tryumfalny; Triumphi'ren, *vn.* (h.) tryumfować; über etwas nad czém; über Jemanden tryumfować nad kim, tryumf odbywać od. obchodzić po zwycięstwie nad kim; triumphire noch nicht! *jeszcze nie tryumfuj! *nie ciesz się, nie mów chop! triumphirend tryumfujący; tryumfalny; tryumfowy; Triu'mphgeschrei', *sm.* krzyk tryumfalny; Triu'mphkleid, *sn.* suknia tryumfalna; Triu'mphkrone, *sf.* korona tryumfalna; Triu'mphlied, *sn.* pieśń tryumfalna; Triu'mphpforte, *sf.* brama tryumfalna; -phwagen, *sm.* wóz od. rydwan tryumfalny; Triu'mphzug, *sm.* s. Triu'mphei'nzug.

Triumvira't, *sn. Stw. Alt.*, tryumwirat.

Trivia'l, *a.* trywialny; Trivia'lschule *sf.* szkoła trywialna, początkowa, dla ludu prostego; Trivialitä't, *sf.* trywialność, prostactwo.

Tro'cken, *a.* suchy; *ad.* sucho; es ist — draußen sucho jest na dworze; etwas — werden lassen ususzyć, wysuszyć co, dać czemu wyschnąć; eine trockene Mahlzeit suchy obiad, bez wina itd.; trockener Wechsel, *H.* oschły weksel; trockener Mensch, *człowiek oschły, nudny (z którym się nie można rozerwać; trockener Scherz, *jałowy żart; Jmdn. — empfangen, *przyjąć kogo zimno; Jemandem seine Meinung — sagen,*powiedzieć komu swoje zdanie bez ogródki, po prostu; hinter den Ohren noch nicht — sein, *mieć jeszcze mleko pod nosem od. na brodzie; im Trockenen sitzen, *mieć zabezpieczony los, *nie troszczyć się o utrzymanie; er hat sein Schäfchen ins Trockene gebracht, *już się zabespieczył; *już się zapewnił od wszelkiéj przygody; *już sobie zaradził; trockene Vergoldung pozłota na zimno; auf trockenem Wege, *Schdk.* na suchéj drodze; das Trockene miejsce suche.

Tro'ckenbo'den, *sm.* strych do suszenia bielizny itd.; Tro'ckene, *sf.* susza; Tro'ckenheit, *sf.* suchość; oschłość; jałowość; Tro'ckenka'mmer *sf.* komórka do suszenia; suszarnia.

Tro'ckenmalerei', *sf. Mal.* malowanie suchemi farbami; -ckenpla'tz, *sm.* plac do suszenia bielizny; -cknen, *vs.* (h.) schnąć; —, *va.* suszyć; obcierać z wilgoci; -ckniß, *sf.* susza.

Tro'ddel, *sf.* nitki strzępiasto u czego wiszące; frandzla, kutas, bulion u szlufy, długi kutner u bai, loki u peruki itd.; Tro'ddelha'ndschuh, *sm.* rękawiczka wełniana albo kutnerem wyłożona wewnątrz; Tro'ddelperü'cke, *sf.* peruka z lokami; Tro'ddelschuh', *sm.* berlacz krajkowy lub filcowy wewnątrz kuczbają wyłożony.

Trö'del, *sm.* tandeta; Trö'del-, *a.* tandetny; Trö'delbude, *sf.* buda tandetna; Trö'delfrau', Trö'delwei'b, Trö'delha'ndel, *sm.* tandeciarski handel; handel starzyzną; — treiben starzyzną handlować; Trö'delju'de s. Trö'dler; Trö'delkra'm, *sm.* tandetny kram; Trö'delkrä'mer, *sm.* tandetny kramarz; Trö'delma'nn s. Trö'dler; Trö'delma'rkt, *sn.* tandetny targ, rynek, gdzie starzyznę sprzedają; Trö'deln, *vn.* (h.) tandetą się trudnić; starzyznę sprzedawać; staremi rzeczami handlować; —, *(säumen, zaudern) guzdrać się; ociągać się; powoli robić; Trö'delo'rdnung, *sf.* urządzenia tandetne; Trö'delwei'b, *sn.* tandeciarka; Trö'dler, *sm.* tandeciarz; Trödler-, Trödlers-, *a.* tandeciarski.

Trog, *sm.* koryto; dzierza; Tro'gkahn, *sm. Sw.* czółno.

Tro'llblume, s. Do'tterblu'me; Tro'llen, *vn.* (h.) wrzeszczéć; skrzeczéć; — drałować; biedz w dyrdy.

Tro'mmel, *sf.* bęben; die — schlagen, rühren, *Tk.* bić uderzyć w bęben oder w bębny bębnić; der — folgen müssen, *musieć iść za bębnem od. bębna słuchać; * być żołnierzem; —, *Zk.* bębenek (w uchu); — (Kaffebrenngeräth) piecyk do palenia kawy; Tro'mmel-, *a.* bębenny; *Zk.* bębenkowy; Tro'mmelä'hnlich, Tro'mmela'rtig, *a.* bębniasty; Tro'mmelba'ß, *sm. Tk.* bas jednostajny; -melbau'ch, *sm.* **brzuch jak bęben (wydęty); -melbo'den, *sm.* dno u bębna; -melei', *sf.* bębnienie, ciągłe tupanie nogami; -melfe'll, *sn.* skóra na bębnie, na bęben; -melhau't, *sf.* -melhäutchen, *sm. dm. Zk.* błona bębenkowa (w uchu); -melka'sten, *sm.* bęben (nie powleczony skórą); -melklö'ppel, s. Tro'mmelschlä'gel, -mellei'ne, *sf.* sznur do bębna od. u bębna; -meln, *vn.* (h.) bębnić; auf Jemdm. —, *grać komu na nosie; * kołki mu ciesać na głowie; man trommelt, es wird getrommelt bębnią; —, *va.* bębnieniem dawać znak czego; Tro'mmeln bębnienie; -melschla'g, *sm.* bicie, uderzenie w bęben albo w bębny; odgłos bębna od. bębnów; mit — z uderzeniem bębna; mit od. durch — etwas bekannt machen ogłosić co przy bębnie; -melschlä'gel, *sm.* pałka do bębnienia; -melschlä'ger, *sm.* bębniarz, dobosz; -melschrau'be, *sf.* śruba u od. do bębna; -melsto'ck, s. Tro'mmelschlä'gel; -melsu'cht, *sf. Hlk.* nadętość brzucha od wiatrów lub wodnéj puchliny; puchlina żywota wewnętrzna; -mler, s. -melschlä'ger; Tro'mmler-, Tro'mmlers-, *a.* bębniarski; Tro'mmeltau'be, *sf. Ng.* turkot.

Trompe'te, *sf. Tk.* trąba; kleine —, Trompe'tchen, *sn. dim.* trąbka; auf der —, die — blasen trąbić; grać na trąbie; in die — stoßen zatrąbić; potrąbywać; Trompe'ten-, *a. Tk.* trąbowy; trąbny; Trompe'ten, *vn.* (h.) *va.* trąbić; -tena'rtig, *a.* trąbowaty; -tenscha'll, *sm.* głos, dźwięk trąby; Trompe'tenton, *sm.*

sm. ton trąby; Trompe'tenzu'g, *sm. Tk.* trąbowy rejestr (w organach); Trompe'ter, *sm.* trębacz; Trompe'ter-, *a.* trębaczów; trębaczowy, trębaczy, trębacki; Trompe'terma'rsch, *sm. Tk. Kw.* marsz na trąbach; Trompe'terstra'ße, *sf. Geog.* (in Warschau) Trębacka ulica.

Tro'pe, *sm. Geog.* przenośnia; Tro'pen, *pl.*, Tropengegenden, Tropenländer, *Geog.* przenośnie.

Tropf, *sm.* głupiec; półgłówek; gamoń; dudek; Tro'pfbad, *sn.* kąpiel kroplista.

Trö'pfchen, *sn. dim.* kropelka; kapka; Trö'pfeln, f. Trau'fen.

Tro'pfen, *vn.* (h.) f. Trau'fen; wenn es auf die Herren regnet, so tropft es auf die Knechte, *kiedy panom płynie, to i sługom kapie.

Tro'pfen, *sm.* kropla; Tro'pfena'rtig, Tro'pfenha'ft, *a.* kroplisty; Tro'pfenwei'se, *a.* u. *ad.* kroplami; Tro'pffeuer, *sn.* kroplisty ogień; Tro'pfnaß, f. Trie'fnaß; Tro'pfstein, *sm. Ng.* naciek; topieniec; stalagmit; stalaktyt; Tro'pfstein-, Tro'pfsteins-, *a. Ng.* stalagmitowy, stalaktytowy; Tro'pfsteinhöh'le, *sf.* jaskinia stalaktytowa; Tro'pfwein, *sm.* ściek wina; okapki winne; —, *Wb.* f. Ausbruch.

Trophä'e, *sf.* trofeum; oznaka zwycięstwa. [śny, przenośnie.

Tro'pisch, *a.* u. *ad. Geog.* przeno-

Tro'pisch, *a. Geog. Ng.* tropiczny, tropnikowy; podzwrótnikowy.

Troß, *sm. Kw.* bagaże; obłogi; juki; gawiedź; ciury (za wojskiem ciągnące); luźna czeladź; (— Gesindel, Menge) hałastra; motłoch; tłuszcza; czereda; Tro'ßbube, Tro'ßjunge, Tro'ßknecht, *sm.* ciura obozowy; luzak; Tro'ßpferd, *sn.*, Troß'wagen, *sm.* koń, wóz do wożenia bagażów, od bagażów.

Trost, *sm.* zdrowy rozum; nicht bei Troste sein, *w głowie się komu przewróciło; — pociecha; pocieszanie; to, czém się pociesza; zu meinem Troste na moją pociechę; Jemandem — zusprechen pocieszać kogo; Trost-, *a.* pocieszający; Trö'stbar, *a.* dający się pocieszać; przyjmujący pociechę; Tro'stbecher, *sm.* kubek pocieszenia; Tro'stbedü'rftig, *a.* potrzebujący pociechy; Tro'stbrief, *sm.* list pocieszający; Tro'stbringend, *a.* przynoszący pociechę; Tro'stbringer, *sm.* pocieszyciel; Trö'sten, *va.* cieszyć; pocieszać; Jemanden über etwas — pocieszać strapionego czém; sich mit etwas — pocieszać się czém; Trö'sten, *sn.* pocieszanie; Trö'ster, Tro'stgeber, *sm.* pocieszyciel; leidiger —, *przykry pocieszyciel; Trö'sterin, Tro'stgeberin, *sf.* pocieszycielka; Tro'stgrund, *sm.* pobudka do pociechy; przyczyna, racya pociechy od. ku pocieszeniu; Tro'stlehre, *sf.* nauka pociechy; Trö'stlich, *a.* pocieszający; dający lub przynoszący pociechę; Tro'stlos, *a.* znikąd nie mający pociechy; bez pociechy; Tro'stlosigkeit, *sf.* niepocieszoność, rozpacz; Tro'stpredigt, *sf.* kazanie pocieszające; Tro'strede, *sf.* mowa pocieszająca; Tro'streich, *a.* pełen pociechy; Tro'stschreiben f. Tro'stbrief; Tro'stspruch, *sm.* zdanie pocieszające; sentencya pocieszenie wyrażająca; Tro'ststein, *sm.* lodowiec; Trö'stung, *sf.* pocieszanie; pocieszenie; Tro'stvoll, *a.* pełen pociechy; Tro'stwort, *sn.* słowo pociechy.

Trott, f. Trab; Tro'tten, Trotti'ren, f. Tra'ben.

Tro'tte, *sf.* prasa do wyciskania winogron; tłocznia; Tro'tten, *va.* tłoczyć (wino).

Trottoi'r, *sn.* trotoar; chodnik kamieniami wyłożony; ścieżka kamienna.

Trotz, *sm.* zuchwałość, zuchwalstwo; zum — na przekor; na psotę; na udry; upór; przekora; Jemandem — bieten, *zuchwale się komu opierać; sprzeciwiać; śmiało mu czoło stawić; nie uleknąć się go; einer Gefahr — bieten, *nie zważać na niebezpieczeństwo; *nie dbać na nie; *śmiało się na nie wystawić; Trotz sei dir geboten! odważ się tylko! spróbuj jeno! obaczymy, czy się odważysz! — dem (sei geboten), der ꝛc. biada temu (źleby z tym było), któryby itd.; Trotz, *praep.* (mit *Genit.* od. *Dativ*) mimo; pomimo; trotz aller Einwendungen mimo zarzutów; mimo wymówek; er läuft — einem Schnellläufer biega tak, że go szybkobieg nie prześcignie; er springt — einem Bock skacze jak jaki kozieł.

Tro'tzen, *vn.* (h.): auf etwas — zuchwalić się na co; zbyt czemu ufać; spuszczać się na co; Tro'tzig, *a.* zuchwały (człowiek, odpowiedź, postępowanie); —, *ad.* zuchwale (odpowiedzieć, itd.).

Tro'tzkopf, *sm.* uparciuch; zuchwalec; zuchwałość; upór; seinen — aufsetzen rozzuchwalić się; Tro'tzsinn, *sm.* zuchwałość; Tro'tzsinnig, *a.* hardy; zuchwały; Tro'tzwinkel, *sm.* samokątek; dąsokąt.

Troubadou'r, *sm. Litt. Gsch.* trubadur; poeta od. piewca francuski w średnich wiekach.

Trü'be, *a.* mętny (woda, wino); im Trüben fischen, *w odmęcie od. w mętnéj wodzie ryby łowić; *z zamięszania umiéć korzystać; —, nieczysty; nieprzezroczysty (szkło); —, *Ntl.* pochmurny, mglisty, posępny (dzień, niebo); trübe Augen oczy zasępione, jak mgłą zaszłe; posępny wzrok; es wird — zasępia się; der Mond scheint — księżyc świeci posępnie, jak z za chmury; trübe Gedanken, *posępne, ponure myśli; — Stunden haben posępne smętne miewać godziny; Trü'be, *sf.* (Trü'bheit) posępność; ponurość.

Tru'bel, *sm.* odmęt; zgiełk; wrzawa.

Trü'ben, *va.* mącić; kein Wässerchen —, *nikomu nie zamącić wody; *nie obrazić; *nie zrobić najmniejszéj krzywdy; *zasępiać; *pozbawiać wesołości; ponurnym czynić; — zaciemniać (światło, wzrok); ćmić; Trü'blich, *a.* trochę mętny; Trü'bsal, *sf.* utrapienie; udręczenie; Trü'bselig, *a.* biedny, nędzny; Trü'bseligkeit, *sf.* utrapienie; dolegliwość; bieda; nędza.

Trü'bsinn, *sm.* umysł ponury; ponurość; melancholia; Trü'bsinnig, *a.* ponury; melancholiczny.

Tru'chseß, *sm.* (bei Hofe) strukczaszy; stolnik; Wielki kuchmistrz; f. a. Kü'chenmeister, ꝛc.

Tru'de, *sf. Myth.* czarnoksiężnica.

Tru'del, *sm.* § starzyzna; stare graty; łachmany; Tru'deln, f. Trö'deln, Säumen.

Trü'ffel, *sf. Ng.* trufel; trufla; trófla; Trü'ffel-, *a. Ng. Kk.* truflowy; Trü'ffelhu'nd, *sm. Jäg.* pies umiejący tryfle wynajdywać.

Trü'ffeljagd, *sf.* szukanie trufli; Trü'ffelpaste'te, *sf.* pasztet z truflami.

Trug, *sm.* oszukaństwo; Trug-, *a.* mamiący; Tru'gbild, *sn.* mamidło; mara; obraz ludzący; ułuda.

Trü'gen, *vn. irr.* (h.) (trüge, trog, getrogen) mamić; mylić; zawodzić; Jemanden — zawieść kogo; zawód mu zrobić; sich — mylić się; zawieść się; Trü'gen, *sn.* f. Trug; Trü'gerisch, *a.* mylny; omylny; zawodzący; zawodny.

Tru'ggemä'lde, *sn.* małowidło mamiące; Tru'ggesta'lt, *sf.* mamiąca, łudząca postać; Tru'ggewe'be, *sn.* mylna tkanina; Trü'glich, f. Trü'gerisch, Betrü'gerisch; Tru'glos, *a.* niezdolny do oszukania kogo; rzetelnie myślący; Tru'grede, *sf.* nieszczeromówność; Tru'gschluß, *sm.* sofisma, myl-

Tru'he, *sf.* skrzynia. [ny wniosek.

Trumm, *sn.* u. *sm.* szczątek; okruch; pozostały koniuszek; Trü'mmer, *pl.* szczątki; zwaliska; ruiny; gruzy; zu Trümmern, in Trümmer gehen w gruzy się zamienić; zniszczeć; Trü'mmerbede'ckt, *a.* gruzami okryty; Trü'mmergeschi'chte, *sf.* historya z okruchów złożona; Trü'mmerhau'fen, *sm.* kupa gruzów.

Trumpf, *sm.* (im Kartenspiel) kozer; kozera; — fordern, bekennen kozer zadać, dodać; Trumpf-, *a.* kozerny, świętny; einen — darauf setzen przybić od. przebić kozerą; oświadczenie swoje przypieczętować jakiém zaklęciem; Tru'mpfen, *vn.* (h.) kozer zadać; kozerą zabić, przebić; —, *va.* kozerą co zabić, przebić; Jemanden — ofuknąć kogo.

Trunk, *sm.* picie; einen guten — thun dobrze się napić; — trunek (upajający); den — lieben lubić się napić; dem — ergeben sein miéć nałóg pijaństwa; — (Getränk) napitek, napój; — napicie się; napitek, tyle, ile kto do napicia się użyć potrzebuje; Trü'nkchen, *sn. dim.* łyk; łyknięcie; tyle ile na jeden łyk trzeba.

Tru'nken, *a.* pijany; — machen, upoić; —, *upojony; vor Schlaf — rozespany, rozmarzony; Tru'nkenbold, *sm.* pijak; pijanica; opój; Tru'nkener, *sm.* pijany; taumeln wie ein — taczać się jako pijany, *kaczki zaganiać; Tru'nkenheit, *sf.* pijaństwo; stan pijanego; in der — po pijanu; upojenie.

Tru'nkmuth, *sm.* odwaga w skutek upicia się; -sucht, *sf.* opilstwo.

Trupp, *sm.* orszak; gromada; oddział (wojska, konnicy, piechoty); stado (ptaków itd.).

Tru'ppe, *sf.* trupa, kompania, towarzystwo; Tru'ppen, *pl. Kw.* wojska; armie. [dami, oddziałami.

Tru'ppweise, *a.* u. *ad.* groma-

Tru'thahn, *sm. Ng.* jędyk; indyk; jędor; Tru'thahns-, *a. Ng. Kk.* indyczy, jędyczy; Tru'thähnchen, *sn. dim.* indyczek; jędorek; indyczę; jędyczę; Tru'thenne, *sf.* jędyczka, indyczka; Tru'thuhn, *sn.* jędyczę.

Tru'tschelig, *a.* § **krępy.

Trutz, f. Trotz; Trutz-, *a.* zaczepny, Tru'tzbündniß, *sn.* przymierze zaczepne; Trutz- und Schutzbündniß, *Stw. Kw.* przymierze zaczepne i odporne.

Tschai'ke, *sf. Sw.* czajka.

Tschi'rken, *vn.* (h.) świerczéć.

Tu'ba, *sf. Tk.* tuba; trąba.

Tubero'se, *sf. Ng.* tuberosa.

Tu'bus, *sm. Optik.* tubus; perspektywa.

Tuch, *sn. W.* sukno; chustka; postaw (sukna); sztuka (płótna); Tuch-, *a.* sukienny; Tu'chartig, *a.* do sukna podobny; suknowaty; Tu'chballen, *sm.* bela sukna; Tu'chbeinkleider, *sn. pl.* spodnie sukienne; Tu'chberei'ter, *sm.* przyrządzacz sukna; Tü'chelchen, *sn. dim.* sukienka; chusteczka; Tu'chen, *a.* sukienny; Tu'chfabri'k, *sf.* fabryka sukna; -chfabrika'nt, *sm.* fabrykant sukna; -chfärber, *sm.* farbierz sukna farbujący; -chfärberei', *sf.* farbiernia sukien od. sukna; -chgaden, s. Tu'chladen; -gewe'rk, s. Tu'chweberei'; -chgewe'rksherr, *sm.* właściciel fabryki sukiennéj; Tuchgewö'lbe, s. Tu'chladen; -chhalle, *sf.*, -chhaus, *sn.* sukiennice; -chhandel, *sm.*, -chhandlung, *sf. H.* handel sukna od. sukienny; Tuchhandel treiben, *H.* suknem handlować; -chhändler, *sm.* kupiec suknem handlujący; -chhosen, s. Tu'chbeinkleider; -chkarde, *sf. Ng. W.* oset do czesania sukna; -chladen, *sm. H.* sklep sukienny; -chlappen, *sm.* kawałek sukna; gałganek sukna; -chmacher, *sm.* sukiennik; -chmacherei', *sf.*, -chmachergewe'rk, -chmacherha'ndwerk, *sn.* sukiennictwo; Tu'chmachergese'll, -chmacherleh'rling, *sm.* czeladnik, chłopak sukiennika; -chmacherin, *sf.* sukienniczka; -chmacheri'nnung, -chmacherzu'nft, *sf.* cech sukienników; -chmachermei'ster, *sm.* sukiennik; -chmachermei'sters-, *a.* sukienniczy; -chmanufactu'r, *sf.* rękodzielnia sukiennicza; -chmantel, *sm.* płaszcz sukienny; -chnadel, *sf.* śpilka do chustki; -chpresse, *sf. W.* prasa do sukna; -chrahmen, *sm. W.* ramy na sukno; -chrock, *sm.* surdut sukienny; -chscheere, *sf.* nożyce do postrzygania sukna; -chscheerer, *sm.* postrzygacz.

Tü'chtig, *a.* tęgi; —, *ad.* tęgo; tüchtiger Lehrer tęgi nauczyciel; zu etwas — zdatny, uzdatniony, ukwalifikowany, usposobiony, uzdolniony do czego; Tü'chtigkeit, *sf.* zdatność; uzdatnienie; kwalifikacya; Zeugniß der — świadectwo kwalifikacyi.

Tu'chwaare, *sf. H.* towar sukienny; Tu'chweber, Tu'chweberei', s. Tu'chmacher, &c.; Tu'chweste, *sf.* kamizelka sukienna.

Tück, *sm.*, Tü'cke, *sf.* chytrość; podstępność; złośliwy figiel; chytry podstęp; chytry charakter; złośliwy sposób myślenia; kaprys; Tücken haben mieć kaprysy; Tü'ckisch, *a.* chytry, podstępny; tückisches Pferd koń narowisty od. krnąbrny; Tu'ckmäuser, &c. s. Du'ckmäuser, &c.

Tuf, Tuff, Tu'ffstein, Tu'fffstein, s. To'ffstein.

Tu'gend, *sf.* cnota; aus der Noth eine — machen, *z musu zrobić cnotę; *za zasługę sobie poczytywać, co się zrobiło z musu; Tu'gend-, *a.* cnoto-; Tu'gendade'l, *sm.* *ślachectwo cnotą nabyte; Tu'gendarm, *a.* ubogi w cnoty; Tu'gendbega'bt, *a.* cnotami obdarzony; Tu'gendbeloh'ner, *sm.* wynagrodziciel cnót; Tu'gendbu'nd, *sm.* cnotliwy związek; Tu'gendei'fer, *sm.* zapał do cnoty; Tu'gendfreu'nd, *sm.* przyjaciel cnoty; Tu'gendgese'tz, *sn.* ustawa cnoty; Tu'gendha'ft, *a.* cnotliwy; Tu'gendha'ftigkeit, *sf.* cnotliwość; Tu'gendhe'ld, *sm.* bohater cnoty; -ndheu'chler, *sm.* obłudnik cnotliwego udający; -ndleh're, *sf.* nauka o cnocie; -ndleh'rer, *sm.* moralista; nauczyciel cnót; -ndlie'be, *sf.* miłość cnoty; -ndloh'n, *sm.* nagroda cnoty; -ndlo's, *a.* nie mający żadnéj cnoty; -ndmaxi'me, *sf.* maxyma do cnoty prowadząca; -ndpre'diger, *sm.* kaznodzieja zachęcający do cnoty, zalecający cnotę, wzbudzający uczucia cnotliwe; -ndrei'ch, *sn.* królestwo cnoty; -ndrei'ch, *a.* bogaty w cnoty; -ndru'f, -ndruh'm, *sm.* sława cnotą nabyta; sława z cnoty; -ndsam, s. Tu'gendha'ft; -ndschei'n, *sm.* pozór cnoty; -ndschu'le, *sf.* szkoła cnoty; -ndschwä'tzer, *sm.* człowiek gadający o cnotach (których nie ma); -ndsie'g, *sm.* zwycięstwo cnoty; -ndspie'gel, *sm.* zwierciadło (t. j. wzór) cnoty; -ndverei'n, *sm.* związek mający za cel rozkrzewianie cnoty; -ndvo'll, *a.* pełen cnót; -ndwa'ndel, *sm.* postępowanie drogą cnoty; -ndwe'g, *sm.* droga cnoty.

Tulipa'ne, Tu'lpe, *sf. Ng.* tulipan; Tulipa'nen-, Tu'lpen-, *a. Ng. Gtn.* tulipanowy; Tulipa'nenbau'm, *sm. Ng.* tulipanowiec, tulipowiec, tulipin.

Tu'lpenbla'tt, *sn.* liść tulipana; Tu'lpenzwie'bel, *sf.* cebulka tulipana.

Tu'mmel, *sm.* zawrot głowy; wrzawa; zamięszanie; s. a. Rausch; Tü'mmelchen, *sn. dim.* podpicie sobie; dymek w głowie; sich ein — trinken, *podpić sobie; *podochocić sobie; przypruszyć; — czareczka; kubeczek; Tu'mmelig, *a.* podpiły.

Tu'mmeln, *vn.* (h.) taczać się; —, *va:* ein Pferd — harcować, wywijać, wyprawiać, uwijać się na koniu; sich — krzątać się; ruszać się żywo; żwawo oder śpiesznie robić, iść; s. a. Bei'len (sich).

Tu'mmelplatz, *sm.* miejsce konnych harców, gonitw; miejsce ćwiczenia koni w obrotach i biegu.

Tu'mmler, *sm.* koń wyćwiczony w biegu i obrotach; —, *Ng.* (Delphin) delfin.

Tumu'lt, *sm.* tumult; rozruch; wrzawa; zgiełk; Tumultua'risch, *a.* tumultuarny, zgiełkowy, burzliwy; —, *ad.* z hałasem.

Tü'nche, *sf.* tynk, wapno rozrobione do bielenia; tynkowanie; bielenie; Tü'nchen, *va.* tynkować; bielić (wapnem); Tü'ncher, *sm.* ten, co wapnem bieli; tynkarz; pobielacz; Tü'ncher-, Tü'nchers-, *a.* tynkarski; -rgerü'st, *sn.* rusztowanie wystawione do tynkowania od. bielenia; Tü'nchfarbe, *sf.* farba do tynkowania; Tü'nchkelle, *sf.* kielnia mularska; Tü'nchkübel, *sm.* szkopek, w którym się trzyma wapno do tynkowania; Tü'nchpinsel, *sm.* pędzel do tynkowania od. bielenia; Tü'nchscheibe, *sf.* deska do zacierania muru przed bieleniem; Tü'nchtopf, *sm.* garnek z wapnem lub na wapno do bielenia; Tü'nchwerk, *sn.* robota tynkarska.

Tune'se, *sm. Geog.* Tunetańczyk; Tune'sin, *sf. Geog.* Tunetanka; Tune'sisch, Tuni'sisch, *a. Geog.* Tunetański.

Tu'ngstein, *sm. Ng.* tunsztajn.

Tu'nis, *sn. Geog.* Tunet; Tu'nisblu'me, *sf. Ng.* aksamitka.

Tu'nke, *sf.* sos; podlewa; polewka; Tu'nken, *va.* maczać; die Feder in Tinte — maczać pióro w atramencie; einen Bissen Fleisch &c. in Salz — umaczać mięso itd. w soli; Tu'nken, *sn.* maczanie, umoczenie, umaczanie; Tu'nkform, *sf.* naczynie, w którém mydlarze świece maczają.

Tu'nkinsne'st, *sn. Ng. Kk.* gniazdo Indyjskiéj jaskółki, które jedzą.

Tu'nknäpfchen, *sn. dim.* miseczka do sosu.

Tupf, Tüpf, *sm.*, Tü'pfel, *sm.* u. *sn.*, Tü'pfelchen, *sn. dim.* kropka; punkcik; centka; plamka; Tü'pfelfa'rrn, *sm. Ng.* s. Bau'mfarrn; Tü'pfelig, *a.* nakrapiany, cętkowany; Tü'pfeln, *va.* punktować, kropkować, centkować, nakrapiać co; centki, kropki na czém robić.

Tu'pfen, Tü'pfen, *vn.* (h.) u. *va.* końcem (śpiczastym, np. palca) dotykać się czego, szturchać w co.

Tu'rban, *sm.* turban; zawój Turecki; Tu'rbans-, *a.* zawojkowy.

Turbatio'n, *sf.* niepokojenie.

Turbi'ne, s. Schne'ckenra'd.

Turbi'ren, *va.* niepokoić.

Tü'rkblau, *a.* ciemnogranatowy.

Tü'rke, *sm. Geog.* Turek; Turczyn; Türkei', *sf. Geog.* Turcya; Tü'rken-, *a.* Turecki; Tü'rkenbu'nd, *sm.* zawój; Tü'rkenglau'be, *sm. Kg.* wiara Mahometańska; Tü'rkenko'pf, *sm.* głowa Turki; (Pfeife) stumbulka; fajka z Tureckiéj gliny; Tü'rkenkrie'g, *sm.* wojna Turecka; Tü'rkenpfei'fe, *sf.* s. Tü'rkenko'pf; Tü'rkensa'ttel, *sm.* siodło Tureckie; Tü'rkenthu'm, *sn.* Tureczyzna; Tü'rkenzu'g, *sm.* wyprawa Turecka, na Turków; Tü'rkin, *sf. Geog.* Turczynka.

Türki's, *sm. Ng.* turkus; Türki's-blau, *a.* turkusowy.

Tü'rkisch, *a. Geog.* Turecki; —, *ad.* po Turecku; *jak Turek; *okrutnie, bez miłosierdzia.

Turmali'n, *sm. Ng.* turmalin.

Turn-, *a.* gimnastyczny; Tu'rnanstalt, *sf.* szkoła gimnastyczna; Tu'rnen, *vn.* (h.) gimnastyczne ćwiczenia odbywać; Tu'rnen, *sn.* gimnastyka; Tu'rner, *sm.* turner; gimnastyk, ćwiczący się w gimnastyce; Turnerei', s. Tu'rnen, *sn.*; Tu'rnerisch, *a.* gimnastyczny; Tu'rngerä'th, s. Tu'rnzeug.

Turnie'r, *sn.* turniej; turnieja; turnieje; gonitwy konne z lancą; igrzysko rycerskie; ein — veranstalten wyprawić turnieje; Turnie'r-, *a.* turniejowy; Turnie'rdank, *sm.* nagroda na turniejach; Turnie'ren, *vn.* (h.) turnieje odbywać; ubiegać się na turniejach; uganiać się z lancą; Turnie'rfähig, *a.* zdolny do występowania na turniejach, do ubiegania się na gonitwach rycerskich; -nie'rheld, *sm.* bohater turniejowy; -nie'rhelm, *sm.* hełm do turniejów; -nie'rhof, *sm.* uroczystość igrzyska rycerskiego; -nie'rkönig, -nie'rrichter, *sm.* sędzia rycerskiego igrzyska (przyznający nagrody); -nie'rlanze, *sf.* lanca do turniejów; -nie'rmäßig, *a.* stósowny do turniejowych przepisów; -nie'rordnung, *sf.* przepisy turniejowe; -nie'rpferd, -nie'rroß, *sn.* koń do turniejów; -nie'rplatz, *sm.* miejsce do turniejów; -nie'rrüstung, *sf.* zbroja do turniejów; -nie'rschild, *sm.* tarcza do turniejów; -nie'rschranke, *sf.* szranki

do turniejów; -nie'rspiel, *sn.* igrzysko rycerskie z lancą; -nie'rwaffe, *sf.* broń do turniejów.

Tu'rnkunst, *sf.* sztuka gimnastyczna; Tu'rnlehre, *sf.* nauka gimnastyki; Tu'rnlehrer, *sm.* nauczyciel gimnastyki; Tu'rnmeister, *sm.* przewodnik szkoły gimnastycznéj; Tu'rnplatz, *sm.* plac do gimnastycznych ćwiczeń; Tu'rntracht, *sf.* ubiór do ćwiczeń gimnastycznych.

Tu'rnus, *sm.* koléj.

Tu'rnzeug, *sn.* sprzęty do ćwiczeń gymnastycznych potrzebne.

Tu'rtelchen, *sn. dim.* sinogarliczka; Tu'rteln, *vn.* (h.) turczéć (o sinogarlicy); Tu'rteltau'be, *sf. Ng.* sinogardlica; sinogarlica.

Tusch, *sm. Tk.* uderzenie w trąby (i kotły) na wiwat; einen — blasen, *Tk.* w trąby uderzyć; zatrąbić (na wiwat); — obraza.

Tu'sche, *sf. Mal.* tusz (farba); Tu'schen, *va.* tuszować; —, § s. Prü'geln.

Tuß! *int.* syt! cicho! sza!

Tu'te, Tü'te, s. Dü'te.

Tute'l, s. Vo'rmundschaft; Tute'l-, *a.* s. Vo'rmundschafts-.

Tu'ten, *vn.* (h.) trąbić na rogu; trąbić na trąbce od. tytce z papieru; Tu'tenfö'rmig, *a.* kształt rogu prostego mający; Tu'thorn, *sn.* róg do trąbienia.

Tü'tsche, Tü'tschen, s. Tu'nke, Tu'nken.

Twiel, *sm.* (beim Ziegelstreichen) garść pakułów.

Ty'pe, *Bchdr.* s. Typus, Bu'chstabe.

Typogra'ph, *sm.* typograf; drukarz; Typographie', *sf.* typografia, drukarstwo; drukarnia; Typogra'phisch, *a.* typograficzny.

Typolithographie', *sf.* typolitografia.

Ty'pus, *sm.* typ; właściwa cecha; Ty'pen, *sf. pl. Bchdr.* typy; czcionki czyli pismo drukarskie, druki.

Tyra'nn, *sm.* tyran; Tyrannei', *sf.* tyraństwo: tyrania; Tyra'nnen-, *a.* tyrański; Tyra'nnenmo'rd, *sm.* zabicie tyrana; zabójstwo na tyranie dokonane; Tyra'nnenmö'rder, *sm.* zabójca tyrana; Tyra'nnin, *sf.* tyranka; Tyra'nnisch, *a.* tyrański; —, *ad.* po tyrańsku; Tyrannisi'ren, *va.* tyranić, tyranizować, po tyrańsku się z kim obchodzić.

Ty'rier, *sm. Geog. Alt.* Tyryjczyk; Ty'risch, *a. Geog. Alt.* Tyryjski; Ty'rus, *sm. Geog. Alt.* Tyr.

Tyro'l, Tiro'l, *sn. Geog.* Tyrol; Tyro'ler, Tiro'ler, *sm. Geog.* Tyrolczyk; Tyro'ler, Tyro'lisch, Tiro'lisch, *a. Geog.* Tyrolski; Tyro'lerin, *sf. Geog.* Tyrolka; Tyro'lerlie'd, *sn.* piośnka Tyrolska; Tyrolie'nne, *sf.* (Musik u. Tanz) tyrolka.

U. Ü, Ue.

U, u, dwudziesta głoska alfabetu niemieckiego, wymawia się = *u* po polsku. — **Ü, ü**, wymawia się = *y* po polsku, albo = *u* po francuzku.

Ue'bel, *a.* zły; —, *ad.* źle; das steht ihr — to jéj nie do twarzy; Jemandem etwas — nehmen, deuten wziąć komu co za złe, za urazę; nehmen Sie es nicht — niech Pan wybaczy, nie uraża się tém; etwas — auslegen na złe, na złą stronę co tłumaczyć; Jemandem — begegnen, *źle się z kim obejść; etwas — anwenden źle, na złe użyć, obrócić co; Jemandem — wollen, *źle komu życzyć; das ist nicht —, *to ujdzie; das gefällt mir nicht —, *to mi się dosyć podoba; — bekommen na złe wyjść; das wird ihm — bekommen, *na złe mu to wyjdzie; mir wird — źle mi się robi; mir war dabei — zu Muthe, *źle mi się robiło patrząc na to, słuchając tego, niemiło mi było tego słuchać, patrzéć na to; — gerathen źle się udać; übler Geruch, Geschmack nieprzyjemny zapach, smak; — riechen cuchnąć; śmierdziéć; czuć co; übles von Jemandem sprechen, *źle o kim mówić.

Ue'bel, *sn.* złe; zła rzecz; niedobre; einem Uebel abhelfen zaradzić wiele znaczącéj niedogodności; nothwendiges Uebel, *złe potrzebne; ein — ist größer als das andere jedno złe większe nad drugie; ein — überstehen złe przebyć; das — ärger machen, *złe rzeczy pogorszyć; von zwei Uebeln muß man immer das kleinste wählen, *ze dwojga złego mniejsze obrać musisz.

Ue'belbefi'nden, *sn.* niezdrowie; złe mienie się; niedobry stan zdrowia; Ue'beldeu'ten, *va.* na złe wykładać; nienadarzyć się; Ue'belgelau'nt, *a.* w złym humorze będący; Ue'belgesi'nnt, *a.* źle myślący; źlechętny; złego sposobu myślenia; -lkeit, *sf.* ckliwość; nudności; nudzenie; — empfinden, ich empfinde — ckliwo mi; nudzi mnie; Ue'belkla'ng, *sm.* niemiłe brzmienie; -llau'nig, *a.* w złym humorze (będący); -llau'nigkeit, *sf.* zły humor; -lsta'nd, *sm.* nieprzyzwoitość; niedogodność; -ltha't, *sf.* bezprawie; czyn nieprawy; złoczyństwo: występek; -lthä'ter, *sm.* złoczyńca; człowiek bezprawia się dopuszczający; -lthä'terin, *sf.* kobieta nieprawa, bezprawia się dopuszczająca; -lthä'tig, *a.* występny; zły; -lwo'llen, *sn.* nieprzychylność; nieżyczliwość; Ue'belwo'llend, *a.* nieżyczliwy; nieprzychylny.

Ue'ben, *va.* ćwiczyć; geübt wyćwiczony, wprawny; üben (ausüben, zeigen) wykonywać, okazywać co; Barmherzigkeit — miłosierdzie okazywać, pełnić miłosierne uczynki; Gerechtigkeit — pełnić sprawiedliwość; pilnować od. przestrzegać jéj; sprawiedliwym się okazywać; Rache — zemsty się dopuścić, dokonać zemsty; Rache an Jemandem — zemstę wykonać na kim.

Ue'ber, *praep.* (mit *Dativ*: wo? mit *Accusat.*: wohin): nad; ponad; na; za; przez; sich über Jemanden setzen usiąść przed kim; sich — die Bücher hermachen wziąść się do książek; das geht — meine Kräfte to jest nad moje siły; das geht über meinen Verstand to przechodzi mój rozum; — den Fußboden na ziemi; einen Mantel — sich werfen zarzucić płaszcz na siebie; — Jemanden herfallen rzucić się na kogo; etwas — sich nehmen wziąść co na siebie, *podjąć się; über die ganze Stadt po całém mieście; — die Ebene, — den Weg po równinie, po drodze; der Schweiß floß über das Gesicht pot lał się po twarzy; über za; o; przez; über das Gebirge reisen przez górę jechać; die Mahlzeit über przez cały obiad; über ein Jahr za rok; über wenig Tage po nie wiele dni; za kilka dni; heute — acht Tage od dziś za tydzień; über etwas sprechen, schreiben mówić, pisać o czém; — etwas nachdenken myśléć nad czém; mit Jemandem — etwas streiten sprzeczać się z kim o co; — etwas sich verständigen mit Jemandem porozumiéć się z kim względem czego; — Jemanden zürnen złościć się na kogo; — etwas weinen płakać na co; sich — Jemanden aufhalten, lustig machen żarty sobie z kogo robić; der Vater kam in Noth — den ungerathenen Sohn ojciec popadł w biedę dla od. z powodu od. z przyczyny niezdarnego syna; — diesen Lärm przy takim wrzasku; er macht Schulden über Schulden, *ciągle od. coraz większe długi robi; Jemandem Briefe — Briefe schreiben, *pisać do kogo list po liście, jeden list za drugim; ein Mal über das andere raz po raz; raz za razem; Glück — Glück, *jedno szczęście za drugiém; o über den klugen Mann! cóż to za mądry człowiek! pfui, — die Schande! pfe, co za hańba! er ist fleißig — der Arbeit, *pilnie się zajmuje robotą; über der Mahlzeit pod czas obiadu; przy jedzeniu; — dem Lesen przy czytania; über ein Kleines, *maluczko; — eine kleine Weile po chwili; über lang od. kurz, *czy rychło czy późno; *czy krodzéj czy prędzéj; *czy dziś czy jutro; Jemandem das Fell — die Ohren ziehen, *odrzéć, łupić kogo ze skóry; über die Maaßen, *nad miarę; w nadmiar; über dieses nad to; über eine halbe Million przeszło pół miliona.

Ue'ber, *ad.*: es geht Alles bunt — wszystko tam idzie bez żadnego porządku; über u. über, *całkiem; zupełnie; über u. über genug, *aż nadto dosyć; *dosyć aż do zbytku; die Nacht — przez całą noc.

Ue'bera'ckern, *va. Ldw.* przeorać; Uebera'ckern, *va.* z wierzchu poorać, zorać, przyorać.

Uebera'll, *ad.* wszędzie; wszędy; der Ueberall, *wszędzie będący; der alte — u. Nirgends, *Wszędobylski.

Uebera'ntworten, *va.* wręczyć (komu dar); oddać (kogo w ręce sprawiedliwości); -ra'ntworter, *sm.* wręczyciel; Uebera'ntwortung, *sf.* wręczenie.

Ue'berarbeiten, *va.* przeprawić na drugą stronę (z wielką pracą); Uebera'rbeiten, *va.* przerobić; Jemanden — prześcignąć kogo w robocie; sich — nadwerężyć zdrowie zbytnią pracą.

Ue'berä'rmel, *sm.* rękaw płócienny itd. do zawdziewania przy robocie.

Ue'bera'rt, *sf. Ldw.* przeoranie.

Ueberau's, *ad.* nadzwyczajnie.

Ueberba'cken, *va. irr.* (h.) (überbacke, -bäckt, -buk, -gebacken) opiec (po wierzchu co mącznego, leguminę); —, *vn.* (h.) opiec się.

Ue'berbau', *sm.* nadbudynek; Ue'berbauen, *va.* na wierzchu od. na czém wybudować, wystawić; Ueberbau'en, *va.* przykryć co budynkiem jakim.

Ue'berbeha'lten, *va. irr.* (h.) (behalte über, behält ü., behielt ü., überbehalten) zatrzymać na sobie; nie zdejmować z siebie; nie podnosić, odwijać.

Ue'berbei'n, *sn. Hlk.* martwa kość.

Ueberbei'ßen, *va. irr.* (h.) (überbeiße, -biß, -bissen) mocniéj gryźć niż kto lub co.

Ue'berbe'tt, f. O'berbe'tt.

Ue'berbeugen, *va.* zagiąć do góry; za nadto zgiąć.

Ueberbie'gen, *vn. irr.* (h.) (überbiege, -bog, -bogen, od. -gebogen) giąć się nad czém; —, *va.* za nadto nagiąć.

Ueberbie'ten, *vn. irr.* (h.) (überbiete, -bot, -boten) więcéj podać (na licytacyi); —, *va.*: Jemanden — więcéj podać od kogo; podkupić go (na licytacyi, kupując co); — *przewyższyć, przesadzić go; sich — za nadto podać; Ueberbie'tung, *sf.* podkupne; podkupienie, podkupowanie.

Ueberbi'lden, *vv.* za nadto wykształcić, oświecić, wyedukować; Ueberbi'ldung, *sf.* przesadzone wykształcenie.

Ue'berbinden, *va. irr.* (h.) (binde über, band ü., übergebunden) obwiązać co koło czego z wierzchu; oćwiązać co czém.

Ue'berblasen, *va. irr.* (h.) (blase über, bläst ü., blies ü., übergeblasen) dmuchnąć co na drugą stronę; — przedmuchnąć co; mit etwas — nadmuchać czego na co; sich — przedąć się, za mocném dęciem sobie zaszkodzić.

Ueberblä'ttern, f. Du'rchblättern.

Ue'berbleiben, Ueberblei'ben, *vn. irr.* (f.) pozostać; die Ueberbliebenen pozostali.

Ue'berblei'bsel, *sn.* pozostała resztka; —, *pl.* ostatki; ochłapy.

Ue'berbli'ck, *sm.* przegląd czego; rzut oka na co; bystrość w objęciu rzeczy; Ueberbli'cken, *va.* przejrzéć; przeniknąć; jednym rzutem oka pojąć; przebijać przez co.

Ueberblö'ken, *va.* głośniéj beczéć od kogo; przesadzić, zagłuszyć beczącego swoim bekiem.

Ueberblü'hen, *va.* kwitnąć na czém; kwiatem swoim co okryć; sich — za nadto okwitnąć.

Ue'berbö's, *a.* strasznie zły; -berbo'shaft, *a.* strasznie złośliwy.

Ue'berbo't, *sn.* podkupne; wyższe podanie (na licytacyi); za wysokie podanie.

Ueberbra'ten, *va. irr.* (h.) opiec; —, *vn.* (h.) opiec się.

Ueberbrau'sen, *va.* przewyższyć, przesadzić, zagłuszyć swoim szumem; überbrausender Mensch człowiek szumny; gwałtowny.

Ueberbre'chen, *va. irr.* (h.) (überbreche, -bricht, -brach, -bergebrochen) przegiąć w tył i złamać.

Ue'berbrei't, *a.* nadto szeroki.

Ueberbri'ngen, *va. irr.* (h.) (überbringe, -brachte, -bracht) przenieść, przynieść na drugą stronę; — przynieść; Ueberbri'nger, *sm.* oddawca (listu); ten, co przynosi (jaką wiadomość); Ueberbri'ngung, *sf.* przeniesienie, donoszenie, oddanie.

Ueberbrü'cken, *va.* omościć; -berbrü'ckung, *sf.* omoszczenie.

Ueberbrü'llen, *va.* głośniéj ryczéć od kogo. [mruczéć od kogo.

Ueberbru'mmen, *va.* głośniéj

Ue'berbu'nt, *a.* za nadto pstry.

Ue'bercomple't, f. Ue'berzäh'lig.

Ue'berda'ch, *sn.* dach nad czém; Ueberda'chen, *va. Bk.* dachem przykryć; dach nad czém dać.

Ueberda's, f. Ueberdie's.

Ueberde'cken, *va.* przykryć z wierzchu.

Ueberde'm, f. Ueberdie's.

Ueberde'nken, *va. irr.* (h.) (überdenke, -dachte, -dacht) przemyśliwać, zastanawiać się nad czém; rozważać co w myśli. [to.

Ueberdie's, *ad.* prócz tego; nad

Ueberdrä'ngen, *va.* przepchać kogo na drugą stronę, na inne miejsce.

Ueberdre'schen, *va. irr.* (h.) (überdresche, -drischt, -drasch, -droschen) przemłócić; sich — siły sobie nadwerężyć zbytniém młóceniem.

Ueberdri'ngen, *vn. irr.* (f.) (dringe über, drang ü., übergedrungen) przecisnąć się na drugą stronę.

Ueberdru'cken, *va.* zadrukować (całą stronę).

Ue'berdru'ß, *sm.* sprzykrzenie; uprzykrzenie; znudzenie; bis zum — aż do znudzenie; Ueberfluß macht —, *co nadto to niezdrowo; *zbytnia sytość sprawia znudzenie; Ue'berdrüssig, *a.* syt; przykrzący sobie co; znudzony.

Ueberdü'ngen, *va. Ldw.* pognoić; gnojem przykryć. [mnością pokryć.

Ueberdu'nkeln, *va.* ociemnić; cie-

Uebere'ck, *sn. Gl.* przekątna (linia); —, *ad.*: es geht bunt über'eck, *idzie przewrotnie, bez porządku.

Uebereig'nen, *va. Rw.* na własność komu co oddać.

Uebereil'len, *va.* zabiedz komu; zaskoczyć; doścignąć go; *zbyt się z czém śpieszyć; nadto się kwapić; der Tod übereilte ihn, *śmierć go zaskoczyła; übereilt skapliwy; porywczy; popędliwy; übereiltes Verfahren postępowanie za śpieszne; übereilter Schritt, *krok porywczy; übereilt urtheilen, *porywczo sądzić; sich — przez prędkość zbłądzić; *zrobić lub powiedziéć co (nie do rzeczy); wystrzelić z czém niepotrzebném; ich habe mich übereilt, *przez prędkość to zrobiłem, powiedziałem; Uebereil'lung, *sf.* niezastanowienie, nieuwaga, nierozwaga (z powodu pośpiechu); prędkość; hüte dich vor Uebereilungen! strzeż się, abyś nie czynił nic porywczo, nie rozważnie! das war bloß eine — to był tylko pośpiech; *to się tylko stało z nierozwagi od. przez prędkość; Uebereil'lungsfeh'ler, *sm.* błąd z pośpiechu; Uebereil'lungsfü'nde, *sf.* grzech z nierozwagi pochodzący.

Uebereil'n, *ad.* jednakowo.

Ue'bereina'nder, *a.* u. *ad.* jeden na drugim; jeden na drugiego; na sobie; na siebie; sie lagen — leżeli na sobie; sie stürzten todt — padli na siebie bez duszy; lege die Bücher — połóż książki jedną na drugą; sie klagen — skażą się jeden na drugiego; jeden nad drugim; nad drugiego.

Uebereil'nkommen, *vn. irr.* (f.) (komme überein, kam ü., übereingekommen) ułożyć się, ugodzić się z kim o co od. względem czego; — zgadzać się; mit Jemandem in etwas — zgodzić się z kim w jakiéj rzeczy.

Uebereil'nkommen, *sn.*, Uebereil'nkunft, *sf.* układ; ugoda; ułożenie się; eine — treffen zrobić układ, ułożyć się (z kim, między sobą); Uebereil'nkömmlich, Uebereil'nkünftlich, *ad.* stósownie do układu; podług umowy.

Uebereil'nstimmen, *vn.* (h.) zgadzać się; die Zeit stimmt damit nicht überein nie zdaje się, iżby się to w tym czasie stać mogło; Uebereil'nstimmend, Uebereil'nstimmig, *a.* zgodny; zgadzający się, taki sam; —, *ad.* zgodnie; Uebereil'nstimmung, *sf.* zgodność (tonów, zeznań, uczuć, myśli); in — bringen zgodzić; pogodzić; Uebereil'ntreffen, f. Uebereil'nkommen, Uebereil'nstil'mmen.

Uebereil'sen, *va.* lodem pokryć.

Uebere'ssen (sich), *vr. irr.* (h.) (überesse, überißt, überaß, übereffen) objeść się; za nadto zjeść.

Ue'berfahren, *vn. irr.* (f.) (fahre über, fährt ü., fuhr ü., übergefahren) przejechać; przeprawić się; —, *va. irr.* (h.) przewozić, przewieść; przejechać kogo; przeciągnąć czém po wierzchu; Ue'berfahrge'ld, *sn.* (zapłata) od przewozu; Ue'berfah'rt, *sf.* przewóz.

Ue'berfa'll, *sm.* napad; Ueberfa'llen, *va. irr.* (h.) (überfalle, -fällt, -fiel, überfallen) napadać; ich bin von einem Besuche überfallen worden, *goście mnie zaszli; von einer Krankheit überfallen werden popaść w chorobę; vom Schlafe — werden zdrzymać się; zadrzymać; der Schlaf überfällt Jemanden sen kogo napada; f. a. Ueberra'schen.

Ueberfä'rben, *va.* z wierzchu pofarbować; farbą pociągnąć.

Ue'berfau'l, *a.* zupełnie zgniły; *niezmiernie leniwy.

Ueberfei'len, *va.* na nowo opiłować; —, *jeszcze bardziéj wygładzić, ogładzić.

Ue'berfei'n, *a.* bardzo cienki, delikatny; w jak najlepszym gatunku; Ueberfei'nern, *va.* nadto wykwintnym uczynić; überfeinerter Mensch, *człowiek bardzo wykwintnie wyedukowany.

Ue'berfe'tt, *a.* za nadto tłusty; Ueberfe'tten, *va.* tłustością powlec.

Ueberfi'rnissen, *va.* pokostem pociągnąć, przeciągnąć.

Ueberfla'mmen, *va.* przewyższyć swoim płomieniem.

Ueberfle'chten, *va. irr.* (h.) (überflechte, -flicht, -flocht, überflochten) opleść.

Ue'berflei'ßig, *a.* za nadto pilny.

Ueberflie'gen, *vn. irr.* (h.) (überfliege, -flog, überflogen) przelatywać na drugą stronę; —, *va. irr.* (h.) przelatywać, przelecióć przez co; eine Schrift —, *przelecióć, przebiedz, pismo jakie; ein schönes Roth überflog ihr Antlitz, *piękny rumieniec przesunął się (mignął się) po jéj twarzy.

Ue'berflie'ßen, *vn. irr.* (f.) (fließe

(fließe ü., floß ü., übergeflossen) dla zbytniéj obfitości wylewać się; der Strom fließt über rzeka wylewa; das Glas fließt über leje się z szklanki; da floß ihr Auge über, *wtenczas łzy puściły się jéj z oczu; mein Herz fließt von Freude, Dankbarkeit über, *serce moje przepełnione jest radością, wdzięcznością; —, va. irr. (s.) wylać się, rozlać się na co.

Ue'berflü'chten, vn. (s.) uciec na drugą stronę. [gą stronę).

Ue'berflu'g, sm. przelot (na dru-

Ueberflü'geln, va. oskrzydlić, z obu stron otoczyć, obsaczyć; Jemanden —, *zawojować kogo; mieć go zupełnie po woli; wziąć nad kim górę.

Ue'berflu'ß, sm. wylewanie się dla zbytniéj pełności; obfitość (aż do zbytku); zbytek; — an etwas haben obfitować w co, mieć czego aż nadto od. do zbytku; bis zum — aż do zbytku; zum — etwas erinnern przypominać co na przypadek, gdyby kto zapomniał; Ue'berflü'ssig, a. obfity (aż do zbytku); bardzo znaczny; zbyteczny, niepotrzebny.

Ue'berfra'cht, sf. H. Sw. przewyżka od. nadwyżka ciężaru; nadciężar; Ueberfra'chten, va. przeładować.

Ueberfre'ssen (sich), vr. (h.) (überfresse, -frißt, -fraß, überfressen) obezrzéć się. [przejmy.

Ue'berfreu'ndlich, a. za nadto u-

Ueberfrie'ren, vn. irr. (s.) (überfriere, -fror, überfroren) obmarznąć.

Ue'berfro'mm, a. za nadto pobożny. [dny.

Ue'berfru'chtbar, a. za nadto pło-

Ue'berfuh're, sf. przewiezienie.

Ue'berfü'hren, va. przeprowadzić, przewieźć, przeprawić (na drugą stronę); — (überzeugen) przekonać, dowieść mu, że co popełnił.

Ue'berfü'lle, sf. przepełnienie; Ueberfü'llen, va. przelać do innego naczynia; przepełnić; sich — opakować się, za nadto się obieść; überfüllter Ausdruck, Spl. pleonazm.

Ueberfu'nkeln, va. bardziéj się iskrzyć od czego.

Ueberfü'ttern, va. przepaść; przekarmić (dziecko).

Ue'berga'be, sf. oddanie czego (w czyje ręce); —, Kw. poddanie (twierdzy, miasta).

Uebergäh'ren, vn. irr. (h.) (übergähre, übergohr, übergegohren) robiąc drożdże na wierzch wyrzucać (o piwie); —, (s.) robiąc wylewać się wierzchem z beczki.

Ue'berga'ng, sm. przejście; jako miejsce, gdzie się przechodzi; Ue'berga'ngen, ppr. u. a. opuszczony; Ue'bergä'nglich, a. przechodny; Ue'berga'ngs-, a. przechodowy; Ue'berga'ngsgese'tz, sn. ustawa przechodowa.

Uebergä'ten, va. Gtn. przepléć.

Uebergebe'n, va. irr. (h.) (übergebe, -gibt od. giebt, -gab, übergeben) dać co na drugą stronę; oddać co (w czyje ręce); —, Kw. poddać; sich — (sich erbrechen) womitować się; Ueberge'ber, sm. oddawca; Ueberge'bung, s. Ue'berga'be.

Ue'bergebi'rgisch, a. zagórny.

Ue'bergeblie'ben, ppr. u. a. pozostały. [podkupne.

Ue'bergebo't, sn. wyższe podanie;

Ue'berge'hen, vn. irr. (s.) (gehe über, ging ü., übergegangen) przejść (na drugą stronę); zum Feinde, zu einer andern Religion, Partei — przejść do nieprzyjaciela, na inną religią, do przeciwnéj partyi; die Stadt ist übergegangen, Kw. miasto przeszło (do nieprzyjaciela); vom Allgemeinen auf das Besondere — przejść od ogółów do szczegółów; das Fleisch geht in Fäulniß über mięso przechodzi w zgniliznę; die Augen gehen über, *łzy się cisną do oczu, w oczach stają; das Herz geht mir über, *serce mi rośnie (z radości), pęka (z żału); weß das Herz voll ist, deß geht der Mund über, *co no sercu leży, to się do ust ciśnie; trudno nie płakać, kiedy kogo boli; *gdzie kogo boli, tam rękę kładzie; —, va. irr. (s.) przejść co; das ganze Feld übergehen przejść całe pole, przejść przez nie od końca do końca; eine Rechnung — przerzucić okiem rachunek; eine Zeichnung — przeglądać rysunek; Jemanden — (ihn nicht beachten ꝛc.) pominąć kogo, nie wymienić go lub nie mieć na niego względu; mit Stillschweigen — milczeniem pominąć; zamilczéć o czém; etwas — zaniedbać co, nie zrobić w swoim czasie; das Holz —, Mal. deskę przeciągać (klejem itd.); sich — schodzić się, zmęczyć się chodzeniem.

Ue'berge'ld, sn. przewyżka (pieniężna); Ue'bergeleh'rt, a. przeuczony, za nadto uczony; Ue'bergenu'g, ad. aż nadto; Ue'bergewä'chs, sn. narośl (na ciele).

Ue'bergewi'cht, sn. przewaga; das — über Jemanden haben, erhalten, gewinnen, *przewagę nad kim mieć, otrzymać od. zyskać; — (Mehrgewicht) nadwyżka, przewyżka w wadze.

Ue'bergewi'nn, sm. zysk oprócz zwyczajnego.

Ue'bergie'ßen, va. irr. (h.) (gieße ü., goß ü., übergegossen) przelać, z jednego naczynia w drugie; za nadto wlać; wlać na co; die Tunke —, Kk. sos wlać na co; Ue'bergie'ßen, va. irr. (h.) (übergieße, übergoß, übergossen) polać, oblać co czém.

Ue'bergi'ft, s. Ue'berga'be.

Ue'bergi'psen, va. gipsem powlec.

Ue'bergi'ttern, va. kratę dać na czém; kratą pokryć.

Ue'berglä'nzen, va. blaskiem okryć; blaskiem swoim przewyższyć.

Ue'bergla'sen, va. szkliwem powlec. [wierzchu.

Ue'bergleiß'en, va. wygładzić z

Ue'berglü'cklich, a. nadzwyczajnie szczęśliwy; uszczęśliwiony; Ue'bergnä'dig, a. nadzwyczajnie łaskawy; łaskawy aż do zbytku.

Uebergo'lden, va. pozłocić; übergoldet pozłocany; pozłacisty; Ue'bergo'ldung, sf. pozłocenie.

Ue'bergreifen, vn. irr. (h.) (greife ü., griff ü., übergegriffen) sięgnąć przez co na drugą stronę; Ue'bergri'ff, sm. sięganie pa za obręb czego; *niesłuszny wybryk; *naruszenie praw cudzych.

Ue'bergro'ß, a. nadzwyczajnie wielki; Ue'bergrö'ßern, va. nad miarę powiększyć.

Ue'bergu'ß, sm. polewka.

Ue'bergu't, a. za nadto dobry.

Ue'berhü'psen, s. Ue'bergi'psen.

Ue'berha'ben, va. irr. (h.) (habe ü., hat ü., hatte ü., übergehabt) mieć co na [sobie.

Ue'berha'lb, s. O'berha'lb.

Ue'berha'lten, va. irr. (h.) (halte ü., hält ü., hielt ü., übergehalten) trzymać nad czém.

Ue'berha'nd, sf. s. O'berha'nd; —, ad.: — nehmen coraz bardziéj się wzmagać; szerzyć się; rozpowszechniać się; brać przewagę; das Unkraut nimmt — chwast głuszy, zagłusza.

Ue'berha'ng, sm. to, co jest z wierzchu zawieszone; Ue'berha'ngen, vn. irr. (h.) (hange ü., hängt ü., hing ü., übergehangen) wisiéć nad czém; być pochylonym, zwieszonym na jedną stronę (jak ściana, dom).

Ue'berhä'ngen, va. zawiesić co nad czém lub na czém z wierzchu; obwiesić, poobwieszać czém.

Ue'berha'ngend, Ue'berhä'ngend, ppr. u. a. zwiesisty, zawiesisty, zawisły.

Ue'berha'rken, va. (überrechen) Ldw. Gtn. zgrabić z wierzchu.

Ue'berha'rnen, vn. (h.) szczyć po za urynał (t. j. przez wierzch); poszczyć co.

Ue'berha'rschen, vn. (s.) zasklepić się (o ranie). [tować.

Ue'berhä'rten, va. za nadto har-

Ue'berhau'chen, va. obchuchać co (z wierzchu); zartes, mit Farben nur überhauchtes Bild, *obraz delikatnie malowany, na którym farby jak gdyby tylko nadmuchane były.

Ueberhäu'fen, va. przepełnić; Jemanden mit Wohlthaten, Lobsprüchen, Vorwürfen — obsypywać kogo dobrodziejstwami, pochwałami; obarczać go mnóstwem wyrzutów; mit Geschäften, Processen überhäuft obarczony natłokiem zatrudnień; zarzucony sprawami; Jemanden mit Flüchen — mnóstwo przekleństw na kogo miotać; Ue'berhäu'fung, sn. przepełnienie.

Ueberhau'pt, ad. ogólnie; w ogóle; zgoła; z powszechności.

Ueberhe'ben, va. irr. (h.) (überhebe, überhob, überhoben): Jemanden einer Sache — uwolnić kogo od czego, nie chcieć go tém zatrudniać, fatygować, trudzić; ich möchte gern dieser Arbeit überhoben sein bardzobym był kontent, żebym tego robić nie potrzebował, żebym się od téj roboty mógł uwolnić; dieser Mühe will ich dich — uwolnię cię od téj fatygi; sich — przerwać się (podnosząc ciężary nad siły); wynosić się z czego; Ueberhe'bung, sf. uwolnienie; pycha, wyniosłość.

Ueberhei'len, va. przygoić; z wierzchu zagoić; —, vn. (h.) przygoić się.

Ueberhei'zen, va. przepalić; Ueberhei'zung, sf. przepalenie.

Ue'berhe'lfen, vn. irr. (h.) (helfe ü., hilft ü., half ü., übergeholfen) dopomódz komu do dostania się na drugą stronę; *dopomódz komu do wydobycia się z kłopotu.

Ue'berhe'll, a. aż nadto jasny; Ue'berhi'mmlisch, a. nadniebiański; Ueberhi'n, ad. powierzchownie; jako tako; byle zbyć.

Ue'berhi'nken, vn. (s.) kulawym krokiem przejść na drugą stronę; —, va. przejść co kulejąc.

Ueberho'beln, va. Zm. obheblować, podheblować, przeheblować.

Ueberho'ben, ppr. u. a. (v. Ueberhe'ben): — sein być uwolnionym.

Ue'berho'ch, *a.* niezmiernie wysoki.

Ue'berhö'hen, *va.* przewyższać.

Ueberho'len, *va.* prześcignąć; er hat ihn überholt prześcignął go (w nauce itd.); Ueberhö'ren, *va.*: Jemanden — przesłuchać kogo; Jemandem etwas — przesłuchać kogo czego; ſich etwas — przesłuchać się czego, głośno mówić dla przekonania się, czy się pamięta; — (verhören, nicht hören) nie słyszéć czego przez nieuwagę; nie uważać czego. [dnie.

Ue'berho'ſe, *sf.* wierzchnie spo-

Ue'berhü'pfen, *vn.* (ſ.) przeskoczyć na drugą stronę; —, *va.* przeskoczyć przez co; eine Stelle im Leſen, einen Umſtand in der Erzählung —, *przeskoczyć miejsce itd.; opuścić, pominąć w szybkiém czytaniu itd.; Ueberhü'pfung, *sf.* przeskorzenie; przeskok.

Ue'berjagen, *va.* przepędzić na drugą stronę; Ueberja'gen, *va.* spędzić, za nadto pędząc zbyt zmęczyć.

Ue'berjäh'rig, Ue'berjäh'rt, *a.* nadto stary, przestarzały.

Ue'berir'diſch, *a.* nadziemski.

Ueberka'lken, *va.* wapnem obrzucić.

Ueberkä'mmen, *va.* przeczesać.

Ue'berka'rg, *a.* strasznie skąpy.

Ue'berkeh'r, *sf.* ograbki; zgrabki; zgoniny; omieciny; Ueberkeh'ren, *va.* przemieść; Ueberkei'men, *vn.* (h.) za nadto kłów puszczać; Ue'berkippen, *vn.* (ſ.) przeważyć się, przez brzeg się przechylić i upaść; —, *va.* przeważyć co, przechylić przez brzeg; Ueberki'tten, *va.* pokitować (z wierzchu).

Ue'berkla'ſterig, *a.* więcéj niż sążeń wynoszący, w sobie zawierający.

Ue'berkla'ng, *sm.* dźwięk zagłuszający inne, mocniejszy od innych.

Ueberkla'tſchen, *va.* przeklaskać kogo; mocniéj klaskać od niego; Ueberkle'ben, Ueberklei'ben, *va.* okleić na czém; okleić co (czém).

Ue'berklei'd, *sn.* suknia wierzchnia; Ueberklei'den, *va.* przystroić zewnątrz; Ueberklei'ſtern, *vn.* poklajstrować; klajstrem pomazać.

Ue'berklettern, *vn.* (ſ.) przeczołgnąć się na drugą stronę; Ueberkle'ttern, *va.* przeczołgnąć się przez co.

Ue'berklingen, *vn. irr.* (ſ.) (klinge ü., klang ü., übergeklungen) brzmiéć przez co; die Glocke klingt zu uns über dźwięk dzwonu przechodzi do nas; Ueberkli'ngen, *va. irr.* (h.) zagłuszyć swoim dźwiękiem inny dźwięk.

Ue'berklu'g, *a.* (naſeweis) przemądry; nadto mądry; mądrkowaty.

Ueberkna'llen, *va.* hukiem swoim przewyższyć huk inny; mocniéj huknąć.

Ueberko'chen, *vn.* (h,) kipiéć, tak zawrzéć, iż się wylewa wierzchem; przegotować co; gotować nieco; za długo gotować.

Ue'berkommen, *vn. irr.* (ſ.) (komme ü., kam ü., übergekommen) przejść dokąd; Ueberko'mmen, *va. irr.* (h.) dostać co.

Ue'berkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann ü., konnte ü., übergekonnt) módz dostać się na drugą stronę.

Ue'berkra'ft, *sf.* siła przeważająca.

Ueberkrä'hen, *va.* przekrakać kogo; Ueberkrei'den, *va.* pokrédować.

Ue'berkriechen, *vn. irr.* (ſ.) (krieche ü., kroch ü., übergekrochen) przeczolgnąć się (przez co, na drugą stronę).

Ue'berkriegen, *va.* dostać co na drugą stronę albo na co.

Ue'berladen, *va. irr.* (h.) (lade ü., lud ü., übergeladen) ładunek z jednego wozu lub okrętu przenieść na drugi; Ueberla'den, *va. irr.* (h.) (überlade, überlud, überladen) przeładować; ſich den Magen — przeładować sobie żołądek; mit Arbeiten überladen ſein, *miéć za wiele do roboty; Ueberla'dung, *sf.* przeładowanie, przeciążenie. [przewalina.

Ue'berlage, *sf.* przekładzina,

Ue'berla'nd. *sn.* kraj albo grunt z tamtéj strony leżący.

Ue'berla'ng, *a.* nadto długi; Ue'berlangen, *va.* podać co na drugą stronę; — sięgać za co; daléj się rozciągać od tego.

Ue'berla'ß, *sm.* pozostałość.

Ue'berlaſſen, *va. irr.* (h.) (laſſe ü., läßt ü., ließ ü., übergelaſſen) przepuścić na drugą stronę; Ueberla'ſſen, *va. irr.* (h.) (überlaſſe, überläßt, überließ, überlaſſen) oddać komu co, zostawić do dowolnego użycia; ſich Jemandem od. Jemandes Leitung — oddać się komu, czyjemu przewodowi; ſich der Freude, der Wolluſt — oddać się radości, rozpuście; Jemdn. ſeinem Schickſale — zostawić kogo losie; überlaß das mir, *zostaw to mnie; *zdaj na mnie; *spuść się z tém na mnie; — (im Kartenſpiel) odsyłać, zdać na partnera swego wybór kozery, itd.

Ue'berla'ſt, *sf.* przewyżka ciężaru; *natręctwo; subiekcya; Ueberla'ſten, *va.* przeciążyć; za nadto obciążyć, wyładować (wóz, okręt); Ue'berläſtig, *a.* bardzo natrętny.

Ueberlau'ben, ſ. Belau'ben.

Ue'berlauf, *sm.* najście kogo w niestósownym czasie; zbieg wielu osób do kogo niespodziany.

Ue'berlaufen, *vn. irr.* (ſ.) (laufe ü., läuft ü., lief ü., übergelaufen) przebiedz na drugą stronę; das Glas läuft über leje się ze szklanki (wierzchem); die Milch läuft über mleko kipi; der Topf läuft über kipi z garnka; der Fluß läuft über rzeka wylewa; die Augen laufen über, *łzy się puszczają z oczu; Ueberlau'fen, *va. irr.* przebiegać co; *ulotnie czytać, przeglądać; mich überläuft kalter Schweiß, Schauer, *zimny pot, dreszcz mnie przechodzi; Jemanden —, *nachodzić kogo; biegnąc obalić kogo, przeleciéć przez niego; wyścignąć w biegu; Ue'berlaufen, *sn.* przelewanie się; przebieżenie; zbieganie; —, *Kw.* dezercya; Ueberlau'fen, *sn.* przebieganie; natręctwo, naprzykrzanie.

Ue'berläufer, *sm. Kw.* zbieg; dezerter. [cały głos.

Ue'berlau't, *a.* przegłośny; na

Ueberle'ben, *va.* przeżyć kogo; er hat ſich ſelbſt überlebt, *przeżył się; Ueberle'bung, *sf.* przeżycie.

Ueberle'dern, *va.* skórą powlec, pokryć.

Ue'berlegebau'm, *sm. W.* gatunek nawoju tkaczego.

Ue'berlegen, *va.* położyć co z wierzchu; ein Pflaſter — plaster przyłożyć; Jemanden —, *położyć kogo (na stołku itd. dla obicia); — (im Kartenſpiel) naznaczyć resztę; — z wierzchu obłożyć czém; za nadto obciążyć; ein Haus mit Soldaten — za nadto żołnierzy wstawić do domu; Ueberle'gen, *va.* rozważyć sobie co; zastanowić się nad czém; ich habe es reiflich überlegt dobrze sobie to rozważyłem, zastanowiłem się nad tém; Ueberle'gen, *a.* przewyższający; góre mający; wyższość mający; mocniejszy; sposobniéjszy; umiejętniéjszy.

Ueberle'genheit, *sf.* wyższość; przeważność.

Ueberle'gſam, *a.* rozważny.

Ueberle'gt, *a.* rozważony, rozważny; Ueberle'gung, *sf.* rozmysł; rozwaga; zastanowienie; mit — rozważnie; rozmyślnie; ohne — bez rozwagi; bez zastawienia; nierozważnie; etwas in genaue — nehmen wziąć co pod ścisłą rozwagę; Ueberle'gungsfri'ſt, *sf.* czas do namysłu; Ueberle'gungskra'ft, *sf.* rozsądek.

Ue'berlei', *ad.* § (übrig) nazbyt; chmara; w nadmiar; aż nadto.

Ue'berleiten, *va.* przeprowadzić na drugą stronę; Ueberle'rnen, *va.* przeuczyć się; poduczyć się.

Ue'berleſen, *va. irr.* (h.) (überleſe, überlieſt, überlas, überleſen) szybko przeczytać; Ueberle'ſung, *sf.* przeczytanie powierzchowne; odczytanie.

Ueberleu'chten, *va.* światłem swojém przewyższyć.

Ueberlie'fern, *va.* oddać; poddać (twierdzę); — podać, przekazać; Ueberlie'ferung, *sf.* tradycya; podanie; mündliche — ustne podanie.

Ueberlie'gen (ſich), *vr.* (h.) przeleżéć się; za długiém leżeniem podpaść zepsuciu.

Ueberli'ſten, *va.* sztuką zajść kogo; podstępnie go podejść; Ueberli'ſtung, *sf.* ochytrzenie.

Ueber'm = Ueber dem.

Ueberma'chen, *va.* położyć, rozpostrzéć, rozciągnąć nad czém, na wierzchu; — (behändigen, überſenden) przeslać komu co.

Ue'bermacht, *sf.* przemoc; der — weichen uledz przemocy; Ue'bermächtig, *a.* przemożny.

Ueberma'chung, *sf.* przesłanie.

Ueberma'len, *va.* pomalować z wierzchu; —, *Mal.* odnowić (stary uszkodzony obraz). [wać.

Ueberma'ngeln, *va.* przemaglo-

Ueberma'nnen, *va.* pokonać; ſich — laſſen uledz; dać wziąć nad sobą górę.

Ue'berma'ß, Ue'bermaa'ß, *sn.* nadmiar; obfitość aż do zbytku; zbytek; im Uebermaaße za nadto; za wiele; zbytecznie; — von Leichtſinn, *lekkomyślność w najwyższym stopniu; Ue'bermaße, ſ. Ue'bermaß; Ue'bermäßig, *a.* zbyteczny; —, *ad.* nad miarę; nazbyt. [przeładować (okręt).

Ueberma'ſten, *va. Sw.* masztami

Ueberma'uern, *va.* mur dać z wierzchu czego.

Ue'bermee'riſch, *va. Geog.* (überhaupt) zamorski. [den.

Ubermei'ſtern, *va.* ſ. Ueberwi'n-

Ue'berme'nſch, *sm.* człowiek nadludzki; Ue'bermenſchlich, *a.* nadludzki; *nadzwyczajny, niezmierny, niesłychany.

Uebermeſſen, *va. irr.* (h.) (übermeſſe, übermißt, übermaß, übermeſſen) przemierzyć (osobliwie na prędce, nie bardzo ściśle); ſich — pomylić się

w mierzeniu; Ueberme'ssung, *sf.* przemierzenie na prędce.

Uebermi'sten, *va. Ldw.* pognoić z wierzchu; gnojem potrząść; przegnoić, za nadto wygnoić.

Ue'bermögen, *vn. irr.* (h.) (mag über, mochte über, übergemocht) chcieć przejść, przeprawić się na drugą stronę; —, *va. irr.* przemódz; przemagać; s. a. Uebertre'ffen, Ueberwä'ltigen.

Uebermoo'sen, *va.* omszyć z wierzchu; Uebermoo'sung, *sf.* obrośnienie mchem.

Ue'bermorgen, *ad.* po jutrze; das — pojutrze; bis — do pojutrza; Ue'bermorgend, Ue'bermo'rgig, *a.* pojutrzejszy.

Uebermü'de, *a.* niezmiernie zmęczony; Uebermü'den (sich), *vr.* (h.) straszenie się zmęczyć. [pełnoletni.

Ue'bermündig, *a. Rw.* więcéj niż

Ue'bermüssen, *vn. irr.* (h.) (muß ü., mußte ü., übergemußt) musieć przejść itd. na drugą stronę.

Ue'bermuth, *sm.* zuchwołość; zarozumienie; przesadzona odwaga; innactwo; wyniosłość; duma; zarozumiałość; swawola; rozpusta; aus — ze swawoli; z rospusty; — treiben swawolić; rozpustować; — zbytek (o ile się takowy okazuje w dogadzaniu zachceniom, osobliwie dla ostentacyi); Gut macht Muth, Muth macht —, — thut selten gut, *chléb ma rogi, rogi bodą, ale rzadko dobre wiodą; Ue'bermüthig, *a.* rozpustny, swawolny, zbytkujący; psotliwy; zuchwały, hardy, dumny.

Ue'ber'n = Ueber den.

Ueberna'chten, *vn.* (h.) nocować, nocleg odbyć gdzie; —, *va.*: Jemanden — (ihm Nachtlager geben) przenocować kogo, przyjąć go na nocleg; —, * nocą pokryć.

Ue'bernächtig, *a.* przez całą noc trwający; przez całą noc nie śpiący; er sieht — aus, *tak wygląda jak gdyby całą noc czuwał oder nie spał; zwietrzały przez noc. [chu.

Ue'bernähen, *va.* obszyć z wierz-

Ue'bernahme, *sf.* objęcie, odebranie; wzięcie na siebie, podjęcie się. [się.

Ueberna'rben, *vn.* (s.) zabliźnić

Ue'bernatu'r, *sf.* to co jest wyższe nad naturę; Ue'bernatü'rlich, *a.* nadnaturalny. [kryć.

Ueberne'beln, *va. Ntl.* mgłą po-

Ue'bernehmen, *va. irr.* (h.) (nehme ü., nimmt ü., nahm ü., übergenommen) wziąć co na drugą stronę; Ueberneh'men, *va. irr.* (h.) (übernehme, übernimmt, übernahm, übernommen) objąć, odebrać (na siebie); ein Amt — objąć urząd; przejąć (czyj dług); podjąć się czego; miarę w czém przebrać; die Unterthanen mit Abgaben — poddanych przeciążać podatkami; ein Pferd — konia za nadto męczyć; sich — podpić sobie; za wiele wypić; sich vom Zorne — lassen poddać się gniewowi; dać mu się opanować; Ueberneh'mer, *sm.*, Ueberneh'merin, *sf.* ten, ta, co się czego podejmuje.

Ueberpfe'ffern, *va.* przepieprzyć; Ueberpflü'gen, s. Ueberä'ckern; Ueberpi'nseln, *va.* pędzlem posmarować z wierzchu; Ueberpi'ssen, s. Ueberha'rnen; Ueberpo'lstern, *va.* poduszkami wysłać z wierzchu; Ueberprü'geln, *va.* przetrzepać kogo trochę; Ueberpu'dern, *va.* opudrować; Ueberpu'rzeln, *vn.* (s.) potoczyć się, przewalić się, przekulnąć się na drugą stronę; koziołka przewrócić przez co.

Ueberque'llen, *vn. irr.* (s.) (überquelle, überquillt, überquoll, überquollen) płynąć przez wierzch czego; wylewać się wierzchem (naczynia); —, *va.* płynąc lub tryskając oblać co z wierzchu, tryskać na co; *zalać co.

Ueberque'r, *ad.* w poprzek; ukośnie.

Ueberqui'llen, s. Ueberque'llen.

Ue'berragen, *vn.* (h.) stérczyć nad czém; Ueberra'gen, *va.* przewyższać co (auch *).

Ueberra'schen, *va.* niespodzianie napaść na kogo; zejść kogo, niespodzianie przyjść do niego, napaść na niego, zajść mu drogę; Jemanden mit einem Briefe, Besuche, mit einer Freude, Frage — niespodzianie list do kogo napisać, odwiedzić go; niespodzianą radość mu sprawić; nadspodziewanie zabytać kogo; das hat mich überrascht to mi się niespodzianie wydarzyło; Ueberra'schend, *ppr.* u. *a.* niespodziany; niespodzianie wydarzony; Ueberra'schung, *sf.* niespodzianka; surpryza.

Ueberre'chnen, *va.* przerachować, przeliczyć co; Ueberre'chnung, *sf.* przerachowanie; przeliczenie.

Ue'berre'chtgläubig, *a.* nadprawowierny.

Ueberre'den, *va.* namówić, nakłonić kogo do czego; wmówić w kogo co; Ueberre'dungsga'be, *sf.* dar wmawiania, nakłaniania, przekonywania.

Ue'berreich, *a.* niezmiernie bogaty; Ueberrei'chen, *va.*: Jemandem etwas — podać, wręczyć komu co.

Ue'berrei'chlich, *a.* więcéj niż wystarczający; aż nazbyt obfity.

Ue'berrei'f, *a.* przestały, przejrzały; nadto dojrzały; Ueberrei'fen, *vn.* (s.) przestać się, nadto dojrzéć.

Ue'berreisen, *vn.* (s.) (w podróży swojéj) przejechać dokąd.

Ue'berreiten, *vn. irr.* (s.) (reite ü., ritt ü., übergeritten) przejechać (konno) na drugą stronę; Ueberrei'ten, *va. irr.* (h.) (überreite, überritt, überritten) przejeżdżać co (na koniu); Jemanden — przejechać kogo; prześcignąć kogo na koniu; ein Pferd — konia za nadto zjeździć, spędzić, zmęczyć.

Ueberrei'zen, *va.* przedrażniać; nazbyt drażnić; Ueberrei'zung, *sf.* przedrażnianie.

Ue'berrennen, *vn. irr.* (s.) (renne ü., rannte ü., übergerannt) szybko przebiedz na przeciwną stronę; Ueberre'nnen, *va. irr.* (h.) przebiedz co szybko; w szybkim biegu wpaść na kogo i obalić go; sich — za nadto się zbiegać.

Ue'berre'st, *sm.* reszta pozostała.

Ue'berrheini'sch, *a. Geog.* Zareński.

Ue'berrinnen, s. Ue'berfließen.

Ue'berro'ck, s. Oberro'ck.

Ueberro'llen, *va.* przemaglować; Ueberro'sten, *vn.* (s.) zerdzewieć pordzewiéć.

Ue'berröthe, s. Ro'thlauf.

Ueberrü'ck, *sn.* drążek u kądzieli; Ueberrü'cken, *va.* przesunąć na drugą stronę; Ue'berrücks, *ad.* w znak.

Ue'berrudern, *vn.* (s.) *Sw.* przeprawić się na drugą stronę (za pomocą wioseł); —, *va.* przewieźć na statku (z wiosłami); Ueberru'dern, *va.* przejechać, przepłynąć (na statku wiosłowym).

Ue'berrufen, *va.* zawołać kogo na drugą stronę; Ueberru'fen, s. Ueberschrei'en.

Ueberru'mpeln, *va.* napaść niespodzianie na kogo lub na co; Ueberru'mpelung, *sf.* ubieżenie; zaskoczenie. [rok.

Ueber's = Ueber das; — Jahr za

Uebersä'en, *va. Ldw.* obsiać (rolą); —, * s. Ueberstreu'en.

Uebersa'lben, *va.* maścią posmarować; Uebersa'lzen, *va.* posolić z wierzchu; potrząść solą; przesolić; Ue'bersa'tt, *a.* aż nadto syty; Uebersä'ttigen, *va.* przesycić; Uebersä'ttigung, *sf.* przesycenie, przesyt.

Uebersäu'ern, *va.* przekwasić.

Uebersau'fen (sich), *vr. irr.* (h.) (übersaufe, übersäuft, übersoff, übersoffen) śpić się jak bela.

Uebersau'sen, *va.* szmérem oder szelestem swoim zagłuszyć.

Ueberscha'llen, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (überschalle, überschallte u. überscholl, überschallt u. überschollen) brzmieniem swojém zagłuszyć; głośniéj brzmiéć niż co innego.

Ue'berschändlich, *a.* przehaniebny; Ue'berscharf, *a.* nadzwyczajnie ostry.

Ueberscha'tten, *va.* zacienić; überschattet zacieniony; Ueberscha'ttung, *sf.* zacienienie.

Ueberschä'tzen, *va.* za nadto wysoko cenić, szacować; Jemandes Verdienste — za nadto wysoko cenić czyje zasługi.

Ue'berschau', s. U'mschau; Ueberschau'en, *va.* przejrzéć (z wyższego miejsca) przeglądać, oglądać; dieses Schloß überschaut die ganze Gegend, *ten zamek góruje nad całą okolicą; Jemanden —, * wyższym być nad kogo (pod umysłowym względem); Ue'berscheinen, *vn. irr.* (h.) (scheine über, schien über, übergeschienen) świecić na drugą stronę przez co; światłem swojem ćmić światło inne; Ueberschei'nen, *va. irr.* (h.) (überscheine, überschien, überschienen) oświecić, oświecać.

Ueberschi'cken, *va.* przesłać co komu; Ueberschi'ckung, *sf.* przesłanie; przesyłanie; przesyłka.

Ue'berschieben, *vn. irr.* (s.) (schiebe ü., schob ü., übergeschoben) przesunąć się na drugą stronę (przez co); Ueberschie'ben, *va. irr.* (h.) (überschiebe, überschob, überschoben): Jemanden — więcéj kręgli zrzucić niż drugi.

Ue'berschießen, *vn. irr.* (s.) (schieße ü., schoß ü., übergeschossen) paść, rymnąć, powalić się na co; w szybkim biegu przesunąć się przez co (nie uważając); szybko na drugą stronę przeskoczyć; zbywać od miary; być więcéj niż być powinno; Ueberschie'ßen, *va. irr.* (h.) (überschieße, überschoß, überschossen) strzelić na drugą stronę albo przez co (wierzchem); wystrzelić co na drugą stronę; —, *Bchdr.* wydrukować nad liczbę; strzelić przez co (wierzchem) na drugą stronę; dosięgnąć strzałem drugiéj strony; strzelić ponad czém (i dla tego nie trafić); strzelić tak, iż strzał przeniesie, górą pójdzie.

Ue'berschiffen, vn. (s.) przeprawić się dokąd (na okręcie); Ueberschi'ffen, va. przewieźć, przeprawić (na okręcie).

Ueberschi'mmern, va. błyskiem swoim przewyższać.

Ue'berschlächtig, s. O'berschlächtig.

Ueberschla'fen (sich), vr. (h.) za długo spać.

Ue'berschlag, sm. przechylenie się na jednę stronę; s. a. U'mschlag; —, W. wyłóg (u sukni); — (Berechnung) obliczenie kosztów (jakie mogą być potrzebne); einen — machen obliczyć koszta.

Ue'berschlagen, vn. irr. (s.) (schlage ü., schlug ü., übergeschlagen) przegibnąć się i upaść w tył; das Pferd schlug über koń się wspiął i w tył się przewalił; przeważyć się (stołek, kiedy się na brzegu stanie); Ueberschla'gen, va. irr. (h.) (überschlage, überschlug, überschlagen) uderzyć co i przerzucić, popchnąć, potoczyć itd. na drugą stronę; ein Tuch über etwas schlagen chustkę zarzucić na co; owinąć co chustką; — przyłożyć z wierzchu; obić co czém z wierzchu (stół ceratą); (przewracając karty w książce) pominąć co; opuścić, przeskoczyć (umyślnie lub niechcący); obrachować od. obliczać koszta itd.; sich — przegibnąć się w tył i upaść.

Ue'berschleichen, vn. irr. (h.), sich —, vr. irr. (h.) (schleiche ü., schlich ü., übergeschlichen) cichaczem przesunąć się, przekraść się, przeleźć na drugą stronę; Ueberschlei'chen, va. irr. (h.) (überschleiche, überschlich, überschlichen) przydybać kogo, znienacka go zejść; cichaczem wpaść na niego.

Ueberschlei'ern, va. kwefem okryć, zakryć; zakwefić; Ueberschlei'fen, va. przeszłufować; Ueberschlei'men, va. flegmą powalać; Ueberschle'mmen, va. szlamem pokryć; Ue'berschleppen, va. przewlec co na drugą stronę; Ue'berschlüpfen, vn. (s.) u. va. pryesunąć się, przekraść się przez co na drugą stronę; Ueberschmie'ren, va. posmarować co z wierzchu; Ue'berschminken, va. różem lub blanszem pomazać.

Ue'berschnabel, sm. Ng. dziób do góry zadarty; ptak z takim; Ue'berschnappen, vn. (s.): das Schloß ist übergeschnappt zamek spuścił się wierzchem; er ist übergeschnappt, es hat bei ihm übergeschnappt, *przewróciło mu się w głowie.

Ueberschna'rren, va. warczeniem swojém zagłuszyć inne; —, *zwichnąć się i za cienko się odezwać.

Ueberschnau'ben, va. głośniéj sapać od kogo.

Ueberschnei'den, va. irr. (h.) (überschneide, überschnitt, überschnitten) ponakrawać z wierzchu.

Ueberschnei'en, va. ośnieżyć; śniegiem obsypać; Uberschne'llen, va. oszukać kogo; wziąć od niego więcéj niż należy; Ue'berschnüren, va. obsznurować.

Ue'berschön, a. piękny aż do zbytku.

Ue'berschöpfen, va. nabierając z jednego naczynia przelewać w drugie.

Ue'berschossen (sich), vr. (s.) za nadto wybujać.

Ueberschrau'ben, va. za mocno śrubować (i przez to gwinty zepsuć).

Ue'berschreiben, va. irr. (h.) (schreibe ü., schrieb ü., übergeschrieben) napisać co na wierzchu; przepisać z jednéj księgi do drugiéj lub na inny papier; Ueberschrei'ben, va. irr. (h.) (überschreibe, -schrieb, -schrieben) napis dać na czém; an wen ist der Brief überschrieben? do kogo list zaadresowany?

Ueberschrei'en, va. irr. (h.) (überschreie, -schrie, -schrien) przekrzyczéć kogo.

Ue'berschreiten, vn. irr. (s.) (schreite über, schritt ü., übergeschritten) przejść na drugą stronę; Ueberschrei'ten, va. irr. (h.) (überschreite, -schritt, überschritten) przekroczyć, przestąpić co; das Maß — przebrać miarę; die Schranken der Ehrbarkeit — przestąpić granice przyzwoitości.

Ue'berschrift, sf. napis (na wierzchu); nadpis, tytuł.

Ue'berschuh', sm. kalasz.

Ue'berschu'ß, sm. przewyżka; superata.

Ueberschü'tten, va. posypać co czém; polać czém; — (überhäufen) *obsypywać.

Ue'berschwa'll, s. Ue'berflu'ß.

Ueberschwä'ngern, va. przebrzemienić.

Ueberschwä'nglich, Ueberschwä'nglich, a. obfity aż do zbytku; — glücklich sein szczęśliwym być nad wszelkie pojęcie; Ueberschwä'nglichkeit, sf. zbytek.

Ue'berschwanken, vn. (h.) pochylać się na jedną stronę; chybocąc się (w naczyniu) wylewać się.

Ue'berschwä'rzen, va. poczernić; Ueberschwä'tzen, va. wmówić w kogo co; Ueberschwe'ben, va. unosić się nad czém w powietrzu; Ue'berschwelle, sf. wierzchni próg; Ueberschwe'mmen, va. zalać (jak rzeka wystąpiwszy z koryta); ein mit falschem Gelde überschwemmtes Land, *kraj fałszywą monetą zalany; Ueberschwe'mmung, sf. powódź; zalew; zalanie, rozlew, wylew; zatopy wód.

Ue'berschwe'nglich, Ue'berschwenglich, s. Ue'berschwänglich; Ue'berschwe'r, a. niezmiernie ciężki; w nadmiar ciężki.

Ueberschwimmen, vn. irr. (s.) (überschwimme, -schwamm, -schwommen) przepłynąć na drugą stronę; —, va. przepłynąć co; Ueberschwi'mmen, sn. przepłynienie.

Ue'berschwingen, va. irr. (h.) (schwinge über, schwang über, übergeschwungen) przesadzić (się) na co.

Ue'berschwu'ng, sm. zbytek; przesadzona ilość.

Ue'berseei'sch, a. zamorski.

Ue'bersegeln, vn. (s.) Sw. przepłynąć dokąd (za pomocą okrętu z żaglami); Uebersé'geln, va. przepłynąć co, odnogę morską; prześcignąć żaglami.

Uebersehb'ar, a. dający się przejrzéć od. objąć (okiem).

Uebersehen, va. irr. (h.) (übersehe, -sieht, -sah, übersehen) przeglądać co; przebiegać oczyma; przeoczyć co; nie uważać; nie spostrzedz; przejrzéć; widziéć od końca do końca; — (nicht beachten) nie zważać na kogo; lekce sobie go ważyć; — (woran vorbeigehen) mimo co puścić, nie karcić za to; Jemanden — wyższym być nad kogo; Uebersé'hen, sn. przejrzenie, przeglądanie; zabaczenie; Uebersé'hung, sf.: — eines Fehlers przebaczenie omyłki.

Ueberseifen, va. pomydlić; za nadto namydlić.

Ue'bersein, vn. irr. (s.) (übergegangen sein), die Festung ist über, Kw. twierdza już przeszła, *już poddała się.

Ue'berseits, ad. z tamtéj strony, na tamtę stronę.

Ue'berselig, a. nadzwyczajnie szczęśliwy.

Uebersé'nden, va. przesłać komu co; Ueberse'ndung, sf. przesyłanie, przesłanie, posłanie.

Ue'bersetzbar, a. dający się przesadzić lub przenieść na inne miejsce; Ueberse'tzbar, a. dający się tłumaczyć.

Ue'bersetzen, vn. (h.) przesadzić, szybko przeskoczyć; przeprawić się na drugą stronę; Ueberse'tzen, va. przeprawić; tłumaczyć, przełożyć; aus dem Französischen in's Englische — tłumaczyć z francuskiego na angielskie; — (zu viel machen) za nadto czego umieścić; einen Garten mit Bäumen — ogród przepełnić drzewami; — za wiele żądać albo wziąć (za towar) od kogo; Ueberse'tzer, sm. (einer Sprache) tłumacz; Ueberse'tzung, sf. przeprawienie (przez rzekę); — (aus einer Sprache in die andere) przetłumaczenie; Ueberse'tzungsku'nst, sf. sztuka tłumaczenia.

Ue'bersicht, sf. przegląd; przejrzenie; rzut oka na co; ogólne wyobrażenie; Ue'bersichtig, a. krótki wzrok mający; Ue'bersi'chtlich, a. dający się przejrzéć od. objąć okiem.

Uebersie'deln, va. przesiedlić, do innego miejsca na mieszkanie przenieść; sich — przesiedlić się; przeprowadzić się; Uebersie'dlung, sf. przesiedlenie; przeprowadzenie.

Ue'bersieden, vn. irr. (s.) (siede ü., sott ü., übergesotten) kipiéć (gotując się); z nadto wygotować.

Uebersie'geln, va. na wierzchu czego dać pieczęć.

Uebersi'lbern, va. posrebrzyć; übersilbert posrebrzony; Uebersi'lberung, sf. posrebrzenie.

Uebersi'ngen, va. irr. (h.) (übersinge, -sang, -sungen) prześpiewać co.

Uebersi'nnen, s. Ueberde'nken.

Ue'bersinnlich, a. nadzmysłowy; metafizyczny; Ue'bersinnlichkeit, sf. stan metafizycznego.

Ueberso'mmern, va. przelatować; przez lato przechować.

Ueberspa'nnen, va. rozpiąć co z wierzchu; piędzią co objąć; piędź nad czém rozciągnąć; za nadto mocno naciągnąć, natężyć, napiąć (łuk), wyprężyć (linę itd.); seine Forderungen —, *za nadto wielkie robić pretensye; *za nadto wiele wymagać; überspannt przesadzony (żądania); — sein, *mieć przesadzone wyobrażenia, zapaloną od. exaltowaną głowę; Ueberspa'nntheit, sf. *exaltacya; przesadzone wyobrażenia; Ueberspa'nnung, sf. za mocne naciągnięcie, wyprężenie.

Ueberspie'len, va. Tk. przegrać sobie co; auf etwas —, *zwrócić, skierować mowę na co innego, na inny przedmiot.

Ueberspi'nnen, va. irr. (h.) (überspinne, -spann, -sponnen) oprząść co; przędzą powlec (guziki); owinąć (stronę bajorkiem).

Ueberspreiten, *va.* rozciągnąć co nad czém; Ueberspre'ngen, s. Besprengen; ein Pferd — konia za nadto zmęczyć skakaniem.

Ueberspri'ngen, *vn. irr.* (s.) (überspringe, -sprang, -sprungen) przeskoczyć na drugą stronę; überspringendes Fieber, *Hlk.* gorączka przeskakująca; —, *va. irr.* przeskoczyć (przez) co; *s. Ueberhü'pfen.

Ueberspri'tzen, s. Bespri'tzen.

Ueberspru'deln, *vn.* (s.) wierzchem tryskać; —, *va.* tryskać na co.

Ue'bersprung, *sm.* przeskok.

Ueberspü'len, *va.* oblewać z góry.

Ueberstäh'len, *va.* ostalić (z wierzchu).

Ueberstanden, *pp.* u. *a.* (v. Ueberstehen): zastojały; przestojały; przestały; zastały (koń).

Ue'berständig, *a.* przestały (owoc, drzewo w lesie). [ny.

Ue'berstark, *a.* nadzwyczajnie sil-

Uebersta'rren, *va.* ponurym wzrokiem spoglądać.

Ueberste'chen, *va. irr.* (h.) (übersteche, -sticht, -stach, -stochen): etwas — zabić mocniéj, lepiéj, przybić (wyższą kartą, co było zabite); Jemanden — lepiéj przybić od kogo.

Ueberste'hen, *vn. irr.* (h.) (überstehe, -stand, -standen) stać na wierzchu, nad czém; przetrwać, przebyć (chorobę, nieszczęście, lata próby, itd.).

Ueberstei'gbar, *a.* dający się przebyć (przez wierzchu); Ueberstei'gen, *va. irr.* (h.) (übersteige, -stieg, -stiegen) przebyć co; przejść przez co; ein Hinderniß —, *przezwyciężyć, pokonać przeszkodę; es ist noch ein Berg zu — jest jeszcze jeden orzech do zgryzienia; — podnieść się nad pewną wysokość.

Ueberstei'gern, *va.* za nadto podnieść, podrożyć (żywność); Ueberstei'gerung, *sf.* przedrożenie; za nadto podniesienie.

Ueberstei'glich, s. Ueberstei'gbar; Ueberstei'gung, *sf.* przejście przez co; przebycie; przełażenie; przelezienie.

Ue'berstellen, *va.* rozstawić przez co, nad czém.

Ue'berstiefel, *sm.* bót do wdziewania na wierzch.

Ueberstie'gen, *pp.* u. *a.* (v. Ueberstei'gen): przebyty.

Ueberstim'men, s. U'mstimmen; za wysoko nastroić (instrument, stronę); —, *przegłosować kogo; Ueberstimmung, *sf.* przegłosowanie, przewyższanie głosami; przestrojenie.

Ueberstolpern, *vn.* (s.) (koślawym krokiem) przewlec się na drugą stronę; —, *va.* koślawym krokiem przewlec się przez co. [szny.

Ue'berstolz, *a.* nadzwyczajny py-

Ueberstopfen, *va.* za nadto co wytkać; natkać (poduszkę, żołądek); sich — za nadto się opchać.

Ueberstrah'len, *va.* opromienić; promieniami obsypać, okryć, olśnić; swoim (promienistym) blaskiem przewyższyć.

Ueberstrei'chen, *va. irr.* (h.) (überstreiche, -strich, -strichen) z wierzchu posmarować. [co.

Ueberstrei'fen, *va.* zawinąć na

Ueberstreu'en, *va.* potrząść czém z wierzchu. [obszyć, opętlać.

Ueberstri'cken, *va.* nićmi opleść,

Ueberströ'men, *vn.* (s. u. s.) potokiem się rozlewać (przez wierzch); von etwas —, * obfitować, opływać w co; von Blut — mieć zbytek krwi; überströmende Fülle des Ausdrucks, *zbyteczna obfitość wyrażenia; —, *va.* zalewać co swemi potokami; die Ufer — wystąpić z koryta; wylać się z koryta.

Ue'berstrumpf, *sm.* pończocha wierzchnia.

Ue'berstudi'ren, *va.* (überdenken, überlegen) rozważyć, przeuczyć się kilka razy; sich —, * przeuczyć się; *głowę sobie nauką zbytecznie zaprzątnąć. [dziać.

Ue'berstülpen, *va.* nakryć, na-

Ueberstü'rzen, *va.* s. Ue'berstülpen; (sich), *vr.* (h.) przewalić się przez głowę; Ueberstü'rzung, *sf.* przewalenie; przewrócenie się; przekinięcie się; ohne —, * z nienagła.

Uebersu'mmen, Uebersu'mmsen, *va.* bęczeniem zagłuszyć (innych).

Ue'bersüß, *a.* zbytnie słodki.

Uebertä'feln, *va. Zm.* taflami z wierzchu wyłożyć.

Ueberta'ppen, Ueberta'sten, *va.* obmacać od końca do końca; macając nie poczuć czego (i przesunąć rękę przez to).

Uebertäu'ben, *va.* zagłuszyć (krzykiem itd.); der neue Schmerz hat den alten übertäubt, *nowy ból dawny przygłuszył; Uebertäu'bung, *sf.* ogłuszenie, zagłuszenie, przegłuszenie.

Ue'bertaumeln, *vn.* (s.) przetoczyć się, taczając się przejść na drugą stronę; taczając się przejść przez jakie miejsce.

Ue'bertheu'er, *a.* nadto drogi; Uebertheu'ern, *va.* przedrożyć, przecenić; etwas — za drogo co cenić, sprzedawać, żądać za co; Jemanden — za drogo żądać od kogo (za co); Uebertheu'erung, *sf.* przedrożenie, przecenienie.

Ueberthö'ren, *va.* odurzyć kogo, zdurzyć go i do niedorzeczności nakłonić.

Ue'berthu'n, *va. irr.* (h.) (thue ü., thut ü., that ü., übergethan) włożyć na co; owinąć co koło czego; einen Mantel — płaszcz wziąć na siebie.

Ue'berthü'r, *sf.* drzwi zewnętrzne od. drugie.

Uebertö'lpeln, s. Ueberthö'ren; Uebertö'lpelung, *sf.* odurzenie, zahuczenie.

Uebertö'nen, *va.* głośniéj brzmiéć, dźwięczéć, śpiewać itd. od innych; zagłuszać, przewyższać, przesadzać swym głosem.

Ue'bertorkeln, s. Ue'bertaumeln.

Ue'berträ'chtig, *a.* nadto płodny od. zapłodniony (zajęczyca).

Ue'bertra'g, *sm.* przeniesienie; Ue'bertragen, *va. irr.* (h.) (trage über, trägt ü., trug ü., übergetragen) przenieść co (na tamtę stronę); Uebertra'gen, *va. irr.* (h.) (übertrage, -trägt, -trug, -tragen): eine Rechnung —, *H. etc.* przenieść rachunek, zapisać go w inną książkę; einen Wechsel — przekazać weksel, przepisać na kogo innego; odkazać mu; die Bedeutung eines Wortes —, *Spl.* przenieść znaczenie wyrazu (na inny przedmiot); übergetragen przenośny; — (übergeben) polecić komu co, zdać co na kogo; —, *przełożyć, przetłumaczyć co na inny język; Jemanden —, *przejąć co do płacenia za kogo; *ponosić za niego; Ue'bertragsgenie'ßer, *sm. Rw.* cessyonaryusz; Uebertra'gung, *sf.* przeniesienie, przetransportowanie; — (Uebersetzung) przetłumaczenie.

Ueberträu'feln, *va.* pokapać co (z wierzchu).

Uebertre'ffbar, Uebertre'fflich, *a.* mogący być przewyższonym; Uebertre'ffen, *va. irr.* (h.) (übertreffe, -trifft, -traf, -troffen) przewyższać co czém.

Ue'bertreiben, *va. irr.* (h.) (treibe ü., trieb ü., übergetrieben) przepędzić na drugą stronę; —, *va. irr.* (h.) (übertreibe, -trieb, -trieben) za nadto spędzić (konie, bydło); *przesadzać; übertriebene Lobsprüche, * przesadzone pochwały; etwas —, *napędzić na co; Uebertrei'ber, *sm.* * człowiek lubiący we wszystkiém przesadzać; Uebertrei'bung, *sf.* *przesadzanie; przesada.

Ue'bertreten, *vn. irr.* (h.) (trete ü., tritt ü., trat ü., übergetreten) przejść na drugą stronę; zu Jemandem — przejść do kogo, na jego stronę, do jego partyi; der Fluß tritt über rzeka występuje z koryta; die Augen treten über, * łzy w oczach stają, cisną się z oczu; Uebertre'ten, *va. irr.* (h.) (übertrete, -tritt, -trat, übertreten): die Schuhe — wykrzywić trzewiki; —, * przestąpić (rozkaz, przepis, prawo); Uebertre'ter, *sm.* *przestępca, przestąpiciel (prawa itd.); Uebertre'tung, *sf.* przestępstwo; uchybienie, przeciwienie się; przeciwieństwo.

Uebertrie'ben, *pp.* u. *a.* (v. Uebertrei'ben): *przesadzony. [dła).

Ue'bertrift, *sf.* przepędzanie (by-

Uebertri'nken (sich), *vr. irr.* (h.) (übertrinke., -trank, -trunken) podpić sobie.

Ue'bertrippeln, *vn.* (h.) drepcąc przejść na drugą stronę.

Ue'bertri'tt, *sm.* przejście.

Uebertro'cknen, *va.* przesuszyć; Ueberträ'pfeln, s. Ueberträu'feln; Uebertru'mpfen, *va.* wyższą kozerą zabić; Uebertü'nchen, *va.* otynkować; * upięknić na pozór; Uebertu'schen, *va. Mal.* tuszem pociągnąć; Ueberwö'lkern, *va.* przeludnić; Ueberwö'lkerung, *sf.* przeludnienie.

Ue'bervo'll, *a.* nadto pełny.

Uebervo'rtheilen, *va.* skrzywdzić, ździerać, zedrzéć kogo; za wiele wziąć od niego; zbyt drogo sprzedawać; oszukać; Uebervo'rtheilung, *sf.* oszukanie; podejście.

Ueberwa'chen, *va.* pilnować, strzedz kogo, czego; czuwać nad kim, nad czém; sich — zbytniém czuwaniem sobie zaszkodzić.

Ueberwa'chsen, *vn. irr.* (s.) (überwachse, -wächst, -wuchs, überwachsen) wyrość na czém od. z wierzchu; rosnąć do góry; das Vaterherz wächst über, *serce ojcowskie rośnie, pęka; —, *va. irr.* (h.) obrastać, zarastać; Jemanden, etwas — przerość kogo, co; sich — przerość się, za nadto wyrość. [ważyć.

Ue'berwägen, *va. irr.* (h.) prze-

Ue'berwallen, *vn.* (h.) kipieć (przewracając się w garnku itd.); — von Freude *rozpływać się z radości; —, (wrząc) kipieć przez co.

Ueberwä'ltigen, *va.* pokonać, przemódz, znękać kogo; sich von etwas — lassen dać czemu opanować się, górę

wziąć nad sobą; poddać się, uledz czemu; Jemanden — podbić kogo, zawojować go; mieć go całkiem po swojéj woli; Ueberwä'ltiger, *sm.* pogromca; Ueberwä'ltigung, *sf.* przemożenie, zwycięzenie.

Ueberwa'lzen, *va.* przewalcować (tańcząc); Ue'berwandern, *vn.*(h.) powędrować dokąd; Ue'berwa'rmen, zgrzać trochę; dobrze zgrzać; przegrzać; zgrzać za nadto; Ue'berwärts, s. O'berwärts; Ueberwä'ssern s. Bewä'ssern; Ue'berwaten, *vn.* (h.) w bród przejść na drugą stronę.

Ueberwe'ben, *va. irr.* (h.) (überwebe, -wob, -woben) tkaniną powlec; obetkać, tkanką obwieść.

Ueberwei'nen, *va.* łzami zlać.

Ue'berweise, *a.* przemądry.

Ue'berweisen, *va. irr.* (h.) (weise ü., wies ü., übergewiesen) kazać komu przejść na drugą stronę; Ueberwei'sen, *va. irr.* (h.) überweise, -wies, -wiesen) przekonać kogo o co; Ueberwei'sung, *sf.* przekonanie, dokazanie, oddanie, przekazanie. [bielić, pobielać.

Ueberwei'ßen, *va.* obielić; po-

Ue'berweltlich, *a.* nadświatowy.

Ueberwe'ndlich, *a.*: überwendliche Naht szew obrzucany.

Ue'berwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe ü., wirft ü., warf ü., übergeworfen) zarzucić na co den Mantel — zarzucić płaszcz na siebie; Ueberwe'rfen, *va. irr.* (h.) -werfe, -wirft, -warf, -worfen) obrzucić czém; sich mit Jemandem —, *poswarzyć się, przemówić się z kim.

Ueberwi'chsen, *va.* powoskować.

Ue'berwichtig, *a.* przeważny; bardzo ważny; nadważny (*np.* dukat).

Ue'berwickeln, *va.* owinąć; poobwijać; Ueberwi'ckelung, *sf.* powierzchne obwinięcie.

Ue'berwiegen, *vn. irr.* (wiege ü., wog ü., übergewogen) przeważać, na wadze przechylać się na jednę stronę; Ueberwie'gen, *va. irr.* (h.) (überwiege, -wog, überwogen) przeważać co; więcéj ważyć; *przeważać, ważnością przewyższać, ważniejszém być, więcéj ważyć od. znaczyć; *przewyższać; überwiegend przeważny; przeważnie.

Ueberwie'sen, *pp.* u. *a.* (v. Ueberwei'sen) przekonany.

Ueberwi'nden, *va. irr.* (h.) (überwinde, -wand, -wunden) pokonać (kogo, trudności); przemódz (kogo); przełamać (trudności, przeszkody); przezwyciężyć (niechęć, odrazę); sich — przezwyciężyć się; Ueberwi'nder, *sm.* pokonawca; Ueberwi'ndlich, *a.* mogący być pokonanym; dający się pokonać; Ueberwi'ndung, *sf.* pokonanie (nieprzyjaciela, trudności); przezwyciężanie (się); das hat mir viel — gekostet wielkiego przezwyciężania użyć musiałem; *wiele mnie to kosztowało nimem się do tego skłonił.

Ue'berwinken, *va.* kiwnąć oder kiwać na kogo, aby przeszedł na drugą stronę.

Ueberwi'ntern, *vn.* (h.) przezimować, zimę przepędzić gdzie; —, *va.* przezimować co, przez zimę przechować; Ueberwi'nterung, *sf.* przezimowanie.

Ue'berwi'tz, *sm.* zbyteczny, niewczesny dowcip; Ue'berwi'tzig, *a.* przemądrzały; naddowcipny, przemądry.

Ue'berwocken, *sm.* (Rockenstock) przęślica.

Ueberwö'lben, *va. Bk.* osklepić co; sklepienie dać nad czém; Ueberwö'lken, *va.* zachmurzyć.

Ue'berwollen, *vn.* chcieć przejść itd. na drugą stronę. [wyrośnięcie.

Ue'berwu'chs, *sm.* narośl; zbytnie

Ueberwü'rdigen, *va.* za nadto wielką wartość przyznawać komu lub czemu.

Ue'berwu'rf, *sm.* powłoka, to, czém co jest obrzucone; to, co kto na siebie zarzuca dla owinięcia się (płaszcz, opończa).

Ueberwü'rfeln, *va.* (w grze w kostki) więcéj rzucić od kogo.

Ueberwü'rzen, *va.* przekorzenić co, za nadto korzeni wsypać do potrawy itd.

Ue'berzahl, *sf.* liczba zbywająca, przewyższająca, nadkompletna.

Ueberzäh'lbar, *a.* dający się przeliczyć; Ueberzäh'len, *va.* przeliczyć co; Ue'berzählig, *a.* nadliczbowy.

Ue'berzahn, *sm.* ząb na drugim wyrosły.

Ue'berzart, *a.* zbyt delikatny; Ue'berzärtlich, *a.* nazbyt czuły.

Ue'berzaubern, *va.* mocą czarodziejską przenieść itd. kogo na inne miejsce.

Ue'berzeitig, *a.* przejrzały; s. a. Ue'berrei'f; zawczesny (owoc); Ueberzei'tigen, *va.* za wcześnie do dojrzałości przyprowadzić.

Ueberzeu'gen, *va.* przekonać kogo; sich von etwas — przekonać się o czém; überzeugt sein być przekonanym; ich bin fest, ganz überzeugt, *mam to stałe przekonanie itd.; überzeugend przekonywający; überzeugt przekonany; Ueberzeu'gung, *sf.* przekonanie; ich bin zu der — gekommen przyszedłem do tego przekonania; ich habe die — gewonnen powziąłem to przekonanie.

Ue'berziehen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (ziehe ü., zog ü., übergezogen) przeprowadzić się dokąd; etwas — wdziać co na wierzch; Ueberzie'hen, *va. irr.* (h.) (überziehe, -zog, überzogen) mit etwas — powlec czém; der Himmel ist mit Wolken überzogen niebo wskróś zakryte jest chmurami; der Himmel überzieht sich mit Wolken niebo się zachmurza; ein Land mit Krieg — wojnę wprowadzić do kraju; po nieprzyjacielsku wkroczyć do niego z wojskiem; Ue'berziehen, *sn.* powłoczenie; Ue'berziehschuh', *sm.* kalosz.

Ueberzi'nnen, *va.* cyną powlec; cyną pobielić. [krem oblać.

Ueberzu'ckern, *va.* pocukrzyć; cu-

Ue'berzug, *sm.* powłoka.

Ueberzwe'rch, *ad.* na ukoś; ukośnie; ślózem; w poprzek.

Ue'blich, *a.* zwyczajny; używany; w zwyczaju od. w użyciu będący.

Ue'brig, *a.* pozostały; — sein, — bleiben, *zostać; pozostać; pozostawać; er ist von der Familie noch allein — on jeden pozostał z familii; es bleibt mir nichts Anderes — als ꝛc. nic mi innego nie pozostaje, jak itd.; das übrige Geld reszta pieniędzy; die übrigen Truppen reszta wojska; die Übrigen, die der Erwähnung werth sind reszta (inni), którzy na wspomnienie zasługują; im Uebrigen, s. Ue'brigens; — (überflüssig); das ist — to zbyteczne, niepotrzebne; ein Uebriges thun, *robić więcéj niż potrzeba.

Ue'brigens, *ad.* zresztą.

Ue'bung, *sf.* ćwiczenie się w czém; — wprawa; — erlangen, sich verschaffen wprawy nabyć; zur —, der — halber, *dla wprawy; eine — treiben wprawiać się w co; — (Einübung, Exercitium) ćwiczenie; Ue'bungspla'tz, *sm.* miejsce do ćwiczeń; Ue'bungsstunde, *sf.* lekcya na wprawę przeznaczona; Ue'bungszei't, *sf.* czas na wprawę przeznaczona.

U'fer, *sn.* brzeg (morza, rzeki, stawu itd.); nadbrzeże; U'fer-, *a.* nadbrzeżny; U'feraa's, *sn. Ng.* (Pflanze) jętka.

U'ferbewoh'ner, *sm.* mieszkaniec nadbrzeżny; U'ferbi'nse, s. See'binse; U'ferge'ld, *sn.* lądowe; opłata za wolność trzymania statku przy brzegu rzeki; U'ferla'nd, *sn.* nadbrzeże; U'ferschwa'lbe, *sf. Ng.* brzegówka; grzebielucha; U'fersta'dt, *sf.* miasto nadbrzeżne; U'ferwä'chter, *sm.* stróż lądowy; U'ferwei'de, *sf. Ng.* s. Ba'ndweide.

Uhr, *sf.* zegar; zegarek; eine Uhr aufziehen, stellen zegarek nakręcić, naregulować; wie viel ist es an der Uhr? które na zegarze? ein Mann nach der Uhr, *człowiek podług zegarka, *tak regularny, jak zegarek; —, (Stunde, Zeit) godzina; wie viel Uhr ist es? was ist die Uhr? która godzina? es hat zehn (Uhr) geschlagen, *biła dziesiąta (godzina); um halb vier (Uhr) o wpół do czwartéj (godziny); Uhr-, *a.* zegarowy; zegarkowy; Uh'rband, *sn.* wstążeczka do od. od zegarka; Uh'rfeder, *sf.* sprężyna zegarka; U'hrgehä'nge, *sn.* dewiski zegarka; Uh'rgehäu'se, *sn.* koperta zegarka; Uh'rkette, *sf.* łańcuszek zegarka; Uh'rmacher, *sm.* zegarmistrz; Uh'rmacher-, Uh'rmachers-, *a.* zegarmistrzowski; -macherku'nst, -macherei', *sf.* zegarmistrzostwo; -macherwe'rkstatt, *sf.* warsztat zegarmistrzowski; -rad, *sn.* kółko zegarka; -sand, *sm.* piasek zegarowy; -schlüssel, s. Uh'rband; -schwengel, *sm.* wahadło (perpendykuł (u zegara); -tasche, *sf.* kieszonka od zegarka; -weiser, -zeiger, *sm.* skazówka zegarkowa; -werk, *sn.* werk w zegarku od. do zegarka.

U'hu, *sm. Ng.* puhacz; U'hu-, Uhus-, *a. Ng.* — puchacza.

U'kas, *sm.*, Uka'se, *sf. Stw.* (Regierungserlaß) ukaz; U'kas-, *a. Stw.* uka-

U'kelei, *sf. Ng.* oklej (ryba). [zowy.

Ukrai'ne, *sf. Geog.* Ukraina; von, aus der — Ukraiński; Ukrai'ner, *sm.* Ukraińczyk; Ukrai'nerin, *sf. Geog.* Ukrainka; Ukrai'nisch, *a. Geog.* Ukraiński. [*Kw.* ułański.

Ula'ne, *sm. Kw.* ułan; Ula'nen-, *a.*

U'lme, *sf.*, U'lmbaum, *sm. Ng.* wiąz (drzewo); U'lme-, U'lmbaums-, *a. Ng.* wiązowy, więzowy; U'lmenhai'n, U'lmenwä'ldchen, *sn. dim.* wiązowy gaik.

U'lrich, *sm. npr.* Ulrych.

Ultima'tum, *sn.* ultymatum; ostateczne oświadczenie; *ostatnia deklaracya. [ryn.

U'ltramari'n, *sn. Mal.* ultrama-

U'ltramonta'n, *a.* zagórny; *Kg.* *papieżniczy, papistowski; Ultramonta'ner, *sm. Kg.* *papieżnik, papista; Ultramontanis'mus, *sm. Kg.* *papieżność, zagórny kościół.

Um, *praep.* (mit *Accusat.*) koło, około kogo lub czego; — Weihnachten, koło Bożego narodzenia; — diese Zeit około tego czasu; — die Wette laufen biegać o zakład, na wyścigi; es ist im

nur — das Geld zu thun jemu tylko o pieniądze idzie; mir ist — ihn zu thun o niego mi idzie; es ist — zwei Stunden zu thun idzie tylko o dwie godziny czasu; ums liebe Brod za kawałek chleba, dla kawałka chleba; was thut man nicht um's liebe Geld, *czegóżby człowiek nie zrobił dla pieniędzy; Liebe um Liebe, *miłość za miłość; Aug' um Auge, Zahn um Zahn, *wet za wet; um Alles in der Welt, *za nic w świecie; um etwas bringen pozbawić czego; um etwas kommen (verlieren) stracić, postradać co; es ist um ihn geschehen, gethan, *zginął; już po nim; *już nie żyje; sich um den Hals reden, *językiem (gębą, gadaniem czego nie wolno) na śmierć sobie zarobić; Um willen, *praep.* (mit *Genitiv*): um Gottes willen dla Boga; um unserer willen dla nas; um Lebens u. Sterbens — dla bezpieczeństwa w przypadku śmierci (zrobić co).

Um, *praep.* o; um vieles besser o wiele lepiéj; um nichts besser, um nichts wohlfeiler wcale nie lepiéj; o nic taniéj; sich um (wegen) etwas betrüben, grämen smucić się, martwić się czém, o co; — etwas klagen, weinen skarzyć się na co; płakać o co; Jemanden um etwas beneiden zazdrościć komu czego; einen Tag um den andern, *co drugi dzień; sie kommen einer um den andern przychodzą kolejno, zmieniają się kolejno; wie steht es um dich, um ihn? jakże tam z tobą, z nim? wie steht es um die bewußte Sache? jakże tam stoi wiadomy interes? um etwas wissen wiedziéć o czém.

Um, *ad.* um zu leben aby żyć; um bewundert zu werden aby mu się dziwiono; um den Zweck zu erreichen dla dopięcia celu; das Fenster ist um zwei Fuß höher als die Thüre okno na dwie stopy wyższe, niż drzwi; er hat sich um zwanzig Thaler verrechnet przerachował się o dwadzieścia talarów od. dwudziesta talarkami; er ist nicht um ein Haar besser, *on i o włos (od. na włos) nie lepszy; es ist mir um so viel lieber, *tém miléj dla mnie; das ist mir um so lieber tém miléj mi to jest; um so mehr muß ich ihn bewundern, da ꝛc. tém więcéj muszę go podziwiać, (ile) że itd.; das Jahr ist um rok już przeszedł, skończył się; um u. um, *na około; na okoluteńko; wenn es um u. um kommt zważywszy tę rzecz ze wszech stron.

U'mackern, *va. Ldw.* inaczéj od. jeszcze raz zorać; tak zorać, aby to, co było na spodzie, poszło na wierzch; orząc pługiem przewrócić; oborać co; —, *s. U'marbeiten.

U'mänderbar, U'mänderlich, *a.* dający się zmienić, odmienić; U'mändern, *va.* przemienić, przeistoczyć co; U'mänderung, *sf.* przemienienie.

U'marbeiten, *va.* inaczéj obrobić; przerobić (rozprawę, dzieło); U'marbeitung, *sf.* przerobienie; U'marbeitungsplatz, *sm.* przerabka.

Uma'rmen, *va.* uścisnąć, uściskać kogo; w objęcia wziąć, uchwycić; sie umarmten sich objęli się; Uma'rmung, *sf.* uściśnięcie.

U'mbacken, *va. irr.* (h.) (backe um, buk um, umgebacken) przekabacić co, całkiem inną dać temu postać.

U'mbauen, *va.* przebudować, budowę czego zmienić; Umbau'en, *va.* obudować (w około).

Umbäu'men, *va.* drzewami obsadzić (na około).

U'mbehalten, *va. irr.* (h.) (behalte um, behält um, behielt um, umbehalten) zostawić na sobie.

U'mbekommen, *va. irr.* (h.) (bekomme um, bekam um, umbekommen) dostać co na około; módz wdziać na siebie; s. a. U'mkriegen.

Umbe'llen, *va.* obszczekać co; szczekać na około czego.

U'mber, *sm. Mal.* umbra.

U'mbessern, *va.* jeszcze raz poprawić. [posłać (łóżko).

U'mbetten, *va.* przesłać, inaczéj

U'mbeugen, *va. reg.*, U'mbiegen, *va. irr.* (h.) (biege um, bog um, umgebogen) przegiąć, przykrzywić co; U'mbiegung, *sf.* zagięcie.

U'mbilden, *va.* przekształcić; U'mbildung, *sf.* przekształcenie; przeobrażenie.

U'mbinden, *va. irr.* (h.) (binde um, band um, umgebunden) inaczéj zawiązać; inaczéj oprawić (książkę); obwiązać co; eine Schürze —, sich die Schürze vorbinden przypasać fartuch; U'mbindung, *sf.* obwiązanie.

U'mblasen, *va. irr.* (h.) (blase um, bläst um, blies um, umgeblasen) dmuchnąć i przewrócić.

U'mblicken, *vn.* (h.) w tył spojrzéć; obejrzéć się.; *ostrożnie, oględnie postępować.

U'mbrausen, *vn.* (h.) szumiéć na około; —, *va.* szumiéć koło czego.

U'mbrechen, *va. irr.* (h.) (breche um, bricht um, brach um, umgebrochen) złamać tak, iżby spodnia część dostała się na wierzch; Umbre'chen, *va. irr.* (h.) (umbreche, umbricht, umbrach, umbrochen) Schrift —, *Bchdr.* złamać kolumnę i część pisma przenieść na inną.

U'mbringen, *va. irr.* (h.) (bringe um, brachte um, umgebracht) zabić; życie odebrać.

Umbrü'llen, *va.* ryczéć na około kogo lub czego; Umbru'mmen, *va.* mruczéć na około czego lub kogo.

Umdä'mmen, *va.* groblą otoczyć.

Umda'mpfen, *va.* parą otoczyć.

Umde'cken, *va.* inaczéj pokryć; ein Dach — przełożyć dachówkę, gonty; — okryć na około.

U'mdeuten, *va.* inaczéj co wyłożyć, wytłumaczyć; inne nadać czemu znaczenie. [koło czego.

Umdo'nnern, *va.* grzmiéć na o-

Umdo'rnen, *va.* cierniami otoczyć (auch *).

U'mdrechseln, *va.* inaczéj utoczyć; inny kształt nadać na tokarni (auch *).

U'mdrehen, *va.* obrócić, zakręcić na drugą stronę; obracać, kręcić na około; sich — obracać się; sich nach Jemandem — obrócić się do kogo; einer Taube den Kopf — ukręcić gołębiowi głowę. [na około czego.

Umdrö'hnen, *va.* ponuro huczéć

U'mdrucken, *va. Bchdr.* przedrukować. [około czego.

Umdrü'cken, *va.* obcisnąć co na

Umdu'ften, *va.* woń rozpuszczać na około czego; umduftet wonią otoczony na około. [bronować.

U'meggen, *va. Ldw.* inaczéj za-

U'mendbar, *a. Spl.* dający się deklinować.

Umfa'hen, *va. irr.* (umfahe, umfängt, umfing, umfangen) objąć, okrążyć, ogarnąć, otoczyć; s. a. Umfa'ssen, Uma'rmen.

Umfah'ren, *vn. irr.* (h.) (umfahre, umfährt, umfuhr, umfahren) objeżdżać, kołować (jadąc); U'mfahren, *va.* (h.) (fahre um, fährt um, fuhr um, umgefahren) przejechać kogo lub co (wozem zawadzić i obalić); U'mfahrt, *sf.* objazd; objeżdżanie.

U'mfall, *sm.* upadnięcie; przewrócenie się; — des Viehes padanie bydła; U'mfallen, *vn. irr.* (h.) (falle um, fällt um, fiel um, umgefallen) upaść; przewrócić się; (o bydle) padać; zdychać; U'mfallen, *sn.* padnięcie, upadnienie, obalenie się.

U'mfällen, *va.* ściąć drzewo.

U'mfang, *sm.* objętość; — einer Stadt rozległość miasta; — rozciągłość; — (Umkreis, Ausdehnung) zakres; rozległość; U'mfangen, s. Umfa'hen; U'mfangreich, *a.* obszerny; wielkiéj objętości. [wać.

U'mfärben, *va.* inaczéj ufarbo-

Umfa'ßbar, *a.* objętny; Umfa'ßbarkeit, *sf.* objętność; Umfa'ssen, *va.* objąć kogo; etwas mit seinem Geiste — objąć, ogarnąć co umysłem; Umfa'ssungsfä'hig, *a. Philos.* objętny; Umfa'ssungsfähigkeit, *sf. Philos.* (Begriffsfähigkeit) objętność.

Umfei'len, *va.* opiłować.

Umfla'ttern, *va.* trzpiotliwie latać na około kogo lub czego.

U'mflechten, *va. irr.* (h.) (flechte um, flicht um, flocht um, umgeflochten) inaczéj spleść, zapleść, spleść, wpleść na około; Umfle'chten, *va. irr.* (umflechte, umflicht, umflocht, umflochten) opleść co czém.

Umflie'gen, *vn. irr.* (h.) (umfliege, umflog, umflogen) latać na około (na skrzydłach); —, *va.* oblatywać co; latać na około czego.

Umflie'ßen, *va. irr.* (h.) (umfließe, umfloß, umflossen) opływać co; płynąć na około czego, oblewać.

Umflo'ren, *va.* krepą obwiązać.

Umflu'ten, *va.* opływać co (formując bałwany).

U'mformen, s. U'mbilden.

U'mfrage, *sf.* kolejne pytanie (na około); zbieranie zdań, głosów; — halten (umfragen), *vn.* (h.) pytać się kolejno; zbierać zdania.

Umfre'ssen, *vn. irr.* (h.) (umfresse, umfrißt, umfraß, umfressen) obezrzéć na około.

Umfrie'ren, *vn. irr.* (h.) (umfriere, umfror, umfroren) obmarznąć.

U'mführen, *va.* oprawadzać (na około); otoczyć czém (murem, rowem). [naczynie.

U'mfüllen, *va.* przelać w insze

U'mgaffen (sich), *vn.* (h.) oglądać się rozdziawiwszy gębę; gapować.

U'mgang, *sm.* obchodzenie; obchód; chodzenie na około; procesya; — ganek, galerya, korytarz (do chodzenia na około); — obcowanie; — mit Jemandem haben, pflegen obcować z kim; den — mit Jemandem aufheben zerwać z nim stósunki; przestać żyć; wdawać się z nim; freundschaftlichen — mit Jemandem unterhalten miéć z kim zażyłość; w przyjacielskich stósunkach żyć z nim; vertrauter — ścisła zażyłość; — mit einer Frau haben wdawać się z kobietą (w złém rozumieniu); U'mgänger, *sm.* obchodzący,

obchodziciel; kwestarz; U'mgänglich, *a.* lubiący obcować z ludźmi; przyjacielski, towarzyski; — (człowiek) z którym można żyć, obcować; U'mgangs-, *a.* konwersacyjny; U'mgangssprache, *sf.* język konwersacyjny, potoczny, towarzyski, w towarzystwach używany.

Umga'rnen, *va.* osidlić, obsaczyć; sidłami albo siciami obstawić; *usidlić; złowić w sidła.

Umge'ben, *va.irr.* (h.) (umgebe, umgibt od. umgiebt, umgab, umgeben) włożyć co na kogo dla osłonienia, owinięcia; — otoczyć czém (murem, wałem, rowem, kratą, wojskiem); sich — otoczyć się (zbrojnymi, pochlebcami itd.); Umge'bung, *sf.* to, co otacza kogo lub rzecz jaką; die Umgebungen Leipzig's okolice Lipsku.

U'mgegend, *sf.* okolice; miejsca otaczające.

U'mgehen, *vn. irr.* (h.) (gehe um, ging um, umgegangen) obracać się (jak koło); die Räder — lassen rozpuścić koła, *szybko jechać; es geht alles mit mir um, *wszystko się ze mną obraca, kręci; das Jahr geht um rok kończy się; — (spuken) chodzić po jakiém miejscu; ein Gespenst geht hier um, es geht hier um, *strach jakiś tu chodzi; *straszy tu coś; etwas — lassen (circuliren, die Runde machen lassen) obesłać co (cyrkularz); umgehende Krankheit, *Hlk.* choroba epidemiczna; —, odwrócić się i iść nazad; umgehende Post odwrotna (wracająca) poczta; —, obchodzić, kołować idąc; — (einen Umweg machen) mit Jemandem — obcować z kim; mieć z nim zażyłość; wdawać się z nim; obchodzić się z kim; sage mir, mit wem du umgehst, und ich sage Dir, wer du bist, *z jakim się kto wdaje, takim się staje; mit etwas — trudnić się czém; obchodzić się z czém; mieć co na myśli, układać, knować co; mit einer Reise — zamierzać wyjechać; er geht damit um, uns zu hintergehen, *do tego dąży, aby nas podszedł; Umge'hen, *va. irr.* (h.) (umgehe, umging, umgangen) obchodzić co, chodzić na około czego; kołować, aby wyminąć; man kann die Stadt in einer Stunde — można to miasto w godzinę obejść; ein Gesetz — prawo podejść, oszukać, obejść; etwas nicht — können nie módz pominąć; ich habe nicht — können, es ihm zu sagen nie mogłem mu nie powiedziéć; Umge'hung, *sf.* (Vermeidung) unikanie, stronienie.

U'mgekehrt, *pp.* u. *a.* odwrotny; przeciwny.

U'mgeld, *sn.* opłata od trunków.

U'mgesta'lten, s. U'mbilden.

U'mgießen, *va.irr.* (h.) (gieße um, umgegossen) przelać, stopić i odlać inaczéj; lejąc na co obalić (ciężarem płynu); Umgie'ßen, *va. irr.* (h.) (umgieße, umgoß, umgossen) oblać czém (w około); U'mgießung, *sf.* przelewanie, przetapianie; Umgie'ßung, *sf.* oblewanie; oblanie.

Umgi'psen, Umgy'psen, *va.* ogipsować.

Umgi'ttern, *va.* okracić; kratą otoczyć; kratę dać na około czego.

Umglä'nzen, *va.* blaskiem otoczyć; błyszczéć koło czego.

Umglü'hen, *va.* żarzyć się na około czego.

U'mgraben, *va. irr.* (h.) (grabe um, gräbt um, grub um, umgegraben) skopać inaczéj; kopiąc obalić; Umgra'ben, *va. irr.* (h.) (umgrabe, umgräbt, umgrub, umgraben) okopać; U'mgrabung, *sf.* skopanie; przekopanie; Umgra'bung, *sf.* okopanie, okopywanie.

Umgrä'nzen, Umgre'nzen, s. Begre'nzen.

Umgrü'nen, *va.* ozieleniać; zielonością otoczyć.

U'mgucken (sich), s. U'msehen (sich).

Umgü'rteln, *va.* pasem opasać.

Umgü'rten, *va.* przypasać (szpadę, miecz); opasać; Umgü'rtung, *sf.* opasanie, przepasanie.

U'mguß, *sm.* oblewka; oblanie.

U'mhaben, *va. irr.* (h.) (habe um, hat um, hatte um, umgehabt) miéć około siebie, na sobie (w około).

U'mhacken, *va.* siekierą (robiąc) powalić.

Umha'lsen, *va.*: Jemanden — uściskać kogo za szyję; Umha'lsung, *sf.* uściskanie za szyję.

U'mhalten, *va.irr.* (h.) (halte um, hält um, hielt um, umgehalten) trzymać co na około czego.

Umhä'mmern, *va.* młotkiem oklepać.

U'mhang, *sm.* to co na około wisi; obsłona; zawieszenie.

Umha'ngen, *vn.irr.* (h.) (umhange, umhängt, umhing, umhangen) wisiéć na około; —, *va. irr.* wieszać co na około czego; der Himmel ist mit Wolken umhangen, *na niebie zewsząd wiszą chmury.

U'mhängen, *va. irr.* (h.) (hänge um, hing um, umgehängt u. umgehangen) zawiesić koło czego; Jemandem den Mantel — włożyć na kogo płaszcz i owinąć go weń; — obwiesić czém na około.

U'mharken, *va.* (umrechen) na nowo grabić; Umha'rken, *va.* na około zgrabić.

U'mhauchen, *va.* chuchnąć i obalić; Umhau'chen, *va.* obchuchać.

U'mhauen, *va. irr.* (h.) (haue um, hieb um, umgehauen) ściąć (np. drzewo z pnia); U'mhauung, *sf.* ścięcie, ścinanie; wyrąb.

U'mheften, *va.* inaczéj pozszywać; poprzyczepiać, poprzypinać co na około czego.

U'mhelfen, *va. irr.* (h.) (helfe um, hilft um, half um, umgeholfen) pomódz komu wziąć co na siebie i owinąć się.

Umhe'r, *ad.* na około; do koła; w koło; — (zerstreut) w koluteńko (tu i owdzie); s. a. Heru'm; Umhe'rflattern, Umhe'rfliegen, 2c. s. Heru'mflattern, 2c.

Umheu'len, *va.* wyć koło czego.

Umhi'n, *ad.*: ich kann nicht — nie mogę nie itd.; ich kann nicht —, es Ihnen zu sagen nie mogę nie powiedziéć tego Panu.

U'mhören, *vn.* (h.) obsłuchiwać.

Umhü'llen, *va.* osłonić; sich — osłonić się; Umhü'llung, *sf.* osłonienie, zasłonienie.

Umhü'pfen, *va.* skakać na około kogo lub czego.

Umi'rren, *vn.* (s.) błąkać się po różnych drogach.

Umja'gen, s. Heru'mjagen.

U'mkehr, *sf.* odwrot; powrot; U'mkehren, *vn.* (s.) wracać; wracać się; zu etwas — wrócić się do czego; nawrócić się; kehre nicht um! nie wracaj się! wieder — nazad się wrócić, powrócić; umgekehrt (im umgekehrten Verhältniß) w stosunku wspacznym; —, *va.* obrócić na drugą stronę; eine Staatsverfassung —, *przewrócić dawny rząd.

U'mkippen, *va.* przechylić co i przewrócić; —, *vn.* (s.) przeważyć się i upaść.

Umkla'ftern *, Umkla'mmern, *va.* klamrami otoczyć; Jemanden —, *objąć kogo rękoma i silnie trzymać; *uchwycić go w objęcie.

Umkle'ben, *va.* oblepić co.

U'mkleiden, *va.*, — (sich), *vr.* (h.): Jemanden — przebrać, inaczéj ubrać kogo; sich — przebrać się; Umklei'den, *va.* na około przystroić; U'mkleidung, *sf.* przebranie się; przestrojenie się; Umklei'dung, *sf.* przystrojenie na około.

Umklei'stern, *va.* obklajstrować.

Umkle'ttern, *va.*, Umkli'mmen, *va. irr.* (h.) (umklimme, umklomm, umklommen) łazić, czołgać się koło czego.

Umknie'en, *va.* klęczéć na około czego.

U'mkommen, *vn. irr.* (s.) (komme um, kam um, umgekommen) zginąć; im Wasser — utonąć; im Feuer — spalić się; vor Hunger, Kälte — umrzéć z głodu; umarznąć; (o bydlętach) zdechnąć; (o roślinach) zniszczéć; nichts — lassen niedać niczemu zginąć od. zniszczéć.

Umkra'chen, *va.* trzaskać na około czego.

Umkrä'nzen, *va.* wieńcami otoczyć, w około ozdobić.

U'mkreis, *sm.* obwód (koła, miasta); okrąg; Umkrei'sen, *va.* okrążyć, okrążać, chodzić w koło czego.

Umkrie'chen, *va.irr.* (s. u. h.) (umkrieche, umkroch, umkrochen) czołgać się na około czego; obłazić co; Schmeichler umkriechen ihn, *pochlebcy się łaszą koło niego.

U'mkriegen, *va.* dostać co na około; ich kann den Mantel nicht — nie mogę na siebie wdziać płaszcza.

U'mladen, *va. irr.* (h.) (lade um, lud um, umgeladen) inaczéj naładować (wóz); przeładować (towary).

Umla'gern, *va.* obozem otoczyć; sie war von Freiern umlagert, *kawalerowie w oblężeniu ją trzymali.

U'mland, *sn.* kraj okoliczny.

U'mlassen, *va. irr.* (h.) (lasse um, läßt um, ließ um, umgelassen) zostawić co koło czego, nie zdejmować.

Umlau'ben, *va.* liśćmi otoczyć.

U'mlauf, *sm.* obieg, krążenie; in — kommen pójść w obieg, w kurs; in — bringen obieg czemu nadać; w bieg wprawić; w kurs puścić (o pieniądzach); s. a. U'mlaufschrei'ben; U'mlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe um, läuft um, lief um, umgelaufen) obiegać; ein Schreiben — lassen (herumsenden) pismo obsyłać; es laufen verschiedene Gerüchte um, *różne wieści biegają, krążą; Umlau'fen, *va. irr.* (h.) (umlaufe, umläuft, umlief, umlaufen) biegnąc potrącić i przewrócić; —, *va.* obiegać, obiedz co; U'mlaufschrei'ben, *sn.*, U'mlaufschri'ft, *sf.* okólnik; cyrkularz.

U'mlaut, *sm.* *Spl.* przegłoska; przemiana samogłoski na kropkowana (np. a na ä); das o erfährt einen —, *Spl.* o doznaje przemiany na ö; U'mlauten, *vn.* *Spl.* przemiany doznać (jakiéj samogłoski na kropkowaną).

Umle'cken, *va.* oblizywać co na około.

U'mlegen, *va.* położyć co na o-

koło; ein Pflaster —, *Hlk.* przyłożyć plaster; einen Verband —, *Hlk.* obwiązać czém (np. ranę); Holz — drzewa nakłaść w około; — położyć (to co stało); położyć tak, iżby spód stał się wierzchem; — przewrócić; zagiąć na końcu; der Wind legt um wiatr przeskoczył, odwrócił się; die Soldaten umlegen (umquartieren), *Kw.* przekwaterować żołnierzy; przestawić; Umle'gen, *va.* otoczyć czém; eine Stadt —, *Kw.* miasto obledz wojskiem.

U'mlenken, *va.* u. *vn.* obrócić, skierować w inną (osobliwie przeciwną) stronę; nawrócić; U'mlenken, *sn.*, U'mlenkung, *sf.* zwrócenie.

Umleu'chten, *va.* oświecać ze wszystkich stron; Umleu'chtung, *sf.* ojaśnienie.

U'mliegen, *vn. irr.* (h.) (liege um, lag um, umgelegen) leżéć w około; die umliegende Gegend okolica otaczająca, na około leżąca. [czego.

Umlo'dern, *va.* palić się na około

U'mmachen, *va.* obwiązać itd. koło czego; eine Schürze — fartuch przypasać; ein Tuch — chustkę wziąć (na szyję; s. a. U'marbeiten.

U'mmalen, *va.* *Mal.* przemalować; inaczéj umalować.

Ummau'ern, *va.* obmurować.

U'mmessen, *va. irr.* (h.) (messe um, mißt um, maß um, umgemessen) na nowo mierzyć, przemierzyć.

U'mmisten, *va.* gnojem obłożyć.

U'mmodeln, s. U'mbilden.

U'mmünzen, *va.* *Mzk.* przebić (monetę). [około czego.

Ummu'rmeln, *va.* mruczéć na

Umna'gen, *va.* ogryźć, ogłodać w około.

U'mnähen, *va.* obszyć co koło czego; Umnä'hen, *va.* obszyć co.

Umne'beln, *va.* mgłą otoczyć; umnebelt werden obemgléć; Umne'belung, *sf.* obemglenie.

U'mnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme um, nimmt um, nahm um, umgenommen) wziąć na siebie.

Umne'tzen, *va.* sieciami otoczyć.

Umnie'ten, *va.* zanitować, zakuć.

Umni'sten, *va.* gniazdami otoczyć, gniazda porobić na około. [kować.

U'mordnen, *va.* inaczéj uporząd-

U'mpacken, *va.* inaczéj upakować; opakować czém.

Umpa'nzern, s. Bepa'nzern.

Umpfä'hlen, *va.* palami otoczyć.

Umpfe'rchen, *va.* *Ldw.* ogrodzić, ogacić.

U'mpflanzen, *va.* inaczéj poprzesadzać (rośliny); Umpfla'nzen, *va.* obsadzić co roślinami.

U'mpflastern, *va.* przebrukować, na nowo wybrukować; Umpfla'stern, *va.* obrukawać, brukiem otoczyć.

U'mpflügen, s. U'mackern. [wać.

Umpi'chen, *va.* smołą obsmaro-

Umpi'lgern, *va.* pielgrzymkę odbywać od. odbyć koło jakiego miejsca. [kogo lub co.

Umpi'pen, *va.* piszcząc obchodzić

U'mplatschen, *vn.* (s.) § przewrócić się, upaść.

U'mpolstern, *va.* na nowo wypchać; Umpo'lstern, *va.* poduszkami obłożyć.

U'mprägen, *va.* s. U'mmünzen; ein Wort —, *przekształcić wyraz; inny kształt, inną cechę mu nadać.

U'mprasseln, *vn.* (s.) § z trzaskiem upaść.

Umpu'dern, *va.* opudrować.

U'mquartie'ren, *va.* *Kw.* przekwaterować.

Umque'llen, *va. irr.* (h.) (umquelle, umquillt, umquoll, umquollen) płynąc (ze źrzódła) na około czego.

Umrä'ndern, *va.* inszym brzegiem, krajem, inszą obrączką opatrzyć.

Umrau'chen, *va.* odymić.

Umräu'chern, *va.* obkadzać.

Umrau'schen, *va.* szméráć, szmér robić no około czego.

U'mrechen, s. U'mharken.

Umre'gnen, *va.* deszczem na około skropić.

U'mreisen, *vn.* (s.) kołować w podróży; Umrei'sen, *va.* podróż odprawić koło czego; die Welt — świat objechać od. zwiedzić; podróż odprawić koło świata.

U'mreißen, *va. irr.* (h.) (reiße um, riß um, umgerissen) porwać, szarpnąć; obalić; obrysowéć.

U'mreiten, *va. irr.* (s.) (reite um, ritt um, umgeritten u. umritten) objeżdżać kołem, objechać konno w koło; — (zu Boden reiten) obalić, rozjechać koniem; roztratować koniem.

Umre'nnen, *va. irr.* (h.) (umrenne, umrannte, umrannt) szybkim pędem obiedz co; U'mrennen, *va. irr.* (h.) (renne um, rannte um, umgerannt) w szybkim pędzie obalić.

Umrie'seln, *va.* opływać co (o strumyku lub małéj rzeczce).

Umri'ngen, *va.* otoczyć co; opasać; plötzlich — obskoczyć; Umri'ngung, *sf.* otoczenie, opasanie.

Umri'nnen, *va. irr.* (h.) (umrinne, umrann, umronnen) płynąć (kroplami) na około czego.

U'mriß, *sm.* rys zewnętrzny; obwód odrysowany; *ogólny rys.

U'mritt, *sm.* objażdżka konna; objazd konny.

U'mrollen, *vn.* (s.) toczyć się koło czego; das umrollende Jahr toczący się rok; —, *va.* toczyć co na około czego.

Umro'sten, *vn.* (s.) ordzewiéć.

Umru'dern, *va.* *Sw.* za pomocą wioseł opłynąć.

U'mrufen, *vn. irr.* (h.) (rufe um, rief um, umgerufen) wołać na około.

U'mrühren, *va.* wymięszać, przemięszać.

U'msacken, *va.* (Getreide &c.) przesypywać z worka do worku.

U'msägen, *va.* przerznąć piłą i obalić. [rować.

Umsa'lben, *va.* maścią obsma-

U'msalzen, *va.* przesolić inaczéj, jeszcze raz, na nowo.

U'msatteln, *va.* przesiodłać, inaczéj osiodłać konia; przesiodłać (konie, przemienić siodła); —, u. *vn.* (h.) *odmienić zawód; U'msattelung, *sf.* przesiodłanie, przekułbaczenie; —, *odmiana sposobu życia, swoje przedsięwzięcie; przekabacenie się.

U'msatz, *sm.* *H.* zamiana (towarów); odbyt (na towar); obrot; sein jährlicher — beläuft sich auf 20,000 Thaler, *H.* obraca corocznie 20,000 tala- [rów.

Umsau'gen, *va.* obsać.

Umsäu'len, *va.* *Rk.* słupami (kolumnami) otoczyć.

Umsau'sen, Umsäu'seln, *va.* szeleścić, szuméć na około czego (o wietrze). [około.

Umscha'ben, *va.* oskrobać (na

U'mschaffen, *va. irr.* (h.) (schaffe um, schuf um, umgeschaffen) przetworzyć.

Umscha'nzen, *va.* *Kw.* obszańcować; Umscha'nzung, *sf.* *Kw.* oszańcowanie; okopanie.

Umscha'tten, *va.* ocienić; Umscha'ttung, *sf.* ocienienie.

U'mschauen, s. U'msehen.

U'mschaufeln, *va.* przeszuflować.

Umschäu'men, *va.* pianą oblać.

U'mschicken, s. Heru'mschicken.

U'mschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe um, schob um, umgeschoben) (rzucić kulą i) przewrócić.

U'mschießen, *va. irr.* (h.) (schieße um, schoß um, umgeschossen) strzałem obalić; Umschie'ßen, *va. irr.* (h.) (umschieße, umschoß, umschossen) obstrzelać co.

Umschi'ffen, *vn.* (s.) płynąć na około czego (okrętem); opływać co, odprawiać podróż (na okręcie) około czego. [około czego.

Umschi'mmern, *va.* błyszczéć na

Umschi'rmen, s. Beschi'rmen.

U'mschlag, *sm.* okładka (papierowa, lekka); owinięcie; koperta (listu); okładanie (t. j. to, czém się okłada); wyłóg (u sukni); przewrócenie; zepsucie się; —, *H.* s. Umsatz.

U'mschlagen, *vn. irr.* (s.) (schlage um, schlägt um, schlug um, umgeschlagen) (nagle) przewrócić się; nagle się zmienić (jak wiatr, pogoda, choroba, szczęście); Kinder schlagen um, *dzieci z dobrych zmieniają się na gorsze; das Bier, der Wein schlägt um piwo, wino psuje się, dostaje szytychu, kwaśnieje; die Schwangerschaft schlägt um poród za wcześnie przypada; —, *va. irr.* uderzyć co i przewrócić; s. a. U'mfällen; przewrócić (z jednéj strony na drugą); kartkę (w książce); — włożyć na siebie co i owinąć się; przyłożyć (na około); — wbić (na około); uderzyć i zagiąć (gwóźdź itd.); — zawinąć (rękaw); —, *Mzk.* s. U'mprägen.

U'mschlagetu'ch, *sn.* chustka do zarzucania na siebie, do owinięcia się.

U'mschlagsre'cht, *sn.* *H.* prawo przeładowywania towarów.

Umschlä'ngeln (sich), *vr.* (h.) wężykowato wić się koło czego; —, *va.* wężykowato co otaczać.

Umschlei'chen, *va. irr.* (h.) (umschleiche, umschlich, umschlichen) ukradkiem łazić koło czego.

Umschlei'ern, *va.* welonem okryć; die Wahrheit —, *pokrywać prawdę.

Umschlei'fen, *va. irr.* (h.) (umschleife, umschliff, umschliffen) obszlufować. [około czego.

Umschle'ppen, *va.* włóczyć na

Umschleu'dern, *va.* z procy rzucać na około czego.

Umschlie'ßen, *va. irr.* (h.) (umschließe, umschloß, umschlossen) otoczyć czém (murem, płotem); —, Umschlingen, *va. irr.* (h.) (umschlinge, umschlang, umschlungen) owinąć (np. nitką); zadzierzgnąć; Jemanden mit den Armen — objąć kogo rękoma; wziąć go w swoje objęcie; der Epheu umschlingt die Ulme bluszcz wije się koło wiązu.

U'mschmeißen, s. U'mwerfen.

U'mschmelzen, va. irr. (h.) (schmelze um, schmolz um, umgeschmolzen) przetopić, jeszcze raz stopić; *zupełnie co przekształcić, *przetworzyć, *przeinaczyć, przerobić; U'mschmelzung, sf. przetopienie.

Umschmettern, va. drżącym tonem brzmiéć na około czego.

U'mschmieden, va. przekuć.

Umschmie'ren, va. obsmarować.

U'mschnallen, va. przypasać i zapiąć na sprzączkę; sprzączką od. sprzączkami przytwierdzić na około czego.

Umschna'rchen, va. chrapać na około czego; s. a. Umschna'rren, Umschna'ttern.

Umschnei'den, va. irr. (h.) (umschneide, umschnitt, umschnitten) obérznąć.

Umschnei'en, va. śnieg na około [co obsypuje.

Umschnü'ren, va. obsznurować; sznurem od. sznurami opasać.

Umschra'nken, Umschrä'nken, va. szrankami otoczyć; *ograniczyć, określić.

U'mschreiben, va. irr. (h.) (schreibe um, schrieb um, umgeschrieben) napisać co na około; inaczéj przepisać; Umschrei'ben, va. irr. (h.) (umschreibe, umschrieb, umschrieben) napisem co otoczyć; opisać; U'mschreibung, sf. przepisanie na nowa; Umschrei'bung, sf. opis; opisanie; peryfraza.

Umschrei'en, va. irr. (h.) (umschreie, umschrie, umschrieen) krzyczéć na około czego.

Umschrei'ten, va. irr. (h.) (umschreite, umschritt, umschritten) kroczyć na około czego.

U'mschrift, sf. napis okolny.

Umschü'rzen, va.: Jemanden, sich — fartuch komu, sobie przypasać; Umschü'rzung, sf. opasanie, przepasanie.

Umschü'tten, va. zmięszać trzę[sąc czém.

U'mschütten, va. przewrócić co i wysypać lub wylać; na nowo wsypać lub wlać; przesypać; przelać; na około obsypać co.

U'mschwärzen, va. oczernić na około; Umschwä'rzen, va. przekabacić, przerobić kogo.

Umschwe'ben, va. unosząc się w powietrzu okrążać kogo; Träume umschweben ihn, *marzenia lotne koło niego krążą.

U'mschweif, sm. droga, którą się kołuje, obchodzi; kołowanie; s. a. U'mweg; *korowody; ceregiele; ohne Umschweife reden, *mówić bez ogródki, krótko węzłowato; U'mschweifen, vn. (h. u. s.) kołować; *koło płota chodzić, nie mówić krótko, ale kołować, nim się do rzeczy przystąpi; es bedarf nicht umschweifender Worte, *nie potrzeba tu wiele gadaniny.

Umschwi'mmen, vn. irr. (s.) umschwimme, umschwamm, umschwommen) płynąć na około; kołować (płynąc); — opłynąć.

Umschwi'ngen, va. irr. (h.) umschwinge, umschwang, umschwungen) szybko obracać, kręcić na około; sich — szybko się obrócić.

U'mschwirren, va. świerczéć na około czego.

U'mschwung, sm. szybki obrot.

U'msegeln, vn. (s.) Sw. kołować płynąc (żaglowym okrętem); Umse'geln, va. Sw. opłynąć co.

U'msehen, vn. irr., — (sich), vr. irr. (h.) (sehe um, sieht um, sah um, umgesehen) oglądać się, obejrzéć się; sich nach Jemandem, nach etwas — oglądać się za kim, za czém, patrzéć po różnych stronach, gdzie jest; spojrzéć, spoglądać, okiem rzucać na kogo, na co; —, *poszukać czego; *chciéć znaleść od. dostać; *postarać się o co; sich in etwas, wo — rozpatrzyć się w czém; ich habe mich hier noch nicht umgesehen, *jeszczem się tu nie rozpatrzył, nie obeznał z miejscem; U'msehen, sn. oglądanie, rozpatrywanie się; przepatrzenie się.

U'msein, vn. irr. (s.), s. Vorü'ber (sein), Um (sein).

U'msetzen, va. przesadzać (np. drzewka na inne miejsca); przestawiać (butelki, wyrazy); —, Tk. przekładać (nóty, na inny instrument); —, H. pozbywać co przez zamianę lub sprzedaż; etwas in Geld — spieniężać co; Umse'tzen, va. obsadzić co czém (dom drzewami, itd.); U'msetzung, sf. przesadzenie, przestawienie; osadzenie; —, H. s. U'msatz.

Umseu'fzen, va. wzdychać na około czego.

U'msicht, sf. oglądanie się; oględność; przezorność; ostrożność; baczność; — (Umgegend) okolica, którą się widzi na około; U'msichtig, a. oględny; przezorny; ostrożny; baczny.

U'msinken, vn. irr. (s.) (sinke um, sank um, umgesunken) przewrócić się i paść.

Umsi'tzen, va. irr. (h.) (umsitze, umsaß, umsessen) siedziéć na około czego.

U'msollen, vn. (h.) powinno co być obaloném, ściętém itd.

Umso'nnen, va. słońcem (t. j. promieniami słonecznemi) otaczać, oświecać, ogrzewać.

Umso'nst, ad. darmo, bez zapłaty od. wynagrodzenia; daremnie; nadaremnie; napróżno; nichts —, *dar za dar; *darmonic; es ist Alles — wszystko nic nie pomoże, na nic się nie przyda.

Umspä'hen, vn. (h.) śpiegować na [około czego.

Umspa'nnen, va. przeprządz (konie, t. j. inaczéj je zaprządz, lub jedne odprządz, drugie zaprządz); — czém wyprężoném otoczyć; piędzią objąć; Umspa'nnung, sf. przeprząg, przeprzężenie; objęcie; opięcie.

Umspi'nnen, va. irr. (h.) (umspinne, umspann, umsponnen) oprząść czém.

U'mspringen, vn. irr. (s.) (springe um, sprang um, umgesprungen) skakać na około; er springt damit um, wie die Katze mit der Maus, *bez litości się z tém obchodzi; der Wind springt um, Sw. wiatr nagle się zmienia; Umspri'ngen, va. irr. (h.) (umspringe, umsprang, umsprungen) obskakiwać co; skakać koło czego.

Umspri'tzen, va. siknąć na co i obalić; sikać na co w koło.

U'mstand, sm. okoliczność; einzelne Umstände szczegóły; położenie (w jakiém się kto znajduje); stan (osoby lub rzeczy); bei so bewandten Umständen w takim stanie rzeczy; w takich okolicznościach; Umstände, *korowody; ceremonie; viel Umstände (Aufenthalt 2c.) wiele korowodów; ohne Umstände bez ceremonii; — zachód; mitręga; kłopot; machen Sie sich meinetwegen keine Umstände (Ungelegenheit, Mühe 2c.) nie rób sobie zachodu, subiekcyi; nie podejmuj fatygi; in andern Umständen sein (o kobiecie) być przy nadziei; U'mständlich, a. ze szczegółami; szczegółowy; ze wszystkiemi okolicznościami; obszerny; — (weitläuftig) rozwlekły; ich will nicht — sein, *nie chcę zbyt wiele mówić, pisać, zbyt się rozwodzić; mitrężny; subjekcyą robiący; U'mständlichkeit, sf. korowody; mitręga.

U'mstandswo'rt, sn. Spl. Przy[słówek.

Umstäu'ben, va. okurzyć.

U'mstechen, va. irr. (h.) (steche um, sticht um, stach um, umgestochen) przesztychować, inaczéj wysztychować; przebić kogo i powalić; Umste'chen, va. irr. (h.) (umsteche, umsticht, umstach, umstochen) wysztychować, wyrytować na około; U'mstechung, sf. przerabianie, przewrócenie, wskopanie (np. zboża); Umste'chung, sf. przesztychowanie.

U'mstecken, va. inaczéj upiąć; Umste'cken, va. powsadzać na około czego.

U'mstehen, vn. irr. (h.) (stehe um, stand um, umgestanden) stać na około; stać na drugiéj od. odwrotnéj stronie.

U'mstellen, va. stawiać na około; poprzestawiać; inaczéj poustawiać; Umste'llen, va. obstawić co czém.

U'mstempeln, va. przestemplować, inszym stemplem nacechować; Umste'mpeln, va. na około stemplami nacechować.

Umste'ppen, va. obsztebnować.

Umsteu'ern, va. sterując opłynąć co.

Umsti'cken, va. na około haftami [otoczyć.

U'mstimmen, vn. (h.) głosować kolejno; przestroić, inaczéj nastroić (fortepian itd.); Jemanden —, *przerobić kogo, spowodować go do innego zdania; U'mstimmung, sf. głosowanie kolejno; Tk. przestrojenie.

Umsto'pfen, va. wypchać na około.

U'mstoßen, va. irr. (h.) (stoße um, stößt um, stieß um, umgestoßen) popchnąć i obalić; trącić i przewrócić; ein Testament —, Rw. obalić, zwalić testament, unieważnić; U'mstoßung, sf. obalenie, wywrócenie; zniesienie.

Umstra'hlen, va. opromienić; blaskiem promieni otoczyć; *blaskiem czego otoczyć.

Umstrei'chen, va. irr. (h.) (umstreiche, umstrich, umstrichen) obsmarować.

Umstreu'en, va. obsypać.

Umstri'cken, va. opleść co igłą (piłkę); *usidlić kogo; *uwikłać go w sici swoje.

Umströ'men, va. (potokiem) opły[wać co.

Umstü'rmen, va. ze wszystkich stron szturmować, nagabać, miotać.

U'msturz, sm. runięcie; powalenie się; zawalenie się; *upadek (kraju, itd.); U'mstürzbar, a. obalisty; U'mstürzen, vn. (s.) obalić się; powalić się; —, va. powalić, obalić co; umgestürzt obalony, wywrócony.

Umsu'mmen, va. brzęczéć na około czego (jak osy itd.).

U'mtakeln, va. Sw. liny okrętowe odmienić, przestroić.

U'mtanzen, *va.* tańcując potrącić i obalić; Umta'nzen, *va.* tańcować koło czego.

Umta'sten, *va.* obmacać.

U'mtaufen, *va.* przechrzcić, inaczéj ochrzcić; *inaczéj nazwać.

Umtau'meln, *va.* taczać się na około czego.

U'mtausch, *sm.* zamiana, wymiana; U'mtauschen, *va.* zamienić co; pomieniać się na co.

U'mthun, *va.* s. U'mmachen; sich nach etwas — chodzić za czém; szukać czego. [wieżami.

Umthü'rmen, *va.* otoczyć jakby

Umtö'nen, *va.* brzmiéć na około czego.

U'mtorkeln, s. U'mtaumeln.

Umto'sen, s. Umbrau'sen.

U'mtragen, *va. irr.* (h.) (trage um, trägt um, trug um, umgetragen) obnosić. [około.

Umträu'feln, *va.* pokapać na

U'mtreiben, *va. irr.* (h.) (treibe um, trieb um, umgetrieben) pędzić na około.

U'mtreten, *va. irr.* (h.) (trete um, tritt um, trat um, umgetreten) stąpić na co i przewrócić; Umtre'ten, *va. irr.* (h.) (umtrete, umtritt, umtrat, umtreten) obstąpić kogo lub co.

U'mtrieb, *sm.* obieg, krążenie; — des Geldes obrot pieniędzy; Umtriebe, *pl.* *wichrzenia; zamieszania.

U'mtrinken, *vn. irr.* (h.) (trinke um, trank um, umgetrunken) pić kolejno, w koło; —, *va. irr.* (h.): Jemanden — z nóg kogo zwalić, upoić tak, iż padnie.

Umtri'ppeln, *va.* drobnym krokiem biegać koło czego.

Umtrö'pfeln, s. Umträu'feln.

Umtu'mmeln, *va.* pędzić, kręcić, obracać w koło na tę i ową stronę.

Umtü'nchen, *va.* otynkować.

Umu'ferer, *sm.* *otaczający brzegami.

Umwa'chen, *va.* strzedz na około.

Umwa'chsen, *va. irr.* (h.) (umwachse, umwächst, umwuchs, umwachsen) obrastać w około.

Umwa'lden, *va.* lasem otoczyć; Umwa'ldung, *sf.* las na około czego; umwaldet lasem otoczony w koło.

Umwa'llen, *va.* odbywać pielgrzymkę około czego; wałem otoczyć; Umwa'llung, *sf.* wał na około czego.

U'mwalzen, *va.* walcując potrącić i przewrócić; Umwa'lzen, *va.* walcować koło czego.

U'mwälzen, *va.* potoczyć i przewrócić na drugą stronę; einen Staat —, *obalić rząd kraju; Umwä'lzung, *sf.*: — eines Staates, *rewolucya; obalenie rządu.

U'mwandeln, *va.* odmieniać; przemieniać; —, *Spl.* (conjugiren) czasować, konjugować; -wandlung, *sf.* odmienianie; przedmienianie.

Umwa'ndern, *va.* wędrówkę odprawić na około czego.

U'mwaschen, *va. irr.* (h.) (wasche um, wäscht um, wusch um, umgewaschen) myjąc odmienić; einen Mohren zum Weißen —, *murzyna umyć na białego; Umwa'schen, *va. irr.* (h.) (umwasche, umwäscht, umwusch, umwaschen) obmyć na około. [koło.

Umwä'ssern, *va.* pomaczać w o-

Umwe'ben, *va. irr.* (h.) (umwebe, umwob, umwoben) tkaniną otoczyć.

U'mwechseln, *va.* odmieniać; wymieniać, zmieniać (pieniądze); mit etwas — odmieniać co; mit Jemandem — pomieniać się z kim (na zatrudnienia); U'mwechselnd, *a.* u. *ad.* na przemiany; na przemian; kolejno; U'mwechselung, U'mwechslung, *sf.* mienianie; przemiana.

U'mweg, *sm.* manowiec; droga, którą się kołuje; einen — machen, einen — nehmen obchodzić, kołować; iść na około.

U'mwehen, *va.* wiejąc powalić; Umwe'hen, *va.* owiewać; owionąć.

U'mwenden, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (wende um, wandte um, umgewandt) obrócić na drugą stronę; nawrócić; U'mwendung, *sf.* obrócenie, zawrócenie.

U'mwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe um, wirft um, warf um, umgeworfen) zarzucić co na siebie; przewrócić co (np. potrąciwszy); Tische, Stühle — powywracać stoły, stołki; —, *vn. irr.* (h.) przewrócić; auf einmal warf er um, *jedną razą zaciął się, urwało mu się; der Kaufmann wirft um, *kupiec przestaje płacić, bankrutuje; Umwe'rfen, *va. irr.* (umwerfe, umwirft, umwarf, umworfen) rzucać na co w około; obrzucać co.

U'mwickeln, *va.* owinąć koło czego; przewić (dziecko, t. j. inaczéj powić). [czego.

Umwie'hern, *va.* rzéć na około

U'mwindeln, *va.* s. U'mwickeln; Umwi'ndeln, *va.* owinąć w pieluchy.

U'mwinden, *va. irr.* (h.) (winde um, wand um, umgewunden) owinąć koło czego; Umwi'nden, *va. irr.* (h.) (umwinde, umwand, umwunden) owinąć, opasać, okręcić co czém; Umwi'ndung, *sf.* obwinienie, obwinięcie, obwięzanie, okręcenie.

U'mwinken, *va.* dać komu znak do powrotu. [go.

Umwi'nseln, *va.* skolić koło cze-

Umwi'rbeln, *va.* wirem się kręcić na około czego.

U'mwirken, *va.* tkaną robotę dać na około czego; Umwi'rken, s. Umwe'ben. [koło.

Umwi'schen, *va.* obetrzéć na o-

Umwo'gen, *va.* bałwanami płynąć na około czego; von der Menge umwogt, *otoczony burzliwym tłumem.

Umwoh'nen, *vn.* (h.) mieszkać na około; —, *va.* mieszkać na około czego; U'mwohner, *sm.* mieszkaniec okoliczny.

Umwö'lben, *va.* osklepić.

Umwö'lken, *va.* zachmurzyć; *zaciemnić; umwölkt pochmurny, zachmurzony; chmurliwy.

U'mwollen, *vn.* (h.) chciéć się obalić, przewrócić.

U'mworfeln, *va. Ldw.* przerzucać łopatą od. szuflą (zboże).

U'mwühlen, *va.* obryć, ryjąc poruszyć co na około; Umwüh'lung, *sf.* przenurtowanie; popyskanie.

U'mwünschen, *va.* życzyć sobie, aby co upadło.

U'mwurf, *sm.* suknia itd. do zarzucenia na siebie; to co kto zarzucił na siebie.

U'mzapfen, *va.* przetoczyć.

Umzau'bern, *va.* czarami otoczyć.

Umzäu'nen, *va.* płotem ogrodzić; umzäunt ogrodzony; Umzäu'nung, *sf.* ogrodzenie; zagroda.

U'mzech, U'mzechig, *ad.* koleją; kolejno.

Umzei'chnen, *va.* obrysować.

U'mziehen, *vn. irr.* (h.) (ziehe um, zog um, umgezogen) chodzić, jeździć na około; przeprowadzić się; —, *va. irr.* ciągnąć i obalić; przezuć (bóty itd.); Jemanden —, *zwłóczyć kogo.

Umzie'hen, *va. irr.* (h.) (umziehe, umzog, umzogen) zaciągnąć co na około czego, zawiesić itd.; sich — całkiem się czém pokryć; sich mit Wolken — zachmurzyć się; chmurami się zakryć, zasępić.

Umzi'ngeln, *va.* otoczyć; obstępić, okrążyć; Umzi'ngelnder, Umzi'ngler, *sm.* obstąpiciel; obstępujący; Umzi'ngelung, *sf.* otoczenie; obstępowanie. [krążyć.

Umzi'rkeln, *va.* obcyrklować; o-

Umzi'rken, *va.* otaczać co na oko-

Umzu'ckern, *va.* ocukrzyć. [ło.

U'mzug, *sm.* chodzenie itd. na około czego; przeprowadzanie się; U'mzugsko'sten, *sf. pl.* koszta przeprowadzenia się.

Umzwi'tschern, *va.* świergotać na około czego.

Un- = nie-; bez-.

Unabä'nderlich, *a.* niezmienny; Unabä'nderlichkeit, *sf.* niezmienność.

U'nabgeso'ndert, *a.* nieodłączony; nieoddzielony; U'nabgethei'lt, *a.* nieoddzielony. [ny.

U'nabgewa'ndt, *a.* nieodwróco-

U'nabhängig, *a.* niezależny; niezawisły; niepodległy; U'nabhängigkeit, *sf.* niezależność; niezawisłość; niepodległość; U'nabhängigkeitskrie'g, *sm.* wojna o niepodległość.

U'nablä'ssig, *a.* ciągły; nieustanny; bezustanny; —, *ad.* ciągle; bez przestanku; U'nablä'ssigkeit, *sf.* ustawiczność, nieprzestanność.

Unabseh'bar, Unabseh'lich, *a.* okiem nieprzejrzany, niedosiężony; którego okiem zmierzyć nie można; unabsehbare Folgen skutki, których przewidziéć, wyrachować, obliczyć nie można; Unabseh'barkeit, *sf.* nieprzejrzaność.

U'nabsi'chtlich, *a.* nieumyślny; U'nabsi'chtlichkeit, *sf.* nieumyślność.

U'nabwei'slich, *a.* nieodparty, nie dający się odeprzzéć.

U'nabwe'ndbar, *a.* nieodbity, nieodparty; —, *ad.* nieodbicie.

U'nächt, ꝛc. s. U'necht, ꝛc.

U'nachtsam, *a.* nieważny; niebaczny; U'nachtsamkeit, *sf.* nieuwaga; niebaczność.

U'nadelig, *a.* nieślachecki; nie po ślachecku; s. a. U'nedel.

U'naffecti'rt, *a.* niewymuszony.

U'nähnlich, *a.* niepodobny; das ist ihm nicht — to dosyć podobne do niego; U'nähnlichkeit, *sf.* niepodobność. [nieosiadły, pusty.

U'nangebau't, *a.* nieuprawny;

U'nangefo'chten, *a.* nienapastowany; nienagabany; —, *ad.* bez napaści; laß mich —! nie napastuj mnie!

U'nangeklei'det, *a.* nieubrany; nieobleczony; U'nangeme'ldet, *a.* niezameldowany; —, *ad.* bez zameldowania; U'nangeme'rkt, *a.* niewspomniany; U'nangeme'ssen, *a.* niestóso-

wny, nieodpowiadający; U'nangeme'ssenheit, *sf.* niestósowność; U'nangeneh'm, *a.* nieprzyjemny; niemiły; U'nangerüh'rt, *a.* nietknięty; nienaruszony; U'nangesa'gt, *a.* niezapowiedziany; U'nangese'hen, *a.* nieznaczący; bez znaczenia; nie mający powagi; —, *ad.* bez względu na co; U'nangeta'stet, *a.* nietknięty; U'nangezei'gt, *a.* niedoniesiony; U'nangezü'ndet, *a.* niezapalony.

U'nanneh'mbar, U'nanneh'mlich, *a.* nie mogący być przyjętym; s. a. U'nangeneh'm; Un'anneh'mbarkeit, *sf.* nieprzyjętność; U'nanneh'mlichkeit, *sf.* nieprzyjemność.

U'nansä'ssig, *a.* nieosiadły.

U'nanseh'nlich, *a.* nieznaczny; nieznakomity (ród); niepozorny (człowiek); niepoczesny (figura); U'nanseh'nlichkeit, *sf.* nieznaczność; niepozorność.

U'nanstä'ndig, *a.* nieprzyzwoity; nieprzystojny; U'nanstä'ndigkeit, *sf.* nieprzyzwoitość, nieprzystojność.

U'nanstö'ßig, *a.* niegorszący, nieobraźliwy, nieoburzający; U'nanstö'ßigkeit, *sf.* nieobraźliwość.

U'nanta'stbar, *a.* nietykalny, niezachwiany.

U'nanwe'ndbar, *a.* czego przystosować, aplikować nie można; niestosujący się; niestósowny.

U'nappeti'tlich, *a.* nieapetytny.

U'nart, *sf.* narów; wada; przywara; nieprzyzwoitość w postępowaniu; niegrzeczność; nieobyczajność.

U'narticuli'rt, *a.* nieartykulowany (głos).

U'nartig, *a.* niegrzeczny; U'nartigkeit, *sf.* niegrzeczność.

U'naufgede'ckt, *a.* nieodkryty; U'naufgeha'lten, *a.* niepowściągniony; niewstrzymany; niepohamowany; U'naufgeklä'rt, *a.* nieoświecony; U'naufgele'gt, *a.* niedysponowany do czego; nie w humorze; U'naufgele'gtheit, *sf.* niedyspozycya; *zły humor; U'naufgeräu'mt, *a.* nieuprzątniony; w złym humorze.

U'naufha'ltbar, U'naufha'ltsam, *a.* niewstrzymany; niepohamowany; —, *ad.* jednym pędem; bez zatrzymania się; niepohamowanie; U'naufhö'rlich, *a.* u. *ad.* bezustanny; bezprzestanny; bez przestanku; U'naufhö'rlichkeit, *sf.* bezprzestanność, ustawiczność.

U'nauflö'sbar, U'nauflö'slich, *a.* nierozłączny; nierozwiązalny; nie do rozwiązania (pytanie, zadanie); nierozpuszczalny; nie dający się rozpuścić; U'nauflö'sbarkeit, U'nauflö'slichkeit, *sf.* nierozłączność; nierozwiązalność; nierozerwanie; nierozpuszczalność.

U'naufme'rksam, *sf.* nieuważny; U'naufme'rksamkeit, *sf.* nieuwaga.

U'naufschie'bbar, U'naufschie'blich, *a.* nieodkładny; nie dający się odwlec, odłożyć.

U'nausblei'blich, *a.* niechybny; nieuchronny; niezawodny; nieomylny; U'nausblei'blichkeit, *sf.* nieomylność; niepozostałość; U'nausdeh'nbar, *a.* nierozciągły; U'nausfo'rschbar, U'nausfo'rschlich, *a.* nie dajacy się wybadać; U'nausfüh'rbar, *a.* niewykonalny; U'nausfüh'rbarkeit, *sf.* niewykonalność.

U'nausgeba'cken, *a.* niewypieczony; unausgebackenes Brod chléb niedopieczony, zakalisty, klóskowaty; U'nausgeba'ckenheit, *sf.* zakalistość.

U'nausgema'cht, *a.* niepewny; nie rozstrygniony.

U'nausgese'tzt, *a.* nieprzerwany; U'nausgesöh'nt, *a.* niepojednany; U'nauslö'schbar, U'nauslö'schlich, *a.* nie dający się ugasić, nie do ugaszenia; nie dający się wymazać, zgładzić, wywabić; *niewygasły.

U'naussprec'hlich, *a.* nie dający się wymówić; niewypowiedziany (radość, boleść, tęsknota, okrucieństwo, nienawiść); —, *ad.* niewypowiedzianie (radować się).

Unaussteh'lich, *a.* nieznośny, nie do zniesienia, nie do wytrzymania; es gibt nichts Unausstehlicheres, als 2c. nie ma nic nieznośniejszego nad itd.; —, *ad.* nieznośnie; Unaussteh'lichkeit, *sf.* nieznośność.

Unausti'lgbar, Unausti'lglich, *a.* nie mogący być wygubionym, wyniszczonym; nieugaszony.

U'nauswei'chlich, s. U'nvermei'dlich.

U'nbändig, *a.* niepohamowany; unbändiges Pferd koń nieugłaskany; er ist ganz —, *tak jest rozpuszczony, że nie da się ująć w kluby; — (ungeheuer, ungemein) ogromny; U'nbändigkeit, *sf.* wyuzdanie, wyuzdaność, zuchwalstwo, nieuhamowanie.

U'nbarmhe'rzig, *a.* nielitościwy; U'nbarmhe'rzigkeit, *sf.* niemiłosierdzie.

U'nbärtig, *a.* u. *ad.* bez brody; nie mający brody.

U'nbea'chtet, *a.* nieuważany; etwas — lassen nie uważać od. nie zważać na co; es ist — geblieben nie zważano na to; nie zwrócono uwagi; U'nbea'ntwortet, *a.* na który nie odpowiedziano; etwas — lassen zostawić co bez odpowiedzi; — bleiben zostać bez odpowiedzi; U'nbea'ntwortlich, *a.* na który odpowiedziéć nie można; U'nbea'rbeitet, *a.* nieobrobiony (kamień); nieuprawny (rola).

U'nbeda'cht, *a.* pominiony; zapomniany; U'nbedä'chtig, U'nbeda'chtsam, *a.* nierozważny; nierozmyślny; bez zastanowienia; U'nbedä'chtigkeit, U'nbeda'chtsamkeit, *sf.* nierozwaga; nierozważność; nierozmyślność.

U'nbede'ckt, *a.* nienakryty; niekryty, niepokryty; otwarty.

U'nbede'nklich, *a.* niepodlegający żadnemu namysłowi; niewątpliwy; niezawodny; das kannst du — thun możesz to zrobić bez namysłu.

U'nbedeu'tend, U'nbedeu'tsam, *a.* nic nie znaczący; małoznaczny; małoważny; U'nbedeu'tendheit, U'nbedeu'tsamkeit, *sf.* małoznaczność.

U'nbedie'nt, *a.* bez usługi (będący).

U'nbedi'ngt, *a.* bezwarunkowy; U'nbedi'ngtheit, *sf.* bezwarunkowość.

U'nbee'rbt, *a.* nie mający sukcesorów; bez sukcesorów.

U'nbee'rdigt, *a.* niepogrzebany; bez pogrzebu.

U'nbefah'rbar, *a.* po którym jeździć nie można; U'nbefah'ren, *a.* nieujeżdżony, nieutarty (droga); po którym jeszcze nie jeżdżono; —, *Sw.* (majtek) który jeszcze nie był na wyprawie.

U'nbefa'ngen, *a.* nieuprzedzony; nie uległy przesądom; —, *ad.* bez uprzedzenia; bez przesądu; otwarty; na nic się nie oglądający; bez wszelkiéj obawy; U'nbefa'ngenheit, *sf.* nieuprzedzenie; wolność od przesądu od. obawy; otwartość; bezstronność; prostota.

U'nbefle'ckt, *a.* niesplamiony; *nieskażony; *niepokalany; *niezmazany; U'nbefle'cktheit, *sf.* własność niesplamionego.

U'nbefrie'digend, *a.* niezaspokający; U'nbefrie'digt, *a.* niezaspokojony.

U'nbefu'gniß, U'nbefu'gtheit, *sf.* nieupoważnienie; nieupoważność; U'nbefu'gt, *a.* nieupoważniony, nie mający prawa przedsiębrać jakiéj czynności; unbefugter Weise bez upoważnienia; nie mając do tego prawa.

U'nbegrä'nzbar, 2c. s. U'nbegre'nzbar, 2c.

U'nbegrei'flich, *a.* niepojęty; das ist mir — to dla mnie rzecz niepojęta; unbegreiflicher Weise niepojętym sposobem; U'nbegrei'flichkeit, *sf.* niepojętość.

U'nbegre'nzbar, U'nbegre'nzlich, *a.* nie dający się ująć w żadne granice; U'nbegre'nzt, *a.* nieograniczony.

U'nbegrü'ndet, *a.* bezzasadny; nieugruntowany, błahy.

U'nbehaa'rt, *a.* włosami nieobrosły.

U'nbeha'gen, *sn.* niemiłe uczucie; nudzenie sobą; nieukontentowanie; ich empfinde ein — nie swój jestem; U'nbeha'glich, *a.* niemiły; przykry; U'nbeha'glichkeit, *sf.* nieprzyjemność; nudność.

U'nbehe'lflich, U'nbehi'lflich, U'nbeho'lfen, U'nbehü'lflich, *a.* niedołężny; nie umiejący sobie dać rady; U'nbehi'lflichkeit, U'nbeho'lfenheit, U'nbehü'lflichkeit, *sf.* niedołestwo; niezgrabność.

U'nbehe'rzt, *a.* nie mający serca (odwagi); nieśmiały.

U'nbehü'tet, *a.* niestrzeżony.

U'nbehu'tsam, *a.* nieostrożny; U'nbehu'tsamkeit, *sf.* nieostrożność.

U'nbeka'nnt, *a.* nieznajomy; nieznany; — mit etwas nieobznajmiony z czém; U'nbeka'nntheit, *sf.* nieznaność; iż kto lub co nie jest znane; U'nbeka'nntschaft, *sf.* nieobeznanie z czém.

U'nbekeh'rt, *a.* nienawrócony; U'nbeklei'det, *a.* nieodziany; bez sukni; nieubramy; goły.

U'nbekrie'gt, *a.* wojną nie nagabany; U'nbekri'ttelt, *a.* niekrytykowany; U'nbekü'mmert, *a.* niedbający, nietroszczący się o co; spokojny; laß dich darum —, *niech cię o to głowa nie boli.

U'nbele'bt, *a.* nieożywiony; nieżywy.

U'nbeleh'rt, *a.* nieuczony; U'nbele'sen, *a.* nieoczytany; nie świadomy, nie oświecony przez czytanie książek; U'nbeloh'nt, *a.* nienagrodzony; nicht — bleiben niezostać bez nagrody.

U'nbeme'rkbar, U'nbeme'rklich, *a.* nie dający się dostrzedz.

U'nbeme'rkt, *a.* niespostrzeżony.

U'nbemi'ttelt, *a.* niemajętny.

U'nbena'nnt, *a.* niemianowany; bezimienny; bez nazwania; unbenannte Zahlen, *Rk.* liczby nieoznaczone.

U'nbenei'det, *a.* któremu nie zazdroszczą; U'nbeno'mmen, *a.* niewzbroniony; nieodmówiony; niezaprzeczony; es soll dir — sein, dies zu

thun nie będzie ci wzbronione to uczynić.

U'nbeque'm, *a.* niewygodny; U'nbeque'mlichkeit, *sf.* niewygoda; niedogodność; U'nbera'then, *a.* nie umiejący sobie dać rady.

U'nbere'chenbar, *a.* nieobliczony; nieobrachowany; nie do obliczenia, nie do obrachowania; U'nbere'chenbarkeit, *sf.* niezrachowność; U'nbere'chtigt, s. U'nbefu'gt.

U'nbere'det, *a.* nieumówiony; U'nbere'dt, *a.* niemówny; niewymówny; U'nberi'chtet, *a.* niezawiadomiony; U'nberi'chtigt, *a.* niesprostowany, niepoprawiony; niezapłacony (dług); U'nberi'tten, *a.* po którym jeszcze nie jeżdżono konno; nieujeżdżony; nieopatrzony w konia; U'nberu'fen, *a.* niepowołany; niewezwany; unberufener Weise bez wezwania; U'nberüh'mt, *a.* niesławny; bez sławy; U'nberüh'mtheit, *sf.* niesława.

U'nberüh'rt, *a.* nietknięty.

U'nbesä'et, *a. Ldw.* niezasiany.

U'nbescha'det, *a.* (mit *Genitiv*) bez uszkodzenia czego; — des Gesetzes, der Pflicht, deiner Ehre bez obrazy prawa; bez zgwałcenia powinności; bez ubliżenia twemu honorowi; U'nbeschä'digt, *a.* nieuszkodzony; U'nbeschä'ftigt, *a.* niezatrudniony; U'nbeschei'den, *a.* nieskromny; niegrzeczny; U'nbeschei'denheit, *sf.* nieskromność.

U'nbeschenkt, *a.* nieobdarowany; nieobdarzony; —, *ad.* bez daru; U'nbeschla'gen, *a.* nieodbity, nieokuty; unbeschlagener Wagen wóz bosy oder goły od. nieszybowany; unbeschlagenes Pferd koń bosy; U'nbeschni'tten, *a.* nieobcięty; nieobrzezany; U'nbeschni'ttener, *sm.* nieobrzezaniec; U'nbescho'lten, *a.* nieskazitelny, nieskażony; U'nbescho'ltenheit, *sf.* nienaganność; nieskazitelność; U'nbescho'ren, *a.* niestryżony; U'nbeschrä'nkt, *a.* nieograniczony; *samowładny; —, *ad.* bez ograniczenia od. ścieśnienia władzy; samowładnie (panować); U'nbeschrei'blich, *a.* niepodobny do opisania; nie do opisania; —, *ad.* niewypowiedzianie, niezmiernie; U'nbeschrie'ben, *a.* nieopisany; niezapisany, czysty; U'nbeschwe'rt, *a.* nieobciążony; —, *ad.* bez urazy; bez urażenia się; U'nbese'hens, *ad.* nie widziawszy; nie obejrzawszy; U'nbese'tzt, *a.* nieobsadzony (miejsce, urząd); U'nbesie'gbar, U'nbesie'glich, *a.* niezwyciężony; niezwyciężny; U'nbeso'ldet, *a.* niepłatny; U'nbeso'nnen, *a.* niezmyślny, nierozważny; U'nbeso'nnenheit, *sf.* nierozwaga; nierozważność; zapamiętałość; U'nbeso'rgt, *a.* niezałatwiony, niewykonany; etwas — lassen niezałatwić; seien Sie — ! niefrasuj się Pan! niekłopoc się! U'nbesserlich, *a.* nie dający się poprawić.

U'nbesta'nd, *sm.* nietrwałość; niestałość; niestateczność; niestatek; *zmienność (losu); nieważność; U'nbestä'ndig, *a.* niestały; U'nbestä'ndigkeit, *sf.* niestałość.

U'nbesta'ttet, s. U'nbee'rdigt; U'nbestäu'bt, *a.* nieobkurzony; nieokurzony; U'nbeste'chbar, U'nbeste'chlich, *a.* nieprzedajny; nie dający się przekupić; nieprzekupny; U'nbeste'chlichkeit, *sf.* nieprzedajność; nieprzekupność; U'nbestei'glich, *a.* na który wejść nie można; U'nbeste'llt, *a.* niezamówiony; —, *ad.* bez zamówienia; U'nbeste'rnt, *a.* nie obsypany gwiazdami; nieugwieżdżony; U'nbesti'mmt, *a.* nieoznaczony; niepewny, niewyraźny; unbestimmte Art, *Spl.* tryb bezokoliczny; U'nbesti'mmtheit, *sf.* nieoznaczoność; niepewność; niewyraźność; U'nbesto'chen, *a.* nieprzekupiony; nieprzejęty pieniędźmi; U'nbestra'ft, *a.* nieukarany; bez kary; U'nbestrei'tbar, *a.* niezaprzeczony; U'nbestri'tten, *a.* niezaprzeczony; U'nbestü'rzt, *a.* niezatrwożony; niezdziwiony; niezmieszany; U'nbesu'cht, *a.* nieodwiedzany; U'nbesu'ngen, *a.* nieośpiewany; U'nbethei'ligt, *a.* nie mający w czém udziału; U'nbethei'ligter, *sm.* nieucześnik; U'nbeti'telt, *a.* bez tytułu; U'nbeto'nt, *a. Spl.* bez akcentu (zgłoska); U'nbeträ'chtlich, *a.* nieznaczny; mniéj znaczny; *mały; szczupły; U'nbetre'ten, *a.* nietknięty nogą; po którym niechodzono; U'nbetrü'bt, *a.* niezasmucony; U'nbetrü'glich, *a.* niezawodny, nieomylny; U'nbeugsam, *a.* nieugięty; U'nbeugsamkeit, *sf.* nieugiętość; U'nbevö'lkert, *a.* niezaludniony.

U'nbewa'chsen, *a.* nieobrośnięty; nieobrosły; U'nbewa'cht, *a.* niestrzeżony; bez straży; bez stróża; U'nbewa'ffnet, *a.* nieuzbrojony; bezbronny; U'nbewah'rt, *a.* nieschowany; U'nbewäh'rt, *a.* niewypróbowany; U'nbewa'ndert, *a.* niebiegły w czém; nie obeznany z czém; nieświadomy czego; U'nbewe'glich, *a.* nieruchomy; niewzruszony; U'nbewe'glichkeit, *sf.* nieruchomość; U'nbewei'bt, *a.* nieżonaty; U'nbewei'nt, *a.* nieopłakany; U'nbewie'sen, *a.* niedowiedziony; U'nbewoh'nbar, *a.* w którym mieszkać nie można; U'nbewoh'nt, *a.* niezamieszkały; U'nbewö'lkt, *a.* niezachmurzony (niebo, *czoło); U'nbewu'ßt, *a.* niewiedziany; dessen — nie wiedząc o tém; es ist mir nicht — nie jest mi tajno; wiem o tém; U'nbezah'lbar, *a.* nie do zapłacenia; U'nbezah'lt, *a.* niezapłacony; U'nbezäh'mbar, *a.* niepohamowany; U'nbezieh'lich, U'nbezü'glich, *a. Spl.* (Fürwörter, Zeitwörter) nieodnośny; U'nbezwei'flich, *a.* nie ulegający wątpliwości; U'nbezwi'ngbar, U'nbezwi'nglich, *a.* nie mogący być pokonanym; U'nbezwu'ngen, *a.* niepokonany.

U'nbiblisch, *a.* niebiblijny.

U'nbiegsam, *a.* nie dający się zgiąć; niegiętki; s. a. U'nbeugsam.

U'nbild, *sn.* karykatura; monstrum; U'nbildbar, *a.* nie dający się ukształcić od. wykształcić.

U'nbilde, U'nbill, *sf.* krzywda, niesłuszność; U'nbildlich, *a.* nieprzenośny (znaczenie); U'nbildsam, s. U'nbildbar; U'nbillig, *a.* niesłuszny; U'nbilligkeit, *sf.* niesłuszność.

U'nblutig, *a.* niekrwawy; unblutige Operation, *sf. Hlk.* operacya niekrwawa.

U'nbrauchbar, *a.* nieużyteczny; nie dający się już użyć; zepsuty; U'nbrauchbarkeit, *sf.* nieużyteczność.

U'nbrüderlich, *a.* niebraterski; —, *ad.* nie po bratersku; Ubrüderlichkeit, *sf.* niebraterstwo.

U'nbürgerlich, *a.* nieobywatelski; —, *ad.* nie po obywatelsku.

U'nbußfertig, *a. Kg.* niepokutujący (za grzechy); bezpokutny; nieżałujący grzechów; niepoprawny; U'nbußfertigkeit, *sf.* niepokuta; niepokutowanie; niepokutność; niepoprawność.

U'nchrist, *sm.* niechrześcianin; U'nchristlich, *a.* niechrześciański; —, *ad.* nie po chrześciańsku; U'nchristlichkeit, *sf.* *niemiłosierność; *okrutność.

Uncia'lbuchstaben, *sm.pl.Bchdr. etc.* litery wielkie, początkowe, uncyalne.

Und, *conj.* i; a; (NB. durch *a* wird „und" ausgedrückt, wenn es zugleich einen Gegensatz 2c. bezeichnet); und doch, und dennoch a jednak; drei und fünf sind acht trzy a pięć = ośm; und warum denn nicht? a czemużby nie?

U'ndank, *sm.* niewdzięczność (okazana komu); — ist der Welt Lohn, *gdy komu dobrze zrobisz, niewdzięszność zapłatą; *kamień za chléb; *za moje żyto jeszcze mię obito; U'ndankbar, *a.* niewdzięczny; U'ndankbarkeit, *sf.* niewdzięczność (jako przymiot).

Unde'nkbar, *a.* nie dający się pomyśléć; Unde'nklich, *a.* s. Unde'nkbar; niepamiętny; tak dawny, że już go nie pamiętają; vor undenklicher Zeit przed dawnemi czasy; od niepamiętnych czasów.

U'ndeutlich, *a.* niewyraźny; U'ndeutlichkeit, *sf.* niewyraźność.

U'ndeutsch, *a.* nie niemiecki, Niemcom lub językowi ich obcy.

U'ndichterisch, *a.* niepoetycki.

U'ndienlich, *a.* niesłużący; nieprzydatny; es wird dir nicht — sein będzie ci to przydatne; zda ci się.

U'ndienstfertig, *a.* nieusłużny; nieuczynny, nieużyty; U'ndienstfertigkeit, *sf.* nieusłużność; nieuczynność.

U'nding, *sn.* to, co do niczego niepodobne; rzecz niepodobna; niepodobieństwo; dziwotwór; potwór; chimera; urojenie.

U'nduldsam, *a.* nietolerant; U'nduldsamkeit, *sf.* nietolerancya.

U'ndurchdri'nglich, *a.* nieprzenikliwy; nie dający się przeniknąć; — für das Feuer, Licht nieprzepuszczający przez siebie ognia, światła; zdoła umysłem; undurchdringliches Geheimniß tajemnica niedocieczona, nieodgadniona; U'ndurchdri'nglichkeit, *sf.* nieprzenikliwość; niedocieczoność.

U'ndurchsi'chtig, *a.* nieprzejrzysty; nieprzezroczysty.

U'neben, *a.* nierówny; ein nicht unebenes Mädchen, *§ dosyć gładka dziewczyna, dosyć ładna.

U'necht, U'nächt, *a.* nieprawdziwy; podrzucony, udany (list, dzieło, testament); nieprawy (dzieci); sfałszowany; U'nechtheit, *sf.* podrzutność.

U'nedel, *a.* nieślachetny.

U'nehe, *sf.* nałożnictwo.

U'nehelich, *a.* nieprawy, nieprawego łoża; bezmałżeński, nieślubny; uneheliches Kind dziecię nieprawe od. naturalne, od. nieślubne; von unehelicher Geburt nieprawego łoża.

U'nehrbar, *a.* nieprzystojny; nieprzyzwoity; przystojność obrażający; U'nehrbarkeit, *sf.* nieuczciwość; U'nehrbarlich, *ad.* nieuczciwie.

U'nehre, *sf.* niesława; niecześć; wstyd; hańba; bezcześć; U'nehrerbie'tig, *a.* niewstydliwy; — gegen Se-

manden nie okazujący komu należnego uszanowania; —, *ad.* niewstydliwie; sich — gegen Jemanden betragen nie zachowywać się z należném uszanowaniem względem kogo; U'nehrerbie'tigkeit, *sf.* niewstydliwość.

U'nehrlich, *a.* niepoczciwy; nieuczciwy; nierzetelny; — an Jemandem handeln nierzetelnie z kim sobie postąpić; Jemanden für — erklären od czci kogo odsądzić; U'nehrlichkeit, *sf.* nieuczciwość; nierzetelność.

U'neigennutz, *sm.*, U'neigennü'tzigkeit, *sf.* bezinteresowność; U'neigennü'tzig, *a.* bezinteresowny.

U'neigentlich, *a.* niewłaściwy; —, *ad.* niewłaściwie.

U'neingedenk, *a.* niepamiętny, niepomny na co; U'neingela'den, *a.* nieproszony; niezaproszony; U'neingeschrä'nkt, *a.* nieokreślony; nieograniczony; uneingeschränkte Preßfreiheit, *Stw.* nieścieśnienie wolności druku.

U'neinig, U'neins, *a.* niezgodny; — sein mit Jemandem über od. wegen etwas nie zgadzać się z kim w czém; różnić się w zdaniu względem czego; mit sich selbst — sein w sprzeczce być z samym sobą; — werden mit Jemandem poróżnić sie z kim; U'neinigkeit, *sf.* niezgoda.

U'nempfä'nglich, *a.* niezdolny do przyjęcia czego; U'nempfä'nglichkeit, *sf.* niezdolność do przyjęcia czego.

U'nempfi'ndbar, *a.* nie dający się czuć; U'nempfi'ndlich, *a.* nieczuły na co; niecierpiętliwy; U'nempfi'ndlichkeit, *sf.* nieczułość; niecierpiętliwość; U'nempfi'ndsam, *a.* (człowiek) bez czucia.

Une'ndlich, *a.* nieskończony; bez końca; nie mający końca; niezliczony (mnóstwo); niezmierzony (głębokość); bez granic; nie ,mający granic; —, *ad.* nieskończenie; bez końca; niezmiernie; das Unendliche nieskończoność; in's Unendliche do nieskończoności; in's Unendliche gehen iść bez końca; nie mieć końca; Une'ndlichkeit, *sf.* nieskończoność.

U'nentbeh'rlich, *a.* niezbędny; koniecznie od. nieodbicie potrzebny; bez którego obejść się nie można; U'nentbeh'rlichkeit, *sf.* niezbędność.

U'nentde'ckt, *a.* nieodkryty.

U'nentge'ltlich, *a.* bezpłatny; —, *ad.* bez płatnie; darmo.

U'nentha'ltsam, *a.* niepowściągliwy; niewstrzemięźliwy; U'nentha'ltsamkeit, *sf.* niewstrzemięźliwość, niepowściągliwość.

U'nentschie'den, *a.* nierozstrzygniony; wahający się; niezdecydowany; U'nentschie'denheit, *sf.* wahanie się; U'nentschlo'ssen, *a.* niezdecydowany; U'nentschlo'ssenheit, *sf.* wahanie się; powątpiewanie; niepewność; U'nentschlü'ssig, *a.* nie mogący się zdecydować; wahający się.

U'nera'chtet, *ad.* mimo.

U'nerbau't, *a.* niewybudowany; *niezbudowany.

U'nerbi'ttlich, *a.* nieubłagany, nie dający się ubłagać.

U'nerbro'chen, *a.* nieodpieczętowany; Jemandem einen Brief — zurückschicken odesłać komu list nie odpieczętowawszy.

U'nerfah'ren, *a.* niedoświadczony; U'nerfah'renheit, *sf.* niedoświadczenie; brak doświadczenia.

U'nerfi'ndlich, *a.* nie dający się wynaleźć.

U'nerfo'rschbar, U'nerfo'rschlich, *a.* nie do zbadania, odgadnienia; U'nerfo'rschlichkeit, *sf.* niedościgłość; U'nerfreu'lich, *a.* niepocieszny; U'nerfreu't, *a.* nieuweselony; U'nerfü'llbar, *a.* nie podobny do spełnienia (życzenie); U'nerfü'llt, *a.* niespełniony.

U'nerfu'nden, *a.* niewynaleziony.

U'nergie'big, U'nergi'big, *a.* nieobfity; nie wiele wydający, przynoszący.

U'nergrü'ndet, *a.* niezbadany; U'nergrü'ndlich, *a.* niezgłębiony; *niedocieczony; niezbadany; U'nergrü'ndlichkeit, *sf.* niedościgłość.

U'nerhe'blich, *a.* (rzecz) mało ważna; nie wielkiéj wagi; nicht unerhebliche Gründe powody, dowody dosyć ważne; U'nerhe'blichkeit, *sf.* małoważność; nie wielkie znaczenie; U'nerhö'rt, *a.* niewysłuchany; — (noch nicht dagewesen) niesłychany.

U'neri'nnerlich, *a.* nieprzypomny; nieprzychodzący na myśl; nieprzypomniony; U'neri'nnert, *a.* nieprzypomniany; niewspomniany; etwas — lassen zamilczéć, nie wspomniéć o czém; U'neri'nnerlich, *a.* czego sobie przypomniéć nie można; U'nerka'nnt, *a.* nieuznany; niepoznany; U'nerke'nntlich, *a.* nie do poznania; którego poznać nie można; s. a. U'nda'nkbar; U'nerklä'rbar, U'nerklä'rlich, *a.* nie dający się wytłumaczyć, wyjaśnić, odgadnąć; das ist mir — to dla mnie rzecz nieodgadniona; U'nerklä'rbarkeit, *sf.* niepojętność; U'nerklä'rt, *a.* niewyjaśniony; U'nerkü'nstelt, *a.* niezmyślony; niewymuszony (mina, styl).

U'nerla'ßlich, U'nerlä'ßlich, *a.* konieczny, nieodzowny; U'nerlau'bt, *a.* niedozwolony.

U'nerlei'dlich, s. U'nerträ'glich; U'nleidlich; U'nerlö'schlich, *a.* niewygasły.

U'nerma'hnt, *a.* nienapomniany.

U'nerme'ssen, *a.* niezmierzony; U'nerme'ßlich, *a.* niezmierny; niezmierzony; U'nerme'ßlichkeit, *sf.* niezmierność.

U'nermü'det, *a.* niezmęczony; — arbeiten pracować niezmordowanie, bez wypoczynku, wytchnienia; U'nermü'dlich, *a.* niespracowany (robotnik); niezmordowany (pilność).

U'nero'bert, *a.* niezdobyty (jeszcze); U'nerö'ffnet, *a.* nieotworzony; U'nerö'rtert, *a.* niewyjaśniony; U'nerpro'bt, *a.* niewypróbowany; niedoświadczony; U'nerqui'cklich, *a.* niemiły; nieprzyjemny; U'nerrei'chbar, *a.* niedosiągniony; niedościgniony; U'nerrei'chbarkeit, *sf.* niedościgłość; U'nersä'ttlich, *a.* nienasycony; unersättlicher Mensch, Unersättlicher nienasyciec; U'nersä'ttlichkeit, *sf.* nienasyconość; nienasytek; U'nerschö'pflich, *a.* niewyczerpany; niewyczerpniony; nieprzebrany; U'nerschö'pflichkeit, *sf.* własność niewyczerpanego.

U'nerschro'cken, *a.* nieustraszony; U'nerschro'ckenheit, *sf.* nieustraszoność; U'nerschü'tterlich, *a.* niewzruszony; *niezachwiany, niezłomny; U'nerschü'tterlichkeit, *sf.* nieustraszony umysł; nieprzelękność; nieulękłość.

U'nerschwi'nglich, *a.* niedościgniony; nie dający się osiągnąć, dopiąć; trudny; niepodobny; U'nerschwi'nglichkeit, *sf.* trudność; niepodobność; niedościgłość.

U'nerse'tzbar, U'nerse'tzlich, *a.* niepowetowany, nienagrodzony; unersetzlicher Verlust niepowrotna szkoda; U'nersprie'ßlich, *a.* niekorzystny; U'nerstei'gbar, U'nerstei'glich, *a.* na który wleźć, doleźć, dostać się nie podobna; U'nerträ'glich, *a.* nieznośny; niepodołany; U'nerträ'glichkeit, *sf.* nieznośność; U'nerwa'chsen, *a.* niedorosły; U'nerwa'rtet, *a.* niespodziany; U'nerwe'cklich, *a.* niemogący być przebudzonym; nieprzebudzony; nieocucony.

U'nerwei'slich, *a.* nie podobny do dowiedzenia, okazania, udowodnienia; U'nerwei'slichkeit, *sf.* niezdolność do udowodnienia; niedowodliwość; U'nerwie'dert, s. U'nbea'ntwortet; U'nerwie'sen, *a.* niedowiedziony; nieudowodniony; niewykazany; U'nerwo'gen, s. U'ngea'chtet; U'nerzo'gen, *n.* niewychowany.

U'nfähig, *a.* niezdatny; — zu etwas niezdatny, niezdolny do czego; — in etwas niezdolny w czém; U'nfähigkeit, *sf.* nieudolność; — zu etwas niezdatność, niezdolność do czego.

U'nfall, *sm.* przypadek (nieprzyjemny); przygoda; U'nfeh'lbar, *a.* nieomylny; niezawodny; U'nfeh'lbarkeit, *sf.* nieomylność.

U'nfein, *a.* niedelikatny.

U'nfern, *a.* niedaleki ztąd; —, *ad.* niedaleko; — von etwas niedaleko czego.

U'nflath, *sm.* plugastwo; nieczystota, sprosność; brzydota, łajno; U'nfläther, *sm.* plugawiec; niechluj; pluch; U'nflätherei', *sf.* plugawość; plugastwo; *plugawe mowy, słowa, t. j. brudne, gorszące; U'nflätig, *a.* plugawy; niechlujny; — machen splugawić; U'nflätiger, *sm.* smerda; U'nflätigkeit, *sf.* nieczystość, niechlujstwo, plugastwo, plugawość, brzydota, sprosność.

U'nfleiß, *sm.* niepilność; U'nfleißig, *a.* niepilny.

U'nfolgsam, *a.* niesforny; niepowolny; U'nfolgsamkeit, *sf.* niesforność.

U'nform, *sf.* niekształt; U'nförmig, U'nförmlich, *a.* niekształtny; U'nförmigkeit, U'nförmlichkeit, *sf.* niekształtność.

U'nfrei, *a.* niewolny.

U'nfreund, *a.* nieprzyjazny (komu); U'nfreund, *sm.* nieprzyjaciel; U'nfreundlich, *a.* ponury, kwaśny, nieuprzejmy (człowiek, mina); Jemanden — empfangen, *przyjąć kogo nie bardzo grzecznie od. uprzejmie; Jemandem — begegnen, ein unfreundliches Gesicht zeigen pokazać komu kwaśną minę; unfreundliches Wetter, *nieprzyjemna pora, pogoda; U'nfreundlichkeit, *sf.* niełagodność; nieludzkość, ponurość; nieuprzejmość; — des Wetters nieprzyjemność pogody, pory.

U'nfreundschaft, *sf.* nieprzyjaźń; U'nfreundschaftlich, *a.* nieprzyjazny; —, *ad.* nieprzyjaźnie; nie po przyjacielsku.

U'nfriede, *sm.* niepokój; U'nfriedlich, U'nfriedsam, *a.* niespokojny.

U'nfruchtbar, *a.* niepłodny; nieurodzajny; *bezowoczny, błahy, płonny (grunt, drzewo, kobieta);

einen unfruchtbaren Gegenstand behandeln, *zajmować się przedmiotem nie objecującym żadnego plonu; U'nfruchtbarkeit, *sf.* niepłodność.

U'nfug, *sm.* zdrożność; niedorzeczność; nieprzyzwoitość; swawola; — treiben dopuszczać się zdrożności; nieprzyzwoicie się zachowywać; wyrządzać psotę; dopuszczać się nieładu; U'nfüglich, *a.* nieprzystojnie; —, *ad.* nieprzywoicie; nieprzystojnie; niesłusznie; U'nfügsam, U'nfügsamkeit, f. U'nfolgsam, ꝛc.

U'nfürstlich, *a.* u. *ad.* nieksiążęcy, nie po książęcu.

U'nganz, *a.* niezupełny; U'nganzes, U'nganzheit, *sf.* niezupełność.

U'ngar, *a.* niedogotowany, niedowarzony.

U'ngar, *sm.* *Geog.* (Hungar) Węgrzyn; U'ngarin, *sf.* *Geog.* Węgrzynka, Węgierka; U'ngarisch, *a.* *Geog.* (Hungarisch) Węgierski; po węgiersku; U'ngarn, *sn.* *Geog.* Węgry (kraj); von, aus — Węgierski; der König von Ungarn, *Stw.* Król Węgierski; ungarisches Wesen, Sprache, Sitte ꝛc. węgierszczyzna; U'ngarwei'n, *sm.* *Wb.* wino węgierskie.

U'ngastlich, *a.* niegościnny; U'ngastlichkeit, *sf.* niegościnność.

U'ngea'chtet, *a.* nieszanowany; —, *ad.* (mit *Genit.*) pomimo czego; dessen — pomimo tego; —, *conj.* (obgleich) choć; aczkolwiek; lubo; pomimo (tego) że.

U'ngea'ckert, *a.* niezorany; U'ngeah'ndet, *a.* nieskarcony; bezkarny; U'ngebah'nt, *a.* nieutorowany; bezdrożny.

U'ngebe'rde, *sf.* fochy; grymasy; dziwaczne miny; U'ngebe'rdig, *a.* dziwaczny, wymyślny, podrzeźniający; sich — stellen ponurym się stawić; dziwaczyć sie.

U'ngebe'ssert, *a.* niepoprawiony; U'ngebe'ten, *a.* nieproszony; U'ngebeu'gt, *a.* nieugięty; U'ngebeu'telt, *a.* (Mehl) nieupytlowany; U'ngebi'ldet, *a.* niewykształcony; U'ngeblei'cht, *a.* nieblichowany, niebielony (płótno); U'ngebo'ren, *a.* nieurodzony; U'ngebräu'chlich, *a.* nieużywany; nie będący w użyciu; U'ngebre'cht, U'ngebro'chen, *a.* (Flachs) nietarty; U'ngebro'chen, *a.* nieprzerwany.

U'ngebüh'r, *sf.* nieprzyzwoitość; nieprzystojność; zur — nieprzyzwoicie; nieprzystojnie; U'ngebüh'rend, U'ngebüh'rlich, *a.* nieprzyzwoity; nieprzystojny; U'ngebüh'rlichkeit, *sf.* nieprzyzwoitość.

U'ngebu'nden, *a.* niezwiązany; —, *Litt.* prosaiczny, niewiązany, nie wierszami ułożony, wolny (mowa); — wolny, niezawisły, swobodny; rozwiozły; rozpustny; —, *Bchb.* nieoprawny (książka); U'ngebu'ndenheit, *sf.* niezawisłość; rozpusta, rozwiozłość. [zdrowiu.

U'ngedei'hlich, *a.* nie służący

U'ngedu'ld, *sf.* niecierpliwość; U'ngedu'ldig, *a.* niecierpliwy.

U'ngefäh'r, *a.* przypadkowy, trafunkowy; nieumyślny; von — przypadkowo; trafunkowo; wie von —, nieznacznie; *jak gdyby przypadkiem; — niezupełnie oznaczony, pewny; ich kann bloß eine ungefähre Zeit bestimmen, eine ungefähre Zahl angeben mogę tylko oznaczyć czas niepewny; mogę tylko podać liczbę niepewną; — hundert Mann do sta ludzi; man entwaffnete — tausend Mann, *Kw.* rozbrajono jakie tysiąc ludzi; U'ngefäh'r, *sn.* (Zufall, Loos, Schicksal) przypadek, trafunek.

U'ngefä'llig, *a.* nieprzyjemny, niemiły (dla oka); nieuczynny; nieusłużny; nielubiący komu wygodzić; U'ngefä'lligkeit, *sf.* nieuczynność.

U'ngefä'rbt, *a.* niefarbowany; niekraszony; U'ngefo'rdert, *a.* niewezwany; nieżądany; U'ngefra'gt, *a.* niepytany; U'ngege'ssen, *a.* niejedzony; U'ngeglä'ttet, *a.* niewygładzony.

U'ngegrü'ndet, *a.* bezzasadny; nie gruntujący się na niczém.

U'ngeha'lten, *a.* nietrzymany; niedotrzymany; markotny; zły o czém; gniewający się; auf Jemanden — sein złym być na kogo; — über etwas sein gniewać się o co; — werden rozgniewać się.

U'ngehei'ßen, *a.* bez rozkazu; sam z siebie; własnym domysłym.

U'ngeheu'chelt, *a.* nieudany.

U'ngeheu'er, *a.* straszny, okropny; ogromny; niezmierny; —, *ad.* strasznie, okropnie; U'ngeheu'er, *sn.* potwór (auch *).

U'ngehi'ndert; *a.* bezprzeszkodny; —, *ad.* bez przeszkody; U'ngeho'belt, *a.* nieheblowany; *niepolerowany; nieokrzesany; U'ngehö'rig, *a.* nienależący; f. a. U'ngebüh'rend; U'ngehö'rnt, *a.* *Ng.* nieporożysty; gomoły; bezrożny; mierogaty.

U'ngeho'rsam, *a.* nieposłuszny; U'ngeho'rsam, *sm.* nieposłuszeństwo.

U'ngehö'rt, *a.* niesłuchany.

U'ngei'mpft, *a.* *Hlk.* ten któremu ospy nie szczepiono.

U'ngeistig, *a.* u. *ad.* bez ducha; bez mocy; U'ngeistlich, *a.* nieduchowny; świecki; niepobożny.

U'ngekä'mmt, *a.* nieczesany grzebieniem.

U'ngeke'ltert, *a.* *Wb.* niewyciśniony, niewyprasowany; U'ngeko'cht, *a.* nie gotowy; surowy.

U'ngekü'nstelt, *a.* niewymuszony; bezkunsztowny; prosty; naturalny; U'ngela'den, *a.* nienabity (strzelba); nienaladowany (wóz); nieproszony (gość); U'ngeläu'fig, *a.* niewprawny, nie mający łatwości (w mówieniu, język); — sprechen mówić niepłynnie, z trudnością; U'ngeläu'figkeit, *sf.* niewprawność.

U'ngele'gen, *a.* niedogodny; niewczesny; er ist mir — gekommen nie w porę (nie w dobry czas) mi przyszedł; es ist mir sehr —, daß ꝛc. bardzo mi to nie na rękę, że itd.

U'ngele'gt, *a.* niepołożony; niezniesiony (jaje); U'ngeleh'rig, U'ngeleh'rsam, *a.* niepojętny; niepojętliwy; U'ngeleh'rigkeit, *sf.* nieumiejętność; niepochopność; niepojętliwość; U'ngeleh'rt, *a.* nieuczony; U'ngele'nk, U'ngele'nkig, U'ngele'nksam, *a.* nieruchawy; niezgrabny; U'ngele'sen, *a.* nieczytany; etwas — lassen nie czytać czego; zostawić co bez przeczytania; — zurückschicken odesłać nieczytawszy; U'ngelö'scht, *a.* niegaszony.

U'ngema'ch, *sn.* niedogodność; subiekcya; U'ngemä'chlich, f. U'nbeque'm; U'ngemä'chlichkeit, f. U'nbeque'mlichkeit; U'ngema'cht, *a.* niezrobiony; nieprzyrządzony; nieposłany (łożko).

U'ngemä'ß, *a.* niestósowny; nieodpowiedni; U'ngemä'ßigt, *a.* niepomiarkowany; U'ngemä'ßigtheit, *sf.* niepomiarkowanie.

U'ngemei'n, *a.* niepospolity; —, *ad.* bardzo, nadzwyczajnie.

U'ngeme'ssen, *a.* niemierzony; nieokreślony; U'ngemü'nzt, *a.* niebity (srebro, złoto).

U'ngena'nnt, *a.* nienazwany; ungenannte Zahl, *Rk.* liczba nieoznaczona.

U'ngenau', *a.* niedokładny, nieścisły; U'ngenau'igkeit, *sf.* niedokładność, nieścisłość.

U'ngenei'gt, *a.* niesklonny; nieprzychylny; U'ngenei'gtheit, *sf.* nieprzychylność.

U'ngenie'ßbar, *a.* nie do jedzenia (potrawa); nie do picia (wino itd.); nie dający się jeść, pić; ungenießbares Buch, *książka niesmaczna, *niemiła do czytania, niezajmująca; ungenießbarer Mensch, *człowiek, z którym nie można przyjemnie obcować, niesmaczny w obejściu. [rubaszny.

U'ngeni'rt, *a.* nieżenujący się;

U'ngeno'ssen, *a.* niepożywany; eine Mahlzeit — stehen lassen zostawić obiad nietknięty; ungenossene Freude, *radość niedoznana; —, *(ungeahndet, ungestraft) bezkarnie; sucho.

U'ngenü'gsam, *a.* (człowiek) który nigdy nie ma dosyć, któremu wszystko mało; nieprzestający na swojém od. na tém co ma; nienasycony; U'ngenü'gsamkeit, *sf.* żądza nienasycona; U'ngenü'tzt, *a.* nieużywany; niepożytkowany; U'ngeö'ffnet, *a.* nieotworzony; nieotwarty; U'ngeo'rdnet, *a.* nieuporządkowany; U'ngepfla'nzt, *a.* niezasadzony; U'ngepfla'stert, *a.* niebrukowany; U'ngepflü'gt, *a.* *Ldw.* nieorany; U'ngeplü'ndert, *a.* niezrabowany; U'ngepra'gt, f. U'ngemü'nzt; U'ngeprü'ft, *a.* nieexaminowany; niedoświadczany; niepróbowany; U'ngepu'tzt, *a.* niewystrojony; niewychędożony.

U'nger, f. U'ngar, U'ngarwei'n; U'ngerisch, U'ngrisch, f. U'ngarisch.

U'ngerä'cht, *a.* niezemszczony; niemszczony; etwas — lassen nie zemścić się za co.

U'ngera'de, *a.* nieprosty; nierówny; nieparzysty (liczba); U'ngera'then, *a.* nieudatny; wyrodny, odrodny; niezdarny; niewydarzony; U'ngere'chnet, *a.* nieliczony; dies Alles — nie licząc tego wszystkiego.

U'ngere'cht, *a.* niesprawiedliwy; niesłuszny; U'ngere'chtigkeit, *sf.* niesprawiedliwość; niesłuszność; U'ngere'chtfertigt, *a.* nieusprawiedliwiony; U'ngere'gelt, *a.* nie podciągnięty pod prawidła; U'ngerei'mt, *a.* nierymowy; niedorzeczny; bez sensu, U'ngerei'mtes, *sn.*, U'ngerei'mtheit, *sf.* niedorzeczność.

U'ngern, *ad.* niechętnie; etwas — sehen, thun nie lubić czego.

U'ngero'chen, f. U'ngerä'cht.

U'ngerüh'rt, *a.* nietknięty; *niewzruszony.

U'ngesa'gt, *a.* niepowiedziany; etwas — lassen nie powiedziéć czego.

U'ngesa'lzen, *a.* niesolony; bez soli.

U'ngesä'ttigt, *a.* nienasycony.

U'ngesäu'ert, *a.* niekwaszony; niekiszony.

U'ngesäu'mt, *a.* niewzłoczny; —, *ad.* nieomieszkanie; niebawnie; niebawem; bez zwłoki; bez odwłoki.

U'ngesche'hen, *a.:* das Geschehene kann man nicht — machen co się stało, to się nie da cofnąć *od.* nie można zrobić aby się odstało.

U'ngeschei'dt, s. U'nklug.

U'ngescheu't, *ad.* bez wstrętu; nie żenując się; śmiało; nie zważając na nic.

U'ngeschi'chtlich, *a.* niehistoryczny.

U'ngeschi'cklich, U'ngeschi'ckt, *a.* niezgrabny; — zu etwas niezdatny do czego; U'ngeschi'cklichkeit *sf.* niezgrabność; U'ngeschla'cht, *a.* niezgrabny; nieokrzesany; gapiowaty; rurowaty; U'ngeschli'ffen, *a.* nieokrzesany; bez poloru; U'ngeschli'ffenheit, *s. Roh'heit, U'ngezo'genheit.

U'ngeschlo'ssen, *a.* nieograniczony co do liczby.

U'ngeschma'ck, *sm.* niesmak.

U'ngeschmei'dig, *a.* niegiętki; *nieukładny; niezwinny; U'ngeschmi'nkt, *a.* nieubarwiony; die ungeschminkte Wahrheit, *prawda szczera, żadnym pozorem nie ubarwiona; U'ngeschmü'ckt, *a.* niestrojny; nieprzystrojony; —, *bez ozdób; U'ngescho'ren, *a.* laß mich —! nie napastuj (nagabaj) mnie! daj mi święty *od.* czysty spokój!

U'ngeschwä'cht, *a.* nieosłabiony; *niepozbawiona panieństwa.

U'ngeschwä'nzt, *a. Ng.* bez ogona; U'ngeschwe'felt, *a.* niesiarkowany; U'ngeschwo'ren, *a.* nieprzysięgły; U'ngese'gnet, *a.* niebłogosławiony; U'ngese'llig, *a.* nietowarzyski; U'ngese'lligkeit, *sf.* nietowarzyskość; U'ngese'tzlich, U'ngese'tzmäßig, *a.* nieprawny; Un'gese'tzlichkeit, *sf.* nieprawność.

U'ngesi'ttet, *a.* nieuobyczajony; niecywilizowany; U'ngespa'lten, *a.* nierozłupany; U'ngespo'rnt, *a.* bez ostróg; U'ngesprä'chig, *a.* niemówny; nierozmówny.

U'ngesta'lt, U'ngesta'ltheit, *sf.* niekształtność; U'ngesta'lt, niekształtna postać; U'ngesta'ltet, *a.* niekształtny.

U'ngestä'rkt, *a.* niewzmocniony; niekrochmalny; U'ngestö'rt, *a.* nie doznający przeszkody; niczém niezakłócony (spokojność), nieprzerwany (radość).

U'ngestra'ft, *a.* nieukarany; bez kary; U'ngestra'ftheit, *sf.* bezkarność.

U'ngestü'm, *a.* gwałtowny; natarczywy; burzliwy (morze); niepohamowany (zapęd, radość); —, *ad.:* etwas — verlangen natarczywie domagać się; gwałtem napierać się czego; Jemanden — anfahren ofuknąć kogo; z furyą na niego powstać; U'ngestü'm, *sn.* gwałtowność; natarczywość; mit — gwałtownie; niepohamowanie.

U'ngesu'cht, *a.* nieszukany; bez szukania.

U'ngesu'nd, *a.* niezdrowy; allzuviel ist —, *co nadto, to niezdrowo; U'ngesu'ndheit, *sf.* niezdrowie; niezdrowość.

U'ngeta'delt, *a.* niezganiony; Un'getau'ft, *a.* niechrzczony; U'ngetha'n, *a.* niezrobiony.

U'ngethei'lt, *a.* niepodzielony; bez podziału; ungetheilter Beifall powszechny oklask; powszechne zadowolnienie; ungetheiltes Lob powszechna pochwała.

U'ngethie'r, *sn.* potwór; szkaradny zwierz; U'ngethü'm, *sn.* potwór; auch pokusa, poczwara.

U'ngetre'nnt, *a.* nierozłączony; U'ngetreu', *a.* niewierny (przyjaciel, kochanek); U'ngetrö'stet, *a.* niepocieszony; U'ngetrü'bt, *a.* niezmącony; niezamglony; ungetrübte Freude, *niczém niezakłócona radość; ungetrübter Sinn, *swobodny umysł.

U'ngeü'bt, *a.* nieprawny (w co); niewyćwiczony w czém.

U'ngewa'ndt, *a.* nie przewrócony na drugą stronę; nienicowany (suknia); *niezręczny; niezgrabny; nieobrotny.

U'ngewa'schen, *a.* nieumyty; nieuprany; ungewaschenes Zeug, *gadanina bez ładu; dgl. reden, *pleść koszałki *od.* trzy po trzy.

Un'gewei'ht, *a.* niepoświęcany; nieinicyowany (do czego); niewtajemniczony (w co).

U'ngewe'ndet, s. U'ngewa'ndt.

U'ngewie'gt, *a.* niekołysany; bez kołysania; heute werde ich — schlafen, *dzisiaj będę spał jak dziecko po kąpieli (t. j. takem znużony i niewyspany).

U'ngewi'ß, *a.* niepewny; sich auf's Ungewisse einlassen, *wdawać się w niepewne rzeczy; U'ngewi'ßheit, *sf.* niepewność; U'ngewi'ssenhaft, *a.* niesumienny.

U'ngewi'tter, *sn. Ntl.* burza (w powietrzu); (auch *).

U'ngewo'gen, *a.* nieważony; bez ważenia; —, *nieprzychylny; niesprzyjający; sie ist mir nicht — dosyć mi jest przychylna; dosyć mi szprzyja.

U'ngewoh'nheit, *sf.* niezwyczajność; odwyknienie; nieużywanie; U'ngewöh'nlich, *a.* niezwyczajny; nadzwyczajny; s. a. Außero'rdentlich; U'ngewoh'nt, *a.* niezwyczajny czego; nieprzywykły; nieprzyzwyczajony do czego; U'ngewö'lbt, *a. Bk.* niesklepiony; U'ngewö'lkt, *a.* niezachmurzony; U'ngewü'rzt, *a.* nieprzyprawny (korzeniami itd.); U'ngezah'lt, *a.* niezapłacony; U'ngezäh'lt, *a.* nieliczony; U'ngezäh'mt, *a.* nieugłaskany (koń); —, *niepohamowany; U'ngezäh'mheit, *sf.* dzikość nieugłaskana; U'ngeza'nkt, *ad.* bez kłótni; U'ngezäu'mt, *a.* u. *ad.* bez uzdy.

U'ngezei'gt, *a.* niepokazany; bez pokazania.

U'ngezie'fer, *sn.* robactwo; owad.

U'ngezie'lt, *a.* bez mierzenia.

U'ngezie'mend, s. U'nanstä'ndig; U'ngezie'rt, s. U'ngeschmü'ckt; U'ngezo'gen, *a.* nieedukowany; bez wychowania; bez edukacyi; —, *niegrzeczny, nieprzyzwoity; U'ngezo'genheit, *sf.* brak wychowania; —, *niegrzeczność; nieprzyzwoitość.

U'ngezü'chtigt, *a.* niesmagany; bez chłosty; U'ngezü'gelt, *a.* u. *ad.* bez cugli; *niepohamowany; niepowściągniony.

U'ngezwu'ngen, *a.* nieprzymuszony; bez przymusu; *niewymuszony (styl, miny, postawa); U'ngezwu'ngenheit, *sf.* niewymuszoność.

U'nglaube, *sm.* niewiara.

U'ngläubig, *a.* niewierny; die Ungläubigen, *pl.* niewierni (t. j. poganie; ci co czemu nie wierzą; niedowiarkowie; U'nglaublich, *a.* do wierzenia niepodobny; nie do uwierzenia; nad podziw; nad spodziw; U'nglaublichkeit, *sf.* niepodobieństwo do wiary; U'nglaubwürdig, *a.* nie zasługujący na wiarę; U'nglaubwürdigkeit, niezasługiwanie na wiarę.

U'ngleich, *a.* nierówny; s. U'neben; ungleichen Alters sein nierównym być co do wieku; nie w jednym wieku; nie taki sam; różny; niejednakowy; odmienny; nieparzysty (liczba); niepodobny; s. a. U'nähnlich; niejednostajny; —, *ad.* nierówno, nierównie; U'ngleichartig, *a.* odmiennego rodzaju; różnorodny; U'ngleicha'rtigkeit, *sf.* różnorodność; odmienność, różność co do rodzaju; U'ngleichförmig, *a.* niejednostajny; U'ngleichförmigkeit, *sf.* niejednostajność.

U'ngleichheit, *sf.* nierówność; różność (charakteru, obyczajów); U'ngleichmäßig, *a.* niejednostajny; U'ngleichmäßigkeit, *sf.* niejednostajność; U'ngleichseitig, *a. Gl.* różnoboczny.

U'nglimpf, *sm.* ostrość (w obchodzeniu się); niepobłażanie; niełagodność; Jemandem mit — begegnen niełagodnie obejść się z kim.

U'nglimpflich, *a.* niełagodny; ostry; —, *ad.* niełagodnie; ostro; bez pobłażania.

U'nglück, *sn.* nieszczęście; Jemanden in's — stürzen w biedę kogo wprowadzić; viel — ausstehen wiele biedy wycierpieć; zu seinem Unglücke na jego nieszczęście; na jego złe; U'nglücklich, *a.* nieszczęśliwy; — sein in etwas nie mieć szczęścia w czém; unglücklicher Weise nieszczęśliwym trafem, przypadkiem; na nieszczęście; U'nglücksbo'te, *sm.* posłaniec donoszący o nieszczęściu; U'nglücksbo'tschaft, *sf.* nieszczęśliwe poselstwo; U'nglücksbru'der, *sm.* towarzysz nieszczęścia; U'nglückschwa'nger, *a.* nieszczęściami grożący; U'nglückse'lig, *a.* nieszczęsny; U'nglückse'ligkeit, *sf.* *sf.* nieszczęsny los; U'nglücksfa'll, *sm.* nieszczęśliwy los; Un'glücksgeschi'chte, *sf.* historya nieszczęścia *od.* nieszczęść; U'nglücksgefäh'rte, U'nglücksgeno'sse, s. U'nglücksbruder; U'nglücksjah'r, *sn.* rok nieszczęśliwy, obfity w nieszczęścia; -glückski'nd, *sn.* dziecko nieszczęścia; do nieszczęść zrodzony; U'nglücksprophet, *sm.* przepowiadacz nieszczęścia; U'nglücksschmie'd, s. U'nglückssti'fter; U'nglücksste'rn, *sm.* nieszczęśliwa gwiazda; U'nglückssti'fter, *sm.* sprawca nieszczęścia; U'nglücksstu'nde, *sf.* nieszczęsna godzina; U'nglücksta'g, *sm.* nieszczęsny dzień; U'nglücksvo'gel, *sm.* ptak nieszczęśliwy, *przynoszący nieszczęście; U'nglückszei'chen, *sn.* nieszczęśliwy znak; U'nglückszei't, *sf.* nieszczęśliwy czas; U'nglückverkü'ndend, *a.* złowieszczy.

U'ngnade, *sf.* niełaska; bei Jemandem in — sein, fallen, gerathen popaść w niełaskę; łaskę stracić u kogo; U'ngnädig, *a.* niełaskawy.

U'ngöttlich, *a.* nieboski.

U'ngriechisch, *a. Litt.* niegrecki, nie po grecku.

U'ngrund, *sm.* bezzasadność; U'ngründlich, *a.* niegruntowny; U'ngründlichkeit, *sf.* niegruntowność.

U'ngültig, *a.* nieważny; — machen, für — erklären unieważnić; —

werden stracić ważność; U'ngültigkeit, *sf.* nieważność.

U'ngunst, *sf.* niełaska; nieprzychylność; U'ngünstig, *a.* nieprzychylny; niesprzyjający; —, *ad.* nieprzychylnie; ungünstige Meinung nieprzychylne, niekorzystne zdanie; — niedogodny (miejsce, położenie); nieprzyjazny (wiatr, pora, pogoda); der Wind war uns — wiatr nam się sprzyjał.

U'ngut, *a.* niedobry; etwas für — nehmen za złe co wziąć; U'ngütig, *a.* niełaskawy; etwas — aufnehmen wziąć co za złe; urazić się o co.

U'nhaltbar, *a.* nie mogący się trzymać (forteca); nie dający się dotrzymać (obietnica); nie mogący się utrzymać; U'nhaltbarkeit, *sf.* niemożność trzymania się (twierdzy); słabość, niedostateczność (dowodu).

U'nharmo'nisch, *a.* nieharmonijny, niezgodny. [gospodarny.

U'nhäuslich, *a.* niedomowy; nie-

U'nheil, *sn.* nieszczęście; złe; bieda; großes —, viel — anrichten, stiften wielkiéj biedy, wiele złego narobić.

U'nheilbar, *a.* nieuleczony; nie do uleczenia; U'nheilbri'ngend, *a.* nieszczęście, zgubę, biedę sprowadzający; Un'heilbrü'tend, *a.* zgubę knowający.

U'nheilig, *a.* nieświęty, niepoświęcany; U'nheiligkeit, *sf.* nieświętość; U'nheilsam, *a.* niezbawienny; niepomocny; U'nheilschwa'nger, *a.* grożący nieszczęściem; U'nheilspi'nnend, f. U'nheilbrü'tend; U'nheilsti'fter, *sm.* sprawca złego; U'nheilvoll, f. U'nheilschwa'nger.

U'nheimlich, *a.* niemiły; przykry; es ist mir sehr — an diesem Orte bardzo mi tu niemiło, przykro; mir wurde bei diesem Worte ganz — źle mi się zrobiło, *dreszcz mnie przeszedł kiedym to słyszał; unheimliches Wetter, *nieprzyjemna pogoda.

U'nhöflich, *a.* niegrzeczny; U'nhöflichkeit, *sf.* niegrzeczność.

U'nhold, f. A'bhold; U'nhold, f. Zau'berer; U'nholdin, f. Zau'brerin.

U'nhörbar, *a.* nie mogący być słyszanym; tak cichy, iż słyszéć nie można; Un'hörbarkeit, *sf.* niemożność słyszenia. [Unifo'rm, *a.* uniformowy.

Unifo'rm, *sf.* uniform; mondur;

U'ninteressa'nt, *a.* nieinteresowny; U'ninteressi'rt, f. U'neigennützig.

Unio'n, *sf.* unia, unija.

Uni't, Uni'rter, *sm.* *Kg.* unita; Uni'rt, Uni'tisch, *a.* *Kg.* unijacki.

Unitä't, *sf.* jedność (panująca między osobami).

Universa'l, *a.* ogólny; Universa'lerbe, *sm.* *Rw.* dziedzic uniwersalny, całego majątku od. spadku; Universa'lgeschi'chte, *sf.* historya powszechna; Universa'llega'tor, *sm.* *Rw.* legataryusz ogólny; Universa'llexikon, *sn.* *Litt.* słownik ogólny, powszechny, uniwersalny.

Universitä't, *sf.* Uniwersytet; Universitä'ts-, *a.* uniwersytecki.

U'nkatho'lisch, *a.* *Kg.* niekatolicki. [licki.

U'nke, *sf.* *Ng.* żaba wodna.

U'nkennbar, *a.* nie do poznania; tak odmieniony, że go poznać nie można; — machen odmienić nie do poznania; U'nkenntlichkeit, *sf.* niemożność poznania.

U'nkeusch, *a.* nieczysty; U'nkeuschheit, *sf.* nieczystość, lubieżność; U'nkindlich, *a.* niedziecinny; —, *ad.* nie po dziecinnemu.

U'nklar, *a.* nieczysty; *niejasny.

U'nklug, *a.* nierostropny; U'nklugheit, *sf.* nierostropność.

U'nkörperlich, *a.* bezcielny; U'nkörperlichkeit, *sf.* bezcielność.

U'nkosten, *sf.* *pl.* koszta; viele Mühe — auf etwas verwenden wiele pracy i kosztów na co łożyć, koszta podejmować; die — erstatten, ersetzen zwrócić, powrócić koszta; U'nkräftig, *a.* bezsilny, bez mocy; nieskutkujący, bezskuteczny; U'nkraut, *sn.* *Gtn.* *Ldw.* chwast; — verliert sich nicht, — vergeht nicht, *złe nie zginie. [niebitny.

U'nkriegerisch, *a.* niewojenny;

U'nkunde, *sf.* niewiadomość w czém; *ciemnoć; U'nkundig, *a.* nieznający czego; nie znający się na czém; nie umiejący czego; U'nkünstlich, *a.* niekunsztowny.

U'nland, *sn.* *Ldw.* ugor; odłóg.

U'nlängst, *ad.* niedawno; U'nlateinisch, *a.* *Litt.* niełaciński; nie po łacinie; U'nläugbar, f. U'nleugbar; U'nlauter, *a.* nieczysty; U'nlauterkeit, *sf.* nieczystość; *nieszczerość, obłuda.

U'nleidlich, *a.* nieznośny; U'nlesbar, *a.* nie dający się czytać; U'nleserlich, *a.* nieczytelny; U'nleserlichkeit, *sf.* nieczytelność.

U'nleugbar, *a.* niezaprzeczony; nie dający się zaprzeczyć.

U'nlieb, *a.* niemiły; niemiło; U'nlieblich, *a.* niemiły, niełagodny; U'nlieblichkeit, *sf.* nieprzyjemność, przykrość, cierpkość.

U'nlöblich, *a.* niechwalebny.

U'nlust, *sf.* niesmak; nieukontentowanie; niechęć do czego; — zur Arbeit nierobotność; U'nlustig, *a.* niechętny, nieochotny, niewesoły; nudny; smutny; nieochoczy; — zur Arbeit, zur Thätigkeit nierobotny.

U'nmangelhaft, *a.* zupełny; bez wady.

U'nmanie'rlich, *a.* prosty; prostacki; grubijański; niegrzeczny; U'nmannbar, *a.* nieletni; niedoletni; niedojrzały (co do wieku); U'nmannbarkeit, *sf.* niedojrzałość wieku; nieletniość; U'nmännlich, *a.* niemęski; niegodny mężczyzny od. męża; *nieodważny; unmännliche Rede mowa bez mocy. [maski.

U'nmasqui'rt, *a.* niemaskowy; bez

U'nmaßge'blich, *a.*: mein unmaßgeblicher Rath ist &c. moja rada, któréj jednak nie narzucam od. któréj wolno się trzymać lub nie, jest itd.; das rathe ich Ihnen — to Panu radzę bez narzucania mego zdania; nach meiner unmaßgeblichen Meinung mojém zdaniem, nie narzucając go bynajmniéj.

U'nmäßig, *a.* nieumiarkowany; bez pomiarkowania; bez miary; nad miarę; niezmiernie (wielki, wiele); U'nmäßigkeit, *sf.* nieumiarkowanie, niewstrzemięźliwość; zbytek.

U'nmensch, *sm.* nieczłowiek; U'nmenschlich, *a.* nieludzki; —, *ad.* nieludzko, nie po ludzku; U'nmenschlichkeit, *sf.* nieludzkość.

U'nmerklich, U'nmerkbar, *a.* nieznaczny; —, *ad.* nieznacznie; nieznacka.

U'nmittelbar, *a.* bezpośredni; sich — an die Regierung wenden udać się bezpośrednio do Rządu.

U'nmittheilbar, *a.* nie dający się udzielić, komunikować.

U'nmodisch, *a.* niemodny.

U'nmöglich, *a.* niepodobny (do uskutecznienia); —, *ad.* niepodobna; Unmögliches rzecz niepodobna; niepodobieństwo; U'nmöglichkeit, *sf.* niepodobieństwo.

U'nmora'lisch, *a.* niemoralny; U'nmoralitä't, *sf.* niemoralność.

U'nmündig, *a.* *Rw.* małoletni, niedoszły; -digkeit, *sf.* małoletniość.

U'nmuth, *sm.* nieukontentowanie; zły humor; U'nmuthig, *a.* niewesoły, niechętny, markotny.

U'nmutter, *sf.* niematka; U'nmütterlich, *a.* u. *ad.* niemacierzyński; nie po macierzyńsku.

U'nnachahmbar, U'nnachahmlich, *a.* nie do naśladowania; U'nnachahmlichkeit, *sf.* nienaśladowstwo.

U'nnachgiebig, U'nnachgibig, *a.* niepowolny; nie lubiący ustąpić; U'nnatü'rlich, *a.* nienaturalny; U'nnatü'rlichkeit, *sf.* nienaturalność; U'nnennbar, *a.* którego niepodobna nazwać; U'nnöthig, *a.* niepotrzebny; U'nnöthigerwei'se, *ad.* niepotrzebnie.

U'nnütz, *a.* do niczego nieużyteczny, niepotrzebny; na nic się zdać nie mogący; U'nnützlich, *a.* niepożyteczny; U'nnützlichkeit, *sf.* niepożyteczność; bezużyteczność.

U'nordentlich, *a.* nieporządny; U'nordentlichkeit, *sf.* nieporządność; U'nordnung, *sf.* nieporządek; U'northogra'phisch, *a.* nieortograficzny; —, *ad.* nieortograficznie.

U'npaar, *a.* nieparzysty.

U'npäpstlich, *a.* niepapieski; nie po papiesku; U'nparteiisch, U'nparteilich, *a.* bezparcyalny; bezstronny; U'nparteilichkeit, *sf.* bezparcyalność; bezstronność. [zdrowy.

U'npaß, U'npäßlich, *a.* słaby; nie-

U'npassend, *a.* niestósowny; niestósownie.

U'npäßlich, f. U'npaß; U'npäßlichkeit, *sf.* słabość, niezdrowie, choroba; U'npersö'nlich, *a.* nieosobisty; U'npersö'nlichkeit, *sf.* nieosobistość.

U'npflichtig, *a.* niemający na sobie żadnego obowiązku; U'npoli'rt, *a.* niepolerowany.

U'npoli'tisch, *a.* niepolityczny.

U'nrath, *sm.* plugastwo; — merken, — wittern, *postrzedz się; *trudność baczyć.

U'nräthlich, U'nrathsam, *a.* czego radzić nie wypada lub nienależy; es ist — so was zu unternehmen nie można się spodziewać dobrego skutku z takiego przedsięwzięcia; — niegospodarny; nieoszczędny; U'nräthlichkeit, *sf.* niegospodarność; zły rząd.

U'nrecht, *a.* nie ten, co być powinien, lub nie taki jak powinien; —, *ad.* nie taki jak należy; mein Brief ist in unrechte Hände gekommen list mój dostał się w obce ręce; das Wort steht am unrechten Orte wyraz ten stoi nie w dobrém od. swojém miejscu; du gehst — nie dobrze idziesz, nie tam lub nie tędy jak należy; — niesłuszny; niesprawiedliwy, niegodziwy; —, *ad.* niesprawiedliwie; niegodziwie; auf unrechtem Wege zu etwas gelangen nie prostą, nie prawą, nie godziwą drogą dojść do czego.

U'nrecht, *sn.* niesłuszność; — haben nie mieć słuszności (racyi); Se-

mandem — geben nie przyznać, odmówić komu słuszności; — krzywda; niesprawiedliwość; Jemandem — thun krzywdę komu czynić; wyrządzić niesprawiedliwość; U'nrechtlich, a. nieprawy; U'nrechtmäßig, a. nieprawy; nieprawny; U'nrechtmä'ßigkeit, sf. nieprawność, nieprawość; nieforemność.

U'nredlich, a. nierzetelny; niepoczciwy; nieforemny; U'nredlichkeit, sf. nierzetelność.

U'nregelmäßig, a. nieregularny; U'nregelmäßigkeit, sf. nieregularność.

U'nreif, a. niedojrzały; U'nreife, U'nreifheit, sf. niedojrzałość.

U'nrein, a. nieczysty; U'nreinheit, U'nreinigkeit, sf. nieczystość; U'nreinlich, a. niechędogi; nieczysty; niechędożny; niechlujny; U'nreinlichkeit, sf. nieochędóstwo.

U'nrichtig, a. u. ad. niedobry; niedobrze; nie taki lub nie tak jak należy; unrichtiges Verhältniß stosunek fałszywy; — niesprawiedliwy (miara, waga); U'nrichtigkeit, sf. mylność; fałszywość.

Unrie'chbar, a. którego wąchać nie można. [po rycersku.

U'nritterlich, a. nierycerski; nie

U'nruhe, sf. niespokojność; niepokój; in — versetzen niespokojności nabawić; in großer — sein wielce być niespokojnym; — (in der Uhr) włos w zegarze; sprzężyna; wahadło (u zegara); szaleńczyk (w zegarku); U'nruhig, a. niespokojny.

U'nrühmlich, a. niesławny; U'nrühmlichkeit, sf. niesławność.

U'nruhsti'fter, sm. wichrzyciel; burzyciel; sprawca niepokoju; U'nruhsti'ftung, sf. wichrzenie.

Uns, pron. (Dativ u. Accusat. v. Wir): nas; nam.

Unsa'gbar, Unsä'glich, s. U'naussprechlich; U'nsagbarkeit, sf. niemowla.

U'nsanft, a. niełagodny.

U'nsauber, a. nieczysty; brudny; U'nsauberkeit, sf. brudność.

U'nschädlich, a. nieszkodliwy; U'nschädlichkeit, sf. nieszkodliwość.

U'nschätzbar, a. nieoszacowany; U'nschätzbarkeit, sf. nieoszacowaność.

U'nscheinbar, a. niepozorny; U'nscheinbarkeit, sf. niepozór; niewydatność.

U'nschicklich, a. nieprzyzwoity; U'nschicklichkeit, sf. nieprzystojność; nieprzyzwoitość.

Unschi'ffbar, a. niespławny (rzeka); Unschi'ffbarkeit, sf. niespławność.

U'nschlitt, sm. łój; U'nschlitt-, a. łojowy; U'nschlittli'cht, sn. łojowa świeca.

U'nschlüssig, a. wahający się; wątpliwy; niezdecydowany; nie mogący się zdecydować; U'nschlüssigkeit, sf. wahanie się; wątpliwość; niedeterminacya.

U'nschmackhaft, a. niesmaczny.

U'nschön, a. niepiękny.

U'nschuld, sf. niewinność; seine Hände in — waschen, *umyć w niewinności ręce; U'nschuldig, a. niewinny; U'nschuldigerweise, ad. niewinnie; U'nschulds-, a. — niewinności.

U'nschwer, a. nieciężki; —, ad. nieciężko; bez trudności.

U'nschwesterlich, a. u. ad. niesiostrzeński; nie po siostrzeńsku; nie jak siostra.

U'nsegen, sm. niebłogosławieństwo.

U'nselbstständig, a. niesamoistny; U'nselbstständigkeit, sf. niesamoistność; niezależność.

U'nselig, a. nieszczęsny; niezbawienny; U'nseligkeit, sf. nieszczęście; niezbawienność; nieszczęsność.

U'nser, a. pron. nasz; gedenke unser pamiętaj o nas; unser einer jeden z naszych; taki jak my.

U'nser Frau'en Weih'rauch, s. Mee'rwermuth. [s. Hei'rathsblume.

U'nser Lie'ben Frau'en Hä'nde, U'nser Lie'ben Frau'en Schuh, s. Frau'enschuh'.

U'nserer, pron. (Genitiv pl. v. uns) = unser, s. U'nser.

U'nserig, s. U'nsrig.

U'nserthalben, U'nsertwe'gen U'nsertwi'llen, ad. dla nas; z powodu nas; z naszéj przyczyny.

U'nsicher, a. niebespieczny; die Straßen — machen, *napastować po drogach; — niepewny; U'nsicherheit, sf. niebezpieczność; niepewność.

U'nsichtbar, a. niewidzialny; sich — machen zniknąć, skryć się; — niewidomy; U'nsichtbarkeit, sf. niewidzialność.

U'nsinn, sm. nierozum; brak rozumu; głupstwa; niedorzeczności; duby; es ist ein wahrer — was er schreibt są to czyste waryackie pomysły, które on pisze; U'nsinnig, a. bezrozumny; niedorzeczny, bez sensu; lauter unsinniges Zeug vorbringen same niedorzeczności prawić.

U'nsinnlich, a. niezmysłowy.

U'nsittlich, a. nieobyczajny; U'nsittlichkeit, sf. nieobyczajność; U'nsittsam, a. niedobrze ułożony; nieskromny; niezachowujący się przyzwoicie.

U'nsorgfältig, a. niestaranny; U'nsorgfältigkeit, sf. niestaranność.

U'nsorgsam, a. niedbały; niestaranny; nietroskliwy; U'nsorgsamkeit, sf. niedbalstwo. [sze.

U'nsrig, a. pron. nasz, nasza, na-

U'nstädtisch, a. u. ad. niemiejski; nie po miejsku.

U'nstät, a. niestały; unstätes Leben życie błędliwe; das Unstäte, U'nstätigkeit, sf. niespokojność; niestałość.

U'nstatthaft, a. nie mogący być dopuszczonym, dozwolonym.

Unste'rblich, a. nieśmiertelny; Unste'rblichkeit, sf. nieśmiertelność.

U'nstern, sm. * nieszczęsna gwiazda.

Unsteu'erbar, a. Sw. nie dający się powodować wiosłami; —, Stw. nieuległy podatkowi.

Unstra'fbar, Unsträ'flich, a. niezasługujący na karę; nienaganny; nieskazitelny; U'nsträflichkeit, sf. wolność od kary.

Unstrei'tbar, a. niezdatny do boju; s. a. U'nbestrei'tbar; Unstrei'tig, a. niezaprzeczony; niewątpliwy; —, ad. bez żadnéj wątpliwości.

U'nstudi'rt, a. nieposiadający wykształcenia akademickiego.

Unsüh'nbar, a. nieprzebłagalny (występek).

Unsü'ndig, U'nsündlich, a. niegrzeszny; bezgrzeszny; nie będący grzechem; wolny od grzechu; U'nsündlichkeit, sf. niegrzeszność, bezgrzeszność, niewinność.

U'ntadelhaft, a. nienaganny; U'ntadelhaftigkeit, sf. nienaganność; U'ntadelig, a. nienaganny; ni w czém nieposzlakowany.

U'ntauglich, a. niezdatny; nieprzydatny; U'ntauglichkeit, sf. niezdatność.

U'nten, ad. u dołu; na dole; u spodu, od spodu; von oben bis — od góry do dołu, od wierzchu do spodu; nach — zu ku dołowi; weiter — daléj niżéj; oben u. unten wyżéj i niżéj; er saß — an siedział u dołu; von — kommen z dołu iść; von — auf dienen, Kw. służyć od najniższego stopnia.

U'nter, praep. (mit Dativ auf die Frage: wo? mit Accusativ auf die Frage: wohin?): pod; pod czém; pod co; unter einer Linde sitzen siedzieć pod lipą; — dem Arme pod pachą; — freiem Himmel pod gołém niebem; unter mir pod sobą; sich — einen Baum setzen pod drzewem usiąść; — seinem Namen pod jego nazwiskiem; — dem Scheine, Vorwande pod pozorem; — dem Bilde pod postacią; — vier Augen, *we cztery oczy; Jemandem etwas — vier Augen sagen, *mówić komu co między czterema oczami; *w cztery oczy, bez świadków; er ist weit — ihm, *daleko niższy od niego; — diesem Preise, H. niżéj téj ceny; — zehn Thalern taniéj niż za 10 talarów; unter Null niżéj zera; pod zero; Kinder — zehn Jahren dzieci nie mające lat dziesięciu; er hält es — seiner Würde, *uważa to za niegodne siebie; das Land — Wasser setzen kraj zalać (wodą); etwas — die Füße treten podeptać, zdeptać co (nogami); Jemandem — die Augen sehen patrzéć komu w oczy; Jemanden — die Erde bringen stać się komu przyczyną do śmierci; — Wasser stehen w wodzie stać; — Segel stehen iść pod żagle; — między czém; między co; unter uns między nami; etwas — die Leute bringen *puścić co między ludzi, roznieść, rozgadać; — die Soldaten gehen, Kw. zostać żołnierzem; przystać do wojska; sich — den Pöbel mischen, *wmięszać się między pospólstwo; — die Götter versetzen, *policzyć między bogi; *umieścić w ich liczbie; er war mitten — uns w pośrodku nas był; — (während, bei) podczas; — dem Essen, Trinken podczas jedzenia, picia; — vielen Thränen wśród wielu łez; — unter der Regierung des Kaisers Karl V. pod panowaniem od. za panowania Cesarza Karola; — Weges (unterwegs) wśród drogi, na drodze; — der Zeit tymczasem; — der Hand, *(heimlich) pokryjomu; potajemnie; cichopękiem; cichaczem; das soll — uns bleiben, *to zostanie między nami.

U'nter, ad.: es muß mit — laufen musi i to pójść z drugiemi; mit — (mitunter) gibt es auch hier schlechte Leute, *znajdą się, zawadzą się i tu źli ludzie; U'ntere (der, die, das), a. spodni; das unterste Stockwerk sam dół; — (geringer, niedriger) niższy; der Unter, Untere (im Kartenspiel) niżnik; walet.

U'nter-, a. dolny; niższy; pod—.

U'ntera'btheilung, sf. poddział, subdywizya.

U'ntera'ckern, va. Ldw. podorać.

U'nteradmira'l, sm. Sw. podadmirał; wiceadmirał. [rzędny.

U'ntera'mt, sn. urząd niższy, pod-

U'ntera'rm, *sm. Zk.* dolna część barki; U'nterä'rmel, *sm.* podrękawek.
U'ntera'rzt, *sm.* podlekarz; U'nterau'ſſeher, *sm.* poddozórca; U'nterau'fſicht, *sf.* dozór podrzędny; U'nterba'lken, *sm. Zm.* spodnia belka; U'nterbau', *sm.* pobudowanie. [sze.
U'nterbau'ch, *sm. Zk.* podbrzu-
U'nterbau'en, *va.* podbudować.
U'nterbea'mter, *sm.* urzędnik podrzędny od. podwładny; U'nterbedie'nter, *sm.* służący podrzędny; -befeh'lshaber, *sm.* podnaczelnik; -behö'rde, *sf.* władza niższa.
U'nterbe'tt, *sn.* piernat.
U'nterbinden, *va. irr.* (h.) (binde u., band u., untergebunden) przywiązać co u spodu czego; Unterbi'nden, *va. irr.* (h.) (unterbinde, unterband, unterbunden) podwiązać co; Unterbi'ndung, *sf.* podwiązanie.
Unterblei'ben, *vn. irr.* (ſ.) (unterbleibe, unterblieb, unterblieben) nie stać się; nie przyjść do skutku; das kann — temu można dać pokój; bez tego się obejdzie.
Unterbre'chen, *va. irr.* (h.) (unterbreche, unterbricht, unterbrach, unterbrochen) przerwać co (t. j. czynność jaką); Unterbre'chung, *sf.* przerwanie.
Unterbrei'ten, *va.* rozciągnać u spodu; rozesłać.
U'nterbringen, *va. irr.* (h.) (bringe u., brachte u., untergebracht) umieścić kogo lub co.
U'nterda'ch, *sn. Bk.* spodni dach; U'nterde'cke, *sf.* spodnia kołdra; U'nterdecken, *va.* od spodu przykryć.
Unterde'ſſen, *ad.* tymczasem.
U'nterdrucken, *va.* wydrukować u spodu.
Unterdrü'cken, *va.* wycisnąć co u spodu czego; przytłumić (ogień, powstanie, pismo jakie itd.); ein Teſtament —, *Rw.* testament zniszczyć, tłumić; — gnębić, uciskać, dręczyć; Unterdrü'cker, *sm.* przytłumiciel; uciskający; gnębiciel; dręczyciel; Unterdrü'ckung, *sf.* tłumienie; przytłumienie; uciskanie; podbicie; gnębienie.
U'ntere, ſ. U'nter. [bienie.
U'ntere'ggen, *va. Ldw.* podwłóczyć; podbronować; U'ntere'ggung, *sf. Ldw.* zapronowanie, podwłóczenie.
Untereina'nder, *ad.* między sobą; między siebie; — miſchen pomięszać z sobą; ſie lieben ſich — kochają się z sobą od. wzajemnie; ſie helfen ſich — pomagają sobie wzajemnie od. jeden drugiemu. [bórca.
U'nterei'nnehmer, *sm.* podpo-
U'nterei'ntheilung, ſ. U'ntera'btheilung.
Unterei'tern, *vn.* (ſ. u. h.) *Hlk.* ropić się od spodu.
U'nterfahren, *vn. irr.* (ſ.) (fahre u., fährt u., fuhr u., untergefahren) podjechać gdzie; Unterfah'ren, *va. irr.* (h.) (unterfahre, unterfährt, unterfuhr, unterfahren) podwieść pod co.
Unterfa'ngen (ſich), (mit *Genit.* u. *Accusat.*) ośmielić się, odważyć się na co; ważyć się co uczynić; ich will mich nicht — nie biorę tego na siebie; nie podejmuję się tego; Unterfa'ngen, *sn.* podejmowanie się czego; śmiałe przedsięwzięcie.
U'nterfaſſen, *va.* ująć z dołu; ująć pod pachy.
U'nterfegen, *va.* podmieść.
U'nterfe'ldherr, *sm. Kw.* podhetmani; namiestnik naczelnego wodza; hetman polny; U'nterfe'ldherrn-, *a. Kw.* podhetmański; -dherrnſte'lle, *sf.* podhetmaństwo.
U'nterfö'rſter, *sm.* podleśniczy; U'nterförſterei', *sf.* podleśnictwo.
U'nterfu'ß, *sm. Zk.* spodnia część nogi; U'nterfu'tter, *sn.* podszewka; U'nterfu'ttern, *va.* podszyć (t. j. podszewkę dać).
U'nterga'ng, *sm.* zachód (słońca itd.); — (Verfall, Ruin) upadek (kraju); U'ntergangsſei'te, *sf.*, U'ntergangsta'g, *sm.* obchód, dzień upadku czego. [budynek.
U'ntergebäu'de, *sn. Bk.* dolny
Unterge'ben, *va. irr.* (h.) (untergebe, untergibt od. untergiebt, untergab, untergeben) poddać, oddać, powierzyć; Unterge'bener, *sm.* podwładny; Unterge'bung, *sf.* poddanie.
U'ntergega'ngen, *pp.* u. *a.* (von Untergehen): zeszły; zaszły; w przepaść pogrążony, zburzony; wytępiony.
U'ntergehen, *vn. irr.* (ſ.) (gehe u., ging unter, untergegangen) zachodzić, zajść (o słońcu, księżycu); zatonąć (o okręcie itd.); *zaginąć (jak pomniki, pamięć czego); zginąć (t. j. przestać exystować, np. kraj, miasto); upaść (o kraju, narodzie); untergehend zachodzący; niknący.
U'ntergei'ſtlicher, *sm. Kg.* duchowny niższego rzędu; U'ntergei'ſtlichkeit, *sf.* duchowieństwo niższe.
U'ntergeo'rdnet, *a.* podrzędny.
U'ntergeri'cht, *sn. Rw.* sąd niższy.
U'ntergeſcho'ben, *pp.* u. *a.* (von Unterſchie'ben): podrzutny, podszyty; untergeſchobenes Kind podrzutek.
U'ntergeſcho'ß, *sn. Bk.* dolne piętro; U'ntergeſte'll, *sn.* spód (czego za podstawę służący); U'ntergewa'nd, *sn.* spodnie odzienie; U'ntergeweh'r, *sn. Kw.* podoręże.
Untergra'ben, *va. irr.* (h.) (untergrabe, untergräbt, untergrub, untergraben) podkopać co; *obalić, zniszczyć; Untergra'ben, *pp.* u. *a.* podkopany; Untergra'ber, *sm.* podkopywacz; Untergra'bung, *sf.* podkopanie.
U'nterhaben, *va. irr.* (h.) (habe u., hat u., hatte u., untergehabt) mieć pod czém od. na spodzie.
U'nterhalb, *praep.* (mit *Genitiv*): na dół; na dole; poniżéj czego; — der Stadt poniżéj miasta.
U'nterha'lt, *sm.* utrzymanie; er hat keinen — nie ma utrzymania; Jemandem — geben, verſchaffen dawać komu na utrzymanie; er ſorgt für meinen — on stara się dla mnie o utrzymanie.
U'nterhalten, *va. irr.* (h.) (halte unter, hält u., hielt u., untergehalten) trzymać co pod czém; Unterha'lten, *va. irr.* (h.) (unterhalte, unterhält, unterhielt, unterhalten) utrzymywać co (ogień, budynek, ogród itd.); die Liebe, Neigung — utrzymywać miłość, skłonność; eine Armee auf ſeine Koſten —, *Kw.* utrzymywać armią swoim kosztem; ich unterhalte mich durch meiner Hände Arbeit utrzymuję się z pracy rąk; Jemanden mit angenehmen Geſprächen — bawić kogo przyjemnemi rozmowami; ſich mit Jemandem — bawić się z kim; rozmawiać z kim; Unterha'ltend, *ppr.* u. *a.* bawiący, zajmujący; umiejący zabawić, przyjemnie zająć; zabawny; U'nterhaltsge'ld, *sn.* pensya alimentarna; U'nterhaltsko'ſten, *sf. pl.* koszta utrzymania; Unterha'ltung, *sf.* utrzymywanie czego; zabawa; rozrywka; Unterha'ltungsko'ſten, *sf. pl.* koszta utrzymania.
Unterha'ndeln, *vn.* u. *va.* (h.) układać się o co; U'nterhä'ndler, *sm.* pośrednik; układający się, traktujący o co (w cudzym imieniu); Unterha'ndlung, *sf.* układanie się; traktowanie; układy; negocyacye.
Unterhau'en, *va. irr.* (h.) (unterhaue, unterhieb, unterhauen) podciąć.
U'nterhau'ptmann, *sm. Kw.* podkapitan.
U'nterhau's, *sn. Stw.* (zweite Kammer) Izba niższa (w Parlamencie angielskim). [dnia.
U'nterhau't, *sf. Zk.* skórka spo-
U'nterhe'ſen, *sf. pl.* spodnie drożdże.
U'nterhe'md, *sn.* spodnia koszula.
Unterhö'hlen, *va.* wydrążyć od spodu. [wo; chróst.
U'nterho'lz, *sn.* niskopienne drze-
U'nterho'ſen, *sf. pl.* gatki.
U'nteri'rdiſch, *a.* podziemny; unterirdiſcher Ort podziemie; podziemnica; U'nteri'rdiſcher, *sm.* podziemianin.
Unterjo'chen, *va.* ujarzmić; Unterjo'cher, *sm.* ujarzmiciel; Unterjo'chung, *sf.* podbój, ujarzmienie.
U'nterkä'mmerer, *sm. Stw.* podkomorzy; U'nterka'nzler, *sm. Stw.* podkanclerzy; U'nterkäu'fer, *sm.* przekupień.
U'nterkeh'le, *sf.*, U'nterki'nn, *sn. Zk.* podgardłek; podbrodek. [czny.
U'nterke'llner, *sm.* podpiwni-
U'nterkie'fer, *sm. Zk.* szczęka dolna.
U'nterki'ſſen, *sn.* spodnia poduszka. [kleić.
Unterkle'ben, *va.* podlepić; pod-
U'nterklei'd, *sn.* spodnia suknia.
U'nterkne'cht, *sm.* podparobek; U'nterko'ch, *sm.* podkucharz; kuchta.
U'nterkommen, *vn. irr.* (ſ.) (komme unter, kam u., untergekommen) znaleźć schronienie, pomieszkanie, pomieszczenie (urząd, służbę, miejsce); unterzukommen ſuchen szukać miejsce itd.; —, *sn.* pomieszczenie (co do mieszkania i urzędu itd.).
U'nterkö'nig, *sm. Stw.* namiestnik królewski; wicekról; podkról.
U'nterkö'thig, *a. Hlk.* zaropiały pod skórą.
U'nterkriechen, *vn. irr.* (ſ.) (krieche u., kroch u., untergekrochen) podczołgnąć się; podleźć. [w swoje ręce.
U'nterkrie'gen, *va.* dostać kogo
U'nterla'ge, *sf.* podkładka; U'nterlagehö'lzer, *sn. pl.* podszewka; U'nterla'ger, *sn.* warstwa spodnia.
U'nterla'nd, *sn.* kraj dolny.
U'nterla'ß, *sm.* opuszczenie, zaniechanie, zaniedbanie; ohne — bez przestanku, bez ustanku; ustawicznie.
Unterla'ſſen, *va. irr.* (h.) (unterlaſſe, unterläßt, -ließ, -laſſen) zaniedbać co; nie dopełnić; — etwas zu thun zaniedbać, omieszkać co uczynić; zaniechać czego; Unterla'ſſung, ſ. U'nterla'ß; Unterla'ſſungsſü'nde, *sf. Kg.* grzech z niedopełnienia czego pochodzący.

U'nterla'ſt, *sf.* ciężar na spodzie znajdujący się.
U'nterlaufen, *vn. irr.* (ſ.) (laufe u., läuft u., lief u., untergelaufen) pójść z drugiemi; Unterlau'fen, *va.* u. *vn. irr.* (ſ.) (unterlaufe, unterläuft, unterlief, unterlaufen) podbiedz, podbieżeć; das Auge iſt mit Blut unterlaufen oko krwią zaszło; Jemandem etwas — (nicht bemerken) podbiedz kogo co.
U'nterle'der, *sn.* spodnia skóra.
U'nterle'fze, ſ. U'nterli'ppe.
U'nterle'gen, *va.* podkładać, podłożyć co pod co; — (unterſchieben) podszywać; einen Text — słowa podłożyć (pod muzykę); einem Worte einen anderen Sinn — inne znaczenie nadać wyrazowi; podłożyć co czém, podszyć, podkleić itd.; untergelegt podłożony. [gen, ſ. d.
Unterle'gen, *pp.* u. *a.* v. Unterlie'-
U'nterlegung, *sf.* podłożenie, podkładanie, podkładywanie.
U'nterle'h'rer, *sm.* nauczyciel niższy; podnauczyciel.
U'nterlei'b, *sm. Zk.* brzuch; U'nterleibs-, *a. Zk.* brzuszny; U'nterleibsbeſchwe'rde, *sf. Hlk.* ból w brzuchu; U'nterleibskra'nkheit, *sf.* choroba brzuszna.
U'nterleimen, *va.* przykleić co pod co; podkleić co czém.
Unterlie'gen, *vn. irr.* (h. u. ſ.) leżéć u spodu od. pod czém; uledz komu lub czemu; dem Feinde — ustąpić nieprzyjacielowi; pokonanym zostać; dem Schmerze — poddać się bólowi; nie módz go znieść; keiner Arbeit — nie uledz żadnéj pracy; być niezmordowanym w pracy; unterlegen uległy, podległy komu.
U'nterlieu'tenant, *sm. Kw.* podporucznik; U'nterlieu'tenants-, *a. Kw.* podporucznikowski; -nantsſte'lle, *sf. Kw.* podporucznikostwo.
U'nterli'ppe, *sf.* dolna warga.
U'nterloo'tſe, *sm. Sw.* rotmańczyk; dobijacz. [powietrze.
U'nterlu'ft, *sf.* spodnie od. dolne
U'nterm = Unter dem.
Unterma'len, *va. Mal.* wymalować co pod czém; podmalować co.
U'nterma'nn, *sm.* ten, który zostaje pod kim, lub z koléj po nim następuje; er iſt mein Obermann, und ich bin ſein — on idzie przedemną a ja po nim; —, *Kw.* ten co w rzędzie stoi przy kim po lewéj ręce.
U'nterma'ß, *sn.* niedomiar; ubytek w mierze; U'ntermä'ßig, *a.* miarę nie mający.
Untermau'ern, *va.* podmurować pod co; podmurować co.
U'ntermengen, Unterme'ngen, *va.* przymięszać co do czego; Korn mit untermengtem Hafer żyto zmięszane z owsem. [nami podsadzić.
Untermini'ren, *va. Bw. Kw.* mi-
Untermi'ſchen, *va.* pomięszać, wmięszać, przymięszać.
U'ntern = Unter den.
Unterna'geln, *va.* gwoździami podbić. [gryźć u spodu.
Unterna'gen, *va.* podgryźć; o-
Unternä'hen, *va.* podszyć.
Unterneh'men, *va. irr.* (h.) (unternehme, -nimmt, -nahm, unternommen) przedsięwziąć; ein unternehmender Mann, *człowiek przedsiębiorący od. przedsiębierczy; —, *sn.* przedsięwzięcie; Unterneh'mung, *sf.* przedsiębranie, przedsięwzięcie czego; Unterneh'mungsgei'ſt, *sm.* duch przedsiębierczy; podejmowanie się czego; Unterno'mmen, *pp.* u. *a.* przedsięwzięty.
U'nteroffici'e'r, *sm. Kw.* podoficer; U'nteroffiziers-, *a. Kw.* podoficerski; U'nteroffiziersſte'lle, *sf. Kw.* podoficerstwo.
U'nterordnen, *va.* podporządkować; untergeordnet podrzędny; U'nterordnung, *sf.* subordynacya.
U'nterpa'cht, ꝛc. ſ. A'fterpa'cht, ꝛc.
Unterpfä'h'len, *va.* podpalisadować.
U'nterpfa'nd, *sn.* zastaw; etwas zum Unterpfande geben dać co w zastaw; — zakład; ich ſetze meine Ehre zum Unterpfande mój honor w zakład daję; — rękojmia; U'nterpfä'ndlich, *a.* zastawny; etwas — beſitzen w zastawie co posiadać. [ban.
U'nterpfa'rrer, *sm. Kg.* podple-
U'nterpflügen, ſ. U'nterackern.
Unterprä'gen, *va.* wybić (stemplem) co u spodu.
U'nterpre'diger, *sm. Kg.* podkaznodzieja. [grabić.
U'nterre'chen, *va. Gtn. Ldw.* pod-
Unterre'den (ſich), *vr.* (h.) rozmawiać; pomówić, pogadać z kim; ſich mit Jemandem über etwas — rozmawiać z kim o czém; Unterre'dung, *sf.* rozmowa; rozmowiny; ſie hatten, hielten eine lange — długą mieli rozmowę.
U'nterrei'ch, *sn.* podziemne państwo.
U'nterrhei'n, *sm. Geog.* dolny Ren; U'nterrhei'niſch, *a. Geog.* dolnego Renu.
U'nterri'cht, *sm.* nauka; nauczanie; — geben, ertheilen in etwas uczyć czego; bei Jemandem — haben, genießen uczyć się, naukę pobierać u kogo; Unterri'chten, *va.* uczyć czego; Jemanden von etwas — (benachrichtigen) zawiadomić kogo o czém; Sie ſind davon falſch unterrichtet źle Panu o tém doniesiono; unterrichtend pouczający; pouczny.
U'nterrichter, *sm. Rw.* sędzia niższy; U'nterrichtera'mt, *sn. Rw.* podsędkostwo. [naukowy.
U'nterrichtsſpra'che, *sf.* język
U'nterri'nde, *sf.* spodnia kora.
U'nterro'ck, *sm.* spodnia suknia; U'nterrö'ckchen, *sn. dim.* spodniczka.
U'nterſä'en, *va. Ldw.* podsiewać; podsiać.
Unterſa'gen, *va.* zakazywać, zakazać, zabronić komu czego; unterſagt zakazany; Unterſa'gung, *sf.* zakaz; zakazanie; Unterſa'gungsbefeh'l, *sm.* rozkaz wzbraniający; zakaz.
U'nterſa'ß, *sm.* poddany; podległy; wazal; lennik.
U'nterſa'tz, *sm.* podstawka; podstawa; to, co się podstawia pod co; —, *Philos.* zdanie drugie.
U'nterſäu'le, *sf. Bk.* spodni słup.
U'nterſcha'le, U'nterta'ſſe, *sf.* spodek (do od. od filiżanki).
U'nterſcharren, *va.* zagrzebać pomiędzy co, pod co. [skarbi.
U'nterſcha'tzmeiſter, *sm.* pod-
Unterſchei'den, *va. irr.* (h.) (unterſcheide, unterſchied, unterſchieden) rozróżniać; odróżniać, odróżnić; ſich — różnić się; — rozdzielać; Unterſchei'dung, *sf.* rozróżnienie, rozeznanie; Unterſchei'dungskra'ft, *sf.* rozsądek; siła rozpoznawania; Unterſchei'dungszei'chen, *sn.* znak rozdzielenia.
U'nterſche'nk, *sm.* podczaszy.
U'nterſche'nkel, *sm. Zk.* podudzie.
U'nterſchieben, *va. irr.* (h.) (ſchiebe u., ſchob u., untergeſchoben) podsunąć co; podrzucić (dziecko, dzieło, testament); Jemandem eine Meinung —, *narzucać komu zdanie, przypisywać mu je, przyznawać; untergeſchobenes Werk, *Litt.* podrzucone dzieło; Unterſchie'bung, *sf.* podszycie, podstawienie, podrzucenie, podrobienie.
U'nterſchie'd, *sm.* różnica; różność; ohne — bez różnicy; bez braku; Unterſchie'den, Unterſchie'dlich, *a.* różny; rozliczny, rozmaity; — ſein różnym być, rozróżniać się.
U'nterſchießen, *vn. irr.* (ſ.) (ſchieße u., ſchoß u., untergeſchoſſen) nagle skoczyć, rzucić się pod co. [tu.
U'nterſchi'ff, *sn. Sw.* spód okrę-
U'nterſchlä'chtig, *a.* podsiębierny (młyn na rzece, koło).
U'nterſchla'g, *sm.* skrycie czego podstępnym sposobem; — des Geldes przywłaszczenie sobie pieniędzy skrycie; ſich einen — zu Schulden kommen laſſen dopuścić się przeniewierzenia; Unterſchla'gen, *va. irr.* (h.) (unterſchlage, unterſchlägt, unterſchlug, unterſchlagen) podbijać; Jemandem ein Bein — podstawić komu nogę; *bóty komu uszyć; podłożyć (kawałek płótna, itd.); — podszyć co czém (np. futrem); *skręcić, zemknąć co; kark czemu skręcić, dostać w swoje ręce i zniszczyć (list, testament); Geld — zemknąć pieniądze.
U'nterſchlä'gig, ſ. U'nterſchlä'chtig.
Unterſchla'gung, *sf.* ſ. U'nterſchla'g, U'nterſchlei'f.
U'nterſchleichen, *vn. irr.* (ſ.) (ſchleiche u., ſchlich u., untergeſchlichen) wśliznąć się pomiędzy co.
U'nterſchlei'f, *sm.* przemycanie; Unterſchlei'fen, *va.* przemycać (towary). [co.
U'nterſchlü'rfen, *va.* wcmoktać
Unterſchnei'den, *va. irr.* (h.) (ſchneide u., ſchnitt u., unterſchnitten) podrzynąć.
Unterſchrei'ben, *va.* napisać co u spodu czego; podpisać co (list, kontrakt, testament); ſich — podpisać się; ich unterſchreibe Ihre Meinung, *zgadzam się na Pańskie zdanie; *podzielam je; das möchte ich nicht —, *natobym się nie pisał; Unterſchrei'bung, *sf.* podpisanie; U'nterſchri'ft, *sf.* podpis.
U'nterſchule, *sf.* szkoła niższa.
U'nterſchüren, *va.* podgarnąć pod co. [co.
U'nterſchütten, *va.* posypać pod
U'nterſchwä'ren, ſ. Unterei'tern.
U'nterſchwelle, *sf. Zm. Bk.* spód progu; U'nterſe'gel, *sn. Sw.* wielki ża-
U'nterſein, ſ. U'nter, *ad.* [giel.
U'nterſei'te, *sf.* spodnia strona.
U'nterſetzen, *va.* podstawić co; Unterſe'tzen, *va.* podłożyć; —, *sn.* podstawianie, podstawienie; zum — dienend podstawialny, podstawne; U'nterſetzgefä'ß, *sn.* naczynie podstawne.
Unterſe'tzt, *a.* (von Wuchs, Statur) krępy; zsiadły.
Unterſie'geln, *va.* podpieczętować co; pieczęć na czém przyłożyć, przycisnąć; Unterſie'gelung, *sf.* podpieczętowanie.

U'ntersinken, vn. irr. (s.) (sinke u., sank u., untergesunken) zatonąć; pójść na dno. [dolne.
U'ntersi'tz, sm. siedzenie niższe,
Unterspa'nnen, va. rozpiąć co pod czém.
U'nterspreizen, s. U'nterbreiten.
Unterspü'len, va. podmywać, podlizywać (jak rzéka grunt jaki).
U'nterst (der, die, das unterste), a. *superlat.* najniższy; ostatni z koléj; zu — najniżéj; na ostatniém miejscu; das Unterste zu oberst kehren, *przewrócić wszystko na opak, do góry nogami.
U'ntersta'b, sm. niższy sztab.
U'ntersta'dt, sf. dolna część miasta. [niuszy.
U'ntersta'llmeister, sm. podko-
U'nterste, U'nterster, U'nterstes, s. U'nterst. [co.
U'nterstecken, va. wściubić pod
Unterste'hen (sich), s. Unterfa'ngen (sich); —, vn. (s.) schronić się (pod szczyt, pod drzewo itd.).
U'ntersteiger, sm. *Bw.* poddozórca. [dne miejsce.
U'nterstelle, sf. niższe, podrzę-
U'nterstellen, va. podstawić pod co; Unterste'llen, va. podstawić co czém; Unterste'llung, sf. podstawienie. [co.
U'nterstemmen, va. podeprzéć
U'nterste'mpeln, va. podstemplować. [sztabniczy.
U'ntersteu'ermann, sm. *Sw.* pod-
Unterstrei'chen, va. irr. (h.) (unterstreiche, unterstrich, unterstrichen) podkreślić; Unterstrei'chung, sf. podkreślenie.
U'nterstreuen, va. podsypać pod co; Stroh — podesłać słomy; Unterstreu'ung, sf. podesłanie; podściałka.
U'nterstru'mpf, sm. spodnia pończocha.
U'nterstube, sf. izba dolna.
U'nterstu'hl, sm. spód stołka.
Unterstü'tzen, va. podpierać, podeprzéć co; wspierać (biednego przyjaciela); popierać (czyję prośbę); unterstützend podbierający; wspierający; unterstützt podparty; wsparty; Unterstü'tzung, sf. podpieranie, wspieranie, popieranie; wsparcie; Jemandem eine — angedeihen lassen wsparcie dać komu; Unterstü'tzungsa'nstalt, sf. dom wsparcia; -ska'sse, sf. kasa na wsparcia przeznaczona.
Untersu'chen, va.: etwas — poszukiwać czego; śledzić, badać, rozpoznawać co; Jemanden — śledzić kogo; — badać; inkwizycyą z niego prowadzić; Untersu'cher, sm. badacz; Untersu'chung, sf. poszukiwanie; śledzenie; badanie; Untersu'chungs-, a. śledczy; Untersu'chungscommissio'n, sf. komisya śledcza; Untersu'chungsproto'koll, sn. *Rw.* protokuł śledczy.
U'ntertasse, s. U'nterschale.
U'ntertauchen, vn. (s.) zanurzyć się (w wodzie); popłynąć na dno; —, va. zanurzyć co; pogrążyć na dno; Untertau'chung, sf. zanurzenie.
U'nterthá'n, ad. poddany; podległy komu; —, sm. poddany; U'nterthá'nen-, a. poddański; U'nterthä'nig, a. poddany; do pańszczyzny, obowiązany; unterthäniger od. unterthänigster Diener, *uniżony, najuniżeńszy sługa; unterthänigste Bitte, *najuniżeńsza prośba; U'nterthä'nigkeit, sf. uniżoność; U'nterthanschaft, sf. poddaństwo. [część.
U'ntertheil, sm. u. sn. spodnia
U'ntertre'ten, vn. irr. (s.) (trete u., tritt u., trat u., untergetreten) wejść pod co; podstąpić; stanąć pod czém; —, va. irr. (h.) zdeptać, poniżyć, upodlić, gnębić, nastąpić na co.
U'ntertru'chseß, sm. *Stw.* podstoli. [starości.
U'ntervo'gt, sm. podwojci; pod-
U'ntervo'rmund, sm. opiekun przydany. [spodu.
Unterwa'chsen, a. przerastały od
U'nterwagen, sm. spód wozu.
U'nterwa'll, sm. *Kw.* podwale; przedwale.
U'nterwä'rts, ad. ku dołowi.
Unterwa'schen, va. irr. (h.) (unterwasche, unterwäscht, unterwusch, unterwaschen) podmywać.
U'nterwasser, sn. spodnia oder dolna woda.
Unterwe'gs, ad. w drodze; etwas — lassen, *dać pokój czemu; *zaniechać czego.
Unterwe'hen, va. podwiewać.
Unterwei'sen, va. irr. (h.) (unterweise, unterwies, unterwiesen): Jemanden in etwas — uczyć kogo czego; Unterwei'sung, sf. nauka, informacya.
U'nterwe'lt, sf. świat podziemny.
Unterwe'rfen, va. irr. (h.) podbić, shołdować komu lub sobie co; sich Jemandes Herrschaft — poddać się pod panowanie czyje; etwas einer genauen Prüfung — poddać co pod ścisłą krytykę, pod ścisłe badanie; unterworfen wystawiony na co; podległy; es ist keinem Zweifel unterworfen, *niepodpada wątpliwości; Unterwe'rfung, sf. poddanie; podbicie.
U'nterwe'rk, sn. *Kw.* fortyfikacya dolna.
U'nterwi'nd, sm. niższy wiatr.
Unterwi'nden (sich), s. Unterfa'ngen (sich).
Unterwi'rken, va. podetkać.
Unterwö'lben, va. *Bk.* podsklepić; unterwölbend podsklepiający; unterwölbt podsklepiony; Unterwö'lbung, sf. *Bk.* podsklepienie.
U'nterwollen, vn. (h.) chciéć zejść na dół.
U'nterwu'chs, sm. (Unterholz, Strauchwerk) niskopienne drzewo; chróst, chrust.
Unterwü'hlen, va. podryć.
Unterwü'rfig, a. uległy; ulegający; niewolniczo podległy; Unterwü'rfigkeit, sf. uległość zbyteczna, bez granic.
U'nterza'hn, sm. *Zk.* dolny ząb.
Unterzei'chnen, va. podpisać co; —, vn. (h.): auf etwas — zapisać się na co (np. na dzieło jakie); Unterzei'chner, sm. ten, co podpisuje lub podpisał; ten, co się na co zapisał; Unterzei'chnung, sf. podpisanie.
U'nterziehen, va. irr. (h.) (ziehe u., zog u., untergezogen) wciągnąć pod siebie (jak żółw nogi) lub pod co (np. wóz pod strzechę); wdziać na spód (wełniane pończochy); Unterzie'hen, va. irr. (h.) (unterziehe, unterzog, unterzogen) spodem co zaciągnąć; sich einer Sache — podjąć się czego; podejmować co; wystawiać się na nie; poświęcić się czemu; Unterzie'hung, sf. podjęcie się czego; podejmowanie.
U'nterzu'g, sm. *Zm.* belka podciągnięta pod drugą; podwalina.
U'nterzu'nge, sf. *Zk.* podjęzycze; U'nterzu'ngen-, a. *Zk.* podjęzykowy.
Unterzwängen, va., U'nterzwingen, va. irr. (h.) (zwinge u., zwang u., untergezwungen) wypakować co na spód od. pod co.
U'nthat, sf. czyn niecny, niegodziwy, zbrodniczy; U'nthätchen, sn. *dim.* *wada.
U'nthätig, a. nieczynny; bezczynny; U'nthätigkeit, sf. bezczynność.
Unthei'lbar, a. niepodzielny; Unthei'lbarkeit, sf. niepodzielność.
Unthei'lhaft, Unthei'lhaftig, a.: einer Sache — nie mający w czém udziału; niezdolny do osiągnienia czego.
U'ntheilnahme, sf. brak udziału; U'ntheilnehmend, a. którego nie obchodzą cudze wypadki.
U'nthier, sn. potwór.
U'nthunlich, a. niepodobny do zrobienia.
U'ntief, a. niegłęboki; miałki; płytki; U'ntiefe, sf. miel; mielizna; płytczyzna.
U'ntöchterlich, a. nieprzystojący na córkę; —, ad. jak nieprzystoi na córkę.
U'ntödtlich, a. śmierci niesprawujący; nieśmiertelny.
U'ntragbar, a. niepłodny (drzewo, krowa); U'ntragbarkeit, sf. niepłodność.
Untre'nnbar, a. nierozdzielny; Untre'nnbarkeit, sf. nierozdzielność; nierozłączność.
U'ntreu, a. niewierny; — werden przeniewierzyć się; U'ntreue, sf. niewierność (sługi, tłumaczenia); U'ntreuer, sm. przeniewiernik; przeniewierca.
U'ntrinkbar, a. nie do picia; niepodobny do picia.
Untrö'stbar, Untrö'stlich, a. nieutulony w żalu; nieprzyjmujący żadnéj pociechy; niedający się pocieszyć; niepocieszony; U'ntröstlichkeit, sf. żal nieutulony; niepocieszność.
Untrü'glich, a. nieomylny; Untrü'glichkeit, sf. nieomylność.
U'ntüchtig, a. niezdatny do czego; nie mający dostatecznego usposobienia; U'ntüchtigkeit, sf. niezdatność; nikczemność.
U'ntugend, sf. niecnota; wada; narów, zły nałóg; U'ntugendhaft, U'ntugendsam, a. niecnotliwy.
U'nüberle'gt, a. bez zastanowienia; nierozważny; U'nüberle'gtheit, sf. niebaczność; nierozważność; brak rozwagi, zastanowienia.
U'nübersehbar, a. nieprzejrzany, nie dający się okiem zmierzyć.
U'nüberse'tzbar, a. nie dający się przetłumaczyć.
U'nübersteigbar, U'nübersteiglich, a. nieprzebyty; unübersteigliche Hindernisse, *przeszkody niepodobne do pokonania.
U'nübertre'ffbar, a. którego przewyższyć niepodobna; U'nübertro'ffen, a. nieprzewyższony.
U'nüberwi'ndlich, a. niezwyciężony; nie do pokonania; unüberwindliche Abneigung nieprzezwyciężony wstręt; U'nüberwi'ndlichkeit, sf. niezwyciężoność; nieprzemożenie. [ny.
U'nüberwu'nden, a. niepokona-

U'numgä'nglich, *a.* niezbędny; — nothwendig niezbędnie, nieodbicie potrzebny; U'numgä'nglichkeit, *sf.* nietowarzyskość.

U'numschrä'nkt, *a.* nieograniczony; U'numschrä'nktheit, *sf.* nieograniczoność. [wód).

U'numstö'ßlich, *a.* niezbity (do-

U'numwu'nden, *a.* bez ogródki; bez obwijania w bawełnę; wręcz.

U'nunterbro'chen, *a.* nieprzerwany; bez przerwy.

U'nvä'terlich, *a.* nieojcowski; —, *ad.* nie po ojcowsku.

U'nvera'ltet, *a.* nieprzestarzały, niezestarzały; U'nverä'nderlich, *a.* niezmienny; U'nverä'nderlichkeit, *sf.* niezmienność; U'nverä'ndert, *a.* niezmieniony; U'nvera'ntwortlich, *a.* nieodpowiedzialny; nie do usprawiedliwienia; U'nvera'ntwortlichkeit, *sf.* nieodpowiedzialność; nieusprawiedliwienie.

U'nveräu'ßerlich, *a.* niepozbyty; U'nveräu'ßerlichkeit, *sf.* nieodzowność; niesprzedajność.

U'nverbe'sserlich, *a.* niepoprawny; nie dający się poprawić; nie do poprawienia; U'nverbe'sserlichkeit, *sf.* niepoprawność; U'nverbe'ssert, *a.* niepoprawiony; bez poprawy.

U'nverblü'mt, *a.* *nieubarwiony; U'nverbo'rgen, *a.* nieukryty; U'nverbo'rgenheit, *sf.* nietajność; nieskrytość. [niezabroniony.

U'nverbo'ten, *a.* niezakazany;

U'nverbre'nnbar, U'nverbre'nnlich, *a.* niespalny; którego ogień spalić, zniszczyć nie może; nieuległy spaleniu; U'nverbre'nnbarkeit, U'nverbre'nnlichkeit, *sf.* niespalność; niezgorzystość.

U'nverbrü'chlich, *a.* niezłomny, niezachwiany; unverbrüchliches Stillschweigen niczém nieprzerwane milczenie; —, *ad.* wiernie; trwale; niezmiennie; niezachwianie; U'nverbrü'chlichkeit, *sf.* niezłomność.

U'nverbü'rgt, *a.* niepewny; za który ręczyć nie można.

U'nverdä'chtig, *a.* niepodejrzany; U'nverdä'chtigkeit, *sf.* niepodejrzliwość; niepodejrzenie. [wy.

U'nverda'mmlich, *a.* niepotępli-

U'nverdau'lich, *a.* niestrawny; U'nverdau'lichkeit, *sf.* niestrawność (potrawy, żołądka).

U'nverde'rblich, *a.* niepodpadający zepsuciu; nieskazitelny; U'nverde'rblichkeit, *sf.* nieskazitelność; U'nverde'rbt, U'nverdo'rben, *a.* niezepsuty.

U'nverdie'nt, *a.* niezasłużony; —, *ad.* niesłużenie.

U'nverdo'rben, *a.* niezepsuty; nieskażony; U'nverdo'rbenheit, *sf.* nieskażoność.

U'nverdro'ssen, *a.* niezmęczony, pilny, ochoczy; unverdrossener Fleiß pilność trwała; — arbeiten pracować bez uprzykrzenia; U'nverdro'ssenheit, *sf.* pilność ochocza; niespracowa pilność; nienaprzykrzoność.

U'nvere'helicht, *a.* nieżonaty; niezamężna.

U'nverei'nbar, U'nverei'nbarlich, *a.* nie dający się pogodzić; sprzeczny nie do pogodzenia; U'nverei'nbarkeit, *sf.* niemożność pogodzenia; nieskładność, niezłączność; niezgodność.

U'nverfä'lscht, *a.* niefałszowany; unverfälschte Lehre całość w nauce.

U'nverfä'nglich, *a.* niepodstępny.

U'nverfi'nstert, *a.* niezaćmiony.

U'nverfü'hrbar, *a.* nie dający się uwieźć.

U'nvergä'nglich, *a.* nieznikomy; nieuległy zniszczeniu; nie mogący zaginąć; U'nvergä'nglichkeit, *sf.* nieskazitelność, wiekuistość.

U'nverge'blich, *a.* (Sünde, Vergehen) nieodpuszczony; U'nverge'blichkeit, *sf.* (der Sünden) nieodpuszczoność.

U'nverge'ssen, *a.* niezapomniany; niezapomniony; niezapomny.

U'nverge'ßlich, *a.* nie mogący być zapomnianym; w wiecznéj pamięci zostający; U'nverge'ßlichkeit, *sf.* wieczna pamięć czego.

U'nverglei'chbar, *a.* nie dający się porównać; nie mogący iść w porównanie; U'nverglei'chlich, *a.* nieporównany; —, *ad.* bez porównania; U'nverglei'chlichkeit, *sf.* nieporównaność. [ny; niezapłacony.

U'nvergo'lten, *a.* nienadgrodzo-

U'nverha'lten, *a.* u. *ad.* (nicht verschwiegen) nie tając.

U'nverhä'ltnißmäßig, *a.* niestósowny; niestosunkowy.

U'nverho'fft, *a.* niespodziany.

U'nverhoh'len, *a.* nie kryjąc się; nie tając się.

U'nverhö'rt, *a.* niesłuchany.

U'nverjäh'rbar, *a.* niepodlegający zadawnieniu od. preskrypcyi; -verjäh'rt, *a.* nieprzedawniony; przedawnieniu nie ulegający; U'nverkau'ft, *a.* nieprzedany; U'nverke'nnbar, *a.* niemylny; oczywisty; wyraźny, łatwy do poznania każdemu; U'nverke'nnbarkeit, *sf.* oczywistość; wyraźność oczywista.

U'nverla'ngt, *a.* u. *ad.* nieżądany; bez żądania.

U'nverle'tzbar, U'nverle'tzlich, *a.* s. U'nverwu'ndbar; nienaruszalny; nietykalny; nie mogący być naruszonym, obrażonym; U'nverle'tzbarkeit, *sf.* nietykalność; nienaruszalność; U'nverle'tzt, *a.* cały; nieskażony, nieskazitelny; U'nverlie'rbar, *a.* niezgubny, nie mogący być zgubionym; U'nverlo'bt, *a.* niezaręczony; U'nverlo'ren, *a.* niestracony, niezgubiony; es ist bei ihm —, *w dobrém jest u niego zachowaniu; U'nverma'cht, *a.* nielegowany, niezapisany (w testamencie); U'nvermäh'lt, *a.* niepoślubiony; U'nvermau'ert, *a.* niezamurowany; U'nvermei'dlich, *a.* nieuchronny; U'nvermei'dlichkeit, *sf.* nieuchronność.

U'nverme'rkt, *a.* niespostrzeżony; —, *ad.* znienacka; nieznacznie; es ist — geschehen znienacka się stało; U'nvermie'thet, *a.* niewynajęty.

U'nvermö'gen, *sn.* niemożność; niemoc; niedołężność; nieudolność, słabość, wątłość; ułomność; U'nvermö'gend, *a.* niemajętny; niedołężny; — zu etwas niemogący czego uczynić; nie będący w stanie uczynienia czego; — zu bezahlen, *H. Rw.* (insolvent) nie w staniu zapłacenia.

U'nvermu'thet, *a.* niespodziewany; U'nvernehm'lich, *a.* niewyraźny; U'nvernehm'lichkeit, *sf.* niezrozumiałość, niewyraźność.

U'nvernu'nft, *sf.* nierozsądek; nierozum; U'nvernü'nftig, *a.* nierozsądny; bezrozumny; U'nverpfli'chtet, *a.* nieobowiązany; U'nverri'chtet, *a.* nieuskuteczniony; niedokonany; niesprawiony; unverrichteter Sache abziehen bez skutku, nie sprawiwszy interesu, nic nie zrobiwszy odejść.

U'nverrü'ckt, *a.* nieporuszony; niezmienny.

U'nverschä'mt, *a.* bezwstydny, bezczelny; U'nverschä'mtheit, *sf.* bezwstydność; bezczelność.

U'nverscho'nt, *a.* nieochroniony, nieocalony; U'nverschu'ldet, *a.* niezasłużony (kara); niewinnie (cierpiéć); U'nverschu'ldetermaaßen, U'nverschu'ldeterweise, *ad.* bez winy; nie zasłużywszy na to; U'nverse'hen, *a.* nieprzewidziany; U'nverse'hens, *a.* u. *ad.* niespodzianie; niechcący; U'nverseh'rlich, *a.* nienaruszony, cały, nietykalny, nieskazitelny; U'nverseh'rt, *a.* nieuszkodzony; nietknięty; nienaruszony; etwas — erhalten w całości co zachować; U'nversie'gbar, U'nversie'glich, *a.* niewyczerpanie płynący (źrzódło); niezatkany; U'nversie'gelt, *a.* niezapieczętowany; U'nversi'lbert, *a.* nieposrebrzany; U'nversöh'nlich, *a.* nieprzebłagany; niedający się przejednać; niesklonny do pojednania; s. a. Unsüh'nbar; U'nversöh'nlichkeit, *sf.* zawziętość; zaciętość w gniewie; niepojednalność.

U'nverso'rgt, *a.* nieopatrzony.

U'nversta'nd, *sm.* nierozum; bezrozum; U'nverstä'ndig, *a.* nierozumny; U'nverstä'ndlich, *a.* niezrozumiały; —, *ad.* niezrozumiale; U'nverstä'ndlichkeit, *sf.* niezrozumiałość.

U'nversu'cht, *a.* niedoświadczany; nichts — lassen wszystkiego próbować.

U'nverti'lgbar, *a.* nie dający się wyniszczyć; U'nverträ'glich, *a.* niezgodliwy; niezgodny; U'nverträ'glichkeit, *sf.* niezgoda, niezgodność, niesforność.

U'nvertrei'bbar, U'nvertrei'blich, *a.* niepozbyty; U'nverwah'rt, *a.* nieschowany; U'nverwa'ndt, *a.* nieporuszony, niewzruszony, niezachwiany; mit unverwandten Augen z niezmrużonemi oczyma; U'nverweh'rt, *a.* niewzbroniony; U'nverwei'gerlich, *a.* u. *ad.* nieodmówny; bez sprzeczki; bez wymówki.

U'nverwe'lklich, *a.* niezwiędły (auch *); U'nverwe'lklichkeit, *sf.* niezwiędłość; U'nverwe'lkt, *a.* niezwiędły.

U'nverwe'rflich, *a.* nieozdrzutny; bezprzyganny; niezasługujący na nieprzyjęcie; U'nverwe'rflichkeit, *sf.* nieozdrzutność; U'nverwe'slich, *a.* nieprόchniejący; zgniciu nieuległy; U'nverwe'slichkeit, *sf.* bezpieczność od zgnilizny; U'nverwo'rren, *a.* niezawikłany; niezakłócony; U'nverwu'ndbar, *a.* nie mogący być ranionym; U'nverwu'ndbarkeit, U'nverwu'ndlichkeit, *sf.* niemożność odebrania rany; U'nverwu'ndet, *a.* nieranny; niezraniony; U'nverwü'stet, *a.* niezniszczony; niespustoczony; -verwü'stlich, *a.* niepożyty; niespożyty; niezniszczały; unverwüstliche Gesundheit, *żelazne zdrowie; unverwüstliche Fußbekleidung nieschodzone obuwie; U'nverza'gt, *a.* niezwątpiały; nierospaczający; nieulękły; —, *ad.* nieulękle; U'nverza'gtheit, *sf.* nieulękłość, nielękliwość; umysł nieustraszony; U'nverzeh'rt, *a.* niedojadły, niezjedziony, niestrawiony.

U'nverzeih'lich, *a.* nie do przebaczenia; U'nverzü'glich, *a.* niezwłoczny, bezzwłoczny.

U'nvetterlich, *a.* u. *ad.* niekuzynowski; nie po kuzynowsku.

U'nvolle'ndet, *a.* nieukończony; niedokończony; niezupełnie skończony; U'nvollkommen, *a.* niezupełny, niekompletny; niedoskonały; U'nvollkommenheit, *sf.* niezupełność; niedoskonałość; U'nvollständig, *a.* niezupełny, niecały; U'nvollständigkeit, *sf.* niezupełność; niecałość.

U'nvorberei'tet, *a.* nieprzygotowany; unvorbereiteter Weise bez przygotowania; U'nvorgesehen, *a.* nieprzewidziany; U'nvorgreiflich, f. U'nmaßgeblich; U'nvorsätzlich, *a.* niezamierzony; nieumyślny; —, *ad.* bez zamiaru; nieumyślnie.

U'nvorsicht, *sf.* nieostrożność; U'nvorsichtig, *a.* nieostrożny; U'nvorsichtigkeit, *sf.* nieprzezorność; nieostrozność. [stny.

U'nvortheilhaft, *a.* niekorzy-

U'nwahr, U'nwahrhaft, *a.* nieprawdziwy; U'nwahrheit, *sf.* nieprawda; nieprawdziwość; U'nwahrscheinlich, *a.* niepodobny do prawdy; U'nwahrscheinlichkeit, *sf.* niepodobieństwo do prawdy.

Unwa'ndelbar, *a.* nieodmienny; zawsze jednaki; Unwa'ndelbarkeit, *sf.* nieodmienność.

U'nweg, *sm.* bezdroże; manowiec; U'nwegsam, *a.* bezdrożny.

U'nweiblich, *a.* u. *ad.* niekobiecy; nie po kobiecemu.

Unwei'gerlich, *a.* bez oporu.

U'nweise, *a.* niemądry; —, *ad.* niemądrze; U'nweisheit, *sf.* niemądrość; U'nweislich, *a.* nie bardzo mądry.

U'nweit, *ad.* niedaleko; blisko (czego); — von etwas, — einer Sache niedaleko czego.

U'nwerth, *a.* niewart; niegodny; U'nwerth, *sm.* brak wartości; niewartość; niegodność; małoważność.

U'nwesen, *sn.* nieład; nieporządek; bałamuctwo; nieszyk; swawola; sein — treiben swawolić.

U'nwetter, *sn.* niepogoda.

U'nwichtig, *a.* nieważny; małoważny; *mniéj znaczący; ein unwichtiger Dukaten nieważny dukat; U'nwichtigkeit, *sf.* małoważność; nieważność.

U'nwiderle'gbar, U'nwiderle'glich, *a.* niezbity; U'nwiderru'flich, *a.* nieodwołalny; nie mogący być cofnionym.

U'nwidersе'tzlich, *a.* nie opierający się; U'nwiderspre'chlich, *a.* niezaprzeczony, niesprzeczny; U'nwiderste'hlich, *a.* któremu się oprzéć nie podobna; nieodporny; nieodparty; —, *ad.* w sposób niedozwalający oporu.

U'nwiederbri'nglich, *a.* niepowetowany; nieodwetowany; niewynagrodzony; bezzwrotny; U'nwiederbri'nglichkeit, *sf.* niezwrotność.

U'nwille, U'nwillen, *sm.*, U'nwilligkeit, *sf.* niechęć; nieukontentowanie; markotność; U'nwillig, *a.* niechętny; nieukontentowany; markotny; gniewający się; U'nwillkommen, *a.* niepożądany, niemiły; U'nwillkürlich, *a.* pomimowolny; mimowolny; poniewolny; U'nwirksam, *a.* nieskuteczny; bezskuteczny; U'nwirksamkeit, *sf.* bezskuteczność. [mieszkały.

Unwi'rthbar, *a.* pusty; nieza-

U'nwissend, *a.* u. *ad.* nie wiedzący; nie wiedząc; nieumiejętny; nieobeznany z naukami; nieoświecony; — in etwas nieznający czego; nieznający się na czém; U'nwissender, *sm.* nieumiejętny; U'nwissenheit, *sf.* niewiadomość; — in etwas niewiadomość; nieznajomość, nieumiejętność; U'nwissenheitssünden, *sf. pl.* grzechy z niewiadomości; grzechy z nieobaczenia; U'nwissenschaftlich, *a.* nienaukowy; U'nwissentlich, *a.* u. *ad.* niewiadomy; niepowiadomy; niewiedząc.

U'nwitzig, *a.* niedowcipny.

U'nwohl, *a.* niedobrze się mający; mir ist — niedobrze mi jest; mir wird — źle mi się robi; U'nwohlsein, *sn.* słabość, niezdrowie.

U'nwohnbar, *a.* w którym mieszkać nie można; U'nwürdig, *a.* niegodny; U'nwürdigkeit, *sf.* niegodność; niegodziwość.

U'nzahl, *sf.* niezliczone mnóstwo; niezliczona liczba, ilość; eine — von Fischen ryb bez liku.

Unzah'lbar, *a.* niewypłatny; nie mogący być wypłaconym; Unzah'lbarkeit, *sf.* niewypłatność.

Unzäh'lig, Unzäh'lbar, *a.* nieprzeliczony; niezliczony; niepodobny do zliczenia; unzählige Mal Bóg wie nie ile razy; Unzäh'lbarkeit, *sf.* niezliczoność.

U'nzart, *a.* niedelikatny; U'nzartheit, *sf.* niedelikatność.

U'nze, *sf.* uncya.

U'nzeit, *sf.* niewczas; niewczesna pora; Jemandem zur — kommen przybyć komu nie w porę, w niedogodnym czasie; das war ein Scherz zur — to był żart nie w swoim czasie, niewczesny; U'nzeitig, *a.* niewczesny; unzeitige Frucht niedoszły płód; unzeitige Geburt zawczesne rodzenie; das Obst ist noch — owoc niedojrzały jeszcze; U'nzeitling, *sm.* dziecko niewczesne.

U'nzener, f. Schne'llwage; U'nzenpe'rle, *sf.* drobna perła (jakie się na wagę sprzedają); U'nzenweise, *a.* u. *ad.* na uncye (sprzedawać).

U'nzerbre'chlich, *a.* nie dający się złamać; U'nzerbre'chlichkeit, *sf.* niestłukliwość; niezłomność; niekruchość.

U'nzerstö'rbar, *a.* nie mogący być zniszczonym; niezburzysty; niepodległy wywróceniu; U'nzerstö'rbarkeit, *sf.* niezburzystość; niepodobieństwo do zniszczenia; U'nzerthei'lt, *a.* nierozdzielony, nierozdzielny; U'nzertre'nnbar, U'nzertre'nnlich, *a.* nierozłączny; unzertrennlicher Gefährte nieodstępny towarzysz.

Unzia'lbuchstabe, f. Uncia'lbuchstabe.

U'nziemend, U'nziemlich, *a.* nieprzystojny; U'nziemlichkeit, *sf.* nieprzystojność.

U'nzierde, *sf.* nieozdobność; U'nzierlich, *a.* nieozdobny; nieelegancki; U'nzierlichkeit, *sf.* nieozdobność; nieelegancya.

Unzi'nsbar, *a.* nieczynszowy; opłacie czynszu niepodległy; Unzi'nsbarkeit, *sf.* wolność od opłaty czynszu; nieczynszowność.

U'nzucht, *sf.* wszeteczna rozpusta; — treiben wszeteczeństwa się dopuszczać; U'nzüchtig, *a.* lubieżny; wszeteczny; U'nzüchtigkeit, *sf.* wszeteczeństwo; bezwstyd.

U'nzufrie'den, *a.* niekontent; — mit etwas niekontent z czego; — mit sich selbst niekontent z siebie samego; U'nzufrie'denheit, *sf.* nieukontentowanie; nieprzestawanie na swojém.

U'nzugä'ngig, U'nzugä'nglich, *a.* niedostępny; nieprzystępny; U'nzugä'nglichkeit, *sf.* niedostępność; nieprzystępność.

U'nzulänglich, *a.* niewystarczający; niedostateczny; U'nzulänglichkeit, *sf.* niedostatek.

U'nzulä'ssig, *a.* niedopuszczalny; U'nzulä'ssigkeit, *sf.* niedopuszczalność.

U'nzünftig, *a.* niececchowy.

U'nzureichend, f. Unzulä'nglich.

U'nzusa'mmenhängend, *a.u.ad.* bez związku.

U'nzuverlä'ssig, *a.* niepewny; na którego się spuścić nie można; U'nzuverlä'ssigkeit, *sf.* niepewność.

U'nzuversi'chtlich, *a.* nie mający otuchy.

U'nzweckmäßig, *a.* nieodpowiadający celowi; es wird nicht — sein nie będzie od rzeczy; U'nzweckmäßigkeit, *sf.* niestósowność; nieodpowiedniość celowi; niedogodność.

U'nzweideutig, *a.* niedwójznaczny; wyraźny, jasny; Unzwei'felhaft, *a.* niewątpliwy; Unzwei'felhaftigkeit, *sf.* niewątpliwość.

U'ppig, *a.* bujny; zbytkowny; —, *ad.* zbytkownie, ze zbytkiem; — leben, sich kleiden zbytkować w życiu, w stroju; — (verliebt, wollüstig) lubieżny, rozpustny; U'ppigkeit, *sf.* bujność; zbytkowność; zbytkowanie; rozpusta; f. U'ppig. [żubr.

Ur, *sm.* *Ng.* (Urochs, Auerochs) tur;

Ur-, *a.* pra—; prapra—; początek; początkowy; *głowa; główno.

U'rahn, *sm.* praszczur; U'rahnfrau, *sf.* praprababka; U'rahnherr, f. U'rahn.

U'ralt, *a.* starodawny; bardzo stary; starożytny; U'ralter, *sn.*: von Uralters her od dawniéjszych czasów; od niepamiętnych czasów; uraltes Geschlecht wiekopomne pokolenie; U'rältern, *smf. pl.* dawni przodkowie; praszczury; prapradziadowie; U'rältervater, *sm.* prapradziad; U'rältermutter, *sf.* praprababka; U'ralterthum, *sn.* starodawność; odległa starożytność.

Urämie', *sf.* *Hlk.* uremia.

Ura'n, Ura'nium, Ura'nmeta'll, *sn.* *Ng. Schdk.* ur; f. a. U'ranus; Ura'n-, *a.* *Ng. Schdk.* urowy; uranowy; Ura'nerz, *sn.* *Bw.* uranowy kamień.

U'ranfang, *sm.* pierwszy początek; U'ranfänge, *pl.* *Ntl.* istotne początki; U'ranfänglich, *a.* pierwotny.

Ura'ngeste'in, f. Ura'nerz; Ura'nglimmer, *sm.*, Ura'nium, f. Ura'n.

Uranographie', *sf.* *Stk.* opisanie nieba.

U'ranos, U'ranus, *sm.* *Myth. Stk.* Uran; den — betreffend Uranowy.

Ura'nocker, *sn.* *Ng. Bw.* uranit.

U'ras, Ura'n, Urania'n, *sn.* *Schdk.* (Grundbestandtheile des Uranerzes) uranian.

Ura't, Urina't, *sn.* *Schdk.* (Düngestoff aus Thierkoth u. Urin) urat.

Urba'n, *a.* grzeczny; Urbanitä't, *sf.* grzeczność.

U'rban, *sm. npr.* Urban; den — betreffend Urbański.

U'rbar, *a.* uprawny; wydający płody, urodzajny; — machen uprawić (grunt); zamienić na rolą; U'rbarma'chung, *sf.* uprawienie, upłodnienie gruntu; zamienienie na rolą.

U'rbau, *sm.* starożytna budowa.

U'rbedeu'tung, *sf.* pierwotne znaczenie; U'rbegi'nn, *sm.* pierwszy początek; U'rbegri'ff, *sm.* pierwszy, pierwiastkowe wyobrażenie; U'rbesta'ndtheil, *sm. Ntl.* istotny początek; pierwiastek, z którego się co składa; U'rbewe'gung, *sf.* pierwiastkowy ruch; pierwszy ruch; U'rbewoh'ner, *sm.* pierwotny mieszkaniec; pierwszy, pierwiastkowy mieszkaniec.

U'rbild, *sn.* oryginał (obraz); U'rborn, s. U'rquell; U'rdeutsch, *a.* pierwiastkowo Niemiecki; U'rdeutscher, *sm.* pierwiastkowy Niemiec; U'reltern, 2c. s. U'rältern, 2c.; U'renkel, *sm.* prawnuk; U'renkelin, *sf.* prawnuczka.

U'rfehde, *sf.* przysięga zaręczająca niemszczenie się za krzywdę lub areszt.

U'rform, *sf.* kształt pierwiastkowy.

U'rgebi'rge, *sn. Bw.* góry pierwotne.

U'rgeist, *sm.* duch pierwotny.

U'rgeschichte, *sf.* historya o początkach rodu ludzkiego.

Urgi'ren, *va.* urgować o co; nachodzić, docierać; magać się, docierać.

U'rgott, *sm.* bożek pierwotny.

U'rgroßältern, *smf. pl.* pradziadowie (Urgroßvater prapradziad; Urgroßmutter praprababka).

U'rgrund, *sm.* grunt pierwotny; pierwsza przyczyna.

U'rheber, *sm.* sprawca czego; autor; twórca; U'rheberin, *sf.* sprawczyni; twórczyni; autorka.

U'rian, *sm.* **Uryan; **Jegomość; **Pan duchnik; **Filip z konopi; *s. a Teu'fel.

Uri'as, *sm. npr. Bibl.* Uryasz, Urjasz; den — betreffend Uryaszowy, Urjaszowy; Uri'asbrie'f, *sm. Bibl.* *list Urjaszowy, *zgubny dla oddawcy.

Uri'n, *sm.* uryna; den — lassen urynę oddawać, puszczać; Uri'n-, *a.* urynny; urynowy; Uri'nähnlich, *a.* *a.* urynowaty; Uri'ntreibend, *a.* pędzący urynę.

U'rkraft, *sf.* pierwsza siła; pierwiastkowa siła; pierwotna siła.

U'rkunde, *sf.* dokument; akt; pismo urzędowe; U'rkunden-, *a.* dokumentny; urzędowy; autentyczny; U'rkunden, s. Beu'rkunden; U'rkundensa'mmlung, *sf.* zbiór dokumentów; U'rkundlich, *a.* dokumentny, urzędowny; autentyczny.

U'rlaub, *sm.* urlop; auf — za urlopem; den — hinter der Thür nehmen, *wymknąć się bez pożegnania.

U'rlicht, *sn.* światło pierwotne.

U'rmensch, *sm.* pierwszy człowiek; U'rmutter, *sf.* pierwsza matka.

U'rne, *sf.* urna.

U'rochs, s. Ur, Au'ero'chs.

Urplö'tzlich, *a.* u. *ad.* z wielką nagłością; z niepojętą szybkością; w momencie.

U'rquell, *sm.* pierwsze źrzódło; przedni pochód.

U'rsache, *sf.* przyczyna; powód; nicht Ursache! *nie ma za co! niema zaco! kleine Ursachen haben oft große Wirkungen, *z małéj chmury wielki deszcz.

U'rsächlich, *a.* przyczynowy.

U'rschönheit, *sf.* piękność pierwotna; piękność najdoskonalsza.

U'rschrift, *sf.* oryginał.

U'rsitz, *sm.* pierwsze siedlisko.

U'rsprache, *sf.* język pierwotny.

U'rsprung, *sm.* pochodzenie, początek; bis auf den — einer Sache zurück gehen śledzić rzecz aż do jéj pierwszego początku; *s. a. U'rquell; U'rsprünglich, *a.* pierwiastkowy, początkowy.

U'rstamm, *sm.* pierwsze pokolenie.

U'rstier, s. Ur, Au'erochs.

U'rstoff, *sm.* pierwiastek.

U'rsula, *sf. npr.* Urszula; Ursuli'nerinnen, *sf. pl. Kg.* Urszulinki (zakonnice); Ursuli'nerno'nne, *sf. Kg.* Urszulka, Urszulinka.

U'rtel, U'rtheil, *sn. Rw.* wyrok; ein — fällen, sprechen, *Rw.* wyrok wydać, orzec; das — über ihn ist schon gefällt już wyrok na niego zapadł; nach — u. Recht, *Rw.* według prawa i sądu; — (Beurtheilung, Ansicht) sąd, zdanie o kim, o czém.

U'rtheil, *sn.* cząstka pierwotna.

U'rtheilen, *vn.* (h.) sądzić o czém; U'rtheilskra'ft, *sf.* władza sądzenia; U'rtheilsprotoko'll, *sn. Rw.* seryarz; U'rtheilsspre'chen, *sn.* wydanie wyroku; U'rtheilsspru'ch, *sm.* wyrok.

U'rton, *sm.* pierwotny ton.

Urur-, *a.* prapra—; U'rurgro'ßvater, *sm.* prapradziad.

U'rvolk, *sn.* lud pierwotny; U'rwelt, *sf.* świat pierwotny od. pierwiastkowy; świat przedpotopowy; U'rwesen, *sn.* najpierwsza istność; praistota; U'rwort, *sn. Spl.* (Stammwort, Wurzelwort) prasłowo; prasłow; pierwiastek; pierwiastkowe słowo; zrzódłowe słowo; słowo pierwotne; U'rzeit, *sf.* czas pierwotny od. pierwiastkowy; praczas.

Usa'nz, *sf. H.* (Handelsbrauch) uso, uzo; tęrmin trzydziestodniowy w prawie wexlowém; — zwyczaj przyjęty.

Usue'll, s. Gebräu'chlich.

Usufructua'r, *sm. Rw.* użytkownik.

Usurpatio'n, *sf.* uzurpacya, bezprawne przywłaszczenie sobie czego; Usurpa'tor, *sm.* uzurpator; przywłaszczyciel; Usurpi'ren, *va.* uzurpować, nieprawnie sobie przywłaszczyć.

Utensi'lien, *sf. pl.* utenzylia; sprzęty.

Utopie', *sf.*, Uto'pien, *sn.* *utopia, kraj nie exystujący nigdzie; s. a. Schlara'ffenla'nd.

V.

V, v, dwudziesta trzecia głoska alfabetu niemieckiego, wymawia się = *f* po polsku.

Vaca'nt, *a.* wakujący; Vaca'nz, *sf.* wakans; Vaca'nzprediger, *sm. Kg.* kaznodzieja zastępujący ambonę wakującą.

Vaccinatio'n, *sf. Hlk.* wakcynacya; szczepienie ospy; Vaccini'ren, *va. Hlk.* ospę szczepić.

Vaci'ren, *vn.* (h.) wakować.

Vademe'cum, *sn.* vade-mecum, *przewodnik, *książeczka objaśniająca co.

Vag, *a.* nieoznaczony; niepewny; nieokreślony.

Vagabu'nd, *sm.* (Herumstreicher) włóczęga; tułacz; wałkon; Vagabundi'ren, *vn.* (h.) włóczyć się, wałęsać się; Vagabundi'rend, *ppr.* u. *a.* tułający się, wałęsający się; tułacki; Vagabu'ndenwesen, *sn.* (Vagabonderie) włóczęgostwo; wałęsanie się.

Valedici'ren, *vn.* s. A'bschied nehmen; Valedictio'n, *sf.* pożegnanie; Valedictio'nsactus, *sm.* uroczystość pożegnania uczniów opuszczających szkoły.

Valenti'n, *sm. npr.* Walenty; Walek.

Vale't, *sm.* walet (w kartach); —, *sn.* (Abschied) pożegnanie; bywaj zrdrów; waleta; Vale'tpredigt, s. A'bschiedspre'digt.

Valu'ta, *sf.* waluta, wartość.

Va'mpir, Va'mpyr, s. Blu'tsauger.

Vanda'le, *sm. Gsch.* Wandal; wandal, *barbarzyniec; Vanda'lisch, *a. Gsch.* Wandalski; *wandalski; *barbarzyński; vandalisches Wesen (vandalische, d. i. rohe, brutale, wilde Zerstörungssucht), Vanda'lenthum, *sn.* *wandalszczyzna; Vandali'smus, *sm.* *wandalizm; s. a. Vanda'lenthum.

Vani'lle, *sf. Ng.* wanilia; Vani'llen-, *a.* waniliowy.

Varia'bel, s. Verä'nderlich.

Varia'nte, *sf.* waryanta, odmienne czytanie (w rękopiśmie itd.); Variatio'n, *sf.* waryacya (w muzyce); Varietä't, *sf.* rozmaitość.

Vasa'll, *sm.* wazal; lennik; hołdownik; Vasa'llin, *sf. Stw.* wazalka; Vasa'llschaft, Vasa'llenschaft, *sf.*, Vasa'llenwesen, *sn.* wazalstwo, hołdownictwo; lennictwo.

Va'se, *sf.* waza.

Va'ter, *sm.* ojciec; zu seinen Vätern gehen, *przenieść się do wieszności; Va'ter-, *a.* ojcowski.

Vä'terchen, *sn. dim.* tatunio.

Va'terhe'rz, *sn.* ojcowskie serce; Va'terla'nd, *sn.* ojczyzna; -terlä'ndisch, *a.* ojczysty; —, *ad.* ojczystym zwyczajem; -terlandsfreu'nd, *sm.* przyjaciel ojczyzny; patryota; -terlandslie'be, *sf.* miłość ojczyzny.

Vä'terlich, *a.* ojcowski; ojczysty; —, *ad.* po ojcowsku; od ojców przekazany.

Va'terlie'be, *sf.* ojcowska miłość; Va'terlo's, *a.* nie mający ojca; bez ojca; -terlo'sigkeit, *sf.* ojcasieroctwo; -termo'rd, *sm.* ojcobójstwo; -termö'rder, *sm.* ojcobójca; -termö'rderin, *sf.* ojcobójczyni; -terna'me, -ters-

na'me, sm. imię ojca; -terpfli'cht, sf. powinność ojcowska; -tersbru'der, sm. stryj; -tersbru'ders-, a. stryjeczny; -tersbru'dersfrau', sf. stryjenka; -tersbru'derski'nd, sn. stryjeczne dziecię; -terscha'ft, sf. ojcostwo; -tersi'nn, sm. umysł ojcowski; -tersöh'nchen, sn. dim. iron. pieszczoszek tatunia; -tersschwe'ster, sf. ciotka; -tersta'dt, sf. ojczyste miasto; -terste'lle, sf. miejsce ojcowskie od. ojca; — bei Jemandem vertreten być komu ojcem; -tersti'mme, sf. głos ojcowski; głos ojca; -terthei'l, sm. u. sn. Rw. część po ojcu przypadająca; -tertö'chterchen, sn. dim. pieszczoszka tatunia; -tertreu'e, sf. wierność ojcowska; -teru'nser, sn. Kg. ojczenasz; modlitwa Pańska; -terwi'lle, sm. wola ojcowska; -terwü'rde, sf. godność ojcowska; -terzo'rn, sm. gniew ojcowski.

Vaudevi'lle, sn. Sb. wodowila; wodwil; wodewil.

Vede'tte, sf. Kw. (Reiterwache) wideta.

Vegetabi'lien, sf. pl. rośliny; Vegetabi'lisch, a. roślinny.

Vegetaria'ner, sm. ziołojadacz.

Vegetatio'n, sf. wegietacya; Vegeti'ren, vn. (h.) wegietować.

Veheme'nt, Veheme'nz, s. He'ftig, He'ftigkeit.

Vehi'kel, sn. *środek prowadzący do czego; s. a. Fuh'rwerk, Fah'rzeug.

Vehm, Veh'me, etc. s. Fehm, Feh'me, etc.

Vei'lchen, sn. Ng. fijołek; fijałek; Vei'lchen-, a. Ng. fjołkowy; fijałkowy; Vei'lchenbee't, sn. Gtn. grzęda fjołkami zasadzona; Vei'lchenblau', Vei'lchenfa'rben, a. fijałkowy (co do koloru); fjoletowy; Vei'lchenkra'nz, sm. wieniec fijołków; Vei'lchensa'ft, sm. Hlk. sok fijałkowy; Vei'lchenstrau'ß, sm. bukiet z fijołków; Vei'lchentha'l, sn. dolina, w któréj fijołki rosną; Vei'lchenvo'll, a. pełen fijołków; Vei'lchenwu'rz, sf. korzeń fjałkowy.

Veit, sm. npr. Wit; Vei'tstanz, sm. Hlk. taniec świętego Wita (choroba).

Veli'n, Veli'npapie'r, sn. papier welinowy; Veli'n-, Veli'npapie'r-, a. welinowy.

Ve'lten, sm. npr. Walek.

Vene'dig, sn. Geog. Wenecya; von, aus — Wenecki; Vene'diger, Venetia'ner, sm., Vene'digerin, Venetia'nerin, sf. Geog. Wenecyanin; Wenecyanka; Vene'disch, Venetia'nisch, a. Geog. Wenecki; —, ad. po wenecku.

Venera'bel, s. Eh'rwürdig.

Veneratio'n, sf. weneracya; Veneri'ren, va. wenerować.

Vene'risch, a. Hlk. (krank durch die Lustseuche) weneryczny.

Venetia'ner, etc. s. Vene'dig, etc.

Ventila'tor, sm. młynek (w oknie).

Ve'nus, sf. Myth. Wenera; Ve'nusbe'rg, sm. Zk. wzgórek Wenery; Ve'nusbeu'le, sf. Hlk. dymienica (weneryczna); Ve'nuskra'nkheit, Ve'nusseu'che, sf. Hlk. weneryczna choroba; franca.

Vera'bfolgen, va. wydać co (komu, na żądanie); — lassen kazać wydać; Vera'bfolgung, sf. wydanie; puszczenie; wręczenie.

Vera'breden, va.: etwas — umówić się względem czego; verabredeter Maßen podług umowy; umówiwszy się; Vera'bredung, sf. umówienie się; umowa; der — gemäß stósownie do umowy.

Vera'breichen, va. oddać komu co; s. a. Vera'bfolgen, etc.

Vera'bsäumen, va. zaniedbać; verabsäumt omieszkany, zaniedbany; Vera'bsäumung, sf. omieszkanie, zaniedbanie.

Vera'bscheuen, va. brzydzić się kim lub czém; Vera'bscheuung, sf. zbrzydzenie sobie czego; obrzydliwość; zgroza; Vera'bscheuungswü'rdig, a. obrzydliwy.

Vera'bschieden, va. rozpuścić (wojsko); uwolnić (od wojska, z urzędu); odprawić (ze służby); verabschiedet odprawiony; na odstawce; dymissyonowany; Vera'bschiedung, sf. odprawienie, rozpuszczenie (wojska); abszytowanie, uwolnienie ze służby.

Veracci'sen, va. akcyzę nałożyć na co.

Vera'chten, va. gardzić, pogardzać, wzgardzić czém lub kim; das ist nicht zu — gardzić tém nie należy; Vera'chter, Verä'chter, sm. gardziciel; pogardzający; Vera'chtet, pp. u. a. wzgardzony, pogardzony; Verä'chtlich, a. u. ad. pogardliwy; z pogardą; nikczemny; godzien pogardy; podły; na wzgardę zasługujący; sich — machen podlić się; Verä'chtlichkeit, sf. pogardliwość; nikczemność; Vera'chtung, sf. pogardzanie czém; pogarda; in — stehen być w pogardzie; Jemanden mit — behandeln z pogardą obchodzić się z kim; aus — z pogardy; Vera'chtungswe'rth, Vera'chtungswü'rdig, a. godzień pogardy, na wzgardę zasługujący.

Veradonisi'ren, va. *Adonisa z kogo zrobić.

Verä'hnlichen, va. upodobnić; Verä'hnlichung, sf. upodobnienie.

Vera'llgemei'nen, Vera'llgemei'nern, va. uogólnić; Vera'llgemei'nerung, sf. uogólnienie.

Vera'lten, Vera'ltern, vn. (s.) zastarzéć się; veraltetes Wort, dgl. Gewohnheit zastarzały wyraz, zwyczaj.

Verä'nderbar, Verä'nderlich, a. zmienny; Verä'nderlichkeit, sf. zmienność.

Verä'ndern, va. odmienić, zmienić; sich — odmienić się; Verä'nderung, sf. odmiana; zmiana; eine — mit etwas machen, treffen, vornehmen zmianę w czém zrobić, zaprowadzić; sich eine — machen odmianę sobie zrobić dla rozrywki.

Vera'nkern, va. Zm. etc. ankrami opatrzyć.

Vera'nlassen, va.: Jemanden — spowodować kogo do czego; etwas — stać się powodem do czego; polecić komu co; Vera'nlassung, sf. spowodowanie do czego; powód do czego; — geben, sein zu etwas spowodować co; dać powód od. powodem być, stać się do czego.

Vera'nschaulichen, va. unaocznić co; naocznie przedstawić; Vera'nschaulichung, sf. unaocznienie.

Vera'nschlagen, va. zaanszlagować; wartość lub koszta czego oznaczyć; Vera'nschlagung, sf. oznaczenie wartości lub kosztów czego; zaanszłagowanie.

Vera'nstalten, va. wyprawić; bankiet; igrzyska; przygotować (bankiet itd.); Vera'nstaltung, sf. rozporządzenie; przygotowanie, wyprawienie (bankietu).

Vera'ntworten, va. odpowiedzieć za co; usprawiedliwić co; sich — usprawiedliwić się; Vera'ntwortlich, a. odpowiedzialny; Vera'ntwortlichkeit, sf. odpowiedzialność; Vera'ntwortung, sf. odpowiadanie za co, usprawiedliwienie czego; odpowiedzialność.

Vera'rbeiten, va. wyrabiać co; zu etwas — robić co z jakiego materyału; verarbeitet przerabiany; wyrabiany; verarbeitetes Silber srebro wyrobione; Vera'rbeitung, sf. przerabianie; obrabianie; wypotrzebowanie.

Vera'rgen, va. za złe co brać od. mieć; Vera'rgung, sf. poczytanie za złe.

Vera'rmen, vn. (s.) zubożéć; podubożéć; podupaść; —, va. (arm machen) podubożyć; verarmt podubożony; podupadły, zubożały; podubożały; Vera'rmung, sf. zubożenie, podubożenie.

Verarresti'ren, va. § aresztować, zaaresztować; przytrzymać.

Vera'rten, vn. (s.) wyrodzić się.

Verarznei'en, va. na lekarzów i na leki stracić co.

Vera'schen, vn. (s.) spopieléć.

Verassecuri'ren, va. § zaasekurować.

Verauctioni'ren, s. Versteigern.

Verau'sgaben, va. wydać, powydawać, rozdać.

Veräu'ßerlich, a. mogący być pozbytym, sprzedanym, darowanym; Veräu'ßerlichkeit, sf. możność pozbycia; Veräu'ßern, va. zbyć, pozbyć; sprzedać; Veräu'ßerung, sf. zbywanie, zbycie, przedanie; alienacya; Veräu'ßerungsre'cht, sn. prawo pozbycia.

Verba'cken, va. irr. (h.) (verbacke, verbäckt, verbuk, verbacken) na pieczywo wypotrzebować.

Verba'l-, a. słowny; ustny.

Verba'llhornen, s. Ballhornisi'ren.

Verba'nd, sm. wiązarek (w dachu); obwiązka; bandaż, obwiązanie, opatrzenie rany.

Verba'nnen, va. wygnać, na wygnanie skazać; wywołać z kraju; etwas aus dem Gedächtnisse, Herzen —, *oddalić, wygluzować, wyrugować z pamięci, z serca; Verba'nnter, sm. wygnaniec; Verba'nnung, sf. wygnanie; in die — gehen pójść na wygnanie; Verba'nnungso'rt, sm. miejsce wygnania; Verba'nnungsu'rtheil, sn. wyrok wygnania, na wygnanie skazujący.

Verba'nsen, va. Ldw. w zasiekach umieścić (zboże).

Verbau'en, va. zabudować; w budowle włożyć, na budynki wydać.

Verbau'ern, vn. (s.) schłopiéć.

Verbei'nen, vn. (h.) skostniéć; na kość się zamienić.

Verbei'ßen, va. irr. (h.) (verbeiße, verbiß, verbissen) zakąsić, przekąsić, przejeść co; ugryźć koniec czego; zęby ścisnąć dla przytłumienia czego (żalu, śmiechu, tkania); eine Beleidigung —, *połknąć urazę; *doznawszy urazy ścisnąć zęby i milczeć; sich die Zähne — zęby przygryźć; sich — (o psach) zaciąć się, zęby głęboko utkwić jeden w drugim.

Verbe'rgen, *va. irr.* (h.) (verberge, -birgt, -barg, verborgen) skryć, ukryć co; sich vor Jemandem — skryć się przed kim; verborgener Ort miejsce ukryte; — ukrywać, taić; verborgen tajny; Verbe'rger, *sm.* ukrywacz; taiciel; Verber'gschirm, *sm.* namiot za prewet służący; Verbe'rgung, *sf.* ukrycie; ukrywanie.

Verbe'sserer, *sm.* poprawiacz; poprawiciel; Verbe'ssern, *va.* poprawiać; sich — poprawić; Verbe'sserung, *sf.* poprawianie; oprawienie; poprawa; poprawka; kleine — naprawka; Verbe'sserungsfä'hig, *a.* zdolny do poprawy; Verbe'sserungsko'sten, *sf. pl.* koszta poprawy; Verbe'sserungsmi'ttel, *sn.* środek ku poprawie służący.

Verbe'ten, *va.* modlitwą oddalić co od siebie, np. bojaźń; na modlitwie strawić (życie); Verbe'ten, *va. irr.* s. Verbi'tten.

Verbeu'gen, (sich), *vr.* (h.) pokłonić się, skłonić się, ukłonić się; Verbeugung ukłon; pokłonienie się; eine — machen s. Verbeu'gen (sich).

Verbie'gen, *va. irr.* (h.) (verbiege, -bog, -bogen) zgiąć; źle lub nadto zgiąć.

Verbie'ten, *va. irr.* (h.) (verbiete, -bot, -boten) zakazać; zabronić; Jemandem das Haus — zakazać komu przystęp w dom; verbietend zakazujący.

Verbi'lden, *va.* fałszywy kierunek nadać wykształceniu; fałszywie wykształcić; kształcąc zepsuć; opacznie wychowywać; Verbi'ldung, *sf.* fałszywe wykształcenie; opaczne wychowywanie.

Verbind'bar, *a.* dający się połączyć.

Verbi'nden, *va. irr.* (h.) (verbinde, -band, -bunden) łączyć; wiązać; powiązać; ehelich —, *Kg.* połączyć węzłem małżeńskim; sich — połączyć się, związek zawrzéć; sich eidlich — połączyć się pod przysięgą; — zawiązać, obwiązać; — obowiązać; Sie werden mich dadurch sehr verbinden *wielce mnie sobie zobowiążesz Pan; — obowiązywać (pod względem powinności); — (falsch binden) źle związać od. powiązać; źle oprawić (książkę); oprawiając poprzekładać arkusze; Verbi'ndlich, *a.* obowiązujący; obowiązany; ich will mich Niemandem — machen nie chcę nikomu obowiązywać się do wieczności, u nikogo zaciągać długu wdzięczności; — okazujący, że się czuje obowiązanym do wdzięczności; er antwortete mir sehr — odpowiedział mi z wielką oznaką wdzięczności; ich sage Ihnen dafür meinen verbindlichsten Dank jak najobowiązaniéj Panu za to dziękuję; Verbi'ndlichkeit, *sf.* moc obowiązująca; obowiązek; er hat mir dadurch eine — aufgelegt przez to włożył na mnie obowiązek; ich habe keine — gegen ihn, ich bin ihm keine — schuldig nie mam względem niego żadnego długu wdzięczności; Verbin'dung, *sf.* połączenie; in — bringen połączyć; związek; mit Jemandem eine — eingehen, in eine — treten związek z kim zawrzéć, wejść w stosunki; — (Gesellschaft, Gemeinschaft) towarzystwo; Verbi'ndungsmi'ttel, *sn.* sposób połączenia; -dungsstri'ch, *sm.*, -dungszei'chen, *sn. Spl.* łącznik.

Verbi'ssen, *pp.* u. *a.* (v. Verbei'ßen): *Spl.* ukryty; * s. Hä'misch.

Verbi'tten, *va. irr.* (h.) (verbitte, -bat, -beten) wypraszać się, wyprosić się od czego; prosić, aby czego nie robić; sich etwas — prosić, żeby czego niebyło; Verbi'ttung, *sf.* deprekacya, wypraszanie się od czego.

Verbi'ttern, *va.* goryczą zaprawić; gorzkiem uczynić; Verbi'tterung, *sf.* rozjątrzenie, zajątrzenie.

Verbla'sen, *va. irr.* (h.) (verblase, -bläst, -blies, -blasen) rozwiać; rozdmuchać; die Farben —, *Mal.* farby lekko rozprowadzić (jak gdyby rozdmuchać); — przedąć (instrament); zbyt mocném dęciem sfałszować; Jemandem die Ohren —, *tak komu grać (na trąbie, flecie itd.), że aż go uszy bolą; przepędzić, strawić na graniu (na instrumencie dętym); Glas —, *Httk.* szkło na naczynia (np. butelki) wydąć; —, *vn. irr.* (h.) wytchnąć; wysapać się.

Verbla'ssen, *vn.* (h.) wypłowiéć (o materyach kolorowych); Verblä'ttern, *va.* przewracając karty w książce zamylić.

Verble'chen, *va.* blachą okuć.

Verble'ffen, s. Verblü'ffen.

Verblei'ben, *vn. irr.* (h.) (verbleibe, -blieb, -blieben) pozostać; dabei hat es sein Verbleiben przy tém pozostaje; Verblei'ben, *sn.* zostanie; zostawanie; dabei soll es sein — haben ma się przy tém zostać.

Verblei'chen, *vn. irr.* (h.) (verbleiche, -blich, -blichen) zblaknąć; wypłowiéć; des Todes — rozstać się z tym światem; der Verblichene zmarły; — wybladnąć; zbieléć; Verblei'chen, *sn.* zblednienie.

Verblei'en, *va.* ołowiem zalać.

Verble'nden, s. Ble'nden; Verble'ndung, *sf.* zaślepienie, omamienie.

Verbli'chener, *sm.* zbledniały; umarły, zmarły.

Verblie'bener, *sm.* zostały.

Verbli'nden, *vn.* (h.) zupełnie oślepnąć.

Verblü'ffen, *va.* otumanić, omamić, odurzyć kogo; oczy mu zamydlić; laß dich nicht — heißt das elfte Gebot,*nie daj się mamić, przykazanie mówi; —, *vn.* (h.) zmięszać się; być jak odurzonym z zadziwienia; verblüfft zmięszany, zrażony, skołatany; zachwycony.

Verblü'hen, *vn.* (h.) okwitać; okwitnąć; —, (h.) okwitnąć i poopadać z kwiatów.

Verblü'meln, *va.* przypstryć kwiatami; *ubarwić; Verblü'mt, *a.* *figurowany; pod figurą; figuralny; alegoryczny.

Verblu'ten, *vn.* (h.) krew z siebie wylać; eine Wunde — lassen pozwolić krwi płynąć z rany, póki sama nie ustanie; —, *va.*: sein Leben für Jemanden — życie oddać, krew przelać za kogo; sich —, *stracić zupełnie siły; już nie módz nic dokazać; Verblu'tung, *sf.* ujście krwi; wytoczenie krwi. [wierciéć.

Verboh'ren, *va.* zawierciéć; źle

Verbö'llen, *vn.* (h.) zesztywniéć.

Verbo'rgen, *pp.* u. *a.* (v. Verbergen): ukryty, skryty, zakryty.

Verbo'rgen, *va.* wypożyczyć co.

Verbo'rgenheit, *sf.* ukrytość; zacisze; ustronie.

Verbo't, *sn.* zakaz; Verbo'ten, *pp.* u. *a.* zakazany.

Verbrä'men, *va.* obramować; obszyć.

Verbra'nnt, *pp.* u. *a.* (v. Verbrennen): spalony, opalony, ogorzały.

Verbra'ten, *va. irr.* (h.) verbrat, -brät od. -bratet, -briet, -braten) do pieczeń wypotrzebować; przepiec, śpiec, nadto wypiec; Verbrau'ch, *sm.* zużywanie; zużycie; spotrzebowanie; konsumcya; odchód, rozchód; Verbrau'chen, *va.* używać (dla spotrzebowania); potrzebować; spotrzebować; verbraucht wërden pójść na co; Verbrau'chen, *sm.* wypotrzebowanie; Verbrau'chs-, *a.* zużytkowy; konsumpcyjny; Verbrau'chssteuer, *sf. Stw.* akcyza konsumpcyjna od. zużytkowa.

Verbrau'en, *va.* na warzenie (piwa itd.) wypotrzebować.

Verbrau'sen, *vn.* (h.) wyburzyć się; przestać szumiéć (jak wicher); *wyszumiéć się; sein Zorn hat schon verbraus't,*gniew jego już wyszumiał.

Verbre'chen, *va. irr.* (h.) (verbreche, -bricht, -brach, -brochen) przewinić, wykroczyć co.

Verbre'chen, *sn.* zbrodnia; przestępstwo; ein — begehen zbrodnią popełnić; Jemandem etwas zum — machen za zbrodnią komu co poczytać; Verbre'cher, *sm.* zbrodniarz; przestępca; winowajca; Verbre'cher-, Verbre'cherisch, *a.* zbrodniczy, występny, kryminalny.

Verbrei'ten, *va.* rozpościerać, rozszerzać co; szerzyć; rozpowszechniać, rozszerzać; ein Gerücht verbreiten wieść rozpuścić; es verbreitet sich das Gerücht wieść się rozchodzi; die Flamme verbreitet sich ogień się szerzy; sich über etwas — rozwodzić się, obszernie rozprawiać nad czém; Verbrei'ter, *sm.* szerzyciel; roznosiciel; Verbrei'tung, *sf.* rozszerzanie; rozpowszechnianie; — eines Gerüchtes rozpuszczanie wieści; — szerzenie się (pożaru).

Verbre'nnbar, Verbre'nnlich, *a.* spalny; Verbre'nnbarkeit, *sf.* spalistość, spalność.

Verbre'nnen, *va.* spalić; zu Asche — spalić na popiół; — wypalić, wypotrzebować paląc; sparzyć; oparzyć; sich den Mund am heißen Kaffee, den Finger am Siegellack — spalić sobie usta gorącą kawą, palec lakiem; sich die Hand am Ofen — spalić sobie rękę o piec; sich — spalić od. opalić się; sich den Mund (das Maul) —, *spalić sobie gębę od. język; *wypleść co i potém cierpiéć za to; — opalić, ogorzałym uczynić; verbrannt opalony, ogorzały; spalony; Verbre'nnen, *sn.*, Verbre'nnung, *sf.* spalenie; sparzenie się; Verbre'nnlich, s. Verbre'nnbar.

Verbre'ttern, *va.* deskami zabić.

Verbrie'fen (sich), *vr.* (h.): sich für Jemanden — ręczyć za kogo na piśmie.

Verbri'ngen, *va. irr.* (h.) (verbringe, -brachte, -bracht) przemarnować, stracić; strawić; zarzucić gdzie (i nie módź znaleźć); Verbri'ngung, *sf.* przemarnowanie.

Verbrö'ckeln, Verbrö'seln, *va.* pokruszyć; sich — pokruszyć się; na okruchy się zamienić.

Verbro'den, *vn.* (h.) w chléb się zamienić.

Verbrü'dern (sich), *vr.* (h.): mit Jemandem sich — pobratać się z kim; pokumać się; verbrüdert pokumany, zbracony; Verbrü'derung, *sf.* pobratanie się; pokumanie się; bractwo.

Verbrü'hen, *va.* nazbyt oparzyć; sich die Hand — sparzyć sobie rękę (wodą); sich — sparzyć się.

Verbrü'llen, *vn.* (h.) przestać ryczéć.

Verbrü'ten, *va.* źle wylądz (kurczęta, kiedy kura z jaj często złazi); *nie wylądz, nie wysiedziéć czego, jak należy (dzieła itd.).

Verbu'ben, *va.* (* verschwenden, durchbringen) przehultaić co.

Verbuh'len, *vn.* (h.) oddać się rozpuście; verbuhlt lubieżny; zalotny; —, *va.* na rozpustę przetrwonić; od. zmarnować; Verbuh'ltheit, *sf.* lubieżność; zalotność.

Ve'rbum, *Spl.*, s. Zei'twort.

Verbu'nden, *pp.* u. *a.* v. Verbi'nden, s. d.

Verbü'nden (sich), *vr.* (h.) sprzymierzyć się z kim; die verbündeten Mächte, *Stw.* sprzymierzone mocarstwa; die Verbü'ndeten sprzymierzeńcy; Verbü'ndeter, *sm.* związkowy; sprzymierzeniec.

Verbü'rgen, *va.*: etwas — ręczyć za co; sein Wort — ręczyć słowem; słowo dać w zakład; sich für Jemanden — zaręczyć za kogo; dać zaręczenie; Verbü'rgung, *sf.* ręczenie, rękojmia, poręka, zaręczenie.

Verbü'rgern, *vn.* (s.) na mieszczanina się zamienić.

Verbu'tten, *vn.* (s.) skarłowacić; znikczemniéć (co do wzrostu).

Verbu'ttern, *va.* spotrzebować na masło.

Verda'cht, *sm.* podejrzenie; einen — auf Jemanden haben miéć podejrzenie na kogo; Jemanden in — haben miéć kogo w podejrzeniu; Verdä'chtig, *a.* podejrzany; sich — machen podejrzenie na siebie ściągnąć; Verdä'chtigen, *va.* w podejrzenie kogo wprawić, podać; miéć w podejrzeniu o co; Verdä'chtigung, *sf.* posądzanie.

Verda'mmen, *va.* potępić kogo; ich will verdammt sein, wenn 2c. niech mnie dyabli wezmą, jeżeli itd.; — wskazać na co; — (mit einem Damme schützen), Verdä'mmen, *va.* zatamowić, zagrodzić; groblą zastawić; Verda'mmenswe'rth, Verda'mmlich, s. Verda'mmungswü'rdig; Verda'mmlichkeit, *sf.* potępliwość; Verda'mmniß, *sf.* potępienie; Verd'ammt, *pp.* u. *a.* potępiony, przeklęty; dyabelski, dyabli, djabli; ein verdammter Streich dyabli, dyabelski, niegodziwy figiel; — kalt, wenig dyable zimno; okropnie mało; der verdammte Geiz przeklęte skąpstwo; Verda'mmter, *sm.* potępieniec; Verda'mmung, *sf.* potępienie kogo; wskazanie kogo na co; Verda'mmungsu'rtheil, *sm.* wyrok potępiający; Verda'mmungswü'rdig, Verda'mmenswerth, *a.* naganny, potępliwy; potępienia godny.

Verda'mpfen, *vn.* (h.) wyparować, jako para ulecić; wyparować co.

Verdä'mpfen, *va.* zagłuszyć; przeszkodzić wzrostowi czego.

Verda'mpfung, *sf.* wyparowanie.

Verda'nken, *va.* winnym komu być co; być mu obowiązanym; dieses Amt verdanke ich ihm jemu winien jestem od. z jego łaski mam ten urząd; ich habe ihm Vieles zu — wiele mu winien jestem.

Verdau'en, *va.* u. *vn.* (h.) trawić; strawić; Verdau'lich, *a.* strawny, łatwy do strawienia; Verdau'ung, *sf.* trawienie; eine gute — haben dobrze trawić; schlechte — niestrawność (żołądka); Verdau'ungsmittel, *sn.* środek trawienie ułatwiający; Verdau'ungsstunde, *sf.* godzina na trawienie przeznaczona; Verdau'ungsorga'n, Verdau'ungswe'rkzeug, *sn.* *Zk.* narzędzie trawienia.

Verde'ck, *sn.* *Sw.* pokład (okrętu); ein Schiff mit drei Verdecken (Dreidecker) *Sw.* okręt trójpiątrowy.

Verde'cken, *va.* przykryć, zakryć, pokryć; verdeckter Wagen wóz kryty; verdeckt zakryty, okryty, przykryty, ukryty; verdeckter Gang, *Kw.* (in den Wällen) kryta droga; Verde'ckung, *sf.* zakrycie; przykrycie.

Verde'nken, *va. irr.* (h.) (verdenke, -dachte, -dacht): Jemandem etwas — miéć od. uważać od. poczytać komu za złe; Verde'rb, s. Verde'rben.

Verde'rben, *vn. irr.* (s.) (verderbe, -dirbt, -darb, -dorben) zepsuć się; er ist ganz verdorben, *całkiem jest zepsuty (co do obyczajów); zu etwas verdorben sein, *nie być stworzony do czego; *nie miéć do tego talentu; an ihm ist ein Redner, Schauspieler verdorben, *zginął w nim mowca, aktor, *mógłby był z niego być dobry mowca, aktor; —, *va. irr.* (h.) zepsuć co, kogo; lustig leben u. selig sterben, heißt dem Teufel das Spiel (die Rechnung) verderben, *używaj świata, lecz miéj z cnoty chlubę, pomięszasz dyablu na duszę rachubę; —, *zniszczyć, zgubić; es mit Jemandem —, *narazić się komu; es mit Niemandem —, *z każdym chciéć być jak najlepiéj; Verde'rben, *sn.*, Verde'rb, *sm.* zepsucie (fizyczne i moralne); zguba; Jemanden in's — stürzen, *o zgubę kogo przyprawić, wtrącić w przepaść; in sein — rennen, *leciéć na zgubę; Verde'rber, *sm.* psowacz; psotnik; zagubca; niszczyciel; Verde'rblich, *a.* zgubny, zgubliwy; Verde'rblichkeit, *sf.* zgubność; Verde'rbtheit, Verde'rbniß, *sn.* zepsucie; zepsutość; skażenie; Verdeu'ten, Verdeu'teln, *va.* opacznie fałszywie, źle co tłumaczyć od. wykładać.

Verdeu'tlichen, *va.* wyjaśnić co; jasném, wyraźném uczynić; Verdeu'tlichung, *sf.* wyjaśnienie.

Verdeu'tschen, *va.* na Niemieckie przełożyć, przetłumaczyć; Verdeu'tschung, *sf.* przekład Niemiecki.

Verdi'chten, *va.* zgęścić; dychtować; na robieniu wierszy strawić (czas); Verdi'chtung, *sf.* zgęszczenie; dychtowanie, zgęszczanie.

Verd'ichtungspre'sse, *sf.* prasa do zgęszczania.

Verdi'cken, *va.* zgęścić; Verdi'ckt, *pp.* u. *a.* zgęstniały; Verdi'ckung, *sf.* zagęszczenie, zgęszczenie.

Verdie'len, *va.* *Zm.* dylami wyłożyć.

Verdie'nen, *va.* zarabiać; zarobić; zyskać; dabei ist nichts zu — przy tém niema żadnego zarobku zysku; was hast du dabei verdient? cożeś na tém zyskał? — zasłużyć na co; das habe ich um Dich, an Dir nicht verdient niezasłużyłem sobie u ciebie na to; sich um Jemanden verdient machen zasłużyć się komu; zasługi położyć dla kogo; przysłużyć się, przysługę uczynić komu; verdienter Maßen zasłużenie, słusznie, sprawiedliwie; Geld muß wieder Geld —, *pieniądze powinny robić na pieniądze; die verdientesten Männer, *najzasłużeńsi mężowie.

Verdie'nst, *sm.* zarobek; —, *sn.* zasługa; nach — wedle zasługi; Mann von vielen Verdiensten um den Staat, *mąż wiele zasług w kraju mający; Verdie'nstlich, *a.* będący zasługą; zasługujący na wdzięczność, nagrodę; Verdie'nstlichkeit, *sf.* zasługa jako przymiot; — zasłużność; Verdie'nstlos, *a.* nie mający żadnéj zasługi; bez zasług; Verdie'nstvoll, *a.* pełen zasług; Verdie'nt, *pp.* u. *a.* v. Verdie'nen, s. d.

Verdi'ng, *sm.* wynajęcie.

Verdi'ngen, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (verdinge, verdang, verdungen) za umówione wynagrodzenie oddać komu kogo lub co w jakim celu; Jemanden in die Kost bei Jemandem — oddać kogo komu na stół, stół mu nająć u niego; sich Jemandem in die Kost — nająć, zgodzić sobie stół u kogo; Jemandem eine Arbeit — dać komu co do roboty; za pewną zapłatę komu co poświęcić; sich an Jemanden — nająć się komu.

Verdo'lmetschen, *va.* przetłumaczyć; wytłumaczyć; es wird verdolmetschet wykłada się; Verdo'lmetschung, *sf.* przetłumaczenie; przekład, wykład.

Verdo'nnern, *vn.* (s.): es verdonnert ustaje łoskot czego; —, *vn.* ** s. Erschre'cken.

Verdo'ppeln, *va.* podwoić; verdoppelt dwójnasobny, podwójny, podwojony; Verdo'ppelung, *sf.* podwojenie.

Verdo'rben, *pp.* u. *a.* v. Verde'rben, s. d.; Verdo'rbenheit, s. Verde'rbtheit, Verde'rbniß, 2c.

Verdo'rren, *vn.* (s.) usunąć (jak drzewo, trawa, ręka); verdorrt uschły; suchy; Verdo'rrung, *sf.* uschnienie.

Verdrä'ngen, *va.* wypierać, wyprzéć, wyparować, wyrugować kogo, co; Jemanden vom Amte — zepchnąć, zwalić kogo z urzędu; aus seinem Besitzthum — wygnać z posiadłości; die Traurigkeit aus dem Herzen —, *oddalić smutek od serca; verdrängt wyparty.

Verdre'chseln, *va.* na toczenie używać.

Verdre'hen, *va.* przekręcać, przekręcić; Jemandem das Wort im Munde —, *przekręcać, co się z ust czyich usłyszy; Jemandem den Finger — wykręcić komu palec; die Augen — przewracać oczy; das Recht —, *prawo przekręcać, wykręcać, nakręcać, kręcić prawem; verdrehter Kopf, *głowa przewrotna, przewrócona; etwas verdreht anfangen, *rozpocząć co przewrotnie; er verdreht Alles, *wszystko przekręca, do góry nogami przewraca, *opacznie bierze; Verdre'her, *sm.* *wykrętnik, wykrętarz; Verdreh't, *pp.* u. *a.* przekręcony, wykręcony; przewrotny; Verdre'hung, *sf.* przekręcenie; wykręcenie.

Verdrei'fachen, *va.* potroić; troić; Verdrei'fachung, *sf.* potrojenie.

Verdrie'ßen, *vn. irr.* (h.) (verdrieße, verdroß, verdrossen) obruszyć się

na co; gniewać, rozgniewać; znudzić; es verdrießt mich etwas przykro mi co jest; niemiło mi; markotno mi; sich eine Mühe nicht — lassen nie żałować fatygi; wie kann dich das —? jakże cię to mogło obruszyć? Verdrie'ßlich, a. markotny; nieukontentowany; markotliwy; verdrießliche Miene kwaśna mina; — przykry, niemiły; Verdrie'ßlichkeit, sf. markotność; nieukontentowanie; zwada, sprzeczka; mit Jemandem in — gerathen sprzeczki z kim dostać; Verdro'ssen, pp. u. a. (v. Verdrie'ßen): niechętny, leniwy, nieskory do czego; Verdro'ssenheit, sf. markotność, opieszałość.

Verdru'cken, va. na druk spotrzebować; fałszywie wydrukować.

Verdru'ß, sm. przykrość; nieprzyjemność; zmartwienie; Verdrü'ßlich, s. Verdrie'ßlich.

Verdu'ften, vn. (s.) przestać pachnąć; stracić zapach; przewonieć; machen, daß Jemand verduftet, ** *odparować kogo; verduftet odparowany; Verdu'ftung, sf. odparowanie, odparowywanie.

Verdu'mmen, vn. (s.) zgłupieć; —, va. (dumm machen) głupim zrobić od. czynić; Verdu'mmung, sf. zgłupienie.

Verdu'ngen, pp. u. a. (v. Verdingen): ugodzony; zgodzony.

Verdu'nkeln, va. zaciemniać; *przyćmić (czyję sławę); zgasić (czyję piękność, wdzięki); sich — zaćmić się; verdunkelt zaćmiony; przyćmiony; zasłoniony; Verdu'nkelung, sf. zaćmienie.

Verdü'nnen, va. rozrzedzić; roztworzyć; rozcieńczyć (kwas jaki); verdünnend przerzedzający; Verdü'nnung, sf. przerzedzenie; rozrzedzenie.

Verdu'nsten, vn. (s.) parować, w kształcie pary uleciéć; ulatniać się; —, va. ulatniać, wyparować co.

Verdü'rsten, vn. (s.) umrzéć od. zginąć z pragnienia; umierać od pragnienia; verdürstet sein być spragnionym.

Verdü'stern, va. zaciemnić; *przyćmić.

Verdu'tzen, va. w zadumienie wprawić; verdutzt zdumiały, osłupiały.

Vere'deln, va. ulepszyć (grunt, owce); poprawić (owce, rasę koni, wełnę); uszlachetnić (serce, naturę ludzką, uczucia); veredelte Schafe, Ldw. poprawne owce; Vere'delung, sf. udobrzenie; Vere'dler, sm. ten co uszlachetnia.

Vere'ggen, va. Ldw. zabronować.

Verehe'lichen, va. dać w małżeństwo; wydać za mąż; ożenić; mit Jemandem, an Jemanden — wydać za kogo; ożenić z jaką; sich — ożenić się; pójść za mąż; sich mit Jemandem — ożenić się z kim; pójść za kogo; sich mit einander — pobrać się; verehelichte N. po mężu N.; Vere'helichte, sf. zaślubiona; zamężna; Vere'helichung, sf. zaślubienie; zamęście.

Vere'hren, va. czcić, uwielbiać kogo; Jemanden wie einen Gott — ubóstwiać kogo; Jemandem etwas — ofiarować komu co w darze, dla okazania czci; Vereh'rer, sm. wielbiciel; czciciel; Vereh'rerin, sf. czcicielka; wielbicielka; Vereh'rung, sf. czczenie; cześć; Jemandem seine — bezeigen czczenie komu oddawać; — ofiarowanie czego (w darze); Vereh'rungswe'rth, -swü'rdig, a. czcigodny; -swü'rdigkeit, sf. czcigodność.

Verei'den, Verei'digen, va. Rw. przysięgę od kogo odebrać; sich — przysięgę składać; vereidet przysięgły, poprzysięgły; Verei'dung, Verei'digung, sf. odbieranie, składanie przysięgi.

Verei'n, sm. związek; stowarzyszenie.

Verei'nbar, Verei'nbarlich, a. dający się połączyć z czém; *dający się z czém pogodzić; Verei'nbaren, s. Verei'nen; Verei'nbarung, sf. połączenie; zjednoczenie; Verei'nen, Verei'nigen, va. połączyć; zjednoczyć; die Theile zu einem Ganzen — połączyć części w jednę całość; sich — połączyć; — pogodzić; sich mit Jemandem über etwas — ułożyć się, porozumiéć się z kim względem czego.

Verei'nfachen, va. ujednostajnić; sprościć, uprościć.

Verei'nigen, s. Verei'nen.

Verei'niger, sm. połączyciel; Verei'nigung, sf. połączenie; Verei'nigungsmi'ttel, sn. sposób połączenia; Verei'nigungspu'nkt, sm. punkt połączenia; Verei'nigungswo'rt, sn. wyraz łączący.

Verei'nnahmen, va. zaperceptować.

Verei'nsamen, va. usamotnić.

Verei'nt, pp. u. a. połączony; wspólny.

Verei'nzeln, va. rozdrobnić na pojedyncze części; —, H. cząstkowo, pojedynczo przedawać; pojedyńczyć; Verei'nzelung, sf. pojedyńczenie.

Verei'sen, vn. (s.) zlodowaciéć; — w żelazo się zamienić; —, va. żelazem powlec.

Verei'teln, va. próżności nauczyć; zniszczyć, zniweczyć, udaremnić, w niwecz obrócić; vereitelt werden spełznąć na niczém; Verei'telung, sf. zniszczenie, zniweczenie.

Verei'tern (sich), vr. (h.) Hlk. zaropiéć.

Vere'keln, va. zbrzydzić komu co.

Vere'nden, vn. (h.) zdechnąć, zdychać.

Vere'ngen, va. ścieśniać; Vere'ngung, sf. ścieśnianie, ścieśnienie.

Vere'rben, va.: Jemandem, auf Jemanden etwas — w dziedzictwie komu co przekazać, zostawić; w puściznie przekazać (auch *).

Vere'rden, vn. (s.) w ziemię się zamienić.

Vere'rzen, va. Httk. w kruszec obrócić.

Vere'ssen, va. przejeść co; na jedzenie stracić.

Vere'wigen, va. uwiecznić; verewigt zmarły; do wieczności przeznaczony; Vere'wigung, sf. uwiecznienie.

Verfah'ren, vn. irr. (s.) (verfahre, verfährt, verfuhr, verfahren) postąpić, postępować; des Todes — rozstać się z tym światem; —, va. irr. (h.) den Weg — drogę wyjeździć, jeżdżeniem doły w niéj porobić; Jemandem den Weg — zajechać komu drogę, wiechać przed nim w koléj i nie dać mu pospieszać; den rechten Weg —, sich — zbłądzić, zjechać z drogi; — na jeżdżeniu strawić; rozwozić (towary).

Verfah'ren, sn. postępowanie; rozwożenie; Verfah'rungsa'rt, sf. sposób postępowania.

Verfa'll, sm. zapadnięcie się; *upadek; in — gekommen, gerathen do upadku przyjść; in — bringen do upadka przyprowadzić; — eines Wechsels, H. Rw. upłyniony termin weksiu; bei — des Pfandes pod przepadkiem zastawu.

Verfa'llen, vn. irr. (s.) (verfalle, verfällt, verfiel, verfallen) zapaść się; in etwas — popaść, wpaść w co; in Sünde, Laster —, *dopuścić się grzechu; występków się dopuszczać; auf etwas — wpaść na co; ich verfalle auf etwas na myśl mi co przychodzi; der Wechsel ist verfallen, H. weksel stał się wypłatnym; czas wypłaty jego przyszedł; das Pfand verfällt zastaw przepada; die Zeit ist verfallen czas (termin) już przeszedł.

Verfa'llen, va. (verfallen machen) do upadku przyprowadzić.

Verfa'lltag, sm.: — eines Wechsels, H. dzień, od którego weksel staje się wypłatnym; — eines Pfandes dzień, w którym zastaw niewykupiony przepada.

Verfä'llung, sf. przejście z jednéj linii do drugiéj.

Verfa'llzeit, sf. termin; przepadek; zapadły dzień.

Verfä'lschen, va. sfałszować co; Verfä'lscher, sm. fałszerz; ten co fałszuje od. sfałszował co; Verfä'lscht, pp. u. a. sfałszowany; Verfä'lschung, sf. fałszowanie; sfałszowanie.

Verfa'ngen, vn. irr. (h.) (verfange, verfängt, verfing, verfangen) zachwycić się; załapić się; — (als Mittel wirken od. anschlagen) skutkować, dopomódz; sich — zatamować się, zaprzéć się gdzie; sich —, Hlk. zadyszéć się; zochwacić się (o koniach); ochwatu dostać.

Verfä'nglich, a. podchwytliwy; Verfä'nglichkeit, sf. podchwytliwość.

Verfä'rben, ꝛc. s. Entfärben, ꝛc.

Verfa'ssen, va. ułożyć, napisać co (jako autor); Verfa'sser, sm. autor; pisarz; Verfa'sserin, sf. autorka; Verfa'ssung, sf. ułożenie, napisanie (dzieła); —, Stw. urządzenie (kraju, towarzystwa); — rząd; kształt od. forma rządu; — (Verhältniß, Befinden) okoliczności, w jakich się kto znajduje; Verfa'ssungs-, a. Stw. konstytucyjny; Verfa'ssungslo's, a. Stw. nieurządzony; Verfa'ssungsmä'ßig, a. Stw. stosowny do urządzenia; konstytucyjny; -swi'drig, a. Stw. przeciwny urządzeniu; —, ad. przeciwko urządzeniu.

Verfau'len, vn. (s.) zgnić; —, sn. zgnicie; zgniłość; zgnilizna; Verfau'lt, pp. u. a. zgniły, pogniły, zepsuty.

Verfe'chten, va. irr. (h.) (verfechte, verficht, verfocht, verfochten) walczyć za co; *bronić czego; *obstawać za czém; Verfe'chter, sm. *obrońca; broniciel; Verfe'chterin, sf. bronicielka; Verfe'chtung, sf. bronienie; obrona.

Verfeh'len, va. chybić; nie trafić; Jemanden — minąć się, nie spotkać się z kim; den Weg, des Weges — zmylić sobie drogę; zbłąkać się; —, vn. (h.) (unterlassen) omieszkać, zaniechać; Verfeh'len, sn. chybienie, uchybienie.

Verfei'nden, va. nieprzyjaźń

wzniecić między kim; sich mit Jemandem — poniеprzyjaźnić się z kim.

Verfei'nern, *va.* okrzesać; wygładzić; ogładzić; Verfei'nerung, *sf.* wygładzenie.

Verfe'rtigen, *va.* zrobić co; Verfe'rtiger, *sm.* ten, który co robi lub zrobił; Verfe'rtigung, *sf.* wygotowanie; sporządzenie; zrobienie.

Verfeu'ern, *va.* spalić, spotrzebować na opał; wystrzelać (wszystkie kule, wiele prochu).

Verfi'lzen, *va.* skłaczyć, spilśniać, zawikłać, skudłać (włosy); verfilzte Haare kłaczyste, kudłate od. kołtunowate włosy.

Verfi'nstern, *va.* zaciemnić co; den Kopf, Verstand —, *zaćmić głowę, rozum; sich — zaciemnić się; Verfi'nsterung, *sf.* zaćmienie; Verfi'nsterungsmi'ttel, *sn.* środek zaprowadzenia ciemnoty.

Verfi'rsten, *va. Bk.* podłużkę, kalenicę dać od. zrobić w dachu; Verfi'rstung, *sf. Bk.* podłużka, kalenica.

Verfla'ckern, *vn.* (s.) u. *va.* spłonić świecę.

Verfle'chten, *va. irr.* (h.) (verflechte, verflicht, verflocht, verflochten) spleść, wpleść jedno w drugie; uwikłać, zawikłać w co (auch*); verflochtene Rede, Antwort, *zawikłana mowa, odpowiedź; — wypotrzebować na plecienie; — źle spleść.

Verflei'schen, *vn.* (s.) na mięso się zamienić; ciałem się stać; Verfleischung Christi, *Kg.* *(im Abendmahl) wcielenie Pańskie.

Verflie'gen, *vn. irr.* (s.) (verfliege, verflog, verflogen) ulecieć, ulotnić się; wie die Zeit verfliegt,*jak to czas prędko leci, uchodzi, upływa; sich — latając zbłądzić, zbłąkać się.

Verflie'ßen, *vn. irr.* (s.) (verfließe, verfloß, verflossen) upływać, upłynąć; wie die Zeit verfließt,*jak to czas upływa; Verflie'ßen, *sn.* płynienie; upłynienie.

Verflö'ßen, *va.* spławiać (drzewo); —, *Mal.* zmywać, rozmywać (lazirować) farby.

Verflu'chen, *va.* przeklinać; verflucht sei der Urheber dieser Maßregel! niech będzie przeklęty, kto ten środek wymyślił! ich will verflucht sein, wenn ꝛc. niech mnie dyabli wezmą, jeżeli itd.; Verflu'chen, *sn.*, Verflu'chung, *sf.* przeklęcie, przeklinanie; złorzeczenie; Verflu'cher, *sm.* przeklinacz; Verflu'cht, *pp.* u. *a.* przeklęty; verfluchter Kerl, * § przeklętnik; verfluchtes Frauenzimmer, * § przeklętnica.

Verflü'chtigen, *va.* ulotnić; wolatylizować; verflüchtigend lotny; Verflü'chtigung, *sf.* ulotnienie; obrócenie czego w rzecz rozlatująca się.

Verflu'ß, *sm.* upływ; nach — einiger Monate po upływie kilku miesięcy.

Verfo'lg, *sm.* dalszy ciąg, wykład; dalsze prowadzenie rzeczy.

Verfo'lgen, *va.* ścigać; gonić za kim; sein Recht —, *Rw.* dochodzić swego prawa; — prześladować kogo; — (weiter führen, fortsetzen) rzecz rozpoczętą dalej prowadzić; seinen Weg — iść dalej; seine Reise — kontynuować podróż; dalej podróżować; sein Glück —, *trzymać się swego szczęścia; korzystać z niego; einen Gegenstand weiter — przedmiot dalej prowadzić; Verfo'lger, *sm.* prześladowca; Verfo'lgter, *sm.* prześladowany; Verfo'lgung, *sf.* ściganie; prześladowanie; — eines Rechtes dochodzenie prawa; — seines Ziels dążenie do celu; Verfo'lgungsgei'st, *sm.* duch prześladowczy; Verfo'lgungssu'cht, *sf.* chęć prześladowania; Verfo'lgungssü'chtig, *a.* prześladowniczy; lubiący prześladować; pałający chęcią prześladowania.

Verfo'rmen, *va.* zły kształt czemu nadać.

Verfra'chten, *va.*: Jemandem etw. —, *H.* na fracht komu co oddać.

Verfre'ssen, *va. irr.* (h.) (verfresse, verfrißt, verfraß, verfressen) przeżréć, przejeść; verfressen sein być obżartym; Verfre'ssen, *sn.* przeżarcie, pożarcie, pożeranie; przetrawienie.

Verfrie'ren, *vn.* (s.) s. Erfrie'ren; verfroren sein być zmarzluchem.

Verfröh'nen, *va.* pańszczyzną obłożyć.

Verfu'chsschwänzen, *va.* *zdradliwemi podstępami o szkodę kogo przyprawić.

Verfü'gen, *va.* ustanowić, postanowić, rozkazać co; sich an einen Ort — udać się dokąd (z powinności); Verfü'gung, *sf.* postanowienie; nakaz; eine — treffen postanowić co.

Verfüh'rbar, *a.* dający się zwieść, zbałamucić; zwodny, zdradny, zdradliwy; — (Waaren) przewoźny.

Verfüh'ren, *va.* rozprowadzać (towary po różnych miejscach); — (irreleiten) na złą drogę naprowadzić; — (verleiten, irreführen) zwieść kogo; uwieść (pannę); *zepsuć; Verfüh'rer, *sm.* zwodziciel; Verfüh'rerin, *sf.* zwodzicielka; Verfüh'rerisch, *a.* zwodniczy; zdradliwy; Verfüh'rung, *sf.* zwodzenie, zwodnictwo, zdrada; zawód; bałamucenie.

Verfü'llen, *va.* ponalewać, pościągać na butelki (piwo, wino).

Verfü'ttern, *va.* używać na paszę; wypotrzebować na paszę; zapaść, zbytnią paszą zaszkodzić.

Verga'ffen (sich), *vr.* (h.) zagapić się; sich in etwas —, oczy wlepić w co; zakochać się w kim; osobliwie sobie co upodobać; Verga'ffen, *sn.* zapatrzenie się; zaślepienie się.

Vergäh'nen, *va.* przeziewać.

Vergäh'ren, s. Au'sgähren.

Verga'llen, *vn.* (s.) zgorzknąć jak żółć; vergallt, *goryczą napełniony (serce).

Vergä'llen, *va.* *zatruć goryczą.

Vergaloppi'ren (sich), *vr.* (h.) **poszkapić się.

Verga'ngen, *pp.* u. *a.* (v. Vergehen) przeszły; Verga'ngenheit, *sf.* przeszłość; Vergä'nglich, *a.* znikomy; nietrwały; marny; Vergä'nglichkeit, *sf.* znikomość; zniszczenie.

Verga'nten, ꝛc. s. Verstei'gern, ꝛc.

Verga'ttern, *va.* zakracić, kratą zawarować co; Verga'tterung, *sf. Kw.*: die — schlagen bębnieniem zwołać żołnierzy.

Vergau'keln, *va.* przebaraszkować.

Verge'ben, *va. irr.* (h.) (vergebe, vergibt, od. vergiebt, vergab, vergeben) dać, nadać, konferować urząd; Aemter — rozdawać urzędy; die Stelle ist schon vergeben to miejsce już zajęte; — darować, przebaczyć, wybaczyć co; eine Sünde — odpuścić grzech; Jemandem, sich etwas — pokrzywdzić kogo lub siebie; ulżyć komu lub sobie w czém; ohne sich etwas zu — bez ubliżenia sobie; seiner Sache nichts —, *nieustąpić ani na włos od sprawy swojéj; Karten — przedać karty, źle rozdać; zmylić się w dawaniu; — (vergiften) truć.

Verge'bens, *ad.* daremnie; naprożno; Verge'blich, *a.* u. *ad.* łatwo do darowania, przebaczenia; daremny, próżny; daremnie; naprożno; Verge'blichkeit, *sf.* daremność, próżność.

Verge'bung, *sf.* szafunek, rozdawanie (urzędów); ustąpienie, cessya; odpuszczenie, darowanie; — der Sünden, *Kg.* odpuszczenie grzechów.

Verge'genwä'rtigen, *va.* uobecnić, unaocznić co.

Verge'hen, *va. irr.* (h.) (vergehe, verging, vergangen) przechodzić co; —, *vn. irr.* (s.) przejść; minąć; der Schmerz wird — ból przejdzie, minie, ustanie; die Zeit vergeht schnell czas prędko uchodzi, ubiega; — (verschwinden) niknąć; die Lust vergeht Jemandem ochota kogo odchodzi, odpada mu; Hören u. Sehen vergeht mir nic nie słyszę ani widzę; darüber verging mir Hören u. Sehen w takim kłopocie słuch i wzrok mnie opuścił; man möchte vor Aerger vergehen, *ostatnia złość bierze; wie ein Schatten — zniknąć jak cień; sich — wykroczyć; przekroczyć; sich gegen (wider) Jemanden, an Jemandem — wykroczyć przeciw komu, obrazić go; krzywdę mu zrobić; skrzywdzić go; Verge'hen, *sn.*, Verge'hung, *sf.* przekroczenie; wykroczenie.

Vergei'gen, *va. Tk.* grając na skrzypcach przepędzić (czas, godzinę).

Vergei'stern, Vergei'stigen, *va.* na ducha zamienić; umysłowić, uduchowić; Vergei'stigung, *sf.* uduchowienie.

Verge'lben, *vn.* (s.) zżółknąć.

Verge'lten, *va. irr.* (h.) (vergelte, vergilt, vergalt, vergolten) odpłacić, odwdzięczyć, odwetować co; Gleiches mit Gleichem — wet za wet oddać; Gott vergelte es Ihnen! Panie Boże zapłać! Verge'lter, *sm.* nagrodziciel, odpłaciciel; Verge'ltung, *sf.* odpłata, odwet; Verge'ltungsre'cht, *sn.* prawo odwetu; wetówka.

Vergese'llschaften, *va.* stowarzyszyć; sich mit Jemandem — towarzystwo zawrzéć z kim; vergesellschaftet stowarzyszony; spojony; złączony.

Verge'ßbar, *a.* mogący być zapomnianym; Verge'ssen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (vergesse, vergißt, vergaß, vergessen) zapomnieć co lub o czém; w niepamięć puścić; ich werde deiner nicht — nie zapomnę o tobie; sich — zapomnać się; vergessen sein zapominać o czém; Verge'ssenheit, *sf.* zapomnienie; niepamięć; in — kommen, gerathen w zapomnienie pójść; in — bringen podać w zapomnienie; der — entreißen wydrzéć zapomnieniu; Verge'sser, *sm.* zapominacz; Verge'ßlich, *a.* dający się zapomniéć; zapominający się; Verge'ßlichkeit, *sf.* zapamiętliwość.

Vergeu'den, *va.* przetrwonić; przemarnować; s. a. Verschwe'nden, ꝛc.

Vergewa'ltigen, *va.* pogwałcić; Vergewa'ltigung, *sf.* pogwałcenie.

Vergewi'ssern, *va.* zapewnić; upewnić, upewniać; Vergewi'sserung, *sf.* upewnienie, zapewnienie.

Vergie'ßen, *va. irr.* (h.) (vergieße, vergoß, vergossen) rozlewać; Blut — krew rozlewać, przelewać, wylewać; Thränen — łzy wylewać; Vergie'ßen, *sn.*, Vergie'ßung, *sf.* wylewanie, wylanie; przelanie, przelew; wylew; rozlew.

Vergi'ften, *va.* zatruwać; otruć, zatruć; vergiftend trujący; Vergi'fter, *sm.* otruwca, zatruwacz; otruciciel; Vergi'ftet, *pp.* u. *a.* zatruty, otruty; trucizną napuszczony; Vergi'ftung, *sf.* otrucie, zatrucie.

Vergi'lben, *vn.* (s.) pożółcieć, pożółknieć, pożółknąć; vergilbt pożółły, pożółciały, pożółkniały; Vergi'lbung, *sf.* pożółknięcie, pożółknienie.

Vergi'ßmeinni'cht, *sn. Ng.* niezapominka; niezapominajka.

Vergi'ttern, *rc.* s. Verga'ttern, *rc.*

Vergla'sen, *va.* zeszklić co; szkliwem powlec; —, *vn.* (s.) zeszklić się.

Verglasu'ren, *va. Httk. etc.* polewać, polewę dać; glazurować.

Verglei'ch, *sm.* porównanie; układ; umowa; ugoda; mit Jemandem nen — machen, schließen, eingehen układ z kim zrobić, zawrzéć; wejść układ; Verglei'chbar, Verglei'chlich, dający się porównać; Verglei'chen, *a. irr.* (h.) (vergleiche, verglich, verglichen) równać co; porównywać, porównać co z czém; pogodzić, pojednać, zgodzić; sich vergleichen pogodzić się; sich wegen etwas — ułożyć się, porozumiéć się względem czego; sich wegen eines Preises — zgodzić się na cenę); Verglei'chend, *a.* porównywający; porównawczy; vergleichendes Wörterbuch porównawczy słownik; Verglei'cher, *sm.* godziciel; Verglei'chsvorschlag, *sm.*: einen — machen wnioski do ugody czynić; Verglei'chsweise, u. *ad.* w sposób układu od. ugody; Verglei'chung, *sf.* porównanie; eine — machen, anstellen porównanie zrobić; Verglei'chungsgra'd, *sm.* stopień porównania; -glei'chungspu'nkt, *sm.* punkt porównania; Verglei'chungsstu'fe, *sf.* *pl.* stopień porównania; -glei'chungsweise, *ad.* przez porównanie; porównywając.

Vergli'mmen, *vn. irr.* (s.) (verglimme, verglomm, verglommen) zetlić się; wytlić się; przestać się tlić; dogorywać. [rzyć się; wyżarzyć się.

Verglü'hen, *vn.* (s.) przestać ża-

Vergnü'gen, *va.* zabawić kogo; sich mit etwas — bawić się czém; sich — (sich belustigen, erfreuen) ochocić się; Vergnü'gen, *sn.* ukontentowanie; radość; mit — z ochotą; — uciecha; rozkosz; dem — nachhangen, nachjagen lgnąć do rozkoszy; za rozkoszą się ubiegać; Vergnü'glich, *a.* rozkoszny; Vergnü'gt, *a.* wesoły; wir waren dort recht — wesołośmy się bawili; —, *ad.* wesoło; Vergnü'gung, *sf.* uciecha; den Vergnügungen nachhängen uciech szukać; ubiegać się za niemi; Vergnü'gungsrei'ch, *a.* obfity w rozkosze; pełen uciech; Vergnü'gungsrei'se, *sf.* podróż dla rozrywki; Vergnü'gungssu'cht, *sf.* uganianie się za uciechami; -gssü'chtig, *a.* uganiający się za uciechami.

Vergo'lden, *va.* pozłocić, wyzłocić; Vergo'lder, *sm.* pozłotnik; wyzłotnik; Vergo'ldung, *sf.* pozłota; pozłacanie; wyzłacanie.

Vergo'lten, *pp.* u. *a.* (v. Verge'lten): nagrodzony, zapłacony.

Vergö'nnen, *va.* dozwolić komu czego.

Vergo'ssen, *pp.* u. *a.* (v. Vergie'ßen): wylany, przelany, toczony.

Vergö'ttern, *va.* ubóstwiać; vergöttert ubóstwiony, ubóstwiany; *Myth.* między bogi policzony; Vergö'tterung, *sf.* ubóstwianie, poczytanie za boga.

Vergö'ttlichen, *va.* ubóstwić; w bóstwo zamienić.

Vergra'ben, *va. irr.* (h.) (vergrabe, vergräbt, vergrub, vergraben) zakopać co; sich in Arbeiten, Bücher —, *zakopać się w robotach, w książkach; vergrabener Schatz skarb zakopany; Vergra'bung, *sf.* zagrzebanie, zakopanie.

Vergra'sen, *vn.* (s.) trawą zarość.

Vergrau'en, *vn.* (s.) osiwiéć.

Vergrei'fen, *va. irr.* (h.) vergreife, vergriff, vergriffen) rozchwytać, szybko rozkupić; die Waare wird bald vergriffen sein, *H.* towar niedługo będzie rozprzedany, rozejdzie się, niedługo go braknie; die erste Auflage ist vergriffen, *Bchh.* pierwsze wydanie ich rozprzedane, rozeszło się; sich — źle chwycić, nie to wziąść do ręki, co należało; —, *omylić się; sich an etwas, an Jemandem — targnąć się na co, na kogo; Vergrei'fen, *sn.* wywinięcie ręki; przechwycenie, omylenie się; Vergrei'fung, *sf.* targnięcie się, porwanie się na kogo; dotknięcie, uraza, zgwałcenie; przywłaszczenie sobie czego.

Vergrie'chen, *va. Litt.* na Greckie przetłumaczyć. [fen, s. d.

Vergri'ffen, *pp.* u. *a.* v. Vergrei'-

Vergrö'ßern, *va.* powiększać, powiększyć co; sich — powiększać się; Vergrö'ßerung, *sf.* powiększenie; Vergrö'ßerungsgla's, *sn. Optik.* szkło powiększające; -gsspie'gel, *sm.* zwierciadło powiększające.

Vergü'lden, s. Vergo'lden.

Vergü'nstigen, siehe Vergö'nnen; Vergü'nstigung, *sf.* co dozwolonego z łaski; łaska; grzeczność; pozwolenie.

Vergü'ten, *va.* wynagrodzić, powrócić; Vergü'tung, *sf.* wynagrodzenie; bonifikacya.

Verha'ck, s. Verhau'; Verha'cken, *va.* porąbać; rozrąbać; źle porąbać.

Verha'dern, *va.* przepieniać (majątek).

Verha'ft, *sm.* aresztowanie; in — nehmen, zu — bringen, s. Verha'ften; Verha'ftbefeh'l, *sm.* rozkaz aresztowania, przyaresztowania; Verha'ftbrief, *sm.* list polecający przytrzymanie kogo; Verha'ften, *va.* przytrzymać kogo; wziąć pod areszt; verhaftet aresztowany; — (verantwortlich) w ewikcyi zostający, zapowiedziany; Verha'ftung, *sf.* aresztowanie; pojmanie; uwięzienie; Verha'ftungsbefeh'l, s. Verha'ftbefeh'l.

Verha'geln, *va. Ntl.* gradem zbić.

Verha'gern, *va.* wychudnąć.

Verha'llen, *vn.* (s.) przestać brzmiéć; przebrzmiéć.

Verha'lten, *va. irr.* (h.) (verhalte, verhält, verhielt, verhalten) zatrzymać, utrzymać co; kryć; taić; sich verhalten wstrzymać się, zatrzymać się; zatamować się; das Lachen — śmiech dusić od. wstrzymywać; — (verbleiben) zachować się; sich ruhig — spokojnie się zachować; sich zu etwas — być w jakim stosunku do czego; — miéć się; die Sache verhält sich so, *temu tak jest; und doch verhält es sich wirklich so, *tak jest atoli niezawodnie; Verha'lten, *sn.* zatrzymanie czego (uryny, wiatrów); — zachowanie się.

Verhä'ltniß, *sn.* stosunek; pomiar; proporcya; in keinem Verhältnisse mit Jemandem stehen nie miéć z kim żadnych stosunków; in freundschaftlichen Verhältnissen mit Jemandem stehen być, zostawać z kim w przyjaznych stosunkach; in gespannten Verhältnissen mit Jemandem stehen nie dobrze być z kim; nach Verhältniß w pomiar; w stosunku; Verhä'ltnißmä'ßig, *a.* stosunkowy; proporcyonalny; Verhä'ltnißwo'rt, *sn. Spl.* przedimek.

Verha'ltung, *sf.* zachowanie się; postępowanie; Verha'ltungsbefeh'l, *sm.* rozkaz dotyczący się postępowania; Verha'ltungsre'gel, *sf.* prawidło postępowania.

Verha'ndeln, *va.* przehandlować; rozprzedać (w handlu); sprzedać; —, u. *vn.* (h.): mit, über etwas — rozbierać co; układać się o co; prowadzić interes jaki; verhandelt in Lemberg den 20. November 1867, *Rw.* działo się we *Lwowie* dnia 20. Listopada roku 1867; Verha'ndlung, *sf.* przehandlowanie; sprzedaż; układ; rozbieranie, roztrząsanie jakiego interesu; traktowanie względem czego; die Verhandlungen werden schon gepflogen układy, narady względem tego już się odbywają; gerichtliche Verhandlungen, *Rw.* pertraktacye sądowe.

Verhä'ngen, *va.* zasłonić co czém zawieszoném; die Zügel — puścić, popuścić cugle; mit verhängten Zügeln reiten pędzić puściwszy cugle; etwas über Jemanden — sprawić, iżby co kogo spotkało; eine Strafe — karę na kogo wyznaczyć; skarać go; das hat Gott über dich verhängt, *to Bóg na ciebie dopuścił; Verhä'ngen, *sn.* zasłonienie; obsłonienie.

Verhä'ngniß, *sn.* przeznaczenie; Gottes — boskie zrządzenie; Verhä'ngnißvo'll, *a.* fatalny.

Verha'rren, *vn.* (h.) pozostawać (stale); bei seiner Meinung — stale pozostawać przy swojém zdaniu; s. a. Verblei'ben; Verha'rrung, *sf.* trwanie, zostanie, zostawanie, wytrwanie.

Verha'rschen, *vn.* (s.) zasklepić się skóreczką, zarość skorupą; Verharschung, *sf.* zapieklina.

Verhä'rten, *vn.* (s.) stwardniéć; verhärtet stwardniały; *zatwardziały, zakamieniały; —, *va.* stwardzić; twardym czynić; Verhä'rtung, *sf.* stwardnienie; stwardniałość; —, *Hlk.* (des Magens *rc.*) zatwardzenie (żołądka itd.).

Verha'speln, *va.* na skobel zamknąć.

Verha'ßt, *a.* znienawidzony; sich — machen popaść w nienawiść; sich Allen — machen obmierznąć wszystkim; nichts ist mir so — als *rc.* niczego tak bardzo nienawidzę, jak itd.; verhaßte Sache nienawistna, niegodziwa; obmierzły interes.

Verhä'tscheln, ꝛc. s. Verzä'rteln, ꝛc.

Verhau', *sm.* zasiek; zasieka; zarąb.

Verhau'chen, *va.* zionąć z siebie; das Leben — wyzionąć ducha.

Verhau'en, *va. irr.* (h.) (verhaue, -hieb, -hauen), s. Verha'cken; — drzewami (naścinanemi) zawalić; einen Wald — zasiekiem las zamknąć; zasiek w nim zrobić; sich — omylić się, oszukać się w rąbaniu od. cięciu; *§ poszkapić się; Verhau'en, *sn.*, Verhau'ung, *sf.* porąbanie, przerąbanie, rozcięcie.

Verhau'sen, *va.* przegospodarować co, źle gospodarując strwonić.

Verhe'ben, *va. irr.* (h.) (verhebe, -hob, -hoben) zerwać od. nadwichnąć sobie co dzwiganiem; sich — przerwać się; nadwichnąć sobie kręgi; Verhe'bung, *sf.* przerwanie się; nawichnięcie kręgów.

Verhee'ren, *va.* pustoszyć, niweczyć; Verhee'rer, *sm.* pustoszyciel; Verhee'rung, *sf.* spustoszenie.

Verhe'ften, *va.* źle zszyć (poszyt) albo wszyć (arkusz).

Verheh'len, *va.* ukrywać, utaić, zataić co; Verheh'lung, *sf.* utajenie, zatajenie.

Verhei'len, *vn.* (s.) zgoić się; Verhei'lung, *sf.* zgojenie się.

Verhei'mlichen, ꝛc. s. Verheh'len, ꝛc.

Verhei'rathen, *va.* s. Vere'helichen; Verhei'rathet, *a.* żonaty; zamężna; Verhei'rathung, *sf.* zaślubienie (überhaupt); — eines Mannes ożenienie się; żeńba; — eines Frauenzimmers zamężcie; pójście za mąż.

Verhei'ßen, *va. irr.* (h.) (verheiße, -hieß, -heißen) obiecywać, obiecać, przymówić, przyobiecać co; Verhei'ßer, *sm.* obiecany, przymówiony, przyrzerzony; Verhei'ßung, *sf.* obietnica.

Verhei'zen, *va.* na opał potrzebować; wypalić; spalić.

Verhe'lfen, *va. irr.* (h.) (verhelfe, -hilft, -half, -holfen) dopomodz komu do (otrzymania) czego; Verhe'lfung, *sf.* dopomożenie.

Verhe'nkert, *a.* § * dyabelski, dyabelni; — viel do licha tam tego; do kata tam tego; niezliczone mnóstwo; s. a. Verteu'felt.

Verhe'rrlichen, *va.* uświetnić; sich — okryć się chwałą; Verhe'rrlichung, *sf.* uświetnienie, uwielmożnienie.

Verhe'tzen, *va.* wyszczuć; poszczuć kogo; Verhe'tzung, *sf.* podszczuwanie, poduszczanie.

Verheu'ern, *va.* wynająć, wypuścić, wydzierżawić komu co.

Verhe'xen, *va.* sczarować.

Verhi'nderlich, *a.* przeszkodny; Verhi'ndern, *va.*: etwas — przeszkodzić czemu; Jemanden an etwas — przeszkodzić komu w czém; Verhi'nderung, *sf.* przeszkodzenie, przeszkoda, zawada.

Verho'beln, *va.* źle sheblować; wyheblować.

Verho'ffen, *va.* u. *vn.* (h.) spodziewać się; Verho'ffen, *sn.* spodziewanie; wider — nad spodziewanie.

Verhoh'len, *a.* zatajony, ukryty.

Verhöh'nen, *va.* szydzić, naigrawać się z kogo, z czego; wyszydzić kogo; Verhöh'nung, *sf.* urąganie, szyderstwo, zelżywość.

Verhö'kern, Verhö'kern, *va.* *H.* przekupować; przekupstwem się bawić.

Verho'lzen, *vn.* (s.) zgrubiéć (o latoroślach).

Verhö'r, *sn.* *Rw.* słuchanie (obwinionych, świadków); przesłuchiwanie; badanie; inkwizycya; ein — anstellen, *Rw.* inkwizycyą ustanowić, zaprowadzić; Jemanden in's — nehmen przesłuchać kogo; Verhö'ren, *va.* słuchać; przesłuchać; wysłuchać; sich — przesłyszéć się; Verhö'rgema'ch, Verhö'rzimmer, *sn.* izba do inkwizycyi.

Verhu'deln, *va.* spartaczyć, sfuszerować co; popsuć partactwem.

Verhü'llen, *va.* obsłonić, zasłonić; die Wahrheit — ukryć prawdę; Verhü'llung, *sf.* nakrycie; zasłonienie; zasłona.

Verhu'ndertfa'chen, Verhu'ndertfä'ltigen, *va.* sto razy powiększyć; *rozmnożyć; sich — sto razy się powiększyć.

•**Verhu'ngern**, *vn.* (s.) zagłodzić się; zamorzyć się; umrzéć z głodu; Jemanden — lassen zamorzyć kogo; — zgłodniéć; wygłodniéć; verhungert zgłodniały; głodem umorzony; wygłodniały; Verhu'ngern, *sn.* umrzenie z głodu; umarcie; zgłodniałość.

Verhu'nzen, *va.* przekręcić; zeszpecić, zepsuć, popsuć; pobałamucić; zeszpecić (sztukę teatralną z tém przedstawieniem); —, *sn.*, Verhu'nzung, *sf.* zepsucie, zeszpecenie, popsucie.

Verhu'ren, *va.* przekurwić, skurwić; verhurt wszeteczny; skurwiały; verhurter Mensch kurewnik.

Verhü'ten, *va.* zapobiegać, zapobiedz, przeszkodzić czemu; das verhüte Gott, das wolle Gott verhüten, *niech Bóg broni, żeby do tego przyjść miało; Verhü'ten, *sn.*, Verhü'tung, *sf.* zapobieżenie, zapobieganie; Verhü'tungsmi'ttel, *sn.* środek zapobiegający.

Verinteressi'ren, *va.* dawać na pewien procent; pobiérać od czego pewien procent; sich — przynosić procenta; das verinteressirt sich nicht zu 5 Procent to nie daje ani pięciu procentu.

Veri'rren (sich), *vr.* (h.) zbłądzić; zabłądzić; zbłąkać się; verirrt zabłądzony, obłąkany; verirrtes Schaf (auch *) zgubiona owieczka; Veri'rrung, *sf.* błąd, obłąd; zdrożność, zabłądzenie, zbłądzenie.

Verita'bel, *a.* prawdziwy.

Verja'gen, *va.* odpędzić, rozpędzić, odstraszyć, rozpłoszyć, wyganiać, wygnać, wygonić; Verja'gter, *sm.* wygnaniec; Verja'gung, *sf.* wygnanie; rozpędzenie.

Verjäh'rbar, *a.* *Rw.* dawności od. zadawnieniu podległy; Verjäh'ren, *vn.* (s.) *Rw.* przedawniéć; przedawnić się; verjährt przedawniony; zadawniony, zastarzały; Verjäh'rung, *sf.* przedawnienie; przedawniałość.

Verja'mmern, *va.* na jękach przepędzić.

Verjü'ngen, *va.* odmładzać; odmłodnić; verjüngt odmłodniały; sich — odmłodniéć; młodszym się stać; — (geringer, kleiner machen) zmniejszać; verjüngter Maßstab, *Gl.* skala zmniejszona; miara oder podziałka pomniejszona.

Verju'ngfern, *va.* panieństwo wracać.

Verjü'ngung, *sf.* odmłodnienie, odmłodzenie.

Verka'lben, *vn.* (h.) niewcześnie się ocielić.

Verka'lken, *va.* zwapnić; Verka'lkung, *sf.* zwapnienie.

Verkä'lten (sich), *vr.* (h.) zaziębić się; przesiębnać; przesiębić się; Verkä'ltung, *sf.* przesiębienie.

Verka'ppen, *va.* zakapturzyć; verkappt zakapturzony; zasłoniony; Verka'ppung, *sf.* zakapturzenie.

Verka'rten, *va.* w karty przegrać.

Verkau'f, *sm.* sprzedaż; etwas zum — ausstellen na sprzedaż wystawić; das Haus geht zum — dom idzie na sprzedaż; Verkau'fen, *va.* sprzedawać; sprzedać; sich an Jemanden — zaprzedać się komu; Verkäu'fer, *sm.* sprzedawca; sprzedający; Verkäu'ferin, *sf.* sprzedająca; przedawczyni.

Verkäu'flich, *a.* będący na sprzedaż; etwas — an Jemanden überlassen oddać komu co jako sprzedane; —, *przedajny (człowiek); —, *H.* pokupny; łatwy do sprzedania; Verkäu'flichkeit, *sf.* sprzedajność.

Verke'geln, *va.* w kręgle przegrać.

Verkeh'r, *sm.* handel; czynność między handlującymi; es ist viel — in dieser Stadt wielki jest w tém mieście ruch handlowy; — mit Jemandem zażyłość, obcowanie z kim; zostawanie z nim w stosunkach; es ist kein — unter den Leuten nie ma między ludźmi żadnéj zażyłości od. komunikacyi; er hat viel — wiele ma znajomości, z któremi żyje; — (Umgangsweise) sposób postępowania z ludźmi; Verkeh'ren, *vn.* (h.) czynność miéć gdzie; in dieser Stadt wird viel verkehrt w tém mieście znaczne są czynności; mit Jemandem — obcować, przestawać, miéć zażyłość z kim; miéć z kim do czynienia; być z nim w stosunkach; —, *va.* przewrócić, źle obrócić; przekręcić; die Augen — przewrócić oczy; das Recht — przekręcać prawo; — wymieść co (przez nieuwagę); sich — przemienić się; zamienić się; verkehrt przewrócony; *przewrotny, opaczny; verkehrter Mensch, Sinn przewrotny człowiek, umysł; —, *ad.* przewrotnie; opacznie; etwas — angreifen opacznie wziąć się do czego; Alles — anfangen wszystko opacznie poczynać; es geht Alles — wszystko na opak idzie; Verkeh'rtheit, *sf.* przewrotność; Verkeh'rung, *sf.* przewrócenie; sprzewrotnienie.

Verkei'len, *va.* zaklinić; Verkei'lung, *sf.* zaklinienie.

Verke'nnbar, *a.* mogący być niepoznanym; Verke'nnen, *va. irr.* (h.) (verkenne, verkannte, verkannt) nie poznać kogo lub czego, wziąć za kogo od. za co innego; krzywdzić; nie poznać się na kim lub na czém; Verke'nnung, *sf.* niepoznanie; krzywdzenie.

Verke'tteln, *va.* łańczuszkami zawiązać, założyć, zamknąć; zahaczyć na łańczuszek; załańczuszkować.

Verke'tten, *va.* łańcuchem oder łańcuchami spoić, związać; *ścisłém ogniem spoić; skojarzyć; Verke'ttung, *sf.* skojarzenie; ścisłe połączenie, przeplatanie.

Verke'tzern, *va.*: Jemanden — heretykować, za kacerza kogo uznawać, ogłaszać, miéć, uważać; etwas — za kacerstwo uznawać co; —, *potępiać (kogo, naukę jaką); verketzert o kacer-

stwo obwiniony; zheretykowany; Verke'tzerung, *sf.* heretykowanie, zadawanie kacerstwa.

Verkie'len, *va. Sw.* (mit Kielen versehen) opierzyć.

Verki'tten, *va.* zakitować; Verki'ttung, *sf.* zakitowanie.

Verkla'gen, *va.*: bei Jemandem — zaskarżyć kogo przed kim; Verklä'ger, *sm.* skarżyciel; —, *Rw.* aktor; powód; Verkla'gter, *sm.* oskarżony, zaskarżony; Verkla'gung, *sf.* zaskarżenie, oskarżenie.

Verkla'mmen, *vn.* (f.) zgrabiéć (jak ręce od zimna).

Verkla'mmern, *va. Zm.* klamrami spoić; zaklamrować; verklammert zaklamrowany; klamrami spojony.

Verklä'ren, *va.* w świetle, blasku, świetności co wystawić; w świetną postać przybrać; w blask oblec; sich — zajaśniéć; rozjaśnić się; jasnością zabłysnąć; Christus war verklärt, *Bibl.* w boskiéj jasności ukazał się Chrystus; er erschien verklärt w niebiańskim blasku ukazał się; der Verklärte przemieniony, uwielbiony, *chwałą ozdobiony; Verklä'rung, *sf.* przemienienie (Pańskie Chrystusa); uwielbienie.

Verkla'rung, *sf. Sw.* oświadozenie uszkodzenia statku lub ładunku jego na morzu.

Verkla'tschen, *va.* rozpleść co, plotkami roznieść; Jemanden — osławić kogo.

Verkle'ben, *va.* zalepić, zasmarować co; verklebt zalepiony; oblepiony; Verkle'bung, *sf.* zalepienie.

Verklei'ben, *va.* zalepić gliną.

Verklei'den, *va.* powlec czém; powłokę dać na czém; przeorać; sich — als Frauenzimmer przebrać się za kobietę; verkleidet przebrany, przestrojony; Verklei'dung, *sf.* powleczenie czém; powłoka; przebranie kogo lub się (za kogo); — einer Thüre, *Zm.* wykładanie drzwi; — eines Schiffes, *Sw.* futrowanie okrętu.

Verklei'nen, *va. Bw.* na małe kawałki potłuc.

Verklei'nern, *va.* pomniejszać, zmniejszać co; Jemanden, etwas — upośledzać kogo, co; uwłaczać komu, czemu; uszczuplać, zmniejszać co; ujmować komu czego; Verklei'nerung, *sf.* umałenie, zmniejszenie; Verklei'nerungsgla's, *sn. Optik.* szkło zmniejszające; Verklei'nerungswo'rt, *sn. Spl.* wyraz zdrobniały.

Verklei'stern, *va.* zaklajstrować, zalepić.

Verkli'ngen, *vn. irr.* (f.) (verklinge, verklang, verklungen) przebrzmiéć.

Verkna'llen, *va.* wystrzelać.

Verkne'beln, *va.* zakneblować.

Verkne'ten, *va.* gniotąc ciasto dodać do niego.

Verknie'en, *va.* przeklęczéć.

Verkni'stern, *vn.* (h.) przestać trzeszczéć (jak sól w ogniu).

Verkni'ttern, *va.* pognieść, pomiętosić co.

Verknö'chern, *vn.* (f.) skostniéć; Verknö'cherung, *sf.* skostnienie.

Verknü'pfen, *va.* spoić; połączyć; Verknü'pfung, *sf.* zaszyplenie, zadziergnienie; połączenie, związanie.

Verko'chen, *vn.* (f.) wygotować się z czego; den Zorn — lassen, *dać gniewowi wyburzyć się; —, *va.* na gotowanie wypotrzebować.

Verko'hlen, *va.* zwęglić; w węgiel zamienić; —, *vn.* (f.) zwęgléć; na węgiel się zamienić. [kommen.

Verko'mmen, f. U'mkommen, Au'skommen.

Verko'rken, *va.* zakorkować.

Verko'rnen (sich), *vr.* (h.) iść w ziarno (o zbożu).

Verkö'rpern, *va.* w ciało zamienić; materyalizować; ucieleśnić; w ciało opatrzyć; Verkö'rperung, *sf.* ucieleśnienie; — einer Idee, *Philos.* uzewnętrznik.

Verko'sen, *va.* strawić na miłéj rozmowie.

Verko'sten, *va.* wykosztować.

Verkra'chen, *va.* przestać huczéć (o grzmocie, huku dział).

Verkra'llen (sich), *vr.* (h.) szpony w czém utopić.

Verkra'men, *ca.* zapodziać gdzie.

Verkrä'nkeln, *va.* przecherlać; Verkra'nken, *va.* przechorować.

Verkrei'den, *va.* zakredować.

Verkrie'chen (sich), *vr. irr.* (h.) (verkrieche, verkroch, verkrochen) kryć się; er verkriecht sich vor mir kryje się, chowa się przede mną; *unika widzenia się ze mną; Verkrie'chen, *sn.* skrycie, ukrycie, utajenie.

Verkrie'gen, *va.* na wojnach strawić; przez wojny zniszczyć.

Verkrü'meln, *va.* podrobić; rozdrobić; *powoli powydawać; sich — powoli porozchodzić się; das Geld hat sich verkrümelt, *pieniądze się porozchodziły.

Verkru'mmen, *vn.* (f.) (krumm werden) strzywiéć.

Verkrü'mmen, *va.* pokrzywić; Verkrü'mmung, *sf.* pokrzywienie.

Verkrü'ppeln, *vn.* (f.) kaleką się stać; der Baum ist verkrüppelt, *Gtn.* drzewo pokosławiało; —, *zniedołężniéć; —, *va.* kaleką uczynić; den Verstand —, *rozum niedołężnym uczynić; Verkrü'ppelung, *sf.* skaleczałość, skaleczenie; — des Geistes, *zgnuśniałość duszy.

Verkü'hlen, *vn.* (f.) ostygnąć; — lassen ostudzić; sich — ochłodnąć.

Verkü'mmeln, *va.* na wodzie przepić (na kminkówce).

Verkü'mmern, *va.* areszt położyć na co; zaaresztować, zatrzymać komu co; — zatruć, goryczą zagrawić; —, *vn.* (f.) zbiedniéć; zniszczéć; zniedołężniéć.

Verkü'nden, Verkü'ndigen, *va.* ogłaszać; zwiastować; Verkü'ndiger, Verkü'nder, *sm.* ogłosiciel; zwiastun; Verkü'ndigerin, *sf.* ogłosicielka; Verkü'ndung, Verkü'ndigung, *sf.* zwiastowanie; — Mariä, *Kw.* zwiastowanie Najświętszéj Panny.

Verku'ndschaften, *va.* (auskundschaften) szpiegować.

Verkü'nsteln, *va.* przemajstrować co, przez zbytnią sztukę popsuć.

Verku'ppeln, *va.* zesforować; zaprzedać do nierządu; przefrymarczyć; sich mit Jemandem — wszeteczny związek z kim zawrzéć; połączyć się dla nierządnego życia; —, *iron.* wyswatać za kogo; Verku'ppelung, *sf.* skuplerowanie, zwiedzienie, zbałamucenie.

Verkü'rzen, *va.* skrócić; sich — skracać się; uszczuplać; urywać mu co z zasług; Verkü'rzung, *sf.* skrócenie; ukrócenie.

Verla'chen, *va.* wyśmiewać kogo lub co; na śmiechu przepędzić (czas); verlacht wyśmiany, naśmiany, naśmiewany; Verla'chung, *sf.* wyśmiewanie; pośmiewisko; pośmiech.

Verla'den, *va. irr.* (h.) (verlade, verladet od. verläd, verlud, verladen) naładować na wóz lub na okręt dla przesłania; Verla'dung, *sf.* naładowanie; Verla'dungsschei'n, *sm. H.* spis towarów naładowanych na okręt lub statek.

Verla'g, *sm. Bchh.* nakład (na wydanie dzieła itd.); den — eines Buches übernehmen podjąć się nakładu dzieła; dieses Werk kam in seinem Verlage heraus to dzieło wyszło jego nakładem; seinen — verkaufen, *Bchh.* sprzedać swój nakład, t.j. dzieła swoim nakładem wydane; — zapomoga; fundusz na sprawienie materyału i narzędzi na wyrabianie go; Verla'gs-, *a.* nakładowy; Verla'gsarti'kel, *sm.* artykuł nakładowy; -gsbuch, *sn. Bchh.* książka czyim nakładem wydana; Verla'gsbuchhandlung, Verla'gshandlung, *sf.* księgarnia nakładowa; Verla'gskosten, *sf. pl.* koszta nakładowe oder nakładu (na wydanie dzieła); Verla'gslager, *sn.* skład nakładowy; Verla'gsrecht, *sn. Bchh.* prawo nakładowe; przywiléj na wydawanie dzieł swoim nakładem.

Verla'hmen, *vn.* (f.) ochromiéć, okulawiéć; Verlah'mung, *sf.* ochromienie; okulawienie.

Verla'mmen, *vn.* (h.) poronić jagnię, niewcześnie okocić się.

Verla'ngen, *va.* żądać, wymagać, pragnąć, domagać się czego; er verlangt sie zur Frau, *chce ją miéć za żonę; *prosi o jéj rękę; die Waare wird verlangt, *H.* dopytują się o ten towar; — (bedürfen, nöthig haben) potrzebować; —, *vn.* (h.): ich verlangte nach dem Arzte pragnąłem, żądałem lekarza; ich verlange sehr ihn zu sehen bardzo pragnę widzieć go; es verlangt mich nach der Stadt pragnę być w mieście; tęskno mi do miasta; es verlangt mich zu wissen, was daraus werden wird bardzobym rad wiedziéć, co z tego będzie.

Verla'ngen, *sn.* żądanie; was ist Ihr — ? czego Pan żądasz, życzysz sobie? — pragnienie; żądza czego; — nach Jemandem tęsknota do kogo; ein — nach sich erwecken tęsknotę po sobie zostawić; Verla'ngenswe'rth, *a.* godzien, aby go pragnąć, życzyć sobie.

Verlä'ngen, Verlä'ngern, *va.* przedłużać, przedłużyć; sich — przedłużyć się; Verlä'ngerung, *sf.* przedłużenie; powiększenie.

Verla'ppen, *va.* płatami, gałganami obsłonić.

Verlä'ppern, *va.* na fraszki, łakocie itd. roztrwonić.

Verla'rmen, *va.* przehałasować.

Verla'rven, *va.* maskować; verlarvter Schriftsteller, *autor ukrywający się pod zmyślonym nazwiskiem; verlarvte Freundschaft, *przyjaźń udana, maskowana; verlarvte Krankheit, *choroba zamaskowana, udana.

Verla'ß, *sm.* (Nachlaß) pozostałość, puścizna; es ist kein — auf ihn, *nie można na niego spuścić.

Verla'ssen, *va. irr.* (h.) (verlasse, -läßt, -ließ, -lassen) opuścić; porzucić; odstąpić; sich auf Jemanden, auf etwas — spuszczać się, spuścić się na kogo, na co; —, f. Hinterla'ssen; verlassen opuszczony, odstąpiony; — (hinterlassen) pozostały; Verla'ssenheit, *sf.* opuszczenie; Verla'ssenschaft, f. Na'chlaß.

Verlä'stern, *va.* zbluźnić; zelżyć, osławić; Verlä'sterung, *sf.* zbluźnienie; zelżenie; osławienie; zniewaga.

Verlatei'nen, *va.* złacińszczyć.

Verlau'b, *sm.* (Erlaubniß): mit — z pozwoleniem. [zasłonić.

Verlau'ben, *va.* omaić; majem

Verlau'ern, *va.* przeczatować.

Verlau'f, *sm.* upływ; upłynienie; ciąg; Verlau'fen, *vn. irr.* (f.) (verlaufe, -läuft, -lief, -laufen) upływać; upłynąć; —, *va. irr.* (h.): Jmdm. den Weg — zabiedz komu drogę; sich etwas — rozbiegać co; biegając pozbyć się; sich — rozbiedz się; porozbiegać się; biegając zbłądzić; sich — (beim Billardspiel) zgubić się; Verläu'fer, *sm.* (beim Billardspiel) zgubiona (kula); zgubna.

Verläu'gnen, 2c. f. Verleu'gnen, 2c.

Verlau'sen, *vn.* (f.) zawszeć; zawszonym być; stać się zawszonym; Verlau'set, Verlau'st, *a.* zawszony.

Verlau't, *sm.* pogłoska; dem Verlaute nach jak głoszą; jak słychać.

Verlau'tbaren, *va.* zeznać, ogłosić; Verlau'tbarung, *sf.* ogłoszenie.

Verlau'ten, *vn.* (f. u. h.): sich — lassen dać się słyszeć, odezwać się; die Sache verlautet słychać o tém; es verlautet, daß 2c. słychać, że itd.; wie verlautet jak słychać; laß dich nicht verlauten! *niewydawaj się! nienamieniaj! nie mów nic!

Verle'ben, *va.* przeżyć pewien czas; verlebter Mann człowiek przeżyty, który się przeżył.

Verlebe'ndigen, *va.* przedstawić co jakby żyjące; życie czemu nadać.

Verle'chzen, *vn.* (f.) rozeschnąć się; popękać się z rozeschnięcia; umierać z pragnienia.

Verle'ckern, *va.* na łakotki przetrwonić; verleckert sein być bardzo łakotliwym. [obskórkować.

Verle'dern, *va.* skórką obciągnąć,

Verle'gen, *va.* na inne miejsce położyć; przenieść na inne miejsce lub na inny czas; zaopatrywać w co; dostarczać czego; położyć źle, nie na swojém miejscu; zapodziać gdzie; zarzucić; założyć czém; einen Weg mit Steinen — założyć drogę kamieniami; —, *Bchh.* nakładać na co, nakładem od. kosztem swoim wydać co.

Verle'gen, *a.* zleżały (towar, sukno, płótno); —, *(in Bestürzung, in Verwirrung) zmięszany; Jemanden — machen zmięszać kogo; — werden zmięszać się; —, *w kłopocie będący; ich war — um Geld byłem w kłopocie o pieniądze; Verle'genheit, *sf.* *sf.* pomięszanie; kłopot; in — kommen, gerathen kłopotu się nabawić; in — sein kłopot mieć; Jemanden in — setzen kłopotu kogo nabawić; w kłopot go wprowadzić; zaambarasować kogo; Verle'ger, *sm. Bchh.* nakładca; Verle'gung, *sf.* zarzucenie, przeniesienie.

Verlei'bdingen, *va.* dożywociem opatrzyć; Verlei'bdingung, *sf.* opatrzenie dożywociem.

Verlei'den, *va.* obmierzić, sprzykrzyć komu co; goryczą zaprawiać.

Verlei'hen, *va. irr.* (h.) (verleihe, -lieh, -liehen) użyczyć; pożyczyć komu co; Jemandem etwas — obdarzyć kogo czém; rozdawać (urzędy, ordery); Verlei'her, *sm.* darzyciel; ten, który kogo czém obdarza; Verlei'hung, *sf.* użyczenie; nadanie.

Verlei'men, *va.* zakleić; Verlei'mung, *sf.* zaklejenie. [mi zaprawić.

Verlei'sten, *va.* listwą od. listwa-

Verlei'ten, *va.* przywieść, nakłonić kogo do czego; Verlei'tung, *sf.* zwiedzienie; zawód.

Verle'rnen, *va.* na uczeniu się przepędzić, strawić; zapomnieć (czego się dawniéj nauczył); Verle'rnen, Verle'rnung, *sf.* zapomnienie, zabaczenie.

Verle'sen, *va. irr.* (h.) (verlese, -liest, -las, -lesen) odczytywać, czytać (w głos); zgubić; ich bin verlesen, *zginąłem; *zgubiony jestem; *już po mnie; Verle'sung, *sf.* czytanie; odczytanie.

Verle'tzbar, Verle'tzlich, *a.* mogący być uszkodzonym, ranionym, obrażonym; *urazitelny, *urażliwy; *urażny; Verle'tzbarkeit, *sf.* *urazitelność, *uraźliwość; Verle'tzen, *va.* uszkodzić; sich — skaleczyć się; zranić, poranić; sich — skaleczyć się; — (beleidigen, kränken) *urazić, skrzywdzić; obrazić; naruszyć, zgwałcić; verletzend urażający; Verle'tzer, *sm.* *(Beleidiger) uraziciel; Verle'tzerin, *sf.* *urazicielka; Verle'tzlich, *a.* f. Verle'tzbar; Verle'tzung, *sf.* uszkodzenie; skaleczenie; zranienie.

Verleu'gnen, *va.*: Jemanden, etwas — zaprzéć się kogo, czego; wyprzéć się; Jemanden — powiedziéć, że kogo nie ma; eine Farbe — (im Kartenspiel) nie dodać do koloru; eine Karte — zataić kartę; ich kann meine Natur nicht — nie mogę się zaprzéć mojéj natury; er kann seinen Vater nicht — nie może się zaprzéć ojca; sich — zaprzéć się siebie; wyprzéć się siebie; zapomnieć o sobie; przytłumić swoje namiętności, żądze itd.; Verleu'gnung, *sf.* zaparcie się; zapieranie się.

Verleu'mden, *va.* potwarzać, obmawiać, osławiać, szkalować, czernić kogo; Jemanden bei einem Andern — oczernić kogo przed kim; Verleu'mder, *sm.* potwarca; oszczerca; obmawiacz; czerniciel; Verleu'mderin, *sf.* potwarczyni; obmawiaczka; czernicielka; Verläu'mderisch, *a.* potwarczy; Verleu'mdung, *sf.* obmowa; potwarzanie, obmawianie, czernienie kogo; potwarz.

Verlie'ben (sich), *vr.* (h.) zakochać się, pokochać się w kim, w czém; verliebt zakochany; verliebte Augen, Mienen miłosne, romansowe oczy, winy. [nić.

Verlie'blichen, *va.* miłym uczy-

Verlie'bt, *pp.* u. *a.* zakochany; der Verliebte zakochany, rozkochany, zalotnik; Verlie'btheit, *sf.* załotność; rozkochaność.

Verlie'gen, *vn. irr.* (f.) (verliege, -lag, -legen) zleżéć się; verlegen zleżały; verlegene Waare, *H.* towar zleżały.

Verlie'ren, *va. irr.* (h.) (verliere, verlor, verloren) zgubić; verlorene Naht (beim Schneider) fastryga; verloren gehen zginąć; — stracić; den Verstand — rozum utracić; — przegrać (dwa talary, sprawę, bitwę, grę); einen Proceß — sprawę przegrać; ein Spiel verloren geben dać za wygraną, przeciwnikom ją przyznać; sich — zejść; ginąć, ustawać, niknąć; zginąć, zapodziać się; — gubić się, zagłębiać się; Verlie'ren, *sn.* stracenie, zgubienie. [mne.

Verlie'ß, *sn.* więzienie podzie-

Verlo'ben, *va.*: Jemandem, mit Jemandem — zaręczyć z kim; sich mit Jemandem — zaręczyć się z kim; verlobt zaręczony, poślubiony; Verlo'bter, *sm.* narzeczony; Verlo'bte, *sf.* narzeczona.

Verlö'bniß, *sn.*, Verlo'bung, *sf.* zaręczyny; Verlö'bniß-, *a.* zaręczynny; oblubieńczy; Verlö'bnißri'ng, Verlo'bungsri'ng, *sm.* pierścień zaręczynny; Verlo'bungstag, *sm.* dzień zaręczyn.

Verlo'bte, 2c. f. Verlo'ben, 2c.

Verlo'bung, 2c. f. Verlö'bniß, 2c.

Verlo'cken, *va.* zwabić, znęcić kogo do czego.

Verlo'ckern, *va.* przeputać, przetrwonić (na wolne życie).

Verlo'ckt, *pp.* u. *a.* zwiedziony, zwabiony; Verlo'ckung, *sf.* zwabienie; znęcienie. [się; zetléć.

Verlo'dern, *vn.* (f.) spłonąć, stlić

Verlo'gen, *a.* kłamliwy; mający nałóg do kłamstwa.

Verlo'ren, *pp.* u. *a.* (v. Verlie'ren): zgubiony, stracony, ubyły; verlorener Gewinn ubyły zysk; der verlorene Sohn, *Bibl.* *syn marnotrawny; verlorener Posten, *Kw.* stracona poczta; es ist Hopfen u. Malz an ihm —, *daremna praca i koszt koło niego; — gehen zginąć; zatraconym być.

Verlö'schen, *vn. irr.* (f.) (verlösche, -löscht od. -lischt, -losch, -loschen) gasnąć (jak świeca); wygasnąć (o ogniu itd.); im Gedächtniß — wygasnąć z pamięci; —, *va.* zgasić; wygasić; Verlö'schung, *sf.* zgaśnienie; zgaszenie.

Verlo'sen, *va.* na loteryą puścić; przez loteryą sprzedać; Verlo'sung, *sf.* puszczenie na loteryą; loterya; przelosowanie, wylosowanie.

Verlö'then, *va.* zalutować; Verlö'thung, *sf.* zalutowanie.

Verlu'dern, *va.* przerozpustować co.

Verlu'st, *sm.* strata, utrata; bei — pod utratą; einen — erleiden, Jemandem verursachen stratę ponieść; na stratę kogo wystawić; — przegranie (bitwy, gry); przegrana; to, co się przegra; Verlu'stig, *a.* pozbawiony czego; który co stracił; einer Sache — gehen, werden stracić co; Jemanden einer Sache — machen pozbawić kogo czego; für — erklären odsądzić od czego.

Verma'chen, *va.* otwór jaki w sposób jaki bądź zamknąć; vermacht zamkniony; zamknięty, opatrzony; —, *w testamencie zapisany; — zatasować; Jemandem etwas — (durch Testament) zapisać, legować komu co.

Vermä'chtniß, *sn.* testament; legat; zapis; Verma'chung, *sf.* zamknienie, zamknięcie, opatrzenie; —, *Kw.* f. Vermä'chtniß.

Verma'gern, *vn.* (ſ.) wychudnąć.

Vermah'len, *va.* (in der Mühle) zemlić (wszystko).

Vermäh'len, ſ. Vere'helichen, Vermäh'lung, *sf.* zaślubiny.

Vermah'nen, *va.* ciągle napominać; Vermah'ner, *sm.* napominacz; Vermah'nung, *sf.* napominanie, napomnienie.

Vermä'keln, *va.* przefaktorować [co.

Vermaledei'en, ꝛc. ſ. Verflu'chen, ꝛc.

Verma'len, *va.* przemalować; potrzebować od. wydać na malowanie.

Verma'lzen, *va.* na słód wypotrzebować; Verma'nichfaltigen, *va.* urozmaicić; ſich — urozmaicić się; Verma'nichfaltigung, *sf.* urozmaicenie.

Vermä'nteln, ſ. Bemä'nteln.

Vermaski'ren, ſ. Verla'rven.

Vermau'ern, *va.* do murowania używać; wypotrzebować do murowania; obmurować, zamurować co; vermauert zamurowany; Vermau'erung, *sf.* zamurowanie.

Vermeh'rbar, *a.* mnożny; Vermeh'ren, *va.* pomnożyć; ſich — pomnożyć się; powiększać się (co do ilości); Vermeh'rer, *sm.* pomnożyciel; powiększyciel; Vermeh'rung, *sf.* pomnożenie; rozplemienie; *Rk.* mnożenie; Vermeh'rungs-, *a.* przypłodkowy.

Vermei'den, *va. irr.* (h.) (vermeide, -mied, -mieden) unikać kogo, czego; etwas nicht — können nie módz czego uniknąć; Vermei'dlich, *a.* mogący być uniknionym; ubronny; unikły; Vermei'dung, *sf.* unikanie, stronienie, chronienie się; bei —, *Rw.* pod karą, pod utratą czego.

Vermei'nen, *vn.* (h.) mniemać; sądzić; Vermei'ntlich, *a.* domniemany.

Verme'lden, ꝛc. ſ. Me'lden, ꝛc.

Verme'ngen, *va.* pomięszać; Verme'ngung, *sf.* oznajmienie, doniesienie.

Verme'rk, *sm.* uwaga zanotowana; Verme'rken, *va.* uważać; uwagę na co zwrócić.

Verme'ſſen, *va. irr.* (h.) (vermeſſe, -mißt, -maß, -meſſen) rozmierzyć, wymierzyć co; ſich — pomylić się w mierze; *zbyt sobie ufać, dowierzać; vermeſſen zuchwały; Verme'ſſenheit, *sf.* zuchwałość; zbytnie zaufanie w sobie; Verme'ſſentlich, *ad.* zuchwale.

Verme'ſſer, *sm.* rozmierzacz; Verme'ſſung, *sf.* wymiar, rozmiar, pomiar; Vermeſſungen anſtellen wymiary czynić.

Verme'tzen, *va.* dać miarkę od mlewa.

Vermie'then, *va.* nająć co komu; ſich — nająć się komu; Vermie'ther, *sm.* wynajmujący; Vermie'thet, *pp.* u. *a.* zajęty; w komorne wypuszczony; Vermie'thung, *sf.* najem; najęcie; wynajęcie.

Vermi'ndern, *va.* zmniejszyć; ſich — nająć się komu; Vermi'nderung, *sf.* zmniejszenie.

Vermi'ſchen, *va.* zmięszać co z czém; ſich — zmięszać się; pomięszać się; vermiſcht mieszany; vermiſchte Schriften, *Litt.* pisma rozmaite; mięszaniny literackie; Vermi'ſchung, *sf.* zmięszanie, pomięszanie; fleiſchliche — spółkowanie; obcowanie cielesne.

Vermi'ſſen, *va.* nieznaleść, zapodziać, zamięszać; wir werden ihn lange vermiſſen, *długo będziemy tęsknili po nim, czuli jego ubytek; wir vermiſſen ihn überall, *wszędzie go nam niedostaje; vermißt zapodziany; brakujący; der Vermißte brakujący; Vermi'ſſen, *sn.* niemienie czego; tęsknienie za czém.

Vermi'tteln, *va.* zagodzić, załatwić (wdaniem się swojém); — być pośrednikiem czego; die Sache iſt durch ihn vermittelt worden za jego pośrednictwem rzecz do tego przyszła; Vermi'ttelung, *sf.* pośrednictwo; Vermi'ttelſt, *ad.* za pomocą; przez; Vermi'ttler, *sm.* pośrednik; jednacz.

Vermo'dern, *vn.* zbutwiéć; spruchniéć; zgnić; vermodert zbutwiały; Vermo'derung, *sf.* zbutwienie.

Vermö'ge, *ad.* ſ. Vermi'ttelſt; na mocy, w skutek.

Vermö'gen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (vermag, -mochte, -mocht) zdołać, być w stanie co zrobić; bei Jemandem etwas, viel, nichts — znaczyć u kogo co, wiele, nie znaczyć nic; miéć u niego niejakie, wielkie znaczenie, wpływy; nie miéć żadnego znaczenia, żadnych wpływów; viel vermögender Freund przyjaciel możny, znaczne wpływy mający, wiele mogący; über Jemanden viel, nichts — miéć wielką moc nad kim, wielki wpływ na kogo; nie miéć żadnéj mocy, żadnego wpływu; Jemanden zu etwas — skłonić, przywieść, zniewolić kogo do czego.

Vermö'gen, *sn.* możność; nach —, über ſein — arbeiten pracować według możności, nad możność; es ſteht nicht in meinem — nie jest w mojéj możności; — (Kraft, Macht) władza; — (Beſitzthum) majątek; Mann von — człowiek majętny, z majątkiem; Vermögend, *ppr.* u. *a.* możny, majętny; Vermö'genheit, *sf.* możność, majętność; Vermö'gensbeſta'nd, Vermö'gensſta'nd, *sm.* stan majątkowy od. majątku; masa; Vermö'gensſteu'er, *sf.* *Stw.* podatek od majątku; Vermö'gensu'mſtände, *sm. pl.* położenie majątkowe; Vermö'genszu'ſtand, *sm.* stan zamożności.

Vermoo'ſen, *va.* mchem obrość; omszéć; Vermoo'ſung, *sf.* omszenie, zamszenie.

Vermo'rſchen, *va.* (h.) spruchniéć.

Vermu'mmen, *va.* obsłonić, zapapużyć, zakryć (z twarzą); vermummt oburdany; zapapużony; Vermummung, *sf.* oburdanie, zasłonienie.

Vermü'nzen, *va.* wypotrzebować na wybijanie pieniędzy; na monetę wybić.

Vermu'then, *vn.* (h.) u. *va.* dorozumiewać się; domyślać się; domniemywać się; spodziewać się; Vermu'then, *sn.*, mniemanie; spodziewanie; wider — nadspodziewanie; Vermu'thlich, *a.* domyślny, domniemany; —, *ad.* tak się zdaje; tak się spodziewać należy; er wird — heute kommen zdaje się, że dzisiaj przybędzie; Vermu'thung, *sf.* domysł; domniemanie; aus — na domysł; nach meiner — jak mnie się zdaje; jak ja się domyślam; aller — nach jak się domyślać można; — spodziewanie; wider alle — nad wszelkie spodziewanie; Vermu'thungsgru'nd, *sm.* powód na domniemaniu zasadzony.

Vermu'thungsweiſe, *ad.* domyślnie; na domysł.

Verna'chläſſigen, *va.* zaniedbywać co, kogo; ſich — zaniedbywać się; Verna'chläſſigung, *sf.* zaniedbanie.

Verna'geln, *va.* gwoździami zabić; —, *Kw.* zagwoździć (działo); ein Pferd — zagwoździć konia, podkowając go gwóźdź w ciało wbić; Verna'gelung, *sf.* zagwoździenie.

Vernä'hen, *va.* zaszyć; wypotrzebować do szycia.

Verna'rben, *vn.* (h.) zabliźnić się; —, *va.* zabliźnić; Verna'rbung, *sf.* zabliźnienie się; ſ. a. Verha'rſchung.

Verna'rren, *vn.* (h.) zbłaźniéć; błaznem się stać; zgłupiéć; vernarrt ſein in Jemanden, in etwas ślepo być zakochanym w kim, w czém; ſich — ślepo się zakochać; —, *va.* przebłaznować (czas).

Verna'ſchen, *va.* na łakotki przetrwonić; vernaſcht ſein lubić łakotki.

Verneh'mbar, Verneh'mlich, *a.* wyraźny, zrozumiały; Verneh'mbarkeit, Verneh'mlichkeit, *sf.* zrozumiałość.

Verneh'men, *va. irr.* (h.) (vernehme, -nimmt, -nahm, -nommen) słyszéć; usłyszéć; dosłyszéć; ſich — laſſen dać się słyszéć; odezwać się; rozumiéć; słyszéć (z powieści); słuchać, przesłuchać (obwinionego, świadków); pytać; darüber bin ich vernommen worden o to mnie nie pytano; Verneh'men, *sn.* słuchanie; słyszenie; pogłoska; wieść; dem — nach jak słychać; — porozumienie; mit Jemandem in gutem — ſein, ſtehen być z kim w dobrém porozumieniu; żyć w zgodzie; Verneh'mung, *sf.* wysłuchanie, przesłuchanie; *Rw.* indagacya.

Vernei'gen (ſich), *vr.* (h.) skłonić się; ukłonić się; schylić głowę; Vernei'gung, *sf.* ukłon.

Vernei'nen, *va.* przeczyć; negować; verneinend przecząc; Vernei'ner, *sm.* przeczyciel; Vernei'nung, *sf.* przeczenie; negacya; Vernei'nungsſa'tz, *sm.*, Vernei'nungswo'rt, *sn.* zdanie przeczące; wyraz przeczący.

Verneu'en, ꝛc. ſ. Erneu'en ꝛc.

Verni'chten, *va.* zniszczyć; Verni'chter, *sm.* zniszczyciel; Verni'chtung, *sf.* zniszczenie.

Vernie'ten, *va.* zanitować; Vernie'tung, *sf.* zanitowanie.

Vernu'nft, *sf.* rozsądek; rozum; Vernu'nft-, *a.* rozumowy; Vernu'nftähnlich, *a.* do rozumu podobny; Vernünftelei', *sf.* mędrkowanie; rozumkowanie; Vernü'nfteln, *vn.* (h.) mędrkować; pozornie (sofistycznie) rozuwać; Vernü'nfteln, *sn.* ſ. Vernünftelei; Vernu'nftfähig, *a.* zdolny do pojęć rozumowych; Vernu'nftgemä'ß, *a.* zgodny z rozumem; Vernu'nftglaube, *sm.* wiara na rozumie oparta; Vernu'nftgrund, *sm.* powód rozumowy; Vernü'nftig, *a.* rozumny; rozsądny; rostropny; -nü'nftigkeit, *sf.* rozumność; rostropność; Vernu'nftkraft, *sf.* władza rozumu; Vernü'nftler, *sm.* człowiek zbyt subtelnie rozumujący; Vernu'nftlos, *a.* bezrozumny; -tloſigkeit, *sf.* bezrozumność; bezrozum; -tmäßig, ſ. Vernu'nftgemä'ß; -treligio'n,

religia rozumowa; -tsatz, s. Vernu'nftwahrheit; -tschluß, *Philos.* sylogizm; -wahrheit, *sf.* prawda z rozumu wyprowadzona; -twidrig, *a.* przeciwny rozumowi; —, *ad.* przeciwko rozumowi.

Verö'den, *va.* spustoszyć co; —, *vn.* (h.) spustoszyć; Verö'der, *sm.* pustoszyciel; Verö'dung, *sf.* spustoszenie.

Veroffenba'ren, s. Offenba'ren.

Verö'fterungswo'rt, *sn.* *Spl.* słowo częstotliwe.

Veror'dnen, *va.* zalecić, przepisać; nakazać; ustanowić; Vero'rdner, *sm.* zalecający; przepisujący; nakazujący; Vero'rdnung, *sf.* postanowienie; nakaz; zalecenie; Vero'rdnungsmä'ßig, *a.* stósowny do postanowienia, zalecenia.

Verpa'chten, *va.* wydzierżawić co komu; Verpa'chter, Verpä'chter, *sm.* wydzierżawiający, wypuszczający w dzierżawę; wydzierżawca; Verpa'ch-tung, *sf.* wydzierżawienie.

Verpa'cken, *va.* zapakować; Verpa'ckung, *sf.* zapakowanie.

Verpallisadi'ren, *va.* *Kw.* zapalisadować; palami zabić; Verpallisadi'rung, *sf.* zapalisadowanie.

Verpa'nzern, *va.* pancerzem uzbroić; opancerzować.

Verpa'ssen, *va.* zapasować; nie korzystać z czego w swoim czasie; nie uważać czego; przeoczyć co; Verpe'chen s. Verpi'chen.

Verpe'sten, *va.* zapowietrzyć (auch *); verpestet zapowietrzony; Verpe'stung, *sf.* zapowietrzenie.

Verpetschie'ren, § s. Versie'geln.

Verpfählen, ꝛc. s. Verpallisadi'ren ꝛc.

Verpfä'nden, *va.* zastawić, w zastaw dać; dać w zakład; Verpfä'nder, *sm.* zastawca; zastawnik; Verpfä'ndet, *pp.* u. *a.* zastawiony; na zastawie; Verpfä'ndung, *sf.* zastaw, zastawienie.

Verpfe'ffern, *va.* przepieprzyć co; *przesolić; *zbyt wysoką cenę położyć.

Verpfei'fen, *va.* *irr.* (h.) (verpfeife, -pfiff, -pfiffen) na gwizdaniu przepędzić (czas); sich die Langeweile — gwizdaniem sobie czas skracać.

Verpfla'nzen, *va.* przeflancować, przesadzić (roślinę); przenieść (roślinę); —, *przenieść; Verpfla'nzung, *sf.* przeflancowanie, przesadzenie; *przeniesienie.

Verpfla'stern, *va.* na brukowanie wypotrzebować.

Verpfle'gen, *va.* pielęgnować (chorego itd.); opatrywać w potrzeby; dostarczać komu potrzeb; wyżywienie dawać; der Verpflegte opatrzony; pielęgnowany; Verpfle'ger, *sm.* piastun; żywiciel; Verpfle'gerin, *sf.* piastunka; żywicielka; Verpfle'gung, *sf.* opatrywanie potrzeb; Verpfle'gungsa'mt, *sn.*, -pflegungskommissio'n, *sf.* komisya żywności; -gscomité, *sn.* komitet żywności; -gsgeld, *sn.*, -gskosten, *sf. pl.* koszta żywności.

Verpfli'chten, *va.* obowiązać; verpflichtet obowiązany; powinny; —, *s. Verbi'nden; —, *Rw.* (vereidigen) przysięgę odbierać od urzędnika; Verpfli'chtung, *sf.* obowiązanie; zobowiązanie się do czego; obowiązek.

Verpflö'cken, *va.* kołkami zabić; Verpflö'ckung, *sf.* zabicie kołkami.

Verpflü'gen, *va.* *Ldw.* zaorać co.

Verpfrü'nden, *va.* prebendą opatrzyć.

Verpfu'schen, *va.* sfuszerować, spartaczyć co.

Verpi'chen, *va.* smołą zalać, zasmarować; Verpi'chung, *sf.* zalanie smołą.

Verpi'nseln, *va.* pędzlem zasmarować; wypotrzebować na malowanie itd.

Verplä'mpern, *va.* wychlustać (wodę); *wyszastać, roztrwonić; sich mit Jemandem —, *spartolić się z kim, *obcować w nadziei małżeństwa.

Verpla'ppern, Verplau'dern, *va.* przegwarzyć, na pogadance przepędzić; sich — wygadać się; wypleść co.

Verpö'keln, *va.* przemarynować (mięso). [kazać.

Verpö'nen, *va.* pod karą co za-

Verprä'gen, s. Vermü'nzen.

Verpra'sseln, *vn.* (h.) z trzaskiem zniknąć.

Verpra'ssen, *va.* przetrwonić; przemarnować; verpraßt przemarnotrawiony; Verpra'ssen, *sn.*, Verpra'ssung, *sf.* przetrwonienie; Verpra'sser, *sm.* marnotrawca.

Verpre'ssen, *va.* źle wygnieść.

Verpro'ben, *va.* wypróbować, na próbowanie wypotrzebować.

Verprocessi'ren, *va.* przeprocesować, przeprawować.

Verproviant'iren, *va.* zaprowiantować; zaopatrzyć w żywność; Verprovianti'rung, *sf.* zaprowiantowanie. [przypudrować.

Verpu'dern, *va.* zapudrować,

Verpu'ffen, *vn.* (h.) z hukiem spłonąć; z hukiem spalić; wystrzelać (funt prochu, itd.); —, *sm.*, Verpu'ffung, *sf.* *Schdk.* detonacya; spłonienie z hukiem; wystrzał.

Verpu'lvern, *va.* spulweryzować; na proszek zamienić; —, ** s. Verschwe'nden.

Verpu'nschen, na poncz przetrwonić.

Verpu'ppen (sich), *vr.* (h.) na poczwarkę się zamienić; Verpu'ppung, *sf.* zamienienie się na poczwarkę.

Verpu'sten, *vn.*, sich —, *vr.* (h.) wytchnąć sobie.

Verque'cken, *vn.* (h.) zaperzyć się; perzem zarość.

Verque'llen, *vn.* *irr.* (s.) (verquelle, -quillt, -quoll, -quollen) napęcznieć od wilgoci; zassać się.

Verqui'cken, *va.* *Httk.* amalgamować; Verqui'ckung, *sf.* amalgamowanie.

Verra'mmeln, Verra'mmen, *va.* zatarasować (bramę, drzwi).

Verra'sen, *vn.* (h.) trawą, murawą zarość.

Verra'sseln, *vn.* (s.) wytrzeszczać się; przestać trzeszczeć.

Verra'th, *sm.* zdrada; einen — begehen, üben zdrady się dopuścić; Verra'then, *va.* *irr.* (h.) (verrathe, -räth, -rieth, -rathen) zdradzić; wydać (spólwinnych, czyję tajemnicę, sprawę, miasto nieprzyjacielowi); Jemanden — und verkaufen zdradzić kogo i zaprzedać; ich bin verrathen u. verkauft, *ze wszystkich stron jestem w niebezpieczeństwie; ich bin hier wie verrathen u. verkauft, *tak tu je-stem, że ani nie wiem, co robić, ani jak się obrócić; — okazywać; dawać poznać; być znakiem; Verrä'ther, *sm.* zdrajca; Verrä'therin, *sf.* zdrajczyni; Verrätherei', *sf.* zdradziectwo; Verrä'therisch, *a.* zdradziecki; verrätherischerweise zdradziecko.

Verrau'chen, *vn.* (s.) okopcieć; verraucht okopciały; — wyparować; jako para ulecieć; wywietrzeć; ostygnąć (przez ujście pary); seine Hitze ist verraucht, *już jego zapał ostygł; —, *va.* wypalić, wykurzyć (wiele tytuniu); na palenie tytuniu wydać (wiele pieniędzy); sich — wietrzeć (o winie itd.); — na dym się zamieniać; dieser Tabak verraucht sich leicht ten tytuń prędko się pali.

Verräu'chern, *vn.* (s.) zakopcieć; okopcieć; —, *va.* wykadzić; na kadzenie spotrzebować.

Verräu'men, *va.* (verkramen) zaprzątnąć, podziać, zadziać, zarzucić gdzie.

Verrau'schen, *vn.* (s.) przestać szeleścić.

Verre'chnen, *va.* porachować komu co; sich — przerachować się, pomylić się w rachubie (auch *); Verre'chnung, *sf.* porachunek; potrącenie; wachowanie; *(Irrthum) omyłka w rachunku; przerachowanie się.

Verre'chten, *va.* (verprocessiren) przeprawować.

Verre'cken, *vn.* (s.) § zdechnąć; verreckt zdechły.

Verre'den, *va.* zarzekać się, wyrzekać się czego; — (entschuldigen, beschönigen) zamówić.

Verrei'ben, *va.* *irr.* (h.) (verreibe, -rieb, -rieben) utrzeć (farby); (wszystko) wytrzeć; wytrzeć, tarciem wywabić.

Verrei'sen, *vn.* (s.) odjechać, wyjechać w podróż; er ist noch verreist jeszcze jest w podróży; —, *va.* przejeździć; przepodróżować; wydać na podróże; Verrei'sen, *sn.* odjazd.

Verrei'ßen, *va.* *irr.* (h.) (verreiße, -riß, -rissen) zedrzeć.

Verrei'ten, *va.* *irr.* (h.) (verreite, -ritt, -ritten) przejeździć, wydać na jazdę konną; sich — zbłądzić jadąc konno.

Verre'nken, *va.* wykręcić, wywichnąć, zwichnąć; verrenkt wywichnięty, wywiniony; Verre'nkung, *sf.* wywinienie, wywichnięcie.

Verre'nnen, *va.* *irr.* (h.) (verrenne, -rannte, -rannt) zabiedz; Jemanden den Weg — zabiedz komu drogę.

Verri'chten, *va.* odbywać (jakie zatrudnienie); pełnić (powinności); załatwiać (interesa); seine Nothdurft — pójść na przechód od. z potrzebą; potrzebę swoję ułatwić; verrichtet wykonany; sprawiony; Verri'chtung, *sf.* odbywanie czego; zatrudnienie.

Verrie'chen, *vn.* *irr.* (s.) (verrieche, -roch, -rochen) zapach stracić.

Verrie'geln, *va.* zaryglować, na rygiel zamknąć (drzwi, się); verriegelt zaryglowany; Verrie'gelung, *sf.* zaryglowanie.

Verrie'seln, *vn.* (s.) przestać płynąć (o strumyku).

Verri'nden, *vn.* (s.) korą się powlec; kory dostać.

Verri'ngern, *va.* uszczuplić, umniejszyć czego; Verri'ngerung, *sf.* umniejszenie, uszczuplenie.

Verri'nnen, *vn. irr.* (s.) (verrinne, -rann, -ronnen) upłynąć; ubiedz.

Verrö'cheln, *va.* chrapliwym oddechem wyzionąć co z siebie.

Verro'llen, *vn.* (s.) zatoczyć się gdzie i zniknąć; —, *ubiegać; upływać.

Verro'sten, *vn.* (s.) zardzewiéć; verrostet zardzewiały; Verro'stung, *sf.* zardzewienie.

Verro'tten, s. Vermo'dern.

Verru'cht, *a.* niegodziwy, niecny, nieprawy, niebożny; Verru'chtheit, *sf.* niezbożność; niegodziwość.

Verrü'cken, *va.* przesunąć, usunąć co; Jemandem das Ziel, den Plan, den Kopf —, *przeszkodzić komu do osiągnienia celu; plan mu pomięszać, popsuć; przewrócić mu w głowie; er ist verrückt geworden, * dostał pomieszania rozumu; verrückter Mensch, Verrückter, *waryat; verrückter Einfall pomysł szalony; Verrü'cktheit, *sf.* waryacya; waryactwo; szaleństwo; Verrü'ckung, *sf.* naruszenie, porozmykanie, rozsunięcie, przerzucenie; *kontuzya, pomięszanie.

Verru'f, *sm.* niesława; infamia; in — bringen ostawić, okrzyczéć; Verru'fen, *va. irr.* (h.) (verrufe, -rief, -rufen) osławić; — (Geld) wywołać z kursu; verrufen osławiony; okrzyczany; Verru'fung, *sf.* osławienie; osława, okrzyczanie; — des Geldes wywołanie.

Vers, *sm. Dtk.* wiersz; rym; in Versen schreiben, reden wierszami pisać, mówić; Vers-, *a. Dtk.* wierszowny, wierszowy.

Versa'cken (sich), *vr.* (h.) zgęsnąć; zwichnąć się; zatkać się (o wodzie).

Versa'gen, *va.* obiecać; przyrzec; diese Waare ist versagt ten towar już zamówiony; ich bin schon versagt jużem zamówiony; jużem się obiecał (komu innemu); sich — obiecać się; odmówić czego; —, *vn.* (h.) nie wystrzelić (o strzelbie); zawieść; mir versagt das Wort im Munde, *mówić nie mogę; der Augen Licht versagt mir, *oczy już nie widzą.

Versä'gen, *va.* porznąć piłą.

Versa'gung, *sf.* odmówienie; zamówienie; (vom Gewehr) niedanie ognia.

Versa'lben, *va.* wypotrzebować na maszczenie.

Versa'l-, *a. Bchdr.* wersalowy; Versa'lbuchstabe, *sm. Bchdr.* wersalik; początkowa litera.

Versa'lzen, *va.* przesolić; —, * s. Verlei'den.

Versa'mmeln, *va.* zgromadzić; sich — zgromadzić się; zbierać się; zebrać się; zu seinen Vätern versammelt werden, *dostać się do ojców, *umrzéć.

Versa'mmlung, *sf.* zgromadzenie; Versa'mmlungshau's, *sn.* dom zgromadzeń; Versa'mmlungso'rt, *sm.* miejsce zgromadzenia, zebrania się.

Versa'nden, *vn.* (s.) piaskiem zajść, zasypać się; piaskiem zasypać; Versa'ndung, *sf.* zasypanie się.

Ve'rsart, *sf. Dtk.* rodzaj wiersza.

Versa'tz, *sm.* zastawienie czego.

Versau'en, *va.* § zaświnić, zabrukać co.

Versau'ern, *vn.* (s.) skwaśniéć; zaskisiéć; skisnąć; skwasić się; skisnąć; er wird in diesem Amte versauern, *będzie na tym urzędzie, póki nie skiśnie.

Versäu'ern, *va.* przekwasić co; Jemandem die Freude —, *zepsuć od. przykrzyć komu całą radość.

Versau'fen, *va. irr.* (h.) (versaufe, -säuft, -soff, -soffen) przepić (majątek); versoffen opiły; lubiący trunki.

Versäu'men, *va.* omieszkać, zamieszkać czego; das Mittagessen — nie przyjść na obiad; eine Stunde — opuścić lekcyą; — zaniedbywać (interesa); versäumt omieszkany; zaniedbany; Versä'umniß, *sn.*, Versäu'mung, *sf.* opóźnienie, omieszkanie; zaniedbanie.

Ve'rsbau, *sm. Dtk.* budowa wiersza. [wać.

Verscha'chern, *va.* przeszachrować.

Verscha'ffen, *va.* dostarczyć; sprokurować komu co, wystarać się o co; wyrobić, wyjednać co (urząd, wstęp do kogo); ein Mittel — podać, poddać środek; Verscha'ffung, *sf.* wystaranie się czego, wyrobienie, przysposobienie. [wać.

Verschä'kern, *va.* przebaraszkować.

Verscha'len, *va. Zm.* okładkę oprawić; Verscha'lung, *sf. Zm.* wyszalowanie.

Verscha'llen, *vn. irr.* (s.) (verschalle, -scholl, -schollen) przebrzmiéć; przestać brzmiéć; ustać (o głosie).

Verschä'mt, *a.* wstydliwy; Verschä'mtheit, *sf.* wstydliwość.

Verschä'nden, s. Schä'nden.

Verscha'nzen, *va.* oszańcować; sich — oszańcować się; Verscha'nzung, *sf.* oszańcowanie; szańce otaczające.

Verschä'rfen, *va.* obostrzyć; Verschä'rfung, *sf.* obostrzenie.

Verscha'rren, *va.* zagrzebać; zakopać.

Verscha'tten, *va.* zacienić, ocienić co; —, *Mal.* zacieniować; Verscha'ttung, *sf.* zasłonienie, zacienienie, zaćmienie. [się.

Verschäu'men, *vn.* (s.) wypienić

Verschee'ren, *va. irr.* (h.) (verscheere, -schor, -schoren) źle ostrzydz.

Verschei'den, *vn. irr.* (s.) (verscheide, -schied, -schieden) skonać; rozstać się z tym światem; oddać ducha; —, *sn.* skonanie; oddanie ducha.

Versche'nken, *vv.* darować; Alles — wszystko rozdarować; — (Getränke) szynkować; wyszynkować; Versche'nkung, *sf.* podarowanie; rozdanie.

Versche'rzen, *va.* przebaraszkować, na żartach przepędzić (wieczór); —, *(lekkomyślnie) postradać, stracić, utracić (czyję łaskę, przyjaźń, miłość); pozbawić się (szczęścia); —, *sn.* utracenie.

Verscheu'chen, *va.* wypłoszyć; spłoszyć; —, *sn.* wypłoszenie; spłoszenie.

Verschi'cken, *va.* wysłać, posłać co; przesłać; verschickt posłany; wysłany; Verschi'ckung, *sf.* wysłanie, przesyłanie; posłanie.

Verschie'ben, *va. irr.* (h.) (verschiebe, -schob -schoben) s. Verrü'cken, odłożyć (na inny czas); odwlekać; przekręcić co; źle obrócić (kapelusz na głowie); sich — przekręcić się; wykręcić się; sich — źle rzucić (kulę grając w kręgle).

Verschie'den, *a.* różny; rozmaity; odmienny, różniący się; verschiedener Meinung sein różnego być zdania; różnić się w zdaniu; Verschie'denartig, *a.* różnorodny; różnogatunkowy; różnego gatunku; Verschie'denfarbig, *a.* różnobarwy; Verschie'denförmig, *a.* różnokształtny; Verschie'denheit, *sf.* rozmaitość; różność; Verschie'dentlich, Verschie'dlich, *a.* rozmaity; zu verschiedenen Malen kilka razy; w różnych czasach.

Verschi'ß, *sm.* **(w studenckiéj mowie:) wykluczenie z grona; Jemanden in — erklären, thun, **wykluczyć z pomiędzy siebie.

Verschie'ßen, *vn. irr.* (s.) (verschieße, -schoß, -schossen) pełznąć; płowiéć; blakować; —, *va. irr.* (h.) wystrzelać; die Columnen —, *Bchdr.* pobałamucić, poprzekładać stronnice; die Farben —, *Mal.* kolory osłabiać (w miarę odległości przedmiotów); sich — w szybkim pędzie zbłąkać się; *Jäg.* (von Hunden) rozbiegać się; zabłąkać się; — wystrzelać się, wypotrzebować cały zapas prochu itd., *szalenie się zakochać.

Verschi'ffen, *va.* okrętami od. statkami rozsyłać, rozwozić; Verschi'ffung, *sf.* przesyłanie wodą; wywiezienie okrętami.

Verschi'lfen, *vn.* (s.) zarość trzciną.

Verschi'mmeln, *vn.* (s.) spleśniéć; zapleśniéć; verschimmelt zapleśniały, opleśniały.

Verschi'mmern, *vn.* (s.) przestać błyszczéć.

Verschla'cken, *va. Httk.* żużlować (kruszec); Verschla'ckung, *sf.* zżużlowanie (kruszca).

Verschla'fen, *va. irr.* (h.) (verschlafe, -schläft, -schlief, -schlafen) przespać (czas, zmartwienie); zaspać co; verschlafen ospały; Verschla'fenheit, *sf.* ospałość; ospalstwo.

Verschla'g, *sm.* przepierzenie; przegroda w izbie; *H.* sprzedaż (towaru); korzyść, zysk ze sprzedaży.

Verschla'gen, *va. irr.* (h.) (verschlage, -schlägt, -schlug, -schlagen) zabić; przepierzyć; przegrodzić; zabić (beczkę skrzynię); wypotrzebować na wbijanie; źle okuć (konia); podkowę mu źle przybić; sich etwas — odstręczyć od siebie; sich —, *Sw.* spędzić z drogi i zapędzić w jakie miejsce; — uderzyć co i rzucić w nie swoje miejsce; Blätter — karty zamylić (w książce przewracając); —, *vn. irr.* (h.) zlécić się; den Wein ein wenig — lassen wino zostawić, aby się trochę ogrzało, aby zwolniało; różnicę robić, czynić, stanowić; das verschlägt viel, *to wielką robi różnicę; das verschlägt mir nichts, *to mi nie robi żadnéj różnicy; — zochwacić się (o koniach); sich — zbłąkać się; zapędzić się w obcą stronę.

Verschla'gen, *a.* (listig, schlau) obrotny; przemyślny; przebiegły; chytry; na wybiegach się znający; Verschla'genheit, *sf.* obrotność; przebiegłość; chytrość; dowcip.

Verschla'mmen, *va.* zamulić; —, *vn.* (s.) zamulić się.

Verschlä'mmen, *va.* zamulić; * s. Verschle'mmen.

Verschlampa'mpen, *va.* ** § przetrwonić na wytworne jadło.

Verschlau'dern, s. Verschleu'dern.

Verschle'chtern, s. Verschli'mmern.

Verschlei'chen, *vn. irr.* (s.) (verschleiche, -schlich, -schlichen) nieznacznie upływać, uchodzić (o czasie); der Tag verschleicht przewłokł się dzień; sich — wysunąć się; wyśliznąć się; wymknąć się.

Verschlei'ern, *va.* zakwefić; welonem zasłonić; oponą zakryć; *taić co; *ukrywać; verschleiert welonem zasłoniony; Verschlei'erung, *sf.* zakwefienie.

Verschlei'fen, *va.* (verziehen, hinziehen) przewłóczyć, zwłóczyć co (proces).

Verschlei'men, *va.* zaflegmić; —, *vn.* (s.) zaflegmić się; Verschlei'mung, *sf.* zaflegmienie.

Verschlei'ß, *sm. H.* sprzedaż; pozbycie czego; Verschlei'ß-, *a. H.* rozwoźny, rozwozowy; Verschlei'ßen, *va. H.* styrać, zniweczyć, podrzéć, zmarnować.

Verschle'mmen, s. Verschla'mmen; —, *przemarnować (na dobre jadło); verschlemmt zamulony; *przemarnowany; Verschle'mmung, *sf.* zamulenie; *przemarnowanie.

Verschle'ppen, *va.* zawlec gdzie (w nie swoje miejsce i przez to zarzucić); Verschle'ppung, *sf.* zawleczenie; wywleczenie.

Verschleu'dern, *va.* z procy powyrzucać, wypotrzebować na rzucanie z procy; —, *przemarnować, zmarnować; Verschleu'derung, *sf.* *przemarnowanie. [się.

Verschli'cken, *vn.* (s.) *Bw.* zamulić

Verschli'ckern, *va.* rozchlustać co; sich — zachłysnąć się. [się.

Verschlie'fen (sich), *vr.* (h.) skryć

Verschlie'ßbar, *a.* zamykalny; mogący być zamkniętym; do zamykania; Verschlie'ßen, *va. irr.* (h.) (verschließe, -schloß, -schlossen) zamknąć (na klucz, na zamek); bei verschlossenen Thüren przy zamkniętych drzwiach; verschlossener Mensch, *człowiek skryty, w sobie zamknięty; Verschlie'ßung, *sf.* zamknienie; zamknięcie.

Verschli'mmern, *va.* pogorszyć; sich — pogorszyć się; Verschli'mmerung, *sf.* pogorzenie.

Verschli'ngen, *va. irr.* (h.) (verschlinge, -schlang, -schlungen) zadzierzgnąć, zapętlać, spętlać, związać na zadzierg; splatać; połykać; *pochłonąć; sein Gut —, *połknąć majątek, przejeść, przepić; Jemandes Worte —, *czyje słowa połykać, jeść, pożérać; verschlingend pożerczy; żarłoczny; pochłaniający; Verschli'ngung, *sf.* splątanie; zadzierzgnięcie; spętlanie; splecenie; zadzierg, splot.

Verschlo'ssen, *pp.* u. *a.* v. Verschlie'ßen, s. d.; —, *zamknięty w sobie, *skryty; Verschlo'ssenheit, *sf.* skrytość; zamknięcie w sobie; brak otwartości; *małomówność.

Verschlo'ßen, *vn.* (s.) *Ntl.* zniszczéć od gradu.

Verschlu'chzen, *va.* na łkaniu przepędzić (noc, itd.).

Verschlu'cken, *va.* połknąć; die Buchstaben —, *połykać litery, nie wymawiać, urywać od wyrazu; diesen Vorwurf mußte ich —, *ten zarzut musiałem połknąć, strawić; verschluckt połkniony, pochłoniony; Verschlu'cken, *sn.* połykanie, połknienie.

Verschlu'mmern, *va.* przedrzymać co; zaspać co.

Verschlu'ngen, *pp.* u. *a.* (v. Verschli'ngen): zawiły, zamotany; połknięty, połkniony, pożarty.

Verschlü'rfen, *va.* wycmokać co.

Verschlu'ß, *sm.* zamknięcie; etwas in — haben mieć pod zamknięciem.

Verschma'chten, *vn.* (s.) siły tracić; omdlewać; umierać z głodu, pragnienia, gorąca lub tęsknoty; er verschmachtet vor langer Weile zanudzi się; —, *va.* tęskliwie przepędzić (czas).

Verschma'ddern, *va.* wybazgrać (wiele atramentu i papieru).

Verschmä'hen, *va.* wzgardzić czém; przyjęcia odmówić z pewną pogardą; verschmäht wzgardzony, znieważony; Verschmä'hung, *sf.* wzgardzenie, znieważenie.

Verschmä'lern, *va.* uszczuplić; Verschmä'lerung, *sf.* uszczuplenie.

Verschmau'chen, s. Verrau'chen.

Verschmau'sen, Verschmau'ßen, *va.* przebiesiadować; na biesiady roztrwonić; na biesiadowaniu strawić; Tage u. Nächte —, *biesiadować po całych dniach i nocach.

Verschmei'ßen, s. Verwe'rfen.

Verschme'lzen, *va. irr.* (h.) (verschmelze, -schmilzt, -schmolz, -schmolzen) stopić; die Töne, Farben — stapiać; nieznacznie przechodzić z jednych w drugie; —, *vn. irr.* (s.) stopić się; Verschme'lzung, *sf.* roztopienie; *stopienie; zszmelcowanie; — der Farben, *Mal.* połączenie kolorów.

Verschme'rzen, *va.* przecierpiéć, wycierpiéć, odcierpiéć co; ich habe den Verlust schon verschmerzt jużem odżałował straty; *już jéj nie czuję.

Verschmie'den, *va.* na kowanie wypotrzebować.

Verschmie'ren, *va.* zasmarować; wybazgrać (dużo atramentu); verschmiert wysmarowany, wymazany.

Verschmi'ssen, *pp.* u. *a.* (v. Verschmei'ßen): zarzucony.

Verschmi'tzt, *a.* chytry; przebiegły; wykrętny; Verschmi'tztheit, *sf.* wykrętność, chytrość.

Verschmü'cken, *va.* zbytniém strojeniem zeszpecić. [piąć.

Verschna'llen, *va.* sprzączką za-

Verschna'ppen (sich), *vr.* (h.) nie schwycić tego, na co się czyhało; *wygadać się, wypleść co; *wyrwać się z czém niepotrzebném.

Verschna'ppsen, *va.* przepić na wódce.

Verschna'rchen, *va.* przechrapać (godzinę, itd.).

Verschnau'ben, Verschnau'fen, *vn.* (h.) wysapać się; wytchnąć się; die Pferde — lassen dać koniom wytchnąć od. przetchnąć odrobinkę.

Verschnei'den, *va. irr.* (h.) (verschneide, -schnitt, -schnitten) pokrajać (na kawałki i porozdawać); wykrajać; — źle pokrajać, przykroić; — (Nägel 2c.) obciąć (paznokcie, włosy, ptakowi skrzydła, gałęzie); — (entmannen) mniszyć (wieprze); wałaszyć (konia); wyrzynać (koguty, psy, cielęta); kastrować (człowieka); Verschnittener rzezaniec; kastrat; Verschnei'dung, *sf.* rzezanie; pokrajanie; urzynanie; strzyżenie.

Verschnei'en, *va.* zaśnieżyć; zasypać się śniegiem; śniegiem być okryty; es ist verschneit śniegiem zapadło; der Weg ist verschneit śniegiem zawiana od. zaśnieżona droga; verschneit śniegiem zasypany; zaśnieżony. [schnei'den.

Verschni'ttener, *sm.* s. u. Ver-

Verschni'tzeln, *va.* zestrugać, wystrugać, wykrajać, postrugać; postrzydz, popsować od. zepsuć strugając.

Verschnu'pfen, *va.* wyżyć (tabakę); es verschnupft mich etwas, *markotno mi co jest; *gniewno mi; verschnupft, *Hlk.* zakatarzony.

Verschnü'ren, *va.* sznurkiem obszyć.

Verscho'ben, *pp.* u. *a.* v. Verschie'ben, s. d. [cić.

Verscho'cken, *va.* kopowe opła-

Verscho'llen, *pp.* u. *a.* (von Verscha'llen): osławiony; znikły; o którym się dowiedziéć nie można; er ist — zniknął; zapodział się nie wiadomo gdzie.

Verscho'nen, *va.* oszczędzać, ochraniać kogo lub czego; folgować, przepuszczać komu; Jemanden mit etwas — ochronić, uwolnić kogo od czego; verschone mich mit solchen Reden! uwolnij mnie od słuchania takich słów!

Verschö'nern, *va.* upięknić; upiększyć; przystroić; sich — piękniejszym się stawać, robić; upiękniać się; Verschö'nerer, *sm.* upiększyciel; Verschö'nerin, *sf.* upiększycielka; Verschö'nerung, *sf.* upiększenie.

Verscho'ren, *pp.* u. *a.* (von Verschee'ren): strzyżony.

Verscho'ssen, *pp.* u. *a.* (von Verschie'ßen) (Farben 2c.): spełzły; nadpłowiały.

Verschra'mmen, *va.* kresami oszpecić.

Verschrä'nken, *va.* przekrzyżować, na krzyż, krzyżową zaporą co zagrodzić; die Arme — ręce na krzyż złożyć; kratami otoczyć; Verschrä'nkung, *sf.* przekrzyżowanie.

Verschrau'ben, *va.* zaśrubować; prześrubować, śrubę przekręcić.

Verschrei'ben, *va. irr.* (h.) (verschreibe, -schrieb, -schrieben) zapisać komu co (lekarstwo, proszki); zapisać sobie książkę, nauczyciela, służącego; sich Jemandem — zapisać się komu; wypisać, na pisanie wypotrzebować; Verschrei'ber, *sm.* ten, który co komu zapisuje; Verschrei'bung, *sf.* zapis (który się komu czyni); oblig (wystawiony na jaką sumę).

Verschrei'en, *va. irr.* (h.) (verschreie, -schrie, -schrien) okrzyczéć kogo lub co, osławić.

Verschrei'ten, *va. irr.* (h.) (verschreite, -schritt, -schritten): sich den Fuß — źle stąpić i nogę sobie wywinąć.

Verschrie'en, *pp.* u. *a.* (von Verschrei'en): okrzyczany, okrzyknięty.

Verschro'ben, *a.* przewrotny (charakter, głowa, sposób myślenia); Verschro'benheit, *sf.* przewrotność.

Verschro'ten, *va.* wypotrzebować szrotując, zeszrotować.

Verschru'mpfen, *vn.* (s.) pomarszczyć się, pokurczyć się; verschrumpft zmarszczony; chropawy; pomarszczony; Verschru'mpfung, *sf.* zmarszczenie się.

Verschu'b, *sm.* przewłoka, odwłoka, odkład daleki.

Verschü'chtern, *va.* nieśmiałym kogo zrobić.

Verschu'lden, *va.* obdłużyć, długami obciążyć; verschuldet sein być zadłużonym; miéć długi; — (verursachen) zawinić co; an Jemandem etwas — zawinić komu co; sich an Jemandem — winy się dopuścić względem niego; —, *sn.*, Verschu'ldung, *sf.* obdłużenie; zadłużenie się; zawinienie; wina.

Verschu'lmeistern, *va.* przepędzić na nauczycielstwie.

Verschü'ren, *va.* rozgrzebać (ogień). [szczyplić.

Verschü'rzen, *va.* zapętlać; za-

Verschu'stern, *va.* ** § (przez nieuwagę lub niedołężność) stracić co; —, *vn.* (s.) z powodu niedbalstwa podupadać.

Verschü'tten, *va.* zasypać; rozlać, rozsypać; —, *sn.*, Verschü'ttung, *sf.* zasypanie, wysypanie, rozsypanie.

Verschwä'gern (sich), *vr.* (h.) spowinowacić się z kim; verschwägert powinowaty; spokrewniony; Verschwä'gerung, *sf.* spowinowacenie się; powinowactwo. [piéć.

Verschwä'ren, *vn.* (s.) *Hlk.* zaro-

Verschwä'rzen, s. A'nschwärzen.

Verschwa'tzen, *va.* przegawędzić, przebzdurzyć, przegadać; gadaniem zbyć się czego; sich — wygadać się.

Verschwei'gen, *va. irr.* (h.) (verschweige, -schwieg, -schwiegen) zamilczéć co; Jemandem etwas — zataić co przed kim; du sollst mir nichts — nie taj nic przedemną; Verschwei'gung, *sf.* zamilczenie, tajenie.

Verschwe'lgen, *va.* przehulać; przemarnować, przełotrować; Verschwe'lgung, *sf.* przemarnotrawienie.

Verschwe'llen, *vn. irr.* (s.) (verschwelle, -schwillt, -schwoll, -schwollen) zapuchnąć; Verschwe'llen, *sn.*, Verschwe'llung, *sf.* zapuchnienie, opuchnienie.

Verschwe'llen, *va. Zm.* (mit Schwellen versehen) podwalinę dać; przycieś dać.

Verschwe'mmen, *va.* zamulić, piaskiem i mułem zatkać; der Fluß hat die Wiese verschwemmt rzéka naniosła piasku na łąkę.

Verschwe'nden, *va.* zmarnować, zmarnotrawić, przetranowić; seine Kräfte bei, an einer unnützen Arbeit — marnować, niszczyć siły bezkorzystną pracą; Wohlthaten an Jemandem verschwenden dobrodziejstwa niegodnemu świadczyć; Verschwe'nder, *sm.* rozrzutnik; marnotrawca; Verschwe'nderin, *sf.* rozrzutnica; Verschwe'nderisch, *a.* rozrzutny, marnotrawny; — mit etwas sein, umgehen roztrwonnym, rozrzutnym być; rozrzutnie szafować czém; Verschwe'ndung, *sf.* marnowanie, marnotrawienie (majątku, czasu); rozrzutności; marnotrawstwo; Verschwe'ndungssu'cht, *sf.* skłonność do marnotrawstwa.

Verschwe'stern, *va.* posiostrzyć; sich — siostrą się stać czyją.

Verschwie'gen, *a.* umiejący milczéć od. dochować tajemnicy; dobry do sekretu; Verschwie'genheit, *sf.* przymiot milczenia; umienie milczéć; milczenie. [skórą obrość.

Verschwie'len, *vn.* (s.) twardą

Verschwi'mmen, *vn. irr.* (s.) (verschwimme, -schwamm, -schwommen): in etwas — rozpływać się w czém; stać się niewyraźnym dla oka.

Verschwi'nden, *vn. irr.* (s.) (verschwinde, -schwand, -schwunden) zginąć; niszczéć; zniknąć; znikać; Verschwi'nden, *sn.* zniknienie; zniszczenie.

Verschwi'stern (sich), *vr.* (h.) s. Verschwe'stern; spowinowacić się; spokrewnić się (przez małżeństwo); verschwisterte Tugenden, *spokrewnione cnoty.

Verschwi'tzen, *vn.* (h.) wypocić się; —, *va.* zapocić, przepocić; das habe ich schon lange verschwitzt, *to mi już dawno wywietrzało z głowy.

Verschwo'llen, *pp.* u. *a.* (v. Verschwe'llen): zapuchły, opuchły.

Verschwö'ren, *va. irr.* (h.) (verschwöre, -schwor od. -schwur, -schworen) wyprzysięgać się, zarzekać się czego; sich — przysięgać się; sich wider Jemanden, zu etwas — sprzysiądz się przeciw komu, lub na co; śpiknąć się, śpisek zrobić na kogo, na co; Verschwö'rer, *sm.* przysięgający się; Verschwo'rner, *sm.* sprzysięgły; śpiskowy; Verschwö'rung, *sf.* śpisek; eine — anstiften, anzetteln śpisek zrobić, uknować.

Ve'rsdrechsler, *sm. iron.* *wierszokleta.

Verse'hen, *va. irr.* (h.) (versehe, -sieht, -sah, versehen) opatrzyć w co; etwas — zbłądzić w czém; uchybić co; niedopilnować czego; zapomniéć się w czém; es bei Jemandem — uchybić komu w czém; narazić mu się czém; etwas — nie uważać czego; przeoczyć co; versehen ist verspielt, *kto nie dołoży okiem, dołoży workiem; — zawiadywać czém; pełnić co; sich — przeoczyć się; omylić się; spodziewać się; oczekiwać; obiecywać sobie; ich versehe mich von dir alles Guten, *wszystkiego dobrego po tobie się spodziewam; sich — an etwas zapatrzyć się na co; sich etwas — spodziewać się czego, sądzić że nastąpi; ehe er es sich versah, wurde er verhaftet pojmano go nim jeszcze o tém pomyślał; Verse'hen, *sn.* przeoczenie; omyłka (z przeoczenia); nieuwaga; aus — przez omyłkę od. nieuwagę; — błąd; uchybienie; — (der Schwangeren) zapatrywanie się, zapatrzenie się; Verse'hung, *sf.* (eines Amtes) zawiadowanie, sprawowanie, zastępstwo.

Verseh'ren, *va.* uszkodzić; naruszyć co; versehrt naruszony, narażony; uszkodzony.

Verselei', *sf. iron.* rymoklectwo.

Verse'nden, *va. irr.* (h.) (versende, -sandte, versandt): s. Verschi'cken; die Sonne versendet glühenden Brand, *ogniste żary słońce śle na ziemię; Verse'nder, *sm.* przesyłający (towar itd.); przesyłacz; Verse'ndung, *sf.* przesyłanie; przesyłka; Verse'ndungsko'sten, *sf. pl.* koszta przesyłania.

Verse'ngen, *va.* opalić, osmalić co; —, *vn.* (s.) opalić się; Verse'ngung, *sf.* opalenie; oździgńienie.

Verse'nken, *va.* zanurzyć; zatopić (okręt); sich in etwas —, *zatopić się w czém; tief in Gedanken versenkt, *pogrążony w żalu; —*spuścić do grobu; Verse'nkung, *sf.* pogrążenie; zatopienie; zanurzenie.

Ve'rseschmie'd, *sm. iron.* *rymoklet; wierszokleta; ten, co kuje wiersze.

Verse'ssen, *a.*: auf etwas — uparcie czego pragnący; uparty na co.

Verse'tzbar, *a.* dający się przesadzić, przenieść.

Verse'tzen, *va.* przesadzić (roślinę, kogo); przestawić, poprzestawiać (statki, wyrazy, litery); przenieść (urzędnika na inne miejsce, oficera do innego półku); versetze dich an meine Stelle postaw się na mojém miejscu; Jemanden unter die Götter —, *umieścić kogo w liczbie bogów; Jemdn. in eine schlechte Lage — w biedę kogo wtrącić; in Trauer — żałoby nabawić; pogrążyć w niéj; — zastawić co, postawić co przed tém dla zaparcia; den Athem, die Winde —, *tamować oddech; zatrzymywać wiatry; die Winde haben sich versetzt, *Hlk.* wiatry się zatrzymały, zaparły, zatamowały; — zastawić co, dać w zastaw; pozastawiać (meble); Jemandem einen Stoß, Hieb, Stich, Schlag — pchnąć, ciąć, kolnąć, uderzyć kogo; mit etwas — (vermischen) czego przydać, przymięszać do czego; — (antworten, erwiedern) odpowiedziéć; die Schrift —, *Bchdr.* wypotrzebować pismo; Buchstaben, Worte — przestawiać litery, wyrazy; sich — pomylić się w układaniu; Verse'tzen, *sn.*, Verse'tzung, *sf.* przesadzenie; przestawienie; zastawienie; pomięszanie; — in der Schule 2c. promocya.

Verseu'fzen, *va.* na wzdychaniu przepędzić (noc); wzdychaniem ukoić (ból, żal). [sza.

Ve'rsfuß, *sm. Dtk.* stopa wier-

Versi'cherer, *sm.* zapewniający; zabezpieczający, t. j. asekurant.

Versi'chern, *va.*: Jemandem etwas, Jemanden einer Sache, ihn von etwas — zapewnić kogo o czém; sich einer Sache — upewnić się, zapewnić się o czém; sich einer Person — zapewnić się o kim; mir wurde versichert, daß 2c. zapewniano mnie, że itd.; zaręczano mi, że itd.; ich versichere Ihnen ręczę Panu (że tak jest); — (sicherstellen) zabespieczyć; sich einer Sache — zabespieczyć się względem czego; sich einer Person — zabespieczyć się względem kogo; osadzić go w areszcie itd.; versichert upewniony; warowany; zabespieczony; asekurowany; Versi'cherung, *sf.* zapewnienie; zaręczenie; zabespieczenie; asekuracya; Versi'cherungs-, *a.* asekuracyjny; Versi'cherungsa'nstalt, *sf.* instytut zabespieczający (majątek); -gsgese'llschaft, *sf.* towarzystwo zabespieczające od. asekuracyjne; -gsprei's, -gswe'rth, *sm.* cena, wartość zabespieczona; -gsschei'n, *sm.* bilet asekuracyjny.

Versi'chtbaren, *va.* uwidocznić.

Versi'ckern, *vn.* (s.) wyciec; wyciekać.

Versie'chen, *vn.* (s.) wyzdychać.

Versie'den, *vn. irr.* (s.) (versiede, -sott, -sotten) wygotować się; przewarzyć, wywarzyć, wżywać do warzenia.

Versie'geln, *va.* zapieczętować; opieczętować; pieczętować; pieczęć przyłożyć; Versie'gelung, *sf.* zapieczętowanie; gerichtliche —, *Rw.* obsygillacya; urzędowne zapieczętowanie.

Versie'gen, *vn.* (s.) wsiąknąć (w ziemię i zniknąć); wysychać, wyschnąć; ihre Brust versiegt schon, *jéj

piersi już wysychają (t. j. pokarm w nich niknie); versiegte Quelle zdrój wyschły od. wysuszony od. wsiękły.

Versificatio'n, *sf. Dtk.* wersyfikacya; wierszowanie; Versifica'tor, *sm.* wersyfikator, wierszownik; Versifici'ren, *va.* wierszem wyrazić, oddać.

Versi'lberer, *sm.* posrebrzacz; posrebrzyciel; Versi'lbern, *va.* posrebrzać; *na srebro zamienić, sprzedać na srebrną monetę; Jemandem die Hände —, *datkiem sobie kogo zjednać; *nasmarować komu łapy; *przekupić kogo; Versi'lberung, *sf.* posrebrzenie; śpieniężenie.

Versi'ngen, *va. irr.* (h.) (versinge, -sang, versungen) prześpiewać (czas, smutek).

Versi'nken, *vn. irr.* (s.) (versinke, -sank, -sunken) ugręznąć, zagręznąć; im Kothe — webrnąć w błoto; — zatonąć; *zatopić się (w myślach); *zapaść (w sen głęboki); *zabrnąć (w długi); popaść (w nieszczęście, w nędzę); *pogrążonym zostać (w biedzie); *wpaść (w melancholią itd.); Versi'nken, *sn.* zapadnięcie; zanurzenie się.

Versi'nnlichen, *va.* uzmysłowić; zmysłowo wystawić; wystawić na oczy; —, *vn.* (s.) zmysłowym się stawać; zmysłowości się oddawać; Versi'nnlichung, *sf.* wystawienie na oczy.

Versi'ntern, s. Versi'ckern.

Versio'n, *sf.* tłumaczenie.

Versi'ttlichen, *va.* uobyczaić; Versi'ttlichung, *sf.* uobyczajenie.

Versi'tzen, *va. irr.* (h.) (versitze, -saß, -sessen) przesiedzieć; sich — zasiedzieć się; usiedzieć się.

Ve'rskunst, *sf.* sztuka robienia wierszy; Ve'rsmaaß, *sn. Dtk.* miara wiersza.

Verso'ffen, *pp.* u. *a.* (v. Versau'fen): pijacki; opiły, pijany; versoffener Mensch pijak; pijaczysko; pijaczyna; versoffenes Gesicht mina pijacka. [Belü'gen.

Verso'hlen, s. Besoh'len; ** * s.

Versö'hnbar, s. Versöh'nlich; Versöh'nen, *va.* przejednać sobie kogo; pojednać; odpokutować za co (i zyskać przebaczenie); Versöh'ner, *sm.* pojednawca; odkupiciel; Versöh'nlich, *a.* pojednalny; skłonny od. łatwy do pojednania; przebaczny; przebaczający; łagodny; Versöh'nlichkeit, *sf.* skłonność; łatwość do pojednania; łagodność; Versöh'nopfer, *sn. Kg.* *ofiara za grzech; Versöh'nt, *pp.* u. *a.* przejednany, pojednany; Versöh'nung, *sf.* pojednanie; odkupienie; Versöh'nungsa'ct, *sm.* przeprosiny; Versöh'nungsta'g, *sm.* dzień pojednania, dzień ubłagania; *dzień oczyszczenia z grzechów; Versöh'nungsto'd, *sm.* śmierć dla odkupienia naszego podjęta; Versöh'nungswe'rk, *sn. Kg.* dzieło odkupienia.

Verso'rgen, *va.* opatrzyć kogo lub się w co; versorgt opatrzony, zapaśny, uprowidowany; — werden być zaopatrzonym; potrzeby swoje dostarczane mieć; Verso'rger, *sm.* opatrzyciel; Verso'rgerin, *sf.* opatrzycielka; Verso'rgung, *sf.* opatrzenie; er fand eine — znalazł umieszczenie; Verso'rgungsa'nstalt, *sf.* instytut zaopatrywania potrzeb biednych; dom dobroczynności.

Verspa'ren, *va.* odłożyć, zachować co na inny czas.

Verspa'ßen, *va.* przeżartować, na żartach przepędzić.

Verspä'ten, Verspä'tigen, *va.* opóźnić, spóźnić co; sich — opóźnić się; Verspä'tung, Verspä'tigung, *sf.* zapóźnienie. [opluć.

Verspei'en, *va.* zapluć; zabluć;

Verspei'sen, *va.* zjeść (jako potrawę); spożywać; strawić; Verspei'sung, *sf.* spożywanie.

Verspe'nden, *va.* porozdawać.

Verspe'rren, *va.* zamknąć (dla niedopuszczenia); zatarasować, zawrzéć; Jemandem den Weg bersperren zamknąć, przeciąć komu drogę; — zamknąć kogo, otoczyć go; versperrt zatarasowany, zawarty; Verspe'rrung, *sf.* zawał, zatarasowanie, zamknięcie, zaparcie.

Verspie'len, *vn.* (h.) u. *va.* przegrać (w grę jaką); na grze przepędzić (całe popołudniu); sich etwas — grą pozbyć się czego; sich die Langeweile — grać z nudów; Alles — zgrać się; Verspie'len, *sn.* przegranie, przegrywanie; Verspie'ler, *sm.* przegrywacz.

Verspi'nnen, *va. irr.* (h.) (verspinne, -spann, versponnen) wyprząść (t. j. na przędzenie wypotrzebować); Verspi'nnen, *sn.* wyprzęgnięcie; — (Einspinnen) der Raupen, *Ng.* zasklep gąsienic.

Verspli'ttern, *va.* rozdrobić; rozdrobnić; *roztrwonić; Verspli'tterung, *sf.* rozdrobienie, rozdrobnienie; *roztrwonienie.

Verspo'tten, *va.* wyszydzać; naśmiewać się z kogo; Verspo'tter, *sm.* szyderca, naśmiewca; Verspo'ttung, *sf.* szydzenie; naśmiewanie; szyderstwo.

Verspre'chen, *va. irr.* (h.) (verspreche, -spricht, -sprach, -sprochen) przyrzekać; obiecać; ich verspreche mir davon nichts Gutes, *nie obiecuję sobie, nie rokuję, nie tuszę ztąd nic dobrego; — zaręczyć (przez danie przyrzeczenia); sich — (irren im Sprechen) wymówić się; omylić się (w mówieniu), co innego powiedziéć niż się myślało; viel — und nichts halten, *wiele obiecywać a mało dawać; mehr — als man halten kann, *nad możność obiecywać; *obiecywać więcéj niż można dotrzymać; sich ehelich — zaślubić się; zaręczyć się z kim; ich bin versprochen jestem zamówiony; dałem słowo; Verspre'chen, *sn.*, Verspre'chung, *sf.* przyobiecanie, obietnica.

Verspre'ngen, *va.* wykropić (wszystką wodę); — (beim Billardspiel) wyrzucić (kulę z bilaru); —, *Kw.* rozbić i rozpędzić (np. szwadron konnicy).

Verspri'ngen, *va. irr.* (h.) (verspringe, versprang, versprungen) przeskakać (np. godzinę); sich den Fuß — skakając wywinąć sobie nogę; sich — porozskakiwać się.

Verspri'tzen, *va.* wysikać (wszystką wodę); sein Blut —, *wylać krew, *śmierć ponieść.

Verspru'deln, *vn.* (s.) przestać tryskać.

Verspu'nden, Verspü'nden, *va.* zaszpontować.

Verspü'ren, ꝛc. s. Spü'ren, ꝛc.

Ve'rssucht, *sf. iron.* pasya do gadania lub pisania wierszem.

Verstä'ben, *va.* sztabami opatrzyć; Verstä'bung, *sf.* wylotowa obrączka (u słupów).

Verstäh'len, *va.* ostalować; zastalić; nastalić; Verstäh'lung, *sf.* zastalenie, nastalenie.

Versta'nd, *sm.* rozum; von Verstande kommen, *odejść od rozumu; nicht recht bei Verstande sein nie być przy dobrym rozumie; mieć nie spełna rozumu; er ist bei vollem Verstande, *był z pełna rozumu; wenig — nie wiele rozumu; das geht über meinen —, *to przechodzi mój rozum; das lehrt der —, *sam to rozum podaje; sam rozum nas to uczy; — (Sinn) znaczenie; rozumienie; der — kommt nicht vor den Jahren, *przed laty rozum rzadki; *za laty rozum; *tam rozum, gdzie lata; Versta'ndberau'bend, Versta'ndraubend, *a.* odrozumny; Versta'ndes-, *a.* rozumowy; Versta'ndesbegri'ff, *sm.* pojęcie rozumowe; Versta'ndeshe'ld, *sm.* *bohater rozumowy; Versta'ndesschä'rfe, -sschwä'che, *sf.* bystrość, słabość rozumu; Versta'ndesschlu'ß, *sm. Philos.* rozumnik; Verstä'ndig, *a.* rozumny; Verstä'ndigen, *va.*: Jemanden über etwas —, wyjaśnić komu co, aby wyrozumiał; sich mit Jemandem über etwas — porozumiéć się z kim względem czego; Verstä'ndigung, *sf.* wyjaśnienie, wytłumaczenie, przedstawienie, przełożenie, wyrozumienie; Verstä'ndlich, *a.* zrozumiały; Verstä'ndlichkeit, *sf.* zrozumiałość; Versta'ndlos, *a.* u. *ad.* bez rozumu; Verstä'ndniß, *sn.* zdolność pojmowania; porozumienie; ein — mit Jemandem haben mieć z kim porozumienie; w porozumieniu z kim być; in gutem — mit Jemandem leben być z kim dobrze.

Verstä'rken, *va.* wymocnić (załogę, wojsko); powiększyć; umocnić, wzmocniać; Verstä'rkung, *sf.* wzmocnienie; rozmocnienie; Verstä'rkungstru'ppen, *sf. pl. Kw.* wojsko na wzmocnienie korpusu przeznaczone.

Versta'rren, ꝛc. s. Ersta'rren, ꝛc.

Versta'tten, ꝛc. s. Erlau'ben, ꝛc.

Versta'uben, Verstäu'ben, ꝛc. s. Verstie'ben, ꝛc.

Verstäu'bern, *va.* przypruszyć; zapruszyć (t. j. prusząc zasypać).

Verstau'chen, *va.* szturchnięciem naruszyć, nadwerężyć, zbić, stłuc; Verstau'chung, *sf.* naruszenie; nadwerężenie (szturchnięciem).

Verste'chen, *va. irr.* (h.) (versteche, -sticht, -stach, -stochen) zacérować (dziurę w pończosze itd.); ich habe meine Trümpfe schon verstochen, *już mi kozery wyszły na bicie renonsów; ich wollte das Aß nicht —, *nie chciałem na renons asa wydać; sich — pomylić się w sztychu.

Verste'ck, *sm.* s. Verste'cken, *sn.*; Verste'cken, *va.* schować, skryć, ukryć kogo, się, co gdzie; er hat sich hinter die Coulissen versteckt za kolisy się schował; *potajemnie kieruje sprawą itd.; versteckter Vorwurf, *ukryty zarzut; versteckter Mensch skryty człowiek; — powydawać (np. pieniądze) na co; — zatknąć (drzwi kołkiem); — wypotrzebować na przypinanie, upinanie; Verste'cken, *sn.* krycie; chowanie; Versteckens spielen, *grać w cho-

wanego; Verste'ckspiel, *sn.* chowany; Verste'ckt, *pp.* u. *a.* skryty, kryjomy; — sein kryjomym być.

Verste'hen, *va. irr.* (h.) (verstehe, -stand, -standen) rozumiéć; das versteht sich (von selbst), *to się (samo przez się) rozumie; verstehst Du französisch? czy rozumiesz (umiesz) po francuzku? was verstehst Du darunter? co rozumiesz? keinen Spaß —, *nie rozumiéć się, nie znać się na żartach; sich — rozumiéć się; wir verstehen uns einander, *my się rozumiemy; sich auf etwas — rozumiéć się, znać się na czém; umiéć co; sich zu etwas — być z kim w porozumieniu względem czego; — (zu lange stehen) zastać się (o koniu itd.); Verste'hen, *sn.* rozumienie.

Versteh'len, s. Versteh'len.

Verstei'gen (sich), *vr. irr.* (h.) (versteige, -stieg, -stiegen) za daleko zaleść; *przesadzać w czém; *za daleko od. nadto się zapuszczać; zbyt się zagłębiać; za wysoko sięgać; przebrać miarę.

Verstei'gern, *va.* przez licytacyą sprzedawać; Verstei'gerung, *sf.* licytacya.

Verstei'nern, *vn.* (s.) skamieniéć; w kamień obrócić; *przerazić i czucia pozbawić; versteinert stand ich da, *stałem jak wryty; Verstei'nerung, *sf.* skamienienie; skamieniałość.

Verste'llen, *va.* zastawić co czém; przestawić, poprzestawiać; odmienić (co do kształtu, zmienić postać udając szpetność); sich — udawać, taić się z czém a co innego pokazywać po sobie; verstellt udany, zmyślony; odmienny; Verste'llung, *sf.* zastawianie czém; przestawianie; odmienianie; udawanie, udanie; Verste'llungsku'nst, *sf.* sztuka udawania.

Verste'rben, *vn. irr.* (s.) (versterbe, -stirbt, -starb, -storben) zemrzéć; verstorbener Vater nieboszczyk mój ojciec; die Verstorbenen, *pl.* zmarli.

Versteu'ern, *va. Stw.* cło opłacić; komorę opłacić; akcyzę opłacić; podatek płacić z czego, od czego; versteuert uległy opłacie (towar); Versteu'erung, *sf.* opłacenie cła; opłacenie akcyzy.

Versti'cken, *va.* wypotrzebować na haftowanie.

Verstie'ben, *vn. irr.* (s.) (verstiebe, verstob, -stoben) jak pył ulecieć; rozproszyć się; rozwiać się; —, *va. irr.* (h.) rozproszyć; sich — rozproszyć się.

Verstie'len, *va.* trzonkiem opatrzyć, trzonek dać.

Versti'mmen, *va.* (ein Tonwerkzeug) rozstroić; Jemanden — humor komu popsuć; w zły humor go wprawić; verstimmt, *Tk.* przestrojony, rozstrojony; *w złym humorze; Versti'mmung, *sf. Tk.* rozstrojenie; (üble Laune 2c.), *zły humor.

Verstö'bern, 2c. s. Verstäu'bern.

Versto'cken, *vn.* (s.) zbutwiéć; —, *va.* *zatwardzić; *nieczułym, nieużytym uczynić; Versto'ckt, *a.* *zatwardziały; *zakamieniały (umysł, serce); Versto'cktheit, *sf.* *zatwardziałość; zakamieniałość.

Verstoh'len, *a.* ukradkowy; verstohlene Blicke auf Jemanden werfen ukradkiem rzucać oczyma na kogo; —, Verstoh'lenerwei'se, Verstoh'lens, *ad.* pokryjomu; ukradkiem.

Verstöh'nen, *va.* przestękać, przejęczéć (noc, ból).

Versto'lpern (sich), *vr.* (h.) *potknąć [się.

Versto'pfen, *va.* zatykać; zapchać; zatkać; eine Flasche — zatkać, zakorkować butelkę; in der Nase (vom Schnupfen) verstopft sein zapchany nos miéć; im Leibe verstopft sein, *Hlk.* miéć zatwardzenie żołądka, żywota; Versto'pfung, *sf.* zatykanie; *Hlk.* zatkanie; — des Unterleibes, *Hlk.* zatwardzenie żołądka; zu Verstopfungen geneigt, *Hlk.* uległy do wstrzymania stolca.

Versto'rben, *pp.* u. *a.* (v. Verste'rben): zmarły; s. a. Verste'rben.

Verstö'ren, *va.* spłoszyć; verstört pomięszany; pomięszanie od. niespokojność okazujący; verstört aussehen pomięszanym od. roztargnionym się pokazywać; Verstö'rung, *sf.* rozpłoszenie, rozgonienie; —, Verstö'rtheit, *sf.* pomięszanie.

Versto'ß, *sm.* uchybienie; ustérk; błąd; einen — begehen, Versto'ßen, *va. irr.* (h.) (verstoße, -stößt, -stieß, -stoßen) utłuć (wszystko); —, *oddalać od siebie, odpychać, nie przyjmować, gardzić; *wykłuczyć, wyrugować, wypchnąć (kogo z towarzystwa); wygnać (żonę, dzieci, t. j. z domu, od siebie); —, *vn. irr.* (h.): gegen etwas — uchybić przeciw czemu; wyrobić (o piwie); wywinąć sobie nogę; źle stąpić (o koniu); verstoßen (ausgestoßen) wypchnięty; odrzucony; Versto'ßung, *sf.* wypchnięcie, odrzucenie.

Verstrah'len, *vn.* (s.) przestać się promienić.

Verstrei'chen, *va. irr.* (h.) (verstreiche, -strich, -strichen) zasmarować; wysmarować, na smarowanie wypotrzebować (wszystkę maść); —, *vn. irr.* (s.) upływać (o czasie).

Verstreu'en, *va.* rozsypać; rozwiać; verstreut rozprószony; Verstreu'ung, *sf.* rozprószenie; roztrząśnienie; rozrzucenie.

Verstri'cken, *va.* na robienie pończochy itd. wypotrzebować; — na robieniu pończochy strawić (całe popołudniu); — (verwickeln) uwikłać; sich in ein Geschäft —, *wplątać się w interes jaki; sich — usidlić się; verstrickt, *uwikłany; usidlony; Verstri'ckung, *sf.* *uwikłanie.

Verströ'men, *va.* płynąc uprowadzać z sobą (o rzekach); wylać (z siebie); —, *vn.* (s.) upłynąć (o czasie).

Verstudi'ren, *va.* na nauki wydać, stracić co, cały majątek.

Verstü'mmeln, *va.* okaleczyć, skaleczyć; obciąć komu co (i przez to kaleką go zrobić); Jemanden an der Nase — obciąć nos; uciąć kawałek nosa; Jemanden ganz — całkiem kogo pokaleczyć; verstümmelte Bildsäule posąg uszkodzony, poobtrącany; die Wörter —, *słowa kaleczyć; eine Rede —, *mowę pokaleczyć, poobcinać; verstümmelte Stelle, *Litt.* miejsce pokaleczone; Verstü'mmelung, *sf.* obcięcie; okaleczenie, skaleczenie.

Verstu'mmen, *vn.* (s.) oniemiéć; zaniemiéć; *zamilknąć; ucichnąć; umilknąć; verstummt oniemiały, umilkły; Verstu'mmung, *sf.* oniemienie.

Verstü'mpern, *va.* spartaczyć co.

Verstu'tzen, s. A'bstutzen.

Versu'ch, *sm.* próba; doświadczenie; es kommt auf einen — an, *spróbować nie zaszkodzi; — usiłowanie; pokuszenie się; zapęd; —, *Litt.* próba; Versu'chen, *va.* u. *vn.* (h.) próbować; ich will —, ob 2c. spróbuję, czy itd.; versuche nur! spróbuj tylko! sein Heil, sein Glück —, *próbować szczęścia; ich will noch den Weg Rechtens — spróbuję jeszcze na drodze prawa; — doświadczać kogo, czego; — (im bösen Sinne) kusić; pokusić się, ośmielić się, odważyć się; ich fühle mich dazu versucht czuję do tego pokusę; sich — doświadczać się; sich in der Welt etwas —, *obejrzéć się po świecie; er hat sich etwas versucht, *bywał w świecie, między ludźmi; *nie z jednego pieca chléb jadał; *to bywalec; der hat sich viel versucht, **ten nie mało zwiedził świata; Versu'chend, *ppr.* u. *a.* probujący; *pokusny; Versu'cher, *sm.* kusiciel, pokusa; pokusiciel; Versu'cherin, *sf.* pokusa; pokusicielka; Versu'chsweise, *a.* u. *ad.* na próbę; dla próby; versucht doświadczony; *biegły; Versu'chung, *sf.* próbowanie; doświadczanie; próba; — (im bösen Sinne) pokusa; pokuszenie; führe uns nicht in —! nie wódź nas na pokuszenie! ich gerieth in — pokusa mnie wzięła; ich konnte der — nicht widerstehen nie mógłem się oprzéć pokusie; in — führend pokusny.

Versu'deln, 2c. s. Besu'deln, 2c.

Versüh'nen, 2c. s. Versöh'nen, 2c.

Versü'ndigen (sich), *vr.* (h.): sich an Jemandem, an sich, an etwas versündigen zgrzeszyć przeciw komu, sobie, czemu; Versü'ndigung, *sf.* zgrzeszenie.

Versu'nken, *pp.* u. *a.* (v. Versi'nken) zapadły; pogrążony; (untergetaucht) pogręzły.

Versü'ßen, *va.* osładzać; osłodzić; — (allzu süß machen) przesłodzić; Versü'ßung, *sf.* osłodzenie; osłoda; przesłodzenie.

Ve'rswuth, *sf. iron.* mania mówienia lub pisania wierszami.

Vertä'feln, *va. Zm.* taflować, futrować.

Verta'gen, *va.* odroczyć (posiedzenie itd.); odłożyć na drugi dzień; Verta'gung, *sf.* odłożenie na drugi dzień.

Vertä'ndeln, *va.* na fraszki stracić; przeputać co; die Zeit — czas na baraszkach przepędzić; sich —, **wyprawić się za mąż; **opartolić się (z jaką).

Verta'nzen, *va.* przetańcować (wieczór, smutek).

Vertau'schen, *va.* zamienić co na co od. za co; ein Wort mit dem andern — zamienić jeden wyraz na drugi; den Säbel mit dem Pfluge —, *szable zamienić na pług, *z żołnierza zostać rólnikiem; das Leben mit dem Tode —, *życie zamienić na śmierć; vertauscht zamieniony; Vertau'schung, *sf.* zamienienie; zamiana.

Vertau'sendfachen, Vertau'sendfä'ltigen, *va.* tysiącznie powiększyć.

Verteu'felt, *a.* opętany, *niegodziwy; das ist eine verteufelte Geschichte! a to dyabelska historya! —, *ad.* opętanie (zimno, gorąco, itd.).

Verteu'tschen, 2c. s. Verdeu'tschen, 2c.

Verthee'ren, *va.* mazią od. smołą zasmarować.

Verthei'digen, *va.* bronić; Jemandes Ruf —, *bronić czyjéj sławy; sich — bronić się; sprawować się; Verthei'diger, *sm.* obrońca; Verthei'digerin, *sf.* obronicielka; Verthei'digung, *sf.* bronienie; obrona; Verthei'digungs-, *a.* odporny; odporowy; Verthei'digungsa'nstalten, *sf. pl.* przygotowania do obrony; -gsfä'hig, *a.* odporny; -gsfä'higkeit, *sf.* odporność; -gskrie'g, *sm.* wojna odporna; -gsku'nst, *sf.* sztuka bronienia (się); -gsli'nie, *sf. Kw.* obronna od. odporowa linia; -gslo's, *a.* u. *ad.* bez obrony; -gsmaa'ßregel, *sf.* s. Verthei'digungsa'nstalten; -gsmi'ttel, *sn.* środek obrony; -gsre'de, -gsschri'ft, *sf.* obrona (jako mowa i pismo); -gssta'nd, -gszu'stand, *sm.* stan obrony; im Vertheidigungszustande sein być obronnym; -gswa'ffe, *sf.* broń odporna; broń do obrony służąca; -gswei'se, *ad.* odpornie.

Verthei'len, *va.* podzielić; rozdzielić; Verthei'ler, *sm.* rozdawca; rozdzielacz; Verthei'lung, *sf.* podzielenie; rozdzielenie.

Vertheu'ern, *va.* poprożyć, podrożać; sprowadzać drogość czego; vertheuert podrożony; Vertheu'erung, *sf.* podrożenie.

Verthie'ren, *vn.* (s.) zwierzęciéć; zwierzem się stawać; zezwierzęciéć.

Verthu'n, *va. irr.* (h.) (verthue, -that, -than) wypotrzebować (wszystkie cegły i wapno); wydać, stracić (wszystkie pieniądze)

Vertica'l, *a.* wertykalny; wierzchołkowy.

Vertie'fen, *va.* głębszym zrobić co; powiększyć głębokość czego; vertieft zagłębiony; zatopiony; *zamyslony; *zadumany; vertiefte Arbeit robota wklęsła; sich in etwas — zagłębić się, zatopić się w czém; zagrzebać się (w książkach); Vertie'fung, *sf.* robienie czego głębszém; wklęsłość.

Verti'lgbar, *a.* do zgładzenia; zgładzisty; Verti'lgen, *va.* wytępić; wygubić; wyniszczyć; wygładzić; zniszczyć; vertilgt zgładzony; Verti'lgungskrie'g, *sm.* wojna morderczа, zgubna, na wytępienie; *wygładzenie.

Vertra'ckt, *a.* cudacki, dziwacki, osobliwszy, przeklęty; *dyabelny.

Vertra'g, *sm.* układ; ugoda; umowa; kontrakt i traktat.

Vertra'gen, *va. irr.* (h.) (vertrage, -trägt, -trug, -tragen) znosić; znieść; wytrzymać; Hitze, Kälte nicht — können być niewytrzymałym na gorąco, na zimno; er kann viel —, *może dużo wypić; *może dużo znieść; — (aushalten) zcierpiéć; sich — zgadzać się z kim; żyć zgodnie, w harmonii; pogodzić się z kim.

Verträ'glich, *a.* zgodny, zgodliwy; Verträ'glichkeit, *sf.* zgodliwość.

Vertra'gmäßig, Vertra'gsmäßig, *a.* stosowny do układu, kontraktu, traktatu; Vertra'gspunkt, *sm.* punkt ugody, układu, kontraktu, traktatu; Vertra'gswidrig, *a.* przeciwny (przeciwko) układowi, kontraktowi, traktatowi.

Vertrau'en, *vn.* (h.): Jemandem — ufać, zaufać komu; auf Gott — ufać, miéć ufność w Bogu; —, *va.* powierzyć komu co; sich Jemandem — powierzyć się komu, zwierzyć się komu; zaręczyć komu (córkę); sich — zaręczyć się z kim; der, die Vertraute narzeczony, nareczona.

Vertrau'en, *sn.* ufność; zaufanie; — zu Jemandem, zu etwas zaufanie do kogo, w kim; do czego, w czém; sein — auf Jemanden, auf etwas setzen zaufanie w kim, w czém pokładac, położyć; zu viel — auf sich setzen za wielkie miéć w sobie zaufanie; za wiele sobie ufać; — erwecken ufność wzbudzić; im — w zaufaniu; im — auf etwas w zaufaniu czego, ufając czemu; im — gesagt, *mówiąc między nami.

Vertrau'ern, *va.* na żałobie przepędzić.

Verträu'feln, *va.* wykropić (wszystkę wodę); wykapać.

Vertrau'lich, *a.* poufały; —, *ad.* poufale; *do zaufania zachęcający; Vertrau'lichkeit, *sf.* poufałość.

Verträu'men, *va.* przemarzyć co; przedrzymać, zbałamucić co.

Vertrau't, *a.* zaufany; Vertrauter powiernik; zaufaniec; poufały; —, *ad.* poufale; mit Jemandem —, auf vertrautem Fuße leben żyć z kim poufale; w poufałéj zażyłości; mit etwas — sein być z czém obeznanym; sich — machen mit Jemandem wdać się w poufałość z kim, oswoić się.

Vertrei'ben, *va. irr.* (h.) (vertreibe, -trieb, -trieben) wypędzić; wygnać; odegnać; rozpędzić; wyparować, odeprzéć (nieprzyjaciela); Gewalt mit Gewalt — gwałt gwałtem odpierać; eine Krankheit, das Fieber — chorobę wyprowadzić; febrę zgubić; ich will dir schon diese Grillen — ! wypędzę ja ci te grymasy! sich die Zeit mit Gesprächen — przepędzać czas na rozmowach; sprzedawać (towary); die Farben —, *Mal.* rozprowadzać kolory; das Schiff wird vertrieben, *Sw.* okręt miotany wiatrem zbacza z drogi; Vertrei'bung, *sf.* wypędzenie, odpędzenie, wygnanie, rozpędzenie; wygubienie, zaguba.

Vertre'ten, *va. irr.* (h.) (vertrete, -tritt, -trat, -treten): Jemanden — zastępować kogo, lub co; bei Jemandem einen Andern — (ersetzen, vorstellen, vertheidigen) wstawiać się za kim u kogo; bronić go; być jego pośrednikiem; — złém stąpieniem nadwichnąć, nadwerężyć sobie co; sich die Füße —, sich — rozchodzić się; Jemandem den Weg — zastąpić komu drogę; Vertre'ter, *sm.* zastępca; Vertre'tung, *sf.* zastąpienie; zastępstwo.

Vertrie'b, *sm.* rozprzedaż; vielen — haben wiele rozprzedawać; Vertrie'ben, *pp.* u. *a.* (v. Vertrei'ben): wygnany, wypędzony; wywołany; *wyojczyźniony; wyforowany.

Vertri'nken, *va. irr.* (h.) (vertrinke, -trank, -trunken) przepić (pieniądze); na piciu przepędzić (wieczor); piciem odpędzić (troski); Vertri'nken, *sn.* przepicie.

Vertro'cknen, *vn.* (s.) wyschnąć (jak źródło, rzéka, trawa); oschnąć (o łzach); zaschnąć; — lassen zasuszyć; vertrocknet uschły; wyschły; Vertro'cknung, *sf.* uschnienie; wyschnienie, wyschnięcie.

Vertrö'deln, *va.* przetandecić; przemarnować; *zmarnować (czas).

Vertrö'sten, *va.*: Jemanden — cieszyć kogo nadzieją; auf den anderen Tag — obiecać komu co na drugi dzień; von einer Zeit zur andern — od dnia do dnia kogo zwłóczyć robiąc mu nadzieję; sich auf bessere Zeiten — czekać lepszych czasów; pocieszać się nadzieją lepszych czasów; Vertrö'stung, *sf.* pociecha; prośba o cierpliwość; zbywanie kogo obietnicami, nadzieją.

Vertru'mpfen, s. Verste'chen.

Vertu'schen, *va.* zatuszować; *zataić, ukryć co; Vertu'schung, *sf.* *zatajenie, przytłumienie, przyduszenie.

Verü'beln, *va.* za złe wziąć.

Verü'ben, *va.* zbroić; dopuścić się czego; popełnić co; dopełnić; nach verübter That po dopełnionym czynie; Verü'bung, *sf.* zbrojenie, dopuszczenie się czego; popełnienie czego.

Veru'nehren, *va.* zbezcześcić, shańbić, zesromocić, splamić; ein Mädchen — pannie odebrać wstyd, honor; verunehrt zelżony; Veru'nehrung, *sf.* zelżenie, zhańbienie, znieważenie, zasromocenie.

Veru'neinigen, Veru'neinigung. s. Entzwei'en, Entzwei'ung.

Veru'nglimpfen, *va.*: Jemanden, etwas — uwłaczać komu, czemu; obmawiać, osławiać, potwarzać kogo; Veru'nglimpfung, *sf.* osławienie, potwarz, uwłaczanie (komu).

Veru'nglücken, *vn.* (s.) miéć nieszczęśliwy przypadek; przypadek od. nieszczęście kogo spotyka; nieszczęśliwym przypadkiem stracić majątek, zbankrutować; znieszczéć (jakiem bądź sposobem); pęknąć (jak maszyna parowa itd.); — nieszczęśliwie pójść; nie powieść się; źle się udać; verunglücktes Spiel nieszczęśliwa gra; verunglückter Scherz nieudatny żart.

Veru'nreinigen, *va.* zanieczyszczać; zaplugawić (miejsce jakie); powalać (talerz, suknią); pobrukać (ręce); splugawić (bieliznę, łóżko); Veru'nreinigung, *sf.* zanieczyszczenie; splugawienie, pokalanie.

Veru'nstalten, *va.* oszpecić; rozkształcić; Veru'nstaltung, *sf.* oszpecenie.

Veru'ntreuen, *va.* przeniewierzyć się komu w czém; skrzywdzić; Veru'ntreuung, *sf.* przeniewierzenie się.

Veru'nzieren, *va.* oszpecić; Veru'nzierung, *sf.* oszpecenie.

Veru'rsachen, *va.* sprawić; być przyczyną, stać się powodem lub przyczyną do czego; ich wollte keinen Streit — nie chciałem być powodem do sporu; Jemandem Kummer — nabawić komu kłopotu; Veru'rsacher, *sm.* sprawca czego; Veru'rsacherin, *sf.* sprawczyni (czego).

Veru'rtheilen, *va.* osądzić, wskazać na co; zum Schwert —, *Rw.* na stracenie mieczem skazać; Jemanden wegen etwas — wskazać kogo na karę; sich selbst — samego siebie potępić; Veru'rtheilung, *sf.* skazanie na co.

Verve'ttern, *va.* skoligacić kogo z kim; sich mit Jemandem — skoligacić się z kim.

Vervie'hen, *vn.* (s.) zbydlęciéć; na bydlę się zamienić; s. a. Verthie'ren.

Vervie'lfachen, Vervie'lfältigen, *va.* rozmnażać; kilkakrotnie pomna-

żać; mnożyć; sich — mnożyć się; Vervie'lfältigung, *sf.* rozmnożenie.

Vervo'llkommnen, *va.* wydoskonalić (kogo, się); Vervo'llkommnung, *sf.* wydoskonalenie.

Vervo'llständigen, *va.* uzupełnić; Vervo'llständigung, *sf.* uzupełnienie.

Verwa'chen, *va.* przeczuwać; nie pójść spać.

Verwa'chsen, *vn. irr.* (s.) (verwachse, -wächst, -wuchs, -wachsen) zarość; verwachsen zarosły; verwachsener Baum koślawe drzewo; — zrość się; niekształtnie, koślawo, nieforemnie wyrosnąć; garbacićć; koślawićć; —, *va. irr.* (h.): etwas — wyrość z czego; ein Kleid — wyrość, wyrosnąć z sukni; die Blattergruben — wyrość z dziobów, postradać je; sich — niekształtnie wyrość; Verwa'chsener, *sm.* (Krummer, Buckliger ꝛc.) ułomny, garbaty, koślawy.

Verwä'gen, *va. irr.* (h.) (verwäge, -wog, -wogen) odważyć (kilka centnarów).

Verwah'r, *sm.* schowanie.

Verwah'ren, *va.* schować co; Jemanden —, *wsadzić kogo do aresztu; wziąć go pod straż; in freier Haft — trzymać kogo w wolnym areszcie; wohl — dobrze go pilnować; — opatrzyć; sich gegen die Kälte — opatrzyć się na zimno; etwas wohl — dobrze co opatrzyć, owinąć, obszyć, opakować; vor etwas — zabespieczyć od czego; sich, seine Rechte —, *Rw.* zabespieczyć, obwarować swoje prawo; Verwah'rer, *sm.* ten, który co chowa; Verwah'rlich, *a.* na schowanie, dla schowania (co złożyć u kogo).

Verwah'rlosen, *va.* nie pilnować czego; zostawić bez dozoru od. bez pieczy, bez opieki; nie dbać o co; seine Kinder — zaniedbywać, opuścić dzieci; zastowić je sobie samym; die Amme hat das Kind verwahrlost mamka spuściła dziecko z oka, zastawiła je same, odeszła go, nie dopilnowała; verwahrloste Kinder dzieci bez dozoru; seine Gesundheit, Zunge —, *nieochraniać zdrowia; zaniedbywać je; niedbać o nie; zaniedbać język itd.; das Feuer — niepilnować ognia; zapuścić ogień; von Natur verwahrloster Mensch człowiek od natury zaniedbany; Verwah'rlosung, *sf.* niepilnowanie, zaniedbanie czego, niedbanie o co; das Feuer entstand durch — ogień powstał przez niedozór, został zapuszczony.

Verwah'rt, *pp.* u. *a.* schowany; wohl — dobrze schowany; dobrze opatrzony.

Verwah'rung, *sf.* schowanie; in — w schowaniu; zur — do schowania; — obwarowanie; areszt; Verwah'rungsmi'ttel, *sm.* prezerwatywa; zachowawczy środek; —, *Hlk.* lekarstwo na ochronienia zdrowia.

Verwai'sen, *an.* (s.) osierocićć; verwaist osierociały.

Verwa'llen, *vn.* (s.) zniknąć.

Verwa'lten, *va.* zarządzać, rządzić czém; die Staatsgeschäfte — sprawować interesa Państwa; zawiadować niemi; ein Amt — piastować urząd; Jemandes Amt — sprawować czyj urząd; sein Amt redlich — urząd poczciwie pełnić; Verwa'lter, *sm.* rządca; zarządca; Verwa'lterin, *sf.* rządczyni; Verwa'ltung, *sf.* rządzenie, zarządzanie czém; zarząd czego; sprawowanie (urzędu, interesów kraju); zawiadowanie czém; Verwa'ltungswesen, *sn.* urządzenie administracyi rządowéj.

Verwa'ndeln, *va.* zamienić, przemienić w co; Verwa'ndelung, *sf.* przemienienie; przemiana, zamiana, przeobrażenie; —, *Kg.* przeistoczenie, przeinaczenie.

Verwa'ndt, *a.* spokrewniony z kim; Verwa'ndter, *sm.* krewny; krewniak; Verwa'ndte, Verwa'ndtin, *sf.* krewna; krewniaczka; Verwa'ndtschaft, *sf.* krewieństwo; pokrewieństwo; in — treten wejść w pokrewieństwo; *powinowactwo; Verwa'ndtschaftlich, *a.* krewieński; powinowaty; Verwa'ndtschaftsta'fel, *sf.* tablica pokrewieństwa, jenealogiczna, rodowa.

Verwa'rnen, *va.* przestrzegać, ostrzegać; Verwa'rnung, *sf.* przestroga, awizacya.

Verwa'schen, *va. irr.* (h.) (verwasche, -wäscht, -wusch, -waschen) wypotrzebować na pranie; wyprać (kolor z materyi); póty prać, aż puści); —, *Mal.* rozmywać farby; Verwa'schung, *sf.* wypotrzebowanie na mycie od. na pranie; wypanie kolorów z materyi; —, *Mal.* rozmywanie farby.

Verwä'ssern, *va.* za wiele wody wlać do czego; er verwässert jeden schönen Gedanken, *w gadaniny odmęcie piękne myśli topi; Jemandem eine Freude —, *popsuć, pomięszać komu radość.

Verwe'ben, *va.* wypotrzebować na tkacką robotę; spleść z czém (na tkackim warsztacie); *spoić, zlać w jedno.

Verwe'chseln, *va.* wymienić (pieniądze) na co; pomięszać co z czém; konfundować; verwechselt odmieniony; zamieniony; Verwe'chselung, *sf.* zamian; zamiana.

Verwe'gen, *a.* zuchwały; zbyt śmiały; Verwe'genheit, *sf.* zuchwałość; zbytnia śmiałość; welche —! co za śmiałość!

Verwe'hen, *vn.* (s.) przestać wiać; *wywietrzéć; —, *va.* rozwiać co; zawiać; —, *sn.* rozwianie.

Verweh'ren, *va.* wzbronić komu czego; —, *sm.* zabronienie; zabranianie.

Verwei'ben, *vn.* (s.) zniewieściéć.

Verwei'chen, *vn.* (s.) (zbyt) zmięknąć; —, *va.* upłynąć (o czasie).

Verwei'chlichen, *va.* miękim, zniewieściałym uczynić; rozpieścić; Verwei'chlichung, *sf.* rozpieszczenie.

Verwei'gern, *va.* odmówić czego; wyłamywać się od posłuszeństwa; die Abgaben —, *Stw.* nie chciéć płacić podatków; verweigert nieprzyzwolony, odmówiony; Verwei'gerung, *sf.* wzbranianie, odmówienie; niedopuszczanie.

Verwei'len, *vn.* (s.) bawić gdzie; verweilen Sie noch eine Stunde zabaw się, zatrzymaj się jeszcze godzinę; bei etwas — zabawić, zatrzymać się przy czém; —, *sn.* bawienie, zatrzymywanie się.

Verwei'nen, *va.* przepłakać, na płaczu przepędzić; płaczem ukoić; zapłakać, łzami zalać; verweinte Augen oczy zapłakane.

Verwei's, *sm.* nagana; bura; er hat ihm einen derben — gegeben tęgą mu dał burę.

Verwei'sen, *va. irr.* (h.) (verweise, -wies, -wiesen) odesłać kogo dokąd lub do kogo; kazać mu się tam udać; wygnać, na wygnanie wskazać; in's Elend — skazać na wygnanie; Jemandem etwas — naganić komu co; wyłająć go za to; das muß ihm ausdrücklich verwiesen werden za to mu trzeba dać tęgą burę; Verwei'sung, *sf.* odsyłanie, wywołanie.

Verwe'lken, *vn.* (s.) zwiędnąć; wywiędnąć; —, *sn.*, Verwe'lkung, *sf.* zwiędnienie; Verwe'lklich, *a.* zwiędnieniu ulegający; Verwe'lkt, *pp.* u. *a.* uwiędły, zwiędły.

Verwe'nden, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (verwende, -wendete u. -wandte, -wendet u. -wandt) odwrócić od kogo, od czego; łożyć, obracać na co; viele Mühe, vielen Fleiß auf etwas — wiele usiłowania łożyć na co; wiele pilności dokładać do czego; — (umwenden) przewrócić na drugą stronę; sich für Jemanden, für etwas — interesować się (za) kim, (za) czém; zajmować się kim, czém; przemówić za kim, za czém; Verwe'ndung, *sf.* nakład; łożenie kosztów; — (Vermittelung) wstawienie się, interesowanie się.

Verwe'rfen, *vn. irr.* (h.) (verwerfe, -wirft, -warf, -worfen) porzucić, poronić (o zwierzętach); —, *va. irr.* (h.) odrzucić, nie przyjąć; zarzucić co; porzucić gdzie i nie módz znaleźć; przestać używać; sich etwas — rzucaniem nadwerężyć sobie co (rękę); sich — spaczyć się; omylić się w rzuceniu, dorzuceniu (np. karty); źle rzucić, odrzucić; Verwe'rflich, *a.* godzien pogardy (sposób myślenia); niezasługujący na przyjęcie (zdanie); diese Meinung ist nicht — zdanie to mogłoby być przyjęte; Verwe'rfung, *sf.* odrzucenie.

Verwe'sen, *vn.* (s.) zgnić.

Verwe'sen, *va.* s. Verwa'lten; Verwe'ser, s. Verwa'lter; Verwe'sung, s. Verwa'ltung.

Verwe'slich, *a.* zgniliżnie ulegający; skazitelny; Verwe'slichkeit, *sf.* skazitelność; podleganie psuciu się; Verwe'sung, *sf.* skażenie; zawiadywanie, zarzędzanie.

Verwe'tten, *va.* przegrać w zakłady; s. a. Verwi'ttert.

Verwe'ttern, s. Verwi'ttern.

Verwe'ttert, *a.* niegodziwy; dyabelski; przeklęty.

Verwi'chen, *pp.* u. *a.* (v. Verwei'chen): upłyniony, przeszły; im verwichenen Jahre w roku ominionym.

Verwi'chsen, *va.* wypotrzebować na szuwaksowanie.

Verwi'ckeln, *va.* zawikłać; zaplątać, poplątać, zamotać, pomotać; *zabałamucić; verwickelt zawikłany, zawiły; Jemanden in etwas — uwikłać kogo w czém; uwikłać (wciągnąć) go w co; sich — uwikłać się, zawikłać się; Verwi'ckelung, Verwi'cklung, *sf.* zawikłanie; zaplątanie.

Verwie'gen, ꝛc. s. Verwä'gen.

Verwie'sen, *pp.* u. *a.* v. Verwei'sen, s. d.; Verwie'sener, *sm.* wygnany; wyganiec.

Verwi'lden, Verwi'ldern, *vn.* (s.) zdziczéć; — (ausarten) leśniéć; zarość; chwaściéć; zwydrzéć; verwil-

dert zdziczały; Verwi'lderung, *sf.* zdziczenie, wyrodnienie.

Verwi'lligen, ꝛc. s. Bewi'lligen, ꝛc.

Verwi'mmern, *s. Durchwi'mmern.

Verwi'nden, *s. Verschme'rzen.

Verwi'rken, *va.*: (Mehl zum Kneten des Teiges verbrauchen) mąkę na ciasto wypotrzebować; mięsić, zmiesić, rozczyniać, zaczyniać; zawinić co; dopuścić się czego; utracić; zasłużyć na utratę czego; du hast dein Leben verwirkt na śmierć zasłużyłeś, zarobiłeś.

Verwi'rklichen, *va.* urzeczywistnić; sich — urzeczywiścić, ziścić się; Verwi'rklichung, *sf.* urzeczywistnienie.

Verwi'rren, *va.* zaplątać, poplątać; poczuchrać, rozczuchrać (włosy); *pobałamucić, zabałamucić, zbałamucić; zagmatwać; pomięszać; Jemanden verwirrt machen, Jemandem den Kopf verwirrt machen zabałamucić kogo, komu głowę; er ist verwirrt (im Kopfe) pomięszało mu się w głowie; sich — pomięszać się; Verwi'rrtheit, Verwo'rrenheit, *sf.* zabałamucenie; bałamutność; Verwi'rrung, *sf.* zamięszanie; ein Land, einen Staat in — bringen zamięszanie zrobić w kraju; — des Verstandes pomięszanie rozumu; mitten in od. unter dieser — w śród tego powszechnego odmętu.

Verwi'rthschaften, *va.* przegospodarować (np. majątek); źle gospodarując stracić.

Verwi'schen, *va.* rozmazać, rozetrzéć co; zatrzéć; wytrzéć; aus dem Gedächtnisse —, *zatrzéć w pamięci.

Verwi'ttern, *vn.* (s.) zwietrzéć; wywietrzéć; *spróchniéć, sprawionym być przez wpływ powietrza; verwittert, *spróchniały; sprawiony przez wpływ powietrza.

Verwi'ttwen, *vn.* (s.) owdowiéć; die verwittwete N. wdowa po N.; verwittwet owdowiały, owdowiała.

Verwo'gen, ꝛc. § s. Verwe'gen, ꝛc.

Verwö'hnen, *va.* rozpieścić (dziecko); znarowić, zepsuć kogo (zbyt dogadzając); verwöhntes Kind znarowione dziecię; verwöhntes Auge znarowione oko; Verwöh'nung, *sf.* złe przyzwyczajenie.

Verwo'rfen, *pp.* u. *a.* (v. Verwe'rfen) odrzucony, zarzucony; *wszeteczny, niegodziwy; nikczemny; podły; Verwo'rfener, *sm.* odrzutek ludzkości; Verwo'rfenheit, *sf.* niegodziwość; podłość.

Verwo'rren, *a.* zawikłany; zawiły; pomięszany, zagmatany; Verwo'rrenheit, *sf.* pomięszanie, zawikłanie; mięszanina; gmatwanina.

Verwu'chern, *va.* na lichwę rozdać; przelichwić; przez lichwę stracić.

Verwü'hlen, *va.* rozryć; poryć.

Verwu'ndbar, *a.* mogący być zranionym; Verwu'nden, *va.* zranić; Jemanden am Kopfe — zranić kogo w głowę; sich an der Hand — zranić się w rękę.

Verwu'ndern (sich), s. Wu'ndern (sich); Verwu'nderung, *sf.* dziwowanie się; podziw; in — setzen w podziwienie wprawić, zadziwiać; Verwu'nderungswü'rdig, s. Bewu'nderungswü'rdig.

Verwu'ndet, *pp.* u. *a.* zraniony; ranny; raniony; Verwu'ndung, *sf.* zranienie.

Verwü'nschen, *va.* przeklinać co; verwünscht, *(unangenehm, widrig) przeklęty; fatalny; opętany; verwünscht! do wszystkich dyabłów! — zakląć.

Verwu'nschen, *a.* s. Verwü'nscht.

Verwü'nschung, *sf.* przeklinanie czego; przekleństwo; Verwünschungen gegen Jemanden ausstoßen przeklęstwa miotać na kogo; Verwü'nschungswerth, -würdig, *a.* godzien przekleństwa.

Verwü'rzen, *va.* przekorzenić; przesadzić korzeniami.

Verwü'sten, *va.* spustoszyć; Verwü'ster, *sm.* pustoszyciel; Verwü'stung, *sf.* spustoszenie; zniszczenie.

Verza'gen, *vn.* (s.) zwątpiéć; stracić wszelką nadzieję; stracić serce; an etwas — zwątpić o czém; verzagt zwątpiały; nie ufający sobie; Verza'gtheit, *sf.* zwątpiałość.

Verzäh'len, *va.* pomylić się w liczeniu czego; sich — przeliczyć się; przerachować się.

Verzah'nen, *vn.* (h.) przestać zębów dostawać; już miéć wszystkie zęby; —, *Mech.* opatrzyć w zęby; zęby w czém porobić.

Verza'nken, *va.* na kłótniach przepędzić (czas).

Verza'pfen, *va.* wyszynkować (wytaczając z beczki); zaczopować; Verza'pfung, *sf.* wyszynk; wyszynkowanie; zaczopowanie.

Verza'ppeln, *vn.* (h.) wycieńczyć się drganiem; nadrgać się.

Verzä'rteln, *va.* rozpieszczać; zdelikatnić; udelikatnić; sich — zdelikatniéć, zniewieściéć; verzärtelt rozpieszczony; papinkowaty; Verzä'rtelung, *sf.* rozpieszczenie.

Verzau'bern, *va.* czarodziejską mocą przenieść kogo.

Verzäu'nen, *va.* płotem zagrodzić, przegrodzić, ogrodzić; verzäunt opłocony, ogrodzony; Verzäu'nung, *sf.* opłocenie, oparkanienie, zagroda.

Verzau'sen, *va.* rozczochrać (włosy).

Verze'chen, *va.* przehulać (na trunkach); na pijatyce przepędzić (noc).

Verzeh'nfachen, *va.* w dziesięciornasób powiększyć, pomnożyć, oddać. [czego płacić, dawać.

Verzeh'nten, *va.* dziesięcinę z

Verzeh'ren, *va.* przejeść; was habe ich verzehrt? co się należy odewnie za jadło? er hat mehr zu — als ich, * więcéj ma na utrzymanie, niż ja; — zjeść; spotrzebować (na jadło); vom Feuer, Fieber, Gram verzehrt werden ogień co pochłonął; febra kogo zniszczyła, zamęczyła, strawiła; zagryźć się, zamartwić się, ze zgryzoty umrzéć; vom Kummer verzehrt werden zagryźć się, zamartwić się; Verzeh'rer, *sm.* ten co trawi, zjada, przejada; Verzeh'rung, *sf.* trawienie, strawienie, wypotrzebowanie.

Verzei'chnen, *va.* źle, fałszywie odrysować co; sich — pomylić się w rysunku; — (einzeichnen, einschreiben) spisać (w książki); zapisać, napisać; Verzei'chniß, *sn.* spis; konsygnacya; specyfikacya; Verzei'chnung, *sf.* (Einzeichnung) spisanie; specyfikacya; spis.

Verzei'hen, *va.* u. *vn.* *irr.* (h.) (verzeihe, -zieh, -ziehen) przebaczyć, wybaczyć, darować komu co; przebaczyć czemu; verzeihen Sie meiner Dreistigkeit wybacz śmiałości mojéj; — nie brać komu czego za złe; sich eine Sache — zrzec się czego; Verzeih'lich, *a.* mogący być przebaczonym; do darowania; Verzeih'lichkeit, *sf.* przebaczalność, przebaczność, przebaczliwość; Verzei'hung, *sf.* przebaczenie; — einer Schuld darowanie winy; Jemandem — widerfahren lassen dać komu przebaczenie; darować mu, przebaczyć; ich bitte um — proszę darować, wybaczyć; przepraszam.

Verze'rren, *va.* wykrzywiać, wykręcać (gębę, itd.); Verze'rrung, *sf.* potarganie; przekręcenie; wykrzywianie; wykwinty; grymasy dziwaczne; fochy.

Verze'tteln, *va.* porozrzucać; rozproszyć; porozsypywać; Verze'ttelung, *sf.* porozrzucanie.

Verzi'cht, *sf.* zrzeczenie się; — worauf thun, — worauf leisten, Verzi'chten, *vn.* (h.) zrzec się; wyrzec się czego; wyrzec się nadziei otrzymania czego; Verzi'chtleistung, *sf.* zrzeczenie się, wyrzeczenie się czego.

Verzie'hen, *pp.* u. *a.* v. Verzei'hen, s. d.; —, *sn.* rozwłeczenie, złe wychowanie, zła edukacya; — (Verweilen) zwłoka.

Verzie'hen, *va.* *irr.* (h.) (verziehe, -zog, -zogen) źle od. fałszywie pociągnąć; omylić się w posunięciu; pociągnięciem wykrzywić; złe wychowanie dawać komu; psuć (wychowując); verzogenes Kind dziecko zepsute (przez złe wychowanie); —, *vn.* *irr.* (h.) (verweilen) bawić gdzie; zaczekać; sich — znikać przez oddalenie się w jednę lub w różne strony; die Wolken verziehen sich chmury się rozchodzą; das Gewitter, der Nebel hat sich verzogen burza, mgła rozeszła się; die Geschwulst verzieht sich, *Hlk.* puchlina rozchodzi się; die Schmerzen haben sich aus dem Halse verzogen, *Hlk.* bóle wyszły z gardła; — omylić się w ciągnieniu; przewłóczyć się; przewlekać się.

Verzie'ren, *va.* przyozdobić; Verzie'rlichen, *va.* przystroić; Verzie'rung, *sf.* przyozdabianie; ozdoba; to, co do ozdoby służy.

Verzi'ffern, *va.* cyframi oznaczyć; cyframi wyrazić.

Verzi'mmern, *va.* *Zm.* obcembrować; wycembrować; Verzi'mmerung, *sf.* obcembrowanie; wycembrowanie.

Verzi'nnen, *va.* cyną powlec, pobielić; wycynować; verzinnt cyną oblany; verzinntes Blech blacha pobielana; Verzi'nnung, *sf.* pobielanie.

Verzi'nsen, *va.* czynsz z czego opłacać; procent płacić od czego; sich — procent (odpowiedni) przynosić; das Kapital verzinst sich mit 5 Procent kapitał przynosi 5 od sta; Verzi'nsung, *sf.* opłata procentu od. prowizyi.

Verzo'gen, *pp.* u. *a.* (v. Verzie'hen): zaciągniony; zadzierzgniony; rozpieszczony; źle wychowany; — (verschlängelt, gewunden) cyfrowaty.

Verzö'gern, *va.* zwłaczać, zwłóczyć co; Verzö'gerung, *sf.* odwłoka, opóźnianie, zwłoka.

Verzo'llen, *va.* cło od czego opłacać; Verzo'llung, *sf.* opłacanie cła od czego.

Verzu'cken, *va.* skurczyć; Verzu'ckung, *sf.* kurcz; drganie; zachwycenie.
Verzu'ckern, *va.* nadto pocukrować; przecukrować.
Verzu'g, *sm.* zwłoka; ohne — bez zwłoki; ohne allen — bez najmniejszéj zwłoki; Verzu'gszinsen, *sm. pl.* procenta za zwłokę w wypłacie.
Verzwei'feln, *vn.* (h.) rozpaczać; desperować; an etwas — zwątpić o czém; das ist zum — do rozpaczy z tém przychodzi; verzweifelt desperacki; zwątpiony; fatalny; nieszczesny; —, *ad.*: — arger Schmerz ból tak okropny, że aż desperacya bierze; es ist — kalt okropnie zimno; Verzwei'flung, *sf.* rozpacz; in — gerathen wpaść w rozpacz; es geräth Jemand in — rozpacz kogo bierze; Verzwei'flungs-, *a.* desperacki.
Verzwei'gen (sich), *vr.* (h.) rozgałęzić się; Verzwei'gung, *sf.* rozgałęzienie się. [ciéć.
Verzwe'rgen, *vn.* (f.) skarłowa-
Verzwi'cken, *vv.* koniec od czego uszczknąć, urwać, uskubnąć; einen Nagel — koniec gwoździa przebitego zagiąć i wbić; verzwickte Sache, *rzecz kłopotliwa.
Verzwie'fachen, *va.* podwoić; Verzwie'fachung, *sf.* podwojenie.
Verzwi'llingen, *va.* bardzo podobnym uczynić.
Verzwi'sten, *va.* poswarzyć.
Vesicato'rium, *sn.* wezykatorya.
Ve'sper, *sf.* podwieczór; —, *Ng.* nieszpory; nieszpór; zur — läuten, *Kg.* na nieszpór dzwonić; in die — gehen na nieszpór iść; — halten, lesen, *Kg.* nieszpór odprawiać; sicilianische —, *Gsch.* nieszpory Sycylijskie; Ve'sper-, *a.* podwieczorny; podwieczorkowy; *Kg.* nieszporny; Ve'sperbro'd, *sn.* podwieczorek; podpołudzień; Ve'sperglo'cke, *sf. Kg.* dzwon nieszporny; Ve'spern, *vn.* (h.) podwieczorkować; Ve'sperpre'digt, *sf. Kg.* kazanie na nieszporach; Ve'sperstu'nde, *sf.* godzina podwieczorna; Ve'sperzei't, *sf.* czas podwieczorny; Vest, s. Fest; Ve'ste s. Fe'stung.
Vesu'v, *sm. Geog.* Wezuwiusz.
Vetera'n, *sm. Kw.* weteran; Vetera'nen-, *a. Kw.* weterański.
Veterinä'rschule, *sf.* szkoła weterynaryi; weterynarstwo.
Ve'ttel, *sf.*: alte —, *iron.* stara kwoka, sekutnica; stara kobieta; baba wszeteczna; Ve'tter, *sm.* kuzyn; stryj, wuj; stryjaszek; wujaszek; Ve'tterlich, *a.* kuzynowski; kuzyński; krewieński; —, *ad.* po kuzynowski; Ve'ttern (sich), *vr.* (h.) kuzynami się nazywać; Ve'tterschaft, *sf.* kuzynostwo; pobratymstwo.
Vexi'ren, *va.* drażnić, drwić z kogo, dokuczać komu; Vexirerei', Vexi'rung, *sf.* zwodzenie, zawód.
Vezie'r, *sm. Stw.* Wezyr.
Vibratio'n, *sf.* wibracya; drganie; Vibri'ren, *vn.* (h.) wibrować; drgać.
Vica'r, Vica'rius, *sm.* wikaryusz; wikary; Vicaria't, *sn.* wikaryat.
Vice-, *a.* Wice-; podręczny; Pod-; Vi'ceadmira'l, *sm. Sw.* Wiceadmirał; Podadmirał; Vi'cekanzler, *sm. Stw.* Wicekanclerz; Podkanclerzy; Vi'cekö'nig, *sm. Stw.* Wicekról; Vi'cekö'nigreich, *sn.* Wicekrólestwo, królestwo nie mające osobnego monarchy; Vi'cesenior, *sm.* Wicesenior; Podsenior; Vi'cevo'rmund, *sm.* wiceopiekun; opiekun przydany.
Victua'lien, *sf. pl.* wiktuały; żywność; artykuły żywności.
Vidimi'ren, *va.* widymować; legalizować.
Vieh, *sn.* bydlę; bydło; zehn Stück — 10 sztuk bydła; Vieh-, *a.* bydlęcy; bydelny; Vieh'arzt, s. Thi'erarzt; Vieh'dieb, *sm.* złodziéj bydło kradnący; Vieh'diebstahl, *sm.* kradzież bydła; -hdumm, *a.* głupi jak bydlę; -hdummheit, *sf.* bydlęca głupota; -hfall, s. Vieh'sterben; -hfutter, *sn.* pasza dla bydła; -hhaft, *a.* bydlęcy; jak bydlę; -hhandel, *sm.* handel bydła; — treiben bydłem handlować; Vieh'händler, *sm.* handlarz bydła; -hherde, *sf.* trzoda bydła; -hhirt, *sm.* pastuch; pasterz bydła; -hhof, *sm.* podworzec dla bydła; -hhutung, *sf.* paszenie bydła.
Vie'hisch, *a.* bydlęcy; —, *ad.* bydlęco; po bydlęcu; Vieh'knecht, *sm.* parobek od od. do bydła; Viehkrankheit, *sf.* choroba bydlęca; Viehmagd, dziewka do bydła; -hmarkt, *sm.* targowisko; targ na bydło; -hmast, *sf.* pasza bydła; -hmäßig, s. Vie'hisch; -hpacht, *sm.* pacht od. dzierżawa bydła; -hpächter, *sm.* pachciarz od. dzierżawca bydła; -pest, -seuche, *sf.* pomór na bydło; -hstall, *sm.* obora; -hsterben, *sn.* padanie (t. j. zdychanie) bydła; -hsteuer, *sf. Stw.* podatek od bydła; -htrank, *sm.* napój dla bydła; -htränke, *sf.* miejsce do pojenia bydła; -htreiber, *sm.* poganiacz bydła; -htrift, -htrieb, -hweg, *sm.* droga do pędzenia bydła na paszę; prawo pastewne; prawo wypędzania bydła na pastwisko przez czyj grunt; -hweide, *sf.* pastwisko dla bydła; -hzehent, *sm.* dziesięcina bydelna; -hzoll, *sm.* cło od bydła; -hzucht, *sf.* chów bydła.
Viel, *a.* u. *ad.* wiele; wielu; dużo; um vieles größer o wiele większy; wie viel? ile? so viel tyle; noch einmal so viel drugie tyle; dwa razy tyle; so — als möglich ile możności; um so viel o tyle; zu — za wiele; nadto; nazbyt; za nadto; viel zu viel; mehr als zu —, all zu viel aż nazbyt; was zu viel ist, ist zu viel co nadto, to niezdrowo; so viel ich weiß, so viel ich gehört habe o ile wiem, słyszałem; es ist gleich viel, ob etc. oder nicht, *wszystko jedno, czy lub nie; ich frage nicht darnach nie wiele o to pytam, dbam; er frägt viel darnach, **iron.* co on o to pyta, dba? das will so viel sagen, heißen to tyle znaczy, co; — wärmer daleko cieplėj; — zu groß za nadto wielki; Vie'laderig, *a.* wiele żył mający; Vie'larm, s. Tau'sendfu'ß; Viel'armig, *a.* wieloramienny; wielkręki; -lartig, *a.* wieloraki, mnogorodny; -lästig, *a.* wiele gałęzi mający; -läugig, *a.* wielooki; -lbedeutend, *a.* wiele znaczący; -lbei'nig, *a.* mnogonogi; -lbejah'rt, *a.* obciążony latami; -bela'gert, *a.* wiele oblegany; -lbesa'gt, *a.* wiele wspomniany; -lbesu'ngen, *a.* wiele opiewany; -lbeterei', *sf. iron.* zbyteczne modlenie się; zbytek pacierzów; -lblä'tterig, *a. Ng.* wielolistny; -lbrüstig, *a.* wiele piersi mający; -ldeutig, *a.* wiele znaczeń mający; Vie'leck, *sn. Gl.* wielokąt; Vie'leckig, *a.* wielokątny; -lerfahren, *a.* wielce doświadczony; wiele doświadczenia mający; Vielerlei', *a.* wieloraki; auf — Art wielorakim sposobem; —, *ad.* wielorako; Vie'lfach, *a.* wielokrotny; — zusammenlegen w kilkoro złożyć; — gebildet w wielu rzeczach wykształcony; -lfächerig, *a. Ng.* (Pflanzen) wielukomórkowy; -lfältig, *a.* wielokrotny; -lfarbig, *a.* wielobarwy; kilkokolorowy; -lfeldig, *a.* wielopolowy; -lförmig, *a.* wielokształtny; -lfraß, *sm. Ng.* żarłok; obżartuch; (auch *); -lfuß, *sm. Ng.* wielonog; s. a. Tau'sendfu'ß; -lgebi'ldet *a.* wiele wykształcenia mający; -lgeleh'rt, *a.* mnogouczony; -lgelie'bt, *a.* wielce ukochany; wielką miłość u ludzi mający; -l'gereis't, *a* ten, co wiele podróżował, wiele świata zwiedził; bywalec; -lgerüh'mt, *a.* mnogosławny; -lgesta'ltig, *a.* wiele kształtów mający; -lgeü'bt, ćwiczenia wiele mający; bardzo wprawny; -lgliederig, *a.* wieloczłonkowy; -lgötterei', *sf.* wielobóstwo; mnogobóstwo; -lgültig, *a.* wielkie znaczenie mający; -lhändig, *a.* wieloręki; Vie'lheit, *sf.* wielość; -lherrschaft, *sf. Stw.* wielowładztwo; polikracya; Vielhu'fer, *sm. Ng.* zwierzę mnogie kopyta mające; Vie'lhufig, *a. Ng.* mnogie kopyta mający; -lhörnig, *a.* mnogorogi; Vieljährig, *a.* wieloletni; mnogoletni; -lköpfig, *a.* wielogłowy; -lleicht, *ad.* może; Vie'lmal, Vie'lmals, *ad.* wiele razy; wiele kroć; ich danke Ihnen — bardzo uniżenie Panu dziękuję; -lmalig, *a.* wielokrotny; wiele razy powtórzony; Vie'lmännerei', *sf.* wielożeństwo (kiedy kobieta jest żoną wielu mężów); -lmännerig, *a. Ng.* wielopłciowy; -lmäulig, *a.* § s. Vo'rlaut, Na'seweis; -lmehr, *ad.* raczéj; — (im Gegentheil) przeciwnie; owszem nawet; -lmeilig, *a.* wiele mil wynoszący; -lnamig, *a.* wiele imion od. nazwisk mający; -lnamigkeit, *sf.* mnogoimienność; -lrä'derig, *a.* o wielu kołach; -lsagend, *a.* wiele znaczenia w sobie zawierający; *ważny; -lsaitig, *a. Tk.* o wielu stronach (instrument); -lschreiber, *sm.* autor lubiący wiele pisać (bez względu na to, czy co warto); -lschreiberei', *sf.* namiętność do pisania wiele; -lseitig, *a.* wielostronny; wieloboczny; vielseitige Bildung, dgl. Gelehrsamkeit wykształcenie wielostronne; nauka wielostronna; Vie'lseitigkeit, *sf.* wielostronność; -lsilbig, Vie'lsylbig, *a. Spl.* wielosylabny; wielozgłoskowy; -lsprachig, *a.* mnogojęzyczny; -lstimmig, *a.* wiele głosów w sobie mieszczący; mnogogłośny; vielstimmiger Gesang, *Tk.* śpiew na wiele głosów; -ltägig, *a.* mnogodzienny; długodzienny; wielodzienny; -ltheilig, *a.* z wielu części złożony; -ltuerei', *sf.* kręcenie się, jak gdyby się miało wiele do czynienia; -ltönig, *n.* wiele tonów w sobie zawierający; z wielu tonów złożony; -lumfassend, *a.* wiele obejmujący; wiele rozległy; -lvermö'gend, *a.* wiele mogący, znaczący, wielkiego znaczenia; -lvermögendheit, *sf.* wielkie znaczenie; -lweiberei', *sf.* wielożeństwo; -lweniger, *ad.* tém mniéj; -lwinkelig, *a. Gl.* wielokątny; Vie'lwissend, *a.* wiele wiedzący; -lwissenheit, *sf.* wielowiedztwo; -lwisser, *sm.* wszystkowiedz; -lwisserei', *sf.* wielowiedztwo; znajomość wszystkiego,

a niczego gruntownie; -lzähnig, *a.* wiele zębów mający; -lzüngig, *a.* wielojęzyczny.

Vier, *a. num.* cztery; (np. kobiety, konie); czterech (ludzi, żołnierzy); czworo (dzieci, cieląt); mit Vieren fahren, *czwórką jechać, jeździć; die Vier, *Rk.* czwórka; Vie'räugig, *a.* czworooki; Vie'rbeinig, *a.* czworonogi; o czterech nogach; -rblatt, *sn.* czworolist; -rblätterig, *a.* czworoliści; czworolistny; -rding, *sm.* wiardunk; -rdrähtig, *a.* czterodrótowy; Vie'reck, *sn. Gl.* czworokąt; kwadrat; czworobok; Vie'reckig, *a.* czworokątny; Vie'reckigkeit, *sf.* czworograniastość; Vie'ren, *va.* czworzyć; Vie'rerlei', *a.* czworaki; auf — Art czworako; czworakim sposobem; Vie'rfach, *a.* poczwórny; —, das Vierfache bezahlen poczwórnie, cztery razy tyle zapłacić; — zusammenlegen we czworo złożyć; Vie'rfächerig, *a.* o czterech przegrodach; Vie'rfältig, *a.* cztery razy taki od. tak wielki; —, *ad.* cztery razy tyle; -rflügelig, *a.* czworoskrzydły; -rfürst, *sm. Stw. Gsch.* (Tetrarch) czworowładzca; tetrarcha; -rfüßig, *a.* czworonożny; -rgesa'ng, *sm. Tk.* (Quartett) czworośpiew; Vie'rgespa'nn, *sn.* zaprząg czworokonny; -rgliederig, *a.* cztery członki mający; -rgro'schenstü'ck, *sn. Mzk.* czterogroszówka; złotówka; -rhändig, *a.* czwororęki; cztery ręce mający; na cztery ręce; -rherrschaft, *sf. Stw.* rząd czterech; -rhörnig, *a.* cztery rogi mający; o czterech rogach; -hufig, *a.* cztery kopyta mający; o czterech nogach; -rhundert, *a. num.* czterysta; -rhundertster, *a. num.* czterechsetny; Vie'rjährig, *a.* czteroletni; Vie'rkantig, *a.* czworograniasty; -rköpfig, *a.* czworogłowy; Vie'rling, *sm.* (mit Dreien zugleich geboren) czwartak; Vie'rmal, *ad.* cztery razy; czterykroć; Vie'rmalig, *a.* czterokrotny; -rmann, *sm.* jeden z czterech; -rmännerig, *a. Ng.* (Pflanzenblüthen) czteropłciowy; -rmonatig, *a.* czterechmiesięczny; -rmonatlich, *a.* co cztery miesiące przypadający; —, *ad.* co cztery miesiące; -rpfenniger, *sm.*, -rpfennigstü'ck, *sn. Mzk.* cztery feniki; dwugroszniak; -rpfünder, *sm.* działo czteryfuntowe; -rpfündig, *a.* czterofuntowy; -rräderig, *a.* o czterech kołach; czworokoły; czterokołowy; -rruderer, *sm. Sw.* (vierruderiges Schiff) okręt o czterech rzędach wioseł; -rruderig, *a. Sw.* czterowiosłowy; -rschildig, *a. Wpk.* o czterech tarczach; -rschneidig, *a.* o czterech ostrzach; -rschrötig, *a.* krępy i niezgrabny jak pniak; -rseitig, *a.* czworoboczny; -rsilbig, -rsylbig, *a.* czterozgłoskowy; -rsitzig, *a.* o czterech siedzeniach, cztery siedzeń mający; -rspaltig, *a.* w czterech miejscach rozłupany; -rspännig, *a.* czworokonny; -rspeichig, *a.* o czterech szprychach; -rspitzig, *a.* czterokończasty; -rstabig, -rstäbig, *a.* czterozgłoskowy; -rstimmig, *a.* na cztery głosy; czworogłośny; -rstockig, *a.* o czterech piątrach (dom); Vie'rstückig, *a.* ze czterech sztuk od. kawałków złożony; -rstündig, *a.* czterogodzinny; -rstündlich, *a.* co cztery godziny(przypadający); -rtägig, *a.* czterodniowy; -rtäglich, *a.* co cztery dni (przypadający); -rtausend, *a.* cztery tysiące; -rtausendster, *a. num.* czterechtysięczny; Vie'rter, *a. num.* czwarty; Vie'rteha'lb, *a.* półczwarta; Vie'rtel, *sn.* czwarta część jakiéj całości; drei — trzy czwarte; — (Maaß) ćwierć (zboża, łokcia, funta, talara, taktu); kwaterka (wina); ćwiartka (cielęciny, papieru); kwadrans (godziny); drei — auf fünf trzy kwadranse na piątą; —, *Stk.* (des Mondes) kwadra (księżyca); — (Stadttheil) dzielnica (miasta); Vie'rtelbauer, *sm.* chłop czwartą część huby mający; Vie'rtelbogen, *Bchdr. Bchb.* ćwiartka (arkusza); Vie'rteldrescher, *sm.* młócnik młócący za miarki (zboża, nie za zapłatę); Vie'rtelgrö'ße, *sf.* format ćwiartkowy; Vie'rtelhufe, *sf.* czwarta część huby; Vie'rtelhüfner, s. Vie'rtelbauer; Vie'rteljah'r, *sn.* kwartał; Vie'rtelja'hrgeha'lt, *sm.* Vie'rteljah'rgeld, *sn.* kwartalne; kwartalna pensya, płaca; -ljährig, *a.* kwartalny, kwartał trwający; Vie'rteljährlich, *a.* kwartalny; co kwartał przypadający; —, *ad.* kwartalnie (płacić); Vie'rtelkrei's, *sm. Gl.* czwarta część koła; -llo'th, *sn.* ćwierć łota; -lmei'le, *sf.* ćwierć mili; Vie'rtelmei'ster, *sm.* komisarz mający dozór nad dzielnicą miasta; Vie'rteln, *va.* s. Vie'rtheilen; —, *vn.* (h.) *Ldw.* *s. Schü'tten (vom Getreide); Vie'rtelnote, *sf. Tk.* nóta prosta; -lpause, *sf. Tk.* pauza ćwierćtaktowa; -lpfund, *sn.* ćwierć funta; -lpfündig, *a.* ćwierćfuntowy; -lstunde, *sf.* kwadrans (godziny); -lstündchen, *sn. dim.* kwadransik; -lstündig, *a.* kwadrans trwający; -lstündlich, *a.* u. *ad.* co kwadrans; -ltaft, *sm.* ćwierć (t. j. czwarta część) taktu; -lthaler, *sm.* ćwierć talara; -lto'n, *sm.* ćwierć tonu; -lto'nne, *sf.* ćwierć beczki; Vie'rtens, *ad.* po czwarte (wyliczając).

Vie'rtheilen, *va.* dzielić na cztery części; ćwiertować (złoczyńcę); rozćwiertować; Vie'rtheilig, *a.* czworoczęstny; czworodzielny; Vie'rtheilung, *sf.* ćwiertowanie.

Vie'runddrei'ßig, *a. num.* trzydzieści cztery; Vie'rundzwan'zig, *a. num.* dwadzieścia cztery; Vie'rundzwa'nzigstel, *sm. Rk.* jedna dwudziesta czwarta (część).

Vie'rwinkelig, *a. Gl.* czworokątny; czworowęgielny; Vie'rwöchig, czterotygodniowy; Vie'rwöchentlich, *a.* co cztery tygodnie (przypadający); Vierza'ckig, Vie'rzinkig, *a.* cztery końce mający; -rzahn, *sm. Ng.* (Fisch) czworoząb; Vierzäh'nig, *a.* cztery zęby mający; czworozęby, czworozębny.

Vie'rzehn, *a. num.* czternaście; czternastu; — Tage dwa tygodnie; dwie niedziele; Vie'rzehn-, *a.* czternasto-; Vie'rzehner, *sm.* czternastka; Vie'rzehnerlei', *a.* czternastoraki; -rzehnjäh'rig, *a.* czternastoletni; Vie'rzehntägig, *a.* czternastodniowy; Vie'rzehnstündlich, *a.* co 14 godzin (przypadający); Vie'rzehntä'gig, *a.* dwutygodniowy; dwuniedzielny; Vie'rzehnter, *a. num.* czternasty; Vie'rzehntens, po czternaste; Vie'rzehnthalb, *ad.* pół czternasta; Vie'rzehntel, *sn. Rk.* jedna czternasta (część).

Vie'rzeilig, *a.* czterowierszowy; *Ng.* (Gerste) czterorzędowy(jęczmień).

Vie'rzig, *a. num.* czterdzieści; czterdziestu; Vie'rziger, *sm.* czterdzieści lat mający; czterdziestka; wino z roku 1740 lub 1840; Vie'rzigerlei', *a.* czterdziestoraki; Vie'rzigfa'ch, *a.* czterdzieści razy taki lub tyle; Vie'rzigjäh'rig, *a.* czterdziestoletni; Vie'rzigster, *a. num.* czterdziesty; -rzigstens, *ad.* po czterdzieste; Vie'rzigstel, *sn. Rk.* jedna czterdziesta (część).

Vier'zinkig, s. Vie'rzackig.

Vigila'nz, *sf.* (Wachsamkeit) czujność.

Vigi'lie, *sf. Kg.* wilia; wigilia; Vigi'lien, *pl. Kg.* wilie, wigilie.

Vigili'ren, *vn.* (h.) czuwać, stróżować.

Vigne'tte, *sf. Bchdr.* winieta.

Vigo'gne, *sf. W.* wygoń (gatunek wełny i sukna).

Vika'r, Viktua'lien, s. Vica'r, &c.

Vindicatio'n, *sf.* windykacya; Vindici'ren, *va.* windykować co.

Vio'le, *sf. Ng.* fiołek; *Tk.* wioła; altówka; Vio'lenwurzel, s. Vei'lchenwurzel.

Viole'tt, *a.* fioletowy.

Violi'nconce'rt, *sn. Tk.* koncert na skrzypcach od. na skrzypce; Violi'ne, *sf.* skrzypce; Violini'st, *sm.* wiolinista; skrzypek.

Violonce'llo, *sn. Tk.* wiolonczela; basetla; -celli'st, *sm. Tk.* wiolonczelista; basetlista.

Vi'per, *sf. Ng.* żmija; s. a. O'tter; Vi'perngra's, s. Na'ttermi'lch; Viri'lstimme, *sf. Rw. Stw.* męski głos; Virilitä't, *sf.* męskość.

Virtuo's, **Virtuo'se**, *sm.* wirtuoz; Virtuo'sin, *sf.* wirtuozka; Virtuo'sität, *sf.* wirtuozostwo.

Visio'n, *sf.* wizya, widmo, przywidzenie; Visionä'r, *sm.* marzyciel; ten, co miewa przywidzenia; zjawiennik; dziwowidz; Visi'r, *sn.* misiurka; część szyszaka twarz zakrywająca; blacha twarz osłaniająca; cél (u strzelby); Visi'r-, *a.* wizerowy; Visi'reisen, *sn. Bchb.* fizerajza; Visi'ren, *va.* u. *vn.* (h.) (zielen) przez celowniki patrzéć; — (ein Gefäß ausmessen) mierzyć, wymierzyć; wizować; wizerować; einen Paß — wizować, podpisać paszport; Visi'rer, *sm.* wizerownik; wymierzający statki z napojem; Visi'rkorn, *sn.* (am Gewehr) cel; celik; Visi'rstab, *sm.* fizy; laska wizerowa.

Visitatio'n, *sf.* wizytacya; zwiedzanie; przegląd; wizyta; Visita'tor, *sm.* wizytator.

Visi'te, *sf.* wizyta; odwiedziny; s. a. Besuch; Visi'tenka'rte, *sf.* bilet odwiedzin; wizytowa karta; Visi'tenzi'mmer, *sn.* pokój wizytowy; bawialny, do przyjmowania gości; Visi'tiren, *va.* wizytować, przeglądać, rewidować.

Vitrio'l, *sm. Ng.* witriol; kwas siarkowy; Vitriol-, *a. Ng. Schdk.* witryolowy, witrjolowy; Vitrio'läther, *sm. Schdk.* eter witryolu; wyskok witryolu; Vitrio'lartig, *a. Ng.* witryolowaty; witryolowy; Vitrio'lerde, *sf.* ziemia witrjolowa; Vitrio'lgeist, *sm. Schdk.* wyskok witryolu; Vitrio'lhaltig, *a. Httk.* zawierający w sobie witryol; Vitrio'lhütte, *sf.* warzelnia witryolu; Vitrio'lisch, *a.* do witriolu podobny; Vitrio'löl, *sn. Schdk.* olejek witryolowy; Vitrio'lpulver, *sn.* proszek witriolowy; Vitrio'lsalz, *sn. Schdk.* koperwas; siarkan miedzi; Vitrio'lsäure, *sf. Schdk.* kwas witryolowy; Vitrio'lsiderei', s. Vitrio'lhütte;

Vitrio'lwasser, *sn. Schdk.* woda witryolowa.

V i'v a t, *sn.* wiwat.

V l i e ß, *sn.* runo; das goldene —, *Wpk.* złote runo.

V o c a'b e l, *sf. Spl.* wokabuła; wyraz; Voca'belbu'ch, Vocabula'r, *sn.* wokabularz; słowniczek.

V o c a'l-, *a.* wokalny; Voca'lmusi'k, *sf.* muzyka wokalna.

V o c a t i'v, Vocati'vus, *sm. Spl.* wołacz, wokatyw, piąty przypadek; *arcyćwik, *filutnik.

V o'g e l, *sm. Ng.* ptak; man kennt den — an den Federn, am Gefieder, am Gesange, *poznać pana po cholewach; ich habe einen — davon singen (pfeifen) hören, *posłyszałem coś o tém; *dzwoniło mi o tem w uszach; die Vögel sind ausgeflogen, *uleciały ptaszki z klatki; *zniknął gdzieś; pieniądze wyszły; loser —, *figlarz; lustiger —, *ptaszek; *frant; *szpak; wesoły szpak; — (zum Abschießen) ptak, kurek (z drzewa, do którego strzelają); nach dem — schießen do kurka, do ptaka strzelać; Vo'gel-, Vö'gel-, *a. Ng.* ptasi; ptaszy; — (zum Abschießen) kurkowy; Vo'gelau'ge, *Ng.* s. Le'rchenblu'me; Vo'gelbau'er, *sm.* klatka (na ptaki); Vo'gelbeerbau'm, s. Dro'sselbee're; Vo'gelbee're, *sf.* jarzębina; Vo'gelbei'ze, *sf. Jäg.* polowanie ptasie; sokolnictwo; Vö'gelchen, *sn. dim.* ptaszek; Vo'geldeu'ter, *sm.* wróżek z ptaków wróżący; Vo'geldeuterei', Vo'geldeu'tung, *sf.* wróżba z ptaków; Vo'geldü'nger, s. Vo'gelmi'st; Vo'geldu'nst, *sm. Jäg.* śrot ptasi; dunst; Vo'gelfa'lle, *sf. Jäg.* wspar; potrzask; Vo'gelfa'ng, *sm.* ptasznictwo; łów ptaków; Vo'gelfä'nger, *sm.* ptasznik; Vo'gelfli'nte, *sf. Jäg.* fuzya do strzelania ptaków; Vo'gelflu'g, *sm.* lot ptaków; -lfra'ß, *sm.* żér ptasi; -lfrei', *a.* wyjęty z pod prawa; wyojczyźniowy; -lfu'ß, *sm.* ptasza stopa; *Ng.* (Pflanze) ptaszyniec; -lfu'tter, *sn.* ptasie jadło; żer ptaszy; -lga'rn, *sn. Jäg.* *siatka na ptaki; -lga'rten, *sm.* ptaszyniec, ogród, w którym pod siciami utrzymują ptaki; -lgesa'ng, *sm.* śpiew ptaków; -lgeschle'cht, *sn.* rodzaj ptasi; -lgeschrei', *sn.* skrzek ptaków; Vo'gelha'ndel, *sm.* handel ptakami; -lhä'ndler, *sm.* ptaszarz; handlarz ptakami kupczący; -lhau's, *sn.* ptaszarnia; -lhe'cke, *sf.* parzenie się od. mnożenie się ptastwa; miejsce do tego przeznaczone; Vo'gelhee'rd, *sm.* boisko ptasznicze; gaik; pólko, nęcisko; -lkä'fig, s. Vo'gelbau'er; -lke'nner, *sm.* znawca ptaków; znający się na ptakach; -lki'rsche, *sf. Ng.* śliwa ptasza; -lklau'e, s. Vo'gelfu'ß; -lkli'ppe, s. Vo'gelschla'g; -lkrau't, *sn.* ptasza mięta; -llei'cht, *a.* lekki jak ptaszek; -llei'm, *sm. Jäg.* lep ptasi; -lmi'lch, *sf. Ng.* (Pflanze) śniedek; -lmi'st, *sm.* ptasze łajno; Vo'gelne'st, *sn.* ptasze gniazdo; -lne'ß, s. Vo'gelga'rn; Vo'gelpfei'fe, *sf. Jäg.* wabik; -lpflau'me, s. Ah'lkirsche; -lroh'r, s. Vo'gelfli'nte; -lsa'ng, s. Vo'gelgesa'ng; -lschaa'r, *sf.* stado ptaków; -lscheu'che, *sf.* straszydło na ptaki; -lschie'ßen, *sn.* strzelanie do ptaka, do kurka; — halten, *strzelać do kurka; -lschla'g, *sm.* potrzask; klatka do łapania ptaków; -lschli'nge, *sf. Jäg.* sidła na ptaki; -lschne'll, *a.* szybki jak ptak; —, *ad.* tak szybko jak ptak leci; lotem ptaka; -lschne'lle, -lschne'lligkeit, *sf.* szybkość (lotu) ptaka; -lschre'cke, s. Vo'gelscheu'che; -lschro't, s. Vo'geldu'nst; Vo'gelspre'nkel, s. Vo'gelschla'g; -lsta'nge, *sf.* drąg kurkowy; -lste'llen, *sn. Jäg.* ptasznictwo; łowienie ptaków; Vo'gelste'ller, s. Vo'gelfä'nger; Vo'gelsti'mme, *sf.* ptasi głos; -lwah'rsager, 2c. s. Vo'geldeu'ter, 2c.; -lwä'rter, *sm.* ten, co ptaki choduje; -lwi'cke, *sf. Ng.* wyka ptasia; -lwi'ldprett, *sn. Jäg. Kk.* zwierzyna ptasia; dzikie ptaki; Vo'gelzu'nge, *sf.* ptasi język; *Ng.* s. He'ckenbu'chwinde; Vo'gler, s. Vo'gelfä'nger.

V o g t, *sm.* s. Sta'tthalter; *Ldw.* wójt; dozórca więzień; Vogt-, *a.* wójtowski; Vogtei', *sf.* s. Sta'tthalterschaft; — wójtostwo; mieszkanie dozórcy więzień; *więzienia; Vo'gtgeri'cht, *sn.* sąd wójtowski.

V o l k, *sn.* lud; das gemeine — pospólstwo; viel —, viel Volks wiele ludu; —, *Jäg.* stado (kuropatw, itd.); Volk-, Volks-, *a.* narodowy; Vo'lkbeglü'ckend, *a.* uszczęśliwiający swój naród; Vo'lkbehe'rrschend, *a.* ludowładny; Vo'lkbehe'rrscher, *sm.* władający ludem od. ludami; ludorządca; Vo'lkbehe'rrschung, *sf.* ludorządctwo; Vö'lkchen, *sn. dim.* ludek; Vö'lkerbeschrei'bung, *sf.* opisanie ludów; Vö'lkergeschi'chte, *sf.* historya ludów; Vö'lkerku'nde, *sf.* znajomość ludów, narodów; nauka o ludach, narodach; Vö'lkerre'cht, *sn.* prawo narodów; -kerscha'ft, *sf.* naród, lud; -kersta'mm, *sm.* szczep narodu, ludu; -kerverei'n, *sm.* związek ludów; -kerwa'nderung, *sf. Gsch.* przechody ludów; wędrówki narodów; przenoszenie się ludów do obcych krajów.

V ö'l k l e i n, s. Vö'lkchen.

V o'l k m ä ß i g, *a.* stósowny do ludu; Vo'lkreich, *a.* ludny; zaludniony; Vo'lksaberglaube, *sm.* przesąd ludu od. pospólstwa; Vo'lksangelegenheit, *sf.* interes ludu; Vo'lksauflauf, *sm.* zbieganie się ludu od. pospólstwa; Vo'lksaufruhr, *sm.* powstanie, poruszenie ludu; -ksbeschlu'ß, *sm.* uchwała ludu; -ksbildung, *sf.* wykształcenie narodu; -ksbrauch, *sm.* zwyczaj pospólstwa; -ksbuch, *sn. Litt.* książka dla ludu; -kscharа'kter, *sm.* charakter ludu; -ksdichter, *sm.* poeta ludu; -ksdichtung, *sf.* poema dla ludu; -ksernäh'rer, *sm.* ludokarmiciel; -ksfeind, *sm.* nieprzyjaciel ludu; -ksfeindlich, *a.* ludonienawidny; -ksfest, *sn.* uroczystość narodowa od. ludu; Vo'lksfreund, *sm.* przyjaciel ludu; Vo'lksgebrau'ch, s. Vo'lksbrauch; -ksgeist, *sm.* duch ludu; -ksgunst, *sf.* sprzyjanie ludu; popularność; -kshaufen, *sm.* kupa, gromada ludu; tłum ludzi; -ksherrschaft, *sf. Stw.* demokracya; gminowładztwo; rząd demokratyczny; die — betreffend demokratyczny; -ksklasse, *sf.* klasa ludu; -kskrieg, *sm.* wojna narodowa; -kslaune, *sf.* humor ludu; -kslehrer, *sm.* nauczyciel ludu; ludouczyciel; -ksliebe, *sf.* miłość ludu; -kslied, *sn.* pieśń ludu; -ksmährchen, *sn. dim. Litt.* powiastka ludu; baśń pospólstwa; -ksmeinung, *sf.* opinia ludu; -ksmord, Vö'lkermo'rd, *sm.* ludobójstwo; -ksmordend, Vö'lkermo'rdend, *a.* ludobójczy; -ksname, *sm.* nazwisko od. imię narodowe; -ksredner, *sm.* mówca ludu; mówca dla ludu; -ksregie'rung, *sf. Stw.* rząd demokratyczny; -ksreligio'n, *sf.* religia ludu; -kssache, *sf.* sprawa ludu, narodu; -kssage, *sf. Litt.* podanie gminne; wieść utrzymująca się miedzy ludem; -ksschrift, *sf.* pismo dla ludu; -ksschule, *sf.* szkoła parafialna; Vo'lksschullehrer, *sm.* nauczyciel szkoły parafialnéj; -ksschwarm, *sm.* rój (roje) ludu; -kssitte, *sf.* zwyczaj ludu; obyczaj narodowy; -ksspiel, *sn.* zabawa (dla) ludu; -kssprache, *sf.* język oder mowa ludu; -ksstimme, *sf.* głos oder opinia ludu; -ksstimmung, *sf.* usposobienie umysłów ludu; Vo'lksthum, s. Vo'lkthum; -ksthümlich, 2c. s. Vo'lkthümlich; -kstracht, *sf.* s. Nationa'ltracht; — ubiór od. strój pospólstwa; -ksversa'mmlung, *sf.* zgromadzenie narodowe; -kswuth, *sf.* wściekłość ludu; -kszeitung, *sf.* gazeta dla ludu.

V o'l k t h u m, *sn.* narodowość; Vo'lkthümlich, *a.* narodowy; właściwy narodowi; Vo'lkthümlichkeit, *sf.* narodowość; właściwość narodowa.

V o l l, *a.* pełen; pełny; —, *ad.* pełno; — gießen nalać pełno, do pełna; sich — essen, trinken najeść się, napić się po dziurki; upić się; Jemanden aus vollem Herzen lieben, hassen z całego serca (całem sercem) kogo kochać, nienawidzieć; Jemandem die Ohren — schreien, dudeln wrzeszczéć, rzempolić komu za uszami; — von etwas sein, *ciągle być czém zajętym, ciągle o tém mówić; etwas — machen dopełnić co; um das Maaß seiner Frevel — zu machen, *na dopełnienie miary (na domiar) swych niecnych czynów; aus vollem Halse schreien wrzeszczéć z całego gardła, co gardła; aus voller Brust singen całemi piersiami śpiewać; voller Angst pełen trwogi; volle Blumen, Backen pełne kwiaty; policzki; — (vollständig) zupełny; ein volles Jahr Zeit cały rok czasu; Jemandem volle Genüge thun, volle Gerechtigkeit widerfahren lassen, *zupełnie kogo zadowolnić, zaspokoić; zupełną sprawiedliwość mu wymierzyć, oddać; mit vollen Segeln, *Sw.* z rozpuszczonemi żaglami; Voll-, *a.* pełno-.

V o'l l ä h r i g, *a.* pełnokłosy; pełen kłosów.

V o'l l a u f, *ad.* podostatkiem; po uszy; — haben obfitować w co.

V o'l l b ä c k i g, *a.* pełnolicy; pełne policzki mający; Vo'llblütig, *a.* krwisty; Vo'llblütigkeit, *sf.* krwistość; Vo'llblutpfe'rd, *sn.* koń czystéj krwi.

V o'l l b r a c h t, *pp.* u. *a.* (von Vollbri'ngen): dokonany; Vollbri'ngen, *va. irr.* (h.) (vollbringe, -brachte, -bracht) uskutecznić (interes); wypełnić (zlecenie); dokonać (dzieła, zbrodni); kończyć; es ist vollbracht wykonało się; —, *sn.* uskutecznienie; wypełnienie; dokonanie; wykonanie; Vollbri'nger, *sm.* wykonawca; dokonywacz; -llbri'ngung, s. Vollbri'ngen, *sn.*

V o'l l b r u d e r, *sm.* brat rodzony.

V o'l l b ü r t i g, *a.* rodzony, jednego ojca i jednéj matki.

V o l l e'n d e n, *va.* dokończyć, zupełnie ukończyć, wykończyć co; vollendet werden spełnić się; vollendete Zeit, *Spl.* czas dokonany; —, *vn.* (h.): er hat vollendet, *skończył, *umarł; vollendeter Redner, *skończony, doskonały, ukończony mówca; Volle'nder, *sm.* dokończyciel.

Vo'llends, *ad.* zupełnie; całkiem; do szczętu; — todt schlagen dobić kogo; — austrinken dopić; — auslesen doczytać; nun — kann es nicht geschehen, *teraz już całkiem, wcale być nie może.

Volle'ndung, *sf.* ukończenie; wykończenie; einer Sache — geben, etwas zur — bringen wykończyć co.

Völlerei', *sf.* obżarstwo; ópilstwo.

Vollfüh'ren, s. Vollbri'ngen; Vollfüh'rer, s. Vollbri'nger.

Vo'llfüllen, *va.* napełnić; Vo'llfüllung, *sf.* napełnienie.

Vo'llgenu'ß, *sm.* użytek zupełny; używanie zupełne.

Vo'llgewa'lt, *sf.* władza od. moc zupełna; Vo'llgültig, *a.* zupełną wartość mający; *ważny, zupełną ważność mający; Vo'llgültigkeit, *sf.* zupełna wartość.

Vo'llheit, *sf.* pełność; **pijaństwo.

Vo'llhufig, *a.* zarosłe kopyta mający.

Vö'llig, *a.* zupełny; in völligem Staate erscheinen, *wystąpić w zupełnéj gali; —, *ad.* zupełnie, całkiem; dobréj tuszy; pełnego ciała; Vö'lligkeit, *sf.* zupełność.

Vo'lljährig, *a.* pełnoletni; Vo'lljährigkeit, *sf.* pełnoletniość.

Vo'llkommen, *a.* u. *ad.* dostatni (suknia); dostatnio (zrobić suknią); — zupełny (w swoich częściach); doskonały; — in einer Kunst doskonały w jakiéj sztuce; doskonale (grać, śpiewać); Vo'llkommenheit, *sf.* doskonałość; es zur — bringen do doskonałości dojść, przyjść.

Vo'llkraft, *sf.* zupełna siła.

Vo'llleibig, *a.* pełnego ciała; dobréj tuszy.

Vo'llmacht, *sf.* pełnomocnictwo; plenipotencya; upoważnienie; Jemandem — geben, ertheilen, *Rw. H.* dać komu plenipotencyą; Vo'llmachtertheiler, Vo'llmachtge'ber, *sm. Rw. H.* mocdawca; Vo'llmachtsbla'tt, *sn.* blankiet.

Vo'llmond, *sm. Stk.* pełnia (księżyca); im Vollmonde w czasie oder podczas pełni; Vo'llmondsgesi'cht, -dsa'ntlitz, *sn.* **twarz jak księżyc w pełni.

Vo'llsaftig, *a.* soczysty; pełen soku lub soków.

Vo'llständig, *a.* zupełny; kompletny; vollständiger Sieg zupełne zwycięstwo; — dokładny; Vo'llständigkeit, *sf.* zupełność; kompletność; dokładność; Vo'llstimmig, *a.* zupełny; —, *ad.* wszystkiemi głosami; Vo'llstimmigkeit, *sf.* pełnogłosność.

Vollstre'cken, *va.* wykonać (rozkaz, wyrok); Vollstre'cker, *sm.* wykonawec; die Minister sind nur die Vollstrecker seines Willens ministrowie są tylko wykonawcami jego woli; -llstre'ckung, *sf.* wykonanie (rozkazu, itd.).

Vo'lltönig, Vo'lltönend, *a.* dobitny.

Vo'llwägen, *vn.*, Vo'llwiegen, *vn. irr.* (h.) (wiege voll, wog voll, vollgewogen) doważać; Vo'llwichtig, *a.* ważny; *bardzo ważny (powód); Vo'llwichtigkeit, *sf.* ważność.

Vo'llzählig, *a.* kompletny (co do liczby); vollzählig machen uzupełnić, skompletować; Vo'llzähligkeit, *sf.* kompletność, zupełność.

Vollzie'hen, *va. irr.* (h.) (vollziehe, -zog, -zogen) wykonywać, wykonać; vollziehende Gewalt władza wykonawcza; -llzie'her, *sm.* wykonawca, eksekutor; Vollzie'hungsgewa'lt, *sf.* władza wykonawcza; Vollzo'gen, *pp.* u. *a.* wykonany; Vollzu'g, *sm.* wykonanie.

Volontai'r, *sm.* wolonter.

Vo'lte, *sf.* wolta, krążenie na koniu, woltyżowanie; szybkie przerzucenie karty; die — schlagen woltę zrobić.

Voltigeu'r, *sm.* woltyżer; Voltigi'ren, *vn.* (h.) *Gymn.* woltyżować.

Volubilitä't, *sf.* płynność (w mówieniu); zwinność (języka).

Voluminö's, *a.* z wielu tomów złożony; obszerny (dzieło); —, *dobréj tuszy.

Vom = von dem.

Vomi'ren, *vn.* (h.) womitować.

Vomiti'v, s. Bre'chmittel.

Von, *praep.* (mit *Dativ*): z; od; vom Berge steigen schodzić z góry; von Warschau od *Warszawy*; von Haus zu Haus od domu do domu; von nun an odtąd; ein Viertel von einem Kalbe ćwierć z cielęcia; von (über) o; König von England król Angielski; Reihe von Bäumen rząd drzew; von Adel ślacheckiego rodu; von Stande wysokiego stanu; das war ein Fehler von ihm to jego błąd; w tém zbłądził; das war blos ein Versehen von mir to tylko omyłka moja, omyliłem się; von przez; od; die vom Winde umgerissenen Bäume drzewa od wiatru powalone; die vom Feuer verzehrten Häuser domy ogniem (od ognia) zniszczone; eine Flotte von hundert Schiffen flota stuokrętowa (o stu okrętach); ein Corps — 100,000 Mann, *Kw.* korpus stutysięczny; eine Gesellschaft — funfzig Personen towarzystwo pięćdziesięciu osób; ein Verlust von hundert Thalern strata stu talarów; von Natur z natury; von selbst sam, samo; ich lasse mir von ihm nichts befehlen nie daję mu rozkazywać sobie; von etwas krank werden zachorować z czego; Mann von Ehre, von Wort, *człowiek honorowy, słowny; von Neuem na nowo; von Weitem zdaleka.

Vonnö'then, *a.* u. *ad.* potrzebny; konieczny; potrzebnie, koniecznie.

Vor, *praep.* (mit *Dativ* u. *Accusat.*): przed; etwas vor die Thür stellen postawić co przede drzwiami; vor der Thür stehen stać przede drzwiami; eine Sache vor den Richter bringen, *Rw.* sprawę wytoczyć przed sąd; das schwebt mir vor den Augen to mi stoi przed oczyma; vor diesem, vor dem przedtém; er hat das vor den Uebrigen voraus, *to ma przed innymi, *w tém ich przewyższa; vor Allem przede wszystkiém; ich habe ihn vor Allen lieb lubię go nade wszystkich; vor Jemandem przed kim; er lebt verborgen vor den Augen der Welt żyje ukryty przed oczyma świata; sich vor Kälte verwahren zabezpieczyć się od zimna; opatrzyć się na mróz; ich muß mich vor ihm hüten muszę się go wystrzegać; schütze mich vor dieser Gefahr broń mnie od tego niebezpieczeństwa; ich habe einen Abscheu vor ihm wstręt mam od niego; ich fürchte mich vor ihm boję się go; vor Hunger sterben, vor Durst verschmachten umierać z głodu, pragnienia; vor Freude weinen płakać z radości; vor Zorn, vor Lachen bersten mögen pękać ze złości, ze śmiechu; vor sich gehen odbywać się; vor der Hand tymczasem; na teraz; obecnie.

Vor-, przed-; przede-.

Vor, *sn.* naprzód.

Vo'rabend, *sm.* wilia (dnia jakiego).

Vo'radami'tisch, *a. Gsch.* przedadamowy.

Vo'rahnen, 2c. s. Ah'nen, 2c.

Vo'ralpisch, *a. Geog.* przedalpowy.

Vo'rältern, s. Vo'reltern.

Vora'n, *ad.* naprzód; voran! voran! daléj! naprzód! Vora'n-, *a.* u. *ad.* naprzód; na przodzie; Vora'ngehen, *vn. irr.* (h.) (gehe voran, ging voran, vorangegangen) iść naprzód; poprzedzać.

Vo'ranmerkung, *sf.* uwaga poprzednia.

Vora'nsetzen, *va.* na przodek postawić.

Vo'ranstalt, *sf.* przygotowanie poprzednie.

Vora'nstehen, *vn. irr.* (h.) (stehe voran, stand v., vorangestanden) stać na przodzie.

Vora'nstellen, *va.* s. Vora'nsetzen.

Vo'rantwort, *sf.* odpowiedź tymczasowa.

Vora'nwagen (sich), *vr.* (h.) odważyć się iść, jechać naprzód.

Vo'ranzeige, *sf.* doniesienie tymczasowe.

Vora'nziehen, *va. irr.* (h.) (ziehe voran, zog v., vorangezogen) pociągnąć naprzód; —, *vn. irr.* (s.) udać się naprzód; ciągnąć na przodzie.

Vo'rarbeit, *sf.* robota od. praca przygotowawcza, zasobna; Vo'rarbeiten, *vn.* (h.) pracować naprzód; przygotować, przysposobić naprzód; Jemandem — pracować przed kim (tak, iżby on z téj pracy korzystał); przygotować mu materyały (do dalszéj pracy); sich — wypromowować się; Vo'rarbeiter, *sm.* zaprzednik.

Vo'rarm, s. Vo'rdera'rm.

Vo'rauf, *ad.* naprzód (w górę).

Vorau's, *ad.* naprzód (o miejscu i czasie); im —, zum — przez naddział; Vorau'sbere'chnen, *va.* na przód od. poprzedniczo wyrachować; Vorau'sbere'chnung, *sf.* wyrachowanie na przód; Vorau'sbezah'len, *va.* zgóry zapłacić; awansować; Vorau'sbezah'lung, *sf.* przedpłata; Vorau'sgeben, *va. irr.* (h.) (gebe v., gab v., vorausgegeben) z góry dawać; Vorau'shaben, *va. irr.* (h.) (habe v., hatte v., vorausgehabt) naprzód miéć; er hat eine halbe Tagereise vor uns voraus na pół dnia drogi jest przed nami; er hat das vor ihm voraus, *w tém jest wyższym od niego; *w tém go przewyższa; *w tém ma przed nim pierwszeństwo; er will immer etwas —, *zawsze chce być wyższym; Vorau'snehmen, *va. irr.* (h.) (nehme voraus, nimmt v., nahm v., vorausgenommen) brać z góry; wziąć przedczasem; Vorau'ssagen, *va.* przepowiadać, uprzedzać; Vorau'sschicken, *va.* przodkiem posłać; naprzód wystać; Vorau'ssehen, *va. irr.* (h.) (sehe v., sieht v., sah v., vorausgesehen) naprzód widzieć; przewidzieć; Vorau'ssein, *vn. irr.* (s.) (bin voraus, ist voraus, war voraus, vorausgewesen): er ist schon weit — już jest daleko przed nami; już uszedł kawał; Vorau'ssetzen, *va.* wystawić naprzód; *przypuszczać (co naprzód); wymagać za

konieczny warunek; vorausgesetzt, daß 2c. dajmy na to, że itd.; przypuśćmy to, że itd.; Vorau'ssetzung, *sf.* przypuszczenie.

Vo'rbauen, *va.* wybudować tak, iżby wystawało przed czém; —, *vn.* (h.): einer Sache —, *zapobiedz, zaradzić czemu; Vo'rbauung, *sf.* *ostrożność, zapobieżenie; Vo'rbauungsmi'ttel, *sn.* zapobiegawcze środki.

Vo'rbeda'cht, *sm.* przezorność; rozmysł; mit — z uwagą; rozmyślnie; Vo'rbedä'chtig, *a.* przezorny.

Vo'rbede'nken, *va. irr.* (h.) (bedenke v., bedachte v., vorbedacht) wprzód się namyślić.

Vo'rbedeu'ten, *va.* przepowiadać, wróżyć co; vorbedeutend przepowiedny; Vo'rbedeu'tung, *sf.* przepowiednia; wróżba.

Vo'rbedi'ng, *sm.*, Vo'rbedi'ngung, *sf.* zastrzeżenie; Vo'rbedi'ngen, *va. irr.* (h.) (bedinge v., bedang v., vorbedungen) zastrzedz.

Vo'rbeha'lt, s. Vo'rbedi'ng; Vo'rbeha'lten, *va. irr.* (h.) (behalte v., behält v., behielt v., vorbehalten) zostawić od. zachować na czas późniejszy (do zrobienia); zastrzedz sobie co; wymówić sobie co; —, s. a. Vo'rentha'lten; Vo'rbehä'ltlich, *a.* z zastrzeżeniem.

Vorbei', *ad.* mimo; koło; das Jahr ist vorbei rok już minął; das Schauspiel ist — już po teatrze; sztuka już się skończyła; es ist —, *już po wszystkiemu; es ist mit ihm —, *już po nim; *umarł; *stracił wszystko; *zbankrutował; vorbei ist vorbei, *co było, a nie jest, nie pisać tego w rejestr; *co się stało, odstać się nie może; Vorbei-, *ad.* prze-; Vorbei'fahren, *vn. irr.* (h.) (fahre vorbei, fährt v., fuhr v., vorbeigefahren) mimo przejechać; Vorbei'fliegen, *vn. irr.* (h.) (fliege v., flog v., vorbeigeflogen) mimo przelecieć; Vorbei'gehen, *vn. irr.* (s.) (gehe v., ging v., vorbeigegangen) mimo iść, przejść, otrzéć się o co; im Vorbeigehen przechodząc; mimo idąc; mimobieżnie, mimochodem; vorbeigehen lassen puścić co pomimo siebie, opuścić.

Vorbei'lassen, *va. irr.* (h.) (lasse v., läßt v., ließ v., vorbeigelassen) przepuścić; vorbeigelassen przepuszczony; mimo siebie puszczony.

Vorbei'laufen, *vn. irr.* (s.) (laufe v., läuft v., lief v., vorbeigelaufen) mimo przebieżéć. [jechać.

Vorbei'reisen, *vn.* (s.) mimo prze-

Vorbei'schießen (schieße v., schoß v., vorbeigeschossen), Vorbei'werfen, *va. irr.* (h.) (werfe vorbei, wirft v., warf v., vorbeigeworfen) chybić (strzelając, rzucając).

Vorbei'ziehen, *vn. irr.* (s.) (ziehe vorbei, zog v., vorbeigezogen) mimo ciągnąć; przeciągać.

Vo'rbeko'mmen, *va. irr.* (h.) (bekomme v., bekam v., vorbekommen) dostać naprzód.

Vo'rbena'nnt, *a.* wyżéj wzmiankowany.

Vo'rberei'ten, *va.* przygotować co, kogo; sich — przygotować się; Vo'rberei'tung, *sf.* przygotowanie; Vo'rberei'tungs-, *a.* przygotowawczy; przygotowniczy; Vo'rberei'tungsmi'ttel, *sn.* środek przygotowawczy; -tungsschu'le, *sf.* szkoła przygotowawcza; -tungswi'ssenschaft, *sf.* nauka przygotowawcza.

Vo'rberi'cht, *sm.* przedmowa.

Vo'rberü'hrt, Vo'rbesa'gt, s. Vo'rbena'nnt.

Vo'rbeschei'd, *sm. Rw.* pozew; pozwanie; Vo'rbeschei'den, *va. irr.* (h.) (bescheide v., beschied v., vorbeschieden), *Rw.* zacytować, wezwać do stawienia się.

Vo'rbeschlie'ßen, *va. irr.* (h.) (beschließe v., beschloß v., vorbeschlossen) uchwalić, udecydować, postanowić naprzód.

Vo'rbesti'mmen, *va.* naprzód przeznaczyć; Vo'rbesti'mmung, *sf.* przeznaczenie naprzód.

Vo'rbeta'gen, *va.* antydatować.

Vo'rbeten, *vv.* przepowiadać komu modlitwę jaką, mówić wprzód, aby powtarzał; Vo'rbeter, *sm. Kg.* przepowiadający, przepowiadacz (modlitwy). [rozważyć.

Vo'rbetra'chten, *va.* naprzód co

Vo'rbeugen, *vn.* (h.) zapobiedz czemu; Vo'rbeugung, *sf.* zapobieżenie; -gungsmi'ttel, *sn.* środek zapobiegający, chroniący.

Vo'rbewu'ßt, *a.* wiedzący naprzód; —, *sm.* wiedzenie naprzód; es ist mit meinem — geschehen co się stało, o tém ja naprzód wiedziałem; s. a. Vo'rwissen.

Vo'rbild, *sn.* wzór; Vo'rbilden, *va.* utworzyć co na wzór; wzór czego zrobić komu; Vo'rbildlich, *a.* figuralny; pod postacią dany.

Vo'rbinden, *va. irr.* (h.) (binde v., band v., vorgebunden) na przodzie zawiązać; —, *vn. irr.* (h.): Jemandem — przed kim wiązać.

Vo'rbitte, Vo'rbitter, s. Fü'rbitte, 2c.

Vo'rblasen, *va. irr.* (h.) (blase v., bläst v., blies v., vorgeblasen) zagrać co (na dętym instrumencie); Jemandem — zagrać komu co.

Vo'rbohren, *va. Zm. Mech.* świderkiem napuścić, dziurkę prześwidrować, ażeby gwóźdź dał się łatwiéj wbić.

Vo'rbote, *sm.* posłaniec (zwiastujący co mającego nastąpić); zwiastun.

Vo'rbringen, *va. irr.* (h.) (bringe vor, brachte v., vorgebracht) wynieść, wydobyć, wyprowadzić co na widok; kein Wort — können, *słowa nie módz powiedziéć, z siebie wydobyć; er brachte zu seiner Entschuldigung vor, daß 2c. powiedział, przytoczył na swoje uniewinienie, że itd.; lauter Lügen — same kłamstwa prawić. [stek.

Vo'rbrust, *sf. Kk.* przodek; mo-

Vo'rbuchstabi'ren, *va.* przepowiadać sylabizowanie; ich werde dir das — przepowiem ci to.

Vo'rbühne, s. Vo'rderbüh'ne.

Vo'rdach, *sn.* przednia część dachu; okap.

Vo'rdati'ren, *va.* dawniejszą datą położyć; antedatować.

Vo'rdecken, *va.* z przodu zakryć.

Vorde'm, *ad.* dawniéj.

Vo'rdenken, *va. irr.* (h.) (denke v., dachte v., vorgedacht) wprzód o czém myśléć.

Vo'rder (der, die, das Vordere), *a.* przedni; Vo'rder-, *a.* przodkowy; Vo'rdera'chse, *sf.* przednia oś; Vo'rdera'rm, *sm. Zk.* półokcie; Vo'rderbei'n, *sn.* przednia noga; Vo'rderbu'g, s. Vo'rderkeu'le; Vo'rderbüh'ne, *sf. Sb.* przód teatru; proscenium; Vo'rderda'ch, *sn.* dach na przodzie; pokrycie przodu powozu; Vo'rderde'ck, *sn. Sw.* przód pokładu.

Vo'rdere, s. Vo'rder.

Vo'rderflü'gel, *sm.* przednie skrzydło; Vo'rderfu'ß, s. Vo'rderbei'n; Vo'rdergebäu'de, *sn.* przód oder przednia część domu od. budynku; Vo'rdergeste'll, *sn.* przód spodu wozu; Vo'rderglie'd, *sn.* członek przedni; *Spl.* zdanie poprzednie; Vo'rdergru'nd, *sm.* przedni grunt (malowidła); Vo'rderhaa'r, *sn.* włosy na przodzie; Vo'rderha'ls, *sm. Zk.* podgardłek; Vo'rderha'nd, *sf. Zk.* grzbiet ręki; Vo'rderhau'pt, s. Vo'rderko'pf; Vo'rderhau's, s. Vo'rdergebäu'de; Vo'rderhee'r, *sn.* wojsko na przodzie (znajdujące się); Vo'rderkeu'le, *sf. Kk.* przednia ćwierć (mięsa); Vo'rderko'pf, *sm.* przód głowy; Vo'rderlei'b, *sm.* przód ciała; Vo'rderma'nn, s. Vo'rmann; Vo'rderpfe'rd, *sn.* przedni (przodkowy) koń; Vo'rderra'd, *sn.* przednie od. przodkowe koło; Vo'rdersa'tz, *sm.* zdanie przednie; *Philos.* premisa; Vo'rderschlä'gel, s. Vo'rderkeu'le; Vo'rdersei'te, *sf.* przodkowa część; — eines Gebäudes facyata, czoło budynku; Vo'rdersi'tz, *sm.* siedzenie na przodzie.

Vo'rderst (der, die, das Vorderste), *a. superlat.* na samym przodzie będący.

Vo'rderstu'be, *sf.* izba na przodzie; Vo'rderstü'ck, *sn.* kawałek od przodu; Vo'rderthei'l, *sm.* u. *sn.* część przednia; — eines Schiffes, *Sw.* przodek okrętu; Vo'rderthü'r, *sf.* drzwi pierwsze; przednie drzwi; Vo'rdertre'ffen, *sn. Kw.* przednia straż; pierwsza linia wojska; Vo'rdervie'rtel, s. Vo'rderkeu'le; Vo'rderwa'gen, *sm.* przednia część wozu; Vo'rderzah'n, *sm. Zk.* przedni ząb; Vo'rderzi'mmer, *sn.* pokój na przodzie.

Vor diesem, s. Vorde'm.

Vo'rdrängen, 2c. s. Hervo'rdrängen, 2c.

Vo'rdreschen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (dresche vor, drischt vor, vorgedroschen) *Ldw.* wykłosić, okłosić; vorgedroschenes Getreide, *Ldw.* wykłoszone zboże.

Vo'rdringen, *vn. irr.* (s.) (dringe v., drang v., vorgedrungen) dostać się, przedrzéć się, postąpić aż dokąd.

Vo'rdruck, *Wb.* s. Vo'rlauf.

Vo'rdrucken, *va.* wydrukować co przed czém.

Vo'rdürfen, *vn. irr.* (s.) (darf v., durfte v., vorgedurft) nie wolno komu wyjść na widok.

Vo'reile, *sf.* zbytni pośpiech; Vo'reilen, *vn.* (s.) śpieszyć naprzód; Jemandem — śpieszyć przed kim; Vo'reilig, *a.* porywczy; zbyt skwapliwy; zaprędki; Vo'reiligkeit, *sf.* porywczość; prędkość; skwapliwość.

Vo'reltern, *smf. pl.* pierwsze rodzice; przodkowie.

Vo'rempfi'nden, *va. irr.* (h.) (vorempfinde, -empfand, -empfunden) przeczuwać, czuć naprzód; Vo'rempfi'ndung, *sf.* przeczucie.

Vo'rentha'lten, *va. irr.* (h.) (vorenthalte, -hält, -hielt, -halten): Jemandem etwas — zatrzymać komu co; Vo'rentha'ltung, *sf.* przetrzymanie, zatrzymanie. [wka.

Vo'reri'nnerung, *sf.* przedmó-

Vo'rernte, *sf.* żniwo poprzednie; początek żniwa; Vo'rerntezei't, *sf.* przednowie, przednowek.

Vore'rst, *ad.* nasamprzód.

Vo'rerwäh'len, *va.* naprzód obrać; vorerwählt naprzód obrany.

Vo'rerwäh'nt, *a.* wyżéj wspomniony. [wiedzieć.

Vo'rerzäh'len, *va.* wprzód opo-

Vo'ressen, *va. irr.* (h.) (esse v., ißt v., aß v., vorgegessen) zjeść naprzód; —, *sn.* pierwsze danie jadła; przedobiadek; przedśniadanko; przedkolacyjka; tymczasowa przekąska.

Vo'rfahr, *sm.* przodek; die Vorfahren, *pl.* przodkowie; — poprzednik (w urzędzie).

Vo'rfahren, *vn. irr.* (s.) (fahre v., fährt v., fuhr v., vorgefahren) jechać naprzód; zajechać; der Wagen ist schon vorgefahren powóz już zajechał; Jemandem — wyprzedzić kogo (jadąc).

Vo'rfall, *sm.* przypadek; zdarzenie; — der Gebärmutter, *Hlk.* opadnięcie macicy.

Vo'rfallen, *vn. irr.* (s.) (falle v., fällt vor, fiel v., vorgefallen) zapaść; opaść; — (sich ereignen) wydarzyć się; zajść; vorfallend potoczny. [ście.

Vo'rfasten, *sf. pl. Kg.* przedpo-

Vo'rfechten, *va. irr.* (h.) (fechte v., ficht v., focht v., vorgefochten): Jemandem etwas — wykładać komu co machając rękoma; —, *vn. irr.* (h.) fechtować się naprzód (dla pokazania).

Vo'rfeier, *sf.*, Vo'rfest, *sn.* uroczystość poprzednia.

Vo'rfinden, *va. irr.* (h.) (finde v., fand v., vorgefunden) zastać; znaleźć; sich — znajdować się.

Vo'rfordern, *va.* zacytować kogo; kazać się stawić; zapozwać go; Vo'rforderung, *sf.* zapozwanie; zapozew. [widok).

Vo'rführen, *va.* wyprowadzić (na

Vo'rgang, *sm.* przodkowanie; *przykład; przewód; — dzianie się, odbywanie się czego; ich will den — mit ansehen przypatrzę się też, jak to pójdzie, jak się to odbędzie; Vo'rgänger, *sm.* poprzednik; *przewodnik (w czém); Vo'rgängerin, *sf.* poprzedniczka; przewodniczka; Vo'rgängig, *a.* poprzedni.

Vo'rgaukeln, *va.*: Jemandem etw. — tumanić kogo czém.

Vo'rgebäu'de, *sn.* budynek na przodzie będący.

Vo'rgeben, *va. irr.* (h.) (gebe v., gibt v., gab v., vorgegeben) dać komu naprzód; — (sich vorstellen) udawać, zmyślać co; Vo'rgeben, *sn.* udanie; zmyślenie.

Vo'rgebi'rge, *sn. Geog.* przylądek; *Zk.* pagórek; przygórek. [ny.

Vo'rgeblich, *a.* mniemany, uda-

Vo'rgefa'ßt, *a.* uprzedzony, przesądny, przywidziany, na uprzedzeniu oparty, z uprzedzenia pochodzący; vorgefaßte Meinung uprzedzenie, przesąd.

Vo'rgefe'cht, *sn. Kw.* bitwa poprzednia, wstępna.

Vo'rgefüh'l, *sn.* przeczucie.

Vo'rgehen, *vn. irr.* (s.) (gehe v., ging v., vorgegangen) iść na widok; wyjść; dziać się; zajść; wydarzyć się, stać się; iść naprzód, przed innymi; Jemandem — iść przed kim; Jemandem mit gutem Beispiele — dobrym przykładem komu przewodniczyć; dać mu dobry przykład; die Pflicht geht Allem vor pierwsza powinność niż wszystko.

Vo'rgeigen, *va. Tk.* zagrać na skrzypcach; s. a. Vo'rspielen.

Vo'rgema'ch, s. Vo'rzimmer.

Vo'rgeme'ldet, Vo'rgena'nnt, *a.* wyżéj wspomniony; przerzeczony; wyżéj przytoczony. [wstępna.

Vo'rgeri'cht, *sn. Kk.* potrawa

Vo'rgeschma'ck, s. Vo'rschmack.

Vo'rgeschrie'ben, *pp.* u. *a.* (von Vo'rschreiben): przepisany.

Vo'rgese'hen, s. Vo'rsehen; —! *int.* z drogi! strzeż się! wara!

Vo'rgese'tzter, *sm.* przełożony.

Vo'rgestern, *ad.* onegdaj; Vo'rgestrig, *a.* onegdajszy.

Vo'rgetha'n, *pp.* u. *a.* (von Vo'rthun): wprzód czyniony; — u. nachbedacht hat Manchen in groß Leid gebracht, *zdradziło to nie jednego, co nie zważył czynu (kroku) swego.

Vo'rgewo'rfen, *pp.* u. *a.* (v. Vo'rwerfen): wyrzucony, zarzucony.

Vo'rgiebel, *sm.* przyczołek; szczyt facyaty.

Vo'rglänzen, *vn.* (h.) bardziéj błyszczéć od czego.

Vo'rgraben, *sm.* przedrowie; przedni rów.

Vo'rgreifen, *vn. irr.* (h.) (greife v., griff v., vorgegriffen) wprzód uchwycić, wziąć; Jemandem —, *uprzedzić kogo; ich will dir in deinem Urtheile nicht —, *nie chcę uprzedzać twego sądu; Vo'rgreifung, *sf.*, Vo'rgriff, *sm.* uprzedzenie kogo w czém.

Vo'rgrund, Vo'rdergru'nd, *sm. Mal.* forgrunt; przedwidownia.

Vo'rgucken, *vn.* (h.) wyglądać; sterczéć, tak, iż widać z za czego.

Vo'rhaben, *va. irr.* (h.) (habe v., hat v., hatte v., vorgehabt): miéć co przed sobą albo na sobie z przodu; Jemanden — kogo miéć przed sobą; ich werde ihn — przyzwę ja go do siebie (aby go wyłajać, wypytać się itd.); — zamyślać o czém; zamierzać co; miéć jaki zamiar; er hat wichtige Sachen vor o ważnych rzeczach zamyśla; ma je na myśli; was hast du mit deinem Sohne vor? co masz za zamiar, co myślisz zrobić z synem? etwas Böses — coś złego knować; Vo'rhaben, *sn.* zamysł; zamiar; przedsięwzięcie; auf seinem Vorhaben beharren trwać w przedsięwzięciu; von seinem — abstehen, ablassen odstąpić od przedsięwzięcia.

Vo'rhalle, *sf.* przedsionek.

Vo'rhalten, *va. irr.* (h.) (halte v., hält v., hielt v., vorgehalten): trzymać co przed czém; die Hand, den Schild — zasłonić się ręką, tarczą; Jemandem etwas —, *wymawiać, wyrzucać komu co; strofować go o co; das Schießgewehr vorhalten, *Jäg.* strzelbę wymierzoną trzymać czekając, aż zwierz na cel przyjdzie; —, *vn. irr.* (h.) wystarczyć; Vo'rhalten, *sn.*, Vo'rhaltung, *sf.* trzymanie przed czém; nadstawienie; *przełożenie; przedstawienie, karcenie; strofowanie.

Vo'rhand, *sf.* *pierwszość, pierwszeństwo; (im Kartenspiel) ręka; die — haben (im Kartenspiel) być na ręce od. na zadanéj.

Vorha'nden, *a.*: — sein być; znajdować się; es ist kein Geld mehr — nie masz już pieniędzy.

Vo'rhang, *sm.* zasłona; den — aufziehen, zuziehen zasłonę podnieść, spuścić; der — fällt zasłona spada; — firanka (u okna, łóżka); die Vorhänge aufmachen firanki zawiesić.

Vo'rhangen, *vn. irr.* (h.) (hange vor, hängt v., hing v., vorgehangen): wisiéć przed czém od. z przodu; sterczéć; wystawać.

Vo'rhängen, *va. irr.* (h.) (hänge v., hing v., vorgehangen): zawiesić co przed czém od. z przodu; Vo'rhängeschlo'ß, *sn.* kłódka; Vo'rhangring, *sm.* kółko do oder od firanki; Vo'rhangsta'nge, *sf.* drążek do od. od firanki; drążek do zawieszenia firanek.

Vo'rhäring, *sm. H.* śledź wczesny, przed zwykłym czasem łowiony.

Vo'rhauen, *vn. irr.* (h.) (haue v., hieb v., vorgehauen): ciąć naprzód.

Vo'rhaupt, s. Vo'rderhau'pt.

Vo'rhaus, *sn.* przedsień.

Vo'rhaut, *sf. Zk.* obrzezek; napletek. [dzie.

Vo'rheften, *va.* przyszyć na przo-

Vo'rhemd, *sn.*, Vo'rhemdchen, *sn. dim.* półkoszulek.

Vo'rher, *ad.* wprzód; przedtém; lange — daleko wprzód; eine Stunde — godziną wprzód; — naprzód; Vo'rher-, *ad.* przed-; Vo'rherbede'nken, *va. irr.* (h.) (bedenke v., bedachte v., vorherbedacht): wprzód uważać; Vo'rherbesti'mmen, *va.* naznaczyć wprzód; przeznaczyć; Vo'rherbesti'mmung, *sf.* przeznaczenie.

Vo'rherbst, *sm.* przedjesień.

Vo'rherempfi'nden, *va. irr.* (h.) (empfinde v., empfand v., vorherempfunden) przeczuwać.

Vo'rherge'hen, *vn. irr.* (s.) (gehe vorher, ging v., vorhergegangen): przodkiem iść; przodkować; poprzedzać; vorhergehend poprzedzający; poprzedni. [przeszły.

Vo'rherig, *dawniejszy; dawny,

Vo'rherrschen, *vn.* (h.) przemagać; przeważać; der vorherrschende Geschmack, *gust, który teraz wziął górę; vorherrschende Meinung, *zdanie przeważające.

Vo'rhersa'gen, *va.* przepowiadać; praktykować; Vo'rhersa'gung, *sf.* przepowiedzenie, proroctwo; — (Prophezeiung) przepowiednia.

Vo'rherschi'cken, *va.* wprzód posłać, przed sobą puścić.

Vo'rherse'hen, *va. irr.* (h.) (sehe v., sieht v., sah v., vorhergesehen) przewidywać, przewidziéć; Vo'rherse'hend, *a.* przewidujący, przeględny; vorhergesehen przewidziany; Vo'rherse'hung, *sf.* przewidzenie, przewidywanie; Vo'rherse'hungsgabe, *sf.* dar przewidywania.

Vo'rherverkü'ndigen, *va.* przepowiadać; Vo'rherverkü'ndigung, *sf.* przepowiedzenie.

Vo'rheucheln, *va.* obłudnie co przed kim udawać, zmyślać.

Vo'rheulen, *va.* wyć przed kim.

Vo'rhimmel, *sm.* przedniebie; przedsionek niebieski.

Vo'rhin, *ad.* dawniéj; wprzód; przedtém; erst — jeszcze niedawno; wie — jak pierwiéj.

Vo'rhof, *sm.* dziedziniec przed domem; kruchta (przed kościołem); przysionek.

Vo'rhölle, *sf.* przedpiekle.

Vo'rhut, *Kw.* s. Vo'rtrab.

Vo'rig, *a.* przeszły; die vorige Woche, in der vorigen Woche przeszłego tygodnia; w przeszły tydzień; w tamten tydzień; im vorigen Jahre przeszłego roku; dawny; in vorigen Zeiten dawnemi czasy; w dawnych czasach; die Vorigen dawni; in meinem vorigen Briefe w moim bezpośrednim liście; die vorige Welt pierwszy świat.

Vo'rjagd, *sf. Jäg.* prawo polowania naprzód; Vo'rjagen, *vn.* (h.): Jemandem — pędzić (na koniu) przed kim.

Vo'rjahr, *sn.* wiosna; fryor; Vo'rjährig, *a.* przeszłoroczny; łoński.

Vo'rkammer, *sf.* przedkomórka.

Vo'rkampf, s. Vo'rgefecht; Vo'rkämpfer, *sm.* ten, który walczy przed rozpoczęciem boju.

Vo'rkauen, *va.* przeżuwać komu co (dziecku twardą potrawę); man muß ihm Alles —, *wszystko mu trzeba w gębę kłaść (t. j. poddawać, co ma mówić); Vo'rkauung, *sf.* przeżwanie.

Vo'rkauf, *sm.* pierwszość w kupowaniu; *pierwokupstwo; Vo'rkaufsrecht, *sn.* pierwszeństwo do kupna; Vo'rkaufen, *va.* naprzód zakupić; Vo'rkäufer, *sm.* pierwszy kupiec; przekupnik.

Vo'rkehren, *va.* użyć czego (dla zapobieżenia czemu); Vo'rkehrung, *sf.*, Vo'rkehrungen, *sf. pl.* przygotowania do czego; — zu einer Reise treffen robić przygotowania do podróży; — gegen etwas treffen robić przygotowania przeciw czemu; przygotowywać środki zapobiegające; zapobiegać czemu.

Vo'rkenntniß, *sf.* wiadomość poprzednicza; Vo'rkenntnisse, *pl.* wiadomości potrzebne. [przednia.

Vo'rklage, *sf. Rw.* skarga po-

Vo'rkleben, *va.* przylepić na czele, z przodu.

Vo'rklimpern, *va.*: Jemandem etwas — zabrzdąkać komu co.

Vo'rklug, *a.* przemądry.

Vo'rkommen, *vn. irr.* (s.) (komme v., kam v., vorgekommen): przyjść przed kogo; ich konnte bei ihm nicht — nie mogłem się do niego dostać; wir sind gestern vorgekommen wczoraj byliśmy przedstawieni, wezwani; Jemandem — wyprzedzić kogo (idąc); wydarzyć się; przytrafić się; was ist denn da wieder vorgekommen? cóż tu znowu zaszło, stało się? ein solcher Fall ist nicht vorgekommen takiego przypadku jeszcze nie było; dieses Wort ist mir noch nicht vorgekommen tego wyrazu jeszcze mi się nie zdarzyło słyszéć; das kam erst gestern vor wczoraj dopiero to się stało, o tém była mowa; — (erscheinen, sich darstellen) wydawać się; zdawać się; Vo'rkommenheit, *sf.* zdarzenie.

Vo'rkopf, s. Vo'rhaupt.

Vo'rkost, *sf.* pierwsze danie dla zrobienia apetytu.

Vo'rkünsteln, *va.*: Jemandem etwas — sztucznie co przed kim zrobić.

Vo'rladen, *va. irr.* (h.) (lade v., lud v., vorgeladen): wezwać do stawienia się; zapozwać; Vo'rladung, *sf.* zapozwanie; pozew; Vo'rladungsschrei'ben, *sn.* zapozew.

Vo'rlage, *sf.* to, co się kładzie przed lub pod jaką rzecz; podkład; podkładka; —, *Schdk.* recypient (przy alembiku); odbieralnik; — (Vorspann, Relais) przyprząg, konie na przodzie przyprzężone.

Vo'rlallen, *va.*: Jemandem etwas — szczebiotać co przed kim.

Vo'rlangen, *va.* wydobyć, wyjąć co skąd; Vo'rlangung, *sf.* wydobycie, wyjęcie.

Vo'rlängst, *ad.* od dawien dawna.

Vo'rlaß, s. Vo'rlauf.

Vo'rlassen, *va. irr.* (h.) (lasse v., läßt v., ließ v., vorgelassen): wypuścić kogo; puścić naprzód; puścić przed kogo, do kogo; vorgelassen przypuszczony; wpuszczony; Vo'rlassung, *sf.* przypuszczenie, przyjęcie, przyjmowanie; przypust.

Vo'rlauf, *sm.* samotok, samotreść (wino); wyskok (wódki); —, *s. a. Vo'rläufer.

Vo'rlaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe v., läuft v., lief v., vorgelaufen): biedz przed kim; wyścignąć kogo w biegu; Vo'rläufer, *sm.* przesłaniec; poprzednik; Vo'rläufig, *a.* przedstanowczy; tymczasowy; przedwstępny; Jemanden — freisprechen, *Rw.* uwolnić kogo (tymczasowo) dla braku dowodów.

Vo'rlaut, *a.* skwapliwy w gadaniu; lubiący się wygadać; nadto głośny; — werden za głośno gadać; odzywać się niepotrzebnie.

Vo'rlegebau'm, *sm.* zapór; zapora; zapieradło. [duża.

Vo'rlegelö'ffel, *sm. Kk.* łyżka

Vo'rlegen, *va.* położyć co przed kim; darf ich Ihnen das Stück —? czy mogę Panu położyć ten kawałek (pieczeni)? lege vor kładź na talerze; dawaj; den Pferden Heu — dać koniom przegryźć siana; ein Schloß — kłódkę założyć; Pferde — kanie założyć; ich legte ihm meine Papiere vor przełożyłem (pokazałem) mu moje papiery; Jemandem eine Frage —, *zadać komu pytanie; Vo'rleger, *sm.* krajczy; Vo'rlegeschlo'ß, *sn.* kłódka; Vo'rlegewe'rk, *sn.* (in der Uhr) przekładka w zegarach; Vo'rlegung, *sf.* przekładanie.

Vo'rlehre, *sf.* nauka przygotowawcza.

Vo'rleiern, *va.*: Jemandem etwas — dudlić komu co. [nobranie.

Vo'rlese, *sf. Wb.* poprzednie wi-

Vo'rlesen, *va. irr.* (h.) (lese v., liest v., las v., vorgelesen): przeczytać komu co (głośno); vorgelesen przeczytany; Vo'rleser, *sm.* czytelnik; lektor; Vo'rlesung, *sf.* czytanie czego głośno; prelekcya akademicka; eine — halten mieć prelekcyą; czytać z katedry; in die — gehen iść na lekcyą.

Vo'rletzter, *a.* przedostatni; bezpośredni.

Vo'rleuchten, *vn.* (h.) przyświecać, świecić komu; ze światłem iść przed nim; Andern mit seinen Tugenden, mit seinem Beispiele —, *przyświecać innym cnotami, przykładem; — celować światłem; najjaśniéj świecić; Vo'rleuchter, *sm.* ten, który przyświeca drugim; Vo'rleuchtung, *sf.* przyświecanie.

Vo'rlieb, s. Fü'rlieb.

Vo'rliebe, *sf.* (szczególne) upodobanie w kim, w czém; przedylekcya do kogo, do czego; etwas mit —, aus — treiben z upodobaniem, od..z upodobania czém się trudnić.

Vo'rliegen, *vn. irr.* (h.) (liege v., lag v., vorgelegen): leżéć przed czém; zawadzać; leżéć przed oczyma; im vorliegenden Falle w obecnym przypadku; das Vorliegende to o czém właśnie jest mowa; vorliegendes Hinderniß zawada. [wargi.

Vo'rlippe, *sf. Zk.* przednia część

Vo'rloben, *va.*: Jemandem etwas — chwalić co przed kim; zachwalać mu.

Vo'rlügen, *va. irr.* (h.) (lüge vor, log v., vorgelogen): skłamać co przed kim.

Vo'rmachen, *va.* zrobić, aby się co znajdowało przed czém; zrobić co przed kim (dla pokazania lub nauczenia); Jemandem Possen — figle komu pokazywać; er macht dir nur etwas vor, *on cię tylko tumani; einen blauen Dunst —, *udawać co przed kim.

Vo'rmagen, *sm. Zk.* (u ptaków) pierwszy żołądek; odwilżacz.

Vo'rmähen, *vn.* (h.) *Ldw.* przodkiem kosić; przodkować w koszeniu; Vo'rmäher, *sm. Ldw.* przewodnik kosiarzy.

Vo'rmalen, *vn.* (h.) wymalować, odmalować co komu; Jemandem etwas —, *odmalować co komu; *przedstawić malowniczo, jak gdyby na to patrzał.

Vo'rmalig, *a.* dawniejszy, dawny; ten, co dawniéj był; Vo'rmals, *ad.* dawniéj; s. a. Vo'rig, &c.

Vo'rmann, *sm.* poprzednik; przednik; ten, co przed kim stoi itd.; przednik, przodkujący komu w urzędzie itd.

Vo'rmast, *sm. Sw.* przedmaszt.

Vo'rmast, *sf. Ldw.* pasza początkowa, pierwotna, tymczasowa.

Vo'rmauer, *sf.* przedmurze.

Vo'rmessen, *va. irr.* (h.) (messe v., mißt v., maß v., vorgemessen): wymierzyć, przemierzyć, odmierzyć komu co; Vo'rmessung, *sf.* wymierzenie.

Vo'rmittag, *sm.* przedpołudnie; Vo'rmittägig, *a.* przedpołudniowy; Vo'rmittäglich, *a.* każdego przedpołudnia przypadający; Vo'rmittags, *ad.* przed południem; Vo'rmittags-, *a.* przedpołudniowy; Vo'rmittagsstunde, *sf.* godzina przedpołudniowa.

Vo'rmitternacht, *sf.* przedpółnoc; czas przed północą; Vo'rmitternächtlich, *a.* przedpółnocny.

Vo'rmund, Vo'rmünder, *sm.* opiekun; den — betreffend opiekuński; Vo'rmünderin, *sf.* opiekunka; Vo'rmundlich, Vo'rmund-, Vo'rmunds-, *a.* opiekuńczy; Vo'rmundsa'mt, *sn.* urząd opiekuńczy; Vo'rmundschaft, *sf.* opieka; Vo'rmundscha'ftlich, s. Vo'rmundlich; Vo'rmundschaftsra'th, *sm. Rw.* rada opiekuńcza; Vo'rmundschaftssa'che, *sf.* sprawa opiekuńcza; Vo'rmundschaftswe'sen, *sn. Rw.* opiekuństwo; rzeczy opieki się dotyczące.

Vo'rmüssen, *vn. irr.* (h.) (muß v., mußte v., vorgemußt): musiéć wyjść (na widok).

Vorn, *ad.* z przodu, na przodzie; — hinein gehen z przodu wejść; von — z przodu; od przodu; od początku, na nowo; von — herein zaraz z początku, od razu; nach — zu na przód, ku przodowi.

Vo'rnächtig, *a.* przednocny.

Vo'rnageln, *vn.* z przodu gwoździami przybić.

Vo'rnähen, *va.* z przodu przyszyć.

Vo'rnahme, *sf.* wzięcie naprzód.

Vo'rname, *sm.* imię.

Vo'rnauf, *ad.* naprzód w górę; Vornau'f, *ad.* naprzodzie w górę.

Vo'rne, s. Vorn.

Vo'rnehm, *a.* znakomity, znaczny, zacny; — aussehen mieć minę pańska; — thun pana udawać; die Vornehmsten der Stadt najznakomitsi obywatele miasta; es ist nichts Vornehmes, *nie wielka osoba; *nic znakomitego.

Vo'rnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme v., nimmt v., nahm v., vorgenommen): wziąć przed siebie; ein Tuch, eine Schürze — chustką się zasłonić; fartuch przypasać; przedsięwziąć co; zająć się czém; odbyć co; sich etwas —, *zamierzyć, przedsięwziąć, ułożyć sobie, postanowić co; Jemanden —, *przywołać kogo, wezwać kogo do siebie (dla wybadania, napomnienia); ich werde ihn schon —, *rozmówię ja się z nim; *wytrę ja mu kapitułę itd.; Vo'rnehmen, *sn.* zamysł; przedsięwzięcie; von seinem — abstehen zaniechać przedsięwzięcia.

Vo'rnehmheit, *sf.* znakomitość; zacność.

Vornehm'lich, *a.* szczególniéj zaś; a osobliwie.

Vo'rnehmster, *a. superlat.* najcelniéjszy, najgłówniéjszy, najzacniéjszy.

Vo'rnehmthu'n, *sn.* udawanie pana.

Vo'rneigung, *sf.* szczególna skłonność.

Vo'rnennen, *vn. irr.* (h.) (nenne v., nannte v., vorgenannt), s. Vo'rgena'nnt.

Vo'rnweg, *ad.* zaraz z początku; od razu.

Vo'rorgeln, *va.* zagrać komu co na organach.

Vo'rpfahl, *sm.* pal przedni.

Vo'rpfeifen, *va. irr.* (h.) (pfeife vor, pfiff v., vorgepfiffen): zagwizdać komu co.

Vo'rplappern, *va.* paplać komu co; Vo'rplaudern, *va.* bajać, bzdurzyć, gadać co; er hat uns viel vorgeplaudert dużo nam nabajał.

Vo'rplatz, *sm.* plac przed czém.

Vo'rposten, *sm. Kw.* forpoczta.

Vo'rpredigen, *va.* rozprawiać komu o czém.

Vo'rprüfen, *va.* egzaminować kogo na próbę; Vo'rprüfung, *sf.* egzamen na próbę.

Vo'rquellen, *rc.* s. Hervo'rquellen, *rc.*

Vo'rragen, *vn.* (h.) sterczeć, wystawać; s. a. Hervo'rragen.

Vo'rrang, *sm.* pierwszeństwo (przed kim).

Vo'rrath, *sm.* zapas czego; Vo'rräthig, *a.* zapasowy; zapaśny; będący w zapasie; etwas — haben mieć co w zapasie; Vo'rrathsau'fseher, *sm.* dozórca zapasów żywności; Vo'rrathshau's, *sn.* magazyn żywności; Vo'rrathska'mmer, *sf.* komora na żywność; Vo'rrathska'sten, *sm.* skrzynka na żywność od. z żywnością.

Vo'rraum, *sm.* przednia część przestrzeni.

Vo'rrechnen, *va.* wyliczać komu co; wprzód rachować komu.

Vo'rrecht, *sn.* przywiléj; prerogatywa; zaszczyt; pierwszeństwo.

Vo'rrede, *sf.* mówienie o czém wprzód; — verhütet Nachrede, *kiedy się wprzód rzecz rozważy (nim wykona), nie mają ludzie potém o czém gadać; —, *Litt.* przedmowa (do dzieła); Vo'rreden, *va.*: Jemandem etwas — przedpowiadać komu co; mówić przed nim, ażeby powtarzał; gadać komu co (w celu wmówienia w niego); Vo'rredner, *sm.* przedmowca, ten co przedmowę pisze do dzieła; Vo'rredner, *sm.* (der früher als ein Anderer sprach) przedmówca.

Vo'rreiber, *sm.* żelazko obrotne u okna, które się w hak wkłada dla zamknięcia.

Vo'rreif, *a.* przed czasem dojrzały; Vo'rreife, *sf.* dojrzałość zawczesna.

Vo'rreigen, Vo'rreihen, *sn.* rej pierwszy; pierwsza para w tańcu.

Vo'rreißen, *va. irr.* (h.) (reiße v., riß v., vorgerissen): przerysować komu co; Vo'rreißtrempel, *sf. W. Mech.?*

Vo'rreiten, *vn. u. va. irr.* (h.) (reite vor, ritt v., vorgeritten): wyjechać naprzód, na front; Jemandem — jechać przed kim; einem Wagen — jechać przed powozem; wyjechać przed kogo, przed powóz; Jemandem das Pferd — konia przed kim przejeżdżać (dla pokazania jak jeździ); Vo'rreiter, *sm.* foryś; masztalerz; ten co jedzie zaprzód (konno); ten, co z siodła powozi.

Vo'rrennen, *vn. irr.* (s.) (renne v., rannte v., vorgerannt): Jemandem — wybiedz przed kogo; biedz, lecieć, pędzić przed kim; wyprzedzić kogo w prędkim biegu.

Vo'rrheinisch, *a. Geog.* przedreński.

Vo'rrichten, *va.* przygotować, przysposobić, przyrządzić co; Vo'rrichtung, *sf.* przyrząd; narząd; przybór; przysposobienie; przygotowanie; Vorrichtungen treffen przygotowania czynić.

Vo'rritt, *sm.* forytowanie; jechanie konne przodkiem; konne przodkowanie.

Vo'rrücken, *vn.* (s.) posunąć się naprzód; gegen eine Stadt — posunąć się, pomaszerować ku miastu; — posunąć co naprzód; Jemandem etwas —, *zarzucać, wymawiać komu co; —, *sn.*, Vo'rrückung, *sf.* dalsze posuwanie się; postęp; wysunięcie, pomknięcie daléj dla zastawienia czego.

Vo'rrufen, *va. irr.* (h.) (rufe vor, rief v., vorgerufen): zawołać, kazać przyjść; Vo'rrufung, *sf.* wywołanie, przywołanie.

Vo'rrühmen, *va.*: Jemandem etwas — wychwalać co przed kim.

Vo'rrüstung, *sf.* przygotowanie.

Vo'rsaal, *sm.* sala wstępna; przedsionek.

Vo'rsabbath, *sm.* przedsobocie; wilia przed sobotą; piątek.

Vo'rsagen, *va.* przepowiadać komu co; einem Kinde das Vaterunser — pacierz z dzieckiem mówić; — podpowiadać komu; dyktować; powiedzieć komu co; —, *sn.* przepowiadanie; dyktowanie; podpowiadanie.

Vo'rsänger, *sm.* przedśpiewak; ten, co śpiewanie rozpoczyna i niém kieruje.

Vo'rsatz, *sm.* przedsięwzięcie; zamiar; postanowienie; myśl; Vo'rsätzlich, *a.* umyślny; —, *ad.* umyślnie.

Vo'rschauen, s. Vo'rgucken.

Vo'rschein, *sm.* widok; jaw; zum — kommen objawić co; na jaw wyprowadzić; zum — kommen wyjść na widok, ukazać się (jak co ukrytego); wyjść na jaw (jak tajemnica).

Vo'rscheinen, *vn. irr.* (h.) (scheine vor, schien v., vorgeschienen), s. Hervo'rscheinen; — przyświecać komu; jaśniéj świecić od innych.

Vo'rschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe vor, schob v., vorgeschoben): posunąć naprzód; posunąć przed co; Jemanden —, *podsunąć kogo (na swoje miejsce); Vo'rschieber, *sm.* zasuwka.

Vo'rschießen, *vn. irr.* (h.) (schieße v., schoß v., vorgeschossen): strzelać, tryskać w górę (o wodzie itd.); wystawać (na przód); Jemandem — wprzód od kogo strzelić (dla pokazania mu); —, *va. irr.* (h.): Jemandem Geld — forszusować, zaliczyć, naprzód dać, awansować komu pewną sumę.

Vo'rschimmern, *vn.* (h.) jaśniéj błyszczéć.

Vo'rschlag, *sm.* pierwsze uderzenie; bicie naprzód; —, *Tk.* przednótka; przedstawienie, proponowanie, zalecenie; propozycya; projekt; wniosek; auf seinen — na jego wniosek; Vo'rschlagen, *vn. irr.* (h.) (schlage v., schlägt v., schlug v., vorgeschlagen): być wychylonym naprzód; —, *Jäg.* za wcześnie zaszczekać; — naprzód bić (cepami młócąc); —, *va. irr.* (h.) przybić co z przodu; bić naprzód; den Takt —, *Tk.* takt naprzód dawać; —, *H.* cenić, podawać cenę do targu; ich schlage nichts vor ja nie cenię, nie żądam więcéj; niż mam wziąć; ich habe nicht viel vorgeschlagen nie wiele zaceniłem; Sie schlagen zu viel vor za wiele Pan żądasz, cenisz; Jemandem etwas — proponować komu co; doradzić, poradzić co; Vo'rschlägig, *a.* podawczy.

Vo'rschmack, *sm.* smak, który się daje czuć zaraz po wzięciu do ust; smak szczególniéj czuć się dający; ich habe schon den — davon bekommen, *jużem tego trochę zakosztował; *jużem poznał, jak to smaknje.

Vo'rschmecken, *vn.* (h.) wprzód spróbować, skosztować, posmakować czego (niż inny); szczególniéj dać czuć swój smak; die Zwiebeln schmecken stark vor cebule czuć strasznie (w potrawie).

Vo'rschmeicheln, *va.*: Jemandem etwas — pochlebnie komu co powiedzieć.

Vo'rschneidemesser, *sn.* nóż do rozbierania, krajania (pieczystego).

Vo'rschneiden, *va. u. vn. irr.* (h.) (schneide v., schnitt v., vorgeschnitten): krajać przed kim (dla pokazania, jak się kraje); żąć przed innymi; przodkować żeńcom; —, *Kk.* krajać, dzielić pieczeń; Vo'rschneider, *sm.* krajczy; Vo'rschneidera'mt, *sn.* krajczostwo.

Vo'rschnell, *a.* porywczy; prędki; gorący; — antworten porywczo odpowiedzieć, bez rozmysłu, bez zastanowienia.

Vo'rschreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe v., schrieb v., vorgeschrieben): napisać komu co na wzór; przepisywać komu co; nakazywać, rozkazywać; — napisać co na przodzie, na czele; vorgeschrieben przepisany; Vo'rschreiben, *sn.* przepisanie.

Vo'rschreien, *vn. irr.* (h.) (schreie v., schrie v., vorgeschrieen): krzyczéć przed kim; krzyczéć głośniéj od drugich.

Vo'rschreiten, *vn. irr.* (s.) (schreite v., schritt v., vorgeschritten): postępować naprzód; du bist in der Arbeit merklich vorgeschritten, *znacznie postąpiłeś z robotą; zu etwas —, *do rzeczy przystąpić.

Vo'rschrift, *sf.* wzór do pisania; przepis; der — gemäß stósownie do przepisu; Vo'rschriftmäßig, *a.* stósowny do przepisu; podług przepisu.

Vo'rschritt, *sm.* postępowanie na przód; postęp.

Vo'rschub, *sm.* pierwszeństwo do rzucenia kuli (na kręgielni); odnowa; *pomoc; wsparcie; poręka; Jemandem — thun, *dać komu pomoc, porękę; *wesprzéć go.

Vo'rschuhe, *sm. pl.* podszycie; Vo'rschuhen, *va.* podszyć (bóty); podszycie dać; —, *sn.*: — der Stiefel podszycie botów.

Vo'rschule, *sf.* szkoła wstępna ob. przygotowawcza.

Vo'rschulmeistern, *va. iron.*: Jemandem etwas — tonem nauczycielskim wykładać co komu.

Vo'rschuß, *sm.* pierwszeństwo w strzelaniu; pierwszy strzał; — (an Geld) forszus, zaliczenie komu pieniędzy; pieniądze zaliczone; Jemandem einen — machen, geben zaliczyć, naprzód dać komu pewną sumę; bei Jemandem im Vorschuß stehen miéć u kogo zaliczone pieniądze; Vo'rschußweise, *a.* u. *ad.* jako forszus; tytułem forszusu; naprzód; jako zaliczenie na przyszłą należytość.

Vo'rschütten, *va.* posypać co przed kim.

Vo'rschützen, *va.* zastawiać się, zasłaniać się czém; *uniewinniać się, tłumaczyć się czém z czego; Vo'rschützung, *sf.* udawanie; pretekst.

Vo'rschwarm, *sm.* pierwszy rój (pszczół).

Vo'rschwatzen, s. Vo'rplappern.

Vo'rschweben, *va.*: Jemandem — stać, wić się komu przed oczyma; —, *stać na myśli; *obecnym być w myśli; *snuć się po myśli.

Vo'rschwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme vor, schwamm vor; vorgeschwommen): pływać przed kim; przodkiem pływać.

Vo'rschwingen (sich), *vn. irr.* (h.) (schwinge v., schwang v., vorgeschwungen): sich Jemandem — wyprzedzić kogo; wznieść się nad niego.

Vo'rschwören, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (schwöre v., schwur v., vorgeschworen): przysięgać komu co; przysięgać mu się na co.

Vo'rsegel, *sm. Sw.* przedni żagiel.

Vo'rsehen, *va. irr.* (h.) (sehe v., sieht v., sah v., vorgesehen): zawczasu się w co zaopatrzyć; sich — miéć się na baczności; sich gegen etwas — wystrzegać się czego; vorgesehen! *int.* ostrożnie! strzeżcie się! z drogi! Vo'rsehung, *sf.* opatrzność.

Vo'rsein, *vn. irr.* (s.) (bin vor, ist v., war v., vorgewesen): być przed czém; być daléj; w drodze być; es muß dort etwas vor sein musi tam coś być, dziać się; *musiało co zajść; da sei Gott vor! niech Pan Bóg od tego strzeże; niech tego nie dopuści! Jemandem —, *wyprzedzić kogo.

Vo'rsetzen, *va.* postawić, położyć co na przodzie, przed kim, przed czém; seinen Namen — imię swoje położyć, napisać na czele, na początku; Jemandem allerlei Speisen u. guten Wein — postawić komu rozmaitych potraw i dobrego wina; Jemanden — przełożyć kogo nad czém; sich etwas — zamierzyć, postanowić, ułożyć sobie co; Vo'rsetzer, *sm.* ten, co potrawy stawia na stole; —, *mała zasłona do okna; Vo'rsetzlich, *a.* umyślny; Vo'rsetzsi'lbe, s. Vo'rsilbe.

Vo'rseufzen, *va.* wzdychać przed kim.

Vo'rsicht, *sf.* s. Vo'rsehung; przezorność; ostrożność; viele — bei etwas anwenden wielkiéj ostrożności użyć przy czém; Vo'rsichtig, *a.* ostrożny, przezorny; Vo'rsichtigkeit, *sf.* ostrożność; Vo'rsichtsmaa'ßregel, *sf.* środek ostrożności; Vo'rsichtsre'gel, *sf.* prawidło ostrożności.

Vo'rsilbe, Vo'rsylbe, *sf. Spl.* zgłoska początkowa.

Vo'rsingen, *va. irr.* (h.) (singe v., sang v., vorgesungen): Jemandem etwas śpiewać komu co; prześpiewać komu (dla pokazania, jak się śpiewa); Vo'rsinger, s. Vo'rsänger.

Vo'rsitz, *sm.* pierwsze miejsce; przewodnictwo (w Radzie); prezydencya; Vo'rsitzer, *sm.* prezydujący.

Vo'rsommer, *sm.* przedlecie; przedletnia pora; czas poprzedzający lato.

Vo'rsorge, *sf.* przezorność; — ist besser als Nachsorge, *lepiéj działać przezornie niż potém miéć kłopot; piecza; staranie o co.

Vo'rspann, *sm.* przedprząg, konie z przodu przyprzężone; podwoda, konie do jazdy z obowiązku bezpłatnie dane; Vo'rspannen, *va.* zaprządz, przyprządz (z przodu); rozpiąć (t. j. rozciągnąć i przypiąć) z przodu; Vo'rspanner, *sm.* ten, co podwodę daje; Vo'rspannpa'ß, *sm.* karta podróżna; Vo'rspannpfe'rd, *sn.* koń podwodowy; Vo'rspannschei'n, *sm.* kwit na podwodę.

Vo'rspiegeln, *va.*: Jemandem etwas — łudzić kogo czém, przedstawiać mu co dla złudzenia go; Vo'rspiegelung, *sf.* ułuda; przedstawianie czego dla złudzenia.

Vo'rspiel, *sn. Sb.* sztuczka wstępna; —, *Tk.* przegrywka; preludyum; Vo'rspielen, *va.* zagrać komu; przegrywać; bawić laleczką.

Vo'rspinnen, *va. irr.* (h.) (spinne v., spann v., vorgesponnen): uprząść przed czém.

Vo'rsprache, s. Fü'rsprache.

Vo'rsprechen, *va. irr.* (h.) (spreche v., spricht v., sprach v., vorgesprochen), s. Vo'rreden; —, *vn. irr.* (h.): bei Jemandem — pójść do kogo dla rozmówienia sie; Vo'rsprecher, s. Fü'rsprecher.

Vo'rsprengen, *vn.* (s.) wyskoczyć naprzód (na koniu).

Vo'rspringen, *vn. irr.* (s.) (springe v., sprang v., vorgesprungen): wyskoczyć naprzód; Jemandem — skakać przed kim; — wytryskać; wystawać; vorspringend wystający, wychodzący.

Vo'rspruch, s. Fü'rsprache.

Vo'rsprudeln, s. Hervo'rsprudeln.

Vo'rsprung, *sm.* skok przed kim; wyścig; einen — vor Jemandem haben, *wyścignąć kogo; *być daléj od niego; *prześcignąć kogo; einen — vor Jemandem gewinnen, *ubiedz kogo; — ziarna z kłosów naprzód wyskakujące.

Vo'rspuk, *sm.* wróżba; znak; skazówka; Vo'rspuken, *vn.* (h.) znaczyć się; naprzód się już objecywać; być skazówką tego co się ma stać.

Vo'rstadt, *sf.* przedmieście; Vo'rstädt-, *a.* przedmiejski; Vo'rstädter, *sm.* mieszkaniec przedmieścia; przedmieszczanin; Vo'rstädterin, *sf.* przedmieszczanka; Vo'rstädtisch, *a.* przedmiejski; —, *ad.* po przedmiejsku.

Vo'rstand, *sm.* stawiennictwo sądowe; obowiązek stawienia się w sądzie; rękojmia; przełożeństwo; zwierzchnictwo; zwierzchność.

Vo'rstechen, *vn. irr.* (h.) (steche v., sticht v., stach v., vorgestochen): najbardziéj uderzać (w oczy), być widocznym (jak kolor jaki w obrazie, wada w osobie); — (im Kartenspiel) przebić kozerą, aby przeciwnik wyższą musiał zabić; —, *va. irr.* (h.) dziurkę w czém wprzód zrobić.

Vo'rsteckä'rmel, *sm.* rękawek z makietem; półrękawek.

Vo'rstecken, *va.* wsadzić; wetknąć przed co; sich eine Blume — zatknąć sobie kwiatek z przodu (na piersiach); sich ein Ziel —, *cel sobie wytknąć.

Vo'rstehen, *vn. irr.* (h.) (stehe v., stand v., vorgestanden): wystawać naprzód; —, *przewodniczyć czemu; zawiadować czém; sprawować co (urząd, czyje interesa); —, *Rw.* stawić się (w sądzie); — przewyższać kogo w czém; miéć nad nim wyższość, przed nim pierwszeństwo; vorstehend wystawający; powyższy; niniejszy; Vo'rsteher, *sm.* przełożony (nad czém); zwierzchnik; Vo'rsteherin, *sf.* przełożona; Vo'rsteheramt, *sn.*, Vo'rsteherscha'ft, *sf.* przełożeństwo; zwierzchnictwo.

Vo'rstein, *sm. Bk.* forsztan.

Vo'rstellen, *va.* postawić co na przodzie; wystawić naprzód; postawić przed czém; Jemanden — przedstawić kogo; Jemandem etwas —, *wystawiać, przedstawiać komu co; sich etwas —, *wystawić sobie co; das hätte ich mir nie vorgestellt, *nigdybym nie był tego pomyślał, wyobraził sobie; etwas — (darstellen, zu bedeuten haben) przedstawiać co; zastępować miejsce; Vo'rsteller, *sm.* ten, co przedstawia; przedstawiciel; Vo'rstellung, *sf.* przedstawienie; wyobrażenie, wystawienie sobie czego; Vo'rstellungsa'rt, *sf.* sposób wystawiania sobie czego; Vo'rstellungsre'cht, *sn. Rw.* prawo przedstawiania (na urząd); Vo'rstellungsvermö'gen, *sn.* władza (umysłu) robienia sobie wyobrażeń; Vo'rstellungswei'se, *sf.* sposób wystawiania sobie czego.

Vo'rstöhnen, *va.*: Jemandem etwas — stękać przed kim.

Vo'rstopfen, *va.* zatkać.

Vo'rstoß, *sm.* wypustek, wypustka (u sukni itd.); zasklep, pierzga, wiąz woskowy (którym pszczoły swoje komórki do ula przylepiają).

Vo'rstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße v., stößt v., stieß v., vorgestoßen): popchnąć naprzód; ein Blatt —, *Bchb.* kartkę

białą wprawić przed tytułem; — (beim Schneidern) wypuścić, wypustkę dać.
Vo'rstottern, va. wyjąkać co przed kim. [nad inne.
Vo'rstrahlen, vn. (h.) błyszczóć
Vo'rstrecken, va. wysunąć naprzód (nogę); wyciągnąć naprzód (rękę); wyściubić (język); Geld — zaliczyć, pożyczyć, dać (na prędce) pieniędzy; vorgestreckt wyciągniony; wyłożony; wyłożony; — (Geld) zaliczony.
Vo'rstreichen, va. irr. (h.) (streiche v., strich v., vorgestrichen): (za)grać komu co na skrzypcach.
Vo'rstreifen, vn. (s.) uganiając się z nieprzyjacielem zapędzić się aż przed jakie miejsce. [czém.
Vo'rstreuen, va. posypać przed
Vo'rstricken, va.: einen Strumpf — podrobić, nadrobić pończochę; Jemandem — robić przed kim pończochę (dla pokązania, jak się robi).
Vo'rstürmen, vn. (s.) gwałtownie naprzód wybiedz.
Vo'rstürzen, s. Hervo'rstürzen.
Vo'rsuchen, va. poszukać czego.
Vo'rsüßeln, va.: Zärtlichkeiten seiner Schönen — czułe komplementa słodkiemi wyrazami prawić swojéj belli. [tańcu; * s. Vo'rspiel.
Vo'rtanz, sm. przodkowanie w
Vo'rtanzen, vn. (h.) tańcować w pierwszą parę; —, va. zatańcować co komu; Vo'rtänzer, sm. przewodnik w tańcu; pierwszy tancerz; ten, co w pierwszą parę tańcuje, rej w tańcu prowadzi.
Vo'rtheil, sm. korzyść; zysk; mit — z zyskiem; zum — gereichen korzyść przynosić; auf seinen — sehen korzyści szukać; — korzystna sposobność; sich alle Vortheile zu Nutze machen korzystać z wszelkiéj sposobności; seinen — in Acht nehmen umiéć korzyść ze sposobności; dem Gegner den — ablaufen, abgewinnen ubiedz nieprzyjaciela w korzystaniu ze sposobności; — korzystne (korzystniejsze) położenie; — fortel; podstęp; sztuka; alle Vortheile gelten, *wolno użyć fortelu, sztuki, niewinnego podstępu; Vo'rtheilhaft, a. korzystny, zyskowny; —, ad. korzystnie.
Vo'rthun, va. irr. (h.) (thue vor, that vor, vorgethan), s. Vo'rmachen: wprzód co zrobić.
Vo'rtönen, vn. (h.) głośniejszy ton wydawać od czego.
Vo'rtrab, sm. przednia straż; awangarda; Vo'rtraben, vn. (s.) kłusem jechać przed kim; truchtować przed kim.
Vo'rtrag, sm. wykład; sposób wykładania, nauczania; — (Rede) mowa; rozprawa; — (Berichterstattung) relacya; wprowadzanie przedmiotu na obradę; przedstawianie rzeczy; er hat den — im Rathe, beim Fürsten on w Radzie wprowadza, przedstawia sprawy; on księciu czyni relacye; eine Sache in — bringen rzecz przedstawić na posiedzeniu; Jemandem eine Bittschrift zum Vortrage überweisen podanie do relacyi komu przekazać; —, Tk. sposób grania.
Vo'rtragen, va. irr. (h.) (trage v., trägt v., trug v., vorgetragen): nieść naprzód; wykładać co; przedstawiać; der Fürst läßt sich Alles von ihm — książę przez niego każe sobie wszystko przedstawiać, wszystkie przedstawienia (relacye) czynić; —, Tk. grać, odegrać.
Vortre'fflich, a. wyborny; Vortre'fflichkeit, sf. wyborność.
Vo'rtreiben, va. irr. (h.) (treibe v., trieb v., vorgetrieben): pędzić naprzód; przeganiać; Jemandem etwas — pędzić co przed kim.
Vo'rtreten, vn. irr. (h.) (trete v., tritt v., trat v., vorgetreten): wystąpić naprzód; Jemandem — iść przed kim.
Vo'rtrieb, sm., Vo'rtrift, sf. prawo wypędzania bydła na pasze przed innymi.
Vo'rtrinken, vn. irr. (h.) (trinke v., trank v., vorgetrunken): pić wprzód od. przed kim.
Vo'rtritt, sm. pierwszeństwo w iściu koleją; er hat den — on ma prawo iść naprzód; er hat den — vor mir ma prawo iść przedemną.
Vo'rtrommeln, vn. (h.) bębnić przed kim.
Vo'rtruppen, sf. pl. przednia część wojska; przednia straż.
Vo'rtuch, sn. fartuch; przepaska.
Vo'rturnen, vn. (h.) przodkować od. przedwodniczyć w ćwiczeniach gimnastycznych; Vo'rturner, sm. przewodnik; pierwszy do ćwiczeń gimnastycznych.
Vorü'ber, ad. mimo; pomimo; s. a. Vorbei'; Vorü'ber-, a. s. Vorbei'-; Vorü'bergehen, Vorü'berfahren, ꝛc. s. Vorbei'gehen, ꝛc.; vorübergehendes Gewitter, Ntl. przechodnia burza; przemijająca burza; przelotna burza.
Vo'rübung, sf. ćwiczenie wstępne, poprzednie, przygotowawcze.
Vo'rurtheil, sn. przesąd; Vorurtheile hegen miéć przesądy; Vo'rurtheilsfrei', Vo'rurtheilslo's, a. wolny od przesądów.
Vo'rvater, sm. praojciec; przodek. [przeszły.
Vo'rvorig, a. przedprzeszły, za-
Vo'rwache, sf. Kw. przednia straż; forpoczta; placówka.
Vo'rwachs, s. Vo'rstoß.
Vo'rwagen (sich), vr. (h.) ośmielić się wyjść naprzód.
Vo'rwägen, va. irr. (h.) (wäge v., wägt od. wiegt v., wog v., vorgewogen): odważyć komu co (w oczach); przed kim.
Vo'rwahl, sf. wybór tymczasowy.
Vo'rwalten, vn. (h.) przewyższać mocą, potęgą; *przeważyć, być ważniejszym; vorwaltende Hindernisse, *zachodzące ważniejsze przeszkody; bei aller Strenge ließ er Nachsicht —, *obok surowości większe okazał pobłażanie. [co.
Vo'rwälzen, va. zatoczyć przed
Vo'rwand, sm. pretekst; pozór; unter dem Vorwande pod pozorem.
Vo'rwand, sf. przednia ściana.
Vo'rwärts, ad. naprzód; immer —! daléj naprzód! daléjże! ruszaj! het!
Vo'rwärtsdre'her, sm. Zk. (Muskel) wkręcacz; muszkuł skręcający rękę naprzód. [jąc; przed innemi.
Vo'rweg, ad. naprzód; uprzedza-
Vo'rwehen, sf. pl. bóle przedporodowe, wstępne, zapowiadające (poród), pierwsze.
Vo'rweinen, vn. (h.) płakać przed kim.
Vo'rweisen, Vo'rweiser, s. Vo'rzeigen, ꝛc.
Vo'rwelt, sf. dawny, stary świat; praświat; pierwiastkowy świat; starożytność; Vo'rweltlich, a. do praświata, do dawnego świata od. starożytności należący.
Vo'rwenden, va. reg. u. irr. (h.) (wende v., wendete od. wandte v., vorgewendet od. vorgewandt): uniewinniać się, tłumaczyć się, zastawiać się czém.
Vo'rwerfen, va. irr. (h.) (werfe v., wirft v., warf v., vorgeworfen): rzucać co komu, przed nim; Jemandem eine Frage — naprędce rzucić, zadać komu pytanie; zagadnąć go; — zarzucać komu co; wyrzucać co; vorgeworfen zadany; zarzucany; —, sn. zarzucanie, wytykanie.
Vo'rwerk, sn. Ldw. folwark; Vo'rwerks-, a. folwarczny.
Vo'rweser, sm. poprzednik (w urzędzie).
Vo'rwiegen, vn. irr. (h.) (wiege v., wog v., vorgewogen): przewadać, przemagać, więcéj ważyć; s. a. Vorwä'gen. [wiatr.
Vo'rwind, sm. Sw. pomyślny
Vo'rwissen, sn. wiedza; wiadomość; wiedzenie czego wprzód; ohne — mimo wiedzy; bez wiedzy; mit — za wiedzą (kogo).
Vo'rwitz, sm. niewczesna, niedorzeczna, nierostropna ciekawość; *ciekawski, wściubski; was deines Amtes nicht ist, da laß deinen —, *co do ciebie nie należy, do tego się nie mięszaj; — pustota; Vo'rwitzig, a. (niepotrzebnie) ciekawy; lubiący się wszędzie wściubić; sei nicht —! *nie maluj dyabła na ścianie! *niebudź licha!
Vo'rwort, sn. przedmowa; przedsłowie; —, Spl. (Verhältnißwort, Präposition) przyjmek.
Vo'rwurf, sm. to co się przed kogo rzuca; przedmiot (rozmowy itd.); —, *zarzut, wyrzut; Jemandem zum — gereichen zakał komu przynosić; zasługiwać na naganę; Vo'rwurfsfrei', Vo'rwurfslo's, a. wolny od zarzutu.
Vo'rzählen, va. wyliczać komu; liczyć, przeliczyć komu (dla nauczenia).
Vo'rzaubern, va. stworzyć co (jakby) czarodziejską sztuką; przedstawić co oczom jakby za pomocą czarów.
Vo'rzeichen, sn. wróżba; przepowiednia.
Vo'rzeichnen, va.: Jemandem etwas — wyrysować, narysować komu co (w jego obecności); Vo'rzeichnung, sf. wyrysowanie, narysowanie czego przed kim; wzór.
Vo'rzeigen, va. pokazać komu co; okazać, ukazać (paszport, kwit, pozwolenie); Vo'rzeiger, sm. ukaziciel; okaziciel; Vo'rzeigung, sf. okazanie, okazywanie.
Vo'rzeit, sf. dawny czas; dawne czasy; vor Zeiten, Vo'rzeiten, ad. dawnemi czasy; przed laty; Vo'rzeitig, a. przedwczesny.
Vo'rziehen, va. irr. (h.) (ziehe v., zog v., vorgezogen), s. Hervo'rziehen; przekładać kogo lub co nad kogo lub nad co.
Vo'rzimmer, sn. przedpokój; die — hüten, *przedpokojów pilnować;

*nadskakiwać panom czekając w przedpokojach na ich ukazanie się.

Vo'rzirkeln, *va.* ściśle komu co przepisać (jak gdyby cyrklem odmierzyć, co ma robić).

Vo'rzug, *sm.* pierwszeństwo (przed kim, przed czém); den — geben przenosić co nad co; den — haben pierwszeństwo mieć, przodkować przed kim; um den — streiten spór wieść o przodek; o prym iść; wyższość; przymiot (którym kto się odznacza lub celuje nad innych); Vo'rzüge, *pl.* zaszczyty, zalety.

Vo'rzüglich, *a.* wyborny, przedni, wyśmienity; celujący; ganz — przewyborny; szczególny, osobliwszy (co do przymiotów); śliczny (głos, śpiew); vorzüglichst najcelniejszy; etwas vorzüglich loben szczególniéj co chwalić; Vo'rzüglichkeit, *sf.* wyborność.

Vo'rzugsre'cht, *sn.* prawo pierwszeństwa; Vo'rzugsweise, *a.* u. *ad.* szczególniéj; przez preferencyą, dla szczególnego zaszczytu (nazywać kogo jak); w zaszczytym sposobie.

Voti've, *sf.* wotywa.

Voti'vtafel, *sf.* spis darów (kościołowi ślubowanych, itd.).

Voti'ren, *vn.* (h.) wotować, głosować; Vo'tum, *sn.* wotum, ślub; głos.

Vulca'n, Vulka'n, *sm. Ntl.* wulkan, góra ogień wyrzucająca; Vulca'n, *sm. Myth.* Wulkan; bożek ognia; den — betreffend, *Myth.* wulkanowy; Vulka'nisch, *a.* wulkaniczny; Vulkani'smus, *sm. Ntl.* wulkanizm; Vulkani'st, *sm. Ntl. Philos.* wulkanista; Vulkani't, *sm. Ng. Bw.* (Augit, Kolophonium-Stein) wulkanit.

W.

W, w, dwudziesta druga głoska alfabetu niemieckiego, wymawia się = *w* po polsku.

Waa'ge, &c. s. Wa'ge, &c.

Waa're, *sf.* towar; kurze Waaren, *H.* drobne towary; Schnitt-Waaren, *H.* łokciowy towar; verlegene Waare, *H.* (auch *) towar zaległy; zleżały towar; jeder Krämer lobt seine —, *każda liszka swój ogon chwali; gute — lobt sich selbst, *dobry towar sam się chwali; wie das Geld, so die —, *jaka płaca, taki towar; Waa'ren-, *a.* towarny; Waa'renbu'ch, *sn. H.* księga towarów (spis zawierająca); Waa'rengewö'lbe, -nhau's, -nla'ger, *sn.*, -nnie'derlage, *sf. H.* skład towarów; -nprei's, *sm.* cena towarów; -nke'nntniß, -nku'nde, *sf.* towaroznawstwo; znajomość towarów; — besitzen znać się na towarach; -nke'nner, *sm.* znawca towarów; znający się na towarach; -nku'nde, s. Waa'renke'nntniß; -nre'chnung, *sf. H.* rachunek towarów; -nre'chnungsbu'ch, *sn. H.* księga rachunków towarowych; -nsteu'er, *sf.*, -nzo'll, *sm. Stw.* opłata, cło od towarów; -ntau'sch, *sm.* zamiana towarów; -nverzei'chniß, *sn.* spis towarów.

Wa'bbelig, *a.* ckliwy; —, *ad.* ckliwo.

Wa'be, *sf.* plastr miodu; węza (bez miodu).

Wach, *a.* czujny; czuwający; czasowy; będący na jawie; s. a. Mu'nter.

Wa'chaufzug, *sm. Kw.* zaciąganie warty.

Wa'che, Wacht, *sf.* warta, straż; auf die — ziehen, *Kw.* zaciągać wartę; Wache stehen, halten, haben, auf der — stehen, sein, *Kw.* stać na warcie; Wachen ausstellen, *Kw.* rozstawić warty; Jemandem — geben wartę komu przystawić, straż przydać; —, *Kw.* (Gebäude) odwach; auf, in die — bringen zaprowadzić na odwach; Wa'che-, Wach-, *a.* strażowy.

Wa'chen, *vn.* (h.) czuwać; nie spać; bei einem Kranken — czuwać przy chorym, pilnować go w nocy; über Jemanden, über etwas — czuwać nad kim, nad czém; Wa'chen, *sn.* jawa; straż; czuwanie; niespanie; bezsenność; im — na jawie; Wa'chend, *ppr.* u. *a.* czujący; czuwający; stróżujący; czujny; —, *ad.* na jawie.

Wa'chengel, *sm.* *anioł stróż; Wa'chfeuer, *sn.* ogień strażowy, nocnéj straży; Wa'chfrei, *a.* wolny od warty; Wa'chgeld, *sn.*, Wa'chgroschen, *sm.* zapłata za wartę (odbytą za kogo); Wa'chhabend, *a.* odbywający wartę; będący na warcie; der wachhabende Offizier, *Kw.* oficer od warty, dowodzący wartą; Wa'chhaltend, *a.* stojący na warcie; Wa'chhaus, *sn.* strażnica; kordegarda; odwach.

Wachho'lder, *sm. Ng.* jałowiec; Wachho'lder-, *a. Ng.* jałowcowy; Wachho'lderbau'm, *sm. Ng.* drzewo jałowcowe; Wachho'lderbee're, *sf.* ziarnko jałowcu; Wachho'lderbee'ren, *pl.* jałowiec; Wachho'lderbra'nntwein, *sm.* jałowcówka; jałowcowa wódka; Wachho'lderdro'ssel, *sf. Ng.* kwiczoł; Wachho'lderlatwerge, *sf. Hlk.* powidełka jałowcowe; Wachho'lderö'l, *sn.* olejek jałowcowy; Wachho'ldersa'ft, *sm.* sok jałowcowy; Wachho'lderwa'sser, *sn.* woda jałowcowa; Wachho'lderwei'n, *sm.* wino jałowcowe.

Wa'chlohn, s. Wa'chgeld.

Wa'chmeister, Wa'chtmeister, *sm. Kw.* wachmistrz; Wa'chmeisters-, *a. Kw.* wachmistrzowski; Wa'chordnung, *sf.* porządek oder urządzenie wart; kolej wart; Wa'chpara'de, *sf. Kw.* parada przy zaciąganiu warty.

Wachs, *sn.* wosk; Wachs-, *a.* woskowy; z wosku; Wa'chsabdruck, *sm.* odcisk w wosku; Wa'chsähnlich, Wa'chsartig, *a.* woskowaty.

Wa'chsam, *a.* czujny; ein wachsames Auge auf Jemanden, auf etwas haben mieć baczne oko na kogo, na co; Wa'chsamkeit, *sf.* czynność, baczność.

Wa'chsapfel, *sm. Gtn.* jabłko z wosku; Wa'chsbaum, *sm. Ng.* drzewo woskowe; woskownica; Wa'chsbild, s. Wa'chsfigur; Wa'chsbildner, *sm.* ten, co z wosku sztuczne wyroby tworzy; s. a. Wa'chsbossi'rer; Wa'chsbleiche, *sf.* blich od. bielnik woskowy; Wa'chsbleicher, *sm.* blicharz wosku; woskownik; Wa'chsblume, *sf.* kwiatek z wosku; Wa'chsboden, *sm.* krąg, krążek wosku; talerzyk wosku; Wa'chsbossi'rer, *sm.* (Wachsbildner) co z wosku wyrabia figurki; woskownik; woskolepnik; formierz woskowy; woskolepiarz; Wa'chsbossi'rkunst, *sf.* sztuka woskownika.

Wa'chschiff, *sn. Sw. Kw.* okręt na straży będący.

Wa'chsen, *vn. irr.* (h.) (wachse, wächst, wuchs, gewachsen): rość, rosnąć; den Bart, die Haare, den Schnurrbart, die Nägel — lassen zapuścić brodę, włosy, wąsy, paznokcie; Jemandem zu Kopfe —, *dorość kogo; Jemandem über den Kopf — przerość kogo; *wyjść z pod czyjéj dyspozycyi; *nie dać sobie już imponować; in die Dicke — rozrastać się; grubieć; das Wasser wächst woda przybiera; an etwas — urość, pomnażać się w co; postępować, postępy czynić w czém; ihm wächst der Muth, *serce mu rośnie; gewachsen sein, *podołać, wyrównywać.

Wä'chsern, Wachs-, *a.* woskowy.

Wa'chsfabri'k, *sf.* fabryka wosku albo świec woskowych; -sfackel, *sf.* pochodnia z wosku; -sfaden, *sm.* nitka woskowana; -sfarbe, *sf.* kolor wosku; -sfarben, -sfarbig, s. Wa'chsgelb; -sfigu'r, *sf.* figura woskowa; figurka z wosku; -sflecken, *sm.* plama z wosku; -sform, *sf.* forma z wosku; forma do odlewów z wosku; -sgelb, *a.* żółty jak wosk; -shandel, *sm.* handel woskiem; -shändler, *sm.* kupiec woskiem handlujący; -shaut, *sf. Ng. Zk.* woskówka, skórka żółta na dziobie młodych ptaków.

Wa'chsicht, *a.* woskowaty.

Wa'chskerze, s. Wa'chslicht; -skeule, s. Wa'chslicht; -sklumpen, *sm.* bryła wosku; -skuchen, *sm.* krąg oder krążek wosku; -skünstler, s. Wa'chsbildner; -slappen, *sm.* płat, szmata do woskowania od. do wycierania woskowanych rzeczy; -sleinwand, *sf.* płótno woskowane; cerata; -slicht, *sn.* świeca woskowa; -slichtgießer, -slichtzieher, *sm.* fabrykant świec woskowych; -smalerei', *sf. Mal.* malowanie woskowe; malowidło woskowe; -smehl, *sn. Ng.* pył woszczany, pył nasienny w kwiatach, z którego pszczoły wosk robią; Wa'chsnase, *sf.* woskowy nos; das Recht hat eine —, *prawo da się nakręcić; Wa'chsöl, *sn.* olejek z wosku; -spalme, *sf. Ng.* (in Ostindien), s. Wa'chsbaum; -spapier, *sn.* papier woskowy, w wosku maczany; -sperle, *sf.* perła z wosku; -spflaster, *sn.* plaster z wosku; -spoma'de, *sf.* pomada z wosku; -spresse, *sf.* prasa do wosku; -spuppe, *sf.* osóbka od. figurka woskowa; -sröhrchen, *sn. dim.* rurka woskowa; -ssalbe, *sf.* maść woskowa; Wa'chsscheibe, *sf.* krąg wosku; -sscheiben, *pl.* (im Bienenstocke) woszczyny; -sseife, *sf.* mydło z woskiem; -sseihe, *sf.* cedzidło do wosku; -sstock, *sm.* stoczek; -sstockbü'chse, -sstockscha'chtel, *sf.* puszka na stoczek; lichtarczyk stoczkowy; -stafel, *sf.* tabliczka woskowana; -staffet, *sm. W. H.* kitajka woskowana; englischer —, *Hlk.* kitajka na plastr angielski.

Wa'chsthum, *sn.* wzrost; rośnięcie; *wzrastanie; postępowanie.
Wa'chstube, *sf. Kw.* odwach; izba na odwachu; kordegarda.
Wa'chstuch, *sn.* s. Wa'chsleinwand; Wa'chswinde, *sf.*, Wa'chsträber, *sf. pl.* woszczyny; wytłoczyny z wosku.
Wacht, s. Wa'che.
Wa'chtel, *sf. Ng.* przepiór; przepiórka; Wa'chtel-, *a. Ng.* przepiórczy, przepierczy; Wa'chtelfa'ng, *sm.* połów od. łowienie przepiórek; Wa'chtelga'rn, *sn. Jäg.* sieć na przepiórki; Wa'chtelhu'nd, *sm.* pies na przepiórki, wyżeł; Wa'chtelju'nges, *sn.* przepiórczę; Wa'chtelkö'nig, *sm. Ng.* derkacz; Wa'chtelne'tz, s. Wa'chtelga'rn; Wa'chtelpfei'fe, *Jäg.* przepiórczyca; wabik na przepiórki; Wa'chtelschla'g, *sm.* śpiewanie przepiórki; den — nachahmen (trillern) przepiórować, przepierować; Wa'chtelstrei'chen, *sn. Jäg.* łapanie przepiórek; Wa'chtelstri'ch, *sm.* lot przepiórek; Wa'chtelwei'zen, s. Schwa'rzweizen; Wa'chtelzeit, *sf. Jäg.* czas na łapanie przepiórek.
Wä'chter, *sm.* stróż; strażnik; Wächter-, *a.* stróżowy; Wä'chterge'ld, *sn.* stróżowe; zapłata stróżowi; pieniądze dla od. na stróża; Wä'chterho'rn, *sn.* róg stróża nocnego; Wä'chterin, *sf.* stróżka; Wä'chterra'ttel, *sf.* terkotka stróża nocnego; Wä'chterru'f, *sm.* głos, śpiewanie, wołanie stróża nocnego.
Wa'chthaus, Wa'chtmeister, Wa'chtschiff, ꝛc. s. Wa'chhaus, ꝛc.
Wa'chtthurm, Wa'chthurm, *sm.* strażnica; wieża strażnika.
Wa'ckelhaft, Wa'ckelig, *a.* chwiejący się; trzęsący się; Wa'ckelhau'pt, *sn.* Wa'ckelko'pf, *sm.* trzęsąca głowa; Wa'ckeln, *vn.* (h.) chwiać się, trząść się (jak stół, stołek, głowa); mit etwas — trząść czém (stołem, głową); —, *sn.* chwianie się; ruchanie się; kiwanie się.
Wa'cker, *a.* żwawy; gracki; rzeski; żywy; tęgi; sich — halten tęgo się trzymać; sei —! bądź czujny! — (rechtschaffen, würdig) zacny, godny (obywatel).
Wa'de, *sf. Zk.* łytka; Wa'den-, *a. Zk.* łytkowy; Wa'denade'r, *sf. Zk.* żyła łytkowa; Wa'denbei'n, *sn. Zk.* kość łytkowa; piszczel; Wa'denkra'mpf, *sm. Hlk.* kurcz od. spazm łytkowy; Wa'denmu'skel, *sm. Zk.* muszkuł łytkowy.
Wa'ffe, *sf.* broń; Waffen, *pl.* broń (jako zbiór narzędzi do napaści lub obrony); zu den Waffen greifen wziąć się do broni; zu den Waffen! *Kw.* do broni! die Waffen tragen broń nosić, służyć w wojsku; sich in den Waffen üben ćwiczyć się w robieniu bronią; die Waffen führen, zu gebrauchen verstehen umieć bronią robić, broni użyć; Wa'ffel, *sf.*, Wa'ffelkuchen, *sm. Kk.* wafel; wuchel; andrót; Wa'ffelbäcker, Wa'ffelku'chenbäcker, *sm.* andrótnik; Wa'ffelei'sen, *sn. Kk.* żelazo do andrótów; forma na wafle; andrótnik.
Wa'ffen-, *a.* orężny; Wa'ffenbera'ubt, *a.* ogołocony z broni; Wa'ffenbru'der, *sm.* towarzysz broni, oręża; spółżołnierz; Wa'ffenbrü'derschaft, *sf.* towarzystwo, koleżeństwo broni; Wa'ffenbü'ndniß, *sn.* związek oręża; Wa'ffenfä'hig, *a.* zdatny do broni; Wa'ffenga'ttung, *sf.* broń; gatunek, rodzaj broni; Wa'ffengefä'hrte, Wa'ffengeno'ß, *sm.* s. Wa'ffenbru'der; Wa'ffengeno'ssenschaft, s. Wa'ffenbrüderschaft; Wa'ffengekli'rr, Wa'ffengeräu'sch, *sn.* szczęk broni; -ngerä'th, *sn.* sprzęt orężny; -ngeschrei', -ngetö'se, -ngetü'mmel, ꝛc. s. Krieg'sgeschrei', ꝛc. -ngewa'lt, *sf.* moc oręża; -nglanz, *sm.* blask oręża, broni; -nglü'ck, *sn.* szczęście oręża; -nha'mmer, *sm.* hamernia broni (t. j. gdzie broń kują); -nhaus, *sn.* zbrojownia; -nkammer, s. Rü'stkammer; -nkne'cht, *sm. Kw.* stróż orężny; -npla'tz, *sm.* miejsce gromadzenia się wojska i potrzeb wojennych; -nro'ck, *sm. Kw.* opończa wojskowa; płaszcz okrywający zbroją; -nru'he, *sf. Kw.* spoczynek w czasie wojny; zaniechanie kroków wojennych; s. a. Wa'ffenstillstand; -nruh'm, *sm.* sława orężem nabyta; -nsaa'l, *sm.* sala, w któréj się zbiór zbroi znajduje; zbrojownia; -nscheu', *a.* mający wstręt od broni; -nschmie'd, *sm.* płatnerz; zbrojownik, miecznik (co oręże robi); rusznikarz (co robi strzelby); -nschmied-, Wa'ffenschmieds-, *a.* płatnerski; -nschmie'de, *sf.* kuźnia płatnerska; -nschra'nk, *sm.* szafa na broń od. z bronią; -nspie'l, *sn.* zabawka wojenna, żołnierska; bawienie się w żołnierzy; -nsti'llstand, *sm.* zawieszenie broni; -nta'nz, *sm.* taniec w zbroi; -ntha't, *sf.* dzieło rycerskie; -ntra'gen, *sn.* noszenie broni; -nträ'ger, *sm.* giermek; -nü'bung, *sf.* ćwiczenie wojenne, w obrotach wojennych, w mustrze; -nü'bungspla'tz, *sm.* plac mustry.
Wa'ffnen, *va.* zbroić; uzbrajać; sich mit Geduld —, *w cierpliwość się uzbroić; gewaffnet uzbrojony; obronny; orężem opatrzony; mit gewaffneter Hand zbrojną ręką.
Wa'gamt, *sn. Stw.* urząd wagi miejskiéj; Wä'gbar, *a.* dający się ważyć; Wa'ge, *sf.* waga (do ważenia, znak na niebie, i u wozu); Jemandem die — halten, *nie ustępować komu; *być mu w czém równym; Wa'geba'lken, *sm.* belka od. kibić, drąg, drążek u wagi; Wa'gegei'st, *sm.* umysł odważny; *człowiek z odważném sercem; Wa'geha'ls, *sm.* *śmiałek; *człowiek lubiący się rezykować, na niebespieczeństwa wystawiać; Wa'geklo'ben, *sm.* kluba u wagi; Wa'gekne'cht, *sm.* sługa przy wadze miejskiéj; Wä'gelchen, *sn. dim.* wózek; Wa'gemei'ster, *sm.* dozórca wagi miejskiéj; ważyciel; ten co waży.
Wa'gen, *sm.* wóz; powóz; auf den —, in den — steigen, sich setzen wleźć na wóz; wsiąść do powozu; auf einem —, in einem — fahren jechać na wozie, w powozie; mit einem — fahren jechać wozem (o woźnicy).
Wa'gen, *va.* odważyć się na co; ryzykować co; an etwas — ryzykować na co; narażać na niebespieczeństwo; sein Leben — życie swoje odważyć; das ist gewagt, das ist ein gewagtes Stück to za śmiało, za odważnie; sich — odważyć się; sich an Jemanden — odważyć się zbliżyć, pójść do kogo; odważyć się na kogo; sich an etwas — odważyć się na co; frisch gewagt ist halb gewonnen, *śmiali wygrywają; wagen gewinnt, wagen verliert, *kto nie waży, ten nic nie ma; *mówiła chuda, jak się uda; *albo starosta, albo kapucyn; gewagt niebezpieczny; hazardowny.
Wä'gen, *va. irr.* (h.) (wäge, wog, gewogen): ważyć co; Wa'gen-, *a.* wozowy; Wa'genach'se, *sf.* oś u od. do wozu; Wa'genna'gel, *sm.* gwóźdź, do którego się wagi wozowe przyczepiają; Wa'genbau'm, *sm.* drąg u od. do wozu; Wa'genbu'rg, *sf.* wał z wozów zrobiony; eine — schlagen wozami się obstawić zamiast wału; Wa'genbü'rste, *sf.* szczotka do chędożenia powozów; Wa'gende'cke, *sf.* opona od. płachta na wóz od. na wozie; Wa'gendei'chsel, *sf.* dyszel wozowy; Wa'genfle'chte, s. Wa'genko'rb; Wa'gengelei'se, s. Wa'gensp'ur; Wa'gengeschi'rr, *sn.* sprzęt wozowy; Wa'gengeste'll, *sn.* spód wozu; -nhau's, s. Wa'genschau'er; -nka'sten, *sm.* buda na wozie; -nki'ssen, *sn.* poduszka powozowa; -nkne'cht, *sm.* parobek do wozów; -nko'rb, *sm.* kosz wozowy; półkoszki; -nlei'ter, *sf.* drabina wozowa; drabiny wozowe; -nle'nker, *sm.* woźnica; -nma'cher, s. Wa'gner; -nmeister, *sm.* dozórca powozów; -npfe'rd, *sn.* koń powozowy, do zaprzęgu, do pociągu; -nra'd, *sn.* koło do od. u wozu; -nre'nnen, *sn.* wyścigi wozowe; -nro'ß, s. Wa'genpfe'rd; -nschau'er, *sm.* szopa na powozy; wozownia; -nschmie're, *sf.* smarowidło na koła; maź; -nschu'ß, *sm.* u. *sn.* wanczos; Wa'genschu'ppen, s. Wa'genschau'er; -nsperre, *sf.* hamulec (u wozu); -nspu'r, *sf.* koléj (kołami wydrążona); -nste'rn, *sm. Stk.* niedźwiedź; -nta'g, *sm.* dzień pańszczyzny konnéj; -nwi'nde, *sf.* lewar (do podnoszenia wozu).
Wa'geo'rdnung, *sf.* urządzenia dotyczące się wagi miejskiéj.
Wa'ger, *sm.* ten co się na co odważa.
Wä'ger, *sm.* ważyciel.
Wa'gere'cht, *a.* poziomy; horyzontalny; Wa'gschale, Waa'gschale, *sf.* szala, szalka u wagi; Wa'geschreiber, *sm.* pisarz przy wadze miejskiéj; Wa'gestange, s. Wa'geba'lken; Wa'gestü'ck, Wa'gstück, *sn.* czyn zuchwały, hazardowny, ryzykowny; Wa'gezettel, *sm.* kartka z wagi miejskiéj (jako świadectwo, ile co ważyło); Wa'gezu'nge, *sf.* języczek u wagi.
Wa'glich, *a.* hazardowny; taki, na który się można odważyć.
Wa'gner, *sm.* stelmach; Wa'gner-, Wa'gners-, *a.* stelmaski; Wa'gnerarbeit, *sf.* sztelmaska robota; robota powoźnika; Wa'gnerho'lz, *sm.* drzewo do roboty stelmaskiéj.
Wa'gniß, *sn.* u. *sf.* hazardowne przedsięwzięcie; niebezpieczny zamiar; odważenie się.
Wahl, *sn.*: — Häringe, *H.* kład od. szychta śledzi (we *Gdańsku* mająca 80 sztuk).
Wahl, *sf.* wybór; eine — treffen wybór zrobić; — kałuża; angemessene — dobór; es blieb ihm keine andere — übrig niemiał innéj dla siebie kolei jak przyłączenie się do téj zgrai; Wahl-, *a.* obieralny; obierczy; elekcyjny; Wah'lact, *sm.* akt elekcyjny; Wah'lagitatio'n, *sf.* agitacya elekcyjna; Wah'lanziehung, s. Wah'lverwa'ndtschaft; Wa'hlausschuß, *sm.* komitet elekcyjny; Wäh'lbar, *a.* obieralny; mogący być obranym; Wäh'lbarkeit, *sf.* obieralność; Wah'lbedi'ngung, *sf.* warunek do wyboru; kapitulacya elekcyjna; pakta konwenta; Wah'lcapitulatio'n, *sf.* warunki, które no-

wo obrany monarcha stanom zaprzysięga; Wah'lcomité, *sn.* u. *sm.* komitet elekcyjny; Wäh'len, *va.* obierać; wybierać; obrać; wybrać; er ist zum Könige gewählt worden obierali go królem; —, *sn.* s. Wahl; Wäh'ler, *sm.* obiórca; wybórca; obierzyciel; Wahl-erbe, *sm.* dziedzic wybrany; Wäh'lerin, *sf.* obierzycielka; Wäh'lerisch, Wäh'lisch, *a.* wymyślny; wybredny; Wah'lfähig, *a.* obieralny; zdolny do obioru; mający prawo obierania i bycia obranym; Wah'lfähigkeit, *sf.* obieralność; kwalifikacya do obioru; Wah'lfähigkeitsexa'men, *sn.* egzamen kwalifikacyi do obioru; Wah'lfeld, *sn.* pole elekcyjne; Wah'lfreiheit, *sf.* wolność obioru; Wah'lfürst, *sm. Stw.* książę elektor; elektor; kurfirszt; (gewählter Fürst) książę obrany; książę obieralny; Wah'lfürstenthu'm, *sn. Stw.* księstwo obieralne, elekcyjne; Wah'lgang, *sm.* s. Wah'lact; Wah'lgese'tz, *sn.* ustawa elekcyjna; Wah'lherr, s. Wäh'ler; Wäh'lig, s. Üppig, Wäh'lerisch; Wah'lkaiser, *sm. Stw.* cesarz obieralny; Wa'hlkönig, *sm.* król elekcyjny, obieralny; król obrany; Wah'lkrone, *sf. Stw.* korona obieralna; Wah'lkugel, *sf.* balot; kulka, gałka, którą się głosuje za kim; Wah'lort, Wah'lplatz, *sm.* miejsce obioru; s. a. Wah'lstatt; Wah'lrath, *sm.* rada obiorcza; Wah'lrecht, *sn.* prawo obioru; Wah'lreich, *sn.* państwo elekcyjne; Wah'lschluß, *sm.* uchwała elekcyjna; Wah'lspruch, *sm.* hasło; godło; przysłowie.

Wah'lstadt, *sf.* miasto, w którém się wybory odbywają; Wah'lstatt, *sf. Kw.* plac boju; pobojowisko; Wah'lstimme, *sf.* głos dany przy wyborze; kreska; głos; wotum; głos obierczy; Wah'ltag, *sm.* dzień obioru; Wah'lumtriebe, *sm. pl.* agitacye elekcyjne; Wahlu'nfähig, *a.* niezdolny do obioru; Wah'lversa'mmlung, *sf.* zgromadzenie obiorcze; Wah'lverwa'ndtschaft, *sf.* powinnowactwo wyboru; Wah'lzettel, *sm.* kartka obiorcza; Wah'lzeuge, *sm.* świadek wyboru; Wah'lzimmer, *sn.* pokój na obiory przeznaczony; izba elekcyjna.

Wahn, *sm.* mniemanie (błędne); urojenie; marzenie; in einem Wahne stehen mieć urojenie jakie; Jemandem seinen — benehmen wybić komu z głowy urojenie; Wahn-, *a.* urojony; Wah'nbild, *sn.* iluzya; obraz urojony; Wäh'nen, *va.* mniemać; uroić sobie co; Wah'ngut, *sn.* dobro urojone; Wah'nhoffnung, *sf.* nadzieja urojona.

Wah'nkante, *sf. Zm.* nierówno ociosany kant u budulca; Wah'nkantig, *a. Zm.* nierówno ociosany.

Wah'nsinn, *sm.* szaleństwo; manija; Wah'nsinnig, *a.* szalony.

Wah'nsüchtig, *a.* za urojeniami ubiegający się.

Wah'nwitz, *sm.* obłąkanie rozumu; Wah'nwitzig, *a.* obłąkanego rozumu; któremu się pomieszało od. przewróciło w głowie; niespełna rozumu.

Wahr, *a.* prawdziwy; es ist wahr, daß ꝛc. prawda, że itd.; das ist nicht — to nie prawda; nicht wahr? czy nie prawda? etwas — machen sprawdzić co; — werden sprawić się; das Wahre prawda; es ist nichts Wahres daran nie ma w tém nic prawdy; Wah'ren, *va.* spostrzegać; pilnować czego; zachować; bronić; strzedz; Gott wahre mich davor niech mnie Bóg broni od tego; sich vor etwas — wystrzegać się czego.

Wäh'ren, *vn.* (h.) trwać; immer — ciągle trwać; Wäh'rend, *pp.* u. *a.* (v. Währen): trwający; —, *praep.* (mit *Genitiv*): wczasie; podczas; w ciągu; przy; przez; — der Nacht w ciągu nocy; — des Krieges przez cały ciąg wojny; — ich schrieb podczas gdy pisałem.

Wah'rhaft, Wahrha'ftig, *a.* prawdziwy; Wahrha'ftigkeit, *sf.* prawdziwość; prawdomówność.

Wah'rheit, *sf.* prawdziwość; prawda; ich kann es mit — sagen mogę to powiedzieć bez obrażenia prawdy; bei der — bleiben trzymać się prawdy; von der — abgehen usunąć się, oddalić się od prawdy; der — zu nahe treten minąć się z prawdą; in —! prawdziwie! hinter die — kommen, *dojść prawdy; *dociec prawdy; die — kommt an den Tag, *wyjawia się prawda; Jemandem die — sagen prawdę komu powiedzieć; Kinder u. Narren reden die —, *od dziecka i od głupiego najprędzéj się dowiesz prawdy.

Wah'rheitseifer, *sm.* żarliwość o prawdę; Wah'rheitsfo'rscher, *sm.* badacz, śledziciel prawdy; Wah'rheitsfreu'nd, *sm.* przyjaciel prawdy; -heitslie'be, *sf.* zamiłowanie prawdy; -heitslie'bend, *a.* miłujący, lubiący prawdę; -heitssi'nn, *sm.* upodobanie w prawdzie; skłonność do prawdy; -heitstrie'b, *sm.* pociąg do prawdy; -heitswi'drig, *a.* przeciwny prawdzie; przeciwko prawdzie; Wah'rlich, *ad.* prawdziwie; zaiste; zaprawdę; Wah'rnehmba'r, *a.* dający się spostrzedz, widzieć, uczuć przez zmysły; Wah'rnehmen, *va.irr.* (h.) (nehme wahr, nimmt w., nahm w., wahrgenommen): spostrzegać; spostrzedz; pilnować czego (czasu, sposobności) dla korzystania; korzystać z czego (z czasu, ze sposobności; upatrywać czego; upatrzyć co (czas, sposobność); wahrgenommen postrzeżony; obaczony; Wah'rnehmung, *sf.* postrzeżenie; doglądanie, upatrywanie, uważanie, postrzeganie. [Weissagen, ꝛc.

Wah'rsagen, Wah'rsager, ꝛc. s.

Wah'rscheinlich, *a.* prawdopodobny; podobny do prawdy; podobny; podobny ku wierzeniu; das kommt mir sehr — vor to mi się zdaje być bardzo podobne; es ist wahrscheinlicher, daß ꝛc. podobniejsza jest (do prawdy), że itd.; — wird er morgen kommen zdaje się, że jutro przybędzie; es ist sehr —, daß ꝛc. wielkie jest podobieństwo, że itd.; Wah'rscheinlichkeit, *sf.* prawdopodobieństwo; podobieństwo do prawdy; podobieństwo; aller — nach według wszelkiego podobieństwa; Wah'rscheinlichkeitsre'chnung, *sf. Gl. Rk.* rachowanie, rachunek do prawdopodobności; Wah'rscheinlichmachen, *va.* uprawdopodobnić; Wah'rscheinlichmachung, *sf.* uprawdopodobnienie; Wäh'rung, *sf.* rękojmia; zaręczenie; stopa mennicza; cena monety podług pewnéj stopy.

Wäh'rwolf, *sm. Myth.* wilkołek.

Wah'rzeichen, *sn.* znamię; cecha; znak.

Waid, *sm. Ng.* (Pflanze) urzet; farbownik; Wai'dasche, *sf.* szmelcuga; machluga; Wai'dbau, *sm.* uprawa farbownika; Wai'dhändler, *sm.* handlarz urzetu.

Wai'se, *sf.* sierota; zur — machen, werden osierocić; osierocieć; Wai'sen-, *a.* sierociński; *Rw.* pupilarny; Wai'senamt, *sn.* urząd opiekujący się sierotami; kolegium pupilarne; Wai'sengeld, *sn.* pieniądze pupilarne, sierocińskie; Wai'senhau's, *sn.* dom sierot; Wai'senki'nd, *sn.* sierota (dziecko); Wai'senkna'be, *sm.* chłopak sierota; Wai'senmä'dchen, *sn.* sierota dziewczyna; Wai'senmu'tter, *sf.* matka, opiekunka sierot; Wai'senra'th, *sm.* rada familijna, sierocińska, opiekuńcza; Wai'senschu'le, *sf.* szkoła sierot; Wai'senschu'llehrer, *sm.* nauczyciel sierot; Wai'sensta'nd, *sn.* sieroctwo; Wai'senva'ter, *sm.* opiekun, ojciec sierot.

Wai'zen, ꝛc. s. Wei'zen, ꝛc.

Wake, *sf.* s. Wuh'ne; włoka.

Wal, *sm.* s. Wa'llfisch; Wala'ch, Walachei', Wala'chisch, ꝛc. s. Walla'ch, ꝛc.

Wald, *sm.* las; (Nadelholzwald) bór; dichter — szelina; selina; wie es in den Wald schallt, so schallt es wieder, *jak wołasz w las, tak ci odpowiada; *jakie częstowanie, takie dziękowanie; *jak sobie pościelesz, tak się wyśpisz; Wald-, *a.* leśny; Wa'ldampfer, s. Gri'ndwurz (kleine); Wa'ldanemo'ne, s. Apri'lblume; Wa'ldangelik, s. A'ngelik (wilde); Wa'ldbereiter, s. Hä'gereiter; Wa'ldbinsen, s. Lö'chelbinsen; Wa'ldbirn, Ho'lzbirn, *sf. Ng.* gruszka leśna; Wa'ldblume, *sf.* kwiat leśny; Wa'ldblume, *sf.* kwiat leśny; Wa'ldbruder, *sm.* (Einsiedler) pustelnik (w lesie); leśny mieszkaniec; Wä'ldchen, *sn. dim.* lasek; Wa'ldcypre'sse, s. Bä'rlapp; Wa'lddieb, *sm.* złodziéj leśny; Wa'lddiebstahl, *sm.* kradzież leśna; Wa'lddistel, *sf. Ng.* leśny oset; (Stechpalme) ostokrzew zwyczajny, ostrokrzew; Wa'lddosten, s. Dost (gemeiner); Wa'ldehrenpreis, s. Ba'thengel; Wa'ldeiche, s. Eiche.

Walde'nser, *sm. Kg.* Waldeńczyk.

Wa'lderbse, s. E'rve (schwarze).

Wa'ldesel, *sm. Ng.* osiełek dziki od. leśny; Wa'ldfarn, s. Fa'rrenkrautmä'nnlein; Wa'ldfrevel, *sm.* lasozbrodnia, wykroczenie przeciw leśnym ustawom, przestępstwo leśnych ustaw; Wa'ldgänsebi'stel, s. Ha'senla'ttich; Wa'ldgeist, *sm.* boruta, satyr, leśny djabeł; Wa'ldgeschrei', *sn.* krzyk leśny (polujących); Wal'dglocken, s. Glo'ckenblume; Wa'ldgott, *sm. Myth.* leśny bożek; Faun, satyr; Wa'ldgras, *sn.* s. Pe'rlgras; trawa wiechowa leśna; wiklina gajowa; Wa'ldhähndchen, s. Apri'lblume; gelbes —, s. Anemo'ne (ranunkelartige); Wa'ldhahnenfu'ß, s. Apri'lblume; Wa'ldhirse, s. Fla'ttergra's; Wa'ldhonig, *sm.* miód leśny; Wa'ldhopfen, s. Be'rghartheu; Wa'ldhorn, *sn. Tk. Jäg.* trąbka myśliwska, waltornia; Wa'ldhornist, *sm. Tk.* waltornista.

Wa'ldhuhn, *sn. Ng.* pardwa; borowa kura włochatonoga; cietrzew; kuropatwa biała; Wa'ldhüter, *sm.* gajowy; leśnik, podleśniczy; strażnik leśny; Wa'ldig, *a.* lesisty, leśny, borowy; gaisty; Wa'ldkarden, s. Ka'rdendi'stel; Wa'ldkirsche, Vo'gelkirsche, *sf.*

Ng. śliwa czeremcha; Wa'ldklee, s. Be'rgklee; Wa'ldkletten, s. He'xenkraut (großes); Wa'ldknecht, *sm.* leśnik; podleśniczy; Wa'ldknoblauch, *sm. Ng.* czosnaczek; s. a. Be'rglauch; Bä'renlau'ch; Wa'ldkohl, s. Be'rgkresse; Wa'ldkreuzkraut, s. Kreu'zkraut (breitblättriges); Wa'ldküchenschelle, s. Früh'lingskü'chenschelle; Wa'ldkuhweizen, s. Be'rgwaldhirse; Wa'ldlabkraut, s. Be'rgstern; Wa'ldlattich, s. Ha'senla'ttich; Wa'ldleute, *smf. pl.* leśni od. borowi mieszkańcy; Wa'ldlinde, s. Be'rglinde; Wa'ldmalve, s. Ha'nfpappel; Wa'ldmann, *sm.* leśny od. dziki człowiek; leśniak; Wa'ldmast, *sf. Ldw.* pasza leśna.

Wa'ldmeister, *sm. Jäg.* leśniczy; Wa'ldmelisse, s. I'mmenblatt, (melissenartiges); Wa'ldmensch, *sm. Ng.* orangutang; dziki mąż, leśny mąż, dzikoludy; leśniak; Wa'ldmeierkraut, s. Be'rgstern; Wa'ldmünze, s. Mü'nze (wilde); Wa'ldnessel, s. Sti'nknessel; Wa'ldnymphe, *sf. Myth.* nimfa leśna; Wa'ldochs, *sm.* s. Au'erochs; bawół; Wa'ldochsenzunge, s. A'ckerkru'mmhals; Wal'dordnung, *sf.* zarząd leśny; -dperlgras, s. Pe'rlgras; -drapu'nzel, s. Aeh'renrapu'nzel; -drauch, s. Bi'samhah'nenfuß; -draute, s. Ra'ute (wilde); -draupe, *sf.* gąsienica leśna; -drebe, s. Bre'nnkraut; -drecht, *sn.* prawo leśne; -drohr, s. Roh'rschmele; -droßschwanz, s. Tä'nnel; -dschade, *sm.* szkoda w lesie; -dschaftheu, s. Tä'nnel; -dschlange, *sf. Ng.* leśny wąż; -dschmiele, s. Strau'ßgras (weißes); -dschnabel, s. Sto'rchschnabel (blauer); -dstachelgras, s. Bu'schgras; -dstadt, *sf.* miasto leśne; podleśne; -dstorchschnabel, s. Sto'rchschnabel (blauer); -dteufel, *sm. Myth.* djabeł leśny, kosmacz, satyr; -dtrespe, s. Fu'ttertre'spe; Wa'ldung, *sf.* lasy, bory, las, bór, lasowizna; Wa'ldveilchen, *sn. Ng.* podlaszczka; -dviehgras, s. Wa'ldgras; -dvio'le, s. Anemo'ne (ranunkelartige); -dwart, -dwärter, *sm.* leśny; -dwicke, s. Fasa'nenkrau't; Be'rgwicke (große); -dwolfsmilch, s. Balsami'ne (wilde); -dwurz, s. Fichtoh'rnblatt; -dzeichen, *sn.* znak leśniczy, od. leśny; piątno leśnicze na drzewie przeznaczoném do spuszczenia; -dzwiebel, s. Be'rglauch.

Wa'lgen, Wä'lgen, Wa'lgern, Wä'lgern, *va.* § wałkować; Wä'lgerho'lz, *sn.* wałek (do wałkowania ciasta).

Walk-, *a.* foluszowy; wałkierski; Wa'lkarbeit, *sf.* robota foluszowa.

Wa'lke, *sf.* folusz; Wa'lken, *va.* wałkować; Wa'lker, *sm.* folusznik; wałkierz; Wa'lker-, *a.* wałkierski; Wa'lkere'rde, Wa'lkerde, *sf. Ng.* ziemia foluszowa, wałkierska; Wa'lkmühle, *sf.*, Wa'lkwerk, *sn.* folusz; wałkownia; Wa'lkmüller, *sm.* folusznik; wałkierz.

Wall, *sm.* wał; einen — aufwerfen, *Kw.* usypać wał; Wall-, *a. Kw.* wałowy; Walla'ch, *sm.* wałach; koń wałaszony; —, *sm. Geog.* Wołoch; Wallachei', *sf. Geog.* Wołochy; Wołoszczyzna.

Wa'llachen, *va.* (einen Hengst) wałaszyć, pokładać konia; kleszczyć, wyrzynać.

Walla'chin, *sf. Geog.* kobieta wołoska; Walla'chisch, *a. Geog.* Wołoski.

Wa'llarbeit, *sf. Kw.* robota wałowa; Wa'llarbeiter, *sm. Kw.* robotnik koło wału; okopnik. [grzymki.

Wa'llbruder, *sm.* towarzysz piel-

Wa'llen, *vn.* (h.) wrzéć; kłębem się przewracać (jak wrząca woda w garnku); wały toczyć, przewracać się (o morzu); burzyć się (o krwi); der Staub wallt kłęby kurzu wiją się w powietrzu; die wallenden Saaten zboża na wzór fali migające kłosami; in goldenen Locken wallt sein Haupt, *złote loki po głowie mu się toczą; das Herz wallt mir vor Freude, *serce mi skacze z radości, przepełnione jest radością; der wallende Busen, *pierś gwałtownie się poruszająca; *piersi niespokojne; —, (s.) pielgrzymować; pielgrzymkę odprawiać; wallend wrzący, fale rzucający, burzący się; Wa'ller, *sm.* pielgrzym; Wa'llerin, *sf.* pielgrzymka.

Wa'llfahren, Wa'llfahrten, s. Wa'llen; Wa'llfahrer, 2c. s. Wa'ller 2c.; Wa'llfahrt, *sf.* pielgrzymka; — nach dem gelobten Lande pielgrzymka do ziemi świętej.

Wa'llfisch, *sm. Ng.* wieloryb; Wa'llfisch-, *a. Ng.* wielorybi; Wa'llfischbei'n, *sn.*, Wa'llfischkno'chen, *sm.* kość wielorybia; Wa'llfischfahrer, *sm. Sw.* okręt do łowienia wielorybów; Wa'llfischfa'ng, *sm. Sw.* połów wielorybów; Wa'llfischfä'nger, *sm. Sw.* wielorybołowca; Wa'llfischri'ppe, *sf.* żebro wielorybie; Wa'llfischthra'n, *sm.* tron wielorybi.

Wa'llgang, *sm. Kw.* droga wałowa; chodnik wałowy; Wa'llgraben, *sm. Kw.* rów wałowy; Wa'llgräber, s. Wa'llarbeiter; Wallha'lla, *sn. Myth.* raj bohaterów północnych.

Wa'llkeller, *sm. Kw.* kazamata, piwnica pod wałem fortecznym.

Wa'llnuß, *sf. Ng.* włoski orzech (owoc); Wa'llnußbaum, *sm. Ng.* włoski orzech (drzewo).

Wa'llrath, *sm. Ng. Zk.* olbrot; Wa'llrath-, *a.* olbrotowy.

Wa'llroß, *sn. Ng.* koń morski; mors; Wa'llroß-, *a. Ng.* do konia morskiego, do morsa należący, mu właściwy; Wa'llroßzah'n, *sm.* ząb konia morskiego.

Wa'llsetzer, *sm.* ubijacz wałów.

Wa'lltag, *sm.* dzień pielgrzymki.

Wa'llung, *sf.* burzenie się; wzburzenie; in — bringen wzburzyć (krew); in — gerathen, kommen wzburzyć się (jak morze, krew).

Wa'llwurzel, s. Bei'nwell.

Walm, *sm.* stok dachu namiotkowatego; Wa'lmdach, *sn. Bk.* dach dwoisty na cztery strony schodzisty.

Walpu'rgis, *sf. npr.* Walpurga; Walpu'rgisa'bend, *sm. Kg.* wilia do Świętéj Walpurgi; Walpu'rgista'g, *sm. Kg.* dzień Św. Walpurgi; Wa'lpurgisna'cht, *sf.* noc przed dniem Ś. Walpurgi; (w któréj podług mniemania gminu czarownice z dyabłami balują).

Wä'lsch, *a. Geog.* Włoski; der wälsche Hahn, *Ng.* indyk; jędor; Wä'lschhuhn, s. Tru'thenne; Wä'lschkraut, s. Wi'rsing; —, *ad.* po włosku; Wä'lschland, *sn. Geog.* Włochy.

Wa'lten, *vn.* (h.): in, mit etwas — rozrządzać czém podług woli; Jemanden mit etwas schalten u. — lassen, *oddać co komu do dyspozycyi; *pozwolić mu rozrządzać tém podług upodobania; władać czém; (krajem); in jeder Sache waltet das Schicksal, *wszędzie los nami włada; — mieć co na pieczy; mieć o czém staranie; walt's Gott! das walte Gott! niech Pan Bóg (sam) radzi! Bogu to oddamy! daj Boże; Gott läßt seine Gnade über ihm walten Bóg łaską swoją czuwa nad nim; waltend opatrzny, władnący.

Wa'lze, *sf.* wałek (do wałkowania, ubijania itd.); walec (do walcowania); Wa'lzen, *va.* wałkiem co równać (ziemię); wałkować (ciasto); walcować; —, *vn.* (h.) (tanzen, Walzer tanzen) walcować; walca tańcować.

Wä'lzen, *va.* toczyć co; sich auf der Erde 2c. — taczać się, przewracać się, kulać się, przewalać się po ziemi itd.; sich im Kothe, im Blute — tarzać się w błocie, we krwi; etwas von sich auf Jemanden —, *zwalać co z siebie, na kogo (winę); wälzend walający; gewälzt toczony; walany; Wä'lzen, *sn.* toczenie, walanie.

Wa'lzenfö'rmig, *a.* walcowaty; Wa'lzer, *sm.* walc; walec (taniec).

Wa'lzwerk, *sn. Mech.* walcownia (do walcowania kruszców).

Wa'mme, *sf.* podgarle (u wołów itd.); jelita bydlęce; s. a. Geschli'nge; skórka z brzucha.

Wamms, *sn.* kaftan; Wä'mmschen, *sn. dim.* kaftanik; Jemandem Hosen u. — ausziehen, *zedrzéć kogo do koszuli; *całkiem go obrać z majątku; Wammse, *pl.* ** § klapsy.

Wa'mpe, *sf.* wole; podbrodek; podgarle; słabizna (z boku brzucha); kałdun; sich die — füllen, § natkać sobie kałdun; Wa'mpig, *a.*: ein wampiger Ochs wół zawiesisty, z wiszącém podgałem.

Wa'mmsen, § s. Prü'geln.

Wand, *sf.* ściana; spanische — parawan; etwas an die — hängen, *na kołku co zawiesić; zaniechać; — (Seite) bok góry, skały; Wand-, *a.* ścienny; przyścienny; Wa'ndbank, *sf.* ławka przy ścianie; ławka przyścienna; Wa'ndbeklei'dung, *sf.* przystrojenie, powleczenie ściany.

Wa'ndel, *sm.* sposób postępowania w życiu; postępowanie; postępki (w moralnym względzie); s. a. Le'benswa'ndel; im Handel u. —, *między kupcami i innymi ludźmi zarobkowaniem się trudniącymi.

Wa'ndelba'r, *a.* zmienny; niestateczny; Wa'ndelbarkeit, *sf.* zmienność, niestateczność.

Wa'ndelgei'st, *sm.* umysł niestateczny.

Wa'ndello's, *a.* niezmienny; stały; niepodległy zmianiu.

Wa'ndeln, *vn.* (h. u. s.) iść; chodzić; przechadzać się; im Glauben —, *chodzić w wierze; wir wandeln Einen Weg jedną drogą idziemy, postępujemy; sich —, s. Verwa'ndeln (sich).

Wa'ndelste'rn, *sm. Stk.* planeta.

Wa'nder-, *a.* wędrowny; wędrowniczy; Wa'nderbu'ch, *sn.* książeczka wędrowna; Wa'nderbü'ndel, *sn.* tłomoczek wędrowny; Wa'nderbu'rsche, *sm.* chłopak wędrowny; Wa'nderer, *sm.* wędrownik; przechodzień; podróżnik; pielgrzym; Wa'nderfa'lk, *sm. Ng.* sokoł wędrowiec; Wa'nderge'ld, *sn.* pieniądze na wędrówkę, wędrowne; Wa'ndergese'll, *sm.* czeladnik wędrowny; Wa'nderjah'r, *sn.* rok wędrówki; Wa'ndern, *vn.* (h. u. s.) wędrować; nach einem Orte — powędrować dokąd; aus einem Orte — wywędrować zkąd; in die Fremde — powę-

drować za granicę; Wa'ndern, sn. s. Wa'nderung; Wa'nderschaft, sf. wędrówka; auf die — gehen iść na wędrówkę; von der — kommen wracać, przyjść, powrócić z wędrówki; Wa'ndersma'nn, sm. wędrownik; człowiek wędrowny; Wa'ndersta'b, sm. kij wędrowny od. wędrowniczy; den — ergreifen puścić się na wędrówkę (pieszą); Wa'nderung, sf. wędrówka; Wa'nderwe'g, sm. droga wędrowna.

Wa'ndfest, a. mocno od. dobrze trzymający się ściany; Wa'ndhaken, sm. hak ścienny, do wbicia w ścianę; Wa'ndkraut, Wa'ndmoos, sn. Ng. mech ścienny; Wa'ndlaus, sf. Ng. pluskwa; Wa'ndleiste, sf. listwa ścienna; Wa'ndleuchter, sm. lichtarz ścienny; Wa'ndmaler, sm. Mal. malarz pokojowy; Wa'ndmalerei', sf. Mal. malowanie na ścianie; malowidło; -dnachbar, sm. sąsiad o ścianę; Wa'ndpfeiler, sm., Wa'ndsäule, sf. słup od. filar ścienny; Wa'ndschirm, sm. parawan; Wa'ndschmied, Ng. s. Ho'lzwurm; Wa'ndschrank, sm. szafka w ścianie; Wa'ndschraube, sf. hak ze śrubką do wśrubowania w ścianę; Wa'ndstutzuhr, sf. zegar przyścienny; Wa'ndteppich, sm. kobierzec ścienny; -duhr, sf. zegar ścienny.

Wa'nge, sf. Zk. lice; lica; policzek; die Scham röthet ihre Wangen wstyd rumieni jéj licą; Wa'ngen-, a. Zk. (Backen-) licowy; policzkowy; Wa'ngenbei'n, sn. Zk. kość licowa; Wa'ngenmu'skel, sm. Zk. muszkuł licowy; Wa'ngenne'rv, sm. Zk. nerw licowy; Wa'ngenro'th, sn. rumianość policzkowa; Wa'ngenstrei'ch, s. Ba'ckenstrei'ch.

Wa'nkel, Wa'nkelhaft, a. chwiejący się; *niestały; zmienny; Wa'nkelmu'th, Wa'nkelsi'nn, sm. umysł niestateczny, chwiejący się; niestateczność, niestałość, zmienność umysłu; Wa'nkelmü'thig, a. niestateczny; chwiejący się; zmienny; Wa'nkelmü'thigkeit, sf. zmienność.

Wa'nken, vn. (h. u. s.) chwiać się; sein Muth, sein Glück fing an zu —, *jego odwaga zachwiała się; jego szczęście zachwiało się; der Sieg fing an zu —, *zwycięstwo chwiać się poczęło; wanke nicht! bądź stałym, niezachwianym! sein Entschluß wankt waha się z sobą; anfangen zu wanken zachwiać się; wankend chwiejący się; kołysający się; bujający się; odmienny; der wankende Thron, *stolec pochyły.

Wann, ad. kiedy; seit wann? odkąd? od którego czasu? dann u. — tedy owedy; niekiedy; czasami; czasem; —, conj. s. Wenn.

Wä'nnchen, sn. dim. wanieneczka; Wa'nne, sf. wanna; wanienka; —, s. Schwi'nge. [wiewać.

Wa'nnen, va. (schwingen) prze-

Wa'nnen, ad.: von —? zkąd?

Wanst, sm. kałdun.

Wa'nze, sf. Ng. pluskwa; Wa'nzen-, a. Ng. pluskowy, pluskwowy; Wa'nzenäh'nlich, Wa'nzena'rtig, a. Ng. pluskowaty; Wa'nzengi'ft, sn. jad pluskowy; środek przeciw pluskwom; Wa'nzenkrau't, sn. Ng. rozmaryn polny; pluskowe ziele; Wa'nzensaa'men, sm. Ng. (Pflanze) pluskwa; Wa'nzento'd, s. Wa'nzengi'ft; Wa'nzicht, a. pluskwowaty; Wa'nzig, a. zapluskwiony.

Wa'ppen, sn. herb; Wa'ppen-, a. herbowy; Wa'ppenbi'nde, sf. herbowa binda, zawiązka; Wa'ppenbrie'f, sm. patent na herb; Wa'ppenbu'ch, sn. herbarz; Wa'ppenfe'ld, sn. pole w herbie; Wa'ppenhe'rold, Wa'ppenkö'nig, sm. herold herbowy; mistrz heroldyi; Wa'ppenku'nde, sf. heraldyka; umiejętność herbowa; Wa'ppenma'ler, sm. malarz herbów; Wa'ppenma'ntel, sm. obsłona w herbie; Wa'ppenschi'ld, sm. u. sn. tarcza herbowa; Wa'ppenschnei'der, sm. rzeźbiarz herbowy; sztycharz herbowych pieczęci; Wa'ppenstü'ck, sn. część do herbu należąca.

Wa'ppnen, s. Wa'ffnen.

War, s. Sein, vn. irr.

Wardei'n, sm. Httk. Mzk. probierz (menniczy lub górniczy).

Warm, a. ciepły; —, ad. ciepło; — machen zagrzać; — werden zagrzać się; warme Liebe, Zärtlichkeit, *gorąca miłość, czułość; — sitzen, *w dobrém być mieniu; Jemandem den Kopf — machen, *głowę komu suszyć, kłopotać; er ist weder kalt noch warm, *ani pieczony, ani warzony; *człowiek bez życia; es wird mir warm um's Herz, *mocno jestem wzruszony; *serce mi się porusza; warmes Bad ciepła kąpiel; cieplice; Wä'rmbecken, sn. miednica z węglami do grzania się; Wa'rmbier, sn. Kk. piwo grzane; Wa'rmblutig, a. Ng. ciepłą krew mający; Wa'rmblütig, a. *gorący; prędki; porywczy; Wä'rme, sf. ciepło; ciepłość; Wä'rmegra'd, sm. stopień ciepła; Wä'rmelei'tend, a. przeprowadzający ciepło; Wä'rmelei'ter, sm. Ntl. Mech. przewodnik cieplika; Wä'rmeme'sser, sm. ciepłomierz, termometr, kalorymetr; Wa'rmen, vn. (h.) ocieplać się; ogrzewać się; Wä'rmen, va. grzać, zagrzać (potrawę); zgrzać (piwo itd.); ogrzać (pokój); sich — am Feuer zagrzać się przy ogniu.

Wa'rmer, sm. (warmer Bruder) pederasta.

Wä'rmesa'mmler, sm. Ntl. Mech. kondensator cieplika; Wä'rmesto'ff, s. Wä'rmstoff; Wä'rmflasche, sf. flaszka do ogrzewania; łóżogrzej; Wa'rmherzig, a. gorącego serca, żywo czujący; Wä'rmpfanne, sf. misa blaszana z węglami do ogrzewania potraw; flasza do ogrzewania łóżka; Wä'rmstoff, sm. cieplik; Wä'rmstoffme'sser, s. Wä'rmeme'sser; Wä'rmstrahl, sm. promień ciepła; Wä'rmteller, sm. talerz do ogrzewania; Wä'rmtheilchen, sn. dim. Ntl. cząstka cieplika; Wä'rmung, sf. zagrzanie, rozgrzanie, grzanie.

Wa'rnen, va. przestrzegać, ostrzegać kogo; vor der Gefahr, vor dem Schaden — przestrzegać o niebezpieczeństwie, o (mogącéj nastąpić) szkodzie, aby się go chronił; sich — lassen napomnienie od. przestrogę przyjąć; sich nicht — lassen niedbać na przestrogę; Wa'rner, sm. ostrzegacz; przestrzegacz; Wa'rnung, sf. przestrzeganie, ostrzeganie; ostrzeżenie, przestroga; laß es dir zur — dienen, *niech ci to będzie przestrogą; ich will mir das eine — sein lassen, *będzie mi to za przestrogę; Wa'rnungsmi'ttel, sn. środek ostrzegający; Wa'rnungsta'fel, sf. tablica zawierająca przestrogę, ostrzeżenie; Wa'rnungstrau'm, sm. sen ostrzegający; Wa'rnungswei'se, a. u. ad. w sposób ostrzegający.

Wa'rschau, sn. Geog. Warszawa; von, aus — Warszawski; Wa'rschauer, a. Geog. Warszawski; —, sm. Geog. Warszawianin; Warszawczyk; Wa'rschauerin, sf. Geog. Warszawianka; Wa'rschauisch, a. Warszawski.

Wa'rte, sf. Geog. Warta (rzéka); —, s. Wa'chthurm.

Wa'rtefrau', Wa'rtema'gd, sf. kobieta, dziewczyna pilnująca chorego; Wa'rtege'ld, sn. pensya tymczasowa.

Wa'rten, vn. (h.) czekać; auf Jemanden, auf etwas — czekać kogo, na kogo, czego od. na co; — poczekać; auf sich — lassen dać czekać na siebie; die Strafe wartet auf dich (od.: wartet dein), *kara cię czeka; warte, warte, das soll dir übel bekommen! poczekaj jeno, dostaniesz ty od. odpowiesz ty za to od. pożałujesz tego! — (pflegen) pilnować kogo lub czego; seines Amtes — swego urzędu doglądać; —, va. doglądać kogo lub czego.

Wa'rtenbe'rg, sn. Geog. Cycowo.

Wä'rter, sm. dozorujący, pilnujący, chodujący kogo lub co; piastun; stróż; posługacz; dozórca; Wä'rterin, sf. dozorująca, pilnująca, chodująca kogo lub co; piastunka; niańka; posługaczka.

Wa'rtesaa'l, sm., Wa'rtestu'be, sf., Wa'rtezi'mmer, sn. sala, izba, pokój dla czekających na posłuchanie, na widzenie się (z panem jakim); sala przedpokojowa.

Wa'rthe, sf. (Fluß), s. Wa'rte.

Wa'rtung, sf. pilnowanie, doglądanie, opatrywanie; opatrzenie.

Waru'm? ad. dla czego? czemu?

Wä'rwolf, s. Wäh'rwolf.

Wä'rzchen, sn. dim. brodaweczka; Wa'rze, sf. brodawka; Wa'rzenfö'rmig, a. brodawkowaty; Wa'rzenkrau't, sn. Ng. brodawnik; Wa'rzenkü'rbis, sm. Ng. Gtn. gatunek bani z brodawkami; Wa'rzenri'ng, sm. buks (w młynie); Wa'rzig, a. brodawkami obrosły; brodawczaty, brodawczasty.

Was, pron. co; czego; was willst du? czego chcesz? was fragst du? o co się pytasz? willst du was (etwas) von mir? czy chcesz czego odemnie? hat er ihm was gegeben? czy mu co dał? ja, er gab ihm was tak, dał mu coś; was Neues co nowego; was lachst du? czego się śmiejesz? was (warum, weshalb) bist du so böse? czegoś (czemuś) taki zły? ei was, ich will es nicht hören! at co mnie tam, nie chcę i słyszéć o tém! an was, s. Wora'n; auf was, s. Worau'f; aus was, s. Worau's; durch was, s. Wodu'rch; für was, s. Wofü'r; gegen was, s. Woge'gen; von was, s. Wovo'n; wegen was, s. Weswe'gen.

Wa'schbär, sm. Ng. niedźwiedź pracz.

Wa'schbecken, sn. miednica do mycia; Wa'schbläuel, sm. kijanka (do prania); Wa'schbuch, sn. książka zawierająca śpis bielizny do prania danéj; Wä'sche, sf. pranie; etwas in die — geben dać co do prania; — bielizna; schmuzige, beschmuzte — brudy; brudna bielizna.

Wa'schen, va. irr. (h.) (wasche, wäscht, wusch, gewaschen): myć, umyć; die Kehle —, *gardło płukać, odwilżać, **zapijać; Jemandem den Kopf —,

*wytrzéć komu kapitułę; das hat sich gewaschen, *to wcale do rzeczy, *ładne, przyjemne itd.; — płukać (przenicę, kruszce, t. j. czyścić wodą); —, vn. u. va. irr. (h.) prać; uprać co; *Mal.* rozmywać farbę; —, *(plaudern, schwatzen) bzdurzyć; paplać; Wa'schen, sn. mycie, umywanie, pranie.

Wä'scher, sm. pracz.

Wa'scherde, sf. ziemia foluszowa.

Wäscherei', sf. mycie; pranie; *(Geschwätz) bzdurzenie; gadanina; paplanie.

Wä'scherin, sf. praczka; Wä'scherloh'n, sm. zapłata za pranie; Wa'schfaß, sn. pralnik; balia; Wa'schfrau, sf. praczka; Wa'schgefä'ß, sn. naczynie do prania lub pomywania; Wa'schgeld, sn. pieniądze na pranie lub za pranie; Wa'schgerä'th, sn. sprzęty do prania lub do pomywania; Wa'schhaft, a. gadatliwy; szczebiotliwy; Wa'schhandschuh, sm. rękawiczka do prania; Wa'schhaus, sn. pralnia (jako osobny budynek); Wa'schholz, s. Wa'schbläuel; Wä'schkasten, sm. skrzynka, kuferek na bieliznę; Wa'schkessel, sm. kocioł na wodę do prania; Wä'schklammer, sf. drewienko do zatykania bielizny na sznurze; śpilka; Wa'schklöpfel, s. Wä'schbläuel; Wä'schkorb, sm. kosz na bieliznę; Wa'schkraut, s. Sei'fenkrau't; Wa'schkübel, sm. szafel do pomywania naczynia; Wa'schlappen, sm. ścierka, płat do czyszczenia, zmywania; Wa'schleder, sn. skóra do prania; Wä'schleine, sf. sznur do (suszenia) bielizny; Wa'schlohn, s. Wä'scherloh'n; Wa'schmarkt, sm. *iron.* rynek, gdzie się gromadzą gaduły i plotkarze; Wa'schmulde, sf. niecka do prania; Wa'schnapf, sm. miednica; Wa'schpinsel, sm. *Mal.* pędzel do rozmywania farb; Wa'schmangel, -schrolle, sf. magiel; Wä'schschrank, sm. szafa na bieliznę; Wa'schschwamm, sm. gąbka do mycia; Wa'schseife, sf. mydło do prania; Wa'schstube, sf. pralnia (izba); Wa'schtisch, sm. stolik (z miednicą) do mycia; Wa'schthon, s. Wa'scherde; Wa'schtrog, sm. niecka do prania; Wä'schverzei'chniß, sn. śpis od. rejestr bielizny; Wa'schwanne, sf. wanienka do prania; Wa'schwasser, sn. woda do prania; Wa'schweib, sn. praczka; Wä'schzettel, sm. kartka zawierająca śpis brudów od. bielizny danéj do prania.

Wa'sen, s. Ra'sen; Wa'senmei'ster, s. A'bdecker, Scha'frichter.

Wa'sser, sn. woda; er lebt von — u. Brod, *żyje wodą i chlebem; bei — u. Brod sitzen, *siedzieć (w areszcie) o chlebie i wodzie; unter — setzen wodą zalać (pola itd.); —, *łzy; die Augen stehen ihm voll —, *łzy mu w oczach stoją; zu — werden, *w wodę się obrócić; *spełznąć na niczém; der Plan ist zu — geworden, *spełzł zamysł; Jemandem etwas zu — machen, *zniweczyć komu co (np. nadzieję); in trübem — fischen, *w mętnéj wodzie łowić, *w odmęcie łowić; — (wohlriechendes) wódka (mówiąc o wodach pachnących); kölnisches — wódka kolońska; — uryna; sein — abschlagen, *wodę oblewać, *pójść na stronę; — połysk, lustr (jaki ma jaka materya); stille Wasser sind tief, *ciche wody brzegi podrywają od. podbierają; er reicht ihm das — nicht, *nie może iść z nim w porównanie; *daleko podlejszy od niego; Wa'sser-, a. wodny; Wa'sseraa'l, sm. *Ng.* stonóg wodny; Wa'sserablaß, sm. odpust wody; Wa'sserablauf, sm. odpływ wody; Wa'sserader, sf. żyła wodna; Wa'sserämpfer, sm. *Ng.* szczaw wodny; Wa'sserarm, a. ubogi w wodę; —, sm. ♣ Flu'ßarm; Wa'sserast, sm. *Gtn.* dzika gałąź; Wa'sserau'fseher, sm. wodniczy; Wa'sserau'ge, sn. *Hlk.* puchlina oczna; Wa'sserbad, sn. kąpiel wodna; Wa'sserbau', sm. budynek na wodzie; -rbau'kunst, sf. budownictwo wodne; Wa'sserbau'meister, sm. budowniczy wodny; Wa'sserbe'cken, sn. miednica na wodę; kotlina u fontany; Wa'sserbehä'lter, sm. cysterna; wodozbiór; Wa'sserbe'rg, sm. góra wodna; Wa'sserbeschrei'bung, sf. wodopismo; opisanie wód; hidrografia; Wa'sserbe'tt, sn. koryto rzeki; Wa'sserbewoh'ner, sm. mieszkaniec wodny; Wa'sserbi'ld, sn. obraz odbijający się w wodzie; -rbla'se, sf., -rblä'schen, sn. *dim.* bańka na wodzie; bąbel; opryszczek; -rbla'tter, s. Wa'sserpo'cke; -rblau', a. wodnoniebieski; błękitny; -rblei', sn. ołówek; białokrusz; -rblu'me, sf. *Ng.* grzybień; -rbrei', sm. *Kk.* wodzianka; -rbre'nner, sm. fabrykant wódek pachnących; -rbru'ch, sm. *Hlk.* puchlina moszen; -rbru'nnen, sm. studnia; -rbu'nge, s. Ba'chbunge; -rda'mm, sm. tama, grobla wstrzymująca wodę; -rda'mpf, sm. para wodna; -rda'rmbruch, sm. *Hlk.* przepuklina jelit wodna; -rdei'ch, s. Wa'sserda'mm; -rdi'cht, a. nie przepuszczający wody; dychtowny; nieprzeciekły; -rdru'ck, sm. ciśnienie wody; -rdu'nst, s. Wa'sserda'mpf; -rdü'rrwurz, sf. *Ng.* popielnik błotny; -rei'mer, sm. wiadro od. węborek do wody; Wa'ssere'pheu, sm. *Ng.* błuszcz wodny; -rerzeu'gend, a. tworzący wodę; -rerzeu'ger, sm. twórca wody; -rerzeu'gung, sf. tworzenie wody; -rfah'rt, sf. jazda od. jeżdżenie, po wodzie; jazda wodna; -rfa'll, sm. wodospad; spadek wody; katarakta; -rfa'ng, sm. krynica, cysterna; -rfa'rbe, sf. *Mal.* kolor wodny; kolor wodnisty; -fa'rben, -rfa'rbig, a. wodnego koloru; -rfa'ß, sn. beczka na wodę; -rfe'nchel, sm. *Ng.* giersz wodny; -rfeu'er, sn. ogień na wodzie; -rfeu'erwe'rk, sn. stuczne ognie na wodzie zapalone; fajerwerk na wodzie; -rflä'che, sf. płaszczyzna wody; poziom wodny; -rfla'sche, sf. butelka na wodę; gąsior; bania (na wodę); -rfle'ck, sm. plama z wody; -rflie'ge, sf. *Ng.* nawodna mucha; -rfloh', sm. *Ng.* pchła wodna; skoczonóg; -rflu'th, sf. powódź; wylew; -rfra'cht, sf. *Sw. H.* fracht wodny; -rfrau', sf., -rfräu'lein, sn. *Myth.* panna wodna; -rfro'sch, sm. żaba wodna; -rfüh'rer, sm. ten co wodę nosi lub sprowadza; -rfu'rche, sf. przegon (na roli); -rfu'rt, -rfu'rth, sf. bród; -rga'lle, sf. sapisko; grunt zdrojowaty; kawałek tęczy (na małéj chmurce); -rga'llert, sf. *Ng.* watka; -rga'ng, sm. miejsce, którem woda idzie lub odchodzi; rów, przekopa, kanał do odpływy wody itd.; -rga'rbe, sf. *Ng.* krwawnik wodny; -rga'rn, sn. *Ng.* orlan kłosowy; -rgefah'r, sf. niebezpieczeństwo na wodzie; -rgefä'ß, sn. naczynie na wodę; —, *Zk.* naczynie surowicze, limfatyczne; -rgeflü'gel, sn. *Ng.* ptastwo wodne; -rge'lte, sf. konewczka do nabierania wody; -rgere'chtigkeit, sf. przywiléj rzeczny; -rgeri'nne, sf. wodociąg; -rgeschi'rr, sn. naczynie do wody; -rgeschö'pf, sn. istota wodna; -rgeschwu'lst, sf. puchlina wodna; -rgewä'chs, sn. roślina wodna; -rgewa'nd, sn. odzież jak gdyby z wody zrobiona; -rgla'nz, sm. blask wody; -rgla's, sn. szklanka do wody; -rglei'ch, a. poziomy; -rgo'tt, sm. *Myth.* bożek wodny; -rgö'ttin, sf. *Myth.* bogini wodna; -rgra'ben, sm. rów do odprowadzania wody; -rgru'be, sf. stok; dół, do którego woda ścieka; -rgu'ß, sm. ulewa; -rhä'lter, s. Wa'sserbehä'lter; -rha'mmer, sm. *Ntl.* młotek wodny; rurka z wodą pukającą jak młotek; -rha'rt, a. pół przeschły; na pół wyschły; -rhe'derich, sm. *Ng.* rukiew wodna; -rhei'lkunde, sf. hidropatya; umiejętność kuracyi wodnéj; -rhe'll, a. jasny jak woda; -rhe'lmkraut, sn. *Ng.* pływacz; -rhö'he, sf. wysokość wody; -rho'len, sn. chodzenie po wodę; noszenie wody; -rho'lunder, sm. *Ng.* bez wodny; -rho'se, sf. *Ntl.* trąba wodna od. morska; słup wodny, morski; -rhuh'n, sn. *Ng.* łyska; kokoszka; -rhu'nd, sm. *Jäg.* pies wodny; -rja'gd, sf. polowanie na ptastwo wodne.

Wä'sserig, a. wodnisty; Jemandem den Mund nach etwas — machen, *narobić komu apetytu na co; das macht mir den Mund —, *ślinka mi się robi na to; *oskoma od. wielki apetyt bierze mnie na to; Wä'sserigkeit, sf. wodnistość.

Wa'sseri'gel, sm. *Ng.* jeż wodny; Wa'sserju'ngfer, sf. *Ng.* (Insect) ważka; panna; Wa'sserkä'fer, sm. *Ng.* wodnik; chrząszcz wodny; -rka'nne, sf. dzban od. konewka na wodę; -rka'rte, sf. *Geog.* mapa wód (rzek i jezior); -rka'sten, sm., -rki'ste, sf. skrzynia rurmusowa; -rke'ssel, sm. kocioł na wodę; -rki'tt, sm. kit wodny; -rklee', sm. *Ng.* koniczyna wodna; -rkno'chen, sm. *Hlk.* puchlina kości; -rko'pf, sm. *Hlk.* puchlina głowy; woda w głowie; -rkre'bs, sm. *Ng.* rak morski; -rkre'sse, s. Bru'nnenkre'sse; -rkrysta'll, s. Be'rgkrysta'll; -rkrö'te, sf. *Ng.* ropucha wodna; -rkru'g, sm. dzbanek na wodę; -rku'nst, sf. hidraulika; nauka o prowadzeniu wody; wodne organy; fontana; wodorzut; stuczne igrzyska wód; -rkü'nstler, sm. hidraulik; -rkü'rbis, s. Wa'ssermelo'ne; -rlau's, sf. *Ng.* pluskowiec; wesz wodna; -rlei'tung, sf. prowadzenie wody; wodociąg; akwedukt; -rlei'tungsku'nst, sf. sztuka rurmusowa; -rlie'bend, a. lubiący wodę; -rli'lie, sf. *Ng.* lilia wodna; -rli'nde, sf. *Ng.* lipa wodna; -rlo's, a. nie mający wody; bezwodny; -rma'lerei', sf. malowanie wodne; -rma'ngel, sm. brak od. niedostatek wody; -rma'nn, sm. wodnik (na niebie znak); -rma'ßstab, sm. skala do mierzenia wody; -rmau's, sf. *Ng.* mysz wodna; -rmelo'ne, sf. arbuz; kawon; -rme'rt, sm. *Ng.* potocznik szerokoliści; -rme'sser, sm. *Gl. Mech.* wodomiar; hidrometr; -rme'ßkunst, sf. sztuka mierzenia wód; wodomierstwo; -rmo'lch, sm. *Ng.* głowacz; salamandra wodna; -rmo'tte, sf. *Ng.* wodosowka; -rmüh'le, sf. młyn wodny; -rmü'ller,

sm. młynarz wodny; młynarz mający młyn wodny.

Wä'ssern, a. wodny.

Wä'ssern, va. moczyć; wodą polewać; wody napuszczać na co; odwilżać wodą; w wodzie moczyć; wodą rozcieńczać; wody dolewać do czego; —, vn. (h.): der Mund wässert ihm, *śliny mu z ust płyną; ślini się; *ślinka mu idzie do gęby; *oskoma go bierze na co; Wä'ssern, sn. moczenie.

Wa'sserna'bel, sm. Ng. pępownik; Wa'sserna'chtigall, sf. Ng. słowik Szwecki; -rna'del, sf. różeczka wskazująca wodę; -rna'tter, sf. Ng. żmija wodna; -rni'x, 2c. s. Nix, Ni'xe, 2c.; -rno'th, sf. s. Wa'ssermangel; susza (sprawiająca brak wody); powódź i klęski wylewu; -rnu'ß, sf. Ng. orzech wodny; -rny'mphe, sf. Myth. nimfa wodna; bogini wody; najada; —, Ng. ważka, panna; Wa'sserochs, s. Rohrdommel, Flu'ßpferd; -ro'rdnung, sf. urządzenia wodne; -ro'rgel, sf. Tk. organy wodne; -ro'tter, s. Wa'sserna'tter; -rpa'ß, sm. równia z powierzchnią wody; —, a. u. ad. poziomy; -rpe'rle, sf. dętka, perła naśladowana, z masy dęta; -rpfa'hl, sm. pal w rzece; -rpfe'ffer, sm. Ng. rdest pieprzny; -rpfe'rd, sn. Ng. (Nilpferd) koń rzeczny; -rpfla'nze, sf. Ng. roślina wodna; -rpflu'g, sm. pług do przeorywania spodu rowów; -rpla'tz, sm. miejsce do czerpania wody; -rpo'cke, sf., -rpo'cken, sf. pl. Hlk. ospice wodne; -rpro'be, sf. próba wodna (t. j. przez wodę, przez wrzucenie do rzeki, np. mniemanych czarownic); -rpu'mpe, sf. pompa wodna; -rque'lle, sf. źródło wód; -rra'd, sn. koło wodne; -rra'nd, sm. brzeg okrętu lub statku na wodę wystający; -rra'tte, sf. Ng. szczur wodny; -rrau'te, sf. Ng. rukiew wodna; -rre'be, sf. Ng. latorośl od korzenia; -rre'cht, sn. prawo wodne; -rre'cht, a. poziomy; -rre'he, sf. Hlk. (bei Pferden 2c.) ochwat wodny; -rrei'ch, a. obfitujący w wodę; wodopełny; —, sn. państwo wodne; Wa'sserrei'f, sm. Ntl. rosa ze zmarzniętéj wody; -rrei'se sf. podróż wodna, morska; -rre'ttig, sm. Ng. chrzan dziki, wodny; -rrie'se, sm. olbrzym wodny, *zwierz wodny ogromny; -rri'nne, sf. rynna do (prowadzenia) wody; -rrö'hre, sf. rura wodna; -rro'se, sf. Ng. grzybień; -rro'ß, sn. Ng. koń wodny; -salama'nder, s. Wa'ssermo'lch; -rsa'nd, sm. piasek rzeczny, morski; -rsäu'le, s. Wa'sserho'se; -rscha'den, sm. szkoda przez wodę zrządzona; -rschau'fel, sf. czerpak, szufla od. łopata w kole młyńskiém; -rschei'de, -rschei'dung, sf. odprowadzanie wody; -rscheu', sf. wstręt od wody; Hlk. wścieklizna; wodowstręt; -rscheu', a. mający wstręt od wody; —, Hlk. wściekły, wodowstrętny; -rschie'rling, s. Gi'ftwüthrich; -rschla'cht, s. See'schlacht; -rschla'nge, sf. Ng. wąż wodny; —, Stk. hydra na niebie; -rschne'pfe, sf. Ng. Jäg. kulik, bekas wodny; -rschö'pfer, sm. czerpak (do wody); -rschrau'be, sf. śruba Archimedesa; -rschwa'lbe, s. U'ferschwa'lbe; -rschwe're, sf. ciężkość wody; -rskor'pio'n, sm. Ng. niedźwiadek wodny; -rsno'th, s. Wa'sserno'th; -rspie'gel, sm. zwierciadło wód; -rspi'nne, sf. Ng. pająk wodny; -rspri'nger, sm. skoczek wodny; kuglarz na wodzie sztuki pokazujący; -rspri'tze, sf. sikawka do wody; -rsta'dt, sf. miasto nad wodą (leżące); nawodne miasto; Wa'sserstra'nd, sm. stan wody; wysokość wody; -rstä'nder, sm. stągiew na wodę; -rstau'b, sm. pył wodny; woda w kroplach jak pył drobnych; -rstei'n, sm. kamień graniczny w wodzie; wylew kuchenny; kamienny rynsztok; na który się wylewają pomyje itd.; wapno osiadające w kotłach ze studziennéj wody; Wa'sserste'rn, sm. Ng. gwiazdosz; -rsteu'er, sf. podatek od wody; -rstie'fel, sm. bót na mokro, nie przepuszczający wilgoci; bót wodotrwały; Wa'sserstoff, sm. Ng. Ntl. Schdk. wodoród; -rsto'llen, sm. Bw. stolnia w kopalni do wyprowadzania wody; -rstrah'l, sm. promień wody; Wa'sserstrei'f, sm., Wa'sserstrie'me, sf. kał, zakał oder klóskowatość w chlebie; -rstrei'fig, -rstrie'mig, a. zakalcowaty, zakalisty; -rstro'm, sm. strumień wody; -rstu'rz, sm. gwałtowny spadek wody; -rsu'cht, sf. Hlk. puchlina wodna; -rsü'chtig, a. Hlk. wodną puchlinę mający; -rsu'ppe, sf. Kk. wodzianka; wodna zupa; -rthie'r, sn. Ng. zwierz wodny; pław; -rthu'rm, sm. wieża w wodzie wystawiona; -rto'nne, sf. kłoda do wody; beczka na wodę; -rträ'ger, sm. woziwoda; nosiwoga; -rtre'ter, sm. pływacz umiejący chodzić po wodzie; wodochód; -rtri'nker, sm. pijący wodę; -rtro'mbe, s. Wa'sserho'se; -rtro'pfen, sm. kropla wody; Wa'sseruh'r, sf. zegar wodny; klepsydra; -ru'lme, s. Ko'rkrüster.

Wä'sserung, sf. zalewanie wodą; Wä'sserungsre'cht, sn. prawo sprowadzania wody na łąkę, rolę itd.

Wa'sservo'gel, sm. Ng. ptak wodny; -rvo'lk, sn. mieszkańcy wód; zwierzęta wodne; -rwa'ge, sf. waga wodna; wodomiar; -rwah'rsager, sm. hidromanta; wróżek z wody wróżący; -rwa'nze, sf. Ng. pluskowiec; -rwa'rte, sf. Ng. straznica na wodzie; -rwei'de, sf. Ng. witwina; rokicina; Wa'sserwei'n, sm. wodne wino, z wodą zmięszane; -rwe'lle, -rwo'ge, sf. bałwan wodny, na wodzie; -rwe'lt, sf. świat wodny; -rwe'rk, sn. machina hidrauliczna, wodna; -rwi'rbel, sm. wir na wodzie; wodokręt; -rwu'rm, sm. robak wodny; -rzei'chen, sn. znak wodny; -rzo'll, sm. cło od statków; cło spławowe; komora celna dla statków; -rzu'ber, sm. ceber na wodę; -rzu'g, sm. ciąg wody.

Wat, sf. (Furt, Durchgangsstelle im Flusse) bród.

Wa'te, Wa'the, sf. duży włok (na ryby); zabrodzień, niewód.

Wa'ten, vn. (s.) brodzić przez co, w bród przechodzić; bobrować; brnąć; Wa'ten, sn. brodzenie, bobrowanie, brnięcie.

Wa'tsche, sf. § (Ohrfeige) kaczka.

Wa'tscheln, vn. (h.) iść koślawo, kaczkowato; chybotać się idąc; leźć dokąd przechylając się na obie strony.

Wa'tte, sf. wata; Wa'tten-, Watt-, a. — waty; z waty zrobiony; Wa'ttenfabri'k, sf. fabryka wat; Wa'ttenma'cher, sm. waciarz; Wa'ttenma'cherin, sf. waciarka; Wa'ttenta'fel, sf. wata; tafla waty; Watti'ren, va. watować; wywatować; wattirt watowany; Watti'ren, sn., Watti'rung, sf. watowanie; wyścielka.

Wau, sm. Ng. rezeda żółta, farbierska.

We'be, sf. W. weba (płótna).

We'begarbe, sf. snop podnoszenia; -beo'pfer, sn. ofiara podnoszenia.

We'ben, va. irr. (h.) (webe, wob, gewoben): tkać; —, vn. irr. (h.) roić się; ruszać się; poruszać się; być w ruchu; Alles lebt und webt an ihm, *wszystko w nim żyje i w ciągłym jest ruchu; die Spinne webt sich ihr Netz pająk sobie siatkę snuje; ein zartes Band webt sich zwischen ihnen, *czuły węzeł splata się między nimi; —, sn. W. tkanie; — u. Leben, *istnienie; We'ber, sm. tkacz; We'ber-, We'bers-, a. tkacki; We'bera'rbeit, sf. robota tkacka; We'berbau'm, sm. W. wał u krosien tkackich; -rbau'ms-, a. W. nawojowy; -rbla'tt, s. We'berka'mm; -rdi'stel, sf. Ng. dypsak; Weberei', sf., -rha'ndwerk, sn. tkactwo; -rei'ntrag, -rei'nschlag, sm. W. wątek; -rfrau', We'berin, sf. tkaczka; -rgese'll, -rkna'ppe, sm. czeladnik tkacki; -rgeste'll, sn. krosna tkackie; -rka'mm, sm., -rla'de, sf. W. płocha; przybijaczka; -rka'rde, s. We'berdi'stel; -rla'de, s. We'berka'mm; We'bermei'ster, sm. majster tkacki; -rschä'mel, -rsche'mel, sm. W. stołeczek u krosien tkackich; We'berschi'ffchen, sn. dim. łódka tkacka; -rstuh'l, sm. warsztat tkacki; -rze'ttel, sm. W. osnowa tkacka.

We'bschiff, We'bstuhl, We'bzettel, 2c. s. We'berschi'ff, 2c.

We'chsel, sm. odmiana (pór roku, księżyca, rzeczy ludzkich, losu); zmiana (księżyca itd.); — des Tages u. der Nacht przemiana dnia z nocą; koleje dnia i nocy; — wymiana (pieniędzy); zmianie; zmienianie, wymienianie (pieniędzy); — der Briefe, Worte, Blicke wzajemne pisywanie listów; rozmawianie; rzucanie na siebie oczyma; —, H. weksel (kupiecki, bankierski); einen — ausstellen, H. wystawić weksel; eigenhändiger —, H. własnoręczny weksel; von zwei Personen unterschriebener — weksel od dwóch podpisany; Geld durch — übermachen, einen — remittiren, H. pieniądze przez weksel przesłać; Sola-Wechsel, H. Rw. solaweksel; We'chsel-, a. zmienny; wzajemny; H. wekslowy; We'chselba'lg, sm. bękart; podrzutek; We'chselba'nk, sf. bank, kantor wekslarski; We'chselbezie'hung, sf. wzajemność; We'chselbrie'f, s. We'chsel; We'chselcou'rs, sm. H. kurs wekslowy; We'chselfä'hig, a. zdolny do wystawiania weksli; mający prawo wystawiać weksle; We'chselfä'higkeit, sf. zdolność do wystawienia wekslów; -selfe'ld, sn. Ldw. pole płodozmienne; -lfie'ber, sn. Hlk. gorączka przerywana; -selfla'mme, sf. wzajemny płomień; *wzajemne zapały (miłosne); -selge'ld, sn. bankowa moneta; -selgeri'cht, sn. H. Rw. sąd wekslowy; -selgesa'ng, sm. Tk. śpiew na przemian; -selgeschä'ft, sn. H. interes wekslowy; -selglü'ck, sn. szczęście zmienne; We'chselgru'ß, sm. wzajemne pozdrowienie; -selha'ndel, sm. handel wekslami; wekslarstwo; bankierstwo; -selha'ndlung, sf., -selhau's, sn. dom bankierski, wekslarski; -selki'nd, s. We'chselba'lg; -selku'nde, sf. H. Rw. umiejętność wekslar-

ska; -selku'ß, *sm.* wzajemne pocałowanie; -sellau'f, *sm.* bieg na przemian; -selli'cht, *sn.* zmienne światło; -sellie'be, *sf.* miłość wzajemna; -selmä'kler, *sm. H.* mekler wekslowy; ajent bankowy.

We'chseln, *vn.* (h.) zmieniać się; odmieniać się; wir wechseln miteinander jeden andern Tag odmieniamy się co drugi dzień; morgen wechselt der Mond jutro jest zmiana księżyca; wechselnde Farbe kolor mieniący się; —, *va.* (Kleider ꝛc.) odmienić; Kugeln —, *wyzwać się, strzelać się na pistolety; — zmieniać; przemienić co z kim; pomieniać się z nim na co; mit Jemandem Plätze — przesiąść się z kim; Briefe mit Jemandem — korespondować z kim; pisywać do niego; Ringe — zaręczyć się od. zaślubić się z kim; Worte — rozmawiać z kim; sie haben einige Worte miteinander gewechselt kilka słów do siebie powiedzieli; Blicke — wzajemnie na siebie spoglądać, wzrokiem rzucać; wechselnd odmienny, przemienny; —, *ad.* na przemian; na przemiany; We'chselo'rdnung, *H. Rw.* porządek wekslowy; urządzenia wekslowe; We'chselpfa'rre, *sf. Kg.* probostwo do dwóch kolatorów na przemian należące; -selproce'ß, *sm. Rw.* proces wekslowy; -selre'chnung, *sf. H.* rachunek wekslowy; -selre'cht, *sn. H.* prawo wekslowe; -selre'de, *sf.* mowa na przemian; -selrei'm, *sm. Dtk.* rym przekładany; -selrei'ter, *sm. H.* matacz wekslarski; -selreiterei', *sf. H.* matactwo od. szachrajstwo wekslowe; — treiben, *H.* wekslować podstępnie, nierzetelnie; matactwem wekslowém narabiać; -selri'chter, *sm. Rw.* sędzia wekslowy; -selschu'ld, *sf.* dług wekslowy; -selschu'ldner, *sm.* dłużnik wekslowy; -selschwu'r, *sm. Rw.* wzajemna przysięga; -selsei'tig, *a.* wzajemny; -selsei'tigkeit, *sf.* wzajemność; -selsi'tz, *sm.* siedzenie do przesiadania się; -selta'nz, *sm.* taniec na przemian; -selverhä'ltniß, *sn.* stosunek wzajemny; -selvertra'g, *sm.* umowa wzajemna; -selwei'se, -selswei'se, *a. u. ad.* na przemian; wzajemnie; -selwi'nd, *sm. Ntl.* wiatr zmienny; -selwi'nkel, *sm. Gl.* kąt przeciwległy; -selwi'rkung, *sf.* wzajemny skutek; We'chselwi'rthschaft, *sf. Ldw.* gospodarstwo przemienne, płodozmienne; We'chselzah'lung, *sf.* wypłacenie wekslu; We'chsler, *sm.* wekslarz; wymieniacz pieniędzy; We'chsler-, We'chslers-, *a.* wekslarski.

Weck, *sm.* kukiełka; oselka (masła); gomułka (séra).

We'ckanstalt, *sf.* narząd do budzenia.

We'cken, *va.* budzić; Jemanden aus dem Schlafe — budzić kogo ze snu; sich — lassen kazać się obudzić; die Trägheit —, *gnusność poruszyć (do pilności); We'cken, *sn.* budzenie; We'cker, *sm.* budziciel; — an der Uhr budzidło; We'ckglocke, *sf.* dzwonek budzący; We'ckhahn, *sm.* kogut budzący; We'ckstimme, *sf.* głos budzący; We'cktrommel, *sf. Kw.* pobudka; We'ckuhr, *sf.* zegar z budzidłem.

We'del, *sm. Jäg.* ogon (zwierząt, które nim ruszają, jak np. pies); We'deln, *vn.* (h.) myrdać, ruszać, machać w tę i ową stronę; mit dem Schwanze — myrdać ogonem.

We'der, *conj.* ani; —, noch ani — ani; — heute, noch morgen ani dziś, ani jutro.

Wee'de, f. Fä'rberwai'd.

We'fel, f. We'berei'nschlag.

Weg, *ad.* precz; — von hier! precz ztąd (idź)! — mit ihm! precz z nim! — mit der Hand! precz z ręką! Kopf weg! precz z głową! hintereinander —, in Einem — ciągle; bez przerwy; eine Stunde weg całą godzinę (pracować); frisch weg! śmiało! daléj!

Weg, *sm.* droga; vom Wege abkommen zboczyć z drogi; den rechten — verfehlen zmylić sobie drogę; inną drogą pójść itd. niż należy; welchen — soll ich nehmen, einschlagen? którą drogą mam iść, puścić się? *jakiéj drogi mam się chwycić? den Weg Rechtens einschlagen, *Rw.* chwycić się drogi prawa; seinen — verfolgen, fortsetzen iść daléj (swoją drogą); auf dem rechten Wege sein być na dobréj drodze; sich auf den — machen puścić się w drogę; einen — gehen iść jaką drogą; gerades Weges, geraden Weges, *prosto; keines Weges, *bynajmniéj; wcale nie; żadną miarą; geh' deiner Wege! idź sobie! poszedł sobie! idź, pókiś cały! packe dich (scheer' dich) deiner Wege! poszedł sobie! idź, pókiś cały! aller Wege, *wszędzie; unter Weges w drodze; unter Weges (unterwegs) lassen zaniechać czego; nie uskutecznić; unter Weges (unterwegs) bleiben nie przyjść do skutku; Jemandem etwas in den — legen, *przeszkodę komu w czém czynić; Jemandem in den — treten, im Wege sein, *być komu na przeszkodzie, na zawadzie; aus dem Wege gehen zejść z drogi; etwas zu Wege bringen, *sprawić, sprowadzić, uskutecznić co; damit hat es seine guten Wege, *mniejsza z tém; *to nic nie wadzi; *o to nie ma kłopotu; auf trockenem, nassem Wege, *Schdk.* drogą suchą, mokrą; sposobem suchym, mokrym, bez użycia lub z użyciem płynów.

Weg-, We'ges-, *a.* drogowy; drożny.

We'garbeiten, *va.* zrobić, ukończyć co; uprzątnąć co; pozbyć się, póty nad tém pracować, aż się oddali od czego; odpłątać, oderwać, odpiłować; —, *vn.* (h.) ciągle pracować; We'gbannen, *va.* odpędzić; We'gbegeben (sich), *vr.* (h.) oddalić się; odejść; We'gbeißen, *va. irr.* (h.) (beiße w., biß w., weggebissen), f. A'bbeißen; — odgryść, wygryść; odgryzać, wykąsać; Jemanden —, *wygryźć kogo zkąd; We'gbeizen, *va.* odbejcować, wybejcować.

We'gberu'fen, *va. irr.* (h.) (berufe w., berief w., wegberufen): odwołać kogo, kazać mu oddalić się; We'gbeten, *va.* modlitwami swemi odwrócić co; We'gblasen, *va. irr.* (h.) (blase w., bläst w., blies w., weggeblasen): zdmuchnąć co; We'gbleiben, *vn. irr.* (f.) (bleibe w., blieb w., weggeblieben): nie przybyć; nie przyjść; być opuszczonym; dieses Wort kann — ten wyraz można opuścić; — stracić oddech; zemdléć; nie wrócić; nie można czego znaleźć; We'gblicken, *vn.* (h.) odwrócić wzrok; We'gborgen, *va.* wypożyczyć co; We'gbrechen, *va. irr.* (h.) (breche w., bricht w., brach w., weggebrochen): odłamać; wywomitować co.

We'gbrennen, f. A'bbrennen, Verbre'nnen; We'gbringen, *va. irr.* (h.): (bringe weg, brachte w., weggebracht): wydobyć, wyciągnąć, wywlec; einen Fleck — wywabić plamę; We'gbürsten, *va.* szczotką zmieść co; We'gdenken (sich), *vr. irr.* (h.) (denke w., dachte w., weggedacht): myślą przenieść się na inne miejsce; We'gdeuteln, *va.*: Jemandem etwas — przez wykład sofistyczny wybić komu co z głowy; We'gdrängen, *va.* wyprzéć, wypierać, odsadzić, wyrugować, wypchnąć; We'gdürfen, f. Fo'rtdürfen.

We'gea'mt, *sn. Stw.* urząd drogowy; We'geau'fseher, *sm.* dozórca dróg; We'gebau', *sm.* zakładanie dróg; We'gebereiter, *sm.* objeżdżacz dróg; drożnik; We'gebla'tt, *sn.*, We'gebrei't, *sm. Ng.* babka; We'gedi'stel, f. A'ckerdi'stel; We'gedo'rn, *sm. Ng.* szakłak; We'gege'ld, *sn.* drogowe.

We'geilen, *vn.* (f.) szybko się oddalić, odejść; über etwas —, *szybko co przebiedz; dotknąć jakby nawiasem.

We'gela'gerer, *sm.* napastujący po drogach; We'gela'gerung, *sf.* zasadzanie się na drodze; zasadzka; We'gemei'sser, *sm.* miernik dróg; drogomiar (narzędzie).

We'gen, *praep.* (mit *Genitiv*): dla, ze względu na co; z powodu; z przyczyny czego; — etwas besorgt sein kłopotać się, obawiać się o co; — etwas klagen skarżyć się na co; — etwas strafen ukarać za co.

We'g-Enge, *sf.* ciasność drogi.

We'gerich, f. We'gebla'tt.

We'gerklä'ren, *va.* wyjaśnianiem swojém wykazać, iż czego nie ma, lub być nie powinno.

We'gesäu'le, *sf.* słup drożny, nad drogą; We'gescheide, *sf.* rozstajna droga; -gescheu', *a.* strachliwy (koń).

We'gessen, *va. irr.* (h.) (esse weg, ißt weg, aß w., weggegessen): zjeść, zmieść, sprzątnąć; pojeść.

We'gestei'n, *sm.* kamień drożny, drogowy; We'getri'tt, *sm. Ng.* rdest ptaszy; We'gewa'rte, *sf. Ng.* podróżnik; We'gezo'll, *sm. Stw.* cło drogowe.

We'gfächeln, *va.* wachlarzem od. wachlując zwiać, odwiać.

We'gfahren, *vn. irr.* (f.) (fahre w., fährt w., fuhr w., weggefahren): odjechać; pojechać; —, *va. irr.* (h.) powieźć, wywieźć co.

We'gfallen, *vn. irr.* (f.) (falle w., fällt w., fiel w., weggefallen): odpadać; upadać; We'gfangen, *va. irr.* (h.) (fange w., fängt w., fing w., weggefangen): wyłapać; We'gfaulen, *vn.* (f.) ugnić, odgnić.

We'gfegen, *va.* wymieść co; Jemanden von einem Orte —, *wyforować kogo zkąd; We'gfeilen, *va.* odpiłować co; poprawiając opuścić, wykreślić; We'gfischen, *va.* wyłowić; Jemandem etwas vor der Nase, vor dem Munde —, *wziąć, porwać komu co z przed nosa; We'gfliegen, *vn. irr.* (f.) (fliege w., flog w., weggeflogen): ulecieć (o ptakach); We'gfliehen, *vn. irr.* (f.) (fliehe w., floh w., weggeflohen): uciec; We'gfließen, *vn. irr.* (f.) (fließe w., floß w., weggeflossen): upłynąć; We'gflüchten, *vn.* (f.): sich — uciec zkąd (dla bespieczeństwa); We'gfressen, *va. irr.* (h.) (fresse w., frißt w., fraß w., weggefressen): odezrzéć, uzrzéć co; We'gführen, *va.*: Jemanden —

uprowadzić, wyprowadzić kogo; etwas — wywieźć co.

Weggang, *sm.* odejście.

We'ggeben, *va. irr.* (h.) dać co (i przez to oddalić od siebie); seine Tochter —, *córkę wydać z domu (np. za mąż); — stracić co (dając bez potrzeby).

We'ggehen, *vn. irr.* (s.) (gehe w., ging w., weggegangen): pójść precz; odejść; er ist von seinem Posten weggegangen, *odszedł z urzędu; der Fleck will nicht — plama nie da się wyprać, wywabić; weggegangen odeszły.

We'ggießen, *va. irr.* (h.) (gieße w., goß w., weggegossen): wylać.

We'ghaben, *va. irr.* (h.) habe w., hat w., hatte w., weggehabt): dostać co; er hat von mir eine Ohrfeige weg, §dostał odemnie policzek; — pojąć, zrozumieć co; nauczyć się czego; umieć co; hast du es schon weg? czyś to już pojął? Jemanden, etwas — wollen chcieć się pozbyć kogo, czego; es bei Jemandem —, *stracić czyję łaskę, przyjaźń.

We'ghalten, *va. irr.* (h.) (halte w., hielt w., weggehalten): trzymać z daleka; oddalić.

We'ghängen, *va. irr.* (h.) (hänge w., hing w., weggehangen): zdjąć co i powiesić gdzie indziéj; We'ghaschen, *va.*: Jemandem etwas — porwać, capnąć komu co; We'ghauchen, *va.* chuchnięciem co zdmuchnąć; We'ghauen, *va. irr.* (h.) (haue w., hieb w., weggehauen): odciąć co; Jemanden — kijem kogo odpędzić.

We'gheben, *va. irr.* (h.) (hebe w., hob w., weggehoben): podnieść i odsunąć co; We'ghelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe w., half w., weggeholfen): dopomódz komu do oddalenia się zkąd; ułatwić mu odejście; We'ghetzen, *va.* wyszczuć kogo; We'ghinken, *vn.* (s.) kulejąc odejść; We'ghobeln, *va. Zm. etc.* heblem co zestrugać; We'gholen, *va.*: Jemanden, etwas — pójść (przyjść) po kogo i wyprowadzić go; pójść po co i wynieść, wziąć.

We'ghüpfen, *vn.* (s.) podskakując, podrygając oddalić się; We'gjagen, *va.* wypędzić, wygnać; weggejagt odpędzony; wypędzony; We'ggejagter wygnaniec; We'gkapern, *va.* zabrać (np. okręt); porwać, zacapić co; We'gkaufen, *va.* zakupić, pozakupywać. [wenden.

We'gkehren, s. We'gfegen, We'g-

We'gkommen, *vn. irr.* (s.) (komme w., kam w., weggekommen): wyjść; er ist nicht ungestraft weggekommen, *nie uszedł kary; ich bin noch gut weggekommen, *jeszczem dobrze wyszedł; ich komme dabei am schlimmsten weg, *ja przytém najwięcéj tracę; — zginąć.

We'gkönnen, *vn. irr.* (h.) (kann w., konnte w., weggekonnt): módz odejść, oddalić się, odjechać itd.; We'gkratzen, *va.* wyskrobać; We'gkriechen, *va. irr.* (s.) (krieche w., kroch w., weggekrochen): wyczołgnąć się; *cichaczem odejść; oddalić się; We'gkünsteln, *va.* sztucznie co oddalić, pozbyć się czego; We'gküssen, *va.* całusami odpędzić, oddalić; We'glassen, *va. irr.* (h.) (lasse w., läßt w., ließ w., weggelassen): puścić; wypuścić; pozwolić odejść; opuścić; mich hat er weggelassen, *mnie opuścił, nie umieścił na liście, nie zaprosił, nie nie dał itd.; ihn wollen wir von der Lustbarkeit —, *jego nie przyjmiemy, nie wezwiemy, nie zaprosimy to téj zabawy; —, *sn.* puszczenie; We'glaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe w., lief w., weggelaufen): uciec; We'glegen, *va.* odłożyć na bok; We'gleihen, *va. irr.* (h.) (leihe w., lieh w., weggeliehen): wypożyczyć co; We'glesen, *va. irr.* (h.) (lese w., liest w., las w., weggelesen): wyzbierać (wszystko); z łatwością przeczytać.

We'glocken, *va.* wywabić kogo; odstręczyć komu, a przywabić do siebie; We'glöschen, *va.* zmazać co; —, *vn.* (s.) wygasnąć.

We'glügen, *va. irr.* (h.) (lüge w., log w., weggelogen) kłamliwie wyprzéć się czego; We'gmachen, *va.* sprawić, aby nie było tego, co jest; einen Fleck — plamę wywabić, wytrzéć, wyprać, wymyć; sich — oddalić się; odejść; wymknąć się.

We'gmarsch, We'gmarschi'ren, s. A'bmarsch, 2c. [ukraść.

We'gmausen, *va.* zemknąć co,

We'gmesser, s. We'geme'sser.

We'gmiethen, *va.*: Jemandem etwas — uprzedzić kogo w najmie czego.

We'gmögen, s. Fo'rtmögen.

We'gmüssen, *vn. irr.* (h.) (muß w., mußte w., weggemußt): musiéć się oddalić, odejść, odjechać.

We'gnagen, s. A'bnagen.

We'gnahme, *sf.* wzięcie; zabranie; odebranie komu czego.

We'gnehmen, *va. irr.* (h.) (nehme w., nimmt w., nahm w., weggenommen): wziąć, odebrać komu co; viel Raum, Zeit —, *zabierać wiele miejsca, czasu.

We'gpacken, *va.* zapakować na insze miejsce; sich —, *vr.* (h.) pójść precz.

We'gpeitschen, *va.* batem kogo odpędzić.

We'gpflücken, *va.* pozrywać; We'gprügeln, *va.* biciem kogo odpędzić; We'gpumpen, *va.* wypompować; We'gputzen, *va.* spucować, łapnąć, capnąć; zemknąć; uciąć; We'graffen, *va.* porwać co; der Tod hat ihn weggerafft, *śmierć go porwała, sprzątnęła; We'grauben, *va.* porwać, wydrzéć komu co; We'grauchen, *va.* wypalić, wykurzyć (wszystek tytuń); We'gräumen, *va.* usunąć, uprzątnąć (przeszkody); We'greiben, *va. irr.* (h.) (reibe w., rieb w., weggerieben) obetrzéć, otrzéć; We'greise, We'greisen, s. A'breisen, 2c.

We'greißen, *va. irr.* (h.) (reiße w., riß w., weggerissen): zwalić; porwać, zwalić i unieść z sobą; wydrzéć komu co.

We'greiten, s. Fo'rtreiten.

We'grennen, *vn. irr.* (s.) (renne w., rannte w., weggerannt): pędem się oddalić; polecieć; sich die Hörner —, *przytrącić sobie rogów; przez częste potykanie się stać się ostrożniejszym.

We'grollen, *va.* odtoczyć; potoczyć co od siebie; —, *vn.* (s.) potoczyć się precz; der Wagen rollte weg wóz się potoczył, odjechał; We'grücken, *va.* odsunąć co; —, *vn.* (s.) odsunąć się; We'grudern, *vn.* (s.) *Sw.* odrudlować; wiosłami robiąc oddalić się, odłożyć się; We'grufen, *va. irr.* (h.) (rufe w., rief w., weggerufen): odwołać kogo. [żny.

We'gsam, *a.* mający drogi; dro-

We'gsaugen, *va. irr.* (h.) (sauge w., sog w., weggesogen): odsysać, odssać, odessać; wyssać.

We'gschaffen, *va.* sprzątnąć; Jemanden — pozbyć się kogo; wyprowadzić, oddalić go; We'gschaffung, *sf.* sprzątnienie, wyforowanie, wyprowadzenie; We'gscharren, *va.* odkopać, odgrzebać; We'gschauen, *vn.* (h.) odwrócić oczy; We'gschaufeln, *va.* łopatą odgarnąć, odszuflować; We'gschenken, *va.* podarować (bez wyrażenia komu); We'gscheren, Wegschee'ren, *va. irr.* (h.) (schere w., schor w., weggeschoren): uciąć, odciąć (nożyczkami); die Wolle — ostrzydz wełnę; den Bart — ogolić brodę; sich —, s. We'gpacken (sich); We'gscherzen, *va.* żarcikami pozbyć się czego, oddalić co; We'gscheuchen, *va.* wypłoszyć; płosząc odegnać; We'gschicken, *va.* wysłać; —, *sn.* posłanie; We'gschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe w., schob w., weggeschoben): odsunąć.

We'gschießen, *va. irr.* (h.) (schieße w., schoß w., weggeschossen): zestrzelić, ustrzelić co; wystrzelać (wszystką zwierzynę); —, *va. irr.* (s.) szybko się oddalić; odlecieć; prysnąć; We'gschiffen, s. Fo'rtschiffen; We'gschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage w., schlägt w., schlug w., weggeschlagen): odbić; We'gschleichen, s. Fo'rtschleichen; We'gschleifen, *va. irr.* (h.) (schleife w., schliff w., weggeschliffen): odszlifować; —, *va. reg.* na saniach, na szlufie odwieźć; We'gschleppen, s. Fo'rtschleppen; We'gschließen, *va. irr.* (h.) (schließe w., schloß w., weggeschlossen): wziąć co z jednego miejsca i zamknąć w inném; We'gschlüpfen, *vn.* (s.) wymknąć się; cichaczem wyjść; über etwas —, *krótko czego dotknąć; *jakby nawiasem o czém wspomnieć; We'gschmeißen, *va. irr.* (h.) (schmeiße w., schmiß w., weggeschmissen): rzucić; odrzucić; We'gschmelzen, *vn. irr.* (s.) (schmelze w., schmilzt w., schmolz w., weggeschmolzen): stopnieć; We'gschnappen, *va.* capnąć, porwać co; We'gschneiden, *va. irr.* (h.) (schneide w., schnitt w., weggeschnitten): oderznąć; We'gschnellen, *va.* odbić, odbijać, odmachnąć; We'gschütten, *va.* wysypać; We'gschwatzen, *va.* gadaniem oddalić co; We'gschwemmen, *va.* spławić, porwać, zerwać; zatopić, zalać, oderwać; We'gschwemmung, *sf.* uniesienie wodą; We'gschwimmen, *va. irr.* (s.) (schwimme w., schwamm w., weggeschwommen): odpłynąć; We'gschwinden, *vn. irr.* (s.) (schwinde w., schwand w., weggeschwunden): zniknąć; We'gsegeln, *vn.* (s.) *Sw.* odżeglować; s. a. A'bsegeln; We'gsehen, s. We'gschauen; A'bsehen; We'gsehnen (sich), *vr.* (h.) z tęsknotą pragnąć oddalenia się.

We'gsein, *vn. irr.* (s.) (bin weg, ist weg, war weg, weggewesen): niebyć, przecz być; die Gäste sind weg goście odeszli, odjechali; er ist vom Hause weg nie ma kogo w domu; das Geld, die Zeit ist weg pieniądze wyszły; czas przeszedł, uszedł; die Gelegenheit ist weg sposobność już minęła, *va.* przeszła; die Krankheit ist weg choroba ustała, przeszła; — już nie żyć; przestać żyć; stracić przytomność; od zmysłów odejść; über etwas — przejść

co; er iſt ſchon über das Feld weg już przeszedł za pole; już jest za polem; —, *wyższym być nad co; *nie ulegać czemu; *nie zważać na co; er iſt über dieſe Vorurtheile ſchon längſt weg, *już dawno się pozbył tych przesądów, otrząsł się z nich, wzniósł się nad nie.

We'gſenden, *va. irr.* (h.) (ſende w., ſandte w., weggeſandt): odesłać, wysłać.

We'gſetzen, *va.* odstawić (na bok); ſich — über Jemanden, *wynosić się nad kogo; *mieć się za mędrszego, lepszego itd.; ſich über etwas wegſetzen, *mniéj zważać na co; *nie dbać o co; —, *vn.* (ſ.): über etwas — przeskoczyć przez co.

We'gſingen, *vn. irr.* (h.) (ſinge w., ſang w., weggeſungen): śpiewać od razu; vom Blatte —, *Tk.* śpiewać bez przygotowania; —, *va. irr.* (h.) wyśpiewać co od razu; śpiewaniem co oddalić, rozpędzić; grać, wygrać od razu.

We'gſollen, *vn.* (h.) precz musiéć; er ſoll von hier weg ma ztąd odejść, oddalić się; das ſoll weg to powinno być wyniesione, wywiezione, wymazane.

We'gſpeien, *va. irr.* (h.) (ſpeie w., ſpie w., weggeſpieen): wypluć precz; wyplwać.

We'gſpielen, *va.* wygrać co jaką kartę dla pozbycia się); —, *Tk.* ſ. We'gſingen; — (beim Billardſpiel): einen Ball — odpędzić bilę.

We'gſplittern, *vn.* (ſ.) uleciéć jak trociny; We'gſprechen, *va. irr.* (h.) (ſpreche w., ſpricht w., ſprach w., weggeſprochen): płynnie mówić; —, *vn. irr.* (h.): frei von der Leber —, *mówić otwarcie jak na sercu leży; We'gſprengen, *vn.* (ſ.) pędem puścić się (konno), odjechać, poleciéć; We'gſpringen, *vn. irr.* (ſ.) (ſpringe w., ſprang w., weggeſprungen): odskoczyć (precz); We'gſpülen, *va.* podmyć i unieść (jak rzéka grunt); We'gſtechen, *va. irr.* (h.) (ſteche w., ſticht w., ſtach w., weggeſtochen): zdjąć na lancę (pierścień); zabić (w grze kart); We'gſtecken, *va.* przypiąć gdzie indziéj; osadzić na insze miejsce; We'gſtehlen, *va. irr.* (h.) (ſtehle w., ſtiehlt w., ſtahl w., weggeſtohlen): ukraść, wykraść co; ſich — wykraść się; ukradkiem wyjść; We'gſtellen, *va.* odstawić (na bok); We'gſterben, *vn. irr.* (ſ.) (ſterbe w., ſtirbt w., ſtarb w., weggeſtorben): umrzéć; pomrzéć, powymierać; We'gſtibitzen, ſ. We'gmauſen; We'gſtoßen, *va. irr.* (h.) (ſtoße w., ſtößt w., ſtieß w., weggeſtoßen): odepchnąć; We'gſtreichen, *va. irr.* (h.) (ſtreiche w., ſtrich w., weggeſtrichen): wykreślić, wymazać co; odgarnąć; zgarnąć (pieniądze); We'gſtreifen, ſ. A'bſtreifen; We'gſtrömen, *vn.* (ſ.) płynąc potokiem oddalić się; —, *va.* płynąc unieść z sobą (jak rzéka grunt); We'gthun, ſ. We'gmachen; A'bthun; We'gtragen, *va. irr.* (h.) (trage weg, trägt w., trug w., weggetragen): wynieść, precz ponieść co; We'gtreiben, *va. irr.* (h.) (treibe weg, trieb w., weggetrieben): odpędzić, wypędzić, odegnać, wygnać; We'gwagen (ſich), *vr.* (h.) odważyć się oddalić, odejść, odjechać; We'gwälzen, *va.* odwalić (tocząc); odtoczyć; We'gwandern, *vn.* (ſ.) powędrować; precz wywędrować; We'gwaſchen, *va. irr.* (h.) (waſche weg, wäſcht w., wuſch w., weggewaſchen): wymyć, zmyć; wyprać; We'gwehen, *va.* zwiać co; odwiać; wywiać; We'gweiſen, *va. irr.* (h.) (weiſe w., wies w., weggewieſen): odprawić kogo, kazać mu iść precz.

We'gweiſer, *sm.* ukaziciel drogi; *przewodnik; drogoskaz; słup drożny, drogę wskazujący; We'gweiſerin, *sf.* przewodniczka.

We'gwenden, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (wende w., wendete u. wandte w., weggewendet u. weggewandt): odwrócić; ſich — odwrócić się; We'gwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe w., wirft w., warf w., weggeworfen): porzucić; wyrzucić; rzucić na ziemię; ſich —, *upadlać się; ich habe kein Geld zum — nie mam pieniędzy do wyrzucenia; wegwerfend pogardliwy; We'gwerfung, *sf.* odrzucenie; We'gwerfungszei'chen, *sn. Spl.* apostrof, odcinek; We'gwinken, *va.* kiwać od. kiwnąć, skinąć na kogo, aby odszedł; odwołać go skinieniem; We'gwiſchen, *va.* zmazać; We'gwollen, We'gwünſchen, We'gzaubern, ſ. Fo'rtwollen, 2c.

We'gzeiger, ſ. We'gweiſer.

We'gziehen, *vn. irr.* (ſ.) (ziehe w., zog w., weggezogen), ſ. Fo'rtziehen; —, *va. irr.* (h.) odciągnąć, odsunąć, (ciągnąc) oddalić co.

We'gzug, *sm.* odejście; odlecenie, wymaszerowanie; wyprowadziny.

Weh! *int.* aj! dla Boga! o weh! ach dla Boga! oj, oj! ach u. weh ſchreien krzyczéć w niebo głosy; weh mir! biada mnie! weh über Jemanden ausrufen rzewnie na kogo narzekać, żalić się; Weh, *a.* u. *ad.* bolący; er hat einen wehen (kranken, böſen) Finger palec go boli; weh thun ból sprawiać; der Kopf, Fuß thut mir weh głowa, noga mnie boli; Jemandem — thun przykrość komu sprawić; es thut mir —, daß 2c. przykro mi to, boli mnie to, że itd.; es wird mir weh um's Herz, *serce mnie boli; Weh, *sn.*, We'he, *sf.* ból; boleść; cierpienie; die Wehen bekommen (o położnicy) bolów dostawać; die Wehen treten ein bóle przychodzą; nur noch eine Wehe, u. dann iſt es gut, *jeszcze raz zaboli, a potém będzie dobrze; dein Wohl u. Wehe liegt mir am Herzen, *twoja pomyślność i dolegliwości równie mnie obchodzą; We'hausruf, *sm.* wykrzyk boleści.

We'hen, *vn.* (h.) wiać (o wietrze); der Sturm weht gwałtowny wiatr wieje; jest wicher; — powiewać (jak chorągiew, bandera); die Fahnen — laſſen rozwinąć charągwie; — wiejąc unieść dokąd; We'hen, *sn.* wianie, powianie; powien.

Weh'frau, ſ. Weh'mutter; Weh'geheu'l, *sn.* wrzask bolesny; Weh'klage, *sf.* lament; narzekanie; Weh'klagen, *vn.* (h.) lamentować; narzekać.

Weh'muth, *sf.* żałość; rozrzewnienie; rzewne uczucie; — ergriff mich, als ich das ſah rozrzewniłem się to widząc; Weh'müthig, *a.* (o osobie) żałośliwy, tęskliwy, rozrzewniony, boleścią przejęty, bolejący; (o rzeczy) rzewny (uczucie, żale); żałobliwy (głos, skargi, narzekania); —, *ad.* żałobliwie; Weh'muthslie'd, *sn.* tęskliwa, żałobliwa pieśń.

Weh'mutter, ſ. He'bamme.

Wehr, Weh're, *sf.* obrona; ſich zur — ſetzen, ſtellen stanąć od. wziąć się do obrony; — broń; — u. Waffen wszelka broń.

Wehr, *sn.* tama w poprzek rzeki.

Wehr-, *a.* odporny; Weh'ranſtalt, *sf.* przygotowanie do obrony; Weh'rbündniß, *sn.* przymierze odporne.

Weh'ren, *va.* u. *vn.* (h.) hamować, powściągać co; dem Feuer, Waſſer — wstrzymywać ogień, wodę; Jemandem etwas — wzbraniać, zabraniać komu czego; ſich — gegen Jemanden bronić się przeciw komu; ſich einer Sache — opierać się czemu; wzbraniać się czego; ſich ſeiner Haut — życia swego bronić.

Weh'rfähig, 2c. ſ. Weh'rhaft, 2c.; Weh'rgehä'nge, Weh'rgehe'nk, *sn.* pendent; Weh'rhaft, *a.* obronny; Weh'rhaftigkeit, *sf.* odporność; Weh'rlos, *a.* bezbronny; Weh'rloſigkeit, *sf.* bezbronność; Weh'rmann, Weh'rſolda, *sm. Kw.* wojskowy; żołnierz; Weh'rſchanze, *sf.* szaniec obronny; Weh'rſtand, *sm.* stan broniący, wojskowy; Weh'rverei'n, -rvertra'g, ſ. Weh'rbündniß; Weh'rwolf, ſ. Wä'rwolf.

Weh'tage, *sm. pl.* dni boleści.

Weib, *sn.* kobieta; niewiasta; — (Gattin) żona; ſchamhaftes — wstydliwa kobieta; keuſches — wstrzemięźliwa kobieta; altes — baba; babęko; altes Weib, *iron.* (von einem Manne) babuś; babiarz; Wei'bchen, *sn. dim.* kobietka; żonka; —, *Ng.* samica; samiczka.

Wei'ber-, *a.* kobiecy; ſ. a. Frau'en-; Wei'bera'del, *sm.* ślachectwo ze strony matki, po matce; -rfei'nd, *sm.* nieprzyjaciel kobiet; -rgeheu'l, -rgeſchrei', -rgewä'ſch, -rgezä'nk, *sn.* wrzask, krzyk, plotki, kłótnia kobiet; plotki kobiece; -rha'ft, *a.* kobiecy; —, *ad.* po kobiecemu; -rha'ndſchuh, *sm.* rękawiczka kobieca; -rha'ß, *sm.* nienawiść kobiet; -rhau'be, ſ. Frau'enhau'be, 2c.; -rhe'rrſchaft, *sf.* panowanie kobiet; -rkne'cht, ſ. Frau'enkne'cht; -rle'hen, *sn.* kobiece lenno; ein — haben w spódnicy chodzić; -rlie'be, *sf.* miłość kobiet; miłość kobieca; -rling, *sm.* babiarz; -rli'ſt, *sf.* chytrość kobieca; intryga kobiet; -rma'nn, -rna'rr, *sm.* kobieciarz; -rra'th, *sm.* rada kobiet; -rrau'b, *sm.* porwanie kobiet; -rſa'ttel, ſ. Da'menſa'ttel; -rſcheu', *a.* mający wstręt od kobiet; -rſcheu', *sf.* wstręt od kobiet; -rſchu'le, *sf.* szkoła kobiet; -rſkla've, *sm.* niewolnik kobiet; -rſu'cht, *sf.* ubieganie się za kobietami; -rſü'chtig, *a.* ignący do kobiet; -rtra'cht, 2c. ſ. Frau'entra'cht, 2c.; -rvo'lk, Wei'bsvolk, *sn.* kobiety; baby; Wei'besſchö'nheit, *sf.* piękność kobieca; Wei'besſoh'n, *sm.* syn kobiecy; *człowiek.

Wei'biſch, *a.* kobiecy; kobiecie właściwy; weibiſcher Mann, *iron.* baba; tchórz; etwas Weibiſches an ſich haben miéć coś kobiecego w sobie; Wei'blich, *a.* kobiecy; —, *ad.* po kobiecemu; —, *Spl.* żeński; Wei'blichkeit, *sf.* kobiecość; żeńskość; kobiece obyczaje, uczucia itd.; — międzynoże u kobiet; Wei'bling, *sm. iron.* kobieciarz; mąż żonie ulegający; Wei'blos, *a.* bezżenny; Wei'bsbild, Wei'bsmenſch, Wei'bſtück, *sn. iron.* kobieta; baba; kobiecisko; Wei'bsgeſta'lt, *sf.* postać kobieca; Wei'bs-

persō'n, *sf.* białogłowa; niewiasta; Wei'bsstück, s. Wei'bsbild; Wei'bsvolk, Wei'bsleute, s. Wei'bervo'lk, ꝛc.

Weich, *a.* miękki; czuły, łatwo dający się poruszyć, do czego skłonić; Jemanden — machen zmiękczyć kogo, poruszyć go od. jego serce; — werden zmięknąć; zmiękczeć, stać się czułym; einen Buchstaben — aussprechen, *Spl.* mięko wymawiać głoskę.

Wei'chbild, *sn.* słup z posągiem na granicy terytoryum miasta stojący; granica obwodu miasta; prawo miejskie, terytoryalne.

Wei'che, *sf.* miękość; Wei'chen, *pl. Hlk.* słabizny; — moczenie.

Wei'chen, *vn.* (h.) mięknąć; —, *va.* miękczyć.

Wei'chen, *vn. irr.* (s.) (weiche, wich, gewichen): ustępować; zmusić do ucieczki od. do odwrotu; von Jemandem — odstąpić kogo; opuścić go.

Wei'chenbru'ch, s. Lei'stenbru'ch.

Wei'chgescha'ffen, *a.* czuły; tkliwy; -chgeso'tten, *a. Kk.* miękko ugotowany.

Wei'chheit, *sf.* miękość.

Wei'chherzig, *a.* miękiego serca; -chherzigkeit, *sf.* miękość serca; czułość, tkliwość; -chhufig, *a.* miękokopytny; Wei'chlich, *a.* miękki; —, *ad.* miękko; -chlichkeit, *sf.* zniewieściałość, gnuśność; miękość; -chling, *sm.* niewieściuch; człowiek miękki, zniewieściały; -chmäulig, *a.* miękousty; -chmüthig, *a.* miękiego umysłu; -chmüthigkeit, *sf.* miękość umysłu.

Wei'chsel, *sf. Geog.* Wisła; -chselschi'fffahrt, *sf. Sw.* żegluga na Wiśle; -chselu'fer, *sn. Geog.* brzeg Wisły; -chselzo'pf, *sm. Hlk.* kołtun; krzczyca; krzczyce; wieszczyce; mit dem — behafteter Mensch kołtunowaty; -chselzo'pf-, *a. Hlk.* kołtunowy; -chselzo'pfig, *a. Hlk.* kołtunowaty.

Wei'de, *sf. Ng.* wierzba; —, *Ldw.* (für das Vieh) pastwisko; pasza; *roskosz; *pokarm; Wei'defrei'heit, *sf.* wolność pastwiska; -dege'ld, *sn.*, -delo'hn, *sm.* zapłata za paszenie; spasne; -dela'nd, *sn.* ugór, odłóg na pastwisko przeznaczony; pastewny grunt; pastwisko.

Wei'den, *vn.* (h.) paść się; —, *va.* paść; sich, seine Augen an etwas, an einem Anblicke —, *paść oczy widokiem czego; Wei'den *a. Ng.* (aus Weidenholz ꝛc. bestehend) wierzbowy; Wei'denba'nd, *sn.* witka; wić; wicina; -denbau'm, *sm. Ng.* wierzba; -denho'lz, *sn.* wierzbowe drzewo; wierzbina; -denko'rb, *sm.* kosz wierzbowy; -denmo'tte, *sf. Ng.* wierzbowiec; -denrö'schen, *Ng.* s. U'nholdenstrau'ch; -denstrau'ch, *sm. Ng.* krzak wierzbowy; łoża.

Wei'deplatz, *sm.* pastwisko; -dere'cht, *sn.* prawo pastwiska; prawo paszy. [wesołek.

Wei'derich, *sm. Ng.* wierzbówka;

Wei'derind, *sn.* krowie bydło pastewne; woły pastewne od. karmne; Wei'devieh', *sn.* bydło pastewne.

Wei'dicht, *a.* wierzbami zarosły; —, *sn.* wierzbina; gaik wierzbowy.

Wei'dlich, *a.* łepski; żwawy.

Wei'dmann, Wai'dmann, *sm.* łowiec; myśliwy; Wei'dmännisch, *a.* łowiecki; Wei'dmesser, *sn.* nóż łowiecki; Wei'dochs, *sm. Ldw.* wół pastewny, wół karmny; Wei'dsprache, *sf.* język łowiecki; Wei'dwerk, *sn.* łowiectwo.

Wei'fe, *sf. W.* motowidło; Wei'fen, *va. W.* motać.

Wei'gern, *va.* s. Verwei'gern; sich — wzbraniać się czego; sich — etwas zu thun wzbraniać się co zrobić; Wei'gerung, *sf.* wzbranianie się; opór; im Falle der —, im Weigerungsfalle w razie nieprzychylenia się od. oporu.

Weih'alta'r, *sm. Kg.* ołtarz poświęcalny; Weih'bischof, *sm.* sufragan.

Wei'he, *sf. Ng.* (Art Falke) kania.

Wei'he, *sf.* święcenie; er hat die letzte — bekommen, *Kg.* wyświęconym został; poświęcenie (dzwonu, itd.); Wei'hen, *va.* poświęcać (kościół, chorągwie); Jemanden zum Bischof —, *Kg.* poświęcić kogo na Biskupa; —, *Kg.* święcić (wino, olej, wodę); wyświęcać; zum Priester —, *Kg.* wieświęcać na księdza; Jemandem seine Dienste — (widmen), *poświęcać komu swoje usługi.

Wei'her, *sm.* święciciel; — (Teich) sadzawka.

Weih'faß, *sn. Kg.* kadzielnica, trybularz; Weih'fasten, *sf. pl. Kg.* suchedni; Weih'gebe't, *sn. Kg.* modlitwa przy konsekracyi; Weih'kessel, *sm. Kg.* kropielnica.

Weih'nachten, *sf. pl. Kg.* Boże narodzenie; Weih'nachtlich, Weih'nachts-, *a. Kg.* bożonarodzenny; Weih'nachtsa'bend, *sm. Kg.* wilia Bożego narodzenia; -tsa'pfel, *sm.* jabłko, które się daje na Boże narodzenie; -tsfei'er, *sf.*, -tsfei'erta'g, *sm. Kg.*, -tsfe'st, *sn. Kg.* święto Bożego narodzenia; -tsga'be, *sf.*, -tsgeschenk, *sn.* kolenda, dar na Boże narodzenie; -tsgesa'ng, *sm.*, -tslie'd, *sn.* kolenda, pieśń na Boże narodzenie; -tsgo'ttesdie'nst, *sm. Kg.* nabożeństwo na Boże narodzenie; -tsma'rkt, *sm.* jarmark na Boże narodzenie; -tspredigt, *sf.* kazanie na Boże narodzenie; -tswo'che, *sf.* tydzień, w którym Boże narodzenie przypada; -tszei't, *sf.* czas, w którym Boże narodzenie przypada.

Weih'opfer, *sn. Kg.* ofiara poświęcalna; Weih'rauch, *sm. Ng.* kadzidło; Jemandem — streuen, *kadzidło komu palić; kadzić mu; sich vom — des Beifalls betäuben lassen, *dać się odurzyć kadzidłom pochwał; Weih'rauch-, Weih'rauchs-, *a. Ng.* kadzidlny, kadzidłowy, kadzilny; Weih'rauchbü'chse, *sf.* puszka z kadzidłem od. do kadzidła; Weih'rauchda'mpf, *sm.* dym kadzidła; Weih'rauchfa'ß, *sn.* kadzielnica; Weih'rauchho'lder, Weih'rauchstrau'ch, *sm. Ng.* mira (drzewo).

Weih'sprengel, *sm. Kg.* kropidło; Wei'hung, *sf.* *poświęcenie; Weih'vieh, *sn.* bydlę na ofiarę przeznaczone; Weih'wasser, *sn. Kg.* woda święcona; Weih'wedel, *sm. Kg.* kropidło.

Weil, *conj.* ponieważ; że.

Wei'land, *ad.* † niegdyś; przedtém; —, *świętéj pamięci; nieboszczyk.

Wei'lchen, *sn. dim.* chwilka.

Wei'le, *sf.* chwila; nach einer — po chwili; in einer kurzen — za małą chwilę; gut Ding will — haben, *co nagle, to po dyable; *dobrze zrobić, trzeba czasu; es ist schon eine —, *już temu chwila; vor einer kleinen — przed chwilką; eile mit —, *powoli najdaléj zajdziesz.

Wei'len, *vn.* (h.) bawić gdzie; —, *va.* bawić kogo; zatrzymywać go; sich — bawić się.

Wei'ler, *sm.* wola, wolka, wioska; pustkowie.

Wei'lort, *sm.* miejsce przebywania; Wei'lzeit, *sf.* czas przebywania.

Wein, *sm. Ng. Wb.* wino; — bauen wino uprawiać; Wein-, *a.* winny; Wei'napfel, *sm. Ng.* winiówka; winne jabłko; -narm, *a.* ubogi w wino; -nartig, *a.* do wino podobny; winkowaty; -nbau, *sm.* uprawa wina; -nbauer, *sm. Wb.* winogrodnik; -nbecher, *sm.* puhar do wina; -nbeere, *sf.* winna jagoda; -nbeerke'rn, *sm.* pestka winnéj jagody; -nbeerku'chen, *sm.* placek z wycisków winogronowych; -nbeermu'ß, *sn. Kk.* powidła z winogron; -nbeersa'ft, *sm.* sok winny; sok z winogron; -nberg, *sm.* winna góra; winnica; -nbescha'ttet, -nbewa'chsen, *a.* zacieniony, obrosły winem; -nbirn, *sf. Ng.* gruszka winna; -nblatt, *sn.* liść winny; liść winniczny; -nblume, *sf. Ng. Wb.* kwiat winny; — (Wohlgeruch, Duft des Weins) woń, wonia wina; -nblüte, *sf. Ng.* winny kwiat; kwitnienie wina; -nbrühe, *sf. Kk.* winna zupa; -nbutte, *sf.* kadź z wina od. do wina; -ndrossel, *sf. Ng.* biały drózd; winny drózd; -ndunst, *sm.* para winna; wapor winny; dymek od wina.

Wei'neln, *vn.* (h.) winem trącić.

Wei'nen, *vn.* (h.) u. *va.* (s.) płakać nad kim, nad czém; vor Freude, Schmerz — płakać z radości, bolu; blutige, bittere Thränen — płakać krwawemi łzami; gorzkie łzy wylewać; er hat sich die Augen roth geweint oczy mu krwią zaszły od. zaczerwieniały się od płaczu; Wei'nen, *sn.* płacz; płakanie; Wei'nenswe'rth, s. Bewei'nenswe'rth; Wei'nerlich, *a.* skłonny do płaczu; mir ist so — na płacz mi się zbiera; thue nicht so — nie kwil się tak; — płaczliwy.

Wei'nernte, s. Wei'nlese; Wei'nessig, *sm.* winny ocet; -nessigbrau'er, *sm.* fabrykant octu winnego; -nessigbrauerei', *sf.* fabryka octu winnego; -nfächser, -nfechser, *sm. Wb.* szczep winny; -nfarbig, *a.* winny; maści winnéj; winnego koloru; -nfaß, *sn.* beczka do wina, z wina; kufa; -nfäßchen, *sn. dim.* sądeczek do wina; antałek; -nfeld, *sn. Wb.* pole winem zasadzone, do uprawy wina przeznaczone; -nflasche, *sf.* butelka, gąsiorek z winem, z wina, do wina; -nfleck, *sm.* plama od wina; -nfuhre, *sf.* wóz wina, do wina; -ngäbelchen, *sn. dim.*, -ngabel, *sf.* wąs u winogron; -ngarten, *sm.* winnica (ogród); -ngärtner, *sm.* ogrodnik uprawiający wino; -ngebi'rge, *sn.* góry winem zarosłe; -ngefä'ß, *sn.* naczynie do wina; -ngegend, *sf.* okolica winna; -ngeist, *sm. Schdk.* spirytus winny; -ngela'g, *sn.* kompania śpijających wino; -ngelä'nder, *sn. Wb.* szpaler winniczy; -ngeleh'rt, *a.* znający się na winach; -ngeru'ch, *sm.* zapach wina; *kwiat wina; s. a. Wei'nblume; -ngeschi'rr, *sn.* naczynia do wina; -ngeschma'ck, *sm.* winny smak; -ngierig, *a.* chciwy wina; -nglas, *sn.* szklanka, lampka, kieliszek do wina; -ngott, *sm. Myth.* Bachus; bożek wina; -ngrün, *a.* winnego koloru; -nhacke, -nhaue, *sf. Wb.* motyka winniczna;

-nhaft, *a.* s. Wei'nartig; —, *ad.* jak wino; -nhandel, *sm.*, -nhandlung, *sf.* handel winny; -nhaus, *sn.* winiarnia; -nheber, *sm. Wb.* lewar winny; -nhefe, *sf.* lagier winny; -nhügel, *sm. Wb.* pagórek winem zasadzony; -nhülse, *sf.* łupinka winnych jagód; -nhüter, *sm.* stróż winniczny.

Wei'nicht, *a.* winowaty; winiasty; winem trącący; do wina podobny.

Wei'njahr, *sn.* winny rok; -nkaltschale, *sf. Kk.* drobianka z wina; -nkanne, *sf.* konewka oder dzban do wina; -nkauf, *sm.* kupno wina; litkup; -nkeller, *sm.* piwnica do wina, z winem; -nkelter, *sm. Wb.* prasa do wyciskania wina; -nkenner, *sm.* znawca wina; znający się na winie; -nkenntniß, *sf.* znajomość win; znanie się na winach; -nkranz, *sm.* wieniec winny; wieniec jako znak winnego handlu; -nkrug, *sm.* dzbanek do wina; -nkufe, *sf.* kufa od wina; stągiew od wina; kadź od wina; -nküfer, -nküper, *sm.* piwniczy; sklepnik winny; kiper; -nladen, *sm.* sklep winny; -nlager, *sn.* legary do wina; skład wina; -nland, *sn.* winny kraj; -nlaub, *sn.* winne liście; -nlaube, *sf.* altana winem obrosła; -nlaubkra'nz, *sm.* wieniec z winnego liścia; -nlauch, *sm. Ng.* czosnek winniczy; -nlese, *sf. Wb.* winobranie; — halten wino zbierać; -nleser, *sm.* winobraniec; -nlied, *sn.* pieśń o winie, na pochwałę wina; -nling, *sm. Gtn.* winiówka, owoc winnego smaku (gruszka, itd.); -nlos, *a.* bez wina; -nmährte, *sf.* § *Kk.* drobianka z winem; -nmangel, *sm.* niedostatek wina; -nmaß, *sn.* miara do wina; -nmeth, *sm.* miód z winem; -nmischer, *sm.* fabrykant wina; -nmonat, *sm.* Październik; -nmost, *sm.* moszcz winny; -nmuth, *sm.* *odwaga z wina; -nmutter, s. Wei'nhefe; -nniederlage, *sf.* skład wina; -npfahl, *sm.* tyczka do wina; -npfennig, *sm.* datek na wino; -npfirsche, *sf.* brzoskwinia winna; -npflaume, *sf. Gtn.* renkłoda (śliwka); -npresse, s. Wei'nkelter; -npresser, *sm.* ten, co wino wyciska; -nprobe, *sf.* próba wina; -nprüfer, *sm.* probierz wina; -nranke, *sf.* gałązka winnéj macicy; -nrausch, *sm.* podchmielenie winem; napicie się winem; -nrebe, *sf.* winna latorośl; szczep winny; -nrechnung, *sf.* rachunek z wina (wziętego, wypitego); -nreich, *a.* obfity w wino; -nsauer, *a.* kwaśny jak wino; -nsäuerlich, *a.* kwaskowaty jak wino; -nsäuerling, *sm. Gtn.* winne jabłko; -nsäufer, *sm.* żłopacz wina; winopój; -nsäure, *sf. Schdk.* kwas winny; -nschank, *sm.*, -nschenke, *sf.* szynk wina; -nschenk, *sm.* szynkarz wina; -nscheu, *a.* mający wstręt od wina; -nschlauch, *sm.* skórzany wór do wina; -nschlemmer, *sm.* winożarłok, winożerca; -nschmack, *sm.* smak winny; -nschmauß, *sm.* bankiet winny; -nschröter, *sm. Wb.* tragrarz przy winie; winiostaw; co wino wstawia do piwnicy; -nschuld, *sf.* dług za wino; -nsegen, *sm.* błogosławieństwo pod względem obfitości wina; -nsetzling, s. Wei'nfächser; -nstab, *sm. Wb.* tyczka do wina; -nstein, *sm. Schdk.* wejnsztyn; winny kamień, winnik; winian kwaśny; -nsteingei'st, *sm. Schdk.* spirytus wejnsztynowy; -nsteinö'l, *sn. Schdk.* olejek wejnsztynowy; -nsteinpu'lver, *sn.* proszek wejnsztynowy; -nsteinrah'm, *sm. Schdk.* kremortartar; winnokamienna sól; -nsteinsa'lz, *sn. Schdk.* węglan potażu; -nsteinsau'er, *a. Schdk.*: weinsteinsaures Salz podwinian kwaśny; -nsteinsäure, *sf. Schdk.* kwas wejnsztynowy; kwas winnokamienny; -nsteuer, *sf.* podatek od wina; -nstock, *sm.* winna macica; -nsuppe, *sf. Kk.* zupa z wina; -ntodt, *a.* pogrążony w twardym śnie od wina; -nträber, -ntrester, *sf. pl.* wytłoczyny z winogron; -ntraube, *sf.* winogrono; -ntrinker, *sm.* pijący wino; starker — dużo wina pijący; -ntrunken, *a.* winem upojony; -ntunke, *sf.* sos winny, z winem lub z wina; -nverfä'lscher, *sm.* fałszerz wina; -nverfä'lschung, *sf.* fałszowanie wina; -nvisi'rer, *sm.* pisarz komorny do wina; rewizor wina; -nvorrath, *sm.* zapas wina; -nwachs, *sm.* rodzenie się wina; urodzaj na wino; -nwetter, *sn.* pogoda winu sprzyjająca; -nzahn, *sm.*: sich den — ausreißen, ** stracić apetyt do wina; -nzecher, s. Wei'nsäufer; -nzehent, *sm.* dziesięcina od wina; -nzeichen, *sn.* znak winny; s. a. Wei'nkranz; -nzoll, *sm.* cło od wina.

Weis, *ad.*: Jemandem etwas — machen wmówić w kogo co; machen Sie das einem Andern —! powiedz Pan tę bajkę komu inszemu!

Wei'se, *a.* mądry; —, *ad.* mądrze; — werden stać się mądrym; zostać umądrzonym; Weiser mędrzec.

Wei'se, *sf.* sposób; auf einerlei — na jeden kształt i sposób; auf eine ganz besondere — w szczególniéjszy sposób; nach seiner — leben, *żyć po swojemu; * na swój sposób, podług swojego trybu żyć; auf alle — na wszelkie sposoby; wszelkim sposobem; nach menschlicher — po ludzku; podług zdania ludzkiego; gleicher, ähnlicher — takim sposobem; na taki sposób; — zwyczaj; er handelt nach seiner —, nach der — des Landes, * postępuje swoim zwyczajem oder po swojemu, podług krajowego zwyczaju od. po krajowemu; heimlicher, thörichter, ungerechter — tajemnie, nierostropnie, niesprawiedliwie; unvorhergesehener — nieprzewidzianie; glücklicher — szczęściem; —, *Tk.* (Melodie, Sangesart) nóta; —, *Spl.* (Ausdruck) tryb; die Art u. — kształt i sposób.

Wei'sel, *sm. Ng.* królowa roju pszczół; matka; przewodniczka.

Wei'sen, *va. irr.* (h.) (weise, wies, gewiesen): etwas — pokazać co; Jemandem den rechten Weg — wskazać komu prawą drogę; Jemandem den Weg, seiner Wege —, Jemandem die Thür —, * wyprosić kogo za drzwi; an Jemanden — wskazać komu, do kogo ma iść; er hat mich an Sie gewiesen do Pana mnie posłał, odesłał, kazał mi się udać; Jemanden in seine Wohnung — kazać komu iść do domu; etwas von sich — nie przyjąć czego; Jemanden von sich — odprawić kogo z niczém; kazać mu precz pójść; sich — lassen przyjmować nauki, refleksye, uwagi; dać się naprowadzić; słuchać, usłuchać (rady, prawdy); zurecht — nauczyć kogo.

Wei'ser, *sm.* s. Wei'se; pokaziciel; wskaziciel; skazówka (u zegara); —, *Ng.* s. Wei'sel.

Wei'sheit, *sf.* mądrość; Wei'sheitlie'bend, *a.* miłujący mądrość; Wei'sheitsdü'nkel, *sm.* zarozumienie o mądrości swojéj; Wei'sheitsfei'nd, *sm.* nieprzyjaciel mądrości; Wei'sheitsfreu'nd, *sm.* przyjaciel mądrości; -sheitsleh're, *sf.* nauka mądrości; -sheitsque'lle, *sf.* źródło mądrości; -sheitsspru'ch, *sm.* maksyma mądra; -sheitszah'n, *sm. Zk.* *ząb mądrości.

Wei'slich, *ad.* mądrze.

Wei'sung, *sf.* (Befehl) rozkaz; wskazanie.

Weiß, *a.* biały; weißes Mehl, Brod mąka jasna; chléb pszenny; weiße Wäsche czysta bielizna; das Weiße im Auge, *Zk.* białek w oku; das Weiße im Ei (Eiweiß) białko w jaju; — machen wybielić; — werden wybieléć; sich — brennen, *oczyścić się (z zarzutu); sich — brennen wollen, *uniewinniać się; Weiß, *sn.* białość.

Wei'ssagen, *vn.* (h.) wróżyć z czego; Wei'ssager, *ec.* s. Wah'rsager, *ec.*; Wei'ssagung, *sf.* wróżenie; wróżba.

Wei'ßarmig, *a.* białe ramiona mający; Wei'ßbacken, *a.* z pszennéj mąki (upieczony); -ßbäcker, *sm.* piekarz z pszennéj mąki piekący; bułecznik; -ßbier, *sn.* piwo białe; -ßbirke, *sf. Ng.* brzoza biała; -ßbirn, *sf. Gtn.* blansza (gruszka); -ßbrod, *sn.* biały chléb (pszenny); bułka; -ßbuche, *ec.* s. Ha'gebu'che; -ßbusig, *a.* białą piersś od. białe łono mający; -ßdorn, *sm. Ng.* głóg pospolity.

Wei'ße, *sn.* s. Weiß, *a.*; Wei'ßen, *va.* wybielić, pobielić; —, *sn.* obielenie.

Wei'ßenbu'rg, *sn. Geog.* Białogród; von, aus —, *Geog.* Białogrodzki.

Wei'ßer, *sm.* (Tüncher) tynkarz; pobielacz.

Wei'ßerz, *sn.* białokrusz; Wei'ßespe, *sf. Ng.* topola biała; Wei'ßfarbig, *a.* białego koloru; Wei'ßfederig, *a.* białopióry; Wei'ßfichte, *sf. Ng.* sosna jodła; Wei'ßfieber, *sn. Hlk.* (Bleichsucht) bladość żeńskiéj płci; białaczka; Wei'ßfisch, *sm. Ng.* ryba biała; płotka; płocica; Wei'ßfüßig, *a.* białonogi; Wei'ßgar, *a. Grb.*: weißgares Leder skóra wyprawna na irchę; Wei'ßgelb, *a.* białożółty; Wei'ßgelblich, *a.* białożółtawy; Wei'ßgerber, *sm.* białoskórnik; Wei'ßgerberei', *sf.* białoskórnictwo; Wei'ßgold, *sn.* białe złoto; platyna; Wei'ßgrau, *a.* jasno siwy; Wei'ßhaarig, *a.* białowłosy; Wei'ßhalsig, *a.* białą szyję mający; Wei'ßhändig, *a.* białoręki; Wei'ßkohl, *sm.* Wei'ßkraut, *sn. Ng. Gtn.* kapusta biała głowiasta; Wei'ßkram, *sm. H.* kram płócienny; Wei'ßkrämer, *sm.* kramarz płótnem handlujący; Wei'ßlich, *a.* białawy; Wei'ßling, *sm. Ng.* bielec; zwierz biały; Wei'ßmehl, *sn.* jasna mąka pszenna; Wei'ßnäsig, *a.* białonosy; Wei'ßpappel, *sf. Ng.* topola biała; Wei'ßpinsel, *sm.* pędzel do bielenia; Wei'ßroth, *a.* bladoczerwony; Wei'ßröthlich, *a.* bladoróżowy; Wei'ßschimmel, *sm.* koń jasno biały; Wei'ßschnabel, *sm.* białodziób; ptak z białym dzióbem; *Ng.* dzięcioł amerykański; Wei'ßschwanz, *sn.* białogon; pliszka z białym ogonem; Wei'ßsieden, s. Wei'ßsud; Wei'ßstirn, *sf.* białe czoło; zwierz z białém czołem (gęś, itd.);

Wei'ßstirnig, *a.* białe czoło mający; Wei'ßsud, *sm. Httk. Mzk.* bielidło do bielenia starych sreber; Wei'ßwasser, *sn.* biała woda (do okładania); Wei'ßwollig, *a.* białą wełnę mający.

Wei'ßwurz, *sf. Ng.* babikrówka; Wei'ßzeug, *sn.* bielizna.

Weit, *a.* daleki; ich warte auf weitere Befehle czekam dalszych rozkazów; die Sache steht noch in weitem Felde, *dalekie to jeszcze rzeczy; *nie prędko się to stanie; —, *ad.* daleko; von weitem z daleka; weit her z daleka; sein Französisch ist nicht — her, *nie tęgi z niego Francuz; *francuszczyzna jego nie wiele warta; zu weit za daleko; in einer Sache zu — gehen, *za daleko się posunąć w czém; er hat es so weit kommen lassen, *do tego dopuścił rzecz; zehn Meilen — her o 10 mil ztąd; — (bequem) przestrony; die Welt ist weit świat jest szeroki; in die weite Welt gehen, *pójść w świat; etwas weiter machen rozprzestrzenić co; — obszerny, rozległy; weiter więcéj; weit, bei weitem daleko; bei weitem wcale; er ließ mich ohne Weiteres gehen, *kazał mi pójść po prostu; *nic więcéj nie powiedziawszy, nie zaleciwszy; ich will es haben ohne Weiteres chcę to miéć, i koniec; er wies ihm ohne Weiteres die Thür, *wyprosił go za drzwi bez ceremonii; so weit tak daleko; do tyla; o tyle; die Sache ist schon so — fertig rzecz już prawie gotowa; weit und breit, *na wszystkie strony; *po całym świecie; *wszędzie a wszędzie; weit daleko; in wie weit o ile; Wei'tästig, *a.* szerokie gałęzie mający; Wei'täugig, *a.* szerokie oczy mający; Wei'taussehend, *a.* daleko sięgający (plan); na długo się zanoszący (wojna); niepewny, nie prędki mogący się spełnić (nadzieja); Wei'tbauchig, *a.* szeroki brzuch mający; Wei'tbusig, *a.* szerokie łono mający.

Wei'te, *sf.* dalekość; odległość; przestronośc (sukni); szerokość.

Wei'te, *sn.* dalekość; obszerność; das — suchen, *uciec w dalekie strony; das geht in's —, *to sięga daleko, *jest za obszerne, długo się ciągnie, itd.

Wei'ten (sich), *vn.* (h.) rozprzestrzenić się (jak suknia), rozchodzić się (jak bóty).

Wei'ter, *a.* (*comparat.* v. Weit): daléj; Wei'terung, *sf.* (Folgerung) wniosek; wnioski; rozwodzenie; wyszczególnienie.

Wei'tgebie'tend, *a.* szeroką władzę mający; Wei'tgehö'rnt, *a.* szerokorogaty; Wei'tgepriesen, *a.* wielbiony po całym świecie; Wei'therrschend, *a.* obszerne panowanie mający; Wei'tläufig, Wei'tläuftig, *a.* obszerny; —, *ad.* obszernie; rozwlekły; rozwlekłe; die Bäume — setzen, *Gtn.* drzewa rzadko sadzić; — schreiben odstępować w pisaniu, litery rozstawiać, wiersze odstępować.

Wei'tläufigkeit, *sf.* obszerność; rozwlekłość (pisma itd.); Wei'tläufigkeiten, *pl.* korowody; ceregiele; es wird — setzen, *będą przy tém korowody.

Wei'tmäulig, *a.* szerokousty; Wei'tschichtig, *a.* daleko się rozciągający; rozwlekły; Wei'tschweifig, *a.* rozwlekły; —, *ad.* rozwlekłe; Wei'tschweifigkeit, *sf.* rozwlekłość; Wei'tsehend, *a.* daleko widzący; przenikliwy; Wei'tsichtig, *a.* widzący z daleka; z daleka lepiéj jak zbliska widzący; Wei'tspurig, *a.* szeroką koléj mający, półtoraczny (wóz); Wei'tumfassend, *a.* wiele obejmujący.

Wei'zen, *sm. Ng.* pszenica; türkischer —, *Ng.* kukurudza; Wei'zen-, *a. Ng. Kk.* pszeniczny; pszenny; Wei'zenacker, *sm.* rola pszeniczna; Wei'zenbie'r, *sn.* piwo pszenne; Wei'zenbo'den, *sm. Ldw.* pszeniczny grunt; Wei'zenbrei', *sm. Kk.* lemieszka z pszennéj mąki; -zenbro'd, *sn.* pszenny chléb; -zene'rnte, *sf.* zbiór pszenicy; -zene'ssig, *sm.* pszenny ocet; -zenfe'ld, *sn. Ldw.* pole pszeniczne; Wei'zengrau'pe, *sf.* pszenne krupy; -zengrie's, *sm.* drobna kaszka z pszenicy; Wei'zenklei'e, *sf.* pszenne otręby; -zenla'nd, *sn. Ldw.* grunt pszeniczny; ziemia pszeniczna; -zenma'lz, *sm.* słód pszeniczny; -zenmeh'l, *sn.* mąka pszeniczna; Wei'zenspreu', *sf.* plewa pszeniczna; plewy pszeniczne; -zenstroh', *sn.* słoma pszeniczna.

Welchein, *pron.* co za; s. a. We'lcher ꝛc.

We'lcher, -lche, -lches, *pron.* który; jaki; mit welchem Rechte? jakiém prawem? welche Angst! co za strach! welch eine Pein! cóż to za męka! welch großes Unglück! cóż to za nieszczęście! ich habe schon welche już mam kilka, niektóre; wollen Sie welche kosten? może Pan skosztujesz parę?

We'lcher Art, *a.* jaki; We'lchergesta'lt, welcher Gestalt, *a.* jakim sposobem; We'lcherlei', *a.* jaki; jakiego gatunku; auf — Art jakimkolwiek sposobem.

Welk, *a.* zwiędły; zwiędniały; flakowaty; We'lken, *vn.* więdnąć; —, *va.* zwiędłym robić; die Hitze welkt die Blumen od gorąca więdną kwiaty; — suszyć; We'lken, *sn.* więdnienie; We'lkheit, *sf.* zwiędłość, zwiędniałość, flakowatość.

We'lle, *sf.* fala morska; bałwan; wał; das Meer schlägt Wellen morze rzuca bałwany; in den Wellen w bałwanach; —, *Mech.* wałek; walec; oś koła lub kulistego ciała; wiązka chrustu.

We'llen, *va.* u. *vn.* (h.): — lassen (aufsieden lassen) dać zawrzéć; dać zagotować; We'llenfö'rmig, *a.* falisty; do fali czyli bałwanu podobny; We'llengra'b, *sn.* grób w bałwanach morskich; We'llenho'lz, *sn.* chrust; We'llenli'nie, *sf.* linia wężykowata; We'llenlo's, *a.* bez fal; We'llenrei'ch, *a.* obfity w bałwany; We'llenrei'ch, *sn.* królestwo fal; We'llenschla'g, *sm.* uderzenie fali ob. bałwanu; We'llenschla'gend, *a.* rzucający bałwany; We'llenschne'cke, *sf. Ng.* woluta; ślimak kręglasty; We'llensturz, *sm.* spad fali ob. bałwanów; We'llenwe'rfend, *a.* rzucający bałwanami.

We'llerde'cke, *sf. Bk.* pułap ob. sufit (powała) ze słomy gliną ulepiony; We'llermauer, We'llerwand, *sf.* ściana ze słomy z gliną ulepiona; We'llern, *va. Bk.* lepić ze słomy z gliną.

We'llzapfen, *sm.* czop u walca ob. osi, koło któréj się co obraca.

Wels, *sm. Ng.* sum (ryba); Wels-, *a. Ng. Kk.* sumowy; We'lsartig, *a. Ng.* sumowaty; We'lsfleisch, *sn. Kk.* sumowe mięso.

Welsch, *a. Geog.* Włoski; der We'lsche, We'lschmann, *sm. Geog.* Włoch; *sm. Geog.* (Italien, *die romanische Welt) Włochy.

Welt, *sf.* świat; in der Welt w świecie; Reise um die — podróż koło świata; Jemanden in die — schicken, *posłać kogo w świat; auf die — kommen przyjść na świat, urodzić się; zur — bringen, in die — setzen wydać na świat, urodzić; man muß sich in die — schicken potrzeba stósować się do świata; er hatte sich von der — abgesondert odłączył się od świata, przestał obcować z ludźmi; er ist der — abgestorben, *umarł dla świata; w światowe rzeczy już się nie wdaje; er hat viel — (Erfahrung), *wiele ma znajomości świata, wykształcenia, polityry; der beste Mensch von der — najlepszy człowiek w świecie; die übersinnliche —, *Philos.* świat nadzmysłowy; die Welt liegt im Argen, *świat we złości wszystek leży; die verkehrte —, *przewrotny świat; er hat auf der Gottes-Welt nichts zu thun, wcale a wcale nic na świecie nie ma do czynienia; Jemanden in die andere — schicken, *zgładzić kogo ze świata; in alle — gehen, *pójść w świat, na kraj świata; bis an der — Ende, *aż na koniec świata; es ist nichts vollkommen in der —, *by nie przygody, byłby świat jako gody; was in aller — kann er dagegen haben? cóż przecie takiego może on przeciw temu powiedzieć? —, *(Weltlichkeit, weltliche Gesinnung) światowość; Welt-, *a.* światowy; świecki; We'ltachse, *sf. Stk.* oś świata; We'ltall, *sn.* ogół świata; powszechny świat; We'ltalter, *sn.* wiek świata; We'ltangel, *sf. Stk.* biegun świata; We'ltansicht, *sf.* uważanie świata; We'ltauge, *sn.* oko świata, *słońce, opatrzność; We'ltball, s. We'ltkugel; We'ltbau, *sm.* budowa świata; We'ltbege'benheit, *sf.* zdarzenie na świecie; We'ltbeherrscher, *sm.* władca świata; -tbeka'nnt, *a.* znany po całym świecie; -tberüh'mt, *a.* głośny, słynny, sławny po całym świecie; -tbeschreibung, *sf.* opisanie świata; -tbezwi'nger, *sm.* pogromca świata; -tbrauch, *sm.* zwyczaj światowy; -tbühne, *sf.* teatr, widownia świata; -tbürger, *sm.*, -tbürgerin, *sf.* obywatel, obywatelka świata; kosmopolita; We'ltbürgerlich, *a.* kosmopolityczny; wszechświatowy; -tbürgerlichkeit, *sf.* kosmopolityzm; wszechświatowość; We'ltbürgersinn, *sm.* kosmopolityzm; duch kosmopolityczny; s. a. We'ltbürgerlichkeit, We'ltbürgerthu'm, *sn.* kosmopolityzm; -tdame, *sf.* dama światowa, z wielkiego świata; -tenerbau'er, -tenschö'pfer, *sm.* budowniczy światów.

We'lterfah'ren, *a.* doświadczony na świecie; -terfah'rung, *sf.* doświadczenie na świecie; -terha'ltend, *a.* utrzymujący świat; -terha'lter, *sm.* zachowca świata; -terha'ltung, *sf.* utrzymanie świata; -terleu'chter, *sm.* oświeciciel świata; -terlö'ser, *sm.* zbawiciel świata; We'lterobe'rer, *sm.* pogromca świata; -terre'tter, s. We'lterlö'ser; -terscha'ffer, *sm.* stworzyciel świata; *Ky.* Stwórca; We'ltfackel, *sf.* *słońce; -tfeind, *sm.* nieprzyjaciel

świata; -tfreund, *sm.* przyjaciel świata; -tfriede, *sm.* pokój na całym świecie; -tganzes, *sn.* ogół świata; We'ltgebäu'de, *sn.* budynek od. budowla świata; -tgebrau'ch, s. We'ltbrauch; -tgedrä'nge, *sn.* tłum światowy; -tgegend, *sf.* okolica, strona świata; -tgeist, *sm.* duch świata; We'ltgeistlicher, *sm. Kg.* ksiądz świecki; -tgeistlichkeit, *sf. Kg.* duchowieństwo świeckie; -tgeprä'nge, *sn.* blask, przepych świata; -tgeprie'sen, *a.* wielbiony na całym świecie; -tgeräu'sch, -tgetö'se, -tgetü'mmel, *sn.* wrzawa świata; We'ltgeri'cht, *sn.* sąd świata; sąd ostateczny; -tgeschi'chte, *sf.* historya świata; dzieje świata; historya powszechna; -tgeschi'chtlich, *a.* do historyi powszechnéj należący; -tgese'tz, *sn.* ustawa świata; -tgesi'nnt, *a.* światowo myślący; -thandel, *sm. H.* handel całego świata, handel na całéj ziemie; We'lthändel, *sm. pl.* zatargi; zamieszki światowe; zamięszania na świecie; -therr, -therrscher, *sm.* pan, władca świata; -therrschaft, *sf.* panowanie nad całym światem; -tkarte, *sf. Geog.* mapa powszechna, całego świata; -tkenner, *sm.* znawca świata; We'ltkenntniß, *sf.* znajomość świata; -tkind, *sn.* *człowiek światowy, *za światowością się ubiegający; -tklug, *a.* obeznany ze światem; biegły w światowych rzeczach; przebiegły; obrotny; weltkluger Mann, *polityk; -tklugheit, *sf.* polityka; znajomość świata; mądrość światowa; -tkörper, *sm. Stk.* ciało niebieskie; -tkreis, *sm. Stk.* okrąg świata; ogół świata; -tkugel, *sf. Stk. Geog.* kula świata; glob; -tkunde, *sf.* znajomość świata; kosmologia; -tkundig, *a.* znający świat; powszechnie znany, wiadomy; -tkunst, *sf.* sztuka postępowania sobie na świecie; -tlauf, *sm.* porządek, bieg rzeczy na świecie; tryb światowy; so ist der — (od. der Welt Lauf), *tak bywa na świecie; -tleben, *sn.* życie światowe, na (wielkim) świecie; -tlehre, *sf. Philos.* nauka o świecie; We'ltleute, *smf. pl.* ludzie światowi; ludzie na wielkim świecie; We'ltlich, *a.* świecki; —, *ad.* po świecku; — machen, *Kg.* (Klöster 2c.) sekularyzować; — światowy; We'ltlichkeit, *sf.* świeckość; światowość; -tliebe, -tlust, *sf.* ubieganie się za światowością; -tling, *sm.* człowiek światowy; We'ltlicht, *sn. Stk.* światło świata; *słońce; *człowiek będący jakoby słońcem na świecie; -tlos, *a.* nieznający świata; -tmacht, *sf.* władza świecka; -tmann, *sm.* człowiek znający świat; bywalec; polityk; s. a. We'ltling; -tmännisch, *a.* światowy; polityczny; —, *ad.* po światowemu; We'ltmeer, *sn. Geog.* ocean; -tmensch, *sm.* *człowiek światowy; -tordnung, *sf. Philos.* porządek rzeczy na świecie; -tpol, *sm. Stk.* biegun świata; -tpriester, *sm.* kapłan świecki; -tregie'rer, *sm.* rządca świata; -tregie'rung, *sf.* rządy świata; rząd świecki; -treise, *sf.* podróż koło świata; -trichter, *sm.* sędzia świata; -tschöpfer, *sm.* stwórca świata; -tschöpfung, *sf.* stworzenie świata; -tseele, *sf. Pdilos.* dusza świata; -tsinn, *sm.* światowy sposób myślenia; -tsitte, *sf.* obyczaj świata od. na świecie; -tsorge, *sf.* zajmowanie się rzeczami światowemi; -tstoff, *sm.* pierwiastek rzeczy stworzonych; -tstrich, *sm. Stk. Geog.* strefa świata; strefa ziemi; strona świata; -tstrudel, *sm.* *odmęt światowy; -tsturm, *sm.* *burza całym światem wstrząsająca; -tsyste'm, *sn. Stk.* system świata; -ttafel, *sf.* mapa świata; -ttheil, *sm.* część świata; -tton, *sm.* ton teraźniejszego świata; -tumse'gelnd, *a.* żeglujący koło świata; -tumse'glung, *sf.* żegluga koło świata; -tumwä'lzung, *sf.* rewolucya w całym świecie; -tuntergang, *sm.* koniec świata; We'lturheber, s. We'ltschöpfer; -turtheil, *sn.* sąd świata; -tvater, *sm.* ojciec świata; -tverbesserer, -tvere'dler, *sm.* naprawiświat; naprawiciel świata; poprawca świata; -tverbe'ssererin, *sf.* **naprawicielka od. naprawiaczka świata; -tverbesserung, -tvere'dlung, *sf.* poprawa świata; -tverleu'gnung, *sf.* zaparcie się (t. j. wyrzeczenie się) świata; -tverwü'ster, -tverwü'stung, s. We'ltzerstörer, 2c.; -tweiser, *sm.* mędrzec; filozof; -tweisheit, *sf.* mądrość światowa; filozofia; -tzerstö'rer, *sm.* niszczyciel świata; -tzerstö'rung, *sf.* zniszczenie świata.

Wem? *pron.* komu?

Wen? *pron.* kogo?

We'nde, *sm. Geog.* Sorab, Wenda, Serb.

We'ndeci'rkel, s. We'ndekrei's.

We'ndeha'ls, *sm. Ng.* krętogłów (ptak).

We'ndekrei's, *sm. Stk. Geog.* zwrótnik; unter den Wendekreisen liegend, befindlich, *Geog.* podzwrótnikowy.

We'ndelbau'm, *sm.* kołowrot do windowania; We'ndeltre'ppe, *sf.* schody kręte.

We'nden, *va. reg.* und *irr.* (h.) (wende, wendete u. wandte, gewendet u. gewandt): obracać; das Gesicht nach, von etwas — twarz obrócić ku czemu, odwrócić od czego; kein Auge von etwas — oczu nie spuścić z czego; sich — obrócić się; sich an Jemanden — udać się do kogo; der Wind hat sich gewendet wiatr się obrócił (w inną stronę); das Glück hat sich gewendet, *szczęście się odwróciło, odmieniło się, odstąpiło; Fleiß auf etwas — wszelkiéj pilności przykładać do czego; Gott möge es zum Besten wenden! aby to Bóg na dobre obrócił! dał temu pomyślny kierunek! — przewrócić na drugą stronę; przenicować (suknią); einen Acker —, *Ldw.* rolą odwracać; We'nden, *sn.* s. We'ndung.

We'nden-, *a. Geog.* s. We'ndisch.

We'ndena'deln, *sf. pl.* odwrociki.

We'ndepflu'g, *sm. Ldw.* pług do odwracania.

We'ndepu'nkt, *sm. Stk.* punkt zwrotu (słońca); We'ndeschämel, *sm.* *sm.* rycan (u powozu); We'ndespi'ndel, *sf. Mech.* wałeczek z gałką do ogładzenia szwów u rękawiczników; We'ndesto'ck, *sm.* drewno do rozpinania rękawiczek.

We'ndin, *sf. Geog.* Sorabska od. Wendyjska oder Serbska kobieta; We'ndisch, *a. Geog.* Sorabski, Wendyjski, Serbski.

We'ndung, *sf.* obrot; *zwrot (zdania, myśli); We'ndwurzel, s. Au'genwur'zel.

We'nig, *a.* u. *ad.* u. *sn.* szczupły; niemnogi; nieliczny; niewielki; mały; rzadki; drobny; niewielu; mało; niewiele; trocha; trochę; das Wenige, was ich habe ta odrobina, którą mam; das wenige Geld ta trocha pieniędzy; es waren unserer nur wenige nie wielu nas było; — kilka, nie wiele; in — Tagen za kilka dni; w kilku dniach; vor wenig Tagen przed kilku dniami; mit Wenigem zufrieden sein przestawać na mało od. na małém; auch mit Wenigem kommt man aus, *i mało mając można wyżyć; ein wenig trochę; nieco; um ein Weniges trochę; nieco; odrobinkę; ich erschrack nicht wenig nie pomału się zląkłem; zu wenig za mało; nie dosyć; ein wenig zu viel trochę za wiele; weniger mniéjszy; mniéj; drei Thaler weniger zwei Groschen trzy talary bez dwóch czeskich; wenigstens, zum wenigsten przynajmniéj; um ein Weniges trochę (przy porównaniach); nichts desto weniger pomimo tego; wszelako; niemniéj; so wenig jakkolwiek nie; so wenig, daß 2c. nie tylko nie, ale nawet itd.; das wird ihm wenig helfen mało mu to pomoże; wenig haben trochę mieć czego; es ist wenig daran gelegen, *mało na tém zależy; *mniejsza o to; er kann (versteht) ein wenig Latein troszeczkę umie po łacinie; es fehlte wenig, daß er den Hals gebrochen hätte mało co nie złamał karku; bez mała karku nie skręcił.

We'nigkeit, *sf.* trocha; odrobina; meine —, *moja maleńkość; moja lichota; meine — war auch eingeladen, *i moja licha osoba była zaproszona.

We'nigste (der, die, das), *a. superlat.* najmniéjszy; s. a. We'nig.

We'nigstens, *ad.* (zum wenigsten) przynajmniéj; daran habe ich am wenigsten gedacht najmniéj o tém niemyślałem.

Wenn, *conj.* kiedy; jak; jeśli; gdyby; jeżeli; o, wenn ich schon dort wäre! ach, gdybym już tam był! wie, wenn er doch käme? a gdyby jednak przyszedł? wenn auch, wenn gleich, wenn schon chociaż; jakkolwiek; aczkolwiek; wenn auch choćby i tak; als wenn jak gdyby; wenn anders gdyby tylko.

We'nzel, *sm. npr.* Wacław — (im Kartenspiel „der Bube") kinal; niżnik; węcel.

Wer, *pron.* kto; wer immer, wer auch ktokolwiek bądź; wer weiß? kto wie? co wiedzieć? wer ist die Frau? cóż to za dama? cóż to za kobieta?

We'rbe-, *a. Kw.* werbunkowy; We'rbea'nstalt, *sf. Kw.* instytut werbunkowy; We'rbefrei', *a.* wolny od kantonu; We'rbege'ld, *sn. Kw.* zadatek werbunkowy; We'rbehau'ptmann, *sm.* kapitan werbujący; We'rbeka'sse, *sf.* kasa werbunkowa; We'rbekrei's, *sm.* obwód werbunkowy; We'rben, *vn. irr.* (h.) (werbe, wirbt, warb, geworben), s. a. Bewerben (sich): werbować; um eine Jungfrau — starać się o pannę; —, *va. irr.* (h.) werbować kogo; We'rbepla'tz, *sm.* miejsce werbunku; We'rben, *sn.*, We'rbung, *sf.* werbunek; konkurencya; ubieganie się.

We'rda, *sn.*, We'rda-Ruf, *sm. Kw.* kto idzie? kto tam?

We'rden, *vn. irr.* (s.) (werde, wird, ward, geworden): zostać; stać się; obrócić się w co; czynić się; du wirst es ihm doch gesagt haben? przecieżeś mu to powiedział? — być; Gott sprach:

Es werde Licht! und es ward Licht, *Bibl.* rzekł Bóg: Niech będzie światło! i stało się światło; es ist mir übel geworden źle mi się zrobiło; er wird Soldat werden będzie, zostanie żołnierzem; du wirst reich werden będziesz bogatym; reich, arm, schön, häßlich, weiß, schwarz, roth — zbogacić się, zubożéć, wyładniéć, zeszpetniéć, wybieléć, zczerniéć, zaczerwienić się; gesund, krank, lahm — wyzdrowiéć, zachorować, okulawiéć; es ist wahr geworden sprawdziło się; es ist hell, dunkel geworden wyjaśniło się, zciemniło się; ein großer Mann, zum großen Manne werden, *wyjść na wielkiego człowieka; es wird noch Alles gut — jeszcze to wyjdzie na dobre; sie sind Freunde geworden poprzyjaźnili się z sobą; das wird dir noch werden (das wirst du od. sollst du noch bekommen) jeszcze cię to spotka; to cię nie minie; We'rden, *sn.* stawianie się; die Sache ist erst im — rzecz ma się dopiero stać; We'rdend, *ppr.* u. *a.* zaczynający się; powstający; mający być. [lawy.

We'rder, *sm. Geog.* żulawa; żu-

Werf, *sm.* pagórek usypany nad wodą, na którym dom stoi.

We'rfen, *va.* u. *vn. irr.* (h.) (werfe, wirfst, warf, geworfen): rzucać; mit Steinen nach Jemandem —, Jemandem einen Stein an den Kopf — rzucić komu kamień na głowę; Jemanden — rzucać na kogo; in etwas — wrzucić w co od. do czego; aus etwas — wyrzucić z czego; um etwas — zarzucić koło czego; den Mantel um sich — zarzucić na siebie płaszcz; über etwas — przerzucić przez co; Jemanden zu Boden — rzucić kogo o ziemię; powalić go na ziemię; ich kann nicht so weit — nie dorzucę tak daleko; Jemandem ein Auge aus dem Kopfe — rzucić na kogo i wybić mu oko; Jemanden todt — rzucić na kogo i zabić go; sich — rzucać na siebie; rzucić się; sich vor Jemandem auf die Kniee — rzucić się przed kim na kolana; sich — (vom Holze) paczyć się; sich in den Wagen, auf das Pferd — wskoczyć do powozu, na konia; der Feind warf sich in die Stadt, auf unseren rechten Flügel, *Kw.* nieprzyjaciel wpadł do miasta, na nasze prawe skrzydło; Schatten — rzucać cień; Falten — fałdować się; seinen Blick auf Jemanden — rzucić na kogo okiem; die Schuld, einen Verdacht, Haß auf Jemanden — winę na kogo zwalić; *w podejrzeniu, w nienawiści miéć kogo; das wirft kein gutes Licht auf ihn, *to nie stawia go w dobrém świetle; — (Junge bekommen) miéć młode; die Stute, Kuh, Hündin, Katze, Sau hat geworfen klacz się ożrebiła; krowa się ocieliła; suka się oszczeniła; kotka się okociła; świnia się oprosiła; die Hündin hat fünf Junge geworfen suka miała pięcioro szczeniąt; We'rfen, *sn.* s. Wurf.

We'rft, *sn. Zm. Sw.* warsztat okrętowy; spust; *W.* (Aufzug, Kette) osnowa. [szerokoliścia.

We'rfte, We'rftweide, *sf. Ng.* iwa

Werg, *sn.* zdrzebie; zgrzebi; kłaki; grobes — pakuły; von od. aus — gemacht, We'rgen, *a.* zgrzebiany; zgrzebny.

Werk, *sn.* czyn; uczynek; ein gutes — verrichten dobry czyn zdziałać; — dzieło; Schiller's Werke, *Litt.* dzieła *Szyllera*; —, *Mech.* werk (w zegarku itd.); —, *Kw.* (bei Festungen) warownia; dzieło fortyfikacyjne; etwas in's — richten do skutku przywieść co.

We'rkbank, *sf.* ławka warsztatowa; We'rkbrett, *sn.* krawalnica (szewca, rymarza).

We'rkchen, *sn. dim.* dziełko.

We'rkelta'g, We'rktag, *sm.* dzień powszedni, robotny.

We'rkgerä'th, *sn.* sprzęt rzemieślniczy.

We'rkgold, *sn.* złoto do wyrobu.

We'rkhammer, *sm.* młot hutniczy; -haus, *sn.* fabryka; dom roboczy; -heilig, *a.* święty dla oka; -heiligkeit, *sf.* świątobliwość pozorna; -holz, *sn.* drzewo do wyrobu; We'rkmann, *sm.* robotnik; We'rkleute, *pl.* robotnicy; -meister, *sm.* werkmistrz; przełożony nad robotą jaką; starszy czeladnik; -messer (Wirkmesser), *sn. Grb.* gnyp, nóż do przykrawania skóry; -schuh, *sm.* stopa zwyczajna; -silber, *sn.* srebro do wyrobu; -statt, -stätte, *sf.* warsztat; We'rkstatt-, *a.* warsztatowy; -stein, *sm.* kamień ciosowy; cios; -stellig, *a.* uskuteczniony; zrobiony; — machen uskutecznić; -stube, *sf.* warsztat, izba, gdzie się pracuje; izba warsztatowa; -stück, s. We'rkstein; -tag, s. We'rkelta'g; -thätig, *a.* czynny; czynem uskutecznieny; uczynkiem okazany; -tisch, *sm.* stół warsztatowy; -zeug, *sn.* narzędzie (überhaupt); instrument; organ; czynidło.

We'rmuth, *sm. Ng.* piołun; mit — gefüllter Becher, *puhar goryczą zaprawny; We'rmuth-, *a. Ng.* piołunowy; piołunkowy; We'rmuthbra'nntwein, *sm.* piołunkowa (wódka); We'rmuthwei'n, *sm.* wino piołunkowe.

Werst, We'rste, *sf.* wersta, siódma część mili.

Werth, *a.* wart; das ist nichts —, keinen Groschen — to nic nie warto, nie warto i grosza; das ist nicht der Mühe, der Rede — nie warto fatygi; nie warto o tém i gadać; — (würdig) godzien; godny; wart; er ist — gehängt zu werden godzien jest szubienicy; — wysoką cenę mający; Jemanden, etwas — halten, schätzen wysoko cenić; szacować sobie kogo lub co; mein werther Freund mój szanowny przyjaciel.

Werth, *sm.* wartość; äußerer, innerer — wartość zewnętrzna, wewnętrzna; nomineller — (Nominalwerth) nominalna ilość; nominalna oder mienna wartość; — cena; den — bestimmen oznaczyć cenę; ocenić co; das Geld hat bei ihm keinen — pieniądze ma za nic; einer Sache — beilegen cenę przywięzywać do czego; einen großen — beilegen, beimessen wysoko cenić; We'rthbesti'mmung, *sf.* oznaczenie ceny; We'rthhaltung, *sf.* szacowanie, cenienie czego wysoko; We'rthlos, *a.* bez ceny; nie mający żadnéj wartości; We'rthlosigkeit, *sf.* błahość nikczemność; We'rthschätzen, *va.* szacować, poważać; werthgeschätzt wielce szanowny; We'rthschätzung, *sf.* poważanie, uszanowanie; szacunek.

We'sen, *sn.* istota (überhaupt); istność; sein einfaches, ungekünsteltes — gefällt mir jego prostata i niewymuszoność podoba mi się; Mensch von stillem — człowiek cichy; — ogół, zbiór całkowity pewnego rodzaju osób; das gemeine —, *Stw.* kraj; pospolita rzecz; das gelehrte — uczeni; zum Besten des gemeinen Wesens beitragen przyłożyć się do dobra ogołu; — masa; materya; ciało; substancya; — postępowanie, branie się, tryb, maniera; nicht viel Wesens mit etwas machen, *nie robić z czém wiele ceremonii, korowodów; viel Wesens von etwas machen wychwalać co; *trąbić o czém; gleichen oder gleiches Wesens jednobytny; gezwungenes Wesen, *wymuszoność; ungezwungenes — naiwność, naturalność; böses Wesen złe sprawy; zła robotka; *Hlk.* wielka choroba; kaduk.

We'senheit, *sf.* istotność; We'senleh're, *sf.* ontologia; We'senlo's, *a.* bezistotny; We'sentlich, *a.* istotny; das Wesentliche einer Sache to co stanowi istotę rzeczy; najważniejsze jéj części; das Wesentlichste to co jest najistotniejsze.

We'spe, *sf. Ng.* osa; trzmiel; We'spen-, *a. Ng.* osowy; osi; We'spenne'st, *sn.* gniazdo os; in ein — stören, in's — stechen, *dmuchnąć w ul; *narobić sobie biedy; We'spentai'lle, *sf.* *wzrost osowy, jak osa.

Weß, We'ssen, *a. pron.* czy; czyja, czyje; weß Geistes Kind bist du denn? cóżeś ty za duch? jakiegoś to syn ducha? wessen Sohn ist er? czyimże on jest synem?

Weßha'lb, Weßwe'gen, *ad.* czemu; dla czego.

West, *sm.* s. We'sten; West-, *a. Geog.* zachodni; We'stafrika, *sn. Geog.* Afryka zachodnia; We'stame'rika, *sn. Geog.* Ameryka zachodnia; We'stasien, *sn. Geog.* Azya zachodnia.

We'stchen, *sn. dim.* kamizeleczka.

We'ste, *sf.* kamizelka.

We'sten, *sm. Stk. Geog.* zachód; der Wind kommt aus — wiatr idzie od zachodu. [szulka do chrztu.

We'sterhe'mdchen, *sn. dim.* ko-

We'steuropa, *sn. Geog.* Europa zachodnia. [chodnia Fryzya.

We'stfriesland, *sn. Geog.* za-

We'stindien, *sn. Geog.* Indye zachodnie; We'stindisch, *a. Geog.* zachodnio-Indyjski.

We'stlich, *a.* zachodni (kraj); —, *ad.* na zachód; ku zachodowi; We'stmeer, *sn.*, We'stsee, *sf. Geog.* ocean zachodni.

Westpha'le, *sm. Geog.* Westfalczyk; Westpha'len, *sn. Geog.* Westfalia; Westpha'lin, *sf. Geog.* Westfalka; Westphä'lisch, *a. Geog.* Westfalski.

We'stpreuße, *sm. Geog.* Zachodnioprusak; człowiek z Prus zachodniach; We'stpreußen, *sn. Geog.* zachodnie Prusy; We'stpreußisch, *a. Geog.* Zachodniopruski.

We'stsüd, *sm. Sw.* wschodnio-południowa strona; -stsüdlich, *a.* wschodnio-południowy; -stheil, *sm.* część zachodnia; We'stvolk, *sn.* naród zachodni; We'stwärts, *ad.* ku zachodowi; We'stwind, *sm.* wiatr zachodni.

Wett, *a.* wet; etwas — machen wetować, wynadgrodzić.

We'tte, *sf.* zakład; eine — eingehen zakład zrobić; pojść z kim o zakład; Jemandem eine — anbieten, vorschlagen chcieć się z kim założyć; was

gilt die Wette? o co idzie? um die —, in die — na wyścigi.

We'tteifer, *sm.* współubieganie się; emulacya; We'tteifern, *vn.* (h.) emulować, ubiegać się o pierwszeństwo; wyścigać się; iść w zapasy; *usiłować jeden drugiego prześcignąć, wyprzedzić, przesadzić.

We'tten, *vn.* (h.) zakładać się; wir wollen — założmy się; ich wette założę się; ich möchte darauf — założyłbym się; wie viel wollen Sie —? o co się Pan zakładasz? ich wette 10 Thaler gegen einen stawię o zakład 10 talarów przeciwko jednemu; We'tter, *sm.*, We'tterin, *sf.* zakładający się; zakładająca się.

We'tter, *sn. Ntl.* pogoda; schlechtes — niepogoda; nasses — słota; trockenes — susza; warmes, kaltes — ciepło, zimno; schönes — pogoda (piękna); piękny czas; — powietrze; Wetter, *pl. Ntl. Bw.* wyziewy, wapory, exhalacye; — (Gewitter) burza; piorun; das — hat eingeschlagen, *Ntl.* piorun uderzył ob. trzasł; daß dich das Wetter! niech cię piorun trzaśnie! das — der Schlacht, *huk dział i wrzawa wśród bitwy; We'ttera'bleiter, f. Bli'tzableiter; We'tterbeo'bachtung, *sf.* uważanie powietrza; uwagi nad powietrzem; We'tterbli'tz, f. We'tterstrah'l; We'tterda'ch, *sn.* okap (nad oknem); -rfah'ne, *sf.*, -rfäh'nchen, *sn. dim.* chorągiewka (na dachu lub na wieży, która pokazuje kierunek wiatru, z którego wróżą pogodę); -rfe'st, *a.* zabespieczony od wszelkiéj niepogody; -rfisch, *sm. Ng.* piskorz; -rfro'sch, *sm. Ng.* f. Lau'bfrosch; -rgeläu't, *sn.* dzwonienie w czasie burzy; -rgla's, *sn. Ntl.* barometr; -rglo'cke, *sf.* dzwonienie na burzą; -rhah'n, *sm.* (Wetterfahne) kurek, wietrznik, kogutek; -rhäu'schen, *sn. dim.* domek z osobką okazującą pogodę; -rju'nge, *sm.* **przeklęty chłopak; bęben; niegodziwiec; -rke'rl, *sm.* **niegodziwy człowiek; -rlau'nig, -rlau'nisch, *a.* którego humor zmienia się z pogodą, od niéj zależy; We'tterläu'ten, *sn.* dzwonienie w czasie burzy; -rleu'chten, *vn.* (h.) błyskać się; pozornie błyszczéć; -rleu'chten, *sn.* błyskanie się; błyskawica (bez grzmotu); -rli'cht, f. Hele'nenfeu'er; -rmä'nnchen, *sn. dim. Ntl.* figurka pokazująca pogodę; We'ttern, *vn.* (h.): es wettert grzmi i błyska się; niepogoda jest; wettern, *złościć się i kląć; dyabłami sadzić; -rprophe't, *sm.* wrożek pogody; prorok wróżący pogodę; -rprophezei'hung, *sf.* przepowiedzenie pogody; -rre'gen, *sm.* deszcz z grzmotem; -rsäu'le, f. Wa'sserho'se; -rscha'den, *sm.* klęska od burzy lub nawalnicy, osobliwie od gradobicia; We'tterschei'de, -rschei'dung, *sf.* miejsce, gdzie się chmury nawalne gromadzą lub dzielą; -rschei'n, f. We'tterleu'chten; -rschla'g, *sm.* uderzenie pioruna; gradobicie; -rse'gen, *sm.* modlitwa w czasie nawalnicy; We'tterstange, f. Bli'tzableiter; -rstrah'l, f. Bli'tzstrahl; We'ttersturm, *sm.* burza z grzmotem; -rträ'chtig, *a.* nawalnicę niosący; -rverä'nderung, *sf.* odmiana pogody; odmiana powietrza; -rwe'chsel, *sm. Ntl.* zmiana pogody, powietrza; -rwe'ndisch, *a.* od pogody zależący, zmienny z pogodą; *zmienny jak pogoda, *niestały; -rwo'lke, f. Gewi'tterwo'lke.

We'ttfliegen, *vn. irr.* (s.) (wettfliege, wettflog, wettgeflogen): latać na wyścigi; We'ttgehen, *vn. irr.* (s.) (wettgehe, wettging, wettgegangen): iść na wyścigi.

We'ttgeri'cht, *sn.* sąd zakładowy; We'ttgesang, *sm.* śpiewanie ubiegających się o pierwszeństwo; -ttkampf, *sm.* zapasy; walka o pierwszeństwo; ubieganie się o pierwszeństwo; We'ttkämpfer, *sm.* zapaśnik; We'ttlauf, *sm.* bieganie na wyścigi; wyścigi piesze; We'ttläufer, *sm.* zapaśnik w bieganiu; We'ttlaufprei's, *sm.* nagroda za wyścignienie w biegu; We'ttreiten, *vn. irr.* (s.) (wettreite, wettritt, wettgeritten): wyścigać się konno; We'ttrennen, *vn. irr.* (s.) (wettrenne, wettrannte, wettgerannt): wyścigać się; —, *sn.* wyścigi (piesze, konne); We'ttstreit, *sm.* spór o pierwszeństwo; współubieganie się, emulacya.

We'tzen, *va.* wecować, ostrzyć (brzytwę, nóż); *zaostrzać (rozum, dowcip); —, *vn.* (s.): mit dem Kleide, Degen über die Straße — suknią po ulicy zamiatać, szablą brząkać; We'tzen, *sn.* wecowanie; We'tzstahl, *sm.* musat; musatek; stalka; We'tzstein, *sm.* oselka; kamień do ostrzenia; marmurek.

Wi'bbeln, *vn.* (h.): es wibbelt von etwas roje czego są gdzie.

Wichs, *sm.* gala; strój galowy.

Wi'chsbürste, *sf.* szczotka do woskowania; szczotka do wychędożenia bóty szuwaksem; Wi'chse, *sf.* szuwaks; smarowidło; Jemandem — geben, **wysmarować komu skórę; — austheilen, **łoić skórę (jednemu po drugim); Wi'chsen, *va.* woskować; Stiefel — bóty szuwaksem wychędożyć; den Schnurrbart — wąsy wysmarować; Jemanden —, **skórę komu łoić, smarować; Wi'chslappen, *sm.* szmata do wycierania woskiem.

Wicht, *sm.*: armer — biedak; nieborak.

Wi'chtig, *a.* ważny (überhaupt); sich — machen, *ważną osobę z siebie robić; Wi'chtigkeit, *sf.* ważność; von — ważny; wielkiéj wagi.

Wi'ckbohne, f. Fei'gbohne.

Wi'cke, *sf. Ng.* wyka.

Wi'ckel, *sm.* zwitek; papilot; Wi'ckelba'nd, *sn.*, Wi'ckelbi'nde, *sf.* powijacz; powijak; Wi'ckelfrau', *sf.* powijaczka; niańka do powijania; Wi'ckelki'nd, *sn.* dziecko wpieluchach; Wi'ckeln, *va.* zwijać; in etwas — zawinąć w co; sich in etwas — owinąć się w co; um etwas — owinąć koło czego; aus etwas — wywinąć z czego; sich aus einer Sache —, *wywinąć się, wykręcić się z czego; Wi'ckelthie'r, *sn. Ng.* chwytacz; Wi'ckelzeu'g, *sn.* powijacze.

Wi'cken-, *a. Ng. Ldw.* wyczny; Wi'ckena'cker, *sm. Ldw.* rola wyczna; Wi'ckenäh'nlich, Wi'ckena'rtig, *a. Ng.* wyczasty; Wi'ckenbro'd, *sn.* chléb z wyki; Wi'ckenfe'ld, *sn.* pole wyczne; Wi'ckenmeh'l, *sn.* mąka wyczna ob. z wyki; Wi'ckensa'men, *sm.* nasienie wyki; Wi'ckfutter, *sn. Ldw.* pasza wyczna; Wi'ckstroh, *sn.* słoma z wyki.

Wi'dder, *sm. Ng.* baran; Wi'dder-, *a.* barani; Wi'dderfe'll, *sn.* (Vließ) skóra barania; runo; Wi'dderko'pf, *sm.* głowa barania.

Wi'der, *praep.* (mit *Accusativ*): przeciw, przeciwko, nąprzeciw; — den Wind segeln, *Sw.* płynąć w kierunku przeciwnym wiatrowi; płynąć opierając się wiatrowi; — den Befehl przeciw rozkazowi; — meinen Willen przeciw woli mojéj; mimo woli mojéj; — den Strom schwimmen przeciw wodzie, przeciw biegu wody płynąć, pływać; przeciw strumieniowi pływać (auch *).

Wi'derbe'llen, *vn.* (h.) odszczekiwać; szczekać przeciw czemu.

Wi'derdru'ck, *sm.* druk na odwrotnéj stronie; ciśnienie odporne.

Widerfah'ren, *vn. irr.* (s.) (widerfahre, -fährt, -fuhr, -fahren): wydarzyć się komu; spotkać go; was ist Dir widerfahren? cóż ci się stało? co ci się zrobiło? cóż cię spotkało? Gerechtigkeit — lassen ścisłą sprawiedliwość wymierzyć ob. oddać komu.

Wi'dergese'tzlich, f. Gese'tzwidrig.

Wi'derha'ken, *sm.* wąs u haka.

Wi'derha'lt, *sm.* opór.

Wi'derha'lten, *vn. irr.* (h.) (halte w., hält w., hielt w., widergehalten): opierać się, opór dawać.

Wi'derka'mpf, *sm.* walczenie przeciw komu lub czemu; Wi'derkämpfen, *vn.* (h.) walczyć przeciw komu ob. czemu.

Wi'derla'ge, *sf. Bk.* filar podpierający; f. a. Ge'genvermä'chtniß.

Widerle'gbar, *a.* dający się zbić; Widerle'gen, *va.* zbić (dowód, zarzut); Widerle'ger, *sm.*, Widerle'gerin, *sf.* ten, ta, co zbija; Widerle'glich, f. Widerle'gbar; Widerle'gung, *sf.* zbijanie, zbicie.

Wi'derlich, *a.* przykry, niemiły, odrażający, obrzydliwy; —, *ad.* nieprzyjemnie.

Wi'dern, *vn.* (h.) u. *va.* wstręt, awersyą mieć od czego; obrzydzenie czuć do czego; es widert mir vor etwas brzydzi mi się co.

Wi'dernatü'rlich, *a.* przeciwny ob. przeciwiący się naturze; przeciwnaturalny; —, *ad.* w sposób naturze przeciwny; Wi'dernatü'rlichkeit, *sf.* przeciwność naturze; przeciwnaturalność.

Wi'derpa'rt, *sm. Rw.* strona przeciwna.

Widerra'then, *va. irr.* (h.) (widerrathe, -räth, -rieth, -rathen): odradzać komu co; Widerra'ther, *sm.* odradzający co.

Wi'derre'chtlich, *a.* przeciwny prawu; —, *ad.* przeciw prawu; Wi'derre'chtlichkeit, *sf.* przeciwienie się prawu; bezprawność; wsteczprawność.

Wi'derre'de, *sf.* przeciwienie się; opór, sprzeczka; ohne — bez oporu, bez sprzeczki, bynajmniéj się nie opierając; od razu, ani słowa nie powiedziawszy; bez najmniejszéj wątpliwości.

Widerre'den, f. Widerra'then.

Wi'derri'st, *sm. Zk.* kłąb u konia.

Wi'derru'f, *sm.* odwołanie (tego co się wyznało, nakazało, zabroniło itd.); Widerru'fen, *va. irr.* (h.) (widerrufe, -rief, -rufen): odwołać; —, *sn.* f. Widerru'fung; Widerru'flich, *a.* odwołalny; Widerru'fung, *sf.* odwołanie.

Wi'dersa'cher, *sm.* przeciwnik.

Wi'derschei'n, *sm.* s. Ge'genschei'n; *Stk.* łuna.

Widerse'tzen (sich), *vr.* (h.) opierać się (komu, czemu); Widerse'tzlich, *a.* niesforny; oporny; uporny; niesłuchający; zuchwały; —, *ad.* upornie, z uporem; -tzlichkeit, *sf.* opór; niesłuchanie rozkazów, poleceń; Widerse'tzung, *sf.* sprzeciwienie się; opieranie się; zasadzanie się; porywanie się; opór.

Wi'dersi'nn, *sm.* myśl przeciwna; myśl bez sensu, nierozsądna; głupstwo; bezsens; Wi'dersi'nnig, *a.* niezgodny z rozumem; przeciwny rozumowi; nierozsądny; *głupi; widersinnige Rede mowa bez sensu, rozumowi się przeciwiąca, sprzeczna z zdrowym rozsądkiem; — reden mówić bez sensu, przeciw rozumowi, sprzecznie z rozumem.

Wi'derspä'nstig, Wi'derspe'nstig, s. Widerse'tzlich.

Wi'derspie'l, s. Ge'genthei'l.

Widerspre'chen, *vn. irr.* (h.) (widerspreche, -spricht, -sprach, -sprochen): sprzeciwiać się; er widerspricht sich nie tłumaczy się jednostajnie; sich — sprzeciwiać się sobie; widersprechend sprzeczny; die widersprechendsten Nachrichten wiadomości najsprzeczniejsze; Widerspre'cher, *sm.* sprzeciwiający się; lubiący się sprzeciwiać; Widerspre'chungsgei'st, Wi'derspruchsgei'st, *sm.* duch sprzeczności, sprzeka; *człowiek lubiący się sprzeczać, skłonność do sprzeczania się; Wi'derspru'ch, *sm.* sprzeciwianie się; sprzeczność; im Widerspruch stehen być w sprzeczności; in — gerathen popaść w sprzeczność; Wi'derspruchsgei'st, s. Widerspre'chungsgei'st.

Wi'dersta'nd, *sm.* opór; Jemandem — leisten opór komu stawiać.

Widerste'hen, *vn. irr.* (h.) (widerstehe, -stand, -standen): opierać się; wstręt mieć do czego.

Wi'derstre'ben, *vn.* (h.) opierać się (komu, czemu); —, *sn.* opieranie się.

Wi'derstrei't, *sm.* sprzeciwianie się; sprzeczanie się; Widerstrei'ten, *vn. irr.* (h.) (widerstreite, -stritt, -stritten): sprzeciwiać się komu lub czemu, sprzeczać się z kim.

Wi'derwä'rtig, *a.* przeciwny, nie sprzyjający; niemiły; dolegliwy; przykry; rażący; Wi'derwä'rtigkeit, *sf.* nieprzyjemność czego; przeciwność (losu); przykrość (życia).

Wi'derwi'llen, *sm.* wstręt; odraza; — gegen etwas haben, empfinden mieć wstręt, odrazę czuć do czego; Wi'derwi'llig, *a.* wstręt mający, okazujący; wstrętliwy.

Wi'derwi'nd, *sm.* wiatr przeciwny.

Wi'dmen, *va.* poświęcić, poświęcać co; Jemandem eine Schrift — dedykować komu dzieło; sich — poświęcić się; gewidmet poświęcony na co; przypisany, ofiarowany; Wi'dmung, *sf.* poświęcenie.

Wi'drig, *a.* przeciwny; widrigen Falls w przeciwnym razie; s. a. Wi'derlich; Wi'drigkeit, *sf.* przeciwność.

Wie, *ad.* jak; wie viel? ile? wie, wenn ꝛc. a jeżeli; a gdyby itd.; ach, wie ach jakże; wie? jak to? wie so? a to jak? aber wie ale jakże; es kommt auf das Wie an o to idzie, jak; so wie auch równie jak; także; Wie, *conj.* jak tylko; skoro; so wie er kommt jak tylko przybędzie; wie klug er auch sein mag jakkolwiek mądrym jest; niech będzie mądry jak chce.

Wie'beln, s. Wi'bbeln.

Wie'de, *sf.* *Ng.* powrósło z wierzbowych wici.

Wie'deho'pf, *sm.* *Ng.* dudek (ptak); Wie'deho'pfs-, *a.* *Ng.* dudkowy.

Wie'der, *ad.* znowu; Wie'der-, *ad.* znowu, na nowo.

Wiedera'bdruck, *sm.* *Bchdr.* *Bchh.* przedrukowanie; Wiedera'nfang, *sm.* zaczęcie na nowo; Wiedera'nfangen, *va. irr.* (s.) (fange wieder an, fängt w. an, fing w. an, wiederangefangen): na nowo zacząć.

Wiedera'npflanzen, *sn.*, Wiedera'npflanzung, *sf.* *Gtn.* odsadzenie; Wiederau'fbau, *sm.* odbudowanie; Wiederau'fbauen, *va.* odbudować; Wiederau'ferste'hen, *vn.* (s.) (stehe wieder auf, stand wieder auf, wiederauferstanden od. wiederaufgestanden): powstać z martwych; znowu powstać od umarłych; Wiederau'ferste'hung, *sf.* powstanie z nowu od umarłych; Wiederau'ferwe'cken, *va.* z martwych wzbudzić; Wiederau'ferwe'ckung, *sf.* wzbudzenie z martwych; Wiederau'frichten, *va.* podźwignąć; Wiederau'frichter, *sm.* podźwigacz; Wiederau'frichtung, *sf.* podźwignienie.

Wiederau'sbruch, *sm.* nowe wybuchnięcie.

Wiederau'sgießen, *va. irr.* (h.) (gieße wieder aus, goß w. aus, wiederausgegossen): wylewać na nowo.

Wie'derbegi'nn, Wie'derbegi'nnen, s. Wiedera'nfang, ꝛc.

Wie'derbeißen, *va. irr.* (h.) (beiße w., biß w., wiedergebissen): nawzajem ukąsić kogo.

Wie'derbeko'mmen, s. Zurü'ckbekommen.

Wie'derbele'ben, *va.* na nowo ożywić; życie komu przywrócić.

Wie'derbemä'chtigen (sich), *vr.* (h.) na nowo opanowac co.

Wie'derbesu'chen, *va.* znowu odwiedzić kogo; nawzajem odwiedzić.

Wie'derbeza'h'len, *va.* zapłacić; oddać (należytość, dług); Wie'derbeza'h'lung, *sf.* odpłacenie, oddanie długu; odpłata.

Wie'derbieten, *va. irr.* (h.) (biete wieder, bot w., wiedergeboten): podać nawzajem, ze swojéj strony.

Wie'derbitten, *va. irr.* (h.) (bitte wieder, bat w., wiedergebeten): znowu prosić; nawzajem prosić.

Wie'derbringen, *va. irr.* (h.) (bringe w., brachte w., wiedergebracht): odnieść (na powrot); przywrócić co; Wie'derbri'nglich, *a.* dający się powetować, przywrócić.

Wiederei'nrichten, *va.* na nowo urządzić co; wprawić w swoje miejsce (kość zwichniętą); Wiederei'nrichtung, *sf.* nowe urządzenie; reorganizacya.

Wiederei'nschlafen, *vn. irr.* (s.) (schlafe w. ein, schläft w. ein, schlief w. ein, wiedereingeschlafen): znowu usnąć.

Wiederei'nsetzen, *va.* przywrócić kogo (na urząd, na tron); -rei'nsetzung, *sf.* przywrócenie; restytucya.

Wie'dererho'len (sich), s. Erho'len (sich); -rerke'nnen, s. Erke'nnen; -rerla'ngen, *va.* odzyskać co; -rerla'ngung, *sf.* odzyskanie czego; -rero'bern, *va.* odzyskać orężem; odwojować; -rerschei'nung, *sf.* zjawienie się na nowo; -rerse'tzen, -rersta'tten, *va.* wynagrodzić, powrócić co; -rersta'ttung, *sf.* nagrodzenie; restytucya; wynagrodzenie; -rerwa'chen, *vn.* (s.) znowu od. powtórnie obudzić się; -rerwäh'len, *va.* na nowo obrać; -rerwe'rben, *va. irr.* (h.) (erwerbe w., erwirbt w., erwarb w., wiedererworben): na nowo zarobić, zyskać; -rerzäh'len, *va.* powtórzyć (co opowiadanego); opowiedzićć (co słyszanego); -rerzeu'gungskra'ft, *sf.* odrodliwość.

Wie'derfinden, *va. irr.* (h.) (finde w., fand w., wiedergefunden): znaleźć z nowu; sich — znaleźć się z nowu.

Wie'derfordern, s. Zurü'ckfordern.

Wie'derga'be, s. Zurü'ckgabe.

Wie'dergeben, *va. irr.* (h.) (gebe w., gibt od. giebt w., gab w., wiedergegeben): oddać komu co; wydać (reszty); *oddać co (w tłumaczeniu).

Wie'dergebo'ren, *a.* odrodzony; — werden odrodzić się; ich bin wie wiedergeboren jak gdybym się na nowo urodził; Wie'dergebu'rt, *sf.* odrodzenie sią.

Wie'dergene'sen, s. Gene'sen; -rgene'sung, *sf.* ozdrowienie.

Wie'dergewi'nnen, *va. irr.* (h.) (gewinne w., gewann w., wiedergewonnen): odegrać (co się przegrało); *odzyskać (czyję łaskę); Jemanden —, *pozyskąć sobie kogo na nowo; znowu go przeciągnąć na swoję stronę.

Wie'dergrüßen, *va.* pozdrowić kogo nawzajem.

Wiedergu'tmachen, *va.* wetować, nagrodzić, znowu nagrodzić; wynagrodzić; Wiedergu'tmachung, *sf.* wynagrodzenie.

Wie'derhaben, s. Zurü'ckhaben.

Wie'derha'll, *sm.* odgłos; echo; Wie'derha'llen, *vn.* (h.) odbijać głos; echo dawać; Wie'derha'lls-, *a.* odgłośny; odgłosowy.

Wie'derhassen, *va.* nawzajem nienawidzić.

Wiederhe'rstellen, *va.* przywrócić; wyprowadzić z choroby; wyleczyć; Wiederhe'rsteller, *sm.* przywróciciel; -rhe'rstellung, *sf.* przywrócenie.

Wie'derholen, *va.* pójść po co i przynieść na powrót; Wiederho'len, *va.* powtórzyć co; zu wiederholten Malen, Wiederho'lentlich, *ad.* kilkakrotnie; -rho'lung, *sf.* powtarzanie; -rho'lungsstunde, -rho'lungszeit, *sf.* godzina na powtarzanie przeznaczona.

Wie'derkauen, -rkäuen, *vn.* (h.) odżuwać; —, *va.* *zapomniane rzeczy odgrzewać; -rkäuend, *ppr.* u. *a.* odżuwający.

Wie'derkau'f, *sm.* odkup; -rkau'fen, *va.* odkupić; -rkaufsre'cht, *sn.* prawo odkupu.

Wie'derkeh'r, *sf.* powrót; -rkeh'ren, *vn.* (s.) powracać.

Wie'derkla'ng, *sm.* odgłos; dźwięk odbity.

Wie'derkommen, *vn. irr.* (s.) (komme wieder, kam w., wiedergekommen), s. Wie'derkehren.

Wie'derkriegen, § s. Wie'derbeko'mmen.

Wie'derku'nft, *sf.* powrót.

Wie'derküssen, *va.* znowu oder powtórnie całować; nawzajem pocałować.

Wie'derleben, *vn.* (h.) ożyć, odżyć; Wieder lebendig, *a.* ożyły; odży-

ły; — machen ożywić; — werden ożyć; Wiederlebe'ndigmachung, *sf.* odżywienie, ożywienie.

Wie'derlesen, *va. irr.* (h.) (lese w., liest w., las w., wiedergelesen): odczytywać co; rozczytywać co.

Wie'derlieben, *va.* wzajemnie miłować.

Wie'dernehmen, *va. irr.* (h.) (nehme w., nimmt w., nahm w., wiedergenommen): wziąć na powrót. [rzyć.

Wie'deröffnen, *va.* znowu otwo-

Wie'dersagen, *va.* powiedziéć komu co słyszanego; powtórzyć mu.

Wie'derschaffen, *va.* dostarczyć, dostawić znowu; przywrócić, wrócić, oddać. [2c.

Wie'derscha'll, 2c. s. Wie'derha'll,

Wie'derschei'n, *sm. Ntl. Stk.* łuna; odbicie światła; Wie'derscheinen, *vn. irr.* (h.) (scheine w., schien w., wiedergeschienen): znowu świecić, błyszczéć, świecić się.

Wie'derschelten, *va. irr.*, Wie'derschimpfen, *va.* łajać nawzajem.

Wie'derschenken, *va.* nawzajem podarować co.

Wie'derschicken, *va.* odesłać.

Wie'derschreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe w., schrieb w., wiedergeschrieben): napisać komu co słyszanego; komunikować mu.

Wie'dersehen, *va. irr.* (h.) (sehe w., sieht w., sah w., wiedergesehen): zobaczyć kogo (po niewidzeniu czas niejaki); auf —! do zobaczenia! do widzenia!

Wie'dersenden, s. Wie'derschicken.

Wie'derstrah'l, *sm.* promień odbity; Wie'derstrahlen, *vn.* (h.) promienie odbijać. [zgubionego.

Wie'dersuchen, *va.* szukać czego

Wie'dertau'fe, *sf. Kg.* powtórny chrzest; Wie'dertau'fen, *va. Kg.* na nowo chrzcić; Wie'dertäu'fer, *sm. Kg.* nowochrzczeniec.

Wie'dertönen, *vn.* (h.) odbijać się (o głosie); rozlegać się; —, *va.* odbijać (jako echo).

Wie'derum, *ad.* znowu.

Wiederu'mkehren, *vn.* (s.) powrócić, znowu powrócić; znowu się wrócić.

Wiedervera'bfolgung, *sf.* wydanie na powrót.

Wie'derverei'nigen, *va.* znowu połączyć; sich — znowu się zgodzić, pojednać się, połączyć się; Wie'derverei'nigung, *sf.* nowe, powtórne połączenie; połączenie się na nowo.

Wie'dervergelten, *va. irr.* (h.) (vergelte w., vergilt w., vergalt w., wiedervergolten): nagrodzić; oddać wet za wet; odwetować; -rverge'ltung, *sf.* odwet; -rverge'ltungsre'cht, *sn.* prawo odwetu.

Wie'derverkau'f, *sm.* odprzedaż; -rverkau'fen, *va.* odprzedać; -rverkäu'fer, *sm.* odprzedawca; odprzedawacz.

Wie'derverla'ngen, *va.* żądać powrócenia sobie czego; s. a. Zurü'ckverla'ngen. [wtórne zatkanie.

Wie'derversto'pfung, *sf.* po-

Wie'derwachsen, *vn. irr.* (s.) (wachse w., wächst w., wuchs w., wiedergewachsen): odrość, odrastać; Wie'derwu'chs, *sm.* odrastanie; odrost; odrostek, odrostki.

Wie'ge, *sf.* kolebka; von der — an od kolebki; *od dziecka; das ist ihm nicht bei der — gesungen worden, *tego mu niańka nie śpiewała (nie przepowiadała).

Wie'gen, *vn. irr.* (h.) (wiege, wog, gewogen): ważyć; miéć pewien ciężar; —, *va. reg.* kołysać; ein Kind in den Schlaf — ukołysać dziecko; uśpić je kołysząc; sich — kołysać się; Fleisch —, *Kk.* mięso tasakiem siekać.

Wie'gena'ngebi'nde, *sn.* wiązanie dla dziecka w kołebce; Wie'genba'nd, *sn.* pasek u oder do kolebki; Wie'genfe'st, *sn.*, Wie'genfe'sttag, *sm.* uroczystość, dzień urodzin; Wie'genge'sa'ng, *sm.*, Wie'genlie'd, *sn.* piosnka dla dziecka w kolebce; Wie'genpfe'rd, *sn.* koń do kołysania się.

Wie'hern, *vn.* (h.) rzéć; Wie'hern, *sn.* rżenie; rżanie.

Wiek, *sn.* zatoka.

Wie'ke, *sf.* flejtuszek z szarpi.

Wien, *sn. Geog.* Wiedeń; von, aus — Wiedeński; Wie'ner, *a. Geog.* Wiedeński; —, *sm.* Wiedeńczyk; Wie'nerin, *sf. Geog.* Wiedenka; Wie'nerisch, *a.* po Wiedeńsku; Wie'nerwa'gen, *sm.* basztarda Wiedeńska; kocz Wiedeński.

Wie'sbaum, *sm. Ldw.* (Heubaum) powąż; pawężnik.

Wie'schen, *sn. dim.* łączka; Wie'se,

Wie'sel, *sn. Ng.* łasica. [*sf.* łąka.

Wie'sen-, *a.* łączny; łąkowy; Wie'senala'nt, s. Su'mpfsternkraut; -be'rtram, s. Be'rtram (deutscher); Wie'senbeto'nie, s. Beto'nie (gemeine); Wie'senblu'me, *sf.* kwiatek łąkowy, od. na łące, od. z łąki; Wie'senbo'cksbart, s. Bo'cksbart; Wie'sendie'gel, s. Nie'skraut (wildes); Wie'sendi'stel, s. Kno'lldistel; Wie'sendu'nggras, s. Bi'nsensei'de; Wie'senfe'nch, s. Lie'schgras (langähriges); Wie'senfla'chs, s. Bi'nsensei'de; -nfu'chsschwanz, s. Ho'niggras; -nge'ld, s. E'gelkrau't; -ngra's, *sn.* trawa łączna; trawa z łąki, od. na łące; trawa łąkowa; -ngü'nsel, s. Gü'nsel; Wie'senhah'nenfu'ß, s. Hah'nenfu'ß (kriechender); -nki'cher, s. Ho'nigwi'cke; -nklee', s. Klee (fetter, gemeiner); -nkno'pf, s. Bi'berne'll; -nknö'terich, s. Na'tterknö'terich; -nkoh'l, s. Ge'lbdistel; Wie'senkrau't, s. Be'rgnelke; Wie'senkre'sse, s. Gau'chblume; Wie'senle'rche, *sf. Ng.* dzierłatka; Wie'sen-lie'schgras, s. Lie'schgras (langähriges); -nne'lke, s. Do'nnerne'lke; -npimpine'lle, s. Biberne'll (große); -nrau'te, *sf. Ng.* wrzodowiec; -nsa'lbei, s. Ri'tterkreu'z; -nsau'erampfer, s. Sau'era'mpfer; -nscha'rte, s. Be'rgscharte; -nschau'mkraut, s. Gau'chblume; -nsche'llen, s. Bü'schelglo'cken; -nschi'lf, s. Roh'rgras; -nschna'bel, s. Go'ttesgna'de; -nschna'rrer, *sm. Ng.* chrościel, chruściel; -nspa'rgel, s. Kora'llenkrau't; -nspe'rling, *sm. Ng.* jer; -nstri'ch, *sm.* smug; -nwe'del, s. Bo'cksbart; -nzei'tlose, *sf. Ng.* zimowit; Wie'sewa'chs, *sn.* trawa i siano z łąki; pasza łączna.

Wievie'l? *ad.* jak wiele? ile?

Wievie'lste (der, die, das), *a.* który (co do liczby z porządku)?

Wiewoh'l, s. Obglei'ch.

Wild, *a.* dziki (Thiere); leśny (Pflanzen, im Walde lebend); wildes Fleisch dziwe mięso; — werden zdziczéć; rozgniewać się; rozzłościć się; — sein gniewać się; sierdzić się; der Wilde dziki człowiek; die Wilde dzika kobieta; die Wilden dzicy (ludzie); dzicz.

Wild, *sn.* dziczyzna; Wild, Stück Wild, *Jäg.* jedna sztuka zwierzyny; Wi'ldacker, *sm.* pole przeznaczone dla dziczyzny; -ldbahn, *sf. Jäg.* droga, po któréj idzie koń na przyprzążce; trop zwierzyny; -ldbann, *sm. Jäg.* sąd myśliwski; -ldbraten, *sm. Kk.* pieczeń z dziczyzny; -ldbret, -ldpret, *sn.* dziczyzna; zwierzyna; -ldpretsbra'ten, s. Wi'ldbraten; -lddieb, *sm.* ten, co zwierzynę kradnie; złodziej leśny; -lddiebstahl, *sm.*, -lddieberei', *sf.* kradzież zwierzyny; Wi'lder, *sm.* dziki (człowiek); s. a. Wild, *a.*

Wi'ldenzen, *vn.* (h.) cuchnąć (jak stara dziczyzna); czuć co; —, *sn.* cuch, cuchnienie zwierzyny; nadgniły przysmrodek.

Wi'ldern, *vn.* (h.) dziczéć.

Wi'ldfahre, *sf.* droga zorana w kniei dla poznania tropu zwierzyny.

Wi'ldfang, *sm.* łów, połów zwierzyny; polowanie na dziczyznę; *trzpiot; *roztrzepaniec. [zny.

Wi'ldfleisch, *sn.* mięso z dziczy-

Wi'ldfremd, *a.* zupełnie obcy.

Wi'ldgarn, *sn. Jäg.* sieć na dziką zwierzynę; -dgefä'lle, *sn.* dochody ze zwierzyny; -dgeschma'ck, *sm.* smak dziczyzny; -dhafer, *sm.* owies głuchy, dziki; -dheit, *sf.* dzikość; -dkalb, *sn. Jäg.* młoda łania; -dlager, *sn.* łożysko dzikiego zwierza; -dling, *sm. Gtn.* płonka; dziczek; dzika latorośl; -dmeister, *sm. Jäg.* łowczy.

Wi'ldniß, *sf.* puszcza; dzika pustynia.

Wi'ldpern, § s. Wi'ldenzen.

Wi'ldpret, s. Wi'ldbret; -dschaden, *sm.* szkoda od dzikiego zwierza; -dschur, *sf.* wilczura; -dschütze, *sm.* ten, co cudzą zwierzynę ukradkiem strzela; -dschwein, *sn. Ng. Jäg.* dzik; -dspur, *sf.* trop zwierzyny; -dstand, *sm.* stanowisko dzikiego zwierza.

Wi'lhelm, *sm. npr.* Wilhelm; Wilhelmi'ne, *sf. npr.* Wilhelmina.

Wi'lle, *sm.* wola; des Menschen — ist sein Himmelreich, *wola człowieka jest jego niebem od. rajem; der freie — dobra wola; wolna wola; der letzte — ostatnia wola, testament; Jemandem zu Willen sein, leben być komu po woli; żyć podług jego woli; auf seinem Willen bestehen obstawać przy swojém; chcieć na swojém postawić; mit Willen thun naumyślnie, umyślnie, na urząd co uczynić; fast wider Willen, *rad nie rad; pomimo woli; — chęć; Willens sein miéć chęć; być w chęci (myśli).

Wi'llen, *praep.* (mit um u. *Genitiv*): dla; z powodu; um Lebens u. Sterbens — na przypadek śmierci; um Gottes —! um des Himmels —! dla Boga! przebóg!

Wi'llenbe'rg, *sn. Geog.* Wielbark.

Wi'llenlo's, *a.* nie mający woli; bezwolny; bezsamowolny; Wi'llenserklä'rer, *sm. Rw.* zeznający; Wi'llensfrei'heit, *sf.* wolność woli; Wi'llensgese'tz, *sn.* ustawa woli, dowolna; Wi'llenskra'ft, *sf.* moc woli; Wi'llensmei'nung, *sf.* zdanie; woli zdanie; Wi'llensvermö'gen, *sn.* władza chcenia; Wi'llentlich, *ad.* z własnéj woli; dobrowolnie; chcąc.

Wi'llfahren, *vn.*: Jemandem in etwas — zrobić co dla kogo; dogodzić mu w czém; powolnym mu się w czém okazać; zezwolić od. przystać na jego żądanie; Wi'llfährig, *a.*

powolny; uczynny; Wi'llfährigkeit, *sf.* uczynność; powolność; chętliwość; Wi'llfahrung, *sf.* skłonienie się do czyjéj woli; dogadzanie; układność.

Wi'llig, *a.* chętny; ochotny; etwas — thun z chęcią, z ochotą co zrobić; Wi'lligen, s. Ei'nwilligen, Bewi'lligen; Wi'lligkeit, *sf.* chęć; gotowość do uczynienia czego; ochoczość; ukłonność.

Willko'mmbecher, *sm.* puhar powitalny, na powitanie.

Willko'mmen, *a.* przyjemny, miły, dogodny; pożądany; Sie sollen mir — sein miło mi będzie widziéć od. miéć Pana u siebie; Ihr Brief wird mir — sein miło mi będzie odebrać list od Pana; —! sei mir —! witaj! witam! powitać Pana! Jemanden — heißen powitać kogo; Willko'mmen, *sm.* powitanie; przywitanie; Willko'mmlied, *sn.* pieśń powitalna; Willko'mmtrunk, *sm.* kielich na powitanie.

Wi'llkühr, Wi'llkür, *sf.* samowolność; arbitralność; dowolność; nach — handeln postępować arbitralnie, dowolnie, samowolnie; — upodobanie; das steht in deiner — możesz zrobić, jak ci się żywnie podoba; to zależy zupełnie od twego upodobania; Wi'llkührlich, Wi'llkürlich, *a.* dowolny, samowolny; arbitralny; —, *ad.* podług upodobania, podług widzi mi się; -rlichkeit, *sf.* dowolność; arbitralność; samowolność.

Wi'lna, *sn. Geog.* Wilno; Wi'lnaer, *a. Geog.* Wileński; —, *sm. Geog.* Wileńczyk; Wi'lnaerin, *sf. Geog.* Wilenka.

Wi'mmeln, *vn.* (h.) w wielkiéj ilości bez porządku ruszać się między sobą; diese wimmelnde Menge ten tłum wijący się rojami; te roje ludzi; es wimmelt wre; es wimmelte von Würmern, von Menschen roje były robaków, ludzi.

Wi'mmern, *vn.* (h.) skwierczéć; przeraźliwie jęczéć; kwilić się; —, *sn.* jęk; jęczenie; skwierczenie.

Wi'mpel, *sm. Sw.* chorągiewka na okręcie.

Wi'mper, *sf. Zk.*, Wimpern, *pl.* rzęsy; Wi'mperig, *a.* rzęsami obrosły; Wi'mpern, *vn.* (h.) mrugać.

Wind, *sm. Ntl.* wiatr; in den — reden, *na wiatr gadać; *groch na ścianę rzucać; in den — schreiben, *na próżno pisać; etwas in den — schlagen, *na wiatr puścić, *nie miéć żadnego względu na to co się słyszało; Wind machen, *fanfaronować; das ist lauter —! to tylko fanfaronada! — von etwas erhalten, bekommen, *zwietrzyć co, *posłyszéć, dowiedziéć się; wer — säet, wird Sturm ernten, *kto wiatr zasieje, burzą będzie zbierał; *kto fałsze rozsiewa, przypłaci tego z czasem; — (Blähung im thierischen Körper) wiatr we wnętrznościach; einen — von sich lassen, fahren lassen wiatr puścić; ich werde von Winden geplagt wiatry mnie męczą, dokuczają mi; ein — erhebt sich powstaje wiatr; der — hat sich gelegt wiatr upadł zupełnie; den Mantel nach dem Winde hängen, *jak kurek za wiatrem chorągiewkę zwracać; mit gutem Winde segeln, *Sw.* z pomyślnym wiatrem żeglować; Wind-, *a.* wietrzny.

Wi'ndbeutel, *sm.* ciastko wiatrem nadziane; —, *fanfaron; wietrznik; świstak; -dbeutelei', *sf.* fanfaronada; przechwalanie się; zmyślanie dla przechwałki; -dbeutelig, *a.* wiatrem podszyty; -dbeuteln, *vn.* (h.) fanfaronować; przechwalać się; pleść niepewne rzeczy; -dblatter, *sf. Hlk.* krosta wietrzna od. z wiatru; wietrzna ospa; -dblume, *sf. Ng.* zawiłek; -dbruch, *sm. Hlk.* przepuklina wietrzna; — (im Walde) drzewa od wiatru połamane; -dbüchse, *sf.* wiatrówka; -ddorn, *sm. Hlk.* rozdęcie kości.

Wi'nde, *sf.* winda; kołowrot do windowania; —, *Ng.* (Pflanze) powój.

Wi'ndecke, *sf.* wiatrowisko.

Wi'nd-Ei, *sn.* jaje próżne; zbęk; burchla; wylewek. [okna.

Wi'ndeisen, *sn.* pręt żelazny u

Wi'ndel, *sf.* pielucha; Wi'ndelband, *sn.* powijak; powojnik.

Wi'nde-Lei'ne, *sf.* (Windetau) windówka.

Windelki'nd, *sn.* dziecko w pieluchach; Wi'ndeln, *va.* powijać w pieluchy.

Wi'nden, *vn.* (h.): es windet (ist windig) wiatr się robi; —, *va. Jäg.* wietrzyć co.

Wi'nden, *va. irr.* (h.) (winde, wand, gewunden): windować co do góry; — wić (wieńce); zwijać nici na kłębek; — kręcić; Jemandem etwas aus den Händen — wykręcić komu co z rąk; Wäsche — (ausringen) kręcić, wykręcać chusty (po wypraniu, aby woda wyciekła); sich — kręcić się; *chciéć się od czego wykręcić.

Wi'ndetau', *sn.* lina; windówka.

Wi'ndfackel, *sf.* pochodnia nie gasnąca na wietrze; -dfahne, s. We'tterfah'ne; -dfall, *sm.* drzewołom; porywisty wiatr; -dfang, *sm.* otwór, którym się powietrze wpuszcza; -dgalle, *sf.* jaskrawa pręga na niebie przy zachodzie słońca, która wiatr zwiastuje; -dgeschwu'lst, *sf. Hlk.* odęcie; wzdęcie; -dglöckchen, *sn. dim.*, -dglocke, *sf. Ng.* powój płotowy; -dgott, *sm. Myth.* Eol; bożek wiatrów; -dhafer, s. Tau'bhafer; -dhalm, *sm. Ng.* mietelnica rolowa; -dhauch, *sm.* powiew wiatru; -dhetze, *sf. Jäg.* szczwanie chartami; -dhund, *sm.* chart; pies gończy; kleiner — charcik; -dhündin, *sf.* charcica.

Wi'ndig, *a.* wietrzny; windiges Wetter wiatr na dworze; es ist — wiatr jest; —, *płochy, bez fundamentu; windiger Mensch, *wietrznik; *roztrzepaniec; trzpiot; Wi'ndigkeit, *sf. Ntl.* wietrzność; Wi'ndklappe, *sf.* klapa wietrzna (u maszyn); -dkugel, *sf.* kula wietrzna; eolipil; —, *Hlk.* czopik do wyprowadzania wiatrów z wnętrzności; -dlade, *sf. Tk.* lada wiatrowa (w organach); -dleicht, *a.* lekki jak wiatr; -dlicht, *sn.* świeca nie gasnąca na wietrze; -dloch, *sn.* otwór dla wiatru; dziura z któréj zwykle wiatr wieje; -dmacher, -dmacherei', s. Wi'ndbeutel, ꝛc.; -dmesser, *sm.* wiatromiar; -dmühle, *sf.* wiatrak; młyn wietrzny; -dmühlflü'gel, *sm.* skrzydło wiatraka; -dmühlgeste'll, *sn.* stolec wiatraka; -dmühlra'd, *sn.* koło u od. do wiatraka; -dmüller, *sm.* młynarz na wiatraku mielący; -dofen, *sm.* piec kanałowany; -dpisto'le, *sf.* pistolet do nabijania wiatrem.

Wi'ndpocken, *sf. pl. Hlk.* wietrzna ospa; Wi'ndpulver, *sn. Hlk.* proszek na wiatry; -drad, *sn.* młynek w oknie lub do okna (dla czyszczenia powietrza); -drehe, *sf. Hlk.* ochwat wietrzny (u koni); -drehe, *a. Hlk.* zochwacony od wiatru; -dröhre, *sf.* rurka wietrzna, do wiatru; -dröschen, *sn. dim. Ng.* anemona; -drose, *sf. Sw.* róża kompasowa, wiatrów kierunek wykazująca; -dsack, s. Wi'ndbeutel; -dsbraut, *sf. Ntl.* wicher; -dschacht, *sm. Bw.* szyba wietrzna; -dschaden, *sm.* szkoda przez wicher zrządzona; -dschauer, *sm. Ntl.* wicher przelotny; —, s. Schu'ppen; -dscheider, *sm. Bw.* otwór do wprowadzania świeżego powietrza; -dschief, *a.* na powietrzu spaczony; kręty; spaczysty; skrzywiony, koślawy; -dschirm, *sm.* zasłona od wiatru; -dschlag, s. Wi'ndbruch; Wi'ndschnell, *a.* szybki jak wiatr; —, *ad.* z szybkością wiatru; -dschnelle, *sf.* szybkość wiatru; -dseite, *sf.* strona, od któréj wiatr idzie; -dsicher, *a.* bespieczny od wiatru; -dspiel, s. Wi'ndhund; -dstill, *a.* cichy; bez wiatru; es ist — cisza na dworze; -dstille, *sf.* cisza, spokojność (w powietrzu); -dstock, *sm.* wiatrówka prosta; -dstoß, *sm.* uderzenie wiatru; -dstrich, *sm.* kierunek wiatru; -dstrom, *sm.* gwałtowny powiew wiatru; -dsturm, *sm. Ntl.* wicher; -dsucht, *sf. Hlk.* wzdęcie wietrzne; -dtreibend, *a. Hlk.* wiatry pędzący; -dtrocken, *a.* na wietrze suszony; Wi'ndung, *sf.* zakręt, kręcenie się w różne strony; Wi'ndvogel, *sm.* dubeltas; -dwage, *sf.* waga wiatru; -dwärts, *ad.* ku wiatrowi; -dwassersu'cht, *sf. Hlk.* puchlina wodna od wiatrów; -dwehe, -dwebe, *sf. Ntl.* zmieć; śnieg wiatrem na kupy zmiatany; -dweiser, -dzeiger, *sm.* wiatroskaz; -dwirbel, *sm. Ntl.* wir wiatru.

Wink, *sm.* skinienie; auf den — folgen na skinienie słuchać; Jemandem einen — geben skinąć na kogo; dać mu znak; einen — bekommen, *zostać ostrzeżony.

Wi'nkel, *sm.* kąt; węgieł; Wi'nkel-, *a.* pokątny; *tajemny; Wi'nkelba'nd, *sn.* okucie kąta u ramy okna; -lconsule'nt, *sm. iron.* doradca pokątny; -lda'ch, *sn. Bk.* dach prostokątny; -ldru'cker, *sm. iron.* drukarz pokątny; -ldruckerei', *sf. iron.* drukarnia pokątna; -le'he, *sf.* małżeństwo pokątne, tajemne; -lei'sen, *sn. Zm.* węgielnica stolarska; -lfö'rmig, *a.* kątowaty; -lga'sse, *sf.* ulica w kącie będąca; -lha'ken, *sm. Gl.* węgielnica; —, *Bchdr.* winkelak, winkielak; narzędzie do składania liter; -lhei'rath, *sf.* małżeństwo (ożenienie się) pokątne, tajemne; -lho'cker, *sm.* pokątnik; -lhu're, *sf.* kurwa pokątna, tajemna.

Wi'nkelicht, *a.* kątowaty; Wi'nkelig, *a.* kącisty; Wi'nkelkneipe, *sf.* kabak; knajpa pokątna; s. a. Wi'nkelschenke; -llinie, *sf. Gl.* przekątnia; -llo'ch, *sn.* dziura w kącie; -lma'ß, *sn.* kątomiar; -lmei'ster, *sm.* czeladnik majstra zastępujący (u wdowy); -lme'sse, *sf. Kg.* msza pokątna; -lme'sser, *sm. Gl.* kątomiar; astrolabium; -lpre'diger, *sm.* kaznodzieja pokątny; -lpre'digt, *sf.* kazanie pokątne; -lra'thgeber, *sm.* doradca pokątny; -lre'cht, *a.*

Gl. Zm. etc. prostokątny; Wi'nkelscheibe, *sf. Gl.* astrolabium; -lschenke, *sf.* szynk pokątny; -lschule, *sf.* szkoła pokątna; -lspinne, *sf.* pająk kątowy; -lspitze, *sf.* węgielność; -lständig, *a. Ng.* (Pflanzen) z kąta wyrastający; -ltreppe, *sf.* tajemne schody; -lversammlung, *sf.* zgromadzenie pokątne; -lzahn, s. Eckzahn; -lzug, *sm.*, -lzüge, *pl.* *wybiegi, wytręty.

Wi'nken, *vn.* (h.) mrugać; Jemandem — mrugać lub mrugnąć na kogo; — migać, mignąć; Jemandem mit dem Finger — mignąć palcem na kogo; skinąć na kogo; dać mu znak; —, *va.*: Jemanden zu sich — mignąć, skinąć na kogo, aby przyszedł; Jemandem Stillschweigen — mignąć na kogo, aby milczał.

Winselei', *sf.* skuczenie, skowyczenie, skolenie; Wi'nseln, *vn.* (h.) skuczéć, skowyczéć, skolić (o psie); s. a. Wi'mmern; Wi'nseln, *sn.* skwirczenie, skwirk, skomlenie, skowyczenie.

Wi'nter, *sm.* zima; im —, des Winters w zimie; zimą porą; zimową porą; Wi'nter-, Wi'nters-, *a.* zimowy; Wi'ntera'bend, *sm.* wieczor zimowy; -ra'pfel, *sm. Gtn.* zimowe jabłko; -ra'rbeit, *sf.* zimowa praca od. robota; -rbi'rn, *sf. Gtn.* gruszka zimowa; -rblü'mchen, s. Jü'nglingsblu'me; -reiche, s. Eiche (gemeine); -rfe'ld, *sn. Ldw.* ozimina, pole zimowe; -rfru'cht, *sf. Ldw.* ozimina; -rge'rste, *sf. Ldw.* jęczmień ozimy; -rgetrei'de, -rko'rn, *sn. Ldw.* ozimina, zboże ozime, urodzaj ozimy; -rgrü'n, *sn. Ng.* bluszcz europejski; s. a. J'mmergrü'n; — gruszyczka; -rhaa'r, *sn. Ng.* (bei Thieren) zimowe włosy, na zimę wyrastające; -rha'fer, *sm.* owies zimowy, oziminy; -rhaft, *a.* zimowaty; -rha'lbjahr, *sn.* półrocze zimowe; -rhau's, *sn.* dom zimowy, do mieszkania w zimie; —, *Gtn.* rośliniarnia (do zimowania roślin); -rho'lz, *sn.* drzewo zimowe; Wi'nterich, s. Wi'nterhaft; Wi'nterig, *a.* zimny; zimowy; -rklei'd, *sn.* suknia zimowa; -rkoh'l, *sn. Gtn.* kapusta zimowa; -rko'rn, s. Wi'ntergetrei'de; -rkuh', *sf. Ldw.* krowa w zimie dojna; -rla'ger, *sn. Kw.* obóz zimowy; —, *Ng.* (der Thiere) zimowe leże; -rlevko'je, *sf. Ng.* lewkonia zimowa; -rlich, *a.* zimowy; -rlu'ft, *sf.* powietrze zimowe; -rma'ntel, *sm.* płaszcz zimowy; -rmä'ßig, *a.* u. *ad.* po zimowemu; -rmo'nat, *sm.* miesiąc zimowy; Listopad; Grudzień.

Wi'ntern, *vn.* (h.): es wintert ma się na zimę.

Wi'nternacht, *sf.* noc zimowa; -rnah'rung, *sf.* zapas zimowy; -ro'bst, *sn. Gtn.* owoc zimowy; -rpfla'nze, *sf. Gtn.* roślina zimowa; -rquartie'r, *sn. Kw.* zimowe leże; zimowla; zimówka; zimowisko; das — beziehen, *Kw.* rozłożyć się na zimowe leże; -rrapü'nzchen, *sn. Ng.* s. A'ckersala't; -rrei'se, *sf.* podróż zimowa; -rro'ck, *sm.* suknia zimowa; surdut zimowy; -rro'ggen, *sm. Ldw.* żyto zimowe; -rsaa't, *sf. Ldw.* ozimina; zasiew ozimy; -rscha'fthen, *sn. Ng.* s. Hee'rmoos; -rschnee', *sm.* śnieg zimowy; -rsei'te, *sf.* strona połnocna (domu itd.); -rso'nne, *sf.* słońce zimowe; -rsta'nd, *sm. Jäg.* stanowisko zwierzyny zimowa; -rstau'b, *sm.* kurz zimowy; -rstu'be, *sf.* pokój zimowy; -rta'g, *sm.* dzień zimowy; -rto'd, *sm.* *obumieranie natury w zimie.

Wi'nterung, *sf.* zimowanie (np. roślin); ozimina.

Wi'ntervei'lchen, *sn. Ng.* zimowy fiołek; -rvo'rrath, *sm.* zapas zimowy (t. j. na zimę); -rwei'zen, *sm. Ldw.* pszenica zimowa; -rwe'ste, *sf.* kamizola zimowa; -rwe'tter, *sn. Ntl.* czas zimowy; powietrze zimowe; -rwoh'nung, *sf.* mieszkanie zimowe; -rwo'lle, *sf.* wełna zimowa; wełna z zimy; -rzei't, *sf.* pora zimowa; czas zimowy; -rzi'mmer, s. Wi'nterstu'be; -rzwie'bel, *sf. Gtn.* cebula zimowa.

Wi'nzer, *sm.* winiarz, winarz; winogrodnik, winnicznik; winobraniec; Wi'nzer-, Wi'nzers-, *a.* winogrodniczy; winogrodzki; winiarski; Wi'nzerin, *sf.* winogrodniczka; Wi'nzerli'ed, *sn.* pieśń winobrańców; Wi'nzerme'sser, *sm.* nóż do obrzynania wina.

Wi'nzig, *a.* malutki; szczupły; malutenki; maluczki; Wi'nzigkeit, *sf.* maluczkość, maluchność.

Wi'pfel, *sm.* wierzchołek (drzewa); *szczyt; Wi'pfeln, *va.* wierzcholić, wierzchołek obciąć; Wi'pfelrei'ch, *a.* gęsty wierzchołek mający; wierzchołkowaty.

Wi'ppe, *sf.* s. Ki'ppe; estrapada (rodzaj); kary, kiedy kogo postronkami do góry ciągną i na dół spuszczają, albo w skrzyni nurzają w wodzie; chybotka; chuśtawka, deska długa w środku oparta, na której się chybotają siedzący na obu końcach; Wi'ppen, *vn.* (h.) u. *va.* s. Ki'ppen; sich — chuśtać się na desce; s. a. Wi'ppe; Jemanden — karać kogo; Wi'pper, s. Ki'pper; Wipperei', s. Kipperei'; Wi'ppgalgen, *sm.* szubienica na prętce. [weg łap! i już miał.

Wipps, *int.* łap! —! hatte er es

Wir, *pron.* my; wir selbst my sami.

Wi'rbel, *sm.* (na głowie) czub; chochoł; — kołek (u skrzypców itd., u kurka); — zakładka (obracająca się) u okna; — kłąb (dymu); —, *pl. Zk.* kręgi; pacierze; — wir (wody, wiatru); *odmęt (zatrudnień); nawał (interesów); — zawrot (głowy); —, *Kw.* (der Trommler) werbel; den — schlagen, *Kw.* werbel bić; Wi'rbel-, *a. Zk.* pacierzowy; Wi'rbelbei'n, *sn.* kość pacierzowa; Wi'rbeldo'sten, *sm. Ng.* czyścica; storyszka; Wi'rbelig, *a.* wirowaty; Wi'rbelfrau't, *sn. Ng.* traganek włosisty; Wi'rbello's, *a. Ng. Zk.* niegrzbietny; wirbellose Thiere, *Ng.* zwierzęta niegrzbietne.

Wi'rbeln, *vn.* (h.) kręcić się w koło; wirem się obracać; der Kopf wirbelt mir, * w głowie mi się kręci, obraca; der Wein wirbelt mir im Kopfe w głowie się kręci od wina; —, *Kw.* werbel bić; die Lerche wirbelt in den Lüften, * skowronek głosem bębni w powietrzu; Wi'rbeln, *sn.* kręcenie się w koło; obracanie się wirem.

Wi'rbelrau'ch, *sm.* dym kłębami się snujący, wirem się obracający; Wi'rbelsto'ck, *sm.* klocek (w fortepiane), w którym kołki są umieszczone; Wi'rbelsu'cht, *sf.* zawrot głowy; Wi'rbelwi'nd, *sm.* wir w powietrzu; kręty wiatr; wicher wirowy.

Wi'rkbar, *a.* dający się uskutecznić; Wi'rkbrett, *sn.* (beim Bäcker) stolnica; deska do zarabiania ciasta; Wi'rkeisen, *sn.* (Wirkmesser) rzezak; strug kowalski do wystrygania kopyta.

Wi'rken, *vn.* (h.) skutkować; działać; wpływać; mieć wpływ; wirkende Ursache przyczyna działająca; —, *va.* dziać, tkać (płótno), na warsztacie robić (pończochy, kobierce); gewirkte Strümpfe pończochy warsztacikową robotą; den Teig — ciasto wygniatać; zdziałać co, zrobić, uczynić; Wi'rken, *sn.* sprawowanie, skutkowanie; Wi'rkend, *ppr.* u. *a.* dzielny; skuteczny.

Wi'rklich, *a.* istotny, prawdziwy; rzeczywisty, aktualny; —, *ad.* istotnie; rzeczywiście; prawdziwie; es ist — wahr istotnie prawda; wirklich? istotnie? do prawdy? ja, — tak w istocie; tak w saméj rzeczy; Wi'rklichkeit, *sf.* istność; rzeczywistość; etwas zur — bringen urzeczywistnić co; zur — kommen urzeczywistnić się; przyjść do skutku; Wi'rksam, *a.* skuteczny na co (gegen etwas); —, *ad.* skutecznie; Wi'rksamkeit, *sf.* skuteczność.

Wi'rkstuhl, *sm.* warsztat tkacki.

Wi'rkung, *sf.* skutek; działanie; seine — thun skutkować; eine — thun, hervorbringen skutek zrobić; seine — verfehlen nie miéć pożądanego skutku; Wi'rkungskrei's, *sm.* obręb działania; zakres czynności; pole do działania; Wi'rkungslo's, *a.* bezskuteczny; nie skutkujący; bez skutku.

Wi'rkursache, *sf.* przyczyna działająca.

Wi'rre, *a.*: Jemanden wirre u. irre machen pobałamucić kogo i w błąd wprowadzić; Wi'rren, *sf. pl.* gmatwaniny; zabałamucenia.

Wi'rren, *va.* poczuchrać, potargać co (włosy, itd.); —, *zagmatwać.

Wi'rrgarn, *sn.* przędza potargana; Wi'rrgeist, *sm.* duch zamięszania; Wi'rrkopf, *sm.* pomięszana głowa; Wi'rrseide, *sf.* jedwab' potargany; Wi'rrstroh, *sn.* targanka (słoma); barłog; Wi'rrung, s. Verwi'rrung; Wi'rrwarr, *sm.* zamięszanie; zabałamucenie; nieład; gmatwanina.

Wi'rsing, *sm. Ng. Kk.* (Welschkohl, Welschkraut, Savoyerkohl) kapusta kędzierzawa.

Wirth, *sm.* gospodarz; ein schlechter —, der keine Zeche borgen kann, *już też to lichy gospodarz, co żadnych poczestowin borgować nie może.

Wi'rthbar, *a.* mieszkalny; w którym można mieszkać i gospodarstwo prowadzić.

Wi'rthen, s. Bewi'rthen.

Wi'rthin, *sf.* gospodyni; gosposia; Wi'rthlich, *a.* gospodarny (człowiek); —, *ad.* gospodarnie; Wi'rthlichkeit, *sf.* gospodarność; Wi'rthschaft, *sf.* gospodarstwo; — treiben gospodarstwo prowadzić; das ist eine —! a to mi dopiero porządek! du hast da eine schöne — angerichtet! a toś narobił bigosu!

Wi'rthschaften, *vn.* (h.) gospodarować; Wi'rthschafter, *sm.* gospodarz; Wi'rthschafterin, *sf.* gospodyni; Wi'rthschaftlich, *a.* gospodarski; gospodarny; Wi'rthschaftlichkeit, *sf.* gospodarność; Wi'rthschaftsa'mt, *sn.* urząd gospodarski; -ftsbea'mter, *sm.* urzędnik (zarządu) gospodarstwa; -ftsgebäu'de, *sn.* budynek gospodar-

ski; -ftshau's, *sn.* gospoda; austerya; karczma; -ftste'nntnisse, *sf. pl.* umiejętności gospodarskie.

Wi'rthstisch, *sm.* (Table d'hôte) stół gospodarski (w traktyerniach).

Wi'sant, Wi'sent, *sm. Ng.* wół dziki.

Wisch, *sm.* ściérka; wiecheć; pismidło; świstek; pobazgrany papier.

Wi'schen, *vn.* (s.) s. Entwi'schen; —, *va.* trzéć (dla oczyszczenia); sich den Schlaf aus den Augen — przetrzéć sobie oczy; gewischt otarty, obtarty; Wi'schen, *sn.* wycieranie, ocieranie, obtarcie.

Wi'scher, *sm.* narzędzie do wycierania, pocierania; *bura; er bekam einen —, *burkę złapał.

Wischiwa'schi, *sn.* gadanina bez ładu. [ścierka.

Wi'schlappen, *sm.*, Wi'schtuch, *sn.*

Wi'schpapie'r, *sn.* papier do ścierania; Wi'schwasch, s. Wischiwa'schi.

Wi'smuth, *sm. Bw.* (Wi'smuthmeta'll) bizmut; Wis'muthblu'me, *sf. Bw.* pstrokrusz.

Wi'spel, *sm.* wispel.

Wi'speln, Wi'spern, s. Flü'stern.

Wi'ßbar, *a.* mogący być wiedzianym, co wiedziéć można; Wi'ßbegie'r, Wi'ßbegie'rde, *sf.* ciekawość; chęć wiedzenia; pragnienie nabywania wiadomości; Wi'ßbegie'rig, *a.* ciekawy.

Wi'ssen, *vn.* u. *va. irr.* (h.) (weiß, wußte, gewußt): wiedziéć; so viel ich weiß o ile wiem; du mußt — musisz wiedziéć; du sollst —, daß ꝛc. wiedz, masz wiedziéć, że itd.; man muß — ꝛc. trzeba wiedziéć że; weiß ich's? albo ja wiem? er weiß sich sicher wie, że jest bespieczny; weißt du was? wiesz co? Jemandem etwas — lassen, zu — thun zawiadomić kogo o czém; donieść mu co; etwas zu — bekommen dowiedziéć się o tém; er will — utrzymuje, że wie, że ma wiadomości; um etwas — wiedziéć o czém (tajemném); — (verstehen) umiéć; er weiß seine Aufgabe umie to, co mu zadano; ich weiß mir nicht zu helfen, ich weiß mir keinen Rath nie umiem sobie dać rady; — (kennen) znać; — (können) módz; ich weiß mich nicht zu erinnern nie mogę sobie przypomniéć; — (wollen) chciéć, żądać, kazać, aby itd.; sich viel mit etwas —, *za wiele sobie co uważać; miéć sobie co za rzecz wielką; Wi'ssen, *sn.* wiadomość; wiedzenie; wiedza; znanie; meines Wissens o ile ja wiem; — to, co kto umie; sein — ist gering wiadomości jego nie wielkie; nach bestem — u. Gewissen handeln podług najlepszéj wiedzy i sumnienia się sprawować; mit — u. Willen z wiedzą i wolą; ohne mein — bez mojéj wiedzy; mit meinem — z moją wiedzą; wissend znający, wiedzący.

Wi'ssenschaft, *sf.* wiadomość; umiejętność; nauka; sich auf die Wissenschaften legen do nauki się przykładać; die philosophische — umiejętność; Wi'ssenscha'fter, *sm.* człowiek naukowy, naukami się trudniący; Wi'ssenscha'ftler, *sm. iron.* niby literat; kawałek literata; Wi'ssenscha'ftlich, *a.* naukowy; —, *ad.* naukowo; etwas — behandeln naukowo rzecz traktować; Wi'ssenschaftsei'fer, *sm.* zapał naukowy.

Wi'ssenslu'st, s. Wi'ßbegie'r.

Wi'ssenswe'rth, Wi'ssenswü'rdig, *a.* godzien wiedzenia; Wi'ssentlich, *a.* wiadomy, z wiadomością uczyniony, popełniony; — sündigen z wiedzą grzeszyć; —, *ad.* wiadomie, wiedząc, z wiadomością. [*sf.* wiedztwo.

Wi'sser, *sm.* wiedzący; Wisserei',

Wi'ßmuth, s. Wi'smuth.

Wi'ttern, *va.* (riechen, empfinden, spüren) wietrzéć, czuć, przeczuwać; wąchać; zwęszyć; —, *vn.* (h.) (donnern) grzmiéć; Wi'tterung, *sf.* (Geruch, Spürung) zapach, węch, nos; wiatr zalatywający; —, *Ntl.* (Wetterbeschaffenheit) powietrze, pogoda; pora czasu; Wi'tterungslehr're, *sf.* meteorologia; die — betreffend meteorologiczny.

Wi'ttfrau, Wi'ttwe, *sf.* wdowa.

Wi'tthum, *sn.* (Leibgedinge, Wittwensitz) oprawa wdowia dożywotném lub dziedziczném prawem według zmowin na wdowę spadająca.

Witti'nne, *sf. Sw.* (Flußschiff in Ostpreußen ꝛc.) wicina.

Wi'ttmann, *sm.* wdowiec.

Wi'ttwe, *sf.* wdowa; Wi'ttwen-, *a.* wdowi; Wi'ttwengeha'lt, *sm.* wdowia pensya od. pensya dla wdowy; Wi'ttwenjah'r, *sn.* wdowi rok, rok dochodów itd. po mężu dla wdowy; Wi'ttwenka'sse, *sf.* kasa wdowiu oder wdów; Wi'ttwensi'tz, *sm.* wdowie pomieszkanie, wdowie siedlisko; Wi'ttwensta'nd, *sm.* wdowieństwo; wdowstwo; Wi'ttwenverpfle'gungsa'nstalt, *sf.* instytut zaopatrywania wdów; Wi'ttwenversi'cherungsa'nstalt, *sf.* instytut zabespieczenia wdów.

Wi'ttwer, *sm.* wdowiec.

Witz, *sm.* dowcip; Witzelei', *sf.* popisywanie się; wyrywanie się z dowcipkiem; koncept niedorzeczny; Wi'tzeln, *vn.* (h.) dowcipkować; Wi'tzig, *a.* dowcipny; Wi'tzigen, *va.* zaostrzać czyj rozum; Wi'tzling, *sm.* dowcipnik; koncepcista; mędrek; dowcipniś.

Wo, *ad.* gdzie; von wo? zkąd? ach wo! ale, gdzie tam! wo konnte ich das wissen? gdzie ja to mogłem wiedziéć? — gdzieś; kiedy; ich nehme es, wo ich es finde biorę gdzie co znajdę.

Wobei', *ad.* przy czém.

Wo'che, *sf.* tydzień; künftige — na przyszły tygodzień; w przyszłym tygodniu; in zwei Wochen za dwa tygodnie; Wo'chen, *pl.* połóg; die — halten odbywać połóg; in den — liegen leżéć połogiem; in die — kommen zlegnąć.

Wo'chen-, *a.* tygodniowy; (eine Wöchnerin betreffend) połogowy; Wo'chena'rbeit, *sf.* robota tygodniowa; -nbesu'ch, *sm.* odwiedziny położnicy; einen — machen położnicę odwiedzić; -nbe'tt, *sn.* łóżko położne; *połóg; in's — kommen zlegnąć; Wo'chenbe'tterin, *sf.* położnica; Wo'chenbla'tt, *sn. Litt.* tygodnik; pismo tygodniowe; -nfie'ber, *sn. Hlk.* gorączka połogowa; -nge'ld, *sn.* tygodniowe; pieniądze na tygodniowe potrzeby dane (na wikt służącemu); -ngese'll, *sm.* czeladnik tygodniowy; -nki'nd, *sn.* dziecko (ledwo) kilka tygodni mające; -nklei'd, *sn.* suknia powszednia; -nla'ng, *a.* u. *ad.*: er bleibt manchmal — aus czasem go tydzień (i kilka tygodni) nie ma; er arbeitet — an seinen Predigten po kilka tygodni pracuje nad kazaniami; -nloh'n, *sn.* tygodniowe; -nma'rkt, *sm.* targ tygodniowy; -npre'diger, *sm. Kg.* kaznodzieja na dni powszednie; -npre'digt, *sf. Kg.* kazanie na dzień powszedni; -nschri'ft, s. Wo'chenbla'tt; -nstu'be, *sf.* pokój połogowy; izba połogowa; -nta'g, *sm.* dzień w tygodniu; dzień powszedni; -ntagsa'rbeit, *sf.* robota zwyczajna; -ntagsdie'nst, *sm.* służba w dni powszednie.

Wö'chentlich, *a.* tygodniowy; —, *ad.* tygodniowo.

Wo'chenvisi'te, s. Wo'chenbesu'ch; -nwei'se, s. Wö'chentlich; -nzi'mmer, s. Wo'chenstu'be.

Wö'chner, *sm.* hebdomarz; ten, którego jest tydzień; Wö'chnerin, *sf.* położnica; Wö'chnerinnen-, *a.* położniczy, położny.

Wo'cken, s. Ro'cken.

Wodu'rch? *ad.* przez co? jak? jakim sposobem?

Wofe'rn, *conj.* jeżeli tylko; — nicht jeżeli tylko, nie.

Wofü'r? *ad.* za co? dla czego?

Wo'ge, *sf.* fala, wał; bałwan; Wogen des Meeres wały morskie.

Woge'gen? *ad.* na co? przew czemu? wogegen temu; nawzajem; za czém; za to; za co; — soll das Mittel sein? na co to ma być to lekarstwo?

Wo'gen, *vn.* (h.) kołysać się, burzyć się (jak bałwany na morzu, tłum ludu); —, *va.* kołysać (bałwany).

Wo'gen, *a.* s. We'llen-; Wo'genfö'rmig, Wo'gig, *a.* wały rzucający; burzliwy, bałwanisty; wzburzony (o morzu).

Wohe'r? *ad.* zkąd? z jakiego miejsca? — bist du? zkądżeś ty? anders — zkąd inąd; woher nur, woher immer zkądkolwiek bądź; es sei — es wolle niech będzie zkąd chce.

Wo'hin? *ad.* dokąd? anders — dokąd inąd; gdzie indziéj.

Wohi'nter? *ad.* za czém?

Wohl, *a.* zdrów; bei dir ist doch Alles —? u ciebie przecie zdrowi wszyscy? lebe —, gehabe dich — bądź zdrów; schlafe — śpij zdrów; dobra noc; — (gut) dobrze; er befindet sich — dobrze się ma (pod względem zdrowia); mir ist nicht — nie dobrze mi; du thust —, wenn du ꝛc. dobrze zrobisz, jeżeli itd.; das thut mir — to mi dobrze robi; to mi jest miło, to mi sprawia przyjemne uczucie; es war mir so — um's Herz tak mi było miło na sercu; ganz —! sehr —! bardzo dobrze! wohl habe ich es gesehen widziałem ci ja to; es ist — wahr, aber ꝛc. prawdać to jest, ale itd.; ich weiß — ꝛc. wiem ci ja itd.; wohl wprawdzie; przecie; ich denke, er wird es — machen sądzę, że przecie zrobi; du irrst dich — może się mylisz; jeżeli się tylko nie mylisz; zdaje mi się, że się mylisz; das kann nicht — sein może też i to nieprawda; ich habe es ihm — hundertmal gesagt jużem mu to może sto razy (ze sto razy) powiedział; es mögen ihrer — gegen hundert gewesen sein mogło ich być około stu, do stu; może ich stu było; siehst du wohl? a widzisz? siehst du —, daß ich Recht habe? widzisz, że mam słuszność? wohl ihm, daß ꝛc. szczęśliwy, że itd.; wohl mir to moje szczęście; to szczęście dla mnie; Jemandem wohl wollen sprzyjać komu; dobrze mu życzyć; du bist — daran dobrze ci z tém; to dobrze dla ciebie; du thust — daran,

daß ꝛc. dobrze robisz, że itd.; ja wohl a tak; tak jest; recht —, ganz — rozumiem; wiem; tak; will ich — od. übel, *rad nie rad; *cóż mam robić!

Wohl, *sn.* dobro; das allgemeine — dobro powszechne.

Woh'lachtbar, *a.* wielce szanowny; Wohla'n! *int.* daléj! no daléj! nuż tedy! no dobrze! dobrze tedy!

Woh'lanständig, *a.* przystojny; przyzwoity; Woh'lanständigkeit, *sf.* przyzwoitość.

Wohlau'f, *int.* s. Wohla'n; —, *ad.*: — sein dobrze się mieć; być zdrowym.

Woh'lbedacht, *a.* dobrze rozważony; Woh'lbedä'chtig, *a.* dobrze rozważający, zastanawiający się; z dobrą rozwagą działający; —, *ad.* z dobrą rozwagą; z zastanowieniem; Woh'lbefinden, *sn.* zdrowie; -lbeha'gen, *sn.* przyjemne uczucie (w ciele); rozkosz; -lbeha'lten, *a.* dobrze utrzymany; zdrów; cały; -lbelei'bt, *a.* ciałowity; dobréj tuszy; otyły; -lbelei'btheit, *sf.* ciałowitość; -lbere'chnet, *a.* dobrze obrachowany; -lbere'dt, *a.* wymowny; -lbere'dtheit, *sf.* krasomostwo; piękna wymowa; -lbeschaffen, -lbestanden, *a.* w dobrym stanie będący; -lbetagt, *a.* dobrze podeszły; -ledel, *a.* sławny (jako tytuł); -ledelgebo'ren, *a.* urodzony; -lehrwürdig, s. Ho'chehrwürdig; -lerfahren, *a.* biegły; doświadczony; -lerge'hen, *sn.* dobre powodzenie; pomyślność; -lerha'lten, *a.* dobrze zachowany; wcale nieuszkodzony; -lerwo'gen, *a.* dobrze rozważony; -lerzo'gen, *a.* dobrze wychowany.

Woh'lfahrt, *sf.* pomyślność; dobry byt; powodzenie; -lfahrtsau'sschuß, *sm. Stw.* komitet pomyślności publicznéj; rada publicznego dobra.

Woh'lfeil, *a.* tani; —, *ad.* tanio; — werden tanieć; taniém być; -lfeilheit, *sf.* taniość, tanność.

Woh'lgea'rtet, *a.* dobrych obyczajów; obyczajny; przyzwoicie się zachowujący; -lgebau't, *a.* dobrze wybudowany (dom); kształtnie zbudowany, przystojny (człowiek); -lgebi'ldet, *a.* dobrze ukształcony; kształtny; urodziwy; przystojny; -lgebo'ren, *a.* wielmożny (jako tytuł); Euer Wohlgeboren, Ew. Wohlgeboren Wielmożny WCPan Dobrodziéj; -lgefa'llen, *sn.* upodobanie; — an etwas finden upodobanie mieć w czém; nach — podług upodobania; Jemandes — erregen przypodobać się komu; -lgefä'llig, *a.* upodobany; podobający się; -lgehen, *vn. irr.* (s.) (geht wohl, ging wohl, wohlgegangen): dobrze się mieć; -lgelau'nt, t. Gu'tgelau'nt; -lgeleh'rt, s. Ho'chgeleh'rt; -lgeli'ngen, *vn. irr.* (s.) (gelinge w., gelang w., wohlgelungen): poszczęścić się; powodzić się dobrze; Herr, laß es wohlgelingen! Panie, zdarz! -lgemei'nt, *a.* życzliwy; z życzliwości pochodzący, w dobréj myśli użyczony; -lgemu'th, *a.* wesołéj, dobréj myśli; wesoły; ochoczy; -lgenäh'rt, *a.* opasły; -lgenei'gt, *a.* przychylny (komu); -lgenei'gtheit, *sf.* życzliwość; przychylność; -lgeo'rdnet, *a.* dobrze urządzony, uporządkowany; -lgera'then, *vn. irr.* (s.) (gerathe w., geräth w., gerieth w., wohlgerathen): dobrze się udać; pójść po myśli; odpowiedzieć oczekiwaniu; wohlgerathene Ernte, *Ldw.* żniwo obfite; wohlgerathenes Kind dziecko udatne, grzeczne i powolne, według woli rodziców się prowadzące; -lgeru'ch, *sm.* woń; wonny, miły zapach; wonność; pachnidło; -lgeschma'ck, *sm.* przyjemny, miły smak; -lgesi'nnt, *a.* s. Gu'tgesi'nnt; gegen Jemanden — przychylny, sprzyjający komu; -lgesi'ttet, *a.* obyczajny; pięknych obyczajów; Woh'lgesta'lt, *sf.* kształtność; -lgesta'ltet, *a.* kształtny; pięknego kształtu; -lgetha'n, *a.* dobrze zrobiony; was gethan, ist — co się stało, dobrze się stało; *skoro się co już stało, nietrzeba żałować; -lgewo'gen, *a.* życzliwy; łaskawy; -lgewo'genheit, *sf.* życzliwosć, łaskawość; -lhabend, -lhabig, *a.* majętny; dobrze się mający; -lhabenheit, *sf.* dobre mienie; majętność; stan zamożny; zamożność; -lklang, *sm.* miły dźwięk; harmonia; -lklingend, *a.* mile brzmiący; harmoniczny; -llaut, *sm.* przyjemne brzmienie; melodya; -llautend, -llautig, *a.* melodyjny; -lleben, *sn.* dobre życie, roskoszne, na godach przepędzane; -llebenheit, *sf.* upodobanie w dobrém życiu; skłonność do życia wygodnego; -lleber, *sm.* człowiek lubiący dobrze żyć; -llöblich, *a.* sławetny; -lmeinend, *a.* s. Woh'lgemei'nt; —, *ad.* w dobréj myśli; -lredenheit, s. Wo'hlbere'dtheit; -lredner, *sm.* krasomówca; -lriechend, *a.* wonny; pachnący; wohlriechende Sachen perfumy; -lschmack, s. Woh'lgeschma'ck; -lschmeckend, *a.* smaczny; przysmaczny; — machen przysmaczyć; -lselig, *a.* świętéj pamięci; -lsein, *sn.* (dobre) zdrowie; sich im besten — befinden być przy najlepszém zdrowiu; auf Jemandes — trinken pić czyje zdrowie; Ihr —! zdrowie Pańskie! -lstand, *sm.* dobre mienie; dobry byt; dobry stan; przyzwoitość; im Wohlstande sein dobrze się mieć; -lthat, *sf.* dobrodziejstwo; -lthäter, *sm.* dobroczyńca; -lthäterin, *sf.* dobrodziejka; -lthätig, *a.* dobroczynny; -lthätigkeit, *sf.* dobroczynność; -lthätigkeitsverei'n, *sm.* towarzystwo dobroczynności; -lthuend, *a.* miłe czyniący oder sprawujący wrażenie; -lthun, *vn. irr.* (h.) (thue wohl, that w., wohlgethan). dobrze czynić; dobrodziejstwa świadczyć; -ltönend, *a.* mile brzmiący; -lverdie'nt, *a.* wielce zasłużony; -lverha'lten, *sn.* dobre zachowanie się; -lverlei', *sn. Ng.* trank górny; -lversta'nden, *a.* dobrze zrozumiany; —, *ad.* rozumie się; -lverwahrt, *a.* dobrze zachowany; -lweise, *a.* wysoce mądry (jako tytuł); -lweislich, *a.* bardzo mądrze; -lwollen, *vn. irr.* (h.) (will wohl, wollte wohl, wohlgewollt): sprzyjać komu; życzliwym być komu; -lwollen, *sn.* życzliwość; sprzyjanie; przychylność; -lwollend, *a.* przychyłny; życzliwy; dobrochętny.

Woh'nbar, *a.* mieszkalny; w którym mieszkać można; Woh'nen, *vn.* (h.) mieszkać; Woh'ngebäu'de, *sn.* budynek mieszkalny; Woh'nhaft, *a.* zamieszkały gdzie; mieszkalny; ein Haus — einrichten dom urządzić na mieszkanie; sich — niederlassen osieść; Woh'nhaus, *sn.* dom do mieszkania; Woh'nloch, *sn.* dziura za mieszkanie; -nort, *sm.* miejsce mieszkania; -nsitz, *sm.* siedziba; siedlisko; zamieszkanie; seinen — an einem Orte aufschlagen siedlisko, mieszkanie gdzie założyć; osiąść tam; Woh'nstätte, *sf.* siedziba; miejsce mieszkania; -nstube, *sf.* izba mieszkalna; Woh'nung, *sf.* pomieszkanie; przybytek; seine — verändern odmienić mieszkanie; przenieść mieszkanie; Woh'nungslo's, *a.* nie mający mieszkania; Woh'nungsverä'nderung, *sf.* przesiedlenie.

Woi'wod, *sm. Rw. Stw.* wojewoda; Woi'wodschaft, *sf. Kw. Stw.* województwo; Woi'wodschafts-, *a.* wojewodzki.

Wol, s. Wohl.

Wö'lbbogen, *sm. Bk.* łuk sklepienie stanowiący; Wö'lben, *va.* sklepić co, sklepienie dawać; sich —, * w kształcie sklepienia porastać; Wö'lbung, *sf.* sklepienie.

Wolf, *sm. Ng.* wilk (zwierz); wird der — genannt, kommt er schon gerannt, *o wilku mowa, a wilk tuż; mit (unter) den Wölfen muß man heulen, *wpadłszy między wrony, musisz krakać jak i ony; — wilk między udami z obtarcia na koniu; sich einen — reiten obetrzéć się na koniu; —, *Httk.* wilk, kawał półwalcowaty żelaza; —, *Mech. W.* wilk, skrzynia z hakami wewnątrz do czuchrania wełny za pomocą walca; —, *Ng.* (Pflanze) narduszek; Wolf-, Wolfs-, *a.* wilczy.

Wo'lfart, s. Wo'lfram.

Wo'lfbeere, s. Wo'lfkirsche; Wo'lfbeißig, *a.* ukąszony od wilka.

Wö'lfchen, *sn. dim.* wilczek.

Wo'lfen, *vn.* (h.) *Jäg.* oszczenić się (o wilczycy); wilczęta porodzić.

Wo'lffang, *sm. Jäg.* połów wilków; Wo'lfgarn, *sn. Jäg.* sieć na wilki; -fgrube, -fgruft, *sf.* wilcza nora; -fhetze, *sf. Jäg.* szczuwanie wilków; -fhund, *sm. Jäg.* pies na wilki; -fhunger, -fshunger, *sm.* *głód wilczy.

Wö'lfisch, *a. Ng.* wilczy.

Wo'lfjagd, -fsjagd, *sf.* polowanie na wilki; -fkirsche, -fskirsche, *sf. Ng.* pokrzyk; wilcze jagody; -fmensch, *sm.* wilczy człowiek; wilkołek; -fnetz, *sn. Jäg.* sieć na wilki.

Wo'lfram, *sm. Ng. Bw.* wolfram (kruszec).

Wolfs-, *a.* wilczy; Wo'lfsbast, s. Be'rgpfeffer; -fsbeere, *sf. Ng.* (Wolfskirsche, Wolfstraube, Belladonna) pokrzyk, wilcze jagody; s. a. Ei'nbeere; -fsbohne, *sf. Ng.* słonecznik strączysty; -fseisen, *sn.*, -fsfalle, *sf. Jäg.* żelazko oder samołówka na wilki; -fsfuß, s. Spa'rrfaden, He'rzgespa'nn; -fsgarten, *sm. Jäg.* wilczyniec; -fsgrau, *a.* wilczaty; bury jak wilk; -fsgrube, *sf. Jäg.* wilczy dół, wnik; -fshund, *sm.* pies na wilki; *-fshunger, *sm.* głód wilczy; przemorek od. przemór; -fsjagd, *sf.* polowanie na wilki; -fskirsche, s. Wo'lfsbeere; -fsklaue, *sf. Zk.* wilczy pazur; —, *Ng.* s. Bä'rlapp; -fskraut, *sn. Ng.* (Wolfswurz) tojad; -fsmagen, *sm.* wilczy żołądek (auch *); -fsmilch, *sf.* mleko od wilczycy; —, *Ng.* s. Ga'rtenwo'lfsmilch; -fsmilchschwä'rmer, *sm. Ng.* wilczomlekowiec; -fspelz, *sm.* wilczura; wilcza skóra; den — anlegen, anziehen, *oblec się w wilczą skórę, *stać się surowym, okrutnym; -fswurz, *sf.* tojad; -fszahn, *sm.* ząb wilczy.

Wo'lgast, *sn. Geog.* Wołogost.

Wolhy'nien, *sn. Geog.* Wołyń;

Wolhy'nier, *sm. Geog.* Wołyniak; Wolhy'nisch, *a. Geog.* Wołyński.

Wö'lkchen, *sn. dim.* obłoczek, chmurka.

Wo'lke, *sf.* obłok; chmura; tuman; bis in die Wolken pod obłoki; aus den Wolken fallen, *spaść z obłoków; Wo'lken-, *a.* obłoczny.

Wö'lken, *va.* zachmurzyć; sich — zachmurzać się.

Wo'lkena'n, Wo'lkenau'f, *ad.* ku chmurom; Wo'lkena'rtig, *a.* chmurzysty; -kenbah'n. *sf.* droga, którą przebiegają chmury; Wo'lkenbeklei'det, *a.* *przybrany w chmury; -kenbe'rg, *sm.*, -kengebi'rge, *sn.* góra obłoczna; -kenberüh'rend, *a.* (Bergspitzen) obłoczny, -kenblau', *a.* obłoczny; -kenbru'ch, *sm. Ntl.* ulewa; *przewał; *upust, deszcz nawalny, nawalnica; zerwanie się obłoku, chmury, deszcz ulewny; -kenbrucha'rtig, -kenbruchäh'nlich, *a.* przewalny; -kenflu'g, *sm.* przelot chmur; -kengebi'rge, s. Wo'lkenbe'rg; -kengesta'lt, *sf.* postać obłoczna, postać chmur; -kengewa'nd, *sn.* odzienie jak obłok przezroczyste; -kenhi'mmel, *sm.* obłokowe niebo, obłoki; -kenkra'nz, *sm.* chmura w kształcie wieńca; Wo'lkenlee'r, -kenlo's, *a.* bez chmury, pogodny; -kenma'sse, *sf.* masa chmur; -kenmee'r, *sn.* morze chmur; -kenne'bel, *sm. Ntl.* mgła obłoczna; -kensa'mmler, *sm. Myth.* (Beiname Jupiter's) gromadziciel chmur; -kensäu'le, *sf.* słup obłokowy od. obłoczny; -kenschwa'rz, *a.* czarny jak chmura; -kensoh'n, *sm.* *syn chmury; -kensti'mme, *sf.* głos wychodzący z obłoków; -kenta'nz, *sm.* *przelatywanie chmur w różnych kierunkach; -kenwei't, *a.* tak daleko jak chmury.

Wo'lkicht, *a.* (wolkenähnlich) chmurzysty, obłokowaty; Wo'lkig, *a.* obłoczny, pochmurny, zachmurzony.

Woll-, *a.* wełniany; Wo'llähnlich, -llartig, *a.* wełniasty; do wełny podobny; -llarbeit, *sf.* robota wełniana; wyrób wełniany; -llarbeiter, *sm.* rękodzielnik wyrobów wełnianych; -llartig, *a.* wełniasty; -llberei'ter, *sm.* przyprawiacz wełny; -llberei'tung, *sf.* przyprawa wełny; -llblume, *sf. Ng.* wełnica.

Wo'lle, *sf.* wełna; in der — sitzen, sein, *pływać jak pączek w maśle; *opływać we wszystko; *mieć dobry byt; er sitzt in der —, *spoczywa sobie jak w puchu; viel Geschrei u. wenig —, *postawy dosyć, a wątku mało; —, *Ng.* (bei manchen Pflanzen) wełna, wełnianka.

Wo'llen, *a.* wełniany; wollenes Garn włóczka; wollener Zeuch, *W.* wełnianka.

Wo'llen, *vn. irr.* (h.) (will, wollte, gewollt): chcieć; das Haus will einfallen dom grozi zawaleniem się; das wollte ich eben nicht sagen, *właśnie nie to myślałem; die Leute mögen dazu sagen, was sie wollen, *niech ludzie mówią na to, co chcą; ich mag sagen, was ich will, *choćbym nie wiem co powiedział; ich mag kommen, wann ich will, *choćbym nie wiem kiedy przyszedł; lieber — woléć; Jemandem übel — niesprzyjać komu; *źle życzyć komu; wollen Sie wohl die Güte haben mir zu sagen 2c. nie bylbyś Pan łaskaw powiedzićć mi itd.; will er fort! pójdziesz mi ztąd! die Wiener Zeitung will wissen, daß 2c. gazeta Wiedeńska donosi, (że ma wiadomość), jakoby itd.; man will ihn gestern hier gesehen haben mówią; że go tu wczoraj widziano; er mag wohl od. übel wollen, *czy chce, czy nie chce, od. czy rad, czy nie rad (np. musi to zrobić); ich will mich einmal geirrt haben, *przypuszczam, pozwalam, żem się omylił; dem sei wie ihm wolle, *niech będzie jak chce od. co chce; in solchem Falle wollen 100 Thaler wenig sein w takim razie 100 talarów będzie za mało; —, *sn.* chcenie.

Wo'llenklei'd, *sn.* wełnianka; Wo'llenzeu'ch, *sn. W.* materya wełniana.

Wo'llfabri'k, *sf.* fabryka wyrobów wełnianych; Wo'llfärber, *sm.* farbierz wełnianéj materyi; -llflocke, *sf.* osmyk wełniany; -llgras, *sn. Ng.* wełnianka; -llhandel, *sm.* handel wełną; Wo'llhändler, *sm.* kupiec wełną handlujący; handlerz wełny.

Wo'llicht, *a.* wełniasty; Wo'llig, *a.* wełną pokryty, obrosły.

Wo'llkamm, *sm.* grzebień do czesania wełny; -llkämmer, *sm.* ten co wełnę czesze; -llkrämpel, *sf.* grępla do wełny; -llkrämpler, *sm.* gręplarz wełny; -llkratze, *sf.* kracki do wełny; -llkraut, *sn. Ng.* dziewanna; -llmarkt, *sm.* targ na wełnę; jarmark wełniany; -llpelz, *sm.* baranki (futro); -llrad, *sn.* kółko, kołowrotek do przędzenia wełny; -llreich, *a.* obfitujący w wełnę; -llsack, *sm.* wór wełny od. na wełnę; wańtuch; -llschur, *sf.* strzyż wełny; -llspinnen, *sn.* przędzenie wełny; -llspinner, *sm.* przędzarz wełny; -llspinnerei', *sf.* fabryka przędzenia wełny; przędzalnia wełny; -llspinnerin, *sf.* prządka wełny.

Wo'llust, *sf.* roskosz; der — nachhangen, pflegen lgnąć do roskoszy; za roskoszami się ubiegać; in — versinken zanurzyć się, zatopić się w roskoszach; sich allen Wollüsten ergeben oddać sie wszelkim roskoszom; Wo'llustbe'cher, *sm.* *kielich roskoszy; Wo'llustdie'ner, *sm.* *roskosznik; Wo'llüstig, *a.* lubieżny; Wo'llüstling, *sm.* lubieżnik; Wo'llustthie'r, *sn.* *zwierz lubieżny; Wo'llusttru'nken, *a.* upojony roskoszą.

Wo'llvieh, *sn.* bydlęta wełniste; -llwage, *sf.* waga do ważenia wełny; -llwäsche, *sf.* pranie wełny; -llwäscher, *sm.* pracz wełny; -llweber, *sm.* tkacz wełniane materye robiący; -llzehnt, *sm.* dziesięcina od wełny.

Womi't, *ad.* czém; którym, którą, którém.

Wo'nach, *ad.* o co; po co; — haben Sie mich gefragt? o coś mnie Pan pytał?

Wone'ben? *ad.* przy czém? — soll ich das stellen? przy czém mam to postawić?

Wo'nne, *sf.* roskosz (w najwyższym stopniu, moralnie uważana); *słodycz; ach, welche —! ach, co za roskosz! Wo'nne-, *a.* roskoszny; Wo'nnegefüh'l, *sn.* roskoszne uczucie; Wo'nnemo'nat, *sm.* Maj.

Wo'nnenbe'rg, *sn. Geog.* (Dorf bei Danzig) Mieścina.

Wo'nnetru'nken, *a.* *upojony roskoszą, radością; Wo'nnig, *a.* roskoszny.

Wo'ran? *ad.* na czém? w czém? po czém? — hast du mich erkannt? po czémeś mnie poznał? woran ist er gestorben? na co umarł? — na którym, na którą.

Worau'f? *ad.* na co? na czém? na który? na którym? na którą? — sitzest du? na czém siedzisz? — bezieht sich das? do czego się to odnosi, ściąga?

Worau's? *ad.* zkąd? z czego? z którego? z któréj?

Worei'n? *ad.* w co? dokąd? w którym? w którą? — soll ich das legen? w co mam to włożyć?

Wo'rgen (sich), *vr.* (h.) § (sich würgen) krztulić się.

Worna'ch, s. Wona'ch.

Wort, *sn.* słowo (überhaupt); wyraz; er sagte kein — niepowiedział ani słowa; das sind leere Worte to próżne słowa; próżna gadanina; das — Gottes predigen, *Kg.* opowiadać słowo boże; er will es nicht — haben, *nie chce tego przyznać; Jemandem in das — fallen, *przerwać komu mowę; mache nicht so viel Worte! nie gadaj tyle! von Wort zu Wort od słowa do słowa; słowo w słowo; mit Jemandem Worte wechseln, *rozmawiać z kim; *sprzeczać z kim; viel Worte machen, *dużo gadać; Jemandem gute Worte geben, *dać komu dobre słowo; für Geld u. gute Worte, *z grzeczności i za wynagrodzenie; Jemandem die besten Worte geben, *jak najuprzejmiéj kogo prosić; kein — mehr! ani słowa więcéj! er will immer das letzte — behalten, *on nigdy nie zmilczy; *zawsze chce być ostatni (w mówieniu); ich habe auch ein — dabei zu sagen, *i ja w téj rzeczy mam głos, mogę się odezwać; das — nehmen, *przemówić; *odezwać się; zacząć mówić; das — führen, *mówić za drugich od. w imieniu wszystkich; das große — führen, *słowo mieć; *głos mieć; Jemanden mit leeren Worten abspeisen, *zbyć kogo próżnemi słowami; es ist kein — aus meinem Munde, über meine Lippen gekommen, *anim się nie odezwał; *nie rzekłem i słowa; *słowo z ust moich nie wyszło; ich kann nicht zum Worte kommen, *nie mogę przyjść do słowa; laß mich doch zum Worte kommen, *dajże i mnie co powiedzićć; pozwólże i mnie odezwać się; ich bitte Sie auf ein paar Worte, *proszę Pana na słówko; ich will nicht viel Worte machen, *nie chcę wiele mówić; Jemandem das — reden, *ujmować się za kim; *mówić za nim; er gedenkt dessen mit keinem Worte, *ani słowa o tém nie wspomina; das ist doch ein Mann, mit dem man ein — reden kann toś człowiek z którym można słowo pomówić; ich weiß kein — davon nie słyszałem o tém ani słowa; nic o tém nie wiem; du hast mir das — von der Zunge weggenommen, *z gębyś mi to wziął; *właśnie to samo chciałem powiedzićć; das war ein — zu seiner Zeit, *to właśnie w porę było; ein gutes — findet gute Statt, *kto grzecznie prosi, korzyść odnosi; *mądrego słowa każdy rad słucha; — (Versicherung, Zusicherung, Versprechen) przyrzeczenie; zaręczenie; gib mir dein — darauf daj mi słowo na to; sein — halten, brechen, zurücknehmen dotrzymać słowo; złamać, cofnąć je; Jemanden beim Worte halten, *za słowo

kogo trzymać; auf's —! na słowo! Wort-, *a.* słowny; wyrazowy.

Wo'rtableitung, *sf. Spl.* derywacya, wyprowadzenie wyrazu; Wo'rtanmerkung, *sf.* uwaga słowna; Wo'rtarm, *a.* ubogi w wyrazy; Wo'rtaufwand, *sm.* szafowanie wyrazami; Wo'rtausleger, *sm.* wyjaśniacz wyrazów; Wo'rtauslegung, *sf.* tłumaczenie wyrazów; Wo'rtbildung, *sf. Spl.* słoworód; tworzenie (się) wyrazów; Wo'rtbruch, *sm.* złamanie słowa; -rtbrüchig, *a.* nie dotrzymujący słowa; niesłowny.

Wö'rtchen, *sn. dim.* słówka.

Wö'rteln, *vn.* (h.) § słowami się bawić; przemawiać się z kim.

Wö'rterbu'ch, *sn Litt.* słownik; Wö'rterbu'ch-, Wö'rterbu'chs-, *a. Litt.* słownikowy; Wö'rterbuchfo'rm, *sf.* format słownikowy; Wö'rterkra'm, s. Wo'rtkram.

Wo'rtfall, *sm. Spl.* przypadek; Wo'rtfami'lie, *sf. Spl.* zbiór wyrazów z jednego źrzódła pochodzących; -tfänger, *sm.* lubiący łapać za słówka; -tfängerei', *sf.* łapanie za słowa; -tfechter, *sm.* lubiący walczyć słowami; -tfechterei', *sf.* szermowanie słowami; -tfest, *a.* niezłomny w słowie; -tfolge, *sf. Spl.* następstwo wyrazów; -tforscher, *sm.* etymolog; badacz wyrazów; -tforschung, *sf. Spl.* etymologia; -tfügung, *sf. Spl.* (Syntax) składnia; -tführer, *sm.* mówca; ten, co w imieniu wszystkich mówi; -tfülle, *sf.* obfitość wyrazów; -tgebrau'ch, *sm.* użycie wyrazu; -tgefe'cht, *sn.* walka na słowa; -tgeleh'rsamkeit, *sf.* uczoność na wyrazach się zasadzająca; -tgeleh'rter, *sm.* uczony, którego nauka na wyrazach się zasadza; -tgeprä'nge, *sn.* przepych w wyrazach; popisywanie się z pięknemi słowami; -tgespe'nst, s. Wo'rtungeheuer; -tgewi'rr, *sn.* mięszanina słów; -tgrübelei', *sf.* szperanina wyrazów; -tgrübler, *sm.* szperacz wyrazów; -thaber, -thalter, s. Wo'rtführer; Wo'rthalten, *sn.* dotrzymanie słowa; —, *sn.* uiszczenie się w słowie; Wo'rtheld, *sm. iron.* bohater gębowy; Wo'rtkampf, *sm.* spór o wyrazy; spór słowami wiedziony; Wo'rtkarg, *a.* skąpy w słowa; się nie lubiący mówić; Wo'rtkenntniß, *sf.* znajomość wyrazów; -tklang, *sm.* brzmienie wyrazu od. wyrazów; -tklauber, *sm.* dłubacz wyrazów; -tklauberei', *sf.* dłubanina wyrazów; -tkram, *sm.* próżna gadanina; popisywanie się ze słowami; -tkrämer, *sm. iron.* gaduła; -tkrämerei', *sf.* gadulstwo; -tkrieg, *sm.* wojna na słowa; zacięta sprzeczka; -tkritik, *sf.* krytyka wyrazowa.

Wö'rtlich, *a.* na słowach się zasadzający; dosłowny.

Wo'rtlos, *a.* bezsłowny; -tmacher, *sm.* twórca wyrazów; ten, co wyrazy nowe kuje; -tmacherei', *sf.* tworzenie (kucie) nowych wyrazów; chęć do tego; -tmenger, *sm.* ten co obce wyrazy mięsza do swojéj mowy; -tmengerei', *sf.* mięszanina słów; -tprunk, s. Wo'rtgeprä'nge; -trä'thsel, *sn.* zagadka wyrazowa; -treder, *sm.* ten co się za kim lub za czém ujmuje; -tregi'ster, *sn.* śpis wyrazów; -treich, *a.* obfity w wyrazy; -treichthum, *sm.* bogactwo pod względem wyrazów; -tschmuck, *sm.* ozdoba wyrazów; -tschwall, *sm.* nawał wyrazów; -tspiel, *sn.* igraszka słów; -tspielerei', *sf.* igranie ze słowami; -tstellung, *sf. Spl.* słowoszyk; układ wyrazów; -tstreit, *sm.* sprzeczka; spór słowami wiedziony; sprzeczka, spór o słowa; -tstrom, *sm.* *potok wyrazów; -tungeheuer, *sn.* *dziwoląg, wyraz dziwacznie utworzony; -tverbi'ndung, *sf. Spl.* połączenie, związek wyrazów; -tverse'tzung, *sf.* przekład wyrazów; przekładnia; -tversta'nd, *sm.* znaczenie słowne; -tverwa'ndtschaft, *sf. Spl.* powinowactwo wyrazów; -tverwe'chslung, *sf.* przemiana wyrazów; -tverzei'chniß, *sn.* śpis wyrazów; -tvorrath, *sm.* zapas słów; -twechsel, *sm.* rozmowa; mówienie naprzemian; sprzeczka; in einen — gerathen, *posprzeczać się; -tzank, -tzwist, *sm.* kłótnia o słowa.

Worü'ber? *ad.* nad czém? o czém? — streitet ihr denn? o cóż się śpieracie? — trafst du ihn denn? nad czém żeś go zastał? — freust du dich so? z czegoż się tak cieszysz? — wunderst du dich? czego się tak dziwisz? der Gegenstand, — ihr streitet przedmiot, o który się sprzeczacie.

Woru'm, § s. Wesha'lb, Weswe'gen.

Woru'nter? *ad.* pod czém? w czém? — pod którym; pod którą; pod którém.

Wose'lbst, *ad.* gdzie.

Wovo'n? *ad.* o czém? — o którym; o którą; o którém.

Wovo'r? *ad.* przed czém? od czego? — erschrickst du? czego się lękasz? — przed którym; przed którą; przed którém.

Wowi'der, s. Woge'gen.

Woywo'de, 2c. s. Woiwo'de, 2c.

Wozu'? *ad.* do czego? na co? — do którego; do któréj.

Wu'cher, *sm.*, Wucherei', *sf.* lichwa; lichwiarstwo; — treiben lichwiarstwem się trudnić; Wu'cher-, *a.* lichwiarski; Wu'cherblu'me, *sf. Ng.* złotokwiat; złocień; Wucherei', s. Wu'cher; Wu'cherer, *sm.* lichwiarz; Wu'chergei'st, *sm.* duch lichwiarski; Wu'cherha'ndel, *sm.* handel lichwiarski; Wu'cherisch, Wu'cherlich, *a.* lichwiarski; —, *ad.* po lichwiarsku; Wu'cherju'de, *sm.* żyd lichwą się trudniący; Wu'chern, *vn.* (h.) zbytnie się krzewić (jak ziele); — lichwą się bawić; mit dem Gelde — na lichwę dawać pieniądze; *hojnie czém szafować; mit seinem Pfunde —, *talentów swoich używać na powszechne dobro; sich reich — z lichwy się zbogacić; —, *sn.* s. Wu'cher; Wu'cherpfla'nze, *sf. Ng.* roślina łatwo się krzewiąca; Wu'chersu'cht, *sf.* chciwość lichwy; Wu'chersü'chtig, *a.* chciwy na lichwę; Wu'cherzi'ns, *sm.* procent lichwiarski.

Wuchs, *sm.* wzrost; von schönem — pięknego wzrostu; der Baum hat einen schönen — drzewo pięknie rośnie, urosło, wyrosło; — to, co w pewnym czasie urosło; das ist mein dreijähriger — tyle mi urosło w trzech latach.

Wucht, *sf.* ciężar; Wu'chten, *vn.* (h.) ciążyć; ciężkim być; —, *va.* podważać co (kamienie drągiem); Wu'chtig, s. Schwer.

Wüh'len, *va.* (h.) u. *va.* ryć co; ein Loch in die Erde — wyryć dziurę w ziemi; in den Büchern —, *gmérać w książkach; Wüh'len, *sn.* rycie; pyskanie, grzebanie, kopanie, skopywanie; Wüh'lend, *ppr.* u. *a.*, Wüh'ler-, *a.* ryjący; pyskający; kopający, skopujący; Wüh'ler, *sm.* *s. Au'fhetzer; Au'fwiegler; Wühlerei', *sf.* s. Wüh'len, *sn.*; *s. Au'fhetzung; Wüh'lerisch, *a.* *poduszczający, *zbuntujący; Wüh'lhuber, *sm.* ** s. Au'fhetzer, Au'fwiegler.

Wuh'ne, *sf.* przerębla; eine — hauen przerębię zrobić.

Wulst, *sf.* nabrzmiałość; wypukłość; nadętość; poduszeczka wypchana (którą np. kobiety we włosy kładą, aby się grubsze zdawały); — (Haare) pukiel (włosów); Wu'lstig, *a.* buchasty.

Wund, *a.* ranny; zraniony; Jemanden — schlagen uderzyć kogo i zranić; bić go aż do ran; sich — reiben zetrzéć sobie skórę aż do krwi; Wu'ndarzenei', *sf.* lekarstwo na rany; Wu'ndarzenei'kunst, *sf.* sztuka leczenia ran; Wu'ndarzenei'lehre, Wu'ndarzenei'wissenschaft, *sf.* chirurgia; nauka chirurgii; Wu'ndärztlich, *a.* chirurgiczny; Wu'ndba'lsam, *sm.* balzam na rany.

Wu'nde, *sf.* rana (überhaupt); Jemandem eine — schlagen ranę komu zadać; eine — verbinden zawiązać ranę; opatrzyć ranę; Jmdm. eine — hauen, stechen zranić kogo cięciem, pchnięciem; eine — bekommen odebrać ranę; an den Wunden sterben z ran umrzéć; Wu'ndeisen, *sn. Hlk.* sonda, szukadło; Wu'nden-, *a.* ranny; Wu'ndenvo'll, *a.* pełen ran.

Wu'nder, *sn.* cud; — thun, wirken cuda robić, czynić; das erscheint ihm als — to mu się cudem być zdaje; er hat — gethan cudów dokazał; es ist ein — to cud; — dziw; dziwne; du sollst — sehen, *dziwy zobaczysz; es ist kein —, *to nie dziw, to nic dziwnego; was —, daß, 2c. cóż dziwnego, że itd.; es nimmt mich —, *dziwno mi; es nimmt mich sehr —, *bardzo mnie dziwi; es soll mich — nehmen, wenn 2c. bardzoby mi było dziwno, gdyby itd.; Wu'nder-, *a.* cudowny; Wu'nderarzenei', *sf.* cudowne lekarstwo; -derba'lsam, *sm.* balsam cudowny; -derba'r, -derba'rlich, *a.* cudowny; dziwny; -derbarkeit, *sf.* dziwność; -derbau', *sm.* *dziwna budowa; -derbau'm, *sm. Ng.* rącznik; kleszczowina; -derbi'ld, *sn.* obraz cudowny; -derblu'me, *sf. Ng.* dziwaczek; cudaczek; -dercu'r, *sf.* cudowne leczenie; -derdi'ng, *sn.* dziwna rzecz; -derdi'nge, *pl.* dziwy; -dererschei'nung, *sf.* dziwne zjawisko; -derga'be, *sf.* dar, czynienia cudów; dar nadzwyczajny; talent cudowny; -dergebu'rt, *sf.* cudowne narodzenie; dziwny płód; -dergeschi'chte, *sf.* historya o cudzie; dziwna historya; -dergeschö'pf, *sn.* dziwne stworzenie; cudotwór; -dergesi'cht, s. Wu'ndererschei'nung; -dergesta'lt, *sf.* cudna postać; dziwna postać; -derglau'be, *sm.* wiara w cuda; -derglä'ubig, *a.* wierzący w cuda; -dergro'ß, *a.* dziwnie wielki; -derho'rn, *sn.* *cudowny rożek od. róg; -derhü'bsch, *a.* dziwnie piękny; prześliczny; -derki'nd, *sn.* cudowne dziecko; -derklei'n, *a.* dziwnie mały; -derko'rn, s. Wu'nderwei'zen; -derkö'stlich, *a.* przewyborny, przepyszny; -derkra'ft, *sf.* siła cudotworcza; moc robienia cudów; -derkü'nstlich, *a.* dziwnie sztu-

czny; Wu'nderlich, *a.* dziwny; —, *ad.* dziwnie; -derlichkeit, *sf.* dziwność; -dermä'dchen, *sn.* cudowna dziewczyna, cudownych rzeczy dokazująca; -derma'nn, *sm.* cudowny mąż; -derme'nsch, *sm.* cudowny człowiek.

Wu'ndern, *va.* dziwić, zadziwiać kogo (o rzeczy); sich — über etwas dziwić się czemu; -derna'cht, *sf.* cudowna noc, obfita w dziwne zdarzenia; -dernswe'rth, -dernswü'rdig, *a.* godzien podziwienia; -derpala'st, *sm.* cudny pałac; -derque'lle, *sf.* cudowne źrzódło; -derre'de, *sf.* cudna mowa; -derre'gen, *sm.* cudowny deszcz; -derrei'ch, *a.* obfity w cuda; —, *sn.* kraj cudów; państwo cudownych rzeczy; Wu'nderre'ttung, *sf.* cudowne ocalenie; -dersa'che, *sf.* cudowna rzecz; -dersa'ge, *sf.* powieść o cudach; -dersa'lz, *sn. Hlk.* sól glauberska; -dersam, s. Wu'nderbar; -derschö'n, *a.* dziwnie piękny; prześliczny; cudnéj piękności; -derschö'nheit, *sf.* cudna piękność; -derse'lig, *a.* dziwnie szczęśliwy; -derse'lten, *a.* nadzwyczajnie rzadki; -dershalben, *ad.* dla ciekawości; dla podziwienia; -derspie'gel, *sm.* cudowne zwierciadło; -derspie'l, *sn.* cudna dziwna gra; -dersti'mme, *sf.* cudny głos; -dertha't, *sf.* cudowny czyn; -derthä'ter, *sm.* cudotworca; Wu'nderthä'tig, *a.* cudowny, cuda czyniący; -derti'nte, *sf.* cudowny inkaust; -dervo'll, *a.* pełen cudów; przecudowny; przecudny; -derwa'sser, *sn.* cudowna woda; -derwei'zen, *sm. Ng.* pszenica Arabska; Wu'nderwe'lt, *sf.* cudowny świat; -derwe'rk, *sn.* cudowne dzieło; cud; -derwo'rt, *sn.* słowo cudotwórcze; -derzei'chen, *sn.* cudowny znak.

Wu'ndesse'nz, *sf. Hlk.* esencya na rany; Wu'ndfieber, *sn. Hlk.* gorączka przyranna, z bolu pochodząca, boleściowa; -dkraut, *sn. Ng.* rozchodnik; wronie masło; -dmaal, *sn.* blizna; -dmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo na rany; -dnarbig, *a.* bliznami z ran okryty; -dpflaster, *sn. Hlk.* plaster na rany; Wu'ndsalbe, *sf.* maść na rany.

Wu'nsch, *sm.* życzenie; diesen — kann ich Ihnen gewähren, erfüllen w tém mogę Panu dogodzić; to życzenie mogę spełnić; *cel życzeń; Wü'nschelhü'tchen, *sn.* kapelusik spełniający życzenia; Wü'nschelru'the, *sf.* wieszcza rózga; laska wróżąca; Wü'nschen, *va.* życzyć czego; guten Morgen — życzyć komu dzień dobry; Jemandem Glück — winszować komu szczęścia; ich wünsche mich fort von hier pragnę czém prędzéj stąd się oddalić; —, *vn.* (h.) życzyć sobie; Wü'nschenswe'rth, *a.* pożądany; godny, aby go sobie życzyć; do winszowania; Wu'nschweise, *a.* u. *ad.* w sposób winszujący; w sposobie życzenia; -schwürdig, s. Wü'nschenswe'rth.

Wü'rde, *sf.* godność; (überhaupt); poważność; dostojeństwo; er achtet es unter seiner — uważa to za rzecz niegodną siebie, ubliżającą swojéj powadze.

Wü'rdern, s. Wü'rdigen, A'bschätzen; Taxi'ren.

Wü'rdevo'll, *a.* pełen powagi, godności; —, *ad.* z powagą, z godnością; poważnie; godnie; Wü'rdig, *a.* godzien, godny; Wü'rdigen, *va.* uważać kogo za godnego czego; — (abschätzen, taxiren) oceniać podług wartości; Wü'rdigkeit, *sf.* godność czego; zasługiwanie na co; Wü'rdiglich, *ad.* godnie; Wü'rdigung, *sf.* ocenienie.

Wurf, *sm.* rzut; auf einen — jednym rzutem; Jemandem in den — kommen, *wejść komu w drogę (którędy rzuca); *nawinąć się komu (na drodze); *zajść mu drogę; *spotkać się z nim; — (von Thieren) pomiot; der ganze — Hunde wszystkie szczenięta jednego pomiotu; —, *Bk.* wapno narzucone; auf nassen — malen, *Mal.* (al Fresco) na świeżym; mokrym murze malować; Wurf-, *a.* pociskny, pociskowy; Wu'rfanker, *sm. Sw.* kotwica najmniejsza.

Wü'rfel, *sm.* sześcian; kostka do grania; mit Würfeln spielen w kostki grać; Wü'rfelbe'cher, *sm.* kubek do (rzucania) kostek; Wü'rfelbei'n, *sn.* kostka w nodze; Wü'rfelchen, *sn.dim.* kosteczka (do grania); sześcianek; Wü'rfelförmig, Wü'rfelicht, *a.* kształt kostki (do grania) mający; do sześcianu podobny; Wü'rfelig, *a.* s. Wü'rfelför'mig; etwas — schneiden w kostki co pokrajać; würfeliges Tuch, *W.* chustka w kratki; Wu'rfmaaß, *sn.* miara sześcienna.

Wü'rfeln, *vn.* (h.) grać w kostki; w kostki krajać, dzielić; gewürfelter Zeuch, *W. H.* materya w kraty.

Wü'rfel, Wü'rfelspie'l, *sn.* gra w kostki; Wü'rfelspie'ler, *sm.* kostera; Wü'rfelti'sch, *sm.* stół do gry w kostki; Wü'rfeltri'chter, s. Wü'rfelbe'cher.

Wu'rferde, *sf.* ziemia wykopana i wyrzucona (przy kopaniu studni, rowu, itd.); Wu'rfgarn, *sn.* (beim Fischen) sieć do zarzucania.

Wu'rfgescho'ß, *sn. Kw.* pocisk; Wu'rfgeschü'tz, *sn. Kw.* kusza.

Wü'rfler, *sm.* kostera.

Wu'rflinie, *sf.* rzutnia; Wu'rfmaschi'ne, s. Wu'rfgeschü'tz; Wu'rfnetz, s. Wu'rfgarn; Wu'rfpfeil, *sm.* strzała; dziryt; Wu'rfriemen, *sm. Jäg.* (bei der Falkenbeize) rzemyk do podrzucania sokoła; pęciny; Wu'rfschaufel, *sf.* szufla do zboża; wiejaczka; Wu'rfscheibe, *sf.* krążek do ciskania; *Alt.* dysk; Wu'rfspeer, *sm.* oszczep do puszczania na nieprzyjaciela; Wu'rfspieß, *sm.* dzida do rzucania; rohatyna; Wu'rfstein, *sm.* kamień do puszczania z kuszy lub z procy; Wu'rfweise, *a.* u. *ad.* rzutami; Wu'rfweite, *sf.* odległość, do któréj dorzucić można; Wu'rfzeug, s. Wu'rfgeschü'tz.

Wü'rgen, *va.* dusić (owce, gołębie); mordować; sich —, s. Wo'rgen; —, *sn.* duszenie; dawienie; Wü'rgengel, *sm.* anioł niszczyciel, wygubiciel; Wü'rger, *sm.* dusiciel, zabójca; morderca; —, *Ng.* (Vogel) gatunek małego ptaka drapieżnego (lat. *lanius*); Wü'rgschwert, *sn.* miecz morderczy; Wü'rgthal, *sn.* dolina morderstwa.

Wü'rken, s. Wi'rken.

Wurm, *sm. Ng.* robak; *zgryzota; — im Gewissen, *robak sumienia; er hat Würmer im Kopfe, *roi się komu po głowie; —, **(kleines, hülfloses Kind) żaba; smerda; —, *Hlk.* zastrzał; zanokcica; (na palcu); *Zk.* wyrósł u psów pod językiem; Wurm-, *a. Ng.* robaczywy; robakowy; Wu'rmartig, *a.* robakowaty; Wu'rmarzt, *sm.* lekarz na robaki kurujący; Wu'rmbrut, *sf.* zaczerw; Wü'rmchen, *sn. dim.* robaczek; Wu'rmen, *vn.* (h.) u. *va.* korcić, niepokoić kogo; gryźć, gniewać; es wurmt mich, *korci, niepokoi mnie coś.

Wü'rmer-, *a.* s. Wurm-; Wü'rmerspei'se, *sf.* żer dla robaków; Wu'rmesse'nz, *sf. Hlk.* esencya na robaki; Wu'rmfarrn, *sm. sm. Ng.* wrotycz; zakrętnik; Wu'rmfieber, *sn. Hlk.* gorączka robakowa; z robaków; Wu'rmförmig, *a.* robakowaty; wężykowaty; die wurmförmige (peristaltische) Bewegung der Gedärme, *Zk. Hlk.* kręty ruch kiszek; wężykowate żołądka i wnętrzności poruszenie; Wu'rmfraß, *sn.* stoczenie przez robaków; Wu'rmfräßig, *a.* od robaków stoczony; robaczywy; robaczny; Wu'rmig, *a.* robaczywy; *rozdąsany; — werden zrobaczéć; rozdąsać się; Wu'rmkrankheit, *sf. Hlk.* czerwiwość; choroba na robaki; Wu'rmkraut, s. Wu'rmfarrn; Wu'rmküchlein, *sn. Hlk.* placuszek na robaki; Wu'rmlinig, *a.* wężykowaty; Wu'rmloch, *sn.* dziura od robaka; Wu'rmmehl, *sn.* próchno; drzewo od robaka na mąkę stoczone; Wu'rmmittel, *sn. Hlk.* lekarstwo na robaki; Wu'rmnessel, s. Bie'nensau'g (weißer); Wu'rmnest, *sn.* gniazdo robaków; Wu'rmnudel, *sf. Kk.* makaron; Wu'rmpflaster, *sm. Hlk.* plaster na robaki; Wu'rmpulver, *sn.Hlk.* proszek na robaki; Wu'rmsaamen, *sm. Hlk.* nasienie na robaki; cytwarowe nasienie; Wu'rmschneider, *sm.* ten, co psom robaki wyrzyna z pod języka; Wu'rmseele, *sf. iron.* dusza nikczemna (człowieka czołgającego się jak robak); Wu'rmstich, *sm.* robaczywość; dziura od robaka wytoczona; Wu'rmstichig, *a.* robaczywy; od robaków stoczony; Wu'rmtreibend, *a. Hlk.* pędzący robaki (lekarstwo); Wu'rmtrockniß, *sf.* uschłość drzewa przez robaki uszkodzonego.

Wurst, *sf. Kk.* kiszka; kiełbasa; geräucherte —, *Kk.* salceson obwędzany; kiełbasa obwędzana; — wider —, *wet za wet; *darmo nic; czapka za biret; *jak Kuba Bogu, tak Bóg Kubie; bratest Du mir eine —, so lösche ich dir den Durst, *ręka rękę myje; *noga nogę wśpiera; *zrobisz ty mnie przysługę, to i ja tobie drugą; wie der Mann ist, so bratet man ihm die —, *jak kto godzien, tak go szanują; auf der — reiten, herumfahren, *chodzić, gdzie się z komina kurzy; *pasibrzuską podróż odprawiać; darmoziadoskie rzemiosło pędzić; Wurst-, *a.* kiełbasny; kiełbasowy; Wurstbügel, s. Wu'rsthorn; Wü'rstchen, Wü'rstel, *sn. dim.* kiełbaska; Wu'rstdarm, *sm.* jelito na kiszkę; Wu'rstdorn, s. Wu'rstspeiler; Wu'rstfleisch, *sn.* mięso na kiełbasy; Wu'rsthorn, Wu'rsttrichter, *sm.* kiełbaśnica; rożek do robienia kiełbas; Wu'rstkraut, s. Boh'nenkraut; Wu'rstmacher, *sm.* masarz; kiełbaśnik; Wu'rstreiter, *sm. iron.* pieczeniarz; Wu'rstschlitten, *sm.* długie i duże sanie; Wu'rstspeiler, *sm.* śpilka do zatykania kiszek; Wu'rstsuppe, *sf. Kk.* woda, w któréj się kiszki gotowały; Wu'rsttrichter, s. Wu'rsthorn; Wu'rstwagen, *sm.* wóz długi z kilku ławkami.

Wü'rzbüchse, *sf. Kk.* korzenniczka; Wü'rze, *sf.* przyprawa; Hunger ist die beste —, *głód najlepsza przyprawa; — (beim Bierbrauen) brzeczka.

Wu'rzel, *sf. Ng.* korzeń; Wurzeln treiben korzenie puszczać; rozkorzeniać się, rozszerzać się; etwas mit der — ausreißen, ausrotten, *z korzeniami co wyrwać; wykorzenić co; —, *źrzódło czego, *początek; —, *Spl. Gl.* pierwiastek (wyrazu, kwadratu); Wu'rzel-, *a.* korzeniowy; Wu'rzelbla'tt, *sn.* liście korzeniowe; Wü'rzelchen, *sn. dim.* korzonek; Wu'rzelgewä'chs, *sn.* roślina korzeniowa; Wu'rzelgrä'ber, *sm.* korzeniarz; Wu'rzelig, *a.* korzenisty; korzonkowy; Wu'rzelma'nn, *sm.* zbieracz korzeni; Wu'rzeln, *vn.* (h.) korzeń od. korzenie puszczać; korzenić się; Wu'rzelrei'ch, *a.* obfity w korzenie; Wu'rzelsa'mmler s. Wu'rzelma'nn; Wu'rzelsi'lbe, Wu'rzelsy'lbe, *sf. Spl.* głoska pierwotna; pierwiastkowa; Wu'rzelspro'sse, *sf.* korzeń wypustny; Wu'rzelsy'lbe, s. Wu'rzelsi'lbe; Wu'rzelwe'rk, *sn.* włoszczyzna; Wu'rzelwo'rt, *sm.* wyraz pierwotny; Wu'rzelzah'l, *sf. Gl.* pierwiastek.

Wü'rzen, *vn.* (h.) u. *va.* przyprawiać (potrawę, osobliwie korzeniami); gewürzt przyprawny; korzenny; Wü'rzerei'ch, *a.* mocno korzenny; Wü'rzgarten, *sm.* ogród na włoszczyznę; Wü'rzhaft, *a.* korzenny; Wü'rzhändler, Wü'rznelke, *sc.* s. Gewü'rzhändler, *sc.*; Wu'rzling, *sm.* szczep z korzenia; wypuszczony. [ziół.

Wü'rzweihe, *sf.* poświęcanie

Wusch, *sm.* § garść (włosów, itd.); Wu'schen *vn.* (s.) wymknąć się zkąd.

Wust, *sm.* kupa rzeczy w nieładzie; plugastwo; nieczystota.

Wüst, *a.* pusty; —, *ad.* pusto; der Kopf ist —, *pusto w głowie; wüstes Leben, *puste, dzikie, nieporządne, hultajskie życie; — werden pustoszeć; Wü'ste, Wü'stenei', *sf.* pustynia; puszcza; Prediger in der Wüste, *głos wołającego na puszczy; Wü'stheit, *sf.* pustość; *pustota.

Wu'stig, *a.* plugawy.

Wü'stling, *sm.* pustak; Wü'stlingsjah're, *sn. pl.* lata pustoty; Wü'stung, *sf.* pole puste, zaniedbane.

Wuth, *sf.* wściekliżna; wściekłość, pasya, gniew, złość; in — gerathen w pasyą wpaść; in — sein wściekać się ze złości; vor — schäumen pienić się ze złości; — namiętność; er hat eine — zu spielen, *ma pasyą do grania.

Wü'then, *vn.* (h.) mieć wściekliznę; wüthend wściekły; zapamiętale się złościć; strasznie się gniewać; wściekać się ze złości; srożyć się; *pastwić się nad kim; der Sturm wüthet, *burza sroży się; das wüthende Meer rozhukane morze; Rache wüthen, *zemstą się srożyć; zemstą zionąć; Wü'then, *sn.* srożanie, wydziwianie; szaleństwo; das — des Meeres, *szum morski; Wü'thend, *ppr.* u. *a.* srożący; srogi, wściekły, szalony; wüthender (toller) Hund pies wściekły; Wü'therich, *sm.* zapamiętalec; okrutnik; srogi tyran; Wü'therisch, *a.* zapamiętały; Wu'thfunkelnd, *a.* iskrzący się od złości. [tały.

Wü'thig, *a.* wściekły; zapamię-

X.

X, x, dwudziesta trzecia litera alfabetu niemieckiego, wymawia się = *ks* po polsku.

Xanthi'ppe, *sf. npr.* Ksantypa; *złośnica.

Xave'r, Xave'rius, *sm. npr.* Xawery.

Xe'nien, *sf. pl. Litt.* ksienie, *dary gościenne.

Xe'nophon, *sm. npr.* Xenofont.

Xe'res, Je'rez, *sm. Wb.* jerez (gatunek wina Hiszpańskiego).

Xylogra'ph, *sm.* (Holzschneider) drzeworywtownik; Xylographie', *sf.* (Holzschneidekunst): sztuka robienia drzeworytów; Xylogra'phisch, *a.* do sztuki robienia drzeworytów należący; sztukę drzeworytownika zrobiony.

Xylolatrie', *sf.* ksylolatrya, obrazobóstwo.

Y.

Y, y, (ipsylon), dwudziesta czwarta litera alfabetu niemieckiego, wymawia się na początku = *j*, i na końcu syllaby albo zgłoski = *i* po polsku.

Yacht, *sf. Sw.* s. Jacht. [polsku.

Yak, Yack, *sm. Ng.* (Grunzochs) wół krząkający (gatunek woła w Tybecie, itd.).

Yam, Ya'mswurzel, *sf. Ng.* (Brodwurzel, Ignama) jam (gatunek korzenia jadalnego w *Ameryce*).

Ya'nkee, *sm. Geog. iron.* Jenki (przezwisko Anglików w *Ameryce*).

Yard, *sf. H.* jard (miara Angielska), łokieć Angielska.

Ya'tagan, *sm.* jatagan, kindżał, puginał.

Yerba mate', *sf. Ng. H.* (Paraguaithee) jerba maté, herbata (rosnąca w *Ameryce południowéj*).

Y'nka, J'nka, *sm. Gsch.* książę Meksikański.

Ypsi'lon, *sn. Spl.* (głoska) *y*.

Y'sop, *sc.* s. J'sop, *sc.*

Y'tter-, *a. Ng. Schdk.* ittro-; Y'ttere'rde, *sf. Ng. Schdk.* ittrya, itrja; Yttri'n, *sn. Schdk.* itr; itryn; Y'ttrium, *sn. Ng. Schdk.* itr, itryum, itrjum.

Yu'ca, Yu'cca, *sf. Ng.* juka (pewna wielka roślina z *Peru*, łat. yucca, *Lin.*).

Z.

Z, z, dwudziesta piąta litera alfabetu niemieckiego, wymawia się = *c* po polsku; von A bis Z od *A* do *Z*; *wszystko od początku do końca.

Zaar, Zar, *sc.* s. Czar, *sc.*

Zach, s. Zä'he.

Zacha'rias, *sm. npr.* Zacharyasz; Zachari'asblume, s. Flo'ckenblume.

Zachä'us, *sm. npr.* Zacheusz.

Zä'ckchen, *sm. dim.* ząbek.

Zä'cke, Ze'cke, *sf. Ng.* kleszcz.

Za'cken, *sm.*, Za'cke, *sf.* ostry koniec czego; śpiczasty róg, ząb, sąpel; Za'cken, *va.* (auszacken) nacinać, ząbkować; powykrawać; Za'ckig, *a.* kończysty, kończasty, zębaty, rogaty.

Zag, s. Za'ghaft.

Za'gel, *sm.* ogon.

Za'gen, *vn.* (h.) ociągać się z obawy; lękać się; być zwiątpiałym, lękliwym; —, *sm.* truchlenie; drętwienie od strachu; lękanie się; trwoga.

Za'ghaft, *a.* lękliwy; bojaźliwy; nieśmiały; Za'ghaftigkeit, *sf.* bojaźliwość; nieśmiałość; trwożliwość.

Zäh, Zä'he, *a.* ciągły; (łatwo się rozciągać dający); ciągnący się; lipki; gibki, giętki; zäher Wein wino tłuste, lipkie, jak oliwa; zähes Leben życie powolne, długo trwałe; zäher Zahler, Schuldner, *dłużnik nieskory w płaceniu, nie lubiący płacić; Zäh'heit, Zä'higkeit, *sf.* ciągłość; lipkość giętkości.

Zahl, *sf.* liczba; benannte —, *Rk.* liczba mianowana; unbenannte — liczba niemianowana; gerade —, *Rk.* liczba całkowita od. cała; gerade —, *Rk.* cetno; liczba parzysta; ungerade —, *Rk.* licho; liczba nieparzysta; Zahl-, Zahlen-, *a.* liczbowy; ohne — bez liku; Za'hlamt, *sn.* urząd płatniczy.

Za'hlbar, *a.* płatny; wypłacany; der Wechsel ist — weksel jest wypłacalny; Zäh'lbar, *a.* dający się policzyć; liczebny; nicht — nie do policzenia; Zäh'lbrett, *sn.* rachownica; Zah'lbuchstabe, *sm.* litera liczbę oznaczająca.

Za'hlen, *vn.* (h.) u. *va.* zapłacić; baar — gotowo zapłacić; richtig — spełna płacić; zum Voraus —, voraus — z góry płacić, awansować, zaliczyć; —, *sn.* zapłacenie s.a. Zah'lung.

Zäh'len, *va.* u. *vn.* (h.) liczyć; Jemanden unter seine Freunde —, *mieścić kogo w liczbie przyjaciół; mieć go za swego przyjaciela; ich zähle auf

ihren Beistand, *liczę na Pańską pomoc; Zäh'len, sn. liczenie.

Zah'lenfolge, -no'rdnung, Zah'lenrei'he, sf. następstwo, porządek liczb; Zah'lenlotterie', sf. loterya liczbowa; -nverhä'ltniß, sn. stosunek liczb.

Zah'ler, sm. płatnik; płacący.

Zäh'ler, sm. licznik; Rk. mianownik.

Zah'lfähig, f. Zah'lungsfähig; Zah'lfrist, f. Zah'lungsfri'st.

Zäh'lgeld, sn. zapłata za liczenie pieniędzy.

Zah'lkammer, sf. bank; f. a. Zah'lamt. [rachuje.

Zäh'lkarte, sf. karta, którą się

Zah'llos, a. niezliczony; —, ad. bez liku; Zah'llosigkeit, sf. niezliczoność; Zah'lmeister, sm. płatnik; -lmeisteramt, sn. płatnikostwo; urząd płatnika; -lordnung, sf. porządek wypłaty; -lpfennig, sm. liczman; Zah'lperle, sf. perła większa podług liczby się sprzedawająca; -lreich, a. liczny; Zah'ltag, sm. dzień wypłatny; der — bleibt nicht aus, *nie przepiecze mu się; *przyjdzie i na niego kreska od. kolej; -lunfähig, f. Zah'lungsu'nfähig; Zah'lung, sf. zapłata; — leisten zapłacić; an — Statt annehmen w zapłacie od. w miejscu zapłaty co przyjąć; -lungsfähig, a. będący w stanie wypłacenia długu od. długów; -lungsfäh'igkeit, sf. możność wypłacenia długu; -lungsu'nfähig, a. nie będący w możności wypłacenia długu; -gsu'nfähigkeit, sf. niemożność wypłacenia długu; Zah'lungsfri'st, sf., Zah'lungstermi'n, sm. termin wypłaty; rata; Zah'lverhä'ltniß, sn. stosunek liczb; Zah'lvers, sm. Dtk. chronostych; Zah'lweise, sf. motowidło liczące; Zah'lwoche, sf. H. tydzień wypłaty; Zah'lwort, sn. Spl. licznik; wyraz liczbowy; Zah'lzeichen, sn. znak liczbowy; cyfra.

Zahm, a. łaskawy; swojski; domowy; oswojony; obłaskawiony; ugłaskany; — machen obłaskawić; — werden obłaskawić się; zahm, *powolny; łagodny.

Zäh'mbar, a. dający się oswoić od. obłaskawić.

Zäh'men, va. obłaskawiać; ugłaskać; sich —, *pozwalać sobie co; Zäh'mer, sm. oswoiciel; uskromiciel; Zäh'mung, sf. obłaskawianie, ugłaskanie.

Zahn, sm. Zk. ząb; hohler — ząb pusty; ząb wypruchniały od. dziurawy; (künstliche) Zähne einsetzen, Hlk. wstawiać zęby; Zähne befestigen, Hlk. utwierdzać zęby; die Zähne werden stumpf zęby cierpnieją; mit den Zähnen klappern zębami szczękać, oder dzwonić; mit den Zähnen knirschen zębami zgrzytać; einen Zahn ausziehen, ausreißen, Hlk. wyrwać ząb; die Zähne blecken, weisen wyszczerzać zęby; es thut ihm kein Zahn mehr weh, *już go nic nie boli; *nie żyje już; Jemandem etwas aus den Zähnen rücken, reißen, *od gęby komu co wziąć; *z gardła mu wydrzeć; Haare auf den Zähnen haben, *być doskonale biegłym w swojéj sztuce; Jemandem auf den Zahn, auf die Zähne fühlen, *ciągnąć kogo za język; Zahn-, a. Zk. Hlk. zębowy; zębienny; Zah'narzenei', sf. lekarstwo na zęby; Zah'narzt, sm. dentysta; Zah'nbalsam, sm. Hlk. balzam na zęby; Zah'nbrecher, sm. dentysta co wyłamuje zęby; —, *krzykacz; Zah'nbuchstabe, sm. Spl. głoska zębowa; Zah'nbürste, sf. szczoteczka do zębów; Zäh'nchen, sn. dim. ząbek; Zäh'neln, vn. (h.) ząbków dostawać; —, va. ząbki w czém wyrzynać.

Zah'nen, vn. (h.) zębów dostawać; —, va. zęby w czém wyrzynać.

Zah'nfäule, -nfäulniß, sf. pruchnienie, psucie się zębów; -nfieber, sn. Hlk. gorączka zębienna; Zah'nfleisch, sn. Zk. dziąsła; -nförmig, a. ząbkowaty; Zah'ngeschwü'r, sn. Hlk. wrzód na dziąśle; Zah'nheilkunde, sf. zębnictwo, dentystyka; -nhobel, sm. Zm. hebel ząbkowaty; -nhöhle, sf. Zk. dołek zębowy; Zah'nig, a. zębaty; Zäh'nklappern, Zäh'nklappen, sn. kłapanie, dzwonienie, szczękanie zębami; Zah'nknirschen, Zäh'nekni'rschen, sn. zgrzytanie zębów; Zah'nkraut, sn. Ng. żywiec; -nkrone, sf. Zk. korona u zęba; -nlehre, sf. Hlk. nauka o zębach; dentologia; -nlos, a. bezzęby; nie mający zębów; -nlücke, sf. szczerb; szczerba; -nlückig, a. szczerbaty; -nmittel, sn. Hlk. lekarstwo na zęby; -nnerv, sm. Zk. nerw zębowy; -npulver, sn. proszek do zębów; -nputzer, sm. czyściciel zębów; Zah'nrad, sn. Mech. koło lub kółko zębate; -nreihe, sf. rząd zębów; -nschmelz, sm. Zk. (Email der Zähne) szkliwo zębowe; szmelc zębowy; -nschmerz, sm. ból zębów; -nstocher, sm. piórko do zębów; patyczek do dłubania zębów; przetyczka; -nstocherbü'chse, sf. puszka na patyczki do dłubania zębów; -nthierchen, sn. dim. Ng. Hlk. zębinek; -nweh, sn. ból zębów; f. a. Zah'nschmerz; -nwurm, Ng. f. Zah'nthierchen; -nwurz, sf. Ng. babie zęby; -nwurzel, sf. Zk. korzeń zębowy.

Zah'nzange, sf. Hlk. obrążki do rwania zębów; Zah'nzieher, sm. narzędzie (klucz) do wyrwania zębów; zęborwicz.

Zäh'rchen, sn. dim. łezka; Zäh're f. Thrä'ne.

Zain, sm. Httk. sztaba (żelaza itd.); Zain-, a. Httk. sztabowy.

Za'nder, sm. Ng. (Sander, Fisch) sędacz.

Za'nge, sf. obcęgi; Zä'ngelchen, sn. dim. obcężki; Za'ngenkä'fer, sm. szczypawka.

Zank, sm. kłótnia; in — mit Jemandem gerathen pokłócić się z kim; Za'nkapfel, sm. jabłko niezgody; przyczyna niezgody; einen — hinwerfen, *rzucić jabłko niezgody; *poróżnić, poswarzyć, pokłucić; Za'nken, vn. (h.) sich —, vr. (h.) kłócić się; Jemanden aus dem Hause — ciągłemi kłótniami z domu kogo wygnać; Zä'nker, sm. kłótnik; kłótniarz; chciwy kłótni; Zänkerei', sf. kłótnia, swary, poswarki; wadzenie się; Zä'nkerin, sf. chciwa kłótni; kłótniarka, kłótnica; Za'nkhaft, a. do kłótni podobny; Zä'nkisch, a. kłótliwy; swarliwy, kłótniarski; zänkisches Wesen kłótniarstwo; Za'nklust, Za'nksucht, sf. ochota do kłótni; kłótliwość, swarliwość; Za'nklustig, Za'nksüchtig, a. kłótliwy; swarliwy; zwadliwy; Za'nkteufel, sm. kłótnik zapamiętały; Za'nkvogel, sm. *kłótnik.

Zä'pfchen, sn. dim. czopek; czopik; Za'pfen, sm. czop; szyszka; języczek w gardle.

Za'pfen, va. toczyć z beczki itd.; —, sn. toczenie w beczki, itd.; Za'pfen-, a. (bei Wein, Bier rc.) beczkowy; czopowy; Za'pfenba'lken, sm. Zm. ocap; Za'pfenbie'r, sn. piwo beczkowe; piwo czopowe; Za'pfenbi'rn, sf. Gtn. pasówka (gruszka).

Za'pfenfa'ß, sn. beczka z czopem; Za'pfenfö'rmig, a. czopowaty; Za'pfenge'ld, sn. czopowe; Za'pfenho'lz, sn. Ng. szakłak; Za'pfenho'pfen, sm. Ng. chmiel ogrodowy; Za'pfenklo'tz, sm., Za'pfenla'ger, sn. klocek, w którym czop walca jest osadzony; łoże czopa; Za'pfenkrau't, sn. Ng. wilcze jagody; pokrzyk; listna jagoda; Za'pfenlo'ch, sn. otwór czopowy; Za'pfenmu'tter, sf. Zm. mutra czopowa; Za'pfenre'cht, sn. konsens na piwo beczkowe; Za'pfensteu'er, f. Za'pfgeld, Za'pfenge'ld; Za'pfenstrei'ch, sm. Kw. capstrzyk; wieczornik; Za'pfenstü'ck, sn. Kw. ocap u działa; Za'pfenwei'n, sm. wino czopowe; Za'pfgeld, sn. czopowe; podatek czopowego; Zä'pflein, sn. dim. f. Zä'pfchen; —, Zk. (im Halse) języczek.

Za'pfner, sm. ten, co czopy robi.

Za'ppeln, vn. (h.) trzepotać; dygotać (rękami, nogami); rzucać ciałem w różne strony; grzebać nogami (jak chory); der Fisch zappelt noch ryba jeszcze drga, skacze; das Herz zappelt serce drga, skacze; Jemanden — lassen, *zostawić kogo w tarapacie, *nie pomódz mu śpiesznie; Za'ppeln, sn. trzepotanie, drganie; dygotanie.

Za'rge, sf. (Einfassung, Rand) wszystko, co rzecz jaką otacza; brzegi; boki; futryny; krawędzie u łóżka.

Zart, a. delikatny; subtelny, cienki; miałki; *czuły; pieszczony; cacany; Zä'rte, Za'rtheit, sf. delikatność; czułość.

Zä'rteln, vn. (h.) delikatnym, czułym się okazywać; Za'rtfühlend, a. delikatne czucie mający; Za'rtgefüh'l, sn. delikatne czucie (w moralnym względzie); Za'rtgehö'r, sn. delikatny słuch; Za'rtgesa'ng, sm. delikatny śpiew; Za'rtgliederig, a. delikatne członki mający; Za'rtheit, f. Zä'rte; Za'rtherzig, a. delikatnego serca; Zä'rtlich, a. delikatny; tkliwy, czuły; —, ad. czule, tkliwie; — thun tkliwość okazywać; cacać się; pieścić; Zä'rtlichkeit, sf. czułość; tkliwość; Zä'rtling, sm. delikacik; chuchro; pieściuch; Za'rtmüthig, a. miękiego umysłu.

Za'ser, sf. (Faser) włókno; Zä'serchen, sn. dim. włókienko; żyłeczka; Za'serig, a. włóknisty; łykowaty, łyczasty, żylasty, kosmaty; Za'sern, va. na włókna rozbierać, dzielić; sich — dzielić się.

Za'spel, sf. motek (nici, przędzy).

Zä'tscheln, va. § cackać się z kim.

Zau'ber, sm. czary; *urok; Zau'ber-, a. czarowny; uroczy; czarodziejski; czarnoksięski; zaczarowany; czarowniczy; Zau'berau'ge, sn. *czarujące oko; Zau'berbe'cher, sm. czarowy puhar; Zau'berbi'ld, sn. talisman; uroczy od. zaczarowany obraz; Zau'berbe'tt, sn. zaczarowane łóżko; Zau'berbli'ck, sm. wzrok uroczy; spojrzenie zaczarowane od. urocze; Zau'berbru'nnen, sm. zaczaro-

wana studnia; Zau'berbu'ch, *sn.* książka o czarach, o tajemnicach czarnoksięskiéj sztuki; -bu'rg, *sf.* zamek zaczarowany; czarujący zamek; -de'gen, *sm.* czarowna szpada; Zauberei', *sf.* czarodziejstwo; czary; Zau'berer, *sm.* czarownik; Zau'berer-, Zau'berers-, *a.* czarowniczy; czarnoksięski; Zau'berfe'st, *a.* bespieczny od czarów; Zau'berfi'sch, *sm.* ryba zaczarowana; -flö'te, *sf.* flet czarnoksięski; -flu'ß, *sm.* rzéka zaczarowana; der — seiner Rede, *czarujący potok jego mowy; -fo'rmel, *sf.* słowa, które się odmawiają przy czarach; zaklęcie czarownicze; -ga'be, *sf.* dar czarowania; -gebi'ld, *sn.* czarowne obrazy; -gefä'ß, *sn.* naczynie czarowne; -gesa'ng, *sm.* śpiew czarujący; -geschi'chte, *sf.* powieść o czarach; -gü'rtel, *sm.* pas czarnoksięski; -ha'nd, *sf.* czarodziejska ręka; Zau'berin, *sf.* czarnoksiężnica; czarownica; kobieta czarująca; -ri'nsel, *sf.* wyspa zaczarowana; Zau'berisch, -haft, *a.* czarowny; czarodziejski; uroczny; *magiczny; -kno'ten, *sm.* czarowny węzeł; -kra'ft, *sf.* moc czarodziejska; -krau't, s. U'nholdenkrau't; -ku'nst, *sf.* sztuka czarownicza; -late'rne, *sf.* latarnia czarnoksięska; -lie'd, *sn.* pieśń czarowna; pieśń o czarach; -mäh'rchen, *sn. Litt.* powiastka o czarach; -ma'ntel, *sm.* płaszcz czarnoksięski; -mi'ttel, *sn.* sposób czarodziejski; Zau'bern, *vn.* (h.) czarować; zaubernd czarujący, czarowny, uroczy; —, *va.* (jakby) czarodziejską mocą co sprawić; Zau'bern, *sn.* s. Zauberei'; Zau'berne'tz, *sn.* sieć czarodziejska; -pala'st, *sm.* pałac zaczarowany; -pfe'rd, *sn.* czarowny koń; -que'lle, *sf.* źrzódło czarodziejskie; -re'gen, *sm.* deszcz czarowny; -rei'ch, *sn.* królestwo czarów; -ri'ng, *sm.* pierścień zaczarowany; -ru'the, *sf.* różczka czarowna; -schlo'ß, *sn.* zamek zaczarowany, zaklęty; Zau'berschri'ft, *sf.* pismo czarowne; Zau'berschwe'rt, *sn.* miecz zaczarowany; -se'gen, -spru'ch, s. Zau'berfo'rmel; -spie'gel, *sm.* czarowne zwierciadło; -sta'b, *sm.* czarowna laska; -sti'mme, *sf.* czarujący głos; -tra'nk, *sm.* napój czarujący; -wa'ld, *sm.* las zaczarowany, zaklęty; -we'lt, *sf.* świat czarów; -we'rk, *sn.* dzieło czarami utworzone; -ze'ttel, *sm.* kartka czarowna.

Zauderei', *sf.* guzdranie; zwłoka; Zau'derer, *sm.* bałamut; mitręga; ociągacz; zwłóczyciel; Zau'derhaft, *a.* (gern zaudernd, geneigt zum Zaudern) bałamutny, mitrężny; Zau'dern, *vn.* (h.) ociągać się z czém; zwłóczyć (co); —, *sn.* bałamucenie, zwłoczenie.

Zaum, *sm.* uzda; uzdzienica; ein Pferd im Zaume halten konia trzymać na uździe; —, *hamulec; Jemanden im Zaume halten, *trzymać kogo na wodzy; seine Leidenschaften im Zaume halten, *powściągać namiętności; seine Zunge im Zaume halten, *hamować język; Zaum-, *a.* uzdzieniczny; uździeniczny; Zäu'mchen, *sn. dim.* uzdeczka; Zäu'men, *va.* uzdać; *hamować; gezäumt okiełznany; -mfrei, *a.* nie mający wędzidła; *sobie samemu oddany; Zau'mgeld, *sn.* podarek masztalerzowi od kupionego konia; Zau'mlos, *a.* u. *ad.* bez uzdy; Zau'mrecht, *a.* (koń) dobrze w uzdzie chodzący.

Zaun, *sm.* płot; parkan; einen — anlegen, aufführen postawić płot; einen Vorwand (Ursache) vom Zaune brechen, *zmyślić powód, przyczynę; er ist nicht hinter dem Zaune gewachsen, gefunden, *nie z drzewa spadł od. go urwano; *nie na drzewie od. nie za piecem urodził się; wo der Zaun zu niedrig ist, steigt man über zu aller Frist, *na pochyłe drzewo i kozy skaczą; Zaun-, *a.* płotowy; Zäu'nchen, *sn. dim.* płotek; Zäu'nen, *va.* grodzić płotem; ogrodzić; oparkanić; Zau'nglocke, *sf. Ng.* dzwonek oder powój płotowy; Zau'nkirsche, *sf.*, Zäu'nling, *sm. Ng.* dereń; świdwa; Zau'nkönig, *sm. Ng.* (Vogel) myszy królik; Zau'npfahl, Zau'nspfahl, *sm.* kołek; pal od od. do płotu; Zau'nrebe, *sf. Ng.* przestęp; Zau'nriegel, s. Ha'rtriegel; Zau'ntau, *sn.* cuma; cumka; Zau'nwicke, s. Ho'nigwi'cke; Zau'nwinde, s. Zau'nglocke.

Zau'sen, *va.* targać; Jemanden an den Haaren — targać kogo za włosy; czuchrać; skubać (włosy, wełnę); —, *sn.* targanie; czuchranie.

Ze'bra, *sn. Ng.* zebr; zebra; Ze'braäh'nlich, Ze'braa'rtig, *a.* (gestreift) z pręgami czarnemi jak zebra.

Ze'bu, Ze'buo'chs, Ze'bustie'r, *sm. Ng.* zebu, wół domowy z jednym lub z dwoma garbami (w *Azyi*).

Ze'chbruder, *sm.* moczywąs; winosz; wychylacz; czyj kompanista do kieliszka; Ze'che, *sf. Bw.* cech górniczy; zakład górniczy; pole do obrabiania; kolej; s. a. Rei'he; —, *kompania razem pijących; należytość za wypite trunki; część na każdego przypadająca; die — bezahlen, *zapłacić za wszystkich (co pili); Jeder zahlt seine — każdy płaci za siebie; co (zjadł i) wypił; ich bezahle deine — ja zapłacę to, co się od ciebie należy; der Wirth macht die — gospodarz robi rachunek za (jadło i) trunki; die — bezahlen müssen, *musieć za wszystkich odpowiadać, beczeć; Ze'chen, *vn.* (h.) popijać sobie (w kompanii); hulać; wir haben tüchtig gezecht tęgośmy spełniali kieliszki; Ze'cher, *sm.* hulacz; s. a. Ze'chbruder; guter, schlechter — walny, nie tęgi do kieliszka; Ze'cher-, *a.* hulacki; Ze'chfrei, *a.* wolny od płacenia za jadło i picie (w jakiéj kompanii); Ze'chgast, *sm.* gość uczestniczący w hulance; Ze'chgeld, *sn.* składka, wspólka, pieniądze za pitkę od. pijówkę, za picie; Ze'chgese'llschaft, *sf.* towarzystwo hulackie; kompania hulacka.

Zechi'ne, *sf. Mzk.* cekin.

Ze'chmeister, *sm.* cechmistrz; -chordnung, *sf.* porządek mający być zachowany przy jakiéj hulance; -chschuld, *sf.* dług za jadło i picie; -chtheil, *sm.* część wypadająca na kogo za jadło i picie w jakiéj kompanii.

Zeck, *sm.* szarpnięcie lub uderzenie; gra dziecinna, kiedy się do pewnego miejsca gonią, a dogoniwszy uderzają.

Ze'cke, *sf. Ng.* (Insect) kleszcz.

Ze'cken, *va.* szarpać w różne strony.

Ze'der, *sf.*, Ze'derbau'm, *sm. Ng.* (Ceder) ceder; Ze'der-, *a.* cedrowy; Ze'dern, *a. Ng.* cedrowy.

Ze'he, *sf. Zk.* palec u nogi.

Ze'hen, *sm.* s. Ze'he.

Ze'hene'ck, 2c. s. Zeh'neck, 2c.

Ze'hengli'ed, *sn. Zk.* członek palca u nogi; Ze'henna'gel, *sm. Zk.* paznokieć.

Ze'hent, *sm.* dziesięcina; Ze'henta'cker, *sm.* rola, z któréj się daje dziesięcinę; Ze'hentba'r, *a.* do dziesięciny obowiązany; z którego się dziesięcinę daje; dziesięcinny; Ze'henter, *sm.* wytykacz dziesięciny; Ze'hentfrei', *a.* wolny od dziesięciny; Ze'hentpfli'chtig, *a.* obowiązany dziesięcinę dawać.

Zehn, *a. num.* dziesięć; dziesięciu; dziesięcioro; dies ist das erste Zehn, das ich gewinne to pierwsze dziesięć, co wygrywam.

Zehn, *sf. Rk.* dziesiątka.

Zeh'nblumig, *a.* dziesięciokwiatowy; Zeh'neck, *sn. Gl.* dziesięciokąt; Zeh'neckig, *a.* dziesięciokątny; Zeh'nender, *sm. Jäg.* jeleń mający rogi o dziesięciu końcach.

Zeh'ner, *sm. Rk.* s. Zehn, *sf.*; —, *Mzk.* dziesiątak.

Zehnerlei', *a.* dziesięcioraki; Zeh'nfach, *a.* dziesięciorny; — so viel, das Zehnfache 10 razy tyle; tyle dziesięcioro; etwas — zusammenlegen złożyć co w dziesięcioro.

Zeh'nherr, *sm. Stw.* decemwir; Zeh'nherrschaft, *sf. Stw.* decemwirat.

Zeh'njährig, *a.* dziesięcioletni; Zeh'njährlich, *a.* dziesięcioletni; co dziesięć lat przypadający; —, *ad.* co dziesięć lat; Zeh'nkantig, *a.* dziesięciokancisty; Zeh'nmal, *a.* dziesięćkroć; Zeh'nmalig, *a.* dziesięćkrotny; Zeh'nmann, s. Zeh'nherr; Zeh'nmaß, *sn.* miara dziesiętna; Zeh'nmonatig, -nmonatlich, *a.* dziesięciomiesięczny; Zeh'npfennigstü'ck, *sn. Mzk.* dziesięć feników; pięciogroszówka; Zeh'npfünder, *sm. Kw.* dziesięciofuntowe działo; Zeh'npfündig, *a.* dziesięciofuntowy; Zeh'nsäulig, *a.* o dziesięciu słupach; Zeh'nschuhig, *a.* dziesięciostopowy; Zeh'nseitig, *a.* dziesięć stron oder stronnic mający, zawierający; —, *Gl.* dziesięcioboczny; Zeh'nsilbig, *a. Spl.* dziesięciozgłoskowy; Zeh'nspännig, *a.* dziesięciokonny; Zeh'nstündig, Zeh'nstündlich, *a.* dziesięciogodzinny; Zeh'nsylbig, s. Zeh'nsilbig; Zeh'ntägig, Zeh'ntäglich, *a.* dziesięciodniowy; Zeh'ntausend, *a. num.* dziesięć tysięcy; Zeh'ntausendster, *a. num.* dziesięćtysiączny; Zeh'nte (der, die, das), *a. num. Rk.* dziesiąty, -a, -e; —, *sm.* s. Ze'hent; Zeh'ntel, *sn. Rk.* dziesiąta część; drei — trzy dziesiąte; Zeh'nten, *va.* (decimiren) dziesięcinę na kogo lub na co nakładać; dziesięcinę od kogo lub z czego pobierać; dziesiątkować; Zeh'ntens, *ad. num.* po dziesiąte; Zeh'nter, *sm.* wytykacz dziesięciny; Zeh'nthalb, *a. num. Rk.* pół dziesiąta; Zeh'nwöchig, Zeh'nwöchentlich, *a.* dziesięciotygodniowy.

Ze'hren, *vn.* (h.) żyć; von der Schnur, von seinem Fette —, *kapitał na życie wydawać; — jeść; —, *va.* jeść co; trawić; Zeh'rer, *sm.* trawiciel; ein Sparer will einen — haben, auf einen Sparer folgt ein —, *tak bywa, co skněra przez długi czas zbiéra; *dziedzic jak zagarnie, wkrótce straci marnie; *na to skąpiec zbiera,

by dziedzic roztrwonił; Zeh'rfrei, *a.* mający wolny wikt; Jemanden — halten dawać komu stół (darmo); żywić go; stół za niego płacić; Zeh'rgeld, *sn.* strawne; pieniądze na żywność (osobliwie) w drodze; podróżny grosz; Zeh'rhaft, *a.* lubiący dużo jeść; Zeh'rpfennig, *sm.* s. Zeh'rgeld; jałmużna na życie; Jemanden um einen — ansprechen prosić kogo (o grosz) na chléb; Zeh'rung, *sf.* wikt; Zeh'rungsko'sten, *sf. pl.* koszta za wikt; Zeh'rvorrath, *sm.* zapas żywności.

Zei'chen, *sn.* znak (überhaupt); ein — zum Angriff geben dać znak do ataku; das ist ein glückliches — to dobry znak.

Zei'chen-, Zei'chnungs-, *a. Mal.* rysunkowy; Zei'chenbu'ch, *sn.* książka rysunkowa; Zei'chendeuter, *sm.* wróżek; ten, co zjawiska tłumaczy; -ndeuterei', *sf.* wieszczbiarstwo; -ndeu'tung, *sf.* tłumaczenie zjawisk; -nfe'der, *sf.* pióro do rysunków od. rysowania; -nkrei'de, *sf.* kreda do rysowania; -nku'nst, *sf.* sztuka rysowania; -nleh're, *sf.* nauka rysunków; -nleh'rer, -nmei'ster, *sm.* nauczyciel rysunków; -npapie'r, *sn.* papier rysunkowy; -nschu'le, *sf.* szkoła rysunków; -nstu'nde, *sf.* lekcya rysunków; godzina na rysunki przeznaczona; -nsti'ft, *sm.* sztyft do rysowania; Zei'chnen, *vn.* (h.) u. *va.* rysować; er lernt — uczy się rysować od. rysunków; — wyrysować, odrysować co; — znaczyć (bieliznę itd.); naznaczyć co; znak zrobić na czém; — (unterschreiben) podpisać co; auf etwas — podpisać się na co; Zei'chenbu'ch, ꝛc. s. Zei'chenbu'ch, ꝛc.; Zei'chner, *sm.* rysownik; Zei'chner-, Zei'chners-, *a.* rysowniczy; Zei'chnung, *sf.* rysowanie; rysunek; Zei'chnungs-, *a.* rysunkowy.

Zei'delbä'r, s. Ho'nigbä'r; Zei'delme'sser, *sn.* nóż bartniczy; Zei'deln, *va.*: einen Bienenstock — miód podbierać; Zei'delo'rdnung, *sf.* urządzenia pasieczne; Zei'dler, *sm.* bartnik; pasiecznik.

Zei'gefi'nger, *sm. Zk.* palec wskazujący, pierwszy od wielkiego; wskaziciel; Zei'gen, *va.* u. *vn.* (h.) pokazać; wskazać, ukazać, okazać, dowieść; sich — pokazać się; Zei'ger, *sm.* ukaziciel; okaziciel; skazówka u zegaru; s. a. Zei'gefi'nger.

Zei'hen, *vn. irr.* (h.) (zeihe, zieh, geziehen): obwiniać kogo o co; zarzucać mu co; zadawać mu co; dowieść komu co; Jemanden einer Sünde — obwiniać kogo o grzech.

Zei'land, s. Be'rgpfeffer.

Zei'le, *sf.* rząd; Zeile (Reihe) Semmeln bułka rządkowa; wiersz; linia.

Zei'lenge'rste, *sf.* jęczmień pospolity; plaskur; Zei'lense'mmel, *sf.* bułka rzędowa; Zei'lenwei'se, *a.* u. *ad.* wierszami; liniami.

Zei'schen, *sn. dim.* czyżyczka.

Zei'sel, *sf. Ng.* susel; s. a. Spi'tzmaus; Zei'selbä'r, *sm. Ng.* niedźwiedź pospolity; Zei'selwa'gen, *sm.* długa lekka bryczka pleciona.

Zei'sig, *sm. Ng.* czyżyk; Zei'sig-, *a. Ng.* czyżowy.

Zeit, *sf.* czas; bestimmte — oznaczony czas; rechte — dogodny czas; dogodna pora; es ist nicht mehr — już nie czas; eine — lang przez czas niejaki; zu Zeiten czasem; niekiedy; es ist noch früh an der — jeszcze rano; es ist schon spät an der — już późno; zur rechten, gehörigen —, zu seiner — w swoim czasie; es ist hohe, die höchste — już wielki, bardzo wielki czas; wenn es die — erlaubt ile czas niesie; er blieb eine gute — aus dobry kawał czasu nie było go; es ist gerade an der — teraz właśnie czas od. pora; es ist jetzt nicht die — danach, dazu, *niemasz teraz czasu po temu; Zeit gewonnen, Alles gewonnen, *czas płaci, czas traci; bei Zeiten za wczasu; die — bringt Rosen, *za czasem będą owoce; Zeit u. Umstände, *okoliczności czasowe; — (Stunde an der Uhr) godzina; — czas (u kobiet); miesięczne upławy; Zeit-, *a.* czasowy; Zei'tabschnitt, *sm.* okres; epoka; Zei'talter, *sn.* wiek; Zei'tangabe, *sf.* przytoczenie czasu; Zei'taufwand, *sm.* nakład czasu; Zei'tbeda'rf, *sm.* potrzeba czasu; Zei'tbedü'rfniß, *sn.* potrzeba czasu; Zei'tbegi'nn, *sm.* początek czasu; Zei'tbere'chnung, *sf.* obrachowanie, obliczenie czasu; Zei'tbeschrei'ber, *sm.* (Annalist, Chronist) latopis; czasopis; Zei'tbeschrei'bung, *sf.* opisanie czasu; Zei'tbesti'mmung, *sf.* oznaczenie czasu; Zei'tbuch, *sn. Litt.* kronika; Zei'tdauer, *sf.* przeciąg czasu; Zei'tfehler, *sm.* omyłka co do czasu; Zei'tfolge, *sf.* następstwo czasów; koléj czasu; Zei'tforscher, *sm.* badacz czasów; Zei'tfressend, s. Ze'itraubend; Zei'tgeist, *sm.* duch czasu; Zei'tgemä'ß, *a.* stosowny do czasu; odpowiedni czasowi; stosownie do czasu; Zei'tgeno'ß, *sm.* współczesny; współcześnik; rówieśnik; współżyjący; Zei'tgeno'ssen-, Zei'tgenö'ssisch, *a.* współczesny; równowieki; Zei'tgeno'ssenschaft, *sf.* spółeczność; współczesność; Zei'tgeno'ssin, *sf.* współcześniczka; -tgeschi'chte, *sf.* historya czasów; Zei'tgeschma'ck, *sm.* gust czasu; Zei'tgewi'nn, *sm.* zyskanie na czasie; Zei'thalter, *sm. Sw.* zegar morski.

Zeithe'r, *ad.* dotąd; odtąd; od tego czasu; Zeithe'rig, s. Sei'therig.

Zei'tig, *a.* wczesny; —, *ad.* wcześnie; dostały (owoc); tegoczasowy; tymczasowy.

Zei'tigen, *vn.* (s.) dostawać się; dojrzewać (o owocach); —, *va.* dojrzałym czynić; Zei'tigung, *sf.* dojrzewanie; dojrzenie.

Zei'tkunde, *sf.* znajomość chronologii; Zei'tkürzend, *a.* skracający czas; Zei'tkürzung, *sf.* skrócenie czasu; Zei'tlang, *ad.* (Zeit lang) przez niejaki czas; Zei'tlauf, *sm.* bieg czasu; Zei'tläufte, *pl.* czas (bieżący); Zei'tlebens, *ad.* póki życia; przez całe życie; Zei'tlich, *a.* doczesny; das Zeitliche doczesne rzeczy; —, *świecki; Zei'tlichkeit, *sf.* doczesność; aus der — in die Ewigkeit versetzt werden, das Zeitliche segnen, mit dem Ewigen vertauschen, *pożegnać się z tym światem; przenieść się do wieczności.

Zei'tlose, *sf. Ng.* zimokwit; zimowid; późna sasanka; rozsiad; paluch.

Zei'tmangel, *sm.* brak czasu; Zei'tmaß, *sn.* miara czasu; Zei'tmäßig, s. Zei'tgemä'ß; Zei'tmesser, *sm.* czasomiar; chronometr; Zei'tordnung, *sf.* porządek czasu; Zei'tpacht, *sm.* dzierżawa czasowa; Zei'tpächter, *sm.* dzierżawca czasowy; Zei'tperio'de, *sf.* peryod (czasu); Zei'tpunkt, *sm.* czas; pora; chwila; punkt; Sie haben den rechten — getroffen właśnie w porę Pan trafiłeś; Zei'traubend, *a.* mitrężny; zabierający czas; zmudny; Zei'traum, *sm.* przeciąg czasu; okres (w historyi); Zei'trechner, *sm.* chronolog; Zei'trechnung, *sf.* rachuba czasu; chronologia; Zei'tregi'ster, *sn.* spis czasów; Zei'tschrift, *sf. Litt.* pismo czasowe, peryodyczne; czasopism; Zei'tsparung, *sf.* oszczędzenie czasu; Zei'tstrom, *sm.* *potok czasu; Zei'ttheil, *sm.* część czasu; chwila; Zei'tumstände, *sm. pl.* okoliczności czasowe.

Zei'tung, *sf. Litt.* gazeta; nowina; *doniesienie; wiadomość; wieść; Zei'tungs-, *a.* gazetny; gazeciarski; Zei'tungse'nte, *sf.* **fałszywa wieść od. wiadomość gazeciarska; -gsexpeditio'n, *sf.* ekspedycya gazety; -gsle'ser, *sm.* gazeciarz; czytający gazety; -gsle'serin, *sf.* gazeciarka; -gsna'chricht, *sf.* wiadomość, wieść gazeciarska; -gsneu'igkeit, *sf.* nowina gazeciarska; -gsredacteu'r, *sm.* redaktor gazety; -gsschrei'ben, *sn.* gazeciarstwo; -gsschrei'ber, *sm.* gazeciarz; -gsträ'ger, *sm.* roznosiciel gazet; *nowiniarz; *obnosiciel nowin.

Zei'tverä'nderung, *sf.* zmiana czasu; Zei'tverde'rb, *sm.* marnowanie czasu; Zei'tverhä'ltniß, *sn.* stosunek czasowy; Zei'tverkü'rzung, s. Zei'tkürzung; Zei'tverlu'st, *sm.* strata czasu; Zei'tverschwe'ndung, *sf.* marnowanie czasu; Zei'tvertrei'b, *sm.* przepędzenie czasu, rozrywka; zabawka; zum — dla przepędzenia czasu; -tverwa'ndter, ꝛc. s. Zei'tgeno'ß, ꝛc.; Zei'tweise, *a.* u. *ad.* na pewien czas; w pewnym czasie; Zei'twort, *sn. Spl.* czasownik; słowo; Zei'twort-, Zei'twörtlich, *a. Spl.* czasowny, słowny.

Ze'llbruder, *sm.* mieszkaniec celi; mnich od. pustelnik; Ze'lle, *sf.* cela; komórka; przegródka (w mózgu, w ulu); Ze'llenfö'rmig, *a.* komórkowaty; Ze'llengewe'be, Ze'llgewe'be, *sn. Ng.* komórkowata tkanina (w ulu); *Zk.* tkanka komórkowata; Ze'llig, *a.* komórkowaty; Ze'llkörper, *sm. Zk.* ciało jamiste; Ze'llstoff, s. Ze'llgewe'be.

Zelo't, *sm.* zagorzalec (w rzeczach wiary); Zelo'tenthu'm, Zelo'tenwe'sen, *sn.*, Zeloti'smus, *sm.* zagorzałość (w wierze).

Zelt, *sm.* s. Ze'ltgang.

Zelt, *sn.* namiot; die Zelte aufschlagen, abschlagen namioty rozbić, zwinąć; Zelt-, *a.* namiotowy; Ze'ltbude, *sf.* buda za namiot służąca; Ze'ltdach, *sn.* dach namiotowy.

Ze'lten, *sm.*, Ze'ltlein, *sn. dim.* placuszek okrągły lub czworograniasty; kołaczyk aptéczny.

Ze'lter, *sm.* jednochodnik; człapak; stępak (koń); Ze'ltgang, *sm.* jednochód; człap (koński); Ze'ltpferd, Ze'ltroß, *sn.* koń pod namioty.

Ze'ltpflock, *sm.* kołek namiotowy; Ze'ltschneider, *sm.* namiotnik; ten co namioty robi; Ze'ltseil, *sn.*, Ze'ltstrick, *sm.* sznur, powróz do od. od namiotu; Ze'ltstange, *sf.* drąg namiotowy; Ze'ltwagen, *sm.* wóz pod namioty. [polno.

Ze'mpelbu'rg, *sn. Geog.* Sam-

Zeni'th, *sm. Stk. Geog.* zenit; punkt wierzchołkowy na niebie.

Zent, sf., Ze'ntgeri'cht, sn. sąd karny.

Ze'ntner, sm. cetnar; Ze'ntner-, a. cetnarowy; Ze'ntnergewi'cht, sn. waga cetnarowa; Ze'ntnerla'st, sf. ciężar cetnarowy; -rschwe'r, a. cetnarowego ciężaru; niezmiernie ciężkie; *niezmiernie ważny; Ze'ntnerstei'n, sm. kamień cetnar ważący.

Ze'ntrichter, sm. sędzia kryminalny.

Ze'phyr, sm. Myth. zefir; zefirek; wiatr łagodny zachodni.

Ze'pter, sm. u. sn. berło; den — ergreifen, führen ująć berło; berłem władać; Ze'pterfä'hig, a. zdatny do berła; Ze'pterfüh'rer, Ze'pterträ'ger, sm. władający berłem.

Zer-, a. roz—.

Zera'ckern, va. Ldw. rozorać.

Zera'rbeiten (sich), vr. (h.) spracować się; zamęczyć się pracą.

Zerä'rgern (sich), vr. (h.) strasznie się zgniewać.

Zerbe'rsten, vn. irr. (s.) (zerberste, -barst, -borsten): rozpęknąć się.

Zerbe'ssern, va. poprawianiem zepsuć.

Zerbie'gen, va. irr. (h.) (zerbiege, -bog, -bogen): rozgiąć.

Zerbla'sen, va. irr. (h.) (zerblase, -bläst, -blies, -blasen): rozdmuchać co (na różne strony). [brać.

Zerblä'ttern, va. na liście roze-

Zerblä'uen, va. posinić, wytrzepać, wytłuc skórę.

Zerboh'ren, va. poprzewiertywać; rozświdrować, poświdrować.

Zerbre'chen, va. irr. (h.) (zerbreche, -bricht, -brach, -brochen): rozłamać, złamać; roztłuc, stłuc (jaje, szklanką); sich den Kopf über etwas —, *głowę sobie nad czém łamać; *mózg sobie suszyć; —, vn. irr. (s.) złamać się; tłuc się; Zerbre'chlich, a. łatwo się dający złamać lub stłuc; kruchy; łatwo się tłukący; Zerbre'chlichkeit, sf. łomność, stłukliwość, kruchość; Zerbre'chung, sf. złamanie; Zerbro'chen, pp. u. a. (v. Zerbre'chen): złamany, stłuczony.

Zerbro'cken, Zerbrö'ckeln, va. pokruszyć; rozkruszyć; zerbröckelt zdrobiony; —, sn., Zerbrö'ckelung, sf. podrobienie.

Zerbst, sn. Geog. Serbet.

Zerdre'schen, va. irr. (h.) (zerdresche, -drischt, -drasch, -droschen): roztłuc cepami.

Zerdrü'cken, va. rozgnieść; pognieść; zgnieść.

Zere'ggen, va. Ldw. rozbronować; broną roztłuc.

Zerfah'ren, va. irr. (h.) (zerfahre, -fährt, -fuhr, -fahren): rozjeździć co; Zerfah'renheit, sf. rozstrzelenie, rozstrojenie (myśli); s. a. Zerstreu't, Zerstreu'theit.

Zerfa'll, s. Verfa'll, Rui'n; Zerfa'llen, vn. irr. (s.) (zerfalle, -fällt, -fiel, -fallen): rozpaść na kawałki; die Abhandlung zerfällt in drei Theile, *rozprawa dzieli się na trzy części; mit Jemandem —, *poróżnić się z kim; zerfallen zapadły.

Zerfa'sern, va. na włókna podzielić. [wałki).

Zerfei'len, va. rozpiłować (na ka-

Zerfe'tzen, va. poszarpać, potargać, porozrywać; er hat ihm das Gesicht zerfetzt tak mu twarz poszarpał, podrapał, posiekał, że aż kawałki wisiały; zerfetztes Gesicht twarz porozdzierana, poszarpana.

Zerfla'ttern, vn. (s.) roztrzepać się; rozwiać się; rozlecieć się.

Zerflei'schen, va. rozszarpać; posiec na mięsne jatki; pokarbować; —, sn., Zerflei'schung, sf. rozszarpanie, podarcie; Zerflei'scht, pp. u. a. rozszarpany, podarty.

Zerflie'ßen, vn. irr. (s.) (zerfließe, -floß, -flossen): rozpłynąć się; roztopić się; in Thränen —, *obficie łzy wylewać; *łzami się zalać; zerflossen rozpłyniony, roztopiony.

Zerfre'ssen, va. irr. (h.) (zerfresse, -frißt, -fraß, -fressen): przezrzéć na kawałki.

Zerfrie'ren, vn. irr. (s.) (zerfriere, zerfror, zerfroren): rozpęknąć się od mrozu.

Zerge'hen, vn. irr. (s.) (zergehe, -ging, -gangen): rozpuszczać się.

Zergei'ßeln, va. ciało komu rozszarpać chłostą.

Ze'rgen, § s. Ne'cken.

Zerge'rben, va. tęgo wygarbować (kogo, komu plecy).

Zerglie'derer, sm. anatom; rozbieracz ciał zwierzęcych; Zerglie'dern, va. rozczłonkować; anatomizować; na członki rozbierać; *rozebrać na części; Zerglie'derung, sf. rozczłonkowanie; rozbiór; anatomizowanie; Zerglie'derungsku'nst, sf. sztuka rozbierania ciał ludzkich.

Zergra'ben, va. irr. (h.) (zergrabe, -gräbt, -grub, -graben): rozkopać.

Zergrä'men (sich), vr. (h.) strasznie się martwić.

Zergrei'fen, va. irr. (h.) (zergreife, -griff, -griffen): niezręczném lub częstém braniem do rąk poszarpać.

Zerha'cken, va. rozrąbać; posiec; porąbać; zerhackt posieczony, rozsiekany; Zerhä'mmern, va. roztłuc, potłuc młotem; Zerha'rken, va. rozgrabić.

Zerhau'en, va. irr. (h.) (zerhaue, -hieb, -hauen): rozciąć; Zerhau'en, sn., Zerhau'ung, sf. porąbanie.

Zerkä'mmen, va. czesząc poczuchrać (włosy); Zerkau'en, va. rozżuć; pożuć, pożwać; Zerkei'len, va. klinem rozbić; Zerklo'pfen, va. rozgnieść; potłuc, stłuc; Zerkna'llen, vn. (s.) z hukiem pęknąć.

Zerknei'pen, va. irr. (h.) (zerkneipe, -knipp, -knippen): poszczypać; zeszczypać.

Zerkne'ten, va. rozgnieść (ciasto, glinę); Zerkni'cken, va. rozgnieść, roztłuc; rozłamać; Zerkni'rschen, va. skruszyć, zgnieść na okruchy; zerknirschtes Herz, *serce skruszone; Zerkni'rschung, sf. skrucha; Zerkni'ttern, Zerknü'llen, va. pomiętosić; zerknittert pognieciony; Zerko'chen, va. rozgotować; —, vn. (s.) rozgotować się; Zerkra'tzen, va. rozdrapać, podrapać; Zerkra'tzen, sn., Zerkra'tzung, sf. podrapanie; Zerkra'tzt, pp. u. a. podrapany.

Zerkrü'meln, va. rozkruszyć.

Zerla'chen (sich), vr. (h.) pękać ze śmiechu. [pen, 2c.

Zerla'ppen, Zerla'ppt, s. Zerlu'm-

Zerla'ssen, va. irr. (h.) (zerlasse, -läßt, -ließ, -lassen): rozpuścić.

Zerlau'fen, vn. irr. (s.) (zerlaufe, -läuft, -lief, -laufen): rozpuścić się; —, va. irr. (h.) bieganiem podrzéć.

Zerle'chzen, vn. (s.) popękać się; rozeschnąć się.

Zerle'cken, va. rozlizać co.

Zerle'gen, va. rozebrać (na części); Zerle'ger, sm. rozbieracz; rozbierający pieczyste; Zerle'gt, pp. u. a. rozebrany; Zerle'gung, sf. rozkład; rozbiór, rozebranie; Zerle'gungsku'nst, sf. sztuka rozbierania.

Zerlö'chern, va. podziurawić; zerlöchert podziurawiony; Zerlö'cherung, sf. podziurawienie.

Zerlu'mpen, va. (h.) rozszarpać, poszarpać; zerlumpt obszarpany; obdarty; zerlumpt einhergehen obdarto chodzić.

Zerma'lmen, va. skruszyć na drobne kawałki; rozgnieść na miazgę; na proszek; diese Worte zermalmen mir das Herz, *te słowa wskróś przeszywają me serce; zermalmt pokruszony; starty na proch.

Zerma'rtern, va.: Jemanden, sich — namęczyć kogo, się; wiele sobie zadawać fatygi.

Zerma'tschen, va. § rozgnieść na miazgę; Zerna'gen, va. pogryźć na drobne kawałki; zernagt pogrzyziony; Zernä'hen, va.: sich die Finger — palce sobie pokaléczyć szyciem; Zerni'chten, va. zupełnie zniszczyć; zernichtet zniszczony; Zerni'chtung, sf. zniszczenie; Zerpau'ken, va. waląc w co popsuć; Zerpei'tschen, va.: Jemanden — okropnie kogo zbiczować; Zerpflü'gen, s. Zera'ckern; Zerpi'cken, va. podzióbać, rozdzióbać; Zerpla'gen, va. utrapić, strapić, dręczyć; zerplagt strapiony, udręczony; Zerpla'tzen, vn. (s.) rozpęknąć się; Zerpla'tzen, sn., Zerpla'tzung, sf. rozpuk; Zerpra'sseln, vn. (s.) roztrzasnąć się; Zerpre'ssen, va. w prasie co rozgnieść; Zerprü'geln, va. okropnie zbić kogo; Zerpu'lvern, va. na proszek utrzéć, utłuc; pulweryzować; Zerpu'lverung, sf. pulweryzowanie; Zerque'tschen, va. rozgnieść, zgnieść; zerquetscht rozgnieciony; Zerque'tschung, sf. rozgniecienie; Zerrä'dern, va. kołami roztoczyć, rozjechać; Zerrau'fen, va. oczochrać (komu włosy).

Ze'rrbild, sn. potworny obraz; karykatura.

Zerrei'ben, va. irr. (h.) (zerreibe, zerrieb, -rieben): rozetrzéć, utrzéć; etwas zu Pulver — rozetrzéć co na proszek; zerrieben roztarty, potarty; Zerrei'blich, a. kruchy, krupiasty, roztarliwy; Zerrei'blichkeit, sf. kruchość, roztarliwość; Zerrei'bung, sf. potarcie; roztarcie.

Zerrei'ßen, va. irr. (h.) (zerreiße, -riß, -rissen): rozedrzéć (kartkę, suknią); podrzéć (list, suknią); zedrzéć (bóty); rozszarpać; — will ich die Fesseln der Knechtschaft, *zerwę te pęta niewoli; die Freundschaft —, *zerwać przyjaźń; das zerreißt mir das Herz, *to mi rozdziera serce; —, vn. irr. (s.): das Herz zerreißt mir, *serce mi się rozdziera; ich kann mich doch nicht —! *przecież się nie mogę rozedrzéć, rozerwać! razem być na dwu miejscach, lub dwie rzeczy robić! die Ohren —, *drzéć po uszach (jak niemiły głos); Zerrei'ßung, sf. rozedrzenie; rozerwanie.

Ze'rren, va. szarpać; szamotać; rwać; Jemanden aus dem Hause zerren szarpiąc porwać kogo z domu; Ze-

mandem die Kleider vom Leibe — suknie z kogo zerwać, zeszarpać.

Ze'rrgebu'rt, *sf.* potwór; monstrum; płód potworny; Ze'rrgemä'lde, *sn.* potworny obraz; Ze'rrgesi'cht, *sn.* twarz pokrzywiona.

Zerrie'chen, *va. irr.* (h.) (zerrieche, -roch, -rochen): rozwąchać.

Zerri'ngen, *va. irr.* (h.) (zerringe, -rang, -rungen): wykręcając podrzéć (bieliznę, ręce); popsuć wyżymaniem.

Zerri'nnen, *vn.*(s.) (zerrinne, -rann, -ronnen): rozpłynąć się; wie gewonnen, so zerronnen, *jak się zeszło, tak się rozeszło.

Zerri'ssen, *pp.* u. *a.* (von Zerrei'ßen): podarty; rozdarty; obdarty.

Zerrüh'ren, *va.* rozmięszać.

Zerrü'tten, *va.* skołatać; wzruszyć; nadwerężyć; ein Land, einen Staat —, *kraj zaburzyć, w nieład wprowadzić; das zerrüttet die Gesundheit, *to zdrowie nadweręża; zerrüttete Finanzen, *Stw.* skarb w nieładzie, w nieporządku; zerrüttet wzruszony, zamięszany; będący w nieładzie; Zerrü'ttung, *sf.* skołatanie; rozterki; nieład; rozdrażnienie.

Zersä'gen, *va.* rozpiłować, porozrzynać piłą; przepiłować; Zerscha'ben, *va.* skrobaniem popsuć; Zerschei'tern, *vn.* (s.) uderzeniem o co zgruchotać się (jak okręt); Zersche'llen, *va.* potrzaskać; Zerscheu'ern, *va.* szurowaniem uszkodzić.

Zerschie'ßen, *va. irr.* (h.) (zerschieße, zerschoß, zerschossen): strzałami zgruchotać; strzaskać (komu głowę); postrzelać.

Zerschi'nden, s. Zerse'tzen.

Zerschla'gen, *va. irr.* (h.) (zerschlage, zerschlägt, -schlug, -schlagen): rozbić, stłuc; zbić; zerschlagenes Herz, *znękane serce; sich — rozbijać się; —, *rozejść się; rozchwiać się (o małżeństwie); rozerwać się (jak układy).

Zerschli'tzen, *va.* rozpłatać.

Zerschmei'ßen, *va. irr.* (h.) (zerschmeiße, -schmiß, -schmissen): rozrzucić.

Zerschme'lzen, *va.* roztopić; —, *vn. irr.* (s.) (zerschmelze, zerschmilzt, -schmolz, -schmolzen): roztopić się; —, *sn.*, Zerschme'lzung, *sf.* roztopienie, roztapianie; topienie.

Zerschme'ttern, *va.* zdruzgotać, strzaskać co; Zerschme'tterung, *sf.* roztrzaskanie, rozbicie; zdruzgotanie.

Zerschnei'den, *va. irr.* (h.) (zerschneide, -schnitt, -schnitten): pokrajać; porznąć; poprzerzynać; das zerschneidet mir das Herz, *to mi serce kraje; zerschnitten pokrajany.

Zerschra'mmt, *a.* posiekany, pokrajany.

Zerschrei'en, *va. irr.* (h.) (zerschreie, -schrie, -schrieen): sich die Kehle, Lunge — piersi, płuca sobie zerwać krzyczeniem; sich — krzyczéć co gardła.

Zerschrö'pfen, *va.* bańkami (stawianemi) pokaléczyć.

Zerschro'ten, *va.* rozszczepać; porozcinać, porozkrawać drobno; pogryźć na drobne kawałki, na miazgę, na proch.

Zerse'tzbar, *a.* dający się rozłożyć (na pierwiastki); Zerse'tzen, *va.* rozłożyć, rozkładać, rozebrać (na części, pierwiastki); Zerse'tzung, *sf.* rozłożenie, rozkładanie na części.

Zerspa'lten, *va.* rozłupać, rozszczepać co; Zerspa'ltung, *sf.* rozłupanie, rozszczepanie; Zerspli'ttern, *va.* strzaskać, potrzaskać, podruzgotać; —, *vn.* (s.) strzaskać się; w trzaski się rozleciéć; sich — rozłazić się na drobne wydatki (o pieniądzach); Zerspli'tterung, *sf.* podruzgotanie, potrzaskanie; rozdrabnianie się.

Zerspre'ngen, *va.* rozsadzić, rozwodzić; *rozpędzić (wojsko nieprzyjacielskie); — zerwać, sprawić, iżby co pękło; Zerspre'ngung, *sf.* rozsadzenie.

Zerspri'ngen, *vn. irr.* (s.) (zerspringe, -sprang, -sprungen): pęknąć; rozpęknąć się; das Herz will mir —, *serce mi chce pęknąć; zersprungen popadany; popękany; popryszczony; Zerspri'ngen, *sn.*, Zerspri'ngung, *sf.* rozpadnienie.

Zersta'mpfen, *va.* utłuc; Zerstäu'ben, *va.* rozproszyć; Zerstäu'pen, *va.* wychłostać kogo tak, że aż skóra popęka.

Zerste'chen, *va. irr.* (h.) (zersteche, -sticht, -stach, -stochen): pokłóć; skłóć; podziurawić; zerstochen pokłóty.

Zerstie'ben, *vn. irr.* (s.) (zerstiebe, -stob, -stoben): rozproszyć się; porozlatywać, rozpierzchnąć się.

Zersto'chern, *va.* (piórkiem od zębów) pokłóć; zerstochert pokłóty.

Zerstö'rbar, *a.* zniszczeniu uległy; mogący być zburzonym; Zerstö'rbarkeit, *sf.* skazitelność; Zerstö'ren, *va.* zburzyć (dom, miasto); zniszczyć; zerstört zburzony, spustoszony; Zerstö'rer, *sm.* pustoszyciel; zburzyciel; niszczyciel; Zerstö'rung, *sf.* zburzenie; zniszczenie.

Zersto'ßen, *va. irr.* (h.) (zerstoße, -stößt, -stieß, -stoßen): utłuc; stłuc; potłuc; porozbijać; sich — rozbijać się; Zersto'ßung, *sf.* potłuczenie, stłuczenie.

Zerstreu'en, *va.* rozsypać; rozrzucić; rozprószyć; porozrzucać; sich — rozsypać się; seine Aufmerksamkeit —, *rozrywać, roztargnąć uwagę; zerstreut roztargniony; das zerstreut mich zu sehr, *to moję uwagę za nadto rozrywa, czyni mnie roztargnionym; — rozprószyć; sich — rozprószyć się; — rozpędzić (nieprzyjaciela, chmury); Jemandes Besorgniß —, *wybić komu z głowy obawę, skrupuły; — — rozerwać, zabawić kogo; sich — — rozerwać się; um sich zu — dla rozerwania się; Zerstreu'er, *sm.*, Zerstreu'erin, *sf.* ten, ta, co rozrywa, rozrywkę sprawia; zerstreut rozproszony; rozsiany; *roztargniony; Zerstreu'ung, *sf.* rozprószenie; rozpędzenie; roztargnienie; rozerwanie, rozerwanie się; rozrywka; das wird dir — verschaffen to ci sprawi rozrywkę; tém się rozerwiesz; -rstreu'ungssu'cht, *sf.* ubieganie się za rozrywkami.

Zerstü'ckeln, *va.* porąbać, pokrajać, pociąć, potłuc, podzielić na kawałki; rozdrobnić; Zerstü'ckelung, *sf.* rozszarpanie, rozdrobienie; posiekanie; Zerstü'cken, *va.* porąbać na sztuki; podrobić, początkować; zerstückt pozdrobiony; Zerstü'ckung, *sf.* podrobienie, rozdrobienie.

Zerstü'rmen, *va.* rozbić, gwałtowném uderzeniem rozpędzić; Zerta'nzen, *va.* tańcując podrzéć; Zerthau'en, *vn.* (s.) roztajéć; Zerthei'len, *va.* rozdzielać; die Wolken — rozpędzać chmury; eine Geschwulst —, *Hlk.* rozpędzać puchlinę; sich — rozdzielać się; rozłączać się; die Geschwulst zertheilt sich, *Hlk.* puchlina rozchodzi się; zertheilend rozwalniający; zertheilt rozdzielony, podzielony; Zerthei'lung, *sf.* rozdzielenie, podzielenie, rozwolnienie.

Zertrei'ben, *va. irr.* (h.) (zertreibe, -trieb, -trieben): rozpędzić.

Zertre'nnen, *va.* rozłączyć; Zertre'nnlich, *a.* rozłączny; Zertre'nnt, *pp.* u. *a.* rozpróty, rozdzielony; Zertre'nnung, *sf.* rozłączenie; rozprócie.

Zertre'ten, *va. irr.* (h.) (zertrete, -tritt, -trat, -treten): stratować, potratować; rozdeptać (błoto); zdeptać (robaka); podeptać (kwiaty w ogrodzie).

Zertrü'mmern, *va.* zgruchotać; zdruzgotać; Zertrü'mmerung, *sf.* zgruchotanie, pogruchotanie.

Zerwa'schen, *va. irr.* (h.) (zerwasche, -wäscht, -wusch, -waschen): rozmyć.

Zerwe'hen, *va.* rozwiać; Zerwei'chen, *vn.* (s.) nadto zmięknąć.

Zerwe'rfen, *va. irr.* (h.) (zerwerfe, -wirft, -warf, -worfen): rozrzucić; rzucić i stłuc.

Zerwe'tzen, *va.* wecowaniem zepsuć; Zerwi'rken, *va.* porąbać, rozebrać; Zerwüh'len, *va.* rozryć, poryć; zryć (cały ogród). [terki.

Zerwü'rfniß, *sn.* niezgody; roz-

Zerzau'sen, *va.* poczuchrać, rozczuchrać (włosy); Zerzu'pfen, *va.* rozskubać; roszczypać; Zerzu'pfung, *sf.* rozszczypanie, rozszczypnięcie.

Ze'ter! *int.* biada! reta! rata! ratujcie! gwałt! — schreien gwałtu wołać; über Jemanden — schreien, *okropnie się skarzyć na kogo; Ze'tergeschrei', *sn.* krzyk na umór, na gwałt.

Ze'ttel, *sm.* kartka; —, *W.* (Kette, Aufzug) osnowa; —, *Bchdr. H.* afisz; Ze'ttelba'nk, *sf. H.* bank assygnacyjny.

Ze'tteln, *va. W.* osnować, osnowę postawić; *knuć, kleić.

Ze'ttelträ'ger, *sm.* afiszer; roznosiciel afiszów.

Zeuch, *sm. W. H.* materya.

Zeu'chen, † s. Zie'hen.

Zeug, *sn. W.* s. Zeuch; — sprzęt; narzędzie; dummes — głupstwo; albernes — niedorzeczność; albernes — reden, *duby prawić; tolles — szalone rzeczy; was redet er für — da? cóż on tam bzdurzy?

Zeu'gamt, *sn. Kw.* urząd, dozór nad zbrojownią mający.

Zeu'ge, *sm.* świadek; wyznawca; gültiger —, *Rw.* pełnopłatny świadek; sich auf Zeugen berufen, *Rw.* na świadków się odwoływać; Gott zum Zeugen nehmen, *Bogiem się świadczyć; als Zeugen, zum Zeugen stellen, *Rw.* postawić od. dać kogo za świadka; zugezogener —, *Rw.* przywołany świadek. [przypadek drugi.

Zeu'gefa'll, *sm. Spl.* genityw,

Zeu'gen, *va.* płodzić; rodzić; *wydawać.

Zeu'gen, *vn.* (h.) świadczyć; dies zeugt von seiner Uneigennützigkeit, *to świadczy o jego bezinteresowności; *okazuje ją; dowodzi jéj; Jemandem

zeugen świadczyć za kim; Zeu'gen•, *a.* *Rw.* świadomy; Zeu'gena'bhörung, *sf.*, Zeu'genverhö'r, *sm.* *Rw.* słuchanie świadków; Zeu'genau'ssage, *sf.* *Rw.* zeznanie świadków; Zeu'geneid, *sm.* *Rw.* przysięga świadków; Zeu'genlo's, *a.* bez świadków; Zeu'genverhö'r, f. Zeu'gena'bhörung.

Zeu'ger, *sm.* płodziciel.

Zeu'gfabri'k, *sf.*, Zeu'ghandel, Zeu'chhandel, *sm.* *H.* handel materyami; Zeu'ghändler, *sm.* kupiec materyami handlujący.

Zeu'ghaus, *sn.* arsenał; zbrojownia; Zeu'ghaus•, *a.* *Kw.* arsenałowy.

Zeu'gkleid, *sn.* suknia materyalna; Zeu'gmacher, f. Zeu'gweber.

Zeu'gmeister, *sm.* *Kw.* dozórca artylleryi; f. a. Zeu'gwärter.

Zeu'gniß, *sn.* świadectwo; zaświadczenie; — geben wydawać świadectwo.

Zeu'gschmied, *sm.* płatnerz; kowal robiący różne instrumenta albo narzędzia.

Zeu'gschreiber, *sm.* *Kw.* pisarz zbrojowny; pisarz arsenałowy.

Zeu'gung, *sf.* spłodzenie, rodzenie, płodzenie; Zeu'gungs•, *a.* płodny; rodzajny; Zeu'gungsglie'd, *sn.* *Zk.* członek płodzący; Zeu'gungstheil'le, *sm. pl.*, Zeu'gungswe'rkzeuge, *sn. pl.* *Zk.* członki płodzące.

Zeu'gwärter, *sm.* dozórca zbrojowni.

Zeu'gweber, Zeu'chweber, *sm.* *W.* tkacz materyi.

Zi'bbe, f. Mu'tterscha'f.

Zibe'be, *sf.* *H.* kubeba.

Zi'beth, *sm.* piżmo zybuczkowe; Zi'beth•, *a.* *Ng.* zybuczkowy; Zi'bethka'tze, *sf.*, Zi'beththie'r, *sn.* *Ng.* zybuczek; wiwera.

Zi'cke, *sf.* § koza; Zi'ckel•, f. Zie'gen•; Zi'ckeln, *vn.* (h.) okocić się; parkocić się (o kozach); Zi'cklein, *sn.* *dim.* kózka.

Zi'ckzack, *sm.* zygzak; —, *a.* u. *ad.* w zygzak.

Zie'che, *sf.* poszwa; poszewka.

Zie'ge, *sf.* *Ng.* koza; er hat es in sich, wie die Ziegen das Fett, *ma on olej w głowie, ale się nie wydaje.

Zie'gel *sm.* cegła; Ziegel streichen, machen cegły robić, lepić; — brennen wypalać; ungebrannte Ziegel surówka; Zie'gel•, *a.* ceglany; Zie'gelbre'nnen, *sn.* wypalanie cegieł; Zie'gelbrenner, *sm.* cegielnik; ceglarz; Zie'gelbrennerei', *sf.* cegielnia; -dach, *sn.* dach dachówką pokryty; -decker, *sm.* mularz, co dachówkami dach pokrywa; Ziegelei', *sf.* cegielnia; -le'rde, *sf.* glina na cegły (zdatna); -lfa'rbe, *sf.* ceglasty kolor; -lfa'rben, *a.* ceglasty; -lfö'rmig, *a.* kształt cegły mający; -lhü'tte, f. Ziegelscheu'er; -lmeh'l, *sn.* proszek z tłuczonéj cegły; cegła na proszek utarta; Zie'geln, *a.* ceglany; Zie'gelo'fen, *sm.* piec do wypalania cegieł; -lö'l, *sn.* **olejek ceglany; -lro'th, *a.* czerwony jak cegła; ceglasty; -lscheu'er, -lscheu'ne, *sf.*, -lschu'ppen, *sm.* szopa cegielna; -lstei'n, *sm.* cegła; -lstei'nöl, *sn.* **taki nonsens jak olej z cegły wyciskany; -lstrei'chen, *sn.* strychowanie, lepienie, robienie cegieł; ceglarstwo; -lstrei'cher, *sm.* ceglarz; ten, co strychuje cegły; -ltho'n, f. Zie'gele'rde; -lwa'nd, *sf.* ściana z cegieł; -lwe'rk, *sn.* budowla z cegieł.

Zie'gen•, *a.* *Ng.* kozi, kozia, kozie; Zie'genba'rt, *sm.* kozia broda; —, *Ng.* (Pflanze) śmiałek siwy; -nbä'rtig, *a.* kozią bródkę mający; koziobrody; -nbo'ck, *sm.* kozioł; -nbu'tter, *sf.* kozie masło; -nfe'll, *sn.* skóra koźnia; -nflei'sch, *sn.* mięso kozie; -nfü'ßig, *a.* kozinogi; -nhaa'r, *sn.* włoso kozie; -nhau't, f. Zie'genfe'll; -nhi'rt, *sm.* koziarz; pasterz kóz; -nkä'se, *sm.* kozi sér; -nla'mm, *sn.* koźlę; -nlau'ch, *sm.* *Ng.* śniedek żółty; -nle'der, *sn.* skóra kozia (wyprawna); -nme'lker, *sm.* kozodój; ten, co kozy doi; —, *Ng.* (Vogel) ślepowron; -nmi'lch, *sf.* kozie mléko; -npe'ter, *sm.* *Hlk.* (Halsgeschwulst) puchlina szyi; -nsau'ger, f. Zie'genme'lker; -nsta'll, *sm.* koziarnia; obora dla kóz.

Zie'ger, *sm.* posérnik; zsiadła serwatka, z któréj powtórnie sér robią; Zie'gerkä'se, *sm.* sér z siadłéj serwatki.

Zie'gler, *sm.* cegielnik; Zie'gler•, Zie'glers•, *a.* cegielniczy; Zie'glergeschä'ft, Zie'glerha'ndwerk, *sn.* ceglarstwo.

Zieh'band, *sm.* cybant; ściągadło; Zieh'bank, *sf.* stół, ława, warsztat różnych rzemieślników do ciągnienia; Zieh'bar, *a.* ściągławy; dający się ściągnąć; Zieh'brunnen, *sm.* studnia, z któréj się woda ciągnie (korbą lub żórawiem); Zieh'eimer, *sm.* wiadro do ciągnienia wody; Zieh'eisen, *sn.* drótownica z dziurami różnéj wielkości do przeciągania drotów albo stoczków itd.

Zie'hen, *va. irr.* (h.) (ziehe, zog, gezogen): ciągnąć; an sich — przyciągać; durch etwas — przeciągać przez co; auf etwas — naciągnąć na co; in etwas — wciągnąć w co; in sich — wciągać w siebie; aus etwas — wyciągnąć z czego; —, *wyprowadzić (wniosek, naukę z czego); eine Linie, Mauer — pociągnąć linią; poprowadzić mur; seine Nahrung aus etwas — wyżywienie mieć z czego; Geld, Vortheil aus etwas — ciągnąć z czego dochody, korzyści; Jemanden auf die Seite — wziąść kogo na stronę; Jemanden auf seine Seite —, *przeciągnąć kogo na swoję stronę; Furchen —, *Ldw.* *Sw.* brózdy prowadzić; den Beutel —, *dobyć worka; einen Wechsel auf Jemanden —, *H.* żądać od kogo wypłaty wekslu; Jemanden zur Verantwortung — pociągnąć kogo do odpowiedzialności; Jemanden aus der Verlegenheit —, *wybawić kogo z kłopotu; sich aus etwas —, *wykręcić się z czego; einen Verdacht auf sich —, *podejrzenie na siebie ściągnąć; w podejrzenie się podać; etwas in Betrachtung —, *wziąść co pod rozwagę; in Zweifel — wątpić o czém; Jemanden in Verdacht —, *podać, wprawić w podejrzenie; sich etwas zu Gemüthe —, *wziąć sobie co do serca; Wasser —, *Ntl.* wodę w siebie sączyć; den Degen — dobyć szpady; ein Schiff —, *Sw.* ciągnąć okręt; § holować; Jemanden zur Strafe — karę wyznaczyć komu; Wein auf Flaschen — wino na butelki ściągać; Federn — ciągnąć pióra; seine Straße, seiner Straße, seines Weges — pójść, ciągnąć swoję drogą; den Kopf aus der Schlinge —, *wykręcić się; *wywikłać się z sidła; den Kürzeren —, *przegrać, stratę od. klęskę ponieść; den Hut —, *zdjąć kapelusz; Aller Augen auf sich ziehen wszystkich oczy ściągać (zwrócić) na siebie; die Lotterie ziehen ciągnąć loteryą; — przez chodowanie do pewnego stanu doprowadzić; eine Pflanze aus dem Saamen —, *Gtn.* z nasienia roślinę wychodować; England zieht schöne Pferde Anglia wydaje piękne konie; w Anglii rodzą się pięknie konie; Bäume —, *Gtn.* drzewa sadzić i chodować; Schafe, Schweine —, *Ldw.* trudnić się chowem owiec, świn; seine Kinder groß —, *dzieci wychować do dojrzałego wieku; —, *vn. irr.* (s.): zu Felde, in den Krieg — wyruszyć w pole, iść na wojnę; aus der Stadt, in die Stadt — wychodzić z miasta; do miasta wchodzić; aus einer Wohnung, in eine Wohnung — wyprowadzać się z mieszkania; do mieszkania się wprowadzić; in eine andere Wohnung — przeprowadzać się do innego mieszkania; zu Jemandem in den Dienst — iść do kogo na służbę; aus dem Dienste — odchodzić ze służby; auf die Wache —, *Kw.* zaciągnąć na wartę; sich — ciągnąć się; sich hin — ciągnąć się; garnąć się; der Krieg zieht sich in die Länge wojna długo się ciągnie, przeciąga się; przewłoczy się; sich in etwas — wsiąkać w co (jak woda w piasek); der Geruch zieht sich in die Kleider, *zapach wchodzi w suknie; *suknie przechodzą zapachem; sich in's Kleine, in die Enge — zmniejszać się; ściśniać się, kurczyć się; es zieht (es ist zugicht) ciągnie; jest przeciąg; Zie'hen, *sn.* ciągnienie.

Zieh'geld, *sn.* pieniądze na oder za edukacyą; Zieh'kind, *sn.* wychowaniec; wychowanka; Zieh'klinge, *sf.* ostrze do gładzenia; Zieh'maschi'ne, *sf.* maszyna do ciągnienia; Zieh'mutter, f. Pfle'gemu'tter; Zieh'ochs, *sm.* wół do pociągu; Zieh'pflaster, f. Zu'gpflaster; Zieh'schiff, *sn.* *Sw.* statek do ciągnienia; Zieh'schraube, *sf.* *Mech.* szruba do naciągania desek; Zieh'seil, *sn.* powróz od. lina do ciągnienia; Zie'hung, *sf.* ciągnienie (np. loteryi); Zieh'zange, *sf.* obcęgi.

Ziel, *sn.* kres; koniec; am Ziele u kresu; einer Sache ein — setzen kres oder tamę czemu położyć; ich kann nicht zum Ziele kommen, *nie mogę dojść do końca; — cel; nach dem Ziele schießen do celu strzelać; das — treffen, verfehlen trafić do celu; chybić celu; das — erreichen osiągnąć cel; sich ein — vorstecken cel sobie założyć; Zie'len, *vn.* (h.) celować, mierzyć strzałem do czego; auf Jemanden, auf etwas —, *do kogo, do czego stosować co; zmierzać do czego, godzić na co; *pić do kogo; Zie'ler, *sm.* celownik.

Zie'lgerste, f. Fu'tterge'rste.

Zie'lscheibe, *sf.* tarcza do strzelania do celu; Jemanden zur — seines Witzes machen, *obrać sobie kogo za cel żartów swego dowcipu.

Zie'men, f. Gezie'men.

Zie'mer, *sm.* *Ng.* (Misteldrossel) jemiołucha (ptak); cąbr (jelenia); krzyżówka (z wołu); —, *Zk.* członek płodzący u dużych zwierząt; — (Ochsenziemer) bykowiec.

Zie'mlich, *a.* mierny, średni, dosyć duży; —, *ad.* dosyć; prawie; niemal; so — jako tęko; uchodzi; ujdzie.

Zie'pen, *vn.* (h.) szczebiotać, piszczéć (jak małe kurczę itd.).

Zier, f. Zie'rde; Zie'raffe, Zie'rbengel, *sm. iron.* strojniś; strojna lala.

Zie'rath, *sm.* ozdoba; to, czém się rzecz jaka zdobi; ochędostwo.

Zie'rde, *sf.* ozdoba; zur — ozdoby; Jemandem zur — gereichen, *być komu ku ozdobie; zdobić go.

Zie'ren, *va.* zdobić; dziwacznie przystrajać; wyszukanie stroić; gezierte Schreibart, *styl wykwintny; wyszukany, zbyt strojny; sich — afektować, krygować się, dziwaczne miny robić; przesadzać w mówieniu, pieścić się z mową, z przesadą mówić; sich — drożyć się; zdrażać się; Ziererei', *sf.* przesada; wykwintny; afektacya; zdrażanie się; Zie'rgarten, *sm.* ogród do zabawy, rozrywki; Zie'rlich, *a.* ładny; —, *ad.* ładnie (pisać); zgrabnie (tańczyć); ozdobnie (mówić); Zie'rlichkeit, *sf.* ładność; zgrabność; ozdobność; Zie'rling, *sm.* wykwintniś; elegancik; gładysz; Zie'rlos, *a.* bez ozdób; Zie'rpuppe, Zie'rpüppchen, f. Zie'raffe.

Zi'ffer, *sf.* cyfra; liczbowy znak; cyfra liczbowa; znak sekretnego pisania; Zi'ffer-, Zi'ffern-, *a.* znakowy; Zi'fferbla'tt, *sn.* cyferblat; tarcza zegarowa od. zegarkowa; Zi'fferschri'ft, *sf.* pismo znakowe.

Zigeu'ner, *sm. Geog.* cygan; Zigeu'nerin, *sf.* cyganka; Zigeu'nerisch, *a. Geog.* cygański; Zigeu'ner-, *a.* cygański; Zigeu'nerkrau't, *sn.* f. Bi'lsenkrau't (schwarzes); Zigeu'nerlau'ch, f. Bä'renlau'ch; Zigeu'nerspra'che, *sf.* język.

Zi'lken, *vn.* (h.) świergotać (o wróblach).

Zi'mbel, *sf. Tk.* cymbał; cymbały; muzyka z dzwonków, jak bywa w zegarach.

Zi'mmer, *sn.* pokój (w mieszkaniu); Zi'mmer-, *a. Zm.* ciesielski; — (Stuben-) pokojowy; Zi'mmera'rbeit, *sf.* robota ciesielska; Zi'mmera'xt, *sf.* ciesielski topór; siekiera ciesielska; Zi'mmerchen, *sn. dim.* pokoik; Zi'mmerde'cke, *sf.* pułap; sufit; -mergese'll, *sm. Zm.* czeladnik ciesielski; -merha'ndwerk, *sn.* ciesielstwo; ciesiołka; ciesielskie rzemiosło; -merho'f, *sm.* plac do obrabiania drzewa; -merho'lz, *sn. Zm.* drzewo obrobione; budulec; -merju'nge, *sm.* terminator ciesielski; -merku'nst, *sf.* sztuka ciesielska; -merleu'te, *sm. pl. Zm.* cieśle; -merma'ler, f. Stu'benma'ler; -merma'nn, *sm. Zm.* cieśla; -mermei'ster, *sm.* majster ciesielski; Zi'mmern, *va.* obrabiać drzewo; wyciosać co; -merna'gel, *sm.* gwóźdź ciesielski; -merpla'tz, f. Zi'mmerho'f; -merspä'h'ne, *sm.* drzazgi, trzaski (ciesielskie); -merthü'r, *sf.* drzwi do pokoju; -merung, *sf. Zm.* cembrowanie; -merverzie'rer, *sm.* dekorator pokojowy; -merwe'rk, *sn. Zm.* dzieło ciesielskiéj roboty.

Zi'mmet, *sm. Ng.* cynamon; Zi'mmet-, *a. Ng.* cynamonowy; Zimmetbau'm, *sm. Ng.* drzewo cynamonowe; Zi'mmetfa'rbe, *sf.* kolor cynamonowy; Zi'mmetfa'rben, Zi'mmetfa'rbig, *a.* cynamonego koloru; Zi'mmetgeru'ch, *sm.* zapach cynamonowy; Zi'mmetö'l, *sn.* olejek cynamonowy; Zi'mmetri'nde, *sf. Ng. H.* kora cynamonowa.

Zi'mperlich, *a.* który się wdzięczy oder mizdrzy; pieszczący się; zniewieściały; — thun mizdrzyć się, wdzięczyć się; zimperliches Wesen, Zi'mperlichkeit, *sf.* mizdrzenie się.

Zi'ndel, Zi'ndelta'ffet, *sm. W.* (Sendel) rasza.

Zink, *sm. Ng. Bw.* zynk; cynk; von, aus —, Zink-, *a.* cynkowy; Zi'nkbergwerk, *sn.*, Zi'nkgrube, *sf. Bw.* kopalnia cynku.

Zi'nke, *sf.* ostry koniec; śpiczasta odnoga czego; —, *Tk.* surma; surenka; Zi'nkenblä'ser, *sm. Tk.* surmista.

Zi'nkgrube f. Zi'nkbergwerk; Zi'nkhütte, *sf. Bw. Httk.* cynkownia; Zi'nkplatte, *sf.* blacha cynku; blacha cynkowa.

Zinn, *sm. Ng.* cyna; —, *naczynia cynowe; von, aus —, Zinn-, *a.* cynowy; Zi'nnasche, *sf.* popiół z cyny palonéj; Zi'nnballen, *sm.* toczki cynowe; Zi'nnbergwerk, *sn. Bw.* kopalnia cyny; Zi'nnblatt, Zi'nnblättchen, *sn. dim.* listek cynowy.

Zi'nne, *sf.*, Zi'nnen, *pl.* blanki; blankowanie; ganek zębaty na około szczytu murów. [nowy.

Zi'nnen, Zi'nnern, *a. Ng. Bw.* cy-

Zi'nnerz, *sn. Bw.* ruda cynowa; Zi'nnfolie, *sf.* cyna platkowa; folia; staniol; Zi'nngeschi'rr, *sn.* cynowe naczynia; Zi'nngießer, *sm.* konwisarz; Zi'nngießer-, *a.* konwisarski; -gese'll, *sm.* konwisarczyk; -rha'ndwerk, *sm.* konwisarstwo; Zi'nngraupe, *sf. Bw.* kryształokrusz cynowy; Zi'nngrube, f. Zi'nnbergwerk.

Zinno'ber, *sm. Ng. Bw.* cynober; Zinno'ber-, *a. Ng.* cynobrowy; Zinno'berro'th, *a.* czerwony jak cynober; cynobrowego koloru.

Zi'nnofen, *sm. Httk.* piec do wytapiania cyny; Zi'nnprobe, *sf. Httk.* próba cyny; Zi'nnsand, *sm. Bw. Httk.* piasek cynowy; opiłki cynowe; Zi'nnstufe, *sf. Bw.* bryła kruszca cynowego; Zi'nnwaare, *sf.* cynowy towar.

Zi'ns, *sm.* czynsz; danina; komorne; Zi'nsen, *pl.* procent; procenta; Zins-, Zi'nses-, *a.* cynszowy; daninny; Zi'nsacker, *sm.* czynszowa rola; Zi'nsbar, *a.* czynszowy; opłacie czynszu uległy; Zi'nsbarkeit, *sf.* uległość czynszowi; Zi'nsbauer, *sm.* czynszowy chłop; czynszownik; Zi'nsbuch, *sn.* księga czynszów; Zi'nsen, *vn.* (h.) czynsz opłacać; przynosić czynsz; Zi'nsenzi'ns, *sm.* ryczałt, ryczart; Zi'nsfrei, *a.* wolny od czynszu; Zi'nsfreiheit, *sf.* wolność od czynszu; Zi'nsgans, *sf.* gęś daninna; Zi'nsgetrei'de, *sn.* zboże czynszowe; Zi'nsgroschen, *sm.* opłata czynszowa; Zi'nsgut, *sn.* wieś czynszowa; Zi'nshaus, *sn.* dom czynszowy; Zi'nsheber, *sm.* prowizyą oder czynsz odbierający; Zi'nshenne, *sf.* kura daninna; Zi'nsherr, *sm.* pan pobierający czynsz; das ist mein — jemu czynsz opłacam; Zi'nskorn, *sn.* żyto czynszowe; Zi'nslehen, *sn.* lenno czynszowe; Zi'nsmann, *sm.* czynszownik; Zi'nspacht, *sm.* dzierżawa czynszowa; Zi'nsregi'ster, *sn.* spis czynszów; Zi'nssache, *sf. Rw.* sprawa czynszowa; Zi'nsschreiber, *sm.* pisarz czynszowy; Zi'nstag, *sm.* czynszowy dzień; Zi'nsweizen, *sm.* przenica czynszowa; Zi'nswucher, *sm.* lichwa; Zi'nszahl, *sf.* indykcya; der Römer — poczet Rzymski; piętnastu lat obrót.

Zi'pfel, *sm.* koniec, róg; Jemanden beim — fassen, am — halten uchwycić, trzymać kogo za koniec, za róg; etwas beim rechten — anfassen, *dobrze się wziąść do rzeczy; ich weiß nicht, bei welchem — ich es anfassen soll, * nie wiem, jak się tego chwycić, jak się wziąć do tego; — (Land), *Geog.* cypel, kończyna; Zi'pfelchen, *sn. dim.* koniuszek; rożek; Zi'pfelig, *a.* u. *ad.* z końcami, rogami, z końcem, rogiem; Zi'pfelkrau't, *sn. Ng.* (europäische Peplis) bebłek; Zi'pfelpe'lz, *sm.* kożuch krótki; ogonak; żywotnik.

Zi'pperlein, 2c. f. Gicht; Zi'pperleinkrau't, f. Gei'ßfuß.

Zi'rbelbau'm, *sm. Ng.* sosna syberyjska; Zi'rbeldrü'se, *sf. Zk.* wyrostek szyszkowy; Zi'rbelnu'ß, *sf. Ng.* orzech sosny syberyjskiéj.

Zi'rgelbau'm, *sm. Ng.* lotusowe drzewo; obrostnica.

Zi'rke, *sf.* świerszcz; świercz.

Zi'rkel, *sm.* cyrkiel (instrument); koło (narysowane); obwód; *koło; *towarzystwo; *grona; *kolej; zmiana; Zi'rkel-, *a.* kolisty; cyrkułowy; Zi'rkela'bschnitt, Zi'rkelau'sschnitt, *sm.* odcinek koła; wycinek koła; Zi'rkelbo'gen, *sm.* obwód koła; Zi'rkelbo'gig, *a.* obłączysty; okrągły; Zi'rkelfigu'r, *sf.* figura kolista; Zi'rkelflä'che, *sf.* płaszczyzna kolista; Zi'rkelfö'rmig, Zi'rkelru'nd, *a.* kolisty; Zi'rkelli'nie, *sf.* linia kolista; Zi'rkeln, *va.* cyrklować, cyrkulować; cyrklem mierzyć; Zi'rkelpu'nkt, *sm.* środek koła; Zi'rkelru'ndung, *sf.* okrągłość, kolistość; Zi'rkelschmie'd, *sm.* rzemieślnik cyrkle robiący.

Zi'rpen, *vn.* (h.) ćwierkać; cierkać; ćwierczéć; —, *sn.* ćwierczenie, ćwierkanie.

Zisch, *sm.* syknięcie; Zi'scheln, *vn.* (h.) szeptać; —, *sn.* syk; sapienie, świśnienie; sykanie; Zi'schen, *vn.* (h.) syczéć; —, *va.* szeptać; Zi'schlaut, *sm.* brzmienie syczące; Zi'schlauter, *sm. Spl.* głoska sycząca.

Zi'ser, Zi'sere'rbse, *sf. Ng.* ciecierzyca ogrodna; cieciorka ogrodna.

Ziste'rne, 2c. f. Ciste'rne, 2c.

Zi'ther, *sf. Tk.* cytra; Zi'therschlä'ger, Zi'therspie'ler, *sm. Tk.* cytrzysta.

Zitro'ne, 2c. f. Citro'ne, 2c.

Zittau, *sn. Geog.* Cytawa; Zytawa; Zi'ttauer, *sm. Geog.* Cytawczyk; Zi'ttauerin, *sf. Geog.* Cytawka; Zi'ttauisch, *a. Geog.* Cytawski.

Zi'tteraa'l, *sm. Ng.* trzęsawiec; Zi'ttera'ngst, *sf.* drżączka ze strachu; Zi'ttere'spe, Zi'ttere'sche, *sf. Ng.* osika; Zi'tterfi'sch, *sm. Ng.* drętwik; Zi'ttergra's, *sn. Ng.* drżączka; Zi'ttermaa'l, *sn.* liszaj; ognik; Zi'ttern, *vn.* (h.) drżéć; vor Jemandem, vor etwas — lękać się kogo, czego; —, *sn.* drżenie; drżączka; Zi'tterna'del, *sf.* trzęsawka; szpilka ruchliwa (do stroju głowy); Zi'tterpa'ppel, *sf. Ng.* osika; Zi'ttertre'spe, f. Schwi'ngel (gefiederter); Zi'tterwu'rz, f. A'mpfer.

Zi'twer, *sm. Ng.* cytwar; Zi'twer-, *a.* cytwarowy; Zi'twerö'l, *sn.* cytwarowy olejek; Zi'twersaa'me, *sm.* cytwarowe nasienie; glistne nasienie; Zi'twerwu'rzel, *sf.* korzeń cytwarowy.

Zitz, *sm. W. H.* cyc; Zitz-, *a. W. H.* cycowy.

Zi'tze, *sf. Zk.* cycek; Zi'tzen-, Zitz-, *a. Zk.* cyckowy; Zi'tzen, *vn.* (h.) cycać; cyckać; sich satt — nacyckać się; nasać się.

Zo'bel, *sm. Ng.* sobol; mit Zobeln gefüttert sobolami podszyty; Zo'bel-, soboli; sobolowy; Zo'belfa'ng, *sm.* polowanie na sobole; Zo'belfä'rber, *sm.* farbierz sobołów; Zo'belfe'll, *sn.* skórka sobola; Zo'belja'gd, f. Zo'belfa'ng; Zo'beljä'ger, *sm.* ochotnik sobolów; Zo'belko'pf, *sm.* głowa sobolowa; Zo'belmü'tze, *sf.* czapka sobolowa; Zo'belpe'lz, *sm.* futro sobolowe; futro sobole; Zo'belthie'r, f. Zo'bel.

Zo'ber, *sm.* ceber; Zo'berchen, *sn. dim.* ceberek. [*a. Stk.* zodyakowy.

Zo'dia'cus, f. Thie'rkreis; Zodiaca'l-,

Zo'fe, *sf.* panna służąca; subretka; pokojówka; Zo'fenro'lle, *sf. Sb.* rola pokojówki.

Zö'gerer, f. Zau'derer; Zö'gern, *vn.* ociągać się; zwłoczyć co; mit der Antwort — zwłóczono odpowiedź; bałamucić się, zmudzić; —, *sn.*, Zö'gerung, *sf.* ociąganie się; zwłoka; zmuda; ohne Zögern bez ociągania się; nach langem Zögern po długiem ociąganiem się.

Zö'gling, *sm.* wychowaniec; wychowanek; weiblicher — wychowanica; wychowanka; Zöglinge beiderlei Geschlechtes wychowańce obojga pogłowia.

Zoll, *sm.* cal; nach Zollen messen na cale mierzyć; Zoll-, *a.* calowy.

Zoll, *sm. Stw.* cło; einen — auf etwas auflegen cło nałożyć na co; — entrichten opłacić cło od czego; Zoll-, *a.* celny; Zo'llamt, *sn. Stw.* cło; urząd celny; Zo'llanschlag, *sm. Stw.* instruktarz celny; Zo'llaufseher, *sm.* inspektor celny; Zo'llbar, *a.* uległy cłu; Zo'llbeamter, Zo'llbedie'nter, Zo'lldiener, *sm.* urzędnik celny; Zo'llbereiter, *sm.* strażnik celny; Zo'llbeschau'er, Zo'llbeseher, *sm.* rewizor celny; Zo'llbude, *sf.* budka celna; Zo'lleinnehmer, *sm.* poborca celny; Zo'lleinnehmera'mt, *sn. Stw.* pobór celny; urząd poboru celnego; Zo'llen, *vn. Stw.* cło składać; Jemandem Dank —, *składać dzięki; dług wdzięczności; Thränen der Liebe —, *łzy miłości w chołdzie komu poświęcać; Zo'llfrei, *a.* wolny od cła; Zo'llfreiheit, *sf.* wolność od cła; Zo'llgebüh'r, *sf.* należytość celna; Zo'llgere'chtigkeit, *sf.* przywiléj na pobieranie cła; Zo'llhaus, *sn.* dom celny (gdzie się cło płaci).

Zo'llmaaß, *sn.* miara calowa.

Zö'llner, *sm. Stw.* celnik.

Zo'llordnung, *sf. Stw.* urządzenia celne; regulamin celny; f. a. Zo'llanschlag; Zo'llpachter, *sm.* dzierżawca cła; Zo'llpflichtig, *a.* uległy cłu; Zo'llrechnung, *sf.* rachunek celny; Zo'llschreiber, *sm.* pisarz przy cle.

Zo'llstab, Zo'llstock, *sm.* loseczka od. miara calowa.

Zo'llstadt, *sf.* miasto celne (gdzie się cło opłaca); Zo'llstätte, Zo'llstube, *sf.* miejsce, gdzie się cło opłaca.

Zo'llstock, f. Zo'llstab.

Zo'lltafel, *sf.* tablica przepisy cła zawierająca; Zo'lltari'f, *sm.* taryfa celna; Zo'llverwa'lter, *sm.* zarządzca cła; Zo'llwesen, *sn. Stw. H.* celnictwo.

Zo'ne, *sf. Geog.* strefa; strefa ziemi; pas nieba; heiße —, *Geog.* strefa gorąca; südliche —, *Geog.* strefa południowa; gemäßigte —, *Geog.* strefa umiarkowana; kalte —, *Geog.* strefa zimna; Zo'nen-, *a. Stk. Geog.* do strefy ziemi należący, jéj właściwy.

Zoolo'g, *sm.* zoolog; Zoologie', *sf.* zoologia; zwierzętopismo; Zoolo'gisch, *a.* zoologiczny.

Zoophy't, *sm. Ng.* (Thierpflanze, Pflanzenthier) ziołozwierz; zwierzokrzew.

Zopf, *sm.* warkocz; wierzchołek drzewa; Zo'pfband, *sn.* tasiemka od. wstążka do warkocza; Zo'pfperü'cke, *sf.* peruka z warkoczem.

Zorn, *sm.* gniew; Jemanden zum Zorne reizen, in — bringen do gniewu kogo pobudzić; rozgniewać go; in — gerathen, kommen wpaść w gniew; rozgniewać się; seinen — auslassen gniew wywierać; seinen — mäßigen ukromić się w gniewie; bis sich der — legt, *ażby się uciszył gniew; der — der Winde legte sich, *gwałtowność wiatru ustała; Zorn-, Zo'rnes-, *a.* — gniewu; Zo'rnblind, *a.* zaślepiony gniewem; Zo'rnentbrannt, *a.* zapalony gniewem; Zo'rnfunkelnd, *a.* iskrzący się od gniewu; Zo'rnglühend, *a.* gniewem pałający; Zo'rnig, *a.* gniewliwy; skłonny do gniewu; — auf Jemanden zagniewany kogo; —, *ad.* z gniewem; zorniger Blick spojrzenie okazujące zagniewanie, malujące gniew; — gniewliwy; Zo'rnruthe, *sf.* różczka gniewu boskiego; Zo'rnschnaubend, Zo'rnsprühend, *a.* gniewem zionący.

Zo'te, *sf.* kędzior; plugawy (tłusty) żart; sprosne słowa; Zoten reißen plugawie żartować; sprosnych mów się dopuszczać; rozpustować sprosnym językiem; Zo'teln, *vn.* (h.) tłustych żarcików sobie pozwalać; Zo'ten-, *a.* sprosny; tłusty, plugawy; Zo'tenlie'd, *sn.* pieśń sprosna; Zo'tenreißer, *sm.* sprosny żartowniś; Zo'tenreißerei', *sf.* sprosne żartowanie; polisonerya; Zo'tig, *a.* sprosny; tłusty; plugawy.

Zo'tte, *sf.* kędzior zczochrauy; Zo'tten, *pl.* kudły; Zo'ttelbä'r, *sm. Ng.* niedźwiedź kudłaty; Zo'ttelba'rt, *sm.* kudłata broda; Zo'ttelmäh'ne, *sf.* kudłata grzywa; Zo'tteln, *vn.* (h.) dreptać nogami idąc; Zo'tticht, Zo'ttig, *a.* kudłowaty; kudłasty.

Zu, *praep.* (mit *Dativ*): do; ku; w; przy; u; za; po; na; dla; zur Hand sein być na doręczu; Treffen zur See, *Sw. Kw.* bitwa na morzu; zu Bette w łóżku; zu Pferde na koniu; zu Tische przy stole, u stołu; zu Warschau, zu Berlin w *Warszawie*, w *Berlinie*; hier zu Lande tu w kraju; zu derselben Stunde o téj samej godzinie; zu rechter Zeit o swoim (w przyzwoitym) czasie; zur Unzeit w nie swoim czasie; zur Zeit w tym lub owym czasie; obecnie, wówczas; zu Zeiten czasami; zu guter Letzt, *na samym ostatku; na samym końcu; zu Nacht w nocy; na noc; zu Mittage w południe; na obiad; zu ganzen Tagen, Nächten po całych dniach, nocach; zu Weihnachten na Bożenarodzenie; zu Jemandem do kogo; zur Hochzeit na wesele; zu Weine, zu Biere gehen iść na wino, na piwo; zu Markte na targ; zwei verhält sich zu drei, wie rc. dwa ma się do trzech, jak itd.; zur Hälfte w połowie; Grün steht nicht gut zu Gelb zielone nie stosuje się do żółtego; zur Frau werden zostać żoną; zur Frau nehmen wziąć za żonę; Jemanden zu Zeugen nehmen wziąć kogo za świadka, na świadka; sich etwas zum Muster, zum Beispiel nehmen wziąć co za przykład; zu Fuß, zu Fuße piechoto; zu Pferd konno; na koniu; zu Wagen powozem; zu Lande u. zu Wasser lądem i wodą; Wasser zum Trinken woda do picia; Wasser zum Waschen woda do mycia; zum Frühstück na śniadanie; zum Schreiben do pisania.

Zu, *ad.* (übermäßig) za; zbyt; nad to; w nadmiar; nadmiernie; es ist zu, *zamknięto; zu sein (verschlossen sein), *być zamkniętym; lauf zu! daléj, biegaj! schlag zu! wal tego! arbeite, singe, tanze nur zu! rób, śpiewaj, tańcuj tylko daléj! nur zu, immer zu! daléj, daléj! żywo! ich glaubte ihn zu sehen wierzyłem żem go widział; zum ersten Mal po pierwszy raz; nicht zum Besten nie najlepiéj; zum Wenigsten przynajmniéj; Glück zu! szczęść Boże!

Zu'ackern, *vn.* (h.) żywo orać; daléj orać; —, *va.* przyorać, zaorać co.

Zu'arbeiten, *vn.* (h.) ciągle pracować.

Zu'bauen, *va.* zabudować; —, *vn.* (h.) ciągle budować; Zu'behalten, *va. irr.* (h.) (behalte zu, behält zu, behielt zu, zubehalten): zostawić co zamknięte. [sownie ociosany.

Zu'behau'en, *a.* przyciosany, stó-

Zu'behö'r, *sn.*, Zu'behö'rde, *sf.* przynależytość; das Haus nebst — dom z tém (ze wszystkiém) co do niego należy.

Zu'beißen, *vn. irr.* (h.) (beiße zu, biß zu, zugebissen): tęgo kąsać; —, *va. irr.* przekąsać czém (jedząc co innego); razem jeść z czém.

Zu'berei'ten, *va.* przysposobić, przygotować, przyrządzić; Zu'berei'ter, *sm.* przygotowywacz; Zu'berei'tet, *pp.* u. *a.* przygotowany; przyprawiony; Zu'berei'tung, *sf.* przygotowanie, prysposobienie.

Zu'billigen, f. Bewi'lligen.

Zu'binden, *va. irr.* (h.) (binde zu, band zu, zugebunden): zawiązać; Zu'binden, *sn.*, Zu'bindung, *sf.* zawią-

Zu'biß, *sm.* przekąska. [zanie.

Zu'blasen, *vn. irr.* (h.) (blase zu, bläst zu, blies zu, zugeblasen): ciągle trąbić, grać na flecie; —, *va. irr.* (h.) przydmuchnąć co; *podszepnąć komu co; Zu'bläser, *sm.* *podszeptywacz.

Zu'bleiben, *vn. irr.* (f.) (bleibe zu, blieb zu, zugeblieben): zostać zamkniętym.

Zu'bringen, *va. irr.* (h.) (bringe zu, brachte zu, zugebracht): przynosić; — przepędzać, pędzić; die Zeit mit Lesen — pędzić czas na czytaniu; — trawić; sein Leben in Trauer — w smutku pędzić, smutne prowadzić życie; Zu'bringer, *sm.* przynoszący; Zu'bringung, *sf.* przynoszenie.

Zu'brocken, *va.* cząstkami przykładać; so lange ich noch was zuzubrocken haben, *dopóki mam z czego dokładać (do dochodów na utrzymanie).

Zu'brüllen, *va.*: Jemandem etwas — ryczącym głosem odezwać się z czém do kogo.

Zu'buße, *sf.* dodatek, dokładek

do kosztu wydatku; — wydatek na co; s. a. Bei'trag; Zu'büßen, *va.* dokładać, dodawać do kosztów, wydatków.

Zucht, *sf.* chów (bydła); ein Kalb zur — behalten, *Ldw.* cielę zostawić do chowu; przychowek; (Strafe) karność; der — entwachsen sein wyjść z pod ścisłego dozoru, z pod karności; — uczciwość; wstydliwość; obyczajność; przyzwoitość; auf — u. Anstand sehen, *uważać na uczciwość i przystojność; in allen Züchten und Ehren mit einem Frauenzimmer leben uczciwie i przystojnie przestawać z kobietą; wo — ist, da ist Ehre, *gdzie uczciwość, tam honor; — (Aufführung, Ordnung): was ist das für eine —? cóż to za postępowanie, porządek? Zucht·, *a.* karny; Zu'chtamt, *sn.* urząd karny; Zu'chtente, -tgans, *sf.* kaczka, gęś do chowu; Zu'chtgese'tz, *sn.* ustawa karności się dotycząca; Zu'chthahn, *sm.* kogut do chowu; Zu'chthaus, *sn.* dom poprawy; Zu'chthäusler, *sm.* więzień z domu po prawy od. siedzący w domu poprawy; Zu'chthengst, *sm.* ogier do stanowienia; Zu'chthenne, *sf.* kura do chowu.

Zü'chtig, *a.* uczciwy, powściągliwy; wstydliwy; Zü'chtigen, *vn.* chłostać; Zü'chtigkeit, *sf.* skromność, wstydliwość; Zü'chtiglich, *ad.* uczciwie; Zü'chtigung, *sf.* chłostanie; chłosta; karcenie.

Zu'chtkalb, *sn. Ldw.* cielę do chowu; Zu'chtkerker, *sm.* więzienie jako dom poprawy.

Zü'chtling, s. Zu'chthäusler.

Zu'chtlos, *a.* niekarny; swawolny; nieznający karności; Zu'chtlosigkeit, *sf.* swawola, rozpusta, niekarność; Zu'chtmeister, *sm.* dozórca domu poprawy; Zu'chtmittel, *sn.* środek na poprawę; Zu'chtochs, *sm. Ldw.* wół; byk do stanowienia; stadnik; Zu'chtruthe, *sf.* rózga karząca; noch unter der — stehen, *jeszcze być pod dyscypliną; Zu'chtsau, *sf.* maciora; winia do chowu; Zu'chtschaf, *sn.* owca do chowu; Zu'chtstier, s. Zu'chtochs; Zu'chtstute, *sf.* klacz do stanowienia przeznaczona; Zu'chtvieh, *sn.* bydło do chowu.

Zuck, *sm.* dragnienie; Zu'cken, *vn.* (h.) drgać; drgnąć; trząsnąć się; mit der Hand, mit dem Fuß — trząsnąć, trząść ręką, nogą; —, *mignąć się, zjawić się i w ten moment zniknąć; —, *va.* ruszać czém; (szybko) dobyć (miecza).

Zu'cker, *sm. Ng. Kk.* cukier; mit — anmachen, bestreuen ocukrzyć; pocukrzyć; Zu'cker·, *a.* cukrowy; Zu'ckerä'hnlich, s. Zu'ckera'rtig; -ra'born, *sm. Ng.* cukrowy klon; -ra'rtig, *a.* cukrowaty; -rbä'cker, *sm.* cukiernik; -rbäckerei', *sf.* cukiernictwo; cukiernia; -rba'ckwerk, *sn.* ciasta z cukrem pieczone; ciasteczka; torty itd.; -rbau', *sm.* uprawa trzciny cukrowéj; -rbau'm, *sm. Ng.* drzewko cukierkami obwieszone; -rbi'rn, *sf. Gtn.* cukrówka (gruszka); -rboh'ne, *sf. Gtn.* cukrowy groch; -rbra'nntwein, *sm.* cukrowa wódka; -rbre'zel, *sf.* obwarzanek z cukrem; -rbro'd, -rbrö'dchen, *sn. dim.* ciasteczko; cukierek; -rbü'chse, -rdo'se, *sf.* cukierniczka; -rca'nd, *sm.* cukier lodowaty; -rdi'cksaft, *sm.* fusy cukrowe; -rei's, *sn.* lukier, cukrowa powłoka na tortach, itd.; -re'rbse, *sf. Gtn.* cukrowy groch; -rfa'ß, *sn.* beczka z cukru od. na cukier; -rgeba'ckenes, s. Zu'ckerba'ckwerk; -rgeschma'ck, *sm.* smak cukrowy; -rhu't, *sm.* głowa cukru; Zu'ckerig, *a.* cukrowaty; -rki'ste, *sf. H.* skrzynia od cukru od. do cukru; -rki'stenho'lz, *sn. H.* drzewo Amerykańskie, z którego skrzynie do cukru robią; -rkö'rner, *sn. pl.* maczek cukrowy; -rku'chen, *sm.* cukrowy placek; -rma'ndel, *sf.* migdał osmarzany, cukrem powleczony; -rmau'l, -rmäu'lchen, *sn. dim.* słodka gębusia, lubiąca słodkie potrawy; -rmelo'ne, *sf.* melon cukrowy; -rmu'nd, *sm.* usta słodkie jak cukier; Zu'ckern, *a.* cukrowy; Zu'ckern, *va.* cukrować; Zu'ckern, *sn.* cukrowanie; -rpa'pier, *sn.* papier z cukru od. do cukru; -rplä'tzchen, *sn.* placuszek z cukru; -rpu'ppe, *sf.*, -rpü'ppchen, *sn. dim.* lalka z cukru; mein —! mój ty cukierku, karmelku! -rroh'r, *sn. Ng.* trzcina cukrowa; -rsa'ft, *sm.* cukier pity; sok cukrowy; -rscha'chtel, *sf.* pudełko na cukier; -rscha'le, *sf.* miseczka do cukru (tłuczonego); -rscho'te, s. Zu'ckere'rbse; -rsie'den, *sn.* warzenie cukru; -rsie'der, *sm.* cukiernik, cukiernarz; fabrykant cukru; -rsiederei', *sf.* warzelnia cukru; -rsü'ß, *a.* słodki jak cukier; cukrowny; -rwe'rk, *sn.* ciasteczko z cukru; -rwu'rz, *sf. Ng.* cukrowy korzeń; kuczmerka; -rza'nge, *sf.* cążki do cukru; szczypczyki do cukru; -rzwie'back, *sm.* polewany sucharek; biszkokt.

Zu'ckung, *sf.* drganie; trzęsienie się; —, *Hlk.* spasmy; konwulsye.

Zu'dämmen, *va.* groblą co zamknąć; zatamować.

Zu'deck, Zu'deckbett, *sn.* pierzyna; Zu'decken, *va.* okryć; Jemanden mit Schimpf u. Schande —, *okryć kogo hańbą.

Zu'dem, *ad.* a do tego; prócz tego; a przy tém.

Zu'denken, *va. irr.* (h.) (denke zu, dachte zu, zugedacht): przeznaczyć co dla kogo; —, *vn.* (h.) ciągle myśléć.

Zu'donnern, *vn.* (h.) ciągle grzmiéć.

Zu'drängen (sich), *vr.* (h.) cisnąć się do kogo lub do czego.

Zu'drehen, *va.* zakręcić (dla zamknięcia); Jemandem den Rücken — tyłem się do kogo obrócić.

Zu'dringen, *vn. irr.* (s.) (dränge zu, drang zu, zugedrängt): dostać się do czego; Zu'dringlich, *a.* natrętny; zudringlicher Mensch natręt; Zu'dringlichkeit, *sf.* natręctwo; natrętność.

Zu'drücken, *va.* przycisnąć (dla zamknięcia); Jemandem die Augen —, *oczy komu zamknąć (umarłemu); ein Auge bei etwas —, *przymrużyć oczy na co, przez szpary na co patrzéć.

Zu'duften, *vn.* (h.) zapachy ziąć ku czemu.

Zu'dürfen, *vn. irr.* (h.) (darf zu, durfte zu, zugedurft): wolno komu zbliżyć się do kogo lub do czego.

Zu'ebenen, *va.* zarównać co.

Zu'eggen, *va. Ldw.* zabronować co.

Zu'eignen, *va.* przywłaszczyć; przypisywać, przyznawać; Jemandem eine Schrift —, *Litt.* pismo jakie komu przypisać, dedykować; Zu'eignung, *sf.* przywłaszczenie; —, *Litt.* przypisanie; Zu'eignungs·, *a. Litt.* dedykacyjny; Zu'eignungsschri'ft, *sf.*, Zu'eignungsschrei'ben, *sn. Litt.* dedykacya.

Zu'eilen, *vn.* (s.): auf Jemanden, auf etwas — śpiesznie biedz do kogo, do czego.

Zu'erka'nnt, *pp.* u. *a.* przysądzony; Zu'erkennen, *va. irr.* (h.) (erkenne zu, erkannte zu, zuerkannt): przyznać, przysądzić (komu nagrodę, pretensyą, koszta); Zu'erke'nntniß, *sn.* wyrok przysądzający co; Zu'erke'nnung, *sf.* przysądzenie.

Zue'rst, *ad.* po pierwszy raz; najpierwéj; wprzód.

Zu'erzählen, *vn.* (h.) ciągle powiedzieć.

Zu'essen, *vn. irr.* (h.) (esse zu, ißt zu, aß zu, zugegessen): zajadać; —, *va.* s. Zu'beißen.

Zu'fahren, *vn. irr.* (s.) (fahre zu, fährt zu, fuhr zu, zugefahren): jechać ku czemu; daléj lub ciągle, prędzéj jechać; fahr' zu! ruszaj! poruszaj! gewaltig — pędzić; —, *va. irr.* (h.) zwozić, przywozić, dowozić.

Zu'fall, *sm.* przypadek; zdarzenie, los, traf; sich dem — überlassen spuścić się na los; durch — przypadkiem; blinder — ślepy traf; —, *Hlk.* przypadłość; napad choroby.

Zu'fallen, *vn. irr.* (s.) (falle zu, fällt zu, fiel zu, zugefallen): zapaść; zasypać się; vor Müdigkeit fallen ihm die Augen zu ze znużenia powieki mu się zawierają, zlepiają, oczy się zamykają; Jemandem — dostać się komu (jak np. dobra, majątek); wypaść dla kogo (jak los w loteryi); Zu'fällig, *a.* przypadkowy; Zu'fälligkeit, *sf.* przypadkowość.

Zu'fegen, *va.*: Jemandem etwas — mieść co do kogo lub na kogo.

Zu'fertigen, *va.*: Jemandem etwas — przesłać, wręczyć komu co; Zufertigung, *sf.* posłanie, przesłanie.

Zu'finden, *va. irr.* (h.) (finde zu, fand zu, zugefunden): znaleść, zastać zamknięte (drzwi).

Zu'flechten, *va. irr.* (h.) (flechte zu, flicht zu, flocht zu, zugeflochten): zapleść; płecionką zasłonić, namknąć co.

Zu'flicken, *va.* załatać.

Zu'fliegen, *vn. irr.* (s.) (fliege zu, flog zu, zugeflogen): przylecieć do kogo, do czego, ku komu, czemu.

Zu'fließen, *vn. irr.* (s.) (fließe zu, floß zu, zugeflossen): płynąć ku czemu; Jemandem eine Wohlthat — lassen, *dobrodziejstwem obdarzyć kogo; die Gedanken fließen ihm zu, *myśli same mu płyną.

Zu'flößen, *va.* spławiać co do jakiego miejsca.

Zu'flucht, *sf.* ucieczka, schronienie, przytułek; zu Jemandem seine — nehmen uciekać się do kogo; Gott ist die — aller Sünder, *Kg.* Bóg jest ucieczką wszech grzesznych; Zu'fluchtso'rt, *sm.* miejsce ucieczki oder schronienia; pochrona; einen — gewähren pochronić; pochraniać.

Zu'flug, *sm.* przylot.

Zu'fluß, *sm.* przypływ (wody, krwi); napływ (wody, krwi, ludzi, myśli).

Zu'flüstern, *va.* podszepnąć komu co; Zu'flüsterung, *sf.* podszepnięcie.

Zufo'lge, *praep.* (mit *Genit.* u. *Dativ*): według; podług; w skutek czego; stósownie do czego; z woli czyjéj.

Zu'fragen, *vn.* (h.) (anfragen) dopytywać się; — ciągle pytywać się.

Zu'fressen, *vn. irr.* (h.) (fresse zu, frißt zu, fraß zu, zugefressen): zrzec co do czego.

Zufrie'den, *a.* spokojny (pod względem żądzy); mit etwas — sein przestawać na czém; mit Wenigem — sein być kontent z czego; Jemanden — stellen zadowolnić kogo; uspokoić, umitygować go; ich bin es —, *ja przystaję, nie mam nic przeciw temu; z mojéj strony, dobrze; Zufrie'denheit, *sf.* spokojność; przestawanie na swojém; zadowolenie; ukontentowanie; zur allgemeinen — z powszechném zadowoleniem; er hat ihm seine — bezeigt oświadczył mu swoje ukontentowanie.

Zu'frieren, *vn. irr.* (s.) (friere zu, fror zu, zugefroren): zamarznąć.

Zu'fügen, *va.* wyrządzić komu co; sprawić komu co; Jemandem eine Beleidigung — obrazić kogo; —, s. a. Hinzu'fügen.

Zu'fuhr, *sf.* dowóz (żywności); Zu'führen, *va.* dowozić, dostawiać, dostarczać; przyprowadzić komu kogo; Jemandem eine Braut —, *wystarać się komu o żonę; Jemanden dem Untergange —, *prowadzić kogo do zguby.

Zu'füllen, *va.* zapełnić z wierzchu; zasypać (rów); poobtykać (okna); — dopełnić, dolać; dosypać.

Zug, *sm.* ciąg; cug; — (Zugluft) przeciąg; pociągnienie; ich habe noch keinen — gethan jeszczem ani razu nie pociągnął; — (beim Trinken) łyk; einen guten — thun dobry łyk zrobić; dobrze pociągnąć, łyknąć; in Einem Zuge jednym ciągiem; duszkiem; mit Einem Zuge za jednym pociągiem; im Zuge sein, *być właśnie w ciągu; — (der Fische) zarzucenie, zaciąganie sieci; einen guten — thun dobry połów (ryb) zrobić; —, *Kw.* pochód (wojska); przejazd (powozów); — podróż; pielgrzymka; lot, ciągnienie (ptaków); — orszak (idących po sobie); gromada (koni), stado kuropatw itd.); — (Gespann Zugthiere) zaprząg; cug (koni, wołów); — (beim Schreiben, beim Zeichnen ꝛc.) rys, zarys (twarzy, charakteru, umysłu); bloß die ersten Züge von etwas entwerfen, *rzucić czego pierwsze zarysy.

Zu'gabe, *sf.* przykładek; przyczynek.

Zu'gaffen, *vn.* (h.) gapiowato przyglądać się czemu.

Zu'gang, *sm.* przystęp; Zu'gänglich, *a.* przystępny; Zu'gangs-, Zu'tritts-, *a.* przepustny, przepustowy.

Zu'garbeit, *sf. W. etc.* robota ciągniona.

Zu'gattern, *va.* zakracić.

Zu'gband, *sn.* klamra ściągająca; Zu'gbaum, *sm.* żuraw u zwodzonego mostu; Zu'gbrücke, *sf.* most zwodzony. [drowiec.

Zu'gdrossel, *sf. Ng.* drozd wę-

Zu'geben, *va. irr.* (h.) (gebe zu, gibt od. giebt zu, gab zu, zugegeben): przydawać; postąpić co (kupując); przyzwolić, przystać, pozwalać, zgadzać się na co; —, *va.* (h.) (einräumen): Jemandem Alles —, *we wszystkiem komu potakiwać; klein —, spuścić na kwintę.

Zu'gedacht, *pp.* u. *a.* (v. Zu'denken): obmyślony; przeznaczony.

Zu'gegen, *a.* obecny; przytomny.

Zu'gehen, *vn. irr.* (s.) (gehe zu, ging zu, zugegangen): iść szybko; geh' zu! ruszaj się! żwawo! — zamykać się, domykać (jak drzwi, okno); die Wunde geht zu, *Hlk.* rana się goi, zasklepia; — iść, dziać się; wie ist die Sache, od. wie ist es mit, bei der Sache zugegangen? jakże to ta rzecz poszła? jakże to z tém poszło? es geht hier sehr unordentlich zu nieporządnie tu idzie; wie geht es zu, daß ꝛc. czém się to dzieje, że itd.; es müßte mit dem Teufel zugehen, wenn ꝛc. chybaby dyabli w tém byli, gdyby itd.

Zu'gehö'r, s. Zu'behö'r; Zugehö'ren, *vn.* (h.): Jemandem — należeć do kogo; Zu'gehö'rig, *a.* należący do czego (jako część do całości); powinowaty; przynależny; Zu'gehö'rigkeit, *sf.* powinowatość; należytość.

Zü'gel, *sm.* cugiel; den — anziehen ukrócić cugli; den — schießen lassen popuścić cugli; den Leidenschaften die — schießen lassen, *namiętnościom popuścić wędzidła, hamulca; Zü'gello's, *a.* bez cugli; *rozkiełznany, wyuzdany (człowiek); rospustny, rozwiozły; —, *ad.* rospustnie, rozwiozłe; Zü'gello'sigkeit, *sf.* rospusta; rozwiozłość; — der Feder rospusta, wyuzdana namiętność pióra; Zü'geln, *va.* okiełznać; *hamować, na wodzy trzymać; Zü'gelung, *sf.* okiełznanie; hamowanie.

Zu'gelo'ben, *va.*: Jemandem etwas — ślubować komu co.

Zu'geme'ssen, *pp.* u. *a.* odmierzony.

Zu'gemü'se, *sn. Kk.* jarzyna (do mięsa).

Zugena'nnt, Zu'genannt, *a.* nazwany; mający jaki przydomek z przypadkiem.

Zu'geo'rdnet, *pp.* u. *a.* przydany.

Zu'geri'chtet, *pp.* u. *a.* przyrządzony, przysposobiony.

Zu'geri'tten, *pp.* u. *a.* ujeżdżany.

Zu'geru'ndet, *pp.* u. *a.* obłożysty.

Zu'geschni'tten, *pp.* u. *a.* (v. Zu'schnei'den): przykrojony.

Zu'geschwei'gen, *ad.* nierzekąc; niemówiąc; a dopieroż.

Zu'gese'llen, *va.* przyłączyć (za towarzysza); przydać; sich — przyłączyć się; Zu'gese'llung, *sf.* przyłączenie. [czaty.

Zu'gespi'tzt, *a.* zakończony, koń-

Zu'gestä'ndniß, *sn.* przyznanie (komu czego).

Zu'gestehen, *va. irr.* (h.) (gestehe zu, gestand zu, zugestanden): przyznać komu co; zezwolić, przystać na co; przypuścić co; zugestanden przypuszczony; przyznany; —, *ad.* przypuściwszy.

Zu'gesto'pft, *pp.* u. *a.* zatkany.

Zu'getha'n, *a.* przychylny; życzliwy; — sein sprzyjać komu.

Zu'gethei'lt, *pp.* u. *a.* przydzielony.

Zu'gewi'nnen, *va. irr.* (h.) (gewinne zu, gewann zu, zugewonnen): jeszcze wygrać (do wygranego).

Zu'gfisch, *sm. Ng.* ryba wędrowna, przechodząca z jednéj wody do drugiéj.

Zu'ggarn, *sn.* włok; niewód.

Zu'ggraben, *sm.* rów dla ścieku wody; kanał odwodny.

Zu'gießen, *va. irr.* (h.) (gieße zu, goß zu, zugegossen): dolać czego; zalać.

Zu'gittern, s. Zu'gattern.

Zu'gleder, *sn.* skóra ciągła.

Zuglei'ch, *ad.* razem; oraz.

Zu'gleine, *sf.* linka do ciągnienia; polka; obsztak; Zu'gloch, *sn.* otwór do przeciągu powietrza; Zu'gluft, *sf.* powietrze przeciągające: przedmuch; przewiew; Zu'gnetz, s. Zu'ggarn; Zu'gochs, Zu'gpferd, *sn.* wół, koń do pociągu, do zaprzęgu; koń cugowy; Zu'gpflaster, *sn. Hlk.* plastr ciągnący. [ziemią).

Zu'graben, *va.* zasypać (kopaną

Zu'grad, *sn.* koło ciągnące.

Zu'greifen, *vn. irr.* (h.) (greife zu, griff zu, zugegriffen): chwycić co; chwycić się czego; mit beiden Händen — obiema rękoma co chwycić (auch *); greifen Sie zu! *niech się Pan bierze do jadła; — pomagać; użyć władzy.

Zu'groß, s. Zu'gpferd.

Zugru'nderi'chten, *sn.*, Zugru'nderi'chtung, *sf.* zniszczenie.

Zu'gschiff, *sn. Sw.* statek liną ciągniony; Zu'gseil, s. Zu'gleine; Zu'gstiefel, *sm.* bót cugowy; Zu'gthier, *sn.* bydlę do zaprzęgu; Zu'gthor, *sn.* brama zwodzona; Zu'gthür, *sf.* drzwi zwodzone.

Zu'gucken, *vn.* (h.) przypatrywać się. [przytwierdzić.

Zu'gürten, *va.* przypasać; pasem

Zu'gußei'sen, *sn. Httk.* dolewina.

Zu'gvieh, *sn.* bydło zaprzężone; Zu'gvogel, *sm. Ng.* ptak przelotny od. wędrowny; Zu'gvolk, *sn.* naród koczujący; Zu'gweise, *a.* u. *ad.* łykaniem, łyk po łyku (pić); oddziałami (maszerować); — kluczem; Zu'gwerk, *sn.* maszyna do ciągnienia; Zu'gwind, *sm.* przeciąg; wiatr ciągnący oder przyciągający; Zu'gwinde, *sf.* winda cugowa.

Zu'haben, *va. irr.* (h.) (habe zu, hat zu, hatte zu, zugehabt): mieć w dodatku; er soll noch 100 Thaler — dostanie jeszcze do tego 100 talarów; — (verschlossen halten) mieć co zamknięte (okienica).

Zu'häkeln, *va.* haczykami spoić co. [knąć co.

Zu'haken, *va.* hakiem spoić; zam-

Zu'halten, *va. irr.* (h.) (halte zu, hält zu, hielt zu, zugehalten): trzymać co zamknięte, nie otwierać; das Haus — dom zawsze mieć zamknięty; Jemandem die Augen, den Mund — zasłonić komu oczy (rękoma i nie dać otworzyć); zatkać komu gębę; die Hand — rękę ścisnąć; —, *sn.* zakrycie; zamknięcie; zatulenie.

Zu'hämmern, *va.* zakuć co.

Zu'hängen, *va. irr.* (h.) (hänge zu, hing zu, zugehangen): (czém z przodu powieszoném) zasłonić (okno, drzwi).

Zu'harken, *va. Gtn.* zagrabić co (grabiami). [(o ranie).

Zu'harschen, *vn.* (s.) zabliznić się

Zu'hauen, *va. irr.* (h.) (haue zu, hieb zu, zugehauen): przyciąć, przyciesać co.

Zu'heften, *va.* zeszyć (ranę).

Zu'heilen, *vn.* zagoić; —, *vn.* (s.) zagoić się.

Zu'hobeln, *vn. Zm.* wyheblować.

Zu'horchen, *vn.* (h.) podsłuchiwać, przysłuchiwać się komu.

Zu'hören, *vn.* (h.) słuchać czego; Zuhö'rer, *sm.* słuchacz; Zu'hörerin, *sf.* słuchaczka; Zu'hörerschaft, *sf.* towarzystwo słuchaczów.

Zu'jagen, *va.* popędzić do kogo, ku czemu; –, *vn.* (h.) tęgo pędzić.

Zu'jauchzen, Zu'jubeln, *va.* u. *vn.* (h.): Jemandem — okrzyki radosne komu czynić; Jemandem Beifall — z okrzykami ukontentowanie komu okazywać.

Zu'kaufen, *va.* dokupić.

Zu'kehr, *sf.* zwrócenie się ku czemu; Zu'kehren, *va.* obrócić ku komu, czemu; Jemandem den Rücken — tyłem się obrócić do kogo; — mieć ku komu; śmieciami zakryć.

Zu'keilen, *va.* zaklinić; zabić klinem.

Zu'ketteln, *va.* na łańcuszek co zamknąć; załańcuszkować.

Zu'kitten, Zu'klammern, s. Verki'tten, Verkla'mmern.

Zu'klatschen, *vn.* (h.) u. *va.*: Jemandem — przyklaskiwać komu; Jemandem Beifall — poklask komu dać.

Zu'kleben, *va.* zalepić.

Zu'kleistern, *va.* zaklajstrować.

Zu'klemmen, *va.* ścisnąć do kupy.

Zu'klinken, *va.* na klamkę zamknąć.

Zu'knöpfen, *va.* zapiąć na guziki; zugeknöpft zapięty (auch *).

Zu'knüpfen, *va.* zadzierzgnąć.

Zu'kommen, *vn. irr.* (s.) (komme zu, kam zu, zugekommen): dojść kogo (jak wiadomość); dostać się komu (jak dar, część jaką z podziału); Jemandem etwas — lassen udzielić komu czego; — użyczyć; Jemandem Lebensmittel — lassen udzielić, dostarczyć żywności; — (gehören) przynależeć komu; przystać mu; być dla niego przyzwoitą rzeczą; das kommt mir von Rechts wegen zu to mi się przynależy z prawa; es kommt euch zu do was należy.

Zu'können, *vn. irr.* (h.) (kann zu, konnte zu, zugekonnt): módz przystąpić, zbliżyć się do kogo, do czego.

Zu'korken, *va.* zakorkować co.

Zu'kost, s. Zu'gemüse, Zu'speise.

Zu'kriegen, *va.*: ich kann die Thüre nicht — nie mogę zamknąć, domknąć drzwi.

Zu'kunft, *sf.* przyszłość; Zu'künftig, Zu'kunfts-, *a.* przyszły; das Zukünftige przyszłość.

Zu'lächeln, *vn.* (h.) u. *va.*: Jemandem — uśmiechać się do kogo; Jemandem Beifall — uśmiechem dać komu poznać swe ukontentowanie, zadowolenie; Zu'lachen, *vn.* (h.) u. *va.* rozśmiać się do kogo.

Zu'lage, *sf.* dokładek; przydatek; dodatek (do pensyi, żołdu).

Zu'langen, *vn.* (h.) wystarczyć; — sięgać do czego lub po co; brać się do jadła (sięgając do potraw); —, *va.* podać, podawać komu; Zu'länglich, *a.* wystarczający; dostateczny; Zu'länglichkeit, *sf.* dostateczność.

Zu'lass, *sm.* dopust; przypust; Zu'lassen *va. irr.* (h.) (lasse zu, läßt zu, ließ zu, zugelassen): przypuścić (do kogo, dokąd, do examinu); dopuścić co, pozwolić na co (aby się stało); zostawić co zamknięte (okna itd.); Zu'lässig, *a.* dopuszczalny; mogący być dopuszczonym, dozwolonym; Zu'lässigkeit, *sf.* możność dozwolenia; Zu'lassung, *sf.* dopuszczenie.

Zu'last, *sf.* *Wb.* sztuka do wina od półtora do pięciu oksewtów trzymająca.

Zu'lauf, *sm.* zbieg; zbiegowisko; natłok, nacisk; er hat vielen (großen) — bywa u niego wielki nacisk ludzi.

Zu'laufen, *vn. irr.* (s.) (laufe zu, läuft zu, lief zu, zugelaufen): biedz (ku czemu); zbiegać się (dokąd); Alles lief zu wszystko biegło, zbiegło się; — biedz szybko, ciągle, daléj; — być zakończonym; spitz — śpiczasto się kończyć.

Zu'lauschen, *vn.* (h.) w cichości przysłuchiwać się.

Zu'legen, *va.* założyć; zamknąć; z wierzchu pokryć (most deskami); — przyłożyć, przydać, dodać, dołożyć co; — złożyć (list); sich ein Pferd —, *konia nabyć; sich eine Frau —, **postarać się o żonę.

Zu'leihen, *va. irr.* (h.) (leihe zu, lieh zu, zugeliehen): dopożyczyć.

Zu'leimen, *va.* zakleić.

Zu'lernen, *va.* douczyć się; przyuczyć się (więcéj).

Zule'tzt, *ad.* na ostatku; nareszcie; na ostatek.

Zu'lispeln, *va.* szepleniejącym głosem komu co powiedzieć.

Zum = zu dem.

Zu'machen, *va.* zamknąć (dom drzwi); den Rock — zapiąć surdut; einen Brief — list zapieczętować; ein Loch — dziurę załatać.

Zuma'l, *ad.* zwłaszcza; — wenn zwłaszcza kiedy, jeżeli; — da zwłaszcza że.

Zu'maß, *sn.* domiar.

Zu'mauern, *va.* zamurować.

Zu'mengen, Zu'mischen, *va.* domięszać; przymięszać.

Zu'messen, *va. irr.* (h.) (messe zu, mißt zu, maß zu, zugemessen): odmierzyć; Jemandem etwas —, *przypisać (komu zasługę).

Zu'mpel, *sm.* oberwany kawałek wiszący.

Zu'murmeln, *va.*: Jemandem etwas — podmruknąć komu co.

Zu'muthen, *va.*: Jemandem etwas — wymagać czego po kim; domagać się od niego; Zu'muthung, *sf.* wymaganie, domaganie się czego.

Zunä'chst, *ad.* najbliżéj; er wohnt hier — mieszka tuż zaraz obok; — nach mir zaraz po mnie.

Zu'nageln, *va.* gwoździami zabić.

Zu'nähen, *va.* zaszyć.

Zu'nahme, *sf.* powiększanie się, przybywanie.

Zu'name, *sm.* nazwisko; przezwisko.

Zü'ndbar, *a.* zapalny; Zü'nden, *vn.* (h.) zapalić się; zündend zapalający; ognia chwytający.

Zu'nder, *sm.* próchno; zarzewie.

Zü'nder, *sm.* zapalacz; zapalnik; przepalniczek, brantka; rurka blaszana od. trzcinowa; podpał.

Zu'nderbau'm, *sm.* *Ng.* sosna górna; Zu'nderbü'chse, *sf.* puszka na próchno.

Zü'ndhölzchen, *sn.* zapałka; drewienko do zapalania; Zü'ndhölzchenfabri'k, *sf.* fabryka zapałek; Zü'ndkraut, s. Zü'ndpulver; Zü'ndkugel, *sf.* *Kw.* bomba; Zü'ndloch, *sn.* zapał (u strzelby); czeluść (u pieca węglarskiego); Zü'ndlunte, *sf.* lont do podpalania armaty; Zü'ndnadel, *sf.* iglica; Zündnadel-, *a.* iglicowy; Zü'ndnadelgeweh'r, *sn.* (Hinterlader, Gewehr mit Hinterladung) iglicówka; Zü'ndnadelgeschü'tz, *sn.*, Zü'ndnadelkano'ne, *sf.* *Kw.* działo iglicowe od. odtylcowe; Zü'ndpfanne, *sf.* panewka u strzelby; Zü'ndpulver, *sn.* podsypka; proch do zapalania; Zü'ndpunkt, *sm.* punkt, w którym się co zapała; Zü'ndruthe, *sf.* pręt z luntem; Zü'ndschwamm, *sm.* hupka; Zü'ndstange, Zü'ndstock, s. Zü'ndruthe; Zü'ndstift, Zü'ndstollen, *sm.* (am Schießgewehr) pobojczyk; Zü'ndstrick, s. Zü'ndruthe, Lu'nte; Zü'ndwurst, *sf.* *Bw. Kw.* kiszka zapalna (prochem nałożona).

Zu'nehmen, *vn. irr.* (h.) (nehme zu, nimmt zu, nahm zu, zugenommen): powiększać się; zwiększać się; er nimmt an Jahren zu lat komu przybywa; an Weisheit, Gelehrsamkeit — wzrastać w mądrość, naukę; der Mond, der Tag nimmt zu księżyca, dnia przybywa; Maschen — (beim Stricken) przybierać (ók w pończosze).

Zu'neigen, *va.* nachylić ku czemu; Zu'neigung, *sf.* przychylność.

Zunft, *sf.* cech; korporacya, konfraternia; Zu'nft-, *a.* cechowy; Zu'nftgelehrter, *sm. iron.* *uczony cechowy; Zu'nftgemä'ß, *a.* stosowny, do przepisów cechowych; Zu'nftgeno'ß, *sm.* należący do cechu; Zu'nftgese'tz, *sn.* ustawa cechowa; Zu'nftglied, *sn.* członek cechu.

Zü'nftig, *a.* cechowy.

Zu'nftmeister, *sm.* cechmistrz; Zu'nftrecht, *sn.* prawo cechowe; Zu'nftverfa'ssung, *sf.* urządzenie cechu od. cechów; Zu'nftversa'mmlung, *sf.* zgromadzenie cechowe; Zu'nftzwang, *sm.* przymus cechowy; uległość cechowi.

Zu'nge, *sf.* *Zk.* język; einem Kinde die — lösen, *Hlk.* dziecku podciąć języczek; Jemandem die — lösen, *język komu rozwiązać; eine schwere — haben, *mieć trudny język (t. j. mówienie); mit doppelter — reden, *dwujęzycznie, dwuznacznie, od. coraz inaczéj mówić; er trägt od. hat das Herz auf der —, *co w sercu, to i na języku; Jemanden über die — springen lassen, *wziąć kogo na język; der Tod saß ihm schon auf der —, *już dusza była na ramieniu; — (Sprache, Rede) język, mowa; — an der Wage języczek; sprężyna w środku.

Zü'ngelchen, *sn. dim.* języczek; Zü'ngeln, *vn.* (h.) językiem ruszać, drgać.

Zu'ngen-, *a.* językowy; Zu'ngenba'nd, *sn.* *Zk.* wiązadełko językowe; Zu'ngenbu'chstabe, *sm.* *Spl.* (Labiale) głoska od. litera językowa; Zu'ngendre'scher, *sm. iron.* *gaduła; paplot; trzepacz; mający język wyprawny; Zu'ngendrescherei', *sf.* gadanina; trzepanina; wprawne miotanie językiem; gębactwo; Zu'ngenfe'chter, *sm.* *szermierz językowy; Zu'ngenfeh'ler, *sm.* wada języka; Zu'ngenfe'rtig, *a.* mający wprawny język; Zu'ngenfe'rtigkeit, *sf.* wprawność języka; Zu'ngenfi'sch, *sm.* *Ng.* język; ryba języczasta morska; Zu'ngenfö'rmig, *a.* języczkowaty; Zu'ngenfreund, Zu'ngenhe'ld, s. Mau'lfreund, Mau'lheld; Zu'ngenspi'tze, *sf.* koniec języka; Zu'ngenwa'rze, *sf.* gruczoł językowy; Zü'nglein, s. Zü'ngelchen; Zü'ngler, *sm.* *łakotniś.

Zuni'chte, *ad.* w niwecz; — machen obrócić; — werden pójść, obrócić się; Zuni'chtmachung, *sf.* obrócenie; zniszczenie.

Zu'nicken, *vn.* (h.) kiwnąć komu głową; —, *va.*: Jemandem Beifall —

klwnięciem głowy zadowolenie komu okazać.

Zu'ordnen, *va.* przydać komu kogo; Zu'ordnung, *sf.* przydanie.

Zu'packen, *va.* przypakować (do czego); zapakować (z wierzchu); —, *vn.* (h.) uchwycić; porwać co.

Zu'papie'r, *sn. Bchdr.* (Zuschuß) arkusze nadliczbowe (dla uzupełnienia defektów).

Zu'passen, *va.* przypasować co do czego; —, *vn.* (h.) (im Kartenspiel) przypasować co do czego; pasować.

Zu'pfeifen, *vn.irr.* (h.) (pfeife zu, pfiff zu, zugepfiffen): Jemandem — gwizdać na kogo.

Zu'pfen, *va.* skubać; Jemanden am Aermel, am Mantel, bei den Haaren — skubnąć, szarpnąć kogo za rękaw, za płaszcz, za włosy.

Zu'pflastern, *va.* zabrukować.

Zu'pflöcken, *va.* zabić kołkiem, klinem.

Zu'pflügen, s. Zu'ackern. [kiem).

Zu'pfropfen, *va.* zatkać (kor-

Zu'pfseide, *sf.* skubany jedwab'.

Zu'pfsel, *sn.* skubanka.

Zu'pichen, *va.* smołą zalać, zasmarować. [robić.

Zu'plumpen, *vn.* (h.) niezgrabnie

Zu'quellen, *vn. irr.* (s.) (quelle zu, quillt zu, quoll zu, zugequollen): przybywać (płynąć ze źródła); zasklepić się (jak otwór w drzewie przez napęcznienie).

Zur, = zu der (do téj).

Zu'rathen, *vn. irr.* (h.) (rathe zu, räth zu, rieth zu, zugerathen): doradzać komu.

Zu'raunen, *va.* szepnąć do ucha.

Zu'rechnen, *va.* doliczyć; dorachować; Jemandem etwas — przypisywać komu co; —, *Rw.* imputować; winę przypisywać; Zu'rechnung, *sf.* doliczanie; przypisywanie czego; imputacya; Zu'rechnungsfä'hig, *a.* mogący odpowiedziéć za siebie; *Rw.* zdolny do działań prawnych; stojący o swój czyn; Zu'rechnungsfä'higkeit, *sf.* zdolność do prawnego działania; zdolność zastąpienia swoich czynów własną osobą. [swoicie.

Zure'cht, *ad.* należycie; przy-

Zure'chtbringen, *va. irr.* (h.) (bringe z., brachte z., zurechtgebracht): przyrządzić co; Jemanden — naprowadzić kogo na dobrą drogę; poprawić kogo; uleczyć go.

Zure'chtfinden (sich), *vr.* (h.) (finde z., fand z., zurechtgefunden): zoryentować się; znaléźć się w czém; pomiarkować się gdzie.

Zure'chthelfen, *va. irr.* (h.) (helfe z., hilft z., half z., zurechtgeholfen): naprowadzić kogo.

Zure'chtkommen, *vn. irr.* (s.) (komme z., kam z., zurechtgekommen): przyjść w porę; mit etwas, mit Jemandem — przyjść z czém do ładu; dać sobie z czém lub z kim radę; *zgadzać się z kim; *w zgodzie żyć.

Zure'chtlegen, *va.* ułożyć porządnie.

Zure'chtmachen, *va.* przyrządzić, przygotować co; das Bett — łóżko posłać; przygotować; sich — ubierać się; sich zu etwas — zabiérać się; gotować się do czego.

Zure'chtrücken, *va.* przesunąć na swoje miejsce.

Zure'chtsetzen, Zure'chtstellen, *va.* ustawić co w porządku; uszykować; Jemandem den Kopf —, *nauczyć kogo rozumu; utrzyć mu nosa.

Zure'chtweisen, *va. irr.* (h.) (weise z., wies z., zurechtgewiesen): naprowadzić kogo na dobrą drogę; objaśnić, poinformować go; połajać kogo za co; Zure'chtweisung, *sf.* nauka; informacya; sprostowanie; zburczenie.

Zu'rede, *sf.* namowa; zachęcanie; Zu'reden, *vn.* (h.): Jemandem — namawiać kogo; zachęcać go, perswadować mu; Zu'reden, *sn.* namowa; zachęta.

Zu'regnen, *vn.* (h.): es regnet zu ciągle deszcz pada; —, *va.*: Jemandem etwas —, *obficie zlewać na kogo.

Zu'reichen, *va.* podawać; —, *vn.* (h.) (zulangen, genug sein, hinlänglich sein) starczyć; wystarczać; zureichend dostateczny.

Zu'reiten, *vn. irr.* (h.) (reite zu, ritt zu, zugeritten): tęgo, szybko, oder ciągle jechać konno; auf Jemanden — jechać na kogo, ku komu; —, *va. irr.* (h.) ein Pferd — konia ujeżdżać; objeżdżać; Zu'reiter, *sm.* ujeżdżacz; Zu'reitung, *sf.*: — eines Pferdes objeżdżanie, ujeżdżanie konia.

Zu'rennen, *vn.* (s.) biedz szybko, lecieć (ku czemu); s. a. Zu'laufen.

Zü'rich, *sm. Geog.* Tygur; Zü'richer, *sm. Geog.* Tygurzanin; Zü'richer, *a. Geog.* (von, aus Zürich) Tygurski; Zü'richerin, *sf. Geog.* Tygurzanka.

Zu'richten, *va.* wymierzyć co ku czemu; przyrządzić co; Jemanden übel — zbić kogo; pokaleczyć go; etwas übel — popsuć, uszkodzić, podziurawić co; Jemanden —, *przystroić kogo, powalać go; sich — powalać się.

Zu'riegeln, *va.* zaryglować, na rygiel zamknąć (drzwi).

Zü'rnen, *vn.* (h): auf, über Jemanden —, Jemandem —, *gniewać się na kogo; Zü'rnen, *sn.* gniewanie się.

Zu'rollen, *va.* potoczyć co do kogo, do czego; —, *vn.* (s.) potoczyć się do czego.

Zu'rosten, *vn.* (s.) zardzewiéć.

Zurü'ck, *ad.* nazad; na powrót; na wstecz; w tył; wzad; — sein być opóźnionym; —! nazad! cofnij się! wróć się!

Zurü'ckbeben, *vn.* (s.) wzdrygnąć się; ze strachém się cofnąć.

Zurü'ckbegeben (sich), *vr. irr.* (h.) (begebe mich z., begibt sich z., begab sich z., zurückbegeben) z powrotem udać się, powrócić.

Zurü'ckbeha'lten, *va. irr.* (h.) (behalte z., behält z., behielt z., zurückbehalten): zatrzymać u siebie; Zurü'ckbeha'ltung, *sf.* zatrzymanie.

Zurü'ckbekommen, *va. irr.* (h.) (bekomme z., bekam z., zurückbekommen): dostać na powrót.

Zurü'ckberu'fen, *va. irr.* (h.) (berufe z., berief z., zurückberufen): odwołać (kogo); Zurü'ckberu'fung, *sf.* odwołanie.

Zurü'ckbewe'gen (sich), *vr.* (h.) poruszać się wstecz.

Zurü'ckbeugen, *va.* Zurückbiegen, *va. irr.* (h.) (biege z., bog z., zurückgebogen): odgiąć.

Zurü'ckbitten, *va. irr.* (h.) (bitte z., bat z., zurückgebeten): prosić kogo na powrót, aby wrócił.

Zurü'ckbleiben, *vn. irr.* (s.) (bleibe z., blieb z., zurückgeblieben): zos(się); pozostać w tyle; *nie robić stępu w naukach, zostać w téj sa klasie; hinter Jemandem — w tyle kim pozostać; *niezrównać mu czém; Zurü'ckbleiben, *sn.* pozosta się. [blicken, s. Zurü'ckse

Zurü'ckblick, s. Rü'ckblick; Zuri

Zurü'ckbringen, *va. irr.* (bringe z., brachte z., zurückgebrad odnieść na powrót; nazad przyp wadzić.

Zurü'ckdenken, *vn.irr.* (h.) (d z., dachte z., zurückgedacht): pamię sięgać przeszłości; myślą przeno się w przeszłość; przypominać bie co.

Zurü'ckdrängen, *va.* odeprzé

Zurü'ckdrehen, *va.* odkręcić.

Zurü'ckdrücken, *va.* wcisnąć powrót.

Zurü'ckdürfen, *vn. irr.* (h.) (d z., durfte z., zurückgedurft): wolno mu wrócić. [z powrot

Zurü'ckeilen, *vn.* (s.) śpieszyć

Zu'rücken, *va.* przysunąć.

Zurü'ckerha'lten, *va. irr.* (h.) halte z., erhält z., erhielt z., zurückerh ten): dostać na powrót.

Zurü'ckersta'tten, *va.* zwró powrócić komu co; Zurü'ckerstattu *sf.* wrót.

Zurü'ckfahren, *vn. irr.* (s.) (fa z., fährt z., fuhr z., zurückgefahren): chać na powrót; *cofnąć się; —, *irr.* (h.) wieźć na powrót; Zuri fahrt, *sf.* powrót; jazda z powrot

Zurü'ckfallen, *vn. irr.* (s.) (f z., fällt z., fiel z., zurückgefallen): wp na powrót.

Zurü'ckfinden, *va. irr.* (h.) (fi z., fand z., zurückgefunden): znal na powrót.

Zurü'ckfliegen, *vn. irr.* (s.) (fli z., flog z., zurückgeflogen): lecieć powrót.

Zurü'ckfliehen, *vn. irr.* (s.) (f he z., floh z., zurückgeflohen): naz uciec.

Zurü'ckfließen, *vn. irr.* (s.) (fli z., floß z., zurückgeflossen): odpłynąć

Zurü'ckfordern, *va.* żądać cze na powrót; domagać się zwrotu c go; Zurü'ckforderung, *sf.* repetycy żądanie czego na powrót.

Zurü'ckführen, *va.* odprowad nazad od. na powrót; Jemandem etw in's Gedächtniß —, *przywieść ko co na pamięć; sein Geschlechtsregis auf die frühesten Zeiten — jenealog wstecz doprowadzić do najdawnie szych czasów; etwas auf bestimm Regeln — podciągnąć pod pewne pr widła; zurückführend odprowadzą nazad; zwrotny; zurückführendes Ze wort, *Spl.* słowo zwrotne.

Zurü'ckgabe, *sf.* oddanie na p wrót; zwrót. [wró

Zurü'ckgang, *sm.* iście na p

Zurü'ckgeben, *va. irr.* (h.) (ge z., gibt z., gab z., zurückgegeben): odd na powrót, powrócić co.

Zurü'ckgehen, *vn. irr.* (s.) (ge z., ging z., zurückgegangen): wraca iść nazad od. na powrót; der Bri geht —, *list idzie z powrotem; - lassen odesłać na powrót; die Heira ging zurück, *małżeństwo nie przyszł do skutku; er geht im Lernen —, *cof się w naukach, coraz mniejsze rob

postępy; die Nahrung geht —, *wyżenie coraz staje się trudniejsze; der Handel geht —, *handel upada; er geht —, *cofa się; *cofa dane słowo.

Zurü'ckgewi'nnen, *va. irr.* (h.) (gewinne z., gewann z., zurückgewonnen): na powrót wygrać.

Zurü'ckgezo'genheit, *sf.* samotność, odosobnienie, oddalenie się od świata; zacisza domowa.

Zurü'ckhaben, *va. irr.* (h.) (habe z., hat z., hatte z., zurückgehabt): mieć co na powrót.

Zurü'ckhallen, s. Wie'derhallen.

Zurü'ckhalten, *va. irr.* (h.) (halte z., hält z., hielt z., zurückgehalten): zatrzymywać, nie dać odejść; wstrzymywać (łzy, gniew); odciągać, odwodzić; wstrzymywać się z czém; — (verbergen, verheimlichen) ukrywać, taić; zurückhaltend skryty; kryjomy, tajny, sekretny; ostrożny w mowie; Zurü'ckhaltung, *sf.* zatrzymywanie; wstrzymywanie; hamowanie się; skrytość; ohne — nie tając; bez ogród.

Zurü'ckhelfen, *vn. irr.* (h.) (helfe z., hilft z., half z., zurückgeholfen): dopomódz komu do powrotu.

Zurü'ckholen, *va.* odprowadzić, odwieźć, odnieść na powrót.

Zurü'ckjagen, *va.* odpędzić nazad; —, *vn.* (s.) pędzić od. szybko biedz, jechać nazad.

Zurü'ckkaufen, *va.* odkupić (na powrót, co się sprzedało).

Zurü'ckkehr, *sf.* powrót.

Zurü'ckkehren, *vn.* (s.) powrócić.

Zurü'ckkommen, *vn. irr.* (s.) (komme z., kam z., zurückgekommen): powrócić; wir werden noch einmal darauf —, *powrócimy do tego raz jeszcze, *jeszcze raz o tém mówić będziemy; von seiner Meinung —, *odstąpić dawnego zdania; in seinen Vermögensumständen —, *podupaść na majątku; Zurü'ckkunft, *sf.* powrót; przyjście nazad.

Zurü'cklassen, *va. irr.* (h.) (lasse z., läßt z., ließ z., zurückgelassen): zastawić; *zostawić za sobą; wyprzedzić (w naukach itd.).

Zurü'cklaufen, *vn. irr.* (s.) (laufe z., läuft z., lief z., zurückgelaufen): biedz na powrót.

Zurü'cklegen, *va.* odłożyć na bok; odłożyć, oszczędzić; eine Reise — odbyć podróż; eine Meile — ujechać milę; das dritte Jahr — skończyć trzeci rok (wieku).

Zurü'cklehnen (sich), *vr.* (h.) oprzéć się tyłem.

Zurü'cklenken, *va.* naprowadzić, nakierować na powrót, do dawnego.

Zurü'ckleuchten, *vn.* (h.) poświecić komu z powrotem od. wracającemu.

Zurü'ckliefern, *va.* poddawać; dostawić co na powrót; Zurü'cklieferung, *sf.* pooddawanie.

Zurü'ckmarsch, s. Rü'ckmarsch.

Zurü'ckmögen, *vn. irr.* (h.) (mag z., mochte z., zurückgemocht): mieć chęć powrócić; er möchte — radby powrócił.

Zurü'ckmüssen, *vn. irr.* (h.) (muß z., mußte z., zurückgemußt): musiéć powrócić.

Zurü'cknahme, *sf.* odebranie na powrót; cofnięcie; Zurü'cknehmen, *va. irr.* (h.) (nehme z., nimmt z., nahm z., zurückgenommen): odebrać, wziąć na powrót; sein Versprechen —, *cofnąć dane słowo.

Zurü'ckprallen, ꝛc. s. A'bprallen.

Zurü'ckprügeln, *va.* kijem odbić nazad.

Zurü'ckrechnen, *va.* odrachować, odliczyć; odciągnąć, co było mylnie na rachunku położone; wstecz liczyć; Zurü'ckrechnung, *sf.* odrachowanie; odliczenie.

Zurü'ckreise, s. Rü'ckreise; Zurü'ckreisen, *vn.* (s.) wracać z podróży; jechać na powrót.

Zurü'ckreiten, *vn. irr.* (s.) reite z., ritt z., zurückgeritten): wracać (konno); jechać na powrót.

Zurü'ckrennen, *vn.* (h.) pędem biedz nazad.

Zurü'ckrollen, potoczyć nazad; —, *vn.* (s.) potoczyć się nazad.

Zurü'ckrücken, *va.* posunąć nazad.

Zurü'ckrufen, *va. irr.* (h.) (rufe z., rief z., zurückgerufen): przywołać nazad; Jemandem, sich etwas in's Gedächtniß — przywieść komu lub sobie co na pamięć; przypomniéć; Jemanden in's Leben — do życia kogo przywołać; Zurü'ckrutschen, *vn.* (s.) ześliznąć się nazad.

Zurü'cksagen, *va.* u. *vn.* (s.) powiedziéć co na powrót; er ließ mir —, daß ꝛc. kazał mi odpowiedziéć, że itd.; ich lasse ihm einen schönen Gruß — wzajemnie go mile pozdrawiam.

Zurü'ckschaffen, *va.* odstawić, odwieźć, odnieść nazad.

Zurü'ckschallen, s. Wie'derhallen.

Zurü'ckschaudern, *vn.* (s.): vor etwas — wzdrygnąć się na co.

Zurü'ckschauen, *vn.* (h.) spojrzéć za siebie; obejrzéć się; auf sein vergangenes Leben —, *rzucić okiem na spędzone lata. [szyć, odpłoszyć.

Zurü'ckscheuchen, *va.* odstra-

Zurü'ckschicken, *va.* odesłać nazad, na powrót.

Zurü'ckschieben, *va. irr.* (h.) (schiebe z., schob z., zurückgeschoben): odsunąć nazad.

Zurü'ckschießen, *vn. irr.* (s.) (schieße z., schoß z., zurückgeschossen): strzelać napowrót; lotem strzały się cofnąć; —, *va. irr.* (h.) dostrzeliwać co.

Zurü'ckschiffen, *vn.* (s.) wracać (okrętem); nazad płynąć.

Zurü'ckschlagen, *va. irr.* (h.) (schlage z., schlägt z., schlug z., zurückgeschlagen): odbić co; odeprzéć (nieprzyjaciela, atak); odwinąć (płaszcz, połę); —, *vn. irr.* (s.) *Hlk.* schować się, ukryć się, wewnątrz się rzucić (jak krosty, szkarlatyna); auf etwas — rzucić się na co.

Zurü'ckschleichen, *vn. irr.* (s.) (schleiche z., schlich z., zurückgeschlichen): cichaczem się cofnąć. [zad.

Zurü'ckschleppen, *va.* wlec na-

Zurü'ckschleudern, *va.* cisnąć, rzucić nazad.

Zurü'ckschließen, *vn. irr.* (h.) (schließe z., schloß z., zurückgeschlossen): wnioskować wstecz, odwrotnie; von der Wirkung auf die Ursache — ze skutku wnioskować o przyczynie.

Zurü'ckschmeißen, *va. irr.* (h.) (schmeiße z., schmiß z., zurückgeschmissen): rzucić nazad.

Zurü'ckschnallen, *va.* cofnąć sprzączkę (zapinając co); spuścić ją wyżéj.

Zurü'ckschrauben, *va.* odśrubować.

Zurü'ckschrecken, *va.* odstraszyć; —, *vn.* (s.) wzdrygać się na co.

Zurü'ckschreiben, *vn. irr.* (h.) (schreibe z., schrieb z., zurückgeschrieben): odpisać komu.

Zurü'ckschreiten, *vn. irr.* (s.) (schreite z., schritt z., zurückgeschritten): cofać się.

Zurü'cksehen, s. Zurü'ckschauen.

Zurü'cksehnen (sich), *vr.* (h.) pragnąć powrotu; sich nach Hause — tęsknić do domu.

Zurü'cksein, *vn. irr.* (s.) (bin z., ist z., war z., zurückgewesen): wstecz być; w tyle być; pozostać, ostatnim być; er ist (von der Reise) noch nicht zurück jeszcze nie wrócił (z podróży); er ist im Lateinischen noch sehr — w łacinie jeszcze mu wiele brakuje.

Zurü'cksenden, *va. irr.* (s.) (sende z., sandte z., zurückgesandt): odesłać na powrót; Zurü'cksendung, *sf.* zwrócenie.

Zurü'cksetzen, *va.* odstawić nazad; odstawić lub odkładać na bok; posponować kogo; upośledzać go; — *vn.* (s.) s. Zurü'ckspringen.

Zurü'cksetzung, *sf.* pospozycya; despekt; upośledzenie kogo; brak względu na niego.

Zurü'cksinken, *vn. irr.* (s.) (sinke z., sank z., zurückgesunken): popaść na powrót od. znowu; in alte Laster —, *na nowo popaść w dawne występki.

Zurü'cksinnen, s. Zurü'ckdenken.

Zurü'cksollen, *vn.* (h.) powinien kto wrócić.

Zurü'ckspazie'ren, *vn.* (s.) na powrót iść (z przechadzki).

Zurü'ckspielen, *va.* odegrać co (na powrót).

Zurü'cksprengen, *va.* szybko popędzić nazad (konia); —, *vn.* (s.) pędem nazad poleciéć (na koniu).

Zurü'ckspringen, *vn. irr.* (s.) (springe z., sprang z., zurückgesprungen): skoczyć nazad. [sikać.

Zurü'ckspritzen, *va.* nazad czém

Zurü'ckstehen, *vn. irr.* (h.) (stehe z., stand z., zurückgestanden): w tyle stać; *pośledniejszym być od kogo.

Zurü'cksteigen, *vn. irr.* (s.) (steige z., stieg z., zurückgestiegen): nazad schodzić (ze schodów, z góry).

Zurü'ckstellen, *va.* postawić nazad (gdzie stało); odstawić na bok; eine Uhr — cofnąć zegar (skazówkę); s. a. Zurü'cksetzen.

Zurü'ckstimmen, *va.* niżéj nastroić (skrzypce itd.); spuścić strój.

Zurü'ckstoßen, *va. irr.* (h.) (stoße z., stößt z., stieß z., zurückgestoßen): odepchnąć kogo, co; zurückstoßend odpychający, odstręczający od siebie.

Zurü'ckstrahlen, *vn.* (h.) odbijać się w promieniach.

Zurü'ckstreichen, *va. irr.* (h.) (streiche z., strich z., zurückgestrichen): zgarnąć nazad; odgarnąć w tył; —, *vn. irr.* (s.) przylatywać nazad (o ptakach).

Zurü'ckströmen, *vn.* (s.) strumieniami płynąć nazad; das Geld strömt in die Kasse zurück, *pieniądze obficie wpływają do kasy; die Zuschauer strömten —, *tłumami wracali widzowie. [wpaść nazad.

Zurü'ckstürzen, *vn.* (s.) nagle

Zurü'cktönen, s. Wie'dertönen.

Zurü'cktragen, *va. irr.* (h.) (trage z., trägt z., trug z., zurückgetragen): odnieść nazad.

Zurü'cktreiben, *va. irr.* (h.) (treibe z., trieb z., zurückgetrieben): odpędzić nazad.

Zurü'cktreten, *vn. irr.* (s.) (trete z., tritt z., trat z., zurückgetreten): cofnąć się; w tył ustąpić; powrócić w koryto; —, *Hlk.* s. Zurü'ckschlagen.

Zurü'ckwagen (sich), *vr.* (h.) odważyć wrócić dokąd.

Zurü'ckwälzen, *va.* potoczyć nazad; odtączyć w tył od. na bok; die Schuld auf Jemanden —, *winę zwalić na kogo (na odwrót).

Zurü'ckwandern, *vn.* (s.) wędrować, wracać nazad. [powrót.

Zurü'ckwehen, *vn.* (h.) wiać na

Zurü'ckweichen, *vn. irr.* (s.) (weiche z., wich z., zurückgewichen): ustąpić z miejsca; cofnąć się; wyjść; —, *sn.* odwrócenie się.

Zurü'ckweisen, &c. s. A'bweisen, &c.

Zurü'ckwenden, *va. irr.* (h.) (wende z., wandte z., zurückgewandt): odwrócić; obrócić nazad od. w tył; sich — odwrócić się.

Zurü'ckwerfen, *va. irr.* (h.) (werfe z., wirft z., warf z., zurückgeworfen): odrzucić; rzucić na powrót; die Strahlen — odbijać promienie; den Feind (in die Stadt) —, *Kw.* nieprzyjaciela odeprzéć (i zapędzić do miasta); den Mantel — odwinąć płaszcz; den Kopf — głowę w tył zwiesić; Zurü'ckwerfungswi'nkel, *sm. Opt.* kąt odbicia (promieni).

Zurü'ckwinken, *va.* mignąć na kogo, aby wrócił.

Zurü'ckwirken, *vn.* (h.) wzajemny skutek wywierać, wzajemnie działać na co. [wrócić.

Zurü'ckwollen, *vn.* (h.) chciéć

Zurü'ckwünschen, *va.*: Jemanden etwas — życzyć sobie, aby kto wrócił, aby co powróciło; sich in seine Heimath — życzyć sobie (pragnąć) powrotu do domu.

Zurü'ckzahlen, *va.* zapłacić na powrót; —, *odpłacić komu.

Zurü'ckzählen, s. Zurü'cknehmen.

Zurü'ckzahlung, *sf.* odpłata.

Zurü'ckzaubern, *va.* czarodziejską mocą przywołać kogo lub co nazad.

Zurü'ckziehen, *vn. irr.* (s.) (ziehe z., zog z., zurückgezogen): udać się dokąd z powrotem; —, *va. irr.* pociągnąć nazad, w tył; cofnąć; sein Wort —, *cofnąć słowo; sich — cofnąć się; uchylać się; usunąć się; sich in die Einsamkeit, in's Kloster — udać się na osobność; zamknąć się w klasztorze; zurückgezogenes Leben, *życie na osobności, na ustroniu, w oddaleniu od świata; zurückgezogen leben, *żyć na osobności.

Zu'ruf, *sm.* wołanie na kogo; odezwa; Zu'rufen, *vn. irr.* (h.) (rufe z., rief zu, zugerufen); wołać na kogo; —, *va. irr.* (h.): er rief ihm die Worte zu &c. temi słowy wołał na niego itd.

Zu'runden, *va.* zaokrąglić.

Zu'rüsten, *va.* przygotować; przysposobić; Zu'rüstung, *sf.* przygotowanie, przysposobienie (do czego).

Zu'säen, *va.* u. *vn.* (h.) *Ldw.* zasiać.

Zu'sage, *sf.* przyrzeczenie; obietnica.

Zu'sagen, *va.* obiecać, przyrzec co; —, *vn.* (h.) obiecać; — (ansprechen, nützen) służyć komu, być dla niego zdrowym; — (gefallen) podobać się; być do gustu.

Zusa'mmen, *ad.* razem; Zusa'mmen-, *a.* razem, pospołu (iść, stać); do kupy (zestawić); w kupie (stali wszyscy).

Zu'sammenackern, *va.* zorać do kupy; -na'rbeiten, *vn.* (h.) razem pracować; Jemanden —, *wyprać, wymłócić kogo; skórę mu wyłoić, wytatarować, wymłócić; -nba'cken, *va. irr.* (h.) (backe z., bäckt z., buk z., zusammengebacken): spiec do kupy; —, *vn. irr.* (h.) spiec się; zrość się; skleić się; skrzepnąć się (jak krew); -nba'llen, *va.* na kulę co zbić; zwinąć na belę; -nba'nnen, *va.* zaklęciem połączyć z sobą; -nbau'en, *va.* budując połączyć z sobą; -nbei'ßen, *va. irr.* (h.) (beiße z., biß z., zusammengebissen): pogryźć co; die Zähne — zaciąć zęby; -nbeko'mmen, *va. irr.* (h.) (bekomme z., bekam z., zusammenbekommen): dostać razem od. do kupy; -nberu'fen, *va. irr.* (h.) (berufe z., berief z., zusammenberufen): zwołać; zusammenberufen zwołany; Zusa'mmenberu'fung, *sf.* zwołanie; -nbetteln, *va.* nażebrać; użebrać, żebraniną zebrać; -nbie'gen, *va. irr.* (h.) (biege z., bog z., zusammengebogen): zgiąć do kupy; -nbi'nden, *va. irr.* (h.) (binde z., band z., zusammengebunden): związać do kupy, razem; razem oprawić; -nbi'tten, *va. irr.* (h.) (bitte z., bat z., zusammengebeten): sprosić; napraszać; -nbla'sen, *va. irr.* (h.) (blase z., bläst z., blies z., zusammengeblasen): zdmuchnąć, zwiać do kupy; trąbieniem zwołać; -nblei'ben, *vn. irr.* (h.) (bleibe z., blieb z., zusammengeblieben): pozostać razem; -nbre'chen, *va. irr.* (h.) (breche z., bricht z., brach z., zusammengebrochen): połamać na kawałki; złamać; -nbri'ngen, *va. irr.* (h.) (bringe z., brachte z., zusammengebracht): znieść, poznosić do kupy; zebrać; -nbro'cken, *va.* razem zdrobić; -ndrä'ngen, *va.* ścisnąć, stłoczyć do kupy; -ndre'hen, *va.* skręcić do kupy; -ndre'schen, *va. irr.* (h.) (dresche z., drischt z., drasch z., zusammengedroschen): razem wymłócić; *s. Zusa'mmena'rbeiten; -ndru'cken, *va.* razem wydrukować; -ndrü'cken, *va.* ścisnąć (do kupy); zusammengedrückt pogmatwany; pognieciony; Zusa'mmendrü'ckung, *sf.* pogmatwanie; ściśnienie; stulenie; -ne'ssen, *va. irr.* (h.) (esse z., ißt z., aß z., zusammengegessen): razem jeść; zjeść (znaczną ilość); -nfah'ren, *va. irr.* (h.) (fahre z., fährt z., fuhr z., zusammengefahren): zwozić (drzewo, gości); —, *vn. irr.* (s.) przerazić się; przerażonym zostać; vor Schreck — zdrętwiéć, osłupiéć ze strachu; -nfa'llen, *vn. irr.* (s.) (falle z., fällt z., fiel z., zusammengefallen): zawalić się, zapaść; razem padać; spadać się; łączyć się; schodzić się (jak promienie spadające); -nfa'lten, *va.* sfałdować; die Hände — ręce złożyć; -nfassen, *va.* razem zebrać; -nfegen, *va.* zmieść do kupy; -nfinden, *va. irr.* (h.) (finde z., fand z., zusammengefunden): znaleźć razem; sich — spotkać się; zejść się gdzie razem; razem tam być; -nflechten, *va. irr.* (h.) (flechte z., flicht z., flocht z., zusammengeflochten): spleść (do kupy); -nfli'cken, *va.* złatać; *zlepić; *skleić; -nflie'gen, *vn. irr.* (s.) (fliege z., flog z., zusammengeflogen): zlecieć razem; zlatywać się; -nflie'ßen, *vn. irr.* (s.) (fließe z., floß z., zusammengeflossen): spływać; zlewać się; łączyć się, schodzić się (o rzekach); -nflö'ßen, *va.* spławić (na jedno miejsce); -nflu'ß, *sm.* spływanie, zlewanie się; łączenie się, schodzenie się; — von Menschen, Umständen, *zbiegowisko ludzi; zbieg okoliczności; -nfo'rdern, *va.* wezwać do zgromadzenia się; wybierać, ściągać, gromadzić; -nfrie'ren, *vn. irr.* (s.) (friere z., fror z., zusammengefroren): zmarznąć (do kupy); -nfü'gen, *va.* spoić (w jedno); -nfü'gung, *sf.* spojenie; sklejenie; związanie; złączenie; -nführen, *va.* sprowadzić do kupy; -nge'ben, *va. irr.* (h.) (gebe z., gibt od. giebt z., gab z., zusammengegeben): oddać jedno drugiemu; połączyć (małżonków); sich — spoić się (jak rana); połączyć się (węzłem małżeńskim); -ngehen, *vn. irr.* (s.) (gehe z., ging z., zusammengegangen): iść razem; -ngehö'ren, *vn.* (h.) należéć razem, do kupy; -ngei'zen, *va.* skąpstwem zebrać, zgromadzić (znaczny majątek); -ngese'tzt, *pp.* u. *a.* złożony; składany; -ngewa'chsen, *pp.* u. *a.* zrosły; -ngie'ßen, *va. irr.* (h.) (gieße z., goß z., zusammengegossen): zlewać od. zlać do kupy; -nha'cken, *va.* usiekać razem; -nha'lten, *va. irr.* (h.) (halte z., hält z., hielt z., zusammengehalten): trzymać razem, w kupie; —, *va. irr.* (h.) razem się trzymać; trzymać z sobą; trzymać się z kim za ręce; Zusa'mmenha'ltung, *sf.* porównanie; trzymanie z sobą; nierozpraszanie; -nhä'mmern, *va.* młotkiem zbić, skuć do kupy.

Zusa'mmenha'ng, *sm.* związek (wyrazów, zdań, myśli, mowy); -nha'ngen, -nhä'ngen, *vn. irr.* (h.) (hänge z., hing z., zusammengehangen): stykać się; być, zostawać w związku; łączyć się czém lub z sobą; zusammenhängend mający związek; -nhä'ngen, *va. irr.* (h.) (hänge z., hing z., zusammengehängt): powiesić razem; —, *vn. irr.* (h.) wisiéć razem; -nhau'en, *va. irr.* (h.) (haue z., hieb z., zusammengehauen): posiekać, porąbać (mięso, piechotę nieprzyjacielską); Jemanden —, *zbić kogo (na kwaśne jabłko); -nhäu'fen, *va.* gromadzić, składać (do kupy); -nhäu'fung, *sf.* zgromadzenie, zebranie do kupy; -nhe'ften, *va.* zszyć; -nhe'ftung, *sf.* zszywanie, spięcie; -nhei'len, *vn.* (h.) zagoić się; zróść się; —, *va.* zagoić; -nhei'lung, *sf.* zagojenie się; -nhe'lfen, *vn. irr.* (h.) (helfe z., hilft z., half z., zusammengeholfen): dopomódz do połączenia się; -nhe'tzen, *va.* zeszczwać, poszczuć na siebie (psy); -nhe'tzer, *sm.* podszczuwacz; -nhe'tzung, *sf.* zeszczwanie; -nho'len, *va.* zgromadzić; -nja'gen, *va.* spędzić do kupy; -njo'chen, *va.* sprządz w jarzmo; -nka'rgen, s. Zusa'mmengei'zen; -nkau'fen, *va.* skupić, nakupić; -nkeh'ren, *va.* zmieść do kupy; -nke'tten, *va.* łańcuchem spoić; -nki'tten, *va.* kitem spoić.

Zusa'mmenkla'ng, *sm.* spólne brzmienia tonów.

Zusa'mmenkle'ben, *va.* zlepić do kupy; —, *vn.* (h.) zlepiać się; -nkli'ngen, *vn. irr.* (h.) (klinge z., klang z., zu-

ſammengeklungen): brzmiéć, dźwięczéć razem; —, *va. irr.* (h.) trącić o siebie dla wydawania dźwięku; die Gläſer — kieliszkami zadzwonić; -nknö'pfen, *va.* śpiąć guzikami; -nknü'llen, *va.* pogmatwać; zuſammengeknüllt pogmatwany; pogniecony; -nknü'llung, *sf.* pogmatwanie; pogniecienie; zgniecienie; -nkom'men, *vn. irr.* (ſ.) (komme z., kam z., zuſammengekommen): zejść się; es kommen viele Urſachen —, *wiele przyczyn się łączy; -nko'ppeln, *va.* posworować (psy); *zeprządz (dwie osoby); -nkra'tzen, *va.* zeskrobać do kupy; -nkrie'chen, *vn. irr.* (ſ.) (krieche z., kroch z., zuſammengekrochen): zczołgnąć się do kupy; skurczyć się.

Zuſa'mmenku'nft, *sf.* schadzka; Zuſammenkünfte halten schadzki odbywać, robić; — zejście się; -nkunftso'rt, *sm.* miejsce zejścia się lub schadzania się.

Zuſa'mmenla'den, *va. irr.* (h.) (lade z., lud z., zuſammengeladen): sprosić (gości); -nlä'ppern (ſich), *vr.* (h.) uzbierać się; -nla'ſſen, *va. irr.* (h.) (laſſe z., läßt z., ließ z., zuſammengelaſſen): spuścić do kupy; zostawić razem.

Zuſa'mmenlau'f, *sm.* zbieg; zbieganie się; zbiegowisko; -nlau'fen, *vn. irr.* (ſ.) (laufe z., läuft z., lief z., zuſammengelaufen): zbiegać się (także o mléku, zwarzyć się, zsiąść się); schodzić się (o rzeczach); -nläu'ten, *va.* dzwonić na zgromadzenie się; zgromadzić odgłosem dzwonu; -nle'ben, *vn.* (h.) żyć razem; -nle'gen, *va.* składać, złożyć (serwetę, chustkę, nóż, pewną sumę); Meſſer zum — nóż składany; — położyć razem od. w kupie; ſich — razem się położyć; -nlei'hen, *va. irr.* (h.) (leihe z., lieh z., zuſammengeliehen): pożyczką zebrać, zgromadzić (znaczną sumę); -nlei'men, *va.* zlepić; -nle'ſen, *va. irr.* (h.) (leſe z., lieſt z., las z., zuſammengeleſen): zebrać razem; -nlö'then, *va.* zlutować; -nme'ngen, -nmi'ſchen, *va.* zmięszać do kupy; -nna'geln, *va.* zbić gwóździami; -nnä'hen, *va.* zszyć; -nneh'men, *va. irr.* (h.) (nehme z., nimmt z., nahm z., zuſammengenommen): razem zebrać; wziąć; ſeine Kräfte, Gedanken — zebrać siły, myśli; Alles zuſammengenommen, *wszystko razem wziąwszy; ſich — natężyć uwagę, siły; szczerze się czém zająć; -npa'cken, *va.* spakować do kupy; -npa'ſſen, *vn.* (h.) stósować się do siebie; zgadzać się z sobą; odpowiadać sobie; -npei'tſchen, *va.* wysmagać kogo; -npfei'fen, *va. irr.* (h.) (pfeife z., pfiff z., zuſammengepfiffen): gwizdać, aby się zgromadzili; gwizdaniem zwabić; -npre'ſſen, *va.* ścisnąć do kupy; pogmatwać; zuſammengepreßt ściśniony do kupy; pogmatwany; -npre'ſſung, *sf.* ścisnięcie do kupy; pogmatwanie; -nprü'geln, *va.*: Jemanden — wytatarować komu skórę; -nra'ffen, *vn.* porwać, zabiérać, zbiérać do kupy; -nre'chnen, *va.* zliczyć; policzyć; zrachować razem; mit Jemandem — obrachować się z kim; -nre'chnung, *sf.* zliczenie; policzenie; -nrei'men, *va.* rymować; das kann ich nicht —, *nie mogę tego pokleić z sobą, pogodzić; wie reimt ſich das zuſammen? *jak się to zgadza jedno z drugiém? -nrei'ten, *vn. irr.* (ſ.) (reite z., ritt z., zuſammengeritten): razem jechać (konno) lub zjechać się; —, *va. irr.* (h.): ein Pferd — zjeździć konia, zmęczyć jeżdżeniem na nim; -nre'nnen, *vn. irr.* (ſ.) (renne z., rannte z., zuſammengerannt): pędem się zbiegać; -nri'nnen, *vn. irr.* (ſ.) (rinne z., rann z., zuſammengeronnen): ściekać do kupy; -nro'llen, *va.* w trąbkę zwinąć; -nro'tten (ſich), *vr.* (h.) kupami się zbiérać, gromadzić; kupić się; -nrotti'rung, *sf.* kupienie się; zbieranie się, schodzenie się gromadne; schadzka; -nrü'cken, *va.* zsunąć do kupy; —, *vn.* (ſ.) zsunąć się; -nru'fen, *va. irr.* (h.) (rufe z., rief z., zuſammengerufen): zwołać (do kupy); -nru'nzeln, *va.* zmarszczyć (czoło, skórę); ſich — zmarszczyć się; -nſcha'rren, *va.* zgarnąć do kupy); -nſchau'dern, *vn.* (ſ.) wzdrygać się; -nſchie'ben, *va. irr.* (h.) (ſchiebe z., ſchob z., zuſammengeſchoben): zesunąć do kupy; -nſchie'ßen, *va. irr.* (h.) (ſchieße z., ſchoß z., zuſammengeſchoſſen): strzałami zburzyć, zwalić, zniszczyć; złożyć (pieniędzy pewną ilość); -nſchla'gen, *va. irr.* (h.) (ſchlage z., ſchlägt z., ſchlug z., zuſammengeſchlagen): zbić do kupy; złożyć; die Hände — uderzyć ręką o rękę; klasnąć rękoma; ręce złożyć; die Hände über dem Kopfe — ręce na głowę założyć; *wziąć się za głowę (jako znak podziwienia); das Kleid — suknią założyć; —, *vn. irr.* (h.) uderzać razem; zakładać się (jak suknia); -nſchle'ppen, *va.* pozwłóczyć do kupy; -nſchlie'ßen, *va. irr.* (h.) (ſchließe z., ſchloß z., zuſammengeſchloſſen): razem okuć; w jedne kajdany okuć; -nſchme'lzen, *va. irr.* (h.) (ſchmelze z., ſchmilzt z., ſchmolz z., zuſammengeſchmolzen): razem stopić; —, *vn. irr.* (ſ.) stopniéć; stopić się (jak lód, śnieg); ſein Vermögen ſchmilzt immer mehr zuſammen, *majątek jego coraz bardziéj szczupleje; das Heer iſt ſehr zuſammengeſchmolzen, *wojsko bardzo się zmniejszyło; -nſchme'lzung, *sf.* stopienie; uszczuplenie, zmniejszenie; -nſchmie'den, *va.* skuć do kupy; -nſchmie'ren, *va.*: er hat eine Menge Bücher zuſammengeſchmiert, *iron.* *nasmarował mnóstwo książek; -nſchna'llen, *va.* sprzączką śpiąć do kupy; -nſchnü'ren, *va.* zesznurować; -nſchrau'ben, *va.* ześrubować; -nſchrei'ben, *va. irr.* (h.) (ſchreibe z., ſchrieb z., zuſammengeſchrieben): śpisać (do kupy); powypisywać i tym sposobem zebrać, ułożyć; —, *vn. irr.* (h.) razem napisać (do kogo, itd.); -nſchru'mpfen, *vn.* (ſ.) skurczyć się; pokurczyć się; -nſchü'tteln, *va.* strząsnąć do kupy; Jemanden —, *wytrzéć komu kapitułę; -nſchü'tten, *va.* zsypać od. zlać do kupy; -nſchwa'tzen, *va.* napleść, nabajdurzyć; -nſchwei'ßen, *va.* zeszwajsować, rozgrzać do czerwoności i skuć razem; spoić razem; -nſe'tzen, *va.* zestawić do kupy; złożyć; zuſammengeſetztes Wort, *Spl.* wyraz złożony; -nſe'tzung, *sf.* kompozycya, składanie; skład; *Spl.* wyraz złożony; -nſie'geln, *va.* lakiem spoić, zlepić; -nſi'nken, *vn. irr.* (ſ.) (ſinke z., ſank z., zuſammengeſunken): upaść; zapaść się; -nſpa'nnen, *va.* sprządz do kupy oder razem; -nſpa'ren, *va.* uciałać do kupy; zebrać przez oszczędność; -nſpe'rren, *va.* razem zamknąć; -nſpie'len, *vn.* (h.) razem grać; zebrać z gry; -nſpi'nnen, *va. irr.* (h.) (ſpinne z., ſpann z., zuſammengeſponnen): sprząść (razem); -nſpri'ngen, *vn. irr.* (ſ.) (ſpringe z., ſprang z., zuſammengeſprungen): zeskoczyć się; -nſta'llen, *va.* do jednéj stajni zamknąć; w jednéj stajni postawić; -nſte'cken, *va.* śpiąć do kupy; zetknąć razem; die Köpfe —, *zetknąć głowy, *z bliska w sekrecie z sobą mówić; —, *vn.* (h.) razem z kim od. z sobą siedziéć, przebywać gdzie; -nſteh'len, *va. irr.* (h.) (ſtehle z., ſtiehlt z., ſtahl z., zuſammengeſtohlen): z kradzieży zebrać; -nſte'llen, *va.* zestawić razem oder do kupy; postawić obok siebie; -nſte'llung, *sf.* porównanie; konfrontacya; -nſti'mmen, *vn.* (h.) razem głosować; *Tk.* zgadzać się; zgadzać się w zdaniach, itd.; zuſammenſtimmend zgodny; -nſti'mmung, *sf.* zgoda; *Tk.* harmonia; -nſto'pfen, *va.* zepchać do kupy; natkać, napchać razem; -nſto'ppeln, *va.* pozbierać, zgromadzić do kupy; *sklecić, uklecić (mowę, rozprawę); -nſto'ßen, *va. irr.* (h.) (ſtoße z., ſtößt z., ſtieß z., zuſammengeſtoßen): zetknąć razem; trącić, uderzyć o siebie; die Gläſer — trącić kieliszkami; uderzyć w kieliszki; — razem utłuc; —, *vn. irr.* (h.) stykać się z sobą (jak domy); mit etwas — stykać się czém; — połączyć się; zejść się; — zetknąć się; spotkać się, z sobą; — uderzyć się o siebie; szturchnąć się; -nſtrei'chen, *va. irr.* (h.) (ſtreiche z., ſtrich z., zuſammengeſtrichen): zgarnąć na kupę; -nſtrö'men, *va.* (ſ.) strumieniami od. potokami spływać się; *tłumami się schodzić, zgromadzić; -nſtü'ckeln, *va.* zesztukować; -nſtü'rzen, *vn.* (ſ.) runąć, zwalić się, paść; -nſu'chen, *va.* wyszukiwać; szukać i zbierać; powyszukiwać; -nthu'n, *va. irr.* (h.) (thue z., that z., zuſammengethan): razem włożyć; -ntra'gen, *va. irr.* (h.) (trage z., trägt z., trug z., zuſammengetragen): znosić (do kupy); zbiérać; -ntra'gung, *sf.* zbieranina, znosiny; *Litt.* kompilacya; -ntre'ffen, *vn. irr.* (ſ.) (treffe z., trifft z., traf z., zuſammengetroffen): spotkać się; zjechać się, zejść się z kim gdzie (przypadkiem); w jednym czasie przypadać; zgadzać się co do czasu; razem się wydarzyć; zbiegać się (jak okoliczności); —, *sn.* spotkanie się; -ntrei'ben, *va. irr.* (h.) (treibe z., trieb z., zuſammengetrieben): spędzać do kupy; -ntre'ten, *vn. irr.* (ſ.) (trete z., trat z., zuſammengetreten): stanąć razem od. obok siebie; zejść się; przybliżyć się do siebie; połączyć się z sobą (dla jakiego celu); —, *va. irr.* (h.) zdeptać co; -ntri'nken, *vn. irr.* (h.) trinke z., trank z., zuſammengetrunken): razem pić; pić znaczną ilość; -ntro'cknen, *vn.* (ſ.) zeschnąć się; -ntro'mmeln, -ntrompe'ten, *va.* bębnem, trąbą zwoływać, zwołać; -nverſchwö'ren (ſich), *vr. irr.* (h.) (verſchwöre z., verſchwor od. verſchwur z., zuſammenverſchworen): sprzysiądz się; -nverſte'hen, *vr. irr.* (h.) (verſtehe z., verſtand z., zuſammenverſtanden): porozumiéć się; -nwa'chſen, *vn. irr.* (ſ.) (wachſe z., wächſt z., wuchs z., zuſammengewachſen): zrastać się; zuſammengewachſen zrośnięty; -nwä'lzen, *va.* stoczyć do kupy; -nwe'hen, *va.* zwiać do kupy; -nwe'rfen, *va. irr.* (h.) (werfe z., wirft z.,

warf z., zusammengeworfen): rzucić na kupę od. do kupy; rzucaniem zwalić; -nwi'chsen, *va.*: Jemanden —, **tęgo skórę komu wyłoić; -nwi'ckeln, *va.* zwinąć co; -nwi'nden, *va.* zwinąć; -nwo'llen, *vn.* (h.) chcieć być, żyć razem; -nwu'chern, *va.* lichwą zgromadzić (znaczny majątek); -nzäh'len, *va.* zliczyć, zrachować, porachować (razem); -nzäh'lung, *sf.* zliczenie; zrachowanie; -nzie'hen, *va. irr.* (h.) (ziehe z., zog z., zusammengezogen): ściągać, ściągnąć; zusammenziehende Mittel, *Hlk.* środki ściągające; sich — ściągać się, kurczyć się; — zgromadzić (wojsko, flotę); die Wolken ziehen sich zusammen chmury się gromadzą, kupią; es zieht sich ein Gewitter zusammen burza się gotuje; zbiéra się na burzę; — skrócić (mowę); Alles in Ein Buch — skrócić wszystko na jednę księgę; —, *vn. irr.* (s.) ciągnąć, iść, marszerować razem; sprowadzić się razem (do jednego mieszkania); -nzie'her, *sm.* ściągacz; -nzie'hung, *sf.* ściągnienie, złączenie; kontrakcya; krótka suma.

Zusa'mmt, *praep.* s. Sammt.

Zu'sanden, *vn.* (s.) piaskiem zajść, zasypać się.

Zu'satz, *sm.* dodatek; przydatek; Zu'satz-, *a.* dodatkowy; Zu'satzwei'se, *ad.* dodatkowo.

Zu'schanzen, *va.* narajać, nastręczyć komu co; Zu'schanzer, *sm.*, Zu'schanzerin, *sf.* stręczyciel, stręczycielka.

Zu'schärfen, *va.* zaostrzyć.

Zu'scharren, *va.* zagrzebać; zasypać; —, *sn.* zagrzebanie.

Zu'schauen, *vn.* (h.) przypatrywać się; Zu'schauer, *sm.* widz, spektator; Zu'schauerin, *sf.* spektatorka.

Zu'schicken, *va.* przysłać co komu; zesłać na kogo; przysposobiać; sich — przysposobiać się.

Zu'schieben, *va. irr.* (h.) (schiebe zu, schob zu, zugeschoben): Jemandem etwas — przysunąć; posunąć co do kogo; Jemandem den Eid —, *Rw.* deferować komu przysięgę; — zasunąć (wieko, rygiel).

Zu'schießen, *va. irr.* (h.) (schieße zu, schoß zu, zugeschossen): dodać, dołożyć.

Zu'schiffen, *va.* na okręcie dowozić.

Zu'schlag, *sm.* przybicie (na licytacyi); przyznanie, przysądzenie komu z licytujących rzeczy zalicytowanéj.

Zu'schlageme'sser, *sn.* nóż do zamykania.

Zu'schlagen, *va. irr.* (h.) (schlage zu, schlägt zu, schlug zu, zugeschlagen): zabić; zamknąć; zatrzasnąć (drzwi); Jemandem etwas — (in der Versteigerung) przybić komu co; przyznać; przysądzić; —, *vn. irr.* (h.): auf Jemanden — walić kogo; schlag' zu! wal! — uderzyć na zgodę; dobić targu.

Zu'schlammen, *vn.* (s.) szlamem zajść.

Zu'schleppen, *va.* przywlec.

Zu'schließen, *va. irr.* (h.) (schließe zu, schloß zu, zugeschlossen): zamknąć (na klucz).

Zu'schmeißen, s. Zu'werfen.

Zu'schmelzen, *va. reg.* u. *irr.* (h.) (schmelze zu, schmilzt zu, schmolz zu, zugeschmolzen): zatopić, zalutować.

Zu'schmieren, *va.* zasmarować.

Zu'schnallen, *va.* zapiąć na sprzączkę; przypasać i sprzączką spiąć.

Zu'schnappen, *va.* zatrzasnąć (drzwi, zamek); —, *vn.* (s.) zatrzasnąć się.

Zu'schneidebre'tt, *sn.* krawalnica; Zu'schneideme'sser, *sn.* krawalnik; krawacz; gnyp okrągły.

Zu'schneiden, *vn. irr.* (h.) (schneide zu, schnitt zu, zugeschnitten): tęgo od. żwawo krajać; —, *va. irr.* (h.) przykrawać, przykroić; Jemandem das Brod kärglich —, *skąpo komu chleba wydzielać; Zu'schnitt, *sm.* przykrojenie; die Sache ist schon im — verdorben, *rzecz już w pierwszym zakroju zepsuta; — krój (sukni).

Zu'schnüren, *va.* zasznurować; sznurem związać, ściągnąć; Jemandem den Hals — szyję komu ściągnąć, sznurem ścisnąć, *udusić go.

Zu'schrauben, *va.* zaśrubować; —, *sn.* zaśrubowanie.

Zu'schreiben, *va. irr.* (h.) (schreibe zu, schrieb zu, zugeschrieben): dopisać; przypisać (komu dzieło, winę, czyn); Jemandem etwas — zapisać co na kogo, na czyje imię.

Zu'schreien, *vn.* u. *va.* (schreie zu, schrie zu, zugeschrieen): ciągle krzyczéć; Jemandem etwas — krzyczéć co do kogo.

Zu'schrift, *sf.* przypisanie; *Litt.* dedykacya; — list; pismo; odezwa.

Zu'schub, *sm.* dodawanie, zapomoga.

Zu'schüren, *va.* przygarnąć; *podżegać (spór, kłótnią).

Zu'schuß, *sm.* dodatek, dopłata, przydatek (do summy).

Zu'schü'tten, *va.* zasypać (rów, studnią); przysypać od. dolać czego.

Zu'schwären, *vn. irr.* (s.) (schwäre zu, schwor zu, zugeschworen): zasklepić się od ropy (jak np. oczy).

Zu'schwellen, *vn. irr.* (s.) (schwelle zu, schwillt zu, schwoll zu, zugeschwollen): puchliną zajść (z wierzchu); zapuchnąć (przez to zamknąć się, jak np. rana).

Zu'schwimmen, *vn. irr.* (s.) (schwimme zu, schwamm zu, zugeschwommen): płynąć ku czemu.

Zu'schwören, *va. irr.* (h.) (schwöre zu, schwur zu, zugeschworen): poprzysięgać, zaprzysięgać komu co.

Zu'segeln, *vn.* (s.) płynąć (żaglami) ku czemu.

Zu'sehen, *vn. irr.* (h.) (sehe zu, sieht zu, sah zu, zugesehen): przypatrywać się; zobaczyć; sieh' doch einmal zu zobacz jeno; — uważać; miéć baczność; pilnować się; da siehe du zu! tego tu pilnuj! Zu'sehen, *sn.* przypatrywanie się; das — ist umsonst, *przypatrywać się (grze) wolno darmo.

Zu'sehends, *ad.* w oczach; widocznie, znacznie.

Zu'seher, *rc.* s. Zu'schauer, *rc.*

Zu'sein, *vn. irr.* (s.) (bin zu, ist zu, war zu, bin zugewesen): być zamkniętym.

Zu'senden, *va.* przysłać co; Zu'sender, *sm.* ten, co przysyła; Zu'sendung, *sf.* posyłanie, przysyłanie.

Zu'setzen, *va.* przystawić; zastawić czém; przystawić, dostawić co; przydać, dodać; dodawać, dokładać (z kieszeni); —, *vn.* (h.) przystawić; dostawić; Jemandem —, * dokuczać komu; *dawać mu się w znaki.

Zu'sichern, *va.* zabezpieczyć; Jemandem etwas — zapewnić komu co; Zu'sicherung, *sf.* zabezpieczenie; przyrzeczenie.

Zu'siegeln, *va.* zapieczętować; Zu'siegelung, *sf.* zapieczętowanie; obsygillacya.

Zu'sinken, *vn. irr.* (s.) (sinke zu, sank zu, zugesunken): zapadać, zapaść; zamykać się.

Zu'speilern, *va.* zaszpilkować (kiszkę).

Zu'speise, *sf.* *Kk.* przykąska; to, co się je do chleba.

Zu'sperren, *va.* zamknąć (na klucz); zaprzéć; zatarasować.

Zu'spielen, *va.*: Jemandem etwas — rzucić od. popchnąć co do kogo; *tajemnie komu co sprokurować, dostarczyć, poddać; —, *vn.* (h.) ciągle grać.

Zu'spinnen, *va. irr.* (h.) (spinne zu, spann zu, zugesponnen): przędziwem zasklepić.

Zu'spitzen, *va.* przyciesać, przystrugać ostro; ostro zakończyć; scharf zugespitzter Hügel pagórek ostro zakończony, śpiczasty.

Zu'sprache, *sf.* słowa pocieszające, uspokajające; s. a. Zu'spruch; Zu'sprechen, *va. irr.* (h.) (spreche zu, spricht zu, sprach zu, zugesprochen): mową swoją chciéć wzbudzić; Jemandem Muth, Trost — wzbudzać w kim odwagę, do męstwa go zachęcać; pocieszać kogo; — przysądzić, przyznać komu co; —, *vn. irr.* (h.): Jemandem — przemawiać do kogo (celem skłonienia go do czego); Jemandem, bei Jemandem — odwiedzić kogo; wstąpić, zajrzéć do niego; s. a. Zu'sagen.

Zu'springen, *vn. irr.* (s.) (springe zu, sprang zu, zugesprungen): przyskoczyć; zatrzasnąć się (jak zamek).

Zu'spruch, *sm.* perswazya, dodawanie otuchy; słowa pocieszenia; odwiedziny; nawiedziny; ich rechne auf zahlreichen — spodziewam się licznych odwiedzin.

Zu'spünden, *va.* zaszpontować.

Zu'stand, *sm.* stan; położenie osoby lub rzeczy; der vorige — (*status quo ante*), *pierwość.

Zu'ständig, *a.* przynależny; Zu'ständigkeit, *sf.* przynależytość.

Zu'stechen, *vn. irr.* (h.) (steche zu, sticht zu, stach zu, zugestochen): ciągle kłuć; kolnąć; — zabić (kartą); stechen Sie zu! bij Pan!

Zu'stecken, *va.* śpilką zapiąć; Jemandem etwas — wściubić, wrazić, wetknąć komu co w rękę cichaczem.

Zu'stehen, *vn. irr.* (h.) (stehe zu, stand zu, zugestanden): przystać na kogo; być powinnością czyją.

Zu'stellen, *va.* dostawić, doręczyć, wręczyć, przesłać; zastawić co czém; eine Thür mit einem Schranke — zastawić drzwi szafą.

Zu'sterben, *vn. irr.* (s.) (sterbe zu, stirbt zu, starb zu, zugestorben): przez śmierć czyję dostać się komu.

Zu'steuern, *vn.* (s.) za pomocą steru płynąć dokąd.

Zu'stimmen, *vn.* (h.) dać głos za czém; zgadzać się, przystać na co; Zu'stimmung, *sf.* zezwolenie; przychylenie się; zgoda; mit seiner — za jego zgodą.

Zu'stopfen, *va.* zatkać; załatać; ein Loch im Strumpfe — zacerować;

Zu'stopfen, sn., Zu'stopfung, sf. zatkanie; załatanie.
Zu'stöpfeln, va. zakorkować.
Zu'stoßen, va. u. vn. irr. (h.) (stoße zu, stößt zu, stieß zu, zugestoßen): zacząć szturchać, zapchnąć, zamknąć pchnięciem; Jemdm. etwas — pchnąć co do kogo; — wydarzyć się komu; spotkać go.
Zu'streichen, va. irr. (h.) (streiche zu, strich zu, zugestrichen): zasmarować co.
Zu'strömen, vn. (s.) obficie przypływać; die Menge strömt zu lud tłumnie się schodzi, zbiega; Gedanken strömen ihm zu, *myśli mu się snują.
Zu'stutzen, va. przyciąć, przyrznąć, przykroić; wyuczyć; wyćwiczyć; usposobić do czego; —(putzen, zieren) wystroić (kogo, się); sich nach Jemandem —, *na wzór czyj się wykształcić; zu etwas zugestutzt usposobiony do czego.
Zu'tappen, vn. (h.) porwać, łapnąć, capnąć; — (im Kartenspiel): także powiedzieć.
Zu'that, sf. to, co się przydaje do czego dla przyprawy, uzupełnienia; przyprawa, potrzeba; materyały, porządki; przynależytość; die — kostet mehr als der Zeuch przydatki (t. j. podszewka i inne potrzeby) więcéj kosztują, niż materya.
Zu'thätig, a. uczynny; usłużny; Zu'thätigkeit, sf. uczynność.
Zu'theilen, va. przydzielić, wydzielić komu co; przyznać, przeznaczyć komu co (nagrodę, itd.); Zu'theilung, sf. udzielenie, wydzielenie.
Zu'thulich, a. § s. Zu'thätig.
Zu'thun, va. irr. (h.) (thue zu, that zu, zugethan), s. Hinzu'thun, Zu'machen; sich bei Jemandem —, *nadskakiwać komu; einer Sache zugethan sein trzymać się czego (jakiego zdania, wyznania); einer Person zugethan sein, *być komu przychylnym; Zu'thun, sn. przyłożenie się do czego.
Zu'tönen, vn. (h.) dochodzić kogo; dać mu się słyszéć.
Zu'tragen, va. irr. (h.) (trage zu, trägt zu, trug zu, zugetragen): donosić; *donosić komu; sich — (sich ereignen) wydarzyć się; zdarzyć się; stać się; wie hat sich das — können? jak się stać mogło?
Zu'träger, sm. *donosiciel; Zu'trägerin, sf. *donosicielka; Zu'trägerei', sf. *donosicielstwo.
Zu'träglich, a. dogodny; pożyteczny; korzystny; Zu'träglichkeit, sf. pożyteczność.
Zu'trauen, va. sądzić, że kto jest zdolny do uczynienia czego; ich traue ihm alles Böse zu, *sądzę go być zdolnym do wszelkiego złego; Zu'trauen, sn. zaufanie do kogo, do czego; sein — in Jemanden setzen położyć w kim zaufanie; im —, daß 2c. w zaufaniu, że itd.; Zu'traulich, a. zaufany; z zaufaniem; Zu'traulichkeit, sf. poufałość.
Zu'treffen, vn. irr. (h. u. s.) (treffe zu, trifft zu, traf zu, zugetroffen): zgadzać się (jak rachunek, nazwisko); ziścić się.
Zu'treiben, va. irr. (h.) (treibe zu, trieb zu, zugetrieben): pędzić ku czemu; napędzać komu; ściągnąć zupełnie (beczkę obręczami).
Zu'treten, vn. irr. (s.) (trete zu, tritt zu, trat zu, zugetreten): przystąpić dokąd; der Brand ist zugetreten, Hlk. gangrena przystąpiła, wdała się.
Zu'trinken, vn. u. va. irr. (h.) (trinke zu, trank zu, zugetrunken): przypić; Jemandem — pić do kogo; Jemandem brav — tęgo kogo częstować; napijać, spijać; ciągle pić.
Zu'tritt, sm. przystęp, wstęp do kogo, do czego; freien — haben wolny miéć przystęp; Zu'tritts-, a. przepustny, przepustowy.
Zuverlä'ssig, a. pewny; niezawodny; Zuverlä'ssigkeit, sf. pewność.
Zuversi'cht, sf. pewne zaufanie; ufność; pewna niewątpliwa nadzieja; zupełna pewność; ich rechne mit — darauf z zupełną pewnością na to liczę; Zuversi'chtlich, a. pewną nadzieję mający; —, ad. z zupełną pewnością; Zuversi'chtlichkeit, s. Zuversi'cht.
Zuvo'r, s. Vo'rher.
Zuvö'rderst, ad. najprzód; naprzód; nasamprzód.
Zuvo'rkommen, vn. irr. (s.) (komme z., kam z., zuvorgekommen): Jemandem — uprzedzić kogo; ubiedz go; einer Sache — wyprzedzić co; zuvorkommend uprzedzający; zapobiegający; grzeczny; Zuvo'rkommenheit, sf. uprzedzająca grzeczność.
Zuvo'rmerken, va. przeczuwać.
Zuvo'rsagen, va. uprzedzić kogo o czém; przepowiedziéć.
Zuvo'rthun, vn. irr. (h.) (thue zuvor, that zuvor, zuvorgethan): Jemandem in, an etwas — przewyższyć, wyprzedzić, przesadzić kogo w czém.
Zuvo'rverkü'ndigen, va. przepowiedziéć; zwiastować.
Zu'wachs, sm. przyrostek; przybytek; powiększenie; Zu'wachsen, vn. irr. (s.) (wachse zu, wächst zu, wuchs zu, zugewachsen): zarość (jak rana); — przybywać, powiększać się komu.
Zu'wägen, va. irr. (h.) (wäge zu, wog zu, zugewogen): odważyć komu co.
Zu'wälzen, va. przytoczyć dokąd; Jemandem eine Schuld —, *winę na kogo zwalić; — zawalić co czém (przytoczoném).
Zuwe'ge, ad. do skutku; — bringen do skutku przywieść; uskutecznić.
Zu'wehen, va. przywiać co; wiać co na kogo; pędzić na niego (np. kurz).
Zuwei'len, ad. niekiedy; czasami; czasem.
Zu'weisen, va. irr. (h.) (weise zu, wies zu, zugewiesen): nastręczyć, naraić komu kogo lub co; posłać kogo do kogo; wskazać mu, że tam ma iść.
Zu'wenden, va. irr. (h.) (wende zu, wandte zu, zugewandt): obrócić, zwrócić ku komu; Jemandem Wohlthaten — dobrodziejstw komu użyczać; er wendet diesem Werke seinen ganzen Fleiß zu, *całą pilność poświęca temu dziełu.
Zu'werfen, va. irr. (h.) (werfe zu, wirft zu, warf zu, zugeworfen): zarzucić, zatrzasnąć; Jemandem etwas — rzucić co komu od. do kogo; Jemandem Blicke, Küsse — rzucać na kogo spojrzenia; całusy komu przesyłać; — zarzucić co czém.
Zu'wickeln, va. zaminąć w co.
Zuwi'der, praep. (mit Dativ.): przeciw; na przeciw; przeciwnie; w brew; przykro; diese Speise ist mir — ta potrawa jest mi przeciwna; du handelst dem Gesetze — postępujesz przeciw prawu; — laufen przeciwnym być; sprzeciwiać się; das läuft der Ordnung — to jest przeciwne porządkowi.
Zu'wiegen, s. Zu'wägen.
Zu'wiehern, va. rzeć do kogo.
Zu'winken, vn. (h.) migać, mignąć, skinąć na kogo; —, va.: Jemandem Beifall — kiwnięciem głowy, ski nieniem okazać komu zadowolenie. [zamknąć.
Zu'wirbeln, va. obrócić kołek i
Zu'wölben, va. zasklepić; sklepieniem zamknąć.
Zu'wühlen, va. zaryć co, ryjąc ziemię zasypać.
Zu'zählen, va. odliczyć komu co; wyliczyć; Jemandem die Bissen —, *rachować komu kęsy do gęby.
Zu'zeugen, va. dopłodzić, jeszcze spłodzić.
Zu'ziehen, va. irr. (h.) (ziehe zu, zog zu, zugezogen): zaciągnąć; przychować, wychodować; przywać do czego; Jemanden zur Tafel, Berathung — zaprosić, wezwać, przypuścić kogo do swego stołu; wezwać, przybrać do rady; sich etwas — ściągnąć co na siebie (naganę, karę); sprowadzić, zgotować sobie (śmierć, zgubę, nieszczęście); nabawić się (choroby, kataru, kłopotu); narobić sobie (kłopotu); Zu'ziehung, sf. zaciągnienie; dołożenie się; mit — seines Rathes za dołożeniem się jego rady.
Zu'zirkeln, va. odcyrklować.
Zu'zischeln, s. Zu'flüstern.
Zu'zucht, sf. Ldw. przypłodek, przychowek.
Zwa'cken, va. ściskać palcami, obcęgami; szczypać; Jemanden —, *skubać kogo; *z pieniędzy ogołacać; *dręczyć, gnębić go; dokuczać mu.
Zwang, sm. przymus; gwałt; aus — z przymusu; Jemandem — anthun gwałt komu czynić; sich — anthun gwałt sobie czynić, zadawać; przymuszać się. [ny; zmuszający.
Zwang-, Zwangs-, a. przymuszo-
Zwä'ngen, va. ściskać; tłoczyć; in etwas — wychać, wyciskać, wytłoczyć (gwałtem); vom Kleide gezwängt sein suknia kogo ciśnie; sich — mocować się.
Zwa'nglos, s. Zwa'ngsfrei.
Zwa'ngsanleihe, sf. Stw. przymuszona pożyczka; Zwa'ngsarbeit, sf. robota przymuszona; Zwa'ngsbefehl, sm. rozkaz zmuszający; Zwa'ngsdienst, sm. służba, pańszczyzna przymuszona; Zwa'ngsfrei, a. wolny od przymusu; Zwa'ngsgeri'cht, sn. sąd na cudzém terrytoryum; Zwa'ngsgesi'nde, sn. czeladź do służby przymuszona; Zwa'ngsglaube, sf. wiara przymusowa; Zwa'ngsherrschaft, sf. danowanie z nieograniczoną żadném prawem władzą; Zwa'ngshuf, sm. kopyto cisnące; Zwa'ngshufig, a. wykopucony; chromy od przyciskającego albo schnącego kopyta; Zwa'ngsmittel, sn. środek zmuszający; Zwa'ngsmühle, sf. młyn przymusowy; Zwa'ngsofen, sm. piec przymusowy; Zwa'ngspflicht, sf. obowiązek przymusowi podległy; Zwa'ngsrecht, sn. prawo przymusu; Zwa'ngsweise, a. u. ad. z przymusu; przez przymus; gwałtem; sposobem przymusowym.

Zwa'nzig, *a. num.* dwadzieścia; dwudziestu; dwudziestoro; Zwa'nziger, *sm.* dwudziestoletni; lat 20 mający; —, *Mzk.* czterdziestówka, pieniądz o 20 grajcarów, czyli 40 groszy mający; Zwa'nzigerlei', *a.* dwudziestoraki; Zwa'nzigfa'ch, -gfä'ltig, *a.* podwudziestny; -gjährig, -gjährlich, *a.* dwudziestoletni; -gmal, *ad.* dwadzieścia razy; -gma'lig, *a.* dwudziestokrotny; -gpfü'ndig, *a.* dwudziestofuntowy; Zwa'nzigstel, *sn. Rk.* dwudziesta część; Zwa'nzigster, *a. num.* dwudziesty; Zwa'nzigstü'ndig, Zwanzigstü'ndlich, *a.* dwudziestogodzinny; -gwo'chig, -gwö'chentlich, *a.* dwudziestotygodniowy; -gzo'llig, *a.* dwudziestocalowy.

Zwar, *conj.* wprawdzie; — habe ich ihn gesehen, aber ꝛc. widziałem go wprawdzie, widziałem ja go, ale itd.; und — mianowicie; a to jeszcze; a nawet.

Zweck, *sm.* s. Zwecke; — (Ziel, Absicht) cel; seinen — erreichen cel swój osiągnąć; — zamiar; den — verfehlen uchybiać celu; wer den — will, muß auch die Mittel wollen, *kto chce celu, musi chcieć także środków do niego; Zwe'ckdienlich, *a.* służący do celu; celowi odpowiedni; przydatny.

Zwe'cke, *sf.* świek; ćwieczek; Zwe'ckenho'lz, *sn.* trzmiel.

Zwe'cklos, *a.* bez celu; Zwe'ckmäßig, *a.* stósowny do celu; Zwe'ckmäßigkeit, *sf.* stósowność do celu; Zwe'ckwidrig, *a.* celowi przeciwny; Zwe'ckwidrigkeit, *sf.* przeciwność celowi.

Zwei, Zween †, Zwo †, *a. num.* dwa; dwaj; dwoje; Zwei, *sf. Rk.* dwójka; Zwei'armig, *a.* dwuramienny; dwuręki; Zwei'äugeln, *vn.* (h.) obu stronom się przymilać; Zwei'äugig, *a.* dwuoki; Zwei'beinig, *a.* dwunogi; Zwei'blatt, *sn. Ng.* (Pflanze) dwulist; Zwei'blättrig, *a.* dwulistny; Zwei'blumig, *a.* dwukwiatowy.

Zwei'brücken, *sn. Geog.* Bispont; Dwamosty.

Zwei'buchstabig, *a.* dwugłoskowy; Zwei'decker, *sm. Sw.* okręt dwupokładowy.

Zwei'deuteln, *va.* dwuznacznie co brać, tłumaczyć; Zwei'deutig, *a.* dwuznaczny; niepewny; —, *ad.* dwuznacznie; auf eine zweideutige Art w sposób dwuznaczny; Zwei'deutigkeit, *sf.* dwuznaczność; Zwei'dottrig, *a.* dwa żółtka mający (jaje); Zwei'drähtig, *a.* dwudrutowy.

Zweidri'ttel, *sn. pl. Rw.* dwie trzecie części; Zwei'en, *va.* dwoić; podwajać.

Zwei'er, *sm. Mzk.* dwojak; Zwei'erlei', *a.* dwojaki; Zwei'fach, *a.* podwójny; Zwei'falter, *sm. Ng.* motyl; Zwei'farbig, *a.* dwubarwy; dwubarwisty.

Zwei'fel, *sm.* niepewność; wątpliwość; das ist keinem — unterworfen to nie podlega żadnéj wątpliwości; jest rzecz niewątpliwa; es steigt mir ein — auf wątpliwość mi przychodzi; — erregen, erwecken, verursachen wzbudzić wątpliwość; Jemandem seinen — benehmen wątpliwość z głowy komu wybić; uwolnić go od niéj; etwas in — ziehen w wątpliwość co podać; uznać, uważać co za wątpliwe; etwas außer allen — setzen uczynić co zupełnie niewątpliwém; — powątpiewanie; wątpienie; außer —, ohne — bez wątpienia.

Zwei'felderwi'rthschaft, *sf. Ldw.* gospodarstwo dwupolowe; Zwei'feldig, *a. Ldw.* dwupolowy.

Zwei'feler, Zwei'fler, *sm.* powątpiewacz; Zwei'felsfrei', *a.* niewątpliwy; Zwei'felgru'nd, *sm.* powód do powątpiewania; Zwei'felha'ft, *a.* niepewny; wahający się; ich bin noch —, ob ꝛc. jeszcze się waham, czy itd.; — wątpliwy; Zwei'felha'ftigkeit, *sf.* wątpliwość; niepewność; Zwei'feln, *vn.* (h.) wątpić; —, daß ꝛc. wątpić, czy itd.; an etwas — wątpić o czém.

Zwei'felskno'ten, *sm.* sęk wątpliwości; skrupuł; Zwei'felsohne, *ad.* bez wątpienia; niewątpliwie.

Zwei'felsu'cht, *sf.* wątpicielstwo; skłonność do powątpiewania; Zwei'felsü'chtig, *a.* skłonny do powątpiewania; Zwei'fler, s. Zwei'feler.

Zwei'flügelig, *a. Ng.* (Insecten) dwuskrzydły; Zwei'füßig, *a.* dwunożny.

Zweig, *sm.* gałązka (auch *); die jungen Zweige młode latorośle; alle Zweige des menschlichen Wissens wszystkie gałęzie ludzkich wiadomości; Zwei'gelchen, Zwei'glein, *sn. dim.* gałązeczka.

Zwei'gespa'nn, *sn.* zaprząg dwukonny od. parokonny.

Zwei'gesprä'ch, *sn.* dyalog; rozmowa dwóch; Zwei'gesta'ltig, *a.* dwukształtny; Zwei'gestrichen, *a. Tk.* dwa razy wiązany (nóta).

Zwei'gig, *a.* gałęzisty.

Zwei'gipfelig, *a.* dwa wierzchołki mający; Zwei'gliederig, *a.* dwuczłonkowy.

Zweigro'schenstü'ck, *sn. Mzk.* dwugroszniak (polski); półzłotek, dwa dobre grosze; Zweigu'ldenstü'ck, *sn. Mzk.* dwuzłotówka; talar ośmiozłotowy.

Zwei'händig, *a.* dwuręki; Zwei'hauig, *a. Ldw.* (Wiese) mogący być dwa razy koszonym (łąka); Zwei'heit, *sf.* dwoistość; Zwei'henkelig, *a.* obojętny; Zwei'hörnig, *a.* dwurogi.

Zwei'hundert, *a. num.* dwieście; —, *sn.* dwusetna część; — mal dwieście razy; dwa sta razy; Zwei'hundertster, *a. num.* dwusetny; dwuchsetny; Zwei'jährig, Zwei'jährlich, *a.* dwuletni.

Zwei'kampf, *sm.* pojedynek; bitwa sam na sam; Zwei'kampf-, Zwei'kampfs-, *a.* pojedynkowy; Zwei'kämpfen, *vn.* (sich duelliren) pojedynkować; Zwei'kämpfer, *sm.* pojedyniec.

Zwei'kantig, *a.* dwukancisty; Zwei'köpfig, *a.* dwugłowy.

Zwei'licht, s. Zwie'licht.

Zwei'löthig, *a.* dwułótowy.

Zwei'mal, *ad.* dwa razy; dwakroć; Zwei'malig, *a.* dwukrotny; Zwei'malhu'nderttau'send, *a. num.* dwakroć sto tysięcy.

Zwei'männisch, *a.* podwójny (łóżko); Zwei'mastig, *a. Sw.* dwumasztowy (okręt); Zwei'monatig, Zwei'monatlich, *a.* dwumiesięczny; Zwei'namig, *a.* dwuimienny; dwojga imion; Zwei'öhrig, *a.* o dwu uszach oder uchach; Zwei'pfündig, *a.* dwufuntowy; Zwei'räderig, *a.* o dwóch kołach; Zwei'ruderig, *a.* o dwóch rzędach wioseł; Zwei'schattig, *a.* dwucienny; cień raz na tę, drugi raz na drugą stronę rzucający; Zwei'schichtig, *a.* dwuwarstwowy; s. a. Zwei'zeilig; Zwei'schneidig, *a.* dwusieczny; obosieczny; obojętny; Zwei'schürig, *a.* s. Zwei'hauig; — dwustrzyżny; zweischürige Wolle dwustrzyżka; Zwei'seitig, *a.* dwustronny; Zwei'silbig, Zwei'sylbig, *a. Spl.* dwugłoskowy; Zwei'sitzig, *a.* mający dwa siedzenia od. siedzenie na dwie osoby; Zwei'spännig, *a.* dwukonny, parokonny (wóz); Zwei'spitzig, *a.* dwukończasty; Zwei'stämmig, *a.* dwupniowy; Zwei'stimmig, *a. Tk.* dwugłośny; na dwa głosy; —, *Stw.* dwojakie zdania mający; die Wahl war — głosy przy wyborze były na dwoje podzielone; Zwei'stöckig, *a.* dwupiętrow; o dwóch piątrach; Zwei'stündig, Zwei'stündlich, *a.* dwugodzinny; Zwei'tägig, *a.* dwudniowy, dwudzienny; Zwei'tausend, *a. num.* dwa tysiące; Zwei'tausendster, *a. num.* dwutysiączny.

Zwei'tel, *sn. Rk.* jedna druga (część); Zwei'tens, *ad.* podrugie; Zwei'ter, *a. num.* drugi; Zwei'theilig, *a.* dwudzielny; Zwei'unddrei'ßig, *a. num.* trzydzieści dwa; Zwei'unddrei'ßigstel, *sn. Rk.* jedna trzydziesta druga (część).

Zwei'weg, *sm.* dwudroże; Zweiweiberei', *sf.* dwużeństwo; Zwei'wöchig, Zwei'wöchentlich, *a.* dwutygodniowy; Zwei'zackig, *a.* dwukończasty; Zwei'zähnig, *a.* dwuzęby; Zwei'zeitig, *a.* dwuwierszowy; dwurzędowy (klos, jęczmień); Zwei'zeitig, *a. Spl.*: zweizeitige Sylbe zgłoska obojętna; Zwei'zinkig, s. Zwei'zackig; Zwei'zollig, *a.* dwucalowy; Zwei'züngig, ꝛc. s. Do'ppelzü'ngig, ꝛc.

Zwerch, s. Quer; Zwe'rchfell, *sn. Zk.* przepona; osierdzie; błona poprzeczna; Jemandem das — erschüttern, *strzasznego śmiechu komu narobić (że się aż trzęsie); Zwe'rchholz, Zwe'rchflöte, Zwe'rchstraße, ꝛc. s. Que'rholz, ꝛc.

Zwerg, *sm.* karzeł; Zwe'rgin, *sf.* karlica; Zwerg-, Zwe'rgen-, Zwe'rgartig, *a.* karłowaty; Zwe'rgbaum, *sm. Ng.* drzewo karłowate; Zwe'rgweide, *sf. Ng.* rokicina.

Zwe'tsche, Zwe'tschke, *sf. Ng.* śliwka; Zwe'tschen-, Zwe'tschken-, *a.* s. Pflau'men-.

Zwick, *sm.* uszczypnięcie.

Zwi'ckel, *sm.* ćwikiel; kliuik; Zwi'ckelba'rt, *sm.* wąsy.

Zwi'cken, *va.* szczypać, uszczypnąć; es zwickt mich szczypie, strzyka, rznie, szarpie mnie; Zwicken im Leibe haben mieć szczypanie, rznięcie po brzuchu; s. a. Zwa'cken.

Zwi'ckern, *vn.* (h.): mit den Augen — zyrgać, strzelać oczyma.

Zwi'ckmühle, *sf.* podwójny młynek (w grze); *podwójne ochronienie (tak, iż z jednego w potrzebie do drugiego uciec można); — (im Kartenspiel) młynek; kiedy sobie gracze na przemian renonse podgrywają dla bicia kozérą karty przeciwników.

Zwi'ckzange, *sf.* kleszcze; kleszczyki.

Zwie'back, *sm.* suchar; sucharek.

Zwie'bel, *sf. Ng.* cebula; cebulka; Zwie'bel-, *a. Ng.* cebulowy; Zwie'belartig, *a.* cebulkowaty; Zwie'belbee't, *sn. Gtn.* zagon cebulą zasadzony; na cebulę; Zwie'belfe'ld, *sn.* rola,

grunt, pole na cebulę; Zwie'belgeru'ch, *sm.* zapach cebulowy; Zwie'belgewä'chs, *sn.* roślina cebulkowata; Zwie'belhau't, *sf.* łupina z cebuli; Zwie'belha'ndel, *sm.* handel cebulą; -lhä'ndler, *sm.* cebularz; -lhä'ndlerin, *sf.* kobieta cebulą handlująca; -lla'nd, *sn.* kraj obfitujący w cebulę; s. Zwie'belfe'ld; Zwie'beln, *va.* cebulą przyprawiać co; cebuli dodać; cebulą nacierać, czyścić; Jemanden —, **dokuczać, dopiekać komu; Zwie'belscha'ft, -lste'ngel, *sm. Ng.* łodyga cebuli; -lschale, s. Zwie'belhau't.

Zwie'brache, *sf. Ldw.* radlonka; Zwie'brachen, *vn.* (h.) u. *va.* radlić; —, *sn. Rw.* radlenie; radlonka.

Zwie'fach, ꝛc. s. Zwei'fach, ꝛc.

Zwie'licht, *sn.* zmrok; zmierzch.

Zwier, † s. Zwei'mal.

Zwie'sel, *sm.* rosocha (np. u wozu); gałązka rosochata.

Zwie'spalt, *sm.* rozdwojenie; *próżnienie; niezgoda; Zwie'tracht, *sf.* niezgoda; niesnaski, rozterki; in — w niezgodzie; Zwie'trachtgei'st, *sm.* duch niezgodny; Zwie'trachtsgö'ttin, *sf. Myth.* bogini niezgody; Zwie'trachtsaa'me, *sm.* *nasienie niezgody.

Zwie'wuchs, *sm. Hlk.* Angielska choroba.

Zwi'llich, *sm. W.* cwylich; cwelich; Zwi'llichen, *a.* cwelichowy; Zwi'llichwe'ber, *sm. W.* cwelicharz; tkacz cwelichów.

Zwi'lling, *sm.* bliźniak; bliźnię; Zwi'llinge, *pl.* bliźnięta; Zwi'llingin, *sf.* bliźniaczka; Zwi'llingsbru'der, *sm.* bliźniak czyj; Zwi'llingsgesti'rn, *sn. Stk.* bliźnięta; -sschwe'ster, *sf.* bliźniaczka czyja; -sgeschwi'ster, *sn.* bliźnięta, bliźniak i bliźniaczka; Zwi'llingspaa'r, *sn.* para bliźniąt.

Zwi'nge, *sf.* szpona; zwora; zwieradło; ściskadło.

Zwi'ngen, *va. irr.* (h.) (zwinge, zwang, gezwungen): s. Zwä'ngen; zu etwas — przymuszać do czego; — zmuszać, zmusić; sich — przymuszać się; dies Glas kann ich nicht mehr —, *téj szklance od. temu kieliszkowi nie podołam, nie dam rady; nie zmogę go; gezwungen wymuszony; gezwungenes Wesen, *wymuszoność; Zwi'nger, *sm.* przymusiciel; międzymurze; Zwi'ngherr, ꝛc. s. Zwa'ngsherr, ꝛc.

Zwi'nkern, s. Bli'nzeln.

Zwirn, *sm.* nić; nici; Zwi'rnen, *a.* niciany; Zwi'rnen, *va.* kręcić, skręcać (przędze, jedwab'); gezwirnte Seide jedwab' kręcony; — (schnurren wie die Katzen) mruczéć; Zwi'rnfaden, *sm.* nitka (lniana); Zwi'rnhandel, *sm.* handel niciami; Zwi'rnhändler, *sm.* kupiec niciami handlujący; -ndlerin, *sf.* niciarka; -nhandschuh, *sm.* rękawiczka niciana; Zwi'rnhaspel, *sm.* Zwi'rnmühle, *sf.*, Zwi'rnrad, *sn.* motowidło; kołowrotek do kręcenia nici; Zwi'rnstrumpf, *sm.* pończocha niciana.

Zwischen, *praep.* (mit *Dativ* und *Accusat.*): między; pomiędzy; — den Füßen między nogami; Zwi'schena'ct, *sm. St.* s. Zwi'schenha'ndlung; Zwi'schenbeme'rkung, *sf.* uwaga wtrącona; Zwi'schenfa'll, *sm.* przypadek pośredni; Zwi'schenga'ng, *sm.* przejście środkiem (między dwoma przedmiotami); Zwi'schengeri'cht, *sn. Kk.* postawa pośrednia; Zwi'schengesa'ng, *sm.* śpiéw pośredni; Zwi'schenha'ndel, *sm. H.* handel pośredni; Zwi'schenha'ndlung, *sf. Sb.* akcya pośrednia; Zwi'schenmau'er, *sf.* mur pośredni, spólny; Zwi'schenо'rt, *sm.* miejsce pośrednie; Zwi'schenrau'm, *sm.* przedział; nach einem kurzen — po krótkim przeciągu czasu; in kurzen Zwischenräumen w krótkich przedziałach od. przerwach; Zwi'schenre'de, *sf.* mowa pośrednia; Zwi'schenrege'nt, *sm. Stw.* rządca w czasie bezkrolewia; -nregie'rung, *sf. Stw.* rząd pośredni, tymczasowy, w czasie bezkrólewia; -nrei'se, *sf.* podróż pośrednia; -nsa'tz, *sm.* zdanie pośrednie; -nschü'ssel, -nspei'se, s. Zwi'schengeri'cht; -nspie'l, *sn.* intermedyum; sztuczka pośrednia; -nstri'ch, *sm.* kreska pośrednia; -nstu'nde, *sf.* godzina pośrednia; lekcya pośrednia; -ntha'l, *sn.* dolina w środku leżąca; -nto'n, *sm.* ton pośredni; -nträ'ger, *sm.* obnosiciel plotek; ten, co od jednego do drugiego z plotkami biega; -nvo'rfall, *sm.* wypadek pośredni; -nwa'll, *sm.* wał środkowy; -nwa'nd, *sf.* ściana środkowa, pośrednia, odgraniczająca; przepierzenie; -nwe'g, *sm.* droga pośrednia, w środku będąca, środkiem idąca; -nwo'rt, *sn.* wyraz pośredni; *Spl.* s. Empfi'ndungslau't; -nzei'le, *sf.* wiersz pośredni; -nzei't, *sf.* czas pośredni; in der — wśród tego; tym czasem; -nzu'stand, *sm.* stan pośredni; położenie pośrednie.

Zwi'schgold, *sn.* blaszka złota srebrną podbita.

Zwist, *sm.* poróżnienie; sprzeczka; in Zwist gerathen poróżnić się; sprzeczać się; poswarzyć się; Zwi'stig, *a.* sprzeczny; Zwi'stigkeit, s. Zwist.

Zwit'schern, *vn.* (h.) świergotać (jak wróble).

Zwi'tter, *sm.* mieszaniec; człowiek obojéj płci (dwupłciowiec); pies dwojakiéj rasy; kruszec z nieczystéj rudy; wyraz z dwóch języków utworzony; Zwi'tter-, *a.* dwupłciowy, mięszany; Zwi'tterbau'm, *sm. Ng.* drzewo mięszane; Zwi'tterblu'me, *sf. Ng.* kwiat mięszany, dwupłciowy; Zwi'tterfo'rm, *sf. Ng.* forma mięszana; Zwi'tterwe'sen, *sn.* istota mięszana, dwugatunkowa, dwurodzajowa; Zwi'tterwo'rt, *sn.* wyraz mięszany.

Zwo, † s. Zwei.

Zwölf, *a. num.* dwanaście; dwunastu; dwanaścioro; zwölf Uhr dwunasta (godzina); vor, nach — przed dwunastą; po dwunastéj; die Zwölf, *Rk.* dwunastka; Zwö'lfeck, *sn. Gl.* dwunastokąt; Zwö'lfeckig, *a. Gl.* dwunastokątny; Zwö'lfer, *sm.* dwunastówka; pieniedz 12 grajcarów mający; *Wb.* dwunastka, wino z dwunastego roku (np. z 1812); Zwö'lffingerda'rm, *sm. Zk.* dwunastnica; jelito dwunastocalowe; Zwö'lfhundert, *a. num.* tysiąc dwieście; Zwö'lfjährig, Zwö'lfjährlich, *a.* dwunastoletni; Zwö'lflöthig, *a.* dwunastołótowy; Zwö'lfmal, *ad.* dwanaście razy; Zwö'lfmalig, *a. Ng.* dwunastokrotny; Zwö'lfmännerig, *a. Ng.* (Pflanzen) dwunastopłciowy; Zwö'lfmonatig, Zwö'lfmonatlich, *a.* dwunastomiesięczny; Zwö'lfpfünder, *sm. Kw.* działo dwunastofuntowe; Zwö'lfpfündig, *a.* dwunastofuntowy; Zwö'lfseitig, *a.* dwunastoboczny; Zwö'lfstündig, Zwö'lfstündlich, *a.* dwunastogodzinny; Zwö'lftägig, *a.* dwunastodniowy; dwunastodzienny; Zwö'lfter, *a. num.* dwunasty; Zwö'lftel, *sn. Rk.* (jedna) dwunasta (część); Zwö'lftens, *ad.* po dwunaste; Zwö'lfwinkelig, *a. Gl.* dwunastokątny; Zwö'lfwöchig, Zwö'lfwöchentlich, *a.* dwunastotygodniowy.

Zy'pergra's, ꝛc. s. Cypergras, ꝛc.

Ende des Deutsch-Polnischen Theiles.

Supplement.

Nachträge, Verbesserungen.

A'blösbar, A'blösbarkeit, ſ. A'blöslich, 2c.
Abo'rt, Abo'rtus, *sm. Hlk.* abort, poronienie; ſ. a. Früh'gebu'rt; Aborti'v, *a. Hlk.* pronny.
A'llerſee'len, *a.* u. *sn. Kg.* święto wszystkich dusz zmarłych.
Argenta'n, *sn.* ſ. Neu'ſilber, 2c.
Bau, *sm.* budowla (nicht: budowła).
Beei'nfluſſen, *va.* *wpływ wywierać na co, na kogo.
Bi'ttbrief, *sm.* prożba, prośba (nicht: prożba).
Chaſſepo't, Chaſſepo'tgeweh'r, *sn. Kw.* szaspot.
E, e = è otwarte *francuzkie* i = e *polskie* (ſtatt: francuzki, polski), 2c. (Seite 179).
Erleu'chter, *sm.* oświeciciel.
F, f, szósta litera alfabetu niemieckiego (nicht: polskiego), ſ. Seite 229.
Fo'rmſtempel, ſ. Sta'nze.
Ge'gnerſchaft, *sf.* przeciwnictwo.
Gewi'nn- und Verlu'ſt-Co'nto, *sn. H.* rachunek, konto zysku i utraty.
Ha'ndelsbrau'ch, ſ. Uſa'nz; Ha'ndelsſchu'le, *sf.* szkoła handlowa.
Hä'ndlerin, *sf.* kupcowa.
Hi'nterla'der, *sm.*, Hi'nterla'dungsgeweh'r, *sn. Kw.* broń odtyłcowa; karabin odtyłcowy; Hi'nterla'dung, *sf. Kw.* nabijanie z tyłu; Hi'nterla'dungs-, *a. Kw.* odtyłcowy; -gskano'ne, *sf.* działo odtyłcowe.
Krei'slinie, ſ. Ra'dlinie, Zi'rkel.
La'ſtig, *a. Sw.* przewoźny, przewozowy.
Verlu'ſt- und Gewi'nn-Co'nto, *sn. H.* rachunek, konto utraty i zysku.

Druck von Breitkopf und Härtel in Leipzig.

Booch-Arkossy, Friedrich,

Nowy dokładny słownik polsko-niemiecki i niemiecko-polski mit Rücksicht auf den jetzigen Stand der Wissenschaften, Künste, Gewerbe, der Industrie und des Handels nach den neuesten und besten Quellen
Bd.: 2

Leipzig 1868